

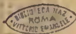
Summa p̄dicantiū:

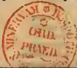
omnibus diuini eloquij propa-
gatoribus visui accommodatissima: per venerabilem sacre
Theologie professorem Joānem de Promyard ordi-
nis predicatorū edita. Jam nouiter emaculata:
marginarijsq; notis admodum concinne
insignita: hisce impressa formulis
visu dignis lector candide
venalis prodit: le-
ge et proba.

Epigramma. P. CHA.

Eloquium veteres olim didicere poetæ:
Vt caperent populi blandia verba rudis.
Nil tamen eloquio: fructus peperere fugaci:
Verbula nam ventus leuis & aura tulit.
Illa sed poteris (quisquis diuina ministras)
Summa: non timido pectore vera loqui.

Tabula Vocalis

¶ Incipit Tabula vocalis super Summã predicantiũ fratris Joannis de Bromyard ordinis fratrum predicatorum.

1	Abiectio	fol. j
2	Abijcere	ij
3	Ab infantia	ij
4	Abstinentia	iij
5	Absconsio	iiij
6	Abusio	iiij
7	Absolutio	iiij
8	Accidia	v
9	Accedere	vj
10	Accipere	vj
11	Accusatio	vij
12	Acquisitio	viij
13	Aduentus	xij
14	Aduocatio	xiiij
15	Adulatio	xvij
16	Adoratio	xix
17	Adulterium	xx
18	Aduersitas	xxj
19	Ambulare	xxj
20	Amor	xxij
21	Amicitia	xxiiij
22	Angeli	xxvj
23	Anima	xxvij
24	Arma	xxix
25	Ascendere	xxx
26	Audire	xxxiij
27	Auaricia	xxxv
1	¶ Beatitudo	xl
2	Bellum	xlj
3	Benefacere	xlv
4	Bonitas	xlv
1	¶ Charitas	xlvj
2	Caro	xlvij
3	Castitas	xlviij
4	Ciuitas	xlix
5	Contritio	lj
6	Confessio	lij
7	Conscientia	lvij
8	Consuetudo	lviij
9	Concordia	lx
10	Cogitatio	lx
11	Consiliarij	lxij
12	Compassio	lxv
13	Conuersatio	lxv
14	Cor	lxvj
15	Chorea	lxvij
16	Correctio	lxviij
17	Crux	lxxj
18	Custodia	lxxiiij
1	¶ Damnatio	lxxv
2	Desperatio	lxxvij
3	Decima	lxxviij
4	Dedicatio	lxxix
5	Delectatio	lxxx
6	Detractio	lxxxj
7	Discretio	lxxxiiij
8	Discordia	lxxxiiij
9	Dilectio	lxxxv
10	Dimittere	lxxxvij
11	Diuitie	lxxxviij
12	Dominatio	xc
1	¶ Ebrietas	fol. xciiij
2	Electio	xcv
3	Elemosyna	xcvj
4	Equitas	c
5	Erubescentia	cj
6	Eucharistia	cj
7	Exemplum	cvj
8	Executores	cviij
9	Excõmunicati	cxj
1	¶ Falsitas	cxj
2	Fama	cxvij
3	Ferie	cxviij
4	Fides	cxxij
5	Filiatio	cxxvij
6	Fortitudo	cxxix
7	Fraternitas	cxxix
8	Furtum	cxxx
1	¶ Gaudium	cxxxij
2	Gloria	cxxxv
3	Gratia	cxxxix
4	Gratitudo	cxlij
5	Gula	cxliiij
1	¶ Homo	cxlvj
2	Homicidium	cxlix
3	Honestas	cl
4	Honor	cl
5	Hospitalitas	clij
6	Humilitas	cliij
1	¶ Ieiunium	clvj
2	Inconstantia	clvij
3	Infirmitas	clviij
4	Inobedientia	clx
5	Intentio	clxj
6	Inuidia	clxij
7	Ipocrysis	clxiiij
8	Ira	clxvj
9	Iudices	clxvij
10	Iudicium humanum	clxx
11	Iudicium diuinum	clxxiij
12	Iuramentum	clxxv
13	Iusticia	clxxix
1	¶ Labor	clxxxiij
2	Laus	clxxxiiij
3	Leges	clxxxv
4	Liber vite	clxxxvj
5	Locutio	clxxxviij
6	Ludus	cxcj
7	Luxuria	cxcj
1	¶ Maledictio	cxcvj
2	Mandatum	cxcvj
3	Maria	cxcviij
4	Matrimonium	ccij
5	Mendacium	cciij
6	Mercatio	cciij
7	Milicia	ccv
8	Ministratio	ccvj
9	Misericordia	ccx
10	Missa	ccxiiij
11	Mors	ccxv
12	Mundicia	ccxxj
13	Mundus	ccxxiij
14	Munera	ccxxvj
1	¶ Natiuitas	ccxxviij
2	Negligentia	ccxl
3	Nobilitas	ccxlj
4	Nocumentum	ccxliij
1	¶ Obedientia	fol. ccxliij
2	Ocium	ccxlv
3	Odium	ccxlvij
4	Operatio	ccxlvij
5	Oratio	ccxlix
6	Ordo clericalis	cclij
7	Ornatus	cclxiij
8	Ostensio	cclxv
1	¶ Patientia	cclxvj
2	Passio christi	cclxviij
3	Paupertas	cclxxiij
4	Pax	cclxxvij
5	Peccatum	cclxxxj
6	Peccator	cclxxxiiij
7	Penitentia	cclxxxvj
8	Pena	ccxciiij
9	Perseuerantia	ccxcix
10	Pietas	ccxcix
11	Predestinatio	ccc
12	Predicatio	ccciij
13	Prelatio	cccviij
14	Pulchritudo	cccxv
1	¶ Querere	cccxvij
1	¶ Rapina	cccxviij
2	Residuum	cccxxiij
3	Reddere	cccxxv
4	Regimen	cccxxvj
5	Religio	cccxxvij
6	Restitutio	cccxxxvij
7	Resurrectio	cccxxxix
1	¶ Sacerdotium	cccxlj
2	Sanctitas et sanitas	cccxliij
3	Sapientia	cccxliiij
4	Scientia	cccxlvj
5	Senectus	cccxlviij
6	Sensus	cccxlix
7	Sequi	cccl
8	Seruire	cccl
9	Simonia	cccliij
10	Societas	cccliiij
11	Sortilegium	ccclv
12	Spes	ccclviij
13	Spiritussanctus	ccclix
14	Superbia	ccclxj
1	¶ Tentatio	ccclxiiij
2	Testimonium	ccclxvij
3	Timor	ccclxviij
4	Trinitas	ccclxix
5	Tribulatio	ccclxx
1	¶ Veritas	ccclxxviij
2	Verba dei	ccclxxx
3	Via	ccclxxxj
4	Videre	ccclxxxij
5	Vindicta	ccclxxxiij
6	Virtus	ccclxxxv
7	Vita	ccclxxxvj
8	Visitatio	ccclxxxviij
9	Vocatio	cccxciiij
10	Voluntas	cccxcvj
11	Votum	cccxcviij
12	Vsura	cccc
1	¶ Xps	ccccij

¶ Incipit tabula Realis in predicta summa p̄dicantium.

Ab A B infantia pueri inficiuntur ab illis a quibꝰ deberent informari. A.iij.2. De hac materia ꝛ ꝙ sunt a iuuentute in morbo informādi: vide ibi totum capitulum.

¶ Ab infantia vel de longa ꝯsuetudine puer sus raro corrigit̄: ibidem. Quia multa habet impedimenta. P.vij.52. Nec illa difficultas est damnosa: ibidē.53.

Item bona vita est incipienda ab infantia. L.j.3.

Item infantes sunt templum dei. M.xij.13.

Quere: consuetudo: iuuentus: senectus: cum concordantijs suis.

¶ Absolutio. Multi male absoluunt̄. C.v.16.et.17.

Quere: ꝯtritio: ꝯfessio: penitētia: restitutio: satisfactio.

¶ Abstinentia. Abstinendū est ne alij scandalizentur. F.ij.8.per legem.

Item magna est abstinentie vtilitas. A.iij.per totum.

Item abstinentia eijcit demones ꝑ animabꝰ. A.iiij.1.

Item facit acquirere scientiam. A.iiij.2.

Itē est signum vite eterne ꝛ mater sanitatis. A.iiij.3.

Item multū valet cum falsa patientie: ibidem.iiij.

De abstinentia Nabuchodonosor: ibidem.vij.

Item ꝙ fuit a deo ordinata in paradiso. I.j.9.

Item est necessaria in oībus sensibus corporis ꝛ potentijs anime. I.j.1.

Itē ꝯtra murmurātes de abstinētia. S.et.G.iiij.10.

Itē ꝙ est causa sanitat̄. S.et.G.v.18.et.19.et.I.j.5.

Recuperat hereditatē celestem. I.j.6.

Que sit abstinentia viciosa. I.j.7.

Item abstinentia debilitat hostes per historiam. P.vij.23.

Quere: gula: ebrietas: ieiunium: penitentia cum cōcordantijs suis.

¶ Abusio: abutētes misericordia dei sunt pessimi apothecarij. M.ix.37.

Abutentes donis dei vel hominū male reflectunt radios. S.G.iiij.6. D.j.25.

Item ꝙ omnia perdent quibus abutebant̄. Vide de hac materia. A.vj. per totum.

Quomodo oībus rebus abutimur. T.xvj.et.xvij.et.xviij. ꝙ tales perdunt priuilegia.

Quere priuilegium.

Ac ¶ Accedere debemus ad christum quatuor modis. A.ix. per totum.

Quere: ambulare: via.

¶ Accidia. Accidiosi sunt baiuli diaboli. A.viij.v.

Et vasa vacua in eius cellario: ibidem.vj.

Et canes iacentes in sole: ibidem.vij.

Et terra inculta: ibidem.viij.

Item inter serpentes dormiunt ore aperto: ibidem.ix.

Et habent currum in luto nec iuuant vt extrahatur. A.viij.10.

Bonum exemplū ad excutiendā. A.viij.13.

Et medicina diaboli: ibidem.xiiij.

Q2 accidiosi habebunt regnum diaboli per exemplū de rege ꝛ tribus filijs: ibidem.xvj.et.xvij.

Q2 perdūt regnū celoꝝ ꝑ exemplū bonū. A.G.xviij.

Q2 demon accidie est camerariꝰ inferni. A.xxij.xviij.

Quomodo accidia legit tedet animā meā in exequijs peccatoris. P.vj.3.

Item accidiosi perdūt tp̄s bonū irrecupabile. R.ij.1.

Item multa damna sequunt̄ accidiā ꝛ multa pericula. R.ij.arti.ij.

Et sunt multi operarij. O.iiij.9.

Quomodo respōdendū est tentationi accidie. P.xiiij.

Quere ocium.

¶ Acquisitio vix est sine peccato. A.xij.2.

Item in acq̄sitōne mala diabolus est socius. A.xij.4.

Item tales scindunt bursam dei: ibidem.vj.

Item est mortifera viventibus: ibidem.vij.et.xxiiij.cū sequentibus.

Item infert damnū temporale. A.xij.13.cū seqn̄tibꝰ

Facit ꝙ nono habet gratiam bene expendendi. A.xij.16.et.21.

Infert damnum eternum: ibidem.xxiiij.cū sequētibꝰ.

Tales sunt peiores Iuda. A.xij.30.

Item in morte desperant: ibidem.xxxiij.

Et demones de hoc libentius tentant. A.xij.34.

Male excusant se legibus: ibidem.xxxviij.

Item modus malus quo multi emunt res alterius. A.xij.39.

Q2 non deberent acquirere pro filijs optime probat̄: ibidem.liiij.

Itē malus modus quo multi acquirūt. A.xxvij.21.

Quibus sunt crudeles. A.xxvij.37.et.28.

Sunt mali mercatores. A.vij.29. cum sequentibus.

Item in fine diabolus cū eis computat: et eos ad infernum portat. F.j.42.

Item acquisitores decipiunt incautos. F.iiij.10.

Q2 acquirentes ꝓpter remanentes post eos sunt similes volenti currere post mortem. F.v.10.

Item assimilant̄ serpenti qui vocat̄ regulus. I.vj.7.

Q2 acquisitio mala nocet vxoribus ꝛ liberis ꝛ amicis et ministris. I.xiij.38.

Item sunt sicut quidam medicus. L.iij.13.

Item damnant̄ per narrationē bonam. M.vj.19.

Item qđ male acquisitū est: male vadit. M.xiiij.4.

Quomodo cupidi maliciose aquirūt res mobiles. R.j.1.et.3.

Et immobiles. R.j.2.

Item quomodo se excusant per ministros ꝛ legem patrie. R.j.5. Talium periculum. R.j.10.

Item oīa vendicant: ꝛ in oīes impingunt sicut cecus. R.j.16.

Tenentes male acquisita eandem penam sustinebunt R.vj.11.et.xij. Quia tales bibunt vomitum alioꝝ. R.vj.15.

Item male acquirentes ꝓ filijs: vel quibuscūq; alijs assimilant̄ vipre. V.xij.5. Quere: auaricia: cupiditas: falsitas: furtum: mercatio: rapina: simonia: emptio: venditio: munera: vsura ꝛc̄.

¶ Accusare. A.xj. per totum.

Item damnum quod alijs inferunt postea sentiunt. I.vj.29.

Item sunt accusatiui casus. S.xiiij.12. Quere: ira: inuidia: odium: falsitas: nocumentū: visitatio ꝛc̄.

¶ Aduentus: ꝙ in aduētu est specialiter confidendū. Ad A.ij.1. De materia aduentus. A.xiij.per totum.

Quere natiuitas: christi: Maria.

¶ Aduersitas prodest. A.xviij.3. Non mutat animū sapientis: ibidem.viij.

Item in fine placebit per exemplū de cultello. D.j.2. Et per rationem. M.xj.21.

Item aduersitas ostendit qui sunt patientes. P.j.16.et.17.

Q2 deus immittit aduersitatem ꝓpter bonum nostrū P.v.26.

Quere flagellum infirmitas: impatientia: patientia: persecutio: tribulatio.

¶ Adulatio. Adulatores: sunt sacerdotes inferni: ⁊ duces cecorum: ⁊ falsi testes ⁊ periculosi medici ⁊ coci inferni et detractores et mitra scabiosi et cauda animalis pallium mortui et horologium inferni et incantatores et aucupes ⁊ nutrices diaboli ⁊ locuste ⁊ syrene ⁊ canes ioculatorum ⁊ vulpes ⁊ demones larvati ⁊ pastores ovium diaboli ⁊ Judas proditor et homicide et falsi prophete ⁊ venatores diaboli ⁊ aer ⁊ gallus super campanile: probantur hec omnia. A.xi.1.2. cum sequentibus: ⁊ .M.xiij.9.
Item adulatores decipiunt potentes per exemplum bonum. A.xv.19.
¶ Quibus rebus assimilantur. C.xi.24.et.28.
Et quod magni prelati dicunt. Amen. C.xi.29.
Item sunt sicut avis in cavea: ⁊ intrantes domum principis nimensem. C.xi.30. et.31.
Item sunt falsi monetarij. F.i.24.
Qualiter respondendum est adulatoribus. P.v.15.
Quere consiliarij: ministratio.
¶ Adulterium: quod adulterium mulieris est peius quam viri A.xviij.2.
Que mala sequuntur adulterium: ibidem.iiij.
Propter adulterium vxor perdit dotem. X.i.21. per legem.
Item pena adulterij: ibidem.x. cum sequentibus.
Quere luxuria: matrimonium.
¶ Advocati tenentur facere elemosynam de scientia illorum. A.xiiij.7.
Item falsi sunt peiores omnibus artificibus et similes demonibus: ibidem.xiij.⁊.xiiij.
Item assimilantur cuidam medico. L.iij.13.
Et stipendiarijs italie: ibidem.xiiij.
Quod nimis faciliter credunt clienti. L.iij.15.et.17.
Quere: falsitas: lex: sapientia.
Af ¶ Affectus inflammatur humilitate. N.vi.19.
Quere: voluntas: consensus: desiderium.
Alea: quere ludus.
Am ¶ Ambitiosi sunt ab ecclesiasticis: et alijs officijs repellendi. N.vi.2.
Quere superbia.
Item cogitatio mortis deberet omnes ab ambitione retrahere. M.xi.9. et.10.
Ambulare debemus post christum triplici via et triplici modo. S.vij. arti.i.2.
Quere: sequi et via ⁊c.
Amicitia mundialis ⁊ carnalis est falsa. A.xxi.2. cum sequentibus.
Bona differentia inter amicitiam dei et mundi: ibidem iij. cum sequentibus.
Quibus modis omnis amicitia acquiritur: ibidem.v.
Amici ficti crescunt divitijs: sicut mala herba cum tritico: ⁊ ramus seculi cum arbore. D.xi.26.
Item amicitia mundi ⁊ carnis: est sicut rota ligata fune debili. F.i.20.
Item melior est inimicus manifestus: quam amicus fictus. J.vij.9.
Querentes malorum amicitiam deo disponente: illorum habebunt inimicitiam. J.ix.20.
Item tota amicitia mundi: est ad carnem ⁊c. M.xi.84.
Item mors ostendit quis sit verus amicus. M.xi.117.⁊.118.
Item amicitia malorum est ad malum finem. P.iiij.5.⁊.23.
Item assimilatur amicitie latronum. P.iiij.36.
Amicitiam mundialium legit octavam lectionem in exequijs peccatoris. P.vi.16.
Item est similis furiosis ⁊ demonibus. S.x.3.
Item non est amicitia bona inter malos: ⁊ causa quare. V.i.3.
Non est vera amicitia ubi unus non agit ad correctionem alterius. V.i.4.
Quere amor: fraternitas: societas: inimicitia.
¶ Amor facit animam filiam dei amate. A.xx.1.⁊.2.
Quod multi libentius dant pro amore mundi quam dei: ibidem.viij.
Item elevat amantem in celo: ⁊ ad celum: sicut calor humores. A.xx.17.
Item amor malorum finitur in odium eternum: per exemplum sapientis ⁊ stulti. A.xxi.27.
Item amor de omnibus lucratur. C.i.11.et.12.
Item quare amor dicitur pes anime. M.xi.43.
Item stulti sunt qui plus amant terrena quam celestia. M.xiij.8.
Quod christus fuit natus ⁊ passus: ut a nobis amaretur. P.ij.12.
Quod aliqui tenent diem amoris: sicut paterfamilias: et lupus. P.iiij.15.
Quere amicitia: charitas: concordia: dilectio: pax: timor.
¶ Angeli. Angelorum presentia debent facere nos abhorrere peccata. A.xxij.13.⁊.14. An
De quibus hominibus restaurabitur ruina angelorum: ibidem.15.
Quare deus dat damnandis angelum custodem. G.xij.31. et. T.vi.51.
Custodiunt non a tentationibus: si rogentur pulchris versibus. T.i.20.
Anima est bulla dei quam falsificans excommunicatur. A.xij.13.
Anima que sequitur carnem peribit in eternum. A.xxi.27.
Quid sit anima: ⁊ quod vivat post corpus: ostenditur multis rationibus. A.xxiij.1.
Differentia inter imaginem ⁊ similitudinem in anima. A.xxiij.6.
Anima est castrum dei: ibidem.xij.
Quod multi diligentius colligunt pecunias quam custodiunt animas: ibidem.xxiiij.
Pena polluentium templum anime. B.ij.46.
Item qui animas negligunt: sunt proditores. C.ij.6.
Quod multi sunt in illo periculo. C.ij.7.
Amor inordinatus inter animam ⁊ carnem vertetur in odium. C.ij.9. et.10.
Tales sunt stulti: ibidem.xij.
Quod anima in gratia existens est pulcherrima: sed in peccato existens est turpissima. C.v.4.
Bonum experimentum quo sciri potest: utrum anima plus diligatur quam corpus. C.v.29.
Anima est ornanda propter deum. C.x. arti.iij.
Non omnis anima habet dei similitudinem et causa quare. C.xiij.3.
Quod fecit eam ad dei et ad sanctorum similitudinem: ibidem.4.
Que anima non potest recipere dei similitudinem. C.xiiij.9.
Item mundata et munda servanda est: quia est templum dei: ibidem.xiij.
Quare non faciunt pro anima: sicut faciunt pro corpore. E.iij.3.
Item anima debet esse liber mandatorum dei: ⁊ quomodo scribi et corrigi debet. L.iiij.3.
Item infirmitas anime est similis infirmitati corporis. M.xi.arti.ij.
Quod perdens animam alterius pro illa perdetur. M.xi.20.
Item anima habet triplicem carcerem. M.xi.54.
Item tripliciter polluitur. O.vi.8.
Item tantum de nobilitate anime est gloriandum. N.iij.10.
Quomodo anima est ornanda virtutibus. O.vij.3.

Item anime pulchritudo est multum appetenda. P. xiiij.8.
Item q anime sunt in gloria et pena ante diem iudicij R.vij.15.
Item cum arte veraces: nisi in arte anime diliguntur. V.j.7.
Quere caro: ignorantia rc.
¶ Antichristus cito perverteret illos qui nunc faciliter corrumpunt. F.iij.3.
Item quomodo intelligitur illud Dan.xij.
Beatus qui expectat et pervenit ad dies mille trecentos triginta quinq. J.xj.3.
Quere diabolus.
Ap ¶ Appellationũ abusus reprobat. A.xiiij.16.
Appellant pauperes ad deum iniuriam patientes. J. xj. 8.
Quere: advocatio: falsitas.
¶ Appetitus humane laudis facit vendere preciosum pro vili. G.ij.16.
Quere: affectus: voluntas: desiderium.
Aperire debemus deo propter multa cõmoda. A.xiiij. 32.cum sequentibus.
Quere ostendere.
Ar ¶ Arma anime sunt virtutes. A.xxiiij.7.
De ista materia: ibidem totum capitulum.
Item armemus nos exemplo christi. N.j.13.
Contra superbiã et vanitatẽ armorum. N.iij.15.
Quere: bellum: malicia: virtus.
¶ Archiepiscoporum anglie irrationabilis discordia. H.iiij.12.
Quere: episcopi: prelati.
As ¶ Ascendere. A.xxv.per totum.
Quomodo christus prius ascendit crucem et quare. P.ij.13.
Et congrue sic ascendit. P.ij.15.
Quere: accedere.
Au ¶ Avaricia. Avari habent stomachum nimis repletũ A.x.7.
Item nunq̃ dicunt sufficit. A.xij.22.
Item avaricia est multum contra rationem: quia vita nostra est tam brevis. A.xij.52.
Avarus animam suam vendit. A.xxiij.21.
Et deum expugnat. A.xxv.24.
Non audit libenter predicantem. A.xxvj.21. et.22.et V.xij.5.
Item avaricia scientie et non cõmunicare quater nos est detestabile. A.xxvij.5.
Quot mala crescũt ex radice avaricie. A.xxvij. 3.
Quomodo invenitur in loquela et opere omniũ: ibidem. iiij.
Q sunt insatiabiles: et q habent mirabilem infirmitatem. A.xxvij.5 et.6.
Causa insatiabilitatis: ibidem. viij. et.ix.
Q fames avari est pessima: ibidem.x.et.xxiiij.et.xxv.
Avarus stultior est camelo et porco. A.xxvij.11.
Item sunt quasi canes: ibidem.xij.et.xvij.
Q avaricia impedit panem. A.xxvij.15.et.16.
Et eius servitus est pessima: ibidem. xx.
Vexat hominem nimis: ibidem.xxj.
Pena illorum. A.xxvij.26.
Quomodo est idolorum servitus: ibidem.xl.
Aliquando est causa mortis corporalis: ibidem.xlj.
Item sunt sicut equus portans pondus magnum. Et sicut navis onusta et cista continẽs thesaurũ pro quo frangitur: et bursa cum pecunia cum qua scinditur. A.xxvij.42. Et sicut canis venaticus. M.xiij.19.
Item in morte desperant: ibidem.xlix.et.50.
Q plures dominantur pro avaricia q̃ pro alio peccato. A.xxvij.55.
Que habent non sunt sua: ibidem. lvij. Et hoc invenitur quando capellus elevabitur. A.xxvij. 61. cum sequentibus.
Item de avaro quem mures occiderunt: et de alio qui fame moriebatur. M.ix.25.et.26.
Q deus contra avariciam abbreviavit vitam nostrã. M.xj.90.
Item cogitatio mortis deberet omnem excutere avariciam. M.xj.100. et.102.
Item avaricia impedit visum anime. V.iiij.3.et.11.
Item avari assimilantur trunco cui pecunia immittitur: et spõgie et burse. V.xij.4. Et bufoni et vipere et equo umbratili. V. xij.5.
Quere: cupiditas: acquisitio: emptio: furtum: divitie: divites: mercatio: venditio: mundus: rapina: simonia: usura: munera rc.
Audire. Auditor verbi dei qualis esse debeat. A. xxvj.1.
Audire loqui utilia: est signum salutis: ibidem.xix.
Audire turpia narrantes est periculosum: quia diabolus lucratur loquentes et audientes. G.ij.25.
Item talia audientes reputantur a loquentibus inimici dei. G.ij.26.
Item auditores verbi dei debent esse sicut qui volunt in arte proficere. Et sicut fenestra vitrea: et non sicut cribrum. P.xij.36. et. V.ij.2.
Et sicut famem patientes: et elemosynam petentes. P.xij.37.
Auditores verbi dei: sunt sicut ligna respectu ignis. V.ij.5.
Quere: docere. predicatio: verbum.
¶ Baptismus est magne virtutis. Nam demones fugat: et a tentationibus demonũ liberat. F.iiij.5. Ba
Quid signant illa que circa baptizandum fiunt: ibidẽ xxvj. et.xxix.
Quomodo intelligitur: qui crediderit et baptisatus fuerit. F. iiij.40.
Quomodo pacta baptismi ad memoriam reducere debemus. J.ix.38.
Quere: fides.
¶ Beginagium et alia frequens visitatio mulierũ: ledit famam. P.j.8. per legem. Be
Quere mulier.
Bellantes secum meretrices non habeant. B.ij.18.
Quare est continuum bellum inter carnem et spiritũ: ibidem.xx.
Habentes remorsum conscientie non bene bellabunt B.ij.38.
Item nota specialiter. B. ij.23.
Tῦ vitam bonam habentes obtinent victoriam: ibidem: xxxix.cum sequentibus.
Et per orationes sanctorum et bonorum virorum. B.ij. 42.et.43.
Juste bellantes: deus specialiter iuvat. C. xvij. 6. et.18.
Bellaturi prius confiteantur: et cõmunionem accipiant. E.vj.14.et.S.xij.5.
Bellando pro parte dei: sancti meruerunt gloriã eternam. G. ij.9.
Item per bellum spirituale pertingitur ad quietẽ eternam. G.ij.10.
Quare tot sunt bella: et quare multi in bello sunt inglorii. N.iij.15.et.P.iiij.16. et.18.

Quere malicia: par: tentatio: arma rc.
Bla ¶ Blasphemi peiorē partē habebunt. J.xv.23. Quere iuramentum.
Bo ¶ Bona nature ꝛ fortune sūt multū piculosa. G.ij.12.
Item bona predicta sunt multis malis permixta: ibidem.xxxij. et. xxxviij.
Et ꝙ plura mala facimus ꝙ̄ bona. G.ij.39.
Bona ꝛ mala simul facientes vituperanť. C.xiiij.1.
Bonū quanto melius: tanto est sui magis cōmunicatiuum. G.iij.17. ꝛ.18.
Item bonum opus requirit duas causas: ibidē. xxv.
Et omīs bonitas in sanctis causis est a bonitate pme cause. G.iij.20.
Bonū vniuersale est preponendū: in ꝓlogo.ij.
Bona hominis non sunt que ab eo auferri possunt. B.iiij.8.
Et omīa predicta bona deficient in fine. M.xj.105. et 143. cum sequentibus.
Boni a malis cōtemnunť: sicut luminare de die. J. x.3. et.4.
Et tamen sine illis nec mali nec mundus esset. F. iiij. 11. et. M.xj.84.
Semper fuerunt permixti. J.x.13. cum sequentibus.
Quare boni hic patiuntur defectus plus ꝙ̄ mali. M. xj.107.
Bona differentia bonorum ꝛ malorum. P.j.18.
Calumniari quid sit. M.vij.1.
Quere accusatio.
Ca ¶ Canes delicate nutrientes errant. E.iij.37.
Cantores cantantes vana ꝛ amatoria faciunt cōtra leges ecclesie. O.vij. 20.
Caro decipit aiam sicut Eua decepit Adam ꝛ trutanni simplices: ꝛ mala terra cultorē suū. C.ij.2. et.3.
Non deberet delectari in his que sunt cōtra animam D.v.5.
Item est refrenanda: sicut equus. E.j.12.
Carnaliter viuentes non sunt iusti. J.xiij.10.
Itē carnis miseria ostendit quales sumus. S.xiiij.25.
Quere anima: homo: cum cōcordantijs suis.
Et quomō caro est carcer anime. M.xj.54. et.67.
Quomodo cantat: parce mihi in exequijs peccatoris. P. vj. 14.
Item caro se habet ad animam: sicut malus socius. P.vij.43.
Item caro male reddit seruitoribus suis. S.viij.17.
¶ Charitatis opera sunt scala qua ad celum ascendiť. A. xxv.7.
Et est vinculum quo christo ligamur: ibidem.iiij.
Sine charitate opera sunt mortua. C.j.6.
Natura docet nos habere charitatē: ibidem. viij.
Item charitas abbreuiať: sicut vestes. C.j.15.
Alie bona sine illa nocent: ibidem.16.
Item charitatis ordo est ꝙ meliores plus diligantur. D.ix.4.
Et diaboli mēbra possunt habere omīes virtutes false et ficte non charitatem. D.ix.17.
Charitatiua dilectio in vinculo pacis inuenitur: ibidem. xxij.
Charitatis regula obseruari deberet ad pauperes. E. iij.2.
Cōfert lucrū gratiarū ꝙ̄s deus nō vult dare. J.vj.11.
Multa lucratur sine labore. J.vj.15.
Plus quandoꝗ lucrantur ꝙ̄ operans: ibidem.16.
Opus habentis charitatē est meritorium vel demeritorium. L.j.5.
Tria requiruntť ad charitatem proximi: ꝛ tria ad charitatem dei. M.xj.88.
Item quare charitas est ignis celestis. S.ij.7.
Regulam charitatis tenēdo: nullus peccaret. V. iiij. 10. et.11.
Quere amor: dilectio: inuidia: societas.
Castitatis difficultas ꝛ meritum. C. iij.4.
De hac materia: ibidem per totum.
Quere mundicia: luxuria.
¶ Cecitatem in spiritualibus tm̄ diabolus procurat ꝛ obtinet. P.v.9. Ce
Et tales sunt stultiores omnibus cecis. P. v.10.
Se cecos esse negant sicut arpexes. R.j.17.
Et cecitas anime est peior ꝙ̄ corporis. R.j.18.
Similitudo cecitatis corporalis et spiritualis. V.iiij. 3. et. 4.
Quere: videre: sapientia falsa.
¶ Ciuitates maritime habent statuta iniq̄. C. iiij.15. Ci
De hac materia: ibidem per totum.
¶ Clericis populus detrahit ad suggestionem diaboli. B.ij.3. Cle
Clerici plus tentanť ꝙ̄ alij: ibidem.xiij.
Multa mala sequuntur ex eorum delictis. B.ij.14. ꝛ O.vj. 20.
Et plus recipiunt ꝛ quietius viuunt: et minus seruiunt: ibidem.15.
Item illorum ingratitudo: ibidem. xvij.
Clericorum ꝛ laicorum mala societas vertetur in odium. C.ij.10.
Qui multum cupiunt ordinari vel promoueri stulti sunt. G.ij.38.
Clerici perdunt priuilegium clericale. M.ix.47.
Ingratis non dabit deus aliam robam in alio seculo. G.iiij. 22.
Veniūt ad ordines ꝛ ad beneficia sicut vulpes ad gallinas. J. vij.8.
Qualiter eligi et viuere debent. M.vij.9.
Item clerici sunt dispensatores et angeli dei. M. viij. 4. Et speculatores: ibidem. v.
Item deberent esse sicut aquila et grues: et sicut saphyrus. O.vj.4.
Qualem coronam precipiuntur habere. O.vj.8.
Clericorum incōtinentia. O.vj.21.
Et pena incōtinentium. O.vj.71.
Quomodo male dicunt officium diuinum contra preceptum dei. O.vj.26.
Et tenenť esse omībus boīb mundiores. O.vj.52.
Et peccatum in eis est grauius ꝙ̄ in alijs. O. vj.53.
Quomodo sunt incorrigibiles ſm Crisostomū. O. vj. 63.
Contra addiscentes scientias vanas. O.vj.54.
Et humiliter vestiantur. O.vij.19.
Quomodo ꝛ q̄re sunt oculi totius populi. P.xiij.4.
Qualiter assimilanť forestarijs. P.xiij.39.
Clerici sunt serui dei ascripticij. S.viij.4.
Quere ecclesiastici hypocrita: missa: ordo: prelatio: religio: sacerdotiū: simonia.
¶ Cogitatio triplex debet ꝓcedere consensum. C.x.10. Co
Item per cogitationes possumus scire ad quā terram pertinemus. C.x. 12.
Cogitatiōes male quomō sunt mortales: ibidē. xvij.
Item cogitatio est latrunculus qui aperit magnis latronibus. C.x. 20.
Item cogitatio est refrenanda valenti caste viuere. L. vij.40.
Cogitatio est posticum anime. A.xxiij.14.
Quere ratio: sensus: voluntas: cor.

¶ Cōmunio. Ante cōmunionem est specialiter confitendum. A. ij. 1.
Item sermo in die pasche ante cōmunionē. A. xiij. 18. cum sequentibus.
Contra nolentes cōmunionē accipere: et contra indigne accedentibus. A. xxvj. 8.
Quare in paschate datur cōmunio. B. ij. 9.
Q, multi recipiunt illo die stipēdia ⁊ victualia: ⁊ pauci pugnant. B. ij. 15.
Q, omnis immūdus male accedit. C. vj. 2.
Vide quot cōditiones bonas cōmunio corporis christi habet. E. vj. 1. cum sequentibus.
Et panis q non est mirabile q panis mutatur in corpus christi: ibidem. j.
Q, etiam ab omnibus sumitur sine sui diminutione: ibidem. ij.
Q, est vnum corpus christi verum in omnibus ecclesijs: ibidem. iij.
Quomodo deus magnꝰ cōtineri potest sub parua hostia: ibidem. iiij.
Q, color ⁊ sapor panis: est in cōmuniōe sine pane. E. vj. 5.
Et causa quare color ⁊ sapor ibi remanent. E. vj. articulo. vij.
Q, corpus christi a malis sumiť: ⁊ ratio q̄re. E. vj. 7.
Item sumitur a malis cum irreuerētia ⁊ sumentis dāno: ibidem. viij.
Q, accipitur ad vitam bonorum ⁊ mortem malorum: ibidem. ix.
Demones fugat: ergo bonū esset q reseruareť in pixide cum morientibus. E. vj. 10. et. 11. et. 12.
Q, cum magna reuerentia deberet adorari ⁊ sumi: ibidem. xiij.
Quomodo liberat ab omnibus mundi periculis. E. vj. 14.
Et a penis purgatorij: ibidem. xvj.
Et ducit ad vitam eternam: ibidem. xvij.
Q, bonis confert magnā delectationem. E. vj. 19.
Q, deus nō potuisset aliquid maius fecisse conueniens nostre saluti. E. vj. 21. cum sequentibus.
Item qui cum odio cōmunicanť a diabolo occiduntť. E. vj. 35. et. 36.
Item communio saluat etiam corpus et a morte liberat. S. xv. 5.
Quere eucharistia: sacramentum.
¶ Concordia facit cōmunitatem prosperam ⁊ deo placentem. C. iiij. 6. et. 7.
Concordiā maiorē habent mali q̄ boni. C. ix. 1.
Concordia est necessaria omnibus. O. v. 8. et. 25.
Et regentibus aliquam domum. P. iiij. 31.
Item concordes sunt fortiores contra diabolum. R. v. 37.
Et acquirunt vitam eternam. V. vij. 14.
Quere: amor: dilectio: discordia. pax.
Cōditionaliter deus vult omnes saluos fieri. V. x. 5. cum sequentibus: per legem.
Celum nobis promittiť conditionaliter. L. iij. 5. ⁊. O. iiij. 15. et. 16. per le. et. X. j. 14.
Et sic terra sancta dabatur tam iudeis q̄ christianis. M. ij. 13.
In generali confessione tacita conditio subintelligiť. P. ij. 29. per le. et. 30.
Conditionaliter datum: conditione non stante reuocatur. P. xiij. 43.
Datum cōmuni persone datur cōmunitati. R. v. 60. per legem.
Quere per actum ⁊c.
¶ Confessor. Indiscreti confessoris pena patet. A. vij. 19. et. 20. et. A. xv. 9. per totū: ⁊ specialiť. xxxj. ⁊. xxxij.
Talis est maior magister q̄ christus. C. v. 27.
Expedit discretum querere confessorem. C. vj. 8. ⁊. 22.
Item periculum indiscreti confessoris: q̄ confitentis. C. vj. 20.
Confessor confitentem debet iuuare interrogationes faciendo: ibidem. xviij. et. xix.
Sub pretextu cuiusuis consuetudinis non debet aliquid exigere a confitentibus. C. viij. 36. et. D. iiij. 8.
Q, delectatio quam confessores habent in audiendo turpia: non nocet nisi habeant voluntatem delectandi. C. x. 5. et. 6.
Contra adulatores confessores. C. xj. articu. viij. ⁊ ibidem. xxxij.
Tales in fine reportabunt malas grates. C. xj. 36.
Q, in dispendio ꝓprio debent alios audire. C. xv. 4.
Item tenentur de toto damno. F. iij. 35. per legem.
Q, debent attendere conditiones personarum. P. vij. 20.
Et contrarijs contraria curare non sicut ille cum panello. P. vij. 21.
Q, confitentium defectus male imputanť confessoribus. P. xij. 38.
Quere: absolutio: adulatio: correctio: timor: veritas: ignorantia.
¶ Confessio docetur ab omni natura. A. ij. 2.
Q, sit festina. A. xj. 3. et. C. vj. 23. cum sequentibus.
Et specialiter. xxvj. et. P. vij. 23.
Qualiter debemus confessione mundari. A. xiij. 10. et 19. et. 21.
Item necessitas confessionis docetur per legem: ⁊ exēplum bonum. A. xiij. 31.
Tarde confitentibus maior detur penitentia. A. xvj. 3.
Non confitentes statim sunt stulti. C. ij. 4.
Q, confessio non valet nisi habeat propositum a peccato cessandi. C. v. 11. ⁊. 12. cum sequentibus.
Q, confitentes sunt instabiles vel male absoluti. C. v. 16.
Confessionis necessitas. C. vj. 2.
Oportet q confitens dimittat omnia que sine peccato tenere non potest. C. vj. 5. et. 11.
Q, fiat de omnibus. C. vj. 12. et. 14. Et q sit bene precogitata: ibidem. xv. cum sequentibus: et specialiter. xxj. bene.
Q, magnam leticiam habent bene confessi. C. vj. 27.
Q, est frequenter confitendum: ibidem. xxxiij. et. R. v. 13.
Confessionis vtilitas. C. vj. 41. cum sequentibus: et specialiter. 45.
Item diabolus multum conatur confessionem impedire. C. vj. 50. cum sequentibus.
Qui non confitentur statim: stultiores sunt brutis. C. vj. 61.
Pura confessio est signum vite eterne. C. vj. 67.
Q, sit integra. C. xiij. 1.
Contra tm̄ semel in anno confitentes. F. viij. 17.
Confessio illuminat animam et aufert eius fetorem. H. vj. 20.
Et ipsam sanat. I. x. 1.
Peccator iudicem petat delegatum. i. confessorem. I. xj. 23.
Falsa confessio legit: quantas habeo iniquitates in exiguis peccatoris. P. vj. 15.

Qz pudor retrahit multos a vera confessione. P.vij.34.et.C.vj.8.
Frequens confessio multum contra recidiuum iuuat. R.ij.24.
Ad confessionē nos mouere debēt: timor: dolor: spes: gaudium. S.xiij.11.
Frequens confessio seruat nos a tentationibꝰ. T.j.27.
Item confessio impetit tribulationes et vindictas dei T.v.14.et.24.
Quere: contritio: penitentia: recidiuum: restitutio: satisfactio: confessor.
¶ Conscientia est liber pscriptus. J.xj.29. ꝛ. C.vij.1.
Item habet officium apparitoris: ibidem.xxiij.
Habentes conscientiam nimis strictam assimilantur stulto. J.xiij.31.
Item conscientia est conscriptor et testis et iudex et cōsolator: amicus: mater: rex: accusator: nouerca: imperator: stimulus: examinator ꝛ miles eneus. C.vij.arti.j.
Item conscientia bona est sicut vestis alba. Et ꝙ conscientie stricte magna est vtilitas. C.vij.11.
Item conscientie nimis large damnum et periculum: ibidem.xij.
Nimis stricte conscientie periculum. C.vij.13.
Itē conscientia est charta hereditatis nostre et custos castri dei ꝛ indentura: ꝛ testamentū et liber glosatus et domus refugij in tempestatibꝰ: ꝛ plus valet ꝙ totus mundus. C.vij.arti.iij.
Contra dicentes ꝙ non peccant: quia non habent cōscientiam de hoc: ibidem.xxv.
Qz conscientia est diligenter corrigenda. C.vij.26.
Homine peccante consciētia est sibi grauis. D.viij.j.
Conscientie testimonium consistit in tribus. G.ij.j.
Quomodo est diligenter scrutanda. P.vj.3.
Conscientia errans nō ponderat magna: ꝛ causa quare. V.viij.16.
Quere: ratio: cor.
Consensus in delectationem cogitationis male est peccatum mortale. C.x.3.
Consentit peccatoribus qui eos non corrigit. C.xvj.50.per multas leges.
Item plures peccatoribus consensum: auxilium vel fauorem dantes: cum eis damnabuntur. P.viij.23.per legem.
Ibi nota per legem vltimam ꝙ consentiens grauius punietur ꝗ̄ operās. Quere cogitatio: libertas: ratio: voluntas.
Consiliarij mali multa mala faciunt. A.xv.26.et.C.xj.6.
Sunt stelle cadentes. A.xv.31.
Pena illorum. A.xv.32.ꝛ.C.xj.arti.ix.
Faciūt destrui muros ecclesie: et speculū. A.xxviij.59.
Sunt salamandra. A.xxviij.60.
Consiliarij corporum et animarum: non sunt eiusdez voluntatis: ꝛ ideo vnum destruit aliud. C.xj.4. Et ibidem arti.v. Et ibidem.l.bene.
¶ Consilia et perliamenta non habent executores. C.xj.v.
Consiliariorum tedium. C.xj.arti.iiij.
Qz irrationabiliter vituperantur: ibidem arti.v. vbi patet ꝙ multi mali domini habuerunt consiliarios bonos.
Qz dimittant dominos incorrigibiles. C.xj.articulo.vj.
Magni prelati sunt clerici dicentes: Amen. C.xj.29.
Qz multi tenentur: de toto damno. F.iij.35.per legē.
Quomodo dicunt omnia bona subditorum esse dominorum: contra legem. F.j.36.
Item sunt planta falsa. F.j.41.
Item assimilantur gallo super campanile: ꝛ inspectoribus scacarij. M.xiij.9.
Consilia sana solent esse in senibus. R.v.44.
Consilium dei et bonorum placet in fine: ꝛ diaboli: et malorum in principio. T.j.7.
Quere: adulatio: aduocatio: lex: ministratio: sapiētia.
Consuetudo omnia facit leuia tam in bono ꝗ̄ in malo. J.j.4.et.C.viij.arti.ij.et.F.j.26.
Ex quo sequitur ꝙ diu malus vix vnꝗ̄ corrigitur. C.viij.10. cum sequentibus.
Quia est sicut lignum quod diu iacet in aqua qđ non faciliter accenditur: ibidem.xiij.
Et quia plura vincula cum maiori difficultate soluit: ibidem.xiij.et.xviij.
Pena talium patet per exemplū stulti nolentis ignem extinguere. C.viij.37.
Qz consuetudo non excusat: nisi sit rationabilis. J.ix.30.
Item de consuetudine mali vix vnꝗ̄ penitent. P.vij.et.xxxvj.
Consuetudo peccandi facit ꝙ non habent delectationem in bona vita. P.vij.37.
Item consuetudo bona est paulatim inchoanda ꝑ exēplum bonum. vij.38. cum sequentibus.
Item cōsuetudinarij peccatores assimilanť litargicis et freneticis. V.xij.7.
Quere: ab infantia: lex: iuuentus: senectus.
¶ Conuersatio exterior cum loquela ostendit qualis qs sit interiꝰ. D.iij.3.ꝛ.D.vj.3.et.13.ꝛ.V.vij.10.
Qz debet esse bona: vt primū edificet. O.iij.7.
Cōuersationem in celo habentes paruipendunt terrena: ꝛ ratio quare. V.iiij.11.
Quere: hypocrisis: fama: vita: signa: contritio. C.v.per totum.
Item ꝙ peccator deberet conteri propter multas causas. M.xxix.5.et.84.
Sed heu. P.vj.21.ꝛc.
Item peccator habet multas causas contritionis. V.iij.9.
Quere: lachryme: timor.
¶ Cor bonorum habet maiorem latitudinem ꝗ̄ malorum. A.xx.16.
Cor peruersum bona videns ad deteriora conuertiť. A.xxvj.14.
Item cor solo deo impletur. A.xxvij.8.
Cor deo dare debemus triplici ratione. C.xiiij.articulo.ij.
Cor nostrum est altare dei. D.iiij.6.
Item mundicia corporis sine mundicia cordis parum valet. M.x2.j.
Cordis mundicia erectio: ꝛ rotunditas: seu obedientia. R.v.2.
Debet esse de corde nostro sicut de troco in ludo puerorum. V.iij.j.
Quere: mundicia.
Nota de corpore diaboli. S.viij.12.
Choreatrices multa mala faciunt. B.ij.10.
Et vetule: ibidem. B.xj.
Ornamenta illarum sunt optima arma diaboli. C.xv.6.
Que cātilenas incipit est sicut porcus clamans: ibidē.
Item minus malum esset ꝙ tunc opera facerent seruilia. C.xv.8.

Illos videntes sunt stulti. S.vj.2.
Correctio contra non corrigentes. A.xj.11.
Tales comedunt peccata populi. A.xv.13.
Qz corrigere malos pertinet ad omnes. A.xxj.22. et C.xvj.ij.et.20.
Pena non corrigentiũ. A.xxj.28. cum sequentibus: et C.xvj.arti.ix.et.F.iij.20. per le.
Contra irascentes: cõtra corrigentes. A.xxvj.12.z.13. et.O.iij.3.
Item murmurantes et ledentes correctores: sunt sicut canis furiosus. A.xxvj.31.
Exemplum accipiant correctores. G.ij.18.et.C.xj.3.
Correctio deberet statim fieri. C.vj.10.
Non est parcendum potentibus. C.xvj.3. L.iij.11.z V.viij.22.et.23.
Qui tales multum faciunt contra naturam. C.xvj. 18.et.19.
Q, accusationes et correctiones fiunt interdum mala intentione. C.xvj.22.
Correctores assimilantur leoni: ibidem.xxxvj. et marescallo. P.iiij.14.
Ducti a malis sunt quasi lamech. C.xvj.37.
Contra commutantes penas corporales in pecuniarias. C.xvj.38: cum sequentibus. Et. V.viij.11. et A.xxvij.58.
Qui parcunt reputabũtur proditores coram deo: ibidem.43.
Q, debent circũire ad corrigendũ. F.iij.30. per le.
Item correctionem propriam impedientes sunt stultissimi. G.ij.25.
Qz omnibus imponitur pena quam minus timent et q etiam peccant penas corporales redimentes. J.ix.23.
Non corrigentes potentes vel familiam propriam errant. L.iij.11.
Item corrigentes pro donis locant animas diabolo. M.xiiij.8. Et assimilantur cuidam aui. M.xiiij.14. Et sunt mercennarij. O.vj.14.
Et illis proditoribus. V.xiij.38.
Et diabolum ditant. M.xiij.17.
Qz correctores sunt quasi manus corporis. N.iij.8.
Qui non corrigit est particeps criminis. P.j.2. per legem.
Contradicentes vel resistentes correctoribus bis leduntur. P.j.8.
Non corrigentes reos hereditatẽ celi perdunt per le. P.ij.39. et.40. bene.
Et non habebunt hic pacem. P.iiij.17.et.28.
Quia multa mala ex hoc contingunt. P.iiij.23.
Qualis debet esse intentio corrigentis. P.viij.3.
Et generaliter q nulli parcant. P.viij.4.
Contra punientes bursam et non corpus quod peccauit. P.viij.vij.
Item negligentes sunt sicut formido in blado et statua super muros ciuitatis obsesse. P.xiij.33.z.34.
Contra dimittentes correctionẽ propter detractores. P.xiij.61.et.B.ij.25.
Tales cum peccatoribus hic et alibi: tribulantur. T.v.8.
Correctis malis per bonos tribulatio cessat. T.v.23.
Qui non corrigit non est membrum viuum. V.viij. 26.et.29.
Quomodo cupiditas impedit correctionẽ. V.viij.31.
Et tales sunt homicide non natorum. V.viij.32.
Quere: prelati: pena: reges: regimen: tribulatio: visitatio: iudices.

¶ Creature sunt libri ducentes nos in cognitionẽ dei. L.iiij.4. Cre
¶ Credere minus creditur deo et sanctis q̃ quibuscunq hominibus. A.xxvij.39.et.A.v.9.et.A.xxvj.7.
Qui non credũt viuis non crederẽt mortuis. A.xxvj. 25.et.D.j.15.et.M.xj.99.
Item credentes que nõ vident sunt sicut puer custoditus in carcere. F.iiij.8.
Item non credentes articulos fidei vel sacram scripturam stultissimi sunt. F.iiij.23.et.24.et.35.
Male credunt qui opinantur se peius prosperari: q2 obuiant viris ecclesiasticis. J.x.5.
Credentes multitudini loquenti contra doctrinam ecclesie assimilantur illi stulto. S.vij.9.
Quere: baptismus: fides: sortilegium: somnia.
¶ Cruci christi debemus ligari per amorem contra omnia pericula. C.xvij.20. Cru
Quia custodit a tentationibus: ibidem.xxv.
Ergo est perseueranter tenenda. C.xvij.27.
Crux argentea facit plura miracula: ibidem.xxxvj. et R.j.17.
Crucis predicatio. J.vj.7. per legem: z.A.xiij.8.
Qua iusticia possit predicari. C.xvij.1. vide totum capitulum illud.
Item in predicatione crucis: illud. M.ij.13. et illud P.ij.39.et.40.
Quomodo lignum crucis attulit nobis tria remedia contra tria damna que incurrimus per peccatuz primorum parentum. P.ij.arti.iiij.
Cruces exterius non iuuant vbi diabolus est interi⁹. S.vj.5.
Quere: ascensio: passio.
¶ Cupiditas est causa quare multe leges addiscũt lucratiuas. A.xiiij.30. Cu
Et est causa adulationis. A.xv.20.et.C.xj.33.
Quare sunt magis cupidi nunc q̃ in antiquis temporibus. A.xxvij.33.
Q, plus alia q̃ deum diligũt z timent. A.xxvij.38.
Q, nullus deberet esse cupidus ꝓpter plura. A.xxvij. 57.et.D.xj.1.
Cupidi sunt insanabiles; quia habent reuersum. C.xiiij.24.
Q, sunt nimis indigentes. D.xj.8.
Et stulti. D.xj.12.
Quanto sunt cupidiores tanto pauperiores erunt in morte: ibidem.xxij.
Causa tot cupidoꝝ sunt falsi prophete. D.xj.25.
Et alia causa. D.xij.18.et.D.xiiij.18.
Q, nummus est dominus cupidoꝝ. F.j.1.
Et cupiditas est causa omnium falsitatum. F.j.28.
Quanta sit cupidiori miseria. G.j.18.
Item cupiditas est mater inuidie. J.vj.t.
Et radix omnium malorum. J.ix.13. per le.
Et cupidi assimilanẽ ydrie. M.xiiij.1.
Et porcis. M.xiiij.2.
Vide tabulam de muneribus quia omnia mala q̃ faciunt munera facit cupiditas.
Q, cupidis nummus est deus et rex et melodia z oĩa. M.xiiij.11.
Item cupiditas est ignis inextinguibilis. M.xiij.15.
Item cupiditas est causa nocendi. N.iij.1.
Item cupidi sunt mali operarij. O.iiij.9.
Orantes cogitant de rebus quas cupiunt. O.v.19.
Item non habent veram pacem. P.iiij.12.
Item cupiditas legit quintam lectionem in exequijs

peccatoris. P.vj.16.
Cupiditatē mitigare deberet cogitatio illa. P.viij.25.
Item cupiditas est causa bellorum. R.j.30.
Cupidi sunt serui mundi. S.viij.15.
Dum maiora cupiunt vtrūq; perdunt. S.xiiij.14.
Quere: curiositas in religio.
Quere: auaricia: acquisitio: falsitas: furtum: mercatio: munera: rapina: simonia: vsura: venditio.
Curiarum ꝛ curialium vicia describuntur. R.j.35. ꝑ versus: et. S.viij.13.
Quere: ministri.
¶ Custodire alios non possunt peccatores. V.iiij.4. per leges.
Quere. C.xviij. per totum et regimen.
Da ¶ Dānati nunq; dolent de peccat. suis. A.xxvij.47.
Quare damnant. sine fine. C.v.14. et. D. arti.iij. ꝑ totum. Et specialiter. D.j.24.
Et causa est bona. P.viij.14. et. P.vij.29.
Quod multi damnant. D.i.15. et. M.xj.56.
Pena illorum consurgit ex amicorum ingratitudine. M.xj.12.
Et ex multis alijs causis. M.xj.85. et. P.vj.8.
Certitudo damnatiōis malorum. P.v.23. et. P.viij.8. et.11.
Quod iuste damnant. P.vj.7. et. D.xij.37. ꝛ.38. et.40. et. P.viij.1. et.2.
Periculum dicentium q deus nullum vult damnare christianum. D.j. articu. vij. et. P.viij.24.
Quomodo damnati semper ardent absq; consumptione. P.viij.15. et.18.
Damnatio cuiuscunq; est sibiipsi ꝛ non deo imputanda. V.ix.15.
Quere: hoc infernus: pena: angeli.
¶ Damnū dans occasionē culpa interueniēte de toto damno tenetur. J.xij.20. et. M.x.4. et. O.vj.54. per leges: et. O.vij.6. per le. et. P.vj.6. per le. et per versus. R.j.4. etiam si damnū non sequatur. O.vij.7. per Hieronymum.
Damnū non prohibens de damno respondebit. P.j.2. per le. et. P.ij.39. per leges.
Quere: nocere: vindicta: scandalum: malefactores: tentantes.
¶ Dare: dat deus tria bona et quartum promittit. B.iiij.1.
Et hoc vt nos a terrenis eleuet. G.iiij.5.
Et tñ mali donis dei fiunt peiores. G.iiij.6. et.8.
Contra illos qui plus dant diuitibus q̄ pauperibus E.iij.7.
Quod debemus christi membris dare quia de suo petit. E.iij.21.
Item dat deus singulis multa ꝛ magna. F.iij.25.
Quere elemosyna.
Datum cōmuni persone datur communitati. R.v.60. per leges.
Debita non soluentes alibi grauiter torquētur. R.j.26. et. R.iij.7. et. R.iiij.6.
Ita multa debita in quibus deo tenemur debem⁹ tripliciter reddere. R.iij.1.
Que debem⁹ nobisipsis et primis. R.iij.3. et.4. ꝛ.5.
Quere: reddere.
De ¶ Deceptus non decipiat non decipientē. M.vj.12.
Quere: mercatio: venditio: falsitas.
¶ Decime debentur ecclesie bona. V.iij.1. cum sequētibus. Vide materiam decimarum in toto illo capitulo.
Quod mala vita cleri impedit decimas. O.vj.xix.
Quere: debita reddere.
Defectus nostri non sunt a deo sed a nobis. G.iij.25. et.26. et. P.xj.16.
Et q magnum mendacium est dicere q deus talia ordinauit. G.iij.27. et. P.xj.19. et. V.ix.14. et.15.
¶ Delectatio illicita non est bona: quia deo deest. B.iiij.8.
Delectantur diuersi in diuersis. D.v. arti.j.
Signum est q homo est in peccato quando non delectatur in his que dei sunt. D.ix.16.
Delectatio bonorum est maior q̄ peruersorum. D.v. articulo. ij. et. P.vij.37. Vide tres causas bonas quare mundiales ꝛ mali non habent delectationem in spiritualibus. E.vj.20.
Item omnis delectatio carnalis multas habet miserias. G.j.20.
Quod maior delectatio est in celo q̄ in terra poterit haberi. G.j.7.
Item delicati vadunt ad infernum quasi per pratum amenum. M.xj.151.
Delectatio mala est vmbra gratiam impediens. Q.j.10.
Quere: gaudium: gloria: luxuria: meretricium.
¶ Desperatio. D.ij. per totum: et. c. de morte in multis locis.
Quomodo legit nonam lectionem in exequijs peccatoris. P.vj.17.
Quod nullus debet desperare. D.j.22.
Item desperantes assimulantur iudeis. S.xij.9.
Quere: presumptio: spes.
¶ Desideriū nostrum ad celestia deberet esse magnū per multas rationes. G.j. articulo. iiij. ꝑ totum.
Et q peruersi illa non desiderant: quia nō sunt experti. G.j.29. et.30. et.34.
Et quia delectantur in alijs. S.xij.8.
Desiderium malorum assimulatur inferno et demonibus. G.viij.16.
Quere: voluntas: affectus.
¶ Detractores sunt rasores alios tantū radentes: ꝛ argus. C.xvj.5.
Contra detrahentes correctoribus suis. C.xvj.32. et.44.
Item assimilantur incendenti templum Diane. D.iiij.3.
Quod detractor est qui narrat malum nescienti nec corrigere valenti. D.vj.2.
Item sunt vas immundum. D.vj.3.
Et flabellum diaboli in fabrica inferni: ibidem. iiij.
Item sunt adulatores in presentia et detractores in absentia: ibidem. v.
Item sunt iudices diaboli. D.vj.8.
Et canes latrantes super correctores baculos portantes: ibidem. ix.
Remedium contra detractores optimum est q omnes illos fugiant et per rationes illos fugere deberent. D.vj.10. et.11.
Item sunt garrulus in cauea. D.vj.13.
Item ostendunt seipsos esse malos. D.vj.15. ꝛ.17.
Quod lingua illorum est acutior omni gladio: quia occidit tres simul. D.vj.16.
Contra detrahentes prelatis et predicatoribus: ibidem. xvij.
Item sunt crudeliores omnibus animalibus. D.vj.18. cum sequentibus.
Item sunt peiores inferno et demonibus: ibidem. xx.
Quomodo fraudulenter premittunt commendatio-

nem. D.vj.22. et.34.
Q, alijs detrahentes cadunt in consimilibus vel grauioribus. D.vj.24.
Item detractores prius bibunt vinum quod alijs propinant. D.vj.27.
In quo casu detractores sunt excommunicati: ibidem. xxviij.
Item sunt incantatores: ibidem. xxxiiij.
Q, detractus est contra iura ecclesiastica. J.x.7.
Item assimulant canibus. J.x.9.
Plangunt mortuum alienum et non proprium: ibidem. xviij.
Item illorum culpa et pena. L.v.22. et.23.
Dicunt q opera illorum diffamant eos. N.ij.10.
Q, non est detrahendum maioribus. P.xiij.57.
Item cogitatio difficultatis restitutionis deberet oes retrahere a detractione z diffamatioe. R.vj.8.
Item sufflant pulueres in oculos proprios inter omnes. T.ij.1.
Item assimulantur noctue. V.iiij.10.
Quere: iudicium: humanum: lingua: locutio: ira: odium: inuidia.
Deus se habet ad nos ad modum patris z magistri et regis. A.xiij.1. et.2.
Et ad modum adamantis: ibidem. xiiij.
Q, neminem perdit. D.j.16.
Item operatur necessitate immutabilitatis: vide. G. iij.2.
Contra dicetes q scientia dei est causa salutis vel damnationis nostre. L.iiij.10. cu sequetibus: z. P.xj.11.
Deus non deficit: scilicet in necessarijs. G.iij.16. cum multis sequentibus: z. P.xj.15.
Q, deo no possumus reddere equiualens. G.iiij.1.
Q, nos iuuat modis quibus iuuare debet. H.j.14.
Pena deo placet sed non culpa. H.j.16.
Q, mali vellent deum non esse. J.xj.18.
Fac deo quod tibi vis fieri et nunq peccabis. M.ij.2.
Q, vox dei est triplex. M.xj.13.
Et auxilium triplex. P.vj.22.
Que sit manus misericordie dei: z qui digiti z iuncture. M.xj.129. Et que sit manus iustitie. M.xj.130.
Multi viuunt ac si deus eos non videret. O.iiij.12.
Multa nobis ostendit et pro nobis sustinuit et nobis promisit. O.viij.1. Et hoc per multa signa. O. viij.2. non cum omnibus equaliter et causa quare. P.xj.17.
Q, papa prouidet suis, P.iij.10.
Et omnes iuuat. S.xiij.10. et.13. et. T.v.50.
Q, neminem derelinquit nec indurat nisi culpa prius precedente. P.xj.13.
Intendit nos ei assimilare. S.xiij.9.
Q, nil minus facimus pro deo q pro quocunq homine [illegible]
Quere spiritus sanctus trinitas.
Di ¶ Diabolus decipit sicut lusores taxillorum et sicut sophista. D.xj.23. et. P.v.6. et. L.j.4.
Loquitur per os seruorum. S.viij.11.
Argumentum q dominium diaboli est fugiendum. D.xij.31.
Quomodo amittat nomina filiaru. F.j.29. et. P.v.5.
Est crudelis tabernarius qui pro potu capit potatore. G.j.33.
Qualem habet familiam. S.viij.12. et.13.
Quomodo tangit pulsum tribus digitis. q. medicus in tribus tentationibus. M.ix.48. cum sequentibus.
Et illis tribus fere totum mundu decipit. M.ix.50.
Que sit manus diaboli et qui digiti et iuncture. M.xj. 131. et. xiij.2. et.133.
Quomodo decipit et procurat multoru deceptionem. M.xiij.4. et. vj. et. P.vij.56. et.57. et.58.
Qualiter pugnat contra deum. M.xiij.15.
Item est de illo et de omnibus [illegible] sicut de piscatore. P.v.7.
Et sicut de latronibus. P.v.8.
Qualiter non occidit statim peccatorem. E.vij.14. et P.vj.18.
Q, turpiter decipit suos suos. S.vij.8. et. S.viij.18.
Et per somnia et responsa dubia. S.xj.6.
Q, non artatur per incantatores. S.xj.1.
Q, quandoq apparent in forma mortuoru. S.xj.10.
Item transfigurat se in angelum. T.j.2.
Quere antichristus.
¶ Dilectio inimici est necessaria. A.xx.14. et. D.ix. cu sequentibus.
Item facit participem omnium bonorum mundi. L. j.10.
Et talis semper lucratur et nunq perdit: ibidem. xj. et.12.
Non est dilectio charitatiua nisi inimici diligant. L. j.17. cum sequentibus.
Diligens terrena spiritualiter putrescit. L.xiiij.18.
Quibus cogitationibus dilectio dei in nobis nutriri debet. D.v.6.
Dilectione dei nihil delectabilius: nihil vtilius. nihil iustius. D.ix.1. et. M.iij.35.
Qui diligit christum diligit omnia membra sua. D. ix.2.
Q, multi diligunt inimicos et pauperes sicut preuignum: ibidem. x.
Quare in dilectione dei tantum sumus debiles. D. ix.12.
Dilectio ostendit per signa exteriora: ibide. xiiij. z. xv.
Peccatores minus diligunt seipsos omnibus rebus suis. F.j.45. bene.
Q, plus diligunt seipsos q deum et plus volunt honorari. F.v.11.
Item dilectionis regula qua dicitur q omne simile desicit in peccatoribus. M. vj. 21.
Item diligenti celestia terrena vilescunt. M. xiij. 21.
Item peccator non diligit seipsum. O.iij.7.
Q, deus non potest diligi sine homine nec econtra. O, iij.8.
Quo parua dilectio nunc inuenitur. P.vj.19.
Deus conatur nos ad bonam trahere dilectione et timore. T.iij.8.
Habentes pedem dilectionis in die tribulationis no deijciuntur. T.v.56. et.57.
Quere amor: amicitia: societas.
¶ Dimittere debemus debitoribus nostris sicut volumus q deus dimittat nobis. D.x. per totu: z. M ix.30.
Si totu dimittim9 deus totu dimittet. D.x.1. et.15.
Nolentes dimittere habent infirmitatem desperatam [illegible]. 74.
Nolentes dimittere habent corda lapidea z assimilantur diabolo. P.iiij.4. et.11. et.27.
Quere: ira: odium.
¶ Discordiam procurat diabolus per se, ij. et. iij. et D.ij.51.
Contra discordiarum seminatores. L.iiij.25. cum sequentibus: et. D.viij.6. et. P.iiij.27.

Item sunt apostoli diaboli. C.iiij.27.
Pena talium. D.viij.5.
Item diabolus tales asportat. P.xiij.37.
Quere concordia:ira:odium: pax.
¶ Dispensatio debet habere causam rationabilẽ. J. iiij.8.et. P.xiij.25.
Contra impetratores inordinate dispensationis: ibidem.ix.
Contra abutentes dispẽsatione.O.iiij.17. per legem.
Contra dispensantes de non residentia prelatorũ. O. vj.60.per legem.
Quere infra de prelatis non residentibus.
¶ Diuitiarum onus impedit pugnantes et morientes.A.xix.1.
Diuitie maloꝝ erunt contra eos in iudicio. D.xj.4.
Tales non tenent diuitias: sed tenent̃ ibidem. v.
Diuitie sunt spine: propter bonam rationẽ. D.xj.34.
Qꝫ non est superbiendum de diuitijs: quia si oia reddidissent nihil haberẽt. S.xiiij.24.
Quia mercedes malorum sunt in hoc seculo. T.v.12. et.13.et.37.
Quere:diuites:abundantia: prosperitas.
¶ Diuites vadunt de dextera dei ad sinistram ⁊ pauperes econtra.A.xij.31.
Et sic sibi obuiant. D.xj.10.⁊.12.⁊.29.⁊.30.
Tales non sunt diuites: ⁊ melius esset ꝙ nec reputarẽtur. D.xj.6.4.1.
Diuites de alieno assimilant̃ corno.A.xij.36.
Mali diuites habẽt partem suã hic:ibidem.xl.⁊. M. xj.10.⁊.9.7.
Diues auarus: quanto plura habet:tanto pauperior est.A.xxvij.7.
Plus recipit de stipendio: ⁊ minus pugnat. B.ij.15.
Illorum ingratitudo:ibidem.xvij.
Non habent viam salutis nisi elemosynam.E.iij.38. cum sequentibus.
Ditiores in rebus exterioribus quandoqꝫ sunt pauperiores in interioribus.L. iiij.5.
Qꝫ diuites raro dignã agunt penitentiam.P.vij.44. et causa patet. P.ix.11.
Quere:auaricia:cupiditas:diuitie:abundãtia:mediocres:paupertas: prosperitas:magistratus: mors: qꝛ ibi pluries ostensum est:ꝙ diuites cum maiori dolore: ⁊ minori securitate moriunt̃ ꝙ̃ pauperes ⁊c̃.
Do ¶ Docere. Docentes plus prosunt cõmunitati ꝙ̃ laborantes. C.iiij.14.
Non docentes necant.F.v.12. per legem.
Docentes et non facientes sunt hernak. ⁊ factores arche Noe. V.ij.8.Et cancer. O.vj.55.⁊.65.⁊ speculum ardens.E.vij.3.
Quare docentes mala plures generant diabolo.E. vij.15.
Item docentes ⁊ non facientes assimilantur illis lectoribus gestorum. V.j.12.
Et illis de curia christianitatis. V.j.1.et.3.
Mala doctrina est peior res mundi.X.j.25.
Quere:predicatio: scandalum.
¶ Domini iniusti et eorum ministri excedant in punitione subditorum: sicut percutiens leporarium. A.xj.1.
Tales sunt peiores Juda et demonibus. A.xij.30.
Qꝫ tales diligunt ministros: quales canes ⁊ falcones A.xij.43.⁊.44.
Et ideo fideles ammonentur. A.xxij.16. et. C.xj.42. et.D.xij.26.
Se habent ad alios sicut Achab: ⁊ lupus ⁊ basiliscus A.xij.45.
Et sicut leones et dracones. A.xij.46.
In fine domini et ministri mali sibi mutuo maledicent. A.xxvij.42.et.43.
Contra dominos prodigos.A.227.43.
Item ministri iuuant dominos suos: sicut canes lupos eiusdem coloris.F.j.18.et. C.xvj.26.
Qꝫ respondebunt de factis ministrorum.F.iij.33.
Qꝫ consiliarij eorum: tenẽtur de toto damno:nisi eos informent.F.iij.35.per legem.
Dominiũ amoris meliꝰ est ꝙ̃ timoris. B.ij.55.⁊.56
Quãdo domini consiliarios suos trahunt ad se figuũ est mortis. C.xj.32.
Quomodo eorũ iniusti ministri a deo punientur. C. xj.39.
Qꝫ deberent curare de animabus ministroꝝ suorum. C.xvj.22. cum sequentibus.
De dño qui quesiuit a duobus mimis ⁊c̃. C.xvj.28.
Deberent subditos suos defendere a ministris ꝓprijs. C.xviij.10.per legem.
Contra dominos qui officia vendunt vel dant ꝓ promotione. D.xij.9.
Contra non castigantes subditos suos de iuramentis luxuriosis et huiusmodi:ibidem.xj.
Quomõ potestate sua abutunt̃.D.xij.16.et.17.
Qualiter figura malorum dominorũ precessit in sacra scriptura:et qualiter assimilant̃ soli et leene: ⁊ alijs crudelibus bestijs. D.xij. arti.viij.
Domini ⁊ eorum ministri sunt locusta ⁊ bruchus.D. xvj.22.
Qꝫ tales non dominantur propter bonitatem suam. D.xij.32.
Propter iniusticias illorum dominia non sunt durabilia: ibidem.39.
Duri dñi sunt peiores infidelibus. E.iij.38.
Domini tenent̃ subditis ⁊ ecõtra. F.viij.3.
Subditi dominis suis non maledicant: sed orent pro ipsis.F. viij.7.
Dñi deberẽt per seipsos audire paupes. J.xiij.8.
Et male tenent assisam ꝓpriam. L.iij.9.
In instituendo ministros deberent principaliter intẽdere vtilitatem publicam. M.viij.8.
Et est exemplũ Tyberij:ad hoc: ibidem.ix.
Ponentes malos in officijs assimilant̃ vento: ⁊ possit fiũt sicut iudices israel. M.viij.20.Et sicut ille ibidem. xxiij.
Qualiter respondere debẽt rogantibus pro indignis. M.iij.24.
Periculum rogantium: ibidem.xl.
Qꝫ mali ministri sunt dñis suis dãnosi. M. viij.34.
Et hoc iuste:ibidem.xxxvj.
Quomodo capiunt ex omi parte sicut rex in scacario per fuscinulã tridentẽ ⁊c̃. M.xiij.8. et.9.
Dominorum crudelitas. M.xiij.10.
Item deberent querere sapientiam a deo exemplo Salomonis. N.iij.3.
Item deberent esse ita fideles deo sicut volunt subditos sibi esse. N. iij.4.
Et ita humiles ⁊ obedientes. N.iij.5.
Et deberent multum appetere celestia. N.iij.5.
Qꝫ in eis requiritur maior virtus ⁊ pulchritudo spiritualis. N.iij.7.
Et maior curialitas et largitas. N.iij.8.
Et gratiarũactio deo. N.iij.15.
Item domini et ministri assimilantur molaribus lapidibus. N.iij.8.

Et lupis tractātibus quō oues comederūt. R.j.8.
Dominis est fideliter seruiendum vbi non mandant illicita. S.viij. 10.
Vtrum peius sit habere malum dominū vel baliuū: vel vicinum. V.x.13.
Quere cōsiliarij: correctio: magistratus: principes: raptores: reges tyrāni: subditi: superioritas.
Du ¶ Dubia verba quō sunt interp̄tanda. V.ij.9.
Q̄ dubia sunt in meliorē partē interpretanda. J.x.1.
Quere questiones.
Ebri ¶ Ebrietatis pena est eterna. A.xxvj.37.⁊.G.v.7.
Ebriosi sunt peregrini diaboli: ⁊ stultiores stultis a natiuitate. E.j.1.
Item est inundatio submergens semina virtutum: et fur om̄i latrone peior. E.j.2.
Famam ledit ⁊ rationem facit impotentē pro naui gubernanda: ibidem.v.
Diabolus inebriat: vt de hereditate decipiat: ⁊ q̄d bibant in inferno. E.j.6.
Item sunt stultiores brutis: ibidem.x.
Remedia retrahentia. E.j.8.⁊.9.⁊.12.
Ebrietas omnē aufert virtutem. G.v.6.
Et habet penam precedentē: cōcomitantē ⁊ subsequētem: ibidem.xv.
Et vitam abbreuiat. G.v.22.
Destruit semen verbi dei. L.v.12.
Item assimilant̄ mimo qui in mari comedit salsa anteq̄ submergeret̄. T.iiij.17.
Quere abstinentia: gula: ieiunium.
Ec ¶ Ecclesia dedicat̄: ornatur: polluitur: violat̄. D.iiij. per totum: ⁊.O.vj.8.
Contra garrulantes in ecclesijs vel occupantes p̄phanis vsibus: ibidem.ix.cum sequentibus.
Contra illos qui in ea malos sepeliunt vel in tormeamentis occisos: quia faciunt illam speluncā latronū D.iiij.14.et.M.xj.arti.xxiij.
Cōtra facientes cōtra ecclesie libertates: ibidem.xv.
Quō ecclesia regit̄ duobus brachijs. D.xij. bene.
Ecclesie forma est quasi mulieris habentis pulchram faciem tm̄. M.xiij.2.et.O.vj.20.
Contra diuitem ⁊ superbum ornatū ecclesiarū. P.iij. 35. per legem.
Q, preceptū est prelatis ne permittant mercationes in ecclesijs suis. P.xiij.16.
Ecclesia continet tm̄ tres status hominū quos ad triplicem mittit hierarchiam. R.iij.9.
Ecclesiastici p̄pter incōtinentiam officijs et beneficijs priuantur. L.vij.34.
Et depauperantur: ibidem.xxxv.
Q̄ mulieres non habitent in domibus eorum: ibidem xliij. per legem.
Itē sunt man⁹ ⁊ os ⁊ stomachus p̄pli. O.vj.3.⁊.66.
Intrant ecclesiam sicut lupi.O.vj.13.Et alijs modis O.vj.70.
Quomodo sunt mercennarij. O.vj.14.
Cōputus mortis erit eis durus. O.vj.16.⁊.74.
Q̄ sunt peior portio christianitatis. O.vj.19.
Quia p̄pter malam vitam eorum: christianitas peior est soluto.O.vj.20.
Et p̄pter peccata ecclesiasticoꝝ ruina imminet christianitati. O. vj.12.
Quomodo sollicitant̄ pro parte sua ⁊ non dei. O. vj. 25.et.27.⁊.28.
Q, sunt om̄ibus meliores vel peiores sicut vinea. O. vj.43.
Mali sunt sicut aqua baptismi.O.vj.53.
Quomodo impediunt predicatores per exemplū catti in cauea.O.vj.55.
Quia plus diligunt lupos proprie conditionis. O. vj.58.
Quomodo de bonis pauperum superflue expēdunt. O.vj.62.⁊.78.
Quare assimilant̄ Alexandro. S.xiiij.8.
Quere: clerici cum concordantijs suis.
¶ Electus seu electio. Electorum paucitas. N.j.9.et. V.ix.12. Ele
Eligentes creaturam potius q̄ creatorem assimilant̄ adultere. A.xx.6.
Electio est nobilissimū priuilegiū hominis. E.ij.2.
Eligunt eis similes: ibidem.iij.
Electionibus maiores reuolutores habent p̄positum: ibidem.iiij.
Male spiritumsanctum inuocant qui ante determinant. E.ij.5.
Item homines eliguntur ad tria. P.iij.16.⁊.17.
Causa quare mali deficiunt in suis electionibus. P. iij.19.⁊.20.et.S.xiij.5.
Quare christus elegit tales discipulos. X.j.25.
Quere patroni: prelatio: simonia: vocare.
¶ Elemosynam libenter dantes eliguntur ad celum. A.x.6.
Augustinus pulchre ostēdit q̄ est facienda. A.xij.49.
Contra facientes elemosynā de alieno: ibidem.xv.
Item q̄ debet fieri per exemplum legatorum precēdorum. A.xiij.13.
Item q̄ fiat de melioribus: ibidem.xxiiij.et. D.iij.3. et.E.iij.5.
Item docetur per exemplum bonum. A.xxj.12.
Nolētes facere vincunt̄ sicut reges sine stipendiarijs. A.xxvij.22.et.23.
Pena illorum: ibidem.xxvj.
Et tm̄ illa que deo dam⁹ sunt nostra. A.xxvij.et.57. et.65.
Item alijs famem patiētibus: elemosynarij saturabūtur. B.j.11.
Elemosynarū vtilitas. C.j.5.et.E.iij.9.et. N.v.4.
Multi dant deo in generali tm̄. C. xiiij.17.
Qui bona dat: bona recipiet. D.iij.9.
Nec dicas pauperes mali sunt dūmodo pro deo fiat vel detur: ibidem.
Contra dicentes q̄ deo darent in propria persona. D.ix.5.
Durum erit iudicium dei duris paup̄ibus. D. ix.6.
Q, maxima elemosyna est remittere delinquenti. D. x.4.
Item elemosynas dando euadis argumentū diaboli. D.xj.23.
Non faciētes perdunt regnum celorum: ibidem.xxx. et.35.
Elemosynarum tria sunt genera; et spiritualis est potior. E.iij.1.
Multis creaturarum exemplis docetur q̄ est faciēda. ibidem.ij.cum sequentibus. et.M.ix.arti.ij.
Q, elemosynarij: sunt mater dei. E.iij.3.
Quomodo elemosyna cadit sub precepto: ibidem.iiij. et.M.ix. 32.
Q, elemosyna fiat festinanter: latenter ⁊ hilariter. E. iij.arti.v.
Multiplicat bona temporalia. E.iij.13.
Et letificat cor: ibidem.xiiij.et. xv. Nota.M.xj.arti. xvij. per totum.
Non dans non est bonus paterfamilias. E.iij.16.

et.17.et.22.et.V.viij.15.
Qd dat secure inueniet in alio seculo: ibidem.xviij.
Illi quibus datur sunt quasi campsores.E.iij.19.
Elemosynarij sunt optimi mercatores: ibidem.xx.
Non dantes sunt stultiores vsurarijs.E.iij.22.
Et ingrati:ibidem.xxv.et.G.iiij.23.
Dantes peiora sunt similes Jude.E.iiij.26.et.27.
Infideles scandalizant q pauperes ita male tractant inter nos:ibidem.xxix.
Item elemosynam facientes multum lucrabuntur in iudicio.E.iij.30.
Qr tria sunt motiua quare est facienda: ibidem.xxxj. cum sequentibus.
Quicquid pauperi datur christo datur.E.iij.34.et M.v.5.
Qui dat i terra:edificat sibi domu in celo:ibide.xxxv.
De elemosyna nullus doleat prius facta.E.iij.40.
Qr est facienda ante mortem: ibide.xliiij.et.E.vj.16.
Item non dans elemosynam aliena bona retinet:z q calices sunt vendendi.E.iij.46.et.P.iij.39.et.40.et.P.viij.21.
Qualiter centuplum reddetur:ibidem.xlviij.
Item non facientes elemosynam sunt incuriales.E.vj.34.
Qr iudei sunt magis elemosynarij q christiani.F.iij.15.et.M.ix.20.
Qui non alit necat.F.xij.per legem.
Quidam vna manu elemosynam dant: et alia manu bursam dei scindunt.F.viij.15.
Dantes deum honorant: et ab ipso honorabuntur: M.iiij.2.
Elemosyna peccata purgat.M.v.1.
Qd credunt facere pauperibus faciunt christo.M.v.5.
Qr est facienda bonis z malis indifferenter: ibidem.vj.et.vij.
Nisi diuites copiose dent: multu faciunt contra exemplum nature.M.ix.3.et.5.et.6.cum sequentibus.
Elemosyna custodit a periculis corporalibus.M.ix.xj.
Elemosyna facit abundare in alio seculo.M.ix.12.
Item facit sciolum et similem deo:ibidem.xiiij.
Item qui pauperes sunt impotentes ad reddendum: iustum est q fideiussor eorum christus pro eis faciat Et qui nolunt facere elemosynam dum possunt: frequenter fiunt impotetes.M.ix.23.Et a muribus occiduntur z fame moriuntur.M.ix.25.et.26.
Elemosyna facta pro mortuis est ad perpetuam gloriam dantis.M.xj.109.
Elemosyna multum iuuat orationem.O.v.8.
Non facientes elemosynam: aliena bona inuadunt.P.iij.39.
Et in seruitutem eternam redigentur.P.iij.41.per legem.
Facientes elemosynam habebunt vitam eternam.V.vij.15.
Quere:charitas:dare: hospitalitas: iuuare misericordia:religio.
Em ¶ Emere bona necessitate patientium citra verum valorem:est peccatum.M.vj.5.
Idem iudicium est de ementibus ab ignorantib9 verum valorem: ibidem.vj.
Et de illis qui inducunt aliquem ad vendendu fallacijs vel terroribus: ibidem.vij.
Qr soluentes falsam monetam no liberantur.M.vj.12.per legem.
Contra ementes a malefidei possessoribus:ibide.xvj.
et.xvij.
Quere auaricia zc.sicut in.c.de auaricia et mercatio: vendere.
¶ Episcopi sunt multum culpabiles de hoc q non consulunt curiam romanam de titulis.O.v.28.vel.xviij. Ep
Item magnam diligentia habere deberent de bonis ordinandis et promouendis.E.ij.11.
Et q subiacent in illa parte periculis.Quere.P.xiij.47.
Contra concedentes literas purgationis.Quere.P.xiij.2.
Quomodo qui episcopatum desiderat bonum opus desiderat.P.xiij.15.
Quomo verius scriberent pecunie gratia.P.xiij.19.
Quomodo obseruant leges bursales tri.S.iiij.2.
Et sunt nimia negligentes in alijs.O.vj.71.
Quere; prelati cum concordantijs suis.
¶ Eucharistia quadoq videt in forma carnis z pueri E.vj.25.cum sequentibus. Eu
Ad fidem firmam de isto sacramento eucharistie habendam sufficit q sancti in hac fide mortui fuerunt.E.vj.28.
Cum qualibus conditionibus est ad istud sacramentum accedendum: ibidem.xxix.cum sequentibus.
Indigne accedentes sunt nimis incuriales.E.vj.32.
Periculum illoz:ibidem.xxxv.cum sequentibus.
Qr peccatum male accedentium est grauius q Jude E.vj.37.
Qr quilibet tenetur semel in anno eucharistiam sumere:ibidem.xxxviij.
Qualiter debeat custodiri: ibidem.xxxix.
Qui prohibentur accedere ad istud sacramentu in lege dei.S.ix.5.
Quere:communio: missa:oratio: pasca: sacerdotium.
¶ Excomunicatio debet fieri zelo iusticie.M.j.4.Vide totum capitulu.E.ix. Ex
Qr multi sunt excomunicati pter nouam chartam.N.iij.16.
Nota de exceptione personarum.J.ix.9.
Quere malediccio.
¶ Excusant se quasi omnes in his que dei sunt.L.ij.8.
Et non in alijs.L.vj.30.
Et tales periculo submersionis exponunt se z confessores suos.L.vj.22.
Contra excusantes se z imponetes defectus suos deo vel constellationi vel nature.M.j.3.
Item contra religiosos male se excusantes.J.iiij.4.
Item excusantes assimilantur illi raptori clamidis aurei.R.j.22.
Et bericio.V.viij.41.
Et illi qui nullo tempore anni voluit peregrinari.V.ix.5.et.6.
Quere:defectus:predestinatio: ignorantia.
¶ Exempla mala dantes et accipientes: odium maximum inter se habebunt.L.ij.10.
Item sunt multum periculosa specialiter in magnis.E.vij.1.
Item dantes talia exempla sunt oculi inferni z incendiarij diaboli: ibide.iiij.et.P.xiij.4.Et aues domestici diaboli.ibidem.v.
Item exempla mala dantes sunt arbores in vinea vel blado vmbra nocentes.E.vij.6.
Exempla bona multum prosunt.E.vij.2.et.G.xij.12.

Quomõ diabolus ꝓcurat mala exẽpla dari. E. viij. 10.
Quare citius sequunt mala exẽpla q̃ bona ibidẽ. xj.
Qꝫ tales sunt simie. E. vij. 13.
Et mali operarij. O. iiij. 21.
Illorum stulticia: ibidem. xv.
Qꝫ in periculis vitandis nullus capit exemplum ab alio. E. viij. 3. et. N. iij. xvij. bene.
Quantũ mala exempla nocent ⁊ quibus rebus ꝓbentes assimilant. E. ix. 6.
Item mala exempla sunt sicut speculũ infectiuus oculi egri. O. vj. 41. et. 53.
Q, est minus malũ male viuere et exempla bona dare: q̃ bene viuere: ⁊ exempla mala dare. I. vij. 10. De toto damno tenentur. O. vj. 54. per legem.
Exempla mala sequentes sunt sicut latro amplectens radium lune. S. xj. 14.
Et plus credit exemplis operũ q̃ verbis. V. j. 11.
Quere: clericus: damnũ: scandalum: fama.
¶ Executores decipiunt mortuos: sicut ille ductor falsus. A. xxj. 20.
Quomodo diuidunt inter se bona defuncti. D. xj. 29. et. E. viij. 24.
De illo qui carminare solebat infirmos per falsitatem executorꝝ. E. viij. 3.
Quomodo sunt periuri: ⁊ q᷑ etiam decipiant creditores ⁊ legatarios: ibidem. xx.
Periculum illorũ. E. viij. 22. cum sequentibus.
Item seruiunt mortuis sicut quedam mulier seruiuit ceco. G. ij. 29. cum sequentibus.
Item bona euidentia q᷑ executores sunt infideles mortuis. M. xj. 97. et. M. xj. 98.
Quomodo morientes decipiunt inter amicos ⁊ executores. R. vj. 12.
Sicut ille cuius vxor bona defuncti vendidit filio in fraudem mariti mortui. S. x. 10.
Vide periculũ executorꝝ iniustorꝝ. V. xij. 25. et. 26.
Qui scribit testamentum potest esse testis eiusdem. X. j. 8. per legem.
Caueant executores quib⁹ legat: quia legatarius tantum perdet quantũ propria auctoritate capit. X. 13. per legem.
Quere. E. viij. per totum.
Item auaricia: cupiditas: fidelitas: furtum: ingratitudo: iusticia: mora.
Fa ¶ Falsitas ⁊ malicia falsorũ conuertetur in caput proprium. A. xj. 9.
Falsi accusant ⁊ nocent in absentia ⁊ cõsolant in ꝓsentia. A. xj. 7. et. C. xj. 26.
Ad tempus preualent. A. xj. 4.
Quilibet est preda alterius. A. xij. 5.
Q, deus multis modis punit falsos. A. xij. 35.
Item sunt stelle erratice. A. xiiij. 4.
Quomodo affligunt fideles. A. xiiij. 31.
Falsi a falsis honorantur: quia similes: et a veracibus timentur. A. xv. 2.
Falsorꝝ amicitia est sicut demonis ⁊ latronis. A. xxj. 26.
Assilant columbe ⁊ sagitte nõ bene pẽnate. A. xxv. 31.
Modus illorꝝ. A. xxvij. 21.
Item sunt falsi monetarij. C. v. 26.
Assimilantur aratori. C. vj. xiiij.
Falsitas nũmosa preualet ꝯ veritatẽ pauperũ. F. j. 1.
Item habet in hoc mũdo potestatem regalem. F. j. 3.
Et est de magno genere: quia diabolum habet patrem et cupiditatem matrem: ibidem. iiij.
Q, est cõmunior omni mala herba. F. j. 6.
Assimilantur spinis. ibidem. x.
Et latronibus: ibidem. x.
Item falsi sunt sepes spinosa. F. j. 11.
Et sepe habent ad vicinum: sicut spine ad ouem: ibidem. xiij.
Ideo comburentur. F. j. 14.
Quibus assimilantur. F. j. 15.
Item assimilantur prosenetis. F. j. 16.
Et cani tacito nomine: ibidem. xvij.
Item sunt falsa moneta. F. j. 21.
Item falsus falsum. F. j. 22.
Item falsus deo: erit falsus homini. F. j. 23. et. D. xij. 5. et. 22.
Plures sunt martyres falsitatis q̃ veritatis. F. j. 24.
Quomodo bene loquunt: sed male agunt. F. j. 43.
Falsi timore: assimilant Pilato. I. ix. 5.
Item falsi quacunq̃ causa sunt sicut instrumenta musica. I. ix. 28.
Qꝫ sunt caribdis et scilla. I. ix. 19. et. 20.
Mutuo se decipiunt: sicut gallus et vulpes. I. xiij. 28.
Ad minus preciũ ponunt deum: q̃ iudas. I. xiij. 32.
Et erunt similes in pena: ibidem. xxxiij.
Quales collusiones inter se faciunt: ⁊ quomodo londonijs ⁊ alijs ciuitatibus sunt ꝓ parte que plus dãt M. xiiij. 12.
Item falsi ex omni parte pungunt sicut spine ⁊c̃. N. iiij. 2.
Quomodo tales assimilantur fraxino: nubi et ioui: M. iiij. 2.
Item falsorum confederatio et conspiratio. P. iiij. 5.
Item falsi sedent in duabus sellis. V. j. 10.
Qꝫ assimilant scriptoribus. V. viij. 12.
Item vnus falsus per alium deceptus potest dicere sicut quidam fur dicebat. V. xij. 6.
Quere: accusare: auaricia: acquisitio: emptio: mercatio: venditio: fidelitas: infidelitas: hypocrisis: sapientia falsa.
¶ Fama cum vita bona sunt necessaria. C. xiij. 8. et 9. et. 10.
Item bona fama multum valet. F. ij. 2.
Item mala fama facit hominem semper suspectum de malo. F. ij. 6.
Item pluribus nocet q̃ mala vita. F. ij. 7.
Quere: conuersatio cum concordantijs suis et exempla cum concordantijs suis. Item damnum: scandalum ⁊c̃.
¶ Ferias seu festa quidam tenent deo: quidam ventri: quidam diabolo. F. iij. 6. Quidam corpori. F. iij. 8. Fe
Ratio quare deo teneri debent: ⁊ q᷑ non tenentes sunt fures. F. iij. 9.
Q̃ male tenentur. F. iij. 10. et. 11.
Deus punit non tenentes: ⁊ domorꝝ combustione ⁊c̃. F. iij. 13.
Et maioris temporis subtractione: q꞉ sunt ingrati fures: ibidem. xiiij.
Item sunt peiores iudeis. F. iij. 15.
Item frangentes festa: multipliciter puniuntur. F. iij. 16.
Q, videntes scandalizantur. F. iij. 17.
Pena maiorum permittentium mercatus in talibus diebus. F. iiij. 18. et. 19. et. 20.
Quõ demones procurant q᷑ frangant. F. ij. 21.
Q, frangentes erunt pauperiores. F. iij. 25.
Q, non excusantur per preceptum maiorum vel superiorum. O. iiij. 5.
Item mali sunt operarij. O. iiij. 10.

Quere: mendaciũ: inobedientia: obedientia.
fi ¶ Fides nostra bene ostenditur per sacram scripturã: et perfidia aliorum. A.xiij.16.
Q fides defectus fidei est causa omniũ maloꝝ vel peccatorum. A.xxiij.6.et.F.iiij.31.et.32.
Fides corporis christi multum iuuat. E.vj.28.
Q christiani tñ habent fidem rectam per exemplum trium anulorum. F.iiij.4.
Et ꝑ miracula facta tpe Juliani apostate. F.iiij.6.
Fides sine charitate est sicut corpus sine calore. Et q ratio naturalis: qñq fidem impedit rc. F.iiij.7.
Q iudeorũ captiuitas ondit fidẽ nostrã esse bonã. F. (iiij.9.
Q opa sine fide sunt mortua. F.iiij.12.et P.ij.38. Et ideo non soluat. F.iiij.40.
Item contra perfidiam iudeorum. F.iiij.10.11.
Per ratiões r ꝓphetias: r miracula: fides nrã ostendi (tur. F.iiij.25.
Itẽ est radix oim bonoꝝ. F.iiij.30.
Itẽ q diabolus multũ nitit extinguere fidẽ. F.iiij.32.
Item est causa pseuerantie in bonis operibꝫ. F.iiij.38.
Itẽ ꝯ iudeos r saracenos fit. F.iiij.43. cũ sequentibꝫ.
Q lumen fidei ostendit aie pulchritudinẽ. H.iij.4.
Itẽ fides est necessaria in illis ꝓ qbꝫ oram⁹. O.v.29.
Item fides facit perseuerare in bonis opibꝫ. S.vij.7.
Quere: credere: lex: christus.
¶ Fidelitas. Debem⁹ esse deo r dñis alijs fideles: exẽplo saracenoꝝ. F.iiij.36.et.44.
Nõ erit hoi fidelis q deo nõ est fidelis: ꝑ exẽplũ Cõ (stantini. D.xij.5.
Ad idem. D.xij.11.et.F.j.23.
Quere falsitas cũ cõcordãtijs suis. Item infidelis.
Filij sunt parẽtibꝫ ingrati. A.xxj.17.et. A.xxvij.52.
Etiã post mortẽ parentũ. E.viij.16.et.F.v.14.
Multũ deberemus affectare esse filij dei. F.v.1.
Deus alit r corripit filios suos. F.v.2.
Per que signa cognoscuntur dei filij. F.v.3.
Propter quas causas pater potest exheredare filiũ vel filiam. F.v.5.et.X.j.19.
Quomõ sunt a parentibus informandi. F.v.7.
Q nõ sunt a parentibꝫ maledicẽdi. F.v.8.et.9.
Q parẽtes optãt oia bona filij plusq deũ. F.v.9.
Itẽ curã r honorẽ filij: debẽt parẽtibꝫ exhibẽ. F.v.13.
Quõ affectãt mortẽ pentũ: r ipos psequunt. F.v.15.
Q dñent esse grati parẽtibꝫ: exẽplo saracenoꝝ. F.v.16.
Et exemplo iudeoꝝ. F.v.20.
Q nõ sunt filij eoꝝ quoꝝ filij esse putant. F.v.17.
Quomodo assimilant canibus. F.v.19.
Et viperis. F.v.20.
Et fructibus circa arborem. F.v.24.
Pena talium. F.v.22.cum sequentibus.
Item q spiritualis generatio filiorũ melior est q corporalis. M.xij.2.
Filij ingratoꝝ erũt eis ingrati ꝑ exẽplũ illi⁹ q petiuit a patre vnã vlnã: vt illã: ꝓ patre reseruaret. R.iij.5.
Qui verecundant de parentibus pauperibus assimilantur Alexandro r mule. S.xiiij.8.
Quere: ingratitudo: parentes.
¶ Finis petõꝝ debet nos a peccatis retrahere. G.v.8.
Item a fine denominandũ est vnũquodq. J.v.1.
Quere: viam.
fla ¶ Flagellat nos deus propter nostram vtilitatem: vt a delicto surgamus. H.j.16.et. J.iij.3. cum sequentibus: r specialiter. vj.
Item flagellat nos sicut magister discipulũ vt librum conscientie respiciamus. J.iij.5.
Et hoc qñq ꝑ malos. R.j.37.
Itẽ est signũ diuie dilectiõis r sollicitudinis. J.iij.7.
Item flagellum dei purgat peccata r inimicos anime debilitat: ibidem. viij.et.ix.
Quomõ aliqui sub flagellis corrigunt et aliqui indurantur. P.xj.8. per legem.
Itẽ flagellamur: q: sum⁹ deo inobediẽtes. O.j.7.
Qui sustinent flagella r non franguntur erunt magni in celo. P.j.16.et.17.
Q nõ est murmurandũ ꝯtra flagellantes. O.iij.4.
Itẽ deus fame flagellat malos seruos. O.iiij.14.
Qui sub flagello franguntur: sunt quasi grana putrida. P.j.3.
Et tales bis leduntur. P.j.3.
Oĩa flagella dei ad nostrã fiunt vtilitatẽ. P.j.11.
Quere: aduersitas: infirmitas: impatientia: patientia: persecutio: tribulatio.
¶ Fornicatio simplex est peccatũ mortale. L.vij.6. for
Asserentes ꝯtrũ: sunt heretici: ꝑ decretalẽ. L.vij.10.
Q semper fuit illicitũ habere concubinã. L.vij.11.
Quere: delectatio: luxuria: meretricium.
Fortitudo spũalis melior est. F.vj. Et necessaria. V. (vj.4.
Ex quibus surgit. R.v.37.
Fortes in seruitio diaboli: sunt debiles in operibus dei J.j.10.
Et q debiles sunt ante mortem. M.j.44.
Quere: virtus: perseuerantia: recidiuum.
Fortuna deberet quemlibet retrahere ne alteri noceret (J.vj.33.
Quere: mundus.
Fortuna mundi est mirabilis. M.xiij.arti.ij. Et ibidem.xvj.et. A.xxvij.62.
¶ Fraternitas spiritualis melior est. F.vij.1. fra
Quere: amicitia: societas.
¶ Fures rerum diuitũ assimilantur furanti capitegiũ sancte Marie. F.viij.5. fu
Cõtra vẽdẽtes fures añ iudiciũ vel post. M.xiiij.16.
Item alique circũstantie faciunt q furtũ diuitum est peius. F.viij.1.et.6.
Alie ꝯditiões faciũt q furtũ pauperũ sit pei⁹. F.viij.8
Diabolus ducit prius ad minora furta. F.viij.9.
Quere: rapina: naufragium: tyranni.
¶ Gaudiũ eternũ est multũ appetendũ ꝓpter tria. G. j.16.et.24.et.26.et.27. Gau
Quibus rebus sunt similes qui illud nõ multum appetunt. A.v.6.
Qui habebunt illud. A.x.5.
Item illius gaudij magnitudo. B.j.6.et. G.j.viij.cũ sequentibus: et. G.j.15.
In spe illius debemus sustinere oĩa mala r oẽs corporis labores. T.ij.14.
De muliere que illud non multum desiderauit subito mortua. G.j.ij.
Q gaudiũ cuiuscũq qui est in celo resultat de meritis omniũ bonoꝝ: r q tot gaudia habebit vnus quot omnes. G.j.10. cum sequentibus.
Exempla sacre scripture docent q deberemus multũ appetere. G.j.28.
Q mali illud non desiderant est: quia sunt inexperti. G.j.29.et.30.et. V.iiij.8.
Diligẽs operarius attingit illud gaudiũ. P.xiiij.11.
Cuius pulchritudo: cõsurgit ex duobus. P.xiiij.12.
Ibi reficient q hic nõ reficiunt illicitis. V.iiij.7.
Quere: delectatio: gloria videre vita eterna.
¶ Gaudiũ terrenũ r quecũq delectatio carnalis est sicut pregustatio de cipho clamatorio. G.j.1.
Stulti sunt nimis in talibus gaudentes. G.j.3.
Et quasi frenetici. G.j.4.
Finis ostẽdit q tale gaudiũ est veraciter dolor. G.j.6.
Falsitas eius nõ ostenditur nisi in fine. G.j.17.

Finitur in fletu ꝛ confusione. G.ij.27.
Et est punctus sub litera qui ipsam damnat. J.vij.1.
Quere: diuites cum cõcordantijs suis. Et gaudiũ eter num cum concordantijs suis.
Glo ¶ Gloria vera nõ potest esse in rebus istius seculi sed in spe futuri. D.xij.14.ꝛ.G.ij.1.ꝛ.2.
Tota glia de opibꝫ bonis est deo attribuẽda: ꝛ antiqͦs patribꝫ. F.ij.9.ꝑ legẽ: ꝛ.G.ij.3.ꝛ.X.j.15.ꝛ.16.ꝑ legẽ
Item minima gloria in celo maior est omni gloria mũdi. H.iiij.19.
Quere: gaudiũ: honor: laus: cum concordantijs suis: vita eterna.
¶ Gloria maliciosa est qua quis gloriatur de peccatis suis vel alienis. V.x.9. per legem.
Quere: leticia: iactantia: lingua loquela.
¶ Gloriam vanã.i. laudẽ hominũ ꝓ bonis operibus querentes sunt stulti mercatores. G.ij.15.et.16.
Quomodo gloria mundi decipit. M.xiij.6.
Quomodo est breuis. P.vij.45.
Nõ est gloriãdũ de parẽtele male nobilitate. N.iij.2.
Quia in hoc vnus nõ habet maiorem causam gloriãdi ꝙ alius. S.xiij.4.
Propť vanã gloriã boni viri cadũt in pctm̃. T.iij.4.
Quere: gloria vera: iactantia: diuitie: nobilitas: mundus: superbia.
Gra ¶ Gratia maxima est: ꝙ quis cõuertat peccatorem: in prologo.vj.et.vij.
Lumen gratie est necessariũ nauigantibus in hoc mare. A.xviij.7.et. D.vij.2.
Gr̃a nõ recipiť nisi in corde eleuato ad deũ. C.xiiij.14.
Et illi q̃ petũt gr̃am bene viuẽdi ꝛ agẽdi ꝛ post determinant se ad ɔtrariũ assimilanť electoribꝫ. E.ij.5.
Et abutẽtes statu gr̃e perdũt statũ glie. G.ij.7.
Gratia est lux tenebras peccatoꝝ expellens. G.iij.1.
Et ad portum ducens: ibidem. vij.
Et quales sumus ostendendo. G.iij.2.
Et mgr̃ in armis spũalibꝫ audaciã prebẽs. G.iij.3.
Et ductor vie ꝓbens oia necessaria in via. G.iij.4.
Et anchora in hoc mari. G.iij.5.
Et cibus et salsa. G.iij.6.
Et columna ignis et nubis. G.iij.7.
Boni et mali diuersas diuersimode gratias hauriũt. G.iij.9.
Qꝛ gratia auferť nisi grat̃ cõmuniceť. G.iij.11.ꝛ.15.
Et cõmunicata augeť. G.iij.12.
Qꝛ deus dat omnibus gratiam sufficientem sed non equalem. G.iij.6.16.
Quere: deus.
Qꝛ ħ sit ɔgruis rõnibꝫ ꝓbať. G.iij.17. cũ sequẽtibꝫ.
Quare dat gratiã illis qui illã ꝑdere volũt. G.iij.31.
In omni opere bono ꝛ resistentia tentationi augetur. P.vij.39.
Item aqua gratiarum facit onus penitentie leue. P.vij.40.et.41.
Item lumen gratie deum nobis ostendit. S.iiij.3.
Quere: abusio: bona ꝑdestinatio: priuilegium ꝛc̃.
Gratiarũactio est semper deo reddenda. G.iiij.7.
Quere: honor: laus: gloria et gratitudo.
¶ Gratitudo. Grati deo ꝛ suis plura recipient etiam in presenti. A.x.6.et. G.iiij.4.et.10. Et in futuro vitam eternam. G.iiij.11.
Gratitudinis imago. G.iiij.9.
Qꝛ grati deberemus esse christo: exempla ꝛ leges ostẽdunt. P.ij.arti.vj.
Quere: ingratitudo: gratiarũactio: ostẽdere: reddere.
Gu ¶ Gulosi de seipsis concham faciunt porcoꝝ: ꝛ stabulum equoꝝ infernaliũ: ꝛ ventrẽ habẽt deũ. G.v.1.
Quõ a diabolo decipianť sic exercit⁹. G.v.3.et.4.
Item gula multa vicia secum trahit. G.v.5.
Item maior est pena gule ꝙ̃ delectatio eius etiam in presenti. G.v.12.
De eo qui optauit habere collum gruis. G.v.13.
Qꝛ multas requirit expensas: tam ante ꝙ̃ post: ꝛ infirmitatem et mortem inducit. G.v.14.
Item ꝙ habet penam precedentem cõcomitantem et subsequentem. G.v.15.
Quare gulosi non viuũt diu: est ratio bona. G.v.20. cum sequentibus.
Item priuantur regno celesti. L.v.30.
Item mali operarij sunt. O.iiij.6.et.10.
Quere: abstinentia: ebrietas: ieiunium.
¶ Abundantia temporalium est signum damnationis eterne. A.iiij.3. Abun
Quere: diuitie: diuites: ꝓsperitas: cum sequẽtibꝫ concordantijs.
¶ Hõ est i ɔtinuo bello. A.xviij.2. Et ex oĩ pte vallat⁹ miserijs ꝛ ꝑiculis: ꝑ exẽplũ bonũ. A.xxv.11.ꝛ.C.ij.1. et.4.ꝛ. H.i.22.ꝛ.M.xj.66.ꝛ.67.ꝛ. M.xj.96. bene.et.M.xiij.3. Ho
Quare est sic a deo positus. H.j.4. et. S.xiiij.23. bene ꝑ exemplũ imperatoris capientis ciuitatem ꝛc̃.
Quare fecit deus homies quos sciuit esse damnãdos. H.j.6. cum sequentibus.
Quare vno peccante omnes ceciderunt. H.j.17.
Item hominis miseria. H.j.18.et.19.
Et post mortem. M.xj.94.et.95.
Item hominis miseria et conditio ante mortẽ: in morte ꝛ post mortem. H.j.24.et. M.xj. arti.16.
Itẽ est ꝓn⁹ ad mal.ũ: ꝛ põderosus ad bonũ. H.j.26.
Qꝛ stat⁹ hois est sicť fur̃ ducti ad suspẽdiũ. M.xj.98.
Quõ hõ põt scire si sit de terra vel de celo. M.xiij.25.
Forma hois oñdit ꝙ debet q̃rere celestia. O.vj.6.ꝛ.7.
De q̃ et q̃d sumus ꝛ erim⁹. S.xiiij.20. cum sequẽtibꝫ.
Itẽ quõ mũd⁹: caro: demõia obsidẽt hoiẽ. T.j.1.ꝛ.7
Quere: anima: caro: homicidium: libertas: vita.
¶ Homicidiũ debem⁹ citius pati ꝙ̃ inferre. B.ij.36.
Homicidiũ spũale fit septem modis. H.ij.1.
Qꝛ corpale est multũ lucratiuũ diabolo. H.ij.2.
Item satisfactio est difficilis. H.ij.3.
Ideo eternaliter multi damnanť homicide. H.ij.4.
Quõ sanguis clamat. H.ij.5. (et.11. per legem.
Qualiter deus mirabilibꝫ signis homicidas ostendit vt puniant. H.ij.6.
Qꝛ nec regibus ꝛ maximis in hoc parcit de⁹. H.ij.8.
Q, habẽt septem malediciones Cayn. H.ij.9.ꝛ.10.
Quid sit occidere se defendendo. H.ij.14.
Itẽ occidẽtes occisorẽ male aꝑia vindicãt amicũ. V. (v.13.
Quere: anima: damnum.
Honeste viuẽ debem⁹ ꝑpẽ deũ ꝛ hoies. H.iij.1. cũ sequẽtibus.
Quere: ɔuersatio cum ɔcordãtijs suis
Honores mundi sunt fugiendi. E.ij.9.
Habẽt multas miserias admixtas. G.j.21.et.22.
Qui honorãt deũ ꝛ q̃ nõ. H.iiij. cum sequentibus.
Honores mutãt mores: ꝛ oñdunt ingratos. H.iiij.9.
Nisi honorati alios iuuẽt honore ꝑuabũť. H.iiij.10.
Cõtra plus honorãtes peccatores potentes ꝙ̃ bonos pauperes. H.iiij.11.et. S.xiij.5.
Item magna est differentia inter honores dei: ꝛ mundi. P.iij.18.
Quere: gloria: mundus: laus.
Hospitalitas facit christum et angelos recipere. H.v.3.et.5.et.7.

Qz minor hospitalitas inuenit in anglia. H. v. 12.
Qz ꝑpter tedium nõ est cessandũ. H. v. 13.
Pena nolẽtiũ recipe hospites ꝓ amore chri. H. v. 14.
Cõtra superbos ꝛ malos ministros in hospitalibꝫ infirmoꝝ. J. iij. 19.
Cõtra nõ tenẽtes hospitalitatẽ debitã. M. ix. 15.
De hospitalitate religiosoꝝ. V. viij. 50.
Quere: elemosyna: misericordia: pietas: religio: cũ concordantijs suis.

Hu ¶ Humilitas. Humiles a deo exaltabunt. A. j. 1. cum sequentibus: et. H. vj. 27.
Causas humilitatis habem⁹ intra nos. B. iiij. 16.
Humilitas docet in natura cordis. C. xiiij. 11. Et in natura brutorum. P. iij. 20.
Itẽ hũilitas exaltat aiam ꝛ orõnẽ ad celũ. C. xiiij. 22.
Oportet ꝙ bona opera abscondantur sub humilitate. G. ij. 17. et. 46.
Materiã hũilitatis habem⁹ in natura in donis ꝛ operibus nris. G. ij. 33. cũ sequẽtibꝫ vsqꝫ. xl. Et in nro fine. G. ij. 40. vsqꝫ ad finem.
Humilitatis exemplũ habemus in christo ꝛ mre ei⁹: et sanctis. G. vj. 6. et. 7. et. 8. Et stellis. H. vj. 9.
Et in propria miseria. H. vj. 10. cum sequentibus.
Itẽ humilitas est signum aliarũ virtutum. H. vj. 15.
Quõ de⁹ nitit in nobis hũilitatẽ ꝯseruare: sicut imperator qui nõ ꝑmittit reedificari qđ destruxit. H. vj. 16.
Ad hũiles grã ꝛ virtutes descẽdũt ꝛ ipsi clari⁹ vidẽt celestia. H. vj. 17. ꝛ. 18. Et impetrãt pietatẽ. P. x. 4.
Item perficit oẽs anime potẽtias. H. vj. 19.
Humilis ab oĩbꝫ diligit: ꝛ ecõtra supbꝫ. H. vj. 21.
Itẽ fugat demões ꝛ custodit a malo culpe ꝛ pene. H. vj. 22.
Itẽ hũiles assimilant vinee. H. vj. 27.
Item humilitas accipit gratiam a deo: et custodit oẽs virtutes. H. vj. 29. et. 31. et. S. iij. 10.
Item est fundamentũ spũalis edificij. H. vj. 30.
Quõ christ⁹ ĩ oĩbꝫ factĩs suis hũilitatẽ docuit. N. j. 13.
Item humilitas est necessaria oranti. O. v. 11.
Quere ambitio: affect⁹: hypocrita: glĩa: honor: supbia.

Ja ¶ Iactãtia. Iactãtes bona opa illa pdũt. A. v. 7.
Iactantia maloꝝ est sicut pauonis. A. xxv. 32.
Hec multos spoliat. G. ij. 19. et. 23.
Qz talis iactãtia plus offendit deũ ꝙ̃ factũ. G. ij. 22.
Item talis peccatũ duplicat. G. ij. 24.
Itẽ diabolus lucrat p tales auditores coꝝ. G. ij. 25.
Quere: gloria vana.

Je ¶ Ieiunia ecclie nõ tenẽtes diabolo tradunt. G. v. 7.
Qui non ieiunant quadragesimã non decimant bene dies suos. J. j. 2.
Qui excusant ab hac generalitate. J. j. 3.
Qz bibẽtes ante prandiũ frangũt ieiuniũ. J. j. 6.
Periculũ frangenti ũ: qꝛ a paradiso excludit. J. j. 1.
Item ieiuniũ iuuat orationem. O. v. 7.
Quere: abstinentia: ebrietas: gula.

Jg ¶ Ignorantes multi esse volunt in his que pertinent ad animam. A. xij. 57.
Qz ignorãtia iuris nõ excusat. A. xiiij. 43. et. A. xxvj. 20. et. N. ij. 4.

Jn ¶ Incarnatio christi. Quere: aduentus: Maria: natiuitas: christus ꝛc.
Itẽ in icarnatiõe christ⁹ nos legitimauit. S. iij. 13.
Inconstãtes nõ hñt bonũ fundamentũ. H. vj. 30. ꝛ. J. ij. 6.
De filio inconstantie. J. ij. 3.
Tales assimilantur lune. J. ij. 8.
Et iudeis. J. ij. 9.
Quere nouitas et perseuerantia ꝛc.

¶ Infernus. In inferno affligunt plus alijs tribus modis. D. j. 3. cum sequentibus.
Qui hic delicatius carnẽ suã nutriunt ibi durius puniuntur. D. j. 4. et. 5. et. P. ij. 8. et. 9. et. P. viij. 20.
Qz pena inferni erit eterna: ꝛ erit infinita. D. j. arti. ij.
Et ꝙ rõ h dictat ꝛ iusticia: ibidẽ arti. iij. ꝛ ibidẽ. xxiiij.
Q, deus nobis ostendit ignem inferni. D. j. arti. iiij.
Q, mutuo se videbunt. D. j. 11.
Cõtra dicẽtes ꝙ de⁹ neminẽ vult eternalr pdere. D. j. arti. v.
Itẽ ignis inferni in cicilia ostẽdit. M. xj. 49.
In iferno null⁹ hꝫ cõmodũ de societate alteri⁹. S. x. 12
Timor inferni deberet nos sanare. T. v. 43.
Quere damnatio: pena.
Infidelis deo habebit suos subditos sibi infideles sicut Salomon. D. xij. 41.
Quere: falsitas: fidelitas.
Infirmitas. De infirmitate liberati: ꝛ ad peccata redeuntes sunt ingrati. C. xviij. 30.
Infirmi ficte se hũiliãtes assimilant vulpi. G. iiij. 25.
Et serpenti. G. iiij. 21.
Et soldano ꝛ antiocho. M. xj. 123.
Infirmitates spũales causant corpales. J. iij. 2.
Per infirmitatẽ corpis deus sanat infirmitatẽ anime. J. iij. 3. cum sequentibus.
Infirmitas est quasi portus celi: ꝛ ꝙ sancti noluerunt sanare amicos. J. iij. 10. et. 11.
Et est medicina medici qui deficere nõ põt. J. iij. 12.
Item qualiter infirmi sunt informandi ꝛ ꝯfortãdi. J. iij. 13. cum sequentibus: ꝛ. M. xj. 138.
Qz vtile sit visitare infirmos. J. iij. 17.
Item exẽpla sanctoꝝ ad hoc habent. J. iiij. 18.
Qualiť est ꝓ infirmis orãdũ. J. iij. 21. Et ẽ magna similitudo intẽ infirmitatẽ corpis ꝛ aie. M. xj. arti. ij. ꝛ. P. iiij. 34. ꝛ. J. iij. 1. et. P. vj. 12. et. V. viij. 25. et. 46.
Itẽ facit ꝯtẽnere trena ꝛ amare celestia. M. xj. 58.
Quere aduersitas: flagellũ: medic⁹: sanitas: tribulatio

¶ Ingratitudo. Ingrati sũt simiarũ. A. x. 9. et. G. iiij. 14. et. S. iij. 13.
Pena ingratoꝝ. A. x. 10.
Quõ ꝓ maiori pte oẽs sũt ingrati tã deo ꝙ̃ amicis. A. xx. 18. ꝛ. A. xxj. 2. cũ sequẽtibꝫ. ꝛ spãlr. v. ꝛ. vj. ꝛ. vij.
Quia se habẽt ad deum ꝛ ad amicos sicut regulus se habuit ad aquilam. A. xxv. 30.
Quibus ingrati assimilant. C. xviij. 30. et. D. xj. 17. cum sequentibus.
Ingrati sunt q plus curãt de bestijs ꝙ̃ deo. E. iij. 37.
Item ingrati deo assimilant scholari qui erubuit patrem suum. E. v. 4. et. S. xiiij. 8.
Qz christiani sunt magis ingrati deo ꝙ̃ iudei. F. iij. 15
Item ingrati deo assimilant filijs sagittantibus patrẽ mortuum. F. v. 17.
Ingrati deo vł hoĩbꝫ sunt peiores hominibꝫ rapacibꝫ. G. iiij. 2.
Ingratoꝝ multitudo. G. iiij. 12.
Q, sunt magis ingrati deo ꝙ̃ hoĩbus. G. iiij. 13.
Item tales sunt tinea ꝛ vulpes. G. iiij. 15.
Et coluber in sinu calefactus. G. iiij. 17.
Et sicut scindens bursam ipm iuuantis. G. iiij. 18.
Et sicut Iudas proditor. G. iiij. 19.
Et sicut serpens ille. G. iiij. 21.
Plura eis nõ dabunt. G. iiij. 22. vsqꝫ finẽ capituli.
Item redigent ad miseriã in qua fuerunt. H. iiij. 9.
Item ingrati deo vel hominibus assimilantur iudeo decipienti gentilem. L. iij. 15.
Itẽ ingratitudo impedit orõnẽ. O. v. 24. et. 28.
Itẽ sunt sicut latro de furcis liberatus. P. ij. 34.
Et sicut mali ministri. P. ij. 36.
Qualiter deus tales repħẽdet in iudicio. P. ij. 41. 42.

Et sicut gerardus demon ⁊ cata. S.viij.8.et.9.
Illi sūt nimis igrati q̃ nec dāt deo senectutē. S.xiij.2.
Contra ingratos deo post tribulationē: quere in tabula tribulationis.
Quere: executores: filij: gratitudo: gratiarūactio.
¶ Inimici sūt de necītate diligēdi. D.ix.8.cū seq̄ntib9.
Quere dilectio: ira: odiū: cum cōcordantijs suis.
Iniusticia ꝯfundit omnē cōmunitatē. C.iiij.3.cum sequentibus: et. P.iiij.21.
Quere: iusticia: pax.
Inobedientia. Inobediens homini superiori est deo inobediens. I.iiij.2.
Et oīa facta sunt nob inobediētia ꝑrē petiti. M.j.20.
Inobedientes nō sunt digni preciū ꝑ eis o rādū in ce(lo. I.iiij.11.
Itē nō sunt mēbra viua. I.iiij.12.
Itē eternaliter dānant. I.iiij.13.q2 peruertūt totā na(turā. O.vj.5.
Quere: mandata: obedientia.
Impatientia mater est inconstantie. I.ij.2.
Item impatientes sub iugo dei ⁊ non mūdi sunt: sicut adultera. M.xiij.23.
Quere: patiētia: aduersitas: infirmitas: ira: melancolia: tribulatio: cum cōcordantijs suis.
¶ Intētio bona est necessaria in omī opere. A.xij.50. et. I.v.9.et. B.iij.1.
Item opus de sua natura bonum: ꝯuertitur ꝑpter malam intentionē. I.v.j.
Et intētio d3 respicē dei volūtatē. I.v.ij.et. O.iiij.6.
Et intētione opa sunt meritoria. I.v.iiij.et.5.et.6.
Intentio bona facit operationem bonam vbi finis est dubius. I.v.7.
Bona intentio nō excusat opus malum. I.v.7.
Inuidia facit hominē similem fago. A.xxv.23.
Et fraxino. N.iiij.2.
Itē tres sunt cause inuidie: inter magnos. C.xj.17.
Quibus inuidi assimilant. I.vj.2.
Sunt quasi planeta defectuosus qui perfectū eclipsat. (I.vj.3.
Item sunt mons ethna. I.vj.5.
Et aspis. I.vj.6.
Et regulus. I.vj.7.
Et aranea. Et serpens. I.vj.8.
Et vrsus. I.vj.9. Et sirena: ⁊ lupus ⁊ vulpes ⁊ canis I.vj.10.11.12.
Itē sunt similes diabolo ⁊ socij eiusdem. I.vj.13.14.
Item sunt sicut Cayn. I.vj.xiiij.
Multa ꝑdūt q̄ sine labore lucrari possent. I.vj.15.
Et inuidia est cōtra naturam et rationem: et omnem destruit cōmunitatem: ibidem.xvj.
Itē pri9 nocēt sibiipsis. I.vj.17.18.et. N.iiij.iij.
Itē assimilant illi q petiuit q; vn9 oculus ei9 erueret: et ianitori imperatoris petēti medietatē litis. I.vj.19.
Qd est grauius peccatum q̄ ira et odium vel cupiditas vel gula: ibidem.20.
Inuidi peiores sunt serpentibus ⁊ bestijs rapacibus: et demonibus ⁊ homicidis. I.vj.21.
Itē inuidus est q̄si vas plenissimū veneno. I.vj.22.
Talis multa damna incurrit. I.vj.23.
Inuidia est peccatum iustissimū: quia possessorē suū semper punit. I.vj.24.
Assimilant accendentib9: fornacē chaldeoꝝ ⁊ ponentibus Danielē in lacu leonū: q̄s de9 finaliter eradicabit. I.vj.25.per legem: et.26.
Item assimilantur achitofel. I.vj.27.
Et apib9 ⁊ cecis ⁊ miluis. I.vj.28. (bus. I.vj.29.
Et lupo ⁊ vulpi mutuo se accusantibus ⁊ destruenti
Locus illoꝝ est infern9 triplici ꝑuentētia. I.vj.30.
Triplex remedium contra inuidiam. I.vj.31.
Item inuidi sunt mali operarij. O.iiij.9.
Item inuidia nitit destruere charitatē. P.v.13.
Et est causa falsi testimonij. T.ij.2. (re vindicta.
Quere: accusare: calūniari: charitas: ira: odium: noce
¶ Hypocrite sunt sicut miluus. A.xxv.25. Et sicut vulpes que finxit se mortuam. M.vj.1.et. I.vij.8. Hyp
Et sicut liber pulcher ⁊ falsus. I.v.8.
Et sicut stelle cadentes. I.vij.1.
Et sicut factores imaginum. I.vij.2.
Item sunt sicut speculum fractum: et domus habens cruces exteri9: ⁊ auricalcū: ⁊ libri falsi. I.vij.3.
Et sicut asin9 ⁊ cign9 ⁊ strutio. I.vij.4. Et sicut lup9 et nocciluca. I.vij.5.et. O.vj.13. et. P.13.31.
Et sicut bestia vestita armis regis.
Et simia induta veste filioꝝ. I.vij.6.
Et sicut fur ⁊ truttann9 in habitu phi. I.vij.7.
Itē quomodo hypocrisis prodest alijs. I.vij.10.
Pena illorum. I.vij.11.
Itē hypocrite conāt ꝓbare falsū testamētū. C.vij.20.
Item habent corticē tm̄: ⁊ nō substantiā. C.xiij.7.
Item sunt vocatiui casus. S.xiij.12.
Quere: cōuersatio: falsitas.
¶ Ira facit hominē similem monti ethne. A.xxv.22. Ir
Item deum ⁊ angelos fugat. I.viij.2.
Item est iniusta quo ad tria. I.viij.4.
Ex ira oriunt maledictiōes. I.viij.5.
Ira tollit dei silitudinē: ⁊ facit de hoie nō hoiem. I.viij.
Itē facit hoiem similē bufoni. I.viij.7. (6.⁊. P.1.9.
Et facit multa cōmittere de q̄bꝫ postea dolēt. I.viij.9
Et ira cuiuscūq3 est patiēter tolerāda. I.viij.10.
Et causa quare. O.iij.4.
Prouocantiū aliquē ad iram. I.viij.11.
Itē d3 obturbatiōe extingui sicut cādela. I.viij.15.
Quō irā abscōdūt vsq3 videāt tp̄s nocendi. N.iiij.9.
Ira maloꝝ est vincenda dulcedine. D.v.6.
Quere: impatiētia: inuidia: melancolia: odium: nocere: patientia. discordia: vindicta.
¶ Iudices. Iudicū tam ecclīasticoꝝ q̄ alioꝝ cōditio(nes. I.ix.1.3. Iu
Et discant anteq̄ iudicent. I.ix.2.
Multis modis corrūpunt. I.ix.4. cū sequentibus.
Nota qualē iudices habere debēt amorē. M.11.20.
Iudex est sicut lingua statere. I.ix.7. cum sequētib9.
Et cito expediūt diuites: ⁊ tarde paupes. I.ix.9.10.
Et hoc ꝯtra exempla romanoꝝ. I.ix.11.
Et contra exempla ciuitatū laudabilium. I.ix.12.
Q, iudices multū fugere dēnt auariciā. I.ix.13.14.
Quō se habent ad non dantes munera. I.ix.15.
Iusti iudices sunt magni meriti corā deo. I.ix.17.
Peccāt q2 obligāt iurātes ad impossibile. I.ix.26.
Quō assimilant vuallensi. I.ix.28.
Q, nō iudicēt ꝯ veritatē quā sciūt. I.ix.31.et.32.
In quo casu sunt irregulares: ⁊ tenent ad restitutionē I.ix.35.
Itē iudex ille excoriat9 fit speculū illoꝝ. I.ix.36.
Q, nō debēt seq̄: vocē ꝑpli: sicut Pilatus. I.x.8.
Quō iudices se habere deberent ad illos qui corā eis iurabunt de veritate dicenda. L.iij.17.
Quale est iuramentū iudicum. M.viij.21.
Quō nocent cum adiutorio.xij.iuratoꝝ. N.iiij.2.
Quere: correctio: iusticia: magistratus: ministri: munera: superioritas: visitatio.
Iudiciū diuinū habet q̄ndecim signa p̄cedētia. I.xj.1.
Qui ⁊ quō mlti ibi fil' stabūt. F.viij.10.11. (viij.13.
Qui prius fecerūt festū: tunc facient vigiliā ⁊ ecōtra. F.
Q, mali nullo modo stabunt a dextris in illo iudicio.
Q, ignis p̄cedet illud iudiciū. I.xj.2. (F.viij.16.17.

Locus eius erit vallis Josaphat. J.xj.4.
Quõ ibi erunt quatuor genera hominũ. Et q vox iudicis erit sensibilis. J.xj.5.
Ratio illius iudicij. J.xj.6. cum sequentibus.
Deus se habebit tũc ad miltos sic visitator ad platũ. J.xj.11.
Et sicut rex bonus ad ministros. J.xj.12.
Q illud iudiciũ non multum distat. J.xj.14.
Erit durũ peccatoribus p auctoritatẽ Anselmi. J.xj.18.
Ad iudiciũ mali portabũt literatorie. J.xj.19.
Benedicti primo vocabunt ad regnũ ꝛc. J.xj.20.
Excludentur qui non portant signa. J.xj.21.
Illud iudiciũ erit ꝯfusibile mal' ꝓpẽ mlta. J.xj.ar.iiij.
Q dabit in scriptis. L.iiij.2.
Item tunc nõ recipiet nec pascet illos qui ipsum nõ receperunt. M.j.22. et.23.
Item iudicium dei oñes multum timere deberent. J.xj.14. et. T.xij.5. cum sequentibus.
Propter multas rõnes. V.iiij.5. et. V.viij.18. et.19.
Deus intromittit se ꝓpter defectum inferiora iudicia. V.viij.17. per legem.
Et iudicabit vnũquenq ſm ꝓprium valorem. V.viij.19. per legem.
Quere: infernus: damnatio: mors: timor.
¶ Iudiciũ hũanũ multis modis est iniquũ. J.x.1. et.2.
Et causa est multiplex. J.x.3.
Quarum vna est quia iudicant malo medio. J.x.7. et V.viij.35. et.36.
Et quia eadem agunt que iudicant. J.x.20.
Item multe alie sunt cause quare male iudicant. E.ij.10. et.7. et.13.
Item quia mali sunt. J.x.10. Et quia in tenebris sunt. P.vj.11. et.13.
Cõtra iudicãtes religiosos malos: qꝛ aliq̃ illoꝝ errãt. E.iij.47. et. J.x.11. optime: et. P.iij.21. et. R.v.35.
Propter talia iudicia: bona non sunt pretermittenda. F.ij.5. et. J.x.22. et.23.
Quia nõ est credendũ iudicio illoꝝ anteq̃ debeãt mori. J.x.19.
Quere: detractio.
Iuramenti iusti tres sunt comites. J.xij.1.
Iuramentũ illicitum vel qđ vergit in deteriorẽ partẽ non obligat. J.xij.3.
Est gladius amputãs dubiũ. Et statera librãs. J.xij.4.
Q periurium grauius est q̃ homicidiũ. J.xij.12. et L.vij.14.
Iuramentũ vanum licet sit verum ꝓhibet. J.xij.22.
Iuramentũ regũ in illoꝝ coronatione. R.j.14.
Quere: votum.
¶ Iuratores comedũt linguas suas post mortẽ. D.vj.19
Iuramentũ illoꝝ est gladius qđ ꝓpriã vaginã scindit. D.vj.16.
Et pullus vipe. D.vj.32.
Item ad culpam iurantium: et libenter eos audientiũ applica dicta. D.vj. arti.x. et.11.
Qualiter christiani deberent tenere iuramenta exẽplo sarracenoꝝ. F.iiij.44.
Item assimilant filijs sagittantibus patrem suum post mortem. F.v.17.
In quibus casibus licitũ est iurare: ꝛ in q̃bus nõ. J.xij.2.
Contra iurantes per fallaciam. J.xij.6.7.
Item iurantium ingratitudo. J.12.8.11.
Item irreuerentia quã deo faciunt. J.12.9.
Item iuratores sunt peiores iudeis: ꝛ q deum quãtũ in eis est falsum testem faciunt. J.xij.10.
Q falsum iurãtes iocose: peccãt mortalit. J.xij.14.
Cõtra dicẽtes q ꝯsuetudo facit eos iurare. J.xij.22.
Irreuerẽter nominantes membra christi in membris suis puniunt: ꝛ in morte desperant. J.xij.29.
Q pena eterna eis debet. J.xij.30.
Domini castigare deberẽt iuratores exemplo antiquorum regum. J.xij.33.
Non vindicantes tales dei iniurias: sunt ingrati deo. J.xij.34.35.
Illorum culpa et pena. L.v.22.23.
Quia sunt mali serui dei. O.iij.10.
Deo faciũt irreuerentiã: ꝛ sibiipsis dãnũ. P.ij.2. et.3.
Quere: blasphemia. ingratitudo: lingua: loquela.
Iurantes super librum: frequenter iurant vltra scientiam. J.ix.25. et.27.
Q excusatio illoꝝ non valet. J.ix.33.
Q non iurent sine magna deliberatione: ꝛ q purgatio q̃ fit iuramẽtis a subditis nõ recipiat. J.xij.5.
Contra non deliberantes. J.xij.26.
Periuri sunt apostoli diaboli: nullum fidelem inter se admittentes. F.j.12.
Item sunt peiores q̃ Iudas ꝛ demon. J.xij.13.
Q membra illoꝝ sunt membra diaboli. J.xij.16.
Multa perdunt ꝛ plura damna incurrunt. J.xij.15.
Q mala alijs ꝯtingũt ꝓpter talia piuria. J.xij.17.
Periculum prouocantiũ ad periuria vel admittentiũ vel dantium occasionẽ. J.xij.18. cum sequentibus.
Et cõtra accipientes periculum sup se. J.xij.37.
Contra dicentes q possunt periurare pro vita vel fama hominis ꝯseruanda. J.xij.25.
Vindicta etiam tpalis est piuris debita. J.xij.28.
Q difficile est dãnũ periurij emẽdare. J.xij.31.
Qualiter multi iurant. M.viij.21.
Item piuri sup librũ sũt cũ oĩm latronũ. M.xiiij.16.
Contra iuramenta cõpurgatoꝝ. T.ij.4. et.6.
Contra iurantes per fallaciam. T.ij.4.
Contra dantes alijs occasionẽ periurij. T.ij.6.
Quere: falsitas: munera: testes.
¶ Iusticia est sicut cithara: ꝛ iudex sicut citharedus. E.iiij.1. cum sequentibus.
Per iusticiã stat status ecclesie. D.xij.3.
Exemplũ iusticie in sancto Ludouico. D.xij.4.
Deus facit iusticiã iniuriã patientibus. D.xij.37.
Que vicia extrema circa virtutẽ iusticie. E.iiij.1.
Quid sit iusticiã habere in corde: ore ꝛ ope. Et q tale opus sit stabile. E.iiij.2. cum sequentibus.
Per q̃s ianitores iusticia excludit de oĩ curia mundi. E.iiij.4.
Iusticie imago. J.xiij.1. et.2.
Iusticia est triplex: iudicatiua: cõmutatiua ꝛ distributiua. J.xiij.4.
Quare comparatur cingulo. J.xiij.5.
Et mensure et centro. J.xiij.6. et.7.
Item iusticie precepta sunt tria. J.xiij.7.
Q christiani sunt minus iusti q̃ saraceni: ꝛ eorum pena. J.xiij.9.
Quõ iusticia tribuit vnicuiq qđ suũ est. J.xiij.11.
Bona differentia inter veram iusticiam et apparentẽ seu falsam. J.xiij. arti.iij.
Q falsa iusticia punit vnum pro alio. xiij.12.
Item oĩa vendit. J.xiij.13.
Et dignos morte vendit ad vitam. J.xiij.14.
Item innocentibus nocet. J.xiij.15.
Et est curua. J.xiij.16.
Et causa quare. J.xiij.17.
Cõuertit in ligonem ꝛ falcem. J.xiij.18.
Q iusticia debet haberi in corde: ore ꝛ ope. J.xiij.19.
Q est fortis ꝯtinens oĩes virtutes. J.xiij.21.
Et est via ad celum. J.xiij.23.
Nõ crescit sine charitate. J.xiij.24.
Iniusticia hꝫ plures martyres: q̃ iusticia. J.xiij.27.

Iniusticia multū nocet omni cōmunitati. J.xiij.38.
Premium iustoꝝ. J.xiij.41.
Qui iusticiā sine misericordia exigit: iusticiā sine misericordia habebit. M.ix.30.
Quomodo christus prebuit nobis exemplum iusticie pro nobis moriendo. P.ij.10.
Itē ꝙ mali iuste occidanẗ nō est ꝯ charitatē. J.xiij.93.
Quere: ꝯsuetudo: correctio: iniusticia: iudex: lex: pena.
¶ Iuuare: ꝙ ꝗlibet dꝫ alиū iuuare: ꝑ exēpla multa. C.x.8. cum sequētib'. et. C.xij. arti.ij. et. M.ix.5.6. cum sequentibus.
Si non iuuas: non es membrū christi: certissimo experimento. C.xij.7.12.13.
Exemplum de ceco ꝛ claudo. C.xij.9.
Plus iuuanẗ qui minus indigent. C.xij.13.
Si quilibet alium iuuaret vt deberet nullus multum indigeret. M.ix.13.
Quere: elemosyna: misericordia: charitas: compassio.
Iuuenes bene monēt̄ur. M.ix.38. et. M.xj. arti.xij. per totum: et. M.xij.14.
Qꝫ mors venit minus curialiter: ꝛ magis ꝑiculose ad
A iuuētute ē deo seruiēdū. R.v.9.10. (eos. M.xj.4.
In senectute odio habēt nō castigātes eos in iuuentu
Quere ab infantia: senectus. (te. V. viij.54.
La ¶ Labor ꝓprius est necessarius ad salutem. D.j.23. et P.ij.27. bene. et. P.xj.5. cū sequētib': per legem.
Laborant multi bene. L.j.1.
Et multi male. L.j.2.
Fideliter laborātes sunt magni. L.j.4. cum sequētib'.
Qꝫ labor sine fructu remunerabiẗ a deo. L.j.8.
Maloꝝ operatioꝝ diuersitas ꝛ ꝯditiōes. L.j.8.
Cōtra illos ꝗ minus laborant circa aiam. L.j.9.10.
Qꝫ vnus laborat pro multis. L.j.11.
Q, plus laborant circa infernū ꝙ̄ circa celum acquirendum. L.j.12.
Immo si eis iniungerenẗ in confessione illa refutarēt. L.j.13.
Quō quidā sanctus hanc miseriā lamentaẗ. L.j.14.
Qꝫ tales sunt infeliciores. L.j.15.
Item laborantes in celo recreabunẗ et non alij. M.ix. 16.17. et. P.iij.15.
Quere: operatio: predestinatio.
¶ Lachryme lauant delicta ꝛ expellunt diabolum et extinguunt ignem inferni. C.v.24.
Quere cōtritio cum concordantijs suis.
¶ Laus bonoꝝ operum est deo reddenda propter tres rationes. N.iiij.1.
Priuantes exemplum parte sua priuabuntur vtilitate N.iiij.4.
Materia laudādi deū inueniẗ ī oī creatura. G.iiij.20.
Laudandi propter potētiam similantur principibus italie. N.iiij.5.6.7.
Laus mundi cito finitur. N.iiij.8.
Opus inceptum propter laudem humanā non est stabile. N.vj.xxx.
Q, nō debem' appetere laudes hoim ꝑpē tria. J.v.3.
Multi deum laudant. L.ij.1.
Q, est semper laudandus. L.ij.1.
Quādo et quare boni viri sunt laudandi. L.ij.3.
Item mali malos laudant. L.ij.3.
Q, tria mala ꝯtingunt ex tali laudatione. L.ij.4.
Item laus impioꝝ breuis. L.ij.v.
Laudabile est īnẗ malos bene viuere. T.v.72. et 73.
Quere: appetitus: gloria: gratiarūactio: honor.
Le ¶ Leticiā maiorē habent boni paupes ꝙ̄ mali diuites
Et generaliẗ boni ꝙ̄ mali. C.xiiij.3. (B.j.3.4.
Magnā leticiam habent bene confessi. C.vj.27.
Letanẗ mali: de alioꝝ peccato vel damno. C.xij.12.
Leticiā hñt hic diuites: et alibi pauperes. D.xj.10.11.
Leticia de peccatis est pessima. G.ij.18.
Letantur hic mali alibi boni. M.vj.1.
Quere: gaudium: gloria: delectatio.
Lex laceraẗ. A.xij.38. et. A.xiiij.20.
Et est in recipiēte ꝑ modū recipiētis. A.xij.38. cum se
Qꝫ tales ledunt leges. A.xiiij.2. (quentib'.
Lex quondam erat medicina: nunc vertitur in venenum. A.xiiij.16. (iiij.14.
Leges armis iuuantur ꝛ econuerso. A.xxiiij.1. et. C.
Qꝫ leges lucratiue tenenẗ: et nō alie. C.xvj.48.
Item leges moderne sunt ꝗ̄si tele aranearū. J.ix.21.
Qꝫ lex dei est regula omniū legum. J.ix.30.
Deberēt tenere et facere: amicos tenere leges quas cōdunt. J.xiij.7.8. et. L.iij.7. et.8.
Itē leges sunt quasi falces ꝛ ligones. J.xiij.8.
Differentia inter legem christi et Moysi. L.iij.1.2. X.j.7. cum sequētibus: per legem.
Quare lex Moysi ꝓcessit legem christi. L.iij.2. Et ꝗ̄re fecit nouam legem. X.j.v. cum sequentibus.
Q, mutatio legꝭ nō ōndit mutabilitatē ī deo. L.iij.3.
Item lex christi est melior: q2 est charta et testamentū sigillatum. L.iij.4.
Lex dei debet esse in corde: opere et ore. L.iij.6.
Contra statuentes leges ꝛ non tenentes. L.iij.9.
Contra facientes ꝯseruare leges lucratiuas tm̄. L.iij. 10. et. M.ij.14.
Lex dei est ī ecclia: sicẗ imago minerue in tra. L.iij.12.
Itē lex dei punit oēm defectū: sꝫ aūt lex mūdi. M.vj.14
Q, lex ecclesie nō habet executores. O.vj.71.
Q, iudei meli' tenēt legē suā ꝙ̄ christiani suā. P.viij.11.
Lex meli' tenebaẗ qñ pauciores erāt legiste. T.v.18.
Lex male intellecta impedit visum mētis. V.viij.35.
Q, leges qñꝗ exponunẗ per antiphrasim: ꝯ legistas deridentes sacram scripturā. V.xij.2.
Itē ois lex ꝯ legē dei est illicita. V.xij.14. per legem.
Quare lex christi dicitẗ noua. X.j.11. cum sequētibus.
Quere: aduocatio: ꝯsuetudo: iudices: iusticia: sapiētia.
¶ Liber libroꝝ spiritualiū diuisio. L.iiij.1. Li
Quid sit liber vite. L.iiij.6.
Et quō hoies in illo scribunẗ. L.iiij.8.9.
Q, est multū vtile scribi in illo libro. J.iiij.15.
Item christus fuit liber: et quare. P.ij.3.
Et oportet ꝙ animarū nostrarū liber sit ad exemplar illius libri. P.ij.21.22.
Quere: creatura: predestinatio.
¶ Libertas arbitrij tam fortis est ꝙ a nullo vinci potest. N.j.2.
Quare deus posuit nos in tali libertate. N.j.4.5. et P.xj.12.21.
Quere: electio: homo: ꝑdestinatio: ratio: voluntas.
Linguarum quedā sunt ociose: quedā vane: quedam perniciose. L.v.4.
Q, ligua bona ē optim' hol': ꝛ mala pessim'. L.v.5.
Lingua bonoꝝ ē lingua dei ꝛ maloꝝ diaboli. L.v.16.
Lingua bona est magni meriti: ꝛ mala magni periculi. S.xiij.12.
Quere: glia: maliciosa: iactātia: loqla spūsscti: sensus
¶ Loquela dei est triplex. A.x.1. Lo
Male loquēs est auis cū lingua bifurcata. A.xv.28.
Loquela turpis est ab angelo malo. A.xxij.6.
Itē honesta loquētes: angelus associat. A.xxij.9.
Loquela est certissimum signum salutis vl' damnationis. A.xxvj.19.

Q, audientes malā loquelā sunt stultiores brutis. A. xxvj.40.
Loquētes mala ī lingua torq̄buntᷣ pᵒ mortē. D.vj.29
Loq̄la oñdit loquētē de celo esse vl' de iferno. J.xij.30.
Debemᵒ loq̄ de trib9 op̄ib9 dei. L.v.1. Et de seipso deberet loqui quilibet tripliciter. L.v.2.
Et de proximo tripliciter. L.v.3.
Loq̄la bonoꝝ nō placet malis: nec ecōuerso. L.v.6.
Itē loq̄la ostēdit de qua terra q̄s sit. L.v.7.
Et q̄s sit peregrinᵒ celi vel a celo bānitus. L.v.8.
Turpia loq̄ntes assilātᷣ ranis. L.v.10.7. M.xiij.22
Talis loq̄la est signū sp̄ūalis sterilitatis. L.v.11.
Et signum stulticie. L.v.13.
Et signū interioris infirmitatis. L.v.14.
Itē oñdit cuiᵒ artis q̄s sit 7 dispositiōis. L.v.15.
Itē bō loquax est sic molēdinū sine exclusa. L.v.17.
Et sicut nauis non bene ꝯsolidata. L.v.18.
Et sicut monumenta mortuoꝝ nō bñ clausa. L.v.19.
Et deridentᷣ 7 puniuntᷣ in h̄ seclō 7 in futuro. L.v.21.
Itē natura docet q̄ parū 7 cum deliberatiōe est loquēdum. L.v.24.
Pena defunctoꝝ d3et nos a talib9 cōpescere. L.v.25.
Item sicut christus associat bene loquentes ita diabolus male loquentes. L.v.28.
Parum est loquendum 7 vtiliter exemplō sanctarum personarum. L.v.29.
Premium bene loquentium. L.v.30.
Nec tamē bona loquela prodest sine opere. M.ix.21. et.22. per exemplū aucupis. et. M.ix.33.
Tales sūt sic stultᵒ q̄ vituperauit ciphū. M.xiij.19.
Item loquela debet esse vtilis 7 honesta. P.xiij.9.
Quere: cōuersatio: detractio: iudicium humanū: iuramentum 7c̄.
Lu ¶ Ludus torneamentoꝝ prohibetur. L.vj.1. Et ratio est bona. L.vj.3.
Et q2 multa alia mala sequuntᷣ. A.xxvj.35. et. L.vj. (vij.8.
Tales plura perdūt q̄3 deo dent. L.vj.5.
Tales si moriantᷣ ibi vel ꝑpter vulnera ibi habita: ecclesiastica carebūt sepultura. D.iiij.15.
Et post mortem damnantᷣ. L.vj.10.
Quere: nobiles.
¶ Ludus alearū mater est cupiditatis. L.vj.1. Et est prohibitus. L.vj.2.
Propter bonam rationem. L.vj.3.
Et q2 multa alia mala sequuntᷣ. L.vj.7. et.8.
Tales plura perdunt q̄3 dent deo. L.vj.5.
Responsio illoꝝ reprobatur. L.vj.9.
Ludoꝝ prohibitoꝝ miseria. G.j.20.
¶ Ludus generaliter illicitus inter diuitem 7 pauperem est male diuisus. F.viij.12.
Ludo generaliter licito sancti lusisse leguntᷣ. L.vj.1.
¶ Luxurie peccatum quid sit. L.vij.1.
Q2 est contra charitatem dei suypsius 7 proximi nati et nondum nati. A.xvij.4. (xvij.5.
Quare est amor magnᵒ apparens inter luxuriosos. A.
Item multa mala illud peccatū sequuntᷣ per decretū. A.xvij.6. et. B.ij.48.
Amor inter tales est breuis 7 odium eternū. A.xx.1.
Item facit animam turpem. A.xx.2.
Item tales dant animas pro nihilo. A.xxiij.22.
Q, nō libenter audiunt predicantē. A.xxvj.22.
Luxuriā vincere est pulcherrima victoria. B.ij.31.
Item est mala: quia deo deest. B.iiij.8.
Q, deberemus nos custodire a secreta immundicia ꝓpter dei curiam. C.iij.1.
Itē luxuriosi templū dei faciūt lupanar. D.iiij.4.
Ideo templo materiali et spirituali sunt post mortem indigni. D.iiij.12.
Luxurie species sunt septem. L.vij.2.
Q2 luxuria in viris ecclesiasticis est grauior q̄3 in coniugatis. L.vij.23.
Diabolus de isto peccato etiam temptat dormientes et duos lucratur. L.vij.14.
Quō luxuria eneruat sepe? dona sp̄ūssancti. L.vij.34.
Et omnes virtutes. M.xij.12.
Et facit homines obstinatos in malo. L.vij.25.
Quod est maius peccatū q̄3 comedere carnes in quadragesima. L.vij.26.
Contra dicentes q̄ non possunt caste viuere ꝑpter cōplexionem. L.vij.30.
Q2 actus luxurie nō excusatᷣ ꝑ ꝓlem bonā. L.vij.31.
Nec ex hoc q̄d placet partibus. L.vij.32.
Facit perdere gratiam et virtutes. L.vij.33.
Q2 ꝑpter hanc deus accepit et accipit multas vindictas. L.vij.36.
Q2 post mortē maximū odiū inter se hñt. L.vij.37.
Q2 eiᵒ miseria ante mortē: in morte 7 post mortem deberet omnes retrahere a luxuria. M.xj.91. et.102.
Remedium contra luxuriam: est fuga male societatis M.x.9. et. O.vij.17.
Et vtilis occupatio est optimū remedium. M.xij.11.
Qualiᵗ luxuria fetet corā deo: exēplo āgeli. M.xiij.15
Item luxuriosi sunt mali operarij. O.iiij.9.
Et non habent veram pacem. P.iiij.14.
Contra dicentes q̄ est naturale. P.v.14.
Cōtra illos q̄ nō fugiūt tactus 7 oscula. P.v.31.
Pena luxuriosoꝝ per exemplū illius cui dicitur. Fac finem ludo. P.viij.17.
Qualiter mulieres de luxuria requisite respondere deberent. P.viij.25.
Item abstinentia est necessaria 7 cogitatio cōtrarij q̄d delectat. T.j.23. et. T.v.42. bene.
Propter luxuriā perdimus dotem celi. X.j.21. ꝑ legē.
Quere: cogitatio: delectatio: adulteriū: ecclesiastica fornicatio: meretriciū: visus castitas mundicia.
¶ Magistratus a malis ducti sunt quasi lamech. C. Ma xvj.38.
Item sunt potentiores q̄ deus in hoc q̄ nō potest facere iniusticiam. D.xj.15.
Ni plus peccāt et minᵒ puniūtur: ergo alibi plus punientᷣ. D.xj.31.
Quō spinis 7 tribul' cōparantᷣ. F.j.9.
Qualiter mutuo se accusant 7 destruunt. F.j.19.
Q2 moriuntᷣ sine heredib9: qi sunt homicide. N.ij.8.
Q, vicia illoꝝ quos occiduntimitantᷣ. N.ij.12.
Deberēt defendere iura dei: sic faciūt ꝯtra. F.iij.23.
Et curare q̄ mandata dei custodirent. F.iij.27.
Q, non faciunt. N.iiij.18.
Quō nocēt nō dātib9: 7 quō sūt isatiabiles. G.iiij.19.
Q, sunt in officijs: vt alios tunent. N.iiij.10.
Quomō assimilantᷣ militibus crucifigētibus christū. M.vij.11.12.
Et in cōgregatiōe magnoꝝ. F.viij.12. et. R.j. per totū
Item maiores inter christianos assimilantᷣ maioribus inter iudeos. P.ij.37.
Quō tractēt subditos sicut marescallus eq̄s. P.iiij.13.
Item rumpunt rete predicatorum. P.xij.6.
Item quō fiscus tenetᷣ soluere debita illius cuius bona ei confiscantᷣ. R.vj.3. per legem.
Quere: dominatio: prelatio: iudices: superiores cum concordantijs suis. Item rapina tyranni 7c̄.
¶ Magnanimus nulla fortuna turbatur. T.v.56. et 57. et.65.

Quere: virtus.
¶ Maledicere. Nulli est maledicendū. Et tñ maledictiones iniuriā patientiū sunt timende. M.j.1.
Maledictio iniusta ad maledicentē redit. M.j.2.
Item plures sunt multis maledicētes q̄ pro ipsis orātes. O.v.31.
Quere: excōmunicatio: ira: odium: vindicta.
¶ Malefactorꝫ supportatores: sunt causa omniū malorum. F.j.1.et.41.
Periculū illorum. N.ij.2.
Cōtra vēdētes malefactores morte dignos. J.xiij.22.
Item periculum non punientiū malefactores. P.iiij.xxv. per legem.
Item sunt audaces cōtra homines pacis: ⁊ vecordes contra hostes. P.viij.vj.
Item periculū prebentiū eis consiliū: auxilium: vel fauorem: vel eos in terris vel domibus suis permittentium. V.xij.27. cum sequentibus.
Quere: damnū: falsitas: magistratus: societas.
¶ Melācolia breuis mun⁹ malū ē q̄ lōga ira. J.viij.1.
Quere: ira: cum concordantijs suis.
Item impatientia: patientia.
Mandata dei sunt de necessitate tenenda. M.ij.1.
Non tenentes non sunt curiales. M.ij.4.
Itē sunt sicut chorda q̄ ledit reluctantem. M.ij.5.
Inobediētes mādatꝫ dei incurrūt tria mala. M.ij.6.
Et tenētes illa recipiunt ad vitā eternam. M.ij.7.
Et habebunt abundantiā temporaliū. M.ij.8.et.ix.
Et pacem. P.iiij.19.
Itē sūt tenēda exēplo phiseorꝫ ⁊ rechabitarū. M.ij.10
Et ꝓpter gaudiū eternū obseruantiū et penam eternā non obseruantiū: ibidem. xj.
Quomodo omīa franguntur. M.ij.13.
Inobedientes dei mandatis dolebunt in fine sicut gobardus. P.vij. 76.
Itē quō .x. mādata obuiāt. vij. pctis mortalibꝫ. P.v. (24.et.25.
Quere: inobedientia: obedientia.
¶ Mādās malū fieri ⁊ obediēs rei sūt. F.iij.27. p legem.
Talium periculum patet. S.viij.10.
Quere: damnum.
¶ Mane thethel phares. R.j.31.
¶ Manus diaboli: mundi ⁊ carnis. J.iij. 8.9.
¶ Maria legit tñ locuta fuisse cum quatuor psonis. (L.v.29.
Quid significent quinqꝫ lr̄e nominis ei⁹ ⁊ quō est mediatrix. M.iij.1.et.18.
Et ꝙ est mater misericordie. M.iij.2.
Et adiutrix in necessitatibus. M.iij.3.et.26.
Et refugiū in tribulatione. M.iij.4.
Et stella maris. M.iij.5.
Et tota pulchra ⁊ amabilis. M.iij.6.et.7.
Et fuit de robis filij sui et ecōuerso. M.iij.8.
Quomō habuit ūdecim excellētias singulares. M.iij.9. cum sequentibus.
Qualiter fuit electa: sanctificata ⁊ salutata: et quantū hec salutatio iuuat: ibidem. xj.
Et demones fugat. M.iij.12.
Quomodo fuit plena gratia. M.iij.13.
Qualiter ꝯcepit sine corruptione. M.iij.14.⁊.N.j.2.
Et q̄liter pepit sine dolore: pulchris exēplis. M.iij.15.
Et ante ipsam tot⁹ mūdus fuit in tenebris. M.iij.18.
Et habuit pfectiōez vtriusqꝫ legꝫ: ⁊ vocatꝫ luna noua ibidem. xxj.et. xxiij.
Et fit assumpta in corpe ⁊ anima. M.iij.24.
Quare euāgeliū de Maria et Martha legit in ei⁹ assumptione. M.iij.30.
Quare vocatꝫ oleū ⁊ rosa ⁊ firmamentū. M.iij.27.
Et terra noua: ibidem. xxviij.
Et mons armenie super quem requieuit arca Noe. M.iij.23.
Et pera Dauid de qua lapis assumpt⁹ occidit Goliā. (M.iij.33.
Et aurora. M.iij.34.
Qualiter vouerat continentiā. V.xj.6.
Quere natiuitas: sancti incarnatio.
¶ Matrimonia moderna assimilantur matrimonijs ribaldorum. A.xvij.3.
Quare est frequēter odiū inter ꝯiugatos. A.xvij.5.
Qualiē ps supstes est ingrata morienti. E.viij.13.et.16
Item matrimonij excellentia. M.iiij.1.
Et cōmoda: ibidem. iij. cum sequentibus.
Et ꝙ melius esset habere quācūqꝫ mulierē in matrimonio cum celo: q̄ pulcherrimā ⁊ ditissimā extra legem matrimonij cum inferno. L.vij. 28.
Qua intētiōe ꝯhere deberēt exēplo Thobie. M.iiij.2.
Et quomodo contrariū fit. M.iiij.7.et.10.
Item pena talium ⁊ periculū. M.iiij.11. cū seqntibꝫ.
Quare frequenter prole carent. M.iiij.8. cū seqntibꝫ.
Requirens pudicitiam in vxore debet pudice viuere. P.xij.19. per legem.
Contra maritantes filios vel sorores cum maledictionibus pauperum. R.j.19.
Filia melius datur sensato q̄ diuiti. V.vj.7.
Quere: adulterium: luxuria: castitas.
¶ Medicus tenetur facere elemosynam de scientia et labore. A.xiiij.7. Me
Et tenetꝫ āmonere infirmū ꝙ ꝯfiteatꝫ. J.iij.12. p legē.
Medicus pessimus. E.xvj.38.
Mediocres meliorē statū hñt q̄ potētes. D.xij.33.
Quere: diuites et pauperes.
¶ Mendaciū magnum est dicere defectus nostri sunt a deo. G.iij.27. cum sequentibus.
Quere: loquela: lingua: detractio: falsitas.
Itē diabolus ludit sup linguas mētientiū. L.v.26.
Item mendaciorū quatuor sunt genera. M.v.1.
Pena ⁊ periculum eorum. L.v.3. cum sequentibus.
Et turpius est in diuite q̄ in paupere. M.v.4.et.5.
Contra fallaciter loquentes. M.vj.15. in fine.
Quere: falsitas: deceptio.
¶ Mercatio. Mercatores festa nō tenēt. F.iij.36.
Quō aliq̄ illorꝫ assimilantꝫ vanis mulieribꝫ. L.vij.22.
Mercatorum tria sunt genera habentiū magnā differentiam. M.vj.1. cum sequentibus.
Cōe dictū illorꝫ q̄ dicūt ꝙ pñt vēdere illa care: ⁊ emere ꝓ tā bono foro sicē pñt reprobatꝫ. M.vj.5. cū seqnti.
Et si regula esset vera ꝙ tantū valet res p quāto vendi potest bos plus valeret q̄ christus. M.vj.14.
Falsi mercatores damnantꝫ. M.vj.19.et.20.
Assimilantꝫ bestijs venantibus cum leone. M.ix.2.
Quē: acq̄sitio: deceptio: emptio: falsitas: vēdicio: vsura
Meretriciū virorum ecclesiasticorꝫ magnā habet confusionem. L.vij.17.
Contra locantes domus meretricibus. L.vij.27. et P.viij.23. per legem.
Contra dicentes ꝙ paupertate vel vi compelluntur esse tales. L.vij.29.
Et recipiunt nimis parum respectu pene quā sustinebunt. L.vij.35.
Quere: adulteriū: delectatio: fornicatio: castitas: cogitatio: visus: mulier: luxuria ⁊c.
¶ Militie diuisio: et militū regula. M.vij.1. Mi
Qualiter debent esse mundi. M.vij.1.
Itē ꝯfiteantꝫ añq̄ ordinētꝫ: ⁊ sp mūde viuāt. M.vij.3.
Et carnē affligant ⁊ ecclīam defendāt. M.vij.4.5.6.
Q, milites habent duplicem perfectionē. M.vij.7.

Item septem conditiones in eis requirunt. M.vij.8.
Quales sunt de facto. M.vij.10.
Quō assimulant militib9 crucifigētib9 christū. M.vij.
Quere: arma: bellū: dñi. (11. Et scacarij. M.xiij.11.
¶ Ministratio. Q, ministri dominoꝝ sunt cupidi: nec mirum. C.xvj.41.
Item q dños ad crudelitatē prouocant: sicut cauda leonem. D.xij.7.et.R.j.5.
Quō ppl'm affligunt in carcere: ⁊ incarceratos profundius ponūt vt pecunias extorqueant: ibidem.viij.
Qualiter illoꝝ malicia in sacra scriptura ostendit. D.xij.arti.viij.per totum.
Quō obediunt dñis in illicitis. D.xij.25.
Q, cōmittētes furtū: cōmittūt etiā plurimū. F.viij.8.
Q, dñis suis nō detrahāt nec maledicāt. F.viij.7.
Quō sunt insatiabiles: ⁊ nocēt nō dantib9. G.iij.19.
Contra non tenentes fidem vel iuramentū de fideliter seruiendo. J.xij.14.
Quō assimulant coruo inuadēti ouē debilē. J.xiij.36.
Nota de ministris diaboli. S.viij.13.
Q, non sunt frequenter amouendi. M.viij.9.
Nec instituendi sunt cupidi aut nimis paupes. M.
Item cupientes poni in officijs assimu- (viij.10.
lant vulpi et rhamno. M.viij.15.
Itē responsio iniustoꝝ mistroꝝ reprobat. M.viij.28.
Itē assilāut cani assueto macello. M.viij.16.et.17.
Item strabonibus. M.viij.22.
Et familie scacarij. M.xiij.7.
Qualiter simoniā cōmittunt. M.viij.22.
Q, nō obediant dñis in illicitis. M.viij.25.26.
Et qualiter in hoc casu se hēre deberēt. M.viij.27.
Quomodo similes sunt illi qui dixit se portare totum mundum. M.viij.29.
Et musce disputanti contra formicā. M.viij.30.
Et muri villano arguenti ꝯ campestrē. M.viij.31.
Et cani pingui conferenti cum lupo. M.viij.32.
Itē cani malicioso portāti cāpanellā. M.viij.33.
Q, officia seu ministeria non vendant. M.viij.37.
Et assimulant auibus sequentibus aquilam: ⁊ bestijs sequentibus leonem: ibidem.38.
Item iniusti sunt peiores latronibus. M.viij.39.
Et talibus tota cōmunitas damnificat. M.viij.41.⁊ M.xiij.16.nec mirum. M.viij.42.
Q, officia nō dentur seruientibus: vbi non sunt certa cōmoda. N.iij.8.
Item mali ministri sunt sicut cauda diaboli qua nauem submergit. R.j.34.
Et sicut catuli leonis et accipiter. R.j.35.
Quere: cōsiliarij: adulatio: dominatio: seruire.
¶ Misericordia dei est nobis semper parata dum viuimus. G.iij.23.
Q, audaciores ad peccandū ppter misericordiam dei sunt similes simiarum. G.iiij.14.
Et sicut ingrati ministri. P.ij.36.
¶ Miscdia mūdaliū est sicut nubes matutina. J.ix.9.
Item iniqua misericordia est qua qs parcit delinquēti. J.xiij.19.per legem.
Q, miscdia ⁊ iudicium sunt duo poli. M.iij.5.
Item miscdia facit regnare cum deo. M.iij.27.
Itē miscdia quedā diuina: quedā humana. M.ix.j.
Magna misericordia est mutuare illi q necessitate indiget. M.ix.2.
Misericors misericordiā in celo inueniet per exemplū bonum. M.ix.3.4.
Omnes creature docent nos esse misericordes. M.ix.5.cum sequentibus.
Misericordes multa lucrant. M.ix.arti.iij.
Itē misericors est gener dei: ⁊ quō mali filiū repudiant: sed dotem nō restituūt. M.ix.15.cōtra legem.
Item oēs virtutes in bōis pseruat: ibidē in fine.
Et ad celum perducit. M.ix.16.et.17.
Et hoc sex vijs ⁊ legibus. M.ix.17.bene.
Et liberat a culpa ⁊ pena. M.ix.18.
Non possumus per aliam viam caput nostrū christū ad celum sequi. M.ix.19.
Qua fronte misericordiam a deo petat qui misericors non est. M.ix.27.
In iudicio multū erubescet tanq̄ ingratus quādo ei ingratitudo improperabit. M.ix.29.
Peccātes in psumptione misericordie dei sunt nimis ingrati ⁊ bestijs peiores. M.ix.35.
Tales assimulant latronibus cogitantibus fugere ad ecclesiam. M.ix.39.
Et frequenter decipiunt: sicut ille. M.ix.40.
Et morientes frustra misericordiam timore inuocant. M.ix.41.
Q, sunt sicut ebrius qui credidit videre duas candelas. M.ix.42.
Sex opa misericordie: ⁊ septimū habet. A.xxv.7.
Tempus vite ⁊ mortis sunt tempus misericordie: et veritatis. M.ix.43.
Qualiter miscdia superaltat iudiciū. M.ix.44.
Habentes misericordiā in terra habebunt misericordiam in celo ⁊ nō alij. M.ix.45.et.46.
Q, diabolus deum misericordē predicando fere totū mundū decepit. Et ideo non est de misericordia dei multum predicandum. M.ix.50.
Quere: charitas: elemosyna: dimittere: remittere: hospitalitas: iuuare: peccare: vindicta.
¶ Missa ⁊ orōnes boni sacerdotis plus valent q̄ mali. M.x.1.cum sequentibus.
Q, mali sacerdotes decipiunt illos pro quib9 celebrāt. M.x.4.et.S.j.4.
Q, missa pro vno specialiter dicta plus valet illi q̄ generalis. M.x.5.et.6.
Q, Petrus dixit primā missam: ⁊ q multi āgeli sunt ministri misse. M.x.7.
Q, audientes missaꝫ christū sumūt spūalit. M.xviij.
Q, est frequenter celebrandum: ⁊ contra eos qui raro celebrant. M.x.10.11.
Q, omnes fideles tenent audire missam ex integro in die dominica. M.x.12.
Q, multum valet missa defunctis. M.xj.116.
Quō multi dicunt missas cū corrupta mā. O.vj.24.
Quere cōmunio: eucharistia: oratio. sacerdotium.
¶ Modus est mater virtutum. D.vij.1.
Quere: prudentia.
¶ Moniales quere. C.iij.5.et.6. Item. T.x.21.22.et Mo
Quere: castitas: mulier: religio. (R.v.16.et.66.
¶ Mors est triplex: nature: culpe ⁊ gehēne. M.xj.1.
Q, senes de ppinquo: ⁊ iuuenes quasi de longinquo sagittat. M.xj.2.
In vita puidēdū est de statu post mortē. In plogo.j.
Quare aliqui cito moriunt. A.vj.5. (et.ij.
Item morientibus ostendunt mala que prius fecerūt A.xij.37.
Q, viui sunt eis ingrati. A.xij.53.et.G.ij.32.et.M.
Non pmittentib9 ante mortē male mi- (xj.125.
nistrabit in morte. A.xvj.3.
Morientes fugant hostes lumine gratie. A.xviij.7.
Deus subtrahit morte prolem ⁊ amicos vt amorē nostrum ad se trahat. A.xx.10.

In morte deus recipit suos et alios spernit. A.xxi.3. bene.cum sequentibus.
Qz mortu⁹ est statim in celo vel in inferno: vel in purgatorio. A.xxv.18.
Q, mlti i morte dei ꝛ sui obliuiscūt. A.xxvij.18.et.19.
Qz boni ꝛ specialiter paupes audacter moriunt: ꝛ alij timide. A.xxvij.48.et. B.ij.19.
In morte capellum eleuabunt: ꝛ chlamydem auferēt. A.xxvij.61.
De mortuis est speculum viuorū faciendū. A.xxvij. 66.et.M.xj.94.et.115.et.120.et.121.
Qz semp parati mortem expectemus. B.ij.2.
Qz bene mortui sunt grati et iuuant suos adiutores. B.ij.42.et.M.xj.arti.xxij.et.M.xj.64.
Oportet q̄ i purgatorio purgent. C.ij.xij.et.M.v.6.
Q, multi diu ad mortē trahētes etiā dānant. C.v.15.
Quis tn̄ loquunt de bis q̄ pri⁹ dilexerūt. D.ij.9.et.E.
Frequēter ꝯfessi cū leticia moriunt. C.vj.35. (j.7.
Quare mali in morte desperāt. D.ij.1.cū sequētibus.
Quomō diabolus morientiū defectus recitat. D.ij.5. cum sequentibus.
Q, expectat vsq3 loq̄lā amiserint. D.ij.11.
Et qualit̄ tūc boni et tūc audacter rńdent. D.ij.13.
Q, bō in mortis transitu debet cogitare de oībꝫ bonis operibꝫ suis ꝓcedētibꝫ ꝛc̄. ꝛ q̄ elemosyna specialiter facit fiducialiter mori. D.ij.15.et.E.iij.15.
Mors ośdit pri⁹ oīa delectabilia esse q̄si nihil. D.v.4
Q, fere nullus vere plāgit mortuū: ꝫ seipm̄ ꝛ q̄ expēse ille plus fiunt pro mundi pompa. D.ix.23.et.24. et.E.viij.19.
Qz paupertas ꝛ mūdialis miseria est causa leticie i mor-
Qualiter diues ꝛ paup sibi obuiant in (te: D.xj.8.
morte. D.xj.15.et.29.et.30.bene.
Qui expectat vsq3 post mortē vt benefaciat nimis incurialis est. E.iij.8.
Non premittentes opera misericordie sunt stultiores stultis. E.iij.23. (M.iij.6.
Mali in morte multū erubescūt. E.v.5. Et nō boni.
A mortuis incineratis debemus accipere exemplum. E.vij.18.19.et.20.
Item sciunt iuuantes eos de rebus ꝓprijs. E.viij.2.
Quāti meriti sit iuuare mortuos: ꝛ q̄ nō est maior elemosyna. E.viij.1.et.2.
Quare multi sunt mortuis infideles. E.viij.8.
Et q̄ tales sunt ingratissimi. E.viij.5.
Et q̄ maximi amici viuoꝝ sunt maximi inimici mortuorum. E.viij.6.
Qui bona illoꝝ furant vel detinent: sunt crudelissimi latrones. E.viij.8.et.11.
Itē diuites in morte sunt quasi quercus. E.viij.9.
Quō mortuos defraudātes sunt ꝓditores. E.viij.10.
Q, mortui multū grauant ꝯ tales et ꝯ seipsos: q2 eos dilexerūt. E.viij.12.et.M.xj.125.et.127.et.141.
Item defectus fidei est q̄ mortuos nō iuuamus: quia possunt iuuare iuuātes. Nam aliqui sancti fuerunt in purgatorio. E.viij.14.
Qz multis male ministratur demeritis eoꝝ exigentibus. E.viij.15.et.16.et.17.
Q, debita illoꝝ ꝛ legata ꝛ elemosyne fiant statim post mortem. E.viij.18.
Periculum aliter facientium. E.viij.22.
Item periculum defraudantiū defunctos. E.viij.22. cum sequentibus: et.F.viij.2.
Et tn̄ oēs quasi mortuū simul imitant. E.viij.21.
Stulticie viuoꝝ ꝓmuniunt p mortuoꝝ deceptionem E.viij.25.
Q, melius esset q̄ bona sua ꝓmitterent. E.viij.26.
In bonis operibus radicati impulsu mortis non cadent. F.iiij.32.
Q, boni et mali in morte vadant ad diuersos terminos. G.j.32.et.M.vj.16.
Item tractus mortis est diuitibus ꝛ pauperibus sicut ludus botekoreye. G.ij.xiij.
Mors est quasi dies q̄ ośdit q̄les sumus. G.ij.28.
Memoria mortis ꝛ mortuoꝝ sanat oculos mentis. G.ij.40.cum sequentibus.
Quomodo terra in quā mortui ꝯuertunt nos alloqui posset. G.ij.43.et.44.
Illi quibus mundus carcer est in morte a carcere liberantur. G.v.10.
Bene morientiū ꝯfortatio ex q̄tuor ꝯsurgit. J.iij.15.
Item morientes sunt sicut religiosi cum quibus cedula ꝓfessionis sepelit. L.iij.5.
Q, custodia mandatoꝝ dei facit secure mori. M.ij.3.
Item moriens in mortali peccato sepelitur in inferno. M.ix.51.per legem.
Quō in morte diuersimode deijcimur sicut volentes ascendere muros ciuitatis obsesse. M.xj.3.p sen.bū.
Q, curiali⁹ venit ad senes q̄ ad iuuenes. M.xj.4.
Q, decipiūt q̄dā sic ille cui tres nūcios misit. M.xi.5
Quia nō cognoscūt nuncios suos sic nec ille cognouit nuncios diaboli. M.xj.6.
Et tales sunt stultissimi. M.xj.7.
Paupes ꝛ senes: cum minori tristicia et pena moriuntur. M.xj.8.
Q, boni q̄nq3 i morte timēt. M.xj.9.et.10.bene.et.51
Eligam⁹ vitā bonoꝝ sic optam⁹ mortē illoꝝ. M.xj.11
Est magna silitudo int̄ mortē corpis ꝛ aie. M.xj.ar.ij.
Q, mali q̄nq3 bn̄t pulchrā mortē q̄ ad mūdū ꝛ boni turpem. M.xj.17.
Et ratio quare. M.xj.18. cum sequentibus.
Q, p mortē ꝯfusibilē de⁹ aliq̄s h purgat. M.xj.19.20.
Q, bene morientes non sunt flendi. M.xj.22.et.43. cum sequentibus.
Q, mors ē oim reꝝ mēsura certissima. M.xj.24.ꝛ.25
Quō de nobis q̄si ad arbores ligatis mors aliq̄s sa-
Q, demones destricte examinant morientes. M.xj.27.cum duobꝫ sequentibꝫ. (gittat. M.xj.26.
Q, mors maloꝝ somno cōpat. M.xj.30. (xj.33.
Item duros ꝛ insipiētes largos facit et ꝓuidos. M.
Et q̄re mors bonoꝝ dormitioni compat. M.xj.31.
Q, mors est iusta et discreta. M.j.32.
Quare boni moriunt cum leticia: ꝛ mali cum tristicia. M.xj.34.cum sequentibꝫ. et. 60.
Quia boni sunt sicut incarcerati sine culpa. M.xj.35. Et mali ecōuerso. ibidem. 44.
Et sicut habentes interiores pulchras. M.xj.36. Et mali ecōuerso. ibidem. 45.
Et ꝓpter confidentiā quā habēt in deum cui p̄ius seruierunt. M.xj.37.
Et ꝓpter sanctoꝝ visionem que in eis occurrunt. M.xj.38. cum sequentibus.
Q, morientes plura vident q̄ alij: quia incipiūt diem eternitatis. M.xj.42.
Quare dies mortis melior est die natiuitatis. M.xj.43.
Mali in morte dolent: q2 vocant ad cōputū: ꝛ q2 perdunt oīa que dilexerūt. M.xj.46.
Et ad redditionem lectionis. M.xj.110.
Et ꝓpter demonū occursum qui occurrūt bonis ꝛ malis. M.xj.47.et.48.
Et quia q̄ndoq3 vident penas ad quas vadunt. M.xj.49.

Et quia solus exibit ad patriā ignotam. M.xj.50.
Et qꝛ vadit ad locū de q̄ huc iterū redire nō pōt. M.xj.51.
Quare oēs naturalr̄ mortē timēt. M.xj.52.
Qꝛ illi secure moriūt̄ q̄ mlta bona p̄miserīt. M.xj.59.
Et ꝙ oēs sic premittere deberent. M.xj.65.
Qꝛ mors nō est timenda: quia omnē incertitudinē au fert. M.xj.68.
De bene morientibus est gaudendū exemplo sarrace norum. M.xj.22.et.43.et.80.
Exēplo pugnātis sub quo equus cadit. M.xj.69.
Et exemplo christi qui fleuit qꝛ Lazarū ad mundū re duxit. M.xj.70.
Et qꝛ p̄rariū videt̄ ꝯ fidē ⁊ spem. M.xj.71.bene.
Et contra dei ordinationem ⁊ contra multa cōmoda q̄ mors confert. M.xj.72.
Et ꝯ aliud exēplū christi ⁊ scti Ambrosij. M.xj.72.
Q, de morte iuuenū est gaudendum. M.xj.arti.xij.et. L.v.6.7.
Quia deus extinguit lumē volētis p̄dere. M.xj.74.
Et vnā ouē ad se trahit: vt alie sequant̄. M.xj.75.
Et cōmodū ad volūtatē cōmodātꝭ recipit. M.xj.76.
Dolere ergo de morte illoꝝ est contra exemplū Abrae et Dauid. M.xj.78.
Et est contra omnē rationem. M.xj.81.
Quō aliq̄ moriunt̄ ꝓ christū aliq̄ ꝓ christo: aliq̄ cum christo: aliq̄ in christo. M.xj.83.
De mortuis spū aliter est multū dolendū: de corꝑaliter parū. M.xj.84.cum sequentibus.
Stulticia illoꝝ qui viuunt ac si nunq̄ essent morituri sicut Alexander. M.xj.86.
Que faciūt hominē secure mori. M.xj.87.cū seq̄nti.
Q, mors preuisa minus ledit. M.xj.89.
Quō mors docet vitare cupiditatē: luxuriā: superbiā: et p̄sumptionē longe vite. M.xj.arti.xvj.
Quō oēs mouent̄ ad mortē motu velocissimo ⁊ cōti nuo. M.xj.93.
Qꝛ nullus p̄muniat̄ ꝑ aliū: ⁊ ma gna euidentia ꝙ nullus est fidelis mortuis: qui non sunt fideles viuis. M.xj.97.bene.et.118.
Cogitatio mortis deberet excutere omnē auariciam. M.xj.100. Et omnē vanitatem. M.103.
Mors cum nuncijs suis omnia que nostra non sunt aufert. M.xj.101et.105.et.143. cum sequentibus.
Itē mors ōndit oīa p̄cedētia nihil valere. M.xj.108.
Cōtra peccātes circa funera ⁊ qua re non timemus mortem. M.xj.111.et.109.et.149.
Qꝛ qui nolunt per p̄cedētes p̄muniri sunt stultissimi. M.xj.112.
Q, mortui multū iuuant̄ viuoꝝ orōnibꝰ. M.xj.116.
Itē mors ōndit q̄ sūt veri amici. M.xj.117.118.bene.
Q, dans elemosynam pro anima defuncti perpetuam sibiipsi acquirit gloriam. M.xj.119.
Memoria mortis malos conuertit: ⁊ mors insatiabi les sanat. M.xj.122.
Quō mortui petunt viuoꝝ auxiliū. M.xj.arti.xix.
Qō fit ꝓ mortuis marie iuuat facientē. M.xj.138.
Q, non prodest malis sepeliri in sancto loco. M.xj.ar ti.xxiij.et. D.iiij.14.
Item mortui deducunt̄ sicut peregrini. M.xj.167.
Q, illud qō dant habent: ⁊ qō nō dant perdunt ꝑ exē plum de scriptura inuenta. M.xj.148.
Itē mors diuersimode nocet bonis ⁊ malꝭ. M.xj.150.
Itē cōputꝰ mortis erit durus his q̄ p̄sunt. O.vj.16.
Itē in morte nō erit aliq̄ falsa excusatio. O.vj.18.
Portātes certa signa sue artis recipient̄ ad celum: alij non. O.vj.73.
Qui plura capiunt in morte de pluribus cōputū da bunt. P.iij.12. per legem.
Mors aperit oculos cecoꝝ peccatoꝝ. P.v.10.
In morte primo sentitur grauitas peccatoꝝ que nunc trahunt̄ in aquis. P.v.11.
Quō moriens tentat̄ de desperatione. P.v.14.
Qꝛ mortis cogitatio deberet esse medicina cōtra oīa peccata. P.v.27.
In morte cuncta ostendent̄ ad peccatoris damnatio nem. P.vj.4.
Vide similitudinē inter exequias mortuoꝝ ⁊ peccato rum. P.vj.14. cum sequentibus.
In morte auari puniunt̄ sicut vultures. R.j.33.
Pro vno malo mortuo quinq̄ plures surgunt peiores. R.j.36.
Quō mortuo iniusto alij bona eiꝰ occupāt. R.vj.12.
Et quomō morientes decipiunt̄ inter executores ⁊ ami cos: ibidem.
Mortis meditatio est optima sapientia. S.iij.5.
In morte serui mundi: carnis ⁊ diaboli male tractan tur. S.viij.16. cum sequentibus.
Qꝛ non deberemus mortem timere: nec mortuos lu gere exemplo socratis. S.xij.5.
Male viuētes nō habēt certā spem ī morte. S.xij.7.
Ideo vellent hic semꝑ viuere. S.xij.8.
Anima efficit̄ libera per terram corporis amortizatam S.xij.6. bene.
Qꝛ visus sepulchroꝝ deberet nos ab oībus peccatꝭ retrahere. S.xiij.28.
Per memoriam mortis et pene sequentis deberemus oēs tentationes vincere. T.j.26.
Sicut sanatur morsus scorpionis per scorpionē mor tuum. T.v.42.
Qui plura habēt peius in morte rumpunt̄. T.v.49.
Mortui ex oī parte spoliant̄. V.iij.2.
Et ideo sua securius premitterent. V.iij.3.
In morte reputant̄ cōtumaces qui non veniunt bene instructi. V.ix.23.per legem.
Oēs sumꝰ positi q̄si mete ad sagittas mortis. X.j.26
Quere: executores: ingratitudo: iuuentus: missa: pur gatorium.
¶ Mulier a viris munera capiēs se venalem esse mō strat. L.vij.5.et.M.iiij.5. Mu
Item superbe ornata est incēdiaria diaboli. L.vij.20.
Et rete eiusdem. L.vij.21.et.O.vij.6.
Et anceps eiusdem ⁊ pelliparia. L.vij.22.
Vide bona exempla contra tales. L.vij.38.
Consortium ⁊ cogitatio talium est vitanda per versus optimos. L.vij.41.
Periculosum est cū illis habitare. L.vij.43. per legē.
Q, sunt cōtrarie nature ⁊ voluntatis. M.iiij.6.
Itē mulierū crudelitas: ꝯ mlieres cornutas. O.vij.6.
Quere beginagiū: cogitatio: luxuria: moniales: mere tricium: ornatus: pulchritudo: superbia: visus ⁊c̄.
Munera dantes ⁊ recipientes vendunt et emunt in fernum. A.xj.11.
Quia ꝑpē talia multiplicant̄ malefactores. A.xij.23.
Item recipientes sunt similes latronibꝰ. A.xiiij.12.
Et lupis. A.xxvij.28.et. M.xiiij.3.
Dantes decipiunt persequentes sicut triphon ⁊ Han nibal. A.xxvij.58.
Periculū dantiū ⁊ recipientiū. B.ij.8.et. I.ix.34.
Munera faciunt falsos fortiter agere ⁊ p̄ualere. F.j.2.
Illi qui pro paruis laboribus recipiūt magna assimu lantur vulpi. G.iij.15.
Irrationabiles sunt qui irascunt̄ contra nō facientes eorum auariciam. G.iiij.19.

Q, recipientes sunt iniusti aut ingrati. J.ix.16.ꝛ.M.xiiij.10.
Item sunt sicut instrumentū musicū. J.ix.18.
Item excecantur. M.xiiij.9.
Item currus male vnctus. J.ix.21.
Et canes. J.ix.22. (M.xiiij.10.
Q, dona nō danť rōne persone sed officij. J.ix.29.et
Q, illi peius capiunt q̄ per suos recipiūt. J.xiij.15.
Ad minus p̄ciū ponūt christū q̄ʒ Judas. J.xiij.32.
Q, recipientes recipiunt mortē. J.xiij.33.
Dantes sunt sicut fur qui posuit chordā in manu iudicis. J.xiij.34.
Qualiter respondere deberent illi qui offeruntur. J.xiij.35.et.M.xiiij.9. bene.
Item munera nimis diligētes sunt sicut castor ꝛ linx. M.xiiij.4.
Item verantes non dantes assimilanť andree necromantico. M.xiiij. v.
Quō recipiens peccat ꝛ nō dans. M.xiiij.6.
Quāta crudelitas sit extorquere vel recipere a pauperibus. M.xiiij.7.
Quō illi q̄ correctores esse deberēt ꝑ annuo censu vel redditu diabolo aīas locant ꝛ ꝯducūt. M.xiiij.8.
In quo casu tam dans q̄ʒ recipiens ad restitutionē tenetur. M.xiiij.13.et.18.et.19.
Pena non restituentium. R.vj.arti.vij.
Q, deberēt irasci ꝯ offerētes ei munera. M.xiiij.20.
Quō multi maliciose acq̄rūt munera. R.j.1.et.3.
Que pericula ꝓpter hoc cadunt. R.j.4.
Sunt ceci vsq; aliquid detur. R.j.17.
Volūtate ꝯditionata ꝓ maiori munerū dať ꝯ legē. R.j.12.
Itē dātes sunt damni casus. S.xiiij.12.
Quere: auaricia: cupiditas: correctio: regimen cum concordantijs suis.
¶ Mundare debemus templū dei sp̄ūale exemplo templi materialis. M.xij.arti.iij.
Et hoc propter tria cōmoda. M.xij.6.
Q, mundicia ꝛ virginitas custodiunť sub asperitate penitentie. M.xij.7.
Et sub humilitate. M.xij.8.et.9.
Itē mūdicia est fundamētū scietie ꝛ aliarū ꝟtutū. M.xij.12.
Itē vēdicāt celū iure hereditario. M.xij.14.
Tm̄ mundi saluabuntur. M.xij.15.
Et munde viuentes multū deo tenenť. M.xij.18.
Quere: castitas.
Mundus habet formam pauonis. M.xiij.1.
Et eq̄ claudi ꝛ dn̄e hūns pulchā faciē tm̄. M.xiij.2.
Et hominis ceci ex om̄i ꝑte percutiētis. M.xiij. v.
Item deprimit ꝛ exaltat inuitos. M.xiij.4.6.
Item mūdus est aliquibꝫ crucifixus: sed non ipsi mūdo. L.xvij.35.et.M.xiij.24.
Quomodo teneat. F.viij.9.
Item mūdiales sunt stulti q̄ꝛ frustra conanť. L.j.9.
Q, mūdus est plenus laqueis. M.xj.57.ꝛ.V.iij.1.
Quō assimilanť scacario. M.xiij.arti.iiij.
Mundi amatores decipiunť sicut ludētes ad taxillos et sicut ambulantes in nebuloso. M.xiij.16.
Et sicut mercatores ꝛ marinarij. M.xiij.17.
Quō decē plage egypti sunt nūc in mūdo. M.xiij.22.
Item mundus est fugiendus exemplo christi ꝛ sanctorum. M.xiij.23.
Q, christꝰ determinauit mūdū esse malū. M.xiij.36.
Mundus est fugiendus. R.v.11.per declarationem.
Et plura per exempla. R.v.21.
Itē mūdus male seruit seruitoribꝰ suis. S.viij.16.
Mūdus quōdā q̄si aureꝰ nūc est q̄si ferreꝰ. S.xiij.19.

Quere: falsitas: fortuna: gloria: honor: diabolus.
¶ Murmurantes in tribulatione assimilantur adultere. T.v.68. Et vasi vacuo. T.v.69. Et incudi. T.v.70.
Quere. aduersitas: flagellum: cum cōcordantijs suis.
Item patientia: impatientia.
¶ Natiuitatem christi debemus honorare extensiis elemosynarum. A.xiij.23.cū sequentibus.et.N.j.20. Na
Qui ipsum in sua natiuitate recipiunt ꝛ q̄ nō. A.xiij.27.et.28.et.N.j.2.et.9.et.21.
Qualiť ei applicuit: ꝛ q̄liter recipiť. A.xiij.22.et.N.ix.20.
Quō habet duplicē natiuitatē in ea et ex ea. N.j.1.
Conceptionis ꝛ natiuitatis possibilitas. N.j.2.
Perfidia iudeoꝝ de chr̄i natiuitate reprobať. N.j.3.
Quomodo vna persona potuit nasci et incarnari sine alia. N.j.4.
Q, hec natiuitas fuit valde rōnabilis. N.j.5.
Q, multū vtilis. N.j.9.et.P.ij.11. bene. cū seq̄ntibꝫ.
Et q̄ꝛ noctē longam illuminauit. N.j.7.
Et q̄ꝛ fecit nobis speculum et medicinā. N.j.8.
Et quia tunc dat gr̄am abundantius. N.j.9.
Et fortitudinē et sapientiam. N.j.10.
Et quia reformauit similitudinem suam in nobis. N.j.11.et.16.
Et hominem perditum inuenit. N.j.12.
Itē natꝰ fuit christꝰ vt doceret nos formā vite. N.j.13
Et vt pacē faceret inť deū patrē ꝛ nos. N.j.14.
In signū huiꝰ posuit arcum in nubibus. N.j.15.
Et in signum nostre saluationis nature sol regressus est. N.j.16.
Quomodo omnes creature fuerunt testes eius natiuitatis. N.j.17.
In his om̄ibus infideliū ostēdiť cecitas. N.j.18.
Q, tam tarde natꝰ fuit ꝓpter nostrā duriciā. N.j.19.
Qualiter debet recipi nutriri ꝛ custodiri. N.j.20.
Qui ip̄m recipiunt assimilanť iudeis. N.j.22.
In sua incarnatione ꝛ natiuitate obligauit nos ad humilitatem. O.viij.3.
Et etiam nos legitimauit. S.xiij.3.
Itē christꝰ sua natiuitate mundū lenificauit. X.j.1.
Antiqui patres multū desiderabant hanc natiuitatē. X.j. 7.
Quere: Maria: christus: incarnatio: aduentus.
Naufragorū bona nō sunt a dn̄is terrarū occupāda. C.viij.arti.v.et arti.vj.et arti.vij.
Occupantes sunt fures. F.j.37.
Item pena illoꝝ. P.ij.6. per legem.
Q, bona talia sunt danda ꝓ aiabꝫ illoꝝ. F. v.6.
Quere: consuetudo.
¶ Negligentia ꝛ ꝑditio tp̄is est irrecuꝑabilis. N.ij.1. Ne
Quere: accidia. ocium.
¶ Nobilitas maxima est vicijs dominari. D.xij.15. No
Nobiles pauperum miserias nesciunt: quia non experiuntur: et ideo non compatiuntur vt deberent. D.xij.19.et.N.iij.9.
Quō assimilanť cam:taru. F.j.17.
Contra gloriātes de corpis nobilitate. G.ij.34.35.
Q, nobilitas anime est melior. G.ij.36.et.37.
Quare nobiles freq̄ter moriuntur sine heredibus. D.ij.8.et.N.iij.14.
Item nobiliū falsitas ꝛ instabilitas. D.iiij.7.
Tales sunt sicut arundo. J.ij.8.
Q, deberent esse minus iracundi ꝛ minus vīdicatiui. J.viij.6.et.13.et.N.iij.11.
Q, plura dant pro mundi vanitate q̄ pro veritate. J.vj.4.et.N.iij.13.

Quo ad creationē oīes sunt eque nobiles: ⁊ quo ad animā serui sunt nobiliores: ergo serui sunt simpliciter magis nobiles. M.viij.12.et.N.iij.1.et.2.et.10.
Qꝫ nobiles nō superbiant vltra alios. M.viij.13.
Qꝫ est contra naturā eorū rapere aliena. N.iij.9.
Et ꝙ non sint crudeles. N.iij.11.
Quere: diuites: dominatio: magistratus.
¶ Nocere volentes nocumentū habebunt. L.xj.37. cum sequentibus.
Item semꝑ pmus nocent sibiipsis. N.iiij.3.4.
Qꝫ semper sunt in timore. N.iiij.5.
Et quādoqꝫ eidem sustinent sicut ille inuentor materie noui tormenti. N.iiij.7.
Item querūt occasiones nocende sicut ille. I.x.4.
Quere: irā: inuidiā: odiū: vindictā: cū ꝯcordātijs suis.
¶ Nouitatū amatores assimilanē eckaro. A.xxv.21. Et iudeis. I.ij.10.
Contra tales vide Senecā. I.ij.11.
Item mater nouitatum est superbia. I.ij.4.
Tales sunt interius vacui. I.ij.10.
Et a deo elongati. I.ij.11.
Cōtra dicentes ꝙ faciunt vt alijs ꝯformenē. I.ij.12.
Pena talium. I.ij.14.
Cōtra dicētes ꝙ nō sunt inuētores taliū. O.vij.11.
Item plus cogitant de caputio ꝗ̄ de patibulo inferni sicut ille. S.xiij.7.
Nouitas causat miserias. T.v.19.
Quere: supbia: incōstantia: ꝑseuerātia: vanitas.
Ob ¶ Obedientia est virtus nobis multū vtilis. A.xix.ij.
Qꝫ est potius obediendū superiori regenti ꝗ̄ patri. F.iij.xxvj.per legem.
Contra obedientes in prosperis tm̄. I.iiij.5.
Tales sunt guido. R.v.12.
Contra dicentes ꝙ melius est facere ex ꝓpria voluntate. I.iiij.6.per legem.
Contra obediētes ꝑcepto tm̄. I.iiij.7.et.R.v.65.
Quō quidā obedientiā mutant in ocium. I.iiij.10.
Obedientes a lesione custodiunē. M.ij.5.
Item est deo obediendū ꝓpter multa. N.iij.5.
Nō est diabolo nec peccatis obediēdū: ꝓpē multa. O.j.1.
Est obediendū etiam discolis. O.j.3.
Propter locum quē tenent ⁊ ad euitandū damnū proprium. O.j.4.
Obedientia est radix omniū virtutum: ⁊ obediens facit miracula. O.j.5.
Item obedienti deo ⁊ supiori oīa obediūt. O.j.6.7.
Septē obediētie gradus ⁊ ꝙ est obediēdūt libēter. O. (j.8.
Et simpliciter ⁊ generaliter. O.j.9.
Et hilariter. O.j.10.
Contrariū facientes sunt gargolus. O.j.12.
Et festinanter. O.j.11.
Tarde obediētes sustinēt ictus ⁊ comedūt cepas. O. (j.12.
Itē obediēs debet ꝯformare intentionē suā intentioni ꝑcipientis. O.j.14.
Item bona ratio diuersitatis legum de obedientia et inobedientia. O.j.13.
Itē est obediendū filialiter ⁊ amicabiliter. O.j.14.
Exempla corporis rotundi et vasis ⁊ arboris ad hoc. O.j.15. cum sequentibus.
Itē nolentes obedire sunt peiores demonibꝫ. O.j.18.
Et saracenis. O.j.19.
Et multipliciter puniuntur. O.j.22.
Obediētes a peccatis ꝯseruanē ⁊ visionē habēt angelorꝫ (O.j.20.
Et ad celum ducunē. O.j.21.
Item obedientes diabolo potius ꝗ̄ deo sunt stultissimi operarij. O.iiij.3.cum sequentibus.

Per opera potestis scire cui obeditis. O.iiij.5.
Quanto quis est hic obedientior tanto in celo erit pulchrior. R.v.10.
Itē obediētia nō est virtꝰ sine patiētia. R.v.17.
Murmurātes de obedientia sunt sicut canis ruralis. R.v.19.
Item obediētes ⁊ inobedientes assimilantur soli et lune. R.v.67.
Et syllabis breuibus et longis. S.xiij.8.
Grauius videē qđ fit ex obediētia ꝗ̄ ꝓpria volūtate. (V.x.1.
Et tamen melius est. V.xj.4.
Quere: inobediētia: mādata: ꝑlatio: superioritas.
¶ Ociositas: in ꝗcūqꝫ statu dāpnaē. A.xxiij.13.14.15. Oc
Quia ociosi sunt sicut stantes in foro a quocūqꝫ diabolo conducendi. O.ij.1.
Qꝫ sunt oībus operarijs stultiores. O.ij.2.
Item ociosi sunt cedule diaboli. O.ij.3.
Nō remunerabunē cū operarijs. O.ij.4.et.O.iiij.13.
Quō sancti patres hoc viciū fugierūt. O.ij.5.
Timor gehenne deberet hoc excutere. O.ij.6.
Itē sunt sicut ꝯducti ad quantitatē tpis. O.ij.6.
Itē reflectūt grām dei ad angulos obliqs. O.iiij.6.
Quere: accidia: negligentia.
¶ Odium est homicidium spirituale quod violat templum dei. D.iiij.7. Od
Odiū facientes int̄ aliqs sūt maximi lucratiui diabolo
Et ipediūt testamētū chri. D.viij.6. (D.viij.8.9.
Item quanti periculi sit odium. H.ij.1.
Ponit hominē in multis amaritudinibꝫ ⁊ facit ꝑsumptuosum. I.viij.3.
Est fugiendū timore pene: ⁊ qꝛ assimilat nos canibꝫ. (O.iij.1.
Et qꝛ odiētes ducūt sīl ad infernū cum illo quem oderunt. O.iij.2.
Item odium est fugienduꝫ: quia odiendo plus nocet sibi ꝗ̄ alijs nocuit. O.iij.3.
Cōtra dicētes ꝙ odio hñt vicia ⁊ nō ꝑsonā. O.iij.5.6
Q, debemꝰ odio habere diabolū ⁊ peccatores inquātum tales. O.iij.6.
Habentes odium in corde: ⁊ pacem in ore: sunt sicut homo pictus. P.iiij.3.
Tales hñt dānū añ mortē: in morte ⁊ post mortē. P. (iiij.24.
Quere: dimittere: diligere: discordia: inimicitia: ira: pax: remittere.
¶ Offendens in vno est oīm reus. S.vj.1.⁊.B.ij.7. Of
Quere: tentatio.
¶ Operationē bonā in iuuētute inceptā debet vsqꝫ ad mortem ꝯtinuare. O.iiij.2. Op
Petōres sunt stultissimi operarij. O.iiij.3.cū seqntibus
Qꝫ opa vite ꝯtēplatiue sūt maioris meriti. O.iiij.8.
Bonorꝫ operū triplex est vtilitas in via. O.iiij.12.
Itē ꝑ opa exteriora sciē ꝯditio cordis. P.iiij.32.
Ad opꝰ bonū reqrit: scire: posse ⁊ velle. S.xiij.13.
Et quid liceat deceat ⁊ expediat. V.xj.2.
Quere: accidia: ocium: ꝯuersatio: vita: labor ⁊c̄.
¶ Orones in rogationibꝫ ad exēplū ordinanē. B.ij.9. Or
Orandū est ꝯtra tentationes. B.ij.23.
Qꝫ oīno nō audiē nisi aīa prius mūdeē. L.vj.2.3.et. O.v.5.et.13.
Orō de corde facit grām dei descēdere. D.iiij.1. et. O.v.16.
Itē ad hoc ꝙ orō audiaē oportet ꝙ de corde remittas: D.x.4.7.et. O.v.14.
Quomō possumꝰ sine intermissiōe orare. E.iij.12.et. (O.v.14.
Deus nō audit illū qui nō audit pauperes. E.iij.29.et. O.v.7.et. O.v.27.
Item orantes non audiunē: qꝛ non habent in quo ponant qđ petunt. G.ij.8.
Itē orō est ꝗ̄si fumꝰ q̇ ad se ignē trahit. H.vj.20.

Itē sic obsessi mittūt nūciū sic ita nos orōnē. L.vij.45.
Quare est multum orandū. M.xj.134. cum sequentibus.et.O.v.32.
Orōis necītas pz:q̄r aliť a deo nihil recipim⁹. O.v.2.
Diabolus multū nitiť orōnē impedire. O.v.2.
Item orōne a diabolo defendimur. O.v.3.
Et omīa bona per ipsam acquirimus. O.v.4.
Ad hoc q̄ orantes audianť oportet q̄ dei mandata teneant. V.v.6.et.10.
Item oratio requirit mentis attentionem. O.v.9.
Item orōnis dñice vtilitas ⁊ sufficientia. O.v.12.
Item orandū est tractim ⁊ cum reuerentia. O.v.15.
Multi non audiunť: quia non petunt vtilia que sunt ad salutem. O.v.17.
Cogitātes de alijs dū orāt assimilanť bestijs. O.v.19.
Q̄z omēs simul orantes audiunť. O.v.20.
Et perseuerantes. O.v.21.
Itē mala societas impedit orōnes. O.v.17.et.18.
Orātes cū mala vita assimilanť crucifigentibꝫ christū O.v.23.
Itē petōres nō audiunť. O.v.35.et.V.iiij.4.p legē.
Quare orātes p petōribꝫ nō audiunť. O.v.29.cū sequētibus.
Itē amor dei facit multū orare. Q.j.6.
Itē oratio multū iuuat cōtra omēs tentatiōes. S.xij.6.et.L.vij.45.T.4.29.
Qualiť est in tentatiōe ⁊ tribulatiōe orandū. T.j.30.
Vide bonas ɔditiōes orōnis. T.xxiiij.cū sequētibꝫ.
Mali impediūt orōnes bonoꝝ. T.v.32.33.
Orō multū iuuat ex ore dilecti veniēs. V.viij.49.
Quere: ɔcordia: fides: humilitas: intentio: missa.
Or ¶ Ordinari cupiētes sine bona intētiōe sunt mustela.
Et vulpes. M.viij.15. (A.xij.50.
Et asinus. R.v.5.Et porcus. V.viij.51.
Item ascendunt sicut edera. A.xxv.et.xxvij.
O, bona intentio est eis necessaria. B.ij.4.et.5.et.O.vj.36.et.49.et.50.et.P.xiij.11.et.55.
Qui multū instāt p ordinibꝫ habēdis errāt. B.ij.29.
O, septē sunt ordines: sicut septē dona spūssancti. O.vj.1.
Per quas portas intrant. O.vj.8.
O, quidā ordinanť vt seipsos pascant. O.vj.10.
Q̄z hoc verum sit certissimo probatur experimento: ⁊ quibus rebus assimilanť. O.vj.11.
Tales hic recipiunt mercedem suam. O.vj.12.
De quatuor questionibus ad quas in morte rñdebūt. O.vj.13.cum sequentibus.
Quomodo sunt idola ⁊ imagines. O.vj.18.
Et idolum veneris. T.vj.19.
Quō ɔfitenť nō habenti potestatē. O.vj.27.
Q̄z sancti esse deberent. O.vj.29.
O, deberent mutari in melius. O.vj.30.cū sequētibꝫ.
O, mutanť sicut vestimentū ⁊ sicut lupus. O.vj.33.
Item sermo in ordinibus. O.vj.8.et.30.36.
O, sint confessi et legitime etatis. O.vj.38.
Et q̄ habeant bonū titulum. O.vj.39.et.51.
Quā scientiam habere tenenť. O.vj.40.
Melius esset ordinare paucos ⁊ bonos. O.vj.42.
O, sunt diligēter examinādi. O.vj.44.et. P.xiij.52.
Quia efficiunť columna templi dei. O.vj.46.
Cōtra nō pseuerātes: ⁊ cui assimilanť. O.vj.47.
Q̄z tm̄ digni ordinādi ⁊ pmouendi sunt. vj.47.
Alii exponētes faciūt de illis sicut de porcis. O.vj.48.
Et aliter ordinati sunt sicut asinus. O.vj.50.
O, recte doceant. O.vj.56.
Contra rōnem nimis immiscent se negocijs secularibus. O.vj.59.cum sequentibus.
Item illoꝝ ingratitudo q̄tum ad deū. O.vj.61.
Ordinatorum negligentia est diabolo nimis lucratiua. O.vj.65.
Et illoꝝ mala vita est alijs scandalosa. O.vj.67.
Et iō ecclīaz nō defendūt vt deberēt. O.vj.68.et.78.
Ideo scādalizātiū pena erit magna. O.vj.75.et.76.
Et q̄r vasa scīa ad pphanos vsus trāsferūt. O.vj.77.
Et q̄r fures sunt bonoꝝ pauperū. O.vj.78.
Periculum ordinantiū ⁊ promouentiū indignos. O.vj.79.et.80.
Q̄z multi ordinati assimilanť lupo. P.xiij.31.
Qui phibenť ordinari in lege dei. S.ix.v.
Item ordinati sunt oculi alioꝝ ⁊ quare. V.iiij.2.
Maxima bonitas requiriť in eis. V.viij.9.
Quare comparanť vinee. V.viij.37.
O, nō occupenť in secularibꝫ negocijs. X.j.17.p legē
Quere clerici: episcopi: prelati: votum.
¶ Ornātes se ad vanitatē sunt altare diaboli. C.xv.1.
Et sunt quasi iumenta venalia. C.xv.2.
Et larue diaboli. C.xv.iij.
Ornatus curiosus est signū incōtinētie. L.vij.v.
Et tales sunt mali operarij. O.iiij.9.
Et videnť innuere q̄ deus non fecit eos ita pulchros sicut debuit. O.vij.1.
Et ideo deo displicent. O.vij.2.
Nec mirum: quia sunt stulti: quia minus ornant animam. O.viij.3.et.4.
Et quia gaudent de his pro quibus suspendentur in patibulo infernali. O.vij.5.
Et q̄r primū igne peri incēdūt. O.vij.6.et.L.vij.20.
Item sunt diaboli venatores et renouatores et aucupes ⁊ venefici. O.vij.7.
Et ductores. O.vij.8.
Diabolū offendit q̄ talia ornamēta furať. O.vij.9.
Contra dicentes q̄ faciunt vt maritis placeant: et q̄ nullum malum intendunt. O.vij.10.
Dantes eis se habent ad illas sicut ad simias quas capere volunt. O.vij.11.
Itē in talibꝫ apparat⁹ plus valet q̄z text⁹. O.vij.12.
Tales puniunť tpaliter et eternaliter. O.vij.xiij.
Quia etiā frequēter ornanť de alieno. O.vij.13.
Penas illoꝝ post mortē q̄nq̄z ostendunt. O.vij.15.
Tales non sunt hypocrite. O.vij.16.
Multa remedia nobis deus ostendit contra hanc vanitatem. O.vij.17.
Curam illoꝝ habentes illos compescant per exemplū pulli equini. O.vij.18.
Itē locus in q̄ sum⁹ nos deberet retrahere. O.vij.20.
Qualiter deus reprehēdit in iudicio superbe ornatos. P.ij.42.
Quere: mulier: nouitas: pulchritudo: superbia.
¶ Ostendit nobis deus multa bona vt sequamur sicut ouis sequiť ramum. O.viij.4. Ost
Et multa mala vt fugiamus sicut fur patibulū. O.viij.5.6.
Quere: aperire.
¶ Patientia custodit castrum a lesione lapidum peccatorum. D.vj.31.et. P.j.3. Pa
Quid sit patiētia ⁊ q̄liť est habēda ⁊ obsuāda. P.j.1.
Iniurias dei vel q̄n iniurians efficereť peior nō debemus patienter tolerare per legem. P.j.2.
Patientia debet habere tres conditiones. P.j.4.
Impatientes virtutes effundunt ⁊ fructum boni operis perdunt. P.j.5.
Item non producunt fructus ad maturitatem ⁊ deridentur. P.j.6.9.13.
Item patientia facit oculum spiritualem clare videre. P.j.9.

Q multe sunt vtilitates patientie. P.j.10.
Quãte patiẽtie fuerũt antiq̃ p̃res. P.j.12.et.14.et.15.
Aduersitas ostendit q̃ sunt patientes. P.j.16.et.17.
Triplex rõ q̃re om̃es patiẽtes esse deberent. R.v.18.
Ratio quare debemus esse in tribulatione patientes. T.v.63. cum sequentibus.
Patientes vincunt. T.v.66.et. V.v.6.bene.
Impatientes in verberibus christi assimilant adultes
Quere:aduersitas cũ ꝯcordãtijs suis. (re.T.v.68.
Item impatientia:murmur:ira: melãcolia;odiũ: ꝑse cutio:vindicta.
¶ Pactũ legis cõmissorie ꝓhibet. V. xij.20. per leg.
Quere baptismus.
¶ Papa corrigat brigas aliquoꝝ epoꝝ. N. iiij. 12.
Et obuiet scãdalis tactis. N.iiij.14. cum sequentib.
Et dãnis aiarũ q̃ cõtingũt ex hoc q ora bene tritur ãtium obturant. C.iiij.16.et.O.vj.57.et. P.xij.8.
Item faciat q decretũ illud teneat; dis.lxxxj. ꝑsbyter. et habet sermone.xliij.4.
Item papa ⁊ cardinales videant specula sua quõ mu nera refutare deberent. J.ix.14.
Item obliget curatos ad continuã residentiã indispẽ sabiliter ꝓpter pericula vitanda. P.xiij.29.
Q nõ ꝓmoueat quenq̃ vbi ignorat linguã: et q re uocet exemptiões. P.xiij.21. et.53.
Itẽ in magno ꝑiculo est nisi sit valde bon⁹. P.xiij.60.
Itẽ destruat simoniã ⁊ vsurã in curia. V.xij.29.
¶ Parẽtes nõ castigãtes filios suos in iuuentute: po stea inueniẽt eos rebelles. A.iij. 18.
Item amant prolem crudeliter. A.xx.19.
Item retrahũt eã a choreis ⁊ spectaculis. C.xv.12.
Itẽ q nullus cũ ꝑiculo anime sue ditet parentes. M. Quere:filij. (xiiij.17.
¶ Pasche tpe diabolus fortius nos expugnat. B.ij. 10.et. V.v.23. et. C.xv.5.
Qualiter deus nos tunc pascit. E.vj.15.et.18.
Quere:cõio:eucharistia: q̃dragesima: recidiuũ ⁊c̃.
Passiõe christi redẽpti ꝑuilegiũ ꝑdere pñt. A.vj.4.et
Quõ christus sua passione nos libera (P.ij.31. uit ꝑ exẽpla pulchra. A.xxj.5.et.10.et.11.⁊.12.
Passio christi ⁊ mors erũt ꝯtra malos. D.j.22.
Passio christi sanat infirmitates corporales ⁊ spiritua les. C.xvij.19.
Q homines possunt precium christi ĩ passionis repel lere. D.j.23.et. P.2.44.
Mali ꝯfidẽtes ĩ passiõe chrĩ assilant trufatori. F.iiij.41
Christus sua passiõe obligauit nos ad sustinendũ ꝑ eo. O.viij.3.
Quõ nã humana potuit pati sine diuia. P.ij.1. et.4.
Q dicendo deum passum nihil indignũ ei attribui mus. P.ij.2.et.3.
Q passio eius fuit grauissima et generalissima. P.ij. 5.7.8.9.
Patiendo nobis ꝑbuit exemplũ iusticie. P.ij.10.
Itẽ viã docuit ⁊ oĩa genera medicine pro nobis susti
Passiõis christi ꝯgruitas q̃ ad mul (nuit. P.ij.14. tas circũstantias. P.ij.16.
Q saluat volentes tenere pontẽ crucis. P.ij. 16.
Et dat exemplum nobis oĩa libenter sustinendi. P. ij.18.19.et. P.vij.41.
Quõ christ⁹ ĩ cruce ẽ liber hñs tria gñã lrãꝝ. P.ij.20.
Et speculũ in q̃ possum⁹ oẽs maculas tergẽ. P.ij.23.
Et scutum quo possumus nos ab omibus periculis defendere: ibidem.xxiiij.
Ad illum ergo debemus semper corde recurrere exem plo illius heredis. P.ij.25.
Et exemplo obsessi et peregrini. P.ij.45.et.46.
Item mors et sanguis ⁊ memoria passionis christi fu gant demones. P.ij.26.
Et custodit obsessos. P.ij. 45.
Quomõ patitur nunc a christianis sicut tunc patieba tur a iudeis. P.ij.38.
Qualiter debemus christo venienti ad passionem oc currere. P.ij.43.
Q sumus serui dei emptitij. S.viij.3.
Quare diuinitas voluit q humanitas in tot locis ap pareret. V.ij.6.
Item passio christi nõ sufficit ad salutem sine proprio valore. V.vij.19.per legem.
Itẽ christi morte vẽdicare possum⁹ celũ. X.j.2.ꝑ legẽ.
Et tamẽ illud perdere possumus. X.j.3.per legem:ibi dem.xij. per legem: et.xiiij.
Antiq̃ p̃res multũ desiderabant mortẽ christi. X.j.7.
Christ⁹ ĩ passiõe sua fuit sigillũ noui testamẽti. X.j.8.
Quere:ascensio:crux: christus.
¶ Patroni ecclesiarũ magnã diligentiã habere debe rent dignos presentando. E.ij.11.et. P.xiij.52.
Q multa mala cõmittunt indignos ꝑsentantes seu preponentes. E.ij.12.et. P.xiij.53.
Pena talium. E.ij.xiiij.cum sequentibus.
Nec mirum quia multum faciunt contra rationem ⁊ exemplum sacre scripture. B.ij.29.
Item contra ꝓmouentes vel scribentes pro indignis O.vj.47.48.et.79.et.80.
Tales faciũt domũ dei speluncã latronũ. P.xiij.18.
Vendentes iuspatronatus simoniam cõmittunt. S. ix.1. per legem.
Sunt murus ecclesie dirutus. S. ix.4.
Item ecclesiam dei faciunt adulteram. S.ix.6.
Quere:electio:prelatio:simonia.
Paupertas est triplex. P.iij.1.
Q vera paupertas prodest pugnantib⁹ ⁊ morientib⁹ A.xix.1.et. P.iij.6.
Itẽ via paupta⁊ est rectior ⁊ breuior. A.xix.5.⁊.iiij.11.
Item pauperius rebus potest esse ditissimus amore. A.xx.16.et. P.iij.3.
Item pauperior est non qui min⁹ habet sed qui plus cupit. A.xxvij.7.
Itẽ paupes sunt aptiores ad bellũ spũale. B.ij. 16.
Quare deus dat suis hic paupertatem. B.iiij.12.
Et hoc in fine placebit. B.iiij.17.
Quõ diues ⁊ paup obuiant sibi in morte. D.xj.10.
Paupes maiorem habent hic leticiam. D.xj.28.
Paup rebus cupidus corde submergit. D.xj.34.
Itẽ paupes ꝑdũt clamorẽ plusq̃ histriones. E.iij.24.
Q deus permisit tot pauperes esse. E.iij.42.et. P.iij. 8.et.9.et.39.
Q pauperes aliquid deo dare deberent. E.iij. 43.
Pauperes religiosi hospitio recepti cibis spũalib⁹ pa scunt hospites suos. N.v.2.
Mali paupes transeunt de luctu ad luctũ. P.iij.2.
Voluntaria paupertas multis exemplis docetur: ⁊ q bonus pauper ditior est Alexandro. P.iij.3.
Pauperio: citius ad celum eligit. P.iij.4. per legem.
Itẽ paupertas religiosoꝝ est occasio multoꝝ bonorũ. P.
Item pauperes rationabiliter habent maio (iij.5. rem spem salutis. P.iij.7.
Et plus post mortẽ honorabunt. P.iij.13.et.33.
Pluresq̃ in secũdo p̃dio habebũt decimas. P.iij.14.
Item paupertas est firmissimũ fundamentũ religio nis. P.iij.22.
Q nihil destruere põt nisi ꝓpria supbia. P.iij.29.⁊.31.

Christus viam paupertatis docuit ⁊ questionē determinauit. P.iij.3.34. Et dedicauit. P.iij.35.
Ergo nō est verecundū pauperē fieri. P.iij.36.
Paupes cōtinentes assimilant romanis. P.iij.37.
Necessitate paupes raro agūt dignā pniaȝ. P.vij.47
Item status paupertatis ē melior ⁊ securior. D.iiij.17.
Quere: diuitie: diuites: abundātia: pspitas: religio.
Pacem inter nos habere informamur exemplis nature et artis. C.j.8.
Et pax multiplicat bona temporalia. C.ix.2.
Et facit nos fortes contra hostes corporales ⁊ spirituales. C.ix.3.et. P.iiij. 29.
Pena ⁊ periculū nolentiū pacē habere. C.ix.arti.iij.
Pacē impedientes apud deū exeōdicant illāqȝ nō tenentes testamēto chri pprobunt. D.viij.vj.⁊. P.iiij.27.
Facientes fictā pacem deum instruūt qualiter eos dānare debeat. D.xvj.
Op⁹ ⁊ vita chrianoꝝ nō erūt stabilia sine pace. F.vij.2
Qualiter pacem faciens se habere debeat ad partes. I.viij.16.et. P.iiij. cum sequentibus.
Quō pax diuersificat in subiectis. P.iiij.j.
Pax quedā est vera: qdā ficta: quedā mala. P.iiij.2.
Itē pax ē matie necessaria illis q̄ sib̄ habitat. P.iiij.3.
Q, pax mala est inter malos ad malum finem. P.iiij. 5.et.23.et.36.
Item pax est triplex: ad deum: ad seipsum: ⁊ ad proximum. P.iiij.6.
Q, est optimū qd̄ haberi pōt ī vita ista. P.iiij.7.⁊.35
Qualiter deus discipulis suis pacē reliqt. P.iiij.8.
Et mali veram pacem nō habent. P.iiij.arti.iij. cum duobus articulis sequentibus.
Qui vult habere pacem habeat bellum cum vicijs et viciosis. P.iiij.17.
In pacis reformatiōe non petant emende nimis graues. P.iiij.20.
Itē debem⁹ pacē qrere. P.iiij.21.
Pacis vtilitas est triplex: añ mortē: ī morte ⁊ post mortē. P.iiij.22.
Periculū nō tenētiū pacē. P.iiij.26.
Q, nihil impedit pacem nisi peccatum. R.v.30.
Itē aīa pacifica est sicut mons olimpi. S.iiij.10.
Quere: amicitia: amor: bellum: concordia: dilectio: dimittere: ira: odium: discordia.
Pe ¶ Peccare audaci⁹: qz mlti peccāt stultū est. L.vij.28.
Vel etiam spe venie. L.vij.32.
Quere: misericordia.
Peccatum originale transit a parentibus ad posteros. per legem. P.v.j.
Petm̄ actuale mortale deserere nolētes qz ē delectabile vel lucratiuū: assilant ifirmis scti martini. A.xiij.10.
Nihil destruit cōmunitates vel personas nisi peccatū C.iiij.8.cum sequentibus.
Item vnū petm̄ ad aliud trahit. C.vj.24.et.C.viij. 9.et.P.v.19.20.21.et.A.iij.14.et.P.vj.xviij.
Q, q̄tuor peccata spāliter clamant ad deū. D.xij.12.
Cōtra cōmittētes petā secreta. C.xiij.7.et.P.v.22.et P.vj.19.
Quodlibet petm̄ seruit petōri sic mulier ceco. G.ij.29.
Omne peccatū est contra naturā hominis. H.j.2.
Item modi et circumstantie peccatoꝝ sunt maioris periculi. L.vij.19.
Q, nihil īpedit grām dei ī nobis nisi petm̄. M.iij.5.
Quomodo septem peccata mortalia expugnant septē dona spiritussancti. P.v.ij.
Peccatum fit quatuor modis: cogitatione: locutione: operatione ⁊ omissione. P.v.3.
Et quodlibet istorum potest fieri contra deum: seipm̄ et proximum. P.v.4.
Itē petm̄ mortificat bona pri⁹ facta. P.v.12.18.
Et multa damna secum adducit. P.v.15.
Vide sex genera peccatoꝝ que maxime mundum destruunt. P.v.16.
Item facit hominē instabilem ⁊ insipidū ad bona ꝑagenda. P.v.17.
Et vnū petm̄ qñqȝ est medicina alteri⁹. P.v.19.20.
Quomodo septem mortalia obturantur decem preceptis. P.v.24.25.
Multa remedia contra peccata. P.v.27.28.
Petm̄ in aīa est quasi macula in oculo. P.xiiij.10.
Quō septē petā destruūt.vij.spūales sanitates. S.ij.8.
Pondus peccati nō sentit nisi in morte. T.j.5.
Quere: iobediētia: tribulatio: tētatio: seruire: īfirmitas
Peccata venialia dure puniuntur in purgatorio. M.xj.136.
Nec mirum quia sunt periculosa; quia inducunt grauiora. P.j.8.et. P.v.29.
Ideo oportet eis resistere. P.v.30.
Item periculum illorum patet. R.v.65.
Quere: purgatorium.
Peccator ducitur de peccato ad peccatū; vt supra in tabula de peccato linea. iij. ⁊ ideo festinanter vadit ad infernū. A.xix.13.et.P.vj.20.
Item nocētbis qui in celo ⁊ in terra ⁊ in inferno sunt A.x.13.
Item peccatores habent charum xp̄s. A.xx.27.
Et multa mala incurrunt. A.xvij.6.
Item multi illoꝝ sunt turpiores demonibꝰ. A.xxiij.6. cum sequentibus: ⁊. S.ix.10.
Qualia officia habent in castro diaboli. A.xxiij.15.cū sequentibus.
Q, sunt peiores mercatores q̄ Iudas. A.xxiij.25.
Q, diligentius colligunt pecunias q̄ custodiunt animas. A.xxiij.24.
Q, minus diligunt animas oībus rebus. A.xxiij. 23.29.et. F.j.25.
Item seruiunt falsis dijs. A.xxvij.40.et. T.iiij.16.
Item peccatores male attribuunt defectus suos deo. A.xxvij.54.
Item decipiuntur sicut soporati apud saracenos. A.xxvij.63.
Itē volunt oīa habere bene nisi seipos. B.iiij.4.
Stultiores sunt brutis. B.iiij.9.
Plus laborant q̄ serui dei. C.j.14.
Item habent multas causas doloris ⁊ timoris. C.v. 3.cum sequentibus.
Diabolus ponit sigillum suū super animas peccatorum. C.vj.45.
Sunt stultiores mercatores mūdi; quia charius emūt infernū q̄ celum. C.xiij.25.et.M.xj.106.et.I.iiij. 6.⁊.M.vj.2.3.
Et ideo assilant stult' heredibꝰ ꝑquisitoꝝ. P.ij.35.
Item sunt stultiores operarij mundi. O.iiij.3.cum sequentibus.
Q, deus non habitat cum eis. D.ix.21
Q, deberent multū verecundari de statu suo. E.v.j.
Sunt nimis ingrati. E.vj.7.
Item sunt similes latronibus. E.vij.10.
Item sunt in magno periculo: quia extra dei ꝓtectionem. E.ix.4.cum sequentibus.
Item sunt stulti. F.j.24.
Itē peccatores nō sunt hoīes nisi eq̄uoce. F.j.27.
Diligenter cogitandum est vbi sunt nunc peccatores. G.ij.41.cum sequentibus.
Inuectio contra singulos peccatores. H.j.23.et.P.

vj.12.ꝛ.14.cum sequentibus.
Qꝛ singuli merent̃ iram dei.J.viij.12.et.P.viij.16.
Septē genera peccatoꝝ maledicunt̃ a deo.M.j.3.
Sūt plāgendi:qꝛ nō plangūt.M.xj.84.cū sequētibꝫ.
Multa sunt flagella peccatoris ante mortē.P.vj.1.
Qꝛ timet nō timenda sicut somniator.P.vj.2.Vide ibi plures causas quare comparant̃ dormienti.
Qꝛ dormit ad portam inferni.P.vj.3.
Sūt sicut sanguis calid⁹:ꝛ sicut ludētes ꝛ sicut ebrij.P.vj.5
Qꝛ rīdebūt de his q̄s peccare fecerūt.P.vj.6.ꝑ legē.
Qꝛ sunt peiores bestijs.P.vj.10.
Itē cōparant̃ mortuo q̄ a q̄tuor effert̃ ad terrā.P.vj.13.
Quales exequie dicuntur circa peccatores.P.vj.14.cum sequentibus.
Quomodo sunt excecati.M.vj.21.
Itē sunt stultiores demonibꝫ ꝛ bōibꝫ dānat̄.P.vj.21.
Item peccatores sunt generaliter prophete ꝛ apostoli diaboli.S.viij.12.
Quō mutant equos versus infernū.S.x.6.
Pctō:es sūt durioris volūtatis q̄ demones.T.v.44.
Destruūt similitudinē dei in anima.T.iiij.16.
Vadūt vsus infernū ꝑ vias diuersas.V.iij.4.et.5.
Et ducunt̃ sicut cecus de luto ad lutum.V.iiij.3.
Nec periculū suū vident:qꝛ ceci sunt.V.iiij.4.
Quō decipiunt̃ a diabolo sicut porci.V.iiij.14.
Causa q̄re nō vident nec appetunt spūalia.V.iiij.15.
Item sunt causa vindictarū dei.V.viij.27.
Cā generaliter q̄re nō obediūt deo vocāti.V.ix.17.
Quere:christiani mali:reprobus.
¶ Penā habebūt in his in quibꝫ peccāt.A.xij.32.
Penarum cogitatio deberet nos a peccatis retrahere.C.x.13.cum sequētibus:et.D.j.11.12.et.L.vij.47.Sed heu.L.vij.48.
Exemplum ad hoc.P.viij.25.
Tanto maiorem penam habebūt reprobi quāto diu⁊tius expectantur.D.j.arti.vj.
Iniuste punientes hic:tales penas sustinebunt alibi.D.12.37.38.et.P.viij.17.Vide cōgruū exēplū ad hoc.D.12.40.
Qꝛ multi sunt puniti ad alioꝝ exemplum.E.vij.8.ꝛ.
Penarū infernaliū ꝯgruitas.G.ij.13. (P.viij.60.
Qꝛ multi ibi habebunt maiorē penam q̄ diues epulo.G.ij.45.Et q̄ demones.P.viij.19.
Punientes vnū ꝓ alio peiores sunt inferno.J.xiij.12.
Qui hic penas euadūt:alibi duri⁹ punient̃.F.viij.1.
Penarū infernaliū multitudo.P.viij.2.
Q, pena debet esse ꝯformis culpe.P.viij.5.per legem
Quare pctō finito debet̃ pena eterna:ꝛ penarū infernalium vtilitas.P.viij.9.
Q, nō expectabūt damnatiōis sententiā vsqꝫ ad diem iudicij.P.viij.10.
Q, mali christiani grauius punient̃ in inferno q̄ infideles.P.viij.12.
Qui penas illas non timent assimilant̃ latronibꝫ transeuntibus de furcis.P.viij.13.
Q, pene in inferno erunt equales peccatoꝝ delectationibus.P.viij.16.
Item in penis ꝑsonarū cōditio attendit̃.P.vij.20.
Qua rōne deus punit innocentes:ꝛ bruta ꝓ nocentibus.T.v.6.
Quare deus aliqua peccata punit hic ꝛ aliqua nō.T.v.26.et.27.
Q, pene quas patimur sunt iuste.T.v.62.
Quere dānatio:infern⁹:iusticia:purgatoriū:vīdicta ꝛc̄.
¶ Penitētie tria sūt sig̃na signata ꝑ tres anulos.F.iiij.4.
Quare penitētia vera est dura in principio tn̄.C.xvj.34.35.et.P.vij.36.
Perseuerātes in illa possunt secure rīdere deo in iudicio.C.xviij.10.
Et felicit̃ qꝛ saluabunt̃.C.xviij.23.ꝛ.29.ꝛ.P.vij.28.
Et qꝛ per illam dedicat̃ ꝛ recōciliat̃ templū spirituale.D.iiij.8.et.P.vij.28.
Ergo talem penitens deberet desiderare.C.vj.20.
Sed caueat quia deus intuet̃ cor penitētis.C.v.1.cū sequentibus:et specialiter.viij.
Et quia diabolus conatur ab illa per lucrum vel delectionem retrahere.M.xj.132.
Lr̄e huius dictionis:peccaui:ostēdūt q̄ sit vera penitētia.P.vij.1.
Itē vera penitētia tribulatiōes mitigat.P.vij.7.
Et econuerso.P.vij..11.
Et est magis meritoria.P.vij.8.
Hanc sancti docent.P.vij.9.
Et opere ostendunt.P.vij.10.
Hanc docet mortis cogitatio.P.vij.12.
Hec fieri dz et verat̃ ꝛ nō sicut quidā agunt.P.vij.13.
Et generaliter de oībus penitentijs.P.vij.14.
Et voluntarie non sicut illi.P.vij.15.
Quia melius est q̄ hic agat̃ q̄ alibi.P.vij.16.ꝑ legē.
Itē hanc nō debet facere per alium sicut quidā ꝓ vxorem suam.P.vij.17.et.G.iiij.3.
Nec sicut ille q̄ credidit ꝑ elemosynas euasisse.P.vij.18.
Itē fiat discrete vt nullus se nimis affligat sicut Bernardus.P.vij.19.
Hec fieri debet perseuerāter ad mortem:exemplo christi ꝛ alterius boni viri.P.vij.25.
Et specialiter in cordis cogitatione cum culpe ꝑterite displicentia.P.vij.25.
Que sic facta est scala Jacob.P.vij.31.
Sz heu aliq̄ ab ista retrahūt̃ mala societate.P.vij.47
Et nimia carnis delectatione.P.vij.32.
Aliq̄ tedio ꝛ carnis ꝛ demōis tētatiōe.P.vij.33.ꝛ.43
Aliqui ꝑsumptiōe longioris vite.P.vij.35.
Et misericordie.P.vij.48.
Aliqui irrationabili timore penitentiā agendi.P.vij.xxxvj.et.43.
Multa alia impedimēta sunt penitētie.P.vij.48.
Item quomodo maius gaudium est super vno peccatore penitentiam agente.P.vij.42.
Pena debet esse cōtraria peccato.T.j.17.
Quere:cōtritio:ꝯfessio:lachryme:pascha:quadragesima:ꝑseuerātia:satisfactio:restitutio:recidiuum.
¶ Penitentiam seram ꝛ dubiam est periculosū expectare:quia tales frequēter priuilegiū perdunt.A.vj.6.et.P.vij..49.per legem.
Non dat securitatem morienti.P.vij.2.
Presumptio est qd̄ sit in more.P.vij.3.
Et tales assilant̃ illi sup quē imago cecidit.A.xvj.6.
Et furi qui clamat vadens ad mortem.C.vj.46.et P.vij.46.
Et floribꝰ q̄ nolūt de die sed de nocte florere.G.iiij.8.
Et lupo et vulpi.J.x.4.
Et obsessis.J.x.5.
Et viperis.P.vij.66.
Et latronibꝫ cogitātibꝫ fugere ad ecclam.M.ix.39.
Contra tales ibi vsqꝫ ad finem ꝛ laicis qui timore volunt esse coronati.M.ix.47.
Et ponunt se in periculo:quia difficile est in morte bene penitere.D.ij.10.et.P.vij.52.et.61.
Et qꝛ deus min⁹ benigne tractabit eos.M.xj.4.bene
Et quia agent alibi qd̄ hic minus bene egerūt.A.vij.21.et.C.ij.12.et.P.vij.65.

Tales quandoq; a diabolo petunt inducias: nec obti-
nent. M.xj.48.
Nec mirum; quia sunt quasi suspensi. M.xij.5.
Sunt etiam sicut vetula que ollam fractam deo com-
mendauit. P.vij.50.
Non cessant nec restituunt nisi quādo illa habere nō
possunt: et ideo damnant. P.vij.51.
Item multa damna incurrūt. P.vij.7.54.
Ostēdūt se esse mortuos certissimis signis. P.vij.55.
Quomō diabolus eos multis modis decipit. P.vij.
56.57.58.
Quāta sit taliū stulticia patet. P.vij.59.et.60. per exē-
plum deponētis onus grauius super equū debiliorē:
et.61. per exemplū furis volentis ecclesiā intrare vt
saluet: et.62. p exemplū exponētis pugilē debiliorē:
et.63. venientis ad opus in sero: et seminantis in au-
tumno: et.64. p multa: et.68. p exemplū illius q̄ cum
onus portare nō posset expectauit: vt illud pondero-
sius portaret. Et tales sūt sicut venientes ad ciuitatem
post portas clausas et pontē leuatū. P.vij.67.
Et sic equi q̄ pmittūt se ferrari vel curari anteq̄ ligent
Et q̄ nō dant ecclie anteq̄ sint fracti. P.vij.69.
Et sicut mercator q̄ voluit anial cum cauda aurea. P.
vij.70.
Et sicut coruus cantans cras: cras: cras. P.vij.71.
Et sicut egyptij: et sicut Cayn qui spicas corrosas etc.
Tales minus querūt dūm deū. Q.j.5. (P.vij.72.
Adhuc sunt peiores q̄ nunq̄ illū querūt. S.xiij.2.
Item securius esset q̄ essent in via iuris cōmunis. D.
vj.6. per legem.
Quia arbor quādo scindit est illius in cuius horto cre-
uit: ita timendū est etc. D.vij.20. per legem.
Quere sicut supra de penitentia vera.
¶ Penitētia falsa est penitentia vulpina. G.iiij.15.et
P.vij.73.
Que agitur quādo quis aliena non restituit nec rece-
dit ab officio malo: nec iniurias remittit. P.vij.4.et
R.ij.1. per legem.
Vel qū confitet cum voluntate redeundi: vel penitē-
tiam agit in mortali. P.vij.5.
Ad argumentū contra de solutione recepta ab inimi-
co respondet. P.vij.6.
Tales sunt sicut mures. P.vij.74.
Et sicut ille qui non periculo submersionis promisit
deo cereum et vitulum. P.vij.75.
Item tales infirmitatibus et periculis multa promit-
tunt etc. P.vij.76.
Et ideo deus se habet ad illos sicut sicut medicus ad
talem infirmū. P.vij.77.
Tales sunt sicut ille qui moriens crucem pectori suo
apposuit. P.vij.78.
Et sic vsurarius q̄ conualescēs parū restituit. P.vij.79.
Quere sicut supra de penitētia et spāliter recidiuum.
¶ Persecutio nō impedit electos. J.x.23.
Item plus nocet psecutori. P.ix.14.
Quare deus sinit malos persequi bonos. T.v.34.35.
et.64. cum sequentibus.
Propter nullam persecutionē est a bono opere cessan-
dum. T.v.72.73.
Quere: aduersitas: tribulatio: cū concordantijs suis.
Perseuerantie imago. G.iiij.9.
Oportet perseueranter bene laborare. L.j.3.
Quia nō pseuerātes sunt sicut vas fractū. C.xiiij.2.
Et sicut illa mala arbor. O.vj.46. (P.ix.7.
Et sicut illi qui graue submerguntur. C.xvij.28.et
Perseuerātes verū inueniūt exēplo magdalene. P.ix.1.
Et capiunt brauium glorie. P.ix.2.
Et non alij quia sunt sicut leena que prius plures pa-
rit etc. P.ix.3.
Et sicut aues miluini generis: et sicut testudo. P.ix.4.
Et sicut luna noua: et cantant primo mirabilia: et post
deficit. P.ix.v.
Et sicut pugil respiciēs retro occidebat. P.ix.6.
Et sicut arbor que floret et nō fructificat. P.ix.7.
Exemplum perseuerātie antiquorū patrū et operariorū
et sacrificantiū. P.ix.8.
Sed hec ipediūt oīa illa. P.vij.arti.xiij.e. P.ix.ar.v.
Quorum vnum est mala delectatio. P.ix.10.
Aliud est timor, pfectus et psecutio. P.ix.13.14.
Tales assimilant statue Nabuchodonosor et baldu-
ino monacho. R.v.33.
Et carebunt mercede. S.v.5. per legem.
Quere: fortitudo: incōstantia: operatio: recidiuum.
¶ Pietas confert bona tpalia: et remissionē peccatorū. Pi
Speciē pietatis habentes sunt lapides (P.x.1.2.
magni in edificijs. C.xij.5.
Itē illuminat intellectū exēplo illorū i emaus. P.x.3.
Nō est habēda in ore et oculis tm̄ sic illi habuerūt. P.
Quere: elemosyna cum concordantijs. (x.5.6.
¶ Potentes abutunt prosperitate patris. T.iiij.16. Po
Multi conant plus placere potētibus q̄ deo. V.x.4.
Quere dominatio.
Possessor malefidei nullo tpe pscribit. P.vij.5.p legē
¶ Predestinatio habet cōcausas. P.xj.1.et.3.4. Pre
Predestinant diuersi diuersimode. L.iiij.7.
Labore nro accipimus illud ad qd̄ pdestinati sumus vel
pdestinamur. L.iiij.12.et. P.xj.5. cum sequētibus.
Deus pdestinauit nos propter suā bonitatē. P.xj.2.
Propter dei predestinationē nihil diminuit de libero
arbitrio. P.xj.arti.ij.
Nec propter illam electi de necessitate saluant: nec propter
prescientiā reprobi de necessitate dānant. P.xj.arti.
Qr quantū in deo est omes pdesti- (iij.et. P.xj.18.
nauit ad salutem. P.xj.20.
Qr q̄libet debet sperare se esse pdestinatū. P.j.22.
Sed spem illā fundare debet sup bona opa. P.xj.23.
Quere: defectus: excusatio: labor: libertas.
¶ Predicatorū vita et vba q̄lia esse debeāt in plogo.j.
Quāti meriti tales sint apud deū in plogo.vj.7.et.P.
Q, inuectiōes debēt esse spāles: in plo- (xij.34.
go.iij.et. P.xij.6.et arti.viij.p totū.et. B.ij.25.
Q, omes deberent pdicationem eius libenter audire.
A.xxvij.2. cum sequentibus.
Q, ostendant peccata populi vt corrigant. O.viij.5.
Cōtra pdicātes curiosa. A.xxvj.6.et. P.xij.26.
Contra illos qui libentius audiunt pdicare cōtra vi-
cia aliena. A.xxvj.15.
Propter vicium pdicatoris pdicatio spernēda est. A.
Cōtra retrahentes hoīes dicētes: si hec (xxvj.23.
ne feceris bene habebis. A.xxvj.26.et. B.j.13.
Contra dicētes q̄ nō possunt audire propter occupatio-
nem. A.xxvj.28.
Nolentes audire sunt sicut ille cuius vestis combure-
batur. A.xxvj.34.
Qr vtile sit audire. A.xxvj.et.xxxix.
Cōtra detrahētes pdicatoribus. C.xj.13.14.et. D.vj.17.
Cōtra nō admittētes pdicatores. C.iiij.16.17.18.
Cōtra pdicātes et nō facientes. C.xvj.7. bene.et. P.xij.
Qualiter pdicator se habebit ad illos qui (arti.v.
sunt duri reprehendendi. C.xvj.14.
Periculum nō predicantis. C.xvj.arti.ix.et. A.xxiiij.
10. cum sequentibus: et. P.xij.1.et.22.et.20.et.35.

Cōtra dicentes quare audiemus: quilibet habet sen-sum suum. E.vij.9.
Contra dimittentes p̄dicare vbi possent plus profice-re ꝓpter amplius cōmodū qd̄ sperant habere in alio loco. G.v.2.et.P.xij.2.
Predicator sine fructu remuneratur a deo. L.i.7.et V.ij.4.
Predicator diaboli plures lucrat̄. L.vij.21.ꝛ.P.xi.6.
Vestes p̄dicatoꝝ dn̄t eē būlces. O.vij.19.ꝛ.P.xij.25.
Itē p̄dicator compat̄ medico ꝛ soli. P.xij.1.2.3.
Item p̄dicator nullum pretermittat nec alicui parcat. P.xij.2,4.27.
Q̄ p̄dicatores sunt quasi piscatores. P.xij.5.et.6.
Et q̄si septē angeli ꝛ viri isrl̄ circūeuntes iericho. P. (xij.7.
Q̄ p̄dicationē orō p̄cedere debet. P.xij.9.
Et sufficiens doctrina. P.xij.10.et.12.et.13.
Et mūdicia cum ornamento aliarū virtutū. P.xij.11.
Et debent agere que docent. P.xij.14.
Aliter assimulant̄ cecis ꝛ claudis ꝛ doctoribus viarum.
Et heraldis armoꝝ. P.xij.15.
Et asino in pelle leonis. P.xij.16.
Et citharisanti in cithara aliena. P.xij.17.
Et litere sine sigillo ꝛ sine testibus: ꝛ quos testis habe-re debet. P.xij.18.
Q̄ necessariū est ꝙ habeat tales virtutes quales pre-dicat. P.xij.19. per legem.
Et bona p̄bere exempla. P.xij.20.
Aliter sunt spine pungētes mel colligent̄. P.xij.21.
Predicandū est frequēter. P.xij.22.et.29.et.V.ij.3.
Et importune. P.xij.23.
Et perseueranter. P.xij.14.
Et longa themata vitando: et pericula peccatoꝝ spe-cialiter exprimendo. P.xij.15.
Qui parcit diuitibus: assimilat̄ miluis. P.xij.27.
Q̄ p̄dicet p̄ malas ꝯditiōes auditoꝝ. P.xij.28.
Et ꝙ loquatur ad cor vicia specialia rep̄hēdendo. P.
Quia tali modo plures ꝯuertunt̄. P.xij. (xij.29. 30. per plura exempla.
Et ꝙ sctī illū modū habuerūt ꝛ docuerūt. P.xij.31.
Q̄ p̄dicator ingrat pri⁹ ꝯditiōes auditoꝝ. P.xij.32.
Item sermonis effectus quādoqꝫ impedit̄ ꝓpter viciū predicatoꝝ: quādoqꝫ auditoꝝ. P.xij.33.
Q̄ melius est p̄dicare q̄ꝫ cōtemplationi totaliter va-care. P.xij.34.
Q̄ sunt libenter audiendi et in honore habendi licet mali sunt: qꝛ mittunt ad celum sicut aqua baptismi que in terrā descēdit. P.xij.38.et.V.xxvj.ꝑ legem.
Diabolus procurat ꝙ p̄dicatoribus detrahat ꝛ hoc q̄re. T.v.43.et.C.iiij.16.
Q̄ est audacter p̄dicandum ꝛ periculum nō facienti-um. V.ij.1.et.A.xv.32.
Quere: audire: docere: verba.
Preiudicium. Quere scandalum.
¶ Prelatis negligenter agentibus subditibus pericli-tant̄. A.viij.15.
Cōtra p̄latos dissimulātes cor-rectionem ꝓpter munera. M.xiij.8.
Mutant ecclias vas sicut alij mutāt vxores. A.xvij. 30.et.P.xiij.39.
Pro q̄ nō obligarēt secularē obligāt aiaꝫ. A.xxiij.23.
Sicut edera ascendunt. A.xxv.27.
Prelatoꝝ inuidia ꝯtra predicantes. P.xij.8.
Qui bene defendunt aīas: ꝛ qui non. A.ij.4.5.
Plus recipiūt de stipēdio ꝛ minus pugnāt. B.ij.15.
Talium ingratitudo. B.ij.17.
Tales sunt sicut canis ruralis. B.ij.33.
Prelatoꝝ ꝯfederatio cum demonibus. C.iiij.xv.

Multi sunt insufficiētes ꝛ causa q̄re. C.v.18,19.
Contra non residentes. C.xvj.6.cum sequentibus.et E.ij,13,bene.et.C.xviij.7.et.V.ij.3.
Tales sunt tutores surdi ꝛ muti cōtra leḡ. F.iij.31.
Respōdebūt de toto dāno. F.iij.32.et.33.et.34.
Quō licentiā non residendi extorquēt falsis allegatio-nibus. F.iij.34.
Itē christus in cruce ꝑsonaliter resedit ꝓ eis. G.iij.3.
Et per seipsum mortuos resuscitauit: ꝛ infirmos cura-uit. P.xiij.22.
Item cōtra dispensantes ꝛ impetrantes licentiā nō re-sidendi. I.iij.8.et.9.
Item non residentes faciunt cōtra exempla ꝓphetarū et sanctorum. P.xiij.23.
Et ꝯtra iura ecclesiastica seu canonica. P.xiij.24.
Contra abutentes dispēsatione: ꝛ cōtra excusantes se beneficij exilitate. P.xiij.25.et.I.iij.8.
Quō sunt iurati in manib⁹ episcopoꝝ de cura habēda. P.xiij.26.et.50.
Periculum non residentiū ostendit̄ exemplo Bede. P.xiij.27.
Et ꝑ auctoritates beati Gregorij. P.xiij.28.
Periculum summi pontificis vel pastoris nō refrenā-tis inferioꝝ potestatē: apud quos posse dispēsare est duplex iniquitas. P.xix.29.
Contra prelatos negligentes. C.xvj.9.
Periculū nō custodientiū gregē suū. C.xvj.arti.9.
Quō tm̄ tenent leges lucratiuas pecuniarum. C.xvj. 18.et.P.xiij.16.
Maloꝝ prelatoꝝ periculū. C.xviij.4. cum sequenti-bus.et.E.vij.4.et.5.
Q̄ nobiliores sepius sunt peiores. C.xviij.6.
Contra venatores. C.xviij.9.
Q̄ querūt que sua sunt: ꝛ non que Iesu christi. D.ij. xij.et.P.xiij.5.8.19.
Tales sūt statue sup̄ muros ciuitatē obsesse. D.xij.36.
Et consiliarij prelatoꝝ tenentur de damno nisi eos in-forment. F.iij.35.
Q̄ maioꝝ conamine resistunt ablatoribus guerrarū et pecuniarū q̄ꝫ animarū. H.iij.13.cum sequētibus: et specialiter.18.
De dicēte: si nō fuissem de numero prelatoꝝ: nō essem de numero damnatoꝝ. I.xi.24.
Item sunt speculatores. M.viij.5.
Contra repudiantes christū: sed nō bñficiū. M.ix.15
Cōtra nō tenētes hospitalitatē. M.ix.15.ꝛ.P.xiij.2.
Contra raro celebrantes. M.x.10.
Quō sunt alphini in scacario. M.xiij.12.
Per q̄s portas intrāt ad ecclīastica bñficia. O.vj.8.
Quomodo deberēt diuidere bona sua in quatuor par-tes. O.vj.15.
Qualiter sunt in domibus suis tempore fructuū colli-gendoꝝ etc̄. O.vj.22.23.
Mali promoti sunt quasi asinus. O.vj.50.
Quales esse deberent in opere. P.xiij.1.
Quō tenent̄ pascere alimentis: documētis: exemplis. P.xiij.2.et.3.
Quomodo sunt feruentes circa propriam partem: et non circa partem christi. P.xiij.5.
Quomodo deberēt esse leo Samsonis ꝛ arca testamē-ti: ꝛ ꝙ nihil est periculosius officio illoꝝ si negligen-ter agatur. P.xiij.6.
Q̄ parus corrigant familiā ꝓpriam. P.xiij.7.
Q̄ ꝓpter illoꝝ malam vitam ꝛ negligentiā demones illos salutauerunt. P.xiij.9.
Itē tota christianitas ꝑiclitat̄ etiā ꝓpt̄ h̄. P.xiij.10.20.

Contra appetentes beneficia: ⁊ habentes intentionem terrenam. P.xiij.xj.
Tales non habebunt mercedem celi. P.xiij.12.
Contra habētes vel optantes plura beneficia quomō sunt similes diabolo. P.xiij.13.
Et contra habentes cum patrimonio suo bona ecclesie. P.xiij.14.
Quō sūt forma accidētalis ⁊ nō sbstātialis. P.xiij.15.
Permutētes mercationes in ecclesijs: faciunt cōtra pceptum. P.xiij.16.
Quomō ossia sua habent ditiora ⁊ ornatiora ꝙ christi et ecclesie. P.xiij.17.
Qꝫ omē peccatū in eis grauius est: ⁊ ꝙ plus nocēt ecclesie ꝙ̄ tyranni. P.xiij.30.
Multū appetentes beneficia eccle: sunt sicut rhamnꝰ P.xiij.30.
Et negligentes assimilanẗ formidini ⁊ statue. P.xiij. 33.34.
Qualiter assimilanẗ lupis quo ad ingressum ⁊ pgressum. P.xiij.35.
Et cane custodiēti caseū: ⁊ leoni Hierōymi. P.xiij.36.
Beneficioꝝ et officiorum permutatores sunt quasi ciconia. P.xiij.38.
Qꝫ alij mercatores faciūt aperte: ipsi faciunt clam. P.xiij.39.
Qualiter inī plātos maiores fures intromittūt minores: et quō assilanẗ custodibus sepulchri chr̄i. P.xiij.40.
Omnia que emunt de bonis ecclesie: acquirunẗ ecclesie. P.xiij.41.
Qꝫ tenent ad restitutionē male consumptoꝝ. P.xiij. 42.43.45.
Difficile est videre quō poterūt saluari. P.xiij.44.
Volunt habere cōmodū: ſ nō curā spōse. P.xiij.45.
Qui ab eis recipiunt bona ecclesie: ⁊ nō restituūt: male finiunt. P.xiij.46.
Quot periculis prelati exponunẗ. P.xiij.47. per beatum Gregorium.
Non custodiētes gregē dānabunẗ. P.xiij.48.et.50.
Et male viuentes. P.xiij.49.
In penis grauius alijs punienẗ. P.xiij.51.
Maiores prelati dādo beneficia indignis multos scādalizant. P.xiij.53.et.54.
Qualem intentionē habere deberent in beneficiorū susceptione. P.xiij.55.
Differētia inī pastorē mercēnariū ⁊ furē. P.xiij.57.
Qꝫ non est prelatis vel maioribus quibuscūqꝫ detrahendum: ⁊ quomō quidā dixit ꝙ ecclesia non esset digna regi nisi a reprobis. P.xiij.58.
Q, studium prelatoꝝ deberet esse gregem suum custodire. S.iij.9.
Item plān sunt murus ecclesie dirutus. S.ix.4.
Itē debēt hīe vitā ptēplatiuā ⁊ actiuā. V.vij.4.
Quere: ambitio: dispensatio: episcopi: clerici: hospitalitas: elemosyna: misericordia: papa: patroni: reges: sacerdotium: ecclesiastici: ordo: simonia.
¶ Presumptio legit Manus tue ⁊c̄. in exequijs peccatoris. P.vj.15.
Diabolus niẗ multos ponere in psūptiōe. S.xv.10.
Quere: spes.
Pri ¶ Principes multū curare deberent ꝙ leges dei custodirenẗ. F.iij.28.
Quere: reges: magistratus ⁊ dominatio.
¶ Priuilegio renūciat q̄ illo n̄ vtiẗ. M.ix.40. p leges
Item priuilegiū redemptionis nostre perdere possumus: male illo vtentes. P.ij.29.et. B.x.6.7.
Itē priuilegiū perdiẗ sex modis. A.vj.3. cum sequē-
tibus: et. B.iij.9.10.
Quere: abusio.
¶ Proditores non sunt honorandi: sed puniendi. F.j. 32.33. cum sequentibus. Pro
Quere: falsitas.
Prodigalitatis et prodigoꝝ miseria. G.j.19.
Quere: auaricia.
¶ Prosperitas cū abundātia rerū tpaliū: est signū dānationis eterne. A.iij.3.et. B.iij.10. cū sequētibus.
Quare deꝰ pmittit malos diu psperari. M.xj.74. bū.
Item destruit vitam grane. V.vij.16.
Qꝫ virtuosius est ꝙ quis bene viuat in prosperitate. V.vij.17.
Quere: diuitie: abundantia: cum cōcordantijs suis.
¶ Prouidentia est facienda p alia vita ⁊ causa quare. A.xij.16.et. M.xj.59.et.65. ⁊ quia facientes in morte gaudebunt. 51.
Vel aliq̄liter sunt stulti. C.ij.4.et. Q.1.2.et.3. bene.
Et nō est facienda p senectute vel infirmitate futura. E.iij.45.
Item cōtra facientes puidentiā superfluā. M.ix.32.
Qꝫ deꝰ sp puidet suis in se pfidētibꝰ. R.v.40. cū se-
Quere: sapiētia: questiones. (quētibꝰ bene.
¶ Prudentia habet tres partes. S.iij.8. Pru
Item est necessaria tentato. T.j.7.
Quia ipsum facit victorem. V.vij.13.
Quis sit actus prudentie. V.vj.1.
Quere: virtus: modus.
¶ Pueroꝝ informatio ⁊ periculum nō informantiū et nō informatoꝝ. A.iij. p totum. Pu
Quere ab infantia cum cōcordantijs suis.
Pulchritudo corpalis finiẗ i deformitate. M.xj.145.
Et corpalis tm̄ est sicut pictura sup lignū putridum.
Et sicut arbor florida sine fructu. P.xiiij.1.
Et sicut firmariū mue coopertū. P.xiiij.ij.
Et quasi simulachrum demonis: ⁊ res de nocte apparens. P.xiiij.3.
Talis pulchritudo est piculosa sibi ⁊ alijs. P.xiiij.4.
Item talis pulchritudo est plangenda ⁊ ab omī sorde diligētius custodienda. P.xiiij.5.
Aliter melius esset ꝙ essent leprosi. P.xiiij.6.
Stulti sūt q̄ plus sollicitanẗ de pulchritudine corporis. P.xiiij.7.
Quere ornatꝰ: supbia: glia vana.
¶ Purgatoriꝰ ignis ⁊ carcer q̄̄durus sit. P.viij.1.et M.xj.55. per illum qui elegit ibi duos dies.
Qꝫ pauci illum euadunt per exemplum cantuariēsis. M.xj.56.et.118.
Q, iuuari poterūt. M.xj.61.et.116.et.124.et.125.
Et hoc quinqꝫ modis. M.xj.62. cum sequentibus.
Item alius cōgruus modus quo iuuari possunt. M.xj.127. bene.
Ratio quare iuuandi sunt. M.xj.128.et.129.
Q, minima peccata ibi dure puniunẗ. M.xj.136.
Quere: pena.
¶ Quadragesime tempore diabolus plus tentat. L.vj.27. Qua
Item illud tempus est aptius p penitētia. P.vij.15.
Quere: penitētia vera: cum cōcordantijs suis.
¶ Querere debemus christum ppter multas rationes et exempla. Q.j.1. Que
Vbi non est querendus. Q.j.4.
Item tempus et modus ⁊ media per que queri debet. Q.j.5.6.7.
Que non sunt querenda. Q.j. arti.iij.
Quere: accedere: ambulare.
¶ Questio quis ludus sit peius diuisus. F.viij.12.

et.R.j.20.
Itē qui sunt peiores ⁊ stultiores mercatores mundi q̄ carius emunt infernū q̄ celum. M.xj.106.et.M. iiij.8.optime:et.I.vj.4.et.B.iij.13.
Quis est stultior: paterfamilias.X.j.25.
Et qui sunt magis ceci qui non vident pericula precedentium. M.xj.112.
Que questiones cuiusdam imperatoris ad sex philosophos.T.iiij.18.
Utrū pec⁹ sit hic malū dn̄m vel balliuū vel vicinum.
Et q̄re christ⁹ scripsit in terra.S.j.3. (D.x.13.
Item questio regis ad quinq̄ filios.X.j.22.
Item septē questiones ⁊ solutiones earū.X.j.23.
Itē multe questiones ⁊ remissio ad solutiões.X.j.27
Ra ¶ Ratio deberet reprimere cogitatiões. L.x.24.
Itē est bois bonū p qd oia aialia excedit.D.j.1.
Itē deberet erte custodire sensus. G.vj.4.
Item qd est ɔtra rōnem:est ɔtra naturā bois.D.j.2.
Quere: libertas.
¶ Rapina dure iudicabitur in iudicio.E.iij.30.⁊.R j.24.
Cōtra capiētes ⁊ nō soluētes de oue patricij.F.viij.1.
Tales deuorāt plebē sicut panē.F.viij.4.et.R.j.10.
Sunt caput nimis grossum ⁊ mōstruosum.F.viij.6.
Sūt peiores furib.F.viij.I.vj.7.et.R.j.14.15.23.
Quō habēt fuscinulā tridentē; ⁊ quō p ɔsensum maiorū patrie:patriam talliant.R.j.1.
Et q̄ superfluitas est causa rapine. R.j.1.et.9.et.19.
Sunt mali vicini ⁊ debitores: inimici creditorū potēs
Itē assimilanř leoni ⁊ aquile. R.j.6. (tuū. R.j.2.
Et sunt eis dissimiles in alijs ɔditiōib. R.j.7.
Item sunt lupis siles ⁊ dissimiles.R.j.8.9.
Et lucio per bonos versus. R.j.10.
Et demoni p̄mo raptori q̄ rape voluit diuinitatē. R.
Pec⁹ docēt seipos q̄ canes ⁊ falcones.S.j.12. (j.11.
Itē raptores corā deo sunt pditores. R.j.13.
Istud viciū est maxime in regibus. R.j.14.
Item peiores sunt oībus bestijs que ceće sunt mitiores. R.j. 18.
Contra dicētes q̄ oīa sunt principis. R.j.19. et.20. per legem.
Iustificāt se sic ille q̄ accepit chlamydē aureā. R.j.22.
Responsio pirate ad Alexandrū. R.j.23.
Quomodo a christo quem cum membris deuorāt psecutiunř. R.j.25.
Cum quali sarcina in morte apparebunt ⁊ de ponte cadent. R.j.26.
Stultos ⁊ damnandos heredes post se derelinquunt. R.j.27.
Et aliquotiēs hic depauperanř ⁊ alibi sp. R.j.28.
Quomodo minātur et nocent viris ecclesiasticis. R. j.29.
Itē habēt specula penarū suarū. R.j.31.32.33.
Et supbia est causa rapine; vide in tabula de supbia.
Quere: acq̄sitio: furtū: tyrāni: magistratus: potentes.
Re ¶ Recidiui causa est voluntatis indifferentia. B.xvj. 8.et.O.v.18.
Tales nō pficiūt bene peregrinationē suā. A.xix.9.
Sunt similes testudini. A.xxv.26.
Quō diabolus pcurat recidiuū. L.v.28.et.R.ij.3.
Item assimilanř naufragis. L.vj.7.
Itē sūt stultiores aliq̄b brutis. L.vj.61.⁊.R.ij.7.
Et similes ouibus. R.ij.4.
Et non habent cor. L.xiiij.26.27.
Tales dimittunt arma sua in bello. L.xvij.27.et.O v.22.per legem.
Quibus assimilanř. L.xvij.30.
Que sit causa recidiui:⁊ q̄b rebꝰ assilanř. E.vj.33.
Et tales sunt falsi. E.vj.39.
Assimilant iudeis. L.ij.2.et.P.ij.37.
Qui nolunt recidiuare longius fugiant ab occasione peccatoꝝ. I.viij.42.et.P.vij.22.47.
Recidiuātes puniunř sicut niniuite. O.v.xxij.et.P. vij.26.
Item non totaliter deposuerunt maliciā. P. vij.4. et O.vj.32.33.
Nec habēt fundamētū stabile. O.vj.34.⁊.P.ix.9.
Itē sunt stulti: qi redeūt ad carcerē. P.ij.44.
Itē assimulanř abiurātib terrā regis. P.ij.47.
Et sustinētib ictus ⁊ comedētib cepas. P.vij.26.
Et multi credunt recidiuare: qui non recidiuant. R. ij.1.per legem.
Aut sunt instabiles: aut in ɔfessiōe mentiunř. R.ij.2.
Itē sunt sicut putrida vestis q̄ nullā retinet suturam.
Et sicut fuligo. R.ij.5. (R.ij.5.
Et sicut illi q̄ treugā faciūt:⁊ sic Absalon. R.ij.6.
Itē sūt stultiores in his q̄ ptinēt ad aiam. R.ij.8.
Et sunt magis ingrati q̄ bruta. R.ij.9.
Maius periculum patet exemplo ossium iterū fracto:ū et iterum delinquentiū ⁊ infirmantiū. R.ij.10.
Et exēplo miraculi ⁊ redeuntis ad domū accensam. R.ij.11.
Et dimittētis viā regiā post fre abiurationē. R.ij.12.
Contra hec pericula cogita in quo periculo ⁊ verecundia fuisti. R.ij.13.
Itē valent cōtra hec frequens cōfessio auditus verbi dei: elemosyna: ieiunium. R.ij.1iiij.
Item recidiuātes bibunt ɔ̄prium vomitū. R.vj.15.
Et fugiunt de bello ⁊ puniunř a deo. T.iij.6.
Deus non audit recidiuantes in tribulatione positos T.v.25.
Ad recidiuātes tribulatio redit sic ptz in tabula tribus
Itē ambulant in circuitu. D.iij.4.et.10. (latione.
Quere: incōstantia: ingratitudo: penitētia: ɔseuerātia.
¶ Reddere debem⁹ deo multa. R.iij.1.et. X.j.15.
Et meliora. S.xiij.2.
Propter magnam mercedem. R.iij.6.
Que tamen multi male reddunt. R. iij.2.
Item multa deberemus reddere nobisipsis. R.iij.3.
Et proximis. R.iij.4.
Que multi male reddunt. R.iij.5.et. S.xiij.2.
Quere: debita.
¶ Reges male tenēt regulas suas. R.iiij.1.et.2. et.12.
Si vult bene regnare oportet q̄ prius regat seipsum ⁊ familiam. R.iiij.5.
Et deberēt studere in lege diuīa. R.iiij.1.et.6. et.S.
Quia hoc esset valde vtile. R.iiij.7. (iiij.12.
Et nō debent esse vindicatiui. R.iiij.8.
Terre que non habēt regem natiuum multa bella sustinent. R.iiij.11.
Et ɔ̄pter regum iniusticias regna ⁊ ciuitates destruūtur. R.iiij.12.
Rex male viuens nō debet vocari rex. R. iiij.13.
Et perdit dominiū. R.iiij.14.per legem.
Reges debēt tenere leges ⁊ eis subesse.X.j.9.p legem
Quere: correctio: pncipes: regimē: rapia: debita: tyrāni
¶ Regimē amoris meli⁹ est q̄ timoris. B.ij.55.⁊.56
Quas virtutes alioꝝ rectores hīc debēt. R.iiij.3.
Item necesse est q̄ habeant rectitudinem cordis: oris et operis. S. iiij.4.
Triplex est regimen: monasticum: iconomicū: politicum. R.iiij. v.

Dum aptiores ⁊ nō ꝓpinquiores ponebant in regimine bene fuit. R.iiij.10.
Mali rectores sunt sicut malus stomachus ⁊ radix et pictura. R. iiij.11.
Quere: correctio: custodire.
¶ Religiosi indiscrete dātes bona religiōis errāt. A.
In volēte intrare religionē requirit intē- (xij.21.
tio bona. A.xij.50.et. R.v.5.et. V.viij.51.
Contra ꝑsidentes ⁊ magistratus religiosoꝝ. A.xxiiij.
12.15.et. C.xvj.6.cum sequentibus.
Cōtra ꝑsidētes ⁊ mgrat⁹ religiosoꝝ. R.v.49.et.51.
Qꝫ tales sunt paries per quē edera ascen- (et.59.
dit. A.xxv.28.et.29.
Quare multi deberēt intrare religionē. B.ij.21.et. R.
Religiosi q̄ nolunt cum alijs labora- (v. 8.ij.
re sunt canes rurales. B.ij.33.34.et. R.v.19.
Religionē nihil potest destruere nisi peccatū. C.iiij.
viij. cum sequentibus.
Boni religiosi plus ꝓsunt reipublice q̄ꝫ manu laborantes. C.iiij.14.15.
Religio est q̄si ciuitas ꝓpter septē rōnes. C.iiij.21.
Item religio est mutata sicut tunicaū. C.iiij.22.
Religiosi sunt sicut arbor a via remota. C.xiij.2.
Qꝫ est ad religionis laudem q̄ multi de ea apostatant
D.vj.34.et. I.x.15.
Proprietarij religionis qui vsibus ꝓprijs addūt sunt
Iudas. E.iij.38.
Cōtra possessionatos qui abundanter recipiūt potentes tm̄. H.v.8.cum sequentibus.
Cōtra occupātes se i negocijs seclaribꝫ. X.j.17.ꝑ legē.
Causa quare vexant ⁊ depaupant. H.v.11.12.et. R.
v.22.38.63.
Cōtra allegantes paupertatē. H.v.15.
Contra retrahētes elemosynas: ⁊ q̄ ꝓpter hoc depauperantur. E.iij.41.
Contra proprietarios de monacho cum tribus florenis. E.vj.16.
Et cuiusdā alterius. L.v.43.et. V.viij.48.
Pro collatiōe habēda in receptōe ad bñficia religiōis
Cōtra religiosos habitu tm̄. I.ij.1. (F.vij.ꝑ totū.
Voluntas religiosi nō debet esse alia a voluntate superioris. I.ij.6.et. E.v.45.
Cōtra impedientes volētes pegrinari ad gētes. I.ij.13.
Religiosi volūtarij frequēter conant absoluere superiores suos. I.iiij.3.cum sequentibus.
Qꝫ melius fuit religiosis q̄n min⁹ sollicitabant de ter-
Et in forma. P.iij.24.et. R.v.52. (renis. P.iij.9.
Et in specialitatibꝫ ⁊ delicijs querēdis. R. v.39.
Et in colore vestium et curiositate. P.iij.25.et. R.v.
Et q̄ sint cause destructionis illoꝝ. P.iij. (39.66.
27.cum sequentibus.
Et etiā cā q̄re nō sunt in antiq̄ honore. P.iij.30.et. R.
Sup quibus sunt plangendi. P.iij.32. (v.56.
Qꝫ mundicia maxime requirit in eis. R. v.3.
Vnde dicit religio: ⁊ quare vino compat. R. v.4.
Periculū retrahentiū quēcūqꝫ ab ingressu religionis.
R.v.vij. ꝑ leges.et. R.v.34. et.36. (8.et.14.
Q, non est in hoc casu nec parētibꝫ obediendū. R.v.
In iuuentute est ad religionē veniēdū. R.v.9.10.
Qꝫ nouicij in religione plus temptant: ⁊ quomodo custodiuntur. R.v.xij. cum sequentibus.
Qꝫ religiosi sunt voluntarie pauperes cōmunitatē ꝑponentes. R.v.15. per legem.
Item debent continere non solum a factis: sed etiam a
Sed hec. R.v.39. (loquela ⁊ aspectu. R.v.16.
Quō debent esse patientes. R.v.17.18.
Quale est spūale claustrū religiosoꝝ. R.v.20.et.29.
Religio cōparat horto propter tres rationes. R. v.
xxij.cum sequentibus.
Dū habuerūt irriguū sustētationis. R.v.22.23.
Securius viuitur in religione q̄ꝫ in seculo. R. v. 10.
24.37. bene.
Qui in religione non fructificant profunde ardebunt
in igne. R.v.24.
Itē custodiant a vagatitate corpis ꝑ ꝑlatū: q̄ a spūalibus peccatis eos custodire nō pōt. R.v.25.26.
De talium periculo. R.v.65.
Item quō in horto religionis bene custodito crescunt
omnes virtutes. R. v. 27.
Qꝫ religiosi multū tenent deū laudare. E.v.28.
Religio quanto paupior tanto corā deo ꝑciosior. R.
Q, pax est necessaria int̄ eos. R.v.30.31. (v.29.
Contrariū facientes collidunt in vtero mrīs. R.v.32.
De religione ad seculuꝫ redeuntes quibus rebus assimilantur. R.v.33.
Contra iudicantes religionem malam ꝓpter aliquos
malos: quere supra iudicium humanū.
Qualiter deus semp ꝓuidet religiosis in se cōfidentibus: quere supra ꝓuidentia.
Boni religiosi sunt magni meriti. R. v.46.
Quomō ꝓphete vident religiones diuersas ꝑuidisse.
R.v.47.48.
Error ⁊ vanitas quorundā exponentium ⁊ expositoꝝ
ad studium. R.v.50.
Et quorundā excedentiū in ocio et crapula. R. v.51.
Et in festis inceptoꝝ seu magistrorum. R.v.53.
Et que mala ex illis proueniunt. R.v.54.
Et quomodo errores illos defendunt. R.v.55.
Quomodo ꝓpter predicta cōuentus obligantur ⁊ res
impignorantur. R.v.57.
Et ꝓpter cōtributores: ⁊ equoꝝ ascēsores. R.v.58.
Itē religiosi negligētes in portu submergunt. P.v.30.
Quomodo maiores sunt inferioribus nimis onerosi.
R.v.59.contra legem.
Qꝫ illa que eis dantur circa negocia cōmunia expendi deberent. R.v.60. per legem.
Excellēs fuit quōdaꝫ stat⁹ aliquorū religiosoꝝ. R.
Et q̄liter est nūc mutatus. R.v.62. (v.61.
Qꝫ ꝓpter hoc nūc multas miserias sustinēt: quia filia
suffocauit matrem. R. v. 63.
Periculū dimittētiū habitū quacūqꝫ de cā. R.v. 64.
Quō diuersi diuersimode se excusant i pctis. R.5.65
Periculum curiosoꝝ et superboꝝ. R.v. 66.
Bon⁹ religiosus assimilat soli: et malus lune. R.v.
67.68.
Q, apostatis religiosoꝝ credere nō deberent. R.v.68.
Bona differentia religiosoꝝ. S.xiij.7.
Error ⁊ piculū excedētiū in eq̄tatura. V.iij.11.ꝑ legē.
Item religio est vēter ceti in quo saluatur Ionas. V.
viij.43.
Tria sūt fundamēta cuiuscūqꝫ religiōis. V.viij.47.
Hospitalitas firmat religionem ad deum et mundū.
Et q̄ subtractio elemosynarū est cau- (V.viij.50.
sa destructionis illorum: ibidem.
Mōstruosi sunt in principio feruētes tm̄. V.viij.51.
Religiosi sunt quasi arbores hortorum. V.viij.55.
Et iō vel sūt alijs meliores vl' peiores. V.viij.55.56
Laborantes circa predicationes et confessiones maiorem habebunt mercedem. V.vij.2.
Quia maximam dant elemosynam. V.xj.5.
Quere: clerici: ambitio: votum: inconstantia: elemosyna: hospitalitas: moniales: paupertas.

¶ Remittere debemus delinquentibus. D.x. per totũ.
Aliter cum offendente ad infernum imus. D.x.13.
Duri corde prius diabolum ꝯfitendo expellant ⁊ tũc remittent. D.x.12.
Periculum non remittentium. V.v.14.
Quere: dimittere.
¶ Reprobi multũ ꝓsunt electis. H.j.8.cũ sequẽtibus.
Et fugiunt societatẽ bonoꝝ. S.x.13.
Quere: peccator: mali christiani.
¶ Restitutio necessaria est ad salutẽ. A.xij.37.
Augustinus optime ꝓbat ꝙ deberet fieri. A.xij.47.
Contra restituentes post mortem. A.27.45. bene. et C.v.15. et. R.vj.7.12.18.
Qꝛ nõ dimittitur pctm̃: nisi restituatur ablatũ. C.vj.4.
Multi diuites alienis restitutis essent pauperes. M.vi.18.
Domini spoliantes ministros iniustos non restituũt M.viij.38.
Cogitatio mortis deberet facere restituere. M.xj.100.
Sine restitutione nõ agitur penitẽtia. P.vij.2.4.5.
Deficientes in hoc sunt quasi aurum alchimie. P.vij.73. et. R.vj.8.
Ad restitutionẽ quemlibet compellere deberet timor: amor et ratio. R.vj.1.2.
Qui tenentur ad restitutionem. R.vj.3. per versus. Jussio consilium ⁊c̃.
Jtẽ nota ꝙ fiscus tenetur ad restitutionẽ ⁊ solutionẽ debitoꝝ illius cuius bona cõfiscantur: ibidẽ per legem.
Qꝛ debet fieri statim. R.vj.4.
Qꝛ confessor dilationem non concedat: sed restitutio precedat absolutionem. R.vj.5.
Qꝛ non sufficit conditionata voluntas spoliati et remittendo. R.vj.6.
Quomodo quasi omnes differunt vsqꝫ ad mortem: et periculum illoꝝ. R.vj.7.
Cogitatio difficultatis deberet omnes retrahere a spoliatione fame et rerum. R.vj.8.
Timor paupertatis nullum retrahere deberet a restitutione. R.vj.9.
Nec timor inopie filioꝝ vel propinquoꝝ. R.vj.10.11.
Sed heu tenacitas et ꝓdigalitas ⁊ defectus fidei restitutionem impediunt. R.vj.13.
Nõ restituẽtes sunt omnibus furibus et infirmis stultiores. R.vj.14.
Tales ante mortẽ cadũt in multa mala et ĩ desperatio(nẽ. R.vj.16.
Et post mortẽ suspẽdit. V.vj.17.
Nec ꝯfidat de restitutiõe faciẽda pꝰ mortẽ. R.vj.18.
Item nõ cessat tribulatio ante restitutionẽ. T.v.25.
Qꝛ omnes tenentur restituere ad quoꝝ manus male acquisitum peruenit. V.xij.25.
Quere: penitentia: satisfactio.
Resurrectio mortuoꝝ ꝓbatur per dei iusticiã. F.iiij.21.
Humiles et hic conculcati tm̃ resurgent ad gloriam. J.xj.13.
Resurrectiõis possibilitas ostẽditur exẽplis in natura. (R.vij.1.3.
Et exẽplis ĩ arte ⁊ miraculis. R.vij.3.
Eiusdem resurrectionis necessitas et certitudo ostẽditur ex dei bonitate. R.vij.4.
Et auctoritatibus sacre scripture. R.vij.5.
Et per christi resurrectionem. R.vij.6.7.
Qꝛ milites custodientes sepulchrũ non probant contrarium. R.vij.7.
Qꝛ resurrectio christi est causa nostre resurrectionis. R.vij.8.9.
Et exemplar: quia sicut ipse die tertia: ita nos actu tertio penitentie resurgimus. R.vij.10.
Et veraciter et velociter et integraliter et perseueranter. P.vij.11.
Corpora resurgentia ad gloriam habebunt dotem claritatis ⁊ agilitatis. R.vij.12.
Et impassibilitatis et subtilitatis. R.vij.13.
Et corpora damnatoꝝ habebunt cõditiones contrarias. R.vij.15.
¶ Sacerdotes in sacra scriptura vocantur dij ⁊ angeli. (S.j.1. Sa
Et reges. S.j.2.
Inter quos tamen multi sunt insufficientes: et causa quare. C.v.18.19.
Talium periculum. C.xviij.4. cum sequentibus.
Qꝛ requirunt decimas plus ꝙ̃ animas. D.ij.12.
Qꝛ multi illoꝝ damnantur. L.vij.18.
Qꝛ multas mulieres seducunt. L.vij.4.9.
Quõ seruiunt deo in mensa. M.viij.6.
Malos sacerdotes conducentes peccant. M.x.4.
Contra illos qui post mortem tñ induuntur vestibus sacris. O.vj.75. et.76.
Tales faciũt ꝯtra nominis sui interꝓtationẽ. S.j.3.
Et cõtra vestimentoꝝ significationẽ. S.j.5.
Et sunt ingrati deo ⁊ eccl'ie ipsos honorãtibus. S.j.6.
Et decipiunt illos de quibus viuunt: vel quibus celebrant. S.j.4.
Et immundi inter illos sunt pessimi inter omnes homines. S.j.7.
Quam scientiam habere tenentur: et qđ studium est eis necessarium. S.j.8.
Sacerdotes christianoꝝ assimilantur sacerdotibus iudeorum. S.j.9.
Qꝛ ditiores missas dicũt pauciores. S.j.10.
Penam habebunt in inferno alijs maiorem. S.j.11.
Quia ad supremũ gradum male veniunt: et peius in eo viuunt. S.j.12.
Et qꝛ multos sub se cespitare et cadere faciũt. S.j.13.
Quere: clerici: cum concordantijs suis. Item scandalum: cõmunio.
¶ Sacramenta quare sunt abscondita sub rebus visibilibus. A.v.1.
Quere: baptismus: eucharistia: fides.
¶ Sacra scriptura deum videre facit. S.iiij.3.
Quare est obscura et difficilis. A.v.1. et. S.iiij.9.
Et quare comparatur lapidi. S.iiij.7.
Quomodo habet quatuor sensus. s. historialẽ: moralem. ⁊c̃. S.iiij.14.
Qualiter quidam illam vertunt in venenum. S.iiij.17. per Gregorium.
Pauciores habet auditores. S.iiij.4.
Quere: sapientia: studium: scientia.
¶ Saluari nullus potest nisi in vno de tribus statibus. R.iiij.9.
Quia nisi bene se habeat in minori: nõ ponetur in maio(ri. S.j.2.
Quere: predestinatio: velle.
¶ Sancti sustinent hic aduersitates. A.xviij.3.
Item sunt nobis ostensi tanꝙ̃ exemplaria. E.vij.7. ⁊ F.iij.12.
Per quas vias et virtutes sancti peruenerunt ad celũ F.iij.2.
Qꝛ omnes possent eos sequi: ⁊ ꝙ nolentes esse socij belli ⁊c̃. F.iij.v.
Plures sũt sanctoꝝ laudatores ꝙ̃ imitatores. F.iij.v.
Qꝛ sancti non sunt amici inimici dei. F.iij.7.
Quare sancti viri fecerunt plura miracula in primitiua ecclesia. F.iiij.34.
Utile est ꝙ quilibet aliquẽ sanctũ specialiter diligat. F.vij.8. et. T.v.26.

Sancti diuersimode deo placuerūt. G.ij.8.9.
Item fuerunt quasi infirma pars mundi per quā de⁹ accepit fortem. J.iij.4.
In canonizatione sanctorū: prius fiat inquisitio de vi ta. M.xj.53.
Quales coronas tria genera sanctorū habent: ꝛ quare. S.ij.1.
Et ideo ponunt in maiori statu: qꝛ bene se habuerunt in minori. S.ij.2.
Q₂ facile est nunc ad celum venire per viam a sanctis tritam. S.ij.3.
Item sancti sunt ossa ecclesie a deo dealbata. S.ij.6.
Qui nunc loca sanctorum tenent: sunt imagines putri de. S.ij.7.
Fuerunt huc missi ad ducendū nos ꝑ diuersas vias. (D.iij.6.
Q₂ necesse est sequi. D.iij.7.
Aliter erunt testes ꝯ nolētes in iudicio. D.viij.19.
Quere: aduersitas: cum concordantijs suis.
Item obedientia: patientia ꝛc̄.
¶ Sanitatis spūalis ꝛ corꝑalis similitudo inuenit in se ꝑtem signis. S.ij.9.
Quere: infirmitas.
¶ Sapientia falsa mundi legibus abutitur. A.xj.
Et etiam nomine sapientie. S.iij.16.
Quō mūdi sapiētes leges lacerant. A.xij.38.
Tales sunt stelle erratice. A.xiij.4.
Alios custodiunt sicut accipiter ꝑdices. A.xiiij.6.
Tenent facere elemosynā de sapiētia sua. A.xiiij.7.
Sunt armati diaboli ꝛ sagittarij. A.xiiij.8.
Et latrones. A.xiiij.12.
Et quasi proseneta. A.xiiij.13.
Et peiores hereticis. A.iiij.16.
Et similes asinis. A.xiiij.17.
Et simijs. A.xiiij.19.
Et demonibꝰ tentantibus. A.xiiij.14.
Item sunt focarij inferni trahentes se mutuo in ignem A.xiiij.26.
Melius esset ꝙ reputarent insipiētes. A.xiiij.38.
Contemnūt veram sapientiam. A.xxvj.32.
Q₂ turpissime decipiunt: quia deum non preponunt F.xij.27.28.
Quō primo concipiunt: ꝛ postea pariunt. L.j.2.
Quō funt in stulticia. M.xj.146. et. S.iij.18.
Ergo totum precedens debet esse stulticia. M.xiiij.20. et. D.iiij.13.
Q₂ est apparens et non existens. S.iij.1.
Reputant veram sapientiam: stulticiam. S.iij.2.
Et causa patet. S.iij.4. per Crisostomū.
Bone differētie inter verā sapientiā ꝛ falsam. S.iij.3.
Et inter veros sapientes et falsos. S.iij.13.
Falsi sapiētes finaliē capiunt sicut aquila illa. S.iij.15
Et sicut vulpes et quidam alius. S.iij.16.
Item differentie bone finium predicatorū et ꝑdictorū. S.iij.17.18.
Q₂ sunt magis periculosi homines mundi falsi sapiē tes. S.iij.13.
Tales assimilant auibus de nocte: ꝛ tribus vnalentibus. S.iiij.18.
Itē verā sapiam miscēt cū falsitatibꝰ. S.iiij.15. et. 17.
Quere: aduocatio: falsitas: lex.
¶ Sapientia vera acquirit humilitate. N.vj.17.18. et. S.iij.9.
Et custodibus. S.iij.10.
Q₂ veri sapientes sunt diuitibus ꝑponēdi. S.iij.11.
Q₂ tales sunt humiles. S.iij.12.
Q₂ multa bona ex radice sapiētie ꝑducūt. S.iij.4.
Q₂ optima sapiētia est ꝙ quis cognoscat sapiētiam. S.iij.5
Meliores clerici nō sunt sapientiores. S.iij.6.
Q₂ vera sapientia est multum appetenda: ꝛ hoc multis exemplis ostenditur. S.iij.11.12.
Et tñ ꝑm hanc vix aliquis vult viuere. X.j.xxiiij.
Quere: scientia: studium: sacra scriptura.
Satisfactio plenaria est littera acquitantie penitentis. L.vj.21.
Satisfactionem voluntariam extorquentes vulpi assi milantur. P.vij.30.
Quere: contritio: confessio: penitentia: restitutio.
¶ Scādali timor a licitis retrahit. F.ij.8. et. N.iiij.17 Se
Mala vita fidelium scandalizat infideles. F.iiij.39. et N.iiij.16.
Q₂ nō licet mihi facere de meo qđ volo in aliorum scan dalum. J.vj.27.
Quere: cōuersatio: fama: damnum: exemplum.
¶ Scientia vera cōsistit in tribus. S.iiij.5.
Itē acqrit paupertate et doctrina ꝑcedentiū. S.iiij.8.
Q₂ melius habet in corde ꝙ in libro. S.iiij.10.
Itē acquirit ꝛ fundat sup mundiciā. M.xij.12.
Item quantā scientiā quilibet tenetur habere. N.ij. 4. per legem.
Quere: sapiētia vera: studiū: sacra scriptura: ignorantia.
¶ Senes mali sūt stultissimi. G.ij.20. et. M.xj.7. hū. Se
Sunt sicut aues antique qui moriunt anteꝙ domesti cent. J.viij.7.
Mors venit ad illos curialius. M.xj.4.
Ergo preparent se. S.v.j.
Et cum minori pena moriuntur. M.xj.8.
Multas habent corporis miserias. S.v.1. et. 3.
Boni crescente etate efficiunt meliores. S.v.2.
Et tales sunt honorandi. S.v.3.
Malorum senū ꝑditiones ingratitudo ꝛ duricia. S.v.4
Talium periculum patet. S.v.5.
Et ingratitudo. S.xiij.2.
Et qꝛ periculosius errāt in sero ꝙ in mane. S.v.6.
Sunt sicut oleum antiquum. S.x.6.
Quere: ab infantia: consuetudo: iuuentus.
¶ Sensus sunt diligenter custodiendi. C.xviij.2. et S.vj.1.3.
Quia aliter musce cor maculāt ꝛ fures intrāt. L.v.26
Et somnus nocet. L.v.27.
Qui bñ custodiūt sensus: sūt ianitores dei. M.viij.3.
Nec sufficit ꝙ custodiant vnum sensum nisi custodi ant omnes. S.vj.1.
Sensibꝰ ad illicita clausis deus cor intrat. S.vj.6.
Clausura et custodia sensuum est signum ꝙ deus est in anima. S.vj.7.
Non est dolendum de perditione sensus quo quis so let peccare. S.vj.8.
Quere: audire: loqui: videre.
¶ Sepultura sacri loci non ꝑdest malis. E.ix.7.
Quere: mors.
Sequi. S.vij. per totum.
Q₂ multitudinē errantē nō est sequendū. S.vij.14.
Quere: accedere: ambulare.
¶ Seruire deberemus deo sicut vellemus ꝙ alij serui rent nobis. F.iij.21.23. et. S.viij.6.
Et deberent facere ꝙ subditi seruirent deo sicut eis. F. iij.24.
Sed heu seruit libentius diabolo ꝙ deo. A.xiij. cum sequentibus.
Q₂ deus iuste vendicat seruitiū nostrū. xxiij.14.
Deo seruire debemus corde et ore ꝛc̄. S.viij.1.2.
Quia sumus serui eius originarij ꝛ empticij ꝛ ꝑducti cij. S.viij.3. per legem.

Et ascripticij. S. viij.4.
Exemplum seruiendi deo habemus in omni natura et arte. S. viij.5.
Multi quanto plura recipiunt a deo: tanto plus seruiunt diabolo. S. viij. 8.
Et seruiunt omnes deo sicut seruiunt dominis presentibus. S. viij.10.
Et mundus caro demonia: male seruiunt seruis suis. S. viij.16. cum sequentibus.
Item habent plura tedia q̄ serui dei. G.j.16.
Nec habent pacem. P. iiij.9.10.
¶ Et tñ plures fuiũt eis q̄ deo ꝛ diligẽt⁹. S. viij.20.
Et largius ꝛ promptius ꝛ patiẽtius ꝛ hilarius et feruentius. S. viij.21.
Quere: administratio: mũdus: caro: demonia.
¶ Seruus aie est peior q̄ corporis. G. ij.35.36.37.
Et peccatũ est causa seruitutis. M. viij.11.
Quõ seruus diaboli efficit̃ liber. G. ij.9. per legem. et S. xiij. arti. ij.
Si ¶ Signa exteriora ostendunt quales sumus interius A. xxiij.8.10.15. et. A. xxiiij.16. et. S. xiij. 22.
Quere: cõuersatio: loquela: visus.
¶ Simonia regnat nimis. O. vj.9. et. S. viij.9.
Tales assimilant̃ illi sacerdoti. O. vj.17.
De templo dei eijciuntur. P. xiij.56. et. D. vj.2. per exemplum bonum.
Multis modis cõmittitur. S. ix.1.
Et q̄ vendere ius patronat⁹ est simonia: ibidẽ p legẽ.
Et simonia cõmittit̃ tribus modis ꝛc̃. S. ix. 2.
Et tales sunt peiores q̄ iudas. S. ix.3.
Et saracenis q̄ ecclesiaz Thome fecerũt stabulũ equorũ: et similes aucule q̄ nidũ suũ fedauerat. S. ix.6.
Quõ deum multipliciter offendunt. S. ix.7.
Deus de eis duras capiet vindictas: sicut fecit de alijs S. ix. 8.9.
Quõ simonia est mater vsure. V. xij.29.
Quere: clerici ecclesiastici: ordo: patroni: prelatio: sacerdotium.
So ¶ Societas mala est malis cõformari. A. xv.26.
Societas bona multũ prodest. A. xix.9. et. C. xij.5. et 6. et. P. ij.28.
Societas maloꝝ est periculosa. A. xix.10. et.21.14.24. 25.28. et. J. iiij.1. et. E. ix.6.7.
Item maloꝝ societas est frangenda. A. xxj. 31. et. S. x.7.11.
Malus socius plus nocet q̄ diabolus. B. ij.16.
Est sicut serpens in paradiso. C. ij.2.
Qui nõ abhorret maloꝝ societatẽ est spũaliter mortu⁹ C. vj.6. et. S. x.14.
Et in plura peccata cadit. C. vj.11.
Difficile est q̄ q̄s diu bon⁹ in maloꝝ societate sit. C.
Et talis est multũ laudabilis. C. xij.4. (xiij.1.2.
Maloꝝ societas ẽ fugiẽda exẽplo Thobie. C. xviij.1.
Item soci⁹ malus est ouis morbida ꝛ canis furiosus. D. vj. 10.
Quomodo diabolus per malam societatẽ bonos decipit. J. j.11.
Itẽ societas maloꝝ vertit̃ in maximũ odiũ. J. xj.17.
Rõne bone societatis gloria dat̃ ꝛ ꝯseruatur. S. x.11.
Quilibet est ꝓbandus anteq̄ ad societatẽ admittatur
Malus socius est sicut chorda lupi in cithara. S. x.5.
Socius malus citius facit alium malum q̄ econuerso S. x.7.
Boni tpalit̃ affligunt̃ ꝓpt̃ societatẽ maloꝝ. S. x. 9.
Quere: amicitia: amor: fraternitas.
¶ Somnia multos decipiunt. S. xj.6.
Non sunt a nobis interpretanda: sed diuine prouidentie derelinquenda. S. xj.7.
Quere sortilegium.
¶ Sortilegij species sunt a diabolo inuente: qui necromanticoꝝ incantationibꝰ non artatur. S. xj.1.
Et obseruatio dierũ egyptiacoꝝ ꝛ honorũ in circũcisione dñi ꝛ matrimonij: nisi crescente luna sit ꝓhibita. S. xj.2. per legem.
Sortilegi sunt medici diaboli. S. xj.2.
Et q̄bꝰ error ꝛ cupiditas carminatricũ. S. xj.3.
Item decipiuntur aliqui nominibus ignotis portatis circa collum ꝛ vocibus autem: sicut illis fatuis. S. iij. 14. et. S. xj.4.
Et obuiationibus et serenis et ꝯstellationibꝰ. S. xj.5.
Et talia quãdoq̄ habent effectũ ꝓpter malam credulitatem. S. xj. 7. in fine.
Contra illos qui dicunt se aliquãdo esse cum populo alterius seculi. S. xj.8.
Et q̄ illi cũ q̄bꝰ sic sũt: sũt demões. S. xj.9.10. et causa.
Quare deus permittit demones tantã habere potestatem. S. xj.11.
Et miscent mala cum eis: ꝛ q̄ verba sortilegorũ non habent virtutem. S. xj.12.
Et q̄ non operantur quãcũq̄ sanitatẽ: sanctitate. S. xj.13.
Contra credentes eis. S. xj.13.
Stultitia et periculũ ꝛ pena tam sortilegoꝝ q̄ eis credentium. S. xj.14.15.
Quere: credere: somnia.
¶ Spes debet poni in operibus proprijs cum operibus christi. F. iiij.41. Spe
Et talis spes oia lucrat̃: ꝛ q̄si ancora cor tenet. S. xij.1.
Spes bona euenit ex bonis operibus et tribulatione pro iustitia. S. xij.2.
Et talis spes facit omnes labores leues. S. xij.3.
Et vitam nostram perficit. S. xij.4.
Ad hãc habendã tria nos mouere deberẽt. S. xij. 5.
Male viuentes non habent magnam spem in morte. S. xij.7.
Ideo vellent hic semp viuere: quia nõ habent spem future glorie. S. xij.8.
Quere: desperatio: p̃destinatio: presumptio.
¶ Spiritussanctus datur ad custodiam castri spiritualis. B. ij.9. Spi
Quomodo septem dona eius eradicantur per luxuriã L. vij. arti. vj.
Item qualiter expugnatur per septem dona spiritus maligni. P. v.2.
Ergo ante eius receptionem ꝛ penthecosten est confitendum. A. ij.j.
Et est ꝯsolator nõ hñtibꝰ ꝯsolatões illicitas. S. xiij.1.
Et legitimator volentibꝰ legitimari. S. xiij. arti.2.
Et facit nos quantũ in eo est amare deum feruenter.
Et loqui sapienter. S. xiij.11.15. (S. xiij.10.
Et reuerenter et veraciter ꝛ meritum talis ꝛ periculũ contrarij. S. xiij.12.
Item dat nobis scire ꝛ posse benefacere: ꝛ requirit nostrum velle. S. xiij.12.
Et replet omnes dispositos: ꝛ quare. S. xiij. 14.
In quibus speciebus fuit ostensus: et quare in specie columbe. S. xiij.16.
Et quare in specie nubis et flatus. S. xiij.17.
Et quare in similitudine ignis. S. xiij.18.
Et quare in specie linguarũ. S. xiij.19.
Venit ad humilẽ mundũ ꝛ charitatiuũ. S. xiij. 20.
Pauci habent proprietatem spiritussancti. T. iiij.13.

Stu ¶ Studentes in vanis sunt vani. S.iij.6.
Ite est ɔgruũ m'rimoniũ int' sciẽtiã ⁊ virtutes. S.iij.8.
Item studentiũ diuerse intentiones: ⁊ q scientie min' vales cum maiori labore acquirunt. S.iiij.1.
Qua intentione debent in alijs scientijs: pter diuinaz studere. S.iiij.13.
Quanta sit vtilitas sic studentium patet. P.iiij.3. et T.j.31.
Aliter vo studentes assilant cadẽti in puteũ. S.iiij.4.
Et tales multis exemplis ⁊ rationibus ⁊ auctoritatibus reprehenduntur. S.iiij.15.16.17.
Item assimilant Absalon. P.v.5.
Et multipliciter peccãt: ⁊ alios scandalizãt. S.iiij.20.
Et ideo finaliter damnabunt. G.iij.19.
Quõ male se excusant. S.iiij.21.
Quere: sapientia vera: scientia.
Su ¶ Subditi depauperant primo: et postea dñi. P.iij.28.
Quere: dominatio.
¶ Superbi sunt spice. A.j.6.
Contra superbiã armoz bellantiũ. A.xxiiij.2.
Superbi assimilant pauoni. A.xxv.32.
Et ascendunt cum simone mago. A.xxv.33.
Contra superbientes de parentela sunt sicut filius regis ⁊ paupercule. B.iij.16.
Et sunt geminus casus. S.xiiij.11.24.
Supbus detrahẽdo incendit templũ dei. D.iiij.3.
Superbia est vermis diuitiarũ. D.xj.7.
Contra dicentes q possunt vti rebus suis vt volunt. E.vij.21. et. S.xiiij.16.
Superbia est causa quare superiores spoliant inferiores. F.viij.12.14. et. S.xiiij.19.
Hic multos spoliat. G.ij.14.
Et est subtilior q̃si insensibilis radix oim maloz. G.ij.27.
Supbus a nullo diligit. H.vj.21.
Et sicut locus alt' q multas sustinet tẽpestates. H.vj.23.24.
Et sicut quercus alta. H.vj.25.
Superbia mater est inuidie. J.vj.1.
Superbi priuant regno celesti. L.v.30.
Et non habent hic pacem. P.iiij.11.
Et sunt serui mundi. S.viij.15.
Supbia habet folia lata: que sunt signũ sterilitatis. S.xiiij.1.
Et habet ornamẽta signũ interioris vilitatis. S.xiiij.2.
Item supbia est speciale signũ filioz diaboli: sicut humilitas filioz dei. S.xiiij.3.
Itẽ supbi sũt sic faba in vesica: ⁊ sic corp' rotũdũ: ⁊ sic lignũ aridũ in alto suspẽsum: ⁊ sic fum'. S.xiiij.4.
Et sicut aues nobiles: ⁊ sicut simia. S.xiiij.5.
Itẽ supbia est monstrũ de virtute natum. S.xiiij.6.
Supbi plura expẽdũt circa oclos pascẽdos. S.xiiij.7
Assimilant Alexãdro in tribus ɔditionibus. S.xiiij.8.
Et illi fact' est sicut dñ fieri voluit asinis. S.xiiij.19.
Et demonibus. S.xiiij.10.
Et sunt peiores oibus peccatoribus: q nec loco nec tempori parcunt. S.xiiij.13.
Dum maiora cupiunt vtrũq3 perdunt. S.xiiij.14.
Finaliter derident sicut dextrari' ab asino. S.xiiij.15.
Et superbia oritur ira et inuidia. S.xiiij.16.
A celo excludent ⁊ a societate humili: exemplo corui. S.xiiij.17.
Supbia pcedit: et alia soror scz ɔfusio seqt. S.xiiij.18.
Puluis nature nre in alto dispergit. S.xiiij.20.
Cogitatio de quo inquit sumus et erimus deberet superbiam nostram extinguere. S.xiiij.20.21.22.23. cum sequentibus: et. T.j.18.
Item superbi nimis ingrati deo sunt. S.xiiij.26.
Quõ d' ɔfundit supbos miserrimis rebus. S.xiiij.27.
Quere: humilitas: incõstantia: ambitio: nouitas.
¶ Supiores sunt q̃si vestis pluuialis. S.xiiij.22.
Deberent ostẽdere maiorẽ decorẽ spiritualẽ. D.xij.1.
Se habẽt ad inferiores sic planete ad terrã. D.xij.35.
Et sicut sol. O.vj.2. et. 54. et. 66.
Et sicut statue sup muros ciuitatis obsesse. D.xij.36.
Et sicut duces exercitus qui totum cõfundunt: nisi sit in eis maior virtus. E.ij.7.
Ergo requirit in eis maior scientia ⁊ virt'. J.ix.1.
Et q sic obediant deo q inferiores obediẽtes faciant. O.j.2.
Vel aliter et specialiter scandalosi multos opprimunt J.xiij.30.
Et permittunt esse mali propter defectum subditorũ. P.xiij.58.59.
Sunt oculi alioz et quare. V.iiij.2.
Et caput. V.vj.3.7.
Quere: inobedientia: obedientia: magistratus: clerici: subditi: principes: reges.
Ta ¶ Taberne sunt nundine diaboli in quibus omnibus capit teloneum. E.j.3.4.
Quere: ebrietas.
Te ¶ Tentantes alios ad pctũ sunt larua diaboli. A.xv.14. et. C.xv.3.
Diabolus tentat ex parte debiliori. A.xxiiij.4. et. B.ij.7. et. T.j.6.
Quõ ɔtra illam tentatus se defendat. A.xxiiij.9.
Item modus tentationis demonũ. A.xxvj.10.
Diabolus loquit in illis: sicut in serpente primis parẽtibus. A.xxvj.27.
Audientes tales stultiores sunt brutis. A.xxvj.40.
Tentantes sunt sicut ludentes coiã lepore. C.vj.63.
Assimilant falsis hominibus. F.j.15.
Et canibus eiusdem coloris: per quos diabolus pugnat. F.j.18.
Diabolus primo tentat de minoribus q capiant gallinas. F.viij.8.
Sic et mundus tentat. F.viij.9.
Tentantes assimilantur mulieri male seruienti ceco. G.2.29.31.
Et decipiunt sicut illi. G.v.3.4.9.
Et sunt incendiarij: temploz dei. L.vij.20.
Et retia diaboli. L.vij.21.
Et aucupes ⁊ pelliparij. L.vij.22.
Et deo multum displicent. S.x.8.
Nõ poterũt rõnabiliter respõdere corã deo. G.iiij.8.
Ergo dãnabunt. H.ij.11. p legẽ. et. T.j.16. per legẽ.
Quia perdens aiam: pro illa perdet. M.xj.29.
Et ipsi perdunt multas. S.viij.13.
Q, sic dãnandi sunt: licet propositũ suũ non habeant H.iij.13. per legẽ. et. T.j.16. sed q per legem. et. O.vij.7. per Hieronymũ.
Qualiter tentati respondeant per exemplum bone mulieris. L.vij.44.
Et quõ se custodiant. R.v.12.
Et in principio est resistendum. C.x.23.
Et cum magna diligentia. B.ij.vj.
Et cum nuncio orationis. L.vij.45. et. T.j.29.
Nota cum tali accessu ad deum in celum multum iuuant. A.xxv.6.
Quilibet posset sic semp resistere si vellet. L.vij.30.
Ergo deberet ppter magnam resistentiã mercedẽ. A.xxij.1. et. T.j.21.
Cõtra illos q exponũt se tentatiõibus gratis. C.x.20.
Quõ mũdus caro demonia nos tentat. T.j.1.
Et quare deus hoc permittit. T.v.58.
Diabolus tentat sanos psumptione. A.xxj.8.

Infirmos desperatione. D.ij.5.
Et q̄ diligenter hoc facit. T.j.3.
Que sunt in ludo taxillorum cum quibus diabolus multos decipit. T.j.4.
Et tentat de vicijs ad que magis inclinant. T.j.5.
Boni plus tentant: et demones plus gaudent de illis victis. T.j.8.9.
Vincunt q̄ volunt: et tales diabolum confundunt. T.j.10.
Quare deus permittit malos et damnatos nos tentari. T.j.11.et.5.40.8.cum sequentibus.
Et quare bonos vt humilient et proficiant. T.j.12.
Et q̄ permittit illos plus tentari q̄ scit velle fortius resistere. T.j.13.
Vt laudē maiorē acquirāt. T.j.14.
Et potium quietē plus optent. T.j.15.
Differentia tentationis dei: hominis et diaboli. T.j.16.
Qui in tentatione deum nō deserit ab ipso custoditur. T.j.14.19.
Et omnes tentationes sunt vincende cogitatione crucis et promissi in baptismo. T.j.24.
Et recordatione finium omnium peccatorum. T.j.25.
Et mortis memoria et pene sequentis. T.j.26.
Et confessione: et rigida responsione diaboli. T.j.26.
Et membris eius. T.j.28.
Et diligenti occupatione. T.j.31.
Vincere hostes dū sunt fortes est virtuosum. V.vj.2.
Quere: caro: diabolus: mulier: mūdus: ornatus: dānū.

Te ¶ Testes falsi in causa matrimoniali excōmunicant. A.xiiij.22.
Et debent testificari tantū de hoc qd apprehendunt aliquo sensu. J.ix.27.
Testis est triplex: superior: inferior: exterior. T.ij.1.
Multe sunt cause et origines falsi testimonij. T.ij.2.
Fidelis testis conditiones: et q̄ tenet testificari non requisitus. T.ij.3.
Testiū examinatio: et falsorum testiū collusio. T.ij.4.
Periculum talium. T.ij.5.per exemplum bonum.
Contra facientes falsum testificari. T.ij.6.
Testiū tria sunt genera: et testimoniorum: et q̄ falsus testis tenet ad restitutionem. V.viij.xv.
Quales testes nouū testamentū habuit. X.j.8.9.
Quere: iuramentū: falsitas: infidelitas.

Ti ¶ Timoris multe sunt cause in peccatore. C.v.3.cum sequentibus: et. T.iij.5.7.
Dantes se vel sua deo timore: assimilant ponenti candelam. A.xx.19.
Quō potens scire vtrū timore vel amore hoc feceris. A.xx.13.
Et multi plus timent alia q̄ deū. A.xxviij.38.
Timor malus est q̄ retrahit hominem a bono. C.vj.50.
Et q̄ timore veritatē deserit: assimulat pilato. J.ix.5.
Mali deberēt multum timere dei iudiciū. J.xj.14. et T.iij.5.cum sequentibus.
Timor hūanus et mūdanus ipediunt iusticiā. J.xiij.26.
Cōtra tales est exēplū Susāne. J.xiij.27.et. T.iij.6.
Et tales sunt sicut equus vmbratilis: et timoris distinctio. T.iij.1.
Itē timor expellit peccatū et custodit ne intret. T.iij.2.
Et est multū vtilis omnibus hominibus. T.iij.3.4.
Timore et amore deus nititur nos ad se trahere. T.iij.8.
Tyrāni faciūt aliud miraculū q̄ fecit christus. B.ij.24
Qualiter viris ecclesiasticis nocent et periculum illorum. B.ij.44.46. cum sequentibus.
Sunt crudeliores leonibus et vrsis. D.vj.18.19.
Et spoliatoribus italie. E.iij.5.
Maiorem habent letaniam maledictionū. E.iij.vj.
Plures spoliant q̄ vestiant. E.iij.22.

Iudicium generale erit eis durissimū. F.viij.10.cum sequentibus.
Vna manu elemosynas dant: et alia bursam dei scindunt. F.viij.15.
Cum ministris suis assimulantur bestijs circa cadauera. M.viij.18.
Pena illorum ostendit. R.j.cum sequentibus.
Comedūt de argento et soluūt lingua pro cibo. T.v.17.
Quere: magistratus: principes: reges: debita: reddere; superbia: auaricia: raptores.

Tor ¶ Torneamenta: Quere: ludus etc.

Tri ¶ Tribulatio ostendit quales sumus. A.xviij.5.
Quare deus sinit seruādos tribulari. A.j.2.et. T.j.12. cum sequentibus: et. A.xxj.13.
Et nolentes venire per dulcedinē tribulat. A.xiij.1.2. et. T.iij.8.
Item auget amorem dei. A.xx.21.22.
Mali multū tribulant et peccare nō cessant. C.viij.14
Prodest multis esse in tribulationibus. C.xviij.15.
Cōtra ingratos post tribulationē. C.xviij.30.et. T.v.27.28.30.
Tales sunt sicut taxus. F.j.17.
Boni tribulant interdū propter malos. C.xvij.34.et T.v.5.
Iuste tribulamur: et si causam ignoremus. D.j.1.2.et T.v.61.62.
Tribulamur: quia nō reddimus deo qd debemus. D.iij.2.
Deus nos tribulat sicut maritus adulterā. D.ix.26. et. G.j.23.et. T.v.58.
Multe sunt tribulationes iustorum sicut multi ictus arboris fructuose. D.xj.17.
Tribulant multi: qui elemosynas nō dāt. E.iij.39.
Item tribulatio est signum diuini amoris. G.j.2.et 23.et. G.iij.13.
Ficte se humiliantes in tribulatione assimilant vulpi. Et serpenti. G.iiij.21. (G.iiij.15.
Quare deus flagellat amicos pro inimicos. A.xxj.13.et T.v.34.cū sequētibus: et.64.cū sequentibus.
Tribulamur quia nō tenemus mādata dei. M.ij.9.
Peccatores impediunt orantes pro cessatione tribulationis. O.v.25.cum sequentibus.
Item qui nō corrigunt anteq̄ tribulant assimilentur illi stulto. S.vij.4.et. T.v.24. (v.15.
Deus nos flagellat: quia nō seruimus et. S.viij.7.et. T.
Et vt humilientur sicut imperator capiens ciuitatem. S.xiiij.23.et. T.v.36.
Quare deus sinit malos flagellari. T.j.11.
Deus conatur nos ad se trahere beneficijs et tribulatione. T.iij.8.
Peccata sunt origo tribulationū et nō planete. T.v.1. cum tribus sequentibus.
Qua ratione deus punit innocentes et bruta pro nocentibus. T.v.6.cum sequentibus.
Quare mali in hoc seculo minus tribulantur q̄ boni. T.v.9. cum sequentibus.
Boni affligunt hic: mali alibi. T.v.10.et.22.per bonum exemplum.
Ergo boni possunt sperare. et mali timere. T.v.11.
Quia mali hic remunerant. T.v.12.13.et.37.
Possumus facere tribulationes et vindictas cessare. T.v.arti.iiij.
Quilibet alteri causam imponit tribulatōis. T.v.20.
Illi qui tribulationes causant minus curāt illas cessare. T.v.21.
Correctis malis pro bonos tribulatio cessat. T.v.22.
Deus nō audit in tribulatione qui nō audierunt ipsum in prosperitate. T.v.26.
Ad recidiuantes tribulatio redit. T.v.30.31.

Q paucí boní nō possunt tribulatiōes impedire. T.v.32.33.
Item tribulamur hic vt aliam patriam quietis quereremus. T.v.38.39.40.4.ij.
Itē tribulatio petōres castigat: ⁊ ad deū reducit. T.v.40.41.
Et infirmos sanat. T.v.42.
Et curuos rectificat: ⁊ rectos in rectitudine custodit. T.v.44.
Et rebellantes ad pacem reuocat tripłr. T.v.45.
Et venenū effundere; ⁊ seip̄os cogñscere facit. T.v.46.
Et a peccatoꝝ putredine custodit. T.v.47.
Quare tribulanť hic finaliter damnandi. T.j.11.et.5.48.cum sequentibus.
Tribulatione boni meliores: ⁊ mali efficiunť peiores finis vtriusq̧ partis. T.v.71.
Tribulatio pluuiarū grauior est q̄ siccitati. T.v.51.52.
Deus nulli statui hominū parcit. T.v.53.
Qui hic non corriguntť his tribulanť. T.v.54.
Et iuste: q2 sunt duriores ninimis. T.v.55.
Habentes pedem certum in deo non deyciunť tribulatione. V.v.56.57.et.65.
Quare plures tribulationes sunt nunc q̄ ante christi incarnationem. T.v.60.
Mali tribulanť exterius et interius. T.v.67.
Itē tribulatio est dei nūci⁹: ꝑ quā nos vocat. V.ix.10.
Tribulamur: quia sumus inobedientes dei vocatiōi. V.ix.21.22.per legem.
Abstinentia et penitentia valet contra tribulationes. A.iij.7.
Nota q̧ pestes ⁊ fames ⁊c̄. ꝯtingūt ꝓpter pctā. J.xiij.9. Itē nota. M.xi.55. Itē. P.vij.ar.iiij.⁊. P.vij.26
Quere: aduersitas: flagellū: infirmitas: ꝑsecutio: vin dicta.
¶ Trinitas dicť q̄tuor modis. T.iiij.1.
Fides trinitatis est scutū nr̄m. F.iiij.31.et.T.iiij.15.
Q, est intelligibile ex parte rei q̧ deus est etern⁹ ⁊ vn⁹ F.iiij.35.
Et hoc exemplis ostendiť. T.iiij.3.7.
Et quomodo vna persona est ab alia. T.iiij.2.
Et hoc ab eterno. T.iiij.4.5.6.
Q, quelibet ꝑsona in diuinis sit deus. T.iiij.11.
Et hoc dicere nō est ponere plures deos. T.iiij.6.
Q, infideles hoc cōcedere deberent. T.iiij.8.
Et realiter concedunt: licet ore negent. T.iiij.9.
Aliqui in aliquo assimilanť patri et filio: sed pauci spirituisancto. T.iiij.13.
Per que possum⁹ trinitati assimilari. T.iiij.14.
Q, hanc similitudinē omne peccatū mortale destruit. T.iiij.16.
Quere: credere: fides: deus: spūsctūs: christus.
Va ¶ Vanitas nunc regnat in omi arte ⁊ ope. O.vij.20.
Item que christus sustinuit ad vtilitatē: alij sustinent: aut ostendunt ad vanitatem. P.ij.42.
Quere: nouitas: superbia.
Ve ¶ Velle dei est q̧ omēs salui fiant quantū in eo est: et ad hoc iuuat. S.xiij.10.13.et.T.v.48.50.
Dicentes cōtrarium deficiunt. T.v.59.
Sed oportet q̧ ad hoc iuuemus. T.iiij.12.per legem: et. V.x.5.
Quia voluntas dei in hoc est quasi cōditionalis si bene vixerimus. V.x.6.7.per legem.
Et q̧ est in potestate nr̄a ꝯditionē implere. V.x.8.
Et in hoc dimittit voluntati nostre. N.j.16.
Ad quā voluntas diuina se habet quatuor modis vt bene agat. V.x.1.
Cui obediētes: nunq̄ mortalr̄ peccabim⁹. V.x.3.
Nec vnq̄ murmurabimus de oꝑibus dei. V.x.2.
¶ Velle nostrū est ianitor anime. A.xxiij.13.
Nec aliquid nocet aie: nisi intret ꝑ ip̄am. C.x.56.
Ergo ab eius cōseruatione vel perditione totum dependet. C.xiij.20.bene.
Ergo peccatum voluntatis rationabiliter a deo ꝓhibetur. P.viij.22.
Cui vtrum obedientes fuerimus; an nō opera ostendunt. C.xiiij.23.et.V.x.11.
Et tamē voluntas quādoq̧ ꝓ facto reputať sine operibus. N.ij.13.per legem: et. T.j.16.4.sed quid.per legem: et. P.viij.9.et.22.et. V.x.9.
Item voluntas sine ratione replet infernum. V.x.10.
Talis claudicat et est tyrannus. V.x.11.12.
Quere: affectus: desideriū: libertas: electio: appetitus.
¶ Vendere res viciosas est illicitum. A.xij.17.
Soluere falsam monetam. A.x.xij.56.
Et facere fraudem in colore numero: pondere vel mensura. M.vj.8.
Et hic mēsurā maiorē ⁊ minorē ꝯ oēs leges. M.vj.9.
Item contra ementes vel vendentes in locis ⁊ temporibus interdictis. M.vj.17.
Contra non ostendentes emptori vicium rei venalis. M.vj.10.per legem.
Contra fingentes rem venalem esse meliorem q̄ sit: et cōtra vendētes pannos in locis obscuris. M.vj.15.
Quō intelligiť q̧ licitū est contrahentibus se inuicem decipere. M.vj.13.
Quō verba fraudulenta vendentium debent interp̄tari. V.ij.9.per legem.
Quomodo male se excusant. M.vj.11.
Quere: cupiditas: cum concordantijs suis.
Item emere: deceptio.
¶ Venari non est licitū in forestis ⁊ alijs locis alienis T.ij.6.per legem.
Venatores ꝯsternunt blada pauperū. T.vj.3.
Quere: canes: furtum.
¶ Verba dei qñq̧ effectu carent ꝓpter loquentem vel audientem. V.ij.2.et. P.xij.33.
Item illuminant ignorantes. V.ij.6.
Et liq̄facit: ⁊ mūdat ⁊ vitā dat gr̄e ⁊ glīe. V.ij.7.
Et h3 diuersuz effectū in diuersis. V.ij.8.4.immo.
Periculū cōtemnentiū verba dei. V.ij.8.per legem.
Quō v̄ba dubia debēt interp̄tari. V.ij.9.ꝑ legem.
Quere: audire: docere: predicare.
Veritas in omni curia falsitatis instas habet exceptiones. A.xij.59.
Quō veritas vicit oīa i iudicio dei ꝑ atreynt. A.xij.60.
Vix inuenit aduocatū. A.xiiij.21.
Quō ꝯsternitur. A.xiiij.28.et. V.j.12.
Item obuiat contra falsitatem: sicut olla lutea contra eream. A.xiiij.38.
Veraces ꝯtemnunť et falsi honoranť et lucrantur. A.xv.2.cum sequentibus.
Quale est periculū illoꝝ q̄ in visitationib⁹ vel alijs negocijs nō dicunt veritatem. A.xv.5.cum sequētib⁹.
Melius est ꝓ veritate pati supplicium per exemplum bonum. A.xv.27.
Item veritas placet in fine. A.xv.29.
Veritates ꝓpter raritatē sunt in admiratiōe. F.j.7.
Veritatis distinctio. V.j.1.
Quō est fortior rege vino ⁊ muliere. V.j.2.
Nō sine veritate est sicut lr̄a sine sigillo. V.j.3.
Veritas nō tacet ꝓpter timorē mortis. V.j.4.
Falsi fugiunt ⁊ persequenter veraces. V.j.5.
Sicut fugiūt aquā benedictā si vna gutta plus detur vltra voluntatem. V.j.6.et.16.

Veritas est res que cum maiore labore acquirit & minus appreciatur. V.j.6.4. dum.
Multe cause quare veritas perit. V.j.7.
Veritas ab omnibus desideratur et nullus contentatur de parte sua. X.j.23.
Dimittentes veritatem timore assimilantur idolis. V.j.8.et.V.viij.14.
Et nimis dicenti se esse cum diabolo: & stulto verberato. V.j.9.
Qui propter veritatem sustinet assimilatur illi vagabundo. V.j.12.
Et qualiter est de veritate & tribus socijs eius igne: aqua et vento. V.j.14.
De quadruplici vitate: scripti: cordis & opis. V.viij.12.
Quere: falsitas: timor.
¶ Vestis. M. iij.6.
Vi ¶ Viarum triplex datur distinctio. V.iij.j.
Via peccatorum est circularis retrograda et lubrica. V.iij.4.
Bona differentia inter viam bonorum & malorum. V.iij.12.
Finis vtriusque vie respiciendus est. V.iij.13.et. V.iiij.7
Quere: accedere: ambulare: virtus.
¶ Videre. Quomodo in celo videt omnia. A.xxv.17.et. V.iiij.16.
Et illi clarius qui meliorem habent dispositionem virtutum. G.j.13.
Et specialiter humilitatis. M. vj.17. et. V.iiij.12.
Ergo oia circa nos sint honesta. M. iij.1. cum sequentibus.
Quia visio illorum deberet nos ab omni culpa retrahere. L.vij.46.et. V. iiij.16.
Tria requiruntur in visione. V.viij.44.
Item si vis visionem illam habere: visum a mulieribus auerte. M.iij.6.
Et etiam si vis caste viuere. L.vij.40.et. V.iiij.1.per Gregorium.
Que sunt videnda: et que non videnda. V.iiij.1.et.5.
Pauci vident defectus proprios. V. iiij.2.
Et causa patet. V. iiij.9.4. sed heu.
Que visum mentis impediunt. V.iiij.3. et. V. viij. 35.36.
Tria videnda sunt que faciunt formam quasi scutalem. V.iiij.12.
Quere: cecitas: cogitatio: mulier.
¶ Vindicta iniuriam propriarum est contra naturam rationalem. V.iij.3.
Et quamcunque aliam. V.v.3.
Quia talis christum non sequitur. S.vij.1.
Nec falsos deos. V.v.6.
Et quia damnum suum duplicat. D.x.3. imo multiplicat. V.v.2.et.8.
Et facit contra exempla antiquorum. J. viij.14. et. V. v.7.
Et sepe ledit vnum pro alio. J.xiij.12.
Contra legem. V.v.9.
Et quia plus intendunt lucrum quam iusticiam. J.xiij.19. et. V. v.12.
Et quia plus ipsi deum offenderunt. V. v.2.
Et quia eodem iudicio sine misericordia iudicabunt. V.v.iiij.9.per legem vltimam.
Et quia est contra curialitatem et angelorum custodiam. V.v.5.
Et quia destruunt pontem quo ad celum ire deberent. V.v.10.
Et quia faciunt se similes isti stulto: et peiores demonibus. V.v.11.
Et quia deum lictorem suum facere vellent. V.v.12.
Et quia deus vindictam capiet de eis. R. iiij. vj.et. V.v.1.
Ergo multum peccant quoscunque ad vindictam prouocantes. J. viij.7.
Tales sunt venatores. J. viij.7.
Tales sunt venatores diaboli & incendiarij. J. viij.8.
De hic prouocans habes. P.v.13.
De volendo oino vindicari contra predicta. D. x.16.
Quere: ira: odium: homicidium: tribulatio.
Vindicta vo iniuriarum dei nullo modo est differenda. D.xij.11.et. P.ij.33.39.et.40. per legem.
Et tamen pauci illam vindicant. M. iiij.18. et. V. v.13.
Tales sunt ingrati filij. V. viij.24.
Quere: ingratitudo.
¶ Virtutes sunt meremium domus anime. F.vj.2.
Et pictura. V. viij. 52.
Et castri dei. A.xxiij.12.
Et ducunt ad celum. G.j.31.32.et.G.ij.5.et.V.vij. 12. cum sequentibus.
Nec aliter illuc peruenitur per exemplum de templo virtutis et bonorum. G.ij.6.
Ergo pauci illuc perueniunt. V.iij.8.et.V.iiij.6.et V.ix.16.
Et quia vicia virtutes vocantur. F.j. 29.et. V.vj.2.
Et virtutes vicia. F.j.31.
Et causa quare. F.j.30.
Talis assimilatur mutanti nomen viri fidelis in nomen latronis. F.j. 32.
Item sunt vestimentum anime. M.iij.4.
Cuius vestimenti triplex est vtilitas: ante mortem: in morte et post mortem. M. iij.6.
Et quia virtuosiores habebunt in celo gloriam maiorem. G.j.12.
Sed non vestiunt nisi humiles qui clarius vident celestia. M.vj.17.
Item sunt radices bonorum operum. S.iij.4.
Item sunt medicine per quas deus sanat infirmos. S.ij.5.
Ergo bonum est de infortunio necessario virtutem facere. M.vj.4.et. P. iij.38.
Et fortiter stare in pugna viciorum et virtutum. P.v. 12. cum sequentibus.
Item quedam sunt theologice: quedam cardinales: quedam intellectuales. V. vj.1.
Qui caret vna: caret omnibus. V.vj.1.
Quo tempore probatur vtrum quis sit virtuosus. V. vj.2.
Et virtutibus vicia producuntur. V.vj.2.4. causa do.
Quibus hominibus virtutes sunt necessarie. V. vj.3.4.
Et virtutes sunt in natura et ab vsu. V.vj.5.
Et dantur a deo specialiter viuenti. V.vj.7.
Quere: fortitudo: iusticia: iniusticia.
¶ Visitationis forma et necessitas. A. xj. 5. cum sequentibus.
Item visitatio dei est exemplar visitationis hominum. V.viij.3.4.22.45.
Periculum non dicentium veritatem in visitatione. A.xv.5.cum sequentibus.et. V.viij.13.23.38.53. et. H.ij.3.bene.
Tales comedunt peccata populi. A.xv.22.et. A.xxj. 28. cum sequentibus.
Et sunt participes peccatorum que committunt. T.xvj. 50.et.51.per legem.
Deus visitat quatuor genera hominum. V.viij.1.5.6.
In visitatione nulli est parcendum. V. viij.7.22.54.
Parcentes amicis sunt eis crudeles et ingrati. V. viij. 8.44.

Incipientium est a sanctuario dei. V.viij.10.20. per legem.
Item opus creationis ostendit formam visitationis. V.viij.20. et.21.
Utinam scirent sic illos ostendere: sicut sciunt eis detrahere. V.viij.28.
Visitatores sunt āgeli: ⁊ decipiunt sic ille. V.viij.30.
Nolentes visitare sunt inobedientes ꝓphete. V.viij. 33.37.
Pena visitantiū seu ministroꝝ aliquid in visitatione recipientium. V.viij.34. per legem.
Quis sit actus vocatoꝝ ad visitationē. O.viij.5.
Itē visitātes sequant exemplū Danielis. V.viij.40.
Quomodo maloꝝ confederatio impedit visitationē. V.viij.42.
In visitatione religiosoꝝ. V.viij.43.47.53.et.55.
Qualiter culpe sunt ostendende: et peccatores secrete corrigendi: corripiendi; ⁊ ꝙ sigillum ꝓfessionis non debet esse vinculum iniquitatis. V.viij.45.
Quere: correctio: iudices.
¶ Vita nostra debet esse sancta ꝓpter deum; ⁊ honesta ꝓpter homines. R.v.1.et. V.viij.52.
Item vita bona est stabile fundamētū boni nominis et fame. F.ij.1.
Non sufficit habere bonam vitam sine bona fama. F.ij.3.
Premium vite active equiparat: premio vite contemplative. L.j.6.
Tota vita nostra est sicut status noviciorum in religione M.ij.7.
Vita cōtemplativa est securior: sed activa fructuosior. V.vij.1.et.3.per legem.
Activa habet plura tedia ⁊ labores: et ideo maiorē habebit mercedē. V.vij.2.et. V.ix.19.et.O.iiij.8.
Boni viri ecclesiastici habēt vtrāqꝫ ꝑ legē. V.vij.3.
Item vtraqꝫ est necessaria prelatis. V.vij.4.
Vite nostre brevitas deberet nos ab omnibus peccatis retrahere. V.vij.5.
Item vita nostra comparatur vento ⁊ vapori. V.vij.6.
Item confidentes in longa vita decipiuntur sicut trahentes sortes. V.vij.7.
Tria bona remedia contra omnes miserias vite nostre V.vij.8.
Que producunt et conservant in nobis vitam bonam V.vij.9.11.
Que sunt signa bone vite. V.vij.10.
Vita talis multum impedit per occupationes mundiales. V.vij.18.
Quere: conversatio: operatio.
Vita eterna acquirit fide obedientia: et sacramētis ecclesie. V.vij.12.
Et penitētia ⁊ prudētia ⁊ perseverantia. V.vij.13.
Et concordia ⁊ elemosyna. V.vij.14.15.
Quere: gaudium: gloria.
Vo ¶ Vocat nos deus: primo dulciter: postea dure. A. xiij.1.2.et.T.iij.8.
Vocat ad bellum. V.ij.8.
Et ad promotionē. A.xxv.8.et. V.ix.9. Et hoc tripliciter. A.xxvj.33.per legem.et. V.ix.8.
Et multipliciter. A.xiij.29.et.T.v.48.
Et hoc tam per se ꝗ per alios. G.j.33.
Ergo propter multas rationes debemus ei obedire. S.ij.4.
Et quia summe bonus est ad remunerandum venientes. V.ix.ij.
Et qꝛ potēs est ad puniendū inobedientes. V.ix.1.
Ad hoc requiritur lumen fidei ⁊ custodia mandatoꝝ. V.ix.3.
Item deus vocat innocentes ad fidem ⁊ nocentes ad penitentiam. V.ix.4.
Inobedientes assimilantur illi qui nullo tpe anni voluit peregrinari. V.ix.5.
Item vocat deus per nuncios tribulationis. V.ix.10.
Ergo est veniēdū ad ipm: post ipm ⁊ ꝑ ipm. V.ix.11.
Multi sunt vocati: pauci electi: per exemplū in natura. V.ix.12.
Et ꝑ significationē in sacra scriptura. V.ix.13.
Et ꝑ exemplū in arte scholariū inter quos pauciores veniunt ad statum magisterij. V.ix.14.
Et per auctoritatem christi: et per cōiecturas operum V.ix.16.
Cause quare pauci veniunt sunt multe. V.ix.18.
Illoꝝ stulticia. V.ix.18.
Et iniusticia. V.ix.19.ꝑ legē ⁊ periculū. V.ix.20.
Et pena tpalis et eterna. V.ix.21.22.per legem.
Reputant ꝯtumaces qui apparent min⁹ bene instructi. V.ix.23.per legem.
Quere: electio: ingratitudo: predestinatio.
¶ Voto obligati habent statum securiorem. A.xxv. 6.et. V.xj.3.9.
Quare est vovendum. B.ij.21.
Q, fractio voti est peior ꝗ fractio iuramēti. L.vij.14.
Pauci vota sua tenent. R.iij.2.
Et tamē omnino teneri deberet. V.xj.1.
Ergo multi sunt in periculo. V.xj.14.
Que vota episcopi possunt cōmutare. V.xj.2.
Q, melius est bona opera facere cum voto ꝗ sine voto probatur exemplis. V.xj.3.
Et rationibus ⁊ auctoritate. V.xj.4.5.6.
Argumenta contra hec ⁊ responsiones. V.xj.7.cum sequentibus.
Ligantes se voto: sapienter faciūt. V.xj.9.
Itē debet statim impleri cum pōt. V.xj.14. sed forte.
Item ꝙ vota illicita non sunt tenenda. V.xj.11.
Nec inhonesta: ⁊ sic voventiū periculū. V.xj.12.
Cōtra voventes faciliter ⁊ q̄si ex ꝯsuetudine. V.xj.13.
Quere: iuramentū: religio: ordo.
¶ Usurarij: ⁊ demones sunt similes in aliquibus. D.ij. 11.12.et. V.xij.18. Vsu
Et in aliquibus sunt peiores diabolo. V.xij.9.
Una manu elemosynas dant: et alia bursam dei scindunt. F.viij.15.
Spe vsure mutuantes magis totū perdunt. M.ix.2. et. V.xij.21.
Contra vēdentes charius propter dilationē. V.viij. 41.et. V.xij.13.
Tam illi ꝗ heredes ⁊ successores damnant. R.vj.11. et. V.xij.21.25.
Quia non querunt panem suum sudore: sed mēdacio. I.j.9.
Cōtra dicentes ꝙ placet partibus: ⁊ ideo non peccāt. H.j.21.et. V.xij.14.
Q, sunt diabolo inventi cum arte illoꝝ. V.xij.1.
Q, faciunt ꝯtra omnē legem: etiam civilem. V.xij.2.
Multiplicant nunc plus solito sicut mala herba. V.xij.3.
Item assimilant latronibus. V.xij.6.
Immo sunt illis peiores. V.xij.8.
Et etiā iudeis ⁊ Iuda: ⁊ inferno ⁊ demōibꝰ. V.xij.9.
Et sunt stultissimi mercatores: quia plus dant ꝓ mutuo ꝗ ille eis mutuat. V.xij.10.
Item officium illoꝝ est vilius omni officio. V.xij.11.

Et finis peior: quia sicut non faciunt pro amore dei: ita nec deus faciet pro eis. V. xij. 12. et. 21. ꝗ. tertiũ. et. xxij.
Cõtra illos qui realiter vendũt: et tamen vsuram capiũt tanq̃ pro cõmodato. V. xij. 13.
Qr deus vsuras prohibuit pro cõmodo mutuãtis. V. xij. 16.
Contra non cõputantes fructus rei obligate. V. xij. 15.
Cõtra palliantes vsuras sub cõtractu mercationis. V. xij. 17.
Et sub cõtractu locationis pecuniã vocãtes bestiam. V. xij. 18.
Et sub specie dñoꝝ et damnoꝝ: et sub defectu ꝓbationis: et sub colore curialitatis. V. xij. 19.
Alij sub pacto legis cõmissorie. V. xij. 20.
Frustra petit ꝓ eis requies eterna et lux. V. xij. 22.
Qr damnant per exemplum portati ad terram per vsurarios: et per exemplum alterius portati per diabolum ad infernũ. V. xij. 23.
Et per duo alia exempla. V. xij 24.
Item periculũ permittentiũ vsurarios in terris vel domibꝫ suis V. xij. 27.
Et recipientiũ ab eis redditũ oblationem vel domum et dantiũ vsurarum occasionem. V. xij. 28. 29. 30.
Vsura mater est simonie: et simonia nutrix vsure. V. xij. 29.
Quere: auaricia: cum oĩbꝫ concordantijs suis.
¶ Christus nos liberauit ad modum Pauli et Zorobabel. A xiij. 7. 8.
De maledicto legis. X. j. 11.
Item christus est deus et homo per auctoritates. A. xiij. 5. et. F. iiij. xvj. cum sequentibus.
A bonis recipitur exemplo Petri cluniacensis. A. xiij. 25.
Qr quilibet christum habeat dominũ vel sociũ. E. iij. 8.
Omes vellent esse socij deitatis et non humanitatis. F. vij. 3.
Quare vocatur alpha et o. M. iij. 22.
Quare scripsit in terra. S. j. 3.
Quomodo potuit simul esse i celo cum patre: et in terra cuz matre. E. vj. 3.
Itẽ multa nobis attulit. X. j. 1.
Et multa nobis legauit. X. j. 4.
Que perdimus ꝓpter malam viram. X. j. 19. cum sequentibus.
Quare fecit nouũ testm̃. X. j. 5.
Cuius testamẽti necessitas patet X. j. 6. per legem.
Multe ꝓphetie de cõceptiõe: natiuitate: morte et resurrectione christi. F. iiij. 19. 20.
Quere: ascensio: deus natiuitas: passio: resurrectio: spũssctũs.
Christiani mali deũ negant. X. j. 20. per legem.
Ergo multi portãtes nomẽ christianoꝝ christiani non sunt. X. j. 8.
Quibus melius esset q̃ christiani non essent. L. xiij. 11. et. L. xvij. 33.
Quia sunt magis ingrati deo q̃ iudei. F. iij. 15.
Et magis crudeles proximis. F. iiij. 10.
Et simplr̃ peiores. D. iiij. 14.
Ergo durius in inferno punientur. L. xvj. 15. et. D. j. 17. cum sequentibꝫ. et. F. iiij. 39. 40.
Quere peccator: reprobus.
¶ Christiani boni septem conditiones habẽt. M. vij. 9.
Taliũ opa que sunt. X. j. 18.
Tales multiplicem habent vtilitatem. M. viij. 14.

¶ Incipit Tabula Vocalis eiusdem summe.

A

¶ Adamas. A. xiij. 14. et. A. xviij. 8.
Aranea. J. vj. 8.
Aper. D. xij. 28.
Accedere. A. ix. per totum.
Accipiter. A. xiiij. 6. et. O. vj. 31. et. P. xiij. 49. et. R. j. 35.
Apis. E. vij. 16. et. L. vj. 28. et M. iij. 15. et. N. iij. 11. et. R. iiij. 8. et. R. v. 30.
Aspis. A. xij. 45. et. J. vj. 6.
Asinus. A. xiiij. 17. et. J. iiij. 4. et. O. vj. 50. et. P. xij. 16. et. R. v. 5. et. S. xxiiij. 15.
Abijcere. A. ij. per totum.
Abiectio. A. j. per totum.
Ab infantia. A. iij. per totum.
Abstinentia. A. iiij. per totum.
Accipere. A. x. per totum.
Adiuuare. M. xj. 138.
Aquila. N. iiij. 4.
Adorare. A. xvj. per totum.
Arbor. A. xviij. 3. et. O. vj. 30. 46. et. 9. et. B. viij. 27.
Abscondere. A. v. per totum.
Absolutio. A. vij. per totum.
Agnus. A. xij. 45.
Aqua. A. xxv. 10.
Aquila. A. xxv. 8. 29. 30. et. D. vj. 30. et. O. vj. 4. et. P. ij. 13. et R. j. 6. 7. et. S. iij. 15.
Arcus. A. xiiij. viij. cum sequentibꝫ. Et arca federis. N. j. 15.
Abusio. A. vj. per totum.
Accusare. A. xj. per totum.
Acquirere. A. xij. per totum.
Ambulare. A. xix. per totum.
Arũdo. N. vj. 25. et. J. ij. 8. 10.
Aurora. M. iij. 34.
Audire. M. xj. 13.
Argus. T. iij. 5.

B

¶ Basiliscus. A. xij. 45.
Bernack. E. vij. 3.
Bonum. T. v. 66.
Bubo. E. ij. 4. et. R. j. 32.
Bufo. J. viij. 7. et. V. xij. 5.
Bincus. D. xij. 27.

C

¶ Cameleon.
Camelus. A. xxvij. 11.
Caminus. P. iij. 31.
Canis. A. xxvj. 32. et. A. xxvij. 5. et. 12. cum sequentibꝫ. et. 17. et. E. iij. 36. et. D. vj. 10. et. F. j. 18. et. F. v. 19. et. J. vj. 11. et. J. ix. 22. et. J. x. 9. et. J. xiij. 35. et M. xiiij. 2. et. M. xiij. 19. et. O. iij. 1.
Castor. M. xiiij. 4.
Cancer. O. vj. 55.
Canis. P. xiij. 36.
Casus. S. xiiij. 10. 11. etc.
Cignus. J. vij. 4.
Cicada. D. xj. 11.
Columba. T. j. 31.
Coluber. A. xxv. 31.
Itẽ de corpe diaboli. S. viij. 12.
Comir. A. xxv. 33. et. D. vj. 30.
Cornus. G. ij. 15. et. J. xiij. 36. et S. xiiij. 17.
Contritio. C. v. per totum.
Compassio. C. xij. per totum.
Cognoscere. M. xj. 86. cuz sequẽtibus.
Columna. O. vj. 45.
Columba. S. xiij. 16.
Compere. V. viij. 27.
Cuculus. D. vj. 17. et. S. ix. 6. et S. xj. 4.
Custos siue custodia siue custodire. C. viij. per totum. et. V. viij. 53.
Crux. P. ij. 43. cũ sequẽtibus.
Curare. V. viij. 25.

D

¶ Draco. A. xij. 46.
Dentes. D. vj. 6.
Deus. S. viij. 1. 2.
Descendere. V. viij. 30. et. 55.
Dormire. M. xj. 31.
Duodecim. M. iij. 26. et. N. iiij. 2.

E

Exaltare. P. ij. 15.
Edera. A. xxv. 27.
Eclipsis. J. xj. 3.
Eruca. D. xij. 22.
Equitas. E. iiij. per totum.
Equus. M. xiij. 19.

F

¶ Fagus. A.xxv.23.
Frater. M.xi. arti.21.
Fructus. S.iii.4.
Fraxinus. N.iiii.2.
Falco. P.xii.13.
Facere. V.viii.vii.
Finis. G.v.8. et. I.v.1. et. M. xi.89. et. 105.
Fornica. D.xi.11.
Flos egredit. M.xi.74. et. M. xii.16.
Funiculus. R.v.17.

G

¶ Garrulus. D.vi.13.
Gladius. D.vi.16.
Gallus. P.iii.13.
Grues. O.vi.4. et. P.xiii.48.
¶ Hericius. A.xxvi.20. et. V. viii.41.

I

¶ Idria. M.xii.1. et. R.i.36.
Ignis. S.xiii.18.
Introire. P.ii.41.
Infirmus. V.viii.25.
Iudicium. M.xi.16.35.51.98.
Iustus. M.xi.53.
Iudicare. V.viii.20.

L

¶ Lachryme. M.xii.v.
Lex. A.xii.38. cum sequentibus et. D.vi.18. et. D.xii.7. et. E. viii.25.
Leo. A.xii.46. et. F.viii. et. N. iiii.8. et. P.viii.24. et. P.xii. 16.27. et. P.xiii.36. et. R.i. 6.7.
Leo. R.i.35. et. R.v.5.
Leena. D.xii.21. et. P.ix.13.
Lepus. O.vii.17.
Liberare. Liberatus. M.xi.53. 134. cum sequentibus.
Linx. M.xiii.4.
Lilium. M.xii.9.
Lignum. P.ii. arti.iiii. et. iiii.iii.
Locusta. A.xv.12. et. D.xii.22.
Loqui. V.viii.12.
Lugere. Luctus. M.vi.1. cum sequentibus.
Luna. I.vi.3. et. A.xix.4. et. A. xx.18. et. S.iii.13. et. R.v.67.
Lupus. A.xii.45. et. A.xv.17. et. A.xxvii.28. et. D.xii.26. et E.viii.25. et. F.i.18.41. et. I. vi.10.29. et. I.vii.9. et. M. viii.32. et. M.xiiii.3. et. O.v. 19. et. O.vi.13.15.33. et. O.v. 1.17. et. P.iiii.15.7. P.xiii.35. et. R.i.8.9.

M

¶ Manus. M.xi.129. cum sequentibus. et. O.vi.3. et. I.iii.8.9.
Malum. T.v.66.
Memorari. M.xi. arti.17.
Memento. M.i.105.
Miles marinus. A.xii.44.
Milvus. A.xxv.25. et. P.ix. 4. et. P.xii.27. et. P.xiii.49.
Misereri. M.xi.124.
Mones. M.vi.12.
Musca. D.vi.34.
Mustela. A.xii.50.
Mutare. O.vi.30.
Mus. P.vii.74. et. 13.37. et T.iii.5.

N

¶ Nocticula. I.vii.5.
Novissima. M.xi. arti.xvii. et specialiter. M.xi.105. cum sequentibus.
Noctua. V.iiii.10.
Nubes. P.ii.4. et. S.xiii.18. et P.xii.2.

O

¶ Os oris. L.v.16.18.24.27. et O.vi.3.
Operarius. O.iiii. per totum.
Ostendere. O.viii. per totum.
Oleum. P.iiii.11.
Omnis. V.viii.7.
Ordo. V.viii.7.
Ovis. P.iiii.20. P.viii.18.
Ortus. R.v.22. et. V.viii.30. 55.

P

¶ Pavo. M.xiii.1. et. S.xiiii. 17. et. A.xxv.32.
Pardus. D.xii.25.
Pervulus. M.xii.15.
Perdix. E.vii.16. et. A.xiiii.6.
Perdere. N.i.10.
Propriare. A.xiii.18. cum sequentibus.
Perhibere. V.viii.15.
Peccare. V.viii.27.
Philomena. N.iiii.1.
Piscis. R.vi.12.
Plorare. M.xi.84.
Porcus. M.xiii.2. et. A.xxvii.11.
Pulus. M.iii.5.
Pulchritudo. M.xi.151.

Q

¶ Quercus. N.vi.25.

R

¶ Rana. L.v.10. et. P.xiii.37.
Ramus. P.ii.43.
Radius. G.iii.4.
Regulus avium. A.xxv.30.
Recte. V.viii.20.
Redimere. P.ii.14.
Rosa. M.xii.7.
Rota. M.xiii.3. cum sequentibus.
Rubigo. D.xii.28.

S

¶ Saphirus. O.vi.4.53. et. E. vi.31.
Sanguis christi. P.ii.41.
Sagitta. D.vi.16.
Salamandra. A.xxvii.60.
Sanctitas. S.ii.1. cum sequentibus.
Sanitas. S.ii.5.
Stella. O.vi.2.23. et. A.xiiii.4. et. L.vii.1.
Sequi. P.ii.44.
Septem. L.vii.3.
Serpens. A.ii.2. et. I.vi.8.17. et. T.v.46.
Simia. O.vi.64. et. E.vii.13. et A.xiii.19. et. A.xv.2. et. I.vii. 4.6. et. S.xiii.5.
Ciconia. P.xiii.18. et. A.xvii.1.
Signum. I.xi.21.
Sirena. A.xv.12. et. C.i.14. et G.ii.17. et. I.vi.10.
Somnus. M.11.30.
Sol. O.vi.2. et. I.vi.3. et. G. iiii. R.v.67.
Scorpio. T.v.42.
Strutio. I.vii.4.
Scrutari. viii.38.

T

¶ Templum. O.vi.8. et. V.viii. 44.47.
Testudo. P.ix.4. et. A.xxv.26. 29.
Testimonium et testes. V.viii.15
Testamentum. X.i.5.7.
Tristicia. M.xi.66.67.

V

¶ Vanitas. M.xi. arti.xxiiii.
Vapor. V.vii.6.
Vespertilio. A.xv.32.
Veritas. V.viii.12.
Ventus. V.vii.6.
Virgo. M.xii. per totum.
Vinea. O.vi.43. et. N.vi.27. et. V.viii.34.
Vipera. P.vii.66. et. D.vi.32. et. I.vi.18. et. V.xii.5.
Vincere. T.v.66.
Videre. V.viii.34.43.
Visitare. V.viii.1.34.
Vox dei triplex. M.xi.13.
Vulpes. N.iiii.4. et. O.v.19. et O.vi.64. et. P.viii.23. et. S. iii.16. et. S.xiiii.5. et. T.ii.4. et. A.xv.13. et. D.xii.26. et. E. viii.25. et. G.ii.15. et. G.iiii. 15. et. N.vi.1. et. I.vi.10.29. et I.vii.8. et. I.xiii.28. et. M. viii.15.
Vultures. R.i.33.
Visus. I.vi.9. et. D.vi.19. et D.xii.22.24.
Unusquisque. V.viii.12.
Xpus. etc.

¶ Expliciunt Tabule libri sequentis.

¶ Doctissimi viri fratris Joannis de Bromyard: or
dinis predicatorꝝ: in Summā predicantiū: opus vtiqꝫ
cōmendatissimū Prologus feliciter incipit.

PRedicantiuꝫ vita
ſm beatū Gregoriū sup Ezech.
Omelia tertia. Sonat et ardet.
Sonat verbo. Ardet desiderio.
Es ergo cādens est predicatio ac
censa. Sed de cādenti ere scintil
le prodeunt: quia de eorꝫ exhorta
tione verba flāmantia ad aures audientiū procedunt.
Recte ergo predicatorꝫ verba appellata sunt scintille:
quia eos quos in corde tetigerint: incendunt. Et sicut
scintille ad distantes volant: ita predicatores non solū
inflāmare debent p̄sentes scintillis verborꝫ: sed etiam
posteris ⁊ distantibꝫ quantū possibile est, ꝓficere debēt
exemplis scripturarū. Unde Cassiodorus libro secū
do epistola. xxij. Sequēs inquit etas cum aliqua opi
nabili nouitate succedat. Nam si gloriosum est poste
ris auctas extendere facultates: quāto prestantius est
hereditarias augere virtutes. Sicut ergo qui heredi
tatem augmentat aliqua inuenit ab antecessoribus si
bi derelicta: aliqua de sua industria addit: ita in scribē
do inuenta ⁊ ab alijs dicta vel scripta: aliter ordināda
Seneca atqꝫ augmentanda sunt. Unde Seneca ad Lucillum
epistola. lxv. Fateor a sapiente mihi ista acquisita sunt:
mihiqꝫ laborata sed agamus modū patrisfamilias: fa
ciamus ampliora que accepimꝰ maior ista hereditas a
me ad posteros transeat. Multū adhuc restat opus:
multūqꝫ restabit: nec vlli nato post mille secula preclu
detur occasio aliquid adhuc adijciendi. Cuilibet ergo
nō solum sibi vel suo tempori: sed etiā posteris viuen
dum est. ¶ Ad hoc habemus: ducem: exemplū ⁊ au
ctoritatem. Ducem habemus naturā. Sol enī ⁊ oīa
luminaria quantū possibile est omnibus lucent: non
solū presentibus: sed etiam posteris nostris lucebunt.
¶ Exemplū: illustriū virorꝫ vitam: dicit Imperator
voluntarios inquit labores appetimꝰ: vt quietē alijs
preparemus. Ut in auctē. vt diuine iussiones in prin
cipio Collatione secūda. Item dicit imperator. Oīes
inquit dies ac noctes nobis cōtingit cum cogitatione
degerere: vt aliquid placēs deo ⁊ amabile nostris col
lationibus ꝓbeamus. In auctētico vt iudices sine ali
quo suffragio in principio collatōis secūde. ¶ Aucto
ritatē sapientū. Antiqui enī sapientes nō estimabant
aliquos viuere: nisi viuerēt ad aliorꝫ vtilitatē. Unde
Seneca Seneca ad Lucillū epistola. lviij. Non sibi viuit: qui
nemini viuit. Idem in epistola. lxxxij. Paucis natus
est qui populū sue etatis tm̄modo cogitat. Sic etiam
Tullius loquiť Tullius libro de anima cap̄. vj. Nō inquit mi
nous cure est mihi qualis post mortē meam respubli
ca fuerit q̄ꝫ qualis hodie. Idem de offi. li. j. c. vj. p̄clare
inquit scriptū est a Platone: nō solum nobis nati su
mus: ortusqꝫ nostri partē patria vendicat: partē amici
atqꝫ vt placet stoicis que in terris gignuntur ad vsum
hominū oīa creari: homines vo hominū causa esse
generatos: vt ipsi inter se alij alijs ꝓdesse possent. Sic
etiam loquiť lex ciuilis dicēs q͛ homo nasciť reipubli
ce. ff. de capti. et postli. reuersis. l. postliminiū. §. filius
quoqꝫ fa. transfuga. in digesto nouo. li. xj. Quibus cō
cordat philosophus primo Ethicorꝫ docēs q͛ bonum
vniuersale diuinꝰ est. Uide aliā. l. ad hec ꝯcordantē.
ff. iij. 26. Sic etiā loquiť Paulus ad Rom. xiiij. Ne
mo inq̄t sibi viuit ⁊c. Et sapiens in Ecclastico. xxxiij.
Uidete inq̄t quoniā non solū mihi laboraui sed omi

bus exquirētibus disciplinā. Istorꝫ ergo informatus
exemplo: compilationē a me prius collectam in isto li
bello ad meam ⁊ aliorꝫ vtilitatē emendaui ⁊ augmen
taui: ponendo certas materias sub determinatis lite
ris ſm ordinem alphabeti: per ꝓpria capitula distin
guendo. Et quia frequenter contingit mittere de vna
litera ⁊ de vno capitulo ad aliud ꝓpť similitudinē ma
terie de qua agiť in loco de quo agitur ⁊ mittiť: quotať
litera ⁊ capitulū ad qđ mittiť et numerus in margine
signatus sub quo qđ queriť inuenieť. ¶ In hoc etiam
opusculo nō videtur vanum dicta ⁊ exempla inserere
de diuersis facultatibꝫ. Quia sicut dicit Petrꝰ blesen
sis in quadam epistola. Nunqꝫ inquit frater verbis Petrꝰ ble
vim faciam de qua facultate sumanť: dūmodo edifi sensis.
cent ad salutem. Nam nec de herbis queriť in qua ter
ra vel cuiꝰ hortulani cura vel cultura adoleuerint dū
modo vim habeant sanatiuā. Nam de fabularū gen
tilium moralitate forma quādoqꝫ eruditionis elicitur
et phas est etiā ab hoste doceri ⁊ ditare hebreos de spo
lijs egyptiorꝫ: sepius tamē per exempla ponunť acce
pta de moribus hominū: q̄ꝫ de animalibꝰ vel de alijs
rebus ignotis: vtpote hominibꝫ quibus loquendū et
predicandū est magis nota et credibilioris persuasio
nis: per notiora enī debet ignotorꝫ scientia acquiri: fre
quentius etiam exempla sunt applicata contra vicia
particularia: quia generalia minus mouent ⁊ volant
tm̄ ad aures: quēadmodū amici generales qui tm̄ reci
piuntur ad aulam: singularia vo volant ad cor sicut
amici speciales qui recipiunť ad cameram. De hoc re
gratiať Ruth. j. Inueni inquit grām in oculis tuis:
et locutus es ad cor ancille tue. Multi loquuntur: sed
non ad cor: quia nō deuotione: sed verborꝫ compositi
one ⁊ philosophie ostensiōe aures demulcent audito
rum cōtra doctrinā Augustini li. de cathezizandis ru Augusti.
dibus. Maxime inquit est vtile nosse ita esse ꝓponen
das verbis sententias: vt preponiť animus corpori: et
ita male debēt meliores q̄ꝫ disertiores inuenire sermo
nes: sicut malle dicunť prudentiores q̄ꝫ fortiores habe
re amicos. ¶ Est aliud etiam aduertendū q͛ frequēter
in hoc tractatu adducunť gentiles et eorū opera in te
stimoniū veritat. s. Et si querať in doctrine christiane
fidei quid nobis de his que foris sunt. Respōdet bea
tus Gregorius in moralibꝫ libro. j. ca. vj. ad cōfutan Grego.
dam impudentiā nostrā: gentibus homo Job ad exē
plum deduciť: vt quia obedire homo legi sub lege po
situs despicit: eius saltem comparatione euigilet: qui
sine lege legaliter vixit. Erranti igitur homini data est
lex: erranti vo sub lege adduciť testimoniū illorꝫ qui
extra legem sunt: vt quia conditi conditionis nostre
ordinem seruare nolumus: p̄ceptis admonemur. Et
quia precepta ꝯtempsimus: exemplis cōfunderemur.
Sic ergo homo sine lege ad medium deduciť: vt eorū
qui sub lege sunt prauitas confundať: ⁊ ex actione se
cularium actio confundať religionis: dum illi viuen
do custodiunt: q̄ ipsi ꝓmittendo cōtemnunt. ¶ Huic
etiam ꝓposito accidit q͛ dei virtus et sapientia non so
lum iumitas: verū etiam ciconiam: miluū ⁊ irundi
nem cōtra incredulos tempus suum nō agnoscentes: Job. 12. b
in testimoniū criminis inuitauit: necnō ⁊ Job iumen
ta precepit interrogare: vt ratonē habentibus et non
vtentibus sint in exemplū. ¶ Ex diuersis ergo multa
collegendo in vnum nō sine magno labore: naturam Seneca
sequor apū. Unde Seneca epistola. lxxxvij. apes in
quit imitari debemus que ita vagaň et flores ad mel
faciendū carpunt: deinde quicquid attulerint dispo
nunt: ac per fauos degerūt. Ita debemus quecūqꝫ ex

et.R.j.20.
Itē qui sunt peiores ꝛ stultiores mercatores mundi q̄ carius emunt infernū q̄ celum. M.xj.106.et.M.xiiij.8.optime:et.J.vj.4.et.B.iiij.13.
Quis est stultior paterfamilias.X.j.25.
Et qui sunt magis ceci qui non vident pericula precedentium. M.xj.112.
Due questiones cuiusdam imperatoris ad sex philosophos.T.iiij.18.
Utrū pe⁹ sit hic malū dn̄m vel ballinū vel vicinum.
Et q̄re chris⁹ scripsit in terra.S.j.3. (D.x.13.
Item questio regis ad quinq̄ filios.X.j.22.
Item septē questiones ꝛ solutiones earū.X.j.23.
Itē multe questiones ꝛ remissio ad solutiōes.X.j.27
Ra ¶ Ratio deberet reprimere cogitatiōes. C.x.24.
Itē est hois bonū p̄ qd̄ oia aialia excedit.D.j.1.
Itē deberet arte custodire sensus. G.vj.4.
Item qd̄ est ꝯtra rōnem:est ꝯtra naturā hois.D.j.2.
Quere: libertas.
¶ Rapina dure iudicabitur in iudicio.E.iij.30.ꝛ.R.j.24.
Cōtra capiētes ꝛ nō soluētes de one patricij. F.viij.1.
Tales deuorāt plebē sicut panē.F.viij.4.et.R.j.10.
Sunt caput nimis grossum ꝛ mōstruosum.F.viij.6.
Sūt peiores furib⁹.F.viij.J.vj.7.et.R.j.14.15.23.
Quō habēt fuscinulā tridentē; ꝛ quō p̄ ꝯsensum maioꝝ patrie:patriam talliant.R.j.1.
Et q̄ sup̄fluitas est causa rapine. R.j.1.et.9.et.19.
Sunt mali vicini ꝛ debitores: inimici creditoꝝ potēs.
Itē assimilant̄ leoni ꝛ aquile. R.j.6. (tiū. R.j.2.
Et sunt eis dissimiles in alijs ꝯditiōib⁹.R.j.7.
Item sunt lupis siles ꝛ dissimiles.R.j.8.9.
Et lacio per bonos versus. R.j.10.
Et demoni p̄mo raptori q̄ rape voluit diuinitatē. R.
Pe⁹ docēt seip̄os q̄ canes ꝛ falcones.S.j.12. (j.11.
Itē raptores corā deo sunt ꝓditores. R.j.13.
Istud viciū est maxime in regibus.R.j.14.
Item peiores sunt oīb⁹ bestijs que cece sunt nitiores.R.j.18.
Contra dicētes q̄ oīa sunt principis.R.j.19. et.20. per legem.
Iustificāt se sicut ille q̄ accepit chlamydē aureā.R.j.22.
Respōsio pirate ad Alexandrū. R.j.23.
Quomodo a christo quem cum membris deuorāt p̄secutiunt̄. R.j.25.
Cum quali sarcina in morte apparebunt ꝛ de ponte cadent. R.j.26.
Stultos ꝛ damnandos heredes post se derelinquunt. R.j.27.
Q̄r aliquotiēs hic depaup̄ant̄ ꝛ alibi sp̄. R.j.28.
Quomodo minātur et nocent viris ecclesiasticis. R.j.29.
Itē habēt specula penarū suarū. R.j.31.32.33.
Q̄r sup̄bia est causa rapine : vide in tabula de sup̄bia.
Quere:acq̄sitio:furtū:tyrāni:magistratus: potentes.
Re ¶ Recidiui causa est voluntatis indifferentia.B.xvj.8.et.O.v.18.
Tales nō p̄ficiūt bene peregrinationē suā. A.xix.9.
Sunt similes testudini. A.xxv.26.
Quō diabolus ꝓcurat recidiuū.C.v.28.et.R.ij.3.
Item assimilant̄ naufragis. C.vj.7.
Itē sūt stultiores aliq̄b⁹ brutis.C.vj.61.ꝛ.R.ij.7.
Et similes ouibus. R.ij.4.
Et non habent cor. C.xiiij.26.27.
Tales dimittunt arma sua in bello. C.xvij.27.et.O.v.22.per legem.
Quibus assimilant̄.C.xvij.30.
Que sit causa recidiui: ꝛ q̄b⁹ reb⁹ assilant̄. E.vj.33.
Q̄r tales sunt falsi.E. vj.39.
Assimilant̄ iudeis.L.ij.2.et.P.ij.37.
Qui nolunt recidiuare longius fugiant ab occasione peccatoꝝ.J.viij.42.et.P.vij.22.47.
Recidiuātes puniunt̄ sicut niniuite. O.v.xxij.et.P.vij.26.
Item non totaliter deposuerunt maliciā. P. vij.4. et O.vj. 32.33.
Nec habēt fundamētū stabile. O.vj. 34.ꝛ.P.ix.9.
Itē sunt stulti: q̄r redeūt ad carcerē. P.ij.44.
Itē assimilant̄ abiurātib⁹ terrā regis. P.ij.47.
Et sustinētib⁹ ictus ꝛ comedētib⁹ cepas. P.vij.26.
Q̄r multi credunt̄ recidiuare: qui non recidiuant. R.ij.1.per legem.
Aut sunt instabiles:aut in ꝯfessiōe mentiunt̄. R.ij.2.
Itē sunt sicut putrida vestis q̄ nullā retinet suturam.
Et sicut fuligo. R.ij.5. (R.ij.5.
Et sicut illi q̄ treugā faciūt: ꝛ sicut Absalon. R.ij.6.
Itē sūt stultiores in his q̄ ptinēt ad aiam. R.ij.8.
Et sunt magis ingrati q̄ bruta. R.ij.9.
Hoꝝ periculum patet exemplo ossium iterū fractorū et iterum delinquentiū ꝛ infirmantiū. R.ij.10.
Et exēplo miraculi ꝛ redeuntis ad domū accensam. R.ij.11.
Et dimittētis viā regiā post ire abiurationē. R.ij.12.
Contra hec pericula cogita in quo periculo ꝛ verecundia fuisti. R.ij.13.
Itē valent cōtra hec frequens cōfessio auditus verbi dei:elemosyna:ieiunium. R.ij.14.
Item recidiuātes bibunt ꝓprium vomitū. R.vj.15.
Et fugiunt de bello ꝛ puniunt̄ a deo. T.iij.6.
Deus non audit recidiuantes in tribulatione positos T.v.25.
Ad recidiuātes tribulatio redit sicut p̄z in tabula tribu-
Itē ambulant in circuitu. D.iij.4.et.10. (latione.
Quere:incōstantia;ingratitudo:penitētia:p̄seuerātia.
¶ Reddere debem⁹ deo multa. R.iij.1.et.X.j.15.
Et meliora.S. xiij.2.
Propter magnam mercedem. R.iij.6.
Que tamen multi male reddunt. R. iij.2.
Item multa deberemus reddere nobisipsis. R. iij.3.
Et proximis. R.iij.4.
Que multi male reddunt. R.iij.5.et.S.xiij.2.
Quere:debita.
¶ Reges male tenēt regulas suas. R.iiij.1.et.2.et.12.
Si vult bene regnare oportet q̄ prius regat seipsum ꝛ familiam. R.iiij.5.
Q̄r deberēt studere in lege diuīa. R. iiij.1.et.6.et.S.
Quia hoc esset valde vtile. R.iiij.7. (iiij.12.
Q̄r nō debent esse vindicatiui. R.iiij.8.
Terre que non habēt regem natiuum multa bella sustinent. R.iiij.11.
Q̄r ꝓpter regum iniusticias regna ꝛ ciuitates destruūtur. R.iiij.12.
Rex male viuens nō debet vocari rex. R.iiij.13.
Et perdit dominiū. R.iiij.14.per legem.
Reges debēt tenere leges ꝛ eis subesse.X.j.9.p̄ legem
Quere:correctio:p̄ncipes:regimē:rapia:debita:tyrāni
¶ Regimē amoris meli⁹ est q̄ timorē. B.ij.55.ꝛ.56
Quas virtutes alioꝝ rectores hīe debēt. R.xij.3.
Item necesse est q̄ habeant rectitudinem cordis: oris et operis. S. iiij.4.
Triplex est regimen: monasticum:iconomicū: politicum. R.iiij. v.

Dum apciores & nõ ppinquiores ponebant in regimi
ne bene fuit. R.iiij.10.
Mali rectores sunt sicut malus stomachus & radix et
pictura. R. iiij.11.
Quere: correctio: custodire.
¶ Religiosi indiscrete dãtes bona religiõis errãt. A.
In volẽtibus intrare religionẽ requirit intẽ (xij.21.
tio bona. A.xij.50.et. R.v.5.et. V.viij.51.
Contra p̃sidentes & magistratus religiosoꝝ. A.xxiiij.
12.15.et. C.xvj.6.cum sequentibus.
Cõtra p̃sidẽtes & mgr̃atꝰ religiosoꝝ. R.v.49.et.51.
Qz tales sunt paries per quẽ edera ascen (et.59.
dit. A.xxv.28.et.29.
Quare mlti deberẽt intrare religionẽ. B.ij.21.et. R.
Religiosi q̇ nolunt cum alijs labora (v.xxi.iij.
re sunt canes rurales. B.ij.33.34.et. R.v.19.
Religionẽ nihil potest destruere nisi peccatũ. C.iiij.
viij. cum sequentibus.
Boni religiosi plus p̃sunt reipublice q̃ manu labo
rantes. C.iiij.14.15.
Religio est q̃si ciuitas ꝓpter septẽ rõnes. C.iiij.21.
Item religio est mutata sicut tunicaũ. C.iiij.22.
Religiosi sunt sicut arbor a via remota. C.xiij.2.
Qz est ad religionis laudem q̄ multi de ea apostatant
D.vj.34.et. I.x.15.
Proprietarij religionis qui vsibus ꝓprijs addũt sunt
Iudas. E.iij.38.
Cõtra possessionarios qui abundanter recipiũt poten
tes mũ. H.v.8.cum sequentibus.
Cõtra occupãtes se i negocijs secl'aribꝫ. X.j.17.p legẽ.
Causa quare vexant & depauperant. H.v.11.12.et. R.
v.22.38.63.
Cõtra allegantes paupertatẽ. H.v.15.
Contra retrahẽtes elemosynas: & q̄ ꝓpter hoc depau
perantur. E.iij.41.
Contra proprietarios de monacho cum tribus flore
nis. E.vj.16.
Et cuiusdã alterius. L.v.43.et. V.viij.48.
Pro collatiõe habẽda in receptõe ad bñficia religiõis
Cõtra religiosos habitu tm̃. I.ij.1. (f.vij.p totũ.
Voluntas religiosi nõ debet esse alia a voluntate su
perioris. I.ij.6.et. E.v.45.
Cõtra impedientes volẽtes pegrinari ad gẽtes. I.ij.13.
Religiosi volũtarij frequẽter conant absoluere supe
riores suos. I.iiij.3.cum sequentibus.
Qz melius fuit religiosis qñ minꝰ sollicitabant de ter
Et in forma. P.iij.24.et. R.v.52. (renis. P.iij.9.
Et in specialitatibꝫ & delicijs querẽdis. R. v.39.
Et in colore vestium et curiositate. P.iij.25.et. R.v.
Et q̄ sint cause destructionis illoꝝ. P.iij. (39.66.
27.cum sequentibus.
Et etiã cã q̃re nõ sunt in antiq̃ honore. P.iij.30.et. R.
Sup quibus sunt plangendi. P.iij.32. (v.56.
Qz mundicia maxime requirit in eis. R. v.3.
Vnde dicit religio: & quare vino compat. R. v.4.
Periculũ retrahentiũ quẽcũq; ab ingressu religionis.
R.v.vij. p leges.et. R.v.34. et.36. (8.et.14.
Q, non est in hoc casu nec parẽtibꝫ obediendũ. R.v.
In iuuentute est ad religionẽ veniẽdũ. R.v.9.10.
Qz nouicij in religione plus tentant: & quomodo cu
stodiuntur. R.v.xij. cum sequentibus.
Qz religiosi sunt voluntarie pauperes cõmunitatẽ p̃
ponentes. R.v.15. per legem.
Item debent continere non solum a factis: sed etiam a
Sed heu. R.v.39. (loquela & aspectu. R.v.16.
Quõ debent esse patientes. R.v.17.18.

Quale est spũale claustrũ religiosoꝝ. R.v.20.et.29.
Religio cõparat horto propter tres rationes. R.v.
xxij.cum sequentibus.
Dũ habuerũt irriguũ sustẽtationis. R.v.22.23.
Securius viuitur in religione q̃ in seculo. R.v.16.
24.37.bene.
Qui in religione non fructificant profunde ardebunt
in igne. R.v.24.
Itẽ custodiunt a vagacitate corpis p p̃latũ: q̇ a spũali
bus peccatis eos custodire nõ põt. R.v.25.26.
De talium periculo. R.v.65.
Item quõ in horto religionis bene custodito crescunt
omnes virtutes. R. v.27.
Qz religiosi multũ tenent deũ laudare. E.v.28.
Religio quanto paupior tanto corã deo p̃ciosior. R.
Q, pax est necessaria intẽ eos. R.v.30.31. (v.29.
Contrariũ faciẽtes collidunt in vtero mr̃is. R.v.32.
De religione ad seculuꝫ redeuntes quibus rebus assi
milantur. R.v.33.
Contra iudicantes religionem malam ꝓpter aliquos
malos: quere supra iudicium humanũ.
Qualiter deus semp prouidet religiosis in se cõfiden
tibus: quere supra prouidentia.
Boni religiosi sunt magni meriti. R.v.46.
Quomõ ꝓphete vident religiones diuersas p̃uidisse.
R.v.47.48.
Error & vanitas quorundã exponentium & expositoꝝ
ad studium. R.v.50.
Et quorundã excedentiũ in ocio et crapula. R.v.51.
Et in festis inceptoꝝ seu magistrorum. R.v.53.
Et que mala ex illis proueniunt. R.v.54.
Et quomodo errores illos defendunt. R.v.55.
Quomodo ꝓpter predicta cõuentus obligantur & res
impignorantur. R.v.57.
Et ꝓpter cõtributores: & equoꝝ ascẽsores. R.v.58.
Itẽ religiosi negligẽtes in portu submergunt. P.v.30.
Quomodo maiores sunt inferioribus nimis onerosi.
R.v.59.contra legem.
Qz illa que eis dantur circa negocia cõmunia expen
di deberent. R.v.60. per legem.
Excellẽs fuit quõdaꝫ statꝰ aliquorũ religiosoꝝ. R.
Et q̃liter est nũc mutatus. R.v.62. (v.61.
Qz ꝓpter hoc nũc multas miserias sustinẽt: quia filie
suffocauit matrem. R. v.63.
Periculũ dimittẽtiũ habitũ quacũq; de cã. R.v.64.
Quõ diuersi diuersimode se excusant i pctis. R.v.65
Periculum curiosoꝝ et superboꝝ. R.v.66.
Bonꝰ religiosus assimilat soli: et malus lune. R.v.
67.68.
Q, apostatis religiosoꝝ credere nõ deberent. R.v.68.
Bona differentia religiosoꝝ. S.xiij.7.
Error & piculũ excedẽtiũ in eq̃tatura. V.iij.11.p legẽ.
Item religio est vẽter ceti in quo saluatur Ionas. V.
viij.43.
Tria sũt fundamẽta cuiuscũq; religiõis. V.viij.47.
Hospitalitas firmat religionem ad deum et mundũ.
Et q̄ subtractio elemosynarũ est cau (V.viij.50.
sa destructionis illorum: ibidem.
Mõstruosi sunt in principio feruẽtes tm̃. V.viij.51.
Religiosi sunt quasi arbores hortorum. V.viij.55.
Et iõ vel sũt alijs meliores vl' peiores. V.viij.55.56
Laborantes circa predicationes et confessiones maio
rem habebunt mercedem. V.vij.2.
Quia maximam dant elemosynam. V.xj.5.
Quere: clerici: ambitio: votum: inconstantia: elemosy
na: hospitalitas: moniales: paupertas.

¶ Remittere debemus delinquentib9. D.x. per totū.
Aliter cum offendente ad infernum imus. D.x.13.
Puri corde piius diabolum ɔfitendo expellant ⁊ tūc remittent. D.x.12.
Periculum non remittentium. V.v.14.
Quere: dimittere.
¶ Reprobi multū ɔsunt electis. H.j.8. cū sequētib9.
Et fugiunt societatē bonoꝝ. S.x.13.
Quere: peccator: mali christiani.
¶ Restitutio necessaria est ad salutē. A.xij.37.
Augustin9 optime ꝓbat ꝙ deberet fieri. A.xij.47.
Contra restituentes post mortem. A.27.45. bene. et C.v.15. et. R.vj.7.12.18.
Q2 nō dimittit̄ peccatū: nisi restituat̄ ablatū. C.vj.4.
Multi diuites alienis restitutis essent pauperes. M.vj.18.
Domini spoliantes ministros iniustos non restituūt M.viij.38.
Cogitatio mortꝭ deberet facere restituere. M.xj.100.
Sine restitutione nō agitur penitētia. P.vij.2.4.5.
Deficientes in hoc sunt quasi aurum alchimie. P.vij.73. et. R.vj.8.
Ad restitutionē quemlibet compellere deberet timor: amor et ratio. R.vj.1.2.
Qui tenentur ad restitutionem. R.vj.3. per versus. Jussio consilium ⁊c.
Itē nota ꝙ fiscus tenet̄ ad restitutionē ⁊ solutionē debitoꝝ illius cuius bona cōfiscant̄: ibidē per legem.
Q2 debet fieri statim. R.vj.4.
Q2 confessor dilationem non concedat: sed restitutio precedat absolutionem. R.vj.5.
Q2 non sufficit conditionata voluntas spoliati et remittendo. R.vj.6.
Quomodo quasi omnes differunt vsq3 ad mortem: et periculum illoꝝ. R.vj.7.
Cogitatio difficultatis deberet oēs retrahere a spoliatione fame et rerum. R.vj.8.
Timor paupertatis nullum retrahere deberet a restitutione. R.vj.9.
Nec timor inopie filioꝝ vꝭ propinquoꝝ. R.vj.10.11.
Sed heu tenacitas et ꝓdigalitas ⁊ defectus fidei restitutionem impediunt. R.vj.13.
Nō restituētes sunt oīb9 furibus et infirmis stultiores. R.vj.14.
Tales ante mortē cadūt in multa mala et ī desperatio-
Et post mortē suspēdit̄. V.vj.17. (nē. R.vj.16.
Nec ɔfidat de restitutiōe faciēda p9 mortē. R.vj.18.
Item nō cessat tribulatio ante restitutionē. T.v.25.
Q2 oēs tenent̄ restituere ad quorū manus male acquisitum peruenit. V.xij.25.
Quere: penitentia: satisfactio.
Resurrectio mortuoꝝ ꝓbat̄ per dei iusticiā. F.iiij.21.
Humiles et hic conculcati tm̄ resurgent ad gloriam. J.xj.13.
Resurrectiōis possibilitas ostēdit̄ exēplis in natura.
Et exēplis ī arte ⁊ miraculis. R.vij.3. (R.vij.1.3.
Eiusdem resurrectionis necessitas et certitudo ostēdit̄ ex dei bonitate. R.vij.4.
Et auctoritatibus sacre scripture. R.vij.5.
Et per christi resurrectionem. R.vij.6.7.
Q2 milites custodientes sepulchrū non probant contrarium. R.vij.7.
Q2 resurrectio christi est causa nostre resurrectionis. R.vij.8.9.
Et exemplar: quia sicut ipse die tertia: ita nos actu tertio penitentie resurgimus. R.vij.10.
Et veraciter et velociter et integraliter et perseueranter. P.vij.11.
Corpora resurgentia ad gloriam habebunt dotem claritatis ⁊ agilitatis. R.vij.12.
Et impassibilitatis et subtilitatis. R.vij.13.
Et corpora damnatoꝝ habebunt cōditiones contrarias. R.vij.15.
¶ Sacerdotes in sacra scriptura vocant̄ dij ⁊ angeli. Sa
Et reges. S.j.2. (S.j.1.
Inter quos tamen multi sunt insufficientes: et causa quare. C.v.18.19.
Talium periculum. C.xviij.4. cum sequentibus.
Q2 requirunt decimas plus q̄ animas. D.ij.12.
Q2 multi illoꝝ damnent̄. L.vij.18.
Q2 multas mulieres seducunt. L.vij.4.9.
Quō seruiant deo in mensa. M.viij.6.
Malos sacerdotes conducentes peccant. M.x.4.
Contra illos qui post mortem tm̄ induunt̄ vestibus sacris. O.vj.75. et. 76.
Tales faciūt ɔtra nominis sui interp̄tationē. S.j.3.
Et cōtra vestimentoꝝ significationē. S.j.5.
Et sunt ingrati deo ⁊ ecclie ipsos honorātib9. S.j.6.
Et decipiunt illos de quibus viuunt: vel quibus celebrant. S.j.4.
Et immundi inter illos sunt pessimi inter omnes homines. S.j.7.
Quam scientiam habere tenent̄: et qō studium est eis necessarium. S.j.8.
Sacerdotes christianoꝝ assimilant̄ sacerdotib9 iudeorum. S.j.9.
Q, ditiores missas dicunt pauciores. S.j.10.
Penam habebunt in inferno alijs maiorem. S.j.11.
Quia ad supremū gradum male veniunt: et peius in eo viuunt. S.j.12.
Et qui multos sup̄ se cespitare et cadere faciūt. S.j.13.
Quere: clerici: cum concordantijs suis. Item scandalum: cōmunio.
¶ Sacramenta quare sunt abscondita sub rebus visibilibus. A.v.1.
Quere: baptismus: eucharistia: fides.
¶ Sacra scriptura deum videre facit. S.iiij.3.
Quare est obscura et difficilis. A.v.1. et. S.iiij.9.
Et quare comparatur lapidi. S.iiij.7.
Quomodo habet quatuor sensus. s. historialē: moralem. ⁊c. S.iiij.14.
Qualiter quidam illam vertunt in venenum. S.iiij.17. per Gregorium.
Pauciores habet auditores. S.iiij.4.
Quere: sapientia: studium: scientia.
¶ Saluari nullus potest nisi in vno de tribus statib9. R.iiij.9.
Quia nisi bene se habeat in minori: nō ponet̄ in maio
Quere: predestinatio: velle. (ri. S.j.2.
¶ Sancti sustinent hic aduersitates. A.xviij.3.
Item sunt nobis ostensi tanq̄ exemplaria. E.vij.7. ⁊ F.iij.12.
Per quas vias et virtutes sancti peruenerunt ad celū F.iij.2.
Q, oēs possent eos sequi: ⁊ ꝙ nolentes esse socij belli ⁊c. F.iij.v.
Plures sūt sanctoꝝ laudatores q̄ imitatores. F.iij.v.
Q, sancti non sunt amici inimici dei. F.iij.7.
Quare sancti viri fecerunt plura miracula in primitiua ecclesia. F.iij.34.
Vtile est ꝙ quilibet aliquē sanctū specialiter diligat. F.vij.8. et. T.v.26.

Sancti diuersimode deo placuerũt. G.ij.8.9.
Item fuerunt quasi infirma pars mundi per quã de⁹ accepit fortem. J.iij.4.
In canonizatione sanctorũ: prius fiat inquisitio de vita. M.xj.53.
Quales coronas tria genera sanctorũ habent: et quare. S.ij.1.
Et ideo ponunt in maiori statu: qui bene se habuerunt in minori. S.ij.2.
Quare facile est nunc ad celum venire per viam a sanctis tritam. S.ij.3.
Item sancti sunt ossa ecclesie a deo dealbata. S.ij.6.
Qui nunc loca sanctorum tenent: sunt imagines putride. S.ij.7.
Fuerunt huc missi ad ducendum nos per diuersas vias. Quas necesse est sequi. V.iij.7. (V.iij.6.
Aliter erunt testes contra nolentes in iudicio. V.viij.19.
Quere: aduersitas: cum concordantijs suis.
Item obedientia: patientia etc.
¶ Sanitas spũalis et corporalis similitudo inuenitur in septem signis. S.ij.9.
Quere: infirmitas.
¶ Sapientia falsa mundi legibus abutitur. A.xj.
Et etiam nomine sapientie. S.iij.16.
Quomodo mũdi sapiẽtes leges lacerant. A.xij.38.
Tales sunt stelle erratice. A.xiij.4.
Alios custodiunt sicut accipiter perdices. A.xiiij.6.
Tenentur facere elemosynã de sapiẽtia sua. A.xiiij.7.
Sunt armati diaboli et sagittarij. A.xiiij.8.
Et latrones. A.xiiij.12.
Et quasi prosenete. A.xiiij.13.
Et peiores heretici. A.iiij.16.
Et similes asinis. A.xiiij.17.
Et simijs. A.xiiij.19.
Et demonibus tentantibus. A.xiiij.14.
Item sunt focarij inferni trahentes se mutuo in ignem. A.xiiij.26.
Melius esset quod reputarentur insipientes. A.xiiij.38.
Contemnũt veram sapientiam. A.xxvj.32.
Quare turpissime decipiuntur: quia deum non preponunt. F.xiij.27.28.
Quomodo primo concipiunt: et postea pariant. L.j.2.
Quomodo finit in stulticia. M.xj.146.et.S.iij.18.
Ergo totum precedens debet esse stulticia. M.xiij.20. et. V.iiij.13.
Quare est apparens et non existens. S.iij.1.
Reputant veram sapientiam: stulticiam. S.iij.2.
Et causa patet. S.iij.4. per Crisostomũ.
Bone differẽtie inter verã sapientiã et falsam. S.iij.3.
Et inter veros sapientes et falsos. S.iij.13.
Falsi sapiẽtes finaliter capiuntur sicut aquila illa. S.iij.15
Et sicut vulpes et quidam alius. S.iij.16.
Item differentie bone finium predicatorũ et predictorũ. S.iij.17.18.
Quare sunt magis periculosi homines mundi falsi sapiẽtes. S.iij.13.
Tales assimilantur auibus de nocte: et tribus vualentibus. S.iij.18.
Itẽ verã sapiam miscẽt cũ falsitatibus. S.iij.15.et.17.
Quere: aduocatio: falsitas: lex.
¶ Sapientia vera acquiritur humilitate. N.vj.17.18. et. S.iij.9.
Et custodibus. S.iij.10.
Quare veri sapientes sunt diuitibus preponẽdi. S.iij.11.
Quare tales sunt humiles. S.iij.12.
Quare multa bona ex radice sapiẽtie producũt. S.iij.4.
Quare optima sapiẽtia est quod quis cognoscat seipm. S.iij.5
Meliores clerici nõ sunt sapientiores. S.iij.6.
Quare vera sapientia est multum appetenda: et hoc multis exemplis ostenditur. S.iiij.11.12.
Et tñ secundum hanc vix aliquis vult viuere. X.j.xxiiij.
Quere: scientia: studium: sacra scriptura.
Satisfactio plenaria est litera acquitantie penitentis. C.vj.21.
Satisfactionem voluntariam extorquentes vulpi assimilantur. P.vij.30.
Quere: contritio: confessio: penitentia: restitutio.
¶ Scãdali timore a licitis retrahitur. F.ij.8.et. N.iiij.17 Sc
Mala vita fidelium scandalizat infideles. F.iiij.39.et N.iiij.16.
Quare nõ licet mihi facere de meo quod volo in aliorum scandalum. J.vj.27.
Quere: cõuersatio: fama: damnum: exemplum.
¶ Scientia vera cõsistit in tribus. S.iiij.5.
Itẽ acquiritur paupertate et doctrina precedentiũ. S.iiij.8.
Quare melius habetur in corde quam in libro. S.iiij.10.
Itẽ acquiritur et fundatur super munditiã. M.xij.12.
Item quantã scientiã quilibet tenetur habere. N.ij.4. per legem.
Quere: sapiẽtia vera: studiũ: sacra scriptura: ignorantia.
¶ Senes mali sũt stultissimi. G.ij.20.et. M.xj.7.huius. Se
Sunt sicut aues antique qui moriuntur antequam domesticentur. J.viij.7.
Mors venit ad illos curialius. M.xj.4.
Ergo preparent se. S.v.j.
Et cum minori pena moriuntur. M.xj.8.
Multas habent corporis miserias. S.v.1.et.3.
Boni crescente etate efficiuntur meliores. S.v.2.
Et tales sunt honorandi. S.v.3.
Malorum senũ perditores ingratitudo et duricia. S.v.4
Talium periculum patet. S.v.5.
Et ingratitudo. S.xiij.2.
Et quia periculosius errãt in sero quam in mane. S.v.6.
Sunt sicut oleum antiquum. S.x.6.
Quere: ab infantia: consuetudo: iuuentus.
¶ Sensus sunt diligenter custodiendi. C.xviij.2. et S.vj.1.3.
Quia aliter musce cor maculãt et fures intrãt. L.v.26
Et fumus nocet. L.v.27.
Qui bñ custodiũt sensus: sũt sanctiores dei. M.viij.3.
Nec sufficit quod custodiant vnum sensum nisi custodiant omnes. S.vj.1.
Sensibus ad illicita clausis deus cor intrat. S.vj.6.
Clausura et custodia sensuum est signum quod deus est in anima. S.vj.7.
Non est dolendum de perditione sensus quo quis solet peccare. S.vj.8.
Quere: audire: loqui: videre.
¶ Sepultura sacri loci non prodest malis. E.ix.7.
Quere: mors.
Sequi. S.vij. per totum.
Quare multitudinẽ errantẽ nõ est sequendũ. S.vij.16.
Quere: accedere: ambulare.
¶ Seruire deberemus deo sicut vellemus quod alij seruirent nobis. F.iij.21.23.et. S.viij.6.
Et deberent facere quod subditi seruirent deo sicut eis. F.iij.24.
Sed hem seruiunt libentius diabolo quam deo. A.xiij. cum sequentibus.
Quare deus iuste vendicat seruitiũ nostrũ. xxiij.14.
Deo seruire debemus corde et ore etc. S.viij.1.2.
Quia sumus serui eius originarij et emptitij et productiui. S.viij.3. per legem.

Et ascripticij. S.viij.4.
Exemplum serviendi deo habemus in omni natura et arte. S.viij.5.
Multi quanto plura recipiunt a deo: tanto plus serviunt diabolo. S.viij.8.
Et serviant omnes deo sicut serviunt dominis presentibus. S.viij.10.
Et mundus caro demonia: male serviunt servis suis. S.viij.16.cum sequentibus.
Item habent plura tedia quam servi dei. G.j.16.
Nec habent pacem. P.iiij.9.10.
¶ Et tamen plures serviunt eis quam deo et diligentius. S.viij.20.
Et largius et promptius et patientius et hilarius et ferventius. S.viij.21.
Quere: administratio: mundus: caro: demonia.
¶ Servus anime est peior quam corporis. G.ij.35.36.37.
Et peccatum est causa servitutis. M.viij.11.
Quod servus diaboli efficitur liber. G.ij.9. per legem. et S.xiij.arti.ij.
Si ¶ Signa exteriora ostendunt quales sumus interius A.xxiij.8.10.15.et.A.xxiiij.16.et.S.xiij.22.
Quere: conversatio: loquela: visus.
¶ Simonia regnat nimis. O.vj.9.et.S.viij.9.
Tales assimilantur illi sacerdoti. O.vj.17.
De templo dei eijcientur. P.xiij.56.et.M.vj.2. per exemplum bonum.
Multis modis committitur. S.ix.1.
Et quod vendere ius patronatus est simonia: ibidem per legem.
Et simonia committitur tribus modis etc. S.ix.2.
Et tales sunt peiores quam iudas. S.ix.3.
Et saracenis qui ecclesiam Thome fecerunt stabulum equorum: et similes aviculae que nidum suum fedaverat. S.ix.6.
Quod deum multipliciter offendunt. S.ix.7.
Deus de eis duras capiet vindictas: sicut fecit de aliis S.ix.8.9.
Quod simonia est nutrix usure. V.xij.29.
Quere: clerici ecclesiastici: ordo: patroni: prelatio: sacerdotium.
So ¶ Societas mala est malis conformari. A.xv.26.
Societas bona multum prodest. A.xix.9.et.C.xiij.5.et 6.et.P.ij.28.
Societas malorum est periculosa. A.xix.10.et.21.14.24.25.28.et.J.iiij.1.et.E.ix.6.7.
Item malorum societas est frangenda. A.xxj.31.et.S.x.7.11.
Malus socius plus nocet quam diabolus. B.ij.16.
Est sicut serpens in paradiso. C.ij.2.
Qui non abhorret malorum societatem est spiritualiter mortuus C.vj.6.et.S.x.14.
Et in plura peccata cadit. C.vj.11.
Difficile est quod quis diu bonus in malorum societate sit. C.
Et talis est multum laudabilis. C.xiij.4. (xiij.1.2.
Malorum societas est fugienda exemplo Thobie. C.xviij.1.
Item socius malus est ovis morbida et canis furiosus. D.vj.10.
Quomodo diabolus per malam societatem bonos decipit. J.j.11.
Item societas malorum vertitur in maximum odium. J.xj.17.
Ratione bone societatis gloria datur et conservatur. S.x.11.
Quilibet est probandus antequam ad societatem admittatur
Malus socius est sicut chorda lupi in cithara. S.x.5.
Socius malus citius facit alium malum quam econverso S.x.7.
Boni temporaliter affliguntur propter societatem malorum. S.x.9.
Quere: amicitia: amor: fraternitas.
¶ Somnia multos decipiunt. S.xj.6.
Non sunt a nobis interpretanda: sed divine providentie derelinquenda. S.xj.7.
Quere sortilegium.
¶ Sortilegij species sunt a diabolo invente: qui necromanticorum incantationibus non artatur. S.xj.1.
Et observatio dierum egyptiacorum et denorum in circumcisione domini et matrimonij: nisi crescente luna sit prohibita. S.xj.2. per legem.
Sortilegi sunt medici diaboli. S.xj.2.
Et quibus error et cupiditas carminatricum. S.xj.3.
Item decipiuntur aliqui nominibus ignotis portatis circa collum et vocibus autem: sicut ille fatuus. S.xij.14.et.S.xj.4.
Et obviationibus et serenis et constellationibus. S.xj.5.
Et talia quandoque habent effectum propter malam credulitatem. S.xj.7.in fine.
Contra illos qui dicunt se aliquando esse cum populo alterius seculi. S.xj.8.
Et quod illi cum quibus sic sunt: sunt demones. S.xj.9.10.et causa.
Quare deus permittit demones tantam habere potestatem. S.xj.11.
Et miscent mala cum eis: et quod verba sortilegorum non habent virtutem. S.xj.12.
Et quod non operantur quamcumque sanitatem: sanctitate. S.xj.13.
Contra credentes eis. S.xj.13.
Stultitia et periculum et pena tam sortilegorum quam eis credentium. S.xj.14.15.
Quere: credere: somnia.
¶ Spes debet poni in operibus proprijs cum operibus christi. F.iiij.41. Spe
Et talis spes omnia lucratur: et quasi ancora cor tenet. S.xij.1.
Spes bona evenit ex bonis operibus et tribulatione pro iusticia. S.xij.2.
Et talis spes facit omnes labores leves. S.xij.3.
Et vitam nostram perficit. S.xij.4.
Ad hec habendam tria nos movere deberent. S.xij.5.
Male viventes non habent magnam spem in morte. S.xij.7.
Ideo vellent hic semper vivere: quia non habent spem future glorie. S.xij.8.
Quere: desperatio: predestinatio: presumptio.
¶ Spiritussanctus datur ad custodiam castri spiritualis. B.ij.9. Spi
Quomodo septem dona eius eradicantur per luxuriam L.vij.arti.vj.
Item qualiter expugnatur per septem dona spiritus maligni. P.v.2.
Ergo ante eius receptionem et penthecosten est confitendum. A.ij.j.
Et est consolator non bonis consolationes illicitas. S.xiij.1.
Et legitimator volentibus legitimari. S.xiij.arti.2.
Et facit nos quantum in eo est amare deum ferventer.
Et loqui sapienter. S.xiij.11.15. (S.xiij.10.
Et reverenter et veraciter et meritum talis et periculum contrarij. S.xiij.12.
Item dat nobis scire et posse benefacere: et requirit nostrum velle. S.xiij.12.
Et replet omnes dispositos: et quare. S.xiij.14.
In quibus speciebus fuit ostensus: et quare in specie columbe. S.xiij.16.
Et quare in specie nubis et flatus. S.xiij.17.
Et quare in similitudine ignis. S.xiij.18.
Et quare in specie linguarum. S.xiij.19.
Venit ad humilem mundum et charitativum. S.xiij.20.
Pauci habent proprietatem spiritussancti. T.iiij.13.

Stu ¶ Studentes in vanis sunt vani. S.iij.6.
Itē est ↄgruū matrimoniū int̄ sciētiā ꝛ virtutes. S.iij.8.
Item studentiū diuerse intentiones: ꝛ ꝙ scientie min⁹ vtiles cum maiori labore acquirunt̄. S.iij.1.
Qua intentione debent in alijs scientijs: ꝑter diuinā studere. S.iiij.13.
Quanta sit vtilitas sic studentium patet. P.iiij.3. et T.j.31.
Aliter vō studentes assilant̄ cadēti in puteū. S.iij.4.
Et tales multis exemplis ꝛ rationib⁹ ꝛ auctoritatibus reprehenduntur. S.iiij.15.16.17.
Item assimulant̄ Absalon. P.v.5.
Et multiplicit̄ peccāt: ꝛ alios scandalizāt. S.iiij.20.
Et ideo finaliter damnabunt̄. G.iij.19.
Quō male se excusant. S.iiij.21.
Quere: sapientia vera: scientia.
Su ¶ Subditi depauperant̄ primo: ꝛ postea dn̄i. P.iij.28.
Quere: dominatio.
¶ Superbi sunt spice. A.j.6.
Contra superbiā armoꝝ bellantiū. A.xxiiij.2.
Superbi assimulant̄ pauoni. A.xxv.32.
Et ascendunt cum simone mago. A.xxv.33.
Contra superbientes de parentela sunt sicut filius regis ꝛ paupercule. B.iij.16.
Et sunt geminum casus. S.xiiij.11.24.
Supbus detrahēdo incendit templū dei. D.iiij.3.
Superbia est vermis diuitiarū. D.xj.7.
Contra dicentes ꝙ possunt vti rebus suis vt volunt. E.vij.21.et.S.xiiij.16.
Superbia est causa quare superiores spoliant inferiores. F.viij.12.14.et.S.xiiij.19.
Hic multos spoliat. G.ij.14.
Et est subtilior q̄ꝫ insensibilis radix oīm maloꝝ. G.ij.27.
Supbus a nullo diligit̄. H.vj.21.
Et sicut locus alt⁹ q̄ mltas sustinet tēpestates. H.vj.23.24.
Et sicut quercus alta. H.vj.25.
Superbia mater est inuidie. J.vj.1.
Superbi priuant̄ regno celesti. L.v.30.
Et non habent hic pacem. P.iiij.11.
Et sunt serui mundi. S.viij.15.
Supbia habet folia lata: que sunt signū sterilitat̄. S.xiiij.1.
Et habet ornamēta signū interioris vilitat̄. S.xiiij.2.
Item supbia est speciale signū filioꝝ diaboli: sicut humilitas filioꝝ dei. S.xiiij.3.
Itē supbi sūt sic faba in vesica: ꝛ sic corp⁹ rotūdū: ꝛ sic lignū aridū in alto suspēsum: ꝛ sic fum⁹. S.xiiij.4.
Et sicut aues nobiles: ꝛ sicut fimus. S.xiiij.5.
Itē supbia est monstrū de virtute natum. S.xiiij.6.
Supbi plura expēdūt circa ocl'os pascēdos. S.xiiij.7
Assimulant̄ Alexādro in trib⁹ ↄditionib⁹. S.xiiij.8.
Et illi fact⁹ est asinus dū fieri voluit auis. S.xiiij.19.
Et demonibus. S.xiiij.10.
Et sunt peiores oībus peccatoribus: q̄ nec loco nec tempori parcunt. S.xiiij.13.
Dum maiora cupiunt vtrūq; perdunt. S.xiiij.14.
Finaliter deridunt̄ sicut dextrari⁹ ab asino. S.xiiij.15.
Ex superbia oritur ira et inuidia. S.xiiij.16.
A celo excludent̄ ꝛ a societate humili: exemplo corui. S.xiiij.17.
Supbia ꝑcedit: et alia soror scꝫ ↄfusio seqt̄. S.xiiij.18.
Puluis nature nr̄e in alto dispergit̄. S.xiiij.20.
Cogitatio de quo inquit sumus et erimus deberet superbiam nostram extinguere. S.xiiij.20.21.22.23. cum sequentibus: et. T.j.18.
Item superbi nimis ingrati deo sunt. S.xiiij.26.
Quō de⁹ ↄfundit supbos miserrimis reb⁹. S.xiiij.27.
Quere: humilitas: incōstantia: ambitio: nouitas.
¶ Supiores sunt q̄si vestis pluuialis. S.xiiij.22.
Deberent ostēdere maiorē decorē spiritualē. D.xij.1.
Se habēt ad inferiores sicut planete ad terrā. D.xij.35.
Et sicut sol. O.vj.2.et.54.et.66.
Et sicut statue sup muros ciuitatis obsesse. D.xij.36.
Et sicut duces exercitus qui totum cōfundunt: nisi sit in eis maior virtus. E.ij.7.
Ergo requirit̄ in eis maior scientia ꝛ virt⁹. J.ix.1.
Et ꝙ sic obediant deo ꝙ inferiores obediētes faciant. O.j.2.
Vel aliter et specialiter scandalosi multos opprimunt J.xiij.30.
Et permittunt̄ esse mali propter defectum subditorū. P.xiij.58.59.
Sunt oculi alioꝝ et quare. V.iiij.2.
Et caput. V.vj.3.7.
Quere: inobedientia: obedientia: magistratus: clerici: subditi: principes: reges.
Ta ¶ Taberne sunt nundine diaboli in quibus oībus capit teloneum. E.j.3.4.
Quere: ebrietas.
Te ¶ Tentantes alios ad petā sunt larua diaboli. A.xv.14.et.C.xv.3.
Diabolus tentat ex parte debiliori. A.xxiiij.4.et.B.ij.7.et.T.j.6.
Quō ↄtra illam tentatus se defendat. A.xxiiij.9.
Item modus tentationis demonū. A.xxvj.10.
Diabolus loquit̄ in illis: sicut in serpente primis parētibus. A.xxvj.27.
Audientes tales stultiores sunt brutis. A.xxvj.40.
Tentantes sunt sicut ludentes corā lepore. C.vj.63.
Assimulant̄ falsis hominibus. F.j.15.
Et canibus eiusdem coloris: per quos diabolus pugnat. F.j.18.
Diabolus primo tentat de minoribus ꝙ capiant gallinas. F.viij.8.
Sic et mundus tentat. F.viij.9.
Tentantes assimilantur mulieri male seruienti ceco. G.2.29.31.
Et decipiunt sicut illi. G.v.3.4.9.
Et sunt incendiarij temploꝝ dei. L.vij.20.
Et retia diaboli. L.vij.21.
Et aucupes ꝛ pelliparij. L.vij.22.
Et deo multum displicent. S.x.8.
Nō potuerūt rōnabilit̄ respōdere corā deo. G.iiij.8.
Ergo dānabunt̄. H.ij.11.ꝑ.legē.et.T.j.16.per legē.
Quia perdens aīam: pro illa perdet̄. M.xj.29.
Et ipsi perdunt multas. S.viij.13.
Q, sic dānandi sunt: licet propositū suū non habeant H.iij.13.per legē.et.T.j.16.sed ꝙ per legem.et.O.vij.7.per Hieronymū.
Qualiter tentati respondeant per exemplum bone mulieris. L.vij.44.
Et quō se custodiant. R.v.12.
Qꝫ in principio est resistendum. C.x.23.
Et cum magna diligentia. B.ij.vj.
Et cum nuncio orationis. L.vij.45.et.T.j.29.
Quia cum tali accessu ad deum in celum multum illuminant. A.xxv.6.
Quilibet posset sic semꝑ resistere si vellet. L.vij.30.
Ergo deberet ꝓpter magnam resistentiā mercedē. A.xxij.1.et.T.j.21.
Cōtra illos q̄ exponūt se tentatiōib⁹ gratis. M.x.20.
Quō mūdus caro demones nos tentat. T.j.1.
Et quare deus hoc permittit. T.v.58.
Diabolus tentat sanos presumptione. A.xxj.8.

Infirmos desperatione. D.ij.5.
Et q̄ diligenter hoc facit. T.j.3.
Que sunt in ludo taxillor̄ cum quibus diabolus mul-tos decipit. T.j.4.
Et tentat de vicijs ad que magis inclinant̄. T.j.5.
Boni plus tentant̄: et demones plus gaudent de illis victis. T.j.8.9.
Vincūt q̄ volūt: et tales diabolū ꝯfundunt. T.j.10.
Quare deus ꝑmittit malos et damnatos nos tentari. T.j.11.et.5.40.8.cum sequentibus.
Et quare bonos vt humilient̄ et ꝑficiant̄. T.j.12.
Et q̄ ꝑmittit illos plus tentari q̄s scit velle fortiꝰ resi-(stere. T.j.13.
Vt laudē maiorē acq̄rāt. T.j.14.
Et portum quietis plus optent. T.j.15.
Differētia tentatiōis dei: hois et diaboli. T.j.16.
Qui in tentatione deum nō deserit ab ipso custoditur. T.j.14.19.
Et omnes tentationes sunt vincende cogitatione cruc̄ et promissi in baptismo. T.j.24.
Et recordatione finium omniū peccator̄. T.j.25.
Et mortis memoria et pene sequentis. T.j.26.
Et confessiōe: et rigida responsione diaboli. T.j.26.
Et membris eius. T.j.28.
Et diligenti occupatione. T.j.31.
Vincere hostes dū sunt fortes est virtuosum. V.vj.2.
Quere: caro: diabolus: mulier: mūdus: ornatꝰ: dānū.
¶ Testes falsi in causa matrimoniali excōmunicant̄. A.xiiij.22.
Et debent testificari tm̄ de hoc q̄d apprehendunt ali-quo sensu. I.ix.27.
Testis est triplex: supior: inferior: exterior. T.ij.1.
Multe sunt cause et origines falsi testimonij. T.ij.2.
Fidelis testis conditiones: et q̄ tenet̄ testificari non re-quisitus. T.ij.3.
Testiū examinatio: et falsor̄ testiū collusio. T.ij.4.
Periculum talium. T.ij.5. per exemplum bonum.
Contra faciētes falsum testificari. T.ij.6.
Testiū tria sunt genera: et testimonior̄: et q̄ falsus te-stis tenet̄ ad restitutionem. V.viij.xv.
Quales testes nouū testamentū habuit. X.j.8.9.
Quere: iuramentū: falsitas: infidelitas.
Ti ¶ Timoris multe sunt cause in peccatore. L.v.3.cum sequentibus: et. T.iij.5.7.
Dantes se vel sua deo timore: assimilant̄ ponenti can-delam. A.xx.19.
Quō poteris scire vtrū timore vel amore hoc feceris. A.xx.13.
Et multi plus timent alia q̄ deū. A.xxviij.38.
Timor malus est q̄ retrahit hoiem a bono. L.vj.50.
Et q̄ timore veritatē deserit: assimilat̄ pilato. I.ix.5.
Mali deberēt multum timere dei iudiciū. I.xj.14. et T.iij.5.cum sequentibus.
Timor hūanꝰ et mūdanꝰ ipediunt iusticiā. I.xiij.26.
Cōtra tales est exēplū Susāne. I.xiij.27.et. T.iij.6.
Et tales sunt sicut equus vmbratilis: et timor̄ distin-ctio. T.iij.1.
Itē timor expellit petrū et custodit ne intret. T.iij.2.
Et est multū vtilis oībus hominibus. T.iij.3.4.
Timore et amore deꝰ nitit̄ nos ad se trahere. T.iij.8.
Tyrāni faciūt aliud miraculū q̄ fecit christꝰ. B.ij.24
Qualiter viris ecclesiasticis nocent et periculum illor̄ B.ij.44.46. cum sequentibus.
Sunt crudeliores leonibus et vrsis. D.vj.18.19.
Et spoliatoribus italie. E.iij.5.
Maiorem habent letaniam maledictionū. E.iij.vj.
Plures spoliant q̄ vestiant. E.iij.22.
Iudicium generale erit eis durissimū. F.viij.10. cum sequentibus.
Vna manu elemosynas dant: et alia bursam dei scin-(dunt. F.viij.15.
Cum ministris suis assimulantur bestijs circa cadauera. M.viij.18.
Pena illor̄ ostendit̄. R.j.cum sequentibus.
Comedūt de argento et soluūt lingua ꝑ cibo. T.v.17.
Quere: magistratꝰ: principes: reges: debita: reddere; superbia: auaricia: raptores.
Tot ¶ Torneamenta: Quere: ludus etc.
Tri ¶ Tribulatio ostendit quales sumus. A.xviij.5.
Quare deus sinit saluādos tribulari. A.j.2.et. T.j.12. cum sequentibus: et. A.xxj.13.
Et nolentes venire per dulcedinē tribulat. A.xiij.1.2. et. T.iij.8.
Item auget amorem dei. A.xx.21.22.
Mali multū tribulant̄ et peccare nō cessant. L.viij.14
Prodest malus esse in tribulationibus. L.xviij.15.
Cōtra ingratos post tribulationē. L.xviij.30.et. T.v. (27.28.30.
Tales sunt sicut larus. F.j.17.
Boni tribulant̄ interdū ꝓpter malos. L.xviij.34.et T.v.5.
Iuste tribulamur: et si causam ignoremus. D.j.1.2.et T.v.61.62.
Tribulamur: q̄ nō reddimꝰ deo q̄d debemꝰ. D.iij.2.
Deus nos tribulat sicut maritus adulterā. D.ix.26. et. G.j.23.et. T.v.58.
Multe sunt tribulationes iustor̄ sicut multi ictus ar-boris fructuose. D.xj.17.
Tribulant̄ multi: q̄ elemosynas nō dāt. E.iij.39.
Item tribulatio est signum diuini amoris. G.j.2. et 23.et. G.iij.13.
Ficte se humiliantes in tribulatione assimilant̄ vulpi. (G.iiij.15.
Et serpenti. G.iiij.21.
Quare deus flagellat amicos ꝑ inimicos. A.xxj.13.et T.v.34.cū sequētibus: et.64.cū sequentibus.
Tribulamur q̄ nō tenemꝰ mādata dei. M.ij.9.
Peccatores impediunt orantes ꝓ cessatione tribulati-onis. O.v.25.cum sequentibus.
Item qui nō corrigunt̄ anteq̄ tribulant̄ assimilantur illi stulto. S.vij.4. et. T.v.24. (v.15.
Deus nos flagellat: q̄ nō seruimꝰ ei. S.viij.7.et. T.
Et vt humilientur sicut imperator capiens ciuitatem. S.xiiij.23.et. T.v.36.
Quare deus sinit malos flagellari. T.j.11.
Deus conatur nos ad se trahere beneficijs et tribula-tione. T.iij.8.
Peccata sunt origo tribulationū et nō planete. T.v.1. cum tribus sequentibus.
Qua ratione deus punit innocentes et bruta ꝓ nocen-tibus. T.v.6.cum sequentibus.
Quare mali in hoc seculo minus tribulantur q̄ boni. T.v.9. cum sequentibus.
Boni affligunt̄ hic: mali alibi. T.v.10.et.22.per bo-num exemplum.
Ergo boni possunt sperare, et mali timere. T.v.11.
Quia mali hic remunerant̄. T.v.12.13.et.37.
Possumus facere tribulationes et vindictas cessare. T.v.arti.iiij.
Quilibet alteri causam imponit tribulatōis. T.v.20.
Illi qui tribulationes causant minus curāt illas ces-sare. T.v.21.
Correctis malis ꝑ bonos tribulatio cessat. T.v.22.
Deus nō audit in tribulatione qui nō audierunt ipsum in ꝓsperitate. T.v.26.
Ad recidiuantes tribulatio redit. T.v.30.31.

Q; pauci boni nõ possunt tribulatiões impedire. T. v.32.33.
Item tribulamur hic vt aliam patriam quietis quere mus. T.v.38.39.40.ꝗ.ij.
Itẽ tribulatio pctõres castigat: ⁊ ad deũ reducit. T. v.40.41.
Et infirmos sanat. T.v.42.
Et curuos rectificat: ⁊ rectos in rectitudine custodit. T.v.44.
Et rebellantes ad pacem reuocat tripli. T.v.45.
Et venenũ effundere: ⁊ seipsos cognoscere facit. T.v.46.
Et a peccatoꝝ putredine custodit. T.v.47.
Quare tribulant̃ hic finaliter damnandi. T.j.11.et.5. 48.cum sequentibus.
Tribulatione boni meliores: ⁊ mali efficiunt̃ peiores T.v.51.
Finis vtriusq; partis. T.v.71.
Tribulatio plurimorũ grauior est q̃ siccitati. T.v.52.
Deus nulli statui hominũ parcit. T.v.53.
Qui hic non corrigunt̃ his tribulant̃. T.v.54.
Et iuste: qr sunt duriores niniuitis. T.v.55.
Habentes pedem certum in deo non deijciunt̃ tribu latione. V.v.56.57.et.65.
Quare plures tribulationes sunt nunc q̃ ante christi incarnationem. T.v.60.
Mali tribulant̃ exterius et interius. T.v.67.
Itẽ tribulatio est dei nũciꝰ: p quã nos vocat. V.ix.10.
Tribulamur: quia sumus inobedientes dei vocatiõi. V.ix.21.22.per legem.
Abstinentia et penitentia valet contra tribulationes. A.iiij.7.
Nota q̄ pestes ⁊ fames rẽ. ꝯtingũt ꝓpter petã. I.xiij. 9.Itẽ nota. M.xi.55.Itẽ. P.vij.ar.iiij.⁊.P.vij.26
Quere: aduersitas: flagellũ: infirmitas: ꝑsecutio: vin dicta.
¶ Trinitas dicit̃ q̃tuor modis. T.iiij.1.
Fides trinitatis est scutũ nr̃m. F.iiij.31.et.T.iiij.15.
Q; est intelligibile ex parte rei q̄ deus est eternꝰ ⁊ vnꝰ F.iiij.35.
Et hoc exemplis ostendit̃. T.iiij.3.7.
Et quomodo vna persona est ab alia. T.iiij.2.
Et hoc ab eterno. T.iiij.4.5.6.
Q; quelibet ꝑsona in diuinis sit deus. T.iiij.11.
Et hoc dicere nõ est ponere plures deos. T.iiij.6.
Q; infideles hoc cõcedere deberent. T.iiij.8.
Et realiter concedunt: licet ore negent. T.iiij.9.
Aliqui in aliquo assimilant̃ patri et filio: sed pauci spi ritui sancto. T.iiij.13.
Per que possumꝰ trinitati assimilari. T.iiij.14.
Q; hanc similitudinẽ omne peccatũ mortale destruit. T.iiij.16.
Quere: credere: fides: deus: spũssctũs: christus.
Va ¶ Vanitas nunc regnat in omĩ arte ⁊ ope. O.vij.20.
Item que christus sustinuit ad vtilitatẽ: alij sustinent: aut ostendunt ad vanitatem. P.ij.42.
Quere: nouitas: superbia.
Ve ¶ Velle dei est q̄ omẽs salui fiant quantũ in eo est: et ad hoc iuuat. S.xiij.10.13.et.T.v.48.50.
Dicentes cõtrarium deficiunt. T.v.59.
Sed oportet q̄ ad hoc iuuemus. T.iiij.12.per legem: et. V.x.5.
Quia voluntas dei in hoc est quasi cõditionalis si be ne vixerimus. V.x.6.7.per legem.
Et q̄ est in potestate nr̃a ꝯditionẽ implere. V.x.8.
Et in hoc dimittit voluntati nostre. H.j.16.
Ad quã voluntas diuina se habet quatuor modis vt bene agat. V.x.1.
Cui obediẽtes: nunq̃ mortalr̃ peccabimꝰ. V.x.3.
Nec vnq̃ murmurabimus de operibus dei. V.x.2.
¶ Velle nostrũ est ianitor anime. A.xxiij.13.
Nec aliquid nocet aie: nisi intret p ip̃am. L.x.56.
Ergo ab eius cõseruatione vel perditione totum de pendet. L.xuij.20.bene.
Ergo peccatum voluntatis rationabiliter a deo ꝓhi betur. P.viij.22.
Cu vtrum obedientes fuerimus: an nõ opera osten dunt. L.xiiij.23.et.V.x.11.
Et tamẽ voluntas quãdoq; p facto reputat̃ sine ope ribus. H.ij.13.per legem: et. T.j.16.ꝗ.sed quid.per legem: et. P.viij.9.et.22.et.V.x.9.
Item voluntas sine ratione replet infernum. V.x.10.
Talis claudicat et est tyrannus. V.x.11.12.
Quere: affectus: desideriũ: libertas: electio: appetitus.
¶ Vendere res viciosas est illicitum. A.xij.17.
Soluere falsam monetam. A.x.xij.56.
Et facere fraudem in colore numero: pondere vel mẽ sura. M.vj.8.
Et hic mẽsurã maiorẽ ⁊ minorẽ ꝯ oẽs leges. M.vj.9.
Item contra ementes vel vendentes in locis ⁊ tempo ribus interdictis. M.vj.17.
Contra non ostendentes emptori vicium rei venalis. M.vj.10.per legem.
Contra fingentes rem venalem esse meliorem q̃ sit: et cõtra vendẽtes pannos in locis obscuris. M.vj.15.
Quõ intelligit̃ q̄ licitũ est contrahentibus se inuicem decipere. M.vj.13.
Quõ verba fraudulenta vendentium debent interp̄ tari. V.ij.9.per legem.
Quomodo male se excusant. M.vj.11.
Quere: cupiditas: cum concordantijs suis.
Item emere: deceptio.
¶ Venari non est licitũ in forestis ⁊ alijs locis alienis T.ij.6.per legem.
Venatores ꝓsternunt blada pauperũ. L.vj.3.
Quere: canes: furtum.
¶ Verba dei q̃nq; effectu carent ꝓpter loquentem vel audientem. V.ij.2.et.P.xij.33.
Item illuminant ignorantes. V.ij.6.
Et liq̃facit: ⁊ mũdat ⁊ vitã dat gr̃e ⁊ glie. V.ij.7.
Et hz diuersuz effectũ in diuersis. V.ij.8.ꝗ.immo.
Periculũ cõtemnentiũ verba dei. V.ij.8.per legem.
Quõ v̄ba dubia debẽt interp̄tari. V.ij.9.p legem.
Quere: audire: docere: predicare.
Veritas in omni curia falsitatis iustas habet exceptio nes. A.xij.59.
Quõ veritas vicit oĩa i iudicio dei p ateꝗnt. A.xij.60.
Vix inuenit aduocatũ. A.xiiij.21.
Quõ ꝓsternitur. A.xiiij.28.et.V.j.12.
Item obuiat contra falsitatem: sicut olla lutea contra ereram. A.xiiij.38.
Veraces ꝓtemnunt̃ et falsi honorant̃ et lucrantur. A. xv.2.cum sequentibus.
Quale est periculũ illoꝝ q̃ in visitationibꝫ vel alijs ne gocijs nõ dicunt veritatem. A.xv.5.cum sequẽtibꝫ.
Melius est p veritate pati supplicium per exemplum bonum. A.xv.27.
Item veritas placet in fine. A.xv.29.
Veritates ꝓpter raritatẽ sunt in admiratiõe. F.j.7.
Veritatis distinctio. V.j.1.
Quõ est fortior rege vino ⁊ muliere. V.j.2.
Hõ sine veritate est sicut lr̃a sine sigillo. V.j.3.
Veritas nõ tacet ꝓpter timorẽ mortis. V.j.4.
Falsi fugiunt ⁊ persequenter veraces. V.j.5.
Sicut fugiũt aquã benedictã si vna gutta plus detur vltra voluntatem. V.j.6.et.16.

Veritas est res que cum maiore labore acquirit᷑ ⁊ mi-
nus appreciat᷑. V.j.6.§.dum.
Multe cause quare veritas perit. V.j.7.
Veritas ab omnibus desiderat᷑ et nullus contentat᷑ de
parte sua. X.j.23.
Dimittentes veritatem timore assimilant᷑ idolis. V.
j.8.et.V.viij.14.
Et mimo dicenti se esse cum diabolo: ⁊ stulto verbera-
to. V.j.9.
Qui propter veritatem sustinet assimilatur illi vaga-
bundo. V.j.12.
Et qualiter est de veritate ⁊ tribus socijs eius igne: aqua
et vento. V.j.14.
De q̄druplici v̄itate: scpti: cordis ⁊ opis. V.viij.12.
Quere: falsitas: timor.
¶ Vestis. M.iij.6.
Vi ¶ Viarum triplex datur distinctio. V.iij.s.
Via peccatorum est circularis retrograda et lubrica.
V.iij.4.
Bona differentia inter viā bonoꝝ ⁊ maloꝝ. V.iij.12.
Finis vtriusq; vie respiciēdus ē. V.iij.13.et.V.iiij.7
Quere: accedere: ambulare: virtus.
¶ Videre. Quomodo in celo vidēt omnia. A.xxv.17.
et.V.iiij.16.
Et illi clarius qui meliorem habent dispositionē vir-
tutum. G.j.13.
Et specialiter humilitatis. M.vj.17.et.V.iiij.12.
Ergo oia circa nos sint honesta. M.iij.1.cū seq̄ntibꝫ.
Quia visio illoꝝ deberet nos ab omni culpa retrahere.
L.vij.46.et.V.iiij.16.
Tria requiruntur in visione. V.viij.44.
Item si vis visionem illam habere: visum a mulieri-
bus auerte. M.iij.6.
Et etiam si vis caste viuere. L.vij.40.et.V.iiij.1.per
Gregorium.
Que sunt videnda: et que non videnda. V.iiij.1.et.5.
Pauci vident defectus ꝓprios. V.iiij.2.
Et causa patet. V.iiij.9.§.sed heu.
Que visum mentis impediunt. V.iiij.3.et.V.viij.
35.36.
Tria videnda sunt que faciunt formā quasi scutalem.
V.iiij.12.
Quere: cecitas: cogitatio: mulier.
¶ Vindicta iniuriam propriarum est contra naturā
rationalem. V.iiij.3.
Et quamcunq; aliam. V.v.3.
Quia talis cōsilium non sequitur. S.vij.1.
Nec falsos deos. V.v.6.
Et quia damnum suum duplicat. D.x.3. Imo multi-
plicat. V.v.2.et.8.
Et facit cōtra exempla antiquorum. J.viij.14.et.V.
v.7.
Et sepe ledit vnum pro alio. J.xiij.12.
Contra legem. V.v.9.
Et quia plus intēdunt lucrum q̄ iusticiam. J.xiij.19.
et.V.v.12.
Et quia plus ipsi deum offenderunt. V.v.2.
Et quia eodem iudicio sine misericordia iudicabunt᷑.
V.v.iiij.9.per legem vltimam.
Et quia est contra curialitatem et angelorum custodi-
am. V.v.5.
Et q̄ destruūt pōtē quo ad celū ire deberēt. V.v.10.
Et quia faciunt se similes isti stulto: et peiores demo-
nibus. V.v.11.
Et q̄ deum lictorem suum: facere vellent. V.v.12.
Et q̄ deꝰ vindictā capiet de eis. N.iiij.vj.et.V.v.1.
Ergo multum peccant quoscūq; ad vindictam ꝓuo-
cantes. J.viij.7.
Tales sunt venatores. J.viij.7.
Tales sūt venatores diaboli ⁊ incendiarij. J.viij.8.
De sic ꝓuocatis habes. P.v.13.
De volēnbꝫ oino vindicari ꝯtra ꝑdicta. D.x.16.
Quere: ira: odium: homicidium: tribulatio.
Vindicta ꝓ iniuriarum dei nullo modo est dissimu-
landa. D.xij.11.et.P.ij.33.39.et.40.per legem.
Et tamen pauci illam vindicant. M.iiij.18.et.V.
v.13.
Tales sunt ingrati filij. V.viij.24.
Quere: ingratitudo.
¶ Virtutes sunt meremiū domus anime. F.vj.2.
Et picture. V.viij.52.
Et castri dei. A.xxiij.12.
Et ducunt ad celum. G.j.31.32.et.G.ij.5.et.V.vij.
12.cum sequentibus.
Nec aliter illuc peruenit᷑ per exemplū de templo vir-
tutis et honoris. G.ij.6.
Ergo pauci illuc perueniunt. V.iij.8.et.V.iiij.6.et
V.ix.16.
Et quia vicia virtutes vocant᷑. F.j.29.et.V.vj.2.
Et virtutes vicia. F.j.31.
Et causa quare. F.j.30.
Talis assimilat᷑ mutanti nomen viri fidelis in nomen
latronis. F.j.32.
Item sunt vestimentum anime. M.iij.4.
Cuius vestimenti triplex est vtilitas: ante mortem: in
morte et post mortem. M.iij.6.
Et quia virtuosiores habebunt in celo gloriam maio-
rem. G.j.12.
Sed non vestiunt nisi humiles qui clarius vident ce-
lestia. M.vj.17.
Item sunt radices bonorum operum. S.iij.4.
Item sunt medicine per quas deus sanat infirmos.
S.ij.5.
Ergo bonum est de infortunio necessario virtutem fa-
cere. M.vj.4.et.P.iij.38.
Et fortiter stare in pugna viciorū et virtutum. P.v.
12.cum sequentibus.
Item quedam sunt theologice: quedam cardinales:
quedam intellectuales. V.vj.1.
Q̄ carens vna: caret omnibus. V.vj.1.
Quo tempore probatur vtrum quis sit virtuosus.
V.vj.2.
Ex virtutibus vicia ꝓducunt᷑. V.vj.2.§.causa ꝓ.
Quibꝫ hoibus virtutes sunt necessarie. V.vj.3.4.
Q̄ virtutes sunt in natura et ab vsu. V.vj.5.
Et dantur a deo spūaliter viuenti. V.vj.7.
Quere: fortitudo: iusticia: iniusticia.
¶ Visitationis forma et necessitas. A.xj.5.cum se-
quentibus.
Item visitatio dei est exemplar visitationis hominū.
V.viij.3.4.22.45.
Periculum non dicentium veritatem in visitatione.
A.xv.5.cum sequentibus.et.V.viij.13.23.38.53.
et.M.ij.3.bene.
Tales comedunt peccata populi. A.xv.22.et.A.xxj.
28.cum sequentibus.
Et sunt participes peccatorū que cōmittunt. T.xvj.
50.et.51.per legem.
Deus visitat quattuor genera hominū. V.viij.1.5.6.
In visitatione nulli est parcendū. V.viij.7.22.54.
Parcētes amicis sunt eis crudeles et ingrati. V.viij.
8.44.

Incipientium est a sanctuario dei. V.viij.10.20. per legem.
Item opus creationis ostendit formam visitationis. V.viij.20.et.21.
Utinam scirent sic illos ostendere: sicut sciunt eis detrahere. V.viij.28.
Visitatores sunt ãgeli: ꝛ decipiunt͂ sic ille. V.viij.30:
Nolentes visitare sunt inobedientes ꝓphete. V.viij.33.37.
Pena visitantiũ seu ministroꝝ aliquid in visitatione recipientium. V.viij.34. per legem.
Quis sit actus vocatoꝝ ad visitationẽ. O.viij.5.
Itẽ visitãtes sequant͂ exemplũ Danielis. V.viij.40.
Quomodo maloꝝ confederatio impedit visitationẽ. V.viij.42.
In visitatione religiosoꝝ. V.viij.43.47.33.et.55.
Qualiter culpe sunt ostendende: et peccatores secrete corrigendi: corripiendi: ꝛ ꝙ sigillum ꝯfessionis non debet esse vinculum iniquitatis. V.viij.45.
Quere: correctio: iudices.
¶ Vita nostra debet esse sancta ꝓpter deum: ꝛ honesta ꝓpter homines. R.v.1.et.V.viij.52.
Item vita bona est stabile fundamẽtũ boni nominis et fame. F.ij.1.
Non sufficit habere bonam vitam sine bona fama. F.ij.3.
Premium vite active equiparat͂: premio vite contemplatiue. L.j.6.
Tota vita nostra est sicut status noviciorum in religione M.ij.7.
Vita cõtemplativa est securior: sed activa fructuosior. V.vij.1.et.3.per legem.
Activa habet plura tedia ꝛ labores: et ideo maiorẽ habebit mercedẽ. V.vij.2.et.V.ix.19.et.O.iiij.8.
Boni viri ecclesiastici habẽt vtrãq; ꝑ legẽ. V.vij.3.
Item vtraq; est necessaria prelatis. V.vij.4.
Vite nostre brevitas deberet nos ab omnibus peccatis retrahere. V.vij.5.
Item vita nostra compatur vento ꝛ vapori. V.vij.6.
Item confidentes in longa vita decipiuntur sicut trahentes sortes. V.vij.7.
Tria bona remedia contra omnes miserias vite nostre V.vij.8.
Que producunt et conservant in nobis vitam bonam V.vij.9.11.
Que sunt signa bone vite. V.vij.10.
Vita talis multum impedit͂ per occupationes mundiales. V.vij.18.
Quere: conversatio: operatio.
Vita eterna acquirit͂ fide obedientia: et sacramẽtis ecclesie. V.vij.12.
Et penitẽtia ꝛ prudẽtia ꝛ perseverantia. V.vij.13.
Et concordia ꝛ elemosyna. V.vij.14.15.
Quere: gaudium: gloria.
Vo ¶ Vocat nos deus: primo dulciter: postea dure. A.xiij.1.2.et.T.iij.8.
Vocat ad bellum. V.ij.8.
Et ad promotionẽ. A.xxv.8.et.V.ix.9. Et hoc tripliciter. A.xxvj.33.per legem.et. V.ix.8.
Et multipliciter. A.xiij.29.et.T.v.48.
Et hoc tam per se ꝙ̃ per alios. G.j.33.
Ergo propter multas rationes debemus ei obedire. S.ij.4.
Et quia summe bonus est ad remunerandum venientes. V.ix.ij.
Et q̃ potẽs est ad puniendũ inobediẽtes. V.ix.1.
Ad hoc requiritur lumen fidei ꝛ custodia mandatoꝝ. V.ix.3.
Item deus vocat innocentes ad fidem ꝛ nocentes ad penitentiam. V.ix.4.
Inobedientes assimilantur illi qui nullo tpe anni voluit peregrinari. V.ix.5.
Item vocat deus per nuncios tribulationis. V.ix.10.
Ergo est veniẽdũ ad ipm̃: post ipm̃ ꝛ ꝑ ipm̃. V.ix.11.
Multi sunt vocati: pauci electi: per exemplũ in natura. V.ix.12.
Et ꝑ significationẽ in sacra scriptura. V.ix.13.
Et ꝑ exemplũ in arte scholariũ inter quos pauciores veniunt ad statum magisterij. V.ix.14.
Et per auctoritatem christi: et per cõiecturas operum V.ix.16.
Cause quare pauci veniunt sunt multe. V.ix.18.
Illoꝝ stulticia. V.ix.18.
Et iniusticia. V.ix.19.ꝑ legẽ ꝛ periculũ. V.ix.20.
Et pena tpalis et eterna. V.ix.21.22.per legem.
Reputant͂ ꝯtumaces qui apparent min⁹ bene instructi. V.ix.23.per legem.
Quere: electio: ingratitudo: predestinatio.
¶ Voto obligati habent statum securiorem. A.xxv.6.et.V.xj.3.9.
Quare est vovendum. B.ij.21.
Q, fractio voti est peior ꝙ̃ fractio iuramẽti. L.vij.14.
Pauci vota sua tenent. R.iij.2.
Et tamẽ omnino teneri deberet. V.xj.1.
Ergo multi sunt in periculo. V.xj.14.
Que vota episcopi possunt cõmutare. V.xj.2.
Q, melius est bona opera facere cum voto ꝙ̃ sine voto probatur exemplis. V.xj.3.
Et rationibus ꝛ auctoritate. V.xj.4.5.6.
Argumenta contra hec ꝛ responsiones. V.xj.7.cum sequentibus.
Ligantes se voto: sapienter faciũt. V.xj.9.
Itẽ debet statim impleri cum põt. V.xj.16. sed forte.
Item ꝙ vota illicita non sunt tenenda. V.xj.11.
Nec inhonesta: ꝛ sic vovẽtium periculũ. V.xj.12.
Cõtra vovẽtes faciliter ꝛ q̃si ex ꝯsuetudine. V.xj.13:
Quere: iuramentũ: religio: ordo.
¶ Usurarij: ꝛ demones sunt similes in aliquibus. D.ij.11.12.et.V.xij.18. Vsu
Et in aliquibus sunt peiores diabolo. V.xij.9.
Una manu elemosynas dant: et alia bursam dei scindunt. F.viij.15.
Spe usure mutuantes magis totũ perdunt. M.ix.2.et.V.xij.21.
Contra vẽdentes charius propter dilationẽ. V.viij.41.et.V.xij.13.
Tam illi ꝙ̃ heredes ꝛ successores damnant͂. R.vj.11.et. V.xij.21.25.
Quis non querunt panem suum sudore: sed mẽdacio. J.j.9.
Cõtra dicentes ꝙ placet partibus: ꝛ ideo non peccãt. N.j.21.et.V.xij.14.
Q, sunt diabolo inventi cum arte illoꝝ. V.xij.1.
Q, faciunt ꝯtra omnẽ legem: etiam civilem. V.xij.2.
Multiplicant͂ nunc plus solito sicut mala herba. V.xij.3.
Item assimilant͂ latronibus. V.xij.6.
Immo sunt illis peiores. V.xij.8.
Et etiã iudeis ꝛ Juda: ꝛ inferno ꝛ demõibus. V.xij.9.
Et sunt stultissimi mercatores: quia plus dant ꝑ mutuo ꝙ̃ ille cui mutuat͂. V.xij.10.
Item officium illoꝝ est vilius omni officio. V.xij.11.

Et finis peior: quia sicut non fa-
ciunt pro amore dei: ita nec de⁹
faciet ꝑ eis. V. xij. 12. et. 21. &
tertiū. et. xxij.
Cōtra illos qui realiter vendūt:
et tamen vsuram capiūt tanq̃
pro cōmodato. V. xij. 13.
Qz deus vsuras prohibuit pro
cōmodo mutuātis. V. xij. 16.
Contra non cōputantes fructus
rei obligate. V. xij. 15.
Cōtra palliantes vsuras sub cō-
tractu mercationis. V. xij. 17.
Et sub cōtractu locationis pecu-
niā vocātes bestiam. V. xij. 18.
Et sub specie dnoꝝ ꝛ damnoꝝ: ꝛ
sub defectu ꝓbatiōis: et sub co-
lore curialitatis. V. xij. 19.
Alij sub pacto legis cōmissorie.
V. xij. 20.
Frustra petit ꝑ eis requies eter-
na et lux. V. xij. 22.
Qz damnant per exemplum por-
tati ad terram per vsurarios: et
per exemplum alterius portati
per diabolum ad infernū. V.
xij. 23.
Et per duo alia exempla. V.. xij
24.
Item periculū permittentiū vsu
rarios in terris vel domibꝫ suis
V. xij. 27.
Et recipientiū ab eis redditū ob-
lationem vel domum ꝛ dantiū
vsurarum occasionem. V. xij.
28. 29. 30.
Vsura mater est simonie: ꝛ simo
nia nutrit vsure. V. xij. 29.
Quere: auaricia: cum omībꝫ con
cordantijs suis.
¶ Christus nos liberauit ad mo
dum Paulini ꝛ Zorobabel. A
xiij. 7. 8.
De maledicto legis. X. j. 11.
Item christus est deus et homo
per auctoritates. A. xiij. 5. et. F.
iiij. xvj. cum sequentibus.
A bonis recipitur exemplo Pe-
tri cluniacensis. A. xiij. 25.
Qz quilibet christum habeat do
minū vel sociū. E. iij. 8.
Omēs vellent esse socij deitatis ꝛ
non humanitatis. F. vij. 3.
Quare vocatur alpha et o. M.
iij. 22.
Quare scripsit in terra. S. j. 3.
Quomodo potuit simul esse i ce-
lo cum patre: ꝛ in terra cū ma-
tre. E. vj. 3.
Itē multa nobis attulit. X. j. 1.
Et multa nobis legauit. X. j. 4.
Que perdimus ꝓpter malam vi-
tam. X. j. 19. cum sequentibus.
Quare fecit nouū testm̄. X. j. 5.
Cuius testamēti necessitas patet
X. j. 6. per legem.
Multe ꝓphetie de cōceptiōe: na-
tiuitate: morte et resurrectione
christi. F. iiij. 19. 20.
Quere: ascensio: deus natiuitas:
passio: resurrectio: spūssctūs.
Christiani mali deū negant. X. j.
20. per legem.
Ergo multi portātes nomē chri-
stianoꝝ christiani non sunt. X.
j. 8.
Quibus melius esset q̃ christia-
ni non essent. C. xiij. 11. et. C.
xvij. 33.
Quia sunt magis ingrati deo q̃
iudei. F. iij. 15.
Et magis crudeles proximis. F.
iiij. 10.
Et simplr̄ peiores. D. iiij. 14.
Ergo durius in inferno punien-
tur. C. xvj. 15. et. D. j. 17. cum
sequentibꝫ. et. F. iiij. 39. 40.
Quere peccator: reprobus.
¶ Christiani boni septem condi-
tiones habēt, M. vij. 9.
Taliū opa que sunt. X. j. 18.
Tales multiplicem habent vtili
tatem. M. viij. 14.

¶ Incipit Tabula Vo-
calis eiusdem summe.

A

¶ Adamas. A. xiij. 14. et. A.
xviij. 8.
Aranea. I. vj. 8.
Aper. D. xij. 28.
Accedere. A. ix. per totum.
Accipiter. A. xiij. 6. et. O. vj. 31.
et. P. xij. 49. et. R. j. 35.
Apis. E. vij. 16. et. L. vj. 28. et
M. iij. 15. et. N. iij. 11. et. R.
iiij. 8. et. R. v. 30.
Aspis. A. xij. 45. et. I. vj. 6.
Asinus. A. xiij. 17. et. I. iiij. 4.
et. O. vj. 50. et. P. xij. 16. et. R.
v. 5. et. S. xxiiij. 15.
Abijcere. A. ij. per totum.
Abiectio. A. j. per totum.
Ab infantia. A. iij. per totum.
Abstinentia. A. iiij. per totum.
Accipere. A. x. per totum.
Adiuuare. M. xj. 138.
Aquila. N. iiij. 4.
Adorare. A. xvj. per totum.
Arbor. A. xviij. 3. et. O. vj. 30.
46. et. 9. et. B. viij. 27.
Abscondere. A. v. per totum.
Absolutio. A. vij. per totum.
Agnus. A. xij. 45.
Aqua. A. xxv. 10.
Aquila. A. xxv. 8. 29. 30. ꝛ. D.
vj. 30. et. O. vj. 4. et. P. ij. 13. et
R. j. 6. 7. et. S. iij. 15.
Arcus. A. xiij. viij. cum sequen
tib⁹. Et arca federis. N. j. 15.
Abusio. A. vj. per totum.
Accusare. A. xj. per totum.
Acquirere. A. xij. per totum.
Ambulare. A. xix. per totum.
Arūdo. N. vj. 25. et. I. ij. 8. 10.
Aurora. M. iij. 34.
Audire. M. xj. 13.
Argus. T. iij. 5.

B

¶ Basiliscus. A. xij. 45.
Bernack. E. vij. 3.
Bonum. T. v. 66.
Bubo. E. ij. 4. et. R. j. 32.
Bufo. I. viij. 7. et. V. xij. 5.
Bruchus. D. xij. 27.

C

¶ Cameleon.
Camelus. A. xxviij. 11.
Caminus. P. iij. 31.
Canis. A. xxvj. 32. et. A. xxvij.
5. et. 12. cum sequentib⁹. et. 17.
et. E. iij. 36. et. D. vj. 10. et. F. j.
18. et. F. v. 19. et. I. vj. 11. et. I.
ix. 22. et. I. x. 9. et. I. xiij. 35. et
M. xiij. 2. et. M. xiij. 19. et. O.
iij. 1.
Castor. M. xiij. 4.
Cancer. O. vj. 55.
Cauta. P. xiij. 36.
Casus. S. xiij. 10. 11. ꝛc.
Cignus. I. vij. 4.
Cicada. D. xj. 11.
Columba. T. j. 31.
Coluber. A. xxv. 31.
Itē de corpe diaboli. S. viij. 12.
Cornix. A. xxv. 33. et. D. vj. 30.
Cornus. G. ij. 15. et. I. xiij. 36. ꝛ
S. xiij. 17.
Contritio. C. v. per totum.
Compassio. C. xij. per totum.
Cognoscere. M. xj. 86. cū sequē
tibus.
Columna. O. vj. 45.
Columba. S. xiij. 16.
Corripere. V. viij. 27.
Cuculus. D. vj. 17. et. S. ix. 6. ꝛ
S. xj. 4.
Custos siue custodia siue custo-
dire. C. viij. per totum. et. V.
viij. 53.
Crux. P. ij. 43. cū sequētibus.
Curare. V. viij. 25.

D

¶ Draco. A. xij. 46.
Dentes. D. vj. 6.
Deus. S. viij. 1. 2.
Descendere. V. viij. 30. et. 55.
Dormire. M. xj. 31.
Duodecim. M. iij. 26. et. N.
iiij. 2.

E

Exaltare. P. ij. 15.
Edera. A. xxv. 27.
Eclipsis. I. vj. 3.
Eruca. D. xij. 22.
Equitas. E. iiij. per totum.
Equus. M. xiij. 19.

F
¶ Fugus. A.xxv.23.
Frater. M.xi. arti.21.
Fructus. S.iij.4.
Fraxinus. N.iiij.2.
Falco. P.xij.13.
Facere. V.viij.vij.
Finis. G.v.8. et. J.v.1. et. M.xi.89. et.105.
Fornica. D.xi.11.
Flos egredit. M.xi.74. et. M.xij.16.
Funiculus. R.v.17.
G
¶ Garrulus. D.vj.13.
Gladius. D.vj.16.
Gallina. P.iij.13.
Grues. O.vj.4. et. P.xiij.48.
¶ Hericius. A.xxvj.20. et. V.viij.41.
J
¶ Jdris. M.xij.1. et. R.j.36.
Jgnis. S.xiij.18.
Introire. P.ij.41.
Infirmus. V.viij.25.
Judicium. M.xi.16.35.51.98.
Justus. M.xi.53.
Judicare. V.viij.20.
L
¶ Lachryme. M.xij.v.
Lex. A.xij.38. cum sequentibus et. D.vj.18. et. D.xij.7. et. E.viij.25.
Leo. A.xij.46. et. F.viij. et. N.iiij.8. et. P.viij.24. et. P.xij.16.27. et. P.xiij.36. et. R.j.6.7.
Leo. R.j.35. et. R.v.5.
Leena. D.xij.21. et. P.ix.13.
Lepus. O.vij.17.
Liberare. Liberatus. M.xi.53.134. cum sequentibus.
Linx. M.xiiij.4.
Lilium. M.xij.9.
Lignum. P.ij. arti.iiij. et.iiij.iij.
Locusta. A.xv.12. et. D.xij.22.
Loqui. V.viij.12.
Lugere. Luctus. M.vj.1. cum sequentibus.
Luna. J.vj.3. et. A.xix.4. et. A.xx.18. et. S.iij.13. et. R.v.67.
Lupus. A.xij.45. et. A.xv.17. et. A.xxvj.28. et. D.xij.26. et E.viij.25. et. F.j.18.41. et. J.vj.10.29. et. J.vij.9. et. M.viij.32. et. M.xiiij.3. et. O.v.19. et. O.vj.13.15.33. et. O.v.1.17. et. P.iiij.15. et. P.xiij.35. et. R.j.8.9.
M
¶ Manus. M.xi.129. cũ sequẽtibus. et. O.vj.3. et. J.iij.8.9.
Malum. T.v.66.
Memorari. M.xi. arti.17.
Memento. M.j.105.
Miles marinus. A.xij.44.
Milvus. A.xxv.25. et. P.ix.4. et. P.xij.27. et. P.xiij.49.
Misereri. M.xi.124.
Moneta. M.vj.12.
Musca. D.vj.34.
Mustela. A.xij.50.
Mutare. O.vj.30.
Mus. P.vij.74. et.13.37. et T.iij.5.
N
¶ Noctiluca. J.vij.5.
Novissima. M.xi. arti. xvij. et specialiter. M.xi.105. cum sequentibus.
Noctua. V.iiij.10.
Nubes. P.ij.4. et. S.xiij.18. et P.xij.2.
O
¶ Os oris. L.v.16.18.24.27. et O.vj.3.
Operarius. O.iiij. per totum.
Ostendere. O.viij. per totum.
Oleum. P.iiij.11.
Omnis. V.viij.7.
Ordo. V.viij.7.
Ovis. P.iiij.20. P.viij.18.
Ortus. R.v.22. et. V.viij.30.55.
P
¶ Pavo. M.xiij.1. et. S.xiiij.17. et. A.xxv.32.
Pardus. D.xij.25.
Parvulus. M.xij.15.
Perdix. E.vij.16. et. A.xiiij.6.
Perdere. N.j.10.
Propinare. A.xiij.18. cum sequẽtibus.
Perbibere. V.viij.15.
Peccare. V.viij.27.
Philomena. N.iiij.1.
Piscis. R.vj.12.
Plorare. M.xi.84.
Port⁹. M.xiiij.2. et. A.xxvij.11.
Polus. M.iij.5.
Pulchritudo. M.xi.151.
Q
¶ Quercus. N.vj.25.
R
¶ Rana. L.v.10. et. P.xiij.37.
Ramus. P.ij.43.
Radius. G.iiij.4.
Regulus avium. A.xxv.30.
Recte. V.viij.20.
Redimere. P.ij.14.
Rosa. M.xij.7.
Rota. M.xiij.3. cũ sequẽtibus.
Rubigo. D.xij.28.
S
¶ Saphirus. O.vj.4.53. et. E.vj.31.
Sanguis christi. P.ij.41.
Sagitta. D.vj.16.
Salamandra. A.xxvij.60.
Sanctitas. S.ij.1. cũ sequẽtibus.
Sanitas. S.ij.5.
Stella. O.vj.2.23. et. A.xiiij.4.
et. L.vij.1.
Sequi. P.ij.44.
Septem. L.vij.3.
Serpens. A.ij.2. et. J.vj.8.17. et. T.v.46.
Simia. O.vj.64. et. E.vij.13. et A.xiiij.19. et. A.xv.2. et. J.vij.4.6. et. S.xiiij.5.
Ciconia. P.xiij.18. et. A.xvij.1.
Signum. J.xi.21.
Sirena. A.xv.12. et. C.j.14. et G.ij.17. et. J.vj.10.
Somnus. M.11.30.
Sol. O.vj.2. et. J.vj.3. et. G.iiij. R.v.67.
Scorpio. T.v.42.
Strutio. J.vij.4.
Scrutari. viij.38.
T
¶ Templũ. O.vj.8. et. V.viij.44.47.
Testudo. P.ix.4. et. A.xxv.26.29.
Testimoniũ & testes. V.viij.15
Testamentũ. X.j.5.7.
Tristicia. M.xi.66.67.
V
¶ Vanitas. M.xi. arti. xxiiij.
Vapor. V.vij.6.
Vespertilio. A.xv.32.
Veritas. V.viij.12.
Ventus. V.vij.6.
Virgo. M.xij. per totum.
Vinea. O.vj.43. et. N.vj.27. et. V.viij.34.
Vipera. P.vij.66. et. D.vj.32. et. J.vj.18. et. V.xij.5.
Vincere. T.v.66.
Videre. V.viij.34.43.
Visitare. V.viij.1.34.
Vox dei triplex. M.xi.13.
Vulpes. N.iiij.4. et. O.v.19. et O.vj.64. et. P.viij.23. et. S.iij.16. et. S.xiiij.5. et. T.ij.4. et. A.xv.13. et. D.xij.26. et. E.viij.25. et. G.ij.15. et. G.iiij.15. et. N.vj.1. et. J.vj.10.29. et J.vij.8. et. J.xiij.28. et. M.viij.15.
Vultures. R.j.33.
Visus. J.vj.9. et. D.vj.19. et D.xij.22.24.
Vnusquisque. V.viij.12.
Xps. &c.

¶ Expliciunt Tabule libri sequentis.

¶ Doctissimi viri fratris Joannis de Bromyard: or
dinis predicatorũ: in Summã predicantiũ: opus vtiq
cõmendatissimũ Prologus feliciter incipit.

Redicantiũ vita
fm beatũ Gregoriũ sup Ezech.
Omelia tertia. Sonat et ardet.
Sonat verbo. Ardet desiderio.
Es ergo cãdens est predicatio ac
censa. Sed de cãdenti ere scintil⸗
le prodeunt: quia de corũ exhorta
tione verba flãmantia ad aures audientiũ procedunt.
Recte ergo predicatorũ verba appellata sunt scintille:
quia eos quos in corde tetigerint: incendunt. Et sicut
scintille ad distantes volant: ita predicatores non solũ
inflãmare debent p̃sentes scintillis verborũ: sed etiam
posteris et distantibꝫ quantũ possibile est, pficere debẽt
exemplis scripturarũ. Vnde Cassiodorus libro secũ⸗
do epistola. xxij. Sequẽs inquit etas cum aliqua opi⸗
nabili nouitate succedat. Nam si gloriosum est poste⸗
ris auctas extendere facultates: quãto prestantius est
hereditarias augere virtutes. Sicut ergo qui heredi⸗
tatem augmentat aliqua inuenit ab antecessoribus si⸗
bi derelicta: aliqua de sua industria addit: ita in scribẽ
do inuenta et ab alijs dicta vel scripta: aliter ordinãda
Seneca atq augmentanda sunt. Vnde Seneca ad Lucillum
epistola. lxv. Fateor a sapiente mihi ista acquisita sunt:
mihiq laborata sed agamus modũ patrisfamilias: fa
ciamus ampliora que accepimꝰ maior ista hereditas a
me ad posteros transeat. Multũ adhuc restat opus:
multũq restabit: nec vlli nato post mille secula preclu
detur occasio aliquid adhuc adijciendi. Cuilibet ergo
nõ solum sibi vel suo tempori: sed etiã posteris viuen⸗
dum est. ¶ Ad hoc habemus: ducem: exemplũ et au⸗
ctoritatem. Ducem habemus naturã. Sol enĩ et omĩa
luminaria quantũ possibile est omnibus lucent: non
solũ presentibus: sed etiam posteris nostris lucebunt.
¶ Exemplũ: illustriũ virorũ vitam: dicit Imperator
voluntarios inquit labores appetimꝰ: vt quietẽ alijs
preparemus. Vt in auctẽ. vt diuine iussiones in prin⸗
cipio Collatione secũda. Item dicit imperator. Omĩes
inquit dies ac noctes nobis cõtingit cum cogitatione
degerere: vt aliquid placẽs deo et amabile nostris col⸗
lationibus p̃beamus. In auctẽtico vt iudices sine ali⸗
quo suffragio in principio collatiõis secũde. ¶ Aucto⸗
ritatẽ sapientũ. Antiqui enĩ sapientes nõ estimabant
aliquos viuere: nisi viuerẽt ad aliorũ vtilitatẽ. Vnde
Seneca Seneca ad Lucillũ epistola. lviij. Non sibi viuit: qui
nemini viuit. Idem in epistola. lxxxij. Paucis natus
est qui populũ sue etatis tñmodo cogitat. Sic etiam
Tullius loquit Tullius libro de anima cap̃. vj. Nõ inquit mi
noris cure est mihi qualis post mortẽ meam respubli⸗
ca fuerit q̃ qualis hodie. Idem de offi. li. j. c. vj. p̃clare
inquit scriptũ est a Platone: nõ solum nobis nati su⸗
mus: ortusq nostri partẽ patria vendicat: partẽ amici
atq vt placet stoicis que in terris gignuntur ad vsum
hominũ omĩa creari: homines vo hominũ causa esse
generatos: vt ipsi inter se alij alijs pdesse possent. Sic
etiam loquit lex ciuilis dicẽs q homo nascit reipubli
ce. ff. de capti. et postli. reuersis. l. postliminiũ. §. filius
quoq fa. transfuga. in digesto nouo. li. xj. Quibus cõ⸗
cordat philosophus primo Ethicorũ docẽs q bonum
vniuersale diuinꝰ est. Vide aliã. l. ad hec ɔcordantẽ.
ff. iij. 26. Sic etiã loquit Paulus ad Rom. xiiij. Ne⸗
mo inqt sibi viuit etc. Et sapiens in Ecclastico. xxiiij.
Videte inqt quoniã non solũ mihi laboraui sed omĩ⸗
bus exquirẽtibus disciplinã. Istorũ ergo informatus
exemplo: compilationẽ a me prius collectam in isto li⸗
bello ad meam et aliorũ vtilitatẽ emendaui et augmen⸗
taui: ponendo certas materias sub determinatis lite⸗
ris fm ordinem alphabeti: per ppria capitula distin⸗
guendo. Et quia frequenter contingit mittere de vna
litera et de vno capitulo ad aliud ppt similitudinẽ ma⸗
terie de qua agit in loco de quo agitur et mittit: quotat
litera et capitulũ ad qd mittit et numerus in margine
signatus sub quo qd querit inuenietur. ¶ In hoc etiam
opusculo nõ videtur vanum dicta et exempla inserere
de diuersis facultatibꝰ. Quia sicut dicit Petrꝰ blesen⸗
sis in quadam epistola. Nunq inquit frater verbis Petrꝰ ble
vim faciam de qua facultate sumant: dũmodo edifi⸗ sensis.
cent ad salutem. Nam nec de herbis querit in qua ter
ra vel cuiꝰ hortulani cura vel cultura adoleuerint dũ⸗
modo vim habeant sanatiuã. Nam de fabularũ gen⸗
tilium moralitate forma quãdoq eruditionis elicitur
et phas est etiã ab hoste doceri et ditare hebreos de spo
lijs egyptiorũ: sepius tamẽ per exempla ponunt acce⸗
pta de moribus hominũ: q̃ de animalibꝰ vel de alijs
rebus ignotis: vtpote hominibꝰ quibus loquendũ et
predicandũ est magis nota et credibilioris persuasio⸗
nis: per notiora enĩ debet ignotorũ scientia acquiri: fre
quentius etiam exempla sunt applicata contra vicia
particularia: quia generalia minus mouent et volant
tñ ad aures: quẽadmodũ amici generales qui tñ reci
piuntur ad aulam: singularia vo volant ad cor sicut
amici speciales qui recipiunt ad cameram. De hoc re⸗
granat Ruth. j. Inueni inquit grãm in oculis tuis:
et locutus es ad cor ancille tue. Multi loquuntur: sed
non ad cor: quia nõ deuotione: sed verborũ compositi⸗
one et philosophie ostensiõe aures demulcent audito⸗
rum cõtra doctrinã Augustini li. de cathezizandis ru⸗ Augusti.
dibus. Maxime inquit est vtile nosse ita esse p̃ponen⸗
das verbis sententias: vt preponit animus corpori: et
ita male debẽt meliores q̃ disertiores inuenire sermo⸗
nes: sicut malle dicunt prudentiores q̃ fortiores habe
re amicos. ¶ Est aliud etiam aduertendũ q frequẽter
in hoc tractatu adducunt gentiles et eorũ opera in te⸗
stimoniũ veritat. s. Et si querat in doctrine christiane
fide quid nobis de his que foris sunt. Respõdet bea⸗
tus Gregorius in moralibꝰ libro. j. ca. vj. ad cõfutan⸗ Grego.
dam impudentiã nostrã: gentibus homo Job ad exẽ
plum deducit: vt quia obedire homo legi sub lege po⸗
situs despicit: eius saltem comparatione euigilet: qui
sine lege legaliter vixit. Erranti igitur homini data est
lex: erranti vo sub lege adducit testimoniũ illorũ qui
extra legem sunt: vt quia conditi conditionis nostre
ordinem seruare nolumus: p̃ceptis admonemur. Et
quia precepta ɔtempsimus: exemplis cõfunderemur.
Sic ergo homo sine lege ad medium deducit: vt corũ
qui sub lege sunt prauitas confundat: et ex actione se⸗
cularium actio confundat religionis: dum illi viuen⸗
do custodiunt: q̃ ipsi pmittendo cõtemnunt. ¶ Huic
etiam pposito accidit q dei virtus et sapientia non so⸗
lum niniuitas: verũ etiam ciconiam: miluũ et irundi⸗
nem cõtra incredulos tempus suum nõ agnoscentes:
in testimoniũ criminis inuitauit: necnõ et Job iumen⸗ Job. 12. b
ta precepit interrogare: vt rationẽ habentibus et non
vtentibus sint in exemplũ. ¶ Ex diuersis ergo multa
collígendo in vnum nõ sine magno labore: naturam
sequor apũ. Vnde Seneca epistola. lxxxvij. apes in⸗ Seneca
quit imitari debemus que ita vagant et flores ad mel
faciendũ carpunt: deinde quicquid attulerint dispo⸗
nunt: ac per fauos degerũt. Ita debemus quecũq ex

diuersa lectione congessimus separare: melius enī di-
stincta seruanť: deinde ad debitā facultatē ingenij in
vnum saporē varia illa libamenta redigere: vt etiam si
apparuerit vnde sumptū est: aliud tamen esse q̃ vnde
sumptum est appareat. Qḋ in corpe nostro videmus
operari naturā: alimenta que accepimus q̃diu in sua
qualitate ꝑdurant stomacho oneri sunt: ac cum muta-
ta sunt: in vires ⁊ sanguinē transeunt. Idem etiā illis
quibus aluntur ingenia prestem⁹: vt quecūq̃ hausim⁹
nō patiamur integra esse. Idem epl'a. ij. Cum multa
percurreris vnū excerpe. Idē epl'a. lxxxvij. nec scribe-
re tm̄ nec legere debemus: altera vires consternabit ⁊
exhauriet: de stilo dico: altera diluet inuicem hec alte-
rū altero tpandū est vt q̇cq̇d lectiōe collectū est: stilus
redigat in corpus. Ceterū quicquid in hoc opusculo
reprehendendū estimať: mee ascribatur insufficiētie:
quicquid vo vtile: saluatoris ⁊ perpetue virginis at-
tribuatur clementie: ⁊ beatissimi doctoris Gregorij ac
patris nr̄i beati Dominici auxilio: lectoresq̃ ꝓ colle-
ctore p̄ces porrigāt salutares qḋ ideo faciāt: q̄ nō mi-
nus videť ꝓmereri p̄cum suffragia: qui operať cibum
qui nō perit ꝓ animabꝰ ineternū victuris q̃diu edifi-
cat hospitale ꝓ corpibus iterū morituris: cū teste bea-
Grego. to Gregorio in moralibꝰ. Viuificatio ⁊ ꝯseruatio ani-
marū sine compatione viuificationē ⁊ cōseruationem
excedat corpoꝝ. Nescio inquit si pōt homo aliquid in
hac vita mai⁹ accipe: ignoro: an possit hac grā intima
maiorē deus homini aliquā coferre: q̃ vt eius ministe-
rio peruersi homines in melius mutentur: vt de filijs
diaboli filij dei efficiantur. Cōtra forte cuiq̃ maius vide-
bitur esse mortuos suscitare: ergo ne maius erit susci-
tare carnē iterū morituram: q̃ animā ineternū victurā:
ergo ne maius erit carnē reuocare ad gaudia mūdi: q̃
anime restituere gaudia celi: ergo ne mai⁹ erit restitue-
re carni bona transeuntia iterū peritura: q̃ anime bo-
na eterna reddere ineternum mansura. O qualis dos
qualis dignitas talem grām accipe a deo nō debuit dei
sponsa a sponso suo dotem aliā accipere nō decuit ce-
lestem spōsum sponse sue aliam dotē donare: q̃ vt per
adoptiōis grām post multos deo filios gignere: et de
filijs ire: filijsq̃ gehēne regni celestis heredes ascribe-
re. Idem sup Ezechielē Omelia. xij. c. xxxviij. Nullū
omīpotenti deo tale est sacrificiū quale est zelus anima-
rū. Ad idē beatus Grego. Omelia. v. super euāgelia.
Plus inquit est verbi pabulo victurā ineternū mentē
reficere: q̃ ventrē morientē carnis terreno pane satia-
re. ¶ Postremo circa tractatū sequentē tria sunt aduer-
tenda. Vnū q̄ leges adducte non ita in hoc opusculo
scribunť: q̃tum ad quotationis modū sicut in libris
solent scribi legistarū: qui digestū vetus ⁊ nouū ⁊ in-
fortiatum per duplex scribūt. ff. ⁊ totū allegāt digestis
In hoc vo opere: et volumine in generali et libri in
speciali frequenter nomina exprimunť: ne illi q̇ dicto-
rum libroꝝ habent copiam: sed eos vertendi magnū
non habent vsum vel experientiā in querendo qḋ al-
legatur longius euagenť. Aliud q̄ exemplarū ab isto
acceptū anteq̃ esset factum vel correctum in multis: ⁊
specialiter in prima litera a sequentiū discrepat capitu-
lorum distinctione in exteriori articuloꝝ annotatione.
Tertium est q̄ frequēter fit missio ad sermones tanq̃
ad materiam similem vel breuius ordinatam.

Explicit Prologus.
Incipit Summa.

ABiecti et depressi: sunt
quidā in hoc mundo ꝓpria electione p̄ce-
dente: alij voluntate cōsequēte: alij volū-
tate semꝑ cōtradicēte. Primi a deo exalta-
buntur. Secūdi purganť. Tertij his puni-
enť. ¶ De primo habem⁹ exemplū: ducē ⁊ auctoritatē
¶ Exēplū in his que ꝯtingūt circa naturā insensibilē Arti. j.
Lapis enī p̄ciosus in mari ꝓpria natura ⁊ inclinatiōe 1
deprimiť: sed a sapiēte inuētus: exaltať. Sic q̇ se in ma-
ri hui⁹ mūdi humiliauerit: a christo exaltabiť: ⁊ econ-
tra palea ⁊ putredo in mari exaltata a sapiēte abijciū-
tur: sic quē mūdus exaltat christus deprimit: vnde de-
posuit potentes. Luc. j. Ducē habem⁹ vitam illustriū
viroꝝ. Refert Valerius li. iiij. dictoꝝ ⁊ factoꝝ memo-
rabiliū ca. iiij. de Attilio ab aratro rapto: vt esset impe-
rator romanus: sed ille rustico ope attrite manus salu-
tē publicā stabilierūt ingētes hostiū copias pessunde-
derant: quibus erigebanť triūphales currus: nec fuit
his rubor eburneo scipione deposito: agrestē stipitem
aratri repetere. Idē patet de sancto Alexio: ⁊ Eleaza-
ro. ij. Mach. vj. qui voluntarie ibat ad supplicia: et de
multis alijs martyribus ⁊ cōfessoribus quoꝝ quilibet
dicere pōt illud Ps. lxxxiij. Elegi abiectus esse in do-
mo dei. ¶ Secūdi purganť ⁊ a deo recipiunť: ⁊ ad hoc Arti. ij.
permittunť deprimi: vt ab eo recipianť ⁊ exaltenť: si- 2
cut bonus paterfamilias ꝑmittit granū optimū in ter-
ram deijci vt crescat ⁊ in horreū exalteť. Ad hoc etiam
ꝑmittiť flagellari vt purgeť. Exemplū ad idem in na-
tura irrationabili: serpens flagellatus venenū emittit
In natura rationali: latro flagellatus veritatē fatetur
et ꝓmittit latrocinia dimissurū: hoc dictat ratio: q̄ vi-
delicet infirmatus ⁊ tribulatus causam querit infirmi-
tatis vt cesset ⁊ tribulatio cesset. ¶ Sic spūaliter: cum
peccatū sit causa totius tribulationis ⁊ depressionis: il-
lud cōfitendo cessat qḋ si fecerit a deo recipieť. Exem-
plū de Manasse. T. v. 40. ⁊ de Paulo. Et licet deus 3
permittat bonos a malis in hoc mūdo deijci: tamē alia
est intentio flagellantis alia permittentis ⁊ recipientis
Mundus enī et mundiales intendunt bonis nocere:
quia contrarij sunt operibus coꝝ ⁊ nolunt consentire
falsitatibus eorum: vel quia nolunt coꝝ defectus cor-
rigere: sed quāto sic plus deprimunť: tanto plus a deo
diliguntur. Exemplū in moribus: afflicti et incarcerati
in regno tyranni semꝑ fidē quā seruant vero regi suo
cui ipse rebellat: vero regi cariores erunt: sic vitricus
qui odit matrem et filium eius filiū matri adherentē
verberat: quē mater eo diligentius cum ad eam vene-
rit consolať. Vitricus bonoꝝ est mūdus ⁊ mali: qui
filios dei affligunt ⁊ deijciunt: sed ipse eos consolabiť
ipso teste qui ait Esa. lxvj. Quomō si mater blandiať
filio: ita vos cōsolabor: ⁊ in hierusalē cōsolamini ⁊ vi-
debitis ⁊ gaudebit cor vestrū. Figura. j. Reg. xxx. Da-
uid reficit ⁊ cōsolatur puerū a magistro suo crudeliter
derelictū et abiectū: sic christus ne pereat abiectus. ij.
Reg. xiiij. ¶ Tertij non corrigunt exemplū de grano Arti. iij.
putrido qḋ flagello corrumpiť: nec tamē paleā dimit-
tit: ⁊ lignum induratū ⁊ ex antiquo incuruatū: citius
frangiť: q̃ ad rectitudinē reducať: sic ⁊c. Exemplū in 4
natura sensibili de equo antiquo qui nec flagellis di-
scit ambulare: sed redit ad antiquā cōsuetudinē: tales
his punienť. Exēplū in moribꝰ: latro q̇ ꝓpē amissionē 5
vni⁹ auris nō corrigiť: iterum amittit aliam: in postre-
mo vitam. Figura de Pharaone ⁊ de Herode: quos
tribulatio ad deū nō reduxit. Ezech. xxxiiij. qḋ abie-
ctum est nō reduxit. Sed aliqui nec abiectionē digunt

cum primis: nec eã patiẽter ferunt cũ secũdis: sed ei⁹
cõtrariũ anhelãt cũ tertijs. Cui⁹ erroris vna est causa
q: nõ respiciunt ad exemplar fidei: sed ad exẽplar mũdi.
6 Vidẽt enĩ alios superaltatos ⁊ eleuatos ⁊ in diuersis
dignitatib⁹ positos: amicis succurrere: ab inimicis terre
ri cogitãt vltra se esse ita scietes: ita nobiles: ita genero-
sos: ⁊ verent postponi ⁊ deprimi: ⁊ q̃si insciẽ ab oĩbus
reputari: tam ab amicis q̃ ab inimicis affectãt insup
placere amicis ⁊ timeri ab inimicis: ⁊ horũ occasione
aiam suã periculo exponũt: q̃ eandẽ nõ redimẽt ⁊ dum
mundi fame incõsulte cõsulunt: asserentes se de fama
eorũ oportere cogitare aiam ꝑpetue exponũt infamie:
salubri⁹ caperẽt exemplũ a Paulo: q̃ vult apud mun-
dum reputari stult⁹ vt sit sapiẽs apud christũ. Ait enĩ
mundi sapiẽtib⁹: vos nobiles: nos ignobiles: vos sa-
piẽtes: nos stulti: ⁊ alibi dicit se oim peripsima vsq̃ ad
7 huc. j. Cor. iiij. Tales etiã ꝯsolat de⁹ ꝑ Bedã sup il-
lud Jaco. j. Omne gaudiũ existimate fratres: ne inquit
indignemini si mali in hoc mundo floreãt: ⁊ vos pa-
tiemini: q: nõ est christiane religiõis i hoc mũdo exal-
tari: sed deprimi. Mali nihil habẽt in celo: vos nihil
in hoc mũdo: sed spe illius boni ad qđ tenditis: quicq̃d
in via cõtigerit: gaudere debetis. Semp enĩ nobis ni-
tendũ est: vt hic in abiectiõe ⁊ in celo in fruitiõe sim⁹
socij christi q̃ fuit opprobriũ hoĩm ⁊ abiectio plebis in
Ps. xxj. Qui enĩ in hoc mundo ꝓ christo abijciunt: in
alio mũdo cum illo exaltabunt: ⁊ hoc in rõne cõsonũ:
et huic legi q̃ dicit q̃ q̃ in vno grauat in alio debet re-
leuari. ff. de inferendo. l. cum q. i. in digesto veteri. li.
xij. nõ erubescam⁹ g esse humiles vt exaltemur. Exẽ-
plo Jacob qui non erubuit reputari deformis ⁊ pilo-
sus Geñ. xxvij. vt patris bñdictionẽ ꝯseq̃ mereret: ita
nec nos vt bñdictionẽ illi⁹ cõseq̃mur: qui dicit ⁊ tali-
bus ꝓmittit Ezech. xxxuij. Qđ abiectũ fuerat reducã
supple vt bñdictionẽ hereditate possideatis. j. Pe. iij.
Grego. Sed vicz qui mundabit areã suam Matth. iij. aristas
a grano separando. Btũs Grego. Ariste ad alta ꝓsi-
liunt grana intus latent: sed aristis cõtritis grana pa-
tent: sic reprobi dum hic honores querũt: quasi ad alta
ꝓsiliunt. Electi aũt ꝑ humilitatẽ se abscõdunt: sed qñ
reprobi cõtriti fuerũt ꝑ penã patebũt electi ad gloriã.

A.ij. ABijcere semper debemus
peccã ⁊ mundã seruare aiam. ¶ Circa qđ duo
sunt dicenda. Primo oñdet ꝓpositũ. Secũdo oñdet q̃
Arti. j. ꝓpositũ est cito faciendũ. ¶ Ad primũ sp obligamur:
tñ aliqñ ad hoc obligamur cũ maiore sollicitudine ⁊ di-
1 ligentia sicut cui cõmittitur camera regis vel aliquod
ꝑciosum iocale custodiendum: licet semp illud cum re-
uerẽtia custodiat: tñ qñ rex est ventur⁹ ad illũ locũ: cum
maiore apparatu ⁊ ob custodũ maiorẽ vtilitatẽ came-
ra diligẽti⁹ mundat. Et oĩa q̃ regis aspectũ offendere
vel custodũ ꝓfectũ impedire possent: abijciunt. Ita
nos q̃bus cõmittit ꝑciosum iocale ⁊ dei camera custo-
dienda vicz aia ad dei imaginẽ facta: licet sp teneamur
eã mundã seruare tñ qñ de⁹ est ad eã ventur⁹ cũ alio no-
uo modo: vel ꝓpt nr̃am specialẽ vtilitatẽ: sicut in na-
talicio ⁊ pascha ⁊ pẽthecoste: in quorũ ꝑmo venit no-
strã naturã assumẽdo. In secũdo ⁊ tertio scipm nobis
dãdo. Et iõ istis tpibus spãlius ꝑparandũ est ei⁹ ho-
spitiũ: ⁊ hac de causa satis cõgrue legit ante natalicia
illud aplĩ Rom. xiij. abijciam⁹ opa tenebrarũ ⁊ idua-
mur arma lucis: sic vt in die honeste ambulem⁹. Sic
enĩ alteri⁹ scti diẽ ꝑcedit vigilia in q̃ hoĩes se disponũt
vt digni in festo inueniant: ita scti scõrũ precedit totũ
tpũs aduẽt⁹: vt opa abijciant tenebrarũ. id est. pctõrũ:
q: cõiter peccãtes q̃runt tenebras: q: q̃ male agit odit
lucẽ: nisi forte sup̃bus. Hec aũt opa tenebrarũ nume-
rant ad Gal. v. Fornicatio: imũdicia: inimicitie: ꝯtẽtio-
nes: ebrietates: homicidia: inuidie: qñ vicz vnus aliũ
odit: q: lucrũ suũ impedit: sequit q̃ talia agunt regnũ
dei nõ ꝯsequent. ¶ Hec g abijciẽda sunt cito ⁊ sine re-
sumptiõe. Exemplũ in natura sensibili. Celum abijcit 2
peregrinas passiões: ⁊ ceruisia ⁊ vinũ bonũ se purgat
et abijcit corruptionẽ: qđ si nõ facit: signũ est q̃ nõ est
in se purũ nec sanũ. Exẽplũ in natura irrõnabili. Ca-
nis ⁊ oẽ aial sentiẽs in se malũ q̃rit illud eijcere statim
et medicinã q̃rere: sicut dĩ q̃ medici deuenerũt ad co-
gnitionẽ herbarũ: serpentẽ ledẽdo: ⁊ cũ in prato dimit- Serpens
tẽdo: stãtes a longe vt viderẽt ad q̃s herbas ꝓ sanitate
declinaret: estote g prudẽtes sicut serpentes Matth. x.
Exẽplũ in natura rõnali corꝑali: hõ enĩ sentiẽs se gra-
natũ: q̃rit ꝑ sudorẽ malũ eijcere. Exẽplũ in arte: falsũ
fundamentũ abijciendũ est ⁊ corrigẽdũ: ne totũ opus
cadat: falsũ fundamẽtũ est pctũ ⁊ iniusto mõ acq̃situ:
sicut in festis vl' falsitatib⁹. Exẽplũ in lege mũdi. Ho- 3
stis regis ⁊ ꝓditor ⁊ publice bãnitus: nõ est hospitio
recipiẽdus: sed abijciendus: q: regũ ⁊ ꝑncipũ ꝓditores:
vel in mortẽ eorũ ꝯspiratores: fautores: ꝯsiliatores vel
receptatores sũt maxia pena ⁊ turpissima morte dãnã-
di: sicut ptz. C. li. x. de receptatorib⁹. l. j. Et. C. li. ix. ad
le. iul. maiest. l. j. ⁊. l. q̃sq̃s. Cũ g diabolus ⁊ pctm̃ ⁊ ser-
uus eorũ inquantũ tales sint huiõi: vicz dei ꝓditores ⁊
de celo bãniti sunt ab oĩbus abijciẽdi. Et multũ remu-
nerabit hõ a deo: eis resistẽdo sicut multa dant a rege
ei q̃ ei⁹ capit ꝓditorẽ. Exẽplũ in lege dei in q̃ leprosi ꝑ-
cipiunt de castris eijci. Exẽplũ in morib⁹ hoim: nobi-
les sentiẽtes fetores: dicũt abijcite ista: sed dormiẽtes fe-
tores nõ sentiũt: ita nec ipsi fetorẽ pctĩ: q: spũaliter dor-
miunt: sed excitati sentient. ¶ Itẽ latrones videntes regẽ 4
vel iudicẽ venientẽ: latrocinũ de collo ꝓijciũt. Et ni si
hoc faciãt qñ pñt ante tribunal iudicis cũ vellẽt nõ po-
terũt. Et multi sic decipiunt: nõ cessantes vel restituẽ-
tes sed sp euadere sperãtes. Sic in ꝓposito: abijciamus
dũ possum⁹: q: hodie cantat. Ecce rex tu⁹ venit. Tota
applicatio patz. Abijcite g deos alienos Geñ. xxxv. de
tẽplo dei sui: de aia ꝑ ꝯfessionẽ: de sacrario cordis tene-
bras infidelitat: carnalitat ⁊ malignitatis: sicut patz
sermo. xxij. a portis sensuũ. Videlicet ab oculis tene-
bras vanitat: ab aurib⁹ tenebras detractiõis ⁊ iuratio-
nis ⁊ ab ore filtr. Ab atrio opm tenebrarũ cupiditat ⁊
crudelitat. Jaco. j. Abijciẽtes oẽm imundiciã suã ꝑ
frequẽtẽ ꝯfessionẽ more antiquorũ honorũ christianorũ
q̃ sepe ⁊ specialit in ꝑcipuis solennitatib⁹ ꝯfitebant ⁊
cõicabant. Exemplo etiã saracenorũ Jone. iij. puenit
verbũ ad regẽ niniue ⁊ surrexit de solio suo ⁊ abiecit a
se vestimentũ suũ ⁊ indutus est sacco ⁊ sedit in cinere.
Nota. c. vj. 31. Et. a. xiij. 19. Et. c. vj. 3. Nisi enĩ ista 5
opa de collo abijciant: in trãsitu mortis trahẽt te deor-
sum ⁊ abijciẽt in ꝓfundũ: qđ ptz ꝑ hoc qđ refert beat⁹
Grego. iiij. dialogorũ de q̃dã cui de⁹ oñdit in spũ quõ Exem
mortui multas sustinebãt penas: int q̃s vidit q̃si pon- Grego.
tem artissimũ sup quẽ onusti pctis volẽtes trãsire: q̃ a
demonib⁹ q̃ sub onere pctõrũ erãt: de q̃ in Ps. xxxvij.
Onus graue grauate sunt sup me: deorsũ trahebant
ad penas. Abijciam⁹ g omne põdus ⁊ circũstans nos
pctm̃: q: iustũ est q̃ illi i tenebras exteriores a deo abij-
ciant: qui hic deũ ꝑ opa tenebrarũ abiecerũt: q̃ dicit. j.
Reg. viij. nõ te abiecerũt sed me. Abijciũt enĩ deũ in se
ipso de tẽplo aie ⁊ ponũt in tẽplo diaboli: vicz inter vi-
lissimas sordes scilicet gule ⁊ luxurie ⁊ huiõi: q̃ si po-
nerent in templo materiali qđ minus est: reputarent

pessimi christiani. Abijciũt etiã eũ in mẽbris suis pau
peres de domo expellẽdo ꝛ excludẽdo ꝛ male tractãdo
et defraudãdo. Abijciũt etiã doctrinã scꝫ eã paruipen-
dendo: in Ps. xlix. Proiecisti oẽs sermones ꝛc. cõtra il-
lud Prouerb. iij. Disciplinã dñi ne abijcias: sicut nec
fratres cartã hereditatis tue. Exẽplo Pauli ad Gala.
ij. Non abijcio grãm dei.

A.iij. AB infantia informãdi sũt
pueri timere deũ: ꝛ abstinere ab oĩ peccõ. Circa
1 qꝺ duo sunt dicẽda. ¶ Primo ostẽdet intentũ multis
exẽplis. Secũdo ostẽdet penã: tam nõ informantiũ qꝫ
Ar.j. nõ informatoꝝ. ¶ Primũ pꝫ: qꝛ tũc sũt magis apti ꝛ di-
spositi ad doctrine susceptionẽ. Exẽpluꝫ in natura in-
sensibili plantula nouella est ductilis ꝛ inclinabilis ad
oẽm ptẽ: sic filij ꝛ filie q̃ sunt sicut nouelle plãtatiões in
iuuẽtute: in Ps. cxliij. Ista plãtacula debet appodiari
virga correctiõis: ne oĩ vẽto ꝓprie voluntatis moueat.
Prouerb. xxij. stulticia colligata est in corde pueri vir
2 ga discipline fugabit eã. ¶ Sed aliq̃n dũ appodiamẽ-
ta incaute circa plantaculã ponunt: eã nõ supportãt sꝫ
opprimũt. Sic aliq̃n īprimit parẽtes scꝫ pr ꝛ mr aliq̃n
magri: aliq̃n nutrices: infantes q̃s informare deberẽt
abstinere ab omĩ peccõ cordis: oris ꝛ opis: ꝛ sic ad deũ
eos erigere spũaliter: malo exẽplo vel facto vel negli-
gentia opprimũt. Citius enĩ eos informãt in cãtilenis
carnalibꝫ q̃ eos alliciũt ad amores illicitos: q̃ in his q̃
pertinẽt ad deũ vel eoꝝ salutẽ. Gaudẽt ꝛ ridẽt de eoꝝ
iuramẽtis ꝛ scurrilibꝫ v̇bis maledicis. Gaudẽtes enĩ
vidẽt eos duci ad patibulũ inferni: ducẽtes eos ad co-
reas ꝛ spectacula in habitu lasciuo. Quotiẽs ei vidẽt eos
peccare ꝛ nõ corrigũt eos diabolo nutriũt: de q̃bꝫ ma-
ledicit in ps. cv. Immolauerũt filios suos ꝛ filias su-
Exm as demonijs. Exẽplũ ad hꝫ optimũ bti Gregorij in li.
Grego. iiij. c. xvij. dialogoꝝ de puero q̃nq3 ãnoꝝ quẽ demões
ꝓpꝫ iuramẽta de q̃bꝫ eũ pr non correxerat de sinu pris
3 ad infernũ rapuerũt. Sic fuit infect⁹ ꝛ spũalr oppssus
Alexãder magn⁹: de q̃ refert Vincẽti⁹ ĩ libro de infor
matiõe pueroꝝ. sicut greca inq̃t narrat historia: alexan-
drũ orbis dñatorẽ leonidis magri sui: nõ potuisse vicijs
carere in incessu ꝛ moribꝫ: q̃bꝫ adhuc puerulus fuerat
infect⁹. Iuxta illud Prouer. xxij. Adolescẽs iuxta viã suã
4 ꝛc. etiã cũ senuerit nõ recedit ab ea. Et est exẽplũ ad hꝫ
de speculo nouo: qꝺ facilr ꝯbit maculã indelibilẽ. Et de
pãno nouo recipiẽte tincturã ĩdelibilẽ: sic qꝺ noua te-
sta capit ꝛc. Sic adolescẽs iuxta viã suã ꝛc. Aliꝺ exẽplũ
ad p̃ncipale ꝓpositũ est de cera molli: q̃ recipit faciliter
5 impssionẽ ꝛ silitudinẽ cuiuscũq3 sigilli. Ad idẽ exẽplũ
in nã irrõnali: sicut de eq̃ q̃ ambulare debet. Et de boue q̃
portare debet iugũ. Et breuit oẽs bestie: ꝛ aues meli⁹
domant ꝛ domesticant ĩ iuuẽtute qꝛ multa ex istis ĩ se-
6 nectute domesticari nõ pñt. Exẽplũ in arte medicine:
anteq̃ ĩualescat morbꝫ adhibẽda ẽ medicia ꝛ lana meli⁹
recipit tincturã q̃ pãn⁹. Exẽplũ ad hꝫ in moribꝫ hoĩm
Seruitiũ enĩ iuuenilis etatis frequẽter est nobili⁹ ꝛ ac-
ceptabili⁹: qꝛ pulchriores: mũdiores: fortiores ꝛ agilio
res sunt: sic iuuenes deo: qꝛ pulchriores sunt ĩ aĩa. vñ
Vicẽ. ĩ li. de pueroꝝ nobiliũ eruditiõe dicit: q̃ iuuenes
offerũt deo similã senes furfur. Sicut enĩ multi in iuuẽ
tute docẽt filios suos diligẽter quõ curialit assistent ꝛ
ministrabũt potẽtibꝫ ad captãduꝫ eoꝝ bñplacitũ: maxie
vbi p tale seruitiũ spes est de magna ꝓmotione. Ita a
p̃ncipaliori ꝛ digniori ꝛ potiori rõne eos informare debe
rẽt quõ deo seruirẽt ꝛ placerẽt: qꝛ ibi eẽt spes de magna
ꝓmotiõe. Et sicut videm⁹ vltra q̃ charũ est nobilibꝫ q̃
filij eoꝝ nutriant cũ filio regis: vt hũ sint cũ illo cũ re-

gnauerit: ita studeãt q̃ filij eoꝝ nutriant: cũ filio dei vt
regnẽt cũ illo ĩ regno suo. Sed vltra videm⁹ q̃ oportet
sodales filij regis ĩ multis ei cõformari ꝛ facẽ q̃ ipse facit
et ludere q̃ ludit: sic spũalr debẽt informari filij quorũ
cũq3 q̃ se ꝯformẽt opibꝫ chri filij regis summi ĩ humilitate:
in mendicia: ꝛ alijs virtutibꝫ ĩ iuuẽtute sua: qꝛ freq̃nter
ꝯtingit q̃ filij pauperũ seu simpliciũ q̃ cũ patribꝫ eoꝝ
sũt nutriti ĩ iuuẽtute ĩ victu ꝛ vestitu ꝛ laboribꝫ ꝓ eos ĩ
senectute nõ supbiũt: nec eoꝝ erubescant vitã vel opa.
Sed aliũde nutriti ĩ curijs regũ ꝛ nobiliũ ꝛ ibidẽ im- 8
pinguati: incrassati: ditati ꝛ dilatati: cũ ad maiorẽ etatẽ
puenerint: erubescũt nõ solũ p̃ris victũ ꝛ vestitũ ꝛ la-
bores: sꝫ ꝛ etiã nomẽ fil' ꝛ parẽtelã: sicut pꝫ infra. c. de eru
bescẽtia de filio parisi⁹ negãte patrẽ suũ. Ita ẽ in ꝓposi
to de nutritis ab infantia cũ chro ĩ paupertate ꝛ alijs vir-
tutibꝫ: ꝛ de alijs nutritis ĩ delicijs; eq̃taturis ꝛ venatio
nibꝫ q̃ nesciunt miserias pauperũ nec experimẽto: nec
doctrina: qꝛ ducunt freq̃nt a malis: ꝛ iõ nesciũt chrm
reuereri: sꝫ deũ patrẽ illoꝝ ꝯtẽnunt ĩ seꝯiuramẽtis ĩ suis
mẽbris crudelibꝫ: sicut filij vt dictũ est q̃ nõ sunt nutri
ti cũ patribꝫ suis. Iõ signãter dicit pr nr christ⁹ sinite
paruulos venire ad me: supple vt mecũ nutriant ab ado
lescẽtia sua. Quia sicut dr Tre. iij. bonũ est viro cũ porta 9
uerit iugũ dñi ab adolescẽtia sua. Aliud exẽplũ ad p̃n
cipale in moribꝫ siue ĩ ꝯsuetudie est de dño seu p̃re qui
mane excitat seruũ vl' filiũ q̃ debꝫ magnã dietã facẽ: ꝛ
specialr vbi magna sperat merces: ꝛ tps ẽ breue: ꝛ vbi
multa picula ꝯtingũt in via: diligẽter hortat: q̃ caute
vadat: sic ĩ illis q̃ dñt facẽ dietã ad celũ. Applicatio pꝫ
Exẽplũ ad hꝫ in viris illustribꝫ veteris testamẽti ꝛ noui. 10
Dauid enĩ sic fuit doct⁹: q̃ ait. De⁹ docuisti me a iuuẽ
tute mea ꝛ vsq3 nũc in ps. lxx. Sic etiã fili⁹ su⁹ Salo-
mon a p̃re suo q̃ ait Prouer. iiij. Ego fili⁹ fui p̃ris mei
tenellus ꝛ vnigenit⁹ corã mr̃e mea: ꝛ docebat me atq3
dicebat: suscipiat v̇ba mea cor tuũ custodi p̃cepta mea
ꝛ viues. Sic Thobias iunior a p̃re suo. Sic scũs Au
gusti. a mr̃e sua: sic scũs Nicola⁹: sic scũs Edmũd⁹:
sic scũs Ludouic⁹ rex frãcie a mr̃e sua: q̃ dicẽ solebat:
q̃ libẽti⁹ vidẽt filiũ suũ ꝛ heredẽ corpalr mori q̃ mor
talit peccare: Ocb nõ sic mõ: qꝛ mallẽt q̃ peccarẽt mor
talit: q̃ q̃ caput illoꝝ doleret: de q̃libet istoꝝ ꝛ his fili-
bus dici põt: illꝺ Thob. j. Ab infantia illũ timere deũ
docuit: ꝛ abstinẽ ab oĩ peccõ. Sꝫ differũt infantiũ corre 11
ctionẽ: asserẽtes eos nimis iuuenes ꝓ castigatiõe esti-
mãtes se totũ in posterũ corrigere ꝛ ad bonuꝫ finẽ eos
deducere. Sed aduertãt tales q̃ decipiunt: pueri enĩ
puri sunt q̃si ãgeli. Angeli aũt statĩ se dederũt ĩ celo vl'
bono vl' malo: ꝛ in hꝫ adhuc stant. Sunt etiã calide na
ture q̃si ignis. Ignis v̇o cito ascẽdit vel extinguit: sic
in ꝓposito etiã pꝫ. Itẽ ex q̃ cito sciũt assuefacẽ ad mala 12
et leuitates ꝛ iuramẽta: q̃re nescirẽt se assuefacẽ ad vir-
tus: si essent informati. Et hꝫ aduertãt illi q̃ isti⁹ sũt opi-
nionis q̃ facili⁹ artẽ addiscat: q̃ nihil de ea sciat q̃ male
in artis principijs vel ei⁹ ꝯtrarijs informat⁹: qꝛ tũc eũ
ꝓ dediscere añq3 addiscat: qꝺ oñdit vegeci⁹ de re mili
tari li. iij. c. x. Sicut patꝫ sermo. cxlv. ꝛ. lxxij. docẽs q̃ mili
tes a iuuẽtute sunt in arte militari exercitãdi: vt arte et
nõ casu vincãt: ꝛ addit cãm: facili⁹ inq̃t est ad v̇tutes
nouos imbuere: q̃ p̃teritos reuocare. Sicut arbor añq3
curuet facili⁹ in rectitudine tenet: ꝛ pãnus facili⁹ reci
pit nobilẽ colorẽ: q̃ pri⁹ nõ recepit colorẽ ꝯtrariũ. Nõ
optime. c. viij. 12. Et ser. v. 11. Sic in moribꝫ aĩa facili⁹
recipit picturas v̇tutũ ꝛ dei silitudinẽ: q̃ pri⁹ nõ rece-
pit picturas vicioꝝ nec diaboli silitudinẽ. Diabolus 13
nõ libẽter dimittit seruũ q̃ ei fidelẽ incipit fuire: sicut
nec hõ fac. Sꝫ hõ talẽ quantũ põt sibi strict⁹ obligat

ne ad aliũ recedat. Ita diabolus talẽ pluribꝫ ligat vin
culis peccatoꝝ faciẽdo magnã cathenã ex pluribꝫ anulis
14 q̄ seruũ suũ ducat ad infernũ: vbi gr̄a. De gula ꝛ ebrie
tate ad luxuriã: de luxuria ad debita ꝯtrahẽda ꝛ nõ sol
uẽda: q꞉ illa peccã sunt sũptuosa; deinde ad furta: p̄mo
minora: postea maiora ꝛ homicidia: postremo ad fur
cas īferni: sic pꝫ ser.xij.7. Quot em̄ act⁹ peccatoꝝ cõmittit
ꝛ obligat: tot vinculis seip̄m diabolo ligat q̄ facit cui⁹
qđ de⁹ p̄cipit: p Esa.lij. Et solue vīcula colli tui cito:
q꞉ ꝯsuetudinẽ obtẽtã dimittere ẽ difficile: ꝛ q̄si ꝯ nãm
Et h̄ spãlr̄ i malo: sic pꝫ.c.viij.11. cũ seq̄ntibꝫ. Vbi vi
sus est mẽtitor in iuuẽtute: verax ī senectute: sic de fure
Sic etiã raro de luxurioso accidit q̄n tal' sit vel ope vel
volũtate vel cogitãdi voluptate. Sic etiã de mercato
ribꝫ: vbi etiã est tepidus ꝛ ociosus ī iuuẽtute: ꝛ agilis ī
15 senectute: cũ sit q̄si ꝯ nãm. Quõ largus erit ī senectute
q̄ pri⁹ fuit fuit tenax ꝛ auar⁹? Quõ poterit tũc ieiuna
re: cũ fact⁹ fuerit q̄si bis infans? Oportet em̄ eũ q̄si in
fantẽ comedere. Vbi est q̄ totũ restituat in senectute: q̄
male acq̄siuit ī iuuẽtute? Quõ tũc sobri⁹: q̄ pri⁹ fuerit
ebri⁹? Oportet ei mane bibere: q꞉ nã siccior est: nec põt
tũc cainisiã dimittẽ: q꞉ frigidus est: nec orare: q꞉ caput
debile est ꝛ pect⁹ strictũ ad orandũ: ſ; nõ ad garrulãdũ
Nec vbũ dei audire: q꞉ somnolẽt⁹ est. Nec p̄egrinare
q꞉ debilis: nec aliena restituẽ vel elemosynas dare: ne
paup̄ sit. Et quõ tũc possent metere vl' colligere q̄ pri⁹
nõ seminauerũt nec plantauerũt? Patet ꝫ ꝯsiderãti: q꞉
iste spũales infirmitates q̄ ab infantia cũ hoĩe crescũt:
raro ꝛ cũ difficultate sananẽ: sic arbor diu ad vnã ptẽ
inclinata cũ difficultate rectificaẽ. Nõ tñ impossibile
q꞉ arbor paulatim cũ potẽtia posset ad rectitudinẽ di
rigi: nisi sit tota indurata. Hec difficultas oñdebaẽ in
puero quẽ discipuli nõ potuerũt sanare ſ; ehust⁹. Cui
q̄rẽti rñdit pr̄ Marci.ix. q꞉ ei accidit ab īfantia. Nota
16 p.vij.52.6. Itẽ ser.i.4. Et licet difficilis sit ꝯtra assue
factio in p̄ncipio sit tñ leuior in ꝓcessu: sic pꝫ de arbo
re q̄ rectificata in fine stat ꝯ primã inclinationẽ; facilẽ.
Sic etiã ei q̄ diu fuit ī tenebris: licet graue sit in p̄nci
pio et postfacto tñ delectabile ẽ videre solẽ. Propẽ hec
p̄dicta ꝛ alia picula cõsult⁹ est tẽpestiue hospitiũ celi
querere ꝛ pueros ad h̄ informare iux̄ p̄ceptũ sapiẽtis
Ecci.vij. Filij inq̄t tibi sunt; erudi illos: ꝛ curua illos
a pueritia coꝝ. Filie tibi sunt serua corp⁹ eaꝝ ꝛ nõ oñ
17 das hilarẽ faciẽ ad illas. Ad idẽ Ecci.xxx. Curua cer
uicẽ ei⁹ in iuuẽtute ꝛ tunde latera ei⁹ dũ infans est: ne
forte induret: ꝛ nõ credat tibi sicut p̄dictũ est de arbore
indurata q̄ nõ flectiẽ. Et lignũ plenũ aq̄ cũ accẽdiẽ: fu
mũ amarũ emittit. Sic tales fumũ murmurationis in
cõnspiciẽtes. Sequiẽ ne des illi ptãtẽ suã scꝫ substãtias vel
alioꝝ bonoꝝ nimis ne eis abutaẽ sic fili⁹ ꝓdigus Lu
ce.xv. Et si offendaẽ: ad ei⁹ tñ vtilitatẽ est qđ fit. Vñ
btũs Grego. minimũ inq̄t puero subtrahim⁹: cui totã
Ar.ij. hereditatẽ reseruam⁹. ¶ Si vo nõ sic informenẽ: ſ; vo
lũtati ꝓprie in iuuẽtute dimittanẽ: duo mala frequentẽ
sequunẽ. Primũ est q꞉ imposterũ ipsi sunt parẽtibꝫ re
18 belles ꝛ ꝯtrarij ꝛ tediosi ꝛ inobediẽtes ꝛ ingrati. Ra
ro em̄ visuꝫ est q꞉ parẽtes diu gaudeãt de ꝓle male in
formata in iuuẽtute: ꝛ h̄ rõnabile satis videẽ: q꞉ sic ipi
p̄mittũt ꝓlẽ esse inobediẽtẽ deo: iurãdo ꝛ alia turpia
cõmittẽdo: q꞉ de⁹ postea p̄mittat eos parẽtibꝫ iobediẽ
tes: vt in illis affligaẽ q̄s inordinate dilexerũt ꝛ male
custodierũt. Qui delicate nutrit a iuuẽtute ꝛ a pueritia
seruũ suũ in fine sentiet eũ ꝯtumacẽ Prouer.xxix. No
ta a.xxvij.52. Et.f.v.22. Sani⁹ q̄ esset filios ꝛ filias; ꝛ
seruos ꝛ ancillas diebꝫ festiuis ad ecclīaꝫ vel cãpos du
cere: q̄ʒ ad ludos vl' tabernã: vñ Crisos. sup̄ Jos. ome
lia.iij. Cũ inq̄t sex diebꝫ vobis: septimo deo vacare de
berẽt: ad teatra ꝛ ludos eos ducit̃: nõ attẽdẽtes q̄m in
cerã mollẽ facilis sit imp̄ssio: ꝛ feras a iuuẽtute assue
faciẽtes; mãsuetas facimus. Sicut ꝫ bestie q̄ inclinate
sunt ad malũ a nã: p doctrinã mãsuescũt: ita ecõtra ex
alia p̄te filij ꝛ filie vr̃e: licet inclinenẽ ad bonũ: ꝓpẽ defe
ctũ doctrine pereũt: cũ ꝫ flẽdo ꝓlis vr̃e fatuitatẽ vl' ma
lã fortunã respexerit̃ nulli nisi vobisipsis imputetis.
Nota.f.v.11. Scđo vita iuuenilis dissoluta in morte
vertiẽ in dolorẽ ꝛ dãnũ ꝓpriũ: ꝛ etiã parentũ ꝛ in aiaꝝ
periculũ vtrisq̄ʒ sicut pꝫ p h̄ qđ refert Boeci⁹ de disci Exem
plina scholariũ de illo: q̄ cũ esset iudicat⁹ suspẽdio: sb̄ 19
colore q̄si vellet patrẽ osculari: dẽtibꝫ pr̄is nasuꝫ absci
dit: eo q꞉ ip̄m in iuuẽtute nõ castigauit: asserẽs se ꝓpter
pr̄is defectũ in illud incõuenieẽs incidisse. Ad idẽ ferẽ Exem
in li. de apibꝫ de ꝯsili: q̄ eũ diu post mortẽ pr̄is infirma
reẽ: nec vellet amic̃ suadẽtibꝫ sacr̄a recip̄e: ſ; miser sic
diu desperat⁹ iacẽs: subito clamauit. Iuuate me: iuua
te: pluries replicãdo. Et circũstantibꝫ q̄rentibꝫ: q̄re sic
clamaret: ꝛ qd videret. Rñdit: nõne videt̃ patrẽ meũ
venire cũ multitudie magna ad me occidẽdũ: ꝛ cũ im
petu surrexit q̄si pugnatur⁹ cũ veniẽtibꝫ ibiq̄ʒ p̄cussus
occidit mortu⁹ ꝛ iuit cũ pr̄e ad infernũ vbi multi sunt:
q꞉ nõ castigauerũt. Alij q꞉ nõ fuerũt in iuuẽtute casti 20
gati. Ista ꝯfirmanẽ per mortẽ hely: ꝛ filioꝝ ei⁹.j.Re.
iiij. Hos tñ pr̄ correxit vbis dicẽs. Nõ em̄ est bona fa
ma quã audio de vobis: sic pꝫ.j.Re.ij. Nõ tñ h̄ fecit
efficaciter: sic multi adhuc dicũt filijs nõ faciat̃ sic am
plius: ſ; nõ efficaciter apponũt verbera. Et tñ q̄ parcit
virge: odit filiũ suũ Prouer.xiij. Nota hñ.c.xvj.27.
decretale de isto Hely. Ad idẽ de adonia filio Dauid
iij.Re.j. Quẽ nõ corripuit pr̄ aliq̄ñ dicẽs q̄re h̄ fecisti
Et iõ post occidebaẽ: sic pꝫ ibidẽ.c.ij. Et sic pꝫ īducti
ue: q꞉ fili⁹ stult⁹ dolor est pr̄is Prouer.xix. Fili⁹ vo bñ
informat⁹ ecõuerso. Nã cũ ab infantia sp̄ deũ timue
rit: ꝛ mãdata ei⁹ custodierit: nõ ẽ ꝯtristat⁹ ꝯ deũ Tho.
ij. Nota.c.xl.36. Ecce signãter dr̄ cũ ab infantia ꝛc̃. et
in senectute nõ est ꝯtristat⁹ ꝯ deum. Quia Job.xxvij.
Iustificationẽ quã cepi tenere: nõ deserã. Cũ ꝫ iuuẽ 21
tutis assuefactio in senectute sit q̄si lex ꝛ necẽitas. Iuue
nes maxime sunt custodiẽdi a discursibꝫ ꝛ occasionibꝫ
tẽtationũ: q꞉ vẽtus vrẽs nouellos flores corrũpit. Et
si p̄dũt florẽ iuuẽtut̃: p̄dũt fructũ boni op̄is ī senectu
te. Exemplũ de cete. de q̄ dr̄: q꞉ fetũ suũ nouellũ vagari
nõ p̄mittit ſ; cũ associat: ꝛ tp̄e tẽpestat̃ eũ ꝯin vterũ suũ
recipit ꝛ recedẽte euomit. Sic iuuenes vagare nõ de
berẽt sine bona societate ſ; poti⁹ in domo recludi. iiij.
Re.iiij. Dũ clausa fuit mulier ī domo cuꝫ filio suo oĩa
vasa plena fuerũt oleo: sic iuuenes reclusi pleni ꝛc̃. Ge
ne.xliij. Beniamin domi detinebaẽ: alijs ꝓficiscẽtibꝫ.
Vbi dic̃ glo. q꞉ iuuenes nõ sũt discursibꝫ exponẽdi. Li
liũ qđ int̃ spinas redolet: int̃ man⁹ olet ꝛ pulchritudi
nẽ suaꝫ amittit Job.xiiij. Quasi flos egrediẽ ꝛ ꝯteriẽ.
Nõne dina Gen̄.xxxiiij. flos egrediebaẽ: ſ; ꝯterebaẽ 22
sic multi adhuc sunt q̄ senes emittẽdi ad p̄dicãdũ ꝛ di
scurrẽdũ: iuuenibꝫ domi retẽt̃. Figura.j.Re.vj. Vac
ce portabãt arcã: reclusis vitulis ſ; vacce ibant mugiẽ
tes: sic murmurãt q̄dẽ: si iuuenes ad labores nõ emit
tanẽ. Ad idẽ vitulus marin⁹ est aĩal lasciuũ vt dr̄: sal
tans ꝛ discurrẽs: iõ mr̄ tenet eũ infra mare quãtũ põt:
q̄ si aliq̄ñ exit piscator ponit se intra mare ꝛ ip̄m ꝛ cũ ca
pit. Sic iuuenes discurrẽtes frequẽter a diabolo capi
unẽ. Iõ saluator Luce vlti. discipulos et oẽs in illis
ammonet dicẽs sedete in ciuitate donec induamini v̄tute
ex alto Exo.xiij. Sc̃ifica mihi oẽ p̄mogenitũ. Nõ de h̄
c.xvj.12. Et.f.vj.p totũ. Itẽ r.v.ar.iiij. per totũ.

A.iiij. ABstinētia. Primo ondet
distinctio. Scdo ondet quō abstinētia specia-
Arti.j. lis multipliciter pdest. ¶ Circa ad pmū abstinētia qdā
est gnālis: q pseruat cor a cogitatōibꝰ os a locutiōibꝰ:
manꝰ ab opatiōibꝰ illicitis: q vicz nob imponit. j. ad
Thessalo. v. Ab omi in qz specie mala abstinete vos.
Arti.ij ¶ Alia est virtꝰ specialis: q nob iponit mediū ꝛ modū
et mēsurā circa delectatiōes ciboꝝ ꝛ potuū: sicut ptz p
sctm Tho. scda scde. q. cxlvj. ar. ij. Et hec nos docet ꝛ
oibꝰ chriānis multiplr pdest. ¶ Pmo sicut fames facit
lupum exire de nemore: ita hec lupū infernalē de anis.
Quia Mar. ix. B genꝰ demonioꝝ nō eijcit nisi in ieiu-
1 nio ꝛ oꝛone. Sz sicut canis fame fit furiosus vt dr: ita
aliq ad lites ꝛ ꝯtentiōes ieiunāt: totā domū puertētes
clamoribꝰ ꝛ melācolijs. Quos āmonet Petrꝰ. ij. Pe-
2 tri. j. In abstinētia in qz patiētiā supple habeatis. ¶ Se
cūdo qz est cā ꝛ signū interioris fecūditatis. s. sapiētie et
aliarū virtutū. Terra eni macilētior ꝛ minꝰ fimo im-
pinguata: dicioꝛa ꝛ pciosiora vina portat. Tale eni vi-
nū frequēter crescat qsi i rupibꝰ aridis. Sic abstinētes
minꝰ fimo ciboꝝ ipiguati et dilatati: aptiores sunt ad
sapiētiā ꝛ oim virtutū ꝛ studioꝝ exercitiū: sic ptz exp s-
se Dan. j. ꝛ. x. vbi dr: qꝛ pueris. s. abstinētibꝰ dedit deus
sciētiā ꝛ disciplinā in omi libro ꝛ sapiētia. Danieli aūt
intelligētiā somnioꝝ: nec abstinētia fuit istis sola: sz mū
dicia ꝛ vite bonitas: nec etiā nob sola sit: vn Isidorus
sup Amos pphetā. Qui ab escis abstinēt ꝛ male agūt
demones imitant: qbus esca sp abest ꝛ culpa sp adest.
3 Tertio qz est signū qꝛ aia abstinētis sit in eternū victu-
ra. Sicē eni in aialibꝰ signūz est lōgioris vite: qn absti-
nētie ꝛ laboribꝰ exponunt: ita i pposito: vt eruat a mor
te aias coꝝ: ꝛ alat eos i fame. Et signū ecōuerso est oc-
cisionis: qn ad libitum pascuis exponunt: qꝛ fm btm
Grego. Anialibꝰ mactādis vberiora pascua ꝯcedunt
Ita in pposito desideriū coꝝ attulit eis. In ps. lxxvij.
Et sequit. Ira dei cecidit super eos: ꝛ occidit pingues.
A sūmo eni medico desperatis oia ꝯcedunt: qꝛ vita im
pioꝝ psperat: ꝛ bene est oibꝰ q male agunt. Tales idē
experimētuz capiūt de morte eterna: qd qdā accepit de
Exēm morte tpali. Cū eni infirmitate graui videret medicos
quecūqz appeteret sibi ꝯcedere: desperās de vita: dixit
gallice qsi p istum modū. Modo est bos ad pratū pōt
comedere si vult mō video quō negociū vadit: ita pñt
tales dicē desperātes de vita eterna: qꝛ q hic facit festū
ibi faciet vigiliā: ꝛ ecōuerso: vn Hiero. Impossibile ē
trāsire de delicijs ad delicias: hic implere ventrē: ꝛ ibi
mentē. Nota. c. v. 9. et. 29. Ad idem est exēpluz in arte
medicine. In q imponit infirmo abstinētia: vt diutiꝰ
viuat: ꝛ ꝯ infirmitates corpales: qꝛ sic dicit decretū de
cō. dis. v. ne tales. Alimēta olerū ꝛ leguminū plus va-
lent corpi qz delicata. Exemplū Dan. j. dent nobis li-
gumina ad vescēduz ꝛ aq ad bibendū: dixerunt pueri
illi: q facto: post decē dies apparuerunt corpulentiores
vultꝰ coꝝ. Hieronymꝰ in qdā epla. Abstinētia mr est
sanitatis: mr vo egritudinis voluptas est: qꝛ fames cu-
rat morbos qs gula infert. De cō. dis. v. nihil. vide ea-
dem dis. multa de ieiunio ꝛ abstinētia. Sic in arte aie:
abstinētes: spūales euadunt infirmitates: ꝛ longā cuz
4 deo vitā obtinebunt beatā Ecci. xxxvij. Qui abstinēs
est: adijciet vitā. Sicut g bos labori et fame expositꝰ: si
sensum ꝛ intellectū hēt: nō murmuraret qꝛ in pascuis
cum alijs mactādis nō expositꝰ est. Ita nec paup vidē
do petōres ꝛ abundātes in seculo obtinere diuitias et
delicias qs ipse nō obtinet: sz potiꝰ debet deo regratia-
ri cum illo incarcerato: de q infra dicet. B. iiij. 17. Et
sic discāt in abstinētia patientiā hēre. Ad istā patientiā
etiā abstinentiā habendā: multū valet sapiēter ꝯsidera
re vitā pauperū ꝛ scroꝝ: q sunt fratres nri eiusdē natu
re ꝛ dei filij: qui forte nō habent satis de pane grosso.
Qō etiā in carceribꝰ inedia cruciant et alijs miserijs.
Qualis etiā erit abstinētia ꝛ fames eterna: q speciali-
ter gulosis infliget. Et quia diuites cōiter in hoc plus
delinquunt. Ideo signāter dicit Ecci. iij. Sapiēs cor
et intelligibile abstinebit: ne scz arguat a deo de iequa-
litate diuisionis: si ipse ebrꝰ sit: ꝛ alius esuriat ipso me-
lior: ꝛ sciat: cuius etiā vita est felicior qz illius q come-
dit: vescit: equitat: nā sua voluptuose viuēdo expēdit
cum diuite: cui post negat gutta aque: qꝛ hic fecit festū
Ideo specialiter abstinētia diuitū cōmendat Eccs. x.
Beata terra cuiꝰ rex nobilis est ꝛ cuiꝰ pncipes vescū-
tur in tpe suo nō ad luxuriā. Ecōuerso alijs ve qꝛ esu-
riētes iplebit bonis: ꝛ diuites dimittet inanes Luc. ij.
¶ Quarto qꝛ cōueniēs est nos ꝯformari voluntati di-
uine: sicut seruus ꝯformat voluntati dni sui. Sed hec
est volūtas dei sanctificatio vra: vt abstineatis vos a
fornicatiōe. j. Thessa. iiij. ¶ Quinto: qꝛ aiaz reddit for- 5
tiorē: qꝛ inimicū eiꝰ scz carnē debilitat. j. Pet. ij. Obse-
cro vos tanqz aduenas et peregrinos: abstinere vos a
carnalibꝰ desiderijs q militāt aduersus aiam. ¶ Sexto 6
qꝛ nos ꝯformat bono exemplo bonoꝝ viroꝝ ꝛ factoꝝ
laudabiliū. Primo de Aristotele de q fert: qꝛ discipu-
li sui ei recitātes iudicium cuiusdaz magni in arte phi-
sonomie: qꝛ vicz miraret eiꝰ sciētiā ꝛ virtutē: cum na-
turali dispositiōe esset lubricus ꝛ obscuri ingenij. Re-
spōdit Aristoteles: bene de me naturaliter iudicauit: sz
exercitiū fecit me clericū: ꝛ abstinētia castū. Itē narrat
Valeriꝰ li. j. qꝛ vsus vini romanis feminis erat inter-
dictus: ne in aliqd dedecus laberent: ꝛ B rōnabiliter:
qꝛ qd stultius: qz domui accēse oleū imittere: carnē im
nutrire: vt carnis nutriant vicia: debet g alimentū esse
frigidū: ne carnis calor accēdat: vn Hierony. in epla
ad furiā. Ardor corpoꝝ frigidioribꝰ epulis tpandus ē.
Propter hoc sancti a carnibꝰ ꝛ vino decreuerūt absti-
nere: vt Daniel: ꝛ Iohānes baptista: ꝛ btūs Dnicus: q
vinū p decenniū nō bibit: ꝛ multi alij: vn Bern. Ab 7
stinebo a vino in q est luxuria. Ad idē de Nabucho-
donosor: de q refert magr in historia Danielis in fine
tertie visionis: qꝛ ad regnū suū reductus: tantū se hu-
miliauit: qꝛ p septē annos regnare noluit: sed cōstituit
septē iudices q imperiū regerēt tantū penituit ꝛ fleuit:
qꝛ oculi eius facti sunt qsi caro a fletu: tantū abstinuit:
qꝛ p septē annos panē nec carnē nō comedit: nec vinū
bibebat: sz leguminibꝰ pascebat: ꝛ deum celi orabat de
cōsilio Danielis: huic canon phibet testimoniū qꝛ vi-
delicet eiꝰ penitētia fuit fructuosa. xxiij. q. iiij. Nabu-
chodonosor. Ad idē Ione. iij. de rege ꝛ pplo niniue: q 8
ppt minas future tribulatiōis iduti sunt saccis: hoies
et iumēta nec comederūt nec biberūt aquā: vbi est chri
stianꝰ q sic faciat. Multos a regno ꝛ hereditate eie-
ctos: mltos etiā incarceratos ꝛ infirmos ꝛ exules: Au
diuimꝰ cū Nabuchodonosor ad statū suū reductos:
multas etiā tribulatiōes ꝛ vīdictas ꝛ tpales ꝛ eternas
nō soluz nō timemꝰ: sz qꝛ plus est aliqs ad oculū vide-
mus. Nec est tn q agat penitētiā cū niniuitis. Et ideo
surgent niniuite in iudicio ꝯ generationē christianoꝝ
nec est inuētus q rediret ꝛ daret laudē: nisi hic alieni-
gena supple Nabuchodonosor. Omes alij sunt ociosi
quasi nō essent reducti nec ꝯducti. ¶ Septio qꝛ tpalit
ditat: sicut patuit de quodā habēte paruā pmotionē:
de q viri admirati quō sic abundabat. Respōsum fuit
eum hēre tres filias q eū ditabāt: ꝛ alio hoc negante: qꝛ

castus erat ꝛ prolem nõ habebat. Rñdit primã esse ꝓ
udentiã: secundã abstinẽtiã: respectu suyp sius: tertiã
patientiã in illa abstinẽtia: seu hilaritatẽ. Et sic multe
9 filie cõgregauerũt diuitias Prouer. vlti. ¶ Octauo qꝛ
ab hereditatis celestis nos vẽditiõe ꝓseruat. Exemplo
multoꝝ ꝯtrario modo: q̇ voluptuose viuẽdo heredi-
tatẽ tꝑalez vẽdere coguntᷣ: sic multi celestẽ (exẽplo pri
moꝝ parẽtũ: vbi aliq̄ñ in abstinẽtia viuẽdo) heredita
tẽ retinẽt: sic celestẽ abstinẽter viuẽdo recuperamꝰ: vñ
beatꝰ Grego. in q̄dã omelia nos ãmonet dicẽs: q̇ inq̇t
a paradisi gaudijs ꝑ cibũ cecidimꝰ ad hũc quõ possu-
mus per abstinentiã resurgamꝰ. Propter istas ꝛ alias
cõmoditates Thobias sapiẽter docuit filiũ suũ Tho-
bie. iiij. Abstinere ab omi peccato.

A. v. Abscõdit deus: abscondit iustus: abscõdit diabolus: abscõdit peccator:
Abscondit deꝰ vtiliter: iustus sapiẽter: diabolus frau-
1 dulenter: peccator damnabiliter: abscondit deus sacra
menta: potentiã clementiã: penas et gaudia.
Arti. j. ¶ Primo sacramentoꝝ veritatẽ sub rebus visibilibꝫ:
qḋ est indiciũ coꝝ nobilitatis. Aurũ enĩ ꝛ omĩa ꝓcio-
sa metalla: quãto nobiliora: tãto ꝓfundiꝰ abscõduntᷣ.
Sic aĩa sub corꝑe: sic oĩa spũalia: sic sacramẽta abscon
duntᷣ: quẽadmodũ virtus sub lapidis colore: aĩa sub
corꝑe; vt fides habeat meritũ: vbi ratio hũana nõ pre-
bet experimentũ. Et ſm Augusti. de doctrina christia
na. In parte sacra scrip̃tura abscõdita est sub figuris et
obscuris: vt a laboriosis ꝛ nõ ociosis tam ꝓciosus the-
saurus inueniatᷣ: sic sacramẽta qꝛ nõ est bonũ scĩm da
re canibꝫ ociosis. Cassiodorus sup illud Ps. Abscon-
disti timẽtibꝫ te. Solet fastidiri oẽ qḋ voluntati subia-
cet: ꝛ vile oĩno crediᷣ: qḋ sine difficultate ꝑstatᷣ. Ideo
voluit deꝰ oĩa esse abscõdita innitẽtibꝫ hũane sapiẽtie
et ꝓprie voluntati: nõ aũt innitẽtibꝫ veritati fidei: ꝛ hu
militer querẽtibꝫ. Abscõdisti inq̇t veritas hec a sapiẽti
bus ꝛ prudẽtibus: ꝛ reuelasti ea paruulis Matth. xj.
2 ¶ Secũdo suã potẽtiã se ꝛ suos occidi ꝛ tribulari per-
mittẽdo et nõ vindicãdo: sicut virtꝰ radicis in hieme
dimittit ramos nudos qui tñ in estate germinabũt: sic
3 deus Aba. iij. Ibi abscõdita est fortitudo eiꝰ. ¶ Ter-
tio clemẽtiaz suã: in hoc q̄ suos multis miserijs in hoc
mũdo exponit. Et in hoc facit sicut pater sapiẽs q̇ non
prebet filie vultũ hilarẽ ne ei det audaciã delinquendi
a timore patri debito recedẽdo. Ita deus oñdit nobis
vultũ tristẽ multarũ tribulationũ Esa. liiij. Abscondi
4 faciem meã parũper a te. ¶ Quarto penas: qꝛ nec dñs
quicũq̄ nec deꝰ diligit coacta seruitia. Si q̇libet vide
ret ad oculũ penas inferni vel purgatorij: iret ad serui
tiũ dei q̄si azinus stimulo Luc. xix. Si cognouisses et
tu: nũc aũt abscõdita sunt. Et sic q̄si habẽs vxorẽ adul
terã: dum abscõditᷣ ꝓpe cui dĩ tñ multũ distare: subito
superuenit: sic abscondã faciẽ meã ab eis. Et ꝯsiderabo
5 nouissima coꝝ Deutro. xxxij. ¶ Quinto gaudia bono
rum: qꝛ deus nõ vult nos mercẽnarios esse. i. mercede
oꝑarios ꝛ pacto ꝯductos: ſꝫ spõtaneos: ꝓpterea abscõ-
dita est ꝯsolatio ab oculis meis Osee. xiij. Magis enĩ
acceptũ est patri seruitiũ boni filij q̇ gratꝰ patri seruit:
q̄z serui cõducti: ꝛ tali ꝓuidet: licet aliq̄ñ occulte: vt eũ
in domigerio habeat sufficiẽter ꝑ tota vita sua: ita vi-
6 ta via abscõdita est cũ chr̃o Coll. iij. Sed multi in ter-
renis delectati illam vitã nõ desiderãt: qꝛ nihil credũt
delectabile: nisi venerea ꝛ esculenta ꝛ hmõi q̇ gustaue
runt: q̇ ibi nõ sunt: ſꝫ decipiuntᷣ turpiter: sicut febrici-
tãtes in sapore ciboꝝ: sicut itali de ceruisia qꝛ nõ gu-
stauerunt: sicut vuallicus de gaudio celi: qꝛ non est ibi
potus. Sicut porcus de festo leonis: qꝛ non fuerũt ibi
feces. Propter hmõi errores. Simile factuz est regnũ
celorũ thesauro abscõdito Matth. xiij. supple ab eis: et
tamẽ rõne vinci deberẽt: qꝛ sicut gustus febricitantiũ
cum ad sanitatem venerint: ꝛ sicut gustus ꝛ delectatio
pueroꝝ circa fructus ꝛ hmõi: euacuatᷣ cum ad ꝑfectũ
venerint. Ita iudicium illoꝝ de delectatiõe apparẽti:
et vera: ꝛ si parua infirmitas intantũ illoꝝ mutat gu-
stum: qḋ cibaria in quibꝫ tantũ delectabantᷣ abominã
tur: intelligãt dei ꝓsentiã maioris esse virtutis ad gu-
stum: ꝛ iudiciũ illoꝝ in aliud mutandũ. Et si ipsi tan-
tam inueniãt delectationẽ in carcere: cõsultius cogita
rent maiores esse in aula ꝛ dicerent cũ Ps. O magna 7
multitudo dulcedinis tue: quã abscondisti timentibꝰ
te. Nota. g. j. 29. cũ se. ¶ Secũdo abscõdit iustꝰ seip̃m Arti. ij.
et oꝑa sua sicut sol abscõditᷣ nube: sicut semen ab auibꝫ
et candela a vento: ꝛ merces a malo pagatore: ꝛ trutã-
nus vnã elemosynã vt accipiat aliã: sit elemosyna tua
in abscõdito Mat. vj. Et caritas ab inimicꝭ: sic caritas 8
mãdatoꝝ dei in corde abscõde: ꝛ thesaurus absconditᷣ
a latronibꝫ: sic ora patrẽ tuũ in abscõdito Matth. vj.
Exẽplo parentũ Moysi qui eum abscõderũt Exo. ij.
¶ Tertio abscõdit diabolus venenũ carnalitatis sub Arti. iij.
melle dulcedinis cupiditatis: sub colore necessitatꝭ: si-
cut patz ser. xxxv. 3. Superbiã: sub colore honestatis.
Iram ꝛ vindictã: sub colore iustitie: sic in via hac qua
ambulabã abscõderũt supbi. i. demones laqueũ mihi.
Sed inter hos laqueos spũaliores morbi sunt pericu-
losiores: qꝛ enĩ minus sentiuntᷣ: rarius curantᷣ: raro in-
uenitᷣ q̇ de his rite peniteat. Sic etiã fortiores ꝛ auda-
ciores: qꝛ fortissimos inuadũt ꝛ decipiũt. Et ideo specia
liter ibi ẽ abscõdita pedica eiꝰ Job. xviij. Nõ. p. v. 5.
¶ Quarto abscõdit petõr peccã sua turpiter: sicut cada Arti. iiij.
uer sub picto sepulchro: fimus ſb niue. Periculose: si- 9
cut apostema sub pelle: sicut ignis in grangia: sicut la-
tro cordã qua suspẽditᷣ: sicut patet. i. iij. 14. Qui abscõ-
dit scelera sua nõ dirigetᷣ Prouer. xxviij. Sed mirũ est
medico dicẽte. Iste cibus te occidet: abstinẽt ꝛ narrãti
de mirabilibꝫ: credũt. Sed christo narrãti q̄ pauci sũt
electi: ꝛ de penis inferni: ꝛ paulo dicenti q̄ fornicatio
aiam occidit: nõ credent inordinata delectatiõe dece-
pti: cum dulce fuerit in ore eiꝰ: abscõdit illud Job. xx.
Sic ẽ cuicũq̄ de q̄tuor ꝓdictis dirigatᷣ q̄stio Job. xiij. 10
Cur faciẽ tuã abscõdis. Per ꝓdicta igitᷣ rñderi potest.
Et sicut multi miranᷣ de statu pape ꝛ principũ: qui si
scirẽt factoꝝ causas: nõ mirarentᷣ. Ita nec aliq̇s vestrũ
de aliq̇ predictoꝝ mirabitᷣ: q̄ñ clare videbit causas q̄re
via impioꝝ ꝓsperatᷣ: q̄ñ vicz aperientᷣ fardelli: ꝛ libri
cõscientiarũ: q̄ñ omĩa nuda apparebũt: sicut nidus in
hieme: q̄ñ apparebit quantũ debes illi vsurario diabo
lo q̇ tibi mutuat: modo nescis quantũ sed scies: videli
cet q̄ñ manifestabit abscondita tenebrarũ. j. Coꝛ. iiij.
Tunc enĩ nihil occultũ qḋ non sciatᷣ: nec absconditũ
qḋ nõ cognoscatᷣ Luc. viij.

A. vi. Abusionis. Primo ponẽ-
da est descriptio. Secũdo res in q̇bus cõmittitᷣ
Tertio ꝑsone cõmittẽtes. Quarto pena cõmittentiũ.
¶ Quãtuz ad primũ. Abusio ſm Augus. sup illud ps. Arti. j.
Loquentᷣ aduersus iustũ in supbia ꝛ in abusione: est
vti aliquo ad vsum nõ suum. id est. inordinate.
¶ Secũdo cõmittitᷣ in bonis nature: fortune ꝛ gratie Arti. ij.
seu scientie. ¶ Primo in bonis nature: sicut in fortitudi
ne: qua ordinatᷣ vt fortius deo seruiatᷣ et respublica et
pax defendatᷣ. In pulchritudine deo seruiatᷣ. Quomõ
his abutuntᷣ: patz in. c. de fortitudine ꝛ pulchritudine ꝛ

multis alijs locis. Sic de ingenio et de oībꝫ nālibꝫ pꝫ.
¶ In bonis fortune scꝫ diuitijs ⁊ cibarijs: q̄ ordinant
ad nr̄am necessitatē: abutimur tn̄ ad voluptatē. In bo
nis vo spūalibꝫ: cuiusmōi sunt sapiētia: sciētia: prudē-
tia: industria ⁊ hmōi vtimur ad aliorꝫ depssionē: sup-
biā ⁊ inuidiā cū ordinent ad nostrā ⁊ aliorꝫ edificatio-
Arti.iij. nē. Nota.b.iiij.p totū. ¶ Personas abutētes enume-
rat: pmo Hugo.li.ij. de claustro aie. ¶ Duodecim in-
quit sunt abusiōes claustri in qbꝫ tota religiōis sūma
corrūpit. Prelatus negligēs: discipl's inobediēs: iuue-
nis ociosus: senex obstinatꝰ: monachus curialis: reli-
giosus causidicus: habitꝰ p̄ciosus: cibꝫ exq̄sitꝰ: rumor
in claustro. lis in caplo: dissolutio in choro: irreuerētia
circa altare. Scdo Cipna.li.de.xij.abusio.seculi. Duo
decim inq̄t sunt abusiones secli. Sapiēs sine opibꝫ: se-
nex sine religiōe: adolescens sine obediētia: diues sine
elemosyna: femina sine pudicitia: dn̄s sine v̄tute. Chri
stianꝰ ɔtēciosus: pauꝑ supbꝰ: rex iniquꝰ: ep̄s negligēs
Arti.iiij. plebs sine disciplina: pp̄l's sine lege. ¶ Pena est q̄ me-
reā priuilegiū amittere: q̄ cōcessa abutit ptāte.xj.q.iij.
priuilegiū. Et de re.iur.in.vj. Quō ḡ p̄dicta amittet:
patebit infra. Qui ḡ abutunt ope grē ⁊ pnie in supbia
sicut ait Iob.xxxiiij. Dedit ei tp̄s ⁊c. meret incidere in
tp̄s iusticie: qꝛ q̄ in legē grē cōmittit: frustra legis grē
inuocat auxiliū. De vsu. qꝛ frustra: ⁊ argumētū.xxv.
q.ij. Ita nos: vbi habet q̄ ꝓpt̄ delictū priuilegio priuā-
tur. Quia si ꝓpriū ep̄m occiderint: ppetuo ep̄o carebūt
Nota. M.ix.41. Itē aliqñ amittit ꝓpter ɔtrariū factū.
Extra de priui. si de terra. Et ex̄ de ɔstitutōibꝫ: cū acces-
sissent: ex q̄ hꝫ q̄ priuilegiati de decimis nō dandis: si po-
stea dent priuilegiū amittūt. Sic in ꝓposito: priuilegiati
de nō dādo seipsos diabolo in baptismo ⁊ penitētia: si
ɔtrariū faciāt ⁊c. Nota de h̄ optie.a.xxiiij.13. Et.d.j.
23. Et.d.xj.32. Et.d.xij.17. Et.g.iij.10. et. M.ix.24.
Et.o.iiij.15. Et.p.vij.49. Et.v.iiij.9. Itē ꝓpt̄ negligē-
4 tiā. ff. de nūdinis. li.xij.l.j. Casus q̄busdā ɔcessuꝫ fuit
nundinas hr̄e: qꝛ p decenniū nūdinis nō sunt vsi: priui-
legiū amiserūt: sic in ꝓposito qbꝫ cōcessuꝫ est infra spa-
tiū vite. Forꝫ facē pctōꝝ in ɔfessiōe: ⁊ pꝫ. Itē ꝓpt̄ dānū
graue supueniens: vt de decimis suggestū: vbi habet
5 q̄ q̄busdā fuit priuilegiū datū de decimis nō dādis: et
ꝓpter damnū supueniēs fuit aliter ordinatū. Sic mul
tis indultū est via nature longū vite spaciū: ſꝫ ꝓpt̄ dā-
nū qd̄ inde accideret ⁊c. viri sanguinū ⁊ dolosi nō di-
6 midiabūt dies suos. Itē ꝓpt̄ sententiā datā: vt de sen. ⁊
re iudi. sciborta: vbi habet q̄ lite ɔtestata si priuilegiū
ante sententiā latā nō ostēdat: post sibi minime valebit.
Sic in ꝓposito lis ɔtestata est inē nos ⁊ diabolū. Nos
habemꝰ priuilegiū allegādi ⁊ excipiēdi ɔ eū ⁊ dominiū
eiꝰ añ mortis sententiā diffinitiuā. Ante mortē ḡ ɔfitere
qꝛ a mortuo q̄si nihil perit ɔfessio Eccl.xvij. Vñ ver-
sus. Indultū tollit neglectū crimē: abusus. Oppositū
7 factū: damnū tp̄s variatū. Nota decretalē de h. M.
ix.41. Sed qd̄ in his q̄ sciētia ⁊ cathedra nō vtunt in
laborē ad quē nascunt Iob.v. hō nascit ad laborē sed
abutunt in quiete ⁊ vanitē: ⁊ labora exēptiōe ⁊ nō in
fidei multiplicatōe: spāliter inē infideles: inē ethnicos
et publicanos fore illorꝫ nimēda est. Vt. C. de sa.san.
ecc.li.j.l. Iubemꝰ vt nullā nauē: ibi dicit lex: q̄ impa-
tore trāseunte ɔ saracenos nulla nauis ei negabit: ⁊ si
ꝑsona etiā ecclīastica nauē ei negare vel occultare ꝑsū-
pserit: publicabit: ⁊ nauē āmittet. Sic q̄ nauē corpis
labori nō exponūt cū vexillario ⁊ vices gerēte impato
ris: q̄ ait. Ecce ɔuertimur ad gētes. Patet ḡ ex p̄dictis
q̄ abutētes vsu priuabunt: ⁊ q̄ frustra legis inuocat
8 auxiliū: q̄ in legē cōmittit. De vsu. qꝛ frustra. Ibi dicit
lex: q̄ vsurariꝰ vsuras q̄s alteri vsurario tradidit: re-

petere nō pōt: nisi prius vsuras soluat in qbꝫ alijs te-
neā: qꝛ in legē cōmisit. Sic q̄ in legeꝫ cōmittit miscdie
cōtra eā faciēdo: frustra miscdiam cū diuite epulatore
in inferno inuocabit: qꝛ q̄ sine lege miscdie viuit: sine
lege miscdie peribit. Et iudiciū sine miscdia ⁊c. Ia.ij.
Nota. M.ix.29. Omībꝫ p̄dictis casibꝫ legū cōcordat
lex diuina Leui.xxv. vbi deꝰ dat priuilegiū illis q̄ vē-
diderint domū vel terrā infra vrbes muratas: q̄ pos-
sint eas redimere infra annum. Si aūt isto priuilegio
abusi fuerint: nunq̄ postea redimēdi hēent ptātē. Sic
illi q̄ vēdiderūt aīam suā diabolo infra vrbē: ⁊ deꝰ de-
dit priuilegiū q̄ infra vite spaciū illā redimere possunt.
Postea vo amittēt redimēdi facultatē: qꝛ ī inferno nul
la ē redēptio. Sꝫ heu de multis verificat illd̄ Iob.xxiiij.
Dedit ei dn̄s locū penitētie: ⁊ ip̄e abutit eo ī supbia.

Absoluendi sunt aliqui a A.vij.
papa vel eiꝰ penitētiario: aliq̄ ab ep̄o vel eius
penitētiario. ¶ Primo ḡ ponēdi sunt casus ꝓ qbꝫ mit- 1
tendū est ad papā. Secūdo pro quibꝫ ad ep̄m. Tertio
quidē casus dubij. Quarto pena male absoluentiū.
¶ A papa vo absoluēdi sunt ſm antiqua iura falsifi- Arti.j.
cantes bullā eiꝰ. Itē incēdiariꝰ ecclie postq̄ est denū-
ciatus q̄ frāgit ecclīam ⁊ est denūciatꝰ ab ep̄o excōmu
nicatus. Itē grauis iniuria in clericū vel religiosum.
Itē qui spōte vel sciēter recipit excōicatū a papa ad di
uina officia. Itē qui cōicat excōmunicato a papa in cri
mine ꝓpter qd̄ excōmunicatꝰ est. Ergo vbi percutiēs
clericū est mittēdꝰ ad papā vel ep̄m: associās eū in illo
facto ad eum mittēdus est: qꝛ participatores in crimie
ab eodē absoluunt a q̄ principaliter excōicati sicut pꝫ
de sen.ex.nuꝑ. Itē capellanꝰ bn̄dicēs secūdas nuptias
qui licet excōicatus nō sit: mittēdus est tn̄ ad papā: of-
ficio bn̄ficioq̄ꝫ suspēsus vt de secūdis nuptijs.c.j. Ista
ꝓbant ī summa ɔfessorꝫ.li.iij.ti.xxxiij.q.lxxxix. In q̄-
bus casibꝰ. Itē pape reseruant mutatio voti religiōis
et terre scē. Itē absolutio sibi reseruata in statuto. Itē
dispēsatio irregularitatꝫ in multis casibꝫ. Predicti vo
casus ⁊ etiā dispēsatiōes sibi reseruate in antiq̄ iure no
tant in his versibꝫ. Ad papā clerū pcutiēs falsarius
vrens: eccliaꝫ frāgens: participās scelerī: paro: symon:
si fuerit celebrās sententia maiore ligatꝰ. Iudex officiās
apostata si sit ad sacra ꝓmotꝰ: iterū vel ep̄s mutꝰ: du-
plex baptismꝰ duplexq̄ꝫ sacer ordo. A p̄dicta sententia
excipiunt isti. Percutiēs clericū romā pent. Excipiunt 2
Inscius: erudiēs: leniterq̄ꝫ iocans: minor etas. Ianit-
tor officij p̄textu vim vicq̄ꝫ repellēs: femineꝰ sexus: va-
litudo: religiosus: ɔiūcta feriēs: cū ꝑsona coeuntē: pau
per ⁊ insanꝰ: inimicitias capitales. Romā petāt: opta-
ta ꝓsperitate suis. Isti vltimi pauꝑ ⁊ insanꝰ: ⁊ habēs
inimicitias romā petat ⁊c. nō aūt alij p̄nominati. Se-
quunt alij versus. Nō mittas seruū: senē: q̄ nō sui iu-
ris. Impuberē: monachū: claustralē: nec mulierē: ho-
stia valde potēs: si paupertate grauatꝰ: si leuis molens:
infirmus vel capitales. Minor etas etiā prestabit iura
mentū de eundo impedimēto sublato. Pauper nō est
mittendus: q̄ scꝫ nō habet vñ possit ad curiā ire ⁊ est ei
verecundū mēdicare. Prestito igit iuramēto vt dictū
est absoluit nec seruꝰ mittēdus: vt dn̄s pateret graue
detrimentū. Itē qui excōicat nisi hoc faciat in scriptis 3
et monitiōe p̄cedēte: ⁊ causaꝫ tāgat in scriptis: ⁊ copiā
tradat si infra mensem reqrat: est suspēsus ab ingressu
ecclesie: ⁊ celebratiōe diuinorꝫ p mēseꝫ: infra quē si im-
misceat se diuinis est irregularis. Nō aūt si solūmodo
ecclesiā ingrediat sicut pꝫ de sen.ex.in sexto: cū medi-
cinalis. in textu ⁊ glo. Et eadē forma est obseruāda in 4
sententia suspēsiōis ⁊ interdicti: ⁊ eandē penā incurrit

ꝯtrariū faciēs: sic ptz ibidē. Epi vero ad statutū tenent: sed penā nō incurrūt: si cōtrariū faciāt. In pdicta vero ir-
regularitate solus papa dispēsat. De iudicibus vero qui
5 suspēdunt ꝓpter malū iudiciū. dicet in. c. de iudi. Itē
de nouo iure reseruat pape absolutio religiosoꝝ excōi-
catoꝝ: qui ministrāt eucharistiā vel extremā vnctionē
vel matrimoniū solēnisant: vel q̄cūq; excōicatos a ca-
none: vel a ꝯstitutōibus ꝓuincialibus: vel synodalibus
nisi in casibus a iure eis cōcessis. Si vero aliquē de pecca-
to absoluūt ꝓ quo excōicat et nō a sententia: licet graui-
ter peccet: nō tū excōicat: fm glo. Guill. de lugduno.
Sequit vel q̄ a pena et a culpa absoluūt. Probant hec in
septio de priule. et excessibus priulegioꝝ. Religiosi. tū dicit
Jo. andree ꝙ illis q̄ priuilegys hūt domesticos cōicare
nō intēdūt p hoc pindiciū facē. Idē etiā opinat ꝙ suffi-
ciat religioso: ꝙ recepturi sacrm dicāt se hēre licētiā: qr
nō psumunt imēores sue salutē. Opinat etiā ꝙ suffi-
ciat: ꝙ det suis sbditis licētiā in generali nō noiando
6 in speciali religiosum cui eos cōmittit. Vel ꝙ etiā det
in generali alicui religiosoꝝ licētiā parrochianoꝝ suo-
rum. Itē quicunq; clericus vel religiosus facit aliquā
psonā ꝓmittere: iurare: vel vouere: ꝙ sepeliat in eccle-
sia sua: vel ꝙ sepulturā electā mutet. Vt ptz de penis
cupiētes. in cle. in fine. Itē quicūq; epm percusserit vel
7 detinuerit: vel socius fuerit. De penis si quis in cle. Itē
quicūq; dni tpales in loco interdicto celebrare diuina
cogunt: vel excōicatos seu interdictos publice dū cele
brant diuina aduocauerint: vel in ipso officio retinue
rint: vel ne recedant impedierint qn ab hys q̄ diuina
celebrauerint moniti fuerint ꝙ recedant: ipsi etiā no-
8 minatim moniti q̄ nō exeūt excōicent. De sen. excō. in
cle. grauis. Itē fratres minores q̄ etiā tpe interdicti re
cipiunt ad diuina aliquē tertij ordinis. Itē inq̄sitores
heretice prauitatis: qui ꝯ cōscientiā. Amore: odio: pce
vel pcio ꝓcessūt heresis ꝯ aliquā incipiūt vel inceptū
Arti. ij. dimittāt de hereticis. ¶ Epis vero reseruant de antiq̄
iure solēnis pnia. Excōicatio maior: dispēsatio irregu-
laritatū: q̄ sibi cōpetūt. Sic notat ab hostien. in sūma
de dispēsatoribus imediate an. Ru. de sen. excō. Itē in-
cēdiarij. xxiij. q. viij. c. pessimā. Itē ꝯsuetudo: vbi vicꝫ
de ꝯsuetudine in aliq̄ epatu aliq̄ crimina sibi reseruat q̄
ad absolutionē. Nō ista in sūma cōfes. li. iij. ti. xxxiiij.
q. l. vtrū sacerdos. Itē blasphemia publica dei et sctoꝝ
Ex de maledicis statuim⁹. Itē homicidiū: qr minora
sibi reseruant scꝫ mēbroꝝ mutilatō: sed maiora. xxiij. q.
viij. Si quis mēbroꝝ. De sen. excō. cū illoꝝ. Itē violato
9 res ecclīaꝝ cū effractiōe: de sen. ex. ꝯq̄sti. Itē restitutio
incertoꝝ cū magna q̄ntitate de iude. cū sit. De testamē
tis tua de vsuris cū tu. Itē mutatiōes votoꝝ sctī Jaco-
bi et minoꝝ. Nō. b. xj. 2. Itē arduū factū. Itē special
retētio. Aliq̄ vero casus epis reseruatos cōprehēdūt his
versibus. Qui facit incestū deflorās aut homicida. Sa-
crilegus: pris pcussor: vel sodomita. Trāsgressi voti: p-
iurus sortilegusq;. Et mēita fides: faciēs incēdia: ra-
ptor. Prolis oppssor: blasphem⁹: ois adult. Pōtificē
sup his sp deuot⁹ adibit. Itē alij vsus ad idē. Dedit⁹
vsuris faciēs incēdia falsi. Testes sortilegi: falsari⁹ atq;
monete tōsor: legatū impediēs: a canone vicii: pditor:
ac heresim sectās: vēdēsq; colūbas. Suppones: partū
ve necās: rerūq; sacrarū. Raptor: p sbro nequit a sim
plici solui. Sꝫ nō mlti casus i istis vsibus ꝯtinent: q̄ in
sūmis nō legunt: sic ptz i sūma ꝯfessoꝝ. li. iij. ti. xxxiiij.
q. l. vtrꝫ sacerdos: vbi casus epis reseruati ponant. Inē
quos multi de pdictis expsse nō ꝯtinent. De nouo iure
epis reseruant. Religiosi retrahētes fideles a solutiōe
10 decimarū suaꝝ. Sic ptz i cle. de penis. Cupiētes. Itē p-
cipit dns papa ꝙ moneāt laicos ad solutiōēꝫ decimaꝝ

in terris festis: si curati hoc petāt: et nisi ista faciāt. Si etiā
in audiētia ꝯfessiōis sciēter dimiserit ꝯscias ꝯfitētiū de
hoc informare: suspēdūt ipo facto: donec sic ꝯfitētibus sup
hoc ꝯsciam fecerit ꝙ si sciēter negligētes de sic informā
da ꝯscia infra tps suspēsiōis pdicāt: excōicent. Sic ptz
de penis. Cupiētes i cle. Itē impediēs seq̄strationēꝫ vel 11
fruct⁹ occupās seq̄stratos: post sniam latā a curia de se-
q̄stratiōe ad cōpēsandas. Itē q̄ in tpe interdicti i casibus nō
ꝯcessis noiatim: excōicatū seu interdictū vel manifestū
vsurariū sepeliuit. De sepulturis eos q̄. in cle. Itē de re
ligiosis q̄ decimas noualiū vel aialiū familiariū vel pa-
storꝝ suoꝝ vel aialiū: q̄ cū gregibus suis pascūt: vel aialiū
q̄ in fraudē emūt et empta tradūt vēditoribus tenēda: vel
illis q̄ ad se veniūt: nō renūciātes mūdo dātes se et sua
vel terrarū q̄s ꝓ cēsu tradūt nisi tra sit exēpta sic psona
q̄ tradit. Et ad hoc sciēdū ē forma priuilegij ispiciēda fm 12
Joā. andree vel q̄ q̄scūq; alias decimas sbtrahūt vel
dare ꝓhibēt hūtes admistratōēꝫ suspēdunt: nō hūtes
excōicent: nisi infra mēsēꝫ desistāt. Et ifra duos mēses
satisfaciāt dānificatis. Addit i glo. Joā. andree: de terris
eis traditis ad colēdū idē eē iudiciū. Quia ad hoc ꝙ priule
giū de decimis nō dādis: locū teneat: oportꝫ ꝙ pdiū sit
suū et ꝙ sūptibus ꝓprys colat. Probant hec de decimis: re 13
ligiosi. li. vj. Itē mōchi et canonici regulares nō hūtes
admistratōēꝫ: q̄ ad curias regū vel pncipū accesserit: vt
plati aut mōsterijs dānū aliqd inferāt. Mōchi etiā q̄
infra septa mōsterij arma tenēt. De sta. mōchoꝝ ne in
agro i cle. Itē q̄cūq; accipiūt vel portāt habitū beginaꝝ
vel eas iducūt vel fouēt. De reli. do. Cū de q̄busdā i cle.
Itē q̄cūq; ꝯhūt mrimoniū in gradu ꝯsanguinitatis vel 14
affinitatis sciēter. Si vero sciūt sepent: sꝫ si igrāt talē gra-
dū esse ꝓhibitū: adhuc icurrūt fm Joā. andree nō in-
currūt q̄ in alys ipedimētis ꝯhūt. Itē religiosi monia-
les clerici i sacris ordinibus ꝯstituti mrimoniū ꝯhētes:
de facto excōicent. Probant hec oia de ꝯsanguinitate et
affinitate. Eos i cle. Itē executores mortui bñficiū in-
fra decē dies eligāt taxā bñficij vel residuū qd si nolue-
rit eligat bñficiat⁹: q̄ vero vltra ptē suā accēpit: si sit eps
vel maior suspēdit. Collegiū interdicit: psona iferior ex-
cōicet: nisi ifra mēsēꝫ restituāt. Probat de pbē. et dig.
li. vj. suscepti regiminis cura. Itē q̄ non cessant cessante
sctā mre ecclia. de sen. excō. ex freq̄ntibus i cle. Itē q̄cūq; 15
impediūt ordinarios i visitatōe monialiū vel canonis-
saꝝ q̄ntūcūq; sint exēpti nisi amoniti resipiscāt: excōi-
cent. Itē ptātes capitanei vel rectores ciuitatū q̄ vsu-
ras solue cōpellūt: vel restitutiōes eaꝝ qn repetunt ipe-
diūt: aut statuta sup hoc faciūt: vel facta custodiūt: nisi
infra tres mēses deleuerit: excōicent. Itē q̄cūq; nouā
religionē inuenit: aut locū sine licētia pape accipit: vel
mutat vel trāsfert q̄cūq; titulo ꝛc. ¶ Alij vero casus relin Arti. iij.
quunt alijs: sꝫ dubiū ē q̄bus: ꝙtūꝫ ad aliq̄s casus: sic de
excōicatis sine nolm expssiōe: sic ꝓ furtis et hmōi: q̄ fiūt i
ecclia a sacerdotibus. De talibus fm Jo. mōchi i glo. sup
bullā bñdicti: q̄ incipit inter cūctas: pnt absoluere qui
habēt ptātē absoluēdi a pctis alys mortalibus supposi- 16
ta satisfactiōe: qr talis q̄ ad ecclīaꝫ militātē nō est excōi-
catus: sꝫ q̄ ad deū: sicut existēs in mortali pctō. Et fm
Bern. si talis celebraret: nō esset irregularis. Argumē-
tū ex de offi. ordi. si sacerdos. in glo. Ibi enī glo. dicit:
ꝙ talis ab ecclīis nō est vitādus. Cōtra hec videt illud
de sen. excō. cū nō ab hoie. Ibi hr in textu et glo. ꝙ ta-
lis q̄ incidit in sententiā canonis clericū pcutiēdo: vel
alio mō: et sic denūciat⁹ nō fit: ipse tū qui hoc scit: tenet
eū vitare: nisi forte illud sciat solus p ꝯfessionē in q̄ ca-
su nō debet eū vitare in publico sꝫ in priuato. Sed ali- 17
ud est de sententia canonis: aliud iudicis: vtrobiq; tū te-
net eū vitare in priuato: q̄ tū sciat incidisse. ¶ Itē nota:

ꝙ qui ꝑcutit clericū ignorās eū esse clericū: nō incidit.
Expssē est casus: de sentē. excō. Si vero aliqs in clericū.
Hoc dicit expsse Innocē. ad idē sup. c. cū nō ab hoie.
Sub istis vbis. Si aliqs inqt Innocēti⁹ clericū occi-
derit ignorās eū clericū: forte q2 in nocte eū occidit: nō
credim⁹ eū3 excōicatū. Credim⁹ enī necesse esse ꝙ do-
lus interueniat: ⁊ ꝙ clericū se ꝑcutere intēdat. h. c. Si
vero qd̄ ꝑdictū est de ignorātia est verū vbi ē ignorātia
ꝓbabilis: secus si sit crassa: quādo a tota patria habet̄
pro clerico qui ꝑcutit̄: tunc ignorātia ꝑcutientē non
excusat. Item fm eundē Joannē super constitutionē
inter cunctas. Sortilegiū qd̄ fit cum corꝑe christi vel
18 chrismate: epis reseruat̄. ¶ Itē nota: ꝙ infirmo morē-
ti q̄ alias penitētias tūc ꝑficere nō pōt iniūgat̄ ꝙ pctā
sua elemosynis redimat. ¶ Itē fm glo. in cle. de sepul-
turis sup. c. dudū. Prius debet penitēn penitētia iniū-
gi: ⁊ postea absolui: q2 ɔtritio debet absolutionē ꝑcede-
re: cui⁹ signū est hūilis ⁊ deuota penitētie susceptio.
A.iiij. ¶ Periculū indiscrete absoluenniū ⁊ male absolutoꝝ:
pz exēplo de medico solū in suꝑficie curāte filiū regis
grauiter ad mortē vulneratū: talis curatio postea ver-
tet̄ in periculū curati et curātis. Sic spūaliter illis de
quib9 cōquerit̄ rex regū Hiere. vj. Et curabāt ɔtritio-
nē filie ppl'i mei cū ignominia dicētes: pax: pax: ⁊ non
Exēm est pax: ⁊ ideo postea vulnus apparet ir. Sicut pz de
quodā magno q̄ vt fert̄ habuit sacerdotē: q̄ in ɔfessiōe
eū offendere noluit: hic cū quadā die sederet cū multl'
19 qui ɔquerebant̄ ꝙ cōfessores eis nimis essent austeri:
vel forte q2 eos absoluere noluerūt s3 ad suꝑiores eos
miserūt: vl' forte q2 nimis graues eis penitētias impo-
suerūt: dixit: ego optimū habeo sacerdotē ad cōfessorē:
qui de oī facto me absoluit: ⁊ q̄les ipse volo penitētias
mihi imponit. Post mortē vero vtriusq3: dn̄i sc3 ⁊ ca-
pellani: vxore sc3 ꝑdicti dn̄i in capella sola orāte: appa-
ruit q̄dā hn̄s formā hoīs ignitā ⁊ t̄ribilē: portās aliū
eiusdē forme sup dorsum suū: ⁊ ipsi dn̄e nimis timēti
ait q̄ portabat̄: ne timeas ego sum marit⁹ tu⁹: ⁊ iste por-
tator est sacerdos ɔfessor me⁹ q̄ sicut viuentē supporta-
uit in culpa: ita mortuū portat in pena: ⁊ h iustū est: vt
sil'es ī pena sint adulatores: ⁊ q̄ eos dilexerūt. De q̄b9
20 ij. Thimi. iiij. Predixit Paulus erit tp̄s cū sanā doctri-
nā nō sustinebūt: s3 ad sua desideria coacervabūt sibi
mgr̄os. Tales enī diligunt moderni dn̄i: tā in iudicio
forinseco: q3 intrinseco sue ɔsciētie: ⁊ ɔfessores qui eos
nō offendūt veritatē faciēdo vl' dicēdo: sicut patuit tpe
moderno de quodā dn̄o satis noto. Hic vocato ad se
quodā sancto viro dixit: ꝙ vellet ei confiteri: cui cū ille
se excusaret ⁊ insufficientē se diceret ꝓ ɔfessione audiē-
da tanti dn̄i: ⁊ alias excusatiōes nō acceptaret adiecit
Exēm sic. Narrabo inq3 vobis vnā narrationē. Accidit se-
mel vnū potentē ⁊ iniuriosu3: quendā hīe ɔfessorē: cui
in ɔfessione sez facta sua excusare solebat: ⁊ se iustifica-
re de duro dominio: ⁊ hmōi crudelia facta: inueniens
ratiōes multas vt ei videbat̄: vbi nulla tn̄ erat nec po-
terat tot inuenire: quin cōfessor eū iuuaret plures iusti-
ficatiōes inueniēdo: sicut Jesabel vxor regis Achab ⁊c̄.
Et postea eū absoluit sine restitutione: vbi nō potuit:
cōtigit dn̄m illū mori: ⁊ in ecclesia sepeliri in qua cum
cōfessor esset sel' cū socio suo in eccl'ia vidit terrā tumuli
moueri eū sic alloquit̄ ꝓpt̄ tuū defectū: q2 verū mihi nō
dixisti: s3 in errore supportasti: ⁊ male absoluisti: et ꝓpt̄
meā negligentiā q2 tales dilexi sum dānat⁹: ⁊ iō iustū
est vt sis etiā socius pene: sicut fuisti culpe: ⁊ accipiens
eū ꝑ caput: totā pellē cum pilis inde extraxit dicēs: isto
intersignio poteris dicere vxori et amicis meis statum
meū. Isto sic narrato adiecit: si vis ꝙ sim ɔfessor tuus
non portabo illū rubeū capellū ꝓ te post mortē tuam:

quo audito ei ɔfiteri noluit: timuit enī ne veritas eum
contristaret: ⁊ diuertit ad adulatores. Et hoc est qd̄ se-
quit̄ in ꝑdicta Pauli auctoritate: a veritate quidē au-
ditū auertēt: ad fabulas autē ɔuertent̄. Cū ergo pericu-
lum false absolutiōis nō solū redundet in absolutū sed
etiā in absoluentē: sanū est cuilibet ɔfessori teneri cōsi-
liū apl'i. j. Thimi. v. vide inquit man⁹ cito nemini im-
posueris neq3 cōicaueris pctīs alienis: de hac materia
infra. c. de ordine. Nota. C. v. 18. ⁊ 27. Itē. c. vj. 10. 21
Sed quid si penitens paratus est condignā facere pe-
nitentiam: sed confessor nō ei imponit sicut debuit q̄s
illud in alio seculo supplebit? Videt̄ ꝙ vterq3 ɔfessor:
q2 fuit infidelis ⁊ negligēs dispensator: ɔfessus: q2 nō
satis fecit fm ꝙ taxatū fuit ī curia dei: qd̄ ī inferiori cu-
ria nō pōt remitti. S3 obijciūt: credebat totū ferre: q̄-
bus rn̄det̄. Qd̄ licet q̄s qn̄q3 credat vulnus corpis hn̄
sanatū ipse tn̄ postea sentiet dānū: lic3 h ex medici defe-
ctu ɔtigerit. Et licet seru⁹ dimittat debitū dn̄i sine sui
ꝑcepto: dn̄s postea illud repeteret: nō obstāte ꝙ ali⁹ cre-
dat sibi bene donatū vel dimissu3: sicut pz ser. cuij. 6.
Et si ponas cām hēditatl' tue sup hoīe3 quē credis esse
sapiētissimū aduocatū: ꝓpt̄ ipsi⁹ tn̄ defectū potes here-
ditatē ꝑdere: sic in ꝓposito et pz. In tali enī casu pōt ce-
cus cecū in foueā ducere. Innocē. vero in isto casu dicit:
ꝙ si ɔfessor nō dat sufficiētē pniam sic dicet: ex igrāna:
vel alio defectu: vterq3 in alio secl'o supplebit. Cōfessor
q2 nō est sacramētoꝝ dissipator s3 dispēsator: in q̄ dispē-
satiōe ɔ̄ phas errat. Cōfessus vero nō ꝓpt̄ defectū volū-
tatl': supposito ꝙ voluisset eā totā fecisse si fuisset iposi-
ta: s3 ꝓpt̄ petīi ꝑcedēs: de q̄ nō satisfecit. Si vero ꝓpt̄ ra-
tionabilē cām totā nō iponit: puta cu3 posset et nollet
eā ꝑficere: penitēs totā supplebit. Nota. C. v. 13. cum
multis sequentibus. Et. C. vj. 20.

A.viij Accidie. Primo ponenda
est descriptio ⁊ origo. Secūdo ei⁹ notificande
sunt filie. Tertio ponēde sūt ɔditiōes illoꝝ q̄ filias il-
lius sibi matrimonio copulāt. Quarto q̄le officiū accidi-
osi ī curia diaboli teneāt. Quito q̄re vitāda ⁊ fugiēda
est eū oīb9 filib9 ⁊ ɔditōib9 suis. Sexto pena nō fugiē-
Arti.j. tiū exꝑmēda ē. ¶ Circa3 ad pmū Bern. in q̄dā fmōe
eā sic describit. Accidia est q̄dā animi torpor: q̄ q̄s ne-
gligit bona icboare: aut fastidit ꝑfice. Nascit̄ ei instin- 1
ctu diabolico ponēte ī corde q3 verecūdū sit cōfiteri q3
graue pniam agere ieiunare: restituē ⁊ hmōi facere. Et
ex tali cogitatiōe afficit̄ q̄dā tedio ⁊ horrore: ⁊ q̄dā ɔ̄ ri-
tū eccl'ie ipatiētia. vn̄ Sene. inertia est ipaciēs sui: ⁊ sic
affect⁹ amittit ⁊ fastidit oēm spūalē saporē in his q̄ dei
sunt. Et h3 q̄dāmō vitā ꝓpriā in tedio: vn̄ Sen. ep'la.
xix. Vitā in odiū: ociū adducere solet. ¶ Predictis cō- 2
cordat Damascen⁹ dicēs. Accidiā esse tristiciā aggra-
uantem q̄ ita animū deprimit: vt nihil agere libeat: sed
ex quodā tedio malo: totū deo cōmittit: cogitās si vo-
luerit me saluare: saluet. Talis tristicia si sit de bono
fiendo: mala est: q2 in dn̄i est sperandū adiutorio: quā-
tūcūq3 multa sint ipedimēta retrahētia: q2 dn̄s fortitu-
do ppl'i sui. Si sit de malo in qd̄ icidit vl' de petō ꝑteri-
to: mala est ⁊ ɔ̄ doctrinā apl'i. ij. Coꝝ. ij. q̄ nō vult qd̄
penitēs de petīs suis maiori tristicia absorbeat̄.
Arti.ij. ¶ Circa3 ad scd̄m filie ei⁹ sufficiēter nūerant̄ ꝑ s. Tho.
scd̄a scd̄e. q. xxxv. ar. iiij. Quaꝝ vna ē pusilanimitas q̄
retrahit̄ ab aggressu duroꝝ: s3 ponēdū est durū eternū
int̄ durū tpale. Exēplo Susanne dicētl' Dan. xiij. me-
li⁹ est mihi incidere ī man⁹ ⁊c̄. ⁊ nō erit durū nec anti-
q̄s delicias dimittē: nec nouas pnias icipe. ¶ Alie sūt 3
torpor: rācor: malicia: ociositas: somnolētia: mētis im-
portunitas: corpis inq̄etudo: instabilitas: verbositas

Arti.iij. curiositas: desperatio. ¶ Cōditōes accidiosoꝝ sūt: diu
lectū tenē: tarde ecclesiam q̄rere: laute comedere: in ultrā
garrulare ⁊ alijs detrahere: inaniter ludere: utpote q̄
int⁹ ut dictū est spūale solaciū nō hz: exteri⁹ corꝑaliter
4 q̄rit: sic patz ser. lviij. 6. Vñ tali cū nō sic occupat⁹: vi
det hora ieiunij ꝓlixior: q̄ q̄si canis sp famescit: vñ Jo
an. cassian⁹ in colla. patꝝ: collatiōe. x. de spū accidie di
cit. ꝙ mēs ociosi nihil cogitare nouit: q̄z de escis aut de
Arti.iiij. vētre. ¶ In curia vo diaboli officiū hñt camerarioꝝ:
ipm diabolū delicate cubādo ⁊ ei⁹ mēbra scalpādo: q̄
5 sic boni mēbra sūt chri: ita ipi diaboli a ꝯno sūt. ¶ Itē
sunt bauli ⁊ portatores diaboli: q̄ sic ipi sūt i foro pa
rati ad oē op⁹ portādū ⁊ se offerūt ad ꝯducēdū: ita isti
sicut ptz ser. lxi. 6. sicut serui a nullo ꝯducti: a diabolo
ducunt ad multa. In lecto occupat eos circa cogitati
ones ⁊ opatiōes luxurie: in aula gule: i taberna ebrie
tate: in cāpo circa ficta opa. in vico circa derisiōes. In
h differt dñiū diaboli ab alijs. Quia alij inueniunt qui
volūt ministros supbos: luxuriosos: crudeles: cupidos
6 et hmōi: sz raro q̄ volūt ociosos. Diabolus vo oībus
alijs curialior nullū refutat: sz illos ⁊ istos recipit: ⁊ in
fern⁹ nūq̄z eis deficit. O. ij. i. ¶ Itē sunt vasa vacua i
diaboli celario. Itē equi i ei⁹ stabulo ꝓ oi sessore parati
Inuenit enī domū ociosi vacātē ⁊ assumit sex spūs ne
q̄ssimos secū: q̄ ad septē mortalia facilit eū secū ducit.
¶ Itē sunt milui diaboli: milu⁹ enī dī q̄si molliter vo
lans sic ipi lente faciūt: ⁊ q̄ sp cū miluo murmurāt di
cēdo vi vi: q̄re sic affligor q̄re sic verāt me in laboribz.
¶ Itē sūt canes venatici ⁊ famelici fm oēs sensus: q̄
aures famescūt rumores: oculi vanitates: gustus sapo
res: tact⁹ imūdicias. vñ Hiero. i eplā ad demetriadē
7 virginē. In desiderijs vt legim⁹ est ois ociosus. ¶ Itē
sicut canes antiq̄ i coq̄na ⁊ i sole iacētes ꝑmittūt mu
scas q̄si ꝑforare aures suas: sic isti: vt ptz in coq̄na dia
boli in lecto molli ⁊ calido diu iacēdo: sic ptz ser. xlvij.
z. muscas infernales recipiūt. i. pessimas cogitatiōes ⁊
diaboli tētatiōes plurimas q̄ aias lacerāt. vñ Jo. cassi
anus in colla. patrū. Apud egyptū inq̄t ab antiq̄s pa
tribz facta ē snia: opantē monachū demone vno pulsa
ri: ociosuz vo innūeris spiritibz deuastari: q̄ cū sit su
perbz: timide inuadit audaces: ne vincat: ⁊ forti ē timi
dos: sicut ꝑdictū est de cane: ⁊ iō more canis eis ministra
bit: pelle. i. bonis tpalibz detractl ⁊ diuisis: in q̄ diuisi
one spūs ē sathane: caro vermiū: māmona regis: vni
ca plus duplici: ps sua cuiq̄z placz: ⁊ sic teste Sen. ociū
Arti.v. sine lrīs mors ē. ¶ Quīto ptz ꝙ ab oībz fugiēda ē. Pri
8 mo: q̄ sic terra iculta ꝓducit spinas ⁊ generat herbas
nociuas ⁊ stans aq̄ putrescit ⁊ fetet: ⁊ vestis a tinea co
medit ⁊ ferrū nō vsitatū: rubigo ꝯsumit: sic spūalr. vñ
Seneca in q̄dā eplā: vita hūana ferri ꝯditōez tenet qd
9 nisi exerceas: rubigo ꝯsumit. ¶ Scdo: q̄ vermes infer
nales introducit in aiam: sic pz ser. lxxj. 7. Sic enī dor
miēti ⁊ torpēti in locis amenis q̄nq̄z coluber os intrat
ita spūalr ⁊c. Iō Hiero. āmonet dicēs: sp aliq̄d facito
ne diabolus te ociosuz inueniat. In tali g̊ spūali sopore
Exēm cōstituti multū tenent eos excitātibz. Exēplo cuiusdā
phi de q̄ fert ꝙ librū fecerit de laude musce q̄ cuz colu
ber ipm itrare vellet: musca casu momordet labia sua:
⁊ sic eū a somno excitauit. Sz spūalis excitator: dicēdo
illud. j. Pe. v. Sobrij estote ⁊ vigilate: ⁊ illō aplī: Exur
ge a mortuis q̄ dormis: frequēter reportat malas gra
10 tes: q̄ odio habuerūt: corripientē Amos. v. ¶ Tertio
q̄ infatuat sicut ptz ser. liij. 6. q̄ sic in luto detētus cuz
curru suo deū ⁊ trāseūtes i adiutoriū inuocabat: ⁊ ipse
met noluit ad currū manū ponē: q̄ noluit se inq̄nare
nec pedes madefacere: cū tñ ipsemet sufficeret ad currū
extrahendū. Ita multi clamāt ad deū dicētes: dñe sal
ua me: adiuua me: educ me de isto petō. Alteri etiā di
cūt ora ꝓ me: ⁊ ipsimet si vellēt sola ꝯfessiōe possent se
ipsos liberare: ⁊ nolūt. Sūt sicut catt⁹ q̄ diligit piscē: sz
nō vult madefacere pedes: ⁊ sicut fatu⁹ q̄ cadēs in aq̄
cū pene submergeret: inuocabat sctm̄ Nicolaū: ⁊ ipse
met noluit man⁹ de sinu educere ad liberandū seipm:
q̄ frig⁹ erat: sic ptz ser. liij. 6. Cassiodorus in eplīs: sic
nā duris laboribz instruit: ita ꝑ ocia torpentia fatuat.
¶ Quarto q̄ ꝑditore hoīez detinet sb specie societatl 11
dū lucrū spūale amittit: ⁊ dū diabolus ignē peti in do
mū aie supponit: imo dū ipm occidit: ⁊ dū etiā dānuz
incurrit maximū: q̄ argentū ⁊ alia scl' amissa recupare
pōt iterū idē: nō aūt idē tps qd ꝑdit. Et iō sapiēs dicit
Damna fleo rerū sz plus fleo dāna dierū. ¶ Quīto q̄ 12
multl petis obligati sum⁹. Refert enī macrobi⁹ in sa
turnalibz quē imperator Augustus cū audiret se multl
debitl obligatū: ꝓiecit a se culcitrā sup quā solebat dor
mire: rñdēs quō inq̄t delicate ⁊ ociose dormire pōt tot
debitl obligat⁹ quō g̊ tā delicate dormire pñt nobiles
moderni: cū q̄cq̄d comedāt vel bibāt ꝓ magna pte sūt
de mutuo. Vel quō dormiet petōr cui⁹ aia obligat dia
bolo ⁊ eīne pene: ⁊ cuius hereditas celestl ē in ꝑditōis
periculo: ⁊ cui⁹ dies breues sūt ⁊ miserijs pleni. Disca
mus g̊ a formica: discam⁹ ⁊ a fatuo amore vl' cupidita
te vexatl: magna ⁊ fortit opari i amore dei. Quia teste
btō Grego. in omelia de. s. s. Amor dei nō est ociosus:
opat enī magna: si est: si aūt opari renuit: amor nō est.
¶ Sexto q̄ ē spūalis ifirmitas significata ꝑ illū habē 13
tē manū aridā Mat. xij. ⁊ hñ dicit manū: q̄ man⁹ or
dinata ad deū ⁊ bona opa sola arida ē: ⁊ sic de pede ita
illi podegra tenent i his q̄ dei sunt: q̄ cōiter sunt tepi
diores ad ea q̄ dei sunt: sicut smones audiēdos ⁊ alia
vtilia: ad spectacula ⁊ vana sūt velociores: pedes enī il
loꝝ ad malū currūt Prouer. j. Et man⁹ illoꝝ sanguie
plene sunt Esa. j. Et lingua loquar: est g̊ pessima para
lisis: q̄ reddit hoīez impotētē in his q̄ ad deū ⁊ aie ꝑti
nēt salutē: cūcta q̄ spūi iuuāt fugiūt ⁊ carnis curā ꝑfi
ciūt i desiderijs. ¶ Septio: q̄ ē medicīa diaboli: ipe ei 14
eos informat: ꝙ si amitterēt sudores suos ⁊ dormitio
nes matutinales: morerent ⁊ infirmarent. Sic ptz de Exēm
illo q̄ oi nocte iacēs: de matutinis excusauit se sudore:
tn̄ cui⁹ lectū cuz abbas vna nocte trāsiret tpe matuti
narū: vidit duos medicos inferni cuz duobz flabellis
sb lecto ei⁹ carbones accēdētes: ⁊ q̄rēti cām. Rñderūt
ad faciendū istuz sudare: ne ad matutinas surgat: quē
cū abbas excitasset ⁊ ei suū ꝑiculū itimasset: optime se
imposterū correxit: ⁊ ita sanū se iuenit postea surgēdo
sicut pri⁹ sudādo. Hoc etiā expimēto videm⁹: ꝙ sur
gentes media nocte ⁊ mane ⁊ parce viuētes longioris
vite ⁊ pulchriores sunt. Patet g̊ ꝙ diabolus ē medic⁹
mēdax. Et licz accidia ab oībz fugiēda sit: maxīe tñ ab
ecclīasticl ⁊ a virl religiosis vt ad modū auiū nō segni
ter volātiuz: sz ad modū philomene: die noctuq̄z cātā
tes. De eis verificetur illud Ps. viij. volucres celi ⁊c.
Hic nō de sctō Karolo magno imperatore q̄liter oi no
cte surrexit. ¶ Octauo: q̄ nauē vite nre sbmergit: nau 15
te enī min⁹ scioli: laboriosi tñ ⁊ diligētes: cū naue euā
dūt: vbi magl scietifici in arte tepidi ⁊ negligētes sub
mergunt: sic in arte aie maximi clerici negligētes circa
salutē aie in infernū demergunt: vbi paupes laici dili
gētes saluat. Sic g̊ in naui clamāte oēs currūt ⁊ nullb
se excusat: ita deo clamāte ꝑ se ⁊ ꝑ alios: ⁊ sacrista pul
sante: nullus se excuset: dicēdo ecclīa non fugiet a nob
bñ inueniem⁹ eā: sz h aduertatl: ꝙ dū chris⁹ dormie
bat: nauis periclitabat fluctibz: ita virl ecclīasticis te
pide agētibz q̄ ob ecclīe nauē regēdā satis care ꝯducū
tur: q̄ nlli hoīm q̄ciora recipiūt stipēdia nec pinguio

ra. Sed beu Crisosti. dicit sup Joā. omel. xxxvij. Oēs
inquit sollicitātur de factis suis. s. mancētes: nauigātes:
agricole: iudices: ꝛ nos ꝑrā ibitam⁹ dei: ꝛ nihil eoꝝ q̄
Ar. vj. dei sunt sapim⁹. ¶ Ultimo tales punient̄ i corpe qꝺ in
ordinate dilexerūt: ꝛ i aīa: ꝛ sic erit de eis: sicut de mul
tis temere diligētib⁹ nemora sua intantū ꝙ nulli pmit
tit̄ inde aliq̄d auferre: ꝛ post mortē illoꝝ veniūt ad ma
16 nus alioꝝ q̄ totū destruūt. Sic de nutrientib⁹ carnē. ꝛ
ab oīb⁹ laborib⁹ quantū pñt ꝓseruātib⁹: quā vermes
postea totalit̄ destruūt Ecci. x. Nō cū morit̄ heredita
būt eū vermes. Et in aīa etiā punient̄ cū demone de cui⁹
familia vt supra dictū est extiterūt: sicut pꝫ ser. lxxj. 7.
De⁹ etiā ordinauit tria genera hoīm. s. laborātes sicut
agricolas ꝛ artifices ad supportandū totū corp⁹ ecclie
ad modū pedū: milites ad defendendū ad modū ma-
nuū: clericos ad regendū ꝛ ducendū ad modū oclōꝝ.
Et oēs ꝑdicti fidelit̄ statū suū tenentes: sunt de dei fa-
milia. Diabolus vō inuenit q̄rtū gen⁹. s. accidiosos q̄
in nullo ordine sunt nec laborāt cū rusticis nec discur-
rūt cū mercatorib⁹: nec pugnāt cū militib⁹ nec orāt vel
cantāt cū clericis. Jō ibūt cū abbate suo cui⁹ ordinis
fuerūt scꝫ diabolo: vbi nullus ē ordo: s̄ sempitern⁹ hor-
17 ror. Justū enī est vt ab eo cui fuerūt: mercedē recipiāt
christ⁹ enī solūmō operarios vocabit ꝛ ꝓmiabit. Et sicut
christ⁹ laboratorib⁹ dicet: venite ad me oēs q̄ laboratis
Mat. xj. Et illis dabit regnū suū ipo dicēte: ꝛ ego di-
spono vob̄ regnū: Sic diabolus dabit ociosis suis re-
gnū suū. qꝺ pulchre oñdit̄ ꝑ exēplū de rege pigerrimo
Exēm ꝛ sūme tales diligēte. Hic triū filioꝝ pigriorē voluit
heredē face: sic pꝫ ser. x. 4. Jsti ḡ req̄siti quātū eēnt pi
gri. Prim⁹ dixit: ego tā piger sū: ꝙ nolo pedē de igne
q̄ cōburit̄ retrahē: ḡ mihi debet̄ hēditas. Nō ait scḋs
s̄ mihi: q2 ducr⁹ ad suspendiū ꝛ corda ligata ad collū:
cū sit mihi dat⁹ gladi⁹ ad cordā scindendā ꝛ sic mortē
euadere possim: nolo ꝓ pigricia. Terti⁹ ait imo mihi
det̄ hereditas: q2 iacēs in lecto supin⁹ cū pluuia descē-
dat i vno oculo: eū claudere nolo. ¶ Spūalit̄. Prim⁹
fili⁹ est q̄ hꝫ pedē affectōis ad aliqꝺ pctm̄ vel malā so-
cietatē: vbi sentit se cōburēdū eternalit̄: nec tñ vult se re-
trahere. Scḋs ducit̄ a diabolo ad patibulū iferni cor-
da verecūdie de ꝯfessiōe faciēda ꝛ ꝯfusione: cui dat⁹ est
gladi⁹ lingue ad ꝯfitēdū: nec vult eā scindere. Terti⁹
recipit in oculo corꝑali guttas infernales. i. visiōes at
trahētes ad malū: ꝛ i oculo cordis cogitatiōes turpes:
nec vult oclōs claudere. Jō oīb⁹ trib⁹ debet̄ hereditas
18 inferni: q2 oīb⁹ sufficit. ¶ Exēplū quō tales hereditate
celesti priuant̄. Videm⁹ ser. lxxj. 7. de duob⁹ vicinis
mercātib⁹ adinuicē quoꝝ vn⁹ est caut⁹ ꝛ cupidus ꝛ di
ligēs in factis suis: ali⁹ vō negligēs. Prim⁹ paulatim
supplātauit aliū de hereditate sua: Sic de carne q̄ ꝯcu
piscit aduersus spm̄ ꝛ est diligēs circa facta sua si aīa
sit remissa: cito supplātabit eā de hereditate sua. Quia
ꝛ a seruo pigro iussit dñs Mat. xxv. auferre talētū ꝛ h̄
iustū est: q2 q̄ nolunt militare: nō accipiēt stipēdiū: ꝛ q̄
nō vult studere auferent̄ ab eo librāria q̄ nō vult i grā
ꝓficere: auferet̄ grā ab eo ꝛ glīa. Et arbor q̄ nō fructi-
ficat: ponit̄ in ignē. Et regnū celoꝝ vim patit̄: iō tepi-
di nō rapiūt illud: nec brauiū capit q̄ nō bñ currit nec
palmā: nisi legitime certauerit. Nec mirū debet alicui
videri qꝺ ꝑdictū est: ꝙ vicꝫ de⁹ nō dabit regnū suū ꝯci
osis q2 nō est aliq̄s nrm̄ q̄ libēter daret asino: vel gar-
cioni vel eq̄ vel falconi ocioso cibū vel etiā cani. Nec
rex q̄ntūcūqꝫ larg⁹ vult dare hēditatē nō euīti secū ad
pugnā qñ vocat̄. Sꝫ dicūt illud regnū est nob̄ emptū
sanguie chri. Sicut pꝫ ser. xlix. 10. Jta si de⁹ emisset ti-
bi vnā liberatā in mōsterio: ꝛ eēs ita ociosus ꝙ nolles
eā q̄rere: posses eā amittē. Sic in ꝓposito q̄ abutit̄ illa
emptiōe. Nota ad h̄. A. vj. 3. vsqꝫ ad finē capli. Sꝫ si-
cut dñs terren⁹ dat aliq̄n ocioso cibū ad diē vel certū
tp̄s: s̄ nō libēter diu eū tenet vel ad magna ꝓmouet:
sicut pꝫ ser. cviij. 11. Jta nec de⁹: licet det h̄ tp̄alia: nō tñ
eterna. Nō plura. c. de ocio. Nō de mā accidie ser. c. x.

Accedere: accedite ad eū A. ix.

voluntarie: reuerēter: integraliter ꝛ ꝑseuerāter
¶ Voluntarie sicut famelicus ad cibū Ezech. x. Jpsi ac Arti. j.
cedēt ad mēsam meā: q̄rū vicꝫ spūalis stomachus scꝫ
ꝯscie nō est grauat⁹ pctis. Jō q̄ accedūt ad dñm sctifi
cant̄ Exo. xix. Jtē sicut dubi⁹ in cā magne hereditatis
ad legispertos: ꝛ discipl̄s ad magr̄m: ꝛ cecus ad illūi-
nantē: ꝛ infirm⁹ ad medicū: vulnerat⁹ ad cyrurgicū i
periculo ꝛ tribulatiōe existēs ad liberatorē: Sic acces-
serūt discipli Matth. viij. dicētes salua nos perimus.
¶ Exēplū ad h̄ habem⁹ in nā in q̄ oīa ꝓmpte accedūt
ad suū finē: sicut lapis deorsū: ignis sursum: nr̄ aūt fi-
nis christ⁹ est. Jtē in ꝯfusione ꝛ in omī arte voluntarie
accedūt ad lucrū: ꝛ clerici ad bonā ꝑbendā. Et si acce-
dunt ꝓpē tp̄alia ꝛ nō eterna bona: pessime lecatrices ꝛ
fatui electores: ꝛ citius vadunt ad mundū vocantē q̄
christū. Errāt sicut ouis q̄ periit: q̄ citi⁹ vadit ad occi-
sorē habentē ramū viridem i manu: q̄ ad pastorē. Et
tales q̄ accedūt ꝓpter tp̄alia: illis habitis recedūt sicut
demon habita capa ꝛ capucio nō plus opabat̄. Jta tñ
multi ditati plus oñdunt deuotiōis: q̄ tñ añ oñderūt.
¶ Secundū sequit̄ ex pmo. Ex q̄ tot auantagia inue- Arti. ij.
nit in eo digne accedens. Justū est vt digne accedat̄ ꝛ
reuerēter: ꝙ vicꝫ accedēs nō habeat faciē interiorē cō-
sciētie turpē: nec anhelitū fetidū ꝑ vba illicita vel iura
mēta: nec man⁹ sanguinolētas ꝑ malas opationes.
¶ Qui accedūt ad dñm sctificant̄. Et h̄ intelligit̄: sicut Arti. iij.
pꝫ. A. ij. ꝛ iij. Pmo corde mūdo Ecci. vj. Jn oi aīo
tuo accede ad eū. Secūdo aure: ipm̄ audiēdo: sicut ser
uus dñi mādata Exo. xx. Accessit Moyses ad caligi-
nē in q̄ erat de⁹: ꝛ ibi didicit mādata. Sic oculis: sic oī-
bus sensib⁹ mūdatis. Quia legit̄ Leui. xxj. Precipitur
ois q̄ habet maculā: nō accedat. Sed heu Hugo li. de
xij. abusionib⁹ dicit. Accessit ad Jesum Petr⁹: accessit
et Judas: accesserūt discipli: accesserūt ꝛ milites cruci-
antes: accedūt ꝛ pueri sacerdotes: sicut patebit infra.
¶ Quarto stabiliter: cū stabili ꝓposito iterū nō peccā- Arti. iiij.
di: ad Heb. x. Accedam⁹ cū vero corde Ecci. ij. Fili ac
cedēs ad suitutē dei sta. s. stabiliter. Sic accesserūt an
geli ꝛ ministra. ei Mat. iiij. ¶ Predicta sunt facienda
plus ꝓpē bonū ꝓpriū. Sꝫ q2 lucrū illud nō videt̄ oculo
corꝑali sicut lucrū terrenū: multi lente accedūt sicut ca
nes nō vidētes ꝑdā. Sed in h̄ nō est sequendū exēplū
canū s̄ pot⁹ oīm artificū: q̄ licet finē laboris oculo cor
porali nō videāt: mētali tñ apprehēdentes fortiter ad
opus accedunt. Sic nos Ecci. vj. quasi is qui arat ꝛ q̄
seminat accede ad illā ꝛc.

Accipietis virtutē supue- A. x.

nietis spūssctī in vos: ꝛ eritis mihi testes Act. j.
Primo donū ꝓmittit. Accipietis. Secūdo preciū exꝓ-
mit: spūssctī. Tertio fructū req̄rit. Eritis mihi testes.
¶ Circa ad primū debem⁹ accipe q̄ de⁹ dat: ꝛ redde- 1
re q̄ req̄rit: ꝛ fugere q̄ minat̄. Quia scḋm Hugo. li. de
arra anie. Omis vox seu loq̄la christi est triplex. Et il-
la triplici voce totū mundū vocat. Prima dicit: accipe
beneficiū. Secūda redde debitū seruitiū. Tertia fuge
tormentū. Prima est famulātis. Secūda est āmonētis
Tertia cōminātis. Prima est delectabilis. Secūda ra-
tionabilis. Tertia memorabilis. ¶ Primo ḡ videndū
quid dat de⁹. Secūdo q̄d accipiunt hoīes. Tertio q̄d

reddendū est ⁊ q̄re. Quarto pena ingratoꝝ de accept.
Arti.j. ¶ Primo dat de⁹ bona nature: sicut ptz. P.xxiij.9.scz
2 aīam rōnabilē: corpus cū oībus sensibꝫ: ⁊ aīam cū po-
tentijs. Dat etiā bona fortune: exteriora scz ⁊ oīa q̄ in
mundo sunt: solē ⁊ lunā ⁊ cetera elementa. Bona etiā
grē oībus offert sicut patz infra. c. de grā. Dat etiā bo-
na glie: scz ministeriū angeloꝝ: ꝓpriū etiā filiū incarna
tum ⁊ mortuū: ⁊ etiā spm̄sctm̄: ⁊ sic patet illud Jac. j.
Dat oīb⁹ abundanter.
Ar.ij. ¶ Quātū ad secundū: q̄d vicꝫ accipiūt hoīes. Est sciē-
dū: q᷑ primū bonū ⁊ secundū: oēs cōiter accipiūt q̄bus
offerunt̄: q̄ nec in illa dei loquela surdi sunt: sicut ptz
M.rj.13. Nota. S.xiij.arti.j. Tertiū ꝟo ⁊ quartū nō
oēs accipiūt: ſꝫ solūmō q̄ habēt dispositōes q̄ sequunt̄
3 Primo habētes innocētiā: q̄ cum dei imaginē custo-
diunt impollutā: q̄si filij pr̄i deo assimilant̄: ⁊ ideo ei⁹
accipiēt hereditatē Ps̄. xxiij. Innocēs manibꝫ ⁊ mun
do corde hic ac. ⁊c̄. ¶ Secūdo agētes penitentiā: q̄ ta-
les sunt q̄si mēdici q̄ merent̄ elemosynā accipe Act. ij.
Penitentiā agite et accipietis dona spūscti. ¶ Tertio
obedientes ⁊ operarij: sicut serui mercedē. j. Coꝛ. iij.
4 Unusq̄sq; ꝓpriā mercedē ac. ⁊c̄. ¶ Quarto pugnātes
cōtra tentationes ⁊ mūdi falsitates: sicut milites stipē
dia ꝓ victoria Jaco. j. Btūs vir q̄ suffert tētationē ⁊c̄.
et alibi. Estote fortes i bel. ⁊c̄. ¶ Quinto misericordes
sicut dn̄i recipiētes hereditatē alicui⁹ in eoꝝ necessita-
te a dn̄is recipit̄ in sua necessitate. Matth. x. Qui reci-
pit iustū in noīe iusti mer. ⁊c̄. ¶ Sexto volūtarie pau-
peres: q̄ dant q̄d amant: sicut ḡ qui non dat q̄d amat:
nō accipit q̄d desiderat: ita a ꝯtrario. Qui dat q̄d amat
accipit q̄d desiderat. Matth. xix. Omnis qui reliquerit
5 domū ⁊c̄. cētuplū accipiet ⁊c̄. ¶ Septimo ꝑseuerātes
sicut cursor brauiū in termino vie. j. Coꝛ. ix. Oēs qui
dēcurrim⁹ ſꝫ vnus accipit brauiū Glosa. ꝑseuerans.
Omnis q̄ sic disposit⁹ petit: accipit. Omnis inq̄t q̄ petit
accipit Luc. xj. Et ideo ꝯueniēter dr̄ in ep̄la: ꝯfitemini
alterutrū. Et in euāgelio petite: q̄si diceret: p̄mo dispo
natis aīam in q̄ recipiat̄: ⁊ postea petite. Acceperūt et
ipsi singulos denarios Matth. xx. Qui aūt aliter pe-
tit: nō accipit. Jaco. iiij. Petitis ⁊ nō accipitis eo q᷑ ma
le ⁊c̄. Jaco. j. Non ergo existimet homo ille grām pro
grā q᷑ accipiat aliquid.
Arti.iij. ¶ Quātū ad tertiū. Quilibet s̄m illud q̄d recipit tenet̄
reddere: ⁊ totū in ei⁹ expēdere seruitiū q̄ dat: ⁊ ei totū
6 attribuere: ⁊ ideo in ꝑdicta auctē Matth. xx. Accepe-
runt: ⁊ ip̄i singulos denarios dei bona data a deo de-
nario cōparant̄: q̄ habet figurā circularē: sic illa a deo
sunt ⁊ in ip̄m reflectēda: sicut patebit infra in capitulo
de gratitudine. Sicut ḡ aliq̄d de mari ad nubes mitit̄
vt iterū fluat: sic ista ad deū refundēda sunt: vt plura
iterū dent̄. De⁹ eñ abundāter dātibꝫ sibi ⁊ suis: abū-
danti⁹ dabit. Et q̄ in modico est fidelis ⁊ grat⁹: supra
multa ꝯstituet̄: ⁊ in hoc in bona pte assimilant̄ eligēti
bus ⁊ ꝓmouētibꝫ ad gradus episcopales: q̄ largos et
libēter dantes libētius eligūt ⁊ ad maiora ꝓmouent:
Exēm nō aūt cōiter parcos. Vn̄ cuꝫ in quadā electiōe fieret
mētio de q̄daꝫ in ep̄m eligēdo. Rn̄dit ali⁹: nō illū: q̄
nimis timidus est q̄ solus de nocte non cubabit: alio
nominato: nec illū inq̄t: q̄ nimis audax est: q̄ audet so-
lus cū capellano comedere in maxia aula toti⁹ ciuitat.
Et sic primo incōtinētiā: secūdo parcitatē obiecit: ⁊ sic
innuit q᷑ ei q̄ noluit mun⁹ dare: nequaq̄ mai⁹ daret̄.
Date ḡ de acceptis ⁊ dabit̄ vobis: ⁊ h̄ est ꝯsonū ⁊ legi
7 nature ⁊ etiā legi gratitudinis ⁊ legi curialitat. ¶ Pri
mo legi nature: stomachus eñ pestifer est q̄ mlta reci-
pit ⁊ accepta virtualit̄ ꝓpt eoꝝ vtilitas req̄rit nō diui
dit ⁊ cōicat: q̄ alit̄ ex sic excepto ⁊ retēto mlti generant̄
morbi. Sic p̄nceps vel p̄lat⁹ vel q̄cūq; diues: vel mul
ta accipiēs ⁊ cupide sibyp̄i incorporās, de q̄ Micē. iiij.
Uentrē meū doleo: multa sibi ⁊ corpalia ⁊ spūalia cō-
gregat incōmoda. ¶ Secūdo legi gratitudinis apud 8
quē ingrat⁹ de accept: sit indign⁹ de accipiēdis: ⁊ talis
etiā apud hoīes modus inoleuit loq̄ndi: nesciuit inq̄-
unt mihi grates dicē: vel nō fuimt: vel debitū nō red-
didit ꝓ tali dono vel stipēdio: iō p me posterioribꝫ in-
eternū p̄uabit̄: seu carebit. ¶ Tertio legi curialitat: si-
cut ptz Ser. xj. 6. 10. Incuriale eñ est in oī curia ⁊ dei
et hoīm sp accipe ⁊ nunq̄ dare: hīe sp man⁹ apertas:
et aures intētas q̄n dr̄ accipe ⁊ totū claudum ⁊ surdū:
q̄n dr̄ date datū accipe ⁊ dantē repellere: sp petē ⁊ nū-
q̄ regratiari. Sic spūalr in curia dei mlta a deo accipe
et parū sibi vl suis dare. Talis deficit in cōputo q̄n in
iudicio aperient̄ libri de recept ⁊ expēsis. Nota. T. v. 9
17. in afflictiōe orare: ꝓcessiōes facē: missas cantare: ⁊
habito q̄d desiderat̄ siue sit aeris serenitas: siue ꝓ pace
nūquid aliq̄d tale facē sibi ad regratiādū: oīa ista facta
sunt ꝯ legē naturalis rōnis ⁊ gratitudinis ⁊ curialita
tis. Sūt etiā ꝯ doctrinā Senece li. j. de bn̄ficijs. Tres
inq̄t grē sunt: q̄ sorores vocant̄: p̄ma dat bn̄ficia: secū-
da accipit: tertia reddit. Uirgines sunt: q̄ incorrupte
sūt ⁊ sincere ⁊ oībꝫ sctē. Juuenes etiā sunt: q̄ nō debet
memoria bn̄ficioꝝ senescere Eccl. xiiij. in diuisiōe sort.
da ⁊ accipe añ mortē tuā: bn̄fac amico tuo ⁊ s̄m vires
tuas: da paupi ⁊ nō defraudaberi a die bono. In diui
sione sortis: sors isti⁹ seculi est diuitiū: alteri⁹ secli: pau-
perū Luc. vj. Bti paupes. In sorte ḡ tua: da pauperi
elemosynā: vt recipias in sorte sua gliaꝫ: ip̄o teste q̄ ait
Mat. xix. cētuplū accipiet ⁊c̄. Judicū. j. Ascēde mecū
in sortē meā: vt ⁊ ego ascēdā in sortē tuā. Nō infra. A.
xij. 44. Sed mlti istā Senece regulā nō tenēt: ſꝫ donis
abutunt̄: ⁊ de accept igrati fiūt dāti seu datori: sic sima
riū ꝯ solē: quāto eñ plus de radijs suis accipit ⁊ calo-
ribus: tāto plus fetet. Sic multi contra deū: de q̄bus
Matth. xx. ⁊ accipiētes murmurabāt aduersus seꝫ pa
trēfamilias: qui eis dedit quicquid dare debuit.
¶ Quarto ponēda est pena ingratoꝝ de accept. Pena Arti.iiij.
vna est: q᷑ oīa accepta amittet: ⁊ oīm creatorē: ⁊ etiā 10
creaturā ꝯ se ꝓuocabit: ⁊ hic ⁊ in futuro his punitur in
quibꝫ peccauit: q̄ cōgruū est: q᷑ quēadmodū ingrato
singula improperant bn̄ficia ad eius ꝯfusionē: sic etiā
petori dicat̄ improperādo: t̄ra facta fuit ad ꝓducēduꝫ
fruct⁹ ꝯ famē ⁊ aīalia ꝓ tua vtilitate nutriēdo: ⁊ ad te
portādū: aq̄ ad refrigerādū: ignis ad calefaciēduꝫ: aer
ad respirandū: sol ⁊ stelle ad illuminādū: aues ⁊ pisces
et iumēta ⁊ etiā angeli ad tuū seruitiū facta sunt ⁊ sola
eiū. Oīa ista ḡ si os hierent si nō habeāt: eo tñ mō q̄ eis
ꝯuenit tibi loquunt̄ ⁊ dicūt: accipe me ad tuū seruitiū
creatū: ⁊ serui deo diligenter sic ego tibi seruio. Terra
dicit accipe a me fruct⁹: bestias ⁊ arbores: ⁊ redde deo
debita decimas ⁊ elemosynas. Sic aq̄: sic ignis: sic oīa
loquunt̄ sic ptz. Mali ḡ obliuisci oēs retributiōes ei⁹.
Ps̄. cij. Quia vt notat̄. A. xxvj. 17. Et s̄mo. xiij. 7. et 11
Ser. cxij. 5. nisi ista deo reddideri q̄d ꝯtiget: certe oīa
tibi in penā ꝯuertent̄. Terra scꝫ sterilitate: hic nos af-
fliget herbis venenosis vl insanis aīalia occidit. In fu
turo ꝟo nos descēdētes ad iferos t̄ra deuorabit. Aq̄ etiā
h̄ nos nimia pluuiaꝝ abūdātia grauabit ⁊ i futuro tor
quebit: q̄m teste Job. ibūt ab aquis niuiū in calorē ni-
miū Job. xxiiij. Sic etiā de igne q̄ hic domos ⁊ in fu-
turo corpa cōburet. Sic de oībꝫ rebꝫ: ad solatiū nostrū
factis. Et sic teste sapiente Sapieñ. v. Orbis terrarū
pugnabit ꝯtra insensatos: ⁊ armabit creaturā in vltio

nẽ inimicoꝝ ⁊c̃.ibidẽ. Et ſicut furtũ in collo furis an-
te iudicis tribunal modo ſuo petit de fure fieri iuſtam
vindictã:ita creature modo ſuo petẽt de pctõre in iudi
cio. Muta quidẽ teſtimonia õre: ſed nõ ſignificatione
dicent. Nos fuim⁹ facta ad ſeruiendũ hoĩ; vt hõ tibi
12 deo ſeruiret. Nos ei fecimus qḋ debuimus:ipſe nobis
abuſus eſt: ⁊ nõ tibi fecit qḋ debuit. Rogam⁹ vt vin-
dices nos. Nota. J.xj.16. Et iſta petitio videt̃ rõnabi
lis:q: qñ alicui dant̃ multa ſub certa cõditione:ipſo fa
ciente ꝯditionis cõtrariũ:nõ ſolũ meret̃ accepta amit-
tere:ſicut patet. M.ij.13.ſed etiã punit̃. Rege eñ mi
liti multa dãte vt ſecũ pugnet: ſi trãſfert ſe ad inimicã
regis: ꝓditor eſt: ⁊ oĩbus q̃ in regno ſuo habuit vel ha
bere debuit priuabit̃: ⁊ nõ ſolũ regẽ:ſed etiã totã fami
liam ꝯtra ſe ꝓuocat. Sic in ꝓpoſito ⁊ eſt in parte exẽ-
plũ Anſhelmi. Terra ḡ ſic ꝓuocata Juſte dicere põt.
Nolo vos ſuſtinere:ſed abſorbere. Cibus etiã. Nolo
fortificare inimicũ creatoris mei. Sol etiã. Nolo luce-
re inimico dñi mei: ⁊ ſic ibit ĩ tenebras exteriores. Oĩs
hõ etiã iuſte de ingratis ⁊ pctõribꝫ conqueret̃: q: ſicut
manus vel pes inutilis factus:redundat in dãnũ tot⁹
corpis:ſic pctõr in damnũ maloꝝ ĩ inferno:q: de preſ-
ſura erit maior pena. Et bonoꝝ qui hic ꝓpter eoꝝ ſocie
tatem multipliciter affligunt̃: ⁊ in futuro gaudiũ eoꝝ
retardat̃: ergo pctõres ⁊ bonis ⁊ malis nocent.

A.xj. Accuſationis debite: tres
partes iuſticia conſtituit: videlicet iudicẽ ſiue
Arti.j. auditorẽ:agentẽ ⁊ reum. ¶ Ex parte iudicis reqrit̃ di-
ligentia de veritate inqrẽda: ⁊ debita executio effectui
1 demãdãda. Et hoc ſpeciali⁹ vbi de ſalute agit̃ aiarũ:ſi
eñ regũ terrenoꝝ iudices cum tãta diligentia veritatẽ
inqrunt delictoꝝ: ⁊ dure emẽdant delicta ꝯ corꝑaliter
eoꝝ cuſtodie cõmiſſa: quãto plus habẽtes cuſtodiam
aiarũ tã periculoſaꝫ: vt earũ ꝑditio aĩe ꝓprie inducat
perditionẽ.iij. Reg.xx. Cuſtodi virũ iſtũ: q̇ ſi lapſus
fuerit de manibꝫ tuis:erit aĩa tua ꝓ aĩa ei⁹. Requirit̃ ḡ
ꝙ nõ ſit nimis negligẽs vel rigidus. Jn ſecundo eñ
plus q̃ꝫ in p̄mo ꝯ ius delinquũt. Quia vbi lucrũ imi-
net terrenũ:ibi ius ſuũ nõ negligũt:ſꝫ in punitiõe exce
Exẽm dunt dicentes: ⁊ modũ cuiuſdã ceci habẽtes:cui⁹ dñs
vt fert̃ leporariũ quẽdã charũ habuit odioſuꝫ familie
q: de mẽſis q̃ potuit rape ſolebat: ꝓpter qḋ frequẽti eũ
ꝑcuſſiõe caſtigabãt:dñs hoc vidẽs: ꝓhibuit ꝙ nullus
percuteret eũ niſi cũ virga: ⁊ ſuꝑ latus ne ei⁹ frãgeret
tybyas: cecus quidã in illa curia a quo frequẽter panẽ
abſtulit:cũ leporariũ verſus eũ venire deꝑhẽderet:eũ
cuꝫ baculo ſuo ꝑcuſſit: ⁊ fregit duas tybias ei⁹:habeas
hoc inqt in latere: ſicut dñs me⁹ dixit. Ecce quãtuꝫ in-
tellexerat p̄ceptũ dñi imo ꝯtrariũ faciẽdo illud ꝓ ſe ad
duxit: ꝙ ꝓ ſe nõ erat. Et hoc forte q: cecus erat: ⁊ qḋ
2 fecerat ꝑiculũ nõ videbat:ſic oĩno eſt in ꝓpoſito. Dñs
celi ⁊ dñi terrarũ: ⁊ leges eoꝝ volũt ⁊ ꝑcipiũt correcti-
onẽ ⁊ emendã irrõnabilẽ tñ: ⁊ cũ virga: ⁊ ſine reoꝝ in-
iuſta leſione:ſi ḡ ille cui lex cõmittit: ꝙ poſſit ꝓ tali de-
3 licto accipe duos ſolidos: ⁊ accipiat dimidiã marcam:
et vbi dimidiã marcã. viginti ſolidos. Et ſic deinceps
magis ꝓprie voluntatis q̃ꝫ legũ iuſtarũ ſequẽdo regu
lam:dicẽdo habeas hoc in latere:leges hoc p̄cipiunt ⁊
volunt:cũ tñ in veritate ꝯ dei leges: ⁊ etiã mũdi iuſtas
ſit. Nõne oñdunt ſe eſſe cecos ⁊ duces cecoꝝ ⁊c̃. Me-
dium ḡ tenẽdo in correctiõe:ſe potius amicũ q̃ꝫ iudicẽ
exhibet. Vñ Aug. ad Bonifaciũ de correctiõe. Mo-
Aug. leſtus eſt medicus furẽti frenetico: ⁊ pr̃ indiſciplinato
filio. Jlle ligãdo: iſte cedendo: ſꝫ ambo diligẽdo: ſi aũt
iſtos negligant ⁊ perire ꝑmittãt:iſta potius falſa man

ſuetudo ⁊ crudelis eſt. hec ille. ¶ Ex ꝑte agẽtis requiri Arti.ij.
tur ordo iuſticie:quo q̇s tam in foro priuato: q̃ꝫ in foro 3
publico:plus tenet̃ ſibiipſi q̃ꝫ alteri. Ergo pri⁹ accuſet
pctm̃ ꝓpriũ: q: de iure ſeruus corꝑe nõ admittit̃ ad ac-
cuſationẽ:ſicut pꝫ in digeſto nouo de accu. li.x.l.hos
accuſare. Ergo a fortiori rõne:nec ſeru⁹ pcti ⁊ diaboli
q: ſeruit⁹ eſt vilior. Prius ḡ accuſet ſeipm̃: rõ h̃ dictat.
Nota. C.xvj.4. Videm⁹ eñ cõiter: ꝙ qui offendit ali
quẽ dñm: ſi ſpõte ⁊ cito accedit ad eũ ⁊ veniã poſtulat
offenſam hũiliter recognoſcẽs: mitius tractat̃: q̃ꝫ ſi tar
daret venire vel ad iudiciũ inuitus trahat̃: vel alio ac-
cuſet̃: vel cautelas q̄rat euadẽdi: vel ꝓpter veritatẽ di-
cendã verberet̃: vel flagellet̃: ſic in ꝓpoſito: ⁊ iudex iu- 4
ſtus de⁹: ⁊ iudex terren⁹ ſm̃ cõem modũ loquẽdi: quo
dicunt reuela mihi veritatẽ totã: mitius agunt cũ eo q̇
in ꝯfeſſiõe ⁊ exteriori correctiõe nõ tardat: nec q̄ſi coe-
ctus: ſed gratis culpã ſuã deteſtãdo ſeipm̃ accuſat. Cũ
ergo hoc ordo iuſticie ⁊ etiã vtilitas ꝓpria reqrat: licet
ꝙ faciat q̇libet exẽplo Abrae: q̇ primo circũcidit ſe: po
ſtea Jſmael: deinde reliquã familiã Geñ.xvij. Vt de
eo verificet̃ illud Prouerb.xviij. Juſtus prior accuſa-
tor eſt ſui. Sed talis raro inuenit̃ Mich.vij. Jn hoĩbꝫ
rectus nõ eſt: q̇ dicit prior accuſator eſt ſui:iſta videt̃
innuere ꝙ ſecũdario accuſator erit alioꝝ. ¶ Sed ad h̃
recte faciendũ ⁊ vt in talibꝫ accuſatiõibꝫ cõſulet⁹ ꝓce-
dat̃: ſeptẽ ſunt notãda. ¶ Primo accuſandi neceſſitas. 5
Si eñ crimẽ nõ euadit homicidiũ: q̇ nõ paſcit corpus
qḋ fame morit̃: vel corꝑaliter morienti nõ ſuccurrit cũ
põt ⁊ debet. A fortiori nec q̇ aĩe nõ ſuccurrit. Vnde
Aug⁹. in regula de vita clericoꝝ. Magis innocentes Aug.
nõ eſtis: ſi fratres q̇s iudicãdo corrigere poteſtis: tacẽ
do perire ꝑmittitis. ¶ Secũdo accuſandi generalitas:
ꝙ nullus ſubterfugiat: incipiẽtes a ſanctuario dei. id
eſt. a maioribꝫ ſm̃ p̄ceptũ ꝓpheticũ Ezech.ix. q: illorũ
defectus in ſubditos redũdat: ſicut defectus capitis ⁊
ſtomachi in totũ corpus et mẽbra: ⁊ defect⁹ aduocati
in clientẽ ſuum. Primo ḡ ad modũ boni medici Sto-
machus deinde mẽbra ſunt accuſatiõe curãda: ſic La-
ban ſcrutat⁹ eſt idola: p̄mo in tabernacl'o Jacob: poſt
in tabernaculo Lye q̃ ſenior erat. Sed q̇ corripiũt ſolũ
minores: ſunt ſicut aranee: mĩores muſcas: ſꝫ Rachel
inobẽdiẽs idola abſcõdit Geñ.xxxj. qḋ ſi feceritĩ accu-
ſabit vos Moyſes. Joã.v. ¶ Tertio accuſantis intẽ- 6
tio: ꝙ vicꝫ ſit ex affectiõe. Exẽplo mẽbroꝝ quoꝝ vnũ
membrũ: aliud leſum nitit̃ naturali affectione ligare ⁊
ſanare. Vnde Aug⁹. in ep̄la ad Marcellinũ. Magis
amat obiurgator ſanãs: ꝙ adulator diſſimulans. Ra-
ro tñ ꝓcedũt accuſatiões ex affectiõe: ſꝫ vt ꝑ tales accu
ſatiões vel relatiões placeãt illis q̇bꝫ talia deferũt: vel
eos inde lucrari faciãt ꝯ q̇ Aug⁹. li.ij. de ſermo. dñi.
obiurgatiões adhibẽde ſunt: ita tñ vt in his nõ nobis 7
ſꝫ vt deo ſeruiatur. Vel zelo ire vel intẽtiõe vindicte ⁊
affectiõe nocẽdi. Jõ cõiter tradũt billetas: vel occulte
malicioſe informãt: ⁊ ĩ aꝑto pulcherrime eis loquunt̃
q̄ſi ꝑ hos nõ eſſent accuſati: imo ad colorandũ factum
ſuũ eos ore ꝯſolant̃: ⁊ alijs illud imponere nitunt̃ di-
centes illud Joan. v. Nolite putare quia accuſatu-
rus ſim vos apud patrem: eſt qui accuſat vos Moy-
ſes in Pſ.xxvij. loquuntur pacem cum proximo mala
autẽ in cordibus eoꝝ. Et ſi accuſatio vera ſit: ⁊ illi di-
gni ſint correctione vel punitione: tamẽ oculus neq̃ꝫ:
id eſt: intentio mala: reddit totũ corpus: id eſt: opus te
nebroſum. Jdeo Auguſtinus ſuꝑ ep̄lam ad Gall'.ta-
les ammonet dicẽs: quicquid lacerato animo dixeris.
puniẽtis eſt impet⁹: nõ charitas corrigẽtĩ: dilige: ⁊ dic
quicq̇d voles. Jbidẽ idẽ, nunq̃ꝫ alienũ viciũ obiurga-

dum est: nisi ꝯsciētia prius interrogata ⁊ examinata re
spondeat corā deo: dilectiōe hoc facere. Nota. C.xvi.
21. Sic vo sinistra intenti ōe alios accusantes: quantū
cunq; verū sit qd dicūt: similes sunt demoni q̄ latronē
8 accusauit. A.xxi.26. ¶ Quarto male accusantiū pena
circa quā distingue: q2 aut est verū qd dicit: sed mala
intētiōe. Et talis apud deū reportabit cōfusionē: sicut
illi Joan.viij. Accusantes mulierē in adulterio depre
hensam. Exibat vnus post aliū cum verecūdia. Ubi
sunt inquit christus: qui te accusauerūt. Aut est falsū
qd dicit: ⁊ tunc tenet ad restitutionē illius qd pdidit
per eū siue sit fama: siue res alia. Et simul cū hoc plus
sibiipsi nocet: q2 seipm spūaliter occidit: ⁊ finaliter in
caput ꝓpriū redundabit: vel hic vel in futuro. Et dum
Exm̄ accusatus est: amittit tpalia aut eternā vitā. Exemplū
ad hoc de lupo accusantē vulpē apud leonē: q2 iniuria
tus ad curiā eius venire cōtempsisset: gallinarū deuo
rationi ⁊ rapinis insistendo: q̄ veritate ostēsa: q2 vide
licet salarnam iuerit ꝓ medicina habenda ꝓ leone in
firmo: in cuius signū tota erat lutosa pixides secū por
tans: consuluitq; leoni q2 optimū esset ꝓ eo pellis lu
pi: eo q2 ex frigore infirmatus esset: lupo ergo excoria
to: ⁊ sub rubo dentes nudatos ostēdenti: ait: discas ite
rum neminē false accusare. In hoc est ad ꝓpositū q2 la
queū parauit: ⁊ incidit in eū: nō est ergo lupus sequē
dus in ista cōditiōe: q2 nemo debet aliū accusare false
nec talis est apud deū: nec apud hoies audiēdus: vt. ff.
9 de rei ven. li. vi. in fundo. Sed forte lupus veraciter
vulpē accusauit: s3 ipse cautela: totū retorsit in lupū: et
in ista ꝯditiōe sunt multi irretiti: q2 frequenter ꝯtingit
q2 ille q̄ est in culpa: nitit alterius accusationē ꝑuenire
vel seipm iustificare: ⁊ aliū inuoluere. Et ipsi partes
vulpiū erunt: ⁊ vulpis penā eos incurrere oportebit:
de qua fabulose fert q2 volens gallū decipere: iacens:
vnū oculū clausit q̄si lesus esset festuca: rogauit gallū
festucā de oculo trahere: cui9 maliciā gallus fugiens:
abscessit. Vulpes videns se delusam: in curia leonis
querimoniā deponit oculū clausit: asserēs q2 ipso dor
miēte: gallus ei9 oculū eruit. Gallus rogat eos de ve
ritate inq̄rere: an vic3 ei9 oculus necessitate violenta:
vel dolosa volūtate clausus esset. Inuenientes vo cum
ꝓpria clausam malicia: eū vtroq; priuauerūt. Sic deꝓ
hensi in fallacia p accusationē duplici ꝯtritiōe ꝯterent
Una culpe excusatiōis: altera false debet accusationi.
Duplici g cōtritione ꝯterent eū. Sicut pat3 de Aman
10 accusante Mardocheū ⁊ iudeos. Hester.iij. De cal
deis accusatione ꝓpria ⁊ maliciosa deducentib socios
Danielis ad fornacē illesos: tñ seipos cōburētes. Da
nielem ad lacū illesum: vbi ipsi deuorati sunt. De psby
teris accusantib Susannam. De iudeis accusantib
christū. Joā.xviij. Quā accusationē ait Pilatus habe
tis aduersus hoiem hunc. Et licet ad tps ꝯtra eū ꝑua
luerūt: tñ modo ipe est iudex illoꝝ: ⁊ sic de alijs bonis
licet ad tps aliqn a talib aduersa sustineant: tñ finali
ter preualebunt. Quia Roꝝ.viij. Quis accusabit ad
uersus electos dei. Mali vo econuerso: ⁊ si ad tps hic
preualeāt: finaliter tñ cadēt: ⁊ si in ꝓprijs hic nō cadāt
accusatiōib: subtiles tñ in posterū diaboli nō euadēt
accusationes nec penas: qn sc3 de eis verificabit illud
Apoc.xij. Proiectus est accusator fratrū nroꝝ q̄ accu
11 sauit illos die ac nocte. ¶ Quinto pena nolentiū bene
et vtiliter accusare: vel accusari ad emendationē. Ta
les in morte accusabunt: q2 nō accusant: ⁊ status illoꝝ
fixus est inferno: q2 nō est i inferno accusatio vite. Eccl.
xli. supple ad vitā. ¶ Sexto: q̄ accusantē retrahūt: tria
sunt. Diuitie: amor: timor. Diuitie seu munera data ⁊
accepta: tales inter se vendunt ⁊ emunt infernū: quia
dans munera libere pmittit ire ad infernū: q2 alij vo
lunt ei parcere. Sed vnū auantagiū est in ista merca
tione: que nō inuenit in istis terrenis: q2 videlicet ⁊ vē
dentes ⁊ emētes infernū illū simul possidebūt. Secū
do amor inordinatus: quo q̄s diligit corpus charitatis
q2 nō animā. Tertio timor amittēdi amicicias: vl' alia
bona: vel sustinēdi damnum ⁊ vtrosq; vincit Joseph
q2 fratres suos dilexit: ⁊ graue damnū ab eis ad tpus
sustinuit: ⁊ tñ accusauit fratres suos apud patrē crimi
ne pessimo. Gen. xxxvij. Septimo meritū bene accu
santium. Tales sunt coadiutores dei ⁊ resuscitatores
animarū: qd plus est q3 corpa suscitare mortuoꝝ. Au Aug.
gustin9 de sermōe dñi in mōte. Accusare vicia officiū
bonū est. Figura Gen. xxxvij. de Joseph accusatore:
qui a patre plus amabat. ¶ Ex parte accusati requiri Arti.iij.
tur patiētia: ⁊ beniuolētia Exēplo christi cui dicebat.
Math.xxvij. nō audis quot dicunt aduersum te testi
monia: ⁊ patiēter sustinuit: ⁊ beniuolū se eis exhibuit
ꝓ ipsis orādo Augustin9 in epl'a ad Vincētiū nō ois
qui parcit: amicus est: nō omis q̄ verberat: inimicus:
q2 qui freneticū ligat: ⁊ litargicū excitat ambobus mo
lestus est. Ambos tñ sanat q3diu egri sunt indignan
tur: sed ambo sanati gratulant. Accusatiōes vo ⁊ cor
rectiones male portātes: similes sunt vitro qd frangit
cum lauat Prouerb.xv. Nō amat pestilens eū qui se
corripit. Vas ergo vitreū multū sordidatū cum ꝯfri
catione sustinere non possit: nō facile mundat a tenaci
sorde: ⁊ de tali preceptū est Leui.xv. q2 vas immūdū
qd nō poterat bene mūdari igne cremaret.

Acq̄sitiōis Primo ōndet A.xij.

distinctio. Scdo q2 piculosū est multa tpalia
acq̄rere. Tertio ōndent oēs modi q̄bus iniusta fit ac
quisitio. Quarto q̄bus ꝑsonis est dānosa. Quinto q̄le
dānū infert. Sexto excusatio cū reprobatiōe. ¶ Circa Arti.j.
ad pmū. Acq̄sitio est duplex: sc3 rerū spūaliū ⁊ tpaliū
Prima est vtilis ⁊ virtuosa. Secunda est periculosa.
Prima est vtilis: sicut vtile ⁊ desiderabile est ceco acq̄ 1
rere lumē Prouerb.iiij. Acq̄re prudentiā: q2 p̄ciosior
est argēto Prouerb.iij. Et melior est acq̄sitio ei9 auro:
q2 virtutes ducūt ad gloriā.ij. Thess.ij. Vocauit nos
p euāgeliū in acq̄sitionē glie. ¶ Circa secundū: q2 mul Arti.ij.
ta acq̄rere piculosū est pat3. Exēplo: historia ⁊ aucto
ritate. Exēplo colligētes spinas pungunt: sic colligen 2
tes diuitias: q̄s christ9 in euāgelio spinas vocat Mat
thei.xiij. Cōsciētiā lacerāt: ⁊ cōponētes lutū inq̄nant:
sic diuitias q̄s Paulus arbitrat9 est vt stercora Phil.
iij. inq̄nant in ꝯsciētia. Unde quidā magn9 acq̄sitor Exm̄
hui9 seculi: cū āmoneret q2 cū bona ꝯsciētia acq̄reret.
Rñdit q2 nō cōpatiunt se simul in eodē: bon9 acq̄si
tor ⁊ bona ꝯsciētia Prouer.xxviij. q̄ festinat ditari: nō
erit innocēs Eccl.xi. si fueris diues: nō eris imunis a
delicto. Et.j. Thim.vi. Qui volūt diuites fieri incidūt
in laqueū. ¶ Circa ad tertiū est aduertēdū q2 nō oēs Arti.iij.
modi pñt hic exprimi sed cōmuniores. Cōmunis eñ
mala acq̄sitio i viris ecclīasticis est p symoniā. In po 3
tentib: p falsas ꝓcuratiōes: sicut Jesabel.iij. Reg.xxj.
Et pat3 J.xiij.26. sicut est rapina: talliatio; pauperū:
excoriatio p malos ministros: ⁊ p minas: mutui acce
ptio sine redditiōe. In mercatorib p vsurā ⁊ fraudu
lentā emptionē ⁊ vēditionē. In executorib nimia ap
propriatio. In pauperib p furtū: ⁊ laborē tpe ab eccle
sia interdicto: sicut patet Ser.li.3. Omnes isti in lucro 4
sunt socij demonū in facto similes brutis et furibus.
Primo dico socij demonū. In lucro eñ demon dicere Exm̄

potest: quod dixit quidē Galiardus: qui obulum pie
cit ad cumulum pecunie vnius campsoris: ⁊ requisit⁹
de causa. Respōdit. Deinceps volo esse particeps cū
illo in lucro. Ita diabolus eos iuuando meret̄ socius
fieri: ⁊ quando facit eos male lucrari: portionē suā ad-
dit: vt sit particeps. Et nō est mirabile eos cito ditari:
quia ita cautū ⁊ ingeniosum habent sociū ⁊ participē:
et q̄ operant̄ ingenio demonis ⁊ hominis. Unde er-
go respōdit demō cuidā sancto: querenti quare super
quandā sederet cistam in ecclesia quadā deposita. Hic
inquit sunt duo denarij de meo: quos custodio: quasi
per istum modū habet̄ in libro de apibus. Si ergo iu-
ste sibi sessionem ⁊ custodiā ⁊ participiū vendicat vbi
sunt duo denarij de suo: q̄d faciet vbi totū vel maior
pars est de male acq̄sito. Sic ergo sunt socij demonū
et ꝑticipes: cōtra illud. j. Cor. x. Nolo vos socios esse
demonioꝝ. Secūdo in facto assimilant̄ aīalibꝫ irrati-
5 onabilibus scilicet piscibus inter quos maior deuorat
minorem. Et in animantibus ⁊ feris: minor est preda
maioris: sicut patet Ser. lviij. 9. sic ꝑdicti quilibet ni-
titur alium decipere: symoniacus symoniacū: mercator
mercatorē: ⁊ sic de alijs. Aba. j. Facies homines sicut
pisces maris: ⁊ sicut reptilia. Uerbi gr̄a vnus in offi-
cio male tractabit ⁊ spoliabit inferiores: hic pisces infe
riores deuorat. Iste apud dominū accusabit̄ ab alio q̄
eum odit: cui forte nocuit: vel qui officiū suum deside-
rat intrare: sicut forte ipse intrauit: vt munera collige-
ret: ⁊ sumptibus ꝓprijs parceret: vel male reddidit cō-
putum: ⁊ iste tunc spoliabit̄: ⁊ amittet quicquid acqui
siuit: ⁊ forte plus. Ecce iste a maiore bestia deuoratur.
Sicut vnus executor: de bonis defuncti ditat̄: ita ali⁹
de suis ditabit̄. Et sic deinceps de alijs. Aliquādo dū
preda capta est in ventre capiētis: ipse capit̄: sic in pro-
posito dū bona aliena sunt in domo: ⁊ peccatū in con-
sciencia: preda fit demonū ⁊ etiā tyrannoꝝ. Omnes er-
go isti a minimis officijs ad maximū: similitudinē ge-
runt belligerantiū: ⁊ de tempore pacis: preludia faci-
unt belloꝝ: vbi fortior predam captam a debiliori au-
fert: licet in vna parte ⁊ in vni⁹ regis exercitu sint. Sic
in exercitu diaboli: vt de eis verificet̄ illud Esa. xxxiij.
6 Ue qui predaris nōne ⁊ ipse predaberis. Nota. M.
viij. 18. Secūdo in facto comparant̄ latronibꝫ bursaꝝ
scindentibus q̄ lingua pulcherrime cū hoīe loquunt̄:
manu tamē bursam scindūt. Ita ipsi lingua confitent̄
se bonos christianos: sed manus: manus sunt Esau:
et eo magis sunt ingrati: quo non cuiuscūqꝫ bursam
scindunt vel cuicunqꝫ nocent: sed deo: qui omnia dat a
quo vna manu recipiunt: ⁊ alia ei nocēt: dum suis no-
cent. Ipse enī dicit. Qđ vni ex minimis ⁊c̄. Qui ergo
de ecclesie membris vnū defraudat: nomē domini de-
Arti. iiij. fraudat. Nota. P. iiij. 5. ¶ Quātum ad quartū: scilicet
quibus ꝑsonis sunt mortifera: aut fit questio de acqui-
sitione: ⁊ tunc sunt venenosa omnibus acquirentibus
et prebentibus eis in hoc cōsilium: auxiliū: vel fauorē:
aut de vsu: ⁊ tūc sunt mortifera omnibus vtentibus et
7 possessoribꝰ male fidei. Ista ꝓbant̄ exēplis: historijs
et auctoritate. Exēplis de radice infecta vel mortifica-
ta: sequit̄ infectio ramoꝝ. Et corde intoxicato: sequit̄
intoxicatio membrorū. Ser. xlix. 9. Ex veneno posito
in fonte: intoxicat̄ riuulus. Cum ergo prim⁹ sit acqui-
sitor quasi radix ⁊ fons ⁊ ꝯsciētias ⁊ vtentes quasi ra-
mi et riuuli sicut si radix sancta et rami. Ita necesse est
seq̄ a ꝯtrario sensu si radix maledicta: ⁊ rami ⁊ biben-
tes de fonte male acquisitorū: cum mors sit in olla: q̄s
eos negaret mortē aīe incurrere. Historiā ad hoc nar-
rat Petrus damianus: sicut patet Ser. xlix. 9. de quo-

dam qui iniuste acq̄siuit quandā possessionē: quā he-
redes post eū tenuerūt. Quoꝝ quart⁹ ducebat̄ ab an-
gelo ad loca penalia. Ubi inter alias penas innumera
biles: ostēdebat̄ sibi puteus horribilis: ignis ⁊ sulphu
ris: in quo erat patibulū: sup qđ erāt tres suspēsi: sup
tres vncos: quilibet sub alio: ita q̄ inferior plus patie
batur: q̄ gutte ⁊ fetores decurrētes ex calore de superio
ribus: cadebāt sup inferiores: vidit etiā superius vn-
cum vacuū. Et querētu quid hec significarēt. Respō-
dit angelus: q̄ illi essent tres ꝓgenitores sui: ꝓpter ta-
lem iniustam acquisitionē ⁊ detentionē sic tractati. Et
quia prior plus peccauit: durius puniebat̄: ⁊ secūdus
durius tertio: quia recētiorē habuit memoriā de iniu-
sta acquisitione. Uncus vero vacuus tibi ministrabit:
nisi restituas. Et iuste quidē: sicut patet. M. viij. 3. 39.
9. qui rediēs ad se totū restituit. Discāt ergo illi qui di
cunt pater me⁹ mortuus est in seysina: ⁊ quātumcūqꝫ
ab habēte iusticiā in foro publico petat̄: vel in foro cō-
fessionis iniungat̄: nolūt restituere: q̄ patres eoꝝ mor
tui sunt in seysina: imo dicūt expresse: si male acquisie-
runt: nescio: habeat ipse periculū: ⁊ q̄ noluit intellige-
re vt bene ageret: nec veritatē inq̄rere: ꝫ ambulare in
vijs patris sui q̄ peccauit. Ideo introibit vsqꝫ in pro-
genies patrū suoꝝ: ⁊ vsqꝫ in eternū nō videbit lucem.
In ps̄. xlviij. Quia etiā ꝫm iura ciuilia possessor male
fidei: nullo tpe ꝑscribit. Sicut patet in auten. de ꝑscri-
ptionibꝫ. xxx. vel. xl. annoꝝ. C. li. vij. 50. Itē possessor
Idem patet ꝑ iura canonica. Extra de re. iuris li. vj. c.
possessor: q̄ aūt tenet̄ veritatē inq̄rere. Nota. C. xvj. 9
42. D. xij. 16. Et. P. vij. 5. Uxores ⁊ famuli ⁊ amici
et filij taliū: nō deberent esse participes in talibꝫ acqui
sitis: vbi illicite acq̄sita ab alijs discerni nō possunt: ꝫ
potius deberent victū ostiatim querere: sicut ꝓbat̄ in
summa ꝯfessoꝝ li. ij. ti. v. q. lxviij. Quid ꝫ faciet ⁊ spe-
cialiter vbi ꝑ talē participationē ꝑncipalis fit nō sol-
uēdo: aliq̄liter de talibꝫ ꝑmixtis comedere pōt q̄libet:
dūmodo intentionē habeat viuere de licite acq̄sitis: si-
cut habet̄ ibidē. Excusant̄ etiā illi q̄ vtilit̄ gerūt nego- 10
cia spoliatoꝝ: eos ad restitutionē monēdo. Et hoc de- Exēplū
berēt oēs q̄ iuxta eos sunt facere. Exēplo vxoris cuius-
dā militis: de q̄ fert̄: q̄ cū placitaret ꝯ quendā abbatē
clareuallēsem ꝓ quadā possessiōe. Abbas nolēs circa
terrena tantū sollicitari dixit militi: dic in vbo verita-
tis q̄ tua sint illa bona ⁊ ea habeas. Et sic ea adept⁹ est
qđ cū iocūde narraret vxori sue. Ait illa. Male christi
ane dolose egisti ꝯ abbatē: vicio diuia apprehēdet te: et
nisi restituas: societate mea carebis: q̄ audito cōpūct⁹
restituit. Et sic saluat⁹ est vir infidelis ꝑ mulierē fidelē 11
Si sic repꝛhēderent̄ tales vel saltē ꝯfusione vel cōpun-
ctiōe citius cessarēt patꝫ ꝑ factū: qđ accidit cenonis in Exēplū
frācia: sicut sctō viro mihi narrāte didici: quidē vsura
rius audiens q̄ fratrū ꝯuētus panē nō hēt: misit eis
sportā plenā quā prior loci eidē remisit ꝑ eosdē dicēs:
q̄ dicerent dn̄o suo: q̄ nihil hēt suū: ⁊ de alieno nihil
dare posset: qđ cū ille audiret: oīa restituit vsqꝫ ad mē-
dicitatē cū sacco in dorso. Fert̄ etiā de q̄dā sctō: q̄ inui- 12
tatus a quodā vsurario ad prādiū hn̄dixit mēsam di- Exēplū
cēs: si hic apposita sint bene acq̄sita: sint hn̄dicta ⁊ co-
medētibꝫ ꝓficiāt: si vero male: recedant: quo dicto nihil
inueniebat̄ sup mēsa q̄ facto: fortiter cōpūct⁹ restituit.
Melius esset veritatē dicēdo: tales saluare: q̄ꝫ partici-
pando ⁊ adulādo cū eis dānari. ¶ Quātuꝫ ad quintū: Arti. v.
quale vicꝫ dānū tales acq̄sitores incurrūt. Est sciēdū
q̄ incurrūt ⁊ dānū tp̄ale ⁊ eternū: q̄ aūt dānū inferāt
tp̄ale male acq̄sita: patꝫ exēplis: historijs ⁊ auctē. Sic
cū vna falsa pecia i opē: vl' fundamēto vl' vna colūna

putrida: totū op⁹ decipit ꝛ cadere facit. Et ꝓpter vnū
latrociniū latronē dñs suspendit: ꝛ oīa alia q̄ etiā iuste
possedit aufert. Ita de⁹ aufert ꝛ auferri ꝑmittit: sicut
13 patet Ser. lxxiiij. 3. Et ꝓpter vnū vbū falsū vel male
scriptū in charta tua: potes totā ꝑdere hereditatē. Sic
ꝓpter rem male acquisitā tota alia mercatio min⁹ pro-
sperat: vel in mari vel terra periclitat. Et etiā illa q̄ be-
ne habuit cū ea ꝑdunt sicut boni rōne societat̄ suspē-
dunt. Et ꝓpter maneriū vel terrā male lucratā: morit
sine herede de corꝑe vel dimittit post se fatuū: q̄ oīa q̄
pater acquisiuit, ꝓ se ꝛ heredib⁹ suis: alienata se ꝛ here-
dib⁹ suis. Ecce quō falsum fundamentū oīa cadere fa
cit: q̄ntum ad mercatores ꝛ falsum pūctū hereditatem
mutat ꝛ ꝑdit: q̄ntum ad oēs alios falsos acquisitores.
Nota. D. xij. 37. Qui vo tales fortunas in mercato-
14 rib⁹ vl' alijs vidēt ꝛ mirant: eis respōderi pōt: q̄ ꝓ vno
pūcto ꝑdit ꝛc̄. Si eni ꝓpter vnū pūctū falsitatis in bul
la papali excōmunicet eū falsitās: nō est mirabile si fal
sitans bullā dei: aiam rationalē in q̄ est impressa simili
tudo dei ꝑ male acq̄sita ꝛ alia peccata: ꝛ multa cadat in
cōueniētia. Non est ḡ mirabile ꝙ bona mercatorū tot
malis iuramētis ꝛ falsitatib⁹ acq̄sita non sunt durabi-
lia. Exēpla etiā experimētalia: tota die videm⁹ ad ocu
lum de talib⁹ ꝙ videlicet aliq̄ tota vita sua laborāt: et
parcā ꝛ miserā ducūt vitā vt ditent: ꝛ hereditatē ma-
gnā ꝛ multas diuitias possint filijs dimittere: ꝛ filius
totum vendit: ꝛ totum patris laborē ꝛ sudorem ꝛ par
15 citatē in taberna cōsumit ꝛ meretricib⁹ diuidit. Alios
videmus tota vita sua diuitias congregare: nihil bene
de eis comedere nec elemosynas facere: etiam si pauꝑe-
res fame mori videant ꝛ aliq̄n a latronib⁹ in vita spo-
liant ꝛ ligātur ꝛ occiduntur ꝓpter diuitias suas. Ali-
q̄n vo a latronib⁹ spoliantur in morte: videlicet ab exe
cutorib⁹. Et si ꝓmos latrones aliquotiēs euadāt: secū-
darios tn̄ raro vel nunq̄: nec est mirū ꝙ de male acq̄-
sitis nō faciūt bona opa: q2 nō pōt arbor mala bonos
fruct⁹ facere. Alios videm⁹ q̄ grangias implent ꝛ cu
mul' exaltāt: vt charū tp̄s expectēt: ꝛ q̄nq3 ignis totū
ꝯsumit. Alios videm⁹ q̄ credūt sibi ꝛ filijs multa cō-
gregare: ꝛ in fine dñs cui nitebat male placere: impo-
suit ei qō de suo est totū: ꝛ ꝙ nō bene reddidit cōporū:
Exē ꝛ oīa aufert. Alij vo ꝯgregāt seruis: q2 vxores eorū po
stea accipiūt illos in maritos. Vñ fert de quodā talē
cogitāti cui⁹ futura essent bona sua. Audiuit vocē di-
centē: troylardi. Ille troylard⁹ erat q̄dē miser in coqui
na sua: quē vxor post mortē ei⁹ accepit in maritū. Ps.
xxxviij. Thesaurizat ꝛ ignorat ꝛc̄. Que aūt ꝯgregasti
cui⁹ erūt. Luce. xij. Nota. T. v. 49. in oib⁹ istis ꝛ ꝯsi-
milib⁹ q̄d est nisi labor ꝛ afflictio spūs: ꝛ diuitie cōgre
gate in malū dñi sui. Et q̄ pl⁹ inde sollicitat: min⁹ in-
16 de gaudet. Sicut ḡ multi ꝯtra huiusmodi pericula be
ne ꝓuidēt remediū: videlicet liberaliā emendo in mo-
nasterijs ꝛ mobilia commutādo in immobilia: terras
emēdo: sic ꝓuidendū esset in celo vbi nō posset de par-
te sua defraudari. Sene. eni eplā. xviij. reꝓhēdit eos q̄
oīa alijs dimittūt: ꝛ seip̄os defraudāt. Quāta inq̄t de
mentia est heredi suo ꝓcurare: ꝛ sibi oīa negare. Ma-
gna eni hereditas ex amico inimicū facit quo eni plus
acceperit: ampli⁹ de morte gaudebit. Si illi vituperant
q̄ seip̄os decipiūt: vt heredes ditēt. A fortiori vitupe-
rabiles sunt q̄ thesaurizāt latronib⁹ ꝛ executorib⁹ ꝛ fi-
lijs poti⁹ q̄ aie ꝓprie vl' christo. Sic ḡ exēplis ostēsum
Exē est ꝙ mala acq̄sitio acq̄rēti nō ꝓdest: nec taliter acq̄si-
tū bonū habet finē. Ad h̄ fert de q̄dā q̄ peregrinabat:
17 pecunia ꝓ expēsis ab vxore accepta: q̄ cū esset in mari:
symia bursam incaute iacentē accepit: ꝛ sup malū ascē
dens duos denarios ꝓiecit in nauim: q̄s ille collegit
ꝛ terciū in mari vsq3 esset tota pecunia ꝯsumpta: in re-
uersiōe vo inuenit ꝙ vxor pecuniā illā lucrata fuerat
de vendi[t]iōe lactis: in q̄ posuerat tertiā partē de aq̄: et
sic emente de tertia parte decipiēdo: terciū denariū ma
le lucrata fuerat. Caueāt ḡ q̄ miscēt mala bonis ī ven 18
ditiōe vini vel frumēti: vel ceruisie: vl' cuiuscūq3 mer-
catiōis. Ad idē in vitaspatrū sicut patet Ser. l. 9. Pat
ꝛ mater cuiusdā insani duxerunt eū ad Ammonē vi- Exē
rū dei ꝓ sanitate habenda: q̄b⁹ ait vir dei: vos ip̄i pote-
stis eū curare si vultis: q2 inquit detinet' iniuste talem
bouē quē male acq̄siuistis: ido fili⁹ vester male vexat:
restituantis ergo ꝛ saluabit filius vester: ꝛ illo rest tuto
fili⁹ sanabat sicut habet ꝓmo libro histoꝛie triꝑtite.
Ex isto patet q̄re multi ꝛ specialiter nobiles iniusti: et
raptores: ꝛ adulteri: vel ꝓle carēt: vel malā habēt: vt-
pote homicidā: latronē: furē: ꝛ pessimos leccatores: et
hereditatis vēditores: vel etiā bonā habēt: s3 morte ci-
to subtrahit. Vtrūq3 vo rationabiliter ꝯtingit: ꝙ eni 19
heredes taliū versus bonū finē nō tendūt nō est mira
bile: quō eni in bono crescerēt: onerati ꝛ depressi sb̄ iu-
go maloꝝ acq̄sitorū ꝙ vel ꝓle carēt: vel cito subtrahit
de⁹ misericordie agit: ꝓlē vl' possibilē vel iā natā a pe-
riculis ꝓseruādo: ꝙ vo infirmat vel isanit: vt exēplū
ꝓcedens continet: patet in ꝓle ꝓmunitur sicut scindē-
tes bursam. Primo premuniūtur vnius auris absci-
sione postea alteri⁹: tertio incorrigibiles suspēdunt sic
tales ꝓmuniunt suoꝝ charorū ifirmitate etiā ꝓpria: et
alijs tedijs multis: ꝛ incorrigibiles finaliter suspēdū-
tur: sic ḡ acquisita vertunt in dānū ꝓpriū: ꝛ etiā suorū 20
nec ꝓsperant: q2 radicē bonā nō habēt. Ad idē q̄si sic Exē
narrat: ꝙ in vna villa erāt duo artifices eiusdē artis:
vn⁹ expert⁹ valde. Alius insci⁹: sicut patet. Ser. xvj.
8. Prim⁹ sp laborabat ꝛ nūq3 ditabat. Secūd⁹ min⁹
laborās ꝓsꝑabat. Prior ḡ vno die aliū alloq̄bat dicēs:
ꝙ mirabat de ꝓdicta fortuna. Cui ali⁹ respōdit: nō est
inq̄t mirū: q2 ille insci⁹ habet thezaurū in q̄ recipit oīa q̄
habet: eūi die illū adeūdo. Prim⁹ ḡ ad eū veniēs ro-
gauit eū vt thezaurū suū ei ostēderet: q̄ ipse etiā ditari
posset. Si vis inq̄t fidelis soci⁹ esse: ostēdā ꝛ mane du
xit eū ad ecclīam. Hic est inq̄t thezaur⁹ me⁹ ꝛ cor meū
h̄ oīni die venio: ꝛ huic obedio: ꝛ q̄ teneor reddo ꝛ po-
stea oīa mihi ꝓsperant: iuxta doctrinā christi qui ait.
Primū q̄rite regnū dei ꝛ iusticiā eius ꝛ hec oīa adijci-
ent vobis. Math. vj. S3 tu nec curas ecclīam q̄rere:
nec iusticiā facere: nec festa eius seruare: sed in cupidi- Exē
tate ꝛ falsitate ꝯfidēs: decipieris. Ad idē fert: ꝙ in Co 21
lonia q̄dā mercator erat q̄ sp laborabat in mercādo: et
lucrū non reportabat: sed infortuniū ꝛ sp miser erat: ꝛ
indigēs. Et cū de hoc a quodā discreto in ꝯfessione cō
siliū q̄reret: ꝯfessor veritatē inuestigās: inuenit ꝙ erat
frater cuiusdā religiose ꝑsone: a q̄ dono acceperat pecu
niā de qua mercabat: ꝛ sciens ꝙ religiosi huiusmodi
dare nō possunt: q2 bona ordinis sunt: ꝯsuluit eidē ꝙ
totū reportaret: qō ꝛ fecit: ꝛ fact⁹ est imposterū merca-
tor fortunat⁹. Nec cesari⁹. Hoc est contra multos ec-
clesie ꝓpositos: qui de bonis ecclīe terras emūt: ꝛ dant
alijs ꝯsanguineis ꝛ quib⁹ volunt: ꝯtra iura ecclīe: que
volūt: ꝙ immobilia de pecunia ecclīe empta: ab eccle-
sia alienari non possunt: sicut patet. xij. q. iij. c. j. ꝛ. q. v. 22
fixum. ꝛ patet infra. ¶ Itē ad damnū tp̄ale inducunt:
videlicet nimiā sollicitudinē. Qui eni talib⁹ est dedit⁹:
vix vnq̄ corde quiescit: sed ad multiplicandū acq̄sita
anhelat: ꝙ nunq̄ ō statu suo ꝯtentat sicut habēs vnā
carucatā terrā. anhelat ad duas ꝛ habens vnū manē-
riū: ꝛ sic deinceps: ꝛ habens vnū feudū: vult habere

baroniā: ⁊ habens vnā prebendā: vult habere duas:
vel saltē eccliam cū prebēda: ⁊ habēs vnū officiū in q̄
lucrat̄ vult habere duo: ⁊ habēs viginti libras in red-
ditibꝫ vel mercationibꝫ: nō pōt q̄escere anteq̄ȝ habeat
xl. ⁊ sic deinceps ascēdēdo. Auar⁹ non implebit̄: sicut
inferno q̄ nunq̄ȝ dicit sufficit: sic ḡ ostēsum est: ꝙ male
acq̄sita inducūt tpale exteri⁹ in rebꝫ: ⁊ interi⁹ in corde
23 dānū. Inducūt etiā dānū illoꝝ q̄ talibꝫ nō cōsentiūt:
⁊ infamiā toti⁹ patrie. Primū patet: q: ꝓpter munera
male accepta ⁊ acq̄sita: sunt in ista terra tot latrones ⁊
homicide: ꝙ vix est aliq̄s secur⁹ de statu suo: vel de bo
nis suis: q: quantūcūq̄ȝ sit latro magn⁹ si habeat amis
cū q̄ velit ꝓ eo pecuniā dare quantū postulat̄ liberat̄
⁊ supportat̄. Tarde accidit: ꝙ q̄dam loq̄ret̄ cuidā pro
amico digno satis suspēdio: quē habuit in carcere: cui
ali⁹: nō timeas: si veniret corā iudice cū sex bobꝫ in ma
nu sua: ego facerē ꝙ liberaret̄. Sic ḡ supportati ⁊ libes
rati hoies: q̄ non demerent̄ apud eos audaci⁹ spoliāt
Secundū patet ꝓpter ꝟ ⁊ siles falsitates q̄ in omi arte
inueniunt̄ intātū: ꝙ ꝓ vno veraci iueniunt̄ tres falsi:
terra ista in alijs regnis ꝟ falsitate diffamat̄. De talibꝫ
intelligit̄ Isa. v. Ve q̄ cōiungitis domū ad domū: ⁊
agrū agro copulatis vsq̄ȝ ad terminū loci: nunq̄d habi-
24 tabitis soli vos in medio terre. Sed ve primū abijt q:
de dāno tpali dictū: sequit̄ de damno eterno: qđ incur
Fabul. rit: ꝙ ostēdit̄ Exēplo: historijs: ⁊ autoritate. Primo de
lupo: de q̄ fabulose fert̄: ꝙ ouile intrauit cuiusdam pa
storis ⁊ strāgulauit agnos ⁊ oues multas: ⁊ satiatus:
residuū portauit ad nem⁹ ꝓ lupa ⁊ lupulis nutriēdis
ꝓ q̄bꝫ eos occiderat: pastor ille se dānificatū grauit̄ in
ueniēs: cū securi lupū q̄siuit: ⁊ eo nō inuento: lupā cū
catulis suis inuenit: ⁊ securim eleuauit vt eos mactas
ret: lupa ad eū loq̄t̄ dicēs: q̄re nos occidis: oues tuas
nō strāgulauim⁹: ouile tuū nescim⁹. Quibꝫ pastor: li-
cet nō occidistis: tn̄ carnes earū comedistis: ⁊ sanguinē
bibistis: ⁊ a lupo occisos recepistis. Ideo parē cū eo iu-
dicij sententiā portabitis. Pastor est christ⁹: q̄ dicit: ego
sum pastor bon⁹ Joan. x. Oues simplices ⁊ recti: ⁊ iu
sti: lup⁹ ꝟo vsurarij: deceptores: falsi hoies: ⁊ tyranni.
Lupa vxor. Catuli nepotes: filij ⁊ filie ⁊ alij falsitatis
sue participes dantes ei auxiliū: ꝯsiliū vel fauorē. Cū
pastor in vltimo iudicio venerit: de lupis vltionē que
rens: ⁊ inceperit istos cū lupis a sinistris ponere: pote-
rūt reclamare: ⁊ se excusare ⁊ iustificare dicētes: q̄re cū
lupis ignibꝫ iudicādos eternis nos ponis? q: nos nul
lū defraudauim⁹? Ad vsurā nō cōmodauimus: latro
nes ꝓ muneribꝫ nō liberauim⁹. Alienas terras inge-
nio nostro non occupauim⁹. Et sic de alijs. Quibꝫ re-
spōdit pastor: licet vestro facto ista facta nō sint: ꝓ vo
bis tn̄ facta sunt: q: sicut vna ouis lupo suffecisset: vbi
plures ꝓ alijs occidit: ita modicū ꝓ ipo iniusto suffe-
cisset: ſȝ ꝓ vxoris pōpa nutriēda: ꝓ filijs ꝓmouēdis:
⁊ filiabꝫ maritādis: ⁊ alijs alēdis, multas oues spolia
uit: ⁊ vos scienter vsi fuistis: laborē pauperū comeden-
do: ⁊ bibēdo: ⁊ vestiēdo. Ideo vos cū lupo penā eroꝝ
neis: ⁊ sustinebitis. Ite cū lupis maledicti in ignem
eternū. Osee. ix. Panis lugētiū sacrificiū eoꝝ: oēs qui
comedunt ex eo contaminabunt̄. Nota. A. xxvij. 53.
25 Nota etiā infra de pompa vxoris. A. xij. 33. Et ꝙ hec
sententia iusta sit: patet ꝑ historiā in vitaspa. Vbi ha-
Exēm bet̄: ꝙ quidam puer dixit abbati Abraam: monenti ꝙ
mundū desereret: nolo ait puer: eo meli⁹ ⁊ securius est
in seculo q̄ȝ religiōe: cui vir dei: nōne letaris de amicoꝝ
rū ꝓsperitate in seculo: etiā q̄nq̄ȝ mala: ⁊ tristaris de ad
uersitate etiā iusta? sic ait puer. Ergo inq̄t abbas in fu-
turo iudicio censendus es de foro eoꝝ quoꝝ vitā hic

amas: ⁊ mores imitaris. Ideo inq̄t nos dimittim⁹ mū
dū ne cū hoc seclo dānemur dū ei nimis ꝯformamur.
Nolite inq̄t apostol⁹: ꝯformari huic seculo. Tales etiā
q̄ gliant̄ in parentibꝫ nobilibꝫ: seu diuitibꝫ: ⁊ in eoꝝ
vanitatibꝫ: volētes ꝑ hoc eis gliosi⁹ esse: furant̄ idola
patris sui. Geñ. xxxj. Ideo dicit Bernard⁹: ꝙ religios 26
sus debet esse sicut Melchisedech: sine patre ⁊ matre:
id est sine parentū memoria. De oibꝫ etiā p̄dictis malis
acq̄sitoribꝫ: succedētibꝫ: vel vtentibꝫ: vel vicia diligen
tibꝫ: est sicut de equis ductis ad nundinas: quoꝝ q̄li-
bet alteri ligat̄. Sic hic ducunt̄ vinculis peccatoꝝ: q̄li-
bet post p̄mū acquisitorē ad nundinas inferni. Et sic
oēs illicite participātes cathena ducunt̄: quēadmodū
incarcerati in Neapoli: videlicet cum vna cathena fer
rea circa collū oim: itaq̄ȝ vno p̄cedēte oēs sic circa col-
lū ligati sequant̄. Plus ḡ nocent sibijpis: ⁊ eis q̄s di- 27
cunt se maxime diligere: ⁊ quos deberēt iuuare ad eie
salutē: q̄ȝ eis a q̄bꝫ bona auferunt: sicut auis rapiēdo
granū: ⁊ piscis vermem: in hamo modica rapiunt: et
mortis periculū incurrūt: ⁊ sic plus dānificant̄: q̄ȝ dā-
nificēt aliū. Sic in ꝓposito. Vñ Augustin⁹. Res quā
capis muscipula est: ⁊ dū capis: capieris: ⁊ dū alienum
tenes: teneris a diabolo: sicut q̄ȝdiu piscis tenet hamū:
ab eodē tenet̄ ipse sicut patet. D. xj. 5. ⁊ Ser. xxxiij. 6.
Eccs. ix. Sicut capiūtur pisces hamo ⁊ aues laqueo:
sic capiunt̄ hoies tpe malo. Et reuera tps malū ⁊ carū
est: q̄ñ ꝓ re q̄ nō valet vnū denariū dant̄ decē denarij
Et mala patria est: ⁊ malū ibi morari. Sed certe ꝓ vno
denariato male acq̄sito: pl⁹ dat̄ q̄ȝ viginti solidi: imo
plus q̄ȝ mille libre: q: aīa ꝓ illo dat̄ q̄ pl⁹ valet q̄ȝ tot⁹
mund⁹: ⁊ oīe aurū ⁊ argētum nō valet ei compari.
Signanē ḡ dicat̄ tps taliū malū. Tales assimilant̄ la- 28
tronibꝫ q̄ vitā dāt ꝓ modico furto ⁊ leccatoribꝫ: q̄ aiaꝫ
eternis ignibꝫ obligāt ꝓ breui delectatiōe: sicut isti. Et
ꝑ hoc patet ꝙ licet ditissimi reputent̄ q̄ ad mūdum: ⁊
q̄cunq̄ȝ gaudeāt dignitatis: vel nobilitatis excellentia
sunt tn̄ in rei veritate pauprimi ⁊ in maxima egestate
Quia i magna egestate diceret̄ esse: q̄ manū vel pedē
daret ꝓ edulio paruo: pauperior: q̄ vtrūq̄ȝ daret: pau
perrim⁹: q̄ se totū daret occidēdum: postq̄ȝ saturat⁹ fu
isset. In tali fame sunt cupidi acquisitores: immo illis
sunt stultiores ⁊ pauperiores: q: seipos tradunt eter-
naliter dānādos: qđ peius est q̄ manū amittere ꝓ par
ua re q̄ eos nō sanat. Isa. xxxiij. Ve q̄ p̄daris ⁊c. Ra 29
tio isti⁹ Ve ptꝫ ꝑ opinionē vulgi dicētis: ꝙ Michael
archangel⁹ pōderabit in statera sua: aias post mortē:
ponendo oīa bona in vno latere: ⁊ mala in alio: q̄ igit̄
habēt thezaurū: vel possessiones vel alia maneria: vel
bona male acquisita: valde pōderosa erit illa pars sta-
tere vbi illa ponent̄ ⁊ multū trahent deorsum versus
infernum: ⁊ diabol⁹ aīam versus partē suā inclinātē
rapiet. Sic ḡ ve q̄ p̄dat̄: q: tunc p̄dabit̄: nec mirū si in
infernū demergant̄: q: illud periculū euadere non po
terunt: nec ad celū trāsire: nisi ꝑ pontē misericordie quē ipī
ante eos frāgūt. Ideo demersisti eos in ꝓfundū q̄si la
pis. Exo. xiij. ⁊. xv. Et q̄ ꝑseq̄bant̄ ꝓplm tuū dñe de-
mersisti eos in ꝓfundū. Exēplū ad idem legit̄ in vita Exēm
beate Beatricis virginis ꝙ Lucreti⁹ iniuste possidēs
ei⁹ p̄diū in qđ intrauit cū gaudio facturus ibidē festū
amicis suis in q̄ erat mulier tenēs infantē in gremio:
q̄ oibꝫ audiētibꝫ dixit. Lucreti occidisti: ⁊ invaluisti et
statim arreptus a diabolo: cito mortu⁹ est: ⁊ demersus
in ꝓfundum. Silis fuit hec vox infantis: voci Helie 30
eij. Re. xxj. Ad achab cui ait occidisti ⁊ possedisti ⁊c.
Et iuste q̄dem in ꝓfundissimo loco erūt sub Juda: vt
videt̄: ⁊ multis demonibꝫ: quia iudas vidēs errorem

suū: ꝛ ꝙ male pecuniā illā accepit: eā reiecit ꝛ restituit:
qḋ isti nō faciūt. Sꝫ aliqñ vix ad hoc volūt obedire: ꝙ
veniā petāt sine restitutiōe. Isti frequēter vendūt: ꝛ
ꝓ minore ꝑcio veritatē Judas semel. Tales ğ ꝯspira-
tores ꝛ ductores patrie ad infernū: irrōnaliter abomi
nanť nomē Jude. Demones etiā in iferno nō puniūt
reos vltra demeritū: qḋ isti faciūt: dū ꝓ paruo delicto
grauiter subditos exactionāt: vt ipi ditenť. Vel vt in
iustꝰ dñis placeāt multa lucrādo: credunt tales ꝙ deꝰ
sit cecꝰ vel surdꝰ: ꝙ nō videat vel audiat quō ꝑpi vo-
luptates ꝛ vanitates suas nutriendas in vino ꝛ deli-
31 cijs: ab illis crudeliter accipiūt q̄ vix habēt panē faba-
rū: ꝛ aquā in copia nec ꝑ dimidiū annū semel bene co-
medūt: ſꝫ sunt in ꝯtinuis laboribꝫ ꝛ afflictionibꝫ. Et
bñ ꝓphauit de talibꝫ Isa. v. cythara: lyra: ꝛ tympanū i
ꝯuiuijs vestrꝫ ꝛ vinū: ꝛ opꝰ dei nō respicitis: ſꝫ respi-
ciūt vt comedāt laute ꝛ bibāt ꝛ ludāt ad stacos: vł ta-
xillos siłes illis pessimis iudeis Exo. xxxij. Qui come
derūt ꝛ biberūt ꝛ surrexerūt ludere. Nō sequunť pru
dētiā formice q̄ laboret ꝛ ꝓuidet imposterū ꝯ dies ma
los: qñ nemo opari pōt. Sꝫ iocūditatē sequūť cicade:
q̄ cū tps pulchrū hꝫ: cātat sicut isti dū inueniunt q̄ eis
mutuāt: ꝛ male reddēt nō est nisi festū ꝛ iocus ꝛ tripu
dium: ꝛ in die bonoꝝ imemores sūt maloꝝ: qñ verifi-
cať de illis illud christi in euāgelio Luce. vj. Ve vobis
diuitibꝫ saturati estis q̄ habetis hic ꝯsolationē vestrā
Ve vobis q̄ ridetis q꞉ flebitis. Tūc ꝛ diuitū ꝛ paupe
rū fortuna vteť in ꝯriā. Qñ duo trāseūt corā aliq̄. vnꝰ
vadit ad locū de q̄ aliꝰ venit: ꝛ ecōuerso: ꝛ ille q̄ fuit a
dextrꝫ illꝰ corā q̄ trāseūt: erit a sinistrꝫ: ꝛ ecōuerso. Sꝫ
diues ꝛ pauꝑ oēs trāseūt corā deo: ꝛ in morte sibi mu-
tuo obuiabūt. Diuites ğ q̄ hic fuerūt ad dexterā: id est
in ꝓsperitate ꝛ in loco pascue: ꝛ ꝯsolationis: trāsibunt
ibi ad sinistrā in iudicio cū lupis: ꝛ ad locū horroris ꝛ
penalitatꝫ. Pauꝑes oino ꝯrio mō. Figura Luce. xvj.
Exem̄ De diuite ꝛ Lazaro. Sic fuit mutata fortuna illꝰ de q̄
ferť: q̄si sic. Quidā auarꝰ cū vrgereť ad mortē: legauit
vxori ꝛ filijs magnā summam pecunie: ꝛ post aiebat:
nescio ad quā patriā vado: nec quā ꝓuidētiā ibi inue-
32 niā: bonū est ꝙ ego etiā sumam mecū partē: q꞉ gallice
diciť: q̄ nō habet argētū nō habebit amicū. Astrinxit
ğ vxorē ꝛ filios districto iuramēto: ꝙ magnā pecunie
summā quā in sacco ligauerat: circa collū eiꝰ ligarēt: ꝛ
in puteū secū ponerēt qñ eū sepelirēt: qḋ etiā fecerunt:
ꝓpter iuramētū. Nocte tñ sequēti colloq̄banť: ꝙ non
iurauerūt ꝙ inde eā nō tollerēt: ꝛ ꝯsilio inito: venerūt
vt eā inde auferrēt. Et cū appropinq̄rēt: viderūt mor-
tuū inter multitudinē demonū ꝛ volētes fugere: a de-
monibꝫ detinebanť q̄ dixerūt. Expectate ꝛ videte q̄ꝫ le
ti sumꝰ de societate istiꝰ fidelis ministri nostri: ꝛ q̄le fe
stū ei faciemꝰ in curia nostra: ꝛ inter alias penas: vt vi
uis videbať: argētū liq̄factū effuderūt in os eiꝰ: vt in
q̄ peccauerat nimia cupiditate: ꝛ mala acq̄sitiōe: in eo
puniret. Malū est ğ talia nimis diligere: vł male acq̄-
rere: q꞉ postq̄ꝫ acq̄situ est: nō pōt faciliter dimitti: ſꝫ ita
firmiter adheret: ꝙ ꝯsciētiā hic q̄dā remorsu pungit ꝛ
in fine: sicut graue illud cui alligať: deorsum trahit: et
quātūcūq̄ꝫ in ꝯsciētia ꝛ cogitatiōe ď talibꝫ affligať: In
fine si vult saluari: necesse est restituere. Ergo ꝯsequiť
penā ꝛ penitētia ꝓ pctō: ꝛ nullū auantagiū. Itē sic ac-
q̄sita ꝑ penā faciūt in morte desperare sicut ptꝫ Ser.
33 lxxvij. 6. Vñ ferť q̄si sic: ꝙ cū q̄dā talis āmoneret in
infirmitate de testamēto faciēdo: fecit illud sic. In pri-
mis lego aiam meā oibꝫ demonibꝫ inferni. Et ipis cre
dētibꝫ eū insanire: ħ negauit dicēs se illud meruisse: et
illud habiturū: q꞉ inq̄t iudiciū est datū: post aūt sacer-
dos: ꝛ q̄d habebit vxor tua. Ipa inq̄t habebit patibu-
lū inferni: q꞉ ꝓpter eiꝰ pompam in tunicꝫ ꝛ cornuis: ꝛ
caudis nutriēdā: hmōi incerta acq̄siui in parte: q꞉ pau
ciora mihi sufficissent. Et sacerdoti adhuc q̄rēti: q̄d fi-
lijs ꝛ filiabꝫ dimitteret. Rñdit hereditatē meā: quam
mihi cū magno labore ꝛ expēsis acq̄siui: ꝛ etiā eis in-
fernū: illud enī pallaciū pulchrū: ꝛ illā curiā eis lego:
q꞉ ꝓpter eos ditādos ꝛ maritādas: multa male acq̄siui
Et sacerdos: q̄d mihi inq̄t legabis: cui ille: In vna ſꝑ
mēsa mecū eris in penis: q꞉ dū delicate in mēsa mea co
medisti: noluisti mihi dicere veritatē: nec in q̄ fui peri-
culo: ne me offenderes ꝛ cibū amitteres. Et sic adula-
tione ꝛ veritatꝫ subtractiōe me decepisti. Cōsentiētes
ğ ꝛ agētes pari pena puniēdi sunt. Sic ğ ptꝫ: ꝙ sic acq̄
sita hoiem in morte desperare faciūt: ꝛ ꝓ certo inť oia
pctā fortiꝰ hoiem ligāt: ne a diabolo recedat: sicut ptꝫ
Ser. lxxiiij. 3. Vñ retulit q̄dam religiosa ꝑsona q̄ fuit 34
inter fideles in trāsmarinis partibꝫ: ꝙ vidit ibi quan- Exem̄
dā demoniacā ꝑ quā diabolꝰ loq̄bať: ꝛ rñdit ad inter-
rogata: q̄ ꝯiuratus a ꝑdicta ꝑsona ꝙ diceret de q̄ pctō
ipi libētiꝰ hoies tentarēt ꝛ tentāt: Rñdit de iniusta ac
q̄sitiōe ꝛ luxuria. De pˀmo q꞉ qñ habēt aliena: sumus
q̄si ita certi de eis: ac si eos nobiscū in inferno haberes
mus: q꞉ raro restituūt. In secundo etiā multos inuol
uit ꝛ faciliter: ꝛ raro ꝑfecte dimitťūt q̄n cogitatiōe ꝛ lo
cutiōe delecteť. Itē puniēť tpaliter: etiā aliq̄tiēs in
corꝑe suo. Vñ ferť sic: ꝙ in Anglia q̄dā mortuo pře Exem̄
venit ad alioꝝ societatē i q̄dā duodena. Et cū nō pos-
set ad falsitatē flecti q꞉ adhuc ꝯsciētia erat tenera: nec
fuit talibꝫ falsitatibꝫ assueta: ipo dicēte: nō audeo ħ fa-
cere q꞉ ꝑderē aiam meā. Ait q̄dā patrie seductor: inue
teratꝰ dieꝝ maloꝝ: neq̄q̄ꝫ aliq̄d ꝑdes: q꞉ ꝛ pr̄ tuꝰ ante
te sic vixit: ꝛ sic multa lucratꝰ est: ꝛ nihil ꝑdidit. Et sic
oportet ꝙ tu facias: si vis in patria viuere: oportet te
ipm ꝛ alios iuuare. Ego etiā talia feci a iuuētute mea:
ꝛ nunq̄ꝫ aliq̄d amisi: ſꝫ multa sic acq̄siui. Statim venit
vox oibꝫ audiētibꝫ: ꝛ dixit. Mētiris: ꝓ piurijs ꝛ falsi
tatibꝫ tuis: tūc amisisti filiū: tunc vxorē: tunc oues: tūc
boues: tunc vnū oculū: nūc vo corpꝰ ꝛ aiam: q̄ ꝛ mor
tuus est his dictꝫ. Tales enī mō essent pauꝑrimi: si q̄- 35
libet haberet suum. Et in fine erūt qñ oia amittēt: qñ
erit de eis sicut fabule narrāt de coruo. sicut breuiť tan Fabulˀ.
giť Ser. liiij. 11. q̄ vocatꝰ ad festum: aq̄le cū alijs auibꝫ
cū esset niger ꝛ turpis: ſꝑ tenuit in ꝯuiuio vltimū locū
qḋ cū grauiter ferret: caute ꝛ fraudulēter cogitauit q̄li
ter posset alijs auibꝫ ꝑponi: ꝛ ab aliq̄bꝫ auibꝫ pēnas fu
rādo: ab alijs mutuādo: alias circūueniēdo multas et
multoꝝ colorum pēnas acquisiuit: quas sibi inseru-
it: Quo facto erat auis pulcherrima: ꝛ omni die cum
rege residebat: ꝛ factus inde superbus ꝛ cupidus: ini- 36
micitias exercebat contra alias aues ꝛ non cōtentꝰ de
plumis q̄s ab eis ꝑus acceperat: voluit eas oīno deni
dare: oēs plumas accipiēdo ꝛ rapiēdo: qḋ cū alie aues
viderent: inito ꝯsilio: coruū inuaserūt: ꝛ q̄libet accepit
pennā suā: ꝛ eū nigrū ꝛ turpissimū dimittentes: q̄ sta
tim eiectꝰ est a regꝫ societate. Sic multi videntes diui-
tes apud potētes honoratos ꝛ ab oibꝫ anteferri: cogi-
tāt q̄ꝫ felices essent si tales esse possent: ꝛ ad istū statum
obtinēdū ꝯgregāt omi mō falsitatꝫ. Et reuera si quili
bet haberet sua: ipi pauꝑrimi relinq̄renť. Sꝫ in morte
oibꝫ illis pēnis spoliabunť: ꝛ ipi a regꝫ eterne societate
eijcienť in tenebras exteriores. De talibꝫ diciť Aba. ij.
Ve q̄ ꝯgregat auariciā: vt sit in excelso nidꝰ eiꝰ: vt vi-
delicꝫ sedeat cū ꝑncipibꝫ ꝛ solū glorie teneat. Et ibidē
Ve q̄ multiplicat non sua q꞉ hic ea ꝑdet: ꝛ ad locū vñ
veniūt aque reuertenť Eccꝰ. j. Et in alio seculo bonis

fraudabit̃ eternis. Neq3 acq̃ratis ꝑditionẽ in operibꝰ
manuũ vestrarꝫ Sapiẽ.j. Sequit̃ iniusticias montẽ est
acq̃sitio. Nota.E.v.5.Et.O.vij.14.cũ sequẽtibꝰ.Et
37 P.vij.71. Ad oĩa ista pericula euadenda: vnũ reme-
diũ restat. Restitutio sc3 cum ꝯtritiõe ꝛ ꝯfessione ꝛ sa-
Exẽm tisfactiõe: qđ pꝫ ex libro Petri cluniacens̃.q̃ñ sic. Mo
nachꝰ q̃ in hoc seculo erat miles: moriẽs vidit rũcinũ
cũ calcibꝰ ꝛ dẽtibꝰ eũ impetẽtẽ ꝛ ꝑcutiẽtem. Et cũ ab-
bas eũ moneret ad ꝯfessionẽ: q2 vidit eũ in timore ma-
gno: ꝯtinuo diuertebat ꝛ abscõdebat faciẽ q̃si fugien-
do ictus equi. Qui dũ ꝯfessus esset: licet a diabolo diu
impeditꝰ esset q̃ alia v̇ba sp̃ posuit in ore suo ad eũ im
pediẽdũ: ꝛ ne mõ quo potuit restitueret: visio illa eua-
nuit. Caueãt illi q̃ in torneamẽtis ꝛ alijs modis illici-
tis eq̃s lucrant̃. Quidã sctũs solebat vt dicit̃ ꝑdicare:
q2 inter ꝑdere ꝛ pendere nõ est nisi vna lr̃a ꝛc̃. Ideo
pꝫ. J.ix.36. Et q2 nõ est ꝓbas aliquẽ sine audiẽtia cõ
dẽnare: vbi locꝰ põt esse iustificatiõis. Audiamꝰ mõ
ꝑdictorꝫ respõsiones ꝛ excusatiões q̃s inueniũt ad excu
Ar.vj. sandas excusatiões in pctis. ¶ Aliq̃ se excusant legẽ ti-
tulo: dicẽtes se legẽ ꝓ eis hr̃e: v̇bi grã. Vna falsa duo-
dena ꝑce vel ꝑcio amore vel timore inducta: dicit ali-
38 q̃d esse talis: qđ in veritate suũ nõ est: iudiciũ ꝓ eo dat̃
Lex terre Si talis postea de iniusta acq̃sitiõe rep̃hẽdat̃. Rñdet
se legẽ terre ꝓ se hr̃e ꝛ bñ dicit legẽ terre: q2 ꝓ certo le-
gem celi nõ habet. Lex eñ dñi immaculata conuertẽs
a̅ĩas. Hec lex fraus est decipiẽs aĩas. Lex dico male
intellecta: in se tñ bona. Lex eñ est in talibꝰ sicut oẽ
receptũ ꝑ modũ recipiẽtis recipit̃: cũ g̃ ipi falsi sint: lex
ĩ eis falsificat̃. Et si q̃reret̃ q̃re voco legẽ q̃ bona est fal-
sam? Rñderẽ sicut rñdet̃ in grãmatica: q2 sicut ille cui
adiungit̃ ꝛ sicut ipi largas ꝛ latas habẽt ꝯsciẽtias: ita
late ad oẽs falsitates suas trahũt leges: q2 non est aliq̃
falsitas vel iniusticia ꝓ q̃ nõ inueniũt aliquẽ legis co-
lorẽ. Sed intãtũ dilatata totalit̃ lacerat̃: sicut vestis q̃
vltra vires suas extẽdit̃. Aba.j. Propterea lacerata est
lex. Nota. A.xiiij.2.ꝛ.30.ꝛ.51.Et.C.iiij.5. Itẽ. C.
39 vij.25. Item. C.xvj.46.Et. J.ix.30. Itẽ. J.xiij.17.
Assimulant̃ g̃ tales Judeis q̃ dixerũt. Jo.xix. Nos le
gẽ habemꝰ: verũ dixerũt bonã legẽ habuerũt: ſ3 male
intellectã ꝛ applicatã vtpote a malis q̃ñ adiecerũt: ꝛ sm
legẽ nr̃am debet mori. Nõ alia differẽtia nisi q2 lex il-
la male intellecta torsit caput christũ. Et lex ciuilis ꝛ
canonica ꝛ q̃cũq3 sunt rigoris torquẽt mẽbra male ap
plicata. Tales etiã q̃bꝰ videt̃ sufficere malꝰ titulꝰ em-
ptiõis vel legis sĩles sunt ꝑncipibꝰ sacerdotũ q̃ Jude
male vendẽti dixerunt: q̃d ad nos tu videris: q̃si dice-
rent culpa tua sit: non nostra. Sic etiã dicũt aduocati:
periculũ sit cliẽtis. Et ꝑ istũ falsum legis colorẽ multi
in immẽsum ditati sunt ad tp̃s: v̇bi grã. Vnꝰ falsus
nõ habẽs iusticiã ad maneriũ vel terrã aliquã: habet
tñ aliquẽ a lõge inuentũ colorẽ venit ad vnũ iusticia-
riũ vel legisperitũ vel aliũ patrie reuolutorẽ ꝛ vendet
ei totũ vt dicit ius qđ habet cũ nullũ habeat. Vel alio
mõ totũ ponit in manu illius modico ꝑcio accepto: ꝛ
ipe sciẽs oẽs curie cautelas ꝛ legũ subterfugia cito acq̃
40 rit qđ aliꝰ acquirere nõ posset nec ipe deberet. Aliq̃ñ
etiã q̃ habẽt iusticiã tñ ab illis vel alijs magnis ius il-
lorũ iniuste detinet̃: veniunt ad tales ꝛ ipi notabiliter
nimis citra verũ ꝑciũ illud emunt ꝛ in neutro casu bo
nũ finẽ habebit. Et ideo sicut tales velocissime ascen-
dunt in acq̃rẽdo. Ita velocissime descẽdũt in infernũ.
Job.xxj. In puncto ad inferna descendẽt. Isto g̃ mõ
ista vox nos legẽ habemꝰ: est falsorꝫ acquisitorꝫ. Iterũ
hec vox nos legẽ habemꝰ tirannorꝫ est dicentiũ: lucra
ti sumꝰ illud gladio nostro ꝛ lege belli ꝛ q̃cq̃d equitas
nimꝰ nostrũ erit: tales licitũ libito adequant dicentes:
quicq̃d principibꝰ placet legis habet vigorẽ: tales lo-
quent̃ sicut illi Sapiẽ.ij. Sit fortitudo nostra lex iniu-
sticie. Itẽ hec est vox infideliũ Judicũ dicentiũ. Nos 41
legẽ habemꝰ verũ est bonã quidẽ in se: ſ3 tñ eã habent
ad colligẽdũ munera: sicut messores falcẽ ad colligen-
dũ manipulos. Vñ lex in manibꝰ eorũ est sicut volũt 42
stricta vel larga. Nihil dãti erit stricta q2 nulla pro eo
inuenire põt. Et q̃ large dat: leges largas pro eo inue-
niet: ſ3 meliꝰ esset leges nescire: sicut patebit infra. Ta-
les eñ sunt sicut gallꝰ sup campanile q̃ v̇tit se ad oẽm
vẽtũ ꝛ illi se vertũt ad oẽ argẽtũ. Alij credunt excu- 43
sari q̃ talia iniuste acq̃rũt: nõ ꝑ se immediate: ſ3 ꝑ mini
stros suos. S3 nõ excusant̃: q2 tales diligunt: sicut eñ
falcões ꝛ canes plꝰ diligunt̃ q̃ melius ꝑdant̃: sic sene-
scallos ꝛ balliuos ꝛ ꝯsiliarios: q̃ sciũt ꝓ offensa sex de-
nariorꝫ reportare q̃nq3 solidos. Et vt tales instituant:
bonos ꝛ fideles ab officijs suis remouere solẽt dicẽtes
eos nimis supplices. Nota. A.xviij.42.ꝛ.43.Et. C.
xvj.42.Et.D.xij.26.Et.R.j.22. In foro ꝯsciẽtie po
tius diligũt placẽtes vel palpãtes: q̃3 penitẽtiarios vl̃
corrigẽtes sic etiã in foro extrinseco plꝰ volũt q̃ eis pla
ceãt q̃3 q̃ iusticiã faciãt. Sic se solebat excusare q̃dã rex
magnꝰ cũ informaret̃ de iniurijs factis ꝑ aliq̃s de suis
q̃d iniq̃ iste possum ego: habeo eñ tres ministros qui
ibũt ad infernũ ꝓ me q2 sciebat ipos iniustos vt ei pla
cerẽt. Sed timẽdũ est q2 ipe iret cũ eis: q2 eos nõ corre
xit: nec fugauit sicut fecit sctũs Ludouicus infra.c.de
cõsilijs.47. Et notate q̃3 parũ curauit de aĩabꝰ mini-
strorꝫ ibũt inq̃t ad infernũ ꝓ me. Modicũ plꝰ videt̃ 44
de eorũ aĩabꝰ curare q̃3 canũ vel falconũ q̃ dũ ꝑdã ca-
piũt: diligunt̃ cũ nõ possunt ꝓijciunt̃. Stultissimi sũt
g̃ illi ꝓ talibꝰ aĩas suas periculo exponẽdo: vt faciunt
multi eorꝫ: ſ3 ꝓ cõmodo ꝓprio. S3 q̃d ꝓdest hoi. si mũ
dũ vniuersũ lucret̃ ꝛc̃. Math.xvj. Nõne tales mini
stros hr̃e voluit ꝛ dixerit q̃dã magnꝰ q̃ cũ rep̃hẽderet̃
q2 balliuũ iniustum haberet in vno manerio suo. Rñ
dit sine talibꝰ nõ possum domũ tenere. Plꝰ eñ lucrat̃
talis vnꝰ: q̃3 decẽ fideles. Sic etiã loquunt̃ consiliarij
dñorꝫ dicẽtes talis est minister ꝓ dño q̃ emẽdat dñiũ
de.x. libris q̃3 alij vel vltra alios. Ser.xxxv.9. Et tñ
male lucrat̃: q̃ seipm̃ ꝛ dñm suũ ꝑdit. Tales eñ mini- Exẽm
stri assimilant̃ militi marino: q̃ vt dicit̃ adducit secum Miles
multitudinẽ piscium: ꝛ intrãt in os ceti simul. Et ipe marinꝰ
exit: ꝛ ipi remanẽt ꝛ comedunt̃. Sic tales alios accu-
sant ꝛ puniunt: ꝛ licet ipi peiores sint: vsq3 in finẽ im
puniti remanẽt. Sic barrabas dimissus ꝛ christꝰ cru-
cifixꝰ est: xp̃i talia diligũt Geñ.xxv. Diligebat Isaac
Esau: eo q2 de venatione sua vesceret̃: ꝛ Rebecca dili-
gebat Jacob. Tales dñi deo displicẽt: q2 ꝓditores eiꝰ
in domo sua tenẽt. Nota. D.xij.7.ꝛ.8.ꝛ.26. Itẽ. M. 45
viij.23. optime. Alij v̇o dñi nõ solũ ꝑmittunt tales in
iusta facere: ſ3 apte eis ꝑcipiunt q2 sit inimicꝰ tal' ꝛ no-
ceat eis vbicunq3 poterit. Tales domini sunt aspides
Aspis eñ dicit̃ ab aspergẽdo: q2 venenũ ore spargit. Aspis
Sic tales spargũt venenũ ad subditos ꝛ ministros: ꝛ
duodenã faciẽtes indictare ꝛ attaxare ꝛ crudeliter tra
ctare vel incarcerare eos q̃ nolunt eorꝫ in oĩbus facere
voluntatem de venditiõe terre vel manerij qđ deside
rant: vel in aliquo quocũq3 negocio. Cõtra tales que-
rũt occasiões mẽdaces ꝑ ministros suos. sicut Achab
ꝯ Naboth ꝑ Jesabel ꝛ iudices de Israel.iij. Re.xxj. Lupꝰ
fingẽtes causas sicut lupꝰ ꝯ agnũ cũ inferiꝰ biberet: ꝛ Fabula
ipo negãte: adiecit lupꝰ: pater tuꝰ eã turbauit: ideo de- Agnus
uorabo te: sic tales dicũt pater tuꝰ mortuꝰ est sine com
puto vel sic fecit ꝯtra me pater tuꝰ: vel talis amicꝰ vel

cõsanguineꝰ tuꝰ: ⁊ talibꝫ reuolutoribꝫ q̄ sciunt ꝓceptū
illoꝝ caute deducere ad effectū: dant tunicas suas: ⁊ ta
les diligūt. Prouer. xxix. Princeps: q̄ libēter audit ver
Basiliscꝰ ba mēdacij: omnes ministros habebit impios. Item
tales sunt basiliscꝰ: qui visu hoiem interficit: visus il
loꝝ siue oculi sunt ꝯsiliarij: ꝑ quos ducit̃ ⁊ regitur in
agēdis: ꝑ quos alios interficiunt: ⁊ alios maleducūt.
Leones Itē sunt leones: q̄ cauda excitant̃ ad predā: sic isti ⁊c̄.
46 Itē sunt dracones: qui cauda dicunt̃ plꝰ nocere: sic isti
Dracões Sed quelibet ab istis in hoc seculo male tractatū ꝯfor
tat Ps. xc. dicēs. Sup aspidē ⁊ basi. ⁊c̄. Causa in oibꝫ
dñoꝝ cupiditatibꝫ: ⁊ q̄re tales diligūt ministros est in
magna parte illoꝝ supfluitas. Supflue eñi ⁊ vane in
multis expendūt: ⁊ ideo subditos excoriāt: q: ꝓprij red
ditꝰ eis non sufficiūt. Ideo ꝯgrue dicit̃ a cōmunit̃ ac
cidentibꝫ: q: excessus seu delictū dñi est pena subditi: ⁊
delictū subditi: est preda seu rapina dñi. Alij vo cū re
prehēdunt̃ de iniusta acq̄sitiōe vel inani labore: sicut
illi supra. c. c. xiiij. vel q talia iniusta nō restituūt. Re
spōdent viuere oportet male se excusant: q: nō est idem
viuere: ⁊ bene valere. Tales eñi viuūt: sed nō bene vi
uunt: nec valēt. Cōtra tales disputat Augꝰ. in sermo
ne de sctō Laurēcio q̄si ꝑ istū modū: sicut pꝫ Ser. xj.
3. Visum est aliq̄n q appropinquās morti q̄ male vi
xit: multū timet: ⁊ q̄cq̄d habet daret: vt vno die plus
47 ei vita donaret̃. Et quis tale q̄d facit ꝓ vita eterna: q̄
ista dares parū victurꝰ ⁊ vt mors paꝝ differret̃. Qua
re non pauca das vel aliena restituis: vt sp viuas. Si
a tali sic quereret̃ q̄re ista dares. Respōderet: vt mortē
differrē. Et si vltra querat̃ q̄re nō das vel restituis vt
mors tibi non noceat: sed sp viuas: ⁊ p eā ad vitā tran
seas eternā. Nescio q̄d respondere posset. Ꝙ multos
inuenimꝰ q̄ dicūt tollat phisicꝰ vel medicꝰ res meas:
vt seriꝰ moriar: q̄ raro inuenimꝰ qui dicūt: tollat phi
sicus vel medicꝰ res meas: vt nunq̄ moriar. Et tamē
o amator tpalis vite si tollat phisicꝰ: te spoliat in seclo:
si tollāt christꝰ: tibi reseruat in celo. Propter hāc vitā
nolunt hoies habere vnde viuāt q tibi seruas vñ vi
uas: hic da vt sp viuas. Et si tali dicat̃: si tñ dederis
ꝓ vite ꝓlongatiōe nō habebis post bene viuere. Re
spōdebit nō curo mēdicare volo: malo viuere mēdicꝰ
q̄ mori diues: paratꝰ est datis etiā necessarijs mendi
care in hoc mundo: vt parū plus in incertū viuat̃. Et
nō est paratꝰ erogatis ⁊ restitutis supfluis sp regnare
cū christo. Rogo: appēde: si aliq̄ statera eq̄tatis inuenit̃
in archa cordis tui: ꝓfer illā ⁊ hec duo impone: mēdi
care in hoc mundo ⁊ regnare cū chr̄o in vna parte: re
gnare vo in hoc mundo ⁊ esse in pena ⁊ miseria sp: in
alia parte. Et videas q̄ pars potiꝰ sit eligēda. Sed au
diētes cogitāt: q vellent ⁊ hic ⁊ ibi abūdare ⁊ regnare
sed h̄ difficile: q: possibiliꝰ est camelū trāsire p acū ⁊c̄.
Et oportet q gibbꝰ alienaꝝ rerū deponat̃ Math. xix.
48 Quia dū alienis onerant̃: celestibꝫ priuant̃: ⁊ hoc ra
tionabiliter. Habet eñi deꝰ duo gña diuitiarū: ⁊ duo
sunt quibꝫ cōferunt̃ vel q̄ eis vtunt̃: ⁊ nō est ita stultꝰ
vt vtrūq̄ cōferat ei qui minꝰ ei seruit. Cū g̃ mali diui
tes qui minꝰ ei seruiūt: diuitias habeāt terrenas. Pau
peribꝫ q̄ ei seruiūt: relinquent̃ celestes: Rñdebit eñi si
cut matrona bis petēti elemosynam. Vade habuisti.
Sic loquit̃ Luce. xvj. Fili recordare q: recepisti: q̄re g̃
iterū petis: vade habuisti. Sed ecōuerso Math. xix.
Ecce nos reliq̄mus oia ⁊c̄. Illi hic causam allegāt: q:
non habuerūt hic: ⁊ ideo ibi centuplū accipient. Job
xxvij. que est eñi spes hypocrite si auare rapiat: nunq̄
clamorē eiꝰ audiet: cū venerit sup eū angustia. Ibi eñ
frangit̃ taliū duplex pena: scꝫ depauꝑatio in sapis: ⁊ in

successione. In hoc q dicit̃: si multiplicati fuerint filij
eius in gladio erunt: ⁊ nepotes eiꝰ nō saturabunt̃ pa
ne. Secundo mala mors ⁊ eterna dānatio: q: dicit̃ ibi
non liberet deꝰ aiam eiꝰ: sequit̃: hec est pars hoīs im
pij: ⁊ hereditas violentoꝝ: quā ab omnipotēte suscipi
ent. Hec pars scꝫ diuitie male acquisite cū istis oibus
malis acq̄sitis sequentibꝫ. Alia eñi pars in celo eis nō
debet̃: q: eā simpliciter non desiderāt: q hic sp optant
viuere si possent: ⁊ significant̃ ꝑ illos. Numeri. xxxij.
Filij Ruben ⁊ Gad habebant pecora multa: ⁊ erat illꝭ
infinita sbā. Et infra ꝓcamur vt des nobis terrā hanc
in possessionē: nec quicq̄ queremꝰ transiordanē id est
in terra ꝓmissionis Jere. xiij. Hec est sors tua parsq̄ 49
mensure dicit dñs: q: oblita es mei ⁊ ꝯfisa in mēdacio
Sanꝰ q̄ consiliū esset: q diues ⁊ pauꝑ predictas ꝑtes
suas inter se diuiderēt ⁊ mutuo se iuuarent. Iuxta cō
siliū Pauli Galꝫ. vj. Alter inquit alteriꝰ onera porta
te ⁊c̄. Sup quo Augꝰ. de vbis dñi Ser. lxxxvij. Pro Augꝰ
ximꝰ tuus onꝰ habet paupertatis: tu diuitiaꝝ q̄d est onꝰ
pauꝑis: nō habere q̄d diuitis: plusq̄ oportet hr̄e: por
tet secū non hr̄e: porta tecū plus habere: vt eq̄les sint
sarcine vestre. Nunq̄d pauꝑtas onꝰ est: immo ita q
sub ea multi incuruant̃: prosternunt̃ ⁊ moriunt̃. Exo.
xxiij. Si videris asinū odientis te iacere sub onere: nō
trāsibis: sed subleuabis cū eo: quātomagis christiane
ꝓximū tuū: ꝓ quo chr̄s vt te ⁊ ipm ab onere inferni li
beraret: sub onere passionis sanguinē sudauit. In cru
ce tandē moriēdo. Nota de hoc supra. A. x. 9. Alij in 50
iusticiā suā palliāt: sub colore regiminis. Estimāt eñi
ex hoc q subditos suos ꝑmittunt in terris suis ⁊ defen
dunt ꝯ alios dños: q liceat eis eos spoliari ad libitū.
q̄bꝫ rūdere poterit deus: sicut respōdit ſm fabulā: pa Fabula
terfamilias mustele ab eo capte. Rogo ait aial. Per
mittas me abire ⁊ non me occidas: q: domū tuā a mu
ribꝫ custodiui circa quā custodiā multū laboraui. Cui
paterfamilias: non ꝓpter hoc parcā: q: nō ꝓpter meū:
ſꝫ cōmodū ꝓpriū: vt sola videlicet comederes: h̄ fecisti:
sic isti ꝓtegūt suos ab alijs: non intentiōe iusticie vel
veritatis. Et ideo q̄n ꝓ labore illo petent mercedē: di
cetur recepistis mercedē vestram: ⁊ ideo aliā non reci
pietis. Sed quia illa mercede vel illis stipendijs non
eratis contēti: sed ad voluntatē vestrā rapuistis crude
liter aliena. Judiciū vobis sine misc̄dia Ja. ij. sic q la
bor priuabit̃ mercede: ⁊ excessui respōdebit pena. Alij
credūt excusari pijs opibus: tales adhuc nō intellexe
runt q modicū fermentū totā massam corrumpit ⁊ q
claudꝰ non intrabit in templū: pede pietatis bene am 51
bulāt: sed pede crudelitatis claudicant. De tali fert̃ q̄si Exem̄
sic: q cū epūs quidā sic edificatā ecclīaꝫ dedicare vellet:
vidit diabolū in vno angulo: ⁊ piurarꝰ ab eodē q̄d ibi
faceret: ego ait: iustiꝰ hic sum q̄ tu q: de meis edificijs
hec edificata est. Qui aufert a Petro ⁊ dat deo: neutri
placebit. Qui mēbrū pūgit ⁊ caput lenit vtriq̄ displi
cet. Esa. vltimo. Qui imolat bouē: q̄si q̄ interficiat vi
rū: qui mactat pecꝰ: q̄si qui excerebrat canē. Qui offert
oblationē: q̄si qui sanguinē suillū offerat. Qui recor
dat̃ thuris q̄si qui benedicat Idolo Osee. ix. Panis lu
gentiū sacrificiū eoꝝ. Alij credunt excusari quia nō ꝓ
se illa circa terrena acquisita male sollicitant̃: ſꝫ quadā
cōpassione quā habent ad suos ꝓpinquos ne ipi egeāt
sed siue hoc faciant ꝓ se siue ꝓ alijs: stultū est ꝓ se: pa
tet q ex quo vita est tā breuis: fatuū est de ea nimis sol
licitari Job. xiiij. Breues dies hoīs. Si eñi haberet 52
cartā a deo q posset viuere mille annis: haberet aliq̄d
motiuū cupiditatis. Et quilibet ꝑpendere pōt q̄ cupi
di forent hoies: si sic possent de communiter accidentibꝫ

viuere:exquo pro tam breui vita sūt ita cupidi. In prin
cipio mūdi multi fere tot annos attigerunt ⁊ tñ est mō
maior cupiditas in vno q̄ non transit quinq̄ginta an-
nos:q̄ȝ fuerit tūc in multis qui transierūt quingentos
annos. Reducāt ḡ tales ad memoriā iudiciū dei. Lu-
ce.xij. De illo q̄ cogitauit ampliare sua horrea ⁊ nocte
illa subito mortu⁹ est. Et hoc ptȝ q̄ stultū est hoc face-
re ꝓ alijs. Quia si fatuum est aiam ponere in periculo
vt ꝓuideat sibi ipi. ḡ stult⁹ videt̄ se periculo exponē ꝓ
53 illis q̄ erunt ei ingrati. Cōiter eñ oēs viui sunt mor-
tuis ingrati: sicut ptȝ infra. A.xxj.5.6. Et capitulo de
mortuis.cxlviij.⁊.118. Verbi grā. Ponam⁹ grā exem
pli q̄ vnus acq̄siuisset multas terras ⁊ maneria ⁊ red
ditus heredi vel alij filio vel ꝓximo vel vxori: ⁊ circa
talia acquirenda aiam suā multis periculis: ⁊ corpus
multis laborib⁹ ⁊ sollicitudinib⁹ exposuisset: vbi inue-
niret̄ aliq̄s int̄ dec̄e: q̄ minimū maneriū vel salt̄e vnū
agrū terre daret ꝓ liberatiōe illi⁹ acq̄sitoris post mort̄e
ei⁹. Nota. M.xj.97.⁊.147. Sed forte dicēt q̄ si certi
tudinaliter scirent eū in periculo. de q̄ posset ꝑ hoc libe
rari darēt: ȝ falsitas isti⁹ dicti pōt plurib⁹ modis ostē-
di. Primo qr aliqñ visuȝ est q̄ qñ sciunt q̄ aliq̄s vult
petere iustū debitū a patre infirmo: vel ab alijs de q̄b⁹
sperāt emolimentū post mort̄e nō placet q̄ intrēt debi-
torū petitores ad eū: vel etiā illi q̄ vellēt eū monere de
restitutiōe faciēda: vl' etiā distribuēda ꝓ aia sua: ne ꝑs
illorū ꝑ hoc minor esset post mort̄e. Sed talib⁹ fingunt
eū sudare vel dormire vl' aliter indispositū. Et tñ scire
pñt: q̄ si morat̄ sine restitutiōe vsure: vel simonie: vel
rapine vel iniuste acquisitorū: q̄ vadit ad penā. Et ex q̄
nō libēter ꝑmittūt seipm liberare in vita sua quō libe-
rarēt ipi eū post mort̄e? Et si ipi nō ꝑmittūt distribue-
re vel restituere mobilia qñ vident versus penas que
nec ipe nec ipi bene tenere pñt: qñ darent ipi ꝓ eius li-
beratiōe immobile maneriū qd̄ tenere pñt. Istā etiaȝ
54 ꝓsumptionē auget: q̄ frequenter videt̄: sicut ptȝ Ser.
liiij.12. Q̄ filij vxores aut executores soluere nolunt:
vel tardāt debita defunctorū ad q̄ de necessitate tenent̄
⁊ ꝓ quib⁹ nō debet esse dubiū quin sint in periculo: tā
defuncti q̄ȝ ipi detinētes vsq̄ȝ soluant̄: cū ḡ illa nō sol-
uant sed detineant: vt ꝑ societatē cū acquirētib⁹ ad in-
fernū vadāt: vel salt̄e placitare circa illa faciūt anteq̄ȝ
soluant̄ vt liberēt aiam q̄ est in periculo vsq̄ȝ soluant̄:
qñ darent ꝓ liberatiōe eius hereditatē suā vel aliud qd̄
a nullo petit̄. Vide. R.vj.10. Itē talis aut odit illos
ꝓ q̄b⁹ sic sollicitat̄ aut diligit. Si odit: stultū est ꝓ ipis
ditandis tantū laborare: si diligit: extreme demētie est
eis illa acq̄rere ꝓpter q̄ damnabunt̄. Ibi talis dilectio
vertet̄ in odiū intātū q̄ mai⁹ odiū erit inter eos q̄ȝ int̄
Exēm demones qd̄ ostēdit̄ q̄si sic. Cuidā bono viro in visio
ne ostēdit deus inter alias penas in puteo ignis ⁊ sul-
phuris rotā terribilē sicut ptȝ Ser.lx.8. in q̄ torq̄bant̄
duo: pater ⁊ fili⁹ quorū vterq̄ȝ alteri maledicebat isto
mō. Maledicta hora in q̄ genui te: qr ꝓpter te ditandū
iniusta acq̄siui: ꝓpter q̄ dānatus sum. Ali⁹ respōdit:
Sis tu maledict⁹ qr si tu iniusta nō acquisiuisses: ego
ea nō tenuissem: nec dānatus fuissem. Prim⁹ dixit ve
tibi: qr ꝓpter te dānat⁹ sum. Alius idē rñdit. Sap.iiij.
Ex iniquis oēs filij qui nascunt̄ testes sūt nequitie ad
uersus parētes in interrogatiōe sua sicut ptȝ. L.xj.17.
⁊. L.v.10. Item nota de hoc. I.xiij.37.⁊. T.j.27. si-
gnāter videt̄ dicere in interrogatiōe sua: qr in inferno
ponunt̄ ad q̄ones sicut latrones. Alij vō se credūt ex-
cusari rei male acq̄site paruitate ⁊ ꝓpria paupertate esti-
mantes q̄ de⁹ eos non dānabit ꝓ paruo furto sicut ꝓ
garbis vel gallinis vel q̄ q̄si oēs in arte sua exercent: ȝ

hoc non videt̄ verū. ¶ Primo: qr de⁹ respicit plus ꝯ q̄d
fecit: qr ꝯ preceptū de furto non faciēdo: q̄ȝ quid fecit.
sic hoies etiā loquunt̄: non curam⁹ inquiūt de re in se
seu nocumēto: sed de ꝯtēptu quē nobis intulit. ¶ Se- 55
cūdo qr de⁹ pl⁹ respicit animū q̄ȝ furtū: sic etiā hoies
loquunt̄: parū curo de nocumēto vl' dāno: qr mltū me
dānificauit sed de aio: qr voluit plus dāni intulisse si
potuisset: libēter me occidisset si potuisset: Sic in ꝓpo-
sito qui inuenit vnū denariū ⁊ abscōdit: libentius ab-
sconderet decē marcas si inueniret: ⁊ q̄ modica furat̄:
plura libēter furaret̄: si sciret se posse mūdi euadere cō
fusionē. Et qui mortaliter aliū odit: q̄nq̄ȝ occideret si
posset vel salt̄e vellet q̄ occisus esset. Tales eñ pl⁹ mū
dū q̄ȝ deū timent: ḡ de⁹ qui intuet̄ cor: ⁊ qui nouit ab-
scondita cordiū: non solū eū ꝑdet ꝓ illo facto ꝑuo: sed
ꝓ volūtate magna. Lucifer eñ cū socijs suis nō ꝓ fa-
cto sed ꝓ volūtate demones facti sunt. Demones etiā
ꝑ minora eos ducūt ad maiora. Primū eñ apud eos
est: qui in modico infidelis est: vnq̄ȝ in maiori erit: qui
etiam modica spernit: paulatim decidit in maiora. In
paruis ḡ furtis ⁊ falsitatib⁹ latet magnū periculū. Qd̄
ptȝ ꝑ hoc q̄ fert̄ quasi sic: sicut ptȝ Ser.xviij.12. Qui- Exēm
dā languēs in extremis ꝯfessus: horribiliter clamauit
dicens: magnū lapidē ignitū paruo filo pēdere sup ca
put eius. Et cū null⁹ ali⁹ videret: dixerunt q̄ capitis
debilitas fuit. Et cū ꝯtinue clamaret: ⁊ lapidē sup se ca
surū affirmaret: redijt ad eū sacerdos: hortās eū de di-
ligentia scrutādi ꝯscientiā si forte ibi aliq̄d remaneret
inconfessum. Et sic ad memoriā reduxit: q̄ talē lapidē
eiecerat de terra sua q̄ sibi nociuus erat ⁊ posuerat euȝ
sup terrā vicini sui. De quo cū satisfecisset: visio dispa
ruit. Quō ḡ euadent q̄ carrucā suā nimis ꝓpe terrā vi-
cini sui ducētes: sulcū: vel aliq̄d de terra illa furant̄: vt
quid tñ cupiunt tā paruā terre portionē: expectent pa
tienter mort̄e ⁊ habebunt terrā ad oris ⁊ oculorū ⁊ au-
riū satietatē. ¶ Ad idē de remouēte palū: q̄ in trāsma- 56
rinis partib⁹ in aliquo loco diuidit terras duorū quasi Exēm
meta certa: modicū ḡ eā amouit: vt ampliaret ꝑtē suā:
qui moriēs exclamauit: q̄ demones cū palo ignito eū
ꝑforare vellēt: quocūq̄ȝ se verteret: cui⁹ rei causam cō-
memorās ꝯfitēs ⁊ satisfaciēs a timore illo liberat̄. De⁹
ḡ minimorū nō vult malā acq̄sitionē: q̄ etiā minimorū
ꝓhibet cōcupiscētiā Exo.xx. Non desiderabis vxorē
eius: non seruū: non ancillā: non azinū: nec oia q̄ illi⁹
sunt. Nec excusant̄ paupertate nisi essent in vltima ne-
cessitate. Plus eñ deberēt in paupertate de deo cōfidere:
⁊ poti⁹ ei seruire: q̄ȝ de diabolo. Deus eñ non deserit
sperātes in se. Quādo ḡ pauperes seu simplices audiūt
ꝑdicare cōtra diuitū iniusta acquisita: inauiter gaudent̄
quasi ipi in ea parte non essent culpabiles: qui tamē si
diuitū locū ⁊ potestatē haberent: peiora facerēt: ⁊ hoc
in minori ostendūt: si non possint plus ꝓximo nocere
q̄ȝ in vno falso denario decipe illud libēter faciunt: di-
centes: ego illū denariū ꝓ bono accepi: quare non pos-
sum illū sic tradere. Hoc tamē dictū non habet pl⁹ ra
tiōis q̄ȝ si diceret: vnus furat⁹ est mihi bouē: ideo ego
alteri idē faciā qui nihil circa hoc demeruit. Et vnus
fregit mihi caput: idem alteri faciā: qui in culpa nō est
Hoc est ꝯtra Apl'm ad Gal.vj. qui dicit: q̄ vnusq̄s-
q̄ȝ on⁹ suū portabit. Alij vō se excusant falso titulo em
ptiōis quorū titul⁹ reprobabit̄.c. de mercatorib⁹. Alij
vō titulo donatiōis: quorū titul⁹ reprobabit̄.c. de mu
nerib⁹. Alij vō credūt se excusari a reb⁹ iniuste ab alijs
acquisitis ⁊ a se detētis: q̄dā affectata ignorantia: qua
nolunt scire vl' audire que bene vel male retinēt: sicut
ille qui noluit intelligere vt bene ageret: nolūt etiā in-

quirere nec scire facta ministroꝝ suoꝝ. Isti cōuincunī
57 exēplis: historijs ⁊ auctoritatibꝫ. Si haberent aliquā
suspitionē vel euidētiam: ꝙ esset in eis aliq̄ dispositio
mala: ex qua nisi remediū adhibeꝛ mors seq̄reꝛ corpo-
ris: bene medicū de hoc ꝯsulerēt: si etiā potēs ꝯ eos de
hereditate habēda seu supplātāda placitaret. Et scirēt
vnū malū ꝓuētum in carta: ꝑ quē hereditatē possent
amittere: legisperitos sumptuose cōsulerēt: quō reme-
diū hr̄e possent. Sic in ꝓposito q̄ habet aliquā euiden-
tiā d̄ re ab antecessoribꝫ suis male acq̄sita: vtpote qui vo
luntarie hoīes ⁊ magni acq̄sitores extiterūt: vel forte
vbi audierūt ꝙ aliq̄d acq̄sierūt iniuste: debet plus de
illoꝝ ⁊ iniusticia ⁊ iusticia inq̄rere: quia infirmitas de
iniusta detentiōe vertiꝛ in periculū aīe: ⁊ ne eā ꝑdat: ⁊
de hereditate celesti de q̄ demones eos nituntur supplā-
tare ꝓpter talē punctū expellaꝛ: ꝯsiliū ⁊ remediū debet
q̄rere optimū. Sic fecit rex nobilis mortuo antecesso-
58 re suo: q̄ multa acq̄siuit: misit enī ꝑ regnū suū vnū epi
scopū ⁊ q̄tuor religiosos viros expertos i lege dei ⁊ mū-
di: p̄cipiēs: ꝙ si q̄ male acq̄sita inuenirēt: restituerent.
Sed nō sic impij: nō sic: q̄ nō curāt qua iusticia teneāt
nisi ꝙ multū teneāt: nil de veritate seu iusticia reꝝ seu
ministroꝝ curātes. cū tn̄ si esset fama vel clamor: ꝙ la-
trones sub sua ꝓtectiōe hoīes in nemore spoliarēt: te-
nerenī veritatē inq̄rere: nec aī possent spolioꝝ ptē bo-
na ꝯscientia recipe. Ita vbi clamor est ꝙ antecessores:
vel ꝙ ministri illoꝝ sunt iniusti: credo ꝙ tenenī veri-
tatē inq̄rere: nec ante sunt bone fidei possessores. Sed
multi moderno tpe: si mentio fiat de aliq̄: qd̄ iniuste de
tinent: vel si in ꝓposito sint aliq̄ acq̄rendi: in neutro ca
59 su hoīes ꝯsulunt deū timētes. Exēplo p̄dicti regis: ſꝫ
falsos ꝯsiliarios ⁊ mōi sapiētes: q̄ tunicas suas portāt
⁊ eis adulanī: ⁊ timēt offendere: vel veritatē dicere: ⁊
ideo causa iusticie ⁊ veritatis posita in ore taliū: perijt
⁊ perit: ⁊ moriꝛ. Non ḡ talibꝫ discutiēda est causa veri
tatis ⁊ iusticie: q: nō sūt apti arbitri inter iusticiā ⁊ in-
iusticiā. Nota. C. xj. 46. Sed deberet fieri exceptio: si-
cut videmꝰ fieri in lege mundi: qū discutiēda est veri-
tas inter duos ꝑ duodenā: qū duodena vocaꝛ: pōt ꝑs
ponere exceptionē ꝯ aliquē noīatū: q: inimicꝰ eius est:
vel magnꝰ amicꝰ aduersarij: vel de familia sua: vl' ser-
uus: vel infamis ⁊ huiōi. Ita qū discutienda est veri
tas inter iusticiā ⁊ iniusticiā: vtruꝫ iusticia vel iniusti-
cia sit in tali acq̄sito vl' acq̄rendo ⁊ vocanī ad h̄ discu-
tiendū falsi cōsiliarij ⁊ ballivi de familia ꝓpria: posset
iusticia facere exceptionē: oēs p̄dictas causas exceptio-
nis allegādo: q: sunt amici iniusticie. Itē si tales in pu
blico iudicio vocarenī ad duodenā ꝓ tali iusticia di-
scernēda: pars aduersa excipet ꝯtra eos: q̄re ḡ ponunt
se sup eos in camera: qui veritatē non dicerēt in publi
co. Itē non est aliq̄s qui libēter ponit se in ore iudicis:
aduocati: vel ꝯsiliarij: de quo opinaꝛ ꝙ faciet eū amit-
tere vnū maneriū: q̄re ponūt se in ꝯsilio taliū qui faci-
ent eos amittere aīam ⁊ maneriū celi. Si ḡ nll'a fiat ex-
ceptio exterior: deberet ratio interiorē facere exceptionē
isto mō ꝯcupiscētia dure tenet habita ⁊ cupit habēda
ex vna pte: sinderisis q̄ est dictamē rōnis timet de iusti
cia: ex alia pte: qū ḡ ꝯcupiscētia vellet se ponere sup ta-
les falsos: deberet ratio excipe ꝙ illi false sunt concupi
60 scētie nimis fauorabiles. Et ratio q̄re deberet sic inte-
rius excipe est. Quia sicut videmꝰ ſm leges terre: ꝙ si
vna duodena dicat falsuꝫ in iudicio: ille ꝯ quē data est
sentētia: si esset potens: ⁊ haberet fidelē patriam posset
eos ꝯuincere ꝑ attinctā vel adherētiā: vel appellatio
nē ita si hic ꝯ tales nō excipiat nec de falsitate sua ꝯuin
canī: sed ad tps lateat: deꝰ q̄ est veritas ꝯ quē dāt ꝯsi-
liū ⁊ sentētiā eos ꝯuincet habēdo secū fidelē patriā an
gelos ⁊ sctōs cū quibꝫ eā excepit: iudicabit iusticiā: q̄
ḡ non timēt adherētiā hoīm timeāt adherentiā dei: ⁊
inquirāt que placita sunt ei: ⁊ in omni tpe ꝯsilia tua in
ipso ꝑmaneāt: q: ipse dissipat cōsilia gentiū: ⁊ reprobat
ꝯsilia p̄ncipū. Consiliū aūt dn̄i ineternum manet. Et
oībꝫ p̄dicis ptꝫ: ve ei q̄ multiplicat nō sua. Aba. ij.

ADuentus dn̄i nostri. Pri A.xiij.
mo ostendeꝛ distinctio. Secūdo sufficientia.
Tertio q̄lis aduentū christi in carnē p̄cessit p̄paratio.
Quarto q̄lia in aduentu suo nobis portauit cōmoda.
Quinto q̄lis sequi deberēt iusticie debita. Sexto q̄lis
aduentū chr̄i in aīam p̄cedere debeat preparatio. Septi-
mo qualia ꝯcurrant lucra. Octauo q̄lia sequi debeant
ex parte nostra opera.

¶ Quātū ad primū aduentꝰ christi in gn̄ali est duplex. Ar.j.
Primꝰ videlicet miscdie. Et secundꝰ iusticie. Et vter- 1
q̄ʒ subdiuidiꝛ. Quia aduentꝰ miscdie est duplex. Vnꝰ
in virgine carnē assumēdo. Aliꝰ in aīam grām largiē
do: de vtroq̄ʒ Joh. xiiij. Veniemꝰ ⁊ mansionē apud
eū faciemꝰ. Ad oēs enī venit: Sed cū q̄bꝫ māsionem
facit vel non: Nota. D. ix. 21. Secundꝰ etiā aduentus
subdiuidiꝛ. Quia aduentꝰ iusticie est duplex. Vnꝰ ad
iudiciū particulare: videlicet in morte iustoꝝ vl' malo-
rū per se vel ꝑ angelos bonos vel malos: sententiā exe
cutioni debite demādādo: secūdus ad iudicium gene-
rale: sed de his duobꝫ vltimis diceꝛ infra loc̄ suis.

¶ Sufficiētia vo ⁊ causa istorū aduētuū: ꝑ miscdiam Ar.ij.
primꝰ: ⁊ ꝑ veritatē posteriꝰ iuxta illud Ps. xxiiij. Vni-
uerse vie dn̄i miscdia ⁊ veritas. Patet ꝑ exēplū de ma-
gistro q̄ primꝰ dulciter discipulū docet: ⁊ pr̄ filiū: ⁊ ma-
ritꝰ vxorē: ⁊ iudex ammonitionē p̄mittit: anteq̄ʒ excō-
municet. Sic deꝰ se habet ad nos in duobꝫ p̄mis aduē
tibꝫ: ne vberet vel excōicet in secūdo: dicēdo: Ite male
dicti in ignē eternū. Qui q̄dē ꝓcessus notaꝛ dn̄ica pri
ma aduētus: vbi ostēdiꝛ piꝰ ⁊ māsuetꝰ sup azinā: ⁊ se-
cūda: vbi ꝓmittit se venietē in nubibꝫ tanq̄ iudicē cū
potestate magna. In p̄ma ammonet oēs. In secunda
vberat rebelles: ⁊ excōicat ꝯtumaces. Esa. lxij. Dicite
filie syō: ecce saluator tuꝰ venit. Ecce merces eiꝰ cū eo:
q̄si diceret. Ecce venit dulcit' q̄tū ad p̄mos aduētꝰ vt
amore filios attrahat ⁊ omēs ammoneat ⁊ doceat. Et
merces eiꝰ cū eo: quātū ad secūdos aduentꝰ. In quibꝫ
reddet vnicuiq̄ʒ ꝓpriā mercedē ſm suū laborē. j. Coꝛ.
iij. Idē adhuc ptꝫ ꝑ aliud exēplū de rege māsueto: cui 2
cū rumor ꝑuenerit: ꝙ aliq̄ ciuitas nō est obediēs sicut
deberet: ſꝫ forte aliq̄ occasiōe in errore posita: disponit
ei rebellare: p̄mo mittit eis aliq̄s ministros discretos:
sicut ptꝫ Jer. lxx. 9. Ad sciēdum coꝝ grauamē. Et ad
corrigēdū ⁊ puniēdū malos: ⁊ ꝯsolādum bonos: ⁊ ad
monēdū oēs ne regi rebellēt: q̄s si male tractauerint: ⁊
a pte rebellauerint: mittit armatos suos ⁊ obsidet eam
Vltimo venit ipse cū potestate magna: ⁊ rūpit oīa: et
capit ciuitatē. Sic p̄misit Dauid Joab ⁊ exercitū ad
obsidēdū rabat. ⁊ in fine venit ipse ⁊ eam cepit. ij. Re.
xv. Sic deꝰ se habuit ad ciuitatē huiōi ei rebellē. De q̄
in Ps. liiij. Vidi iniq̄tatē ⁊ ꝯdictionē i ciuitate. Quia
oēs ꝯuenīūt in vnū aduersus dn̄m ⁊ aduersus christū
eius Ps. ij. P̄mo misit eis ꝓphas: ⁊ p̄tes: ⁊ patriarchas 3
q̄s male tractauerit. Occidis inq̄t chris: ⁊ lapidas eos:
q̄ ad te missi sūt. Matth. xxiij. Postea misit ad eos for-
tissimos milites ⁊ bellatores: aplōs: ⁊ martyres: dicēs
Estote fortes in bello ad obsidendū: ⁊ ad faciēdū ei in
sultū cū sagittis p̄dicationū dicēs cuilibet illorū illud
Ezech. iiij. Obfirmabis faciē tuā ꝯ eam: ⁊ erit in obsi-

dione: ⁊ circūdabit eā ⁊c̄. Sed ipi sic obsessi: fortissime
se defendūt: querēdo excusatiōes in pctis: dicēdo. Na
tura mea est inclinata ad talia: nō possum dimittere ha
beo caput debile: nō possum ieiunare. Fornicatio non
est mortale: deus nō vult nos pdere. Multi alij sic fa
ciūt: ⁊ sic de alijs. Et non solum habent talia arma de
fensiua: sed habent etiam arma inuasiua: sagittando
verba pungitiua: ad exempla ducendo. Vos estis pe
iores ⁊ cupidiores: ⁊ qui predicas non furari: furaris
Et non solū verbis: sed etiam verberibꝫ quādoqꝫ vi
ros bonos inuadunt qui eos ad chr̄istū capere nitunt̄
sicut patuit de ipō chr̄o: qui verboꝝ sagittas sustinuit:
qn̄ dixerūt demoniū habes: ⁊ postea verbera vsqꝫ ad
mortē. Sic martyres oēs sustinuerūt ad modū appari
torū modernoꝝ: qui si fideliter officiū facerēt: hoies ci
tādo: talia in parte sustinerēt. Quid ḡ faciet iste verus
Dauid noster chr̄s: qui in ista obsidione vriam ⁊ mul
tos alios milites: vt dictū est: morti exposuit: in fine: id
est in secūdo aduentu iusticie: veniet cū potestate ma
4 gna ⁊ exercitu Johel. ij. Quia veniet dies dn̄i magnꝰ
⁊ terribilis: tenebraꝝ: ⁊ caliginis: clāgoris ⁊ tube: sup
oēs ciuitates munitas: tunc ꝯfringet arma: ⁊ scuta cō
buret igni. Qđ ostendit̄ dn̄ica secūda. Et q: ante bellū
fit armoꝝ ostensio. Ideo illa die ostēdet arma sua: scꝫ
signa in sole ⁊ luna: ⁊ alijs creaturis. Quia oīs creatu
ra scꝫ orbis terraꝝ pugnabit cōtra insensatos Sapiē.
v. Nota. P. vj. 4. Et ꝯgrue ostendēt signa obscurita
tis. Sol enī ꝯuertet̄ in tenebras: q: sicut in passione no
bili rege christo mortuo: familia planetaꝝ induebat ni
grū habitū: quia tenebre facte sunt sup vniuersam ter
rā. Ita in iudicio dn̄o q̄si irato: congruū est ꝙ familia
ostēdat vultū tristiorē: ad pctōꝝ terrorē. Sicut ḡ here
tici prima vice qn̄ delinquunt: dulciter ⁊ misericordit̄
reuocant̄. Secūda vice cremant̄: vt saltē amore vel ti
more corrigant̄. Sic eccl'ia prima dn̄ica dulcit̄ loquit̄.
Secūda incutit timorē Ps. xxxiij. Venite filij audite
me timorē dn̄i docebo vos. Aduētū ḡ iusticie vsqꝫ ad
locū ⁊ tp̄s suū expectādo. De pmo aduētu in carnē vi
delicet restat loq̄ndū: ⁊ secūdo de secūdo in aīam. Cir
5 ca pmū tria sunt ostēdēda. Prio quō multa pcesserūt
pparatoria. Secūdo: quō multa in aduētu suo ꝯcurre
rūt nature nostre cōmoda. Tertio mlt̄a sequi deberēt
aduenientī iusticie debita.
Ar. iij ¶ Primo vt ꝓ chr̄i receptiōe pparatio digna fieret p
cesserūt multa. Videlicet tp̄a longa: scꝫ. lxx. anni q̄nqꝫ
milia eētū nonagintasex. Precones multi ⁊ nūcij: oēs
scꝫ ꝓphete q̄ de eo ⁊ de aduētu suo ꝓphetauerūt: sic pa
tebit infra. c. de fide ⁊ pr̄iarche ⁊ iusti: qui ꝓpl'ni mone
bāt ⁊ hortabant̄ paratū esse in aduentū chr̄i. Cerimo
nie etiā multe ⁊ figure: sicut circūcisiōes: imolationes:
oblatiōes: libamina: sacrificia: de q̄bꝫ leuiticꝰ est plenꝰ
Desideria sctā ⁊ sp̄ūalia multa bonoꝝ virorū dicētiū
illud Psal. cxliij. Inclina celos tuos ⁊ descēde. Et il
lud Esa. xlv. Rorate celi d. ⁊c̄. Et illō Esa. lxiij. Vti
nā disrūperes celos ⁊ descēderes. Sequit̄ cito vt notū
fieret nomē tuū inimicis tuis. Sequit̄ cū feceris mira
bilia nō sustinebimꝰ Glosa: ꝗ blasphemabimꝰ. Sicut
ptꝫ Luce. xj. Sequit̄ descēdisti: ⁊ cito post occurristi le
tanti: ⁊ faciētī iusticiā in vijs tuis. Ex his ptꝫ auctori
tatibꝫ: messiā in lege ꝓmissum non esse puꝝ hoiem: vt
6 Judei fabulant̄. Purꝰ hō de celo nō desiderat̄ a pro
phetis descēdere. Ex pma ḡ istaꝝ triū petit̄ deꝰ. Ex se
cūda deus ⁊ hō fil': in h̄ ꝙ de celo seu nubibꝫ petit̄ ⁊ de
terre germine. Ex tertia ptꝫ eiꝰ deitas: ⁊ Judeoꝝ circa
hūanitatē ⁊ etiā diuinitatē eiꝰ infidelitas: qui eū blas
phemauerūt. Ista ḡ preibāt añ faciē dn̄i pare vias eiꝰ

Ista vō ꝯclusio ꝙ videlicet sit deus ⁊ homo: ex inten
tione ꝓbat̄. c. de fide ar. iij. ꝑ totum.
¶ Secūdo mlt̄a secū portauit cōmoda. Prio q: nob oc Ar. iiij.
currit vt rex castro obsesso. Erant enī corpa q̄dāmodo
obsessa in mūdo: q: ad eoꝝ solaciū exire nō poterāt: et
aie i limbo: ⁊ clamauerūt ad regē suū Illō Ps. lxxix.
Qui regis israel intēde. Excita potētiā tuā ⁊ veni. Sic
enī illi obsessi in Jabes Galaad. j. Re. xj. Miserūt ad
regē suū Saul nuncios ꝓ succursu. Ita isti pces. Cla
mauerūt enī ad dn̄m a facie tribulātis: sic vocatꝰ: affuit
ad modū illiꝰ in li. Barlaā q̄ induit habitū saraceno
rū q̄si esset vnꝰ ex illis: vt fratrē suū de carcere illoꝝ libe
raret: qđ ⁊ fecit: potuit enī quasi saracenus libere ca
strum vbi frater erat intrare. Sic christꝰ accepit simi
litudinem carnis peccati: ⁊ habitu inuentꝰ vt homo.
Phili. ij. Vt nr̄am naturā de carcere mūdi ⁊ pcti ⁊ pe 7
ne liberaret. ¶ Ad idē est exēplū qđ narrat btūs Gre Exm̄
gorꝰ li. iij. dialogoꝝ de Paulino epō nolano: q̄ cū oīa
sua ꝓ redēptiōe pauperꝝ chr̄ianoꝝ a gotis captoꝝ dedis
set: cuidā vidue petēti auxiliū ꝓ redēptiōe: cū nō hēet
qđ daret: seipm̄ in carcere cuiusdā magni saraceni qui
erat gener regis posuit ꝓ filio vidue: in cuiꝰ domo orto
lani officio functꝰ est: h dn̄m illū vno die pmonuit de
festina regis morte. Cū vō rex ⁊ ille dn̄s vna vice sil' co
mederēt: Paulinꝰ intrauit portās herbas ad mēsam
more solito: quē rex vidēs tremebundꝰ ait. Iste nō est
popularis hō sic tu credis: ⁊ sic videt̄: q: alias ego du
ctus fui corā magnis iudicibꝫ: q̄ sententiā mortis ꝯ me de
derūt: int̄ q̄s iste erat magnꝰ. Et cū cito regis mors visio
nis veritatē ostēderet: Paulinꝰ a dicto dn̄o nihil acci
pere voluit: cuꝫ multa ei offerret: nisi liberationē om
niū ꝯcaptorū. Et sic captiuitas sua multis extitit causa
liberatiōis sic chr̄i: Et ptꝫ. Filiꝰ enī vidue natura nr̄a ē 8
filia eccl'ie: cuiꝰ maritꝰ in cruce mortuꝰ est. ¶ Ad idem Exm̄
est exēplū de Zorobabel in pncipio Esdre: volēte edu
cere ꝓpl'm de Babylonia ad terrā ꝓmissiōis: quē mul
ti seq̄bant̄: multi eū seq̄ noluerūt: sic ptꝫ Esdre. ij. Sꝫ
postꝰ elegerūt in Babylonia remanere. Ita in ꝓposi
to plures christū seq̄ nolūt. Sꝫ postꝰ eligūt in pctōꝝ
ꝯfusione remanere: ⁊ tales sunt pessimi in bello ꝯ nos:
Multi etiā seq̄ incipiūt: ꝗ redeūt more iudeoꝝ: qui in
egyptū redierūt. iiij. Re. vltimo. Moderno vō tp̄e p
dicator crucis: vel aliꝰ feruorē vel cōmissionē habens
ducēdi chr̄ianos ad terrā ꝓmissiōis terrestrē vel celestē
Zorobabel fungit̄ officio. Multi spernūt: multi d̄ via
redeūt: nolētes de Babilonia liberari: boni vō de ca
stro cōfusiōis sequunt̄. Sic ḡ chr̄s ꝑ se ⁊ suos intrauit 9
in quoddā castellū Luce. x. Secundo nob occurrit vt
medicꝰ infirmꝰ: emplastra penitētie dādo bonoꝝ ope
rū: pceptoꝝ dietā imponēdo Matth. viij. Dn̄e: puer
meꝰ iacet paliticꝰ. Luce. v. Nō veni vocare iustos sed
pctōres. Quā letꝰ est infirmꝰ corpe in aduentu medici
licet certꝰ nō sit ꝙ eū curare sciat: licet in sumptibꝫ ifir
mi veniat. Auget etiā illiꝰ leticiā: qn̄ nūciat̄ ei dies ad
uenisse q: cōmuniter dic̄ desiderāt: vtpote q̄ grauiꝰ de
nocte affligunt̄. Multi ḡ debuerūt fuisse hoies in ad
uētu chr̄i: qui gratis venit ⁊ genꝰ hūanū sumptibꝫ ꝓ
prijs sanauit ⁊ medicos ⁊ medicinaꝫ ⁊ post se dimisit.
Sꝫ heu aliq̄ sanari nolunt: q: infirmitatē suaꝫ nescire
volūt ⁊ de talibꝫ pōt intelligi dictum beati Gregorij.
Oēs inq̄t ifirmi sumꝰ: ꝗ infirmior est q̄ ifirmitatē suā 10
nescit. Alij sciūt: ꝗ sanari nolunt: q: inde delectant̄ vel
lucrare se credant sicut infirmi in vita sctī Martini: q̄
fugerunt ne sanarent̄: q: infirmitas fuit eis lucratiua.
De q̄bꝫ. A. xxvj. 21. Tales sunt in carcere ⁊ nolūt exi
re nisi qn̄ placet eis: sicles sunt iudeo nolente extrahi in

ſabbato:ſic iſti q̄bꝰ deꝰ ꝑ ſe ⁊ ſuos extēdit manū: dicēs.
Prouer.j. Extendi manū meā: ⁊ non fuit q̄ aſpiceret.
11 Tales medici ſpūalibꝰ ſciūt malas grates. Timeāt ḡ
q̄ p̄cepta medici mō audire nolūt: ne aliq̄n clament cū
fatuis virginibꝰ: ⁊ non exaudiant̄. Tertio venit vt lu
mē: illūiare his q̄ in tenebris ſedebāt. Aba.iij. Deꝰ ab
auſtro veniet. Sequit̄. Splēdor eiꝰ vt lux erit. Sꝫ ha-
bētes viſum: cū gaudio exeūt de tenebris ad lucē: q: de
lectabile eſt oculis videre lumē. Eccle.xj. Sꝫ ceci modi
cū de lumine curāt: tātū eſt eis eſſe in tenebris: quantū
in lumine. Sꝫ ⁊ ſi dicat̄ eis. Ecce rex venit cū pulchra
ſocietate: nō multū letificat̄: q: videre non pn̄t qd̄ alij
vidēt. Ita nec mali tūc letificabant̄: q: ceci erāt: nec ma
li chr̄iani mō ſpūaliter letant̄: cū dicit̄ ecce rex tuus ve-
nit: Velamē malicie ſuper oculos habētes. F.iiij.31.
12 Quarto venit vt legatꝰ pacis inter deū ⁊ hoīem: a pa-
tre miſſus legatꝰ ad gētes miſſus eſt. Iere.xlix. Et le-
gatū ad gētes miſit. Abdie.j. ⁊ vltio. Legato v̄o ⁊ ſpe
cialiter qn̄ ꝓ vtilitate illoꝝ ad q̄s vadit miſſus eſt: vel
mittit̄: Debent̄ duo: honoratio: ⁊ exhibitio: q: cōiter
legati pape accipiunt exhibitionē de terra ad quā mit-
tunt̄: ſcꝫ ꝓ ſe ⁊ ſuis: ⁊ ħ de melioribꝰ: q: bn̄ offenderet̄
legatꝰ: ſi ſui nō reciperent̄: vel ſi male eis miniſtraret̄:
Ita chr̄s: niſi paupes recipiant̄. Nō eñ eſt bn̄ capiti:
dū male eſt mēbris. Ita nec chr̄o: q̄ ait: q̄ vos ſpernit:
13 me ſpernit: ⁊ q̄ vos recipit: me recipit. Quinto venit
vt amorē nr̄m ad ſe traheret: ⁊ cor noſtrū ad ſe inclina
ret. Ante eñ chr̄i incarnationē licet deꝰ multa ꝓ hoīe
fecerit: ip̄m tam nobilē creaturā faciendo: ⁊ totū mun-
dum ei ſubijciendo: legem nature ⁊ Moyſi diligenter
dando: ⁊ angeloꝝ cuſtodiā deputando: et tamē ſemp
ingratꝰ exiſtebat: idola adorando: ⁊ alijs pctīs ip̄m ꝓ-
uocādo: in tantū: ꝙ oīs caro corruperat viā ſuā. Gen.
vi. Cuiꝰ rei ⁊ erroris vna cauſa fuit: q: hō carnalis et
corpalis exiſtēs: rē q̄ videri oculis corpalibꝰ nō potuit
nō potuit ꝑfecte cognoſcere: nec diligere: q: in gallico
ꝓuerbium eſt: ꝙ cor nō deſiderat: qd̄ oculꝰ nō videt.
14 Quia igit̄ deū vidē non poterat: idola viſa adorabat.
Volēs ḡ miſericors deus oīs talis erroris cauſas ⁊ ex
cuſanōes excludere: carnē ⁊ corpꝰ aſſumpſit: ⁊ viſibil̄
factꝰ eſt. Et teſte Baruch.iij. In terris viſus eſt: ⁊ cū
hoībꝰ ꝯuerſatus eſt: vt ꝑ hoīem viſibilē: in amorē in-
uiſibilis attraheret̄ deitatis. Et ſm̄ beatū Gregoriū.
Vt dū viſibiliter deū cognoſcimꝰ ꝑ hūc in inuiſibiliū
amorē rapiamur. Et nō ſolū illis apparuit: ſꝫ ⁊ nob ap
paret ſemꝑ in forma panis: ⁊ nobiſcū ꝓ nr̄is neceſſita
tibꝰ ꝯuerſat̄. Multū eñ rapere deberet amorem ſerui:
dulcis ⁊ amabilis cū eo ꝯuerſatio dn̄i: ⁊ ſilitudo in vi-
ctu ⁊ veſtitu. Nota. P.ij.12. Deſcēdit ḡ vt nos attra-
Adamas beret: ſicut adamas vel magnes approximando attra-
hit ferꝝ. Et hoc facit vt dicit̄ q̄dā q̄litate ꝯnaturali: eſt
eñ q̄dā q̄litas in magnete ꝯnaturalis q̄litati ferri: me
diāte qua ferꝝ trahit. Sic chr̄s accipiendo nr̄am natu
rā: ꝯnaturalis nobis factus eſt: vt mediāte illa ꝯnatu-
ralitate nos ad ip̄m attraheret: quē tractū mlt̄ū iuuat
impulſus a terra: conſideratio videlicet quid ⁊ quan-
tū pro nobis in cruce ſuſtinuit. Et hoc eſt qd̄ ait Ioh.
xij. Ego ſi exaltatꝰ fuero a terra: oīa trahā ad meip̄m.
Ar.v. ¶ Tertio ſeq̄ deberet veniēti iuſticie debita veneratio
Si eñ tota eccl̄ia venerat̄ ſctm̄ Alexiū: q: dimiſſis di-
15 uitijs ⁊ nobilitate paterna ⁊ vxore: accepit habitū pau
ꝑū: multo plꝰ deberet venerari chr̄i aduentꝰ: q̄ cū in
forma dei eſſet quaſi exinaniuit ſeip̄m: formam ſerui
accipiēs: factꝰ eſt ꝓ nob̄ egenꝰ ⁊ pauꝑ. Et cū bonitas
vna aliā req̄rat q̄ nos tātū honorauit: digne eſt a nob̄
honorādꝰ. Si filiꝰ regis multū honoraret religionem
quā intraret: multo plꝰ honorauit filiꝰ dei religionem
hūane nature. Naturā ergo quā ip̄e in tantū honora-
uit: non deberemꝰ peccatis deturpare. Exēplū ad hoc
de illo qui tale cogitat ōe ſe ſemꝑ armauit ꝯtra peccatū
luxurie q̄ſi diceret illd̄ Heſter.vj. Sic honorabit̄ quē
cunq̄ꝫ rex voluerit honorare. Sic ḡ venerāti nr̄am na
turā debet̄ veneratio. Sed heu ꝯtrariū accidit quia in
multoꝝ cordibꝰ ex hoc ſecuta eſt infidelitas ⁊ admira-
tio. Admirant̄ eñ quare ⁊ quō deꝰ poſſet hō fieri: tot 16
ſuſtinere opprobria: ⁊ in fine mori. Et etiā deus conti
neri dicit̄ ſb̄ modica panis ſpecie: ſed iſta admiratio ex
improuida ꝓcedit cogitatiōe ſeu imaginatione: imagi
nant̄ eñ ꝙ quicq̄d accidit nature hūane in chr̄o: totū
etiā contingat eius deitati: ita ꝙ deitas patiat̄: torq̄at̄
⁊ puniatur. Et illa videt̄ cauſa: quare modō chriſtia-
ne religiōis refugiunt infideles in credēdo. Sed errāt
ꝙ nō plꝰ torquet̄ deitas in carne illa bn̄dicta: nec plꝰ
laceratur dentibꝰ in hoſtia: q̄ꝫ torqueat̄ in celo: vel vbi-
cūq̄ꝫ fuerit. Ergo nō eſt magl̄ incōueniēs ꝙ ſit in car-
ne illa vel hoſtia q̄ꝫ ꝙ ſit in celo vl̄ alijs locl̄. Sꝫ dicūt
ꝙ alio mō ſit in carne illa vl̄ hoſtia vl̄ alijs locl̄ qd̄ cō
cedit̄. quocūq̄ꝫ tn̄ mō paſſibili ponit̄ ibi eſſe: nō plꝰ ibi
patit̄ nec malū vel penā ſentit: nec detrimētū ſuſtinet:
aut ꝑditionē q̄ in celo. Quocunq̄ꝫ ḡ mō ibi ponit̄ im-
paſſibili mō ponit̄. Sic ptꝫ. P.ij.1. Nullꝰ ḡ modꝰ vel
cauſa vera inueniri pōt: q̄re maiꝰ includit incōueniēs
ꝙ dicat̄ vel credat̄ ibi eſſe: q̄ꝫ ꝙ dicat̄ in celo eſſe. Sed
potiꝰ valde incōueniēs ꝙ illa natura puniat̄ ⁊ moriat̄
⁊ ꝙ mediāte virtute deitatis ſatiſfaciat: qd̄ ꝑ ſe facē nō
potuit. Et ꝙ ille inuiſibilis eſt in natura ſua ꝓpter ſu-
pradictas vtilitates illo mō in carne ⁊ hoſtia viſibilis
nobiſcū vſq̄ꝫ ad ꝯſūmationē ſeculi maneat ⁊ excellēter
veneret̄. Ad quā venerationē inuitat nos Ps.xciiij.d.
Venite exultemꝰ ⁊c̄. Qd̄ ſi non fecerimus: minat̄ cui-
libet noſtrum. Apoca.ij. d. Venio tibi cito: ⁊ moue-
bo candelabrū tuū de loco ſuo. Aba.ij. Si moram fe-
cerit expecta eum: quia veniēs per carnis aſſumptio-
nem vt dictū eſt. Veniet per gratie infuſionē. In quo
notat̄ ſecūdo aduentꝰ: ⁊ nō tardabit ꝑ iudicij diſcuſſio
nem: q̄ꝫtum ad tertium ⁊ quartū.
¶ Aduentum etiam dei in animam per gratie largitu Ar.6.
dinem ⁊ ſpecialiter quādo venit cum gratie abundā-
tia: ſicut multa precedunt: multaq̄ꝫ cōmoda concur- 17
runt: ita multa ſequi debent ex parte noſtra: quia ſi-
cut illo tempore quo venit carnem noſtram aſſumen-
do de virgine glorioſa: que digne p̄parata eum expe-
ctabat: ſecum portabat gratie plenitudinē. Vnde di-
citur. Aue gratia plena. Luce p̄mo. Ita dubium non
debet eſſe: quin veniat cum largo gratiarū munere:
eum digne expectātibꝰ: vt eſſe poſſint matres eius ſpi
ritualiter: ſicut ip̄a fuit corporaliter: teſte ſeip̄o qui ait:
qui facit voluntatē patris mei qui in celis eſt: hic meꝰ
frater ſoror ⁊ mater eſt. Ad hoc ergo ꝙ quilibet digne
pro tāta diſponatur dignitate: precedit tempus quod
dicitur aduētus: precedūt etiam precones ⁊ predicato-
res: ſicut Paulus qui dicit. Hora eſt iam ⁊c̄. Et abij-
ciamꝰ opera tenebrarum. Roma.xiij. De hoc. A.ij.1.
Et multi alij qui ante eum mittūtur: ne nos improui-
ſos ⁊ de hoc verecundos inueniat. Et eſt in hoc ō deo
ſicut de curiali domino: qui nō ſubito intrat domū vi
cini ſui: ⁊ maxime vbi ſcit aliqua eſſe abſcondita. Sed 18
premittit nūcium: vel tuſſim: vel facit aliquod ſignū:
ne improuiſi verecūdent̄. Ita chriſtꝰ nolens aliq̄d in-
uenire quod eū offendat: vel vnde nos erubeſceremꝰ:
vel puniremur. Sed ꝙ peccata eſſent ante eius aduē-
tum ablata ⁊ abſcōdita. Ante omnem aduentū ſuum

curialiter nuncios p̄mittit: ante aduentū suū in carnē
p̄misit. Sicut supra ptz Ec̄c a. v. Añ aduentū in mor⸗
tem: p̄mittit multis: infirmitates: senectutes ⁊ signa.
Sicut ptz. M. xi. 4. ⁊ oibꝫ exēplū alioꝝ vel subito vel
aliter moziētiū. De hoc ptz infra de mortuis. Ante ad
uentū in iudiciū generale q̇ndecim signa fm̄ aliq̇s de
q̇bꝫ habet̄. J. xi. 1. Añ vo aduētū in mētē p̄mittit bo⸗
nas inspiratiōes: ⁊ cogitatiōes: remorsum ꝯsciētie de
petis. Et p̄dicatores q̇ dicūt tibi illud Ecclastici. ij. ⁊
xviij. Prepara aiam tuā ad tēpt. Prio scȝ cor: sicut ca⸗
strū anteq̄ͣ rex ingrediat̄: ⁊ vas: anteq̄ͣ liq̇r infundat̄:
sic cor p̄parandū est tripl̄r. sicut patet Ser. lxxv. 2. Vt
scȝ dom⁹ cordis non sit tenebrosa ꝑ infidelitatē. Para
19 tibi lumen fidei: sicut ille q̇ ait in Ps̄. cxxxj. Paraui lu
cernā chr̄o meo. Secūdo ꝙ nō sit sordida ꝑ carnalita⸗
tē: ꝫ sic exhibuistꝭ mēbra vr̄a seruire immūdicie ad iniq̇
tatē: Jta nūc mūdicie i sctificacionē. Tertio ꝙ non sit
amara: nec rixosa ꝑ irā. Quia magn⁹ dn̄s non libēter
hospitat̄ in domo: vbi crebra sunt litigia. Cogitatiōes
vo ire vl̄ inuidie: ⁊ pungētꝭ ⁊ ꝯdicētis ꝯsciētie: litigia
sunt in auribꝫ dei. Prepate ḡ corda vr̄a dn̄o: ⁊ seruite
illi soli: ait Samuel ad ppl̄m. j. Re. vij. Quia op⁹ grā
de est: nec hoi p̄parat̄ habitatio: ꝫ deo. j. Parat̄. xxix.
Nota. A. ij. 4. ⁊. E. vj. 31. ⁊. L. vj. 3. Secūdo p̄parā⸗
dū est dei hospitiū extra in porticu sensuū: ꝑ q̇s intra⸗
re debet. Esa. xl. Parate vias dn̄i: rectas. f. s. dei nostri.
Et nō solū portic⁹ sensuū: ꝫ atriū ⁊ ambit⁹ opeꝝ est p̄
parād⁹. Prouer. xxiiij. Prepara foris op⁹ tuū ⁊ diligē
ter exercere agrū tuū: verticas ⁊ spinas diuitiaꝝ iniuste
acq̇sitaꝝ extirpādo ⁊ restituēdo: sic ḡ prepamini ꝯ ba⸗
bilonē. Jere. l. Sȝ ad h̄ ꝙ sic p̄paremur: q̄tuor rōnes
nos monere debēt: vna dei curialitas: q̇ sp̄ p̄sto est in⸗
trare. Apo. iij. Ego sto ad ostiū ⁊ pulso: si q̇s aperue⸗
rit mihi: intrabo ad illū ⁊ cenabo cū illo: hic ꝑ grām: ⁊
20 ducā illū ad cenandū mecū in glīa. Nimis ḡ sunt deo
incuriales: ⁊ sibiip̄is crudeles: q̇ deo nō p̄parāt: ⁊ cuȝ
inuitāte ꝑ viā mādatoꝝ nō vadūt. Vn̄ btūs Grego⸗
ri⁹ Homel̄. xxviij. Certe: si nos alicui⁹ seru⁹ rogaret
vt ad eū ire deberem⁹: ꝓtin⁹ nob̄ nr̄a supbia in cogita
tiōe tacita respōderet: dicēs: nō eas: q̇r teip̄m degene⸗
ras: honor tu⁹ despicit̄: loc⁹ vilescit. Sed ecce de celo
venit: q̇ seruo occurrere in terra nō despicit ⁊ tn̄ humi⸗
ari in terra ꝯtēpnim⁹: q̇ d̄ terra sum⁹: ꝯ illud Prouer.
xvj. Hois est aiaȝ prepare. Secūda timor potestatis.
Sic seru⁹ p̄parat se ad volūtatē dn̄i timore. Ecclasti⸗
ci. ij. Qui timēt dn̄m p̄parabūt corda. Tertia amor ꝑ
priȷ cōmodi sic colon⁹ p̄parat se ad opandū amore fru⸗
ctuū: ⁊ aduocat⁹ amore pecunie. Prouer. xxx. Formice
ppl̄s infirm⁹: q̇ p̄parat i messe cibū sibi. Quarta valor
eterni p̄mij: sic spōsa p̄parat se: ꝓpt hereditatē terrenā
Apo. xix. Venerūt nuptie agni: ⁊ vxor agni p̄parat se
21 sic ḡ p̄pa re in occursum dei tui Amos. iiij. Restat q̄li
ter est p̄parandū. Sic infirm⁹ ad medicinā: q̇ tenet di⸗
etā: ⁊ a multꝭ abstinet. Et sic delinquēs ad punitionē.
Justū em̄ est ꝙ delinquꝰ fm̄ delicti ꝯditionē puniat̄.
Cū ḡ ꝯditio delicti inueniat̄ in corde: ore: vel sensibꝫ et
opere: iustū est ꝙ punitio fiat: ꝯtritiōe: ꝯfessiōe ⁊ satisfa⸗
ctiōe. Et h̄ sicut volūtarie deliq̇t (Exēplo ꝓphete Da
uid Ps̄. xxxvij. dicētis. Ego in flagella par⁹ sum: quā
tū ad satisfactionē. Et dolor me⁹ in ꝯspectu meo semꝑ
quātū ad cōtritionē. Qm̄ iniq̇tatē meā ego cognosco.
quantū ad ꝯfessionē) Sic volūtarie triplicater parā⸗
dū est: non tn̄ murmurare ꝯfitēdo vel recipiēdo q̄ in⸗
iunguntur: sicut curr⁹ male vnct⁹. Sed dicat paratū cor
meū de⁹: paratū cor meū interi⁹ ⁊ exteri⁹: nō sicut hy⸗
pocrite: qui solū parāt qd̄ exteri⁹: ⁊ pictor: qui nō dat

vitā: nec sic tristis vel melācolic⁹. Sȝ parat⁹ sum ⁊ nō
suȝ turbat⁹: in Ps̄. cxviij. Nō. C. v. 2. Sic ḡ loco tp̄is 22
p̄cedētis primū aduētū: p̄cedit mō tp̄s aduēt⁹: loco ꝓ
phetaꝝ p̄cedētiū. p̄cedūt nunc p̄dicatores: loco vo cir
cūcisionis tūc corpoꝝ: p̄cedit mō circūcisio cordiū per
ꝯfessionē. Sicut em̄ in p̄mitiua ecclīa ante festū dn̄ice
natiuitatis solebāt hoies ꝯfiteri. Jta nunc deberēt ho⸗
mi chr̄iani. Pro receptiōe nūc sp̄ūali faciāt: ꝙ ante pa⸗ 23
scha ꝓ receptiōe sacramētali fuit factum. Loco vo obla
tionū ⁊ sacrificioꝝ q̇ ibi tūc p̄cedebāt: ⁊ do offerebant̄
nūc ei offerri deberet elemosynaꝝ largitudo. Regi em̄
nouiter venienti ad terram suam vel dn̄o venienti ad
maneriū amici: mittunt ei encenia. Sic mō quādo agi
tur quomō chr̄ist⁹ primū venit ad mundū istum: mit
tenda est ei in suis membris elemosyna. Sed heu in ꝓ
pria venit: ⁊ sui eum nō receperunt Joh̄. j. ⁊ reuera ta
les pessime mistrāt hospiti suo christo. Quia solum fa⸗
ciunt ei festū verborum in natiuitate sua cū tripudio:
⁊ cantilenis: dicētes se de aduētu christi gaudere: ⁊ cū
gaudenter recipe: sed mentiunt̄: dum ꝑmittunt eū ex⸗
tra esurire ⁊ frigere ⁊ sine hospitio esse. Sicut ergo occur
rit nobis via triplicꝭ misc̄die: scilicet dando seip̄m: qui
optim⁹ est. Secundo mutuādo om̄ia que habet. Ter⸗
tio frequēter peccata dimittēdo in cōfessione. Jta oc⸗ 24
currite illi dando ei de melioribꝫ: ne dando vilia iterū
erubescatis. Audistis quia christus clamidē martini
coram tota curia celesti ostēdit. Cum ergo sic vestes et
alias elemosynas a vobis datas: iterū ostendit: cauete
ne erubescatis: sicut miles: qm̄ min⁹ coram dn̄o osten⸗
dit exilem ⁊ vilem tunicā quā ei dedit. Secundo indi⸗
gentibꝫ mutuādo: q̇ non habēt vnde gaudeant in isto
festo. Tertio oēs iniurias; ⁊ iras: ⁊ vindicte appetitus
de corde remittēdo. Sicut em̄ magni occurrunt regi
cū magna comitiua de seruitoribꝫ ⁊ ciuibus suis ⁊ fami⸗
lia: Jta nos christo cū multis pauperibꝫ: qui sunt vel
esse deberent de seruitoribꝫ vel ciuibus diuitum: ⁊ cū to⸗
ta familia ecclīe cum qua vniri debet charitate. Et sic
om̄es quasi vir vnus occurrere: quia vnū corpus su⸗
mus in christo. j. Corinth. xij. Sed heu multi econtra
rio occurrunt cum crudelitate tailliantes homies scȝ ⁊ 25
subditos suos dure tractātes: ⁊ mutuantes: ⁊ non sol⸗
uentes ꝓ expensis seruitoꝝ: ⁊ voluptatū in cibis ⁊ lu⸗
dis ⁊ huiusmodi que modo faciūt in isto festo. De quo
supra. A. xij. 31. Tales viam misc̄die obdurant: ne te⁹
ad eos veniat. Loco etiam desideerioꝝ antiquoꝝ prece
dentiū: debem⁹ etiam nos p̄mittere sp̄ūalia desideria:
qd̄ si facerem⁹: sicut ip̄i christum receperūt corꝑaliter:
Jta nos recipiem⁹ sp̄ūaliter: vt de illis ⁊ etiam de no⸗
bis posset verificari illud Ps̄. lxxvij. Desideriū eorū
attulit eis. Et nō sunt fraudati a desiderio suo. Quod
ostēditur per hoc qd̄ narratur in li. Petri cluniacenꝭ. Exm̄
quasi per istū modum. Ille sanct⁹ Petr⁹ abbas Clu⸗
niacenꝭ. specialem habuit in aduentu feruorem: sicut
⁊ antiqui patres habuerūt. Vnde om̄i die aduēt⁹ so⸗
lebat conuentū suum deuotissime ammonere: ꝙ quili
bet prepararet digne lectum consciētie sue ⁊ cordis sui
ad digne recipiendum puerū christū benedictū in no⸗
cte natiuitatis: qd̄ vnus innocens puer monachus li⸗
teraliter intelligens. Nocte natiuitatis christi parauit
honeste lectum suū in dormitorio: quo facto: cogitauit
intra se dicens: modo veniat puer ille quādo voluerit
q̇r lectū meū paratū inueniet. Et h̄ dicto affuit iuxta eū
puer pulcherrim⁹ quē cū salutasset more pueroꝝ vsq̄
ad matutinas sil̄ ludētes: cum leticia noctē ꝑduxerūt:
pulsatis vo matutinis: ad ecclīam sil̄ ibant: in qua dū
monachus coram altari inclinaret: puer ille disparuit.

Monachus vero dolore plenus: clamauit: ⁊ alij mona
chi causam flet⁹ eius sciscitātes duxerūt eū ad abbatē.
Cui cū totū narrasset. Abbas fecit fratrib⁹ collationē
dicēdo: q̄ sicut puer qui intellexit v̄ba eius corpaliter:
christū corpaliter recepit. Ita qui intelligūt spūaliter:
⁊ se spūaliter p̄parant eū spūaliter recipiunt. Sicut ergo
antiq̄ patres i natiuitate eū receperūt corpaliter in car
ne veniēdo: ita boni mō p gr̄am. Sed heu fm Bern.
Maius fuit antiquoꝝ desideriū ⁊ gaudiū de aduētu
⁊ re futura: q̄ nr̄m gaudiū de habito: spūaliter loquē
26 do. Ista narratio est Ser. j. 11. Et si Bern. hoc non di
xisset: videt veritas ad oculū q̄ ita est: q̄z q̄si om̄e gau
diū ⁊ p̄paratio ad festū natiuitatis est carnalis ⁊ circa
corpa: p̄parando p corporib⁹ cibū ⁊ potū ⁊ vestes la
uando cōmuni⁹ q̄ aīam. Et sicut preparatio p̄cedēs est
corpalis: ita leticia cū festū aduenerit est in cantilenis
carnalib⁹ ⁊ voluptuosis: in cōmessationib⁹ ⁊ ebrieta
tib⁹ in cubilib⁹ ⁊ impudicitijs. In ludis taxilloꝝ ⁊ tri
pudijs. Et non reputarēt se bene illū diē: quo chr̄s pri
mo p eis fleuit pagere: nisi dissolute ⁊ male illo die ri
derent. De quib⁹ Esa. v. Lyra ⁊ cythara ⁊ tympanū ⁊
tybia in conuiuijs vestris: ⁊ opus dei non respicitis: pro
pterea captiu⁹ est pp̄ls: ⁊ qi non habuerunt sciēnā: no
biles eius interierūt. Idē. c. xxij. Vocauit dn̄s ad fletū
⁊ planctū. Et ecce gaudiū ⁊ leticia. Occidere vitulos:
⁊ iugulare arietes comedere carnes: ⁊ bibere vinum:
27 comedam⁹ ⁊ bibam⁹ cras eni moriemur. Tales ergo ma
gis de corpe q̄z de aīa cogitant ⁊ curāt: ⁊ viliorē faciūt
aīam rebus suis quas lauāt: aīa sordida remanēte. Ta
les etiā ⁊ qui in pctīs sunt: eū recipe non pn̄t: quia nō
habēt locū vbi eū ponant: ⁊ in hoc assimilant Iudeis
qui diu eū expectauerūt: sed venientē multi illoꝝ non
receperūt. Assimilant etiā Bethleemitis: q̄ ita habue
runt hospitia circa alia occupata: q̄ christum recipere
non potuerūt. Ita cupidi ⁊ luxuriosi ⁊ oēs pctōres in
quoꝝ aīa hospitat⁹ est diabol⁹: domū aīe plenā habē
tes: christū recipe non pn̄t. Joh. j. Sui eū non recepe
runt. sui: p creationē ⁊ baptismū ⁊ nomē chr̄ianitatis.
Si vero alicubi recipit: credo q̄ hoc ꝯtingit nūc qd̄ tūc.
28 Tūc vero recipiebat in diuersorio: qd̄ erat in necessita
te hospitiū pauperꝝ: sicut tunc patuit in effectu: qui ho
spitiū care ꝯducere nō potuerūt. Ita mō plus recipit
in alabus pauperꝝ q̄ diuitū: quātū ad psonā suā: q̄z di
uites ⁊ nobiles piurijs ⁊ votis q̄si om̄i v̄bo eū offen
dunt. Q̄tū etiā ad mēbra sua hoc apparet: q̄z simpli
ces libenti⁹ vt frequēter recipiunt mendicos in gran
gijs suis ⁊ alijs artē domūculis: q̄z diuites in magnis
palacijs. Sic helias a vidua ponꝰ q̄z a rege: recept⁹
fuit hospitio. iij. Re. xvij. Fili⁹ ergo hoīs veniēs putasne
inueniet fidē in terra? Ad hec respōdet Osee. iiij. Nō
est fides: nec miscdīa: nec veritas in terra. Vn̄ dicunt
romani scripsisse Alexandro: si veneris: inuenies scȝ re
sistentiā. Ita nos dicere poterim⁹: si veneris inuenies
scȝ mundū plenū peccatis. Ideo tales cū timore expe
ctabūt tertiū ⁊ quartū aduētum: quando reddēt rōem
29 villicatiōis sue Matth. xxv. Venit dn̄s seruoꝝ illoꝝ:
⁊ posuit rōem cū eis. Talia ergo aduentū scd̄m p̄cedūt.
Ar. vij. ¶ Nunc vero videndū est q̄ ꝯcurrūt cū eo. Concurrūt
vero aliq̄ ex pte veniētiū: que videlicet secū portat. Con
currere deberēt alia ex pte recipiētis. Portauit eni secū
oīa cōmoda: de q̄b⁹ dictū est supra. c. c. vj. q̄z venit mō
ad castrū aīe ab inimicis obsessum: ⁊ stat ad ostium et
pulsat Apo. iij. Pulsat inspiratiōib⁹: tribulatiōib⁹: in
firmitatib⁹: paupertatib⁹: afflictiōib⁹: donatiōib⁹. Ex pte
nr̄a debet esse vt ei aperiam⁹ inimicū eius scȝ pctīm ex
pellēdo: q̄z nisi mō ei apiat: in tertio aduentu scȝ mor

tis adducet clauē regiā violēter aperiēdo. Et sicut rex
qui pri⁹ si redderēt illud: eos recipet ad vitā: qd̄ nō fa
cit in fine. Sic in ꝓposito: nec est mirabile: valde enim
grauaret rex: si in castro ꝓprio posit⁹ inimicū suum q̄z
ipsimmet reciperēt vel tenerent. Sequi vero debet istum
aduentum q̄ de castro anime nō eyciat per peccatum
ex quo tot laborib⁹ ⁊ morte ꝓpria castrum qd̄ de nihilo
creauit redemit ⁊ ꝓprio corpe ⁊ virtutum armis ⁊ gra
tie instaurauit: non sine magna ꝑditione de illo eycit:
nec inimici sup eum recipiunt. Diligēter eni clauden
de sunt porte sensuū. Secundo quia ex parte sui occur 30
rit nobis vt medic⁹ īfirmus p suos ministros. Ex par
te nostra cōcurrere debet q̄ medicina pariēter recipiat
⁊ sequi debet q̄ retineat. Tertio quia ex parte sua ve
nit vt lumē. Ex parte vero nostra cōcurrere debet: vt ei
oculos cordis aperiam⁹: valde eni debiles esset cec⁹: q̄
non assurgeret: ⁊ ostiū aperiret volēti sibi videndi cō
ferre gr̄am. Surge ergo qui dormis: ⁊ illuminabit te chri
stus. Sequi vero debet: q̄ iterꝝ non permitterem⁹ nos
excecare. Quarto quia ex parte sui venit arbiter pacis. 31
Sicut patet. Mat. iij. 22. ⁊. M. j. 5. Vel vt pius dn̄s: q̄
arbitros dat vt pacē reformēt. Inter duos eni discor
dātes debet adiungi tertius. ff. de arbitris. li. iiij. l. Si
vnus. Sic christ⁹ inter deum ⁊ peccatorē posuit arbi
tros sacerdotes. Et sicut pius iudex: vidēs depaupe
rationē placitantiū: ⁊ cōsumptionē: datis arbitris pre
cipit: q̄ concordēt: mināndo penam ei qui nō vult con
cordare. Ipsi ergo timētes totaliter se ponunt sup sentē
tiam arbitroꝝ. Sic christ⁹ precipit nos ire ad arbitros
vbi ait. Ite ostēdite vos sacerdotib⁹: in quoꝝ sentētia
si nos posuerim⁹: habebim⁹ pacem inter nos ⁊ deum
Debet ergo volūtas nostra cōcurrere: alioquin pacē non
habebim⁹ in consciētia: quia non est pax impijs. Qui
esset infirmus ⁊ sciret pro certo si moreret: q̄ iret ad in
fernum: quomō haberet pacem? Sed in mortali pecca
to existens: est talis. Ergo recipiam⁹ mediatorem: qui
multa dabit pro emēda: si remiserim⁹ alijs: ⁊ sic nobi
scum pacem habuerim⁹ multas eni iniurias sustinet
homo: anteq̄z hereditatem amittat terrenā: ergo p par
uis iniurijs: nō deberet amittere illam hereditatē que
dabitur pacificis: qui filij dei vocabunt. Matth. v. Et
si filij: ⁊ heredes per dn̄m. Ex parte ergo nostra occur
rit: pacem pro vtilitate nostra recipe. Et sequi debet: in
ea perseuerare: quia qui intromisit se de pace: magnus
est christus: qui multa dat pacificis: ⁊ grauiter punit
alios qui pacē non seruant: sicut patebit infra. Quin 32
to venit om̄e bonum secū portans. Sapiētie. vij. Ve
nerunt mihi om̄ia bona pariter cū illa: scȝ dei. Thobi.
x. In te vno oīa habentes: venit eni totus cū oībus vi
ribus. Cui occurrere debem⁹ cum tota aīa: cū tota vir
tute: ⁊ cum oībus sensib⁹ ⁊ potentijs: ad receptionem
aptis ⁊ paratis. Man⁹ ei aperit qn̄ aperit inopi. Ocu
lus: qn̄ cōpatiēdo videt pauperē. Auris: qn̄ audit vti
lia. Sic ergo aperiant ꝓpter vtilitatem ꝓpriam. Onu
sto eni auro: vel alia re quā daret: cito ostiū aperires.
Aperi ergo amore vel saltem timore: ne si non aperias: cō
tingat te clamare quādoq̄z cum fatuis virginib⁹ ⁊ nō
audiaris. In ortu enim solis porte aperiunt. Sed mo
do est ortus veri solis iusticie. Attollite ergo portas: ⁊
introibit rex glie. Et quia ipse mund⁹ est ⁊ sanct⁹ san
ctificamini. In aduentu eni regis: platee mundant: ⁊ 33
auferunt que possent eius offendere aspectum: dom⁹
ornātur: ⁊ tapecis ⁊ pān̄is suspendunt eiues induunt.
Sic auferte peccata de platea anime: dom⁹ anime vir
tutib⁹ adornet ⁊ decoretur: ⁊ panni supra dorsa suspē
dantur pauperum.

Ar.viij. ¶ Seq̄ vō dz istā receptionē sensuū custodia. Dū rex
q̇escit i camera sua:fenestre claudūt:hostia custodiūt:
ne tā vīl' hospes expellat. Sic ḡ deberet recipi:sic sua
ri. Sed heu cū duo hospites hospiciū vendicēt anime:
de⁹ videlicet ⁊ diabol⁹: ⁊ vterq̄ nūcios habeat ⁊ mi-
nistros ad p̄parandū ꝓ aduētu suo: q̇s mō inuenit q̇
nō diligēti⁹:ꝓmpti⁹ ⁊ citi⁹ ⁊ frequenti⁹ ⁊ hilari⁹ pa-
ret diabolo q̄ deo:hoc apparet inductiue in oīb⁹ sensi-
34 bus ⁊ potētijs corpis: vbi inuenit inter viginti vnus
qui ita libenter loquit de his q̄ ptinēt ad honorē dei ⁊
aīe salutē sicut facit de vilib⁹:de inutilib⁹:de oblocutio
nib⁹ ⁊ luxurijs ⁊ detractionib⁹: q̇ non est libēti⁹ in ta-
berna:vbi talia loqui pñt q̄ in eccl'ia:vbi loq̇ pōt deo:
qui non libentius aperit manū ad aliquē decipiendū:
q̄ ad elemosynas dandū:qui nō libenti⁹ audiat vana
q̄ vtilia. Trufatores ⁊ lusores ⁊ detractores: q̄ p̄dica
tores:q̇ non citi⁹ currit qñ pulsat cāpana diaboli:tim-
pana ad coreas ⁊ spectacl'a vbi annunciat aduēt⁹ dia-
boli:q̄ ibi ad multos venit p impudicos aspectus: q̄
qñ pulsat cāpana dei ad eccl'iam. Et q̇s est q̇ nō diligē
tius se parat ad talia spectacula vt male placeat fatuis
⁊ ne aliq̇d indecēs sit qd eis displicere posset:⁊ nō solū
citi⁹ ⁊ ornati⁹ currunt ꝫ ibi delectabili⁹ morant vsq̄
ad noctē ⁊ diuti⁹ si possent: q̄ si dies esset in duplo ꝓli
xior:libēter ibi expectarēt: sed ad eccl'iam eūtes nō ita
diligēter se parāt ne aliq̇d deo displiceat:nec ita diu vl'
35 delectabiliter ibi morant:vbi est etiā q̇ nō pl⁹ gaudeat
de filio suo dato mūdo ⁊ mūdialib⁹ diuitijs q̄ deo: q̇
non pl⁹ timeat ꝓximū potentē offendere q̄ deū. Po-
nat exemplū sic. Ecce si iurauerīs verū:offendis talem
dñm: ⁊ erit tibi inimic⁹:si falsum offendis deū:potius
eligūt deū offendere. Exemplū posset etiā poni in mul
tis alijs iniusticijs. Et breuiter inductiue in bonis na-
ture sicut in filijs ⁊ filiab⁹: ⁊ bonis fortune: peiora deo
dant:si filiū habeāt debilē vl' claudū vel curuū erit re-
ligiosus:si filiā monoculā erit monialis:si pulchra re-
manebit in mūdo. Si habeat putrida cibaria:dicūt hoc
debet dari ꝓ dō: ⁊ qd dat deo videt quasi ꝑditū: sicut
Judas vnguentū qd expēdebat in chrō qui ait: vt q̇d
ꝑditio hec? De seipis etiā partē dāt deo peiorē scz senes
ctutē vel forte nullā nec videlicet iuuētutem nec senes
ctutē. Et breuiter sicut in li. Macha. dicit q̄ vix aliq̇s
se Judeū fatebat. Ita raro mō inuenit q̇ se christianū
facto ⁊ ope fateat: ⁊ licet vbo hoc dicāt:lingua sua mē
titi sunt ei:q̄ cor eoꝝ nō est rectū cū eo. Et vt breuiter
ꝯcludā q̇ se poterit digne p̄parare:bene occurrere ⁊ sꝑ
tenuere beat⁹: q̇ ecōuerso: maledict⁹. beati ḡ qui expe-
ctant eū. Esa. xxx. Nota. F. iiij. 8. Qualiter vō nos de-
bem⁹ venire ad eū: patet Ser. v. Rex tu⁹ venit tibi.
Zacharie. ix. Venit ad tēplū sctm̄ suū Mal'. iij.

A.xiiij. Aduocatorum primo de-
scribēde sunt ꝯditiōes bone q̄ in eis reqrunt.
Secundo errores q̇ in eis aliquonēs inueniunt. Ter-
cio causa erroris. Quarto falsa excusatio cum reproba
tiōe. Quinto ponēda est pena malis aduocatis.

Ar. j. ¶ Circa p̄mū sic ꝓcedit. Primo ponēde sunt cōditio-
1 nes laudabiles q̄ respiciūt eoꝝ ꝑsonas. Secundo q̄ re
spiciūt eoꝝ leges. Tertio q̄ respiciūt eoꝝ act⁹ seu opa-
tiōes. Quarto q̄ respiciūt eoꝝ salariū. ¶ Circa ad p̄mū
cōditiōes respicientes tales ꝑsonas debēt esse q̄ nō sint
ꝑsone male vel infames. Vtpote heretic⁹ excōmuni-
cat⁹: vel pagan⁹. iij. q. j. c. j. q̄ etiā nō sit ꝑsona religio
sa vel ꝓmota: vel in sacris ordinib⁹ ꝯstituta ⁊ speciali
ter in sacerdotio: q̄ talib⁹ ꝓhibita est aduocatio: nisi in
causa ꝓpria ꝓ eccl'ia sua: vel ꝓ ꝯiunctis ⁊ miserabilib⁹
ꝑsonis: vt habet. xiiij. q. v. Denique. Et de postul. cum
sacerdot. Et causa est: q̄ ipi sunt deputati in aduoca-
tiōe meliori scz inter deū ⁊ peccatores: a quo impediri nō
debēt. Ar. di. xcj. cleric⁹. Ex his colligit q̄ debēt esse ꝑ
sone bone fame: fideles ⁊ ad illū actū ordinate. ¶ Circa 2
ad secundū: conditiōes etiā legum illorū: bone ⁊ iuste
sūt. Vñ Tulli⁹ de legib⁹ dicit: q̄ lex est summa ratio
insita a natura: q̄ iubet ea q̄ sunt faciēda: ⁊ ꝓhibet con-
traria. Etiā Paul⁹ Ro. vij. Lex q̇dē sctā est: ⁊ mādas
tū sctm̄. Et iterū. j. Thio. j. Scim⁹ aūt q̄ bona est lex:
si q̇s ea legitime vtat. Si tñ aliq̇ abutunt: sicut pz. a.
xij. 38. cū q̄tuor seq̄ntib⁹. Sz tales nō mererēt a legib⁹
denoīari legiste nisi ꝑ antiphrasim: id est ꝯtrium: vt di
cat legista q̄si ledēs legem: vel ledēs iusta. In illis eñ
lex veritatē suā amittit: sicut saphir⁹ in loco imūdo: et
vmbra illoꝝ lex obscurat. Heb. x. Vmbram hñs lex:
supple i ꝑuersorib⁹. De q̇b⁹ Esa. xxiiij. Trāsgressi sūt
leges: ⁊ mutauerūt ius: supple ꝑ falsas allegatiōes: ꝓ-
batiōes: ꝯpositiōes: testiū informationes: dilatiōes ⁊
hmōi. Sequit dissipauerunt pactū sempiternū. Justi
cie ḡ dñi recte: sicut regula: ꝫ tota gybbositas in ope est
ex ꝑte maloꝝ operarioꝝ. ¶ Circa ad tertiū. s. ꝯditiōes ⁊ 3
opatiōes illoꝝ: ⁊ est sciēdū: q̄ licet diuersa sortiat noīa
vulgaria. Quidā eñ vocant aduocati: quidā etiā vul
gari noīe serganū: q̇dā attornati: q̇dā aprentim: q̇dā ꝓ
curatores: ⁊ sic de alijs. Oēs tñ in vna opatiōe conue-
nire debēt: vt videlicet sint cooperatores ⁊ ministri iusti
cie: ita q̄ null⁹ iniustā cām vl' desperatā assumat. Et si
talē suscepit ab initio ignorāter: ⁊ in ꝓcessu iudicij eā
esse talē cognouerit eā relinq̄re tenet. C. de iudi. l. rem
nō nouā. Et idē statuit Gregori⁹. x. in ꝯsilio Lugdu.
de postu. c. ꝓperandū. Et ad h aliq̇ sunt admirati. De-
bent ḡ illoꝝ act⁹ cū actu cōuenire iusticie: vt non ꝓdu
cant falsos testes vel corruptos nec falsa instrumēta:
nec mentiant: nec falso leges vel alias iuris vel facti ꝓ
bationes inducāt: nec dilatiōes vel exceptiōes non ne
cessarias in grauamē partiū querāt: ꝫ fideliter quātū
iusticia ꝑmittit cām suā clientuli foueāt: de ꝯtingentib⁹
nihil omittēdo. iij. q. vij. infamis. §. Itē si q̇s. Et ar. de
testib⁹ intimauit. C. de iudi. li. iij. Properandū. §. illo
ꝓcul dubio. iiij. q. iij. c. j. ⁊ ij. Aduocatorū ḡ ⁊ aliorū 4
sapientū opatio est quasi opatio stellaꝝ: scz alios diri-
gere suo lumine. Danielis. xij. Qui ad iusticiā erudiūt
multos fulgebunt q̄si stelle ⁊c̄. Sed boni sunt q̄si stel
le fixe in deo suo. Sed falsi aduocati sunt sicut stelle er Stelle erratice.
ratice: q̄ habēt duplicē motū in factis suis scz pro ⁊ cō
tra. Pro: qñ aliquid dat. Cōtra: si ab aduersario plus
det. Exemplū ad hoc de hoīe dāte tali bouē ad loquē- Exm̄
dū ꝓ eo: ⁊ cū nihil loqueret: hō vidēs causam suā sic
periclitari. Ait: deus me⁹ quādo loquet bos me⁹. Ad
uocatus vō qui vaccā ab aduersario suo recepat ꝓ si-
lentio suo. Respōdet vacca ita dure tenet eū ꝑ guttur
q̄ non pōt loqui. Ad idē fert de alio: qui tali dedit cur
rū. Aduersarius vō ei equos dedit. Cū ḡ qui curꝝ de- Exm̄
dit: videret q̄ potius ꝓ aduersario loqueret: ait: curr⁹
male vadit. Aduocat⁹ respōdit: nō pōt aliter ire: quia
equi eū sic ducūt ꝑ illam viā. Nota. J. xiij. 5. Tales
ḡ sunt stelle erratice: de q̇bus Apoca. xij. Draco traxit
tertiā partē stellaꝝ secū. Vtinam tertia parte cōtent⁹ 5
esset: qd nescitur vtrū verꝝ sit. Intantū eñ multitudi-
nem illoꝝ secum falsitatib⁹ ⁊ cupiditatib⁹ trahit: q̄ lo
cus ille vbi maior deberet vigere iusticia: maior exerce
tur iniquitas. Exemplū ad h habet a quodā hunfre- Exm̄
dus nomine: hic prius fuerat magnus nigromantic⁹
post tamē fact⁹ est bonus religiosus: hic monēs: a mi-
nistro suo req̄sit⁹ d aliq̇ memorabili dicto. Dixit se cre

bꝫo post se videre demões in diuersis formis ante fra-
trũ oculos in choꝛo: ad eos distrahendũ a diuino offi-
cio. Addidit etiã q̃si sic ꝙ q̃dã magnꝰ demõ scaraldꝰ
noĩe: de hierl'm in illis partibꝫ electus: q2 ad christũ in
cruce accedere ꝑsumpsit. In peioꝛi loco totiꝰ mũdi ha-
bitaculũ sibi elegit Babiloniã caput infidelitatis: ꝗ̃
inde ꝑ ꝑces cuiusdã sancti eiectꝰ ꝓ peioꝛi ⁊ sibi: suisq̃
magis lucratiuo loco elegit habitaculũ ⁊ moiã in au-
la vniuersi monasterij tanq̃ caput et fontẽ totiꝰ falsitatꝭ.
Ibi enĩ lacerata est lex: ⁊ impiꝰ ꝑualet aduersus iustũ
6 Aba. j. Eccs. iij. Vidi in loco iusticie iniq̃tatẽ. Ibi enĩ
ponunꝭ ad defensionẽ iurũ ⁊ totiꝰ regni: ⁊ oĩm q̃ iniu-
riã patiunꝭ ⁊ corã eis ꝯquerunꝭ. Sꝫ timẽdũ est ne de-
fensio filiis sit illi de q̃ in fabulis fingiꝭ: fingitur enĩ ꝙ
Accipiter bellũ fuit q̃ndã inter ꝑdices ⁊ miluũ. Perdices ꝗ̃ gra-
uate loq̃banꝭ cũ accipitre ꝙ possint ab eo defendi ꝯtra
miluos q̃ ꝓmisit tuitionẽ. Sꝫ tñ cũ gñe suo plꝰ destru-
xit ꝑdices sub coloꝛe defensiõis q̃ milui facere ꝯsueue-
rũt. Sic nõnulli forte in banco: sic in artibꝫ: sic in alijs
curijs: sic forestarij in foresti: sic curati in parrochijs
ponunꝭ ad custodiã ⁊ defensionẽ: q̃ẽadmodũ accipi-
tres vt ꝑdictũ est: q2 q̃ñ falsi sunt: magis nocumẽtũ in-
ferũt q̃ alij inferre solebãt vel poterint: homĩes eis lo-
quunꝭ ⁊ care eos ꝯducũt: ⁊ plꝰ expẽdũt cũ eis ⁊ plus
ab eis dãnificanꝭ: q̃ a parte ꝯria seu aduersarijs suis.
Cũ minoꝛibꝫ enĩ expẽsis possent domi pacificari ⁊ cõ-
coꝛdari: q̃ eis se subijcere: q̃ hꝫgis delectanꝭ ⁊ ditanꝭ:
q̃ cogitãt cogitatiões afflictiõis ⁊ nõ pacis. Pro q̃bus
orat Ps. lxvij. dicẽs. Dissipa gẽtes que bella volunt.
Quarta v̾o ꝯdictio salarij q̃tũ ad illos q̃ eis soluꝭ pñt
debet esse moderata: pẽsata q̃ñtitate laboꝛis ⁊ paupꝑ-
tate vel opulẽtia clientꝭ: quẽ dolo nõ inducãt: mẽtien-
do circa laboꝛis magnitudinẽ ad dandũ plus q̃ debe-
7 rent. Quãtũ v̾o ad illos q̃ dare non pñt: expectare de-
bent salariũ a deo. In q̃ enĩ teneꝭ diues pauperẽ iuua-
re de diuitijs suis ⁊ q̃cũq̃ oꝑa exercere miscꝺie: in illo
tenetur aduocatꝰ patrociniũ ꝑstare cause paupeꝝ: q̃ñ
videlicet videt eos in tali necessitate ꝙ non videt vbi
alias eis succurri possit: teneꝭ de necessitate eos iuuare
⁊ d̾ sua sciẽtia elemosynã facere. xj. q. iij. paup. Sic me-
dicꝰ de medicina sua: de vtroq̃ põt intelligi illꝺ Esa.
j. Subuenite oppresso. Si enĩ de tota sciẽtia sua hic re-
munerarenꝭ: quã mercedẽ expectarẽt ipi a deo de tota
sciẽtia ⁊ laboꝛe suo: immo eis respõderet: recepistꝭ mer-
cedẽ v̾ram. Sicut ꝗ̃ de ꝯsuetudine videmꝰ: ꝙ illi q̃ ac-
cipiũt petitionẽ ⁊ ꝑpinas ab amico magno: iuuãt eum
ꝯsilio: ⁊ placitãt in causis suis: nõ accipiẽdo aliud sala-
riũ ab eo: si enĩ aliꝺ peterent: indignatꝰ forte dñs totũ
8 auferret. Sic in ꝓposito. Qui sciẽtiã: sapiẽtiã: linguã: ⁊
os a deo accipiũt: nisi eũ in mẽbris suis iuuẽt aliud pe-
Ar. ij. tẽdo salariũ: timere poterũt ne totũ amittãt. ¶ Quãtũ
ad secundũ principale aliq̃ illoꝝ multipliciter errãt: ⁊
a vera illoꝝ sciẽtia turpiter deuiãt: ⁊ ꝯ deũ ⁊ ꝯ ꝓximũ.
¶ Primo falsi iuridici ꝯ deũ specialiter peccãt: q2 cum
ipe sit veritas: ab ea talẽtũ ⁊ armatura accepta: ⁊ ꝓ ini-
mico suo falsitate sua expensa: ꝓditores eos ostendit ⁊
Arcus mendaces ꝯ ꝓmissionẽ in baptismo factã Jere. ix. Ex-
tenderũt linguã suã q̃si arcũ mẽdacij: ⁊ non veritatis.
Sequiꝭ: sagitta vulnerans lingua eoꝝ. Nota de istis
multa Jere. v. Et ꝯgrue diciꝭ lingua eoꝝ sagitta. Ipi
enĩ sũt sagittarij diaboli. Tũ q2 sicut sagittarij seu ba-
listarij cõducunꝭ ad custodiã castroꝝ ⁊ maneriorꝝ: q̃ñ
illi q̃ sunt ibi: timẽt insultũ ab his q̃ forte iuste eos in-
9 uadũt. Ita simoniaci ⁊ iniusti reꝝ q̃rũcũq̃ siue ecclꝛaꝝ
siue aliaꝝ iniuste detẽtores timẽtes iustis alioꝝ q̃relis.
ab his q̃ iniuste detinẽt expelli ⁊ ꝑuari. Istos ꝯducũt
sagittarios ⁊ stipẽdiarios. Tũ q2 diabolũ i castro suo
custodiũt ne expellaꝭ ⁊ deꝰ intret: q̃ñ videlicet ꝯcubi-
narios: vel non residẽtes vel ꝯtumaces: vꝭ q̃scũq̃ pec-
catores ꝑ appellatiões vel alios ꝓcessus ꝓphanos de-
fendũt: ne corriganꝭ. Tũ q2 sagittarij subito ⁊ q̃si ino-
pinate ⁊ de lõginq̃ vulnerãt. Ita isti in lõginq̃s par-
tibꝫ existẽtes inopinate sagittabãt: ⁊ impediẽt iustũ ꝓ-
cessum: ꝑ ꝓhibitiões ⁊ cautelas ⁊ cõsilia pessima. Sic
ꝗ̃ sũt gladiarij ⁊ sagittarij diaboli: de q̃bꝫ in Ps. lxiij.
Exacuerũt vt gladiũ linguas suas: intẽderũt arcũ rẽ
amarã. Caueãt illi in arcubꝫ de q̃bꝫ Jere. ix. Extende-
rũt linguã suã q̃si arcũ: vt sagittẽt in occultꝭ immacu-
latũ. Subito sagittabãt eũ ⁊ nõ timebũt ⁊c̃. Et q2 nõ
timẽt alios immaculatos sic sagittare: ipi iteꝝ sagitta-
bunꝭ in pena. Ps. cxl. Quid deꝭ tibi aut q̃d apponaꝭ
tibi ad linguã doloſã: sagitte po. a. cũ car. deso. Et ite-
10 rũ sagittas ardẽtibꝫ effecit. Et nisi ꝯuersi fueritis gla-
diũ suũ vibrauit: arcũ suũ tetẽdit. Et iteꝝ: arcũ cõteret
⁊ cõfringet arma: ⁊ scuta cõburet igni. Ibi dissipabiꝭ
arcꝰ belli. Zach. ix. Secũdo errãt ꝯ ꝓximũ lingua sua
multipliciter. Sicut enĩ nouacula bursa scindiꝭ. Ita
lingua illoꝛum bursam scindit multoꝝ: dũ eoꝛũ defe-
ctu vel actu sua amittũt. De q̃bꝫ in Ps. lj. Tota die in-
iusticiã cogitauit lingua tua: immo lingua sua iusticie
guttur scindit. Sequiꝭ: sicut nouacula acuta fecisti do-
lũ sedẽs aduersus fratrẽ tuũ loq̃baris. Et signãter ꝑ-
11 mittiꝭ ibidẽ in Psalmo. Potẽs est in iniq̃tate. Poten-
tiores enĩ sunt demonibꝫ: q2 falsus sapiẽs inimicꝰ chꝛi
⁊ pacis: q̃ pacẽ quã chꝛs venit in terrã facere aliq̃ñ fꝛo-
dit mẽbꝛo diaboli episcopatũ vel terrã seu possessionẽ
aliã: ꝙ oẽs demones facere non possent: ⁊ de talibꝫ fa-
ctis multũ gl̾ianꝭ: intantũ ꝙ q̃ melꝰ ⁊ cautꝰ scit tales
cautelas ⁊ ꝯsilia inuenire est gl̾ioſioꝛ. Ideo ꝯgrue di-
12 ciꝭ: q̃d gl̾iaris in malicia ⁊c̃. Itẽ in errore ⁊ culpa. Pri-
mo assimilanꝭ latronibꝫ: q̃ nolenti eis ꝯferre: minanꝭ
spoliationẽ. Ita isti nõ dantibꝫ eis munera ⁊ honores
minanꝭ: ⁊ ostẽdũt etiã eis vultũ turbulentũ. Vocãtes
eos duros ⁊ miseros. Ita ꝙ multi talia vidẽtes eis dãt
redimẽtes tꝑs: quoniã dies mali sunt. Et ipi credunt
hẽre iustũ titulũ donatiõis. Sed ita iustũ habẽt sicut la-
trones q̃ a transeũtibꝫ captis oblatũ vel extoꝛtũ recipi-
unt ne eos spoliẽt socij furũ Esa. j. immo peioꝛes: quia
immobilia auferũt. Secũdo in errore ⁊ pctõ assimilã-
tur mercatoꝛibꝫ equoꝝ: q2 sicut illi pecuniã recipiũt ꝓ
silentio suo ne videlicet equos apud emptores depra-
13 uent. Ita mundi sapiẽtes pecuniã aliquotiẽs accipiũt
vt taceant: quia forte cõduci non possunt vt cõtra aliã
partẽ loquanꝭ. Vnde cũ quidã iactaret se multa pro Exem
vna aduocatiõe recepisse. Aliꝰ respõdit: ego plus ac-
cepi vt tacerẽ: ꝙ patet esse iniquũ ⁊ periculosum: quia
aut tacet q̃ñ veritas est dicẽda: ⁊ tunc perit veritas ꝓ-
pter tacentis defectũ: ⁊ iusta pars oppꝛimiꝭ ꝯ ꝑceptum
dei Esa. j. Subuenite oppresso. Vendit etiã christũ q̃
est veritas: qui enĩ veritatẽ ꝓ pecunia negãt vel ven-
dunt: deũ qui est veritas vendũt. xj. q. iij. Abijt. Nota
ta. V. j. 4. Si v̾o veritas non est dicẽda tunc teneꝭ ta-
cere: ⁊ sic accipit salarium ꝓ illo ad q̃d sine salario ob-
ligaꝭ. Et tales in fine dicent illud Esa. vj. Ve mihi q2
tacui: nõne silui: ⁊ venit super me indignatio tua dñe.
Sed dicent vbi ꝓhibeꝭ hoc? q̃bꝫ dicendũ est ꝙ aduo-
cationẽ vendere licet: silentiũ nũq̃: vel dicant vbi lici-
tum est vendere: q̃d nõ est. Tertio assimilantur falsis 14
mercatoꝛibꝫ qui ementes decipiũt malo medio in quo
dolus dat causam contractui vel incidit in ipsum con-
tractum: sicut patet. c. de mercatoꝛibꝫ. xiij. Ita isti acq̃-
rũt falsis medijs: ponderãdo negocia clientibꝫ plusq̃

essent pōderāda. Dicendo ꝙ multa sunt pericula ⁊ las
bor: vbi nō sunt. Vbi em̄ dator dolo inducit receptor
videt ad restitutionē teneri: q2 fraus ⁊ dolꝰ nemini des
bēt patrocinari. Ita in ꝓposito: vbi dolꝰ dat cām con
15 tractui: vl' incidit in ip̄m ꝯtractū. Quinto in facto assi
milant mōti ethne: se ip̄os inuidia ꝯsumētes de alterꝰ
lucrē: qñ videlicet vnꝰ plus lucratꝫ de cliēte suo: ꝗ̄ ip̄e
Exem̄ de suo. Vñ fert de tali: ꝙ cū didicisset ꝙ sociꝰ suꝰ vitu
lū plꝰ accepisset ꝗ̄ ip̄e: ⁊ ido nō ex corde loq̄ret: rogatꝰ
vt fortiter causam defenderet. Rñdit vitulꝰ ita strin
git guttur meū: ꝙ loq̄ nō possum. Tales obmutescēt
in penis Ps̄. xxx. Muta fiāt labia dolosa. Et impij in
16 tenebris ꝯticescēt. j. Re. ij. Sexto in errore assimulātur
hereticē: ⁊ ad lr̄am falsarij legū vocant heretici in iure
immo ꝓ tāto sunt hereticis peiores: q2 heretici ignorā
ter abutuntꝫ ⁊ falsificāt sacrā scripturā: ⁊ iura ecclesiasti
ca. Isti aūt sciēter abutuntꝫ legibꝫ: ⁊ faciunt medicinā
morbū nutrire. Ex q̄ sequitꝫ: morbos q̄ legibꝫ sanari de
berēt esse desperatissimos. Desperatissimꝰ morbꝫ est:
qñ morbū nutrit medicina. Et emplastrū vulnerē pe
riculū auget: ⁊ qñ dolorē augēt: vel in periculū vtuntꝫ
q̄ ad salutē ordinantꝫ. Sic mō appellatio ⁊ ꝓuocatio q̄
ordinabantꝫ in medicamētū ꝯ̄ brigaꝝ ⁊ falsitatū mor
bos: illos nutriunt. Et illi sunt pessimi medici: qui ad
hunc effectū medicinas ordināt ⁊ ꝯficiūt. De q̄bꝫ exē
plificat Bern. ꝺ ꝯsideratiōe li. iij. c. vj. ⁊ idē. c. iiij. Vñ
inuehit ꝯ̄ appellatiōis abusum satē pulchre ⁊ rōnabi
liter. Quātos inq̄t nouimꝰ appellasse: vt interim lice
ret qꝺ nūq̄ꝫ licet: nōnullis etiā q̄ad vixerūt licuisse ap
pellatiōis suffragio: nephāria scimꝰ: sicut incestū adul
teriū illud inq̄t qꝺ fuit bonis in antidotū: vsum est in
venenū. Appellantꝫ em̄ boni a malis: vt nō faciant bo
na. Deniq̄ꝫ appellantꝫ epi: ne audeāt illicita dissoluere
matrimonia vel ꝓhibere appellantꝫ: ne rapinas: fur
ta: sacrilegia: ⁊ q̄ hmōi sunt: audeāt punire. Appellantꝫ
ne indignas ꝑsonas ⁊ infames a sacris beneficijs offi
cijs ve repellere seu amouere queāt: ⁊ sic qꝺ inuētum
est remedium reptum est ad mortē. Sequitꝫ ibidē. Et
cur ab iniq̄s appellati nō veniunt ostēsuri suā innocē
tiā aduersariorū q̄ꝫ maliciā ꝯuicturi. Dico qꝺ dicere so
lent: nolumꝰ vexari frustra in curia: fouēt appellātes:
meliꝰ esset domi sedere ⁊ talia deserere iuri ꝓprio cedē:
ne lōgo ⁊ tanto itinere fatigarentꝫ. Nota. T. v. 18. Se
17 ptimo in factis ⁊ erroribꝫ suis brutis aialibꝫ assimulā
Exem̄ tur. Esopꝰ em̄ dicit ꝙ asinꝰ cū sit aial rude vadēs intē
Asinꝰ frutecta: paruas aues terret de nidis suis ⁊ etiā rudi
tate sua nidos illoꝝ subuertit: ⁊ ideo est eis valde odi
bile aial. Ita placitatores ⁊ patrie ductores ⁊ paupeꝝ
tortores pompis ⁊ minis paupes ⁊ simplices terrent.
Aliqñ ꝑ se dicēdo: vende mihi talē terrā vel tale nego
ciū: quia esset mihi quietū: vel da mihi tātā pecuniā ꝓ
filia mea maritāda vel alia causa: vel male erit tibi: q2
sic vel sic: vel talia fecisti: imponēdo eis q̄ nunq̄ꝫ fece
runt. Vel si leue aliq̄d fecerūt ip̄i nimis ħ aggrauant
addendo etiā ꝙ multos habet emulos. Aliqñ vo ista
faciunt ꝑ interpositā ꝑsonā cautiꝰ: ꝫ non castiꝰ. Iste ꝫ
nūciꝰ sathane simplici missus dicit: fac ꝙ talis sit ami
cus tuꝰ. Alioq̄n causa malē ibit. Et sic cū ꝑ se vel per
aliū facit ꝙ aliq̄d in ore suo ꝓijcitꝫ: sicut in ore canis: ne
latret: nidū id est domū vel possessionē simplicis euer
tit eū depauperādo ⁊ sibi appropriādo: ⁊ ip̄o sepultura
asini sepelitꝫ. Cuiꝰ pellis id est possessio mobiliū ⁊ im
mobiliū remanebit excoriatoribꝫ: caro canibꝫ id est ver
mibꝫ ⁊ aia demonibꝫ. Et ħ ꝓpter miseriā inopū ⁊ ge
18 mitū paupeꝝ ad deū clamātium. Aues etiā ꝑdicte ve
dicitꝫ insidiantꝫ oculis ⁊ dorso asini: q̄ eoꝝ nidū subuer

tit rostro ⁊ pedibꝫ in eū impingentes: ⁊ specialiter vbi
vulnꝰ aliqꝺ in dorso apparet. Ita simplices dānificati
talibꝫ maledicunt rogātes ꝙ de eis vindictā accipiat.
In q̄ tñ eos nō laudo: q2 peccāt. Et cū eis aliqꝺ malū
acciderit sic ꝙ dñs illorum eos spoliat ꝓpter defectum
cōputi vel aliud simile: vel amittit ꝑ ignē vel fures vl'
mortalitatē oues vel boues vel filios vel amicos: vel
mala morte moritꝫ: statim exultādo dicunt. Ecce q̄d ei
accidit ꝓpter iniusticiā suā. Propꝫ iniusticias em̄ suas
hūiliati sunt. In ps̄. cvj. Et ꝓpter iniurias q̄s nobꝫ in
tulerunt de vtrisq̄ꝫ: in Ps̄. lvij. Iniq̄tates opamini in
terra: iniusticias manꝰ vestre ꝯcinnāt. Et cito post le
tabitꝫ iustus cū viderit vindictā supple talē. Nota R.
j. ar. ij. Assimilantꝫ ꝫ simie: q̄ est aial in iuuētute socia 19
le ⁊ aliq̄liter placidū. Sed in senectute est aial odiosuꝫ Simia
⁊ damnosum res asportādo: domos discooperiēdo: ⁊
mordēdo. Sic iuuenes scolares in iure ciuili vel in ħā
co primo vel secūdo anno de scola redeuntes sunt oībꝫ
graciosi: sociales: curiose ornati. Ab oībꝫ vicinis bene
dicuntꝫ: benedicitꝫ etiā mater q̄ ip̄m portauit. Sed cū
sciuerit modicū placitare ⁊ nocere vicinis suis: ⁊ esse
attornearꝰ ⁊ aduocatꝰ ⁊ huiusmodi: accipit ꝓpinas a
magnatibꝫ sic de coꝝ consilio alijs ꝑponitꝫ sit senescal
lus balliuus. Discit leunculis predā cape ⁊ symia cre
scere. Tunc oportet ꝙ faciat dñm suum lucrari: aliter
non reputabit sapiēs: nec maiora sperabit. Ideo apꝺ
se cogitat: nisi reportauero tantū de officio meo quan
tū ꝑdecessores mei vel plus amittā ꝓpinas ⁊ officium
meū: quia non placitāt dño: nisi qui multa reportant:
⁊ nisi inuenero nouas cautelas seu prudētias ⁊ subti
litates ⁊ cōsilia extorsionum ⁊ augmentatiōes reddi
tuū: nō reputabor sapiēs: ⁊ istis ⁊ alijs huiusmōi cau
sis ꝯceptis ⁊ cogitatis: fiunt crudeles leones inferna
les diabolici: nemini parcētes: nisi quē inuadere non
audent. Et sic illi q̄ in iuuētute ab oībus benedicuntꝫ:
in senectute simul cum matre q̄ eos genuit ab omnibꝫ
maledicuntꝫ. Et sicut tali symie ligatꝫ truncus ad collū
ad trahēdū eam deorsum: ita peccata ⁊ male oblata: ⁊
maledictiōes viduaꝝ ⁊ paupeꝝ ad collū illoꝝ ligata:
eos ad infernū trahet Isa. xiiij. Veruntamē ad infer 20
nū detraheris in ꝓfundū laci. Item assimilantꝫ ranis
in facto. Vñ Origenes suꝑ illud Exo. viij. Percutiā Orige.
oēs terminos tuos ranis. In originali Rane inquit
significant clamosas aduocatoꝝ allegationes: in tali
bus clamoribꝫ lacerata est lex. Aba. j. Quia sicut ca
nes lacerādo pauperē vel cadauer: vnꝰ accipit vnam
peciā: alius aliā de tunica sua. Et sic pauperē nudum
dimittunt. Ita isti in garritu suo vnus accipit vnam
particulā de lege: alius aliam: que nō essent ad ꝓpo
situ̅ si bene examinarentꝫ: sed solū ad legis abusum ⁊ ve
ritatis depressionē: ⁊ ad paupeꝝ denudationē ⁊ lacera
tionem: bene ergo dicere possit illud Ro. iij. Legē er
go destruimꝰ. De hoc nota. A. xij. 38. Et in talibꝫ cla
moribꝫ frequēter verificatꝫ illud Aba. j. Facta est con 21
tradictio potētior: ⁊ impius ꝑualet aduersus iustum:
⁊ non ꝑuenit vsq̄ꝫ ad finem iudicium. Facta est cōtra
dictio legistarum ⁊ aduocatorum potentior: q̄ꝫ veri
tas. Quia si potens ⁊ iniustus habeat ibi causam ad
uersus simplicem ⁊ innocētem quantumcūq̄ꝫ iniustā
ipse cum pecunia sua habebit omnes aduocatos in cu
ria vocabulo christianitatis vel omnes sergētes in cu
ria regis intm̄ ꝙ paup ⁊ veritas in nundinis illis nul
lum venalem inueniet vel oēs ex alia parte ꝯducuntꝫ:
vel q2 dicunt q2 nō audēt timore partis. Tūc oportet
ꝙ iudex ex officio aduocatū det illi: qui forte nō ita ex
corde loquitꝫ amore dei datꝰ: sicut amore nūmi ꝯductꝰ

Quis pu̇erbiū est: q lingua causidici est dānifera: ni
si funib argēteis circūliget. Istū ergo segniter agētē.
Alij cū multitudine ⁊ clamore ⁊ ꝯtradictōe opprimūt
22 ⁊ veritatē ⁊ iudiciū rectū impediunt. Et ꝓpterea egre
dit iudiciū ꝑuersum. Aba. j. Et q̄ clamore ⁊ multilo
quio vix deest peccū mēdacij nō est dubiū: q̄n aliq̄n ta
Exiiij les ⁊ ꝯ mentē ⁊ ꝯ legē nituntur. Vn̄ fert de q̄dā aduo
cato sapientissimo: ⁊ in causis fortunatissimo: q̄ q̄si sp
triūphauit: ⁊ vitā: post religiosus fact⁹ ⁊ ad hmōi cau
sas demū rāgētes omissus: sp succubuit. Cui⁹ fortune
causā cū ab eo q̄si admirās q̄reret. Rn̄dit. Cū eēm se
cularis: nō habui ꝯscientiā mētiēdi: cautelas fingēdi:
falsitates inueniendi. Et ideo sp ꝑ huiusmodi ꝑualui.
Modo de huiusmodi habeo ꝯsciētiā: ideo sp succūbo:
nec est mirū: q̄ obliuioni tradidi vbū maioris effica
cie: qd̄ habui i causis meis scz mēdaciū: de q̄bo docuit
linguā suā loqui mēdaciū. Et nō solū linguā: s̄ ⁊ cliē
tes ⁊ testes ⁊ specialiter vbi ꝓbāda est carnalis copu
la q̄ si testes tm̄ allegarēt qd̄ scirēt: rarissime intētū ꝓ
barēt. Informāt ḡ eos q̄ dicāt q̄ viderunt eos simul.
Addētes locū ⁊ ꝯditiones falsas. Et tales informato
23 res in episcopatu Laudunēsi excōicent. Octauo: opa
rios cuiuscūq̄ artis in errore q̄dāmodo excedūt. Quia
oēs artifices renuunt se intromittere de ope eis oblato
ꝓpter materie inordinationē: seu desperationē: q̄ si of
ferres carpētario salariū ad faciedū domū de lignis ni
mis curuis vel ad domū nō ordinatis: diceret statim:
nō accipiā salariū: nec intromittā me: q̄ ligna ista ad
hoc nō valent. Sic medic⁹ q̄n desperat de salute: dicit
se nolle manucape infirmū: sic in oīm arte: multi inue
niunt morbi: ⁊ defectus incurabiles: nisi in arte aduo
catiōis ⁊ iuridicorū: ibi em̄ nulla inuenit causa quātū
cūq̄ iniusta: q̄ nō inueniet aduocatū vel adiutorē: q̄
velit eā ꝓ salario defendere ⁊ ꝓmouere: ⁊ forte aliq̄ il
lorū libētius falsam q̄ verā: si plus ex illa parte det: q̄
plus attēdunt lucrū ꝓpriū: q̄ iusticiā. De iusticia q̄tti
die loquunt: s̄ nō operant. Quos reꝓhēdit Ps̄. lvij.
dicēs. Si vere vtiq̄ iusticiā loq̄mini: recte iudicate: q̄
24 turpe est loq̄ ⁊ nō opari vt loquit. Nono i errore suo
assimilant demonib. De mal' loq̄r. v bi gr̄a. Diuersi de
mōes diuersis pctīs deputant: ⁊ habēt int̄ se q̄si diuer
sa officia tentādi. Sz tm̄ habēt caudas sil' ligatas: quē
admodū vulpes Samsonis: q̄ in lucro q̄dāmodo ⁊
victoria ꝯueniūt: ⁊ ad inuicē copulant: q̄ dū vn⁹ ꝑua
let in sua tentatiōe: facit aliū ꝑualere in sua tentatiōe ⁊
officio. Verbi gr̄a. Dū vn⁹ ꝑualet in tentatiōe luxu
rie: frequēter ꝑualet q̄ habet officiū tentandi de furto
⁊ homicidio: q̄ ꝓpter luxuriā licentius exercendā ista
cōmittunt. Et dū ꝑualet q̄ tentat de gula: frequēter ꝑ
ualet ex hoc q̄ tentat de luxuria. Et sic de alijs. Sicut
ptz Ser. xvij. 6. Sic simul ligant vulpes diaboli falsi
hoies: ⁊ ꝯspiratores: vel ex ꝯuentiōe quā inter se feci
unt: vel de ꝯsuetudine habēt: vel ex ꝯditiōe rei: de qua
agit. Primo sic: aliq̄n forte accidit q̄ tales inter se ꝯue
niunt: q̄ q̄libet illoꝝ ad se venietē ꝓ ꝯsilio habēdo: ac
cepto salario: eū ad aliū mittat: dicēs: si vis bene expe
dire: oportet q̄ vadas ad illū: ⁊ q̄ habeas illum in ma
nu tua. Et tertius ad tertiū. Sic enī ꝯueniunt inter se
duo ductores de diuersis comitatib dicētes: q̄cūq̄ in
comitatu de carcere liberabit de ꝯtracta in eo: vel quis
cunq̄ de illa ibi placitabit faciā te ibi lucrari: ⁊ ali⁹ fal
se ꝓmittit alteri: sicut ptz. F. j. 10. Vl' ex natura nego
cij. Verbi gr̄a. Aliq̄s reuolutor ꝯcepit dolorē in corde
25 suo de aliq̄ ꝑquisito: vel placito: vel aliq̄ rigoso facto.
Sz illū dolorē parere nō pōt: id est ad effectū deducere
sine taliū falsoꝝ ꝯsilio. Ipi vo dāt sibi ꝯsiliū placitan
di: qui ibi vidēt cōmodū suū. Tunc venit ad amicos
suos ille reuolutor: ⁊ dicit bene scitis quō talis detinet
terrā illā mihi debitā: vel quō mihi iniuriat in multis
⁊ de oīb mētit. Habui enī ꝯsiliū cū hoīb q̄ sciunt le
ges quō de illo vendicare potero: ⁊ quō ꝯ eū ꝓcedere
potero: ⁊ ꝑ quā viā: ⁊ ipi dāt mihi consiliū impetrādi
tale breue. Et sic mouēdi litē ꝯ eū: ⁊ ipsi ꝓmittūt se ad
hoc auxiliaturos q̄tū poterūt: car̄e ḡ aduocatos ꝯdu
cit. Qd̄ audiēs aduersari⁹ etiā ex illa pte aliq̄s ꝯducit:
⁊ munera hincinde iudicib ⁊ officialibus de curia: ⁊
duodenarijs dant. Ecce quō ex lucro vni⁹: sequit lu
crū oim. Tales ḡ sunt mercatores diaboli: socij in lu
cro. Ideoq̄ iustū est vt sint socij i pena. Et q̄ sicut hic
habēt vt ostēsum est silitudinē demonū in officijs: ꝯse
quēs videt: q̄ ad illoꝝ ordinē assumant: sicut boni ad
illoꝝ ordines angeloꝝ: q̄rū officia hic digne exercue
rūt. Et sicut hi simul ligati fuerūt ad modū vulpiū in
alioꝝ dānū: ita illic ligabunt q̄si fasciculi ⁊ ad cōburē
dū tradent: q̄ in man⁹ gladij partes vulpiū erūt. In
Ps̄. lxij. Decimo assimilant in facto focarijs: vt ꝑ hoc 26
libeat eos focarios vocari inferni quē meruerunt. Vt
dictū est in . §. immediate ꝑcedēte. Factores enī foci in
multis locis ꝓuidēt sibi de magno stipite: ⁊ post de mi
norib focalib. Vltimo socij saltāt circa ignē: ⁊ q̄libet
intromittit aliū in ignē. Ita isti iuridici: ꝓuidēt pmo
q̄rū possunt sibi iudicē ad libitū: secūdo de falsa duo
dena ⁊ post ipi cū cliēte suo inter se ludūt iactātes ⁊ di
cētes: dicta erit ꝓ nobis. Nā habem⁹ iudicē ꝓ nobis
⁊ nobis fauorabilē: ⁊ talē ductorē patrie ⁊ talē: ⁊ sic co
risantes q̄libet alium trahit in ignem inferni. Ps̄. xxx.
Erubescāt impij ⁊ deducant in infernū: muta fiāt la
bia dolosa q̄ loquunt aduersus iustū iniq̄tatē in sup
bia ⁊ in abusione. Nota optime. c. de falsitate de spi
nis. Et. A. xxj. 26. Malū effectū ⁊ finē q̄ ex ꝑdictis se 27
quit erroib: scribit ⁊ Isa. lix. dicēs. Cōuersum est re
trorsum iudiciū: q̄n videlicet ne verū iudiciū ꝓferant:
tūc ꝑponūt alia iudicio: ⁊ ꝑ cōsequēs iudiciū cōuertit
retrorsum: ⁊ munera vel ꝑces antrorsum: vel q̄n verū
iudiciū in foro penitētie: vel in foro publico: dat ꝓ tpa
lib: qd̄ deberet gratis fieri. Cum oīe ꝓpi qd̄ ⁊ illud
magl': tpale magl' appciat ab eis. Et sic in cordib suis
ꝯuertit retrorsū iudiciū: qd̄ ꝯdicit. ij. Re. j. figuratiue
de iudicib bonis: gladi⁹ Saul nō est reuersus: ⁊ sagit
ta Ionathe nō abijt retrorsum. Sequit in Isa. lix. Et
iusticia a lōge stetit: q̄ scz ante appellationem erat ꝓpe:
post appellationē oportet q̄ eā q̄rat lauduni vl' rome:
vbi aliq̄n forte nō inuenit: q̄ innituntur testib ⁊ pūt de
cipi. Vel iusticia a lōge stetit: q̄n videlicet ipetrat' lr̄is 28
reuocatorijs vl' ꝓhibitorijs: iusta sentētia retardatur.
Lfa enī q̄ dic̄ supsedeat: frequēter facit iusticiā a lōge
stare: sequit. Corruit in plateis veritas: id est publice:
⁊ q̄ ab hoīb spernit Ps̄. xj. Diminute sunt veritates
a fi. ⁊c̄. Isa. lix. Facta est veritas in obliuionē: ⁊ q̄ rece
dit a malo: ꝑde patuit: facta est veritas creata ⁊ increa
ta q̄si ab oīb i obliuiōe: q̄ oēs declinauerūt. Ps̄. xiij.
Sic supra. A. xiij. 34. Dan. viij. Prosternet veritas i
terrā. Lucta enī fuit int̄ veritatē ⁊ cupiditatē: s̄ cupi
ditas veritatē in terrā ꝓstrauit. Sic ptz. F. j. 2. In celo
vo ecōuerso veritas ꝓsternet cupiditatem vsq̄ in in
fernum. Ratio patet Ser. lxxx. 3. Sequitur. Equi
tas nō potuit ingredi: nec oculos: nec cor falsoꝝ: quia
xenia ⁊ dona excecāt oculos. Ecclesiastici. xx. Nec so
cietatē illoꝝ: q̄ abominant impij eos: q̄ in recta sunt
via. Prouer. xxix. Nec curias illoꝝ ad bonū effectum 29
nec ratiōe dei: nec mris ei⁹: nec ratiōe ꝯsanguinitatis:
q̄ nō habuit q̄ daret dominis ⁊ suis ⁊ ministris curie

falsorū: qꝛ cōmuniter eqtas in h mundo est in magna
paupertate. Regnū em̄ suū nō est de h mūdo: vl' nō po
tuit ingredi capitulū aliquorū in visione ꝛ correctiōe:
xp̄i inobediētes ꝛ falsos se opponētes: ꝛ idola Laban
abscondētes. Ex quo accidit: ꝙ christi seru⁹ bona ꝑso
na ad statū ecclesiasticū digna excludit ꝛ symoniac⁹ in
tromittit. Sic ḡ errauerunt ab vtero: locuti sunt falsa:
in Ps̄. lvij. ¶ Quātū ad secūdū ꝓncipale hec sufficiāt.
Arti. iiij. Quantū vō ad tertiū ꝓncipale videlicet q̄ sit p̄dictoꝝ
30 errorū causa licet multe sint cause: tñ vna est pncipa
lis radix ꝛ causa Cupiditas scʒ radix omniū malorū ꝛ
peccatorū: seu amor ꝛ desideriū diuitiarū. Hec em̄ est
causa cause. Et sic ꝑ ꝯsequēs est causa causati. Dico ꝙ
amor dei diuitiarū est causa: q̄re aduocati leges ꝛ cau
telas addiscūt. Vidēt em̄ ꝙ aduocati causarū terrena
rū care ꝯcludunt: vbi aduocati aiarū cōtemnunt. Et
vbi ipi reportāt q̄dragita solidos: isti nō reportāt q̄
dragiuta obulos. Et ꝙ illi equitāt bonos equos: ꝛ be
ne vestiunt. Accipiunt munera a multis: ꝛ cito ꝓmo
uent: acq̄rāt terras: edificāt pulchra maneria: vbi alij
peditāt ꝛ sunt miseri q̄tum ad mūdum. Et cogitāt q̄
felices ꝛ fortunati essent: q̄ talē statū attingere possent
Et hec causa est: q̄re tāta multitudo ꝛ quasi oēs volūt
leges audire lucratiuas: q̄re parentes ꝛ amici filios ꝛ
nepotes suos ad legū mittūt audientiā. Quare schola
legistarū habet cētū vl' ducētos auditores: vbi schola
theologorum nō habet forte quinq̄. Agar em̄ hec cō
cepit t̄palia lucra ꝛ ideo dñam suam sterilē in hac vita
sciētiā videlicet diuinā ꝯtemnit: hic habet mercedē in
p̄senti. Alia in futuro: ꝛ ideo ab illis q̄ solū vel princi
pali⁹ p̄sentia attēdūt: diligit hic in p̄senti p̄dicta capit.
Ideo em̄ multa illis dant vt p̄dā ampliorē reportēt.
Exem Vñ cuidā dicenti ep̄o ꝙ admirabat q̄re legistas ꝛ nō
theologos ꝓmoueret. Cū ipe theolog⁹ esset. Respon
dit cani nō pro se panis datur: sed vt ouile custodiat.
Vtinā eis daret vt ouile custodirent eccle: ꝛ non po
ti⁹ vt p̄dā ꝛ venationē reportarēt. Isaac cecucietī: pro
pterea em̄ diligebat Isaac Esau: qꝛ libēter de venatōe
sua ei dabat Geñ. xxvij. Sic a cecis diligunt mūdi sa
piētes. Et hec causa ē q̄re leges addiscūt: vt talibꝰ pla
31 ceant: ꝛ ꝑ venatiōe p̄de ab eis ꝓmoueant. Et ex h se
quit causatū seu effect⁹ oīm p̄dictoꝝ errorū: vidēt em̄
ꝙ ad illū effectū ꝯtingere nō possunt sine arte menda
cij: ꝛ sagittꝰ cautelarū ꝛ pharetrarū falsitatis. Oia ista
cū Esau afferūt ad venādū: ꝛ in tāta multitudine tā q̄
fortiter fideles ꝛ domesticos fidei: ꝛ non feras petōrū
venant ꝙ q̄ volūt iuste ꝛ pie viuere cū christo q̄si vbi
q̄ ꝑsecutionē patiunt: intātū ꝙ sunt q̄si ꝑplexi: nesciē
do q̄d eligēdū agendū ve sit: qꝛ si alijs falsis in ꝯspira
tionibꝰ ꝛ duodenis ꝛ ꝑiurijs ꝛ falsitatibꝰ se ꝯforment
dānationē incurrūt eternam. Si vō alijs se ꝯformare
voluerint: nec eorū ꝯdescēdere ꝑuerse volūtati insidi
ant in occulto ꝛ in publico: sicut lup⁹ agno: ꝛ miluus
pullis: eos indictādo: diffamādo: accusando iniuste ꝛ
vexādo in societatibꝰ suis: ꝛ ꝯgregationibꝰ suis vilipē
dēdo: intātū ꝙ tedio affecti dicere potuerūt illō Dañ.
xiij. Quid eligā: ignoro. Si em̄ hoc egero: mors mihi
est: si aūt nō egero: nō effugiā man⁹ vestras. Et illud
Iob. x. Si impi⁹ fuero ve mihi est: si iust⁹ nō leuabo
caput meū afflictiōe ꝛ miseria saturat⁹. Hec etiā cau
32 sa est dilationū ꝛ longorū ꝓcessuū: q̄ in arte ꝛ curijs fi
unt aduocatoꝝ: scʒ lucrū qd̄ capiunt. Si em̄ causa sta
tim determinaret nō esset multū lucratiua. Et ex h se
quit ꝙ q̄ pecuniā nō habēt: nunq̄ determinabit: qui
vō in pecunia abundat: diu expectabit: qꝛ diffinitiua
sniētia in longū ꝓtraheret: min⁹ ḡ veraciter incipiūt

ꝓcessus suos dicētes. In dei noīe amē: verac⁹ diceret
vt frequēter in nummi noīe: amen. Quia ibi pecunie
obediūt oia: ꝛ in curijs illorū potius numm⁹ q̄ deus
audit ꝛ expedit. ¶ Quarto videndū est quō min⁹ ve Arti. iiij.
raciter se excusant. Aliqui em̄ illorū dicūt: nescim⁹ cau
sam quā defendim⁹ esse iniustā. clienti credim⁹ si nos 33
decipit periculū suū sit: leges pro vtraq̄ parte adduci
possunt anteq̄ veritas ꝑ iudicē determinet: cui⁹ pars
potior sit: ignoram⁹. Quibꝰ respondet multipliciter:
ostendēdo ꝙ videt hoc nō sufficere. Primo: qꝛ sicut vn⁹
cliens iurat partē suā verā ita ali⁹ suā: ꝛ hoc aduocato
ꝯtrarie partis iuraret: q̄re ḡ plus credit clienti suo: nisi
qꝛ dat pecuniā. Secūdo: qꝛ sicut ignorātia nō excusat
sacerdotē in his q̄ ad officiū suū ꝑtinent. Mal. ij. La
bia sacerdotis custodiūt sciētiā: ꝛ legē exquirūt ex ore
ei⁹: nec medicū ab irregularitate si aliquid dimittat de
ꝯtingētibꝰ. Ita nec aduocatū a petō ꝛ restitutiōe: igno
rātia in sciētia sua: sicut p; in summa ꝯfessorū. li. ij. ti.
v. q. clxxv. Secūdo respondet: ꝙ licet veritas in ꝓnci 34
pio cause sit obscura. tamē qñ materia est diu trita ꝛ di
scussa: raro vel nunq̄ est q̄n appareat q̄ pars sit iusta:
ꝛ q̄ iniusta: ꝛ tunc tenet informare clientē suū de iniu
sticia sua: ꝛ sibi ꝯsulere ꝙ cessaret: ꝙ si nollet ad min⁹
ipe cessaret statim qñ habet causam desperatā: ꝛ ipe in
cipiet esse actor ꝛ defensor male fidei. Et ad hoc iurant
videlicet ꝙ non defendāt partē falsam: ꝛ ꝙ dimittant
desperatā. Sed heu nō cessant: ne vel salariū mai⁹ vel
famā amittāt: ꝛ sic min⁹ reputati: etiam lucrū ꝛ exerci
tiuū amitterēt in futuro: vl' ab illis falsi reputent q̄rū
pecuniā receperūt: vel ab eis patiant. Iudiciū ḡ ꝓlon
gāt quātū possunt: in p̄iudiciū ꝛ dānū alteri⁹ partis:
vel dant ꝯsiliū de die amoris vel ꝯcordie accipiēda: et
ꝙ pacē faciat: a parte iusta aliq̄d accipiendo de q̄ nihil
iste capere pōt: qꝛ h nō dat volūtate absoluta: s; ꝯdicio
nata: sicut nauta ꝓijcit merces in mari: ne pl⁹ ꝑdat: ita
hic redimit iniustā vexationē: vel saltē ad hoc agit: vt
pars iniuste lesa remittat expēsas ꝛ dāna: q̄ in placitā
do sustinuit ad q̄ de iusticia cōmuni obligat: ꝛ oia hec
fiūt de ꝯsilio impiorū: q̄ non resurgēt in ꝯsilio iustorū
ad salutē: qꝛ ꝯsiliū dei spreuerūt. Luc. vij. Legisperiti
ꝯsiliū dei spreuerūt. Tertio excusatio illorū nō valet.
Quia fm Tulliū in rethorica sua orator debet habere 35
tria: scʒ demonstratiuū: deliberatiuū ꝛ iudiciale. Si ḡ
erret falsum assumēdo: vnū iustorū videt dimittere:
videlicet deliberatiuū: quia non bene deliberat: an iu
stū vel iniustū sit qd̄ ei demonstrat a cliente. Et si deli
beret nimis leuiter ꝛ superficialiter: hoc facit cupiditate
duct⁹. Cōtra istud etiā deliberatiuū multū delinquūt
illi q̄ vulgariter vocant sergātes: q̄ qñ ducunt ad stā
dū cū alijs ꝛ loquēdū solūmodo ꝓ dieta nō inquirūt
nisi ex q̄ parte plus dat: ꝛ aliqñ post pactū ad stādum
cū vno: cū plus offert ab alio. Primi delinquūt: ꝛ nō
est dubiū: quin sic frequēter inuenit malos ꝛ iniquis p̄
bent auxiliū: ꝛ quoniā linguis suis dolose agebāt: iu
dica illos de⁹ In ps̄. v. Pars em̄ falsa vt communiter
plus dat: vt ꝑ munera suppleat: qd̄ de veritate ei deest.
Qui ergo ad plus respiciunt: necesse est eos contra ve
ritatem loqui. Ps̄. v. Non est in ore eorū veritas: cor
eorum vanū est. Alij credunt excusari ratiōe dubij: qꝛ 36
ante iudiciū dubium est que pars iusticiā habeat: sed
in hoc vident magis accusari q̄ excusari. Quia dicit
lex ꝙ in dubijs certior pars est tenēda. Verbi gratia.
Si dubitet vtrū eccl'ia sit consecrata an nō: est ꝯsecrā
da: de con. di. j. c. de ecclesiarū: ꝑ to. Itē dicit lex: ꝙ du
bia in q̄bꝰ vertit aiarū periculū: debent trahi ad partē
ꝛ presumptionē tutiorē. Extra de spō. Iuuenis. Ideo

in dubio presumit paganus nõ baptizat⁹. De con. di.
iiij. c. paruulos. et. c. si nulla. Dũ ergo aduocati sint in
dubio de veritate partis tutior pars esset vtrãq3 partẽ
deserere q̃3 periculo se exponere. Sz dicẽt. Ergo nũq̃
esset placitũ nõ est mihi incõueniẽs. Sed valde conue
niens et vtinã sic esset. Videt idem. vbi aliq̃s dubitat
Vtrũ res quã tenet sit iuste vel iniuste acquisita: secu
ri⁹ esset restituere: specialiter vbi maiores haberet eui-
dentias de iniusticia. Sicut etiã ratione dubij: tenetur
37 iterũ cõfiteri. Si enim deberet magnã pecuniam po-
nere in re emenda: nõ faciliter crederet vẽditori de iu-
sticia: sed diligẽter munimẽta scrutaret: de certitudine
q̃3 facere posset inquireret. Quare ergo veritatẽ dili-
genter nõ inquirũt: vbi aĩa est ꝓponẽda: q̃ potior est
et melior q̃3 pecunia. Sed dicent causa est certa: sed etiã
tua dubius. cõtra: impossibile est vtrũq3 cõtradicto-
riũ esse certũ. Preterea: vbi antecedẽs est certum cõse-
quẽs est certũ. igit̃ ꝛc. Sed dicũt: plus teneor credere
clienti meo: q̃3 aduersario. Sed ꝓ certo si aduersarius
preuenisset: ipse fuisset cliens cui credidisset. Sed sicut
pecunia facit: q᷑ pugiles in Francia et alijs terris vbi
fiunt duella exponunt se periculis corporũ: et ꝓ pecu-
nia manũ frequẽter vel pedem vel vitam amittunt.
Sic pecunia facit q᷑ aduocati exponunt se periculis
spũalib⁹. Et ꝓ pecunia vitã amittũt eternã. Et sic di-
cit Augusti. de ci. dei. li. iij. c. xiiij. Meli⁹ esset pugilem
nõ esse: q̃3 tota die cum gladio ludere in vite periculũ.
Ita in ꝓposito melius esset sine sapiẽtia mũdana esse:
q̃3 cũ ea animã ꝑdere. Et sicut pessimus pugil esset q̃
quantũcũq3 charo cõduceret̃ si pugnare vellet contra
patrẽ vel matrẽ. Ita pessimi sunt qui partẽ defendũt
contra deum patrẽ id est veritatem: et contra matrem
ecclesiam: qui ꝓ muneribus patri id est veritati male-
dicunt et cõtradicunt: vocãtes patrẽ nequã: dicentes
bonũ malum et ecõuerso. Et verũ falsum: ꝛ ecõuerso.
38 Tales sunt spũaliter leprosi: dispositi enĩ ad lepram
aurũ comedendo malum sub colore apparẽti abscon-
dunt. Ita tales munera recipiẽdo malum lepre qđ in
parte falsa est: abscondunt Dicentes malum bonum.
Esa. v. Et. xj. q. iij. ve qui. Et intantũ istud falsitatis
modo regnat q᷑ habẽs causam veram cum paupertate
contra potentẽ vel dantẽ munera cũ falsitate. Obuiat
quasi olla lutea cõtra Eneam: que semꝑ habet peiorẽ
partẽ: siue prius percutiat: siue prius ꝑcutiat̃: semper
Fabul. ipsa frangit̃. Ideo fabule habent q᷑ olla enea volente
se ferire cum lutea: lutea refutauit dicens: siue percus-
sero siue ꝑcussa fuero: peius mihi erit. Sic in ꝓposito
in hoc seculo. Sed in futuro virga ferrea tanq̃3 vas fi-
39 guli confringet eos. Psal. ij. Vobis legisperitis ve.
Luce. xj. Aut se excusant: dicentes se esse ministros iu
sticie. Et ideo dicunt statũ illorũ solidum et securũ qđ
verũ dicerent si statũ suũ tenerent. Sed heu timendũ
est ne multi illorũ sint potius ministri mammone: q̃3
iusticie. Quia sm̃ Phm Ethicorũ. v. Justicia nec mi-
serũ facit: nec miserum deserit: quorum vtrũq3 ipsi fa-
ciunt. Alij ꝟo credunt excusari sciencia sua qui cũ re-
prehendunt̃ de erroribus suis. Rñdent non ad inter-
40 rogata. Dicentes. Sciẽtia nostra bona est qđ verum
est: sicut in principio istius. c. patet. Sed de bono ope:
vel de bona lapidamus eos: scientia quidẽ a deo est. j.
Re. ij. Deus scientiarũ dñs est: q̃3 multi illorũ puer-
tunt: quia que a deo sunt ordinata sunt ad bonũ. Lex
enĩ hec ordinata est ad iusticiã: et ad laudem bonorũ:
et ad vindictam malorum: qua ipsi abutunt̃ ad cõgre
gationẽ diuitiarũ principaliter. Item ordinata est ad
pacẽ nutriendã: et viciorũ expugnationẽ: ꝛ ad vitãdũ
deceptiões et falsitates. Et sic bona est: sicut ignis q̃dẽ
bon⁹ est ad malos et hereticos cõburendũ. Et arma
ad hostes inuadendũ. Sed abusus est malus: qñ eis
vtunt̃ ad ꝯtrariũ. Sic in ꝓposito si legib⁹ bella ꝛ lites
nutriant̃ si boni istis armis inuadũt̃. Est ergo lex hec
bona sed cũ lege dei: et nõ sine ea. Sicut nec corp⁹ sine
vita valet. Sed heu Abiecerunt legẽ dñi exercituum. 41
Esaie. v. Bernardus ad Eugeniũ li. de cõside. q̃tidie
leges in palatio tractant̃: sed iustiniani: non dñi iusti.
Nam certe lex dñi immaculata cõuertẽs animas: he
aũt non tam leges q̃3 lites et cauillationes: subuerten
tes iudiciũ de quib⁹ in Ps. cxviij. Narrauerũt mihi
iniqui fabulatiões: sed nõ vt lex tua. Tales faciũt cõ-
tra illud. Prouer. j. Ne dimittas legem matris tue.
¶ Quantũ ad quintũ videlicet penã malis aduocatis Arti. v
et falsis mũdi sapiẽtib⁹ debitã. Est sciendũ: q᷑ de tri-
plici pena eis debita legit̃. Primo de tpali: ad quã de
necessitate tenent̃. Secundo de corporali: quã aliquo-
tiens incurrere vident̃. Tertio de eterna: in quã inci-
dere timent̃. Primo ergo illi ꝑ quorũ auxiliũ aduersa 42
pars iniuste amittit: vel ꝓpter infidelitatẽ suã ꝛ negli-
gentiã vel imprudentiã pars sua causam amittit i bo-
nis tpalibus puniẽdi sunt: q̃a ad restitutionẽ tenent̃.
Vnde Augustin⁹ ep̃la. xxxvj. ante finem loquẽs de
Zacheo suꝑ illud Lu. xix. Si quẽ defraudaui ꝛc. Si
inquit iusticia synceri⁹ cõsulat̃: iustius dicit̃ aduocato
redde qđ accepisti: qñ cõtra veritatẽ fecisti: iniquitatẽ
asseruisti: iudicẽ fefellisti: iustam causam oppressisti: de
falsitate vicisti: q᷑ vides multos honestissimos et dis-
cretissimos viros nõ solum impune: verũ etiã et glo-
riosum sibi videri cõmittere. Hec ille. Sed cũ omnes
aliena iniuste detinẽtes: de difficili ad restitutionẽ in-
ducant̃. Cũ maiori quodãmodo difficultate restituũt
huiusmodi sapientes vel q̃a alij ꝑ eos amittũt: q̃a de-
fectũ nõ fatent̃: sed se defendunt: vel q̃ vltra iustũ sala
riũ ipsi recipiũt: q̃a vident̃ titulũ habere donationis.
Vnde q̃si in auditũ est alicui⁹ restitutio. Vñ Augu.
in ꝓdicta ep̃la. Quis aduocat⁹ facile reperit̃: q̃ dicat:
recipe q᷑ mihi cũ male adessem dedisti: ꝛ redde aduer-
sario tuo q᷑ me agẽte: inique abstulisti: nisi forte resti-
tuendũ est alienũ: qđ ꝑ furtũ clanculo aufert̃: et resti-
tuendũ non est: q᷑ decepto iudice et circũuentis legib⁹
obtinet̃. hec ille Idem ꝓbat̃ ꝑ leges illorũ. Vult enĩ 43
lex: q᷑ si assessor vel aduocatus ꝓpter imperitiã vel cul
pam male ꝓcedat vel erret vel etiã domus si malã fa-
miliam teneat: vel quicũq3 malos receptauerit licet fa
ctũ maliciosum nõ cõmittat: tñ tenent̃ ad interesse: q̃a
cõmittũt quasi delictũ. Probant̃ hec instituta de obli.
q̃ quasi ex delicto nascunt̃ ꝑ totũ. Caueãt ḡ tales: quia
lucrũ illicitũ est valde periculosum. Tum q̃a amitte-
re facit regnum celorũ. Tum q: amittit animã et emit
infernũ. Tum q: dum lucrat̃ forte. xl. solidos: in foro
cõsciẽtie amittit forte mille solidos: q̃a cõtingere põt et
frequẽter cõtingit q᷑ ꝓpter infidelitatẽ suã vel ignorã
tiam vel negligentiam: alius amittit mille solidos: ad
quoꝝ ipse tenet̃ restitutionẽ. Secũdo: aliqñ auditũ est 44
q᷑ tales puniti sunt pena corporali: et specialiter in ore
et in lingua: in qua delinquũt male narrãdo: et manu
in qua delinquũt falsa scribẽdo ꝛ munera recipiẽdo.
Exemplũ de primo fert̃ de duob⁹ socijs in arte aduo- Exm̃
cationis. Quorũ vnus ante aliũ mortu⁹ post a ꝑparuit
socio viuẽti in tali forma. Videbat̃ siquidem viuo q᷑
vidit sociũ suũ in tormẽtis maximis: et q᷑ inter alias
penas equi ꝛ boues et alia aĩalia ignea intrabant os
ei⁹: q̃a erat ita latũ vt sibi videbat̃ et querẽs ab eo q̃re
sic affligeret̃ et qualiter sibi esset. Rñdit q̃a inquit ꝑ lo

quelā oris hmōi aīalia male acq̄sivit:p̄ simitudinē taliū
aīaliū sunt punit⁹. Sapi.xj.p̄ ea q̄ peccat quis:per hec
et torquet. De secūdo etiā audiui exemplū a viro fide
digno ꝛ magne autoritat. et religiose cōuersatiōis: de
quodā aduocato languēte i extremis: ad quem venit
diabolus volēs eum secū portare. Et ille clamauit ad
sanctā mariā:q̄ inuocata aduenit:ꝛ eū p̄ manū tenuit
sinistrā:sed diabolus fortiter extraxit brachiū dextrū
dicēs:Ex q̄ nō possuz totū hr̄e ad min⁹:illud hr̄e volo
cū q̄ tot falsa scripsit in vita sua. Juste enī i morte sua
45 Exm̄ lingua ꝛ manu p̄uant:quas ante totiēs vēdūt. Vidi
etiā vnū famosum aduocatū:cui⁹ os vt dixerunt diu
ante mortē interi⁹ putrefactū fetebat:manifeste ōndēs
q̄ in quo peccauerat:puniebat. Deutro.xxv. ſm men
Exm̄ surā delicti:erit ꝛ plagarū modus. Ad idē fert de q̄dā
tali egrotāti ad mortē. Hic cū cito loquelā amitteret:
amici q̄ tam cito loquelā amisisset:cū adhuc nō mul
tū debilis esset:scrutātes os ei⁹: nullā linguā inuene
rūt. Juste enī lingua canū q̄ sup̄ oēs latrat q̄ nihil po
46 nūt in os ei⁹:canibus dat inferni. Psal.lxvij. Lingua
Exm̄ canū ex inimicis. Ad idē fert de quodā aduocato de q̄
p̄pter facūdie excellētiā:dicebat q̄ linguā haberet au
reā:qd̄ cū fatu⁹ audiret post mortē sepulchrū ei⁹ ape
ruit vt linguā aureā furaret:ꝛ nō aurū:sed bufonē in
ore ei⁹ inuenit. Juste quidē:q2 ore specialiter peccauit
Exm̄ De q̄ Job.xv. Cōdemnabit te os tuū. Ad idē de q̄dā
tali iniusto appellatore quasi sic fert:q̄ cū ammoneret
in infirmitate de receptiōe sacramētoꝝ. Appellauit a
manifesta iniuria: vt sic ōnderet q̄si falsum hoc quod
pri⁹ locut⁹ male fuerat cōtra alios:cōtra seip̄m postea
loqueret ꝛ sua sentētia iudicaret de tāta receptiōe in
dign⁹. Dicit enī lex:q̄ ſm ea q̄ de alijs loquūt sua sen
tētia iudicabunt.vj.q.j.ex merito. Quesiuit prius ab
eis si iudicarēt esse faciēdū q̄ cōfiteret:ꝛ sacramēta re
ciperet:et ipsi dixerūt q̄ sic:quib9 ille:ꝛ ego appello a
falso iudicio. Si vis ḡ in mortl necessitate os hr̄e vtile
fac pri⁹ qd̄ dicit Prouer.iiij. Remoue a te os prauū.
47 Tertio timendū est ne tales falsi sapiētes i penas inci
dant eternas. Et h̄ cōiecturari pōt ꝛ timeri ex aliquib9
Exm̄ signis ꝛ factis viuis ostēsis ad coꝝ cōmonitionē. Fert
enī quendā vidisse Neronē in penis: aurū ꝛ argentū
liquefactū bibentē q̄ nimis i vita sua dilexerat:et qui
busdā demonib⁹ portātib⁹ aduocatos ad penas:excla
mauit dicēs:sinite h̄ venale gen⁹ hoīm venire ad me:
Ꝟsus. vt ꝛ ipsi etiā mecū bibāt:q2 nimis dilexerūt. Cōgrue
describit vita ꝛ finis taliū his versib9. O vos iuridici
q̄ linguā vēditis illi. Vos vocat infern⁹: vos respuit
ordo supern⁹. Nulli causidico reor fidem: neq3 dico.
Exm̄ Hosti p̄ modico fit amic⁹:et hostis amico. Ad idē est
q̄ relatiōe fidedigni audiui:q̄ q̄dā p̄ defectu hospitij
48 posuit se de nocte i quodā angulo dom⁹. Vbi placita
solebāt fieri i illo regno:ꝛ circa p̄fundā noctē mēsis in
circuitu positis ꝛ coop̄tl:et discūbētib⁹ ibidē multis ꝛ
laute vt videbat comedētib⁹: subito intrauit quidam
terribilis cū baculo quē fatui baiulāt sc3 q̄ vocat claua
Et p̄cussit oēs successiue:dicēs ad singulas p̄cussiōes
Disce q2 sapiētia hui⁹ mūdi stulticia est apud deū: q̄
sic p̄cussi statim iacuerūt q̄si mortui:i fine venit ille cū
baculo suo ad illū q̄ iacuit i angulo illo dicēs. Vade
ad talē iustitiariū:ꝛ narra ei q̄ vidisti. Cui ille:nō cre
det mihi:cui ali⁹:extēde manū tuā:qd̄ cū fecisset:gutta
de digito ei⁹ cadēs:manū ei⁹ p̄forauit. Jsto inq̄t inter
signo credet tibi. Hmōi ḡ exēplo credēdū est q̄ mors
in fine mūdi sapiētes p̄cutiēs ōndet q̄ sapiētia huius
Exm̄ mūdi stulticia est apud deū. Ad idē fidedigno narrāte
49 didici:q̄ quidā diu illud officiū exercēs: nocte quadā

visum est q̄ esset in platea ante aulā vuest monasterij:
in q̄ vidit multitudinē terribiliū hoīm diuisam i duas
partes hinc ꝛ inde stantiū:q̄ se mutuo cōcurrebant cū
capitib⁹ et faciebus acutissimis q̄si nouaculis:q̄si hasti
ludiū faciēdo. Vidēs hoc territ⁹ fugit in aulam retro
ostiū:ꝛ ibi etiā: vt sibi videbat: vidit multitudinē stan
tiū quasi corā q̄busdā iudicib⁹:quoꝝ iudicū vn⁹ fecit
eū vocari:cui q̄ timore percussus nihil rn̄dit. Judex ḡ
p̄cepit apparitorib9 q̄ eū ducerēt vi:ꝛ traxerūt eū corā
iudice:q̄ dixit ei:q̄ p̄pter falsitates suas q̄s ibi ꝛ alibi
fecisset:deū negaret: Qd̄ cū nollet.ait:facies penis coa
ctus:et iussit eū poni in caldario bullēti:ꝛ cū submitte
ret vsq3 ad cingulū clamādo ab vxore excitabat: et ne
visio vana diceret:in signū rei certitudinis i tota vita
sua est fact⁹ impotēs i illa parte inferiori sub cingulo.
Ecce q̄ in culpa habuerūt linguas sicut gladiū acutū
in penis iuste lingue seu facies q̄si gladij ostense sunt.
De q̄b⁹ Prouerb.xxx. Generatio q̄ p̄ dētib9 gladios
habet vt comedat inopes de terra:ꝛ paupes ex hoīb⁹:
sanguisuge dicētes:affer:affer. De quib⁹ Esa.ij. Con
flabūt gladios suos i vomeres:q2 loquunt et discunt
p̄pter lucra terrena. Ad idē fert de duob9 socijs i arte Exm̄
illa:quoꝝ vn⁹ ante aliū mortu⁹:pessime viuū de nocte 50
vexabat factis et v̄bis:dicēdo: venite habem⁹ causam
placitare i alio seclo q̄ nimis attediat⁹ introduxit vna
nocte quosdā socios ad suā defensionē: ꝛ cū illa nocte
solito veniret respiciētes extra: viderunt vnū obscurū
negociū q̄si cumulū feni:ꝛ mutuo loquētes dixerunt
ibi est:sagittem⁹ eū:quorū vn⁹ cū sagitta p̄cussit:ꝛ exi
uit putredo fetida nimis i magna quātitate: de cui⁹ fe
tore soci⁹ ille videlicet aduocat⁹ viu⁹ et multi ibi p̄sen
tes infra mēsem mortui sunt. Sic ergo sapiētia carnis
mors est. Legi enī dei nō est subiecta. Ro.viij. Jstud
audiui ab illo q̄ dixit se ambos p̄dictos vidisse. Addi
dit etiā q̄ fratres fuerūt iurati. Sic ḡ falsi multipliciter
puniunt:q2 multipliciter peccāt. Vn̄ Jsido. de sūmo
bono.li.iij.c.59. Testis falsidic⁹ multl est obnoxius
Deo quē cōtemnit. Judici quē decipit. Jnnocēti quē
ledit. Ve ḡ q̄ condūt leges iniq̄s. Esa.x. S3 ad hec di
cēt q̄ ipsi nō condūt:h3 dn̄i:cōcedendū est q̄ dn̄i cupi
di auctoritate et legisperiti sic cōsilio leges p̄uerse adin
uētio. Sicut v̄bi grā:q̄ habēs i banco causam: si ad
uocat⁹ deficiet i vno vocabulo:qd̄ nō est ad rei notifi
cationē:nec ad maiorē rei noticiā habēdā. s. ab eis vsi
tatū: sic v̄bi grā: si in narrādo nomiet temp⁹ et annū
regis:si nō addat quē de⁹ saluet:breue p̄dit et q̄cquid
circa illud expēdit. Aliud exēplū pōt poni de h̄ q̄ co
gūt hoīes in duodena asserere aliquē esse occidēdū vl'
dimittēdū vbi hoc nesciūt. Jn hoc etiā errāt eis obediē
tes:contra exemplū Ruben: q̄ cautelaz inuenit: ne cū
alijs morti Joseph assentiret. Geñ. xxxvij. Nota de
ista materia.c.viij.3.optime.

Adulantiū primo ponet A xv
distinctio. Secūdo causa q̄re adulāt. Tertio
operis seu officij adulantiū vilitas. Quarto periculū.
Quinto pena. ¶ Rōne primi est sciēdū q̄ nomē adu Ar.j.
latōris solet attribui oibus q̄ supra modū v̄bis vl' volūt 1
alios v̄bis vl' factl. delectare:sic patet Secūda scd̄e.q.
cxv.ar.j. Et siquidē h̄ faciāt sola intētiōe placēdi:vo
cant placidi ſm Phm. Si aūt h̄ faciāt causa alicui⁹ lu
cri p̄seq̄ndi:vocant blādītores. ¶ Hui⁹ aūt vicij cā
et radix p̄ncipalis est cupiditas. Vidēt enī aliq̄ vera Ar.ij.
ces cōtemni:ꝛ adulatores lucra reportare terrena atq3 2
honores:nitunt talib⁹ cōformari. Exēm ad h̄ in fabu Exm̄
lis: sic patet Ser.lxix. 2. de duob⁹ hoib⁹ veniētib⁹ in

q̄dā nemore corā rege symiar̄ ꝛ familia sua: q̄rū pm⁹
a rege req̄sit⁹: q̄d ei videat̄ d̄ eo ꝛ d̄ familia sua? Rn̄dit
tam̄e: tu es bestia pulcherrima ꝛ rex decorus: familia
tua est honestissima ꝛ curial' nimis: q̄ dicto: rex eū a la-
tere suo collocauit ꝛ diuitijs honorauit eū ꝛ muneribꝫ
Postea rex eādē q̄siuit q̄stionē a socio: q̄ cogitauit: et q̄
soci⁹ me⁹ est ita honorat⁹ ꝓ falsitate ꝛ mēdacio: q̄ plus
honorabor dicēdo veritatē: q̄r illa melior est ꝛ ait. Tu
es turpissima ꝛ familia tua vilis nimis: q̄ dicto: statim
v̄berabat̄: ꝛ de societate eijciebat̄ ꝛ d̄ regl' curia. Sic in
ꝓposito: loq̄ntes placētia ꝛ fauētes petōribꝫ ꝛ laudan-
tes nepotes ꝛ q̄s sciūt ipsos diliḡē quātūcūq̄ mali sint
honorant̄ ꝛ reportāt munera ꝛ donaria: vbi ali⁹ q̄ veri⁹
diceret eū crudelē dn̄m ꝛ familiā: ꝛ nepotes ꝛ filios in
disciplinatos: reportaret malas grates: vl' forte v̄bera
ꝛ cōpedes: cui⁹ rō est. Quia om̄e regnū ciuitas ꝛ socie
tas amat ꝯformes statui suo. Sicut ciuitas de guerra
amat bonos bellatores: regnū pac' amat pacificos. Sꝫ
mūd⁹ iste est falsus ꝛ appa rēs ꝛ nō existēs ꝛ eū diligē-
tes tales sunt. Et iō mund⁹ ꝛ sui amatores falsos dili-
gūt adulatores: ꝛ eos ꝓmouēt ꝛ vt diligant̄ ꝛ ditētur
vel lucrent̄ adulant̄. Insidiator eīn alienarum heredi
tatū adulat̄ regibꝫ: dr. xxxvij. nōne. Sꝫ ille qui est veri
tas cui⁹ regnū nō est de h̄ mūdo in regno suo honora-
bit veraces: ꝛ dānabit mēdaces. Et tunc apparebit q̄d
3 melius est ꝓ veritate pati suppliciū: q̄ ꝓ adulatiōe ac-
Exem cipe bñficiū. xj. q. iij. Nemo perito. Sile h̄ fert̄ de q̄-
dā impatore sic p̄z sermōe. lxx. ij. ꝓmittēte equū vni
de duobꝫ: q̄ meli⁹ rn̄deret ad q̄stionē. Utrū res subdi-
Exem to r̄ essent sue ad libitū: an nō. Quo r̄ vn⁹ dixit q̄ nō:
ꝛ ꝑdidit equū. Ali⁹ dixit q̄ sic ꝛ habuit equū. Tūc di
xit pm⁹. Quia dixi equū: ꝑdidi equum. Sic ḡ inimici
dn̄i mētiti sunt ei: ꝛ erit tp̄s eorū in secla. In ps̄. lxxx.
No. f. j. 36. P̄z ḡ ex p̄dictis q̄ adulatores a mal' dili
gūt̄. Sꝫ q̄ a bonis diligāt̄: videt̄ ꝯ rōem. Videm⁹ eīn
q̄ i vna domo faciēda plures oparij diuersa r̄ artiū cō
currūt: sic carpētarij: cemētarij ꝛ hmōi: cū ḡ supuenit
q̄s ad op⁹ vidēdū ꝛ icipit illō cōmēdare q̄libet auscul
tat si cōmēdet op⁹ suū: q̄ si alienū cōmēdat ꝛ non suū:
4 grauat̄. Sic in edificio hūane vite: q̄dā sunt opa nr̄a:
sicut bona spūalia: sicut ieiunia: veritas: elemosyna: ꝛ
hmōi. Quedā sunt opa aliena: sicut fortitudo: pulchri
tudo ꝛ hmōi: q̄ sunt opa nature. Quedā sunt opa for-
tune: sic diuitie ꝛ hmōi: q̄ ḡ in nob̄ aliena laudat opa
sic cōiter adulator facit nob̄ vituperiū facit: ꝛ rōnabi-
liter nos deberet offendē. Vn̄ Sene. Quid stult⁹: q̄
in hoie aliena laudare: sola virt⁹ sua est: nō faciūt me-
liorē equū frena aurea. Idē generosus est: laudet parē
tes: diues est: laudet fortunā: fortis ꝛ pulcher est: expe
cta paulisper ꝛ non erit.
Ar. iij. ¶ Tertiū p̄ncipale videlicet ministerij adulato r̄ vilis
tas: ex mult' p̄z filijs. ¶ P̄rio q̄r sunt sacerdotes infer
nales: q̄ incipiūt a Placebo vel pas mortuo r̄ in pctis
q̄s in pctis sepeliūt. Ps̄. v. Sepulchrū patens est gut-
tur eo r̄. Semp eīn cātāt placebo: ꝛ nunq̄ dirige. De
q̄bꝫ Matth. viij. Dimitte mortuos sepelire mortuos
5 suos. Sup q̄ btūs Gregori⁹. iiij. moral'. Mortu⁹ mor
tuū sepelit: cū petō peccatorē fauoris ꝛ adulatiōis ag-
ger p̄mit. Et cōgrue dicunt̄ sacerdotes infernales: q̄r
sacerdotes infernales ꝛ mali sacrificium offerūt ꝛ lau
dāt ꝛ cātāt: ꝓpt̄ lucrū tpale p̄ncipalit̄. Sic p̄z. O. vj.
11. Sic isti oēs laudes ꝓferunt vt p̄dictū est ꝓpt̄ lucra
vl' fauores tpales. De q̄bꝫ Ecclastici. xxix. Donec ac-
cipiāt: osculant̄ manū dātis: q̄r post⁹ manū dātē q̄ bo-
nā vitā laudāt. Vn̄ Sidoni⁹ in epl'ario suo. li. iij. Se-
ctatores inquit epula r̄ laudabilē ꝓferunt nō de bene
viuēte: sed de bene pascente sentētiam.
¶ Secūdo sunt ductores ceci ducētes seq̄ces ꝛ diligen 6
tes eos: ꝑ lucra ꝛ blandimēta terrena ad dāna eterna.
Sic dixit q̄dā: q̄ cū rep̄hēderet̄ q̄ dn̄o suo cui⁹ ꝯsilia- Exem
ri⁹ erat nō dixit veritates. Rex inq̄t dānificabit̄ veri-
tate: ꝛ iō aliā viā q̄rim⁹. Mētita ē iniq̄tas sibi: q̄r falsi
tate dānat̄ eternalit̄ ꝛ ip̄e cū eo. Et si ad tp̄s lucrent̄ pe
cuniā ꝛ ꝑdāt aiam. Sic ille q̄ cadēs ꝛ tibiā frāgēs inue
nit acū dicēs: sp lucramur: tn̄ i fine iueniet q̄ meli⁹ di
ceret̄ ꝑdimo q̄ lucrū ꝛ tūc appebit q̄ inimic⁹ vtilit̄ ver
berās p̄ponit̄ amico inutilit̄ blādiēti. xxiij. q. iiij. Ni-
miū. ¶ Tertio sunt falsi testes: d̄ q̄bꝫ ꝯq̄rit̄ eccl'ia. In 7
ps̄. xxvj. dicēs. Insurrexerūt i me testes iniq̄. i. adulato
res: s̄m Augustinū. Falsū ꝛ testioniū p̄lat' ꝛ magnis ꝑ
hibēdo: ꝯ q̄d eccl'ia alibi a deo remedium petit dicens.
Oleū aūt petō r̄ is non ipinguet caput meū. i. adulatio
nō blādiat caput in regimie corꝑali vl' spūali: q̄r tales
sunt falsi medici vnguētes loca sana ꝛ infirma nō tan
gētes: iō ifirmū decipiūt ꝛ occidūt. Vn̄ ꝓpha ait Esa.
iij. Populc me⁹ qui btm̄ te dicūt ipi te decipiūt ꝛ viā
gressuū tuo r̄ dissipāt. Vn̄ ḡ tales pectināt vl' fricāt p̄-
latū vl' dn̄m: possum⁹ dicē illō Tre. j. Facti sūt hostes
ei⁹ in capite. Sꝫ heu mō tales libēti⁹ audiunt̄: q̄ q̄ tā-
gunt ptes ifirmas veritatem dicēdo. Quia scriptū est
Prouer. xx. Suauis ē hoi panis mēdacij. Sed sequit̄:
replebit̄ os ei⁹. i. adulator' calculo: pupulscō anglice.
ardēti i inferno: q̄ d̄ ore nō poterit exire: q̄r plenū ē. nec
gutt̄ introire ꝛ descēdē: q̄r magn⁹ ē: ꝛ ꝑ h̄ p̄z rn̄sio ad
q̄stionē Ps̄. cxix. Quid dēt̄ tibi aut q̄d apponat̄
tibi ad linguā do. Calcul⁹ vt p̄dictū ē. Et iuste q̄dē:
q̄r faciūt ꝯ p̄ceptū d̄ falso testionio nō ꝓhibēdo. Exo.
xx. ¶ Quarto sūt coq̄narij ifernales: q̄r sicut coci ignē 8
olle supponētes ꝯtētum ex ollā ascēdē faciūt ꝛ amitti ꝛ
marie vbi nō sal appositū est. Ita adulator ministran-
do ignē adulatiōis: q̄d latebat i corde ascēdē fac: speci-
alit̄ vbi nō ē sal sapie: ꝯuenienter ḡ sacrificia in veteri le
ge debuerūt sale ꝯdiri. ¶ Quinto sūt detractores q̄r vt 9
vni placeāt alteri detrahūt: q̄r dū q̄runt vni placē: ini
mic' ei⁹ detrahūt: vt pl⁹ placeāt ꝛ q̄ pl⁹ ē: eidē cui adu
lant̄ p̄nti: detrahūt absenti. Cui⁹ rei expimētū visū ꝛ ē.
de q̄dā q̄ absente dn̄o suo vix vnq̄ de eo loq̄ret̄ bonū
v̄bū h̄ ꝯriū. In p̄ntia v̄o ecōuerso. Sic Iahel Iudi.
v. Lac dedit secū loq̄nti: h̄ dormiētē occidit. Bern. de
ꝯsideratōe. li. j. c. j. Ni sunt q̄ i facie bñdicūt: mala aūt
in cordibꝫ eo r̄. No optie. f. j. 16. ¶ Sexto sunt mitra 10
seu capuciū scabiosi: scabiē cooperiens. Et sic scabie-
sus bñ diligit capuciū suū: nec libēter sine eo vadit: sic
defectuosi diligūt adulatores. Mūd⁹ eīn q̄d suū ē dili
git. Iere. v Popul⁹ me⁹ dilexit talia. ¶ Septio sūt cau
da aial' feda abscōdētl. Esa. ix. Propheta docēs mēda
ciū: ip̄e ē cauda. Sꝫ dū nitunt̄ petōris abscondē fedita
tē: pl⁹ ip̄m fedāt: q̄r petis p̄ corꝑibꝫ eo r̄ occasione vanā
gliam addit. Et sic dicūt ꝛ faciūt: vt q̄ i sordibꝫ ē sorde
scat adhuc. Apo. vltio. Ad h̄ nota. D. xij. 7. ¶ Octa-
uo sunt palliū cooperiēs mortuū: q̄r nitunt̄ petōres vl'
dn̄m suū spūalit̄ mortuū in petis operire. Prouer. x.
Os ipio r̄ operit iniq̄tatē. ¶ Nono sunt horologiū in 11
fernale: dicentibꝫ ꝛ socijs dicētes comedam⁹: q̄r hora ē:
etiā diebꝫ ieiunio r̄ ꝛ mane ꝛ iordinate ꝛ bibam⁹ ꝛ pul
chras dn̄as visitem⁹: ꝛ pulchras tunicas habeamus.
Si forte nō habeāt vn̄ ꝛ c̄. dicēt. Habes rusticos diui
tes tales ꝛ tales: potes recipe ab eis viginti marcas ꝛ
nō grauab eos: habent eīn boues ꝛ oues multas. Ad-
dūt etiā dicētes. N. nepotul⁹ nr̄ est ita gratiosus ꝛ lite
rat⁹: licet sit pessim⁹ lecator ꝛ illiterat⁹ des sibi tale be-
neficiū vel scribe ꝓ eo tali: vel tali ꝑ eccl'ia vacāte: oīa

hec dixerũt impij nõ recte cogitãtes. Sapien. ij. Deci-
mo sunt incãtatores seu ioculatores diaboli: q̃ faciunt
aliud apparere q̃ sit: & eisdẽ aucupes oris sibilanõe
12 aues decipiẽtes. Prouer. xj. Simulator ore decipit ami
cũ. Vndecio sũt nutrices diaboli d' q̃bus Prouer. xvj.
Vir iniqu⁹ lactat amicũ suũ: & ducet eũ p viã non bo
nã. Sz fili mi si te lactauerint pctõres ne acq̃escas eis.
Prouer. j. Sz sũt aliq̃ q̃ nõ adulant̃ v̇bo expsse: ſz aliq̃
mõ pctõribus fauẽt dũ nõ ɔ̃dicunt: ſz alijs iurãtibus vel
turpia vl' puersa loq̃ntibus: ostẽdunt vultũ hilarẽ. Isti
expsse pctõres nõ lactãt vl' cibãt: ſz salsaz administrãt.
timeãt tales maledictionẽ Jere. xlviij. Maledict⁹ in-
q̃t q̃ facit op⁹ dñi fraudulẽter: & q̃ phibet gladiũ suũ
Locuste a sanguine. ¶ Duodecimo sunt locuste q̃ solũmõ can-
Sirenes tãt in estate psperitatl': & sirenes q̃ cãtu hoies submer-
gũt: & sunt signũ future tẽpestatl': ptz ꝑ q̃ nõ ois q̃ par
cit: est amic⁹: nec ois q̃ v̇berat inimic⁹. v. q. v. Nõ ois
13 & c. sequẽti. ¶ Tredecimo tales sunt ɔsolatores & me-
dici diaboli nõ pmittẽtes pctõrẽ ɔtristari. Cũ tñ dicat
lex: q̃ meli⁹ ẽ pmũ cũ seueritate diligẽ: q̃z cũ lenitate
decipe. v. q. v. Nõ ois. ¶ Quartodecimo tales sũt ca-
nes ioculatorz q̃ saltãt & tripudiãt & faciunt qd̃ iocula
Fabula d' tor vult: d' q̃bus Apo. xxij. Foris canes. ¶ Quindecimo
Vulpe & assimulant̃ vulpi: de q̃ fabulose fert̃: q̃ pepigit cũ nau-
nauta ta q̃ doceret eũ tres sapientias: ita q̃ trãsmitteret eam
trãs aquã. Pria fuit null⁹ citi⁹ decipit q̃z q̃ pulchre lo
quit̃. Secũda q̃nto pulchri⁹ loquit̃: tãto citi⁹ decipit.
Tertiã dixit ꝑpe aliã ripã ad terrã saltãdo. Officiũ di-
co pdit q̃ seruit iniq̃. Sic adulatores tãto citi⁹ decipiũt
q̃nto pulchri⁹ loquunt̃: & i fine etiã videbit q̃ pdit ser
uiciũ q̃ tales diligit & fouet: q: amic⁹ stultorz efficietur
14 eis silis. Prouer. xiij. ¶ Sedecio sunt demões laruati
in effigie hũana: demões eñi sciẽtes se odibiles i ꝑpria
effigie & forma: loquunt̃ in effigie adulatorz dicẽtes for
nicatio nõ est pctm̃ mortale & de⁹ nõ vult pdere q̃s re-
demit & hmõi multa meditant̃ inania. in Ps̃. ij. Et cõ
fortãt dãnãdos. Sic phitonissa illa. j. Re. xxviij. Cõ-
fortauit Saul in crastino occidẽdũ. Apponens ei cibo-
ria vt comederet & biberet. Sic mũd⁹ sic adulator nõ
dat ɔsilium. Esa. tricesimooctauo vt disponãt domui
sue q̃si morituri. Sz ɔsiliũ Phitonisse: vt ducãt in bo
nis dies suos: q̃si nõ essent morituri. Et sic sunt pasto-
res ouiũ diaboli eas diligenter custodiẽtes: ne domũ
ei⁹ mortis vel pene timore euadẽt. Et ꝑpẽ tales custo-
dias frequẽter recipiũt amplas mercedes & a multl' di
ligunt̃. Vñ puerbiũ est. Si q̃s ditari cupiat vl' carus
15 hri: discat adulari q: tales sunt mõ cari. ¶ Decimose-
ptimo: tales sunt iudas pditor osculo pditionẽ facien
tes: dũ dulcibus v̇bis q̃si osculo ducũt ad pditionẽ. In
h' sunt q̃si Joab homicide: tenẽtes mẽtũ amase. i. pec-
catorl' cui blãdiunt̃: q̃si volẽtes eũ osculari: ſz dũ dul-
cibus v̇bis eũ excecãt: pugionẽ pcti vane glĩe vel auda-
cie in malo: in aiam trãsfigũt. Et sic dupl'r sunt homi-
cide. Prio respectu illorz q̃bus blandiunt̃: q̃s fraudulẽ-
ter decipiũt ad modũ bellãtiũ: q̃ dolose foueas faciũt:
ita q̃ nihil apparet in supficie nisi planicies: tñ nulla so
liditas est ibi cadũt & capiunt̃ incedẽtes p viã illã. Sic
ɔsidẽtes i v̇bis adulatorz: q̃si impceptibilit̃ decipiunt̃
q: vie taliũ sunt plene laqueis Osee. ix. Laque⁹ ruine
16 fact⁹ est sup omnes vias ei⁹. Secundo sunt homicide
suipi⁹ spũaliter loquẽdo: q: fm sctm̃ Thomã secũda
secũde. q. cxv. ar. ij. Adulatio pctm̃ mortale est: q̃ñ con
trariat̃ charitati. Hoc aũt fit. Vno mõ rõne materie
sicut cũ laudat aliq̃s pctm̃ alicui⁹ h' eñi ɔtrariat̃ dile-
ctioni dei ɔ̃ cui⁹ iusticiã hoc loquit̃ & dilectiõi pximi:
quẽ in pctõ fouet: vnde est pctm̃ mortale. Scḋm illud
Esa. v. Ve q̃ dicunt bonũ malũ. Alio mõ rõne inten
tiõis: puta cũ aliq̃s adulat̃ ad h' alicui vt fraudulẽter
ei noceat vel corpalit̃ vl' spũalit̃: h' etiã mortale est. De
h' dicit̃ Prouer. xxvij. Meliora sunt vulnera diligẽtl':
q̃z fraudulẽta oscula odiẽtis. Tertio mõ p occasionẽ:
& tũc ɔsiderãdũ est vtrz occasio sit data vel accepta vel
q̃lis ruina sequat̃ ex h' scz venialis vel mortal': & fm h'
iudicãdũ est sicut & de scãdalo. Glo. v̇bo cuiusdã decre-
ti di. xxv. Alias dicit: q̃ tribus modis adulat̃ q̃s vel at-
tribuẽdo alicui bonũ qd̃ nõ habet vel nimiũ extollen-
do bonũ qd̃ habet: & vtrũq̃z istorz est veniale vl' appro-
bãdo malũ qd̃ habet & illd̃ est mortale. ¶ Decimoocta 17
uo: tales sunt falsi ꝑphe Balaã: q̃ volũt regi placere &
deo: q: sicut boni ꝑphe legunt̃ oleo inunxisse bonos re
ges sicut isti oleo pctõris & adulatoris inungũt venos
lingua adulatoris. De q̃bus in ps̃. ix. Laudatur pctõr
in desiderijs aĩe sue: sup q̃ Aug⁹. Adulãtiũ lingue al-
ligãt hoies in pctõ suo. Sz timere poterũt illd̃ Esa. v.
fm vnã lrãm. Ve q̃ dicitis malo q: bon⁹ es. ¶ Deci-
monono: tales sunt venatores diaboli. Venator vo-
lens cape lupũ: coopit foueã. Ita isti cooperiũt foueã
pcti & inferni adulationibus suis. Et sic capiunt̃ lupi ra-
paces & mundi potẽtes: ſz nõ hũiles q̃ dicũt illd̃ ps̃. xc.
Liberauit me de laq̃o venãtiũ & a v̇bo aspo. ¶ Vice- 18
simo: tales sunt instabiles velut aer: q̃ est cum grauibus
grauis: & cũ leuibus leuis: fm phm. Et velut gall⁹ sup
cãpanili q̃ v̇tit rostrũ ad oẽm vẽtũ. Ita isti vertũt ver
ba sua placentia ad oẽm volũtatẽ dñorz dicẽtes. Dñe
q̃d tibi placet p lege habet̃: q̃s rephẽdit Helias pro-
pheta. iij. Reg. xviij. dicens. Vsq̃quo claudicatis in
duas partes.
¶ Quartũ principale: videlicet q̃ viciũ adulatiõis est Ar. iiij.
periculosum. Prio gñalit̃ i oibus hoibus ptz: q: q̃ ligant̃
cadẽtibus d' alto & ipm̃ impellũt: piculose cõmittũt: q:
cũ cadẽtibus cadẽ necesse ẽ. Sic i ꝑposito adulatores va
nis hoibus d' celo cadentibus & suphis societate ligant̃: & 19
ipos adulationibus suis retro ipellũt: ꝑ cũ ipis cadẽ ne-
cesse est Esa. ix. Et erũt qui beatifi[illegible] populum istum Exẽm
seducẽtes: & qui beatificãtur precipitati. Exemplũ ad
h' in casu corporali ponit Seneca lib. vj. De bñficijs.
De Xerse ducẽte exercitũ ɔ̃ inimicos suos. Et idẽ nar
rat Valeri⁹ li. j. q̃si p istũ modũ. Xerses rex vadẽs ad
bellãdũ ɔ̃ grecos in via q̃siuit a ɔsiliarijs suis q̃d ma-
gis timẽdũ reputarẽt in ɔflictu futuro. Prim⁹ ꝑ adu-
lator rñdit: q̃ ipe pl⁹ timuit q̃ nõ inuenirẽt resistẽtiã:
audiẽt inq̃t greci p̃lia tua & victorias & fugiẽt. Alius
v̇o rñdit q̃ ipe pl⁹ timuit: q̃ nõ inuenirẽt domos vel
villas vbi possent hospitari: q: inquit greci audiẽt no
bilia facta vestra priora: & cõburent villas suas & fugi
ent. De hoc inquit imperator non est curãdum: quia ha
bem⁹ tentoria. Terti⁹ respõdit: q̃ ipe plus timuit: q̃
mare non capet nauigiũ eorz: de hoc inq̃t Xerses non
est vis: quia alique poterũt p̃cedere aliquae seq̃. Quar
tus rñdit: q̃ ipe plus timuit q̃ aer nõ caperet sagittas
illorz: quia in tanta multitudine habebãt sagittas & sa
gittarios. Vltimo rex q̃siuit idẽ a quodã philosopho
Damascen⁹ noie quẽ secum duxit: qui rñdit nõ petatis
a me: quia sermo me⁹ non audit̃ in curia ista nec p̃ua-
let: frequẽter dixi veritates & nõ reportaui nisi malas
grates: imo inq̃t rex oino dicas: qui ait. Plus qd̃ ego
timeo est de istis adulatoribus: ne credẽdo verbis & cõsi
lio eorz decipiaris: qd̃ vt audierunt instabãt erga regẽ
indignari q̃ rex eos vindicaret: qd̃ pmisit facturz post
victoriã. Greci autẽ audientes suphum aduẽtum p̃di
cti regis medorz: humiliter rogabãt deum q̃ eos iuua
ret in iusticia sua & fideli patrie defensione ɔ̃ medorz

superbiã. Sic ergo armati vbis optimis nõ fugerũt õ vilit:
neqz eas cõbusserũt. Sed exierũt medis obuiã: cõmit
tentes bellũ nauale. In quo medi fugati sunt: multis
illorũ interfectis. Patet ergo qz adulatores faciũt dominos
ignorare statũ z vires suas. Et sic cadũt filij dñi cũ adu
20 latoribus z corporaliter z spũaliter: quẽ casum describit Se
neca li. vj. De bñficijs. c. xxj. dicẽs. Mõstrabo tibi cu
ius rei inopia laborẽt fastigia: q̃d oĩa possibilibus desit:
scz ille q̃ verũ dicat z sequitur: adulãdi certamẽ est: z vnũ
amicorũ oim officiũ vnaqz zẽtio q̃s blãdissime fallat.
Ignorauerũt potẽtes vires suas: dũ se tã magnos q̃
audiũt credũt: hec ille. Et nõ solũ vires scdm hãc Sene
ce sentẽtiã: sed z debita z statũ domus z familie propter ta
les adulatores ignorãt. Quia ipi rarissime aut nunq̃
dicẽt bolbus veritatẽ: qz aut sũt promoti: aut sũt paupes
z sperãt promoueri. Primi intendũt vel plus promoueri
vel circa dños lucrari in diuersis officijs: vel ad min9
parcere sumptibus proprijs: z tales nõ audẽt dicere veri-
tatẽ: ne de curia vel officio expellantur: z spe amplioris lu
cri ibidẽ priuentur. Vel ne rex vel ali9 dñs irat9 q̃rat oc
casionẽ eos priuãdi de promotiõe iã habita. Nota. M.
viij. 16. Secundi vo scz paupes q̃ promotionẽ sperant.
vel expectãt: veritatẽ dicere nõ audẽt: ne cũ tota paup-
tate ejiciantur. Propter istas ergo causas diminute sunt ve
21 ritates ab adulatoribus. Nota. C. xj. 34. Secũdo patet
qz specialiter periculosum est in viris religiosis z eccla-
sticis z in viris in potestate zstitutis. Circa qd primo
ostendetur q̃tũ sit cõtra rõnem qz tales sint adulatores.
Secũdo quãtũ sit periculosuz qz tales adulatoribus du
cantur vel regantur. Primũ patz per exemplũ in naturalibus aia-
liũ. Licet enĩ videm9 paruos caniculos aliquãdo seq̃
dños z dñas z eis multipliciter adulari: tñ magnos qui
ordinantur ad arcẽdũ lupos a gregibus raro hec videm9
facere quia nisi lupũ fugauerint z nõ fugiãt: z nisi do
mũ a latronibus custodierint: annona negatur: ita si viri
magni stat9 sint canes muti nõ valẽtes lupos psequi.
22 sed eis adulãtes: nõ manducabũt panem in regno ce-
lorũ: nec hic quidẽ digne stipendiũ recipiũt. Sed sunt
de illis quibus dicitur Osee. iiij. Peccata ppli mei comedẽt
Sup q̃ btũs Gregori9. Peccata q̃dẽ comedere est vi-
cia delinquẽtiũ fouere: ne tpalia stipẽdia amittantur. Et
nos q̃dẽ oblatiõe fideliũ viuim9: si q̃d in ipõrũ vita re
prehẽsibile videm9 z tacem9: eorũdẽ peccata proculdu-
bio mãducam9. Hec ille. Adulãtes z emolimẽta vel
honores recipiãt ampliores: pctã dicuntur comedere: qz
sicut q̃ cibũ comedit cõminuẽdo illũ in corpus trahit.
sic adulatores aliorũ pctã per adulationẽ diminuẽdo: in
aiam suã maculã pcti traijciũt. Dũ ergo vẽtrẽ implere cu
piũt cibo: aiam implẽt pctõ. De quibus Isidorus in q̃dã
eplã. Ficti inq̃t adulatores cũ cenas diuitũ captãt: ni-
hil pri9 meditantur: nisi qz putãt gratissimũ fore audito-
ribus: nã nec aliter impetrabunt qd petunt: nisi quasdã
23 insidias auditoribus fecerint. Cum ergo indigentia vt
frequenter sit causa adulatiõis: h vitiũ lõge debet esse
ab his qui nõ indigent: z ab his q̃rũ prudẽtia in deo
ponitur. Quia dicit lex: qz ordinãd9 in eccl'ia militãte nõ
solũ debet esse sine crimine proprio: sz etiaz sine alieno: qz
videlicet nõ sit zsentiẽs vel palpãs nec fauẽs pctõribus
nec laudet delinquẽtes sz corrigat: alias re9 erit Dist.
xlvj. Cleric9. Deberẽt ergo oẽs tales esse sicut cecus q̃ vo
luit ludere ad stalles: q̃ lud9 cõmunior est in trãsmari-
Exm nis partibus i q̃ projicit bacul9 ad q̃sdã canillas q̃ ibi po-
nuntur. Cec9 quidã iuxta ludẽtes stãs ait date mihi ba-
culũ: qz ego etiã projiciã: qd dũ faceret nõ vidẽs quẽcũ
qz nec zsiderans: fregit capita z tibias circũstãtiũ sine
differẽtia diuitis vel paupis. Ita viri euãgelici: z qui
habẽt alios regere vel corrigere. Debẽt fortiter projice- 24
re baculũ vbi veritatis: nõ zsiderãdo psonã potentis
vel paupis. Et sicut cec9 projiciẽs baculũ inter multitu
dinẽ aliquẽ tãgit. Ita isti. Sed heu aliq̃ sunt filies cui-
dã bestie de qua dicitur: qz vidẽdo leonẽ genuflectit corã
eo. Ita aliq̃ diuitibus quãtũcũqz malis in pñtia adulã-
tur. Et in hoc etiã assimilantur camaleoni de quo dicitur 25
qz vidẽdo colorẽ aliquẽ filis coloris efficitur. Ita aliqui
sp se assimilant alijs. Cũ adulantibus adulantur in pñtia:
cũ detrahentibus detrahũt in absentia: cũ iurãtibus iurãt:
cũ potatoribus inebriantur: cũ loquacibus turpia loquuntur
vel talia saltẽ facere z loq̃ pmittunt: vbi possent z debe
rent resistere. In quo multũ delinquunt dñi tpales et
ecclastici q̃ vident corã eis in domo z in mẽsa sua Jo-
culatores aleatores mentitores adulatores iuratores:
blasphemare iurare z iactari z turpia loqui z alios er-
rores cõmittere: nec eos corrigũt sed qd peius: ridẽt z
libẽter eos audiũt: z sic eos ad ignẽ nutriũt infernalẽ.
Iere. l. Pastores seduxerũt eos. Quis nõ diceret tales
diaboli nutrices eũ teste btõ Gregorio. Error cui non
resistitur: approbatur: patz ergo qz adulationis vitiũ in maioribus
est periculosum z multũ zrõem. Nota. M. iiij. 6. Se 26
cundo patz qz periculũ est qz maiores adulatoribus du-
cantur vel regantur: qz dñi z plati regulati adulatoribus et
zsiliarijs z malis cõfessoribus z pueris: dominiũ suũ z
seipos z ecclesiam destruunt: qz ceci cecis ducuntur. Figu
ra Iudicũ. xvj. De samsone ducto a puero domũ con
cussit z seipm z multos secũ occidit. Ita tales non sol
uẽdo creditoribus q̃ debẽt: ecclie z paupibus taliũ cõsilio
subtrahẽdo z exactiões faciẽdo: z male extra dando: z
seipos z multos secũ occidunt qz ductores illorũ sunt.
sicut canis ducens cecũ in lutũ: propter cibũ ei in lutũ pie
ctũ. Ita isti tales ducũt in lutũ delicti z in puteũ infer-
ni: propter parua lucra terrena. Ideo antiq̃ sapiẽtes nõ p-
miserũt adulatores loq̃ cũ principibus: imo eos occide-
rũt vt narrat Valeri9 li. vj. c. iij. Qz Athenienses thi-
mogorã salutãtẽ Dariũ regẽ adulatorie occiderũt. Sic
Dauid. ij. Re. j. Fecit occidi illũ adulatorẽ Amalechi
tẽ q̃ dixit se Saul occidisse. Sic. ij. Re. iiij. Occidi ius-
sit illos q̃ vt ei placerẽt: occiderẽt Isboseth filiũ Saul
ad dandũ alijs exẽplũ: ne adulatoribus vel mala facien
tibus vt eis placeãt: fauerẽt. Sz heu hui9 zriũ mõ fit: qz
vberãtes occidẽtes aliena acq̃rẽtes q̃relas iniustas de
fendẽtes vt per hmõi nephoria dominis placeãt nõ oc-
ciduntur: sz honorantur hic ad tps. Et hec est causa quare
tot sunt modo. Sz a deo nõ honorabuntur: qz ille honor
nulli defertur indigno: sicut patebit infra. c. de honore.
Meli9 ergo esset cũ Diogene a Dionysio vilipẽdi z a deo 27
Exm bonorari: q̃z cũ Aristione a Dionysio honorari z a deo
vilipẽdi. Fertur enĩ: qz cũ Dyogenes phs multa aduersa
a Dionysio tyrãno propter veritates sustinuisset ad tantã
deuenit inopiã qz q̃dã Aristio noie amic9 Dionysij in
uenit eũ in manibus proprijs olera lauantẽ: qui ait: si Dio
nisij voluntati pareres: nec olera lauares nec comede-
res. Dyogenes risit: immo si tu olera lauare z come-
dere velles: nequaq̃ Dionysio adulares. Innuit: qz
pro cibo illi adulabatur: sicut faciunt mlti adhuc. De quibus
dicitur in tractatu: de duodecim abusionibus qz videlicet
sexta abusio est monach9 causidicus: qz qui amat pl9
esse de discũbentibus in curia cuz Herode: q̃z in carcere
claustri cũ Iohãne. Licet enĩ ibi scz in curia non videat
caput Iohãnis: Videt tamẽ vaccã vidue z porcũ pau-
peris. Paup incarceratur z pro mensa principis spoliatur
z tamẽ de substantia paupis monach9 comedẽs pnci
pi blanditur: diues insidiatur vt rapiat pauperẽ. Et talis
blãditor sedet cũ diuitibus in occultis: vt interficiat inno

cētē dñ interficiēti ꝯsentit. Sed reuera meli⁹ est ire ad
domū luct⁹ ꝙ ad domū tal' cōuiuij. Eccl's. vij. Patet ergo
ex p̄dictis ꝙ dñi deberēt tales adulatores bilingues &
narratores exēplo antiquoꝝ repellere & rep̄hēdere di
cēdo: falsum est qd dicit': vade ribalde. bene scio ꝙ ta
lis nō diceret vel faceret talia: ꝙ si faceret: nō ita abun
darēt sicut faciunt. Audiant ergo dñi loquētes cū lingua
integra & tales eligāt. Dicit enī ꝙ auis habēs linguā
bifurcatā: nunꝗ bene loquit' vel cātat: ideo non eligit'
ad nutriendū. Ita de talib' bilinguis: quoꝝ nemo qd
bonū est loquit' Iere. viij. Ore suo pacē cū amico loq
tur: & occulte ponit ei insidias Ibidem. ix.
Ar. v. ¶ Sequit' q̄ntū p̄ncipale scz adulatorū pena q̄ est du
plex: scz tp̄alis & eterna. Prima adhuc est duplex: q2 le
dit famā: & diminuit res. ¶ Primo dico ꝓpriā ledit famā
apud bo ꝯs & graues: q min⁹ bene de eis reputāt. Et
Exem sic q̄dāmodo puniunt' infamia. Exēplū de hoc in vita
29 sancti Ambrosij vbi legit' ꝙ Theodosiū imꝑatorē de
linquentē fecit stare extra ecclīam inter penitētes vsq
ad satisfactionē. Deinde cum in ecclīa vellet inter cleri
cos stare: fecit eū stare inferi⁹ inter laicos: dicens: pur
purā sibi ꝑ̄m imꝑatorē nō sacerdotē ostēdere. Hic cū
postea venisset vsq ad Cōstātinopolim: & quidā ep̄s
vellet eum facere stare in choro: noluit dicēs: ꝙ solum
Ambrosiū inuenit veritat' magistrū. Sic ergo p3 ꝙ am
brosi⁹ q min⁹ quesiuit ei placere & specialit' in illicitis:
plus ei placuit deo operāte: & de illis q ei plus nitebant'
adulari min⁹ reputabat. Idē p3 de Thobia int' assy
rios alij qui crediderūt Salmanasar & assyrijs placere
cibos eoꝝ comedendo & deos illoꝝ adorādo & in alijs
illicitis se eis ꝯformādo: min⁹ eis placuerūt: immo ab
eis trucidabāt' q2 dñs dissipauit ossa eorū q hoib' pla
cent. In ps̄. lij. Et Thobie q hmōi fugiebat: dedit de⁹
grām in ꝯspectu Salmanasar reg' Tho. j. Quia dile
ctus deo & hoib'. Ecclīastici. xlv. ¶ Secūdo est puniē
dus i reb': scz restituēdo qd mala suggestiōe acq̄siuit.
Non enī videt' esse bone fidei possessor: q malis acqui
30 rit medijs. Impetrans enī falsas l'ras s'm iura tenetur
ad expēsas q̄s altera ps fecit occasione illi⁹ false sugge
stionis. Extra de rescriptis. Quia nonnulli in fine. Et
de rescriptis in sexto dispēdia litiū. Ita a simili adula
tor tenet' ad restitutionē: reuocādo & corrigēdo q falsis
suggessit vbis & acq̄siuit: & nihilomin⁹ seueritati iudi
cis & pene ꝓ falso suggesto subiacebit. xxv. q. ij. c. dicēti
sacras: & c. sequētib'. Sic ergo duplici ꝯtritiōe ꝯtere eos.
31 Iere. xvij. ¶ Secundo adulatorib' debet' pena eterna.
Et hec est duplex: q2 quedā specialis q̄ videlicet specia
liter respicit maiores adulatores. Tales enim deberēt
esse stelle ad alioꝝ illuminationē. Sz nō sūt stelle manē
tes in ordine suo. Sed stelle q̄ de nocte cadere vident'.
Sic isti in nocte mortis cadēt in infernū. ¶ Apoc. xx.
Misit eū in abyssum: & clausit & signauit sup illum: vt
32 non seducat ampli⁹ gētes. Secunda est gn̄alis: que re
Fabula spicit oēs gn̄aliter. Et hoc p3 tali exemplo: narrat' s'm
fabulas ꝙ bellū fuit quondā inter volucres & q̄drupe
des: & noctua seu vespertilio ꝓditorie se habuit in isto
bello: recipiēs munera ab vtraq pte: & volens vtriq
parti placere: dubitās que ps p̄ualeret: qd aduertēn
tes aialia quedā eā deplumauerūt & dederunt sentētiā
ꝙ nunꝗ iterū pēnas haberet: nec de die volaret: ꝓpt'
adulationē & ꝓditionē & suā duplicitatē. Ita tales q
volunt oibus placere: qui volūt esse de parte leporarij
& leporis: regi & inimicoꝝ eius dicētes: viuat q vincit.
Sicut patebit ifra: M. iiij. 6. Expectātes: que pars in
cipit vincere: & illi adherentes: q volunt deo seruire et
mūdo: & qū vident partē dei debilē: videlicet vbi de
berent aliq̄d ꝓ veritate pati: vel amittere ei⁹ ptē dese
rūt: falsitates multas & iniuria cōmittētes. Sed qn̄ in
firmant' & videt' eis ꝙ ps dei incipit p̄ualere: cōfessorē
petūt: cū deo volētes tunc militare. Sed cum ꝯualue
runt sunt quales & ante fuerūt. Tales sentētia accepta
deplumabunt' in morte & in lumine tuo dñe nunꝗ vi
debunt lumē. Sed quilibet istoꝝ introibit vsq in ꝓ
genies patrum suorum & vsq in eternum non vide
bunt lumen in ps̄. xlviij. Nota sil'r hic. E. ij. 4. Ista
pena adulatoꝝ in figura ordinatur a deo. Nume. xix.
Si q̄s in q2 tetigerit cadauer hois mortui. Glosa q̄dā
ꝯsentiēdo adulādo vl' imitādo: in tabernaculo claustri
vel in agro secularis imūd⁹ erit septē dieb'. i. vsq ad suf
ficientē penitētiā. Et si q̄s expiat⁹ nō fuerit: peribit de
medio ecclesie. Nō est ergo malis ꝯsentiēdū nec parcēdū:
q2 q adulat' vel parcit: penā incurrit. figura. j. Re. xv.
Vbi dicit': ꝙ pepcit Saul & pp̄l's Agag & optimis gre
gib' & q̄ pulchra erāt: nec voluerūt disperdere ea: q tn̄
de⁹ occidi p̄cepit gladio. Et ideo scip̄m iuste ꝓprio oc
cidit gladio s'm glosam: seu hasta: sic p̄dicatores & pe
nitētiarij adulātes & parcētes ne pctōres pcutiāt vbo
dei: qd est oīm gladio ancipiti acuti⁹: iuste vbo dei ꝑ
cutient' & damnabunt': qn̄ pcutiet terrā virga oris sui:
& sp̄ū labioꝝ suoꝝ interficiet impiū. Esa. xj.

Adorare volentes deum A. xvi.

tria attēdere debēt. ꝑsonā: modū: & causam.
¶ Primo ꝙ ꝑsona adorās sit mūda & digna ꝓ tali ope. Ar. j.
Si enī oia in q̄b' honorat' corꝑalit' sicut calix & corpo 1
ra sunt mūda: a fortiori illa in q̄b' honorat' sp̄ualit' scz
in aialib' nr̄is: debēt esse mūda & sp̄ualia: q2 eos q ado
rāt: oportet in sp̄ū adorare Io. iiij. Debet ergo adoratur⁹
deū preparari: sicut notat'. A. ij. 4. Et sic preparatus: dñm
deū tuū adorabis. Matth. iiij. Et ꝙ talis preparatio &
sp̄ualis illuminatio debet p̄cedere: p3 Iob. ix. vbi h̄r
ꝙ cecus prius fuit illuminatus: & deinde ꝓcidens ado
rauit &c.
¶ Circa modū q̄tuor sunt attendēda videlicet ꝙ ado Ar. ij.
ret' festināter reuerēter veraciter & ꝑseuerāter. Primo 2
dico festinanter: seu cito & tēpestiue id est in iuuētute &
sanitate: & in p̄ncipio q̄dragesime: adoret' cordis cōtri
tiōe & deuotiōe. Ps̄. xxviij. Adorate dñm in aula san
cta eius. i. in cordis ꝯtritiōe & oris ꝯfessione & oratiōe.
Ecclīastici. xxxv. Adorate dñm in obsecratiōe & oper'
satisfactione & elemosynaꝝ largitiōe. Matth. ij. Proci
dētes adorauerūt eū & apertis thezauris suis: obtulerūt
ei munera. Ista debēt cito & cū festinatiōe fieri i signū 3
cui⁹ inuitamur In ps̄. xciiij. Venite adorem⁹. Inui
tatoriū enim in vsu ecclesie cantat' in mane. Qui ergo ni
mis expectat q̄ntum in eo est: ordinē puertit ecclīasticū
& periculo se exponit: quia mora trahit periculum. Ad
vesperū enī demorabit' fletus & ad matutinum leticia.
In ps̄. xxix. In his enī qui nimis expectant ad vespe
rum mortis demorabit' fletus: in oīm enī curia mūdi:
tarde veniēs & nihil p̄mittens: vt cōmuniter sustinet
defectū: si diues est dñs: tunc familia conqueritur dicēs
quare nō p̄misit nunciū: si paup dure increpat': sic ad
curiam ecclesie p ꝯfessionem: quia deberēt ieiunare itep
post pascha. Sic etiā ad curiā dei tarde veniētes & bo
na opa: quasi nunciū non p̄mittentes: ante mortē du
re increpabunt' & damnabunt'. De⁹ enī aliquo modo
eis dicet: sicut solebat quidā potens quādo alicui⁹ ad
uentus ei nō placuit: ꝓpter ꝯscientiā non solebat dice
re bene veneritis sed ite vel sumite comedite & hmōi.
Deus vo vnū dicet: scz ite: reliquū dimittet. Tempe
stiue ergo venite adorem⁹ ꝯtritiōe: ꝓcidam⁹ ante deū cō

fessione: plorẽꝰ satisfactõe. Et hoc cito. q Sapi. xvi.
Oportet ꝑuenire solis ortũ adorãdo. Nota. C. vj. 23.
4 Secũdo debet adorari reuerẽter nõ ridẽdo: nõ ꝯfabu-
lãdo: nõ in ecclijs garrulãdo ⁊ õ impertinẽtibꝫ loq̃ndo
ꝫ hũilr̃ inclinando: sicꝫ q̃ munꝰ multũ desideratũ acci
pit. Exo. iiij. Audierũt filij isrl' ꝙ dñs visitasset eos et
respexisset afflictionẽ eoꝝ: ꝓni adorauerũt eũ. Tertio
debet adorari veracitẽ: ita ꝙ veracr̃ sit in corde: qđ ex-
teriꝰ ꝑtẽdit in ꝯfessione. Jo. iiij. Veri adoratores ado
5 rabũt p̃rem in spũ ⁊ veritate. Contra istud faciũt ficte
ad ꝯfessionẽ accedẽtes: vl' ad cõiõnẽ nõ habẽtes firmũ
ꝓpositũ pctã dimittẽdi pulchre loquunt ⁊ ꝓmittũt: ꝫ
aliđ cogitãt. Tales assimilant iudeis q̃ corpe ⁊ capite
inclinato ꝫ nõ corde: adorabãt christũ dicẽtes. Vach
q̃ destruis tẽplũ dei. Jteꝝ assimilant herodi: q̃ corde oc
cidẽ cogitauit ꝫ ore dicebat: vt ⁊ ego veniẽs adorẽ eũ.
Math. ij. Sic illi q̃ cũ ꝓposito peccãdi ad ꝯfessionẽ vl'
cõmunionẽ accedũt: de qbꝫ dicit Math. xv. Populꝰ
hic labijs me honorat: Cor aũt illorum lõge est a me.
6 Nota Ser. v. 5. Tales assimilant malis seruis ⁊ sub-
ditis aliq̃rũ dñoꝝ q̃ licet eis caput inclinẽt dicẽtes dñe:
q̃d placet vobis: tñ in corde suo vellẽt ꝙ nõ essent. Jta
isti vellẽt deũ nõ esse: nec vellẽt eũ expectare remunera
torẽ: ita ꝙ nõ timerẽt vltorẽ: õ nũero illoꝝ fuit ille. Jn
ps. lij. Dixit insipiẽs in corde suo nõ est deꝰ. De meri-
tis em̃ suis exigẽtibꝫ plꝰ timẽt q̃ ament vel sperẽt. Et
ideo nõ est amor ille in corde: q̃ ostẽdit in ore. Et in ꝫ
assimilant cuidã de q̃ fert q̃ sic: hic cũ sederet in q̃dã
Exẽm ecclia: imago crucifixi male ligata cadẽs eiꝰ fregit bra-
chiũ ille ex hoc offensus: ꝑ annũ eccliaꝫ intrare noluit
finalr̃ ad instãtiã vicinoꝝ dicẽtiũ ꝙ nisi eccliaꝫ intra-
ret: esset sicut hereticꝰ cõburẽdꝰ: timore coactꝰ vno die
ante ostiũ ecclie venit: ⁊ vno oculo introspiciẽs ⁊ illaꝫ
ibidẽ imaginẽ vidẽs. Dicebat q̃si ꝑ istũ modũ: bñ pos-
tero genuflectere ⁊ caput inclinare ⁊ adorare: ꝫ bonus
amor ⁊ fidelis amicitia inter nos nunq̃ erit. Jta faci-
unt multi mali christiani christo feria sexta in passione
dñi ⁊ eiꝰ mẽbris q̃ñ loquunt pacẽ cũ ꝓximo suo ma-
la aũt in cordibꝫ eoꝝ Jn ps. xxvij. Nota. P. iiij. 15.
7 Jteꝝ tales assimilant italicis: q̃ de cõsuetudine habẽt
ꝙ dño papa vel cardinali vl' dño illoꝝ ciuitatẽ vel ca-
strũ intrãte occurrũt clamãtes: viuat: viuat talis: non
diligẽtes vero cũ alijs alte clamãt viuat: ꝫ submisse di
cũt pauco tpe: Et frequẽter ꝯtingit ꝙ dũ eũ ore hono-
rãt: cogitant quomõ eũ ꝑdere poterũt: ⁊ aliq̃ñ cogita-
tionem ope complẽt. Sic multi alta voce in ecclesia et
extra deũ laudãt: ꝫ corde ⁊ opibꝫ ꝯ̃dicũt. Ore suo bene
dicebãt ⁊ corde suo maledicebãt. Jn ps. lxj. Nota de
ista materia. M. iiij. 5. Quarto debet adorari ꝯtinue ⁊
ꝑseuerãter. Nã ⁊ p̃r tales q̃rit q̃ adorent eũ: supple ꝑse
uerãter Job. iiij. Qui em̃ solũ eũ ad tpꝰ adorãt ⁊ dein-
8 de vilipẽdũt hos nõ q̃rit. Tales sunt q̃ tãtũmodo ado-
rãt dũ sunt in q̃dragesima vel in infirmitate vl' tribu-
latiõe vel dũ dona dei capiũt: osculant manũ dantis:
ꝯ̃ q̃s. ij. Esdre vltio. Eleuatis sursum manibꝫ ꝓciden
tes in terrã adorauerũt eũ. Et causa q̃re ita cito ad soli
ta mala redeũt videt esse in differẽtia ad vtrãq; ptẽ si-
ue ad dimittẽdũ pctã siue nõ: tpe q̃ ꝯfitent vel peccare
cessant: dicentes: spero dimittere: si deꝰ voluerit. Et q
tales q̃si edificãtes domũ debilẽ q̃ ad oẽm ptẽ monet:
ad oẽm tẽtatiõis vẽtũ a diabolo ꝓsternunt. Videmꝰ
em̃ ꝙ tales q̃ nõ ꝯstanter determinauerũt se ad vnũ: ꝫ
stãt cogitãtes q̃d faciẽdũ sit: faciliter recipiũt ꝯsiliũ ab
vtraq; pte: ⁊ ad vtrãq; ptẽ. Et de sic indifferẽtibꝫ ⁊ q̃si
nescientibꝫ q̃d adorare debeant: põt dici illud Job. iiij.
Vos adoratis qđ nescitis. Debẽt ergo esse stabiles: dicẽ-
tes illud Job. iiij. Nos adoramꝰ qđ scimꝰ.
¶ Causa vero motiua q̃re deꝰ est adorãdus est duplex. Ar. iij.
9 Vna bñficia iã prestita. Alia bñficia expectata. Quã-
tũ ad primũ quecũq; scem̃ adorares: q̃ tibi reddidisset
manũ amissam. Sꝫ deꝰ dedit aiam cũ potẽtijs: corpꝰ
cũ mẽbris: mũdum cũ ꝯtentis. Perditos etiã redemit.
De hoc nota. A. x. 2. Adorate ergo eũ: q̃ fecit celum ⁊ ter-
rã ⁊c̃. Apo. xiiij. Secũda causa est cõmodũ expectatuꝫ
duplex: vnũ in p̃nti: scꝫ impetratio petitorũ. Adorans
em̃ citius accipit qđ petit: sicut ptꝫ de leproso Math.
viij. Et ecce leprosus venit adorare eũ dicẽs dñe si vis
Jere. xxix. Adorabitis me ⁊ ego exaudiã. Aliud in fu
turo qđ dabit his q̃ adorãt Math. ij. Procidẽtes ado
rauerũt eũ ⁊ cito post reuersi sunt in regionẽ suã. Sic
ergo adorate eum oẽs angeli eiꝰ Jn ps. xcvj.

Adulteriuꝫ est alieni thori A. xvij.
violatio. Huiꝰ aũt vicij. Primo notificãda est
culpa. Secũdo pena. Huiꝰ aũt culpe magnitudo ex
duobꝫ ꝑpendit. Primo exẽplo in naturis aialiũ. Secun
do ex multis malis q̃ hoc pctm̃ ꝯcomitant ⁊ sequunt.
¶ De primo scribit Alexãder nequã li. de naturis rerũ Ar. j.
de cyconia Adultera, quã cũ repꝛhẽdisset cõpar: multi- 1
tudinẽ cyconiaꝝ secũ ducẽs adulterã deplumauit: hoc Exẽplũ de
ergo exẽplo rõnabile iudicat: ꝙ vna vni ⁊ ecõuerso tãtũ Cyconia
deputet: ⁊ nisi hoc teneãt cũ in statu sint honoris: non adultera.
solũ cõparant iumentis: ꝫ sunt irrationabilibꝫ aialibꝫ
peiores. Aues em̃ siluestres q̃ñ circa pulloꝝ ꝓductio-
nẽ occupant: vnc se tenẽt: hoc etiã leones obseruare di
cunt: q̃ ⁊ grauiter adulteriũ vindicare dicunt. Cuius
rei vna causa põt esse: q nõ libẽter q̃reret ꝑdã: nec alie
nos libenter alaret catulos. Magna ergo ꝯfusio deberet
esse rõne vtẽtibꝫ ⁊ fide: ⁊ mulis pactionibꝫ ꝯiũctis q̃
habẽt filios alere ⁊ corpaliter ⁊ spũaliter: supari in bo
nitate ⁊ discretiõe a brutis ꝙ vna cũ duobꝫ ⁊ ecõuerso
fide vel verbo vel facto ꝯ̃bat: vel carnaliter copuletur.
Quia ꝓpter tales ꝯtractꝰ multa q̃ credunt matrimo- 2
nia: sunt adulteria: ⁊ multi alienos alunt filios ⁊ here
des faciunt: ⁊ in hoc casu peius ⁊ crudelius est adulte
riũ in muliere: q̃ in viro: ⁊ ipsa plus vituperat: q vir
adulter non exheredat filios ꝓprios: sed filios illiꝰ cuꝫ
cuiꝰ peccat vxor: ⁊ plus est ꝯtra naturã crudelitatem
exercere in ꝓprio q̃ in alienos. Vterq; tamen facit fal-
sos heredes: de quibꝫ est magna copia in mũdo. Quia
Osee. iiij. Maledictũ ⁊ mẽdaciũ ⁊ homicidiũ ⁊ furtũ
⁊ adulteriũ inundauerũt. Jntantũ em̃ inundauerunt
ꝙ heu modo matrimonia chrianoꝝ assimilant ni[…]mo-
nijs ribaldoꝝ: sicut ptꝫ Ser. xv. 11. Qui anglice Mar- 3
loꝫ vocant: qui quondã clamides portabant: de quibꝫ
dicit ꝙ solebant annuatim ad capitula ꝯuenire ⁊ vxo-
res mutare. Sicut etiã spõsi ecclie spõsam ꝓ pinguio-
ri mutãt: cõtra illud Mal'. ij. Vxorem adolescẽtie tue
noli despicere. Sic mõ q̃ñ vxor displicet vel alia cõcu-
piscit ꝓpter pulchritudinẽ vel hmõi diuortiũ ꝓcurat.
Primo clã ꝑ cõspiratores vie excogitant: falsi testes in
ducunt ⁊ subornant. Deinde ad capitula currit ordi-
nariorꝫ: partes citant munera aduocatis ⁊ iudici of-
ferunt. Judici vero prima facie se reddẽt difficilẽ: mi-
nant: parentela falsificata adducit. Sic ergo quid mune-
ribꝫ: quid minis: q̃d falsitatibꝫ separantur: ⁊ alia more
ducit ribaldoꝝ. Et sic ꝑcedente mẽdacio: adulteria in
undauerũt. Si aũt ꝑ ꝓcessum dimittere nõ põt: admi
nus aliã sub ea tenebit. Nota. P. xiiij. 39. Secũdo hu- 4
ius magnitudo ptꝫ ex multis malis ⁊ dãnis ⁊ pericu-
lis ꝯcurrentibꝫ. Primo em̃ peccat ꝯtra deũ in adulte-
rio: q quos ꝯiunxit ⁊c̃. sicut ptꝫ. Math. xix. Adulte-

rio separant̄ corda ꝛ aliquotiēs corpora. Secūdo ꝯ se
ipm̄. Tertio ꝯ ꝓlem iam natā cū q̄ peccat. Quarto ꝯ
ꝓlem nascituꝝ: scʒ infantē ꝛ q2 reddit̄ q̄dāmodo in
famis. Et q2 sicut cōcepti inclinant̄ ad paterna crimi
na. Et sic ponit ei saluus offendiculū anteq̄ȝ sit natus
ꝛ sic maledictus q̄ ponit ceco offendiculū. Concurrūt
etiā ꝓlis incertitudo exheredatio sacramēti violatio
fidei fractio inter viꝝ ꝛ vxorē mors homicidiū bono
rū distractio ꝓpter quaȝ adulter ꝛ adultera ad restitu
tionē tenent̄: diffamatio: falsa mr̄imonia ꝛ plura adul
teria: q2 q̄n vn9 scit alium sibi infidelē: min9 curat sibi
fidelitatē seruare. Sequit̄ vltimo eterna dānatio. He
5 bre. xiij. Adulteros iudicabit de9. Sed cū tot mala ꝛ
spūalia ꝛ corporalia: tpalia ꝛ eterna ex adulterio ꝓue
niant mirabile videt̄: q̄re pl9 diligit̄ adulter vl' adulte
ra: q̄ꝫ ꝓpri9 marit9 vel vxor ꝛ q̄re maior est amor inter
eos q̄s diabol9 ꝯiunxit pctō: q̄ȝ inter illos q̄s de9 con
iūxit sacramēto. Vn̄ frequēter ꝯtingit sicut ptʒ Ser.
h. j. q̄ꝫ q̄ peccando in feruētissimo amore ꝯiuīūt: post
q̄ȝ fuerint mr̄imonio copulati tepescūt. Cui9 causa est
diaboli tētatio: q̄ stantiū in pctō amorem inflāmat vt
eos ad flāmas ducat eternas. Et mr̄imonialiter copu
latos odio diuidere nitit̄. Tales diaboli astucias ꝛ ma
licias sentiēs quidā ep̄s vt fert̄: duos consanguineos
diu in pctō sil' stantes ꝛ mr̄imoniū importune ꝯ rōem
petētes: dicit̄ ꝯiunxisse: q̄ eodē die ambo diuortiū peti
uerunt. Ecce inquit episcopus quanta est vis sacramē
ti que diabolum fugauit: qui vos in luxuria detinuit.
Et sic patet quāta malignatus est inimicus in sancto
matrimonio.
Ar. ij. ¶ Pro secūdo est sciendū: q̄ꝫ pena adulteris debita est
triplex. Prima est infamia ꝛ ineptitudo ꝛ infortuniū
in agendis corpalib9 ꝛ spūalib9. Secūda est corpalis
6 Tertia est eterna. Prima ꝯsequit̄ ipm̄ pctm̄. Secunda
cōsequi deberet. Tertiā vo non euadet. Ostēdā inq̄t
tibi dānationē meretricl' magne Apoca. xvij. q̄ȝtū ad
primā penā. Per illud qd̄ scribit Bonifacius papa ꝛ
martyr regi angloꝝ. Et habet̄ di. lvj. Si gens angloꝝ
sub hoc tenore. Sicut ptʒ Ser. xv. ii. Si inq̄t gens an
gloꝝ sicut p̄ istas ꝓuincias diuulgatū est: ꝛ nobis in
frācia ꝛ in italia improperat̄. Et ab ip̄is paganis nob̄
obijcit̄: q̄ꝫ spretis legitimis ꝯnubijs adulterādo luxu
riādo ꝛ instar sodomitice gētis fedā vitā duxerit de ta
li cōmixtiōe meretricū existimādū est degeneres popu
los ꝛ ignobiles ꝛ furētes libidine fore ꝓcreādos ꝛ ad
extremū vniuersam plebeȝ ad deteriora ꝛ ignobiliora
vergentē ꝛ nouissime nec bello seculari fortē: nec in fi
de stabilē: sicut ptʒ in piurijs tā in curia mūdi q̄ȝ eccle
sie sequit̄: ꝛ nec hoīb9 honorabilē: nec deo amabilē esse
vēturā: sicut alijs gentib9 hyspanie ꝓuincie ꝛ burgun
doꝝ ꝓplis ꝯtigit: q̄ sic a deo recedētes fornicati sunt do
nec iudex taliū criminū vltrices penas ꝓ ignorātia le
gis dei: etiā p̄ saracenos venire ꝑmisit ꝛ seuire. Hec il
le. Et hic tenor literaꝝ ei9. Et si diligēter aduertat̄ q̄ p̄
dixit: ꝓ magna pte acciderunt: q2 nec sunt mō in bello
fortes: nec in fidelitate ꝛ fidei datiōe: ꝛ iuramēto stabi
les. Immo tātū valeret ac si nō iurarēt: q2 nō ad fideli
tatē: sȝ ad lucrū vel indēnitatē oculū habēt: nec sūt po
pulis honorabiles: imo de oīb9 ꝓplis dicunt̄ esse falsi
ores ꝛ p̄ ꝯsequēs nec sunt deo amabiles. Nō ergo sine
causa tāta fames in terra tantaq̄ȝ sanguinis effusio tot
false heredes: sed oīm causa ex magna parte est adulte
riū ꝛ luxuria. Pauci eīn cōtentant̄ de vxorib9 ꝓprijs.
Sed vnusq̄sq̄ȝ ad vxorē ꝓximi sui hinniebat. Iere. v.
Et ideo sicut ip̄i faciūt alijs falsos heredes: ita alij faci
unt. Et sic multiplicant̄ mala i terra. Et adulteri mul
tis modis moriunt̄ ꝛ occidunt̄. Et hoc iuste. vt q̄ vnā
noluit ꝯtētari: nullā habeat. Et sic est causa effusionis
sanguinis. Vn̄ cū cuidā nobili in anglia in strage no Exēm
biliū nūciaret̄ i mane q̄ꝫ eodē die turpi morte moreret̄: 7
cadēs in terrā clamauit dicēs: heu nunq̄ȝ dilexi vxorē
meā: q̄si recognoscēs ꝓpē illō pctm̄ illā turpē mortē ei
accidisse Deut. xxij. Moret̄ adulter ꝛ adultera. Ergo
iuste ꝛ rōnabilit̄ h̄ cognouit. Ex q̄ lex dei h̄ vult. No
ta. P. v. 22. Est eīn adulteriū sicut causa effusiōis san
guinis. Ita causa paupertatis ꝛ famis: q2 fruct9 bn̄ suffi
cerēt legitime natis: q̄ oīb9 non sufficiūt: ꝓpt̄ illegitti
moꝝ multitudinē. Sed sicut videm9 multa q̄ p̄dixit
cōtigisse: ita timendū ne ꝯtingāt q̄ adhuc nō videm9:
videlicet terre destructio p̄ aliq̄s extraneas nationes.
Quia p̄teritoꝝ exhibitio teste btō Gregorio est futuro
rū certitudo. ¶ Scd̄o deberēt iudices apō iusticiā chri
stianorū pl9 punire pena corpali adulteros cū maiori
diligētia q̄ꝫ faciūt. Hoc ostendā tripl'r. Primo exēplo
antiquoꝝ saracenoꝝ. Secūdo exēplo miraculoꝝ. Ter
tio exēplo legū oīm nationū. Pro p̄mo adduco illud Exēm
qd̄ narrat Helinād9 ꝛ recitat̄ tertia pte speculi histo
rialis. Quō tpe Cōstātini q̄rti sctūs Bonifacius ma
guntin9 ep̄s regē anglie Etheraldū de luxuria siue
adulterio rep̄hendit in hunc modū. Memorare inq̄t 8
q̄ȝ turpe sit vt tu q̄ domo dei dn̄aris ad iniuriā eius: si
cut libidinosus seru9. In antiq̄ nāq̄ȝ saxonia vbi nul
la est christi cognitio: si virgo in domo paterna: vl' ma
ritata sub ꝯiuge fuerit adulterata: manu ꝓpria strāgu
latā cremāt: ꝛ sup̄ fossam sepulture corruptorē suspen
dunt: aut cingulo ten9 vestib9 abscisis flagellant caste
matrone: ꝛ cultellis pūgūt: ꝛ de villa in villā missi no
ue occurrūt flagellātes: donec interiāt. Reduc etiā ad
memoriā quomaȝ q̄dam infideles sepulture maritis
nolūt: sȝ se cremāt. Quomō etiā p̄decessores tui subita
morte ꝓpter huiusmodi culpas mortui sunt: ꝛ a demo
ne vexati sunt. Hec ille. Ex q̄ apō saracenos tātū dete
stabat̄ ꝛ ita dure puniebat̄ adulterium: a fortiori rōne
apō chr̄ianos. Secūdo idē ostēdit̄ exēplo miracli. In
vita eīn scti Gangolphi q̄ venerat̄ in burgūdia legit̄
Qȝ cū esset hō vxorat9 ꝛ semel cū vxore quā de adulte Exēm
rio suspectā habuit: iuxta fontē sederet: vxori aiebat: si 9
innocens es a culpa adulterij: pone manū tuā in fonte
isto. Et si innocēs sis: veritatē ostēdat de9. Qd̄ cum fe
cisset: man9 in fonte remāsit a brachio diuisa. In q̄ fa
cto ostēdit de9 q̄ȝtū istud viciū detestet̄ qui tā pulchro
illō punit miraculo ꝛ corrigit. Sed si sic puniret oēs
adulteria mō: esset magna charistia panni: ꝓpt̄ defectū
filatricū: q2 adulterijs repleta est terra. Iere. xxiij. Ter
tio idē ptʒ exēplo legū oīm gentiuȝ. In lege eīn sarace 10
noꝝ videlicet in Alcorano machometi ꝓhibet̄ adulte
riū: intantū: q̄ꝫ adultera p̄cipit̄ occidi vel in carcere ꝑ
petuo retrudi. In lege etiā dei ꝛ in lege iudeoꝝ Deut.
xxij. habet̄ sic. Si dormierit vir cū vxore alteri9: vter
q̄ȝ moriet̄: id est adulter ꝛ adultera: ꝛ auferes malū de
israel sicut ptʒ Ser. vij. ȝ. Itē lex mundi lex ciuilis ad
ulteriū punit pena capitis. ff. de adul. li. x. l. Lex iulia.
Et. C. de adul. li. ix. l. Grace9. Alie gētes legē suaȝ ob
seruāt in hoc. Sicut ptʒ expresse de Iudeis iudicātib9
Susannā. In libro Danielis. Sicut ptʒ etiā de mulie
re in adulterio dep̄hensa in euāgelio quam ad hoc du
xerunt vt iudicaret̄. Sȝ heu illō qd̄ tot leges ita dete
stant̄ ꝛ ita acriter puniūt: christiani legē christi solo no
mine habētes ita cōmuniter inter se regnare ꝑmittūt:
ac si pctm̄ non esset. Adulteri eīn ꝛ fornicatores semꝑ
simul stare ꝛ ad infernū ire possunt: ꝓ parua pecunia
data citatorib9 vl' iudicib9 eccliasticis. qui cū illis parti

11 pena puniēdi sunt. Ubi visum est q̄ ꝓphete ⁊ iudices
legis dñi: citarēt vł corrigerēt aliquē potētē fornicato
rem vel adulterū: cū tñ sint in hoc magis defectiui: q̄
paupes ⁊ mediocres. Et tñ in lege iudeoꝝ Nathan ꝓ
pheta Dauid regē potētissimū adulterātē ita dure re
prehēdit: q̄ ex vbis ꝓprijs sententiauit eum dignū esse
morte: sicut pꝫ. ij. Re. xij. Ubi sic loquit̄ de⁹ p os na
tā ꝓphete ad regē adulterū eo inqt q̄ despexeris me ⁊ tu
leris vxorem Urie Ethei, vt esset vxor tua. Hec dicit
dñs. Ecce ego suscitabo sup te malū d̄ domo tua: ⁊ tol
lā vxores tuas in oculis tuis: ⁊ dabo ꝓximo tuo ⁊ dor
miet cū vxoribꝫ tuis in oculis solis hui⁹. Tu aūt fecis
ti abscōdite: ego vero faciā verbū istd̄ in ꝯspectu oīs
12 israel ⁊ in ꝯspectu solis. Ex ista autoritate pꝫ terciū vi
delicet q̄ licet adulteri penā euadāt tpalē tñ incorrigi
biles nullo mō penā euadent eternā: q̄ a deo infligel.
qui se ꝑmittit puniri ꝓ esse adulterū in ꝯspectu oīs isrl'
Et hoc ostēdi pōt hystorijs vt p ea facta q̄ fecit iā deus
ꝑpendat quid filijs ꝯ factur⁹ sit. Et primo hystoria quā
Exiij narrat Helynand⁹ q̄si sic pꝫ Ser. xv. 8. De q̄dā car
bonario q̄ singulis noctibꝫ iuxta puteū videt q̄rē ter
ribilē fortiter sequentē mulierem q̄ captā: eā frustatim
diminuit gladio: ⁊ in puteū ignis ꝓiecit: q̄ cū h̄ sepius
vidisset: cuidā bone vite viro hoc indicauit: q̄ confes
sus cū carbonario de nocte vigilās: ⁊ idē videns: eos
ꝯiurauit: ille v̄o respōdit: hec alteri⁹ vxor erat cū q̄ pec
caui: ⁊ ideo sic mō simul torq̄mur. Quō ḡ ceci sunt q̄
credunt q̄ deus acriter non puniet adulteriū. Erḡ tot
Exiij mala vt predictū est supra. iiij. ꝓueniūt. Idē ostēditur
p hoc qd̄ legit̄ in vita sancti Germani q̄si sic: h̄ cū esset
rogat⁹ interficere quendā horribilē serpentē qui pue
ros occidit: ⁊ regionē vastauit: ⁊ cū inuenire nō posset
13 ostēsum fuit ei p angelū qd̄ fuit in sepulchro cuiusdā
frāgentis matrimoniū suū: ⁊ q̄ ꝓpter enormitatē illi⁹
peccati: illd̄ corp⁹ sibi tradebat̄ deuorandū. Erḡ cor
pus sic tradebat̄ serpentibꝫ: presumendū est q̄ aīa ma
le torqueret̄ a demonibꝫ: q̄ in vtroq̄ deliq̄t: ⁊ s̄m mē
Exiij surā delicti erit ⁊ plagaꝝ mod⁹ Deut. xxv. Ad idē cō
tigisse dicit̄ q̄ quedā ꝑterq̄ de viro suo duos habuit fi
lios: fili⁹ v̄o eius legitim⁹ fact⁹ est sacerdos q̄ frequē
ter ꝓ ipā lachrymis orans ⁊ celebrās q̄ sciuit ipsam in
14 pctīs vixisse. Huic ḡ semel solito in ecclia ꝓ ipā orāti:
apparuit nubes tenebrosa: q̄ totā obscurauit ecclīaꝫ: in
q̄ apparuit mulier teterrima a duobꝫ derēta ⁊ ligata: de
cui⁹ capite tanq̄ capilli videbant̄ depēdere serpentes
ignei: labiaq̄ ei⁹ ⁊ linguā buso rodebat horribilr̄: vbe
ribꝫ ei⁹ duo serpētes eā sugebāt ⁊ pellē suā post se tra
xit: q̄ adiurata dixit se esse mr̄em ei⁹. Et serpētes dixit
se hīe i capite: q̄ ibi luxuriose ⁊ curiose ornabat: vt ab
alijs amaret̄: ⁊ bufonē in labijs ꝓpter oscula ⁊ adulte
ria colloq̄a: duos serpentes ꝓpter duos spurios: q̄s ex
his lactauit vberibꝫ: duos demones: ꝓpt̄ duos adul
teros. Et q̄ sic pellem post se traxit: q̄ sic vestes post se
trahere solebat ad supbiā. Et sic p oīa pꝫ q̄ iusta sunt
iudicia ei⁹ qui iudicat de meretrice magna Apoc̄. xix.
Nota. M. iiij. per totum.

A. xviij. Aduersitas ē duplex. Una
intrinseca seu spūal': alia extrinseca seu corpal'
Pria est piculosa: secunda fructuosa. Primā debem⁹ ti
mere: in secūda spare. Pria deijcit ⁊ fallit sequētē: secū
da purgat ⁊ pficit patiēter sustinētē. Pria ꝯsistit i ten
tatiōe carnis mūdi ⁊ demōis. Secunda cōsistit in tri
bulatiōe pestilētie famis frigoris ⁊ laboris ⁊ psecutio
ne tyrannoꝝ.
Ar. j. ¶ Pria est infirmitas subtilior ⁊ ideo incurabilior: q̄

ibi inimic⁹ psonā ostēdit amici ⁊ allicit ⁊ ducit. Caro 1
p modū delectabilis. Mund⁹ p modū ꝯcupiscibilis.
Diabol⁹ p modū iusticie ⁊ irascibilis ⁊ hmōi: q̄ omi
irascēti videt̄ ira sua iusta. Sꝫ in oībꝫ istis diabolus se
immiscet ⁊ oībꝫ istis vijs ⁊ modis aduersarius nr̄ dia
bol⁹ tanq̄ leo rugiēs circuit querēs p̄dā quā deuoret
cui resistite fortes in fide. j. pe. v. Et sane dicit resistite:
q̄ est de hoīe in vita ista sicut de illo qui est inter duas 2
partes litigantiū: sicut pꝫ Ser. xxx. 4. Quaꝝ vna cōti
net amicos volētes eū eripe ⁊ ad salutem ducere. Alia
ꝯtinet inimicos volētes eū ad pditionē ducere. Si vi
det amicos vincere ⁊ eū secū ducere: gaudet. Si videt
inimicos vincere ⁊ eū eos seq̄: dolet: ⁊ ne sic doleat: in
bello fortiter cū amicis inimicis resistit. Sic q̄libet no
strū posit⁹ inter amicos ex vna parte: deū angelū bo
nū ⁊ rōnem q̄ nitunt̄ nos ad salutē ducere. Sꝫ ex alia
pte sunt inimici p̄dicti: inter q̄s est ꝯtinua aduersitas:
q̄ caro ꝯcupiscit aduersus spm̄ ⁊c̄. Gal'. v. Si sic po
sit⁹ videat amicoꝝ partē preualere q̄ ex operibꝫ maxi
me cognoscere pōt: gaudeat in dño. Si v̄o videat se
ab inimicis adduci: doleat ⁊ fortissime resistat: q̄ ini
mic⁹ suus fortissim⁹ ⁊ supbissim⁹ est quia aduersat̄ ⁊
extollit̄ supra omē qd̄ dicit̄ de⁹ aūt qd̄ colit̄. ij. Thess.
ij. nota. C. ij. 2.
¶ Secūda est fructifera ꝓpt̄ tria. Prīo q̄ radices arbo Ar. ij.
ris vite nr̄e forti firmat vt fructū afferat vberiorē: vñ
Sene. li. d̄ ꝓuidētia. Nō est fortis arbor: nisi in quā fre
quēs vēt⁹ incurrat. Ipā eñi verātiōe radices celsi⁹ fi 3
git: sic in cursu ventoꝝ alti⁹ ascēdit: ita iā eleuata q̄to
pl⁹ eleuat̄: tāto plures ⁊ vehemētiores vētoꝝ sustinet
insult⁹. Sic hō q̄nto maior ⁊ melior: tāto plures susti
net aduersitates. Et ponit exemplū btūs Gregori⁹ li.
xxiij. mora. Et ponit̄ etiā in canone. vj. q. j. Oues: ver
ba bti Gregorij sunt ista. Sic inq̄t est ꝓfect⁹ hoīm: sic
īcremēta ꝓspicim⁹ arborū q̄ eñi arbor alti⁹ surrexerit:
eo vētoꝝ vim vehemēti⁹ sentit: q̄ q̄ pl⁹ q̄sq̄ in bona Arbor
opatiōe attollit̄: eo amplior ab ore laudātiū flatu fati
gat̄. Sꝫ ne īmoderatis laudibꝫ eruamur plerūq̄ nūe
ro rectoris nr̄i moderamine etiā detractionibꝫ lacera
ri ꝑmittimur. Uox adulātis eleuat lingua detrahentis
hūiliet. Quia ⁊ sepe arbor q̄ nimio vēti ipulsu ita im
pellit̄ vt pene iā erui posse videat̄: alteri⁹ e diuerso ve
nientis flatu erigit̄ ⁊ q̄ ex hac pte inflectionē ptulit: ab
alia ad statum redit: hinc ⁊ arbor illa in alto radicata:
quasi inter aduersantes vētos iflexibilis stetit. Sicut
apl's cū dicebat p gliam ⁊ ignobilitatē p infamiā ⁊ bo
nā famā. Sic etiā fuit radicata arbor illa de qua dixit
mulier sapiens. ij. Re. xiiij. Sicut inquit angel⁹ dñi:
sic est domin⁹ meus rex: vt nec benedictiōe nec maledi
ctione moueat̄. Nota. A. xx. 10. Et. D. vj. 31. ⁊. T. v.
72. Secūdo quia arborē vite nostre a nociuis ⁊ super
fluis impedimētis purgat. Unī btūs Gregori⁹ in re
gistro. Facilis erit consulatio si inter flagella que pati 4
mur: q̄ fecim⁹ delicta ad memoriā reuocem⁹: atq̄ hec
iam nō flagella sed dona esse ꝯspicim⁹ quādo ⁊ si qua
carnis delectatiōe peccam⁹ carnis dolore purgamur.
Nota. D. xij. 38. Tertio q̄ fructiferā ostēdit. Sicut eñi
existētes circa arborē mediāte vētoꝝ ipulsu cognoscūt
q̄lē faciūt fructū. Ita aduersitas cognoscere facit q̄lis
fruct⁹ sit in hoīe: patiētie vel impatiētie sapiētie ⁊ insi
piētie. Unī btūs Gregori⁹ in dia. Qualis apd̄ se q̄sq̄ 5
lateat illata ꝯtumelia ꝓbat. Idē in registro li. iij. ante
finē. Artē inq̄t gubernandi mare tranq̄llū nō ostēdit
nisi obsequēns venti aliqd̄ aduersum occurrat: q̄ ani
mus ꝓbat̄. Et in hoc mari hui⁹ mundi aduersitas est
q̄si ancora mētis: ne nimis ꝓsperitate eleuet̄. In mari

eni huiꝰ mūdi nauē nr̄am ꝓſperitas frequēter pericu-
loſe eleuaret ⁊ ſubmergeret: niſi aduerſitatꝭ ancora ſb-
ſiſteret. Vn̄ btūs Gregoriꝰ li. iij. regiſtri ante finem.
Nec eleuari ꝓſperis nec frāgi aduerſis debemꝰ: vt hu
miliati diſcamꝰ q̄cq̄d deliquimꝰ: ⁊ exaltati aduerſita-
tis memoriā q̄ſi humilitatis ancorā in mente teneamus.
6 Adhuc inter vndas aduerſitatū huiꝰ maris duo alia
requirunt̄: videlicet ſapiens gubernator ⁊ lumē. Pri-
mū patet q: in omi aduerſitate ⁊ maxime mortis indi-
gemꝰ auxiliatore: ǵ talis debet ꝓuideri ⁊ q̄ri in ꝓſperi
tate q: dicit Augꝰ. in ſermone: ꝙ nō facile inueniunt̄
in aduerſitate p̄ſidia: q̄ nō ſunt in pace q̄ſita: quis eni
tunc copulabit ei: q̄ nō fuerit prius ſocietate ꝯiūctꝰ? Se-
cūdo lumē. Vn̄ naute habēt aliqđ corpꝰ lucidū vl' lu
men in vaſe abſconditū: vt ꝑ illud acū ſuā videāt: ⁊ ꝑ
hoc ſitū vidēdo periculū euadāt. Sic ille virgines ſa-
pientiſſime Matth. xxv. Qui habuerūt lumen in lāpa-
dibꝰ ſuis: periculū maxime aduerſitatis euaſerunt in
morte. Sic Gedeon ⁊ ſocij ſui. Judi. vij. i aduerſitate
inimicoꝝ vicerūt: q: habuerūt lumē in lagenis: quibꝰ
fractis: lumē clare apparuit qđ ante minime apparuit.
Sic qui habent lumen grē infra lagenas corpoꝝ: cor-
poribꝰ aduerſitate fatigatis: lumē patiētie appet: plꝰ
7 q̄ ante apparuit. Siquidē lumē lāpadū plus de nocte
q̄ de die apparet. Sic fractꝭ corpibꝰ in morte: aīa lumi
noſa ꝑ grāꝫ oēs inimicos de quibꝰ in pš. xvj. Inimici
mei aīam meā circūdederunt. Et alibi aperuerūt ſuꝑ
me os ſuū: ſicut leo paratꝰ ad p̄dā vincit ⁊ fugat: q: nō
timebit cū loquit̄ inimicis ſuis in porta In pš. cxxvj.
Arbor vt predictū eſt radicata ⁊ purgata ⁊ oſtēſa ⁊ na-
uis ſic ligata ſic gubernata ſic illūinata: nō timebit ad
uerſitates p̄mas vel ſecūdas: q: q̄ſſare ⁊ mouere poſ-
ſunt: ſed nō ꝑdere. Vn̄ Sene. li. de Prouidētia. Sicut
inq̄t fontes ⁊ amnes nō immutāt ſaporē maris: ſed in
ſuū ſaporē eos trahit: ita nec aduerſitates q̄ ſunt quaſi
8 aque in pš. lxviij. Intrauerūt aque ⁊c. animum iuſti
nō immutant: ſ; in ſuū ſaporē eos trahit: ⁊ ibi ꝓbat̄ ſi-
cut pugil in pugna cū forti aduerſario. Vn̄ Sene. in
li. de ꝯſtantia ſapiētis. Quō inquit quorundā lapidū
Adamas inexpugnabilis duricia eſt: nec eni ſecari adamas: nec
cedi pōt: ſed oia incurrētia retūdit: ⁊ quēadmodū ſco-
puli in altū ꝓiecti mare frangūt nec vlla ſeuicie veſti-
gia oſtentāt: ⁊ quēadmodū quedā ꝯſumi flamma nō
poſſunt: ſic animꝰ ſapiētis ſolidꝰ eſt. Idē li. iij. de ira.
Sicut tela a duro reſiliūt ⁊ cū dolore feriētis ſolida ꝑ-
9 cutiunt: ita q̄ aduerſat̄ iuſto plus ſeipm̄ ledit. Ad idē
Criſoſto. Homel. xxiij. Ligās ignē in veſtimēto ſuo
veſtimentū ꝯſumit: ſic qui inſidiat̄ virtuoſis ⁊ q̄ ada-
mantē ꝑcutit: ipſe eſt qui percutit̄: ⁊ qui contra ſtimu-
los calcitrat: ipſe eſt qui ſtimulat̄: ſic qui inſidiat̄ vir-
tuoſis: periclitat̄. Nota. N. iiij. 3. Ex quo aduerſita-
tes ſunt tā vtiles paciēter ſuſtinentibꝰ ⁊ vincentibꝰ vt
patꝫ ex p̄dictis: ꝯcludit̄: ꝙ nō eſt ꝯtra aduerſarios q̄ſ-
cunqꝫ murmurādū: ſ; magis eſt eis regratiandū ⁊ ꝯ-
ſentiendū. Juxta illđ Matth. v. Eſto ꝯſentiēs aduer-
ſario tuo cito: dū es cū eo in via: ꝙ dicit cito eſt contra
eos qui vſqꝫ ad mortē murmurāt ⁊ odiū retinent: cito
ǵ eſt ꝯſentiendū: ꝓpter illđ qđ ſequit̄: ne forte tradat te
aduerſariꝰ iudici: ⁊ iudex tradat te miniſtro: ⁊ in car-
cerē mittaris: ⁊ quibuſdā interpoſitis addit. Et quicū-
qꝫ angariauerit te mille paſſus: vade cū eo ⁊ alia duo.
quere de iſta materia in libro Auguſtini de verbis do-
mini. Nota infra. c. de ꝑcuſſione. Nota. D. ix. 25. cū
duobꝰ ſequentibꝰ.

A. xix. Ambula corā me. et eſto
perfectus. Gen. xvij. Iſta ammonitio facta Abrae nos
omnes includit: quibꝰ ad hoc vt ammonitio opere im-
pleat̄: tria ſunt attendēda. Via modꝰ ⁊ terminꝰ. Via
ambulādū eſt triplex. Cōſilioꝝ mādatoꝝ ⁊ deſiderioꝝ
Prima eſt ꝑfectoꝝ. Secūda bonoꝝ. Tertia dānatorū
ſeu ꝑuerſoꝝ. In primo ambulāt pauci: in ſecūda plu-
res: in tertia plurimi. Primi ambulāt ꝑ ſemitā: ſecūdi
ꝑ viā: tertij ꝑ viā deuiā erroris ſui. Circa illos tres p̄-
mo oſtēdet̄ q̄ ſūt ſemite ꝑfectoꝝ. Secūdo q̄s ambulā-
di modus. Tertio q̄s terminꝰ. Quarto q̄ vie bonorū.
Quinto quis modꝰ. Sexto q̄s terminꝰ. Septimo que
ſit via ꝑuerſoꝝ. Octauo modꝰ. Nono terminꝰ.
¶ Primo dico ambulant. Primo ꝑ ſemitā voluntarie Ar.ſ.
paupꝑtatis: iuxta lōgiorē viā diuitiaꝝ. Citius eni ⁊ fa- 1
ciliꝰ vadit non onuſtus: ⁊ minꝰ impedit̄ in ꝑſequen-
do diabolū: q: qui volunt diuites fieri incidunt in la-
queū ⁊c. Et qui cōfidit in diuitijs corruet. Prouer. xj.
Ideo iudas p̄cepit ſuis ne ſpolijs inſiſterent: cū Gor-
giā ꝑſequi deberēt. Primo mach. iiij. Faciliꝰ eni ⁊ ci-
tius tranſit ꝑ viā artā in termino mortis non oneratꝰ
⁊ ſpecialiter male acq̄ſitis: q: faciliꝰ eſt camelū tranſi-
re ⁊c. Sic ǵ onuſti dicere poſſunt illđ Job. xix. Semi-
tā meā circūſepſit ⁊ trāſire non poſſum. ¶ Secūdo ꝑ 2
ſemitā lete obediētie. Juxta viā ꝓprie volūtatis. Per
iſtā ſemitā itur ſecuriꝰ: ſicut qui vadit in tutela ⁊ prote
ctione ⁊ defenſione principis tpe guerre. Et ſicut ha-
bens bonū ductorē ignota via cū gaudēs ſequit̄. Sic
ſubditꝰ p̄latū dicēdo illđ Mich. iiij. docebit nos de
vijs ſuis ⁊ ibimꝰ in ſemitis eiꝰ. ¶ Tertio ꝑ ſemitā cō- 3
tinētie ⁊ caſtitatis: iuxta viam matrimonij itur citiꝰ et
mundiꝰ ſicut peregrinꝰ non inueniēs qđ delectat per
viā: plus ad patriā feſtinat: ⁊ ſicut vadens ꝑ ſemitam
mundā cū minori ſollicitudine ⁊ dolore ambulat: ſic q̄
ambulat ꝑ ſemitā caſtitatis de qua Eſa. xxxv. Et erit
tibi ſemita ⁊ via ſancta vocabit̄: q: teſte Paulo virgo
cogitat q̄ dei ſunt: vt ſic ſit ſancta mēte ⁊ corpe: ꝑ iſtas
ſemitas multi ꝓmittūt ſe velle ambulare dicētes. Am-
bulabimꝰ in ſemitis eiꝰ ⁊c. Eſa. ij. Sed opa videant: 4
an in illis naturā ſequant̄ luminis ſolaris: ⁊ ꝑ hoc ex-
perimentū cognoſcere poterūt an ꝓmiſſum impleant
in ope: q: Prouer. iiij. ſcribit̄. Juſtoꝝ ſemita quaſi lux
ſplendēs ꝓcedit: ⁊ creſcit vſqꝫ ad perfectā diē. In quo
notat̄ ſecundū ſcꝫ modꝰ ambulandi ꝑfectoꝝ in hoc ꝙ
dicit quaſi lux: ſupple cādele: non lune non ignis: ſed
ſolis. Non lune dico: ꝓpter tres cōditiōes. Primo q: Tres cō-
luna cū ſit ſolum in ſupficie luminoſa: alijs lucet in ſe ditiones
in ꝓfundo interiꝰ tenebroſa exiſtens. Eſa. xiij. Luna lune.
non ſplēdebit in lumie ſuo. Viri autē perfecti ecōtra.
Et lucent in ſe interiꝰ per bonā vitam ⁊ ſplendēt exte-
rius per bonā famam. Secūdo: quia luna cum fuerit
plena ſtatim decreſcit. Ita ſtulti intelligētes ſe habere
aliquam ꝑfectionem: per ſuperbiā decreſcunt. Et ſic
ſuperbia bonis operibꝰ inſidiat̄ vt pereant. Auguſti-
nus in regula. Tertio luna in ſtatu ſuo eſt inſtabilis
in vno minime ꝑſeuerās. Sic ſtultꝰ vt luna mutatur.
Eccleſiaſtici. xxvij. Sed ꝑfecti creſcūt vſqꝫ ad ꝑfectum
diem. Prouer. iiij. Nec ſunt quaſi lux candele q̄ alios 5
illuminādo ſeipām ꝯſumit: ſic de bonis operibꝰ ſupꝰ-
bientes. Sed ſunt ſicut lux celeſtis que ſuꝑ feda macu-
lam nō ꝯtrahit: ſic nec caſti ⁊ perfecti. Secūdo nō va-
dit ꝑ lineā tortā ſed per rectā ⁊ breuiorē: ſic paupes q̄
paupertate incipiūt ⁊ termināt ⁊ mediant. Et per con
ſequens vadunt ad modū luminis: per lineam rectā:
cuius mediū non exit ab extremis. Tertio lux cito mo
uetur: ſic perfectus obediēs neſcit moram: mandatum
non ꝓcraſtinat: ſm̄ Bern. Non q̄rit ambages. Sed

dicit: Pater fiat voluntas tua ⁊ dirige me in semita re
cta in ps̄.xxvj. Quarto in luce minima videtur: sic in
ꝯscientijs eoꝝ ⁊c̄. Quinto sol a tpe quo orit̄ non redit:
nec reuertit̄ donec occidat: sic nec ꝑfecti donec moriant̄
Ideo de sanct̄ aialibus dicit̄ Ezech.j. q̄ non reuerte-
6 bant̄ cū incederēt. Sic ḡ iustoꝝ semen quasi lux. Seq̄-
tur. Crescat nō sic q̄d seminat̄ in terra arida ⁊ maledi-
cta: que licet recipiat semina diuersaꝝ granaꝝ ⁊ oīa an
nulat ⁊ ꝯsumit: ⁊ aq̄s oēs exhaurit nō sic irrigua ⁊ hu
mida. Hester.x. Fons paruus creuit in fluuiū: ⁊ in lu
cē solēq; ꝯuersus est ⁊ in aq̄s plurimas redūdauit. Sꝫ
sicut oculis tenebris assuetis grauis est in ꝑncipio lux
solis: Ita mundialib9 graue est in ꝑncipio pedes affe-
ctionū ⁊ vite ponere in istis semitis luminosis. Sꝫ de
lectabile erit in ꝓgressu ⁊ securū. Et exēplū est bonum
ad hoc deponēte pedes in aq̄ frigida in estate in ꝑnci
pio grauat̄. Idē pꝫ de trāseūte de centro rote ad circū
ferentiā inter duo ligna: in ꝑncipio artat̄: ꝟ cōtinue in
ꝓgressu via fit largior. Sic ꝑdicte semite dei qui volē
tib9 ꝑ eas ire. Prouer.iiij. Pronuntie dicēs ducā te ꝑ se
mitas equitat̄: quas cū ingressus fueris: nō artabunt̄
gressus tui.
Ar.iij. ¶ Termin9 vo istaꝝ semitaꝝ est vita eterna: q̄ qui se-
quit̄ me euntē ꝑ ꝑdictas semitas: nō ambulat in tene-
bris ꝟ habebit lumē vite dicit dn̄s Joh.viij.
Ar.iiij. ¶ Secūdi scꝫ boni ambulāt. Primo ꝑ viā mādatoꝝ:
q̄ hec est charitas: vt ambulemus fm̄ mādata ei9.ij.
Joā.c.vnico. Secūdo: ꝑ viam aliaꝝ virtutū. Primo ꝑ
viā pacis fugiēdo irā odiū appetitum vindicte biigas
discordias: sicut peregrin9 mercator: vel viator q̄cūq;
fugit vias guerraꝝ Mal.ij. In pace ⁊ i eq̄tate ambu-
lauit mecū. Secūdo ꝑ viā veritatis: fugiēdo ꝑiuria lo
q̄citates mēdacia detractiōes ⁊ hmōi. Quia maiorem
hoꝝ nō habeo grām: q̄ vt audiam filios meos i veri-
7 tate ambulare.iij. Jo.c.vnico. Tertio ꝑ viam iusticie:
reddēdo cuilibet q̄d suū est: sicut patebit infra.c. de iu
sticia: suꝑiori reuerentiā: eq̄li amicitiā: inferiori guber-
nationem: iste sunt vie recte Osee.xiiij. Recte vie do-
mini: iusti ambulāt in eis: ergo in vijs iusticie ambu-
la. Prouer.viij.
Ar.v. ¶ Modus vo isti9 spūalis ambulatiōis accipit̄ ꝑ simi
tudinē ambulantiū corꝑalit̄ cui mō sac̄ necessariū est
8 q̄ ambulet de die seu de lumine. Sic in ꝓposito ad pa
triā glīe necessariū est lumē fidei ⁊ doctrine.ij. Coꝛ.v.
Ambulam9 ꝑ fidē: q̄ sicut ambulās in tenebris: faci-
liter a seductore qui se fingit ductorē seducit̄: ⁊ in omī
puteo ⁊ fouea faciliter cadit. Sic ambulātes sine lumi
ne fidei ⁊ doctrine: sortilegis ⁊ incātatricib9 ⁊ pon9 se-
ductorib9 q̄ ductorib9 credunt. Secūdo in omī fouea
peccati faciliter cadit: q̄ ideo in petm̄ cadere nō vetat:
q̄ penā non credit eternā. Ideoq; nescierunt neq; in-
tellexerūt in tenebris ambulāt i ps̄.lxxxj. Sed si quis
ambulauerit in die scꝫ fidei nō offendit. Joh.xj. Quia
9 lumē hui9 mūdi videt. ¶ Secundo q̄ ambulet in bo-
na societate: ad modū illoꝝ in Italia in tertis guerraꝝ
q̄ expectāt societatē vt vadant in numerosa multitudi-
ne: ⁊ ad modū mercatoꝝ qui volūt esse mula in socie-
tate: vt si vn9 lucret̄ oēs lucrent̄. Et si vn9 ꝑdat omes
succurrāt sic ambulāt qui deū diligunt ⁊ ꝓximū sicut
patebit infra in.c. de dilectiōe. Ambulate ḡ in dilectōe
Ephe.v. Quia ve soli: qui scꝫ nec ambulat cū deo vel
ꝓximo ꝑ dilectionē ⁊ iō cū ceciderit: nō hꝫ subleuantē
se. ¶ Tertio corā dn̄o sctō ⁊ mūdo: ambulādū est mū-
do corde ⁊ corꝑe: q̄ q̄ cū mulierib9 nō sunt coinq̄nati:
ambulāt cū deo in albis: q̄ ip̄e dicit ambulans in via
imaculata: h mihi ministrabit In ps̄.c. ¶ Quarto so-
brie ꝑ tpantiā. Ambulātib9 aliq̄n dat̄ pot9 vt soporati
occidant̄ ⁊ spolient̄: sic ebriosis. Spū ḡ ambulate: ⁊ de
sidēia carnis nolite ꝑfict̄. Gal̄.v. ¶ Quito ambulādū 10
ē cū viatico oiois elemosynaꝝ ⁊ spālit̄ corꝑis chri.iij.
Re.xix. Ambulauit i fortitudie cibi illi9 vsq; ad mōtē
dei. ¶ Sexto prudēt̄ fugiēdo diaboli minas et ꝓmissa
⁊ ministroꝝ ei9: q̄ nitūt̄ hoīez vl' minis vl' ꝓmissis vl'
blādicijs vl' munerib9 d̄ via dei educē: sic latro ꝑegri-
nū ad nem9 ad socios vt spolet̄ vl' occidat̄. Videte ḡ
quō caute ambulet̄. Ephe.v. Et si vis scire quō h ꝑ-
ficē poter̄: audi deū Prouer.ix. Relinq̄te īfantiā ⁊ ve
nite ⁊ ambulate ꝑ vias prudēie. ¶ Septio velocit̄: sic
ꝑegrin9 vl' viator q̄n nox appropinq̄t sic i ꝓposito: nō
expectādo q̄dragesimā vl' senectutē vel noctē mortis.
Ambulate dū lucē habet̄ Joh.xij. Quia illi q̄ nimis
expectāt: stulti i tenebr̄ ambulant. Eccs.ij. Fili mi ne
ambules cū eis. Prouerb.j. Rō: q̄ ad iudic̄ tribunal
ambulas. ḡ nō est secuꝝ ambulare cū latronib9: ne so-
cietate suspēdar̄ ḡ ne ambules cū eis. ¶ Octauo. Sim 11
plicit̄ n̄ fraudulent̄ nec adulatorie: claudicādo ex vtra
q; ꝑte veritat̄ ⁊ falsitat̄: q̄ via dei ita arta est: q̄ tal' ce
dere ꝑ eā nō pōt: ꝟ q̄ ambulat simplr̄: ambulat ꝯfidē-
ter. Prouer.x. ¶ Nono ꝑseuerāter: ne interrūpat̄ vis
ꝑ petm̄: ne ex̄ viā dei inueniar̄: ꝑegrin9 enī q̄ vadit q̄-
draginta miliaria ⁊ redit cētū: sic nūq̄ bonā ꝑegrina-
tionē ꝑficiet. Sic q̄ vadit v̄sus celū: ꝑ q̄dragīnta dies
i q̄dragesima: ⁊ ꝑ totū annū v̄sus ifernū retrocedēdo:
sic cācer. Dicat ḡ q̄d d̄r Job.xvj. Semitā ꝑ quā nō re 12
uertar ambulo Esa.xl. Ambulabūt ⁊ nō deficiēt.
¶ Termin9 istaꝝ viaꝝ est vita eterna: vt d̄ q̄libet am- Ar.vj.
bulāte ꝑ vias istas verificet̄ illd̄ Gen̄.v. Ambulauit
cū deo ⁊ nō apparuit: q̄ tulit illū dn̄s. Hec ḡ via am-
bulate in ea neq; a dextris neq; a sinistris.
¶ Tertij scꝫ ꝑuersi ambulāt via desideríoꝝ. De quib9 Ar.vij.
epl'a Jude.c.vnico venient illusores fm̄ desideria sua
ambulātes i ipietatib9 suis aiales spm̄ nō habētes ⁊c̄.
Hi ambulant ꝑ viā tenebrosam inuidie penosam ire:
spinosam auaricie: lutosam gule ⁊ luxurie: ꝑiculosam
suꝑbie ⁊ accidie. Et hi oēs ambulāt post carnē ⁊ ꝯcu
piscētias suas.ij.pe.ij.
¶ Mod9 istoꝝ est ambulare velociter: q̄ q̄ petā suc- Ar.viij.
cessiue cōmittūt: q̄si in tot equis ad infernū festinant.
Vt q̄si equo gule lasso succedat luxuria: ⁊ sic furtū et
homicidiū ⁊c̄. Et lasso in vno officio minori: aliud ma-
ius acq̄rat: ⁊ q̄si lasci9 in paruis diuitijs: maiores ac
q̄rat. Sic ḡ ambulāt festināter. Sed non secure: ⁊ ideo
eis ꝯtinget q̄d cōtigit cuidā nigromātico. De q̄ fert̄: q̄ Exm̄
cū latro esset cautissimus: vincl'a carceres ⁊ oīa huius-
modi mirabiliter euasit. Hic semel capt9 ⁊ in carcere
cuiusdā dn̄e detentus: que audiens tot mirabilia ꝑ eū
fieri: fecit eū adduci corā se: ⁊ quesiuit quō ea faciebat:
qui dixit se h̄re vnū taxillū in quo erant tria puncta: ⁊
q̄n volo aliq̄d facere de latrocinijs ⁊ hmōi: ꝓijcio euꝫ
ter ⁊ si q̄dā dixit mihi vade ꝓijcio eū iteꝝ ⁊ si tūc dicit
mihi vade cito: ꝓijcio eū tertio ⁊ si tunc dicit mihi va-
de secure: vado audacter: ⁊ dn̄a: q̄re ḡ es tu mō capt9:
q̄re taxillis tuis nō ꝓiecisti: cui tunc ille: ꝓieci eū ꝟ de
fecit mihi in tertio puncto. Et sic ꝑ defectu illi9 pūcti
scꝫ securitatis captus fuit ⁊ suspēsus. Sic mali ad tp̄s
ambulāt ⁊ ꝓsperant̄ ⁊ q̄ a securitate deficiunt: in fine
inueniēt q̄ ambulauerunt post vanitatē. Et vani fa-
cti sunt Jere.ij.
¶ Termin9 istaꝝ viaꝝ ē mors eterna. De q̄ Phil̄.iij. Ar.ix.
Multi ambulāt quos sepe dicebā vobis: nūc autē ⁊
flens dico inimicos crucis christi: quorum deus ven-
ter est: quoꝝ finis interit9 ⁊ gloria: in ꝯfusione ipsoꝝ:

q̄ terrena sapiũt. Quibꝰ ḡ videnꝫ mõ p̄dicte vie bone:
tunc in tormẽtis dicẽt illud Sapiẽ.v. Ambulauimꝰ
vias difficiles: de quibꝰ vijs.j.Pe.iiij. Ambulauerũt
inquit in luxurijs desiderijs vinolentijs comessationi
bus potatõibꝰ. Iste vie videnꝫ mõ suaues ꝛ delecta-
biles. Sed in fine videbiꝫ ꝯrium. Et hoc est qđ sequiꝫ
nũc autem obstupescunt: admirantur blasphemãtes.

A.xx. AMoris. primo ostendeꝫ
distinctio. Secundo boni amoris ꝓprietates
Tertio modꝰ quo deus est amandꝰ. Quarto motiuũ
quare est amandꝰ. Quinto dispositiuũ quo est aman-
dus. Sexto experimentũ quo scire põt si ameꝫ. Septi
mo q̄mõ quis debeat seip̄m ꝛ ꝓximuꝫ amare. Octauo
boni amoris cõmodũ. Nono mali amoris ꝯditõẽs.
Ar.j. ¶ Quantũ ad p̄mũ. Amor in generali est duplex: q̄-
dã bonꝰ: quidã malꝰ. Et est inter istos duplex differẽ-
tia vna: q: bonꝰ incipit hic cũ parua delectatõẽ ꝛ du-
rat sine fine cũ maximo augmẽto. Malus v̄o hic inci
3 pit cũ breui delectatõẽ: ꝛ finiꝫ in odio eterno. Euiden
tia ad hoc est de hoc q̄ videꝫ aliq̄n q̄ carnales amato-
res cessante motiuo amoris: magnũ inter se odiũ hñt:
ḡ maius odiũ erit in inferno vbi oĩa mala erũt in suis
extremis.i.pessima inter illos: de q̄bꝰ Sapiẽ.xv. Ma
loꝝ amatores ꝛc̃. Nota.A.xxj.26. Alia differẽtia: q:
2 bonꝰ amor aĩam decorat. Malꝰ difformat. Cuius rei
modꝰ ꝛ causa accipiꝫ a v̄bis: Dionysij dicẽtis animã
esse specularis nature. Sicut ḡ speculum ad qđcũq̄ꝫ se
vertẽdo silitudinẽ eiꝰ recipit: ꝛ silitudo recepta in spe-
culo ip̄m q̄dãmodo ad silitudineꝫ rei rep̄sentare. Sic
amor alicuiꝰ rei siue pulchre siue fede ꝯceptꝰ in anima
aĩam trahit ad suã silitudinẽ. Et sicut intelligiꝫ illđ di
ctuꝫ Dionysij de celesti ierarchia q̄ videlicet amor est
assimulatiuꝰ: ꝛ est exemplũ de ferro ignito qđ q̄dãmo-
do igni assimilaꝫ. Sic aĩa ignita amore diuino deo fit
siñs. De quibus sic deo assimulatis diciꝫ in Pš.lxxxj.
Ego dixi dij estis ꝛ filij excelsi: nõ natura ſ; participa-
tiõe silitudinis. Nota.A.xxj.21. Itẽ.A.xxiij.6. Item
C.v.4. Itẽ.L.v.14. Itẽ.M.xj.28. Itẽ a ꝯtrario sen
su amãs diabolũ vel opa eius fit ei siñs Osee.ix. Facti
sunt abominabiles sicut ea q̄ dilexerũt. Vñ Bernar.
Si deũ diligis deꝰ es. Si celũ diligis celũ eris. Si terrã
diligẽ terra es. Ad idẽ Linconiẽsis sup Dionysiũ đ ce
lesti ierarchia. Nihil inq̄t facit mentẽ impurã: nisi cõ-
mixtio ex inordinato amore: aut amãdo nõ amandũ:
aut nõ sicut amandũ: aut nõ amãdo qđ amandũ: vł si
cut amandũ. Amor eñi amantẽ cũ amato cõmiscet: et
3 fortiter amãs nominatiuũ amati. Vñ cũ viliꝰ se amat
impuritatẽ ꝯtrahit: sicut aurum cõmixtũ argento. De
hoc diceꝫ.A.xxiij.6.
Ar.ij. ¶ Ista differẽtia sic habita: restat loquendũ de isto du
plici amore sigillatim: ꝛ prius de bono amore: cuiꝰ ꝓ-
p̄etates seu ꝯditõẽs: s̄m Dionysiũ đ celesti ierarchia.
ca.iij. sunt sicut ꝓprietas ignis: scꝫ sempiterna ꝛ nõ in-
terrupta mobilitas caliditas acumẽ penetratiuũ velo
citas sup feruidũ eorũ q̄ cõtingit assimilatiuus ꝛ in sui
naturã ꝯuersiuꝰ ꝛ sua ignitiõẽ illa igniẽs purgatiuꝰ ex
terminatiuꝰ ꝛ tenebrositatis expulsiuꝰ ꝛ illũinatiuꝰ.
Ar.iij. ¶ Modus v̄o amandi deũ tria requirit: ad hoc q̄ de-
4 bite ameꝫ scꝫ excellentiã obedientiã ꝑseuerãtiã. P̄imũ
in affectu. Secũdũ in effectu. Tertiũ in vtroq̄ꝫ. Sicut
ꝓꝫ Ser.lj.j.cũ se. ¶ P̄imo ḡ amor dei exigit excellẽtiã
seu p̄ncipalitatẽ: vt ameꝫ deus sup oĩa: cuius ratio est
quia si bonũ est diligendũ: ḡ magis bonũ magis dili-
gendũ: ꝛ maximũ maxime. Ideo dicit Matth.x. Qui
amat patrem vel m̄rem plus q̄ me: non est me dignꝰ.

¶ Secũdo in effectu lingua ꝛ ope mãdata eiꝰ obedienẽ
implẽdo Deuꝫ.xj. Ama dñm deũ tuũ ꝛ obserua mã-
data eiꝰ. Qui eñi dicit amo ꝛ ore iurãdo ꝛ blasphemã 5
do vł ope dei mẽbris nocẽdo ꝯdicit mẽtiꝫ. Ideo dicit
oĩbꝰ in Petro Jo.xxj. Petre amas me: pasce oues me-
as: q̄si diceret: ostẽdas h̄ in ope. ¶ Tertio ꝑseuerãtiã ꝛ
ꝯtinuationẽ in vtroq̄ꝫ. Quid eñi valet nauẽ ducere ad
portũ: si ibi submergaꝫ. Jõ Pioner.v. diciꝫ. In amo-
re eiꝰ delectare iugiꝫ. Cõtra primũ istoꝝ.i.ꝯ excellentiã
istã faciũt q̄ plꝰ amãt creaturã q̄ creatorẽ: data q̄ꝫ dã-
tẽ. Et vocaꝫ amor adulterinꝰ: q: adultera plus diligit
maritũ ꝓpẽ munera: q̄ꝫ ꝓpẽ seip̄m. Et sunt tales siñs:
Cuidã adultere pariñꝰ đ q̄ ferꝫ q̄ đ assensu paruũ po Exm̃
sita fuit in medio inẽ maritũ ꝛ adulterũ: vt sic eligeret
quã ptẽ vellet: q̄ statim adulteꝝ elegit: q̄ꝫtũ ad moduꝫ
illiꝰ i medio inẽ maritũ ꝛ adulterũ: sumꝰ oẽs sic positi
inẽ deũ ꝛ creaturã i medio.i.ĩ libero arbitrio: vt amor 6
nr̃ sit meritoꝝ. Alij v̄o ad modũ adultere eligũt po-
tiꝰ amare creaturã. Alij v̄o ad modũ fidel' spõse amãt
creatorẽ. De q̄bꝰ Augꝰ. de v̄bis dñi. Ser.lv. Amor
mundi adulterat aĩam. Amor fabricatoris castigat.
¶ Motiuũ v̄o magnũ deũ amãdi debet esse: q̄ ip̄e tñ Ar.iiij.
nos amauit: qđ ostẽdit p tria signa amoris q̄ sunt da-
re facere ꝛ pati: quoꝝ vltimũ est certissimũ ꝛ maximũ.
Maiorẽ hac dilectõẽ nemo hꝫ Jo.xv. Dedit nob mł- 7
ta sic̃ patebit ĩfra.c.ꝺ dilectione. Fec̃ etiã nos ꝛ ꝓ nob
ecclĩastica sacramẽta ꝛ hmõi. Passus ẽ mortẽ dãs vitã
suis: ꝛ aĩam suã ꝓ vita ꝛ aĩa nr̃a. In q̄ ostẽdit se q̄dã-
mõ plꝰ nos amare q̄ seip̄m: sic̃ plꝰ amaꝫ res empta q̄ꝫ
p̄ciũ datũ: cuiꝰ amorẽ circa nos admirãdo dicẽ possu-
mus illđ Jo.xj. Ecce q̄liẽ amabat eũ. Nota.O.viij.
1.ꝛ.P.ij.12. Ei ḡ vicẽ rependamꝰ amãdo: qui nos sic
amauit. Aliẽ peiores cane sumꝰ: q̄ ꝓ modico pane cu-
stodit ꝛ amat dñm suũ. Nota.F.iiij.37. Dando etiaꝫ
ei qđ ita care emit ꝛ nõ vilipẽdere: nec ꝓ modico dare
nec inanũ aĩaꝫ accipe quã ita care emit. Insup ꝛ p ip̄o
etiã q̄npotiꝰ ꝓ nr̃o lucro sustinẽ aduersa debemꝰ. Si
eñi amor carnał vł spes lucri terreni vł desideriũ habẽ
di grãm ꝛ amorẽ dñi terreni fac̃ hoiem oĩa sustinere.
Multo mag̃ amor verꝰ oĩa suffert: oĩa sperat ꝛ mediã
te illo martyres vicerunt regna: opati sunt iustitiã ꝛc̃.
Cũ q̄bꝰ si tot sustineremꝰ ꝓ đo q̄t ꝓ perituꝛ̃ sustine-
mꝰ: possemus esse qđ ip̄i sunt. Vñ Augꝰ. đ doctrina
chr̃iana. O si possemꝰ excitare hoies ꝛ cũ ip̄is excitari
vt tales essemꝰ amatores vite ꝑmanẽtẽ: q̄les sunt ama
tores vite fugiẽtẽ. Sꝫ heu pauci sunt q̄ nõ libẽtiꝰ ꝛ su- 8
stinẽt ꝛ laborãt ꝓ alijs: q̄ꝫ ꝓ đo: sic̃ patebit ĩfra.c.ꝺ la-
bore. Et tał etiã modꝰ loq̄ndi apđ nobiles: vł curiales
inoleuit: q̄ q̄ñ vnꝰ vult q̄ aliꝰ p̄cedat vł aliđ siłe mo-
dicũ faciat. Dic̃ p̄mo q̄ faciat amore dei vł m̄ris eius.
Deinde dic̃ ꝓ amore meo h̄ facias ꝛ tũc citiꝰ ꝯcedit ꝛc̃.
Istũ modũ sciẽs q̄dã paup religiosus cũ veniret ꝛ pe- Exm̃
teret prãdiũ ad portã cuiusdã nobił mulierẽ ꝑ ianitorẽ
ꝓ amore dei: ip̄a negãte: remisit ianitorẽ ꝓ amore sctẽ
Marie: ꝛ ip̄a iteꝝ negãte. Tertio remisit eũ petens ꝓ
amore suo. Ip̄a tũc cogitãs q̄ forte haberet eiꝰ noticiã
annuit: ꝛ ip̄o intrãte domina mirabaꝫ: quia p̄us eum
non viderat: ꝛ in prandio ꝛ diu post expectans quam
amicitiã vł noticiã p̄tendere vellet: cũ nihil ab eo de h̄
audiret: finaliter q̄siuit ab eo quã noticiã eiꝰ haberet: q̄
dixit nullã: quare ḡ hodie petiuisti prandiũ pro amo-
re tuo: q̄ ait: cogitaui q̄ esses nobił mulier ꝛ sciui q̄ no
biles minima petita ꝓ amore vł timore dei sic̃ elemosy-
nas ꝛ hmõi negant: pro amore v̄o mundi vł hominũ
magna dant: ꝛ ideo sic petiui ꝛ sic obtinui. Vbi enim
dant pannũ integrũ ꝛ conuiuia magna ꝓ mũdi vani

tate: vix dant tunicā ꝓ amore dei vbi multa suspiria ⁊
dolores ⁊ labores sustinēt ⁊ intētas cogitatiōes ꝓ car-
nali amore: nō libēter frāgerēt vel amitterent vnā dor-
mitionē in mane ꝓ amore dei ⁊ cinꝰ surgerēt ⁊ irēt ad
9 ecclesiā: voluptatū amatores magl' ꝙ dei. ij. Thimo. iij.
Exem ¶ Quasi sile accidit alteri religioso me pñte. Cū petes-
ret hospitiū a quodam diuite. Rñdit oportet nos accipe
baliuos ⁊ ministros regis ne nobis noceāt: vos debe-
tis recipi a viris ecclesiasticis: cui religiosus. Fuit aliqñ
in Italia quidā hō q̄ omni die portabat ad ecclesiam duas
cādelas: vnā ponebat añ imaginē dei: aliā vero añ ima-
ginē diaboli: q̄ ibi erat pictꝰ: sacerdos vidēs hec frequen-
ter fieri: mirabat̄: credēs eū infidelē: q̄siuit ꝗ semel q̄re
hoc faceret: qui rñdit: nō ꝓpter infidelitatē sicut tu cre-
dis hec facio: sed vnā pono ante deū amore vt mihi be-
nefaciat: aliā aūt diabolū timore: ne mihi noceat: sic
multi faciunt. Ad hec. R. j. 21. 22. Itē ser. j. 6. Ne sis
ꝗ peioris ꝯditiōis ꝗ̄ ille: sed si offers munꝰ vl' recipis
hospitio vnum regis ministrū timore ne noceat: recipe
aliū ministrū dei vt ꝓsit: ⁊ noli totum offerre timori vl'
diabolo sicut multi faciunt in quibꝰ dei amor nō est. De
quibꝰ Bern. in quodā sermone. Nō pōt inquit ignitū elo-
quiū cape frigidū pectꝰ. Quō enī grece loquētē intelli-
get: qui grecū non nouit: nec latine loquentē: q̄ latinꝰ
nō est: ⁊ sic de ceteris. Sic lingua amoris ei q̄ nō amat
barbara erit: erit inquā sicut es sonans: aut cymbalū tin-
niens. Nota. D. v. 8.
Ar.v. ¶ Ad hoc ꝗ q̄ amet: oportet q̄ discat ⁊ disponat̄: sicut
q̄ vult intelligere linguā ignotā: ⁊ in hoc attēdit̄ amoris
10 dei dispositiuū. Ista aūt dispositio attēdit̄ ⁊ accipit̄ ad
modū disponēns arborē aut fluuiū. ¶ Quantū ad ar-
borē patz q̄ ramusculi impediūt ascēsum ⁊ fructū arbo-
rū: quibꝰ p̄scisis: ascēdit ⁊ fructificat. Ita si vis vt amor
ascēdat ad deū p̄scinde inordinatos ⁊ carnales ⁊ mū-
diales affectiones ad terrena ⁊ nepotes ⁊ hmōi q̄ veri
amoris ascēsum impediūt. Teste btō Grego. in q̄dā
Homel'. Tāto inquit q̄sq; a supno amore disiungit̄ quā-
to inferiꝰ delectatur. Nota. D. ix. 26. Itē. M. xj. 75.
11 ¶ Secūda dispositio de riuulo accipit̄ ex imaginatiōe
Augustini sup Joannē q̄si sic. Multi enī amores de
corde egredientes sunt q̄si multi riuuli egredientes de vno
fonte: cuiꝰ fontis si vis q̄ riuulꝰ vnꝰ abundet obtura
Exem alios inordinatos riuulos. Exēplū cuiusdā puelle de q̄
fert̄ q̄ cū amici eā vellēt maritare: refutauit dicēs. Si
fuero maritata: oportet q̄ maritꝰ habeat partē cordis
mei ⁊ amoris: ⁊ filij ⁊ familia ⁊ diuerse occupationes
alias ptes: ⁊ sic minor esset ps dei: qui iuste totū vendi-
cat cor ⁊ amorē. Sic etiā obturauit amoris riuulos in-
ordinatos Magdalena q̄ teste btō Gregorio. Os ocu-
los crines vnguēta ⁊ oia q̄ solebat ad inordinatos cō-
uertere amores: ꝯuertit in dñi amorē. Osculādo lauā-
do tergēdo ⁊ vnguēdo christi pedes viuos ⁊ corpꝰ mor-
tuū. Et ideo riuulꝰ ille abundabat: q: teste christo: dile-
xit multū nec mirū: q: riuulꝰ reflectebat̄ ad suū p̄ncipiū
Vñ Bern. sup Cāti. Ser. xxx. Magna res est amor:
si ad suū recurrat principiū: si sue origini reddat̄: si re-
fusus suo fonti sp̄ ex eo sumat vñ iugiter fluat. Vide
12 R. v. 23. ¶ Ergo subtractio inordinate amatorū est ob-
turatio malorū riuulorū ⁊ tam vtilis dispositio ad diui-
nū amorē: nō debemus murmurare ꝯ deū vel hoiem
quēcūq; auferētē ramusculos: arborē amoris impedien-
tes: vl' inordinatos riuulos obturātes. Ad hoc q̄ aufe-
runt tp̄alia: vel alia inordinate amata: q: l' hoc disponit
nos ad dei amorē. Hoc patz. A. xviij. 3. Quia sicut q̄
sepit terrā suā spinis: facit peregrinos viā rectā tenere
q: dū spinas extra viā sentiunt ad viā festini redeunt.
Recte sic deꝰ facit in ope. sicut talibꝰ fatuis amatoribꝰ
minat̄ Osee. ij. Qui dicūt sicut ibi ꝯtinet̄. Vadā post
amatores meos: q̄ dāt panes mihi ⁊ aq̄s lanā ⁊ linum
oleū ⁊ potū. Propter talia multi sequūt̄ lecatores adhuc:
sequit̄: Propter hoc ego sepiā viā tuā spinis ⁊ sequet̄ ama-
tores suos: ⁊ nō app̄hēdet eos ⁊ q̄ret eos ⁊ nō inueniet
vl' q: eū derelinquūt ⁊ alias accipiūt ipa ꝯtenta vl' q:
moriunt̄: sequit̄. Dicet vadā ⁊ reuertar ad virū meū po-
rē: q: bñ mihi erat tunc magl' ꝙ nunc. Ecce quō spine
extra viā faciūt viā q̄rere. Ps. lxxxij. Imple facies eo-
rū ignominia ⁊c. Nota. B. iiij. 16. Itē. C. j. 16. Item
G. j. 16.
¶ Experiri pōt q̄s multiplici via si sic deū amet. Vna Ar.vj.
si amat q̄ deus amat ⁊ odit q̄ ipse odit: q: hec est ꝯditio
amātiū fm Phm i Ethic' li. ix. Alia si p̄ximū amat:
dicit̄ enī q̄ me amat: canē meū amat. Nō. A. xxj. 16. 13
Itē. A. xxiij. 8. Itē. D. ix. 14. Si seruas eiꝰ mādata si
peccare dimittis amore. Verbi grā. Cogita q̄si sic esset:
q̄ deꝰ nullā penā infligeret petōribꝰ: nec esset verecun-
dū mūdo: sz eque p̄miaret eū iustis ⁊ q̄ tūc dicat tibi sic
Rogo te ꝓ amore meo serua mādata ⁊ noli peccare: ⁊
si sic potestis inuenire in corde q̄ isto mō dimitteretis
malū ⁊ faceretis bonū experimētū est q̄ nō timore sed
amore deo seruitis ⁊ ille solꝰ beatꝰ est ⁊ deo placēs: qui
hūc modū hz: dñi enī terreni nō amāt seruos cū mur-
mure ⁊ fletu seruiētes: nec solū ad oculū seruiētes: q̄ñ
scz vident̄. Ita nec deꝰ: sz illos q̄ amādo seruiūt: q̄ etiā
si penā euadē possent nō peccarēt. De quibꝰ Tulliꝰ. iij.
de officijs. Si inquit deꝰ hoiesq; zelare possemꝰ: nihil tñ
auare nihil iniuste nihil libidinose faciēdum esset. De
his vero q̄ nō ista intētiōe pctm̄ vitāt. Inducit fabulā Exem
de quodā pastore q̄ inuenit anulū q̄ factꝰ est inuisibilis: p
quē occulte occidit regē Lidie ⁊ amicos eius: ⁊ p the-
sauros suos q̄s occulte occupauit p anulū suū factus
est rex Lidie: hūc tñ inquit Tulliꝰ si habeat sapientiā ni-
hil plꝰ sibi licere putet peccare: q̄ si nō hieret: honesta enī
bonis viris: ⁊ nō occulta q̄runt̄. Ergo ex affectu ⁊ ope-
ribꝰ experimētū amoris dei capiēdū est. Quia teste btō
Gregorio in Homel'. de spūsctō. Amor dei opat̄ ma-
gna si est: si aūt opari renuit amor nō est. Nota ad hoc
experimētū infra. c. de dilectiōe.
¶ De amore vero suijpius carnali nō oportet multa di- Ar.vij.
cere: quia hoies satis ꝓni sunt ad amandū seipos etiā
cū multa mala ex hoc ꝓueniāt. Quia tal' nō ieiunat nō vi-
gilat ⁊ sic aiam suā multi odio habēt: q: q̄ diligit iniq̄-
tatē: odit aiaz suā. In teipo debes amare fidē: sic pere-
grinꝰ lucē. Sapiē. viij. Hāc amaui. Secundo mūdi-
ciā: sicut oia exteriora amas mūdi. Judith. xv. Cōfor-
tatū est cor tuū: eo q̄ castitatē amaueris. Tertio iudiciū
⁊ iusticiā Ps. xxxvj. Dñs amat iudiciū. Sz heu multi
seipos nō amāt: sicut patz. F. j. 25. Proximꝰ vero est amā-
dus. Amicꝰ in deo: ⁊ inimicꝰ ꝓpter deū. Amor enī est vis
vnitiua: sicut patz. T. j. 7. fm Dionisiū: q: hz vnire ho-
mies cū deo ⁊ etiam inter se. Et in hoc assimilat amor
hoies deo. Et hoc est q̄ ait: vt sint vnum sicut et nos.
In deo aūt est triplex vnitas: scz substantie seu nature
amoris ⁊ opatiōis ad extra. Sic iter hoies inter quos 14
est vna natura specifica: deberet esse vnitas amoris:
oris ⁊ opis. Qui detrahit: nō hz vnitatē oris. Qui aliū
spoliat: nō habet vnitatem opis: nec tales sunt mem-
bra corporis christi et ecclesie: quia vnum aliud nō le-
dit: Imo tāta est vnitas: q̄ vnū mēbrū reputat sibi fieri
quod alteri fit: vt si pes ledatur: os conqueritur ⁊ cla-
mat ac si ipsi hoc fecisset. Si etiam lauetur pes vel ho-
nū aliud ei fiat: os regratiatur ac si ei fieret. Sic inter
mēbra christi cogitādū est in signū cuiꝰ nr̄m caput chri-

ftus reputat sibi fieri: qđ suis mēbris fit dicēs: qđ vni
ex minimis meis fecisti. Matth. xxv. Sic etiā reputāt
mēbra hec capiti ⁊ corpori cōiuncta. Unde Paulꝰ. ij.
Corin. xj. Quis infirmat̄ ⁊ ego nō infirmor: qs scāda
lisat̄ ⁊ ego nō vror ⁊c̄. Et est iste amor ꝓximi tā neces-
sariꝰ: ꝙ sine illo nec ducit ad vitā ieiuniū vl' elemosy-
na vel q̄cūq; oīo: q; hec oīa malꝰ facere pōt: amare ini
micū nō pōt: btūs ē q amat ⁊ amicū in te ⁊ inimicū ꝓ
pter te: dicit Augꝰ. li. ꝯfess. Sed reqrit̄ ꝙ istum ꝓximi
amorē ore ⁊ ope ostēdas. Exēplo dei de quo Deut. x.
Dn̄s amat peregrinū ⁊ dat ei victū ⁊ vestitum.
Ar. viij. ¶ Cōmodū vo istiꝰ amoris est duplex tpale ⁊ eternū.
15 Primū attendit̄ q̄tū ad corpꝰ ⁊ etiā aiam simul tripli-
citer. ¶ Prio q; facit oēs labores istiꝰ seculi leues ⁊ oīa
mandata dei ⁊ superiorꝝ ⁊ oēs afflictiōes ⁊ penas tpa
les ⁊ oīa martyrij genera facit leuia. Unde Augꝰ: de
verbis dn̄i. Oīa seua ⁊ immania: leuia ⁊ ꝓpe nulla fa-
cit amor: Item. d. decre. de pe. di. ij. Si quis semel. Si
inquit deū amamꝰ: oīa difficilia ⁊ aspa ꝑficimus. Itē
Augꝰ. de moribꝰ eccl'ie ꝯ Manicheos li. j. Nihil durꝝ
atq; ferreū: qđ non amore vincat̄. Idē li. xiij. confess.
Uerus amor non sentit amaritudinē: s; dulcedinē: q;
soror amoris dulcedo est. sic soror odij est amaritudo.
Qui eñi amat: nō laborat. Oīs eñi labor nō amantibꝰ
grauis est: solꝰ amor est: qđ nomen difficultatis erube
16 scit. Hec ille. Uide. G. S. xiij. 9. ¶ Secūdo aliud cō-
modū cōfert amor scȝ pacem. Sicut eñi p̄sente patre ⁊
matre: filij ⁊ filie pacem inter se habent: quibꝰ mortuis
inter se litigāt ⁊ pugnant ꝓ diuisione hereditatꝭ ⁊ mo
biliū. Ita p̄sente amore fideles inter se pacem habent.
¶ Tertiū est: q; est bonꝰ thezaurꝰ pauperꝝ: q ditat sine
labore magno. A peregrinatiōe pōt se hō excusare; q;
est debilis. A ieiunio: q; est infirmꝰ. Ab elemosynis q;
est paup. Sed ꝙ nō possit amare: nullꝰ allegare pōt:
sicut ptȝ. D. ix. 12. nisi ꝓpter cor ꝑuersum. Pōt ḡ ama-
re si vult. Et sic esse in aia dulcissimꝰ: si vult. Ideo di-
co ditissimꝰ. Prio: q; ꝓuerbiū est ꝙ ille est diues: quē
deus amat sicut ptȝ Joh. xvj. Pater ipe amat vos: q;
vos me amastis. Secūdo quia bonꝰ nō venderet amo-
rem dei ꝓ toto mundo: ḡ plus habet q̄ totū. Multū ḡ
dilatat̄ amore domꝰ cordis: q ꝑ ipm plus recipit q̄ to
tū mundū: ⁊ etiā ipm infinitū deū: ⁊ amicos ⁊ inimi-
cos: vbi in corde malorꝝ ꝓpter eiꝰ artitudinē nō recipit̄
nisi amicꝰ. Et ille adhuc nisi dimidiꝰ: scȝ corpꝰ: q; so-
lū corpꝰ diligūt. nec mirꝝ: q; edificator istiꝰ domꝰ amo
ris est deꝰ cementum charitas. sicut ptȝ Ser. lxxvij. 4.
Fundamentum fides: tectū spes: colūne alie virtutes.
Hec est domꝰ dn̄i firmiter edificata. De q Bern. li.
v. de ꝯsideratione: dilata amorē tuū ad inimicos ⁊ lan
tudines tenes. Ama ꝑseuerāter ⁊ lōganimiter: ⁊ lōgi-
tudinē habes. Sic ḡ dilata locū tentorij tui. Secundo
mō amor affert cōmodū eternū. Primo q; ad h̄ dispo-
nit. Secundo quia hoc adducit. Primo ad hoc dispo-
nit: q; facit nos pctā nr̄a ⁊ aliorꝝ miserias lacrimare: q;
sicut ex abundātia ignis olla eructuat aquā: ita homo
amore succēsus eructuat ⁊ emittit lachrymas. Sic ma
gdalena q amore succēsa fuit: flere int̄ ꝯuiuas non eru
buit. Secūdo q; ad h̄ ꝑducit: sicut eñi calor sol' hūores
sursum trahit: ita amor dei ⁊ ꝓximi amatores sursum
ad deū trahit: hic ꝑ ꝯuersatiōnē ⁊ desideriū ⁊ post per
fruitionē ⁊ adeptionē. Iuxta illud poeticum. Trahit
quēq; sua voluptas. Et rō ⁊ modꝰ istiꝰ tractꝰ: ptȝ i tri
plici exēplo. Prio in his q sil' ligant̄ qn̄ aliqđ alteri rei
fortiter ligat̄ ad locū quo mouet̄: illđ cui ligat̄ oportet
ligatū seq. Spūaliter fortissimū vinculū est amor. A
xxj. 23. ⁊. 30. Cui ḡ amore ligamur: oportet ꝙ illud ad

locū suū seq̄mur. Cū ḡ locꝰ diaboli sit in inferno: dei
aūt in celo: ⁊ ptȝ. Secundo ꝑ exēplū de capite ⁊ de mē-
bris. Mēbra eñi caput sequunt̄: mēbra chr̄i vt supra
dictū est efficimur amore: ḡ ipm seq̄mur in gl'iam. Sȝ
ad hoc ptꝰ necesse est vt euȝ seq̄mur pedibꝰ duobꝰ: scȝ
amore dei ⁊ ꝓximi: q; iste sunt due ale ⁊ duo pedes: q̄-
rū vno ꝑ irā vl' inuidiā fracto eū seq ⁊ cū ipo gl'iam in
trare nō possumꝰ: q; claudꝰ i dei lege ꝓhibet̄ tēplū dei
ingredi vt deo offerat Leui. xxj. Et habet̄ etiā di. xlix.
Hinc etiā. Tertio ꝑ exēplū in pōderibꝰ arborꝝ. Ubi
eñi inclinat̄ pondꝰ arboris abscisa illuc sequit̄: ⁊ ad il-
lā vadit partē. Sic vbi inclinat̄ amor nr̄: illic in morte
abscisi seq̄mur. Quia s'm Augustinū ꝙ in corpibꝰ pō
dus: h̄ in spūalibꝰ amor. Pōderibꝰ inquit suis agunt̄
oīa: ⁊ loca sua petūt: pōdꝰ meū amor meꝰ illo feror: q̄-
cunq; feror. Hec ille li. xiij. ꝯfes. Est ḡ iste amor vtilis
q; sicut ramꝰ sine hūore vl' ab arbore abscisus non fru
ctificat: s; in igne ponit̄: ita opa nr̄a ⁊ vita nr̄a: nisi hu-
morē habeat amoris. Un̄ Crisostomꝰ: qđ humor in
arboribꝰ: hoc amor in opibus.
¶ Amor vo inordinatꝰ siue mūdial' siue carnal' mul- Ar. ix.
tas ꝯditiōes ⁊ effectꝰ malos habet. ¶ Prio habet ꝯdi-
tionē canū: canis eñi assistēs comedētibꝰ diligēter eos
intuet̄: donec qđ optat recipiat: q habito dorsum vtit.
Ita multi se habēt q ad deū ⁊ q ad alios amicos. Quo
ad deū ptȝ in iuuenibꝰ scholaribꝰ ⁊ paupibꝰ: ⁊ cōiter i
oībꝰ innocētibꝰ: q anteq̄ ditent̄: sūt deuoti: ecclias fre-
quētādo orādo ml'ta deo ꝓmittēdo. Sȝ incrassati im-
pinguati: dilatati: derelinquūt deū factorē suū. Deut.
xxxij. De qbꝰ Baruch. ij. Auertēt se a dorso suo. Eze.
viij. Dorsa habētes ꝯ tēplū. Et filios enutriui ⁊ exal-
taui: ipi aūt spreuerūt me Esa. j. Quo ad alios etiā ami
cos idē ptȝ: q; diligēter eis nitunt̄ placē in loquēdo in
seruiēdo: dū emolimētū sperāt: ⁊ vsq; testamētū ꝯdat̄
ꝙ sint certi de pte sua: infirmū diligēter ⁊ frequēter vi
sitāt: q mortuo cito obliuioni tradit̄. Un̄ ps. xxx. Ob-
liuioni datꝰ sum tāq̄ mortuꝰ a corde. Amor eñi istorꝝ
lune assimilat̄: q solū remittit radios ex pte illa q solis
radios recipit ⁊ solūmō dū recipit. Ita isti dū beniuo-
lētiā recipiūt: vel recipe sperāt: ⁊ solūmō ad illos beni-
uolētiā ostēdūt. Ps. xlviij. Cōfitebit̄ tibi cū benefece-
ris ei. De talibꝰ plura dicent̄ infra. c. de gratitudine.
De qbꝰ Paulꝰ. ij. Thio. iij. Erūt hoīes seipos aman-
tes ⁊c̄. De hoc. D. xj. 17. ⁊. A. xxvij. 22. ⁊. C. ij. 16. ⁊
C. iiij. 24. ¶ Secūdo habēt ꝯditionē ceci: q; sicut cecꝰ
nō bene discernit inter pulchrū ⁊ fedū: ita nec isti. Un̄
v'sus. Si qs amat ranā: ranā putat esse dyanā. ¶ Ter-
tio habēt cōditionē occulte crudelitatis: q; sicut amāt
corpora: vt aie cum corporibꝰ ineternū damnent̄: sicut
amant filios ⁊ nepotes: vt ad mundiales honores ma
lis medijs velut lucifer ⁊ fumus ascendant: ⁊ de bre-
ui honore ad eternum horrorē: quia qui amat pericu-
lum peribit in illo. Ecclesiastici. iij. ¶ Quarto habet se-
cum semꝑ annexam penā quia famem ⁊ desideriū: si-
cut idropicus potū: quia quāto plus habent: tāto plꝰ
cupiunt: quia auarꝰ non implebit̄ pecunia. Et q amat
diuitias: fructū nō capiet ex eis Eccl's. v. ¶ Quinto in
ducit paupertatem temporalē ⁊ eternam. Prouerb. xxj.
Qui diligit epulas: implebit̄ egestate: ⁊ qui amat vi-
num non ditabit̄. Nihil ergo iniquiꝰ: q̄ amare pecu-
niam. Ecclesiastici. x. Id est terrena ⁊ carnalia: ex quorū
amore mala sequunt̄. Ex istis duobꝰ amoribus ⁊ eorū
conditionibꝰ p̄dictis: elicitur vna conclusio quam po-
suit Augustinꝰ de ciuitate dei. li. xv. Duas inquit ciui-
tates: duo faciunt amores Hierusalem facit amor dei
Babiloniā facit amor seculi: sicut ptȝ Ser. lij. 5.

Amicitiarū ſeu amicorū.

Primo ponēda eſt generalis diſtinctio. Secū-
do: oñdēda differētia multiplex inter dei amicitiā bonā
et mūdi vel carnis amicitiā falſam. Tertio q̄ vtilitas
ex dei amicitia ꝓuenit. Quarto ꝑ q̄ media ſeu auxilia
ad dei amicitiā attingere poſſum⁹. Quinto q̄ experi-
mēto cognoſcere aliq̄ modo poſſim⁹ ſi ei⁹ amici fuerim⁹.
Sexto ponēde ſunt cōditiōes amicitie falſe. Septimo
piculū. Octauo finis. Nono pena. Decimo remediū.
Ar. j. ¶ Rōne pmi eſt ſciēdū ꝙ amicitia ſm Phm. viij. ethi
1 corū eſt triplex. videlicet: Vtilis q̄ diligit ꝗs ſua ꝓpter
et hec eſt mūdi. Secūda delectabilis: ꝛ iſta eſt carnis.
Tertia honeſta: ꝛ hec eſt dei ꝛ bonorū. Et eſt magna
differētia inter duas pmas ꝛ vltimā. Et qꝛ q̄t in pri-
mis inueniunt̄ infidelitates: amaritudines: et falſita-
tes: tot i tertia īueniunt̄ fidelitates ꝛ delectatōes. ¶ In
pma eīn inuenit̄ infidelitas ꝛ ingratitudo: qꝛ dū ami-
cus quē diligere dicūt eſt in ꝓſperitate: dū etiā lucrant̄
ab eo: vel lucrari ſperāt: amicitiā ore oſtendūt: ſic patꝫ
Ser. lj. 6. Sꝫ iſtis deficiētib⁹ paupertate vl' morte ſup-
ueniēte: amicitia illa apparēs ꝛ nō exiſtēs ceſſat: ꝛ extin
2 guit̄. De quib⁹ Eccliaſtici. vj. Eſt amic⁹ ſoci⁹ menſe:
et nō ꝑmanebit i die neceſſitatꝫ id eſt in die paupertatis
vel mortis. Jō ꝓuerbiū eſt apud gallicos: ꝙ paup et
mortu⁹ nō habēt amicos: ꝛ ratio eſt: qꝛ ceſſante cauſa
ceſſat effect⁹. Sed i iſta amicitia diuitie vel lucrū ſunt
cauſa amicitie. Iuxta illud prouer. xix. Diuitie addūt
amicos: ḡ ipſis ceſſantib⁹ ceſſat amicitia. In ſecūda vo
frequēter eſt amaritudo: qꝛ q̄ diligūt: nō diligunt̄. Et
ratio eſt qꝛ nō eſt eadē cauſa dilectiōis ex vtraqꝫ parte
qꝛ vn⁹ diligit ꝓpter delectationē et talis dū durat: di-
ligit diligēter ꝛ feruēter. Sꝫ reamat̄ ꝓpter vtile: ꝛ ideo
ſolū apparēter amat̄: vt ꝑdictū eſt: ꝛ in ꝑſentia: q̄ i ab-
ſentia deridet̄ ꝛ dānat̄. De hoc Eccliaſtici. vj. Eſt ami
cus q̄ cōuertit̄ ad iniuriā. Sꝫ de⁹ ſemꝑ diligit. Omni
tꝑe diligit q̄ amic⁹ eſt. Prouer. xvij. cōtra defectū
3 in pma amicitia: ipſe etiā dicit Prouer. viij. Ego dili-
gētes me diligo: cōtra defectū in ſecūda. Amico ergo
fideli nulla eſt cōparatio. Et nō eſt digna ponderatio
auri ꝛ argēti: cōtra bonitatē fidei illi⁹. Eccliaſtici. vj.
Et vt iſta differētia clari⁹ videat̄: plura adducēda ſūt
exēpla ad ꝓpoſitū oñdendū cōueniētia. ¶ Prio ḡ diffe
rētia iſta videri pōt ex differētia actionū recipiētiū pe-
regrinos ad hoſpitiū ex vna parte: et patris eoſdē reci-
pientis domū redeūtes ex alia parte. Illi eīn hoſpitarij
in multꝫ partib⁹ hilariter occurrūt peregrinis: et eos
ad hoſpitia ſua diligēter inuitāt ꝛ trahūt: ꝛ multa eis
delicata ꝓmittūt: pulchre loquunt̄ comedētes ꝛ bibē-
tes ridētes et ludētes cū eis vſqꝫ veniat̄ ad cōputū: in
q̄ aliq̄ illorū vel dimittūt q̄d hic pñt: ꝛ ipſis ꝓcedētib⁹
ampli⁹ de eis nō curāt: ſed nouis occurrūt ꝛ idē eis fa
ciūt: q̄d fecerūt priorib⁹. Sꝫ cū redeūt de peregrinatōe
ad patrē: ipſe non ſolū recipit eos ꝓ vna nocte: nec vt
burſam illorū exhauriat: ſꝫ ad reficiendū ꝛ ad heredi-
tatē imperpetuū poſſidendā. Ita ſeruit mūdus ꝛ mū-
dales amicis ſuis: ꝛ etiam multi ſerui ꝛ miniſtri dñis
ſuis: q̄diu habēt aliq̄d expēdere: habebūt multos mi
niſtros et ſocios eis applaudētes ꝛ ad cōuiuia ꝛ taber
nas ducētes. Sic chriſtus multos habuit ſequaces q̄ñ
eos pauit: ſed nō ad mortē. Ita nec iſti cū venerint ad
cōputū mortꝫ. Et dicet̄ eis redde ratōnē villicatiōis
tue: q̄libet accipit q̄d pōt: ꝛ ipſis recedētib⁹ et cito ob-
liti eꝛ nouis occurrunt: ꝛ illi mō eis ſeruiūt. Sꝫ pr̄ nr̄ q̄
eſt i celꝫ multo aliter recipit amicos ſuos de pegrinatōe
redeūtes: dicēdo: venite oēs q̄ laboratis ꝛc. Mat. xj. ꝛ
iterū: Venite bñdicti ꝛc. Mat. xxv. Et regnū ei⁹ reg. 4
ex. ḡ i amicitia illi⁹ delectatō bona. Sapi. viij. ¶ Scdo
ħ differētia ꝓpēdi pt ex differētia locutōnū ꝛ opatōnū
iſtorū curialiū ſeu adulatorū ex vna parte ꝛ patris ex
alia. Primi habēt talē modū loq̄ndi. Sum tot⁹ veſter
ad voluntatē: ꝛ ſemꝑ paratus ad veſtrū obſequiū. Et
iſtud hoſpitiū ꝛ oia q̄ in eo ſunt: vr̄a ſunt: ad volūtatē
ꝑcipiatꝫ ꝛ petatis hic q̄cquid volueritis: ſed ad quem
effectū ſunt iſta vba: ꝓ certo ſi peteret aliq̄ñ duodecim
denarios cū eſſet in paupertate ꝛ miſeria: vl' nō daret: vl'
de petitiōe grauaret̄ nō eſt peius donū: q̄ꝫ generale do
nū: qꝛ ſic dat vel offert hoi exiſtēti i bonis: cui⁹ amici-
tiā pulchris vbis q̄rit: cui⁹ etiā amicitiā videt ſibi ra-
tione ſtat⁹ quē tenet: poſſe valere ſi cadat i miſeriā: de
q̄ nō eſt ſpes ꝙ reſurgat: nec dabit ei aliud: nec offert.
Sꝫ pater bon⁹ nō ſic ſed cū filio quē videt ad malū et
ſupbiā inclinatū: rigide loquit̄: ne de ei⁹ cōfidēs ſup-
portatiōe peccet: vel etiā vt errores ſuos corrigat ꝛ ſa-
net̄. Exiſtēti tñ in miſeria: pietate paterna ꝓ poſſibili-
tate ſuccurrit. Ita mūdus hoi exiſtēti i potētia: oia de-
lectabilia offert: argētū ꝛ aurū equos ꝛ canes ꝛ hmōi:
ſed hoie exiſtēte in mortis miſeria: oia aufert: ſꝫ nō ſic
chriſtus: ſꝫ amicis hic rigiduꝫ ſe oñdit: ꝛ dure ꝑmittit
tractari: ſicut patꝫ de oib⁹ illis q̄b⁹ dixit vos amici mei
eſtis: ſꝫ in mortis ꝛ infirmitatis miſeria: eis ſuccurrit:
eoſqꝫ ab omi miſeria ꝛ infirmitate ſanat. Recte ḡ de eo
dī Ecci. vj. Amic⁹ fidelis medicamentū eſt vite ꝛ im- Exiſt
mortalitatis: ꝛ q̄ metuūt dñm inuenient illū. ¶ Tertio 5
hec differētia patꝫ exēplo: ꝙ fingit quendā habuiſſe q̄-
tuor vicinos: quorū triū multū affectabat amicitiā: ſꝫ
quarti parū vel nihil. Venit ḡ ad primū querēs quō
ei⁹ poſſet amicitiā cōparare. Qui rñdit: amicitiā meā
hic nō poterꝫ ſine magno labore ꝛ ſollicitudine: labo-
ra ḡ ꝓ me fortiter et forte poteris meā amicitiā ad tꝑs
obtinere: q̄ libēter ꝯceſſit. Secūdus ſilr req̄ſit⁹ rñdit:
mihi des munera ꝛ veſtes: et forte me poteris ad tꝑs
obtinere. Terti⁹ req̄ſitus rñdit: fac quecūqꝫ tibi dixe-
ro: ꝛ ad tꝑs ero amicus tuus: teqꝫ iuuabo: q̄ oibus an
nuit. Quartū vo req̄rere nō curauit. Iſte vo poſtea a
rege citatus ꝓ ꝓditione quā fecerat. Venit ad primū
amicū: ꝓ quo tantū laborabat: petēs ꝯſiliū ꝛ auxiliū
ꝓ toto labore ſuo: qui rñdit ꝓditorē regis nolo in do-
mo mea retinere: ſꝫ te eijciā ꝛ ſpoliabo: ſolūmodo tibi
relinquens pannū: quo mortuus vel a rege occiſus in-
uoluaris. Triſtis ḡ venit ad ſecundū cui multa dede-
rat: auxiliū inquirēs: q̄ ait: Regis ꝓditor eſt ad mortē
quā meruit ꝯducā: aliud a me nō habebis: q̄re te an-
tea melius nō habuiſti. Tertius vo req̄ſitus dixit: re-
gis ꝓditorē in patibulo ſicut meruit ſuſpendā. Quar
tus vo vt ꝓditorē liberaret mortē ſuſtinuit. Primus
amicus eſt mundus. id eſt. q̄ in mundo ꝯtinent̄: ſicut
diuitie. honores. magna potētia ꝛ hmōi: ꝓ quib⁹ acq̄-
rendis: hō laborando ſeipm ꝯſumit. Secūdus: amici
ſunt carnales. Terti⁹ diabolus. Quart⁹ chriſt⁹. Pro
cuius amicitia multi paruꝫ vident̄ curare: qꝛ modicū
ꝓ ea: vel laborāt vel dant: ꝛ tñ ipſe ꝓ amicis ſuis mor
tē ſuſtinuit: vt eos a mortis periculo liberaret: in quo
oēs ꝑdicti amici: vt exēplo poſito patet: ſuū amicū de-
linquūt. De quolibet ḡ illoꝝ verificat̄ illud Ecci. vj.
Eſt amic⁹ ſm tꝑs. ſ. ꝛ nō ꝑmanebit in die tribulatiōis
Simile fingit̄ de quodā potēte qui habuit ſeruū incar
ceratū qui mortē meruit: niſi daret magnā redemptio
nem: ſicut patꝫ Sermo. lvij. 8. Hic vo prius dederat 6
cuidā amico magnā hēditatē. Alteri vo dederat mul
ta mobilia. Tertio magnā amicitiā oſtēderat: prādia ꝛ
feſta faciēdo. Miſit ergo ad primū pro adiutorio: cui

rn̄dit si ego ꝓ tua redemptiōe hereditatē vēderē quā
mihi dimisisti seu dedisti essem mendicus:et sic ambo
pauperes essemꝰ:melius est ꝙ tu moriaris. Secūdus
etiā rn̄dit:ego plus bonis indigeo q̄ tu:q̄a habeo me
et vxorē:et filios et familiā sustinere. Tu vo es solus
indigēs:melius est ergo ꝙ tu indigeas:q̄ȝ oēs nos ꝙ
faceremꝰ:si mobilia illa tibi modo darē. Tertius vo
de morte eius doluit:dans ei solas lachrymas cū oris
et manuū lamētatiōe. Filius vo illiꝰ potēns apud pa
trē ipm liberauit. Seruꝰ iste in carcere detētus:est aia
misera in purgatorio detēta. Primꝰ amicus est heres:
cui hereditatē dereliquit. Secūdus:executores. Ter-
tius amici carnales ⁊ consanguinei ⁊ hmōi. Ab istis
vo petiuit adiutoriū. Job.xix.dicēs. Miseremini mei
miseremini mei:saltē vos amici mei. Primi eñ amici
et si ore nō dicāt:corde cogitāt sicut in exēplo cōtinet:
licet eñ pater dimisisset eis decē carrucatas terre: non
darēt vnā ꝓ patris liberatiōe:sicut euidēter ostendit.
A.xij.53.qui eñ nō reddit qd̄ pater et ipse iniuste de-
tinēt:sed potius cū patre idē iniuste detinēdo ad infer
num ire eligit:q̄ñ qd̄ iuste retinere pōt: ꝓ patris daret
redēptiōe. Secūdus amicꝰ etiā cogitat: sicut p̄dictū
cōtinet exemplū. Tertius vo plāgit digitos cōplican
do et dicēdo:heu ꝙ talē ꝑdidi amicū et sic nō damnū
amici:sed ꝓpriū plangit: ⁊ ideo ꝓducūt de oculis la-
chrymas:sed nō de bursa elemosynas. Sed meliꝰ esset
ꝙ digitos aperirēt:elemosynā dādo: q̄ȝ cōplicādo: ꝙ
os aperirēt orādo:q̄ȝ plorando:ꝙ etiā de bursa educe-
rēt elemosynas:q̄ȝ de oculis lachrymas. Nota. M.xj.
147. Quartus amicus est Christus dei filius:in quo
meliꝰ esset cōfidere:quia ipse ꝓtegit in se sperātes. Ec-
clesiastici.vj. Amicꝰ fidelis ꝓtectio fortis:q̄ aūt inue-
7 nit illū:inuenit thesauꝝ. Silē his fingit̄ ad idē quodā
Exm̄ modo de libro Barlaam. De quodam q̄ habuit tres
amicos:quos dilexit multū et quartū:quē dilexit mo-
dicū et volēs eos ꝓbare:venit ad primū portās porcū
in sacco mortuū dicēs se portare hoiem quem occide-
rat ⁊c̄. q̄ statim eū de domo eiecit: tm̄ pannū et lineū
dabat. Secūdus dixit:ꝙ potius faceret et cōductū ad
patibulū. Tertꝰ dixit ꝙ eū fortiter corā iudice potꝰ
accusaret. Ad quartū vo q̄si inuidus et immeritꝰ ve-
nit:q̄ ꝓmisit ꝙ corā iudice ꝓ eo loqueret̄. Iste quartꝰ
amicꝰ pōt dici elemosyne ieiunia ⁊ oratiōes: ⁊ alia bo-
na q̄ mortuū corā iudice sequunt̄. Apo.xiiij. Opera
8 eñ illorū sequunt̄ illos. Et ei q̄ hic ea dilexit:ibidē ma
ximā ostēdent amiciciā. Primus vo amicꝰ est mūdus.
Secūdus parētes et amici carnales. Tertꝰ diabolus
q̄ in hoc peiōri amiciciā ostēdit:quia cū ad delectabilia
trahit ⁊ fouet dicēdo:fac qd̄ delectat audacter: deꝰ est
misericors:adhuc iuuenis es:vel sanꝰ et fortis: ⁊ pote-
ris cōfiteri: ⁊ istū modū tentādi habuit in seductione
primi parētis:dicēdo:nequaq̄ȝ moriemini. Vn̄ btūs
Grego.xxiij.mora.circa post p̄ncipiū:ꝙ inquit in pa-
radiso egit: hoc quotidie antiquꝰ hostis agere nō de-
sistit ⁊c̄. Sicut patet Ser.cxlvij.12. Et sicut nitit̄ sa-
nos ponere in p̄sumptiōe:ita morētes nitit̄ ponere in
desperatiōe:improperādo ⁊ ei oia pctā q̄ fecit ostēdēdo
De quo Eccl̄i.vj. Est amicꝰ qui odiū et rixam et cōui
9 cia denudabit. Nota. C.vj.52. Et. D.ij.5. Itē Ser.
lxxxvj.7. Ex his p̄dictis patet magna differētia inter
amiciciā dei verā ⁊ falsam. Patet etiam ꝙ p̄dicti tres
amici falsi:scȝ mūdus caro vel carnales ⁊ demon silēs
sunt latronibꝰ q̄ fingūt se amicos q̄si volētes securita-
tem peregrinis ostēdere ⁊ p̄stare:sed q̄ñ ad passum pe-
riculosum venerint. Vbi credūt ab eis plus iuuari:si
necessitas occurrat. Et vbi plus de eorū societate cōfi-
dunt ⁊ gaudēt:ibi insurgūt cōtra eos: ⁊ eos spoliant.
De quibꝰ Ps̄.xxxvij. Amici mei et ꝓximi mei aduer-
sum me appropinquauerūt et steterunt. Et q̄ iuxta me
erāt de lōge steterūt:et vim faciebāt. suppl. ad spolian
dū: ⁊ ad placitandū ⁊ litigandū ꝓ bonis meis. Nota
A.xxv.11. ¶ Restat tertio ostēdere q̄ vtilitas bonis
ꝓueniat ex amicitia dei ⁊ bonoꝝ virorū. De vtilitate Arti.iij.
vo amicitie dei in parte patet ex p̄dictꝭ exēplis:q̄ tm̄ vt
clariꝰ videat̄:addēda sunt exēpla alia. Et primo illud 10
Valerij.li.iiij. De duobꝰ amicis:quorū vnꝰ a quodā Exm̄
iudice morti adiudicatꝰ est. Alius vo a iudice ꝓ ami-
co iudicato:inducias mortꝭ petijt ⁊ obtinuit ad certū
diē:vt interim de aia et de rebꝰ disponeret:obligans
se ad moriendū ꝓ eo:nisi die rediret determinato. Cū
ergo illo die mane nō rediret:festinꝰ se morti obtulit:
vt sociū liberaret:dicēs: nō venit me interficite vt cō-
uentū est: ⁊ alijs deridētibꝰ et dissuadētibꝰ et dicētibus
expecta:nihilꝰ est pausare:adhuc añ mortē venire pōt.
Rn̄dit:scio ꝙ nō veniet. Et ideo vellem priꝰ mortem
sustinere:vt cū liberarē. Ipo vo morti adducto obuia
uit aliꝰ: ⁊ ipsis inter se altricātibꝰ et dicētibꝰ:ego debeo
mori. Iudex eorū vidēs fidelē amiciciā:vtrūq̄ȝ a mor-
te absoluit:rogans ꝙ posset esse tertꝰ in eorū amicitia.
Spūaliter hō morti iudicatꝰ fuit. Geñ.ij. vbi dicitur
quacūq̄ȝ die comederis ex eo morte morieris: sed filꝰ
dei morti se obtulit: ⁊ animā suā ꝓ amicis suis posuit
ille q̄ dicit Jo.xv. Maiorē hac dilectiōe nemo habet:
vt animā suā ponat q̄s ꝓ amicis suis. Et sic sua carita-
tate ⁊ fidelitate vterq̄ȝ a mortis periculo et damno li-
berat̄: ⁊ patri i amicitia copulat̄ Christo teste: qui ait.
Jo.xvj. Pater ipse amat vos: quia vos me amastis.
Itaq̄ȝ iam nō dicam vos seruos:sed amicos. Jo.xv. 11
Quasi silē huic elicit̄ ex libro Alfoncij de duobꝰ amicꝭ Exm̄
quorū vnꝰ erat de Baldac:alter de Egypto. Egyptiꝰ
vo aliū ad se venientē:multū honorauerat: ⁊ multa ꝓ
eo fecerat:q̄ postea decidit in paupertatē: ⁊ surgēs et ve-
nit ad aliū Baldac: ⁊ p̄ verecūdia noctē expectans vt
ad eū intraret:dū sic lateret:accidit quendā iuxta eum
occidi:sed occisore fugiēte:hic capit̄: ⁊ morti iudicatur
Cui amicꝰ a casu occurrēs ⁊ eū cognoscēs:dixit. Ego
hoiem illū occidi: ⁊ nō iste: vterq̄ȝ ḡ morti iudicat̄: ho-
micida hec vidēs:penitētia ductꝰ clamauit:non isti: s̄ȝ
ego illū occidi. Et sic oēs iudicant̄. De quibꝰ cū iudex
miraret̄:mortē omnibꝰ remisit:si rei causam in vitate
dicerēt:qd̄ ⁊ fecerūt. Et sic vniꝰ amici fidelitate oēs li
berati sunt. Spūaliter oēs peccauerūt: ⁊ ad mortē du-
cebant̄: Christus occurrit ⁊ se morti obtulit. peccōr vo
sentiēs se culpabilē:vidēs dei filiū ꝓ culpa sua ad mor
tem duci:clamare debet in cōfessiōe ⁊ dicere: ego feci:
et ego ferā: ⁊ sic nr̄a humili cōfessiōe:mediāte morte fi-
delis amici nr̄i Christi a morte ꝓtegeremur. Et sic pa- 12
tet illud Ecclesiastici.vj. Videlicet ꝙ amicus fidelis
est ꝓtectio fortis:q̄ aūt inuenit illū: inuenit thesaurū.
Tertiū exemplū ad idem accipit̄ ex speculo historiali: Exm̄
q̄si ꝑ istū modū de duobꝰ amicꝭ:quoꝝ vnꝰ dicebatur
amicꝰ aliꝰ amelicꝰ:quoꝝ secūdus a falso hoie ꝓuoca-
tus ad duellū. Aliꝰ ꝓ eo duellū sustinuit ⁊ vicit:q: for-
tior erat. Primus vo postea factꝰ est leprosus: ⁊ cū oēs
indignarent̄ ei hūiliter seruire:amicū suū ꝓ quo bella
uit adijt:qui hūiliter et hilariter eū recepit: eiq̄ȝ seruie-
uit hic vna nocte vocē audiuit:ꝙ si vellet eum sanaret
occideret duos filios:quos tm̄ habuit: ⁊ sanguine il-
lorū eū lauaret ⁊ sanaret: aliq̄ habent ꝙ vox venit ad
infirmū:ꝙ ipse peteret a sano id sibi fieri quod fecit:et
pueri occisi:in crastino inueniebant̄ sani. Et sic ꝓ fide-
li amicitia sua filios quos videbat̄ amittere:nō amisit

sed sanos recepit. Spūalr chrūs9 p nobis bellauit z vi
cit: z postea habet multa mēbra leprosa infirma z debi
lia: in quibꝰ debem9 amicitie vices repēdere. Et p cer
to ꝙ videt modo eis factū: amitti: iterū contēplatū in
ueniet ineternū: qđ mō est trāsitoriū: si seruet. Sed qū
pueros vel filios p illo occideret: q exteriorē sbam p
illius amore dare nō vult. Si ḡ possides amicū: in ten
tatione posside eū Eccl. vj. Ex his ptz ꝙ nihil delecta
bilius: nihil vtilius: nihil iustius: q̄ deū diligere: eiqꝫ
13 amicitia copulari. Sed adhuc posset aliquis obijcere:
quō dei amicitia posset tam esse delectabilis: cū pmit
tit amicos suos tot aduersitatibus flagellari et occidi?
Sicut ptz de aplis: q̄s amicos vocauit Joā. xv. qđ etiā
videm9 modo cōtingere: qđ vicꝫ amici dei. De q̄bꝫ di
cit Joan. xv. Vos amici mei estis: si feceritis q̄ pcipio
vobis. Et multis miserijs z infirmitatibꝫ z aduersita
tibꝫ vexant. Et clamāt ad dñm nec exaudiunt: de quo
admirat Salomon Eccs. viij. Sunt iniq̄ iusti q̄bus
mala pueniunt: quasi opa egerint impiorꝫ. Quō ergo
amicus dici pōt: q eos ab his malis nō pseruat? Sed
hoc est q2 scit nō esse p salute aiarū illorꝫ: vt pseruent.
Medicus nō dat infirmo petēti aquā: nec pater filio
cultellū: q se ledere vellet: z licet tūc infirmo displiceat
ꝙ aqua ei denegat: sanatus tñ scit medico grates. Ita
qui modo aliq̄liter ɔtra deū in afflictiōe murmurant:
in celo scient ei maximas grates: scientes z intelligētes:
ꝙ non omnis qui parcit: amicus est: nec qui verberat
inimicus Augustinus in epistola ad Vincentiū. Est
14 ergo dei amicitia magne vtilitatis in se: vt dictum est:
quia amicos suos multipliciter iuuat: quia etiam dei
amicus multos habet amicos scilicet omnes bonos:
quia quecūqꝫ vni z eidē sunt eadē: ipsa inter se sunt ea
dem. Si ḡ ipsi vinculo amicitie sint deo vniti: inter se
sunt vniti qđ est maxime vtilitatis: q2 multi a principe
obtinent: qđ vnus nō pōt obtinere. Multi etiā lapidē
vel onus aliqđ portāt: qđ solus portare nō pōt. Mul
ta etiā ligna ignē faciunt: qđ solum facere non pōt. Et
multe candele clarius lucent. Sic apud deū plures bo
ni citius audiunt: facilius etiaꝫ onus peccati portant:
dum ab alio subleuat: ne pfundi9 cadat. Et onus tri
bulationis dū vnus aliū confortat. Propter etiā mu
tuas exhortationes: plures calefiūt: z ppter doctrinas
plures illuminant. Et sic a contrario sensu. Amicitia
stultorꝫ nocet. Qui ḡ cum sapientibꝫ gradit: sapiēs effi
cit. Amicus stultorꝫ eis efficiet filis Prouer. xiij. Nō
s. vij. 7. Ex q dei amicitia est tā vtilis: vt est ostēsum.
Arti. iiij. ¶ Nūc quarto restat oñdere: p que media seu auxilia
ad illā pertingere possum9. Pro quo est sciendū: ꝙ ad
tam pciosam z vtilē dei amicitiā attingere eamqꝫ acq̄
rere possum9: p tria in corde: tria in ore z tria in opere.
15 Primo in corde fides. Sicut veritas in teste facit eum
bene esse cū fideli z iusto iudice: sic fides z veritas z sa
pientia Sapien. vij. Amicos dei z pphetas cōstituit.
Secūdo charitas sicut filius diligit: q2 patri similis.
Tertio mūdicia: sicut vxor ppter castitatē: z vtensilia
ppter decorē Prouer. xxij. Qui diligit cordis mūdiciā
habebit amicū regē. In ore reuerētia: sicut seruus ppē
reuerentiā factā dño: eius meret amicitiā: sic ppter gra
tiā labiorꝫ suorꝫ habebit amicū regē Prouer. xxij. Cō
tra hoc delinquūt iuratores: ergo non sunt dei amici.
Secūdo honestas cōtra loquētes turpia vt turpibus
placeant. De quibꝫ Esa. iiij. Adulteri: nescitis q2 ami
citia hui9 mūdi inimica est deo? Sequit. Quicūqꝫ vo
luerit esse amicus hui9 mūdi: inimicus dei constituit.
Tertio amicabilitas ɔtra detractores Eccl. vj. Verbū
dulce multiplicat amicos. In ope: primo ꝙ reddatur
superiori scꝫ deo qđ suū est: obediētia in seruitio: z de
bite eius mādata custodiēdo. j. Macha. ij. Fac iussum
regis: z eris inter amicos regis. Secūdo: ꝙ p eo peni
tentiā z tribulationē sustineas. Sic miles meret ami
citiā regis: sic miles dei Judith. viij. Abraā p multas
tribulatiōes pbatus: amicus dei effect9 est: ɔtra istam
amicitiā faciūt gulosi z luxuriosi: q nihil volūt p deo
sustinere: ꝫ suas seq̄ delectatiōes. Tertio ꝙ opet chri
sti mēbris: qđ charitas reqrit. Indigēt i aia correctio
ne: z q2 sicut q nitit rem charā perituram a pditione sal
uare: ei9 cuius causa res agit meret amicitiā: sic q nitit
aias deo reducere. Secūdo: indigēt in corpe elemosy
nā: q2 sicut dñs quicūqꝫ amat agrū fructiferū: z hoiēꝫ
qui freqēter defert munera: sic de9 Prouer. xix. Diui
tie addunt amicos. Sed heu hoim amicitias magnis
muneribꝫ cōparāt. dei aūt vix paucis cōparare volūt.
¶ Quīto restat q experimēto aliq̄liter ɔiecturare pos Arti. v.
simus: si amicitia deo ɔiuncti sum9. Istud experimentū
accipit ex multis. Primo ex dicto Phi. ix. ethicorꝫ: vbi 16
vult ꝙ ɔdictio amicorꝫ sit: ꝙ amicus amico delectabi
liter viuat: z ꝙ in eisdē delectent z tristent: z qđ displi
cet vni: displiceat alteri. Secūdo si diligēter cogitat q̄
amicū offendere possunt: z cauet: sicut patꝫ. A. xx. 13.
Tertio: si in tribulatiōe: quā p eo sustinet: inuenit ali
quā dulcedinē: laborē suū alleuiantē: hoc enī sentit su
stinens p amico quē diligit: vñ Isido. de summo bo.
li. iij. c. xxviij. Amicitia psperas res facit dulciores et
aduersas tpat: lenioresqꝫ reddit: q2 dum in tribulatōe
amici ɔsolatio adiungit nec frāgit amicus: nec cadere
patit. Sicut ptꝫ. s. c. c. xiiij. Quarto: si sis amicus ami
cis dei: z inimicus ei9 inimicis: z hoc experimentū ac
cipim9 ex affectiōe z opatiōe: vñ btūs Grego. in q̄daꝫ
omel. Nemo pōt in vna eademqꝫ re oi potēti deo seruire
atqꝫ eius hostibus gratus existere. Nam deo amicum
se denegat: qui eius placet inimico.
¶ Sexto restat ostēdere ɔditiones false amicitie: car Arti. vj.
nis: mūdi vel demonis. In pmis talis ē amicitia istorꝫ 17
ad hoiem quēcunqꝫ q in eis ɔfidit: vel eis amicitia co
pulat: q̄lis vulpis ad gallinā: lupi ad oues: muris ad
grangiā: muscarū ad mel: auis predalis ad predā: z ca
nū ad ossa zc. Propter tria. Primo: q2 eorꝫ societatē di
ligūt ppter pdam: sic in pposito ppter lucrū. Secūdo:
q2 sicut aues rapaces z canes circa pdam societatē nō
amāt: q2 dū canis os rodit: sociorū pluribꝫ odit. Vl' sic
Dū canis os rodit sociū quē diligit odit. Aues rapa
ces etiā cōiter amicitiā nō habēt cū alijs auibꝫ rapaci
bus: cui9 signū est: ꝙ nō volāt multi simul sicut colū
be: q2 nō libēter predā diuidūt: ita nec amici carnales:
sicut patꝫ. A. xij. 53. Tertio q2 cessante pda: talia loca
fugiūt z alia q̄runt z pda redeūte: redeūt: sic i pposito.
Sicut ptꝫ de q̄dā potēti z diuite: q̄si sic. Cū esset fact9 Exēm
corpe impotēs: tradit oia sua cū filia sua: cuidā iuueni q
domū suā gubernaret: z eum honorifice exhiberet: hic
primo anno senem in mēsa secū collocauit: de vna scu
tella comedebāt: z de eodē eū vestiuit. Secūdo vo an
no: posuit eū in fine mēse: z cibauit z vestiuit de peiori
Tertio vo anno posit9 fuit cū pueri sup terrā: prim9
pessim9: z q2 vxor sua incepit parere: oportuit eū came
rā quā occupauerat hēre: z sub illo colore eū de camera
eiecit: z in tugurio iuxta portā eū habitare coegit: qui
gemēs z dolēs de ista misera fortuna: tale excogitauit
remediū: venit vno die ad iuuenē illū generū suū pe
tens sibi ɔcedi modiū: cū quo tuguriū suū intrās: fin
xit se pecuniā mēsurare: faciēdo strepitū cū cōputato
rijs in modio. Iuuenis vo ille q eū secut9 fuerat: admi
rādo q̄d mēsurare vellet: extra hostiū stās z auscultās

hec: recessit clam: credēs eū in pecunia abundare de q̄
caute inq̄siuit vno die si aliquid hrēt. asserens q̄ bonū
esset eos hic scire: dicēs: q2 antiquus es: ⁊ si aliqd hres
quis posset illud meli⁹ p aīa tua facere q̄z nos? Cui re-
ner: habeo in ista cista paruā pecuniā: quā custodiui p
aīa mea post mortē meā et ad legandū in testamento
meo: ⁊ volo q̄ vos sitis dispensatores ⁊ habeatis resi-
duā: si bene erga me habuerit̄: ⁊ ad maiorē rei euiden
tiā: vnū denariū dimisit q̄si ex negligētia in modio cū
eum reportaret: q̄ vidētes ⁊ audiētes hec: cū ad mēsaz
⁊ camerā ⁊ vestes: ⁊ oīa restituerūt p tota vita sua: spe
gaudētes. Cum vero ad mortē traheret: anteq̄ totaliter
expiraret: ad cistā currētes: nihil inuenerūt q̄z malleū
in q̄ anglice scriptū erat sentētialiter sic. Cum isto mal
leo percutiat̄ ⁊ a toto mūdo sciat̄: q̄ oīa sua ingrato dat:
et ipse post mēdicat. Ex isto patz q̄ solus paup scit: qs
eius sit amicus. Vñ v. Vos inopes noscis: qs amic⁹
quisue sit hostis. De tali amicitia loquit̄ Sen. in q̄daz
epl'a dicēs. Negociatio est: nō amicitia: q̄ ad cōmodū
attēdit: detrahit tm̄ amicitie: q̄ illā parat ad bonos ca-
18 sus. Ad idē Isido. de sūmo bono. li. iij. c. xxiij. Per ad
uersa fraudulēt⁹ patet amicus: nā in psperitate incer-
ta est amicitia: nec scit̄ vtrū psona: an felicitas diligat̄:
sepe p simulationē amicitia colit̄: vt q̄ nō pōt apte de-
cipere: decipiat fraudulēter. Vñ v. Cum fueris felix:
multos numerabis amicos. Tēpora cū fuerint nubi-
la solus eris. Taliū g̃ amicitia est sicut seruitiū may-
mūdi: q̄ in mēsa ⁊ in psperitate dño suo diligenter ser-
uiebat: s3 in bello ⁊ aduersitate fugiebat. Sic isti se ha-
bent ad amicos suos. De q̄bus btūs Grego. vij. mo-
ra. Cum q̄s posit⁹ in fortuna ⁊ psperitate diligit̄: in-
certū est vtrū psperitas an psona diligat̄: amissio aūt
felicitatis vim interrogat dilectiōis: nec psperitas q̄p-
19 pe amicū indicat: nec aduersitas inimicū celat. Item
amici carnales: solum carnem ⁊ lucrum ⁊ delectatonē
amātes assimilant̄ porcis: q̄ vno inter eos occiso: oēs
clamant: ipso vero mortuo: recedūt ⁊ terrā sicut pri⁹ fo-
diunt: sic in pposito. Vno moriēte: alij lachrymant̄ et
clamāt: quo mortuo: morit̄ apud illos memoria illius.
Et sic perijt memoria eoꝝ cū sonitu. In ps. ix. Nota
de hoc. s. A. xx. 18. Itē predicti amici cōditionē habēt
proditoris: pmittētis hoi securitatē quā nō prestabit.
Exm̄ Sicut dicit̄ quodāmō accidisse cuidā volenti trāsire p
20 nemus: in q̄ erat periculū deuij ⁊ etiā ferarū: hic cōdu-
xit quendā qui pmisit ei securitatē ⁊ vie ⁊ ferarū: asse-
rens se oīa scire ⁊ posse in parte illa. Istis simul trāse-
untibus: occurrit vrsus famelicus: quē vt vidit pductor
et seductor ille: fugit ad altā arborē. Alt⁹ vero se posuit
in terrā fingens se mortuū anhelitū suū retrahēdo: q2
dicit̄ q̄ vrsus mortuū hoiem nō dilacerat. Vrsus vero
posuit os suū ad os alterius: ⁊ ad nasum ⁊ aures: q̄si
gustando si viueret: alio in arbore totum cōsiderante.
Vrso vero recedente ille descendit: ⁊ sociū suū deriden-
do quesiuit: que fuit illa amicitia quā vrsus secuz fece-
rat: ⁊ eum osculando ⁊ secreta ei in aure dicēdo: qui re-
spōdit: docuit inquit me q̄ nunq̄z copularem magnā
amicitiā nec societatē cum hoie oino ignoto: nec de eo
confiderem: anteq̄z eius cōditiones essem expertus: q̄
etiam quilibet se custodiat ab illo: in quo credit se plus
posse cōfidere: q2 nullus citius decipe pōt: reprehēdit
etiā me: q̄ ita credulus ⁊ pmptus fui ad seq̄ndū sociū
falsuz. Spūaliter homo moriēs sic cōducit executores
rogat etiā amicos. Vrsus rapax est mors nemini par-
cens: in quo ostēdit̄ q̄ mala de pdictis amicis pri⁹ cō-
fidebat: q̄ etiā prius noticiā eoꝝ nō habuit: quia tunc
eo derelicto: oēs fugient Tren. j. Oēs amici eius

spreuerūt eam scz animā in morte: ⁊ q̄ peius est: facti
sunt ei inimici. Sicut patebit infra. c. de executoribus.
In isto ergo articulo. de conditionibus falsoꝝ amicoꝝ:
ostensum est quale periculū sit in falsis amicis: quia in
necessitate deficiunt: ⁊ bona temporalia ⁊ auxilia que-
runt: potius q̄z amici vtilitatem.
¶ In isto vero septimo articulo restat ostendere: quale Arti. vij.
animarū spūale periculū ex maloꝝ amicitia pueniat.
Superius eñ vicz. A. xx. 2. ostensuz est q̄ amor est vis
assimilatiua. Ex quo sequit̄ illud Prouer. xiij. Amic⁹ 21
stultoꝝ efficiet̄ eis similis. Iterū A. xx. 14. ostensuz est
q̄ amor est vnitiuus. Ex quo sequit̄: vel q̄ bonus cito
sequit̄ conditiones mali cui vnit̄: vel ecōuerso: vel q̄
amicitie cito vinculū soluat̄. vñ Crisosto. sup Matth.
Amicitie aut pares querūt aut faciūt mali frequētius
preualent: pposito q̄z suū frequētius inueniūt. Fortu-
na hec quotidiana ondit. Ebriosus eñ ⁊ lecator: ⁊ mo-
ribus leuis ⁊ iurator: plures habet sequaces: q̄z his cō-
trarij: detractor etiā ⁊ mimus plures habēt auditores:
q̄z honesta loquēs. Potentes etiā ad faciendū mala: ⁊
ad malignādū: plures hñt amicos: q̄z simplices boni
in h sequunt̄ morē iudeoꝝ: inter q̄s Barrabas latro
plures habuit amicos q̄z christ⁹: ⁊ sicut tūc petiuerūt
Barrabā ⁊ christū eiecerūt: ita nūc. Vñ plus volunt
talē loquentē turpia: ⁊ socialē in malo: q̄z deū timentē
et sctā loquentē: q̄si dicerēt: s3 barrabā. Et hec est causa 22
magna oīm maloꝝ que in mūdo sunt: q2 mali amant̄
et honorant̄. Si eñ q̄libet a pctō se abstraheret: et re-
traheret: si nō pp̄ter dei timorē ⁊ amorē: saltē pp̄ter mū
di pfusionē peccare cessaret. Sed forte dicūt vel cogi-
tant: q̄d nobis: eccl'ia q̄ habet aīas custodire pctōres
corrigat: s3 hoc irrōnabiliter dr̄. Primo: q2 quō posset
eccl'ia corrigere illos: q̄ tot habēt supportatores. Secū
do: q2 q̄libet tenet̄ proximo lege charitatis subuenire.
Vnicuiq̄z eñ mādauit de⁹ de pximo. Et in lege p̄ce-
pit de⁹ adulteros: ⁊ blasphemos ⁊ hmōi: nō solū a sa-
cerdotibus: s3 a toto ppl'o lapidari. Et christus in euāge
lio p̄cepit fratrē corripe: q̄ si te non audierit: dic eccl'ie:
q̄ si nec eā audierit: sit tibi sicut publican⁹. i. retrahas
et fugias ei⁹ societatē: ⁊ hoc p̄cepit de fraterna correcti
one: q̄ ad oēs se extēdit: s̄m sctm̄ Tho. ij. ij. q. xxxiij. ar-
ti. iij. Proditorē eñ regis nullus auderet sociari sibi: g̃
sup pditorē dei: hubonē. s. infernalē dñent oēs volu
cres celi clamare: ⁊ si q̄d pp̄ter hec pateremini Beati.
martyres eñ ⁊ q̄t ab initio deo placuerūt: mūdo displi
cuerūt: ⁊ ecōuerso. Nō pōt q̄s claudicare in duas par
tes vt sit amicus vni⁹ ⁊ alteri⁹: q2 Ja. iiij. Quicūq̄z vo
luerit esse amicus hui⁹ seculi inimic⁹ dei pstituet̄. Et q2 23
dei inimicis tot ostēdim⁹ amicitias: nobis de⁹ ostēdit
tot inimicitias: multiplr̄ affligēdo: ⁊ h iustū est: q2 eo-
rū culpis psentim⁹ ⁊ in peccādo participam⁹. vñ btūs
Greg. in pastora. Cū incaute inq̄t maloꝝ amicitijs im-
gimur: eoꝝ culpis ligamur: ⁊ ab illo q̄ sūme rectus est
eo ipso iam discrepat: q̄ maloꝝ amicitijs vita nr̄a pcor-
dat. Huic pcordat Senec. in pūerbijs. Amici inq̄t vi-
cia si feras: facis tua. Sed his estimāt aliq̄ rñdere ⁊ sa-
tisfacere dicētes: q̄ cōiungere amicitiā cū malis in ma
lo: vel ad male faciendū malū est ⁊ piculosum: ⁊ reuer-
ra hñ rñdēt: s3 nō satisfaciūt: q2 sicut excōicatū ab eccl'ia
etiā in licitis associare nō possum⁹: sicut in cibo ⁊ potu
nec ei amicitiā in licitis de se: ⁊ de natura sua ostēdere:
vt sic cōfusus erubescat ⁊ corrigat̄. Ita videt̄ a filii: q̄
excōmunicatū a deo: q2 in mortali pctō: in his q̄ de nā
sua sunt licita: fugere tenemur: aliter iram dei incurri-
mus: sic ptz ex pssē. ij. Paral'. xix. Vbi hr̄ q̄ Josaphat
rex iuda q̄ in alijs fuit bon⁹ s̄m sacre scripture testimo

miū: descēdit ab Achab rege isrl' q fuit malus: ⁊ come
dit cuꝫ eo: ⁊ iuit cū eo ad bellū: ad recuperandū ramoth
galaad: post qd bellū: occurrit ei ꝓpha a deo missus: di
cēs. Impio pbes auxiliū: ⁊ his q oderūt dñm amici
24 tia iungeris: ⁊ idcirco irā quidē dñi merebaris. Certū ē
q Achab iuit ad recuperandū hereditatē patrum suoꝝ
ab infidelib violēter occupatā: qd est de se bonū ⁊ li
citū: ⁊ nunq̄ scptura dicit q ipse iuit cū eo ad malefa
ciendū: ꝫ q ipse cuꝫ q iuit erat malus: ⁊ idcirco irā dei
meruit. Huic cōcordat Jo. in canonica sua epl'a. ij. c.
vnico. Si quis inqt venerit ad vos ⁊ hāc doctrinā nō
affert: nolite recipe eū in domū: nec aue ei dixeritis: qui
eni dixerit illi aue: cōicat opib illi⁹ malignis. Ecce q
25 nō solū amicitia in facto: ꝫ in salutatiōe ꝓhibet. ¶ Itē
ondit tali rōne: grauius videt peccare: q pctōri amicitia
copulat: q̄ q ei nō ɔdicit: q: p̄m⁹ cōmissiōe: scd's omis
sione delinqt: ꝫ q nō resistit grauit peccat. Quia dicit
lex q nō sine scrupulo occulte societatis est: q manifesto
facinori desinit obuiare. Ex de sen. excō. quāte. ⁊ ɔsenti
re di: qui peccanti se amabilē pbet: dis. xxiij. si inimic⁹.
Hic dicūt aliqui: q dū pcīn est ī cōmittēdo: teneor ei
obuiare: ꝫ nō cū iam est cōmissuꝫ. Sed h nō videt rō
nabilē dictū: cuꝫ grauius sit in pctō cōmisso pseuerare:
q̄ fuerat a principio cōmittere. De ista materia plura
dicent infra ca. de correctiōe. Et ca. de societate. De isto
etiā periculo male amicitie dictum est. A. xx. 17.
Arti. viij. ¶ Octauo restat ondere qs sit finis. Pro q est sciēdū:
q habet triplicē finē. Vnū: ante mortē. Scdm ī mor
te. Tertiū post mortē. Prim⁹ est discordia ⁊ inimicitia.
Scds dolor. Terti⁹ maximū odiū. Prim⁹ ɔtingit fre
26 quēter. Scds ⁊ terti⁹ sp. ¶ Prim⁹ ɔtingit frequenter
q: freqnt videt q maloꝝ amicitia nō ē durabil': ꝫ cito
ad inimicitiā ɔuertit: ⁊ i h assimilat demoni ⁊ latroni.
Fabula De quib fabulose fert: q̄si p istū modū. Accidit q si
bi mutuo obuiarēt et latroni querēti q iret ait. Vado
strāgulare illū heremitā: q: pctō qdā ppetrato dormi
uit nō ɔfessus: ⁊ ipsi q̄renti q ipse etiā iret. Rñdit ego
vado furari vaccā illi⁹ heremite. Eam⁹ g inquiūt in
simul: ⁊ sim⁹ socij ⁊ amici ⁊ iuuem⁹ nos mutuo. Ipis g
stantib ad portā heremite: litigabāt qs illoꝝ pri⁹ inci
peret facinus suū diabolo dicēte q ipe inciperet ɔtradi
xit latro: ne forte dum strāgularet strepitū faceret: ⁊ sic
excitati latronē impediret a pda sua: latrone vo dicē
te q ipse inciperet: ɔtradixit ei: ne forte vacca mugitu vl'
strepitu heremitā excitaret. Et sic a lucro suo ipediret.
Ipsis vo sic in discordiā versis: clamauit demon vo
lēs se vindicare dicēs: surge dñe heremita ⁊ cape latro
nem: q venit ad furandū vaccā tuā ⁊ ego iuuabo te ad
ipm capiēdū qd et factū est. Ait demō heremite: bene
debes me diligē: q: ita fidelis amicus tu⁹ fui: q ait dili
gēter domū tuā custodio. Ecce isti duo neq̄ facti fue
rūt amici ad nocendū tertio: sic Herodes ⁊ Pilat⁹ ad
psequēdū xp̄m Luc. xxiij. Facti sunt inqt amici He
rodes ⁊ Pilat⁹: ⁊ ad lucrū male acqrēdū sic latrones.
Et io vno ipediēte lucrū alteri⁹ finita est amicitia. Et
vn⁹ aliū accusauit more appellatons. Recte talis ami
citia est int tyrānos seu falsos acqsitores et duodecim
piuros. Vn⁹ vult hr̄e maneriū. Ali⁹ salariū: sicut He
rodes ⁊ Pilat⁹. Aliqn̄ etiā int ipos ɔspiratores est
talis amicitia: de mutuo se ad lucrandū iuuādo. Ita q
vn⁹ faciat eū lucrari de pr̄ia sua: ⁊ ali⁹ de sua in comita
tib ⁊ curijs q̄rū vn⁹ vult hr̄e equū. Ali⁹ vaccā. Ali⁹
terrā aut pecuniā: fideles in dictādo: ⁊ falsum iurādo.
Sic etiā sunt federati aduocati dicētes clienti. Dico ti
bi seriose nihil faciā sine socio. Alio q̄renti qs sit apt⁹.
Rñdet talis: cū sine vllo socio totū expedire posset. Et
sic sunt sicut milites: q diuiserūt sibi vestes xp̄i. Ecce
amici sunt sic demō ⁊ latro. Et sic etiā ad inuidiā ⁊ ini
micitiā ɔuertunt. Ex h q videt vni q ali⁹ lucrū eius
impediat. Et ex h q plura lucrat vl' plura ei p piurio
dant vel plus de pda reportat: sicut latrones ɔtendūt
ꝓ diuisiōe furti: vl' ex h q vn⁹ alteri in honore pfert ⁊
magnoꝝ amicitia ⁊ donis ⁊ retinētia ⁊ officio tūc inui
det ⁊ cogitat si ipe esset mortu⁹: ego possem in pr̄ia ista
regnare: ⁊ hr̄e honores quos iste habet vel ex h q vn⁹
emit q ali⁹ emere vellet vel de officio suppl'itat: vel sup
plantare desiderat vel est plus reputat⁹ vel nō vult ei⁹
seq in oib voluntatē: vel ex h q intromittit se de aliq
qd videt sibi piudiciale: vel ex h q vult cape ⁊ lucrari
vbi ali⁹ cape vellet vel lucrari. Ex his causis pri⁹ fue
rūt inimici Herodes ⁊ Pilat⁹: ⁊ ex his causis ad inui
diā ⁊ inimicitiā pūatā sp ɔuertunt. Ad apertā vo qn̄
vidēt locū ⁊ tp̄s: ⁊ tūc aliqn̄ iūgit se alicui tertio: ɔ quē
pri⁹ fuerūt ɔfederati sicut demō ɔ latronē: vt p eū alte
ri noceat. Aliqn̄ vo iūgit se alicui potēti apd quē aliū
accusat dicēdo: q inimic⁹ su⁹ sp fuerat: ⁊ amicitia ad
iungēdo: vt inimicitias p pbas vel nephas faciat: ⁊ al
teri noceat sicut accusator nitit priores socios suos de
struere: ⁊ in isto facto ondit q̄si esset amic⁹ illius apud
quē aliū accusat: cum tn̄ alia amicitia nō est q̄ q̄lis de
monis fuit ad heremitā. De q Eccl. vj. Est amicus q
ɔuertit ad inimicitias. Nō de h. F. j. 9. Nō q ista simi
tudo ꝓ tāto etiā est ad ꝓpositū: qua sicut demō ⁊ latro
quandā in vbis suis amicitiā finxerūt q in reueritate
in cordib nō erat. Ita mūdi potētes falsi quādā i ver
bis ⁊ signis fingūt amicitiā q vera nō est: ꝫ rōne lucri
hn̄di vel malū vitādi: ⁊ io facili⁹ ad inimicitias ɔuer
tunt. Nota aliud exēplū huic sile. S. x. 3. Et. F. j. 17.
¶ Scds finis est in morte. s. dolor: q: q̄nto maiori ami
citia qs carnalib vl' mūdialib reb copulat tāto cum
maiori dolore ab eis in morte sepat. ¶ Terti⁹ finis est 27
post mortē: maximū. s. odiū ⁊ rixa int eos q hic inordi
nata amicitia iūcti fuerūt. Sic ptꝫ. A. xxj. ⁊ clari⁹ vide
ri pōt tali exēplo. Fingit q sapiēs ⁊ stult⁹ simul itine Exēm
rabāt: sicut ptꝫ ser. xvj. 7. ⁊ cū ad qddā biuiū venirent
dixit sapiēs: eam⁹ p viā istā ꝫ stultus renuit; q: dura
erat ⁊ spinosa: cui sapiens: tn̄ breuior ⁊ securior nec sic
ait stult⁹: ꝫ eam⁹ p viā istā prati ⁊ floribꝫ amenā ⁊ pla
nā: licet eni lōgior tn̄ delectabilior est. sapiēs societate et
delectatiōe vie vict⁹: stultū secut⁹ est: tandē inciderūt
in latrones q eos vulnerauerūt; spoliauerūt ⁊ incarce
rauerūt. In carcere g positi sapiēs stultū repheñdit ama
re de seductiōe: cui stult⁹: tu inqt stultior es: ⁊ plus re
phēdēdus ⁊ vituperandus: q: me seq voluisti: ego feci
naturā meā: q rōne caret: ⁊ tu ɔ rōnē deliq̄sti. Moralit
sapiēs est aīa rōnalis: q dēt ire p viā mandatoꝝ dei: q
si seducta fuerit ad sequendū carnē p viā deliciarū vel
mundū p viā diuitiarū: vl' demonē p viā maliciarū:
cū in inferno ɔtēdere ceperit aduersus istos. Isti vt p
dictū est rñdere poterūt q fecerunt officiū suū: ⁊ sic sp
rixa ⁊ odiū int istos amicos erit: ⁊ qs nūc sequit: tunc
eū accusabūt: ⁊ tortorib tradēt: q: trademini a parēti
bus ⁊ fratrib ⁊ cognatis ⁊ amicis Lu. xxj. Nō. C. ij.
3. et. 9. ¶ Nono restat ondere q pena ɔsequēs illos q
malis amicitiā pbeāt: est duplex vicꝫ tp̄alis ⁊ eterna.
¶ Primū ondit tali rōne. Si societas maloꝝ est dam Arti. ix.
nosa illis q eos ignorāt esse malos: a fortiori debet esse
dānosa his q sciunt eos esse malos: ⁊ h nō obstāte: eis
amicitiā pbēt. Sꝫ societas maloꝝ freqnter ī sacra legit 28
scriptura fuisse dānosa his q eos malos ignorauerūt:
sicut societas latronis nocet fideli: q in ei⁹ societate ca
pit: sicut ptꝫ Josue. vij. Vbi exercit⁹ fuit fugat⁹ ꝓpter

vnū malū quē talē esse ignorauerūt. Multi etiā infan
tes igne ꝛ sulphure ꝯsumpti sunt Gen̄.xix. ꝓpter socie
tatē zodomoꝝ. Propter etiā petm̄ viroꝝ Amalech: ꝓ
cepit deus.j.Reg.xv. Sauli dicens. Interfice a viro
vsq; ad mulierē: ꝛ paruolu atq; lactentē: bouē ꝛ ouē ꝛ
azinū.ij.Reg.xxj. legit: ꝙ multi fame afflicti sunt tri
bus annis iugiter: ꝓpter Saul ꝛ domū ei⁹: qꝛ gabao
nitas occiderat. Et nota ꝙ ista vīdicta videt duas ha
29 buisse causas. Vnā petm̄ Sauli tyrāni affligētis: pau
peres. Aliā: qꝛ Dauid nō statim correxit petm̄ afflicti
onis pauperꝝ. ¶ Ex quo sic puniunt maloꝝ socij: quō
puniēdi sunt maloꝝ laudatores ꝛ supportatores ꝛ ma
lefactores: defensores ꝛ adulatores ꝛ celatores: vbi est
inq̄sitio de malis sicut visitationib⁹: vbi est cōquestus
qui nolūt veritatē dicere: ſꝫ potius peierare vel verita
tē celare: dicētes: ſi dicerē veritatē amicos meos vel vi
cinos amitterē: q̄ etiā accusatos purgant: q̄ ꝓpter ami
citiā trāsitoriā dimittūt amicū eternū: ꝯtra illud Pro
uerb.xxvij. Amicū tuū ꝛ amicū pr̄is tui ne dimiseris.
30 Secūdo pena tales ꝯsequet eterna. Sic ptꝫ. A.xx.17
Idē ḡ et legib⁹ ondi pōt. Lex em̄ dicit: ꝙ ſi filius me⁹
cohabitauit cū inimicis meis: possum eū exheredare:
nec pōt fili⁹ agē ex inofficioso testamēto. Vt.C.de in
offi.test.l.liberi. Sic a fili. Si filij dei habitauerint cū ini
micꝭ suis: eos exhēdare pōt de hereditate celesti.x.j.20.
Arti.ix. ¶ Decimo restat ostēdere ꝙ remediū optimū cōtra tā
periculosaꝫ amicitiā: est amicitie vinculū frāgere: ꝛ ꝓ
pter amicū illicita nō cōmittere: qꝛ q̄ rogat illicita fieri
31 vel ad talia nitit ducere: nō amicus: ſꝫ inimicus dicen
Exm̄ dus est. Rn̄dendū ḡ tali: sicut rn̄dit quidā magn⁹ iu
dex cuidā amico suo ſm Valeriū: petenti cū instantia
iudiciū illicitū dari in quodā facto. Rn̄dit nullo mō
hoc faciā: ꝛ alter ait: qd̄ ḡ auantagiū habeo de amicitia
tua: ſi nihil ꝓ me feceris: cui inde: qd̄ auantagiū ha
beo de amicitia tua: ſi ꝓpter eā peccādo amisero amici
tiā dei: melius est ḡ amicitie vinculū frāgere: q̄ꝫ cū ma
lis amicis eternaliter puniri: ꝛ hoc fuit ꝯsiliū abbatis
Exm̄ Theodori in vitaspatrū. Si habes inq̄t amicitiā cum
aliq̄ ꝛ cōtigerit eū in tentationē fornicatiōis incurrere
ſi potes da illi manū: ꝛ trahe illū sursum: ſi ꝟo tibi nō
acq̄escit: incide amicitias ei⁹: ne forte demorans traha
ris ab eo in ꝓfundum. Sicut em̄ q̄ ligat lapidi vel li
gno illo cadēte cadit: sic q̄ copulat amico malo Joan.
Crisost.sup Mat.docet dicēs: bonus ſi malo ꝯnectit:
aut pares reddant: aut cito ab inuicē separent. Quia
ſm Tulliū: hec est lex in amicitia: vt nihil turpe roge
mus: neq; rogati faciam⁹. Aliter nō erit amicitia du
rabilis. Quia dicit Aristo.ix.ethico. ꝙ dilectio q̄ fun
dat sup inhonesto: facile rescindit: nec mirū: qꝛ nō ha
bet bonuꝫ fundamentū: qꝛ nec placet ex parte maloꝝ.
Quia Prouer.xiij.dī: detestant stulti eos q̄ fugiūt ma
la: nec ex pte bonoꝝ: qꝛ ſi eis diu placet: boni nō sunt:
qꝛ sequit in auctoritate: amic⁹ stultoꝝ efficiet similis eis.

A.xxij. Angeloꝝ. Primo ponen
da est differētia. Scd̄o ondēda est eoꝝ opatio
seu officiū tam circa deū: q̄ꝫ circa nos. Tertio quō de⁹
ꝑ eos de petōib⁹ vindictas accipit et iudicia sua exer
cet. Quarto in q̄ reuerētia sunt habēdi. Quinto ad q̄s
ordines angelorū eis obediētes sunt assumēdi. Sexto
qd̄ sit opus maloruꝫ angeloꝝ. Septimo experimentū
quo cognoscere possumus quo angelo ducamur.

Arti.j. ¶ Quo ad primū. Angeloꝝ quidā sunt boni: ꝛ quidā
1 mali. Ista ꝟo diuisio seu differentia facta fuit in celo:
bonis statim a creatiōe deo adherētib⁹ hūiliter: malis
suꝑbiēdo ab eo se auertētib⁹: bellū em̄ spūale.i.tētatio
suꝑbie ꝯ eos factū est: vt resistētes ꝓmiarent: in tanta
em̄ glia nō fuerūt digni: nisi victores: victi ꝟo puni
rent. De isto ꝑlio facit Joā.mentionē Apo.xij.dicēs.
factū est ꝑliū magnū in celo. Michael et angeli eius
ꝑliabant cū dracone: ei.s.resistēdo: qn̄ voluit ꝙ oēs si
bi assensuꝫ ꝑbuissent suasq; volūtates sue suꝑbie ꝯfor
massent: ad hoc ꝯ eos tentationis bellū mouit. Et hoc
est qd̄ sequit Draco pugnabat ꝛ angeli ei⁹: ꝛ nō value
runt: nec locus inuētus est eorum amplius in celo.
¶ Quātuꝫ ad scd̄m officiū illoꝝ q̄ ad deū est ei assistere: Arti.ij.
eūq; videre ꝛ laudare: qd̄ assistere patꝫ Apo.vij. Vbi 2
habet: ꝙ oēs angeli stabāt i circuitu throni: ꝙ etiā lau
dant habet in ps.cxlviij. Laudate eū oēs angeli. Qd̄
etiā vidēt. Habet Mat.xviij. Angeli eoꝝ sp vidēt fa
ciē pr̄is. In q̄ cōmēdat a q̄tuor: vicꝫ a dignitate officij:
qꝛ āgeli. Scd̄o a plenitudine gaudij: qꝛ vidēt. Tertio
a ꝑpetuitate ꝓmij: qꝛ sp. Quarto a ꝓmptitudine obse
quij: qꝛ eoꝝ. ¶ Primo a dignitate officij: qꝛ fuiūt regi:
cui suire regnare ē. Hoꝝ ꝟo ministroꝝ distinctio ac
cipi pōt ex silitudine ministroꝝ in curia principū. In
curia em̄ magni ꝓcipis: ministri in generali duplicē
hn̄t statū: qꝛ q̄daꝫ sunt i palatio circa regē: quidā emit
tunt. Et iste scd̄s stat⁹ subdiuidit: qꝛ q̄dā emittunt ad
regimē toti⁹ regni: q̄dā emittunt ad regimē locoꝝ de
terminatoꝝ. Sunt ḡ in familia impatoris seu ꝓncipis
tres stat⁹ in spāli. Prim⁹ assistētiū regi. Scd̄s missoꝝ 3
ꝓ regimine gn̄ali. Terti⁹ missoꝝ ꝓ regimine spāli. Ad
cui⁹ silitudinē in curia dei pōt poni triplex ierarchia.
Prima assistentiū. Scd̄a missoꝝ ꝓ regimine generali.
Tertia missoꝝ ꝓ regimine spāli. Et sicut in curia regꝭ
q̄libet illoꝝ statuū ꝯtinet in se plura officia. In primo
em̄ statu sunt camerarij: ꝯsiliarij ꝛ cōmēsales: seu ami
ci speciales. Sic in pria ierarchia sūt tres ordines. Pri
mus seraphin: q̄ totalit dei dilectiōe inflāmant: ꝛ ma
gis ad secretā diuinitatꝭ participationē appropinq̄nt:
ad modū cameraríoꝝ: q̄ secretiorib⁹ assistūt faciꝭ ꝓnci
pū. Scd̄s ordo est cherubin: q̄ sunt pleni sciētia: ad mo
dū ꝯsiliatoꝝ in q̄b⁹ vigere debet sciētia ꝛ discretio. Ter
tius est thronoꝝ in q̄b⁹ de⁹ residet ꝛ iocūdat: sicut ꝓn
ceps int spāles amicos. In scd̄o etiā statu in curia re
gis est triplex officiū. Vnū senascali regni seu ꝓncipis
militie. Scd̄m militū siue armatoꝝ ad defensionē toti⁹
regni. Tertiū iudicū generaliū curie vel regni. Sic se
cūda ierarchia habet tres ordines ſm assignatiōeꝫ dio
nysij. Primū dn̄ationū q̄ iugiter insistūt regimini vni
uersi: ad modū ꝓncipis militie. Ad istos em̄ ꝑtinet sci
re volūtatē circa dispositionē toti⁹ orbis ꝛ alijs demā
dare ꝛ ordinare: q̄d: q̄liter: vel qn̄ faciendū sit. vn̄ Au
gustinus sup illud Ps̄.ciij. draco iste quē formasti ꝛc̄.
Angeli intuent legē fixā: legemq; eternā iubentē: sine
scriptura: sine silogismo: sine strepitu: ꝛ extra illa faciūt
quicq̄d fit. ¶ Scd̄s ordo ſm assignationē Dionysij: l
q̄ discordat a btō Grego. est ordo virtutū: q̄ ordinatio
nē dominationū cū effectu ꝓsequunt: sicut milites mā
datū principis militie. Ad istos ꝑtinet ad modū arma 4
toꝝ hostib⁹ scꝫ demonib⁹ resistere: ne aerē fulgure ꝛ tē
pestate ꝑturbāt: ne etiā infirmitates vel mortalitates
ad libitū inducāt: ne etiā hoīes quantū vellent tēptent
vel occidant. figura Thob.viij.de Asmodeo angelo
malo: ab angelo bono religato: ne Thobiā iuniorem
occideret: sicut etiā loquit Joan. Apocal.xx. Angelus
inquit apprehendit diaboluꝫ: ꝛ misit eum in abyssum
et clausit. ¶ Tertius ordo est potestatū: quoꝝ officiuꝫ
videtur esse premiare bonos promeritis: ꝛ punire ma
los ꝓ demeritis: ad modū iudicū q̄ nō sine causa gla
dium portant: sed vt de carcere liberent innocētes: et

puniant nocētes. Exemplū primi Dan. iij. Angelus
descēdit in fornacē: τ liberauit innocētes. Addidē Lu
ce.xvj. factū est vt moreret mēdicus: τ portaret ab an
gelis in sinū Abrae. Exemplū scdi in Exodo: vbi an-
gelus ꝑcussit ꝓmogenita egypti: τ.iiij. Reg.xix. Vbi
ꝑcussit vna nocte de exercitu Senacherib.clxxxv. mi-
5 lia. ¶ In tertio statu in curia regis est triplex officiū.
Vnū iusticiarij senascalli pͣte determiate: sicut vasco
nie τ vuallie. Scdm ꝑpositi vel baliui alicu⁹ ciuita-
tis vel comitat⁹: sicut est officiū vicecomitis. Tertiū est
castellani vel custodis vni⁹ manerij. ¶ Sic etiā tertia
ierarchia habet tres ordines. Primus est principatuū
qui deputant determinatis ꝓuincijs: vel determina-
to principi ad eius regimen inquantū est ꝑsona publi
ca ad modū ducis determinate patrie. De istis loquit
Isidorus de sūmo bono: dicēs. Singule gentes ꝑpo-
sitos angelos hr̄e credunt. Oēs hoies hr̄e angelos:
ꝓbant. De isto ordine dicit sctūs Thomas de agno
fuisse Michaelē in scripto sup secundū sententiarū: et
habet ꝓ se illud Dan.x. Michael vn⁹ de ꝑncipibꝫ τc.
hoc est ꝯtra eos q̄ dicūt eū esse primū τ supremū inter
oēs angelos. ¶ Scds ordo est archāgeloꝝ: qui depu-
tantur ciuitati vel ville ad modū prepositi vel baliui.
¶ Tertius est angeloꝝ q̄ deputant ad custodiā singu
laris persone ad modū custodis vnius loci. De istis
Hieronym⁹ sup Matth.li.iij. Magna inqt est digni
tas aiarū: vt vnaqueqꝫ habeat ab ortu natiuitatis in
custodiā sui angelū deputatū. De quibꝫ in Ps̄.xc. An
gelis suis mādauit de te: sicut ptꝫ scr.cx.10. In q̄ notat
officiū istoꝝ circa singulas ꝑsonas: quo ad tria q̄ circa
eos quantū in eis est operant: scꝫ purgare: illuminare
6 et ꝑficere. ¶ Primo eni aduenientes docēt nos purgare
ꝑ ꝯfessionē ope labioꝝ sicut ptꝫ Esa.vj. Volauit inqt
ad me vnus de seraphin τ tetigit os meū τ dixit: ecce
tetigi labia tua τ auferet iniq̄tas tua: τ pctm̄ tuū mū-
dabit. ¶ Secūdo tollēdo nociuā societatē: sicut custos
pomū putridū vel membꝝ ne corrūpat sanū: sicut ptꝫ
de angelis τ Loth τ zodomitis Gen.xix. Labia ḡ sic
mūda τ de societate mala separata deū laudāt cū ange
lis Esa.vj. q̄ clamabāt sanctus sctūs sctūs. Et ꝑ argu-
mentū a contrario sensu: labia tacta ab angelo malo τ
existētes inter ꝑuersos: iurāt: detrahūt: turpia loquū-
tur. De quibꝫ Esa.vj. Vir pollutus labijs ego sū: τ
quasi cām assignās: addit in medio ppl'i polluta labia
habētis ego habito τc. ¶ Scds actus illoꝝ circa nos:
est illuminare oculos cordis ad ꝯtrinonē: sicut ostēdit
scriptor defectus vel macula in libro: τ sicut speculū
ostēdit maculā in facie vt corrigat: τ medicus infirmo
7 periculū vt sanet τc. Figura Thob.xj. de angelo sanā-
te oculos Thobie: sic sanat oculos mētis: imittēdo cō-
tritionē: τ ꝑseruat imposterū: imittēdo cogitatiōes bo
nas τ intellectui nostro quodāmodo inspirādo: ꝑ q̄s
etiā in tribulatiōibꝫ ꝯfortamur Luc.xxij. Apparuit ei
angelus de celo ꝯfortās eū. ¶ Tertius actus est ꝑfice-
re: qđ fit dupliciter. Primo oīones nr̄as τ opera bona
deo ꝑsentādo: sicut aduocat⁹ cām corā iudice Thob.
xij. Qn̄ orabas cū lachrymis: τ sepeliebas mortuos: τ
derelinquebas prandiū tuū: abscondebasqꝫ mortuos
ꝑ diē in domo tua: τ nocte sepeliebas: ego obtuli oīonē
8 tuā dn̄o. Scdo aias in fine in celū deportādo: sicut ser
uus inuitatos ad nuptias deducēdo. Istis ḡ tribꝫ mo
dis ꝑparat angelus aiam: vt sit tēplū dei: ꝑ grām τ ꝑ-
ueniat ad tēplū glie. Et sit tēplū in tēplo. Malach.iij.
Ecce ego mitto angelū meū: τ ꝑparabit viā ante faciē
meā: τ statim veniet ad tēplū sctm̄ suū. Sic ḡ cōmen-
dant a dignitate officij. Patet ḡ et circa deū τ circa nos
quō oēs sunt aministratorij spūs τc. Heb.j. Sed q̄re
dat finaliter damnādis angelū custodē. Patet.G.iij.
31. Et.T.v.50. ¶ Secūdo cōmendant a plenitudine
gaudij: qđ causat a duobꝫ: a dei aspectu: τ nr̄o ꝑfectu.
Ex dei aspectu q: visio dei est tota merces Joan.xvij.
Hec est aūt vita eterna vt cognoscāt τc. Ex nr̄o ꝑfe- 9
ctu: sicut magr̄ gaudet de ꝑfectu discipuloꝝ. Ita ange
li de ꝑfectu gaudēt bonoꝝ: τ tales familiarit associāt:
maloꝝ viroꝝ societatē quodāmō indignādo fugiunt.
Ad h̄ pōt adduci historia de duobꝫ vt fert euntibꝫ si- Exem
mul ꝑ viā quos terti⁹ a longe sequebat. Is vo q̄ seq̄-
bat: aliqn̄ vidit iuuenē cum ꝑcedētibꝫ religiosis illis:
aliqn̄ vt videbat subito ab eis discessit: τ cū h̄ pluries
accideret: admirabat. Cum ḡ ad introitū ville venirēt
q̄siuit a religiosis illis: vbi τ q̄s esset iuuenis ille pul-
cherrimus? q̄ cū rn̄dissent se nullū talē sociū habuisse:
et ipse narrasset q̄d vidisset. Inuenerūt ꝑ verba ei⁹ q
in loco vbi loq̄bant de honestis: fuit iuuenis visus cū
eis: vbi vo de alijs loquebant: disparuit. Intelligētes
per hec eū fuisse xp̄m q̄ discipulis de eo loquētibꝫ: af-
fuit vel angelū eius: qui de nr̄o ꝑfectu letificat: τ nr̄is
pctis fugat Hiere.lj. Curauim⁹ babilonē: τ nō est sa
nata: derelinquam⁹ eā: τ eam⁹ vnusq̄sqꝫ in terrā suā.
De hoc Bern̄.in sermo.de angelis. Ve vobis: si qn̄qꝫ
ꝓuocati angeli pctis τ negligētijs nr̄is indignos nos
iudicauerint ꝑsentia τ visitatione sua: quoꝝ presentia
ꝓtegere nos deberet si tn̄ necessariā habem⁹ familiari-
tatē dignationis angelice: cauenda est nobis eoꝝ offen
sa. Sicut eni dn̄s vel rex magn⁹ delectat τ libēter spa- 10
ciat: vel quiescit i loco floribꝫ decorato τ ameno: sic an
geli in animabꝫ virtutibꝫ ornatis: vn̄ Bern̄.in sermo
ne ꝑdicto. Hec angelis placēt sobrietas: castitas: pau-
pertas voluntaria crebius gemitus. Et sup hec oia: ve
ritatē τ pacē a nobis exigunt. Qui ḡ caste viuūt: ange
los letificāt: q: nō nubent neqꝫ nubent: ꝫ sunt sicut an
geli Mat.xxij. ¶ Tertio a perpetuitate premij: q: sꝑ
Rōne cui⁹ est sciendū: q sicut angeli mali sine aliquo
remedio dānati sunt: nec redemi poterūt sicut huma-
nū genus. Cui⁹ causa patet in exēplo de viro τ mulie- Exm̄
re impregnata in furto deꝑhensis: quoꝝ vir cito iudi- 11
catur τ damnat: de muliere vo expectat quousqꝫ fetus
nascat. Sic i ꝓposito. Angelus erat q̄si vir vel mulier
nō impregnata: q: tota ei⁹ natura fuerat prius multi-
plicata: sed in primis parētibꝫ nō erat tota species nr̄a
multiplicata. Iō angelus debuit statim dānari: hō vo
in carcerē retrudi. In q̄ carcere existēs: penitētiā egit:
et ideo meruit redemi. Sicut ḡ mali maliciā suā nun-
q̄ derelinquūt: si boni angeli beatitudinē suam dere-
linq̄re nō pn̄t: ꝫ sꝑ facient qđ in Ps̄.cxlviij.d. Lauda
te eū oēs angeli ei⁹. ¶ Quarto cōmendat a ꝓmptitudi 12
ne obsequij. Quia sicut cogitatio velox est in rebꝫ terre
nis: ita ipsi in oꝑatiōibꝫ suis: sicut ignis ardēter faciūt
et operant: tam circa deū: q̄ circa nos. Ideo in ps̄.ciij.
Facit angelos suos spiritus τ ministros suos ignē τc.
¶ Tertio ptꝫ quō deus ꝑ angelos suos spāliter q̄tuor Arti.iij.
punit genera pctōꝝ: Sodomitas Gen.xix. Oppresso-
res innocētū: vt Pharaonē τ egyptios Exo.xiiij. Qui
eni seruos dei ꝯtemnūt ab exercitu angeloꝝ destruent
Figura.j. Paral.xix. de Anon rege Amon deturpāte
seruos David: τ ideo David misso cōtra eos exercitu
eos destruxit Deutero.xxxij. Vindictam retribuet in
hostes eoꝝ. Tertio superbos. Sicut David ex super-
bia numerante populū.ij. Reg.vlti. Quarto luxurio
sos τ gulosos: sicut puniuit romanos q̄ cū gule τ luxu
rie vacarent: ab angelo peste inguinaria sunt ꝑcussi. De
quibꝫ Ps̄.lxxvij. percussit eos in posteriora.

Arti.iiij. ¶ Quartū ex p̄dictis sequi deberet: ꝙ vicz tam hono-
rabiles tanq̄ʒ vtiles dei ꝛ nostri ministri: eiusq̄ʒ sententie
tam obediētes ꝛ ꝓmpti executores ī magna reuerētia
13 apud nos haberent̄. Et festū eis in terris ꝓmpti face-
remus: qui ita gaudēter in celis nos festiuabūt. Iudi-
cibus em̄ ꝛ nūcijs regis debet̄ timor ꝛ amor. Cōducto
ribꝫ vo ꝛ tutoribꝫ debet̄ gratitudo. Existentes in peri
culo: vel q̄bus incūbit loca periculosa trāsire: ꝯducto-
res ꝛ defensores satis chare ꝯducunt: sicut ptʒ in lom-
bardia: vel mercatores ꝛ peregrini ꝯducunt stipēdia-
rios ꝓ se tuēdos ꝯ̄ spoliatores. Angeli vo nos cōdu-
cunt ꝛ defendūt a periculo demonū q̄ nos suffocarēt:
et nō req̄runt aliud stipendiū: nisi gratitudinē ꝙ eos
diligam⁹: ꝛ reuereamur: ꝛ ī illoꝝ nō peccem⁹ p̄sentia.
Ad hoc āmonet nos Bern̄. in s̄mone de angelis: di-
cens. Simus grati tantis custodibꝫ: q̄s aliq̄n cohere-
des habebim⁹: interim vo actores ꝛ tutores a p̄re nob̄
prepositos: adhuc em̄ paruuli sub actoribꝫ ꝛ tutoribꝫ
sumus. Idē in s̄mone q̄dragesimali sup̱ illud Mat.
iiij. Accesserūt angeli ꝛ ministrabāt ꝛc̄. In quouis di
uersorio in quouis angulo fuer̄: reuerentiā exhibe an
gelo tuo: ne audeas illo p̄sente: qd̄ me p̄sente vel vidē-
te nō auderes. Assunt em̄ tibi nō soluʒ p̄sentes tecū: ʒ
14 etiā ꝓ te. Assunt vt ꝓtegant: assunt vt ꝓsint: nō soluʒ
habēdi sunt in reuerētia: vtpote creature nobiles: sed
etiā in necessitatibꝫ inuocādi sūt: vt patroni: custodes
et defensores: vñ Bern̄. in sermone de angelis. Quo-
tiens grauissima cernitur vrgere tentatio ꝛ tribulatio:
inuoca custodē tuum: directorē tuū: adiutorem tuū: in
oportunitatibꝫ ꝛ tribulatiōe: q̄ nō dormitat neq̄ʒ dor
miet: ꝛ si q̄n dissimulat ad tp̄s. De his oībus ꝯcludit
Bern̄. in p̄dicto sermone q̄dragesime sup̱ illud: acces-
serūt. Angelis inquit suis mandauit de te. O quantū
tibi debet h̄ verbū referre reuerentiā: afferre deuotio-
nē: cōferre reuerentiā: afferre deuotionē: cōferre fidu-
ciam: ꝓ p̄sentia reuerentiā: ꝓ beniuolentia deuotionē
pro custodia fiduciam. Caute ergo ambula vbi sunt
angeli: vt custodiant te in oībus vijs tuis.

Arti.v. ¶ Sicut ex superioribꝫ ptʒ officia angeloꝝ distinguūt-
tur queadmodū officia ministroꝝ in curijs magnorū:
et sicut in oī statu ꝛ officio in curijs regū ꝛ principū
est inuenire bonos ꝛ malos: ita in oī ierarchia ꝛ ordi
15 ne fuerūt boni ꝛ mali. Mali fuerūt expulsi: quoꝝ nu-
merus ꝑ hoīes saluādos restaurabit̄. Et sic pōt intelli
gi illud Deut̄. xxxij. Cōstituit terminos ppl̄oꝝ iuxta
numerū filioꝝ isrl̄: sicut ptʒ ser. cv. 3. Ex quo ḡ de oī
ordine ceciderūt oportet saluādos ad oēm ordinē assu
mi: ad equalitatē glorie: nō nature. Assument̄ ḡ hoīes
ad illos ordines: quoꝝ silitudinē hic in moribꝫ ꝛ vir-
tutibꝫ ꝛ operibꝫ tenuerūt: vt sicut fuerūt socij in meri-
16 toria etiā in premio. Verbi grā q̄ inflamant̄ charitate
dei ꝛ ꝓximi ꝛ eam quantū possibile est ope ostēdūt assu
ment̄ ad ordinē seraphin: q̄ vigent ingenio ꝛ sunt in-
tellectu magno prediti: atq̄ʒ scietia: q̄ nō inflat: ʒ edifi-
cat ad ordines cherubin: q̄ circa regē morant̄: ꝛ regis
et regni vtilitatē: ꝛ nō ad voluptatē vel cupiditatē: ad
ordinē thronoꝝ. Qui etiā alijs dominant̄ vt ꝓsint: nō
vt p̄sint: vt subditi corrigant̄ ꝛ melioren̄t: poti⁹ q̄ʒ vt
ipsi reficiant̄ vel ditent̄: assumunt̄ ad ordinē dominā-
tiū. Sed heu si m̄lti de illo ordine ceciderūt: quō vnq̄ʒ
repabit̄: q̄ pauci in dn̄o p̄dictas ꝯditiōes obseruant.
Qui vo militāt ꝓ iusticia vel ꝓ fidelitate defendēda:
periculis se exponūt: vel ꝓ tentatiōibꝫ vincēdis fortit̄
17 pugnāt: assumēdi sunt ad ordinē virtutū. Qui vo bo-
na intētiōe ꝛ zelo iusticie absq̄ spe lucri terreni ꝛ macu
la odij alios iudicāt: assumūt̄ ad ordinē ptātū. Rex
vo vel princeps vel comes vel nobilis q̄ bene p̄est in
terra sua ad ordines p̄ncipatuū. Qui em̄ b̄n p̄sunt ci-
uitati vel maiora annūciāt ꝛ docēt ꝛ faciūt: assumunt̄
ad ordines archāgeloꝝ. Qui vo b̄n preest familie: ꝛ q̄
parua capiūt ꝛ hec fratribꝫ annūciāt: assumunt̄ ad or-
dines āgeloꝝ: s̄m beatū Greg. in omel̄. de āgelis. Idē ī
omel̄. q̄dā. Vnusq̄sq̄ʒ quātuʒ sufficit: si a prauitate ꝓ-
ximū reuocat: si exhortari ad b̄n opandū curat: si eter-
nū vel suppliciū errāti denūciat: cū verba sctē annūcia
tiōis impēdit: ꝑfecto angelus existit. Et sicut isti ī sta- 18
tibꝫ suis b̄n se h̄ntes assument̄ ad ordinē angeloꝝ stā-
tiū: ita male se h̄ntes ī statibꝫ suis: cadēt ad ordines an
geloꝝ cadentiū: s̄m ꝯditiōes eis ꝯsiles: sicut q̄ carnali
amore ꝛ inordinato ardēt: ad ordinē ꝛ statū illoꝝ q̄ ce-
ciderūt de seraphin: ꝛ sic fiat applicatio de alijs: ꝛ ptʒ. Et
iustū est vt sic sunt socij ī culpa: sint ꝛ in pena: ꝛ ꝑ istū
modū videt̄ vitas loq̄ malis: q̄ q̄dāmō sūt angeli dia
boli: q̄ nuncij ꝛ m̄stri Mat. xxv. Discedite inq̄t a me
maledicti in ignē eternū: q̄ parat⁹ ē diabolo ꝛ āgel̄ ei⁹.
¶ Officiū vo ꝛ opus ꝛ occupatio maloꝝ angeloꝝ est: Arti.vj.
ꝑ se ꝛ suos ministros peregrināntes tentare: dānatos pu
nire ꝛ torq̄re. Primū ꝑmittit de⁹ ad augmentū meriti 19
nr̄i: ex pugna ꝛ resistētia. Scd̄m ꝑmittit ex sua iusticia
Est ḡ primo resistendū ne cadam⁹ in scd̄m. vñ Bern̄.
in q̄dam s̄mone. Demonū est mala suggerere: nostrū
est nō ꝯsentire: q̄tiēs eis resistim⁹: totiēs eos fugam⁹:
angelos glorificam⁹: deū honoram⁹: q̄ incitat vt pu-
gnemus: adiuuat vt vincam⁹: cōsolidat ne deficiam⁹
mittit etiā auxiliū angeloꝝ pugnantiū ꝯ̄ hostes nr̄os:
Iudi. v. Stelle manētes in ordine ꝛ cursu suo: ꝯ̄ Sy-
saram pugnauerūt. Et si fortit̄ egerim⁹: plures habe-
bim⁹ iuuātes q̄ʒ tēptantes: qd̄ pulcherrime ostēsuʒ est.
iiij. Reg. vj. Vbi exercit⁹ Syrie q̄ signat demones ve
nit ad capiendū Helyseū ꝓphetā qd̄ vt vidit puer ei⁹
ait: heu: heu: heu: dn̄e mi: q̄d faciem⁹. Cui Helyseus
rn̄dit: noli timere: plures em̄ nobiscū sunt: q̄ʒ cū illis.
Et aperuit dn̄s oculos pueri: ꝛ vidit: ꝛ ecce mons ple
nus equoꝝ ꝛ curruū ignitoꝝ. i. angeloꝝ multitudine.
¶ In ista pugna inter bonos āgelos nos trahētes ad Arti.vij.
bonū ꝛ malos trahētes ad malū. difficile est videre q̄s 20
p̄ualeat: q̄ vtriq̄ʒ inuisibiles sunt. Sed ad h̄ sciendū:
debem⁹ videre in q̄bus cogitatiōibꝫ delectamur: vel in
his q̄s immittit bon⁹ vel ecōtra. In quibꝫ etiā v̄bis ora
assuefaciam⁹. Sic patʒ. ē. c. c. vj. Et ser. xxxiij. Qualia
etiā sunt opa: ꝛ sic in ope ꝛ effectu experimentū capere
possum⁹: q̄ angelo ducamur. Nota de hoc. A. xviij. 2.
Et. S. xiij. articulo septimo.

Animarū. Primo ponen- A.xxiij.

da est doctrina quō cognosci pōt ꝙ aīa sit nā
viuēs post corpis mortē. Scd̄o ostēdet̄ q̄lis ē in nā sua
Tertio ponendū est expimentū q̄ ista q̄litas exterius
ostēdit̄ Quarto ostēdet̄ vñ mistrat aīa boni vel mali q̄ ad
deū vel diabolū. Quīto q̄re corpi ꝯiūgit̄. Sexto quō
ꝑficit̄. Septīo quō ꝑdit̄. Octauo ꝑditiōis admiratio.
¶ Ratione p̄mi est sciendū: ꝙ aliq̄ nullā aīam esse cre Arti.j.
dunt: q̄ eā nō vidēt: vñ ꝛ dicūt: q̄d est aīa: nunq̄ʒ vidi 1
mus aīaʒ. De q̄bꝫ btūs Grego. iiij. dial̄. circa p̄ncipiū
loquit̄ dicēs. Mens inq̄t refugit credere qd̄ corporeis
oculis nō videt. A q̄bꝫ q̄rendū est: si vnq̄ʒ viderūt ali-
quā differentiā inter hoīem viuuʒ ꝛ mortuū. Et ipsis
respōdētibꝫ ꝙ magna differentia est. Ergo in effectu ꝛ
ope vidistis aīam esse creaturā ꝛ naturā magne virtu-
tis atq̄ʒ ptātis: q̄ q̄cq̄d vidistis in corpe fortitudinis:
pulchritudinis: sapiētie: totū. i. causaliter aīa: ꝛ ex aīe
virtute ꝛ fortitudine ꝓcedit. Sic etiam satisfacit huic

questioni btūs Grego. vbi pri⁹ dixit. Ponam⁹ inquit
ante mētis oculos edificare domū: imēsas molas leua
re: pēdere magnas in machinis colūnas q̄s q̄so te hoc
opus operat? Corpus visibile qd̄ illas molas manib⁹
trahit: an inuisibilis aia q̄ viuificat corpus? Tolle em̄
qd̄ nō videt in corpe: ⁊ mox imobilia remanēt cuncta
q̄ mouere videbant visibilia corpa metalloꝝ: q̄ ex re
pensandū est: ꝙ in hoc q̄z mūdo visibili nihil nisi per
creaturā inuisibilē disponi pōt. Nā sicut om̄ipotēs
de⁹ aspirādo ⁊ implēdo: ea q̄ rōne subsistūt ⁊ viuificat
et mouet inuisibilia. Ita q̄z ipsa inuisibilia implendo
mouet atq̄z sensu viuificat carnalia corpa que videnť.
2 Sic ḡ aia licet inuisibilis sit in nā. Videt tñ in ope qd̄
ab ipsa pcedit. Et sicut ipam vt dictū est videm⁹. Ita
p ipam oia videm⁹ q̄ oculis patēt: vñ btūs Greg. vbi
prius. Nulla inq̄t visibilia: nisi p inuisibilia videnť.
Ecce em̄ cūcta corporea oculus tui corpis aspicit: nec
tñ ipse corporeus oculus aliq̄d corporeū videret: nisi
hūc res incorporea ad videndū acueret. Nā tolle mē
tem q̄ nō videt: ⁊ incassū patz oculus q̄ videbat sub
trahe aiam corpi: remanēt pculdubio apti oculi i cor
pore nihil vidētes. Si igit oculus p se videbat: cur di
scedēte aia nō videt? Sic igit ptz quō aia in corpe ma
3 nens ⁊ videt ⁊ videt. Et nō solū in corpe manēs ⁊ vi
det ⁊ videt: ſʒ ꝙ plus est atq̄z a nobis iocūdius: videt
et intelligit: ꝙ vicz sicut vitā anie in corpe manētis ex
motu corpis agnoscim⁹: Ita vitā aie post corp⁹ aptis
q̄busdā reb⁹ attestantib⁹ videm⁹ ⁊ agnoscim⁹. Hui⁹
aūt rei veritatē duo attestant apte: ⁊ euidēter ostendit
sicut ex ṽbis colligit bti Gregorij: vbi pri⁹ Prompta
volūtas quā viri spūsctō pleni: vicz apli ⁊ martyres q̄
in h errare nō potuerūt: habuerūt anias sic ponēdi: vt
in eternū viuerēt. De q̄b⁹ ait btūs Greg. Nunq̄d nō
scti apli ⁊ martyres chri p̄sentē vitā despicerēt ⁊ i mor
te carnis aias ponerēt nisi certiorē vitā aiarū subsequi
sarēt. ¶ Scd̄o miracula q̄ sctōꝝ mortē seq̄bant. Nā
teste btō Grego. vbi pri⁹: sicut vita aie manētis in cor
4 pore ex motu dep̄hendit mēbroꝝ. Sic vita aie post cor
pus i sctis pēsanda est ex virtute miraculoꝝ. Ecce hij
qui aias in morte posuerūt: atq̄z aiarū vitā post mortē
carnis crediderūt: quotidianis miraculis coruscant.
Ad extincta nāq̄z eoꝝ corpa viuētes egri veniūt: ⁊ sa
nant: periuri veniūt ⁊ a demonio vexant. Demoniaci
veniūt ⁊ liberant: leprosi veniūt ⁊ mūdant: deferunt
mortui ⁊ suscitant. Sicut ḡ vitā aie in corpe manētis
ex opibus dep̄hēdim⁹ mēbroꝝ: ita vitā aie post corp⁹
ex talib⁹ operib⁹ cognoscere possum⁹. Nisi aliq̄s taci
ta cogitatiōe obijcere velit: ista esse opa corpis mortui:
nō aie viuētis: ſʒ hoc irrōnabiliter cogitat. Superius
em̄ isto eodē capitulo ostēsū est totā corpis potentiā ⁊
fortitudinē ex aie viue esse virtute. Cum ḡ viuū corp⁹
sine anie potētia opa facere minora nō poterat: sicut le
uare vestucā: quō mortuū cū iam aie potentiā amise
rit: quā tu cū corpe mortuā cogitas: p̄dicta maiora fa
cere opa posset? imo h cogitare: nō est aliud q̄ cogitare
ꝙ recedente ipsa a q̄ habet totā potentiā et fortitudinē
suā: corpus potentius ⁊ fortius fieret: qd̄ absurdū est.
5 ¶ Sed ad h posset rñderi: ꝙ hec miraculoꝝ opera nō
aiam viuā ſʒ pietatē ⁊ sctitatē: quā in opib⁹ pietatis et
sctitatis exercuit dū vixit: ostdit in corpe mortuo. Per
talia em̄ opa de⁹ circa corpa mortua miracula operat:
ſʒ h nihil est: q2 certū est ꝙ de⁹ circa infideliū corpa mi
racula nō opat. Si ḡ circa sctōꝝ corpa miracula osten
dit: certū est eos in fide bona fuisse mortuos: sed nō in
alia fide fuerūt: nec p alia mortui sunt: nisi ꝙ aie viue
rent post mortē: ḡ certū est eas post carnis mortē vitā
habere. Hec pclusio p oia media oñdet infra. c. de re
surrectiōe. Sic ḡ inspirauit i faciē ei⁹ spiraculū vite: ⁊
fact⁹ ē hō i aiaȝ viuētē: supple p⁹ mortē carnis. Gen̄. ij.
¶ Qrtuz ad scd̄m scz qualis sit hec aia: q̄ ita corp⁹ vi Arti. ij.
uificat: ꝙ nec cū ipo morit: est distinguendū: q2 aut lo
quimur de q̄litate naturali in q̄ est sicut tabula nuda
nō depicta: habēs tres nāles ptes ad dei imaginē: vicz
memoriā: intelligentiā ⁊ voluntatē: rep̄sentātes patrē
et filiū et spūsctm̄. In hac q̄litate oēs aie tam bonoꝝ 6
q̄z maloꝝ pueniūt. Si ṽo loq̄mur de q̄litate ⁊ silitudi
ne anie: quā ex operib⁹ q̄ diligit ⁊ operat: cōtrahit. In
hac est magna diuersitas inter q̄litatē bonarū aiarū ⁊
malarū. Sicut ptz. A. xx. 3. ¶ Hec aūt differētia i aia
inter imaginē ⁊ silitudinē pōt perpēdi in imagine Pe
tri: q̄ est solūmō sculpta: ⁊ alia q̄ est sculpta ⁊ polita et
picta: sicut ptz ser. xxxj. 2. Prima pōt dici imago Petri
sed nō silitudo. Scd̄a ṽo postq̄z pictura dederit ei ca
pillos: ⁊ barbā cū venerabili canicie: ⁊ alias circūstan
tias debitas: pōt quodāmō dici silitudo Petri: sicut
aia in creatiōe statim qñ sculpta ē: habet dei imaginē:
ſʒ ex operib⁹ ⁊ amorib⁹ eā depingim⁹: boni: bonis ope
rib⁹ charitat: q̄si pulchris picturis eā deo assimilam⁹:
mali ṽo econūerso eā diabolo assimilant: imo qd̄ peius
est: eam faciūt diabolo turpiorē: hoc em̄ rō dictat: spūs
em̄ pctm̄ deturpat: ⁊ nihil p̄ter pctm̄: cū ḡ pctō detur
pet: vbi sunt plura pctā in re spūali inuenta: ibi maior
inuenit turpitudo. Sed demones facti fuerunt tales:
tanq̄z deformes: vno pctō vel duob⁹: scz supbia ⁊ desi
derio pprie excellētie: vltra id qd̄ de⁹ eis dederat: q̄s ḡ
dubitat q2 deformiores sunt aie: q̄ multis subiacēt pec
catis talib⁹: q̄ ipsi demones fecerūt: ⁊ etiā alijs bestiali
bus ⁊ vilib⁹: sic luxurie ⁊ gule ⁊ p̄ter h pluribꝰ q̄z ipsi.
Ex turpidine ḡ demonis aliq̄liter excogitari pōt turpi
tudo aie peccatricis. Sed turpitudo diaboli est tā hor 7
ribilis: ꝙ hoies vt fert in amentiaȝ vertit. Vñ fert ꝙ Exem̄
quidā religiosus rogauit dominū, vt ei demonē i sua
forma dignaret oñdere: vt plus eū ⁊ ei⁹ opa imposte
rū detestaret: soli igit ſm ꝙ orauerat affuit sathanas:
quē vt vidit: statim amens effectus est. Nō. D. j. 17.
Itē. S. xiiij. 21. Itē. T. iiij. 11. 22. Itē ser. xij. 4. De q̄ Exem̄
dā alio religioso scribit: ꝙ cum langueret in extremis
et videret demones circūuenire: postea ad statū suum
rediēs dixit: ꝙ si esset ignis ab oriēte ad occidentē: libē
tius p illū transiret q̄z illā visionē iterū videret: qui ḡ
demonis nomē ⁊ formā sic abhorrem⁹ ꝙ qñ nomina
tur nos signam⁹: q̄re formā anie pprie nō abhorrem⁹:
in q̄ mutat⁹ est color optim⁹: quā de⁹ nō cognoscet qñ
ante eū venerit: ſʒ pot⁹ dicet: cui⁹ est imago hec ⁊c̄. nō
mea ſʒ demonis: ⁊ vere si q̄s eū videret abhorreret: q2
luto vilior est Sapień. xv. Patz ḡ ꝙ q̄tuz ad aiam oēs
sunt ad dei imaginē sed non oēs ad ei⁹ similitudinē:
quia etiam om̄is aia: aut est christi sponsa: aut diaboli
adultera: ſm Augustinū sup Gen̄. ad lr̄am.
¶ Sed quō cognoscit q̄lis sit aia. Quo ad vtrūq̄z vi Arti. iij.
delicet an sit christi spōsa: vel nō: difficile est scire. Sed 8
tamē quēadmodū sciat q̄lis sit aqua ⁊ vena terre: vel
salsa: vel recēs: calida: vel frigida: p eā q̄ in fonte appa
ret: ita sciat q̄dāmō q̄lis sit anīa: p signa q̄ apparēt in
sensib⁹ ⁊ operib⁹: teste Augustino in regula de vita et
honesta. cleri. Impudicus inq̄t oculus impudici cor
dis est nūcius: nec dicatis vos animos hic pudicos: si
oculos habeatis impudicos. Sic em̄ fons vel stagnū
ex om̄i parte fractus ⁊ appertus diffundit: et in se non
abundat: nec in altū ascēdit: ita nec habēs sensus exte
riores nimis aptos ad inutilia: in gratijs nō abūdat:
nec in altū ptēplatiōis et deuotiōis ascēdet Gen̄. xlix.

Effusus es sicut aqua: nõ crescas. Sed fons cuius ri-
uuli obturant̄: ascẽdit ꝛ abũdat: sic aia de qua Ps. xlj.
Sitiuit aia mea ad deũ. Et iterũ. Ad te leuaui animã
meã. Nõ aliud experimẽtũ quõ põt cognosci spõsa et
adultera: amore ꝛ timore. A. xx. 23. Nõ etiã. A. xxj. 16.
Arti. iiij. ¶ Sed q̃tum ad quartũ vnde ministret ꝛ q̃le officiũ
habeat aia iusti q̃tuz ad deũ: vel iniusti q̃tuz ad dia-
9 bolũ. ¶ Est sciendũ: q aia iusti pmo celũ est ꝛ q̃dãmõ
etiã sedes dei: vñ Berñ. sup Cañ. Anima sctã celũ est
10 habens solẽ intellectũ: lunã fidẽ: astra virtutes. ¶ Est
secũdo dei speciale hospitiũ aia sctã: q ipso solo repleri
põt: vñ Berñ. in sermõe de diuinis. Ad imaginẽ dei
facta aia rõnalis: ceteris oibus occupari põt: repleri
nõ põt: capax eñ dei quicq̃d min⁹ deo est nõ replebit.
Sic ecõuerso aia petõris est hospitiũ diaboli. Experi-
mentũ aũt quis nostrũ occupat hospitiũ: capere possu-
mus ex his: frequẽter videmus cõtingere in hospitijs
occupatis per ministros regis hospitio alicui dño per
marscallũ assignato: signũ illius dñi domũ occupãtis
exterius ptrahit̃ ꝛ ostẽdit̃: p qd̃ scitur a quo occupat̃.
Sic grã dei pueniẽs signat hospitiũ dei armis ei⁹: scz
humilitate ꝛ alijs virtutib⁹. Et sic ecõtra in malis. De
quib⁹ Esa. iij. Agnitio vult⁹ eoꝝ rñdebit eis: ꝛ peccã
suũ q̃si sodoma pdicauerũt ꝛ nõ absconderũt: Ve aie
11 eoꝝ. ¶ Est tertio aia speciale dei templũ. j. Coꝛ. iij.
Templũ eñ dei sanctũ est: qd̃ estis vos. Quia sicut in
templo est imago illius q̃ ibi colit̃ ꝛ venerat̃ et in cui⁹
honore dedicat̃. Sic in templo aie: si ibi diligit̃ ꝛ vene-
rat̃ de⁹: ibi ei⁹ inuenit̃ imago ꝛ similitudo. Et sic in ma-
lis de quib⁹ in Ps. lxxviij. Polluerũt tẽplũ sctm̃ tuũ.
12 Anima eoꝝ in malis tabescebat. ¶ Est q̃rto aia sancta
castrũ dei. De triplici eñ castro legim⁹: duo sunt dei: ꝛ
tertiũ est diaboli. Primũ est btã virgo Maria: in qd̃
Jesus intrauit. Luc. x. Intrauit Jesus in quoddã ca-
stellum. Secundũ sunt aie sancte: de q̃b⁹ Gen. xxxij.
Castra dei sunt hec. Tertiũ sunt aie impioꝝ. j. Mach.
13 iiij. Et viderunt castra gentiũ valida ꝛc̃. ¶ De primo
castro dicet̃ loco suo. M. iij. 34. Et. N. j. 2. Scdi vo
castri fundamẽtũ est fides. Aliud eñ nemo põt ponẽ:
murus charitas: cingẽs ꝛ circuiens. s. amicos ꝛ inimi-
cos. Alta turris spes: menia alie virtutes: porte quinq̃
sensus: sicut p3 sermõe. c. iiij. Posticũ occultũ: cordis
cogitatio: ianitor volũtas: castellari⁹ seu cõstabilirius
ratio. Ideo ianitorẽ dixi voluntatẽ: q2 q̃dcũq̃ pulsa-
uerit ad portã visus vel auditus vel alter⁹ sensus vo-
luntas statim adest ad aperiendũ vel excludendũ: hoc
est ad volendũ vel fugiendũ. Si bonũ occurrat ꝛ vo-
luntas hoc velit deo aperit̃. Si malũ ꝛ volũtas hoc ve-
lit diabolo aperit̃. Et ideo nõ debet nimis festinanter
aperire. Sed sic̃ q̃n aliq̃s pulsat ad portã vel posticũ ꝛ
sit ignot⁹: ꝛ spãlit̃ tpe guerre. Janitor currit ad castri
custodem: ad sciendũ si apire debeat an nõ: Ita cũ pla-
cẽtia seu delectabilia seu irascibilia ꝛ vindicatiua se of-
ferũt volũtati: vel porte sensuũ: vel postico cordis: nõ
debet volũtas statim apire: illud appetẽdo: vel ꝯsensuz
vel desideriũ pbendo: q2 hoc est maximũ periculũ: cuz sit
tps spũalis guerre: ꝛ plures pulsent pditores ꝛ anime
inimici: volẽtes aie castrũ cape ꝛ deũ excludere: ꝛ dia-
bolo tradere. Sed debet rõnẽ ꝯsulere. Utrũ tale q̃d vi-
sum vel auditũ vel excogitatũ sit cõplendũ vel dimit-
14 tendũ. Nota. C. vij. 16. ꝛ. 23. Et. C. x. 1. Et. S. vj. 6.
Ideo etiã dixi cordis cogitationẽ posticũ: q2 sicut i ca-
stro vl' ciuitate magnis porti firmat̃ ꝛ custodit̃: aliq̃n
p posticũ p3 introit⁹ vel exit⁹: q̃ ciuitas defendit̃ ꝛ cu-
stodit̃ vel pdit̃. Ita ceteri exteriorib⁹ sensib⁹ ob actib⁹
suis suspẽctis bone cogitatiões vl' male p cordis aditũ
castrũ aie occulte intrãt. Vñ aliq̃n defendit̃ ꝛ fortifica-
tur: aliq̃n amittit̃. Istud castrũ tam forte de⁹ creauit: ꝛ
ita bñ officiales in illo disposuit: q nec infern⁹ nec mũ-
dus nec demones nec hoies illud cape vel vincere pñt
nisi a seipo ꝓdat̃: sic̃ p3 ser. cxliij. 16. Qd̃ g̃ ita fortissi-
mũ est ex sua creatiõe qd̃ ita redẽptũ est ex sua passiõe:
qd̃ ita instauratũ est sua cõtione: qd̃ ita letificatũ ꝛ ꝯfor-
tatũ est in sua resurrectiõe: qd̃ ita fortificatũ est spũssci
missione. Iuste sibi ipsi reseruari debet: ꝛ ei⁹ inimicis
negari. Quotiẽs g̃ bonas cogitationes vel auditiões
mittit: vel q petã dimittant̃: vel q bonũ fiat ad castrũ
qd̃ tã egregie pparauit: venit. Felix g̃ ꝛ bñdicta est illa
aia: q̃ eum deuote recipit: dicẽs illud Cañ. iij. Inueni
quẽ diligit aia mea ꝛ q̃ eũ ibidẽ quiescere pmittit: q2
nunq̃ recedet: nisi expulsus. Et ita maledict⁹ ꝛ infelix 15
pditor est: q̃ ei castrũ suũ negat vel expulerit: ꝛ inimi-
cũ suũ intromittit: ve aie illoꝝ Esa. iij. ¶ Tertiũ castrũ
viz qd̃ edificat̃ diabolo in aiab⁹ impioꝝ: dr̃ validũ in
mũdo isto: q2 habet multos castellanos ꝛ plurimos ei
intẽdẽtes. In isto castro est turris vanitat̃ ꝛ supbie: ꝛ
ad istã turrim sunt multi attẽdẽtes. Quã q̃dã attẽden-
tiã oñdũt extra in corpe ꝛ vestib⁹. In corpe longã bar-
bam portãt: q si p remissiõe petõꝝ iniunctũ fuerit nõ
facerẽt. Sed in hoc sicut saracenis assimilant̃: Ita etiã in
morib⁹ exẽplo q peiores sunt: q2 ipi exhibẽt reuerẽtiã
maiorẽ machameto dãnato: qi nec p morte sustinẽda
sic eũ iuramẽtis vituparẽt q̃ nos ad christũ in celo re-
gnantẽ. Scdo hoc oñdũt in vestib⁹ ex trãsuerso scissis: q̃
mores signãt deo ꝛ eccle ꝯtrarios: sicut p3 in tornea-
mẽtis ꝛ similib⁹. ¶ Secũdo isto in castro locũ iusticiarij 16
tenet ira: q2 in iudicijs ꝛ vindictis plus iram sequunt̃
q̃ rõnẽ. Et reuera sicut ira paupeꝝ est mobilis posses-
sio: q2 p modico pacificat̃: ita ira diuitũ manet q̃si he-
reditas imobilis. ¶ Tertio in isto castro petiñ cupidi-
tatis est thesaurari⁹: q id ministris pon⁹ q̃ dñis cõpa-
rat̃ q2 dñi cupiditatẽ ore detestant̃: s3 tñ cupidos dili-
gũt ministros: q̃ multũ sciũt pcurare ꝛ modicũ redde-
re: q̃ etiã sciũt tallias p cibo dare: ꝛ graues emẽdas le-
uare. Et sic dñi tales sũt diuites de alieno ꝛ essent pau-
peres: si q̃libet hret suũ. Et excusant se dicẽtes se nihil
scire: sic̃ diabolus sup ripã de submersione nauis: q̃ cõ-
tra sctũs Ludouic⁹ voluit scire ꝯditiões suoꝝ seruoꝝ
¶ Quarto in isto castro locũ coquinarij tenet gula: ꝛ iste 17
est mirabilis cocus: quia multos intoxicat: plures eñ
moriunt̃ cibo q̃ gladio: sic̃ de secũdis cenis ꝛ hmõi in-
ordinatis. Vñ illud petiñ int̃ cetera videt̃ petõꝝ vin-
dicta: q2 alia delectãt: istud cruciat ꝛ occidit. ¶ Quito
in isto castro magnũ hospitiũ tenet luxuria ꝛ multi in
isto hospitio seu camera sunt emboculeo: ecumbres ꝛ
auegles: q2 in illa materia male stant ꝯpt̃ cõtract⁹ car-
nalis copule ꝛ fidedatiõis. ¶ Sed in isto castro came-
rari⁹ ẽ petiñ accidie: q̃ pẽdet cortinas ꝛ facit hoies diu
lasciuire: ꝛ sacerdotes q̃ plus dñoꝝ q̃ dei timẽt offen-
sam: post nonã celebrare: ꝛ tales sunt sapiẽtiores deo:
q2 mundũ alio modo formãt. De⁹ eñ fecit noctẽ p re- 18
quie: ꝛ diẽ p vigilia: ꝛ ipsi hubones inferni: ecõuerso
noctẽ vertunt in diẽ: ꝛ tales sunt de familia trahe lin-
theamen: qui est principalis camerarius inferni q̃ vt
dicit̃ cuidã rñdit: suũ officiũ esse facere hoies diu se in-
ter lintheamina inuoluere: sicut p3 ser. xxij. 3. Ibiq3
cum turpib⁹ cogitationib⁹ ociosam ꝛ luxuriosam vitã
ducere. Iste tyre linteil lemande a saluet q̃n corpus erit
siccum extra lintheamina ꝛ ponet̃ in terra: ꝛ aia i infer-
no. Sic g̃ p3 quõ in aiab⁹ impioꝝ ẽ castrum inimici ꝯ
castrũ dei: s3 habẽs castrũ dei in aia sua firmiter fun-
datũ: de isto castro dicat illud Ps. xxvj. Si consistant

aduersum me castra non timebit cor meum.
Arti.v. ¶ Sed quare aīa bona q̄ tam nobilis est creatura cor-
pori cōiungit̄ q̄druplex ratio assignari pōt. ¶ Primo
ꝓpter dei curialitatē ⁊ bonitatē: q̄ voluit corpalē crea-
turā esse participē sue btitudinis qđ esse nō potuit: ni-
19 si spūali creature ꝯiungeret̄. ¶ Scđo ꝓpter augmentū
meriti. In multis em̄ meret̄ aīa rōne ꝯiūctionis: in q̄-
bus separata mereri nō posset: sicꝫ ieiunare cū afflictio-
ne: vigilare ⁊ alia charitatis opa exercere. ¶ Tertio ꝓ-
pter pfectionē vniuersi ⁊ decorē: cuȝ em̄ esset creatura
mere spūalis sicut deus ⁊ angeli: ⁊ mere corpalis sicut
terra ⁊ arbores: decuit esse mediā que esset et corpalis
et spūalis. ¶ Quarto vt deo simul seruiāt. Ad hoc em̄
fact⁹ est hō vt deo seruiat. Et oīa inferiora facta sunt:
vt ei seruiāt: vñ Hugo de arra aie. Quid tibi dedit o
aīa spōsus tu⁹? Et rñdet. Respice vniuersuȝ mundū
istū ⁊ cōsidera: si aliq̄d in eo sit qđ tibi nō seruiat. Oīs
creatura ad hūc finē cursum suuȝ dirigit vt obsequijs
tibi famulet̄ ⁊ vtilitati tue seruiat. Et infra: q̄cūq ̄ igit̄
est ille: multū tibi ꝯtulit: ⁊ ideo multū diligēdus est: q̄
tantū dare potuit: ⁊ q̄ tantū dare voluit multū dilexit.
20 Hec ille. Sed heu nōnulli plus q̄runt ⁊ diligūt ⁊ ser-
uiunt dato: q̄ꝫ datori. De q̄bus habes. A.xx.6. De ta-
lib⁹ pōt intelligi illud Cañ.iij. Quesiui quē diligit aīa
mea: quesiui illū ⁊ nō inueni qꝛ nō q̄siuit: vbi nec quō
querere debuit: qꝛ de bene q̄rentib⁹ veritas ait. Oīs
qui querit inuenit.
Arti.vj. ¶ Ex q̄ corpi ꝯiungit̄ ad pfectiōis augmentū nūc re-
stat ostēdere quō aīa corpi ꝯiuncta pficiat̄. ¶ Perficit̄
em̄ primo fide in deū credēdo. Sicut oīs nā dr̄ pfici qñ
attingit ad suū finē. De⁹ autē est obiectū ⁊ finis fidei.
Igit̄ in omni ope tuo crede ex fide anie tue Ecci.xxxij.
Qui a q̄ incredulus est nō est aīa ei⁹ recta Abacuch.ij.
¶ Scđo in ipm sperādo sicut in optimo ⁊ potētissimo
amico tuo Ps.cxxix. Sperauit aīa mea in dño. Et ite-
rū sic. Quare tristis es anīa ⁊c. spera in dño. ¶ Tertio
ipm diligēdo: sic em̄ pficit̄: qꝛ cōiungit̄ ⁊ vnit̄ suo pn-
cipio: qꝛ amor vnit amantē cū amato: sicut pꝫ. A.xx.
14. ergo diliges dñm deū tuū ex tota aīa tua Deut.vj.
¶ Quarto ipm laudando eiq̄ seruiēdo: cui seruire re-
gnare est: ergo benedic aīa mea dño. In ps.cij. Et qꝛ
opposita iuxta se posita magis apparent.
Arti.vij. ¶ Nunc septimo restat ostēdere quō aīa in corpe pctō
perdat̄. Hō em̄ p maliciā occidit aīaȝ suā: sicut habet̄
Sapieñ.xvj. qđ fit multis modis. Ier.xxiij.3. cum se
21 quētib⁹. ¶ Quidā em̄ vēdunt aīas suas vt auari: mer-
catores ⁊ peierātes ꝓ oībus suis vēdēdis Ecci.x. Aua-
ro nihil est scelestius: hic em̄ aīaȝ suā venalē habet. Iō
demones in fine repetēt eā sicut sua quā multis delecta-
tionib⁹ suis ⁊ diuitijs emerūt. Ipsi em̄ in talib⁹ acqui-
rēdis eos iuuerūt. Iō de talib⁹ dr̄ Luc.xij. Stulte hac
22 nocte repetent a te aīam tuā. ¶ Alij eā dant ꝓ nihilo.
Qui em̄ daret regnū ꝓ obulo: satis diceret̄ illud dare
ꝓ nihilo: sic q̄ dat regnuȝ eternū ⁊ eternā delectationē
ꝓ tpali. Et mirabile est nō daret hō alicui ribalde vnū
digitū ad peccandū cū ea: ⁊ ob hoc dat aīam suā mille
demonib⁹. Ergo satis dat eam ꝓ nihilo qđ tñ ꝓhibet̄
Ecci.ix. ne des fornicarijs aīam tuā. ¶ Alij eā perdunt
sicut supbi et hipocrite q̄ pre ꝯfusione nō ꝯfitent̄ pctā
sua Ecci.xx. Est q̄ pre cōfusione perdit aīam suā: ꝯ q̄s
Ecci.x. ꝓ aīa tua nō cōfundaris dicere verū. Alij pi-
gnori aīam suā obligāt: vt curati.iij. Reg.xx. Custodi
virū istuȝ q̄ si lapsus fuerit de manib⁹ tuis erit aīa tua
ꝓ aīa illius. Mirabile: Clericus nō obligaret vnum
sotularē ꝓ vetula: ꝓ cuius custodia obligat aīam suā
non pōt portare struem lignoꝝ. Et tñ plura ligna ad-
dit: quia nescit custodire animā suā: ⁊ tamē accipit plu-
res custodiendas.
¶ Illoꝝ vo qui sic aīas suas vendūt obligant et per- Arti.viij.
dunt: est factū admirandū ꝓpter tria: vicꝫ ꝓpter anime
vtilitatem: p̄ciositatē ⁊ illoꝝ nimiā fatuitatē. ¶ Primū
patet: si quis hr̄et nisi vnū oculū vel vnū equū vel do-
mū: stultior reputaret̄ si eā diligētius non custodiret:
immo si ista leuit̄ amitteret vel daret ꝓ nihilo: oēs su-
per eū admirarent̄. Sicut ergo ista ⁊ alia ad corp⁹ per- 23
tinentia diligēter custodiūt: ⁊ ꝓ corpe faciūt custodes
corpis: mirandū est q̄ nō diligētius vnicā custodiunt
aīam. De hoc errore admirat̄ Bern̄. sup Cañ. dicens
Cadit asinus: ⁊ inuenit q̄ se subleuat: cadit anīa ⁊ nō
est q̄ manū apponat: ⁊ vt verū fatear: inter centū non
vidi vnū: ita diligentē circa salutē animarū: sicut col-
lectione pecuniarū. ¶ Secūdo hoc mirandū est ꝓpter 24
anime bonitatē ⁊ p̄ciositatē. Est em̄ in se tam nobilis
natura: q̄ vna aīa plus valet q̄ꝫ mille mūdi: qđ pꝫ ex
hoc: q̄ christus ꝓ mille mūdis nō effudisset vnā gut-
tam p̄ciosi sanguinis sui: sed ꝓ aīa cuiuscūq ̄ boni san-
guinē totū effudit: sicut patꝫ Ier.xxiij.2. Ex hoc etiā: 25
q̄ mūdus ⁊ quicq̄d mūdi ambitu ꝯtinet̄: sicut sol ⁊ lu-
na volucres celi ⁊ pisces maris vniuersa insup ⁊ pe-
cora campi: facta sunt vt aīe seruiāt. Sicut pꝫ supra. e.
c.20. Oīa in q̄t p̄dicta subiecta sunt potentie ei⁹ ergo
ipsa aīa est nobilior. Nō ergo est bene mirādū: q̄ aliq̄
tam nobilē naturā ⁊ p̄ciosum iocale: vendūt melior
foro q̄ꝫ iudas aīaȝ suā ꝓ triginta denarijs: qꝛ ꝓ lucro
forte vnius denarij vel minori quinquies peierāt. Ex
quib⁹ patꝫ q̄ in nulla mercatione vel negocio vel arte
sunt tot mali mercatores: quot sūnt in mercatione ani-
marū. Alij vo eā simbolizant ꝓ parua delectatiōe gu- 26
le vel luxurie. Et sunt silr̄ es cuidā de quo fert̄. Cū esset Exēm
in taberna ⁊ nō hr̄et q̄ poneret ꝓ simbolo suo. Uen-
didit aīam suaȝ socio suo: ⁊ sup hoc citatus ⁊ req̄situs
ab ordinario cur talē contractū cōtra deum et canonē
fecisset? Respōdet scio q̄ diabolus animā vendicaret.
Ideo ergo vendidi eā socio: ne diabolus eaȝ haberet.
Malo em̄ q̄ socius eam habeat. Alius vo requisitus
quare eā emisset. Respōdit vt diabolus eaȝ habeat ꝓ
me: qꝛ ab vno nō req̄rit nisi vnā animā: ⁊ illa intendo
me apud illum acquietare: vel q̄ ex parte vna vel alte-
ra ipsa gulosi anima diabolū non euaderet. Tales ac-
cipiunt inuano animas suas de quoꝝ fine Ecci.xix.
Putredo ⁊ vermes hereditabūt fornicariū ⁊ tollet̄ de 27
numero anima illius. Alij de anima sua ludunt: non
multū curantes vtrū saluaret̄ vel damnet̄. Sicut qui- Exēm
dam qui dicere solebat vt dicebat̄. Cuȝ anima recesse-
rit a corpore: currat deus: et currat diabolus: ⁊ qui po-
test citius venire ⁊ capere habeat eam. Sed deus in il-
lo cursu nō multū festinabit: qꝛ vbicūq ̄ fuerit: ⁊ quis-
cūq ̄ eā habuerit: ipse eā nō amittit: sed eā in celo vel in
inferno in aula vel in carcere habet Ezech.xviij. oēs
anime mee sunt. Sed diabolus bñ festinabit: qꝛ ipe est
semper paratus ad talem predam capiendā. quod pa-
tet per hoc qđ fertur de quodā: qui in quadaȝ taberna Exēm
cū non hr̄et simbolū: et animā suā venditioni expone-
ret: statim affuit diabolus in forma mali gartionis et
aīa ex certo precio empta: statim totū secū ad infernuȝ
portauit: sic ministrabit talib⁹ in fine Luc.xij. Stulte
hac nocte aīaȝ tuā repetēt a te ⁊c. ¶ Tertio taliū fatui- 28
tas ⁊ incurialitas est sūme admirāda: qꝛ meli⁹ seruiūt
eq̄.i. carni q̄ꝫ eq̄ti.i. aīe. Pulchri⁹ equū ⁊ seruū vestiūt
et pascūt: q̄ꝫ equitē ⁊ dñm ⁊ qꝛ etiaȝ semi nudi.i. in aīa
nudi ad festū dei sine veste nuptiali vadūt. De⁹ tales
nō honorabit: qꝛ q̄s honorificabit exhonorātē aīaȝ suā

Ecci.x. Quia etiã plus ꝓuident filio statim morituro
scʒ carni: q̃ʒ aĩe nunq̃ʒ morture: sicut ptʒ Ser.xxiij.7.
Quoꝝ personã innuens ⁊ fatuitatẽ admirãs sapiens
Eccõs.iiij.dicit. Cui laboro ⁊ fraudo aiam meã bonis.
Nõ.C.ij.4. Quia etiaʒ de eo qđ optimũ est in nã sua
minꝰ curãt bonũ hĩe: vñ Aug.in q̃daʒ ſmone: q̃d est
ꝙ velis hĩe malũ: dices mihi nihil oĩno: nõ vxorẽ: nõ
filiũ: nõ filiã: nõ ancillã: nõ tunicã: postremo nõ calꝯ
gam: ⁊ malã vis hĩe vitã: rogo te ꝓpone aiam tuã: caꝯ
lige tue. Hoc eñi rõ ⁊ cõsuetudo docet: oĩa eñi tpalia
29 quãto ditiora sunt: tãto diligẽtiꝰ custodiunt̃. Sed ſm
Aug.sup Geñ. ad lrãm. Sicut deꝰ oẽm creaturã filt
sic aĩa oẽm creaturã corꝑalem dignitate nature ꝓcellit
Quia etiã plus tristant̃: sicut ptʒ Ser.lxxvij.4. Et diꝯ
ligentius querũt perditã acum: q̃ʒ aiam ⁊ citius tuniꝯ
cam obligatã q̃ʒ aiam: ⁊ citius deũ de hospitio anime
expellũt: q̃ʒ diabolũ: ⁊ hilarius ei seruiũt: cum amore ⁊
feruore et labore: ⁊ cũ cantilenis ⁊ hilaritate: deo vero
cũ murmure ⁊ tristicia seruiũt: ieiunãdo: vigilãdo: eleꝯ
30 mosynas dando. Quia etiã duriora nõ solũ in diaboꝯ
li seruitio: sed etiã ꝓ carne: q̃ʒ ꝓ aĩa sustinent. vñ Criꝯ
sostomus sentẽtialiter. O q̃ʒ graues adustiones ⁊ poꝯ
tiones sustinent hoĩes ꝓ incerta sanitate corꝑis: q̃ vix
durabit in crastinũ: ⁊ aliq̃ñ mortẽ ꝓ carnis amore inꝯ
currunt: sed ꝓ certa sanitate aĩe quis modicũ sustinet.
Quia etiã diligentius ⁊ cũ maiori sollicitudine ⁊ cogiꝯ
tatione ⁊ nisu intendũt lucris pecuniarũ q̃ʒ saluti aniꝯ
marũ. Et tñ quid ꝓdest hoĩ si mundũ vniuersum luꝯ
cretur anime vo sue detrimentũ patiat̃ Matth.xvj.

A.xxiiij. **Armorũ. Primo ponenꝯ**
da est breuis distinctio. Secũdo: q̃bus generi
bus armoꝝ diabolus aiam expugnat. Tertio: quõ ꝯ̃
illa arma diaboli armis dei aĩa armata est. Quarto:
experimentũ quomõ cognoscere quis potest sub cuiꝰ
armis militet. Quinto de armorũ spiritualiũ factione
et custodia tractandũ est.

Arti.j. ¶ Ad pmũ sic ꝓcedit̃. Armoꝝ quedã sunt corꝑalia:
quedã spũalia. Primis respublica: ⁊ pax custodit̃ exteꝯ
rior. Secundis res priuata: ⁊ pax custoditur interior.
1 ¶ De primis facit lex mentionẽ in stitutã in ꝓhemio.
Imperatoriã inquit maiestatẽ nõ solũ armis ornatã:
sed etiã legibꝰ oportet esse armatã: vt vtrũq̃ʒ tp̃s ⁊ belꝯ
loꝝ ⁊ pacis possit recte gubernare. Ideo ſm glosaʒ arꝯ
ma ꝯ̃nectit cũ legibꝰ: q2 nec leges sine armis: nec arma
sine legibꝰ recte gubernant̃. Sed heu istis armis ordiꝯ
natis ad vtilitatẽ ⁊ legum custodiã: milites ⁊ generosi
moderni abutunt̃ ad voluptatẽ et legũ destructionẽ:
qđ fit dupliciẽ: vel q2 ꝑ illa exercẽt opa ꝓhibita ⁊ illiciꝯ
ta: sicut torneamẽta. Ad illũ eñi actũ arma portantes:
lege nõ gubernant̃: ſʒ legẽ destruũt: vt de torneamẽtis
2 que talia fieri ꝓhibet: sicut patebit infra de ludis. Vel
q2 licet ad vtilitatẽ arma quidã deferant: sicut in iusto
bello: plus tñ student ornamentis ⁊ diuitijs armoꝝ in
auro ⁊ argẽto ⁊ suꝑbie vestimẽtoꝝ: q̃ʒ exercitijs ⁊ inꝯ
dustrijs belloꝝ: vel circa tolerãcias laboꝝ: q̃ tñ vaniꝯ
tas hostes potius ꝓuocat q̃ʒ terreat. Potius ꝓpter illa
occidunt̃ q̃ʒ ab illis defendant̃. Et ſm h optime rñdit
Exẽm̃ ille expertus miles Hanibal: q̃ romanã militiã multo
tp̃e sibi hũiliauit: sicut ptʒ ꝑ Aug. de ciui.dei. De illo
eñi legit̃: ꝙ cũ apud regẽ antiochũ moraret̃ causa ꝓfuꝯ
gij: ⁊ rex ostẽtaret exercitũ insignibꝰ aureis ⁊ argẽteis
florentẽ: ⁊ gloriabũdus ab Hanibale q̃reret: putãs ne
hec oĩa satis esse romanis. Rñdit Hanibal satis esse
credo: ⁊ si romani auarissimi sint. Rex eñi quesiuit de
numero ⁊ potẽtia exercitus: ipse vo de preda rñdit arꝯ
moꝝ ꝑ qua habẽda: romani ꝯ̃tra eos fortiꝰ pugnarẽt.
De talibꝰ loquit̃ Petrꝰ blesefi. in quadã eplã: dicens.
Clypeos deferũt optime deauratos: predã potiꝰ hostiꝯ
um q̃ʒ certamẽ. Nõ.B.ij.24. Et.N.iij.15. optime:
pulcherrime derisit vnũ talẽ scipio affricanꝰ: de q̃ reꝯ
fert Vegetius in libro de re militari.c.j. ꝙ cuʒ ornatũ 3
scutũ elegãtius vidisset: nõ miror inq̃t: ꝙ tãta cura orꝯ
nauit illud: in q̃ plus ꝯ̃fidij: q̃ʒ in gladio hẽt notauit
cum de vecordia: eo ꝙ plus ornauit ⁊ ꝯ̃fidit in armis
defensiuis: q̃ʒ inuasiuis: quibus ab hostibus preserua
retur potius: q̃ʒ hostes inuaderet.

¶ Arma vo spũalia: quedã sunt ad aĩe expugnatiõeʒ: Arti.ij.
quedã ad defensionẽ. Sed de expugnãtibꝰ priꝰ dicet̃:
in q̃ apparebit q̃liter diabolus aiam armis suis expuꝯ
gnet. Obsidet eñi totũ hoiem: ⁊ q̃tuʒ ad aiam: ⁊ q̃tuʒ 4
ad corpꝰ. Sed tñ q̃libet ꝯ̃siderat cuiꝰ cõditiõis sit ⁊ faꝯ
ciliꝰ vinci possit ad q̃ petã pronior sit: sicut obsidẽs ciꝯ
uitatẽ vel castrũ: ⁊ ex illa pte eũ inuadit: ⁊ ei insultũ faꝯ
cit: sicut ptʒ ser.cxxx.2. Primo eñi expugnat suꝑbos ⁊
iracũdos ⁊ vindicatiuos armis mẽdacij: dicẽs iusticiã
esse accipe vindictã ⁊ vecordiã esse: vinci. Inclinatos
vo ad auariciã: expugnat eisdẽ armis dicẽs: misericordiaʒ
esse tradere pecuniã ad vsurã: vt possit ꝓximũ ⁊ seipm
iuuare. Inclinatos vo ad luxuriã: eisdeʒ armis expuꝯ
gnat dicẽs: bonũ esse genꝰ humanũ multiplicare: ⁊ ꝙ
non sit tm̃ pctm̃ sicut dr̃: ex q̃ oĩs hõ magis inclinat̃ ad
hoc. Pronos vo ad gulã sic decipit ⁊ expugnat dicẽs:
gulam esse corꝑis recreationẽ ⁊ fortitudinẽ. Et in ista
obsidione nullã partem dimittit inexpugnatã. Expuꝯ
gnat eñi os turpi locutiõe: aures detractiõe oculos noꝯ
ciuis aspectibꝰ. Nõ.B.ij.7. Intellectũ excecatiõe: luꝯ
men fidei extinguẽdo: dicẽs etiã cupidã honoꝝ cõgreꝯ
gationẽ esse ꝓuidẽtiã in illis. De istis armis Prouer.
xxij. Arma ad capiendũ gladiꝰ ad interficiendũ i vis
suꝑbi. Et tñ nõnulli libẽtius ⁊ diligẽtiꝰ armãt se istis
armis ad eoꝝ interfectionẽ: q̃ʒ armis dei ad eoꝝ defenꝯ
sionẽ sequit̃. Custos vo aĩe sue longe recedet ab eis: ⁊
hoc statim in ꝓncipio. Quia Luc.xj. Cũ fortis armaꝯ
tus custodit atriũ suũ in pace sunt oĩa q̃ possidet: diaꝯ
bolus fortis: ꝑ maliciã: armatꝰ ꝑ astutiã custodit ꝑ cõꝯ
suetudinẽ atriũ suũ.i.aiam peccatricẽ. In pace sunt siꝯ
ne magno remorsu ꝯ̃scientie q̃ possidet: vt sic suauiter
custodita a dño suo nõ desiderẽt fugere. Sed quasi liꝯ
targici ⁊ dormientes ad infernum descendant.

¶ Cõtra hec arma ⁊ ꝑicula hortat̃ nos apl̃s ad Ephe. Arti.iij.
vj. dicẽs. Induite vos armaturã dei: vt possitis stare 5
aduersus insidias diaboli. Et non solũ hortat̃ nos ad
armandũ: ſʒ docet q̃liter miles chri̅sti est armãdus: sicut
ptʒ Ser.cxx.2. In hoc ꝙ sequit̃: state succincti lũbos
castitate: induite loricã iusticie. In q̃ est ꝯ̃nectio anuloꝯ
rũ.i.oĩm virtutũ: sicut ptʒ. I.iiij.22. Sed diligẽter cuꝯ
randũ est: ne anuloꝝ apertura sit nimia: q2 tũc faciliter
ꝑ eã occidi posset: ita iusticia q̃ñ ꝑmittit dona: fauores:
odia vel terrores intrare. In oĩbꝰ scutũ fidei sumẽtes:
in q̃ possitis oĩa tela neq̃ssimi ignea extinguẽ. Sic eñi
illo scuto miles chrĩ oĩa pctã vitat: sicut ptʒ. F.iiij.30.
et.33. Ita illius defectꝰ est oĩm pctõꝝ causa: q2 merca 6
tor ceteris paribꝰ semꝑ venderet illi q̃ plus offerret: si
crederet ꝙ solueret. Sed diabolus offert ꝓ fornicatiõe
adulterio ⁊ gula ⁊ hm̃õi: paruã delectationẽ: ꝓ periuꝯ
rio: sex denarios: ꝓ exheredatione vel vsura: dimidiã
marcã. Et deꝰ ꝓ seruitio suo qđ tu fecisti: ⁊ ꝓ resistẽtia
et suo ꝯ̃trario offert celũ. Si g̃ haberet fidẽ ꝙ solueret
potiꝰ ei dẽt opando obedire: et opa et labores locare.
Itẽ si sciret vl' fidẽ hẽt ꝙ eternalit̃ ꝓ pctõ dãnaret̃: q̃s
peccaret? sequit̃. Et galeã salutis assumite.i.spem ⁊ gloꝯ

dũ spũs qd̕ est verbũ dei: p oẽm oõnẽ nõ iurationẽ:
nec detractionẽ. Debemus etiã in istis armis virtutũ
hre sagittas pdicatõis: ⁊ aspere reprehẽsionis petoꝝ
Ps. xliiij. Sagitte tue acute: ppli sub te cadẽt: qꝛ ad il-
los q̄ sub te sũt: v̓ba directiõis dirigere debes: vt sb te
cadẽtes veniã a deo petant Sapien. v. Accipiet arma
turã zelus illi⁹. Induet p torace iustitiã nulli parcen-
do: nec sibi: nec alijs: s; seipm vrgere debet calcaribꝰ ie-
iunij ⁊ vigiliarũ ⁊ refrenare freno abstinẽtie ⁊ penitẽ-
tie: ⁊ h est qd̕ sequit. Accipiet p galea iudiciũ rectũ: tã
7 alios q̄ȝ seipm corrigẽdo: sequit. Sumet scutũ inexpu-
gnabile equitatẽ. Vide. S. j. 5. 7. Et qꝛ ex oĩ parte
diabolus insultũ facit: vt ex superioribꝰ patȝ: de oĩ pte
aĩa est armãda. ¶ Et pmo armis fidei: ɔtra infidelita-
tis tenebrositatẽ Ro. xiij. vbi dicit: abijciam⁹ opa tene
brarũ ⁊ induamur arma lucis. ¶ Scdo armis charit-
tatis ⁊ dilectiõis: ɔtra odiũ ⁊ inuidiã: ⁊ ista sunt arma
pulcherrima. ij. Mach. iij. videbatur hre arma aurea:
multi vident ea hre q̄ nõ hñt. ¶ Tertio armis paciẽtie
seipm vincẽdo non vindicãdo: s; exẽplo chr̄i iniurias
remittẽdo. j. Pe. iiij. chr̄o igit passo in carne: ⁊ vos ea-
dẽ cogitatiõe armamini. ¶ Quarto os est armandũ ɔ̄
iuramẽta ⁊ detractiões et inutilia armis vtiliũ verboꝝ
ij. Mach. viij. Singulos armauit Iudas: non clipei
munitiõe: s; sermonibꝰ optimis ⁊ bonis: qꝛ docẽt fuge
re malũ: melioribꝰ: qꝛ docent facere bonũ: optimis qꝛ
docent in bono vsq; ad finẽ pseuerare. ¶ Quinto au
res armãde sunt ne patẽter audiãt vituperatiões ɔ̄ deũ
vel pximũ eoꝝ: quoꝝ dẽtes sunt arma ⁊ sagitte ⁊ lin-
gua eoꝝ gladi⁹ acut⁹ Ps. lvj. De q̄bus Ezech. xxxij.
8 Descẽderũt in infernũ cũ armis suis. ¶ Sexto caro est
armãda ɔ̄ gule ⁊ luxurie delectatiões: armis cogitatio
nis: cogitãdo q̄lis erit mortua. j. Pe. iiij. Vos eadẽ co-
gitatiõe armamini. ¶ Septimo visus est armãdus ne
videat vanitates sicut porta tpe guerre est custodiẽda.
ij. Coꝝ. x. Arma militie nr̄e nõ sunt carnalia gustũ vl̕
visum carnalit̕ delectãtes. ¶ Octauo man⁹ sunt armã-
de ne alicui noceãt Ro. vj. Nõ exhibeatis mẽbra vra
seruire iniq̄tati: s; exhibete membra vra arma iusticie.
Sic ḡ in oĩbꝰ exhibeam⁹ nos sicut dei ministros p ar-
ma iusticie a dextris ⁊ a sinistris. ij. Coꝝ. vj. S; nec sic
sufficit armari: nisi prudẽtia ⁊ sapiẽtia adhibeat in mõ
armãdi: qꝛ melior est sapiẽtia q̄ȝ arma bellica Eccs. ix.
9 Modus v̓o debet esse: vt pars q̄ plus impugnat: dili
genti⁹ custodiat: sic in ciuitate obsessa: vbi mai⁹ imi-
net periculũ cauti⁹ est agendũ: v̓bi gr̄a. Si tẽtaret q̄s
de luxuria armãdus est abstinẽtia ⁊ ieiunio: ⁊ medita
tione ignis infernalis. Si de cupiditate armandus est
elemosynis. Tentat⁹ eñ de luxuria dans elemosynã:
armat partẽ q̄ nõ impugnat. Et licet istud videat dif-
ficile: nõ pter h est dimittẽdũ: qꝛ bonũ quãto diffici-
lius ex pte opis opantis: tãto in opante est cõmẽdabi-
lius: vt ɔtinẽtia in iuuẽtute: abstinẽtia in epulatione:
hũilitas in dignitate: elemosyna in mẽdicitate seu pau
pertate: patiẽtia i aduersitate. Sicut vinũ meli⁹ est qd̕
crescit in alto loco ⁊ petroso. Hec est armatura fortiũ
10 Cañ. iiij. Sic ḡ vndiq; ab hostibꝰ vallat⁹ debet vndiq;
armari. Et sic int⁹ ⁊ illo mõ armat⁹ arcũ cõteret ⁊ cõ-
fringet arma. In ps. xlv. scȝ diaboli de q̄bꝰ. s. in scdo
pncipali. Castrũ v̓o aie sic armatũ: ⁊ chr̄i corpe instau
ratũ ⁊ miles sic dei armis indut⁹ q̄ tentatiõibꝰ vincit:
et a diabolo pmittat se capi: nõ est dignus honore: nec
chr̄i redẽptiõe: nec pmio celesti: q̄ patȝ p hoc qd̕ narrat
Exẽm Tulli⁹. iij. de officijs cum Hanibal teneret captiuos
octo milia romanoꝝ q̄s in bello ceperat: ⁊ dedisset eos
p parua redẽptiõe: noluerũt romani eos redimere: vt

eoꝝ exẽplo milites armati aut vincerẽt aut occiderent
vñ rñderũt dicẽtes: nõ idiget roma militibꝰ q̄ armati
se capi pmittũt. Nec mirũ si tales viles ⁊ honore indi- 11
gni reputent: qꝛ peioris ɔditiõis dextrario alexandri
sunt. De q̄ fert: q̄ armat⁹ regl̕ armis nullũ sessorẽ ad- Exẽm
misit: nisi alexãdrũ: ita tales nisi deũ. Et si h viribꝰ p-
prijs implere nõ possum⁹: ad eũ clamem⁹ dicẽtes. Ar-
mis tue potẽtie ptege nos sp. Sic ḡ apphende arma ⁊
scutũ. In ps. xxxiiij. Sic dico q̄ȝtum ad arma in se: vt
pdictũ est ⁊ q̄ȝtuȝ ad modũ: ⁊ q̄ȝtuȝ ad vigorẽ: ne capia
tur: ⁊ exurge viriliẽ agẽdo. Sed heu multi apphẽdũt 12
arma scĩẽtiarũ ⁊ virtutũ q̄si arma defensiua: nõ inua-
siua: qꝛ nec exurgũt: viriliter agẽdo: pdicãdo ⁊ laborã
do: s; volũt quietã vitã ducẽ. Tales assimilant cuidã
militi. De q̄ fert q̄ cũ esset bñ armat⁹: q̄siuit ab armi- Exẽm
gero suo: si aliq̄s potuerit ei nocere: ⁊ rñdit q̄ nõ: nec
ego inq̄t alteri nocere potero: Ita tales credũt eis suf-
ficere: q̄ ipsi alijs nõ noceãt: nec alij ipsis: dicẽtes. Vo
lo viuere in pace in ɔuẽtu ⁊ legere ⁊ cãtare nolo p mũ-
dũ currere: multa tedia sunt ibi: ⁊ scrupulus ɔsciẽtie i
ɔfessiõibꝰ audiẽdis: ⁊ hmõi: ⁊ verecũdie ⁊ labores in
mẽdicãdo. Sic loquit ille piger In Prouer. xxvj. Di-
cit piger: leo est forl̕ in via ⁊c. ⁊ pp̄t frigus piger arare
noluit Prouerb. xx. Talis ḡ assimilat cuidã militi de Exẽm
dolio. De q̄ fert q̄ armat⁹ vidit q̄ potuit peuti i aptu
ra oculoꝝ cũ acuto ⁊ minuto cultello: cogitãs quõ po-
tuit custodi ⁊ armari: ita q̄ ex nulla pte posset tãgi vel
ledi: dixit armigero suo: q̄ ablato vno fundo dolij co-
operiret eũ ipo doleo qd̕ ⁊ fecit. Et sic nec potuit inimi
cos pcutere: nec pcuti. Ita isti se cooperiũt dolio pusil-
lanimitatl̕ ⁊ verecũdie. Accipiẽtes in vanũ gr̄aȝ dei in-
tellect⁹ vl̕ sciẽtie vel nãe vl̕ ordinis sacerdotalis vl̕ alte
ri⁹ seu religiõis seu bñficij ecclãstici. Oia ista arma i- 13
nanũ ⁊ vacuũ accipiunt vl̕ qꝛ accipiẽtes: ociosi sunt ⁊
ɔpsis accepti nõ laborãt vl̕ qꝛ ista vtilit̕ nõ expẽdũt: vl̕
qꝛ ista accipiũt ⁊ istis se induũt vt bellũ spũale fugiãt.
¶ Primi isti armis decorati: ociosaȝ vitã ducẽtes: sũt
sicut arbor florida: ⁊ nõ fructifera arbor inutilis vt q̄d
terrã occupat: q̄ nõ facit fructũ bonũ et iõ excidet ⁊ in
ignẽ mittet: qꝛ ociosi cũ operijs mercedẽ nõ accipiẽt: q̄
eñ operarios vocabit: dicẽs. Venite bñdicti: ociosis
dicet: ite maledicti. Caueant ḡ ordinẽ accipiẽtes: ⁊ nõ
exercẽtes: beneficiũ desiderãtes: ⁊ nõ curã nisi pprioꝝ
corpoꝝ. Caueãt pusillanimes i aggressu bonoꝝ opeꝝ
ne in ɔsciẽtijs ledant: qꝛ siles nollet pugnare: nisi esset
cert⁹ q̄ nõ lederet: nunq̄ȝ pugnaret. Pugnate ḡ cũ an
tiq̄ serpẽte: qꝛ hõ ad laborẽ nascit ⁊c̄. Job. v. Nõ penã
taliũ. G. iij. 15. ¶ Scdi dũ in gr̄a accepta nõ laborãt: 14
nec expẽdũt vt dient: eo poti⁹ abutunt: q̄ȝ vtant: sicut
sunt q̄ intellectũ occupãt circa sciẽtias ⁊ q̄stiões inuti-
les q̄ ordinẽ exercẽt vt tpalit̕ viuãt: q̄ pr̄imoniũ chr̄i in
carnalibꝰ ⁊ illicitl̕ vsibꝰ expẽdũt. Primi pr̄imoniũ chr̄i
et talẽtũ i cistis suis: sic̕ auari abscõdũt. Isti male expẽ
dũt: isti lucernã quidẽ hñt: s; sb modio male intẽtiõis
abscõdũt: ⁊ cãdela cui⁹ spiramẽ exire nõ põt: extinguet.
Ita oĩa pdicta si sb mala intẽtiõe obturent: ⁊ vt debe-
rẽt nõ multiplicent: extinguet in nocte mortl̕ lucerna
eius: ⁊ tũc dicet. In tenebris straui lectulũ meũ Job.
xvij. Et tũc auferet ab eis mna seu talentũ a pmis: qꝛ
abscõderũt illud a scdis: qꝛ ipo abutebant: qꝛ nõ solũ
meret pu̓ilegiũ amittere q̄ eo abutit: sic̕ scdi: s; q̄ eo nõ
vtit: sicut pmi. Sic̕ patȝ. A. vj. 4. ¶ Tertij q̄ se armãt 15
vt bellũ fugiãt. Sũt q̄ ordinãt vt mũdi labores fugiãt
q̄ etiã ad h studẽt: vt quietã vitã ducãt: a laboribꝰ exi-
mant: sciũt q̄ magl̕ sũt i honore: vocant ab oĩbꝰ rabi:
et hñt pmos recubit⁹ in cenis ⁊ salutatiões: ⁊ q̄ a mul-

tis eis parcit laboribus: et nitunt illū finē attingere: et ta
les armant: nō vt insultū diabolo faciāt: sed vt vel per ar
ma illa ab insultibus et laboribus pseruent: et sic pōt de eis
dici qd dixit Scipio supra.e.c.iij. vl'vt bellū fugiant: et
Exēplū in hoc assimilant cuidā militi vecordissimo. De quo fert
quod dixit magro qui debuit arma sua facere: quod ea faceret bo
na et fortia a tergo: asserens quod cito intenderet fugere: et
ideo voluit arma hēre que eū de bello fugientē custodirēt
a sagittis: Ita in scta ecclia vel religione qui delicias et re
quiē et cameras querūt: et eqs et labores hoim pdicantiū
fugiūt: de quibus Esa.xxij. Cūcti principes tui fuge
runt sil': principes dicunt: qz maiores in statu suo ista
fugiūt: de quibus Esa.xxx. Ad equos fugiem9 cū Ge
lia: pcēnētes David peditantē. De quibus Hiere.xxxix.
Viri bellatores ei9 fugerūt. De quibus pqrit de9 in ps.
xxx. Qui videbāt me foras fugerūt: qui scz videbāt so
lo scripturarū disputatiōe: disputātes quō de9 videat
per speciē vel essentiā: quē tñ in gloria nunqz videbūt:
qz foras fugerūt affectu et ope eū nō sequētes. Et quia
in labore hoim nō sunt verificabit de singulis eoz il
16 lud Job.xx. Fugiet arma ferrea.i.opa spūalium armoz
laboriosa et pōderosa: et irruet in arcū ereum.i.in labo
res demonū in morte educet9 et egressus de vagina sua.

Arti.iiij. ¶ Ad quartū sic pcedit: sicut em cognoscit in cui9 do
minio castrū sit p signa et arma que exteri9 appensa ostē
dunt: siquidē castro capto: arma capiētis sup illud
ponunt. Et sicut cognoscunt qui hospitant de familia
regis in tali hospitio per arma que in porta vel ostio
pingunt. Et sicut cognoscunt qui sunt filij talis vel ta
lis militis p arma pr̄is que portant: nam filij mortuo pa
tre arma ei9 portant. Et qui sunt de parentela tāto simi
liora: quāto sunt natura ppinquiores. Et sicut cognoscit
quis dñs vel rex in loco illo dominat per arma cōiter
depicta: nam in regno vel dominio freqnter pingunt
arma regis et dñi qui ibi dominat: et specialiter si dili
gant. Et sicut signū militis mortui est qn scutū sub
uertit: sic cognoscit qs rex castrū aie nr̄e occupauit vel
per arma.i.signa exteriora: vel qs hospes in hospitio
anime recipit: et cuius filij sumus vel dei vel diaboli.
Vtrū nec sum9 mortui vel viui: de cuius etiā sum9 do
minio: vbi vident exteri9 arma diaboli et signa eius.
Ira: odiū: vindicta et cetera vicia: nō est dubiū qn ibi
diabolus castrū aie obtineat. Ex opibus ergo viciosis si
cut iuramētis et falsitatibus et hmōi: patz quod ille mūdi pn
ceps Joan.xvj. qui in morte christi fuit de multis castris
eiect9: iam fere totū mundū et principatū cū oibus ca
stris recupauit: qz pauci sunt qui christi signa in corde:
ore et ope ondūt. Sed ve illis de quibus scta trinitas di
cit illud Ps.lxxiij. Signa nostra non vidimus. Qui
descenderūt in infernū cū armis suis Ezech.xxxij.

Arti.v. ¶ Ad quintū sic pcedit. Sicut em arma corpalia fiūt
qn bellū instat: Ita modo spūalia: qz dies mali sunt:
et mēdaciū et furtū et homicidiū inundauerūt Osee.iiij.
Qui ergo habet tunicā vendat eā: et emat sibi gladiū.i.ar
ma spūalia qz tpalia dare debet p augmento spūaliū.
¶ Et sic corpalia fricant custodiunt: et clara reddunt
in sacco cum furfure. Ita arma spūalia.s. virtutes in
sacco humilitatis cum furfure pnie. Et sicut fatuus est
qui pijcit arma dū est in bello vel baculū suū: dum ca
nes latrāt vel qui hosti suo tradit arma sua ad seipm ex
pugnandū: sic qui dimittit virtutes: dū est hic: vel qui
sensus vel cetera mēbra vanis exponūt delectatiōibus.
Ideo apl's Romi.vj. ammonet dicēs. Nō exhibeatis
mēbra vestra arma iniquitatis peccato.

A.xxv. Scendentiū. Primo po
nenda est diuersitas. Secūdo ostendetur qn christus
ascēdit. Tertio: vbi fuit in medio tpe inter resurrectio
nē et ascēsionē. Quarto: ad quid ascēdit vicz pter nr̄az
vtilitatē. Quinto: quō cū eo ascēdere possum9. Sexto:
quare debem9 multū niti vt cū eo: vel post eū ascēdam9
Septimo: quō est intelligibile quod christ9 vel alij corpa
liter et cito ascenderūt. Octauo: quō mali diuersimode
ascēdūt in hoc oēs puenientes quod finalit et cito descēdēt.
¶ Ad primū sic pcedit. Ascēdentiū quidā ascendunt Arti.j.
montē dei: p viā humilitatis: quidā montē diaboli: per
viā supbie et vanitatis. ¶ Primū nullus ascēdet nisi a 1
deo vocat9: et fide illuminat9: et spūalit ad hoc disposit9:
sm pditiōes positas in solutiōe qstiōis ppbe querētis
Quis ascēdet in montē dñi? Innocēs inquit manibus.
In qua cōditiōe a pirario sensu excludunt acqrētes in
iuste vel illicite i manibus bona retinētes. Et mūdo cor
de. In qua excludunt qui in turpibus vel maliciosis delectā
tur cogitationibus. Qui nō accepit in vano aiam suam.
In qua excludunt illi de quibus.s. A.xxiij.21. nec iura
uit etc. ¶ Secundū nullus ascēdet nisi a diabolo exce 2
catus et obtenebrat9 diuersis aie cecitatibus Nūeri.xiij.
Cōtenebrati sunt qui ascēderūt in verticē mōtis. Hinc
est quod ille qui dixit Esa.xiiij. In celū pscendam etc. et cito
post ascendā sup altitudinē nubiū et silis ero altissimo:
qui tñ bene citra substitit: dict9 est pnceps tenebrarū.
Primi hñt angelos eis obuiātes cosqz pfortātes. Se
cūdi demones. Primi ascēsus finis est celū: scdi infer
nus. Primū locū elegit christus ad eūqz ascēdit. Ad scdm
diabolus cū mēbris. Surge ergo et ascēde ad locū quē ele
git dñs Deut.xvij. ¶ Ad scdm sic pcedit. Credimus Arti.ij.
quod sicut christus p qdraginta septimanas fuit in vtero
mris. Et p qdraginta dies ieiunauit. Et p qdraginta
mēses pdicauit. Et p qdragita horas fuit mortu9. Ita
per qdraginta dies post resurrectiōez suā apparuit eis
et doctrinā quā p qdraginta mēses eis tradidit: p qua
draginta dies imortalis factus: p multa argumēta cō
firmauit. Post quas ascēdit christus in altū: captiuā du
xit captiuitatē: dedit dona hoibus Eph.iiij. Duxit inqt 3
captiuitatē a diabolo pri9 captā etc. Est ergo festū ascēsio
nis solēne, qz nō solū est de ascēsione christi: sed etiā de oibus
sctis patriarchis et pphetis: et iustis qui fuerūt ante christi
natiuitatē et mortē: clamātes et dicētes: illud Josue.x.
Ascēde cito et libera nos. Ista vox obsessoz in Gaba
on: que interptat vallis mesticie: nō immerito significat
tribulatos in limbo patrū vel in mūdo clamantes ad
deū et dicētes: inclina celos tuos et descēde: carnē nr̄az
assumēdo. Et iterū ascēde naturā nostrā ad patriā no
strā scz repoitādo. Et sic libera nos Eph.iiij. Qui de
scendit ipse est: et qui ascēdit cū mēbris suis ad modū p
bissimi regis qui rege supbie deuicto: predā ab eo abstu
lit. Videlicet Adā et Euā et oēs iustos ab eis ppaga
tos et mortuos atqz purgatos: et sic ascēdit cū senioribus
Josue.viij. Cū senioribus et sanioribus et non cū oibus. Et
quod est ergo qd pdixit Jo.xij. Ego si exaltat9 fuero: oia tra
ham ad meipm. Trahit em oēs trahēdos ad modū so
lis: qui de mari aquā dulcē et purā in altū trahit salsam
pōderosaz atqz terrestrē derelinquēs: vñ Aug. in quodaz
smōe. Quoz inqt sepulchra i passiōe sūt patefacta: ho
rū corpa christo resurgēte sūt de puluē suscitata: et sic cuz
dño surrexerūt: sic patz Mat.xxvij. Monumēta apta
sunt: et multa corpa sctoz surrexerūt etc. Ita cum dño
ascendente etiā ipsi ascendisse credunt: et sic secū duxit
pdā nostrā i seyhā hēditatis sue ponēdo: et viā celi pri9
oblitā nos docēdo Heb.x. Nūciauit nobis vitā nouā.
¶ Tertiū: vicz vbi fuit medio tpe nec sacra scriptura
nec ecclia: nec aliqs doctoz aperte determinat: potuit

4 enī esse in terra: ⁊ si nō videret̄ sicut legit̄ de sctō Bar-
tholomeo: q̄ potuit se abscōdere et facere inuisibilē in
illa ciuitate vbi q̄rebat̄: si voluit: ergo a fortiori corpꝰ
christi gliosū cū oīa corpa gliosa oñdere vel occultare
ad libitū se possint: q̄tenꝫ vo ad partē determinatā cre-
dit̄ magis q̄ fuerit circa hierlm ⁊ illas partes: ad disci
puloꝝ suoꝝ ꝯsolationē: cū quibꝫ eiꝰ tūc crebra fuit cō-
uersatio: fm sctūm Tho. quibꝫ apparuit in triplici spe
cie: Magdalene ī specie hortulani: duobꝫ discipłis in
emaus: in specie peregrini: ⁊ apłi estimabāt se spūm vi-
dere. Illud enī tpͣs int̄ resurrectiōē ⁊ ascēsionē signat
tpͣs grē: in q̄ se habet erga incipiētes in specie hortula-
ni. s. ad modū hortulani: cuiꝰ est officiū nociuas her-
bas eradicare: erga ꝓficientes se habet ad modū pere-
grini eos in via deducēdo ⁊ ostendēdo: erga pfectos:
ad modū spūs eos suo amore inflāmādo: ⁊ sui deside-
riū inspirādo. Postq̄ꝫ sic locutꝰ est eis: assumptꝰ est in
celū Mar. vlt. Ad magnā nr̄am vtilitatē. In q̄ notat̄
quartū: vicꝫ ad quid ascēdit: scilicet ꝓpter quatuor.

Arti. iiij. ¶ Primo vt eiꝰ potentiā ⁊ vniuersale dñiū ostēderet.
Secūdo vt hospitiū nobis prepararet. Tertio vt amorē
5 nostrū post se attraheret. Quarto vt adimpleret oīa
In pmo oñdit se esse timendū. In secūdo amādū. In
tertio imitandū. In q̄rto ām irandū. ¶ Pro primo est
sciendū: q̄ terre se dñm oñdit in terre motu ī hora mor
tis. Aquarū vo q̄n super aq̄s ambulauit. Inferni vo
in eiꝰ spoliatiōe facta in sua resurrectiōe. Aeris vo et
celoꝝ: in die ascēsionis. Dicat̄ ḡ vere: dñs vniuersoꝝ
tu es. Et in ista ascēsione ⁊ dominij ostēsione: magnā
nobis attulit spem spūalis auxilij ꝯ bella temptationū.
6 Qui enī vult terrā potēter defendere vel hoies: ascen-
dat locū altiorē: vtpote turrim vt de alto in hostes tela
faciat. Quia sicut dicit Vegetius de re militari. li. iij.
Et hr̄ ser. cxviij. 4. Pugnaturi primū auxiliū capiunt
ex loco q̄ tāto melior est: quāto altior iudicat̄. Cuiꝰ rei
vna est causa ex pte pugnantiū: q: tela demissa de alto
vehementius descēdunt et durius pcutiūt. Alia vo est
ex pte aduersantiū: q: deorsum stantes hñt duplex cer-
tamē: ⁊ ꝯ locū ⁊ ꝯ hostes. Ita in ꝓposito dū christꝰ ste-
tit in basso loco: hostes. s. iudei in eū irruerūt: anteq̄ꝫ
etiā ipse crucē ⁊ celū ascēderat; exercitꝰ suꝰ cadebat ad
limbū: carcerē inferni: ⁊ in tētationibꝫ facilꝰ vincebat̄
ideo in ascēsiōe ad sūmā turrim sup oēs celos ascēdit
Ephe. iiij. Vt mēbra sua ⁊ ecclia sua fortiꝰ defenderē-
tur p eū qui ciuitatē fortiū ascēdit Prouerb. xxj. De q̄
nota. C. iiij. 22. ⁊ hostibꝫ fugatis nobis iter faciat Ps.
lxvij. Iter facite ei q̄ ascēdit sup occasū: dñs nomē illi:
7 turbabunt̄ a facie eiꝰ. ¶ Scdo ascēdit: vt nobis hospi
tiū pararet ipso teste: q̄ ait. Vado parare vobis locū.
In q̄ notat̄ magna christi hūilitas vltra oēs dños ter-
renos: q̄bꝫ ministri ꝓparāt locū: hic ecōuerso nō venit
ministrari: ꝫ ministrare; Sed tñ fm rei veritatē vadit
parare locū eis q̄ hic parauerūt seruis suis: itaq̄ꝫ vult
q̄ serui sui priꝰ recipiant̄: qd̄ ptꝫ expresse Matth. xxv.
Vbi dic̄ his q̄ suos receperūt: opa charitatꝭ ministrā
do. Venite bñdicti pris mei: possidete paratū vob re-
gnū. Ergo p opa miscdie ascēdit̄. Per illos enī sex gra
dus. s. sex opa charitatꝭ numerata Mat. xxv. Et p se-
ptimū qd̄ hr̄ in Thobia de sepultura mortuoꝝ: ascen-
dit̄ ī celū: qd̄ pulcherrime figurat̄. ij. Paral̄. ix. vbi hr̄
q̄ rex Salomō fecit sex gradꝰ: q̄bꝫ ascēdebat̄ ad soliū:
et scabellū aureū. Istud scabellū pōt significare sepul-
turā mortuoꝝ: q: sicut scabellū sb pede: ita infimū lo-
cū tenet inter opa charitatꝭ: ⁊ sic septē graduū ascēsus
eiꝰ Ezech. xl. Et brachiola pñt dici opa spūalis chari-
tatis. De q̄bꝫ. C. j. 2. h nō tm̄ figura ꝫ ope monstratū

est in facto Helie. iiij. Reg. ij. q̄ ad paradisū ascēsurꝰ
dimisit palliū suū Heliseo. Et sic christus ascensurꝰ p
crucē deposuit vestes Joā. xix. In signū q̄ ascēsuri in
celū debēt vestes ⁊ alia dimittere p elemosynarū largi
tionē. Taliū enī aduocatꝰ est christꝰ apud patrē. De
pe. dis. ij. §. ego sum: ⁊. v. si q̄s. Sed nō defendit falsas
causas nec falsos ī causis suis: q̄ q̄n infirmant̄ vel ꝯfi-
tent̄: ꝓmittūt se velle a pctō abstinere ⁊ bñfacere: ⁊ nō
faciūt. Illi nō ascēdēt. Sed q̄ pnīa se mactāt: ⁊ chari-
tatꝭ sacrificiū offerūt Judi. xiij. Cūq̄ꝫ ascēderet flāma
altaris in celum angelus dñi pariter in flāma ascēdit.
Nota. C. j. 4. ¶ Tertio ascendit vt amorē nr̄m post se 8
attraheret. Et sic post ipm ascēdere toto desiderio ⁊ ni-
su nos doceret: sicut ptꝫ ser. xxviij. 8. Cuiꝰ rei duplex Exemꝑ
hr̄ exēplū. Vnū de aquila ꝓuocās pullos suos ad vo Aquila
landū: ⁊ nidū suū dimittēdo. Primo vt dr̄ ascēdit sup
aliquē arborē ante eos: deinde supiꝰ in aere versus ce-
lū: ⁊ sic pulli eā sequunt̄. Sic christꝰ q̄ est q̄si aquila ꝓ-
uocās ad volādū pullos suos: ⁊ sup eos volitās Deu
tero. xxxij. Primo ascēdit sup arborē crucis. Secūdo
in altū aeris vsq̄ꝫ ad celū: vt iter pararet: ⁊ nos ad se-
quendū ꝓuocaret. Ascēdit pandēs iter añ eos Mich.
ij. Nō ḡ simus magꝭ degeneres: q̄ꝫ pulli aquile. Sed
seq̄mur p arborē pnīe: ⁊ simus socij tribulatiōis si esse
volumꝰ socij ꝯsolatiōis. ¶ Exēplū etiā ad h est de pr̄e
vel amico eūte ad terrā remotā: filij nāliter eū corde se-
quunt̄; frequēter de eo cogitando ⁊ rumores de eo libē
ter audiendo. Si essent magni reges vel papa in alijs
terris: ⁊ vocarēt paupes ⁊ amicos vt eos ꝓmouerent:
libēter ad eos venirēt. Sed sic est de deo: q̄ ascēdit ī ce-
lū ⁊ vocat quēlibet nr̄m: dicēs illud Exo. xxiiij. Ascē-
de ad me in montē. Nota. A. xxvj. 19. Ascēdamꝰ ḡ in
mōtē dñi Esa. ij. ¶ Quarto ascēdit vt adimpleret oīa 9
et vniuersa pficeret. Vniuersū enī est q̄si circulus: q̄
pficit̄ q̄n linea ducta ab vno puncto redit in eundē: sic
vniuersa a deo ꝓcedūt q̄si linea a pūcto Jac. j. Oē datū
optimū: ⁊ oē donū pfectū desursū est ⁊c̄. ⁊ ad eundē
terminat̄: q: ipse Alpha et o: pncipiū ⁊ finis oīm crea
turarū: sic ptꝫ. M. iij. 22. In cuiꝰ signū filiꝰ dei egres-
sus a pr̄e ⁊ vltimo creature vnitus. s. terre. Iterū die
ascēsionis ad eundē patrē redit: terrā suo principio co-
pulādo ⁊ vniēdo. Et sic pegressū eiꝰ a pr̄e ⁊ regressū
eiꝰ ad eundē: est circulus vniuersi cōplexꝰ ⁊ pfectꝰ: q:
sicut in circulo vna pte descēdente: alia ascēdit: sic deo
descēdente hō ascēdit Ephe. iiij. Qui descēdit scꝫ solus:
ipse est qui ascēdit cum mēbris vt adimpleret oīa.
¶ Viso quō ad q̄d: ⁊ q̄n caput ascēdit christꝰ. Vidē- Arti. v.
dū est quō mēbra cū eo ascēdere poterūt: huiꝰ rei possi 10
bilitas statim apparet: si mēbra capiti ligata sint chari-
tate: qd̄ est vinculū pfectissimū Coll. iij. Sup oīa aūt
charitatē habētes: qd̄ est vinculū pfectiōis. ¶ Exēplū
ad h est bti Ambrosij in exameron li. iij. Sic enī aq̄ ad Aqua
tantā altitudinē in ꝯductu ascendit: a quāta pncipiū
trahit. Et si aliqd̄ leue sicut pēna vel lana vel hmōi in
ea ponat̄ illud etiā secū ascēdere facit: Ita nā diuia de
q̄ Ecci. xxiiij. sicut aqueductꝰ exiui a paradiso: ad eun-
dem locū redit portās secū leues pōderositate pcti nō
grauatos. Mēbra enī debēt capiti ꝯformari. Et sic mē
bra ꝯiūcta capiti sequent̄ p eādē viā. Sic nos si mēbra
fuerimꝰ chri: ipm seq̄mur ⁊ nō aliter: q: nemo ascēdit
in celū: nisi q̄ descēdit Jo. iij. scꝫ cū mēbris q̄ ipsum se-
quent̄ p viā penitētie ⁊ asperitatis: per viā mūdicie ⁊
puritatis: per viā patiētie ⁊ humilitatis: p viam mise-
rie ⁊ paupertatis. Et sic de alijs virtutibꝫ Juxta illud. j.
Re. xiiij. Ascēdit Jonathas reptās manibꝫ ⁊ pedibꝫ
et armiger eius post eum.

Arti.vj. ¶ Viso φ ascēdere possum⁹ si volum⁹: Restat osten-
11 dere q̄re debem⁹ multū niti vt cum capite nostro ascē-
damus. Hoc nos docet miseria terre in q̄ habitamus
hec em̄ est terra tenebrosa et vmbrosa mortis caligine:
terra miserie ꝛ tenebrarū: in q̄ hō breui viuēs tpe reple
tur multis miserijs: in dolore nascit̄: in labore viuit: in
timore morit̄: bene ḡ ter replicat̄. Ve: ve: ve habitan-
bus in terra Apoc. viij. Vel iō tibi ve: ꝓpter periculo
carnis: mūdi ꝛ demonis: q̄ licet ad tp̄s placeāt: in fine
miseros ve eterne mortis exponūt. Qd̄ ostēdit tali exē
Exem plo qd̄ habet̄ ser. vj. i. Excogitato ꝛ imaginato: de q̄-
dā cogitāte quō posset aliquē statū inuenire vbi possꝫ
plenū gaudiū hr̄e sine dolore: ꝛ cū deambulās de hoc
meditaret̄: obuiauit cuidam qui q̄siuit q̄d cogitaret: ꝛ
cū ei cor aperiret: ait: veni post me: ꝛ ostendā tibi gau-
diū magnū: ꝛ duxit eum ad vnā domū plenā thesau-
ri auri ꝛ argēti: ꝛ ait: hec tibi do: ꝛ cū istis potes gaude
re: q̄ diligenter ꝛ sapiēter domū ꝯsiderās: vidit ex vna
parte thesauri latrones et homicidas i quodā angulo
abscōditos: eiusq̄ꝫ spoliatiōi insidiātes: ꝛ tremēs que-
siuit a ductore suo: q̄d sibi vellēt isti: cui ductor: ad tp̄s
de istis gaudere potes: ſꝫ in fine nō possum te custodi-
re: q̄n ab istis spolieris. Cui ille ve mihi q̄ꝛ decepisti me
q̄ꝛ hoc nō est gaudiū ſꝫ timor: ꝛ fugiēs occurrit alteri:
a quo totū ꝓmittit̄ sicut a priori. Iste ḡ duxit eum ad
vnā camerā pulcherrimā: in q̄ ex vna pte vidit mēsaꝫ
positā: cū oībus delicijs in alia lectū delicate paratū: ꝛ
ait: comede ꝛ bibe ꝛ dormi: ꝛ q̄re i oībꝫ carnis delicias:
12 ſꝫ diligēter circūspiciēs: vidit de pariete ex vna pte ser-
pentē maximū occulte egredientē ꝛ tortuose incedētē:
nūc habentē caput versus mēsaꝫ: nūc versus lectū q̄si
incert⁹ cui declinaret: vidit ex alia pte leonē magnū ha
bentē os apertū: ad eū deuorādū: ꝛ ait ductori suo: q̄d
sibi volūt ista aīalia? q̄ ait hic potes comedere ꝛ bibere
et gaudere ad tp̄s: ſꝫ in fine nō possuꝫ te custodire: q̄n
iste serpēs te occidat vel in mēsa vel in lecto vel nescio
in q̄ loco: quo facto: leo te deuorabit: cui ille: ve ḡ mihi
q̄ꝛ decepisti me: q̄ꝛ hic sedere vel q̄escere vel ꝯsidere nō
possuꝫ. Et tristis obuiauit tertio: q̄ duxit eū ad domū
pauperū: vbi nec erāt diuitie: nec delicie. Et ōndit illi
scalā: cui⁹ sūmitas tāgebat solariū: in q̄ erāt inestima-
biles diuitie ꝛ glorie: dicēs: vides hāc domū? video in-
quit: hic in q̄ nec ē serpēs: nec leo: nec latro: ſꝫ gaudiū
plenū. Ascēde ḡ ad domū illaꝫ: ꝛ ibi inuenies q̄cquid
desideras: vt gaudiū tuū sit plenū: ꝛ gaudiū tuum ne-
13 mo tollat a te: ꝛ eris sine timore. ¶ Spūaliter aīa rō-
nalis ad delicias ꝛ gaudia creata: illa q̄rit diuersimo-
de ꝛ in diuersis: cui occurrit mūdus: offerens multas
diuitias: terras ꝛ aīalia: aurū ꝛ argentū: sed si diligen-
ter cōsiderent: videre possent quō latrones pessimi eis
insidiant̄ vt eos spoliēt. s. executores ꝛ amici carnales:
sicut patebit infra ca. de executoribꝫ: ꝛ sic ptꝫ. A. xxj. 9.
¶ Alij querūt gaudiū in delicijs: ꝛ istis occurrit caro
et offert multa delectabilia: ſꝫ si diligēter circūspicerēt:
viderēt serpentē. i. mortē eis insidiantē in mēsa: q̄ꝛ mul
tos occidit crapula: ꝛ corꝑaliter ꝛ spūalit̄: ꝓpter crapu
lā multi perierūt. Insidiat̄ etiā in lecto: q̄ꝛ multi etiam
ibi subito moriunt̄. Et leo circuit q̄rens tales ad deuo
14 randū. s. diabolus. j. Pe. v. ¶ Alij querunt istud gau-
diū in virtutibꝫ: ꝛ istis occurrit christ⁹ ꝛ ei⁹ ministri: ꝛ
offerūt eis scalā pnie. s. triū graduū. Cōtritiōis: ꝯfessi-
onis ꝛ satisfactiōis: vl' scalā charitatis ꝛ aliarū virtutū
scꝫ hūilitatis: paupertatis: puritatis. Ista scala Iacob in
terra fixa: ꝛ solariū celi attingens: habet duas arbores
laterales. s. dilectiōeꝫ dei ꝛ ꝓximi. Gradus ei⁹ sūt oꝑa
charitatis ꝛ ꝟtutū. In hui⁹ ascēsu nō est labor timēd⁹
q̄ꝛ de⁹ innitit̄ scale ꝛ āgeli ascēdūt ꝛ descēdūt: ascēdens
tes iuuātes ꝛ recipiētes. Angelos inq̄t ascēdētes ꝛ de-
scendētes Gen̄. xxviij. Ista scala dꝫ fuisse fixa in terra:
et nō in vēto. i. nō i fine vite q̄n tota vita ꝯsistit in q̄dā
flatu vēti: q̄ꝛ tūc est tarda hora sacerdotē q̄rere: ꝛ scalā
pnie ꝛ charitatis primo erigere: ſꝫ erigi debet suꝑ terrā
firmā. i. in forti vita: ꝛ tūc ducit ad dn̄m celi: in q̄ vide-
bim⁹ ꝛ gaudebim⁹ ꝛ gaudiū nr̄m nemo tollat a nob.
Ascēdam⁹ ḡ ꝛ possideam⁹ terrā q̄m poterim⁹ obtine-
re eā Numeri. xiij. Nō. C. j. 4. ꝛ. P. vij. 31. et. T. j. 1.
¶ Sꝫ istū ascēsuꝫ duo multos impediūt: timor ꝛ amor 15
Verbi grā: volentes ascēdere ꝑ gradus elemosynarū:
et charitatis impedit amor pecunie ꝛ timor penurie. Il
lud impedit etiā restitutionē vsurarū ꝛ symoniarū ꝛ si-
miliū: ꝑ oꝑa pnie: amor inordinat⁹: carnis ꝛ timor au-
steritatis: ꝛ sic de alijs. Figura ad h. ij. Paral. ix. vbi in
q̄libet gradu ascēsus Salomōis erāt duo leones hinc
et inde. Sꝫ isti leones q̄ picti erāt vl' formati sine vita:
significāt φ solū timidos ꝛ vecordes ipediunt: ꝛ illos
de q̄bꝫ hꝫ. P. vij. ar. xiij. Audaces ꝟo fortiter ascēdūt.
Exemplo Dauid. de quo. j. Reg. xxiij. Ascendit ergo
Dauid inde: ꝛ habitauit in locis tutissimis. Sed frus-
tra niteremur nisi ascensus esset possibilis.
¶ Ideo nūc septio restat ostēdere duo. Primo quō sit Arti.vij.
intelligibile φ corꝑa ascēdere possint. Scd̄o φ velocit̄
ascendūt. ¶ Causa declaratiōis pmi est difficultas q̄ 16
videt̄ circa ascēsionē corporū spālit̄. Cū em̄ plana sint
corꝑa celestia ꝛ solida: mirū videt̄ ꝛ difficile quō corp⁹
scꝫ chr̄i et q̄ cū eo ascenderūt ꝛ corꝑa bonoꝝ in resurre-
ctione ꝑ illa trāsire poterūt: sine illoꝝ fractiōe seu diui
sione. ¶ Sed ad h sciendū oportet intelligere φ sicut
exiuit sepulchꝝ clausuꝫ ꝛ intrauit ianuis clausis: sic ipse
cū alijs ascēdit celū: nec debet h esse mirabile: si ꝯsides-
rent̄ oꝑa nature nullū dubiū esse debet: q̄n de⁹ i opibꝫ
suis sit potētior ꝛ subtilior: q̄ꝫ q̄cunq̄ꝫ oꝑatio nālis. Sꝫ
in opibus nature videm⁹ φ radi⁹ solis penetrat vitrū
sine sui diuisione: ꝛ calor ignis ferrū: ꝛ calor solis saxa
durissima: ꝛ virt⁹ solis ꝓfundissima loca terre: virtu-
te cui⁹ aurū ꝛ alia metalla ibi generant̄. Nō est igit̄ mi
rabile si de⁹ ꝛ alij virtute ꝛ potētia dei celos penetrēt:
q̄ꝛ sicut cogitationē nr̄am nullū obstaculū vel spaciuꝫ
impedire pōt: ita glorificatos q̄n libere possint eē vbi-
cūq̄ꝫ voluerint sine ipedimēto: sic ptꝫ Ser. xxiiij. 8. Et 17
cognoscere ꝛ scire et videre q̄cūq̄ꝫ volūt ꝛ q̄cūq̄ꝫ circa
nos agant̄: q̄ntūcūq̄ꝫ sim⁹ in obscuris ꝛ occultis locis:
sine absconsione clare ꝛ apte: q̄ꝛ vidēt speculū. i. deū: in
quo relucēt oīa: vn̄ btūs Greg. iiij. dial'. c. xxxiiij. Et. ij.
dial'. c. xxxv. q̄ videt vidente oīa: in ip̄o videt oīa: q̄ꝛ in
ipso oīa ꝯtinent̄. Sicut vidēs speculū: videt oīa q̄ re-
lucēt in speculo. Idē Grego. ix. moral'. q̄ iugit̄ circa dei
amorē versant̄: nullo mō credēdū est: φ aliq̄d foris sit
q̄d ignorēt. Multū ḡ deberem⁹ abhorrere pctm̄ ꝛ oꝑa
turpia: q̄ quātūcūq̄ꝫ in occulto agam⁹ videmur a deo
et ab angelis ꝛ ab oībꝫ amicis nr̄is: ꝛ a malis demonibꝫ
q̄ nitunt̄ nos i illo statu strāgulare: ꝛ secū ad ꝑditiōeꝫ
ducere: pauci sunt q̄ nō dimitterēt turpe pctm̄ cōmit-
tere: si viderent̄ a pr̄e vel mr̄e vel vxor si videret̄ a ma-
rito. Et a multo fortiori si tota villa h videret in foro.
Sed multi nr̄m hn̄t pr̄es ꝛ mr̄es et mariti hn̄t vxores
et ecōuerso in celo ꝛ multos amicos: q̄ vidēt q̄cq̄d fa-
cim⁹ in camera cū tota curia celesti. Magna ḡ ꝓbitas
hn̄ agēdi nob indicta: cū cūcta agam⁹ an̄ oculos cūcta
cernētis Boeci⁹. v. de ꝯsola. i fine. Nō. C. iij. j. Et. V.
iiij. 1. vl'. xvj. 6. ¶ Circa ad scd̄m de velocitate ascēdētiū 18
nō est mirandū: q̄ꝛ in morte bonoꝝ vel in iudicio gene
rali vel in liberatiōe iustoꝝ de purgatorio: pōt⁹ est ter-

min⁹ motus q̃ȝ motus: q: sicut citat⁹ ad veniendũ ad
certũ locũ: certo die: q̃ forte loc⁹ ad centũ distat dietas:
si oẽs dietas faciat ante illũ diẽ: illo die locũ illũ subi-
to intrare põt: ostio aperto. Sic q̃s de⁹ citat dicẽs: ascẽ
de ad me in montẽ Exo. xxiiij. Qui nũc vnũ pedẽ hñt
in celo .i. affectionẽ: q̃ p totã vitã suã vadũt p artã viã
mundicie ꝛ pñie q̃ ducit ad vitã: ꝛ cũ magno labore p
gradus bonoꝝ operũ ascendunt de virtute in virtutẽ.
Qui ascẽsiões in corde suo disposuerũt in valle lachry
marũ Ps. lxxxiij. Per phas ꝛ nephas: q̃ tot gradibus
ascẽdunt q̃t bona virtutes gesserũt: q̃ per gradũ castita
tis ascendũt ad locũ mũdicie: per gradũ pacis: ad locũ
19 pacis: ꝛ sic de alijs. Et si aliq̃n deuient p pctm̃: cito re-
deunt p penitẽtiã: nõ expectãdo q̃dragesimã vel senes
ctutẽ. Sciẽtes q̃m paruus error in pncipio viarũ: ma-
gnus est in pgressu: ꝛ q̃m tpus pessimũ est Mich. ij.
Et tamẽ q̃ȝ ḡ celũ multis dietis distet ab eis in prin-
cipio vite: q̃ oĩ die appropinquãt ad illud p vnã dietã:
nõ est mirabile si in morte sint ppe celũ: ꝛ statim illud
intrẽt: q: poti⁹ est distãtia meritoꝝ q̃ȝ locoꝝ. Vñ q̃dã
sapiẽs reqsiuit quãtũ distaret celũ ab inferno: puniẽ-
ter rñdit quantũ aia boni ꝛ mali in morte: q: vna sta-
tim in morte est in celo: alia in inferno: q: sicut bonus
multas dietas vt dictũ est facit versus celũ: ꝛ iõ in mor
te statim est in celo: de pfectis loqr: nõ de illis q̃ impe-
diunt i purgatorio: Ita malus q̃ dietas multas facit
versus infernũ: stati est in inferno: q: pri⁹ descẽdebat:
dũ aliena rapuit multũ descẽdit: ꝛ sic de luxuria ꝛ alijs
In q̃libet eñi tali pctõ magnũ gradũ facit i isto descẽ-
su. Sic igit boni in vna pte statere vel simile ascẽdũt p
gradus virtutũ: mali in alia parte descẽdũt p gradus
pctõꝝ: sicut lup⁹ ꝛ vulpes in situla. Exẽplũ de diuite
et Lazaro Luc. xvj. De vtrisq̃ȝ fil' in Ps. cvj. Ascẽdũt
vsq̃ȝ ad celos: q̃tũ ad bonos. Descẽdũt vsq̃ȝ ad abis-
sos: q̃tũ ad malos. Sic ḡ osñsa via ꝛ mõ ꝛ possibilitate
ascẽdẽdi: pꝫ rñsio ad q̃stionẽ Josaphat regi. iiij. Reg.
ij. dicẽtis ꝛ q̃rẽtis p quã viã ascẽdem⁹. Nõ. M. i. 10.
Arti. iij. ¶ Maloꝝ vo multitudo nõ sic ascẽdit cũ chro: q̃ pri⁹
descẽdit p humilitatẽ: iux illud Ps. xxvij. Inclinauit
20 celos ꝛ descẽdit: ideo post ascẽdit ad celos Esa. xix. Ec
ce dñs ascẽdit sup nubẽ leuẽ: ꝛ i Ps. xlvj. Ascẽdit de⁹
in iubilatiõe. Joã. iij. Nemo ascẽdit in celũ nisi q̃ de-
Fabula scẽdit de celo. ¶ Sed aliq̃ poti⁹ eligũt ascẽdere p sup-
biã cũ edificãtib⁹ turrim babel. Geñ. xj. Et cũ Lucife
ro vel cũ Jcaro: de q̃ fabule hñt: q̃ cũ pr ei⁹ Dedalus
vltra mare cũ filio suo Jcaro volare vellet: informauit
filiũ q̃ nõ ascẽderet nimis alte: ne solis calore pẽne ei⁹
cõburerent: ꝛ sic caderet: nec nimis basse: ne ad turres
vel campanilia lederet: ȝ tantũ mediũ tenendo: patrẽ
sequeret q̃ de volatu gloriat⁹: ex sua psumptiõe dedi-
gnans pris scq̃ vestigia: alti⁹ ascẽdit: ꝛ pẽnis cõbustis
in mari cecidit: qd̃ cũ pater retrospexisset: ait. Jcare na
te bibis: iam nũc sine pre peribis. Nam tibi dixit bis:
medio tutissim⁹ ibis. Jussa paterna pati: mediũ tenere
beati. Jcarici fati: mẽores estote parati. Sic iste pdica-
uit filio: ita pdicandũ est oĩb⁹ scẽ mris eccl'ie filijs: di-
cẽdo q̃ mediũ teneãt: pp̃ter picula q̃ in extremis latẽt.
Nã supbi occasuȝ hñt: sic pꝫ exẽplo luciferi Esa. xiiij.
q̃ ait. In celũ pscẽdã sup astra celi: exaltabo soliũ meũ
sedebo in laterib⁹ aq̃lonis: ascendã sup altitudinẽ nu-
biũ: silis ero altissimo: verũtñ ad infernũ detraheris in
21 pfundũ laci. ¶ Sed heu aliq̃ Jcaro ꝛ Lucifero sunt
siles: q̃ nec pdicte doctrine credũt nec exẽplis pdictis
informant vel terrent: quib⁹ nõ sufficit mrimoniũ vl'
hereditas seu dignitas paterna: vl' paternus honor: ȝ
in supbiã erecti: volũt oẽs progenitores ꝛ singulos vi-

cinos trãscẽdere: vel p nouitatũ inuẽtiões in ornatu ꝛ
herbis ꝛ hmõi: p dominiũ vel p balliuiam: in q̃ peius
ascẽdunt: q̃ȝ mala herba sup blada: q: ille volũt blada
destruere: vel ad se trahere. Isti vo terras maiores et
aialia ꝛc. p phas ꝛ nephas ad se trahere ꝛ perq̃rere: vt
sup̃ de aduocatis. A. xiiij. Edificia altiora eleuare: sicut
pꝫ p edificãtes turrim babel Geñ. xj. ¶ Alijs vo nõ
sufficit seq̃ patres suos antiq̃s et sctõs et solidos eccl'ie
doctores: ȝ volunt singulariter videri ꝛ altius volare:
nouitatũ esse inuẽtores: de quib⁹ oĩbus simul Deut. j.
Tumẽtes supbia ascẽdistis i montẽ. Et in Ps. lxxiij.
supbia eoꝝ q̃ te oderũt ascendit. Et iterũ. Vidi impiũ
superexaltatũ ꝛ eleuatũ: sicut cedros libani. Sed q̃s est
finis hui⁹ exaltatiõis: pꝫ cũ sequit. Trãsiui ꝛ ecce nõ
erat: q̃siui ꝛ nõ est inuẽtus locus ei⁹: scȝ nec cũ illis in
celo: nec cũ illis in terra ista: sed cũ his q̃ interfecti sunt
gladio: ꝛ descenderunt ad fundamenta laci Esa. xiiij.
¶ Alij vo nitunt ascendere ira inflãmati: vt se de ini- 22
micis vindicent: pp̃ter h eñi desiderãt esse potentes: ꝛ
pp̃ter hoc ascẽdũt in israel: in Ps. lxxvij. Et istoꝝ alti-
tudo seu ascẽsus est sicut altitudo mõtis ethne: q̃ in se- Ethna
ipso cõburit: ꝛ valles a cõbustione min⁹ leduntur. Istũ mons
montẽ inflãmant: q̃ eũ ad vindictã acuut: dicẽtes: ma-
gnus es ꝛc. si essem sicut tu: ita vindicarẽ me: q̃ oẽs lo
querent de me. Isti diu ascẽdere nõ pñt: q: sicut auis
q̃ nitit cũ vna ala ascẽdere: retro cadit: Ita ille q̃ ascen
dere nitit: sine ala dilectiõis dei ꝛ primi vel sine ala bo
ne volũtatis seu opatiõis vbi possibilitas adest vtrũ-
q̃ȝ hẽdi: cadet: Geñ. xlix. Cadat ascensor ei⁹ retro: et
ira dei ascẽdet sup eos: in Ps. lxxvij. ¶ Alij vo ascen-
dunt cũ inuidia: ꝛ istoꝝ ascensus et altitudo assimilat
altitudini fagi: cui⁹ vmbra herbas sub se crescere impe Fagus
dit: ꝛ quãto altius ascẽdit: tãto lati⁹ vmbrã venenosaȝ
expãdit. Sed in fine pcella vẽti psternit. Ita isti in ar-
te ꝛ statu suo nitunt in altũ ascẽdere alijs ascẽdere vo-
lentib⁹: inuident: ꝛ vmbra venenose detractiõis accu-
sationis ꝛ vitupatiõis impediũt Ps. xvij. Ascẽdit fu-
mus i ira ei⁹. Sed i morte cũ paruo flatu de ore emisso
aia fagi in infernũ cadet ꝛ herbe prius impedite: inci-
piẽt crescere: dicẽtes illud Esa. xiiij. Corruisti in terrã:
qui vulnerabas gẽtes. ¶ Alij vo ascẽdere nitunt per 24
cupiditatẽ cũ gigãtib⁹. De q̃b⁹ fabulose fert: q̃ cumu Fabula
lauert mõtes sup mõtes vt q̃ndã deũ saracenoꝝ: vic-
iouẽ expugnarẽt: sup q̃s in altũ ascẽsos fulmẽ emisit:
et sb mõtib⁹ q̃s cumulauerũt depssos occidit. Sic auari
cumulãt terrã sup trã: phẽdã sup phẽdã. De q̃b⁹. A.
xxvij. 5. Et mõtes sup mõtes: ꝛ possessiões sup posses-
siões: dũ tras ꝛ nẽora ꝛ mõtes acq̃rẽ nõ cessant: dñiuȝ
sup dñiũ: balliuiã sup balliuiã cumulãtes. Sed i ista
cumulatiõe aliq̃ deũ celi in se expugnãt: sic illi q̃ hmõi
periurijs acq̃rũt: sicut aliq̃ mercatores ꝛ falsi cõpurga
tores ꝛ duodenarij. Aliq̃ in mẽbris suis. Sicut fures:
raptores: vsurarij: de quoꝝ q̃libet pquerit: dicẽs. Ascẽ
dit malicia ei⁹ corã me Jone. j. ꝛ hmõi. Sed de⁹ super
eos fulmen terribile emittet: qñ dicet illud Mat. xxv.
Ite maledicti ꝛc. Et vt sint de h certi: audiãt q̃ȝ certitu-
dinaliter eis pmittit sic. Auaricia eñi i capite oim: de-
inde pmittit dicens: nouissimũ eoꝝ gladio interficiã:
pmissiõis vo ineuitabilitas: pꝫ p hoc qd̃ sequit. Nõ
erit eis fuga. Et cito post: si ascẽderint vsq̃ȝ ad celũ: in-
de detrahã eos. Et si abscõditi fuerint i verticẽ carmeli
inde scrutans auferã eos. Et si celauerint se ab oculis
meis in fundo maris: ibi mandabo serpenti ꝛ morde-
bit eos. Quia q̃ ibo a spũ tuo ꝛ quo a facie tua fugiam
ait Ps. cxlix. ¶ Alij ascẽdant p hypocrisim ꝛ incõstan 25
tiã ad modũ Milui: q̃ ascẽdendo clamat voce gracili: Miluus

et spūali valde: dicēdo: fi: fi: fi: ac si nihil curaret de to-
to mundo. Ac si esset ita spūalis: ꝛ eis q̄ dei sunt inten-
tus ꝙ de tp̄alibus nō curaret: nec cogitaret ꝛ ea q̄ sua
sunt oīno nō q̄reret. Sed viso cadauere: cito sup illud
descēdit: ꝛ adhuc in altū ascēdūt famelici: vt ad distā-
tius facilius p̄dā videāt: ꝛ citius capiāt. In p̄ma cō-
ditiōe eis assimilant̄ illi q̄ in q̄dragesima: ꝛ in infirmi-
tatibꝫ suis ꝛ necessitatibꝫ ꝛ cōfessiōibꝫ ita spūaliter lo-
quunt̄ pctm̄ detestādo dicētes: fi: fi: fi: sup gula ꝛ luxu-
ria ꝛ hmōi: ſ; cessante impedimēto: visa opportunitate
cito ad cadauera: gule ꝛ luxurie redeūt. Et in hoc assi-
milant̄ cuidā monstro: qd̄ vocat̄ lulligo: de q̄ dicet̄ in-
fra. R. ij. 5. In secūda cōditione vicꝫ ꝙ ideo in altum
ascendūt: vt p̄dā capiāt. Assimilant̄ eis hypocrite: q̄
ideo ore oīa carnalia cōtemnūt. id est. fingūt se in altū
sanctitatis volare: vt beneficia ecclastica: ꝓmotiones
munera ꝛ grās ꝛ laudes hoīm adipiscant̄. Ad predaꝫ
Erin ascendisti Geñ. xlix. ¶ Alij ascēdunt p scalam accidie
26 cū testudine de q̄ fert̄ ꝙ in dimidio anno arborē quā-
dā ascēderit: ꝛ in fine ad flatū paruū venti frigidi ceci-
dit. Ita multi passu testudinis ascendunt arborē peni-
tentie: ita tarde ꝛ tepide i fine q̄dragesime: ꝛ in fine vi-
te: ꝛ tarde ad ecclīam ꝛ ad bona opa cū murmure: ꝛ ci-
to ad modicū ventū tētationis vel tedij cadūt intantū
ꝙ inter pascha ꝛ ascēsionē forte maior pars illorū q̄ in
q̄dragesima inceperūt ascēdere sub pctō iterū cecide-
27 runt. Animalia ibant ꝛ reuertebant̄ Ezech. j. ¶ Alij ascen-
dunt ad locū cupiditatis vel vanitatis ad modū edere
Edera vel vepꝛiū per macerīā inordinati fauoris. Edera eīm
in ascensu suo nō innitit̄ virtuti vel fortitudini ꝓp̄ie: ſ;
parietis. Ita volētes ascēdere locū cupiditatis in statu
ecclastico cuꝫ de virtute ꝛ fortitudine spūali seu eccle-
siastica ꝛ literatura ꝛ moribꝫ nihil aut parū habeāt: in-
nitunt̄ parieti. i. alicui p̄lato vel p̄ncipi: seu potēti: eiꝗ
muneribꝫ ꝛ p̄cibꝫ vel sanguie vel fumo ligant̄. Et sic vir-
tute nō ꝓp̄ia q̄n poti⁹ potētia ei⁹: ascēdūt ecclie tectū:
cui plus nocet cementū. i. tp̄alia ſbſidia ei⁹ extrahēdo:
q̄ꝫ ꝓsit subditos informādo. Ascēdūt sup eā vepꝛes ꝛ
spine Esa. v. ꝛ tribuli. Ascēdet sup aras Osee. x. Nō
O. vj. 70. ¶ Alij vero volētes ascēdere ad locū cupidi-
tatis in statu seculari: sicut herba mala sup blada: ꝛ ad
modū edere: loquunt̄ cū aliquo magno: ꝛ dant ei mu-
nera vel ei seruiūt in p̄da capiēda: et ponit eos in aliq̄
officio: ꝛ eos aduocat in malis suis: ſ; in fine nō pote-
rat eos aduocare: quin cadant cū incircūcisis ad terrā
vltimā Ezech. xxxij. Et tales sunt pacienter tolerādi: q̄
si spūs ptātē habētis ascēderet sup te: locū tuū ne dimi-
seris: quia curatio cessare faciet pctā maxima Eccle. x.
28 ¶ Alius volens ascēdere cathedrā pestilētie: seu statū
vanitatis ad modū edere: muneribꝫ datis: loquit̄ cuꝫ
aliq̄ amāte primos recubitus in cenis: q̄ poti⁹ ad bur-
sam: q̄ꝫ ad sciētiā: ad munera q̄ꝫ ad merita respiciens:
ait. Amice ascēde supi⁹ Luc. xiiij. Et hec est causa q̄re
ascēdunt mōtes in Ps. ciij. id est. aridi infructuosi: illi-
terati: inepti: in oib⁹ p̄dictis statibꝫ seu officijs. Et de-
scendūt campi. i. fertiles ꝛ vtiles: in locū quē fundasti
eis: tu scꝫ supportator ꝛ fautor edere: receptor munerū:
29 qui amas primatū gerere in eis. Et talis indignorꝫ ꝓ-
motio vel exaltatio est periculosa: tam sic exaltatis: q̄ꝫ
eorꝫ exaltatoribꝫ. ¶ Primū patꝫ: q̄ sic eleuati exaltant̄
Fabula ad modū testudinis volētis trāsire mare. Sic ergo cū
aquila loquebat̄ vt ab ipsa portaret̄: q̄ alas ad volan-
dum de natura ꝓp̄ia nō habuit: que eum inter pēnas
assumens: cum esset vltra ꝓfundū maris aliqua occa-
sione pēnas illas retraxit: ꝛ testudo sibi dimissus: subi-
to in mari cadēs submersus interijt. Sic ad lr̄am oēs
p̄dicti loquunt̄ cū aliq̄ aui p̄dali: que p̄cio dato: modi-
cū eleuant̄. Sed aliqui ex aliq̄ causa vel occasione pē-
nis fauoris ꝛ auxilij subtrahente. Vtpote q̄ munera
non pōt cōtinuare: vel q̄ aliter offendit aquilā: vel q̄
forte morit̄ Ps. lxxix. Destruxisti macerīā eius. Et sic
testudo sibi dimissus cadit: sicut edera ſbtracto pariete
Sicꝫ aquila vel pariete trāseuntibꝫ qui cum ascende-
bat: retro dimissus cadit. Cadat ascensor ei⁹ retro Ge-
ne. xlix. Nota. M. xiiij. 11. ꝛc̄. ¶ Secundo periculosa 30
est frequēter exaltatoribꝫ: q̄ frequēter visum est ꝙ ta-
les eleuādo eleuauerūt gladiū cōtra caput ꝓp̄riū: quia
fiunt eis ingrati ꝛ iniuriosi ꝛ ꝑsecutores. Vñ est de eis Fabula d̄
Sicut d̄r in fabulis de aue qui gallice vocat̄ rastel: que Aq̄la ꝛ re
audiens ꝙ rex auiū fieret: que altius volaret: q̄ sic dif- glo auiū.
finitū erat de cōmuni auium cōsilio ꝛ assensu: rogauit
aquilā ꝙ eam in altū secum portaret: q̄ ex amicitia hoc
fecit nullas suspicans insidias. Cum vero aquila super
oēs in altū ascēdisset: exiuit illa de pennis aquile su-
perius ascēdendo: ꝛ in aquile vituperiū regimen sibi
vsurpauit. Sic in ꝓposito: ꝛ hoc iusto dei ꝑmittit̄ iudi-
cio: q̄ ex quo inordinate ꝯtra deum ꝛ rationē eos exal-
tauerūt: deus iuste ꝑmittit eos cōtra exaltātes exalta-
ri: eisꝗ aduersari: vt in quo peccauerūt: puniant̄. Sic
ergo depressis p illos quos exaltauerūt: pōt dici illud
Ps. lxxxviij. Exaltasti dexterā deprimentiū eum letifi-
casti oēs inimicos ei⁹. ¶ Alij ascēdere nitunt̄ p viā 31
falsitatis: ꝓditionis ꝛ duplicitatis. Et isti ascēdunt ad
modū colubri tortuose incedēns p ascēsuꝫ scorpionis Coluber
Numeri. xxxiiij. ꝛ ad modum sagitte nō bene pēnate:
nec de bona manu emisse: vadit huc ꝛ illuc. Ita isti p
ambages ꝛ brigas ꝛ duplicitates ꝛ excusationes ꝛ fal-
sas colorationes aliq̄n ascēdunt in hoc mūdo ad ma-
gnū statū. iij. Reg. vj. Ascendebant p cocleā. De istis
nota. A. xv. 22. ¶ Sed nota ꝙ oēs p̄dicti male ascēdē- 32
tes: ad breue tp̄s ascēdunt: ꝛ in ascēsu ꝓsperant̄: plus
q̄ꝫ boni: q̄ mala herba cito crescit: q̄ filij huī⁹ seculi fi-
lijs lucis prudētiores sunt in generatiōe sua Luc. xvj.
Et de eorꝫ ꝓsperitate gloriant̄: ꝛ alios cōtemnūt. Sed
gloria eorum de ascēsu suo: est sicut gloriatio pauonis.
Ascēsus vero illorꝫ est sicut ascēsus simonis magi. Ra-
tione primi est sciendū: ꝙ fabule ꝯtinēt quandā dispu-
tationē inter pauonē ꝛ aquilā. In qua pauo glorians Fabula d̄
de pulchritudine ꝛ multitudine ꝛ magnitudine pēna- pauone ꝛ
rum: aquilā cum pēnis suis griseis ꝯtēpsit: cui aquila aquila.
r̄ndens totū ꝯcessit et adiecit. Malo istas paruas gri-
seas pennas que in altū me portent: p quas ꝛ cū quibꝫ
possum in necessitate oēs aucupes euadere: q̄ꝫ illas lu-
cidas cū quibꝫ in necessitate distanti⁹ auolare nō pote-
ro: et ꝓ quibꝫ citius me capiēt: vt illis me spoliēt. Ita
q̄n p̄dicti: vel his siles iactāt se vel gloriāt̄ vel in mul-
titudine vel magnitudine diuitiarū vel vestiū vel pul-
chritudinis vel hmōi: de q̄ gl̄iatiōe. Nō. G. ꝛ ar. iiij.
et alios paruipēdūt: q̄bꝫ hec nō sunt: posset eis r̄ndeři:
sicut r̄ndit aquila: meli⁹ esse cū paruis diuitijs: ꝛ cū cor-
poris infirmitate: verū etiā cū lepra ꝛ cum indumēto
sacci ꝛ cū vno oculo ꝛ de vili gn̄e ad vitā intrare: ꝛ oēs
aucupes inferni in mortis nccitate euadere: ꝛ ad celuꝫ
volare: q̄ꝫ cū oibꝫ ꝯtrarijs mitti i gehennā ignis. Me-
li⁹ est ḡ modicū iusto: sic gloriāti loquit̄ Apls. j. Cor.
v. dicēs. Nō est bona gloriatio vr̄a Nō. M. viij. 3. cū
se. Et. D. xij. 34. ¶ Secūdo illorū ascensus assimilat̄ 33
ascēsui simonis magi: q̄ ascēsiones in corde suo dispo-
suit in valle lachrymarū: ipm̄ eīm in ascēsu suo: demo-
nes ad tp̄s iuuabāt: sicut suspēsor iuuat furē in ascēsu
scale: ꝛ sic Cornix alti⁹ portat nucē: vt cadēs fortī⁹ illi- Cornix
dat̄ ꝛ frāgat̄: sic iuuāt demones p̄dictos in ascēsu suo

De q̄bꝫ Iere.xlix. Quasi leo ascendit de sup̄bia. Sed
Job.xx. Gaudiū hypocrite ad instar pūcti: si ascende-
rit in celū sup̄bia ei⁹: ⁊ caput ei⁹ nubes tetigerit. quasi
sterq̄liniū in fine ꝑdet̄ ⁊ h̄ cito. q꞉ Ezech.vij. Prope est
dies occasiōis ⁊ nō glīe mōtiū: fac ꝯclusionē: ibid̄.vij.
Statim q̄n securi⁹ credunt ascēdere. Iuxta illud Eze.
xxxij. Cū volare ceperint gladi⁹ me⁹ sup̄ facies eoꝝ.
Ps̄.lxxij. Deiecisti eos dū alleuarent̄: sic̄ symonē ma-
gū. Seq̄t̄ in Job. Qui te viderint dicēt vbi est: ⁊ dicēt
illō Esa.xiiij. Nōne iste est q̄ ꝯturbauit terrā. Sequit̄
Velut somniū volās nō inuenit̄: trāsiet sicut visio no-
cturna: hoc excepto: ꝙ illi somniāt de nocte ⁊ cito ⁊ nō
multū infatuant̄. Isti aūt de die cum alijs ꝯditionibꝫ
oppositis infatuant̄: ⁊ finalit̄ de cadaueribꝫ eoꝝ ascen-
det fetor Esa.xxxiiij. Thema. Surgēs: venit ad prēm
suū. Luce.xv. Qualiter nos debem⁹ venire ad eū. Ierē
ciuitatē fortiū ascēdit. Prouer.xxj. Et p̄tꝫ.

A.xxvj. Auditū verbi dei. Primo
ostendet̄ q̄lis p̄cedere debeat dispositio. Secū
do: quibꝫ modis debem⁹ deū eiusq꞉ audire doctrinā.
Tertio ꝓpē q̄d vt scꝫ discam⁹ vtilia. Quarto ostendit̄
q̄lis sit necessitas audiēdi vtilia. Quinto ꝙ tū diabol⁹ il-
lā impedire nitit̄ audiētiā. Sexto nō audiētiū stulticia
Septimo culpa. Octauo ꝙ nolle audire est speciale si-
gnū dānatiōis. Nono nolētiū audire excusatio cuꝫ re-
probatiōe. Decio vtilia audire debem⁹ ad euitādū pe
ric̄la. Vndecio vt sciam⁹ sine faciam⁹ necessaria. Duo
decimo vt fugiam⁹ penalia. Tredecimo: ꝙ nullo mō
debem⁹ diabolū vel eius audire ministros.
Ar.j. ¶ Quantū ad p̄mū. Audire nō pōt q̄s digne v̄ba dei
1 nisi aīa p̄ri⁹ mundet̄. Sic̄ nec terra apte suscipit semen:
nisi spinis ⁊ herbis nociuis p̄us ablatis: nisi etiā intē-
tio ad audiēdū fuerit applicata. Quia sicut oportet va
ginā s̄m ꝓportionē gladij mēsurari. Ita ad gladiū spi
rituale vel spūs qd̄ est v̄bū dei. Ephe.6. Oportet va-
ginā aīe ⁊ intētiōis ꝓportionari ⁊ applicari: q꞉ sic̄ gla-
di⁹ rect⁹ nō intrat in vaginā curuā ⁊ tortuosaꝫ. Ita in
maliuolā aīam nō intrabit sapiētia. Sapi.1. Ergo di-
sposit⁹ ⁊ q̄ad mūdiciā ⁊ q̄ ad intentionē ⁊ q̄ ad inten-
tiōis rectitudinē: dicat illō Psal.lxxxiiij. Audiā q̄d lo
quat̄ i me dn̄s de⁹ ⁊ nō q̄d loquat̄ diabul⁹: ſꝫ dn̄s de⁹.
Ar.ij. ¶ Pro quo est aduertēdū. Quātū ad secūdū ꝙ debem⁹
2 deū audire q̄tuor modis. Prio diligēter: sic̄ bon⁹ sco-
lar̄ optimū doctorē ⁊ sic̄ pueri aliquā artē ꝓpē sustēta
tionē corpis: ⁊ sic̄ infirm⁹ medicū ⁊ medicinā ꝑ quam
sanari pōt: ⁊ cū in magnis expēsis ⁊ laborībꝫ sibi lapi-
dē cōpararet ꝑ quē sanari ⁊ i sanitate ꝑpetuari posset:
ſꝫ h̄ sit ꝑ v̄bū dei. Quia misit v̄bū suum ⁊ sanauit eos
In ps̄.cvj. Et non solū sanat: ſꝫ a morte piculosa p̄ser-
uat. Si q̄s inq̄t veritas sermonē meū seruauerit mor-
tē nō gustabit ineternū. Vn̄ btūs Gregori⁹. Certissi-
mū p̄destinatiōis signū est libēter audire v̄bū dei. Et
sicut curiosi: rumores. Vn̄ Crisostom⁹ sup̄ Joannē.
Homel̄.p̄ma. Si ea inquit q̄ regis vl̄ p̄lie nr̄e sunt cu
pim⁹ scire: q̄d dixit: quid fec̄ q̄d ꝯsiliat̄: c̄tus nihil ad
nos sint. Et si inq̄t diabolum fugas ꝑ l̄ras suspēsas in
collo: multo magl̄ fugab̄ ꝑ l̄ras retētas in corde: in eo
ḡ q̄si in libro diligēter scribe: ⁊ si inq̄t viderem⁹ hoīem
de celo descēdentē q̄ ꝓmitteret se ea q̄ ibi vidit cū certi-
tudine narraturꝫ ⁊ bona auditoribꝫ: et occureremꝰ chri
st⁹ d̄ celo venit: q̄ m̄lta mirabilia pri⁹ inaudita d̄ penis
maloꝝ ⁊ gaudijs narrauit bonoꝝ: ⁊ bona ꝓmittit su-
is auditoribꝫ. Esa.j. Si volueritl̄ ⁊ me audieritl̄ bona
terre comedetl̄: ḡ q̄ habet aures audiēdi audiat diligē-
3 ter q̄d spūs dicat ecclijs. Apo.ij. ¶ Scd̄o obediēter q꞉
nō sufficit medicuꝫ audire ad sanitatē: nisi ei⁹ doctrine
obedias: q̄ ḡ obediēter m̄lta sustinēt ⁊ grauia ⁊ scrā lo
ca ꝑegrinādo ꝓ corpis salute cū magno q̄runt labore.
Rōnabile videt̄ ꝙ hec querāt ⁊ faciāt ꝓ aīe salute: q̄n
eis iniūgit̄ in ꝯfessione. Et si discipul⁹ ingr̄m timore ⁊
infirm⁹ medicū sanitatl̄ desiderio ⁊ amic⁹ amicū amo
re audiat eiq꞉ obediat. A fortiori rōne chr̄o q̄ est mḡr
merēd⁹ medic⁹ sanās amic⁹ amās. Esto ḡ mansuet⁹
ad audiēdū Ecclastici.v. ¶ Tertio gaudēter: sicut ha 4
bens dilectū amicū vel filiū mortuū: gaudenter audit
quō resuscitari posset. Et mirꝫ est sic habētes aiaꝫ mor
tuā de q̄bꝫ pōt intelligi illō Jo.v. Mortui audiēt vo
cē filij dei: ⁊ q̄ audierint viuēt: ad inueniēdū thezaurū
ꝑditū: iren⁹ ad magnā distātiā ⁊ ꝓ p̄uis rebꝫ amissis
vadūt ad sortilegas: ⁊ ꝓ magnis noluīt ire ad v̄bū dei:
id est ꝓ aīa mortua ⁊ ꝑdita suscitāda: ⁊ regno celoꝝ in
ueniēdo. Et bene lōgū videt̄ mult̄ ⁊ graue audire ver
bū salutis: sed audiēdo v̄ba dissolutiōis ⁊ hystrionū
videt̄ eis tp̄s breue qd̄ ex tentatiōe accidit diaboli: vel
q꞉ habēt palatū cordis spūali febre infectū: febricitan-
tes eñ libēti⁹ bibūt aquā ⁊ comedūt vilia ⁊ nociua q̄ꝫ
vtilia. Sic tales a veritate q̄dē auditū auertant ad fa-
bulas aūt ꝯuertent̄.ij. Thimo.iiij. Illi videlicet q̄ ha-
bēt naturā amarā ⁊ infirmā: sed nō sic q̄ habēt cor bn̄
dispositū ⁊ sanū: illi audiūt letāter ⁊ gaudēter: dicētes
illō Ps̄.l. Auditui meo dab̄ gaudiū ⁊ leticiā. ¶ Quar 5
to memoriter: q꞉ parꝫ valet oīa p̄dicta ⁊ ꝑ p̄dictos mo
dos ⁊ causas audire: nisi audita i sermo ponant̄ aīe ꝑ
memoriā: mirꝫ est audiētes sciētiā ꝑ quā p̄nt terrena lu
crari memorie cōmēdāt: q̄ eis ad lucrū valere pōt. Sic
in oīi arte ⁊ cartā hereditatl̄ diligēter reponunt in ci-
sta ⁊ inutilia ⁊ narratiōes de impertinētibꝫ ⁊ detractio-
nibꝫ bn̄ retinēt: ⁊ cū augmēto narrāt: carminatiōes et
sortilegia memorie retinēt: ⁊ ope exercēt. Sꝫ heu circa
vtilia sūt sic̄ rethe in aq̄: qd̄ extractū nihil de aq̄ retinet
Et sic̄ buletellū qd̄ fulfur retinet: ⁊ farinaꝫ emittit. Et
cū esse deberēt sic̄ fenestra vitrea: q̄ lumē recipit: ⁊ tēpe
states excludit sunt poti⁹ sic̄ cribrū: q꞉ dū sunt in aq̄ p̄
dicatiōis aliq̄d retinēt ex̄ nihil nisi aliq̄ grossa ⁊ feda ⁊
putrida: sic̄ paleas ⁊ hmōi. Ita isti inordinate dicta: et
si q̄s in p̄dicatiōe aptā diceret fatuitatē: bn̄ retinerent:
non aūt vtilia. De q̄bꝫ. V.ij.2. ⁊ Ecclastici.xxj. Cor
fatui q̄si vas ꝯfractū: oēm sapiētiā nō tenebit. Et sicut
null⁹ nr̄m obliuiosum diligit vel ꝓmouet seruū. Ita
nec de⁹ qd̄ p̄tꝫ Ja.j. Vbi auditor obliuiosus nō beati
ficat̄. Sꝫ q̄ ꝑspexerit in lege ꝑfecte libertatl̄: ⁊ ꝑmāserit
in ea: nō auditor obliuiosus: ſꝫ factor opis: h̄ beatus in
facto suo erit.
¶ Istis q̄tuor modis audiā q̄d loquat̄ in me dn̄s de⁹ Ar.iij.
Pro q̄ est aduertēdū ꝙ sicut initiū dānatiōis nr̄e fuit
audiēdo diabolū ꝑ ei⁹ ministros serpentē ⁊ mulierem
Geñ.iij. Quia inq̄t audisti vocē vxorl̄ tue ⁊ comedi- 6
sti de ligno de q̄ p̄ceperā tibi ne comederes maledicta
terra in ope tuo. Ita initiū salutl̄ nr̄e ꝑ argumētū a cō
trario sensu ꝓuenit audiēdo deū in ministrl̄ suis. Pro
uer.ij. Audiat sapiētiā aurl̄ tua: ⁊ cito post sequit̄: tūc
intelliges timorē dn̄i: sine q̄ nō poterl̄ saluari: nā q̄ si-
ne timore est: nō poterit iustificari. Eccl̄.j. Vtilia autē
dico ad salutē: nō curiosa ⁊ vana q̄ aures demulcēt au
ditoꝝ: nō q̄ sunt ad lucrū pecuniaꝝ. Sꝫ q̄ sūt ad lucrū
aiaꝝ. Pria eñ v̄ba aīam nō mūdāt nec vitā occidunt
peccatricē: sic̄ nec gladi⁹ q̄ tāgit vel amputat aurē nec
scd̄a: q꞉ tm̄ bursam tāgūt. Quātū ad tales Sapientia
foris p̄dicat. Prouer.j. In foribꝫ portaꝝ ⁊ bursarum.
Loquēdū est ḡ ad cor ⁊ audiēdū est corde. Quia si in-
trauerit sapiētia cor tuū ⁊ sciētia aīe tue placuerit: cō̄si-

tiū custodit te. prouer. ij. Sꝫ hen libēti⁹ audiūt sciētias
lucratiuas ⁊ vanas: sicut patebit infra. capi. de sciens
tia ⁊ carminationes ⁊ sortilegia ab eccl'ia ꝓhibita q: a
diabolo decepti credūt ea ꝓ corpoꝝ sanitate valere: q̄
dn̄i doctrinā certam ꝓ eterna sanitate aie. Deo em̄ los
quēte dixisti nō audiā. Iere. xxij. Et istud est ammirā
dū ⁊ dolēdū negociū: loquit̄ Ipocras d̄ his q̄ ptinent
ad corp⁹: ⁊ multos hꝫ auditores ei credentes. Loquit̄
Iustinian⁹ de iusticia terraꝝ ⁊ multos hꝫ auditores di
ligētes eiqꝫ credentes. Loquit̄ artifex in arte sua: ⁊ hꝫ
auditores: ⁊ hi q̄ coꝝ idigēt artificio: ei credūt: loquit̄
trufator: loquit̄ vetula loquit̄ detractor loquit̄ sortiles
ga de his q̄ ad dānationē ptinēt aiaꝝ ⁊ multos habēt
auditores eis credētes: loquunt̄ heretici dicētes de⁹ ne
minē vult perdere quē redemit: ⁊ habēt auditores eis
credētes. Loquit̄ chr̄s ⁊ ministri ei⁹: chr̄s magis de arte
aie in arte sua artifex certissim⁹ de salute aie ⁊ iusticia
celi. loquit̄ incꝫ paup ⁊ dicūt q̄s est hic. Ecclastici. xiij
Et si multos habeat qn̄qꝫ adiutores. Sic in missarū ⁊
7 p̄dicationū auditione. In alia deficiūt ꝯditiōe: qi pau
cos hꝫ ei credētes: ⁊ de pluribꝫ vnū pōt poni exemplū
Predictū est q̄ infideles dicūt. De⁹ neminē vult dam
nare: qđ q̄dam dictū reprobat̄. c. de dānatiōe. D. j. 14.
De⁹ v̄o dic̄ ꝯtrium Eze. iij. ⁊ xxxiij. Aia q̄ peccauit ipsa
moriēt. De popularibꝫ si essent bn̄ examinati: plures
forte inuenirent̄ infidelibꝫ credētes q̄ chr̄o. Cū g̃ in fac
tijs alijs plures sint auditores. In legibꝫ alijs scꝫ mas
chometi ⁊ iudeoꝝ ⁊ tartaroꝝ: plures credētes eis q̄ in
lege chr̄i q̄ ei credāt. Plures etiā i lege sua nō recte cre
dūt. Patet q̄ ip̄e pauciores hꝫ auditores ei credētes: d̄
quo conquerit̄ Esa. liij. dicēs. Dn̄e q̄s credidit audi
tui nostro.

Ar. iiij. ¶ Et tn̄ q̄ magna sit necessitas audiēdi vtilia: pꝫ exē
plo ⁊ autoritate. Exēplū accipit̄ in cōparatione ad cor
8 pus qđ de necessitate reqrit cibū suū. Ita aia suū. Qr
non in solo pane viuit hō: sꝫ in omi v̄bo qđ ꝓcedit de
ore dn̄i Math. iiij. vn̄ Crisost. sup Io. Homel' lxxxj.
Sicut corp⁹ q̄tidiano indiget cibo: ita ⁊ aia multo pl⁹
indiget: quē ⁊ si nō ꝑceperit: imbecillior fit ⁊ turpior:
⁊ languescet. Et sicut q̄ nō comedit fame morit̄. Et q̄
sine appetitu comedit: q: stomach⁹ replet⁹ est mal' hu
moribꝫ: cibꝫ nō ꝓdest ⁊ fiūt debiles. Ita q̄ nō audit vl'
cū tedio ⁊ absqꝫ affectiōe ⁊ deuotiōe audit missas ⁊ p̄
dicatiōes ⁊ hmōi dicēs cū iudeis. Aia nr̄a nauseat sup
cibo isto leuissimo q̄ tn̄ in se erat dulcissim⁹. Primi spi
ritualit̄ moriunt̄. Secūdi affamati fiūt ꝯ temptatiōes de
biles ⁊ infirmi dicētes illō ps̄. cviij. Genua mea infir
mata sunt a ieiunio. Et sicut illi sine appetitu libenti⁹
comedunt fruct⁹ ⁊ delicata q̄ grossa ⁊ fortia cibaria q̄
tn̄ pl⁹ vitā sustētāt. Ita isti audi⁹ audirēt in sermone
vana curiosa ⁊ iocosa: q̄ eos ad risum ꝓuocarēt. Ha
bētes v̄o famē: libēti⁹ volūt alia. Sic habētes famem
sp̄ualē que maior est in bonis q̄ fames corpis: de qua
Amos. viij. Ecce dies veniūt dicit dn̄s ⁊ mittā famē
in terrā: nō famē panis ⁊ sitim aq̄: sꝫ audiēdi v̄bū dei.
Glosa. Oēs historie cōsenciūt: nihil esse fame duri⁹: q̄
etiāꝫ cōpellit vesci hūanis carnibꝫ: ꝓ q̄ nec pr̄ filio nec
mr̄ filie. Sic pꝫ in obsidiōe Hierl'm a Tyto: nec ma
rit⁹ parcet ꝯiugi. Si tāta est fames corpoꝝ: q̄d estimā
dum est de fame aiaꝝ. Pꝫ g̃ h̄ necessitas in exēplo cibi
corpal'. ¶ Idē pꝫ auctē dei p̄cipientis. Deut. vj. Vbi
recitatis decē p̄ceptis: p̄cipit modū q̄ seruari ⁊ doceri de
9 bēt dicēs. Eruntqꝫ v̄ba h̄ q̄ ego p̄cipio tibi hodie i cor
de tuo nō in cista: sic serui habēt libros suoꝝ dn̄orū: et
iudei libros chr̄ianoꝝ: ⁊ etiā legē dei: nec in libris tm̄:
sicut multi facta antiq̄rū in romācijs: nec in ore tm̄: sic

mimi habēt facta ꝓboꝝ militū ⁊ Berraldi: sꝫ in corde
tuo. Et h̄ nō sufficiat sine h̄ qđ sequit̄ ⁊ narrab. ea filijs
tuis q: illi q̄ tenent̄ esse in eccl'ia: tenent̄ remanētibꝫ in
domo filijs suis ⁊ familie cū redierint q̄ i eccl'ia circa p̄
dicatiōes ⁊ ieiunioꝝ ⁊ festoꝝ p̄cepta ⁊ bannos ⁊ peti
tiōes reꝝ amissaꝝ ⁊ excōicatiōes audiūt: narrare ⁊ me
ditaberis sedēs in domo tua: g̃ occupatio seruoꝝ dei nō
debet esse circa scacos vl' vana ⁊ inutilia: sꝫ circa legem
dei. Sed vix deo dāt decimā v̄boꝝ. Et ambulās i iti
nere: vt deū habeam⁹ itineris ⁊ laboris nr̄i sociū: q̄ di
scipulis ambulātibꝫ i itinere ⁊ de se loquētibꝫ: soci⁹ pe
regrinus affuit. Dormiensqꝫ cōe est dormiēdo medita
ri: q̄ vigilādo ex q̄site cogitant̄: atqꝫ ꝯsurgēs vt actiōes
tot⁹ diei a dei meditatiōe incipiant. Sic g̃ audi fili mi
disciplinā p̄ris tui. Prouer. j. Nota. M. ij. 10.
¶ Et q: est tā vtile tāqꝫ necessariū v̄ba ad salutē ptinē Ar. v.
tia audire: diabol⁹ nitit̄ multū illud ipedire. Hoc em̄
pꝫ exēplo historia ⁊ figura sacre scripture. Sic em̄ la 10
tronibꝫ intrātibꝫ domū ad occidēdū et spoliādū: socij
illoꝝ custodiūt portas ⁊ vias ne adiutoriū eis veniat.
Et intrātes vel faciē suā abscōdūt vel lumē extinguūt
ne cognoscant̄ ⁊ latenter curiā vel domū ingrediunt̄:
ne audiant̄ ⁊ guttur ⁊ os obturāt: ne spoliati clament
Sic demō claudit ⁊ custodit portas auriū ne v̄ba dei
intrēt: blāde ingredit̄ qi specie boni temptat: lumē fidei
extinguit. Sicut pꝫ. f. iiij. 32. Os ne ꝯfiteat̄ vel oret:
claudit. Vn̄ fert̄ cū q̄dā videret ppl'm indeuotū cui p̄ Extra
dicauit q̄si pigros ⁊ somnolētos ad rogatū suū deus
ostēdit ei causam indeuotiōis. Videbat siq̄dē quendā
nigrū circuire ⁊ ponere digitos suos sup aures ⁊ ocu
los ppl'i ne audirēt: sꝫ dormirēt: ⁊ req̄sit⁹ d̄ noīe dixit
se diabolū esse: nomēqꝫ suū esse obturans aures ⁊ ocu
los: req̄sit⁹ etiā si socios hēret. Rn̄dit se tres hēre socios
ibidē secū: quorū vn⁹ dicebat̄ indurās cor ne pterant̄
Ali⁹ obturās os: ne ꝯfiteant̄. Terti⁹ obturās bursaꝫ:
ne satisfaciāt vel restituāt. Et recte sicut nitit̄ obturare
aures ne audiāt legē vl' vtilia. Ita eas aperit vt audi Extra
ant vana vel nociua: qđ ostēdit Abbas Cassianus in
vitaspatrū: vbi ip̄o dicēte v̄bū salutis ad q̄sdā fratres: 11
obdormierūt. Sꝫ ip̄o dicēte trufam: euigilauerūt. Est
g̃ d̄ demonibꝫ in hac pte sicut d̄ obsidētibꝫ castrū: q̄ ꝓ
hibēt victualia intrare: vt fame illō reddāt. Et sicut de
obsidētibꝫ ciuitatē q̄ aquā obturāt vel intoxicāt sicut
fecit Holofernes obsidēs bethuliā. Incidit em̄ aq̄du
ctū illoꝝ: sicut pꝫ Iudith. vij. Et sic siti fere se ⁊ ciuita
tē suā reddiderūt inimicis. Iste holofernes cū exercitu
suo est diabol⁹ cū mēbris suis iniq̄s q̄ aq̄ductū ipedi
unt: dū volētes ire ad v̄bū dei ducūt ad tabernam vel
spectacula: dū etiā in aq̄ductū auriū deberēt vtilia reci
pere: infundūt venenosa d̄ q̄bꝫ ꝯqueri possent: si sapiē
tes essent: ⁊ dicē illō ps̄. cxviij. Narrauerunt mihi ini
mici fa. sed nō vt lex tua. Et iterꝫ. Qui inq̄rebāt mala
mihi locuti sūt vanitates ⁊ dolos tota die meditabāt̄
Sꝫ beāᵘs q̄ pōt sic custodire aures suas q̄ posset dicere
illō qđ sequit̄. Ego aūt tāq̄ surd⁹ nō audiebā; ⁊ sicut
mut⁹ non aperiēs os suū ad loquēdū vana cū eis. Et
fact⁹ suꝫ sicut hō nō audiēs: ostēdēs vultū tristē q̄ ꝯfū 12
dit detrahentē: q̄si homo cui nō placēt talia audire.
¶ Nō obstāte isto demonum nisu fatuitas magna est Ar. vi.
v̄ba dei vl' nō audire: vl' audita ꝓijcere ⁊ obliuiōi tra
dere: sicut ille q̄ cartā hereditatis sue ꝓijcit dū est i pla
cito: q̄ etiā sapiētes nō cōsulit: q̄ doctorē in via dubia
spernit: vl' grates reddere ductori nescit: vl' ordinanti
cōputū suū ne in cōputo deficiat: vl' ostēdēti thezaurū
De q̄ Sapi. vij. Infinit⁹ em̄ thezaurus est ⁊c. vl' inui
tāti te ad maximū honorē ⁊ diuitias ⁊ dignitatē ꝑ lite

ras suas. Sic stultꝰ ē ꝺ q̄ ī Ps̄ xlix. Tu vo odisti disci
13 plinā ⁊ ꝓiecisti ſmões meos retrorsū. In q̄bꝫ tibi oīs
ꝑdicta ostēsa ⁊ oblata fuerūt: ⁊ nō solū lrās istas ꝓiꝯ
ciūt: ꝫ qꝺ est magne insanie: ꝯ nūcios ⁊ portatores il-
laꝝ irascunt: miserabilꝰ prorsus amētia: medici corpoꝝ
⁊ ductores cecoꝝ care cōducunt: ⁊ medici ⁊ ductores
aiaꝝ gratis oblati ꝯtēnunt: nitunt de carcere ⁊ exilio
eos liberare: ⁊ modū informare q̄ liberari ⁊ ad patriā
redire poterunt: nitunt insup ignē infernalē in domo
ꝯsciētie extinguere: nitunt ad suspendiū inferni ductū
eripe: ⁊ inimici reputant. Sꝫ nō nisi a latronibꝫ ⁊ fre-
neticis q̄rū ꝑmu vt dicit: nūq̄ diligūt liberatorē: secū-
di certū ē irascūt ꝯ adiutores: ⁊ tales ostēdūt se hr̄e cor
14 ꝑuersuꝫ: vñ Crisosto. sup Math. homi. xxxi. Quēad-
modū inq̄t colūna in domo si steterit recta: accepto pō-
dere amplꝰ cōfirmat: si aūt modice obliq̄ fuerit acce-
pto pōdere nō solū nō ꝯfirmat: ꝫ amplꝰ vadit ad la-
tus. Ita cor hoīs si fuerit rectū vidēs opa alicuiꝰ viri
iusti: aut audiēs doctrinā sapiētie eiꝰ: ꝯfirmat amplꝰ
Si aūt fuerit ꝑuersum cor eiꝰ: vidēs aut audiēs nō so-
lū nō ꝯfirmat ꝫ magis ad iracūdiā ⁊ inuidiā excitat:
⁊ magis ꝑuertit. Sic patebit infra. c. de correctiōe. Sꝫ
stupēdū negociū circa ꝓpositū ꝯtingit: q̄ cōiter oēs li-
bentiꝰ audiūt ꝑdicare ꝯ vicia aliena: q̄ꝫ ꝓpria. Qñ pre
dicat ꝯ ꝓpria: irascunt: qñ ꝯ aliena letant: diligūt plꝰ
alios: q̄ seipsos in bonis spūalibꝫ: nō aūt in tp̄alibꝫ: q̄r
potiꝰ videt q̄ velint alios sanari: q̄ꝫ seipsos: ⁊ plꝰ oīa
ꝑdicta bona alijs ꝯtingē: q̄ sibiipsis: h̄ ostēdūt satis: qñ
clerici petūt q̄ ꝑdicet ꝯ laicos male decimantes: laici
petūt q̄ ꝑdicet ꝯ clericos mala exēpla dantes. Placet
viris qñ ꝑdicat ꝯ mulieres. ⁊ ecōuerso placet marinis:
qñ ꝑdicat ꝯ pompositates vxoꝝ quō forte medietatē
15 bonoꝝ suoꝝ expēdūt in ornatu suo. Placet vxoribus:
qñ ꝑdicat ꝯ maritos. q̄ bona sua expēdūt in taberna:
q̄ sciūt se reos in aliq̄ crimine: petunt q̄ ꝑdicet ꝯ detra
ctores: q̄r opinant q̄ hoīes loquant de factis suis. Et
sic q̄ ꝑdicet ꝯ vicia aliena: placet: ꝫ q̄ ꝯ sua: displicet.
Et sic cū ꝯ oīa vicia ꝑdicat: oībꝫ displicet. Et est de eis
in h̄ casu sicut q̄busdaꝫ socijs in scola dicit accidisse: a
Exm̄ q̄bꝫ seruꝰ in vespe q̄siuit q̄le potagiū vellēt hr̄e in cra-
stino: vnꝰ dixit olera: aliꝰ pisa: ⁊ sic de alijs: q̄ miscuit
oīa sil: ⁊ tūc oībꝫ displicuit. Sic in ꝓposito: si illud vi-
ciū cuiꝰ rep̄hēsio placet solū rep̄henderet placeret: qñ
vo cōponit cū alijs. i. cū alio rep̄hendit: cuiꝰ rep̄hen-
sio nō placet irascit. Quia sapiētiā atq̄ doctrinā stulti
despiciūt boni vo audiēdo talia nō offendunt: ꝫ ma-
gis ꝓficiūt: q̄r audiēs sapiens: sapiētior erit Prouer. j.
16 Et ita nō audiēs stultior erit. ¶ Que q̄dē stulticia ma
gnā habet culpā annexā ⁊ penā seq̄ntem.
Ar.vij. ¶ Primū p3: q̄r sic magnū ꝯtēptū faceret seruꝰ si dñꝫ
nollet audire: ⁊ dñs talē culpā nō dimitteret impuni-
tā. Ita nec deꝰ. Qꝺ p3 Esa. v. Vbi ꝺ talibꝫ ꝺr: q̄ abie
cerūt legē dñi exercituū ⁊ eloquiū sctī isrl' blasphema-
uerūt ecce culpa: q̄r nō minꝰ reꝰ est q̄ ꝑdicationē negli
gēter audit: q̄ꝫ q̄ corpꝰ chr̄i in terrā cadere ꝑmittit. j. q.
j. canone interrogo. Et ideo iratꝰ est furor dñi in ꝑplo
suo: q̄ ad penā inferēdā. Silis autoritas hr̄. ij. Paral.
vlt. ꝯ paruipēdētes vbū dei vl' eiꝰ ministros dicētes:
nō est veꝝ qꝺ ꝑdicauit: si esset veꝝ: nullꝰ posset saluari
Paruipēdebāt inq̄t sermōes dñi: illudebātq̄ ꝓphetis:
donec descēderet furor dñi in ꝑplm eiꝰ: ⁊ esset nulla cu
ratio. Autoritas etiā silis sententie Patet Esa. xxviij.
Vbi deridēdo dixerūt ꝓphetis. Expecta reexpecta mo
dicū ⁊c. Quasi dicerēt multa minaris q̄ expectata non
veniūt: ⁊ iō falsuꝫ ⁊ modici valoris videt: qꝺ loq̄ris: et
h̄ est qꝺ sequit ibidē: noluerūt audire: ⁊ idcirco vadāt
⁊ cadāt retrorsum scꝫ in ꝓfundū inferni: cum his q̄ di
xerūt. Dñe recede a nob scientiā viaꝝ tuaꝝ nolumꝰ.
¶ Itē nolle deū audire vel ei acq̄escere: non solū est si- Ar.viij.
gnū fatuitatis ⁊ culpe ⁊ pene inductiuū ꝫ est signū spi-
ritualis infirmitatis ⁊ duri cordis ⁊ eterne dānatiōis. 17
¶ Primo dico signū spūalis infirmitatis interioris in aia: q̄r
fugit lucē spūalē: sicut infirmꝰ corpalē. Et signū est q̄
h̄ infirmitas caput aie. i. volūtatē ⁊ intellectū occupa-
uit: q̄r non amat pectinē: ꝫ cutibupbā: de q̄. A.xv.10.
Nō eni amat pestilēs cū q̄ se corripit. Aures etiā occu
pauit: q̄r nimis sunt surdi: q̄ nō audiūt tot tormēta vl'
cāpanas circa se. i. voces ⁊ clamores oim creaturarū.
Sicut p3. A.x.10. qñ nō erat dei vbo obediēs: ⁊ q̄dā-
modo audiēs erat: q̄ vbo illiꝰ q̄ dixit ⁊ facta sunt: crea
ti sumꝰ: surdior ē ꝫ hō ꝯdiꝰ: q̄ꝫ ꝯdēdꝰ Esa. xlij. Quis
surdꝰ: nisi ad q̄s misi nūcios meos. Oculos etiā occu-
pauit: q̄r ocul' egris odiosa lux: p3 ꝫ istius morbi gñali-
tas: p3 ⁊ ꝑiculū si ꝯtinuet: q̄r ducit ad mortem eternā
q̄r q̄ diu nō comedit nec comedē vult in posteꝝ neces-
se habet mori. Ita q̄ aures habēt ⁊ nō audiēt. In ps̄.
cxiij. Et miꝝ est q̄ nō audiēt: q̄r si nō gustassent cibuꝫ
corpalē ꝑ tres dies: currerēt ad decē miliaria vt come-
derēt. Nota. C.ij.7. ¶ Sꝫ multi nō audiūt vbū dñi 18
ꝑ mēsem: ⁊ tñ nolūt domū exire vt audiāt: ⁊ si audiāt:
induratū est cor eoꝝ sicut cor pharaonis: ⁊ nō recipiūt
disciplinā. Signū eñi est q̄ corpꝰ est duꝝ: qꝺ repcutit
sagittā ei sagittatā. Ita signū est duri cordis: qñ sagit-
te dñi sagitte salutis ꝯ syriā. iiij. Re. xiij. z. vba eiꝰ omni
gladio acutiora de q̄bꝫ in ps̄. xliiij. Sagitte tue acute i
corda inimicoꝝ regis: repcutiunt ꝯtēnunt: vel eoꝝ mi-
nistri. De q̄bꝫ ait: q̄ vos audit: me audit: ⁊ q̄ vos sper
nit: me spernit: vl' ope nō iplent. Et tale cor duꝝ male
habebit in nouissimis Ecclesiastici. iij. Q̄r portat sup se 19
signū speciale dānatiōis. Et ꝺ h̄ terra in tali hoīe inuē-
ta nos certificāt: videlicet auditꝰ loq̄la ꝓuidētia. Ex-
cogitemꝰ hoīem q̄ cito expellet de regno isto qꝺ eū nō
latet. Si volumꝰ scire in q̄ terra intēdit habitare: ⁊ nō-
luerit nob apte dicē. Ex tribꝫ ꝑdictis cognoscē aliq̄liter
possumꝰ q̄r si audimꝰ eū libēter audire ꝺ Alemania: ꝫ
diligēter ꝯditiōes illiꝰ terre ⁊ vi illā exq̄rere ⁊ libēter
de illa loq̄ ⁊ ꝓuidētiā suā ad illā mittē: ꝯiecturamꝰ q̄
ad illā vadit. Sic in ꝓposito cito ibimꝰ ꝑ mortē ꝺ ter-
ra ista: ꝑpēdat ꝫ q̄libet si libēter audit ꝺ deo ⁊ de terra
viuētiū: ⁊ viā illiꝰ a sapiētibꝫ diligēter exq̄rat: ꝺ ꝑtinē-
tibꝫ ad illā loquat: ⁊ elemosynaꝝ ⁊ bonoꝝ opeꝝ ꝓui-
dentiā ad illā mittat: ⁊ sciat signo speciali q̄r a deo est.
Q̄r q̄ ex deo est: vba dei audit Jo. viij. Et q̄r ad deum
vadit Jo. xiij. Vbi cū gaudio dicet illꝺ Ps̄. xlvij. Sic
audiuimꝰ: sic vidimꝰ in ciuitate dei nr̄i. Si vo ecōuer
so libēter audiūt loquunt ⁊ opant ꝺ turpibꝫ detractio
onibꝫ ⁊ hmōi q̄ ad terrā ꝑtinēt diaboli: signū speciale
est q̄ ad illā terrā vadūt: ꝺ q̄bꝫ veritas ait. Propterea
vos nō auditis: q̄r ex ꝺo nō estis Jo. viij. ¶ Ex q̄ ꝫ non
audire vl' nō retinere est signū duri cordis ⁊ durū cor
est signū dānatōis: Hodie si vocē eiꝰ audieritis: nolite
obdurare ⁊c. Nota de hoc. R.v.8. Itē. A.xxv.8.
¶ Sꝫ oēs ꝑdicti ad modū ericij q̄ se inuoluit ⁊ ex omni Ar.ix.
ꝑte armat: ⁊ tāgētē pūgit: sic se inuoluūt excusatiōibꝫ:
ad excusandas excusatiōes in pctīs: se armāt colorantis 20
verborū defensionibꝫ: eis salutis vba loquētes: pūgūt
vbis ipacīentis. Et vt ꝓpositū apertiꝰ pateat: ponamꝰ
exēplū. Aliq̄ eñi illoꝝ audire nolūt q̄r nō audiētes q̄d
faciēdū seu dimittēdū seu qꝺ ꝑiculū fugiendū: sic cre-
dūt se ignorātia excusari. Sic respōdit q̄dā vsurariꝰ in Exm̄
ciuitate Metēsi in lotoringia cuidā religioso eunti ad
ꝑdicādū: ⁊ eū ad audiēdū inuitāti. Nō vadā inquit:

quia alios fui in quodã sermone tuo ⁊ fere conuertisti
me. Ps. xxxv. Noluit intelligẽ vt bene ageret: ideo se-
quit̃ iniq̃tatẽ meditatꝰ est. ¶ Sic etiã q̃dã aliꝰ cuidam
religioso dicẽti sibi periculũ suũ de q̃dã facto. Respõ-
dit male habeat q̃ hoc mihi dixit. Mirabile est p̃xmo
nentibꝫ de periculo corꝑali sciũt grates ſ; non in sp̃ua-
libꝫ. ¶ Cuiꝰ rei duplex est causa. Una: q̄z locꝰ infirmꝰ
tangit̃. Ideo sicut equꝰ recalcitrant: ⁊ vbis ⁊ interdũ
vberibꝫ repercutiũt: sicut lapis inter multos ꝓiectꝰ illũ
clamare fac̃: sup cuiꝰ caput cadit: ⁊ p clamorẽ sciri põt
21 vbi cecidit. Sic sermo p̄dicatoris gñaliter ꝓiectꝰ inter
multos q̃ ex eo murmurat vel obloquit̃: ostendit se fu-
isse tactũ: q̄z sicut fur offendit̃ ⁊ male dicit improperã-
ti sibi furtum. Ita ille, ⁊ patet. Vide. N. ⁊. R. vj. 14.
¶ Alia causa est: q̄z videt̃ eis vita illoꝝ mala delectabil'
⁊ lucratiua: ⁊ luxurijs ⁊ male q̄sitꝭ suis: ⁊ ideo nõ li-
bẽter audiunt loq̃ ꝯ rẽ amatã ſ; fugiũt. Et sunt sic̃ illi
De q̃bꝫ. A. xiij. 10. Qui audiẽtes ꝙ reliq̄e sc̃i martini
portare p ciuitatẽ: infirmos in via aliq̃n sanarent. Cũ
semel portari deberẽt: fugerũt: ne sanarent̃ ⁊ auãtagiũ
maloꝝ lucrorũ ⁊c̃. Nota tres alias causas. E. vj. 20.
Unũ assimulant̃ ill' de ciuitate Philippis. Actuũ. xvj.
Qui offendebant̃ ꝯ paulũ ⁊ eũ cũ socio suo Syla vbe-
rabãt: ⁊ male tractabãt incarcerãtes: q̄z sp̃m phitonicũ
eiecerũt de q̃dã ancilla illoꝝ q̃ erat eis lucrosa ⁊ q̃stuo-
sa respondẽdo ad interrogata p sp̃m phitonicũ: sic isti
offendunt̃ ꝯ volẽtes eijcere sp̃m phitonicũ q̃stuosum
22 mali lucroꝝ de aĩa sua. Talibꝫ eñ luxurie ⁊ gule dele-
ctationibꝫ ⁊ lucrꝭ illicitis: habẽt cor firmissime clauatũ
⁊ ligatũ: ⁊ ideo sine labore nõ sepant̃ nec libenter sepe-
rantẽ audiũt. Ecclia͂stici. vj. Q̃ aspa nimiũ est sapien-
tia in doctis hoĩbꝫ. Nota sil'e. M. xj. 132. Sũt eñ ta-
les sicut lignũ plenũ aq̃: q̄d non cito recipit ignitũ clo-
quiũ tuũ dñe: ⁊ sicut gallina in autũno: plenĩ Iõ non
audiuit ppl's meꝰ vocẽ meã. Ps. lxxx. Tal' gallina fuit
diues ille epulo. Luce. xvj. Cuius hyems cito venit ⁊
petiuit p̄dicatorẽ Lazaꝝ mẽdicum ꝓ fratribꝫ ⁊ nõ ha-
buit. Ita istis veniet cito: qñ vellẽt audire ad salutẽ nõ
poterũt q̄z nimis tarde erit: qñ oẽs q̃ in monumẽtꝭ sũt
23 audiẽt vocẽ filij dei Io. v. ¶ Alij se excusant a vbi dei
audiẽtia ⁊ opis impletiõe xp̄i defectũ ministroꝝ vbi
dei in q̃s impingũt dupliciter excusatiões q̃rẽdo. Pri-
mo in vitã ⁊ intentionẽ. Secũdo in defectũ certitudi-
nis dictoꝝ illoꝝ. ¶ Prio dicunt q̃re deberẽ eũ audire:
vel q̄d dicit: q̄z est talis vel talis ⁊c̃. De alijs dicunt ꝙ
nõ intentiõe recta p̄dicant: ſ; vt lucrũ q̄rãt terrenũ.
Istꝰ temerarij iudicij reprobatiõe reseruata ad capi-
tulũ de iudicio hũano. Ad dicta illoꝝ respõdendũ est.
Et primo q̄rendũ est ab eis si essent in carcere ⁊ malꝰ
sacerdos vellet eos de hoc educere: vel viã docere quõ
euadere possent si vellẽt: si voluerint vti ꝯsilio suo vel
nõ. Et si ip̃e in eodẽ carcere esset: ⁊ exire nollet: tñ non
minꝰ te liberares eiꝰ ꝯsilio si posses. Quis in necessita-
te nollet talẽ doctorẽ seq̃ ad bonum hospitiũ: vel ad lu-
crũ pecũiaꝝ vl' ad q̃dcũq̄ auãtagiũ noĩatũ supra. c. c.
xij. Quis ꝓhiberet talẽ extinguere ignẽ in domo sua.
Quis nõ recipet bonũ frumẽtũ in exili ⁊ vili sacco si-
bi gratꝭ oblatũ: vel lapidẽ p̄ciosũ in vili pãniculo in-
uolutũ. Posito g̃ ꝙ sint mali: vl' mala p̄dicẽt intẽtiõe:
cũ mali freq̃ñter vera ⁊ dei sapiẽtiã loquant̃. Sic p;
Nũeri. xxij. de Balaã ⁊ asina sua ⁊ clamore anseꝝ sal-
uatũ est capitoliũ i roma a Belino ⁊ Brẽnio. Sic re-
fert Valeriꝰ. Dei sapiẽtia nõ est in eis spernẽda: sicut
nec p̄dicte diuitie tp̄ales oblate a talibꝫ spernunt̃. Sꝫ
diuitias nihil esse dixi in cõparatiõe illiꝰ: nec compatũ il-
li lapidẽ p̄ciosũ ⁊c̃. Oia g̃ q̃ dixerint vobꝭ facite. Io. ij.

¶ Secũdo impingũt in defectũ certitudinis ⁊ hoc du-
pliciter. ¶ Prio dicẽtes ꝙ nõ est veꝝ q̄d p̄dicat: ⁊ h q̄z 24
veꝝ videt̃ duꝝ. Quibꝫ dicẽdũ est: ꝙ fatuꝰ esset q̃ vel-
let seip̃m mẽdacio ꝑdere: vt alios liberaret tal' cogita-
tio ex diabolo ꝓuenit q̄z sp nitit̃ facẽ discordiã inter vi-
ros ecclia͂sticos ⁊ populares: sic̃ int̃ p̄ncipẽ ⁊ exercitũ
eiꝰ. Iõ multa malignatꝰ est inimicꝰ in sc̃tõ. Ps. lxxiij.
Nota. T. v. 43.
¶ Secũdo minꝰ eis credũt d̃ gaudijs bonoꝝ ⁊ penis
maloꝝ q̄z hmõi corꝑalit̃ nõ viderũt: q̃bꝫ dicẽdũ est ꝙ
credẽ debẽt chr̃o: q̃ hmõi vidit ⁊ nos informat: sic̃ mr̃
filiũ natũ in carcẽ. De q̃. F. iiij. 9. Et eis q̃ audiuerunt
ab eo in scripturꝭ sacrꝭ: q̄z fides ex auditu. Ro. x. Sꝫ et 25
hoĩ narrãti ⁊ asserẽti ꝙ audiuit a fideli hoĩe: creditur.
Multomagꝭ auditui q̃ est p vbũ chr̃i. Ro. x. Sed di-
cũt nõ: ſ; si mortuꝰ veniret ad nos: crederemꝰ. Isti sũt
de ꝯditiõe illiꝰ diuitꝭ dãnati. Lu. xvj. Qui petiuit La-
zarũ mortuũ mitti ad fratres suos. Sed ꝓ certo istꝭ re-
spõdet̃ sic̃ respõdebat̃ ei. Habẽt moysen ⁊ ꝓphas au-
diãt illos. Si moysen ⁊ ꝓphas non audiũt. i. viuos ⁊
scripturas sc̃tãs: neq̄ si q̃s ex mortuis ierit ad eos cre-
dẽt. Veritas huiꝰ dicti p; rõne ⁊ exẽplo. ¶ Rõne sic.
Si q̃s veniret ⁊ diceret penas inferni maxias: ⁊ nullã
ibidẽ eẽ liberatiõnẽ: statim obijcerẽt q̃rẽtes si fuissꝫ ibi:
an nõ: Si nõ: nõ plꝰ crederẽt ei q̄z nobꝭ q̃ ibi nõ fuimꝰ
Si dixerit sic. Rñderent: si fuisti ibi ⁊ euasisti? Ergo
ibi est redẽptio ⁊ liberatio: g̃ mẽdaciũ p̄dicas. ¶ Exẽ-
pla ad h mlta habemꝰ i q̃rto dialogoꝝ: vbi btũs Gre-
gorꝰ narrat de his q̃ penas inferni ⁊ viderunt ⁊ nar-
rauerũt: pauci tñ de h curauerũt. Quotidie videmus
hoĩes mori: ⁊ tñ ex cõi vsu mortem paruipẽdũt. Sic
si mortui freq̃ñter ad eos mitterẽt̃. Sic̃ p;. D. j. 15. ⁊
M. xj. 99. Neq̄ g̃ si q̃s ex mortuis ierit ad eos: audiẽt
Luce. xvj. ¶ Alij se excusant: dicẽtes: q̃re audiã bñ fa- 26
cias ⁊ bñ habeas: q̃d debemꝰ plura audire. Et istõ di-
ctũ freq̃ñter ꝯtingit: qñ vnꝰ vult aliũ ip̃edire ne vbũ
dei audiat. Dic̃ eñ bñ agas: ⁊ bñ habeas: etiam in do-
mo sedẽdo. Sꝫ si diceret se famelicũ valde ⁊ nõ hr̃e ci-
bũ: ⁊ alius rñderet bñ agas ⁊ bñ habeas: reputaret eũ
derisorẽ. Idẽ reputaret si diceret se velle ditari vel ire
romã: ⁊ q̃reret ab eo. Si etiã diceret se infirmũ: ⁊ velle
se medicũ q̃rere. Et sic in q̃cũq̄ negocio corꝑali nõ di-
mitteret ꝓp̃t rũsionẽ remediũ ⁊ auxiliũ q̃rere. Quãdo
etiã volũt ire ad sortilegas: hmõi cogitatio eos nõ ipe-
dit: g̃ nõ ip̃ediat ire ad deũ ⁊ audire eum. Exẽplo Iob 27
vltĩo. Auditu auris audiui te. Nota optime. E. vij. 9.
¶ Alij se excusant societate q̃ retrahit mltos ab audiẽ-
tia vbi dei ⁊ opibꝫ penitentie: sic̃ ppl's impediebat cecũ
clamãtẽ ad Iesum. Sꝫ iste in socijs audiuit illũ diabo-
lũ quẽ Eua audiuit i serpẽte: quẽ postꝰ audiuit q̄z deũ
⁊ totũ ꝯfudit mũdũ: ⁊ nimis eis ꝯdescẽdũt dimittẽn-
tes ꝓp̃t eos ea q̃ dei sũt: se hñt sic̃r ad eos sic̃ Adã q̃uiã
ad vxorẽ suã. Cui dicit̃ Geñ. iij. Q̄z audisti vocẽ vxo-
ris tue ⁊c̃. ¶ Alij se excusant occupatiõibꝫ: q̃bꝫ dici p;: 28
ꝙ nlla occupatio eos ip̃edit a cibo corꝑis: nec etiã i au-
tũno: q̃ forte dicẽt q̃ndianũ cibũ aĩe hñt in domo sua:
sc; Pr̃ nr̃: ⁊ missam in ecclia. Quibꝫ rñdet̃: ꝙ licet q̃ti-
dianũ cibũ corꝑi neccariũ habeãt in domo: aliq̃n tñ exe-
unt ad comedẽdũ cũ amicꝭ suis. Sic exeãt inuitati ad
cõuiuiũ aĩe: ⁊ pauci sunt q̃s occupatio ip̃edit a nouis
spectaculꝭ: sicut in ludis: q̃s miracula vocãt: q̃re g̃ ip̃e-
diunt̃ ab audiẽtia miraculoꝝ clericoꝝ fatuoꝝ. Tales
rep̄hẽdit Crisostemꝰ sup Ioannẽ Homel'. ix. Propt̃
negocia in q̃t se excusant ab audiẽtia s̃monũ: ⁊ i teatrꝭ
⁊ cursibꝫ eq̃rũ integrũ impẽdunt diẽ in cursibꝫ equoꝝ
sicut in hastiludijs ⁊ hmõi: q̃s reuocat deꝰ: dicẽs. De

nire filij audite me Psal.xxxiij. ¶ Alij se excusant: loci
distãtia: dicẽtes se nõ posse venire ad ecclesiam vel vbũ
dei: q̃bꝰ respõdet: q ad mercatũ z ad nundinas sciunt
ire ad magnã distãtiã: in p̃dicatiõe vbo sunt nũdine dei
Cõtra istos surget in iudicio: regina Saba q̃ venit a
finibꝰ mũdi: audire sapiẽtiã Salomõis: z non solũ re-
gina saba: ꝫ oẽs nationẽs chr̃ianitatis. in causa ista p̃nte
surgẽt ꝯ anglicos: q: vix inueniẽt natio chr̃iana: q̃ ita ra
ro z inuite audit vbuz dei: expto crede mgr̃o. Regina
saba venit de finibꝰ mũdi audire Salomonẽ. iij. Re.
x. Isti nolũt de prima domo vel vico vbi sedẽt ociosi:
venire vt audiãt chr̃m: imo de ecclia exeũt q̃ eos inui-
tat dicẽs. Terra terra terra audi verbũ dñi. Jere.xxij.
30 ¶ Alij se excusant: dicẽtes se esse rudes: z ideo se nescire
intelligẽ: nec reportare q̃ dicunt nõ tñ ꝓpt h debẽt di-
mitte audire: q: aliquã deuotionẽ vel pctõꝝ reportãt
Exem detestationẽ. Sicut accidit de q̃dã muliere Parisiꝰ: vt
dicit: de sermõe redeũte z obuiãte cuidã mgr̃o: q̃ cũ q̃-
reret ab ea vñ veniret: z q ei diceret aliqd bonũ vbuz
qd in sermõe audierat: Rñdit se nescire: ꝫ bñ inq̃t scio:
q q̃diu vixero plꝰ deũ diligã z pctm̃ detestabor. Sic
audite celi q̃ loq̃r. Deut.xxxij. Et vtinã sic audiat ter-
31 ra: ibidẽ. ¶ Alij dicũt q̃re audiã: non intẽdo dimittere
pctã mea: h nõ obstãte: expedit audire ꝓpt duo. ¶ Pri
mo: licet añ nõ habuerit volũtatẽ dimittẽdi pctm̃: i au
diẽdo tñ spũssctũs põt augere ei gr̃az. In actibꝰ aplõꝝ
dicit: q cecidit spũssctũs sup oẽs qui audiebant vbũ.
¶ Secũdo vt meliꝰ sciãt q̃d agere debeant: qñ habue-
Exem rint volũtatẽ a pctõ cessandi. Exẽplo cuiusdã d q̃ fert:
q cuidã q̃rẽti: q̃re ita libẽter audiret sermonẽ: cũ se nõ
corrigeret? Rñdit: ibi cogito quõ me corrigẽ potero: z
quõ me habeo post correctionẽ. Audite g insule: z attẽ
dite ppli de lõge zc. Esa.xlix. Sicut iste audiuit z attẽ-
32 dit de lõge q̃d postmodũ faceret. Ptz g q nulli predi-
ctoꝝ sufficientẽ excusationẽ habẽt: q̃re non debeãt dei
vba audire ꝫ p̃dictas fingũt causas: vel ꝓpt causas ta
ctas: supra. c. c. xxj. Vel q: dei vbi z virtutũ z peniten
tie z bonoꝝ opeꝝ ignorãs p̃ciositatẽ. Et est d eis sicut
fabula dicit f̃m fabulas de gallo. q̃ in fimo lapide p̃cioso inuẽ
to: ait: libẽtiꝰ inuenissem vnũ granũ q: nec tu vtil' mi-
hi es: nec ego tibi. Habẽtes eñ stomachũ occupatuz
alijs: in istis nõ inueniũt saporẽ: ꝫ dicunt q̃ bonꝰ cibꝰ
esset: si q̃s hẽret appetitũ Jere.xxij. Locutꝰ sum ad te in
abũdãtia tua: z dixisti: nõ audiã: vel q: diabolꝰ aures
obturat: sicut ptz supra. c. c. x. Propt h eñ z hij filia lu
mẽ excludũt: z ꝯ veꝝ solẽ cordis fenestrã claudunt: vt
quietiꝰ in pctis suis dormiãt: de q̃bꝰ Job. xxiiij. Ipsi
fuerũt rebelles lumini: q: nõ solũ illud excludunt: ꝫ ꝯ
volẽtes lumẽ in eis accẽdere rebellãt z vbis z factis.
Canis furiosus Et in hoc sunt sicut canis furiosus: q̃ mordet manum
offerẽtis ei panẽ. Ita isti z turbãt z turbant. Audiui z
ꝯturbatꝰ est vẽter meꝰ: i ps. xxx. ¶ Ptz etiã ex quo lu
mẽ sciẽtie excludunt nolentes scire q sunt sicut illi qui
ita diu vigilando comedunt carnes nocte ferie quinte:
q dies ferie sexte incepit clarescere: z clauserunt fene-
stras: ne lumen intraret. Ita isti hubones infernales
z tales nec p legẽ dei excusant. q: est ignorãtia vincibil'
seu affectata in q̃ ignorãs ignorabit nec in lege Aristo
telis q: est ignorãtia praue dispositiõis: z nõ negatio-
nis nec in lege Justiniana: q: est ignorãtia crassa z su-
pina ignorãtia iuris: z nõ facti: in q̃ lege q̃ dicit se nol-
le venire qñ citat vel ter citat: z nõ venit: vel latitat ne
citatio ad eũ veniat: ꝯtumax iudicat. ff. de re iudi. l. cõ
tumacia. Sed oẽs ter citant: scz vbo exẽplo z bñficio.
De h ptz. A. x. Per totũ. Et tñ aliq̃ dicunt apte: q no
lunt venire: sicut ille q̃ dixit Luce. xiiij. Vxorẽ duxi.

¶ Alij impediũt ne citatio veniat ad eos: sicut nolẽtes
audire. ¶ Alij se excusant sicut ille q̃ dixit: villam emi.
De q̃bꝰ p̃dictũ est. Nota. T. v. 48. finis vo istaꝝ ex- 34
cusationũ q: nullã legẽ in curia dei p eis habebũt: erit
sentẽtia dãnatiõis eterne ꝯ ꝯtumaces plata. Et cõpa-
rãdo statũ istũ in q̃ nolũt audire vbũ salutis: q: sũt eis
graues rumores: ad statũ illũ in q̃ de hoc dolebũt. Est Exem
de eis sicut de q̃dã iux ignẽ sedente cuiꝰ vestẽ cũ ignis
intraret dixit sociꝰ suꝰ: vis audire rumores? Ita inq̃t
bonos: z nõ alios: cui aliꝰ nescio nisi malos: g inq̃t no
lo audire: z cũ his aut ter ei hoc diceret: sp idẽ rñdit: in
fine cũ sentiret vestẽ cõbustã iratꝰ ait socio: q̃re nõ di-
xisti mihi: q: inq̃t dixisti q noluisti audire rumores ni
si placẽtes: z illi nõ erãt tales. Ita q̃ nolũt mõ defectũ
suũ audire vt corrigant qñ sentiant penã: dolebũt qd
p̃us nõ audierũt. Et specialit: qñ audiẽt illaz sentẽtiã
ꝯtra ꝯtumaces latã Math. xxj. Ite maledicti zc. Qui
cunq3 audierint tinniẽt ambe aures eiꝰ. i. Re. iij. Au-
diamꝰ g vtilia vba salutis. Qm̃ q̃ me audierit: absq3
terrore requiescet. Prouer. i.
¶ Hec aũt vba vtilia audire debemꝰ ad euitãdũ peri Ar.x.
cula spũalia z aliqñ tpalia. Sic eñ speculũ ostẽdit ma
culã in facie: sic vbũ dei in ꝯsciẽtia. Et sicut vidẽtes in
speculo maculã: tergũt in facie: sic audiẽtes deuote mũ
dant in consciẽtia Ps. lxxx. Si audieris me: nõ erit in
te zc. ¶ Sic ꝯsiderauit se in speculo: z sic euitauit peri- 35
culũ: quidã magnꝰ de quo fert: q multum dilexit tor- Exem
neamẽta: z cũ in q̃dã sermone audiret quõ illũ ludũ se
quunt multa pctã mortalia: videlicet sup̃bia inuidia
vindicta odiũ zc. Nũq̃ postea illũ ludũ dilexit. Hec
audite p̃ncipes. Esa. i. ¶ De alio etiã tali fertur: q nõ Exem
libẽter audiuit missas z causa fuit: q: credidit q sacer-
dos ex auaricia inuenissent illũ modũ viuẽdi: z cuz in
quodã sermõe audiret p̃ciositatẽ illiꝰ sacramẽti z mis-
sarũ valorẽ: semp postea eas deuote audiuit. Ps. cxiij.
Verbũ dñi inflãmauit eũ. ¶ Ad idẽ etiã qd refert va 36
leriꝰ de q̃dã iuuene athenien̄si Polemꝰ noĩe: tãn sillece Exem
bris dedito: vt etiaz in fama ipa gauderet. Cũ semel g
ex ꝯuiuio nõ post solis occasum: ꝫ post solis ortũ sur-
rexit. Vino grauis z vnguẽtis optimis delibutꝰ: ami
ctus veste p lucida: z sertis capite redimito: ad domuz
reuertebat: z cũ scolã Xenocratis tũc doctis: aptã vi-
disset: intrauit in eã vt prudẽtissima p̃cepta temulẽtie
lasciuijs immisceret: cũq3 oẽs auditores xenocrat' cor-
ridẽtes indignarent: xenocrates vultu maturo omissa
re de q̃ disserabat: de modestia z tpantia loq̃ cepit: cuiꝰ
grauitate sermõe illectꝰ polemꝰ detracti d capite coro
nã pijcit z ꝯuiual' oris hilaritatẽ repressit: ad vltimuz
vo totã luxuriã exuit: sicq3 vniꝰ occasiõis medicina sa
natꝰ est. Ptz g q in istis tribꝰ p̃dictis hoĩbꝰ verificat
illud. Ecclastici. xxiiij. Qui audit me non ꝯfundetur.
Ptz etiã q si moderari vellet dimissis potatiõibꝰ audi
re vbũ dei: alicuiꝰ dicti occasiõe corrigerent: z corpe z
aĩe valeret. Sz heu homicida stat p q̃draginta dies in
ecclia vt mortẽ euadat tpalẽ: z vos nõ libẽter stans in
vno sermõe: vt tpalẽ z eternã euadat'. Tales aliqñ do 37
lebũt: qĩ nõ audierũt: qñ ꝯtigerit eis qd ꝯtigit cuidã d
q̃ refert Beda d gestis angloꝝ q cũ alij irẽt ad ecclia3 Exem
z ad sermões z alia bona loca: ille solebat ire ad taber-
nã: hic moriens: post breuẽ loq̃le amissionẽ rediens ad
se dixit: se dãnatũ: z ceteris hortãtibꝰ eũ ad spem. Rñ-
dit nõ potero saluari: q: fui in inferno z vidi locũ meũ
patũ iuxta Judã z cayphã: z req̃sitꝰ de causa. Rñdit
q: nolui libẽter audire vba dei: nec ire ad ecclia3: ꝫ ad
tabernã: q̃ g istiꝰ ꝯditiõis sunt: cũ venerint ad punctũ
illũ dicere cuz illo poterunt illud Gen. xlij. Nõ audi-

nimus:idcirco venit sup nos tribulatio.
Ar.xj. ¶ Et nõ solũ debem⁹ audire vtilia vt declinem⁹ a ma
lo pericula vitantes: ſ vt faciam⁹ bonũ necessariũ ad
salutẽ q: nõ sufficit famelico audire loq̃ de cibo: nec in
38 firmo audire medicũ: q: audit⁹ medici nõ sanat: ſ op⁹
cuz coopatione infirmi: nec amic⁹ diligit: si ipe vel ei⁹
ministri vel lr̃e vel solũmodo recipiant in porta. Ita
nec de⁹ vbi ipe vel eius ministri vel vba recipiunt in
porta auriũ: vel oris vel oculorũ. Sunt ḡ recipiẽda in
camera cordis ꝛ ope faciendũ est: qd̃ in lr̃is papit vel
ꝯtinet Jaco.j. Quia si q̃s auditor est vbi ꝛ non factor
hic compabit viro ꝯsideranti vultũ natiuitatis sue in
speculo: ꝛ non tergẽti nec operãti ad faciei decorẽ: sed
tantũ ꝯsideranti: ꝛ hoc est qd̃ sequitur. Cõsiderauit ꝛ
abijt. Jd̃ sequit. Non auditor obliuiosus: ſ factor ꝛc̃.
In quo ptz q̃ auditor obliuiosus beatitudine priuat:
ꝛ factor in spem ponit.
Ar.xij. ¶ Patet ḡ q̃ non solũ ꝓpter tria p̃dicta sunt audienda
ꝛ facienda verba dei: sed etiam vt fugiam⁹ penalia scz
93 priuationẽ illi⁹ beatitudinis qd̃ est quartũ. Diues enĩ
in inferno petiuit p̃dicatores: qui dũ vixit p̃dicatores
audire contẽpsit: ꝛ multos habet ei filios: q̃ si esset pos
sibile q̃ illã penã ad momentũ sentirẽt: p̃dicatores ipi
fierent. Sicut ḡ vbi timor est de igne: pri⁹ aperiunt et
implent vasa aqua ꝯtra ignẽ: qui in ꝓxima domo exi
stens in alia timet. Ita nos timentes illũ ignẽ qui mõ
diuitem illũ ardet Luce.xvj. Crucior inq̃t in hac flam
ma: aperiam⁹ vasa cordiũ ꝛ auriũ ꝛ ꝯ illũ ignẽ recipi
am⁹ aquã illi⁹ fontis Eccl.j. Fons sapiẽtie verbũ dei ꝛ
audiam⁹ eũ mõ ad penitentiã vocantẽ ꝛ delicta corri
gam⁹: dicẽtes. Domine audiui auditũ tuũ Abac.iij.
Quia q̃ sic eũ audit: nũc ab auditiõe mala non timebit
in Ps.cxj. Ne postea in morte ꝛ in iudicio audiam⁹ ꝛ
horream⁹: sicut horret fur d̃ auditu sentẽtie suspensio
nis: de qua Esa.xxj. Corrui cũ audirem.
Ar.xiij. ¶ Qui ḡ vult illaz vocẽ horroris in iudicio declinare:
obturet aures suas ne audiat sanguinẽ ꝛ claudat ocu
los suos ne videat maluz: q: iste in excelsis habitabit.
40 Esa.xxxiij. Post obturet aures suas ne audiat diabo
lũ vel ei⁹ ministros: diabolũ suggerentẽ: ꝛ venenũ in
spirantẽ in cor dicẽdo deũ misericordẽ: te diu victuruz
ꝛ hmõi: vt spe seu p̃sumptiõe pecces. Gladi⁹ in labijs
eoꝝ quoniã q̃s audiuit i ps. lviij. Nec ministros seu
fingẽtes ei cãtãtes Eccl.ix. Cũ saltatrice ne assidue sis:
nec audias illã: ne forte pereas in efficacia illi⁹: seu car
minãtes vl' incãtãtes blandiẽtes detrahẽtes mentien
tes: q: princeps qui libẽter audit vba mẽdacij: oẽs
ministros habebit impios. Prouer.xxix. Sicut ḡ transi
ens p loca fetida nares obturat: ne fetor sentiat ꝛ cor in
Exẽpli ficiat. Ita iuxta p̃dictas obturent aures. Exẽplũ ad h
d̃ in fabul: q̃ vlixes trãsitur⁹ p locũ in mari vbi Cyr
ces incantatiõe sua oẽs trãseuntes decepit: obturauit
aures suas: ꝛ sic periculuz euasit. Ita tu obtura aures
tuas: ꝛ noli audire linguã nequã Eccl.xxviij. ¶ Sed
heu ouis audita voce lupi: timet ꝛ fugit: ꝛ hõ ne feto
rẽ corpi nociuũ sentiat: nares claudit ꝛ os: ne cibo itrat
venenosus: ouis aũt chr̃i audiẽs lupũ infernalẽ in su
pradictis locutiõibus: nõ timet nec fugit ſ applaudit: nec
aures claudit: ſ aperit. Et ideo sicut ptz infra ca. de de
tractiõe tales spũaliter pdunt Ps.xxx. Fact⁹ suz sicut
vas pditũ: quoniã audiui vituperationẽ multorum.
Nota. D.vj.33. Item. G.v.12.

A.xxvij. **Auaricie et auari. Primo**
ponẽda est diffinitio. Secundo: diuisio. Ter
tio gn̄alitas. Quarto: insaciabilitas. Quinto: vilitas.
Sexto: labor. Septio: ingratitudo. Octauo: crudeli
tas. Nono stulticia. Decimo: picului. Undecio: dolor
Duodecimo: dãnatio. Tredecio: excusatio cũ reproba
tiõe. Decimoq̃rto: deceptio. Quindecimo: remediũ.
¶ Quãtũ ad pmũ ſm sctm̃ Thomã in summa scd̃a Ar.j.
scd̃e. q.cxviij. arti.j. Auaricia est immoderat⁹ amor ha 1
bẽdi ſm Hugonẽ li.ij. d̃ claustro aie. Auaricia est sua
illicite retinere: ꝛ aliena ꝯcupiscẽ: d̃ ista duabus Prouer.
xxx. Sãguisuge due sunt filie ꝛc̃. Auar⁹ vo ſm Hie
ronymũ vt d̃r est bursa diuitũ celariũ latronũ: rixa pa
rentũ: sibi ius pauper. Hieronym⁹ in quadã ep̃la.
¶ Quantum ad scd̃m. Auaricia q̃ ad tenacitatẽ põt fieri Ar.ij.
in rebus q̃rũ vsus est ipa cõsumptio: sicut in pecunia ꝛ 2
hmõi: vl' in rebus q̃ in vsu vtẽti nõ diminuunt: ſ poti⁹
augent: sicut sciẽtia ꝛ hmõi: ꝛ hec videt detestabilior:
videlicet nolle cõicare q̃ternos ꝛ scientiã suã. Exẽplo
sapiẽtis dicẽtis. Sine fictiõe didici ꝛ sine inuidia ꝛc̃.
Sed dicet possem verecũdiaz pati: idẽ p̃dicãdo q̃ ali⁹
de q̃terno meo prius in eodẽ loco dixit. Rñderi põt: q̃
charitas nõ inducit ꝯfusionẽ: ꝛ mai⁹ meritũ accresce
ret ex charitate: q̃ damnũ ex verecũdia. Illi ḡ q̃ tena
ces sũt in hmõi: nõ ea bene possidẽt: ſ poti⁹ possident
Vñ Aug⁹. de doctrina chr̃iana. Ois res: que dando
non deficit dũ habet ꝛ non dat: nondum habet: quõ
habenda est.
¶ Tertiũ vo videlicet eius gn̄alitas habet: ꝛ ptz q̃ ad Ar.iij.
duo: videlicet q̃ ad radicẽ: ꝛ q̃ ad effectũ: seu op⁹ qd̃ ex 3
radice venenosa ꝓcedit. ¶ Prio q̃ ad radicẽ ptz ei⁹ ge
neralitas: q: est radix mater multaꝝ turpissimaꝝ filia
rum videlicet obdurationis: ex retinẽtia nimia ne emo
liat: vt sibi ipi quo ad aiam ꝛ miseris subueniat. Secũ
do inq̃etudinis. Tertio doli. Quarto fallacie q̃ fit sim
plici vbo. Quinto fraudis q̃ fit in facto. Sexto pditio
nis. Septio piurij. Est ḡ auar⁹ stipes in quo diabol⁹
oẽm surculũ inseruit. Sicut ptz scd̃a scd̃e. q.cxviij. ar.
viij. ¶ Scd̃o ei⁹ gn̄alitas ptz in ope in meditatiõe in
desiderio: in locutiõe: in studio: q̃si ad oẽs status ꝛ ad
oẽs psonas se extendit intãtũ: q̃ fere in omni societate si
ue clericoꝝ siue laicoꝝ siue artificũ siue mercatoꝝ: vix
inuenit vn⁹ q̃ loquit de lucro eterno ex corde: quõ se
ipm ꝛ alios saluare poterit: ſ quõ tpalia acq̃rãt dicen
tes. Ibi est tale lucrũ: ibi tale seruitiũ: ibi tale bñficiuz 4
sine cura pingue valde: ibi aduocat⁹ multa lucrat: ibi
balu⁹ ꝛc̃. Et nõ disputãt quõ ham⁹ peti ꝛ piculi sub
esca illa abscõdit ꝛ nõ soluz ad loq̃lã: ſ ad opa ramos
suos extẽdit ad iuuenes: intãtũ: q̃ decennis furat mr̃i
sue: hec: infideles oparios male facit opari: hec: paupe
peres facit latrones: hec mediocres facit vsurarios: et
blada abscõdere; qñ paupes fame moriunt: hec: dños
facit tyrãnos: hec: facit falsos pquisitores vicinos suos
ad curias regũ citare ad litigãdũ cũ eis: ad male lucrã
dũ terras eoꝝ. Hec ḡ est gn̄alis fames ꝛ scabies totuz
corp⁹ maculãs vel volũtate vel locutiõe vel opatione
Oẽs in viã suã declinauerũt: vnusq̃sq; ad auariciam
suã. Esa.lvj. A minore q̃ppe vsq; ad maiorẽ oẽs aua
ricie student. A ꝓpheta vsq; ad sacerdotẽ cuncti faciũt
dolum Jere.vj. Auaricia enĩ in capite; id est intentiõe
omniũ. Amos.ix.
¶ Et si ista fames posset saturari: vel scabies sanari eẽt Ar.iiij.
terminabile ꝛ tolerabile malũ. Sed fames pessima est 5
quia est insatiabilis ad modũ ignis q̃ nunq̃ dicit suf
ficit. Prouerb.xxx. ¶ In q̃ notat q̃rta auaricie pditio.
videlicet insaciabilitas: cui⁹ cãm vide. C.xiiij. 24. ꝛ
G.iij.17. Fatu⁹ enĩ credit ignez extinguẽ intus ligna
ꝓijciẽdo: q̃bus pl⁹ accendit. Ita auari credũt cupidita
tem suã extinguẽ: dicentes: si haberẽ tale maneriũ: vel

tot libras in mercatiōibꝫ vel vnā ecclīam vel p̄bendā:
nunꝗ̄ plꝰ desiderarēt: q̄ habito: cōquerunt locū illum
esse in malo aere: vel nimis ꝓpe viā ꝓpter hospites: vel
nimis a bona villa distare: vel q2 non sunt ibi pascua:
vel nemora vel pisces: oportet aliū locū hr̄e vbi posset
esse in estate ꝓ pascuis in hyeme ꝓ focalibꝫ: tertiū vbi
in q̄dragesima ꝓ piscibꝫ. Aliā etiā oportet p̄bēdā hr̄e
in patria sua: de his Nota. A.xxv.24. ꝛ. D.xij.18. et
M.xiij.8. Et sic ligno vno apposito ignis crescit: ꝛ q̄n
to plura apponunt plꝰ crescit. Et sicut currꝰ male vn
ctus quāto plus portat: tāto maiorē strepitū facit. Ita
auari q̄ sūt currꝰ diaboli tāto plꝰ ꝯquerunt nihil hr̄e:
vel ad minꝰ defectū magnū ꝛ multaꝝ reꝝ se hr̄e ꝯque
Canis runt: ꝛ tā qd̄ habēt ꝙ qd̄ nō hn̄t deesse fatent. Et sūt
sicut canis: q̄ magno desiderio expectat os q̄ ꝯsumpto
statim q̄rit plꝰ. Et est mirabilis ꝛ miserabilis prorsus
infirmitas: in q̄ quāto plꝰ circa medicinā expēdit: quā
toq3 plꝰ morbo apponit: tāto grauiꝰ infirmat: q2 desi
deriū habēdi augmētat: vt p̄dictū est de igne. Vn̄ In
6 nocentiꝰ de vilitate ꝯditiōis hūane. O ignis inextin
guibilis: cupiditas insatiabilis: quis vnꝗ̄ p̄mo voto
fuit ꝯtentꝰ? sicut ptꝫ paꝝ supra de manerijs: sequit: cū
adipiscat qd̄ optauerat: desiderat ampliora sp̄ in habē
dis ꝛ nunꝗ̄ in habitis: finē ꝯstituit. ¶ Et huiꝰ insanie
tatis multiplex est causa. Vna causa istiꝰ infirmitatis
augmēti fm̄ Augustinū vt dicit est: q2 quāto plꝰ ꝯcu
piscūt ꝛ habēt: tāto pluribꝫ indigent vel indigere cogi
tant: tantoq3 plura ab eis petunt: sicut q̄ habet equū:
indiget freno ꝛ sella ꝛ hm̄oi: qui habet terras: indiget
multis seruis: Et sic de alijs ꝛ hec causa est huiꝰ curia
lis infirmitatis. Vnde Seneca de bn̄ficijs. lib.ij.c.xix.
Maiora cupimꝰ q̄ maiora venerunt. Multoq3 ꝯcita
tiori est auaricia in magnaꝝ opū ꝯgestu collocata: vt
flāme ꝛ fumi acrior vis est: quo ex maiori incēdio emi
cuit. Ad idē Horaciꝰ libro carminū. Crescētē seq̄t cu
ra pecuniā maiorq3 fames: multa petētibꝫ: desunt mul
ta. Ex hoc pōt ꝯcludi: ꝙ quāto reputat q̄s ditior: tāto
in veritate est pauperior: q2 dictū est ꝙ quāto ditior re
putat: tāto pluribꝫ indiget. Cū igit indigētia ꝛ paupꝫ
tas ꝛ defectꝰ q̄ ad modū loquēdi quo eundē dicimus
valde indigentē ꝛ pauperē in vnū coincidāt: sequit: ꝙ
7 qui ditissimꝰ reputat: pauprimꝰ est. Hoc argumentū
ꝯfirmat p beatū Gregoriū sup Ezechielē li.ij. Home.
sexta. Ille inq̄t paupꝫ est q̄ eget eo qd̄ nō habet. Nā q̄
non habet: hr̄e tamē non appetit: diues est. Sic loquit
paulꝰ: Nihil habētes ꝛ oīa possidētes. Confirmat p
Senecā epl'a secūda: honesta inquit res leta paupꝫtas
illa vō paupꝫtas non est: si leta est. Cui cū paupꝫtate be
ne ꝯuenit: diues est. Non q̄ parū habet: sꝫ qui plꝰ cu
pit paupꝫ est: cui satis est qd̄ habet diues est. Prouerb.
xiij. Est q̄si diues cū nihil habuerit. Confirmat etiā p
Joannē euangelistā. Apo.iij. Vbi talis auarꝰ loquit
dicēs: diues sum ꝛ locupletatꝰ sum. Cui rn̄det Joan
nes dicens: tu es miser ꝛ miserabilis ꝛ paupꝫ ꝛ cecus ꝛ
nudꝰ sicut ptꝫ. D.xj.6. Ex istis ẜ ꝯcludat: ꝙ auaricia
auaꝝ nūꝗ̄ ditat: sꝫ magis egenū facit. Vn̄ Seneca in
quadā epl'a: fortissima pestis est cupiditas: q̄ solet ege
nos facere: quos capit dū finē querēdi nō inuenit: nā
alteriꝰ cupiditas ex alteriꝰ fine nascit: ꝛ ideo fortior est
qui cupiditatē vincit: ꝙ qui hostē subijcit. ¶ Alia vō
istiꝰ insacietatis causa est cordis amplitudo: ꝙ id nll'a
8 re replet: q2 ꝓ dei receptiōe creat: ꝛ ipō solo satiat. Iu
xta illd̄ Ps̄.xvj. Satiabor cum apparuerit gloria tua.
Quid mirꝝ ẜ de cupido q̄ nec habet deū p gr̄am: nec in
futuro habebit p gl'iā: dicat. Ecclīastici.xiiij. Insatia
9 bilis est oculꝰ cupidi. ¶ Tertia causa huiꝰ insatietatis
ꝛ p̄cipua est auari cordis puersitas. Est eīn cor auari si
cut vas trāsuersum: qd̄ impleri non pōt. Et hoc satis
videt innuere deus. Aggei.j. vbi ait Comedistis: ꝛ nō
estis satiati ꝛc̄. Et quasi reddēs causam adiūgit dicēs:
qui mercedes cōgregauit: misit eas in sacculū ptusum
Ista triplici causa verificat illud Ecclīastes.v. Auarꝰ
non implebit pecunia. Cū ergo ad modū vilis gulosi
tatis ꝛ esculētoꝝ ꝛ poculentoꝝ hoīem vilē reddat: re
stat huiꝰ peccati ostēdere vilitatem in q̄ nosat quintū.
¶ Pro quo est sciendū ꝙ auaricie gula vilior est omni Ar.v.
alia gula siue viroꝝ siue feminaꝝ: quia est insatiabilior 10
Non est aliq̄s ita ebriosus vel gulosus: quin posset sa
tiari oīm pane ville. Sed auarꝰ non satiat omnibꝫ bo
nis ville q2 supra ostēsum est: ꝙ oībus bonis ville ha
bitis: magis infamesceret. Nec est porcꝰ vel fera crude
lis tā rapax quin satiari possit. Vnde Augꝰ. de vbis
dn̄i. Que ē ista auiditas ꝯcupiscētie? cū ꝛ ipe belue mo
dū habeāt: tunc eīn capiūt quādo esuriūt: parcunt vō
p̄de qn̄ senserint satietatē: diuitiꝫ vō sola insanabilis
est auaricia. Nā vsurarius nunꝗ̄ preda satiat: sic nec
alij in modo suo acquirēdi. Et ideo fm̄ Augustinū in
epl'a ad comitē. Auari inferno sunt similes: q2 nunꝗ̄ di
cunt sufficit: ꝛ q2 qd̄ habent: nō dimittūt: quia etiā illi
demones in inferno quāto plures peccare faciūt vt eis
eos adducāt tanto plꝰ demerent ꝛ pena accidētali pu
nient ꝛ tn̄ ꝓpter hoc nō cessant. Ita auari quāto plura
ꝯgregant: tāto plus in corde cogitationibꝫ affligūtur:
nec tn̄ cessant. Non solum inferno sed demonibꝫ siles
sunt: q2 sicut illi: ita isti: semꝑ plura petūt. Vn̄ Ouidiꝰ
Cū possideant plura: plura petunt. ¶ Iteꝝ in vilitate 11
assimilant porcis: tum q2 nō respiciūt ad diuitiaꝝ da Porci
torē deū: ei regratiādo sicut nec porcꝰ respicit vn̄ glan
des ei veniūt: sꝫ sp̄ habet os in terra: tū q2 porcꝰ in vita
nocet domū euertēdo ꝛ terrā fodiēdo: sꝫ in morte ꝓdest
sic isti quoꝝ diuitie in vita cōfodiunt ꝛ abscōdunt: in
morte aliqn̄ paupꝫibꝫ tribuunt: tūc spongia p̄mit. Tū
q2 porcꝰ habēs iugū in collo: p artū foramē trāsire nō
pōt. Ita nec auari p artā viam: que ducit ad vitā sicut
patet p chr̄istū Marci.x. Vbi dixit ꝗ̄ difficile est qui
pecunias habēt ꝛc̄. Quia illd̄ est ꝯ legē nature: qd̄ deꝰ
facere pōt. Aliud ꝯtra legē iusticie: qd̄ facere non pōt:
immo etiā ascēdere minus difficile esset camelo ꝗ̄ aua Camelꝰ
ro dum auarꝰ est: quia ille nō ꝑmittit se onerare vltra
possibilitatē suā portādi: hic etiā onerat sola diuitiaꝝ
sarcina hic duplici onerat: scꝫ diuitiaꝝ ꝛ peccātorū: ꝛ ideo
ꝯqueri posset cū ps̄.xxxviij. Onus graue grauate sūt
sup me: cū quo onere impossibile est ad celū ascendere.
Omē onus ẜ disrūpe ꝛ solue fasciculos depmētes.
Esa.lviij. Ne camelo stultior sis. Sꝫ interroga iumē
ta: ꝛ ipa docebūt te. Job.xij. ¶ Item compat canibꝫ: 12
ꝓpter multa. Quia sicut canis nō comedit de feno sup Canis
qd̄ iacet: nec alios ꝑmittit illud absportare: sed latrat:
q2 non sibi sꝫ alijs illud custodit. Ita auari non vtunt
bonis suis: nec alios ꝑmittunt sꝫ ea alijs custodiūt q̄bꝫ
tn̄ nesciūt vt frequēter hoībꝫ de mūdo: q̄s minus dili
gūt: de q̄bꝫ minꝰ opinant. Sicut q̄dā de q̄ fert: ꝙ cū Exm̄
amare cogitaret cuiꝰ eēnt bona sua post mortē suā: au
diuit vocē dicentē: troylardi: hic erat miser in coquina
sub coco: qui post accepta eiꝰ vxore: bona eius occupa
uit. Et sic ptꝫ ꝙ difficile est auaris rēspōdere ad q̄stio
nē chr̄i quā ab eis q̄rit Luce.xij. vbi p̄mo de morte eo
rū p̄nutiat: dicens. Stulte hac nocte repetēt a te animā
tuā: deinde q̄rit q̄stionē de bonis illoꝝ dicēs: q̄ aūt cō
gragasti cuiꝰ erūt? Et sic difficile est eis respōdere cuiꝰ 13
erūt: ita difficile est eis rn̄dere q̄liter expendent. Quia
frequēter cōtingit ꝙ post mortē suam ita ꝓdige bona

illoꝝ disperent sicut ipi auare ꝯgregauerūt ⁊ tenuerūt
Exem̄ Vn̄ fert̄ quasi sic ꝙ quidā abscōdit occulte in capella
sub se vbi missam audiuit ollā in q̄ collegit pecuniā: et
semꝑ in missis ⁊ oꝛonibꝫ rogauit deū ꝙ nunq̄ sineret
eū moꝛi: anteq̄ olla esset plena qđ etiā obtinuit. Et ipo
moꝛtuo cito post ali⁹ ei⁹ vxoꝛe accepta ollā inueniens:
quotidie oꝛauit ꝙ nūq̄ moꝛeret̄: anteq̄ olla tota esset
euacuata; hāc auari miseriā qui thesaurizat ⁊ ignoꝛat
cui ꝯgregat ea: vel quō post eū expēdent̄: plangit sapi-
ens Ecclastes. v. dicens. Quid ꝓdest qđ laboꝛauit in
ventū cūctis diebꝫ vite sue comedit in tenebris ⁊ in cu
ris multꝭ: ⁊ in erūna atq̄ tristicia ⁊c̄. ¶ Secūdo com-
parant̄ canibꝫ: q: canis nō dimitteret os sibi poꝛrectū:
14 nec stult⁹ daret baculū suū ꝓ centū libris. Ita nec aua
rus dimitteret auariciā suā ꝓ regno celoꝝ: cū vtrūq̄
Fabula habere nō possit: sicut pꝫ Ephe. v. Vbi auarus ꝑuat̄
regno celoꝝ. Est g̃ sicut canis aquā transiēs dimittēs
caseū in oꝛe vt aliū hr̄et: quē in aq credidit: q: vmbraꝫ
vidit ⁊ sic vtrūq̄ ꝑdidit: sicut in fabulis ꝯtinet̄. No-
ta infra. c. 143. Esopi. Sic isti credētes vtrūq̄ habere
vtrūq̄ ꝑdunt q: istud secū nō poꝛtabunt. Job. xxvij.
Diues cū doꝛmierit: nihil secū afferet: nec aliud inue-
niet: q: doꝛmierūt somnū suum: ⁊ nihil inuenerūt oēs
15 viri diui. ⁊c̄. Ps̄. 75. ⁊ sic inter scām duo ⁊c̄. ¶ Ter-
tio compant̄ canibꝫ: q: inter se ꝓ osse pugnāt. Ita aua
ri vicin⁹ cū vicino: frater cū fratre: fili⁹ cū p̄re: frater cū
soroꝛe: ⁊ fere oēs hrige discoꝛdie ⁊ placitationes auari-
cie causa fiūt q: bonū q̄rūt qđ ab oībꝫ hr̄i nō pōt: sicut
nec os a canibꝫ. Qui v̄o deū ⁊ ea q̄ chr̄i sunt q̄rūt: i ma
gna pace sunt: q: bonū sp̄uale q̄rūt: qđ ab oībꝫ posside
Exem̄ ri pōt. Et tales mirant̄ de hrigis mūdialiū: sicut d̄r in
vitaspatruꝫ de duobꝫ heremitis multis annis pacifice
viuentibꝫ ⁊ mirantibꝫ vnde discoꝛdie inter hoīes acci-
derent: ait alter: meū ⁊ tuū faciūt totū malū: quō inq̄t
ali⁹: ⁊ vno vtēsili in medio posito ait: dicas qđ est tuū
⁊ ego dicā qđ est meū: ⁊ cū suꝑ hoc inciperēt q̄si litiga-
re: ait alter habeas totū tibi: malo modicū cuꝫ pace ⁊c̄.
Seneca: Quietissime viuerēt hoīes si nō essent meū et
16 tuū. Sed ex q̄ ꝓphe ⁊ angeli ꝑdixerūt pacē in aduentu
chr̄i: q̄diu durabit ista discoꝛdia? Rn̄det Aug⁹. suꝑ
psalteriū vt dicit̄ quousq̄ auꝝ sit sepultū ⁊ hāc causaꝫ
reddit Seneca vt dicit̄ quare auꝝ ⁊ argentū essent ab
scondita ꝓfundius sub terra q: sciuit hoīes ꝓ illis pu
gnaturos: sicut canes ꝓ osse. Ja. iiij. Vnde bella ⁊ li-
17 tes in vobis: nōne ex cōtumacia? ¶ Quarto compant̄
Canis canibꝫ: q: deuoꝛātes id qđ eis ꝓijcitur statim respiciūt
ad plus. Ita isti habentes vnū maneriū vel viginti li-
bras sicut pꝫ supia. c. c. vij. habentes maneria: cito re-
spiciunt ad plura. Vnde Seneca ad Luciliū epistola
lxxv. Vidistis inq̄t canē missuꝫ a dn̄o suo frustū pa-
nis aut carnis apto oꝛe captantē: quicq̄d aūt excipit ꝓ
tin⁹ integrū deuoꝛat ⁊ semꝑ venturis inhiat. Idē eue
nit nobis quicq̄d foꝛtuna expectantibꝫ ꝓijcit. Illō ad
mittim⁹ statim ad rapinā alteri⁹ erecti. Idē de benefi-
cijs li. ij. c. xix. Nunq̄ improbe spei satis est qđ datur:
semꝑ maioꝛa cupim⁹. ¶ Quinto compantur serpenti.
18 J. vj. 7. ¶ Iterꝫ huius peccati vilitas apparet ⁊ ex vili
seruitute in quā seruientē redigit ⁊ ex turpibꝫ que ser-
uis ꝑcipit ⁊ ex vtriusq̄ ꝯtinuatōe. ¶ Pmo ex vili ser
uitute nō est tam vilis rusticitas vel seruitus in mun-
do: in qua dn̄s ꝓhibet seruū suū legare aīam suaꝫ deo
in moꝛte q̄tumcūq̄ foꝛte de alijs testamentū facere ꝓ
hibeant̄ vel lege vel consuetudine. Sed dn̄a auaricia
non ꝑmittit seruū suum fidelem in moꝛte nec deū qui-
dem cognoscere: nec aīaꝫ suam ei legare sed sibi totali-
ter intendere: sicut patuit de illo quē peroptime noui.

Hic paralisi ꝑcussus loquelaꝫ amisit: religiosi v̄o cir- Exem̄
cumstātes vidētes eum moꝛti appropinq̄re: eum hoꝛta
bant̄ ad cogitandū de aīa ⁊ ad receptionē eucharistie:
⁊ clamabāt in auribꝫ eius: ⁊ si placeret sacramenta re-
cipere: saltē aliqđ signū vel nutu manu lingua vl' vul-
tu faceret: ⁊ cum nullū signū ab eo habere possent qui-
dā socius ait: ego cito habebo ab eo signum ⁊ apposuit
manū ad cistā que erat ad pedes eius in qua erat pecu
nia sua ⁊ coꝛ suum ⁊ thezaur⁹ suus: quasi volens eam
aperire vel asportare ⁊ statim q̄si expgefactus ⁊ q̄si ni-
tens caput erigere: ⁊ voce ⁊ vultu triste signū vite ostē
dit: qui dū de deo ⁊ aīe salute loquebant̄: quasi moꝛtu⁹
iacebat ostendēs se plus de dn̄a auaricia q̄ de deo sol-
licitari. Hec enī ita eū ꝑ guttur tenebat: ꝙ de aliq̄ deo
signum facere nō permisit: hoc cū vidisset quidā ami- 19
cus qui eū speciali affectione dilexit erubescēs recessit.
In eadē seruitute fuit ligat⁹ ille de quo fert̄ ꝙ cum sen Exem̄
tiret manū sacerdotis inungētis eū ait: q̄s tangit bur-
sam meā: coꝛ enī suū plus erat in bursa: q̄ circa sacra-
menta. Ad idē fert̄ de quodā alio: qui cū deberet inun Exem̄
gi ⁊ man⁹ dextera abscondita deesset: ⁊ sacerdoti que-
renti vbi esset ⁊ q̄re eam nō extenderet: ait sub me teneo
in ea clauem ciste mee. De quodā alio etiā fert̄ ad idem Exem̄
ꝙ cū ammoneret̄ recipe coꝛp⁹ chr̄isti noluit. Et ecce ci-
to venit de angulo dom⁹ diabol⁹ in foꝛma bufonis in
oꝛe suo denariū poꝛtans: ad cui⁹ aduētum infirm⁹ os
aperiens: denariū dn̄i sui recepit quo strangulabatur.
Oībꝫ istꝭ ꝑdictꝭ dici pōt illō Actuū. viij. Pecunia tua
tecū sit in perditionē: q̄bꝫ ꝑditis dici pōt deridendo et
improperādo illud Deut̄. xxxij. Vbi sunt dij eoꝛum in
quibꝫ ⁊c̄. Surgant ⁊ opitulent̄ eis. Oēs etiā isti osten 20
dunt ꝙ nō possent deo vero seruire ⁊ deo falso scꝫ ma-
mone. Et reuera isti ⁊ his siles mamone seruiētes pe-
riculosissimam habent seruitutē finem respiciendo sicut
pꝫ ex predictis. ¶ Est etiam vilissima in se in natura
sua quia seruire mente in qua est hoīs pulcherrima et
opria libertas: vilioꝛ seruit⁹ est q̄ seruire coꝛpe. Quia
etiā turpioꝛi dn̄o seruit scꝫ diabolo: q̄ ille qui fuit coꝛ-
poꝛe. Est iterꝫ vilissima seruit⁹: quia turpia imperat si-
cut furta rapinā piuria homicidia opari in festis: quā
do verus de⁹ vult ꝙ quiescāt. Nota infra. c. xxxviij.
Quia ⁊ pncipibꝫ sacerdotū precepit chr̄istū occidere
ꝓditiōes: vsuras: non restituere: aliena ⁊ hmōi q̄ qui-
dem ꝑcepta ipi eis obedientes: si in alijs ipa respicerēt
⁊ alioꝛum iudices fierēt: iudicarēt turpia esse ⁊ illicita.
Ipi enī ꝓpter hoc sanctos laudāt: quia oīa ꝓpt chri-
stum reliquerunt: ⁊ vituperant diuitē in inferno. Lu-
ce. xvj. quia sua non dedit. Ergo a foꝛtioꝛi ratiōe repu
tarent necessariū aliena relinq̄re: ⁊ vituperabile aliena
rapere vel occupare. Sꝫ dn̄a auaricia ita eos excecauit
ꝙ illud qđ in alijs iudicant: in seipis non videāt. Et si
aliquando videant: ⁊ stat⁹ illoꝝ eis displiceat: vtpote
intus ⁊ extra attediati: ⁊ cōmendent alios qui talia di-
miserūt: tamen dn̄a auaricia modū habens tediosi do-
mini: qui ita eum cōtinue in seruicio suo occupat ⁊ te-
net: ꝙ nec die nec nocte sinit eum sibi ipi vacare nec abi
re. Jere. xvj. Seruiens dijs alienis: q̄ non dabunt vo-
bis requiē die ac nocte ⁊c̄.
¶ In quo notatur sextum videlicet istius auaricie ni- Ar. vj.
mia vexatio seu laboꝛ coꝛpoꝛis seu mentis inquietudo
Sicut enī infirmitatē grauem in coꝛpoꝛe vel doloꝛem 21
in dentibus habens vel spinam in pede: nō bene quie
scit: immo turbat̄ interius in domo coꝛdis: ⁊ melanco
liam ostēdit extra aliquādo. Sic habens hydropisim
auaricie intus in anima inquietat̄ cogitationibꝫ. Vn-
de Aug⁹. in quodam sermone vt scribit̄ q̄si exponens

moraliter illud Math.xxiiij. De pregnantibꝰ ⁊ nutri-
entibꝰ exponit de talibus qui concipiũt dolorem ⁊ pa-
riunt iniquitatez. Concipit enĩ auarus ꝙ ager ꝓximi
sui esset sibi vtilis. Si tamen ager diuitis est: cogitat ꝙ
non vult eum vendere: ⁊ tũc imaginaẗ alias malicias
contra eum: sicut in ditare vel aliquibꝰ bugis eũ inuol
uere. Si vo ager sit pauperis: facit eum tribulari ⁊ ob
ligari. Et si ipse sit in causa suspectus: facit per alium et
per alium mutuat sibi pecuniam: vt ager ei obligeẗ vl'
mittit ei consiliariũ aliquez sub specie coloris boni: vt
eum inducat ad venditionẽ ⁊ tunc vix medietatem iu
sti precij dabit: ⁊ sic vno mõ vel alio modo iniquitatẽ
parit: quã prius cum cordis sollicitudine concepit. Et
sic labor in medio eius idest in corde quantũ ad conce-
ptionem: ⁊ iniusticia: q̃ntum ad parturitionem. In Ps.
liiij. Et illa in intempestatẽ ⁊ flammã quã in conscien-
tia habet frequẽter extra ostendit eos qui circa eũ sunt
irrationabiliter ⁊ vltra vires inq̇etãdo familie ⁊ alijs
de domo vituperia dicendo: fures vocando ⁊ maledi
cendo Prouer.xv. Conturbat domũ suam: qui sectaẗ
auariciaz. Sicut patet. G.j.18.⁊. J.x.10.⁊. P.iiij.15.
Et non solũ illos de domo sua: sed omnes homĩes ha
bet suspectos: quia tales alios iudicat qualis ipse est.
Quia naturale est homini tales alios iudicare: qualis
ipse est. Et ideo q̇ alios decepit: semꝑ timet decipi. Vñ
Seneca. Videt regẽ ⁊ estimat ꝑdonẽ. Videt pauperẽ
⁊ estimat furẽ. Et sic canis in coquina odit oẽm sociuz
siue notũ siue ignotũ. Dũ canis os rodit: sociari oĩbꝰ
odit. Si ergo sciret quis esset talis frustra ꝓ aĩa sua cã-
tareẗ requiem post mortem: quia qui confidũt in vir-
tute sua: ⁊ in multitudine diuitiaꝝ suaruz gl'ianẗ. Si-
cut non habent hic requiẽ: nec intꝰ in aĩa: nec exterius
in corpe: sed continue laborãt in acq̇rendo ⁊ sollicitan
tur in custodiẽdo. Ita q̇libet eoꝝ laborabit in eternũ ⁊
viuet adhuc in fine Ps.xlviij.
Ar.vij. ¶ Et non solũ talis: sequiẗ auariciã inq̇etudo quo ad
se sed etiã ingratitudo quo ad deũ ⁊ suos. Et hoc seq̇-
tur ex p̄cedenti articulo: quia sicut amor facit hominẽ
22 largũ: ita cordis tristicia ⁊ anxietas facit eũ deo ⁊ suis
tenacem ⁊ durũ: quia corde clauso interiꝰ per tristiciã:
claudiẗ bursa exteriꝰ ne det elemosynam. Et ex hoc ac-
cidit frequenter: ꝙ qui plus a deo habent minꝰ ei dãt.
Sed in hoc plꝰ seipsos q̃ deũ vel pauperes dãnificãt.
Et hoc experienẗ: quãdo cõtingit eis quod contigit ca
liffo de baldac qui fuit magnꝰ dominꝰ inter infideles.
Exẽ Iste sicut de eo legitur cum esset obsessus in Baldac a
quodam rege: cum thezaurũ haberet maximũ: noluit
ad defensionẽ suaz stipẽdiarios conducere. Ideo fina
liter a rege captꝰ eiq; presentatꝰ. Cũ ab eo causaz que-
reret q̃re cũ thezauro suo se non defendit ⁊ sufficienter
respõdere non posset. Ait rex. Nolo te auferre qd plꝰ
dilexisti q̃ vitam tuam sed cũ illo viuas si poteris: ⁊ in
clusit eũ in turri vbi erat thezaurꝰ suꝰ: aliũ cibũ ⁊ potũ
23 ei negans: ⁊ sic cũ tota pecunia sua fame moriẗ. Sic in
ꝓposito: demones obsidẽt modo diuites ⁊ auaros qui
si noluerint sibi stipẽdiarios cõducere idest paupes vt
per eos liberenẗ in die malo mortis. Iuxta illd ps.xl.
Btũs q̇ intelligit super egenũ ⁊c̃. Quid respõsurꝰ est
in morte: quãdo captꝰ fuerit? q̇d dicet quãdo subsãnã
do q̃rent ab eo demones vel iustꝰ iudex deꝰ iusticiam
suam ostendẽdo: dicentes: vbi est modo pecunia tua:
q̃re non conduxisti tibi stipendiarios pauperes: plꝰ di
lexisti pecuniam tuã q̃ vitam tuã. Nonne vidisti ali-
quando homĩes habentes maximos thezauros: q̇ ad-
huc bello surgente contra eos non habuerũt cor ad ex
pendendũ: ⁊ ad armatos large conducendũ ꝓ defen-
sione ꝓpria: ⁊ post illoꝝ mortem ⁊ captiuitatẽ alij eos
derident: fatuitatem illorũ admirantes ⁊ dicentes: mi-
ser si large dedisses ⁊ expẽdisses pecuniã tuam: confu-
sionem istam ⁊ mortẽ euasisses. Prouideat sibi q̇libet
ne illi q̇ videbũt eũ captũ a demonibꝰ ⁊ damnatũ: ean
dem de eo admirationez habeant. Melius est ꝙ post
mortẽ illoꝝ de eis dicaẗ. Dispersit dedit pauperibꝰ ⁊c̃.
Nõ ꝙ pecunia sua sit causa perditiõis sue sicut latroci
niũ qd inueniẗ cum latrone: est causa suspendij eius.
Et sicut eum pecunia inuenta in bursa eius emiẗ cor-
da qua suspendiẗ sicut pecunia inuenta cũ eis quaz no
luerũt pauperibꝰ erogare indigentibꝰ: est causa pena-
litatis ⁊ suspendij eterni. Tales qui sic pecuniam desi 24
derant acquirũt amant vel possidẽt: sunt similes Mi-
doni regi Indorum. De quo refert Aristoteles primo Exẽ
pollitice: ꝙ rogauit deum suum ꝙ quicq̇d tãgeret mu
taretur in aurum: ꝙ cum factum fuisset: cibus etiã suꝰ
mutabaẗ in aurum ⁊ sic fame obijt. Ecce aurum desi-
derauit in eius mortem ⁊ perditionem. Per istum ca-
liffum ⁊ per istum Midonem patet ꝙ fames pecunie
inducit famem eternam. In cuius signum vterq; cuz
toto auro suo interijt. In signum: ꝙ qui pecuniam vl' 25
similia nimis famescũt: habebũt famẽ eternã ⁊ hoc iu
ste quidem: quia habentes antiqua blada ⁊ hmõi diu
custodita: desiderant carũ tempus: vt carius illa ven-
dant: desiderantes vo carũ tempus: desiderant famẽ
multoꝝ paupeꝝ. Iustũ ergo dei iudiciũ est: ꝙ ipse hoc
habeat qd alijs desiderauit ⁊ optauit: sicut patet. M.
ix.26. Veritate hoc indicãte que ait: eodẽ iudicio quo
alios iudicaueritis: q̃ntũ in vob est iudicamini. Et sicut
nõ curat ꝙ alij famescãt vt ipse auãtagiuz habeat. Ita
iustũ est ꝙ deꝰ curet ꝙ ipse nullũ auãtagiũ de bonis su
is ħ famẽ eternã ⁊ alij de bonis suis auãtagiũ habeãt.
Videte ḡ ne cũ midone ad dãnationẽ ꝓpriã bona inor
dinate ꝯcupiscatis: nec cũ califfo ea in malũ ꝓpriũ retine
atis ⁊ carcerẽ ⁊ famẽ cũ eis ⁊ ꝓ eis incurratis eternã: cũ
p̄ncipibꝰ q̇ possidẽt auꝝ ⁊ replẽt domꝰ suas argento.
Job.iij. Sequiẗ cito de pena mortis ⁊ dãnatiõis: ⁊ sic
ibi impij cessauerũt a tumultu. Sed cõducite vob sti-
pẽdiarios: ⁊ facite vob amicos ð mamona iniq̇tatis vt
cũ defeceritis: recipiant vos in eternã tabernã. Et qi ex
radice ingratitudinis aliq̃n surgit ramꝰ crudelitatis.
¶ Videndũ est q̇bꝰ ipsi auari sũt crudeles. ¶ Primo sunt Ar.viij.
crudeles ðo in mẽbris suis q̇bꝰ bona vt dictũ est: in ne
cessitate negãt. Sũt enĩ dispẽsatores paupeꝝ sic iudas 26
fuit ch'i: caput Jude ⁊ mẽbra hñt iude. Si rex aliq̇s
iret ad lõginq̇s ptes: cõmittẽs bona sua alicui: vt inte-
rim familiã gubernaret: si iste reponeret bona regis in
archa sua: ⁊ q̇sdã ð familia videret mori: q̇sdã nõ mul
to meliꝰ hẽre: si a vob q̃rereẗ: q̃le iudiciũ meruit? Nõ ẽ
aliq̇s rõne vtens q̇n diceret ꝙ iustũ esset ꝙ officio illo
priuareẗ ⁊ oĩa bona illa amitteret: ⁊ tãq; ꝓditor in car
cere ponereẗ ⁊ male tractareẗ: date ḡ in cordibꝰ vris iu
diciũ qi vos estis tales. Chr̃s enĩ rex nobil' abijt in regi
onẽ lõginquã: ⁊ tradidit suis suis bona sua. Sz ipsi in
caris annis multos sciuerũt in villis mori: vel in ꝓpin
q̇s locis. Alios vo nõ multo meliꝰ se hẽre: q̃re ḡ nõ sũt
ponẽdi in carcere inferni: noluerũt christũ recipe vt cũ
eis cenaret. Ideo diciẗ nemo viroꝝ illorũ gustabit ce-
nã meã. Sz certe mẽbra sua que expulerũt ceci ⁊ clau-
di ⁊c̃. Et erit dextere excelsi mutatio hec: qñ intraẗ ad
festũ etiã si p̄ssura sit inẗ q̇draginta diuites sciũt vnũ 27
pauperẽ repellere. Et vix inẗ viginti diuites intrabit
vnꝰ paup. Et si intret exilꝰ illi seruiẗ: ⁊ in loco ĩfimo
poniẗ: qr nõ hz vestẽ nup. Sz oĩno ecõuerso erit ĩ cena
⁊ in nuptijs agni vt ptz. Et sic iudiciũ sine mia Ja.ij.

¶ Secūdo sūt crudeles sibiipsis ⁊ vxoribꝫ ⁊ filijs ⁊ fa-
milie: q: fardellū in collo ponunt: ꝑ q̄ suspēdent: ⁊ li-
gna colligūt: cū q̄bꝫ cōburent ⁊ ꝑ funē in collo positū
malorꝫ lucrorꝫ eos demonibꝫ ligatos tradūt: sicut Iu-
28 dei Samsonē. ¶ Tercio sunt crudeles amicis: q: sicut
Lupi qui parui lupi vt d̄r: qn̄ nō inueniūt plꝰ de lacte in mamil-
lis matris: mamillas mordēt. Ita isti vbi semel inuene-
rūt lac munerꝫ exeniorꝫ vel violēte mercedis: iterꝫ mā-
mas q̄rūt cogitātes ad mercedē: ⁊ nisi inueniant: mor-
dēt oblocutōibꝫ: ⁊ ꝓuertunt ad inimicitias: vnꝰ actꝰ
de grā: ꝯsuetudinē necessariā apud eos inducit. Et sic
sub ouina pelle: vulpinā ꝯsciencia ⁊ modū abscōdunt
luporꝫ de q̄bꝫ pastor. Intrinsecꝰ aūt sunt lupi rapaces
Math. vij. ¶ Quarto sunt q̄dāmodo crudeles ipsis
rebꝫ inanimatꝭ q̄s possidēt: q: ip̄as sicut bladū vestes
cibos ⁊ hmōi in carcere putrescere faciūt: teste Jac. v.
Diuitie vr̄e putrefacte sunt: vestimenta vr̄a cōmesta a
tineis: ⁊ in hoc crudeliores sunt inferno ⁊ demonibꝫ:
q̄ nullū incarcerāt q̄ nō demeruit. ¶ Quinto sunt cru-
deles ip̄is q̄s detinent ꝑ Crisostomū. P. viij. ʒ. Filia
ꝑ ppli mei crudelis vt struno in deserto. Tre. iiij.
Ar. ix. ¶ Et q: q̄ de auaricia dicta sunt: vel in posterꝫ dicenda
illa ex magno rōnis defectu et magnaq; stulticia ꝓce-
dūt errores ꝓdicti. Idō nono ostēdere restat: quō aua-
ricia seruos suos infatuat. ¶ Infatuat aūt auaros q̄n-
q; modis. In acquirēdo: in retinēdo: in augmētādo ⁊
29 gloriādo ⁊ non ꝓuidēdo. ¶ Primo in acquirēdo: quia
facit eos stultos mercatores: sicut fecit Iudā: q̄ rē inp̄-
ciabilē vēdidit ꝓ triginta denarijs. Ita istos plus in-
fatuat: q: qn̄q; ꝓ minori facit eos dare deū aīam ⁊ ce-
lū: non est ꝗ mirꝫ: si nō habeāt deū ad votū: qn̄ clamāt
in tribulatōe ⁊ in infirmitate q̄ cū p̄us facto vendide-
rūt ⁊ negauerūt q̄ est veritas. Quia enī vbi possent lu-
crari marcā. i. celū lucrant obulū. i. aliqđ trāsitoriū: et
locat vel vēdit equū suū ⁊ terrā suā care. Aiaꝫ vo suā
⁊ terrā viuentiū vēdit ꝓ paruo p̄cio: ⁊ mutat ꝓ dena-
rio: ⁊ nō ꝓ celo. ps̄. cv. Pro nihilo habuerūt terrā desidē-
rabilē. Patet ꝗ auarorꝫ stulticia ex fatua mercatōe. Pa-
tet etiā ex breuitate vite: ⁊ paruitate cordis: que maior
30 stulticia q̄ꝫ tā paruū cor: ꝑ tā parua vita: tā magna cō-
cupiscere. Si enī tāta esset quātitas cordis: quāta con-
cupiscētia totꝰ mundꝰ illud nō caperet. Ideo philoso-
phi ꝯgrue responderūt Alexādro: si dij habitū tuū cor-
poris auiditati tui animi parē esse voluissent: orbis te
non caperet. Et hoc est ꝙ ip̄e Alexāder scripsit Dario
Videlicet ꝙ mundꝰ non pōt duobꝫ solijs regi. Dicit
etiā ꝙ cū audiret aliū mūdum esse: videlicet ꝑadisum
vel celū: doluit se tantū vnū mundū hr̄e: modicū illud
reputās. Cū tali corde non p̄nt ad celū venire: q: eis et
alijs celū non sufficeret. Ideo deus eos sapiēter exclu-
31 dit. Ephe. v. Neq; auari ⁊c̄. ¶ Patet ꝗ hec stulticia ex
cordis paruitate patet etiā ex vite breuitate ⁊ debilita-
te. Fatuū est sup debilē multa ponere ⁊ plura q̄ꝫ porta-
Exēm re poterit: sic facit auarꝰ. Unde in vita ꝑatrū: quidaꝫ
frat ammonitꝰ ꝙ exiret ⁊ videret opa hoīm: vidit vnū
sibi magnā sarcinā imponētē: quā portare nō poterat
⁊ tn̄ non cessauit plus sibi imponere. Vidit duos ali-
os volētes tēplū intrare: sed portauerūt quoddā lignū
ex transuerso: qđ eos impediebat: ⁊ intellexit esse cupi-
dos: q̄ sarcinā sup sarcinā: p̄bendā sup p̄bendā appo-
nunt: cū vna vix sit eis portabilis. Alios intellexit su-
perbos: inter quos semp est iurgium. Patet ꝗ hec stul-
32 ticia ex viriū debilitate. ¶ Patet etiā ex vite breuitate:
q: q̄ꝫtūcunq; iuuenis sit quis: tn̄ erit breui viuens tp̄e
respectu eternitatis: ꝗ q̄ꝫcūcunq; sit iuuenis: stultuꝫ est
nimis ꝓuidere. Et si hoc sit stultū: stultū est senū auare
ꝯgregare vel retinere: q: si homo esset cruce signatꝰ ad
terrā sctām ⁊ tantūmodo in mare ventū expectaret: vl̄
si hannitꝰ esset: ⁊ ibi ventū epectaret: si ibi multas nite-
ret acq̄rere terras vel p̄bendas alta erigere palacia in
aliena terra de qua cū paruo vēto trāsiret nunq̄ꝫ redi-
turus: bene diceret stultꝰ. Ita nos sumꝰ cruce signati
in baptismo: ⁊ expectamꝰ ventū mortis. Sed senes vi-
dent citꝰ habere ventū istū: q: in canicie ⁊ multis alijs
signis: de q̄bꝫ dicet infra. c. de mortuis incipit vannuꝫ
vel ventilabrū aliq̄liter illorꝫ ꝯ suꝰ transitū inclinare.
Sed heu sicut in maiori mūdo deficiente mūdo crescit 33
auaricia: cuꝰ rei vna causa videt esse q: hoīes plꝰ mul-
tiplicant: mundꝰ nō augmētat nec melioratꝭ: sed dete-
riorat. Sicut ꝗ qn̄ canes vel leones vel milui sunt cir-
ca cadauer: tāto auidiores fiunt: quāto plures vident
ad predā appropinq̄re: sic in ꝓposito cupidi in mundo.
Esa. xxxiiij. Illic ꝯgregati sunt milui alter ad alteruꝫ.
Sic in minori mundo id est in hoīe in quo bona tpa-
lia ordinant cōtra defectꝰ suos sicut cadauera ⁊ hmōi
supplēt defectū predictarꝫ ferarꝫ: quāto ergo plures vi- 34
det appropinquare defectꝰ: tanto auidiꝰ tpalia congre-
gat. Sed ad senes cōmuniter plures appropinquāt de-
fectꝰ ⁊ hec causa videt esse illiꝰ stulticie: de qua loquit
Seneca dicens. Qz stultū est ibi agere plus de viatico
vbi minꝰ restat de via. Item quādo oīa vicia senes-
scunt: auaricia in senibꝫ iuuenescit. Seneca. ¶ Secun- 35
do hec stulticia patet in retinēdo ⁊ in augmentādo si-
mul. Ponamus: aliquis augmētauit bona sua ⁊ reti-
nuit vsq; ad mortē ad valorē quadraginta marcarꝫ:
de quibꝫ decem marce sunt male acquisite. Iste ꝗ con-
dit testamentū suū de quadraginta marcis: nōne me-
lius esset ei facere testamentū de triginta cū fidelitate ⁊
ire ad celum q̄ꝫ de quadraginta ⁊ ire ad infernuꝫ? Sic
ergo ea vl̄ augmētare vel ea non restituere: magna vi-
det stulticia. Unde ip̄e cū illa sic acquisita relinquit: ꝑ-
ditur. Iuxta illud Psal. xlviij. Simul insipiēs ⁊ stultꝰ
peribūt: quia ad districtum iudicē vadunt cum sarci-
na in collo. Ibi enī vnusquisq; onꝰ suū portabit. Ad 36
Galꝭ. vj. ¶ Iterꝫ est in gloriando: quia auarꝰ d̄ bonis
istis gloriosius gliatur quasi incarceratus de ferramē-
tis que eū premunt ⁊ detinent. Sicut ducꝰ ad patibu-
lum de corda cū qua ligatur. Sicut seruꝰ de equo dn̄i
sui: cui ad modicū tempꝰ insidet ⁊ cuꝫ descēderit inue-
nit ꝙ non est suus. Ita auarꝰ descendēs in morte: in-
uenit ꝙ sp̄us est sathane: caro vermi: māmona regi.
Unica plus duplici pars sua cuiq; placet. Itaq; qui
gliat: in dn̄o glorietꝭ. j. ad Corinth. j. Nota. E. viij. 9.
⁊. G. ij. ar. iiij. ¶ Iterū apparet in non ꝓuidēdo. Stul- 37
tus enī videtur qui oēs diuitias suas ꝯgregat in do-
mo vbi non manebit: nec per diē respectu eternitatis:
vbi etiam oēs antecessores sui diuitias vel amiserūt:
vel dimiserunt cito: cum posset eas in securiori loco po-
nere licet reputent sapientes: tamē stultissimi sunt qui
plus timent ⁊ ꝓuident contra momentaneā pauperta-
tem: q̄ꝫ eternā. Thesaurizate ergo vobis thezaurꝫ in ce-
lo. Luce. xij.
¶ Ex articulo immediate p̄cedente sequit decimꝰ arti- Ar. x.
culus: videlicet: Auaricie periculū: dictū est enī ibi ꝙ
auarus onerat se onere importabili ⁊ periculū talis est
cadendi necessitas. Talis enī frequēter cadit tpaliter ⁊
eternalit in abyssuꝫ inferni. Quia abyssus culpe abys-
sum inuocat pene. Psal. xlj. Sicut culpa penam inuo-
cat. Ita modꝰ culpe seu delicti moduꝫ inq̄rit pene: vt
ſm mensurā delicti sit ⁊ plagarum modꝰ. Deut. xxv.
¶ Primo ꝗ videndū est quō cadit in periculū peccati:
⁊ secundario quomō illi modo congrua correspondet

pena. Deordinat̃ autē auarus in culpa cõtra deū ꝯtra
38 seipm̄ ꝯ ꝓximū ⁊ ꝯ bona q̃ inordinate diligit. ¶ Primo
ꝯtra deū verum: q2 aliq̃n deū falsum sibi cõstituit: il-
lud videlicet qd̓ pl9 q̃ȝ deū diligere se ostēdit. Primo in
seruiēdo in q̃lz seruitute: ptȝ supra. c. iij. Scd̓o in obedi
endo: de9 enī ꝑcipit nomē suū non accipe inuanū: cu-
ius ꝯriū faciūt etiā ꝓ vno denario. Et sic licet ore cum
fateant̃: facto negāt. Et q2 in diuite pl9 honorant diui-
tias q̃ȝ in paupe deū ptȝ ꝙ pl9 falso deo obediūt: sicut
ptȝ ibidē i sustinēdo ⁊ credēdo. In sustinēdo: ptȝ ꝑ exē
plū de latrõibꝫ ponētibꝫ hoīes ad penas: vt argētū ab
scõditū ostēdāt: q̃ multa sustinēt añ q̃ȝ illud reuelēt ⁊
amittant. Sic etiā scribit Aug9. de ci. dei: li. j. c. x. ꝙ ca
pta roma: romani multa tormēta sustinuerūt. añ q̃ȝ au
rū reuelare vellēt: q̃ forte ꝓ deo nõ sustinuissent. Sȝ d̓
modernis manifestū est ꝙ non sustinent: ne deū amit-
tant: q2 vbi timent modicū reȝ dāmū vel diuitū offen-
sam: seu vicinoȝ displicentiā: qd̓ min9 est: q̃ȝ corpe tor
q̃ri deū piurijs vel alijs falsitanbꝫ negāt. Nota. C. j.
39 14. ⁊. T. v. 18. ⁊. R. j. 12. ⁊. M. ij. 12. ¶ Tertio ibidem
pȝ in credēdo ⁊ amādo: q2 illi q̃ furant̃ ⁊ infidelitates
cõmittūt vel fornicant̃ vt ꝑ talia victuȝ acq̃rāt: credūt
ꝙ si deo seruirēt fame morerent̃: ⁊ hoc etiā dicunt dūc
facio vt viuā: nõ possem alit̃ viuere. Et sic q̃libet illd̓
qd̓ inordinate diligit: siue pecuniā siue delectationē si-
ue canes siue qd̓cūq̃ȝ aliud ſm ꝙ hoīes diuersimode
in diuersis delectant̃: ꝓ q̃ facit vel facere velit ꝯ chari-
tatē dei vel ꝓximi: deū sibi ꝯstituit. Sic ad lr̃aȝ loquit̃
Paul9 ꝯ illos q̃ in ventrꝫ ingluuie delectabant̃ dicēs:
q̃rū de9 venter est ⁊c̃. Ex q̃ ꝑ sic fidē spem amorē serui-
tiū ⁊ obedientiā multi in talibꝫ diuersis ponunt pl9 q̃ȝ
in deo ꝙ credūt vel nõ posse vel nolle eos in fidelitate
⁊ mundicia viuētes iuuari talibꝫ: q2 totū vite sue serui
ciū offerūt: ⁊ non solū seruiciū: ſȝ etiā bona sua. Sicut
illi q̃ ꝑncipalit̃ offerūt: vel ad indulgētias dant: vt bo
na supflua eis augmētent̃: ⁊ inordinate retineant̃: q̃s
eos negaret peiores idolatris esse: q̃ȝ illuȝ qui modicū
40 thus offert sup altare dagon vel beelzebub. De quibꝫ
Crisostom9 sup Jo. Home. lxv. Quidam sculptilibꝫ
imolāt oues ⁊ boues: q̃dā ṽo auaricie ipsam aiaȝ. Cõ-
grue ꝑ vocat̃ auaricia idoloȝ ſuit9. Eph. v. ⁊ ad Col.
iij. Auariciā q̃ est idoloȝ seruitus: q2 in hoc casu pecu
nia quādā silitudinē habet cū deo vero: q2 sicut deo ce
li oē genu flectit̃ ⁊ oē corptȝ honoȝ. Ita pecunie
obediunt oīa maloȝ tā corda q̃ȝ opa. Ideo quidā dice
re solebat: ꝙ si aliū deū vellet q̃ȝ deū celi: pecuniaȝ pro
deo haberet: q2 sicut habēs deū habet oīa: de q̃bꝫ dicit̃
oīa possidētes. Ita habēs pecuniā: hic põt oīa quia
oīa terrena ⁊ etiā infern9 ⁊ celū ⁊ peccata pecunia redi
munt̃: sed diuersimode. Sunt enī dij isti sic male voca
ti: q2 de9 verus viuificat ⁊ saluat ⁊ suos cultores capit
ad salutē. Pecunia ṽo ecõuerso suum cultorē capit ad
penā. Vñ Aug9. in quodā sermone. Auarus anteq̃ȝ
lucret̃: seipm̄ ꝑdit: ⁊ anteq̃ȝ aliq̃d capiat: capit̃. Ex quo
talis hõ peccati fili9 ꝑdit̃ oīs aduersat̃: ⁊ extollitur su-
pra oē qd̓ dicit̃ deus. Justū est ꝙ deus eū interficiat
spū oris sui. ij. Thessa. ij. Vt ꝑ eū contra quē peccauit
puniat̃. Et tunc poterit de eis dici improperādo illud
Deut̃. xxxij. Vbi sūt dij eoȝ: sicut ptȝ supra. c. xix. In-
telligite ꝑ hec qui obliuiscimini deū: ne q̃n rapiat ⁊ nõ
sit q̃ eripiat. Ps̃. xlix. Clamate ad deos illos in necessi-
tate mortis: ⁊ videte. Sicut fecit q̃daȝ d̓ quo fert̃ quā-
Exm̄ si sic: ꝙ cuȝ in infirmitate ad diuitias clamasset ⁊ nihil
respõdissent: ait: q̃ȝtū vos amaui: ⁊ mihi non respõde
tis: nec succurritis: ⁊ totū spreuit dedit pauperibꝫ ⁊ iusti
41 cia eius manet in seculū. Ps̃. cxj. ¶ Scd̓o: ꝙ sunt deor-

dinati erga seipsos: corp9 ⁊ aīam ⁊ mēbra oīa ⁊ vitam
occupādo: ⁊ anxie in curis supfluis vexādo ad culpā
merito hec oīa amittunt ad penā. Sicut dicit̃ ꝙ quon- Exm̄
dam cuidā accidit quasi sic: cum de lecto in lectū suuȝ
verteret se non valēs dormire: ab vxore de causa requi
situs tante fatigatõis. Respõdit se cogitasse quõ cum
bonis suis annū illū transiret: ⁊ ꝙ satis habuit ꝓ toto
anno: excepto vno die ⁊ inde inquit sollicitor: quõ diē
illum trāsibo: ⁊ vxori eū confortanti: nõ acquieuit: di-
cēs. Inueni modū bonū: videlicet istū: fingā me mor-
tuum ꝓ vno die: ⁊ pone me in aula ⁊ cooperies: ⁊ sic
illo die nihil comedam: nec tu nec familia pre dolore ⁊
sollicitudine: ⁊ sic euadem9 diem illū scȝ parcēdo: ⁊ ꝓ
residuo satis habebim9 qd̓ cum factū fuisset: posuit se
vxor in ostio familia de campis redeūte: ⁊ planxit. Re
spõdit causam fletus esse mariti mortē: qui cum super
corpus dixissent Pater noster. Ait vn9 licet sit mortu9
oportet ꝙ nos comedam9: non inquit vxor comedetꝫ
hodie pre dolore ⁊ sollicitudine querēdi necessaria pro
funere: sed sermo familie ꝑualuit. Ipsis ergo comeden
tibꝫ: miser audiēs ꝙ cautela sua nihil ei valeret: caput
de tapeto eleuauit: qd̓ videns vnus seruoȝ credens ne
forte diabol9 corpus illud vexaret: securi vl̓ baculo ac-
cepto euȝ excerebrauit: ⁊ vxore clamāte ꝙ maritū suū
occidisset: nõ inquit: sed diabolū de corpore mariti tui
fugaui: ⁊ sic in securi ⁊ ascia deiecisti eū. In psal. septu
agesimotertio. Iste miser ꝓ tota familia nimis sollici-
tus cõtra dei doctrinā: qui nimiam ꝓhibet sollicitudi
nem: dicens. Nolite solliciti esse ⁊c̃. In fine nihil alid̓
q̃ȝ malum ⁊ damnū ⁊ miseriā totius familie in corpo-
re ꝑtulit. Sic in ꝓposito. Auari pl9 cogitatiõibꝫ labo- 42
rant: ⁊ somnia plura ꝑdunt. Juxta illd̓ Ecclia̅stes. v.
Sacietas diuitis non sinit eū dormire ⁊c̃. Et in fine si
fit ad periculū vel latronū vel raptoȝ vel similiuȝ ip̄e
plus periculo appropinquat: q2 plus ei insidiant̃ ⁊ nõ
obstāte tota ista sollicitudine ⁊ periculo: frequēter ip̄e
de bonis suis nihil habet: sed de bonis suis vt cõmu-
niter latrones vel leccatores vel se nõ diligētes nutrit
in vita vel in morte vel vtraq̃ȝ. Vnde est de illis sicut
de equo q̃ tota die laboriose thezauȝ portat: ⁊ de nocte
nihil sibi remanet de illo: nisi dorsum lesum: sic auar9
q̃ a parte dextera manu dño suo colligit ⁊ portat: ma-
nu ṽo sinistra q̃si occulte sibiip̄i. In quoȝ manu ini-
q̃tas: in fine non habebit grates a deo: nec a domino
suo. Sed in penis sibi mutuo maledicēt dñs ministro
q2 sequendo eius consiliū est damnat9: minister: quia
vt dño placeret talia fecit ⁊c̃. Quādo ponet̃ in stabu-
lo terre: non vt prebendā habeat: sed vt demonū ⁊ ver
miū prebēda fiat. Nota. B. xij. 43. ⁊. C. xi. 35. ⁊. M.
xiij. 19. Et sicut de naui onusta multis bonis ⁊c̃. Sic
in portu mortꝫ solū permanēt ei feces ⁊ fetores scȝ cul-
pa ⁊ pena. Nihil aliud nequi9 q̃ȝ amare pecuniā. Ec- 43
clesiastici. x. Est etiā i hoc casu de eis sicut de domo vl̓
cista in qua est pecunia: de qua nullū lucrū reportant:
nisi ꝙ aliquādo frangunt̃ ⁊ scindūtur. Ideo quidam
Philosoph9 dixit: ꝙ non optauit maius malū inimi
co suo: q̃ȝ auariciā: quia nec hic habet pacē: nec i futu-
ro meritū: ergo vocatū est nomē eius argentū: qd̓ ar-
det gentē: ⁊ hic culpa: ⁊ in futuro ardore pene: ſm bea
tū Gregoriū in quadā Homel̓. Et quādo bursa cor-
poris in morte scindet̃: sciet talis minister ꝙ nullū ha-
buit lucrū: q2 si semꝑ debeat esse in inferno: dñs nūq̃ȝ
restitueret: qd̓ suo ꝯsilio acq̃siuit: immo vterq̃ȝ a resti-
tutõe se excusat. Minister dicit: dñs q̃ habȝ auātagiū:
habeat ip̄e periculū: dñs dicit: de ꝯsilio suo feci: habeat
ip̄e periculū: quilibet vellet alteri fardellū imponere:

et nō pñt:quia vnuſq̄ſq; on⁹ ſuū portabit. Ad Gall.
vj. Nota. J.xj.17.ꝛ.J.xiij.28. ¶ Cōtra ꝓximū deor-
dinat:qꝛ fame eos affligi ꝑmittunt vl' cupiūt:ſicut pꝫ
ſupra.c.xxxv. Vel qꝛ ꝓximū defraudant:ꝛ ideo deo ꝑ
mittēte ꝛ diabolo inſtigāte:hoīes ꝯ eos frequēter īſur
gūt dicētes. Jlle multa habet ꝛ nihil expēdit inuada-
mus cū venite ſocij. Deglutiam⁹ eū: ſicut infern⁹ vi-
uentē oēm ꝓcioſam ſbām reperiem⁹. Jmplebim⁹ do-
mos nr̄as ſpolijs:ſortē mitte nobiſcum:marſupiū ſit
44 vnū oīm nr̄m Prouerb.j. Jlli etiā qui iuxta eū ſunt ſi-
cut ꝯſanguinei familiares ꝛ miniſtri videntes ei⁹ auari
ciā ꝛ tenacitatē:pl⁹ furari tentant̄. Et ſic eſt de illis ſic
quondā dicit̄ fuiſſe de Judeis in Hierl'm:q̄ videntes
ſe non poſſe obſidionē romanoꝝ euadere: auꝝ ſuū co-
mederūt:qḋ cū romanis innotuit ꝑ vnū occiſum in q̄
auꝝ inuenerūt:q̄ſi oēs occiderūt ꝛ iteriora illoꝝ ſcruta
bant̄ ꝓpter auꝝ qḋ ſuſpicabant̄ eos in ventre hr̄e. Si-
cut in ꝓpoſito. Sicut ḡ foſſato impleto ſpinis vl' terra
caſtro obſeſſo periculū imminet:qꝛ faciliter capit̄. Jta
corde impleto diuitijs. Diuitie ḡ ſi affluant:nolite cor
apponere in pſ̄.lxj. Venenū eñ non totaliter occidit
niſi cor tāgat. Diuitie ſūt venenū:ſicut pꝫ in vita ſan-
cti Silueſtri: Ubi diuitijs eccl'ie dat̄:ð vox audita fu
iſſe: hodie venenū in eccliaꝫ effuſuꝫ eſt:ḡ nolite eis cor
apponere. ¶ Quia vero ꝯtra bona exteriora deordinat̄:
ea nimis amādo ꝛ incarcerādo ſic pꝫ ſupra.c.xxviij.
Jdeo in eis ꝛ ꝑ eis puniet̄:ſicut pꝫ.A.xij.13. Et ſic ꝑ
ea ꝑ q̄ peccauit q̄s torquet̄. Sapiē.xj. Et menſure deli-
cti correſpōdebit plagaꝝ modus.

Ar.xj. ¶ Ex iſto articulo immediate ꝓcedēti. Sequit̄ articu-
45 lus vndecim⁹. Predictas eñ plagas ſequit̄ dolor: hic
aūt auaroꝝ dolor vel eſt ante mortē:vel in morte: vel
poſt mortē. ¶ Ante mortē de⁹ ſinit eos frequēter torq̄
ri ꝛ dolere:ſicut latrones ad penas poſitos: vt verita-
tem indicēt ꝯfitendo ꝛ latrociniū reſtituant. Et hec ve
xatio aliq̄n dat intellectū dū īfirmant̄: ſꝫ raro ꝑſeuerā-
tem voluntatē:pſ̄.xxxj. Cōuerſus ſum in erūna mea:
dū configit̄ ſpina. Nota ꝙ dicit dum:qꝛ tp̄s futuꝝ ex
cludit̄. Jtē ſcimit eos dolere ſicut medic⁹ infirmatuꝫ
ex guloſitate:ſibi dietā īponēdo ꝛ tūc dolet qñ boli q̄s
auide ꝛ delicate ſumpſit fiūt cauſa ꝑiculoſe infirmita-
tis ꝛ abſtinētie ꝛ ideo de h̄ deberet cogitare anteꝙ̄ eos
ſumeret. Sic auar⁹ dolet:qñ debet ꝑ cupiditatē ieiuna
re ꝛ ablata reſtituere:qñ videlicet delitias q̄s delicate
ſumpſit euomet Job.xx. Et ad h̄ infirmitatibꝫ torq̄t̄:
vt eas euomat ſicut fere ſubmerſus ꝑ pedes leuat̄: vt
aquā eijciat:non ſine pena:q̄ ſi oīno mortu⁹ eſt: ꝛ ſi aq̄
exeat non tñ reſurgit mortu⁹. Jta ſi pri⁹ ſit dānat⁹ re-
46 ſtitutio eū nō liberat viu⁹ ḡ aquā euomat. Quia a mor
tuo q̄ſi nihil perit cōfeſſio ꝛ etiā reſtitutio Eccliaſtici.
xvij. Jterū ſinit eos dolere ꝛ torq̄ri: ſicut amic⁹ optat
amicū inuenire aduerſitates in via q̄ non ducit ad bo
nū hoſpitiū: ꝛ pr̄ ſinit filiū verberari necū mal' ambulet
dicendo. Fili mi ne ambules cū eis: pedes eñ illoꝝ ad
malū currūt Prouer.j. Sic ꝑmiſit deus ill' q̄rū os do
lore ꝛ amaritudīe plenū eſt veloces pedes ei⁹ ad effun
dendū ſanguinē. Jdeo ꝯtritio ꝛ infelicitas in vijs eoꝝ
ꝛ viā pac' nō cognouerūt. Jn pſ̄.xiij. Et h̄ ex ꝑte dei
amicabili ꝛ pia intētiōe ꝛ paterna geſtū eſt affectiōe ſic
47 pꝫ.A.xx.12. ¶ Jn morte vero dolēt: ſic multū amans
in ſeꝑatiōe rei amate. Jdō in ꝓuerbio ð1. Qui pl⁹ amat
in ſeꝑatiōe pl⁹ dolebit: nō qꝛ male acq̄ſiuit ꝛ auare te-
nuit qḋ cupide acq̄ſiuit. Sꝫ qꝛ illḋ cū vita derelinquet:
ꝛ ſic volūtateꝫ inſeꝑabilit̄ tenet ſpūalit̄ ſubmerſus: ſic
corꝑalit̄ ſubmerſus:illḋ qḋ manui occurrit dū ſubmer
git̄. Et ſic eſt de eis in hoc facto ſicut de deꝑhēſo in fur
to vel in porta curie poſt prandiū cū vaſe argēteo:cui⁹
vſus tantū ſibi ꝯcedebat̄: vel ſicut de grauit̄ infirma-
to ex gula: q̄ nō dolent qꝛ furtū cōmiſerūt: vel dilicata
comederūt niſi qñ deꝑhēdunt̄. Et hec erit dānatoꝝ ꝓ
prietas ꝛ ꝯditio: qꝛ nunꝙ̄ de pctō ſꝫ de pena dolebunt
ꝛ plāgēt dicētes. Circūdederūt me dolores mort' ꝛ pe
ricula inferni iue. ꝛc̄. Pſ̄.xvij. Et ſic ſm Criſoſtomū
ſuꝑ Matth. Qui pecunie ſeruit ꝛ ꝓſentibꝫ cōpedibus
ſtringit̄ ꝛ futur' parat̄. Et hoc eſt qḋ rogat Jere. xvij
dicēs. Duplici ꝯtritiōe ꝯtere eos. Nō. C.v.14.ꝛ.D.j.
7. Ab his autē cōpedibꝫ ꝛ doloribꝫ ſunt exēpti boni ꝛ
ſpecialiter boni pauꝑes ꝛ ſpū ꝛ rebꝫ. Exēplū ad h̄ vi- 48
dem⁹ qñ cōburit̄ vel inflāmari incipit dom⁹ vl' villa
q̄ multas hꝫ in ea diuitias: multuꝫ dolet q̄ vero nihil hꝫ
in ea: nun⁹ timet vel dolet: Quādo etiā viſitant̄ religi
oſi ꝛ inq̄ſitio ſit de ꝓprietarijs: q̄ nō hꝫ ſuꝑflua: non ti-
met. Sic etiā qñ ſcrutant̄ in porta ꝓpt̄ vaſa amiſſa: in-
nocēs nō timebit: cū loquit̄ inimicis in porta: in Pſ̄.
cxxvj. Nota. B.ij.19. Quādo ſiebat decretal' de plu-
ralitate eccliaꝝ nō habēda: qui nec habuit nec hr̄e vo-
luit niſi vnā: nō doluit. Sic i ꝓpoſito qñ dom⁹ corꝑis
incipit inflāmari infirmitate calida ad mortē: ꝛ patet
applicatio. Tūc cātabit vacu⁹ corā latrōe viator: via-
tor ſcꝫ corā latrone inferni: dicēdo cū ſctō Martino: ni
hil in me reperiet inimic⁹ ſꝫ laque⁹ ꝯtrit⁹ eſt ꝛ nos libe
rati ſum⁹. De iſta materia quō boni i mort' exitu gau
dent ꝛ mali dolent: dicetur ifra.c. de mortuis.ar. viij.
per totum.

¶ Ex illo articulo ſequit̄ immediate articul⁹ duodeci- Ar.xij.
mus: qꝛ ex dolore ꝛ deſꝑatiōe in morte maloꝝ: imme-
diate incipit eoꝝ eterna dānatio: cui⁹ dānatiōis ſentē- 49
tiā a deo ꝛ ab eis datā qñ deſperātes vidēt ꝙ euadē nō
poſſunt: vbis ꝛ ſignis aliq̄n viuis oſtēdūt manifeſtis
ſicut fur dānat⁹ clamat: merito hec patior ꝓpter talia ꝛ
talia. Sic vbis ꝓtulit ꝛ oſtēdit dānationē auar⁹ de q̄ Exēſi
fert̄ q̄ſi ꝑ iſtū modū hic cū mortē imminere ſentiret: ro
gauit dulcit̄ aīam vt ſecū maneret: ꝛ illud rogare fecit
amicos ꝓ amore illoꝝ: ſꝫ cū nō meli⁹ ſꝫ magis deteri⁹
haberet: fecit corā ea magnā portare pecunie ſummā:
ſibi oīa offerens ea ꝯditiōe ꝙ remaneret. Jtē oīa pre
cioſa iocalia ꝛ vaſa auri ꝛ argenti ei illo pacto obtulit.
Sed cū infirmitas nec ꝓce nec ꝓcio cederet: oīa ꝓdicta
ei oblata recitauit addēs. O aīa hec oīa tibi dabo: ꝛ
plura tibi acquirā ſicut iſta acq̄ſiui: ſi remanere velis:
finaliter vidēs ꝙ acq̄eſcere noluit: ait. Ex quo ꝓ oīb⁹
iſt' bonis remanere ꝛ oīa hr̄e non vis: vadas ad mille
demones: ꝛ habeant te illi: vbi nullū bonuꝫ habebis.
Et ſic miſer deſperans mortu⁹ eſt ſue damnatiōis cau
ſam oſtendēs: bona videlicet illa cupide acq̄ſita ꝛ aua
re detēta que corā eo ꝛ cū eo ad mortis tribunal porta-
uit: ſicut fur furtū ſuū ꝓ quo damnat̄. Juſte etiā ani-
mā tunc aperte demonibꝫ tradidit: qui eā eis pri⁹ pec-
cando vēdidit. Sicut aliq̄n contractuꝫ occulte inter ſe
factū hoīes amic' poſtea vendēs verbis vel carta oſtē-
dit dicens: iſtud ei vendidi: cui⁹ rei teſtes vos eſtis ha-
beat ꝛ gaudeat. Sic iſte dicet: te ꝛc̄. Et hec dicens: ma-
ledictū tradidit ſpm̄. Et ſic ve ei: qui ꝯgregat non ſua. 50
Aba.ij. Sic etiā ſententiā ſuo facto oſtēdit quidā aua- Exēſi
rus de quo fert̄: ꝙ cū cogitaret famē futurā: eāq; opta
ret: ꝛ multa blada in granario ꝯgregaſſet: vt ea famis
tpe venderet: cū bonū foꝝ ꝯtra ſpem ſuā accidiſſet: ſe-
ipm̄ ſuꝑ granariū ſuū ſuſpēdit: qui prius aīam ſuā li-
gauerat nō ſolo funiculo: ſed tot tanꝙ̄ granibꝫ pctō iū
funibꝫ: dicens: Funes peccatorū circumplexi ſunt me.
Jn pſ̄.cxviij. Quot peccata prius cōmiſit: q̄tq; aliena
acq̄ſiuit: vl' ſua illicite detinuit: q̄ſq; funes diſſicile eſt

rumpere: q2 vix symoniace habita vł vsurarie ⁊ hmōi
nunq̄ restituūt: qd mirū si tot funibꝫ ligat⁹ ⁊ ad patti-
Exem̄ bulū inferni duct⁹ aliqñ apte corpe suspēdat. Idē ac-
cidit satis tarde in qdā ciuitate frācie: videlicet in cata-
lano de qdā tali: q̄ guttur ꝓpriū in ꝯsili casu scidit nō
est alia ꝯclusio nec finis in oībꝫ istis ⁊ silibꝫ nisi vt qui
ꝯgregat auariciā malā domui sue: vt sit in excelso ni-
si nid⁹ eius. Aba.ij.c. Sicut ꝑdict⁹ q̄ sic ꝯgregauit: ⁊
fuit in excelso patibuli nid⁹ ⁊ loc⁹ ei⁹: ⁊ iuste qdē tales
in morte desperāt. Quia sicut opa miscdie faciūt hoīes
in morte sperare: sicut ostēdet infra in capitulo de elemo
syna: Ita despōnis ⁊ dānatiōis iudiciū sine miscdia
ei q̄ nō facit miscdiam Ja.ij. De ista materia dicet plu
ra capitulo de dānatiōe: ⁊ caplo de desperatiōe: ⁊ capi
tulo de vsurarijs.
Ar.xiij. ¶ Ex isto articło infert tredecim⁹ articul⁹. In isto eñ
51 articulo auari dānantur. Et quia damnari non debet
qui de facto suo iustificare se potest: sufficientē inueni-
endo ⁊ allegando excusationem: sed certe si in allega-
tionibꝫ deficiat ⁊ a sentētia debito mō nō appellat: sen-
tētia ligat: Jō in isto articulo audienda est eoꝝ excusa-
tio: ⁊ quō i excusatiōe ⁊ appellatiōe deficiāt. Et si obij-
ciat ꝯ hūc ꝓcessum ꝙ pri⁹ deberent audiri q̄ꝫ dānari.
Hic ptꝫ rñsio. A.xxvj.33. Ibi ostēdit ꝙ nolēs audi-
re: non audit⁹ ꝯdēnari pōt: ⁊ licet auari tales sint: h tñ
ex supabundāti audiendi sunt. ¶ Quidā illoꝝ se excu
sant multitudine filioꝝ ⁊ filiaꝝ ⁊ nepotū: qbꝫ ꝓuideri
de maritagijs ⁊ alijs necessarijs: oportet vt dicūt qbꝫ
assentio esse ꝓuidēdū: sine cupiditate tñ: q2 si cū cupi-
ditate fiat: ꝓuidētia ista est magł accusatio q̄ꝫ excusatio
q2 aut illi ꝑ qbꝫ sic ꝓuident sunt boni ⁊ grati: aut nō:
si primū dicat: accusant seipōs de crudelitate: eis one-
ra iportabilia imponēdo: sicut ptꝫ. A.xij.7. ⁊ supra.c.
52 c.xxviij. Et idēꝫ patebit infra. R.vj.10. ⁊. F.v.10. Si
vō sunt vel erūt sicut pulli gallinaꝝ: q̄ ab ea diligēter
nutriti roborati ꝯ eā ꝓ grano pugnāt. Et sicut canes
q̄ mēsam ꝓsse mordēt: sic isti ꝓ dote ⁊ hereditatł ⁊ mo
biliū diuisione ꝯ mēsam suā: sicut ptꝫ. F.v.19. Si tales
inq̄ꝫ fiāt. Accusabunt se de ꝑdito labore: dicētes. Meū
laborē ꝑdidi: q2 filios enutriui ⁊ exaltaui: ipi autē spre-
uerūt me Esa.1. De qbꝫ. A.iij.18. Et infra.c. de filia-
tiōe ⁊ d̄ gratitudie vbi assimilant cuclo. Nota. D.xj.
26. ¶ Alij vō credūt excusari familie pōposa multitudi
ne: sicut isti nobiles cupidi. De qbꝫ Eze.xxij. Princi-
pes ei⁹ in medio ei⁹ q̄si lupi rapiētes ꝑdā: ad effundē-
dū sanguinē ⁊ ꝑdendū aīas: ⁊ auare lucra sectādo. Et
hoc ꝓpter familie multitudinē nutriendā: sicut lupus
sit raptor ꝓpter multitudinem catuloꝝ. Sed ptꝫ. A.
xij.24. Vnde qñ de eis sit sermo ꝙ cupidi sūt ⁊ rapto
res ⁊c̄. Amici illoꝝ eos excusant: dicētes: oportet eum
53 mlta expēdere: q2 tenet familiā pulcherrimā ⁊ est opti-
me vestit ⁊ optime tenet domū. Sed plus accusant: q2
meli⁹ esset cū moderata familia ire ad locū: vbi deus
transiēs ministrabit eis ⁊ oēs angeli eius: q2 oēs sunt
administratorij spūs. Hebreos pmo: q̄ꝫ cū magna fa-
milia ⁊ multis equis ⁊ falerisbꝫ mulis ⁊ ludis ⁊ hasti
ludijs ⁊ festis mittere corp⁹ ad familiā vermiū ⁊ aīaꝫ
ad familiā demonū. De qbꝫ Eze.xxxij. Descenderunt
in infernū cū armis suis. Qui sic ḡ filijs ⁊ familie ꝓui
dēt: assimilant cādele: q2 dū alijs lucē volūt: seipōs cō
sumūt ⁊ sic isti. Et si talia faciāt vt post mortē laudent
eis rñdet ꝑ Crisostomū sup Math. Si bñ occurrat:
qd inq̄t valebit eis laudari vbi non sunt ⁊ intolerabi-
lit affligi vbi sunt. ¶ Alij se excusant ꝓuidentia: dicen
tes se velle ꝯ senectutē ⁊ defect⁹ ꝓuidē. De qbꝫ dicet
infra.c.d̄ ꝓuidētia. ⁊. D.xj.25 Sic voluit ꝓuidē ille

supra.c.xlj. ¶ Istis ḡ friuolł excusatiōibꝫ omissis ⁊ di- 54
missis: veri⁹ dicerēt causam cupiditatł sue in acq̄rēdo
esse cor illoꝝ insaciabile sicut ptꝫ supra.c.v. Auaricia
vō in tenēdo: cor duꝝ ⁊ clausum: qđ tñ de⁹ eis aptū ⁊
molle dedit: sic ꝓmisit dicēs: dabo vobis cor carneū: sic
dedit Iude bursaꝫ aptā ad dādū paupibꝫ: quā tñ ipe
auaricia duct⁹ clausit: vt vxori ⁊ filijs ꝓuideret: sic re-
citat mgr̄ in histotijs. Clausit: ⁊ nō dedit: h furabatur
Ita isti indurauerūt cor suū sup incudē. Patet ḡ ꝙ il-
le de q̄ fert: q̄si ꝑ istū modū: exēpli grā. Cū esset diues Exem̄
valde cuidā petēti elemosynā quā dare noluit: ⁊ ipro-
perāti ꝙ de⁹ oīa sibi dedit. Rñdit cū h ꝙ oīa mihi de
dit: optimū non dedit: videlicet cor ⁊ voluntatē ad dā
dum ⁊ expendēdum: ꝓ quo reputarem me sibi pl⁹ ob
ligatū si dedisset: q̄ꝫ ꝓ oibus alijs mihi datis: falsū ꝫ di
xit q2 deus a quo est oīe bonū. Iaco.j. Et de quo fon
te non erit nisi bonus riuul⁹ ⁊ clarus: nullū malū dat
ergo nō dedit ei cor malū ⁊ durū. Induratū est ḡ cor
pharaonis: ipō indurāte ⁊ deo ꝑmittente. Et tale cor 55
durū male habebit in nouissimo. Ecclesiastici.iij. Ideo
in nouissimo q2 inter oīa peccata peccatū auaricie vi
detur min⁹ ꝑceptibile: ⁊ magis ꝑdictis ⁊ alijs excusa-
tionibꝫ videlicet: vt post mortē honorifice sepeliant et
alijs infinitis coopertimētis palliationibꝫ ⁊ colorib⁹ ab
sconditū: ⁊ per consequēs magis periculosum: sicut in
firmitas q̄ nescit. De qua beat⁹ Gregorius. Oēs in
firmi sum⁹: sed infirmior est: qui infirmitatē suā nescit
Et sic nunq̄ curabile: sed pluribꝫ dānabile: sicut ptꝫ ꝑ Exem̄
hoc ꝙ fert ꝙ demon adiurat⁹ ⁊ coactus dicere ꝓ quo
peccato plures dānarent. Rñdit vos creditis mq̄ ꝙ
ꝓ luxuria: sed nō est ita: quia in isto peccato scit ꝙ pec-
cat ⁊ confitet: sed plures dānant ex cupiditate ⁊ aua-
ricia: quia null⁹ scit se esse auaꝝ: ꝑdictis ⁊ similibꝫ excu
sationibꝫ excecat⁹. Et ideo nunq̄ꝫ de hoc dolēt vel ꝯfi-
tentur: quia oēs dicūt se solū velle victū ⁊ vestitum.
Et sic dolor illi⁹ vsq̄ꝫ post mortē reseruat. Et sic opor-
tet ꝙ cor duꝝ scꝫ auari: male habeat in nouissimis. Et
ꝓpter istud periculū occult⁹ inter oīa pericula: ptꝫ ꝙ
auaro nihil est scelestius Ecclesiastici.x.
¶ Oēs predicti articuli motiuū inferūt decimūq̄rti Ar.xiiij.
articuli. Ex quo tot pericula ⁊ pene auaꝝ cōcomitant
⁊ sequunt mirū videt quomō homo qui est rationalis
creatura intantū pōt decipi ꝙ tot damnis se exponat
in vita pariter ⁊ in morte. Sed q2 rōnalis creatura est 56
⁊ fortis in parte rationali ⁊ libera voluntate: circa de-
ceptionē eius inimici eius spūales multis vtunt cau-
telis: ⁊ modis subdolis eum circūueniunt: quibꝫ cau-
te decipit: ⁊ periculose deceptus est. Mund⁹ eñ eum
sequit cum multitudine: de qua supra. E.liij. Et sicut
obuiās homini quādo recedit de curia magnoꝝ quē
multi ad portam conducūt posset decipi: credēs oēs
esse suos. Cui⁹ deceptiōis veritatē in fine videre pos-
set: quādo soli serui secū remanēt alijs redeūtibꝫ. No-
ta de cane qui sequit duos hoīes in fine cognoscit cui⁹
est. Ita decipiūtur predicti diuites auari credētes om
nes diuitias ⁊ superi⁹ noīata. E.liij. esse sua: quoꝝ tñ
vsum tantūmodo habēt de quo vsu adhuc reddet di-
strictissimā rationē. Ideo ergo decipit: quia solū con-
ducūt eum ad portam mortis: ⁊ huius deceptiōis cer-
tissimo experimēto cognoscet veritatē: qñ vxore ⁊ alijs
amicis ⁊ bonis cū prius deducentibꝫ de puteo in quo
sepelitur redeūt: suis tantū remanētibꝫ peccatis ⁊ ope
ribꝫ. Iuxta illud Apoc.xiiij. Opa eñ illoꝝ ⁊c̄. Et de- 57
monibꝫ cum aīa: ⁊ vermibꝫ cum corpore. Et tunc sci-
ent que sunt sua: ⁊ que nō. Sicut in diuisione duoꝝ
hominū scit cuius fuit canis q̄ ambos seq̄bat. Sic in

diuisione hoīs a mūdo. In diuisione aīe a corpe fiet
que cōgregasti cui⁹ erunt Luce.xij. Et sciet pcerto: φ
nunq̄ veraciter fuerūt sui. Et ideo sapiēter rūdit quī-
Exēm dā de quo fert quasi sic. Cū quereret ab eo quantū ha-
beret ī bonis: rūdit se nō habere nisi sexcētos florenos
et alijs obijcientib⁹ φ nō sic: q: reputat diues ⁊ multa
alia haberet. Rūdit illa nō esse sua. Et q̄re inquit ali⁹
sunt tui illi floreni q̄s nominasti plus q̄ alij: q: inquit
illos p̄misi: deo eos cōmittēdo. Et ideo qū alia in mor-
te vel ante a me auferent: qū me ⁊ oīa mea scrutabunt
in morte: sicut scrutant in porta vasis argenteis amis-
sis illa a me auferre nō poterunt: q: in securi thesauro
sunt repositi: vbi fures nec effodiant nec furant. Am-
brosi⁹. Nō sunt bona hoīs q̄ secū auferre nō pōt: sola
eīn miscdia comes est defunctoꝝ. Māna eīn reseruatū
in crastinū: reseruāri nō valuit. Sicut patz Exod.xvi.
Ita nec ista bona ad hoīs sustentationē cōcessa: reser-
58 uata vsq̄ in crastinū mortis. ¶ Et nō solū mūdus vt
dictū est hominē decipe nitit auarū: sed qd̄ periculosi-
us est: oēs inimici spūales mūdus vicz caro: demonia
circa hanc deceptionē simul cōfederati sunt: ⁊ ad hoc
Exēm tali vtunt cautela: quasi vsus est Triphon. Sicut re-
fert Julius strategematon.li.ij. Triphon fugiēs anti
ochū regē: sparsit pecuniā in via post se quā cū perse
quentes colligerēt: fugientes euaserūt. Sic multi co-
nant fortiter psequi: ⁊ hoc opere decipiunt mundū.i.
peccatores: mūdialiter ⁊ male viuētes correctione: car
nem ꝓpria maceratione: diabolū humiliatione. Sed
mūdus spargit munera circa que dum intēdunt: ma-
li fugiunt quoꝝ penā vide per exemplū Machabeoꝝ
f.j.33. Et sic illudūt receptorib⁹ munerū: sicut illusit
Exēm Hanibal: vt fert quibusdā ciuib⁹ q̄ ei imposuerūt in-
sidias vt eum caperēt anteq̄ de ciuitate recederet: qd̄
ipse ppēdēs: repleuit scrinia plumbo: fingens esse the
saurū magnū quē ad templū quasi depositū portari fe
cit qd̄ videntes crediderūt: φ nullo modo de ciuitate in
qua tantū haberet thesaurū subito ⁊ cito sine thesauro
recederet ⁊ circa eius captionē nō festinabant ⁊ dū the
sauro illusi expectabāt: ipse clam de ciuitate fugit. Sic
illusi prece ⁊ p̄cio: correctiones differūt: ⁊ circa eas ne-
gligentes ⁊ timidi: multos ad infernū abire pmittunt
cum quib⁹ ⁊ ipsimet vadūt rōne societatis. Ideo dicit
ad Moysen Exo.xviij. Prouide de oīn plebe viros
sapiētes: potētes ⁊ timētes deū in quib⁹ sit veritas: et
qui oderint auariciā: ⁊ ꝯstitue ex eis q̄ iudicent pplm
oīn tpe q: qui odio habent auariciā circa munera nō
intēti: petōres abire nō pmittūt in pditionē damnabi-
lem. Diabolus vō spargit superbiā ⁊ alia impedimē-
ta spūalia. Caro vō impedimēta carnalia circa gulam
luxuriā ⁊ accidiā: ⁊ hmōi. Propter hec ⁊ hmōi multi
cessauerūt lassi psequi fugiētes ꝯtra doctrinā ⁊ exēplū
Jude machabei.j. Machab.iiij. qui precepit ne circa
spolia insisterēt: s; inimicos suos Gorgiā ⁊ suos pseq̄-
bant. Propē p̄dicta impedimēta cessantes canes sunt:
qui pane sibi a latrone ꝓiecto: latrare cessant: ⁊ furem
ꝓpositū suū pseq̄ pmittūt. Sic canes muti nō valētes
59 latrare Esa.lvj. ¶ Et non solū in ista deceptiōe vtunt
p̄dicti inimici virib⁹ ꝓprijs sed etiaz virib⁹ ministroꝝ
suoꝝ.s. adulatoꝝ falsoꝝ ꝯsiliarioꝝ ⁊ balliuoꝝ ⁊ hmōi
maloꝝ hominū: p q̄s p̄dicti spūales inimici mult' ad
eoꝝ loquunt deceptionē. Sicut quidā loq̄bant ⁊ de-
ceperūt quendā imperatorē seu dominū vni⁹ ciuita-
tis. Cui⁹ deceptio dicit esse in gestis romanoꝝ: qū per
Exēm istū modū. In ciuitate illa fingit fuisse erectū speculū
p Virgiliū sup altā columnā in q̄ arte magica potue-
rūt videre qū inimici a lōge eis appropinq̄bāt: siue ad
inuadendū: siue ad predā capiendā: vel malū q̄dcūq̄
inferendū ⁊ potuit esse ad veritatē: φ de loco illo specu-
latores de lōge speculabant ad magnā securitatē ciui-
tatis. Quidā g̃ volēs ciuitatē illaz destruere: alloq̄bat
duos claudos hoīes ordināns φ q̄dā nocte ponerēt in
duob⁹ vel trib⁹ locis recte sub muro vel porta magnū
auri thezauꝝ ⁊ φ postea venirēt ad dn̄m illū fingerēt
se esse astrologos: scientes inuenire thezauros abscondi
tos: a q̄ cū essent gaudēter accepti: q: auar⁹ erat: ⁊ d' ta
li pecuniaꝝ lucro libēter audiebat. Vna nocte studen
tes dixerūt magnū thezauꝝ ī tali loco: ⁊ φ nō posset in-
ueniri hn̄ nisi talis ps muri destrueret: qd̄ cū factū fu
isset: inuenerūt magnā gratiā in cōspectu eius: sic bre-
uiter fecerūt de oibus alijs. In fine dixerūt maximuz
thezauꝝ esse sub turri siue columna in q̄ speculū erat:
⁊ illa ꝓiecta clam fugerūt: vel forte sub columna op-
pressi occubuerūt: ⁊ inimici paratis ꝯtra ciuitatē dn̄o
illo accepto impleuerūt eū auro liq̄facto dicētes: aurū
sitisti: auꝝ bibe: siue sit historie veritas siue fictio nō ē
cura: q: exemplū nō ponit ꝓpter se sed ꝓpter significa-
tionē: vt ciuitas significet ecclīam. In ps̄.cxxi. Hieru
salē q̄ edificat vt ciuitas. Porte eius sunt baptism⁹ et
penitētia: vna intrantiū alia redeuntiū: mur⁹ ei⁹ inex-
pugnabil' est ꝯcordia in charitate. Illo muro circūcin
ge nos dn̄e. Turris siue colūna ordo ecclesiastic⁹ ⁊ re-
ligiosus. Hanc ciuitatē nitunt predicti inimici subuer
tere: ⁊ specialiter diabol⁹: qui p os predictoꝝ ministro
rū suoꝝ alloquit dn̄os: faciēs eos lucra q̄rere: multis
malis vijs ⁊ occultis ⁊ cautis: quasi esset thezaur⁹ ab-
sconditꝰ: ⁊ qū eis ostendūt vbi possunt aliq̄d male lu
crari. Ecce astrologi ostēdunt thezauꝝ ⁊ hoc faciendo
muꝝ in multis locis destruūt: q: quādo tyrannidē ex-
ercent discordias ꝓuocant ⁊ concordiā rumpūt ⁊ non
sufficit eis hoc mō destruere: sed ⁊ turrim ⁊ columnā:
id est ecclesiasticū statum psequunt: vbiq̄ lucra q̄ren-
tes: ⁊ cū lucra inuenerint p tales cōsiliarios: ⁊ aliquo-
tiens ꝓsperent: sunt magni in conspectu dn̄oꝝ suoꝝ:
⁊ intantū eos seducunt: φ ecclīe speculatores ⁊ posses-
siones: ⁊ etiā pauperes per quoꝝ speculationē ecclīe se
curitas custodit: persequi faciāt: quādo etiā p sugge-
stionē aliquoꝝ predictoꝝ inimicoꝝ scz carnis vl' demo
nis vel mali hoīs ⁊ sic de alijs: quis dimittit votū qd̄
in baptismo fecit vel penitētiā frangit mortaliter pec-
cando: tunc sunt porte ciuitatis destructe: vt aliqū lu-
crū vel delectatio inueniat. Destruxerūt muꝝ eius in
gyro: ⁊ portas ei⁹ succēderunt igni: Luxit iudea: quia
porte eius corruerūt Jere.xiiij. Finis illi⁹ qui sic muꝝ
destruxit erit sicut finis p̄dicti: mal⁹ hic: ⁊ peior in in-
ferno: vbi auꝝ eius ⁊ pecunia in penā vertet ei. Sicut
patet. A.xiiij.57. de Nerone ⁊ quia sitim habuerunt
bibent qū ignis sulfur ⁊ spirit⁹ ꝓcellaꝝ erit ps calicis.
¶ Per hoc patet φ p̄dicti inimici quoscūq̄ ad talia lu 60
cra vel delectatiōes iclinātes assimilant Salamādre: Fabul'. de
de qua fabule fingunt φ in igne existēs in igne vt au- Salamā-
rum depurabat: ⁊ videns muscā extra: ait. Cum ma- dra ⁊ mu
gno labore ibi exilē acquiris victū: ⁊ descende huc et sca.
habebis auꝝ in copia: que cupiditate decepta: cōsiliū
suum faciēdo statim cōbusta est. Salamādra viuens
in igne est diabol⁹ viuens in igne infernali ⁊ oēs p̄di-
cti eius ministri ⁊ spūales inimici hec loquunt vl' cor-
de inspirāt dicētes: cum labore acquiri' victū: vel non
sati' habes quārū ad magnos: veni ⁊ facias qd̄ tibi di-
cā: faciēdo furta rapinas vsuras ⁊ hmōi: habeb̄ pecu-
niā in copia: qd̄ si facit: hic combunt in igne peti: ⁊ in
futuro igne pene. Et auꝝ quod sic lucrat vt de alio p̄-
dictū fuit in eius penā vertet. Beat⁹ g̃ q̄ post auꝝ nō

bijt: nec sperauit ī pecunie thezaurꝭ. Ecclesiastici. xxxi.
61 ¶ In oībꝫ cautelis ꝛ deceptōibꝫ p̄dictꝭ p̄dicti inimici
decipiētes se habent ad deceptos: sicut ioculator ad ca
pellū: in q̄ videt multa ponere: ꝗ cum eleuat: nihil qđ
videbat inuenit. Ita p̄dicti videntꝫ ponere in capello
corporis multas diuitias delitias ꝛ honores: ꝗ cū ī mor
te aperit: ꝛ ab his oībꝫ vacuꝰ inuenitur: ꝛ nihil qđ ibi
poni videbat: inuenit: ꝗ ɔtriū: scꝫ paupertas pena ꝛ vili
tas. Psal. lxxv. Nihil inuenerūt oēs viri diuitiarū in
Fabul'. manibꝫ suis. Nota. E. ij. 16. ꝛ. g. ij. 9. ¶ Itē se habēt
sicut dña fortuna erga ioculatorē: de q̄ fabule habēt q̄
si sic ꝙ obuiās fortune in forma in q̄ in rota cōmunit
pingit: obtinuit ab ea de dono ad magnas p̄ces clami
dē suā q̄ induꝰ oīa haberet ad libitū: ꝗ ꝗ multos nobi
les ad ɔuiuiū suū inuitās: cū esset gl'iosior in conuiuio
suo: subito clamide disparēte: se in tugurio p̄uo ꝛ mi
62 sero inuenit. Sic multi clamidē habētes fortune. i. p̄
speritatē ad tp̄s: ꝛ sub illa cappa fatuitatis seip̄os obli
uioni tradētes sicut fatuꝰ q̄ nouis induꝰ seip̄m quasi
ꝑditū ꝗ̄fuit subito ꝺ ɔuiuijs ꝛ honoribꝫ rapiuntur et
mutant sicut Aman Hester. vij. de ɔuiuio regis ꝛ re
gine ad patibulū sicut Nabuchodonosor ꝺ honoribꝫ
ꝛ sup̄bia in bestiā Daniel. v. Sic Balthasar ꝺ ɔuiuio
vidit mane thethel phares: ꝛ nocte illa occisus est. Da
niel. viij. Sic ptholomeꝰ imposuit sibi duo dyadema
ta Egypti ꝛ Asie: ꝛ cū leticia magna audiuit de Ale
xandro regis morte occasione sui occisi: ꝛ in tertia die
mortuꝰ est. Primo machabe. xj. Sic herodes agrippa ve
ste regali induꝰ: sedēs ꝓ tribunali: cui populꝰ laudes
dabat deo debitas: ꝺ uermibꝫ ɔsumptꝰ q̄nta die expirauit
Actuū. xij. partim in textu: ꝛ ꝑtim in historia. Sic etiā
sup̄ m̄ltos modernꝫ tp̄is rota mutauit q̄si subito. Isti
sic morientibꝫ deberēt cū eis etiā talia perire i cordibꝫ no
stris mori. Sꝫ heu desiderant ꝙ oēs sint int duos the
Exēm saurus scꝫ diuitias delitias vel honores: q̄rū neutrūꝫ
attingere p̄nt: ꝛ est de eis sicut de abscōdēte thezaurūꝫ
suū in terra: ꝛ vt meliꝰ sciret illū itē inuenire: scripsit
in pariete int: hic sunt. Aliꝰ thezaurū inueniēs ꝛ aspor
tans scripsit: hic nō sunt. Sic denarij illoꝝ ꝛ honores
paruo tp̄e sunt eis: ꝛ p̄nt dicere hic sunt ꝗ cito ecōuer
so p̄nt dicere: hic non sunt. Et sic nec habent eos h̄ nec
63 alibi. Et est de eis in h̄ sicut ꝺ famelico inter duas mē
sas: ad q̄rū neutrā pōt manū extēdere: q: nec ad men
sam huiꝰ mūdi: q: morte subtractus: nec dei: q: nemo
viroꝝ illoꝝ. scꝫ auaroꝝ ꝛ vsurarioꝝ ꝛ falsoꝝ gustabit
cenā meā. Et sic vtrūq; ꝑdit sicut ptꝫ supra. c. xiiij. Et
Exēm sic ptꝫ ꝙ in oībꝫ fortune miseri decipiunt. ¶ Sicut illi
de q̄bꝫ legit in q̄busdā libris de gestis saracenoꝝ Vbi
ɔtinet ꝙ q̄dā magnꝰ saracenꝰ fecit hortū delicatū vbi
erāt multe delicie ꝛ fortes iuuenes q̄si soporatos ꝛ qui
busdā potibꝫ q̄si inebriatos fecit portari i hortū illū: ꝛ
cū euigilarēt ꝛ q̄rerēt vbi essent: dictū fuit eis ꝙ essent
in ꝑadiso quē machometꝰ in alcorano suis fidelibꝫ pro
mittit: locū videlicet amenū delicijs corꝑalibꝫ plenuꝫ:
vbi sunt fontes olei mellꝭ ꝛ vini: quē eis mēdacit ꝓmit
tit ꝛ cū desiderabant ibi sp̄ esse dictū fuit eis ꝙ si semp̄
vellēt ibi esse ꝙ irēt ꝛ talē ꝛ talē occiderēt: aliqđ malefi
ciū facerēt ꝓpt h̄ enī eos ibi posuit ꝛ qđ mortē nō time
rēt ꝑ quā ad illū locū sempiternū venirēt: tn̄ ī morte i
uenerūt se oīa ꝑdidisse ꝛ gaudiū qđ habuerūt: ꝛ qđ in
ordinate hr̄e voluerūt: ꝛ sic soporati a p̄dictꝭ inimicꝭ ꝛ se
ductoribꝫ: ꝛ m̄ltū diuitias delitias ꝛ honores īordina
te affectātes oīa mala a p̄dictꝭ inimicꝭ eis īposita faci
unt. Dic enī cupido: talē terrā nō poterꝭ hr̄e: nisi talē
exheredauerꝭ talibꝫ medijs. Nec ī tali officio: nisi talē
accusauerꝭ: nec ꝺ tali mulīere volūtatē habebꝭ: nisi ꝛc̄. Et
sic oīa faciūt: vt qđ desiderāt adipiscat. Sꝫ ī fine nihil
habebūt qđ cupiebāt: nec qđ possidebāt ꝗ oīa cū vita
amittēt: ꝛ int duas mēsas ꝛ duo scāna ī infernū cadēt
Et tūc patebit ꝙ auaro nihil est scelestiꝰ. Ecclesiastici. x.
Quia ꝛ p̄sentibꝫ ꝛ futuris bonis priuabit.
¶ Vltio remediū ɔ̄ auaricie morbū inuenit tā in ɔside Ar. xv.
ratiōe statꝰ alieni: q̄ꝫ ꝓprii: Statꝰ alieni: ꝛ q̄tū ad vi 64
uos ꝛ q̄tū ad mortuos. Primo valet ɔsideratio viuorū
scꝫ viroꝝ iustoꝝ. De romanis enī legit: ꝙ intātū aua
riciā detestabant ꝙ oēm auarū dep̄hēsuꝫ q̄tūcūq; po
tēs esset: ꝺ ciuitate p̄nierūt. Vn̄ quēdā magnū tanil
lū noie ꝺ vegetianos missum: ꝛ ꝺ eis triūphātē q: nō
bn̄ diuisit p̄dā int cōmilitones: cū cuꝫ tota familia sua
de ciuitate bānierūt. Iđ ciuitas fuit opulēta: q: diues
nō opprimebat pauperē: ꝗ erāt ꝺ vna ɔcordia: ꝗ econ
uerso ꝺ multis ciuitatibꝫ ꝛ regnis ꝓpt iniusticias suas
hūiliati sunt i Ps̄. cvj. ¶ Scđo ɔsideratio viroꝝ pru
dētiū: q̄ qn̄ guerrā timēt bona sua portāt ad ciuitatē vl'
ad locū secuꝝ ꝛ ibi ponūt ꝛ cor suū ꝛ thezauꝝ suū. Sic
nos cor nr̄m ꝛ thezauꝝ nr̄m ī celo: dicētes illđ ps̄. cxviij
Inclina cor meū deꝰ ī testimonia tua ꝛ nō ī auariciā: q:
si dominiū castꝝ potētia diuitie vl' qđcūq; aliđ delectet
abūdāꝰ inuenit ī aula amicoꝝ: q̄ ī carcere amicoꝝ vl'
inimicoꝝ sic' in vnū diues ꝛ paup̄: in ps̄. xlviij. Sꝫ ibi
nullꝰ paup̄: q: glīe ꝛ diuitie in domo eiꝰ. Iđ Augꝰ. in
q̄dā ep̄l'a nos hortat dicēs. Diuitie si diligunt: ibi ser
uent: vbi perire nō p̄nt: honor si diligit: illic habeat:
vbi nullꝰ indignꝰ honorat. Salꝰ etiā ibi appetēda est
vbi habita nihil timet. Sic vita vbi mors nō erit. Ad
illā curramꝰ vidē terrā ꝛ parētes nr̄os. Qui sic ꝓijcit
auariciā ex calūnia: ille ī excelsis habitabit. Esa. xxxiij.
¶ Tertio valet ɔsideratio mortuoꝝ vl' mortꝭ alioꝝ. 65
De q̄bꝫ Crisostomꝰ sup̄ Io. Homel'. lxv. Cogitemꝰ
inq̄t eos q̄ an̄ nos fuerūt: nōne possessiōes eoꝝ stant:
solū noīa eoꝝ seruātes. Illiꝰ enī hic balneū: ꝛ illiꝰ hic
fundū cōsiderātes: gemimꝰ excogitantes quantū la
borem sustinuit: quot rapinas egit: ꝛ nusq̄ꝫ cōparet: ꝗ
lasciuiūt alij in his: quos neq; putauit: ꝛ fortassis eius
inimici: illi vltimā dantes vindictā: sicut enī ex cineri
bus silicis fit vitrū ꝛ speculū: ita ex talibus incineratꝭ
nobis speculū faciamus sine macula. Sapien. vij.
¶ Quarto valet cōsideratio status ꝓprij quātū ad vi
tam: cōsiderare oīa pericula labores ꝛ miserias que 66
auariciā sequunt: sicut patet in toto isto capitulo: Au
gustinꝰ enī de ciuitate dei lib. iij. c. x. Disputat contra
Romanos: volētes eoꝝ imperiū ꝛ dominiū dilatare
ꝛ multiplicare. Sicut inquit esset meliꝰ habere paruū
corpꝰ cū sanitate q̄ꝫ gigantē cū infirmitate: ita conicēta
re de paruis bonis meliꝰ est cū pace: q̄ꝫ semp̄ esse in bri
ga ꝛ sollicitudine cū multis bonis. Quādo enī volue
runt dilatare dominiū suū. Expugnauerūt multos: ꝛ
mala eos. Sic de auaris. Meliꝰ est modicū iusto ꝛc̄.
Et meliꝰ est buccella panis cū gaudio: q̄ꝫ domꝰ plena
diuitijs cū oībus p̄dictis malis videlicet culpe ꝛ pene
¶ Quinto valet ad propositum consideratio status 67
proprij quo ad mortē: ꝙ homo commemoret semetip
sum: sicut philosophi cōmemorauerūt Alexandrum.
Si inquiūt deꝰ eo: bn̄ficia immortalitatꝭ hoībꝫ tribue
ꝛ noli ab eis sua auferre si hō es: cur ita sup̄bis: nescis
ꝙ arbor q̄ diu crescit: vna hora scindit: ꝛ leo minima
rū auiū pabulū fiet: q̄ si diceret: sicut leo mortuꝰ comes
dit ab auibꝫ: ita tu a vermibꝫ. In ista meditatiōe tene
at rō locum p̄dicti phi. Quia sm̄ Augustinū ꝺ ɔflictu
vicioꝝ auaricie morbꝫ nūq̄ꝫ meliꝰ cōpescit: nisi cū di
es mortꝭ sine obliuione meditat. Cōsideratio enī breui
tatꝭ vite ꝛ paup̄tatꝭ ꝛ mortꝭ m̄ltū nos retrahē deberet.

Sed heu multi assimilant Alexãdro de q̃ in gestl' suis
legit: q postq̃ recepit respõsum q nõ viueret vltra an
nũ ⁊ nouẽ menses: duellũ cõmisit: corp⁹ ppriuz mortis
periculo exponẽdo: cũ Poro rege Indie: vt dominiũ
suuz ampliaret. Ita nos q̃ scim⁹ q vita nr̃a sit breuis
Iob.xiiij. Breues dies hoĩs ⁊ miseri: q̃ replet mltl'
miserijs: ⁊ tñ ⁊ corp⁹ ⁊ aiaz p diuitijs cumulãdis mul
tis exponim⁹ periculis ꝯ doctrinã chr̄i Luce.xij. dicẽ
tis videte ⁊ cauete ab om̃i auaricia. Nota optime. A.
xj.lxxxix.

B.j. **Beatitudis. Primo po**
nẽda est diuisio. Scd̃o ostẽdet q̃lis sit be
atitudo apparẽs ⁊ nõ existẽs: ⁊ quõ mul
tos decipit. Tertio q̃lis sit beatitudo exi
stẽs ⁊ nõ apparẽs: ⁊ quõ amatores suos h̄ pficit ⁊ bea
tificat. Quarto q̃lis ⁊ q̃nta sit beatitudo apparẽs ⁊ exi
stens: ⁊ quõ istã attingẽtes glorificat. Quinto q̃lr̃ ad
illã boni pueniant.

Ar.j. ¶ Quantũ ad primũ beatitudo triplex inuenit. Vna
1 ficta apparẽs scz ⁊ nõ existẽs. Alia existens ⁊ nõ appa
rens: ⁊ hec est vera quidẽ: sed impfecta: q̃ in via ⁊ nõ
in termino. Tertia est apparẽs ⁊ existens vera ⁊ perfe
cta in termino.

Ar.ij. ¶ Quãtũ ad secũdũ: beatitudo p̃ma ꝯsistit in diuitijs
honoribꝫ ⁊ delitijs in pulchritudie ⁊ fortitudie ⁊ abũ
dãna rex tpaliũ. Beatũ dixerũt pplm cui h̄ sunt i ps̃.
cxliij. Et isto mõ apud mũdũ vocant btĩ ⁊ boni: diui
tes. Et tales apd̃ eos mod⁹ loq̃ndi solent. Optim⁹ le
gista sapiẽs discret⁹ ꝯsiliari⁹ magnã tenet familiã lar
gã domũ. Sz i nlla ꝯdinõe ad aiaz ptinẽte cũ cõmen
dãt: h̄ pon⁹ i ill' q̃ sunt ꝯ aiaz: dicẽtes. Talẽ hz cõcubi
nã pulchrã: bñ ludit ad scacos: bñ hastiludit ⁊ bonus
aleator ⁊ hmõi. Sz nõ sic apd̃ deũ: vbi btũs ppl's cui⁹
est dñs d̃s ei⁹. Ps̃. cxliiij. Hec stultos decipit. Sicut pz
A.xxvij.61. Sicut auricalchũ stultos decipit q̃ illud cre
dũt verũ aurũ. Et sicut noctiluca ⁊ q̃rc⁹ putrida hoĩes de
cipiũt d̃ nocte: ita h̄ habẽtes noctẽ seu tenebras pcti in
aia: q̃bꝫ dicit p pphetã Esa.iij. Popule me⁹ q̃ te btũ
dicunt: illi te decipiunt.

Ar.iij. ¶ Ad tertiũ sic pcedit beatitudo existẽs ⁊ nõ apparẽs
ꝯsistit in donis spũalibꝫ. Btũs q̃ in istis v̓sat bonis.
3 Ecclesiastici.l. Id̃ ṽo existẽs est q̃ apd̃ deũ s̄m illa vi
uens est btũs sicut pz immediate añ articulo scd̃o. Et q̃
ad pfectaz beatitudinẽ pducũt: sicut patebit infra.c.c. v.
articulo. Id̃ ṽo nõ apparẽs d̓: q̃ est sic virt⁹ in radice
q̃ in hyeme hui⁹ mũdi arborẽ vite sustẽtat ne vitã ei de
bitã amittat: ⁊ tñ nõ multũ añ tp̃s estiuũ apparet q̃ in
mũdo isto virtutes ⁊ dona spũalia q̃si i radice abscon
dunt q̃ tñ bonoꝝ viroꝝ vitã ⁊ cordis iocũditatẽ sustẽ
Exem tãt: sicut p h̄ qd̃ narrat in libro Barlaã q̃si sic: de q̃dã re
ge saracenoꝝ q̃ habuit senascallũ christianuz q̃ sp tp̃s
expectabat optimũ q̃n meli⁹ regi psuadẽ posset de fide
christi suscipiẽda. Cõtingit g̃ regẽ ⁊ senascallũ vna no
cte c̃qtare p vnã domũ paruã ⁊ pauperẽ ⁊ secreti⁹ intro
spicientes p foramen ostij: viderũt hoĩez pauperẽ cum
vxore sua iux̄ ignẽ in magna leticia. Erãt eñ christiani.
Et rex admirãs ait: nũq̃ eũ toto regno meo fui in tãta
hylaritate: cui senascall⁹. Isti nõ hñt gaudiũ qd̃ cerni
tis d̃ aliq̃ tpali bono. Sz glia illoꝝ est testioniũ. Secũ
da Coꝝ.j. cõsciẽtie bone ⁊ spes regni celestis. Cui rex:
qd̃ illd̃ regnum: ⁊ q̃re p̃us nihil mihi exposuisti. Ille
ṽo oportunitatẽ vidẽs regi veritatẽ fidei exponit: ⁊ eũ
ad fidẽ cõuertit. Exẽplũ ad p̃ns ppositũ h̄ d̃ ista historia
sufficiat q bonorũ beatitudo q̃ hr̃i põt in p̃nti vita: id
est ꝯsciẽtie ⁊ cordis leticia spũalis nõ cõsistit in rebus
tpalibꝫ: sed in bonis spũalibꝫ ⁊ in spe vite eterne Ps̃.
xxxix. Btũs vir cui⁹ est nomẽ dñi spes ei⁹ ⁊c̃. ¶ Idẽ 4
ostẽdit p h̄ qd̃ narrat Valeri⁹ li.vij. Qd̃ anaxagoras
phs interrogat⁹ a q̃dã: q̃s nã btũs esset? Rñdit nemo
inq̃t ex his q̃s tu felices estimas nõ eñ erit ille diuitijs
aut honoribꝫ abũdãs. Sz aut exigui ruris: aut nõ am
biciose doctrine fidelr̃ ⁊ ptinax cultor ifinite beatior est
Ex hmõi phi sententia pz q btitudo p̃ntis vite nõ ꝯsi
stit i re vel in spe rex tpaliũ: h̄ in spe eternoꝝ cũ parua
sustẽtatõe necessarioꝝ i timore dñi. Psal.cxj. Btũs vir
q̃ timet dñm in mãdatl' eis volet nimis. ¶ Idẽ osten Exem
dit p h̄ q idẽ valeri⁹ narrat eodem libro.vij. q gigas
opulẽtissim⁹ lidie Rex interrogauit Appolinẽ si aliq̃s
mortaliũ esset eo felicior seu beatior? Qui rñdit: q q̃dã
Aglois noĩe q̃ erat paupimu⁹: fuit illo felicior seu bea
tior: ⁊ admirãti causam: rñdit: q̃ plus securitatis hz ri
gẽs tugurium q̃ sollicitudinibꝫ aula plena. Et ista est
opinio vera: q̃ est opinio dei Luce.vj. dicẽns. Beati
pauperes ⁊c̃. Ita q̃ timẽt dñm ⁊ ambulãt in vijs ei⁹: in
Psal.cxxvij. Et Prouer.xvj. Qui sperat in dño: btũs
est. Nota d̃ h̄. D.xj.28. ⁊. P.iij.3. Quia tal'i pugna ⁊
hui⁹ mũdi miseria nõ deficit: de⁹ eñ beatitudinẽ pfe
ctã h̄ pmittit: ⁊ gustũ ei⁹ in beatitudine impfecta dat
q̃si arrã ad modũ ducis exercit⁹: q̃ militibꝫ aliq̃ dat: ⁊
plura pmittit donatia: vt pmissaꝝ desiderio accẽsi: for
tius pugnẽt ⁊ non deficiãt. Hoc eñ lucrũ facit. Vnde
Secũd⁹ phs ab imperatore req̃sit⁹ q̃d esset qd̃ non pmit
teret hoĩes in labore deficere? Rñdit lucrũ. Cũ g̃ de⁹
aliq̃ dona spũalia q̃si p̃gustabilia: ⁊ arras futuroꝝ in
p̃nti p̃beat ⁊ plura pmittit in solutiõe plena. Btĩ oẽs
q̃ expectãt eũ Esa.xxx. Sz illi q̃ min⁹ recipiũt de arra:
⁊ min⁹ spũalẽ dulcedinẽ virtutũ gustãt min⁹ plenam
solutionẽ desiderãt: q̃ min⁹ ei⁹ p̃ciũ cognoscũt. Ideo
signãter d̓ in Psal.cxxvj. Beat⁹ vir q̃ ipleuit deside
riũ suũ ex ipsis.i. ex ipsis p̃gustatiõibꝫ beatitudis imp
fecte. De q̃bꝫ nota. G.j.26. Pleno ⁊ pfecto ⁊ feruenti
desiderio appetit eternã. De q̃ Apo.xx. Btũs q̃ habet
ptẽ in resurrectiõe secũda vt p̃ma beatitudo sit resur
gere a culpa ad virtutes: secũda a virtutibꝫ ad gliam.
¶ In quo notat quartũ ad qd̃ sic pcedit. Beatitudo Ar.iiij.
apparens ⁊ existẽs in patria includit in se om̃e bonũ
meli⁹ ⁊ pfecti⁹: q̃z hic haberi possit. Ibi eñ est vita si
ne morte: iuuẽt⁹ sine senectute: reqes sine labore. Apo. 6
xiiij. Amodo iã dicit spũs vt reqescãt a la. ⁊c̃. Sani
tas sine languore: lux sine obscuritate: plenissima co
gnitio sine errore: sicut pz. A.xxv.17. Et multo pfe
ctius hec erũt ibi: q̃z hic excogitari possint: q̃ respectu
illi⁹ pulchritudinis: pulchritudo Absolonis est defor
mitas; quia tale corp⁹ gliosum in aere ppositũ: solem
videt quodãmodo obscurare: fortitudo Samsonis:
debilitas: sapientia Salomonis stulticia: agilitas que
cunq̃ ponderositas. Et sic de oĩbus alijs bonis q̃ hic
excogitari possunt. Cui⁹ ratio assignari põt aliq̃liter:
quia om̃is res in suo principio est in maiori abundan
tia ⁊ puritate ⁊ pulchritudine: q̃ a suo p̃ncipio elõga
ta: sicut pz de fonte ⁊ de riuulo. Sic de⁹ est fons om
niũ bonoꝝ ⁊ gaudioꝝ ⁊ delectationũ ⁊ donoꝝ: q̃ om
ne bonũ ⁊ donũ pfectũ desursum est descendẽs a pa
tre luminũ. Iaco.j. Cũ ergo sicũt maior sit delectatio
in fonte q̃ in riuulo: pz q ibi erat delectatio maxima:
vbi erit fons oim bonoꝝ fontiũ. Cũ ergo vna delecta
tio terrena videat quãdoq̃ quasi totã aiam absorbere
atq̃ totũ eius desideriũ q̃si terminare: intantũ q oĩs
alteri⁹ delectatiõis obliuionẽ p tpe inducit: ⁊ q nihil
aliud desideret: nec gratior suauitas in melodia põt tã
tã habere delectationẽ q auris nihil aliud q̃rat p tũc

audire: sic oculꝰ: sic de alijs potētijs ⁊ sensibꝫ. Si ergo
vnū ex istis vmbrosis tantū delectare pōt: qd cogitan
dū est de oībus gaudijs simul in suis excellētijs. Vbi
q̇libet fm Augustinū de trini. habet qd vult. Nota
D.4.7. ¶ Et si p̄dicte ꝯditiōes ⁊ statꝰ corꝑaliter ⁊ tpa
liter accepta multū de hoībus desideranť: multomagꝭ
eternaliter ille statꝰ. De quo Boetiꝰ de cōsolatiōe lo
quiť: dicēs: Btitudo in q̄ est statꝰ oīm bonoꝝ aggre
gatiōe pfectꝰ. Aug. sup illd Ps. xxvj. Credo videre bo
na dñi ⁊c̄. Si nos inq̄t delectāt bonū qd nō ē p se bonū
q̄liť nos delectabit bonū sempitnū: i q̄ est oīe bonū.
Arti.v. ¶ Ex quo videť satꝭ necessario seq̄: vt inquirať quō ad
illud bonū ꝑueniēdū est qd est q̄ntū principale. Mo
dus aūt ꝑueniēdi est per virtutes ⁊ bona opa: qd ostē
diť ex ratōe sumpta in rebꝫ naturalibꝫ: ⁊ ex ratiōe sum
8 pta in consuetudine humane vite. ¶ Ratiōe regulata
primo in natura: in qua videmus q̄ oīs motus est a
contrario in contrariū: ergo de humilitate de paupta
te: de penitētia: oportet ꝑuenire ad illam celsitudinem
diuinas ⁊ letitias ⁊ sic de alijs. Sicut patet Math. 5.
Beati qui lugent quoniā ipi cōsolabunť: beati q̄ esu
riunt ⁊c̄. ¶ Secunda ratio patet in cōsuetudine ratio
nali ⁊ grata scꝫ qua videmus q̄ per viā laboris perue
nitur ad mercedē consolatiōis. Cum ergo illa beatitu
do in patria deť p modū mercedis: sicut ptꝫ Matth.
xx. Vbi precipit vocare opāios: ⁊ reddere eis merce
dem: oportet ad illam per beatitudinē que est in via. p
9 modū laboris ꝑuenire. ¶ Et quia illa in patria est tri
plex: videlicet visio fruitio adhesio: triplici beatitudi
ne ad illam ꝑtingitur. Vna videlicet que ordinat ho
minē ad deū: Alia que ordinat hoīem ad seipm. Ter
tia que ordinat hominē ad proximū. ¶ Prima est tri
plex: vna in credendo sicut dicitur oculꝰ felix: qui cla
re videt. Luce. j. Beata que credidisti ⁊c̄. Jo. xx. Bea
ti qui non viderūt ⁊ crediderunt. Secunda in speran
do: sicut dicimus felicē qui expectat magnam heredi
tatem Prouer. xvj. Qui sperat in dño: beatus est. Ter
tia mandata eius custodiēdo: sicut dicimus felicē qui
bene pōt facere beati oīes qui timēt dñm: qui ambu
lant in vijs eius Psal. cxlviij. Item beati immaculati
in via ⁊c̄. in Psal. cxviij. ¶ Secundꝰ actus beatificās
in via qui ordinat hominē ad se vt eo ad verā beatitu
dinē ꝑueniat: est triplex: scꝫ cordis oris ⁊ operis. Pri
10 mo vt sit mundicia in corde Matth. v. Beati mundo
corde ⁊c̄. ¶ Secundo honestas loquele: sicut dicimus
illum beatū qui nulluꝫ offendit v̉bo. Ecclesiastici. xiiij.
Beatus vir qui non est lapsus verbo. Tertio iusticia
in opere vt reddat vnicuiq̄ꝫ quod suū est fm legē dei:
scꝫ corpori abstinentiā anime dominiū: supiori reuerē
tiam: equali amicitiā: inferiori gubernationē Matth.
v. Beati qui esuriunt ⁊ sitiunt ⁊c̄. ¶ Tertius actꝰ bea
tificans in via ordinans nos ad proximū per quē per
11 neniť ad veram beatitudinem: est triplex. Primꝰ eges
nis dando: sicut dicimus beatū: quia multuꝫ seminat
in bona terra: talis non timebit famē anno sequēti: sed
alijs famem patientibꝫ ipe liberabitur: sic beatꝰ qui in
telligit super egenum ⁊ pauperē in die mala ⁊c̄. Psal.
xl. Nec est mirꝫ si tales beatificanť: quia a multis bea
titudo eis impetrať. Job. xxix. Auris audiens: beati
ficauit me: eo q̄ liberassem pauperē: ⁊ sicut non suffi
cit intelligere qd bonū est seminare in bona terra: nisi
actu h exerceat. Ita nō sufficit itelligere vel corde eges
nis tantū compati: sed manus aperienda est: q̄ qui fe
cit misericordiā in illum commēdať. Luce. x. Et talis
beatificať Prouer. xiiij. Qui misereť paupis btūs erit.
¶ Secundꝰ impatiēter sustinēdo ꝓ christi vel ecclesie
vel proximi iusticia: vel in sustinēdo sine appetitu vin
dicte: sicut dicimꝰ beatū qui nunq̄ꝫ irasciť Matth. v.
Beati qui ꝑsecutionē patiunť ꝓpter iusticiam Jaco. j.
Beatus vir q̄ suffert tentationē Jaco. v. Ecce beatifi
camus eos q̄ sustinuerūt. ¶ Tertio iusticiā oībus fa 12
ciendo: sicut beatificamus iustos reges: ⁊ terras iuste
custoditas Eccl̄s. x. Beata terra cuius rex nobilis est.
Et sicut beatificamꝰ iustos iudices: beati q̄ custodiūt
iudiciū Ps. cv. sic ergo p templū virtutis. id est: p bea
titudinē in via: est ꝑueniendū ad templū bonorū: hec
via q̄ tenuerit eā: beatꝰ Prouer. iij. ⁊c̄. ¶ In isto itine
re nō est segniter agendū q̄ regnū dei vim patiť ⁊ vio
lenti ⁊c̄. Matth. xj. Est ergo fortiter agendū ⁊ hilari
ter: q̄ si ali q̄s de parētela nostra nobis maxime affectꝰ
esset papa vel rex in trāsmarinis partibꝫ: ⁊ mitteret ꝓ
nobis ꝓmotionē maximā ꝓmittēdo: hilariter iremus
his oībus obmissis. Sed christꝰ frater noster est in ce
lo: rex regū: ⁊ dñs dominantiū: ⁊ nos maxime diligit:
et mittit ꝓ nobis quotidie multos nūcios. Sicut pate
bit. c. de vocatiōe: ⁊ ꝓmittit maximas ꝓmotiones: di
cens. Estote fortes in bello: ⁊ accipietis regnū eternū:
hac ⁊ alijs ꝓmissionibꝫ ꝓuocati amici dei fortiter eges
runt ⁊ patiēter sustinuerūt: ⁊ care illud emerunt: sicut
patet de Petro: Laurentio ⁊ alijs de quibus diciť ve
nerunt ex magna tribulatione.
¶ Sed heu homines moderni tpis accipiūt illā beati Arti.vj.
tudinē quasi in quadā indifferētia ⁊ leuitate ⁊ negligē
tia: nō multū de ea curātes: quasi cogitarēt si poterimꝰ
eam habere: habeamus bene vellemus: q̄ bene esset si
veniret: bene venerit si nō poterimꝰ eā obtinere: quid 13
possumus nos: dñs det nobis finē bonū: q̄ hoc suffi
cit: quia Apocal. xiiij. Beati mortui q̄ in dño moriū
tur. Isti tepidi nō peruenient: imo illoꝝ stulticiā: qua
cum tali torpore ꝑuenire credūt: tria ostēdunt ⁊ redar
guūt. ¶ Primo: quotidiana illoꝝ sollicitudo circa ista
terrena circa q̄ nō sunt negligētes: sed quilibet in statu
et in arte sua: ⁊ in re in qua illicite delectať: est valde sol
licitus ⁊ cogitatiuus: sicut patet in oībus: cupidus
eīn vix dormit. Et sic de alijs. Que ergo maior stulti
cia: q̄ꝫ tot laboribꝫ ⁊ anxietatibꝫ: querere diuitias: deli
cias: pulchritudines: libertates ⁊ sanitates a multꝭ ab
stinendo: vbi cito amittunť ⁊ negligit ista querere: vbi
in se sunt meliora: sicut patꝫ. d. c. c. vj. Et etiā ineternū
duratura. Si gratia diuitū querit vt btificent ad tps:
querať gratia dei: vt simus de illis. iij Regū. x. Beati
viri tui ⁊ serui tui: qui assistunt coram te semp. ¶ Se
cūdo exēpla oīm amicoꝝ: quibꝫ deus illam nō dedit:
sine cara emptione vel dura passione: que ergo maior
stulticia quā cogitare: q̄ deus melius foꝝ faciet inimi
cis suis: q̄ꝫ fecerat amicis suis: hoc cogitare: est dicere
deū stultū mercatorē vel ingratū amicū. Cuius dicti
falsitatē ostendunt: qui ipm christū audierūt hec dice
re: cuncq̄ꝫ patientē: ⁊ sic gloriā suam intranteꝫ Lu. xxij.
secuti sunt ⁊ ꝑuenerunt. De quibꝫ Eccl. xlviij. Beati
qui te viderūt ⁊ in amicitia tua decorati sunt. ¶ Tertio
hoc idē auctoritas Mat. xxiiij. ⁊ Luc. xij. vbi ait. Beatꝰ
ille seruꝰ quē cū venerit dñs inuenerit vigilātē ⁊c̄. in q̄
inueniť p argumētū a ꝯtrario sensu: q̄ dormiētes ⁊ pi
gri tūc nō btificabunť. Nota totū capitulū de gaudio.

Bellorum. Primo ponen B.ij.
da est diuisio. Secundo: cōuenientia. Tertio:
belli spūalis generalitas ⁊ periculū. Quarto: que req̄
runť ad hoc q̄ in bello illo fortiter resistatur. Quinto:
qd nos monere debet ad fortiter resistenduꝫ. Sexto:
corporaliū belloꝝ iustoꝝ cōditiones describende sunt

Septimo: cõditiones iniuste belligerantibꝰ requisite.
Octauo: q̃ istas cõditiões habentes vincent. Nono:
q̃ istas cõditiones nõ habẽtes vincent̃. Decimo: iniu-
storum bellorum causa ⁊ origo. Vndecimo: q̃ vincẽtes
non gaudeant: vincentes vero caueant.
Arti.j. ¶ Ad primũ sic ꝓcedit̃: bellũ est duplex. Vnũ spũale
cõtra temptationes carnis: mũdi ⁊ diaboli. Et cõtra oẽs
1 spũales nequicias: ⁊ quoscũq̃ aie aduersarios. De q̃-
bus nota. A.xviij.1. De hoc bello dicit Canõ. q̃ ideo
apli tradiderũt legi ĩ eccia historias iudeorum: vt p bella
ipsorum q̃ gesserũt: ad bella spũalia informemur. xxiij.q.
j. nisi bella. Aliud est corpale: qd ideo gerit̃: vt pax fiat
xxiij.q.j. noli. Ista distinctio ꝓbat̃: xxiij.q.j. nisi bella.
Arti.ij. ¶ Ad secundũ sic ꝓcedit̃. Cõueniẽtia ⁊ similitudo ma-
2 gna est inter ista duo bella quo ad vigintiseptẽ cõditi-
ones: ⁊ in vigintiocto cõueniũt ⁊ discõueniũt. ¶ Pri-
mo cõueniũt quo ad loci electionẽ. De q̃ dicit Vegetiꝰ
li. de re militari. Q prudens dux: imminẽte bello: lo-
cũ belli p̃occupare debet: si põt: vt exercitũ suũ meliꝰ
ordinet. In q̃ ordinatione tria inspicere debet: solem:
puluerẽ ⁊ ventum. Ne videlicet ista exercitui eius sint
cõtraria. Sol ⁊ puluis: q̃ visum impediũt: vẽtus vo
eorum impedit tela: ⁊ aduersariorum iuuat. Idem faciendũ
est in bello spũali. Debemus enim semp fortissimi belli
campũ p̃uenire. id est, mortem vbiq̃ expectare parati:
ipsam ⁊ eius bellũ leti suscipe. Cõsiderate etiã semp ne
sol iusticie christus demeritis nr̃is exigẽtibꝰ nobis cõ-
trariet̃: q̃ tũc in omni spũali bello oportebit nos succũ-
bere. Q etiã puluis auaricie vel vẽtus supbie: mẽtis
oculũ vel visum nõ impediat. Aliã cautelã impugnã-
tibus corpaliter ⁊ spũaliter. Nota. A. xxv.6. Tertiã
etiã exercitũ in ope Jonathas. j. Machab. ix. ponẽdo
exercitũ in tali loco: vbi fugere nõ poterũt: ita vt vin-
cerent vel occiderent̃. Sic simus nos positi spũaliter.
Sic ergo dispositi confortamini ⁊ bellate. j. Reg. iiij.
3 ¶ Secũdo quo ad cõcordiã ⁊ discordiã: q̃ sicut in bel-
lo corpali bona cõcordia inter ducẽ ⁊ exercitũ inter se:
multũ valet ad victoriã obtinendã: q̃ virtꝰ vnita for-
tior: sicut patz de baculis simul ligatis: q̃ cũ difficultate
frangunt̃: diuisi vo faciliter. Et iõ magna cautela est
facere discordiã inter ducem ⁊ exercitũ ꝯtrariũ: q̃ vicz
exercitus de duce ꝯcipiat vel q̃ sit ꝓditor vel auarus:
nolens predã curialiter diuidere vl' q̃ sit inermis ⁊ in-
ualidus. Et hmõi cautela vtebat̃: vñ fuerũt carthagi-
Exẽm nẽses ꝯtra romanos. Romani vo habuerũt ducẽ for-
tissimũ ⁊ in bellis fortunatũ ⁊ a pplo dilectũ: ꝓpter qd
nõ potuerũt ꝯ eos preualere carthaginẽses: anteq̃ di-
scordiã inter ipm ⁊ exercitũ facerẽt: h modo. carthagi-
nẽses enim inuadẽtes et cõburẽtes ⁊ destruẽtes terras et
villas ⁊ vineas romanorum: oibus rebꝰ ꝓprijs dicti du-
cis pepercerũt: qd vidẽs ppl's romanꝰ credidit q̃ dux
illorum hẽt aliq̃ pacta secreta cũ eis: ⁊ ꝓditorie se hẽt in
defensione reipublice: ⁊ ideo cũ deposuerũt: q̃ deposito
carthaginẽses p̃ualuerũt. Eadẽ cautela vtit̃ diabolus
in bello spũali: nitit̃ enim iformare exercitũ chri. i. laicos
et pplm subiectũ: q̃ duces illorum scz viri eccliastici ⁊ reli-
giosi sint ꝓditores: spũales ⁊ mali: dicẽdo. Ipe talis ẽ
luxuriosus: q̃re ei decimas dares: vel q̃re facerẽ qd p̃-
dicat ⁊c̃. Quia p̃dicat ⁊ nõ facit ipe ẽ duxꝰ ⁊ nihil dat:
q̃re daremꝰ ei: vl' custodiremꝰ decimas: ⁊ cũ eos sic ꝯci-
pere fecerit ꝯ eos p̃ualet: dũ nõ faciũt ad qd tenent̃: sic
in canone. vj.q.j. sunt plurimi. §. verũ hac. vbi piꝰ pa-
pa sic loquit̃: manifestũ ẽ inq̃t diabolũ cordibꝰ plebiũ
suadere: vt doctoribꝰ atq̃ pastoribꝰ suis detractiões ir-
rogẽt: peiꝰ enim malũ nõ estimo fore: q̃ christianis suis
inuidere sacerdotibꝰ. Glosa: p inuidiã detrahere ⁊ infa-
mare. No. D. vj. 17. Et. D. viij. 4. Et eadẽ cautela 4
vtit̃ qñ dissemiat discordias int̃ q̃scũq̃: vt acies spũal'
frãgat̃. Et sic de eo dici põt: illud Judith. ix. Tu ꝯterit
bella. ¶ Tertio q̃ ad intẽtionẽ. In bello enim corpali q̃
vadũt ad terrã sctãm cũ intẽtiõe ibi moriẽdi: ⁊ nunq̃
ad patriã redeũdi: nõ facilit̃ dimittũt ꝓpositũ suũ ꝓpt̃
tedia q̃ eis in via occurrũt. In bello etiã fortit̃ pugnãt:
q̃ plus victoriã q̃ vitã diligũt. Et idẽ est de illis q̃ pu-
gnãt ꝓ iuribꝰ ꝓprijs defendẽdis sicut ciues: qñ ciuitas
illorum inuadit̃: q̃libet pugnat ꝓ domo sua ⁊ vxore ⁊ fi-
lijs ⁊ rebꝰ ꝓprijs. Iõ fm phm in politicis: si hñ recor-
dor: ipsi in bello sunt meliꝰ expectãtes: cuiꝰ cã est amor
q̃ facit oia grauia leuia: ⁊ intẽsior amor est ad bonũ ⁊
cõmodũ ꝓpriũ q̃ ad alienũ: ⁊ h est q̃si gñale ĩ oĩ ope ⁊
arte: q̃ diligẽtiꝰ in ꝓprijs opant̃: q̃ alienis. Alij vo q̃
ex q̃dã curiositate seu leuitate vadũt ad terrã sctãm: cũ
intẽtiõe redeũdi: vt inter vicinos suos gl'iose narrare
possint visa ⁊ audita cũ additamẽtis: q̃ etiã nõ ꝓ hẽdi
tate ꝓpria: sz ꝓ salario sicut stipẽdiarij pugnãt: faciliꝰ
impediunt̃ ⁊ citiꝰ fugiũt: q̃libet enim illorum cogitat si vin
cor fugiẽdo: nõ perdã terrã: vel hereditatẽ vel domum
vel vxorẽ: sz forte modicã mercedẽ: ꝓ q̃ nolo me morti
exponere: ⁊ fugit q̃ mercẽnariꝰ est. i. mercede ꝯductꝰ.
Idẽ p oĩa accidit in bello spũali: illi q̃ veniũt ad ter- 5
rã sanctã. i. ad religionẽ seu ad eccliam seu ad eccliasti-
cũ statũ vel ordinẽ quẽcũq̃ seu statũ: vel actũ laboris
et penitẽtie quẽcũq̃ ꝓ christo mere assumũt: ad viuẽ-
dum ⁊ sustinendũ ⁊ moriendũ cũ illo et ꝓ illo q̃ etiam
pugnãt cõtra tẽtationes ⁊ tyrãnos ꝓ defensione ꝓprie
hereditatis ⁊ ciuitatis celestis: ne de illa expellant̃: vel il-
lam amittãt: ⁊ q̃ etiã oia opant̃ ⁊ faciũt ꝓ lucro eterno
illud reputãtes opus ⁊ cõmodũ ꝓpriũ: vtpote ad pro-
priã salutẽ ptinens. Omes isti fortiter agunt: nec faci-
liter ꝓpter tedia in via vel in bello occurrẽtia impediũ-
tur: vel ꝓpositũ dimittũt q̃ omne tediũ minꝰ est q̃ illud
qd intẽdit ꝓ christo pati. s. mortẽ: nec multũ formidat
terrenas iacturas seu amissiões vel dãna: q̃ totã spem
et amorẽ posuit in celestibꝰ. Sed q̃ veniũt ad religionẽ
vel ordines vel quẽcunq̃ statũ clericalẽ vel statũ pniẽ
faciũt vel fingũt sicut hypocrite ꝓ stipẽdio vel curio-
sitate vel superbia vel honore seu lucro vel auantagio
tpali p̃ncipaliter seu in statu illo: appat ẽter pugnãt: ne
talia amittãt: vel ne apud hoies ꝯfundant̃: nunq̃ hñ
contra tyrãnos ꝓ ecclie iuribꝰ: vel ꝯ spũales hostes ꝓ
hereditate ⁊ ciuitate celesti in q̃ nõ sunt ciues ⁊ dome-
stici: sz hospites ⁊ aduene ⁊ alieni: hñ pugnãt: nec forti-
ter ⁊ patiẽter opant̃ opa spũalia: q̃ ea nõ intẽdant vt
ꝓpria: nec etiã opa cõitatis. Cuiꝰ nõ sunt veri ciues: sz
coacti: ⁊ cũ murmure opant̃: q̃si gargoules cõquerẽ-
tes de minimo labore: q̃ plus cibꝰ vorant̃. Oẽs isti cõ-
uersi sunt in die belli. ¶ Quarto: q̃tum ad diligentiã 6
seu sollicitudinẽ: in bello enim ⁊ obsidione corpali: cum
magna diligentia custodiũt portas ⁊ murũ: mutuo se
ad audaciã ⁊ ad moriẽdũ ꝓ fidelitate exhortant̃: parũ
dormiũt ⁊ sobrie comedũt: ne victualia eis deficiant:
vix arma deponũt: ⁊ spũaliter qñ clamat̃ ad arma: oẽs
armati ad bellũ sunt parati. Sic ĩ obsidiõe spũali mu-
rus ⁊ porte. De quibꝰ. A. xxvij. 59. vel sensuũ. Et sic
de oibꝰ alijs ꝯditiõibꝰ in corpali obsidione necessarijs:
cũ diligẽtia tãta: totũ in spũali fiat: vt de eis verificet̃
illud Can. iij. Vniuscuiusq̃ ensis sup femur suũ ⁊c̃.
oẽs tenẽtes gladios: ⁊ ad bella doctissimi. ¶ Quinto:
q̃tum ad dãnũ ⁊ periculũ. In bello enim corpali paup
vt cõiter nõ lucrat̃ bellando ꝯ regẽ: nec seruus ꝯ dñm
suũ: nec filius cõtra patrẽ decenter pugnat: sz dãna re-
portat: sic petõres bellantes ꝯ dñm oipotentẽ ꝯterent̃.

Quia turpe de⁹ nr̃ q̇ cõteris bella ab initio Judith.ix.
7 ¶ Sexto q̇ ad cautelas. In bello em̃ ⁊ obsidione cor-
porali inimici circueũt ⁊ girãt: q̃rẽtes castri vel ciuita
tis debiliorẽ partẽ: ex q̃ vicꝫ pte vel q̃ cautela castrũ vł
ciuitatẽ vel exercitũ cõtrariũ facili⁹ poterũt occupare:
sicut fert: fur frãgit domũ ex pte debiliori. Et vbi sepes
est inferior: ptrãsit. Sic in bello spũali: aduersari⁹ nr̃
diabolus ꝯsiderat pctm̃ ad qđ magis inclinat: sic pꝫ
A.xiiij.4. Et patebit infra de tẽtatiõe.vj. Qui ḡ sic ex
oi pte vallat ⁊ obsidet q̇d valet dicẽ: nõ suꝫ homicida:
aut latro vel cõbustor domoꝝ: sicut dixit pharise⁹: nõ
sum sicut ceteri hoim. Tales sũt sicut gallus siluestris
q̇ credit totũ abscõditũ ⁊ securũ: rostro abscõdito dicẽ
tes: nõ suꝫ talis ⁊c̃. Placet mihi: forte ad ista nõ es in-
clinat⁹. Jõ nec ex ista pte obsidet te: ꝫ ex alia vt te vin-
cat cupiditate ⁊ luxuria ⁊ hmõi: ad q̃ plus inclinaris.
Quid ḡ valet ex vna pte armari vel ciuitatẽ ex vna pte
custodiri: si alia pars corpis in bello sit nuda: ⁊ pars ci
uitatis vbi mai⁹ iminet periculũ: sit nõ custodita. Ibi
inimic⁹ intrat ⁊ occidit eq̃liter: ac si nulla ps esset custo
dita. Sic teste Jacobo.ij. Qui custodit totã legẽ: offen
8 dit aũt in vno: fact⁹ est oim̃ reus. ¶ Septimo: q̇ ad ex-
cusationẽ ⁊ subterfugia. Reges em̃ ad bella corpalia vo
cãt multos: q̇ ꝑ magna pte excusatões q̃runt ne vadãt
Et electores mercede corrũpũt ne vadãt: q̃s vo ire cõ-
tigerit: cũ venerit ad bellũ: forte cito aliq̃ fugiũt. Nõ
D.ix.13. Sic i spũali christ⁹ rex nr̃: oẽs ad bellũ vocat
dicẽs. Estote fortes in bello: ⁊ pugnate. Et nõ solũ di-
cit ite: ꝫ venite post me: q: ipe i bello illo p̃cessit ad mo
dũ imperatoris q̇ nũq̃ dicit exercitui: ite: ꝫ venite. Ha-
bet etiã iste rex multos ordinatos ad eligẽdũ hoies ad
bellũ: ⁊ ad eos necessitandũ: vt vadãt coacti: q̇ volũta
rie nolũt: sicut p̃latos ⁊ custodes: tã operũ q̃ aiarũ: q̇
oẽs ad h̃ gladiuꝫ portãt: vt subditos militare faciãt cõ-
grue q̇ ad deũ ⁊ mũdũ: q: in mũdo isto est loc⁹ pugnã-
tiũ: in celo triũphãtiũ: i inferno deficiẽtiũ. Sed subdi-
toꝝ aliq̇ mult' modis se excusant: verbi grã. Si dicat
luxurioso q ꝯ carnẽ suã pugnãdo: christũ ducẽ sequat
ꝑ vite mũdiciã: excusabit se nãe caliditate vel alia occa
sione. Si dicat cupido q relicta suꝑfluis: christũ paupe
rẽ sequat. Excusabit se: sicut pꝫ. A.xij.38. cũ sequẽtib9
Et. A.xxviij.51. cũ sequẽtib9. Sic dicat q vadãt ⁊ di-
scant: quõ spũalr̃ bellare debeãt. Excusant se: sicut pꝫ
A.xxvj.20. Aliq̇ vo illoꝝ: ordiatores ⁊ electores isti⁹
belli muneribus corrũpũt. Sic̃ illi q̇ munera ꝓditorib9
vel custodib9 corpoꝝ vel aiarũ dant: vt licẽti⁹ peccẽt:
vel ne pena corpali puniant. Et ex istis: ⁊ alijs causis
accidit: q christũ ad bellũ spũale pauci sequunt: ⁊ de il-
lis adhuc q̇ seq̇ incipiũt in q̃dragesima: ⁊ hmõi pauci-
ores in bello forti remanẽt. Primũ signatũ fuit in euã-
gelio: vbi oẽs se excusabãt. Scđm Judic.vij. vbi Ge-
deonẽ inceperũt seq̇ trigintaduo milia: ꝫ in fine nõ re
9 mãserũt nisi trecẽti. ¶ Octauo: q̃tũ ad ꝓuidẽtiã. In
bello em̃ corpali infra castrũ vel ciuitatẽ obsidionẽ ti-
mẽtes: victualia ꝓuident. Actualiter vo obsessi aliq̃
fortiter ꝯtra obsidẽtes exeunt: rex etiã cui castrũ tenẽt:
eis subsidiũ militũ mittit: si põt. Sic in bello spũali.
Eccia scã sciẽs obsidionẽ durã filijs suis post pascha
imminere: illis vicꝫ q̇ in q̃dragesima diaboli dñiũ ne-
gauerũt: q: nemo sibi obedientẽ: ꝫ cõtradicentẽ expu-
gnat in pascate victualia in castro aie ponit. s. corpus
christi ⁊ sanguinẽ. Postea etiã in rogatiõib9 eccia obses-
sa ꝯ obsidẽtes cũ vexillis eleuatis insultũ facit. In pẽ-
thecoste etiã nobis militẽ ⁊ ducẽ ⁊ defensorẽ fortissimũ
ad aie nr̃e defensionẽ mittit spũscm̃: in q̇ q̇libet ꝯside-
re põt dicẽs: si exurgat aduersum me pliũ in h̃ ego spe
rabo Ps̃.xxvj. ¶ Nono in ꝯtradictione. Sicut em̃ in 10
bello corpali: inimico i bello fortiter insurgẽte: ⁊ seruo
cõtra dñm suũ potẽter surgente cõtradictio preparat.
Sic in bello spũali: q: serui diaboli potẽter ꝯtra dñm
suũ in q̃dragesima surrexerũt: suũqꝫ dñm negauerũt.
Isto tpe diabolus parat fortissime exercitũ suum ꝯtra
eũ in choreis ⁊ spectaculis. Adducẽs milites ⁊ milis-
sas suas in quolibet pctõ armatos: habentes ꝑ galea
cornua ⁊ capitegia ⁊ frõtalia. Et sic de alia armatura:
intantũ q a plãta pedis vsqꝫ ad verticẽ capitis: nihil
in eis inuenies nisi sagittas diaboli acutissimas: nõ em̃
est in eis aie sanitas Esa.j. Quia in omi pte corpis ⁊
capit': ⁊ pedis nihil aliud in eis inuenies nisi sagittas
diaboli acutissimas ad vulnerandũ cor intuentis: nec
deest eis tympanũ ꝑ buccina: nec tuba ad buccinandũ
ad bellũ: heu isti sunt dispositi multo fortius ⁊ diligẽ-
tius: ⁊ cũ maiori ⁊ feruẽtiori volũtate ⁊ leticia ꝯtra deũ
et suos: q̃ꝫ videã multos christi milites pugnare ꝯ dia
bolũ ⁊ ei⁹ ministros: ⁊ plures ad se cõuertũt: q: si oẽs
christi milites totusqꝫ ei⁹ exercit⁹: vicꝫ apli ⁊ martyres
atqꝫ oẽs sancti viri in forma in q̃ fuerũt in ecclia irent
ꝑ ciuitatẽ dei p̃cepta p̃cipiẽdo vel p̃dicãdo ꝓ deo pu-
gnaturi: ⁊ irẽt in alia ꝓcessione mulieres in habitu me
retricio ludẽtes seu corizãtes vel cũ signis leuib9 ince-
dentes: credo esse cert⁹ q iste multo plura corda ⁊ au-
res ⁊ oculos libẽtius ⁊ intẽsi⁹ post se inclinarẽt: q̃ illi.
nec tot ꝓ istis peccare cessarẽt vł aliena restituerẽt: q̃t in
illarũ aspectu mortaliter peccarẽt. Et si forte in primo
cõcursu tot viroꝝ sanctoꝝ multi cõcurrerẽt: ⁊ q subi-
to admirari forte cõpũgeremur: si ita freq̃ter occur-
rerent: sicut faciũt tripudiatrices ⁊ fatue mulieres: mi-
nus in illos q̃ꝫ in istas intẽderẽt: minusqꝫ de eis cura-
rent. De quib9 cõqueritur Cañ.j. dicẽs: filij mr̃is mee. i.
ecclie pugnauerũt cõtra me. Et in Ps̃.ij. Astiterũt re-
ges terre ⁊ p̃ncipes ꝯuenerũt in vnũ ⁊c̃. ¶ Decimo i 11
obsequio ⁊ subuẽtiõe: sicut em̃ in militia seu bello cor-
porali antiq̇ milites q̇ licentiã acceperũt armoꝝ: quib9
vicꝫ nõ volũtas: ꝫ vires deficiũt bellãdi: iuuenib9 vel
filijs suis arma sua ꝯcedunt: ⁊ eos loco suo mittũt ad
bellũ: diligẽter instructos ⁊ armatos: sic mr̃es ⁊ vetule
vestes suas ⁊ ornamẽta ⁊ mala documẽta dimittũt fi-
liab9: vt dei exercitũ destruãt more ⁊ ꝯsilio Balaã Nu
meri.xxv. q̇ cõsiliũ dedit: mittẽ mulieres i exercitũ dei
Nũeri.xxiij. partim ex textu ⁊ ptim ex historia scho-
lastica. ¶ Undecimo in ꝓditiõe. Reges em̃ eũtes ad 12
bellũ: freq̃ẽter multi sequunt ꝓditores: plus aduer-
sarijs fauẽtes. Et ꝓpť tales etiã veri ⁊ boni bellatores
impediunt a victoria intẽta: sic i bello spũali i ꝓcessio-
nib9 ⁊ rogationib9 plures sequunt dei ꝓditores. i. pec-
catores: q̇ duꝫ sunt in pctõ mortali: sunt de bello cõtra
deũ: diabolo fauẽtes: cui⁹ volũtatẽ faciũt: cuiqꝫ obedi-
unt. Ideo freq̃nter boni bellatores: veriqꝫ adoratores
et humiles adoratores nõ audiunt: ꝫ repulsaꝫ patiunt.
Nec mirũ: si ꝓpť multos malos repulsaꝫ patiant: cuꝫ
legam⁹ Josue.vij. q ꝓpter virũ malũ Achan vicꝫ to-
tus dei exercit⁹ cõtra Hay missus: repulsaꝫ patiebat.
¶ Duodecimo in fortiũ captiõe. In bello em̃ corpali: 13
plus nitunt p̃ncipẽ vel fortes bellatores cape q̃ꝫ popu
lares: ⁊ capti diligẽti⁹ custodiunt ⁊ fortius ligant. Ita
in bello spũali diabolus plus nitit christianos cape:
q̃ꝫ infideles: et inter fideles plus nitit maiores cape et
religiosos ⁊ ecclasticos: q̃ꝫ laicos plusqꝫ de coruꝫ gau-
det captiuitate. Et fortiorib9 vinculis eos ligat. s. maio
ri supbia ⁊ rapina ⁊ iniusta acq̃sitione: de q̇ quasi ad-
mirãs Ps̃.lxxiij. ait. Quãta malignat⁹ est inimic⁹ in
sancto. Nõ. P.xiij.47. ¶ Decimotertio in fuga prin- 14

tipe vel duce exercitus in bello corpali fugiẽte: exercit⁹
fugit. Sic in bello spũali ducib⁹ ppli fugiẽtib⁹: vł pdi-
torie ꝯ deũ agẽtib⁹. vñ Gene. ij. ret bonce. Quis exerci
tus bñ pugnaret: vbi imparor fugit de plio? Hiere. x.
Quia stulte egerũt pastores: ⁊ dñm nõ quesierũt: ꝓpte
rea nõ intellexerũt. Et oĩs grex eoꝝ dispsus est. Sicut
15 pz. c. de plans. ¶ Decimoq̄rto in stipẽdij distributiõe
Sicut eñi ciuitate vł castro bello corpali obsesso: multi
sunt q̄ comedũt ⁊ bibũt: ⁊ q̄ libẽter stipẽdiũ militũ re-
ciperẽt: ꝫ pauci sunt q̄ fortiter pugnãt: vel periculo se
exponãt: imo aliq̄ñ q̄ plus recipiũt: ⁊ lautius de stipẽ-
dio reipublice viuũt: min⁹ pugnãt. Sic ĩ bello spũali
oculi oĩm ĩ te sperãt dñe: ⁊ tu das escã illoꝝ corpalẽ oĩ
die ⁊ spũalẽ in die pasche. Et ad ista cibaria recipiẽda
multi parati sunt: ⁊ tñ pauci sunt q̄ petis nõ succũbũt:
qd̃ signatũ fuit ĩ euãgelio: vbi in distributiõe panis ⁊
pisciũ eũ multa milia seq̄bant̃: ꝫ in bello passiõis oẽs
illi fugerũt. Et q̄ plura stipẽdia ecclie militãt̃ militã-
tibusq; ei⁹ a deo deputat̃ recipiũt: min⁹ ꝑdicãdo vel
bona exẽpla dãdo: ꝯ vicia ⁊ viciosos pugnãt. Sꝫ heu
de pⁱmonio chr̃i incrassati: ipinguati: dilatati dereliq̄-
rũt deũ factorẽ suũ in bello: ⁊ fugerũt: de quo cõqueritur
Ps̃. xxx. q̄ videbãt me. s. in sepltur̃: foras fugerũt a me
16 Hiere. xxxix. viri bellatores ei⁹ fugerũt. ¶ Quideci-
mo in piculosa societate: sicut eñi ĩ bello corpali ꝯ sara-
cenos plus chr̃ianis nocẽt ꝓportione sua mali chr̃iani
apostate a fide. Sic ĩ spũali bello plus nocet malus hõ
q̄ꝫ diabolus ĩ societate: q2 qd̃ diabolus p se facẽ nõ põt
p malũ sociũ loq̄ẽs facit: sicut p serpentẽ decepit euã:
et p euã ꝯ Adã ꝑualuit: qd̃ p se facẽ nõ potuit Gen̄. iij
17 Rõ. D. j. 20. vj. 20. ¶ Sedecimo: q̄ztũ ad ingratitudi
nẽ. Rege eñi eunti ad bellũ corpale si p eũ ꝑmoti: ⁊ in
domo sua nutriti ⁊ exaltati: ⁊ largissime stipendiati in
re ⁊ meli⁹ in spe secũ ire spernerẽt: nimis essent ingrati
rex q; contra eos valde grauaret̃: sic in bello spũali: rex
chr̃s q̄rit ab his q̄s creauit: nutriuit ⁊ fouit: q̄rũ aliqui
plura receperũt stipẽdia q̄ꝫ decẽ solidos in die: in re et
plura in spe. Dicit illud Ps̃. xciij. Quis ꝯsurget mihi
aduersus malignãtes: aut q̄s sta. me. aduer. oẽm iniq̄-
tatẽ. Sed heu ꝯquerit̃ dicẽs: de gẽtib⁹ nõ est vir mecũ
et filios enutriui ⁊ exaltaui: ipsi aũt spreuerũt me Esa.
18 j. scꝫ qñ eis indigeo. ¶ Decimoseptimo: q̄ztũ ad mo-
res. Sicut eñi in bello corpali libidinosi: effeminati et
carnales atq; molles: corpis delicias sectantes sunt in-
Exẽm epti. In cui⁹ signũ vt histoꝛie cõtinẽt Soldan⁹ regnũ
persarũ suo dñio subiugãdo: oẽs occidit histriones ad
duodecim milia asserẽs ꝙ nõ potuit esse bona militia:
vbi essent tot effeminãtes ⁊ mollicẽtes corda ⁊ ꝓuocã-
Exẽm tes ad libidinẽ. Ad idẽ fert̃ qd̃ narrat Valeri⁹ li. j. ꝙ
Corneli⁹ scipio in hispaniã missus: intrans castra oẽs
meretrices ⁊ q̄cq̄d voluptat̃ fuit: de exercitu fugauit
vt in militia ꝓbiores ⁊ paratiores efficerent̃. Sic ĩ mi-
litia spũali dediti voluptatib⁹ nunq̄ bñ pugnabũt: ꝫ
volũt esse de nũero illoꝝ. In ps̃. lxxij. in labore hoim
nõ sunt ⁊c̃. ꝫ Scipio ⁊ Soldan⁹. i. ꝑlatus deberet oĩa
talia voluptuosa ab eis fugare. Et subdit⁹ exercitatus
faciet ei grates dicẽs illud Ps̃. cxliij. Docet man⁹ meas
19 ad preliũ: ⁊ digitos meos ad bellũ. ¶ Decimooctauo:
q̄ztum ad timorẽ. In bello eñi corpali diuites q̄ multa
pñt amittere timẽt: ita in bello spũali ꝫ q̄ nihil hñt q̄b⁹
oẽ solũ patria est: min⁹ timẽt: Ita in bellis spũalis peri-
culosissimo insultu: vicꝫ in morte sua min⁹ habẽtes de
petis: nihil vͦ hñtes de alieno nõ timebũt: dicẽtes il-
lud ps̃. xxvj. Si exurgat aduersũ me ꝑliũ: ĩ h̃ ego spera
bo. Quia sperãt p illud ꝑliũ ad terrã meliorẽ trãsferri.
20 De h̃ nõ. A. xxvij. 38. ¶ Decimonono q̄ztũ ad ꝯpue-

tatẽ. Vbi eñi duo reges ⁊ terre ⁊ dñia ⁊ spãliter si sint
diuersarũ legũ vel linguarũ: sicut chr̃ianoꝝ ⁊ sarace
noꝝ freq̄nter fiũt ibi bella ⁊ raro est ibi pax: sicut ĩ hi-
spania vbi machinãt adinuicẽ chr̃iani ⁊ saraceni: ⁊ rõ
est: q2 q̄libet nitit̃ ꝯtractã ꝓpinquã trahere ad leges et
dñiũ suũ. Sic spũaliter caro ⁊ aĩa machinãt adinuicẽ
inter q̄ tota vita nr̃a q̄si in q̄dã spũali bello ducit̃. Cũ
sint diuersarũ legũ: dicẽte Paulo: video legẽ ĩ mẽbris
meis: repugnantẽ legi mẽtis mee. Et cã q̄re de⁹ ꝑmit-
tit h̃ bellũ pz exẽplo ꝑncipis: q̄ rebellat ecclie a q̄ au-
fert pplm sibi subiectũ: eũ a iuramẽto fidelitat̃ absol-
uẽdo sic: q2 rõ rebellauit deo: retraxit ⁊ absoluit mẽbra
inferiora ab eius dñio. Sed btũs q̄ in fine vite sue põt
regratiãdo deo dicẽ. Precinxisti me virtute ad bellũ et
subiecisti insurgẽtes ĩ me subt⁹ me In ps̃. xvij. ¶ Vi- 21
cesimo: q̄ztũ ad securitatẽ q̄rendã: tpe eñi belli corpał
oẽs q̄rũt loca securitat̃: sicut castra vel ecclias. Et tpe
mortalitatis in vno regno fugiũt ad aliud: sic in bello
spũali qd̃ est ꝓh dolor mõ ita magnũ ꝙ nõ est dies in
q̄ nõ occidant̃ p mundũ spũalr̃ loquẽdo multa milia
mortalit̃ peccãdo. Ergo dñt hoĩes se ponere ĩ castro
religiõis ⁊ in statu pnie: ⁊ fugere eã q̄ in mũdo est ꝯcu-
piscẽtie corruptionẽ. ij. Pe. j. Tanq̄ꝫ mortalitat̃ indu-
ctiuã: ⁊ lepre spũalis inductiuã occasionẽ societat̃ per-
uerse. vñ Arsenius ĩ vitaspa. req̄sit⁹ rñdit: si vis salu⁹
esse: fuge hoĩes. Et rõnabilr̃: q2 stultuꝫ videt̃ leprosos
fugere ⁊ nõ demones: ⁊ eoꝝ ministros q̄ ad tales: ꝫ bene
pugnat q̄ bñ fugit: dicẽs illud Ps̃. xliiij. Elõgaui fu-
giẽs ⁊c̃. Rõ. R. v. 38. ¶ Vicesimoꝑmo: q̄ztuꝫ ad au- 22
daciã ⁊ timiditatẽ. Sicut eñi dicit Vegeti⁹ de re mili-
tari ꝙ q̄ morant̃ ꝓpe solẽ sunt ꝓpt̃ defectũ sanguis ti-
midi ⁊ fugitiui: q̄ multũ distãt sũt ꝓpt̃ sanguis nimie-
tatẽ nimis audaces: hoĩes autẽ mediarũ regionũ apti
sunt ad bella corpalia. Sic in bello spũali q̄ hñt nimiũ
respectũ ad nobilitatẽ vel teneritudinẽ natiuitatis: nõ
audẽt corp⁹ subijcere discipline ⁊ laborib⁹ Prouer. xxij.
dicit piger: leo est foris. Qui etiã vita ⁊ ꝯsideratiõe ni-
mis distãt a vero sole iusticie: ⁊ ei⁹ calorẽ iudicij nõ ti-
mẽt: de lõga vita ꝯsidẽtes: sunt nimis audaces ad ꝑpe
trandũ mala Job. xij. Audacter ꝓuocãt deũ ⁊c̃. q̄ vͦ
abijciũt ea q̄ sũt paruuli ⁊ nouissima cogitãt: vitã inter
ista duo: q̄si ĩ media regiõe ducẽtes sunt apti ad bellũ
spũale: de q̄b⁹ ad Hebre. xj. Fortes facti sunt in bello.
¶ Vicesimoscđo: q̄ztuꝫ ad maliciã: in bello eñi corpali 23
hñs bellũ cũ alio: nitit̃ ponẽ ignẽ in castro vł villa sua
Sic ĩ bello spũali diabolus mittit incẽdiarios suos: q̄
alios igne incẽdãt infernali dict̃ vł fact̃ vł malis exẽ-
plis: incenderũt igne sanctuariũ tuum. In Ps̃. lxxiij.
¶ Vicesimotertio: q̄ztuꝫ ad ꝯsiliũ capiẽdũ: multa eñi
auxilia sunt a deo petẽda ĩ oĩone: ⁊ multa ꝯsilia a sapiẽ
tib⁹ q̄rẽda: anteq̄ꝫ ꝑnceps bellũ incipiat corpale. Sicut
patz. C. uij. 14. Exẽplo Jude machabei ⁊ exercit⁹ sui:
de q̄ hr̃. j. Mach. iij. ꝙ ꝯgregat⁹ est ꝯuẽt⁹ vt essent pa-
rati ad ꝑliũ. s. ꝯ anthiochũ iuuenẽ: ⁊ vt orarẽt ⁊ ieiuna-
rent illa die ⁊ induerũt se cilicijs. Et. ij. Mach. xv. dr̃
de Machabeo ⁊ suis ꝙ manu pugnabãt: cordib⁹ deũ
orãtes. Jõ ꝓstrauerũt nycanorẽ et trigitaq̄nq; milia.
et. j. Mach. xj. Jonathas cũ duob⁹ secũ orãdo hostes
inuasit: ⁊ suos reduxit ⁊ vicit. Exẽplo etiã David: de q̄
j. Re. xxiij. hr̃ sic. Cõsuluit David dñm dicẽs. Nũ q̄d
vadã ⁊ ꝑcutiã philisteos? De q̄ etiã dic̃ Ambro. li. j. de
offi. ꝙ David nũq̄ꝫ iuit ad bellũ nisi deo req̄sito ⁊ ꝯsi-
liato. Exẽplo etiã iudeoꝝ q̄ eũtes ad bellũ: deo sacrifi-
cabãt ⁊ dabat̃ victima de hostib⁹ vicẽdis: redeũtes vͦ
sacrificabãt ꝓ victoria. Exẽplo etiã nobił regĩ Eduar-
di: cui⁹ ꝯsuetudo erat añ bellũ ꝑegrinatiões facẽ. ꝑso

nalit: ⁊ psonas in vtroqȝ iure dei ⁊ mūdi sapiētissimos
ꝯsulere. Quia teste Sen. epl'a. xuij. parua sunt arma fo
ris: si nō sit ꝯsiliū domi. Et si exēpla deessent rō sufficēt
ꝗ̄ scit: ꝙ vbi maiꝰ iminet piculū: cautiꝰ est agēdū. Sȝ
in bello corpali maximū est piculū ⁊ corpoꝝ ⁊ aiaꝝ: qꝛ
ibi nō solū moriunt corpalr: ſȝ etiā spūalr multa milia
ꝓpter gn̄ale odiū: nō solū duoꝝ hoim: ſȝ duoꝝ regnoꝝ
et ꝓpter alia pctā in qb⁹ sunt qn̄ occidunt. Sic ḡ in ne
cessitate ad dn̄m castri nunciū oꝛonis mittāt: exēplo vi
roꝝ p̄dictoꝝ: qꝛ antiq̄ sctī ⁊ valētes pꝛincipes oꝛone ⁊
cōsilio ad bellū dispositi ꝓsperabant: deū ⁊ sapientiā
hn̄tes adiutores. Exēplo p̄dictoꝝ. Sic etiā sctissimus
impatoꝛ Karolus magnꝰ: q̄ vt legit in cronica de vita
eiꝰ: ꝙ qn̄ erat pugnaturꝰ: an̄ bellū purissime ꝯfitebat:
et accepit sacrā cōionē: ⁊ sic tā i aia ꝗ̄ꝫ in corpe munitꝰ:
Exm̄ ꝓcessit securꝰ ad bellū. Et sic legit de q̄dā q̄ post cōio
nē ꝓcessit ad duellū: ⁊ interrogatꝰ an aliq̄d comedisset
rn̄dit se nihil sumpsisse nisi sacram cōionē: ⁊ alter etiā
inq̄t si oēs sctōs ⁊ bouē integrū comedisses cū eo: hac
die dabo carnes tuas volatilib⁹ celi. Sȝ iste diuio auxi
lio ꝓstrauit blasphemū: vt dignū ⁊ iustū erat. Victo
riā ṽo obtentā: nō sibi: ſȝ deo attribuebāt dicētes illud
Ps̄. cxiij. Nō nobis dn̄e nō nob. Dicētes etiā illud. j.
24 Mach. iij. nō in multitudie exercitꝰ victoria belli est: ſȝ
de celo fortitudo ē ⁊c̄. Sȝ heu p̄ncipes ⁊ milites ⁊ exer
citꝰ moderni tp̄is eūtes ad bellū: potiꝰ diabolū placāt
crudelitatib⁹ ⁊ spolijs ꝗ̄ꝫ deū: nō cū oꝛonib⁹: ſȝ cū mul
toꝝ vadūt maledictiōib⁹: qꝛ nō in expēsis regis vl' ꝓ
prijs vadūt: ſȝ in expēsis ecclīarū ⁊ pauperū q̄s eundo
spoliāt: ⁊ si forte emāt: nihil soluāt nisi tallias: chr̄s pa
uit q̄nqȝ milia: quinqȝ panib⁹: ipi maiꝰ faciūt miraculū
qꝛ decē milia pascunt paucis tallijs. i. micis: nō sel' tm̄
vel bis sicut chr̄s: ſȝ freq̄nter nō solū hoies sicut chr̄s:
ſȝ et canes ⁊ eq̄s ⁊c̄. nec pane ⁊ piscib⁹ sic chr̄s: ſȝ delica
tis cibarijs. Nota. T. v. 17. Et. F. viij. 1. Itē. J. xj. 20.
nec ieiunāt: nec cilicijs induunt: vt p̄dictū est de machā
beis: ſȝ cū gula ⁊ luxuria ⁊ potiꝰ cum deauratis ⁊ pul
Exm̄ chris ꝗ̄ꝫ fortib⁹ armis illuc vadunt. Vn̄ nup exercitu
anglic eūte cū tali supbia ꝯ̄ inimicos dixit q̄dā valens
ꝙ magis videbant ad nuptias: ꝗ̄ꝫ ad bellum ꝓcedere.
sic Goliath. j. Re. xvij. Cōtra tales nō optie. A. xxiiij.
2. 3. Et. N. iij. 15. Si quā ṽo victoriā a casu obtinue
rūt magis forte ꝓpt̄ aduersarioꝝ demerita: ꝗ̄ꝫ ꝓpt̄ eoꝝ
merita: plus sue supbie ꝗ̄ꝫ deo eā attribuebāt: inaniter
gloriātes ⁊ dicētes illud Deut. xxxij. Manꝰ nr̄a excel
25 sa ⁊ nō dn̄s fecit h̄ oia. ¶ Vt p̄dictū est de ꝯsilio ⁊ ordi
ne i bello corpali: sic faciēdū est i bello spūali. Vbi vita
et aia est regēda sapiētū ꝯsilio ⁊ ꝯfessorib⁹ ⁊ i oib⁹ q̄ ad
aīam ptinēt vtēdū est Prouer. xx. Cōsilijs cogitatiōes
roborant. ¶ Vicesimoq̄rto ꝗ̄tū ad nō formidare. In
bello enī corpali nō formidare ꝯ̄ verba seu minas ad
Exm̄ uersarioꝝ multū iuuat. vn̄ narrat Valeriꝰ li. iij. de ꝑ
gētib⁹ ꝯ̄ psas in p̄liū: ⁊ quib⁹ vnꝰ ait socio suo solē obū
brari sagittꝭ psarū: qꝛ erāt optimi sagittarij: ⁊ in multi
tudine magna: cui rn̄dit sociꝰ optie inq̄t narras: i vm
bra enī meliꝰ pugnabimꝰ: Ita i bello spūali volēs cor
rectiōes iuste face: multa sustinebit opprobria: volēsqȝ
verā miliciā chr̄i seq̄: multas sustinebit derisiōes. Sȝ
cōfortēt se mutuo: ⁊ audiūt deū eos ꝯfortātē ⁊ dicentē
Esa. lj. Nolite timere opprobria hoim: ⁊ blasphemias
26 eoꝝ ne metuatꝭ: sagitte paruuloꝝ sunt h̄. ¶ Vicesimo
quito: ꝗ̄tuȝ ad expeditōeȝ. Euntes enī ad bellū corpa
le nihil secū portāt nisi arma ⁊ victualia. Sic nos i bel
lo spūali nihil accipe debemꝰ nisi necessaria. Exēplo for
tissimoꝝ militū q̄ relictꝭ oib⁹: secuti sunt eū Mat. xix.
27 ¶ Vicesimosexto: ꝗ̄tuȝ ad fidelitatē ⁊ alias virtutes:
dicit enī Ioā. li. q̄ vocat policraticon: ꝙ tria fecerūt ro
manos victoriosos: fides: sciā ⁊ exercitiū. Fidē enī oib⁹ Exm̄
seruabāt intātuȝ: ꝙ cuȝ q̄dā captꝰ ab Hanibale de ro
manis: ⁊ postea dimissus sb iuramēto redeūdi: vel ꝓ
ciū mittēdi ꝓ redēptiōe sua: cū redēptiōeȝ hr̄e nō posset:
nec redire vellet: senatꝰ romanꝰ misit eū ad carcerē ha
nibalis. Sic i bello spūali hee ṽtutes iuuāt. De q̄b⁹ in
Ps̄. xvij. Precīxisti me vir. ad bel. ¶ Vicesimoseptio 28
quo ad p̄miū. Rex ei iturꝰ ad bellū corpale cū rediret:
accepto regno volentib⁹ secū ire p̄mia dat: nolētes ṽo
ire punit. Sic refert Valeriꝰ li. ij. De q̄dā q̄ edixit: ꝙ si Exm̄
q̄s fugiēs castra petisset: ꝓ hoste interficeret: q̄ seueri
tate: milites cōpressi hostes vicerūt. Sic i bello spūali: si
sustinemꝰ: et cōregnabimꝰ. Si negauerimꝰ: ⁊ ille ne
gabit nos. ¶ Patet ḡ ex iā dictis vigintiseptē silitudi 29
nes ⁊ cōueniētie int̄ bellū corpale ⁊ spūale. Inter q̄ tn̄
est vna dissilitudo in h̄ vicȝ ꝙ in bello corpali: q̄n oēs
se subtrahūt p̄ce vel p̄cio: obnitētes ne vadāt nisi forte
sint aliq̄ discoli: q̄ libēter vadūt: qꝛ nō hn̄t aliud vn̄ vi
uant: ꝓpt̄ q̄s nō ꝓsperant: qꝛ dū boni ⁊ fortes dimit
tant ⁊ debiles accipiunt: oēs vincunt. Ad spūale ṽo
bellū dāt munera ⁊ p̄ces ⁊ p̄cia: vt ꝓmoueant ⁊ expo
nant ad ordines ⁊ magnos ecclīe statꝰ: in q̄b⁹ ꝯsistere
dēt si recte tenerent: maximū spūale bellū periculosiꝰ
ꝙ̄ sit corpale. In cuiꝰ rei significationē maiorē sollicitu
dinē habuit Moyses ex dei ordinatiōe ordinare viros
pfectiores ad bellū spūale. Sicut pȝ Nūeri. iiij. vbi le
uite ad ministeriū tēpli eligabant a. xxx. anno vsqȝ ad
quinq̄gesimū vel fm̄. lxx. a. xxv. Ad pugnandū ṽo a
xxj. annis vsqȝ ad. l. sicut ex parte pȝ in p̄ncipio histo
rie numeroꝝ quasi in morib⁹ ⁊ etate minꝰ pfecti. Cuiꝰ
cōtrariū faciūt moderni patroni ⁊ p̄lati. Sicut patebit
infra. c. de patronis ⁊ p̄latis. Sed forte aliq̄s hic oppo 30
net ꝙ i isto articulo nō est dissilitudo: ſȝ poti⁹ silitudo:
qꝛ sicut nō habētes vn̄ viuāt vagi ⁊ miseri libēter va
dunt ad bellū corpale ⁊ ire ꝓcurant prece ⁊ p̄cio. Ita
faciūt illiꝰ ꝯditiōis hoies ad bella spūalia: ⁊ in h̄ silitu
do ꝯcedēda est. Et sicut illi tanq̄ꝫ inualidi ad bellū re
gē ⁊ exercitū decipiūt. Ita isti chr̄m ⁊ ecclīam. Nō. E.
ij. 8. Et. M. viij. 41. Et tales veniūt ad bellū ecclīe: si
cut equus ad stabulū ꝓpt̄ prebendā: vt comedat ⁊ im
pinguet. Et Act. x. posuit quasi equū glīe sue in bello.
Nota vicesimāoctauā similitudinē. A. xxiiij. 16.
¶ Ex isto articulo scd̄o infert tertiꝰ. In fine enī istius Arti. iij.
dictū est ꝙ bellū spūale periculosius ē corpali. Huiꝰ
aūt obsidionis seu belli generalitas ⁊ piculū ex h̄ patȝ
ꝙ nullus locus immunitꝰ vl' pars inermis: inimicos
inuadētes ⁊ obsidentes latet. In corpali enī obsidione
frequēter accidit: ꝙ si exteriores obsidentes scirēt in q̄
dispositiōe vel penuria vel briga inter se essent obsessi:
scirētqȝ oēs defectꝰ q̄ ibi ꝯtingūt: cito castrū vl' ciuitatē
caperēt. Sed in spūali obsidione nullū tp̄s vel locꝰ vl'
defectꝰ vel q̄dcūqȝ minꝰ custoditū inimicos latet obsi
dētes. Iō sequit h̄ bellū esse piculosuȝ. Et nunc hunc:
nūc illū gladiꝰ interficit. ij. Re. xj. ¶ Ex alio etiā h̄ se 31
quit: qꝛ vicȝ maximꝰ hostis i bello isto vicȝ caro est in
trinsecus in ciuitate ⁊ in castro nobiscū: nec a nobis eū
expellere possumꝰ. Sed cōtinue ꝯ̄ nos certat. Iō dicit
Aug. in q̄dā fmone: ꝙ inter oia certamina chr̄ianoꝝ
duriora sunt certamia castitatꝭ. Nā ibi ꝯtinua est pu
gna ⁊ rarior inuenit victoria. Rara enī est ꝯcordia fa
me atqȝ pudicicie. Et qꝛ victoria est rara ⁊ difficillima.
Iō est pulcherrima. Vn̄ q̄dā impatoꝛ senex vt fert: cū Exm̄
senescalli eiꝰ cū extollerēt atqȝ laudarēt nobiles victo
rias: aiebat: maximā inquit dimittitis victoriā: ꝙ vicȝ
carnē meā nunq̄ꝫ maculaui. Sic enī est militū ⁊ mar

tyrũ diaboli seq̃ carnis desideria. Ita est militũ dei cor
pus castigare: exẽplo Pauli dicẽtis. Castigo corp⁹ meũ
j. Cor. ix. Et Job. x. Pene militãt i me: sic p₃. C. iij. 3.
Arti. iiij. ¶ Ex q̃ istud spũale bellũ est tã periculosũ: necessariũ
32 videt defensiões ⁊ remedia ꝯ illud inuenire. Et sic iste
articulus terti⁹ infert q̃rtũ. In q̃ ondit ꝙ tria sunt ne
cessaria ad h: ꝙ i bello isto fortiẽ resistat. s. diligẽtia seu
sollicitudo in armãdo; ꝓmptitudo in operando: pseue
rãtia in ꝯtinuãdo. ¶ Primo diligẽtia in armãdo ꝯ dili
gentiã i inuadẽdo. De q̃ hꝫ. s. c. c. vij. Quia em̃ ex omi
parte inimici nos inuadũt: debem⁹ nos ex oi pte arma
re: in corde: fide: mũdicia ⁊ charitate. Prima armatura
est necessaria ꝓpẽ deũ. Scda ꝓpter seipm. Tertia ꝓpẽ
proximũ. Ista armatura etiã debet esse in ore: vt sit ibi
audacia in loquẽdo: malos reprehendẽdo: vt dicẽ possit
illud Sap. viij. Timebũt audiẽtes reges horrẽdi: vi
debor in bello fortis. Et sic de oibꝫ sensibꝫ ⁊ corporis ⁊ aie
partibꝫ: vt dicẽ deo possit Illud Ps. xvij. Precinxisti
33 me vtute ad bel. ¶ Scdo debet esse sollicitudo ad mo
dũ canũ nobiliũ: qñ em̃ venator insonat cornu ad ve
nationẽ: canes curiales ⁊ nobiles cũ maxia ꝓmptitu
dine surgũt ⁊ letãtes currũt: ad venatorẽq₃ se disponẽtes
et ad laborẽ. S₃ canis ruralis iacet sup sterq̃liniũ: pi
ger ⁊ tepidus vix leuat caput ⁊ os parũ aperit: ⁊ iterũ
caput deponit q: ad laborẽ nihil afficit: sed ad requiẽ.
Sed postq̃ curiales cũ magno labore ꝑdã acceperint
⁊ redierint: ⁊ cibꝫ fuerit eis parat⁹. Tũc canis ille rura
lis ⁊ piger: erit de ꝑmis q̃ os ad cibũ ponet. S₃ vena
tor cũ virga eũ fugat. Iuste q̃dẽ: q: qui nõ laborat nõ
mãducet. Spũaliter venator est chris q̃ ad seculares: q̃
oẽs vocat ad venationẽ. i. ad destruendũ bestias silue
stres. i. petõres. Canes nobiles sui vicia feruẽter extir
pãt. De q̃bꝫ in ps. lxvij. Lingua canũ tuorũ: chrm̃ pre
dã. De q̃ Esa. ix. Letant corã te q̃si capta ꝑda. hic nũ
tunt cape p grãz ⁊ in futuro p gloriã. S₃ pigros ⁊ mi
seros q̃ in morte seu iudicio pastũ petent: dicẽtes: dñe
dñe aperi nob: cũ dura virga excludet: qñ dicet: ite ma
ledicti ⁊c. Mat. xxv. q: iustũ est ꝙ q̃ noluẽ socij esse la
34 boris: a societate excludant solacij. ¶ Mstuz vo ad reli
giosos: venator est sacrista vel cleric⁹ cãpanã pulsans:
canes nobiles qui statim surgunt ad matutinas ⁊ alia
hmõi: de q̃bꝫ hi Iudicũ. vij. vbi Gedeoni dictũ est: ꝙ
secũ accipet ad bellũ q̃ aquã lamberent vt canes: pigri
vo parũ caput eleuãt: q̃rẽtes si sit pulsatũ: vel dicẽtes
se esse in sudore vl' ficte indispositos: q̃ in crastino erũt
ꝑmi ad pastũ. i. ad bñ comedẽdũ: ꝫ ꝑlat⁹ cũ vga eos tã
gere dicet: dãs eis panẽ ⁊ aquã sic cani pigro: q̃bꝫ panis
et aq̃ est vita btã. Oẽs ḡ seq̃ntes ꝯditõẽs canũ nobiliũ
sint ad bella ꝓmptissimi ⁊ doctissimi Cañ. iij. Nõ. R.
35 v. 19. ¶ Tertio req̃rit in vtroq₃ pseuerãtia: exẽplo ca
leph Josue. xiiij. q̃ att. lxxxv. annorũ suz sic valẽs: vt co
valebã tpe qñ ad explorãdũ terrã missus suz: tã ad bel
landũ q₃ ad gradiẽdũ. Bellator em̃ deficiẽs ꝑ inopia
Arti. v. displicet deo Eccl. xvj. ¶ Ad oia ista nos monere de
bẽt timor pene deficiẽtiũ: ⁊ amor mercedis triũphãtiũ
Si em̃ pugil exponit se ꝑiculo ꝓ parua mercede: mul
tomagis ꝓ regno illo qd pugnantibꝫ ꝓmittit. Estote
fortes i bello: ⁊ pugnate cũ antiq̃ ser. ⁊c. Istis sic expe
ditis de bello carnali ⁊ spirituali simul cõiunctis.
Arti. vj. ¶ Ad corpale sic ꝓcedit: oñdẽdo vicz q̃ cõditiões ad
certũ bellũ req̃runt: qd est sextũ ꝑncipale. Ad h ꝙ bel
lũ sit licitũ: tria req̃runt fm sctm̃ Thomã. ij. ij. q. xl.
36 ar. j. ¶ Primũ est auctoritas ꝑncipis: q: nõ licet psone
priuate bellũ suscitare: q: nõ hꝫ curã reipublice. ¶ Se
cundũ ꝙ sit causa iusta. ¶ Tertiũ ꝙ sit intẽtio mũda:
supple ꝓ bono habẽdo ⁊ malo vitãdo. ¶ Ex primo seq̃
tur ꝙ sicut non licet psone priuate bellare auctẽ ꝓpria.
Ita nec malefactorẽ occidere. Jõ dicit Ambro. iij. de
officijs: ꝙ bõ debet ꝑmittere se occidi pot⁹ q̃₃ malefa
ctorẽ ad se venientẽ occidat. Et ponit exẽpluz de chro.
Et forte rõ est: q: plus tenet diligere aiam ꝓximi sui ex
ꝑcepto ⁊ ordine charitatis: que tũc amittit si occidit: q̃₃
corpus ꝓpriũ. Aliq̃ tñ dicerẽt: ꝙ h esset pfectiõis: ⁊ nõ
necessitatis: q: aliter iura canonica nõ ꝑmitterẽt ꝙ bõ
occideret quẽcũq₃ seipm defendẽdo. ¶ Ex ꝑdictis etiã
p₃ ꝙ ꝓ magna pte bella q̃ fiũt in lombardia sunt in
iusta: q: vt frequẽter nõ incipiunt auctẽ ꝑncipis: ꝫ po
tẽtioris in ciuitate: nec ꝓ honesta causa: ꝫ ꝓ odio ⁊ af
fectione partiũ gwibilinorũ: ⁊ guelforũ: nec intẽnõe mũ
da: ꝫ intentiõe cupiditatis ⁊ libidine dñandi. Et q: his
bellis suis christianitatẽ turbant: timeat quilibet illo
rum bellum eternũ. De quo Job. xx. Pluat sup eum
bellum: eductus et egrediens de vagina sua.
Arti. vij. ¶ Ostensis ꝯdinõibꝫ iusti belli: nũc ostẽdere restat q̃
sunt necessarie ꝯditiões in rite belligerare volentibꝫ:
quarũ multe sunt pretacte. Supra. c. c. ar. ij. scz in scdo
37 pricipali p totũ. ¶ Req̃rit etiã in eis bona deuotio ad
deũ ⁊ ad suos. ¶ Requirit iterũ in eis fidelitas sine ꝓ
ditione: vñ Ambro. de officijs. Incassum inq̃t ꝯ exte
riores inimicos in cãpo bellũ gerit: si infra ipsa vrbis
menia ciuis insidiãs habet: sicut incassuz q̃rit sanitas
exteri⁹ in membris: nisi prius habeat interi⁹ in corpe.
¶ Iterũ requirit in eis clemẽtia: vñ Valeri⁹ li. v. Si
egregiũ est hostẽ deijcere: nõ min⁹ laudabile ẽ scire mi
sereri: q: sicut infinitã gloriã bellica virt⁹: ita ꝑcipuũ
amorẽ clemẽtia meret. Origo isti⁹ clemẽtie põt esse co
gitatio: quõ ipse iterũ in man⁹ inimicorũ incidere põt:
vel saltẽ in morte: in man⁹ dei viuẽtis. Sic ḡ sctificate
bellũ Hiere. vj. Et p tales virtutes ascẽdant oẽs viri
bellatores Johelis. iij. Nõ de ista clemẽtia. M. ix. 34.
¶ Req̃runt etiaz in eis cetere virtutes vicijs hijs op
positis. De quibus patet infra articulo nono.
Arti. viij. ¶ Habẽtes vo istas ⁊ alias virtutes citi⁹ vincũt: ꝓpẽ
sex auxilia. ¶ Primo q: in se rõnabiliter sunt audaciores
vtpote mortẽ min⁹ timẽtes: in q̃ solũ corp⁹ morit: mul
tũ em̃ retrahit petõr a vera audacia ⁊ fortitudine q̃ est
virt⁹: ꝓpẽ petm̃ in q̃ sentit se esse: in q̃ nõ audet mori: ne
38 simul cũ corpe ⁊ aia pdat. Et q̃ inuenit se in tali statu
nunq̃₃ erit vere audax. Et si aliq̃s ex vana glia ardua
aggrediat. Vñ quidã barcator h de seipso fatebat: di
cens ꝙ frequẽter fuisset mortu⁹ i talibꝫ pugnis: nisi se
sensisset ex̃ petm̃. Tales em̃ sunt inepti ad bellũ. Et iõ
Deut. xx. Ordinauit de⁹: ꝙ tales formidolosi cũ alijs
ad bellũ nõ accederẽt. Tales etiam repulit a se Iudas
machabeus. j. Mach. iij. Tales etiam petõres dimisit
Amasias rex iuda. iiij. Re. iij. q̃ cxre ꝯduxit stipẽdia
rios centũmilia. i. centũmilia armatorũ. Et tñ de ꝯsilio
ꝓphete q̃ ei suasit ꝙ eos dimitteret: q: idola ferebãt eos
dimisit: ⁊ dñs dedit ei victoriã. ¶ Sed diceret aliq̃s: si
in exercitu moderni tpis oẽs i mortalibꝫ petis exẽtes
dimitterent: pauci remanerẽt: placet. Melius tñ esset:
cũ paucis bonis vincere multos malos: cũ illis de q̃bꝫ
dĩ Deutro. xxxij. Perseq̃bat vn⁹ mille ⁊c. q₃ cũ multis
malis vinci a paucis bonis: sicut. clxxx. milia ab vno
angelo. iiij. Re. xix. Et mille a Samsone Iudicũ. xvj.
Jõ de⁹ ordinauit Deutro. xx. ꝙ sacerdos exercitũ am
moneret ne timerẽt hostes: ꝫ sperarẽt tantũ in dño: nõ
in armis ⁊ robore suo: q: nõ in multitudine exercitus
mali victoria belli est. ij. Mach. iij. Sic p₃. C. xvij. 18.
39 ¶ Scdo q: nõ sunt victi a diabolo vl' petõ. Sicut em̃
iustũ videt ꝙ serui diaboli ⁊ peti: sint victi ⁊ serui ini
micorũ sicut chanaan Geñ. ix. Quia ꝑus incurrit ser

nitatē pctī:postea ei imponebat̄ seruitꝰ fratrū:sic a cō-
trario sensu vincētes hec: iustū est vt sint victores ho-
Exēm stiū. Exēplū ad hoc hr̄ q̄si sic de duobꝫ militibꝫ:q̄rū vnꝰ
erat corpe fortissimꝰ. Alter debilis q̄ vbicūq̄ ibāt simul
ad opa armorū: ꝓ republica sp̄ debilis reportabat vi-
ctoriā ⁊ gloriā. Et aliꝰ ꝯfusionē:de quo facto cū hoīes
in vna societate mirarent̄: vnꝰ sapiēter r̄ndit. Non est
in h̄ mirabile si cōditiōes vtriusq̄ diligēter ꝯsiderent̄
q: fortis est leccator ⁊ pctōr. Alter vo est mundus. Et
Job.xvij. dr̄ q̄ mūdis manibꝫ addet fortitudinē. Et i
Ps.xvij. fm puritatē manuū mearū retribuet mihi.
¶ Hoc autē apparet in toto ꝓcessu sacre scripture. Et
specialiter i libro iudicū: q̄ q̄n filij isrl' nō vincebant̄
a pctō:non vincebant̄ ab hostibꝫ. Q̄n vo a pctō victi
fuerūt:positi sunt i seruitutē:⁊ hostes eos vicerūt. Et
vt cetera testimonia ꝑtermittant̄. Ecce q̄d dr̄ Judicū
iiij. Addiderūt filij isrl' facere malū corā dn̄o: q̄ tradi-
40 dit eos in manꝰ Jabin. Sic ḡ docuit Balach Nūeri
xxiiij.et.xxv.partim ex textu ⁊ historia p mulieres vin-
cere milites inuincibiles: vt libidine victi: ab hostibꝫ
vincerent̄. Quia ipsi legē dei tenētes:inuincibiles erāt
et oim hostiū mirabiles victores. Intantū q̄ Macha-
beus cū sex milibꝫ ꝑemit centū uiginti milia.ij.Macha.
viij. xp̄i auxiliū eis datū de celo muri hiericho corrue-
rūt Josue.vj. ⁊ Samson dum deꝰ erat cū eo:solus in
maxilla azini occidit mille viros Judicū.xv. Et san-
gar: vomere vno occidit sexcentos viros Judicū.iij.
No.C.xvij.6. Et.f.iij.19. Et hoc q̄d dixit Achior ho-
loferni Judith.v.q̄ vicꝫ q̄n irritabāt deū suū:flagel-
labat eos:q: deꝰ erat odiēs iniq̄tatē:q̄n vo placatꝰ eis
erat:nemo poterat eis resistere. Et hoc ꝯsuluit Holofer-
ni:q̄ ꝯsideraret si deꝰ illoꝝ esset offensus vl' nō:anteq̄
eos inuaderet:hoc deberēt bellatores moderni ꝯsiderare
anteq̄ bellū inirēt: vtrū facta illoꝝ ⁊ aīa ⁊ vita sit deo
placabilis vel nō: ⁊ si deꝰ sit cū eis vel nō. Et si inue-
nerint q̄ nō est cū eis:faciāt ꝯfessiōe ⁊ satisfactiōe ⁊ re-
stitutiōe q̄ sit. Aliter nō ꝓsperabunt̄:sꝫ cogitat q̄libet
per se forte:ꝓp̄ meū pctm̄ tot boni mihi nō patient̄ cō-
fusionē:nec vincent̄:imo ꝓpter pctm̄ vniꝰ vicꝫ Achan
exercitus dei fuit fugatus: pluribꝫ occisis Josue.vij.
41 ¶ Tertio q: deꝰ eos mirabilit̄ iuuat q̄d p3 p hoc q̄d cro-
nica narrat de quodā rege frācie deuoto in officio diui-
no:hic cū obsideret vnū castrū:⁊ deuote missaꝫ audiret
Exēm ter dicēdo. Agnꝰ dei deuote genuflecteret:muri castri
corruerūt:nec debet esse mirabile q: inouatio est antiq̄
miraculi facti circa hiericho Josue.vj. ¶ Quarto nō
solū deꝰ sed ⁊ angeli eos iuuāt. Sic p3.ij.Mach.x. de
Juda machabeo pugnāte ꝯ Thimotheū. Apparuerūt
aduersarijs de celo viri quinq̄ in equis frenis aureis
decori:iudeis ducatū ꝑstantes. Ex q̄bꝫ duo Macha-
beū mediū habētes circūseptū: incolumem ꝯseruabāt
armis suis. In aduersarios vo tela ⁊ fulmina iaciebāt
et caplo.xj. Cū egrederet̄ ꝯ Lysiam de hierlēz:apparuit
ꝑcedēs eos eques in veste cādida:armis aureis:hastā
vibrās. Silr̄ etiā hr̄ in historia anthiocena i obsidione
hierlm ab exercitu christianoꝝ:cū essent lapsi de insul-
tu quē fecerāt: ⁊ q̄si desperati recederent:subito appa-
ruit q̄daꝫ eques in nobili apparatu: hn̄s q̄si arma sc̄i
Georgij ⁊ oēs ad isultū redire fecit. Et eodē die capta
42 fuit ciuitas ꝯ saracenos. ¶ Quito nō solū a deo ⁊ an-
gelis adiuti:sꝫ etiā a mortuis:q̄s elemosynis ⁊ oībꝫ
iuuāt vincūt. Sicut p3 libro de apibꝫ:de duce q̄dā q̄
Exēm parū curauit de seculo sꝫ totalit̄ se dedit deo:⁊ oīonibꝫ
et elemosynis: ⁊ maxime ꝓ mortuis:de q̄ vasalli sui in-
dignati dicere solebāt:deridendo:q̄ dn̄s illoꝝ esset sa-
cerdos. Cuidā ḡ feroci venienti ad pugnandū ꝯtra eū:

adheserūt: ⁊ ꝑdicto duce de hoc consolato:dn̄s apparuit
cōfortās eū ⁊ āmonēs q̄ nō timeret. Ipso ḡ de dei ad-
iutorio cōsidēte. Et de castro ꝯ hostes exeūte apparuit
maximꝰ exercitꝰ:q̄ duci āmirāti ⁊ cogitāti q̄ essent:di-
xerūt se esse illos q̄s ꝑcibꝫ ⁊ elemosynis iuuerat:q̄d vi-
dētes aduersarij fugerūt:paran pacē facere. In oībus
his p3:illud.ij.Mach.vlti. Nō solū armoꝝ potētia:
sꝫ ꝓut sibi placet dat deꝰ dignis victoriā. No.M.ix.
18. ¶ Sexto nō solū ꝑdictis: sꝫ etiā viuis q̄rūꝫ oīones 43
meruerūt adiuti:vincūt. Sic eñ nō est mirabile q̄ ta-
les vincant̄:de q̄bꝫ. A.xviij.22. Et illi.ā.e.c.xxiiij.ꝑmi
q: stipēdiarios nō ꝯducūt:scd'i q: maledictiōes ⁊ impꝓ-
catores ꝯ eos merent̄: Ita nō est mirabile q̄ illi vincāt
q̄ elemosynis ⁊ bonis opibꝫ eis stipēdiarios ⁊ ꝑcatores
multos faciūt: q: dū ipsi ꝓ eis orant:illi in bellis suis
vincūt:q̄d pulchre ofisum est in historijs gallicoꝝ. Et
etiā in sacra scptura. ¶ Primū p3 de Clodonco rege Exēm
frācie:ꝑmo inter reges frācie baptisato: ⁊ filio eiꝰ here-
mita:q̄ cū p̄r suꝰ rex cū teutonicis ꝯfligere debuit:oīo-
ne oēs in fugā cōuertit. Sicut eñ ꝑdictis aduersarijs
machabeoꝝ videbant̄ quinq̄ eq̄tes: Ita illis videbat̄
q̄ vnꝰ heremita eos oēs fugauit. Huic etiā ꝯcordat il-
lud.j. Reg.vij. vbi hr̄ q̄ orāte Samuele Israel vicit
Philistijm. Et illud Exo.xvij. vbi hr̄ q̄ cum Josue ⁊
exercitꝰ ꝯ Amalech pugnabat:dū Moyses ꝓ eis ora-
bat:vincebat Josue:sꝫ illo depmēte manꝰ vicebāt ad-
uersarij. Ita dū boni viri ecclastici:q̄ bellis se īmiscere
nō debēt:orāt bellatores vincūt:dis.xxxvj. Si q̄s vult
xvj.q.iij. Porro. ¶ Sꝫ nō q̄ Moysi manꝰ sustētabat̄: 44
ita in ꝓposito:si volunt q̄ ecclia vel aliq̄s ꝓ eis oret vt
vincāt ⁊ ꝓsperent̄:debēt eā sustētare ⁊ nō destruere vl'
opprimere. ¶ Sed heu multi illoꝝ plus deseruiant q̄
manꝰ Moysi depmant̄:q̄ q̄ p eos exaltent̄. Plus eas
deprimūt:q̄ vn̄ viuere deberēt:ꝯsumunt:q̄ eas ꝯsilio
sustētent. Antiq̄tꝰ eñ q̄n potētes ꝑncipes declinabāt
ad hospitandū int̄ religiosos:solebat domꝰ p aductū
illoꝝ ꝓmoueri ⁊ adiuuari:q: dabāt eis terras vel red-
ditus: vl' aliq̄d vt ꝓ eis orarēt:eorūq̄ memoriā hr̄ent.
Sed mō peiꝰ erit diu domui ⁊ grāgijs illoꝝ q̄n p illos
trāseūt. Et q̄d ꝓpter imobiliū inuasionē: ⁊ q̄d ꝓpi pe-
titiones cariagi. Vn̄ nup q̄dā abbas req̄situs de caria- Exēm
gio: ꝓ vectura versus bellū misit centū marcas angli-
canas:q̄s refutauerūt nimis parū reputātes:⁊ in ꝯfu-
sibili reditu illoꝝ abbas redimēdo vexatiōnē fugit:le-
tus regis cōsilio dare ducētas marcas. Et q̄d ꝓpi illa
q̄ in grāgijs ⁊ domibꝫ eoꝝ sine licētia accipiūt: ꝓ quo
sunt excoīcati p sniam ꝓuincialē. Et i oībꝫ istis faciūt
paupes ⁊ ecclasticos hic eoꝝ memoriā nō ad orādū:sꝫ
ad maledicēdū. Quid ḡ mirū est:sꝫ victoriā vl' honorē
de bellis suis nō reportant: q̄ cum tot malediciōibꝫ ⁊
excōicatiōibꝫ ad bella vadant. De hoc nō.ā.e.c.xxiiij.
Propter hoc eñ ⁊ filia nec sunt i bello fortes:sicut p3 in
canōe dis.lvj.si gēs. Et ponit̄. A.xvij.6. No.f.viij.1.
¶ Et nō solū sex ꝑdictis modis habētes iustū bellū iu- 45
uat: sed etiaꝫ illoꝝ iusticiā ex post facto miraculo q̄nq̄
ofidit. Sicut dr̄ accidisse in q̄dā bello facto in campo: Exēm
vbi blada erāt alta: ⁊ in crastino in illa pte cāpi vbi cō-
paruerūt ⁊ ad bellū appropinq̄uerūt pars que habuit
iustā cām:blada fuit inuēta i nullo lesa:sꝫ ex alia pte fue-
rūt totalit̄ destructa:i oībꝫ laudet̄ ille q̄ ē vir pugnator
omp̄s nomē eiꝰ Exo.xv. Ipiꝰ eñ est bellū.j.Re.xvij.
¶ Nonꝰ articulus sequit̄. Ex isto vltimo arguit̄ a cō- Arti.ix.
trario sensu. Si eñ habētes illas ꝯditiōes ⁊ virtutes
vincūt: nō habētes vincunt̄. Hoc experimēto patuit
in Acon in q̄ cum capta erat a saracenis dicunt̄ fuisse
multa milia meretricum. Hoc experimento patuit in Exēm

46 Pompeio magno romanoꝝ principe: de q̃ recitat hi-
storia scholastica q̃ cõnnectit hystoriã Machabeoꝝ cum
historia euãgelistarũ: ⁊ accipit a Josepho: q romani
equos i porticibꝫ tẽpli ciuitate hierl'm a Põpeio capto
stabilierũt: qͣobrem tradit nunq̃ꝫ pugnasse Pompeiũ
decetero qn vinceret. Hic hacten⁹ fuerat fortunatissi-
mus. Qd̃ ĝ mirũ est si illi grãm in armis ⁊ alijs nego-
cijs amittãt: q̃ templũ dñi ⁊ tẽpli ministros male tra-
ctant: vt dictũ est in articulo p̃cedẽti. s. e. c. xxiiij. q̃ etiã
de templo illo spũali. s. de aia: de q̃. j. Coꝝ. iij. Templũ
dñi sctm̃ est qd̃ estis vos faciũt receptaculũ superboꝝ
demonioꝝ: vt superbi campũ belli: vt iracũdi carcerẽ
dãnatoꝝ seu flabellũ ⁊ fornacẽ inferni: sicut inuidi spe
luncã latronũ: vt cupidi aram porcoꝝ: vt accidiosi lu-
panar meretricũ: vt luxuriosi coquinã leccatoꝝ ⁊ mu-
scarũ infernaliũ vt gulosi Ps̃. lxxviij. Polluerũt tem-
plũ sanctũ tuũ ⁊c̃. Et q̃cũq̃ꝫ tẽplũ dñi violauerit disp-
det illũ de⁹. j. Coꝝ. iij. ¶ Tertio idẽ pꜫ multis experi-
mẽtis i scriptura: ex q̃bꝫ argui põt q si eadẽ vicia modo
inueniant in principibꝫ ⁊ exercitibꝫ et ꝓpliis ꝓpter que
47 tunc corruerũt: q ꝓpt eadẽ mõ corruũt. ¶ Exercit⁹ cõ
hay ꝓpter vnũ. s. achoꝛ corruit: qꜫ habuit occulte rem
sibi nõ debitã Josue. vij. Achab corruit: quia occidit
Naboth: ⁊ iniuste ei⁹ acq̃siuit vineã. iij. Re. xxj. Sed
pauci sunt modo q̃ nõ habeãt plus ⁊ frequẽti⁹ de alie-
no ꝑ furtũ: vl' vsurã vl' hmõi plus q̃ꝫ ille miser Achan
Qui nõ etiã pluries cõmittãt homicidia: male acq̃rãt:
q̃ꝫ Achab: nõ ĝ mirũ est: si illi hoies ⁊ equi in bello ca-
dant: quoꝝ ventres alienis bonis pleni sunt. Propter
luxuriã fuit fere destructa tota tribꝫ Beniamin in bel-
lo: ⁊ ex alijs corruerũt q̃draginta milia Judicũ. xix. et
xx. Propter hmõi etiã pctm̃ Samson corruit Judicũ
xvj. Et Salomõi aduersarij suscitant i bellũ. A filijs
etiã suis magna pars regni sui ꝑdit: sic pꜫ. iij. Re. xj.
Ubi ꝓpha ei sic loquit: qꜫ scidisti pactũ meũ: scindam
48 regnũ tuũ: ⁊ dabo illud seruo tuo. ¶ Radix autẽ oim
maloꝝ istoꝝ in eo fuit luxuria. Sic pꜫ in p̃ncipio illi⁹
capli. xj. Qd̃ sic incipit. Rex aũt Salomõ amauit mu-
lieres. Quid ĝ mirabile ẽ Si modo aduersarij ⁊ bella
suscitent: si sine heredibꝫ vel cũ malis heredibꝫ q̃ here-
ditatẽ amittant moriant: cũ ⁊ nobiles ⁊ ignobiles sint
luxuriosissimi. Nã modo est paup Samson in mola
illo pctõ excecat⁹: ⁊ nobilis Salomon in throno: illo
pctõ infatuat⁹. ¶ Gula ⁊ ebrietas exercitũ Nabucho
donosoꝛ fugauit ⁊ Holofernis caput amputauit Ju
dith. xiij. ¶ Propt' blasphemiã ⁊ supbiã: benadab ca-
pit ⁊ exercit⁹ fugat. iij. Re. xx. Et ꝓpt eandẽ Senache
rib fugat⁹: a ꝓprijs filijs occidit exercitu ei⁹ ab angelo
occiso. iiij. Reg. xix. Absolon cũ exercitu suo iteremit
49 ingratitudo ⁊ dñandi libido. ij. Re. xviij. Saul ifide-
lis ꝯsuluit phitonissã: ⁊ in crastino interijt: cũ exercitu
suo. j. Re. xxxj. Amasiã cũ exercitu suo destruxit p̃sum
ptio ⁊ supbia. iiij. Re. xiiij. Pharaonẽ cũ exercitu suo
submersit crudelitas Exo. xiiij. Principes suspendit
negligẽtia in custodiẽdo s̃bditos Numeri. xxv. Popu
lum q̃ erat cũ machabeo destruit pctm̃. ij. Mach. xij.
¶ Cũ ĝ ista p̃dicta pctã inter nobiles ⁊ ignobiles sint
cõia: dubiũ nõ est qn p̃teritoꝝ maloꝝ effectuũ exhibi-
tio: sit p̃sentiũ ⁊ futuroꝝ certitudo: qn etiã cã casus il-
loꝝ: sit etiã causa casus istoꝝ. ¶ Ad q̃d illos de lõginq̃
querim⁹. Nã nobiscũ habem⁹ Achoꝛ ⁊ Achab: Sã-
sonẽ ⁊ Salomonẽ: Nabuchodonosoꝛ supbũ Dañ. v.
Et Holofernẽ gulosũ: Joab homicidã ⁊ Benadab
blasphemũ: nisi q legit ille sel' blasphemasse. Sed mõ
nomẽ dñi iugit' blasphemat. Uiuit adhuc Amnon in
cestuosus. ij. Reg. xiij. Et Absolon parẽtibꝫ ingrat⁹.

Uiuit ⁊ Saul infidelis: ⁊ Pharao crudelis. Uiuit ⁊ 50
princeps negligẽs ⁊ ꝓpl's peccãs. Est mõ Sãson i vul
tu cũ barba q̃si leonẽ interficiẽs: ⁊ Simeõ timorat⁹ i fa
cto. Thomas i v̾bo q̃ dixit moriamur cũ illo: q̃n sunt
in pace cũ dñis suis. Sꝫ Judas i ope: sic pꜫ i bellis et
alijs necẽitatibꝫ. ij. Re. iij. fuit Joab i loq̃ndo ⁊ Achab
in ꝑq̃rẽdo. Nõ. M. vij. 10. Hec ⁊ his silia sicut de-
struxerũt exercit⁹ iudeoꝝ: Jta sꝑ destruxerũt exercit⁹
chr̄ianoꝝ. Quid destruxit exercitũ chr̄ianoꝝ tpe regis
Rich. in terra sctã: nisi supbia ⁊ inuidia: qꜫ vbiq̃ꝫ rex
voluit sibi ascribẽ victoriã. ¶ Quid etiã destruxit exer
citũ chr̄ianoꝝ i terra sctã q̃n capta fuit hierl'm a godes
frido de boylãdo duce brabãcie ⁊ alijs ꝓceribꝫ ⁊ nobi-
libꝫ frãcie: nisi briga orta ex cupiditate ⁊ libidie dñan-
di int' clerũ de exercitu ⁊ milicia: sicut exp̃sse in historia
ꝯtinet anthiocena. Ex h̃ vicꝫ: q patriarcha fact⁹ voluit
hẽe dñiũ ciuitatis hierl'm hãc ꝓ se assignãs cãm: qꜫ pan
per patriarcha dñi ciuitas erat i manu saracenoꝝ: habu-
it dñiũ qd̃ hẽe poterat sup paucos chr̄ianos: q̃ erãt ibi
in fuitute. ¶ Quid destruxit exercitũ chr̄ianoꝝ i terra
illa tpe regis guidonis nisi ꝓdino: s̃m q gallicoꝝ nar
rat historia: qꜫ vicꝫ aliq̃ magni de terra noluerũt gui-
donẽ sup eos regnare: miserũt legationẽ ad Soldanũ
dicẽtes. Nolum⁹ hũc regnare sup nos: occulte iñ simu
lãtes se velle esse ex ꝑte guidonis: ꝫ in bello verterũt se
ꝯ eũ. Et hac de cã: nobiles ei⁹ i terra corruerũt Ezech.
xxvj. Hec ⁊ hmõi vicia sꝑ destruxerũt ⁊ adhuc destru-
unt hoies tã in bello spũali q̃ꝫ corꝑali. Jmmo mirãdũ
est: q hmõi vicijs victi: q̃runt hoim esse victores: h̃ vi
det' derisoriũ ⁊ irrõnabile. vñ Aug. xv. de ci. dei. c. iiij.
Mali bellãdo q̃rũt esse victores hoim: cũ sint ipsi ca-
ptiui vicioꝝ. Rõ. C. xvij. 32. ¶ Sed forte rñdebit ali- 51
quis q nec illi in articulo octauo vicerũt auxilijs illis
ibi noiatis: ꝫ vi armoꝝ nec isti i vltimo articlõ corrue-
rũt: nisi ꝓpt' defectũ militũ ⁊ armoꝝ. Sꝫ h̃ negat Aug.
de ci. dei: li. v. c. xiij. Ubi itroducit catonẽ sic loq̃ntẽ.
Nolite inq̃t cogitare q p̃res n̾i rẽpublicã de parua fe
cerũt magnã armis: qꜫ tũc nos eã pulcherrimã modo
hrem⁹: cuꝫ plura arma ⁊ equoꝝ ⁊ belloꝝ nobis maior
copia sit. Sꝫ domi industria: foris iustũ bellũ: anim⁹ i
ꝯsulẽdo liber: nulloq̃ꝫ delicto vl' voluptati noxi⁹. Pro
q̃bꝫ nos habem⁹ luxuriã ⁊ auariciã publice egestatẽ:
priuati opulentiã: laudam⁹ diuitias: seq̃mur inerciã:
inter bonos ⁊ malos discrimẽ nullũ est: oia virtutis
p̃mia ambitio possidet. ¶ Jniustoꝝ v̾o belloꝝ cã ⁊ ori Arti.
go: vna tãgit. A. xxvij. 16. De addẽdis v̾o vna est pra- 52
uitas bellãtiũ. Ex h̃ eñi q nõ sunt vniti int' se se i pace:
bellũ faciũt sic titões diuisi fumigãt. Et sic corde diui-
so morit corꝑalit': ita corde diuiso spũalr̃ per discordiã
morit spũalr̃: qd̃ pꜫ. iij. Re. xj. de Salomõe: cui⁹ coꝛ
diuisũ erat pctõ: ⁊ iõ suscitauit ei de⁹ aduersarios i bel
lo. ¶ Scd̃a cã ẽ cupiditas ꝯsiliarioꝝ ⁊ sapiẽtũ mũdi: q̃
ex brigis ⁊ bellis lucrant: dona recipiẽtes ex oi ꝑte vt
sint cũ lepore ⁊ leporario. ¶ Tertia cã est bella mouẽs
et nutriẽs discordias int' magnos: falsitas adulatoꝝ ⁊
nũcioꝝ atq̃ꝫ mimoꝝ: q̃ falsa int' magnos referũt dicẽtes
talia dixit vl' fecit ꝯ te. ¶ Quarta cã est ira radicata: dis
eñi ⁊ ꝓ modico aliq̃ñ in corde suo iras portãt: ⁊ tpus
expectãt vindicte. ¶ Quinta cã est capitata volũtas: q̃
oino volũt ꝓpositũ suũ ⁊ volũtatẽ hẽe. ¶ Sexta cã est
instigatio illoꝝ q̃ de bell' gaudẽt vt lucrent: ⁊ vicinos
suos spoliẽt. Sꝫ bellũ nõ facit tales latrones: ꝫ oñdit:
sicut oñdit furẽ res i via sua posita. Pro istis rogat tota
ecclia Jn ps̃. lxvij. dicẽs. Dissipa gẽtes q̃ bella volũt.
Per hec ⁊ hmõi demerita de⁹ bella ꝑmittit: sicut pꜫ in
canone. xxiij. q. v. remittunt ꝑ totũ. Et di. lvj. Si gens

53 angloꝝ. ¶ Ex quo ḡ causa belloꝝ est pccm̄: nō p̄nt me
lius ipediri vel icepta quassari: vel victoria ⁊ pax obti
neri ꝑ ꝓcessiones vel letanias vel q̄cūq꜠ alia op̄a: q̄ꝫ ꝑ
cessationē a pctō: vt cessante causa: cesset effectꝰ. Sicut
ptꝫ Judicū. xx. Vbi duob᷒ dieb᷒ occisis malis qui in
pctō ad bellū accesserūt ſm sententiā Augustini: vt dꝛ:
tertio die victoriam obtinuerunt.

Arti. xj. ¶ Victores vō siue in bello iusto: siue iniusto nō ina
niter glorient̄: ſꝫ caueāt ⁊ timeāt: ꝓpt̄ q̄tuor cās. ¶ Pri
mo q꜡ ſm Aug. de ci. dei. li. v. c. xiij. i fine capl̄i. Aliq̄n
mali dn̄ant̄: ⁊ alios in bello vincūt: ꝓpter pccm̄ ꝓpl̄i q̄
vincit̄: ⁊ nō ꝓpter valorē vel meritū vincētis: sicut de
dit dn̄iū ⁊ imperiū romanis ad puniēdū iudeos ⁊ ali
54 as gētes deo rebelles: nō ꝓpt̄ meritū ꝓpriū. Quia sicut
dicit ibidē. c. xvij. Nec ipsi romani tenuerūt leges q̄s
alijs dederūt: nec v̄tuose vixerūt: nec ꝓpt̄ verā pietatē
q̄ sola ad vitā ducit: sic dicit. c. xvj. ſꝫ ꝓpter vanā gloriā
et h̄uanā. Jō hic receperūt mercedē. s. imperiū: ꝓ quo
tāta passi sunt. Et. c. xx. Adducit i testimoniū dicti sui
illud Job. xxxiiij. q̄ regnare facit hipocritā ꝓpter pctā
ppl̄i. Et illud Prouer. viij. Per me reges regnāt: ⁊ ty
rāni terrā tenēt. Est ēt expsse ad ꝓpositū dictū Obeth
ꝓphete. ij. Paral'. xxviij. vbi rep̄hēdit phacee regē isrl'
postq̄ vicerat Achaz regē Juda: eo ꝙ ꝯtribules suos
duceret captiuos: asserēs ꝙ nō ꝓprijs virib᷒ vicerat: ſꝫ
ꝓpter irā dei ꝯ̄ Achaz: q̄s nisi remitteret: paratꝰ erat eis
interitꝰ. No. D. xij. 32. ¶ Ex quib᷒ dictis ⁊ factis eli
ciunt̄ due ꝯclusiones. Vna ex parte captiuoꝝ: ꝙ vicꝫ
aliq̄n totꝰ exercitꝰ ꝯfundit̄ ꝓpt̄ pccm̄ pricipis: siquidē
vbi caput infirmū ⁊c̄. Alia ex p̄te vincētiū: ꝙ vicꝫ nō
est gloriandū de dn̄io ⁊ victoria tali q꜡ aliq̄n est signū
reprobatiōis et mercedis tp̄alis q̄b᷒ nō dabit̄ merces
55 eterna: ſꝫ dicet̄: Recepistis mercedē v̄rām. ¶ Scd̄a q꜡
dn̄iū bello acquisitū est minꝰ stabile: licet eīm finis bel
li sit pax: tamē securꝰ esset partib᷒ ꝯcordatis pacē obti
nere sine bello ⁊ dn̄iū q꜡ illi q̄ bello obtinent̄ ⁊ subijciū
tur: potiꝰ timore q̄ꝫ amore seruiūt: ſꝑ tp̄us expectātes:
q̄n se ⁊ suos in bello occisos ali q̄ occasione iniuēta vin
dicēt. Et iō talis est differētia inter talē s̄biectiōēꝫ ⁊ do
miniū ⁊ s̄biectiōēꝫ amicabilē: q̄lis est inter arborē bene
radicatā q̄ nō cadit om̄i vēto: ⁊ arborē nō habētē pro
fundas radices: q̄ faciliter flectit̄ ⁊ deijcit̄. Dominiū
eīm ⁊ subiectio amoris in corde radicat̄ ⁊ ore et op̄e q̄si
in ramis ondit̄. Sed subiectio timoris solū est in ore ⁊
verbis ⁊ signis: ⁊ radicē in corde nō habet: ⁊ iō facilē
flectit̄: nec sunt cū dn̄o suo tales i bello stabiles: q꜡ nō
ex corde cū eo pugnāt. Et talis dn̄s raro victoriā obti
Exm̄ net qd̄ pulchre ostēdit̄ ꝑ h̄ qd̄ narrat Valeriꝰ de rege
medoꝝ: q̄ ſꝑ p̄ualuit ꝯ̄ regē persarū ſꝫ filiꝰ eiꝰ ei succe
dens ſꝑ succubuit de q̄ fortuna cū admirādo cuidā sa
piēti loqueret̄. Rn̄dit sapiēs: tria faciūt te vinci Ves
56 tus inimicꝰ: amor ꝓpīe vtilitat̄ ⁊ ꝯsiliū iuuenū. Sic
ptꝫ de roboā. iij. Re. xij. q̄rū triū ꝯ̄ habuit pr̄ tuꝰ. No
P. iiij. 20. Ecce dicit veterē inimicitiā. s. suoꝝ q̄ eū i bel
lo ex corde nō iuuerūt esse cām q̄re i bello vicebat̄. Jō
bene dicit ph̄s in politicis: ꝙ ciuitas meliꝰ regit̄ amo
re ciuiū q̄ꝫ sapientia in q̄ pōt esse timor ⁊ discordia. Jō
dicit Seneca li. de clemētia: ꝙ inexpugn̄abile munimētū
est amor ciuiū. Quid pulchriꝰ q̄ꝫ viuere optātib᷒ oīb᷒
q̄s huic audiat struē aliqd̄ piculū: ſb q̄ iusticia securi
tas dignitas florēt: sub q̄ opulēta ciuitas copiis bono
rū oīm abundat. Et qd̄ dicit de ciuitate: veraciter dici
pōt de om̄i cōitate terrarū ⁊ regnoꝝ: q꜡ melius regunt̄
amore ⁊ dn̄io amicabili: q̄ꝫ tyrānico vel potētia vel ti
more. Meli⁹ scꝫ pōt in sic subiectis ꝯfidere: q̄ꝫ in diui
tijs vel castroꝝ multitudine ⁊ fortitudine cū subiectis
timore. Et specialiter si erga subiectos sit largus quia
prouerbiū est multos habebit amicos: qui multa pōt
dare. Si vō sit durus ⁊ subditis odiosus: castra ⁊ di
uitie in necessitate eum parum iuuant qd̄ istis tempo
ribus rei probauit euentus. Si vō sit a suis dilectus:
parum castris indiget. Jdeo a vobis plus amari ap
petat: q̄ꝫ timeri. Augustinꝰ in regula. ¶ Tertia causa 57
specialiter tangit iniuste bella mouentes: qui tenentur
ad restitutionē omniū dānoꝝ q̄ in bello illo sequunt̄.
¶ Quarta causa tangit om̄es: que est fortune variabi
litas habentes eīm semel victoriam: si postea de hac ina
niter gloriantes cōmittunt peccata que illi cōmiserūt
quos ipsi vicerunt: rota mutabitur: ⁊ ipsi eadem faci
litate inimicis inopinate surgentibus vincent̄. Exem
pla ad hoc habentur in multis sancte scripture locis.
Jehu eīm preualuit cōtra Joram regem ⁊ domū Ach
ab. iiij. Reg. ix. Quia vō post cōmisit eadem peccata
q̄ cōmisit domꝰ Achab: ꝓpt̄ q̄ a deo missus. s. Jehu eū
destruxit. id est. Joram filiū Achab cū domo sua: ⁊ re
gnū a filijs suis trāstulit. Regnū etiā a filijs suis trās
latū est ad sellū q̄ quartū filiū ⁊ regē a Jehu occidit scꝫ
Azariā. iiij. Re. xv. Et cā patꝫ. iiij. Re. x. Vbi dr̄: post
victorias suas porro Jehu nō custodiuit: vt āmbularet
in lege dn̄i. Jta etiam postq̄ꝫ Achab habuit pulchras
victorias ꝯ̄ Benadab regē Syrie. iij. Re. xx. q꜡ Na
both occidit: hostibꝰ succubuit ⁊ occidit̄. iij. Re. xxij.
No est aliud ḡ talib᷒ victorib᷒ meliꝰ cogitādū: nisi ꝙ
sicut alij ꝓpt̄ pctā sunt traditi in manꝰ illoꝝ: vt ꝑ alios
ipsi puniant̄: vt de eis verificet̄ illud. ij. Re. xj. Variꝰ
est euētus p̄lij nūc hūc scꝫ priꝰ peccantē: nunc illum scꝫ
prius vincentē ⁊ post peccantē gladiꝰ cōsumit. Nota
quibꝰ bellatores moderni assimulant̄. P. viij. 6.

Benefacere. Prio debemꝰ B. iij.

trib᷒: vt b̄n̄ddictiōēꝫ triplicē recipiamꝰ.

¶ Bn̄facē eīm debemꝰ deo: nobisip̄is ⁊ ꝓxio: deo tripl̄r Arti. j.
Primo intētiōēꝫ ad ip̄m dirigēdo: sic sc̄ptor oculū ad 1
exēplar Hebre. xij. ⁊ Hiere. vij. bonos facite gressus
v̄ros ⁊ studia v̄ra: nō sic illi q̄ oia op̄a sua faciūt: vt vi
deāt̄ ab hoīb᷒ Mat. vj. Tales i fine hēbūt lāpades. i.
aīas vacuas vbi alij cū lāpadib᷒ plenis itrabūt: exēplo
Ezechie: Esa. xxxviij. Obsecro dn̄e memento q̄so quō
corā te āmbulaueri in v̄itate ⁊ in corde ꝑfecto ⁊ qd̄ bonū
est i oclīs tuis feceri. ¶ Scd̄o mādata eiꝰ fuādo Jo. ij.
Qd̄cūq꜠ dixerit vob̄ facite. Sꝫ heu iudei audiētes mā
data fecerūt oia ꝯ̄ria. ¶ Tertio oīonē ad ip̄m mittēdo
sic paup ad hostiū diuit̄: h̄ facite i mei cōmēorationē.
Sꝫ heu ipletū est illd̄ Mat. xxj. Domꝰ mea domꝰ oīo
nis vocabit̄: vos aūt fecistī ⁊c̄. q꜡ plus vt bona tp̄alia
asportāt: q̄ꝫ vt deo sp̄ūalr̄ fuiāt ecclīas intrāt: ꝯ̄ illud. j.
Coꝝ. x. Oia i glīaꝫ dei facite. ¶ Scd̄o sibijp̄si bn̄ faciat
tripl̄r aīaꝫ suā ab ifidelitate ⁊ odio ⁊ imūdicia seruādo
Prouer. xj. bn̄fac aie tue ⁊c̄. Scd̄o de pctis ꝯfitēdo sic 2
infirmꝰ bn̄facit: medico ifirmitatē ondēdo Mich. vj.
Jndicabo tibi o hō quid sit bonū: ⁊ q̄d deꝰ req̄rat a te
vtiq꜠ facē iudiciū. s. de teip̄o: pctā ꝯfitēdo ⁊ satisfaciēdo
et miscd̄iaꝫ cū ꝓxio: btūs ḡ q̄ poterit veracit̄ dicē: illud
ps. cxviij. Feci iudiciū i ꝯfessiōe ⁊ iusticiā i satisfactiōe.
Sꝫ multi poterūt dicē primū: pauci vō scd̄m. Tertio
bn̄ op̄ando quo ad corpꝰ ⁊ aīam: iusticiā op̄e implen
do Esa. lvj. Facite iusticiaꝫ. Sed heu Hiere. iiij. Sa
piētes sunt vt faciāt mala: ꝓ mūdi scꝫ vanitate ⁊ cupi
ditate multa sustinēdo: sicut ptꝫ. L. ar. vij. bn̄ aūt facē
nesciuerūt. ¶ Tertio ꝓximo tā inimico Mat. v. bn̄faci
te his q̄ vos oderūt: q̄ꝫ amico in sua nec̄citate ꝓpter tria.
¶ Primo ꝓpt̄ nāe exēplū. Leo eīm vt dicit Pliniꝰ: pars Exm̄

cit ꝓstratis: ꝛ sana man⁹ iuuat infirmā Math.xxvj.
Paupes sp̄ habetis vobis.ꝛc̄. Ecci.xij. bñfac humili.
Scdo ꝓpter supioris ꝑceptū Ecci.xiiij. Bñfac amico
tuo. Tertio ꝓpter chrīsti exēplū Actuū.x. Pertrāsiuit
benefaciēdo. Ergo nolite deficere benefacientes.
Arti.ij. ¶ Vt sic bñfacientes triplicē a deo recipiāt bñdictiōez:
quā trib⁹ dat generib⁹ hoim. Bñdicit em̄ p̄mo habē-
tib⁹ intētionē rectā ad deū ordinatā: sicut dñs bñdixit
seruo suo q̄ nitit̄ volūtatē suā scire ꝛ implere: dicēs: be-
nedicat̄ seru⁹ iste Ps̄.cxj. Generatio rectoꝝ bñdicet̄.
Et sic etiā bñdicit p̄nceps iustus iusto iudici suo Pro-
uer.x. Bñdictio dñi sup caput iusti: q꞉ reddit vnicui-
qꜫ qđ suū est. ¶ Scdo habētib⁹ bonitatē ꝛ hūilitatē in
seipsis. Sic ep̄s bñdixit inclinātí. Et colon⁹ arbori ꝑ-
fructib⁹ pēdenti Mat.xix. Amplexās paruulos ꝛ im-
ponēs man⁹ sup illos bñdixit illos. ¶ Tertio ꝓmptis
in bonis operib⁹ misericordie ad ꝓximū: sicut paup bñdi-
cit bñfactorē ꝛ agricola terrā fructiferā Prouerb.xxij.
Qui ꝓnus est ad misericordiam: bñdicet̄.ij. Coꝝ.ix. Qui
seminat in bñdictiōib⁹: de bñdictōib⁹ ꝛ metet. Ecce sic
bñdicet̄ hō qui timet dñm In ps̄.cxxiij.

B.iiij. **Bonitas increata. Primo** nobis tres bonitates mutuat i via ꝛ q̄rtā dat
in patria. Scdo a nob̄ q̄tuor bonitates reqrunt̄. Ter-
tio ōñdet̄ ꝙ ista q̄tuor reqsita reddētes: ꝛ tria mutua-
ta bñ expēdentes: obtinebūt q̄rtū bonū: ꝯtrariū vo fa-
ciētes: illo puinabunt̄. Quarto ōñdet̄ ꝙ meli⁹ est trib⁹
primis bonis carere: q̄ꝫ q̄rto puinari. Quito ōñdet̄ ꝙ
duo p̄ma bona nō sunt multū desiderāda: ꝓpter mul-
tas causas. Sexto ostendet̄ ꝙ deus curialiter facit eūꜫ
multis eos ab his duobus preseruans.
Arti.j. ¶ Ad p̄mū sic ꝓcedit̄. A fonte toti⁹ boni nobis tres
1. riuuli bonitatꝭ in via deriuant̄: vt illis gustatis: sitia-
mus fontē a q̄ sunt vicꝫ nāe corpis. De q̄. A.vj.i. Et
sic in q̄ sum⁹ ad dei silitudinē.ij. Coꝝ.ij. Chrī bonus
odor sum⁹. Scdo bonū fortune Job.ij. bona suscepi-
mus. Tertio grē Luc.xiij. p̄r vi dabit sp̄m bonū Pro-
uer.xiij. Doctrina bona dabit grāꝫ. Ista mutuat q꞉ cō
putū hīc vult qñ dicet: redde rōnē Luc.xvj. Quartū.
De q̄ cōputū hīc nō vult cū semel adeptū fuerit: ꝓmit
tit p ps̄.xxxiij. dicēs. Inq̄rētes autē dñm nō minuent̄
oīu bono Exo.xxxiij. ostendā tibi oē bonū.
Arti.ij. ¶ Sed ꝓ istis q̄tuor bonis mutuatꝭ ꝛ ꝓmissis: q̄tuor
bona volūtaria a nobis exq̄rit: ꝛ iuste quidē: q꞉ ꝓuer-
2 biū est: ꝙ bonitas aliā reqrit. ¶ Primo ḡ reqrit a nob̄
bonitatē ꝯsciētie: ꝙ vicꝫ illa sit bñ regulata: ꝛ sine ma-
cula infidelitatꝭ: imūdicie ꝛ odij ꝛ silīū: ne p̄mū bonū
nāe: in aīa vicꝫ talib⁹ sordib⁹ maculet̄. Qui em̄ vesti-
mēta nāe deformat: nō est dign⁹ melioꝛib⁹ vestimētis
glīe supuestiri. Iō Paulus hortat̄ dicens.j. Thi.j.
milites i illis.i. nālib⁹ miliciā bonā hñtes fidē ꝛ ꝯsciāꝫ
bonā. Itē ꝯfidim⁹ em̄ ꝙ bonā ꝯsciam habem⁹ Heb.
xiij. ¶ Scdo bonitatē locutiōis: ꝙ locutio nō sit ꝯ dei
honorē p iuramentū: nec i dānū ꝓximi p turpiloquiū:
nec ꝯ ꝓximi charitatē p detractionē. In bona em̄ lin-
gua de⁹ delectat̄: sic nobilis i organis reddētib⁹ suauē
melodiā. Iō Ephe.iiij. Ois s̄mo malus ex ore vr̄o nō
ꝓcedat. Sed si q̄s bon⁹ est ad edificatiōeꝫ fidei vt det
grāꝫ audiētib⁹. ¶ Tertio bonitatē opatiōis: vt de bo-
nis trib⁹: reddam⁹ deo ꝛ ꝓxio i ope: qđ iusticia reqrit
Deo seruitiū ꝛ debita: ꝓximo debem⁹ defensionē: p bo
nū fortitudinis. Cōsiliū p donū ꝯsilij ꝛ sapie: paupib⁹
subuētionē de bonis fortune. Oib⁹ bonā debem⁹ ostē
dere ꝯuersatiōeꝫ: sicut arbor bona sp̄ bonū fructū facit
vbicūqꜫ crescat. Sic iuxt̄ illud.j. Pe.ij. Int̄ gētes ꝯuer-
satione vr̄am hñtes bonā: vt i eo qđ detractāt de vobis
tāqꜫ de malefactorib⁹. Ex bonis opib⁹ vos ꝯsiderātes
glificēt deū i die visitatiōis. ¶ Quarto bonitatē fame 3
q̄ alios ad bonū trahat: sic nobilitas mgr̄i trahit disci
pulos Eccs.vij. meli⁹ est nomē bo. q̄ ꝑciosa vngēta.
quecūqꜫ igit̄ bone fame sunt: si q̄ laus: si q̄ virt⁹: h̄ cogi
tate Phil.iiij. q꞉ ista a nob̄ de⁹ reqrit. Et si auctas de-
esset: ꝛ si ista de⁹ nō ꝑciperet hīc ꝛ facē bona: nālis rō di-
ctat ꝙ poti⁹ deberem⁹ hīc ista bona q̄ nr̄a sunt: q̄ꝫ que-
cūqꜫ exteriora: ꝛ plus de istꝭ sollicitari: tanqꜫ de vilioꝛi
bus nob̄. vñ Aug. de ṽbis dñi s̄mōe.xij. qđ ꝓdest ple
na bonis arca vbi ianis est ꝯsciā? Bona vis hīc: ꝛ bo
nus esse nō vis: erubescere dēs de bonis tuis si dom⁹
tua plena sit bonis: ꝛ te habeat malū. Postea addit: ꝙ
si bona exteriora clamare possent: dñm iterpellarēt: di-
cētia. Ecce tāta bona dedisti huic: ꝛ ipse ē malus ꝛ bo- 4
nis abutit̄ Abacuch.ij. lapis de piete clamabit. Addit
ibidē Aug. q̄d em̄ ꝓdest qđ hꝫ: qñ cū q̄ oīa dedit nō hꝫ:
q̄d em̄ ꝓdest stulto hīc diuitias cū sapiam emere non
possit Eccs.v. ¶ Quia vo p̄ma bona nob̄ mutuant̄ Arti.iij.
vel tradunt̄: p modū q̄ ciuis vel mercator tradit pecu
niā s̄uo suo vt inde lucret̄: sicut hī Mat.xxv. vocauit
seruos suos ꝛ tradidit illis bona sua: q̄ꝫtū ad tria p̄ma
scꝫ nāe: fortune ꝛ grē. Et ait eis: negociamini: duꝫ venio
illā vicꝫ negociatiōez: de q̄ hī in q̄tuor bonis q̄ reqrit: ꝛ
tūc vocabo vos ad mercedē habēdā. Quia iustū est ꝙ 5
illi q̄ bñ in trib⁹ p̄mis opant̄ ꝛ bñ ea expēdūt: ꝛ q̄tuor
illa reqsita reddūt: ad maiora bñda vocent̄: sic minister
fidelꝭ i minori officio: ponit̄ i maiori ꝛ tali mercator plā
ꝯmittit. Sic de⁹ q̄ dicē Mat.xxv. Euge s̄ue bo. ꝛ fidelꝭ.
Amē dico vob̄ sup oīa bōa sua ꝯstituet eū Mat.xxiiij
et in Ps̄.lxiiij. Replebimur i bonis dom⁹ tue. Credo
vidē bo. Ergo a ꝯtrio sensu. Infidelis i istꝭ agēs: ꝛ ista ꝛ
etiā maiora amittet: qñ dicet̄ illō Mat.xxv. ꝛ Lu.xix.
Auferte ab illo mnam. Et h̄ iuste q̄dē. Rō. A.vj.3.
¶ Quia vo p̄ma tria bona freq̄nt sunt occasio mali ꝛ Arti.iiij.
p̄uatiōis q̄rti: sic pꝫ de illo Lu.xvj. cui dī. Recepisti
bona i vita tua: q̄b⁹.s. abutebat̄: sic pꝫ ibidē vbi dī: epu
labat̄ q̄ndie splēdi.ꝛc̄. nō q꞉ i se mala sint q꞉ Mat.xiij. 6
bonū semē se.ꝛc̄. h̄ q꞉ i mala t̄ra seminant̄: sic t̄ra q̄ p bo
no frumēto vl̄ grano ꝓducit speltā: ꝛ aliqñ plus de ma
la herba: q̄ꝫ de frumēto semiato: ꝛ grano puro venit pa
lea: ꝛ stānū de argēto ꝛ fum⁹ de igne ꝛ furfur de frumē
to: vermis de scarleto: diabolus: de deo. Sic de bonis
nāe: oīa mala q̄ patēt. A.vj.i. ¶ De bonis etiā fortune
cupiditas plura hūdi: sic pꝫ. A.xxvij.5. ¶ Ex bōis grē
eiusmōi ē scia: ꝛ hmōi iuidia ꝛ falsitas q̄ mō i mūdo
sunt falsiores: q̄ sapiētiores: rō q꞉ ipi bñ vellēt scire ꝛ
posse: ꝛ oīa ad mala ordiata. Rō. C.v.6.et. D.xj.17.
Occasiōe ḡ istoꝝ bonoꝝ: mille sūt p̄uati: q̄rto bono.s.
glīe: ꝛ sūt i ꝓfūdo iferni: q̄ si ista nō hūissent: h̄ oīa his
ꝯria: vicꝫ i corpe: siue i corpalib⁹ bōis ꝛ nālib⁹ fuissent
debiles: ceci ꝛ claudi ꝛ turpes ꝛ gibbosi ꝛ leprosi si etiā
caruissent delicijs: diuitijs ꝛ sapia mūdiali: fuissent mō
magni dñi i celo. Iō sapiēter rñdit Anaxagoras phs Expl̄
qñ ei nūciabat̄: ꝙ p ifortuniū oīa bona sua tpalia ami
serat: nō essem inq̄t salu⁹: nisi ista perissent. Si h̄ dixit 7
gētilis: multo magꝭ hodie dicē dꝫ chrīan⁹: nō solū de
amissione rerū fortune h̄ etiā nāe: q̄ chrīo tenet̄ credere
dicēti Mat.xviij. Bonū est tibi ad vitā igredi debilē
vel claudū: q̄ꝫ duas man⁹ vel duos pedes habētē: mit
ti in ignē eternū: imo q̄ oīa mūdi habētē bona: ꝛ mit-
ti in ignē eternū: q꞉ si habeat oīa bona mūdi ꝛ deo nō
seruiat: ꝛ celo careat vanus est ꝛ p nihilo debet estima
ri. Si talis a mūdi p̄ncipio vsqꜫ ad finē habuisset forti
tudinē Samsonis: pulchritudinē Absolonis: sapiētiā

Salomonis: velocitatē Asabelis: diuitias Cresi: pbi-
tatē Alexādri: potestatē Octauiani: lōgeuitatē Enoch
His oībꝰ trāsactis in fine mūdi p̄ positū: cū mors fi-
nē oībꝰ istis imponat: ⁊ caro daꝛ vermibꝰ: ⁊ aīa demo-
monibꝰ ⁊ tormētis eternis: tunc sciret rn̄dere ad illud
Mat. xvi. qd pdest hoi si ⁊c̄. Et diceret nihil: sic ꝑbat.
Arti. v. ¶ Iste ḡ quartꝰ articulus infert quintū: q̄ ex tactis in
isto ptꝫ ꝙ bona nāe ⁊ fortune nō sunt multū appetēda
pꝑter q̄nq̄ causas. ¶ Primo q̄ vera ⁊ pfecta bona nō
sunt: sicut ptꝫ ex v̄bis ⁊ argumēt̄ Senece: ep̄la. lxxxv.
8 vbi h̄ pbat sic. Ista inq̄t bona non sunt q̄ vocanꝛ: aut
hō felicior est deo: q̄ eni bona nobis videnꝛ: nō habet ī
vsu deꝰ: nec eni libido ad illū: nec epularū lauticia: aut
opes: incredibile aūt est bona deo deesse: h̄ ip̄m argu-
mentū est: bona non esse q̄ deo desunt: h̄ insup q̄ bona
videnꝛ: tam aīabꝰ q̄ꝫ hoībꝰ pleniora ꝯtingūt: illa cibo
auidius: ⁊ ꝙ cōtinue vtunꝛ viuere: nō eque fatiganꝛ:
virtū illis maior est firmitas voluptatibꝰ sine vllo pu-
doris aut penitētie metu: sine neq̄cia: sine fraude vtun-
tur. Si ḡ hec bona essent illa aīalia: hoīe multo feliciō-
ra essent. Sed bona vera illa sunt: que rō dat solida ac
sempiterna: q̄ cadere nō p̄nt nec decrescere. Hec sunt
vera hoīs bona: cetera opinione bona sunt. i. nō vere
Exem nr̄a: q̄ a nobis auferri p̄nt. Jō sapiēter rn̄dit Biās:
de q̄ narrat Valeriꝰ li. vij. ꝙ cū terra illa ab hostibꝰ in-
uaderenꝛ: ⁊ q̄libet fugiēdo asportaret bona sua: ipse ni-
hil asportauit: ⁊ q̄rēti cām. Rn̄dit. Oīa inq̄t mea me-
cū porto: nihil eni suū reputabat: nisi virtutes. Ideo
9 Ecci. xxxvij. Cor boni ꝯsilij statue tecū ⁊c̄. ¶ Scđo: q̄
rō ꝯtingit ꝙ multū desiderenꝛ: q̄n in aliq̄ de q̄tuor mo-
dis erreꝛ: vel in acq̄rendo: sicut patꝫ. A. xij. p totū: vel
male vtēdo vel male detinēdo: sicut ptꝫ. A. xxvij. p to-
tū: vel nimis amando: ⁊ reuera excessus in istis ponit
hoiem in multis p̄iculis: facitq̄ꝫ euꝫ pauperē in aīa: q̄
dat plus q̄ꝫ pedē p diuitijs scꝫ aīam: facitq̄ꝫ talē mise-
rū irrōnali aīali stultiorē: q̄ auis capta ciꝰ pedē frā-
git vel dimittit: vt laqueū fugiat: ⁊ dep̄hēsuꝫ est: ꝙ lu-
pus pede captꝰ: ꝓpriū pedē dētibꝰ abscidit: q̄ eū scāda-
lizabat ⁊ maluit cū tribꝰ pedibꝰ nemus ingredi: q̄ꝫ cuꝫ
Exem q̄tuor vitā amittere. Et miser delicatꝰ ⁊ auarꝰ nō vult
delectatiōes vel bona sup̄flua dimittere: vel bona re-
stituere: vt mortē euadat eternā: vult potiꝰ cuꝫ illis in
infernū: q̄ꝫ sine illis celū intrare cū illo stulto Luc. xij.
Anima mea habes multa bona ⁊c̄. Nota. R. vj. 15.
10 ¶ Tertio ꝓpē malā significatōeꝫ. Aliq̄n eni ista bona
sunt signū dānationis eterne: eo ꝙ hic danꝛ ad modū
Exem mercedis illis q̄ mercedē eternā nō habebūt. De q̄bꝰ
fuit ille de q̄ legiꝛ in vita sc̄ti Ambrosij: q̄ hospitabaꝛ
apud q̄ndā: a q̄ cū audiret: ꝙ nunq̄ꝫ sustinuisset aduer-
sa: nec tedia: aut infirmitates: nec mortalitates h̄ habu-
isset q̄si oīa ad volūtatē. Ambrosius de eꝰ hospitio re-
cessit: sciēs ibidē deū nō esse: ⁊ cū esset extra villā: terra
Exem domū cū oībꝰ ꝯtentis degluuit. ¶ De q̄bꝰ etiā fuit il-
la misera vxor: de q̄ ferꝛ q̄si sic. Maritꝰ eius multa in
vita sua sustinuit aduersa: in morte etiā eius tanta erat
11 tempestas ꝙ vix sepeliri potuit. Ipsa v̄o vxor lubrica
multa h̄m mūduꝫ ꝓspera habuit: ⁊ in morte pulcher-
rimā: ⁊ cū tēperie ⁊ patrie cōgregatiōe sepulturā: post
mortē vtriusq̄ꝫ talē euentū cogitauit sollicite filia: cuiꝰ
statū meliꝰ esset seq̄ ⁊ videbaꝛ ꝙ m̄ris: h̄ hec ea cogitā-
te: angelus duxit eā ad locū amenissimū vbi inter hoīes
dealbatos ⁊ gloriosos inuenit patrē suū: ⁊ ipsa rogāte
ꝙ posset ibi remanere: ⁊ q̄rente q̄re talē habuisset i vi-
ta pariter ⁊ morte fortunā. Rn̄dit tūc a p̄ctis venialī-
bus fuit purgatꝰ: penā ⁊ verecundiā recipiēdo t̄p̄alē:
modo v̄o sum in gloria. Si v̄o ⁊ tu sic vixeris. Et sic

purgata fueris: ad locū istuꝫ post mortē venies. Post-
modū duxit eā ad locū vbi erāt tormēta maxia: in q̄bꝰ
erat m̄r diuersis tormentis ⁊ penis cōgruis successiue
afflicta: q̄ vidēs filiā clamauit āmirādo dicēs: nunq̄d
et tu etiā huc venisti: ⁊ filie dicēti ex q̄ tot ꝓspera i vita
et in morte habuisti: q̄re hic mō cruciaris: rn̄dit: aliq̄
bona feci: ⁊ q̄ nullū bonū erit irremuneratū: Jō tunc
recepi mercedē meā. De q̄bus etiā fuit ille Luce. xvi.
Recepisti bona in vita tua: ⁊ Lazarꝰ filr̄ mala: ad mo-
dū p̄dicti viri. Nō. M. xj. 17. cū seq̄ntibꝰ. ¶ Et est de
deo in cōparatiōe ista ad istū virū ⁊ vxorē suā: ⁊ oēs eis
siles: sicut de dn̄o respectu filioꝝ ⁊ seruoꝝ: filijs nihil
dat nisi victū ⁊ vestitū. Sꝫ post mortē vult q̄ habeāt 12
hereditatē: seruis v̄o vel operarijs q̄bꝰ nihil vult post
mortē dare: statim dat mercedē laboris. Sic bonis q̄-
bus reseruat eternā hereditatē: ⁊ malis q̄ abūdant i se-
culo ⁊ obtinēt diuitias: se habet deꝰ: ⁊ ptꝫ. Et in h̄ se hꝫ
sicut rex vel p̄nceps q̄ minores ꝓmotiones dat mino-
ribꝰ ministris suis q̄n ad manꝰ eius p̄ueniūt: caro v̄o
amico suo dicit: nō do tibi ista mō: q̄ maiora expecta-
bis: ⁊ i isto casu charus amicꝰ nō murmurabit: ⁊ sp̄ali-
ter vbi est certus ꝙ dn̄s in breui habebit velle: ⁊ posse
maiora dādi: nec alij deberēt de h̄ ꝙ plura recipiūt glo-
riari: sciētes ꝙ in vno cāpo operanꝛ mercede ꝯductus
et filiꝰ: q̄rū p̄mꝰ plus accipit: q̄ꝫ scđs: tn̄ in domo pa-
tris secundus potentior ⁊ maior est. Et p̄mo petenti
hereditatē diceꝛ sicut pauperi q̄ elemosynā p̄iꝰ recepit:
vale ⁊ vale: hūisti: filijs v̄o petētibꝰ diceꝛ illud Mat.
xxv. Venite bn̄dicti p̄ris mei: possidete paratū vobis
regnū a ꝯstitutione mundi: q̄ bona bonis creata sunt
Ecci. xxxix. ¶ Et p certo ex his q̄ q̄ndie audimꝰ ⁊ legi-
mus: magnā euidentiā h̄re possumꝰ: ꝙ ipsi p̄cōres et
abūdātes in seculo: timere p̄nt ꝙ nō sint amici dei: q̄
matrē suā ⁊ maximos amicos suos. s. ap̄l'os: q̄bꝰ dicit
Joan. xv. vos amici mei estis: p̄misit paupes esse in h̄
mūdo: q̄s potuit ditasse si voluisset: sic ditauit in fide:
charitate ⁊ bonis opibꝰ. In hoc ḡ ꝙ bona sp̄ūalia po-
tius eis dedit q̄ t̄p̄alia: illa meliora ⁊ magis desiderā-
da esse ōn̄dit. Ideo. ij. Pe. j. nos āmonet: illa plus desi-
derare dicēs: fratres magis satagite vt p bona opa cer-
tā v̄rām vocationē ⁊ electionē faciat̄. Nō. T. v. 9. cū
q̄tuor seq̄ntibꝰ. ¶ Quarto ꝓpē periculū ⁊ tediū t̄p̄ale 13
nō debēt ista multū desiderari. Et sic cor apponere p se
nec p alijs. Exēplo heremite: de q̄ ferꝛ: q̄si p istū modū Exem
ꝙ cū freq̄nter fuisset amore dei receptꝰ a q̄dā paupcu-
lo opario i vna villa: cogitare cepit ꝙ multa faceret p
amore dei: si diues esset: ⁊ orauit p eo deuꝫ rogādo: vt
eū ditaret a q̄ deꝰ p angelū q̄siuit: si vellet esse testꝭ eiꝰ
ꝙ ditatꝰ i bonitate p̄seueraret: ⁊ ip̄o rn̄dēte ꝙ sic: acci-
dit cito ꝙ laborādo inueniret magni auri quātitatē: et
cogitās ꝙ i p̄ria illa cū tātis diuitijs remanere nō pos-
set: ne ei latrociniū iponereꝛ: iuit p mare de egypto vbi
tūc manebat: vsq̄ꝫ ꝯstātinopolim grecie ciuitatē: ⁊ ibi
cōparatis nobilissimis edificijs ⁊ cōgregatꝭ multꝭ di-
uitijs: factꝰ est amicꝰ imp̄atoris: ⁊ sb̄ eo factꝰ est maxi-
mus i officio pariꝛ ⁊ neq̄cia: cū multoꝝ maledictōibꝰ.
Heremita v̄o semel ad villā illam descēdens: ⁊ de for-
tuna sua ⁊ malicia: ⁊ proprio periculo audiens ⁊ cogi-
tans: inuēta naui eum secutus est: ⁊ cū eū audire nol-
let nec cognoscere: vix tandē cum magna oīone obti-
nuit: ꝙ iterū fieret paup: vt vnde mors oriebaꝛ. s. oīo
inde vita resurgēt. Deꝰ ḡ eū audiuit: ⁊ p̄misit p̄rimū
imp̄atorē: cū tantū depauperare: quātuꝫ p̄decessor euꝫ
ditauit. Et sic paup factꝰ ⁊ ad patriā rediēs: ⁊ heremi- 14
te gaudēti obuiās: cū de ista fortuna fuissent parū alter-
cati. Rogauit heremitā vt oraret ꝙ deꝰ aliqd plus ei

darct: nō tantū quantū pri⁹ habuit: qꝛ illud bonitatē
eneruat. Rogabo inq̄t ꝙ pon⁹ min⁹ det tibi q̄ꝫ plus:
qꝛ ſicut creſcūt tecū bona exterioꝛa: ita decreſcit bonitas
interioꝛ. Uia ꝰ pauperū ⁊ innocētū ſecurioꝛ eſt: qꝛ nō
ꝓuabit bonis eos q̄ ambulāt i innocētia Jn pſ̄.lxxxiij.
15 ¶ Mirabile ꝰ eſt ꝙ oēs q̄ appetūt filios ⁊ ꝑēs ⁊ amis
cos plus eſſe diuites q̄ꝫ bonos: plus eē potētes in h̄ ſe
culo ad breue tp̄s q̄ꝫ in alio fine fine: Jta eos volūt hic
eſſe in delicijs ⁊ honoꝛibꝫ: vt fint ſp̄ i ſuis ꝯtrarijs: ⁊ tn̄
q̄libet rōne vtēs dicet plus velle hic hēe filiū vel patrē
vel amicū ſp̄ mēdicū: vt poſtea eū in celo ſp̄ hēet diuitē
q̄ꝫ hic cū oībꝫ bonis ſuis: ſicut.c.c.vij.nūerans eū hic:
et poſtea i inferno cū oībus ꝯtrarijs dānatū. Jn h̄ eñ
deberet eſſe tota dilectio ⁊ leticia chꝛianoꝝ erga filios ⁊
amicos: ad eos vidēdū in bonitate electoꝝ dei: ad letā
dū in leticia gētis ſue: vt tu de⁹ lauderis cū hēditate tua
Jn pſ̄.cv.ſcꝫ in celo. ¶ Quīto ꝓpt̄ bonoꝝ tp̄aliū paruī
tatē. Exiſtēti eñ in terra: terrena magna videnī: ⁊ ſol
et ſtelle ⁊ hmōi videnī parua. Sed exiſtēti i celo vl' in
altiſſimo loco: totū videt ꝯtrariū: ſicut pꝫ de Paulo q̄
rapt⁹: ⁊ illa bona celeſtia vidēs: cū rediret: oīa iſta ꝓ q̄s
bus tot guerre: tot brige: tot placitatōes: tot laboꝛes
fiūt: arbitrat⁹ ē vt ſtercoꝛa. Jō ſtabilita ſūt bona illi⁹ i
Arti.vj. dño Eccl.xxxj. ¶ Sed qꝛ multi nec timoꝛe periculoꝝ
tp̄aliū vel eternoꝝ a nimio deſiderio iſtoꝝ bonoꝝ ſe re
trahere nolunt ſi ea hēe poterūt. De⁹ ex ſua curialitate
ſciēs ſtulticiā filioꝝ: eos ab iſtis multiplr̄ ꝯſeruat: ⁊ im
16 pedit licet illud mō neſciāt. Alioꝝ eñ ſepit vias: ſic pꝫ
A.xx.12. vt ſic licet ex vna pte hñt magnā ꝓſperitatē:
voluptatē: diuitias: delicias ⁊ honoꝛes: tñ ex alia vi
dēt eoꝝ tot miſerias ⁊ infirmitates interioꝛes ⁊ exterio
Exm̄ res: nō ſupbiāt: ꝫ ſemetip̄os cōmemoꝛēt: ſicut q̄dā cōs
memoꝛauit vt ſcribit̄ quēdā filiū regis ⁊ paupcule: hic
cū eſſet ſupbꝰ ⁊ malefactoꝛ: ⁊ de h̄ repꝛhēderet̄. Rñdit
cām eſſe ſanguis nobilitatē: q̄ eū ſic ſupra ſe extulit: ꝙ
nihil potuit pati: nec aliq̄ mō ſubijci: cui ali⁹: quātū te
exaltat ſanguis nobilis: tm̄ te humiliet ⁊ retrahat ſan
guis ille vilis mr̄is tue. Et quātū cogitas de vno ad ſu
perbiā ⁊ elationē: tm̄ cogita de alio ad hūiliationē: Jta
nos de mr̄e.i.de terra de q̄ ſum⁹: ⁊ in quā reuertemur
et de oībꝫ miſerijs: q̄d ſpūalibꝫ in aīa: q̄d alijs i exterio
ribꝫ in q̄bꝫ plus abūdam⁹ q̄ꝫ i alijs ꝓſperis. Sic ꝰ mi
ſericoꝛdia ⁊ vitas tanq̄ꝫ optimi medici cbr̄i: ꝯtraria cō
trarijs curādo ꝑparāt bona Prouer.xiiij. bona illa.ſ.
17 de q̄bꝫ in Pſ̄.xxvj. Credo videre bona. ¶ Jlli tñ q̄ iſtā
dei curialitatē ad pñs nō cōſiderāt murmurāt: q̄ tñ ei
Exm̄ grās reddēt in fine rei veritatē cog̃ſcētes: ſicut paup in
carnoto ciuitate frācie: de q̄ fert̄: q̄ſi ſic: ꝙ oī die vel de
lucro vel de elemoſyna ſolebat vnū obulum vltra dici
expēſas ſibi reſuare: ꝓ q̄ oī nocte i q̄dā certo loco ſibi
cōduxit hoſpitiū. Accidit ſcꝫ ꝙ obulū nō habuit: ⁊ iō
hoſpitio illo caruit: qꝛ hoſpita ſine obulo eū recipe no
luit: contigit a caſu ꝙ nocte illa totū hoſpitiū illud cuꝫ
oībꝫ ꝯtēns cōbuſtū eſt: q̄d ille i craſtino vidēs: manibꝫ
eleuatis deo regratiabat̄ dicēs: bñdict⁹ de⁹ q̄ me cuſto
diuit ab obulo: qꝛ ſi obulū habuiſſet: cū alijs cōbuſt⁹
fuiſſet: ſatis eſt credibile ꝙ in ſero qñ hoſpitio caruit:
murmurabat ⁊ grauabat̄: qꝛ obolū nō habuit. Sed ex
poſt facto vidēs dei circa euꝫ curialitatē ⁊ ꝓuidētiā q̄
ideo eū ab obulo ꝯſeruabat ne cōbureret̄: grās agebat
Juxͣ illud pſ̄.lxxij. q̄ꝫ bon⁹ iſrl' de⁹ ⁊c̄. Sic illi q̄ hmōi
bonis mō priuant̄: qñ videbūt hñtes: eoꝝ occaſione
dānari. Sicut pꝫ.ſ.e.c.vj. regratiari poterūt ⁊ dicere
illud Pſ̄.cxviij. Bonū mihi dñe: ꝙ hūiliaſti me. Ali
ter ſtultioꝛes ſunt brutis: ſicut pꝫ.A.iiij.4. Nō de h̄.
T.vj.11. Nō de iſta vitis mā. P.iij.36. Jtē.T.v.62.

C.j.
CHaritatis. Prio ponē
da eſt deſcriptio. Secūdo ꝓprietates. Ter
tio vtilitates. Quarto experimentū.
Arti.j. ¶ Ad primū ſic procedit̄. Charitas ſm
1 Caſſiodoꝝ ſup pſalteriū. Eſt moꝛs criminū: virt⁹ pu
gnātiū: palma victoꝝ: ꝯcoꝛdia mētiū: ſocietas electoꝝ
Arti.ij. ¶ Proprietates vo ei⁹ ſunt. Prio dico generalr̄: ita ꝙ
li gn̄alr̄ reſpiciat tria. Primo oīa obiecta. De q̄bꝫ. A.
xx.3. Scd̄o modū ⁊ oꝛdinē: vt plus deū diligat q̄ꝫ ſe
ip̄m vel ꝓximū. Et plus aīaꝫ ꝓpriā q̄ꝫ coꝛp⁹ vel q̄cūq̄ꝫ
terrena ⁊ plus aīam ꝓximi q̄ꝫ coꝛp⁹ ꝓpriū: hēns q̄ pot
dicere illud Cañ.ij. Oꝛdinauit i me charitatē.ſ.mō p̄s
dicto. Tertio oēs obiectoꝝ neceſſitates.ſ.aīe ⁊ coꝛpis
2 Jta ꝙ oportet charitatē vno oclō reſpicē ⁊ vna manu
tenere et ieiunare et ſanare aīam ꝑ adiutoꝛia ſpūalia q̄
notant̄ h̄ verſu. Cōſule: caſtiga: ſolare: remitte: fer: oꝛa.
Cōſulere tenet̄ q̄s in caſu grauis: ſicut pꝫ. A.xiiij.7.
Caſtigare etiā diſſolutos: ⁊ ſpālr̄ ſbditos: ſicut ꝓbr̄it
c.de correctiōe. Cōſolari etiā meſtos ⁊ afflictos: ⁊ ſpāli
ter in his q̄ ꝑtinēt ad ſpūalē aīe ꝯſolationē: vt dicere
poſſit: illud pſ̄.xciij. Cōſolatiōes tue letifi.aīa.⁊c̄. Re
mittere delinquētibꝫ: ſicut ꝓbr̄it.c. de dimiſſiōe: ferre
oneroſos: ⁊ ſpāliter vbi ſūt tales a nā ⁊ nō a ꝓpria ma
licia. Aliqñ eñ hō hꝫ defect⁹ nāles ⁊ in coꝛpe ⁊ in lin
gua ⁊ ſic in alijs mēbꝛis: ⁊ etiā alios defect⁹ q̄ foꝛte ſibi
nō ſunt imputādi: ſicut ignoꝛātiā ⁊ illiteraturā: vbi ꝑ
eū nō ſtetit: q̄n fuerit ſcolus: ⁊ i talibꝫ nō eſt deridens
3 dus: ꝫ nec ꝓuocandus: ſed ſupportādus Juxͣ illud.ij.
Coꝝ.xj. Libēter ſuffertis inſipiētes cū ſitis ipſi ſapiē
tes ⁊c̄. Supportate inuicē in charitate Eph.iiij. Oꝛate
ꝓ oībꝫ: ſicut pꝫ.c.de oꝛōne. Sic ꝑ charitatē ſpūs ſerui
te inuicē Gal'.v. Nō expoſitiōeꝫ iſti⁹ verſus in ſcpto
ſcti Thome ſup quartū ſniaꝝ diſ.xv. ¶ Alio oculo ⁊
alia manu debet reſpicē ⁊ iuuare coꝛp⁹ ꝑ adiutoꝛia coꝛ
poꝛalia: q̄ ꝯtinent̄ ꝑ hos vſus. Cibo: poto: tego: viſito
redimo: colligo: cōdo. Cibo eſurientē: poto ſitientē: te
4 go nudū: ſic pꝫ.c.de elemoſyna. Viſito infirmū ⁊ icar
ceratū: nō ſolū diuites q̄ pñt tibi i vita vl' in teſtamēto
reddere: ꝫ etiā paupes: ꝓ retributiōe eterna. Redimo
incarceratos ⁊ debitis obligatos. Colligo i hoſpitio va
gos. Sepelio paupes moꝛtuos: ꝑma Joā.iiij. Hec eſt
ꝑfecta charitas vt fiduciā habeam⁹ in die iudicij.i. ꝑ
quā fiduciā habebim⁹ i die iudicij ꝑticularis: ⁊ etiā ge
neralis: qꝛ nihil tantā dat in moꝛte fiduciā: ſic opa cha
ritatis: ſicut ꝓbr̄it.E.iij.15. qꝛ etiā illa opa ſūt gradus
ꝑ q̄s ad verū thꝛonū Salomonis.i.ad celuꝫ aſcendit̄.
5 Sicut pꝫ.A.xxv.7. Et ſcala Jacob ibidē.xiiij. ¶ Jſta
aūt opa charitatis faciētes plus ꝓ ſeip̄is faciūt: q̄ꝫ ꝓ illis
q̄bꝫ faciūt: qꝛ q̄ paſcūt paupes: paſcent̄ eternalr̄ ab il
lo q̄ dicit: ego reficiā vos: a q̄ refectiōe defecit ille diues
Luce.xvj. q̄ petiuit guttā aq̄ nec obtinuit. Et cā ibidē
aſſignat̄: qꝛ Lazaꝝ ꝑuus nō refecit. Nudos veſtiētes:
induet habitu glie ⁊ honoꝛis. Qui cum in carcere ⁊ in
afflictiōe viſitauerūt: liberabit a carcere iferni ⁊ ab in
firmitatibꝫ ſpūalibꝫ. Qui eū recipiūt: recipient̄ i domo
ſua: totū iſtud ꝓbat̄ Mat.xxv. Ubi iſta opa recitabit
et poſt eos ad ſe vocabit: ad oīa p̄dicta bona habenda:
6 vt aperte oſtendat iſta opera eſſe initiū et cauſaꝫ illius
gaudij. Patet ergo ꝙ charitas eſt bonus mercatoꝛ: er
go ſup om̄ia charitatē habete Col'.iiij.
Arti.iij. ¶ Quia multas.i.ſeptē vtilitates ſecū poꝛtat. ¶ Prio
qꝛ viuificat. Sicut eñ ex vita et radice ꝓcedit vita ad
ramos: ⁊ ſi radix ſit moꝛtua ⁊ rami: Jta ex radice cha
ritatis eſt ſpūalis vita oīm operū nr̄oꝝ: qꝛ ram⁹ boni
opis nō vireſcit nec fructificat: niſi in radice charitatis.

vñ Cassiodorus sup ps.xij. vsqueq̃ ꝛc. Charitas dei
est q̃dã vernalis pluuia v̾tutũ: sub q̃ ꝛ bona volũtas
germinat: ꝛ opatio sancta fructificat: patiẽs hic in ad-
uersis: tpata ꝛ ꝓsperis: hũilitate potẽs: afflictiõe leti-
sima ꝛ inimicis beniuola. In charitate ergo radicati ꝛ
7 fundati Eph. iij. ¶ Scḋo q: oia vnit: nos cum deo ꝛ
nos inẽ nos: sicut ptz. A.xx.14. vñ Aug. sup Joã. ho-
meł. lxxxij. Charitas multos animos ꝛ multa corda
vnũ facit. Ad hãc vnitatẽ inuitamur ꝛ informamur ĩ
ope creationis: q: ꝓpter h oẽs hoies de vno ꝓduxit: p
hetĩ Aug. de ci. dei. li. xij. c. xxj. Scḋo in ope redẽptio-
nis: q: sicut sum⁹ ex vno pr̃e creãte: ita ex vno pr̃e redi
mẽte: ꝛ ex eisdẽ sacris ꝛ eadẽ mr̃e ecclia regenerãte. Et
sic dupl'r sum⁹ frẽs Mat. xxiij. Vn⁹ est pr̃ v̾: vos aũt
fratres. Nõ. C. iij. 25. cũ multł sequẽtib⁹. ¶ Tertio
ex ope gubernatiõis. vñ Crisost. sup Joã. homeł. xv.
ꝓpterea domũ vnã hũc nobis mundũ dedit de⁹: vnũ
nobis accẽdit solẽ: vnũ extẽdit tectũ: celũ: vnã ꝓposuit
mẽsam: terrã: dedit ꝛ nobis mẽsaꝫ vnã multo maiorẽ:
scꝫ altare vnũ: q: vnũ cibũ ibi sumim⁹: vnũ nobis ge-
nerationis moduꝫ spũalem ꝛ de vno calice bibimus.
¶ Quarto ex rõne finis: q: sic de vna terra sum⁹. Ita
ad vnã redibim⁹: ꝛ ad vnã patriã boni: ꝛ ad vnã mali
8 vñ Crisost. vbi pr̃⁹. Vna nobis pr̃ia est. ¶ Quito ex
rõne nãlis cõpositiõis mẽbrоꝝ. In vno eñ corpe sunt
multa mẽbra: q̃ mutuo se iuuãt: man⁹ eñ pedẽ lesum
ligat: ꝛ pedes manũ portãt: mutuo etiã sibi cõpatiunt
q: oculus dolore alteri⁹ mẽbri lachrymat. Sic nos exẽ
plo Job. xxx. q̃ dicit flebã sup eo q̃ afflict⁹ erat: ꝛ cõpa
tiebat aia mea paupi: vt sic oñdam⁹ ãmonitionẽ aplĩ
tenere Eph. iiij. Solliciti seruare vnitatẽ spũs in vin-
culo pacis: vnũ corpus ꝛ vn⁹ spũs. Sicut eñ corpus
ex vno spũ nãli viuit: ita ecclia ex vno spũ charitatis
Rom. xij. multi vnũ corp⁹ sum⁹ in chr̃o. Ecce vnitas
capitis in corpore ecclie. ¶ Sexto ex rõne artis. Lapis
eñ i edificio supportat ꝛ supportat: vt ait btũs Grego.
qui h exẽplũ ponit sup Ezechiel. li. ij. homeł. j. Sic ꝛ
9 ipsi q̃ sunt lapides viui. j. Pe. ij. ¶ Septio a ꝯsuetudi
ne exercit⁹ Cañ. vj. Terribilis vt castroꝝ acies ordi-
nata. vñ btũs Grego. super Ezechiel. li. j. homeł. viij.
Castroꝝ acies tũc est hostib⁹ terribilis: qñ ita ꝯstipata
et ꝯdensata est: vt in nullo interrupta videat. Nã si ita
disponit: vt locus vacu⁹ dimittat: ꝓfecto hostib⁹ ter-
ribilis nõ est. Sꝫ nos ꝯ malignos spũs acies ponim⁹.
Ideo sim⁹ sp p charitatẽ vniti: ꝛ nunq̃ p discordiã in-
terrupti: q: q̃libet in nob bona q̃ fiunt: si charitas desit
p malũ discordie: locus aperit in acie. ¶ Octauo a so-
ciali vita: viuimus fraternitatł ꝛ hereditatis Rom. viij.
Heredes dei coheredes autẽ chr̃i. ¶ Nono ab exẽplo
accepto ex irrõnabilib⁹. Aues eñ sicut colũbe ꝛ hmõi
siml' ꝛ pacifice viuũt ꝛ volãt. Et cerui se sil' tenẽt: qñq̃
ꝯtra venatores defendũt. Sed aues cõmuni gñis inter
10 se ꝓ nido pugnãt. Tot g̃ exẽplis cõmẽdat de⁹ vnitatẽ
et charitatẽ. s. in nob. Ro. v. Ex ista vnitatł vnitate se-
cũda sequit tertia: q: ex q̃ vnit: sequit q fortificat: q: si-
cut radij solares sil' coplati: ꝛ pticulares ignes i globũ
vnũ ducti: ꝛ cãdele sil' accẽse: lumẽ ꝛ calorẽ hñt amplio
rẽ ꝛ fortiorẽ. Sic etiã plures virge ꝛ plẽs hoies sil' iũ-
cti fortiores sunt: Ita spũal'r in vna charitate ꝯiũcti: et
in ardua aggrediẽdo ꝛ diabolo resistẽdo: fortiores sũt.
vñ Crisos. sup Joã. homeł. lxxviij. Si vnanimis fue-
rit vn⁹ cũ decẽ. s. p charitatẽ. Iaꝫ nõ est vn⁹: ſꝫ in decẽ
multiplicat⁹: ꝛ inuenies in decẽ vnũ: ꝛ in vno decem.
Vnusq̃sq̃ eñ illoꝝ viginti man⁹ ꝛ viginti oculos et
viginti pedes hꝫ: null⁹ ei oculus sibi soli videt: ꝛ sic de
alijs mẽbris. Sed q̃libet illoꝝ pedib⁹ aliorũ portat: ꝛ
manib⁹ alioꝝ opat: ꝛ oculis regit. Et sic vn⁹ ꝛ idẽ põt
esse in ꝑside ꝛ in roma. Et qḋ nã nõ põt: amor põt sup
plefacere. Vñ est in pluribus locł. Si vn⁹ illoꝝ etiã ca-
dit. Alij eũ sbleuãt. Et sic charitas nũq̃ excidit. j. Coꝝ
xiij. ꝛc. Nõ. C. ix. 3. Et. D. ix. 17. ¶ Ex ista tertia vnli 11
tate sequit q̃rta: vicꝫ q oia lucrat q: ex quo sic vnit: ꝛ ĩ
vna societate fortificat ꝛ copulat: sequit q vno lucrãte
oẽs lucrant: sicut in corpe cib⁹: q̃ ab vno mẽbro sumit
vicꝫ ab ore: nõ solũ sibi: ſꝫ oib⁹ mẽbris ꝓdest corpi ꝯiũ-
ctis: nõ aũt sepatis. Et sic in societate mercatoꝝ vno lu
crãte: oẽs lucrant: ꝛ vno ꝑdente oẽs ꝑdũt. In pma cõ
• ditiõe existẽs i charitate assilat illi societati: q: vbicũq̃
fuerit i h mũdo: siue i celo: siue i purgatorio: alioꝝ opa
ꝑticipat: ꝛ de lucro alioꝝ gaudet: sic in celo: vel ꝓficit:
sicut i mũdo ꝛ purgatorio. Dũ eñ in gñali oro: oro ꝓ
tota ecclie societate ꝛ etiã ꝓ mẽbris ab ea diuisis: vt ei
vniant. Dũ etiã oia bona ecclie opa amo: ꝛ de eis gau
deo: ꝓficio: q: talis oĩo amor ꝛ gaudiũ: nõ est sine au-
gmẽto charitatł. Patet g̃ quõ illo q̃ est rome ieiunãte
vel elemosynã faciẽte: ego ex h ꝓficere possuꝫ: ꝛ si op⁹
suũ nesciã in spãli. Sic g̃ charitas via magis ac magł 12
abũdat Phil. j. In alia v̾o ꝯditiõe existẽs i charitate:
illi societati nõ assilat: q: existẽs i charitate alijs peccã-
tibꝫ aias suas: vel q̃cũq̃ alia ꝑdẽtib⁹: nihil ꝑdit: imo
de illoꝝ ꝑditiõe lucrat: dũ eis ꝯpatit ꝓ ipsisq̃ orat: etiã
dũ ali⁹ sinistra ꝛ puersa intẽtiõe op⁹ suũ ꝑdit q̃ synce-
ra intẽtiõe illud i eo diligit: lucrat. De istł oib⁹ sil' loq̃-
tur pulcherrime btũs Berñ. i apologia. Oẽs inq̇t di-
ligo faciet q̇dẽ charitas: fidẽter loq̃r: ne illoꝝ q̇dẽ fru-
ctu fraudar: quoꝝ instituta nõ seq̃r. Sic posui exẽplũ
de illo q̃ nõ ieiunat: amat tñ ieiuniũ i alio vł elemosy-
nã. Sequit. Plus dicã: tu q̇dẽ tibi caute age. põt nãq̃
fieri q tu frustra laboraueris. Sic patꝫ i exẽplo de illo
q̃ mala intẽtiõe vel ex̃ charitatẽ bonũ op⁹ facit. Sequit
vt aũt ego frustra diligã bonũ qḋ operaris: fieri oĩno
nõ põt. O q̃nta fiducia charitatł. Ali⁹ opat nõ amãs:
et ali⁹ amat nihil operãs. Ille q̇dẽ op⁹ suũ ꝑdit. Ill'⁹
v̾o charitas nunq̃ excidit. Hec ille. No. J. vj. 15.
¶ Ad idẽ Aug. Si inq̇t amo bonũ qḋ in te est: velis
nolis de tuo meũ facio: imo qḋ nõ est bonũ alteri: cuꝫ
tu amas bonũ qḋ credis esse in alio: tibi bonũ est: imo
etiã cũ malũ hoiem cõpatiẽdo amas: ꝛ malis suis cõ-
pateris: de suo malo bonũ tibi facis. O maxima virt⁹
charitatis q̃ vocat ea q̃ nõ sunt: sicut ea q̃ sunt: sil'r ꝛ
virtutes ꝛ vicia oia i meriti sui cumulũ cõuertẽs: ꝛ p
eã plus meris i singulis: q̃ singuli sibi. Nõ. H. viij.
19. ¶ Ad idẽ Berñ. O virt⁹ fortis q̃ neminẽ spolias
et oia rapis: ꝛ oia facis tibi: ꝛ nemini aufers sua. Alie
virtutes aliq̃ mõ valẽt: ſꝫ h sic bon⁹ mercator vbicũq̃
emit i oĩ euẽtu lucrat: ꝛ q̃cũq̃ ꝓijcias deciũ sp supiorẽ
locũ tenet. ¶ Ex ista q̃rta vnlitate sequit q̇nta vicꝫ q 13
charitas oia suffert. j. Coꝝ. xiij. ad modũ colũne firmis
sime: ꝛ ad modũ opariorꝫ multoꝝ. ¶ In ꝑcedẽti eñ ꝓ-
prietate dictũ est q charitas i bono ope oẽs sil' ꝯiũgit.
Ex hoc sequit: q opus faciliter portãt ꝛ sustinẽt: etiaꝫ
si graue ꝛ laboriosuꝫ sit: q: prouerbiũ est: q multe ma-
nus faciũt opus leue: q̃ scꝫ charitate simul ꝯiũcte ope-
rant: de quib⁹ supra. e. c. x. Faciũt oia leuia q̃ ptinẽt ad
deũ: sicut amor fatuus facit oia leuia q̃ pertinẽt ad car
nẽ vel mundũ: si tñ ita feruẽs esset charitas in bonis:
sicut est fatu⁹ amor in malis. ¶ Sed heu feruẽti⁹ opat 14
simia charitatis q̃ vera charitas. Dicit eñ Petr⁹ rauẽ
nas q ambitio est simia charitatis. Itẽ ambitio est va
na glia ꝛ hipocrisis ꝛc. q: oia q̃ videt hoiẽ in charitate
facere: facit. Et de q̃ dolendũ est: minus feruentius ꝓ
amore dei ieiunãt: forte vsq̃ nonã: ꝛ media nocte sur-

gant ad deum laudandū: cū torpore forte: ꝛ de capitis
dolore cōquerunt. Sed ꝓ vana glia vel cupiditate vl'
amore vel timore dñi terreni vel ꝓ amore carnali: aliqñ
tota die equitāt ieiuni: noctē ducūt sine somnē: ad scacos
et taxillos ꝛ alia illicita ludentes. Pro amore dei dant
peiora ꝛ minora: ꝓ amore alio multa expēdunt ꝛ me-
liora: plura verbera in torneamētis ꝛ alijs sustinēt: sic
ptz. A. xxviij. 38. Et breuiter oia pericula q̄ sustinent:
sicut patz. L. vj. 6. Apl's. ij. Cor. xj. dicit se sustinuisse
ꝓ mera charitate: siue in terra: siue i mari. Ipsi vo su-
stinēt ꝓ simia charitatis: ꝛ aliqñ maiora qd̄ pulchre fi-
guratꝰ Exo. vij. vbi dr̄ q̄ magi fecerūt similiter: imo fece-
rūt dracones vbi alij nō fecerūt nisi serpētes. Et si asse-
rent se ista sustinere ꝓ sustētatiōe terrena: sicut ptz. A.
xxviij. 38. Et. T. v. 68. Ergo talia sustineant ꝓ eterna:
aliter nō est eis charitas. j. Joā. ij. Qui diligit mundū
plus scz q̄ deum: sequitꝰ non est charitas patris in eo.
15 ¶ Sexta vtilitas charitatis est q̄ totū hoiem interiꝰ et
exteriꝰ vestit: ornat ꝛ armat ꝛ defendit ꝛ mūdat. ¶ Pri-
mo cor: q̄ ibi nihil sit infidelitatis vel imūdicie vel ire
vel cuiuscū q̄ alteriꝰ peti: qd̄ dei oculos offendat: ꝛ cor
di noceat. Ad h̄ enī charitas dei diffusa est in cordibꝰ
nostris Roꝝ. v. ¶ Scdo loquelā: q̄ ibi nihil inutile
vel cōtra deū vel seipm̄ vel ꝓximū ꝓferatꝰ. j. Cor. xiij.
Si linguis hoim loqr ꝛ angeloꝝ: charitatē ꝛc. ¶ Ter
tio manꝰ: vt opa in deū ꝛ ꝓximū vt iusticia reqrit di-
rigantꝰ. j. Cor. xiij. Charitas nō agit perperā: nō q̄rit
q̄ sua sūt. Ergo charitas operit multitudinē. j. Pe. iiij.
Sed heu sicut vestes modo sunt strictiores solito: ita
charitas: intātū q̄ q̄ solebāt facere largas elemosynas
ditare monasteria: vix eis modo sufficit qd̄ habent: qr
substātia decrescit: sicut charitas. Et charitas: sicut ve-
stis. Sic verificatꝰ qd̄ p̄dictū fuit: q̄ refrigescet chari-
tas multoꝝ Mat. xxiiij. sicut tūc vestis data maiori ꝓ
amore dei: ei sufficiebat q̄ vix nunc sibi sufficit: Ita sba
illoꝝ ꝛ charitas: quia minorē charitatē nemo habet.
¶ Septima vtilitas charitatis est hec omnia. Sicut enī
habens nummū: habet oia terrena: oiaq̄ ei obediunt
mūdialia: sic patz. A. xxviij. 38. et. 39. et. 40. Ita habēs
charitatē habet oēs virtutes: ꝛ oia pōt in spūalibꝰ oia
suffert: oia credit: oia sperat: oia sustinet. j. Cor. xiij. q̄
ergo nūmus in corpalibꝰ: charitas in spūalibꝰ potest.
Charitas q̄ fraternitatis maneat in vobis Heb. xiij.
q: ita necessariū est q̄ charitas in aia: sicut calor in sto-
macho maneat: q: sicut cibus sumptꝰ vbi nō est calor
digerēs nō ꝓdest: s; inflat: Ita sciētia ꝛ oia bona tam
nature q̄ fortune sine charitate: qd̄ pulcherrime oñdi-
tur. j. Cor. xiij. vbi pluribꝰ bonis enumeratis ac ope-
ribꝰ ꝛ gratijs recitatis: addit dicēs: charitatē aūt non
habeā: nihil mihi ꝓdest. Sed q: amor vanus est quasi
simia charitatis: ꝛ q̄si oia facit q̄ facit charitas: vt p̄di-
ctū est. c. c. xiiij. Ideo difficile est videre vel scire qualis
amor sit in aia: de q̄ licet experimētū habeatꝰ. A. xx. 13.
Licet etiā aliud experimentū ad idē tradatꝰ. A. xxj. 16.
Arti. iiij. ¶ Tamē hic in isto articulo q̄rto duo circa h̄ dicentꝰ.
16 Primo ponetꝰ intentū. s. experimentū q̄ verisilr q̄s co-
gnoscere pōt: q̄ amore cor occupetꝰ. Scdo quō cogno-
scere pōt q̄lis sit charitas in eo vel fortis vel debilis in-
cipiēs vl' ꝑfecta. ¶ Exēplū p̄mi accipe possumꝰ de illo
q̄ mane surgēs: ꝛ inueniēs totū campū vel patriā ma-
defactā ꝛ cōpluta: dicit pluuia fuit de nocte. Si aūt iuxtꝰ
fluuiū trāsiēs inuenit solū ripā madefactā: q̄si cogno-
scit h̄ qd̄ nō est de pluuia celesti: s; de aqua illa terrestri
q̄ ibi trāsit. Ita in ꝓposito: q̄ inuenit q̄ amor suus tm̄
extendit se ad ripam ꝓpinquā. i. ad amicos ꝛ proximos
scire pōt q̄ nō est charitas q̄ ex deo est q̄ pluit vniuer-
salitꝰ sup iustos ꝛ iniustos. Sed si inuenit: qd̄ diligit tā 17
amicos q̄ inimicos: amicos in deo ꝛ inimicos ꝓpt̄ deū
amor istiꝰ est sicut pluuia vernalis q̄ de celo descēdit.
Ideo. s. c. c. vj. Forte Cassiodorus charitatē pluuiā vo
cat: q: oēs cōpluit: sicut aq̄: q̄ quāto de altiori loco de-
scēdit: tāto ad plura loca trahi pōt: ille inquā q̄ sic inue
nit amorē suū oēs irrigare: cogscere pōt q: amor suus
charitas ē a celo descēdēs: h̄ charitas ex deo ē. j. Jo. iiij.
In h̄ cogscēt oēs charitatē dei. j. Jo. iij. Nō. D. ix. 2.
¶ Scdm̄ vo scz in q̄ fortitudine sit charitas: Cogno- 18
scere pōt ex tribꝰ. ¶ Primo ex h̄ qd̄ iaz dictū est. s. ex ini
micoꝝ dilectiōe sicut enī ignis fortis ꝛ intēsus est: q̄ ci-
to inflāmat materiā indispositā. s. ligna viridia: vel hu
mida vel distantia: ꝛ vbi videmꝰ q̄ ligna talia cito ac-
cendantꝰ: dicimꝰ iste ignis magnꝰ ꝛ fortis est: Ita amor
q̄ extēdit se ad multū distātes q̄tū ad affectōes vl' opa
q: inimici sunt: in eisq̄ obiectiue inflāmatꝰ dū eos dili-
git: perpēditꝰ q: charitas magna ꝛ intēsa est: q̄bus dici
pōt illud. ij. Thessa. j. supabūdat charitas vniuscuiusq̄
q̄: ꝛ ista dilectio videtꝰ maioris meriti: q̄ diligere ami-
cos: q: est totaliter ꝓpter deū. Alia vo pōt hic multas
alias cās. ¶ Scdm̄ experimētū pōt accipi ad idē de vi- 19
culo debili ꝛ forti: ligatꝰ enī vinculo debili arbori: faci
liter solui pōt ꝛ separi: s; nō sic ligatꝰ fortissimo vl' mul
tis vinculis: Ita ligatꝰ ligno crucis vl' crucifixo parua
charitate: faciliter pruo ipedimēto occurrēte separi pōt
s; q̄ fortissima ꝛ ꝑfecta charitate ei ligatꝰ: nullo mō sepa
ratꝰ: de q̄bꝰ fuit ille q̄ dixit Ro. viij. Certꝰ sum q̄ nec
mors: nec vita ꝛc. poterit nos separe a charitate christi
¶ Tertiū experimētū: accipitꝰ p silitudinē quā videmꝰ 20
in igne ꝛ aq̄. Videmꝰ enī q̄ paruā scintillā ignis: par-
ua aqua infusa extinguit: s; magnū potiꝰ accēdit ꝛ ve-
hemētiꝰ inflāmat: q̄ extinguat. Sic paruā charitatē:
parua tribulatio: vel vbū amaꝝ: vel pua pluuia extin-
guit vel ipedit: sicut ptz in habētibꝰ calceos fractos q̄
ꝓpter puā aquā q̄ pedes tāgeret: dimittūt ea q̄ dei sunt
Talis timor nō est in charitate. j. Jo. iiij. Magnā vo
charitatē oēs tribulatōes mōi nō extiguūt: q: aq̄ multe
nō poterunt extinguē charitatē Cañ. viij. Hiere. xxxj.
In charitate ꝑpetua dilexi te. Nō de hac mā. D. ix. 19.

Carnis. Primo ponenda C. ij.

est descriptio. Scdo quō spiri decipit ꝛ expugnat
Tertio q̄ nō est nimis diligenda ꝛ nutriēda. Quarto
carnaliū excusatio cū reprobatiōe. Quinto quō aia se
defendere poterit cōtra omnia carnis pericula.
¶ Ad primū sic ꝓceditꝰ. Caro ē domꝰ ruinosa grauis Arti. j.
sarcina: seruꝰ maliciosus: equus indomitꝰ: amicꝰ do- 1
losus: falsus ꝯsiliariꝰ: hostis domesticꝰ. ¶ Domꝰ rui-
nosa: q: hmōi domꝰ ꝛ etiaz vestis antiq̄ ꝛ putrida: nō
tenet suturā vel emēdationē: s; dū vna pars reficitꝰ: alia
frāgitꝰ. Sic caro dū diligēter custoditꝰ: ꝛ credis vnā in-
firmitatē euadere: incidis in aliā: ꝛ dū nititꝰ eiꝰ famem
extinguere nimis sumēdo: stomachū plus sacietas q̄
fames grauat. Et sic famelica ꝛ etiā repleta cōqueritꝰ ꝛ
languescit. Caro aūt infirma Mat. xxvj. Et si q̄nq̄ sit
sana: sanitas cū magna cautela ꝛ timore custoditꝰ: ꝛ ci-
to ꝛ faciliter amittitꝰ. Amissa cuz graui labore reparatꝰ.
Repata sp̄ in timore ei dubio est Ps. xxxvij. Nō est sa
nitas in carne mea.
¶ Expugnat aūt ꝛ decipit aiam multis modis. ¶ Pri- Arti. ij.
mo ad sibi delectabilia attrahēdo: sicut ptz. A. xviij. 1. 2
Et decipiēdo: ad modū mulieris in paradiso: habet enī
Adā. i. aia in paradiso ecclie ꝓ muliere carnē: ꝓ serpē-
te: societatē malā p quā diabolus loquitꝰ ꝛ seducit mul
tos. Adā secutus est ꝯsiliū mulieris ꝛ perijt: ꝛ q̄ sequū-

tur ꝯsiliū carnis: moriunt̃ Ro. viij. Si ſm carnē vixe-
3 ritis: moriemini. ¶ Scḋo decipit ad modū trutānorū
in bonis villis: q̄ inuitāt hoīes ad tabernā τ volūt bñe
ſacis: ſꝫ in fine aliq̄ ficta cauſa inuēta: exeūt q̄ſi redituri
et ſic fugiūt τ on⁹ expēſarū τ ſolutiōis ſup aliū dimit-
tunt. Sic caro ſp inuitat aīam ad delectatiōes ciboꝝ τ
venereoꝝ: ſꝫ tpe ſolutiōis abſcōdet ſe ſub terra: τ aīam
dimittet in penis p ſimbolo ſuo vſqꝫ ad gn̄ale iudiciū:
qn̄ ſimul ſoluent τ ſuſtinebūt qḋ meruerūt τc. Spū ḡ
ambulate: τ deſideria carnis ne faciatis Gal. v. q̄ſi di-
ceret. Ambulate poſt ſpm̄ τ rōnē τ nō poſt carnē: que
male ducit ad modū canis: qui p cibo ſibi piecto: du-
cit cecū ad foueā τ lutū: τ ad modū falſi ſocij τ amici:
ſicut ptꝫ. A. xxj. 27. ¶ Tertio decipit τ defraudat ope-
rariū τ cultorē ſuū i male reddēdo: ad modū male ter-
re: q̄ quāto plus impinguat̃: tāto plus pducit de ma-
la herba. Illa eſt terra maledicta Gen̄. iij. Sic caro tā-
q̄ ſeruus delicate nutrit⁹ pſternit domū ſuū: τ p deli-
cijs i ea ſeminat̃: reddit corruptiōes τ ꝯſūptiōes: hꝫ ſciet
q̄libet qn̄ dicet illud Iob. xxxiij. Cōſūpta eſt caro mea
4 Tot ḡ modis ꝯcupiſcit caro aduerſus ſpm̄ Gal. v.
Arti. iij. ¶ Ex iſto articulo ſcḋo ptꝫ rō tertij: q2 exq̄ aīam nitit̃
seducere: τ quāto delectabili⁹ ab aīa gubernat̃: tanto
plus ei aduerſat̃. Videt̃ rōnaliter ſeq̄: q aīa illā carnē
nō nimis diligat vel nutriat in ꝓpriā pditionē. Et hoc
ꝓpter duo. Primo q2 fatuū eſt. Scḋo: q2 periculū eſt.
Fatuū eſt eni inimicū ꝯ caput ꝓpriū nutrire ad inimici
tias. Et ſtultū eſt filiū longeuū: τ bonū exhēdare: ei qꝫ
nihil ꝓuidere: ſꝫ totā ꝓuidentiā facere p filio malo: et
bonū exheredare: vt iſte malus habeat ſibi placentia.
Sic de carne τ aīa. Nota. A. xxiij. 26. ¶ Iterū habēti
duos filios infirmos: q̄rū vn⁹ ita infirmat̃ q nō pōt
diu viuere. Alter vō ſi bñ cuſtodiat̃ pōt diu viuere. Si
totaliter curet de pmo: τ eū fouet: nutrit τ ditat: τ aliū
nō iuuat: q̄ in oībꝫ ꝯditiōibꝫ melior eſt: nec de eo curet:
nec eū ditat: ſꝫ mori pmittit ꝓpt̃ defectū auxilij: q̄s nō
diceret talē ſtultiſſimū? Sed ſtultiores ſunt q̄ plus cu-
rāt de corporibꝫ ꝓprijs vel de corporibꝫ filioꝝ vel ami-
5 coꝝ ditādis τ nutriēdis: q̄ de aīabꝫ. Tales ammonet
apl's Roꝝ. xiij. dicēs. Curā carnis ne feceritis in deſi-
derijs: nō phibet q̄n fiat in neceſſarijs: vel cū modera-
to labore: q2 hō ad laborē naſcit̃ Iob. v. Sed phibet ne
fiat cū nimia ſollicitudine: vel ne nimis deſideret deli-
cias ſupfluas. Quia ſm Aug. pſētis delectatio nō ſa-
tiat: pterita nō delectat: futura cruciat: nec fortitudinē.
De q̄ Aug. q̄d fragili⁹ vaſe vitreo: τ tñ ſi ſeruet̃: durat
p ſecula: τ licet ei caſus timeat̃: tñ ſenect⁹ τ febris ei nō
timet̃: nos aūt fragiliores ſum⁹: q2 et ſi vitem⁹ caſum:
nō tñ exitū: nec honores: nec pulchritudinē: vl' diuiti-
as ſicut ille q̄ cogitauit āpliare grangias ſuas Lu. xij.
Quid ḡ nequi⁹: q̄ qḋ caro τ ſanguis cogitauit Eccl.
6 xvij. ſicut ptꝫ in oībꝫ pdictis ei⁹ deſiderijs. ¶ Et nō ſo
lū fatuū eſt carnē diligēti⁹ nutrire q̄ aīaꝫ: ſꝫ etiā pericu
lū maximū. ſ. periculū pditiōis. Si rex peregrinatur⁹
cōmitteret ballino ſuo curā filij τ porci vl' canis: τ ipſe
permitteret filiū mori fame p defectu cuſtodie: τ canē
vel porcū impinguaret: nōne talē ſuſpēderet tanq̄ p-
ditorē? Sic in ꝓpoſito: τ ptꝫ Ro. viij. Si ſm carnē vi-
xeritis τc. ¶ Sed heu multi in ope τ effectu: oſtēdūt ſe
plus carnē diligere: q̄ aīam: ſic ptꝫ. A. xxiij. 29. Quia
ſi corpus infirmaret̃: mitteret p medico feſtināter: ſꝫ qui
infirmiores ſunt in aīa: min⁹ de medicis curāt aīarū.
Iterū dū tres tunice dant̃ corpi: vix dat̃ vna aie. i. pau
peri. Iterū dū cēties reficit̃ corp⁹: cibū ſumēdo: vix ſe-
mel reficit̃ aīa verbū dei audiēdo. De quo. A. xx. 18.
7 ¶ Sed ſunt aliq̄ qui bñ incipiūt viuē ſm ſpm̄: maio-
res effecti carnē ſequunt̃ ꝯ exēplū abbat' Nitrie in vi
taſpa. q̄ fact⁹ epūs multo maioris abſtinētie erat q̄ pri⁹
Et req̄rēti cām. Rñdit: qn̄ paup erā habui curā de cor
pore meo: modo aūt medici curabūt: non ſic impij non
ſic. De q̄bus Gal. iij. Sic ſtulti eſtis vt cum ſpiritu
ceperitis carne ꝯſumamini. ¶ Sed ſicut caro mulierē Arti. iiij.
ſequit̃ in seducēdo. Sicut patꝫ. ſ. e. c. ij. Ita etiā ſequit̃
in excuſando. Quia ſm carnē viuētes ad modū mar-
muſdi: q̄ in mēſa dn̄i pingues pulos comedēs: dn̄o adu
labat̃ aſſerēs ſecū in morte τ in carcerē ire. Sed dn̄o ſe
armāte ad bellū: fugit excuſatiōes q̄rēdo. Sic caro ad 8
oīa delicata parata: ad oīa ſpūalia infirma a ſpūalibus
quantū pōt ſe excuſat: vel q nō eſt tps vel dies: vel fa-
ciā alias. Aſſerēs ſe nō poſſe ieiunare ꝓpt̃ capitis debi-
litatē: nec reſtituē ꝓpt̃ pauptatē: nec orare ꝓpt̃ pectoris
artitudinē. Sic ille q̄ q̄tidie garrulabat: τ cū ſacerdos Exēm
eū ammoneret: q aliq̄n oraret τ dicēt pr̄ nr̄: q2 infirm⁹
erat: τ iō de aīa cogitaret: dixit q nō poſſet: ꝓpt̃ reuma
circa cor: reuma nō impediuit illū qn̄ tota die i lecto ia-
cēs garrularet τ loq̄ret̃ qn̄ hūit auditorē. Sꝫ q2 ligua
caro erat τ nō ſpūs: in his q̄ ad ſpm̄ ptinebāt impotēs
fuit: ſicut oīs nā impotēnor eſt in alienis q̄ in ꝓprijs:
ſic excuſant ſe alij. I. j. 20. ḡa ſili rōne: ſic caro reddit
ſe impotentē: ſeqꝫ excuſat in his q̄ ſpūs ſunt. Ita debe- 9
ret ſe ſpūs reddere impotentē τ difficilē in his q̄ carnis
ſunt: eiqꝫ in ſuis deſiderijs ꝯdicere in pncipio: ne i fine
inter eos ſit diſceptatio τ briga: q̄ fuit int̃ illos. A. xxj.
27. Qualis etiā gr̄a exēpli dr̄ fuiſſe int̃ cecū τ claudū.
De q̄bꝫ fert̃ ſic: q ſic int̃ ſe loq̄bant̃: τ ſic ſe mutuo iu- Exēm
uabāt vn⁹ viſu: ali⁹ pedibꝫ: q furtū ſimul ppetrabāt:
in q̄ cū ſic eſſent dephēſi: vterqꝫ alteri factū impoſuit: ce-
cus ſe excuſabat dicēs: vos bñ videtis q ego nō potui
videre q̄d agere debui: niſi p eū: claudus vō ſe excuſa-
bat dicēs: bñ videtis q nō potui huc venire niſi ſicut
me portabat. Et licet ſic inter ſe tales ꝯtenderēt: τ ſibi
mutuo maledicerēt: tñ iudex neutrū habebat excuſatū
q2 vterqꝫ facto ꝯſenſit: q2 nec claudus portabat̃ inuit⁹:
nec vidēs inuit⁹ ducebat ad furtū: q̄tum ad ꝓpoſitū:
aīa eſt q̄ſi clauda: q2 de ſe mēbra nō habet ad occidēdū
vel furandū. Caro vō de ſe eſt q̄ſi ceca: q2 potentiā vi-
dēdi nō habet niſi de aīa. Sic ptꝫ. A. xxiij. 2. Iſti duo
claudus τ cec⁹ multa mala ſimul faciūt: ſꝫ cū ad iudiciū
mortis τ iudicē veniunt: τ caro inceperit ſe excuſare q̄ſi
ceca erat: ei aīa ecōuerſo q̄ſi mēbra p talibꝫ malis nō
habuit: null⁹ excuſatio valebit: q2 in facto ꝯſentiebāt:
et ꝯſentiētes τ agentes: pari pena puniendi ſunt. xvij.
q. iiij. oēs. Nota. N. j. 26. ¶ Sicut ḡ inter ſocios in 10
malo: vtꝫ inter latrones τ hmōi: eſt magna amicitia
et ꝯſenſus τ ſocietas dū in malis ſunt ſimul delectant̃.
Sed qn̄ vn⁹ appellat aliū corā iudice: τ oīa improperā-
do q̄ ſimul fecerūt: eſt maximū odiū. Sic inter carnē τ
aīam modo eſt magna ſocietas: ſꝫ cū illa miſera aīa ca-
pta τ de carne ad iudicē ducta fuerit: τ viderit illā car-
nē circa cui⁹ ornatū tantū ſtuduit: ita vilem: circa cui⁹
delicias τ quietē τ diuitias tantū laborauit: taꝫ macrā
tanqꝫ pauperē τ a vermibꝫ cōſumptā: τ ſeipſam ꝓpter
ipſius ſequelā eſſe ignibꝫ eternis ꝯdēnatā q̄d aliud q̄
ammirādo τ dolēdo dicē pōt: heu: heu: q ꝓpt̃ tā vilē
terre maſſam me pdidi: heu: q te ſeq̄bar: quid aliud q̄
ſtultitiā ꝓpriā accuſare poteſt: q tam nobilis natu-
ra tam vilem ſecuta ſit: ergo ad modū latronū ſe mu-
tuo appellantes τ accuſantes: inter illos quibꝫ nūc eſt
tanta ſocietas: erit maximū odiū: q2 de damnatis non
intelligit̃ illud Eph. v. nemo eni vnq̄ carnē ſuā odio
habuit. Nō. G. ij. 23. et. I. xj. 10. Et. M. xj. 85. et. 91.
Item. A. xxj. 27. ¶ Et ſi animę erit magna triſticia in 11

separatiõe ab illa carne: maior erit ꝛ tristicia ꝛ pena in
resurrectione et generali iudicio: quãdo cogetur illud
turpissimũ corpus iterum intrare: vt simul puniant̃:
sicut simul peccauerunt: quia talis caro ꝛ sanguis re-
Exm̄ gnum dei non possidebunt. j. Corinth. xv. ¶ Hoc ex-
emplũ de claudo et ceco etiam potest applicari ad cle-
rum: qui habet visum intellectus: siue pedes affectio-
nis: et laicos qñ laici sequentes videntiũ mala exem-
pla dicẽt: ego sequebar videntẽ. Excusatio ad excusan
das excusationes in peccatis: nõ allocabit̃.
Arti. v. ¶ Cõtra oia memorata carnis bella: Anima se defen-
dere potest triplici cautela; vicꝫ superfluoꝝ subtractio
ne: necessarioꝝ moderatione ꝛ carnis maceratione.
¶ Pmũ patet: qꝛ supflua carnẽ ꝛ spiñ repugnare fa-
ciũt. Sicut prebẽda: equũ nõ curare de freno: ꝛ sicut
ligna ignẽ ergo eoꝝ subtractio est belli mitigatio ꝛ aie
quodãmodo pfectio: quia sicut lignũ nõ potest in edi-
ficio templi pfecte aptari: nisi amputatis prius supflui
12 tatibus: ita nec aĩa in templo dei in celo in quo omnes
dicent gloriã applicabit̃: nisi amputans supfluitatib͛
carnis quib⁹ amputatis; fidenter dicere poterit illud
Job. xix. In carne mea videbo deum sal. ¶ Secundũ
patet ex fine: quia rõnabile videt̃ ꝙ victus ꝛ vestitus
ei nõ sit supfluus sed necessarius ꝛ moderat⁹: que ita
cito erit cibus vermiũ ꝛ operimentũ eius vermis erit.
vñ Hugo de claustro anime. Cur inquit carnẽ ꝛ pre-
ciosis rebus impinguas ꝛ ornas? quã post paucos di-
es vermes deuoraturi sunt: ꝛ animã tuã bonis operi-
bus nõ ornas: que deo ꝛ angelis p̃sentanda est: cur igi
tur animã tuã vilipendis: ꝛ ei carnem tuã preponis: ꝛ
13 facis dñam ancillari ꝛ ancillã dñari? ¶ Tales etiã do-
cet Seneca epl'a. xv. dicens: bibere inquit ꝛ sudare vi-
ta cardiaci est; multa eñ sequunt̃ incõmoda deditos
huic cure: maior sum ꝛ ad maiora genitus: ꝙ̃ vt man-
cipiũ sim corporis mei nõ ammonet quin carni seruia
tur: sed tñ cum moderatione ꝛ honestate ꝛc̃. ¶ Tertiũ
patet: quia sicut vna situla descẽdit alia eleuat̃: Ita car
Exm̄ ne depressa p castigationẽ anima leuat̃. Unde quidã
sanctus pater dixit in vitaspa. dũ corpus virescit: ani-
ma arescit: ꝛ ecõuerso: ꝛ dum plus ornatur corpus ad
ostentationẽ plus fedat̃ aia corã curia celesti. Et dum
corpus vigilijs ꝛ laborib͛ affligit̃: anie subijcit̃. Ideo
apls. j. Coꝝ. ix. Castigo corpus meũ. Et. ij. Coꝝ. vij.
nullã requiẽ habuit caro mea nullã habuit hic: vt ali-
bi hẽet eternã Ps̃. xv. Caro mea requiescet in spe. Qui
crederet ꝛ sciret firmiter ꝙ regnaret statim qñ veniret
in franciã: ꝛ regalib͛ vestibus ibi indui: parũ curaret
in via vestimenta sua frãgere. Sed in celo regnabim⁹
ergo nõ curem⁹ in via vestem carnis laborib͛ frãgere
et vigilijs honestis: quia vigilia honestatis tabefaciet
14 carnes Eccl. xxxj. Demus ei anuluꝫ obliuionis sicut
Moyses de q̃ habet̃ in historia scholastica circa prin-
cipiũ Exodi: ꝙ vxori sue q̃ euꝫ voluit retrahere: ne ad
fratres suos iret ꝛ p̃cepta dei ipleret: dedit anulũ obli-
uionis et sibi retinuit anulũ memorie: Ita nos carni:
ieiuniũ ꝛ labores: p q̃s obliuioni tradet delicias: ꝛ reti
neat sibi anulũ memorie: orõnẽ scꝫ ꝛ cõtẽplationẽ. In
quib͛ hĩ memoria dei ꝛ ꝓprie salutis ꝛ penarũ inferni:
q̃ carnẽ pungũt: dũ meditant̃: sicut pungit̃ aial pigrũ
stimulo Ps̃. cxviij. Cõfige timore carnes meas. Caro
eñ q̃ isto timore ꝛ pnia non est salita: putrescit ꝛ ver-
mes spũales crescũt in ea: ꝛ sicut in terra vbi nõ est ti-
mor nec iusticia multiplicabunt̃ latrones ꝛ homicide;
15 Ita in carne vbi nõ est p̃dictus timor ꝛ castigatio. Di
cat ḡ q̃libet cõfige ꝛc̃. Sed q̃re est sic affligẽda q̃ de se
nõ peccat: qꝛ sicut ingrat⁹ pmotus ꝯ pmotorẽ: ꝛ dita-

tus ꝯ ditantẽ surgit: sic caro Deut̃. xxxij. Incrassatus
impinguat⁹ ꝛc̃. ¶ Sed igratitudo retrudit manumis-
sum in seruitutẽ. xij. q. ij. Eps q̃ mancipiũ. Et. c. liber-
ti. sicut patebit. G. S. iiij. 21. Sed caro est ingrata. Si
cut ptꝫ. c. c. iij. de terra male reddẽte: ꝛ multas q̃rit exa-
ctiones: qꝛ terra nr̃a quã gerim⁹ multas vult hr̃e gra-
ues seruitutes sicut ptꝫ. c. c. j. Sed cautela ꝯtra hec eaꝫ 16
amortisare. viri eñ religiosi qꝛ volũt loca sua esse a ser-
uitutib͛ libera: ea fecerut amortisare: ita oẽs filij ec-
clesie debẽt terrã quã gerunt: amortisare: appetitũ vicꝫ
volũtatũ: p cõtinentiã: diuitiarũ p paupertatẽ: honoris
et ꝓprie voluntatis p obedientiã: si sic spũ facta carnis
mortificaueritis viuetis Rom̃. viij. Uiuetis inq̃t sine
graui exactione vel ꝯcupiscentiarũ vexatiõe qꝛ cũ tali
terra mortificata: mortificant̃ etiã ꝯcupiscẽtiarũ serui
tutes Gall'. v. qui aũt sunt christi: carnem suã crucifi-
xerunt cum vicijs ꝛ concupiscentijs.

Castitatis. Primo ponen C. iij.

da est diuisio. Scd̃o difficultas. Tertio vtili-
tas. Quarto exempla ad castitatẽ nos informantia.
¶ Ad p̃mũ sic ꝓcedit̃. Castitas est duplex: vna intrin Arti. j.
seca: alia extrinseca. In signũ forte cui⁹ p̃ceptũ fuit Le
uiti. xij. offerre duos turtures; vel duos pullos colũ-
barũ. ¶ Prima est aie siue cordis. Sicẽm mlier fatua 1
exteriorẽ nitit̃ hr̃e pulchritudinẽ vt malis placeat. Ita
oẽs boni nitunt̃ castã hr̃e aiaꝫ ꝛ pulchrã ꝛ mũdatã ab
oĩ macula infidelitatis ꝛ imũdicie ꝛ iracũdie vt placeat
spõso suo deo cui despõsant̃ p fidẽ. j. Coꝝ. xj. despõdi
eñ vos vni viro ꝛc̃. ꝛ toti curie celesti q̃ eã videt. Sic
patꝫ. A. xxij. 17. Si eñ fatua mulier ornat faciẽ: qñ de-
bet a multis videri: rõnabiliter nos debem⁹ aiam orna
re q̃ a tot videt̃. Ideo. j. Pe. j. hortat̃ dicẽs: aias vr̃as ca
stigãtes in obediẽtia castitatis. ¶ Scd̃a est exterior: q̃
debet esse in loq̄ela: qꝛ eloq̄a dñi eloq̄a casta Ps̃. xj. In
visu: in gestu: in incessu: in oib͛ signis ꝛ opib͛ temet-
ip̃m castũ custodi. j. Thim̃. v. Hãc docet mũdi curia
litas. Educat⁹ hõ nõ loquit̃: nec agit: nec ꝓ posse ostẽ
dit signũ displicẽtie in p̃sentia dñi sui. Sed vbiqꝫ es in
p̃sentia dñi: ḡ vbiqꝫ castũ te custodi. Nõ. M. xij. 2.
¶ Sed hec castitatis custodia est valde difficilis: sic ptꝫ Arti. ij.
ex auctẽ Augustini. B. ij. 31. ꝛ q̃si miraculosa. Mai⁹ 2
eñ miraculũ est de ꝓpria carne fomitẽ eradicare luxu-
rie: ꝙ̃ expellere imundos spũs de corporib͛ alienis: sic
hr̃ in colla. patrũ coll'. nestoriatis. ¶ Sed tñ hanc diffi-
cultatẽ vincere debẽt duo articuli sequẽtes: videlicet
vtilitas ex castitate ꝓueniens: ꝛ exẽpla p̃cedẽtia.
¶ Tertiũ ad vtilitatẽ ptꝫ ꝙ est magna: qꝛ vbi bellũ est Arti. iij.
forti⁹: victoria est gloriosior ꝛ maiori remuneratiõe di-
gna. Sed hmõi bellũ vt p̃dictũ est: est fortissimũ igit̃
ei⁹ remũeratio: ꝛ vtilitas est multiplex in hac vita ꝛ in
futura. ¶ Primo i hac vita vtilitas ꝓueniẽs casto: est 3
bona fama ꝛ laus. Res eñ quãto mũdior est: tãto ma
ioris laudis est: qꝛ ḡ castitas mundissima res est: a tota
ecclia digne laudat̃ Sap̃. iiij. O ꝙ̃ pulchra est casta ge
neratio cũ claritate. ¶ Scd̃o valet ad vite trãquillitatẽ 4
qꝛ a multis secli hrigiis eximunt̃ caste viuẽtes. j. Thi. ij.
Quietã ꝛ trãquillã vitã agam⁹ in oĩ pietate ꝛ castitate.
¶ Tertio valet ad fortitudinẽ ꝛ pugnã: lignũ eñ viri
de forti⁹ resistit igni: ꝙ̃ carbo extinct⁹: ꝛ res icorrupta
fortior est ꝙ̃ corrupta: vel ruinosa. Sic castus fortius
resistit igni pcti in oib͛ tẽtatiõib͛: siue carnis: siue cu-
iuscũqꝫ inimici. qꝛ ad min⁹ habet primã armaturã: de
qua. A. xxiiij. ar. iij. Iõ signanter dr̃ caste mulieri Iu-
dith. xv. fecisti viriliter: ꝛ ꝯfortatũ est cor tuũ: eo ꝙ ca-
stitatẽ amaueris. ¶ In alia etiã vita valet: quia ducit

ad q̄etē ꝛ gaudiū eternū. Casta enī mulier merek̄ q̄esce
re in camera spōsi: nō aūt adultera: sic castus cū spōso
christo in camera celi. Gal. v. Fructus autē spiritus
est castitas: gaudium ꝛc̄.
Ar.iiij. ¶ Exēpla vō monētia ad castitatē habem⁹ ꝛ fideliū: ꝛ
5 infideliū. ¶ Primo fideliū: m̄ris dei ꝛ oīm sanctaꝝ virgi
nū q̄ sunt in celo: q̄s sequētes attingere pōt. Non se-
quētes vō tādiu erūt in inferno: sicut ip̄e in celo. Exē-
plū enī illoꝝ qui fuerunt eiusdē nature ꝛ fragilitatis:
oēm excusationē a nobis remouet. Quale est illud cu-
iusdā religiose mulieris q̄ cū sciret quendā amore ei⁹
infatuatū vt ferk̄: ꝛ q̄ domū dānificaret vl' forte eā ra-
peret: nisi ei ↄsentiret: audiretq̄ q̄ pl⁹ raperek̄ pulchri-
tudine oculoꝝ ei⁹: Eruit sibi oculū ꝛ misit ei dicēs: qd̄
in me amas: tibi mitto: q̄ exēplo nō solū ad castitatem
verūetiā ad tātā penitētiā ꝓuocat⁹ fuit: q̄ nunq̄ a la-
chrymis ꝛ orōnib⁹ cessauit: vsq̄ ei visus restitut⁹ fuis-
set: in signū remissiōis pcti sui. Et sic sua castitate me-
ruit alteri castitatē: ꝛ in seip̄a miraculi ostensionē. Sic
exēplū esto fideliū: in vbo in ↄuersatiōe in castitate in
Exm̄ fide. j. Thi. iiij. ¶ Capta etiā Acon: ferk̄ q̄ abbatissa
q̄dā statim pulsauit ad capitulū: ꝛ subiectas sic alloq̄-
6 bak̄. Isti infideles nisi caute agam⁹ pri⁹ violabūt aias
deinde corpa occidēt: sicq̄ pdem⁹ corpa ꝛ aias. Sed si
vultis ↄsiliū meū facere: saluabim⁹ aias: ꝛ ip̄is clamā
tib⁹ q̄ sic accepto cultello nasum sibi abscidit ꝛ faciem
deturpauit: q̄ alie vidētes fecerunt siliter. Et sic sapiēter
elegerūt: poti⁹ cū facie deturpata celū intrare: q̄ cū or-
nata infernū: q̄ enī curiose se ornāt nō olno caste sunt:
qi videri ꝛ sollicitari appetūt ꝛ de hoc gliank̄: licet oie
Exm̄ ↄtrariū dicāt. Sicut illa q̄ se abscōdit vt dicik̄ ꝓpt eū q̄
eā venit rape: ꝛ cū eā inuenire nō posset ꝛ esset in rece-
dendo: clamauit dicens ego sum hic: solū habuit casti-
tatē in ore. Actuū. xxiiij. Disputāte de iusticia ꝛ castita
te ꝛc̄. Qui vō ad castitatē nō monenk̄ exēplo fideliū:
saltē exēplū capiāt infideliū ꝛ ↄfundank̄ p̄mo de ciui-
tate dei: ꝛ specialiter lucrecie: q̄ post castitatis amissio-
nem viuere noluit: ꝛ de alijs plurib⁹ ibidē. Nota de
ista materia. P. v. 16. ꝛ. 66.

C.iiij. **Ciuitates sunt due. Vna**
dei altera diaboli. Sicut pꝫ p Augu. de ciui-
tate dei in p̄ncipio q̄s faciūt duo amores. Hierl'm fac̄
amor dei Babyloniā amor seculi f̄m Augustinū de
ciuitate dei. l. xv. de q̄b⁹ sex sunt dicēda. Primo ostēdik̄ q̄-
lik̄ disponi debet ciuitas vl' cōitas q̄cūq̄ siue secularis
siue religiosa: q̄tū ad ↄditiōes q̄ in ea reqrunk̄ ad h̄ q̄
sit bona stabil' ꝛ pacifica. Scd̄o ostendek̄ q̄ ciuitas vel
cōitas hn̄s illas ↄditiōes: erit ꝓspera stabil' ꝛ abūdās.
Tertio quō deus a tali ciuitate laudak̄ ꝛ ciues custodi
unk̄. Quarto quō ꝛ q̄ ō eā religio pōt ciuitas nūcupa-
ri. Quinto oñdenk̄ ↄditōes ciuiū babylonice ciuitatis
Sexto q̄ tal' ciuitas vl' cōitas ñ erit stabil' ꝛ pacifica.
Ar.j. ¶ Ad p̄mū sic ꝓcedik̄ ad h̄ q̄ ciuitas vl' cōitas q̄cūq̄
1 sit bona stabil' ꝛ pacifica: reqrunk̄ q̄nq̄ ↄditiōes ꝛ di-
spositiōes. ¶ Prima est iusticie. Pro q̄ est sciendū q̄ Aui
cenna li. x. phie sue. c. iiij. ordinat ciuitatē in tres ptes:
videlicet in dispositores ministros ꝛ legispitos. Ordo
vō istaꝝ in cōitate debet esse sic̄ sit⁹ chordaꝝ ī cythara.
Vbi reqrik̄ q̄ q̄lib3 chorda locū suū teneat ad h̄ q̄ me
lodia sit bona breuiores in loco suo: medie in medio ꝛ
lōgiores in loco suo. Ita in cōitate q̄cūq̄ debet q̄libet
tenere locū suū. Inferior in opando ꝛ obediēdo. Illi
videlicet q̄ vocank̄ ministri: legi vō pti ꝛ viri ecclasti
ci in ↄsulēdo ꝛ orādo ꝛ dicēdo. Dispositores in regen-
do ꝛ custodiēdo: q̄ꝝ officiū assimilak̄ officio cythared:
q̄ sic̄ cythared⁹ hꝫ ꝓportionalik̄ oēs chordas tangere.
Ita isti dispositores seu custodes aiaꝝ siue corpoꝝ ha
bent oēs bonos supportare ꝛ iuuare: ꝛ malos ꝓportio- 2
nalik̄ tāgere ꝛ punire: sine acceptione psonaꝝ munerū
vel timoꝝ. iux̄ illud Ps. c. In matutino interficiebam
omnes peccatores ꝛc̄. In matutino. i. statim in prin-
cipio sine dilatiōe q̄ ꝓuenit ex fauore vel munere vl' ti-
more: sciēs q̄ vuln⁹ in p̄ncipio facili⁹ sanak̄: Et ignis
facili⁹ extinguik̄ Ps. lxxij. Velut somniū surgētium
dn̄e ī ciuitate tua imaginē ip̄oꝝ ad nihilū rediges sta-
tim. Et sic̄ cythared⁹ dū p̄dicta obseruat chordas ꝓpor
tionalik̄ ꝛ moderate tāgēdo dulcē fac̄ melodiā. Ita dū
in cōitate vel in ciuitate sit⁹ vel tact⁹ debito ordine ob-
seruak̄: vt p̄dictū est: ciuitas erit bona stabil' ꝛ pacifica
de q̄ Esa. j. Vocaberis ciuitas iusti. ¶ Sꝫ sic̄ in cytha- 3
ra duo totā melodiam ↄfundūt: Inordinat⁹ videlicet
chordaꝝ sit⁹ ꝛ tact⁹: ita oēꝫ cōitatē ꝛ pacē ꝛ ciuitatē ista
duo ↄfundūt. ¶ Primo inordinat⁹ sit⁹: qn̄ videlicet ille
q̄ nō est dign⁹ q̄tū ad mores scientiā ꝛ sapiētiā: ꝓpt fa
uorē munera vl' inordinatū amorē: in alto loco ponik̄:
ecce chorda ex̄ locū suū: q̄ totā melodiā corrūpit. Qn̄
etiā ecōuerso ille qui merito bone vite ꝛ sciētie deberet
poni ī alto loco dep̄mik̄. Ecce chorda ex̄ locū sic melo- 4
dia ↄfūdik̄ ꝓpt defectū sit⁹ chordaꝝ. Secūdo melodia
ↄfundik̄ ꝓpter defectū in tāgendo: sic̄ pꝫ qn̄ illa q̄ de-
bet tāgi nō tāgik̄: ꝛ alia vltra vires tāgik̄. Ita quecūq̄
cōitas mō ↄfundik̄: ex h̄ q̄ malefactores nō tāguntur
nec puniunk̄ vbi grā. In cōitate seculari seu mundi la
trones homicide ꝛ hmōi ꝓpt sanguinis nobilitatē: vl'
ꝓpt mūera a suspēdio liberank̄: duodecim enī latrōes
liberāt corā iudice tredecimū. Ecce chorda q̄ dberet tā
gi non tāgik̄ ꝛ h̄ ꝓpt muneꝝ pceptores. Et h̄ est causa
q̄re tot sunt latrōes ꝛ homicide: q̄ in terra vbi nō est
iusticia: multiplicabunk̄ latrōes ꝛ homicidie. Sic̄ pꝫ
C. ij. 15. ¶ Et eadē est causa ī cōitate ecclastica q̄re tot
sunt latrōes dei: videlicet luxuriosi adulteri ꝛ mali chri
stiani: qi cythāredi ecclastici eos nō tāgūt sic̄ deberēt:
h̄ accipiūt munera vl' vidēt lupū ꝛ timēt. Et h̄ est cā q̄
re tā in ciuitate vel in cōitate mūdi vbi deberet esse ta-
ct⁹ ꝛ correctio ꝛ punitio corpoꝝ: quā etiā in ciuitate ec-
clesie vbi deberet esse tactus. i. correctio aiaꝝ. Facta est
meretrix ciuitas fidel' iusticia habitauit supple quondā
in ea: qn̄ cythāredi fuerūt supple boni nūc aūt homici-
de Esa. j. Quia in corde nō tāgunk̄. i. malefactores nō
puniunk̄. Nō. I. xiij. 38. ꝛ. B. viij. 23. ꝛ. P. iiij. 23. 5
¶ Itē pax ī ista cythara impedik̄ ex h̄: q̄ vna chorda
pl⁹ stringik̄ ꝛ duri⁹ tāgik̄ q̄ꝫ deberet. Verbi grā: vn⁹
paup modicū delinquēs ī curia mūdi: ḡuik̄ ꝛ vltra iu-
sticiā amerciabik̄. Et sic chorda pua nimis dure tāgik̄
pax etiā melodie rūpik̄. Quia inde odia ꝛ maledictōes
gnank̄. Magn⁹ faciet mai⁹ delictū: ꝛ nō amerciabik̄.
Iterum pauperes ꝛ mediocres taxank̄: ꝛ maiores dimit
tūk̄: Ecce chorde q̄dā nimis trahūk̄ q̄dā nimis laxank̄
Et tal' cōitas nō erit pacifica nec durabilis. Quia f̄m
Augustinū ō ci. dei. li. ij. c. xxj. Iniusticia maxie destru
xit ciuitatē. De ill' vō mal' cythāredis qui sic chordas
nō situādo ꝛ nō tāgēdo: vel inordinate tāgēdo: ciuita-
tē: tā mūdi q̄ꝫ eccl'ie dissipāt. Sic̄ scribik̄ Prouer. xxix. 6
Viri pestilētes dissipāt ciuitatē. ¶ Scd̄a ↄditio est cō-
ditio amoris charitat' ꝛ ↄcordie. De ista ↄditiōe loqui
tur Aug⁹. ō ciui. dei li. ij. c. xxj. Innuēs q̄ ciues vni⁹
ciuitat' vel cōitat' debēt se hr̄e in fact' ꝛ dict' ꝛ volun
tatib⁹ suis sic̄ cātores in not': dū enī bene ↄcordāt bo-
nas vocēs habētes: cant⁹ placet. Ita dum ip̄i in bona
volūtate ꝛ locutiōe ꝛ opatiōe ↄcordāt: ciuitas illa pla-
cet deo ꝛ hoib⁹: ꝛ ꝓsperak̄ in tgalib⁹ ꝛ sp̄ualib⁹. Figu- 7

7 ra de ill' q̄ dixerūt Gen.xi. Edificem⁹ nobis ciuitatē ꝛ
turrim: dū ꝯcordabāt: op⁹ accēdebat: sicut in omi cōi-
tate: dū ꝯcordāt ꝛ mutuo se iuuāt ad modū mēbroꝝ:
ꝛ de mutua ꝓſpitate ꝛ lucro gaudēt ꝛ letanť. Et ď mu-
tua aduersitate tristanť ad modū cordis qđ gaudet ꝛ
sibi fieri reputat qđ alicui mēbroꝝ corpis fit: dū inꝗ̄
sic cordis sequunť affectionē ꝛ mēbroꝝ supportationē:
opa coꝝ ꝛ tpalit' ꝓſperanť: ꝛ spūaliter ꝟsus celū ascē-
dūt ꝛ ad christū: q̄ isti⁹ ciuitatis est auctor ꝛ dñs ꝛ pos-
sessor. Zacha.viij. Hierl'm vocabiť ciuitas veritatis.
Si ꝟo ecōuerso nō sit inť eos mutuū auxiliū vel adiu-
toriū ad modū mēbroꝝ: nec affectio ad moduz cordis:
ſ; ira inuidia discordia dolor de ꝓſperitate ꝛ gaudiū de
aduersitate nō erit cōitas durabil': sic nec corp⁹ hūanū
diu durabit: vbi vnū mēbrū aliđ nō iuuat. Sz erit sic
8 ciuitas q̄ vastať Esa.i. Nō.E.iij.3. ¶ Tertia ꝯditio
est esse mutue supportatōis: ꝛ sequiť ex p̄cedēti ꝯditiōe
in q̄ dictū est ꝙ mēbra se mutuo iuuāt. Ita mēbra cor-
por' chri ꝛ eccle: de q̄.i. Corinth.xij. ꝛ ad Ro.xij. Ad
modū domoꝝ i ciuitatate in q̄ dom⁹ domui copulať:
ꝛ mutuo se supportāt. Sic frat' q̄ supportať a fratre q̄si
ciuitas firma Prouer.xviij. Si ꝟo sint mēbra maledi-
cta ꝛ innaturalia mutuo se expugnātia: ꝛ dom⁹ ruino-
se q̄ mutuo se ꝓſternūt: ꝛ sic oues scabiose q̄ mutuo se
corrūpūt ꝛ sic dom⁹ incēse q̄ mutuo se inflāmāt ꝛ com-
9 burūt: dici poterit ď eis illđ Esa.i. ciuitates vrē succēse
igni: q: sic vna dom⁹ iflāmata aliā inflāmat. Ita spūa-
lit' vn⁹ mal⁹ exēplo ꝟbo vl' facto aliū corrūpit: ꝛ nihil
tātū nocet ciuitati: sic tal' ignis interior: q: ab obsidiōe
vel insultu exteriori pōt se custodire: a mag̃ ꝟo igne in-
trinseco nō pōt se custodire: q̄n magnū dānū incurrat.
Sic nullū bellū vl' aduersitas vl' malū extrinsecū tātū
nocet aīe vl' cōitati vl' ciuitati: q̄z ignis peti: qđ ptз per
Augustinū ď ciui.dei li.ij.c.ij. Qui vult ꝙ romā pl⁹
destruxit tp̄s paci: q̄z belli: q: tpe belli fuerūt vni⁹ ꝯcor-
die inť se ꝯ inimicos: nō potuerūt eniā vacare vicijs gu-
le ꝛ luxurie: nec ciuilib⁹ discordijs inť se ꝓpť occupati-
onē quā habuerūt ꝯ inimicos: q̄b⁹ vacauerūt tpe paci.
Ita in omi cōitate mūdi q̄ntūcūq; habeāt tedia extrin-
seca si sint mundi interi⁹ deū habētes: non destrueť.
Deuť.xx. Si exier' ad bellū ꝯ hostes tuos: nō timebis
eos: q: dñs de⁹ tu⁹ tecū est. Ps.cxvij. Dñs mihi adiu-
10 tor: nō timebo q̄d faciat mihi hō. Nō.T.v.47. ¶ Si
ꝟo nullū bellū habeāt extrinsecū: si dent se pctis in se-
ipsis nesciētes quō paulatim pauperabunť ꝛ destrueť
q: de⁹ ab eis recedit: q: ait Iere.xxiij. Derelinq̄z vos
ꝛ ciuitatē quā dedi patrib⁹ vrīs. Et nisi dñs custodiet ci-
uitatē ꝛc. ps.cxxvj. Preterea nec mix q: sicut nō hñs
ꝓtectionē regi vel dñi toti⁹ in terra sua in tpe belli vel
ex ciuitatē tpe obsidiōis facilit' capiť ꝛ dānať: Ita nō
hñs ꝓtectionē dei nec existēs in ciuitate supple ꝑ charis-
11 tatē: frustra vigilat: q: dñs nō custodit eā. ¶ Sz q: iste
ꝯditiōes p̄dicte ꝯgrue hri nō pnt sine legib⁹ ꝛ statuti
ꝛ sana doctrina: q̄ volētes informēt: nolētes coerceāt.
¶ Ideo q̄rta ꝯditio nccaria est legū ꝛ statutoꝝ in cōi-
tate datio. In q̄b⁹ ordineť fm doctrinā Auicēne.li.x.
phie sue.c.iiij. Qz null⁹ sit in ciuitate vul' q̄ nō habeat
aliquē statū laudabilē ꝛ ab vnoq̄q; ꝓueniat aliq̄ vtili-
tas ciuitati. Et ideo inq̄t ꝓhibeat legislator ociositatē
ꝛ vacationē: nec sit aliq̄s q̄ nō obediat alicui: q̄ aūt cō-
pesci nolūt expellēdi sunt ex ciuitatē: ꝓpť eni talia ocia
12 venduť hereditates. ¶ Prohibeat eniā inq̄t ꝙ nō sit
in ciuitate luctator vel aleator: prohibeat eniā studia ꝛ
opa ꝯria vtilitatib⁹ ciuitati sicut furtū rapinā fornica-
tionē. Si talia statuta ordinauerūt in ciuitatib⁹ suis sa-
raceni: q̄to magi' christiani. ¶ Sz heu q̄si oia statuta mō
sunt poti⁹ ad cupiditatē: q̄z ad vtilitatē: ꝛ ad ciuitatis
destructionē: q̄z ad bonā gubernationē. Sicut ptз mō
q̄si in oib⁹ ciuitatib⁹ maritimis: vbi mercatores extra-
nei cū nauib⁹ venietes nō pnt ad libitū vendere popu-
larib⁹ ꝛ oib⁹: ſ; coacti ꝑ maledicta statuta: vendere ali-
q̄b⁹ magnis de ciuitate: q̄ illđ alijs vēdēt sicut placet.
Et istud depaupat ciuitatē ꝓpter duo. ¶ Prio: q: mer-
catores pauciores ꝛ q̄si inuiti ad tales veniunt ciuita-
tes intātū: ꝙ vbi solebāt in aliq̄b⁹ ciuitatib⁹ venire vi-
ginti naues: vix veniūt mō q̄nq;. ¶ Scđo q: auanta-
giū mercatoꝝ venientiū nō erit totius ciuitati: q̄ inde
auantagiū hēret: si libere ꝛ in bono foro emere possent:
ſ; illoꝝ primo emētiū: q: cari⁹ vendunt popularib⁹: q̄z
facerent p̄ncipales mercatores. Talib⁹ g̃ cōpetit illud. 13
Esa.x. Ve q̄ ꝯdunt leges iniq̄s. In q̄b⁹ legib⁹ pl⁹ re-
spiciūt cōmodū ꝓpriū: q̄z vtilitatē reipublice. Non sic
antiq̄ sapiētes q̄ ciuitates rexerūt. De q̄b⁹ refert Va- Exem
leri⁹ ꝙ inuēta: in quadā piscatiōe q̄dā mēsa aurea que
fm cōe ꝯsiliū dari debuit sapiētiori ciuitati ꝛ multi eā
obtulerūt: null⁹ tn̄ eā recepit: tādē dedicauerūt eā deo
suo: in q̄ facto videť ꝙ non fuerūt supbi nec auari dū
tales rexerūt ciuitates: ciuitates abūdabāt: Quia in bo-
nis iustoꝝ exaltabiť ciuitas Prouer.xi. ¶ Quinta con- 14
ditio req̄sita est sanū ꝯsiliū: ꝛ hāc infert q̄rta ꝯditio: in
q̄ dictū est: ꝙ necesse est habere bonas leges ꝛ ordina-
tiōes: ſ; aūt ideo pōt esse sine sapiētib⁹ ꝯsilijs. Ergo ta-
les sunt necessarij ad regimē reipublice: tā in regimine
spūali: q̄z corpali: q: ibi sal⁹ tā aiaꝝ q̄z corpoꝝ: q̄z etiam
aliaꝝ reꝝ vbi multa ꝯsilia. Prouer.xi. Vn̄ ꝛ rectores
reipublice antiq̄t⁹ dicebanť ꝯsules: a ꝯsulēdo: fm Au-
gustinū.v.ď ciui.dei.c.xij. Quō aūt tales ꝓſunt reipu-
blice: ostēdit Tulli⁹ sati' pulchri' exēplis li.i.ď senectu-
te.c.iij. dicēs: ꝙ dātes cōsiliū in republica: pl⁹ agūt q̄z
alij laboriosi. Nā in q̄t sunt sicut gubernātes nauē: in
q̄ alij sentinā exhauriūt: alij currūt: alij malos excan-
dūt. Ille ꝟo tenēs clauū ꝛ q̄et⁹ sedēs in puppi multa
maiora ꝛ meliora facit. Nō eni virib⁹ ꝛ corpis veloci-
tatib⁹ res magne geruť ſ; ꝯsilio autoritate ꝛ sentētia.
Et plus ibidē addit: Qz cuз talib⁹ senect⁹ augeri solet:
apud eos viget ꝯsiliū. In antiq̄s eni est sapiētia. Iob
xij. Idē Tulli⁹ ď officijs.c.xxij. Recitat ꝙ ꝯsiliū So-
lonis pl⁹ ꝓſuit ciuitati Athenieńsiū: q: ab illo leges eo-
rū ꝛ istituta fuerūt: q̄z valuit victoria Temistodis: q:
bellū illđ fuit gestū ꝯsilio senat⁹: q̄ a Solone fuit insti-
tut⁹. Parua in q̄t sunt foris arma: nisi cōsiliū sit domi.
Vn̄ valeri⁹ lib.vj.c.ij. Recitat de q̄dā q̄ minātı ꝙ ha- Exem
buit gladios mltos: Rn̄dit. Et ego annos mltos: q̄si
diceret: ideo te nō timeo. ¶ Ista sūt ꝯ illos q̄ imprope- 15
rāt religiosis viri' ꝛ ecclastici': ꝙ nō ꝓſunt reipublice:
q: nō laborāt manualit'. Sed illi tn̄ si boni sunt: pl⁹ ꝓ-
sūt ꝯsulēdo docēdo orādo. Vn̄ Seneca li. de tranq̄lli-
tate animi post p̄ncipiū: Nō is soluз reipublice ꝓdest
q̄ tueť reos ꝛ ď pace belloq; cēset: ſ; q̄ iuuētutē exhortať
q̄ in bonorū p̄ceptoꝝ copia veritatē instituit: q̄ ad pe-
cuniā luxuriāq; ruētes retrahit: ꝛ si moreť i p̄uato: pu-
blicū tn̄ negociū agit. Nō de ꝉ hn̄.B.ij.23. Tales g̃
ꝛ si paupes sint i reb⁹: tn̄ ciuitatē saluāt Ecclastes.ix.
Inuētusq; est in ea vir paup ꝛ sapiēs ꝛ liberauit ciui-
tatē ꝑ sapientiā suā. Nō.C.xi.4. Qui g̃ voluerit ciui- 16
tatē mūdi quācūq; destruere vl' cape vix meliorē inue-
niret cautelā: q̄z ei⁹ sapiētes impedire si posset: ꝛ de ta-
li cautela vt ferť: q̄dā rex potēs ad destructionē cuiuſ- Exem
dā ciuitatis in q̄ erāt duodecim sapiētes: q̄rū ꝯsilio ci-
uitas regebať. Rex g̃ a ciuib⁹ nihil aliud petiuit nisi ꝙ
illos sapiētes traderēt vel de ciuitate expellerēt: eos in-
telligere faciens ꝙ tunc ab obsidione cessaret q̄si nulla

fabula alia causa obsidionis esset nisi illi sapiētes. Sic eciā fa-
bule habēt φ lupi cogitauerūt ad destructionē ouiū:
dicētes pastoribꝫ φ canes expellerēt: q̄si tota briga in-
ter eos fuit ꝓpt̄ canes: viderūt em̄ φ ꝓpt̄ eos oues ca-
pi nō valuerūt q̄bꝫ expulsis sine resistētia oues rapue-
rūt. Tali arte vtit̄ diabolus ad destructionē ciuitatis
ecclīastice. Videt em̄ φ p̄dicatores docēdo ⁊ p̄dicādo
⁊ lupos a grege arcēdo ad modū sapiētū in ciuitate et
ad modū canū ouile eccl'e custodiūt. De q̄bꝫ ī ps̄. lviij.
Famem patiētur: vt canes: ⁊ circuibūt ciuitates. Glos-
sa. Predicatores patiunt̄ famem qn̄ auditores non au
diūt vbū dei. Esuriūt em̄ ⁊ sitiūt alioꝝ iusticiā. Et co-
gitat ⁊ scit φ mltū iuuat ad custodiā isti⁹ ciuitatē quā
17 nitit̄ euertere. Et de facto eā euertit: informādo maio-
res p̄latos isti⁹ ciuitatis ecclīastice φ p̄dicātes artent
vt dimittāt: ⁊ tunc erunt in pace: q̄bꝫ ꝑ leges ⁊ statuta
coꝝ: vl' emissis vel artatis: sine resistētia gregē eccl'ie in-
uadūt ⁊ destruunt: ⁊ intantū isti demones ciuitatē dei
obsidētes in ista informatiōe d̄ sapiētibꝫ tradēdis ⁊ ca
nibꝫ artandis inualuerunt: qd̄ tn̄ mirabile est dictu: φ
vn⁹ magn⁹ ciuitatis ⁊ gregis custos tolerabili⁹ susti-
neret in ciuitate mille vsurarios ⁊ totidē meretrices:
q̄ꝫ viginti fratres: ꝯ illos vsurarios vel alios vl' alias
alias destruētes: vix nunq̄ꝫ incalescūt: vl' feruēter agūt:
vel tot leges ꝯdūt: sic̄ ptꝫ. M. iiij. 13. ⁊. P. xiij. 8. Cōtra
istos: si ciuitatē illoꝝ inhabitare nitunt̄: toto maligni-
tatis spū insurgūt ⁊ feruētissime agūt: in hoc ostēden-
tes: φ firmissime demonibꝫ dei ciuitatē obsidētibꝫ: ad-
18 herēt: eis in traditiōe canū obediēter fauent: q̄rū cuili-
libet dici pōt: ⁊ a quoꝝ quolibet q̄ri pōt illd̄. ij. Re. xx.
Quare p̄apitas ciuitatē dn̄i: tu a dn̄o ꝓmot⁹ ⁊ suffici-
entiā habes: q̄re impedis ne ciuitas dei custodiat̄: ⁊ sic
eā p̄cipitas: q̄re hoc? q̄ꝛ lucrū pecuniaꝝ potius ante ocu-
los habēt: q̄ꝫ lucrū aiarū. In quo forte trepidauerunt
timore vbi nō fuit timor. Et hec ⁊ alie cause videlicet
ne vicia eoꝝ rep̄hendant̄: facit canes in ciuitate illoꝝ
nō admitti: quodqꝫ ecclīa mō est ciuitas parua ⁊ pau-
ci viri in ea. Ecclīastes. ix. Vn̄ de moderno eccl'ie statu
pōt dici illud. iiij. Re. ij. Ecce habitatio hui⁹ ciuitatis
optia est ꝫ aq̄ pessima. i. cler⁹ ꝑ q̄s ceteri lauari deberēt.
Ar. ij. ¶ Dū v̄o p̄dicte ꝯditiones fuerint in regnis ⁊ ciuita-
tibꝫ ⁊ ciuibꝫ: cōitates abundabāt fm̄ Valeriū li. iiij. c.
iiij. Quia patrie rē ⁊ nō suā vnusquisqꝫ augere ꝓpera-
bat: paupqꝫ in diuite q̄ꝫ diues in paupe v̄sari valebat
19 cōitate. Sꝫ moderno tpe circa honorē ⁊ cōmodū ꝓpriū
quasi tota versat̄ intētio.
Ar. iij. ¶ Et nō solū tal' ciuitas est abūdās in tpalibꝫ: ꝫ etiaꝫ ī
spūalibꝫ: q̄ꝛ deus a tali cōitate laudat̄ ⁊ honorat̄ vn̄ de
eis dici pōt illud. j. Mach. xj. Occurrūt ei de ciuitate
honorifice. Et pōt esse thema ī ramispalmaꝝ: sic̄ tūc oc
currerūt Jonathe summo sacerdoti ⁊ p̄ncipi medoꝝ.
Ita isti chr̄o summo sacerdoti ⁊ p̄ncipi chr̄ianorꝫ: ad
20 modū romanoꝝ occurrētiū victoribꝫ ad ciuitatē rede-
untibꝫ. Ita isti chr̄o resuscitāti Lazarū. Occurrerūt ⁊c̄.
In q̄ tria: indiciū securitat': ciuitas: fastigiū curialita-
tis: honorifice: p̄coniū ꝓbitatis: occurrerunt. ¶ Citū
ad p̄mū ciuitas est loc⁹ securior in guerra: sic stat⁹ bo-
nus Iere. j. Dedi te in ciuitatē munitā: q̄ꝛ extra nō est
munitio. Et sicut dom⁹ ardēs ꝓximā ardere fac̄. Ita
mal⁹ in duodena vel detractor alios malos facit: q̄ꝛ si-
cut ip̄e hꝫ malā linguā: ita audiētes facit hr̄e malos au-
res. Tali dici pōt illd̄ Math. xxij. Ciuitatē illoꝝ suc-
cēdit. Et illd̄ ps̄. ix. Ciuitates eoꝝ destruxisti ⁊c̄.
Ar. iiij. ¶ Qui v̄o statū suū ⁊ specialit̄ in religiōe tenēt: ciues
sunt ⁊ domestici dei. Quia talis cōitas edificat̄ vt ci-
uitas. In ps̄. cxxj. ꝓpt̄ septē rōnes. ¶ Primo q̄ꝛ sic̄ in cā-
po licet hoī ire q̄ vult ad oēm ptē: ꝫ in ciuitate oportet
φ vadat ꝑ certos vicos: ita in mūdo vadūt hoīes q̄li 21
ad libitū: ꝫ in religiōe artant̄ ad certas vias artiores:
videlicet paupertatis: obediētie ⁊ castitatis. De q̄bꝫ. T.
xix. t. Et ad vicos aliaꝝ ceremoniaꝝ ⁊ ꝯstitutionū sed
vie iste vie pulchre: q̄ꝛ platee ciuitat' auꝝ mūdū. Ap. o.
xxj. ¶ Scd̄o q̄ꝛ hoīes in ciuitate nitunt̄ honesti⁹ ire φ
in cāpis. Ita in religione tenent̄ ad maiorē honestatē
in ciuitate dei nr̄i in mōte scō ei⁹ Ps̄. xlvij. Gen̄. xix.
Est ciuitas hic iuxta parua ad quā possum surgē ⁊ sal
uabor in ea. ¶ Tertio: q̄ꝛ ciuitas nō est bene situata si-
ne aq̄. Aqua em̄ ciuitatē letificat ⁊ ditat: ita doctrina re
ligionē Ps̄. xlv. Fluminis impet⁹ letificat ⁊c̄. ¶ Quar
to q̄ꝛ hoīes honesti in ciuitate maturi⁹ incedūt ⁊ libē-
tius ⁊ securi⁹ ibi quiescūt q̄ꝫ in cāpis vel siluis. Ita in
ciuitate sanctificata silr̄ requiui. Ecclīastici. xxiiij. Ista
ciuitas debet hr̄e muꝝ ꝯcordie: fundari debet sup fun-
damētū aplōꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ Apo. xxj. Murus ciuitatis
hn̄s fundamēta duodecim: ⁊ in ip̄is noīa duodecim
aplōꝝ ⁊ agni. Nec debꝫ deijci aduersitate nec eleuari
ꝓsperitate ꝫ eq̄liter se hr̄e ad modum decij. Et hoc est
qd̄ sequit̄. Ciuitas ī q̄dro posita erat. ¶ Quinto sicut
in ciuitate obsessa vigilāt hoīes de nocte: Ita religiosi
milites chr̄isti. Et h̄ est qd̄ sequit̄: nox em̄ nō erat illic:
q̄ꝛ media nocte surgūt ad deū laudādū. Et h̄ est qd̄ se-
quit̄ ⁊ afferēt glīaꝫ ⁊ honorē in illā. ¶ Sexto ciuitates
mūde seruant̄: ⁊ marīe in aduētu regis: sic religiosus
⁊ hoc est qd̄ sequit̄ nec intrabit in illaꝫ aliqd̄ coinq̄na-
tū. ¶ Septio q̄ꝛ q̄s timēs bellū fugit ad ciuitatē fortē:
sic timens guerrā pctōꝝ: ciuitatē fortium. i. religiosoꝝ
ascēdet. Prouer. xxj. De⁹ eoꝝ parat ill' ciuitatē Heb.
xj. De q̄ Gen̄. xix. Est ciuitas h̄ iuxta festina ⁊ saluare
ibi. Cui obediat ⁊ dicat illud Can̄. iij. Surgā ⁊ circūi-
bo ciuitatē ꝫ noli circūspicere in vicos ciuitatis: nec ob
erraueri' in plateis illi⁹ Ecclīastici. ix. De q̄ vt breuiter
ꝯcludat dicit. Glīosa dicta sunt de te: ciuitas dei in ps̄.
lxxxvj. Sꝫ heu nō solū sup ciuitatē istā: ꝫ sup oēm ci-
uitatē ⁊ statū ecclīasticū ⁊ cōitatē mūdi q̄ꝛ d̄ oīni statu
modo pōt dici: tu ne es: Rōne cui⁹ est sciendū φ est q̄- 22
dā ciuitas in Affrica sita vt dicit̄: vbi fuit antiqua car
thago: quā in vulgari lingua vocāt tunnees: qd̄ inter
p̄rat̄ tu nō es: supple qd̄ esse solebas. Jō sic eā vocabāt
q̄ꝛ ciuitas p̄mo ibi sita fuit potentior fortior pulchrior
ditior: volunt ḡ dicere: tu nō es in nobilitate ⁊ alijs bo
nis ꝯditionibꝫ: qd̄ esse solebas an̄q̄ꝫ esses destructa per
romanos. Ita q̄ vidisset statū p̄mitiue eccl'ie ⁊ chr̄ianit-
tat' ⁊ religiōis: ⁊ cōparet eū ad statū modernū: posset
dicere tu nō es supple qd̄ esse solebas: qn̄ iusticia habi-
tauit in ea Esa. j. Posuisti ciuitatē in interitu. Esa. xix.
⁊ Jere. xix. Sꝫ q̄ nō viderūt alium statū: de isto statu
gaudēt ⁊ ꝯcipiūt q̄si nūq̄ꝫ fuisset melior. Alij v̄o dolēt
Figura. j. Esdre. iij. Quādo edificabat̄ templū. Iuue-
nes q̄ pri⁹ tēplū glīosum nō viderāt: cū leticia vocife-
rati sunt: seniores v̄o q̄ tēplū aliud in meliori statu vi-
derāt: flebāt voce magna. Sic in ꝓposito: licet leues et
iuuenes in ruina stat⁹ sui nō doleāt ꝫ poti⁹ gaudeant:
tn̄ maturi ꝯsiderātes ruinā cuiuscūqꝫ stat⁹ chr̄ianitat'
ad fletū magis ꝓuocant̄ cuꝫ chr̄o: q̄ sup oēm talē ciui-
tatē figuratiue fleuit. Luce. xix. Vidēs inq̄t Jesus ci-
uitatē: fleuit ⁊c̄. q̄ꝛ mutat⁹ est color optim⁹: dispersi sūt
lapides sanctuarij Ezech. xxv. Euge euge sup sanctua
rium meū: quia pollutū est ⁊ sup terram isrl': quia de- 33
solata est ⁊c̄.
¶ Conditiōes v̄o ciuium ciuitat' Babilonice: scribit Ar. v.
Ps̄. liiij. Dicēs vidi iniquitatē. i. crudelitatē ⁊ tyran-
nidē dominoꝝ ⁊ ꝯdictionē cordiū. q̄ꝛ null⁹ alium dili-

git vł linguaꝝ: scꝫ inter aduocatos ꝛ legistas: ꝛ inť na-
tiões diuersaꝝ plagaꝝ: vł opeꝝ: qꝛ q̇libet nitiť aliū de-
pmere ꝛ spālit̃ aduenātes ꝛ paupes: q̇ vellēt inter eos
viuē. In ciuitate scꝫ diaboli. Vidi iteꝝ gulositatē ꝛ lu-
xuriā die ac nocte circūdabit eā negligētia cirtā ꝛ ociū p̄
latoꝝ ꝛ clericoꝝ sup muros eiꝰ iniq̇tas: crudelitū ꝛ fal-
soꝝ executoꝝ: ꝛ labor in medio eiꝰ supple fictꝰ ꝛ falsus
oīm artificū ꝛ opatioꝝ: ꝛ iniusticia iudicū ꝛ balliuoꝝ
ꝛ testiū ꝛ duodenaꝝ. Et nō defeč ď plateis eiꝰ vsura ꝛ
dolꝰ: quasi in oīm cōtractu mutui seu venditiōis ꝛ em-
ptionis: ve ciuitas sanguinū. Naum. iij.
Ar. vj. ¶ Duabꝰ ḡ vijs elici p̄t sextū p̄ncipale: videlicet ꝙ talꝭ
cōitas vł ciuitas nō erit ꝓspa: nec diu abūdās ꝛ dura-
bilꝭ. Vna via respicit dei iusticiā: q̄ ꝓpť eoꝝ ingratitu-
dinē ꝙ eis mutuauit: subtrabit. Et iuste q̇dē: sic ptꝫ. C.
24 ij. 16. ꝛ. D. xj. 19. Maiorē eñi abūdātiā diuitiaꝝ delin
arū ꝛ bonoꝝ ꝯtulit vł mutuauit ciuibꝰ vt cōiter q̄ vil-
lanis vł babitātibꝰ i cāpestribꝰ: ꝛ tñ ipi sunt ei magis
ingrati: plꝰ eū falsitatibꝰ: ebrietatibꝰ ꝛ luxurijs ꝛ ceterꝭ
vicijs ꝓuocātes: vt ď eis verificeť illď Actuū. iiij. Cō-
uenerūt in ciuitate bac aduersus pueꝝ Iesuꝫ. Sicꝫ eñi
tūc ꝯuenerūt aduersus chīm i ciuitate. Ita nūc aduer-
sus mēbra. s. simplices eos circūueniēdo piurijs ꝛ fal-
sis mēsurꝭ ꝛ pōderibꝰ ꝛ mltꝭ deceptiōibꝰ. Iuť illď. ij.
Coꝝ. xj. Periculꝭ i ciuitate. De talibꝰ loquiť Augꝰ de
ciui. dei li. ij. c. xiiij. dicēs: ꝙ talꝭ ciuitas q̄ supbie ꝛ ceterꝭ
vicijs vacat: est sicꝫ domꝰ sardanapalli regis: q̇ ordina-
uit scribē sup tūbā suā: tñ se bře quātū dum viueret li-
bido sua ꝯsumpsit tales inq̇t ibidē. xxj. c. Nō curāt q̄
sordida sit respublica: nisi ꝙ sit durabilꝭ: qď esse nō p̄t
sicut dicit ibidē. c. ij. Quia inq̇t moribꝰ antiq̇s stat res
romana: virisq̇: nō aūt cū talibꝰ moribꝰ: qꝛ deus ab in-
gratꝭ retrabit qď dedit: talibꝰ dici p̄ot illď. iiij. Re. ij.
Ecce babitatio buiꝰ ciuitatꝭ optia est: ſꝫ aq̄. i. doctrina
ꝛ mores pessimi sunt. Iō ꝯcludit p̄s. liiij. dicēs. Veni-
25 at mors sup illos: ꝛ descēdāt i infernū ꝛc̄. ¶ Alia via
ꝛ euidētia illď elici p̄ot. Videlicet ex ꝯditiōe ciuiū istiꝰ
babylonice ciuitatꝭ inť se: q̄ est diuisio ꝛ discordia. Et h̄
est ꝙ supra dr̄. Et ꝯdictionē in ciuitate. Ex ista eñi ꝯdi-
tiōe: necesse est seq̇ ꝙ cōitas talꝭ nō sit stabilꝭ: qꝛ sicut ois
virtꝰ vnita opꝰ fortificat ꝛ stabile facit: sicut ptꝫ. C. j.
10. Ita a ꝯrio sensu virtꝰ diuisa facit opꝰ debile ꝛ insta-
bile ꝛ cōitatē minꝰ delectabilē. Iteꝝ sicut ꝯditio ciuiū
ciuitatis dei est oībꝰ charitate ligari: sic ptꝫ. C. j. 11. Et
q̄si p totū illď capl'm. Ipi eñi a nullꝭ se diuidūt: vł rōe
patrie vł plage vł lingue vł ꝯrietate nisi solū rōne peccꝭ
ꝛ icorrigibilitatꝭ quā diuisionē diligit ds Gen̄. j. Qui
diuisit lucē a tenebrꝭ. Mali v̄o ciues videlicet ciuitatꝭ
diaboli alios ab eis diuidūt rōe patrie gētꝭ vł lingue.
Irā ꝛ cōmotionē ꝯ eos bn̄tes: ꝛ ꝓuocātes: qꝛ ď alia pte
tre sūt: dicētes: tu borialꝭ es: tu australꝭ vł talꝭ natōis es
ad modū illiꝰ maledicte ancille bostiarie q̄ ad Petꝝ ex-
clamauit dicēs: tu galileꝰ es: nā ꝛ lingua ꝛc̄. Et ad mo-
dū illoꝝ maledictoꝝ iudeoꝝ. Iudicū. xij. Qui iugula-
bāt oēm q̇ nesciuit dicē scboletb: fm ꝓꝓetatē lingue il-
26 loꝝ. Ita isti cōmotionē faciūt ꝛ ď finibꝰ suis eijciūt oēs
nō bn̄tes ꝓꝓietatē lingue illoꝝ. Ad modū illoꝝ malo-
rū q̇s repꝛbēdit Paulꝰ. j. Coꝝ. iij. Quia tales diuisio-
nes faciebāt: dicētes. Ego q̇dē suꝫ Pauli: ego v̄o apol-
lo: q̇bꝰ ait Paulꝰ ibidē. Cū eñi sit inť vos zelꝰ ꝛ cōten-
tio: nōne carnales estꝭ: Sic tales nō solū carnales: ſꝫ et
crudeles sunt: qꝛ chīi corpꝰ mēbratim diuidunt. De q̄
corpe loquiť. j. Coꝝ. xij. Vos aūt estꝭ corpꝰ chīi: ꝛ mē-
bra ď mēbrꝭ: q̇ ḡ istos diuidit: mēbra chīi diuidit. Pro-
q̇ icōueniētia loquiť apl's: dicēs nunq̇d chīs diuisus est
Iō iste apl's q̇. j. Coꝝ. xij. fecꝭ diuisiōes ministrationū
ꝛ graꝝ: ꝛ diuisiōes opationū: sicꝫ in corpe vno diuersa
mēbra diuersa bn̄t officia sicut ibidē exēplificat diuisi-
ones v̄o nationū vł boīm diuersaꝝ terraꝝ nūq̄ admi-
sit ſꝫ ꝯriū docuit dicēs: nō esse distinctionē iudei ꝛ gre-
ci: ꝛ q̄si cām assignās. j. Coꝝ. xij. ait. Etenī in vno spū
oēs nos i vnū corpꝰ baptizati sumꝰ: siue iudei siue gē-
tiles siue serui siue liberi. Et ad Ephe. iiij. Supportan-
tes inuicē i charitate: solliciti suare vnitatē spūs i vin-
culo pacꝭ: vnū corpꝰ ꝛ vnꝰ spūs: sicꝫ vocati estꝭ i vna spe
vocatiōis v̄re: vnꝰ dn̄s: vna fides: vnū baptisma: vnꝰ
deꝰ. ¶ Ergo p̄dicator dei egregiꝰ ita sollicitꝰ fuit oēs vo-
care ad vnitatem cuiuscūq̄ plage vel terre eēnt: ptꝫ ꝙ
illi sunt p̄dicatores ꝛ apli diaboli: q̇ nituť diuisiones
facē inť boies diuersaꝝ gnū: crucifixoribꝰ chīi peiores
q̇ diuidūt tunicā dei incōsutilē: charitatē. Videlicet ꝛ 27
ꝯcordiā: loq̇ntē ḡ ď tali diuisiōe: oēs repellē deberent
dicētes: Vacb q̇ destruis tēplū dei ꝛ p̄cipitas ciuitatē
dn̄i. ij. Re. xx. ¶ Talꝭ eñi diuisio initiū est oīm ruinaꝝ
ꝛ infidelitatū: qꝛ sicut inuidꝰ mercator: vł ciuis i ciuita-
te q̇ nollet ꝙ aliq̇s lucrareť nisi ipe: q̄ntū i eo est oēm ci-
uitatē destruit ad minꝰ volūtate: qꝛ si nullꝰ aliꝰ lucra-
reť: ciuitas bn̄ stare nō posset. Ita isti q̇ alijs inuidēt no-
lētes ꝙ alij ꝛ spālit̃ extranei eēnt gratiosi nisi ipi: cōita-
tē illā quātū i eis est destruūt: qꝛ sine alijs stare nō pos-
set: imo audacter dico: ꝙ tales ď corpe chīi nō sunt: qꝛ
q̄ntū in eis est corpꝰ chīi destruunt. Vn̄ apl's. j. Coꝝ.
xij. Si totū corpꝰ oculꝰ est vbi est auditꝰ: ꝛ si totꝰ audi-
tus: vbi est odoratꝰ: q̄si diceret: si totū eēt oculꝰ vł ma-
nus: nō eēt corpꝰ. Sꝫ ipi ita vellēt esse q̄si mēbrū solū:
ḡ corpꝰ destruūt. ¶ Iteꝝ in corpe christi: sicut ait apl's
ibidē nō p̄ot dicere manui oculꝰ opa tua nō indigeo:
Aut iteꝝ caput pedibꝰ: nō estꝭ mibi necessarij h̄ tñ ipi
dicūt extraneis: ḡ nō sunt ď corpe chīi. ¶ Iteꝝ i corpe 28
chīi sicut ait Apl's ibidē si patiť vnū mēbrū: cōpatiūť
oia mēbra: quā ꝯditionē ipi nō obseruāt: ḡ nō sunt de
corpe chīi. Sicut eñi mēbra corpi chīi ꝯiūcta ꝛ i chari-
tate ꝛ ꝯcordia ꝛ moribꝰ antiq̇s sine gnū ꝛ plagaꝝ diui-
sione copulata feliciť abundabāt. Et fuit talꝭ vnitas cā
cuiuscūq̄ felicitatꝭ. Ita nūc gnū ꝛ cordiuꝫ diuisio ē cā
oīm ruinaꝝ ꝛ ifidelitatū. Et h̄ cordiū diuisio est a diui-
siōe linguaꝝ: qꝛ nō sunt vniꝰ lingue sicut tota cā ruine
illiꝰ ciuitatꝭ. Gen̄. xj. Faciamꝰ nob ciuitatē ꝛc̄. ꝛ fuit di-
uisio linguaꝝ. Ita i ꝓposito ex h̄ ꝙ audit q̇s aliū nō cō- 29
cordare secū i lingua: minꝰ eū diligit vł ď eo ꝯcipit. Ec-
ce initiū demōis liguaꝝ diuersitas: sicꝫ ḡ inť illos sup-
bos circa babel fuit initiū ipedimēti ꝛ opis destructi-
onis diuisio linguaꝝ. Ita inť ciues babylonie ad h̄ di-
uisio linguaꝝ ē cā diuisiōis affectiōis: ꝛ diuisio affecti-
onū ē cā totiꝰ ruine ꝛ paupꝛtatꝭ: eo ꝙ vnꝰ aliū n̄ iuuat
sicꝫ mēbra i corpe ḡ a p̄io ad vltimū: diuisio linguarū
inť malos ē cā oīm miseriaꝝ. Et sicꝫ ex h̄ seq̇bať ve in il-
la ciuitate: sicut bř i Apo. xviij. Ve ve ciuitas illa magꝭ
babylō. Ita i ista ciuitate diaboli initiū doloꝝ ꝛ guer-
raꝝ h̄ diuisio. Et qꝛ oē regnū i se diuisuꝫ desolabiť: ne-
cesse est cōitatē illā desolationē pati ꝛ destructionē. Et 30
q̄ñ p tales demōes desolata fuerit diceť illď Apo. xviij.
Cecidit cecidit ꝛc̄. Grauis sentētia ē ꝯ tales Malach.
ij. Vbi ꝓpha sic tales repꝛbēdit. Nūq̇d nō p̄r vnꝰ oīm
v̄rm est: nunq̇d nō deꝰ vnꝰ creauit vos q̄re ḡ despicia-
tis vnusq̇sq̄ v̄rm frēm suū violās pactū patꝝ n̄roꝝ:
supple q̇ a talibꝰ demonibꝰ voluerūt nos esse alienos.
Sequiť cito post sentētiā ꝯ tales diuisiōes frm̄: ꝓpť di-
uisiōes terraꝝ. Disperdat inq̇t dn̄s viꝝ: q̇ fecerit h̄: mgr̄m
ꝛ discipulū ď tabernaculo Iacob. Nō. C. j. 7. de ista
vnitate: ꝛ. C. xij. 7. Nec miꝝ si mlta mala tā corpalia
q̄ spūalia ex tali ꝯtingūt ciuiū diuisione: qꝛ tales diui-

fiones causantes vl' vt dictũ est extraneis exprobrãtes:
faciũt ꝯ dei ꝑceptũ. Leuit. xix. Vbi de⁹ sic loquit. Si
habitauerit aduena in terra vr̃a: ⁊ morat⁹ fuerit inter
vos: nõ exprobret ei: ꝫ sit int̃ vos: q̃si indigena: ⁊ dili
get eũ q̃si vosmetipos. De materia hui⁹ vocabuli no
ta. G. j. 22. Nõ ꝺ tali ꝑiculo. P. iij. ar. vij. viij. ⁊ ix.

C. v. **Contritiõis i pctõre. Pri**
mo ponẽda est nec̃itas. Scd̃o multiplex causa
litas. Tertio q̃litas. Quarto vtilitas. Quinto ostẽdit
q nõ habẽs tales conditiões nõ debet absolui. Sexto
quõ diabol⁹ nitit̃ ꝯtritionẽ ipedire. Septio experimẽ
tũ quo cognosci põt quis sit vere contrit⁹.

Ar. j. ¶ Pmũ ptꝫ exẽplis ⁊ rõnibꝰ. Exẽplis qꝛ dñs terren⁹
1 grauẽ offensam ⁊ iniuriã nõ remitteret nisi cõtrito: ⁊
si diceret ore se dolere ⁊ dñs sciret ꝯtrariũ esse verũ: non re
mitteret. Ita nec deus: qd̃ ptꝫ Matth. xxvj. Vbi nec Pe
tro dimisit offensã: anteq̃ fleret amare: ⁊ si fleuisset ⁊ di
xisset se fuisse ꝯtritũ mẽdacit: nõ remisisset: qꝛ hõ talibꝰ
signis decipi põt: nõ aũt deus q̃ intuet̃ cor ⁊ nouit abs
scõdita cordiũ. In ps̃. xliij. ¶ Scd̃m exẽplũ ad idẽ est.
de vulnerato seu ifirmo in q̃ necesse est q pmo infirmi
tatẽ vl' plagã sentiat: qꝛ alit̃ remediũ nõ q̃rit: scd̃o illã
medico ostẽdat: tertio medic⁹ medicinã apponat. Sic
spũalit̃ infirm⁹ vel plagat⁹ necesse hꝫ pmo plagã senti
re ⁊ q̃rere plagã cordis ⁊ pcti cũ cordis cõtritiõe: scd̃o
medico ostẽdit cũ oris ꝯfessiõe: tertio ꝯfessor medicinã
apponat: cũ opis satisfactiõe: tertio h̃ ptꝫ: qꝛ cõtritio in
edificio penitẽtie est fundata: op⁹ aũt sine fundamẽto
esse nõ põt: q̃rto idẽ ptꝫ de mẽbro extra iũcturã: q si re
integrari debeat: necesse est q doleat: qꝛ sine dolore re
2 iungi nõ põt. Ita pctõr q̃ est ex̃ corp⁹ chr̃i. Idẽ ptꝫ rõe
q̃ dictat q eo mõ q̃ pctã cõmittim⁹: peniteam⁹. Sꝫ pec
cauim⁹ tribꝰ modis: sic ptꝫ. A. xiij. 21. ⁊ c̃. Sꝫ ptꝫ ibidẽ
Sꝫ vltra aduertat̃: q oĩa ista tria gñа ⁊ modi pctõꝝ
incipiũt a cordis cõplacentia. Ergo iustũ est q oĩs re
missio icipiat a cordis ꝯtritiõe: qꝛ ſm mẽsurã delicti erit
⁊ plagaꝝ mod⁹ Deut. xxv. Audiam⁹ g̃ dicẽtẽ Iohel
ij. Conuertimĩ ad me ĩ toto corde vr̃o: qꝛ tm̃mõ sanat
ꝯtritos corde. ps̃. cxlvj. Et hũiles spũ saluabit. In ps̃.
xxxiij. Patet g̃ contritiõis necessitas.

Ar. ij. ¶ Sꝫ heu aliq nesciũt int̃ se ꝺ pctis suis dolẽ. Et si for
te aliq̃ leuẽ habeãt ꝺ ill' displicẽtiã: q̃ tñ si oẽs doloris
causas aduerterẽt bñ haberẽt materiã intra se dolendi
3 Si diligẽter cogitarẽt quõ deũ ⁊ mariã ⁊ angelos ⁊ to
tã curiã celestẽ offenderũt: ⁊ dñm celi ⁊ gliã illã ⁊ socie
tatẽ amiserũt: ⁊ ĩ carcerẽ iferni mutauerũt: sic haberẽt
materiã dolẽdi: ex his q̃ supra se sunt: q̃ peccando ꝑdi
4 derũt. Si iterũ cogitarẽt q̃d amiserũt itra se: scꝫ aiã: q̃
incõparabilit̃ pl⁹ valet q̃ tot⁹ mũd⁹: ⁊ silitudinẽ dei
⁊ grãm mutauerũt in silitudinẽ diaboli: ⁊ ꝑ grãm mer
cati sunt pctm̃: ⁊ male mutãt: qꝛ int̃ oẽs creaturas q̃s
vnq̃ vidim⁹: nũq̃ vidim⁹ ita pulchrã sic est aia ĩ grã.
nec mirũ: qꝛ est ad dei silitudinẽ. Geñ. j. Nec ita turpẽ
sic est aia ĩ pctõ. Est em̃ turpior bufone: nec mirũ: qꝛ est
ad diaboli silitudinem. Et causa et mod⁹ ptꝫ. A. xx. 2.
¶ Itez si cogitarẽt q̃d lucrati sĩ ⁊ q̃d eos expectat s̃bt⁹
scꝫ infern⁹ cũ varietate ⁊ penaꝝ durabilitate. ¶ Iterũ
q̃d ante eos expectat: scꝫ mors ⁊ iudiciũ horrẽdũ: in q̃
oĩa pctã ⁊ furta habebũt in collo suo: nec iudex aut pa
tria ibi muneribꝰ ꝑce amore vel timore vel fauore fle
5 ctet̃. ¶ Itez q̃d a dextris amiserũt scꝫ oĩa bona ⁊ sacra
mẽta ecclie: ⁊ q̃ ipi etiã fecerũt. ¶ Iterũ q̃d a sinistris:
scꝫ mala mũdi ⁊ domigera ⁊ diffamatiões ⁊ m̃ltas ser
uitutes: q̃s peccãdo incurrũt. ¶ Itez q̃d retro sequit̃:
scꝫ pctã q̃ cõmiserũt: q̃ oim istoꝝ maloꝝ cause sunt: q̃
ideo sequunt̃ vt pctõres accusent de ingratitudine er
ga deũ ⁊ quõ oĩa bona ⁊ nature ⁊ fortune ⁊ gr̃e male
expẽderũt. Sic g̃ ille q̃ fuit pri⁹ diues in thezauro infi
nito in terrĩ in domibꝰ in possessiõibꝰ in oĩbꝰ bonis: si
aliq̃ infortunio subito oĩa amittat: ⁊ ducat̃ ad patibu
lũ: materiã hꝫ doloris: ⁊ dolet. Sic pctõr oĩa amittens
supra se ⁊ intra se a dextrĩ ⁊ a sinistrĩ: ⁊ oĩa bona: ⁊ the
zauros nature fortũe ⁊ gr̃e duct⁹ ad patibulũ inferni:
hꝫ materiã doloris: ⁊ tñ in se nõ dolet. Et h̃ int̃ oĩa mi 6
rabilia videt̃ mai⁹: si cẽtũ libras tibi traditas ad nego
ciãdũ amitteres: m̃ltũ doleres. Et de⁹ dedit oĩa bona
nature fortune ⁊ gr̃e: ꝑ q̃ possent lucrari vitã eternã:
⁊ ista amittũt. Sic ptꝫ. B. iiij. 6. Et tñ nõ dolẽt: ⁊ nõ
solũ hec eis tradita ⁊ amissa flẽda sunt: ꝫ pl⁹ dolendũ:
q ꝓ coꝝ amissione sꝑ dãnabunt̃: ⁊ tñ nõ dolẽt. Iterũ
si q̃s eẽt cert⁹ q amitteret vl' amisisset aliqd̃ corpis mẽ
briũ: vel q cito esset excoriãd⁹ ⁊ cõburẽdus. Et q oĩa
pctã sua deberẽt corã tota m̃ltitudine recitari: doleret:
⁊ ꝓ certo nisi doleãt mõ sũt eternalit̃ cõburẽdi: ⁊ pctã
sunt corã toto mũdo recitanda. ¶ Itez si hr̃et magnã 7
hereditatẽ vel gratiosum filiũ pulchꝝ morigeratum ⁊
amabilẽ: ⁊ esset cert⁹ q nõ posset plures hr̃e: q etiã sta
tũ magnũ ⁊ magnã hereditatẽ eẽt habitur⁹: vtputa re
gnũ si viueret: ⁊ q eẽt ꝓmotur⁹ ꝑentes ⁊ ad gliã tot⁹
gñis sui si bñ eẽt custodit⁹: si iste moreret̃ ꝑ defectũ cu
stodie: vl' si pr̃ vel mr̃: ꝑ ebrietate vl' alia fatuitate eũ oc
ciderẽt: vix nũq̃ occurreret eis mors sine dolore: qꝛ vi
det̃ eis q magnã hr̃ent doloris cãm: g̃ a filii q̃ñ ꝓ breui
pcti fatuitate amittant aiam: q̃ est vnica ⁊ heres regni
celestĩ: ꝑ quã etiã corp⁹ eternalr̃ ꝓmouebit̃ si bñ custo
diat̃: q̃re nõ totiẽs cogitãt cũ dolore q̃s ꝓpha ad plan
ctũ hortat̃. Iere. vj. Plãctũ inq̃t vnigeniti fac tibi. Et
bñ dic̃ vnigeniti: qꝛ si mr̃ hr̃et plures filios: vno mor
tuo posset ꝺ aliis ꝯsolari. Ita pctõr: si hr̃et plures aias
¶ Sꝫ heu terrã ꝑdũt possessiões ꝑdũt amicũ ꝑdunt:
equũ vel bouẽ vel pecuniã vl' acũ ꝑdũt ⁊ dolẽt. Et deũ
⁊ aiam ⁊ oĩa bona ꝑdicta ⁊ celũ ꝑdunt: q̃ valẽt mille
mũdos: ⁊ non dolẽt. Et reuera ſm btm̃ Gregoriũ in
Homel. de angel: plãgendi ⁊ dolẽdi sunt: q̃ nõ dolẽt
nec plangũt. Peniteam⁹ igit̃ ⁊ indulgẽtiã cum lachry
mis postulem⁹. Iudith. viij.
¶ Ostensa ꝯtritiõis necessitate ⁊ causis nũc ostẽdẽ re Ar. iij.
stat q̃lis esse debeat: ⁊ q̃les ꝯditiões requirat ꝯtritio: q̃
pctĩ venia impetrat̃. ¶ Ad h̃ aũt q sit pctõri vtilis ad 8
salutẽ: tres req̃runt̃ ꝯditiões: videlicꝫ q sit vera in cor
de sic ꝑtẽdit in ore. Scd̃o q sit integra seu vniuersalis
Tertio q sit stabil' sine ꝓposito recidiuãdi. ¶ Primũ
ptꝫ: qꝛ si ꝯfiteat̃ mũdissime oĩa pctã ore nominãdo: si
agat oẽm penitẽtiã mũdi: nisi ꝯtritio sit in corde: est q̃si
imago hois: vbi vita nulla est: qꝛ imaginẽ hꝫ penitẽtie
⁊ remissiõis: ꝫ ñ verã remissionẽ. Hoc pꝫ ꝺ rege An
thiocho. j. Mach. vj. Qui dicebat̃ ꝺ pctis suis multũ
dolere: ⁊ m̃lta deo ꝓmisit. Sic ptꝫ. ij. Mach. ix. Et tñ
qꝛ nõ erat in corde: sic ꝑtẽdebat in ore: veniã non ꝯseq̃
bat̃. Sic Saul. j. Re. xv. de pctõ suo a Samuele reꝑ
hẽsus: videbat̃ penitere ⁊ dolere: dicẽs peccaui ⁊ tamẽ
veniã nõ obtinuit: qꝛ nõ erat in corde qd̃ ꝓtulit in ore.
Dauid a Nathan ꝓpha deꝑhẽsus. ij. Re. xij. Idẽ di
xit q Saul: scꝫ peccaui: ⁊ veniã obtinuit: q̃ eẽ diuersi
tatĩ: nisi q Dauid ꝯtritionẽ quã ore ꝓtulit corde con
cepat. Sic adhuc duo ꝓñt ꝯfiteri: eandẽ penitẽtiã agẽt:
⁊ tñ vn⁹ veniã pctõꝝ ⁊ regnũ lucrat̃ celoꝝ: ⁊ ali⁹ de h̃
nihil lucrat̃. Ex tali radice in corde diuersa: sic patuit ĩ
duobꝰ latronibꝰ q̃ i cruce cũ chr̃o eandẽ penã sustinue
rũt: ꝫ nõ eandẽ finẽ ⁊ vtilitatẽ: cui⁹ diuersitatĩ cã ꝑta
cta est. Debet g̃ ꝯtritio esse vera ⁊ tũc impetrat veniam.

Exẽplo Ezechie.iiij. Re.xx. ⁊ Esa.xxxviij. Qui fleuit
fletu mag̃ ⁊ vita ei donata fuit: sic Petr⁹: sic Magda-
lena: sic Susanna. Dañ.xiij. flens aspexit ī celũ. Erat
9 enĩ cor ei⁹ fiduciã hñs in dño. ¶ Scđo debet esse gñal'
ex toto corde: ⁊ de oĩb⁹ pctĩs. Exẽplo illi⁹ q̃ ꝓpria negli
gẽtia amittit rẽ magni ꝓcij: cũ dolore cogitat oĩa cõmo
da rei amisse: ⁊ ꝓ oĩu eius bonitate aggrauat in cogi-
tatiõe sua nouũ dolorẽ: cõsiderãdo: qđ illud qđ amisit
peccãdo sit infinite bonitatis: ⁊ in infinitũ si posset: do
lere deberet. Et hoc est ex toto corde. De oĩb⁹ etiã pctĩs
fieri debet cogitatio ꝯtritiõis: sicut q̃ expẽdit pecuniã
dñi scʒ vbi ⁊ q̃liter ⁊ et q̃ loco ⁊ q̃ntũ: ⁊ si amisit: eodẽ
mõ cogitat q̃re ⁊ ꝓpt' qđ v̄bũ vel factũ amisit: ⁊ dolet
q̃ male v̄bũ vel factũ dixit. Sicut ptʒ de pñio q̃ offendit
mĩem suã v̄bo: ⁊ pre dolore de cetero noluit loq̃. Sic
sp̃ualit': q̃d diximʼ: q̃d fecimʼ in ꝯcupiscẽtijs ⁊ cupidi
tatib⁹ in luxurijs ⁊ alijs pctĩs: ⁊ in q̃ loco ⁊ tpe. Iuxta
illud Esa.xxxviij. Recogitabo tibi oẽs annos meos.
Sʒ heu pauci sunt q̃ nõ pl⁹ dolẽt de amissione sex de-
nariorũ: q̃ʒ de amissione dei ⁊ aie ⁊ celestis ⁊ eterni gau
10 dij. Si aũt aliq̃ñ dolet q̃ peccauit vt frequẽter h̃ nõ est
q̃ peccauit vel deũ offendit: sʒ ꝓpt' infamiã vl' amissio
nẽ honoris vel alicui⁹ terreni cõmodi: ⁊ hec nõ est pe-
nitẽtia digna: sicut ptʒ in canone dis.l. Vt ꝯstitueret':
q̃ req̃rit' vt ideo doleat q̃ deũ offendit sicut ptʒ p Jn-
nocẽtiũ de peni. ⁊ remis. sup. c. Omĩs vtriusq̃ sexus.
11 ¶ Tertio debet esse cũ firmo ⁊ puro ꝓposito a pctõ ces-
sandi. Quia s'm beatũ Gregoriũ. Penitentia est pctã
ꝓterita plãgere: ⁊ plãgẽda iterũ non cõmittere.i. firmũ
ꝓpositũ hr̃e: iterũ illa nec alia cõmittere. Sic ptʒ de pe-
ni.dis.j.c. Penitẽtia.§. Nõ põt. Si autẽ non fuerit sic
stabilis vel aliena restituere noluerit sine dilatiõe pos-
sibilitate habita: vel rancorẽ ⁊ irã noluerit de corde di-
mittere: nec excõicatorũ societatẽ vitare: ꝯfessor ei ma-
nũ porrigere nõ debet ad absoluẽdũ. Et si sic ita fatu⁹
q̃ extẽdat nihil est qđ facit: q̃ cũ nõ absoluit exterius:
12 quẽ de⁹ nõ absoluit interi⁹. Sʒ de⁹ q̃ videt illã volun
tatẽ ⁊ instabilitatẽ ei nõ remittit interi⁹: igit' ⁊c̃. Qʒ aũt
de⁹ nõ remittit potestis vidẽ in apto exemplo. Nõ est
aliq̃s rex vel aliq̃s v̄tm ꝯ quẽ si q̃s fecisset grauẽ iniu-
riã: ⁊ veniret ⁊ diceret vel factum sibi recognosceret: ⁊
veniã peteret dicẽdo. dñe offendi: sʒ remitte mihi rogo:
sʒ scias ꝓ certo q̃ nõ doleo: nec displicet mihi factũ il-
lud qđ feci ꝯ te nec restitue' volo qđ abstuli a te: vel si
displicet: tñ intẽdo iterũ facẽ silẽ factũ vel si nõ intẽdo
iterũ facẽ silẽ: tñ nõ sum stabilit' excogitat⁹ vl' determi-
nat⁹: vtrũ iterũ silẽ faciã vel nõ. Nunq̃ʒ remitteret ali
q̃s v̄tm iniuriã: tali sic loquenti: imo plus offenderet'.
Omnino silẽ est de eo q̃ deũ offendit peccãdo: ⁊ venit
ad ꝯfessorẽ q̃ est in loco dei: ⁊ recognoscit factũ suũ de
quo nõ dolet: vl' si doleat dolet forte ꝓpt' aliquam cau-
sam pretactã supra.c.c.x. Vel si vere doleat: ꝓponit tñ
post pascha vel alio tpe idẽ facere q̃ñ occurrerint eedẽ
occasiões q̃ q̃ñ p̃us peccauit occurrerũt: vel nõ est sta-
bilitus in ꝓposito cessandi a pctõ: de⁹ sic cogitãti nõ re
mittit: imo plus offendet'. Vñ Crisostom⁹ Homel'.
xxiij. Nõ dolere ꝯ pctĩs magis irasci facit deũ: q̃ʒ ipm
q̃ ante peccasti: q̃ eq̃liter videt de⁹ tales cogitatiões:
sicut nos audiuim⁹ supradictas locutiões. Ad h̃ va-
lẽt illa exẽpla sacre scripture: supra.c.c. viij. vbi Saul
⁊ Anthioch⁹ fassi sunt delictũ: ⁊ tñ veniã non habue-
13 runt: ꝓpter ista vel aliqđ istorũ impedimentorũ. ¶ De-
beret g̃ sacerdos diligẽter inquirere de statu volũtatis
sue: ⁊ si in tali dispositiõe eũ inuenerit: q̃ credit verisi-
mılit' q̃ de⁹ eũ absoluit: est mal⁹ cirurgic⁹: qui empla-
strũ ponit ad sanationẽ plage dimittẽs ferrũ interi⁹: vl'
vulneris radicẽ nõ querit: ⁊ est mal⁹ ortulan⁹ q̃ radi-
cem vrticarũ vel malarũ herbarũ nõ extrahit: ideo iterũ
crescit. Sic ex talib⁹ cogitatiõib⁹ facta iterũ ꝓdeunt: vñ
beãs Gregori⁹ in mora. sup illo Job.xviij. Radices
deorsum siccent'.i. cogitatiões in corde q̃ sunt sicut ra-
dices visibilia opa ꝓducunt. ¶ Patet g̃ q̃ non sufficit
illud qđ cõmuniter dicũt ꝯfitẽtes: dñe non ꝓpono no-
cere alicui: vel non ꝓpono peccare: vel cũ grã dei bene-
faciã: de talib⁹ sic indifferentib⁹ Nota. A.xvj.5. Sed
debet esse determinat⁹: ita q̃ negatio non determinet
ly ꝓpono: sic: nõ ꝓpono peccare: nec tamẽ bene penitet
Sed debet determinare ly peccare: sic: ꝓpono nunq̃ʒ pec
care. ¶ Sed forte cogitãt aliqui: in morte vel senectute 14
quãdo sentiem⁹ mortẽ appropinq̃re sic erim⁹ determi-
nati. Et sic cogitabimus dimittere ꝓ semꝑ peccata no
stra ⁊ restituere. Sed ꝓ certo quãdo timore mortis vl'
penarũ dimittit: vel cogitat pctã dimittere: vel oblata
restituere: non mutãdo istam cogitationẽ ⁊ voluntatẽ
timoris in voluntatẽ amoris: nõ saluabit' q̃ tal' timor
non est in charitate. Nota. A.xxvij.47. Quia de tali
sequit' in bona ꝯsequentia dimittit timore pene: g̃ si pe
nã non timeret: non dimitteret: q̃ a destructiõe cause:
sequit' destructio effectus. Si g̃ semꝑ sine morte ⁊ sine
pena viuere posset: nunq̃ʒ dimitteret peccatũ: ⁊ hec est
causa q̃re sine fine punient': q̃ sine fine voluissent pec-
casse: vel aliena bona retinuisse si potuissent: sicut pate-
bit infra. D.j.ar.iij. ⁊. P.vij.50. ¶ Patet g̃ q̃ multi dã
nant' si nõ v̄ba sed opa respiciant'. Oẽs volent' salua-
ri: q̃ dicũt dñe miserere. Et dñe dñe aperi nobis: dñe
da nobis celũ. Sed videam⁹ q̃d faciũt etiã tũc q̃ñ ope
ordinant ⁊ in testamẽto suo scribũt q̃ restituant oĩa de
bita: ⁊ si qua habeãt aliena ꝓmittit etiã se velle peccata
dimittere ꝓ suo ꝑpetuo: sed non statim: nec enĩ ꝯuale-
scẽs ordinationẽ suã implet nec peccata dimittit: g̃ nõ
bene penituit: sicut dicit beat⁹ Gregori⁹ qui postq̃ʒ cõ
ualuerint ⁊c̃. Sed dicent: voluntatẽ habuit ꝓ tunc: g̃
fuisset saluat⁹? Contra factũ sequens ostẽdit q̃ nõ ha-
buit voluntatẽ absolutã: sed ꝯditionatã: quia si fuisset
voluntas absoluta ⁊ vere penitẽs: statim restituisset:
ergo a destructiõe consequẽtis: Ex quo nõ statim resti 15
tuit: nõ habuit voluntatẽ determinatã: hoc enĩ factuʒ
ostendit iniq̃tatẽ retentiõis: q̃ sicut nullo tpe põt alie
na iniusto mõ capere: Ita nullo tpe retinere: ⁊ sicut ca-
ptio nõ est sine peccato: ita nec detentio: q̃ g̃ vsq̃ post
mortẽ aliena detinere voluit sine pctõ non fuit morta
li in casu vbi talis detentio fuit cõtra ꝓximi charitatẽ
Sed qui in pctõ mortali moritur: damnat': g̃ ille q̃ ordi-
nat q̃ fiat post mortẽ qđ nõ faceret: si viueret: cũ tenet'
de necessitate ꝓpter illã ordinationẽ non saluat'. ¶ Pa 16
tet etiã q̃ multi male absoluunt': q̃ videm⁹ multos si-
mul stare in luxurijs: siue in peccato luxurie. Exerce-
re facta vsure simonie ⁊ false mercatiõis ⁊ hmõi filia ꝑ
viginti annos ⁊ forte q̃si tota vita sua: ⁊ oĩu anno cõ-
fitent' absoluunt' cõmunicant': ⁊ ꝓ bonis chr̃ianis ha-
bent'. Et ex tali absolutiõe ⁊ cõmunione ⁊ hominũ so-
cietate ⁊ opinione habẽt magnã peccãdi audaciã: que
si eis negarent': ex dolore ⁊ ꝯfusione peccare cessarent
qđ expertũ est. ¶ Et non solũ absoluentib⁹: vbi nõ de- 17
berẽt absolui: sed etiã absolutis nocet: sicut ptʒ. A.vij.
22. Et est alijs exemplũ accipientib⁹ ab eis ⁊ dicentib⁹
ꝯfessorib⁹: q̃re nos nõ absoluit: ⁊ q̃re nõ cõmunicat
nos? Videm⁹ aliq̃s multis annis in pctĩs ꝑseuerare:
vt predictũ est: ⁊ tamẽ sacramẽta eis nõ negant'? Qui-
bus respondendũ est q̃ illud factũ accidit vel ex defe-
ctu ꝯfitẽtis: vel ꝯfessoris. Ex parte ꝯfitẽtis põt esse du
plex defect⁹: vicʒ mendaciũ q̃ñ dicit q̃ vult a peccato

fessare: ſ; h corde nō īcedit. Et ſic cū petō mēdacij alia
augmētat: ⁊ peioꝛ recedit q̄ȝ ad ꝯfeſſoꝛem venerit: ⁊ ſe=
ipſm decipit. Vel inſtabilitas qñ ꝓmittit: ⁊ corde intē=
18 dit: ſ; tanq̄ȝ inſtabil' cito recidiuat. Sicut ille in euāge=
lio: q̄ cū gaudio v̄bū audit. Sȝ tp̄e tentatōis recedit.
Vel eſt defect⁹ ꝯfeſſoꝛ: q̄ cū nō bñ informatū abſol=
uit. Et h q2 non vult diſplicere: vel q2 neſcit ⁊ ꝓpt̄ hoc
curauerūt ꝯtritiōem filie ꝑpli mei cū ꝯfuſione ⁊ igno=
rantia: dicētes pax: pax: ⁊ nō eſt pax. Jere. vj. Nota in
fra. c. 27. Et in iſtis caſib⁹ nec vnus nec alius excuſat̄.
Sicut pȝ. A. vij. 22. Cōfeſſoꝛ nō excuſat̄: q2 intromit
tit ſe de bello ſpūali ⁊ cbīi vbi nō eſt audax miles. Jn=
tromittit ſe etiā de cura filij regis: cū nō ſit exptus me=
dic⁹ ꝯ̄ doctrinā btī Gregorij: in paſtorali. Nulla inq̄t
ars doceri ꝓ̄ſumit̄: niſi pri⁹ intenta meditatōe diſcat̄.
Jn alijs eñ artib⁹ neceſſitant̄ artes ꝑus addiſcere q̄ȝ
ex eis viuāt: q2 niſi eas ꝑus addiſcāt: ex eis viuere nō
pñt: q2 tanq̄ȝ imperiti derelinquunt̄: ⁊ a nemine cōdu
cunt̄: ſ; in arte officioꝝ eccl'iaſticoꝝ ſiue ꝓ̄laturarū ſiue
inferioꝝ: cū ſit ars nobiliſſima in natura: ⁊ piculoſiſſi=
19 ma in exercicio: a paucis addiſcit̄ anteq̄ȝ exerceat̄ ⁊ ꝓ̄=
feſſendo celebrādo ⁊ abſoluēdo ⁊ magna cauſa eſt: q2 ꝓ̄
dicta ꝯditio in alijs artib⁹ req̄ſita: in iſta moderno tp̄e
nō q̄rit̄: q2 inſufficiētia in iſta arte nec artificē repellit:
q2 inſufficiētē q̄rūt: nec ad h habēt oculū vt ſit ꝓ̄latus
q̄ eſt ſufficiētioꝛ: ſ; q̄ ꝓdigalioꝛ eſt vl' ꝓpinq̄oꝛ ⁊ hmōi:
nec ſacerdos q̄ purioꝛ: ſ; q̄ melioꝛi foro ꝯduci pōt: ꝯtra
q̄s. Nota. M. xiij. ⁊. S. i. 4. in fine. Nec ꝯfeſſoꝛ q̄ ve=
racioꝛ: ſ; q̄ facilioꝛ: ⁊ h eſt cauſa q̄re plures inſufficien=
tes ⁊ ignorātes ſe intromittūt in iſta arte: q̄ȝ in aliq̄ ar=
te mōi: ⁊ videt̄ eis forte mō: ꝙ nō ſit tā magnū ꝑiculū
eſſe ignorantē in illa arte ſicut in alijs: ſed inuenient ꝙ
multo mai⁹ erit qñ ignorās ignorabit̄ a dño dicente.
Oſee. iiij. Quia tu ſciētiā repuliſti: ego repellā te: ne ſa
20 cerdotio fungaris mihi in eternū. ¶ Nec ꝯfeſſus excu
Exm̄ ſat̄: q2 cec⁹ a ceco ducit̄: ⁊ ideo in foueam cadet inferni.
Sicut pȝ de quodā de quo fert̄ ꝙ fuit ꝯfeſſus ep̄o ſuo
oīa pctā ſua in extremis: cui poſt mortē apparuit dicēs
ſe eſſe damnatū. Et ep̄o admirāti ⁊ dicenti: nōne fuiſti
de oīb⁹ cōfeſſus: fui inq̄t: ſ; habui voluntatē redire ad
pctā: ſi viuere poſſem: hic q̄ſiuit ſtatim ab ep̄o: ſi aliq̄
hoīes viuerēt in terra: cui ep̄s: pauci dies ſūt ꝙ tu fui=
ſti mortu⁹ q̄re ḡ q̄ris: ſi tā cito ſint oēs mortui: quia in
quit non credidi tot hoīes eſſe in terra cū viuerē: quot
ad infernū deſcenderūt poſtq̄ȝ mortu⁹ fui. Eligat ḡ q̄li
bet dicere cum Job. x. Dimitte me vt plangā paulu=
lum doloꝛē meum.
Ar. iiij. ¶ Oſtenſa ꝯtritiōis q̄litate in iſto tertio articulo. Re=
21 ſtat oſtēdere in ſequēti que in habentib⁹ iſtas q̄litates
ſequit̄ vtilitas. Talis aūt contritiōis vtilitas patet ex
trib⁹: ex facilitate: ex effectu: ex iocunditate. ¶ Facilitas
aūt pȝ ex compatione dñorum terrenoꝝ ad dñm celi:
dñi eñ terreni offenſi grauiter vix placant̄ precib⁹ do
nis ⁊ obſequijs. Dñs celi offenſus: placat̄ ꝯtritiōe cū
ꝯfeſſiōe ⁊ trib⁹ ꝯditionib⁹ ſupra. c. viij. ¶ Scđo ex effe
ctu: qui multiplex eſt. Prim⁹ euacuatio peccatoꝝ: quia
ſicut mare omīa morticinia ⁊ putrida expellit. Jta ti=
moꝛ dñi expellit pctm̄. Jđo dicit̄ Treñ. ij. Magna ve
lut mare ꝯtritio tua. Hec patuit in vitaſpa. vbi habet̄:
Exm̄ quaſi ſic ꝙ quidā heremita Paul⁹ noīe. Ex gr̄a ſibi a
deo data aliq̄ñ videre potuit ſtatū hoīs interi⁹ q̄ȝtum
ad aiam: hic ḡ ſemel pctōꝛē vidit eccl'iam intrare: ⁊ an=
gelū bonū q̄ſi a lōge ſequentē: malū v° ꝓpe cū gaudē=
22 tem: cū v° exiret fuit ecōuerſo: qđ cū ſocijs retuliſſet:
ipſis querentib⁹ q̄d in eccl'ia feciſſet. Rñdit nihil: q̄d ḡ
ſin quātū cogitaſti: q̄tū ipſe: cū legeret̄ illđ Eſa. j. Laua=
mini: mundi eſtote: cogitaui de feditate pctōꝝ meoꝝ:
⁊ de ſtatu periculoſo in quo erā ⁊ dolui. Ecce doloꝛ de
pctis cum ꝓpoſito ſatiſfactiōis pctā lauit: vñ pſ. xxxj.
Dixi ꝯfitebo2 aduer. ⁊c̄. ¶ Ad idē fert̄ de quodā latro Exm̄
ne qui cōpunct⁹ veniēdo v̄ſus quendā ſanctū virū vt
ꝯfiteret̄. Jn via capt⁹ decapitabat̄: ⁊ illi ſctō ꝓ ipſo orā
te: reuelatū fuit: ꝙ ꝯtritio cū ꝓpoſito ſatiſfaciēdi eū ſal=
uauit. ¶ Jdē pȝ de latrone a dextris in cruce cbīi: ſic
ḡ lachryme ꝯtritiōis lauant delictū ⁊ ſic ſanat ꝯtritos
corde Jn pſ. cxlvj. ¶ Scđs effect⁹ eſt innocētie reſtitu= 23
tio: ſicut pȝ de illo de quo fert̄ ꝙ vouēdo ꝯtinentiā in Exm̄
ſignū maioꝛis deuotiōis: anulū poſuit in digito cuiuſ=
dā imaginis ſctē Marie: q̄ſi volens eā in vxoꝛē accipe
Accidit poſtmodū ꝙ incidit in fornicationē: ⁊ reſpici
ens v̄ſus anulū illū q̄ ad caput ei⁹ pendebat: vidit euȝ
fractū: ⁊ q̄ſi incōſolabilit̄ doluit in camera ſua in carce
re ſe includēs: cū ꝓpoſito ꝯfeſſiōis ⁊ ſatiſfactiōis: ⁊ ve=
nit anulū miraculoſe nodatū: in ſignū remiſſiōis pec=
cati. Flendo etiā Magdalena ⁊ Maria egypciaca: ſan
ctitati reſtitute ſunt. Agite ḡ nūc diuites. Gloſa p peni
tentiā: ploꝛate vlulātes in miſerijs vr̄is. Ja. v. ¶ Ter= 24
tius effect⁹ eſt: boni aie irrigatio: poſtq̄ȝ eſt mūdat⁹ et
repatus vt dictū eſt: debet poſtmodū ꝯtritiōis ꝯtinu=
atiōe irrigari. Juxta illud pſ. xxxvij. Doloꝛ me⁹ in cō=
ſpectu meo ⁊c̄. Treñ. j. Ego ploꝛās: ⁊ ocul⁹ me⁹ dedu=
cens aq̄s: q2 aqua lachrymaꝝ ⁊ ꝯtritiōis eſt tāte virtu
tis: ꝙ facit abūdāter metere in celo. pſ. cxxv. Qui ſemi=
nat in lachrymis ⁊c̄. Delet etiā lr̄as ⁊ cartā quā peccā=
do in aia ſcripſiſti: ⁊ diabolo te obligaſti. Sicut pȝ de Exm̄
illo qui pctā ſua ſcripſit: ⁊ cū ad ꝯfeſſoꝛē veniret vt pec
cata ſua legeret nihil ſcriptū inuenit: aq̄ eñ ꝯtritionis
eā deleuerat. Et ſic pȝ ꝙ ꝯtritio eſt mare: in q̄ Pharao
inferni. i. diabol⁹ ſubmergit̄. i. frangit̄: q2 ſicut aqua ca
lida ad canem ꝓiecta eū de coquina fugat. Jta hec dia
bolū de aia. Jteꝝ eſt aqua q̄ ignis peccati extinguit̄ ⁊
ignis inferni: qđ pȝ ꝑ argumentū a ꝯ̄rio ſenſu. De q̄= Exm̄
dā muliere legit̄: ꝙ poſt mortē ſuam ꝯfeſſoꝛi apparens
dixit ſe damnatā: q2 non doluit intime de peccati' ſuis:
⁊ ſic aqua contritiōis illū ignē non deleuit: ideo eū in=
uenit. Ergo a ꝯ̄rio ſenſu: ⁊ pȝ. Jterū eſt mare ꝑ qđ ad
terrā ſanctā celi itur. Beati ḡ qui lugēt: ⁊ lugend⁹ eſt
qui nō luget. Vt ait btūs Gregori'. ¶ Tertia vtilitas 25
eſt ſpūalis leticia. Nec eſt eñ differētia inter doloꝛē de
alijs reb⁹ vbi multū dolere nō deberet: ſic ꝓ mundi in
fortunijs: ꝓ amicoꝝ morte ⁊ hmōi ⁊ doloꝛē q̄ eſt ꝓ pec
catis: ꝙ de ꝑmo nō gaudet: nec impoſteꝝ letat̄ ſ; poti⁹
erubeſcit ſe doluiſſe ⁊ fleuiſſe. Sȝ de ſecūdo gaudet: cū
dolet de doloꝛe gaudet. Juxͣ illud pſ. xciij. Scđm mul=
titudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo ⁊c̄. Jdē pȝ de pe.
diſ. j. circa ꝑncipiū. Poſtq̄ȝ etiā fuerit ꝯfeſſus ⁊ cōtrit⁹
puta: inuenit de hoc ſpūalem ⁊ magnā in aia leticiam.
Thob. iij. Poſt lachrymationē ⁊ fletū: exultationē in=
fundis. Lu. vj. Beati qui nūc fletis: quia ridebitis et
non ſolū h ſequit̄ tal' leticia: ſed etiā leticia ſempiterna:
quia triſticia vr̄a vertet̄ in gaudiū: ⁊ gaudiū vr̄m ne=
mo tollet a vobis Jo. xvj.
¶ Habētes ꝓ̄dictas conditiōes in tertio articulo ⁊ vti Ar. vi
litates in quarto articulo notatas interius in anis: de=
bent habere vtilitates exteri⁹ abſolutiōis: quia cū de⁹ 26
aperuit ianuā eccl'ie triūphantis in cōtritiōe: debet cō
feſſoꝛ aperire eccl'iam militantem in abſolutiōe ⁊ non
alijs. Sicut pȝ ſupra. c. xiij. Qui aūt ſunt illuſores ha
bentes ſolū v̄ba contritiōis: ſunt illa ficulnea maledi=
cta in q̄ chīs nullū fructū: ſ; ſolū folia inuenit. Math.
xxj. Sūt falſi mercatores ⁊ monetarij. q2 ſoluūt in con
feſſione falſam monetā: dicētes ſe eſſe ꝯtritos: cū non

fiut:q: ad imaginē locutiōis: videt̄ bona moneta:q̄ tñ
in veritate falsa est: ⁊ ideo falsas merces reportāt.i.fal-
saȝ absolutionē ⁊ totū op⁹ penitētie fundat̄ sup malo
fundamēto. Jō cadet. Talis enī absolutio ⁊ penitentia:
est q̄si pictura sup lignuȝ putridū ⁊ pulcher color
sup vestē fragilē ⁊ a tineis comestā q̄ nō erit durabilis
Jta nec h̄ vestis ducet ad agni nuptias:q: nō est vestis
nuptial'. Et ideo q: nō vere dolet h̄ cū illo nō habente
vestē nuptialē Math.xxij. Audiet sententiā quam ipse
audiuit ligatis manibꝰ ⁊ pedibꝰ mittite eū ⁊c̄. Ibi erit
flet⁹:q: h̄ nō fleuerūt. Et sic dū h̄ solū a ꝑparēter agunt
penitētiā: de q̄ ibūt ad penā eternā duplici ꝯtritiōe cōs
27 tere eos ⁊c̄. Jere.xvij. ¶ Si vo confessor sciret ꝙ esset
fictio: ⁊ ꝙ nō venirēt ad ꝯfessionē corde quō deberēt:
ȝ forte ne reputarent pessimi ⁊ infamiam incurrerēt: ⁊
eis man⁹ imponeret: in facto faceret se maiorē mgr̄m
⁊ maiorē potestatē ostēderet q̄ chr̄s:q̄ nō aperuit celū:
nisi vere penitētibꝰ. Sicut ptȝ supra.c.8. Tal' cōfessor
esset nobil' artifex: q̄ edificaret op⁹ cui⁹ sūmitas celū tā-
geret:sine fundamēto quod esse nō potest: ȝ poti⁹ su-
per vtrūq̧ cadet:q: cec⁹ cecū ⁊c̄. Teneat ḡ ꝯfessor dos
ctrinā Pauli:q̄ discipulū suū.j. Thi.v. docet dicēs.
Nemini cito man⁹ imponas.
Ar.vj ¶ Diabol⁹ vo vidēs oēs istas vtilitates seq̄ ex ꝯtritio
ne:mlt' cautel's nitit̄ ipedire:supra.c.24. Dictum est
28 ꝙ lachryme cōtritionis sunt mare: p qḋ ad terrā scōꝝ
trāsit. Sic ḡ Pharao q̄ntū potuit ipediuit ne filij israel
p illḋ ḋ egypto transirēt. Jta diabol⁹ mō: ⁊ h̄ faciēdo
fingit se mr̄em:cū sit nouerca: mr̄ enī vidēs filiū lachry-
mantē eum pacificat ostēdēdo ei aliq̄d delectabile. Jta
diabol⁹ ostēdit petōri ꝯtrito spectacl'a ludos ⁊ choreas:
⁊ hmōi:q̄ circa tp̄s pasche diabolo ꝓcurāte vbiq̧ inci
piūt vt ꝯtritiōe quā i q̄dragesima habuerūt reuocet.
Reducit enī ad memoriā delectationē peccati dimissi.
Tertio eos terret:faciēs eos impossibilitatē ꝯcipe ḋ pe
nitentie incepte ꝯtinuatiōe. Et istis medijs eis suadet:
dicens illud Jere.xxxj. Quiescat vox tua a ploratu: et
oculi tui a lachrymis.
Ar.vij. ¶ Sȝ q: difficile est aliq̄n ip̄imet penitēti ⁊ etiā ꝯfesso-
ri scire q̄s est vere cōtrit⁹. Vnde videt̄ ad h̄ ponē vnū
29 experimētū: q̄ ip̄emet penitēs ⁊ etiā cōfessor signū hēre
pōt:si vere penitet. Jstud aūt signū est: si apte ⁊ nude
ꝯfitet̄: ⁊ libēter oia recipit q̄ sibi a ꝯfessore imponunt̄.
Quia dic̄ Canon ꝙ vere penitēs libēter oia sustinē de-
bet q̄ sibi a ꝯfessore iniūgunt̄. De peni.dis.iij. circa pn
cipiū.§.ꝑfecta. Si aūt ei oia rōnalit̄ iposita siue q̄ntum
ad penitentiam siue q̄ntū ad cessationē ⁊ vitationē peti
⁊ male societat' siue q̄ntū ad restitutionē nō recipit:cō-
fessoriq̧ suo in talibꝰ non obedit:non vere penitet:nec
aie salutē ⁊ vitā diligit vt deberet h̄ ꝓbat̄ tali medio.
Jlle vere nō penitet nec diligit aie vitā vt deberet: qui
min⁹ diligit aiam aieq̧ vitā ⁊ sanitatē q̄ corpis:sicut
ptȝ.C.j.11. Sȝ ille q̄ oia sibi iposita nō suscipit ꝓ aie sa
lute min⁹ diligit aiaȝ:q̄ corp⁹:q: si tm̄ diligeret tm̄ su-
stineret ⁊ faceret. Sȝ a destructiōe ꝯsequētis nō tm̄ fa-
30 cit:ḡ nō tm̄ diligit. Qḋ nō tm̄ facit: ꝓbatio: si medici
aie vel corpis:dicerēt ei certitudinalit̄ ꝙ nisi ieiunaret
oia feria sexta: p septenniū in pane ⁊ aq̄:moreret̄ vilissi
ma morte nō solū illud reciperet ꝓ septennio:ȝ eti⁹ ꝓ to
ta vita sua:q̄ sic moreret̄. Jtē si dicerēt ꝙ nisi emeret
sibi talia necaria vl' pecuniā magnā expēderet vl' alie-
nū restitueret: moreret̄. Si etiā dñs terren⁹ dicēt ei ꝙ
eū suspēderet:nisi statim ei daret oia q̄ hēt:statim oia
daret:q: pellem ꝓ pelle: ⁊ oia q̄ hȝ hō dabit ꝓ aia sua.
Sȝ ista ꝓ aia ne moriat̄ eternaliter nō fac̄. Medici enī
aie dicūt ꝙ nisi ieiunet ⁊ penitētiā faciat:nisi elemosy-
nā det: nisi etiaȝ alienū restituat: nisi dimittat societatē
malā: ꝙ dānabit̄ ⁊ suspēdet̄ ad furcas iferni. Sic enī
dic̄ ipse de⁹ Luce.xiij. Nisi penitētiā habueritl':oēs sil'
peribitl'. Sȝ nō bñ penitet nisi p̄dicta faciat. Et tñ oia
ista differt:nec tñtū restituit ḋ alieno qḋ nō pōt hēre iu-
ste:nec tam cito ꝓ aie salute:q̄ daret ꝓ ꝓprio ꝙ posset
hēre ꝓ corpis sanitate:ḡ pl⁹ diligit corp⁹ q̄ aiam:ḡ nō
est in ordine charitatl' sic ptȝ.C.j.1. Ergo nō vere nec
fructuose penitet: oia ḡ q̄ facēt vt mortē vitaret corpis
siue ieiunādo siue restituēdo siue societatē fugiēdo si-
ue pegrinādo:q: si diceret̄ ei:ꝙ nisi facēt moreret̄:ea ci
ti⁹ facēt:faciat ꝓ aie morte vitāda:ieiunādo restituēdo
malā societatē fugiēdo ⁊ ad ep̄ȝ seu penitētionariū vl'
papā q̄n ei iniungit̄: ꝓ absolutiōe hēda pegrinādo.

Confessionis: primo po- C.vj.

nēda est descriptio. Secūdo necessitas. Tertio
mod⁹ seu dispositio req̄sita ex pte ꝯfitentl' q̄ntū ad vo-
luntatem. Quarto q̄ntuȝ ad discretionem. Quinto q̄-
tum ad integritateȝ. Sexto q̄ntum ad p̄cogitationem.
Septimo q̄ntum ad obediētiam. Octauo q̄ntum ad fe
stinationem. Nono q̄ntum ad frequētiā. Decimo pos
nēda est ꝯfessiōis vtilitas. Vndecimo in q̄bꝰ casibꝰ de
beat iterari. Duodecimo ostēdit̄ q̄ntū diabol⁹ nitit̄ eaȝ
impedire scȝ sex modis: ⁊ sex remedia ꝯtra hec impedi
mēta. Tredecimo experimētuȝ. Decimoq̄rto facultas
rite ꝯfiteri nolētium.
¶ Ad p̄mū sic ꝓcedit̄. Cōfessio fȝ Crisostomū est sal⁹ Ar.j.
aiaꝝ:remissio petōꝝ:recupatio virtutū:fuga demonū 1
obstructio oris inferni:apertio regni celestis.
¶ Secūdū ostēdit̄ exēplis hystoria rōe lege ⁊ autoritas Ar.ij.
te. Exēplū ad h̄ ḋ infirmo vl' vulnerato cui necesse est
ꝙ īfirmitatē medico ostēdat:si vult curari. Jta necaria
est ꝯfessio aū curationē. ¶ Jtē si dñm offendisti terre
nū nece est vt culpā recognoscas aū q̄ veniā obtineas
¶ Jtē q̄ debere ē vl' honeste ministrare in mēsa regis
nece est vt a facie sordes tergat. Nos sp sum⁹ in p̄ntia
dei ⁊ oim scōꝝ:sic ptȝ. A.xxv.17. Aliq̄n etiā ad men
sam ei⁹.i.ad cōtionē accedim⁹. Ergo p̄occupem⁹.i.pre
ueniam⁹ faciē ei⁹ in ꝯfessiōe. In ps̄.xciiij. Ad istḋ ꝓpo
sitū adducit istā autoritatē btī Gregorij tertio pasto
raliū.c.liij. ¶ Jtē necaria est ꝯfessio aū oronem:q: fi- 2
lio petēti pulchrū iocale a mr̄e. Rūdet manus tue tur
pes sunt valde:lauare man⁹: ⁊ tūc tibi tradā.alit̄ non.
Jta multi petūt cuȝ turpi ⁊ sordida aia liberationē ab
infirmitatibꝰ ⁊ tribulatiōibꝰ ꝓsperitatē etiā ⁊ grām in
p̄nti ⁊ gl'iam in futuro q̄bꝰ rūdet pat̄ nr̄ ⁊ mr̄ nr̄a: di-
cens. Esa.j. Lauamini mūdi estote. Auferte malū ⁊c̄.
Quasi diceret.tūc habebitis qḋ petitis:alit̄ nō. Quia
cū multiplicaueritl' orōnem:non exaudiā Esa.j. Ergo
ꝯfessionis mūdatio necaria est. ¶ Jtē necaria est: nō
solū ante oēm orōnem vt dictū est:sed specialiter ante
cōtionē:q: si habēs man⁹ leprosas vel scabiosas vellet
eas ad discū regis extēdē vel ipotune eas ꝯspectui ei⁹
ingerē:ñ ꝑmitteret eā tāgere libēter:nec se nec sua. Sȝ
auertēt ocl'os suos ab eo. Jta nec placet deo ꝙ tal' mēs 3
se sue appropinq̄t. Jō auertit oculos ab eis Esa.j. Cū
extēderitl' man⁹ vr̄as:auertā ocl'os meos a vob:man⁹
enī vr̄e sanguie plene sunt. ¶ Hystoria est ad h̄:q̄si p Exē
istū modū ḋ deuoto btē marie:cui obtulit ieiunia pre-
ces ⁊ deuotiōes mltas: tñ cor os ⁊ alios sensus ⁊ opa
mūda nō custodiuit: quē btā maria curialit̄ pmonuit
h̄ mō: videbat̄ ei vna nocte ꝙ sitiebat quasi ad mortē.
Btā vo virgo:ab eo inuocata ꝓ adiutorio affuit:por
rigēs ei potū pulcherrimū in vase turpissimo: cui res
spōdit ꝙ bibere nō potuit ꝓp̄t vasis abominationē tñ

rogauit vt illos mũdaret: ⁊ tũc illos porrigẽret: cui maria:
sic tu mũda pus vitã tuã: scʒ ↄfessiõe alit manꝰ nõ su-
scipiũt manibꝰ tuis mal'. Nota. O. v. 5. ¶ Nõ etiã ⁊
lex h dictãt ꝙ nemo sit iudex in cã ꝓpria: in nulla curia
mũdi h ꝑmittit. Sic ptʒ. C. ij. 3. Nec q̃s ius sibi dicat
ꝑ totũ. Sʒ oportet ꝙ ponat se q̃ deliq̃t in iudicio curie
dicẽs: patꝰ suʒ ad emẽdã ſm decretũ curie. Sic in curia
ecclie: ex q̃ deꝰ factꝰ est hõ necẽ est ↄfiteri dõ ⁊ hoi ⁊ in
eiꝰ arbitrio se ponere. Legẽ etiã ciuilẽ habet ad h. A.
xiiij. 31. Tollite g̃ vobiscũ vba. Osee. xiiij. Et ↄfitemĩ
Ar.iiij. ¶ Ex ista necẽitate dʒ volũ (alterutrũ pctã ve. Ja. vlt.
tas ↄfitẽtiũ artari ꝙ bñ disponat: qꝛ in tã necẽario ope ni
si bñ disponat maximũ iminet ꝑiculũ. Hec aũt dispo
4 sitio debet esse ꝙ doleat cõmissa: sicut ptʒ. C. v. 8. Scdo
ꝙ restituat ablata. Tertio ꝙ ꝓmittat cessare: ⁊ vt de h
pleniorẽ faciat fidẽ ꝙ fugiat pcti occasiões. ¶ Scdm
Exẽm ptʒ: qꝛ nisi restituat: paꝝ ꝓdest ↄfessio. Sicut ptʒ d illo de
q̃ fert q̃ si sic: ꝙ fecit iniuriã cuidã d trãsmarinis ꝑtibꝰ in
iuste bona sua detinẽdo: postea vo iniusticiã ↄfitebat:
nec tñ restituit: hũc g̃ oportebat semel ad ptes illas pe-
regrinari. Et trãsiẽs ꝑ q̃ndã villã in q̃ erat demoniacꝰ
q̃ dixit mirabilia iproperãdo hoibꝰ statũ suũ in q̃ erãt:
⁊ pctã q̃ fecerãt: cogitauit ꝙ illuʒ videret: qꝛ cogitauit
ꝙ nihil posset ei improperare: qui ↄfessus fuerat: ⁊ ve-
niens solus ad eũ ne forte aliq̃d ei corã pluribꝰ iprope-
raret: q̃siuit multa: ⁊ cũ ad singula caute rñderet q̃siuit
de statu ꝓprio. Adiurãs eũ de veritate dicẽda. Cui rñ-
dit: tu es in statu malo ⁊ q̃ ad aiam: ⁊ q̃ ad corpꝰ: q̃ ad
aiaʒ: qꝛ iniuste bona tal' detines: q̃ ad corpꝰ etiã es in ꝑi-
closo statu: qꝛ ille cuiꝰ bona detines ẽ i villa ista: ⁊ si sci
ret te h male te tractaret. Et aliꝰ rñdit: heu inq̃t mõ vi
deo: ꝙ fides nr̃a nõ valet. Et q̃re ait demõ: qꝛ inq̃t fi-
des ecclie est ꝙ pctã ↄfessiõe delent: Cui aliꝰ subdẽs
nõ inq̃t restituisti iõ pctm̃ manet. Caueãt g̃ illi: q̃ hñt
bona defunctoꝝ vl' viuoꝝ sꝑ solutionẽ differẽtes multis
annis: ⁊ credãt bñ absolui ⁊ cõicare. Et tñ duʒ res hẽ
extra: pctm̃ hẽ intra in aia: ergo male absoluunt ⁊ cõi
cant de q̃bꝰ dicit scriptura. Ad Titũ. j. qꝛ confitent se
nosse deũ vbis scʒ: factis autẽ negãt. Deo enĩ confitent
5 vbis s; nõ factis. ¶ Tertiũ ptʒ vicʒ ꝙ bene ↄfitẽs debet
fugere pcti occasionẽ: sicut fugiẽs de carcere nõ morat
ꝓpe vbi facilit iteꝝ posset capi ⁊ incarcerari: s; fugit lõ
gius. Alit videt velle iteꝝ capi. Et h etiã dicit de tali
postq̃ capit iteꝝ. Ita nõ sufficit cõfiteri pctm̃ fornica-
tiõis vl' cuiuscũq; officij vel statꝰ quẽ sine pctõ tenere
nõ põt: nisi illã mulierẽ de domo eijciat: ⁊ fugiat loca
⁊ occasiões cũ ea loq̃ndi: ꝙ etiã seruitiũ dimittat: qd si
ne pctõ exercẽ nõ potuit. Alit carcerarij potestatẽ imo
nec carceris custodiaʒ fugit. Sʒ de carcẽ ↄfitet: in carcẽ
manẽs ⁊ vult finalit a diabolo capi: qꝛ cũ ꝑuerso ꝑuer
6 tet: ⁊ cũ ꝑuerso capiet ⁊ puniet: Sicut capꝰ in societate
latronũ. Iõ signãter dicit Apl´s. Exurge a mortuis ⁊ il
luminabit te chr̃s Eph. v. Nõ dicit a morte solũ s; a mor
tuis. i. a mal' hoibꝰ spũalit mortuis. Et nisi h feceris: nõ
bñ surrexisti a morte pcti: qꝛ sicut videmꝰ ꝙ expimentũ
vite corpalis est qñ hõ aliq̃lit abhorret societatẽ mor-
tuoꝝ: qꝛ si sit viuꝰ aliq̃lit abhorreret esse solꝰ int corpa
mortuoꝝ. Mortuũ aũt corpꝰ: alia corpa mortua non
abhorret. Eodẽ expimẽto cognoscẽ poteris si sis viuꝰ
vel mortuꝰ spũaliter. Illi enĩ qui sic in infirmitate vel
7 q̃dragesima cõfitent: vel ꝑcipiunt in testamẽto ꝙ oia
restituant: ⁊ per istũ modũ accipiunt treugã cum deo
vsq; post pascha vel infirmitatẽ: non faciunt pacẽ finali-
liter: quia ad eandẽ societatem ⁊ ad eadẽ peccata rede-
unt ⁊ eadem bona retinent: imposteꝝ: sunt sicut illi q̃
ꝓpter periculũ qd vident quãdo nauis onusta incipit
fabulũ tangere: merces in mari ꝓijciunt: quas cuʒ pe-
riculũ euaserunt: super terrã euntes nituntur collige-
re: ⁊ q̃ priꝰ eiecerũt: iteꝝ colligunt. Istoꝝ volũtas nõ
est bene disposita: quia non est absoluta: sed conditio-
nata: qꝛ timore ↄfitent. Tales dicere pñt illõ Esa. xij. 8
Cõfitebor tibi dñe: qm̃ iratꝰ es mihi ⁊c.
¶ Istius bone voluntatis manifestatio est: si ꝓpter la- Ar.iiij.
borem vel tediũ non dimittat: quin discretũ eligat cõ-
fessorem in tã arduis causis sicut eure sapientioris me
dici libentiꝰ te cõmittis ⁊ a melius sciẽte viã queris in
via dubia. Et videns eligit speculator ⁊ vbi periculũ
imminet de amissione hereditatis: a sapientiore ↄsilia-
rio libentius consilium queris. Sic dicas in ꝓposito
illud Psal. cxxxvij. Confitebor tibi domine in toto cor-
de ⁊c. Sed heu. C. v. 19. Et causa est freq̃nter qꝛ ma-
gna peccata volũt facere: ⁊ querunt cecũ ↄfessorẽ. Vo-
lentes ergo discretiores querere nullꝰ impediat: qꝛ im
pedientes agunt ⁊ contra salutem illorum quos impe
diunt: ⁊ contra doctrinam ecclesie. ¶ Primum patet:
quia aliquãdo citius multis annis non ↄfitent q̃ȝ ali-
quibꝰ confiteant: ⁊ hoc expertũ est vel forte ꝓpter vere
cundiã quia quotidie eos vident ipi timent quia ali-
quod nocumentũ vl' aliquid fecerũt de quo timẽt eos
grauare: si illud eis ostenderent quia timent ꝙ minus
eos imposteꝝ diligerẽt: minusq; de eis confiderẽt vel
ꝓpter minorem affectionẽ quã ad eos habent ꝓpter de
licta que in eis vidẽt vel ꝓpter eoꝝ ignorantiã ⁊ insuf-
ficientiã multe eis confitent ⁊ si ↄfitent ↄfessionẽ dimi
diant: qd est contra illoꝝ salutẽ: peccant ergo impediẽ
tes: quia occasionẽ dant eoꝝ perditiõi: ergo meliꝰ est ꝑ
vtraq; parte ꝙ eos licentiẽt. Primo p̃latis ⁊ sacerdoti 9
bus: quia exonerant ꝓ subditis etiã infirmis qꝛ dicit
Seneca. iiij. li. declamationũ ꝙ nihil magis ꝓdest egri
q̃ȝ ab eo curari: a quo volũt ⁊ vbi diligũt. Et ponit ex- Exẽm
emplũ de quodã qui sanauit patrẽ infirmũ vbi medi
ci dixerũt ꝙ sanari nõ potuit: magis expti in sciẽtia q̃
ipe filius fuit: postea vo rogauit filiũ ꝙ curaret etiam
nouercã infirmã: noluit: cui pater: eũdẽ morbũ habet
quo ego laboraui: cui filiꝰ: nõ tibi medicꝰ: sed filiꝰ pro
fuit: grãm tibi erat q̃cq̃d meis manibꝰ acceperas: nouer-
ca vo mea videns me g̃uat ⁊ ampliꝰ infirmat: si loq̃r
ei dolor incendit si tangã eã: extra se erit: ⁊ medicꝰ deci
pi possum: s; ꝑuignꝰ de morte nõ possuʒ excusari. Cõ-
cludit g̃ ꝙ nihil plꝰ egris ꝓdest q̃ ab illo curari a q̃ vo-
lũt qd licet veꝝ sit in infirmitate corpali: multo tñ veriꝰ
est in infirmitate spũali. ¶ Scdm ptʒ ꝑ canonẽ: seu de
cretũ qd dicit ꝙ penitẽs debet q̃rere ↄfessorẽ discretũ.
De pe. di. j. quẽ penitet. Et rõ ptʒ. B. ij. 25. ¶ Sic ele 10
ctꝰ ñ ꝑcat: s; vitatẽ dicat: ⁊ sꝑ cogitet ꝙ i loco ⁊ iudicio
illo maior ẽ oi hoie: qꝛ locũ tenet i terris: nec pcat g̃ nec
ꝓpẽ lucꝝ: ne lucꝝ amittat eternũ nec ne grãʒ ↄfitẽtis ꝑdat
ne grãʒ ꝑdat dei ⁊ sctõꝝ nec ne eũ tristet: sciẽs ꝙ meliꝰ
est filiũ tristari ⁊ eũ videre lachrymari ad correctionẽ q̃ȝ
ad suspẽdiũ: ⁊ meliꝰ ẽ egro vl' vulnerato ꝙ sentiat do-
lorẽ ad verã curationẽ q̃ȝ ficte curet sine dolore ad tpa
⁊ postea sentiat dolorẽ ad morteʒ. Tal' postmodũ sciet
medico q̃ ei ꝑcepit malas grãs. Ita illi q̃bꝰ mõ ꝑcat ne
tristet: qñ audiẽt tristẽ sniaʒ i iudicio: poterit sup ↄfesso
res suos capita agitãtes dicẽ maledicti vos q̃ noluistis
nos tristare veritatẽ dicẽdo. Nõ enimꝰ i tristicia eterna
Ipi etiã penas ñ euadẽt: qꝛ ꝓditore se habuerũt i cura
filij regis i nõ custodiẽdo ⁊ ñ curãdo. De talibꝰ nõ. A.
vij. 20. Quilibet g̃ ↄfessor ⁊ p̃dicator ⁊ ↄsiliariꝰ ⁊ corre
ctor ⁊ p̃latꝰ ⁊ q̃ custodiã hʒ alioꝝ veritatẽ dicendo di-
cat qd Paulꝰ. ij. Coꝝ. ij. dixit: scribẽdo hec inq̃t scripsi
vobis: vt nõ cũ venero tristiciã sup tristiciã habeã neq;

deberēt ꝺ veritate offendi: q2 ſi amiſiſſent hereditatem
terrenā: ſcirēt grates dann ꝯſiliū quō illā recuꝑarent.
Ita in ꝓpoſito ne ſint ſiles Iudeis: ꝺ qbꝰ dixit chriſtꝰ
Vultis me lapidare hoīem: qui veritatē dixi vobis.
Ar.v. ¶ Sicut medico diſcreto electo tota plaga eſt oſtendēda
Ita medico aīaꝝ diſcreto: vt dictū eſt electo: oīa pctā:
11 tā cordis ꝗ̄ oris ꝗ̄ opis ꝗ̄ obmiſſionis integralr̄ oſtē
dēda ſunt: q̄ ad oēs circūſtātias aggrauātes: q̄ notant
in h̄ vſu. Quis qd vbi qꝗ̄ſiuit ꝑ qs cur quō qn̄. Oſten
dit ei oīa. Math. iiij. Eſa. lviij. Diſſolue cogitatiōes
impietat. i. mortalia pctā: ſolue faſciculos deꝑmētes. i.
circūſtātias aggrauātes. Et ſic oē onꝰ diſrūpe. ¶ Cir
ca qꝺ pmō oſtēdet ꝓpoſitū mult exēplis. Scꝺo oñdet
ꝑiculū nō facientiū ꝓpoſitū Exēplis ꝛ hiſtoria. ¶ Pri
mū videlicet ꝯfeſſionis integritas pꝫ exēplo arboꝝ ꝛ
herbaꝝ nociuarū: q̄s q̄ ꝯſternit: niſi etiaꝫ oēs eradicet
iteꝝ creſcūt. Aliqn̄ mulꝫ ꝑ vna. Ita pctī: niſi eradi
cet: occaſio ꝛ ſocietas ꝑ quaꝫ pꝰs incidit in pctī: q̄ eſt
q̄ſi radix. Niſi etiā eradicet peccādi ꝓpoſitū ꝛ oēs pctī
circūſtantie: iterū creſcunt ꝛ multipliciter ſe oſtēdunt.
Iteꝝ lepra carnis lepra cutis lepra veſtis lepra domꝰ
id eſt pctī cordis oris ꝛ opis ꝛ obmiſſiōis iubet ſacer
dotibꝰ oſtēdi. Leui. xiij. Et de peni. diſ. j. Moyſi. ꝛ con
feſſio oīm maloꝝ ſit initiū oīm bonoꝝ: ꝛ vn̄ mors one
bat: inde vita reſurgat. ¶ Iteꝝ ligatꝰ mltis vinculis
in carcē vel ad ſtipitē vt cōburat: nō euadit niſi oīa
vincula rūpat. Sic ſolue oīa vincula pctōꝝ. Iuxt illō
Tren. ij. Effunde ſicut aq̄ cor tuū. Ita vicꝫ ꝙ nullū ſi
gnū pctī in eo remaneat: nec ira in corde: nec pecunia
vel res aliena in ciſta. Aliqn̄ eni liqres coloris ſignuꝫ
vel saporis etiā effuſi: in vaſe dimittūt: qꝺ non fac aq̄.
12 Sic ꝗ effundite corā illo corda vr̄a In pſ. lxj. Aliō exē
plū. Nota. A. xj. 4. Item. iij. Re. viij. Dicit ꝙ tēpluꝫ
fuit dedicatū cū oībus vtenſilibꝰ ſuis. Sic tēplū nr̄m
cū oībus ſenſibꝰ pctā ſinguloꝝ ꝯfitēdo ꝛc. ¶ Periculū
ꝟo integralr̄ nō ꝯfitentiū pꝫ exēplis ꝛ hyſtorijs. Pri
mo exēplo vulnerati: cui paꝝ ꝓdeſt ꝙ ſex plage morta
les ſanent: ſi ſeptima mortalis nō oſtendat nec ſanet:
q2 ꝑ illā ſolā eque moriet ſicut ꝑ oēs: quid ꝗ ꝓdeſt me
dico plagas ſanaſſe ducētas: vnica ſi fuerit: qua moria
tur hō. Sic ſpūaliter cū vnū modicū venenū totā ollā
corrūpat anglice ſpillud. Et ꝓpter vnū punctū vl ver
bū falſificatū: ꝯuincit falſificans. Ita bulla dei aīa.
Et ꝓpter vnū verbū maleſcriptū in carta tua poteris
amittere totā hereditatē: ꝛ nauigās quia oīa foramina
in naui p̄ter vnū obturat ſubmergit. Et obſeſſus qui
totā ciuitatē p̄ter vnā ptē cuſtodit: capit: ꝛ ꝓpter vnuꝫ
ouū dimiſſum in nido: auis ad nidū redit. Sic diabo
lus ad aīam. Et narrator in banco regis ꝓpter vnum
verbū p̄termiſſum in narratiōe ſua: totā narrationem
amittit: ꝛ breue anullat. Et ꝓpter vnā ſagittā in corꝑe
dimiſſam: morit. Ita modicū fermentū peccati totam
maſſā corrūpit: q2 in pluribꝰ peccatis exiſtēs: de vno ſi
ne alijs verā penitētiā agere nō pōt: qi deꝰ partē cōdo
nare non nouit De peni. diſ. iij. ꝗ. His autoritatibus:
Vn̄ Bern. Summa dei pietas veniā nō dimidiabit
aut nihil aut totū ꝓpiciando dabit qꝺ pulchre oſtēdit
i h̄ ꝙ totā expulit legionē nullū i hoīe demonē dimit
tēs. De pe. diſ. iij. Sunt plures. Sit ꝗ ꝯfeſſio pura cū
13 oībꝰ circūſtātijs q̄ pctī aggrauāt De peni. diſ. j. Quē
penitet. Illi q̄ aliter penitēt vel ꝯfitent ſunt ſicut ille qui
Exēm ore ꝯfitebat: ꝛ vna manu pectꝰ ꝯcutiebat: ꝛ alia ſacer
doti burſam ſcindebat dicēs. Deꝰ ꝓpiciꝰ eſto mihi pec
catori. Sic ille q̄ ore ꝯfitent ꝛ vna manu pectꝰ ꝯcutiūt
ꝛ letanias ꝛ oīoes mltas dicūt: ſꝫ alijs pctis deū expu
gnāt: cuiuſqꝫ burſaꝫ in mēbris eiꝰ cū duro dn̄o ꝛ mltis
malꝰ vijs ſcindunt: bona illoꝝ auferēdo vl detinendo
tales ſunt ſerpentes pellē deponēdo ſꝫ non venenum.
¶ Talibꝰ pt dici qꝺ dixit vulpes aratori ſm fabulas: Fabula
hec eni venatorem fugiēs ꝑcibꝰ obtinuit ꝛ ꝓmiſſis ꝙ
aratoreā ſb colobio abſcōderet: ꝛ reqſitꝰ aſſereret ꝙ ad
nemꝰ fugiſſet qꝺ ꝛ ore fec: ſꝫ digito ꝛ oculo oſtēdit eam 14
eſſe ſub colobio. Vulpes igit capta ait: bn̄dicta ſit lin
gua illa: ſꝫ maledicti ſint manꝰ ꝛ oculi. Ita pōt dici ill
q̄ bn̄ in ꝯfeſſione ꝛ alijs negocijs loquunt mlta ꝓmit
tūt: aſſerūt ſe velle oīa pctā dimittē aliena reſtitue peni
tentiā agere. Sꝫ manꝰ manꝰ ſunt eſau. Talibꝰ alia ſa Exēm
cramēta ꝛ bona opa nō valent ad ſalutē qꝺ pꝫ ꝑ h̄ ꝙ
fert q̄ſi ſic de q̄dā muliere a demonio vexata diu: que
nec ꝯfeſſione nec cōione liberari potuit. Quidā ꝗ reli
gioſus illuc adueniēs ꝛ corpꝰ chr̄i in pixide ſecū bone
ſte portās demonē adiurauit: q̄re ſacramēta eccliaſtica
nō valuerūt eā liberare: q̄ coactꝰ rn̄dit q2 vnū pctī ſꝑ
zelauit: qꝺ cū ipa audiret: ꝺ illo ꝯfeſſa liberata eſt. Pꝫ
ꝗ ꝙ qui offendit in vno factꝰ eſt oīm reus. Et q̄ abſcō
dit ſcelera ſua: nō diriget: qui aūt ꝯfeſſus fuerit miſeri
cordiā ꝯſequet Prouer. xxviij.
¶ Sed q2 iſta ꝯfeſſionis integritas ſine deliberatione Ar.vj
ꝛ p̄cogitatiōe fieri nō pōt: qi ſicut intrās domū obſcu
rā ꝛ tenebroſam: ſtatim nō bene videt ea q̄ in illa ſunt:
ſed oportet ꝙ ibi moret aliquātulū: ita q̄ trāſeundo ni 15
mis feſtināter reſpiciūt tenebroſam ꝯſciētiā ſuā nō vi
dent oīa q̄ ibi latēt. Ideo oportet ꝙ in reſpiciēdo mo
rā ibi trahat. Ideo ad cōfeſſiōis integritatē neceſſario
requirit p̄cogitatio ꝛ inq̄ſitio cū diligēti examinatiōe.
¶ Exēplū ad h̄ de his q̄ vocant ad cōputū reddendū
hij diligēter cogitāt ꝛ clericū ꝯducunt q̄ eos dirigat ꝛ
expēſas in ſcriptis ponat ꝛ locū ꝛ villā ꝛ tp̄s ꝛ nego
cia in qbꝰ ꝛ circa q̄ expenderūt cū diligēti ſollicitudie
excogitāt anq̄ ad cōputū veniāt: Sic in cōputo ſpūa
li diligēter cogitādū eſt quō poſt vltimā ꝯfeſſionē vitā
expendimꝰ que plus valet q̄ pecunia. In q̄ loco in q̄
villa in q̄ ſocietate viximꝰ: q̄ pctā illi hoīes cū qbꝰ ha
bitamꝰ facē ſolebāt ſi in malis ſocietatē ill p̄buimꝰ an
nō. Exēplo: ezechie regi Eſa. xxxviij. dicēti. Recogita 16
bo tibi oēs annos meos. Si ſic ſcrutarent ꝛ morarent
in domo obſcura ꝯſciētie: ꝛ diligēter inq̄rerēt quō ani
mā ſuā expēderūt ꝛ peccauerūt ꝯ deū ſeipos ꝛ ꝓxios:
quō decē p̄cepta trāſgreſſi ſunt: p̄cepta ſingula ad me
moriā reducēdo: ꝛ ſeptē mortalia pctā ꝑcurrēdo: mul
ta inuenirēt q̄ eos latēt: q2 ꝯſciam nō ſcrutant: ſꝫ ſubi
to ad ꝯfeſſionē q̄ſi ſub q̄dā iocoſa leuitate veniūt dicē
tes: Interroga me. Et eſt mirabile q̄ ꝑ totū annū prꝰ 17
nō fuit ꝯfeſſus: feſtināter venit vl ad eccliaꝫ vl ad reli
gioſos qn̄ videt eos ꝑ viā trāſire carneā dimittēs ꝛ di
cēs. Audias me ſtatim ero expeditꝰ: n̄ habeo niſi vnū
ꝟbū. Et tn̄ ſi bn̄ ꝯſciam examinarēt: inuenirēt ꝙ mlta
hn̄t pctā q̄ reqrerēt mlta ꝟba ꝛ mlta ſapiētū ꝯſilia an̄
q̄ hn̄ eēt ſibi ꝯſultū. ¶ Iſte modꝰ ē mltū ꝯ rōem. Rō
eni cuiuſcūqꝫ dictat ꝙ ſic cū magna deliberatiōe cogi
tēt pctā ꝛ malicias ꝛ deſideria ſua ipſi, ꝛ cū magna di
ligētia. Ita cū dolore cogitādū ē diligēter quō emēdā
faciāt. Rō eni dictat ꝙ cū maiori ſollicitudie eēt celuꝫ
ꝑquirēdū q̄ infernꝰ. ¶ Scꝺo rō cuiuſcūqꝫ ꝛ volūtas
aſſentit ꝛ cor ꝯcordat auditū: ꝙ ſi q̄s tali mō veniret ad
cōpotū reddēdū vbi magnū immineret ꝑiculū: ſi nō bn̄ 18
cōputaret: ꝛ dicēt auditoribꝰ cōpoti interrogate me: ni
hil p̄cogitaui: qꝺ male iret negociū ſuū: iō diligēter an̄
cogitant ꝛ adhuc ſine damno vix euadunt. Et circa ſe
minationem emptiōem ꝛ venditōem meſſionem: ꝛ cir
ca oīa negocia mundi diligēter tempꝰ excogitāt ap
tius: Et breuiter oīa tempꝰ habent: niſi anima non.

Et si ita negligēs sit circa salutē ꝓpriā ꝙ nō fecerit qđ
ad eū ꝑtinet qꝛtū ad ꝑcogitationē: nō ꝓpꝰ h̄ dimittat
ꝯfessor facē qđ ad eū ꝑtinet: ipm diligēter informādo
ꝛ ordinare inq̄rēdo: qꝛ sicͭ clericꝰ iuuat laicū ad ordinā
dū cōpotū: ita ꝯfessor penitētē. Ita ꝙ debet esse adiu
tor: ꝛ cōpoti auditor. nō ad eū inuoluēdū ꝛ obligādū:
sicͭ faciūt aliq̄ auditores cōpoti pecuniaꝝ: ſꝫ ad eū libe
rādū ad reducēdū ꝛ exponēdū dei mādata ꝛ mortalia
19 pctā cū brachijs suis ꝛ circūstantijs. Et nō solū vt ad
iutor cōpoti: ſꝫ vt nauta respectu illiꝰ q̄ est extra nauē:
ꝛ vult intrare: habebit se ꝯfessor erga ꝯfitentē. Nauta
enī q̄nq̃ tabulā exponit: ꝑ quā nauē faciliꝰ intret: ꝛ ne
de plāca illa cadat: manū suā ei porrigit eū tenendo ꝛ
sic ad nauē eū introducit. Sic ꝯfessor ei q̄ est extra na
uē ecclie ꝑ mortale pctm̄ exponat secundā tabulā post
naufragiū: scꝫ penitentiā: ostēdēdo q̄nte virtutis sit:
quō de filijs diaboli ꝛ heredibꝫ inferni facͭ filios dei:
ꝛ heredes dei ꝛ celi: quō ꝑ illā non solū nauē ecclie ꝛ so
cietatē sctōꝝ sed etiā gaudia aule celestis intrare pōt.
Et ne in via deficiat: manū absolutiōis ꝛ celestis ꝯso
lationis ꝛ ꝓmissionis eterni gaudij ad modū ouis cui
manꝰ ramū ostēdat: ꝛ eū ducat. Et sic ad modū Noe
manū extēdendo: colūbā in arcā introducat: vt ei cōfi
tens vere dicere possit illud ꝑs. lix. Saluū me fecit de
20 xtera tua. Et sicut post compotū petit lr̄as acquietātie
q̄s secū portat ꝛ diligēter custodit: q̄s vult bene ꝛ suf
ficiēter ꝯcipi: ꝛ ꝙ nullꝰ sit in eis defectꝰ. Ita post com
potū ꝯfessionis accipiat lr̄as acquietātie penitētie ꝛ sa
tisfactiōis q̄s debet desiderare hr̄e sufficiētes: qꝛ si non
plenarie satisfaciat: lr̄e acquietātie sunt deficiētes quia
nō acquietāt eū de toto: ꝛ ideo in cōpoto alteriꝰ curie
totū illud exigetͭ sicut ille de quo nō habet acq̄ctantiā
sicut optime pꝫ. A. vij. 22. ¶ Tertio ratio ꝛ coi cuiuſ
21 cunq̃ audiētis ꝯsentit ꝙ si q̄s esset citatꝰ vel necessita
tus ad respōdēdū in iudicio regis terreni in causa pe
riculosa vbi imminet dānū ꝛ periculū amissiōis vite
vel mēbroꝝ: vel oim̄ bonoꝝ: nisi bene responderet: si
non diligēter ꝑcogitaret vel consiliū caperet: nullꝰ re
putaret eū sapientē sed stultissimū. Ideo sapiētes viri
in talibꝫ causis rogāt ꝙ possint cape ꝯsiliū: ꝛ petūt vel
libellum vel tempꝰ ad deliberandū. q̄nto magis hoc
facere deberent in iudicio dei ꝛ cōfessione: vbi agitͭ de
lucro vel ꝑditione vite eterne: ꝛ mēbroꝝ ꝛ totius cor
poris ꝛ aīe damnatiōe: ꝛ regni celestis amissione: si be
ne non respōdeat. Unde btūs Gregoriꝰ sup euange
lia Homel. xxvj. Certe inquit: si aliquis vestrū cum
suo aduersario causaꝫ dictaturꝰ in meo iudicio die cra
stina esset exhibēdus totā forte noctē insomnē duceret
q̄d sibi dici posset: vel respōderet cogitaturꝰ: ꝛ ne apō
me appareret noxꝰ formidaret. Et quis aut quid sum
ego: cito post futurꝰ vermis: ꝛ post vermem puluis.
Si ergo tāta cura ꝑtimescitͭ iudicium pulueris: quāta
intentiōe ꝑtimescendū est tante iudiciū maiestatis. Di
ligentͭ ergo cogitandū est: ꝛ vniuersaliter conuertēdum
ad deū: ꝛ si sic ꝯuertimini ꝛ salui eritis. Esa. xlv.
Ar. vij. ¶ Sed quia parū ꝓdest confitēti oīa peccata sua cō
fessori ostendere: nisi velit in his que ad salutē suā per
22 tinent ei obedire: sicut nec ꝓdest infirmo: statum suū
medico ostēdere: nisi velit medicinā recipe. Ideo post
istum articulū sextum de ꝯfessionis integritate: neces
sario videtͭ sequi articulꝰ septimꝰ de confitētis obedi
entia: qđ videlicet: omnibꝫ ostēsis peccatis obedienter
recipiat onera ei penitētias impositas. ¶ Sic ergo exi
stenti in periculo submersiōis ꝛ volenti de periculo il
lo liberari duo sunt necāria. ¶ Primū est ꝙ porrigat
manū ei qui est in loco securiori q̄ ipse sit: vicꝫ sup ter
ram solidā: vel in naui: quia si ei qui in eodē est pericu
lo manū porrigeret eū iuuare nō posset. ¶ Scđm est
ꝙ non capiat nec aliū ad se trahat qꝛ tunc vterq̃ sub
mergunt: ꝛ ipse nullū auantagiuꝫ reportat: nec in aliq̄
iuuatͭ. Ita spūaliter volēs liberari a periculo submer
sionis inferni debet manū suā porrigere non existenti
in eadē culpa fornicatiōis vl̄ vsure: sed existēti sup sta
tum firmū in naui ecclie vel in ripa religionis: nude ꝛ
aperte periculū ei ostendēdo. Quia si accipiat exēpluꝫ
vel ꝯsiliū a malis: cū cecus cecū ducat: faciliter in foueā
cadit. Debet enī manū suā in manu ꝯfessoris ponē di
screti. ¶ Scđo non debet eū cū excusationibꝫ ꝯfessorē
ad se trahere dicēdo vsura ꝓdest ꝛ mihi: ꝛ ei cui mutu
aui nō possum restituere nec vxorē ducere nec ieiuna
re: societas me facit hoc facere: vicini mei ꝛ hoīes ma
gni status sic faciūt: ꝛ sic vēdūt: vt cariꝰ vadat i anno:
qꝛ talibꝫ coloribꝫ ꝛ falsis excusationibꝫ et allegatiōibꝫ
ad se ꝯfessorē nimis faciliter trahūt: vterq̃ est in ꝑiculo
submersionis. debet ḡ manū in manu: id est totū in ar
bitrio ꝯfessoris ponere. dicēdo trahe me post te. Can.
j. ꝛ libera me de aq̄s multis: ꝛ de ore leonis.
¶ Sꝫ quia ꝑfectꝰ obediēs nō est qui nimis tardat fa Ar. viij.
cere illud ad qđ tenetͭ. Quia fm̄ Bern. Perfectꝰ obe
diens morā nescit: mādatū non ꝓcrastinat. Qui vult 23
ostēdere ꝙ in his q̄ ad aīe salutē ꝑtinēt in foro cōfessio
nis hūi est obediēs: oportet ꝙ cito ꝯfiteatͭ. Si ante qua
dragesimā peccet: quadragesimā non expectet nec sene
ctutē. Si quadragesimā expectet: nō expectet finē qua
dragesime. Sed vulneratꝰ statim medicinā q̄rat sicut
optime pꝫ. A. xvj. 3. ꝛ. A. xj. 4. Ad hoc mlta habemꝰ
exempla. Sicut enī ꝯtra rōnem naturalē videtͭ prius
seminare anteq̄ terra aretͭ. Ita ꝙ prius opa penitentie
faciat ꝛ postea ꝯfiteatͭ in fine q̄dragesime. Et sicut con
tra rōnem est ꝙ bonā messem expectet: q̄ prius nō semi
nauit: vel ꝙ intendat circa autūnū seminare q̄n debe
ret metere: ita ꝙ in morte bonā mercedē expectet: q̄ eaꝫ
prius nō meruit: ꝛ q̄ expectat bona seminare in senectu
te q̄n deberet metere. Vide. P. vij. 23. ¶ Rō ḡ dictat
ꝙ spinis ꝛ herbis nociuis extirpatis: ꝛ terra ꝯfessione
arata ꝛ mūdata in ꝑncipio q̄dragesime: postea bonis
opibꝫ seminetͭ. Priꝰ enī vas lauari debet: anq̄ liqͬr pre
ciosus infundatͭ. Et hūc ordinē chr̄s suo exēplo docuit 24
esse tenendū: q̄ priꝰ baptizatꝰ: ieiunauit sicͭ pꝫ Math.
iiij. Sic nos ꝛ h̄ est qđ ore docuit Math. vj. dicens.
Tu aūt cū ieiunas faciē tuā .i. ꝯsciētiā laua: statim post
pctm̄ ꝛ in ꝑncipio q̄dragesime. Et h̄ ꝓpꝰ periculi vita
tionē: ꝛ ꝓpꝰ vtilitatis assecutionē. ¶ Prīo ꝓpꝰ periculi
vitationē. Sicut enī equꝰ habēs frenuꝫ in ore faciliter
ducitͭ: ꝛ sicut ebrietas in foueā ꝛ in alia pctā cadē facit
Ita ebrietas pctī q̄ statim ꝑ penitētiā nō deletͭ suo pō
dere: ad aliud trahit: vt ait Gregoriꝰ: qꝛ diabolꝰ iā fre
nū in ore posuit: ꝛ nō solū cū freno viiꝰ pctī ad aliud
trahit pctm̄ ſꝫ ad penā. Cuidā igitͭ dn̄o infirmato ꝛ ꝓ Exem
ꝯfessore mittēti ꝙ in crastinū ad eū veniret: sapiēter re
misit ꝯfessor dicēs: dicas dn̄o tuo ꝙ nescit si cras viuet
qđ cū dn̄s audiret: misit ꝙ statim veniret qđ cuꝫ factū
fuisset ꝛ ꝯfessus eēt: illa nocte mortuꝰ est: ꝛ crastinū nō
vidit. Nec solū ifirmis: ſꝫ etiā sanis maximū ꝑiculū ē 25
ꝯfessionē ꝓcrastinare: qꝛ nō est dies nec nox in q̄ nō mo
riatͭ aliq̄ sbito i aliq̄ ꝑte mūdi. Alij apostemate: alij squi
nātia: alij occasiōe: alij submersiōe: nec ī maiori certitu
die penitētie sumꝰ nos q̄ illi: certū enī est ꝙ si capti fue
runt ī mortali ꝙ dānati sūt. Si icertū ē ī q̄ statu fuerit i
certi sumꝰ de eis: audatior enī ē q̄ ī pctō mortali q̄ q̄ inē
septē hostes mortales dormit qꝛ ī illo casu aīaꝫ ꝛ corpꝰ
ī isto solūmō corpꝰ amittit. Certiꝰ enī ꝛ meliꝰ ē ꝯfessiōe

liberari ab vtroq: q: certū est ꝙ oīs ꝯfessio fit ad sa
lutē. ad Ro.x. Sicut em̄ aptio vene vt sanguis corrupt⁹
exeat fit ad corpis salutē. Ita aptio oris i cōfessione fit
ad anime salutē. Et hoc festinanter est faciēdum: festi-
nat em̄ p medico infirm⁹ mittere ps.xv. Multiplicate
sunt infirmitates ⁊c. Festinat etiā maculas in facie ter
gere q̄ est in pn̄tia multoꝝ: ⁊ sordes cadētes sup vestes i
pectore qn̄ sedet in mēsa: ⁊ festinat bouē vel equū de fo
uea extrahē: ⁊ festinat muscā d oculo extrahē ⁊ ignem
nociuū in domo extinguē: alit totā cōburit: sic spūalit
recordatio negligētia neqssima multos pdidit. Ecclesiastici. xxix.
26 Et mirabile si rex fecisset ꝙ q̄ nō esset ꝯfessus pma eb-
domada q̄dragesime: amitteret viginti solidos: pauci
eēnt q̄ tūc non ꝯfiterent: ⁊ magna esset pssura circa sa-
cerdotes. Sz heu qd facerēt timore amissiōis viginti
solidoꝝ: nō faciūt timore amissiōis aie oīm bonoꝝ celi
⁊ q̄ corā veste tergit sordes i pectore festinanter: non ter
git sordes in aia existēs in pn̄tia tot⁹ curie celestis. Sic
ptz. A.xxv.17. Btūs q̄ pn̄tia illoꝝ sordes tergit ⁊ se
ornat vt de eo dici possit illd Ps.ciij. Cōfessionē ⁊ de-
27 corē induisti ⁊c. ¶ Ptz g̃ ꝙ ꝯfessio est cito faciēda ꝓpter
piculi vitationē. Scdo ꝓpt vtilitatis assecutionē. Mul
tas em̄ vtilitates ex h̄ assequit cito ꝯfitēs ⁊ spūales: et
tpales. ¶ Pmo gaudiū in ꝯsciā ⁊ toto vultu exteriori.
Sicut em̄ nimio onust⁹ onere i collo nō fac bonū vultū
h̄ cachinat: ita onust⁹ pctis in ꝯsciā nō hz verā leticiā
in corde: nec verā ondit i vultu: h̄ apparētē. Sz exone-
rat⁹ gaudet: q̄ em̄ mr nō gauderet d resuscitatiōe vni-
geniti filij sui. Sic ⁊c. Sic inqt ps.cxxi. Letat⁹ sum in
his q̄ dicta sunt mihi: supple i ꝯfessiōe: i domū dn̄i ibi
m⁹. ¶ Quātā leticiā hz ifirm⁹ qn̄ medic⁹ dic ei certitu-
dinalit ꝙ viuet: q̄ntā leticiā latro hz vl' homicida: qn̄
ad ecclīaz euadit: eos fugiēs q̄ eū d sus patibulū ducere
rūt. Jō q̄ tales ducūt diligēti⁹ custodiūt ⁊ tenēt qn̄ ec-
clesijs appropinqnt. Ita diabol⁹ mō circa q̄dragesimā
forti⁹ pctōres tenet: ⁊ pl⁹ eos q̄ alijs tpibꝰ tētat: qd ptz:
q: plures lites ⁊ discordie i ciuitatibꝰ ⁊ vniuersitatibꝰ
cōiter h̄ tpe icipiūt: vt p h̄ pateat q̄nta malignat⁹ ē ini
28 mic⁹ i scō Jn ps.lxxiij. ¶ Quātā leticiā hz fidel' hō de
mult' debit' deobligat⁹: dū em̄ cogitat se eē i mult' debit'
dū etiā de h̄ audit loq in aliq: cor pōdere grauat fidel'
hois h̄ nō falsi: q̄ deobligari non vult. Ita q̄ cogitat se
esse obligatū diabolo: ⁊ pene eterne: dū de h̄ cogitat et
audit loq: quō leticiā in corde pōt hēe? Et reuera si nō
soluit die statuto cū soluē posset: nō ē fidel'. Ita q̄ i pn-
cipio q̄dragesime diebꝰ purgatiōis q̄ ad h̄ ordinant:
se nō deobligat hn̄ g̃ deberet festinanter se deobligare: ⁊
licet videat graue: nō dimittat: h̄ dicat cū ps.xxxi. Cō-
29 fitebor aduersum me in iusticia. ¶ Mercatores em̄ tūc
merces ondūt qn̄ pl⁹ lucrari pn̄t. Ita nos merces pec-
catoꝝ in pncipio q̄dragesime vel statim post pctm̄: q:
tūc pl⁹ lucrari possumus videlicet oīa bona opa: q̄ po-
stea facim⁹. Ergo iux ꝯsiliū apli dū tps habem⁹: ope-
mur bonū. Sic sapiēs pegrinat: dū tps aptū est. Et si
tur volēs ad terrā sctām vl' ad loca sctā pegrinari: si sa
piēs est pus ꝯfitet: vt indulgētia ei valeat. Sic volēs
ieiunare in q̄dragesima: ⁊ alijs tpibꝰ aliaq; facē bona
opa: pri⁹ ꝯfiteat: vt opa sibi valeāt. Alias seminat int
spinas: si vult sanari pus de vulnere ferꝝ trahet: ⁊ po
stea emplastrū apponat. Sed pus tractet de aie incar-
cerate liberatiōe. Et postea bonis opibꝰ redēptionem
soluat. Dū ꝓcessus offert dn̄ica pma q̄dragesime qn̄ di
cit grām dei recipiatis: sacc⁹ cordis in ꝯfessione apiat:
30 q: tūc dies salutis. ¶ Sz heu dicit Ambrosi⁹. Aux ti-
bi offerā: nō dicis mihi cras veniā: h̄ statim exigis ne-
mo differt: nemo excusat: redēptio aie ꝓmittit: ⁊ nemo

festinat. Sed tāto grui⁹ puniet q̄nto diuti⁹ expectat a
deo: q: plus eū offendit. Sic etiā deberet pl⁹ puniri ab
ecclīa. Jdeo ꝯgrue ordinauit q̄dā sctūs epūs in epātu
suo: ꝙ q̄ veniret ad ꝯfessionē post pmā q̄ndenā q̄dra-
gesime ꝙ aliā q̄ndenā ieiunaret post pascha. ¶ Sz alij
qui se excusant dicētes: nos sum⁹ in laboribꝰ ⁊ alioꝝ
seruicio ita occupati: ꝙ non possum⁹ in pncipio q̄dra
gesime ad ꝯfessionē venire. Sed ista excusatio videtur
irrōnabilis: q: in fine q̄dragesime: pl⁹ erūt ab ope im-
pediti ⁊ diuti⁹: q: ꝓpt pressurā ⁊ multitudinē q̄ tunc ad
ꝯfessionē currit: oportebit eos tūc diuti⁹ expectare an-
teq̄ audiri possint: tūc em̄ faciunt vnū circulū circa sa
cerdotē: nitētes quilibet aliū pueniri: habebūt g̃ tūc te
diū de expectatiōe: habebūt ⁊ dānū: q: eo ꝙ ꝯfessor vi-
dens tot expectātes ⁊ volēs singulos expedire: nō pōt
eos ita diligēter de mō ꝯfessis ⁊ puritate informare: q:
pl⁹ festinat q̄ faciat qn̄ pauci sunt in ecclīa circa eū: fa-
cit etiā ꝯ rōnem ⁊ seipm dānificat mult' modis supra
c.tacta.xxiij. Jn pncipio do pōt statim expediri. Jdo
ꝯgrue dicit regula iur' in sexto decretaliū: qui pōr est
tpe: potior est iure. Jdeo etiā signāter dicit Jo.v. Qui
cunq; pōr descēdebat: salu⁹ fiebat: a q̄cunq; detinebat
infirmitate. ¶ Alij se excusant alioꝝ seruicio dicentes 31
forte: ꝙ illi q̄bꝰ seruiūt: nō pmittēt eos de ope suo rece-
dere. Ista etiā excusatio est irrōnabilis ⁊ insufficiens:
⁊ ex pte dn̄i impediētis: ⁊ ex pte serui impediti. ¶ Pri-
mū ptz multipliciter. Pmo si rex vocaret eū ad seruiēdū
sibi: nō posset nec auderet eū impedire. Scdo q: faciūt
damnū ꝓpriū dū em̄ sunt infideles deo vtpote in mor
tali pctō: diabol⁹ facili⁹ fac eos infideles dn̄is suis: q:
hn̄s frenū vni⁹ pctī facili⁹ ducit ad aliō. Deberēt g̃ fi-
lios ⁊ filias ⁊ suos ⁊ ancillas cōpellē ire ad sermōes:
⁊ cito ꝯfiteri: q: in vtroq; docet quō non solū erūt deo
fideles: sed etiā illis quibꝰ subsunt. ¶ Tertio exponūt 32
se periculo: dei ꝓditores receptātes. Sicut g̃ cito regis
ꝓditorē de domo expellerēt ne essent suspcti ꝓpter rece
ptionē: ⁊ leprosum etiā expellerēt ne ab eo inficerent:
Ita subditos expellāt ad ꝯfessionē: dicētes eis illd ps.
ciiij. Cōfitemini dn̄o ⁊ inuocate nomē ei⁹. Ex pte ser-
ui etiā q: nullū op⁹ est ita vtile sic circa salutē aie: nec
aliqd op⁹ deberet illos ab illo retrahere: nec deberent
dn̄o terreno obedire in his q̄ sunt ꝯ deū ⁊ aie sue salu-
tē. Quia teste Petro Actuū.v. Poti⁹ est deo obedien-
dū q̄ hoibus. Et vt breuiter ꝯcludat: null⁹ bonā excu
sationē habet q̄re nō ꝯfitet in pncipio q̄dragesime: q:
nō est aliqs quin si esset cert⁹ ꝙ tūc ꝯfessus lucraret cē
tū libras vel si sciret ꝙ q̄ nō tūc ꝯfiteret tantū pderet:
cito ꝯfiteret: qui g̃ se nō excusaret vbi imminet lucruꝫ
vl' dānū tpale: ⁊ excusat se vbi est dānū spūale: excusa-
tio nō ē nisi ad excusandas excusatiōes i pctis: an̄ mor-
tē g̃ ꝯfiteri.i. statim post pctm̄: q: aliter forte n̄ poteris
ante mortē ꝯfiteri: q: nescis vbi mors te expectat: ⁊ tūc
potestatē amittes ꝯfitēdi. Sicut ptz. A.vj.6. Sequit:
q: a mortuo q̄si nihil perit ꝯfessio. Ecclīastici.xvij.
¶ Sed forte cogitāt aliq̄ si statim post pctm̄ vel in pn- Ar.ix.
cipio q̄dragesime ꝯfiteremur: cōfessio illa nullū locuꝫ
teneret: q: iteꝝ peccarem⁹: ⁊ iterū oporteret nos an̄ pa-
scha ꝯfiteri. Et ideo melius est totum seruare vsq; ad
vnam: cōtra istā cogitationē est iste nonus articulus:
in quo ostendit q̄ntū valeat frequenter ꝯfiteri qd etiā 33
magis est eligibile frequēter cadēti frequēter resurgē:
⁊ emendā facere: q̄ frequēter cadēti raro resurgē ⁊ ꝯfi
teri: hoc em̄ rō dictat ⁊ exēplū ostēdit. Rō em̄ dictat
q: meli⁹ est habere lucida interualla: q̄ frenesim cōti-
nuā: q: in lucido interuallo posset ꝯfiteri ⁊ d statu suo
ordinare. Meli⁹ etiā ꝙ infirmitas sanitate media iterū

rũpaẽ: q̃ꝫ ꝙ ꝯtinueẽ. Existẽs etiã i ꝓfundissimo carcẽ:
aliq̃ñ carcẽ cõducat vt sit in supioꝛi ꝑ vna nocte: si etiaꝫ
in crastino debeat ad abyssuꝫ redire. Et meli⁹ est freq̃n
ter diabolũ vincẽ q̃ꝫ ꝯtinue in ei⁹ seruitute iacẽ. Et pu
er q̃ frequẽter respicit lectionẽ suã ꝛ frequẽter tradit eã
obliuioni: abilioꝛ fit ad doctrinã: q̃ꝫ nihil vl' raro respi
ciẽs. Et vasi freq̃nẽ loto ñ ita fortiẽ adherẽt imũdicie.
34 ¶ Tali enĩ exẽplo q̃dã vt ferẽ cõuertit vnũ a tali cogi
Exm̃ tanõe q̃si ꝑ istũ modũ: solebat enĩ freq̃nẽ cõfiteri ꝛ cito
iteꝝ cadẽ: cogitauit vt p̃dictũ est ꝙ meli⁹ esset expecta
re ꝛ totũ sil' cõfiteri: ꝛ diu cõfessionẽ distulit: cui cũ cõs
fessoꝛ obuiaret ꝛ q̃reret de statu suo: Rñdit q̃ ad corp⁹
bñ valeo: q̃ ad alaꝫ i q̃dragesima ostendã tibi: quõ sit:
sic enĩ apð me cogitaui: ꝙ meli⁹ est expectare vsqꝫ ad
illð tp̃s. Cui confessoꝛ: q̃re mihi duas ollas: ꝛ iple eas
luto: qð cuꝫ factũ fuisset: ait confessoꝛ ꝑmittas lutũ in
vna aliq̃bꝫ diebꝫ: aliã vo omĩ die lauari facias: ꝛ iterũ
luto ipleri: qð cũ factũ fuisset: ait cõfessoꝛ: eijcias lutuꝫ
ð ea q̃ omĩ die fuit lota qð ꝛ fecẽ faciliẽ: ð alia vo nõ po
tuit q̃ꝛ iduratũ erat: ꝫ cũ⁹ frãgebaẽ q̃ꝫ mũdabaẽ: q̃ fra
cta lutũ pecijs etiã post fracturã adhesit. Sic inq̃t con
fessoꝛ est ð frequẽter ꝯfitẽtibꝫ: qui faciliẽ mũdanẽ ꝛ ð ra
ro ꝯfitẽtibꝫ: ð q̃bꝫ freq̃nter ꝯtingit ꝙ citi⁹ morte fran
ganẽ: q̃ꝫ mũdenẽ: ꝛ lutũ pcti pecijs. i. tã corpi q̃ꝫ ale ad-
herens: ambos ad ꝑditionẽ ꝑducit ꝛ h̃ sic fracte olla:
35 scꝫ corꝑe. ¶ Est g̃ freq̃nter ꝯfitẽdũ ꝓpt' tria: videlicꝫ pe-
riculi vitationẽ: honestatẽ ꝛ vtilitatẽ. ¶ Primũ ptꝫ q̃
ꝑiculũ maximũ est tm̃ semel i anno ꝯfiteri. Nõ q̃ꝛ nũs
q̃ꝫ erit bon⁹ cleric⁹ q̃ tm̃ semel in anno respicit librum
suũ: nec bon⁹ chrian⁹ q̃ tm̃ semel respicit librũ cõsciẽs
tie. Et sic tal' cleric⁹ nõ bñ rñdebit cũ ab eo lectio q̃rẽ:
ꝛ iõ vberabiẽ. Et p̃posit⁹ vl' balliu⁹ vl' expẽdẽs aliorũ
denarios: q̃ tm̃ semel i anno cogitat ð expẽsis suis: dã-
nificaẽ. Sic semel ꝯfitẽs. Et sic p̃dicti cleric⁹ ꝛ dispen-
satoꝛ tristes veniũt ad rõem reddẽdũ ꝛ ad cõputãdũ:
sic iste tristl' veniet ad cõputãdũ i morte: ꝛ etiã i cõfes-
36 sione lectionẽ suã nesciet. ¶ Facias g̃ qð faciunt pueri.
vn⁹ vidẽs aliũ grauiẽ vberari q̃ꝛ lectionẽ suã nesciet: li
brũ suũ respicit: ꝛ lectionẽ suã repetit. Et dispẽsatoꝛ vi
dẽs aliũ ꝑ defectu cõpoti grauiẽ icarceratũ vl' dãnifi-
catũ diligẽti⁹ ð cõpotu suo cogitat. Qñ g̃ audim⁹ mul
tos ꝑ defectu cõputatiõis i ꝯfessiõe dãnatos: q̃ꝛ nimis
illã cõputationẽ expectabãt: ꝛ iteꝝ sunt capti ꝛ incarce
rati mille milia i iferno: videam⁹ nos diligẽti⁹ librũ
ꝛ lectionẽ cõsciẽtie nr̃e: ꝛ freq̃nter cõfitẽdo cõputem⁹:
ne subito p̃occupati die mortl': q̃ram⁹ spaciũ penitẽtie
ꝛ inuenire nõ possim⁹. ¶ Si q̃raẽ: q̃le ꝑiculuꝫ sit tm̃ se-
mel i anno cõfiteri: mlte sunt cause q̃re. Quia existẽs i
pctõ mortali toto illo tp̃e amittit ꝑticipationẽ eccl'e et
opeꝝ suoꝝ ꝛ alioꝝ: ꝛ fructũ amittit q̃ntũ ad remunera
37 tionẽ i celo. ¶ Scðo q̃ꝛ diabol⁹ eũ ad alia pctã ꝛ picu-
la ꝛ ꝯfusiões iteꝝ trahet. Sic̃ ptꝫ sup̃. e. c. xiiij. ¶ Ter-
tio q̃ꝛ iterim p̃t mori. ¶ Quarto i tali dilatiõe pctã ob-
liuioni tradet ꝛ sic nũq̃ꝫ ð eis cõfitebiẽ: vix enĩ occurs
rit q̃d ad dimidiũ anni vl' ad q̃ndecim dies comedisti
vl' q̃d tale die dixisti. Quõ g̃ occurreret q̃tiẽs ꝑ annuꝫ
vane ꝛ male ꝯ̃ dei p̃cepta iurasti: q̃tiens imũda cogita
sti. Et sic ð alijs pctis. Qñ enĩ demões i morte ipropes
rabũt pctã ñ ꝯfessa: forte dicẽt ñ occurrerẽt vob̃. Quibꝫ
demões: imo occurrerẽt nob̃ cito post factũ vl' occurris-
sent si studiose examinassetl' ꝯscias vr̃as. Tũc obmu-
tescẽt sic ille a q̃ q̃rebaẽ i euãgelio: quõ itrauit nõ hñs
vestẽ nuptialẽ. Btũs g̃ q̃ dicẽ põt illð ps̃. xviij. Medi
tatio cordis mei i ꝯspectu tuo sp̃. Et iteꝝ q̃m iniq̃tatẽ
meã ego cognosco ꝛc̃. ps̃. l. Et h̃ frequẽter q̃ꝛ sequiẽ: ꝛ
38 pctm̃ meũ ꝯ̃ me est sp̃. ¶ Scðo ꝓpt' honestatẽ frequenẽ

enĩ man⁹ lauãt ꝛ pedes tergũt. Si enĩ semel i anno h̃
facerent: inhonesti reputarent apud mũdũ. Qui g̃ se-
mel i anno tm̃ ꝯfitenẽ min⁹ videnẽ curare de hõestate
spũali scꝫ aie: q̃ꝫ pedũ vl' calcioꝝ. Et tales reputanẽ in-
honesti apð curiã dei. Sic enĩ diuites renouãt frequẽ-
ter vestes corpis: Ita ꝛ nos mẽtl'. Et h̃ specialiẽ in ma
gnis festl' qñ induũt corp⁹ iduãt alaꝫ. Iuẽ illð ps̃. ciij.
Cõfessionẽ ꝛ decoꝛẽ iduisti: amict⁹ lumie sic vestimẽs
to. Ad modũ aq̃le q̃ renouat antiq̃s pẽnas. In ps̃. cij.
Renouabiẽ vt aq̃le iuuẽt⁹ tua: q̃ꝛ tal' aq̃la i altũ volat
Et sicut i curia mũdi male idut⁹ a festo expelliẽ vbi bñ
indut⁹ itroducẽ ꝛ honoraẽ. Ita ꝯfessiõe idut⁹ i altũ i
morte volat vsqꝫ ad celũ. Et vbi nõ hñs hãc vestẽ nu
ptialẽ a cena agni excludiẽ. Iste introduciẽ. Renoua-
mini g̃ spũ mẽtl' vr̃e: ꝛ iduite nouũ hoiem q̃ s̃m deuꝫ
creat⁹ est Ephe. iiij. ¶ Sꝫ scietl' quõ cog̃sciẽ ꝙ q̃s sit re- 39
nouat⁹ spũ: recte sicut cog̃sciẽ q̃nq̃ꝫ ꝙ q̃s hꝫ nouã tuni
cã: ꝑ h̃ ꝙ dimittit vl' nõ vtiẽ antiq̃. Ita qñ viderietl' ho
minẽ q̃ fuit luxuriosus luxuriaꝫ dimittẽ ꝛ viuẽ caste.
Et sic ð auaricia ꝛ sic ð alijs: ꝙ mutat⁹ est i viꝝ alteꝝ:
ꝛ nouũ hoieꝫ iduit: dicẽs illð ps̃. xxix. Circũcidisti sac
cũ meũ ꝛc̃. Sic̃ ptꝫ. s̃. e. c. xxvij. ¶ Tertio ꝓpt' vtilitatẽ
Valde enĩ vtile est in omĩ arte ꝛ oꝑe ꝛ mltũ iuuat hic
exercitiũ: sic i arte aie. ¶ Et sic mltuꝫ ꝓdest sollicitãti te
ad pctm̃ dure rñdere: ꝛ minari sollicitãti ad furtum ꝙ
vis eũ balliuis ꝓdẽ: q̃ꝛ tal' statim fugiet a te. Ita mltũ
ꝓdest ꝯsiliũ diaboli q̃ frequẽter sollicitat te ad malũ:
frequẽter ꝓdẽ balliuis dei. i. ꝯfessoꝛibꝫ: q̃ꝛ tunc fugiet.
Iuẽ illð Iaca. iiij. Resistite diabolo: ꝛ fugiet a vobis.
¶ Et sicut mltũ ꝓdest ꝙ sentina nauis frequẽter pur- 40
geẽ: imo h̃ est necariũ: q̃ꝛ frequẽter ꝓpt' aquã s̃bintrãtẽ
s̃bmergiẽ: sicut patebit ifra: sic i ꝓposito. Et imagies i
vitro clarissimo pulueribꝫ deturpanẽ ꝛ obscurãtur: ꝛ
abstersione ꝛ mũdatiõe idigẽt: sic aie. Et sic cũ frequẽ-
tius mũdanẽ: facili⁹ mũdanẽ. Et sicut cãdela nouiẽ ex
tincta fumigãs faciliẽ reaccẽdiẽ. Sic aia extincta pec-
cato statim ꝯfitẽs facili⁹ charitate accẽdiẽ. Statim g̃ ac
cedite ad eũ. i. ad locũ dei tenẽtẽ: ꝛ illuminamini ꝛ fa-
cies vestre nõ confundenẽ: suppl' in iudicio corã toto
mundo. Psal'. xxxj.
¶ Cõfessiõis vo hñtis oẽs p̃dictas ꝯditiões magna ꝛ Ar. x.
mltiplex est vtilitas. ¶ Prio: q̃ꝛ mẽtẽ alleuiat ꝛ a despe
ratione liberat. ¶ Scðo: q̃ꝛ aiam a demonis potestate
ꝛ eterna dãnatiõe eripit. ¶ Tertio q̃nq̃ꝫ ꝛ a corꝑali pe
na ꝯfitentẽ p̃seruat. ¶ Quarto gaudia eterna acquirit
¶ Primũ ptꝫ: q̃ꝛ sic corp⁹ sudoꝛe alleuiaẽ ifirmi. Vñ
vulgariẽ di ip̃e est leuioꝛ mõ: q̃ꝛ sudauit. Sic aia ꝯfes-
sione. Sicut ptꝫ supra. e. c. xxvij. ꝛ. 8. 22. A desperatiõe
etiã reuocat ꝙ ptꝫ ꝑ h̃ qð scribiẽ ð sctõ Eadmũdo ar- Exm̃
chiep̃o: q̃ quedã desꝑatã reuocauit cõfessionẽ dicẽs: si
vis ꝯfiteri: pono alam meã ꝓ te ꝙ saluaberl'. Et sic ad
ꝯfessionẽ ꝛ salutẽ eũ adduxit. ¶ Scðm ptꝫ ꝑ h̃ ꝙ ferẽ 41
q̃si sic ð q̃dã sctõ viro: q̃ vidit pctõꝛẽ vsus ecclãꝫ eũtẽ Exm̃
quẽ diabol⁹ tenuit mult' cathenis ligatũ: ꝫ paulatine
vt ꝯfitebaẽ soluebaẽ. ¶ Ferẽ etiã ꝙ cũ q̃dã ꝯfiteret qð Exm̃
diabolo coclear argẽteũ in homagiũ dederat: in signũ
remissionis pcti idẽ coclear in medio illoꝝ cecidit: de q̃
in pcti detestationẽ ꝛ dei miscðie recordationẽ semꝑ
postea comedebat. ¶ Ad idẽ ferẽ ꝙ q̃dã mlier bona re Exm̃
putatiõe libẽter faciẽs opa miscðie: vno pctõ nõ cõfes-
so appropinq̃uit ad mortẽ: q̃ tp̃e vn⁹ trãsiẽs iuẽ cõgre- 42
gationẽ demonũ: vnũ audiuit se iactare ꝙ de illa esset
cert⁹: q̃re ait demonũ magister: q̃ꝛ inq̃t habeo linguaꝫ
ei⁹ in bursa mea. Iã enĩ loq̃lã amiserat qð cũ cõfessori
notificatũ fuisset: oꝛone obtinuit lingue ꝛ loq̃le faculta
tẽ. Ipa igit ꝯfessa cũ idẽ q̃ vocẽ pu⁹ audiuit ꝑ eũdẽ lo-

cū trāsiret: audiuit vocē q̄rulosā q̄ p̄dicta mulier cui
fuisset: cui mgr̄: imo dixisti: q̄ habuisti linguā ei⁹ in bur
Exm̄ sa tua: habui inq̄t: ſꝫ sacerdos scidit bursā meā. ¶ Ad
idē ferē de q̄dā scō q̄ vidit diabolū portare magnū li
43 brū ⁊ req̄rēti q̄d esset: R̄ndit demō pctā hoīm. Et ac
cipiēs librū inuenit se ibi p̄ vno cōpletorio qd nō dixe
rat: de q̄ cū doluisset cū p̄posito forte ꝯfitendi: nihil ibi
inuenit diabol⁹: q̄ ideo ait: nō ostēdā tibi iterū ꝯsilium
Exm̄ meū. ¶ Ad idē ferē q̄n sic: q̄ demō in q̄dā demoniaco
impropabat hoībꝫ pctā sua: q̄dā ḡ būs suū suū suspe
ctū d̄ q̄dā maleficio dixit seruo suo q̄ p̄pararet se ad ve
niēdū secū ad villā illā: seru⁹ suspicās cām: ꝯfitebatur
cū tāta cōtritiōe q̄ fecit sacerdotē disciplinare dorsum
ei⁹ vsq̄ ad sanguinē: dn̄o ḡ q̄rēti a demone si sciret ali
q̄d de hoīe illo. R̄ndit nihil scio de hoīe cū rubeo dor
44 so ¶ Ad idē ferē de miracul' btē virginis: q̄ q̄daꝫ demō
Exm̄ in forma hoīs accusauit q̄ndā viduā apd̄ imperatorē de
crimine magno: at illa citata p̄ r̄nsione pri⁹ ꝯfessa est:
q̄ cū cōpareret: dixit demō q̄ eā nō nouit: ⁊ q̄ nō fuit
Exm̄ illa quā accusauit. ¶ Itē q̄dā sapiēs i libro suo narrat
de q̄dā q̄ frequēter cogitauit ꝯfiteri: ⁊ sp̄ q̄n vēit ad cō
fessorē p̄ verecūdia nō potuit: trahēs ḡ ad mortē p̄ cō
fessore misit. Et sic tūc vt prius q̄n venit ad illō pctm̄
trāsiuit vltra: quo facto: vidit q̄tuor demones ante eū
venire ⁊ int̄ se ꝯtēdē: q̄s eoꝝ eū p̄ntaret tanq̄ suū lucrū
añ mgr̄m illoꝝ: ⁊ q̄libet allegauit p̄ pte sua. Prim⁹
dixit ego habeo melius ius: q̄ ego feci eū peccare. Se
cund⁹ ait imo ego: q̄ feci eū in pctō p̄seuerare. Terti⁹
ait nō: ſꝫ mea est p̄da: q̄ ego feci eū in pctō ad cōionem
accedē. Et q̄rt⁹ aliis inuidēs eo q̄ nihil in eo haberet:
ait: vos estis fatui: adhuc viuit: pōt ꝯfiteri ⁊ penitere.
Et sic oēs potestē eū amittere: q̄ ille audiēs ꝯfortat⁹ et
ꝯfessus est: ⁊ eoꝝ potestatē euasit ⁊c̄. Bti ḡ q̄ꝝ remisse
sunt iniq̄tates: ⁊ q̄rū tecta sunt pctā: supple in ꝯfessiōe.
De q̄ dic̄ q̄daꝫ scriīs in p̄sona dei loquēs: si tu detegl̄
ego tegā: si tu tegl̄: supple nō ꝯfitendo: ego detegā: sup
ple toto mūdo. Etiaꝫ dixit deus p̄ Nathan p̄phetā. ij.
Re. xij. Tu fecisti illō abscōdite: ego v̄o palā faciā ver
bū istud in ꝯspectu oīs isrl̄: ⁊ in ꝯspectu sol' hui⁹. Nō
45 de B. A. xxj. ii. ¶ Ad idē ferē q̄n sic d̄ q̄dā iuuene: q̄ po
Exm̄ sit⁹ ad scolas ⁊ ad diuersas artes nihil addiscē voluit:
ſꝫ latrociniū cogitauit exercē. Cui diabol⁹ obuiās p̄mi
sit q̄ cautissimū eū faceret in facto illo: si deū ⁊ matrē
ei⁹ negaret: qd ⁊ fec̄: in cui⁹ rei signū tetigit manū ei⁹
digito: ⁊ dimisit nigerrimā maculā q̄n sigillum appo
nēs sup̄ ꝯuētionē: dicēs: q̄cūq̄ iuerl̄ h̄ signo te cogno
scā: h̄ ḡ diu post male viuēs: tādē cōpūct⁹ ⁊ confessus
cū volūtate restituēdi: macula illa deleta fuit: in signū
deletiōis interiorl̄ macule in aīa. Ideo bñ copulant̄.
In ps̄. xcv. Cōfessio ⁊ pulchritudo: q̄ vbi est pura cō
fessio: ibi est aīe pulchritudo. ¶ Ex his oībꝫ p̄ꝫ: quāte
vtilitatl̄ sit ꝯfessio: q̄ ip̄a a diabolo: pctōr abscōdit̄ ip̄a
mltl̄ debitl̄ obligat⁹: deobligat̄ ⁊ q̄s est q̄ solo v̄bo vl̄
solo cōpoto posset a mltl̄ debitl̄ deobligari q̄ nō cōpu
taret: ip̄a etiā aīa īflāmata extinguit̄: ⁊ ip̄a ostēsione a
medico īfirm⁹ sanat̄. Ip̄a etiā regnū celoꝝ acq̄rit̄. Nō
est aduocat⁹ i mōo: q̄ tm̄ pōt lucrari in tāto tp̄e cū lin
gua sua. O q̄ꝫ magna est hoīꝫ stulticia q̄ si possent cō
fessiōe lucrari magnā terrā vl̄ hereditatē seu pecuniā:
cito ad ꝯfessionē currerēt. Si etiā eēnt morti adiudica
ti corp̄ali: ⁊ possent ꝯfessiōe liberari: cito ⁊ libēter ꝯfite
rent̄. Quare ḡ se nō liberāt a morte ⁊ suspēdio eterno
scindētes corda ꝯfessiōis gladio. Iuxꝫ illō ps̄. lvj. Lin
gua eoꝝ gladi⁹ acut⁹. Et p̄uer. xviij. Vita ⁊ mors in
46 manibꝫ lingue. Sꝫ heu est d̄ mltl̄ sic̄ d̄ latrōe: si eñ la
tro añq̄ eēt dep̄hēsus vel not⁹ p̄ tali vellet latrociniū

dimittē ⁊ ꝯfiteri: sol⁹ sacerdos factū suū sciret: ⁊ sua cō
fessio eēt sibi ad salutē. Sꝫ postq̄ iudicat̄ factū suū: to
ti patrie oñdit̄: ⁊ frequēter clamās delictū suū cōfitet̄:
nec tñ a suspēdio liberat̄. Ita si hoīes vellēt mō a pctō
cessare ⁊ ꝯfiteri: eēt secretū: ⁊ valeret eis ad remissionē
si v̄o nō ꝯfitent̄ mō: factū illoꝝ ostēdet̄ corā toto mūdo
Iuxꝫ illō Naū. iij. Ostēdā regnis nuditatē tuā nec eis
valebit. Et vix est aliq̄s q̄ si eēt cert⁹ q̄ nisi mō ostēde
ret pctā sua i ꝯfessiōe q̄ cito oñderet corā tota villa q̄n
cito ꝯfiteret̄. Cōfitemi ḡ dn̄o q̄m bon⁹ est In ps̄. cxvij.
Quia sm̄ btm̄ Gregoriū in pasto. c. xxxviij. Vulnera
clausa pl⁹ cruciāt: Nā cū putredo q̄ iteri⁹ feruet eijcit̄
ad salutē dolor apit̄. ¶ Tertiū p̄ꝫ videlicet q̄ q̄nq̄ a 47
pena ⁊ morte liberat corp̄ali: p̄ h̄ q̄ ferē q̄ q̄dā cū soro Exm̄
re sua cupiditate ducti quēdā hoīeꝫ occiderūt sup̄ q̄ cū
eēnt dep̄hēsi ⁊ cōbustioni iudicati sm̄ ꝯsuetudinē illi⁹
patrie soror deuote ꝯfessa ⁊ ali⁹ nō cōfessus eidē stipiti
ligant̄: ſꝫ fratre cōbusto: soror illesa p̄māsit: ⁊ liberata
fuit. Ecce quō mors ⁊ vita in manibꝫ lingue. Prouer. Exm̄
xviij. ¶ Ad idē ferē q̄ i attrebato q̄dā diuersis suppli
cijs affect⁹ vt crimē fateret̄: finalit̄ fassus ⁊ morti adiu
dicat⁹ ꝯfitēdo vulnera ei⁹ paulatim sanabant̄. Iudi
ces ḡ miraculo viso: eū illesuꝫ abire fecerūt. Sic ḡ vena
vite lingua iusti. Et lingua placabil' lignū vite Prou.
xv. ¶ Quarto gaudia eterna acq̄rit q̄ p̄ꝫ d̄ latrōe a de
xtrl̄ q̄ ꝯfessus est ⁊ nō negauit: cū ei dictū fuit. Hodie
mecū ⁊c̄. Sic ergo ꝯfessio sup̄ celum ⁊ terrā: ⁊ exalta
uit ⁊c̄. In ps̄. cxlviij.
¶ Iste articul⁹ decim⁹ īfert vndecimū. Cū tāta eñ sit Ar. xj.
ꝯfessiōis vtilitas ꝯueniēs est q̄ freq̄nt̄ fiat. Ista tñ ite
ratio aliq̄n ē vtl' q̄ q̄nto freq̄nti⁹ oñdit pctā: tāto citi⁹
veniā meret̄ cū v̄ecūdia sit magna ps penitētie. De pe
ni. dis. j. Quē penitet. Aliq̄n v̄o ē necc̄itatl̄ ⁊ videt̄ rōna
bilē dici q̄ ꝯfessiōis iteratio i spāli sit necc̄aria in septē
casibꝫ q̄ videlicet eadē pctā iterū ꝯfiteant̄ i spāli i septē
casibꝫ i gn̄ali v̄o i vno casu. ¶ Prim⁹ q̄n nescit distin 48
guē int̄ pctā d̄ q̄bꝫ fuit ꝯfessus: ⁊ d̄ q̄bꝫ nō: vl̄ dubitat
d̄ aliq̄ pctō vtꝝ fuit ꝯfessus. In isto casu rōe dubij cer
tior ps ē tenenda. Nō. D. iij. 8. ¶ Scdo q̄n absoluit̄
ab illo q̄ nō hꝫ claues p̄tātl̄ q̄ nō ē su⁹ iudex. ¶ Tertio
q̄n absoluit̄ a nō habēte claues sciētie. i. a notabilit̄ illi
terato: q̄ nescit discernē int̄ leprā ⁊ leprā. ¶ Quarto q̄n
sciēter vl̄ ex crassa ignorātia celat aliq̄d mortale: q̄ tūc
nullū pctm̄ ei dimittit̄. Sic̄ p̄ꝫ supra. e. c. xij. ¶ Quin
to q̄n nō hꝫ volūtatē dimittēdi nec cessandi a pctis de
q̄bꝫ ꝯfitet̄: q̄ tal' nō absoluit̄. Sicut p̄ꝫ. C. v. 8. ⁊. 12.
Sexto q̄n nō satisfec̄ vt ei iiūctū fuit ⁊ est oblit⁹ satisfa
ctionē sibi iiūctā: tūc debet d̄ nouo ꝯfiteri vt nouā peni
tētiā recipiat. ¶ Septio q̄n ē attrit⁹ ⁊ nō ꝯtrit⁹. i. ꝯfitet̄
timore pene ⁊ nō amore: q̄ tal' nisi itētionē ⁊ volūtatē
mutet i amorē: nō est i charitate: q̄ charitas foras mit
tit talē timorē. Sic̄ p̄ꝫ. C. v. 14. Et si nō ē i charitate:
quō posset absolui: sic̄ p̄ꝫ ibidē. In istis tñ q̄tuor vlti
mis casibꝫ si postea mutet volūtatē i meliꝰ: ⁊ ꝯfiteat̄
eidē sacerdoti hñti adhuc i mēoria oīa pctā d̄ q̄bꝫ ei fu
it pri⁹ ꝯfessus: suffic̄ q̄ ꝯfiteat̄ relationē: q̄tū ad p̄muꝫ
d̄ istl̄ q̄tuor vltimus vl̄ mala volūtate q̄ a scdm̄ vel ne
gligētiā siue ꝯtēptū: q̄ ad tertiū vl̄ iordiatā itētionē q̄
ad q̄rtū. Nō d̄ hac mā. P. vij. artī. iij. p̄ totuꝫ: ⁊ rō p̄ꝫ
i oībꝫ. ¶ In alijs casibꝫ licꝫ ꝯfessorē mutet: vl̄ pctā mor 49
talia post ꝯfessionē cōmittat: non tenet̄ illa de q̄bꝫ fuit
pri⁹ rite ꝯfessus ⁊ absolut⁹ iterare d̄ necc̄itate i spāli: ſꝫ i
gn̄ali: sic ista tibi ꝯfiteor mō: cōfiteor etiā ingratitudi
nem meaꝫ: q̄ alias cōmisi filia: ⁊ Confitebor tibi dn̄e
pater Math. xj. Et in ps̄. cviij. Cōfitebor dn̄o nimis
id est valde frequēter in ore meo.

Ar.xij. ¶ Diabol⁹ vo ꝯfessioni ꝯfessionisq; iterationi ꝛ vtili-
tati inuidēs:eā multis ꝛ diuersis modis in diuersis ni
tit impedire. Ad modū maliciosi dñi:q non vult au-
dire cōpotū serui sui vt eū sp in domigero habeat:ꝛ in
50 fine ,p defectu cōpoti oīa sua auferat. Et ad modū falsi
hoīs:q vidēs ꝙ sententia fm viā iustitie erit ꝯ eū i cau-
sa sua:nitit quātū pōt iudiciū seu sententiā cautel' ꝛ ma
licijs q̄bꝫ pōt vel ,plōgare vl' simplr impedire. Sic di-
abol⁹ vidēs iudiciū ꝯfessionis esse ꝯ lucrū suū:nititur
illud ,plongare vsq; ad finē q̄dragesime:vl' mortē:vt
interim illud finaliter impediat qđ impedimentū inte
rim multis modis nitit ,pcurare. ¶ Prio:morte subita
eos ꝑueniēdo. Scđo gutt verecūdia claudēdo. Sicut
Exm pꝫ. A.xxv.10. Vnde fert quasi sic:ꝙ quidā vidēs dia
bolū in ꝑplo cui forte ꝑdicauit:q̄siuit q̄d ibi faceret: q
rñdit reddo qđ abstuli .i. pudorē ꝛ verecundiā quā ab
stuli vt audacter peccarēt:mō reddo: ne peniteāt ꝛ ꝯfi
teant:qꝛ recte:sicut facit eos verecundiā amittē qñ de-
bēt peccare:vl' qñ volūt de pctīs suis se iactare. Vere-
cūdia guttur tenet qñ ō h deberēt loq̄ ad eoꝝ vtilitatē
Et h experiri pñt in semetipsis: qꝛ frequēter accidit ꝙ
pctm̄ qđ non erubescit iactādo ꝛ trufando narrare ad
pcti sui duplicationē ꝛ alioꝝ infectionem: qñ deberet
illđ confiteri ꝛ narrare ad sui liberationē ꝛ vtilitatē: ꝛ
erubescit ꝛ tremit:q̄si esset in accessione. Et q̄d est h:ni-
si ꝙ si gutt tenet ne ꝯfiteat laxat vt iactet. Et sic q̄ non
erubescit infirmari:erubescit sanari. Vñ btūs Grego
rius. xxij. moꝝ. Vsitatū inq̄t generis hūani viciū est
51 pctm̄ cōmittere: ꝛ cōmissum abscōdere. ¶ Tertio gut-
tur claudit timore pene vel magne penitētie:faciendo
eos cogitare ꝙ si tm̄ ꝯfiterent: nimis magnā peniten-
tiā haberēt. Et qui sic a ꝯfessione retrahunt:sunt siles
Exm cuidā de q̄ fert q̄si sic:ꝙ cū de ꝯfessione rediret. Et vn⁹
q̄reret ab eo si totū dixisset:nō inq̄t:qꝛ si totū dixissem:
nūq̄ postea comedissem:tot ieiunia mihi imposuisset:
trepidauerūt timore: vbi nō fuit timor In Psal. xiij.
¶ Quarto guttur multorū claudit:ponēdo eos in spe
lōgioris vite:dicēdo:iuuenis es:diu viues: poteris in
52 senectute vl' in infirmitate ꝯfiteri. ꝛ vitā emēdare. Sic
pꝫ. M.ix.49. Sꝫ in infirmitate fortꝰ guttur stringit
Exm despandōe si poterit. Sicut pꝫ. A.xxj.8. Et h etiā facto
apparuit circa quendā infirmū: de q̄ a fidedignis nar-
ratū ꝙ cū infirmaret ꝛ loq̄lā amisisset: q̄daꝫ religiosus
ad eū veniēs cū nullū vbū ab eo hīe possꝫ ꝛ oēs admi
rarēt ꝙ tā cito loq̄lā amisisset: itelligēs ne forte p spm̄
malignū eēt q̄ eū ipediret:ait:si h est aliq̄s spūs mal⁹
q̄ istū impedit ne ꝯfiteat. Adiuro eū p sctām trinitatē:
ꝛ p passionē ꝛ mortē chri:ꝙ recedat:q̄ dicto: infirmus
locut⁹ est:dicēs: vulpē tenuisse guttur ei⁹: q̄ sic expul-
sa:ꝯfessus est:ad modū illi⁹ de q̄ fert Luce.xj. Cū eie-
53 cisset demoniū:locut⁹ est mut⁹. ¶ Quinto guttur ali-
quoꝝ claudit falsa spe liberatiōis p alia bona opa: fa-
ciēdo cogitare ꝙ nō sit necesse ꝙ ꝯfessione se ,pdat vel
ꝯfundat dicens cordi eoꝝ. Magna ꝯfusio est tali q̄ est
tal' reputatiōis vl' stat⁹ ꝛ fame ꝛ sctītatī:talia ō te reco
Exm gnoscē. Sꝫ pctā tua elemosynis redime: ꝛ alijs bonis
opibꝫ. Sic decepit q̄ndā:ō q̄ fert ꝙ fuit elemosynaria
ꝛ bonis opibꝫ dedita ꝛ sctē ꝯuersatiōis in exteriori ap-
parētia:q̄ post mortē ꝯfessori apparēs:dixit se dānatā:
ꝛ ipso admirāte:cām addidit:qꝛ in q̄t vile pctm̄ i iuuē-
tute feci. De q̄ ꝑpt verecūdiā nūq̄ fui ꝯfessa:credēs il-
lud elemosynis ꝛ alijs bonis opibꝫ redimē. Sꝫ heu de
cepta sum: ꝛ ve mihi qꝛ tacui:nōne filii: ꝛ venit super
Exm me indignatio Job.iij. ¶ Ad idē fert ō q̄dā inclusa q̄
sanctissime vixit:ꝫ in vltima infirmitate iacēs in lecto
respexit leuāte p scissurā ianue quēdā ambulātē ꝛ dia-
bolo instigāte ꝯcupiuit eū:ꝫ verecūdia ducta nō aude
bat reuelare illđ ꝯfessori suo: q̄ post mortē apparēs cō-
fessori dixit se esse dānatā causa ꝑdicta. Et sic ꝯfusio est
adducēs mortē ꝛc. ¶ Sexto guttur multoꝝ claudit de
lectandē in pctīs ꝛ despandē dicēdo eis ꝙ nō pñt a ta-
libꝫ abstinē. ¶ In oībꝫ istꝫ impedimentꝫ diabol⁹ hꝫ se 54
ad peccatorē sicut lup⁹ vl' vulpes ad ꝑdā quā capit: q
ꝑmo ponit dentē ad guttur ne clamet: Et sicut latrōes
q̄ aliquēs postq̄ hoīes ligauerint cū pānicul' vl' alijs
rebꝫ:ora obturāt ne clamēt. Ita ministrat diabol⁹ his
q̄s pcti vincul' ligauit:figura.iiij. Re. viij. Asahel.id
est diabol⁹ posuit velū sup faciē Benadab infirmi: q̄
si volēs eū refrigerare: ꝛ sic occidit eū. Se habet etiā in 55
istꝫ ad pctōrē:ad modū custodis incarceratoꝝ: q̄ aliq̄-
tiēs nō ita stricte ligat eos q̄n in carcere libere possint
ire:ꝫ ita eos ligat ne p ostiū exeāt: ꝛ semp summa dili-
gentia eos custodit ne ostiuꝫ apertū dimittat ꝛ fugiant.
Ita diabol⁹ ꝑmittit peccatorē ire ad ecclīam:ieiunare:
elemosynas facere:sermones audire:sicut ꝑdictū est de
muliere:supra.e.c.liij. Proximū nō ledere ꝛ hmōi:sed
summa diligētia custodit ne ostiū oris apiat in ꝯfessio
ne:ne p istud fugiat. Quid ḡ valet dicere nō iuro non
facio talia mala:ꝫ oīa ꝑdicta bona:si sine cōfessione in
carcere pcti sp detineat: ꝛ p colluꝫ ligat immo forte ꝙ
alia bona faciat diabolo placet vt falsa spe illoꝝ ad mo
dū ꝑdicte mlierꝫ facili⁹ decipiat. Faciat ḡ q̄libet qđ fa 56
cit incarcerat⁹: q̄ sp studet quō vl' p ostiuꝫ vel alio mō
fugere possit. Ita q̄libet clausus in carcē pcti: q̄bꝫ dici
pōt illđ Esa.xlix. Dicite vinctꝫ:exite ꝛc. Esa.lij. Exite
inde:ad modū Loth:ō Sodoma:exite inq̄t clausi: ad
portā luminis. Exite egroti ad medicum salutꝫ. Exite
naufragi:ad portū q̄etꝫ. Solue vincula colli tui captiu-
a filia Esa.lij. Id est aīa solue oīa ꝑdicta vincl'a colli:
specialit ꝛ signāter dicit vincula colli:qꝛ int oīa vincu
la illa sūt magꝫ ꝑiculosa ꝛ speciali⁹ signuꝫ mortꝫ:qꝛ li-
cet fur ligeт circa man⁹ vl' pedes vel mediū: sp pōt hīe
aliq̄ spem euadēdi:ꝫ qñ corda circa collum stringit ꝛ
gutt suffocat tūc est cert⁹ de suspēdio in morte. Ita li-
cet diabol⁹ pctōrē teneat p man⁹ p q̄s fac eū cōmittē il 57
licita:sic pugnare vl' ꝑcutē ꝛ hmōi:vel p pedes ambu
lādo ad tabernas ꝛ ad alia illicita: vl' p ventrē:sic gulo
sum: vl' p aures ꝛ alia mēbra:dūmō gutt nō teneat q̄n
ꝯfiteat:spes est euasiōis. Illā ḡ chordā: ꝛ illa vincula
colli specialit ꝛ toto nisu scinde gladio lingue in ꝯfessi-
one. ¶ Cōtra ꝑmū impedimētū:scꝫ mortē subitā opti 58
mū remediū est ꝙ hō sp sit parat⁹. ¶ Cōtra secundū vo
scꝫ verecundiā qđ est ꝑmū impedimētū int vincl'a est
optimū remediū cogitare q̄ irrōnabil' sit illa vecūdia
qꝛ aut verecūdat illa pctā sua dō oñdē: aut sibiip̄i aut
ꝯfessori. Nō eñ plures req̄runt ad ꝯfessionē audiēdā
Sꝫ ꝙ erubescat illđ deo ostēdē:est irrationabile. Prio
qꝛ de⁹ illa ita bene scit ante cōfessionē sicut in ꝯfessiōe.
Scđo qꝛ nō deberēt erubescere ei cor ostendere: nec ei
apire illud:q̄ ,p eis lat⁹ ꝛ cor ꝑmisit aperiri i cruce:tali
cogitatiōe fuit correcta q̄dā mulier: de q̄ fert q̄si sic:h Exm
nō voluit ꝑ verecūdia cōfiteri:cui chrīs p visionē appa
rens:oñdit ei lat⁹ apertū dicēdo:extēde manū tuā: ꝛ ac
cipe cor meū in manū tuā: ꝛ vide illud diligēter ex omi
parte:qđ cū fecisset ait:vidisti illud? Ita inquit:cui ait.
Sicut ḡ ego nō erubui tibi ostēdere cor meū. Ita nec
erubescas mihi oñdere tuū. Nec vo eu gilāe:sangui-
nē a manu lauare nō potuit:donec de illo pctō munde
cōfiteret cū his ficte ad cōfessorē accederet: ꝛ illud cela
ret:semp sanguis remāsit in manu. Nec alij cōquerā-
tur si tale miraculū eis nō oñdat : qꝛ debet omib⁹ suf-
ficere qđ oibꝫ ꝛ ,p oibꝫ cor oñdit in cruce. Pro illo ḡ fa-

cto sine verecundia est ei ꝯfitēdū. Iuxͣ illud ps̄.xlviij.
Cōfitebiᷓ tibi cum bn̄fecceris ei. Nec debet verecūdari
ostēdere pctm̄ suū sibi ꝑi: qꝛ ipse prius sciuit nec debet
erubescere de eo loq̄: q̄ nō erubuit facē ꝙ plꝰ est. Ha-
bēdo ḡ respectū ad deū ⁊ ad seipm̄: q̄ aū sciuerūt pctm̄
suū verecūdia nō retrabaᷓ: ꝫ cōfitēdo dicat illō Psal.
xxxix. Labia mea nō ꝓhibebo: dn̄e tu scisti: q̄si diceret
Erḡ tu scis: a te nō possum: nec debeo abscōdere. Vi-
59 de. P.vij.34. ¶ Cōtra verecūdiā vō q̄ posset euenire
ex hoc ꝙ ꝯfessor audit pctā: deꝰ plura remedia ꝓuidit
q̄rū vnū est: ꝙ nō ordinauit ꝙ ꝯfiteremur angelis: ne
timeremꝰ vel erubescceremꝰ tā mūdis creaturꝭ immū
dicias n̄ras ostēdere. Sed hoī q̄ circūdatꝰ infirmitate
sicꝭ alij: q̄ etiā tentationū bella in seipo experiᷓ: q̄ ex pro
pria debilitate ⁊ fragilitate: potiꝰ habet materiā fragi-
60 libꝰ cōpati: q̄ꝫ ꝯtēnere vel abominare. ¶ Secōm reme-
diū est cogitare ꝙ bonꝰ ꝯfessor si audiat hoiem q̄ fecit
oia pctā: n̄ minꝰ eū diligit dūmō ꝯtritꝰ sit: ⁊ parꝰ ad cor
rectionē: sicꝭ nec ch̄s minꝰ dilexit Petꝝ ⁊ Magdalenā
post pctm̄ ꝫ plꝰ. ¶ Tertio si n̄ pt̄ se vincē q̄n erubescat:
nō ꝓpē hoc ꝯfessionē dimittat: cogitās ꝙ illa erubescē
tia est magna ps penitētie. Cogitans etiam ꝙ meliꝰ est
erubescere corā vno: q̄ꝫ corā toto mūdo. ¶ Tertiū vō
vinculū rūpat cogitatio pene eterne: ⁊ ꝙ etiā si totā ve
ritatē oñdat apte cū ꝯtritiōe: ꝯfessor discretꝰ minorē et
satisfactionē iponet. ¶ Quartū vō vinculū q̄ pctōres
ligat spe lōgiorꝭ vite ⁊ ostēsiōe alioꝝ qui ꝑ multos an
nos i pctis iacuerūt: ⁊ nulla vindicta secuta est: soluat
61 cogitatio ꝙ in h̄ diabolꝰ opaᷓ ad modū aucupis: q̄ nō
statim currit ad occidēdū: p̄mā aūt illaq̄atā: ne alie fu
giāt: imo aliq̄n ponit se in folijs viridibꝰ: ⁊ hꝫ aūt do-
mesticā quā ponit iuxͣ se: vt alie libētiꝰ descēdāt ad glu
tinū suū q̄s inuiscatas caute capit: ne alie terreantur.
Ita diabolꝰ hꝫ aūt domesticā malū videlicet hoiē vꝉ
mulierē cū signis ⁊ habitu meretricio: q̄ doctrina ma-
la vbo ⁊ exēplo alios ad viscuꝫ trahit pctī: ⁊ ad laq̄os
diaboli. Sicꝭ ptꝫ. E.ix.8. ⁊. E.vij.11. cū trībꝰ sequētibꝰ
⁊. F.xx.2. ⁊. G.v.9. ⁊. P.v.5. Quos nō statim occidit
mala morte ꝓpē mltas cās ex pte sui. Pͥo vt diutiꝰ vi
uētes: plꝰ peccēt. Scḋo vt plures alios peccare faciāt:
sicꝭ ptꝫ de fornicatore ⁊ hmōi q̄ mltos peccare facꝭ. Ter
tio ne aūt territi fugerent ⁊ plures amitteret. Rete eñ
nimis apte positū: aues fugat ⁊ baculꝰ inť eas ꝓiectꝰ:
eas auolare facꝭ. Accipit ḡ eos caute: nūc vnū nūc aliū
in lecto morientes. Illi ḡ q̄ cogitāt ꝙ mlti peccauerūt ⁊
pulchrū finē ⁊ mortē habuerūt: ⁊ iō audaciā hn̄t pec-
62 candi: sunt sicꝭ aues q̄ ꝓpē aūt domesticā audacť ad vi
scū descēdūt. Sꝫ heu auis inuiscata rariᷓ euadē: ꝫ pec-
cator nō est ita sapiēs. Et auis semel laqueū euadens:
vix iteꝝ redit: sed peccator cēties confessione liberatus
iterum redit. ¶ Quintū vinculuꝫ frangat cogitatio ꝙ
ad tales se hꝫ diabolꝰ sicꝭ q̄ ligat equū vel bouem in pa
scuis: q̄s hn̄ ꝑmittit ire ⁊ comedere ⁊ facē q̄ volunt ad
certū terminū ⁊ nō vltra. Qui ḡ vidēt se bona opa fa-
cere sine ꝯfessione: cogitēt ꝙ ita sint ligati: ꝙ metā con
fessionis trāsire non pn̄t: ꝫ oia q̄ sunt circa metā illā fa
63 cere ꝑmittunᷓ. ¶ Sextū vō vinculuꝫ soluat cogitatio
pene eterne: quā ꝓ breui lucro vꝉ delectatiōe incurrēt.
Exiij Cogitēt etiā ꝙ diabolꝰ ducēs eos ad tales delectatio-
nes se hꝫ ad eos sicut vulpes ad leporē: cui q̄n̄q̄ꝫ se fin
git vt dꝛ q̄si sociū: volēs cū eo ludere: faciēs corā lepo
re signa ioci: vt eū ad se trahat: ⁊ si aliq̄liť timēs fugiat:
iteꝝ eū ꝓuocat ad ludēdū: cū q̄ ad tp̄s ludit: vt in fine
strāgulet. Sic diabolꝰ pctōri fingit se sociū ad ludēdū
⁊ delectādū: ⁊ qꝛ ꝑ se cū pctōre ludere nō pōt apte: mē-
bra sua ⁊ ministros suos ei exponit: viros ⁊ mlieres in

habitu lasciuo: ⁊ choreatrices ⁊ ꝑsuasores malorum: ⁊
hmōi. Quotiēs ḡ tales vides: cogita ꝙ vulpes diabo-
li sunt ⁊ vulpes Sāsonis: q̄ nituᷓ semina virtutū: et
segetes bonoꝝ opeꝝ in aia destruere: q̄ nituᷓ te q̄si le-
porē ad ludū nociuū aie ⁊ ad delectatiōes ducē inordi
natas: vt diabolꝰ te in fine strāgulet: cū his q̄ ꝑtes vul
piū erūt. In ps̄.lxij. Quotiēs etiā ꝯfessiōe pctm̄ dimisi
sti ⁊ iteꝝ tentarꝭ redire ꝓpē delectationes excogitatas:
cogita ꝙ adhuc vulpes inferni inuitāt te ad plꝰ ludē-
dū: ⁊ ꝙ crudelꝭ tabernariꝰ priꝰ accipit vestes virtutū:
⁊ in fine his nō ꝯtentaᷓ: ꝫ accipiet corpꝰ ⁊ aiam: ⁊ ꝙ te
iterum inuitat ad tabernā suā: fili mi ne ambules ⁊c̄.
Prouer.j. Ne dicaᷓ tibi in fine: satis lusisti ⁊c̄. Sicut
ptꝫ. P.viij.17. Et sic solue vincula colli tui ⁊c̄.
¶ Iste articulꝰ infert tredecimuꝫ: qꝛ ex q̄ ita apte ptꝫ ꝑ Ar.xiij.
exēpla posita quō diabolꝰ nitiᷓ cōfessionē ipedire: ma-
gna est fatuitas: ⁊ ꝑiculū volētiū ei acq̄escere ne pure 64
⁊ frequenter ꝯfiteanᷓ: hec stulticia ptꝫ multis modis.
¶ Pͥo: nolūt facere vt aiaꝫ liberēt ab infirmitate imo
a morte eterna: q̄ō facerēt vt corpꝰ liberarēt ab ifirmi-
tate. Si eni scirēt ꝙ possent ꝯfessione liberari ab ifirmi
tate corꝑali: libenter ꝯfiterenᷓ. ¶ Scḋo qꝛ circa corpis
salutē incertā care ꝯducūt medicos ⁊ emūt medicinas
q̄ aliq̄n eis nō ꝓsunt: nec sanitatē vel vitā eis ꝯferunt
vel ꝓlōgāt. Sꝫ circa salutē aie certā medicū q̄ nihil pe
tit: nisi ꝙ morbū ei ostēdas: q̄ etiā medicinā certissimā
dabit q̄ vitā cōfert eternā fugiūt. Verbi gr̄a. Dū sani
sunt ita diu ab eis fugiūt: q̄diu pn̄t: videlicet vsq̄ ad
finē q̄dragesime q̄n̄ etiā infirmanᷓ tarde ꝓ medico aie
mittūt: imo aliq̄n si gratꝭ se offerūt: Dicet vxor vꝉ aliꝰ
q̄ est circa eū: adhuc fortis est: bn̄ ꝯualescet. Si loq̄re-
mur sibi de ꝯfessiōe: esset tristior vel pōderosior vel of-
fenderetᷓ: ⁊ crederet ꝙ citiꝰ deberet mori venias iterū.
Itē dicet mō est in sudore vel calore. Iteꝝ dicet: modo
nō pōt loq̄. Iteꝝ dicet: mō mortuꝰ est. Et sic sepultus 65
est in inferno. Luce.xvj. ¶ Tertio ꝓ mille libris vel ꝓ
regno ꝯfiteretᷓ: ⁊ nō vult ꝓ regno celoꝝ. ¶ Quarto qꝛ
si q̄s esset captꝰ vꝉ ligatꝰ ⁊ posset clamore liberari: stul
tus esset si nō clamaret. Sic in ꝓposito. Cōfitēdo ḡ cla
met a diabolo captꝰ. ⁊ dicat illō Thob.xiij. Ego aūt i
terra captiuitatꝭ mee ꝯfitebor illi. ¶ Quinto: qꝛ aliena 66
pctā nō erubescit dicere detrahēdo ad sui dānationē ⁊
sua erubescit dicere ꝯfitēdo ad sui saluationē. Et ꝓ cer
to si eccl̄ia ordinasset ꝙ q̄libet ꝯfiteretᷓ pctm̄ alteriꝰ ad
alteriꝰ vtilitatē: nō videť ꝙ ita diligēter ď alienis pec
catꝭ loq̄renᷓ. Nō optie. D.vj.14. ¶ Sexto: qꝛ plꝰ facꝭ
aliq̄n ostēdē ebrietas q̄ꝫ tota doctrina eccl̄ie vꝉ salꝰ aie:
qꝛ ebrij pctā sua narrāt. Et sunt filie cuidā mlieri de q̄ Exiij
ferᷓ: ꝙ cū frequēter triste suspiraret: ⁊ cām suspirij nul
lo mō sobria voluit marito apire. Tandē ebria narra-
uit cām esse vnū pctm̄ ď q̄ nūq̄ fuit cōfessa: ⁊ pctm̄ ei
noiauit: ď q̄ cū in crastino eā cōmemoraret: ⁊ ad eccle-
siā ire faceret vt ꝯfiteretᷓ: cōfiteri noluit: ꝫ nocte seq̄nti
scidit gutᷓ suū. ¶ Septio stulticia illoꝝ ⁊ ꝑiculū q̄ sal- 67
tē semel i anno ꝯfiteri noluerint: ptꝫ ꝑ penalē ꝯstitutio
nē seu decretalē ꝯ̄ tales editā. Ex ď pe. ⁊ re. oīs. Que di
cit: ꝙ q̄libet fidelꝭ saltē semel in año postq̄ ad annos di
scretiōis venerit: teneᷓ ꝯfiteri oia sua pctā: ⁊ suscipe re-
uerēter ad minꝰ in pascha eucharistie sacramentū: nisi
forte ď ꝯsilio ꝓprij sacerdotis ob aliq̄ rōnabilē cām ad
tp̄s ab eiꝰ ꝑceptiōe duxerit abstinēdū. Alioq̄n ⁊ viuēs
ab ingressu eccl̄ie arceaᷓ: ⁊ moriens chr̄iana careat se-
pultura. Vn̄ h̄ salutare statutū debet frequēter in ec-
clesijs publicari: ne q̄sq̄ ex ignorātie cecitate velamen
excusatiōis assumat: h̄ ibi ď vbo ad verbū. ¶ Octauo
apparet ex h̄ ꝙ plꝰ volūt corā toto mundo ostēdere: q̄ꝫ

hic corã ſacerdote. Et ſiles cuidã ꝗ voluit mare trãſire
⁊ ammonit᷒ ꝙ pri᷒ ↄfiteret̃: noluit: ⁊ poſtea in ꝑiculo
ↄfeſſus eſt oīb᷒. Ita ꝗ noluit hic cõfiteri: oſtendet pctã
ſua corã toto mũdo. Nõ ↄfundar̃ ꝗ ↄfiteri Ecc̃i. iiij.
Arti.xiij ¶ Ultimo reſtat breui exꝑimẽto oſtẽdere qñ ↄfeſſus
eſt oīb᷒ ↄditiõib᷒ debitꝫ ↄcurrẽtib᷒: ꝗb᷒ expiri põt vtꝝ
68 mũde ↄfiteat̃ ad vitã vel ad mortẽ: vñ exẽplũ ad h̃ ac-
cipit̃ ab infirmo ꝗ eſt in ſudore. Si eñ ſudor eſt copio
ſus: ⁊ vniuerſal̃: ſignũ eſt ſanitatꝫ: ſi v᷒o non ſit copio-
ſus: vel cit᷒: ꝫ poſtꝙ̃ inceperit ſudare: ſudor ſe cito re-
trahit: ſignũ eſt mortis in acuta: vl̃ ſi fuerit in aliq̃ pte
corporis ⁊ in alia nõ: nõ eſt bonũ ſignũ. Sic in ſudore
ſpũali: ſi fuerit: ⁊ pꝫ: ſi v᷒o retrahit ſe ⁊ nõ ↄfitet̃: ſignũ
eſt mortis: qꝛ ſicut amiſſio loq̃le in infirmitate corꝑali
ſignũ eſt mortis: ita infirmitate ſpũali. Sic ꝗ mors et
vita in manib᷒ lingue Prouer. xviij. Nõ ad idẽ plura
exꝑimẽta, ꝫ. c. c. vj. ⁊ xxxix. Nõ. I. xj. 23. Itẽ. L. iiij. 3.

Conſciẽtie. Primo ponẽ-

C.vij. dũ eſt officiũ: opus ſeu opatio. Scd̃o ↄſciẽtia-
rũ diuerſitas: quõ aliq̃ bene ſunt regulate: aliq̃ male.
Tertio bone cõſciẽtie vtilitas. Quarto ꝙ talis cõſciẽ-
tia eſt diligẽter cuſtodiẽda. Quinto male ↄſciẽtie peri-
culum. Sexto ꝙ talis eſt diligẽter corrigenda.
Arti.j. ¶ Ad primũ ſic ꝓcedit̃. Cõſciẽtia põt comparari ad opa
1 nr̃a p̃ſentia: p̃terita ⁊ futura. Et ſm̃ hanc diuerſitatẽ:
diuerſa ſortit̃ officia ⁊ opatiões. ¶ Quia ꝗ̃tũ ad p̃ſen
tia: ↄſciẽtia eſt in aia ſicut ↄſcriptor i domo vel in curia
magnoꝝ: qñ laic᷒ expẽdit denariũ: habet vnũ clericũ
ꝗ ſcribit: ne obliuiõi tradant̃. Sic in aia oẽs cogitatio-
nes: locutiões: opatiões ⁊ omiſſiões: ↄſciẽtia bñ regu-
lata ꝗdãmõ ſcribit ⁊ memorie cõmẽdat: oīa ꝗ ad agi-
bilia ptinẽt. Iuxͣ illud pſ. cxxxviij. In libro tuo om̃es
ſcribent̃: qꝛ dum ↄſcia bene regulata ⁊ diligẽs circa ſa
lutẽ aie: diligẽter facta p̃ñtia ↄſiderat: vtrũ bona vl̃ ma
la ſunt. Illa diligẽti examinatiõe facta i memoria ſcri-
bit: qꝛ qđ diligẽter excogitat̃: nõ facilẽ obliuiõi tradit̃.
2 ¶ Ad facta v᷒o p̃terita põt comparari dupl̃r: vel vt bõ
meditatiõe ⁊ cogitatiõe ꝓpria recolligit ꝗ cogitauit dixit vl̃
fecit vl̃ omiſit: ꝗ vtꝫ feciſſe debuit deo ꝓ opere creatiõis:
recreatiõis: gubernatiõis: glorificatiõis: ⁊ om̃ſſe. Et ſm̃
iſtã ↄſiderationẽ ↄſciẽtia põt dici liber: in ꝗ clare vidit
oīa vel ꝗ fecit: vel ꝗ debuit feciſſe. Et ſicut liber in quo
multe ſunt ↄſcie ſcripte: denoiat᷒ a ↄtento põt dici cõ-
ſciẽtia a cõ qđ eſt ſimul: ⁊ ſcia ꝗ̃ſi ſil̃ ſcia: qꝛ multe ſunt
ibi ſimul ſcie: Ita ↄſcia in ꝗ ſunt: oīa p̃dicta ſcita: põt
cõiter dici ↄſcia a ſimultate ſciarũ circa ea ꝗ egim᷒ vel
3 obmiſim᷒. Et ſm̃ h̃ videt̃ magis ꝓprie ſortiri nomen
ↄſcie. Nõ. I. xj. 23. Uel põt cõparari ad ea ꝗ fecim᷒ vel
obmiſim᷒: nõ vt de his ꝑ nos recordaremur: ꝫ alij nos
de his ꝗ fecim᷒ vl̃ obmiſim᷒ cõmemorãt: vel imprope
rãt recitãdo: vel reꝓhẽdẽdo vel indicãdo: ⁊ i iſto nego
cio ↄſcia habet officiũ teſtis vel iterioris iudicꝫ: qꝛ vel
qñ hoies nos reꝓhẽdũt: vel demones i morte: vel de᷒
in iudicio: obijciũt ꝗ fecim᷒ vel ꝗ obmiſim᷒. Sicut pꝫ
Mat. xxv. Ubi recitat ꝗ mali obmittũt: dicens: ſuriui
⁊c. ⁊ ꝗ boni fecerũt: ſicut pꝫ ibidẽ. Cõſciẽtia in oīb᷒ teſtꝫ
teſtimoniũ ꝑhibet his ꝗ foris recitant̃. iux̃ illud Ro. ij.
Teſtimoniũ reddẽte illis ↄſcia. Nõ. D. viij. j. Et. L.
4 iiij. 5. Et. L. iiij. 2. ¶ Iſte v᷒o liber ⁊ teſtis ꝗ̃tum ad bo-
nos: nõ ſolũ fungit̃ officio libri ⁊ teſtis: ꝫ etiã ↄſolato-
ris: qꝛ nõ eſt res i mũdo ꝗ ita cõfortat ⁊ ↄſolat̃ aiaꝫ: ſicut
ſecura ↄſcia: dicẽte ſapiẽte Ecc̃i. xxx. Nõ eſt inꝗt oble-
ctamẽtũ ſuꝑ cordis gaudiũ. Iſta aũt ↄſolatio ex trib᷒
conſurgit. Et h̃ ꝙ ad modũ triplicis ꝗ̃us hoim ſe hꝫ
cõſcia erga bonos. ¶ Primo ſe hꝫ ad modũ amici ad-
uocãtis. Scd̃o ad modũ mr̃is reficiẽtꝫ. Tertio ad mo
dũ regis dona ꝓmittẽtis. ¶ Quãtũ ad pmũ. Sicut ma-
gnũ ſolaciũ eſt hoi corã iudice in multis tribulatio: hr̃e
aduocatũ ꝗ in oīb᷒ ad obiecta rñdeat. Ita magna ↄſo
latio ẽ hoi cui multa ex̃ accidũt iſortunia ⁊ oꝑꝓbria:
hr̃e ↄſciaꝫ bonã ꝗ oīb᷒ iſortunijs ⁊ oꝑꝓbrijs rñdeat:
ꝙ dũmõ pctã nõ ſunt: nec aia rea eſt: nõ ſunt ↄ: ꝫ pro.
Quia nõ agũt aliꝗd ↄ aiaꝫ: ꝫ ipãꝫ mũdãt. Et ſic ↄſcia
bona argumẽta ⁊ obiecta ꝗ vident̃ ↄ hoiem militare:
reducit ⁊ oñdit eſſe ꝓ hoie. Et ſic ad modũ ſapiẽtꝫ ad-
uocati: ꝗ argumẽta ↄ veritatẽ ꝓ veritate: ⁊ cũ veritate
oñdit eſſe ſane intellecta: ſic ↄſcia hoiem cõſolat̃: ⁊ eum
ab aduerſis defendit: oñdẽs ꝓ eo eſſe ꝗ ↄ eũ eſſe vident̃
Gl̃ia eñ inꝗt h̃ eſt qñ de ꝗ hoies vituꝑant: ↄſcia nos
liberos demõſtrat. xj. q. iij. Inter verba ⁊c. ij. Cor. j.
Gl̃ia nr̃a h̃ eſt teſtimoniũ ↄſcie. ¶ Scd̃o ad modũ ma 5
tris ꝗ filiũ ſuũ in laborib᷒ vexatũ ad eã domi redeũtẽ:
benigne recipit ⁊ refouet ⁊ ↄſolat̃: ⁊ ꝗ̃nto plurib᷒ fue-
rit anguſtijs afflict᷒ iniuſte a vitrico ſuo vl̃ alio inimico
tãto diligẽti᷒ eũ cõſolat̃. Ita ↄſcia afflictos ⁊ã a mũdo
vel malis hoib᷒ ⁊ diuerſis infortunijs cõſolat̃: qñ ad
eã boni ſic afflicti domi redierint. Et ꝗ̃nto plus fuerit
iniuſte afflicti: tãto diligẽti᷒ eos reficit: dũ eis oñdit: ꝙ
ꝗ̃libet tribulatio eis nouũ meritũ acꝗ̃ſiuit. Et ſic ꝗ̃ re-
dia recolligẽdo ad meriti augmẽtũ ↄuertit: tot fercula
ante filiũ tribulatũ apponit. Et ſic verificat̃ illud Sa-
lomonis Prouer. xv. Secura mẽs ꝗ̃ſi iuge cõuiuiũ: qꝛ
tot delicata cibaria tot fercula miſtrat: ꝗ̃ delectatiões de
bonis opib᷒ ꝗbuſcũꝗ ꝗ fecit: ſiue de aduerſis ꝗ patiẽ-
ter ſuſtinet: in cõre adducit. ¶ Tertio ad modũ fidelis 6
⁊ grati regꝫ: ꝗ militib᷒ ſuis bona multa ꝓmittit: vt for
ti᷒ pugnẽt: ſic cõſcia bonoꝝ talib᷒ ꝓmiſſis eos letificat
ꝓmittẽdo eis poſt labores gaudia eĩna: ⁊ ꝙ poſſet eſſe
mai᷒ gaudiũ alicui pauꝑi ꝗ̃ ꝙ eſſet futur᷒ rex vbi ſꝑ
regnaret pacifice ſine ꝗcunꝗ aduerſario vel tedio: oẽs
dolores illa cogitatiõe mitigaret: ⁊ oẽs labores ꝗ eũ ad
iſtũ ſtatũ habẽdũ abilitarẽt ⁊ diſponerẽt: facili᷒ ⁊ pati-
enti᷒ portaret: ⁊ ſꝑ in illa ſpe gauderet: tali ſpe ⁊ ꝓmiſ-
ſione cõſcia bonos letificat. Qui dicũt illđ. ij. Cor. j.
Gl̃ia nr̃a h̃ eſt teſtiõniũ cõſcie. De hui᷒ cõſcie laude di-
cit Hugo li. ij. de aia. c. ix. Cõſcia inꝗt bona titulus ẽ
religiõis: tẽplũ Salomõis: ager bñdictiõis: ort᷒ delici
arũ reclinatoriũ aureũ: gaudiũ angeloꝝ: archa federꝫ:
theſaur᷒ p̃cioſus: aula dei hitaculũ ſpũſſci: liber ſigna
tus ⁊ clauſus: in die iudicij apiendus. ¶ Quãtũ v᷒o ad 7
malos. Iſte liber ⁊ teſtꝫ fungit̃ officio accuſatoris ⁊ tor
toris: qꝛ oīa ꝗ dicta ſunt de cõſcia bona: ꝑ ↄ̃riũ pñt dici
de mala: qꝛ ſicut bona oñdit oẽs tribulatiões eſſe ꝓ hoie
Ita h̃ oñdit hec ↄ hoiẽ malũ eẽ: dũ ſb̃ eis nõ corrigit̃:
ꝫ cor iduraſt ad modũ iudei: dũ eñ aduerſa ab ex̃ ſuſti
net: ⁊ int᷒ male viuit: ꝗd aliud dicit ſibi cõſcia ſua: niſi
ꝙ de tribulatiõe ⁊ pena tpali vadit ad eternã: peſſima
redarguẽte cõſcia Sapi. xvij. ¶ Scd̃o nõ conſolat̃ ad
modũ mr̃is ꝫ malos exaſpat ad modũ nouerce: ꝗ priui-
gnũ ſuũ de oī loco redeũtẽ: ſiue de ſolatio: ſiue de labore
ſꝑ exaſperat: aſpera ⁊ p̃ũcturas ei dicẽdo. Et ad modũ
ſcintillãtis dom᷒: ꝗ hoſpitẽ nõ ſinit ꝗ̃ſcere. Et ad modũ
amare vxoris: ꝗ ſꝑ cũ marito ad eã redeunte litigat: qꝛ
Sapi. xvij. ſꝑ p̃ſumit ſeua ⁊ cõturbata cõſcia. ¶ Ter- 8
tio nõ ꝓmittit dona ad modũ regꝫ: ꝫ penas ad modũ
crudelis tyrãni. Et ſicut ꝗ minas dñi vl̃ tyrãni terreni au
dit: timet ⁊ triſtat̃: ſic cui cõſcia h̃ minat̃: triſtat̃. Quõ
eñ gaudere poſſet: ꝗ cogitat ꝙ nõ eſt i ſtatu ſaluãdoꝝ
dũ ſcit ſe eẽ in pctõ mortali: ⁊ cui ↄſcia minat̃ regni cele
ſtis amiſſionẽ: ⁊ pene eĩne afflictionẽ. Sicut eñ p̃dicto
gaudio. ꝫ. c. c. vj. nõ ẽ mai᷒. Ita iſto dolore nõ dicet eſſe

maioꝛ p argumentū a ꝯtrario ſenſu. Et ſicut illi multū
gaudēt in ſpe: ſꝫ plus gaudebūt in re. Ita iſti plus do-
lebūt in re: qn̄ dicēt: ꝙ timebā euenit: ꝛ qd̄ verebar ac-
cidit mihi: ꝛ qn̄ ſic ꝯuerſū fuerit dies feſti illoꝝ i luctū.
Amos. viij. ꝛ. j. Macha. j. Poterit cōſcia illoꝝ ab eis
Exm̄ improꝑādo q̄rere. Sic dr̄ ꝙ quidā puer q̄ſiuit a pr̄e
ſuo in craſtino poſtq̄ꝫ feſtū ſolēne tenuit: vbi eſt inquit
dies heſterna? Sic ꝯſcia querere poterit tūc vbi riſus?
vbi iocus: vbi aurū ꝛ argentū? Sic patꝫ Baruch. iij.
9 ¶ Tertio vero ad opa vel locutiōes vel cogitationes vł
omiſſiones futuras: opat̄ ꝯſcia ſicut ſtimulus ad bouē
pigrū. Et ſic examiatoꝛ ad ordinādos: q̄ habet bonos
recipe ꝛ malos repellere. Et ſicut cāpſoꝛ ad monetā q̄
denariū diligit: examiat: ꝛ ſolos bonos recipit: malos
aūt foras mittit. Et ſic magr̄ ad diſcipulū: q̄ eum inſti-
gat ad malū vitandū ꝛ bonū faciendū. Et ſic ꝯſcia fa-
cit ꝙ hō de futuro ꝯ inimicos ſuos ſpūales ꝛ mala ſpi-
ritualia ſe cuſtodiat: eū pūcturis ꝛ rōne excitādo. Ad
modū ſpeculatoꝛis: q̄ ꝯ mala ſurgentia illos de caſtro
excitat. ¶ Aſſimilat̄ etiā ꝯſcia in h̄ ope illi militi eneo:
Exm̄ de q̄ vt dr̄ narrat Alexāder neckā libro de natur̄ rerū:
10 ꝙ Virgiliꝰ rome palaciū ꝯſtruxit: in q̄ erat cuiuſlibet
regionis imago in circuitu: in cuiꝰ ſūmitate erat miles
Eneus: haſtā vibrās: q̄ in illā ſe vertebat partē: q̄ re-
gionē rebellantē reſpiciebat. Sic ꝯſcia ordinata: haſtā
puncture ꝛ ꝯtradictionis vibrat ꝯtra vicia rebellātia:
et ꝯtra anime inimicos. Patet ergo ex predictis quale
ſit bone conſcientie et opus et occupatio.
Arti. ij. ¶ Sed q: nō oēs ꝯſcie ſic ſe habēt in diligētia p̄ſentiū
nec ꝯſideratiōe futuroꝝ. Jō in hoc ſcd̄o articulo reſtat
oſ̄dere ꝯſciētiarū diuerſitatē: q̄ ad bonitatē ꝛ maliciā:
qua viſa: videbit̄ cauſa q̄re ꝯſcie male ordinate nō ſic ſe
11 hn̄t: vt p̄dictū eſt circa p̄teritū: p̄ſens ꝛ futurū. ¶ Hec
aūt differētia eſt multiplex. ¶ Primo aūt apparet in tā-
to ꝙ ꝯſcia bona eſt ſicut veſtis alba ꝛ aq̄ clara. In q̄bꝫ
parua macula cito apparet ꝛ delet̄. Et ſic lumē vtpote
ꝯſciētia in q̄ eſt lumē grē: ꝛ radiꝰ veri ſolis: in q̄ appa-
rent atomi. i. venialia ꝛ minima pctā. Eſt etiā ſicut hō
vel manus vel pes viuus qui minimā ſentit leſionē ꝛ
puncturā. Et ſicut oculus clare videns: q̄ totū corpus
a malo veniēte p̄ſeruat. Et ſicut tenera cōplexio: quā-
to eni complexio tenerioꝛ: tāto ei minora nocēt: tātoq̄ꝫ
minora ſentit. Sic ꝯſcia. Eſt etiā ſic vene ſtricte: q̄ aia-
lia a veneni dāno p̄ſeruāt. venenū eni nō facile pene-
trat ad coꝛ aialiū habentiū venas ſtrictas. Et hec dicit̄
eſſe cauſa q̄re ciconie ſerpētes ſine dāno comedūt: ꝙ fa-
cere nō pn̄t alia habētia venas largas. Sic ꝯſciam ha-
bētes ſtrictā: ꝛ bn̄ regulatā: q̄ nec pctā nec pctī circū-
ſtantias: nec occaſiones admittit: nec faciliter a pctī ve-
neno intoxicat̄. Jō dico pctī occaſiones: q: dicit lex: ꝙ
ꝯſcia eſt nobis neceſſaria ꝓpt̄ nos: fama aūt ꝓpter ꝓxi-
12 mū. xij. q. j. nolo. ¶ Conſciētia autē mala ꝛ inoꝛdinata
duobꝫ modis errat in gn̄ali. Aut q: eſt nimis larga:
aut nimis ſtricta. ¶ Prima habet oēs ꝯditiōes cōtra-
rias his q̄ de bona ꝯſcia dicta ſunt. Scd̄a aliq̄n: q: lar-
ge cōſciētie ſunt ſic veſtes nigre ꝛ aq̄ turbida. Et ſicut
obſcura ſeu tenebroſa: in q̄bus nec macule magne: nec
pulueres pctōꝝ magnoꝝ apparēt: q: nō eſt ibi lumen
grē. Sūt etiā ſic cadauer moꝛtuū: qd̄ nec pūcturas ſen-
tit: ꝛ h̄ eſt ſignū ſpūalis moꝛtis: qn̄ ꝯſcia pctōꝝ pūctu-
ras nō ſentit. Per largas eni venas venenū ad coꝛ illo-
rū intrauit: eoſq̄ꝫ occidit: nec ꝯ mala iminētia ſe cuſto-
diūt: q: nec ea vidēt. Quia naas āmonices. i. diabolus
cui ſeruiūt: eruit eis oculū dextrū q̄ aie ſeruire deberet
j. Reg. xj. Et iō ſicut ceci ad minima ceſpitāt: q̄ tn̄ ma-
xima nō vidēt: q: de minimis qn̄q̄ꝫ hn̄t ꝯſciam: ſic di-
mittere crucē ad ſiniſtrā in via ꝛ hmōi: ꝛ de maximis
ſicut de periurio adulterio: ꝛ hmōi ꝯſcias nō hn̄t. Ad
modū iudeoꝝ: q̄ habuerūt ꝯſciam intrādi domū Pi-
lati ne ꝯtaminarent̄ Joā. xviij. ſꝫ nō habuerūt ꝯſciam
occidēdi chriſtū. Trepidauerūt timoꝛe: vbi nō fuit ti- 13
moꝛ in pſ̄. xiij. ¶ Scd̄a vero ſcꝫ nimis ſtricta tenet ſe ad
extremū: q: ꝯſcia bn̄ ordinata ſe habet int̄ nimis largā
et nimis ſtrictā: ſic virtꝰ int̄ duo vicia: ſic largitas int̄
auariciā ꝛ prodigalitatē. Et licet circa largā diabolus
plures decipiat: tn̄ circa nimis ſtrictā cautiꝰ decipit: q:
imꝑceptibilit̄ ꝛ ꝑ coloꝛē boni decipit. Et eſt de eo in
hoc ſicut de inimicis magnatoꝝ: q̄ q: aperte occidere
nō audēt: in aliq̄ ꝓcioſo cibo intoxicāt. Ita diabolus
quos ad aperta pctā ſic eſt homicidiū: luxuria ꝛ hmōi
ducere nō pōt: ſb̄ ſpecie ſeritat̄ q̄ſi ſub delicato cibo ꝑ
nimis ſtrictā ꝯſciam: q̄ſi ſub coloꝛe iuſticie veneno oc-
cidit eos ad multa ſupſtitioſa opa: ꝛ in fine cū videāt:
ꝙ oia impleri nō pn̄t q̄ eis illa ꝯſcia ſuggerit: ad deſpe-
rationē ducit ſic patꝫ de illo de q̄ narrat Jacobꝫ de vi- 14
triaco: ꝙ voluit eſſe ita iuſtus ꝛ ita ſanctꝰ ꝙ nullā car- Exm̄
nis delectationē voluit hie: vnde ꝛ voluit comedere
ſine delectatiōe ꝙ cum facere nō poſſet: incidit in deſpe-
rationē: credēs ſe nō poſſe ſaluari ſi tantā hiet carnis
delectationē. Hō de ꝯſili. J. xiij. 31. ¶ Tales āmonet
ſcriptura Eccl̄s. vij. dicens. Noli eſſe nimis iuſtus. Et
neceſſaria eſt iſta āmonitio: q: p̄ter malū deſperatiōis
de q̄ iam dictū eſt: tria magna mala ex tali cōſequunt̄
iuſticie nimietate. Vnū: q: eſt nimis amarꝰ ſibiipſi in-
terius ꝛ afflictiuus: q: ſic dictū eſt. ſ. c. c. iiij. ꝙ non eſt
maiꝰ gaudiū: q̄ꝫ ꝯſcie leticia: Ita nō eſt maioꝛ afflictio
q̄ꝫ ꝯſcie triſticia. Aliud malū eſt: q: eſt exteriꝰ hīs q̄ cir-
ca eū ſunt grauis ꝛ tedioſus. Et h̄ ꝓpt̄ duo. Primo: q:
ex triſticia interioꝛi ſequit̄ vultꝰ grauis exteriꝰ. Secū-
do: q: ſic canis ſtultꝰ ſup lunā ꝛ omnē hoiem latrat: ꝛ
canis furioſus ſup oēm hoiem currit equaliter. ſ. ſup
fidelē ſicut ſup latronē: Ita talis oēm hoiem: ꝛ de oi-
bus factis: ꝛ frequenter irrationabiliter reprehendit.
¶ Tertiū malū ſeu damnū eſt perplexitas: q: ſic patꝫ 15
per Petrū ſup ſcd̄m ſentētiarū diſ. xxxix. Cōſciētia er-
ronea obligat hoiem ad faciendū vel omittēduꝫ illud
qd̄ ꝯſcia dictat: q: credēs ſe ad aliq̄d teneri ꝛ nō faciēs
incurrit ꝯtemptū. Idē pꝫ Roꝝ. xiiij. Vbi habet̄ ꝙ oē
qd̄ nō eſt ex fide: pctm̄ eſt. Glo. Oē qd̄ fit ꝯ ꝯſciam edi-
ficat ad iehēnā. Itē Luc. xj. Si oculus tuꝰ fuerit neq̄
totū coꝛpꝰ tuū tenebroſuꝫ erit. Manēte igit̄ ꝯſcia erro-
nea: hō ꝑplexꝰ eſt nō tn̄ ſimplr̄ ꝑplexus: q: pōt ꝛ debet
ꝯſciam deponere: vel ꝑ ſe vel ꝑ alteriꝰ ꝯſiliū ꝛ ꝯſolatio-
nē: qd̄ eſt opus magne charitat̄. Jō Apl̄s. ij. Coꝛ. ij.
Ad tales ꝯſolandū hoꝛtat̄ dicēs: donetis ꝛ ꝯſolamini
ne foꝛte abūdātioꝛi triſticia abſoꝛbeat̄ q̄ eiuſmodi eſt.
¶ Ex iſta differentia apparet ꝙ magna eſt bone ꝯſcie Arti. iij
ꝓbitas ꝛ vtilitas. ¶ Primo dico ꝓbitas: q: ceteri po-
tentijs aie ꝑ pctm̄ victis: ꝯſcia dicere pōt illud Job. j.
Effugi ego ſola: vt nūciarē tibi: q: ipſa ſp̄ q̄ſi ſpecula- 16
toꝛ clamat ꝛ periculā nūciat: niſi ꝯſuetudine lōga: vel
erroꝛe deſtruat̄. ¶ Ex h̄ pꝫ eiꝰ vtilitas q̄ ex mult̄ reſur-
git cōmodis. ¶ Primo tpe guerre vtile imo neceſſariū
eſt hr̄e defenſores i caſtro: ſꝫ nos ſumꝰ i bello ſpūali ob-
ſeſſi: ſic pꝫ. B. ij. q̄ſi ꝑ totū ꝙ ꝛc̄. Hāc defenſionē nul-
la cū maioꝛi ꝓbitate facit q̄ꝫ ꝯſcia: vt p̄dictū eſt ꝙ hec eſt
valde vtilis: ꝛ ꝑ ꝯſequēs valde ꝑiculoſuꝫ ē ꝛ ſpēs ꝓdi-
tiōis: hūc defenſorē quē deꝰ i caſtro ſuo poſuit: peccādi
ꝯſuetudine deſtruere. Scd̄o h̄ pꝫ vtilitas ex h̄ ꝙ dictū 17
eſt. ſ. c. c. ij. vicꝫ: ꝙ eſt liber ꝛ nō liber q̄cūq̄: ſꝫ ſi bn̄ ſcri-
bat̄ cū lr̄is virtutū: ꝛ inueniant̄ i eo ille clauſule ſeptē
in q̄bꝫ deus ꝓmittit hereditatē celeſtē Mat. v. Beati

pauges: ⁊ mūdo corde ⁊c̄. tūc eſt carta ꝑ quā obtinere
poterim⁹ hereditatē illā: Jlio teſte q̄ illā ſub illi⁹ carte
obtētu ibidē ꝓmittit: q̄ ḡ habet hūc librū bn̄ ordinatū
oīa in illo videt. Sic ptz. ā.e.c.xj. Oſtia enī ſperat: q̄
Exem̄ carta eſt: vt dictū eſt. Jō bn̄ rn̄dit q̄dā volēs religionē
quādā intrare cuidā diſſuadēti: q̄ nihil ſciret de libro
habeo inq̄t librū cōſcīe in q̄ lego q̄cq̄d de⁹ fecit ꝓ me:
quicq̄d ꝑcepit: q̄cq̄d minat: q̄cq̄d ꝓmittit: q̄cq̄d fugiē
dū vel faciendū eſt. ¶ Et ſic boni iſta carta bn̄ ſcripta
obtinebunt hereditatē celeſtē: Jta mali iſta carta male
ſcripta cū vicijs appoſitꝭ obtinebūt hereditatē inferni.
Jpſo teſte q̄ ait de talibꝫ Mat. xxv. Jbunt hij in ſup-
18 pliciū eternū. ¶ Eſt ḡ mō de iſtis duobꝫ libris ſeu car-
tis ſicꝫ de indentura. L. iij. f. Sicꝫ de teſtamento qd̄ eſt
clauſum: viuēte teſtatore: ⁊ illi ſoli ſciūt q̄d ī eo ſcribit:
q̄ fuerūt circa illud faciēdū. Sꝫ ipſo mortuo legit pu-
blice corā iudice eccliaſtico: ⁊ oibꝫ q̄bꝫ ipſe voluerit. Et
tūc ſi fideles ſint executores: miniſtrat mortuo ſm̄ qd̄
in teſtamēto ſuo ſcpſit dū vixit: q̄ vult ḡ q̄ teſtamētuꝫ
ſuū bn̄ ꝓ eo loquat: ⁊ bn̄ ſibi ſeruiat poſt mortē: diligē
ter illud ſcribat ⁊ ordinet ⁊ examinet dū viuit. Sic oī-
no eſt cū carta ꝯſcīe. Modo enī clauſa eſt ⁊ nō apparet
niſi ſcribēti: q̄ teſtator adhuc viuit. Sed in morte libri
iſti apient: ⁊ oſtendent corā iudice iuſto deo: ⁊ tota curia
illa celeſti Dan̄. vij. Judiciū ſedit ⁊ libri apti ſunt. Et
q̄ ibi erūt fideles executores hui⁹ teſtamēti fideliter ei
miniſtrabit: ſm̄ qd̄ in eo ſcripſit dū vixit. Juxta illud
Apoc. xx. libri apti ſunt: ⁊ iudicati ſūt mortui ex his q̄
ſunt ī libris Glo. libri ſūt ꝯſcīe ſingulorꝫ. Rō. X. j. 4.
19 ¶ Eſt ḡ cōſiliū optimū q̄ diligēter teſtamētū ſuū ſcri-
bat: ⁊ librū ſuū examinet anteq̄ȝ veniat ad locū ſuū: ne
portet lrās vite vicꝫ mortꝭ ꝓprie: ne enī male clauſule
viciorꝫ ſcribant in eo: q̄ ibi a ſapiētibꝫ examinatoribꝫ
examinabit: q̄s nullus latebit defect⁹: habebis enī di-
ſeretiſſimos placitatores ꝯ͂ te in illo trāſitu ſeu iudicio:
vicꝫ demones q̄ nitent oſtēdere cartā ſuā falſam vel fal-
ſitatē: vel non bn̄ loquentē: vel ſigillatā: vt hereditatē
illā amittat. Vide ḡ diligēter: ne ſigillū carte tue. i. dei
ſilitudinē: q̄ dicit Can̄. viij. Pone me vt ſignaculū ſu-
per brachiū tuū ne amittas: vel ne ꝑ peccā̄ delet: q̄ ſicꝫ
ille q̄ ſigillū carte habet bn̄ cuſtoditū: ⁊ cartā bn̄ ſcptā
in fideli iudicio: etiā ſi fortes habeat aduerſarios: non
timet: ſꝫ ſperat: ſicꝫ pꝫ de Martino: q̄ aduerſario ſuo au-
dact rn̄dit dicēs: nihil in me reperies: q̄ſi dicēt: nullū
defectū in carta mea inuenies: Jta q̄ iſta nō habet: tūc
20 deſperat. Rō. J. xj. 19. ¶ Eſt aliud etiā diligēter ꝯſide
randū circa iſtud teſtamētū cōſcīe. Videlicet q̄ teſtes
cōcordēt cū data iterion. Quia licet ipſi bn̄ ꝓbēt extra
ſi cōtrariū inueniat intra: teſtamētū illorꝫ eſt ſuſpectū
et reprobat. Sic quātūcunq̄ȝ exterior locutio ⁊ ꝯuerſa
tio ꝓbet: ⁊ oſtdat aīam eſſe ſanctā interi⁹: ſi tn̄ ꝯſcīa cō-
tradicat: ſicꝫ eſt in hypocritis ⁊ falſis chrīanis: teſtimo-
nium illorꝫ nō eſt verum: ⁊ ideo teſtamentū illorꝫ non
eſt verum: et ideo teſtamentū reprobabit: ⁊ ille teſtis
mendax peribit Prouerb. xxj. Quia ſicut in libro ma-
teriali oportet q̄ gloſa ſeu apparat⁹ ꝯcordat cū textu ⁊
ecōuerſo ad h̄ q̄ liber ſit ver⁹ ⁊ ꝑcioſus: Jta ī libro illo
ſpūali: in q̄ ſcpſit de⁹ textū. ſ. mūdicie ⁊ aliarū virtutū
q̄s in baptiſmo ſeu pnīa nob ꝯfert: ⁊ certarū regularū
viuēdi q̄ cuilibet inſerunt: vt hoc faciat alteri: qd̄ ſibi
vult fieri: ⁊ ꝑcipiunt vt legē dei cuſtodiāt Hiere. xxxj.
Dabo legē meā ī viſceribꝫ viris: nos ipſi vō facim⁹ glo-
ſam ſeu apparatū cogitādo: loquēdo: opando: de q̄ lo-
co: ſic a deo ⁊ nobis ſcripto: di Apoc. v. Vidi librꝫ ſcri
ptū int⁹ ⁊ foris. Jntus. ſ. a deo q̄ntuꝫ ad textū: ⁊ foris a
nobis: q̄ntuꝫ ad gloſam. Jſte ſunt due tabule ſcripte ex

vtraq̄ȝ pte Exo. xxxij. ¶ Jn iſto loco ꝯſcīe: ſic a deo ⁊ a
nobis ſcripto: q̄ textus a deo ſcript⁹: nullo mō pōt eſſe
falſus: ſi gloſa a nobis facta cōcordet cū textu: Jta q̄
cogitatiōes: opationes: locutiōes: nō diſcordēt a regu
lis iuris naturalis: que ſunt: hoc facias alteri ⁊c̄. nec a
virtutibꝫ infuſis: liber eſt fideliſſim⁹: ⁊ reciperet ꝓ ar-
mariolo celi. Si aūt diſcordauerint: ⁊ vna tabula non
ꝯcordat cū alia: nec gloſa cū textu: nec allegata exteri⁹
cū hoc qd̄ ſcribit in teſtamēto interi⁹: nec liber de expē
ſis cū libro de receptis: tanq̄ȝ liber indign⁹ de armario
et liberaria celi expellet: ⁊ tanq̄ȝ falſus ⁊ hereticus cō-
bureť: cuꝫ his q̄ cauteriatā hn̄t ꝯſciam. j. Thimo. iiij.
Corrige ḡ eū ad exēplar libri. De q̄. P. ij. 20. ¶ Tertio 21
bone ꝯſcīe vtilitas: ex hoc ptz: q̄ eſt ſecura dom⁹ ⁊ re-
fugiū ⁊ refectoriū celeſte: ⁊ domiciliū pacis ⁊ ꝓpugna-
culū ꝯ͂ oēs tētatiōes ⁊ aduerſitates. Sicꝫ ptz. ā. e. c. iiij.
Ad hāc domū hortat ſcriptura nos fugere ꝓ refugio
habendo ꝯ͂ oīa aduerſa dicēs: percurre prior in domū
tuā Eccl. xxxij. Exēplo olim aīaliū q̄ de nocte vel in tē-
peſtatibꝫ vel aliūde verata q̄runt latibula: ita nos lati-
bula pacifice ꝯſcīe. Sed heu eſt de multis ſicꝫ de habē-
te tediū in domo ꝓpria: ſicꝫ etiā de mimis q̄ laucī⁹ hn̄t ī
alijs domibꝫ: Jta iſti hn̄t tediū intrariō querūt ſolacia
extra ī vanis: ⁊ eſt de eis ſicꝫ de hoīe habēte turpē faciē
ideo nō libēter reſpicit ſpeculū ne ꝯtriſtet: ⁊ ſpāliter qn̄
multū appetit eſſe pulcher. Propť talia eī noluerūt in-
telligere vt bn̄ agerēt. ¶ Quarto h̄ vtilitas apparet ex
ſpūali delectatiōe de q̄. ā. c. c. iiij. q̄ eſt mai⁹ bonū q̄ȝ hr̄e
totū mūdū ſine illa: q̄ ſi hr̄et hō oēs diuitias delicias
⁊ honores mūdi: ⁊ hr̄et vermem illū Eſa. vlti. triſticiā 22
vicꝫ: q̄d ſibi valerēt eſſent oīa ei q̄ſi nihil. Ponam⁹ du
os ante mētis oculos: quorꝫ vnus habeat ꝑdicta: vicꝫ
diuicias ⁊c̄. cū ꝯtinuo ꝯſcīe remorſu. Ali⁹ vō nihil il-
lorꝫ habeat: niſi ſuſtentationē paruā: quē diceremꝰ di-
tiorē ⁊ magꝭ fortunatū: credo q̄ ſapiētes dicerēt ſcḋm
et bn̄ ſcio: q̄ ego mallē hr̄e fortunā ſecundi. Ergo ma-
gna ē vtilitas bone ꝯſcīe: q̄ plus valet q̄ȝ tot⁹ mūdus:
etiā ī vita iſta: ꝑter illud ad qd̄ ducit: eternū. ſ. gaudiū:
cui⁹ eſt arra: q̄ ſicut arra ꝑcedit plenā ſolutionē: ita bo
na cōſciētia ſolutionē mercedis eterne. ¶ Quinto hec
vtilitas eſt lumē qd̄ de⁹ poſuit in medio dom⁹ anime
nr̄e. De q̄ in Pſ. iiij. Signatū eſt ſup nos lu. vul. tui.
¶ Jſte articulus infert quartū. Ex hoc enī q̄ tāta eſt Arti. iiij.
ꝯſcīe bone vtilitas ſeq̄ debet q̄ diligēter cuſtodiat. Si
cut enī hn̄s caſtrū defendere diligēter cōſiderat ne ini- 23
mici ſint in caſtro: ⁊ perdat cū caſtro: ſꝫ ꝯſcīa habet ca-
ſtrū illud defendere: de quo. A. xxiij. 12. ſicꝫ patꝫ. ā. e. c.
xvj. ⁊c̄. Prouerb. iiij. Omī cuſtodia ſerua cor tuū: q̄m
ab ipſo mors et vita procedunt.
¶ Et q̄ oppoſita iuxͣ ſe poſita magꝭ apparēt: male ꝯſcīe Arti. v.
et dānū ⁊ piculū iuxͣ bone ꝯſcīe vtilitatē ponat: vt ma
gis appareat ⁊ plus vitet. Circa qd̄ eſt ſciēdū: q̄ ꝯſcīa
vocat mala duobꝫ modis: vl' q̄ ſimplr̄ eſt ꝯ͂ id qd̄ agit
remordēs ⁊ ꝯ͂dicēs. Sicꝫ dicim⁹ qn̄ hō facit manifeſtā
iniuriā: q̄ euꝫ de mala ꝯſcīa hoc facit: vel qn̄ illud qd̄
agit eſt malū de ſe: ſꝫ ꝯſcīa errore vel ꝯſuetudine peccā 24
di abſorpta nō remurmurat ſicꝫ nec reꝑhendit iudeos
crucifigētes chrīſi nec adhuc eos vel ſaracenos reꝑhē
dit de eorꝫ infidelitate. ¶ Prima eſt magis penalis: q̄
ſicut ꝑdictū eſt nō eſt oblectamētū ſup cordis gaudiū:
ita nec afflictio ad iſtā: q̄ tēpeſtates ⁊ frigora aliqn̄ po
teſt fugere: ⁊ inimicos ⁊ latrones: ⁊ infirmitates aliqn̄
pōt mitigare: vel ſi ſint in vno loco pōt fugere in aliū
Cōſciētiā vō ſuā nullo mō pōt fugere: q̄ eſt explora-
tor ex pte dei ſup nos poſit⁹ q̄ vbiq̄ȝ in cāpū ⁊ lectū et
omnē locū nos ſequit: ⁊ oīa facta nr̄a reuelat corā deo

nos accusando. Inimici hoĩs domestici eius Mich.
vij. supple maximi. Rõ. P. iiij. 17. ¶ Scđa vero est ma
gis piculosa: qꝛ infirmitas q̃ min⁹ ꝑcipit: ẽ piculosior
25 sicut pꝫ de apostemate. Illi ergo q multa mala sub colore le
gis vel necẽitatis vel falsarũ excusationũ faciũt: ⁊ aliena
bona occupãt: dicẽdo: nõ habem⁹ ꝯsciam de hoc: ⁊ si eis
pctm̃ illoꝝ oñdat: rñdẽt vnusquisq: iudicabit̃ sm ꝯsciaꝫ
ꝓpriã. Ex q̃ ergo ꝯscia nõ repꝛehẽdit nos de hoc: nunq̃ ꝑ illã
in hoc facto iudicabimur. Sed si hoc esset verũ: nunq̃ infi
deles iudicarent̃ de infidelitate sua: nec de chꝛi crucifixi
one. Sꝫ illi carẽtes remorsu ꝯsciẽ nõ caruerũt pctõ: ita
nec isti. In cuius ꝑsona loquit̃ Paulus dicẽs: nihil mihi
ꝯscius suꝫ: ſꝫ nõ in hoc iustificat⁹ suꝫ: nec valet ꝙ dicũt:
ꝯscia nõ iudicat me esse culpabilẽ: ſꝫ iudicat me nõ esse
culpabilẽ: qꝛ hoc iudiciũ erroneũ est ⁊ iõ a iudice supio
re. s. deo repꝛobabit̃: sicut aliq̃n i mũdo accidit ꝙ iudiciũ
inferioꝛis iudicis a supioꝛe repꝛobat̃. In curia ergo dei nõ
allocabit̃ iudiciũ ꝯsciẽ: nisi regulate: ⁊ de hac verũ di
cũt ꝙ vnusquisq; iudicabit̃ sm ꝯsciam suã: sicut pꝫ. s. c. c.
3. ⁊ nõ solũ ꝯsciãs illas q̃s sciũt facẽ largas q̃n volũt ⁊
strictas q̃n volũt: sicut leges suas: sicut pꝫ. A. xij. 38. ⁊. 42.
Arti. vj. ¶ Ex q̃ tm̃ est piculũ male ꝯsciẽ: necessario ad istũ arti
culũ sequit̃ sext⁹: vicꝫ ꝙ diligẽter corrigat̃: vt periculũ
26 euitet̃. Dictũ est. s. ꝙ ꝯscia est liber: libꝛ aũt corruptũ
necẽ est corrigere ad librũ verũ. Sic librũ ꝯsciẽ ad libꝛ
gñationis Jesu chꝛi Mat. j. Ibi inuenies vnã paginã
de humilitate: hãc isere i libꝛo tuo si ibi deficiat. Ad hoc eñi
hortat̃ vbi ait: discite a me: qꝛ mitis suꝫ ⁊ hu. ⁊c. Sic de
pagina mũdicieꝛ charitatis. Et sic in oĩbꝫ corrige librũ
tuũ sm exẽplar qđ tibi in mõte mõstratũ est Exo. xxv
Et sicut isti scriptores volẽtes hic occupationẽ: portãt sce
dulas manu ꝓpria scriptas: ⁊ cui⁹ scriptura placet ad
mittit̃ ⁊ introducit̃. Alij vero expellunt̃: sic ibi q̃n libꝛi
apient̃: nullus recipet̃ nisi fuerit correct⁹ sm illud exẽ
plar i mõte. Sed q vult librũ corrigere: nõ põt facilit̃
trãscurrẽ: sicut q vult domũ scrutari si sit ibi fur vel
furtũ: nõ ꝯsiderat domũ leuit̃ in supficie: ſꝫ oẽs angu
los: qꝛ tales angulos querũt. Ita debem⁹ scrutari pctã
in ꝯscia: ad hoc ꝙ mũdet̃ ⁊ corrigat̃. Sed heu difficile
27 corrigit̃ Eccs. j. Et cã est: qꝛ auersi sũt ab exẽplari isto:
et qꝛ ad lumẽ grẽ oculos nõ apeniũt: q̃s educeret mise
rũ de lacu: q nollet manũ extẽdere: vel dare elemosynã
paupi: q nec manũ: nec scutellã porrigeret cũ posset.

C.viij. Consuetudinũ. Prio po
nẽda est gñalis distinctio: oñdendo ꝙ quedã
respicit ꝑsonã puatã seu rẽ domesticã: q̃dã vero rẽpu
blicã: seu multitudinẽ. Scđo oñdet̃ q̃ sit nã ꝯsuetudi
nis q̃ respicit puatã ꝑsonã q̃tuꝫ ad inclinationẽ quã
facit in opante: ⁊ quõ oĩa facit leuia: siue i bono siue in
malo. Tertio quãta sit vtilitas bone ꝯsuetudinis pri
uate. Quarto quãti piculi sit cõsuetudo mala puata.
Quĩto quõ aliq̃ in factis suis noĩe ꝯsuetudinis abutũ
tur circa alioꝝ regimen: seu rẽpublicã. Sexto ponẽda
est illoꝝ excusatio cũ repꝛobatione. Septio illoꝝ peri
Arti. j. ¶ Quãtuꝫ ad pmũ: ꝯsuetudinẽ puua (culũ ⁊ pena.
tã voco: quã q̃s in moribꝫ ꝓpriis siue bonis siue malis
1 exercet. Cõsuetudinẽ vero publicã: que multitudinẽ re
spicit quã exercet q̃s in regimĩe vel dñio suo: q̃ nõ solũ
Arti. ij. ¶ Prime aũt ꝯsuetudinis nã (seipsos: ſꝫ alios tãgit.
est: hoĩeꝫ inclinare ad id qđ de ꝯsuetudine agit: vt plus
agat: facit etiã opa videri leuia ⁊ delectabilia: q̃ añ cõ
suetudinẽ videbant̃ grauia ⁊ tediosa: tã in bonis ope
ribꝫ q̃ꝫ in malis. ¶ Prio ergo ponat̃ exẽplũ ad hoc in bonis
operibꝫ. Scđo i malis. Tertio reddet̃ cã vtriusq;. In
bonis patꝫ: q̃n q̃s incipit ieiunare vel religiose viuere:

videt̃ graue: qđ tñ ꝯsuetudine sit leue. Vñ q̃dã scissi Exẽm
mo epõ narrãte didici: ꝙ q̃daꝫ in pãia sua maxim⁹ co
mestoꝛ in bello capt⁹: ⁊ diu incarcerat⁹: vbi nõ habuit
nisi paruã panis quãtitat̃ in mẽsura ⁊ põdere: hic po
stea a carcẽ liberat⁹: optĩe sciuit ieiunare: ⁊ sobꝛie come
dere: qđ antea nesciuit: qꝛ vsuꝫ nõ habuit taliũ armoꝝ
¶ In malis etiã idẽ apparet: qꝛ pctm̃ qđ in pncipio vel 2
anteq̃ꝫ ꝯsuetudine introducat̃: multũ nõ solũ ꝯsciẽtiã
et etiã cogitationẽ grauat: ꝯsuetudine sit leue. Et est de
talibꝫ sicut de his q sunt ꝓpe domũ tenebꝛosam ⁊ obscu
rã: hõ q stat extra: ⁊ visuꝫ ad interioꝛa dirigit: nihil vi 3
det nisi tenebꝛas in pmo aspectu: licet forte nõ sit tota
liter tenebꝛosa: ſꝫ hñs lumẽ paruũ admixtũ: ſꝫ si domũ
introierit: ⁊ ibi diu morat⁹ fuerit: multa videt: ⁊ nõ vi
det̃ ei dom⁹ ita tenebꝛosa: sicut videbat̃ dũ fuit extra. Ita
illi q sunt ex̃ societatẽ maloꝝ: vel curias ⁊ ꝯsilia tyrãno
rũ: vel artẽ ⁊ statũ lucroꝝ piculosoꝝ: sicut aduocatoꝝ as
sessoꝝ conspiratoꝝ ⁊ hmõi: dũ sunt extra societatẽ illã
eos iudicãt: totũ tenebꝛosuꝫ reputãtes statũ illoꝝ dicẽ
tes: ipsi nõ pñt saluare aĩas suas: sicut pꝫ ex factis suis.
Eoꝝ etiã vitã abhoꝛrẽt dicẽtes: nõ video quõ poterũt
corã deo rñdere de hijs q̃ faciũt: ⁊ si hoc facerẽ mors mihi
esset. Sed cũ illoꝝ societatẽ intrauerit: ⁊ ꝑ tpꝰ ibi mo
rati fuerint: multo clari⁹ videt q̃ꝫ expediret ꝙ viderẽt:
nouas cautelas ⁊ malicias ⁊ falsitates inueniẽdo: ⁊ vi
tã illã vsq; ad celũ cõmẽdãdo. Et sic Saul ꝓphetat in
ter ꝓphetas: ⁊ sic ꝯsuetudo grauia vel leuia vel nõ sen
sibilia facit. vñ Bern. de ꝯsideratiõe li. j. c. iij. qđ tibi 4
pmo videbit̃ impoꝛtabile: ꝓcessu tpis si assuescas nõ
iudicabis adeo graue: paulo post ⁊ leue senties: paulo
post etiã ⁊ delectabit. Ad idẽ August. in enchi. c. lxxxij.
pctã q̃uis magna ⁊ hoꝛrẽda cũ in ꝯsuetudinẽ venerit
parua aut nulla esse credunt̃: adeo: vt nõ solũ occultã
da: verũ etiã pdicãda diffamãdaq; videant̃. ¶ Causa
vtriusq; est qꝛ cõsuetudo ẽ altera nã: qꝛ q̃dãmõ alterat
naturã: ꝙ pꝫ ꝑ hoc qđ phs scribit Alexãdro in secret. se
cretoꝝ de muliere nutrita veneno serpẽtino mixto cuꝫ
alijs cibarijs: q̃ in tãtũ mutata ⁊ alterata fuit ꝙ nã sua
facta fuit q̃si serpẽtina: sic hoĩes ꝯsuetudĩe mala nutri
ti veneno pcti: hñt naturã suã ita mutatã: q̃si peccare
esset eis nãle. Sic etiã bonis moribꝫ assueti: bonos mo 5
res q̃si nãles hñt. Et iõ vtrobiq; reddit opationẽ faci
lẽ q̃ in principio fuit grauis. Sicut arboꝛ ad vnã ptẽ dici
inclinata: in pncipio cũ difficultate ad aliã inclinat̃: ſꝫ
cũ diu in illa inclinatiõe q fuit ita difficilis in pncipio
steterit: ita facilit̃ stat ibi: sicut facit ptr⁹ i alia inclinatiõe:
sic in moribꝫ. Rõ. J. j. 4. ¶ Est ergo de hoĩbꝫ i bono siue 6
in malo: sicut de auibꝫ pdalibꝫ q post assuefactionẽ faci
lit̃ veniũt ad manũ: sicut pꝫ de accipitre ⁊ falcone ⁊ hmõi.
Ita bon⁹ ⁊ malus ad manũ dei et diaboli. Patet ergo
ꝙ cõsuetudo inclinat q̃si natura: ⁊ facit oĩa leuia.
¶ Ex hoc articulo pꝫ rõ tertij articuli: qꝛ ex q̃ ꝯsuetudo Arti. iij.
facit leuiter opari: pꝫ ꝙ talis ꝯsuetudo est valde vtilis
volẽti bona operari ⁊ dimittere mala: hoc pꝫ ꝑ illud qđ 7
fert̃ de gestis sci Bern. ꝙ vicꝫ cũ quẽdã pctõꝛẽ statim
ꝯuertere nõ posset: qꝛ nobilis erat ⁊ potens: ⁊ etiã ma Exẽm
lis deditus esset: rogauit eũ: si nollet pacẽ facere cũ deo
simplicit̃ a pctõ cessando ꝙ saltẽ treugã cũ deo acciperet
et ipõ q̃rẽte q̃d eẽt treugã cũ deo accipe: ait bern. Absti
neas a pctõ ad tpꝰ ⁊ q̃renti ꝑ quantũ tpꝰ. Rñdit: ꝓ
amoꝛe dei: q tot fecit ⁊ sustinuit ꝓ te: abstineas ꝑ tres
dies: qđ cũ fecisset. Rogauit ꝙ iterũ tot diebꝫ abstine
ret ꝓ amoꝛe scẽ Marie: qđ cũ fecisset. Iterũ idẽ roga
uit sigillati ꝓ amoꝛe aliq̃rũ sctõꝝ. q̃bꝫ erat spãli⁹ affe
ctus. Qđ cũ ꝑ plẽs dies sic fecisset: ait Bernardo am
modo nõ treugam: ſꝫ pacẽ cũ deo faciã: qꝛ leue est mihi

a pctō abstinere: nec mirū: cū in oī resistētia augmētet
sibi grā. Qui ĝ cū minori grā potuit pme tentatiōi re-
sistere: cū maiori poterit secūde: ⁊ adhuc cū maiori ter-
tie. Et sic deinceps. Patet ĝ quāte vtilitatꝭ sit ꝯsuetudo
in bonis opibꝫ. Bern. li. j. de ꝯsideratiōe: ꝓcedenti de
vmbra ad solē: de ocio ad laborē: graue cernit̄ omē qd̄
incipit: sꝫ postq̄ ab alijs dissuescere: ⁊ ad illa assuescere
ceperit: vsus tollit difficultatē: inuenitq̄ facile esse qd̄
putauit impossibile. Vide. P. viij. 37.
Arti. iiij. ¶ Et qꝛ opposita iux̄ se posita magꝭ apparēt. Iux̄ istū
articulū imediate ponat̄ articulus q̄rtꝰ: vt manifestiꝰ
videat̄ quāti piculi sit ꝯsuetudo ī malis opibꝫ pctōꝝ.
8 ¶ Hoc aūt piculū pꝫ ex tribꝫ. s. Ex piculoso casu huiꝰ
pcti. Scd̄o ex difficultate resurgēdi. Tertio ex ꝓnitate
recidiuādi. ¶ Primꝰ casus ꝯsuetudinarij pcti: est picu
losus valde ꝓpt̄ tria. Prio ꝓpt̄ nām suā in se: qꝛ ꝯsue-
tudo facit mortale qd̄ est de se sol' factū veniale: sic pꝫ
de ebrietate: distin. xxv. c. vnū orariū. §. alias ea demū.
Scd̄o: qꝛ de vno pctō trahit ad aliud: ⁊ de minori ad
maiora pctā sic de minori furto. s. garbaꝝ ⁊ gallinaꝝ: ad
maiora ⁊ de fornicatiōe ad adulteriū: sic pꝫ. A. iij. 14.
deinde ad vsuras ⁊ hereditatꝭ vēditionē: ⁊ ad maxia
incōueniētia ⁊ cōfusiōes: qꝛ antiquū pctm̄ facit nouā
cōsuetudinē: vltimo vō ad furcas inferni. Et sic teste
btō Grego. Pctm̄ qd̄ statim p pniaꝫ nō delet̄: suo pō-
dere ad aliud trahit: ⁊ nō solū ad aliud pctm̄: sꝫ ad fur
9 cas trahit inferni. Nō. C. xvj. 20. Et. P. v. 9. Tertio:
qꝛ fortit̄ vtpote multꝭ vīculis pctōꝝ ligat ⁊ ad dāna-
tionē trahit: qꝛ q̄t pctā cōmittit: tot vinculis a diabolo
et seipo ligat̄. Vn̄ btūs Grego. moral' li. iiij. q̄t vincu
lis male frequētatōis astringit̄: q̄si tot vīculis ad mor
tē ligat̄. Qn̄ eni de nouo peccat: ligat vnū anulū ad istā
cathenā: ⁊ qn̄ recolligit pctā p̄terita: ⁊ cōparat ea p̄sen
tibꝫ: ⁊ cogitat etiā in futuro talia face: ⁊ oīa ei placēt li-
gat tali cōplacentia anulū: anulo: ⁊ funē q ad infernū
ducit̄ gaudēter facit. Et gaudēter iactat dicens illud
Ps. cxviij. Funes pctōꝝ circūplexi sunt me: qn̄ vicꝫ de
10 malicia sua gliat̄: ⁊ de pctis suis se iactat. Sꝫ qꝛ iste fu-
niculus ꝯsuetudine ꝯsūmatꝰ difficile rūpit̄ statim dū
est in faciēdo: est lingue gladio. s. p ꝯfessionē scindēdus
quō aūt est ī faciēdo scribit Aug. sup Mat. omel'. lxxx.
Ad istā inq̄t ꝯsuetudinē q̄dā ꝓgressu ꝑuenit aīa. Pri-
mus ꝓgressus est q̄si titillatio delectatōis ī corde. Se-
cundus ꝯsensio. Tertiꝰ factū. Quartꝰ cōsuetudo: tali
eni dī q̄driduanꝰ iā fetet. Principijs ĝ est resistēdū: qꝛ
paruꝰ ignis in p̄ncipio facilit̄ extinguit̄: ⁊ morbꝰ recēs
faciliꝰ curat̄: vulnera aūt putrida ⁊ fetētia cū difficul-
tate sanant̄: ⁊ vestis ⁊ vas nouiter inq̄natū facilit̄ mū
dant̄: q aūt sic resistere ⁊ sic liberari noluerit: habebit
11 hereditatē illiꝰ regni iferni. De q. A. viij. 17. ¶ Scd̄o
periculū ꝯsuetudinarij pcti pꝫ ex resurgēdi difficulta
te. Hec aūt difficultas causat̄ ⁊ reddit̄ grauis ex tribꝫ:
ex lōga assuefactiōe: ex ꝯrij informatiōe ⁊ ex sbiecti di-
spositiōe. Primū facit q̄si ncītatē. Canis eni assuetus
ad strāgulandū oues: ⁊ arbor assuefacta ad inclinādū
ad vnā ptē: q̄si necessitat̄ ad h. Sic ī moribꝫ. vn̄ Aug.
in ꝯfessionibꝫ suis. Ex volūtate ꝑuersa facta est libido
et dū seruit̄ libidini: facta ē ꝯsuetudo: ⁊ dū ꝯsuetudini
12 nō resistit̄: facta ē necessitas. Scd̄o ex ꝯrij informatiōe:
hoc pꝫ in arte: qꝛ sic in artibꝫ q̄buscūq̄ mechanicis: cū
maiori difficultate artē quācūq̄ addiscit hn̄ q pꝰ eā
didicit male. Et eā ⁊ exēplū ad h pꝫ. A. iij. 12. pulcher
Exēm rime. Ad h eciā est q refert Quintilianꝰ in libro de insti
tutiōe oratoris de Thimeo: q in arte excellebat tibiaꝝ
hic duplas mercedes exigebat ⁊ accipiebat ab his q fu-
erāt mali p̄instructi q̄ si oīno rudes accederēt: nec im-
merito. Error eni duplicē exigit laborē cū delendi sint
male instructiōis semina: ⁊ bona sint inserēda: Ita in
moribꝫ. Tn̄ sic maior est delectatio in musica bn̄ ꝓpor-
cionata: ⁊ maior vtilitas ex bonis ꝓueniēt seminibus:
Ita illi q in malis delectant̄ moribꝫ: si essent assuefacti
ad bonos mores: maiorē inuenirēt ⁊ delectationē ⁊ vti
litatē. Sic pꝫ. C. vij. 4. ¶ Tertio ex subiecti mala di- 13
spositiōe: lignū eni diu iacēs ī aq̄ de difficili: ⁊ nō sine
magno fumo accēdit̄. Et q diu fuit in carcere tenebro-
so: nō sine oculoꝝ grauamine ⁊ obstupefactiōe: primo
videt solē clarū ⁊ lignū putridū ⁊ antiquū ⁊ curuatuꝫ
citius frāgit̄ q̄ rectificat̄ ⁊ lepra inueterata ⁊ gutta in-
ossata nō de facili curat̄: ⁊ dn̄s nō libēter dimittit ꝯsue
tudinē diu in terra sua obtentā: nec seruos ab antiq̄ ei
fideles recedere: nec multꝭ cōpedibꝫ ⁊ vinculis fortibꝫ
ligatꝰ: facilit̄ oīa frāgit ⁊ fugit. Sic in moribꝫ: hō q est
q̄si arbor euersa Mar. viij. Video hoīes q̄si arbores:
imbutus diu diuersis pctis ꝯ volētes eū charitate ac-
cēdere: fumū emittit murmuratōis ⁊ p̄ictarū ⁊ detra-
ctionū ⁊ aliq̄n alioꝝ grauaminū. Et non solū ꝯ hoīes 14
supiores suos: sꝫ etiā ꝯ deū a q pungit̄ ad modū aīalis
pigri: multis penis ⁊ tribulatiōibꝫ interius in corde ⁊
ꝯsciā: exteriꝰ etiā in corpe debilitatiōe visus: in durati-
one auditus: diminutiōe formatiōis ⁊ pulchritudinis
et oīm virtutū corpaliū: ꝓpt̄ quos defectꝰ dicē pōt hos
versus bona ꝯsciā. Ad seniū vergo: caput in declinia Versus
mergo. Incuruor tergo: baculiq̄ iuuamie pgo. Tus-
sio: dispergo sputū: mors iminet ergo. Si mala nō ter
go: sum stultior altꝭ mergo. Extrinsece etiā mūdialibꝫ
tribulatiōibꝫ: vt de luto pcti surgat ⁊ vadat: fumat ad
modū ligni aq̄tici. Istos dei stimul'os ipatiēter portādo
nec d luto totalr̄ surgit. Sꝫ si forte manū ex̄ lutū ponat 15
qꝛ ꝓpt̄ impotētiā ⁊ p̄dicta mala q eū p̄mūt forte ab ope
cessat nephario. s. pugnādi: furādi: luxuriādi ⁊ hmōi.
Et sic manū. i. opus ex̄ lutū ponit: qꝛ ab ope cessat: nō
tn̄ cor ⁊ linguā ex̄ lutū in q diu iacuit ⁊ iacet: ponit: nec
volūtatē tergit: qꝛ a turpibꝫ cogitatiōibꝫ: ⁊ a volūtate
talia faciēdi a delectatiōe etiā quā hn̄t ex taliū mēorie:
iuramētis etiā ⁊ a iactātijs pauci taliū abstinēt imo se
dentes ī societatibꝫ: de trāsactis malis cū additamētis
gliant̄ narrāt: qꝛ mortariolū sp retinet saporē de alijs.
Nec opa pnīe tūc facere pn̄t: ꝓpt̄ cās tactas. A. iij. 15.
Sic ĝ pꝫ quō lignū aquaticū ꝯ deū ⁊ alios correctores
fumū emittit: qꝛ gutta antiquata ⁊ inossata ī ossibꝫ: de
qua Job. xx. ossa illiꝰ implebunt̄ vicijs adolescētie eiꝰ:
qꝛ hec gutta ⁊ hec vulnera antiq̄ta tāgunt̄. Iō clamat
murmurādo: qꝛ oculis egris odiosa est lux. Iō oculos 16
claudit vel diuertit. Et citius morte frāgit̄: q̄ corrigat̄
nec diabolus libēter talē de ꝯuitute eiꝰ dimittit: imo sic
dn̄s malus terrā quā diu ī manu sua tenet: malis ꝯsue
tudinibꝫ ecorrūpit: qꝛ vix ī ea nūq̄ poterint male ꝯsue
tudines corrigi: Ita diabolꝰ tales corrūpit: malis mo-
ribꝫ ⁊ legibꝫ ꝑuersis. De qbꝫ Ro. vij. Video aliā legē
in mēbris meis ⁊c. q vix vnq̄ corrigi pt̄ Prouer. xxij.
Adolescēs iux̄ viā suā etiā cū senuerit: nō recedet ab ea
Hiere. xiij. Si pōt ethiops mutare pellē suā ⁊c. Et cā
reddit̄ Prouer. v. qꝛ funibꝫ pctōꝝ ꝯstringit̄. Nō. F. j.
26. Sed mō multi funē pctōꝝ nō sentiūt nec dep̄hen
dūt se esse ligatos. Et est de eis sic de aue illaqueata: vl'
de accipitre: q nō sentit se ligatū: anteq̄ velit auolare.
Ita isti cū dicent ī morte auolare: tūc sentiēt se fortit̄ li- 17
gatos. Sed tūc erit nimis tarde illud sentire: qꝛ tūc li-
gamēta rūpere nō poterit. Priꝰ ĝ solue vīcula Esa. lij.
Sed dicūt multi ⁊ p̄les cogitāt: q ī senectute volūt oīa
pctā dimittere: ⁊ oīa diaboli vīcula euadere. Et dicūt
q adhuc ꝓpt̄ iuuētutē ⁊ societates ⁊ diuersas secli for-

tunas nō pñt. Sed ista ē irrōnabilis cogitatio. Dictū
est. š. e. c. 10. q̄ quāto diuti⁹ peccat: tāto pluribꝫ vincul'
18 ligat. Qui ḡ fatet se nō posse pauciora vīcula rūpere:
quō rūpet plura? ḡ ita irrōnabile ē dicē: ac si diceret la
tro vno vinculo ligat⁹ amicis snadētibꝫ q̄ illud frāge
ret ⁊ fugeret: nō possū istud solū soluere: ꝫ expectabo
vsqꝫ habeo centū vincula sup me qñ etiā ero corpe de
bilior: fame ⁊ miseria afflict⁹: ⁊ tūc totū frāgā: qñ duo
erūt ꝯ vnū. s. ꝯ eū: vicꝫ debilitas corpis maior ⁊ vincu
loꝝ multitudo: Ita spūalit' quāto diuti⁹ in pctō iacēt:
tāto debiliores fiūt: ⁊ ad resistendū ⁊ ad frāgendū: qꝛ
sunt in carcere diaboli: fame debilitati: qꝛ carent grā ⁊
cibo spūali pluribꝫ etiā vīculis ligant. Ergo stati sol
19 ue vincula Esa. lij. ¶ Tertiū piculū ꝯsuetudinarij pctī
accidit ex recidiuādi facilitate. Quātūcūqꝫ eīn vulpes
vel lupus mortē timētes: pctā sua vel dimittāt vel ꝯfi
teantur: ꝑpt' antiq̄ tn̄ ꝯsuetudinē cōualescētes: cito ad
Fabula eadē facta redeūt. Vñ fabule hñt: q̄ vulpes in curia
leonis morti adiudicata: cū ad furcas duceret cū plus
facere nō posset: rogauit ductores vt ex alia pte vie eū
ducerēt: vbi vidit gallinas ire: vt saltē approximatiōe
vel visu de antiqs factis suis: ꝯsolationē reciperet. Patꝫ
ergo q̄ sic boni ex antiq̄ ꝯsuetudine si cadūt memores
tn̄ delectatōis bone vite habite: facilit' ⁊ cito reducunt
Ita peruersi: cito ad suas ꝑuersitates. Et sic ꝑuersi de
difficili corrigunt Eccl'. j. Et sic pꝫ q̄le periculū indu
Arti. v. ¶ Sed qꝛ ꝯsuetudo (cat peccādi ꝯsuetudo priuata.
peruersa i moribꝫ introducit ꝯsuetudinē malā in regi
mine: qꝛ nulli tales ꝯsuetudines incipiūt nisi male mo
rigerati. Jō nūc restat ōndere de mala cōsuetudine in
20 republica. Circa qđ est aduertēdū: q̄ qñ illud qđ ꝯsue
tudinē vocāt est ꝯ legē nāe vl' bonos mores: noīe ꝯsue
tudinis abutunt: qꝛ nō ꝯsuetudo ꝫ abusus dici pōt: ⁊
debet qđ ꝓbat sic. Qui vtit re aliq̄ ꝯ nām suā: abutit:
ꝫ q̄ vtit ꝯsuetudine ꝯ rōnē ⁊ bonos mores: vtit ea cō
tra naturā: ḡ abutit: maior est manifesta: minor ꝓbat
ꝑ decretū distinc. j. ꝯsuetudo. Vbi sic dr̄: ꝯsuetudo aūt
est ius q̄ddā moribꝫ institutū: qđ ꝓ lege suscipit cum
deficit lex. Ecce dicit q̄ est ius q̄ddā moribꝫ supple bo
nis institutū: ḡ qui ꝯtra bonos mores illa vtit: abutit.
Videt ḡ q̄ dñi q̄ vēdicāt bona naufragoꝝ vbi nullū
viuū euadit q̄ etiā vēdicāt bona defunctoꝝ intestato
rū: sicut faciūt dñi in episcopatu laudunēsi: si q̄ ꝯsilia:
q̄ longū esset enarrare faciūt sub cōsuetudinis ꝑtextu:
noīe ꝯsuetudinis abutunt. Et licet oñes ꝯsuetudines
hic nō pñt inseri: tn̄ ex ꝓbationibꝫ ⁊ rōnibꝫ ⁊ auctori
tatibꝫ q̄ inducent ꝯ primū abusum: vicꝫ de naufragis
cui⁹ improbatio mihi magis est cordi: qꝛ videt int' oēs
21 abusus crudelior: poterūt alij abusus improbari. Q̄
aūt sic bona auferre naufragoꝝ sit abusus ⁊ nulla cō
suetudie excuset: pꝫ. Quia est ꝯ ius diuinū Leui. xix.
Diliges ꝓximū tuū sic teipm̄. Et ꝯ ius nāle qđ est: ꝫ
facias alteri q̄ tibi ⁊c̄. qđ sibi nō velit fieri: alteri ne fe
cerit: dis. j. hūanū. Et ꝯ ius scriptū. Extra li. v. ti. xvij.
de raptoribꝫ. Excōicandi: vbi hr̄ q̄ tales vicꝫ spoliātes
naufragos: ipso facto sūt excōicati fm̄ apparatū. Hoc
etiā tenet glosa: dis. j. hodie: vicꝫ q̄ tales sunt ipso facto
excōicati. Ibi etiā dicit Aug. Q̄ iniq̄ssima ē illa lex. s.
q̄ patiētibꝫ naufragiū: ihabitātes oīa auferāt. Et fm̄
hāc glosaꝫ si aliq̄ lex illud antiq̄tus ꝯcessit: iā ꝑ alias le
ges correcta est. Sicut pꝫ ex' li. j. ti. iiij. De ꝯsuetu. c. fi.
Istis sic introduct'. Arguo sic. Illa cōsuetudo q̄ est ꝯ
ius diuinū ⁊ nāle: nō est ꝯsuetudo: ꝫ corruptela. Sed
22 hec ꝑdicta de naufragis est hmōi: ḡ ⁊c̄. Maior ꝓbat
ꝑ verba Augustini. xxxij. q. vij. flagicia: vbi di. q̄ nul
la ꝯsuetudo ꝑualet ꝯ ius nāle. Et si oēs hoīes mūdi fa

cerēt ꝯtrariū. Idē pꝫ extra: li. j. ti. iiij. de ꝯsue. c. vltimo
vbi sic dr̄. Cū tāto sint grauiora pctā: quāto diuti⁹ in
felicē aīam detinēt alligatā: nemo sane mētis intelligit
iuri naturali cuius trāsgressio periculū salutis inducit:
quacūqꝫ cōsuetudine q̄ dicēda est in hac pte veri⁹ cor
ruptela: posse aliq̄ten⁹ derogari: hec ibi de v̄bo ad ver
bū. Probatio minoris ꝑcedit parū ante: vbi ōndit esse
et ꝯ ius diuinū ⁊ nāle: siue distinguant: siue idē sint.
Nota. J. ar. 30. ¶ Quid v̄o de tali abusu ē faciēdū: cō 23
tinet decretū dis. viij. mala aūt ꝯsuetudo: vbi sic dicit.
Mala ꝯsuetudo nō min⁹ q̄ ꝑniciosa corruptela abij
ciēda est: q̄ nisi citi⁹ radicit⁹ euellat: in priuilegioꝝ ius
ab impijs assumit: ⁊ incipiūt ꝑuaricatiōes varie ⁊ ꝑ
sumptiōes celerrime nō compresse: ꝓ legibꝫ venerari.
Glosa: ad argumentū: q̄ illud qđ aliq̄liter est illicitū:
¶ Sed qꝛ illi q̄ hmōi (rōne ꝯsuetudinis nō sit licitū. Arti. vj.
ꝑuaricatiōes ꝓ legibꝫ venerant: ⁊ eoꝝ ꝯsiliarij: necnō
et legisperiti ⁊ scribe: pharisei: friuolis ⁊ supficialibꝫ
respōsionibꝫ facta sua nitunt colorare: ne sine respōsio
ne ꝯdēnent: in isto articulo sexto audiēda sunt eoꝝ di
cta: q̄bus nitunt se in talibꝫ factis iustificare: ⁊ si in iu
sticie sue ꝓbatiōe: ⁊ factoꝝ suoꝝ defensione ⁊ respōsio
ne defecerint: in septio articulo sunt ipsi cū factis suis
ꝯdēnandi. ¶ Dicūt ꝑmo q̄ bona illa sic i terra ꝓiecta: 24
q̄ vulgari noīe vocant vrekke: sunt dñoꝝ bona: ⁊ ideo
ea capiētes nō rapiūt: nec naufragos spoliāt: ⁊ iō iura
preallegata nō intelligunt: nec loquunt ꝯ pricipes et
dños tales: q̄ de antiq̄ ꝯsuetudine talia tanqꝫ suos red
ditus vel terre sue euētus capiūt: ꝫ intelligunt de alijs
raptoribꝫ: q̄bꝫ bona illa de iure nō ꝑtinēt ⁊c̄. Nec ꝑal
legata decretalis excōicatiōi est ꝯ dños tales vt dicūt.
¶ Scđo qꝛ de illa antiq̄ cōsuetudine specialē nō facit
mentionē: ⁊ ꝯsuetudo ꝑ ꝯstitutionē posteriorē non re
uocat: nisi de ea specialē faciat mentionē: vt ex' li. vj. de
ꝯstitutiōibꝫ: licet roman⁹. ¶ Tertio dicūt q̄ hec decre 25
talis ꝑallegata: nō est snīe late: q̄ inferende. Et videt ꝫ
velle Innocēti⁹ in scripto suo. ¶ Quarto dicūt ꝯ illud
qđ supra assumptū est: q̄ vicꝫ bonoꝝ acceptio nō est ꝯ
ius nāle: qꝛ de illo iure oīa sunt cōia. Sicut pꝫ dis. j. in
pricipio. ¶ Quito dicūt: q̄ iō hec bona dñis ꝯcedunt:
ne rerū possessio sit incerta. Ex q̄ eīn dñi illarū rerū sb
mersi sunt vl' ignorant: lex q̄ nō ꝑmittit aliq̄ esse icerta:
illa bona ꝯcedit dñis. ¶ Sexto oīa dicta ista ꝯfirmāt di
cētes: q̄ i multis parlamētis ⁊ ꝯsilijs ꝑlatoꝝ ⁊ procerū
tales ꝯsuetudines vl' manifeste vl' dissimulatiue q̄ aliqñ
dant iurisdictionē: sunt approbate. Sed dūc q̄ habes
sanctā sciam. j. Mach. vj. tu scis q̄ i his dicis falsuꝫ ꝯ
te ⁊ naufraga mēbra tua tulerūt testimoniū Dañ. xiij.
De q̄bꝫ Esa. xxiiij. Trāsgressi sunt leges: mutauerūt 26
ius: dissipauerūt fedus sempiternū. Sic pꝫ. J. ar. 13. Sꝫ
qꝛ vsuꝫ prauū lex ⁊ rō vincere debēt: dis. xj. c. j. Jō veri
tate ꝑdicta vincēda sunt ꝑ ordinē. Premittēdo tn̄ pri⁹
vnā distinctionē de naufragijs: qꝛ aut naufragiū est ta
le q̄ simplr̄ oēs submergunt: nec est i terra q̄ bona vē
dicat: nec scit de q̄ terra nauis fuit. Aut oēs q̄dē sbmer
gunt q̄ sunt in naui: ꝫ dñs nauis vl' bonoꝝ q̄ cū alijs
in naui nō fuit: bona sua vēdicat: parat⁹ facē quācūqꝫ
ꝓbationē q̄ bona sua fuerūt. Aut alij submergunt: ⁊
alij euadūt. Aut null⁹ euadit nisi brutū: sic canis vl' ca 27
tus vel hmōi aial. Ista distinctiōe q̄drip̄hara sic pre
missa: dicūt q̄ bona illa sunt dñoꝝ: vicꝫ i duobꝫ ꝑmis
mēbris diuisionis: ꝫ nō in duobꝫ vltimis: hoc eīn ꝯce
dunt q̄ vbi hō vel aial de naufragio euadit: bona illa
dño terre nō ꝯfiscant. Et sic oīa dicta sua glosant: ⁊ sb
isto mō diuisiōis oīa supi⁹ dicta ꝯcedūt: vicꝫ sb ꝑmis
duobꝫ membris. ¶ Sed q̄ in primo casu istius diuisio 27

nis bona illa sint dn̄oꝝ sicut ꝯtinet primū dictū illoꝝ:
videt̄ crudele ꝛ irrōnabile valde: q̄ꝛ licet oīa corpa que
bona illa possederāt sint submersa: aīe viuūt q̄ in carce
ribꝰ detinent̄: ꝛ plus bonis illis indigēt: q̄ꝫ vnq̄ꝫ indi-
guerāt corpa: vl' plus q̄ꝫ idigerēt si viuerēt. Sic ḡ exe-
cutores q̄ mortuos defraudāt: sunt latrones crudelissi
mi. Sic patebit infra de executoribꝰ. C. viij. 11. Ita ta-
les dn̄i sunt latrones crudelissimi: q̄ꝛ miserrimos spo-
liant. Dicere ḡ ꝙ ideo q̄ꝛ oēs mortui sunt. Iō bona il-
loꝝ volumꝰ occupare: dicētes ꝙ nr̄a sunt: nō est aliud
q̄ꝫ dicere: nisi q̄ꝛ sunt dānificati ī vno: vicꝫ in amissiōe
vite ꝛ corpis: nos volumꝰ eos dānificare in alio: vicꝫ
in bonis: ꝛ q̄ꝛ deꝰ eos morte ꝑcussit: ideo volumꝰ eos
29 quantū possumꝰ ꝑseq̄. Iuxt̄ illud Ps. lxviij. q̄m quē
tu ꝑcussisti: ꝑsecuti sunt. Quid ḡ esset de illis bonis fa
ciēdū? certe essent distribuēda ꝓ aīabꝰ illoꝝ quoꝝ erāt
sicut bona inuēta: ꝛ bona intestatoꝝ: q̄ quicūq̄ꝫ dn̄i vl'
ꝑlati occupāt vsibꝰ ꝓprijs attribuētes: peccāt: ꝛ ad re-
cōpēsationē tenent̄: nulla ꝯsuetudine obstāte: q̄ꝛ dis. j.
cōsuetudo: dī ꝙ cōsuetudo debet esse: q̄ saluti ꝓficiat.
Glosa: corpis ꝛ aīe. Si ḡ corpi ꝓficere nō pn̄t: iustū est
ꝙ aīe ꝓficiāt: ꝛ qđ corpi vellēt restitui si de naufragio
euaderēt: aīabꝰ restituāt q̄ euadūt ꝛ plus indigēt. Et
sic nunq̄ꝫ erit dubiū cui restitutio faciēda sit: q̄ꝛ aīa sp
viuit: nisi sic fiat: manifestū est ꝙ est ꝯ legē diuinā: q̄ꝛ
nō facit alteri qđ sibi de bonis suis vellet ī tali necītate
fieri. Et ꝯ legē mūdi. Sic pꝫ. F. v. 6. ¶ Et ꝙ dicūt scđo
ꝙ decretalis illa loquit̄ de alijs raptoribꝰ: ꝛ nō de dn̄is
pꝫ esse falsuꝫ. Prio: q̄ꝛ tūc decretalis fuisset facta in fa-
uorē dn̄oꝝ: q̄bꝰ sm̄ eos talia bona debent̄: ꝛ nō in fa-
30 uorē miseroꝝ naufragoꝝ: qđ nō videt̄ verisile: q̄ꝛ q̄re
plus ꝓhiberet vl' excōicaret: rapiētes talia bona dn̄oꝝ
q̄ꝫ alia: fuit ḡ facta in fauorē miseroꝝ: ꝛ sic eā intelligūt
sctūs Thomas: Hostiēsis ꝛ Raymūdus. Et alij: sic
pꝫ in sūma ꝯfes. li. ij. ti. v. q. xxvij. vbi dī ꝙ nulla ꝯsue
tudie talia bona naufragoꝝ p̄ncipibꝰ debēt̄. Et qđ ad-
dunt ꝙ illa decretali nō reuocat̄ ꝯsuetudo p̄cedens: q̄ꝛ
mētionē de ea nō facit: ꝓ eis nō est: q̄ꝛ ꝑ illū abusuꝫ tol
lendū fuit spāli' decretalis illa facta. Et ꝙ adducūt ꝓ
eis illā cōstitutionē bonifacianam in. vj. licet romanꝰ
nō est ꝓ eis: q̄ꝛ expsse ibi dī: qđ p̄cedētes ꝯstitutiōes ꝛ
ꝯsuetudines nō reuocat in posteriori: nisi de eis faciat
mētionē: dū tn̄ sint rōnabiles: q̄ꝛ cū sic facte: papa esset
illas ignorasse. Ista v̄o ꝯsuetudo nō fuit a papa igno-
rata q̄ꝛ ꝓpē eā tollendā: vt dictū est: decretalē illā de ra-
ptoribꝰ edidit: nec ē rōnabilis vtpote ꝯ ius nāle ꝛ scri-
ptū tā canonicū: vt allegatū est. Dicit etiā regula iuris
in sexto ꝙ nullus debet locupletari cuꝫ alteriꝰ iniuria
vel iactura: q̄ꝫ ciuilē. ff. de incendio ruina ꝛ naufragio.
31 l. j. in digesto no. li. ix. Nō ad hec plures leges. F. j. 17.
Et. F. v. 6. Et ꝙ istis legibꝰ sbditi esse deberent. X. j. 9.
Nec mirū si oēs leges tale nephas ꝓhibeant: q̄ꝛ nulli
legi: vel rōni ꝯsonū est: ꝙ hō de crimie lese maiestatis:
vel q̄cūq̄ꝫ alio nō suspectꝰ: nec ꝯuictꝰ: morte sua bona
immobilia ꝑdat: imo ꝓpē h̄ ne ꝑdat: ordinatū ꝛ cōsue-
tū est: ꝙ epi bona mouētia sine testamēto ꝓ aīabꝰ illo-
rū distribuāt. Patet ḡ ꝙ insufficientē titulū hn̄t bona
defunctoꝝ: q̄ brekke vocant̄: q̄ vicꝫ sup terrā illoꝝ ꝓij-
ciunt̄: siue sint de naui siue de nemore: sic ligna ꝛ hmōi
que ꝑ aq̄s diluuij deportant̄: possidēdi: vel q̄ꝛ mortui
sunt: vel q̄ꝛ nullus illa bona vēdicat. Et h̄ q̄ꝫtuꝫ ad pri
mū dictū illoꝝ: ꝛ scđm: ꝯ illos q̄ occupāt bona illoꝝ q̄
cōtinent̄ sb̄ p̄mo mēbro diuisionis: ꝛ ꝙ nulla ꝯsuetu-
do vel statutū in hoc casu valeat: pꝫ. D. xij. 14. ꝛ. 16.
Licet multa de his q̄ dicta sunt: pn̄t adduci ꝯ illos q̄
32 auferūt bona illoꝝ q̄ cōtinent̄ sub scđo mēbro diuisio
nis: tn̄ in speciali ostēdet̄: q̄ꝫ irrōnabile sit taliū dn̄oꝝ
factū ꝯ illos de secūdo mēbro diuisionis: hoc aūt appa-
ret ꝑ hoc ꝙ ipsimet fatent̄: vicꝫ ꝙ si aīal vnū euadit bo
na nō ꝯfiscant̄. Et q̄s nō dicet ꝙ sit nimis irrōnale co
gitare vel dicē ꝙ dn̄s bonoꝝ vno cane euadēte posset
bona sua recuperare. Et si nullū aīal euadat: ꝛ posset
ꝑ totā villā ꝓbare ꝙ sunt sua: nō recupabit q̄ stultior
ꝯsuetudo: q̄ꝫ ꝙ aīal irrōnale: melius ꝓbabit q̄ꝫ multi-
tudo fideliū hoīm: ꝛ ꝙ canis maiorē fidē faciat: q̄ꝫ ho-
mines ad h̄ iurati. Sed instant dicētes: ꝙ nō pn̄t per
hoīes ondere ꝙ sunt sua imo pn̄t ꝑ signa ꝓpria que in
dolijs ꝛ alijs rebꝰ suis hn̄t. Mercatores eīn habēt sua
signa distincta: ꝑ que vniꝰ bona ab alijs discernunt̄: ꝛ
illa signa sunt nota in villa vbi habitat: qui ḡ hoc dicit
mētita est iniq̄tas sibi. Patꝫ ḡ ꝙ auferētes hec in scđo
mēbro diuisionis irrōnabilit̄: ꝛ sine colore peccāt: nul
lam hn̄tes excusationē bonā. Patet etiā ꝙ p̄mū dictū 33
illoꝝ: ꝛ scđm. s. c. c. 24. nō sapiūt veritatē: ꝫ crudelita-
tē: ꝙ aūt tertio dicūt: ꝙ decretalis illa de raptoribꝰ nō
est sententie late: est ꝯ testimonia adducta supius. c. c. 21.
Videt̄ etiā expsse esse ꝯ mentē ꝛ verba decretalis: que
sunt ista. Illi q̄ chr̄ianos naufragiū patiētes: q̄bꝰ sm̄
regulā fidei auxilio esse tenent̄: dānata cupiditate spo-
liāt de rebꝰ suis: nisi ablata reddiderint: excōicationi se
nouerint subiacere. Glosa. pōderat: ꝙ dicit subiacere:
nec Innocētij dictuꝫ in h̄ casu est magne auctis: q̄ꝛ sic
in alijs locis: sic hic in his q̄ ad foꝝ ꝯscie ꝑtinēt facilit̄
trāsiuit. Et ponamꝰ ꝙ nō sit snīa lata: ad minus ad ta
les snīa ferri pōt: ḡ peccāt mortalit̄: ergo exiliter se iusti
ficāt dicētes: ꝙ nō est snīa lata. ¶ Ad quartū ꝙ dicunt 34
vicꝫ ꝙ oīa sunt cōia de iure nāli. Rn̄det interliniatis
ibidē tpe necītans. ¶ Ad quintū dictū illoꝝ pꝫ. s. c. c.
29. Ibi eīn ostēsuꝫ est ꝙ nō est incertū: cuiꝰ bona sunt:
q̄ꝛ sunt defuncti: si oēs sint defuncti in p̄mo mēbro: vel
viuoꝝ: q̄ nētalū possessiōis ꝓbare pn̄t: sic pꝫ. s. c. c. 32.
¶ Sextū dictū illoꝝ nō debet ligare: q̄ꝛ licet oīa parla-
mēta vel ꝯsilia: h̄ ordinassent: potiꝰ est obediēdū pape
qui illā ꝯsuetudinē reuocat: vt dictū est: hoc etiā tenet
Innocētiꝰ: ex̄ li. j. de ꝯstitu. q̄ in ecclīarū: ꝙ vicꝫ nec pa 35
pa nec impator pōt statuere statutū in alteriꝰ iuris le-
sionē: auferēdo ab vno dominiū qđ suū est: ꝛ illud al-
teri dare: nisi cā iusta interueniat: vt in bonis dānato-
rū. C. de bonis dānatoꝝ li. ix. ꝑ totū. Et si nō posset ꝑ
statutū stabiliri: nō est ꝯsuetudo rōnabilis sicut patet
dis. j. ꝯsuetudo. ¶ Itē q̄n due leges vnū tangūt nego-
ciū ꝛ vna est equitatis alia rigoris: potiꝰ standū est pri
me: sic pꝫ. C. de iudi. li. iij. l. placuit. Et regula iuris in
sexto dicit: ꝙ ī penis benignior interp̄tatio est faciēda.
Cum ḡ capitulū illud de raptoribꝰ sit equitatis: ꝯsue-
tudo v̄o sit rigoris: potius est capitulo standū: q̄ꝛ etiā
veritas sp ꝯsuetudini p̄fert̄: q̄ꝛ chr̄istꝰ nō dixit ego suꝫ
cōsuetudo: ꝫ veritas dis. viij. veritate: ꝛ. c. iiij. sequēti.
Itē vsus auctoritati cedere debet. dis. xj. vsus. ¶ Patꝫ 36
ex his: ꝙ nō vident̄ excusari: q̄ a ꝯfitētibꝰ pecuniā ac-
cipiūt: q̄ꝛ sub p̄textu ꝯsuetudinis nec ante nec post est
aliq̄d ꝓ sacramētis accipiendū. j. q. iij. si q̄s p̄bendas.
Et q̄n dī ꝙ ꝯsuetudo obseruāda est: intelligit̄ ꝯsuetu-
do rōnabilis. Extra li. iiij. ti. xj. de cognatōe spūali sup
eo. ¶ Nec ī p̄dicto facto de spoliatiōe naufragoꝝ igno
rantia eos excusat: q̄ꝛ ignorātia iuris nālis nullū excu-
sat. c. ecclīa. j. q. iiij. §. notandū q̄ꝫ. Sed ignorās ignora
bit̄. Sic pꝫ extra de ꝯsuetudine. c. vltimo in glosa.
¶ Cōsuetudines ḡ malas inueniētes vel ipsis vtētibꝰ Arti. viij.
p̄ter iam dictas penas de excōicatiōe ꝛ ꝑcō spoliāniū 37
naufragos. Alijs etiā periculis ꝛ penis subiacent tam
tpalibꝰ: q̄ꝫ eternis. Tpaliter eīn q̄ꝫq̄ꝫ puniunt̄: tam in

rebꝰ ꝗ̄ in corpe: in rebꝰ pꝫ spūaliter de spoliatoribꝰ naufragos q̄ infra annū tenent in q̄druplū: post annū vo in simplū. ff. de incen. ruina ⁊ naufra. l. j. ¶ De pena corpali ⁊ eterna sil' pꝫ: p h' q̄ fidedignoꝝ relatiōe narrari solet: de q̄dā potēte: q̄ cū trāsiret p diuersa maneria
Exēm sua: ⁊ exenia ei mitterent vl' in negocijs carruce ⁊ q̄drige: ⁊ hmōi ei mitterent: fecit oia scribi: q̄ cū viderēt q̄ ei talia exenia mittebāt: crediderūt q̄ h' scriberet vt memoriā de bñficijs illoꝝ hēret: ⁊ eos iterū honoraret vel p eis facēt: sꝫ nō sic impij nō sic: nō sic sic intellexerūt: sꝫ p ɔsuetudine oī anno eadē opa ⁊ exenia p ballinos suos qbꝰ hec i scriptis tradebat exigebat. Accidit ḡ eū podagra ifirmatū iacere i camera: iux̄ caminū. Vna ḡ vice: cū fatuꝰ q̄dā q̄ eū ad risum ꝓuocabat: solus secū esset i camera: igne inflāmāte paleas: p̄cepit pluries fatuo q̄ paleas extinguēt: q̄ noluit: sꝫ cū igne lusit dicēs: non nocet adhuc: finalit̄ igne lecto appropinquāte: cū horribilit̄ sup fatuū clamaret q̄ ignē extingueret. Rñdit stultꝰ q̄ noluit ⁊ dño cām q̄rēti. Rñdit: q̄ tūc iterū a me tale opus exigeres p ɔsuetudinē: sicut facis alia: ⁊ dū sic cōburebat: deꝰ q̄ aliqn̄ p ora fatuoꝝ effat̄: sic dicit Seneca i eplā ad Paulū p verba fatui oñdit sue pditiōis cām esse ɔsuetudines malas q̄s exigebat: ꝓpt̄ q̄s ignē extinguere noluit. Et sic p ea p q̄ peccauit torquebat̄ Sapientie. xj.

C.ix. **Concordiā ⁊ pacem inter** nos hēe. Pr̄io docēt exēpla. Scđo trahūt vtilia. Tertio artant cōtraria seu penalia.

Arti.j. ¶ Pr̄imū pꝫ in nā ⁊ in moribꝰ. In nā eni exēplū ad h'
1 habemꝰ ex verbis Senece li. j. de nālibꝰ q̄stiōibꝰ. Vbi vult q̄ circa sidera qñqꝫ apparet corona: sic pꝫ ad oculū circa lunā: ⁊ vocat̄ Halo in libro metheoroꝝ: cuiꝰ vniformitas ⁊ integritas: serenitatē: ruptura vna: ventū: plr̄es rupture: pluuias ⁊ tēpestates significāt sidus istud siue planeta seu stella: de q̄ Nūeri. xxiiij. Orietur stella ex Jacob ⁊c̄. q̄ dicit Apoc. xxij. Ego sum genꝰ ⁊ radix Dauid. Stella splēdida ⁊ matutina. Corona est pfecta ɔgregatio electoꝝ: int̄ q̄s christꝰ sp mediū tenet et tenuit. Cōcordia ⁊ ɔformitas i ista corona serenitatē significat eternā Mat. v. Bti pacifi. ⁊c̄. Interruptio vna: vēto interp̄tatōis curat̄. Interruptiōes vo plures. s. indurati cordis: maliciose ɔspiratōis ⁊ vindicte ⁊ hagarū: tēpestatē significāt eternā: q̄ habita dicē poterūt: illud Treñ. v. defecit gaudiū cordis nr̄i versus est
2 in luctū chorꝰ nr̄ cecidit corona capit' nr̄i. ¶ In moribus etiā exēplū habemꝰ tā in bonis q̄ꝫ puersis. ¶ In bonis ⁊ morigeratꝰ vnitas p̄ris ⁊ m̄ris magnū documentū est ɔcordie. Sꝫ deꝰ p̄r nr̄ est. Sic pꝫ. C. iiij. 30. terra m̄r: de q̄ ⁊ ad quā oēs simul sumꝰ. Nō. C. j. 7. ¶ In moribꝰ puersis: videmꝰ freq̄nter malos magnā hēe ɔcordiā. Sꝫ heu Hiero. dicit sup illud Ps̄. lxxxij. Cogitauerūt vnanimit̄ aduersum te ⁊c̄. Infelix ꝓpl's dei q̄ nō pōt in bono tantā hēe ɔcordiā q̄ntā mali hñt
Arti.ij. ¶ Scđo vtilitas ex bona ɔcordia ꝓueniēs (in malo. ad pacē ⁊ cordiū vnitatē nos attrahere debet. Hmōi aūt vtilitas tāta est: q̄ valet. ¶ Primo ad tꝑaliū multitudinē: sic discordia ad diminutionē: vñ narrat Ge-
Exēm rardus in itinerario suo p galliā: de q̄busdā heremitis in vna insula: q̄ cuꝫ discordes adinuicē fuerūt: statim mures minutissimi: escas illoꝝ ⁊ potiōes ɔsūpserūt: sꝫ sopita discordia ⁊ ɔcordia facta: incōmodū cessabat: ⁊ cā est ɔgrua: ꝓueniēs eni est: q̄ vbi deꝰ ē: bona exteriora multiplicant̄. Iux̄ illud Venerūt mihi oia bo. ⁊c̄. ¶ Scđo valet ad spūaliū ⁊ corpaliū inimicoꝝ resistētiā: q̄ virtꝰ vnita fortior ē: sic pꝫ i acie exercitꝰ: sic pꝫ de

carbonibꝰ calidis sil' copulatꝭ: q̄ tardius extinguunt̄.
Exēplū ad h' de hoie hñte duodeci filios: q̄ moriēs re- 3
liq̄t eis ɔcordiā dicens: q̄ si ɔcordes essent: fortiores ⁊ aptiores eēnt i oibꝰ negocijs suis qđ oñdit tali exēplo Accepit duodeci virgas q̄s sil' ligauit: ⁊ dixit cuilibet illoꝝ: q̄ eas frāgēt: q̄s cū frāgere nō possent: eas diuisit: dādo cuilibet vnā: p̄cipiēs q̄ eas frāgerēt: qđ stati fecerūt facilit̄. Sic inq̄t i ꝓposito ⁊ pꝫ. Sic eni in ꝓposito nr̄o: si deꝰ nobiscū p pacē bonā: in q̄ sp factꝰ ē locꝰ eiꝰ: q̄s ɔ̄ nos? Est ḡ breuis ɔclusio: q̄ tā res corpales: q̄ꝫ spūales: tā exteriores q̄ꝫ interiores ɔcordia ꝓsperātur: discordia decrescūt. Vñ glosa sup illud Ecci. xxj. Obiurgatio ⁊ iniurie ānullabūt sbām. Cōcordia inq̄t minime res crescūt: discordia marie dilabunt̄. Sic pꝫ C. iiij. 6. de turre babel. Nō ad istud ꝓpositū exēpla ⁊ auc̄tes. C. j. x. ¶ Et pꝫ exēplū ad ꝓpositū quō ɔcordia 4
facit hoies fortes i bello spūali. De ceruis q̄ aliqn̄ a canibꝰ nō vincerent̄: nisi diuiderent̄. Et in hoibꝰ in bello corpali: vbi vnꝰ solus vincit̄: multi sil' vincūt Eccs. iiij. si p̄ualuerit quispiā ɔ̄ vnū duo resistēt ei. Ideo q̄ñ ꝓpl's iudeoꝝ debuit vinci: dictū fuit p ꝓphaꝫ Micheā. Vidi isrl' disꝑsuꝫ in mōtibꝰ: q̄si oues nō hñtes pastorē iij. Reg. xxij. In signū q̄ discordia disꝑsi vineunt̄: sic titiones diuisi fumigāt: vbi ɔiuncti clare ardēt: sic soli fumigāt melācolia ⁊ tristicia ⁊ hmōi: ve ḡ soli ⁊c̄.
¶ Tertio pena ⁊ piculū nos necitare dñent ad ɔcordiā Arti.iij.
Qui aūt ɔcordia carēt: ill' nō solū iminēt pene tꝑales: 5
sꝫ etiā eēne. Si deꝰ totꝰ sanguinolētꝰ descēderet de cruce et rogaret aliquē q̄ posset modicū ifra domū suā requiescere: nōne dignꝰ eēt magna pena si eū expelleret. Sic in ꝓposito. Vñ i vitaspa. q̄si sile ad h' fert̄: q̄ vicꝫ cū p̄r
Appolloniꝰ vellet discordātes ɔcordare: ⁊ vnus illoꝝ Exēm
diceret se potiꝰ velle mori: fiat inq̄t Appolloniꝰ qđ dixisti: ⁊ sepulchꝝ tuū fiat bestiarū vēter: ⁊ illa nocte subito mortuꝰ ⁊ a bestijs comestꝰ. Et h' rōnabilit̄: q̄ si nō vis cū bono ɔcordare: sequit̄ q̄ sis malus. Aut cū malo ꝓpter deū. Et tūc sic ipse ꝓpt̄ suā maliciā: ita tu ꝓpt̄
odiū dānaberis. ¶ Si tales sil'es Pharaoni cū cordibꝰ 6
induratꝭ: parū de illa pena gustassent: corda emollirēt.
Vñ in li. de apibꝰ scribit̄ sile huic: q̄ vicꝫ cū q̄dā vellet Exēm
discordes ɔcordare: vnꝰ dixit se potiꝰ velle pati inferni penas: cui sc̄tūs: deū ego rogo: q̄ ośdat tibi parū de penis illis: ⁊ stati q̄si morbū caducū hñs cecidit: de q̄ extasi cū ad oronē circūstātiū rediret: penis inferi ei ostēsis: videns inimicū ad eū ɔcurrit ⁊ pacē petiuit ⁊ ɔcordiā. Patꝫ ḡ quātū piculū est cōcordia carere: sine q̄ etiā nlla bona opa valet. Sic pꝫ. C. j. xxj. nec etiā ipa pnia sine hac deo placet. vñ Hiero. in eplā: q̄sq̄s corpꝰ affligit: sꝫ ɔcordiā deserit: deū q̄dē laudat in tympano: sꝫ nō laudat i choro. Nō de hac m̄ā. C. iiij. 25. vsqꝫ ad fi nē capli. Nō de ista pena nō ɔcordantiū. P. iij. ar. ix.

Cogitatio est duplex: vna C.x.
subita: alia deliberata. Circa q̄s septē sūt dicēda: duo vicꝫ circa p̄mā: ⁊ q̄nqꝫ circa scđaꝫ. Pr̄io oñdet̄ q̄ p̄ma volat de necītate. Scđo q̄ nō nocet. Tertio q̄ scđa ē omāda. Quarto q̄ ē diligēter examināda: Quinto examinatōis vtilitas. Sexto nō examiatōis: seu nō custodie piculū. Septio examiatōis seu custodie diffi-
¶ Ad p̄mū sic ꝓcedit̄. Sic nō possumꝰ ꝓhi- (cultas. Arti.j.
bere ne latrones intrēt foꝝ: q̄ntūcūqꝫ villa sit bñ custo 1
dita: ne etiā corui sup domū vl' hortū volitēt: ne etiā hyrūdines domū intrēt: vl' etiā vēti: ita nec cogitatiōes īmissas a carne: vl' diabolo vl' mūdo ⁊ mal' hoibꝰ nullꝰ ꝓhibere pōt q̄n cor intrēt: ⁊ sup ipm subito volitēt: nec ibi multū nocet. Sꝫ certe debemꝰ camerā diligent̄ cu-

ſtodire ne latrones illā intrēt: q2 ſi illā intrāt occidāt ꝛ
ſpoliāt. Nō eſt cameraři⁹ vituꝑand⁹ de h ꝙ fures in-
trēt foꝝ: ſꝫ ē vituꝑand⁹ ſi intrēt camerā: loco vl' tpe nō
debito: Ita ſpūalr coꝛ eſt q̄ſi foꝝ publicū: delectatio vl'
ꝯſenſus eſt q̄ſi camera: q2 nō oēs q̄ intrāt foꝝ vl' aulā:
2 intrabūt camerā. Rō ḡ q̄ eſt q̄ſi cameraři⁹ ſeu ianitoꝛ:
ſic pꝫ. A. xxiij. ñ ē vituꝑanda de h ꝙ cogitatōēs turpes
coꝛ intrāt: q2 ſunt ſic hyrūdines vl' vēti domū ſbito in-
trātes ꝛ exeūtes ꝑ aliā feneſtrā: licꝫ forte aues garritu:
vel vēti ſonitu inbitātes parū offendāt: nō tñ aues do
mū maculāt: niſi moꝛent̄: nec vēti domū forte ſbuertūt
vbi ſtati exitū inueniūt. Ita cogitatio vel tētatio. Sed
certe ſi rō ꝑmittat cogitatōēs vl' tētatiōēs camerā itra-
re ꝛ ibi moꝛari: eſt vituꝑanda: q2 ſic hyrūdines i domo
nidificādo ꝛ pullos ꝓducēdo: locū deturpāt: vl' dānū
q̄n̄qꝫ inferūt. Sic pꝫ de Thobia: vēti etiā q̄ ex vna pte
3 intrāt: ꝛ ex alia exire nō pñt: domū ſbuertūt. Sic i ꝓpo
ſito nidificādo ꝑ delectatiōēꝫ thobiā excecāt: ꝛ ſpūalit̄
occidūt: ꝛ domū aīe ſubuertūt. Quia ſm ſctm̄ Tho.
in ſūma. ij. ij. q. clxiij. ar. iiij. nō ſolū ꝯſenſus i op⁹ p̄tm̄ ē
etiā ꝯſenſus i delectationē cogitatiōis ē pctm̄ moꝛtale.
4 Sūt ḡ aues iſte ſtati abigēde. Exēplo Abrae Gen̄. xv.
ne de coꝛdis ſacrificio dicat̄ volucres celi comederūt il
lud. Et vēto cogitatiōis ſeu turpitudinis ac tētatiōis
intrare ex vna pte ſtati: ſtāt ꝑ portā oꝛōnis: ſeu clamo-
rē ad deū: ſeu ꝯfeſſionis: ſeu vtilis occupatiōis: ex alia
pte expellat̄: ꝛ tūc nō erit timoꝛ in finib⁹ nrīs: q̄n libe-
rabimur. Exēplo petri Mat. xiiij. q̄ vidit vētū validū
ſꝫ tñ ad deū clamādo liberat⁹ eſt. Iſtis ḡ exēplis infoꝛ
mati: cogitatiōēs ꝛ tentatiōēs q̄ neceſſario intrāt: cito
expellam⁹: ne nob̄ improperet̄: illō Hiere. iiij. Uſqꝫ q̄
Arti. ij. ¶ Scdm̄ ꝑncipa- (moꝛabunt̄ i te cogitatiōēs noxie.
5 le pꝫ ꝑtim ex p̄dictꝫ: ꝑtim ex dicēdis: ſicut eñ muſce ꝛ
puluceres radiū intrāt ſolarē: ip̄m tñ in ſui nā nō macu-
lāt: ſic cogitatiōēs ꝛ tētatiōēs ſubito coꝛ ſctm̄. Cui⁹ cā
eſt: q2 coꝛdis itegritatē nō penetrāt. Venenū eñ hoi
vel aiali nō nocet: dū pellis eſt integra. Iō ſerpēs pri⁹
moꝛdet: deīde venenū imittit: ſic dū coꝛ ē integrū: nul-
la ꝑuerſa delectatiōe diuiſuꝫ: ſꝫ i ſolo deo delectat̄: vene
nū pcti coꝛdi occurrēs: nō nocet nec maculat: dū eñ ol
la coꝛdis eſt bñ coopta timoꝛe ꝛ amoꝛe dei: q̄ deſiderat
eſſe ſignaculū coꝛdis nrī Cañ. viij. pone me ſicut ſigna-
culū ſuꝑ coꝛ tuū: muſce iſernales nō poterūt lac inocē
6 tie i coꝛde nrō comedere: nec ide auferre. Quia ſic de ol
la feruēti cui ignis magn⁹ ſuppōit̄: lōgi⁹ fugiūt: Ita
de coꝛde inflāmato charitate: de q̄ in Ps. xxxviij. Cō-
caluit coꝛ meū itra me ꝛ i medi. ꝛc. Tale ḡ coꝛ nō plus
maculat̄ de ſoꝛdib⁹ ſbito cogitādo: q̄ꝫ viſus ſoꝛdes vi
dēdo: imo ſi moꝛoſe eas videat: pia cā ꝛ itētōe mot⁹: ſic
accidit i ꝯfeſſiōe audiēda: pōt ide mereri: ſic chirurgic⁹
q̄ charitatꝫ itutu coꝛpaliū ſoꝛdes lauat vulnerū. Et ſi
cogitare de moꝛtuis coꝛpalr ē meritoꝛiū vt inueni̅t: ma-
ioris meriti videt̄ cogitare de ſpūalr moꝛtuis ꝛ defun-
ctis: vt ſuſcitent̄. Sctā ḡ ꝛ ſalubris ē cogitatio ꝑ defun-
ctis. ij. Mach. xij. Sctā i mēte: ſalubris in v̄bo ꝛ ope.
Arti. iij. ¶ Tertiū pꝫ: q2 aliq̄ ꝑſone facies lauāt ꝛ oꝛnāt: ꝛ ſpe-
cialit̄ q̄n a multꝫ debēt videri. Ita coꝛ ē lauandū pura
7 ꝯfeſſiōe: q2 deo ꝛ a tota curia celeſti videt̄: ſic pꝫ. A.
xxv. 17. Quia de⁹ ituet̄ coꝛ. Sꝫ alij illud lauāt exteri⁹
q2 ꝯfitent̄ ꝛ ad tp̄s ab ope malo ceſſant: ſꝫ ferrū de vul
nere nō extrahūt: nec fontē obturāt: nec radices vitꝫ-
ce auferūt: dū ad pctā redire ꝓponūt. Et ſic de radice
in t̄ra dimiſſa. Ita de tali coꝛde exeūt male cogitatiōēs:
furta: homicidia: adulteria Math. xv. ¶ Sic ḡ pudo-
re frequēter fugim⁹ opera mala: ꝛ ſpecialit̄ in p̄ſentia
multoꝝ. Ita fugiam⁹ turpes cogitatiōēs. vñ Hiero.
in quadā epl'a: q̄cq̄d pudet dicere: pudeat cogitare. Et
ſicut faciē exteri⁹ oꝛnāt capillis: Ita mentē oꝛnēt inte-
rius pulchris cogitatiōib⁹. Quia caput adhuc decal- 8
uabit̄. Iuxta illud ꝓuerbiū: ſuꝑ oē caput caluiciū: ſed
capillus de capite interioꝛi nō peribit: q2 oīs cogitatio
bona vel mala remunerabit̄ vel puniet̄. Ergo illi ca-
pilli cogitationū ſunt diligēter cōponendi. vñ beatus
Grego. xxxviij. li. moꝛal'. ſuꝑ illud Iob. xviij. Radi-
ces ei⁹ in terra ſiccent̄. Sancti oēs tanq̄ꝫ aīalia plena
oculis exterioꝛa ſua ꝯſpiciūt: vt bona de ſe exēpla fra-
trib⁹ p̄beant̄. Interioꝛa v̄o ſua diligēter attendūt in ſe
vt ſicut irrep̄henſibiles ſe interni iudicis obtutib⁹ pa-
rant: magiſqꝫ quo deo placeāt ꝛ ſuis: interi⁹ cōponūt.
De q̄bus Ps. xliiij. Omis gloꝛia filie regis ab intus.
Talis pulchritudo ꝛ tales reliquie placent deo: quo-
niā reliquie cogitatiōis diē feſtū agent tibi Ps. lxxv.
¶ Iſte articulus tertius neceſſitatē imponit q̄rto arti- Arti. iiij.
culo: q2 ex q̄ cogitatiōēs bone coꝛ oꝛnāt ꝛ deo placent:
et male deturpāt: ꝯgruū ꝛ neceſſariū eſt ꝙ cogitatiōēs
quib⁹ coꝛ eſt veſtiendū ſint bene examinate: anteq̄ꝫ in 9
coꝛde ꝑ ꝯſenſuꝫ reponant̄: vel ope exerceant̄. Iſta aūt
cogitatio ſeu ꝓbatio debet eſſe: vel de his q̄ cogitabi-
mus ꝛ operabimur in futuro: vel de his que cogitaui-
mus vel locuti vel operati fuim⁹ in p̄terito. vñ Hie- Exm̄
ro. recitat: ꝙ quidā pictagoꝛicus precepit curā duoꝝ
tempoꝝ habendā: mane ad cogitandū de his q̄ factu-
ri ſumus: veſpere ad memoꝛandū de his que fecimus.
¶ Prima aūt cogitatio vicꝫ que futura reſpicit ad mo- 10
dū aliquoꝝ religioſoꝝ: inter quos oꝛdinant̄ tres exa-
minatoꝛes qui ad oꝛdinē recipiēdos diligēter de moꝛi
bus ꝛ ſciētia examinent: tres examinatoꝛes habere de-
bet: vicꝫ an ſit licitū: honeſtū ꝛ expediēs: cōſentire in il
lud qō cogitat̄. Ad hoc ḡ ꝙ coꝛ in illo delectet̄: vel ope
impleat̄: ſunt tria attendenda: quid liceat ſm equitatē
quid deceat ſm honeſtatē quid expediat ſm vtilitatē.
Extra li. iij. ti. xxxiiij. De voto ꝛ voti redemp. magne
deuotiōis: vnū de iſtis dimittēdo: ꝯtingit q̄n̄qꝫ factuꝫ
cōmittere de q̄ poſtea multū dolebit. Sicut dr̄ accidiſſe
cuidā cui⁹ filiū in cunabulis ſerpens de muro exiens
occidit: lepoꝛari⁹ ḡ vidēs h occidit ſerpentē. Pater v̄o
ſubito intrans eſtimauit: ꝙ lepoꝛari⁹ filiū occidiſſet: et
eum interfecit: de quo veritate cōperta: multū doluit.
Ideo dicit̄ fuiſſe oꝛdinatū in illa ciuitate: ꝙ nihil ma-
gni ponderis fieret anteq̄ꝫ ter de hoc eſſet p̄cogitatū
et p̄locutū: ſicut actū vim nō habebit cōſtitutiōis: niſi
triū annoꝝ ꝯſilio approbet̄: vtinā q̄libet iſtā oꝛdinatio
nē facēt apō ſemetip̄m: q̄n tētat̄ de aliq̄ facto malo: vicꝫ
ꝙ illud nō facēt anteq̄ꝫ tria cogitaret. ſ. pcti penalitatē i
p̄ñti. De q̄. C. vij. 24. Gaudiū etiā eternū qō amittit:
ꝛ penā eternā quā icurrit. De q̄b⁹ Eſa. xxv. Cogitatōēs
antiq̄s fideles amē. ¶ Scda v̄o cogitatio q̄ reſpicit p̄te- 11
rita i ꝯſideratōē ſua: ſeu examiatōē dꝫ ſcdm̄ hīe tres co-
mites ſeu examiatoꝛes: q̄ ſm p̄hm i ethicꝫ ſūt comites
oīm v̄tutū. ſ. an fuit cogitatū locutū vl' factū vt opoꝛ-
tuit: q̄n opoꝛtuit: ꝛ in q̄b⁹ opꝫtuit: ꝛ ſi iuenerit: ꝙ aliq̄d
iſtoꝝ defuit: cogitatō hoīs volēdo ꝯfitebit̄ tibi Ps. lxxv.
¶ Et q2 opis vtilitas volūtatē iclinat opantꝫ: vt volū- Arti. v.
tas cuiuſcūqꝫ hoīſ magꝫ iclinet̄ p̄dicte examiatoꝛꝫ opi
In h articlo. v. ponēda ē dctē ꝓbatōis vtilitas. Hui⁹
aūt vtilitas ē q̄druplex: q2 p̄mo facꝫ hoīeꝫ hīe cognitōēꝫ 12
de ſtatu ꝓp̄rio: ſcdo liberat a ꝯfeſſiōe tpali: tertio ab eter
na: q̄rto cōuertit hoīem ad deū ꝛ bonā vitā. ¶ Primū Exm̄
pꝫ exēplo cuiuſdā inſule i mari inē hyberniā in q̄ nō
viuūt aīalia venenoſa: ꝛ aliā terrā inter q̄s erat briga
ad quā inſula ꝑtinebat: ſapiētis ḡ ꝯſilio aīalia veneno-
ſa ibi ponēda erāt q̄ ſi viuerent: ꝑ certo ſigno hñt: ꝙ

insulā ad hyberniā nō ptineret. Ita dubiū est de aīabꝫ
nr̄is. cuiꝰ dn̄i sint: q2 nemo scit vtrū amore vl' odio di-
gnus sit. Sed si ibi diu viuāt cogitatiōes venenose ꝛ
immūde: scire possumꝰ ꝙ insula nō ad deū: ꝫ ad diabo
lū ptinet. Si ecōuerso: ecōuerso. Et sic cogitatiōes iu-
stoꝝ iudicia Prouer. xij. q2 p eas iudicare possumꝰ de
13 quo dn̄io sumꝰ. ¶ Scd̄m ptꝫ p h̄ qd̄ refert de q̄dā q̄ in
qbusdā nundinis emit a q̄dā satis carevt sibi videbaꝫ
sapiam ꝛ soluta pecunia nihil aliud docuit: nisi istud.
Quicq̄d agi opis finē sp mediteri. Emptor reputauit
se deceptū: ꝫ tn̄ ꝓpt trufam fecit illud scribi in oībꝫ vtē
Exm̄ silibꝫ ꝛ parietibꝫ domꝰ sue. Accidit ꝙ q̄dā inimicꝰ eiꝰ
ꝯduxit barbitonsorē eiꝰ ad occidēdū eū: dū eiꝰ barbā
raderet: ꝙ eū cogitasset face. Accidit eū respice in ma-
nutergio qd̄ erat circa collū eiꝰ p̄dictā sapiam: q̄ visa
cogitauit ꝙ finis talis facti est suspēdiū in h̄ seclo vel
in futuro: ꝛ a facinore excogitato se retraxit: ꝛ ex cogita
tiōe finis: vterq3 a morte liberabaꝫ tpali. Salubris est
14 ḡ talis cogitatio. ¶ Tertiū ptꝫ p h̄ qd̄ scribiꝫ i vitaspa.
ꝙ pr̄ euagrius r̄ndit cuidā discipulo q̄rēti quō se pos-
Exm̄ set a petīs custodire: ꝛ aīaꝫ suā saluare ꝛ penas fugere?
Cogita in q̄t tria: peccātiū ꝯfusionē: ꝛ eorūdē penas: ꝛ
bonoꝝ gaudia Prouer. xij. Cogitatōes iustoꝝ iudicia
Exm̄ ¶ Quartū ptꝫ triplici exēplo: seu historia. ¶ Primo p
hoc ꝙ refert de fulcone postmodū epō tholosano: hic
cū esset pessimꝰ hoīm: vna nocte i lecto iacēs satis mol
li: cū esset tedio affectꝰ de h̄ ꝙ dormire nō posset: q̄daꝫ
euētu: vl' potiꝰ diuio nutu cogitationē ꝯuertit ad cogi
tandū q̄le tediū ꝛ tormentū esset i igne diu iacere: vbi
nec dormire: nec q̄escere liceret: q̄d ḡ inq̄t sibiipsi faciā
15 si in ista vita moriar: quō ignē inferni sustinebo. Et in-
cepit quasi seipm̄ ꝯfortādo cogitare: ꝙ si illa pena post
mille annos hēret finē: adhuc illā aliq̄ mō sustinebo et
eā in fine euadā. Iterū si post duo milia vel tria millia
annoꝝ finē hēt: tolerabile esset. Sed ex q̄ sine fine est:
quō ipam sustinebo? Et ex hac cogitatiōe optie muta-
uit vitā suā. Et factꝰ epūs: qn̄ q̄rebaꝫ q̄d eū ꝯuertit: r̄n-
dere solebat: vna cogitatio: q̄ scꝫ cogitaui dies antiq̄s ꝛ
annos eternos i mēte habui. Hec meditatꝰ sum nocte
cū corde meo: io exercitabar ꝛ scopebā spm̄ meū. Rō
R. xj. 121. Et hn̄ in corde suo plus pōderabat futurū
tormentū: q̄ꝫ pn̄s quātūcūq3 p̄sens esset longū: q2 fu-
turū q̄dāmō plus affligit timore q̄ꝫ pn̄s pena h̄ q̄libet
experiri pōt in seipso: q2 si vnā grauē sustineat noctē:
pulicibꝫ vel frigore vel alijs miserijs afflictꝰ cogitādo
ꝙ mane illud euadat parū respectiue grauat: ꝫ cogitā-
do ꝙ p magnū tp̄s tale sustinebit infortuniū: q̄dāmō
16 plus timore q̄ꝫ pena tristaꝫ. ¶ Scd̄m exēplū ad idē est
Exm̄ in vitaspa. de q̄dā q̄ mr̄i eū increpāti ꝙ religionē itrare
vellet. R̄ndit: saluare volo aiaꝫ meā: mr̄e ḡ defuncta:
filio in religiōe negligēter agēti: videbaꝫ vna nocte ꝙ
matrē vidit inē dānatos: cui q̄rēti: vbi sunt verba q̄bꝫ
dixisti saluare volo aiam meā: ex q̄ mō iudicatꝰ ad nos
venis: p̄ ꝯfusione nihil r̄ndere poterat. Excitatꝰ vo ꝛ
ad se redīēs vitā mutauit i meliꝰ. R̄ndēs q̄rētibꝫ cām
esse cogitationē: q̄ cogitauit quō posset i p̄operationē
dei ꝛ oim̄ sctōꝝ ꝛ etiā demonū sufferre i iudicio: ex q̄ nō
Exm̄ potuit p̄ ꝯfusiōe rep̄hēsionē sustinere mr̄is. ¶ Tertiū
est ad h̄ de q̄dā de q̄ ferꝫ: ꝙ semel dū malā vitā duceret
q̄siuit a corde suo q̄ iret: ꝛ r̄ndit cor ad infernū: ꝛ h̄ hor
rore cogitatiōis ꝯuersus est ab bonā vitā: q̄libet istoꝝ
triū ꝛ etiā ei filiis dicere potuit illud Ps̄. cxviij. Cogita
ui vias meas. s. ꝙ essent male ad infernū ducētes: ꝛ h̄
cogitatiōis horrore: cōuerti pedes meos in ꝛc.
Arti. vj. ¶ Et vt periculū incaute cogitatōis magis appareat i
isto articulo imediate: ostēdeꝫ q̄le sit periculū ꝯmittere

cogitationē malā p quācūq3 complacētiā cor tangere.
Pro q̄ est sciēdū: ꝙ multi sunt q̄ petā turpia sicꝫ luxurie 17
et hmōi facē abhorrēt: ꝫ tn̄ in cogitatōibꝫ ꝛ aspectibꝫ ꝛ
locutiōibꝫ de illis petīs delectanꝫ: credētes i talibꝫ peri
culū nō latere. Sed hoꝝ piculū multis ptꝫ exemplis.
¶ Primo q2 sicꝫ ex frequēti gustatiōe pōt hō inebriari. Exm̄
Audiui eiī de q̄dā q̄ nō bibit: ꝫ gustauit frequēter: ꝛ
ebrius effectꝰ: dixit nihil bibo: verū dixit aliꝰ: ꝫ freq̄n-
ter gustas: ꝛ illud tibi nocet. Et sicꝫ ex gustu vel haustu
paruo efficacis veneni moriꝫ quis: sicꝫ ex magno tractu
viniꝰ ciphani: ita gustātes cogitatiōes inordinatas. De
q̄bꝫ Roꝝ. j. Euanuerūt i cogitatiōibꝫ suis. ¶ Et sicut 18
venenū qd̄ serpēti est vita: hoī est mors. Ita turpes co
gitatiōes ꝛ locutiōes malos delectāt: quas tn̄ boni vt
mortē fugiūt: q2 gustatū affert mortē: statim ḡ illud ex-
puūt de ore: ne guttur p ꝯsensuꝫ intret ꝛ p delectatiōeꝫ
exēplo ebrii q̄ cū gustasset: noluit bibere. ¶ Scd̄o q2 sicꝫ
capite serpētis intromisso sequiꝫ totū corpꝰ: sic in cogi
tatiōe cū cōplacentia q̄ est caput serpētis intromissa in
aiam: cito sequiꝫ opus: si assit opportunitas: q2 dicit ca-
non: ꝙ dū i cogitatiōe volūtas nō rep̄miꝫ: etiā i actiōe
dn̄aꝫ: dis. xlix. hinc. §. Iugē. Mulier ḡ sctā. i. rō de q̄. j. 19
Coꝝ. vij. virgo cogit: vt sit sctā corpe ꝛ spū: stati ꝯteret
caput istiꝰ serpētis: anteq̄ꝫ p delectatiōeꝫ cor intret: btūs
q̄ sic allidit puulos suos. In ps̄. cxxxvj. aliꝫ piculū im
minet. ¶ Tertio: q2 sicꝫ latrūculus p fenestrā secretiꝰ in 20
trās: magnis apit latronibꝫ: ita talis cogitatio ꝛ locu-
tio magnis opibꝫ petōꝝ ꝛ demonibꝫ. ¶ Sꝫ sunt aliq̄
q̄ se exponūt talibꝫ cogitatiōibꝫ ꝛ tactibꝫ ꝛ aspectibꝫ il-
licitis dicētes se mereri i resistēdo opi nephario: ꝛ vbi
plus ē delectatiōe: plus mereri. ¶ Primo isti mētiunꝫ: q2
nō ꝓpt meritū: ꝫ delectatiōeꝫ talia faciūt. ¶ Scd̄o errāt
q2 i illis peccāt mortaliꝫ. Sicꝫ pꝫ. s̄. e. c. z. Et nō dꝫ fieri
tn̄ malum: vt eueniat bonū. ¶ Tertio tales brodiarij
volētes brodiū: ꝫ nō carnes vt dicūt: sunt sicꝫ debilis q̄
expectat q̄usq3 inimici sui sint itra castrū vl' domū suā
et tūc cogitat se defendere: ꝫ cū inimici sint fortes ꝛ ip̄e
debilis: piculo maxio se exponit. Est ḡ pricipijs obstā-
dū: q2 q̄ pricipia talia admittit: facilr ad maiora trahiꝫ
Sicꝫ gulosus ad coquinā p odorē quē ex sentit: trahiꝫ.
Sicꝫ tales ducunꝫ ad delectatiōes: vbi amittūt heredi-
tatē ꝛ primogenita more Esau: ꝛ soluūt simbolū eterne
dānatiōis. Sicꝫ ḡ odor gulosuꝫ ꝛ latrūculꝰ homicidas
sic cogitatio demōes itroducit. ¶ Sꝫ est aduertēdū ꝙ 21
aliq̄n talis latrūculus petit se i hospitio recipi sb̄ specie
pietatꝫ ꝛ charitatꝫ: ꝛ iste itroducit alios q̄ totū spoliāt
et occidūt: sic diabolus mittit nōnullis cogitationē de
familiaritate aliq̄rū psonarū sb̄ specie pietatꝫ ꝛ spūalis
amicitie ꝛ oīonis: cordi suggerēs lucrū aiaꝝ de tali so-
cietate esse vēturū: ꝛ sb̄ tali obtētu: venit q̄n q3 lupꝰ in
vestimēto ouis ad ouē nihil aliud p̄tēdēs nisi hūilitatē:
nihil petēs nisi oīonē: ꝫ tn̄ in rei veritate fur ille nō ve
nit nisi vt furetꝫ delectatiōes suas vl' lucra terrena ꝛ ma-
ctet aīam ꝛ pdat Ioā. x. Perdere faciat gr̄am ꝛ gloriā.
Rō. f. viij. 9. Sꝫ tn̄ sb̄ charitatꝫ specie venit: recipiꝫ ad
familiaritatē. Et sb̄ tali obtētu igressus: est fur ꝛ latrū-
culus foris spoliās Osee. vij. Sicꝫ ptꝫ. L. vij. 8. Si vo
receptꝰ fuerit alijs a pit: q2 itroducit vl' secū ducit septē
alios spūs nequiores se. ¶ Primꝰ est frequēs visitatio 22
et collocutio: ex q̄bꝫ nō sine alijs malꝫ sequiꝫ tpis amis-
sio. ¶ Scd̄s anxia cogitatio: ne forte supplāteꝫ ꝛ alius
plus ameꝫ. Isti sunt ciniphes egypti sbtiliꝫ cruciātes.
¶ Tertiꝰ est aliqd̄ apparēs amoris signū sicꝫ res data:
vel munuscula seu manꝰ in manu: q̄ nō erit innocens
manꝰ Prouer. xj. Quis ei appetitū diligi: ꝛ sic ꝓbatio
dilectiōis exhibitio est opis: ꝓ dilectiōis ꝓbatiōe quā

ore fatet: signū aliqđ q̄rit q: generatio mala ꝛ adultera
signū q̄rit Mat.xij. ¶ Quart⁹ est signatū.s. opus te-
nebrarū: sicut de epo tāgēte sanctimonialē in libro dialo
goꝝ bti Grego. de q̄ diabolus fuit q̄si cert⁹: ꝙ opus se
quereť post tale signū datū: nec mirū: q: sunt relatiua
signū ꝛ signatū: ꝛ talia posita se ponūt: fm Phm in li-
bro pdicamētoꝝ. ¶ Quītus est infamia. ¶ Sextus est
pessimū exēplū. ¶ Septim⁹ ꝯfusio hic sp: ꝛ in futuro
23 frequēter. ¶ Isti ḡ serpēti ꝛ latrūculo est statim in pn-
cipio resistēdū: nec ad tps est hospitio recipiēdus. vñ
Hieronym⁹ ad Eustochiū virginē. Nolo ꝙ finas co
gitationes tuas crescere: dū paru⁹ est hostis: interfice.
Moratur⁹ enī in deserto: catulū leonis statim inficiat
q: cū fact⁹ fuerit leo nō poterit. Fatu⁹ est ḡ q̄ dicit se mo
rosis cogitatōibꝫ nō posse resistere: ꝛ sperat se petā ꝯsū
mata vincere: sic ꝯfitēs se debilē ad inuadēdū catellū:
expectat vsq3 dū fuerit leo fortis. ¶ Idē Hiero. i eplā
ad demetriadē: assuescat anim⁹ approbare vł reprobare
qđ cogitat vt bonas cogitationes alat: ꝛ malas statim
extinguat. Hinc nāq3 fons est ꝛ origo peccādi: ibi ma
xime oportet obseruare petm̄: vbi nasci solet: statimq3
ad primā tētatōis faciē: malū anteq̄ crescat: extinguē:
dū adhuc ē in cogitatiōe: ꝛ dū sic paruulos babilonis
allides ad petrā christi: ad petm̄ opis nō puenies. Sic
ergo si tibi dixerint tales cogitatiōes veni nobiscū: ne
24 acq̄escas eis Prouer.j. ¶ Quarto hui⁹ periculū p3: q:
sicut bona cogitatio est nūcius seu mariscallus pparans
hospitiū dei: Ita mala pparat diabolo ꝛ fm ꝙ in vna
vel in alia cogitatiōe delectarł: vn⁹ vel ali⁹ recipiť: bea-
te ḡ ille aie: i qbꝫ ipi deo.s. pparanť cogitatōes.j. Re.ij.
¶ Tota vo ista custodia debet fieri a rōne: q̄ ita oīa in-
teriora et exteriora hoīs custodire debet queadmodu3
dña ancillas suas i camera. vñ btūs Grego. i moral.
Si inq̄t a domo mētis ad monumētū rō descēdat: q:
absente dña: cogitationū se clamor velut garrula ancil
larū turba multiplicat: vt aūt rō ad mentē rediret: mox
tumultuosa confusio compescit: ꝛ q̄si ancille se ad in-
iunctū opus tacite reprimūt. Nota de hoc. A.xxiij.
Arti.vij. ¶ Istius aūt custodie difficultas p3: q: nō est de actu
cogitatiōis sicut de opibꝫ alioꝝ mēbroꝝ corpis: q̄ impe-
25 diri pōt quātūcūq3 velit q̄s qđ appetit. Sed qn volūn-
tas vult cogitare: nullus h̄ pbibē pōt. Huiōi ḡ opis
opportunitas facit custodie difficultatē: ꝛ maxie in hijs
q̄ sunt talibꝫ cogitatiōibꝫ vł opibꝫ malis assueti: q: plu
res musce residēt sup scabiosu3 caput: q̄3 sup sanū: ꝛ li-
bēti⁹ ad loca talia volāt. Tales rephēdit christ⁹ Mat.
ix. dicēs: vt q̄d cogitatis mala in cordibꝫ vris. De hac
difficultate dicit btūs Grego. xxxviij. moral. super illo
Job. radices ei⁹ siccent ꝛc. Nemo inq̄t ꝯsiderare va-
let q̄3 mala p momēta tpm paruis cogitationū motibꝫ
perpetram⁹: facile est enī opa puersa vitare. S3 nimis
difficile est ab illicita cogitatiōe cor tergere: ꝛ tñ scriptū
est: ve vobis: qui cogitatis inutile Mich.ij.

C.xj. Consiliarioꝝ: quidā sunt
boni: q̄dā mali. Bonoꝝ vo: Primo ostendiť
electio. Scđo veritas. Tertio vtilitas. Quarto labor.
Quīto ꝙ irrōnabiliť vitupanť. Sexto ꝙ incorrigibi-
les fugere debet. Septio maloꝝ ꝯsiliatoꝝ ꝯditio q̄tu3
ad errores qui eos sequunť. Octauo erroris cā. Nono
pena. Decimo dñoꝝ stulticia q̄ tales nō repellūt. Vn
decimo q̄re debēt expellī. Duodecio taliū dñoꝝ excu-
Arti.j. ¶ Ad primū sic pceditť. In cō- (satio cū reprobatiōe.
1 siliarijs eligēdis tria ꝯsiderent scia: affect⁹: mores: ta-
les enī eligēdi sunt in qbꝫ sit scia tā diuia q̄3 hūana: q:
eoꝝ ꝯsiliū nō solū debet esse vtile corpibꝫ q̄ regunť le-
gibꝫ hūanis: s3 etiā aiabꝫ q̄ legibꝫ reguńť diuīis. Exēpla
ad h̄. B.ij.24. Si vo leges ignorāt ecclīasticas sic de-
bēt esse affecti: sic ante oculos plus hñtes timorē diui-
nū q̄3 hūanū: ꝙ alios simił cū eis ꝯsulere faciāt q̄ leges
sciūt ecclīasticas. Sic enā sint affecti: ꝙ illas audiētes
si cōtrarie sint eoꝝ ꝯsuetudinibꝫ seu legibꝫ: sic p3. C.
viij.21. eas nō spernēt: s3 effectui demādēt ꝯsuetudines
prauas reuocādo. ¶ In moribꝫ vo debēt esse veraces 2
et iusti. Tales enī debuit Moyses eligere. Sic p3. A.
xxvij.58. Sed q: veritas rigida aliqn̄ parit odiu3 seu
irā: debēt in veritate faciēda hīe quandā curialitatē et
affabilitatē: vt sint oībꝫ q̄ cū eis hñt facere: ope veraces
et fmone affabiles ꝛ curiales: sic veritatē faciēdo: iram
mitigabūt: q: teste Salomōe: respōsio mollis frangit
irā. Sic erūt alter Dauid. De q̄ hr̄. ij. Reg.xxiij. Sic
ipse est q̄si tenerrim⁹ ligni vermiculus: q̄ nihil duri⁹
cū tangit: q: durissima ligna penetrat: nihil molli⁹ cu3
tangiť. Sic isti iuste tangēdo rebelles: homicidas ꝛ la-
trones: durissimi sint in ope. Si vo aliq̄ murmure: vel
punctura vel aduersitate verboꝝ ppter talē iniusticiā
tāganť: mollissimi sint in rñsione. Et sic ta3 ipsi q̄3 dñi
illoꝝ erūt dilecti: tā deo q̄3 hoībꝫ: habēs ḡ talē disposi-
tionē q̄ ad sciam: affectū ꝛ mores: oībꝫ alijs q̄ istis ca-
rēt reprobatis: ꝯsiliarius eligať: Iuxta illud Ecci.vj.
Consiliarius sit tibi vnus de mille.
¶ Sed q: dñi defectus in ꝯsiliariū redundāt q̄ ad infa- Arti.ij.
miam: nō solū debet alijs vt dictū est verax esse cōsilia- 3
rius: s3 etiā dño pprio apte veritatē dicere: vt sic dñm
vel bñ ducat: vt saltē seipm a culpa ꝛ infamia liberet.
Exemplū ad h̄ de plutarcho phō. De q̄ recitat Vincē- Exēm
tius li. de pueroꝝ nobiliū eruditiōe: ꝙ impatore traia-
no cui⁹ mgr̄ erat: libellū scripsit elegantē: cui⁹ titulus
est institutio traiani: ꝛ incipit h̄ mō. Plutarch⁹ traia-
no salutē dicit. Modestiā tuā olim nō appetere pnci-
patū noui: quē tu sp moꝝ elegātia merēs induisti: quo
quidē tāto iudicaris esse dignior: quāto a crimine am-
bitōis videris esse remotior. Itaq3 fortune mee tueq3
cōgratulor virtuti: si tñ q̄ recte gesseris: pbe meruisti:
alioqn te ꝛ me piculis detrahentiū linguis sbiectū iri
nō dubito: cū ignauiā impatoris roma nō ferat: ꝛ ser-
mo public⁹ delicta discipuloꝝ in pceptorē refundere
soleat. Sic Seneca neronis sui merito detrahētiū lin-
guis capiť. Adolescētiū suoꝝ temeritas in quintilianū
refundiť. Et socrates i pupillū suū fuisse clemētior cri
minať. Tu vo qđ vis geris rectissime: si nō recesseris
a te: si pmo te cōposueris ad virtutē: recta vniuersa pce-
dent pollitice ꝯstitutōis maiores tibi vires exclusi: cui
si obtēperas plutarchū habes auctorē viuēdi: alioquī
pñtē eplā3 testē inuoco: ꝙ i pnicie imperij nō pgis: au-
ctore plutarcho vtinā christiani christianoꝝ ꝙ ꝯsiliarij: ita
veraciť eis ꝯsulerēt: ꝙ veraciť dicē possent: qđ dixit iste
saracen⁹. In pniciē pgis: me nō auctore: q: defect⁹ tu⁹
mihi imputari nō pōt. Sed q: pauci sunt tales: quoꝝ
periculū p3. F.iij.35. q̄ talis inueniť: admiratiue vo-
care potest admirabilis cōsiliarius Esa.ix.
¶ Taliū vo ꝯsiliarioꝝ habētiū ꝯditiōes pdictas: ma- Arti.iij.
gna est vtilitas: sic p3. C.iiij.14. Idē enā hic ostēdiť exē-
plis ꝛ auctibꝫ. Valde ei vtile ē ceco duci a vidēte: Ita 4
ignorāti duci a bono cōsiliario. Vtili⁹ ē etiā et decēti⁹
hīe duos oculos: q̄3 vnū: ꝛ vtrūq3 sanū: q̄3 vnū sanū ꝛ
aliū ifirmū. Sic i pposito duos oclōs h3: q̄ regiť ꝯsilio
legī diuie: ꝛ etiā mūdane regl̄ate p diuinā. Qui vo in-
sci⁹ est nec ꝯsilio regi vult: cec⁹ ē: nec tñ vult duci: q̄ vo
vno ꝯsilio duciť: sicut cōiter modo magni dñi: q̄ tota-
liter vnū hñt q̄si deū ꝛ ductorē vel vno vtiť ꝛ regitur
cōsilio.s. mūdano: in agēdis suis ꝛ suoꝝ regimine mo-

nocuus est. Qui vo pluribꝫ regit̃ ꝯsilijs ⁊ ꝯsiliarijs:
quoꝝ aliq̄ alioꝝ destruūt ꝯsiliū: sicut frequēter accidit
ꝙ ꝯfessor s̄m legē diuinā sanā dat ꝯsiliū: ꝯsiliarij vo
s̄m suas ꝯsuetudines ⁊ abusus illud destruūt: dicētes
ꝯfessorē nescire leges terre. Et iō inquiūt oportet nos
in his q̄ ad terrarū n̄rarū regimen: ⁊ dn̄m n̄rm ꝑtinēt:
alio vti ꝯsilio. Et sic proch dolor ꝯsiliū altissimi irrita-
uerūt: in Ps̄. cvj. Iste habet vnū oculū simplicē ⁊ sa-
nū: aliū vo nequā ⁊ infirmū. Si vo oēs ꝯsiliarij sint
boni: ꝯsiliat⁹ tn̄ s̄m eoꝝ consilia opari nec regi vult.
5 Oculus q̄dem bonos habet. Sed podagrā patit̃ atq̄
cirogrā: ⁊ ista infirmitas cōiter sequit̃ parlamēta mo-
derna: vbi multa dant̃ ꝯsilia: s̄ nulla sit in ope execu-
tio. Iō merito vocatū est nomē eius parlamētū: q̄ ibi
multa loquunt̃: s̄ in toto vel magna ꝑte est postmodū
mentitū: qđ ibi fuit locutū ⁊ ordinatū. Cui⁹ rō in ꝑte
ptꝫ. E. i. 4. Rō. f. j. 14. Et. O. vj. 71. optime. Et. H.
j. 30. ꝯ quē errorē Esa. xvj. De⁹ clero p̄cepit remediū
adhibere dicēs. Ini cōsiliū: coge ꝯsiliū. Quia clerus
debet cū p̄ncipibꝫ ꝯsiliū inire: ⁊ ꝑ cēsuras ecclesiasticas
eos cogere ad ꝯsiliū tenendū. Hui⁹ aūt consilij boni
vtilitas: et malus pꝫ sacre scripture locis. ¶ Declarat̃
primo in Exodo. Dū enī Pharao Joseph ꝯsilio rege
6 bat̃: ipse ⁊ terra sua abūdabat. Rege vo postea stulto
ducto ꝯsilio: seq̄bat̃ ppl'i innocētis crudelis oppressio:
seq̄bant̃ etiā multe ⁊ miserabiles vindicte: ⁊ in fine ipse
cū ꝯsiliarijs suis terribili morte in mari interijt. Ex q̄
ergo sic dicit btūs Grego. Preteritoꝝ exhibitio: est p̄-
sentiū ⁊ futuroꝝ certitudo: ꝯsequēter pōt dici: ꝙ vindi-
cte egyptiace q̄ istis accidūt t̄pibꝫ: q̄tum ad tēpestates:
et aīaliū mortalitates: ⁊ nobiliū cū ꝯsiliarijs suis occi-
siones: ꝓpter malū accidūt ꝯsiliū: ⁊ ꝓpē innocētū op-
pressiones. Patet ḡ ꝙ sic tūc plus iuuit Joseph ꝯsilio:
q̄ʒ alij pompa vel diuitijs. Sicut dicit Ambro. ij. li. de
7 officijs. Multo inq̄t vtili⁹ iuuit regē Pharaonē ꝯsi-
lio prudētie: q̄ʒ si pecuniā ꝯtulisset: pecunia enī sua vix
vni⁹ ciuitatis abstulisset penuriā: ⁊ ꝓudētia Joseph
totius egypti ꝑ quinquenniū famē repulit. Patet ḡ ꝙ
plus ꝓdest q̄ʒ fortitudo: q̄ ꝯsiliū datū de filijs isrl' for-
titudine vincēdis: eū cū ꝯsiliarijs suis submersit. Quia
ꝑ beatū Grego. in moral'. Valde fortitudo destituit̃:
nisi ꝑ ꝯsiliū fulciat̃: q̄ q̄ plus se posse ꝯspicit: eo virtus
sine moderamie deterius in p̄cepe ruit. ¶ Idē ptꝫ. iij.
Reg. xij. de Roboā quantū ꝓfuisset sapiētū acceptas-
8 se ꝯsiliū: ⁊ quātū dāno de maloꝝ habuit ꝯsilio. ¶ Idē
ptꝫ. iiij. Re. xij. de Joas rege iude: q̄ oībꝫ dieb⁹ Joade
sacerdot' cui⁹ ꝯsilio regebat: fecit rectū corā dn̄o: mor-
tuo vo isto ꝯsiliario bono. Alio vsus ꝯsiliario a legiti-
mis dei declinauit. Cuius exēplo subditi viciati sunt.
Cū ergo tanta sit boni ꝯsilij vtilitas: ⁊ mali damnū.
Beatus vir qui nō abijt in ꝯsilio impioꝝ In ps̄. j.
Arti. iiij. ¶ Sed q̄ teste Boetio de ꝯsolanōe phie. Presens feli
citas: mult' amaritudinibꝫ est respersa. In h̄ articulo
iiij. restat ondere quō felicitas seu vtilitas in p̄dicto ar
ticulo tertio ostēsa: multis tedijs ⁊ periculis respsa est.
9 Licet aūt i ꝑte ondit Vincēti⁹ libro noiato. h̄. c. c. 3. di
cens. Est inq̄t graue familiaribꝫ magnatū: multitu-
do precū q̄ ingerunt̃: q̄ siue sint rōnabiles siue non: si
eas repellēt supbi iudicant̃ ⁊ odiū incurrūt: si vo por-
rigūt: importuni iudicant̃: ⁊ ꝯtēptibiles fiūt. Propter
hoc dicit Oratius in libro ep̄larū: dulcis inexpertis cul
tura potētis amici est: expert⁹ vo metuit. Et pōt addu
ci ad h̄ illud Gen̄. xxv. de Rebecca q̄ ꝯcipe multū desi
derabat: s̄ post ꝯceptionē dolorē sentiēs: ait. Si sic mi-
hi futurū erat: q̄d mihi necesse fuit ꝯcipe? Ecce tedij et
doloris inexptꝰ ꝯcipe optabat: doloꝝ expta: penituit.

Sic inexpti videntes ꝯfessores ⁊ ꝯsiliarios ⁊ familia
res magnatū honorari ⁊ ditari: ꝯcupiscūt talē ꝯcipe
seu obtinere gradū. Sed expti p̄dicta ⁊ alia tedia ⁊ pe
ricula fugiūt: q̄ p̄cipue de duobꝫ ꝯsurgūt. Vel q̄ mul 10
ti irrōnabiles petitiones eis porrigūt: petētes ꝑ eos in
his expediri: vel q̄ dn̄i s̄m rōnē duci nolūt. Et iste er-
ror intm̄ mō p̄ualuit. Quia sic antiquit⁹ fuit honorifi
cū esse ꝯfessorē ꝯsiliariū ⁊ magnatū: q̄n sapia ⁊ rōne
et sano ꝯsilio regebant̃. Ita mō est dedecus ⁊ vitupe-
rium: q̄ ex eoꝝ erroribꝫ eruditori ꝯfusio generat̃ ⁊ in-
famia: ⁊ nō solū infamia: s̄ periculū in aīa. Quia aut
oportebit eū aliq̄n veritatē dimittere: aut amicitiā dn̄i
sui. Vn̄ legit̃ in prouerbijs sapientū: ꝙ si quis in clien-
telā hominis felicis ac potētis ꝑuenerit: aut veritas: aut
amicitia ꝑdenda est. Quia vt ait Terētius in andria:
hoc t̄pe obsequiū amicos: ⁊ veritas odiū parit.
¶ Sed q̄ boni aliquotiēs predictū laborē ⁊ tediū pia Arti. v.
intētione supportāt: scientes: ꝙ magni sine ꝯsilijs esse
nō pn̄t. In h̄ articulo q̄nto restat ondere: q̄ʒ irrōnabi- 11
liter aliq̄n boni ꝯsiliarij ⁊ familiares magnatū vitu-
perant̃: q̄ ꝯ rōnē eoꝝ errores consiliarijs imputant̃.
Hoc aūt ondit̃: ⁊ q̄tidiano expimēto: q̄ʒ sacra scriptu
ra. Quotidiano enī expimēto videm⁹: ꝙ vix aliq̄s de
paupibꝫ vel popularibꝫ q̄cūq̄ q̄ faciat totū q̄cq̄d sibi
ꝯsulit̃ i ꝯfessiōe vl' sano ꝯsilio. Ergo ꝙ ipsi errāt pon⁹
sibiypsis ⁊ nō ꝯsiliario attribuūt. Ex q̄ ḡ hoc q̄libet i se-
metipo experit̃: q̄ audacia imputāt ꝯsiliario magnatū.
Errores q̄s ipi faciūt: q̄ liberariores habenas hn̄t de-
linquēdi: q̄ in ꝯsciētijs ꝓprijs ꝯfessionibꝫ suis nō impu-
tant mala q̄ ipi faciūt: bonos ḡ ꝯsiliarios irrōnabilit̃
vitupant: ꝯ regulā iuris q̄ dic̄ i sexto: ꝙ q̄libet p̄sumit̃
bon⁹: q̄usq̄ ꝓbet̃ ꝯtrā. ¶ Idē ptꝫ ex sacra scptura. iij. 12
Re. xij. Vbi senibꝫ ⁊ sapiētibꝫ ꝯsiliarijs roboā nō fuit
imputādū: ꝙ dura r̄ndit ppl'o: ⁊ amisit magnā ꝑtē re-
gni: s̄ illis fatuis q̄bꝫ adhesit: sapiētibꝫ dimissis. Nec
fuit Abdo ꝓphe imputādū in malū: qui salubrit̃ regē
Hieroboā rep̄hēdit. iij. Re. xiij. ꝙ vitulis imolauit.
Sed falsis ꝓphetis ⁊ sacerdotibꝫ Baal: q̄ ei ꝯtrā cōsu
luerūt: ⁊ bonū ꝓphetā apud regē vituperauerūt: ꝑsua
dētes eū esse malū: q̄ i fortuniū ei accidit: ex h̄ ꝙ leo eū
occidit: a q̄ de⁹ eū p̄seruasset. Ad signa vo q̄ ꝓpha ostē-
dit vicꝫ ꝙ altare fuit diuisum: et regis brachiū aruit.
R̄ndit falsus ꝓpha: asserēs h̄ ex cā accidisse nāli. Sic i 13
ꝓposito q̄n dei minister rep̄hēdit dn̄oꝝ vicia: ⁊ falsoꝝ
ꝯsiliarioꝝ adulationes: ⁊ ondit ꝓ signo crudelitatis ⁊
pcti illoꝝ q̄les vindictas mō acceperūt: quō filij peccāt
sic tyrānū pn̄⁹ legunt̃ peccasse ⁊ filij puniunt̃. Sic ptꝫ
B. ij. 47. nimijs pluuijs submergunt̃: sic i diebꝫ Noe
et in bellis vincunt̃: sic ibidē ptꝫ falsi ꝓphe sentiētes se
esse tactos: recalcitrāt p̄dicatori detrahētes: ad modū
p̄dictoꝝ ꝓphetarū. Imponētes sibi ficta vel grauiora
dicētes ipē ē ita inuidus vl' cupidus: ⁊ ꝙ ꝓ cupiditate
totū p̄dicat: ⁊ ꝙ etiā libēter male tractaret mulierē: et
hmōi. Et si h̄ de eo ondere nō pn̄t: h̄ ondūt de aliq̄ reli
gioso: ꝯcludētes ꝑ vnū malū: illū de q̄ est sermo: ⁊ oēs
alios esse malos: Ac si Petrū malū ꝯcluderēt: q̄ iudas
malus erat. Quoꝝ iudiciū reprobabit̃ infra de iudicio
hūano. ¶ In oībꝫ istis locutiōibꝫ se hn̄t sic latro vl' ho 14
micida: q̄ fugiēdo: clamat. Accipite vel capite latronē
fingēs aliū an̄ se currē: ⁊ fingēs seip̄m q̄si ipꝫ seq̄ntē: s̄
tn̄ aū iudicē ver⁹ latro: vicꝫ ip̄emet ⁊ nō fict⁹: quē vicꝫ
fingit: dānabit̃: ita i ꝓposito q̄ dicūt ipē ē cupid⁹ ⁊c̄. dū
sic enī dicūt: aliū latronē fingūt: ⁊ sup eū clamāt: ⁊ for
te credūt illo mō piculū pcti sui securi⁹ fugē: q̄ dū ta-
lia pctā in alijs fingūt q̄ sunt magni: illoꝝ pctīn videt̃
eis leuius: sed corā deo falsi latrones penā portabunt.

¶ Post tales do ꝑsuasiones: rñdent ad vindictas q̄s
p̄dicatores q̄si ꝓ signo adducūt peti: dicētes: eas non
esse vindictas a deo inflictas. Sed vel a cā nālī: sic acci-
dit in pluuijs ⁊ hmōi: vel ex fortuna: sic aīaliū morta-
litates vel hoīm in bello occisiones. Et sic adhuc falsi
15 ꝓphete Iherobo⁊ et seipsos decipiūt. Et quātuꝫ boni
edificāt hñ ꝯsulēdo: mali destruūt ꝯsulendo cōtrariū.
Et sic Chusi dissipat ꝯsiliū Achitophel.ij. Reg.xvij.
¶ Nec fuit Michee filio Jemla.ij. Re.xxij. imputā-
dū: q̄ Josaphat rex iuda ⁊ Achab rex isrl' ascēderūt ꝯ
Jabes gallaad: vbi Achab occubuit ⁊ iosaphat fugit.
Sed sibyp̄sis q̄ ei credere noluerūt: ſꝫ ei⁹ ꝯsiliū spernē-
tes: falsis cōsiliarijs crediderūt: inter q̄s vn⁹ erat Se-
dechias noīe: q̄ verā ꝓpham pcussit: dicēs me ne dimi-
sit sp̄us dñi ⁊ locut⁹ est tibi: q̄si di. Oīa facienda potius
sunt mihi ꝯsilia: ⁊ meli⁹ a me scita: q̄ꝫ a te. Ita mō q̄cq̄d
dicat dei ꝓpha in ꝯfessiōe vel ꝯsilio: ali⁹ iurisperit⁹ de-
struet dicens: illū scire bibliam: ⁊ missam suā ⁊ hmōi.
Talia vo q̄ ad exteriora ptinēt: sic ptꝫ.ō.c.c.4. ignora-
re: sic dixit Sedechias de michea. Et sic legisperiti cō-
siliū dei spreuerūt Luc.vij. Abiecerūt legē dñi exerci-
tuū Esa.v. Et nō solū legē dei: ſꝫ etiā legē Justiniani:
Sic ptꝫ.L.viij.31. dicētes dñs esse ꝯcessa bona nau-
fragoꝝ: dicētes etiā regib⁹ ꝓ iure fuisse ꝯcessum: qui de
pplo minabat q̄n regē petebāt.j. Re.viij. Sꝫ in ꝯsilio
illoꝝ nō veniat aīa mea Gen. xlix. q̄ sic ꝯsiliū altissimi
16 irritauerūt Ps̄.cvj. Nec Helye fuit imputādū periti
Achab: qui q̄n seq̄bat cōsiliū suū: factū suū a deo appro-
bat. Sic pꝫ.iij. Re.xviij. vbi de ꝯsilio suo ecadit plus
q̄ꝫ. Dccc. falsos ꝓphas ⁊ sacdotes: q̄n vo seq̄bat ꝯsiliū
vxoris sue: factū suū a deo reprobat.c.c.3. sapiētes ha-
buerūt ꝯsiliarios: q̄ tñ i multi errauerūt eoꝝ ꝯsiliū sper-
nētes. ¶ Nabuch. etiā sapiētē ꝯsiliariū habuit Da-
nielē ꝓpham: q̄ ei ꝯsuluit Dañ.iiij. dicēs. Audi ꝯsiliū
meū: ⁊ pctā tua elemosynis redime. Cui⁹ cōsiliū si au-
disset: nō fuisset in bestiā mutat⁹. ¶ In oīb⁹ his ptꝫ: q̄
mali habuerūt bonos ꝯsiliarios: ⁊ q̄ insup illoꝝ erro
17 res cōsiliarijs imputari nō debēt. ¶ Sed ꝓ certo licet
inuidētes ⁊ detrahētes ꝯsiliarijs magnatū cām p̄tēn-
dāt in sup̄ficie: magnatū vt dictū errorē q̄ tñ eis impu
tari nō debet: cāꝫ tñ ad rei veritatē tres: vel aliq̄ de tri-
bus vna: sunt inuidie ⁊ odij cāe. ¶ Pria causa est ex h:
q̄ alij nobiles ⁊ diuites vidēt illos q̄ sunt parētela: et
nobilitate ⁊ forte corpoꝝ ꝓbitate minores: esse in loco
et statu maioꝝ: graue ē eis a talib⁹ regi: cū tñ nō nobili
tate vel parētele dignitate vel corpis ꝓbitate: ſꝫ animi
virtute ⁊ sapia respublica quieti⁹ regat. Ex h eis inui
dēt: q̄ illos q̄s inferiores reputāt vl' inferiores esse desi
derant: vidēt fortuna maiores: ⁊ q̄ de ꝑsona quā odio
hñt: vel aliq̄d malū vel malefactū intētiōe suspicant:
totū ꝑuertūt q̄cq̄d ab eis fieri vidēt: si gerat se vt stat⁹
req̄rit: ad sup̄biā gestū suū trahūt si iniustū agit: factū
narrādo augēt: si iustū: malā interp̄tant intētōeꝫ. Rō
18 J.vj.14. ¶ Scda cā est ex h q̄ venientes ad curiā ma-
gnatū ꝓ negocijs suis expediēdis nō statim vt vellēt
expediunt: licet eñ eos in his q̄ petūt expedire nō de-
berēt: vel nō possent: totā morā illoꝝ ibi eis imputant
ad culpā. ¶ Tertia cā est terrarū vel diuinarū appro-
priatio: de q̄b⁹ licet nihil iniuste faciat: licetq̄ꝫ min⁹ req̄-
rat q̄ꝫ ei curiā fecisset: totū ei ad p̄nciē imputat. Et sic
in oīb⁹ istis ptꝫ q̄ arbor in mōte situata: plurib⁹ tēpe-
19 statib⁹ ⁊ fortiorib⁹ exponit vētoꝝ turbinib⁹. ¶ Ex istis
causis ⁊ p̄ceptiōib⁹: oriunt q̄nq̄ꝫ ꝯfederatiōes ꝯ tales
ꝯsiliarios: bella etiā ⁊ seditiōes i ꝓplo: nec sunt ista no-
ua: ſꝫ antiq̄ nr̄is renouata tp̄ib⁹. Oīa eñ talia antiq̄s
cōtigerūt tp̄ib⁹. Sic patꝫ exēplū de Daniele: cui multi
inuidebāt ꝓpt' grām quā habuit cū Dario rege medo-
rū ⁊ cū Nabuchodonosor: fecerūt ꝯ eū maliciosas cō-
federatiōes ꝓpt' q̄s his fuit posit⁹ in lacu leonū: a q̄b⁹
illesus exiuit: inimicis suis deuoratis in momento: sic
patꝫ Dañ.xiiij. qui sic dñs dissipat ꝯsilia gentiū. In ps̄.
xxxij. Sic tūc: ita ⁊ nūc tales ꝯfederatores mala morte
dissipat: ⁊ Danielē innocentē liberat: qui ꝯsiliū dñi ine-
ternū manet. In ps̄.xxxij. Et ꝯgrue dicit ineternū ma-
net: qui licet ꝯsiliū malignantiū ad tp̄s p̄ualeat. Danie-
lem in lacu ponēdo in hoc mūdo: vbi bene est oīb⁹
qui male agūt: tñ dei ꝯsilio tales ineternū liberabunt.
Et hoc est cōsiliū aūt domini ineternū manet.
¶ Ex illo articulo q̄nto infert sext⁹. In isto eñ quito Arti.vj.
dictū est q̄ aliq̄n ꝯsiliarij stant cū malis p̄a cā et intē-
tiōe: vt vicꝫ eos ad bonū ducāt. Sic Joseph Pharao- 20
nē ad ꝓuidentiā ꝯ famem: Daniel: Dariū regē ad de-
structionē belis ⁊ maloꝝ sacerdotū ⁊ diaconis: sic ptꝫ
Dañ.xiiij. Et Hester regē Assuerū flexit ad misedīaꝫ
et p̄seruauit a nece innocentiū: sic ptꝫ Hester.iiij.et.v.
Oēs isti cū illis noīatis.ō.c.c.11.⁊.12. Vident q̄dam-
mō fuisse in curijs de familia ⁊ ꝯsilio magnatū ꝓ ꝓpli
salute: ⁊ vt cās pauperū ⁊ iusticiā ꝓmouerēt. ¶ Vidē-
tes ḡ ex pte dñoꝝ icorrigibilitatē: ⁊ q̄ nō pñt ad bonū
flecti: ⁊ ꝑ ꝯsequens q̄ ex pte illa nihil ꝓficiūt: vidētes
etiā ꝓpriū piculū. Sic ptꝫ.ō.c.c.9. Tales curias ⁊ filii
fugiāt: qui in casu posito: cessat cā ꝓ q̄ p̄dicti ꝓphe ⁊ pa-
triarche cū malis steterūt. Ergo exēplo illoꝝ cū eis nō
stent: ſꝫ fugiāt. Exēplo hyrundinū: q̄ fm fabulas soci- Fabula
etatē auiū dimiserūt: nidificādo: ⁊ cū hoīb⁹: ⁊ in domi-
bus ꝯuersando: qui illarū cōsilio noluerūt linū in flore
destruere anteq̄ꝫ ex eo fierēt laquei ad aues capiendū.
Ita nolētes vti cōsilio ad euitationē laqueoꝝ diaboli:
derelinquāt. Exēplo Samuelis: q̄ Saulē reprobū di-
misit.j. Reg.xv. Et exēplo Helye: q̄ Achab fugit.iij.
Reg.xix. Et exemplo apostoloꝝ vicꝫ Pauli ⁊ Barna- 21
be: dicētiū Actuū.xiij. iudeis vob inquiūt: oportebat
primū loq̄ verbū dei: ſꝫ q̄ repulistis illud: ⁊ indignos
vos iudicastis vite eterne: ecce ꝯuertimur ad gentes.
¶ Ecce dereliquerūt gentē ⁊ genus ꝓpriū ꝓpt' eoꝝ in-
corrigibilitatē. Sic ꝯfessores ⁊ ꝯsiliarij incorrigibilem
derelinquāt: dicētes illud Hiere.lj. Curauim⁹ baby-
lonē: ⁊ nō est sanata: derelinq̄mus eā: ⁊ eam⁹ vnusq̄sq̄ꝫ
in terrā suā: ⁊ cām isti⁹ recessus pñt allegare: dicētes il-
lud Prouer.j. Despexistis oē ꝯsiliū meū. ¶ O si sic fa-
cerēt oēs q̄ cōsilio corrigi nolūt: ꝯfusione corrigerent.
¶ Sed ꝯ ista poterūt instare dupl'r. Vno mō dicēdo 22
q̄ ꝑ istā rōnē papa: eps: ⁊ q̄libet rector dēt dimittere
curā suam: q: aliq̄s vidēt sub eoꝝ cura incorrigibiles.
¶ Scdo instant dicētes. Si ego recedo: ali⁹ mihi suc-
cedet: q̄ forte pei⁹ faciet: ⁊ sic glosantes cauteriatas cō-
sciētias. s. occasiones q̄runt remanēdi: lucri honoris et
delectatōis cā: quā tñ ore nō p̄tēdūt. ¶ Ad p̄mū istoꝝ
rñdet: q̄ non est silē de ꝯsilio vl' ꝯfessore ⁊ de p̄lato vel
dño terreno. Prio: qui dñi ⁊ p̄lati hñt vim coercitiuā: q̄
pñt rebelles ꝑ penas coercere et corrigere inuitos: q̄d
nō pōt ꝯsiliari⁹. Scdo: qui ex mora ꝯsiliarij cū dño in-
corrigibili cui⁹ scādalū orit q̄ꝫ ex mora p̄lati. ¶ In se- 23
cūdo dicto illoꝝ dubiū assumūt: vicꝫ q̄ ali⁹ pei⁹ faciet
forte meli⁹ faciet: ponam⁹ q̄ pei⁹ factur⁹ sit: meli⁹ ē ti-
bi q̄ ali⁹ eū ad iferna euntē associet q̄ꝫ tu. Predictoꝝ ḡ
antiq̄rū ꝯsiliarioꝝ ⁊ bonoꝝ viroꝝ exēplo tales fuge:
vt sis vn⁹ de illis q̄s de⁹ ꝓmisit se daturū Esa.j. Re-
stituā inquit iudices tuos vt fuerūt prius: ⁊ consilia-
rios tuos sicut antiquitus.
¶ Visis in p̄cedentib⁹ ꝯditionib⁹ ꝯsiliarioꝝ bonoꝝ. Arti.vij.
In hoc septio articulo restat ꝯditiones ⁊ errores ostē-

dere maloꝝ ꝯsiliarioꝝ. ¶ Quarũ prima est: nõ soliditas: sunt enĩ vt cõiter flexibiles ad oĩm dñoꝝ volũtatẽ: ad modũ arundinis q̃ ad leuẽ ventũ seu tractũ: cui volueris parti inclinat: ꝛ ad modũ vimi in aqua: q̃ diluuio vel vẽto caput inclinat ꝛ ad modũ ramoꝝ: q̃ inclinant ad illã partẽ vbi arbo ris põderositas incli-
24 nat. Sic isti ad voluntatẽ ꝛ vocem dñoꝝ. Crisosto. in homel'. sup illud Mat. xxij. Cõsiliũ inierũt vt caperẽt Jesum ꝛc. q̃le ꝯsiliũ: tales ꝛ ꝯsiliatores. ¶ Secũdo nimis elate se hñt: ꝛ ceteros ꝯtẽnunt: veniẽtes vo ad curiã: nõ honorãt nec negocia expediũt: nisi magna dent munera quãtũcunq̃ iustã habeãt petitionẽ. Sed eoꝝ negocia ꝓlongãt dicẽtes: nullus nouit dñm tuũ in curia ista. ¶ Tertio cõiter ex cupiditate nimis sapsis: et eoꝝ nepotibꝫ appropriãt: ꝛ nimis subito exaltant: sicut pꝫ. A. ij. 25. 24. Et plus querũt auantagiũ ꝓpriũ: q̃ dñi et plus dñi q̃ dei honorẽ vel subditorũ vtilitatẽ.
25 ¶ Quarto sunt nimis vindicatiui: ꝑ illã enĩ familiaritatẽ quã hñt cũ aliq̃ magno: videt eis q̄ se debeant de oĩbꝫ inimicis vĩdicare. Sic Aman voluit se vindicare de Mardocheo et iudeis ꝑ regẽ Assuerũ: Hester. iij. ¶ Quinto dños male ducũt: vt sint ꝓdigi q̃bꝫ volũt id est eis: ꝛ alijs duri: q̄ eũs q̃s nõ amant: nimis dure puniãt: spoliẽt ꝛ incarcerẽt et occidẽt: q̃s vo amãt vel q̃ eis munera dãt: anteq̃ corã dño veniãt: statim obtinent qꝺ petũt ꝛ dñs q̃ lucrũ nõ reportat: de iniustitia
26 vel cupiditate diffamatur ꝛc. ¶ Sexto sunt subdoli ꝛ fraudulẽti: occulte eis mala ꝓcurãtes: in publico amicitiã ostẽdentes: q: dũ oẽs ꝯsiliarij bonũ vultũ ostẽdũt leso: nescit de cui ꝯsilio ledit. Et sic occulte sup ꝑplm tuũ malignauerũt ꝯsiliũ: in Ps. lxxxij. Ad modũ iudeoꝝ: q̃ christũ velatũ ꝑcusserũt dicẽtes: ꝓphetiza: q̃s est q̃ te ꝑcussit? Ad modũ etiã illoꝝ q̃ ad illũ ludũ adhuc ludẽtes fortẽ caput ꝑcutiũt: dũ abscõdit: s; dum caput vidẽdo eleuat: sup eũ ridẽt: q̃si nihil ei fecissent: sic adhuc vulpinus ꝯsiliari: de q̃ Eccl. xxxix. in abscõdins suis ꝯsiliabit: supple ad alteri lesionẽ in occulte dum absens est: ei obloquit ꝛ detrahit ꝛ ꝯtra eũ ꝯsiliat s; in aperto eũ ꝯfortat: ꝛ q̃si cõpatiẽdo vbis cõdolet: ꝛ dãnũ suũ plangit: ad modũ filioꝝ Jacob: q̃ primo patrẽ grauiter leserũt filiũ eius dilectũ Joseph vẽdẽdo: ꝛ postea ꝯuenerũt vt lenirent dolorẽ pris Gen. xxxvij. Et nõ solũ sic eũ ꝯfortãt: s; etiã alijs vel alioꝝ ꝯsilijs damnũ suũ attribuere nitunt: ꝑ modũ admirationis: dicẽtes illud Esa. xl. q̃s ꝯsiliari eius fuit? Sic enĩ loquunt. Sancta Maria: q̃s sibi dedit tale cõsiliũ: q̃re h patet, quasi diceret: ꝓphetiza q̃s te ꝑcussit: lesus vo ꝛ si determinate rñdere nesciat: secure aũt põt in generali rñdere: ꝛ dicere illud Ps. xxj. consiliũ malignantiũ obsedit
27 me. ¶ Istis sex modis: sapiẽtes cõsiliarij Pharaonis sibijpsis ꝛ dñis suis dederũt cõsiliũ insipiẽs Esa. xix. Et sic Samson. i. ꝑlatus: vel dñs terrenus: cecus. i. in agẽdis inscius vl' malus: puero. i. pueruli cõsilio ꝛ malo duct: colũnas dom ꝯcutit Judicũ. xvj. q: bonas ꝑsonas ecclie colũnas: eoꝝ cõsilio vexat. Que vo alia mala: ex maloꝝ sequunt ꝯsilio. Nõ. f. i. ar. viij. ꝑ totũ.
Arti. viij. ¶ Sed q: nihil sub sole sine cã: oĩa hec ꝯsiliarioꝝ mala ostẽsa in articulo septio: cãm req̃rũt in isto articulo octauo. Maloꝝ aũt factoꝝ vt frequẽter in cõsiliarijs: est inordinata dominoꝝ volũtas vel ꝓpria cupiditas.
28 ¶ Primũ pꝫ: q: ꝯsiliarij ꝛ familiares dñoꝝ ad modũ galli sup campanili q̃ ad oẽm ventũ se vertit. Ad oẽm dñi vocẽ vl' inclinationẽ inclinant: ipsi enĩ sciũt dñoꝝ suoꝝ affectiões ꝛ passiones: siue ad cupiditatẽ siue ad vanitates: ꝛ nolẽtes eos offendere: cõsiliũ dant: sm̃ q̄ eis placere credũt. Vñ Seneca in epl'a. lxxxj. Adulator planũ ꝯsiliũ dabit: qꝺ deliberãti gratius fore suspicabit. Nõ periculũ cõsiliarioꝝ discordantiũ. P. iiij. 31.
¶ Est ḡ radix mali ꝯsilij in petẽte cõsiliũ. Quia reuera 29
moderno tpe multi nõ petũt cõsiliũ: s; potius cõsiliũ determinant anteq̃ petãt. Determinãt enĩ apud seipsos vel forte cũ vno secretius quõ erit: ꝛ postea ꝓpter modũ alios cõuocãt ad ꝯsilia ꝛ parlamẽta sua: ꝛ tũc negociũ ꝓponit q̃si vellet de dubio cõsiliũ accipe: s; tñ in ꝓponẽdo circũstãtias ꝛ ꝯditiões adiũgit: vnã partẽ aggrauantes per q̃s cognoscit ad quã partẽ dñs inclinat: ꝛ quã prius determinauit: ꝛ quã vult finaliter hr̃e. Prelati ergo ꝛ alij ꝯsiliarij q̃ se ibi hr̃e deberẽt sicut antiq̃tus solebant ad modũ sacerdotũ: dicẽtes, Dñs vobiscũ: sanũ cõsiliũ dando: sm̃ deũ ꝛ rõnẽ: facti sunt in modernis cõsilijs ꝛ ꝑlamentis loco clericoꝝ rñdentiũ amẽ: q: ad illud qꝺ vidẽt dños velle fieri. Rñdent amẽ: ita fiat: Et sic illi q̃ libere repꝛhẽdebãt ꝛ detrahebãt facta dñorum in hospitijs suis vel anteq̃ essent de cõsilio dñoꝝ
postq̃ siũt ꝯsiliarij vel ꝯfessores eis assentiũt. ¶ Et est 30
de eis in h casu sicut de auibꝫ q̃ in nemore libere cantãt sm̃ ꝯsuetudinẽ naturarũ: s; in cauea cantãt vel loquũtur sicut audiũt hoies ibi loq̃: anglicũ vel gallicũ: ꝛ sic de alijs discũt enĩ linguã patrie: q̃ ad aliq̃ verba: Ita tales nõ volucres celi s; inferni: cõgregati adinuicẽ: qñ questio fit a ꝑncipe vel potẽte vbi põt hr̃e pecunias pro guerris vel ꝑ matrimonio filie vel hmõi: vnus illoꝝ qui forte habet primã vocẽ in atrio ꝑncipis: cũ q̃ fuit dñs cõfederatus anteq̃ ad cõsiliũ cõuenirẽt: Rñdit dicẽs: oportet vos hr̃e taxam ꝑpli vñ: vel decimũ denariũ ecclesie q: ad illos subditos vros oportet vos hr̃e in necessitatibꝫ vris recursum: postea petit a secũdo ꝛ tertio et oẽs dicũt q̄ primus bñ dixit: q: nullus vult offendere Vltimo petit a ꝯfessore q̃ dicit: mihi videt q̄ bñ dicũt qui si nõ esset in cauea illa aliter cantaret: s; ibi auis illa ingeniose didicit loq̃ sicut alios audiuit: de q̃ Mcc. xiij.
loq̃bat sm̃ linguã ꝑpli. ¶ Ecce quõ oẽs iste aues cito 31
didicerũt linguã ꝑma loquẽtis. Vñ vox illoꝝ est vox Echo: similẽ vocẽ respõdẽt. Vñ est de eis sicut de illis i domo prauinensi: in q̃ sm̃ fabulas sunt de oĩm hoĩm statu aliq̃ chorisantes. Iux quã hoies trãseũtes ꝛ introspiciẽtes chorisantes: vtpote ꝯ statũ suũ facientes: cõtemnũt. Sed illi q̃ ex eos iudicãt ex curiositate: vel quacũq̃ cã domũ intrãtes: ex domo ꝛ ꝯditiõe illoꝝ de domo cõpulsi: cũ alijs tripudiãt: domus enĩ illius est nãe q̄ oẽs intrãtes sili mõ tripudiãt: ita mihi dñi sunt paupertes: dũ sunt ex officia ꝛ ꝯsilia ꝛ dignitates ꝛ potestates ꝛ ꝑlaturas q̃s extra domũ prauinẽsem illos q̃ intra sunt iudicãt: s; cũ ad statũ illũ ꝑuenerint: necessitant: vt ipsi dicũt ꝛ alij eos informãt: q̃ dicũt oportet nos sic et sic facẽ: q: sic fecerũt oẽs ꝑdecessores nr̃i: ꝛ sic status nr̃ req̃rit: ꝯpulsi sic: cũ alijs tripudiãt q̃s prius iudicauerũt: Iux illõ Roꝫ. ij. In q̃ enĩ aliũ iudicas: teipsm cõdẽnas: eadẽ enĩ agis: q̃ iudicas. Sic ḡ illi q̃ sũt ex statu et quẽcũq̃ iudicãt q̃ intra est: s; intrãtes eis ꝯformant sic ꝯsiliarij et familiares magnatũ nõ existẽtes de eoꝝ ꝯsilio eis detrahũt: existẽtes vo blandiunt ꝛ adulant. Vñ Seneca in extrema pte eplarũ. Falsi inq̃t amici ꝑ ꝯsilio adulationẽ afferũt: ꝛ vna est eoꝝ ꝯtẽtio: q̃s blan-
dissime fallat. ¶ In oĩbꝫ istis exẽplis pꝫ q̄ mali dñi cõ 32
siliarios ad se inclinãt ꝛ post se trahũt: ꝛ nõ ecõuerso: qꝺ tamẽ fieri deberet: ꝛ hoc est signum mortis eterne. Quia sicut signũ vite corꝑalis est quãdo medicina vel sana pars supat infirmã ꝛ vincit: Ita signũ mortis est qñ infirmitas ꝑualet ꝯ sanitatẽ. Sic i ꝓposito: infirma pars est dñs malus vel inscius: sanitas deberet esse cõsiliarius bonus ꝛ ꝯfessor: magni cõsilij angelus. Appli-

33 catio ptз. Nõ de ista materia. C.viij.3. ¶ Sed nõ sine
causa tantũ nitunt̃ dñis placere: oportet ꝗ hui⁹ causaz
querere: scire volẽtib⁹: q2 scire est ꝑ causam cognoscere;
causaz ꝗ querat Nũeri.xxij.⁊.xxiij. de Balaã: q̃ cupi-
ditate duct⁹ dedit cõsiliũ Balac regi pessimũ ꝯ deũ: ⁊
cõsciẽtiã suaz: ne ei displiceret: ⁊ munera amitteret: q̃
vult scire q̃le ei cõsiliũ dederat: videat mgr̃m in histo-
rija sup eundẽ locũ: Ita isti videntes cõsiliarios ⁊ secre-
tarios dñoꝝ multas hĩe diuitias: delicias ⁊ honores;
et hec oĩa in se ipsis habẽtes vel hĩe sperãtes: sicut ptз
A.xv.20. nõ libẽter eos offendũt: ꝫ eis ꝯsiliũ placens
dant ne ista amittãt. Et ideo nitunt̃ bene esse cũ dñis:
vt plus lucrent̃. Vident enĩ ꝙ illis de q̃b⁹ fama labo-
rat ꝙ sunt bene cũ dñis: multa dant̃ donaria: ⁊ cito di-
Exẽ tant̃. Vnde fert̃: ꝙ quidã mimu⁹ rogauit quendã regẽ:
ꝙ eum ditaret; ⁊ m̃ nihil ei daret: quõ inquit rex: cui
ille: solũmõ ꝙ vobis placeat: ꝙ corã ep̃is ⁊ regni vestri
34 ꝓceribꝰ potero vobis secrete loq̃. Procerto sicut iste ro-
gauit: ꝙ posset regi loq̃ ꝓpter auantagiũ ꝓpriũ: qi cogi-
tauit ꝙ si reputaret̃ bene esse cuz rege: multa lucraret̃.
Sic cõsiliarij ⁊ secretarij ⁊ seruientes nitunt̃ dñis pla-
cere: nõ dilectiõis ꝫ lucri causa. Cuius rei signũ est: q2
aliquotiẽs dñi cõsiliarij: ⁊ specialiter reuolutores ⁊ le-
gisperiti: dñm suũ ponũt in brigis: dãtes cõsiliũ de ꝓ-
cessu ⁊ placito faciẽdo dicẽtes: nullo mõ ꝑmittas ius
tuũ perire. Et postea muneribꝰ a parte susceptis: dant
cõsiliũ de pace facienda ⁊ dñs illoꝝ verecũdiã: ⁊ ipsi pe-
cuniã reportãt: qð nõ facerẽt: si dños suos hñ diligerẽt
plusq̃ lucrum propriũ. Talis dñs dicere potest illud
Ps̃.xxj. cõsilium malignantiũ obsedit me.
Arti.ix. ¶ Iste p̃cedens articulus infert nonũ. In p̃cedẽti enĩ
ostensum est: ꝙ mala q̃ magni dñi faciũt partim ꝓce-
dunt a mala dñoꝝ volũtate: partim a mala cõsiliario-
35 rũ voluntate; ⁊ q2 nullũ malũ impunitũ. Ideo iustuz
est in isto articulo nono ostendere quõ hec mala a deo
punita legunt̃. ¶ Et p̃mo de ꝯsiliarioꝝ de q̃bus p̃nci-
pale est ꝓpositũ: horum pena iusta ⁊ debita est q̃dru-
plex: vicз gratie bonoꝝ t̃paliũ ⁊ corpoꝝ ⁊ celi amissio.
¶ Primo dico merito amittũt gr̃am: ⁊ reportabũt ma-
las grates: ab eis q̃bus inordinate vt dictũ est placere
voluerũt: ⁊ erunt in maximo odio ⁊ hic vel in futuro:
sicut ptз. A.xxvij.42. Iustũ enĩ videt̃ ꝙ gr̃am quã in-
Exẽ ordinate q̃rebãt amittãt. Vñ fert̃: de q̃dã nobili satis
inordinato q̃ dicere solebat: ꝙ si mgr̃ su⁹: quẽ habuit i
iuuẽtute nũc viueret: ⁊ hr̃et aliquã cãm vel quẽcunq̃
36 colorẽ: eũ suspẽdi faceret: q2 defect⁹ meos ei imputo: q2
nõ audebat me castigare: sciẽs me magnũ futurũ ⁊ ti-
mens si me offenderet ꝓmotiõe fraudari. Ecce vñ cre-
didit ei placere: finaliter displicuit: ⁊ gr̃am quã inordi-
nate q̃siuit: amisit: q2 licet ad tp̃s a dño suo sic ei parcẽ-
do placeret: in fine qñ malũ sensit: ꝙ ex tali iniqua pla-
centia occurrit: displicuit qð ei pri⁹ peperat quãto ma-
gis eis displicebit in alio seculo: qñ ex tali placẽtia sen-
tient se dãnatos: quantoq̃ maiori odio habebũt tunc
falsos ꝯsiliarios: ꝯfessores ⁊ mgr̃os. Nõ ad h̃ optime
exẽpla ⁊ sacrã scripturã. A.iij.18. cũ mult̃ sequẽtib⁹.
37 ¶ Scd̃a pena scз amissio bonoꝝ ptз ꝑ h̃ ꝙ legit̃ in vi.
Exẽ pa. de marino ꝯsiliario Anastasij imꝑatoris. Cum enĩ
abbas saba causa eccl̃ie ⁊ pauperũ ad p̃dictuз venisset
imꝑatorẽ: ⁊ oĩa petita obtinuisset: p̃dict⁹ consiliarius
supueniẽs totũ fecit reuocari. Cui cito post i vindictã
accidit: ꝙ p̃dict⁹ abbas lõge ante p̃dixit: vicз ꝙ oĩa bo-
na sua p̃dicti imꝑatoris mãdato ei ꝯfiscabant̃: ⁊ dom⁹
ei⁹ cõburebat̃: ⁊ ipse de terra bãnitus vagus exiliũ pa-
38 tiebat̃. ¶ Tertia pena: vicз mors corꝑis: ptз ꝑ hoc qð
Exẽ refert Orosius de quodã tyrãno sicilie q̃ multũ dele-
ctabat̃ in diuersis ⁊ honoribꝰ hoĩm cruciatibꝰ: cui quĩ-
dã ꝯsiliarius cõsuluit: ꝙ thaurũ eneũ faceret: in q̃ po-
neret hoĩes: ignẽ supponẽdo: vt cũ tormentũ sentiẽdo
clamarẽt. Audiret̃ eoꝝ clamor q̄si q̃dã mirabilis mu-
gitus: q̄si ꝑ os bouis missus: ꝙ cũ ei placuisset: ⁊ thau-
rũ fecisset tormentũ illud primo in eodẽ ꝯsiliario ꝓba-
uit: ⁊ sic alijs laqueũ parauit. Sed ipsemet incidit in
eundẽ. ¶ Idẽ ptз ꝑ hoc qð legit̃ in vita sancte Lucie:
quã torsit paschasius: vbi legit̃: ꝙ cecidit mur⁹ ⁊ op-
pressit cõsiliariũ ꝑ cuius ꝯsiliũ hoc faciebat. ¶ Figura
ad hoc. j. Paral'.xxvij. et. ij. Reg.xvj.⁊.xvij. de Achi-
tophel dante malũ ꝯsiliũ Absoloni: ꝙ patri rebellaret
Ideo turpi morte vicз suspẽdio ꝓprie man⁹ vitã fini-
uit. Sic de⁹ dissipat ossa eoꝝ q̃ hoĩbꝰ pla. ⁊c̃. ¶ Quar- 39
ta pena ptз ex gestis Karoli magni imꝑatoris: vbi le- Exẽ
git̃ ꝙ ipse in quadã visione seu ostẽsione sibi facta: vi-
dit ꝯsiliarios ⁊ magnos cũ patre ⁊ auũculis suis i pe-
nis: ⁊ r̃nderũt causaz esse: q2 nutrierũt brigas ⁊ bella:
vbi debuissent nutriuisse pacẽ: ⁊ quia plus sequebant̃
dños suos ꝓpter cupiditatẽ: q̃ȝ ꝓpter subditoꝝ vtilita-
tem. In fine etiã ostẽdebat̃ locus vacuus ⁊ dictũ fuit
ei: ꝙ illũ locũ esset habitur⁹: nisi se emẽdaret. Et bene
ꝓphetauit de pena taliũ ꝯsiliarioꝝ: dicẽntiũ legẽ ⁊ iusti-
ciã esse: vbi nõ sunt Ezech.xiij. dicẽs. Ve inq̃t ꝓphet̃
insipiẽtibꝰ q̄si vulpes in deserto: ꝓphete tui israel erãt:
vident vana ⁊ diuinãt mẽdacia dicẽtes: ait dñs: ⁊ ꝑse-
uerauerũt ꝯfirmare sermonẽ: ꝯtra p̃dicãtes ⁊ rep̃hen-
dentes eoꝝ vicia: obstinate defendũt: ⁊ hoc est qð ait:
ꝑseuerauerũt ⁊c̃. Ideo sequit̃ pena tali ꝯsiliario ⁊ obsti- 40
nationi debita. In ꝯsilio ꝓpli mei nõ erũt: ⁊ in scriptu-
ra dom⁹ israel nõ scribent̃: nec terrã isrl' ingredient̃: et
causa reddit̃ in h̃ qð sequit̃: eo ꝙ deceperũt ꝓplm meũ
scз falso ꝯsilio: dicentes pax: pax: ⁊ nõ est pax: dicẽtes
lex est: iusticia est: vbi nõ est. Videte q̃ȝ cõuenienter s̃m
modũ q̃ peccauerũt: puniunt̃. Male ꝯsiliati sunt. Ideo
a iusto iudice deo dicẽte in cõsilio. p.m. nõ erũt scз i ce-
lo puniunt̃. Quia etiã iniusticiã: vel scripserũt: vel scri-
bi fecerũt: in rotulis ⁊ in sacculis suis: scribẽtes: iniu-
sticiã scⁱpserũt Esa.x. Et multos in rotulis iniuste im-
presserũt: ⁊ vltra mẽsurã emẽdã taxauerũt. Ideo in scri-
ptura dom⁹ isrl' nõ scribent̃: ꝫ in magno sacco diabo-
li. Vñ cuidã tali satis tarde mult̃ narrãtibꝰ dĩ accidis- Exẽ
se: ꝙ cũ in infirmitate esset cõfessus: ꝯfessore recedente
vn⁹ ꝑ tectũ dom⁹ intrauit: querẽs q̃d locut⁹ fuisset cũ
illo ꝯfessore: ⁊ sacculũ quẽ portauit tãgẽs ⁊ mirãs aie-
bat: cõputa sicut vis: in fine cõputabis cũ isto sacculo
nigro. De talibꝰ in ps̃.lxviij. Cum iustis nõ scribant̃.
Quia etiã terras male acq̃runt ⁊ acq̃rere faciũt. Ideo se-
quit̃: nec terrã isrl' igredient̃. Aliã cãm nota. D.xij.7.
Frustra ꝗ dicũt. Credo videre bona dñi in terra viuẽ-
tiũ dicẽtes pax: ore: ꝫ nõ ꝯsciã. De pena ṽo dñoꝝ qui
vtunt̃ vel malũ ꝯsiliũ sequunt̃. Nõ. A.xxvij.59. nec 41
mirũ si ꝯfusionẽ ⁊ penã incurrãt ⁊c̃. sic cõfundent̃ sa-
piẽtes cõsiliarij Pharaonis Esa.xix. Et sic dñs repro-
bat consilia principũ. In ps̃.xxxij. sicut ptз. A.xv.19.
et. A.xxvij.59. ¶ Ex q̃ tot dãna sequunt̃ male ꝯsilia- Arti.x.
tos ⁊ malos ꝯsiliarios: magna est dñoꝝ stulticia ⁊ pe-
riculũ: q̃ tales ꝯsiliarios: vel querũt vel retinẽt: qi que-
runt cecos: ductores ⁊ speculatores ⁊ claudos ⁊ infir-
mos portitores ⁊ defensores ⁊ inscios medicos. Talibꝰ 42
enĩ dñis nũc accidit ꝙ olim s̃m fabulas accidit aquile Fabula
Hec oculos hñs infirmos: voluit coruũ hr̃e medicuз
qui cõpositũ fecit ex duobꝰ corrupt̃: de alijs ⁊ hmõi.
Vñ ei⁹ oculus totaliter eruit. Aquila habet oc'los in-
firmos: qñ p̃latus vel dñs affectiões hз inclinatas ni-
mis ad cupiditates: qñ totaliter vult esse lꝫa: terrenis

intēdens:talis habet oculos egros:q2 sp famescit. Ju
xta illud insatiabilis ē oculus ois auari. Hic q̄rit mi
nistrū consiliariū cupidum ad sanandū istam infirmi
tatē:q̄ colligit male acq̄sita: ⁊ facit emplastrū:reponēs
in cistis suis. Vñ mētis ocl'os excecat: ⁊ aiaz pdit: ⁊ fit
de aq̄la.i. q̄ aquila esse d'et: talpa vel strabo: terrenis
totaliter dedit⁹:q2 plus in terrenis ⁊ carnalib9:q̄ꝫ i vo
latu dlectat̄ ꝯtēplatiōis. Talis dñs in fine sentiēs:dñs
nū dicē pōt. Oculus me⁹.i.ꝯsiliari⁹ depdat⁹ est aiam
meā. Nō de illis q̄ tales q̄rūt ⁊ diligūt mistros. A.xij.
43 43. ¶ Tales nō faciūt cōsiliū sapiētis Ecci. viij. Omi
hoi cor tuū ne manifestes nec cor vtaris cōsilio:sicē nec
oēm herbā ꝫ ꝓbatā:oculo appone ifirmo. Sicut ḡ her
be ex q̄b9 est emplastrū ꝓ oculo infirmo sigillatim exa
minant̄: ⁊ virtutes illarū anteq̄ꝫ adinuicē componant̄
diligēter examinant̄:sic debet discret⁹ dñs sigillati an
teq̄ꝫ ad cōe ꝯsilium veniat:singulos vbi arduū agitat̄
negociū examinare ꝯsiliarios ⁊ singulor diuisim scire
volūtates. Et h̄ ꝓpt̄ tres cās. ¶ Pmo vt meli⁹ sciat ne
gociū suū corā ꝯsiliarijs ꝓponē: ⁊ cari⁹ de h̄ q̄rere: nō
enī est ꝯueniēs dño corā ꝯsilio suo eē insciū ⁊ ignorātē
44 talē enī in cordib9 suis min⁹ appreciant̄. ¶ Scd'o q2 p
istū modū pōt meli⁹ scire cuiuslibet sensuz ⁊ sapiaz:qū
enī simul cōueniūt: vnusq̄sq3 appodiat se illi q̄ pri⁹ di
xit: ⁊ dictū suum approbat vel cōducit:ad modū ꝯdu
ctoris argumētor in scholis:cū aliq̄ ꝓuo additamēto:
et de se nihil dicit : sensus snos in cōi sic ꝓbarinō pōt.
¶ Tertio:q2 sic meli⁹ad rei soliditatē ꝑuemēt: vbi grā
Dñs recolligēs oēs vias et seorsum ostēsas: pōt pmo
45 ꝓponere sic. Quid vob̄ videt̄ de via ista: si vo illā rō
nib9 reprobauerint: ⁊ ille q̄ viā illā ostēderat: nescit eā
defendere:sit ei sicē herba nociua oculo:si vo eā appro
bent:oñdat tūc aliā viā: q̄rēs si illa sit securior. Et sic
vsq3 ꝑueniat̄ ad vnā viā solidā ⁊ sanā:sp ante mentis
oculos hñs illud Prouer.xj. Vbi multa ꝯsilia: ibi sa
lus:q̄ alit̄ facit nō debito mō cōsiliādo: vl' cupidos cō
siliarios q̄rēdo: vel eos ad se inclinādo: grat' se sbmer
git:sicē pz. C.vj. 22. Et talis facit ꝯ doctrinā Pauli.j.
Cor.iiij. Inter dispēsatores inq̄t querit̄ vt fidelis q̄s
inueniat̄. Inuēt⁹ vo carus habeat̄. Iux̄ illō Prouer.
xiiij. Accept⁹ ē regi mister itelligēs. Exēplo dauid dicē
tis:ābulās i via imaculata:hic mihi mistrat ⁊c. Ps.c.
Arti.xj. ¶ Et sicē bon⁹ acceptādus est ꝯsiliari⁹:ita malus de cō
46 silio expellēdus ē iustor vt ipleat̄:illud Ps.j.nec peccatō
res i cōsilio iustor. Exēplū ad h̄ Valerij de antiq̄s sa
racenis. A.xv.26. Itē in gestl' scti Siluestri:quō Cō
stātin⁹ ipator fefellit crudele pōtificū ⁊ medicor ꝯsiliū
de sanguie pueror effūdēdo ꝓ ei⁹ corpis sanitate: ⁊ sa
nitatē a deo ꝓmeruit tā corpis q̄ aie. ¶ Exēpla etiā ad
h̄ christianor pncipū:q̄rū laus ē i ecclia:sicē pz. A.xij.58.
Exēm et. B.ij.24. Et scti Lodouici regl' frācie: de cui⁹ gestl'
hr̄ q2 cū nūci⁹ su⁹ de curia romana rediēs : ei nūciaret
qō ei ipetrauerat vacationē oim cathedraliū ecclia. i.
ep̄atuū:bullā ab eo acceptā: ꝓiecit i ignē dicēs: te alijs
negocijs de q̄b9 te onerauim⁹ scim⁹ tibi grates:de isto
aūt negocio qō impetrasti i ꝑiculū aiarū nr̄arū: scim⁹
47 tibi malas grates. Nō. D.xij.4. ¶ Itē de eodē legit̄:
q2 habuit vnū ꝯsiliariū valde sapiētē i cōsiliādis ⁊ agē
dis:ꝫ tñ vnā cōditiōez min⁹ iustā habuit:q2 vicz sp vo
luit p plās ⁊ nepbas ꝑtē regl' defendē ⁊ facē regl' auā
Exēm tagiū:siue eēt iustū: siue iniustū: sicē adhuc faciūt multi: q̄
cui⁹ volunt excōicari ⁊ a deo ⁊ ecclia sepāri:q̄ꝫ dimittē
q̄n faciāt volūtatē ⁊ auātagiū dñor suor: vt dicūt:q2
in rei veritate auātagiū nō est:q2 i fine pātebit:sicē pz. A.
xxvij.43. Nūc ḡ bis aut ter āmonuit:q2 illā cōsuetu
dinē dimitteret:quā cū dimittē nollet: vocato eo corā cō
silio suo:ait feci tibi ſm euāgeliū:te secreti⁹ āmonēdo:
ꝫ q2 me nō audisti:ex' mihi sicē publican⁹: mihiq3 am
pli⁹ nō huies:ꝑceptū ad h̄ habem⁹ a chr̄o dicēte:si ma
nus tua vel oculus tu⁹ scādalizat ⁊c̄.q2 sicut nō q̄escit
nec gaudet q̄ hz oculū dolentē: Ita q̄ hz talē oculū vel 48
manū putridā:cui⁹ corruptiōe ꝑiculū iminet toti cor
pori. Sicē ḡ caput sensatū mēbra custodit: Ita dñs ꝯsi
liarios ⁊ mistros examinare ⁊ custodire ⁊ pacificare: ⁊
incorrigibiles expellē hz alit̄ ꝑiculū iminet sibi ⁊ ipsis.
Exēplū ad h̄ fingit̄ in fabulis : q2 tale mōstrū d' fuisse Fabula
inuētū hñs caput hois:ꝫ ex laterib9 erāt ꝓminētia q̄si
capita plura draconū ⁊ leonū: dū vo caput hois vigi
labat:oia alia capita steterūt i pace: dū vo caput hois
dormiebat:alia int̄ se pugnabāt: ⁊ mala q̄ poterāt facē
ostentabāt ⁊ corp⁹ corrodebāt ⁊ destruebāt:q̄litercūq3
fuerit de illo mōstro. Istud freq̄nter mō cōtingit q2 cū
caput.i.princeps vel p̄lat⁹ diligēter vigilat sup gregē
suū:cōsiliarij ⁊ collaterales ⁊ familiares : q̄ licet volū
tate sint dracōes ⁊ leones rapaces: tñ maliciā suā apte
nō oñdūt. Dū vo dormit negligēter agēdo:scipos hu 49
gis vel inuidijs ⁊ sbditū corp⁹ cupiditatib9 destruūt.
Oē ḡ caput lāguidū ⁊ cor merēs a plāta pe.⁊c̄. Esa.j.
Cui⁹ caput infirmū. Recte ḡ d' Ecci.x. ſm iudicē ppl'i
et ministri ei⁹:h̄ enī q̄rudiano videm⁹ expimēto:q2 vbi
dñs ē morigerat⁹ vl' nō morigerat⁹ talē inueniēs fami
liā:q̄lis dñs est talis familia:q̄lis rector ciuitatis:tales
inhabitantes in ea Ecci.x. Nota. J.ix.19.
¶ Quia vo supius.c.c.xxviij. ⁊ h̄ in fine etiā dictū est Arti.xij.
q2 malū cōsiliarior ex mala volūtate ꝓcedit dñor:dñi
vo ecōuerso se excusant ab oib9 malis suis: dicentes se
de cōsilio facē: ⁊ licet malū sit de nā sua qō faciūt:qū h̄
de cōsilio faciūt alicui⁹ reputatiōe sapiētie:malū nō re
putāt. Sicut accidit de q̄dā satl' noto q̄ habuit domuz 50
sibi impignoratā pro pecunia: ⁊ eā occupando:plus ei Exēm
valuit ſm estimatiōnē annui reddit⁹ vno āno q̄ pecu
nia quā mutuauit:totā tñ pecuniā hr̄e voluit: ⁊ cum ei
diceret̄ a sacerdote q2 h̄ facē nō potuit sine vicio vsure.
Rñdit habui ꝯsiliū a sapiētiori q̄ tu sis: ⁊ h̄ fuit a q̄dā
legista. De his enī q̄ talib9 informati malis malū facis
unt hr̄.ij. Paral'.xxij. de Ochozia rege: de q̄ d' q2 fecit
malū in cōspectu dñi sicut dom⁹ Achab. Ipsi enī fue
rūt cōsiliari in interitū suū:nec tñ isti ꝓdicti vel alij ta 51
li ꝯsilio mala faciētes excusant̄. Tum q2 lex dicit q2 ex
cōsilio nullus obligat̄. Et est casus legis talis: vn⁹ dat
mihi cōsiliū dicēs:pecuniā pon⁹ feneres:q̄ꝫ ꝓdia inde
emas ex tali cōsilio nō sum obligat⁹ ad faciēdū nec de
facto excusat⁹:q2 potui ab alijs explorare an expediret
an nō. Vt.ff.li.ix. vi bo.rap.l.j.i fine. Tū q2 q̄rere de
beret cōsiliū de his q̄ ad aiam ꝑtinēt. Ab his q̄ hñt sciē
tiā legl' diuie:sicut pz.ē.c.c.j.q2 si nō facit:ignorātia eū
nō excusat. Vt.ff.li.xxij. de iuris ⁊ facti ignorātia.l.j.
¶ Itē dicit lex q2 pricipū constitutiōes nullus debet 52
ignorare vl' dissimulare. vt. C.li.j.de iuris ⁊ facti igno.
l.cōstitutiōes:quāto magis cōstitutiones ⁊ leges diui
nas. ¶ Tū q2 sciūt talia esse ꝯ legē dei:cui⁹ legib9 non
obtpant:sicē pz de ꝓdicto vsurario.c.c.ē.50. Sed po
tius petīū defendūt:ex q̄ vident̄ voluntarie ignorare:
sicut ille q̄ noluit intelligere vt bñ ageret: ⁊ ignorantia
effectata: ſm oīa iura nullū excusat. Dicit etiā lex:q2
idē est scire ⁊ scire debere.ff.li.iiij. de fideius.l. si sciens.
Talis ḡ nō excusat̄: q2 nō deberet regi vni⁹ cōsilio: q2
si ibi salus vbi multa cōsilia. Prouer.xj. Ibi periculū
vbi vni⁹ ducit̄ cōsilio:licet enī tales cōsiliarij nō obli
gent:tñ aliq̄liter inclinant:ergo a cōsiliario malo serua
aiam tuā Ecci.xxxvij.de talib9 cōsiliarijs malis. No
ta. D.xij.7.et.19. Item. M.xiij.9.

C.xij. **Compassiõis. Primo po**
nenda est materia: seu obiectum. Secundo do
cumentũ. Tertio experimẽtum.
Ar.j. ¶ Ad primũ sic procedit. Materia ppria cõpassiõis est ca
1 lamitas seu miseria rõnal' creature: q̃ iuuari pt. nõ eni
ppue respicit irrõnalẽ creaturã: q2 nec in nã nec in corpe
mystico ecclie nobiscũ pueniũt. Et iõ cũ ñ sint illi⁹ cor
pis mẽbra vra: corpis mẽbra eis ñ cõpatiũt cõpassiõe
illa q̃ est mẽbri ad mẽbrũ. De q̃. j. Corinth. xij. Si qd
patit vnũ mẽbrũ cõpatiunt oĩa. Nec etiã cõpassio pp
prie dãnatos respicit: tũ: q2 finalit a corpe exclusi sunt:
2 tũ: q2 iuuari non pñt. ¶ Est g̃ materia cõpassiõis cala
mitas aie vel corpis. Aie vo est duplex: calamitas cul
pe vel pene. Calamitas vo culpe vl' est culpe ppue: vl'
aliene: et vtraqz est plãgẽda. Et ratio isti⁹ plact⁹ et com
passiõis: ptz: C. v. 7. Qui vo nõ plãgit: stult⁹ est. Vñ
Aug⁹. Plãgis corp⁹ supple alienũ: videlicet amici a q̃
recessit aia: et nõ plãgis aiam supple ppriã vel alienam
domũ de q̃ recessit de⁹: vidẽs eni ppriã vel alienã arde
re existẽs in charitate; vtrãqz plãgit: siue dom⁹ amici
siue inimici: existẽs in charitate ei cõpatit. Existẽs vo
in odio: de tali inimici fortuna letat. Ergo a multo for
tiori vidẽs domũ aie ppue inflãmatã a iehẽna. i. igne
infernali pcti; plãgit: videns etiã aiam pximi tali igne
accẽsam: cõpatit: si est charitas dei i eo. Vidẽtes hoiez
pulchrũ ad suspẽdium duci: cõpatiunt: dicẽtes heu q
tam pulchrũ corp⁹ debet sic mori. Et vidẽtes seipos et
alios duci ad patibulũ inferni nõ dolẽt nec compati
unt. Tales fm beati Gregoriũ in Homel. de angelis
3 plãgẽdi sunt: q2 nõ plãgũt. ¶ Cõpassio vo respiciens
penalẽ aiaz calamitatẽ. Est pncipalit ad illos q̃ sunt
in purgatorio. Vidẽs eni domũ pximi ardẽ: nõ habet
suã securã: imo iuuat ne sua cõburat. Et sic primo in
h casu cõpati debet eũqz iuuare: sic vult in psili casu iu
uari: et q alij ei in psili picculo cõpatiant. Sic etiã cõpa
ti debem⁹ ill' in purgatorio eosqz sic iuuare: sicut vola
m⁹ q alij nos iuuẽt in eodẽ picculo Matth. vij. Que
cũqz vult' vt faciãt vob hoies: et vos eadẽ facite illis.
4 ¶ Calamitati vo corpali subueniẽdũ est subsidijs cor
poralib: q2 tũc pfecte cõpatit: cũ egenoz necessitatib
etiã cũ dispẽdio pprio sbuenit. Exẽplo man⁹ q̃ i dãnũ
ppriũ p corpe se exponit ictũqz sup se suscipit. Et exem
plo pedis q̃ p corpis supportatiõe se in luto deturpat:
sic vere cõpatiẽs p reuelatiõe vel resuscitatiõe pctõrũ
aliqñ luto cogitationũ turpiũ aliq̃lit se maculat: dũ in
eoz pfessione audit pctã. Ictũ p eis suscipit: qñ labo
rib p eoz adiutorio se exponit: dispẽdiũ p mẽbr' chri
patit. qñ sibi ipi subtrahit vt egentib tribuat. Hec est
vra cõpassio q2 fm beati Grego. i mora. tũc plena est mi
scdie cõpassio: cũ malũ inopie p pximo suscipe nõ metui
m⁹: vt illũ a passiõe liberem⁹: quã pietat' formã medi
ator nob dei et hoim dedit: q̃ cũ posset nob etiã nõ mo
riẽdo succurrẽ: sbuenire tñ hoib moriendo voluit et c.
5 Sz heu nõnulli cõpassiõis formã a lapide potius q̃z a
chro suscipiũt. Videm⁹ aliqñ in ist' magnis edificijs
vnũ lapidẽ habẽtẽ os aptũ cachinãtẽ et signa ostendẽ
tẽ ac si totũ supportaret edificiũ: h tñ lapis plan⁹ qñqz i
angulo abscõdit⁹ pl⁹ opi pdest: q2 esse alteri⁹ mag' est
ad ostẽtatiõẽ: q̃ ad supportatiõẽ. Recte tale esse hñt
illi q̃ qñ audiũt clamorẽ paupez petẽtiũ elemosynam:
qñ etiã amici ostẽdũt eis isortunia sua et amissiões q̃s
ab igne vl' aq̃ vl' latronib sustinuerunt ore apto mala
illoz et dãna plãgũt dicẽtes: doleo: de⁹ vos adiuuet: s
manũ nõ porrigũt adiutricem dãdo: et frumẽta et alia
necẽaria mutuãdo. De qb. ij. Thio. iij. Habẽtes spe
ciem quidem pietatis virtutẽ autẽ abnegantes: Nota
simile. M. viij. 29. et P. x. 5.
¶ Isti tñ q̃ sic veritatẽ negãt cõpassiõis: et pietat' inex Ar.ij.
cusabilit errãt. ppt multiplex qd hñt vere cõpassiõis do
cumẽtũ. ¶ Habẽt pmo vere cõpassiõis documẽtũ in 6
natura brutali. Scdo in natura rõnali. Tertio in ar
te. Quarto in fact' saracenoz. Quinto in scripr' chria
noz. Sexto i opib chri. ¶ Primũ ptz p h qd dr q ad
vocẽ elephãtis q̃ ceciderit oẽs currũt vt eũ p posse sb
leuẽt et adiuuẽt. Videm⁹ etiã q vno porco clamante:
oẽs pcurrũt et p canẽ eũ defendũt. Et istd dr esse natu
rale q̃si in oib aialib: exceptis canib: q̃ laceratũ lace
rãt. Meli⁹ est g̃ seq̃ doctrinaz Job. xij. q̃ ait. Interro
ga iumẽta et ipa docebũt te: naturã illoz poti⁹ q̃z canũ
seq̃ndo. Nõ. J. vj. 21. ¶ Scdm documẽtũ est in natu 7
ra rõnali: vicz in corpe hũano. In q̃ videm⁹ q q̃cũqz
corpis mẽbro leso: os apit ad remediũ q̃rẽdũ: oculi ad
vidẽdũ cũ effectu: aur' ad audiẽdũ: man⁹ ad ligãdũ:
et ista opant q̃ntũ pñt cũ effectu. Sic in corpe chri mi
stico: d̃ q̃. j. Coz. xij. Vos esti' corp⁹ chri et mẽbra d̃ mẽ
bro. Sic ptz. C. iiij. 16. Sicut os virtute sibi tradita: et
aur' et ocul⁹ alia [illegible] corpis mẽbra. Ita tu si mẽbrũ
es corpis chri: cũ [illegible] tibi tradita fratrẽ iuuas. Alit nõ
es mẽbz piũctũ chro: s mẽbrũ diaboli: et h certissimũ
est expimẽtũ. Nõ. M. x. 5. ¶ Tertiũ documẽtũ ht in 8
arte: in q̃ videm⁹ q vna ordiat ad iuuandũ: et ad sup
plẽdũ q alia nõ pot: vbi eni cemẽtarij deficiunt artifi
ces lignarij pficiũt. Ita q ars cemẽtarij ordinat ad do
m⁹ inceptionẽ: lignalis ad pfectionẽ. Vn⁹ etiã lapis i
pariete aliũ iuuat et supportat: sic deberet eẽ in arte aie:
q̃libet deberet in statu suo alium supportare et iuuare.
Opari⁹ laborib: miles defensiõib: cleric⁹ orõnib: et
in ist' artib sic alternari debẽt: q vbi vn⁹ deficit: ali⁹
suppleat: vbigrã. Ars opari corpoz vl' alioz artificu
se nõ extẽdit p viã art' ad bonã expeditionẽ faciẽdã in
ope militari in reb bellic': g̃ ibi nece est eoz defectũ ar
te militari suppleri. Ars vo militar': bonum nõ sortit
effectũ sine psilio et orõnib sic ptz. B. ij. 24. Ergo isto
rũ defectũ nece ẽ suppleri p sapiẽtes psiliarios et iuris
peritos et scrõz orones. Et si sic se haberẽt mẽbra cor
por' chri et artifices in ciuitate ecclie non est dubiũ q̃n
sil' venirẽt ad ciuitatẽ dei: d̃ q̃ i ps. lxxxvj. Gliosa dicta
sunt de et c. Et h sat' pulchre signat p exẽplũ de ceco et Exẽm
claudo vocat' ad reg' puiuiũ q̃ int se isto mõ loq̃bant 1
Cec⁹ ait. Ego sum fort' corpe: tu g̃ ascẽde collũ meũ et 9
sic a me portat⁹ dirige gressus meos. Et sic mutuo ad
iuti ad festũ veniem⁹. Sic layci hñt laborib et elemosy
nis ecclĩam supportare et cleȝ. Cleric⁹ vo hz laycos re
gere. Alt g̃ alteri⁹ onera portate. et sic iplebit' legẽ chri
Gal'. vj. ¶ Quartũ documẽtũ est in fact' infidelium. Exẽm
Valeri⁹ eni li. v. narrat q marc⁹ marcell⁹ capt' ab co 10
syracusanis cũ esset in arce et videret fortunã opulẽtis
sime ciuitat': fleuit. ¶ Qnto idẽ narrat d̃ Tito roma Exẽm
noz impatore ciuitatẽ Hierlm obsidente: q fleuit fa
mẽ miseriã et obsessoz mortalitatẽ: q̃ntũ g̃ deberet cõ
pati miserie corpali et spũali gest' pprijs chrian⁹: exem
plo infideliuz q̃ sic corpali miserie cõpatiebant: gestis
aliene. ¶ Quintũ documẽtũ ptz p h qd legit i vitaspa
trũ d̃ btõ Anthonio q̃ q̃busdã nolẽtib fratrẽ semel p
pctõ suis expulsum penitẽtẽ itez recipe: misit dicens:
nauis naufragiũ ptulit. et spoliata onere suo cũ labore
venit ad terrã: vos aũt in litore vult' eã submergẽ q̃si
diceret: cõpatiẽdo eũ poti⁹ iuuare deberet' post tã mi
sez infortuniũ: q̃ ad maiora naufragioz picula expo
nere. ¶ Fert etiã ad idẽ de q̃dã alio in penitẽtie vincul' 11
astricto: q̃ abbatẽ suũ ad cõpassionẽ vocãdo ei scripsit

dicēs: vbera p̄ris habes: vba mr̄is habe. Nō.E.iiij.
2. ¶ Totū istud ↄfirmaẜ exēplo chr̄i. Cui⁹ oīs actio
nr̄a est instructio: fm̄ btm̄ Grego. qui vidēs ciuitatē
peccatricē q̄ ad calamitatē culpe: videnſq; miseriā cor
poꝝ ꝛ penalitatē vtriuſq; tā corp̄is q̄ aīe ventur̄: com
patiendo fleuit sup eam Luce.xix.
Ar.iij. ¶ Tertiū p̄ncipale p̄ūm p̄ꝫ ex dictis.5.e.c.ij.7. Pars
tim patebit ex dicēdis ex cōpassiōe vl' nō cōpassiōe p̄t
12 q̄s certissimū hr̄e expimētū vl' signū euidēs v̄:rū sit di
aboli mēbrū an dei: si em̄ calamitati spūal'. vl' corpali
mēbroꝝ chr̄i nō cōpatiẜ: mēbrū diuisū eꝭ a corpe chr̄i:
ꝛ eccl'e ꝛ ad mēbra p̄tinet diaboli. Mēbrū em̄ absci
sum ꝛ a corpe diuisum ꝛ si totū corp⁹ cū oīb⁹ mēbr' re
siduis cōburaẜ: nō patiẜ: nec eis cōpatiẜ. Sic i p̄posito
mēbrū a chr̄o diuisū p peccm̄ mortale: ꝛ si videat oīa mē
bra residua igne cōburi pcti: n̄ cōpatiẜ: ſ; pot⁹ gaudet
q: solaciū miseroꝝ ē hr̄e socios tā in culpa q̄ i pena.
Istō videm⁹ i ope ↄsuetudie q̄tidiana: vbi visum est
q̄ leccator doleat d̄ pctō alteri⁹ leccator': inq̄ntū pctm̄
est: nisi forte inq̄ntū est i aliq̄ sibi p̄iudiciale imo facta
alioꝝ leccatoꝝ ꝛ q̄les ↄcubinas hn̄t pulchras: solēt cū
gaudio ꝛ risu narrare. Sic d̄ latr... sic d̄ vsurarijs
sic cōit d̄ oīb⁹ mal' p̄ꝫ: q̄ membꝝ ... nō dolet q̄
aliō diuidiẜ vl' igne ifernali.i.pctō comburiẜ. Sz gau
det: ꝛ certū est q̄ q̄ ex deliberatiōe sic gaudet: nō est in
charitate q:.j.Coꝝ.xiij.d̄r d̄ charitate: q̄ n̄ gaudet sup
iniq̄tate; ↄgaudet aūt v̄itati. Si v̄o n̄ est charitate chr̄i
corpi ↄiūct⁹ est mēbꝝ diaboli ꝛ mēbrū putridū: q: sic
mēbrū a corpe separatū corrūpiẜ ꝛ putresēt ꝛ nec sibi:
nec alijs est vtile. Ita corrupti sunt ꝛ abominabiles fa
cti sunt: nō est q̄ faciat bonū. In ps̄.xiij. Nō.S.ij.25.
Hec est dura sentētia ↄ mltos q̄ d̄ ↄsuetudie audiunt
13 ꝛ narrāt cū leticia ꝛ risu vt dictū est alioꝝ delicta. Sic
ḡ p̄ꝫ quō expimētū hr̄i pōt q̄ q̄s mēbrū sit diaboli: si
vicꝫ spūali nō cōpatiẜ scꝫ aiaꝝ calamitati. ¶ Cētū v̄o
ad cōpassionē q̄ p̄tinet ad calamitatē corpis: tales solēt
pl⁹ diuitib⁹ ifirmitatib⁹ aliq̄ patiētib⁹ signa ostēdē cō
passiōis q̄ paupib⁹: eos visitādo ꝛ ↄsolando eisq; ↄfe
rēdo: n̄ charitati' intuitu: ſ; lucri cā sic freq̄nt visitaẜ: ar
bor dū fruct⁹ in ea inueniunẜ. Si v̄o paupib⁹ cōpati
unẜ: illā cōpassionē n̄ opa ſ; vba ostēdūt: sic p̄ꝫ.5.e.c.
5. ↄ q̄s dic btūs Grego. i q̄dā Home. sic inq̄t: Mēs p
cōpassionē doleat: vt etiā larga man⁹ affectuꝫ doloris
14 ostēdat. Et sic istis expimētis mēbra cogscunẜ diaboli.
Ita ↄrijs affectionib⁹ ꝛ opib⁹ mēbra cogscunẜ chr̄i: q:
mēbrū viuū corpi ↄiūctū: pūcturā sentit ꝛ dolet i q̄cū
q; mēbro. Sic ḡ q̄nq; q̄n vn⁹ aliū pcutit vl' pūgit: alij
irrisando dicūt q̄ voluit expiri verū esset viu⁹ vl' mor
tu⁹: sic v̄acit expiri p̄t q̄liber: si sit spūalit viu⁹ vl' mor
tu⁹: q: si pcutiaẜ vel pūgaẜ aliqō mēbrū ad corp⁹ chr̄i
p̄tinēs ꝛ eccl'e: aliq̄ scꝫ aduersitate spūali vl' corpali: ꝛ n̄
sentis nec doles: es mortu⁹ spūalit. Si aūt angustias
suas vt tuas sentis: viuis i chr̄o: q̄ h̄ vult vt sic sentias.
Vn̄ Hieronym⁹ i q̄dā epl'a vult em̄ deus vnūquēq;
alteri⁹ angustias vt p̄prias sentire: ꝛ quō sibi i tali tri
bulatiōe si eēt sbueniri cupet. Ita ip̄e alteri p̄p̄ deū sb
uenire nō postponat. Nota de h̄ quo videlicet expimē
to ↄgnoscere poteris an ad chr̄m p̄tineas corp⁹. D.xij.3.

C.xiij. # Conuersatiōis bone inter malos.

Primo ostendeẜ difficultas. Scd̄o vti
litas. Tertio male ↄuersantiū diuersitas ꝛ piculum.
Ar.i. ¶ Ad p̄mū sic p̄cediẜ: sic difficile ꝛ raꝝ ē: q̄ ouis sana
diu int scabiosas sine ifectiōe ꝛ ferꝝ i aq̄ sine rubigine
1 maneat: Ita ꝛ bon⁹ cui dici pōt illō Apo.ij. Scio vbi
habitas: vbi sedes est sathane.i.int pctōres: q̄n aliq̄ cō
sciētie scrupulo maculeẜ: ꝛ maxie si fragilis vl' i ↄuersa
tiōe bona tener sit ꝛ nouell⁹: q: sic pu⁹ ignis vl' lumē
in magno vento cū difficultate custodiẜ ꝛ facilit extin
guiẜ: Ita tal' facilit cū pu̾so p̾uerteẜ. Et sic arbor in
via publica raro ꝛ cū difficultate fruct⁹ ad maturitatē
debitaꝫ p̄duc. Ita tal' bona opa. Vn̄ Crisostom⁹ sup 2
Matth. Homel.xxxij. Arbor inq̄t iuxta viā posita: nū
q̄ pōt esse fructifera. Sic hō fm̄ mūdū viuēs: nūq; a
pctō euadē p̄t vt sit iust⁹. Frequēter em̄ trāseūtes spūs
gēmas iusticie excutiūt d̄ ramis ei⁹ añq; flores appare
ant. Interdū etiā ip̄os flores pcutiūt. Interdū v̄o etiā
poma ip̄a formata añ maturitatē deponūt. Rami em̄
sunt aīe sensus: d̄ q̄b⁹ oīa bona p̄cedūt gēme sunt bo
ne cogitatiōes: flores sunt bone volūtates: poma sunt
pfecte iusticie opa q: sic ex ramis gēme: ꝛ ex gēmis flo
res: ꝛ ex florib⁹ poma. Ita ex sensib⁹ cogitatiōes: ꝛ ex
cogitatiōib⁹ volūtates: ex voluntate op⁹ p̄cedit. Cū ḡ
hō cogitat de ↄtinētia elemosyna ieiunio vl' alio bono
ope: vl' etiā in volūtate illō facē p̄ponit: ꝛ seculi ↄcupi
scētia vict⁹ illō dimittit: gēmas vl' flores vl' vtrūq; de
mones excusserūt: si aūt opa bona fec: ꝛ iterꝝ peccauit:
ꝛ p̄p̄ pctā sequētia bona opa p̄ora pdidit: ia pfecta po
ma demones excusserūt. Idō inq̄t sic difficile est arbo
rē iuxẜ viā positā fruct⁹ ad maturitatē seruare. Sic dif
ficile est viꝝ fidelē iuxẜ mūdū positū vl' viuētē in actib⁹
ei⁹ iusticiā vsq; ad finē tenē. Qui vult ḡ pfect⁹ esse: fa
ciat vt fac auis vt pullos p̄ducat: nō nidificat in via ſ;
in deserto. Ita dicat tal' illō ps̄.liiij. Elōgaui fugiēs: et
māsi in solitudie. ¶ Si v̄o stat⁹ vl' officij ncc̄itas aliq̄s 3
mūdo expōit: nō ibi mēte moreẜ: ſ; sic trāseūtes p lo
ca fetida nasum obturāt festināter trāseuntes: sic sunt
illi cor obturātes ꝛ velocit fugiētes: eā q̄ in mundo est
ↄcupiscētie corruptionē.ij. Petri.j.
¶ Et nō obstāte ista difficultate: bonoꝝ ↄuersatio non Ar.ij.
est totalit a mal' tollēda: p̄p̄ multiplicē inde sequētem
vtilitatem. Est em̄ bonoꝝ ↄuersatio int malos bona.
Ad p̄priā sui cōmēdatiōnē. Ad p̄ximi emēdationem.
Et ad diaboli ↄfusionē. ¶ Primū p̄ꝫ p h̄ q: sic rosa in 4
ter spinas granū int paleas Loth in sodomis Iudith
in medio exercit⁹ ꝛ lecti holofernis. Iob in terra hus.
Thobias int assyrios ꝛ idolatras. Agnes i lupanari.
Daniel i lacu leonū custodiẜ a ↄtaminatiōe. Et eo pul
chriores ꝛ cōmēdabiliores apparent q̄ int malos fue
runt pot⁹ q̄ si int bonos habitassent: sic pulchritudo
stellaꝝ ꝛ cādele pot⁹ apparet ꝛ maior esse videẜ de no
cte q̄ d̄ die: sic ↄstātes i medio natiōis praue: ad q̄rū re
citaẜ cōmēdatiōnē q̄ chr̄s eos misit sic oues in medio
lupoꝝ: ꝛ sic luminaria illūiare hīs q̄ i tenebr' sedēt: di
cēs eis: sic luceat lux v̄ra ꝛc̄. Et q̄nto vidēt pcti noctē
obscuriorē: tāto pl⁹ ipi debēt vt maiorē lucē ostēdant
q̄b⁹ d̄r Philip.ij. Int q̄s luceti' sic lūiaria i mūdo. Et
q̄nto pl⁹ lucēt intētiōe vt alij ad bonū trahanẜ int q̄s
habitāt: tāto laudabilior est vita coꝝ: q: teste btō Gre
gorio li.j.mora.sup illō Iob.j. Vir erat in terra hus:
nō valde laudabile est bonū esse cū bonis: sic bonū eē
cū mal'. Oia ista exēpla sunt ↄ illos. I.x.arti.iij. ¶ Se 5
cundū p̄ꝫ: vicꝫ q̄ est ad p̄ximi pctōris emēdatiōnē et
ad impfectoꝝ pfectiōnē. Quia sic ignis frigora ꝛ lux te
nebras: Ita charitatiua ꝛ feruēs ↄuersatio ꝛ ignitum
eloquiū bonoꝝ: de cordib⁹ maloꝝ frig⁹ ꝛ tn̄bras expel
lit pcti. Et sic dom⁹ iuxẜ domū accēsaꝫ ꝛ carbo frigid⁹
iuxẜ viuū iflāmaẜ. Et saul cū ministr' suis cū p̄phet' p
phetauerūt.j. Re.xix.i. deū laudabāt fm̄ mgr̄m i hysto
rijs. Sic pctōr cū iflāmato charitate iflāmaẜ: ꝛ cū lau
dāt deū: deū laudat. Et cū sctō sctūs erit. Vn̄ Seneca
epl'a.vj. Nulla res mag' aīos hōestate idnit ꝛ i prauū

inclinabiles reuocat ad rectū: q̄ bonoꝝ viroꝝ ꝯuersa-
tio. Paulatim em̄ descēdit in pectora ⁊ vim pceptoꝝ
6 obtinet: frequēter aspici: frequēter videri. ¶ Tertium
ptꝫ: q: ꝯuersatio sctā sm Jsidoꝝ li. ij. solilogoꝝ. Edifi-
cat ꝓximū: ꝯfundit inimicū: glorificat deū: oblo q̄ntes
ētiā ⁊ detrahētes pacificat ⁊ obmutescē fac a detractio
ne: ⁊ ad dei laudē ꝓuocat. Jux illō. ij. Pe. ij. Cōuersa-
tionē vrām int̄ gētes hñtes bonā: vt in eo q̄ detractāt
de vob̄ tanq̄ de malefactorib⁹ ex bonis opib⁹ vos con-
siderātes glorificēt deum.
Ar. iij. ¶ Cōuersantiū vo diuersitas est triplex. Jn q̄busdaꝫ
em̄ ꝯuersatio exterior ⁊ cordis cōpositio interior cōcor
7 dant in bono ⁊ illa ꝯuersatio est bona sicut liber qū te-
xt⁹ ⁊ glosa ꝯcordāt. Sic ptꝫ. C. vij. 19. ⁊ 20. Jn aliq̄b⁹
vo ꝯuersatio exterior est satis cōposita i vestimēt ouiū:
ꝫ intrinsecus est pessima: q: ibi sunt lupi rapaces.
Et tal' ꝯuersatio non est vtil' ad salutē quia sicut cortex
pomo coniuncta est vtilis: q: pomū habenti ꝯseruat:
sepata vo inutil' est. Jta ꝯuersatio ꝯiuncta ⁊ copulata
bone vite vtil' est: sepata vo: ipocrisis est. Et sic cortex
sup pomū putridū q̄s ab h errore reuocat Petrus di-
cēs. j. Pe. j. Jn oīm ꝯuersatiōe sctī sitis. Jta vicꝫ q̄ cō-
uersatiōi exteriori correspōdeat ⁊ sanctitas interior: si
cut in deo: ⁊ h est qō sequit: sctī erit' mihi sic ⁊ ego san
8 ct⁹ sum. ¶ Tertij vo ecōuerso licet exteri⁹ ostēdāt con-
uersationē satl inornatā: in habitu in gestu in aspectu
⁊ familiaritate ⁊ locutiōe suspecta: dicūt tñ se mundaꝫ
hr̄e ꝯscientiā interi⁹. Jō dicūt se nō curare de hoim iu
dicijs: q̄ ex tali oriunt ꝯuersatōe. De q̄b⁹ infra. f. v. 7.
Sꝫ difficile est eis credē in hoc dicto. Et spālit̄ q: Au-
gus. in regula: videt̄ esse alteri⁹ opinionis: vt ait. neq̄
inq̄t dicatl vos aīos hr̄e pudicos: si oculos habetl im
pudicos: q: ipudic⁹ ocul⁹: impudici cordis est nūci⁹.
Sic em̄ p fumū q̄ p fenestras exit cognoscit̄ ignis esse
in domo: Jta p exteriorē ꝯuersationē scitur q̄lis ignis
sit interior Ecc. xix. Amict⁹ corpis ⁊ risus dētiū indi-
9 cāt de hoie: sic vrina ⁊ pulsus indicāt ifirmitatē. ¶ Et
ponam⁹ q̄ vex dicāt. Adhuc tñ tal' ꝯuersatio est picu
losa: ⁊ sibijp̄is ⁊ alijs. Prio sibijp̄is: q: sic cortex est ad
decorem ⁊ ꝯseruationē pomi fractio vero corticl est ad
pomi putrefactionē: q: aer intrat ⁊ pomū corrūpit̄: sic
ordinata ꝯuersatio est ad magnū vite decorē negligē-
tia vo ordinate ꝯuersatiōis est vite bone ⁊ ꝯscientie cor
ruptio ⁊ putrefactio: q: dū exterior ꝯuersatio est leuis:
⁊ os ꝓnū ad loquēdū: ⁊ aspect⁹ ⁊ aures ad oīa vana i
tente: maiora pctā p portas illas aptas facil⁹ intrant.
Taliū piculū isinuat̄ vbi p ꝓpham ꝯsili⁹ dicit̄: mors
10 intrauit p fenestras ⁊c. Nō. f. ij. 3. ¶ Alijs etiā est pe-
riculosa: q: ipi poti⁹ sequunt̄ exēpla capiūt a ꝯuersa-
tiōe quā vidēt: q̄ a ꝯsciētia quā nō vidēt. Jō Seneca
epl'a. v. Tales ammonet dicēs. Jd agam⁹ inq̄t vt me
liorē vitā seq̄mur q̄ vulg⁹: alioq̄n q̄s emendare volu
mus fugam⁹: ⁊ a nobis auertam⁹. Ptꝫ g̃ q̄ sicut arbor
sine cortice nec cortex sine arbore crescē pōt. Jta nec vi-
ta sine ꝯuersatione: nec ꝯuersatio sine vita crescit ad sa
lutē: ergo in timore incolat⁹ vestri ꝯuersamini. j. Pe. j.
Quia sm Crisostomū sup illō videns arborē fici ⁊c.
Sic melius est vt nec sit arbor: q̄ vt sit quidē: ⁊ fructū
nō faciat. Jta meli⁹ est vt nec sit hō dei: nec nomē mi-
nistri ei⁹ vl' chr̄iani habeat: q̄ vt sit q̄dē: ⁊ ꝯuersationē
sm deū nō habeat: q̄ em̄ tu⁹ nō est si tibi nō obaudit:
nō doles: ō illo aūt grauit̄ doles q̄ tu⁹ est ⁊ te ꝯtēnit et
alijs seruit. Sic de⁹ nō tm̄ alieno ⁊ a pte diabolo serui
ente irascit̄: q̄tū de suo diaboli faciēte voluntatē. Ex
ista auctoritate ptꝫ q̄ tolerabilior erit dāmatio ifideliū:
q̄ falsoꝝ chr̄ianoꝝ ⁊ laycoꝝ q̄ clericorum seu ꝓlatoꝝ:

qui nomē habēt dignitatis: ꝫ nō conuersationē. Nō
D. j. 18. ⁊. f. iiij. 39. Jtem. O. vj. 54. Jbi etiā nota le-
ges ad ꝓpositū isti⁹ capituli.

Cordiū bonoꝝ. Primo C. xiiij.

ostēdēda ē ꝯditio seu dispositio. Scdo prepa-
tio. Tertio cutialitas. Quarto eleuatio. Quinto custo
dia. Sexto vtilitas. Septio experimentū. Octauo ma
loꝝ cordiū periculum.
¶ Ad pmū sic ꝓcedit̄. Debita cordis dispositio q̄nq̄ Ar. j.
req̄rit ꝯditiōes: vicꝫ integritatē pulchritudinē simpli
citatē hūilitatē ⁊ bonoꝝ opeꝝ fecūditatē. ¶ Pria g̃ cor 1
dis dispositio: ad h q̄ deo placeat est: q̄ totaliter ⁊ inte
gralit̄ in deū ꝯuertat̄. Jux illō Johel. ij. Cōuertimini
ad me in toto corde vr̄o: nō sic q̄ vnū pctm̄ dimittē vo
lūt: ꝫ nō aliō ꝯ q̄s. C. vj. 12. Vel q̄ amicos diligē vo-
lūt: ꝫ nō inimicos vel q̄ de vno ꝯfitent̄: ⁊ nō de alio vl'
sic segniter ⁊ accidiose agētes ea q̄ ad salutē ptinēt: isti
nō ꝯuertunt̄ totalit̄. ¶ Alij sunt q̄ ad tp̄s totalit̄ ꝯuer
tunt̄: q: cū magno feruore ꝯfitent̄ ⁊ bona vota faciūt:
⁊ q̄nq̄ opa incipiūt: ꝫ cito ad pctā reuertunt̄: vl' ꝯ vo-
ta vl' ꝓmissa opant̄. Et isti nō integralit̄ ꝯuertunt̄: q: 2
cor illoꝝ nō videt̄ esse integꝝ: ꝫ diuisum vl' fractū: q:
sic vas paꝝ fractū ipetuosa liq̄ris infusiōe intātū iple
ri pōt q̄ nō appareat q̄ fractū sit: q: ad tp̄s plenitudi-
nē suā retinet: ꝫ post paulatiue totū effundit̄. Sic cor-
da instabiliū seruētiūꝫ tm̄ in pncipio videnť tota q̄nq̄
deuotiōis grā ipleri q̄ nulla in eis spūalis apparet fra
ctura: ꝫ tm̄ paulatiua refrigeratio deuotiōis ⁊ feruoris
⁊ op⁹ ꝯriū ꝯ ꝓmissum vel votū vl' hñ inceptū ostēdūt
q̄ fractū est cor illoꝝ ad modū vasis qō liq̄rē infusum
diu nō retinet. Ecclastici. xxj. Cor fatui q̄si vas cōfra
ctū: oēm sapiētiā nō tenebit. Ergo sic corde violēter p
forato vel diuiso vl' fracto sequit̄ mors corpis. Jta q̄n
spūalit̄ vt dictū est pforat̄ vel a deo diuidit̄: mors seq̄-
tur spūalis. Osee. x. Diuisum est cor illoꝝ: nunc interi
būt. ¶ Scda ꝯditio est spūal' pulchritudo: q̄ ex trib⁹ cō 3
surgit. Prio ex dei ipressiōe. Scdo ex moꝝ coloratiōe.
Tertio ex legis diuine meditatiōe. ¶ Primū ptꝫ q: ex
impssione sigilli vel signi i cerā hñ dispositā nō nimis
mollē vel durā resultat in cera pulchritudo imaginis
sigilli. Sic ex impssiōe dei q̄ in h se offert: ⁊ exponit ad
modū sigilli. Jux illō Cañ. viij. Pone me vt signacu-
lū ⁊c. Jn cor hoīs hñ dispositi: q̄ bona ꝯsciētia dicere
pōt illud ps̄. xxj. Factum est cor meū tanq̄ cera non fri
gida vl' dura ⁊ indisposita: q: inflāmatū est cor meū i
ps̄. lxxij. Pulcherrimā impmit filiatudinē: sicut ptꝫ. A.
xx. 2. Et sic exul vidēs cartā recōciliatiōis ⁊ pacl signa
tā sigillo regl: sic etiā hñs cartā regl vel alteri⁹ dñi ei⁹
sigillo signatā in q̄ eū fac heredē de magna hereditate
spe gaudet. Jta q̄ i carta cordis inuenit signū cui ꝯdi-
cetur. i. chr̄m p qō recōciliat̄ ⁊ fili⁹ dei fit ⁊ heres: sic ptꝫ
A. xx. 2. Multū letat̄ dicendo illō ps̄. iiij. Signatū est
sup nos lumē vult⁹ tui: dedisti leticiam in corde meo.
Jta pdens illō sigillū multū tristat̄. ¶ Scdo ista pul- 4
chritudo cordis ꝯsurgit ex moꝝ coloratiōe. Sicut em̄
pulchritudo celi ꝯsurgit ex decore solis ⁊ lune ⁊ stella-
rū. Sic etiā pulchritudo dom⁹ religiosoꝝ cōsurgit ex
bona ordinatiōe claustri: ⁊ alioꝝ edificioꝝ. Sicut etiā
pulchritudo ecclie in pte ꝯsurgit ex pulchris picturl ⁊
imaginib⁹ ⁊ ex debita situatōe: ita q̄ ps ei⁹ pncipal' vi
delicet chor⁹ respiciat orientē. Jta pulchritudo cordis
qō est celū ⁊ sedes dei: ex h ꝯsurgit q̄ ibi est sol iusticie
⁊ luna plena btā virgo Maria ⁊ stelle sctī ⁊ sctē p dile
ctionē ⁊ iugē meditationē ⁊ moꝝ imitationē: sic circū
cidet dñs cor tuū vt diligas Deut. xxx. ¶ Jtez cordis 5

pulchritudo qd̄ debet esse dom⁹ religiosa ꝯsurgit ex de
bita dispositōe claustri: videlꝫ q̄tuor virtutū cardinaliū.
Iusticie prudētie fortitudis tempantie refectoriū pau
peꝝ infirmatoriū miseroꝝ ꝓ subuētionē: dormitoriū
pac͞t ꝛ q̄ei͞t: chor⁹ feruētissime laudis diuine. Iux͞ illḋ
Ecc͞i. xlvij. De oī corde suo laudauit dn̄m. Et ī ps̄. cxviij
Clamaui ī toto corde. ¶ Itē cordis pulchritudo qd̄
est ecc͞lia in q̄ de⁹ laudat͞ vt dictū est ꝯsurgit ex debita si
6 tuatiōe. Ita ꝙ ꝑncipal͞r intētio sit in deū directa: ꝛ ad
deū sit ꝑncipal͞r aptū: sic͞t in ecc͞lijs cōit͞r pulchrior ps et
pulchrior fenestra respic͞t oriētē: ꝑ quā tota ecc͞lia illa il
lustrat͞ ꝛ decorat͞. Ita cor nr̄m sit aptū ad deū: q͞r oriēs
nomē ei⁹: ꝛ visitauit nos oriēs Lu. j. qd̄ pulcherrime
signatū est Exo. xxvj. Vbi dr̄ ꝙ tabernaculū clausū
erat trib⁹ parietib⁹: videlꝫ aquilonari meridionali ꝛ occi
dētali. Ad oriētē vero aptū erat. Ab oriente eni͞ sol͞ pate
bat introit⁹: vt sol͞ radijs illustraret͞. Ita cor nr̄m clau
di debet ad meridiē ꝓspitat͞ ꝛ diuitiaꝝ: ne nimis appe
tat vl͞ diligat. Iux͞ illḋ ps̄. lxj. Diuitie si affluāt: nolite
cor apponē. Et ad aq͞lonē aduersitatis ꝛ ꝑsecutionis:
ne nimis timeat. Et ad occidētē recidiuatiōis: ꝙ nō re
deat ad pctā ꝑterita: q̄ ꝑ penitētiā occubuerūt. Sꝫ deo
apiri ꝛ tradi debet: sic͞t castrū vero dn̄o q̄ fec͞ illḋ. Iuxta
7 illḋ Ecc͞i. xxxix. Iust⁹ cor suū tradet ad ꝛc̄. ¶ Et h̄ oñ
dit forma ei⁹ nālis. In q̄ videm⁹ ꝙ aptū ꝛ latū est cor
supi⁹: ꝛ strictū ꝛ clausū īferi⁹: ī signū ꝙ sit spūal͞r ad
terrena ꝛ īferiora strictū ꝛc͞: sic ꝛ solūmō vt nccītas re
q̄rit ea q̄si ī pūcto nccītat͞ tāgat. Deo vero eleuet͞ ꝛ lar
ge apiat͞. Iux͞ illḋ Treñ. iij. Leuem⁹ corda nr̄a cū ma
nib⁹ ad dn̄m. Sic ḡ pulchritudo isti⁹ ecc͞lie pꝫ. Primo
ex debita situatione. Nō. G. iij. 9. ꝛ. V. iij. 1. Scḋo ex
pictur͞ ꝛ imaginib⁹. In ea eni͞ debet eē imago crucifi
xi ꝑ pniam ꝛ iugē meditationē. Apl͞i martires ꝯfesso
res ꝛ virgīes ꝑ vite imitationē: boꝝ eni͞ exēpla dn̄t eē
8 scriptura in cordib⁹ nr̄is. ij. Coꝝ. iij. ¶ Tertio ista pul
chritudo ꝯsurgit ex leg͞ di meditatōe. pulchritudo eni͞
ecc͞lie nō solū ꝯsistit in situatiōe vel pictur͞ d̄ q̄b⁹ ꝑdi
ctū est: ꝫ etiā in copia veroꝝ libroꝝ q̄ ad cultū dei ꝑti
nēt: in signū cui⁹ q̄ oñdit ꝯuētū vel ecc͞liam ad loci cō
mēdationē: libros etiā q̄nq̄ꝫ oñdit. Sic ad cōmēdatio
nē cordis ad h̄ ꝙ recte situet͞ ꝛ morib⁹ decoret͞: ꝛ a deo
illustret͞: addē ꝛ ostēdē oportet ꝙ lex dei ei⁹ ī corde ipi⁹
In ps̄. xxxvj. Tāq̄ꝫ pulchra libraria ad dei cultū perti
9 nēs. ¶ Tertia ꝯditio ad debitā cordis dispositionē re
q̄sita est simplicitas. Predictū est ꝙ de⁹ se hꝫ ad modū
sigilli: cor ad modū cere sigillāde. Int͞ sigillū aūt et si
gillādū nccāria est ꝓportio ad h̄ vt tota siliitudo impri
mat͞. Ita ꝙ ps sigilli correspōdeat pti: ꝛ totū toti. Cū
ḡ sigillū sit simplex ī natura hñs tres ꝑsonas q̄si tres
angulos oportet cor sigillādū seu aiam eē simplicē ha
bentē tres potētias: quasi tres angulos ꝓportionatos.
Ita ꝙ mēoria corrñdeat pr̄i: intelligētia filio: volūtas
spūisctō. Ad h̄ ꝙ tota deo assimilet͞. Si ḡ cor sit diuisū
ꝑ inordinatos amores: vl͞ duplex ꝑ falsitates ꝛ instabi
litates. De q̄b⁹ in ps̄. xj. Corde ꝛ corde locuti sunt: vel
memoria sit de mal͞ q̄ sustinuit vt vindicet͞: nō sigillat͞
nec assimilat͞ a pr̄e misericordiaꝝ. Si intelligētia sit sic͞
de illo q̄ noluit intellig͞ē vt bñ ageret. Si voluntas sit
poti⁹ ad delectabilia ꝫm carnē vel mūdū: nō est ꝓpor
10 tio: nec inuenit͞ in cācellaria dei sigillū ad sigillādū ce
ram istā: vos ḡ q̄ vult͞ ab eo sigillari eiq̄ꝫ assimilari in
simplicitate cordis q̄rite illū qm̄ inuenit͞ ab his. Sap.
j. Et h̄ sentite ī vob̄ qd̄ ꝛ in chr̄o Iesu ꝛc̄. Phil͞. ij. scꝫ
vnitatē charitatē simplicitatē ꝛ penalitatē hūilitatem
memoriā intelligētiā ꝛ volūtatē bonoꝝ ꝛ oīm virtutū
Ad h̄ vt cor nr̄m sigillādū ei ꝓportionet͞: ꝛ sigillatiōez
ꝛ assimilationē vere petē possim⁹ ꝛ gr̄e ꝛ gl͞ie. dicētes
cū Ezechia rege Iuda. iiij. Re. xx. Obsecro dn̄e: me
mēto quō ambulauerim corā te in veritate ꝛ in corde
ꝑfecto. Et qd̄ placitū est corā te fecerim. Ille habuit ce
rā dispositā: ꝛ iō meruit sigillationē. Et illi adiecta est
vita q̄ndecim annoꝝ: ꝛ isti adijciet͞ vita eterna. Nota
P. ij. 23. ¶ Quarta ꝯditio ad debitā cordis dispositio 11
nē req̄sita est hūiliatio. Et h̄ rōnabilit͞: q͞r rōnabile et
ꝯgruū est ꝙ dispositiōi in natura correspōdeat dispo
sitio in arte ꝛ morib⁹: q͞r ars ꝑficit naturā ꝫm phm̄. Sꝫ
dispositio ei⁹ in natura in pte supiori in q̄ deū respicit
est forma ꝛ figura rotūda ꝛ circular͞. Corp⁹ aūt rotū
dū cū difficultate ꝯ montē ascēdit: ꝫ sp̄ ima petit. Ita
cor qd̄ deū respicit: qd̄ hꝫ figurā ꝛ motū ꝑfectū supple
circularē: sic͞ ꝑdictū est de Ezechia: q̄ ait corde ꝑfecto
ꝛc̄. Cū difficultate ascēdit ad honores dignitates va
nitates ꝛ officia hmōi: ꝫ descēdit faciliter ad valles hu
militatis labor͞ ꝛ huiusmodi: vt forma in arte ꝛ mo
rib⁹ correspondeat forme in natura: ꝛ textui correspō
deat glosa: ne liber despiciatur ꝛ reprobet͞: sic͞ ille. C.
vij. 20. Sꝫ ab illo examinat⁹ recipiat͞. de q̄ in ps̄. l. Cor
ꝯtritū ꝛ hūiliatū de⁹ ꝛc̄. Ad h̄ ḡ vt ista assequ͞ar͞ depone 12
cor tuū. Ecc͞i. ij. Nō sic Guido. R. v. 2. ¶ Quinta cō
ditio ad bonā cordis dispōem ꝛ ostēsionē requisita est
bonoꝝ opm fecūditas h̄ eni͞ argui pōt ex ei⁹ in natura
corpis situatiōe. Albertus eni͞ sup Lucā dic͞: ꝙ cor ia
cens in sinistra pte aliq̄lit͞ ad dextrā inclinat͞: ꝛ iō mo
tū ꝛ calorē citi⁹ imittit ad dextrā ptē: qd̄ pꝫ ex h̄: ꝙ na
turalit͞ dexter pes ꝛ man⁹ vt cōiter citius mouet͞. Et
sic ad dexterā inclinat͞ ad opa nālia. Ita ad dexterā mo
ueri deberet ad opa spūalia: ꝛ h̄ videt͞ natura ostēdere
Illoꝝ ḡ cor ꝯ nā͞m ꝛ male inclinat͞: ꝛ situat͞: de q̄b⁹ dr̄
Matth. xv. De corde eni͞ exeunt cogitationes male ho
micidia adulteria fornicatiōes furta falsa testimonia
blasphemie.
¶ Et q͞r ꝑdictū est in ꝑcedēti articulo ꝙ cor est templū Ar. ij.
claustrū ꝛ libraria dei. Hmōi autē officijs digne non
fungit͞ sine preparatiōe debita ꝑcedente oīa displicentia 13
de hospicio ꝛ tēplo tāti regis eijciēdo ꝑ ꝯtritionē ꝛ con
fessionē. Iere. iiij. Laua a malicia cor tuū. Quis audi
ret in domo fidelissimi reg͞ ꝛ iustissimi iudicis ꝛ hone
stissimi receptare in pñtia ei⁹ furta: exercere fornicatio
nes homicidia ꝛ hmōi: q̄s est qui nō statim abijceret.
Quō ḡ audes in corde retinē aliena ꝛ volūtates forni
cationū ꝛ iracūdiarū recte in pñtia dei. Teste ps̄. xviij.
Qui ait: meditatio cordis mei in ꝯspectu tuo sp̄. Et ite
rū. Dn̄s nouit abscōdita cordiū ps̄. xliij. Et deus in
tuet͞ cor. j. Re. xvj. ¶ Istis ḡ eiectis: sic ornat͞ camera 14
regis cortinis ꝛ tapetis ꝛ custodit͞. Sicut mūdat͞ vas
Et ornatur feretꝝ auro vbi reliquie ponēde sunt san
ctorū ꝛ vas mūdat͞. Vbi liq͞r ꝑciosus infundēd⁹ est:
Sic vbi rex regū ꝛ sctūs sctōꝝ ꝛ liq͞r seu fons. de quo
Ecc͞i. j. Fons sapiētie vbū dei in excelsis: digne in vase
cordis vr̄i recipiat͞: ḡ prepate corda vr̄a dn̄o. j. Re. vij
Sꝫ nō ꝙ fons iste venit de excelsis: iō nō pōt vas cor
dis in q̄ recipi debeat inclinari ad dexterā siue sinistrā
terrena lucra vel fauores q̄rendo: sic͞ vas qd̄ aquā ter
restrē ꝛ bassam vult haurire. Sed oportet ꝙ sursū eri
gat͞ ad modū vasis qd̄ recipe debet aquā de celo cadē
tē: leuem⁹ eni͞ corda nr̄a. Treñ. iij. Vt sic͞ vbi res dile
cta: ibi ocul⁹. Sic vbi vera gaudia sint: fixa sint corda
Sic͞ corda terrenoꝝ fixa sunt in thezaur͞ suis terrenis
ita celestiū in thezaur͞ celestib⁹. Teste chr̄o Matth. vj.
Vbi eni͞ est thezaur⁹ tu⁹: ibi est cor tuum.
¶ Cor sic nobilitatū ꝛ preparatū debem⁹ deo curialiter Ar. iij
offerre: sic͞ eni nobili cor ꝑdē: sic cor tale debet͞ deo tri

plici rōne. ¶ Pilo q: h videt ei de iure cōpete. Primo-
15 genita eñi ei de iure debent. Exo. xiij. Sz cor inter oēs
corpis pts z pmogenita: q: pmo fit z cōpaginat in
mře fm phm. xvj. de aialibꝫ: g iure pmogenitoꝝ ḋo te
Exēm bet. ¶ Scd̄o q: ḋo spāli9 placet qđ ptꝫ p h qđ fert q̄n
ñc: demō astrict9 pcepto cuiusdā scti viri ad rñdendū
q̄d esset in hoīe deo placētu9: rñdit: Ista tria faciūt rē
q̄ pl9 deo placet: vicz luna semiplena: rotūditas solis z
pmū rote. Veritatē q̄dē fatebat: sz obscure: p pmū in
telligēs c: q: luna semiplena q̄dāmodo hꝫ formā illi9
lre: p secūdū o: p tertiū r: q: isti9 dictiōis rote. r. est pri-
mū. Ista tria sil cōposita faciūt cor: qđ deo summe pla
Exēm cet ei q3 offerri debet. Exemplo discipuli socrati. De q̄
narrat Seneca q̄si sic: q cū hret plures discipulos q̄ ei
larga obtulert munera. Un9 aūt int eos paup a mgro
tñ pl9 dilect9 reqsit9 a mgro q̄d ei etiā int alios daret:
16 rñdit: cor: z si illō parꝫ valeat: fac illō meli9 valere ad
op9 z honorē tuū: qđ z gratāter acceptauit. Sic cor de
hem9 deo dare: z rogare qđ illud pficiat ad seruitiū z
laudē suā dicētes cū ps. xxv. Proba me dñe z tēta me:
vre re. zc. sic vrit z pbat materia aurea vt depuret: et
vas pciosum p thezauro regl: sic cor mūdū crea in me
de9. In ps. l. ¶ Tertio q: illō petit tāq̄ ppriū castꝫ z tē
pluꝫ z camerā Prouer. xxiij. Fili inquit pbe mihi cor
17 tuū: qđ ei negare phas nō est. ¶ Sz heu aliqui dāt se z
sua in gñali ad modū istoꝝ curialiū dicētiū. Oia mea
sunt tua ad placitū: sz tñ in ncītate nō dāt denariū: sic
sic ptꝫ q tale donū gñale est pessimuꝫ: qđ tñ dat ore z
nō ope nec cordis affectu. Sic multi deū ore ꝯfitent: z
se bonos chrīanos esse dicūt: z oīa sua dicūt dei esse: sz
acta pbāt: in ncītate nō dāt ei obulū. De q̄bꝫ veritas
ait Math. xv. z Marci. vij. Popul9 h labijs me ho-
norat: cor aūt illoꝝ lōge est a me.
Ar. iiij. ¶ Iste articul9 infert q̄rtū. In isto eñi dictū est q cor
est deo offerēdū: de9 aūt i altissimis habitat: g oportet
18 cor ei dandū in altū eleuare p dilectionē ꝯtēplationē z
spūalē ascēsionē. Exēplo viri bti de quo in ps. lxxxiij.
Ascēsiōes in corde suo disposuit: Ista ḋo ꝯtēplatio
z meditatio nō pōt hri in corde: ira vl pctō turbato: q:
sic imago intuētis nō bñ relucet in aq̄ turbata sz in aq
q̄eta: ita de9 pfect9 ꝯtēplat: vbi cor z caro q̄etant a pas
sionibꝫ z desiderijs q̄ militāt aduersus aīam: z cor cōs
turbāt: de q̄ ait ps. xxxvij. Cor meū ꝯturbatū est in me
dereliqt me virt9 zc. Ecce veritatē z lumē deū ꝯtēplā
di tale cor amiserat: qđ in terrenis z transitorijs turba
bat: z q: ad deū nō eleuat: q̄si sup terrā iacēs putrescit
19 Vñ Aug9. sup psal. lxxxv. Non putrescit cor: si leuet
ad deū: frumētū tuū si haberes in inferioribꝫ ne putre
sceret leuares ad supiora: frumēto tuo q̄ris mutare lo-
cū: z cor pmittis in terra putrescē: frumentū tuū leua-
res ad supiora: cor leua ad celū. Et vñ inq̄s possum: q̄
machine q̄ scale op9 sunt. Amādo ascēdis: negligendo
descēdis. Stās in terra in celo es: si deū diligis: h ille.
Ita a ꝯrio sensu si alia diligis: ibi est cor tuū. Vñ Hie-
ro. sup illō Math. vj. Vbi est thezaur9 zc. Habꝫ gu
losus cor in vētre: lasciuus in libidine: cupid9 in lucro:
auar9 in pecunia. Hec ille.
Ar. v. ¶ Corde sic eleuato ad deū: q̄ in eo recipit ꝯseq̄ns z cō
gruū esse videt q portis ei9 clausis cor diligēter custo-
diat: sic castrū obsessum dū rex in eo morat ne inimici
p sensus intrantibꝫ deus inde expellat ad dei inhono-
rationē z nram dānationē. ¶ Primū ptꝫ: q: q̄ ei datuꝫ
20 cito retrahit: q̄ etiā ipm de camera sua expellit: ipm in-
honorat. ¶ Scd̄m ptꝫ: q: aliq̄n tota pditio vl ꝯseruas-
tio magne terre depēdet a pditione vl ꝯseruatiōe vni9
parui passus: optimū g ꝯsiliū: est q ille passus tempe
guerre diligēter custodiat. Figura Judith. iiij. ꝯ Ho
losernē z exercitū ei9 vbi int mōtes iter esse poterat iu
dei posuerūt custodiā. Nota ad hoc de capitolio z ro-
ma q ita diligēter custodiebat: q ciuitate capta illō ser
uabat: z p illud romanis spes remāsit refugij: sic etiā
dum cor veneno nō corrumpit: vel tangit per illā par
tem sanā: alie statim sanitatē recupare possunt. Sz illo
corrupto: totū pdit. Sic spūaliter hec tria de q̄ Hiere.
xxij. Terra terra terra: audi verbum dei. Custodia ḋo
istius terre ꝯsistit in custodia passus cordis: q: quicq̄d
inferant hostes siue corpales siue spūales: nullum est
periculū si iste passus sit bene custodit9: immo tal' im-
pugnatio materia est meriti. Sed si hunc passum in- 21
trent z obtineāt: terra est pdita: z ideo sicut nos debe-
mus maxime niti ad custodiā istius passus: ita hostes
hūc passum pncipaliter inuadūt: quod ostenditur. ij.
Regū. xviij. Vbi Joab volēs occidere Absalon: nō
infixit tres lanceas in quācūq parte corpis indifferē-
ter: sed in corde: tulit inqt Joab tres lanceas in manu
sua z infixit eas in corde Absalon. ij. Regū. 18. Ergo
omi custodia serua cor tuū: quoniā ex ipō vita pcedit.
Prouer. iiij. Et etiam mors: sicut riuuli sani vel morti
feri a fonte sano vel mortifero.
¶ Ex isto articulo ptꝫ sext9. Ex cordis eñi cōseruatiōe Ar. vj.
magna nob puenit vtilitas: sic ex pcedenti patet arti-
culo: z ex eius humiliatiōe magna obtinendi qđ peti- 22
mus securitas puenit: quia sicut a chorda i arcu bene
pertractuꝫ hūiliata z versus terrā inclinata emittit in
altū sagitta: z quāto plus in pportione debita inclinat
tanto alti9 ascendit: ita de corde hūiliato: depme ergo
cor tuū Ecclastici. ij.
¶ Et q: natura cordis est occulta: nec oculis patet cor Ar. vij.
poreis: multi circa eius statū decipiunt: credētes illud
forte deo datum z humiliatū vt predictuꝫ est: ideo ne- 23
cessariū videt ponere experimentū quo noticia status
cordis haberi pōt. Sicut eñi natura radicis ex fructi-
bus: z sicut natura fontis ex riuulis ppinquis: z sicut
ex picturis chrīanis. Alias eñi habēt chrīani picturas
in templis suis z alias saraceni: cognoscit: ita per ver-
ba z opa cor. Si g fm Cassiodorū super illud psal. xl.
Egrediebat foras z loquebat in idipm vis scire ḋ fra
tre tuo quale cor habeat: attende vnde libentius z fre-
quentius loquit. Ex abundātia enim cordis os loqui-
tur Math. xij.
¶ Si ḋo ex his que exteri9 patent inuenit cor suum ni Ar. viij.
mis cupidū vel instabile vel durum magnū ei immi-
net periculuꝫ. In quo notat articulus sextus: Primo 24
cordi cupido: siue cupiditas illa respiciat delectatiōes
fm carnē siue ꝯcupiscibilia fm mūdū mag est pena z
periculū annexū: absq pena que in futuro expectatur
eternalit. Pena autē tali cordi in hoc mundo annexa
patet. A. xxvij. f. z. 21. Ibi eñi ostēsum est videlꝫ. A.
xxvij. f. Qz tale cor semp famescit z nūq̄ saturari pōt
vel impleri. Cuius causa est: quia cor cupidi est quasi
vas transuersum: deberet eñi hře sicut latitudinē eius
in natura: ita in morib9 superi9 ad diuina z celestia: sz
econuerso cupid9 tantā latitudinē cordis z intentiōis
habet ad terrena vel delectabilia: z ad talia os cordis
eius hiat z aperit: z ideo licet in se parue sit quātitatis
tamē sicut nec vas trāsuersum impleri pōt. Vñ Hu-
go li. iij. de aia. Cor paruum est z magna cupit vix ad
vnius milui refectionē sufficere posset: z totus mūd9
ei non sufficit. ¶ Sicut ergo vase erecto ꝯseruat z reti- 25
netur qđ in eo ponit, in transuerso ḋo effundit z per-
ditur: sic zc. z patet. ¶ Sicut etiā quando res mille li-
braꝝ in valore dat pro obolo dicit q p nihilo dat: sicut

qñ cor: qđ in sua natura valet pl⁹ q̃ tot⁹ mundus daẽ
pvis τ p paruis reb⁹ trãsitorijs p q̃b⁹ cor diabolo vē
diẽ dũ p eis mortalit̃ peccat: dr̃ p nibilo dari: τ sic cor
impiorꝝ p nicbilum. Prouer. x. ¶ Scđo cordi nimis cre
dulo τ instabili magnũ imminet piculũ: qđ insinuaẽ
26 τ ostēdiẽ p exēpliũ qñ tale. Ad fugiuuũ regl. nũcij de
Exēm ceptorij mittunẽ vt redeat: q̃ cuidã ꝯsiliario regl de q̃
ꝯfidebat nũciũ misit ad sciendũ si secure redire posset:
cui ait: regis ꝯsiliũ tibi nõ reuelabo: ꝫ cito sedēs iuxta
dñm meũ regē narrabo ei hystoriã: quã dño tuo nar
rabis: narrauit g̃ regi audiēte nũcio q̃ leo fecĩ parlamē
tũ in q̃ ceru⁹ accusabaẽ q̃ leonis alias ꝯtēpsisset impe
riũ ei⁹ nolēs parere mãdato: leo vidēs ceruũ pinguē:
gaudēter leni accusanõe habita eũ capi τ occidi iussit
q̃ fractis cornib⁹ male tractat⁹ euasit: quē tamē postea
vulpes cautela ad leonē τ ad mortē reduxit: cui leo p̃
cepit cor ei⁹ extrahere: qꝛ illud cor supbũ τ ei inobedi
ens oĩno comedē voluit. Capite v̄o vulpis in interio
ra cerui intromisso: τ diu ibi morante τ moto huc τ il
luc ac si cor q̃reret τ inuenire nõ posset: vorax interim
illud comedit: τ leoni rñdit q̃ cor nõ habuit τ h̃ uiq̃t
pbo: qꝛ si cor habuisset: a vulpe seducta ad leõis dñiũ
nõ redijsset nec in tãto piculo tã facile credēs se posuis
set: q̃ exul intelligēs de se dictũ: ad regis nõ redijt do
miniũ. Spũalit̃ fugitiui de terra diaboli τ dño caute
la cuiuscũq̃ꝫ vulpine ꝑsuasiõis ad eũ nõ redeũt si cor
habeant stabile: ꝫ talib⁹ ꝑsuasionib⁹ q̃ partes vulpiũ
infernaliũ erũt rñdent: vade vulpes inferni cuꝫ his q̃
27 partes vulpiũ erũt. In ps̃. lxij. Qui v̄o redit: defectuꝫ
hꝫ cordis: τ tales a diabolo capti τ seducti: rñdere pñt:
Fabula sic rñdit f̃m fabulas milu⁹ capt⁹ ab accipitre: cũ ei im
ꝓpando dicerenẽ. Ex q̃ grossiores tybias τ pedes τ ca
put habes: q̃re pmisisti te ab illo capi? rñdit: cor mihi
defuit: ita in ꝓposito hõ hꝫ tã liberã τ fortē naturaꝫ q̃
oẽs demones inferni nõ pñt eũ vincē: nisi cor deficiat:
τ bona volũtas. ¶ Sꝫ heu libri aliq̃rũ cordiũ in quib⁹
virtutes scribunẽ sunt q̃si de niue vl' cera: factũ est cor
meũ tanq̃ꝫ cera liquescēs in ps̃. xxi. q̃ ad modicũ ignis
vel paruũ ignē temtatiõis τ ꝑsuasiõis liq̃scũt. Canco
rũ. v. Aĩa mea liq̃facta est vt dilect⁹ τc̃. Et tales cito a
diabolo τ ei⁹ ministrl vincunẽ. Cui⁹ cãm reddit i ps̃.
lxxij. In ꝑsona illorꝫ dicēs: deficĩ caro mea τ cor meuꝫ.
¶ Tertio cordi nimis i malicia ira vl' peccis indurato:
magnũ iminet piculũ: qꝛ sic lignũ durꝫ semel accēsum
diuti⁹ ardet. Ita corda illorꝫ q̃ hic semel accensi ira sp
ardēt desiderio vindicte in inferno semel accēsi igne in
fernali sp ardebũt: qꝛ ignis illorꝫ non extinguet. Esa.
vlt. Et si cor durꝫ male habebit i nouissimo Eccl. iij.

C.xv. **Choreizantiũ. Primo ostē**
dendũ est officiũ. Scđo officiãtis cãr intētio.
Tertio culpa. Quarto pena. Quinto spectãtiũ isania.
Sexto remedia.
Ar. j. ¶ Ad primum sic ꝓcediẽ: officia choreizantium in cu
1 ria diaboli distingui τ intelligi τ ostendi possunt per
quandã similitudinē in curia dei τ aliorꝫ dñorꝫ. ¶ Ad
modũ eñ ecclie dei hꝫ se h ecclia malignantiũ scꝫ ꝯgre
gatio parrochianorꝫ diaboli p clerico pulsante campa
nã ad ꝯgregãdũ ꝑpl'm: hñt tibicinē p altari diaboli et
inferni τ lapide altaris hñt corp⁹ τ caput curiose orna
tũ. Quia sicut sacrista in maiorib⁹ festis qñ plures cõ
currunt: pl⁹ ornat altare cogitãs q̃ plures illud vide
bunt illo die: ita sacrista iferni pokerell⁹ se hꝫ ad istas:
dicēdo: hodie magnũ festũ est: mlti te videbũt: ornes
g̃ te vt pulchra reputerl: τ i pulchritudine tua aspiciē
tes delectenẽ. Ecce altari diaboli qđ libēti⁹ videẽ q̃ al
tare dei: altare dico diaboli: qꝛ appetere vl' appeti velle
criminosum est f̃m Augustinũ in regula. ¶ Altare sic 2
parato ad celebrãdũ diaboli seruitiũ ꝓcediẽ: in q̃ sacer
dotis locũ tenet: q̃ cantilenã incipit. Clericorꝫ v̄o locũ
obtinēt q̃ cãtilenã assumunt τ ꝓsequunẽ. Parrochia
norũ v̄o locũ tenēt q̃ stãtes vel sedētes respiciēt vl' au
scultãt cũ maiori delectatiõe τ tpe pluriori: q̃ audierũt
missam vel p̃dicationē añ prandiũ: d̄ q̃b⁹. ij. Thimo.
iiij. A veritate q̃dē auditũ auertēt: ad fabulas aũt con
uertenẽ. ¶ Itẽꝫ tales locũ tenēt iumētorꝫ: qꝛ sic equi τ
iumēta venalia ornanẽ τ signũ aliqđ ponĩẽ in capite:
ita iumēta diaboli serta portãt i capite: vt meli⁹ τ citi⁹
vendanẽ: dicũt g̃ illud ps̃. lxxij. Ut iumētũ fact⁹ sum.
Nõ. L. vij. 5. ¶ Itẽꝫ locũ tenēt τ officiuꝫ laruarꝫ: lar 3
uis eñ vtunẽ duo hoim gñ̃a: vicꝫ ludentes τ spolian
tes. Ludētes eñ in ludo q̃ vulgariẽ dr̃ miraculos: lar
uis vtunẽ: sub q̃b⁹ ꝑsone nõ apparent q̃ ludũt: Sic de
mones q̃rũ ludus est aĩas ꝑdere τ pctõ decipe: in q̃ lu
do laruis. i. curiose ornatis τ choreizãtib⁹ vtunẽ: q̃rũ
pedes ad malũ currũt. Prouer. j. Latrones etiã spoliã
tes laruis vtunẽ: ne cognoscanẽ. Sic demões latrões
aĩarꝫ Joã. x. Fur nõ venit nisi vt fureẽ τ mactet τ per
dat. Itẽꝫ officiũ τ locũ tenēt saltatricl p quã Joãnes 4
baptista caput amisit: sic multi p istas aĩas: Jõ Eccĩ
ix. Hortatur scriptura: dicēs: cuꝫ saltatrice ne assidu⁹
fuerl: nec audias illã ne forte pereas in efficacia ill⁹.
¶ Et bñ dicĩ nec audias ne pereas: qꝛ h̃ est diaboli intē Ar. ij.
tio: vt auditores sil' cũ eis pereãt: sicẽ eñ rex vidēs ali
q̃s ꝯ eũ rebellarl vl' nõ obedire vt vult exercitũ ꝯgre
gat: ꝑus tñ armati in cãpo se ostēdũt: τ sic ad bellũ ꝓ
cedũt: ita rex sup oẽs filios supbie diabol⁹ videns tpe
q̃dragesimali mltos ei rebellare τ min⁹ ei illo tpe obe
dire suos milites τ militissas diligēter armatas: licꝫ di
uersis ꝯgreget tpib⁹: tpe tñ paschali τ circa pēthecostē
qñ ꝓcessiões fiunt ecclie: maxie ꝯgregat: vt q̃cq̃d in q̃ 5
dragesima amisit tũc recupat cũ augmēto: qꝛ inuenit
domũ illã circa spectacula vacãtē τ assumit spũs neq̃
tiores: qꝛ ad maiora incõueniētia eũ ducit q̃ꝫ antea du
xerit. Et fiũt nouissima hois ill⁹ peiora p̃orib⁹. Et q̃c
q̃d ꝓcessio facĩ dei: ꝓcessio destruit diaboli τ amplius:
qꝛ vna in ꝓcessiõe diaboli cuꝫ gestu τ ornatu meretri
cio plures in ꝯcupiscētia sua ꝑdit: q̃ꝫ oẽs alij in ꝓcessi
one dei cũ oib⁹ letanijs τ p̃dicatiõib⁹ suis sanẽt: qꝛ di
ligēti⁹ agũt τ manifesti⁹ ostēdũt arma supbie: q̃ꝫ boni
humilitatl. A plãta eñ pedis vsq̃ꝫ ad verticē capitis nõ
est in eis sanitas: ꝫ in omni pte corpis sunt acutissima
aĩas intuentiũ penetrãtia. Nõ. L. vij. 20. τ. O. vij. 9.
¶ Istis eñ armis nõ hꝫ demõ acutiora nec potētiora: 6
q̃b⁹ deiecit Samsonē τ Salomonē: q̃b⁹ adhuc maxia
deijcit τ occidit multitudinē: qꝛ de oib⁹ aspiciētib⁹ non
est vn⁹ q̃n cõcupiscat vl' emolliaẽ vl' inclineẽ vl' peior
recedat: q̃ꝫ ad spectaculũ venerit. Chorea eñ tripudi
antiũ sagena est diaboli in q̃ capiunẽ magni τ pui: cor
τ corp⁹: τ etiã brachiũ: τ circũstantes sunt mercatores
Pꝫ g̃ quõ diabol⁹ tales sil' ꝯgregando se hꝫ ad modũ
regl. Scđo se hꝫ ad modũ porcarij: q̃ volens oẽs por
cos simul ꝯgregare: facit vnum clamare: sic diabolus
facit vnam cantilenam incipe quam ipsemet dictauit:
quia sicut spũssanctus dictator est sacre scripture: et cã
ticorꝫ ad laudem dei spectãnũ: ita spũs malign⁹ dictat
cantilenas ad fatuos amores τ luxuriã τ turpitudies
spectãtes. Hoc eñ videẽ velle Augusti. de ci. dei li. ij. 7
ca. viij. vbi dicĩ q̃ dij ordinauerũt cũ mimis ludos sce
nicos τ saltatiões τ comedias de amore virginũ τ ine
tretricũ. Sic g̃ de bonis d̄ı ñ vos estl q̃ loq̃mini: ꝫ spũs
pũs vñi q̃ loquiẽ in vob: ita a ꝯtrio sensu de mal' turpia

cātātib⁹ vel loquētib⁹ dici pōt:nō vos estꝭ q̄ loq̄mini:
ſ₃ ſpūs malign⁹ ꝛc̄. Nā loq̄la tua manifestū te facit.
Ar.iij. ¶ Tertio ſe h₃ ad modū Sāſonis ꝯgregāns vulpes:
ſicꝭ pꝫ.C.vj.63. De iſta materia vicȝ ꝺ armatura mi-
litū diaboli. Nō. B.ij.10. ¶ Taliū inſup culpe graui-
tas licet in p̄cedētib⁹ oſtēdaꝭ tn̄ ex dicēdis aggrauaꝭ.
8 ¶ Primo eni hui⁹ grauitas pꝫ a ſili. Si ille q̄ dn̄icis ꝛ
feſtiuis dieb⁹ araret reputareꝭ mal⁹ chr̄ian⁹ a ſili q̄ pe-
iora facit reputabiꝭ peſſim⁹ chr̄ian⁹: ſed peius eſt aīas
ꝑdere q̄ʒ arare. Vn̄ Aug⁹.li. de decē chordis: meli⁹ fa-
ceret iude⁹ in agro aliq̄d vtile: q̄ʒ in theatro: ſediciosus
exiſteret. Et meli⁹ femine eoꝝ die ſabbati lanā facerēt:
q̄ʒ tota die in neomenijs ſuis impudice ſaltarēt. ¶ Se-
cūdo hoc pꝫ: q: deo iniuriant̄ peius q̄dāmodo q̄ʒ Iu-
dei: qi ipi noluerūt chr̄m crucifigere in die feſto iſti au-
tē libēti⁹ ꝛ cōmuni⁹ eū offendūt: ei⁹ʒ crucifixiōis cām
impēdūt in die feſto q̄ʒ alio tp̄e vel alio die. ¶ Tertio
pꝫ q̄ ſctōs offendunt. Si eni deturbās eoꝝ loca ſicut
eccliam offendit: q̄re etiā non offendit q̄ eoꝝ deturpat
tp̄a ꝛ dies: quō audebūt tales ꝟſus curiā dei in morte
venire: qui ſic dn̄m ꝛ maiores curie offenderūt.
Ar.iiij. ¶ Tali ꝟo culpe nō ſolū eterna: ſed pena correſpōdet
tp̄alis: q: ſicut dei ꝓceſſiones valent ꝯ̄ bella, ꝛ tēpeſta-
9 tes ꝛ mortalitates ꝛ alias neceſſitates. Vn̄ ꝓ talib⁹ fi-
unt ceſſandis. Ita veriſiꝭ eſt a ꝯtrario ſenſu q̄ ꝓceſſio-
nib⁹ diaboli talia ſuſcitant̄: q̄b⁹ ſuſcitatꝭ: q̄ ītō clamāt
in choreis ꝛ plateis diſſoluti: tūc clamabūt in carceri-
bus ꝛ fame afflicti: abſq₃ ea q̄ poſteri⁹ latet pena: pena
vicȝ eterna. In q̄ ſicut modo ligant̄ brachijs in luſib⁹
tunc ſilꝭ ligabunt̄ faſciculis ad cōburendū vt ſicꝭ ſimul
peccauerūt: ſilꝭ puniant̄. Et ſm̄ menſurā ꝛ modū deli-
cti: ſic ꝛ plagaꝝ mod⁹ Deut.xxv. Patet ḡ veꝝ eſſe qō
dicit̄ Prouer.iiij. Vias inq̄t que a dextris ſunt: nouit
dn̄s: q̄ aūt a ſiniſtrꝭ: male ſunt. Ad lr̄aʒ Choreiſantes
vadūt ad ſiniſtraʒ: ꝛ finis oſtēdit tales vias malas: ex
quib⁹ tot vt p̄dictū eſt cōſequunt̄ culpe ꝛ pene. Nota
M.xj.49. Hyſtoriā: ex q̄ argui pōt: q̄ talis leuitas a
ſocietate mr̄is dei ſeparat.
Ar.v. ¶ Ex his apparet quāta eſt inſania ſpectātiū ꝛ audien-
tiū tales choreatrices ꝛ cātatrices: qi p̄bent illis occa-
ſionē oīm p̄dictoꝝ maloꝝ: tā culpe q̄ʒ pene: ꝛ ſibiip̄is
10 occaſionē dānatiōis eterne. Sicut pꝫ. A.xxvj.40. Et
q̄ maior ſtulticia: q̄ʒ q̄ homo tot gladijs ꝛ facib⁹ infer-
nalib⁹ domū cōſcientie ſue exponat cōburendā. Et tn̄
libenti⁹ tales audiūt: q̄ʒ deū laudantes ꝛ predicātes: ſi-
cut pꝫ. A.xiij.3.4. Et plus feruēt ꝓ tali mimo ꝛ cor-
Exem ruptore: q̄ʒ ꝓ dei p̄dicatore: ſicut patuit in Italia. Vbi
cū quidā dei cultor vt narrabāt a p̄dicatiōe ſua ꝓpter
tympanū ꝛ chorea impedireꝭ: in impetu ſpūs currēs
cū cultello tympanū fregit. Et ruſtici videntes diabo-
li cultorē defendētes: dei cultorē male tractātes verbe-
rauerunt. Oēs dixiſſent ſe eſſe chr̄ianos deū amātes ꝛ
diabolo odiū habētes: tamē talē vel maiorē iniuriā cō-
tra deū factā non ita: prompte vindicaſſent: ſicut iniu-
riā diabolo factā vindicauerūt: ḡ actu ꝓbant quē dili-
Exem gūt. ¶ Itē q̄ diabolo fit magna iniuria qn̄ chorea im-
pedit: pꝫ de mimo: de q̄ ferꭍ: q̄ ꝯducꭍ⁹ a choreizantib⁹
in Alemania vna die infirmat⁹ grauiꭍ: petijt ꝯfeſſorē
ꝛ ſacramēta eccliē: aſſerēs nūq̄ʒ velle exercere op⁹ illō
q̄ tā diu exercuit in ſeruitio diaboli: cū aūt in die feſto
choreizantes nō haberēt mimū: diabol⁹ in forma mi-
mi infirmati: cepit ludere ac muſare: tūc oēs quēadmo-
dū ſolebāt gaudioſe choreizabāt: qō audiēs ꝯfeſſor mi-
mi p̄dicti: mirās q̄ tā facile ꝛ tā cito recidiuaſſet: ꝛ vtꝝ
ipē eſſet dubitās: cucurrit ad domū mimi p̄dicti: ꝛ eū
inueniēs in lecto decūbentē: ſumpſit ſtolā: ꝛ latēter ac-
ceſſit ad ſpectaculū cū appropinq̄ſſet mimo miſit ſtolā
in collā mimi ibidē ludētis audacꭍ cū ad terrā trahēs:
tūc cepit vlulare ꝛ clamare. Cōiurat⁹ aūt a ſacerdote
p̄dicto cur h̄ p̄ſumpſit? Rn̄dit q: multū dolui q̄ tan-
tū lucrū iſto die deberē ꝑdere: ꝓpꭍ illū maledictuȝ qui
mō negauit me: vtinā cū in ſeruicio meo erat ſtrangu-
laſſem eū: ſ₃ vt mai⁹ lucrū haberē ſibi pepci: ꝛ his dictꭍ
cū fetore horribili euanuit. ¶ Ad idē ferꭍ ꝺ q̄buſdā ſan- Exem
ctis viris q̄ veniētes ad quādā ciuitatē viderūt: demo-
nē i muro ciuitatꭍ ꝛ interrogātib⁹ cur ſol⁹ ibi ſederet:
rn̄dit nō indigeo alicui⁹ auxilio: q: tota ciuitas nobis
obediēter eſt ſubiecta ꝛ intrantes ciuitatē: inuenerunt
hoīes in maxima diſſolutiōe videlȝ coreizantes ꝛ alijs
diuerſis ludis occupatos. Ipſi ꝟo timentes: exierunt
de ciuitate illa.
¶ Cōtra oīa iſta mala inueniunꭍ remedia. Vnū timo- Ar.vj.
ris ꝛ rōnis: cogitare vicȝ: q̄ loc⁹ iſte in q̄ ſum⁹ eſt loc⁹
lachrymaꝝ ꝛ nō choreaꝝ: miſeraꝝ ꝛ n̄ cātilenaꝝ. Vn̄ 11
ſi bene ſtatū ſuū cogitarēt quō h̄ ſūt nō ſoluȝ exules: ſ₃
qō pei⁹ eſt icarcerati: oīni die expectātes qn̄ de carcere
exibūt ad iudiciū diſtrictū reddituri rōnem: nō ſolū ꝺ
furto vꝭ homicidio: ſ₃ deicidio: q: q̄ntū eſt i eis qn̄ mor-
talꭍ peccāt: iteꝝ chr̄m crucifigūt: maiorē haberēt occa-
ſionē flēdi q̄ʒ cātādi. Aliō ē remediū: rigorꭍ ꝛ artatōis
Pro q̄ eſt ſciedū q̄ choreizantiū q̄dā ſunt ſb alioꝝ po-
teſtate vicȝ patꝝ vꝭ dn̄oꝝ: a q̄b⁹ artari dn̄t ꝛ retrahi: ꝑ
occaſiōis ſubtractionē vicȝ ornamētoꝝ ꝛ hmōi ſicꭍ ca- 12
tus cōburiꭍ ne euageꭍ: ꝛ etiā ꝑ efficacē caſtigatiōnē: ne
ſibiip̄is poſtmodū imineat ruina: ſicꭍ hely: qi nō effica-
ciꭍ corripuit filios ſibi ſbiectos.j. Re.iiij. Oēs ꝟo ſūt
ſub ptāte patrū ſpūaliū: q̄ eos a talib⁹ choreis ſicꭍ mini-
ſtri regꭍ eis ſubditos a ꝯſpiratiōib⁹ ꝯ̄ regē cōpeſcerēt:
retrahāt. Exempla ad h̄. A.iij.21.22. ¶ Qui eni filios
aut filias aut ſocios aut ſbditos ornant ꝛ ad choreas
mittūt: vꭍ ire gratis ꝑmittūt: paleas ſecāt vꭍ ſecari per-
mittūt gaudētes: vt templū dei facili⁹ cōburaꭍ. No-
ta. P.ij.42.

C.xvj. Correctiōis primo oſten-
dēda ē nc̄itas. Scd̄o gn̄alitas. Tertio mod⁹
Quarto corrigētis intentio. Quinto correcti patiētia.
Sexto nolētiū acq̄eſcꭍ inſania. Septio corrigētiū ꝑſe-
uerātia. Octauo antiq̄rū corrigētiū errores cū erroris
cauſa ꝛ occaſione. Nono periculū qō ſequiꭍ ex hoc q̄
correctio non fit.
¶ Ad p̄mū ſic ꝓcediꭍ. Sicꭍ medicina infirmo ſeu vul- Ar.j.
nerato ꝛ vinculū frenetico. Ita correctio nc̄caria eſt de-
linq̄nti. Et licet aliq̄b⁹ medicina inanꭍ deꭍ q: deſpera- 1
tā hn̄t plagā: daꭍ tn̄ ſibi: de ſpūalꭍ vulneratꭍ nlli corre-
ctio eſt ſubtrahēda: qi de nemine deſperandū eſt dū vi-
uit: vn̄ Canō.xxiij.q.iiij. Nabuchodonoſor q̄ licȝ ſci-
am⁹ inq̄t neminē vltra terminū a ꝺo ſibi p̄fixū eſſe vi-
ctuꝝ tn̄ oīb⁹ lāguētib⁹ nō incōgrue medemur. Sicꭍ q̄ʒ-
uis nemo ſaluꭍ niſi p̄deſtinat⁹: oī tn̄ delinq̄nti adhi-
bēda eſt correctio. Hec ibi ꝛ ſumiꭍ ex ꝟbis auguſtini.
¶ In q̄ notaꭍ ſecundū ꝓncipale vicȝ correctiōis gn̄ali- Ar.ij.
tas. Hec autē gn̄alitas duo reſpicꭍ dȝ. ¶ Prio vicȝ q̄
nllꭍa ꝑſona excipiaꭍ: qn delinq̄ntē ꝓ loco ꝛ tp̄e corripi- 2
at. Sed omnes ſup pctōrem clament: ſicut aues ſuper
bubonē: quia h̄ ꝓ loco ꝛ tempe cadit ſub p̄cepto. Si-
cut patet.ij.q̄.q.xxxiij. Arti.ij. ſicut patet. A.xxj.22.
Quia qō vn⁹ canis nō p̄t facē vicȝ thauꝝ vꭍ vrſū edo-
mare: oēs ſilꭍ faciūt. Sic in ꝓpoſito. Iō dicꭍ canō: q̄ nō
ſolū p̄lat⁹ ſ₃ q̄libet teneꭍ pctōrē corripe. Sicꭍ pꝫ exp̄ſſe
xxiij.q.j. Si q̄s ꝑ capillū. Et poniꭍ ibi exēplū de iurā-
tib⁹ ꝛ dꭍ q̄ q̄libet teneꭍ eos manifeſtare ſcȝ iurātes. Et

ep̄s q̄ negligit eos emēdare a crimine corripiat̄: vtilis
3 tas q̄ ex tali correctiōe ꝓuenit: ptz. A. xxj. 22. ¶ Scđo
ꝙ nulla ꝑsona a correctiōe excipiat̄: q̄n corrigat̄: quan
tūcūqꝫ sit potēs vl' magni stat⁹. Exēplū ad h̄ in hysto
ria tripertita lib. ix. de Ambrosio: q̄ imꝑatorē Theodo
siū nō ꝑmisit ecclesiam intrare: ꝫ exclusit tanq̄ excōica
tū q̄ iussu suo septē milia hoim in ciuitate Thessalo
nica occidebant̄ ꝓpe necē ꝗrundā iudiciū: donec satisfa
ceret: ꝛ ordinaret ꝙ null⁹ p̄fect⁹ su⁹ obediret l̄ris suis
vl' mādatꝫ d̄ morte hōis añ. xxx. dies post mādatū vt i
terim deliberari possit ſi eēt iustū vl' nō: sic ptz. J. viij.
Nec post recōciliationē ꝑmisit eū stare i cācello int̄ cle
ricos: dicēs purpura tua te iꝑatorē ñ sacdotē ōndit: h
cū postea Cōstātinopolim venisset ꝛ cler⁹ ibi eū cācellū
rogaret itrare dixit se solū Ambro. dītatꝫ ministꝝ iue(nisse.
Ar. iij. ¶ Quia v̄o ista gñal' correctio ſi ꝯgruo careat
mō ꝛ forma: min⁹ debitū sortit̄ effectū. Jō in isto artis
culo oñdē restat ꝙ q̄druplex mod⁹ seu ꝯditio ordina
te correctiōi est necessari⁹. P̄ria ꝯditio respicē debet ꝑ
sonā corripientē. Scđa ꝑsonā iniuriatā. Tertia ꝑsonā
4 iniuriantē. Quarta tp̄is ꝯgruitatē. ¶ Ex pte v̄o ꝑso
ne corripiētis reqrit̄ q̄druplex ꝯditio: vicꝫ ꝯuenientie
passiōis feruorꝫ ꝛ prudētie. ¶ Cōditio ꝯueniētie est ꝙ
p̄mo seip̄m corrigat. Sic ptz. A. xj. 3. q̄ speculū ante
mūdari ꝛ man⁹ p̄us lauari necē est: q̄ alioꝝ ostēdāt vl'
tergāt maculā dicēte scriptura. Ab immūdo inq̄t q̄s
mūdabit̄. Medicinā esse sanā necē est q̄ infirmū sana
re debet. Pa⁹ ꝫ fac qđ chr̄s dic medice cura teip̄m: q̄
ꝓbata virt⁹ corripit insipientes. Sapiē. j. Quia ille q̄
in se ꝓbat⁹ ꝛ bon⁹ est. Alios ꝯueniēter corrigit. Aliter
neq̄q̄: q̄ alit̄ correctoꝛ derideret̄ a dicētibꝫ tineosus re
p̄hēdit tineosum. Jō canō oēs ammonet dicēs. P̄rio
seip̄m corrigat: q̄ alios corrigere nitit̄. iij. q. vij. q̄ sine.
Et scđo caplo seq̄nti. dis. xxv. p̄mū. Et dis. lxj. in sacer
5 dotibꝫ. Et distinc. lxxxj. nemo ꝛc. ¶ Sed heu nōnulli
assimilant̄ in correctiōibꝫ suis barbitōsoribꝫ: q̄ alios ꝛ
nō seip̄os radē sciūt. Assimilant̄ etiā oculo: q̄ alia ꝛ nō
se videt. Et tales in corrigēdo ꝛ detrahēdo ꝛ obloquē
do d̄ alienis defectibꝫ sunt arg⁹: de q̄ d̄r fm fabulas ꝙ
habuit cētū oculos: q̄ in respiciēdo alienos defect⁹: sa
ns sunt oculati. Jn cōsiderādo v̄o ꝓprios defectus:
sunt poliphem⁹ q̄ nō habuit nisi vnū oculū: q̄ ibi vel
sunt ceci: vl' fere ceci: ad modū existētiū in tn̄bris: q̄ vi
dēt ea q̄ sunt in lumie ad bonā distātiā ab eis: ea v̄o q̄
circa eos sunt: nō vidēt. Vñ v̄sus. Jn rebꝫ ꝓprijs trā
sit arg⁹ in polifemū. i. ille q̄ est arg⁹ in ꝯsideratiōe alio
rū defectuū: in ꝯsideratiōe ꝓprioꝝ est polifem⁹. Et ille
q̄ est polifem⁹ in ꝓprijs: in alteri⁹ est arg⁹: ꝛ h̄ est qđ se
quit̄. Rebꝫ in alteri⁹ trāsit polifem⁹ in argū. ¶ Sꝫ ecō
uerso est in ꝯsideratiōe q̄ est circa lucrū vl auantagiū:
q̄ ibi in his q̄ ꝑtinēt ad alienā seu ad cōem vtilitatem:
sunt polifem⁹. Jn his v̄o q̄ ꝑtinēt ad ꝓpriā vtilitatē:
sunt argus contra doctrinā pauli quā adducit Augu
stin⁹ in regula dicēs: charitas eñ de qua scriptū e⁹ ꝙ
nō q̄rit q̄ sua sunt sic intelligit̄: q̄ cōia ꝓprijs nō ꝓprīa
6 cōibꝫ anteponit. Jsti v̄o potius q̄ sua: q̄ q̄ chr̄i sunt q̄
rūt. Rō. D. vj. 14. Jtē. G. v. 23. ¶ Tales ꝫ q̄ mō q̄
p̄dictū est sibiip̄is parcūt: ꝛ auātagijs lucrisqꝫ ꝓprijs
ꝯsulūt: ꝛ alios inordinate corrigūt assimilant̄ taxatori
bus ꝛ pecuniaꝝ collectoribꝫ: ꝛ talliatoribꝫ: q̄ totū on⁹
alijs imponūt: vicꝫ mediocri ꝓp̄lo. Jta ꝙ ip̄i cū cōplis
cibꝫ suis nihil soluūt. Jta isti iponūt hoibꝫ onera gra
uia ꝛ iportabilia religiōis ꝛ dure correctiōis ꝛ dñatio
nis: de q̄bꝫ btūs Gregori⁹. Pastoralis inq̄t māsuetu
dinis obliti: iure dñatiōis subditos p̄mūt. ¶ Tales si
miles sunt incarceratoꝝ custodibꝫ: q̄ eꝝ carcerē de ho
nis incarceratoꝝ laute viuūt ꝛ ip̄is incarceratꝫ strictā
dietā assignāt: nec in carcerē descēdūt ad eoꝝ ꝯsolatio
nē: ꝫ vt strict⁹ ligent̄ vel artent̄. Sic multi alijs p̄sis 7
dētes de bonis q̄ subditoꝝ sunt ꝛ cōmunitatꝫ in came
ris ꝛ angulis lautā vitā ducūt: ꝛ alios legibꝫ ꝛ actꝫ sa
tis artant: eisqꝫ satis artā vitā ducere ꝑmittant: nec mi
nimo digito eam supportāt: Nec ad loca iudicialia sb̄
ditoꝝ descendant: nisi vt strictiora p̄cepta faciāt ꝛ ini
urias eis dictas vel factas acri⁹ puniāt. Cōtra quos
Crisostom⁹. Vis inq̄t apparē sctūs: esto circa vitā ꝓ
p̄riā auster⁹: ꝛ circa vitā aliorum benign⁹. ¶ Jtē tales
assimilant̄ istis qui ꝑ villas clamant sicut moris est: ꝙ
ornēt vtensilia ꝛc. Quo clamore videnꝫ se velle defe
ctus alienis vtensilibꝫ corrigere: ꝛ tamē vestes ꝓprias
ꝛ vtensilia habēt satis exilia nec ea corrigunt. Sic isti
quibꝫ christ⁹ ait. Trahe p̄mo festucā de oculo tuo.
Concludit̄ ergo ꝙ ꝯueniens est ꝙ p̄us seip̄m ꝛ postea
proximū corrigat: vt charitas a seip̄o incepta ad alios
tanq̄ riuulus a fonte deriuet̄. ¶ Secūda ꝯditio ex par 8
te corrigētis requisita est passio: ꝙ videlicet illis quos
operis rigore corrigit: cordis affectiōe compatiat̄ ꝛ cō
doleat: ꝛ ꝓpter nature idēptitatē: ꝛ ꝓpter ꝯsiderationē
ꝓprie fragilitatis. Jn cui⁹ forte compassionis signum
ꝛ euidentiā summ⁹ hoim corrector de⁹ vicariū corre
ctiōis sue in terra petrū peccare ꝑmisit vt ex casu ꝓprie
fragilitatis alienis cōpati disceret infirmitatibꝫ. Non
frustra ꝫ hec duo ꝯiungunt̄ hō ꝛ petōꝛ: q̄ eñ petōꝛ est
corripe: quia hō est: miserere. xxiij. q. iiij. duo. Nota de
hoc. C. xij. per totū. Sed quia nō est tātū compatien 9
dū ꝙ correctiōis iusticia torpescat. Jdeo cū cordis affe
ctiōe necesse est ꝙ habeat iusticie feruorē: quia ſi negli
gentia vel inordinata cōpassione vel timore seu amore
nimis inuenit̄ in correctiōe remissus ꝛ tepid⁹: est quasi
imago mortua ꝛ canopo ꝯformatus ad fugādū aues:
q̄ nullo tñ ꝓcessu tp̄is a dāno faciendo artat. Et sic ia
nitoꝛ iuxta hospitiū depict⁹ qui gladiū vel baculū sup
intrātes quasi ꝑcutere ꝛ ab ingressu arcere volens: ne
minē tamē ledit vl' artat: seu aliter facere q̄ apud se co
gitauit cōpellit. Sic nōnulli sine causa gladiū tenen
tes verbis q̄nqꝫ correctiōis gladiū vibrant multa mi
nantes ꝛ ꝓmittētes: ad modū formidinis in blado q̄
arcum quidē vibrat. Sed defect⁹ operis seq̄ns oñdit
ꝙ in imagine ꝑtrāsit homo in p̄mo: id est ad modū
imaginis p̄dicte in pariete. Sicut ꝫ tales imagines in
aula regis picte inter remunerādos victores nō remu
nerabunt̄: ꝛ inter ꝯuiuātes nō festinant̄ nec eis mini
strat̄ ita iste imagines in aula dei eccl'ie vicꝫ militantis
depicte inter victores ꝛ ꝯuiuātes in ciuitate dei: vicꝫ in
eccl'ia triūphante non remunerabunt̄: sed destruent̄:
teste Psal. qui ait. Dñe in ciuitate tua imaginē ip̄orū
ad nihilū rediges: nec mirꝝ: quia sicut nec in eccl'ia mili
tante habit⁹ facit monachū: sic nec in curia dei sol⁹ ha
bitus vel stat⁹ facit bonū p̄elatum vel dñm vel chr̄ia
nū: de quibꝫ Phil'. ij. Habitu inuent⁹ vt hō. ¶ Quar 10
to cum feruore oportet ꝙ habeat prudentiā: ne feruoꝛ
vertat̄ in nimiū rigorē vel crudelitatē non sit ergo ni
mis seuerus ad modū leonis: qui totū occidit: nec ni
mis grauis ꝛ amar⁹ ad modū nouerce: nec nimis pla
citus sicut parui canes qui comedētes bonos bolos d̄
mensa dñoꝝ: dñis adulant̄. Qui eñ in correctiōibꝫ ni
mis festinā ꝛ seuerā exercet correctionē: est sic q̄ arbo
rē vult subito retorq̄re ad partē sui inclinatiōi ꝯriā: q̄
ſi hoc casu frequēter frāgit̄. Et medic⁹ nimis asꝑa me
dicina infirmū occidit: ꝛ magn⁹ turbo paruū ignē ex
tinguit. Et in arte q̄cunqꝫ materia debil' fortē ꝑcussa:
vel rude tractata: frāgit̄: sic in moribꝫ: ꝛ ptz. ¶ Est ꝫ sic 11

correctio prudētia ꝛ misc̄dia tpanda: vt arbor .i. subdit⁹
nō frāgat: ꝫ paulatiue ad iusticie regulā ducatur: ꝛ sic
Exm melꝰ i altū ad deū crescent. Vñ fert: ꝙ cū q̄dā abbas
ꝯquestꝰ eēt ancelino ꝙ monachos rigide teneret: ꝛ tñ
semp essent rebelles; respōdit Ancelinꝰ: qui inq̄t arbo-
rem ex nulla parte crescere pmittit: nunꝙ pulchros ra-
mos faciet: ꝫ si ita eā dirigit ꝙ non totaliter frāgat: sed
nature sue in aliquo pmittat: pōt eū trahere ꝛ dilatare
sicut vult. Ita q̄ subditos aliqñ in licit̄ ꝛ honestis so-
lacijs eoꝝ dimittit volūtati: ꝛ nō totaliter cū rigore ꝓ-
cedit: meliores eos habebit: ꝛ aliqñ misc̄dia eos ad mi
sericordiā sui ꝛ a miseria reuocabit. Ideo dic̄ canon ꝙ
correctio debet esse mixta cū benignitate ꝛ asꝑitate dis.
12 xlv. disciplina. Sicut medicꝰ aliq̄ dulcia medicine im
miscet amare: ne infirmꝰ potionē spernat: sic in medi-
cina anime. Vnde Seneca. Vicia animi sic vicia cor-
poris leniter tractāda sunt: vt ignis paruus modera-
to flatu plus accendat̄ in illis qui dicūt: supuenit mā-
suetudo ꝛ corripiemur. Et hec est doctrina ꝛ ammoni
tio Pauli ad oēs correctores. Gal. vj. Si inquit ꝑoc-
cupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos q̄ spūales
estis: hmōi instruite in spū lenitatis. Ita tamē ꝙ nec mi
sericordia in correctiōe deficiēte sit crudelitas. nec mi-
sericordia excedēte sit correctiōis remissio. Vñ canon.
Qui iuste iudicat: staterā in manu gestat: in vtroqꝫ pē
13 so iusticiā ꝛ misc̄diam portat. Sꝫ ꝑ iusticiā reddit pec-
canti sententiā: per misc̄diam peccati tempat penā dis.
xlv. offitis. Glosa in vtroqꝫ penso: id est in absoluēdo
ꝛ ꝯdemnādo. Et non solū in absoluēdo ꝛ ꝯdēnādo: ꝫ
etiam in secreta ammonitiōe cum prudētia ꝛ cautel̄ ex-
emplis ꝓcedendū est. Exemplo Nathan ꝓphe. ij. Re.
xij. Quādo voluit regē Dauid de adulterio ꝛ homici
Exm dio corripe: caute ꝓposuit exemplum de diuite qui ha-
bebat oues plurimas: ꝛ de paupe qui non habuit nisi
vnā: quā diues ꝓ peregrino sibi adueniente occidit.
Ait ergo regi. Respōde mihi iudiciū: qui respondit:
viuit dñs quoniā filꝰ mortis est vir qui fecit hoc cui ꝓ
pheta: tu es ille vir. Ecce si aperte sine exemplo euꝫ re-
prehēdisset: forsitan rex indignās superbe ꝛ sine corre
ctiōis effectu respōdisset. Quia vo pulchro exemplo ꝛ
quasi ex iudicio ꝓprio ꝯcludit: grataīter ꝛ salubriter re-
14 prehensionē admisit: dicens: peccaui dño. ¶ Hmōi ḡ
exemplo caute ꝛ q̄stione ꝑcedente in taliū correctione
seu ammonitiōe est ꝓcedendū: vt ipi se iudicent quasi
in alieno negocio: ꝛ ꝯtra arguentē non irascant̄: cū nō
ipe sed ipimet sententiā ꝛ iudiciū suū ꝓferant. Dicat
ergo sic: date mihi iudiciū in cordibꝫ vestris. Si quis
vestrū haberet equū vel iocale ꝑciosum amissum: nōne
sciret grates ei qui sibi illud reduceret: vl̄ ei q̄ ꝺ ma
gno dāno euitando eū premuniret: nec cōtra eū irasce
ret̄ ꝛ ipis annuentibꝫ exprimat̄ quō deū ꝛ aīam ꝛ ce-
lū amiserūt: ꝛ quō imminet piculū eterne dānatōis ꝓ
tali vel tali pctō. Et sic sub dulci mō facilꝰ corrigitur.
Exēplū ponit ad h btūs Gregoriꝰ in pasto. li. iij. Dū,
inq̄t sic laudat̄ equus indomitꝰ palpat̄: ꝛ mel poculo
miscet̄ amaro: vt bibat egrotꝰ. Et ponit̄ exēplū predi-
ctū de Nathan ꝓpheta: sub q̄dā inq̄t similitudine ar-
guēdi sunt potētes: vbi gr̄a: date mihi iudiciū. Si ali-
qs dñs vnū seruum excellēter ditasset ꝛ honorasset: ꝛ
aliū nō sic ꝛ vterqꝫ sit ꝓditor inuētꝰ vl̄ inobediēs ꝛ fal
15 sus dño suo: ꝯ quē iustꝰ irascit̄ ꝛ quē maiori pena pu
niri pōt: iusticia suadente credo ꝙ corda vr̄a iudicant
ꝙ illū q̄ maiorē cōmittit ingratitudinē. Sic in ꝓposi-
to deꝰ vos ditauit: dādo hereditatē magnā sine labore
nr̄o: diuitias ꝛ delitias eq̄s canes ꝛ solacia ꝛ filios ꝛ fa
miliā ꝛ honores: q̄bꝫ mediocres carēt: intātū ꝙ plura
bona expēditis ꝛ comedetis vna die q̄ꝫ paup in mense
ꝛ totū ē dono dei. Seruos etiā mltos ꝛ ministros. Si ḡ
ꝛ vos ꝛ illi paupes sint trāsgressores mādatorū dei eū
pctis ꝓuocātes. Credo ꝙ nō sit aliq̄s vr̄m rōne vtēs:
q̄n dicet petīn diuitū grauiꝰ puniēdū. Tū q: ab eo cui
plura tradunt̄ plura exigent̄ ꝛ cū eo strictiꝰ cōputat̄:
in q̄ cōpoto: si in mlt̄ deficiat: culpabilior reddit̄ ꝛ ma
iori pena dignꝰ: q̄ꝫ cui pauca cōmittūt̄: ꝛ i paucl̄ dfici
at. Tū: q: ꝺ altior loco cadūt. Tū q: ex munere do re-
bellūt. Natura eīn paupibꝫ eq̄les sunt: si ḡ ꝯ deuꝫ plꝰ
supbiūt: h est ex aliq̄ dei munere qḋ a natura non hñt. 16
Tū q: h minꝰ purgant̄. Subiecti eīn hñt h freq̄nt̄ iu-
dicia ꝛ tribulatiōes ꝑ q̄s purgant̄: ꝛ qñ peccāt ad iudi
cia secularia ꝛ ecclīastica trahunt̄ dñi aūt ꝛ potētes nō
sic: ꝫ solū dei expectāt iudiciū. De q̄ Heb. x. Horren
dū est incidē in manꝰ dei viuētis. De h iudicio diuitū.
Nō optime Sap. vj. Et btm̄ Gregoriū in pasto. li. j.
Subditoꝝ inq̄t vicia ꝑ nos discipline vigore feriunt̄.
In his vo q̄ ipi cōmittimꝰ nisi vbi q̄deni ꝓtectiōe ab
aliq̄ laceramur tāto ḡ magis apō deū obligati sumꝰ q̄n
to apō hoies inulte peccamꝰ sic ptꝫ. D. xj. 31. Talibꝫ
exēplis chr̄s i euāgelio freq̄nt̄ legit̄ pctōres repꝑhēdisse
Ptꝫ ḡ ꝙ sunt q̄tuor cōditiōes req̄site ex pte corrigētis. 17
Ex pte vo ꝑsone cui iniuriat̄ ꝓ q̄ iniuria correctio iniu-
riāti inferēdā videt̄: rōni ꝯsonū est ꝙ iniuria facta deo
prius corrigat̄. ¶ Sed heu ecōuerso est: quia iniuriaꝫ
ꝓpriam multi vindicāt. Iniurias dei pauci: sicut pa-
tet. Ad puniendū vo personā iniuriātem: adhibenda
est cautela: quia aliter corrigendus est obstinatꝰ ꝛ con-
suetudinariꝰ peccator aliter passione preuentꝰ de qua
dolet. Exemplū ad hoc de regibus: qui pro latronibꝫ
ꝛ homicidis habent gladium ꝛ patibulum: pro filijs
corrigendis habent virgam. Exemplū ad hoc de deo:
qui peccatoribus finaliter habet gladiū ꝛ patibulum
eterne maledictiōis ꝛ damnatiōis: pro peccantibꝫ vo
ꝛ humiliātibꝫ se habet virgā tribulatiōis. Exēplū est
ad hoc Ambrosij sup. xxj. c. math. Grauissimꝰ inquit 18
nodꝰ in ligno nō pōt expelli: nisi grauissimo oppresso-
rio. ¶ Exemplū ad hoc in arte: medicina fortior fortio Exm
ribꝫ: ꝛ lenior datur debilioribꝫ. ¶ Exēplū ad idē in na
tura Leo fortꝰ inuadit resistētes: ꝛ parcit hūilioribꝫ. Leo
Vñ solinꝰ. li. xxiiij. c. 2. Clementie inq̄t sunt multa in
dicia in leonibꝫ: ꝓstratis parcūt. In viros plꝰ q̄ꝫ in fe-
minas seuiunt. Infantes non nisi in magna fame pe-
rimūt. Patet ḡ ꝙ sm̄ diuersitatē ꝑsonaꝝ adhibēda est
diuersitas correctiōis. Vñ Seneca. li. de moribꝫ. No
bilis equꝰ vmbra virge regit̄. Indomitꝰ nec calcaribꝫ
ꝯcitari pōt: vulgi imperitiā ad res iustas sola ꝯstrin-
git necessitas. Nō. D. vj. 16. ¶ Sꝫ heu q̄ moderno tpe. 19
ꝓplm regē deberēt: ecōuerso leoni supbo parcūt: ꝛ ca-
tulū vberāt: ꝯ muscas gladio pugnāt: ꝛ lupos demul
cent ꝙ ptꝫ q̄si in oīm curia vbi asinꝰ vberat̄: q: paupe
res ꝛ simplices acrit̄ puniunt̄ ꝛ artant̄: ꝛ potētes eua-
dūt. De q̄bꝫ Bern. tractās illō Math. xxiij. Duces
ceci excolātes culicē: ꝛ camelū glutiētes ꝑlati inq̄t nr̄i
culicē liq̄nt ꝛ camelū deglutiūt. dū maiora ꝑmittētes
minora discutiūt optimi rerū estiatores q̄ magnā i mi-
nimis ꝛ ꝑuā i maris diligētiā exhibēt: ꝙ ptꝫ exꝑsse: q:
de tpalibꝫ plꝰ q̄ꝫ de aiabꝫ diligētiā hñt. ¶ Quarto q̄rtū 20
ad tpis ꝯgruitatē correctio est cito faciēda. Sic ignē in
domo cito extinguūt: ne alias i villa cōburet. Ita pec
catorē corrigē debēt: ne alios corrūpat ꝛ vulnēa cito sa
nare necc̄ ē: q: vulnēa putrida ꝛ ferētia cū difficltate sa
nant̄. Sꝫ ferro necc̄ est vt abscidant̄ vulnera: q̄ fomen
toꝝ non senserint medicinā. dis. 82. c. Quia aliq̄nti in
fine. Nota de h quō vulnera nō cito sanata se ostēdūt

et peiora efficiunt. C.viij.8.
Ar.iiij. ¶ Sz licet correctio pctoris cū cōdicōibꝫ pcedentibꝫ sit
bona: tñ corrigēti nō est bonū qd facit: nisi assit intentio
pura ⁊ mūda: q: si ocul⁹ fuerit nequā totū corp⁹ tenebrosum
erit. ¶ Ex pte ḡ accusantis seu denūciātis reqrit ꝙ res
sit vera de q̄ agit: ⁊ ꝙ dicat ei q̄ pdesse pōt: ⁊ nō obesse
Ex pte vo vtriusq; tā denūciātis q̄ corrigētis reqrit in-
tētio bona: ꝙ vicz oia faciāt in odiū pcti: ⁊ non psone:
21 nec ad malū seu dānū psone: sz vt sanet. Sic os malū
pedis vel alteri⁹ mēbri medico reuelat: ⁊ medic⁹ illō li
gat vt sanet. Sic quilibet pctm̄ alteri⁹ medico reuelet
aiarū q: teste Augustino in regula: magis innocentes
nō estis: si fratres vr̄os q̄s iudicādo corrigē potestis: ta
cēdo perire pmittitis. ¶ Sed heu raro tali intētiōe: fit
accusatio vl' correptio. Sic ptz. A.xj.7.⁊.M.viij.15.
Hoc idē ostēdo tali ꝯsequētia: si tali corrigerent inten
tiōe: pon⁹ ⁊ ati⁹ amicos ⁊ familiares corrigerēt: q̄ ex-
traneos: ꝯsequētia pbat q: nāliter oēs poti⁹ volūt bo-
nū amicis q̄ inimicis. Si ḡ in correctiōibꝫ suis intēde-
rent bonū incorrecto finē induce ⁊ effectū: pon⁹ eā ex-
ercerēt circa amicos: q̄ inimicos. Falsitas ꝯseqñtis ap-
paret qtidie in ope ⁊ ꝯsuetudine. Vbi est em̄ visum in
curia laicali ꝙ amic⁹ amicū de forisfacto vl' familiarem
22 accusauit. Et imo si esset accusat⁹: qn̄ eū supportaret: ⁊
ne corrigeret impediret: ⁊ inimicicias ꝯ accusantē ex-
erceret. Vbi visum est in curia illa ꝙ iudex amicū con
dēnat vel grauit gratis puniuit. Vbi visuz est in curia
ecclia stica ꝙ magn⁹ plat⁹ vel iudex amicū vl' familia
rē accusauerit: vel familiā seu vestes suas portātes corre-
xerit: imo seruiciū ⁊ vestis dñoꝝ mūdialiū ⁊ etiā pla-
toꝝ magnoꝝ est q̄si scutū ab oīu correctione eos ptes-
gens: ⁊ q̄si lrā ptectiōis ⁊ securi cōduct⁹: q̄ sine impedi
mēto libere ad infernū pgant: qi ipimet eos efficaciter
nō corrigūt: nisi forte vbo sic bely: dicētes correctiōes
ad officiales suos ptinē: officiales dicūt se nō intromit
23 tere debere d subditis ⁊ portātibꝫ vestes eoꝝ. Et sic inē
scāia duo cadūt in infernū: trahētes illos secū qbꝫ in
pctis suis se appodiāt: q̄ siles sūt leonibꝫ: q̄ rugitu suo
aialia alia terrēt: nō aūt catulos pprios. Sic isti alios
terrēt: sz nō familiā ppriā. Cōtra canonē q̄ dic: ꝙ fami
lia p dūm suuz corrigi debeat ⁊ ad bonū incitari: dist.
xlvij.c. sic hij.§. necce est. Nota. D.xij.11. ¶ Alit culpa
bilē se reddit dupl'r. ¶ Prio: qi alij vidētes illos fami-
liā hīe dissolutā in vestibꝫ ⁊ moribꝫ ⁊ vbis: minus cu
rāt ipi silia facē: vel ꝯsilem hīe familiā. Jō Bern. lib.
iiij. de ꝯsideratiōe Eugeniū papā ammonet dicēs: dis-
scāt a te comaculos pueros ⁊ cōptos adolescētes secū
nō hīe: q̄rēdi igit tibi sunt q̄ sunt cōpositi ad mores p
bati ad sanctimoniā: pati ad obediētiā: q̄ marsupiuz n̄
exhauriāt: sz corda reficiāt: ⁊ crimina corrigāt. Hec il-
24 le. Alit penā meret: sic ptz o prie. F.iij.33. ¶ Scdo cul
pabilē ⁊ suspectū se ostēdit: q: psumēdū est ꝙ nescit bn̄
pesse ecclie ⁊ familie dei nūerose: q̄ bn̄ nescit regē ppriā
familiā: paruā. j. Thio. iij. Si q̄s aūt domui sue pesse
nescit: quō ecclie dei diligētiā habebit? ¶ Ostēsa taliuz
culpa: ostēdē restat ꝙ illoꝝ excusatio q̄ paꝝ aū vicz su
pra. c. c. 23. Pretēdūt: vicz ꝙ sbditoꝝ correctio ad offi-
ciales ptinet nō valeat. Et spālit qn̄ vidēt ꝙ officiales
vel cōmissarij sui in negligētia deliquūt. Vn̄ Bern.
de ꝯsideratiōe: li. iiij. ad Eugeniū papā ad lrām: papā
⁊ platos ammonet ꝙ correctiōi familie ipimet inten-
25 dāt: dicēs. Sūt inqt q̄ ignorare te nolim mores vicz q̄s
rūcūq; ⁊ studia: nō oportet vt vicia dom⁹ tue vltim⁹
scias ꝙ q̄ plurimis nouim⁹ ꝯtigisse. Ali⁹ alia dispen-
set: tu de disciplina puide: illud nemini credas: si inso
lētior sermo corā te insonuerit: habit⁹ incōposit⁹ appa-
ruit: man⁹ tua sup hm̄ōi sit in vlciscē iniuriā. Impu-
nitas ausum parit. Ausus excessum. Audi Paulū di
centē. j. Thio. v. Si q̄s suoꝝ: ⁊ maxie domesticoꝝ cu-
rā nō hꝫ: fidē negauit: ⁊ est infideli deterior. Hec ille.
Et idē tradidit in scriptis Robert⁹ grossum caput ep̄s
Linconiens. Innocētio q̄rto ⁊ cardinalibꝫ. ¶ Idem 26
ostēdit ex vbis Augustini in eplā ad comitē: q̄ro inqt
mi frat p oībꝫ tibi subiectis a maiori vsq; ad minorem
amorē ⁊ dulcedinē regni celestis amaritudinē ⁊ timo
rem gehēne annūcies. Et de eoꝝ salute sollicit⁹ ⁊ vigil
existas: qi p oībꝫ tibi subiectis q̄ in domo tua sunt: ra
tionē dño reddes. Annūcia ⁊ suade eis vt caueāt a su-
pbia detractiōe ⁊ ebrietate fornicatiōe ira piurio ⁊ cu-
piditate. ¶ Idē Aug⁹. sup Jo. Homel. lix. sup illud
Jo. xij. Qui mihi ministrat ⁊c. Sic inqt vos p modo
vr̄o ministrate xp̄o bene viuēdo: elemosynas faciēdo
nomē doctrināq; eius qbꝫ poteritis pdicādo: vt vnus
quisq; paterfamilias h nomē cognoscat: paternū affe-
ctū sue familie se debere p xp̄o: ⁊ p vita eterna: oēs
moneat doceat corripiat. Ita in domo sua ecclīasticū
⁊ quō ep̄ale impleat officiū: ministrās xp̄o: vt ine-
ternū sit cū eo. Huic etiā ꝯcordat papias dicēs: ꝙ ideo
vocat pr̄familias q: in familia sua tanq̄ filijs suis pr̄
na dilectiōe ꝯsulit. ¶ Visa ergo taliū culpa ⁊ ꝙ excu- 27
satiōes non habēt de peccatis suis: nihil aliud restat ni
si vt ꝯ culpā duplicē duplex pena inferēda timeat: vel
iā illata sentiat in parte. ¶ Pena em̄ tpalis dños sequi
tur ⁊ patresfamilias ex negligētia familie ⁊ filioꝝ: sicut
ptz expresse li. v. decretaliū ti. iij. de simonia. licet bely.
Vbi dicit: ꝙ licet bely summ⁹ sacerdos in se bon⁹ exi
steret: qi tamē filioꝝ excessus efficacit non corripuit: ⁊
in se pariter ⁊ in ipis animaduersiōis dīe vindictā ex-
cepit: dū filij eius in bello pemptis ipe de sella corru
ens fractis ceruicibꝫ expirauit. ¶ Et nō solū pena cor- 28
poralis: sed etiā infamie ꝯsequit: q: pꝑter dissolutā fa-
miliā dñe mlti obloquunt qd pater p h ꝙ fert d quo- Exm̄
dā qui vt dicit quesiuit a duobꝫ mimis quid de eo pa
tria loqueret. Primus respōdit dicens: dicūt inquit ꝙ
esses bon⁹ domin⁹: si haberes bonā familiā. Alius re-
quisitus respōdit: dicūt inquit ꝙ familia esset bona: si
haberet bonū dominū: ⁊ iste apti⁹ dixit: quia dñs fa
miliā suā etiā vi corrigere pōt. Vnde si ipe bon⁹ fit vl'
amore vel timore alios de familia sua bonos facit. Et
sic verificat pꝟerbiū quo dicit sm̄ iudicē populi ⁊ mi
nistri ei⁹. Et q̄lis rector ciuitatis tales inhabitātes in
ea Ecclīastici. x. Nota. D.xij.4. Et nō solū pena tpa-
lis: videlicet corpis ⁊ infamie vt dictū est: sed etiaz pe-
na eterna dños sequit circa regimē familie negligētes
Sicut patet in psal. liiij. Descendāt inquit in infernuz
vi. quoniā nequicie in habitaculis eoꝝ. Et dis. xlvij.§.
necesse. Ad corrigendū igit subditoꝝ defectus ⁊ exces-
sus tāto diligenti⁹ debet platus assurgere quāto dam
nabili⁹ eoꝝ offensas deserit incorrectas. Extra li. v. ti.
iij. de simonia licet bely.
¶ Viso ergo ꝙ correctio ex tā pia pcedit intentione: Ar.v.
⁊ p peccatoris tā necessaria vtilitate: ꝯsequens esse de-
bet ex parte correcti benigna patientia: vt humiliter et 29
patiēter recipiat quicqd p eius agitur vtilitate: qd est
quintū principale quia quicqd amās ⁊ amatus īfert:
patienter recipiēdum est. Sed correctio signū est amo
ris: quia nō est charitas sed languor. Vbi mali mores
non corrigunt. xxiij. q. v. Non putes: ⁊. c. se. ¶ Itē nō
corripe malos sed eos fouere: est eos occidere. xxiij. q.
v. Qui vicijs. Et dis. xlv. sed illō. Sicut ḡ speculū qd
maculā ostendit non offendit nec frangitur. Et sicut q̄
de damno facit cauere tempali. Et sicut man⁹ ligans

pedē infirmū nō ꝑcutiť a pede: ſʒ magis affectū corpis
mereť. Ita corripe ſapiētē ⁊ diliget te. Nō. I. xiij. 39.
30 ¶ Correct⁹ ǵ vel repḃēſus ꝯ correctorē nō murmuret
licet minorē ſtatū teneat q̇ repḃēdit. Exēplū ad h̄ ſcti
Petri apłi quē Paul⁹ legiť repḃēdiſſe Ad Gal.ij. Cū
inq̇t veniſſet Petr⁹ antiochiaʒ: in faciē ei reſtiti: q̄ re
ꝓbēſibilis erat. Et h̄ nō obſtāte Petr⁹ q̄ſi gratāter: re
ꝓbēſionē acceptās. Epłas pauli in q̄bꝫ repḃēdiť com
mēdat. ſcḋa Petri vltio. dicēs: chariſſim⁹ frať noſter
Paul⁹ ſm̄ datā ſibi ſapiētiā ſcripſit nob̄ ſicut ⁊ in oībꝫ
epłis loq̄ns ⁊c̄. Ex hac ſcriptura btūs Gregori⁹ ſuper
Ezechielē Homel. xviij. Cōcludit hūilitatē ⁊ pacien
tiā Petri: q̄ in epłis Pauli inuenit ſe repḃēſum: ⁊ tñ
eas cōmēdat. Nos inq̇t ſi a minore fratre corripimur
murmuram⁹ ⁊ indignamur. Petr⁹ autē nō recogitat
ſe pri⁹ vocatū ⁊ vmbrā eius infirmos ſanaſſe: ſʒ cetera
alia obliuiſcť vt ſolā hūilitatē cuſtodiat. Nmōi ǵ exē
plo diſciplinā dn̄i fili mi ne abijcias cū ab eo corripeř
nec deficias: quē em̄ diligit de⁹ corripit: ⁊ q̄ſi pať in fi
31 lio cōplacet ſibi Prouer. iij. ¶ Sʒ heu multi aſſimulan
tur equo infirmo in dorſo: q̇ recalcitrat q̄ñ loc⁹ ille tā
giť. Ita iſti correctores maledictiōibꝫ ⁊ aſpis vbis pū
gūt: ⁊ ꝯ ſanitatē ꝓpriā recalcitrūt. Iuxť illḋ: corripe īſipi
entē ⁊c̄. Tales aſſimulanť vmi q̇ ligna penetrat ⁊ cor
rodit: q̇ dur⁹ eſt cū tāgit: moliť cū tāgiť: q̄ ſtatim cre
pat: ⁊ tangentē maculat. Sic iſti alios dure corrigē ⁊
arguē in oībꝫ oblоq̇ ⁊ oīm facta vituꝑare volūt: ⁊ ipi
a nullo repḃēdi volūt ⁊ ſi repḃēdanť repḃēſorē detra
ctiōibꝫ maculāt: tales nō ſunt ſpūaliť ſanabiles: quia
medicinā ſpernūt. Ideo moriens Prouer. xxix. Virū
q̇ corripiētē ſe dura ceruice ꝯtemnit: repēte ſuꝑuenit ei
interit⁹. ¶ Quia ſicut in arte medicine ſignū morť eſt
q̄ñ eger ex medicina deteriorať: ſic in morbo q̇ increpa
32 tiōes odit moreť Prouer. xv. ¶ Sic ǵ tacti in ſe crepāt
ſiċ vmis ꝑdict⁹ ⁊ tangentē cū cōplicibꝫ ſuis maculāt:
ad modū porcoꝝ: int q̄s ꝯſuetudo eſt: ꝙ vno clamāte:
oēs accurrūt: ⁊ ſup cuſtodē q̇ eū clamare facit clamāt.
q̄ſi volētes porcū defendē ꝯ cuſtodē aſſurgūt: ⁊ ſe eri
gūt. Sic q̄ñ ꝑlat⁹ vł ali⁹ q̇ incūbit porcū infernalē q̇
vicʒ vitā ducit porcinā in foro q̄cūqʒ ſiue eccłiaſtico ſi
ue ſeculari corrigē nitiť: ipo q̄ſi de iniuria ſibi facta cō
querēti: oēs cōplices ⁊ ſupportatores ꝯ correctorē īſur
gūt ⁊ vbis: ⁊ q̄ñqʒ verberibꝫ eū ꝑſequunť. Et ſic q̇ ar
guit impiū: maculā ſibi generat. Prouer. ix. Nota in
fra. c. c. 44.
Ar. vi. ¶ Et tñ pl⁹ ſeipſos ledūt ⁊ maculāt hoc faciēdo: q̄ʒ cor
rectores ſuos inſaniāqʒ ꝓpriā aptis oſtēdūt indicijs ſi
cut freneticꝰ q̇ odit ligātē: eūqʒ dentibꝫ mordet ⁊ vin
33 cula manibꝫ rūpit. Siċ etiā fur q̇ odit lucē ⁊ adultera
maritū: ḋ hac īfamia loquiť Criſoſtom⁹ ſup Matth.
Homel. xxxiij. dicēs: hec inq̇t eſt ꝓprietas bonoꝝ ho
minū ⁊ maloꝝ: bon⁹ eñ in pctō repḃēſus ingemiſcit:
q̄ peccauit: mal⁹ aūt cōprehēſus fremit: nō q̄ pecca
uit: ſʒ q̄ in pctō cōprehēſus eſt: vtputa domeſticū aīal
ſi aliq̇ tp̄e extra domū errādo fuerit euagatū: cū vene
rit in manu dn̄i ſui: q̄ſi in recordationē nature ſue cito
māſueſcat. Animal aūt ſiluestre cū fuerit cōprehēſum:
aut morſibꝫ appetit aut calce repugnat: ſic ⁊ mal⁹ hō
correpť⁹: nō ſolū penitētiā nō agit: ſʒ adhuc vſus cor
ripientē magis iraſcť. Hec ille. Nota de hac materia
A. xxvi. 13.
Ar. vij. ¶ In iſtis ptʒ: ꝙ ſicut qui vult ignē accēdere: fumi ſen
tit amaritudinē. Et qui candelā emungit ꝓprios com
34 burit digitos. Et tractans ſpinas pungiť. Ita q̇ corri
git inſipientē puncturas ſuſtinebit: nec tamē eſt a cor
rectiōe ceſſandū: ſʒ in ea fortiter ꝑſeuerādū ſicut ſeru⁹
dn̄o ſuo aſſiſtēs ꝓpter paruā digitoꝝ adu[s]tionē nō di
mittit quin candelam emūgat vt clarius luceat: ⁊ dn̄o
ſuo plus placeat. Ita nec ceſſandū eſt a predicationuʒ
officio ⁊ a confeſſionū audientia ꝓpter tedium ſeu ſcru
pulum conſciētie: ſed talibꝫ aſſiſtēdū eſt vt peccatores
ante deum luceant ſeu placeant. ¶ Quia licet in princi 35
pio tediū ſentiant: ſicut accendēs ignem fumi amari
tudinem: tamen poſtea ſentiēs lucrū animarū gaudet
ſicut ille qui ſentit ignis cōmodū ⁊ calorem: nō memi
nit fumi ꝑteriti ꝓpter gaudiuʒ. Vnde ſineletica in vi.
pa. Qui inquit vult ignem accēdere: in ꝑncipio fuma
tur: ſed in fine gaudet. Ita qui incipit bonum opus in
ſe vel in alio. In principio inuenit tedium: in fine vo
gaudiū: ſicut ergo nil melius ꝓbat ꝓbum militem q̄ʒ
in bello corpali perſeuerātia: ſic ꝓbatur miles chriſti ī
bello ſpirituali. Vñ Auguſtin⁹ ſuper epłam ad Gal.
Nihil inquit ſic ꝓbat virum ſpiritualem: ſicut pecca
ti alieni correctio: cum liberationē eius poti⁹ q̄ʒ inſul
tationē: potiuſqʒ auxiliuʒ q̄ꝫ conuicia meditať. Si vo
nunc a correctiōe ceſſet vt eis placeant: alias coram deo
de querimonia deponet: ſicut patet ꝑ decretum ſcḋm
P. xiij. 60.
¶ Sed heu multi bene incipiunt: ſed non ꝑſeuerant. Ar. viij.
De quibꝫ Auguſtin⁹ de ciuitate dei libro primo. Ple
rumqʒ ab ammonēdis ⁊ obiurgandis ⁊ corripiendis
male diſſimulať: ne vel eos offendam⁹ vel vt eorum
inimicicias deuitem⁹: ne impediant aut noceāt in iſtē
temporalibꝫ rebus: quas adipiſci: adhuc appetit no
ſtra cupiditas: ſeu quas amittere formidat infirmitas
Nota. G. ij. 9. ¶ In qua auctoritate ꝑ parte infertur 36
octauū principale ſcʒ aliquoꝝ correctoruʒ error in hoc
ꝙ dicit diſſimulať: ⁊ cauſa erroris in alijs verbis: cir
ca quem articulū ſic eſt ꝓcedendum. Primo vt reſpō
deatur quomō errant. Secūdo cauſa erroris. Tertio
reprobatio tum facti q̄ꝫ cauſe. ¶ Quātum ad primū eſt fabula
ſciendū ꝙ nonnulli modernorū correctoruʒ in vtraqʒ
curia taʒ eccłiaſtica q̄ʒ ſeculari aſſimilanť curie leonis:
de quo fabule habēt: quaſi ſic: ꝙ videlicet lupū ⁊ vul
pem qui ei plus munera dederūt accuſatos ꝙ oues et
gallinas comediſſent: ⁊ excuſauerunt dicētes: ꝙ natu
ra ⁊ neceſſitas eos ad hoc compulit: eo ꝙ alium cibuʒ
paratum non habuerūt: ⁊ parua vel nulla penitentia
eis data; videlicet ꝙ miſerere dicerent abibant. Aſin⁹
vo qui viam ſuā cum leone ⁊ ꝯſiliarijs ſuis ⁊ officia
libus non ꝑparauerat accuſatus ꝙ tria folia comediſ
ſet petroſilij acriter a leone obiurgatuʒ qui eum gulo
ſam beſtiam vocauit: eo ꝙ herbam ſine ſalſa comede
re neſciret: cum lup⁹ ⁊ vulpes nullam ſalſam ad car
nes ſuas requiſiſſent: ⁊ male ⁊ verbis ⁊ verberibꝫ tra
ctatus in compedibꝫ ponebať. Ita modo potētes im
puniti euadūt: ⁊ mediocres ſeu ſimplices vltra q̄ꝫ de
berēt puniunť ⁊ amerciant: ⁊ verbis ⁊ factē male tra
ctanť: in compedibus pedes eorum: ſicut patet. I. ix.
8. ⁊. P. iiij. 13. Ecce error. ¶ Cauſa vo iſtius erroris in 37
diuerſis diuerſa reperiť. Aliquando cauſa eſt cupidi
tas. Aliquādo timor offenſe vł inimicicie: vel amiſſio
nis rerū: ſeu damni corporis: ſicut patet. T. v. 8. Ali
quādo mutua maloꝝ colligatio: ⁊ ſupportatio. Aliq̄ñ
ignorātia ⁊ defect⁹ doctrine. Aliquādo amor. Aliquā
do odiū. Aliquādo ꝑces armate ſeu carnales. Aliq̄ñ
verecūdia. Iſte cauſe correctores excecāt: q̄bꝫ excecatē:
ꝯtingit ꝙ ꝯtingeret cecis purgatoribꝫ tritici q̇ triticuʒ
eradicarēt ⁊ zizaniā dimitterēt. Qḋ etiā contingit La
mech: de quo magiſter in hyſtoria ſcolaſtica ſup Geñ.
Q̄ cū eſſet cecus ⁊ vellet ferā ſagittare: puero dirigēte
ſagittaʒ: hominē ⁊ non feram occidit. Sic correctores

ꝛ iudices aliq̄ ꝑdictaꝝ cā excecati ꝛ pueroꝝ. pueriliter
viuētē regulam q̄ coꝝ sagittā .i. sentētiam dirigit: ꝑsua
dētes modos ꝛ colores ꝛ cautelas q̄bꝰ sniaꝫ ꝓ se dare
pōt: ad modū iudicis iudeoꝝ vicꝫ Sāsonis ceci a pue
ro ducti. Judicū .xvj. Qui domū euertit ꝛ seipm ꝛ ali
os niorti tradidit: oīa ꝑuertūt: ꝛ se ꝛ alios spūalit̄ occi
dūt: Et ad modū minutoris ceci: nō venā tangūt quā
deberēt. Et ad modū habētis manū paliticā: nō locuꝫ
ꝑcutiūt quē deberēt: Imo vbi deberēt muscā ꝑcutere:
id est malefactorē ꝑcutiūt innocētē frontē: q̄ nō deme
38 ruit: vbi grā. In speciali corpꝰ ꝛ aīa sīl' peccāt: ꝛ bursa
ꝑcutit̄ ꝛ punit̄: ecce minutor cecꝰ ecce medicꝰ pessimꝰ:
q̄ medicinā ad plagā nō apponit: ꝛ h̄ est causa q̄si totꝰ
infirmitatē ꝛ mortē in corpe ecclīastico. ¶ Sed dicent
ꝑcussio burse pena est delinq̄ntis: q: dū bursam exhau
riūt: pctōrē affligunt: q̄bꝰ rn̄det̄: q: in optio qd̄ in ope
requirit̄ virtuoso deficiūt: vicꝫ in mō quia licet delin
quentē sic puniāt: non tn̄ mō quo puniendꝰ est: q: fm
iura diuina ꝑ ea q̄ peccat torq̄ri debet Sap̄. xj. Qui ḡ
mēbris peccat corporeis in ill' puniri deberet: nudus
eūdo circa foꝝ ꝛ ecclīam. Jeiunādo: linea dimittēdo:
ꝛ hmōi: q: fm iura canonica pena quā plꝰ timent: pec
catoribꝰ imponenda est. Extra. li. ij. De lite nō ꝯtest. c.
quoniā frequēter. Et li. v. ti. xxxvij. De penis. c. licet.
Et. xxiij. q. iiij. ea vindicta. Et. q. v. ꝓdest. Vide. P.
39 viij. 7. Sed penā corpalē plus timēt q̄ꝫ pecuniariā: ꝓ
bano: I foro ecclīastico ꝓ fornicatiōe adulterio ꝛ hmōi
sꝑ imponit̄ pena corpal' in publico coꝛā oībꝰ nec reges
ꝛ dn̄i terraꝝ sinerēt eos alias penas pecūiarias eis im
ponē: saltē rusticē suis. Sꝫ ipimet sic ad penas adiudi
cati corpales: postmodū ad iudices illos veniūt pecu
niā offerētes ꝛ cōmutatiōnē pene corpalis in pecunia
riā rogātes: q: nō facerēt si plꝰ pecuniares timerēt: q:
nō videt̄ verisīle q: rogarēt vl' optarēt eis accidere qd̄
plꝰ timerēt. Ergo de duobꝰ mal' q̄si minꝰ malū eligūt
ꝛ minꝰ terribile ꝛ penale. Nota. J. ix. 22. legeꝫ ad hoc
T. ij. 3. ¶ Huic rn̄dēt dupl'r. Vno mō q: totū sic acce
40 ptum vadit ad elemosynā: sicut Judas qui ait: potuit
enī venundari multo ꝛ dari pauperibꝰ. Hoc aūt non
dicebat: quia cura ei erat de egenis: sꝫ quia loculos ha
bebat ꝛc̄. Matth. xxvj. Quā ḡ veritatē illud dictū ha
beat: deꝰ nouit ꝛ supponēdo q: veꝝ sit: si deberet aias
ꝑdere ꝛ elemosynas facere: melior elemosyna esset aiaꝫ
peccatoꝝ saluare: q̄ꝫ corpꝰ famelica saturare: sic patebit
infra. c. de elemosyna: Christꝰ enī venit pctōres saluos
facere ꝛ aias q̄rere ꝛ nō pecunias. ¶ Iterū respondent
officiales aduentꝰ meus nō esset domi acceptꝰ: nisi lu
cra portarē terrena sꝫ plꝰ eis cogitandū esset quō coꝝ
aduentꝰ posset deo esse acceptꝰ: q̄ coꝝ aduentū nō ac
ceptabit nisi aīas ducāt. ¶ Et quō poterūt ipi cogita
re q: facta sua deo placeāt cū nec canes habētes ꝯsimi
les ꝯditiōes eis placerēt? Non enī est aliq̄s illoꝝ cui
canis ad custodiā domꝰ deputatꝰ placēt si latroni ap
plauderet ꝓpter frustū panis sibi ꝓiectū: qd̄ tamen ipi
faciunt canes muti: qui ꝑmo cū tanto latratu ꝛ minis
ad delinquētem veniunt: q̄si ipm deuorare vellēt ad
moduꝫ canis rabidi: sꝫ pecunia vel munere in ore ꝓie
cto obmutescūt. Seruus q̄ sic eis ministraret in minis
terijs eis factis eis non placeret. ¶ Pꝫ ḡ q̄ꝫ viles sunt q̄
ꝓpt̄ munera correctionē dimittūt: ꝛ aias ꝓ annuo cen
su: sicut aīal vel domū diabolo locatū. De quibꝰ. No
41 ta. A. xxvij. 70. Et q̄ mala ex hoc accidunt q: munera
tm̄ capiūt ꝛ lucra terrena q̄ in potestate ꝯstituunt̄ nec
tn̄ est de coꝝ cupiditate mirandū: sꝫ potiꝰ dolendū. Jō
dico non est mirandū: q: de naturalibꝰ ꝛ cōiter accidē
tibꝰ non est mirandū: sed naturale est ꝛ ꝯsuetū: tam in
natura q̄ꝫ in arte q: totū opus ꝑcedens fit circa finem
intētū: ad hoc vicꝫ q: finalis intētio habeat̄. ¶ In his
ḡo qui in officio vl' potestate ponunt̄ in q̄cunqꝫ curia
finalis intētio est lucrū terrenū: de pluribꝰ dico: q̄ non
acapiūt officiū zelo iusticie exercēde: sꝫ intentiōe pecu
nie colligēde: ꝛ ꝓprij cōmodi causa: q̄d ḡ miꝝ est si ope
sꝑ nitant̄ implere: qd̄ ꝓ ꝑncipali fine ante opꝰ inceptū
intendebāt: ꝛ dū hoc intendūt: innocētes ꝛ iusti depri
munt̄: ꝛ in officijs nō ponunt̄ sꝫ ꝯtemnunt̄: sicut fidel'
a latrōe ꝛ malefactores supportant̄. Et sic correctio cu
piditate impedit̄: ꝛ multa mala taꝫ corpalia q̄ꝫ spūalia
fiunt. Quia cū pastor ꝑ abrupta scꝫ cupiditatis gradit̄
ad precipiciū grex sequit̄ btūs Gregoriꝰ in pastorali.
¶ Et nō solū cupidi correctiōeꝫ dimittūt ꝓ muneribꝰ: 42
ꝛ sic solo omissionis pctō euadāt: sꝫ non dānibꝰ graua
mina inferūt exquisita: q: non dannibꝰ occasiones no
cendi nō expectant̄: sꝫ querunt̄: ꝛ maliciose excogitant̄
tales citant̄: quo variō vel iure qd̄ ab anniq̄ tenuerūt
vel tenent a theolonei solutiōe ꝛ alijs oneribꝰ liberi sint
vsqꝫ aliq̄d det̄ ꝛ vexatio redimat̄ offe in ore canis ꝓie
cto. Vtinā ita diligēter scrutarent̄ quo iure ipi tenent
que a falsis antecessoribꝰ vel ab acquisitiōe ꝓpria possi
dent: qd̄ si facerēt: vel totū vel magnā partē inuenirēt
se ꝯtra rationē: ꝛ dei iura tenere. Que ḡ maior insania
q̄ꝫ tā diligēter q̄rere quo iure ē ei breue regnū vocatū:
quo iure alij tenent terras ꝓ vel ꝯtra iura dn̄i terreni:
ꝛ nolunt querere quo iure ipi tenent terras suas cōtra
iura dei in perditionē eternā ꝛ amissionē terre viuen
tiū. Consulte ḡ facerēt ꝑus trabē de oculo ꝓprio trahē
do. Patet ḡ error in correctiōe ꝛ causa erroris q̄ ex cu
piditate accidit cū reprobatiōe. ¶ Alia causa correctio 43
nem impediens vt ꝑtactū est supra. e. c. 37. Est timor
offense: ne videlicet illū quē corrigere deberet vl' eius
cōplices grauet ꝛ ad inimicitias ꝓuocet. Sed tal' cau
sa in curia dei allegata non allocabit̄: sed reprobabit̄.
Et qui ꝓpter talem causam correctionē dimittit: in il
la curia iudicabit̄ pessimꝰ medicꝰ ꝛ homicida ꝛ ꝓdi
tor. ¶ Primū patet: si rex ꝯduxisset care medicū ꝓ cu
ra filij sui: ꝛ ipe iuramēto ꝑstito curā filij regē i ꝑiculo
suo suscepisset ad taliōnē legis se obligās si in cura sua
deficeret. Si postea vidēt q: filiꝰ regis sine potiōe ama
ra vel sectiōe sanari nō posset: si ad rogatū filij regis q̄
curā tam durā timet sustinere: vel ꝓpter munera eius
vel ne eum offendat omnē medicinā illā ad bursaꝫ ap
ponat: ꝛ non ad plagā: nōne pessimꝰ iudicabit̄ medi
cus. Et si ex h̄ postmodū filiꝰ regis moreret̄: nōne rex
iudicaret eū homicidā ꝛ ꝓditorem: sicut in ꝓposito et
patet. ¶ Sicut ḡ qui dimittit cultellū in manu filij re
gis vel filij ꝓprij ne clamet: vel lacrimet̄: plꝰ abhorre
bit quādo grauiter illo cultello se leserit vel occiderit:
ꝛ ipe ꝓpter malā custodiā de curia regis eijcitur. Ita
in ꝓposito. Illi qui curā filiorū regis: id est animaruꝫ
suscipiūt: qui tamē plus intendūt custodie canū vl' fal
conū ꝛ equoꝝ ꝛ meretricū q̄ꝫ filiaꝝ dei: qui veritatem
eis dicere negligūt: vel timent ne clamor maloꝝ vitu
perantiū ꝯtra eos insurgat plus vituꝑabunt̄. Et mi
rabile est: timēt ne offendāt: ꝛ non timent ne damnen
tur: quādo alij ꝓpter eorum defectum damnabunt̄: et
ipi de curia dei eijcient̄ in tenebras exteriores: tūc plus
horrebūt: q: tunc plus erit illa amittere sempiterna: q̄ꝫ
grāꝫ hoīm vel bona tpalia. ¶ Tercia cā correctionē im 44
pediēs est mutua maloꝝ supportatio ꝛ commēdatio ꝛ
colligatio: in q̄ se hn̄t ad modū spinaꝝ mutuo tenētiū
ꝛ tāgētes pūgentiū sic pꝫ: s. e. c. 32. qd̄ figurat̄ Exo. viij
Vbi hr̄ q: cū Moyses ꝑcussisset puluerē omnis pul
uis cōuersus est in cynifes: qd̄ est genus muscaꝝ acu

tissimū:nō dicat ꝙ percussit oēm puluerē.Et tñ dr ꝙ oīs
puluis ↄuersus est in cinifes:qꝛ cū arguit vl' punitur
vn⁹ mal⁹:oēs mali detrahūt corrigēti:ipſiqꝫ ꝓſeqnū
tur:⁊ specialit mali eiusdē ꝯditiōis.Et sic q̄ dissipat se
pem:mordebit eū colnber.Eccliastes.x.Et ñ solū cor
rectōres mordēt:ētiā petōrē cōmēdāt.Jurātes eū eē bo
nū sociū ⁊ valentē viꝝ:⁊ multo melioris vite ⁊ ꝯditio
nis q̄̄ ille q̄ eū corrigit.Jsti sic ↄfederati:optime figu
rant̄ ꝑ demoniacū Mar.v.A q̄ cū xp̄s nomē q̄reret.
Rñdit legio est mihi nomē:qꝛ multi sum⁹:de q̄ ibi dr:
ꝙ neqꝫ cathenis ligari potuit.Et ꝙ nemo potuit eum
domare.Sic isti cathenas frangūt correctiōis ⁊ nemo
eos domare pōt vsqꝫ ligent̄ cū demonio meridiano.
Sed poti⁹ rogant se in porcos mitti:qꝛ delectatiōes ⁊
brutales sequunt̄ ⁊ appetūt affectiōes.Mitte nos in
45 que legio illa in porcos.Nota.F.j.9.10.¶ Quarta cā
correctionē impediēs:est ignorātia ⁊ defect⁹ doctrine:
⁊ sani ↄsilij:sicut pꝫ supra.c.de ↄsilijs.Cec⁹ ocul⁹ nū
q̄̄ bene dirigit manū ad percutiendū sicut vidēs.Figu
ra.iiij.Re.xiij.Dū belyse⁹ ꝓpha supposuit manū suā
manui regꝪ.Joas rex bene direxit sagittā.¶ De q̄nto
impedimēto vicꝫ pctī carnaliū.Nō.A.xxj.31.¶ Se
xta causa correctionē impediēs est verecūdia:q̄ multi
verecūdant̄ petōres corrigere:q̄ñ vident vl' audiunt
eos iurare ⁊ delinq̄re.Erubescūt eñ in societate vl' in
domo ⁊ expēsis alienis nō esse sociales.Sed nō est bo
nus miles q̄ dimittit negocia domini sui vel iniurias
ei dictas vl' factas ꝓposse nō corrigit ꝓpt̄ erubescentiā:
qui eñ eū erubuerit hīe dñm:ipse eū erubescit hīe ser
uū.¶ Propt̄ istas ⁊ his siles causas:multi ⁊ maxie po
tētes ⁊ correcti in h̄ mūdo ⁊ impuniti ad punitionem
transeūt eternā.Jdeo licet correctores eos ꝓpt̄ causas
ꝑdictas nō corrigāt:tñ q̄ñ vident simplices ꝓ luxuria
circa ecclīam ⁊ foꝝ ire ⁊ alijs modis corrigi:deberēt se
emēdare.Exēplo Leōis q̄ castigat̄ aspectu canis quē
videt verberari:sciēs ꝙ licet hic impuniti euadant tñ
nec ꝓpter potentiā vel diuitias ⁊ si mille armatos cir
ca se habeāt:illū leonē q̄ circuit querēs quē deuoret.i.
diabolū in morte nō euadent:s̄ eos secū rapiet.Et sic
pꝫ ꝙ tales periculosissime infirmant̄:de q̄rū infirmi
tate nec ipi nec alij se intromittūt:nec curā querūt.
Ar.ix. ¶ Et qꝛ hmōi subditoꝝ ꝑicula frequēter ex suꝑioꝝ de
pendēt negligētia:⁊ ꝑ ↄñs in illoꝝ redūdant periculū
46 Jdeo in h̄ articulo vltimo videndū est qd̄ sit periculū
⁊ pena nō corrigentibꝫ debita.¶ Hoꝝ aūt periculū ⁊
pena multis apparet exēplis.¶ Primo ꝑ exemplum de
mercēnarijs:q̄ ꝓ mercede seruiūt.Jdeo hereditate fi
lijs debita priuant̄.De q̄bꝫ btūs Gregori⁹ Moꝝ.li.
xx.Si ab increpatiōe incepta reticem⁹ quia dectiōis
odia formidam⁹ nō lucra dei s̄ nr̄a q̄rimus.Talibꝫ ḡ
dicet recepisti mercedē:supple quā q̄rebas.¶ Scdo ꝑ
exēplū pastorꝪ q̄ videt lupū ouem asportare:⁊ nō cla
mat vel efficacit̄ nō impedit:de dāno respōdebit:sic in
ꝓposito:⁊ pꝫ.¶ Tertio ꝑ exēplū ↄsuetudīs in aliq̄ pa
tria:q̄ vicꝫ hoiem aliquē aliū occidere vel furari vide
rit:re⁹ erit:nisi clamet:qꝛ error cui nō resistit̄:approbat̄
Distinc.lxxxiij.Error.¶ Jdē pꝫ de speculatore.Eze
chiel.iij.⁊.xxxiij.¶ Quarto idē pꝫ ꝑ exēplū ꝺ īfirmi
tate in corꝑe nālī:in q̄ ñ sanitas seu sana ꝑs infirmita
tē nō expellit mors iminet:sic mors spūalis:vbi ꝑsidē
tes delinquentes nō corrigūt.Nō.G.ij.24.⁊.L.vij.
27.¶ Quinto ꝑ exēplū de rege eūte ad bellū q̄ eū tūc
seq̄ nolūt:nō sunt digni ab eo i reditu honorari:s̄ pos
47 ti⁹ honore ꝑuari.Rex nr̄ xp̄s venit ad bellādū ꝯ petā
⁊ petōres:q̄ ḡ eū in h̄ facto viriliꝫ seq̄ nolūt:audiāt pe
riculū suū a btō Gregorio in pasto.c.xlix.Si q̄s inq̄t
est dñi iūgat̄ mihi:ait Moyses in Exo.Si inq̄t ille dei
dicit̄:q̄ ad feriēda vicia:zelo diuini amoris excitat̄:ꝑ
fecto se esse dei negat:q̄ inq̄ntū sufficit vitā carnalium
corrigere recusat.¶ Sꝫ heu circa leges ⁊ decretales lu
cratiuas pecuniaꝝ nō dormiunt:s̄ delinq̄ntes circa il
las cū seruore puniūt ⁊ circa talē executionē nō negli
gēter agūt.¶ Circa leges v̄o ⁊ statuta vbi nihil lucra 48
ri pñt:negligētes sunt.Sic pꝫ de mgr̄o triū linguarū
habēdo in vniuersitatibꝫ in septimo decretaliū de ma
gistrꝪ.Sic etiā pꝫ de lectore habēdo in ecclijs metropo
litanis in theologia:sic pꝫ ex ↄstitutiōe Jnnocētij ter
tij.Qꝫ etiā singule eccl'e cathedrales singulos mgr̄os
liberaliū artiū tenerēt ad min⁹ grāmatice artis:q̄ cariū
dē ecclīaꝝ clericos ⁊ alios scolares paupes gratꝪ īstru
erent ꝓpter qd̄ aliqd̄ cōpetēs beneficiū mgr̄o cuilibet
in eccl'ia ꝑberet̄:sicut fuit statutum ab Eugenio papa
dis.xxxvij.ꝺ q̄busdā.Postea ab Alexādro papa in cō
silio Lateranenſ.Extra ꝺ mgr̄is ⁊ ne.⁊c̄.Qm̄ deinde
ab Jnnnocētio i ↄsilio gn̄ali:extra.e.ti.qꝛ Nōnullis.
Vbi aūt oīa ista:⁊ alia iura de eoꝝ hospitalitate ⁊ vi
ta ⁊ honestate clericoꝝ teneant nescio.Vbi v̄o ius vl'
ↄsuetudinē vel abusum vel decretalē q̄ntūcūqꝫ de ꝓ
curatoribꝫ vl' q̄stis vel pecuniaꝝ collectionibꝫ vel deci
maꝝ exactiōibꝫ seu paupeꝝ mēdicāntiū ꝓ xp̄o artatio
nibꝫ ꝑtermittāt similit̄ ignoro:imo de istis intm̄ cogi
tāt:disputāt ⁊ loquunt̄:ꝙ vix est illiteratus sacerdos
q̄n sciat allegare ↄstitutionē bonifacianā de canonica
portiōe quin etiā sciat disputare ⁊ falsam ꝑtein tenere:
imo hereticā si ꝑtinaciter defendat̄:ꝯ bonos clericos
de ↄfessionū audiētia ⁊ absolutiōe:ꝙ oēs tenent̄ ab eis
absolui.¶ Sed inter q̄draginta:q̄ ita bene sciūt cano
nes pecuniales nō est vn⁹ qui sciat canones penitētia
les q̄s scire tenent̄ aliꝫ vix nomen sacerdotis in eis con
stabit s̄m Augustinū.xxxviij.dis.que ipis.Pꝫ ḡ que
sua sunt q̄rūt:⁊ nō q̄ Jesu xp̄i.Cū eñ oīm legū ⁊ ca
nonū intētio ⁊ finis ꝑncipal' sit iusticia ⁊ lucrū aīarū:
quē finē tales legū executores nō intēdūt:vt ostēsum
est:pꝫ ꝙ leges i eis debito frustrant̄ fine:⁊ cū illd̄ ꝙ de
bito frustrat̄ fine,vanū sit:pꝫ ꝙ leges ꝓplꝫoꝝ vane sūt.
Jere.x.¶ Sexto talium periculū ⁊ pena pꝫ ex socie 49
tate quā hñt cū demonibꝫ:demōes eñ gaudēt de h̄ ꝙ
multi peccāt vt puniant̄:⁊ tales correctores gaudēt ꝺ
h̄ ꝙ multi peccāt vt lucrū ꝺ eoꝝ delicto acq̄rant:ad mo
dū mali medici:q̄ gaudet ꝙ multi infirmant̄:vt lucret̄.
Sic ḡ socij sunt in delicto:ita iustū est vt sint in pena.
¶ Sꝫ dicēt forte aliq̄:nō gaudem⁹ ꝺ subditoꝝ delicto:
nec eis ↄsentim⁹ in pctō.Jō ipi soli puniēt̄.Sꝫ audi
ant Ambrosiū suꝑ ep̄lam ad Gall'.c.v.tractātē illud:
modicū fermētū ⁊c̄.Pctm̄ inq̄t vni⁹ qd̄ cognitū ñ ar
guit̄:multos ↄtaminat:illos vicꝫ q̄ norūt ⁊ nō deuitāt.
Aut cū possint argue dissimulāt.Huic ↄcordāt cano
nes multi.Nō corrigē ꝑuersos.Nihil aliud est q̄̄ fouē
dis.xliij.sit rector:⁊ dist.lxxxiij.nemo.⁊.c.sequenti.Et 50
xiiij.q.vj.si res:post mediū.xxiij.q.iiij.q̄sq̄s.¶ Prela
tus q̄ est piger i corrigēdo peccātes ipe eis sociat̄ i ma
licia.xxiij.q.iiij.Jta ⁊.c.a mal'.⁊.c.se.Jtē fauē īpietati
est nō ꝑturbare cū possit q̄s ꝑuersos.xxiij.q.iij.q̄ pōt.
Jtē Seneca i traged.q̄ nō vetat peccare cū possit iubet
¶ Ad idē Ambrosi⁹ suꝑ illd̄ Ro.j.Digni sūt morte
nō solū q̄ faciūt s̄ q̄ ↄsentiūt facientibꝫ:ↄsentire inq̄t est
tacē:cū possit redarguē.Jtē cōsentire dr:qꝛ corrigē ne
gligit.j.q.j.q̄cq̄d inuisibil':⁊ dis.lxxxiij.error.⁊.c.se.Jtē
ↄsentire dr q̄ peccāti amabilē se ꝑbet dis.xxiij.si inimi
cus.Hec est sñia ↄtra ꝯ multos q̄ ñ solū amabiles:s̄
etiā hūficos se talibꝫ oñdūt.Tales audiāt Joānē euā
gelistā in canonica sua ep̄la scd̄a dicētē.Qui eñ dixerit

ane illi: cõicat opibus eius malignis. Jõ pmittit dicẽs si
qs venerit ad vos z hãc doctrinã nõ hz: nolite recipe
eũ i domũ: nec aue ei dixeritis. ¶ Ad idẽ faciẽtẽ z ɔsen-
tiẽtẽ par pena ɔstringit. ij. q. j. notũ sit i fine. Ex. iij. q.
iiij. Cõsanguineoꝝ. ¶ Item q̃ tacet: ɔsentit: ex. li. ij. ti.
23. d p̃sumptionibus: nõnc: h est ɔ multos: q̃ in visitatio
nibus correctiõibus bñnis z hmõi nõ dicũt qd sciũt de re
de q̃ agit: ad aiaꝝ salutẽ. Tales delinq̃ntes q̃dãmõ de
fendũt: q: taciturnitate sua ne corrigant: ĩpediũt. Et q̃
ɔsentit peccãtibus z defendit delinq̃ntes: z apud deũ z
hoĩes est maledictus. xj. q. iij. Qui ɔsentit. ¶ Itẽ ad idẽ:
plat⁹ tacẽs in correctiõe subditoꝝ: dr canis mut⁹: dis.
xliij. sit rector. Et q̃ crimina nõ corrigit: nõ dr ep̃s s3 ca
nis ĩpudic⁹ dis. lxxxiij. Nemo. ¶ Itẽ pastor qui delin
q̃ntes nõ arguit: ip̃os tacẽdo occidit. dis. xliij. ephes.
¶ Itẽ trib⁹ modis malos associam⁹. Cõmittẽdo: fauẽ
do: nõ resistendo. xxiij. q. iiij. ita plane. Ad idem btũs
Gregori⁹ in registro. Qui nõ corrigit resecãda cõmit-
tit z faciẽtis culpã hz: q̃ qd põt corrigẽ: negligit emẽda
re: de hac materia vicz nõ corrigẽtiũ piculum z pena.
Nõ. G. xviij. 11. Itẽ. A. xxj. 29. Itez. C. iiij. 4. Itẽ. C.
vj. 10. Itẽ. C. xj. 36. Itẽ. F. iij. 20. Itez nota penã non
corrigẽtiũ. P. ij. arti. viij. p totũ. Vide de materia cor-
rectiõis. P. viij. trib⁹ articulis pmis. Unde versus.
Consentit qui nõ re. c. t. Annuit applaudet iubet a. iu.
ac. imitatur.

C. xvij. CRucis christi. Primo po
nenda est p̃dicatio. Secũdo defensionis effica
cia. Tertio qualiter vti ea debemus: vt ea ꝑegamur.
Ar. j. ¶ Circa pmũ q̃nq3 sunt dicẽda. Pmo ostendet q̃ iusti
tia p̃dicari possit ɔ saracenos. Scdo ponẽda sunt aliq̃
themata p materia p̃dicatiõis cruci ɔuenientia. Ter-
tio q̃liter crucẽ accipiẽtes z ad terrã sctãm eũtes: deus
specialit iuuat. Quarto que sit euntiũ vtilitas. Quin-
1 to q̃ sit non euntiũ ingratitudo z periculũ. ¶ Quãtũ
ad pmũ est sciẽdũ: q Innocẽti⁹ Extra. li. iij. ti. xxxiiij
De voto z voti redẽptiõe. c. q sup his: q̃stionẽ illã de
iusticia quã habem⁹ ad terrã sctãm: tractat. Ex q̃ q̃sti-
one aliq̃lit elici põt q papa p terra sctã recuperãda iu
ste indulgẽtias dare põt. ¶ Pmo vt terra q̃ chri nativi
tate z inhabitatiõe z morte est ɔsecrata: a chro z chria-
nis z nõ a machometo z saracenis colat z inhabitet.
¶ Scdo: q: sub imperatoribus chrianis aliq̃n fuit: sic ptz
d Eracleo z Cõstãtino z alijs: g iustũ videt: vt ad ro-
manũ ĩperiũ reducat: q: ẽtã mõ occupãtes sũt possesso
res malefidei. Argumẽtum ad h. A. xij. 8. Malefidei
possessor dr: q̃ ɔ legũ iterdicta mercat. C. li. xj. de agri.
z ser. l. quẽadmodũ. ¶ Hic dici posset: q terrã suam a
chrianis ĩperatoribus violẽter acceptã: ab eis iã recupaue
rũt z occupãt. Et h fuit eis licitũ. S3 h videt min⁹ bñ
dictũ: q: Cõstãtin⁹ fact⁹ chrian⁹ nõ violẽter illi⁹ terre
dñiũ occupauit: s3 dñiũ qd añ habuit cõtinuauit. In
alijs aũt terris q̃s pncipes romani nõ habuerũt fm in
nocẽtiũ vbi pus põt papa ɔstitutionẽ facẽ q nõ mole
stẽt chrianos z eximet eos ab eoꝝ potestate: z si ɔtrã fe-
cerint: põt eos dñio puare. Ex de iudeis z saracenis: cũ
sit. Et. c. ex spãli. z. c. j. z. c. finali Et dis. liiij. mãcipia: z
2 c. seq̃nti. ¶ Tertio: q: cũ dñi sit terra z plenitudo ei⁹ in
q̃ vniuersaliter ɔstituit vicariũ suũ ꝑpriũ non solũ su-
pra chrianos s3 Inno. vbi pus: sed vt corrigat sarace
nos si ɔ legẽ faciãt nature: z iudeos si ɔtra legẽ faciãt
Moysi. Insup cũ chrs p̃cepit euãgeliũ oñi creature:
id est oim hoim nationibus p̃dicare: z mãdare põt pa-
pa qd admittãt p̃dicatores salutis sue in terris suis: si
vo p̃dicti nõ obediant: sunt cõpellẽdi bello z brachio

seculari. ¶ Ad h nota: inf canonica. xxiij. q. viij. Oĩni
timore. Ubi Leo q̃rt⁹ scribit Ludouico augusto sic.
Omni timore ac terrore deposito: ɔ inimicos sctẽ fidei
viriliter agere studete: q̃ vo in tali defensiõe mortu⁹ fue
rit: celeste pmiũ ɔsequet. ¶ Ad idẽ. xxiij. q. v. olim. Pa-
pa vo z alij cruci p̃dicatores nõ debẽt q̃scunq3 directe 3
ꝑuocare ad homicidiũ infideliũ vel expellẽ: s3 vt eccle-
siã fidẽ ac patriã liberẽt ac defendãt: et terrã ab infide
libus occupatã redigãt ad cultum fidei christiane. Ex si
mors ex h sequeret nõ sunt irregulares: sic ptz in sum
ma ɔfess. li. ij. ti. j. de homicidio. q. l. nunq̃d ep̃o. Intã-
tũ eñi fuerũt antiq̃ pres accensi deuotiõe illi⁹ terre re-
cuperãde: q q̃dãmodo vix absoluerũt a lege vxoris p
adiutorio illi⁹ terre h ptz extra li. iij. ti. xxxiiij. de. vo. z
voti re. Ubi hr q inuitis vxoribus: viri votũ cruci exeq̃
põt. Et sic vult glosa ibi iste casus specialissim⁹ est: nã
ɔtinentiã sine assensu vxoris vouere nõ põt. ¶ Visa
g iusticia quã ad illã terrã habem⁹ z antiquoꝝ feruore
ponẽda sunt aliqua themata p materia p̃dicatiõis cru-
cis: z vba hortãtia ad eũdũ z bellãdũ ɔtra infideles.
¶ Referẽdo g vba thematis ad chrm vel ad ip̃mmet 4
qui p̃dicat: z vult cruce signatos p̃dicare vel ducere:
ɔueniens thema est. j. Mach. ij. Omĩs q̃ zelũ habet le
gis statuẽs testamentũ exeat post me. Itez tollat crucẽ
suã z sequat me Matth. xvj. z Lu. ix. Cũ p̃dicãs ali-
q̃s hortat: thema est Deutro. xvij. Surge ascende ad
locũ quem elegit dñs. Si vo videat homies in via pi
gros z formidulosos: dicat illud Deut. xx. Qui formi
dulosus est corde: reuertat: z Judicũ. vij. Qui formi-
dulosus z timid⁹ est reuertat: vel cesset murmurare: z
tanq̃ grauis exercitũ turbare. Judeis eñi pigre z tepi
de agentibus z a vermibus ꝑcussis: ostẽdebat serpẽs ene
us. Numeri. xxj. Et nobis ostendit chrs in cruce: q̃ p
serpẽtẽ illũ significat: ne torpescam⁹ nec murmurem⁹
vidẽdo illum p nobis crucẽ suam portare: ne a serpẽ-
tibus peream⁹. Exercitu vo ɔtra saracenos ɔgregato
ne paueant aduersarioꝝ multitudinẽ: thema capiatur
Luce. ij. Facta est cũ angelo multitudo milit ie celestis.
Item. iiij. Re. vj. vbi Helise⁹ ꝓpha puerũ suum giezi
aduersarioꝝ multitudinẽ trepidantẽ z dicentẽ. Heu 5
dñe q̃d faciem⁹: cõfortauit dicens: noli timere: plures
sunt nobiscũ: z vidit totũ montẽ plenum ordinibus an
geloꝝ. Nota ad h ꝓpositũ: quõ angeli iuuerunt Ma
chabeũ. B. ij. 41. Itẽ Deut. xx. Si exieris ad belluz ɔ
inimicos tuos: nõ timebis eos: q: dñs de⁹ tu⁹ tecũ est.
Sequit appropinq̃te bello stabit sacerdos añ aciẽ bel-
li. Et sic loquet. Nolite metuere q: dñs noster in me-
dio nostri est. Item. j. Mach. iiij. dixit Judas exerci-
tui suo ꝓ co cunti ɔ maximã multitudinẽ. Memẽtote
quõ salui facti sunt pres nri i mari zc. Itez. ij. Parali.
xiij. In exercitu nro dux deus est. Itẽ dñs custodit ad
uenas. In ps. cxlv. Itẽ dñs amat pegrinũ: z dat ei vi-
ctũ z vestitũ. Deut. x. ¶ Postea si pauci fũt: gliosiores
erunt victores vl martires. vñ Bern. ad milites tẽpli:
Securi inq̃t ꝓcedite milites z intrepido aĩo inimicos
cruci chri ꝓpellite: z sequit. O q̃ gliosi reuertunt victo
res d p̃lio: q̃ btĩ moriunt martires i p̃lio. Impauid⁹
q̃ppe miles ẽ: q̃ sic corp⁹ ferri: ita aĩm fidei lorica ĩduit.
Ad idẽ Criso. sup matth. xj. In p̃lijs inq̃t sensibilibus
q̃ parator est ad occisionẽ: ꝓbior est z hostibus terribilior
O quis rex p q̃ moriat non possit post mortẽ eum susci-
tare zc. quanto magis hic p deo: vbi tanta spes est re
surrectiõis. ¶ Ex isto scdo in pte ptz terciũ: q: iã in pte 6
ostẽsuz est quõ de⁹ specialit iuuat pugnãtes ɔtra infi-
deles. Idem ptz. B. ij. 40. cum se. Itez apparet ex hy-
storia anthiocena: in q̃ ɔtinet q cũ essent circa sexagita

Exem ta milia saracenoꝝ in obsidione ciuitatꝭ anthiochie: et
circa decē chr̄ianoꝝ infra ciuitatē obsessam: ꝛ mlti vel-
lent ciuitatē reddē. Cōsilio epi portātis lanceā q̄ chr̄s
in cruce pforat⁹ erat exierūt ꝛ voce terribili in aere au-
dita: oēs infideles in fugā cōuersi sunt. ¶ Idē ptꝫ i hy-
storia tripta. li. j. Ubi hr̄ q̃ Cōstātino impatore no-
cte pcedēti cogitāte de bello ꝯ̄ saracenos futuro: vidit
Exem angelos ostēdē sibi formā crucꝭ dicētes. O Cōstātine
in isto signo vinces inimicos tuos. In crastino vo fecꝭ
fieri crucē aureā cū lapidib⁹ pciosis: quā fecꝭ sp portari
in bello ante se: ad ei⁹ custodiā certos hoīes deputās:
q̄ꝝ null⁹ vnq̄ꝫ occidebaꝭ nisi vn⁹ q̄ vidēs piculū belli
rogauit aliū p eo crucē tenē: ꝛ ipe fugiēs iterfect⁹ est:
ꝛ ali⁹ q̄ crucē tenuit: euasit. ¶ Idē ptꝫ ex sacra scriptu-
ra Josue. x. vbi hr̄ q̃ Josue ꝛ exercitu dei pugnante ꝯ̄
infideles: stetit sol in medio celi spacio vni⁹ diei. Et sic
de⁹ tales spāliter iuuat. Ita oēs hoīes spāliter iuuare
tenenꭍ. Argumētū ad h. A. vj. 7. Nō ḡ diffidat exer-
cit⁹ dei etiā si pauus sit cogitās quō de⁹ terruit benadab
ꝛ fugauit ab obsidione samarie: qn̄ vēdebaꭍ caput asi-
ni. lxxx. argēteis. iiij. Re. vj. Quō ꝛ occidit exercitum
7 Sennacherib cētū octoginta milia. iiij. Re. xix. ¶ Ex
Exem iā dictꝭ ptꝫ in pte q̄rtā subdiuisiōis. ¶ Idē ptꝫ ex h q̃
ferꭍ de q̄dā muliere vetula: q̄ cruce signata moriēs fecꝭ se
a filia in viā ad terrā sctām scꝫ deportari: vt ibi morere-
tur qđ cū fieret: cū magna luce aīa ei⁹ oīb⁹ vidētib⁹ in
altū deportabaꭍ. Ex q̄ ptꝫ q̃ in morte a piculo liberat.
Exem ¶ Idē ostēdiꭍ de alio: quē infirmatū dn̄s su⁹ monuit
vt crucē acciperet: qđ cū fecisset: in extasi ꝯstitut⁹ ait: ve-
rū est: ꝛ postq̄ꝫ ad se reuersus est alijs q̄rētib⁹ q̄d dixis-
set: ait: ostēsuꝫ fuit mihi q̃ indulgētia quā cū cruce ac-
cepi: pl⁹ mihi valuit: q̄ oīa bona q̄ feci in vita mea. Et
nō solū sic in morte ꝯfortat ꝛ liberat crux p chr̄o acce-
pta: sed etiā q̄nq̄ꝫ post mortē speciale signū liberatiōis
Exem ostēdit. Un̄ q̄dā magne autoritatꝭ archiepūs pdicauit
q̃ q̄dā nauis in q̄ erāt cruce signati ꝛ alij mercatores i
mari fuit submersa cū oīb⁹ in ea ꝯtētꝭ: in carne vo cru-
ce signatoꝝ inuēta est vna crux rubea miraculose fctā
cū corpa in litore inuēta sunt: in alijs vo nihil tali ap-
paruit: h refert Jacob⁹ de vitriaco. ¶ Et tāta est istius
vtilitatis curialitas ꝛ largitas q̃ non solū est vtilꝭ eun-
Exem ti crucꝭ acceptatio: h̄ q̄nq̄ꝫ etiā ipi p q̄ fit. Un̄ Jacob⁹
de vitriaco refert q̃ cū exercit⁹ cruce signatorū esset in
terra Albiensiū circa hereticoꝝ expugnationē: q̄dā iu-
uenis p se ꝛ fratre suo q̄draginta dies ibi egregie dimi-
8 cauit. Et cū de exercitu recedere vellet: rogat⁹ a q̄dam
epō p aīa pr̄is sui: stetit alijs q̄draginta dieb⁹: ꝛ in fine
paꭍ pri⁹ mortu⁹ apparuit ei sole splendidior: ꝛ benedi-
cēdo ei regratiabaꭍ q̃ eū de purgatorij incēdio libe-
rauerat. Nec debet de h quisq̄ꝫ mirari qr votū crucis
transmarine: vnus p altero exequi pōt causa rōnabili
iteruenientē: sic expresse ptꝫ Extra li. iij. ti. xxxiiij. de. vo.
ꝛ vo. re. q̃ super his. ꝛ. c. sequēti. Sicꝭ ergo vidua sare-
ptena. iij. Reg. xvij. Pro se ꝛ filio suo duo ligna colli-
gens sibi ꝛ filio suo sustentationem pmeruit. Ita qui
deuote pro se ꝛ alio duo ligna colligit crucis scilicꝫ ere-
ctū ꝛ trāsuersum q̄ crucē faciūt: sustentationē h gratie
id est pugilli farine augmentationē: ꝛ in futuro glorie
ꝛ misericordie: que p oleū significaꭍ: p se ꝛ p illo p quo il-
9 lā suscipit pmereꭍ. ¶ Ex isto ostendeꭍ quinta subdiui-
sionis: sicꝭ vnū ꝯtrarioꝝ suū ostendit ꝯtrariū. Si enim
magna est euntiū vtilitas: magnuꝫ videꭍ non eūtium
damnū ꝛ periculū: nec mirꝝ: qr ex magna ingratitudie
ꝯtra deū sequiꭍ magnū periculū. Sed non accipe cru-
cem p chr̄o videꭍ magna ingratitudo: p exemplꝫ de
duob⁹ socijs sil'r viaꝫ euntib⁹. Si vnus vno die por-
tat cōem sarcinā. Justū videꭍ q̃ ali⁹ sc̄ōdo die sarcinā
portet aliter ingratitudinē cōmittit: ꝛ ꝯtra bonā socie-
tatē facit. Sed chr̄s non socius h̄ dn̄s nr̄ portauit sar-
cinā crucꝭ p nobis vsq̄ꝫ ad locū mortis Joā. xix. Ba-
iulās sibi crucem exiuit in eū qui dicꭍ caluarie locus:
Et hoc p pctīs que non cōmisit: sed que nos commisi-
mus: Et sic p aliena: id est nr̄a vtilitate sarcinā nostrā
portauit: mō nobis incūbit sarcinā hāc portare ad ho-
norē ꝛ gl̄iam dei: ꝛ p pctīs que cōmisim⁹ ꝛ ꝓpria vti-
litate: quā si refutauerim⁹: sum⁹ ei ingrati serui: ꝛ no-
bisipis crudeles. Et circa vtilitatē ꝓpriā nimis negli-
gentes: ꝛ ab illo capite diuisi. Videm⁹ enī q̃ onus ca-
pitis alia mēbra corpi ꝯiuncta cōportant: nō aūt diui-
sa. Isto ḡ experimēto scire pōt quis an sit membruꝫ a
chr̄isto diuisum: vel ei ꝯiunctū. ¶ Ad ꝯfusionē enī in- 10
gratoꝝ ostendeꭍ signū crucis in generali iudicio: sicut
ptꝫ per doctores. iiij. sententiaꝝ distinctiōe. xlviij. Cū
qua ostēsione eis improperare poterit de⁹ dicēdo illō
Mich. vj. Popule me⁹ quid feci tibi: ꝛ q̄d molest⁹ fui
tibi: Respōde mihi: quia eduxisti te d̄ egypto: ꝛ de do-
mo seruiētiū liberaui te. Beat⁹ qui tūc respōdere po-
terit dicēs: tu portasti crucē p me de Hierl'm vsq̄ꝫ ad
caluarie locū via satis breui. Ego p te portaui crucem
penitētie oībus dieb⁹ vite mee: vel saltē multis annis:
vel de terra ꝛ patria natiuitatis mee: vsq̄ꝫ ad terrā san-
ctā: que multis distāt dietis. Tu p me non pugnasti:
nec aliquē infidelē occidisti: sed solū sustinuisti ꝛ penā
suscepisti: ego p te ꝛ pugnaui ꝛ penam suscepi: ꝛ susti-
nui multꝭ dieb⁹. ¶ Sed heu pauci sunt q̄ se disponunt 11
ad hoc q̃ hoc tūc dicere poterūt: qr pauci crucē suscipi-
unt vel ad terrā pmissiōis vadāt: sed poti⁹ eligunt in
egypto ꝛ babylonia: id est in terra cōfusiōis in delicijs
ꝛ pctīs suis remanēꭍ. De quib⁹ nota optime. A. xiij. 9.
¶ Adhuc pauciores sunt q̄ post crucē susceptā vadūt
de q̄b⁹. iiij. Re. vij. Duo modij hordei statere vno: id
est indulgētia a pena ꝛ a culpa pegrinatiōe vna ¶. Et
sequiꭍ: videbis ꝛ inde nō comedes quia scꝫ qđ fide cre-
dis: ope non assequeris. ¶ Adhuc pauciores sunt qui
in itinere incepto hilariter pseuerant: qr sentiētes labo-
rem in via ꝛ tediū: aliqui more iudeoꝝ egredientiū de
Egypto redire volūt ad ollas carniū: id est ad delicias
Alij cū angaria ꝛ murmure vadunt: sicut Symon il-
le Math. xxvij. Quem angariauerūt vt portaret cru-
cem Jesu. ¶ Adhuc pauciores sunt qui ibi venitētes for-
titer ꝛ viriliter pugnāt: sed vecordes mori timent. Et
est de talib⁹ sicut de auicula quadā: que in aliqua terra
vocaꭍ auis sancti Martini. De qua fabule narrāt q̄si Fabula
sic. Qꝫ semel iacuit erectis pedib⁹ versus celū iactādo
dicens. O si celū caderet: q̄ꝫ bene illud appodiarē cum 12
tibijs meis quo dicto cecidit foliū de arbore sup tibias
suas: ꝛ timore nimio pcussa clamauit gallice de⁹ ꝛ san-
cte Martine adiuua auē tuā: Ita multi in terra sua se-
dentes ꝛ iacētes iactant se velle multos saracenos oc-
cidere: ꝛ mirabilia facere: dicētes: canes sunt: vn⁹ chri-
stian⁹ ꝯtra viginti de canib⁹ illis: sed cū ad punctū ve-
nerint: timent paruū insultū. Sicut Petr⁹ parat⁹ fuit
ꝛ dixit se cū chr̄isto in mortē ire: quē tamē ad paruū in-
sultū: id est ad vocē ancille negauit. Tales hn̄t signuꝫ
sine signato. Crucē enī acceperūt in dextera: in signuꝫ
q̃ cū dextera manu iniurias dei vindicantes fortiꭍ pu-
grēt. ¶ Oēs isti pdicti deo pr̄i suo ingrati: tīmē pn̄t pe-
nā legꝭ silleiane: heres enī nolēs iustꝭ vijs mortē pr̄is
sui occisi vidicare fm̄ legē illā hereditate puabiꭍ. ff. ad
legē silleianā. l. penꝭ. Sic isti hereditate celesti. No. p.
ij. ar. viij. p totū. ¶ Istoꝝ īgratoꝝ ḡ exēplū derelinq̄n- 13
tes: ad modū bonoꝝ armigeroꝝ sequamur via q̄ chr̄s

nus pcessit: q ascēdit sup crucē. j. Re. xiiij. Ascēdit aūt
Jonathas manibꝰ ꝛ pedibꝰ reptās: ꝛ armiger eiꝰ post
eū. Per viā etiā quā xp̄s docuit: manū extēdēdo ꝛ cla
mādo vsqꝫ ad mortē. Ad modū custodis vinee in frā
cia: q ascēdit arborē altā: i cuiꝰ summitate hꝫ tuguriū
paruū qđ gallice vocat lagarde ꝛ volentibꝰ declinare a
recta via in vineā clamat dicēs. va la voye va la voye.
id est vade viā vade viā. Jta xp̄s arborē crucꝭ ꝺ qua
docuit nos rectā viā tenere dicens: q vult venire post
me tollat crucē ꝛc̄. Math. xvj. Nō. P. ij. 14. Nō de-
bēt ḡ expectare vsqꝫ nimis deuiauerint a recta via: vi-
delicet in senectute: qm̄ difficile erit ad rectā redire viā:
ꝛ si ad eā redierint: ꝑ illa inabiles erūt: ꝫ statim ī iuuē
tute exēplo xp̄i q iuuentis crucē sustinuit: Gaudenter
cū Andrea: q̄si ad epulas ꝛ ad ꝯuiuiū ad crucē accede
re: ꝛ vsqꝫ ad mortē ꝑ iusticia agōisare. Ecclastici. iiij.
Et cū Paulo q dixit Galꝭ. vj. Mihi aūt absit gl'iari ni
si in cruce dñi nr̄i Jesu xp̄i. Et ꝯgrue adiūgit ad cru-
14 cē nomē Jesu xp̄i: qꝛ crucē accipiētes ꝛ ꝑ xp̄o pugnā
tes multū valet deuota istiꝰ noīs memoria ꝛ inuocatio
Exm̄ Vn̄ fert qꝫ tpe Bonifacij pape qdā epūs ꝯ saracenos
q eā inuaserūt dimicās cū paucꝭ ꝯ mltos: ammonuit
suos qꝫ ad oēm ictū dicerēt in noīe Jesu xp̄i. Et sic vi
cerunt magnā multitudinē: ꝛ nullꝰ illoꝝ ledebat vno
excepto: qui ꝓpē timorē se in vna quercu abscondebat:
quē inuenerūt ab aspide occisum: sicut pigri ꝛ timidi.
15 Nūeri. xxj. A serpētibꝰ perierūt. ¶ Sꝫ heu ab ista scā
ꝑegrinatiōe mlti mltiplicē sine causa tn̄ ꝛ irrōnabilr̄
retrahunt. Alij timore incarceratiōis seu mortꝭ apud
infideles: seu seruitutꝭ ꝛ grauis captiuitatꝭ. Sꝫ isti ir-
rationabilr̄ retrahunt: qꝛ oīa talia plꝰ valēt aiabꝰ: qꝫ
Exm̄ ꝓsꝑitas. Vn̄ in libro ꝺ apibꝰ narrat q̄si sic. Qz qdaꝫ
nobilꝭ miles cū alijs duobꝰ militibꝰ apđ saracenos eēt
capꝰ ꝛ afflictꝰ graui carcē: duo ex eis sꝑ rogabāt deuꝫ
qꝫ eos ad terrā suā reducerer. Tertiꝰ vo rogauit qꝫ nūs
qꝫ reducerent. Et duobꝰ q̄rentibꝰ cām. Rn̄dit qꝛ mō
estꝭ ꝯfessi ꝛ in bono statu aie: ꝛ sꝑ ad mortem pati. Jn
patria nr̄a solebamꝰ malā vitā ducē: ꝛ forsitā si libera-
ti redierimꝰ: ꝯsilia vel peiora faciemꝰ: qꝫ postmodū rei
ꝓbauit euentꝰ. Btūs ergo vir q suffert tribulationē.
16 ¶ Alij timore expēsaꝝ ꝛ necessarioꝝ. Jsti nō videntur
esse memores quō deꝰ pauit helyā in torrente charith
ministerio coruoꝝ: q ei deferebāt panē ꝛ carnes mane
ꝛ vespe. iij. Re. xvij. Quō etiā eundē ibidē pauit cum
vidua ꝛ filio eiꝰ pugillo farine ꝛ lechito olei: quō etiaꝫ
eidē ꝓuidit ꝺ subcinericio pane: in fortitudīe cuiꝰ am-
bulauit vsqꝫ ad montē dei Oreb. iij. Re. xix. Quō etiā
cibū ministrauit Danieli in lacu leonuꝫ ꝑ Abacuch:
quō etiā pauit qnqꝫ milia hoim ꝛc̄. Oēm ḡ sollicitu-
dinē nr̄am in eum ꝓijciētes: qꝛ cura ipi est de nob. Et
reuela dño viā tuā: ꝛ ipe faciet: ꝛ nolite solliciti esse di
cētes qd mānducabimꝰ ꝛc̄. Sꝫ cogitare ꝑ singlas gn̄a-
tiōes qꝛ nūqꝫ deseruit sperātes in se. Alij amore carna
li quē ad vxores hn̄t ꝛ filios ꝛ parētes ꝛ maneria ꝛ ter
17 ras ꝛ diuitias suas ꝛ ad carnē ꝓpriā. Jlli q cogitāt quō
poterūt ista dimittē: cogitēt qꝫ felices eēnt si in morte ꝛ
in iudicio ꝺo dicē possent dñe cū in forma dei esses mlꝭ
ta ꝓpē me dimisisti ꝛ sustinuisti. Et ego ꝓpē te nō tāta
ꝫ q potui dimisi ꝛ sustinui ꝑ te cū q̄nta fiducia talꝭ mo
rerer. Cū q̄nta gl'ia metallū tot ictibꝰ in vas electionis
formatū in mēsa regis poneret. Metallū enī q̄nto ꝑci
osius: q̄nto plꝰ diligit: tāto pluribꝰ ictibꝰ exponitur ꝛ
plꝰ malleat. Quāto ḡ plura sustinerēt ꝛ dimitterēt tā-
to plꝰ in morte gauderēt: ꝛ plꝰ apđ deuꝫ ꝑmiarent ab
illo q dic: Qui dimittit vxorē aut filios aut agrum ꝛc̄.
18 centuplaꝫ accipiet ꝛ vitā eternā possidebit. ¶ Alij ad

locū certaminis venientes certamē aggredi timēt: ꝓpē
sue ptis paucitatē. Tales enī aduertāt illđ qđ l hysto- Exm̄
rijs narrat romanoꝝ quō Theodosiꝰ ꝑualuit ꝯ Eu-
geniū ꝛ arbogastē: q cū instructa acie alpiū trāsitꝰ te-
nerēt ꝛ theodosiꝰ sine cibo ꝛ somno in oroe totā noctē
ꝑuigil exegit: ꝛ cū videret se a suis destitutū ꝛ ab hosti
bus circūdatū arma arripiēs signo crucꝭ facto: in bel-
lū se dedit: ꝛ cū ad ꝯgressionē ventū est: vehemēs turbo
a pte Theodosij in ora hostiū intrauit: q ꝛ ab eiꝰ pte
spicula missa valēter hostibꝰ infigeret: ꝛ hostili manu
missa repelleret: ꝛ sic hostes ꝓstrati ꝛ eugeniꝰ captꝰ at
qꝫ interfectꝰ. Arbogastes ꝓprio manu ꝑcussus est. Ec-
ce nō multitudine exercitꝰ: ꝫ deuotiōi oronis ꝛ dei au
xilio vicit. ¶ Ad idē ibidē. Cū post mortē Theodosij Exm̄
imꝑatoris filijs suis scꝫ Archadio ꝛ honorio regnan-
tibꝰ: Gyldo comes affrice arbitratꝰ in paruꝭ minimam
spem fore: affricā ꝓprio iuri cepit vsurpare: cuiꝰ frater
mascelezer illiꝰ ꝑfidiā ꝑhorrescēs redijt in Jtaliā: q ꝯ
illū hostē vicꝫ fratrē suū missus bello insequēdū: ꝛ sci
ens a theodosio q̄ntū i rebꝰ valꝫ oratio ꝑ fidē capraria
insulā adijt: inde secū sctōs viros adducēs: cū qbꝰ di-
es aliqt ieiunijs ꝛ oronibꝰ ꝯtinuauit ꝛ noctes. Et tādē
cū qnqꝫ milibꝰ aduersus octuaginta milia ꝑgens eos
dei nutu accepit. Gyldo comes fugaꝫ arripuit: ꝛ post
aliqt dies strāgulatꝰ interijt. Pꝫ ḡ qꝫ iudas machabe
us hn̄ docuit paruū exercitū suū. j. Mach. iij. dicēs: faci
le est ꝯcludi mltos in manꝰ paucorū nō est differētia i
ꝯspectu dei celi liberare in mltis aut in paucꝭ: qꝛ nō in
multitudine exercitꝰ victoria belli: ꝫ de celo fortitudo
est. Nota ꝺ h. B. ij. 22. ꝛ. 34. Et supra. c. c. 5. Sic ꝛ ꝑ
dicamꝰ xp̄m crucifixū. j. Coꝝ. j. Judeis qdē. i. oībꝰ in
fidelibꝰ scādalū: ꝛ ꝯfusionē ꝛ fugā in bello. Jpis autē
vocatis. i. oībꝰ fidelibꝰ: dei virtutē ꝛ dei sapientiā atqꝫ
in bello victoriam.
¶ Jn q notat secundū ꝑncipale: scꝫ crucꝭ efficacia: que Ar. ij.
est duplex: fm qꝫ duplicē hꝫ defensionē scꝫ corꝑalem ꝛ
spūalē. ¶ Corꝑalis aūt eiꝰ defensio ꝛ auxiliū multꝭ pꝫ 19
exēplis. ¶ Et ꝑmo ꝑ illud qđ legit in tertia pte speculi Exm̄
hystorialꝭ vicꝫ qđ tpe Constātini q̄m qdā iudei locan-
tes domū xp̄iani: ꝛ inuenientes in ea imaginē sctē cru-
cis ꝛ crucifixi: cū eā cultellꝭ ꝛ hmōi ꝑcuterēt nō sine ma
gna illoꝝ admiratiōe sanguis recēs exiuit. Alijs dicē-
tibꝰ qꝫ fuit ficticiū ꝛ illusio: Alijs ꝯtriū asserētibꝰ: ꝑ ve
ritate cōprobāda sanguis colligit: ꝛ sup oēs infirmos
illoꝝ positꝰ: oēs sanauit: q viso oēs ad fidē ꝯuersi sūt:
ꝛ festū istiꝰ miraculi annuatim in terra illa colit. Et si-
cut tactꝰ eiꝰ sanauit corꝑa exteriꝰ. Jta deuotio eius sa-
nat aias interiꝰ: illoꝝ vicꝫ: qui carnē suā crucifixerunt
cū vicijs ꝛ cōcupiscētijs. Galꝭ. ij. Tales enī q carnē ꝛ
mentē crucifixerūt. securi sunt ab hostibꝰ mltꝭ de cau-
sis. ¶ Primo: qꝛ fortiter cruci affixi ꝛ ligati: faciliter ab 20
hostibꝰ inde auelli nō pn̄t sicut qui clauis arbori ꝯcla-
uatus est. ¶ Sicut ergo vlixes fm fabulas transiturꝰ Fabula
ꝑ loca maritima vbi erat cantꝰ syrenaꝝ: aures obtura-
uit ne cantꝰ dulcedine delectaret ꝛ arbori nauis se liga
uit: ne ab eis quocūqꝫ mō deceptꝰ ad mare raperet. Et
sicut fugiens ad ecclīam videns inimicos superuenire
ad eum rapiendū crucifixū amplectit: Jta quilibet no
strū ꝑ mare huiꝰ mundi nauigaturꝰ aures ꝛ alios sen
sus claudat ab illicitis: ad xp̄m ꝛ crucē fugiat cruceqꝫ
amplectat dicēs christo: crucifixꝰ suꝫ cruci. Galꝭ. ij. sup
ple clauis amoris ꝛ deuotionis. ¶ Secūdo: quia tales 21
virtute crucis hostes ab eis longiꝰ fugant. Quia sicut
gigas non libēter morat vbi in eius improperiū osten
ditur baculus quo turpiter victꝰ fuit. Jta nec diabo-
lus: vbi ostendit baculꝰ crucis ꝑ quē victꝰ fuit qđ pꝫ

Exm̄ per hoc ꝙ fert̄ in historia tripartita li. vj. ꝙ vicȝ Julia
nus Apostata a nigromanticis ad loca vbi erāt demo-
nes ductus: ꝑterritus cruce se signās: oēs fugauit: sed
nigromātici eum deceperūt dicētes: ꝙ hoc nō fecerūt
crucis timore vel sanctitate: sȝ ꝓpter ei⁹ abominationē
et extūc cepit in maiori odio crucē hr̄e. ¶ Ad idē nota
narrationē beati Gregorij li. dialogoꝝ: quō iude⁹ de-
mones timēs se cruce signauit: de q̄ demon dixit: vas
vacuū: sȝ signatū. ¶ Si crux sic ab infidelibꝫ demones
fugat: quanto magis a fidelibꝫ: quibꝫ est dei virt⁹ ⁊ sa-
pientia. ¶ Hoc ptȝ ꝑ hoc qđ legit̄ de Justina virgine.
Exem̄ Ad quā Ciprian⁹ nigromāticus plures demones in
formis diuersarū ꝑsonarū: vicȝ patris ⁊ m̄ris ⁊ aliarū
personarū ꝑ quas credidit se posse citius eā decipe mi-
sit: vt ei in malo ꝯsentiret: sȝ ipsa singulos venientes: si-
gno crucis velut fumū euanescere fecit: qđ vidēs Ci-
prianus ait: ergo christus crucifix⁹ est magne potesta-
tis: cui me reddo: cui demon: ergo viuū te ad infernū
portabo: sed eū statim signo crucis fugauit. De q̄ Ori
genes. Tāta est virt⁹ sedule meditatōis crucis christi:
ꝙ si in corde fideliter teneat̄: cōtinuo ad ei⁹ memoriā
22 oēs diaboli fugat̄ exercit⁹. Et si tam fortis sit ꝯ exer-
citū demonū: qđ mirabile est: ꝙ ꝑdictū est. s. c. c. ꝙ tā
fortis est ꝯtra exercitū hoīm infideliū membroꝝ ⁊ ser-
uoꝝ diaboli: cum guerra dn̄i fortior debeat esse ꝑ rōnē
q̄ȝ guerra serui. Nō. E. vj. 29. ¶ Tertio qꝛ hostiū spi-
ritualiū vel corporaliū venenū eis nō nocet. Sicut eñ
lapis ꝑciosus vel triaca hoīem a veneni ꝑiculo ꝓser-
uat. Jta crux: qđ significat̄ scđo dialogoꝝ. Vbi signo
crucis facto a scō Benedicto: vitro fracto: venenū in
23 eo ꝯtentū effusum est. ¶ Quarto: qꝛ liberabunt̄ a per-
cussione ⁊ dānatiōe: qñ de⁹ percutiet terrā virga oris
sui Esa. xj. Et hoc tali perpēdit̄ exēplo. Rex eñ in bel
lo nō percutit hoīes de vestibꝫ ⁊ armis ⁊ parte sua nec
vexillariū suū. Jta nec deus in iudicio habētes arma
sua spūalia scȝ crucē penitētie: vel portātes vexillū spi-
ritussancti cruce signatos. Jn cui⁹ rei signū Ezechiel
ꝓpheta ostēdit oēs exemptos esse a ꝑcussione in q̄bus
erat signū Thau: qđ quidē signū formā habet crucis
Tale eñ signū modo in aīa signandū est per amorē ⁊
deuotionē ⁊ laboris assumptionē: si i morte ⁊ generali
iudicio volum⁹ illo signo depēdi hoc sciētes: ꝙ quale
signū quis in domo ponit̄: tale in foro portat. Sic i ꝓpo
sito ⁊ patet. ¶ Jsta aūt signi impositio fit ꝑ amorē ⁊ pe
nitentie ⁊ laboris sufferentiā. Qui ḡ totū amorē suū ⁊
laborē ponit circa argentū: nō est dubiū q̄n aīam suā
signet ī signo denarij: signo cesaris. Qñ ḡ pastor bon⁹
christus examinabit oues suas: ⁊ alienas inter eas per
signa ꝓpria distinguēdo: ⁊ venerit ad oues illas: que-
rens cui⁹ est imago ⁊ superscriptio: ⁊ inueniēs ꝙ nō sua
sed cesaris: recedēdo q̄d aliud dicere pōt: q̄ȝ illud Ps.
lxxiij. signa nr̄a nō vidim⁹: iaȝ nō est ꝓpheta: nec ouis
de ouili meo. Jdeo sicut oues in inferno positi sunt in
24 ouile diaboli. ¶ Sicut ḡ religiosi hoc signū crucis su-
per muros ⁊ portas suas ponūt: vt ꝑ hoc sciat̄ domus
esse ecclesiastica: ⁊ illicita ⁊ dāna eis nō inferant̄. Sicut
etiā hoc signū in loco certo ponit̄: ne trāseuntes vrina
locū maculent. Jta hoc signū ponendū est in cordib⁹
nostris ꝑ amorē ⁊ penitentiā q̄ȝtuȝ ad remanētes ⁊ per
laboris patientiā q̄ȝtuȝ ad cruce signatos: q̄ facto sicut
crux hospitalarios et alios religiosos a multis liberat
vexationibꝫ collect̄ et taxatiōibꝫ: Jta crux ꝑdicto mō
accepta a multis malis liberat: tam corꝑalibꝫ q̄ȝ spūali
25 bus. ¶ Quinto virtus spūalis ⁊ efficacia crucis in hoc
Exm̄ apparet ꝙ a tentationibꝫ liberat ⁊ refugiū prestat. Vñ
in vitaspa. Abbas Joānes breuis statura interrogat⁹
quō se ꝑ tentationibꝫ custodiret. Respondit: ꝙ fuit de
eo sicut de hoīe qui laborat in campo: habēs ex vna
parte aīalia venenosa ⁊ nociua: ex alia ꝑte arborē altā.
Talis videns aīalia illa ei appropinq̄re: arborē ascen-
dit vsq̄ȝ transierint: Jta inquit nos qñ sentim⁹ immū-
das cogitationes ⁊ tentationes cordi appropinq̄re: fu-
giendū est cordis meditatione vel corporali si fieri pōt
inspectione ad arborē crucis: vt ibi ꝑ tegamur vsq̄ȝ ille
tentationes trāsierint. Nota. R. v. 12. ¶ Sic fugat vt 26
dicit̄ philomena bubonē ei de nocte insidiantē: ponē-
do se in arbore cōcaua vel inter spinas densas: vbi ille
cum grosso capite intrare nō pōt. Sic nos ponēdo cor
intra crucē: ⁊ vulnera ⁊ spinas crucifixi. Sic etiam fu-
gatur seruus ab hospitio: vbi ꝑ signa exteriora videt
hospitiū a rege occupatū. Vidēs eñ per vexillū extra
fenestrā pēdens: vel per arma sup ostium picta: hospi-
tium a magno dn̄o occupatū transit: sic demon trāsit:
vbi forma crucis est menti impressa: ⁊ vbi cor vel aīa
est sanguine illo signata. Qđ patet Exo. xij. Vbi deus
percussurus malos bonos alloquit̄ dicēs: erit autem
sanguis vobis in signū: ⁊ videbo sanguinē ⁊ pertran-
sibo vos. ¶ Sicut ergo sigillū hereditatis ⁊ signū re- 27
gie protectionis diligenter custodit̄ ab aqua ⁊ igne: ⁊
hmōi que signū illud delere possunt. Et sicut scutū ro
tundū qđ in manu ad defensionē portat̄: manui ligat̄
ne in cōflictu cadat: Jta istud signū ⁊ scutū in anima:
de quo Can̄. viij. Pone me vt signaculū sup brachiū
tuū est forti amore ⁊ deuotiōe memorie ligandū: vsq̄ȝ
bellū tentationū in morte finitū sit. Exemplo christi:
qui crucē vsq̄ȝ ad mortē nō dimisit iuxta illđ Phil'. ij.
factus est obediens vsq̄ȝ ad mortē: mortem aūt crucis.
Non obstante ꝙ habuit ad hoc instigatores: qui dixe
runt Math. xxvij. Si filius dei es: descende de cruce:
non tñ descendit: Jta nec nos. Exemplū etiā ad hoc de
Maria matre eius Joan. xix. Stabat scȝ perseuerāter 28
iuxta crucē Jesu mater ei⁹. Exemplū ad idem de pon-
te: qui quantūcūq̄ȝ sit bonus ⁊ fortis ex vna parte flu-
minis: si deficiat vel frangat̄ ex alia parte: nō ducit pe-
regrinū ad patriā suā. Crux christi est pons quē fecit
nobis pontifex noster. De quo Heb. ix. Christus as-
sistens pontifex: vt per istum pontē transeam⁹ de pere-
grinatiōe hui⁹ mūdi ad patriā nostrā. Qui ergo in. xl.
deuote crucem recipiūt penitētie: ⁊ in passione deuote
crucem christi venerant̄: ⁊ qñ crux ꝯtra infideles ꝑdi-
catur deuote eam suscipiūt: incipiunt per pontē crucis
mare huius mūdi ꝑtransire. Qui vō inceptū nō perfi-
ciunt pontē frangūt ⁊ submergunt̄. Perseuerātes vō
ad patriā transeunt. De quibꝫ Sapieñ. xiiij. Exiguo
ligno credūt hoīes animas suas: et transeūtes mare ꝑ
ratem saluati sunt. ¶ Sexto virtus ⁊ potestas crucis: 29
signat̄ Geñ. xxviij. ꝑ scalam Jacob que stans in terra
celū tangebat. Sic crux quia ꝑ eam de terra celū ascen-
ditur. Sed scala ꝑ quā quis in certo loco ascēdere vult
prius portat̄ ad locū illum vbi per eam ascēdit̄: locus
de quo homines deberēt ascēdere ad celum: est locus
in quo moriunt̄: qui ergo tūc ꝑ scalaȝ crucis christi vel
penitētie: vel cruce signationis: tunc ascendere vult de
loco mortis vsq̄ȝ ad locum illum: perseueranter eam
portet: quia nisi ad locum portetur: tunc non portat:
quia nisi ad illū locū portet̄ ibi non est: ⁊ per illud qđ
ibi nō est nō pōt ibi ascendere. Sume ergo tibi lignū:
Ezechiel'. xxxvij. qꝛ lignū habet spem Job. xiiij. supple
si ad locū mortis portet̄. Et hoc est qđ dicit̄ Prouerb.
iij. lignū vite est his qui apprehēderunt eam: ⁊ qui te-
nuerit eam scȝ perseueranter: beatus. ¶ Patet ergo ex 38
predictis quō crux christi ⁊ penitētie: ⁊ cruce signatios

nis:est refugiū ⁊ remediū ꝯtra oīa pericula tam cor-
poralia:quā spūalia. Sicut ergo homines pluuia vel
estu vel tempestate fugiunt ad arbores: vt sub vmbra
earum aliqđ refugiū vel refrigeriū inueniant: Ita in
oīb ⁊ cōtra oīa pericula que animā vel corpus ante
mortem vel in morte vel post mortē ledere possunt:ad
Exēm cruces predictas fugiendū est. De quodā sancto viro
fertur: vt intentius contra omnes tentationes crucis
et crucifixi ⁊ passionis memoriam haberet: solebat ita
vngulis manus palmam pungere:ꝙ locus ille in ma
nu sua induratus fuit ad modū plāte pedis. Sed heu
sicut fugientes ad arborꝝ vmbras recedēte tempestate
de arboribꝰ illis recedūt:easꝙ derelinquūt: Ita multi
in infirmitate: in tribulatione ⁊ aduersitate crucē am-
plectunt:nihil aliud dicunt se velle ꝙ deus vult. Sed
recedente pi̾culo vel infirmitate:est qualis ⁊ ante fuit.
Tales fugiunt ad crucē sicut catus ad arborē dum ca
nes et venatores eum sequunt Ps̄.xv. Multiplicate
sunt infirmitates eorꝝ: ⁊ talibus finaliter non prodest:
nec eos protegit vel defendit.
Arti.iij. ¶ Ad hoc ergo ꝙ crux quecūꝙ de tribus predictis ad
ꝓtectionē salutis finaliter valeat: tria requirunt vicꝫ
mētis humilitas:operis bonitas: seculi ꝯtēptibilitas.
31 ¶ Primū patet ꝑ hoc qđ legit de Eracleo ꝙ nō potuit
portare crucē in hierusalē cum veste purpurea: Ita nec
superbus vel curiosus: ⁊ hoc est quod sequit: vbi ait.
Math.xviij. Qui vult ⁊c̄.sequit. Abneget semetipm:
et tollat crucē ⁊c̄. Vñ Grego. in homel. super illud si
quis vult. Duobus modis crux tollit. Aut cum per
abstinentiā afficit corpus. Aut ꝑ compassionē ꝓximi
affligit animꝰ. ¶ Secundū patet ex quotidiano expe-
rimento: ⁊ specialiter quo ad illos: qui crucesignatio-
nem accipiētes: aliquādo terrā illam acquisierūt. Sicꝫ
patꝫ tp̄e Godofredi de boyland ducis brabantie ⁊ alio
rum prelatorꝝ ⁊ procerū francie: qui terram sanctā pro
parte ⁊ hierusalem acquisiuerūt: sicut expresse patet ex
historia fide digna videlicet anthiocena: quia vͦo inter
eos postea dimissi: opera mala exercuerūt: terrā illam
32 perdiderūt. Sicut patꝫ. B.ij.50. Ad hoc ergo ꝙ cru-
cesignati ibi viriliter agant requiritur intentio: de qua
B.ij.4. Ad hoc vͦo ꝙ ibi diu maneāt ⁊ ꝓsperent: re-
quiritur bonitas operis. ¶ Sed diceret quis infideles
terrā illam inhabitātes bona opera nō faciunt: quare
ergo tradidit illis deus terrā: vel q̄re illos malos per-
mittit terrā inhabitare: qui nihil boni faciūt? Inter q̄s
nullus bonꝰ: nōne melius esset ꝑmittere malos chri-
stianos: quia aliqua bona facerēt: ⁊ inter quos aliqui
boni essent? Huic respōdet: ꝙ sicut minus malum est
ꝯtra regē inimicitias exercere ei qui regi homagiū nō
fecit: ⁊ respicere retro ei qui manū nō misit ad aratrū:
33 ꝙ ei qui fecit ⁊ manū misit: Ita peccatū minus malū est
in saracenis qui homagiū deo in baptismo nō fecerūt:
nec testes fidelis seruitutꝭ inuenerūt: ꝙ in malis chri-
stianis qui vtrūꝙ fecerūt: sicut. D.j.18. Multis ꝓbat
exēplis ⁊ auctoritatibꝰ. Nota. M.ij.13. Et. F.iiij.11.
Sicut ergo aliquādo a iudeis legē dei derelinquenti-
bus: terram illam eis datam dum deo bene seruierunt
abstulit: ⁊ tanꝙ minus malis saracenis videlicet eam
dedit: sicut pulcherrime per decretum sumptum ex ver
bis Ambrosij.xxiij. ques.v. remittunt: versus finem
vbi.d. De quibꝰ etiam notandū est: ꝙ aliquādo mali
excitant ad puniendū peccata bonorꝝ. Sicut Judicū
iiij. legit de Jabin rege cananeorꝝ: ⁊ de madianitis: ꝙ
ꝓpter idolatriā populi: suscitauit eos deus vt israelem
affligerent: ⁊ terrā eorꝝ occuparent. hec ibi. Idem etiā
patet Amos.ij. vbi ait. Ego exterminaui amorreum.

Vbi recitat deus quomō exterminauit amorreos a fa
cie iudeorꝝ. Et quia ipsi postea fecerūt ꝯsimilia ⁊ peio-
ra: eis etiam idem minat: quas minas postmodū ope-
re compleuit. Idē patet.ij. Paral.xxviij. Vbi Obed
ꝓpheta dixit ꝓbacce regi israel ꝙ ꝓpter peccata sua iu-
da fuit sibi tradita: ⁊ non ꝓpter merita capientis: Ita
nunc ꝯsimili causa eam a perfidis abstulit christianis.
¶ Q̄tum ad illud qđ vltra obijcit: ꝙ christiani mali
aliqua bona faciunt: ⁊ aliquos bonos inter se habent.
Respondet: ꝙ etiā saraceni opera de genere morꝝ ⁊ de
lege nature bona faciunt: et meliora et plura: ꝙ mali
christiani: sicut pascere pauperes: honeste scḋm legē na-
ture viuere: alterū nō ledere. Ius suum vnicuiꝙ tri-
buere: plus in talibus operibꝰ abundant iudei ⁊ sara-
ceni: ꝙ multe terre christianorꝝ. Bonos vͦo qui inter 34
malos christianos versant: deus aliquādo affligi per-
mittit sicut tunc inter iudeos sub Joram rege Israel
ꝓpter peccata populi permisit Helyseū in obsidione
esse cum alijs: sicut patet.iiij. Reg.vj. quādo samaria
fuit obsessa a Benadab rege syrie: ⁊ caput azini vēde-
batur.lxxx.argēteis. Et Esaiā permisit obsessum esse
in hierusalē tp̄e Ezechie regis. Sicꝫ patꝫ.iiij. Reg.xix.
Sicut etiā nunc in terra sancta ⁊ alijs locis: ꝓpter pec-
cata multorꝝ permittit paucos bonos flagellari: nō ta
men eos odit. Vas enī qđ deꝰ vult in mensa sua excel
lentius honorari: pluribus ꝑmittit ictibus mallari: ⁊
tamē plus vas ꝙ malleum diligit. Sic in ꝓposito. Et
forsitan causa quare deus etiā permittit infideles illaꝫ
terram occupare est vt suorū experiat dilectionē. Si-
quidē quādo rex suis indiget ⁊ ad bellum cum eo vo
cat: tunc scit qui sunt sui: ⁊ qui eum diligūt: sic in ꝓpo-
sito deus ad bellandū cum eos oēs inuitat dicens:
quis ꝯsurget mihi supple i bellis: aut quis stabit me-
cum aduersus operantes iniquitatē? In ps̄.xciij. Sa-
tis petit: qui querimoniā de defectu ponit. ¶ Patet er-
go ꝙ ꝓpter malorꝝ christianorꝝ demerita et bonorꝝ vi-
rorum merita ⁊ exercitiū ad bellandū pro deo: dimisit
eos in terra illa. Huic optime concordat: illud Judi-
cū.ij. in fine capituli. Vbi de iudeis quibꝰ illam terrā
tradidit ait: quia irritū fecit gens ista: scꝫ iudei pactum
meū: sequit cito: nō delebo gentes: scilicet saracenos:
hoc q̄tum ad primū: sequit. Hee sunt gentes quas di
cunt dereliquit: vt erudiret in eis israel. Et discerēt fi-
lij israel certare cum hostibꝰ: ⁊ habere ꝯsuetudinē pre-
liandi: q̄tum ad secundū. ¶ Tertium qđ requirit: est 35
mundi ꝯtēptibilitas in affectu ⁊ effectu. Affectu. id est
ꝙ nō desideret ꝙ mūdus sit ei placidus eiꝙ se ingerat
Effectu: ꝙ illud nullo modo assequat versus mundū
se vertendo ⁊ sequēdo: sed ꝙ totaliter sit a mūdo auer
sus habens ad ipsum dorsum: quasi ipsum fugiendo:
et quantū in eo est: ꝙ mundus sit ab eo auersus: ita ꝙ
dicere possit cū Paulo Gal.vj. Mihi mūdus cruci-
fixus est: ⁊ ego mūdo: quādo duo sūt crucifixi ad vnā
arborem vterꝙ habet dorsum ad aliū: ⁊ faciem ab alio
auersam. Ita loquit Paulus: videlicet ꝙ nec mūdus
ei placuit: nec ipse mundo. Sed vterꝙ faciē auersam
habuit ab altero. Aliquibꝰ vͦo mūdus crucifixus est:
quia totaliter ab eis auersus est: sed nō ipsi mūdo: q̄
de auersione illa ⁊ fuga multū dolent: ⁊ ipsuꝫ quantū
possent: eis recōciliari nitunt: eiusꝙ amicitiā cum ma-
gno querūt conamine. Tales nō sunt de numero illo-
rum: de quibꝰ dicit Mar.xvj. Jesum queritis Naza-
renū crucifixū. Sed affectu ⁊ voluntate sunt de nume
ro illorꝝ qui argentū thesaurisant: ⁊ aurum in quo cō-
fidunt homines Baruch.iij. ¶ Et signanter dicit: in 36
quo confidūt homines: quia quantūcunꝙ crux pau-

perum ⁊ bonoꝝ lignea: multa faciat miracula. Crux
etiam penitētie et crucesignationis multū corpori va-
leat ⁊ spiritui: vt pdictū est: tamē nōnulli plus ꝯfidūt
in cruce diuitū ⁊ malorū argentea: in qua deus illorū
crucifixus est scȝ argentū: ⁊ iste de⁹ cū cruce sua argen-
tea: multo plura falsa miracula facit: ꝙ̄ deus verus cū
cruce sua faciat vera: quia per crucem christi ⁊ dñi no-
stri: aliqui claudi ⁊ cōtracti legunt̄ rectificati: sed non
omēs: hec aūt in curijs falsoꝝ omēs causas rectificat:
37 quātūcunqȝ sint tortuose ⁊ curue. Et si in copia et re-
uerētia vt debet habeat̄: omēs claudos ⁊ incarceratos
ire ⁊ abire facit: ⁊ surdos iudices ⁊ dominos: ⁊ in po-
testate positos: qui quātūcunqȝ iniustam causam ha-
beas: surdā prebent aurē: audire facit. Et sic surdi au-
diunt. Mutos etiā aduocatos loqui facit. Et sic mu-
ti loquunt̄. ⁊ ceci vident. Verbi gratia. Veniet filius
matris sue ad duodecim iuratos: vel ad alios quibus
interest: iustitiā suam quā habet ad rem quā petit: ostē-
dens: nihil tamē dans: cui dicēt: non video ꝙ iustitiā
habeas in re ista seu petitione: sed tali iniuriā facis qui
iustitiā habet ad rem illam: signati vero postmodū ista
cruce: vel ad minus vnus illorum: videlicet ductor pa-
trie inueteratus dierum malorū: qui scit narrare tem-
pora antiquoꝝ regum quomō talis fuit cōfessatus: et
talis accepit similia. Talis plus videt ⁊ socios videri
facit: plus iustitie ꝙ̄ deberent: imo vbi oīno est iniusti-
cia: eius iustitiā se videre dicunt ⁊ ecōuerso: sicut patet
J.x.6. Et sic ceci vident. Verus deus etiam decem le-
prosos: ⁊ Helizeus vnū sanasse legunt̄. Iste deus cū
cruce sua in curijs ⁊ officijs ⁊ vbi falsi dominant̄: oēs
leprosos mundat: ⁊ sic leprosi mundant̄: nō per aurū
comestum: sed per aurū datū: q2 peccatores iusti ⁊ mū-
di reputant̄: ⁊ mortui resurgūt quia morte digni abire
permittunt̄. Et pauperes euangelizant̄: quia indigni
in moribꝰ ⁊ scientia ꝓ muneribꝰ promouent̄. Et sic si-
cut miracula que Petrus vere fecit. Simon magus
fecit ficte: Ita omīa miracula que christus vel crux ei⁹
fecit: hec crux cum deo suo denario facit false. Et nō so-
lum talia facit miracula: ȝ etiā a multis periculis custo-
38 dit: a quibus crux christi nō custodit. Signatus enī cruce
vera in corde ⁊ corpe: potest se a demonibꝰ custodire:
vt supra patet. c.c.xxj. E.f.j.8. sed non custodit a ma-
lis hominibus: immo simplicia⁊e: qui in cruce chri-
sti plus confidunt: plus quandoqȝ nocent. Sed qui
habent bursam de cruce argentea copiose signatam:
et sciat de cruce illa benedictionē largam iugiter infun-
dere: intret curiam quamcūqȝ et secure vadat vbicūqȝ
voluerit: quia vix habebit hominem timere: vbi crux
illa ante eum portat̄ nec est qui in diocesi sua: ⁊ ad do-
mum suam eam portari prohibeat. Crux ergo hec ar-
gentea ducit ⁊ reducit. Crux hec vincit: crux regnat: ⁊
pellit omē crimen: hoc contra signū nullum stat peri-
culum. Mortificat ⁊ viuificat: deducit ad inferos: sed
non reducit: pauperē facit ⁊ ditat: humiliat ⁊ sublevat
j. Reg. ij. Nota. R.j.17. Nota. P.vij.65.

C.xviij. Custodia populi dei siue
ecclesiastici: siue secularis: est triplex: humana
angelica ⁊ diuina. De quarū prima tm̄ hoc in loco tra-
ctabit̄. ¶ Custodia ergo humana est triplex: fm̄ ꝙ ho-
mo habet tria custodire. Cor: sensus ⁊ opa. Et fm̄ hec
tria: hoc capitulū in tres partes diuidit̄. In custodia
cordis: sensus ⁊ operis.
Arti.j. ¶ Circa primū. Cor siue anima est custodienda
1 quo ad tria: que in ea requirunt̄. ¶ Primo lumē fidei:
sicut lumen in lucerna: maxime in vento tētationis est
diligenter custodiendū. j. Joan. vltimo. Filioli custo-
dite vos a simulachris. ¶ Secūdo quo ad oculū recte
intentionis in omibus factis suis. In diuitijs cōgre-
gandis. In iustitia obsequēda: ꝙ nō sit intentio crude-
litatis in subditis regēdis: ꝙ nō sit intētio cupiditatis
Sic custodi pedē tuū ingrediens domū dei Eccle. iiij.
¶ Tertio q̄ ad spiritualē ornatū mundicie Apoc. xvj.
Beatus qui vigilat ⁊ custodit vestimenta sua: ne nu-
dus ambulet: sic ergo omi custodia serua cor tuū: sicut
pugil diligentius custodit caput suū. Qm̄ ab ipso vi-
ta procedit Prouerb. iiij. Exemplū ad hoc de Thobia.
de quo scribit̄ Thob. j. ꝙ cum omēs ederent de cibis
gentiliū: iste custodiuit aiam suā: ⁊ nunqȝ cōtaminat⁹
est in escis eoꝝ. In quo patet: ꝙ licet omēs vicini errēt
in festis frangēdis: in iuramētis ⁊ tabernis et vsuris
exercendis: ⁊ hmōi: bonus homo debet animā suā ab
eoꝝ societate custodire: ꝓpter vtilitatē ꝓpriam Ezech.
xxxiij. si se custodierit: animā suaȝ saluabit: si vero male
societati et desiderijs cōdescendat: animā suam perdit
Joan. xij. Qui amat animā suā carnaliter scȝ nimis fo-
uēdo: ⁊ voluptatibꝰ ⁊ male societati ꝯdescēdēdo: ꝑdet
eam: ⁊ qui odit animā suā. id est. duris operibꝰ penitē-
tie eam affligendo: quasi inimicus ⁊ qui a mundialibꝰ
reputat̄ sibiipsi crudelis: in vitā eternā custodit eam.
Sicut ergo qui nō habet nisi vnū oculū cum diligen-
ter custodit. Ita qui nō habet nisi vnā animā. Custo-
di temetipsum: ⁊ animā tuam sollicite Deutro. iiij.
¶ Sed quia hostes ciuitatē obsessam cito intrant: nisi Arti.ij.
porte custodiant̄: nec valet aiam custodiri sine custo- 2
dia sensuū: sicut nec aula nisi porta custodiat̄: q2 inimi-
cis libere ꝑ portā intrātibus: aula cito capit̄. Et canis
de aula fugat⁹: cito intrat ostio aperto: sine ostiarij cu-
stodia. Sic nisi sensus custodiant̄: ⁊ specialiter os qd̄
est tripliciter custodiendū. ¶ Primo ne ꝯtra dei hono-
rem aperiat̄: iurādo Prouer. xiij. qui custodit os suū:
custodit animā suā: qui aūt incōsiderat⁹ est ad loquē-
dū: sentiet malū. ¶ Secūdo: ne aperiat̄ ad damnū ꝓ-
prium: turpia iactando ⁊ illicita narrādo Ps. xxxviij.
Dixi custodiā vias meas: vt nō deliquā i lingua mea:
scȝ petiū qd̄ prius feci duplicādo. Tertio ne aperiat̄ ꝯ
ꝓximū maledicēdo: detrahēdo: murmurādo Sap. j.
Custodite vos a murmuratōe ⁊c̄. q̄ sic custodit os suū
et linguā suā: custodit ab āgustijs aiaȝ suā Prouer. xxj.
¶ Sed quia parū est cor ⁊ sensus custodire: ⁊ sic a ma- Arti.iij.
lo declinare: nisi etiā bonuȝ in opere fiat: ⁊ opa debito 3
modo ordinent̄ ⁊ custodiant̄. Ideo etiā in ope triplex
requirit̄ custodia: fm̄ tria opa nobis necessaria. ¶ Pri-
ma custodia debet esse in ope qd̄ respicit ipm̄ deuȝ: sic
vicȝ ꝙ ipse semel in aia receptus: diligenter custodiat̄.
Et ei debita iura ⁊ seruitia reddant̄: ꝓpter magnā mer-
cedē Prouer. xvij. Custos dñi sui glorificabit̄. Et ex cō-
trario accidit magnū damnū. j. Reg. xxvj. dixit Da-
uid abner: q̄re nō custodisti dñm tuū regē? Et sequit̄
cito post: viuit dñs: q2 filij mortis estis vos q̄ non cu-
stodistis dñm vestrū christū dñi. ¶ Secūda respicere
debet opa ꝓpria: ꝙ sit in eis abstinētia: a delectationibꝰ
illicitis: q̄ sunt in gula ⁊ luxuria ⁊ accidia: sicut custo-
ditur infirm⁹ a nociuis Jacobi. j. Religio munda ⁊c̄.
et sequit̄: immaculatū se custodire ab hoc seculo. Et li-
cet hoc multis videat̄ durū: tm̄ beat⁹ in fine dicere po-
terit illud Ps. xvj. Propter vba labioꝝ tuoꝝ ego. c. v. d.
¶ Tertia custodia respicere debet opa ꝓximoꝝ ⁊ subdi- 4
toꝝ quo ad illos q̄ alijs presunt: de quibꝰ Esa. lxij: sup
muros tuos hierlm̄ ꝯstitui custodes. Sicut stipendia-
rios ⁊ speculatores: de quibꝰ nota Ezech. iij. et. xxxiij.
Et sicut peregrinoꝝ ⁊ negociatoꝝ ꝯductores ⁊ defen-

fores cõtra inimicos ⁊ spoliatores: sicut in lombardia
et terris guerrarũ care pducunt a transeuntibꝰ armas
ti: vt eos cõducant ⁊ custodiãt: quos si derelinquant:
vel ad latrones ducũt vel decipiant ⁊ spoliẽt: ipsimet
proditores sunt. Ita q̃ ponunt in custodia corporũ vl'
animarũ: ⁊ ad hoc adeo terris ⁊ redditibꝰ care pducũs
tur: quibꝰ bonis deberẽt ita de custodia cõmemorari:
ꝙ nõ deberẽt sub dubio hĩc vel q̃rere cũ Cayn: Geñ.
iiij. Nunq̃d custos ⁊c̃. ꝫ audacter asserere. Custos fra
tris mei sum ego: q: ad illã custodiã: Ecclesiastici in ma
nu epĩ iuramẽto se obligauerũt: ⁊ i periculo aĩe suscre
ceperũt: quibꝰ dictũ est ⁊ ꝯgrue a maiori p̃lato: qñ eis
custodia tradiṫ: illud. iij. Reg. xx. Custodi virũ istum
qui si lapsus fuerit erit aĩa tua ꝓ aĩa eius. Si ꝫ absen
tes vel in custodia sua negligẽtes fuerint: vel tyrãnico
dominio ipsimet spolient: seu malo exẽplo spoliatores
infernales scꝫ demones ⁊ pctã duxerint: quid aliud di
cturꝰ est deus q̃ eos coꝝ custodie tradidit: ⁊ ad hꝫ eba
re pduxit: nisi ꝙ p̃dictũ est: erit aĩa tua ꝓ aĩa illiꝰ. Mo
5 ra. s. iij. 19. ¶ Et hoc iuste: q: sicut pastor ꝓ oue amissa
ouẽ redderet: ⁊ equale ꝓ equali: Ita aiam ꝓ aĩa: ⁊ ho
minẽ ꝓ homine: summꝰ pastor bonus req̃ret a pasto
ribus inferioribꝰ: nec parcet nobilioribꝰ: qui frequẽter
gregẽ dominicũ peius custodiunt: q: sicut nobilis hõ
supbus ⁊ inflatus indignareṫ ei q̃ sibi custodiã ouiũ
offerret ⁊ male eas custodiret: Ita tales: licet libẽter re
cipiant auantagiũ ouiũ christi: tñ indignãter ⁊ supbe
se habẽt erga earũ custodiã: qḋ pꝫ ex hoc ꝙ nõ festinãt
ordinari vt ꝓ eis orẽt. Ordinati etiã ꝓ eis rarissime ce
lebrãt: tonsurã. i. signũ custodie ouiũ christi erubescũt
Ideo vel comã nutriunt: vel tonsurã habẽt paruã: ne
cognoscanṫ esse de sacerdotio ⁊ ordine christi ⁊ honoꝝ
sacerdotũ: q̃ dicere possunt illud Ps̃. lxxiij. Signa nr̃a
non vidimꝰ. De habitu etiã clericali quẽ eis formauit
summꝰ scissor eccl'ie de vita ⁊ honestate clericoꝝ: eru
bescũt. Absentari a grege quãtũ possunt: querũt: per
mittẽtes oues i deserto a lupis inferni deuorari: intñ:
ꝙ videnṫ pactũ ⁊ indemnitatẽ inter eos ⁊ demones fe
cisse. Ita ꝙ ipsi recipiãt de ouibꝰ lanã ⁊ lac. i. tpalia cõ
moda: ⁊ demones aĩas: q̃ illas ⁊ nihil aliud petũt: di
cẽtes: da mihi aĩas: cetera tolle tibi Geñ. xiiij. Sed vi
debunt tp̃s: qñ de officio ⁊ custodia sua reddent rõnẽ:
ꝙ vellent iuisse romã ꝓ rasore ꝓ tonsura melius for
manda: ⁊ vt p̃sentes ⁊ magis diligẽtes circa custodiã
suã fuissent: qñ dicent illud Apocal'. viij. Ve: ve: ve.
Primo ve: quia male intraui. Secundo ve: quia ma
le vixi. Tertio ve: quia male rexi. Sicut patebit infra.
O. vj. 13. quia videlicet posuerũt me custodem in vi
neis: et vineam meam nõ custodiui Cantic. j. Et qui
sunt illi qui tunc specialiter poterũt dicere vineã meã
non custodiui: certe illi qui corde ⁊ sanguine sunt no
biliores ⁊ supbiores. Sicut eñi canes q̃ nobiles vocã
tur: sicut leporarij ⁊ hmõi gregẽ cõiter nõ custodiũt: ꝫ
potius deuorant nec domũ pauperũ custodiũt: sed po
tius panẽ pauperũ de mensa dominoꝝ rapiũt ⁊ deuo
rant: Ita nobiles ⁊ clari sanguine vel supbia: de quoꝝ
quolibet Zacharie. xj. suscitabo pastorẽ in terra: q̃ de
relicta nõ visitabit ⁊c̃. sequiṫ. Et carnes pinguiũ come
det: q: ipsi eligunt derelicto grege esse in curijs magno
6 rũ: vt carnes pinguiũ comedant. Sicut eñi canes ru
rales ⁊ simplices ad domꝰ ⁊ gregis custodiã eligunṫ:
Ita ad custodiã gregis dei humilitate simplices eligẽ
di sunt. Figura. j. Reg. x. vbi deus Saul assumpsit ad
principatũ querentẽ azinas. Et Dauid sequentẽ gre
ges. ij. Reg. vij. Et Heliseũ. iij. Re. xix. arantẽ in bo
bus. Et christus elegit ad custodiã eccl'ie piscatores: ⁊

semꝑ infirma elegit: vt cõfundat fortia. Et ideo dñ deꝰ
habuit curã ⁊ electionẽ ⁊ pastoꝝ greges bene custodi
ebanṫ. Sed modo Simon ⁊ cesar et sanguis: habent
hmõi electiones ⁊ ꝯfirmationes totũ ꝑuertiṫ: ⁊ grex a
lupis deuoraṫ. Nec mirũ. Nõ. E. ij. 7. cũ sequentibꝰ.
Propter duo. ¶ Primo q: absentant se a grege: ⁊ ideo 7
grege a lupo inuaso clamante ⁊ dicẽte. Custodi me vt
pupillã oculi in Ps̃. xvj. Nõ audiũt nec succurrũt ⁊
ideo lupus rapit ⁊ dispergit oues. ¶ Sed dicẽt vel di
cere poterũt duo ad sui excusationẽ. Primo: habẽt bo
num vicariũ vel sacerdotẽ: qui curam habẽt animarũ
sibi subiectarũ: quibꝰ respondendũ est: ꝙ multi coꝝ
parum curant quales sint illi vel qualiter gregem cu
stodiant: nisi ꝙ ipsi lucrum reportẽt. Qḋ quotidiano
patet exemplo ⁊ experimento: q: canes qui gregẽ cu
stodire vellent. id est. paupes mẽdicantes. De quibus
E. iiij. 17. artant: q: timent ꝙ emolumentũ illoꝝ minꝰ
erit. Sed trepidauerunt timore: vbi non fuit timor: q:
lucrum maius reportant: tam ꝓpter p̃dicantiũ infor
mationẽ: q̃ꝫ ꝓpter eoꝝ bonũ exemplũ. Sed hoc patet
in isto facto: ꝙ magis timent pecuniarũ q̃ꝫ animarum
amissionẽ. Et ideo contra ꝯsuetudinẽ bonoꝝ pastoꝝ.
Tales canes. id est. p̃dicatores non fouẽt nec nutriunt
sed magis artant ⁊ persequunṫ: nec sunt eis in gregis
defensione fauorabiles: sed ꝯtrarij ⁊ aduersarij maxi
mi. De quibus Zacha. xj. O pastor ⁊ idolum: derelin
quens gregẽ: ⁊ quia oues dereliquerũt: ideo eas in di
uersis necessitatibꝰ suis nõ audierũt: quo ꝯtra de bono
pastore dicit Joan. x. cũ ꝓprias oues emiserit: ante eas
vadit: ⁊ oues illũ sequunṫ: quia sciunt vocem eius: q:
scꝫ ipsi audiunt ipsum predicantẽ: ⁊ ip̃e eas clamãtes:
eisq̃ꝫ compatiṫ: ideo ip̃m sequunṫ ⁊c̃. Quãdo vo sunt
multa miliaria vl' diete inṫ eos: quõ p̃nt se mutuo audi
re? ¶ Et ponaṫ ꝙ bonos pastores: sacerdotes vicꝫ in lo 8
cis suis dimiserũt ad gregis custodiã: certũ est ꝙ moy
ses bene fuit occupatus ⁊ licite absens: ⁊ bonos vica
rios dimisit Aaron et Hur: ⁊ nõ fuit absens nisi qua
draginta diebꝰ: ⁊ tamẽ interim populus cõmisit ido
latriã qḋ nõ fecissent si Moyses p̃sens fuisset: quid er
go dicturus est: qui ꝑ annũ vel plures annos absens
est: si dicat ad locum meũ tenentẽ cura pertinet: querẽ
dum est ab eo: si ille est sufficiens: ⁊ tũc ille superfluit:
et est in grege ⁊ domo domini: sicut sacerdos belis ad
vastandũ ⁊ comedendũ: ⁊ ad pascendũ seipsum ⁊ nõ
gregẽ. Aut est insufficiẽs: ⁊ tunc seducit seip̃m ⁊ dñm
suum ⁊ populũ. ¶ Ponaṫ ꝙ sit valde sufficiẽs nõ põt
esse tante hospitalitatis: etiã paupes recipiẽdo: nec tan
te auctoritatis in docẽdo ⁊ corripiendo: sicut magister
et dñs suus. Et ideo nisi dñs custodierit ciuitatẽ: fru
stra vigilat qui custodit eam: in Ps̃. cxxvj. Et quomõ
posset corpus custodiri vel viuẽ sine capite. Nõ opti
me. E. ij. 13. ¶ Secundo se excusare poterunt ad excu 9
sandas excusationes in pctis: ꝙ quia sciuerũt ꝙ ipsi ⁊
loca sua tenẽtes fuerunt nimis pigri ⁊ insufficiẽtes ad
animarũ custodiã ⁊ ad predam de ore diaboli liberan
dã: sciuerũtq̃ꝫ et alia pte ꝙ diabolus animas asportat
per terram vel per aerem vl' per aquã ad ignem. Ideo
prouiderũt eis de velocissimis canibꝰ sup terrã currẽ
tibꝰ: ne diabolus ꝑ loca illa animas asportet ꝑrochia
noꝝ ⁊ de falconibus ⁊ auibus pro aere ⁊ aquis: ne per
loca illa euadant: de talibꝰ in Ps̃. lxxviij. Deus vene
runt gẽtes ⁊c̃. ⁊ sequiṫ. Posuerũt hierusalẽ in pomoꝝ
custodiã. Hortus eñi qui poma vel fructꝰ nõ profert:
nõ custoditur: Ita ipsi canes ⁊ falcones ⁊ diuites exe
nia ⁊ fructus afferẽtes custodiũt: ⁊ paupes nõ afferen
tes nisi animas: nõ diligũt. Tales sunt immunes ab 10

illa beatitudine:in Ps̃.cv. Beati q̃ custodiũt iudiciũ
et faciũt iusticiã oĩbꝫ: supple tam pauperibꝫ q̃ȝ diuitibꝫ:
tam subditꝭ:nõ solũ eos custodiẽdo ab alijs ne eis no-
ceant:ȝ etiã a seipsis ne ipsi eos custodiãt: vt singulari
ter eos spolient:sicꝫ canis oves:ȝ vt iuste ⁊ bene viuãt:q̃
dicit lex ciuilis: q̃ tutor nõ debet aliꝰ extollere domos
suas:in p̃iudiciũ sui pupilli:quia ex quo tenetꝫ ip̃m ab
alijs defendere:multo magis a seipso.ff.si seruitꝰ ven-
di.l.altius.i.indigesto veteri.li.viij. Dñi ĝ terrarũ qui
subditos suos ab alijs custodiũt: ⁊ nõ a se:contra legẽ
istã cõmittũt: p̃lati vo ⁊ viri ecclesiastici:q̃ subditos su-
os nec a se nec ab alijs custodiũt: ȝ ad pctã trahunt: ⁊
trahere p̃mittũt:nullius legis sunt.Ergo iudiciũ ⁊ iu-
sticiã custodite Osee.xij. De custodia angelica Nota
A.xxij.vicȝ.c.de angelis p totũ. De custodia dei Nõ
infra.c. de prouidẽtia: ⁊ multꝭ alijs locis ⁊ capitulis.
Custodite:sicut scitis Mat.xxvij. Nota collocutionẽ
de custodia. V.viij.53.Et. C.ix.142.

Damnationis. Primo

D.j. ostendenda est distinctio seu diuersitas.
Secũdo dãnatõis eterne certitudo quã-
tũ ad malos. Tertio qua iusticia eternali
ter damnantꝫ. Quarto damnatiõis euidẽtia seu osten-
sio. Quito maloꝝ respõsio ad motiua adducta: q̃ ma-
li damnantꝫ eternaliter cum reprobatione. Sexto talis
respõsionis ⁊ mendacij causa. Septimo periculũ.
Arti.j. ¶ Ad primũ sic p̃cedꝫ. Damnatio est duplex: videli-
1 cet tẽporalis ⁊ eterna. Prima est ad damnũ et ad mor-
tem corpis. Secũda ad dãnũ ⁊ ad mortẽ corpis ⁊ aĩe.
Et causa vtriusq̃ȝ est pctm̃: q̃ nulla dñaretur aduersi-
tas si nll'a esset iniquitas. Sed tñ in hoc est diuersitas
in istis duabꝫ: q̃ in eterna damnatione semp damna-
tus sciet causam sue damnatiõis: sicut p̃ȝ Math.xxv.
vbi ostenditꝫ quõ deus eis causam ostẽdit sue damna-
tionis dicẽs. Esuriui ⁊c̃. In tp̃ali vo: qñq̃ȝ quis iuste
damnũ ⁊ tediũ ⁊ mortẽ sustinet: ȝ eãm ignorat: verbi
grã. Aliqñ quis iudicatꝫ ad carcerẽ vel penã pecunia-
riã vel ad suspẽdiũ ⁊ hmõi: ⁊ tñ causa q̃ ei imponitꝫ p-
pter quã sic affligitꝫ: falsa est ĝ habẽdo respectũ ad illã
cãm: damnũ tale nõ meruit. Sed habẽdo respectũ ad
alia pctã: q̃ ptra deũ ⁊ salutẽ p̃priam cõmisit: sicut for-
nicationẽ: adulteriũ ⁊ hmõi: p̃pter que deus eũ sic affli
Exm̃ gi p̃mittit: bene talẽ p̃meruit damnationẽ. ¶ Exẽplũ
2 est ad hoc tale: fingitꝫ q̃ vnus inuenit falcem seu cultel
lũ amissum: ȝ illo qui eũ amisit redeũte ⁊ ab inuẽtore
cultellũ petẽte: iurauit se eum nõ inuenisse. Accidit: q̃
quidã alius qui p viã illã transierat: ⁊ gladiũ vel libꝝ
vel hmõi amiserat: currẽdo veniret ad illũ cultelli in-
uentorẽ: q̃rendo gladiũ suũ ab eo: q̃ p viã illã vbi gla-
diũ amiserat directe post eũ venit. Isto negante q̃ gla
diũ nõ inuenerat. Aliꝰ dicto suo incredulus: eũ male
verberauit: cũ vo sic tractaretꝫ: clamauit ad deũ dicẽs.
Deus tu nosti q̃ sine cã hec sustineo: ⁊ vox ad eũ venit
dicẽs: nõ p̃pter gladiũ vel librũ: ȝ p̃pter cultellũ. Ita
multi diuersis affligũtꝫ infirmitatibꝫ rerũ etiã ⁊ ami
coꝝ amissionibꝫ: ⁊ ad mortẽ p furto ⁊ homicidio: q̃d
non fecerũt iudicantꝫ ⁊ murmurãt. Et q̃ talia iniuste
sustineãt: seip̃os ad modũ pharisei iustificãtes ⁊ dicẽ-
tes nõ suȝ sicꝫ ceteri hoim: raptores: adulteri ⁊c̃. Sed si
p̃siderarent alia furta ⁊ fornicatiões ⁊ piuria ⁊ hmõi:
p̃pt q̃ deꝰ sic eos affligi p̃mittit ⁊ affligit: sicꝫ ait Ezech.
vj. Cõtriui cor fornicãs: deberẽt pacitẽter sustinere di-
cẽtes cũ bono latrone: nos q̃dẽ digna p factis recipi-
3 mus. Nõ. M.xj.21. ¶ In dãnatiõe etiã eterna est pe-
narũ diuersitas: q̃ sicꝫ christꝰ dicit i domo p̃ris sui mã-
siones multas esse.i. diuersa p̃mia ſm diuersitatẽ me-
ritoꝝ: Ita ibi diuerse pene: ſm diuersitatẽ demeritoꝝ.
Hec aũt diuersitas videri põt p exemplũ de duobꝫ in- Exm̃
carceratis: quoꝝ vtero plus affligi põt tripl'r: vel ex lo
ci in quo est detentione vel ex p̃prij status cõditiõe vel
ex statꝰ quẽ tenuit recordatiõe. ¶ Primo dico ex loco i
q̃ detinetꝫ: sicꝫ in carcere mũdi vnꝰ alio p̃fundiorẽ tenet
locũ ⁊ ferramẽtũ: ⁊ vbꝫbꝫ ⁊ abstinẽtijs: plus affligitꝫ
Et sic grauiora cõmittẽs pctã vel diutiꝰ in eis dicẽtes
plus ibi affligentꝫ. ¶ Scđo ex p̃prij statꝰ ⁊ corpis p̃di-
tiõe: sicꝫ p̃ȝ de duobꝫ incarceratis eq̃liter ⁊ q̃ ad locũ et
oĩa alia: quoꝝ tñ vnꝰ altero est in cõplexiõe tenerior ⁊
delicatiꝰ nutritꝰ. Alter vo durꝰ: q̃ sp fuit in pane gros-
so ⁊ aq̃ nutritꝰ. Primꝰ plus grauabitꝫ ex abstinẽtia pa-
nis ⁊ aque q̃ȝ scđs. Et sic de ferramẽtis: ⁊ sic de oĩbus 4
alijs circũstãtijs afflictiuis. Et q̃ȝtuȝ ad istã p̃sideratio
nẽ illi q̃ delicatiꝰ hic carnẽ suã nutriũt l gula ⁊ accidia
et luxuria ⁊ hmõi: plus ibi torquentꝫ recto dei iudicio
dato. De q̃ exẽplũ ponit dñs Grego.ix.moꝝ. sicꝫ vno
sole oẽs tanguntꝫ: nõ tñ sub vno ordine estuamꝰ: q̃ iu-
xta q̃litatẽ corpis: sentitꝫ põdus caloris. Sic dãnatis ⁊
vna est gehẽna q̃ affligit. Et tñ nõ oẽs vna q̃litate cõ-
burit Apoc.xviij. Quantũ inq̃t glorauit se ⁊ i delicijs
fuit: tãtũ date ei tormẽtũ ⁊ luctũ. ¶ Tertio ex statꝰ quẽ 5
tenuit recordatiõe: sicꝫ p̃ȝ de duobꝫ incarceratꝭ q̃rũ vnꝰ
sp añ fuit i honoribꝫ: diuitijs: delicijs ⁊ hmõi. Aliꝰ vo
nunq̃ȝ. Primo nõ solũ est penale q̃d sentit sicꝫ scđo: sed
etiã p̃teritoꝝ recordatio ad memoriã reducẽti q̃ prius
habuit ⁊ q̃ nũc habet: compãdo honorẽ preteritũ ad
vilitatẽ quã habet: plus erubescat q̃ȝ aliꝰ q̃ nunq̃ȝ fuit
in honore. Cõpãdo etiã diuitias q̃s habuit. Cõparã-
do etiã delicias q̃s hũit: ad miseriã quã sustinet: plus
torquetꝫ q̃ȝ aliꝰ q̃ nunq̃ȝ vsuȝ habuit deliciarũ: p̃pt sen-
sibile expimẽtũ boni ⁊ p̃trarij: vicȝ mali: ⁊ habẽdo re-
spectũ ad h̃. Illi q̃ sunt i maiori honore: statu: dignita-
te: diuitijs ⁊ delicijs: q̃bꝫ male vtuntꝫ: ibi plus torq̃ntꝫ
ex illoꝝ recordatiõe. vñ Hiero. sup illo Esa.xxiiij. Cũ
cantico nõ bibẽt vinũ ampliꝰ: dicit: q̃ p̃teritaꝝ delicia
rũ recordatio: erit cruciatuũ mã: q̃ talis ĩtellectio ⁊ re-
cordatio est q̃si q̃dã tormẽti reflectio ⁊ geminatio. vñ
Basilius l exameron sup illud Ps̃.xx. Pones eos vt
clibanũ ignis: p h̃ in clibano ignis magis exardescit:
q̃ flãma in se repcutitꝫ. Sic in dãnatis accidit q̃ deus
facit ipsos cognoscere: q̃ appetitũ suũ nõ possunt p̃fi-
cere. Et oĩa q̃ ad eoꝝ ptinet dãnationis augmentũ.
Nota.G.ij.41. Et hoc videtꝫ rõnabile ⁊ iustũ: q̃ oĩbꝫ
rebus q̃bus abutebantꝫ: puniantꝫ: ⁊ oĩa ad eoꝝ penã
aliq̃ modo vertantꝫ. Et sic qui pluribꝫ abutitꝫ: pluribꝫ
modis ibi punietꝫ. Qui ĝ vult hic frui multis honori-
bus ⁊ vanitatibꝫ ⁊ delicijs q̃ cito trãseũt: ⁊ eternaliter
cruciatũ habere maiorem. Nota de hoc. B.iij.7.et
D.xj.32.et.M.xj.12.
¶ Sed q̃ forte aliq̃ hoc q̃d dictũ est in isto p̃mo: vicȝ Arti.ij.
q̃ mali eternaliter damnantꝫ minꝰ credunt. Ideo in h̃
articulo scđo oñdetꝫ certitudo dãnatiõis maloꝝ. Hec 6
aũt certitudo p̃ȝ ex veteri testamẽto Esa.vl. Vermis
eoꝝ nõ morietꝫ. Et ignis eoꝝ nõ extinguetꝫ. Et ex nouo
Mat.xxv. Ibũt hij in suppliciũ eternũ: ⁊ iusti in vitã
eternã. Et Math.xx. Multi sunt vocati: pauci vo ele-
cti. Et Math.vij. Lata porta ⁊ spaciosa via q̃ ducit ad
perditionẽ: ⁊ multi q̃ intrant p eã ⁊c̃. ⁊ multis alijs sa
cre scripture locis. ¶ Idẽ ostenditꝫ ex fide sctẽ ecclie cui
pertinaciter p̃tradicere hereticum est. Ex simbolo vicȝ
Athanasij sic p̃tinẽtis. Ad cuiꝰ aduentũ oẽs hoies re-
surgere habẽt cũ corporibꝫ suis: ⁊ reddituri sunt de fa-
ctis p̃prijs rõnẽ. Et ibunt: q̃ bona fecerũt: in vitã eter-

nam:qui vo mala egerunt:in ignem eternum.
Arti.iij. ¶ Sed qr deꝰ iudex iustꝰ nihil sine causa iudicat. In
hoc articulo terno ostēdere restat iusticiā iudicioꝝ ar-
7 ticuli scdi. ¶ Huiꝰ aūt iudicij iusticia pꝫ tam rōne q̄
auctoritate simul ꝛ rōne. Exēplū ꝛ rō ad h̄ de illo cui
si cōmitterent̄ res infiniti ꝑcij: si ꝑ suā negligentiā eam
amitteret: nōne infinitū ꝑciū solueret vl' infinitā penā
subiret ſm iusticie regulā: Ita in ꝓposito. Illi q̄bꝰ filiꝰ
dei infinitꝰ daꝛ ꝑ grām: ꝛ etiā in sacramēto altaris: ꝛ i
quoꝝ cordibꝰ spūſctūs inhabitat q̄ est infinite bonita
tis: ꝛ aīa infinito ꝑcio redēpta est: si oīa ista peccādo
amittant: ꝛ ꝑciū infinitū reddere nō poterūt: nōne iu-
8 stū est q̄ penā subeāt infinitā. ¶ Preterea i pctō ꝛ etiā
in emēda taxāda ꝯsiderare oportet ꝑsonā ꝯ quā peccat̄
Grauius eni punit̄ delinquēs vel ꝑditionē ꝯ regē exer
cens: q̄ qui peccat ꝯ garcionē. Cum ꝫ pctm̄ ꝛ pena et
emēda pcti: cōmēsurari debeāt ex mensura ꝛ ꝯdinone
ꝑsone ꝯ quā peccat̄. Et cū deꝰ in oīu ꝯdinōe ꝛ mēsura
sit infinitus: iusticia reqrit q̄ pctm̄ mortale in infinitū
puniat̄: qr est ꝯ deum infinitū factū. Iuxta illud Ps.l.
Tibi soli peccaui: siquidē oē pctm̄ mortale ꝯ deū com-
mittit̄. ¶ Preterea pctm̄ mortale cuꝫ q̄ pctōr morit̄ sꝑ
aīe adheret: qr post mortē nō est locus pnīe de mortali-
bus. Vbi ꝫ pctm̄ sꝑ adheret: iustū est q̄ pena sꝑ adhe-
reat. ¶ Aliā rōnē ad h̄ Nota. A.xxij.47.et.C.v.14.
Huic etiā cōcordāt auctēs ꝛ rōnes doctoꝝ: q̄ vicꝫ sꝑ
puniat̄: qui sꝑ peccare vellet si posset. vn̄ btūs Grego.
xxxiiij.li.moꝝ. Ad districti inq̄t iudicij iusticiā ꝑtinet
vt nunq̄ careāt supplicio: quoꝝ mens in hac vita nūq̄
voluit carere pctō: ꝛ nullus detur iniq̄ terminꝰ vltio-
9 nis: qr q̄diu valuit: hīc noluit terminū criminis. ¶ Ad
idē q̄rto dialogoꝝ. Iniq̄ ideo cū fine delinquūt: qr cuꝫ
fine viuūt: nā voluissent vtiq̄ sine fine viuere: vt po-
tuissent sine fine peccare: hoc ostēdūt in facto. Quia di
cit canon: q̄ q̄ nunq̄ cessant peccare dū viuūt: oñdūt
qr sꝑ in pctō viuē cupiūt: de peni. dis. j.c. importuna.§.
fine aūt. Et hoc iustū videt̄: vt q̄ deū expugnat in suo
eterno puniat̄ in dei eterno. Et cū deus volūtatē vt fa-
ctū videat: volūtatē sempiternā q̄si factuꝫ sempiternū
puniat. Qui nunq̄ cessaret peccare si sꝑ viueret: ꝛ qui
semꝑ viuere vellet vt sꝑ peccaret: ex dei iusticia sꝑ vi-
uat: vt semꝑ penam sentiat: hec videt̄ sniā esse Bern̄.
Oēs ꝫ tales sunt de numero illoꝝ q̄rū dānatio iusta
est Roꝝ.iij.
Arti.iiij. ¶ Sed nō obstāte q̄ iste rōnes ꝛ auctēs necessario cō-
cludāt: tn̄ nōnulli sensus ꝛ sensibilia plus sequētes: q̄
rōnē vel auctē: qr que nō vidēt: nō credūt. Sicut pꝫ. A.
xxiij.i. Et qr penas dānatoꝝ nō vident oculo corꝑali.
Ideo minꝰ eas credūt. Propter tales ꝫ deus aliq̄n pe-
10 nas infernales visibiliter oñdit. Sicut in partibꝰ Cecilie
pꝫ vbi ignē infernalē de locis illis eructuantē ostēdit
ſm beatū Grego. in q̄rto dialogoꝝ: ꝓpt̄ incredulos:
qui nō visa nō credūt. Talibꝰ etiā sensibilia exēpla po
suit. Sicut pꝫ Luc.xvj. ꝛ multis alijs locis euāgelij: ꝛ
ꝑ sensibilia exēpla ꝛ narrationes q̄s ipsa veritas ꝑ se-
metipam oñdere dignata est: plus credamꝰ: alias no-
ta historias q̄ eandē materiā: vicꝫ maloꝝ oñdūt dāna-
tionē. Sicut est illud. A.xij.32. Et illud. A.xxviij.49.
Et de q̄rto dialogoꝝ qui petijt inducias: ꝛ de multis
Exēm alijs exēplis in eodē q̄rto li. dialogoꝝ. ¶ Ad idem fert̄
sic de q̄daꝫ q̄ de noctibꝰ ire solebat ad mulierē quā ꝯtra
legē dei dilexit. Hic ꝫ vna nocte iux̄ theloneū veniēs
vidit magnū ꝑncipē demonioꝝ q̄si in loco sedere iudi-
ciali: ꝛ alijs ei astantibꝰ ꝑcepit illā mulierē adducere:
eā noīando ad quā leccator tūc iuit. Festināter ꝫ ad do-
mū illiꝰ mulieris currēs: inuenit eā i lecto suo suffocatā.

¶ Ad idē nō ex cesario de ꝯcubina sacerdotis: quā post Exēm
mortē miles voluit defendere a demonibꝰ: ſꝫ nō potuit
Sic ꝫ ad alioꝝ exēplū ostēdit deꝰ illiꝰ misere mulieris
dānationē: ꝛ h̄ est qd̄ ipsemet ꝓmittit se facturꝰ Apo.
xvij. dicēs: veni oñdā tibi dānatōeꝫ meretricis magne.
¶ Oñdā inq̄t tibi dānationē meretricis.i. aīe peccatri 11
cis: q̄tuꝫ ad tristiciā ꝛ dolorē: q̄tū ad tenebras ꝛ squa-
lorē. ¶ Primo q̄tum ad tristiciā ꝛ dolorē: h̄ aūt tristicia
excogitari aliq̄lit̄ pōt ex tristicia incarceratōis ꝑpetue
vel mortis tꝑalis. O q̄ tristis sniā esset cuilibet nrm̄ po
ni i carcere ꝑpetuo: ꝓfundo ꝛ tenebroso: vbi nlla esset
euasionis spes: cū pane ꝛ aq̄ ꝛ vinculis multis. Et spe-
cialit̄ si sciret se ibi diu victurū i penis. Quāto tristius
erit poni i illo carcē tenebroso iferni. Tenebroso dico.
Quia sicut hic dilexerūt tenebras culpe ꝛ loca tenebrosa
ꝛ occulta ꝓ delicto suo secretiꝰ ꝑpetrādo: Ita ibi ponē
tur i tenebris pene: q̄ i euāgelio a chrīo vocant̄ tenebre
exteriores: mittite inq̄t eū i tenebris extiores: hēbūt tn̄
ſm aliquos doctores modicū lumē: qd̄ anglice vocat̄
glimsinge: nō ad coꝝ solaciū: ſꝫ penā: vt vicꝫ ꝓpriā vi-
deāt deformitatē: videāt etiā q̄ deformes sūt illi ꝛ ille:
q̄s fatuo amore excecati: hic pulchros ꝛ pulchras repu
tabāt. Videāt insuꝑ illos q̄s hic ad pctm̄ traxerūt: vl'
iuuerunt: ꝛ q̄ eoꝝ exēplo hic peccauerūt ꝛ q̄s hic mali
dilexerūt: esse cū eis dānatos cū tristicia ꝛ dolore dicē-
tes illud Luc.xxiij. Et tu in eadē dānatiōe es. ¶ Iterū 12
hec sniā tristior est: qr ibi nō erit icarceratis panis ꝛ aq̄:
sicut positū est de carcere mūdi. Sꝫ ꝓ hꝭ dolor: ignis: sul-
fur: spūs ꝓcellaꝝ pars calicis eoꝝ: in ps.xlviij. ¶ Ite-
rū qr nlla est spes euasiōis: qr i inferno nlla ē redēptio
¶ Iterū qr ē ibi nō solū ꝑ mille ānos: ſꝫ sꝑ est victurꝰ:
Iux̄ illud laborabit ieternū: ꝛ viuet adhuc i finē: i ps.
xlviij. Et chrīs Mat.xxv. Discedite a me male. in ignē
etnū. Ab eterno aūt: si mille: imo q̄t millia ānoꝝ exco-
gitare poteris ꝑ intellectū auferas: illo ablato: tn̄ de tꝑe
remanet post illā ablatōeꝫ: nō minuit̄: qr ifinitū finito
minꝰ eē nō pōt. Ergo q̄ miseri sūt q̄ ꝓ pua delectatōe
vl' lucro terreno: tā longā incurrūt penā: vbi nulla est
spes remedij. ¶ Qualis aūt tūc erit cordi dolor: pꝫ in
pte ꝑ h̄: q̄ mō cōiter dr̄: q̄n q̄s dura patit̄: si spes nō es-
set: cor frāgeret̄: ſꝫ ibi neutrū erit: qr nec cor frāgit̄: nec 13
spes est. ¶ Fert̄ de q̄dā mag̃. q̄ ex tali v̄bo a q̄dā fatuo Exēm
corā eo dicto ad magnā cōpūctiōeꝫ de pctis suis ꝯuer-
sus est. Cū eni audiēte fatuo: q̄dā diceret: si spes nō esset
cor frāgeret̄: adiecit fatuꝰ: q̄lis ꝫ pena erit: vbi nec spes
est de liberatiōe: nec cor frāgi pōt: qd̄ dn̄s audiēs suspi
rās ait: y.poyse: moy: q̄ audiui istud v̄bū a stulto. Et
tn̄ Seneca teste in quadā epl'a ad Paulū. Deus q̄nq̄
ex ore fatuoꝝ effatur. Nota simile.E.iij.23.
¶ Mali vo desiderātes sine timore peccare: friuolis co Arti.v.
gitatiōibꝰ ꝛ respōsionibꝰ ꝯsciētias glosant: ꝛ vt auda-
ciores sint ad peccandū: ꝑdictis auctibꝰ ꝛ exemplis de
dānatoꝝ ꝑpetuitate ꝛ oñsiōe multiplr̄ rn̄dere nitunt̄.
¶ Primo dicētes: q̄ talia v̄ba ꝛ exēpla i libris posita 14
et scripturis sunt ad timorē: vt ꝑ illa boies dimittāt ma
lū ꝛ faciāt bonū. ¶ Sed isti male ꝯscias glosant: dum
nouū pctm̄ blasphemie alijs pctis suis addūt dicē eni
deū mendacē: est blasphemia: qr deꝰ verax est. Oīs
aūt hō mendax. Roꝫ.iij. Sed deꝰ in pluribꝰ sacre scri-
pture locis ꝑmittit malis dānationē eternā: sicut.s̄.e.
patet.c.vj. ꝛ.xij. Dicere ꝫ q̄ illa dei v̄ba timorē inclu
dunt: ſꝫ nō veritatē: est dicere deū mendacē: duobꝰ cō-
traria asserētibꝰ: oportet q̄ vnꝰ illoꝝ falsuꝫ dicat. Sed
deus ꝛ hō in hoc casu cōtraria asserunt. Ergo oportet
vnū falsuꝫ dicere: hoc nō pōt esse deus: sicut pꝫ ꝑ pre-
dictā auctoritatē Pauli: Ergo ipsi falsum dicūt. Et hec

in triplex incidunt incõueniens. Unum q̄ mentiunt
Aliud: q̄ deū blasphemāt. Tertiū q̄ audacius peccāt
Sed forsitan dicet: bis q̄ de⁹ dicat credim⁹. Sed narra
tionibꝫ ꝛ exēplis aliorū p̄dicantiū nō oportet fidē ad-
bibere: q: ipsi: vel ad petõꝝ terrorē: vel ꝓpter alias cau
sas talia terribilia narrāt. Sed q̄ maior stulticia: q̄ꝫ co-
gitare q̄ aliq̄s mēdacio suo se ꝑdere velit: vt alios sal-
uet. Cum etiā s̄m doctrinā apl̄i Roꝝ. iij. Nō debeāt
fieri mala: vt eueniāt bona: quis tam cecus est: qui tm̄
malū. id est. ꝑditionē ꝓpriā facere velit. Ut alijs bonū
dubiū eueniat. Deus etiā mendacijs nr̄is nō indiget.
15 Cōtra tales nota. A. xxvj. 7. ¶ Iterū dicūt vivis nō
credim⁹: s̄ꝫ si ipsimet dānati redirēt ad nos: eis credere
mus: q: ipsi veritatē experti sunt. Cui⁹ tm̄ ꝯtrariū ali-
q̄n visum est q̄ vicꝫ viui mortuis eis apparētibꝫ se nō
correxerūt. Sicut patꝫ ꝑ hoc qd̄ a fidelibꝫ nuꝑ dr̄ acci-
Exem disse: de quodā diu ꝯcubinā tenēte: qua mortua: cuidā
famulo domus post mortē suā apparens dixit se esse in
magnis penis: dixit etiā q̄ p̄muniret amasiū suū: q̄ se
corrigeret: q: hoc erit sibi ꝛ mihi valde vtile: qd̄ si non
fecerit. Hodie ad tres ānos ipse morieť ꝛ eternalit̄ dā-
nabiť: ergo famulus grauiter infirmat⁹: mgr̄m suum
de p̄dicte ostēsione p̄muniuit: q̄ tm̄ vitā suā nō emen-
dauit: ꝛ illo die ad tres annos: q̄ illa misera ip̄m mori-
turū p̄dixit: magnū festū de vicinis suis tenuit: ꝛ eos
secū vsqꝫ ad noctē tenuit: a q̄bus q̄siuit: si dies adhuc
transijt: q̄ dixerūt q̄ sic: ergo inq̄t falsum est qd̄ mihi
dictū fuit: q: adhuc viuo: ꝛ hospitibꝫ licentiatis anteq̄
ad portā venirēt: subito mortuus est. Si ḡ Moysen ꝛ
ꝓphetas nō audiūt: neqꝫ si q̄s ex mortuis ierit ad eos
16 credent. Sicut ptꝫ. A. xxvj. 25. ¶ Iterū dicūt: q̄ deus
nullū christianū quē ita care redemit: perdere vult vel
dānare. Et ideo dicūt q̄ ille auctoritates. s̄. c. c. vj. hn̄t
intelligi de infidelibus: qui om̄es ꝛ soli damnabunť.
¶ Huic respondeť q̄ verius dicūt q̄ꝫ dicere credant:
q: deus neminē ꝑdit: q: ipse oēs hoīes inuenit in celo:
vel in inferno vel in purgatorio vel in limbo pueroꝝ.
Deo ḡ qui scit vbi sūt: ꝛ q̄ eos habet ꝛ vult hic: nō per-
dunť: sic nec pastor dr̄ oues squalidas q̄s in alia domo
a sanis sep̄atas ponit: amittere vel dn̄s latronē: quē in
carcere ponit. Sed si carcerē euadēs ad nem⁹ fugeret:
amissus dn̄o diceret. Sic in ꝓposito. Nota. P. ij. 31.
¶ Et esto q̄ perdanť: de⁹ tm̄ eos nō ꝑdit: s̄ꝫ ipsi seip̄os
perdūt. Sicut infirm⁹ q̄ medico nō obedit: seip̄m occi
dit. Sic petõr q̄ est sic̄ falsus monetari⁹: q̄ falsam mo-
netā facit: s̄ꝫ fidelis talē monetā inueniēs: eam frāgit ꝛ
17 ꝑforat cultello ꝛ destruit. Sic petõr aiam suā q̄ est ad
dei similitudinē. Sic̄ ptꝫ. A. xxiij. 6. sicut denarij q̄dāmō
ad similitudinē regis rep̄sentāt. Qn̄ ḡ peccādo hāc simili
dinē destruit: ꝛ diaboli similitudinē introducit: sūmi re-
gis. i. dei monetā falsificat. Sꝫ fidelis de⁹ hāc monetā
inueniēs eā in ignē ponit eternū: q̄ parat⁹ est diabolo
et angelis ei⁹ Math. xxv. Nō. f. j. 43. ¶ Sic ḡ rex fal
sam monetā cū falso monetario inueniēs ꝛ vtrūqꝫ dā-
nans: nō dr̄ q̄ moneta regis ꝑdiť: s̄ꝫ q̄ falsificator cum
moneta sua est dānatus: Ita in ꝓposito. ¶ Quidā vo
dicūt q̄ illas auctes oportet intelligi de his q̄ nunq̄ꝫ fi
dem dei: vel baptismū receperūt: ꝛ nō de falsis christia
nis. Est valde irrōnabiliter dictū. Et h̄ ostendi potest
multis exēplis ꝛ auctēb⁹. ¶ Dn̄s eni terren⁹ plus ira-
sciť ꝛ iustius punit eū q̄ plus de donis suis recipiens:
ꝓditorie ꝯ eū agit: sicut ptꝫ q̄ maiorē cōmittit ingrati-
tudinē q̄ꝫ ali⁹ q̄ nō recipit tm̄. Sic in ꝓposito: christia-
ni vo plura dona dei: sic̄ ecclastica sacramēta ꝛ hmōi
18 receperūt q̄ꝫ infideles: igiť ꝛc̄. ¶ Iterū rex plus irasciť
ꝯtra eū q̄ ei homagiū fecit: ꝛ testes fidelitatis inuenit:

et ei seruire iurauit: si postea ꝓditorie vel false ꝯtra eū
agat: q̄ꝫ ꝯtra aliū: q̄ in nullo sic ei astrictus fuit. Sic de⁹
ꝯtra falsos christianos q̄ ei in baptismo solēni voto se Exem
astrinxerūt: ꝛ testes fidelitatis inuenerūt: ꝛ ei se seruitu
ros ꝛ diabolo se abrenūciaturos ꝓmiserūt: sicut ptꝫ. f.
iiij. 29. Si postmodū dei mādata ꝛ legē nō teneāt: gra
uius eos q̄ꝫ saracenos punit ꝛ licꝫ eni illi simul cū istis
damnenť. Iuxta illud Esa. j. Cōteret sceleratos ꝛ pec
catores simul: ꝛ q: dereliq̄runt dn̄m: ꝯfundenť tm̄ isti
falsi christiani q̄ dereliq̄rūt dn̄m: plus ꝯfundenť ꝛ gra
uius punienť. Sic ḡ tales accipiūt dānationē maiorē
Luce. xx. sicut ptꝫ. f. iiij. articulo. xij. Exemplū ad hoc
in vitaspa. Si bene occurrat de sctō patre Machario: Exem
qui dr̄ caput mortui in deserto inuenisse: ꝛ ꝟbo obti-
nuisse ostēsionē: q̄lis in vita sua fuerat q̄ h̄ caput por-
tauerat: q̄ nutu dei r̄ndit se saracenū fuisse: q̄ de statu
suo req̄situs. R̄ndit se dānatū esse: req̄situs vo si aliq̄
essent in inferno preter ipsos saracenos. R̄ndit falsos
christianos multo ꝓfundiorē locum tenere ibi: q: mul
to plura a deo receperūt: ꝛ plura de deo audierūt: ꝯtra
que sꝑ ingrati extiterunt. Et christo teste: seruus q̄ scit
voluntatē dn̄i ꝛ nō facit: plagis vapulabit multis Lu
ce. xij. Exemplū ad hoc satis euidens est de cōmittēte
petm̄ in statu vel loco sanctiori vel maiori. Cōmittens
eni petm̄ in loco sanctiori sicut in ecclia: graui⁹ peccat:
q: ibi rem auferre est sacrilegiū: qd̄ i alio loco nō ē nisi
simplex furtū. Cōmittentes etiā in statu sic in p̄latura
magna graui⁹ peccāt: ꝛ durius punienť. Sic christiani
q̄ infra ecclīam: christianitatis ꝛ in statu altiori: ꝛ post
missionē man⁹ ad aratrū ꝛ post fidē receptā peccant.
De quibꝫ. j. Thi. v. Habētes dānationē: q: p̄mā fi-
dē irritam fecerūt. ¶ Iterū sicut Enormius peccaret q̄ 19
vile factū sic̄ homicidiū vel aliud ꝯsile cōmitteret circa
altare: q̄ꝫ in naui ecclie: q: locus ille q̄dāmō sanctior vi
deť: Ita q̄ locū ꝛ statū maiorē in ecclīa tenēt: sic̄ clerici.
De talibꝫ eni recte ad l̄ram loquiť christus Luce. xx. dicēs
ambulāt i stolis: ꝛ amāt salutatiōes i foro: ꝛ p̄mas ca-
thedras i sinagogis: ꝛ p̄mos discubit⁹ i ꝯuiuijs q̄ deuo
rāt domos viduaꝝ: simulātes longā orōnē: hij ꝑcipiēt
dānationē maiorē. vn̄ Hiero. suꝑ Ezech. Cui dubiū
q̄n int̄ tres petõres: gētilē hereticū ꝛ ecclasticū: multo
maioribꝫ penis dign⁹ sit q̄ maioris fuerit dignitatis: q:
nō solū i se peior ē q̄ꝫ gētil': s̄ꝫ etiā q: pluribꝫ nocet. Iuxͣ
illd̄ btī Grego. i pastoralibꝫ: nullus q̄ppe āpli⁹ i ecclia
nocꝫ q̄ꝫ q̄ ꝑuerse agēs: nomē vl' ordinē hꝫ dignitatis ꝛc̄.
¶ Peccati ḡ grauitas nō solū attendiť penes peccātis
maliciā in se: s̄ꝫ etiā penes illos q̄bꝫ petm̄ nocet: qui in-
de scādalizanť vl' ad petm̄ trahunť. Cū ḡ petm̄ maloꝝ 20
christianoꝝ ab alijs christianis plus in exēplū trahať: q: il
loꝝ facta quotidie vidēt: ꝛ bona credūt vel credere vo
lunt: q̄n ad exēpla illa trahūt: q̄ꝫ infideliū: quoꝝ facta
nec vident frequēter: nec bona operanť. Patet q̄ istoꝝ
petm̄ grauius est. De tali ḡ bene dicit canon: q̄ est infi
deli deterior. vj. q. j. queror: q: plus ecclie nocet q̄ꝫ dire-
cte infidelis dis. xciij. si inimicus: in fine. xj. q. iij. nolite.
in fine. Sicut patet. B. ij. 16. ¶ Itē petm̄ suū grauius
est petõ infidelis. xxxij. q. iiij: in eo. Ideo pena illi⁹ gra
uior erit pena infidelis. xij. q. j. scimus. Et. j. q. j. nōne.
¶ Et sic mali christiani graui⁹ peccāt infidelibꝫ ꝛ graui⁹
punienť: q: petm̄ illoꝝ pluribꝫ nocet: vt oñsuꝫ est: Ita
etiā int̄ christianos gradū in petis ꝛ penis ponē oportet:
Ita q̄ sꝑ q̄nto maiorē locū: statū vel officiū tenet: gra-
ui⁹ sit ei⁹ petm̄ ꝛ pena grauior: siue sit ꝑsona secularis
siue ecclastica: q: q̄nto i maiori dn̄io poniť: tāto plures
ad eū respiciūt: ꝛ exēplū vel act⁹: vl' defect⁹ timore vel
amore sequunť: ꝛ tales in fine inueniēt iudiciū durum

bis qui male p̄ſunt Sapieñ. vj. Nota. C. xvij. 33.
21 ¶ Hoc idē videm⁹ quotidiano experimento: ⁊ q̄libet
plus offendit ꝯtra domeſticū proditore agentē: q̄ꝫ con
tra extraneū. Et plus ꝯ amicū q̄ꝫ aliū. Et plus ꝯ ꝯſan-
guineū ⁊ ꝓpinquū: q̄ꝫ remotū. Et plus ꝯ filiū infide-
liter ſibi ſeruientē: q̄ꝫ quēcunqꝫ aliū: Jta deus q̄ ait in
Pš. liiij. Quī ſi inimicus me⁹ maledixiſſet mihi: ſuſti-
nuiſſem vtiqꝫ: q̄ſi diceret: q̄ꝛ amicus meus h̄ fecit: plus
grauoꝛ. ¶ Multū enī grauabat ꝯtra malos infideliter
ſibi ſeruiētes in lege nature ſꝫ plus ꝯtra peioꝛes in lege
Moyſi: q̄ꝛ eis maioꝛē oſtēderat amicitiā: ſicut p̄ꝫ i to-
to veteri teſtamēto. Plus adhuc ꝯtra peſſimos in lege
gratie ſicut filios ſpecialiſſimos ꝓditoꝛie agētes. Jſte
ꝓceſſus p̄ꝫ ex vindicta ꝯtra legū tranſgreſſoꝛes ⁊ chri-
ſti crucifixoꝛes. Tranſgreſſoꝛes enī legis nature in di-
luuio Noe ſubmergebant̄ q̄ dicit̄ eſſe mors facilima.
Trāgreſſoꝛes legis Moyſi lapidabant̄: ſicut p̄ꝫ Nu-
meri. xv. q̄ eſt mors grauioꝛ. Primus vero tranſgreſſoꝛ
legis chriſti. ſ. iudas ſeipm̄ ſuſpēdit: qđ eſt turpiſſimū
inter om̄es mortes. ¶ Cum etiā in chriſti crucifixione
eſſent gentiles mali: ⁊ iudei mali: ⁊ chriſtianus malus
ſc̄ꝫ iudas. Plus ꝯtra iſtū offendebat̄ ⁊ grauius ꝓ deli-
cto illo qđ in fecerat vnū puniebat̄: ⁊ hoc ſpecialiter: q̄ꝛ
erat de numero illoꝝ quib⁹ dicit Joan. xv. vos amici
mei eſtis: ⁊ ad q̄s maximā oſtēderat amicitiā: ſicut ibi-
dē dicit maioꝛē inq̄t dilectionē nemo habet ⁊c̄. De q̄
etiā in Pš. xl. ꝯquerit̄ dicēs. Etenī homo pacis mee in
quo ſperaui ⁊c̄. Patet ḡ q̄ tam culpa: q̄ꝫ pena maloꝝ
22 grauioꝛ eſt. ¶ Jterū dicūt chriſti morte redēpti ſumus
nos chriſtiani ⁊ nomē chriſtianoꝝ habem⁹: qđ nō ha
bent infideles: ergo nobis chriſti mors plus valebit.
Reſpōdet̄: q̄ chriſtus ꝓ om̄ibus mortu⁹ eſt: tam pro
illis q̄ꝫ ꝓ nobis: ⁊ tū̄ ſicut ipſi dānabunt̄: q̄ꝛ fidē mor-
tis chriſti nō receperūt. Jta iſti qui acceptā nō tenue-
runt: ſed operibꝰ ꝯtradixerūt: illud ergo q̄ mali chriſti
ani dicunt pro eis plus eſſe. ſ. q̄ ita chare morte chriſti
redempti ſunt: plus erit ꝯtra eos in morte ⁊ in genera-
li iudicio. Plus enī offendit̄ dn̄s terrenus ꝯtra ſclauū
quē de carcere Soldani magno precio dato reduxiſſet
ad terrā ſuam: ſi poſtmodū eū infidelē ⁊ ingratū inue-
niſſet. Quāto plus ꝓ eo dediſſet: tanto plus grauaret̄.
Sic in ꝓpoſito: ſic etiā nos de tali re care empta q̄n̄ eā
appꝛehēdimus malā: ſicut equū claudū vel ouem vel
bouē malū: quāto plus dedimus ⁊ carius emim⁹: tā-
to plus iraſcimur: dicētes: care iſtud emim⁹: ⁊ modo
nihil valet: diabolus illud habeat. Jta dictur⁹ eſt de⁹
in iudicio. Patet ḡ q̄ illa chriſti mors quā dicūt eſſe ꝓ
eis: erit maxime ꝯtra eos. ¶ Ad hoc eſt exēplū de duo-
Exm̄ bus vicinis mutuo ſeſe quodāmodo amātibꝰ. De q̄-
bus fert̄ quaſi ſic: q̄ cū vnus illoꝝ eſſet bonus ⁊ ali⁹
malus: ⁊ bonus frequēter malum ām̄oneret: nec tū̄ ſe
corrigeret. Accidit q̄ malū grauiter infirmatū bonus
diligēter cuſtodiret: ⁊ frequēter viſitaret de ſalute eiꝫ
ammonēdo. Vna ḡ nocte ante eum exiſtens: vidit vt
ſibi videbat̄ chriſtum in forma in qua in cruce erat do-
mū intrare: ⁊ beneficia que ꝓ eo fecerat: ⁊ ingratitudi-
nem quā contra eius beneficia creationis: gubernatio
nis ⁊ incarnationis ⁊ paſſionis fecerat recitare: quibꝰ re-
citatis: accepit ſanguinē de latere ſuo: ⁊ ſuꝑ infirmi fa
ciē ꝓiecit dicens: ſanguis iſte ꝓ te effuſus ſit ꝯ te in die
iudicij: illo vero clamāte p̄ timoꝛe q̄ an̄ eū ſedebat: ⁊ alij ſ
ꝯcurrētibꝰ: inuenerūt ſanguinē ita faciei mortui adhe-
rentē: q̄ nulla lotione auferre potuit. Sanguis ḡ inuē
tus oñdebat viſionē nō fuiſſe caſſam: p̄ꝫ ḡ q̄ ille ſan-
guis bn̄dict⁹: ſi mali fuerim⁹: ꝯ nos erit in dānatiōem
23 mortis Luc. xxiij. ¶ Cui⁹ cām reddit de⁹: in Pš. lxj.

dicēs: q̄ꝛ p̄ciū cogitauerūt repellere. Sic enī ſclauus p̄-
ciū ſibi ad carcerē ſaracenoꝝ ſufficiēs ꝓ redēptiōe ſua
miſſum repellere pōt: ⁊ i carcere remanere ſi vult: Jta
in ꝓpoſito. Et ſicut q̄s mereret̄ ꝑuilegiū amittere ꝓpt̄
ꝯtrariū factū: ⁊ q̄ꝛ ꝯceſſa abutit̄ ptāte: ſic p̄ꝫ. A. vj. 3.
Jta mali chriſtiani priuilegiū baptiſmi ⁊ mortꝭ chriſti
et ſacramētoꝝ eccl̄ie: q̄ꝛ priuilegio frequēter abuſi ſūt:
et factis ꝯtrarijs renūciauerūt. Patꝫ ḡ q̄ eſt de celo: ſic de
ciſta duaꝝ clauiū in cuſtodia duoꝝ hoīm: ad cui⁹ apꝑi-
tionē opoꝛtet q̄ vterqꝫ ꝯcurrat. Jta celū aperit̄ paſſiōe
chriſti ſicut vna claue. Altera vero bonis opibꝰ noſtris.
Ad h̄ ergo q̄ nobis aperiat̄: neceſſe eſt q̄ vtraqꝫ clauis
cōcurrat: ſicut neceſſe eſt q̄ auis duas alas habeat: ad
hoc q̄ in altū aſcendat. Sic in ꝓpoſito. Exēplū ad idē
in oī negocio. Si q̄s in aliq̄ neceſſitate ꝯſtitut⁹ ſeipm̄
iuuare ex negligentia nō vult: vtpote domū edificare:
vel ruinoſam reparare: vel plagas ſanare: vix inuenit
ita bonū amicū q̄ velit eū iuuare. Sed ſi incipiat fun-
damentū ponere ⁊ facere qđ in eo eſt: amici iuuāt: Jta
q̄ negligētes ſunt circa ſalutē ꝓpꝛiā dicētes: de⁹ vult
nos ſaluare: errāt: ſicut p̄ꝫ. A. viij. 10. ¶ Jterū dicunt
de⁹ nō fecit nos: nec redemit vt dānet: verū eſt: ſic hō
nō plantat arboꝛē fructiferā in hoꝛto ſuo: vt eā cōbu-
rat: ſi tū̄ nō fructificat: cōburit. Sic teſte chr̄o. Oīs ar-
boꝛ que nō facit fructū bonū excidet̄: ⁊ in ignē mittet̄
Mat. vij. Job. xxiiij. Cōterat̄: q̄ſi lignū infructuoſuꝫ
Nec debēt mali admirari q̄ ꝓ facto breui eternaliter
dānant̄: ꝯquerētes ⁊ dicētes: q̄re dānat nos: q̄ꝛ preter
rōnē. ſ. c. e. vij. aſſignatā. Exēpla ad h̄ plura adduci
poſſunt. Jn iure enī diuio videm⁹: q̄ nō opoꝛtet ſꝑ pe 24
nā cōmēſurari culpe: q̄ꝫtuꝫ ad longitudinē ⁊ breuitatē
Jn lege enī diuina adulteriū quo ad actū ⁊ culpā cito
trāſijt: ⁊ tū̄ vitā ſine fine priuabat. Sicut p̄ꝫ Deutro.
xxij. et. A. xvij. 7. Sic de homicidio voluntario: ſic de
blaſphemia ⁊ multis alijs pctīs. ¶ Jdē p̄ꝫ in lege nāe
in qua ꝓ breui delectatiōe in cibo vel potu exceſſiuo ſe
quit̄ q̄n̄qꝫ lōga infirmitas: ⁊ mors ſine fine: q̄ꝛ ſcl' moꝛ
tuus ꝑ legē nāe nunq̄ꝫ viuet. Ex breui etiā vulneratio
ne ſequit̄ mors vel lōga infirmitas. ¶ Jdē p̄ꝫ in iure
hūano: in q̄ qui vēdit hereditatē ſuā: nunq̄ꝫ recuꝑabit
et emptoꝛ in ꝑpetuū habet ius in re empta. Jta hō q̄
vēdit diabolo aiaꝫ ſuā: ꝑ finale pctīn. Sic illi. j. Ma-
cha. j. venūdati ſunt vt facerēt malū: ⁊ Roꝝ. vij. car-
nalis ſum venūdat⁹ ſub pctō: ipē in perpetuū aiam nō
recuꝑabit: bellū enī q̄n̄qꝫ breue ē ⁊ ſeruit⁹ lōga ſequit̄.
Et matrimonij ꝯtractū breuē ſequit̄ copula ad totam
vitam. Sic delictū breue: ſequit̄ damnatio eterna.
¶ Reſpōſionibꝰ ḡ maloꝝ q̄bꝰ mēdaciter nitunt̄ defen Arti. vj.
dere: q̄ de⁹ neminē chr̄ianoꝝ dānare vult euidēter re-
probatis. ¶ Jn articulo ſexto inueſtigare oportet hui⁹ 25
mēdacij cām: vt nō ſolū dictū in ſe: ſꝫ etiā cā reprobet̄:
q̄ꝛ vrticā nō bn̄ eradicat q̄ radicē nō inueſtigat: nec era
dicat: hui⁹ audacie magna cā accepta videt̄ eſſe ex dei
patiētia: ⁊ longa pctōꝝ expectatiōe: ex hoc vicꝫ q̄ raro
apertas ⁊ feſtinas accipit vindictas de pctōꝛibꝰ: ꝓpt̄ h̄
enī abſqꝫ timoꝛe peccāt filij hoīm: q̄ꝛ nō ſtatim accipit
vindictā apertā: ſic in lege nāe Geñ. vij. Vbi pctōꝛes
diluuio ſimul necauit: ⁊ in lege Moyſi Numeri. xv.
Colligēs ligna in feſto: lapidabat̄. Et Dathan ⁊ Abi-
ron in libro numeroꝝ. xvj. cū oībꝰ ſocijs ſuis ꝯ Moy-
ſen inſurgentes ⁊ inobediētes a terra deuoꝛabant̄. Et
multas tūc vindictas exercuit quas modo nō exercet.
Cui⁹ diuerſitatis licet cauſa ſit bona: quia aliter ſe hꝫ
dominus ad amicos ſpeciales delinquētes: ⁊ ad filios
quos diutius expectat nūcijs ⁊ verbis et lr̄is eos am-
monendo: vt ſe corrigant: filiū etiā de die delinquentē

de nocte verberat. Sic deus diutius amicos mo expe-
ctat: ꝛ verbis ꝓprijs ꝛ lris predicatoꝝ ꝛ sacre scripture
eos amonet: ꝛ filiū in mortis nocte punit corā oībꝰ
Exē delinquentē tn̄ ipsi ista causa abutunt. Sicut patuit de
illo q̄ vt fert: cum semel audiret p̄dicare: ꝙ qui accipit
corpus chꝛisti indigne: iudiciū sibi mādūcat ꝛ bibit: p̄-
dicatorē deridēs ait ego tot annis illud in pctō accepi:
et adhuc nihil mali sensi; ꝛ eodē die seip̄m suspendit.
26 In quo facto duo ostendunt. Primo: ꝙ audacioꝛ fuit
ad peccandū ꝛ minas dei derisit: qꝛ pctī sunt multis
annis inultū trāsiuit. Secūdo: ꝙ licet deꝰ aliq̄bꝫ ānis
pctī vindictā differat: illud tn̄ in fine impunitū nō di-
mittit. Nota. P.v.22. cum se. ¶ Sed quāto diutius
expectat: tanto grauius in fine punit: ꝓpter duo. Pri-
mo: qꝛ rex diu amicos ꝯtra eum delinquētes expectās
grauius ꝯtra eos irascit ꝛ reputat se ab eis derisum: ꝛ
ideo grauius ꝯ eos ꝓcedit: tanq̄ꝫ cōtra eos proditores
magis ingratos. ¶ Secūdo: qꝛ quāto diutiꝰ expectā-
tur: tanto plura mala cōmittūt: ꝛ diutius ingratitudi-
nē ꝯtra dei gratitudinē ꝛ patientiā reddūt: q̄ etiā mala
ex longa mora aliq̄n obliuioni tradūt. Sicut ḡ quāto
iusticiarij hereditatis et curie statio diutiꝰ ꝓlongat et
rarius veniūt: tanto peiꝰ erit multis in eoꝝ aduentu.
¶ Prio: qꝛ q̄si eos nō timētes; nec expectātes audacio-
res sunt ad faciendū mala: ꝓ quibus ab eis punient.
¶ Secūdo qꝛ ex longa mora: multa q̄ ab eis in illo iu-
dicio requirent: obliuioni tradiderunt. Sic in ꝓposito
erit illis. De q̄bus dicit Job. xxiiij. ꝙ deus dedit illis
tp̄s penitētie: ꝛ ipsi abusi sunt eo in sup̄bia: qn̄ reddēt
rōnē obmutescētes ponent i tenebras exteriores ꝛc̄.
Arti. vij. ¶ Reprobato mēdacio dicentiū: deꝰ neminē baptiza-
tū vult dānari ꝛ cā mēdacij. Restat breui exēplo illiꝰ
27 mēdacij ostēdere p̄iculū. Si eīn falsificās bullā pape
excōicet quō excōicet apō deū: ꝛ oēs bullas suas .i. sa-
crā scp̄turā: ꝛ aplos ꝛ p̄dicatores suos falsificat. Qui
etiā sicut ore dicūt: ita vellēt ꝙ nō esset pctōꝝ punitio:
et sic vellent deum nō esse iustū ꝛ sicut nec pctōꝝ puni-
torē: ita nec bonoꝝ remuneratorē: qꝛ qua rōne ip̄m ne-
gēt in minis maloꝝ: negare possunt i ꝓmissis bonoꝝ.
Et sic cū deꝰ esse nō posset nisi iustus esset: vellent deū
nō esse: ꝛ implicite in mēdacio suo dicūt eū nō esse: in-
quantū dicūt eū iustum nō esse. ¶ Qui etiā occasionē
mēdacij sui tot perdūt: quot ex talibꝫ v̄bis audaciā su-
mūt delinquēdi. Si ḡ teste Ps̄. v. Perdes oēs qui lo-
quunt mendaciū: qua p̄ditione perdent: q̄ tam pericu-
lose mentient. Nō de ista dānatiōis materia. P. viij.
arti. iij. vsq̄ꝫ ad finem capituli.

D. ij. **D**Esperatiōis. Primo ostē-
dēda est cā. Scdō periculū. Tertio remediū.
Arti. j. ¶ Quātū ad primū. Desperatiōis causa est triplex. Cō-
missio: omissio ꝛ callida deceptio. ¶ Primo dico malo-
rū cōmissio: q̄ specialiter: q̄tuꝫ ad p̄sens ꝓpositū: cō-
sistit in nimia carnis ꝛ mūdi dilectiōe; ꝛ dei alteriꝰ se-
1 culi odio. Videmꝰ eīn: ꝙ q̄ diligit, vnū nō libēter ab
eo diu separ: ꝛ specialiter vbi dilectio est carnalis. Sic
etiā q̄ multū odit vnū nō libenter ad illū vadit: vt diu
cū illo ꝯuersef. Adhuc si ille quē dilexit: ꝛ aliꝰ quē odit
sint inimici: magis inuite ad illū quē odit vadit: qꝛ nō
solū aduētus suus erit ei male acceptꝰ: qꝛ eū nō diligit
ſ; qꝛ inimicū suū diligit: qō peius est. Si ḡ oportet ta-
lē magna negocia in curia illiꝰ expedire quē odit: i vix
desperat de bona expeditiōe: sic loquit vel cogitat: de-
spero bene negocia mea expedire: qꝛ sp̄ fui inimicꝰ eiꝰ:
et amicus inimici sui. ¶ Sic spūalit inimicitia quedā
spūalis est inter deū ex vna p̄te: ꝛ carnem ꝛ mundū ex
alia p̄te. Iuxta illud Jaco. iiij. Adulteri nescitis: quia
amicicia huius mūdi inimicitia est deo. ¶ Peccatoꝝ ḡ 2
sciens se esse inimicū dei dupli. Primo qꝛ deū odit: qꝛ
vellet eū nō esse: sicut patꝫ. D. j. 27. vl forte eū occide-
ret si posset: vt licēter peccaret: ſ; qui est in tali volūta-
te erga hoīem: eū nō diligit: sed odit: sic a multo fortio-
ri: qui est in tali volūtate erga deū. Scdō: qꝛ est amicꝰ
inimici sui scꝫ carnis ꝛ mūdi. Et sic rōne tertij inimicꝰ
dei. Teste Jaco. iiij. Quicūq̄ꝫ voluerit amicꝰ esse huiꝰ
seculi: inimicus dei ꝯstituit. Nunq̄ꝫ vellet ab ista car-
ne vel seculo qō tn̄ diligit: diu recedere p̄ mortē. Et iō
qn̄ ad illū punctū veniunt magnis desiderijs: ꝛ qn̄q̄ꝫ
precibus ꝛ muneribꝫ diutiꝰ hic optant remanere. Si-
Exē cut patꝫ de illo. A. xxvij. 49. ¶ Et de quodā alio tali: de
quo fert; ꝙ ad mortē veniēs ait q̄ꝫdā aīa mea voluit
mihi seruire: indui eā bonis vestimētis: ꝛ cibaui: ꝛ po-
taui delicate: ꝛ adhuc melioribꝫ vellē: si mecū remane-
re vellet: qō si noluerit: seruiet alteri: q̄ forte nō dabit ei
aquā: nō mihi imputet: ſ; sibiipsi: q̄ remanere nō vult
Et cōiter illi q̄ fuerūt sapiētiores ꝛ audaciores ꝛ potē-
tiores apud mūdū: minꝰ in morte sperāt: ꝛ hec est ma-
gna p̄sumptio qō male erit eis in alio seculo. ¶ Si vō 3
necessitate cōpulsi: oporteat eos ab istis rebꝫ tā dilectis
ad illū quē nunq̄ꝫ dilexerūt ꝓ maximis negocijs de q̄-
bus in morte in curia dei agit ire. Cogitātes ꝙ inimi-
citia illa deū nō latet aliquotiēs desperant negocia sua
apud deū in curia illa bene expedire. Et iō dolentes et
Exē tristes recedūt. Sicut ille de q̄ fert: ꝙ cū mater eū de vi-
ciosa vita sua frequēter rep̄hēderet. Rūdit: adhuc iu-
uenis sum: possum satis tēpestiue ista dimittere tandē
infirmatꝰ: ꝛ a m̄re de ꝯfessione āmonitus. Rūdit: ad-
huc nō moriar: bene spero euadere: nō oportet ꝯfiteri.
Cum vō m̄r videret mortē appropinq̄re: ꝛ ip̄m roga-
ret obnixꝰ. Rūdit: mō nimis tarde est: ꝛ addidit: m̄r
cātabo tibi canticū: ꝛ icepit sic vuorlyes blisse has gad
day for ye lasse y lorum ye more vucy la vnay. De tali-
bus loquit sacra scp̄tura Ecci. xlj. dicens. O mors q̄ꝫ
amara est memoria tua hoī habēti pacē in substancijs
suis: viro quieto: ꝛ cuius vie directe sunt in oībꝫ: ꝛ ad-
huc valenti cibos accipe. ¶ Scdā desperationis causa 4
est bonoꝝ omissio: ꝛ specialit elemosynarū: qꝛ sic hoīeꝫ
marie i morte sperare facit misericordia: sic p̄tebit. E. iij. 15.
Ita maxime facit hoīem tūc desperare defectꝰ misericordie.
Qui eīn nō fecit sibi amicos de mām̄ona iniq̄tatis: in
illa curia nō bene recipiet: qꝛ iudiciū sine misericordia i cu-
ria illa: ei q̄ nō fecit misericordiam Jaco. ij. Et iuste quidē.
Sicut patꝫ. G. iiij. 23. ¶ Tertia desperatiōis causa est
callida demonis deceptio: q̄ specialiter in morte videt
morientē in desperationē ponere. Sicut patꝫ. A. xxj. 8.
et. P. v. 14. ¶ Ad modū eīn callidi latronis in pericu-
losissimo mortis passu maxime ei insidiatur: vt in de-
sperationē cadēs: nullo modo euadat. ¶ Ad hoc diuer- 5
sis vtitur cautelis: qꝛ q̄tuꝫ ad illos q̄ male prius vixe-
runt: aliū modū procedendi tunc habet. Et aliū q̄tuꝫ
ad illos qui bene vixerūt. ¶ Quātuꝫ vō ad illos: q̄ ma-
le vixerūt se habēt austere: ad modū tyrāni ꝛ crudelis
vsurarij: qui in solutione vltimū computat quadran-
tem ꝛc̄. seu ad modū mulieris litigiose: que litigans cū
vicina sua oēs defectus suos recitat: cum additamē-
tis. Sic demon in morte oēs defectus: ꝛ oēs despe-
rationis causas: siue omissionis siue cōmissionis reci-
tat: ꝛ ille miser videns peccatoꝝ magnitudinē ꝛ multi-
tudinē: ad moduꝫ Cayn in desperationē cadit: dicens
illō Geñ. iiij. maior ē iniq̄tas mea: q̄ꝫ vt veniā merear: 6
p̄ modū istū multos ad desperatiōis metā adducit. De
q̄bꝫ exēplū vnū ponit Beda de gestl. angloꝝ. De q̄dā

Exem̄ milite cuiusdā regis ꝓbi ssimo in his q̄ ad seculū perti-
nebant: hic a rege in infirmitate visitatus: ⁊ āmonit⁹
de cōfessione: dixit ꝙ noluit. q: cū nunq̄ȝ in aliquo pe-
riculo vt dixit timuisset: nō deberet ei iterū impropera
ri ꝙ tūc timuisset. Et cum alia die ad idem āmoneret̄.
Respōdit: ꝙ fuit nimis tarde: q: inquit modo intra-
uit vnus angelus bonus ⁊ ostēdit mihi om̄ia bona q̄
vnq̄ȝ feci in paruo libello quasi tristis: ⁊ ipo recedente
intrauit demonū multitudo cū cachinnis ⁊ derisioni-
bus ⁊ gaudio: improperātes mihi om̄ia mala mea: si-
ue cogitationis: siue locutionis: siue omissionis: ⁊ ostē
dentes in magno volumine in quo etiam ostenderūt
sententiam damnationis mee datam. Et sic tristis de-
sperans mortuus est. ¶ Et non solum erga tales tali
vtitur ostensione: sed quadam etiam argumentatione
et sillogisatione: quali nuper visus est erga vnū: quan-
Exem̄ do venit ad eum vt illum vexaret. Solebat em̄ narra-
re: ꝙ diabolus ei in forma ethiopis veniens ei tale fe-
7 cit argumentū. Tu fecisti illud et nunq̄ȝ fuisti confes-
sus: nec fecisti emendam: ergo es meus: ⁊ statim in eū
intrauit: ⁊ male vexauit. Sic in morte procedit contra
peccatores accipiendo om̄ia peccata prius ostensa: pro
maiori ꝓpositione dicēs: om̄ia hec mala fecisti: ⁊ om̄ia
hec bona omisisti: ⁊ nunq̄ȝ fecisti de hoc emendam re-
stituendo vel penitēdo: nisi timore mortis: ergo meus
es tu: qui nō poterit negare maiorē nec minorē: diffici-
le erit euadere desperationē: imo talis quodāmō in cō-
scientia: ꝯsentiendo: iudiciū ꝓpriū dat: ⁊ anteq̄ȝ anima
8 corpus exeat: cōdemnat⁹ est. ¶ Sed dicūt: si poterim⁹
habere tria verba ante mortē: om̄ia ista diaboli pericu
la ⁊ cautelas euadem⁹: huic r̄ndet̄. ¶ Primo: ꝙ hoc est
falsum: q: plus requirit̄ q̄ȝ tria verba: vicȝ ꝙ in toto ⁊
ex toto corde ad deū cōuertat̄ ip̄m sup om̄ia diligēdo.
Et om̄ia q̄ illicite habet ꝓ posse restituēdo: nō mortis
timore ſȝ iusticie amore: ⁊ pctā om̄ia dimittat: cū ꝓpo-
sito nunq̄ȝ cōmittendi illa: nec alia: ⁊ ꝙ oēm remittat
offensam: etiā posito ꝙ de periculo euadere possit sine
istis tria v̄ba nō sufficiūt. Nōnulli em̄ habēt tpe mor-
tis: tria verba ⁊ plura: nō tn̄ ad salutē sicut patȝ de isto
Exem̄ A. xij. 33. Et. A. xxvij. 49. Et sic ptȝ de illo q̄ vt fertur
dicere solebat: si haberē tria verba ⁊c̄. ⁊ cū equus cali-
dus de venatiōe veniēs aquā nimis ꝓfunde intraret:
de equo in aquā cadēs: seip̄m diabolo trib⁹ v̄bis tra-
Exem̄ didit. ¶ Sic etiā patet de alio: q̄ sic se iactare solebat: ꝙ
si posset ante mortē cū sacerdote loq̄: oīa picula p̄dicta
9 euaderet: hic ḡ ad mortē infirm⁹: sacerdoti de ꝯfessiōe
ei loquēti: nihil aliud r̄ndit: nisi sic: talis niger canis be
ne currit: ⁊ ille rufus est optim⁹: ⁊ nunq̄ȝ de p̄da defuit
et sic diuersos canes nominādo: in canū ꝯfessione mor-
tuus est: ⁊ de nullo alio tūc loqui potuit: nisi de illo qd̄
prius dilexerat. Siquidē canes in vita sua multū dile-
xerat: ergo nec mirū ꝙ tūc de eis loquebat̄ ⁊ cogitauit:
q: mors quidā somn⁹ est de q̄ dictum ad malos in Ps.
lxxv. dormierūt somnū suū: ⁊ nihil inuenerūt ⁊c̄. dor-
miētes v̄o de re illa quā vigilātes multū diligūt ⁊ co-
gitāt: somniāt: ⁊ cū illa credūt se loq̄ sic incipiētes mo-
ri de re illa quā pri⁹ inordinate vel ordinate dilexerūt:
sile huic Nota. E. j. 7. Iste ḡ habuit tria v̄ba: nec tn̄
Exem̄ sufficiebāt. ¶ Idē ptȝ de quodā alio: q̄ vt fert̄: sic se ia-
ctare solebat huic ḡ moriēti ⁊ desperato: quidā religio-
sus: q̄ illud verbū ab ore suo pri⁹ audierat accessit: ⁊ cū
de v̄bo illo cōmemorauit: cui ille. Credit̄ ꝙ habeā dei
misericordiā ⁊ grām modo in bursa mea: ꝓ toto mūdo nō
possem modo dei misericordiam petere. Nec mirū: q: teste
btō Aug. hac animaduersiōe sepe pcutit̄ impius: vt
moriens obliuiscat̄ sui q̄ dum viueret oblitus est dei.

Patet ḡ ꝙ plus requirit̄ q̄ȝ hec tria verba vel loq̄ cum
sacerdote anteq̄ȝ moriat̄. Videlicet ꝙ habeat ꝯditiōes
p̄dictas. No. M. ix. 39. cū seq̄nē. Sed cogitet q̄libet i 10
corde: quō ille miser i medio inimicoꝝ posit⁹: q̄ videt
demones cū vncinis infernalib⁹ paratos ad rapiendū
aīam: q̄ ex alia pte videt amicos ⁊ executores: cū mani-
bus viscosis paratos ad aperiendū cistam ⁊ bursam ⁊
ad rapiendū bona exteriora: q̄ etiā tanta grauat̄ intus
et extra infirmitate: ꝙ vix quicq̄ȝ cogitare pōt nisi de
infirmitate: vix quicq̄ȝ loq̄: vl' mēbrum aliqd̄ mouere:
quō posset talis vt p̄dictū est: cū oībus illis ꝯditiōib⁹
ad deū se cōuertere? quō posset arbor q̄ se semꝑ ad aliā
partē inclinauit: q̄n sciendit̄ ad aliā partē: vicȝ ꝯtrā ca-
dere? Ideo pri⁹ via est p̄parāda: q: aliter tūc tarde pre-
parat̄. Ideo bene r̄ndit quidā religiosus bone memo- Exem̄
rie: morti appropinquās: cū āmoneret̄ ꝙ de deo ⁊ salu
te aīe cogitaret. R̄ndit: tot annis i ordie vixi: ⁊ nunq̄ȝ
videbant̄ mihi matutine nimis prolixe quantūcunq̄ȝ
essent cū nota sollēni modo v̄o tedet me audire officiū
sine nota: si ḡ prius nō cogitassem: mō tarde esset cogi-
tare: ante mortē ḡ ꝯfiteri: q: a mortuo quasi nihil perit
ꝯfessio ⁊c̄. Ecci. xvij. ¶ Istud etiā est optimū ꝯsilium
ꝙ sanus ⁊ viuus ꝯfitear̄: ⁊ vitā emēdet: ⁊ aliena resti-
tuat: q: si ad mortē expectet diabolus caute ista impe-
dit. ¶ Quia sicut astutus vsurari⁹ vel potens auarus: 11
habēs vicinū minus discretū et malū patrēfamilias:
cuius hereditatē cupit: vocat ad festa: ⁊ libēter eū reci-
pit: ⁊ mutuat ei paulatim: plus ⁊ plus: ⁊ nō statim de-
bitū repetit: ſȝ id crescere pmittit vsq̄ȝ sit in tali miseria
et paupertate ꝙ illud soluere nō possit: nisi hereditatē
vēdat: sic diabolus petōri diuersas mutuat delectatio-
nes: ⁊ facit ei amicabilē: vt hereditatē celestē cū faciat
amittere. Et ideo dum sanus ⁊ viuus est nō ostēdit ei
quō est ei obligat⁹: nec tūc cōputat: ſȝ expectat vsq̄ȝ lo-
quelā qua ꝯfitēdo se acquietare ⁊ saluare posset: amise-
rit: ⁊ tūc cū eo districte cōputat: ostēdendo ei quot dele-
ctationes ⁊ aliena bona: ⁊ pctā in vita sua ei mutuauit
Sicut patȝ. s. e. c. vj. Ideo cōiter tales visiones malis
moriētib⁹ nō ostendunt̄: anteq̄ȝ loquelā amiserint: ne
loquelā habētes diabolū accusarēt ⁊ ꝯfiterent̄: ⁊ alie-
na restituerent. ¶ Et in hoc casu se habet diabolus ad 12
modū falsoꝝ aliquoꝝ hoim: q̄bus q̄nq̄ȝ obligat̄ terra
vel manerium sub tali pacto: ꝙ nisi pecunia eis ad certū
diē soluat̄: terra cū eis semꝑ remaneat. Tales vt q̄nq̄ȝ
auditū est: ꝓ die illo se absc̄ōdūt: ⁊ inueniri nec videri
volūt ab illo: q̄ soluē parat⁹ est: vsq̄ȝ dies ille trāsierit:
et tūc se ōndūt ad alteri⁹ exheredatiōē. Sic sunt petō-
res obligati diabolo: ꝙ nisi se liberēt dū loquelā habēt
terrā viuētiū amittūt. Ipse v̄o subterfugit ⁊ se abscō-
dit: vsq̄ȝ loquela sit amissa: ⁊ tūc obligationē eis ōndit
et tūc sicut mut⁹ corā iudice ponit̄ ad pniam ⁊ carcerē
perpetuū: sic tales. In cui⁹ signū adduci pōt: ꝙ postq̄ȝ
ille miser Mat. xxij. obmutuit: adiudicat⁹ fuit ad tene-
bras ⁊ fletū ⁊ stridorē dētiū. ¶ Ostenso ḡ quō inimic⁹ 13
se hȝ erga maloꝝ deceptionē ad h̄ vt in desperationē
specialit̄ i trāsitu mortis inducat: nūc ōndere restat: quō
se habeat erga deceptionē bonoꝝ: q̄s aliq̄n̄ēs nitit̄ i de-
sperationē ponē p colorē nimie iusticie: sic patȝ. C. vij.
13. In mortis v̄o trāsitu p colorē nimie astucie. Sic pȝ Exem̄
de illo cui moriēti vt fert̄ q̄si sic apparuit i specie mlieris
portāns paruulū i brachijs: dicēs se esse scāȝ Mariā
cū filio suo: cui infirm⁹ hūilit̄ inclinās vt potuit roga-
uit: vt ꝓ eo filiū deꝓcaret̄: ꝙ cū illa q̄si genuflectēs cū
lachrymis vt ifirmo videbat̄: oraret. R̄ndit ille demō
in brachijs: nō habebit misericordiā nec in isto audiā te: ſȝ
ibit ad infernū: moriēs tn̄ se recogitans bonā vitā suā

pcedentē ⁊ diaboli astutiā: cum fiducia rñdit: nō
vadā ad infernū: sed vade tu cū matre tua: qꝛ melius
me viā scitis. Et sic eos fugauit. ¶ Quia vō voluerit
tales apparitiones fieri bonis siue malis moriētibꝰ ne
gare: videat quartū dialogoꝝ beati Gregorij: qui q̄si
totus est de talibus apparitionibꝰ. Videat etiā vitam
sctī Martini: cui morienti cruēta astitit bestia: videat
etiā qḋ legit̄ christo morienti in cruce affuit: de matre
etiā eius Maria legit̄: licet in apocrifo: q̄ orauit filiū
suū q̄ ab illoꝝ visione in mortis transitu eā pseruas
ret: quis ergo tutus ab illorum visione erit?

Arti.ij. ¶ Ex dictis in isto pmo articulo: ꝑ parte ptz secundū
vicz desperatiōis piculū partim vō patebit ex dicēdis.
14 Aliquotiēs enī cadit hō in desperationē: etiā ante infir
mitatē vel mortē: nimijs pctīs ⁊ melācolijs ⁊ inordi
natis timoribꝰ: ⁊ terroribꝰ aggrauatꝰ. Et talis est sicut
nauis sup mare sine ancora ⁊ gubernaculo: q̄ despera
ta oīno vēto exponit̄. Et sicut arbor sine radice: q omī
vento psternit̄: ⁊ sicut infirmꝰ a medicis desperatus:
cui oia q̄ appetit dant̄: Jta desperatꝰ omī vēto tentati
onis obedit. Et sicut q̄ nō habet timorē dei pre oculis:
nec celestis patrie amorē ad quā venire desperat: nec te
benne fugā: nihil qḋ placet dimittit: nisi vbi mūdi ti
mor obstat. Sicut ptz de illo q̄ in duodena hoīcz exhe
redauit: quē restituere nolentē papa diabolo cōmēda
uit: hic cū de curia romana sic dimissus rediret: dicere
solebat quasi sic: comedamꝰ ⁊ bibamus: qꝛ de inferno
postq̄ de hac vita trāsierimꝰ certi sumꝰ. Ecce infirmꝰ
desperatꝰ nihil sibi negauit: de q̄ delectabat̄. Ad istam
sic vident̄ loqui tales Hiere. xviij. q̄ dixerūt despera
uimus: post cogitationes nostras ibimus: ⁊ vnusq̄sq̄
prauitatē cordis sui mali faciemus. Inter omes ḡ pla
gas spūales. Jsta est ipsi plagato ⁊ infirmo piculosior
qꝛ ad mortē durās est pctīn in spm̄ sctm̄ qḋ nō remitte
tur hic neq̄ in futuro. Vñ Isidorus de sum. bo. li. ij.
Perpetrare flagitiū mors est anime: sed desperare: est
in infernum descendere.

Arti.iij. ¶ Huic ḡ pessime infirmitati sūma cū diligētia opor
tet remediū q̄rere. Diligēter vō quesitū dupliciter in
15 ueniri pōt. Vno modo q̄ moriens omīa bona q̄ fecit
quantū pōt: ad memoriā reducat: qꝛ fm btīn Grego.
xxij. moral'. sup illud Job. xxxj. Si letatus sum super
multis diuitijs meis: sicut sanus ⁊ fortis: nō debet ni
mis de bonis operibꝰ cogitare ne supbiat: sed de malis
suis vt humiliet̄: Jta moriēs omīa bona cogitare de
bet: ne desperet: bona enī opera spem generant: sicut pa
tet Esa. xxxviij. Vbi Ezechias rex de morte certificatꝰ:
ad refugiū fugit bonoꝝ operū dicens. Obsecro domi
ne: memēto quomō ambulauerim coram te in veritate
et corde pfecto: ⁊ qḋ bonū est ī oculis tuis: fecerim. Et
ponit exemplū beatus Gregoriꝰ. xxij. moral'. de Pau
lo: qui sanus dixit: non arbitror me apprehēdisse. Mo
riens dixit: bonū certamen certaui. Et sic pōt intelligi
illud. iij. Reg. xx. Non glorie accinctus dū bellū du
rat: sed discinctus post victoriā ad mercedē appropin
quans premiū recepturus. Tunc tū specialiter elemo
syna iuuat. Sicut ptz. E. iij. 25. Qui enī fecit multū ꝓ
vno dño ⁊ ꝓ suis: cum maiori spe curie sue appropin
quat. Sic in pposito. Spes aūt cor ꝯ inimici malicias
firmiter tenet: sicut ancora nauē ꝯ oēs tēpestates. Sic
ptz de sctō Martino q̄ in deo ⁊ bonis operibꝰ suis ꝯfi
Exem dens: diabolū sibi apparentē fortiter fugauit. ¶ Sicut
etiā patuit nup de quodā religioso bono ⁊ deuoto nup
moriēte: cui affuit sathanas: hic ḡ cū modicū pausans
suspiraret: q̄sierūt q̄ astabant q̄d haberet: quibꝰ ille rñdit.
Diabolus mihi apparuit dicēs: me nō esse de numero
saluandoꝝ. Cui ego rñdi: q̄ mentit̄: ⁊ sic eum fugaui.
Patet ḡ q̄ opa bona priꝰ facta in mortis piculo faciūt
morientē audacē ꝯ diabolū: nec tūc ab eo vincit̄: q̄ for
titer ⁊ finalit̄ prius eū vicerat. Qḋ figurat̄. j. Re. xvij.
Vbi ad Dauid dictū fuit: q̄ nō valuit pugnare cōtra
Goliam. At ille ī illo piculoso bello recordabat̄ q̄liter
prius fortiter leonē ⁊ vrsum vicerat: ⁊ ꝯfortabat̄ ⁊ au
dacter bellū illud ingressus est dicens. Dñs q̄ eripuit
me de ore leonis: ⁊ de manu vrsi ipse me liberabit. Sic
in pposito. Quātūcūq̄ pctōr dicat nō vales modo ꝯ
Goliā resistere: qꝛ recordat̄ se priꝰ leonē inferni vicisse
audax erit in bello in trāsitu mortis: sperans in eū qui
prius eū liberauit. Oēs ḡ isti ⁊ his siles dicē pñt: illud
Heb. vj. Cōfugimꝰ ad tenendā ppositā spem: q̄si an
corā. Nō. F. iiij. 32. Alio mō q̄nq̄ remediū inuenit̄ ꝑ
sapientē ꝯfessorē ⁊ ꝯsiliū: qꝛ sicut plaga vel infirmitas
aliq̄n medico minus discreto est incurabilis: q̄ discre
tiori est curabilis: Jta de infirmitate ista sic ptz de sctō
Eadmūdo. C. vj. 41. Et. M. xj. 138. Nō. T. j. 18.

Ecimarū. Primo ostēde D.iij.
tur causalitas. Scdō necessitas. Tertio quali
tas. Quarto quātitas. Quinto vtilitas. Sexto nō dā
tiū ingratitudo. Septimo periculū. Octauo excusatio
cum reprobatione. Nono aliquoꝝ recipientium deci
¶ Ad primū sic ꝓcedit̄: causa qua (mas puersitas. Arti.j.
re decime dant̄: triplex inuestigari pōt: vna ex pte dei:
cui talia debent̄ in recognitionē vniuersalis dominij.
Postq̄ enī oia fecerat de nihilo: ex sua magna curiali 1
tate ⁊ ecclie institutiōe: nouē ptes rerū creatarū nobis
ꝯcessit: ⁊ decimā sibi retinuit: sicut largus dñs q̄ mane
riū vel terrā ministro vl' amico suo dat: annuū tū red
ditū sibi reddi vel heredibꝰ suis de illa terra cōstituit.
Sic in pposito: ⁊ hoc est qḋ dī Leuit. vlti. Oēs decime
terre: siue de frugibꝰ: siue de pomis arboꝝ dñi sūt: ⁊ illi
sanctificant̄. Huic ꝯcordat Canon. xvj. q. j. dicēs. De
cime sunt tributa. ¶ Scda causa accipit̄ penes ecclīaz.
Rōnabile enī videt̄ q̄ illi det̄: a q̄ quicq̄d in re vel in
spe bonitatis habemꝰ vel hic speramꝰ: causaliter acci
pimꝰ: q̄d sumꝰ anteq̄ baptismū ī ecclīa recipimꝰ: nisi
dānatiōe digni: q̄d postea in vita: nisi alia sacramēta:
vel q̄d post mortē nisi sepulturā ī ea recipiamꝰ? Justū
est ḡ ecclīam iuuare: q̄ tot modis nos iuuat. ¶ Tertia
causa accipit̄ penes ecclie ministros. Rō enī dictat: q̄
qui inuigilāt circa salutē aīaꝝ ⁊ reipublice vtilitatē: q̄
habeāt vñ viuere possint: sic pz. ij. ij. q. lxxxviij. arti. j.
¶ Jste articulus infert scdm. Ex q̄ enī decima est red Arti.ij.
ditus seu homagiū deo debitū: sequit̄ necessario q̄ sol
uat̄: qꝛ sicut nō faciēs homagiū dño suo hereditate pri
uat̄: ⁊ nō reddēns redditū: aialia imparcant̄ ⁊ attaxā 2
tur: sic nō dās decimā: hereditatē pdit celestē: ⁊ si alibꝰ
¶ Ex pmo enī articulo nō so (eiꝰ mortalitas imitit̄. Arti.iij.
lū necessitas: ḡ etiā decimaꝝ sequit̄ q̄litas. Ex q̄ enī dat
nob bona: iniustū est ei peiora reddi: ad modū Cayn.
De melioribꝰ ḡ cū Abel: q̄tuz ad bona nāe fortune et
grē deo offeramꝰ: aliter maledictionē incurrimꝰ Ma
lach. j. Maledictꝰ inq̄t dolosus: q̄ habet in grege suo
masculū ⁊ feminā: ⁊ votū faciēs: imolat debile dño.
¶ Quātitas vō in parte patet auctoritate preallegata Arti.iiij.
Leui. vlti. Partim vō in alijs legibꝰ ecclīasticis ⁊ sum
mis. Jn quibus aperte ostendit̄ q̄ debēt dari de ligno
rum seu nemorum vēditione: de venatione: de pisca
tione. Addit etiam lex canonica. xvj. q. j. Decime: q̄
debent dari de militia. Glosa. licita de negociatione. 3
Glosa. dummodo licita sit negociatio. Et ab illo etiā
qui rem illicite acq̄siuit: fm glosaz possunt decime reci

pi: q2 inuenit in possessiõe: ⁊ decima sequit quemlibet
possessorē: sequit. De artificio. Glosa. de oibꝰ q̄ ex lu-
cratiua cā habent dabunt decime: vt de donatiõe ⁊ le-
gato ⁊ doctor de collecta sua. Et aduocatꝰ de pͥocinio
suo: ⁊ mercēnariꝰ. i. q̄ mercede pducit: de mercede sua
q2 scriptū est: honorabis dñm deū tuū de tuis iustis la
borib9: vt. j. q. j. nõ est putãda. Sed nõ q2 iste deducē-
re põt expēsas. Itē de herbis hortoꝝ: nutrimētis aīa-
liū: lana: lacte: lignis: feno: pēñonib9: molēdinis: bal-
neis: fullonijs: argētarijs: metallis: lapicidinis ⁊ de ce
teris bonis. Etiã de tpe ꝯfe. dis. v. q̄dragesima. Nõ
de h in summa ꝯfes. li. j. ti. xv. c. xix. Exẽplū Geñ. xiiij.
dedit ei decimas ex oib9 supple Abraã: Melchisedech
sacerdoti. Sic ptꝫ Heb. vij. Vbi dī: q2 decimas oīm
diuisit ei Abraã. Exẽplo etiã Thobie: de q̄ Tho. j. dī:
oēm decimationē dño fideliter offerēs. Exemplo etiã
pharisei Luce. xviij. Decimas do oīm q̄ possideo. Et
nõ solū predialiū: ſ etiã psonaliū: sicut ptꝫ Nee. x. qñ
inq2 leuite decimas accipiēt: ex oibus ciuitatib9 operū
nroꝝ. ¶ Si q̄ris vbi in sacra scriptura decima pͥcipit.
Vide. ij. Paral'. xxxj. vbi sic dī: pͥceperūt ppl'o habitã-
tiū in hierlm: vt darent partē sacerdotib9 ⁊ leuitis: vt
possent vacare legi dei: q̄ aūt fuerit illa pars: factū se-
quēs determinat: sequit. Oim que gignit humꝰ: deci-
mas dederūt. Et Malach. iij. Inferte inq2 oēm deci-
mationē in horreū meū. Et Mat. xxiij. Et Luc. xj. hec
oportet facere: illa aūt nõ omittere: dixit illis qui minu
ma decimabãt. Et Deutro. xij. Omia que precipio of-
fertis holocausta: hostias ⁊ decimas.

Arti. v. ¶ Ista vo decima in q̄litate ⁊ quãtitate vt pͥdictū est:
data: plus dãtib9 q̄ deo vel ipsis q̄b9 dant: pdest: tam
4 ad psperitatē pͥsentis seculi. s. in bonis nãe: fortune et
gr̄e: q̄ȝ futuri. s. glorie. i. ad sanitatē corpoꝝ: ad abūdan
tiã fructuū: ad remissionē pctoꝝ: ⁊ ad gloriã beatorū.
Vñ dñs Malach. iij. Inferte oēm decimã in horreū
meū vt sit cibꝰ in domo mea. Et pbate me dicit dñs.
Si nõ aperuero vob cataractas celi: ⁊ effudero vobis
bñdictionē vsq3 ad abundãtiã et increpabo p vob de-
uorantē: ⁊ nõ corrūpet fructū terre vr̄e: nec erit sterilis
vinea in agro dicit dñs: ⁊ beatos dicēt vos oēs gētes.
Ecce vtilitas dantiū decimas. Huic cõcordat Aug.
xvj. q. j. decime: dicēs. Decime sunt tributa aīarū egen
tiū: q2 si dederis decimã nõ solū abūdantiã fructuū re-
cipies: ſ et salutē aīe ⁊ corpis ꝯsequeris: nõ igit dñs
premiū postulat: ſ honorē: deꝰ eñ nr̄ q̄ dignatꝰ est no
bis totū dare sicut deci-tiã reinuit: nõ sibi ſ nobis sine
dubio profuturã: hec ille. ¶ Si g̃ pͥpter vtilitatē pͥpriã
spargūt hoies semina in terra sua: q̄ raro dat vel red-
dit in decuplū: ⁊ denarios suos mittūt vltra mare: ⁊ in
varijs mercatiõib9: vbi denarius raro redit decupla-
tus: quare fideliter nõ mittūt deo decimã partē bono-
rū: q̄ eis dat nouē partes cū bonis gr̄e ⁊ nature ⁊ glie.
habēdo respectū ad oīa ista: denarius p decima datus
nõ solū reddit decuplatus: ſ in infinitū duplicatus.

Arti. vj. ¶ Ex isto vltimo articulo infert sextus: vicȝ non deci-
mantiū ingratitudo. Ex quo eñ deꝰ tam largus est no
5 bis in pͥsenti: dãdo nobis tã magna: multa ⁊ delectabi
lia bona: ⁊ largior desiderat esse in futuro dãdo bona:
sempitēna ⁊ optia si voluerimꝰ: magna ingratitudo est
ei parua negare ⁊ nõ solū igratitudo: ſ qd̄ peiꝰ est pes-
simū latrociniū videt esse: ab eo furãdo partē suã. Si
amico dãti nouē denarios vel vlnas pãni: ille cui dat
decimã ptē quã solã sibi retinet furet: q̄s nõ diceret eū
ingratissimū furē: ita retinēs decias: ē fur dei. vñ Aug.
in decreto pͥallegato. Decime inq2 ex debito dant: ⁊ q̄
eas dare noluerit: res alienas inuadūt ⁊c̄. Nõ. f. iij. 13.

¶ Ex isto sequit septimꝰ articulus: q2 eñ ingratitudo Arti. vij.
et latrociniū ꝯ sanctã trinitatē exerceri nõ põt sine peri
culo. Idõ nõ decimãtes in triplex periculū ꝑpote qui ꝯ
trinitatē peccãt: incidere iustū est: vicȝ in piculū: q̄ ad
terrenã substantiã: q̄ ad pͥpriū subiectū: ⁊ q̄ ad dãnatio
nē eternã. ¶ Primū ptȝ p argumentū a ꝯtrario sensu: 6
sumptū ex pͥdictis verbis Malach. j. vbi pmittit abū
dantiã fructuū dantib9 decimas: g̃ nõ dãtes: habebūt
penuriã: hoc pbat historia ⁊ sacra scriptura. ¶ Primo Exm
historia de illo q̄ vt fert intrãs grangiã suã post autū-
nū ⁊ admirãs insoliti cumuli paruitatē: vidit diabolū
sedentē sup cumulū ⁊ intelligēs hoc esse pͥpter malam
decimationē: iussit totū iterū decimari: qd̄ cū factū fu-
isset: grangia repleta fuit de residuo: patȝ g̃ decimatio
dat abundantiã: nõ decimatio penuriã: huic cõcordat
illud Malach. iij. vbi deus tales repͥhendit dicēs. Si
inquit affiget hõ deū: sicut vos me ꝯfigitis: ⁊ dixistis
in q̄ cõfiximꝰ te. Et rñdit deus in decimis ⁊ pͥmicijs
Ideo penã adiūgit dicēs. In penuria vos maledicti
estis. vñ Hiero. ibidē in glosa: ⁊ ponit. xvj. q. j. reuer-
timini in terra: q2 inq2 mihi nõ reddidistis decimas ⁊
pͥmicias: idcirco in fame ⁊ penuria maledicti estis: et
p decimis ⁊ pͥmicijs q̄ parua erãt vt a vobis darent
vbertatē possessionū vestrarū ⁊ oēm frugū abundan-
tiã pdidistis: vt aūt sciatis me irascēte hoc esse pfectū:
q2 fraudastis me: pte mea: hortor vos vt inferatis deci-
mas in horrea mea: ⁊ p certissimo experimēto erit vo-
bis: qd̄ sequit ibi: ⁊ ponit. s. e. c. iiij. ¶ Ad idē Aug. in
sermone de decimis. Idõ maiores nostri copijs oibus
abundabãt: q2 deo decimã dabãt. Si vo nr̄i tpis ho-
mines frequēter spoliēt: ⁊ bona diuersis modis per-
dant ⁊ auferent: nõ mirent: quia cuilibet illoꝝ loquit
Aug. ⁊ hī. xvj. q. j. decime. Dabis inq2 impio militi:
qd̄ nõ vis dare sacerdoti: q2 qd̄ nõ accipit christus: ca-
pit fiscus. ¶ Scdõ ex mala decimatiõe sequit periculū 7
totꝰ subiecti: vicȝ corpis ⁊ aīe: qd̄ ptȝ p hoc qd̄ nup vt Exm
fertur: accidit de quodã malo decimatore: q̄ in grãgia
sua cū oib9 bladis suis simul collectis cõbustus fuit.
Et q2 de illo pctõ spãliter notatꝰ fuit: illi pctõ vindictã
imputabat: vt qui in bladoꝝ decimatione peccauerat:
bladis cõbureret: ⁊ sm mēsurã delicti: fieret ⁊ plaga-
rū modus Deutro. xxv. Et p ea p que peccauerat: pu-
niret Sapien. xj. A simili: q̄ oues vl' vitulos vl' q̄cūq3
alia nõ decimãt: hmõi iuste amittēt: sic si dño non de
redditꝰ vniꝰ agni sibi debiti. Iuste alios cape potest.
¶ Tercio ex mala decimatõe sequit pͥuatio pͥte celestē
et adeptio dãnatiõis eterne: ⁊ h iuste q̄dē: q2 homagiū 8
seu tributū p illa terra nõ reddit. Sic ptȝ. s. e. c. ij. Hec
aūt iusticia ostēsa fuit in iudicio: q2 q̄dã talis accepit a
deo: de q̄ fert: q2 cū esset potēs in vita sua ⁊ magnꝰ: q2
tñ decimas vt debuit non dedit: post mortē a q̄busdã
fidedignis viris visus est a demonib9 ad inferni loca
portari. Nota ad idē. A. ix. 7. Narratio de Augusti-
no angloꝝ epõ: quõ excõicatus pͥpt decimas de eccl'ia
post mortē visus est exire. Huic ꝯcordat dictū Augu-
stini ⁊ hī. xvj. q. j. decime: hec inq2 est dñi iustissima cõ-
suetudo: vt si tu illi decimas nõ dederis: tu ad decimas
reuocaris. i. sm glosam: tñ decima remanebit tibi: q̄a
demonib9 sociaberis: qui sunt decima pars angeloꝝ.
Male g̃ decimãtes: ⁊ tpaliter ⁊ eternaliter dãnificant:
et deū hic ⁊ in futuro eis durū iudicē ⁊ parcū faciūt re
tributorē: ⁊ iuste quidē talia recipiūt: qualia dant. Ex 9
quo sequit: q2 qui de peiorib9 decimat: vel elemosynas
dat parce ⁊ de peioribus: hic parce ⁊ in futuro recipiet
vt q̄ parce seminat: parce et metet. Qd̄ pulchre ostēsuȝ
est in malefacto cuiusdã viri ecclesiastici: cui quidã de

suis patrocbianis solito quasi sic vt ferẽ malã obtulit
Exem monetã: de q̃ cũ pluries eũ notasset semel denariũ ma-
lũ quẽ obtulit seorsum vsq̃ ad tp̃s q̃ cũ alijs ad cõio-
nẽ accessit: reseruauit: ⁊ cũ oculos sursũ leuaret: falsũ
denariũ i ore loco cõmuniõis posuit quẽ cũ in ore plu
ries vteret: ⁊ masticare nõ posset nec deglutire: nec eij-
cere auderet tristĩ ad sacerdotẽ venit: a q̃ req̃sit⁹ q̃d ha
beret? Rñdit: dñe deũ mihi dedisti: cui sacerdos: ma-
stica bñ. Rñdit: se nõ posse: vide inq̃t sacerdos: ne for
te vindicta sit: quã formam videt̃ i ore tuo hr̃e? q̃ rñdit
formã denarij. Cui ille: vide si aliq̃ mõ in tali materia
peccasti. Cui ille: cõfiteor q: malos denarios de cõsuetu-
dine offerre cõsueui: ⁊ restitutis oĩbꝫ. Illo denario a sa-
cerdote accepto: ⁊ seorsum reposito: eũ bene cõicauit.
Nũc in h̃ nõ laudo: q̃ malis medijs eũ ad iusticiã re-
duxit. Sꝫ placet malũ factũ ꝑ exẽplo ad ꝓpositũ q̃ du
ri, ⁊ parci duraꝫ ab eo recipiẽt mercedẽ: ⁊ seipos ⁊ non
deũ fraudant. Vñ Aug⁹. ⁊ hr̃. xvj. q. j. decime. Cũ in-
q̃t decimas dãdo ⁊ terrena ⁊ celestia possis p̃mia ꝓme
reri: q̃re ꝓ auaricia duplicẽ benedictionẽ fraudas.
Ar. viij. ¶ Sꝫ ne oĩbꝫ istis iudicijs ⁊ penis videant̃ succũbere:
inanit̃ se excusant q̃dã illoꝝ dicẽtes. Illi q̃ decimas re-
cipiũt: vel sunt male vite: vel nõ residẽt vel nõ faciunt
debitũ suũ erga parrachianos suos paupes ⁊ ideo mi
10 nus curamus: vel decimas eis dare: vel eas a furibꝫ ⁊
aialibꝫ custodire vel in vsibꝫ nr̃is expendere: q: pl⁹ eis
indigem⁹. Sed hec dicẽtes multipliciter errãt. ¶ Primo:
q: decime non dant̃ illis: ſꝫ deo: qđ ꝓ h̃ apte pꝫ: q: an-
teq̃ꝫ certi ministri deputati essent in dei ministeriũ: qui
dei. i. decimas loco dei: q̃si ei⁹ balliui reciperẽt voluit:
q̃ ꝑs ei⁹ ad ei⁹ laudẽ cõbureret̃ sic pꝫ d̃ Abel ⁊ Cayn
Sicut g̃ nõ cõsideras verũ minister dñi tui q̃ curiã ei⁹
tenet vel reddit⁹ ei⁹ colligit sit bon⁹ vel mal⁹: q: nõ ei
sicut dño tuo reddit⁹ soluis. In q̃ receptiõe ipe nõ est
nisi minister ad recipiendũ ⁊ expendendũ recepta f̃m
dñi sui volũtatẽ. Ita noli cõsiderare ministros ecclia-
sticos reddit⁹ dei recipiẽtes ad expẽdẽdũ ad ei⁹ hono-
rẽ ⁊ volũtatẽ vnã p̃tẽ in vsus ꝓprios. Aliã in paupes
ternã in fabricã ecclie: q̃rtã in paupes scolares deputã
11 do. ¶ Sed rñdebũt forte dicẽtes: si sic eas expẽderẽt li-
beter eas darem⁹: ſꝫ hec nõ faciũt: ſꝫ aliq̃ illoꝝ pessime
expẽdũt in vsibꝫ satĩ illicitis. Quid h̃ ad te? si videris
hereditatẽ vel terrã optimã quã posses cũ parua pecu
nia emẽ ⁊ dñs illi⁹ mitteret ad te vnũ q̃ ꝓ illa terra pe
cuniã a te reciperet: q̃d curares q̃d postea de illa pecunia
fieret: nisi tu haberes certitudinẽ in terra illa: nũ q̃d di
ceres: q̃ nolo illã emere q: pecunia male expẽdet̃? Ita
in ꝓposito: qui potes pro decima tibi cõparare oẽs il-
las vtilitates noĩatas. ꝭ. c. c. 4. Noli dimittere ne forte
male a recipiẽtibꝫ expẽdatur.
Ar. ix. ¶ Et licet petm̃ ꝓpli detrahẽtĩ p̃latis ⁊ sacerdotibꝫ su-
is magnũ sit siue sint mali siue non: tñ mali ab ista ma
12 gnitudine pctĩ immunes nõ sunt: vel qi mala eis dãt
exempla: vĩ q: de pctis suis vt debẽt nõ corripiũt. De
q̃bꝫ Crisostom⁹ sup illđ Matth. xxiij. Ve vobis scribe
⁊ pharisei: ypocrite: q̃ decimatĩ mentã ⁊ anetũ ⁊ cimi-
nũ ⁊ relinq̃tĩ q̃ grauiora sunt legĩ iudiciũ ⁊ miscđiam
⁊ fidẽ: excolãtes culicẽ: camelũ gluttiẽtes. Sacerdotes
inq̃t Crisostom⁹: auaricia pleni: si quis de ꝓplo deci-
mas nõ obtulisset: ita eũ corripiebãt: q̃si magnũ crimẽ
fecisset: q: decimas alicui⁹ rei vel minime non obtulis-
set: si q̃s aũt in populo peccabat: aut alterꝫ ledebat: aut
aliq̃d tale quid faciebat: nemo curabat eũ corripe: qua
si nullã culpã fecisset: qui in deũ peccabat: ⁊ de suo lu-
cro quidẽ sollicite agebãt. De glia aũt dei ⁊ salute ho-
minũ negligebãt. Ideo dicit ve vobis: q̃ decimas cui
minimaꝝ reꝝ exigitis a ꝓplo: ⁊ miscđiam ⁊ iusticiã nõ
facientes: populũ non ammonetis: liquãtes culicẽ: id
est a modico docent ꝓplm abstinere ⁊ camelũ degluti-
unt. i. maiora cõmittere ꝑmittunt. Hec ille.

Dedicationi et reconcilia-

tioni ecclie. Primo sunt ponẽda themata cõue- D. iiij.
nientia: Scđo vni⁹ thematis qđ videt̃ magis ad ꝓpo-
situ ad tẽpli dedicationẽ fiet ꝓsecutio. Ostẽdẽdo triuꝫ
temploꝝ dei in natura distinctionẽ: duoꝝ vo in viola
tiõe recõciliatiõe ⁊ dedicatiõe siltudinẽ. Tertio osten-
det̃ vtriusq̃ tẽpli dedicatiõis efficacia. Quarto quõ 1
vtrũq̃ tẽplũ post recõciliationẽ seu dedicationẽ vene
rari ornari ⁊ frequẽtari debeat. Quinto ostẽdit̃ q̃ vio-
lantes dedicationẽ seu reconciliationẽ spũalis templi
indigne occupant materiale in vita pariter ⁊ in morte
⁊ excludendi sunt a tertio.
¶ Pro primo scribit̃. j. Mach. iiij. Ascẽdam⁹ nũc mũ Ar. j.
dare sancta. Ibidẽ mũdauerũt sctã. Itẽ. j. Mach. xiij.
Mundauerũt arcẽ. Agat̃ dies dedicatiõis. j. Mach.
iiij. Item sanctificauit tabernaculũ suũ altissim⁹ in ps̃.
xlv. Itẽ introibo in locũ tabernaculi admirabilĩ vsq̃
ad domũ dei. In ps̃. xlj. Item corroborauit tẽplũ. Ec-
clesiastici. l. Itẽ sacerdotes ingressi sũt tẽplũ dñi vt san-
ctificarẽt illud. ij. Paralip. xx. Itẽ fecerũt dedicationẽ
dom⁹ dei in gaudio. j. Esdre. vj. Itẽ fecerũt dedicatio
nẽ in leticia ⁊ gratiarũ actiõe. Nee. xij. Via hec pollu-
ta est: sed hodie sanctificabit̃. j. Re. xxj. Nota sermonẽ
M. xij. 3. Itẽ Luce. xix. Hodie sal⁹ domui huic facta
est. Itẽ Apo. xv. Impletũ est templũ dei fumo a maie
state dei. In quo nota anthema: q: fum⁹ orõnem signi
ficat Apo. viij. Ascẽdit fum⁹ incensoꝝ: q̃ sunt orões
sanctoꝝ. Quia sicut incẽsum sup carbones frigidos nõ
facit fumũ ascẽdere: ſꝫ sup ignitos. Ita nec oratio: de q̃
in ps̃. cxl. Dirigat̃ oratio mea sicut incẽsum in cõspectu 2
de corde frigido: sed de calida ad deũ ascendit. Cãdela
vo fumigans sub cãdelo accẽsa directe ad accẽsam fu-
mũ mittens fumũ ad eã descendere facit quo accendit̃
sic oratio ad deũ de calido emissa: dicẽdo: accẽde lumẽ
cordibꝫ ⁊c̃. Quo igne dedicauerũt tẽpluꝫ. iij. Re. viij.
In quo duo relucẽt: loc⁹ salutis scꝫ templuꝫ. Et actus
virtutis: dedicauerũt. De primo in ps̃. xxviij. In tem-
plo ei⁹ oĩes dicent gliam.
¶ Nota q̃ rõne primi est sciẽdũ: q̃ de triplici tẽplo sa- Ar. ij.
cra scriptura mentionẽ facit scꝫ exterioris materie. In
terioris grẽ. Superioris glie. De primo. ij. Mach. xiiij.
Voluisti templũ habitatiõis tue fieri inter nos. De q̃
Marci. xj. Eiecit emẽtes ⁊ vendẽtes ⁊c̃. Secũdũ tem
plũ scꝫ grẽ. est aĩa cuiuscunq̃ fidelis. De quo. j. Cor.
iij. Templũ dei sanctũ est: qđ estĩ vos. Tertiũ est bea-
toꝝ: de q̃ in ps̃. x. Dñs in tẽplo suo dñs in celo. De istĩ
tribꝫ silĩ Iere. vij. Templũ dñi: templũ dñi: tẽplũ dñi
est. ¶ In his tribꝫ diuersitas magna est in natura: sicut
pꝫ: sed siltudo magna est in duobꝫ primis. In viola-
tiõe recõciliatiõe ⁊ dedicatiõe. Quia sicut templũ ma-
teriale multipliciter violat̃. Sicut vsus ostẽdũt sequẽ-
tes. Ignis adulteriuꝫ destructio mẽsa remota. Mors vsus.
dubiũ faciunt iterato templa sacrari: de cõse. dis. j. So-
lennitates. §. de eccliarum. ⁊. c. ecclie. Ita templũ gra-
tie scꝫ aĩa: igne supbie ⁊ detractiõis. Iste enĩ ignis est
fumosus: qui seipm̃ ⁊ alios deturpat. Quia sicut ignis
fumo plen⁹ in domo vbi sunt imagines pulchre illas
decolorãdo deturpat: ⁊ denigrat. Ita supbus ⁊ detra-
ctor. Superbũ enĩ ⁊ detractorẽ simul pono ⁊ copulo: 3
qi cõiter supbꝫ alijs detrahit in factis in q̃bꝫ solus vel
singulariter videri appetit: vel detrahẽtes libenter au-

dit vt sol⁹ appareat: vel saltē famosior: ꝛ ꝓpter h̄ vnā
partē statere depinxit vt sua exaltet. Sic mercator alio-
rū mercedes deprauat: vt suas exaltet ꝛ cari⁹ vendat:
quo detractionis fumo imagines pulchras vi͡z aiam
ꝓximi ꝑter intentionē ꝛ illoꝝ q̄bꝫ detrahit vel detrahē
tes cū gaudio audit: cū intentione deturpat ꝛ incendit.
Tales ergo optime compant̄ incēdēti tēplū Dyane. De q̄
scribit Hieronimus in epl'a ꝯ heluidiū hereticū. Iste
heretic⁹ spūaliter impegit in virginitatē sctē Marie: ꝯ
quē Hieronym⁹ epl'am pulcherrimā scribens in fine
assimilat eū incēdēti tēplū dyane: q̄ apud se cogitauit
quō potuit toto orbe famosum hr̄e nomē ꝛ nō inueni-
ens quō p̄ fas tale nomē ꝯseq̄ posset. Excogitauit tem
plū dyane int̄ saracenos famosissimū cōburere. De q̄
Actu. xix. Magne dyane tēplū i nihilū reputabit̄: vt
sic saltē p̄ nephas nomē suū diuulgaret qd̄ excogitatū
op̄e de nocte cōpleuit. Sed cū tanti sceleris auctorē ne
quaq̄ inuenire possent: in medio ꝓpulꝯ asserēs se h̄ fe-
cisse. Et cū cām facti ꝛ ostēsionis quererēt. R̄ndit: vt
famosus sim: mala morte mori volo. Hieronym⁹ hy-
storiā ducit ad ꝓpositū suū: dicēs ip̄m incēdisse heresi
sua tēplū dn̄i: sanctissimā scꝫ virginē Mariā. Et p̄ hoc
nomē totū orbē sibi acq̄siuit. Quia inq̄t: q̄s mō de hel
uidio loqueret̄: nisi tēplū dn̄i sctām Mariā incēdisset:
id est quātū in eo fuit diffamasset. Sic tales vt famosi
sint: alijs detrahūt vel alijs detrahētes ꝛ ip̄os cōmen
dātes libēter audiūt: ꝛ spūaliter mala morte moriunt̄:
q̄bꝫ dici deberet: incēdis templū dn̄i: h̄ etiā posset dici
oīm sollicitāti aliū ad pctm̄: qr dū circa hoc est: templū
dei destruere: ip̄mq̄ deū de tēplo eijcere nit̄. Sicut
ergo fugare vellēt illos q̄ domū exteriorē cōburere vellēt:
Ita tales ꝛc. Qui ergo tales audiūt: dicere deberent illud
Math. xxvij. Vach q̄ destruis tēplū dei: q̄ sic quātū
4 in te est: tēplū dei destruis ꝛ deturpas. ¶ Scd̄o sic tem
plū materiale adulterio. i. q̄cunq̄ luxuria violat̄. Ita
spūale scꝫ cor interi⁹ tanq̄ ecclia p̄ cogitationē: ꝛ corp⁹
exteri⁹ tanq̄ cimiteriū p̄ opationē: sic interi⁹ ꝛ exteri⁹
polluerūt tēplū dn̄i qd̄ scm̄ erat ꝛc. ij. Esdre. j. Sic ergo
illi q̄ grauiter peccāt q̄ de tēplo materiali faciunt lupa-
nar. Ita illi q̄ polluerūt tēplū scm̄ tuū. in ps̄. lxxviij.
Et ex h̄ sequit̄ tēpli interi⁹ scꝫ aie spūalis destructio p̄
pctm̄ ꝛ penā sequētē: ꝛ corpoꝝ occasio p̄ pugnas ꝛ ho-
micidia. Qd̄ figurat̄. ij. Mach. vj. Vbi legit̄ q̄ tēplū
erat plenū luxuria ꝛ cōmessatiōibꝫ ꝛ scortātiū cū mere
tricibꝫ. Et cito post sequit̄ ciuitatis ꝛ templi destructio.
Nota. M. xij. articulo. iij. de dedicatiōe. ¶ Tertio de-
structiōe: tēplū vel altare totalit̄ destructū ꝛ iterū reedi
5 ficatū: ꝯsecrari necē est. Extra de ꝯsecra. eccliaꝝ. Ad h̄.
Ita altare cordis ꝛ tēplū corpis destructa p̄ pctm̄ gu-
le: qd̄ quidā non solū aias sicut alia pctā sup̄bie ꝛ ire ꝛ
hmōi: sꝫ etiā sepi⁹ inter alia pctā etiā ip̄m aie tēplū vi͡z
corp⁹ destruit: sic patebit infra. c. de gula. Vn̄ enī gula
corp⁹ destruit qd̄ est q̄si mur⁹ aie. Princeps cocoꝝ de-
struit muros Hierl'm ꝛ tēplū. iiij. Re. xxv. Tēplū ad
solū dirutū. Naū. ij. ¶ Quarto i tēplo materiali si mē
sa altaris sit totalit̄ a loco suo mutata. i. lapidibꝫ q̄bus
cōpaginat̄. Iterū ꝯsecrandū est. Sic in tēplo spūali in
quo cor nr̄m altare est. Vn̄ Aug⁹. de ciui. dei li. x. c. 4.
Dei inq̄t tēpla sum⁹ singuli nos: qr singulos inhabi-
tare dignat̄: ei⁹ altare cor nr̄m est: ei sacrificam⁹ hostiā
6 hūilitatis ꝛ laudis in ara cordis igne feruide charita-
tis: cumq̄ suauissime adolem⁹ incensum cū pio amore
flagram⁹: sacerdos est chr̄s sacrificiū viri⁹: hec ille sen
tencialit̄. ¶ Hui⁹ aūt altaris lapis chr̄s est: quē repro
bauerūt edificātes: hic fact⁹ est in caput. In ps̄. cxvij.
Et alibi. j. Coꝝ. x. Petra erat chr̄s. Isto vo lapide p̄
peccatū qd̄cūq̄ a corde nostro amoto: iterū illd̄ ꝯfessio-
ne ꝯsecrari necē est vt de eis verificet̄ illd̄. ij. Mach. x.
Purgato tēplo aliud altare fecerūt. ¶ Quinto templū 7
materiale violat̄ morte vel sanguinis effusione: viola-
tū sic: recōciliari debet: vt extra de con. ec. si ecclia. Sic
tēplū spūale scꝫ aia: cōmittēs homicidiū spūale odiū.
Iuxta illud. j. Io. iij. Qui odit fratrem suū homicida
est. Si enī Dauid nō fuit dign⁹ edificare deo templū
materiale qr sanguinē humanū. j. Paralip. xxij. ꝛ. ij.
Re. vij. effuderit iuste: quō templū dei esse p̄nt homi-
cide corpales vel spūales iniusti? Et quō ascēdere cre-
dūt effusores spūales ad templū glie: qui templū h̄ dei
quātū in eis fuit violauerūt illd̄ volūtate vel facto de
struēdo. Ad templū glie nō rapient̄: nisi p̄us deo ꝛ illi
quē odio habēt recōcilient̄: sꝫ poti⁹ ad infernū disper-
gent̄: qr quicūq̄ templū dn̄i violauerit: disperdet illū
de⁹. j. Coꝝ. iij. ¶ Sexto tēplū dedicādū est rōe dubij: 8
sic spūale p̄ ꝯfessionē. sicut ptꝫ. C. vj. 48. De ista spūal'
tēpli multiplici violatiōe: nota plura. B. ij. 48. ¶ Et
non solū in violatiōe: sꝫ etiā in recōciliatiōe ꝯsecratiōe
ꝛ dedicatiōe debet esse similitudo inter templū materiale
ꝛ spūale. Et q̄tū ad materiā ꝛ modū: ꝛ q̄tū ad autori-
tatē. ¶ In reconciliatiōe tēpli materialis req̄rit̄ aqua
ꝛ oīones. In dedicatiōe vo ep̄s cū cruce foris ꝛ l'ras
imprimit: sic in ꝯsideratiōe pctōꝝ debet esse aq̄ lachry-
maꝝ de corde ꝯtrito: voces ꝛ clamores ꝯfessionis. Cō
fessor etiā durā penitentiā ei imponēdo: crucē peniten
tie cineribꝫ imp̄mit corpis.
¶ Scd̄o q̄tū ad autoritatē qr ep̄s habēs autoritatem Ar. iij.
debet ecclesiam dedicare absq̄ oīm pactione. j. q. j. Sta-
tuim⁹. Ep̄i etiā ecclias dedicaturi: grat' oblata recip̄e
p̄nt: nil aūt exigere. j. q. ij. placuit. Glosa: ꝑter ꝓcura-
tiōes. Ita recōciliatores tēpli spūalis ꝑ spūali dedica-
tiōe. i. ꝯfessione nihil exigere debēt nec in tali lucrū in-
tendere pecuniaꝝ: sꝫ aiaꝝ: q̄ sic dedicato: statim veniet
ad tēplū sanctū suū do. Mal'. iij. ¶ Et non solū ex vio
latiōe ꝛ recōciliatiōe seu dedicatiōe tēpli material' ostē 9
dit̄ violatio ꝛ recōciliatio tēpli spūalis. Sed etiā ex ef-
ficacia ꝛ virtuoso effectu q̄ sequit̄ ex dedicatiōe templi
materialis ostēdit̄ q̄lis effectus spūalē ꝯsequet̄ dedica
tionē. ¶ Effect⁹ nanq̄ ꝯsecratiōis tēpli materialis est
fuga demonū de loco illo: sic ptꝫ p̄ hoc qd̄ scribit btūs Exm̄
Gregori⁹. iij. dialogoꝝ: qn̄ cū quedā ecclia infecta he-
resi arriana dedicaret̄: vt ad visū christianoꝝ appareret̄:
ꝛ cultū dei diabolus in forma porci inter hoim pedes
exire visus est manifeste: ostendēs q̄ illo die domui illi
salus a deo facta fuit. Luce. xix. Et oīm rōni ꝯsonū est
q̄ loc⁹ dedicat⁹: nec a diabolo nec a ministris ei⁹ occu- Exm̄
pet̄. ¶ Idē effect⁹ ostendit̄ p̄ h̄ qd̄ legit̄ q̄ qn̄ pātheon
qd̄ erat rome templū oīm falsoꝝ deoꝝ ꝯsecrabatur in
honore beate Marie ꝛ oīm martyꝝ demones fugien-
tes pinnaculū templi secū portabāt ad locū vbi nūc ia-
cet ante ecclesiam sancti Petri apl'i. Et templū qd̄ pau-
lo ante timore ac tumultu erat plenū: Apparēti omni-
potēti dn̄o gaudio ꝛ leticia impletū est. ij. Mach. iij.
¶ In oībus his exemplis nihil aliud ostendit̄: nisi q̄
exemplo demone ꝛ opibꝫ eius p̄ dedicationē spūalem:
domū tuā dn̄e decet sanctitudo in ps̄. xcij. Et sicut dia-
bolū sic expulsum reuocant ad tēplū materiale q̄ san-
ctitatē dom⁹ dei detractionibꝫ ꝛ vanis garrulatiōibꝫ
ꝯfundūt. ¶ Sicut ptꝫ de sctō de quo fert̄: q̄ vidit dia- Exm̄
bolū scribentē vba duaꝝ mulieꝝ in ecclia colloquen-
tiū: sic etiā ad templū spūale: nec miꝝ qr sicut oīa vba
oīonis ꝛ vtilitatis in ecclia dicta in libro vite scribunt̄
vt inde remunerent̄. Sic oīa vba mala vana ꝛ ociosa
in loco sctō dicta: in libro mortis scribunt̄: vt inde pu-

niant. Et q: posuerūt idolū in tēplo dñi.iiij. Re.xxj.
Nec mirent̄ de h̄ qui de omi ꝟbo ocioso etiā in loco nō
10 sctō dicto: reddent rōnem christo teste. Tāta est etiam
istiꝰ dedicatiōis efficacia ⁊ virtꝰ ꝙ nō soluz demones
vt dictū est fugat: vez etiā vsus ꝓphanos de loco sctō
excludit: ꝙ pz ꝑ hoc qḋ scribit btūs Gregoriꝰ li. dya-
Exm̄ logoꝝ. Nā cū qdā posuisset cistaz cum grano in ecclia
q̄dā sup tumbā equicij viri dei: subito sine oīni hūano
adiutorio dei virtute deiecta est a deo: q̄ in h̄ ope osten
dere voluit ꝙ loca deo dedicata in ꝓphanis vel secula
ribꝫ officijs occupari nō deberēt. Sicut nec calices nec
corpalia: sic nec etiā palle altaris vela cortine: nec etiaz
vasa lignea ecclie in vsus seculares expēdi debēt in co
quina vel vineis pastinādis. Probant̄ hec oīa de con.
di. stin. j. c. ligna: ⁊ c. altaris. Multū ꝯ hoc facere vidē
tur qui in ecclia merces ponūt: ⁊ brasium siccant: ⁊ ci-
stis ⁊ hmōi replent: qḋ nō decet: nisi tpe guerre mari-
me: quia chr̄s cōtrariū docuit facto ⁊ exemplo. Facto.
Ubi eiecit vendētes ⁊ ementes de templo. Marci. xj.
Quasi volens locū sibi dedicatū a secularibꝫ p̄seruaꝛ
re occupationibꝫ.
Ar.iiij. ¶ Idem docuit ibidē dicēs: domꝰ mea domꝰ orōnis
vocabit̄. ¶ Nec sufficit ꝙ locus deo dedicet̄ vel recon
11 cilief nisi etiā postmoduz ornet̄ veneret̄ ⁊ frequentet̄.
Ornet̄ dico ornamētis ⁊ libris ⁊ luminaribꝫ: veneret̄
⁊ frequentet̄ hoīm inibi honesta ꝯuersatiōe. Hoc enī
ratio dictat ꝙ si in p̄sentia regis terreni anglie vl' fran-
cie vel pape hoīes honeste ⁊ silenter se haberēt: non lo
quētes nec opantes q̄ eis displicere crederēt: q̄nto ma-
gis in p̄sentia regꝭ eterni: q̄ sub sacramēti specie vbiqꝫ
in ecclesijs ad nr̄am vtilitatē vult reseruari: ⁊ ꝓpē no-
strā necessitatē p̄sens esse dignat̄: ꝓpter etiā sanctoꝝ re
liquias oīs sanctitas ibi ostendi debet: ⁊ non solū san-
ctitas ibi ostēdi. Sed etiā locus frequētandus est. In
ecclīs enī est domꝰ ⁊ mensa ꝓ aīe refectione ordinata.
Qui ḡ omī die semel ⁊ aliquotiens bis vel ter locū fre
quentant vbi reficit̄ corpus: ⁊ intuī corpis refectioni
q̄n famelici sūt intēdūt: ꝙ nō vacat eis circa vana gar
rulare: vnde ⁊ dicūt non vacat mihi mō de talibꝫ con
ferre. Quāto fortiori rōne si iusticiā dei ⁊ aīe salutē esu
rirēt ⁊ sitirēt vt deberēt: locū aīe reficiēdi deputatū sepi
us frequētarēt: nec euz circa impertinētes locutiōes vel
effectꝰ vel opatiōes occuparēt: faciendo domū dei spe
luncā latronū ⁊ domū negociatiōis.
Ar.v. ¶ Et q: culpa violantiū tēplū dei spūale vel nō hono
rantiū materiale vt deberēt: non debet inulta trāsire.
12 In h̄ vltimo articulo ostendē restat quō oēs tales pu-
nit: ⁊ talem ostēdit punitionē. ¶ Pena ḡ taliū pz pri-
mo ꝑ h̄ qḋ scribit btūs Gregoriꝰ. iiij. dyalogoꝝ: de q̄-
Exm̄ dā viro lubrico cui nomē erat Ualerianꝰ. Hūc mor-
tuū eṗs loci p̄cio accepto i ecclia sctī Faustini martyrī
posuit: martyr vō nocte q̄dam ecclie custodi p̄cepit ꝙ
eṗo diceret: ꝙ illas fetidas carnes de ecclia sua eijceret
Custos vō eṗo nūciare timuit. Eṗs vō. xxx. die inopi
nato morit̄: hic pensari pōt: q̄z indigne locū sctm̄ occu-
pauit: ꝓ quo etiā q̄ eū ibi posuit: tā subita morte ꝑcus-
13 sus est: nec est dubiū q̄n a templo glīe eum deꝰ expule-
Exm̄ rit: quē ꝓ materiali tēplo reputauit indignū. ¶ Idem
scribit̄ eodē libro de quodā alio lubrico cui nomē erat
Ualentinꝰ in ecclia sepulto: quē custos ecclie nocte q̄
dā vidit a duobꝫ teterrimis ꝑ pedes de ecclia extrahi:
in cuiꝰ rei testimoniū ꝙ visio vana nō fuerit in crasti-
no sepulchrū eiꝰ vacuū inuentū fuit. Pz ḡ ꝙ illis tm̄
ꝓdest in locis dei ⁊ sctōꝝ sepeliri post mortē: q̄ apud
Exm̄ deū ⁊ sctōs illud meruerūt dū vixerūt. ¶ Idē in codez
libro scribit de q̄dā alio in loco sctō sepulto: de cuiꝰ tū-
ba ignis visibiliter ascēdēs: totā sepulchri terrā silꝰ cūz
corpe combussit: ⁊ clamor in igne audiebat̄. Ardeo: ar
deo. Pensandū est in q̄t: btūs Gregoriꝰ in q̄ pena aīa
tunc erat: ex q̄ corpꝰ sic ardebat: non debēt talia loca ꝓ
corpoꝝ sepultura desiderare q̄ sic vixerunt: ꝙ dū viue
rent ea nō meruerūt: ꝙ tn̄ si peterēt: a fideli viro nega-
ri deberēt. ¶ Sed heu pecunia obediūt oīa. Unī fabu
le h̄ñt ꝙ quidā asinū sibi fideliē ⁊ vtiliter seruientē in Fabula
cimiterio sepeliuit: ⁊ a iudice ecclīastico ꝓ facto citatꝰ:
dixit iudici ꝙ asinꝰ ei tres marcas legauit q̄bꝫ acceptꝭ:
asinū in loco sctō dimisit. Istud nō adduco ꝓ veritate
hystoriali q̄nā nō credo verā: sꝫ ꝓ tanto valet ad ꝓpo-
sitū: q: multi ꝓ pecunijs acceptꝭ vel sperarꝭ: indignio
res asinis in loco sctō sepeliūt. Et tales dū latrones ⁊
vsurarios ⁊ tyrānos in ecclijs sepeliunt. Ad lrām eam 14
faciūt speluncā latronū. Quō se excusare poterūt: ꝙ nō
sint corā deo magꝭ culpabiles: q̄z si ecclīam locarēt ꝓ
eq̄s ⁊ bobꝫ stabiliēdis: cū peior sit spelūca latronū: q̄z
stabulū equoꝝ. Saraceni vitupant̄ quia capta roma
ecclīam sctī Petri stabulū fecerūt equoꝝ: ꝓpter ꝯsilēm
cām vitupat ⁊ penā sustinuit Pompeiꝰ: sicꝰ pz. B. xj.
46. Chr̄iani vō pessimos petōres ⁊ ab ecclīastica sepul
tura manifeste interdictos: in ecclīa sepeliūt: q̄s dicaz
peiores: Illos q̄ nunq̄z fidē ecclie nec ecclīastica rece-
perūt sacramēta: nec ecclie emolimēta: q̄ nec decretales
vel ecclīastica legerūt statuta: in q̄bꝫ ꝓhibent̄ loca san-
cta deturpare: ⁊ p̄cipiunt̄ ecclīam honorare: vel chr̄ia-
nos q̄ oēs ꝯdinōes habēt ꝯrias: q̄ apte audierūt decre 15
talē vbi moriētes vel letaliē in torneamētis vulnerati:
ꝓhibent̄ ecclīastica sepultura sepeliri. Sicꝰ pz extra li.
v. ti. xiiij. de torneamētꝭ. c. j. Frequēter de morte tali au-
diūt. Ubi tn̄ aliq̄s talꝰ ecclīastica caruit sepultura iau-
ditū est. Saraceni nūq̄z legerunt decretalē: q̄ ꝓhibuit
equos in ecclīa ponere: ⁊ bis h̄ fecerūt. Et chr̄iani lege
rūt q̄ tales ꝓhibet in ecclīa poni: ⁊ frequētꝰ faciūt con
trariuz: q̄s culpabiliores iudicabis. Opinio dei videt̄
esse: ꝙ isti sūt grauiꝰ puniēdi: q̄ ait Luce. xij. Nā seruꝰ
q̄ scit volūtatē dñi sui ⁊ nō facꝭ: plagis vapulabit mul
tis. Tales ḡ q̄ sic tēplū spūale. i. aīam ꝓpriā ꝯ ecclie sta
tuta faciēdo ⁊ tēplū materiale vt dictū est deturpāt: tā
q̄z ligna distorta ⁊ lapides falsi ꝓ tanto ope sunt a tem
plo glīe excludēdi: qḋ arguit̄ ꝑ h̄ qḋ scribit̄ in vitaspa.
q̄si sic de quodā rapto in extasi cui inter multa miracu Exm̄
la ostēsum fuit ꝙ sacrista domꝰ fuit in piculo amitten
di lumē in alio seculo: q: lumē qḋ ardere debuit de no
cte i ecclīa sancti Petri: extinxit. Si iste deh̄onestās tē-
plū materiale pctō omissionis: qui non accēdit lumina
ria carere debuit lumine q̄nto magꝭ p̄dicti q̄ grauiꝰ eā
deturpāt: introibunt in ꝓgenies patrū suoꝝ ⁊ vsqꝫ in
eternū nō videbūt lumē in ps. xlviij. Quia ad templū
honorꝭ n̄ trāsibit nisi ꝑ tēplū vtutꝭ. No. M. xj. 142.

Electationū. Primo ostē D.v.
dit̄ in bonitate ⁊ malicia diuersitas. Scḋo bo
noꝝ maioritas. Tertio congruitas. Quarto vtilitas.
Quinto maloꝝ deceptibilitas.
¶ Ad primū sic ꝓcedit̄: hō ad eternas delitias creatꝰ: Ar.j.
sine delicijs esse nō pōt: sm̄ vō ꝙ est creatꝰ ex diuersis
naturis: vicꝫ corpali ⁊ spūali: ad diuersas inclinat̄ ⁊ de 1
siderat delectatiōes: cōplementū vō istoꝝ desideriorū
est ex predominio: q: illi in q̄bꝫ p̄dominat̄ natura ani-
malis ⁊ carnalꝭ: diuersas nitunt̄ assequi delectationes
sm̄ carnē q̄rū aliq̄ in honoribꝫ delectant̄ Sap. vj. De
lectationē inceptari. Alij in diuitijs. Alij in gula. Esa.
lv. Delectabit̄ in crassitudine aīa vr̄a. In q̄ vō dñat̄
natura spūalis: in his q̄ dei ⁊ aīe sunt delectat̄. In pre-

ceptis in ꝯsilijs ⁊ scripturꝭ diuinis. Iste sunt ei⁹ diui-
ne: ideo ad illuz q̄ in alijs diuinijs inordinate delectat:
dicere pōt illō ps̄. cxviij. In via testimonioꝝ tuoꝝ scʒ dei:
delectat⁹ sum: supple sic tu in oībꝫ diuitijs. ¶ Illi dele-
ctant in taberna circa ventrē. Isti in eccl'ia circa mētē
reficiēdā vbis dei ⁊ sacramētꝭ. In ps̄. lxvij. Iusti epu-
lent ⁊ exultēt in cōspectu dei: ⁊ delectent in leticia ⁊ sic
de alijs. Illi delectant in ira ⁊ vindicta ⁊ hmōi. Isti in
remittēdo. In ps̄. xxxiij. Aia mea exultabit in deuz: ⁊
delectabit in salutari suo.
Ar. ij. ¶ Bonoꝝ vo delectatio est maior: qd̄ ꝓpēdit ex tribꝫ
eius ꝯditionibꝫ: vicz ex ei⁹ natura: qꝛ spūale in natura
2 meli⁹ est corꝑali. Scd̄o ex ei⁹ puritate. Cū eni deus sit
fons oīs delectatiōis. Ecclastici. j. Fons sapientie
vbū dei in excelsis: q̄ delectant in eo sunt sic sitibundi
ꝑegrini: q̄ delectant in potu fontꝭ. Fatu⁹ eni viator in
ueniēs riuulū deturpatū ⁊ infectū ⁊ calefactū a sole ex
eo bibēs: infirmitatē vel qn̄qꝫ mortē incurrit. Sapiēs
vo riuuluz sequit vsqꝫ ad fontem ꝑueniat. Eccl'i. xxv.
Viator sitiēs ad fontē: sic stulti in supradictis delecta-
tionibꝫ carnalibꝫ q̄si in riuulis infectis se introxicāt: ⁊
corꝑaliter ⁊ spūalit: sicꝫ mulier d̄ q̄ Gen̄. iij. Vidit mu
lier q̄ bonū esset lignū ad vescendū: aspectuqꝫ delecta-
bile: comedit: ⁊ sequebat tā mors corꝑalis q̄ spūalis.
¶ Bon⁹ vo ꝑ riuulos istos ad fontē ascendit: dum ꝑ
istas delectatiōes q̄ malis ꝯcedunt in carcere: q̄ etiaz ⁊
si bonis in licitꝭ qn̄qꝫ ꝯcedant: nō est tamē nisi sicꝫ da-
tio reliq̄aꝝ extra portā: intelligit maiores esse in aula: q̄
amicis suis reseruauit: easqꝫ diligēter q̄rit: dicēs illud.
ps̄. ciij. Ego vo delectabor in dn̄o: de ceteris oībꝫ q̄si d̄
riuulis infectiuis de q̄bꝫ bibē vel me sanare nolui: re-
nuit ꝯsolari aia mea: memor fui dei: q̄si fontꝭ puri: in q̄
secure me satiare potui. Iuxᵗ illō ps̄. xvj. Satiabor cuz
3 apparuerit: ⁊ delectat⁹ suz. Nō. G. j. 2. ¶ Tertio ex ꝑ-
petuitate. Maloꝝ eni delectatiōes nō sunt ꝑpetue: nec
sꝑ delectāt: ʒ dū fiūt: ⁊ postea cruciāt in cōsciētia: ⁊ qd̄
peius est: ad penā ducunt eternā: sicꝫ ptʒ ꝑ delectationē
q̄ est in crapula: solū delectat dū est in oꝑe: postea vo ⁊
corp⁹ ⁊ aiam cruciat Apo. x. Erat in ore meo tāq̄ mel
dulce. Et cū deuorassem eū: amaricat⁹ est vēter meus.
Et sic de oībꝫ delitijs corꝑalibꝫ vt cōiter anq̄ habeant
multū desiderant: habite vo vel cito effugīut: vꝰ fasti-
diūt. Vn̄ btūs Gregori⁹ in q̄daz Homelꝭ. Corꝑales
delitie cū nō habent: graue desideriū accendūt habite
vo in fastidiū vertunt. At ꝯ spūales delitie cū nō ha-
bent: in fastidio sunt. Cū vo habent: in desiderio sūt:
in illis ḡ saturitas fastidiū: in istis saturitas appetituz
parit. Et ponat q̄ aliq̄ sine fastidio vel pena sꝑ in tota
vita sua in talibꝫ delectent. In fine tn̄ videbūt q̄ nihil
fuit in q̄ delectabant. Vn̄ Crisostom⁹ de reparatiōe la-
psi cētū si placet annos dem⁹ delitijs: adde ⁊ alios cen
tū sillibꝫ: adde ⁊ decies centū: q̄ erit in hīs ad eternitatē
cōpēsatio: nonne tp̄s vite hui⁹ q̄ delitijs frui videmur
⁊ indulgē libidini: q̄si vni⁹ noctꝭ somniū est ad eterni-
4 tatis comparationē? ¶ Ad idē btūs Gregori⁹ sup illud
Iob. xx. Laus impioꝝ breuis si in q̄t ab initio mundi
vsqꝫ ad h tp̄s in q̄ sum⁹ mētꝭ oculos ducim⁹: oīe qd̄
finiri potuit q̄ breue fuerit: videm⁹. Ponam⁹ eni quē
libet hoiem a p̄mo die mūdi vsqꝫ ad diē hodiernū vi-
tā ducē. Hodie tn̄ eandē vitā quā longā ducere vide-
bat finit. Ecce finis adest: p̄terita iā nulla sunt qꝛ cun
cta trāsierūt: futuꝝ in h mūdo nihil restat: qꝛ nullū ad
vitā vel breuissimū restat momētū. Vbi ḡ est lōgum
tp̄s: q̄ inter initiū finēqꝫ depꝛhensum ita ꝯsideratū: ac
si nec breue nunq̄ fuisset. Impij itaqꝫ vitā p̄sentē dili-
gētes longā estimāt: dū assequunt: ʒ breuē intelligūt:

dū amittūt. In fine q̄ppe eis ostendit q̄ nil fuerit: qd̄
amauerūt: q̄rū leticia seu delectatio trāsit: ⁊ pena ꝑma
net. Et dū res amittit: cura durat: de q̄bꝫ Sap̄. iij. Dū
lōge vite fuerint: in nihilū cōputabunt: q̄d eis mō ꝓ-
sunt p̄terite delectatiōes vꝰ diuitie? ptʒ. D. j. 5. Libēt⁹
eni mō haberēt paruā penarū mitigationē: q̄ʒ oīa que
prius habuerūt: quid ḡ eis ꝓsunt p̄terita bona que ha
buerūt? Aut sanctis quid nocēt p̄terita mala que susti
nuerūt? Nota de ista materia. B. iij. 7. ⁊. M. xj. 90. ⁊
P. viij. 25. Vide autoritatē Ieronymi. ¶ Delectatio
vo que in deo est: hic incipit quasi imꝑfecte. ⁊ in celo ꝑ-
ficit. siue sit dilectio siue delectatio q̄ in deo fuit que est
hois ꝓpter deū: d̄ vtroqꝫ in ps̄. xv. Delectatiōes in de-
xtera tua vsqꝫ in finē. Patet ḡ q̄ oīs alia delectatio de-
ficit in vespe mortis. In dn̄o vo ⁊ ea que dei sunt: ve-
spere delectaberꝭ: in ps̄. lxiij. i. in fine vite. Nota tn̄ cām
triplicem q̄re aliq̄ in deo non delectant. E. vj. 20.
¶ Ex quo ḡ delectationes spūales sunt hoīs inq̄ātū Ar. iij.
homo qꝛ hō est aial rōnale: ⁊ ꝑ rōnalitatē ab alijs ani-
malibꝫ distinguit: magis ꝯgruū videt q̄ in hīs q̄ sm
suā naturā ꝓpriā ꝯueniūt delectet: q̄ʒ i alijs in q̄bꝫ etiā
bruta delectant: ne sue nature dignitatē i brutalibꝫ de- 5
lectationibꝫ vilipēdere videat: nec ꝯgruū videt vt ca-
ro que est vilior ꝑs in cōpositiōe nr̄a in hīs gaudeat: q̄
parte nobiliori ꝯtrariant: nō eni est grata vel bona an
cilla: q̄ cantat ⁊ tripudiat vel ludit: ꝑ quē ludū dn̄am
suā ad fletū ꝓuocat. Talis eni nō est lud⁹ bn̄ partie⁹:
ne ḡ delecteris in semitis impioꝝ Prouer. iiij.
¶ Et nō solū ꝓpter ꝯgruitatē: ʒ etiā ꝓpt ꝓpriā vtilitatē Ar. iiij.
delectatio in spūalibꝫ appetēda est: qꝛ est falsa ⁊ ꝯdimē
tū qd̄ oīa oꝑa quātūcunqꝫ grauia alleuiat. Et ignis q̄ 6
oīa sacrificia bonoꝝ oꝑeꝝ corā deo ascēdere facit: qꝛ q̄
inuit⁹ ⁊ sine delectatiōe oꝑat: opus de genere bonoꝝ ī
deo odorē suauē incēsoꝝ suoꝝ ascēdere nō facit: qꝛ de
igne spūalis delectatiōis non accendunt. Sed qn̄ tali
igne inflāmant: ⁊ deo placent: ⁊ illō qd̄ ab eo petit ob-
tinet. Iuxta illō ps̄. xxxvj. Delectare in dn̄o: ⁊ dabit ti-
bi pe. c. t. ¶ Ignē aūt istū accēdere debēt illa que nota-
tur. A. xvj. 9. ⁊. A. xx. 7. Et que notabunt infra de di
lectiōe. ¶ Cogitatio etiā laboꝝ cḃri delectabiles facere
deberet labores nr̄os. Consideratio etiā beneficioꝝ tum
dei: quasi ligna sicca ignē istū nutrire debet. Quelibet
eni cogitatio talis est quasi lignū igni appositū: quō scʒ
de nihilo ipm̄ creauit: non arborē vel lapidē vel aial
aliud ꝑditū etiā redemit: sacramēta dedit cū multꝭ bo
nis nature fortūe ⁊ grē. Alia etiā specialia cuilibet ostē
dit: que in multis alijs nō repериet. In amicitia ḡ ali⁹
delectatio bona. Sap̄. viij. ¶ In his puteis plagaꝝ et 7
beneficioꝝ dei hauserūt aliq̄ patres aquā deuotiōis ⁊
delectatiōis in oībꝫ oꝑibꝫ penitētie: ⁊ spūalibꝫ ⁊ corꝑa
libꝫ affectionibꝫ. Sʒ hen puteos quos fecit Abraā: pa
lestini humo impleuerūt Gen̄. xxvj. Dum deuotionē
plagaꝝ cḃri ⁊ antiquoꝝ patrū deuotoꝝ: terrena ⁊ car-
nalis modernoꝝ occupatio a cordibꝫ fideliū excludit.
Quia cū in terrenis corda occupant putei implent: ne
delectatio in hīs que dei sunt intret. Et dū vasa cordis
corꝑalibꝫ delectationibꝫ replent: ꝓ spūalibꝫ recipiēdis
inhabilia reddunt. Qd̄ significatuz est ꝑ hoc q̄ fert q̄ Exē
cuidā sctō viro ostēsum fuit beatā virginē Mariā q̄s-
dā religiosos in eccl'ia matutinas dicētes circuire: ⁊ si-
gillatim cuilibet delectabile offerre electuariū: vno ex-
cepto cui⁹ causam cū ille cui visio ostēdebat quereret:
respōsum fuit: ꝯfero ministris meis q̄ in seruicio meo
delectant: grām delectatiōis maioris: ʒ illū solū p̄trā-
seo: qui alijs delectat. Patet ḡ q̄ vas plenū vno liquo
re: alio impleri nō pōt nisi pri⁹ ab alio euacuetur. Ita

nec coꝛ plenū delectationibꝰ inoꝛdinatis. Illis vo cru
ciatis: ꝛ coꝛde spūalibꝰ delectanōibꝰ impleto: maioꝛē
Exēꝫ inueniūt delectationē: q̄ꝫ pus in alijs habuerant. Sic
ptꝫ de quodā viro potēte q̄ nunq̄ delicatā ꝛ honoꝛabilē
duxit vitā: ad tantā mutauit austeritatē: ꝙ per plures
annos ante moꝛtē suā pane ꝛ aqua ꝯtentꝰ: hilarē satis
ostendit vultū hoc amicis suis ꝗrentibꝰ quō sibi esset:
ꝛ quō vitā tā austerā ducere sciret? Rndit: ꝙ nūq̄ꝫ me
lius sibi fuit: ꝙ etiā maioꝛē delectanonē habuit tūc in
pane ꝛ aqua: q̄ꝫ nunq̄ꝫ habuerat in alijs delitijs. Esa.
lj. Ponet desertū eiꝰ q̄si delitias: ꝛ solitudinē eiꝰ quasi
hoꝛtū dn̄i: inuenieꝫ in ea vox laudis ꝛ gr̄arūactio.
Ar.v. ¶ Tales ḡ delectanōes sunt appetēde: q̄ sic aīam refici
unt: ita male sunt fugiēde: que hoīem decipiūt: sicut cibꝰ
8 sup hamū decipit piscē Apo. xviij. Quantū in delitijs
fuit: tantū date ei toꝛmentū. Ex q̄ ptꝫ ꝙ sicut cibꝰ sup ha
mū piscē ducit ad moꝛtē. Ita delectanōes inoꝛdinate.
In talibꝰ ḡ delectandū est: cū q̄bꝰ moꝛi nō timeamus:
ne tūc dolēdo dicere ꝯtingat illud Ps. xcj. Quia dele
ctasti me in factura tua .i. delectari ꝑmisisti inoꝛdinate
idcirco mō delectasti inimicos meos sup me scꝫ demo
nes: q̄ de maloꝝ ꝑditōe mō suppliē delectanē. Quo cō
tra de deo dicit Thob. iij. Non enī delectarē in ꝑditio
nibꝰ nr̄is. ¶ Et notā ꝙ maioꝛ est deceptio delectanōis
male: q̄ꝫ a multis credat: q̄ opinanē ꝙ in delectōe cogi
tanōis non sit moꝛtale pctm̄: si volūtas desit ꝑficiēdi.
Contrarie vo opinionis sunt Sctūs Thomas ꝛ Pe
trus ꝛ Vlricꝰ: q̄ volūt ꝙ ꝯsensus in delectanōe absq̄ꝫ
h ꝙ cōsentiat in actū: sit moꝛtale. Nota sctm̄ Thomā
ad hoc ꝑma scda scdē. q. lxxiiij. articulo. viij. Vide in
summa ꝯfef. li. iij. titu. xxxiiij. q. cclxxi.

D.vi. Etractoꝝū. primo ostēdē
da est descriptio. Scdo intētio. Tertio osten
ditur q̄ꝫ vile officium in curia diaboli: teneāt. Quarto
coꝝ crudelitas seu ꝑuersitas. Quinto maligna calliditas.
Sexto culpa. Septimo excusatio cū reprobatione
Octauo pena. Nono ꝙ ꝓpter taliū oblocutiōes ꝛ de
tractiōes bona nō sunt dimittēda nec discōtinuanda.
Decimo culpa auditoꝝ detractiōis. Vndecimo pena
ostendiē eoꝛundē. Duodecimo qualiter famā restitu
ent: vt penas ꝑdictas euadant.
Ar.i. ¶ Quātū ad primū detractoꝛes ꝛ diffamatoꝛes dicunē:
1 qui famā ꝓximoꝛū nituneē coꝛrūpere vel minuere: q̄d
fit q̄n̄q̄ꝫ signis vel nutibꝰ: verbis: siue planis: siue arti
ficiosis: siue cantilenis: siue scriptis que appellantur li
belli famosi.
Ar.ii. ¶ Ad hoc vo ꝙ formalē nomē sciant detractoꝝ: requi
2 riē intentio famā denigrādi. Quia fm Anselmū. De
tractio est quotiēs q̄s dicit aliquid de aliquo: cū inten
tiōe vt minꝰ ameē: vel appꝛecieē. ¶ Hoc aūt fieri pōt
sex modis fm sctm̄ Thomaꝫ scda scdē. q. lxxiij. q̄tuoꝛ
modis directe ꝛ apte. Prio: falsum imponēdo. Secū
do: audita vel visa mala cū augmento referre. Tertio
malū occultū ei qui non pōt ꝓdesse reuelare. Et q̄d si
nō sit occultū: quia foꝛte tota patria loquiē d̄ tali facto:
nunq̄d qui illō narrat in viciū incidit detractiōis. Et
videē ꝙ non: q̄ famā eius non denigrat cū sit ꝑus ni
gra. Respōsio videē ad hoc ꝯgruere ꝑ distinctionē q̄ꝛ
aut loquiē his qui ꝑus sciuerūt cū talē vicꝫ maluꝫ au
gmentādo malū cū intentiōe coꝛrupta: ꝛ tūc est detra
ctio: ꝛ materialiter ꝛ formalit̄. Aut malū suū non au
gmentat intentiōe tñ coꝛrupta narrat: ꝛ tunc detrahit
formalit̄. Aut loquiē his q̄ illud malū ꝑus nesciuerūt:
q̄ꝛ licet sit cōe in tota patria: pōt tñ aliquos latere taꝫ in
illa patria: q̄ꝫ in alia patria: ꝛ in isto casu non videē du

biū quin incidat: q̄ꝛ ad ꝓbandū aliquē diffamatoꝛē in
foꝛo ecclīastico sufficit ꝓbare ꝙ eū diffamauit apō bo
nos ꝛ graues: apud q̄s non erat ꝑus diffamatꝰ. In h
ḡ casu multi delinquūt narrātes alioꝝ mala illis q̄ ꝑri
us nesciuerūt. Et excusant se dicētes. Oēs loquunē: cōe
est: nō est secretū: ꝛ tamen certū est ꝙ non excusanē: q̄ꝛ
apud istos q̄ ꝑrꝰ nesciuerūt: non fuit fama sua denigra
ta: ꝛ ꝑ narrationē talē est mō apud eos denigrata: non
pōt ergo subterfugē q̄n sit detractio: cū detractio sit fa
me aliene denigratio apud q̄s nō fuit ꝑus denigratꝰ:
nec diffamatꝰ. ¶ Quarto mō q̄n illud q̄d est bonū de
se: dicit mala intentiōe factū. Tales sunt siles araneis
ꝛ serpentibꝰ: q̄ oīa q̄ntūcunq̄ꝫ dulcia cōmesta vertūt
in venenū ꝛ vasi immūdo: q̄d oīa immissa immūda fa 3
cit. Et sic si nō facto saltē lingua iustū oppꝛimē volunt
dicentes. Percutiamꝰ eū lingua Iere. xviij. 23. Duobꝰ
vo modis fit minꝰ apte ꝛ indirecte. ¶ Vno mō bonū
alterius negādo. Alio mō: maliciose reticēdo. Verbi
gr̄a mentio ꝛ locutio fit de aliq̄: ꝛ narranē aliq̄ mala.
Aliꝰ ꝑsens ꝛ sciēs bona de eo taceat: vꝫ ille de q̄ loquū
tur minꝰ appꝛecieē. Vel foꝛte narrāt aliq̄ facta de aliq̄
q̄ cū aliq̄bꝰ ꝯditionibꝰ bona sunt. Ipi vo narrātes cō
ditiōes illas tacēt ꝛ locū ꝛ tp̄s ꝛ cām ꝛ modū intentio
nē ꝛ intellectū faciētis: q̄ si narrarēt: apud q̄scūq̄ꝫ audi
toꝛes: essent excusati. Et sic istis sex modis alios osten
dunt ꝛ seipōs malos faciūt.
¶ Cū vo oēs mali ex q̄bꝰ ciuitas diaboli fm Augu Ar.iij.
stinū de ciui. dei li. j. ꝯstituitur: officiū ꝛ seruiciū certū 4
in ciuitate ꝛ in curia diaboli obtineāt. Istos iā spāles
diaboli amicos: vicꝫ detractoꝛes deo odibiles. Ro. j.
Immunes esse in magno ꝛ multiplici officio in curia
illa: fas nō est cogitare. Pro q̄ est sciendū: ꝙ sicut ptꝫ. D.
iiij. 3. Detractio est ignis fumosus: qui loquentē ꝛ au
dientē ꝛ illum de quo loquiē: denigrat ꝛ fumo amaro
spūales illoꝝ oclōs: aut amarificat: aut excecat. Flabel
lū aut folles diaboli q̄bꝰ ignis iste accendiē ꝛ inflāma
tur: sunt detractoꝛes ꝛ mali sollicitatoꝛes. De q̄bꝰ Esa.
liiij. Ecce ego creaui fabꝛū sufflantē in igne prunas: ꝛ
interfectoꝛē ad disperdēdū Iob. xlj. Halitꝰ eius pru
nas ardē facit: ꝛ flāma de oꝛe eius egrediē cū tāta q̄n̄q̄ꝫ
efficacia: ꝙ duo regna q̄n̄q̄ꝫ vl' duas terras vl' cōitates
vel villas igne ire ꝛ odij inflāmat ꝛ calefacit: dū duos
magnos cōmouet: ad q̄rū cōmotionē: sequiē cōmotio
totꝰ patrie vel ville. Ecce q̄ꝫ ꝑuus ignis detractionis
q̄ꝫ magnā siluā cōburit Iaco. iij. Esa. xxx. Lingua eiꝰ 5
q̄si ignis deuoꝛās. Et sic lingua tertia teste Salomōe
multos cōmouit: Lingua ꝑria est q̄ vno ꝑsente de eo
bonū loquiē: ꝛ maluꝫ de aduersario suo. Lingua scda
est: que alio aduersario ꝑsente de eo bonū loquiē: ꝛ ma
lū de alio. Lingua tertia: q̄ vtroq̄ꝫ p̄nte de vtroq̄ꝫ ma
lū loquiē. Et tali peste laboꝛāt: q̄ ꝓpter cōmodū oībus
placere nituneē tali infirmitate laboꝛāt aliquoꝝ cōsilia
rij ꝛ amici: q̄ ipis ꝑsentibꝰ factis suis applaudūt. Ipo
vo absente: aduersarijs suis de illo loquētibꝰ ꝙ apud
eū vt vellent facta sua non expediunt: vel aliq̄ꝫ ꝯdino
nē malā dn̄i cōmemoꝛātibꝰ dn̄o obloquunē: signis vl'
v̄bis artificiosis in ip̄m vel aliquē aliū ꝑ quē vt dicūt
ducit totū malū retoꝛquētes: ꝛ ista detractio ex cupidi
tate lucri vel vane glie ꝓcedit: q̄ꝛ non p̄nt ab oībus lu
crari: vicꝫ a dn̄o ꝛ ab aduersario lucrari nisi vtriq̄ꝫ pla
ceant; nec p̄nt oībꝰ placere ꝛ vanas laudes acquirere:
nisi oībus applaudant. Tales vecoꝛdes ꝛ miseri sunt.
Iuxta illud Prouer. xxj. Qui ꝯgregat thezauros lin
gua mendacij: vanꝰ ꝛ excoꝛs est. ¶ Loquēdo ḡ de de 6
tractoꝝ officio in curia diaboli: detractoꝛ est q̄si repa
toꝛ antiquoꝝ patellaꝝ. Et sicut mūdatoꝛ latrine: q̄ꝛ taē

non q̄rit vasa p̄ciosa ⁊ integra: ſ fracta: ⁊ illa tractat:
vt repet vl' mūdet. Detractor ṽo in hoc est sibi filis q̄
non q̄rit opa integra ⁊ bona: licet talia in hoīe sciat: il-
la trāsit. ⁊ circa mala negociat̄: addēdo ꝺ ꝓprio capite:
vbi facta nō sufficiūt aliena. Et sic p3 etiā quō in alıq̄
est dissimilis sibi: q̄ ista nō q̄rit: vt repet vel mūdet: ſ
vt peiora ⁊ turpiora faciat. ¶ Tertio detractor est ve-
Exiij nefic⁹ diaboli seu basilisc⁹ aerē inficiēs. Sicut p3. J.
vi.7. Vñ q̄dā vt fert̄ qñ tales audiuit: dicere solebat
Recedam⁹ aer est corrupt⁹ Prouer. xxiiij. Abomina-
7 tio hoim detractor Ps. xiij. Venenū aspidū ſb labijs
eoꝝ: imo pei⁹ venenūq̄ cuiuscūq̄ aspidis vl' basilisci
q̄ illoꝝ venenū corp⁹ istoꝝ vero mores bonos ⁊ aias
corrūpit. Nā corrūpūt bonos mores colloq̄a praua. j.
Coꝝ. xv. Vñ btūs Grego. sup Ezech. li. j. Homo. ix.
Sicut inq̄t aer mal⁹ assiduo flatu tract⁹ inficit corp⁹.
Ita ꝑuersa locutio assidue audita inficit aīm. ¶ Quar
to in curia diaboli officiū tenēt iudicu3: nō vocatos nō
ꝯtumaces bonore ⁊ fama priuātes: ꝯ oēs leges: q̄ nō
vocat⁹ nō ꝯuict⁹ nō cōfessus absens: dānari nō debet
8 ff. de penis. l. absentē. i. in. ff. no. li. x. Isti ṽo iudices in
curia diaboli leges habēt ꝯtrias q̄ semp ꝯ absentes: et
nunq̄ ꝯ p̄sentes: sententiā ꝓferunt modū in hoc seq̄n
tes: ranaꝝ q̄ nullo p̄sente clamant. Aliq̄ ṽo supueniē-
te: silent. Et serpentiū: qui venientē fugiūt tortuose in
cedentes: in dormientē ṽo insiliūt: sic isti ad modū ra-
narū de aliq̄ detrahētes: absente: illo vel amico suo su-
ꝑueniente: tacēt: vel si audiant̄ vel ꝑcipiant̄ ad modū
serpentiū tortuose fugiūt dicētes nō dixim⁹ aio detra-
hendi: nec mala volūtate: ſ ludentes vel dolētes ⁊ cō-
patiētes sibi: serpētes mōstruosi hñtes duas linguas:
q̄s diabol⁹ amputauit: q̄rū vna pulchre loquunt̄ in p̄
sentia: alia detrahūt absenti Job. xix. Cū autē recessis-
sem ab eis detrahebāt mihi: ꝯ legē ⁊ p̄ceptū dei. Leui.
xix. Non inq̄t maledices surdo: nec coram ceco pones
9 offendiculū. ¶ Quinto in curia diaboli locū ⁊ officiu3
tenēt canū. Jō ꝯgrue gallice vocant̄ le brachē3 audia-
ble: ꝓpter m̄ltas silitudines q̄s habēt cū canib9. ¶ Pri
mo q̄ sicut canes libenti⁹ ad loca feda q̄3 ad flores co
mittunt: ⁊ in hoc est strabo inferni: q̄ semp inter feda
se ponit: sicut ⁊c. Secundo q̄ ad loca altiora ⁊ viridi-
orib9 eleuāt: loca illa deturpare volentes: nec loci par-
cunt sanctitati ⁊ si a loco illo: quia forte spinosus est in
aliquo pungant̄: grauant̄. vel sup eum latrāt: sic isti si
corrigant̄: ⁊ sic sicut canes plus sunt infesti ⁊ plus la-
trant sup baculū portātes. Sic isti sup baculos portā-
tes seu virgas correctiōis detrahūt vniuerse correctio-
ni. Prouer. j. ¶ Tertio: q̄ sicut canis ad latratū assue-
tus eq3 latrant sup vir3 suum ꝓpriū: sicut sup furem: ⁊ li-
cet mordere non audeāt: saltē latrare volūt. S3 in hac
vltima ꝯditione peiores sunt: q̄ canis eq̄liter super bo
nos latrat ⁊ malos. Isti ṽo potius sup bonos quia si-
cut canis latrat sup oēs qui nō sunt de familia vbi nu
tritur: ⁊ nō sup illos de familia. Ita isti sup oēs q̄ nō
sunt de familia diaboli: sc3 sup bonos. Sicut patuit de
christo Joā. viij. Qui postq̄3 negauit se esse de familia
maloꝝ dicens Jo. viij. Vos de deorsum estis ego de
supius sum. Vos de hoc mūdo estis: ego nō sum de h
mundo. Canes sup eum statim latrabant: dicētes: sa-
maritan⁹ es tu: ⁊ demoniū habes de quib9 ꝓphetauit
Dauid dicens ps. xxj. Circūdederūt me canes multi.
Consiliū malignantiū obsedit me ⁊ q̄ fecerūt tūc capi
ti in viridi ligno: ⁊ mō faciūt in arido sc3 chri mēbris:
quoꝝ quilibet dicere pōt illud ps. xxxvij. Detrahebāt
mihi quoniā seq̄bar bonitatē q̄ ad illam si sequi vellet
mores maloꝝ cū quib9 ꝯuersat̄: ⁊ detrahere cū detra-
hentib9 reputaret̄ bonus soci⁹: ⁊ non ei detraherēt. Si
ṽo noluerit: reputant seipsos oues ⁊ ip̄m lupū. Vnde
⁊ dicere solēt: lupus est in fabula. Oues ṽo ille ad oui
le ꝑtinent. De quo in ps. xlviij. Sicut oues in inferno
positi sunt: lup⁹ ṽo ab eis sic estimat⁹ sicut fidelis a fu
re: latro vocat̄: ad ouile ⁊ oues in die iudicij pertinebit
ad dexterā ponēde sunt Math. xxv. Nō. J. x. 9. ¶ Et
tamē qui fuit ouis sana anteq̄3 ad talē societatē veniret 10
q̄nq̄3 in lupū ⁊ ouē scabiosam ꝯuertit̄ anteq̄3 ab eis re
cedat: q̄ꝺ aliq̄n visum est: q̄ ꝯ ꝯscientiā faciūt: ne inso-
ciales reputent̄ cū detrahētib9 detrahūt. Et sic a mor-
bidis ouib9 rabiem contrahunt ⁊ a cane furioso mor-
sus in rabiem vertitur quando cum peruerso peruer-
titur. Siquidem hec dicitur esse natura canis furiosi: Canis furiosus.
q̄ quandoq3 currūt ore aperto ⁊ spuma venenosu3 de
ore emittunt sup oēs: sed nūc sup solem: nūc sup lunā:
nunc sup vmbrā latrant ⁊ oēs canes quos mordēt: in
rabiem ꝯuertūt. Hoīes etiam quos mordēt: periculo
se vulnerāt. Sic in ꝓposito: ⁊ p3. Sicut ḡ societatē ca-
nis furiosi oēs fugiunt ⁊ foras fugant. Ita societatem
detractoꝝ oēs fugiant. Et sicut de⁹ in societate in do-
mo sua oēs fugabit dicēs illud Apo. xxij. Foris canes
⁊ venefici: Ita boni eos de sua societate expellere debe
rent: vel saltem silentiū eis imponere: vel sicut abomi
nationē eos fugere: q̄ abominatio hoim supple bono
rū detractor. Prouer. xxiiij. ¶ Quia sicut hoīes transe- 11
untes loca fetida ⁊ abominabilia: sicut etiā loquēs cū
habente anhelitū fetidū: vel cū leproso: vel nasum ob-
turat: vel faciē auertit: ne inficiat̄: Ita boni detractori-
bus auditū auertere vel obturare debēt: vel saltē abo-
minationē aiam inficientē fugare: ⁊ sp̄ūssancti p̄ceptū
tenere Prouer. iiij. Remoue inq̄t a te os prauū: ⁊ de-
trahētia labia ꝓcul sint a te. ⁊ Eccli. xxviij. Sepi au-
res tuas spinis. i. duris respōsionib9: ⁊ noli audire lin
guā nequā: Sed fac sicut fecit Dauid qui ait detrahē-
tem secreto ꝓximo suo hūc ꝑseq̄bar. Istud facē nos
ammonet Augus. de doctrina chr̄iana dicens. O mi-
les christi sepi aures tuas spinis: vt ille q̄ importūe in
trare visus fuerit: non solū reprimat̄: sed etiā expugne
tur: repelle eū a te dicens chr̄ian⁹ sum: ⁊ chr̄ianus es:
noli mihi ista dicere: noli ad me accedē: hec ille. ¶ Si 12
sic feceris: habebis semp lapidē tecū p̄ciosum: qui ve-
nenū a te repellet: ad modū dñorum: qui timētes intox-
icari: habent vt fert̄ sup mēsam lapidē p̄ciosum q̄ ad
p̄sentiam sudat veneni. Sic lingua iusti sudore deuo-
tionis in effectu expulsiōis detractiōis: se lapidē osten
dat esse p̄ciosum. Talem lapide3 habuit in mensa sua
btūs Aug⁹. In cuius vita scribit̄ q̄ ꝯtra venenu3 de-
tractiōis hos versus in mēsa scriptos habuit. Quisq̄s hsus
amat dictis absentū rodere vitam. Hanc mēsam indi
gnam nouerit esse sibi. Vnde qñ oblocutionē audiuit
dicere solebat vel q̄ tacerent: vel illos versus de mēsa
sua delerēt. ¶ Hui⁹ exemplo discant p̄lati ⁊ dñi ⁊ om
nes alij: detractores cōpescere: q̄ dicere possent cū pro
pheta Dauid ps. xxxiiij. Erubescāt qui loquunt̄ mihi
mala. Aliter eis ꝯsentiunt: ⁊ participes fiūt detractio-
nis. Vñ btūs Gregori⁹ sup illud Prouer. xxv. Ven-
tus aquilo dissipat pluuias: ⁊ facies tristis linguā de-
trahētē. Si inq̄t hilari vultu detractorē audierit: tu illi
fomitē das detrahēdi: si ṽo tristi: eū dissipas: q̄ discit
nō libēter dicē q̄ꝺ didicit n̄ libent̄ audiri. Ad idē Hie
ro. in ep̄la ad Nepocianū nō nun⁹ aurib9 q̄3 lingua: de-
tractionē fugias. Nam detractor dū te videt non libē
ter audire: non facile pōt detrahere: nemo quippe libē-
ter inuito auditore refert. vj. q. j. ex merito. ¶ Idem ad
rusticū monachū: sicut sagitta si mittat̄ ꝯtra durā ma-

teriū nonnunq̄ in mittentē reuertit̄ ⁊ vulnerat:vulne-
rare volentē seu vulnerantē. Ita detractor cū tristē fa-
ciē viderit audiētis:immo nō audiētis:ẜ obturātē au-
res suas ne audiat sanguinē:cōtinuo mutescit:pallet
virt⁹ herēt labia saliua siccat̄. Ideo Salomon ammo
net dicēs. Noli esse in cōuiuio potatoꝝ:neq̧ comedas
cū his q̄ carnes ad vescendū ↄferūt. Istā autoritatem
ad p̄dictū intellectū expōit btūs Gregori⁹.xiiij. moꝝ.
13 ¶ Sexto detractores in curia diaboli sunt sicut gracu-
Graculus lus in cauea:q̄ oīm aialiū voces fingit:⁊ semp garrit:
⁊ ideo nunq̄ʒ fiet de aui illa bon⁹ religiosus. Ita detra
ctor oīm voces fingit. Sicut pʒ supra.c.c.5. Et in an
gulo ociosus sedens ⁊ de alieno labore plusq̄ʒ de suo:
sicut auis in cauea ⁊ burdo in domo apū viuēs:vnis
maledict⁹ flores i horto dn̄ico corrodit:oībꝫ obloquit̄:
oībꝫ detrahit de factis oīm disputat:nec mirū:q2 ẜm
Hieronymū sup Osee. Nil tā facile:q̄ʒ ociosum ⁊ dor
14 mientē de alioꝝ labore ⁊ vigilijs disputare. ¶ Septio
sunt cōfessores in curia diaboli aliena pctā ⁊ nō ꝓpria
cōfitentes. Sicut pʒ.C.vj.66. Et in talibꝫ qui sic alie
na cōfitent̄ pctā:optime verificat̄ illō Ro.xj. Cecitas
ex pte ↄtingit in isrl':q2 in pte illa in q̄ deberent ꝓprios
intueri ⁊ ↄfiteri defect⁹:ceci sūt:⁊ sic oīs detractor mo-
nocul⁹ est. Sicut polifem⁹:de quo hī.C.xvj.5. Eodē
eī̄ puluere detractiōis quo nitunt̄ alios deturpare:se
ipsos excecāt:sic pʒ ex v̄bis beati Gregorij i moralibꝫ
q̄ habent̄.xj.q.iij. Inter illa v̄ba. Quid inq̄t aliud de-
trahētes faciūt:nisi in puluerē sufflant:⁊ in oculos su-
os terrā excitāt:vt vnde plus detractiōes pflant:inde
magis nihil veritatis videāt. ¶ Ad hoc eī̄ q̧ ↄfessoꝝ
obtineāt in curia diaboli locū:oportet q̧ sic ad minus
oculo dextero priuent̄:qr Naas ammonites.j.Re.xj.
Ministros tales nō vult:nisi sint priuati dextero ocu
15 lo:quo defectus ꝓprios videre deberēt:ẜ bene vult q̧
habeāt sinistrū quo alioꝝ peccata ↄfiteant̄:ẜ dū sic cre
dūt alienū reuelare malū plus malū reuelant ⁊ ↄfiten
tur ꝓpriū:q2 sicut ex defectu in folijs arguit̄ defect⁹ in
radice ꝓpria ⁊ nō aliena. Ita ex defectu in dictis detra-
ctionibꝫ:arguit̄ defect⁹ in corde loquētis:quia ex abū-
dantia cordis os loquit̄:⁊ nō in corde illi⁹ de q̄ loquit̄.
Unde Seneca de remedijs fortunaꝝ. Mala de te lo-
quunt̄ hoīes. Rñdet:ẜ mali:quasi diceret:in hoc ma-
lū ꝓpriū:⁊ non meuʒ ostendūt:⁊ ideo min⁹ curo. Vñ
cū aliquis de alio dicit q̧ est malus:posset ↄueniēter ei
respōderi. Et tu ex illis es:nā loquela tua manifestum
te facit:qui dum aliū temerarie iudicas:talē te esse osten
dis. Iuxta illud canonicū. Criminosus cū sententiam
in alteri⁹ crimen ꝓfert:seip̄m ↄdēnat.xj.q.iij. plerūq̧
Si ḡ ista officia in curia ⁊ ciuitate diaboli fugere vul-
tis. Nolite detrahere alterutrū fratres mei. Iaco.iiij.
Nota.L.v.14.
Br.iiij. ¶ Nolite inq̄t detrahere:rōnabile p̄ceptū ⁊ nobis val
de vtile:non solū vt p̄dictā fugiam⁹ officij detractoꝝ
vilitatē:sed vt cōmēdē nimiā fugiam⁹ crudelitatem q̄
culpā ↄsequit̄ detractoꝝ. Illoꝝ eī̄ crudelitas oīm ar-
moꝝ ꝑuersitatē ⁊ oīm siue volatiliū siue q̄drupedum
oīmq̧ latronū ⁊ homicidarū necnō demonū ⁊ iferni
16 excedit crudelitatē:sicut p ordinē patebit. Primuʒ pʒ
Gladius q̧ oīm armoꝝ excedit ꝑuersitatē:q2 cōiter gladius ma
Sagitta terialis vel lancea vel sagitta nō occidit nisi vnū vno
ictu:non occidit etiā nisi corp⁹:pōt etiā de vagina sua
exire quantūcunq̧ sit acut⁹:absq̧ hoc q̧ vaginā suaʒ
scindat:lingue vo detractoꝝ de qbꝫ in ps.lvj. Dentes
eoꝝ arma ⁊ sagitte:⁊ lingua eoꝝ gladi⁹ acut⁹:gladio
vel lancea maioris sunt crudelitatis:quia lingua detra
ctoris q̄ntū i eo est:tres sīl' occidit scʒ loquētē ⁊ audiē
tem ⁊ illū de quo loquit̄. Bern. Nunq̄d non vipera
est lingua detractoꝝ? nunq̄d non lancea immo acutis-
sima:que tres sīl' occidit:⁊ non soluʒ tres:sed multos:
vbi de multis detrahūt:vel vbi multi sunt auditores.
⁊ non solū corpa:sed qō p̄ciosius est:famā ⁊ aīam vul
nerant. Unde Cassiodor⁹ sup illud ps.iij. Dētes pec-
catoꝝ ↄtriuisti. Dētes inq̄t dicti sunt a demēdo. Idō Dentes
pulchre lingue detrahentiū dentes vocant̄:quia sicut
illi ciboꝝ partes demunt:Ita isti opiniones hoīm cor
rodunt. ¶ Sagitta etiā nō vulnerat ad maximā distā-
tiā:hec autē vulnerat ad mille miliaria. Recte ḡ dicit̄
Iere.ix. Extenderūt linguā suā quasi arcum ad maxi-
mā distantiā:supple sagittā detractiōis emittentē:de q̄
ibideʒ. Sagitta vulnerās lingua eoꝝ. Itēꝝ hec gladi⁹
vel sagitta detractiōis nunq̄ʒ de vagina vel pharetra
sua exit sine vagine destructiōe. Verbū eī̄ detractio-
nis anteq̧ dicat̄ est quodāmodo in corde detrahētis si-
cut gladius in vagina. Nanc aūt mortale pctō dū ex-
trahit̄:scindit ⁊ corrūpit. Qō pulchre ostēdit ps.xxxvj
Ubi ait:gladiū euaginauerūt pctōres:vt trucidant re
ctos corde. Nec est eī̄ intentio illoꝝ alijs nocere:ẜ tñ
seip̄os ꝑus occidunt. Et hoc est qō sequit̄. Gladi⁹ eo-
rū intret i corda ip̄oꝝ:⁊ arc⁹ eoꝝ ↄfringat̄. ¶ Secūdo 17
etiā pʒ q̧ oīm volatilium excedunt crudelitatē. Inter Cuculus
oīa eī̄ volatilia:cucul⁹ videt̄ esse maioris crudelita
tis quia auē vt dicit̄ q̄ eū nutriuit ⁊ fouit in fine deuo-
rat:vitā auferendo corpalem. Detractores vo ingrati
istos excedūt:qui nutrices aiarū id est p̄latos predicato
res ⁊ correctores lacerare nō cessant:famā bonā aufe-
rendo:q̄ melior est q̄ʒ vita auicule occise. Hoc aūt faci
unt diabolo suadēte:qui semp nitit̄ facere discordiā in-
ter principes exercitus:dei ⁊ exercitū. Unde pt⁹ papa
vj.q.j.sunt plurimi.§.verū hec. Manifestum est inq̄t
diabolū cordibꝫ fideliū suadere vt doctoribꝫ atq̧ pa-
storibꝫ suis detractiōes irrogēt. Et causa tentatiōis est
quia maximū ex hoc sequit̄ periculū. Sic pulchre pʒ.
B.ij.3. Et hoc est q̧ sequit̄ in canone allegato. Pa⁹
eī̄ malū fore non estimo:q̄ʒ christianos suis inuidere sa
cerdotibꝫ. Glosa:per inuidiam detrahere ⁊ infamare.
¶ Causa vo talis detractiōis pʒ.C.xj.13.⁊.14. Quia
vicʒ informant subditos aliq̄ dimittere que diligunt:
⁊ illa vituperāt. Ideo in illos impingūt credentes p h̄
aliq̄liter in peccato suo excusari sicut patet ibideʒ.xiiij.
Et sicut equ⁹ tact⁹ in loco infirmo recalcitrat. Ita isti
recalcitrāt detrahēdo. De quibꝫ Iob.vj. Detraxistis
sermonibꝫ veritatis. Qui ḡ predicanti ↄtra vicia ⁊ vo-
lenti vicia corrigere detrahit:seip̄m culpabilē reddit:
quia sicut lapis ꝓiectus inter multos illū solū clama-
re facit sup quē cadit. Ita verbū veritat'. Unde Hie
ronym⁹. Sermo me⁹ neminē capit:sed q̄ irascit̄ ex ser-
mone meo:ille dicit se esse ↄtra quē loq̄r. Quia ille ostē
dit in clamore detractiōis:q̧ lapis verbi dei eū tetigit:
q̄ ↄtra viciosos ꝓiectus fuit. Si eī̄ viciosus nō fuisset
sermo ↄtra viciosos ꝓlatus nō fuit ↄtra eū:nec eū teti
git. Si vo eū non tetigit quare clamat? clamor ḡ osten-
dit euʒ viciosum. Tales ḡ ⁊ crudeles sunt:⁊ malos se
esse ostendūt. Ad vtrūq̧ vo vitandū:non est sacerdo-
tibꝫ qui ꝓp̄lo benedicūt detrahēdū.vj.q.j. sacerdotes.
¶ Tertio detractor q̄drupedū excedit feritatē:int̄ que 18
maioris vident̄ esse crudelitatis leo ⁊ vrsus. Ista eī̄
aialis qñ de crudelitate vl' feritate in sacra scriptura fit
mentio:frequenti⁹ in exemplū adducunt̄. ¶ Prio vo
leonū excedunt feritatē:quia leones aliquibꝫ parcunt
Sicut pʒ.C.xvj.18. Sicut etiā pʒ in Danielis libro:
Ubi daniel bis legit̄ fuisse positus in lacu leonū:⁊ sp
ei pepercerunt:malos vo statim deuorauerunt. Isti vo

ꝯtrario mõ nulli parcũt ⁊ poti⁹ in bonos deseuiũt: vt
ptz.ẽ.c.e.9. ¶ Scdo: q: leo licet alia aialia ꝑdet: leonẽ
q̃ est eiusdẽ specꝭ nature non ꝑdat: nec deuorat nec etiã
carnẽ leonis mortui vt dr comedit. Isti vo hoies eius
dẽ specꝭ nature detractõibꝫ suis comedũt: cũ salsa odij
Exẽ ⁊ inuidie. ¶ Vñ: qdã Iude⁹ requisit⁹ a q̃dã xp̃iano: cũ
q̃ salsa ipi comederũt Iacob: cũ oia ad lrãz intelligãt:
⁊ in ps̃. lxxviij. Scriptũ sit comederũt Iacob. Conueni
enter rñdit: cũ salsa cũ q̃ tu comedis ꝓlatũ tuũ. Leoni
bus vo in ħ sili sunt: q carnes comedũt crudas. Sꝫ
de⁹ ꝯteret dẽtes eoꝝ: molas leonũ ꝯfringet ⁊c. ¶ Scdo
crudelior est vrso: q: vrsus vt dr hoiem mortuũ nõ in
19 uadit: detractores vo nec mortuis parcũt: q videt esse
magna crudelitas: q: crudelis homicida est: q̃ frigidũ
⁊ mortuũ iteꝝ vulnerat: ⁊ magna ꝑuersitas est hoi in
tã misero statu ⁊ int̃ tot aduersarios nõ cõpati: ⁊ ꝓ ipso
poti⁹ orare. Hec aũt ꝑuersitas ostẽdit in parte ꝑ ħ qḋ
Exẽ scribit in gestꝭ btĩ Gregorij. De q̃dã ꝓposito monaste
rij sui iacẽte q̃si mortuo. Cui fratres detrahebant: q̃ ci
to loq̃lã recuperãs: eos ammonuit: q nunq̃ morienti
detraherẽt: asserẽs se ante tribunal dei demões accusa
tores: ⁊ modiũ ⁊ sextariũ mẽsurã atq ꝯsuetudinẽ ele
mosynaꝝ ⁊ summã q̃ diminuit ex vna parte ꝯ se stare:
vos aũt ex alia cũ detractõibꝫ vris: q̃si me accusantes
⁊ nesciui: cui parti ꝑus rñdere potui. ¶ Isti vo detra
ctores mortuos vt dictũ est comedẽtes: nõ solũ ferita
tem excedũt vrsoꝝ: ſꝫ apte ꝯ legẽ dei cõmittunt. Leui.
vij. Vbi ꝓhibent sub pena mortis immũda ⁊ capta
a bestijs comedẽ. Cadauer immũdũ est cadauer mor
tuũ. Capt⁹ vo a bestijs est q̃ mortali pctõ a demonibꝫ
capit hos comedẽ: istꝭ detrahẽ est. Qui ḡ sic ista come
dit: ad penã mortis eterne: ibi taxatã se obligatũ inue
nit. Qñ disꝑdet dñs vniuersa la.do. ⁊ linguã magni
20 loquã. ¶ Quarto detractor crudelior: ⁊ ꝑiculosiorꝭ cõ
ditionis est latrone ⁊ homicida: q: fur aufert exteriora
bona: mala aũt lingua famã ⁊ pacẽ cordiũ int̃ amicos
⁊ vicinos aufert. Iuxͣ illud Ecclastici. xxviij. Susur
ro ⁊ bilinguis maledict⁹ erit: multos enĩ turbauit pa
cem habentes: ille vnũ spoliat vel occidit: iste multos.
Ille de ꝓpinq̃ solum: iste de ꝓpinq̃ ⁊ longinq̃. Ille in
carcerari põt. Et sic a furto ⁊ homicidio impedirĩ: lin
gua ⁊ si incarcereĩ: a detractiõe tñ impediri nõ põt: qñ
etiã cũ ministro detrahẽ ⁊ seminare discordias possit.
Et sic ptz q linguã null⁹ hoim domare põt Iaco. iij.
Propt̃ istas ⁊ alias causas: q̃dã magn⁹ ꝑlatus dicẽ so
lebat q mallet duos latrones in grege suo hre: q̃ vnũ
bilinguẽ. His ꝯcordat Canon dicẽs: q deteriores sũt
qui detrahendo alioꝝ vitaz moresq corrumpũt his q̃
21 substantiã diripiunt. vj. q. j. deteriores. ¶ Quinto de
tractores peiores ⁊ crudeliores sunt demonibꝫ ⁊ infer
no. Quia isti peccata nõ puniũt correcta: nec etiã vltra
ꝯdignũ: nec etiã bonũ virũ puniunt. Detractores vo
peccata recitãt correcta ⁊ sic de alijs. Patet ḡ q detra
ctor peior est omni bestia: ꝓpter causas supius assigna
tas. Et q: bestia intantũ saturari põt q comedere ces
sat: sed isti optimo cibo pleni: carnes crudas adhuc fa
melici deuorant: peior etiam latrone: ⁊ peior inferno ⁊
diabolo. Et sic cõcluditur q summa iniq̃tas est detra
here: quia ois q̃ detrahit fratri suo: homicida est. vj. q.
j. summa. Et de pe. di. j. homicidioꝝ.
Ar.v. ¶ Sed ne tñ scel⁹ appareat: detractiõis maliciã sb spe
cie q̃nq absconduñt cõpassionis ⁊ cõmendatiõis. Cõ
mendãtes enĩ primo in aliquibꝫ generalibꝫ: supficialit̃
22 bono trãseundo. Premisso vo sic falso ꝓambulo: qua
si eum de quo loquit̃ diligeret: ne quasi inimic⁹ ei⁹ ver
ba sequentia loqui videat̃. Ad ꝓpositũ suũ descendũt
mala narrãdo ꝑ modũ tamen cõpassionis: hen ⁊ alta
suspiria mẽdaciter interponẽdo: ꝓ eo vt me diligerẽt:
detrahebãt mihi. In ps̃. cviij. De istis Bern. sup can.
sermone. xxiiij. Detractores inq̃t quodã simulate vere
cundie furore ꝯceptũ ostendũt maliciã videas a detra
ctore: alta ꝓmittit suspiria: sicq cuz quadã grauitate ⁊
vultu mesto demissis supcilijs ⁊ voce plãgenti male
dictionẽ aggredi. Et quidẽ tanto ꝑsuasibiliorẽ: quãto
ab his qui audiũt magis ꝯdolentie affectu ꝓferri esti
mant: doleo inquit vehemẽter: eo q satis eum diligo:
sed nunq̃ eũ de hac re corrigere potui ⁊ alias mihi q̃
dem bene compertũ fuerat istud de eo: sed ꝑ me nunq̃
innotuisset. At qm̃ ꝑ alteꝝ res patefacta est: veritatem
negare nõ possuz reuera ita est: hec ille. ¶ In ħ innuit
Bernar. ꝓter calliditatẽ q̃ ꝓtendũt dilectionis ⁊ cor
rectiõis vnã aliã: vicz longã expectationẽ: q̃si penã ei⁹
nõ fuerẽt: in ħ q distulerũt patefacẽ: ſꝫ tamen expectat
diucius: vt apti⁹ expectet tp̃s nocendi. Vñ Hugo de
sctõ Victore sup librum psalmoꝝ. Cõgregat minima
paulatim: vt plus lõgũ silẽtiũ cũcta sil' obiecta pl⁹ no
ceãt q̃ min⁹ opinionẽ lederẽt: si ꝑ se signa ꝓlata fuissẽt.
Ista aũt oia si possunt occulte faciunt: vt cui nocẽ vo
lũt: damnũ sentiat: ſꝫ per quem: nesciat: sicut patet. C.
xj. 26.
¶ Licet ḡ ex quotidiano vsu multꝭ detractio parua vi Ar.vj.
deaĩ culpa: tamen eius crudelitas: de qua est articulus
quart⁹: ⁊ eius mendaciũ ⁊ duplicitas isti⁹ culpe osten 23
dunt grauitatẽ: nec excusat detrahẽdi ꝯsuetudo: quia
si quis ꝯsuetudinẽ haberet ecclias cõburẽdi vl' hoies
occidẽdi: ꝑ hoc culpa aggrauareĩ. Sed detractor tem
plũ dei incẽdit: sicut ptz. D. iiij. 3. Spũaliter etiã occi
dit. Iuxta illõ nemo putet min⁹ periculũ esse alicui de
trahendo mentiri: q̃ sanguinẽ fundere. xj. q. iij. nemo
peritoꝝ. Nota. N. iiij. 10.
¶ Cum vo pena culpe iuste succedat. huic articulo ar Ar.vij.
ticul⁹ de pena succedẽ iuste posset. Sed tñ ex supabun
dãti illoꝝ respõsiones ⁊ excusatiões ꝑus audiẽde sunt
in quibꝫ si deficiãt: pena illoꝝ in his scriptis statim in
ferẽda est. ¶ Dicunt ḡ detractores nõ detraho: q: veꝝ 24
dico sed deficiunt: quia verũ non oĩ loco vel tp̃e vel
ꝑsone dicendũ est. Sed tñ illis qui possunt ꝓdesse et
non obesse ⁊ cum intentiõe bona ⁊ nõ ex odio. Veruz
est forte: q ille qui sic loquit̃ est in peccato. Et tamen si
sis sapiens: illud non reuelat nisi in ꝯfessione: ⁊ vir tũc
illi qui põt ꝓdesse. Si vo oĩe veꝝ sit dicendũ: cuz ita
veꝝ sit te esse in peccato: sicut illũ cui detrahis: ⁊ si non
in eodem: quare peccatũ tuũ sicut suũ nõ ostendis? Si
vo nolles tuũ reuelari: nec deberes illi⁹ peccatũ reuela
re. Cũ hoc sibi facere tenearis: qḋ tibi fieri velles: consi
derãs q si non idẽ: maius tamẽ de teipso dici forte pos
set paccatũ ⁊ si non idẽ de te mõ forte dicere poterit: ex
pecta paulisper: ⁊ ex ꝑmissione dei ⁊ tentatiõe diaboli:
quia fratris defectui non cõpateris: sicut membrũ mẽ
bro sed magis inuidẽdo: ⁊ teipm q melior sis extollen
do: forte idẽ vel grauius de te cito dicet̃. Et iuste q̃dẽ 25
vt humilieris. Hanc ꝯsideratiõnẽ sanctos pr̃es ad cõ
passiõis meritũ adduxisse: manifestũ est ex vi. pa. Vbi
quidã senex vidẽs aliũ peccare fleuisse legit̃: dicẽs: ipse
hodie: ego cras. Alius etiã ibidẽ cũ quidã aliũ iudica Exẽ
ret surrexit: ⁊ saccũ plenũ arena sup se posuit: ita q ma
gna ps arene fuit retro: ⁊ parua an̄: ⁊ alijs cãm facti q̃
rentibꝫ. Rñdit: ego habeo saccũ plenũ pctõrũ ꝓprioꝝ
q̃ ignoro vel nõ ꝯsidero: ⁊ paruũ pctĩ isti⁹ qḋ an̄ me
est video: quõ ḡ possum illũ iudicare: cũ mea sint plu
ra? q̃si diceret: sic est de q̃libet vrm q̃ habens multa ꝓ
pria q̃ nõ ꝯsideratis: nec videtis trabẽ in oculo ꝓprio:

⁊ festucā in oculo alteri⁹ videtis. Mō. J.x.18. ¶ Nec
potes eñ ita certitudinalit̄ iudicare. ¶ Et ponat̄ q̄ certū
sit: eū in tali esse pctō: certū est etiā q̄ q̄ p̄cepit illū non
26 cōmittē tale pctm̄: p̄cepit te ñ iudicare. Jo. vij. ¶ Alij
dicūt mal⁹ est non possum⁹ de eo bona dicē: ꝺ non est
aliud: nisi qꝛ ip̄e est mal⁹ peccādo. Jō tu mal⁹ vis esse
detrahēdo. Et ideo domū tuā accēdere vis: qꝛ ip̄e suā
accēdit. ¶ Alij se excusant q̄ rōne societatis detrahūt;
ꝫ videāt si hac rōne vellent leprā intrare corꝑalē. Alij
ꝟo dicūt q̄ ludētes sic loquunt̄: ꝫ lud⁹ illoꝝ est sic lu⸗
dus vulpis cū lepore: ad cu⁹ interfectionē: sic in ꝓposi⸗
to ad alteri⁹ ē lud⁹ iste diffamationē. ¶ Alij dicūt nar
ram⁹ qḋ audim⁹. Jō nō peccam⁹. Sꝫ q̄ ista excusatio
nō valeat: ptꝫ exēplo ⁊ auctē. ¶ Exēplū ad ꝺ de illo q̄
domū p̄mi igne imposito accendit. Et de illo q̄ igne
ꝑflat: vt ampli⁹ ardeat. Et de illo q̄ hilariter ⁊ de igne
applaudēs: se ibi calefacit. Non est aliq̄s qn̄ dicat oēs
tres istos corā deo culpabiles. Jta q̄ ignē diffamatōis
p̄mo accēdit: ⁊ q̄ illū dilatet ad illos q̄ pri⁹ nesciebāt:
vl̄ mala intēnōe ad illos q̄ sciuerūt sic ptꝫ. s̄. c.c. 2. Et
q̄ libēter talia audiūt: sic patebit infra. c.c. arti. xj. Oēs
sunt culpabiles añ deū. Autoritas est ad ꝺ iuris ciuil.
q̄ agi pōt ad penā capitis: tā ꝯ illū q̄ fecit libellū famo⸗
sum in rigmis cātilenis vel scriptis ⁊ hmōi q̄ꝫ ꝯ illū q̄
inuenit ⁊ nō corrupit vel cōbussit: vl̄ inuētū reuelauit
C. de famos. libel. l. vnica li. ix. Jdē ꝓbat̄ iuris canoni
ci autoritate. v. q. j. Si q̄s famosū libellū.
Ar. viij. ¶ Jn q̄ autoritate ptꝫ i ꝑte octauū p̄ncipale vicꝫ detra
ctoꝝ pena: cū eñ illā penā incurrāt q̄ libellū famosuꝫ
27 vt dictū est ꝯficiūt inueniūt vel reuelāt: ⁊ int̄ libellum
famosum ⁊ narrationē detractoriā nulla sit differētia:
nisi sic inter scriptū ⁊ nō scriptū. vl̄ int̄ scriptū ⁊ ore ꝓ⸗
latū: cū in vtroqꝫ eadē sit sentētia non videt̄ causa vel
ratio q̄re etiā detractores eādē penā incurrē nō debeāt;
sic̄ cū auctorib⁹ ⁊ reuelatorib⁹. Sꝫ a detractoꝝ pena tā⸗
q̄ꝫ a p̄ncipaliori incipiendū est. Talib⁹ eñ duplicē pe⸗
nā imp̄cat̄. Jere. xvij. Duplici inq̄t ꝯtritiōe ꝯtere eos:
scꝫ terrena ⁊ eterna. Terrena adhuc duplici vicꝫ inte⸗
riori q̄ pri⁹ ꝑcutiunt̄: qꝛ detractio ortum habet ex inui⸗
dia: que nō est sine pena. Detractores eñ sunt babilo⸗
nij qui p̄us ab igne ꝓprio comburunt̄; ⁊ socij Danie⸗
lis quib⁹ detrahūt euadunt. Sunt ꝓpinatores veneni;
qui p̄us seip̄os occidunt: qꝛ p̄us nesciētes bibunt: qḋ
alijs ꝓpinant: sicut ptꝫ in secūdo dialogoꝝ bti Grego⸗
rij: de illo qui cuidā bono viro venenū misit: qḋ cū ip̄e
biberet: ali⁹ qui misit eodē momento moriebat̄ ⁊ ille q̄
bibit nullū malū sensit. Sic inuidia ⁊ detractiōe: illi q̄
malū alijs ꝓpinant: hic vel in futuro illḋ amare bibēt.
Nota ad hoc legē satis cōgruā. A. xiij. 56. Et ille cui
ꝓpinat̄ euadet: sicut ptꝫ ꝑ legē. J. vj. 25. cū sequētib⁹.
28 ¶ Et exteriori duplici: vicꝫ infamie: sicut ptꝫ. vj. q. j. De
tractores: vbi ad l̄ram: detractores dicit Canon: q̄ iuste
infames sunt: ⁊ merito ab ecclīa extorres. Juste quidē
qꝛ iustū videt̄ q̄ qui alios infamare vellet: ip̄e ifamis
sit vt sic conuertat̄: dolor eius in caput eius Jn ps̄. vij.
¶ Excōicatione: sicut ptꝫ ex ꝯsilio Oronēsi in quo sta
tutū ꝑpetuū excōicat oēs illos qui gratia lucri odij vl̄
fauoris vl̄ alia quacūqꝫ de causa alicui non infamato:
apud bonos ⁊ graues crimē imponunt: vt sic eis saltē
purgatio indicet̄: vl̄ alio mō grauet̄. Jstā penā timeāt
q̄ detractiōe vl̄ accusatiōe vl̄ ꝓcuratione faciunt alios
mō indebito citari: vl̄ attaxari eis imponētes q̄ nō fe⸗
cerūt: vicꝫ crimina vl̄ iniurias: seu debita q̄ nō ꝯtraxe⸗
rūt: vl̄ q̄ alios vexāt ad ꝓbandū fidē vl̄ m̄rimoniū vl̄
ꝯtractū vl̄ hmōi: q̄ nō ꝯtraxerūt. Jn oib⁹ talib⁹ auto⸗
re vl̄ accusatore vnum affirmante ⁊ alio negante; ne⸗
gans diffamat̄ ad min⁹ apud eos q̄ pl⁹ accusatori cre⸗
dūt: q̄ꝫ ip̄i: ⁊ si null⁹ plus ei credat: saltē q̄ntū in eo est:
facit q̄ credāt. Et sic diffamati ⁊ illḋ qḋ est optimuꝫ in
hoīe aufert: vicꝫ bonū nomē Eccl. xlj. Curam habe de
bono noīe: hoc eñ pl⁹ ꝑmanebit tibi q̄ mille thesauri
magni ⁊ p̄ciosi. Et ideo deleant̄ ip̄i de libro viuētiū: ⁊
cū iustis non scribant̄ Jn ps̄. lxviij. ¶ Jn q̄ notat̄ secūda 29
pena detractoꝝ: vicꝫ eterna: nec miꝝ: qꝛ si q̄s furat̄ bo⸗
uē vl̄ equū vl̄ aliā rem p̄ciosam: meret̄ suspēdiū: plus
videt̄ illud mereri q̄ rem furat̄ p̄ciosiorē: vicꝫ bonū no
mē qḋ vt dictū est plus valet p̄cioso thesauro. Et si ta⸗
lem penā hic euadant: a iusto iudice ꝺo patibulū non
euadāt inferni: qḋ ideo plus timēdum est: qꝛ raro pe⸗
na debita in tales detractores in hoc seculo exercetur.
¶ Lex eñ dicit q̄ laceratores ⁊ detractores ⁊ accusato
res famuloꝝ dei: damnant̄ in baratrū: ⁊ nisi se correxe
rint: vindicib⁹ flāmis exurunt̄. ij. q. vij. accusatio. Jste
aūt pene eo plus apud iustū iudicē timēde sunt: q̄ mi⸗
nus hic infligunt̄: ⁊ quia a iusto iudice pena cōiter in⸗
fligit̄: vt in parte ⁊ mō quo plus peccauit pl⁹ affligat̄.
Jdeo iustū videtur q̄ tales in lingua plus affligant̄;
quia illā corꝑis partē plus peccato assuefecūt: hoc pul⸗
chre ostēdebat̄ in quadā hystoria licet apocripha: tū ra
tioni cōsona. De quodā qui post mortē vt fert̄ vicino Ex̄pm̄
suo se ostēdit cū lingua longa ardēte: ⁊ q̄si ad terrā pē⸗
dēte: quā dētibus ꝯtinue mādiucabat: ⁊ requisit⁹ qua⸗
liter sibi esset: rūdit se esse damnatū. Et requisit⁹ cām:
rūdit; hec pena causam ostēdit. Jn lingua peccaui: ali
os comedēdo. Jdeo sic semꝑ linguā cum qua alios co
medi sic mādiucabo Apo. xvj. Cōmāducauerunt lin⸗
guas suas pre dolore: ⁊ blasphemauerūt deū celi p̄ do
lorib⁹ ⁊ vulnerib⁹ suis. Et sic q̄ alicui rei detrahit: im⸗
posterum se obligat. Prouer. xiij. Se obligat inq̄t sup
ple ad penas eternas: vt dictū est: qḋ significat̄ Nūe⸗
ri. xiij. Vbi dicitur: detraxerūtqꝫ terre: quib⁹ respōdit
deus. Numeri. xiiij. Non videbunt terrā ꝓ qua iura
ui patrib⁹ eorum: nec quisq̄ꝫ illoruꝫ qui detraxit mihi
intuebit̄ eam: hanc duplicem detractorū penam ꝯclu⸗
dit deus Jn Psal̄. cviij. dicens. Induātur qui detra⸗
hunt mihi: supple in capite: vel in membris: pudore;
⁊ operiantur sicut dyploide: id est duplici veste: du⸗
plici confusione sua. Et sic patet q̄ dum flatu oris de⸗
trahūt: nihil aliḋ faciūt: q̄ꝫ q̄ babylonij Danielis. iij.
proprio flatu fornacē inflammātes in qua postea com
burēdi sunt. Nota. L. v. arti. v.
¶ Ex quo etiam facto: nonus articul⁹ elicitur: quia si⸗ Ar. ix.
cut hij tres viri in fornacem missi a laude dei ꝓpter hoc
non cessabant. Et ꝑ hoc q̄ de eis dicitur Danielis. iij. 30
Tunc hij tres quasi ex vno ore laudabāt ⁊ glorificabant
bant deū: ita nec boni ꝓpter malos: qui fornac̄ infer⸗
ni suis detractionib⁹ sibiip̄is ⁊ non alijs vt vellēt ince
dūt: a boni opis inceptiōe vl̄ ab incepto cessare nō de⸗
bēt. ¶ Sicut aquila non dimittit volatū suū ꝓpē corni
ces sup eā cursitātes: nec luna cursū suū ꝓpē latratū ca Aquila
nū: nec ꝓb⁹ miles ꝺ eq̄ suo cadit vl̄ in via sua impedit̄ Cornix
ꝓpter modicū ventū: nec turris fortis ad oēm ictū la⸗
pidum vel tonitrui deijcitur licet talia loca alta ⁊ forta
pluries cōmuniter sustineāt vulgurum ⁊ lapidū inua
siones. Jta nec bon⁹ a bono ope cesset ꝓpter ictus vel
ventū detractiōis: sed patiēter illoꝝ ꝟba sustineat cuꝫ
ꝓpheta: detrahebāt mihi: ego aūt orabā Jn psal. cviij.
¶ Quod si fecerit: duplex ꝯsequet̄ auantagiū. Primū 31
q̄ ab ictib⁹ illis nō ledet̄ quia sicut res mobilis sic pa⸗
lea ⁊ fenū ⁊ equoꝝ fim⁹ sup turrim planā in castro po
sita: ip̄m a lapidū ictib⁹ preseruāt indemnē: omniumqꝫ
talium insultum frangit impetus. Jta patiētia pre

seruat domũ aie indemnem ab ictibꝰ detractiõis ꝛ tri-
bulatiõis cõsequẽter. Et rñsio mollis frangit irã. Pro-
uer. xv. ¶ Et non solũ sunt detractiões ꝛ aduersitates
patiẽter sustinẽde qꝛ a dãno pseruãt vt dictũ est: ſ; etiã
qꝛ in hũilitate virtute nos stabiliores reddit: sicut pꝫ.
A. xvj. 3. Et sicut pꝫ etiã ex decreto. vj. q. j. oues. Ipsa
inquit detractio licet sit ex vicio detrahentiũ tñ ex iusto
dei iudicio nõnunq̃ aduersus bonos excitat: vt quos
vel domestica psumptio vel alioꝝ fauor in altũ extule
rat: detractio hũiliet. Nota. D. ix. 8. ¶ Ad idẽ. vj. q. j.
Sũt plurimi. Et sumit istud decretũ ex vbis bti Gre-
gorij. Sũt inqt plurimi q̃ vitã bonoꝝ fortasse amplꝰ
q̃ȝ debent laudãt: ꝛ ne q̃ elatio de laude subrepat: pmit
tit oĩps malos in obtrectationẽ prũpere: vt si q̃ culpa
ab ore laudantiũ in corde nascit: ab ore vituperantiũ suf
focet. ¶ Ex istis autoritatibꝰ pꝫ q lingua detractorꝭ q̃
ab elatiõe mentẽ purgat: est q̃si absterforiũ quo loca te-
lis araneaꝝ in nigredine ꝛ pulueribꝰ occupata tergũ-
tur qꝺ furnũ ꝛ metꝭ cloacã mũdat: qꝛ sicut in oĩbꝰ istꝭ
loca illa p talia instrumẽta mũdiora reddunt: ita p lin
32 guã detractoꝝ. de qbꝰ Ezech. xxij. Viri detractores fue
rũt in te qui supple te mundauerũt: ꝛ se sordidauerũt.
¶ Illis ḡ q̃ tot vtilitates pferũt nõ est irascendũ. Vñ
Crisostomꝰ sup Joãnẽ. Homel. lxxxij. Quia inqt si
verũ dicit qui ꝯuiciat: corrigas te: si falsam nihil ḡ cõ-
tra te loquit: q̃re ḡ irasceris? quid ḡ audiẽtes dicere de
bemꝰ: osidit ibidẽ Home. lxxxiij. dicẽs. Audiẽtes in
quit talia dicamꝰ: non est seruus maior dño suo: q̃ hu
iusmodi patiẽter sustinuit. De illo vo qui pp̃ter hmõi
verba vel tedia in melancoliã motꝰ opus bonũ dimit
tit: ꝛ seipm ira dãnificat: hũ pphetauit Job. xx. dicẽs.
Occidet eũ lingua vipere. ¶ Detractor eñi vipera est
q̃ matrẽ discerpit duz nascit: vt dr sic detractor: sicꝰ pꝫ
Vipera e. c. 17. Et sicut vipera vel aial venenosum non cõsile
aial ſ; potꝰ dissimile intoxicat: sic detractores potius
bonos q̃ȝ malos lacerant cõtra pceptũ dñi Exo. xxij.
Dijs non detrahes.
Ar. x. ¶ Sed qꝛ digni sunt morte: non solũ q̃ pctã faciunt: ſ;
q̃ facientibꝰ ꝯsentiunt. Ro. j. Dicto de culpa ꝛ pena de-
33 tractoꝝ nunc ostẽdere restat culpã ꝛ penã auditoꝝ: q̃
tis ꝯsentiũt dupliciter. Vno mõ directe: qñ eos inducũt
ad detrahendũ de factis ꝛ malis alioꝝ nimis diligentẽ
inquirẽdo: vel alio quocũq̃ mõ: vel qꝛ ei placet pctñ
detractiõis audire. Alio mõ indirecte qñ scꝫ nõ resistit
cũ resistere posset. Et sicut nõ est innocens qui fratrẽ a
canũ laceratiõe vel latronũ spoliatiõe p posse non libe
rat. Ita nec talis: tamẽ in primo gradu grauiꝰ peccat:
quia qñ inducit aim ad detrahendũ vel peccandũ: vꝭ
qñ detractio ei placet pp̃ter odiũ eius cui detrahit: nõ
minus peccat q̃ȝ detrahens: ꝛ quãdoq̃ magꝭ. Vnde
Bern. Detrahere aut detrahentẽ audire quid horum
damnabiliꝰ sit: non facile dixerim? Et sic patet q pec-
cat mortaliter. In scđo gradu: si nec verbis nec vultu
tristi ex quadã verecũdia vel timore mũdano vꝭ negli
gẽtia detrahentẽ nõ repellũt qñq̃ venialiter peccat: qñq̃
vo põt esse mortale sicꝰ pꝫ p sctm̃ Thomã scđa scđe. q.
lxxiij. arti. iiij. Videlicet qñ alicui incũbit ex officio de-
trahentẽ redarguere: vꝭ pp̃ter radicẽ q̃ timor mũdanꝰ
põt esse mortale: quilibet ḡ taliũ dicere põt illꝺ ps. xxx.
Factꝰ sum tãq̃ vas pditũ: qm̃ audiui vituperationem.
Nota de ista materia. A. xxvj. 40. Ibi eñi docet quõ
aures custodiri debẽt. Nota. G. ij. 25. ¶ Sꝫ qđ si nõ
possunt sic custodiri: qn detractiões aliqñ audiant: cer-
34 te audiat: sed more Moysi magꝭ. i. detractoribꝰ resistat
eorumq̃ periculũ ostendat: ꝛ deuoret virga Aaron. i.
lingua auditoꝝ virgã detractoꝝ: id est eam reprimat
ꝛ compescat: siquidẽ virga Aaron deuorauit virgam
magoꝝ Exo. vij. ¶ Detractores eñi nõ immerito ma-
gis illis ꝛ incantatoribꝰ cõparant: qꝛ sicut dicit hysto-
ria scolastica: magi oculos spectantiũ p prestigiũ delu
debant: sic etiã faciũt incãtatores moderni tpis: q̃ res
q̃ in veritate serpẽtes non sunt: serpẽtes apparere faci-
unt. Ita detractores detractionibꝰ suis faciut viros bo-
nos serpentinos apparere: ꝛ malos. Recte talis incan- Exẽm
tator fuit q̃dã magnꝰ ꝺ familia regꝭ Heinrici q̃ vt fert
eũ nitebat ab affectiõe cuiusdã sancte religiõis auertere
re sua detractiõe: quasi hoc mõ. Vnus eñi de illa reli-
gione regi notꝰ ꝛ familiaris cũ quadã fatua apostatas
uit muliere: q cũ ille magnꝰ sciret: tps optimũ cõside-
rans q̃si lugens venit iuxta regẽ pp̃ter causam tactaꝫ:
supra. e. c. 22. Cum vo rex causam q̃reret tristicie: fin-
xit se nolle ei indicare: ꝛ q nõ esset dicẽdũ. Finaliter di-
xit: doleo casum talis fratris: q̃re inquit rex? et ille: q̃st
suspirãs: a: dñe credidi bonũ illũ ordinem fuisse: ꝛ mõ
videt ꝯriũ: q̃re inqt rex? cui ille: q̃si dolẽs totũ enomu-
it: dicẽs: talis de ordine illo apostatauit cũ mala mulie-
re. Cui rex: h̃ fuit qꝛ malã mulierẽ in ordine hr̃e nõ po
tuit: si eñi h̃ ei in ordine pmissum fuisset: neq̃q̃ exisset:
vt malã volũtatẽ impleret: benedictꝰ ḡ talꝭ ordo: q̃ nõ
finit malos intẽ eos diu latẽ: sed vel fugiũt: vꝭ corrigũ-
tur: h̃ eñi qꝺ narras q̃si ꝯ ordinẽ factũ ad ordĩs est cõ-
mendationẽ. Hoc eñi factũ magis ostendit q sit in se
sincerus ꝛ diligendꝰ multitudo plꝰ arguit ordinis pu
ritatẽ: q̃ȝ impuritatẽ: sicut pꝫ de ordĩe angeloꝝ: q̃ nũq̃
fuit purior: nunq̃ tamẽ de aliquo tot apostatauerunt.
Nota. J. x. 15. Et sic Moyses ille. i. rex magicꝭ restitit
incãtatiõibꝰ qꝺ si facerẽt detractoꝝ auditores: adhuc
cessarẽt tales facẽ illusiones. i. detractiões dicẽtes illꝺ
qꝺ dixerunt magi tũc Exo. viij. Digitꝰ dei est h̃. Et h̃
facẽ q̃libet tenet: nõ solũ ex lege diuina: vt dictuꝫ est: ſ;
etiã ex lege mũdana. Dicẽ eñi lex q publice honestatis
interest absentes in oĩbꝰ defendi. ff. ꝺ pcuratoribꝰ. l. ser
uum. §. publice. ¶ Ex istis exẽplis ꝛ legibꝰ ꝯcludit: q 35
sicꝰ vnũ mẽbrũ videlicet manꝰ ab alio mẽbro ꝛ mẽsa ꝛ
disco muscã fugat. Ita q̃libet muscã inferni. i. detracto
rẽ q̃ sicꝰ musca q̃ sp q̃rit scabiosa ꝛ infirma fugare debe Musca
ret: ꝛ etiã a mẽsa ꝛ societate sua. Exẽplo Augustini su
pra. e. c. 12. ¶ Sꝫ heu oẽs mẽse replete sũt vomitu Esa.
xxviij. Quia cõiter oẽs libentiꝰ abominabilia ꝛ detra-
ctabilia in mẽsis suis q̃ȝ edificatoria: ꝛ plꝰ pessimis de-
trahentibꝰ q̃ȝ optimis pdicantibꝰ credũt: verbi gratia.
Ponat q pessimꝰ leccator ordĩs sui correctionẽ ad se-
culũ fugiẽs: de statu illo quẽ male tenuit: male narrat:
nõ qꝛ statꝰ malꝰ sit: ſ; qꝛ ipse in statu illo male se habuit
Plꝰ ei credit: plusq̃ ei fauẽt ꝛ cõpatiunt: q̃ȝ ceterꝭ i re-
ligiõe remanẽtibꝰ: ꝛ nõ solũ in h̃ casu: ſ; quasi gñaliter
in oĩbꝰ libentiꝰ audit: quia mala loquit de papa: rege
vel quocũq̃ alio: q̃ȝ q̃ bona loquit. Et plus ei credit.
Cuiꝰ vna videt esse causa qꝛ malꝰ faciliꝰ suspicat ma
lũ q̃ȝ bonũ. Ex ꝯditiõe pp̃ria faciliꝰ credit alios ꝯditio-
nes hr̃e ꝯsiles. Ideo luxuriosus cõiter nullũ suspicat
castũ: nec auarꝰ aliquẽ suspicat: nisi talẽ. Vñ etiaꝫ qñ
de tali crimine arguunt: respõdent: oẽs sumus tales.
Cũ ḡ illi quibꝰ detractores mala narrãt sint mali: faci-
lius mala credũt: ꝛ etiã malis: q̃ȝ bona vꝭ bonis. Et tñ
h̃ credẽdo: reddũt se ꝺ malo suspectos. ¶ Alia cã est ex
trinseca: qꝛ qñq̃ tales audiẽdo plꝰ lucrant. Iꝺ libẽtiꝰ
audiũt. Verbi grã: venit vnꝰ minister ad dñm suũ ꝛ
dicet: dñe talis fecꝭ p vob. Rñdit leuiter hñdicat vꝭ hñ
habeat. Venit aliꝰ ꝛ dicet dñe talis fecit vob talẽ iniu
riã: illud non põderabit leuiter ſ; ad vltimũ q̃drãtẽ: ꝛ
vltra: qꝛ ibi sequit lucrũ: ꝛ ideo cũ maiori pondere au-

cliunt maleficia: q̄z beneficia ꝛ detractores q̄z oratores
ↄtra ꝑceptū dn̄i Prouer.xxiiij. Cū detractoribꝰ ne cō-
misceartis: q2 ruinā vtriusq3 quis nouit?
Ar.xi. ¶ In q̄ notat̄ vndecimū ꝓncipale: vicȝ auditoꝝ pena.
Ruinā inq̄t vtriusq3. Ecce simul in ruina ponunt̄: q2
36 sil' peccauerūt. Et iuste quidē: q2 vnꝰ feda cibaria sup
mēsam apposuit: ꝛ aliꝰ hilarē vultū ostendens: falsam
ministrauit: vnꝰ excorauit: ꝛ aliꝰ pedē tenuit. Vnus
diabolū habuit in ore: ꝛ aliꝰ in aure: vnū diabolꝰ ad
infernū portabit lingua: aliū aure: ruinā vtriusq3 ḡ no
uit lex q̄ dicit: ꝙ ↄsentiētes ꝛ agētes pari pena punien
di sunt. xvij. q. iiij. omnes. ¶ Sicut ḡ detractoribꝰ du-
plex debet̄ pena: sicut p3 supra. c. c. 27. Ita ꝛ isto vicȝ
tꝑalis: qi sicut ipse audit alijs detrahētes. Iusto dei iu
dicio alij audiāt ei detrahētes: vt mō quo peccauit pu-
Exm̄ niat̄. Eterna etiā qḋ ostēsum est in q̄dā hystoria q̄ fert̄
ꝙ quidā post mortē suā cuidā appareꝰ dixit se multū
affligi fetore cuiusdā detractoris: quē viuū frequēter
audire solebat: ꝛ iuste q̄dē vt qui priꝰ ei ↄsensit volens
postmodū eodē affligeret̄ inuitꝰ. Ad istud ꝓpositū no
ta iura. ū. c. c. 26. Caueat igit̄ vnusq̄sq3: ne linguā aut
aures habeat prurientes. i. ne alijs ipse detrahat: aut ali
os detrahētes audiat. vi. q. j. ex merito.
Ar.xij. ¶ Sed sic ex eodē serpēte fit venenū mortiferū ꝛ tiriaca
veneni sanatiua ꝛ expulsiua. Ita ex eadē lingua de q̄
venenū ꝓpinat̄ detractiōis ꝛ diffamatiōis: debet fieri
tiriaca reuocatiōis ꝛ fame ablate restitutiōe: ꝛ nō solū
ad hoc tenet̄ ꝓncipalis actor scȝ detractor vel diffama-
37 tor: sed etiā ↄsentiēs auditor: q̄ vel ↄsentit: vel nō resti
tuit q̄n debuit: sicut in q̄cunq3 restitutiōe alteriꝰ rei: per
Vsus modū notatū. In his v̄sib3. Iussio ↄsiliū ↄsensus pal
po recursus. Participās mutꝰ nō obstās non manife
stans. Quoꝝ expositio seu declaratio habet̄ in summa
ↄfes. li. ij. ti. v. q. lxv. Quero ḡ q̄n ꝛ quātū. Si etiā veꝝ
sit qḋ dicit ꝑter ordinē tn̄ ꝛ locū iusticie: tenet̄ ad fame
restitutionē q̄ntū possibile est sine mēdacio. In oībus
etiā istis detractiōibꝰ ꝛ diffamatiōibꝰ nō solū tenet̄ ad
restitutionē fame: ȝ etiā ad recōpensationē dāni qḋ ex
tali infamia secutū est ꝑ se vel ꝑ interpositā ꝑsonā: ꝛ tn̄
de bonoꝝ extrinsecoꝝ aliq̄n licet raro: de fame v̄o resti
tutiōe vix auditū est. Cū ḡ multi detrahāt ꝛ diffamēt
ꝛ pauci vel nulli vt satis faciāt non videt̄ dubiū: quō
multi ꝓpt hoc peccm̄ ꝑclitent̄: q2 infirmitas q̄ minꝰ cu-
rat̄: q2 minꝰ ꝑcipit̄: plures occidit ꝛ ꝑdit cū illo d̄ quo
dicit̄ Esa. xiiij. In infernū detraheris. ¶ Vtinā deꝰ ta
les ad illaꝝ ꝛ aliaꝝ exēplū ꝛ correctionē puniret: sicut
puniuit quādā ꝑsonā de q̄ legit̄ in vitaspa. q̄ vicȝ ma-
Exm̄ chariū diffamauit. Et ideo parere nō potuit: donec qḋ
dixerat reuocasset: vt vn̄ mors onebat̄: inde vita resur
geret: ꝛ q̄ ꝑ linguā peccabat ꝑ linguā qḋ dixerat reuo
cabat: si freq̄nter sic punirent̄ q̄ penas nō metuūt eter-
nas: tūc haberemꝰ mlieres pudicas non detrahētes. j.
Thimo. iij. Nota. V. iij. 10.

D.vij. DIscretiōis. Primo osten
dēda est nobilitas. Secūdo necessitas.
Ar.j. ¶ Primū p3 exēplo hystorie ꝛ auctē. In oībꝰ enī no
1 bil' vocat̄: q̄ est de magno ḡnē q̄ntū ad naturā ꝛ locū ꝛ
cū etiā est potēs in ope ad habēdū magnā familiā ꝛ ad
ducēdū maximū exercitū. Si v̄o iste ↄditiōes faciunt
nobilitatē in hoībꝰ: p3 ꝙ discretio h3 maximā nobili-
tatē in virtutibꝰ ꝛ moribꝰ. ¶ Prio qi quātū ad locū et
naturam: de nobiliori enī loco non pōt esse q̄z de celo ꝛ
deo: ꝙ aūt discretio sit de deo: p3 ꝑ h̄ ꝙ aplūs enume-
rans dona q̄ ex deo dant̄. j. Coꝝ. xij. Inter alia dicit.
Alij discretio spiritūū. ¶ Scd̄o totam virtutū familiā
nutrit ꝛ bonoꝝ moꝝ exercitū ducit ꝛ ordinat. Vnde
Bern. sup Can̄. Discretio inq̄t virtuti ordinē tribuit
ꝛ modū. Est igit̄ nō tā virtꝰ: q̄z virtutū moderatrix et
ordinatrix ꝛ affectuū doctrix: tolle hāc: ꝛ virtꝰ vicium
erit. Ecce sine ista nutrice viuere nō pn̄t virtutes: nec
sine isto ꝓncipe regi vel duci: q2 ista omī milicie virtu-
tum in pugna ꝑ̄ vicia modū imponit: sine quo mō in
bello vincunt̄. Ideo q̄dā magnꝰ clericꝰ parisꝰ requi- Exm̄
situs a rege frācie Ludouico vt fert̄: ꝙ sibi scriberēt opti
mū verbū qḋ vnq̄ didicerat: rescripsit ī magna pelle
sigillata vnū solū verbū vicȝ modus. Rex v̄o cartam
aperiēs ꝛ estimās se derisum vocauit mgr̄m illū: q̄ cū
verbū illud ostēderet: quō nulla virtꝰ sine mō valet:
sicut patet d̄ ieiunio: si q̄s nimis comedat: sine ieiunet:
seipm̄ reddit inhabilē: ꝛ sic de alijs placauit. Si autē
iste mgr̄ nobilissimū verbū dixit modū ꝛ modꝰ totam
nobilitatē habeat a discretiōe: sequit̄ ꝙ discretio est no
bilissima: qi omē ꝓpter qḋ: ꝛ illud magl̄. Qȝ aūt modꝰ
nobilitatē habeat a discretiōe p3 ꝑ hoc ꝙ dicit Petrꝰ
rauennas in quodā sermōe. Discretio inq̄t virtutibꝰ
modū imponit: sine q̄ virtutes sunt vicia: nā si assit ti-
mor ꝛ non discretio: transit in desperationē: si dolor in
amaritudinē: si amor ī adulationē: si spes in ꝑ̄sumptio
nē: si leticia in dissolutionē: si ira: in furorē: huic enī di
scretiōis nobilitati ↄsonāt ꝛ ꝯcordant iura canonica:
dicentia discretionē matrem esse oīm virtutū: sicut exꝑ̄s-
se p3. j. q. v. ꝑ̄sentiū. Et ex̄ li. j. ti. xxvij. de offi. custo. c. j.
¶ Scd̄m p3: nā sicut nautis necāriū est sup mare hēe Ar.ij.
acum ꝛ lapidē ipīs etiā intrātibꝰ in obscura nocte por
tū: necessariū est eis lumē. Vnde in aliq̄ portu de con- 2
suetudine habēt sp de nocte duo luminaria īfra vitruȝ
inclusa sup altas colūnas: ne naues ꝑ noctē artuȝ por-
tū intrātes frangant̄: vel in ripas impingāt. No. M.
iij. 5. Sicut enī operarius non vtiliter sine arte laborat:
nec peregrinꝰ velociter ꝛ recte sine ductore vadit. Ita
necessariuȝ est trāseunti ꝑ mare huiꝰ mūdi discretio: ꝛ
venienti ad portū mortis luminare maiꝰ increatum: ꝛ
luminare minꝰ discretio spiritūū: sicut patet. D. ij. 13.
Quia labor ꝛ peregrinatio istius vite nō est vtilis ꝛ ex
pediēs: nisi q̄ntū ad illos q̄ exercitatos habēt sensus ad
discretionē boni ꝛ mali. Heb. v. Vn̄ Hugo li. v. di-
dascalon: qui sine ordine ꝛ discretione opatur: laborat
quidē: sed nō ꝓficit. Aspice duos pariter siluā transe-
untes: ꝛ hunc q̄dem ꝑ deuia laborantē: illū v̄o recti iti
nerl̄ cōpendia eligentē pari motu cursum tēdūt: ȝ nō
eq3 ꝑueniūt. Sed qi iste laboris ꝛ ꝑegrinatiōis ductor
a deo est: sicut p3 ex istius capituli ꝓncipio rogandus
est ille discretor cogitationū. Heb. iiij. Quatinus du-
catricē hāc mittat exēplo Salomonis q̄ placuit deo: q2
petiuit sapientiā ad discernendū iudiciū. iij. Re. iij.

DIscordie. Primo ostēdē- D.viij.
da est diuisio. Secūdo tn̄ demonis q̄z mēbroꝝ
eius cautela qua discordiā seminare nitunt̄. Tertio tā
seminantiū q̄z discordantiū ostendet̄ periculum.
¶ Ad ꝑmū sic ꝓcedit̄. Discordia est triplex. Vna int̄ Ar.j.
deū ꝛ hominē: ꝛ huiꝰ causa est peccatū: de quo dicetur
īfra: ꝛ h̄ est pessima. ¶ Alia est filia istiꝰ discordia vicȝ 1
q̄ infra peccatoris cōscientiā est: ꝛ hec de prima nascit̄:
q2 ex quo peccādo a deo discordat: fit sibi grauis. Iob
vij. Posuisti me ↄtrariū tibi ꝛc̄. Et h̄ discordia est val
de penalis: sicut p3. C. vij. 24. Non est mirū ꝙ ↄsciē-
tia illum affligit: qui a deo discordat: hoc enī iuste agit
q2. C. vij. 3. Dictū est ꝙ ↄsciencia est q̄si iudex a deo in
castro vel manerio anime dimissus ad eius custodiā.
Talis autē iudex seu balliuꝰ regl̄ iuste punit ꝛ affligit

surgētes ꝯ dn̄m suū. Sic cōscientia affligit peccātes ꝯ
deū: ⁊ hoc est qd̄ ait. Posuisti me ꝯrariū tibi ⁊c̄. ¶ Ter-
tia est inter hoīez ⁊ hoīem: ⁊ hec oriꝭ ex p̄ma ⁊ secūda:
q̄ ex quo discordat a deo supra: nec viuit fm̄ rōnem in-
tra: nō est mirabile si male se habeat ad ꝓximū ext. Si-
cut male se habens ad dn̄m: male se habet ad seruos ⁊
ministros impugnās superiorē: impugnat suos infe-
riores. Sic q̄ ꝓuocat rixas inter ip̄m ⁊ deum: ⁊ seip̄m:
ꝓducit discordias q̄ꝫ ad ꝓximū Prouer. xxx.
Ar. ij. ¶ In q̄ notatꝭ secūdꝰ articulꝰ: in h̄ ꝙ dicit: ꝓducit di-
scordias: scꝫ caput maloꝝ cū mēbris suis: diuersis cau-
telis ⁊ excogitatis malicijs: q̄ in pte patet quotidiana cō-
suetudine. In pte vō hystoria quarū cōnectio est autori-
2 tas sacre scripture. ¶ Prio discordie seminatio pꝫ fre-
quēti aliquoꝝ ꝯsuetudine q̄ inuidētes de alicuiꝰ fami-
liaritate vel amicitia quā habet cū aliq̄ dn̄o vel de hoc
ꝙ officiū aliqd̄ occupat: qd̄ ab ip̄is vl' amicꝭ suis occu-
pari vellēt: p aliquē de coꝝ federatiōe loquenꝭ illi dn̄o
dicētes. Dn̄e dicet ille p quē loquunꝭ: vellē vos d̄ vna
re ꝯmunire: sed nollē hoc alias audire: detractiōis vō
curiosus auditor iurabit ei sicut est fidelis miles vel fi-
delis hō ꝙ nunq̄ p eo audiat: q̄ ꝯmissiōe habita: nar-
rabit ꝙ talis sic de vobis loq̄batꝭ vl' sic vel sic ꝯ vos fe-
cit: s; bn̄ scio ꝙ si esset ad rōem positꝰ negaret: nec pos-
sem istud ꝓbare: q̄ testes deficiūt: dn̄s ille cor habebit
graue ꝯtra illū: nec aliq̄d de cordis grauamine expri-
mere poterit: ꝓpter iusiurādum. Et sic miser ille ꝓuo-
cat discordias. Nec h̄ faciūt tm̄ inter dn̄m ⁊ subditū:
sed etiā inter sociū ⁊ sociū: vicinū ⁊ vicinam. Audien-
tes enī aliqd̄ vbū de ore vniꝰ qd̄ posset esse ꝯ aliū illd̄
3 ei narrāt forte cū augmēto. ¶ Hystoria est in gestꝭ ad
hoc beati Gregorij inꝭ quē ⁊ Constantinā impatricē
q̄ ei fauebat in veraci expugnatiōe quā habuit ꝯ Jo-
annē patriarchā q̄ sinodo ꝯgregata in Grecia ordina-
uit se vniuersalē vocari: id est totiꝰ eccl'ie caput: q̄ ergo
Exē ex pte istiꝰ erant Joannis: volentes inter btm̄ Grego-
riū ⁊ ip̄am discordie seminare maliciā: suaserūt impa-
trici vt a btō Gregorio p nūcios missos caput peteret
sancti apl'i Pauli: vt saltē aliqd̄ eius membrū: q̄ eccle-
siā in eius honore ꝯstruxerat: scientes ꝙ in hac petitio-
ne beatꝰ Gregoriꝰ eam audire recusaret: ⁊ sic eā ab il-
la affectiōe quā habuit ad sanctā romanā eccl'iaꝫ ⁊ bea-
tum Gregoriū retraxerūt ⁊ fecerūt beatū Gregorium
virū discordie in vniuersa terra grecie Jere. xv. Sic ḡ
malignꝰ cuꝫ mēbris suis meditatꝭ discordias: ⁊ diligit
rixas. Prouer. xvij.
Ar. iij. ¶ Et non sine magno periculo in presenti ⁊ in futuro.
¶ In p̄senti patet: quia ex discordia oriunꝭ animositā-
4 tes: lites: guerre ⁊ hm̄oi: que corpib' nocēt ⁊ animab'
⁊ terrā quācūq; maxime destruit. Unde vegeciꝰ d̄ re-
militari li. iij. c. x. Inter hostes inq̄t discordiaꝝ ꝓcrea-
re causas: sapiētꝭ est ducis: nulla enī q̄uis minima sit
natio: pōt ab aduersarijs deleri: nisi ꝓprijs simultatib'
seip̄am ꝯsumpserit: nā ciuili odio ad inimicoꝝ p̄nicies
nihil est efficatiꝰ: q̄ ip̄is inter se discordātib': cito supa-
bunꝭ. Naute ab exteriori tempestate meliꝰ se custodi-
unt: s; q̄n causatꝭ periculū ab intra: vtputa q̄ vna plā-
ca est putrida ⁊ corrūpiꝭ: illud peiꝰ est. De periculo ta-
lis discordie ⁊ maxime inter rectores ⁊ subditos. No-
ta. B. y. 3. ⁊. D. vj. 17. ¶ Periculo etiā multoꝝ culpa-
rū discordātes se obligāt: q̄ sicut aqua turbata: pisces
faciliꝰ capiunꝭ: q̄ pericula non vidēt. Ita turbati ira
⁊ discordia: faciliter ad mlt'a homicidia ⁊ iniustas ira-
cū vindictas: a diabolo capiunꝭ: quia periculū suū nō
5 vident: cū oīm irascenti videatꝭ ira sua iusta. ¶ In futu-
ro etiā discordantiū patet periculū: quia si manuꝫ vel

pedē filij regis amputaret: vel qd̄ peiꝰ est occideret q̄s
nonne digne mortē meruisset: quāto magis mortē me-
retur in alio seculo: q̄ in isto euadūt qui corpꝰ ip̄iꝰ re-
gis eterni mysticū diuidūt ⁊ mēbratim mutilāt q̄ ma-
ior est crudelitas. ¶ Itēꝝ cum ex statuto ꝓuinciali sint
apud mundū excōicati qui vltimā morientis impediūt
voluntatē: quo minꝰ testamentū fiat: quis eos excom-
municatos a deo nō iudicaret: qui testamentū impedi-
unt chr̄i? de quib' in p̄s. lxxvij. Testamentū eiꝰ non cu-
stodierūt. Illd̄ videlicet de quo Ecclesiastici. xlv. Sta-
tuit illi: id est eccl'ie testamentum pacis. ¶ Nō seruās 6
istud testamentū non solū est excōicatus a deo: s; etiaꝫ
hereditatē amittit celestem: quia fm̄ leges scriptas suc-
cessor non seruās defuncti testamentū est exheredan-
dus. xj. q. j. siluester. In aliquo casu: sicꝭ patet in Glos-
sa. Nota. E. viij. 22. Ita in ꝓposito. Sed cū testamēti
chr̄i nō sit melior nec fidelior executor q̄ ip̄emet chr̄s:
q̄re nō distribuit ⁊ dat ⁊ ꝯseruat in nobis pacē quam
nobis legauit: sed potiꝰ videtꝭ nos illo p̄uare: guerras
⁊ discordias inter nos pmittendo. ¶ Huic respondetꝭ
ꝙ culpa nostra hoc meretꝭ ꝙ testamento illo p̄uemur.
Exemplū ad hoc patet in legib' hūanis p quas q̄s le-
gatū amittit: ꝓpter inimicitiā superuenientē. Verbi gra-
tia. Tytius legat Seyo centū: mortuo tytio seyus pe-
tit legatū. Executores excipiūt ꝯtra eum ꝙ post testa-
mentū factū inimicitiā exercuit cōtra Tytium: ⁊ exce-
ptionē ꝓbant: lex iudicat eū legatū iuste amisisse. Pro-
banꝭ hec. ff. de adimēdis lega. l. ij. §. vltimo: id est in in-
fortiato li. x. Sic in ꝓposito post testamentū christi de
pace mortaliter peccādo frequēter ad eiꝰ inimicitiā cō-
uertimur cū illis. Philꝭ. iij. Dico inimicos crucis chri-
sti. Et ideo legato pacis amisso discordias habemus ⁊
guerras extrinsecas: sicut patet ex principio huiꝰ capi-
tuli: ⁊ timendū est etiā ꝙ in futuro testamēto pacꝭ eter-
ne priuabimur: si discordias diligamꝰ: q̄ in illo pater-
no iure nulli succedūt: nisi tm̄ pacifici: bti inq̄t pacifi-
ci: quoniā filij dei vocabunꝭ Math. v. Et solū tales.
De alijs vō dicitꝭ Jo. viij. Vos ex patre diabolo estꝭ:
immo patre vestro nequiores: q̄ de illis legio in vno
corpore non legiꝭ inter se discordiaꝫ habuisse. Filij vō
sui nesciunt in vna villa vel patria sine discordia esse.
Vide aliam legē ad hoc. P. iiij. 27. ¶ Iterū demeritū 7
⁊ periculū discordie patet ex merito sui contrarij scꝫ cō-
cordie ⁊ pacis. Cuiꝰ magnitudo ostēditꝭ in vitaspatꝝ:
Ubi machario orāte dictū fuit: ꝙ adhuc non ꝑuenit Exē
ad meritū duaꝝ mulierū in ciuitate: que cū essent vxo-
res duoꝝ fratruꝫ: quindecim annis in vna domo sine
discordia habitabāt. Si tantū fuit istarū meritū: quan-
tum est maloꝝ demeritū: qui nesciūt nec in vno regno
vel ciuitate vel domo vna sine discordia habitare. Et
si istoꝝ demeritū sit magnū multo maius videtꝭ esse de-
meritū ⁊ periculū discordiā causātiū: cum oē ꝓpter
qd̄ ⁊ illud magis. Si ergo magnū sit periculū discor-
dātiū maiꝰ tm̄ est causantiū ⁊ p tanto istiꝰ peccati ma-
gnitudo. ¶ Et quō super alia peccata excessus innuitꝭ.
Prouer. vj. Sex inq̄t sunt que odit dn̄s ⁊ septimū de-
testatur: anima eiꝰ. Oculos sublimes: linguā menda-
cem: manus effundētes innocētē sanguinē. Cor machi-
nans cogitatiōes pessimas: pedes veloces ad curren-
dum in malū: testē fallacem. Et eum qui seminat inter
fratres discordias. Tales tanq̄ pessimi et deo abomi-
nabiles vltimū locum tenent: nec mirū q̄ maxime in-
ter eos peccatores diabolum imitanꝭ: maximeq; sunt
ei lucratiui. ¶ Primū patet ꝙ maxime demonū opera 8
imitanꝭ q̄ sic chr̄s venit in terris pacē facere intꝭ deū ⁊
nos ⁊ nosip̄os etiā: In signū cuiꝰ angeli nocte natiui-

tatis eius cantabāt in terra pax hoibus: ⁊ illā etiā in vi-
ta ⁊ post resurrectionē etiaꝫ sp ore docuit ⁊ ope tenuit.
Ita diaboli ꝓprijssimū officiū est inē nos ⁊ deū ⁊ etiaꝫ
inter nosipos sp discordias seminare: ⁊ pacē varijs al-
legatōibꝫ impedire: cuius similimi filij ⁊ cooperatores
⁊ coadiutores sunt qui illo funguntur officio. Vñ Jo.
viij. Eisdem quibꝫ dixit vos ex pr̄e diabolo estis. Di-
xit etiam vos facitis opa pr̄is vr̄i. Et cito post ⁊ desi-
deria pr̄is vr̄i vultis facere. Ille enī homicida erat ab
initio. Notate vba duo sil̄ ꝯiūxit cb̄is: q̄ isti diaboli fi
lijs sati ꝯuenijt: viꝫ impletionē desiderij pr̄is illoꝝ: ⁊
homicidiū: q̄ desideriū pr̄is illoꝝ ē mltas lucrari aias:
viꝫ ⁊ mactare ⁊ pdē cristū ad sepās ⁊ istd lucrū maxi-
me acq̄rit p discordias: q̄ si hō sit supbꝰ vl̄ accidiosus
9 vl̄ gulosus: seipm pdit: ⁊ detrimētū sui patit. et diabo
lꝰ vnā solā aiaꝫ i h lucrat. Si q̄s v̄o i discordia ⁊ odio
ꝯ aliū fuerit: n̄ lucrat h istū solū: ꝫ forte mille ex duabꝫ
ptibꝫ q̄ pncipal̄ in discordia ꝓuocat oēs amicos ⁊ cō-
sanguineos: ⁊ adherētes ꝯ pte aliā. Insidiando dam-
nādo odiēdo ⁊ q̄ntū pn̄t nocendo sil̄ ꝯfederant. Ex eo
dē mō illi de pte alia ꝯfederant ꝯ istā: diabolꝰ g̃ h nō lu
crat vnū vl̄ duos sic in alijs pctis: ꝫ oēs illos q̄ i odio
⁊ discordia sunt ex vtraq̄ pte. Ptꝫ g̃ q̄ tales maxie de-
sideriū cōplēt diaboli. Vñ btūs Gregorꝰ. Sicut nihil
p̄ciosiꝰ deo v̄tute dilectiōis. Ita nihil desiderabilius
diabolo extinctiōe charitat. Quisq̄s g̃ seminando iur
gia delectationē prioꝝ pemit diabolo familiariꝰ seruit
No. N.ij.2. ¶ Ex q̄ desiderio sequit vl̄ cui desiderio
copulat vt dictuꝫ est homicidiū. Quia ex talibꝫ discor-
dijs nō solū sequunt miserie guerraꝝ ⁊ infelicitatum
De q̄bꝫ notat. C.iij.25.26. Sꝫ etiā mlta homicidia ⁊
aiaꝝ dānatio q̄ nesciūt in q̄ casu sunt q̄ occidunt: si for
te sint in mortali: ⁊ aia sil̄ cū corpe pdit. Sicut in capi-
tulo de homicidio pleniꝰ patebit. No. P.iij.24.

D.ix. Dilectionis bone. Primo
ondet obiectū. Scdo motiuū. Tertio exgimē
tū. Quarto dilectiōis male ondet fatuitas. Quito fal-
sitas. Sexto aduersitas. ¶ Ad pmū sic ꝓcedit. Obie-
ctū dilectiōis est triplex: sic ptꝫ. A.xx.3.
Ar.j. ¶ Pmū ipe deꝰ: cuiꝰ dilectione nihil delectabiliꝰ: ni
hil vtiliꝰ: nihil iustiꝰ. Nihil pꝰo delectabiliꝰ: q̄ i omi
1 alia dilectiōe sunt plures afflictiōes ⁊ dolores q̄ dele-
ctatiōes: h ptꝫ in dilectiōe diuitiaꝝ: q̄ cū labore acqui-
runt: cū timore custodiunt: cū dolore amittunt: g̃ nec
in pncipio nec in medio nec in fine est pax in eis: q̄n sit
turbatio interiꝰ vl̄ exteriꝰ. Sic in carnali: ⁊ q̄cūq̄ alia
Sꝫ ecōuerso pax multa diligētibꝫ legē tuam dn̄e in ps̄.
cxviij. Mlta est: q̄ licet turbet exteriꝰ: tn̄ ꝯsolat interiꝰ
Cuiꝰ pacis ⁊ ꝯsolatiōis magnitudo ptꝫ. C.viij.4. Vel
iō mlta: q̄ eterna ō q̄ dicet Infra. c. gaudio: ⁊ c. ō pa-
ce. ¶ Scdo nihil hac dilectiōe vtiliꝰ: qd̄ ondit sic. Il-
la ex q̄ maiꝰ sequit cōmodū: videt dilectio vtilioꝝ. Sꝫ
ex dilectiōe di sequit cōmodū eternū: q̄ q̄ eū diligunt
ab eo diligunt Prouer. viij. Ego diligētes me diligo.
Et ista dilectio nūq̄ cessat. Jere. xxxi. In charitate ꝑ
petua dilexit te ad cōmodū tuū eternū Jo. xiiij. Si di-
ligeretis me gauderetis scꝫ eternalit. Mundalit v̄o dili
gētes vl̄ mūdialia dilecta deficiūt: ⁊ nō afferūt cōmo-
dū eternū: sic pꝫ A.ij.1.2. Et sic patebit infra. c.c.ar.v.
Tertio nihil iustiꝰ: q̄ deū posset iustiꝰ esse: q̄ illū dili-
gere: q̄ tot nob ꝯtulit ⁊ ꝓ nob fec ⁊ ptulit: sic ptꝫ. A.x.
ij. ⁊. A.xvj.9. ⁊. A.xx.7. ⁊. D.v.6. Diligamꝰ g̃ deuꝫ:
q̄m ipse pꝰor dilexit nos. j. Jo. iiij. Igit tot signis vere
dilectiōis ꝯuenientē iuste ꝓcepit diligere ex toto corde.
2 Math. xxij. Et primū tuū hic teipm. ¶ Sꝫ queri pōt
quō possit ꝓrimū diligē: si enī cor totalit circa dei dile
ctionē occupat ⁊ ipā implet: quō circa ꝓrimi dilectio-
nē occupari pōt? ¶ Huic rn̄det: q̄ p̄ceptū de dilectiōe
capitis nō excludit dilectionē mēbroꝝ ꝫ includit: nō enī
bene diligit caput sine corpe: ita nec cb̄is q̄ est caput fi
deliū: sine corpe suo mystico: imo q̄nto dilectio dei dat
abundātius: tāto generaliꝰ ⁊ ordinatiꝰ ad oēs dirigit
¶ Pꝰmo generaliꝰ sicut patet. C.j.17. Quia q̄nto aq̄
de altiori loco descendit: tāto ad plura loca irriganda,
maxime si loco alto copiosa sit trahi pōt: q̄ ita copiosa
pōt ibi esse: q̄ oīa loca inferiora irrigari poterit. Di-
lectio v̄o nostra si in deo ponat: altissimū opinet locū
In ps̄. xcj. Tu aūt altissimꝰ. ¶ Iteꝝ si non leuiter: sed
ex tota aīa ⁊ tota virtute ⁊ quātū possumꝰ deꝰ diligat:
dilectio nostra copiose ibi abundat. Ex quibꝫ duobꝫ se
quit q̄ talis dilectio ad oīes deo inferiores tā ad ami
cos q̄ ad inimicos irrigādos affectione sp ⁊ opatione
in necessitate quātū possibile est trahi pōt. ¶ Scdo or- 3
dinatiꝰ: cibꝫ enī p̄ciosus positꝰ inter multos ribaldos:
cito sine ordine lacerat a minꝰ valētibꝫ ⁊ dignioribꝫ pa
rū vel nihil seruat: sed cibꝫ p̄ciosus in fine prādij post
alia cibaria ante dn̄m positꝰ oībus cōmensalibꝫ fm ꝑ-
sonaꝝ valorē: ordinate distribuit. Sic dilectio que ci-
bus aīe est delicatꝰ si inter vanos ⁊ vanitates ponat:
sicut illoꝝ. In ps̄. iiij. Diligitis vanitatē: ibi sine ordi-
ne ꝯculcat ⁊ lacerat: ⁊ dignioribꝫ: id est deo ⁊ virtutibꝫ
⁊ virtuosis nihil reseruat: q̄ circa vana totaliter illam
expēdunt: quos rep̄hendit sp̄ūssanctꝰ Prouer. j. dicēs.
Vsq̄ quo paruuli diligitis infantiā ⁊c. Si v̄o totalit
ante deū ponat. Ipe illā ad oēs tam amicos q̄ inimi-
cos ordinat fm coꝝ valorē exigētiam ⁊ necessitatē: de
qua ordinatiōe gl̄iatur ecclia dicens: ordinauit in me
charitatē. Cañ. ij. Ordinauit inquit ille viꝫ qui solem
suū oriri facit sup bonos ⁊ malos: ⁊ pluuiā sup iustos.
⁊ iniustos. Math. v. ¶ Notate magnā generalitateꝫ 4
qui tamē ordinē nō excludit: sed includit: q̄ pluuia de
celo vl̄ de fonte descendēs p̄us mōtes ⁊ altiora loca ir
rigat: deinde ad valles deriuat. Sic sol ordine prioritа
tis mōtes irradiādo ꝑuenit. Ita dilectio qua deū ꝑfe-
cte diligimꝰ ⁊ ꝓximū que oēs quātū possibile est cale-
facit ⁊ illuminat. Et idō charitas sol: ad differētiā alio
rum luminū q̄ solū ꝓpinquos calefaciūt ⁊ illuminant:
sicut dilectiōes mūdane nō immerito vocat: quia or-
dine quodā prioritatis preeminētie ⁊ necessitatis mō-
tes id est altiores in virtute ⁊ meliores in vita respice-
re ⁊ potiꝰ illos affectiōe irradiare: ⁊ subuentiōe parit
irrigare debet. Ita q̄ dilectio p̄us respicit p se diuina
⁊ sp̄ūalia: ⁊ p accidēs tpalia: vt viꝫ ad illa ordinet: in
quo etiā respectu p̄us respiciebat cōmunia ⁊ vniuersa
lia: q̄ singularia: quia bonū vniuersale diuiniꝰ est fm
philosophū. j. ethicoꝝ. Et ideo charitas de q̄ scriptum
est q̄ nō q̄rit q̄ sua sunt. Sic intelligit fm Augustinū
in speculo clericoꝝ: q̄ cōia ꝓprijs non ꝓpria cōibꝫ an-
teponit. Et sic dilectio est vnguentuꝫ p̄mo in capite scꝫ
cb̄o qd̄ descēdit in barbā: id est ad maiores: deinde in
orā vestimēti ad minores. Huic etiā ꝓcessui in pte cō-
cordat Augꝰ. ō doctrina cb̄iana. Oēs in q̄t hoies eq̄
diligēdi sunt: sed cum oībus ꝓdesse nō possis: his po-
tissime ꝯsulendū est: qui ꝓ locoꝝ ⁊ tempoꝝ vel quoꝝū
libet rerum oportunitatibꝫ cōstrictius tibi: quasi q̄daꝫ
sorte iungunt. ¶ Ex isto ꝓcessu ptꝫ q̄ nec deꝰ sine hoie
nec homo sine deo vere diligi pōt: fm Bedā. Qꝫ etiā
dilectio non valet nisi ordinata. ¶ Pꝰmo q̄ nec deus
sine hoie diligi pōt: sicut nec caput sine mēbris. Hoc
est ꝯtra nōnullos cogitātes si cb̄istus in persona pro-
pria veniret: mltū eū diligeremꝰ: ⁊ libēter eū hospitio

reciperem⁹ ꝛ charitatis ei obseq̃a ꝓberem⁹. Sed istos
paupes non nouim⁹. Sed multũ errãt: quia posito ꝙ
christus adbuc nobiscũ moraret̃ nõ ei placerẽt eũ recipien
do: nisi etiam illos q̃ noĩe suo petũt ꝓ possibilitate sua
in illoꝝ necessitate diligerẽt ꝛ reciperẽt sicut nec places
ret dño terreno: ꝙ caput ipi⁹ recipiẽdo ĩfra domũ alia
mẽbra sua extra domũ in pluuiã ꝛ frigore dimittẽdo:
vel qđ peius est mẽbra ei⁹ vexando verberãdo vel te
dijs afficiẽdo. Nec bon⁹ dñs festũ intrat: vbi sui itras
re non ꝑmittunt̃ nec diligunt̃. Ad h̃ g̃ vt ei placeam⁹
eũ diligẽdo: necẽ est ei⁹ p̃ceptũ implere: q̃ dicit Jo. xv.
Hoc est p̃ceptũ meũ vt diligatꝭ inuicẽ. ¶ Sz eũ ꝓba
tio dilectiõis est exhibitio opis s̃m btñ Gregoriũ ma
le ostẽdũt se christũ mẽbra diligẽ: qui paupes nudos vi
dent: ꝛ famelicos ꝛ in vicis ꝛ in fenestris ꝛ in diuerti
culis miserrimis in villis iacere sine hospicio: sicꝭ por
cos vel canes: imo pei⁹: q̃ꝫ porcos vꝉ canes: qꝛ canes ꝛ
porcos: hospicio recipiũt: illos vo nec recipiũt nec iu
6 uãt. ¶ Quid dicẽt in iudicio qñ oẽs q̃ões de ista fiẽt
dilectiõis ostẽsione: q̃liẽ r̃ndebũt: q̃ ciboꝝ copijs abũ
dabãt: christo dicẽti. Esuriui ꝛ nõ dedistis mihi mandu
care Matth. xxv. Sic de potu ꝛ alijs charitatis opes
ribꝫ: q̃liẽ r̃ndebũt: q̃ alta ꝛ lata habuerũt edificia christo
dicẽti: hospes erã: ꝛ nõ recepistꝭ me tanq̃ꝫ min⁹ tanq̃ꝫ
vilissimũ qđcunq̃ꝫ aial: volẽtẽ in vico iacere: iacere ꝑ
misistis ꝛ canibꝫ deuorãdũ exposuistꝭ: q̃ frõte: q̃ auda
cia poterũt tales in morte ꝛ iudicio clamare ad deuꝫ: ꝛ
dicẽ: dñe api nob̃ꝭ ꝛ reuera q̃ntũcũq̃ꝫ clamauerint: can
tabit̃ eis cãticũ fatuaꝝ virginũ: Amẽ dico vob̃: nescio
vos. Et qꝛ nõ aperuistꝭ mihi non apenã vob̃: qꝛ vul
pes in domibꝫ vr̃is foueas habuerũt: dũ malos hoies
ꝛ q̃scũq̃ꝫ pctõres ꝛ malas mulieres amicitie vel lucri
grã recepistꝭ. Fili⁹ aũt hois ñ habuit ibi vbi caput suũ
reclinaret. Obturastis aures vr̃as ad clamorẽ meum
ego obturabo aurẽ meã ad clamorẽ vr̃m: h̃ est qđ mi
nat̃. Prouer. xxj. Qui inq̃t obturat aurẽ suam: ad cla
morẽ paupis: ꝛ ip̃e clamabit: ꝛ nõ exaudiet̃. Nõ. E.
7 iij. 30. ꝛ. F. viij. 11. ꝛ. H. v. 12. ¶ Qui g̃ vult a christo ex
audiri in sua necitate: audiat nũc christũ in sua paupta
te: ꝛ ꝓpria ꝓsperitate. Et h̃ ammonet Esa. xxj. dicens:
si queritꝭ: q̃rite. i. si q̃ritis deũ in vr̃a necitate vꝉ vtilita
te: q̃rite eũ in vr̃a ꝓspitate ꝛ sua paupertate ꝓ sua vtili
tate. Et nõ sicꝭ samaritani: qui in ꝓspitate nihil cõe hře
voluerũt cũ iudeis: sicꝭ patuit de illa q̃ christo quẽ Judeũ
dicebat petẽti aquã se excusabat Jo. iiij. Judeis vo ꝓs
spere agẽtibꝫ: dixerũt se esse fratres illoꝝ: sic i gestꝭ ptꝫ
Alexãdri magni. Et sic multi dũ p̃dicat̃: vita eterna:
exultãt: dũ aũt via ad illã p̃dicat̃ tristãt̃ ꝛ renuũt. Ita
isti dũ p̃dicat̃ christi glĩa dicũt se eũ diligẽ: ꝛ societatẽ suã
desiderare. Sz dũ ostẽdit̃ quõ dilectionẽ illã opibꝫ oñ
dere debẽt: vt ad ei⁹ societatẽ veniãt fugiũt. Nos vo
nõ sic. Nõ eñi diligam⁹ vbo neq̃ꝫ lingua: ꝫ ope ꝛ ve
8 ritate. j. Jo. iij. Sz illꝭ q̃bꝫ videt̃ ꝙ sic deũ diligũt ꝛ mẽ
bra sua dũ eis nõ nocẽt: adhuc excellẽtiorẽ ꝛ artiorem
viã ostẽdere restat: viꝫ ꝙ oĩa p̃dicta ope ꝛ veritate di
ligẽ nõ sufficit: nisi etiã illos diligãt qui nocent ꝛ inimi
citias exercẽt: qꝛ licet totã impleãt legẽ. Offendãt aũt in
illo vno p̃cepto Matth. v. Quo dꝛ diligite inimicos
vr̃os: ꝛ bñfacite his q̃ vos oderũt: fact⁹ est oim reus.
Jacobi. ij. ¶ Diligite g̃ inimicos. Primo: qꝛ multum
Exem vobis inimicãdo ꝓsunt. Sicut ptꝫ. D. vj. 31. Exẽplũ
ad hoc in vitaspa. vbi quidã heremita fame moriens
legit̃ osculat⁹ fuisse man⁹ latronis q̃ frequẽter eius ci
baria furabat̃ dicens: grãs ago manibꝫ istis: qꝛ ip̃e me
mõ ad regnũ celoꝝ ire faciũt. Rõnabiliter eũ dilexit:
eiq̃ꝫ regratiabat̃: qꝛ dũ in minimis nocuit: maxima cõ
tulit: sic in ꝓposito. Diligite g̃ inimicos ꝛc̃. ¶ Secũdo
ꝓpter magnã mercedẽ quã ꝓ tali recipiem⁹ dilectiõe a
deo. Et hãc cãm assignat christus in h̃ qđ sequit̃. Si inq̃t 9
diligitis eos q̃ vos diligũt. quã mercedẽ habebitꝭ: nõ
ne publicani hoc faciũt. Ista rãtio sufficere debet vt p̃
ceptũ illud impleat̃: vt mercedẽ illã ꝯseq̃mur: quã nõ
possumus ꝯsequi: nisi impleat̃. Verbi grã. Si in iudi
cio respõdeatꝭ: dilexi eos q̃ me dilexerũt: ꝛ bene feci di
uitibꝫ ꝛ his q̃ mihi bene fecerũt: vt hũ facere potuerũt.
Rñdit christus: quã mercedẽ ꝓpẽ h̃ a me petitis? nihil vo
bis ꝓ ope illo debeo: qꝛ nõ ꝓ amore meo hoc fecistis:
nihil pl⁹ vobis de ope illo debeo: q̃ꝫ saracenis qꝛ nõne
h̃ publicani faciũt: imo latrones ꝛ canes ꝛ pessimi ho
mines: vt frequẽter diligũt diligẽtes se. Si g̃ vultꝭ am
pliorẽ his a deo expectare mercedẽ: oportet in aliq̃ pũ
cto eos meli⁹ viuendo excedere. In puncto vo de dile
ctiõe amicoꝝ eos ñ excedim⁹: g̃ oportet ꝙ h̃ i pũcto de
dilectiõe inimicoꝝ: ꝛ benefaciẽdo his q̃ nõ habẽt hic
retribuẽ. Aliter dicet recepisti mercedẽ tuã: amor tuus
venalis fuit: p̃ciũ eius dũ vixisti: recepisti: q̃ talẽ dile
ctionẽ habẽt venalẽ: vtinã eam christo vẽderẽt: qui illã
cari⁹ emeret: ꝓ vita eterna: qꝛ s̃m datũ suũ p̃bet illã di 10
ligẽtibꝫ se. Ecclastici. j. ¶ Ista p̃dicta via de dilectiõe
inimicoꝝ ꝛ de faciẽdo bonũ ꝯ malũ: videt̃ multis val
de grauis ꝛ arta q̃bꝫ fatẽdũ est ꝙ ista est arta via q̃ du
cit ad vitã ꝑ quã difficillimũ est multos ducẽ. Sed so
lũ euntes ꝑ illã ad vitã ꝑueniunt: qꝛ q̃ non diligit: ma
net in morte supple hic: sicꝭ corpus manet in morte sine
aia. Et in futuro sine glĩa. j. Jo. iij. Quia nulla alia via
est certa ad glĩam nisi illa sola: qꝛ nec christus vꝉ martyres
vel sancti q̃cunq̃ꝫ. nec aliq̃s qui mõ in celo est ꝑ aliam
viã iuit. Ad h̃ g̃ ꝙ aliq̃s cũ odio inimicorũ illuc venis
ret oporteret ꝓ eo nouã viã fieri: q̃ non est: nec in ꝑpe
tuũ erit facta. Qui g̃ ad vitã desideratꝭ ꝑtingẽ. Ambu
late i dilectiõe q̃ ad oẽs: sic christus dilexit vos oẽs Ephe
v. Sicut inquit christ⁹: q̃ dilectionẽ ope ostẽdit: aiam
ꝓ amicis ꝛ inimicis ponẽdo Jo. xv. Maiorẽ dilectio
nem nemo habet. ¶ Sz heu multoꝝ dilectio erga pau
peres specialiter ꝛ inimicos est huic dissimilꝭ: qꝛ nõ est
in opando sed in optãdo ꝛ loquẽdo: ꝛ est filis dilectiõi Exem
quã habuit q̃daꝫ erga p̃uignũ suũ. De q̃ fert̃ ꝙ dicere
solebat: ꝙ plus illũ dilexit: q̃ꝫ oẽs filios suos: ꝛ plus
q̃ꝫ seip̃m: ꝛ cuidã semel querẽti quõ h̃ posset esse. Res
põdit: vellẽ illũ mõ esse in celo: me autẽ ꝛ filios meos
nollẽ adhuc ibi esse. Ita nõnulli paupibus petentibꝫ:
Respondẽt: deus te adiuuet: de⁹ det tibi celũ. Inimi
cis etiã maledicant: dicẽtes: diabolus ꝯfundat corp⁹.
Ita ꝙ aia saluet̃ bene inquiũt eos diligim⁹: quia vel
lemus ꝙ essent in celo. Isti deficiunt multipliciter: qꝛ
de alieno corio faciũt largias corrigias: celũ qđ nõ hñt
nec habebũt: alijs dant: ꝛ qđ facere ꝛ dare possunt: no
lunt ꝯtra sacram scripturã que dicit: de vestra substã
tia donate. Job. vj. ¶ Quia etiam non solũ aiam: nec
etiam ꝓ vita futura: sed etiã corp⁹ diligere ꝛ ꝓ vita p̃
senti: eiq̃ꝫ optare bona: ꝛ facere tenent̃: qꝛ si dederit ho
mo oẽm substantiã domus sue ꝓ dilectiõe: quasi nihil
despiciet: supple respectu vite eterne: quã inde mercat̃. 11
Cañ. viij. ¶ Tertio diligite inimicos non solũ qꝛ vo
bis ꝓsunt: ꝛ ꝓpter mercedem vt dictũ est: sed vt ip̃i ꝓ
dilectiõe ꝛ beniuolentia eis ostensa ad bonaꝫ vitam ꝛ
amicitiam dei ꝛ vestrã reuocentur. ꝛ occasione vestri
non perdantur. Exemplum ad hoc in natura. Sicut Exem
eni animalia siluestria per beneficioꝝ exhibitionẽ do
mesticant̃. Ita inimici melius q̃ꝫ ꝑ austeritatẽ. Hysto
ria est ad hoc in vitaspa. Vbi tres homies legunt̃ ve
nisse ad abbatẽ Achillẽ: idẽ negociũ ab eo postulãtes.

Ex qbus vn⁹ q̄st inimicus suus male de eo ↄcipiēs ꝛ
loquēs: cū negauit alijs: ꝛ illi qd̄ petebat ↄcessit: i quo:
rū recessu discipul' eius querētibꝫ. Rn̄dit ꝙ h̄ fecit ne
eū scādalizaret: ꝛ vt ad amicitiā eū reuocaret. ¶ Scri-
ptura est ad h̄ Ro. xij. Si inq̄t esurierit inimic⁹ tuus:
ciba illū: si sitit: potū da illi. Hoc enī faciēs carbones
ignis ↄgeres sup caput ei⁹ accēdens: sit ḡ dilectio sine
simulatiōe. Ro. xij. Non sicut falsoꝝ hoim: q̄ ore suo
benedicebāt: ꝛ corde maledicebāt. In ps̄. lxi. Sꝫ vā in
corde sine simulatiōe erga oēs. Exēplo dei q̄ ꝓditoris
sui pedes lauit: de quo dr̄ Sap̄. xi. Diligis oia q̄ sunt:
ꝛ nihil odisti. Nota. P. iij. 20.

Ar. ij. ¶ Materia aūt ad diligendū deū inueniri pōt in oībꝫ
illis allegationibꝫ q̄ notant supra circa primū capitu-
lū: vbi ostendit ꝙ nihil iusti⁹: q̄ deū diligere. ¶ Secū
12 dū motiuū ad h̄ est dilectiōis facilitas: q: licet ab alijs
opibus poterint se multi excusare multiplicit. Sic ꝑꝫ
A. xx. 16. Propter loci vel tpis vel stat⁹ vel opis diffi-
cultatē: seu impedimētū. A dilectiōe autem nullus se
excusare pōt: quin in omi loco siue in terra siue in ma-
ri: sic in omi statu siue infirm⁹ siue san⁹ sit siue pauper
siue diues siue fortis vel debililis: siue pulcher siue tur
13 pis: diligē deū possit: si velit. ¶ Tertiū motiuū est gau
diū qd̄ ꝓparauit diligentibꝫ se. j. ad Corinth. ij. Si enī
serui dn̄oꝝ tm̄ nitunt eis seruire: dilectionēq̧ eis ostē-
dere a qbus tm̄ male aliqñ remunerant. Et licet bñ re-
munerent: tñ nullā mercedē pñt eis dare nisi tꝑalem:
q: in morte deficiūt: nec possunt a penis ꝓseruare: nec
p̄mia dare eterna. Multomagis deberēt niti eū dilige-
re: q̄ oēs ꝓditiones habēt ↄtrarias. Sed heu frequēter
videm⁹ ꝙ tanta velocitate amor carnalis ꝛ amor cupi
ditatis excutiunt ociū ab amatoribꝫ suis: ꝙ vix de die
vel nocte inueniunt ociosi vix quiescūt: semꝑ cura illō
qd̄ inordinate diligunt: meditant ꝛ sollicitant. Raro
aūt talis sollicitudo videt in amatoribꝫ dei cū tanto fa
uore: huic Canon testimoniū ꝑhibet di. ꝙ dilectiōes
hui⁹ seculi fortes sunt in his q̄ sunt ad mundū: ꝫ debi-
les in his qui sunt ad deuꝫ di. xlvij. Oēs. ¶ Motiuū
4o ad dilectionē ꝓximi: tā amici q̄ inimici ꝓpter illa
q̄ dicta sunt: est legis plenitudo. Nā sic multi radij in
vna luce: ꝛ multi riuuli in vno fonte: ꝛ multi rami in
vna radice: ꝛ multa mēbra ꝛ opa in vna vita ↄtinent.
Ita oim p̄ceptoꝝ impletio in dilectiōe cōtinet ꝓximi.
Ro. xiij. Qui diligit ꝓximū: legē impleuit. Nam nō
adulterabis: nō occides: nō furaberis: nō falsum testi
moniū dices: nō ↄcupisces: ꝛ si qd̄ aliud est mandatū:
in h̄ vbo instaurat. Diliges ꝓximū tuum sic teip̄m.
Plenitudo ḡ legis est dilectio.

Ar. iij. ¶ Sꝫ q: difficile est scire vtrū de⁹ ꝛ ꝓxim⁹ digne dili-
gant: restat aliq̄ signa p̄ter illa q̄ ostēsa sunt. A. ij. 13.
14 ꝛ. A. xxj. 16. ꝛ. A. xxiij. 8. Ostēdere exteriora: ꝑ q̄ inte-
riores affectiōes ꝛ dilectiōes cognosci poterūt. ¶ Quia ꝑ
scintillas ꝛ fumū exeūtē ꝑ fenestras de camino: conie-
ctura ignis esse in domo. Sic enī ꝑ guttas stillātes d̄
vase scit q̄lis liq̄r interi⁹ ↄtinet. Ita ꝑ scintillas ꝛ gut
tas signoꝝ: ꝛ opationū exteriorū cognoscit ignis ꝛ q̄-
lis liq̄r sit in vase cordis. Rōne cui⁹ est scīēdū: ꝙ ex p̄-
cepto dei ignis dilectiōis sꝑ esse debet in domo cordis
Qd̄ pulchre figurat Leui. vj. Ignis inq̄t sꝑ in altari
ardebit: quē nutriet sacerdos subijciens mane ligna ꝑ
singulos dies. De lignis aūt q̄ istū ignē nutrire debēt
dictū est. D. v. 6. Si aūt in cordis domo sic nutrit⁹ fue
rit: locutiōes ꝛ opatiōes exteriores illū i corde esse ostē-
dūt: q: licet ignis sine fumo forte eē possit: dilectio aūt
sine ostēsione esse nō pōt. Vn̄ Prouer. vj. Nūqd pōt
hō abscōdere ignē: supple dilectiōis in sinu suo vt nō

ardeat? q̄si diceret nō. Quia sicut ignis nunq̄ est ocio-
sus in materia disposita. Ita amor dei nunq̄ est ocio-
sus: fm btm̄ Gregoriū in Homel'. de sctō spū: opatur
enī magna si est: si aūt opari renuit: amor nō est. Et h̄
est qd̄ chr̄s vult Luce. xij. Dicēs ignē veni mittere in
terraꝫ ꝛ q̄d volo nisi vt ardeat. Nota. S. vj. 7. ¶ Ad 15
sciendū ḡ si ignis dei in corde ardeat. Respice ad fene-
stras oim sensuū: ꝛ ad man⁹: si libēter vides vtilia ad
salutē: ꝛ oculos declinas a vanitate si libēter de deo lo
quer': ꝛ audis de eo loq̄: si suos dilig' inuas: ꝛ ꝓ amo
re suo recipis: ꝛ veniētes in noīe ei⁹ honoras: ꝛ in istis
ꝛ in oībꝫ alijs dei sermōes ꝛ mādata seruas. Per istas
scintillas scire poter' ignē dilectiōis dei esse i corde tuo
alit nō. Ipso teste q̄ ait Jo. xiiij. Si qs diligit me: ser-
monē meū seruabit. Sup q̄ dic btūs Gregori⁹ i Ho-
mel'. de sctō spū. Si inq̄t vnusq̄sq̧ nr̄m req̄rat an dili
gat deū: tota fiducia ꝛ secura mēte: rn̄det diligo: ꝫ cer-
te i isto casu pl⁹ opibꝫ q̄ vbis credēdū ē: q: q̄ dic: q: di
ligo deū: ꝛ mādata ei⁹ n̄ suat mēdax est. j. Jo. ij. De di-
lectiōe ḡ cōditōis: man⁹ ꝛ opa req̄rant: q: ꝓbatio dile
ctōis est exhibitio opis. Si aūt visus sit ad vana: locu
tio de turpibꝫ ꝯ honorē dei: vl' ꝓpriā salutē: seu ꝓximi
charitatē: opa mala: q: iuramentl' ꝛ falsitatibꝫ ꝓ lucro
vel fauore deū vēdis. Iste fum⁹ ostēdit cor plenū esse
igne infernali. Nā fum⁹ q̄ videbat: declarabat qd̄ fa 26
ctū est. j. Mach. iiij. ¶ Sic ḡ ꝑ pitidē exteri⁹ cognoscit
cui⁹ sit nūci⁹. Et signo exteriori cui⁹ sit ouis. Vn̄ Au
gust. sup illō. j. Jo. iij. In h̄ manifesti sunt filij dei: ꝛ fi-
lij diaboli ꝛc̄. Dilectio inq̄t sola discernit int̄ filios dei:
ꝛ filios diaboli: signēt se oēs signo cruce'. Respōdeāt
oēs amē. Cātēt oēs alleluya: oēs baptizent: ecclias in-
trent: parietes impleant basilicaꝝ: non discernunt fi-
lij dei a filijs diaboli nisi charitate: q̄cq̄d vis: habe h̄
solū nisi habeas: nihil ꝓdest. sicut ꝑꝫ. C. j. 12. 15. Se-
quit alia si nō habeas h̄ habe: ꝛ legē implesti. ¶ Huic
ↄcordat illud qd̄ ip̄emet chrīst⁹ dicit Jo. xiij. In h̄ in-
quit cognoscēt omēs q: discipuli mei estl': si dilectionē
habueritis adinuicē. ¶ Adinuicē inquit q: quecunq̧ 27
vni ꝛ eidē sunt eadē: ip̄a inter se sunt eadē fm Philo-
sophū. Quicunq̧ ḡ deo sunt eadē ꝑ dilectionē sic ip̄e
ait: volo pater vt sint vnū nobiscū: ip̄i inter se sūt idē.
ꝛ quicunq̧ est vnū cum deo: est vnū cum oībus suis.
Sicut pater. C. j. 10. Et a destructione ↄsequēns que-
cunq̧ inter se nō sunt idem idēptitate dilectiōis: non
sunt idem cū deo: quia nec ip̄m diligūt. Vn̄. j. Jo. iiij.
Si quis nō diligit fratrē suū quē videt: quō pōt deuꝫ
diligere: quē non videt? Vn̄ Beda. Neq̧ deus sine
hoie: neq̧ homo sine deo diligi pōt. ¶ Ergo sola mu-
tua fraterne dilectiōis ostēsione ostendit dei dilectio ꝛ
dei filiatio. Vnde Crisostom⁹ sup Matth. Homel'.
iiij. Oēs species iusticie q̄s habēt serui dei in veritate:
pñt hēe serui diaboli in simulatiōe: hꝫ enī fictos man-
suetos castos elemosynarios ieiunos: Et oēꝫ spēm bo-
ni quē creauit ds̄ ad hoim salutē: introduxit diabol⁹
ad hoim ꝑditionē: vt int̄ veꝝ ꝛ simulatū cōfusio fiat:
solā autē charitatē spūssancti non pōt immūd⁹ spirit⁹
imitari. Ideo aūt hāc ꝓuatā speciē sibi soli spūssanct⁹
seruauit: vt ꝑ nulli⁹ iusticiā ꝛ testimoniū sic cognoscat
vbi spūssctūs est: quēadmodū ꝑ grām charitatl'. Hec
aūt charitas vt ait Aug⁹. Est dilectio dei ꝓpter semet-
ip̄m: ꝛ ꝓximi ꝓpē deū ꝛc̄. ¶ Vt ḡ videat q̄lis q̄sq̧ po-
pul⁹ sit: intuēda sunt que diligit fm Augustinū de ci-
uitate dei li. xix. ca. 24. Quia tāto melior ē: q̄nto melio
ra diligit. ¶ Aliō experimētū ad idē accipit ex similitudi 28
ne ciboꝝ corporaliū: quādo enī cibo preciosus ꝛ delica
tus alicui qui scit eum talē esse offert: cui nō sapit: pōt

scire q̄ nō est bene disposit⁹: vel q̄ est aliis plen⁹. Ita
qñ offerẜ in p̄dicatiōe vel ɔfessiōe seu q̄cunq̄ collatiōe
alicui cibo p̄ciosus: q̄ hortaẜ vt deū diligat: ⁊ ꝓ timū
tā amicū q̄ inimicū: q̄ etiā cesset peccare: ⁊ ieiunet: ⁊
oret ⁊ penitentiā agat. Et ille q̄ audit scit quidē q̄ bona
verba sunt: ⁊ q̄ bonū esset sic facere. Vñ ⁊ frequēter di
cunt felix q̄ sic facere posset: sicut dicūt alii hic est bon⁹
cibus: si q̄s comedere posset: nec tñ saporē inueniunt sic
facere vt eis diciẜ. Vñ scire p̄nt q̄ nō sunt bñ disposi
ti in aia ⁊ q̄ sunt aliis malis a morbo pleni. Si vo bo
nū saporē inueniūt: ex illo cibo sp̄ūaliter viuūt ⁊ robo
ranẜ: dilige ḡ sapientiā: ⁊ ɔseruabit te Prouer. iiij. sup
ple ad q̄tuor effect⁹: ad bene operandū: ad malū pene su
stinendū: ad malo culpe resistendū: ad in bono grē ꝑ
seuerandū. De his q̄tuor sil' in ps. xvij. Diligā te dn̄e
fortitudo mea in operando: firmamētū meū: in sustinen
do: ⁊ refugium: resistentibus: ⁊ liberator ꝑseuerātibus.
19 ¶ Tertiū experimētū: nō solū de charitate: s; de chari
tatis gradu: vi; an feruentior ⁊ maior vl' minor sit in
corde: est sicut de lumine candele: q̄ in paruo vento ex
tinguiẜ: vbi magn⁹ ignis: plus inflamaẜ. Ita magna
dilectio nunq̄ tedio vel aduersitate extinguiẜ: q̄ omi
tpe diligit: qui amic⁹ est Prouer. xvij. Nota expimen
tū huic sile. C. j. 20. Nota etiam plura de ista materia
A. xxvij. 38. ⁊. C. xiiij. 23. ⁊. D. ij. 2.
Ar. iiij. ¶ Non habentiū vo p̄dictū signū nunciorū ⁊ omniū
cbʒ: nec nō inuenientiū saporē in sp̄ūalibus cibis in his
vi; q̄ dei sunt: maxima est fatuitas: ⁊ piculū mortis.
Que maior fatuitas in fine ēe: q̄ plus diligē riuulū q̄
fontē: pl⁹ adulterū q̄ maritū: pl⁹ dona marin: q̄ ipm
dantē: plus ipam carnē ⁊ mundū seducentē: ⁊ diabo
lū sine fine punientē: q̄ deū eternaliẜ remunerantē: cū
20 illis q̄ dilexerūt magis tenebras q̄ lucē. Joā. iij. ¶ Cui⁹
rei causa in autoritate inuiẜ homines enī in tenebris cū
paruo lumine mixt' meli⁹ vidēt ꝓpinqua: q̄ distātia.
Ita carnales cupidi ⁊ nidi sapiētes: q̄bus dici pōt. Ad
huc modicū lumē in vobis est. Jo. xij. Clare vidēt sen
sibilia ⁊ carnalia: ⁊ q̄ pl⁹ appropinquāt ⁊ pl⁹ delectāt
plus ea appreciantẜ ⁊ diligūt. Sp̄ūalia vo ⁊ vitā eter
nā: sicut domū magnā ad magnā distantiā paruā iu
dicant: ⁊ parū diligūt. tamē in morte qñ alteri seculo et
sp̄ūalibus appropinquāt: vidētes quātū ea q̄ hic dilexe
rūt ab illis eos impedierūt ⁊ retraxerūt: fatuitatē suā
Fabula. ⁊ periculū intelligēt. Et erit de eis sicut fm fabulas fuit
de ceruo: q̄ vidēs cornua sua in aq̄ multū in eorū dele
ctabaẜ pulchritudine: pedū vo velocitatē ɔtēpsit s; cū
eū venator cū canibus seq̄reẜ ⁊ cornua inẜ frōdes ne fu
geret ⁊ piculū euaderet impedirēt: ⁊ pedes iuuarēt in
cepit esse alteri⁹ opinionis. Ita in ꝓposito: qñ in morte
21 veniet venator inferni ⁊ pt;. ¶ Tūc illa q̄ fuerūt ei pri⁹
materia delectatiōis: erūt materia tristicie: qñ illi i q̄bus
de⁹ p dilectionē ⁊ grām habitabat: de q̄bus Jo. xiiij. Si
q̄s diligit me. Et cito post: p̄r me⁹ diliget eū ⁊ ad eū ve
niem⁹ ⁊ māsionē apud eū faciem⁹. Ad māsionē recipi
enẜ eternā: sed illi ꝓiicienẜ in tenebras exteriores: q̄ tene
bras vt dictū est dilexerūt. Et vt ratio vtriusq̄ partis
clari⁹ videaẜ: notate ordinē verborū chri ante enī man
sionē quā ꝓmittit: duo p̄mittit: vi; dilectionē: ⁊ fmo
nū obseruationē. Ac si diceret: Ad h̄ q̄ cū hoie ad ipso
mansionē faciā: ⁊ ip̄e mecū ineternū duo hec req̄runẜ
nec mir de dilectiōe q̄ non est aliq̄s nrm q̄ libēter ho
spitaẜ vbi odio habeẜ. Nec mirū etiā de secūdo: q̄ rex
in castro subditi sui mansionē capiēdo: dū ibi moraẜ:
officiales ⁊ ianitores suos in oibus loci ponit: ⁊ sua p̄ce
pta ab oibus tenenẜ: dū ibi habitat: sic iustū est vt deo
obediaẜ: dū in castro moraẜ aie. Et sicut ista duo faci
unt deū semp in castro aie manere: ⁊ ad mansionē du
cunt eternā. Ita his ɔ̄ria: vi; odiū dei ⁊ ꝓximi: ⁊ fra
ctio mandatorū dei: eū de mansione aie fugant nec mi
rū: q̄ mūdus non libēter cū immūdo ⁊ luxurioso: nec
pacific⁹ cū inuido ⁊ iracūdo: nec lux cū tenebris: nec
larg⁹ cū auaro: nec vigil ⁊ laboriosus cū pigro opar. o
nec ver⁹ cū falso. Ita chrs cū Belial. Defectus tamē
nō est in eo: sed in illis qui eū eiiciūt de mansione aie ⁊
non solū eiiciunt: sed q̄d peius est: aliq̄ eorū turpiter ꝓ
dunt ⁊ vendūt: sicut multi q̄ ore dicunt se deū diligē:
sed tamē ꝓ minori q̄ ꝓ dimidia marca cū periuriis ⁊
malis acq̄sitionibus ⁊ falsis mercationibus vendūt. Isti
deo eiecto de castro aie: locum ⁊ castrū illud ꝓ modico
locant dyabolo. Quis ḡ illorū crederet verbis: quibus
dicunt se deum diligere: cum scriptura dicat: opibus cre
dite: ⁊ q̄s mirabiẜ de h̄ q̄ tales eiicienẜ de mansiōe dei
eterna cū fardellis ⁊ furtis suis ad colla illorū: ꝓ q̄bus
deū vendiderūt: q̄ turpiter eū eiecerūt hic ⁊ vendide
rūt: ⁊ non dilexerūt aias suas vsq̄ ad mortē Apo. xij
Quādo ḡ morerenẜ tales in ꝑsecutiōe antichristi ꝓ fi
de: qui eū sic negant: vel q̄ modicā ꝓ iusticia sustinere
nolunt ꝑsecutionem.
¶ Non solū hec mala habet dilectio simulata: s; ⁊ ma Ar. v.
gnā habet falsitatem: sicut pt;. A. xxj. 7. Per totū: hec
etiā quotidiano pt; expimēto. Quia vix mō diligit fi 22
lius patrē: vel filia matrē: vel ille qui amic⁹ vocaẜ ami
cū suū: nisi sicut musca vas lactis vel mellis: ⁊ sicut ca
nes os. Nota. E. viij. 19. Vñ tulli⁹ d' amicitia. Sic in
quit mutuo se diligūt hoies sicut bō diligit vaccā suā
sc; ꝓpter cōmodū ⁊ lucrū ꝓprium: vel si aliq̄d plus in
hoie diligunt q̄ in boue: illud plus raro ad aiam extē
ditur: sed circa corp⁹ mercaẜ moraẜ ⁊ negociaẜ: q̄ raro
inueniẜ: q̄ nō diligat ꝓpē vtile vel delectabile. Jō vix
inueniẜ q̄ sit amic⁹ mortuo: q̄ aiam non diligūt: q̄ sic
dilectionē erga corp⁹ ostendūt ꝓpter vtile vel delecta
bile: q̄bus cessantibus: paupertate vl' morte: cessat dilectio
Vñ diciẜ q̄ paup ⁊ mortu⁹ non habēt amicū: s; si sin
cere aiam diligerēt q̄ non cessat: nūq̄ cessaret dilectio:
q̄ causa nunq̄ cessat. Ope ḡ ostendūt: q̄ non aias: sed
corpus ⁊ corpalia diligunt. Jdō post mortis morsum Usus.
vertit dilectio dorsum. Et finita vita: finiẜ amicus ita. 23
Nota. E. viij. 3. ¶ Sed nōne multū diligūt: quos sic
mortuos plangunt: quos etiā tot expensis ⁊ pōpis ad
puteū deducūt. De multis rñderi pōt: q̄ pl⁹ plāgūt ꝓ
priū q̄ mortui incōmodū. Vxor q̄ nō erit in tāto ho
nore vel rerū copia: filii q̄ non habēt ɔsuetā sustētatio
nē: serui q̄ seruiciū amiserūt: amici q̄ non habent soli
ta festa ⁊ cōmoda. Et sic de aliis: vel q̄ solaciū a viuo
habuit in re vel in spe. vel in vtroq̄ nec est multū mi
randū q̄ q̄ non diligunt aias ꝓprias: quō diligere po
terūt alienas? Qd aūt non diligūt ꝓprias pt;: q̄ q̄ dili
git iniq̄tatē: odit aiam suā. In ps. x. Nota. E. viij. 20.
¶ Ad aliud etiā q̄d obiiciẜ de expēsis circa funera ami 24
corū ⁊ festa in die sepulture. Rñderi pōt q̄ multi in ta
libus expensis plus intendūt ꝓpriā ostentationē q̄ mor
tui vtilitatē vel redēptionē. Cui⁹ rei signa duo sunt:
vnū vi;: q̄ vbi multas marcas expendūt circa festa ⁊
pompas in pannis ⁊ cereis: ⁊ hmōi: vix volunt vnū
solidū restituere de debitis vl' male ablatis defuncti vl'
vix tot denarios dabūt ꝓ aia: quot solidos expendūt
in mundi pompa. Aliud etiā signū est q̄ de cera ⁊ eq̄s
⁊ pannis ⁊ oibus que apud mundū circa defunctum
ostētant: minus q̄ possunt ꝓ defunctis apud locū se
pulture vel quēcunq̄ dimittunt: sed totū si pre vere
cundia possent: reportarēt: hoc ḡ factū ostendit q̄d in
tendebant: de oibus istis ḡ verificaẜ illud Apoca. xij.

Non dilexerūt hoīes aīas. Predictis etiā ꝯcordat ca
non dicens: ꝙ exequie pompatice plus sunt solatia vi
uoꝝ ꝙ̄ subsidia mortuoꝝ. xiij. q. j. anime.
Arti. vj. ¶ Istas aūt malas dilectiōes: oēs aduersitates sequū
25 tur: tam vite ꝑsentis ꝙ̄ future: quia nulla dominaret̄
aduersitas: si nulla esset iniq̄tas. Sꝫ aufer fatuū amo
rem: ⁊ nulla erit iniq̄tas: q̄ totius ciuitatis babilonis
est fundamentū est inordinatus amor. Sicut patꝫ per
Aug. C. iiij. t. Cui etiā ꝯcordat sctūs Tho. ꝑma scđe
q. xxv. arti. ij. Asserēs amorē esse primā oīm passionū
anime: q̄ quedā cōplacentia q̄ amor dicit̄: ꝑcedit oīne
desideriū: patet ḡ ꝙ dilectio inordinata: est causa oīm
pctōꝝ. Et ꝑ cōsequēs oīm tribulationū ex ꝑte nostra.
¶ Sꝫ ꝟo ad deū: causa oīm aduersitatū est sincera
et zelotipa dilectio: qua aīas nostras ad modū viri ze
26 lotipi vxorē suā diligēns diligit. Ille etenī vxorē suā
alienū diligentē: multis modis ⁊ flagellis ⁊ verbis et
verberibꝫ: ⁊ necessarioꝝ subtractionibꝫ affligit: vt ad
amorē sui eam reuocet: ⁊ seruū quē sic diligit fugat: vt
tota male dilectiōis occasio subtrahat̄. Sic deus de q̄
Exo. xxxiiij. Dn̄s zelotes nomē eius: videns nos alia
inordinate diligere: ⁊ in illis rebus ⁊ in alijs ⁊ tempe
statibꝫ ⁊ pluuijs ⁊ infirmitatibꝫ nos multiplr̄ affligit.
Quādo etiā sic dilectū morte subtrahit: seruū fugat: ⁊
totū vt amor noster erga eum crescat. Sicut ptꝫ. A. xx.
to. ⁊ mala dilectio eradicet̄. Sicꝫ ipsemet dicit Exo. xx.
Ego sum inquit dn̄s deus tuus fortis: zelotes: visitās
iniquitates supple ad eas tribulationibꝫ extirpandas.
Exm̄ ¶ Et reuera hoc faciēdo: ⁊ si nō ore: opere tn̄ ⁊ effectu
nobis loquit̄ ⁊ minat̄. Sicut legit̄ quandā mulierē al
locutā fuisse virū suū post mortē suam: fert̄ enī ꝙ quis
dam rex accepit in vxorem filiam cuiusdā potētis: que
mortua cito aliā duxit vxorē. Cui apparēs vxor defun
27 cta ⁊ ipm̄ increpās ait. O ingrate cito oblitus es mei:
ſꝫ ego te ita vexabo de nocte ⁊ pater meꝰ de die: ꝙ non
erit in te locus noui amoris. Sic deꝰ tot aduersis nos
hic vexat ⁊ pluribꝫ minat̄ vexare in futuro: ꝙ de iure
non deberet in nobis esse locus fatui amoris. Et tota
ista tribulatio tam in die ꝑsentis vite nobis exhibita:
ꝙ̄ in nocte mortꝭ ꝑmissa: ne in nobis locus amoris in
ueniat̄: q̄ dum istas aduersitates tꝑales nobis in pre
senti immittit: ⁊ in futuro eternas minat̄: quid aliud no
bis loquit̄? quid aliud nos docet? nisi illud ꝑma Jo. ij.
Nolite diligere mundū neqꝫ ea q̄ in mūdo sunt.

D. x. **Dimissionis. Primo ostē**
det̄ modus. Secūdo cause. Tertio meritū di
mittentiū. Quarto nolentiū dimittere ponēde sunt re
spōsiōes cū reprobatiōe. Quīto pena oñdet̄ eorūdē.
Arti. j. ¶ Modus aūt duo reqrit: vicꝫ totalitatē ⁊ frequentiā
1 Totalitas aūt dimissionis sic fiat: ꝙ tota offensa: tota
ira seu vindicte appetitus ex corde dimittat̄: sic vicꝫ ꝙ
de alterius aduersitate non gaudeat: nec de ꝓsperitate
doleat: nec malū eius appetat: nec vindictā ꝑ se loquē
do vel operādo: vel per aliū ꝓcurando querat: Ita ꝙ
semꝑ duo a deo ꝓhibent̄: vicꝫ ira cordis interiꝰ: ⁊ vin
dicta manus ⁊ lingue exterius. Tertiū ꝟo ꝙ vicꝫ iusta
fiat emēda f̄m leges dei: nō ꝓhibet̄: sic ḡ dimitte ⁊ di
mittemini Luc. vj. q̄tū ad delicti seu offense totalitatē.
Secūdo q̄tuꝫ ad offense frequentiā dimittite: quotiēs
in vobis delinquit̄: sicut vultis ꝙ deus quotiēs ei pec
catis dimittat. Vñ Petrus rauēnas: sermone. lxvij.
suꝑ illo Math. vj. dimitte nobis debita nostra: sicut ⁊
nos di. debi. no. hic inquit sine peccato esse nō potes: si
vis ergo semꝑ dimitti tibi: semꝑ dimitte: ⁊ q̄tiens vis
dimitti: totiens dimitte; imo qui vis totū tibi dimitti
totū dimitte: insuꝑ ⁊ hoc faciēdo intellige: q̄ alteri re
mittendo: tui veniā tu dedisti. Cause aūt ⁊ rōnes q̄re
sic dimittendū est: ꝑter illas que tacte sunt. D. vj. 31.
Et. D. ix. 8. ⁊ 9. multe adduci possunt.
¶ Primo christi doctrina q̄ hoc docuit. Sicut ptꝫ. D. Arti. ij.
ix. 8. Secūdo christi exemplū q̄ nō solū hoc verbo do 2
cuit: ſꝫ opere ostendit: in hoc ꝙ patrē orauit Luc. xxiij.
dicēs. Pater dimitte illis: q̄ nesciunt q̄d faciūt: nō sic
orasset: ꝙ pr̄ illis dimitteret q̄tum ad deitatē: nisi ipse
quantū in eo fuit dimisisset q̄tum ad humanitatem.
¶ Exemplo discipuloꝝ christi qui etiā hoc ore docue
runt ⁊ opere impleuerūt: nos dixerūt: dimisimꝰ oīa
et secuti sumꝰ te Luce. xviij. qui ꝟo hoꝝ exemplo non
dimittūt christiani vel christi discipuli solo noīe sunt:
nec christū vel eius discipulos sequunt̄ re: sed voce: di
centes se christianos esse. Et ideo sicut q̄ dicunt se pere
grinos esse terre sancte: nunq̄ tn̄ vadunt: ⁊ nunq̄ ad
terrā illā ꝑuenīēt: Ita nec tales ad terrā viuētiū: quia
nunq̄ ad illam venient: nisi pctīs illoꝝ prius dimissis:
sed peccata non possunt eis dimitti a deo: nisi ipsi alijs
dimittant: q̄ si nō dimiseritis hoībus: nec pr̄ noster di
mittet nobis Math. vj. ergo nisi dimittant: terminū
peregrinationis ⁊ societatē christi: ⁊ discipuloꝝ eius
nunq̄ attingent. ¶ Quarto vt damna tua fugias: vel 3
minuas: ⁊ ne malū tuū duplices: ⁊ de minori malo ma
ius facias. Ipse enī quē odit: tibi vel tuis loquēdo: vel
operādo: damnū forte intulit tꝑale ꝙ finem habebit.
Tu ꝟo odiēdo: vel te vindicādo malū tibi infers spi
rituale ⁊ eternū in mortis euentu: q̄ deū a te fugas: ⁊
pacē amittis cordis: ⁊ aīam perdis: q̄ valet mille mun
dos. Et sic quasi auferēti denariū: infinitū ex ira proij
cis ⁊ amittis thesaurū. Et sic eū odiēdo vel ꝑsequēdo
vel voluntatē habēdo: vt ei noceas: plus tibi noces ꝙ̄
ei: ⁊ plus tibi noces: ꝙ̄ ipse tibi nocere posset: q̄ ipe dā
nū sp̄ale: ⁊ aīe tue ꝑditionē ⁊ penas eternas tibi infer
re nō pōt. Male ḡ se videat: q̄ tot modis dānū ꝓpriū
auget. Sic pꝫ. T. v. 70. ¶ Quinto ne penas incurras
eternas: duro cordi debitas Eccl. iij. Cor durū male
habebit in nouissimo. Sic pꝫ. C. ix. 5. ¶ Sexto vt mē 4
daciū orando fugias: q̄n dicis illud Math. vj. Dimit
te nobis ⁊c̄. sic ⁊ nos di. debi. nr̄is. Si enī nō dimittis
qualit̄ te a falsa suggestione deo facta: ⁊ mēdacio salua
bis. Sicut ḡ veraciter: ⁊ cum corde misericordi orādo: ⁊
orōnē dominicā dicēdo: deū misericordē nobis facimꝰ
Ita mēdaciter ⁊ sine mīscōdia ⁊ remissione cū duro cor
de: ⁊ immisericordi hanc dicēdo: q̄d aliud ꝙ̄ eū immi
sericordē nobis facimꝰ? q̄ eadē mēsura q̄ mēsi fuerit̄:
remetiet̄ vobis Math. vij. ⁊ iudiciū sine mīscōdia: ei q̄
nō facit mīscōdiaꝫ Jac. ij. No. O. v. 14. Si enī carens
operibꝫ mīscōdie dānabit̄. Sic ptꝫ Math. xxv. Marie
carens isto damnabit̄: q̄ int̄ oīa mīscōdie opera istud
est maximū. vñ Aug. in enchiridion: multa inq̄t sunt
elemosynarū genera: que cum facimꝰ adiuuamur vt
nobis pctā dimittant̄: ſꝫ eā nihil est maius: ꝙ̄ cū ex cor
de dimittimꝰ: ꝙ in nos quisqꝫ peccauit: q̄ minꝰ bonū
est erga eū esse beniuolū: q̄ nihil mali tibi fecit. Illud
ꝟo grandius et manifestissime bonitatis est indiciuꝫ.
Sicut ḡ qui multa dat diuitibꝫ ⁊ paupibꝫ i mūdo isto
reputat̄ largus ⁊ curialis. Ita qui libēter offensas ꝓ
pter deū remittit: in curia dei largꝰ reputat̄ ⁊ curialis.
¶ Septimo: vt diabolus cōfundat̄ qui maxime nitit̄
inter hoīes discordias seminare: sicut ptꝫ. D. viij. 9. q̄
sicut maxime de tali discordia gaudet: Ita de cōcordia
cōfundit̄. ¶ Octauo: vt deus nobis dimittat: felix qui 5
in passu mortis: q̄n multa pctā ei obijcient̄: sicut patꝫ.
D. ij. v. ⁊ q̄n oīa debita ab eo exigent̄: sicut patꝫ ibidē:

deo dicere cum secura ↄsciētia posset. Misericors de⁹
frequēter dimisi ꝓ amore tuo peccātibꝰ in me: nūc ro-
go ꝑ miscđia tua: dimitte mihi ꝓpter bonitatē tuā de⁹:
⁊ sis ei misericors q̇ tibi ⁊ tuis ⁊ malis ꝓpter te miseri-
cors fuit. Si suggestio esset vera: credo ꝙ cito audiret.
Aliter sicut ptz. O.v.14. q: ab illo petit: qui orōnē illā
formauit Math.vj. Sic orabitis ⁊c. dimitte nobis ⁊c.
et nequaq̄ hoīes sic orare docuisset: nisi sic orantes au-
dire vellet. ¶ Qui ḡ volunt tūc exaudiri quādo petent
remissionē multoꝝ debitoꝝ: dimittant nūc pauciora.
Fatuus eñ esset q̇ nollet vnū denariū ei debitū dimit-
tere: vt ei dimitterent̄ mille: in quibꝰ ipse obligat̄. Sed
iniuriā quā deo facimus peccādo: plus excedit iniuriā
nobis factā: q̄ȝ mille denarios excedant vnū: q: ibi pec-
cando cōtra infinitū: infinitā iniuriā cōmittim⁹. Et si
nō dimittim⁹ vnū: nō dimittunt̄ nobis mille. Unde
Hiero. sup illud Math.vj. Si nō dimiseritis ⁊c. for-
midolosa sententia: si parua fratribꝰ nō dimittim⁹: ma-
gna nob a deo nō dimittunt̄: qđ pȝ pulcherrime Mat.
xviij. Ubi christus talē reꝑhendit: qui noluit misere-
ri cōseruo suo: sicut ⁊ ipse dn̄s sui misertus fuit: quē tra-
didit tortoribꝰ dicens. Sic ⁊ pater meus celestis faciet
vobis: nisi remiseritis vnusquisq̄ȝ fratri suo de cordi-
6 bus vestris. ¶ Notandū est diligent̄ ꝙ dicit de cordi-
bus vestris. Multi eñ ore iniuriā potius ad tp̄s dis-
simulant: q̄ȝ remittant ꝓpter cōgregationē ⁊ instantiā
bonoꝝ viroꝝ: qui ad faciendū pacem inter eos cōgre-
gant̄: ne eos offendant: ficte more traditoris Jude mu-
tuo se osculant̄: dicentes: pax: pax: ⁊ nō est pax Hiere.
vj. quia rancorē in corde retinēt ⁊ tp̄s vlciscendi expe-
ctant: ⁊ semꝑ minus diligūt: ⁊ faciliter culpā preteritā
improperāt. Contra quos Bern. sermo. lxxxix. Tam
inquit liberaliter dn̄s donauit iniuriā: vt iam nec dā-
net vlciscēdo: nec ↄfundat improperādo: nec min⁹ di-
ligat imputādo vel cogitando. Qui v̄o sic ad tp̄s dissi-
mulant: vt qñ possent noceant: deū instruūt: qualiter
eos dānare debeat: ⁊ q̄liter se ad eos hīc debeat: vt vi-
delicet ad tp̄s iniuriā sibi factā peccando dissimulet: ⁊
in fine cum tp̄s acceptauerit: eos durius iudicet: q: sicˀ
7 ante dictū est: quali mēsura alijs mēsura. ⁊c. ¶ Ex oī-
bus p̄missis ptz: ꝙ deus nō exaudiet: nec dimittet an-
te mortē vel in morte: illis q̇ ante mortē alijs nō dimi-
serūt. Nec hoc debet cuiq̄ȝ videri mirabile: ȝ magˀ
mirabile debet videri quō ipsi p̄ verecūdia possent a
deo ⁊ miserijs suis ante mortē vel in morte miscđiā ⁊
adiutoriū petere de magnis: q̇ noluerūt ꝓ deo miseri-
cordiā facere in paruis quō possent ab eo regnū pete-
re dicētes: Adueniat nobis regnū tuū: vel remissionē
multoꝝ debitoꝝ: qui ꝓ eius amore noluerūt paruum
debitū dimittere: hoc eñ quasi risu dignū recitat scri-
ptura dicens. Hō homini reseruat iram: ⁊ a deo que-
rit medelā. In hoīem similē sibi: nō habet miscđiam:
et de peccatis suis dep̄cat̄ altissimū. Ipse dum caro sit
reseruat iram: ⁊ ꝓpiciationē petit a deo q̇s exorabit ꝓ
delictis illius: Ecci. xxviij. De hoc Augustin⁹ de s̄mo-
ne dn̄i: sermōe. v. quā inquit frontē habes petendo ad
deū tuū: qui nō cognoscis parem tuū: ¶ Nono ꝓpter
8 emendā et mercedē eternā. Qui eñ ꝓ uno pacificari
vellet ꝑ regno vel ꝑ auri ⁊ argenti thesauro immenso
pacificet̄ ꝓ regno illo: qđ dabitur pacificis Math.v.
Beati pacifici: qm̄ filij dei vocabunt̄: si aūt filij: ⁊ he-
redes. Non ḡ ꝓpter merita vel demerita inimici: ȝ ꝓ-
pter istas causas p̄dictas ⁊ cōmodū ꝓpriū dimittite: ⁊
dimittemini Lu.vj. Et bn̄facite his q̇ vos oderūt: vt
sitis filij p̄ris vr̄i Mat.v. Hoc ē in remittēdo: ei silēs
sm̄ significationē noīs: q̄ fili⁹ dei dī q: fit vt ille.

¶ Quātuȝ aūt sit meritū dimittentiū: patȝ ex hoc ꝙ in Arti.iij.
gestis antiquoꝝ patrū legit̄ quasi sic: quidā heremita
requisitus forte in mortis articulo vt aliqđ precipuū Exm̄
factū: qđ in vita sua fecisset narraret: vt posset remane-
re in exemplū: dixit nunq̄ȝ comedi quicq̄ȝ: ꝙ mortē pa-
tiebat̄. Alius v̄o requisit⁹ r̄ndit: ꝙ nunq̄ȝ dormiuit ha- 9
bens aliq̇d in corde suo ↄtra quēcūq̄ȝ: nec etiā ꝙ aliq̇s
hūit aliq̇d ↄtra me: quantū mihi possibile fuit. Et vita
istius secūdi: plus cōmendat̄. Ex quo ptz: ꝙ melior est
culparū dimissio: q̄ȝ ciboꝝ abstinētia. Idē patȝ ꝑ h qđ Exm̄
a multis narrat̄ ⁊ scribit̄: ꝙ cū quidā inimico suo cuȝ
potestate obuiaret: ⁊ ip̄m statim occidere vellet. Alius
ad pedes ei⁹ se ꝓiecit miscđiam petens ꝓ amore illius
qui ꝓ peīs in cruce mortu⁹ fuit: q̇ statim ꝓ illius amore
ei remisit: osculatusq̄ȝ est eū: hic ḡ qui remisit postmo-
dum cū alijs peregrinis hierlm veniēs: cū ante cruci-
fixi imaginē in templo veniret: imago miraculose bra-
chia corā oībus plicans amplexat⁹ est euȝ: in signū ꝙ
deus sic filios suos honorabit in celo: q̇ amore eius re-
mittunt. Cuilibet eñ tali dicturus est illud Luce. vij.
Dimittunt̄ ei pctā multa: qm̄ dilexit multū: cui aūtē
minus dimittit̄: minus diligit. ¶ Tertiū etiā exēplū Exm̄
dimittēdi ⁊ meritū nostrū augendi habem⁹ de quodā
alio: de q̇ legit̄ ꝙ ter in die oīibꝰ indulgebat mane ꝓ-
pter missam: ne vicȝ deū pacis sine pace cordis videret:
nec eñ aliter se illa visione dignū reputauit. Meridie
ꝓpter mēsam: sero ꝓpter dormitionē: ne vicȝ a diabolo
suffocatus ꝓ ira damnaret̄. Hoꝝ ergo exemplo ꝓpter
meriti magnitudinē dimittite: si quid habetis aduer-
sus aliquē Marci.xj.
¶ Quia v̄o opposita iuxta se posita magˀ apparēt. Iu- Arti.iiij.
xta meritū dimittentiū: ponendū est demeritū non di-
mittentiū. Audītis tn̄ illoꝝ respōsionibꝰ in q̇bꝰ si defi-
ciant: pena tanti temeritati debita articulo.v. addicen-
da est. ¶ Ad p̄dictas rōnes ⁊ allegatiōes: ꝙ nō est ira 10
in corde reseruāda: nec maledictio ore ↄferēda: nec vin-
dicta ꝑ manus capiēda: ȝ totaliter q̇ ad ista tria remit-
tendū. R̄ndent aliq̇ dicētes. Postq̄ȝ fecit tantū ↄ me:
vel aliquē amicoꝝ meoꝝ. seu filioꝝ vel ↄsanguineoꝝ:
obloquēdo: diffamādo: verberando vel bona auferē-
do seu discordias int̄ me ⁊ maritū meū: seu amicū semi-
nando: mēdaciter falsa mihi imponēdo: ⁊ specialit̄ vbi
nihil tale ↄ eū demerui: ȝ ostendi ei bona ↄtra hec que
mihi reddidit: quō ei remittere possem: R̄ndet̄ ꝙ ꝓpt̄
nouē rōnes articulo scđo notatas: nec valet ꝙ addunt
ꝙ nihil demeruerūt: ⁊ ideo remittere nō debēt. Quia
christ⁹ ⁊ sancti martyres nō demeruerūt talia damna:
percussiōes ⁊ occasiones: ⁊ tñ ipsi remiserūt. Si ḡ ipsi
talia dāna ⁊ penas sustinuerūt: q̇ eas nō meruerūt: ⁊
tñ patiēter remiserūt. Iustū est ⁊ rōne ↄsonū ꝙ nos q̇
multas meruim⁹ penas peccādo: eas patiēter sustinea-
mus ⁊ remittam⁹. Si ad coꝝ ꝑtingere volum⁹ societa-
tē: q: licet mala sit intētio dānificātis nos ⁊ ꝑsequētis:
est tñ iusta de causa et ꝑte dei ꝑmittētis: ⁊ ex ꝑte patiē-
tis: q: talia ⁊ plura peccādo meruit. Talibus ḡ nō est
irascendū ȝ ignoscendū: q: sicut martyres ad celuȝ ire
fecerūt: ⁊ ideo rōnabiliter eis remiserūt: Ita nos ad ce-
lum ire iuuāt. Sicut ptz. D.vj.31.32. ¶ Iterū r̄ndēt 11
pluries deliq̇t ⁊ pluries dimisi: ⁊ sꝑ post pacificationē
iterū inimicitias ↄtra me exercet: nun q̄ȝ iterū remittā.
Huic r̄ndet christus: Petro q̄rēti quotiēs dimitteret
fratri suo Math. xviij. Cui christus inq̇t: nō vsq̄ȝ se-
pties: ȝ septuagesies septies. i. sꝑ ⁊ totiēs q̇tiens delin-
quit. Cui⁹ facti ratio assignat̄. s̄. c. c. 2. ¶ Itē r̄ndent sic
remittere ⁊ sic inimicos diligere: durū est: fateor tñ per
hāc durā viā oportet ad vitā ꝑtingē. Sicˀ ptz. D.x.10.

quia regnū celorū vim patif et violenti rapient illud.
12 ¶ Iterū rñdent: nō possum⁹ inuenire in cordibꝰ nr̄is
ꝙ remittam⁹. Nō est mirabile ꝙ nō inuenit grām mi
sericordie vel remissiōis in corde a diabolo possesso: in
quo die ꝛ nocte habitat; imo maius mirabile videt: ꝙ
qualecūqꝫ opus bonū in tali statu facere posset: q2 exq̄
ipse bursam cordis ligauit: osqꝫ eius manu sua ꝯstrin
git: qd̄ mirabile est ꝙ bonū nec illuc intrare: nec inde
exire pōt: imo mirabili⁹ esset si ex corde a crudeli tyran
no possesso: aliq̄d miscd̄ie exire posset. Sicut ḡ qui in
corde inuenit: ꝙ delinquenti ꝓ deo dimittat: cogitare
rōnabiliter pōt: ꝙ cor ei⁹ nō est a crudeli diabolo pos
sessum: Ita q̄ nō pōt in corde suo inuenire. Experimē
to scire pōt: qm̄ cor suū crudelis dn̄s manu sua tenet
et stringit. Cōsiliū ḡ optimū est in isto casu ꝙ dolēdo
et cōfitēdo: manū diaboli de corde tuo soluas. Et tūc
voluntatē inuenies dimittēdi. Sicut eīn aq̄ calida ca
nis de coq̄na fugat: Ita diabolus aqua ꝯtritionis: et
lachrymarū de coquina cordis. Et sicut aliū tenēs ma
nu: gladio manu amputata: q̄ tenebat dimittit. Ita di
abolus gladio lingue in ꝯfessiōe ꝑcussus ex cor qd̄ tenuit
dimittit: q2 man⁹ ei⁹. i. tenēdi ptās aufert. Et sic cru
delis dn̄i iugo ablato: seru⁹ a lege ei⁹ absoluit: Ita ta
le cor a lege crudelitatis absolutū: dimittēdi ꝛ miscd̄ie
grāꝫ ꝛ libertatē ꝯsequet. Et nisi sic man⁹ diaboli cua
serit: dimittere nō poterit: ꝙ pulchre significat i Exo.
vij. vbi replicat ꝙ induratū fuit cor Pharaonis: sup
ple ꝑ diabolū q̄ illud tenuit ꝛ iō remissiōis grām i cor
de inuenire nō potuit. Et hoc est qd̄ ait Exo. v. nescio
13 dn̄m: et Isrl̄ nō dimittā. ¶ Iterū dicūt si se mihi hu
miliare vellet: ꝛ ab inimicitia cessare ꝛ emendā facere:
ego ei remitterē: ꝫ anteqꝫ hoc faciat: nunqꝫ remittā: sed
ita me habebo ad eū: sic ipse se habet ad me. Et non est
dictū cuiuscūqꝫ rōnē habētis: q2 q̄ sic loquit: tm̄ dicit:
ꝙ ipse nunqꝫ vult se corrigere: nec se humiliare: ꝫ cum
ira sua ire ad infernū. Iō tu q̄ sic rn̄des: rōne societatis
vis cū eo ire? vt cū eo quē tm̄ diligis: i vno loco sis in
ferni: hoc sequit ex tuo dicto. Dicis eīn q2 ipse me ꝑse
quit ꝛ mihi inimicat: iō volo sibi etiā inimicari. Sed
certū est ꝙ ipse tibi ꝯ legē dei inimicādo ad infernū va
dit; ergo ꝛ tu eadē rōne ei ꝯ legē dei inimicādo ad eun
dē locū vadis. Ecce q̄liter amabat eū Ioan. xj. q2 ipse
nō vult esse bon⁹ nec saluari. Ideo tu nō vis: ꝛ qi ipse
sp̄ vult esse malus. Iō ꝛ tu ꝯ scripturā q̄ dicit: ne rn̄de
as stulto iuxta stulticiā suā: ne efficiarl ei silis Prouer.
xxvj. Melius est ḡ seq̄ exēplū christi q̄ prior se hūilia
uit ꝛ pacē prius q̄siuit: nō paris: ꝫ vilissimi serui ꝛ pri
or remisit iniuriā sibi factā: nō soiū v̄ba ꝫ etiā verbera
14 Sicut pꝫ. ā. c. c. 2. ¶ Iterū dicūt nihil peto nisi iusticiā
quā meruit. Sed aduertāt tales: ꝙ iusticie rigor nō sp̄
est petēdus ꝓpter duo. Primo q2 pax fundata sup̄ ni
mia vel graui emēda vel iusticie rigore: nō erit syncera
nec stabilis. Sic patꝫ. P. iiij. 20. ¶ Scd̄o qi in mortis
articulo vel alia necessitate nō petis a deo iusticie rigo
rem: ꝫ miscd̄iam: ꝛ qd̄ vis a deo exigere alteri facias.
Sicut pꝫ. ā. c. c. 5. Nō. M. ix. 30. ¶ Iterū rn̄dent: nō
habem⁹ eū odio; satis diligim⁹ eū: ꝛ remisim⁹ ei: quia
nollem⁹ ꝙ aīa dānaret: ꝫ ꝙ corp⁹ ꝯfusionē hēat: sicut
meruit. Sed mēdaciū est dicere ꝙ diligūt eū: cui⁹ cor
pori ꝯ rōnē ꝯfusionē optāt: q2 ex dei ꝑcepto tenent ꝓxi
mū diligere: sicut seipsos: sed nullus vellet corpi ꝓprio
ꝯfusionē: ergo f̄m iusticie ordinē hoc velle nō pōt ꝓxi
mo suo. ¶ Iterū rn̄dēt: nollem ei malū ꝫ pei⁹ est mihi
qn̄ video eū: ꝫ si tale verbū diceret de imagine dei: vel
scīe Marie in eccl̄ia: reputarent mali christiani. Sed
ille de q̄ sic dicunt est dei imago. Ad imaginē q̄ppe dei
factus est homo Gen. j. ¶ Iterū dicūt: nolum⁹ eū le 15
dere; ꝫ hoc nō sufficit: ex dei eīn ꝑcepto tenent ꝓximū
diligere: ḡ non sufficit nō ledere: qi vtrūqꝫ req̄rit vicꝫ
declinare a malo ꝛ facere bonū. vn̄ Crisosto. li. de com
punctione cordis. Si tantūmodo eū nō ledas q̄ te lesit
auertas te tm̄ ab eo: nec libēter eū vides: manet sine du
bio vulnus in pectore. Nunq̄d tu vis tibi ita ꝓpiciuꝫ
fieri deū: vt nō te ledat: auertat se tm̄ a te: ꝛ pctōꝝ tuoꝝ
memorias teneat ꝛ videre te nolit. Igit qualē vis erga
te esse deū: cuꝫ delictoꝝ veniā poscis. Talē te exhibere
debes his q̄ delinq̄runt in te: nec valet dicere: ꝙ iste re
spōsiōes ꝛ reprobatiōes locū habēt vbi odiū iustū est
q2 oīe odiū hoīs inquantū hō: iniustum est.
¶ Vltimo ꝛ pessime rn̄dent dicētes: volum⁹ vindica Arti. v.
re etiā si deberemus statim suspēdi: vel ire ad infernū.
Sed q2 hoc nō est verbū hoīs rōnē habētis: ꝫ magis 16
freneticꝫ: difficile est eos rōne vincere: tm̄ bene scio: ꝙ si
breuissimo tp̄e essent illas penas in facto experti: qui
bus se verbis obligāt: etsi post experientiā redire pos
sent: cito totū dimitterēt ꝛ loquelā mutarēt. Qd̄ pꝫ ꝑ Exēm
hoc ꝙ scribit de quodā sancto viro: q̄ voluit discordes
ꝯcordare. E. ix. 5. et. 6. Taliū ḡ exēplo corda sua mol
liant: ꝛ verba supbie in humilima ꝛ pacifica mutent.
Alias penas illas opere experient: qn̄ nimis tarde erit
corda emollire vel mutare. Vix eīn est in vita ista ita
durum corpus ferreum: quin igne molliat. Non sit
ergo cor nostrū durius ferro: ꝫ cogitatione illius pene
mollescat; ꝛ oīa debita remittat: ne in carcerē recludat
cum illo seruo neqꝫ Math. xviij. Donec reddat vni
uersum debitū. id est. semꝑ: q2 in inferno nunqꝫ debitū
soluere pōt. Vbi etiā habebit societatē illi⁹: quē q2 ꝑse
cutus fuit: persequet. Et sic rōne societatis ad infernū
vadens: illud qd̄ plus vitauit: vicꝫ societatē illi⁹ quē
odit: ibi habebit. Nota multas causas quare remitte
re debemus iniurias. I. viij. articulo. vj.

Diuitiarū. Primo ostēde D. xj.
tur diuisio seu distinctio. Secūdo quō circa di
uinas tp̄ales errat. Tertio ꝙ illi q̄ sic circa eas errant:
nō sunt diuites: nec diuitiarū dn̄i: sed serui. Quarto q2
sunt infeliciores ꝛ minus securi ꝛ pauperiores: ꝛ plu
ribꝰ miserijs subiecti: qꝫ illi q̄ vocant paupes. Quinto
sic seruientiū ostēdet stulticia. Sexto ingratitudo. Se
ptimo deceptio. Octaua falsa excusatio. Nono pena.
Decimo q̄d facere debeant vt a predictis culpis ꝛ pe
nis ꝛ periculis liberent.
¶ Quantum ad primū. Diuitiarū tria sunt genera. Tē Arti. j.
porales: q̄ de necessitate relinquent: nisi ꝑmittat Ps.
xlviij. Simul insipiēs ꝛ stultus peribūt: ꝛ relinquent
alienis diuitias suas. ¶ Spūales scꝫ grāꝝ virtutū ꝛ
bonoꝝ operū Esa. xxxiij. Diuitie salutis sapiētia ꝛ sciē
tia: timor dn̄i: ipse thesaurus eius. Et hee ex volūtate
vel amittunt vel possident. ¶ Celestes Ps. cxj. Glia
et diuitie in domo ei⁹. Et hee semel habite: nunqꝫ omit
tent ꝛc. ¶ Prime nō sunt cupide appetende: q2 pūt esse 1
occasio pcti: ꝛ eterne dānatiōis. Sicut ḡ sapiēs nō ap
petit esse dispēsator pecunie dn̄i terreni: in casu vbi pōt
esse occasio mali: sicut ꝙ sit ꝑpositus vel vicecomes et
hmōi: vbi districtū dabit cōpotū. Ita sapiēs nō appe
tit multū esse dispēsator pecuniarū dei. Diues ꝟo pa
rum habet vltra pauperē: nisi ꝙ maiori ꝛ districtiori
obligat cōpoto. Qn̄ ergo de diuitijs habēdis tentat.
Rn̄dere debet sicut rn̄dit quondā quidā valens eps: Exēm
dicentibꝰ ei: ꝙ pecunia de correctiōibꝰ eleuata: quā ar
chidiacon⁹ recepit: ad eū ptinebat. Iō ei ꝑsuadebāt: ꝙ
archidiaconū in iudicio sup̄ hoc ꝯueniret: q̄bꝰ ille: q̄d

2 inquit de illa pecunia facerē: si eam haberē. Cui ille in
elemosynas tuas eā ꝯuerteres: quibus ille: ergo sola dis
pensatio mihi cōcessa est sicut et ei. Cum ḡ eum bonū
suppone dispēsatorē: tñ volo ꝙ ipse dispēset sicut ego:
et si aliqd in dispensatione illa periculū cōtingat plus
volo me q̄ ipm vitare periculū. Sic oēs cogitare de
bene qñ de diuitijs congregādis tempeant: et sibiipsi
rñdere ꝙ diuitie pñt esse occasio mali: q2 q̄ volunt diui
tes fieri: incidūt in tētationē et in laqueū diaboli: et desi
deria multa inutilia et nociua: que mergunt homines
in interitū et perditionē. j. Thimo. vj.
Arti. ij. ¶ In qua auctē notat scdm pncipale: multiplex vicz
error: et periculū circa diuitias terrenas: et h̄ contingit
q̄tuor modis. Vel q2 peccāt in male acq̄rendo: vt vil
licus iniq̄tatis q̄ defraudauit dñm suū Luce. xvj. Et
de tali acq̄sitione est totū capitulū. A. xij. ¶ Scdo pec
cant in malo vsu: vt diues ille qui induebat purpura
Luc. xvj. Tertio i mala detētiōe: vt diues ille Lu. xij.
Anima habes multa bona reposita in ānos plurimos.
3 ¶ Quarto in nimia dilectione vt diues ille q̄ abijt tri
stis: qñ christus dixit ei. Vade et vende oia et c. Luc. xviij.
¶ Etiaz ad pmū diuitie raro acq̄runt sine periculo fur
ti: vsure: mēdacij: doli: piurij et falsitatis. Prouer. xxviij.
Qui festinat ditari: nō erit innocēs: q2 sicut spine vix
sine manuū colligunt lesione. Ita nec diuitie sine ꝯscie
lesiōe. Io christus exposuit diuitias spinas Math. xiij.
Quis sicut colligēs spinas pungit. Ita si diues fueris
nō eris imunis a delicto Eccl. xj. ¶ Secundū scz ma
lus diuitiarū vsus: satis ptz ꝯsiderātī facta mūdialiter
viuentiū: tam ecclesiasticoꝝ: q̄ secularium ꝑsonarū. Ipsi
eñ dū tot expēdūt circa mūdi vanitates: et torneamen
ta hastiludia et vestes et ornamēta supflua et hmōi. Cir
ca etiā carnales voluptates: vt gulā meretriciū et hmōi
Circa etiā mundi honores: nitentes vicz plus vt dili
gant et honorent a magnatibus q̄ a deo: sane oñdūt i fa
ctis suis malū diuitiaꝝ vsū: q2 eis ad voluptatē vtunt
et iactātiā: de q̄bus Mat. xij. Multi diuites iactabāt mlt
4 ta. ¶ Tertiū vicz mala diuitiaꝝ detentio: Ita cōe vi
ciū est: sic primū vel scdm: nō tñ ita apte oibus apparet:
q2 in malo vsu: diuitie vt p̄dictū est ostendunt. In ma
la detētione abscōdunt vestes vicz in cameris: pecunie
in cistis: blada in grangijs: cibaria i cellarijs: vsq3 ad
nimiū ꝯsumptionē et putrefactionē celant Jac. v. Di
uitie vestre putrefacte sunt. Vestimenta vra a tineis
comesta: et tota ista detentio est in malū detinentiū: q2
sicut qñq3 q̄s diuitias detinet: ꝓpē q̄s corꝑalit occidit
ita ꝓ tali detētione aia spūalit occidit. Quia sicut la
tronis furtū corā iudice portatū testimoniū ꝑhibet ei
malis factis ꝓpter q̄ damnat: Ita diuitie sic detente et
corrupte: testimoniū ꝑhibebūt ꝯ eos ante tribunal dei
in morte et in generali iudicio. Et hoc est qd̄ sequit Ja
co. v. Erugo eoꝝ erit in testimoniū vobis. ¶ Quartū
vō ꝙ vicz plus diuitias et alia q̄ deū diligant: possunt
scire per illa que dicta sunt. D. ix. 15.
Arti. iij. ¶ Qui vō sic circa diuitias errat: nō dñs ē diuitiarū:
nec eas possidet: s3 magis ꝓpe tenet et possidet. vnde
5 Seneca in quadā epl'a. Sic inq̄t diuitias habent: quō
febres hre dicimur: cū illa nos habeat. Vñ et dicere so
lem: febris illū tenet. Eodē mō dicendū est: diuitie il
lū tenēt sicut hamus piscē: sicut optime patz. A. xij. 17.
Ad idē Seneca: de beneficijs. Iste inq̄t quē dñm esti
mas: pecunie loculus est: dicit multū h3. Cui Seneca
rñdet. Ignoras inq̄t: an auarus: an ꝓdigus sit: si ꝓdigus
expecta parū et nō habebit: si auarus nō h3: iste quē in
felicē admiraris: sepe dolet: sepe suspirat: multi illum
comitant: sicut mel musce: et cadauer lupi: et frumētū

formice: sic predā sequit ista turba non hominē.
¶ In q̄ ostēdit quartū pncipale: ꝙ quidā multis eli Arti. iiij.
citur et ostēdit rōnibus. ¶ Prima rōo tangit a Tullio
li. tusculanarū q̄stionū: q2 vicz diuites pluribus indigēt
et q2 q̄ vident hre et nō hñt: s3 habent et tenent vt p̄di
ctū est: q2 etiā de pluribus cōpotū reddent q̄ paupes: q2
etiā multi illoꝝ si alienū restituissent: minus hrent q̄
mēdicus: q2 nec vestē hrent q̄ opirent: q2 licet magnos 6
equitēt eq̄s: et splendide et nobiliter q̄tum ad mundū
viuāt: hoc tñ nō est de bonis suis: s3 de bonis alioꝝ: vt
mutuans ad terminū generalis iudicij: vel aliter ma
le ablatis. Multo meliꝰ ḡ esset eis: ꝙ ꝑ equos traherē
tur ad mūdi furcas: q̄ ꝙ sic eq̄tarēt ad furcas inferni.
Et meliꝰ eis esset peditare ad celū: q̄ eq̄tare ad ifernū.
¶ Sed dices oia sua sunt: q2 bona sua a nemie mutuo
accepit: nec aliquē spoliauit: et per ꝯsequēs: cuz multis
abundet: diues est: q̄bus rñdet Seneca. xxviij. epl'a di
cens: diuitē illū putas: quē aurea suppellex in via seq̄
tur: q̄ in oibus alijs arat q̄ multū suburbani agri possi
det: cū oia dixeris: paup est q̄re? q2 debet: quantū inq̄s
oia vbi forte dubitas. Vtrū ab hoie: an a fortuna: mu
tuū sumpserit: ꝙ si tantū deberet hoi: nō diceret diues
immo potiꝰ diceret ꝯtrū: ꝙ nō esset diues: q2 oia debet
q̄re ḡ eū diuitē dicūt: q2 oia debet deo. Nō. D. xij. 3. 4.
¶ Secūda rō accipit a silitudine in nā irrōnali. Auis 7
eñ q̄tuz ad nām suā dr miserior: q̄ inuiscat: vel laq̄is
ligat: nec aliqua auis de tali gaudet miseria: nec libera
dolet ꝙ nō inuiscat: q2 viscus est ad malū eiꝰ. Sic vi
scus diuitiarū Eccl. v. diuitie ꝯseruate in malum dñi
sui. Sed licet mō viscū seu laqueū nō sentiāt: sentiēt in
morte: sicut auis q̄ primo laqueū sentit: qñ auolare in
cipit. Tunc eñ nō ascēdent: s3 cadent. Sic q̄ cōfidit in
diuitijs: corruet Prouer. xj. Qñ ascēdere deberet i mor
te: corruet ꝓpter pōdus diuitiarū sup collū positū. Si
cut ptz. F. iiij. 27. ¶ Tertia rō accipit a silitudine i nā
tam rōnali q̄ irrōnali. In vtraq3 eñ infelicior dr: siue
hō: siue bestia: q̄ plures habet ad infirmitates disposi
tiones: s3 abūdans in diuitijs ad plures disponit spūa
les infirmitates ergo et c. Minor ꝓbat: pmo q̄tuz ad
infirmitatē supbie: de q̄ dicit August. de verbis dñi: ser
mone. v. ꝙ nihil ita ꝓpe de diuitijs nascit: sicut sup
bia: ibi etiā vult: ꝙ sicut fructꝰ habēt vermē suū: Ita
diuitie vermē habent supbiā. vñ Seneca epl'a. xxviij.
Diuitie inflāt animos: supbiā pariūt: inuidiā parant
et eo vsq3 mentē eleuāt: vt fame pecunie nobis etiā no
citura delectet. Inducit etiā morbū caducū vsq3 ad in
fernū. In ps. xc. Cadent a latere tuo mille. Inducunt
etiā iram: q2 ꝯ correctores plus irascunt. Inducūt etiā
gulā et luxuriā. Et sic faciūt hoiem spūalit totū lepro
sum. Et iō ꝯgrue ꝯiungunt diuitie et lepra. iiij. Re. v.
Erat inq̄t diues valde: s3 leprosus. ¶ Quarta rō acci 8
pit a certitudinis euidētia. Euidentia eñ esset: ꝙ mul
tū esset paup indigēs: q̄ manū daret vel pedē ꝓ pecu
nia vel diuitijs: sic euidētia maxime indigētie est vbi
aia ꝓ diuitijs dat: ꝙ frequēter in diuitijs ꝯtingit. De
quibus dicit christus Math. xiij. ꝙ a fallacia diuitiarū
suffocat. ¶ Quinta rō accipit a quotidiano expimēto.
Frequēter eñ et q̄si q̄ndie visum et auditū est: ꝙ diui
tes ad mortē venientes: vellent ꝙ nunq̄ fuissent diui
tes: dolent etiā ꝙ vnq̄ de seculo se intromiserūt. Vñ
in signū ꝙ tales sunt voluntatis. Aliquotiēs visum est
ꝙ tunc habitū petant et induant pauperū fratrū men
dicantiū: et q̄s nunq̄ dilexerūt: s3 cōtempserūt: tunc ꝑ
se vel suos honorāt et petūt: ꝙ ꝓ ipsis orones ad deuz
fundant: ꝯtrariū aūt nunq̄ visum est: ꝙ vicz paup de 9
morte certificatus habitū petat diuitū: vel etiā doleat:

ꝙ diuitijs prius nõ abundabat: vel ꝙ nõ ſm morē di-
uitū vitā durit: ſ potius tūc eſt eis ꝓ leticia maxima:
ꝙ prius paupertates: miſerias ⁊ tribulatiões ꝓ deo vel
etiā ꝓ neceſſitate: cū patientia tñ ⁊ vita bona ſuſtinue-
rūt. Ita ꝙ in mortis articulo paupertas ⁊ miſeria pcee-
dens: eſt cauſa leticie ⁊ ſpei. Abundātia vo diuitiarū
pcedēs eſt cā triſticie: ſicut triſtat̃ citatus ad compotū
multoꝝ bonoꝝ male expēſoꝝ reddendū. Sicut triſtat̃
culpabilis: qñ ad tribunal iudicis ducit̃. Sicut triſtat̃
guloſus: qñ ꝑpter cibū ſupfluē ſumptū: cibo ⁊ vita pri-
uari debet. Sic triſtat̃ diues ī morte: qñ diuitias q̃s de-
uorauit: euomet Job. xx. Et tūc verificabit̃ illud Se-
nece epl'a. lx. q̃ ſic inq̃t petimus tanq̃ datura leticiā: ac
10 voluntatē: cauſe doloꝝ ſunt. ¶ Qui quidā dolores in
morte incipiūt: ⁊ ineternū durāt. Leticia etiā bonorū
pauperū q̃ in morte incipit ineternū perſeuerat. Pro q̃
eſt ſciēdū: ꝙ inter diuitē malū ⁊ pauperē bonū: in mor-
tis paſſu eſt quedā obuiatio. Iuxta illud Prouer. xxij.
Diues ⁊ paup obuiauerūt ſibi ſupple in paſſu mortis
In illo eñ paſſu ꝓ tanto dicunt̃ ſibi obuiare: qꝛ ſicut
illi q̃ ſibi mutuo obuiāt in aliq̃ termīo ſimul occurrūt:
et poſtea vterq; p viā ⁊ ad locū vadit: de q̃ ali⁹ venit.
Ita diues ⁊ paup in mortis paſſu ſimul occurrūt: qꝛ
eque morit̃ diues. ſicut paup Ps. xlviij. Simul ī vnū
diues ⁊ paup de q̃ paſſu ⁊ puncto cū ꝓgredi ceperint:
vterq; vadit ad locū ſeu ſtatū ⁊ ꝯditionē de q̃ ali⁹ ve-
nit. Sꝫ diues venit de diuitijs ⁊ delicijs ⁊ hmōi: paup
vo de miſerijs: ḡ oportꝫ ꝙ ab iſto pūcto mortꝭ paup va-
dat ad leticiā: diuitias: delicias: honores ⁊ hmōi. Di-
ues vo ad oīa ꝯ̃ria Jaco. j. Diues aūt in itineribꝫ ſuis
marceſcet. Eſt aūt de diuite ⁊ paupe in iſto cuctu ſicut
formica de cicada ⁊ formica. Formica eñ ſibi prouidet in eſtate
11 vñ viuat ⁊ gaudeat in hyeme. Cicada ecõuerſo ī eſta-
Cicada te cantat: ⁊ hyeme dolet: ⁊ fame morit̃. Sic in ꝓpoſito:
et pꝫ. Paup ḡ in gaudio rīdere poterit diuiti ī penis:
ſic̃ ſm fabulas formica rīdit cicade: ſeu locuſte in hye-
me victualia petēti: cātaſti inq̃t in eſtate: tripudia ī hye-
me: ſic illis rīderi poterit. De q̃bꝫ dr̃ Amos. vj. Cant-
tis ad vocē pſalterij: q̃ cythară ⁊ vinū in cõuiuijs ſuis
habēt: ⁊ opus ſuū nõ reſpiciūt Eſa. v. Qui ducunt in
bonis dies ſuos: ⁊ in puncto ad inferna deſcēdūt Job
xxj. qñ cū diuite illo Lu. xvj. Petēt guttā aque in hye-
me inferni. Nūc eñ cantāt: ⁊ tūc frigore tripudiabūt:
qꝛ ibi erit frigus ⁊ etiā ſtridor dentiū. Et ad lrāꝫ: ſic in
pſona paupis a q̃ cicada illa guttaꝫ aq̃ petiuit. Rñdit
Abraā Luce. xvj. dicēs. Recepiſti bona in vita tua: ⁊
Lazarus ſilr̃ mala. Nūc vo hic ꝯſolat̃: ⁊ tu cruciaris.
Ecce quō vterq; poſt mortē ad alteri⁹ ſtatū mutat⁹ eſt
Et eſt de iſtis duobꝫ ſicut de falcone: q̃ in vita delicate
nutrit̃: mortu⁹ vo in foueā mitit̃. Gallina vo ecõuer-
ſo mortua ad regis mēſam portat̃: ſic diues ⁊ mēdicus
12 Luc. xvj. Et hec mutatio dextre excelſi: ⁊ iuſte q̃ dē ſic
ꝯdiciões ⁊ ſtatū illoꝝ mutat: qꝛ ad iuſtū iudicē: ⁊ fide-
lem remuneratorē nõ ꝑtinet vnū ſubditū vl' operariū
totaliter defraudare ⁊ irremuneratū dimittere: nec aliū
q̃ min⁹ laborat: nimis remūerare: h̃ eñ eſſet ineq̃litas.
Sed pauperes quoꝝ regnū nõ eſt de h̃ mūdo: ſic̃ nec re-
gis illoꝝ chriſti: hic de operibꝫ bonis nõ remunerant̃
ſed a diuitibꝫ ⁊ potētibꝫ intantū opprimunt̃: ꝙ quātū-
cūq; paup habeat fidelē cauſaꝫ ꝯ̃ diuitē in mūdo iſto:
obuiat tñ ei ſicut agn⁹ lupo: ⁊ ſicut olla lutea ꝯ̃ eream a
qua ſp frāgit̃: Ita pauperes a diuitibꝫ. Teſte Jacobo q̃
ait. Nõne diuites p potētiā opprimūt vos ipſi trahūt
vos ad iudicia ſua iniuſta Jaco. ij. Qui vo bene viuūt
⁊ operant̃: ⁊ cū ſint ī mūdo iſto: tribulant̃. Juſtū eſt ꝙ
in alio ſeculo a iuſto iudice remunerent̃: ⁊ poſt vigiliā
feſtiuent̃. Alit̃ eſſent defraudati iſto ſecl'o et etiā futuro
Sicut ḡ pauꝑibꝫ dicet venite ad me oēs q̃ laboratis et
onerati eſtis: ⁊ ego reficiam vos. Ita diuitibꝫ dicet ve-
vobis diuitibꝫ qui habetis hic ꝯſolationē veſtrā Lu-
ce. vj. Patet ḡ ꝙ ſicut poſt cariſtiā venit abundantia: 13
et poſt abundantiā cariſtia: Ita poſt cariſtiā pauperū
veniet eis abundantia: ⁊ poſt abundantiā diuitū: ve-
niet eis cariſtia. ¶ Sicut ergo meli⁹ eſt ſolitarie ⁊ ſine
magno apparatu familie vl' diuitiarū ire ad feſtū ⁊ ad
magnā hereditatē poſſidendā: q̃ꝫ cū multis diuitijs ⁊
pompis ire ad patibulū: Ita melior eſt pauper ambu-
lans in ſimplicitate ſua ſcꝫ ad celū: q̃ꝫ diues in prauis
itineribꝫ ſuis Prouerb. xxviij. que ducunt ad infernū.
¶ Et dictis ī iſto articulo: pꝫ illud Senece epl'a. xvj.
Si vis inquit diuitē facere ſupple in hoc ſeculo ⁊ in fu-
turo: nec pecunie adijciendū ſed auaricie detrahendaꝫ
eſt: qꝛ non paup eſt q̃ minus habet: ſ qui minus cupit
diues eſt ſupple in hoc ſeculo ⁊ in futuro: qꝛ in vtroq;
deo cõtentat̃: ⁊ talis vere dr̃ diues: a diuo ſm Hugui-
tionem: qꝛ quaſi deus nullo credit̃ indigere. Nota de
hoc. B. j. 4. et. 5. Et. A. xxvij. 7.
¶ Sic vo vt pdictuꝫ eſt articulo ſcd'o ⁊ tertio diuitijs Arti. v.
ſeruiētes nõ ſolū ſunt miſeri vt oſtēſuꝫ eſt articulo q̃r-
to: ſed etiā ſtulti ſunt: quantūcūq; apud mundū ſapiē-
tes reputent̃: hoꝝ aūt ſtulticia ⁊ talis reputationis im-
probatio multis patet rõnibus. ¶ Primo ex effectu q̃ 14
diuitias ſequit̃. In multis eñ abundantia diuitiarū:
eſt mentis excecatio et ꝓprie ſalutis impedimentū: ꝙ
patet ex verbis chriſti Math. xix. vbi ait: diues diffici-
le intrabit in regnū celoꝝ. Et Marci. x. facilius eſt ca-
melum ⁊c. ſicut ergo ſtultus diceret̃: q̃ gauderet de ſue
ſalutis impedimēto ⁊ difficultate: vel qui de corporali
gauderet excecatione vl' ſuſpenſione. A fortiori ſtultis-
ſimus dicēdus eſt: qui de anime gaudet excecatione. Gau-
diū eñ talis eſt ſicut illius qui gloriat̃ de hoc cū maio-
ribus diuicijs vel pompa vel altius ducit̃ ad patibu-
lum. Sicut etiā illius qui gaudet: qꝛ multarū diuitia-
rum debitor efficit̃. De q̃ btūs Grego. in moral'. Stul-
te inquit o debitor: qui gaudens mutuas accipit pecu-
nias: ⁊ tp̄s quo reddere debeat nõ attendit. ¶ Secūdo 15
ex ope ꝙ diuites faciunt. Stultus eñ diceret̃: q̃ plura
facere niteret̃ q̃ꝫ deus faceret vel facere poſſet: ſ de⁹ nec
vult nec põt defendere iniuſtū: vl' latronē in iniuſticia
ſua: vel malefactorē ſupportare: ꝙ diuites ⁊ potentes
quotidie faciunt: qꝛ apud mundū cõſuetum eſt: ꝙ qñ
nulla rõ: deus ⁊ omēs virtutes ⁊ boni hoīes ⁊ angeli
et ſancti deficiunt: qꝛ iuuare nolunt hoīes habētes ma-
las cauſas: ſicut latrones: homicidas: falſos decepto-
res ⁊ hmōi: ad diuites ⁊ potētes ⁊ ad pecunias: ꝓ au-
xilio habēdo ꝯfugiunt: ſicut patꝫ de iudeis q̃ ad pilatū
currebant: vt ei⁹ auxilio chriſtū crucifigerent: ſic multi
adhuc per pſonā potentē obtinēt q̃d iuſticia obtinere
nõ poſſunt ⁊ potētes: q̃ in multitudine diuitiarū ſua-
rū gloriant̃. In pſ. xlviij. faciūt q̃d de⁹ facere nõ põt:
qꝛ iniuſticiā facere nõ põt. Et ſic põt itelligi q̃d ſequit̃:
frater. i. chriſtus q̃ ſm apl'm eſt ꝓmogenit⁹ in multis
fratribꝫ: caro eñ ⁊ frater noſter eſt: non redimit a tpali
morte. i. ſuſpēdio ⁊ hmōi: latrones ⁊ hmōi: redimet hō
cū diuitijs ⁊ potētia ſua. Tertio ex fine quē diuites ha-
bebūt. Hic eñ vltra pauperes qñq; habēt diuitias: de-
licias ⁊ honores: ꝓ quibꝫ poſt mortē: ſi male eas acqui-
rant vel vtant̃: habebūt paupertates penas ⁊ vilitates:
nec diuitijs ab his cuſtodiri poterūt: qꝛ diuitie nõ ꝓ-
derunt in die vltionis Prouer. xj. ꝙ qñ experient̃: ge-
mentes dicent illud Sapiē. v. Diuitiarū iactātia: q̃d
cõtulit nobis? Ex q̃ ergo diuitie multas a ſalute impe-

diuī: ⁊ multoꝝ maloꝝ sunt occasiones: ⁊ in fine nihil
iuuāt:q̄d pdest stulto hr̄e diuitias? Prouer.xvij.
Arti.vj. ¶ Sic insup vt p̄dictū est diuitijs seruiētes: non solū
sunt miseri ⁊ stulti q̄ntū ad seipsos: sed etiā sunt ingrati
17 deo ⁊ p̄ximis. ¶ Primo enī ingrati sunt: q̄ dū sunt pau
peres: multa deo p̄mittūt. Sic p̄z. A.xx.18. Et tn̄ di-
tati frequēter min⁹ deo vl' suis dant. Cui⁹ cā est: q̄nto
plus hn̄t: tāto cupidiores fiūt: sic p̄z. A.xxvij.5. Er-
go tāto min⁹ dant: q̄ cupiditas cor claudit: sic p̄z. A.
xxvij.22. q̄bus de⁹ improperare pōt: sic improperauit
Versus cuidā amico suo ditato dicēs: vel ei scribēs hos v'sus:
Cū dare nō posses: olim mihi multa volebas. Nunc
dare magna potes: cur mihi parua negas. Et est de oi-
bus talib⁹: sicut de diabolo q̄ cū p̄ ope suo in mola ma
nuali a patrefamilias capam accepisset et capuciū: bn̄
agere cessabat: dicēs anglice: modo habes capā ⁊ capu
ciū: ampli⁹ bonū nō faciā. ¶ Assimilant̄ etiā tales ma
lis filijs seu seruis vel ministris maleuolūtatis: q̄ an-
teq̄ sint a dn̄is suis p̄mori vl' certa de p̄te sua humiliter
seruiūt eis. ¶ Assimilant̄ etiā falsis amicis: q̄ infirmos
frequēter visitāt: vsq̄ p̄ illoꝝ i testamēto ponant̄. Assi
milant̄ etiā canib⁹: sic p̄z. A.xx.18. De q̄bus oib⁹ Job
xxj. Subleuati sunt: p̄fortatiq̄ diuitijs: ⁊ nō est virga
dei sup illos. Et nō solū ingratitudinē p̄ deū cōmittūt
ei nō seruiēdo: vel de suo nō dando: s̄ q̄d pei⁹ est: cū de
suis bonis plusq̄ paupes expugnādo: ad modū fima
18 rij: q̄ quāto abundātius solis recipit radios ⁊ calores:
tanto plus quāruz in eo est euz seu ei⁹ lumina deturpat
fetorib⁹: sic p̄z. C.iiij.24. q̄ fortitudine deū in mēbris
suis expugnāt: diuitijs paupes opprimūt: pulchritudi
ne luxuriant̄. Et sic de oib⁹ a deo acceptis vel supbiēdo
vel deū in se expugnādo: p̄ deū expugnant: ⁊ audacter
deū p̄uocāt: cū ipse dederit oia in man⁹ eoꝝ. Job.xij.
Hiere.v. Magnificati sunt ⁊ ditati: incrassati sunt: et
impinguati: ⁊ p̄terierūt s̄mones meos pessime. Et ta-
les sunt terra pessima: sic p̄z. B.iiij.6. Sūt etiā ingra
tissimi milites: q̄ cū armis a rege acceptis: ip̄m expu-
gnant: ⁊ ea in vsu ⁊ ope inimici sui expēdunt: de q̄bus
Osee.ij. Ego dedi eis frumētū ⁊ vinū ⁊ oleū: ⁊ argen
tū multiplicaui eis ⁊ aurū: q̄ fecerūt Baal. Significā
tur etiā p̄ Salomonē. De q̄ dr̄.iij. Re.x. Q̄d magnifi
catus est diuitijs ⁊ gloria. Et cito post auertit se a deo.
19 ¶ Oēs isti ⁊ eis siles insipiēter delinquūt: q̄ de⁹ non
dat suis suis hic plenū stipēdiū: s̄ est de eo sic de dn̄o:
q̄ vult q̄ ministri ei⁹ deuoti⁹ ⁊ liberi⁹ ei seruiāt. Ideo
dat eis aliq̄d dicēs: accipe h̄ mō ⁊ seruias seu facias be
ne: ⁊ alias habebis ampli⁹: Ita de⁹ dat hic mūdialia:
ita tn̄ vt meli⁹ agētes expectēt celestia. ¶ Si v̄o minis
ster ille cui dn̄s sic dat: iterum male ⁊ p̄ditorie ei seruiat
nō solū acceptis: sed etiaz vita q̄q̄ ⁊ p̄missis priuat̄.
Sic in p̄posito faciet de⁹: ⁊ est de deo ⁊ de talib⁹ ingra
Exm tis in h̄ casu. Sic fuit quondā nigromātico ⁊ discip'lo
suo: hic discipulus vt historie habēt cū paup esset mul
ta magro p̄misit: si eū ditari p̄tingeret. Illusione ergo
mgr̄i: q̄ ei⁹ volūtatē p̄bare voluit: fact⁹ fuit q̄si impa
tor: cū multe terre ⁊ diuitie ad ei⁹ manū vt ei videbat̄:
venirēt: mgr̄o aliq̄d petēti: nihil dare voluit: s̄ eū p̄te-
psit. Illusiōe g̃ s̄btracta: eū tanq̄ ingratū a se fugauit:
sic multi in paupertate deo ⁊ amicis suis p̄mittūt: q̄ p̄-
uerbiū est: q̄ nō est ita larg⁹ hō de eq̄: sicut ille q̄ nullū
habet. Ab eo aūt exaltati: ipso potēti paruā elemosynā
nō dant: s̄ eū iuramētis ⁊ multis modis p̄tēnunt. Iō
ad paupertatē eos rediget: diuites dimittēs inanes Lu-
20 ce.j. Et h̄ iuste q̄dē: sic p̄z. C.ij.16. ¶ Et nō solū p̄ deū
diuites ingrati sunt: s̄ etiā p̄ homines cui⁹ rei cām Sene-
ca li.ij. de beneficijs docēs: q̄ bn̄ficiū nō est diuitibus
p̄ferendū: ostēdit dicēs: q̄ inquit locupletes sunt: bene
ficio obligari nolūt: imo cū beneficiū acceperint: q̄uis
magnū aut beneficiū se p̄ius dedisse arbitrant̄: aut ali
quid a se expectari suspicant̄. Cum v̄o inopi bono be-
nefacis: spectatū se ⁊ nō suā fortunā putet. Cum g̃ fa-
cis prandiū noli vocare diuites: s̄ paupes Lu.xiiij.
¶ Ex oibus p̄dictis p̄z q̄ male ⁊ p̄iculose decipiunt̄: Arti.vij.
sic diuitijs seruiētes: cui⁹ deceptiōis duplex est causa:
vna mala itellectio seu cogitatio alia demonis seductio
¶ Decipiunt̄ enī p̄mo cogitātes se esse diuitiarū dn̄os 21
cum nō sint nisi ad breue tp̄s custodes. Et hec cogita-
tio facit q̄ putant se esse diuites: cum nō sint Apo.iij.
Dicis q̄ diues sum: sic p̄z. A.xxvij.7. ¶ Huiusmodi
aūt cogitatōis stulticia q̄tidiano p̄z experimēto. Ex q̄
enī tot reges ⁊ potētes: q̄ ante ista tp̄a fuerūt cito trans
sierūt: ⁊ in effectu ostenderūt q̄ potius paruā earū ha-
buerunt custodiā q̄ dominiū. Stultū esset cogitare q̄
nobiscū diu remanerēt. Et si nullus eoꝝ cōpotū eua-
dere potuit districtū tanq̄ miserrim⁹ p̄positus. Fatuū
est apud nos cogitare: q̄ nos tanq̄ dn̄i absq̄ compo-
to trāsibim⁹. Sic decepti assimilant̄ somniātib⁹: q̄ sic
somniātes estimāt se hr̄e maximas diuitias ⁊ delicias:
et h̄mōi: qui tn̄ excitati inueniūt se paupes ⁊ famelicos
et sitibundos: ⁊ nihil se tale hr̄e q̄le putabāt: s̄ oia p̄tra
siquidē p̄ diuitijs q̄s putabat se habere inuenit paup- 22
tatē pro potu quē videbat̄ videre: inuenit sitim: ⁊ qui
plus inebriat̄ anteq̄ dormiat: plus soporat⁹ fiunt: et q̄
plus sitit: plus se potare somniat: ergo q̄ dormiēs plus
circa potū delectat̄: in rei veritate sitibundior est: Ita
soporati circa diuitias: estimāt se maximas hr̄e diuiti-
as. Sed quāto plus in illa cogitatiōe delectant̄: in rei
veritate tanto cupidiores tātoq̄ pauperiores sunt: q̄ si
paupes nō essent: sic nō somniarēt: s̄ sicut sitiēs ⁊ som
nians: sitis veritatē solū experit̄: qn̄ excitat̄. Sic isti qn̄
in morte excitabunt̄: cū illis in Ps̄.lxxv. Dormierunt
somnū suum: ⁊ nō inuenerūt ⁊c. ¶ Illa enī euigilatio
ostēdet: q̄ quicq̄d p̄cessit: fuit vanitas vanitatū: ⁊ oia
vanitas Eccl̄s.j. Crisostom⁹ sup Math. homel.xxx.
hūc versiculū si saperēt: q̄ circa diuitias versant̄: in pa
rietib⁹ oibus ⁊ in vestib⁹ scriberēt. In foro: in domo: i
ingressu: ⁊ ante oia in p̄scientijs suis scriberēt vel cer-
nerēt: vt sp̄ eum oculis ⁊ corde sentirēt. Patet g̃ q̄ di-
uites cogitātes totū mundū p̄ eis creatū: vel sic eo vtē-
tes: q̄si p̄ eis solū creat⁹ esset: decipiunt̄: q̄ si mali sint:
nulla parte mūdi digni sunt: nec p̄ eis creatus est: sed
bonis bona creata sunt Eccl.xxxix. ¶ Scd̄a deceptōis 23
causa est demonis seductio: circa quā duplici vtit̄ cau-
tela. Primo enī vtit̄ cautela falsi lusoris ad taxillos: q̄
primo p̄mittit sociū lucrari: vt in fine spoliet ⁊ exhere-
det. Sic diabolus p̄mittit p̄mo diuites lucrari diuiti-
as: delicias ⁊ honores: s̄ sicut ille lusor a falsis taxillis
in fine decipitur: Ita isti a fallacia diuitiarū suffocant̄
Math.xiij. ¶ Secūdo vtit̄ cautela sophistice p̄ponētis
duas p̄missas: ex q̄b⁹ intēdit respōsalē ducere ad incō-
ueniēs: nisi aliquā p̄missarū neget vel distinguat. Sic
diabolus ponit duas p̄missas.s. diuitias ⁊ delicias: ex
quib⁹ intēdit illos q̄bus ista offert ducere ad dānatio-
nē: nisi maior.i. diuitijs respōdeat̄ p̄ diuisionē elemo-
synas vtez faciēdo. Et minor.i. delicijs p̄ intereptio
nē. Ambas v̄o p̄missas cōcedentes concludunt̄: quia
a diuitijs ⁊ voluptatib⁹ vite suffocant̄ Luce.viij.
¶ Sed de oib⁹ circa diuitiarū errores: culpas ⁊ deceptis Arti.viij.
ones: falsis excusatiōib⁹ se purgare nitunt̄: dicētes: q̄
nō querūt diuitias ad voluptatē ⁊ vanitatē: s̄ solū vt 24
habeāt necessariū victū ⁊ vestitū p̄ se ⁊ suis: a q̄bo q̄rē-
dū est: q̄ aut querūt victū ⁊ vestitū ad nāe sustētatōez:

aut ad seculi ostentationē. Si primū detur nō oportet
multas cōgregare diuitias:q2 natura paucis ꝯtēta est.
Si scdm detr̄ inuanū multas congregat diuitias:quia
nunq̄ eis satiabit̄: q2 sic nunq̄ sui cordis cupiditatez
vel mūdi cōplebit vanitatē. vñ Seneca epl'a.xvj. Si
ad naturā viuas:nunq̄ eris paup. Si ad opiniones:
nunq̄ erit diues. Exiguū aūt natura desiderat:opinio
vo immēsum. ¶ Causa aūt q̄re opinio desiderat imen
sum: videtur esse cogitatio infinitoꝝ seu incertoꝝ defe
ctuum. Diuitie eñi ordinant̄ q̄si remediū ꝯ humanos
defectus sicut vestis ꝯtra frigus:cibus ꝯ famem: ⁊ sic
de alijs:quot ḡ opinant̄ defect⁹ p̄sentes ⁊ futuros:tot
25 desiderāt diuitias. Qui ḡ nimis timidi sūt respectu de
fectuū p̄sentiū:nimis eos ponderātes vel de eis dolen
tes:ꝓphete vo respectu futuroꝝ:multos opināntes fu
turos defectus in senectute. Impotentiā vicz ⁊ debili
tatē:paupertatē:cecitatē:amicoꝝ mortē:⁊ hmōi:quos
nunq̄ experiet̄:vel q2 forte ante morieī: vl'nō ꝯtinget.
Opinant̄ multos post se habituros filios ⁊ heredes:
vbi nullum forte habebūt. Iste in q̄ sic timidus ⁊ ve
cors de p̄sentibꝫ:⁊ ꝓpheta de futuro:qi infinitos opi
nat̄ defect⁹:laborare nō cessat:nec satiant̄ oculi ei⁹ di
uitijs:nec recogitat dicens: cui laboro: ⁊ fraudo aīam
meā bonis Eccles.iiij. ¶ Ex ista eñi ꝯsideratione ad ta
le deducunt̄ incōueniēs:q quāto seniores:tanto cupi
diores sunt:q2 plures experiunt̄ defectus. Et hec ma
gna videt̄ insania:q2 teste Seneca:q̄ maior stulticia q̄
deficiēte via:augere viaticū. Sed dicent:nō augemus
viaticū ꝓ nobis:sed ꝓ filijs ⁊ familia ⁊ amicis. Sicut
26 patet. A.xxvij.52. Quibꝫ respōdendū est de filijs ⁊ fa
milia:sicut ptz. A.xxvij.52.et.53. De amicis vo que
rendū est: q2 aut querūt diuitias vt honorēt ⁊ faciant
ꝓ amicis veris: qui vicz sunt amici hoīs in oñi statu
tam aduersitatis q̄ ꝓsperitatis: ꝓ talibus nō oportet
multas cōgregare diuitias: q2 pauci sunt: sicut ptz.S.
c.de amicicia. Et. D.ix.22. Aut ꝓ amicis ficus:q̄ vicz
sunt amici mense ⁊ fortune ⁊ nō hoīs: et tūc errat du
pliciter. Primo q stultū se ostēdit q ꝓ ingratis tāto se
exponit periculo:sicut ptz. A.xxvij.52. Scdo errat:q2
nunq̄ tales sanabit. Et sic inuanū laborat. Nunq̄ in
quit sanabit:tñ ꝓpter coꝝ cupiditatē: qua sp ad dantē
respiciūt: ⁊ nunq̄ ex corde dicūt sufficit: quousq̄ quis
quid habet dederit:tñ ꝓpter coꝝ numerositatē:q2 ami
ci diuitū multi Prouer.xiiij. Nec mirū: q2 sicut mala
herba crescit in tritico: Ita ficti amici cū diuitijs. Si
Exm̄ cut ramusculi circa arborē. Quibꝫ cōiter respōdit quis
dam paup fact⁹ epūs:q̄ multis ad se veniētibꝫ ⁊ dicēti
bus se esse ei⁹ amicos ⁊ parētes:q̄siuisse fert̄ cui⁹ etatis
essent ⁊ ipsis veritatē sue etatis respōdētibꝫ aiebat q̄si
sic:nō pōt esse q sitis amici ⁊ parētes mei: ⁊ q sitis tā
te etatis:qi heri nullū habui amicū vel parentē:qui se
talē ostēdit: ergo amicus me⁹ vel parens nō pōt esse:
nisi hō vni⁹ diei. Ad minus ꝯcludere potuit:q nō fue
runt amici hoīs: q2 idem hō fuit ante: qui ⁊ tunc: sed
nō habuit eandē fortunā:ḡ amici fuerunt fortune. De
quibꝫ Prouer.xix. Diuitie addūt amicos plurimos.
Arti.ix. ¶ Pena aūt oim p̄dictoꝝ diuitū excessibꝫ congrua est
duplex. Vna exterior:multiplex vicz vexatio: qi sicut
arbor in q̄ multi sunt fruct⁹ multis subiacet iaculis et
27 verberibꝫ: Ita diuites multis angarijs. Sustinēt eñi
clamores famuloꝝ opp̄ssiones dñoꝝ:exactiōes hudel
loꝝ spoliationes ⁊ insidias: ⁊ q̄nq̄ reuera latronū. Et
sic: vbi multe sunt opes:multi sunt q̄ comedūt eas:q̄d
ergo ꝓdest possessori:nisi q cernit diuitias oculis suis
Eccles.v. Quid inq̄t ꝓdest: parū videt̄ hic ei ꝓdesse:
q2 si bene rei ꝯsiderat ⁊ excogitat veritatē:inueniet cir
ca diuitias suas se maiorē habere sollicitudinē ⁊ labo
rem: q2 laborauit diues in cōgregatione Eccl.xxxj. Et
minorē partē q̄tum ad diuitiarū vsuz: dum viuit: q2
diuitiarū suarū decimā partē nō cōsumit. Post mortē
vo nihil: qi relinq̄t alienis diuitias suas. In ps.xlviij.
¶ Alia est pena tpalis interior: vicz mentis afflictio et 28
anxia sollicitudo: ꝓpter quā christ⁹ diuitias spinas vo
cauit Math.xiij. Quia sicut spine corpus: Ita sollici
tudines diuitiarū mentē lacerant: scdm beatū Grego. Exm̄
et quietē auferunt: sicut ptz de paupe cui⁹ cantū ⁊ cor
dis leticiā: diues abstulit per pecuniā in eius domum
proiectā: q2 cantando eius somnū impediebat. Cū vo
circa pecuniā ꝓiectā nimis sollicitaret̄ quō eam expē
deret: ⁊ cordis solaciū amitteret: illā reiecisse: fert̄ mal
lens pauptatē cuz securitate ⁊ leticia: q̄ pecunias cum
amaritudine: nec mirū: quia melius est modicū iusto:
supple cū leticia ⁊ patiētia: sup diuitias petōꝝ multas:
supple cū inq̄etudine. Sic ptz. B.j.4. ¶ Et si obijcia
q etiaz paup inquietudinē ⁊ sollicitudinē habet circa
victū acq̄rendū. Huic rūdet Bern. in q̄dā sermone
dicēs. Sudat paup foris in ope ꝙ nunq̄d min⁹ anxie
diues intus ī sua cogitatiōe laborat ⁊ apit. Iste os in
uentatione apit: iste in victu comedēdo ⁊ bibēdo exces
siue. Et interduz grauī⁹ iste fastidio ⁊ stomachi onere
cruciat̄: q2 satietas diuitis nō sinit eū dormire Eccs.v.
q̄ paup iedia. Et sic ptz illud Senece in q̄dā epl'a. Is
inq̄t maxime diuitijs fruit̄: q̄ minime diuitijs indiget
Nemo eñi sollicito bono fruit̄: adijcere aliq̄d intēdit
Et dū de incremēto cogitat: oblitus est vsus. ¶ Circa
vo penā eternā malis diuitibꝫ debitā duo restant di
cenda. ¶ Primo ostēdit̄ duobꝫ exēplis: q iniste celesti 29
gaudio nō fruent̄. Scdo q2 iniste pena eterna crucient̄
¶ Primū exēplū ad primū ꝓpositū ostēdendū accipit̄
ꝑ silitudinē maloꝝ executoꝝ: q̄ bona defuncti inter se
diuidētes: q̄libet accipit illud q̄d plus diligit: dicens.
Istud est mihi necessariū: istud si placet accipiā ꝓ pte
mea: habēs vo partē suā. Alijs partibꝫ priuat̄: q2 licet
illas cū suis habere vellet: nō tñ ꝑmittit̄. Recte sic di
uidunt hoīes bona christi in cruce defuncti: ipse dupli
ces creauit diuitias: delicias ⁊ honores.s.tpales ⁊ eter
nas: quarū executores fecit diuitem ⁊ pauperē. Diues
vo eligit diuitias tpales tanq̄ ei magis cōuenientes:
paup vo bonus elegit celestes et iestimabiles diuitias
grē christi Eph.iij. Diues ḡ habēs partē suā quā ele
git. Iuste pte paupis priuat̄. Et sic q̄n paupibꝫ dicet il
lud Math.xxv. Venite bñdicti ⁊c̄. q̄ diuites facti sūt:
longe stabūt Apoc.xviij. ¶ Scdo idē ostēdit̄ ꝑ exēplū 30
q̄d fingit̄ de duobꝫ filijs cuiusdā regis: q̄ peregre ꝓfi
ciscens: seniori p̄cepit sub pena exheredatiōis: q curā Exm̄
diligētē haberet de iuniore: dimittēs satis ꝓ vtriusq̄
expensis: senior vo post patris recessum iuniorē nec in
domo recipere voluit: nec esurientē ⁊ sitientē alere: nec
nudū vestire: sed eū ꝯtempsit: q̄si frater suus nō esset: ⁊
de bonis suis sibi a patre derelictis: patris inimicos pa
uit: fouit ⁊ nutriuit: eiusq̄ ꝓditoribꝫ adhesit: q̄d cū pa
ter cōperisset: iuniorē regni heredē cōstituit: seniore de
regno eiecto. Sic faciet pater celestis diuitibꝫ crudeli
bus: q̄bꝫ p̄cepit de paupibꝫ suis. Curā hēre dicēs Luc.
xiiij. Cum facis ꝯuiuiū voca paupes. Et Marci.x.et
Math.xix. Da paupibꝫ ⁊ habebis thesauros in celo:
q̄d si nō feceritis: sed ecōuerso famelicos nō paueritis:
vagos hospitio nō receperitis. Et sic de alijs auferet̄ a
vobis regnū: ⁊ dabit̄ paupibꝫ. Et verificabit̄ de vobis
illud Luc.j. Esuriētes impleuit bonis: ⁊ diuites dimi
sit inanes. Et iuste quidē: qi tota vita diuitū est hic q̄si
festū: ⁊ q̄si iuge ꝯuiuiū ī ludis: venatōibꝫ: cōmessatio

nibus et oibus q̄ delectāt: ḡ iustū videt: ꝙ postea vigilias
faciāt in ieiunijs et miserijs. Securi⁹ ḡ nūc audirēt Ja
cobū. Et sic facerēt qd̄ docet nūc: dicēs Jac. v. Agite
nūc diuites: plorate. s. pctā q̄ fecistis: lachrymis ꝯtritio
nis et ꝯfessionis nūc delete. Aliter in morte nō poterūt
vn̄ Bern̄. sup illud Marc. x. facili⁹ est camelū etc. in
quodā s̄mōe. Camelū inq̄t vnū solū pōdus habet: di
ues duo. Vnū terrenarū possessionū. Aliud pctōꝝ.
Primū in morte deponit. Aliud velit nolit in morte re
tinet: nisi ante mortē deponat. ¶ Scḋo vo mali diui
tes pena eterna iuste punient et crucient. Quia diuites
ei⁹ repleti sunt iniq̄tate Mich. vj. De q̄bus hic nō pu
niunt. Paup vo si bona diuit furet: suspēdit. Diues
rapiēdo bona pauperū: in nullo h̄ punit: cū suspēdio
31 dign⁹ esset. vn̄ Crisosto. sup epl'az ad hebreos: s̄mo. ij.
Si inq̄t possibile esset in diuites vindictā ꝓcedere: vi
deres ex eis repleri carceres vniuersos. Sed cū oibus
malis hoc malū diuitie afferūt: ꝙ in malignitate pec
cantē ab vltoribus eruūt. Sicut ptz. C. xvj. 16. Ex his
duobus necesse est ꝯcludi eoꝝ penā alibi. Quia cū mul
tis nocēt: et hic in pn̄ti trāseūt: necesse est ꝙ alibi puniā
tur. Aliter esset dare incōueniēs: vicz ꝙ malū trāsiret
a deo impunitū. Est ḡ de eis sicut de talpa: q̄ in alioꝝ
nocumentū terrā eleuat: et cumulos cōgregat q̄ in fine
dum cumulū eleuare nitit: a patrefamilias inuēta oc
cidit: et cumuli deprimunt: et tre cetere adequant. Sic
nociui diuites in nocumentū vicinoꝝ cumulos ꝯgre
gant diuitiarū: ex vsuris et iniq̄tate: edificia et maneria
de alienis sumptibus et laboribus eleuāt. ¶ Sed dum sic
plus terrā eleuare nitunt: a deo subito ꝑcutiunt. Sic
ptz Luc. xij. vbi h̄ ꝙ diuitis cuiusdā ager vberes fru
ctus ꝓtulit: et cito post: destruā horrea mea: et maiora
faciā. Dixit aūt illi de⁹. Stulte hac nocte aīam tuā re
petent a te: supple demones. Et ecce dū cumulū horrei
eleuare mente nitebat: occidit. Sequit: que aūt ꝑpara
sti: cui⁹ erūt? supple nō tui. Quia teste deo Job. xxvij.
32 Diues cū dormierit: nihil secū afferet de oibus q̄ male
acq̄siuit: nihil retinuit vl' expēdit: nisi penā: q̄ l morte
finē faciūt de oibus q̄ pri⁹ male habuerūt: vl' q̄bus abute
bant. Ibi deficiet cibus ori: gressus pedibus: tact⁹ manibus
lux oculis: risus ori: et sic de alijs q̄bus male vtebant.
Et iuste q̄dā: sic ptz. A. vj. 3. et. D. j. 4. ¶ Et nō solū h̄
ibi deficiēt: ḡ pene ꝯrie eū apprehēdent ꝓ diuitijs vicz
inopia: ꝓ delicijs i gustu pena: et sic de alijs. Et h̄ est qd̄
sequit i Job. xxvij. Aperiet oculos suos: et nihil inueniet
et apphēdet eū q̄si aqua. i. abundāter: inopia. Et sic ad
l'ram talpe assi'lant: q̄ solū in morte oculos apire dicit.
Hec ḡ est ꝯditio omnis mali diuitis. Et sic est qui sibi
thesaurizat: non est in deū diues Luc. xij. Hec est ibi
ꝯclusio christi de illa talpa: q̄ noluit horreū eleuare.
Arti. ix. ¶ Ad oia ꝑdicta picula et penas euadēdū triplex est re
mediū. Primū respicit diuitiarū acq̄sitōez. Scḋm mo
33 dū possidēdi. Tertiū vo vsum. ¶ Cōsiliū vo respiciēs
acq̄sitōez: est ꝙ nō habitas cū magno desiderio eas nō
ꝯcupiscat. ¶ Prio ꝑpt cās tactas. B. iiij. 8. ¶ Scḋo q̄
frequēter sūt reprobatōis signū: qn̄ vicz illarū posses
sor male viuit Job. xij. Abūdant tabernacula ꝑdonū
Hiere. xij. Bene est oibus qui ꝑuaricant et male agūt.
Hiero. Sic optimū signū saluatiōis est: qn̄ hō bn̄ vi
uit: et male ei ꝯtingit: Ita optimū signū dānatōis est:
qn̄ male viuit et bene ei ꝯtingit. Sicut patz. B. iiij. 10.
¶ Tertio q̄ i se viles sunt: et cor nō reficiūt. Fili⁹ eni re
gis eterni nō dz̄ multū desiderare saturari cibis por
coꝝ. Sed diuitie sunt cibi porcoꝝ infernaliū. Ecce ipsi
pctōres et abundantes in seculo: obti. di. In ps̄. lxxij.
igit etc. Noli ergo laborare vt diteris Prouerb. xxiij.

¶ Si vo affluāt ex fortune sine magna sollicitudine: 34
sic possideant: ꝙ cor nō lacerent. Spine vo extra bla
dū plātate bladū ꝯseruant. Infra vo bladū crescētes
nocent: et bladū destruūt. Sic diuitie q̄si spine sunt: sic
ptz. s. e. c. 28. si extra ꝑ elemosynas plantent: cor ꝯser
uant: si infra ꝑ nimiū amorē crescant: illud destruunt.
Sic ḡ habeant: ꝙ cor nō submergit. Quia sic existēs
in aqua nō submergit: dum caput extra aquam tenet.
Ecōuerso vo: si totū corpus extra aquā sit: et caput in
fra aquā diu teneat: submergit. Ita dum cor q̄ ad in
ordinatū amorē et desideriū extra diuitias teneat: spi
ritualiter nō submergit. Si vo totus hō extra diuitias
sit: q̄ paup est; et cor intra sit: q̄ multū diuitias cupit:
submergit. Exemplū ad hoc de beato Gregorio q̄ ha
buit corpus intra: ḡ cor extra. Et heremita q̄ ecōuerso
se habuit: inquantū plus dilexit cattā: ꝙ btūs Grego
rius mūdū. Ideo signāter dicit: diuitie si affluāt: no.
c. ap. In ps̄. lxj. Exēplū de Job. xxxj. Si inq̄t letatus
sum sup diuitijs: q̄si diceret: nō sum letatus: hoc etiam
ꝯsulit et docet Seneca epl'a. lxxj. dicēs oia inq̄t sic nob
accedant: sicq; habeant: vt si auferant: sine vlla nostri
laceratione discedant vtamur illis: nō gloriemur: vta
mur pce tanq̄ depositis apd̄ nos. ¶ Consiliū vo quo 35
ad vsum est: ꝙ diuitias tpales tanq̄ bonus mercator
cōmutet in eternas: faciendo amicos de māmona ini
quitatis. Dū est in horto diuitiarū ꝓijciat ad eos qui
sunt extra: vt post spoliationē: in porta poma que ad
socios ꝓiecit: inueniat. Cuius rō patz. E. iij. 20. sic se
minet: dū semē habet diuitiarū: vt cū defecerit: de illoꝝ
messionibus viuere possit. Et h̄ plus ꝑpt xp̄ianū q̄ pau
perū vtilitatē. Ex quo eni diuites multū ꝓ christo pati
nō pn̄t. Jeiunijs: vigilijs: et hmōi: q̄ alij q̄ elemosynis
saluari poterūt. Jd̄ dicit Aug. de vbis dn̄i: ꝙ diues et
paup inter se valde necarij sūt: ḡ paup magis necari⁹
est diuiti: q̄ ex elemosyna quā paupi dat: maior vtili
tas diuiti dāti acq̄rit: q̄ vbi paup sustētationē recipit
terrenā: diues sustētatōez recipit etnā. Et si sic bōa eis
a deo ꝯcessa int̄ se diuiderēt: paup hic sati hēret: et diues
celū iposterū. Et meli⁹ eēt diuidere et ire ad celū cū mo
dico: q̄ ad infernū cū toto mūdo: q̄d eni sibi valebūt
qn̄ dānat oēs diuitie l thesauris et vestibus et hmōi: q̄s
hic derelīq̄t: dū ip̄e ꝓ bonis illis punit: alij cātabunt.
Sed magna cā talis crudelitatis est i diuitibus: q̄ nō sūt
pauperū miserias expti: nesciūt q̄d patit nudus: fame
licus hospitio carēs: incarcerat⁹ et hmōi: et iō min⁹ ta
libus cōpatiunt. Sz ve talibus diuitibus. Sic ptz. D. ix. 6.
Date ḡ deo de diuitijs vr̄is: vt det vobis s̄m diuitias
glorie sue Ad Ephe. iij. Rō. c. iij. 21.

Dominoꝝ tā eccl'iasticoꝝ D. xij.

ꝙ secularium declarāde sunt ꝯditōes. Primo ostēdēdo
q̄les esse debeāt: q̄tuz ad seip̄os. Scḋo q̄les se exhibere
debeāt q̄tū ad eccl'iaz. Tertio q̄lr̄ regē debēt sbditos.
Quarto in q̄ gl'ia eoꝝ ꝯsistere debet. Quito i q̄bus gl'iari
nō dn̄t. Sexto maloꝝ dn̄oꝝ excessus. Septio cā exces
sus. Octauo quō dn̄oꝝ excessus: vita ꝯditō et finis i sa
cra sc'ptura sit ꝑfigurat⁹. Nono taliū dn̄oꝝ ingr̄titudo
Decio ꝙ illoꝝ societas ē fugiēda. Vndecio q̄re de⁹ ta
les dn̄ari ꝑmittit. Duodecio sic dn̄antiū ꝑiclm q̄tū ad
seip̄os. Tredecio q̄tū ad alios. Decioq̄rto pena ptebit
Arti. j. ¶ Quātuz ad ꝑmū q̄lis eē debeat q̄ alijs dn̄at (corūdē.
ondit stat⁹ quē tenet. Quātuz eni ad eos q̄bus ꝑest: locū
tenet capitis: ei nāq; ꝯgruit qd̄ Sauli dictū ē. j. Re. xv.
Caput in tribubus isrl' ꝯstitut⁹ es. Sicut ḡ in corpe nāli
bene disposito videm⁹ cōtēt ꝙ caput sine facies maio
rem ostēdit naturalē decorē: maiorē eni in eo exhibere

nitunt artificialē pulchritudinē ꝛ honestatē: q: hone-
stius loca capitis custodiūt: ꝛ diligēti⁹ a facie maculas
tergūt: ne aliqd inhonestū appareat. Ita caput i corpe
mystico maiorē ostēdere debet spūalē decorē ꝛ honesta-
tē in incessu: statu ꝛ habitu: ꝛ in oibꝫ motibꝫ suis: nihil
ostēdens ꝙ cuiuscꝫ offendat aspectū. Et si aliquā in eo
maculā inueniat anteꝗ̄ ab alijs videat diligēter eā ter
gat dicēs illud Ps̄. cxviij. Nō dñet mei: q̄ alijs dñari
debeo: ois iniusticia. Aliter nō dñs ſ; seru⁹ sit: z vilior q̄
seru⁹ corpe: q̄ seruit in luto: ꝛ labore: q: seruio fm p̄re
nobiliorē: ꝛ viliori dño. i. p̄cō: q: q̄ facit p̄cm̄: seruus
Arti. ij. ¶ Qui ḡ dñatiōis locū tenet faciē (est p̄cti Jo. viij.
ꝯsciētie ab oī tali seruitute lauet; ꝛ nō solū faciē seu ca-
put q̄tu; ad exteriorē ostēsionē: ſ; etiā pedes ꝛ brachia
seu man⁹ q̄tū ad effectionē seu opationē: q: sicut locū
capitis tenere dicunt q̄tuz ad excellentiorē honestans
ostēsionē. Ita locū pedū ꝛ manuū tenere debēt: q̄tuz
2 ad ecclie supportationē. ¶ Duo eni ista dña: duo bra-
chia sunt ecclie. De qbꝫ Esa. lj. Brachia mea p̄plos iu
dicabūt. ¶ Primo q: brachia p toto corpe patiunt san-
guinis minutionē: Ita dñi p ecclia sanguinis effusionē.
Tale brachiū fuit christ⁹: q̄ fuit i cruce minut⁹ p toto
corpe ecclie. ¶ Scdo: q: sicut brachia onera: ita ipsi ec-
clesiā supportabunt. ¶ Tertio: q: sicut nullus pfecte agit
cū vno brachio: ſ; cuz duobꝫ: quoꝝ vno pcutit: alio se
ptegit: Ita ecclia vno dño nō pfecte regit: ſ; oportet
ꝙ seculari dño inimicos percutiat: ꝛ spūali. s. oīone ꝛ
hmōi se ab aduersarijs defendat. Et nisi ista duo bra-
chia in vno corpe ecclie ꝯcurrant ꝛ ꝯcordant in bono:
monstruosuz ꝛ piculosuz est corp⁹ illud: verbi grā. Si
ecclia vellet malos rebelles corrigere: quā correctionē
ad plenū ducere nō pōt in casu: nisi a brachio seculari
adiuta: sicut pz in capi͞o de hereticoꝝ ꝛ excōicatoꝝ: si bra-
chiū istud seculare in h̄ deficiat istud opus correctiōis
pfici nō pōt vno brachio deficiēte: p cui⁹ defectu infe-
ctionis periculū corpi iminet. ¶ Iterū si reges seu dñi
terreni volunt sbditos taxare: vel alias iniurias infer-
re sine ꝯsilio ecclie: vl' ecclie brachio: forte tūc arido nō
resistēte: ꝛ brachiū deest ecclie: corpi iminet piculū la-
ceratiōis: q: dissoluta sunt vincula brachioꝝ ꝛ manuū
3 ei⁹ Geñ. xlix. Unū frenesi: vtez seculare: qn̄ ad modū
frenetici ꝙs diligere ꝛ custodire deberet: lacerat. Alio
ariditate scꝫ ecclastico Zach. xj. Brachiū ei⁹ dexterā
ariditate siccabit qn̄ aride ꝛ tepide corp⁹ ecclie a tyrā-
noꝝ laceratiōe: ꝛ aīas a pditiōe custodit. Brachia sic
disposita: dissoluta dicunt: q: a corpe chri soluta: ꝙ rei
ostēdit effect⁹: brachiū eni corpi ꝯiunctū p toto corpe
periculo se exponit: corpi aūt nunꝗ̄ grauis nocet. Al-
terius brachij etiā defectū ꝛ infirmitatē q̄tuz pōt sup-
portat ꝛ supplet. Si pedes cespitādo vel lubricādo de-
ficiāt: corpus cadendū brachia ꝯiūcta apodiāt. Uno
etiā pede ꝛ lubrico deficiēte. Ali⁹ ne corp⁹ cadat occur-
rit. Sic brachia: sic pedes ꝯiuncti christo i vtroqꝫ do-
minio. Sꝫ separatis a corpe: nllā p̄dictaꝝ ꝯuenit ꝯditio.
Sicut pz. P. xij. 12. Quotidiano ḡ operū experimento
ostēdit ꝙ multi in vtroqꝫ dño sunt a corpe christi di-
uisi ꝛ dissoluti: q: dñatores ei⁹ iniq̄ agūt: dicit dñs: ꝛ
iugiter tota die nomē meū blasphemat Esa. lij.
Arti. iij. ¶ Et nō solū res ecclie locū tenēt brachioꝝ: vt dictū ē:
sed etiā res subditoꝝ: quia sicut p sanguinē de brachio
extractū: ꝛ p pulsum in brachio tactū: status ꝛ cōditio
4 cognoscit corpis: Ita p vitā ꝛ gestū p̄dictoꝝ dñoꝝ mo-
res cognoscunt subditoꝝ. Sic patz. L. xvj. 28. sequit:
bon⁹ eni dñs q̄ dñat in vtute sua. In ps̄. lxv. bonā hꝫ
familiā: q: oculi ei⁹ sup gētes respiciūt: sicut oculi cor-
poris ad pedes: vt bn̄ ambulēt. Et sic sol ꝛ cor mēbris

vt vitā: ꝛ nō mortē influāt. Sic iste q̄ dñat in virtute
sua respiciat ad sibi subiectos: primo oculo iusticie: ma-
los puniēdo ꝛ amonēdo: ꝛ oibꝫ subditis iusticiā faciē-
do. Exēplo scti Ludouici regis. De q̄ scribit ꝙ ponē- Exēm
dos in officijs diligēter examiare solebat: de vita ꝛ fa-
ma: ꝛ si sibi bñ viueret. Post etiā diligēter examiare
solebat: si iuste officiū exerceret. Et vt meli⁹ h̄ scire pos-
set: bis in ebdomada sedere solebat in loco publico ad
audienduz psonalr̄ q̄relas pauperū de ministris suis
vel q̄buscūqꝫ alijs: vt oibꝫ iusticiā faceret. Incorrigi-
biles vo amouit: sic pz. L. xj. 47. Et ḡ cōpetit: ꝙ seq̄-
tur in vsu allegato: q̄ exaspant nō exaltent: q̄ exaspant
deū vel subditos petis ꝛ crudelitatibꝫ: nō exaltent in
officijs meis: vel i curia mea. Nō. J. xiij. 8. Exemplū
ad hoc de ꝯstātino impatore li. j. histoꝛie tripite. c. vij. Exēm
Qui volēs pbare q̄ de familia sua essent boni christiani:
et p sua curia digni: p̄cepit ꝙ oēs de familia sua idolū
q̄ddā adorarēt: simulās se velle obediētes i officio reti 5
nere ꝛ honorare nolētes vero punire ꝛ amouere. Fina
liter q̄s nec pmissis vel minis adorare facere potuit:
secū retinuit ꝛ caros habuit. Alios vo tanꝗ̄ deo infi-
deles a se fugauit. Et bn̄ q: quō ei fideles esse possent:
q̄ nunꝗ̄ p eis tm̄ facere posset: quātuz de⁹ fecit: q̄ deo
sunt infideles. vñ Ambro. iij. de officijs. Non pōt esse
hoi amic⁹: q̄ deo est pfidus. Iterū sicut sbditi nō aude
rēt receptare pditores suos: Ita nec ipse debuit nec vo
luit pditores dei: de vtroqꝫ ḡ istoꝝ dici pōt illud Ps̄. x.
Iustus dñs: ꝛ iusticias dilexit. ¶ Scdo q̄ dñat in vir- 6
tute gētes subiectas respicit oculo misedie: miserē sbue
niēdo: tribulatos defendēdo: laborātes remunerādo:
et salariū fidelr̄ dādo: q: sic tenet fidelr̄ sub dño labo
rare ꝛ seruire: Ita tenet dñs ei fidelr̄ mercedē refunde
re: q: sic seru⁹: ita dñs ei⁹ Esa. xxiiij. ¶ Sed nō sic im-
pij nō sic: q: illi de qbꝫ p̄dixit Esa. iij. dicēs effeminati
dñant eoꝝ: oēs ꝯditiōes hn̄t ꝯtras: q: more cordis: vi-
tā nō influunt: ſ; more veneni: malis exēplis subditos
inficiūt. Plus etiā sup ministros respiciūt vt magna
lucra reportēt: q̄ ꝙ benigne ꝛ iuste sbditos regāt: sicut
pz. A. xij. 44. Et iō sic sub spinis q̄escūt serpētes. Sic 7
fm Criso. Sub malis dñis q̄escūt venenosi ministri
ꝛ crudeles: q̄ dños ad crudelitatē exaspant: in tm̄ ꝙ si
forte vellēt in aliq̄ miti⁹ agere: ꝛ cās ꝛ inopias paupe-
rū audire: ꝛ de graui exactiōe: seu amerciatiōe vel red-
ditu: quē ꝓpē paupratē vl' infortuniū soluē nō pñt: eos
in aliq̄ alleuiare: ita grauant fere: ac si de bonis illorū
tm̄ darēt ꝛ dñm vbis puocant: ꝛ ad crudelitatē more
caude leonis exaspant. Dr̄ eni ꝙ leo volens seipm̄ ad
crudelitatē ꝛ p̄dā puocare: se cauda pcutit. Cauda aūt
pcussus puocat. Sic dñi pcussi vl' tacti illa cauda: de q̄
A. xv. 10. Cui⁹ crudelitatē in pte cā est: vt retuli tpe of-
ficij illoꝝ pmoueant: vñ ꝛ gl'iant dicēdo de tāto plus
reportaui: q̄ illi q̄ fuerūt añ me: sicut pz i rotulis de cōpo
to. Et q: rotulos sic augmētāt cōpoti. Iō diabolus in
fine multa cū eis cōputabit. Sic pz. L. xj. 41. q: sic ro
tulos dominoꝝ augmentant pecunijs: ita rotulos de-
monioꝝ augmentant petis. ¶ Scdam etiā ꝯditiōem 8
hn̄t p̄dictis dñis ꝯtrā: q: hoies vt freq̄nt q̄ hn̄t vñ vl'
q̄ velint de suo viuē in officijs nō ponūt: ſ; paupes de
partecla sua: vl' etiā q̄ eis diu fuerūt: q̄s de suis ꝓprijs
rebꝫ remūerare dñent: p remūeratiōe ꝛ pmotiōe datū vl'
ꝙ pei⁹ ē: qñqꝫ vēdūt eis aliqđ officiū i foresta vl' terra
vl' castro vl' dñio vbi nō est aliqđ certū officio ānexū de
q̄ viuē possint: ſ; totū de mala questa. Ul' si forte aliqd
annexū sit: nimis tm̄ parū ē p ministri sustētatiōe. Isti ḡ
sic officia adepti: aspere p̄cedentis seruitij mercedē vel
pecunie date equalēs de ꝓplo cui nō seruiūt: vl' cui pe

cuniā nō dederāt sine ɔ̄scia colligūt cū augmēto. Nō
N.iiij.arti.iiij. ¶ Sine ɔ̄scia dico: qꝛ videt̄ eis ꝙ licite
poscūt laboris mercedē vel ꝙ dederūt: leuare. Vīi vi-
di vnū talē: q̄ cū mō ꝑdicto esset: ianitor fact⁹ in q̄daꝫ
castro: vbi erāt multi diuites: ⁊ nobiles incarcerati in
strage nobiliū: ab vxoribꝫ illoꝝ: ⁊ alijs amicis intrare
volētibꝫ ad eos videndū: crudelit̄ ⁊ nimis excessiue ab
eis munera exegit. Et cū de h̄ rep̄henderet̄: r̄ndit: se nō
hr̄e de h̄ ɔ̄sciam: qꝛ dñs ꝓ ꝓmotiōe ⁊ seruitij sui merce
de: dedit ei illud officiū. Et ideo ei videbat̄: ꝙ dño pla-
cuit: ꝙ tñ ꝓmotionē suā colligeret: qꝛ alio mō nō po-
tuit: nisi ꝑ tales extorsiones. Sꝫ quō potuit ei dñs da-
re: ꝙ nec ip̄e dñs iuste accip̄e possꝫ: si p̄ns adesset? Nō
solū sic in pecunijs miseros affligūt: sꝫ ꝙ pei⁹ est i cor-
poribꝫ: qꝛ tales etiā icarceratos in ꝓfundissimis carce-
ribꝫ ponere solēt: vt mercede liberiorē carcerē redimāt
De q̄bꝫ vide Criso. P. viij.3. Et de talibꝫ mercedibꝫ
laute viuūt: ⁊ vinū bibunt. De q̄bꝫ Amos.ij. Vinū
dānatoꝝ biberūt. Et q̄ paupes ⁊ pedites fuerūt: in tm̄
asp̄e miseros s̄bditos mordēt: ꝙ de peditibꝫ ⁊ paup̄ibꝫ
fiūt eq̄tes ⁊ diuites: sic̄ q̄ridiano ptꝫ exp̄imēto: ⁊ nō fi-
ne s̄bditoꝝ grauamie officiū qd̄ solebat esse sustētatio
peditis: mō est sustētatio eq̄tis cū duobꝫ vl' tribꝫ ribal-
dis: mgr̄o suo si p̄nt neq̄oribꝫ: de q̄bꝫ sit' Naū.iij. Cu-
stodes tuos q̄si locuste: ⁊ puuli tui q̄si locuste locusta-
9 rū: de q̄bꝫ infra.c.c.xxvij. ¶ Dānū v̄o ex h̄ sequit̄ tale:
ꝙ vicꝫ postq̄ꝫ officia sic dabant̄ vl' vēdebant̄ nūq̄ꝫ fuit
nec erit dū error iste durat: iusticia i terra. Aliq̄n eñ so
lebāt iusti ⁊ boni viri ɔ̄duci vt talia officia facerēt: ⁊ vt
essent regis ⁊ alioꝝ dñoꝝ mistri. Et tūc fuit aliq̄ iusti-
cia: mō nō ɔ̄ducūt vt dictū ē. Jō fere ois perit iusticia
Quō eñ posset esse iusticia vbi iusti dimittunt̄: ⁊ iniu-
sti p̄ponunt̄? Iust⁹ eñ cōiter officiū nō emit: sꝫ potius
fugit. Si ḡ talia officia nō hn̄t nisi q̄ emūt: ⁊ q̄ emūt in
iusti sunt: qꝛ h̄ faciūt lucri ⁊ nō iusticie cā: quō iusticiā
iuste faciēt? Et vt h̄ meli⁹ videat̄ oñdēdus est modus
quō ꝑ tales officiales seu misteriales perit. Tales eñ i
magnis officijs positi: sic̄ iusticiarij vicecomites ⁊ hu-
iusmodi p̄nt aliq̄bꝫ ꝑcere: ne ad comitat⁹ ⁊ curias ve-
niāt: vl' ne i assisis ⁊ duodenis ponant̄ ad iurādū de iu
sticia ⁊ v̄itate: de q̄ agit̄. Hoies ḡ iusti ⁊ fideles: vidē-
tes ꝙ indicātes latrones ⁊ veritatē iurati dicētes: ꝑse-
cutionē ab his q̄ iuste ledunt̄ patiunt̄ ꝓp̄t maioꝝ defe-
ctū: q̄ sic ꝓp̄t munera vl' sanguinē vl' fauores vl' timo-
res supportāt: vl' saltē ab eoꝝ lesione vt dicent nō defen-
dūt: timētes etiā ne ip̄i ab illis latronibꝫ vl' coꝝ cōpli-
cibꝫ occidant̄: vl' dom⁹ illoꝝ imposterū cōburant̄: illis
iudicibꝫ munera dāt: ne i talibꝫ duodenis ponant̄: fal-
si v̄o homies vidētes ꝙ i talibꝫ duodenis lucrari p̄nt
munera dāt ꝑdictis iudicibꝫ: vt in illis ponant̄. Et sic
dū tales iudices ex oi ꝑte tā iustoꝝ q̄ꝫ iniustoꝝ mūera
accipiūt: ex oi ꝑte ꝑit v̄itas ⁊ iusticia: ⁊ regnat iniusti-
cia: qꝛ nō q̄ iustius faciet: sꝫ q̄ plura capit ⁊ plura dat i
officijs ⁊ duodenis ponit̄: ⁊ q̄ plures latrones ⁊ homi
cidas post se ducere pōt: dñat̄. Dixit bufo cruci male-
10 dictū tot dñati: tales rāno assil'ant̄. M. viij.15. ¶ Ine-
ternū eñ maledicti erūt: qꝛ ad vnū obligant̄ qd̄ nūq̄ꝫ
faciēt. Tales eñ dñi q̄ p̄posituras vēdūt: vel ad emē-
dū eas aliq̄s cōpellūt: cū grauis eas cōmittere deberēt.
Ex q̄ nō sunt ibi reddit⁹ ⁊ ꝓuētus iusti q̄ vēdi p̄nt: te-
nent̄ satisfacere spoliatis ꝑ tales p̄positos: sic̄ ptꝫ i sum
ma ɔ̄fes̄.li.ij.ti.v.q.xl. q̄d de illis q̄ emūt. Qꝫ tñ sic sa-
tisfacerēt: estimo ꝙ nō sit adhuc visum. Jdeo in morte
q̄n de talibꝫ factis: ⁊ sic receptis muneribꝫ ꝓ officijs: et
de talibꝫ ministerialibꝫ cōputabūt: experiet̄ q̄libet illos
tā illō Eccl̄e.viij. Dñat̄ hō hoi in malū: qū vicꝫ ꝓ ma

lo culpe qd̄ in dñio cōmisit: eternalit̄ malū sentiet pe-
ne. Nō. F.iij.20. ¶ In tertia etiā ɔ̄ditōe q̄ deū respicit
multū deficiūt a ɔ̄suetudine ꝑdictoꝝ dñoꝝ: qꝛ parū cu
rare vident̄ q̄ꝫ infideles mistri illoꝝ sint deo: pctīs di-
uersis seruiēdo. Tales dñi scip̄os deo p̄ferūt: qꝛ nō ꝑ- 11
mitterēt ministros suos seipsos inhonorare: ꝑ oculos
vl' sanguinē vl' alia mēbra illoꝝ iurādo: nec ꝙ vxores
vel filias deturparent. Sed hñ ꝑmittūt ꝙ sic iurādo: ⁊
etiā cum dei filia bꝫ q̄s ip̄e creauit ⁊ redemit: fornicādo
deū inhonorēt sic̄ saracenis. De q̄bꝫ dicit Aug. de ci.
dei.li.ij.c.xij. ꝙ legē ediderūt: ꝙ nullus hystrio ederet
vel cātaret viles cātilenas ⁊ inhonestas de aliq̄ ciue: h̄
tñ ꝑmiserūt dijs suis fieri. ¶ Quāta aūt sit h̄ culpe: iu-
dicet rō cuiuscūqꝫ: q̄d diceret de ministro regis terreni
q̄ iniurias ꝓp̄rias acriter vindicaret: iniurias v̄o dñi
sui negligēter dissimularet? q̄libet talē reputaret infi-
delē. Sic in ꝓposito in q̄ talis dñoꝝ infidelitas: q̄ ser-
uos nō castigāt: nō solū redūdat in iniuriā dei: sꝫ etiā in
dānū ꝓp̄riū imposterū: qꝛ ex q̄ diabolus posuit frenū
pctī in ore seruoꝝ: faciēdo eos deo infideles ⁊ paup̄ibꝫ
eis subiectis: cito ducet eos ad fidelitates ⁊ ꝑditiōes: ⁊
cōtra dños ꝓp̄rios. Quia dicit Canon ꝙ non pōt hoi
esse fidelis: q̄ deo extitit infidelis.ij.q.vij. nō pōt. ¶ Sꝫ
heu mult̄ nō sufficit ꝙ familiā nō corrigāt: sꝫ ꝙ peius
est: nec alios eos corrigē ꝑmittūt: sꝫ ɔ̄ volētes eos corri
gere irascunt̄: eisqꝫ minant̄: eosqꝫ i via ad infernū ꝓte-
gūt: sic̄ patꝫ. C.xvi.23. ¶ In q̄rta etiā ɔ̄ditiōe ꝑdictoꝝ 12
dñoꝝ deficiūt: qꝛ operarijs suis ⁊ familijs multi malā
mercedē soluūt. Et vt h̄ sub falso colore licenti⁹ faciāt:
q̄nqꝫ inueniūt leues cās eos licēciādi: vt sic stipēdiū illo
rū retineāt. Et tñ est vnū de q̄tuor pctīs: q̄ sp̄alit̄ i sacra
scp̄tura legunt̄ ad deū clamare. Quoꝝ p̄mū est homi-
cidium Geñ.iiij. Vox sanguis ⁊c̄. ¶ Scdm̄ sodomia
Geñ.xviij. ¶ Tertiū pauperū seu inocētū opp̄ssio ⁊c̄.
Exo.ij. Clamor hebreoꝝ supple opp̄ssoꝝ ab egyptijs
venit ad me. ¶ Quartū ē mistroꝝ defraudatio Ja.vlt.
Ecce merces oꝑarioꝝ viroꝝ q̄ messuerūt regiōes v̄ras: q̄
fraudata est a vob: clamat ⁊ clamor eoꝝ i aures dñi sa-
baoth introiuit: de ist̄ v̄o dñis q̄ ꝑdict̄ q̄tuor ɔ̄ditōibꝫ
malis dñant̄: pōt s̄bdit̄ q̄bꝫ odiū i effectu ostēdūt dici
illud Ps̄.cv. Dñati sunt eorū q̄ oderūt eos. ¶ Huic 13
obijcit̄: qꝛ nō odiū sꝫ amorē vident̄ s̄bditis oñdere in
quātū eos ab alijs dñis defendūt: ꝓ eis etiā placitāt: ⁊
expēdūt ne ad aliō trāseāt dñiū: sꝫ in h̄ poti⁹ auātagiū
ꝓp̄riū q̄ꝫ subditoꝝ attēdētes. Assil'ant̄ cani q̄ os custo
dit: ⁊ mustele q̄ domū a muribꝫ custodit: vt sola laut⁹
viuat. Hoc ptꝫ: qꝛ circa aias vbi nullū lucrū amittūt
tp̄ale: parū curāt q̄s eas occupet. Sꝫ illā dñatiōeꝫ ɔ̄te-
¶ In q̄ aūt ɔ̄sistere dꝫ dñoꝝ glīa: q̄ hñ (nūt.ij. Pe.ij. Arti.iiij.
se hn̄t erga scip̄os eccliaꝫ ⁊ s̄bditos. Oñdit Aug. de ci.
dei.l.v.c.xxv. Sub his v̄bis. Neqꝫ eñ nos chr̄ianos
impatores iō felices dicim⁹: qꝛ diuti⁹ impauerūt: vl' qꝛ
filios impatores post se dereliq̄rūt. Vel qꝛ hostes vl' ci-
ues rebelles s̄biecerūt: h̄ q̄dē cultores demonū fecerūt.
Et h̄ ne h̄ bona sūma putarēt ⁊ desiderarēt. Sꝫ felices
eos dicim⁹ si iuste impant: si int̄ liguas s̄blimit̄ laudā-
tiū: ⁊ hūilit̄ salutātiū nō extollunt̄: sꝫ hoies se esse me-
minerūt. Si ad dei cultū dilatādū studēt: si deū timēt: 14
diligūt ⁊ colūt: si plus amāt illud regnū vbi nō timēt
hr̄e ɔ̄sortes: si tardius vindicāt: facilius ignoscūt: si il-
lam vindictā exercent ꝓ re publica: nō pro inimicitijs:
si casti sunt: si libētius cupiditatibꝫ q̄ꝫ gentibꝫ dñant̄:
si hec oia nō ꝓ inani gloria sꝫ ꝓp̄ter charitatē faciunt:
in his hic in re: ⁊ in futuro dño gloriēt̄ in spe: plusq̄ꝫ
in oi loco dñatiōis eoꝝ: qꝛ si hr̄e posset a p̄ncipio mūdi
vsqꝫ ad finē illud dñiūꝫ: de q̄ Ps̄.lxxj. Dñabit̄ a mari

vsq3 ad mare: ꝛ a flumine vsq3 ad terminos orbis ter-
rarũ: ꝛ pdictã nõ hẽt nec i re: nec futurã gloriã in spe:
Exẽm nihil esset in fine: sicut ptz. D.v.4. Jõ cõgrue fert qui
dã iuuenis christian⁹ cuidã magno saraceno a q̃ capt⁹
fuit: cui oia maneria ꝛ terras õndit: oia ei pmittens: si
fidẽ suã recipe vellet: ꝛ saraceno ponderãte qȝ pulchra
essent ꝛ magna q̃ ei obtulit: rñdit: totũ istud nimis pa-
rum est ei qui meliora nõ expectat cum illo qui est rex
regum ꝛ dñs dominantiũ Apocal'.xix.
Arti.v. ¶ Et vt opposita iuxͣ se posita clari⁹ videant ostẽdere
restat in q̃bȝ nõ debẽt gloriari dñi mali: ꝛ specialiẽ qui
15 de alienis viuũt: nõ eñ debẽt gloriari de nobilitate: qȝ
licet apud mũdũ nobiles reputent ꝛ curiales: qȝ forte
Exẽm cibũ libẽter dant: tñ apud deũ ꝛ totã curiã celestẽ sunt
vilissimi rustici. Vñ q̃busdã militibȝ querẽtibȝ a ma-
gno doctore noĩe Alanus: q̃ esset maxima curialitas.
Rñdit: abundãter scȝ dare. Jpse vo ab eis q̃siuit que
esset maxima rusticitas: ꝛ ipsis rñdere nescientibȝ: rñdit
pcis: qȝ rape aliena: hoc eñ sequit p argumẽtũ a ɔ̃rio
sensu. Qui ḡ meli⁹ ditati sunt moribȝ: sunt eis nobilio
res. vñ Tullius in paradoxis. Dictũ est inq̃t ab eru-
ditissimis viris: nisi sapientẽ neminẽ liberũ esse. An il
le liber est: cui mulier impat quẽ cupiditas trahit ꝛ ira
impellit: quõ inq̃t põt libero hoi impare? quia nõ põt
suas cupiditates refrenare: qui ḡ gloriat in dño glorie
tur.ij. Cor.x. Nõ infra.c.c.xxxiij. Jtẽ. N.iij. p totũ.
Arti.vj. ¶ Sed heu multi sprꝫta hac Pauli doctrina: exẽplũ se-
quunt Arphaxat: q̃ gloriabat q̃si potẽs in potẽtia sua
16 Judith.j. Qui in multitudine diuitiarũ suarũ gloria-
tur. Jn ps.xlviij. hi frequẽter excedũt ꝛ errãt ɔ̃ quinq3.
¶ Primo ɔ̃tra deũ: cũ Lucifero ascẽdẽtes: sicut patet
A.xxv.21. ¶ Scdo ɔ̃ ecclĩam: p malas ɔ̃suetudines ɔ̃
eã bona intestatoꝝ occupãdo decimas de silua sticdua
et hmõi nõ dãdo: allegãtes pgenitores suos nunq̃ ali
ter fecisse. Et qȝ aliã legẽ nisi pgenitoꝝ abusum q̃ po-
tius volũtate q̃ dei lege ducebant: pcis nõ habẽt: in-
troibũt vsq3 in pgenies patrũ suoꝝ: ꝛ ineternũ nõ vi-
debũt lumen Ps.xlviij. Sic ptz. A.xij.8. ¶ Tertio ɔ̃
seipsos: de nocte vigilãdo: die dormiẽdo: noctẽ in diem
vertendo: lascivia ꝛ cõmessatione seipsos cõsumendo
¶ Quarto ɔ̃ amicos bona illoꝝ mutuãdo ꝛ nõ reddẽ-
do: in emptionibȝ circa verũ pciũ defraudando: ꝛ nisi
mutuare vel vẽdere q̃ desiderãt voluerint: inimicitias
ɔ̃tra eos exercẽdo. Quito ɔ̃ subditos malos ppositos
eis pponẽdo: sic patz. ã.c.c.8. Potestatẽ quã deus eis
sup subditos ɔ̃cessit: excedẽdo. De⁹ eñ eis ɔ̃cessit vir-
gã correctiõis: dicẽs: reges eos i virga ferrea. Jn ps.ij.
A brutalibȝ moribȝ eos ɔ̃seruãdo: sm Aug. de ci. dei.
li.xix.c.xv. Nõ inq̃t debet hõ hoi dñari p naturalẽ or
17 dinẽ: sȝ irrõnalib⁹ aĩalibȝ: qȝ pȝ Geñ.j. Vbi dictũ fuit
hoi: dñamini piscibȝ maris ꝛ volucribȝ celi. Jn cõmis-
sione ista nõ cõmittit ei dñiũ hoim: q̃ adhuc nõ pecca
uerãt. Si ḡ est hõ institut⁹ ꝛ viuẽs sic vt hoi nõ dñet:
sed pecori .i. pecõri: in cui⁹ signũ pma seruit⁹ legit hoi
indicta ppẽ pctñ Geñ.ix. Malediet⁹: inq̃t Noe: cha-
naan: seru⁹ seruoꝝ erit fratribȝ suis. Jpsi vo dñi disco
li hãc cõmissionẽ excedũt: qȝ virga nõ vtunt ad culpa
rũ correctionẽ: sȝ volũtate ꝛ ptãte: ad pecuniarũ collec-
tionẽ: vñ virgã mutauerũt in gladiũ malis ɔ̃suetudi
nibȝ tõdẽdo: tallijs ꝛ taxatiõibȝ ꝛ exactiõibȝ excoriãdo
Jn vanitatibȝ ꝛ supfluitatibȝ comedẽdo: qȝ pascua di-
uitũ paupes Eccl. xiij. Jnsup iam virga ista creuit in
baculũ durũ ꝛ inflexibilẽ: q̃ grauibȝ laboribȝ ꝛ excessiffi
mis emẽdis subditos verberãt. Sed cito vtroq3 tã vir
ga q̃ baculo priuabunt: qȝ merent priuilegiũ amitte-
re: sicut ptz. A.vj.3. ꝛ p abusũ punient: subditi vo ab

eis mõ purgati: sic ptz. D.vj.31. in illa q̃ñ in celo erũt
sm pphiam Esa.xiiij. cũ requiẽ eis dederit dñs a labore
et a seruitute dura q̃ ante seruierũt: sumẽt parabolam
istã cũ gaudio: dicẽtes. q̃ñ cessauit exactor quieuit tri-
butũ: cõtriuit dñs baculũ impioꝝ: virgã dñantiũ ce-
dentẽ ppl'os in idignatiõe: subijciẽtẽ i furore: ɔ̃sequens-
¶ Huiusmõi vo excessus duplex est cau- tẽ crudelr. Arti.vij.
sa: vna intrinseca: alia extriseca. ¶ Jntrinseca vo ppꝛij
cordis ɔ̃sumptio: supbia: cupiditas ꝛ elatio: q̃ nullus
fere de statu suo ɔ̃tentat. Quia armigero non sufficit: 18
nisi habeat vel viuat sic miles: miles vo vult esse baro
baro comes: comes rex: ꝛ hec ɔ̃sumptio facit: qȝ q̃ non
põt iuste nisi forte expẽdere viginti marcas: expẽdit tri-
ginta vel q̃dragitta. Sic est in dñio ecclĩastico clerie⁹
cupit ecclesiã nõ vt psit: sȝ vt presit: habẽti vo vnã nõ
sufficit: nisi etiã pbendã habeat: nec pbenda vna: nisi
plures etiã habeat sufficit. Plures hñs nõ sufficit nec
viuere scit nisi sit epũs: vel curialis in curia platoꝝ vel
pncipũ. De illo adhuc statu anhelãt ad supiores: vsq3
ad sũmũ veniãt. Cui⁹ rei exẽplũ ptz. A.xxvij.5. Cau
sa vo hui⁹ insatiabilitatl ptz. C.xiiij.24. ¶ Causa vo 19
extrinseca: est malũ vel timidũ ɔ̃siliũ: ꝛ defectuũ mũdi
in experiẽtia. Jn iuuẽtute eñ ducunt ad venationẽ et
hastiludia ꝛ hmõi: ꝛ oẽs ludos ꝛ solacia q̃ corpus dele-
ctãt q̃ qȝ nõ fiũt sine magnis expẽsis: frequẽter fiũt idi
gẽtes: p q̃ indigẽtia releuãda: vocant adulãtes ɔ̃silia-
rij: q̃ dicũt terra vra opulẽta est: hoies vri hñdict⁹ de⁹
diuites sunt: potestis eñ de eis leuare sine grauamine.
Et si ipse dñs nõ adhuc crudelibȝ assuet⁹: voluerit in
aliq̃ minus agere ꝛ dicere: sic meli⁹ est: ei resistũt: sicut
ptz. ã.c.c.7. dicẽtes: dñe intẽdatis vos delicijs ꝛ sola-
cijs vris: ꝛ pmittatis magis expertos se itromittere de
regimine dominij vri: q̃relas etiã deponũt: ꝛ deponere
volẽtes apud dñm detrahũt ꝛ impediũt: ne forte illoꝝ
appareat nuditas ꝛ turpitudo. Dños etiã informant:
qȝ si q̃ tales ad eos venerint: ad ministros suos eos re-
mittãt expediẽdos. Vñ ꝛ apud dños modus talis re-
spõdẽdi inoleuit. Eatis ad senascallũ vel balliuũ meũ.
Jta qȝ ipsi subditoꝝ miserias nec sciũt: nec scire volũt:
et tñ nec excusant. Sic ptz. C.xj.51. cũ sequẽtibȝ. Qui
vicȝ ambulãt post carnẽ ꝛ ɔ̃cupiscẽtiã immũdicie: ve-
rantq3 dñationẽ ɔ̃temnũt: scdã Pet.ij. qȝ quõ iuste do-
¶ Et qȝ teste sacra scriptu- (minari dient scire nolũt. Arti.viij.
ra Eccs.j. Nihil sub sole nouũ. Jn isto articulo. viij.
oñdere restat quõ modernoꝝ tam dñoꝝ q̃ ministroꝝ
excessus ꝛ cã: ꝛ finis i sacra scriptura ab olim ɔ̃figura-
bat Dañ.ij. ꝛ p statuã Nabuchodonosor: q̃tuor mo-
dis distinctã. Et p q̃tuor bestias Dañ.vij. leenã: vrsũ
pardũ ꝛ apꝝ. Et p q̃tuor pestes Johel'.j. erucã locustã 20
bruchũ ꝛ eruginẽ. Jlla eñ statua habuit caput ereũ: qȝ
ad lrãm significabat regnũ babiloniorꝝ sb Nabucho
donosor vsq3 Balthasar: pect⁹ aũt ꝛ brachia de argẽ-
to: qȝ significat regnũ medoꝝ ꝛ psarũ sb Cyro ꝛ Da-
rio q̃si p similitudinẽ duoꝝ brachioꝝ. Vẽter aũt ꝛ femo-
ra ex ere: qȝ significat grecoꝝ regnũ sb Alexãdro ma-
gno qȝ fuit sonoꝝ valde ad modũ eris: tũ ppẽ grecoꝝ
eloquẽtiã: q̃ ppẽ famã Alexãdri. Tybie aũt ferree: qȝ
significat regnũ romanoꝝ: qȝ sic ferrũ cõminuit ꝛ do-
mat oia sm Dañ. expositionẽ ibi. Sic illud regnũ cõ-
minuit ꝛ cõteret oia hȝ. Cui⁹ expositiõis veritatẽ post-
modũ sub romanis pncipibȝ rei pbauit euẽt⁹. ¶ Jsti
dñis cũ dñis suis: tũc tyrãnidem ꝛ durũ dñium exer-
cuerũt in iudea: sic pȝ.iiij. Reg.xxv. Et Nũeri.xxiiij.
veniẽt in trierib; de italia. Et in multis alijs locis. Et
sicut isti tyrãnidem exercuerũt in iudea ꝛ in pplo dei.
Jta figurati p istos crudelitatẽ in spũali iudea.i. ɔ̃ ec-

clesiã ⁊ in ppl'm subiectũ: quẽ more ṗdictoꝝ vastant ⁊
21 deuorãt. Quoꝝ caput sunt magni ṗncipes: q̇ tyrãnoꝝ
vitã ducũt: q̇ ideo capiti cõparant̃ aureo: q: sicut aurũ
alia metalla in valore: ita illi alios excellunt potestate.
Leena ¶ Scd'o isti ꝑ leenã cõgrue figurant̃. Primo q: luxu-
riosi sunt ad modũ leene. Scd'o q: sic̃ leena quãto plu-
res nutrit leunculos: tanto fit magis famelica ⁊ rapa-
cior. Ita isti quãto plures habẽt filios ⁊ nepotes ⁊ fa-
mulos: tanto magis cupidi fiunt ⁊ iniuriosi. Sicut ꝫ
oues non gaudent de multitudine leunculoꝝ: Ita nec
Exẽm subditi de multitudine taliũ filioꝝ. ¶ Exẽplũ ad h' de
fabula: q̇ continet: q sole aliũ solẽ generãte: oĩa de filio
solis gaudebãt: excepta terra: q̇ reqsita q̃re doluit? Re
spõdit: cũ solus esset sol: vix ei᷒ potui calores sustinere:
ꝫ intm̃ me q̃nq; torquebat: q sterilẽ me reddidit: nec
fructus parere ꝑmisit. Sed si mõ duo sunt: totalit̃ me
incinerabũt. Ita cupidus dñs cũ parua familia sine fi
lijs subditos satis grauabit: quãto magis qũ magnã
habẽt prolẽ ⁊ familiã: vbi oportet q de suo vel alieno:
q̇libet habeat vñ viuere possit. Deus ꝫ eos ꝓle priuã-
do: sicut frequẽti᷒ diuitib' ꝯtingit misericorditer agit
cum ppl'o. Rõ. M. iiij. 4. ¶ Sed nota q ista leena dr̃
alas habuisse, vt aquila: q̇ significant diuitias ⁊ ptãtẽ.
Sed sicut ꝑ alas illas nõ potuit volare: q: corp᷒ põde
rosum plus traheret deorsum q̃z ale sursum: sic ꝑ istas
alas in morte ascẽdere nõ pñt: q: petã ⁊ male acq̇sita:
deorsum trahẽt: faciẽtq; q in pũcto ad inferna descen-
dent. Sic pꝫ. A. xxv. 19. nec mirũ q ale tũc deficiẽt: q:
inuiscate sunt Hiere. ij. In alis tuis inuẽtus est san-
guis aiarũ pauperũ ⁊ innocentũ. Et ideo tũc nõ iuua
bũt: ꝫ capient̃ ⁊ perdent̃: ⁊ h' est qd' sequit̃. xxij. auulse
sunt ale ei᷒. s. in morte: ⁊ sublata est de terra. s. viuẽtiũ.
22 ¶ Cõparant̃ etiã tertio eruce: q̇ est vermis q̇ maxime i
Eruca oleribus inuenit̃: q: sicut eruca nõ radicit᷒ herbas deuo-
Locusta rat: ꝫ depascit ⁊ residuũ dimittit locuste. Sic patꝫ Io-
hel'. j. vbi dr̃ q residuũ eruce: comedet locusta: Ita do-
mino capiẽte ṗdã de ppl'o: qd' residuũ est ⁊ manus dñi
euasit: ipsi ministri auare colligũt post talẽ dñm sequẽ
tur vbicũq; ipse declinat ad visitandũ vel comedẽdũ
vel ad aliquẽ amicũ videdũ: vel ad officiũ seu iudiciũ
faciendũ: qñ etiã aliqs ad dñm illoꝝ declinat: si i aliq̇
dñi gr̃a indigeat: quãtũcunq; recipiẽtes dñm illoꝝ: vl'
eum visitãtes sint satis grauati de expẽsis ⁊ muneribus
dño exhibitis: nõ videt̃ tñ satellitibus suis: q ipsi trãsire
debeãt sine muneribus. Vñ cũ extra portã veniũt: stati
inter se ꝯferũt dicẽtes: q̇d habes tu? si vo nihil habue-
rint: irascunt̃: detrahũt ⁊ obloquunt̃: q: nisi dederit ali
quid in ore: scrificãt sup eũ preliũ Mich. iij. Et sic resi-
duũ eruce: comedit locusta. Et sic pꝫ quõ dñi sunt ca-
23 put aureũ: leena ⁊ eruca. Rõ. M. viij. 18. ¶ Pectus
vo ⁊ brachia sunt. Primo magni ꝯsiliarij: iudices ⁊ ca
Vrsus merarij ꝑ q̇s operat̃: sicut caput ꝑ brachia. Scd'o hij
cõgrue ꝑ vrsum significant̃: tũ ꝓpt̃ patiam laboris: q̇
dñis placere cũ multis expẽsis ⁊ laboribus nitunt̃: tum
q: q̃nq; sunt ṗda dñoꝝ: sicut vrsi preda sunt leonũ: qñ
eni nõ poterũt plus ꝑ eos alios ṗdari: tũc eos ṗdant̃.
De q̇bus Esa. xxxiij. Ve q̇ ṗdaris: nõne ipe ṗdaberis?
cũ ꝯsũmaueris depṙdationẽ depṙdaberis. ¶ Sed vrsus
iste tres ordines habuit in ore ⁊ in dentibus ei᷒. Sic isti
respectu superioꝝ q̇bus seruiũt blãdimẽta habẽt adula-
tionis respectu equaliũ: cautelas falsitatẽ ⁊ deceptiõis
respectu inferioꝝ. Iugũ ꝑuerse dñatiõis. Sequit̃: ⁊ sic
dicebãt ei scꝫ dño suo: surge comede carnes plurimas
q: ṗdicti ministri ⁊ ꝯsiliarij ⁊ filij ⁊ nepotes: dños ad
predã acuũt: sic̃ pꝫ. s. e. c. vij. ⁊ xx. Aliqñ vt dñis pla
24 ceant: modis ibi expssis. Aliqñ vt ṗdam simul capiãt:
dicũt patribus ⁊ dñis suis: surge satage: iuua nos dum
potes: dũ es in officio: sꝑ cogitãs q officiũ nõ est here-
ditas. ¶ Tertio isti etiã locustis cõparant̃ ⁊c̃. Locusta
eni pessimũ est genus muscarũ q̇ in terris calidis ⁊ orĩe
talibus in maxima volãt multitudine. Sic dr̃ in ps̃. ciiij.
Venit locusta ⁊ brucus: cuius nõ erat numer᷒. Vbi-
cũq; vo illa multitudo descendit sup vineas vl' blada:
multũ eis nocet: q: magnã ptẽ campi sup quẽ descen-
dunt: deuorãt. Sic ṗdicti volãt ꝑ terrã: q̃si iusticiã fa-
cturi: ꝫ vbicũq; descẽdũt aut ẽ inclinãdo ad aliquẽ qui
habet cũ eis facẽ: aliq̇d ab eo asportare nitunt̃: vl' vbi-
cũq; ad maneriũ illoꝝ descendũt: vidẽtes agrũ vicini
ꝓpe ⁊ bene iacentẽ ꝓ eis: illi᷒ agri nõ fruct᷒ vt locuste:
sed locustis peiores: etiã ipsam terrã eis appropriare et
incorꝑare nitunt̃: de q̇bus Deut. xxxij. Deuorauit terrã
cũ germine suo. Rõ. F. j. 36. ¶ Venter ⁊ femora de ere 25
Sũt ṗmo iferiores mistri: sic̃ ꝯstabularij balliui ṗpo-
siti: castellani: senascalli: placitatores ⁊ patrie ductores:
q̇ robas portãt dñoꝝ: q̃s satis care aiabus ꝓprijs emũt:
q: frequẽter ꝓ eis illicita cõmittũt: q: qñ dñi volũt ali
qd' illicitũ facẽ: sic̃ hic falsam ducdenã in q̇cũq; casu:
vel aliquẽ iudicare vel occidere: vl' incarcerare vl' ver
berare vl' suspẽdere vl' liberare iiuste vl' terrã acq̇rere ꝯ
deũ vel alicui apte vel occulte nocere: statim lr̃e ad eos
vel ꝓ eis mittunt̃. Et ipsi ex q̇ sunt cũ ipsis: in oĩbus
obediunt ꝯ deũ ⁊ rõnẽ dicẽtes: dñs me᷒ ṗcepit h' fieri:
cui cit᷒ obediũt q̃z deo: q̇ ṗcepit ꝯtrariũ: cui plus tenẽ
tur. ¶ Scd'o isti cõiter pardo cõꝑant̃: q: cõiter ponũ- Pardus
tur in talibus officijs iuriste ⁊ mũdi reuolutores: ⁊ ꝓte
ductores. Talibus eni robas suas dant: q̇ dũ sciẽtiã ⁊ le
ges q̇ de se bone sunt cũ falsitatibus ⁊ cautelis suis mi-
scent: varietatẽ habent in scia: queadmodũ pardus in
pelle ⁊ colore. Et ꝑ tales varietates q̃s dñoꝝ lucra ap-
pellãt: officia sua tenẽt: ⁊ robas portãt. Quia sic̃ lup᷒ q̇ Lupus
fm̃ fabulas predam fideliter diuisit: reportauit rubeã Exẽm
coronã: vulpes vo fraudulẽta: q̇ vaccã dedit leoni di-
cens. Tu rex habebis vaccã: ouẽ leene vxori ei᷒: caprã 26
leunculijs filijs: asserẽs se de pte sua non curare; nec se
talibus idigere ponit̃ loco ei᷒. Ita fideles q̇ mũera dñis
et vxoribus ⁊ filijs ⁊ familie nõ dant: q̇ etiã iuste agũt:
et id' paruũ dño lucrũ reportãt: cito ab officijs remouẽ
tur. Illi eni q̇ illud officiũ ꝓ se vl' cõplicibus suis optãt:
dñm informabũt dicẽtes. Ille est nimis simplex ad of-
ficiũ illud: ppl's nõ timet eũ. Et non solũ amouet̃: ꝫ q:
nõ reportauit tm̃ q̃ntũ infideles q̇ ante eũ fuerũt: fal-
sitas ei imponit̃: ⁊ vel in cõpoti arreragijs vel alio mõ
illud ab eo recuperare volũt: qd' alijs min᷒ reportauit: vt
potius dñi ꝑ fas vel ꝑ nephas: sꝑ ꝯtinuet vl' augmẽtet.
Et id' spoliabit̃: q̇ alios spoliare noluit. Et sic q̇ recessit
a malo ṗde patuit Esa. lix. Et ali᷒ loco suo ponit̃: qui
habuit ꝯditiões q̇ patent. A. xij. 44. ¶ Tertio isti etiã 27
bruco nõ imerito cõꝑant̃: brucus eni est fet᷒ locuste an Brucus
teq̃ alas habeat: q̇ in vno loco iacens: residuũ locuste
radicit᷒ comedit: sic isti i vno manerio vel castro mo-
rãtes: derelicta a locustis. i. a ṗdictis magnis satrapis:
q̇ aliq̃tiẽs in anno ꝓ curijs ⁊ hmõi tenẽdis ad loca illa
declinãt: intm̃ radicit᷒ comedũt: q q̃ntũ in eis ẽ nihil
derelinquũt: q: etiã minima nõ reijciũt manuscula. Sꝫ
anteq̃ oĩno deficiãt etiã cyrotecarũ pecuniã nõ abomi
nant̃. Quõ ꝫ maiora oblata refutarẽt ⁊ q̇ nec minima
oblata dimitterẽt? nihil quãtũ i eis est derelinquerẽt.
Et quõ aliq̇d dimitterẽt illi de q̇bus dicit de᷒ Mich. iij.
Comederũt carnẽ ppl'i mei: ⁊ pellẽ eoꝝ desuꝑ excoria-
uerũt: q̃si dicẽt: tãta est eoꝝ malicia ⁊ auaricia: q si fieri
posset libẽter h' facerẽt. ¶ Tybie aũt ferree: sunt ṗmo
inferiores ministri: sicut domicelli: armigeri: pedelli:

aperitores: ⁊ alijs officijs in aula ⁊ stabulo: ⁊ alijs of-
ficinis intendẽtes: q̃ oẽs diligũt munera: sequunt̃ re-
tributiões Esa. j. Oẽs i sanguie insidiant̃ Mich. vij.
28 ¶ Hij secũdo ꝑ quartã significant̃ bestiã Dañ. vij. q̃
licet in textu nõ nominet̃: tñ magr̃ in historijs dicit ꝙ
Aper hebreus dicit ꝙ fuit silis Apro: cui etiã glosa ꝯcordat.
Qui ẽ turpissima cogitant: loquunt̃ ⁊ operant̃ more
porcoꝝ: q̃ semꝑ libẽti⁹ circa turpia versant̃: q̃ etiã mo-
re porcoꝝ sꝑ comedunt: ⁊ reliquias ⁊ talia q̃ attingere
põt q̃ in elemosynã ordinari dñt: ꝓ ꝯcubinis ⁊ inho-
nestis ꝑsonis asportant: q̃ ⁊ grãgijs suis portant: ple-
bem spoliãt: nõne ꝑ porcũ. i. aprũ ꝯuenient̃ designant̃?
De q̃ in Ps. lxxix. vastauit eã. i. elemosynã vel plebẽ.
Aper de silua ⁊ singularis ferus depastus est eã. Fera
pessima comedit eum: bestia deuorauit Joseph Geñ.
Rubigo xxxvij. ¶ Tertio isti etiã rubigini ꝯgrue cõꝑant̃. Ru-
bigo eñ est pestis q̃ spicas segetũ q̃s tãgit: ⁊ flores ar-
boꝝ in ruborẽ cõuertit: easq̃ destruit ⁊ decolorat. Sic
isti quẽ societate tangũt in vita pariter ⁊ in fama: deco-
lorãt: eũ ad illicita trahẽtes: q̃s nisi seq̃ voluerit: erũt ei
semꝑ dictis ⁊ factis tediosi: ⁊ tanq̃ accusatorẽ: ⁊ lupũ
in fabulã: eũ sꝑ suspectũ habebũt nec cessabũt vsq̃ ab
eis expellat̃: vel eis rubigine male societatis tact⁹ cõfor-
met̃: de q̃ societate cũ eis vicȝ copulat⁹ ⁊ assimilat⁹ fue-
rit ꝓphetauit Ezech. xxiiij. dicẽs. Ve ciuitati sanguinũ
cui⁹ rubigo in ea est. De ꝑdictis q̃tuor sil' copulatis põt
dici illud Prouer. xxx. Per tria mouet̃ terra: ⁊ quartũ
29 nõ põt sustinere. ¶ Jstud ve de eis verificat̃: q̃ñ iuxta
ꝑdictã Danielis ꝓphetiã Dañ. ij. lapis q̃ abscisus est
de mõte sine manibus. i. chrũs q̃ venit de p̃re i mũdũ absq̃
hũana operatione percutiet statuã ⁊ destruet oĩa ꝑdicta
regna ⁊ bestias ⁊ pedes: dicens: illud Math. xxv. Jte
maledicti ⁊c̃. q̃ deuorauerũt plebẽ meã sic escã panis
Ps. liij. Jdeo gladius me⁹ deuorabit eos Esa. j. Quã
impletionẽ optat fieri cito Ezechiel ꝓpha: Ezech. xxj.
Duplicet̃ ac triplicet̃ gladi⁹: vicȝ gladi⁹ snie: de q̃ Apo
cal. j. De ore ei⁹ gladi⁹ ex vtraq̃ pte acutus ⁊c̃. De q̃
etiã Job. xix. Vltor iniq̃tatũ est gladi⁹. Jste inq̃t du-
plicet̃ q̃ ad penã vicȝ corꝑis ⁊ aie Hiere. xvij. Dupli-
ci ꝯtritiõe ꝯtere eos. Et triplr̃. Primo dei visione care-
bit. Scdo iocũda sctõꝝ societate carebit. Tertio semꝑ
int⁹ vermis ꝯscie eũ mordebit. Et sic foris vastabit eũ
gladi⁹ snie late: ⁊ int⁹ pauor ignis ⁊ ꝯsciẽ Deut. xxxij.
Jllo iudicãte male dñantes cũ ministris suis: q̃ est su-
per oẽm ꝑncipatũ ⁊ ptãtẽ ⁊ vtutẽ ⁊ dñatiõeȝ Eph. j.
Arti. ix. ¶ Quãta vo sit ꝑdictoꝝ dñoꝝ ingratitudo ꝯ deũ: ptȝ
C. xvj. 15. Et nõ solũ ꝯ deũ: ȝ etiã ꝯ subditos ingrati-
30 tudinis viciũ exercẽt. Sũt eñ erga eos sic custodes in-
carceratoꝝ erga incarceratos: q̃ isti custodes nõ descẽ
dũt ad videndũ incarceratos ad eoꝝ solaciũ: ȝ vt eoꝝ
fortius stringãt vincula: ⁊ vinculoꝝ claues: vel forte
vt ex loq̃la cuȝ eis aliq̃d lucrent̃. Sic isti dñi de q̃bus
Esa. xix. Tradã egyptũ in man⁹ dñoꝝ crudeliũ.
Arti. x. ¶ Et licet absq̃ dñio simpliciter esse nõ sit securũ esse:
nec bonũ: sicut ptȝ in lombardia vbi certa dñia ⁊ nati-
Exẽm ua nõ habẽt: ⁊ iõ terra ꝯtinuis vexat̃ guerris. Talis
tñ crudelis dñi dñiũ q̃ posset: fugere deberet. vñ Al-
fonsius in libro suo refert: ꝙ quidã sapiẽs docuit filiũ
suũ dicẽs: ne moreris in ciuitate regis vbi dispẽsa fue-
rit maior q̃ȝ reddit⁹: ⁊ posuit exẽplũ de duobus fratribus
quoꝝ vn⁹ fact⁹ est magn⁹ cũ rege in extranea ꝑuĩa. Al-
teri vo fratri ad eũ veniẽti exponens diuitias ⁊ hono-
res: q̃s a rege illo habuit: rogauit illũ ꝙ in terra illa ⁊
sub illo rege maneret: q̃ rex etiã illũ ditaret: qui rñdit
quantũ habet rex in redditibus: q̃ ait: tantũ ⁊ quãtũ in-
31 quit ali⁹ expẽdit: tantũ inq̃t ali⁹ ⁊ plus. Cui ait ali⁹: ȝ
si surgat aduersus nos bellũ: vbi habebit rex expẽsas:
de h̃ inq̃t ali⁹ habebit ꝯsiliũ. Timeo inq̃t ali⁹: ne bona
mea in ꝯsilio veniãt ⁊ de terra illa ille recessit: anteq̃ȝ se-
cutus doctrinã: q̃ q̃ iuxta tales sunt in vita vel i mor-
te: ab illo vel heredibus suis frequenter spoliant̃ ⁊ male
tractant̃. Qui etiã oĩno sine natiuo dñio sunt: vt ꝑdi-
ctum est ꝯtinuis bellis inuadunt̃ ⁊ occidunt̃. Jdeo in
ꝑdicto libro Alfonsij dĩ: ꝙ est de rege sicut de igne: cui
si nimis ꝓpe accesseris cremaberis: si nimis remote: fri-
gebis. Vos ẽ q̃ nec sub duro dñio nec oĩno sine dñio
esse potestis: subditi estote in oĩ timore dñis: non tñ
bonis ⁊ modestis: sed etiã discolis: prima Pe. ij.
¶ Nec supbiant isti dñi discoli: ꝙ alijs dñant̃: ꝙq̃ ab Arti. xj.
alijs timent̃: q̃ h̃ nõ ꝑmittit de⁹ ꝓpter eoꝝ bonitatẽ vl'
meritũ q̃d ondit Aug. de ci. dei. li. iiij. c. v. Dicẽs ⁊ scri- 32
bens: ꝙ q̃dã latrones factis sibi ducibus alijs expulsis:
regnauerũt. Si eñ dominiũ ꝯcederet hoibus ꝓpter eoꝝ Fabula.
bonitatẽ: maxime h̃ ꝯcessisset mrĩ ei⁹: ⁊ discipulis q̃s i
hoc mũdo dñari noluit: sicut ptȝ Mar. x. vbi ait disci-
pulis suis: hij q̃ vident̃ ꝑncipari gentibus: dñant̃ eis: ⁊
ptãtẽ habẽt: nõ est aũt ita in vobis. Quia talis dñatio
nũq̃ȝ nõ est ad bonũ dominãtis: ȝ vel vt hic de bonis
suis mercedẽ recipiãt: sic̃ ptȝ. G. iiij. 19. vl' ꝓpt̃ subiectoꝝ
demerita sm̃ Aug. de ci. dei. li. j. c. xxviij. vt humilient̃
et affligent̃ ab eis q̃bus male placere nitunt̃: et optimo
dominio ⁊ deo grato seruire nolũt: q̃ bene eos remune-
rabit: tyrãnis seruiãt inuiti: q̃ male eos remunerabũt.
Qꝛ aũt ꝓpter hmõi deus dños crudeles q̃si leones ma-
los dominari ꝑmittit. ptȝ. iiij. Reg. xvij. vbi dĩ de ꝑplo
q̃ habitabat in regiõe samarie: ꝙ nõ timuerũt dñm: ⁊
immisit ei dñs leones q̃ interficiebãt eos. Sic in ꝓposi-
to: regnare facit hipocritã ꝓpter pctã ꝑpli Job. xxxiiij.
Vere ẽ dicere possum⁹ illud Nee. ix. Propt̃ pctã eñ
corporibus nr̃is dñant̃: sic̃ ptȝ. R. j. 37. Nõ ẽ eis male-
dicant: nec odio habeãt: q̃ñ eos affligũt: q̃ ꝓpria culpa
exigit vt tales sint. Sed humiliter sustineãt cogitãtes
eos esse virgã dei: sm̃ btm̃ Grego. in dialogo: de lupo
epõ ⁊c̃. quã si patiẽter sustineãt ⁊ se emẽdẽt: ipsi salua-
bunt̃: ⁊ virga i ignẽ mittet̃ eternũ: ⁊ nõ dominabunt̃
eis ampli⁹ Hiere. xxx. Nõ de h̃. D. vj. 31. Et. B. ij.
54. Et. P. xiij. 58. ¶ Jstud etiã ꝯfirmat̃ ꝑ Aug. de ci.
dei. li. iiij. c. iij. vbi dicit ꝙ si de⁹ bonis regnare ꝯcedat:
hoc est. vt res hũane dirigant̃. Malis vo h̃ hic ꝑmit-
tit ad eoꝝ ꝑniciẽ Ps. lxxx. Dimisi eos sm̃ desideria cor- 33
dis eoꝝ: ⁊ ad suoꝝ subditoꝝ examen. Nã malus si re-
gnet: seru⁹ est: bon⁹ ⁊ si seruiet: liber est: sic̃ ptȝ. ẽ. c. c. 15.
Jbidẽ Aug. c. iiij. Amote inq̃t iusticiã: q̃d sũt magna
regna: nisi magna latrocinia? Et adducit ad h̃ exẽplũ
de Alexãdro ⁊ pirata: de q̃bus dicet̃ infra. R. j. 23.
¶ Jstis qui sic ad modũ dñant̃ latronũ meli⁹ esset me- Arti. xij.
diocrẽ ducere vitã: nõ solũ vt penas futuras: ȝ etiã vt
ꝑsens euadãt ꝑiculũ. Tales eñ i maiori sollicitudine
et timore sunt ⁊ ꝑiculo: sicut ptȝ. D. xj. 6. Hoc etiã oñ-
dit Aug. de ci. dei. l. iiij. c. iij. Vbi rñdit infidelibus im-
properãtibus christianis: ꝙ fides nr̃a suos cultores po-
tius ad infelicitatẽ q̃ȝ ad felicitatẽ ducebat: q̃d oñdere
nitebant̃ ꝑ h̃ ꝙ romani adorãtes deos multos. De q̃-
bus. j. Coꝝ. viij. dij multi ⁊ dñi multi: toti⁹ mũdi obti-
nuerũt monarchiã. Suscipiẽtes vo fidẽ vni⁹ dei chrĩa- 34
noꝝ: dominiũ paulatim ꝑdiderũt. Jn q̃ improperatiõ
ne innuere vident̃: ⁊ ꝙ fides nostra mala sit que culto-
res ad infidelitatẽ adducit: ⁊ ꝙ etiã deus noster nõ sit
potẽs suoꝝ ꝯseruare dñiũ: q̃bus rñdit Aug. ꝓponẽs exẽ-
plũ de duobus hoibus: vno diuite: ⁊ altero mediocre per
istũ modũ. Duoꝝ inq̃t duoꝝ hoim vnũ mediocrẽ: ali-
um diuitẽ: cogitem⁹ feliciorẽ diuitẽ cupiditate flagrã-

tē:timoribꝰ anxiū:nunq̄ȝ securū:ſp inquietū: ꝑpetuis
inimicitiarū ꝯtētōibꝰ anhelātē curas amariſſimas ag
gregātē. Mediocrē illū re familiari ꝑua ſibi ſufficiētē:
chariſſimis ſuis cognatꝭ atqȝ vicinis ſuauiſſima pace
gaudentē:pietate religioſū:benignū mēte:ſanū corpe:
vita parcū:moribꝰ caſtū:ꝯſcia ſecurū:neſcio vtrū q̄ſq̄ȝ
ita deſipiat: vt audiat dubitare quē ꝑferat. Sic inq̄t in
duabꝰ familijs:ſic in duobꝰ regnis ⁊ ꝑplis. Et ḡ inq̄t
deꝰ curā hñs de ſuis fidelibꝰ eos ad mediocrē reducit
ſtatū:nō ad infidelitatē:ſ ad felicitatē ꝑtinet. Sicͤ patȝ
A.xxv.32.et.M.viij.30.cū ſequētibꝰ. Sic in ꝓpoſito
qꝛ magna ſequunt̄ ꝑicula huiꝰ mūdi diuitias ⁊ dñia.
Deꝰ miſicordit̄ cū multꝭ agit: qñ eos a talibꝰ ꝓſeruat
vel qñ eos a ſtatu illo ad ſtatū ducit paupꝑtatꝭ:cōplent
vaticiniū Eſa.x.dicētis. Mittet inq̄t dñator dñs exer
citiū in pinguibꝰ eiꝰ tenuitatē. Et licet de hac amiſſiōe
ſeu dei exēnio multi mō murmurēt:tñ in fine ei de hoc
regratiabunt̄:ſicut patȝ per exemplū. B.iiij.17.

Arti.xiiij. ¶ Et nō ſolū ſibiipſis vt dictū eſt:ſ etiā ſuis ſbditis ⁊
vicinis maloꝝ ptās ad dñiū eſt ꝑiculoſū:tā in ꝑiculis
ſpūalibꝰ q̄ȝ corpalibꝰ. Quia ſicͤ tꝑamētū ⁊ bona planes
tarū ⁊ corpoꝝ ſupioꝝ: diſpoſitio marīe valet ꝓ terra:
terrāqȝ colētibꝰ: Ita diſtꝑamētū eoꝝdē ⁊ mala diſpos
ſitio ē marie nociua: qꝛ terrā ſterilē reddit. Cultoreſqȝ
eiꝰ paupes inani labore ⁊ fame ꝯſumūt. Sic oino ē de
planetis ⁊ ꝑſonis ſupioribꝰ:tā in dñio eccliaſtico:q̄ȝ ſe
culari:qñ illi regularit̄ viuūt: ⁊ hñ ſm deū ⁊ virtutes

35 diſponunt̄:ſbditi bñ viuūt. Qñ vͦ ſunt i ſe mali:ſbdi
ti ꝯditionē illoꝝ facilr̄ ſequūt̄:qꝛ cuiꝰ caput īfirmū ⁊c̄.
ſicut ptȝ de exercitu ⁊ duce;ſicͤ ptȝ de iudeis q̄rū ꝑplares
chriſtū ꝓceſſiōe adorauerūt: q̄ eodē die vidētes volūs
tatē dñantiū int̄ eos;ꝯ eū clamauerūt blaſphemātes ⁊
dicētes:crucifige. ¶ Si vͦ ſupiores ſint hugoſi ⁊ elati
ad dñia ābelātes:ſubditi nō hēbūt pacē nec extrinſecā
nec intrinſecā:qꝛ ſicͤ inordinatꝰ appetitus dñandi fecit

36 ꝓliū Apo.xij. factū ē ꝓliū mag.in ce. Ex q̄ etiā ſecuta
ſunt oia mala hic inferiꝰ i terra:ita inordinatꝰ appetitꝰ
dñandi:eſt cauſa fere oim guerrarū ⁊ multoꝝ maloꝝ.
¶ Si vͦ ſupiores i dñio ſuo ſint negligētes vl'inſuffis
ciētes:nō valētes vel nō ſciētes inimicis reſiſtere:mas
gnū etiā iminet ſubditꝭ ꝑiculū: qꝛ ſub tali dñio ſpūali
demones aias captiuāt. In dñio vͦ tpali: aduerſarij
dñiū illud in ſui ⁊ ſuoꝝ ſubditoꝝ ⁊ ſucceſſoꝝ ꝓiudiciū
et dānū inuadūt: auferūt vl'diminuūt: ⁊ ſubditos in
dñi defectū grauāt ⁊ ſpoliāt. Vñ tales dñi inſcij ⁊ ipo

Exēm tētes vl'inuolūtarij ſunt ſicͤ ſtatue mortue. De qbꝰ hi
ſtorie hñt ⁊ ꝯtinētur q̄ȝ q̄dā ciuitate obſeſſa:bellatoribꝰ ⁊
fortibꝰ militibꝰ intꝰ mortuis q̄ in ciuitate ꝑerāt:poſue
rūt ſtatuas mortuas ſup muros loco militū ⁊ i forma
militū armatas extrinſece: vt illaꝝ multitudine inimici
terrerent̄:hoſtes ꝑmo terrorē hñtes:poſtmodū vͦ vis
dētes bubones de nocte ſup eas q̄eſcē:qd etiā nō erat ī
eis morꝰ vite vel valida defenſio:ciuitatē ceperūt ⁊ des
ſtruxerūt. Sic i ciuitate eccle vel q̄cūqȝ dñio vl'cōitate
de q̄ L.uij.21. valētibꝰ:de qbus Eſa.lxij. Sup muros
tuos ꝯſtitui cuſtodes tota die ⁊ nocte imꝑpetuū nō ta
cebūt:dudū mortuis. Alij loco illoꝝ ponūt̄ ſolū i fora
i intrinſeca eis ſilēs:qꝛ nec in vita ⁊ defenſiōe vl'ſpūali
vl'corpali ſunt eis ſilēs:nil valētes:qꝛ hoſtes inuadētes
abſqȝ tiore ⁊ miſcōia: vtrūqȝ dñiū tā aiarū q̄ȝ rerū oc
cupāt ⁊ inuadūt. ¶ Ex q̄ ptȝ illud Boecij de ꝯſo. q̄ȝ vicȝ
plura mala eueniūt ex hoc q̄ȝ mali dñant̄ ⁊ dignitates
aſſequunt̄:quā ex inundatione alicuiꝰ diluuij: cuiꝰ rō
ptȝ ex ꝓdictꝭ:qꝛ alie tēpeſtates bona exteriora paupeꝝ
deſtruūt dū in cāpis ſunt. Sȝ ex mala dñatiōe deſtruū
tur bona ſpūalia ⁊ etiā corpalia: ⁊ auferunt̄ bona plus

elaborata: vicȝ q̄ in burſa ⁊ i arca ſunt. Et ſic ptȝ q̄ȝ nec
in bonis ſpūalibꝰ nec corpalibꝰ: a plāta pedis vſqȝ ad
verticē capitꝭ: vbi caput ē lāguidū ⁊ cor merēs Eſa.j.
Nō eſt in eo ſanitas; a minimo vſqȝ ad maximū in oī
loco dñationis eiꝰ. In pſ.ciij. Sicut patȝ. T.v.3.

¶ Predictꝭ vͦ maloꝝ dñoꝝ ⁊ miniſtroꝝ exceſſibꝰ: du Arti.xiiij
plex correſpondet pena: vna tpalis;alia eterna. Tpalis vͦ
alia debet̄ corpibꝰ:alia rebꝰ exterioribꝰ. ¶ Corpibꝰ vͦ 37
talis debet̄ pena:qualē alijs iniuſte ponūt. Iniuſte eñi
incarcerātes occidētes : iuſte eaſdē in ſe expient̄ penas
ab illo iuſto iudice inflictas: q̄ loquit̄ In pſ.xj. dicēs
ꝓpter miſeriā inopū ⁊ gemitū paupeꝝ:nūc ex. ⁊c̄. Ad
q̄d exurgā ad alligādos reges eoꝝ in cōpedibꝰ : ⁊ nos
biles eoꝝ i manicis ferreis. In pſ.cxlix. ſupple ſicͥ ipſi
iniuſte alios alligauerūt. Et oportet q̄ȝ deꝰ h faciat:qꝛ
ipſe mētiri nō pōt: q̄ dicit Exo.xxij. Vidue inq̄t ⁊ pus
pillo nō nocebitꝭ:ſi aūt leſeritis eos: clamabūt ad me:
et ꝑcutiā vos gladio: ⁊ erūt vxores vr̄e vidue: ⁊ filij vr̄i
pupilli. Cuiꝰ vindicte eē q̄ȝtruȝ ad vxores ⁊ filios patȝ
J.xiiij.37. Clamabūt inq̄t ad me ſicͤ iniuſte vexati: et
q̄ iuſticiā obtinere nō pñt i inferiori curia: clamāt aps
pellādo ad ſupiorē. Sicͤ clamauit q̄dā abbas de q̄ ſcris Exēm
bit̄ in li.de apibꝰ q̄ȝ cū de iniuria ſibi a q̄dā dño facta:ī
nullā curia iuſticiā obtinere poſſet: ait dño: cōpareamꝰ
corā deo: ⁊ circa triceſimū diē ſequētē abbas infirmatꝰ
mortuꝰ eſt. Dñs vͦ ille tūc in balneo exiſtēs: audiēſqȝ
cāpanas: ⁊ itelligēs a miniſtris pulſatiōis cām eſſe: qꝛ
abbas talis mortuꝰ fuit. Dixit: ve mihi qꝛ ſtari opoꝛtȝ
me mori: vt rñdeā añ tribunal dei de cā q̄ vertit̄ int̄ me
⁊ abbatē illū qd ⁊ factū eſt: vt de eis verificet̄ illd Eſa.
xlj. ſil'ad iudiciū ꝓpinq̄mꝰ. ¶ Et certū eſt q̄ȝ ibi iuſtuȝ
obtinuit iudiciū : ſicͤ ⁊ q̄cūqȝ q̄ hic ꝯ mūdi potētes ius
ſticiā obtinere nō pñt: ibi obtinebunt: qꝛ h teſtificabit̄
Pſ.cxlv. dicēs. Facit iudiciū oībꝰ iniuriā patiētibꝰ. Et
iudiciū hic male factū: ibi corrigit. Vñ Sap.j. vocat̄
corripiēs iudiciū. Nō. J.xj.8. ¶ Hoc eſt aūt apd deū
iudiciū corripe hic iniuſte afflictos liberare: ⁊ affligēs
tes ad eaſdē penas vt dictū eſt ꝯdēnare: iux̄ dictū ſuuȝ
ꝓpriū Mat.vij. In q̄ inq̄t iudicio iudicaueritꝭ: iudica
bimini. Qd pulchre i facto fuit oñſum.j.Re.xv. Vbi
ꝓpha dei Samuel qñ ad mortē iudicauit Agag regem
Amalech. Ait regi ſicͤ fecit ſine liberis mulieres gladiꝰ
tuꝰ: Ita abſqȝ liberꝭ erit int̄ mulieres mr̄ tua. Et ſic in
fruſta cōcidit eū. Ecce eodē iudicio q̄ alios iudicauit:
iudicat̄. ¶ Tales vͦ penas a deo inflictas ſuſtinētes 38
ſeipſos ad patiam armēt: cogitatiōe diuina iuſticiā ad
memoriā reducētes: q̄ hic iuſte patiunt̄: Sicͤ ſm fabus Fabula.
las q̄dā leenā ad patiam ⁊ ad mitigādū dolorē quē de
morte habuit leūculoꝝ: hortabat̄ dicēs: qꝛ miltoꝝ aias
liū fetus rapuiſti; iuſte tui fetus a te rapti ſūt: q̄re ḡ dos
les qd iuſte factū eſt: qñ alioꝝ fetꝰ rapuiſti: cogitare des
bueras qualē mr̄ hȝ dolorē: qñ filios amittit: quē dolo
rē ſi bene cogitaſſes : mō de amiſſiōe tuoꝝ nō doleres.
Sic dei iuſticiā ad memoriā reuocabāt fratres Joſeph
Geñ.xlij. dicētes. Merito h patimur qꝛ peccauimꝰ in
fratrē nr̄m: vidētes āguſtias aie illiꝰ dū depcaret̄ nos
et nō audiuimꝰ : idcirco venit ſup nos iſta tribulatio.
Sic etiā latro a dextris chri in cruce dicens. Nos q̄dē
iuſte. Nā digna factꝭ recipimꝰ Lu.xxiij. Sic etiā ados
nibezech Judicū.j. qñ eiſdē penis q̄bꝰ alios priꝰ torſes
rat: torq̄bat̄: ſicͤ ibidē pȝ: diuinā iuſticiā recogſcēs dixit
ſicͤ feci: ita reddidit dñs mihi. Sic Anthiochꝰ ⁊c̄. Nō
ad idē auctē hri Grego.A.xviij.4. ¶ Scdo ſūt puniē 39
di a deo in rebꝰ exterioribꝰ: vicȝ amiſſiōe dñij ⁊ terrarū
et rerū male acq̄ſitarū: ꝓpter tales eñi iiuſticias ⁊ paus
ꝑerū clamātiū ad deū maledictiōes: nō ſunt dñia diu

rabilia: sed cito ab illis heredibus suis ad extraneos trāsferūtur: quod patet primo per illud quod scribit Aristo. Alexādro in secretis secretorum: propter hoc inquit fuit destructū regnū chaldeorum: quia regū et dñorum expēse reddit⁹ excedebāt: et ipsis deficiētibus redditibus propriis: bona acceperūt subditorum et ipsi clamauerūt ad deū gloriosū: qui exaudiuit eos: et regnū illorum destruxit: quod oia hec dicta probat concordat sacra scriptura Eccl. x. dicēs: regnū inquit a gēte in gentē trāsfert propter iniusticias et iniurias et contumelias et diuersos dolos.
40 Nō multa exēpla ad hoc. A. xij. 13. ¶ Sed quia licet hoc seculo multi illorum tales penas dū viuūt euadūt. Ideo certi⁹ et duri⁹ eas post mortē inueniēt eternaliter: sicut patet. C. xvj. 16. et D. xj. 31. Et licet hic euadāt: quod nō consiliariter torqueant: sicut alios torserūt: ibi illud nō euadēt iudiciū. Sicut enim sancti post mortē premia habebūt conuenientia: sm ea que viuētes bñ gesserūt: Ita mali penas conueniētes expient quod cōgrue ostēsum fuit in accidēti circa res cuiusdā dñi satis non nuper defuncti. Habuit enim dum vixit vnā malā conditionez: quod vicz quocūque titulo vel colore potuit libenter bona confiscauit subditorum defunctorum. Habuit et aliā conditionē bonā quod vicz pauperibus blada et huiōi libenter mutuauit in eorum necessitatibus. Accidit in morte sua: quod oia bona inuēta in manu sua vel in manerijs fuerūt regi confiscata: Ita quod de illis executores in nullo eū iuuare potuerūt. In quo satis ostēdit de⁹: quod sicut alios spoliauit et grauauit: ita et ipse spoliaretur: bona vero que pri⁹ mutuauerat que in manibus fuerūt debitorum: executores postea collegerūt: et inde defunctū iuuerūt. Quasi diceret de⁹ in facto et in consuetudine: in qua male egisti punieris: in qua vero bene remuneraberis.
41 ¶ Illi ergo qui sic subditos dure subiecerūt futuri: ibi futuri subijcient mille demoniorum. Et sic de alijs: sicut patet. D. xj. 32. quibus loquitur de⁹ per sacrā scripturā. Sap. vj. dicēs: discite iudices finiū terre: prebete aures vias: cito apparebit iudiciū durissimū: quoniam cū essetis ministri regni illi⁹ non recte iudicastis: neque custodistis legē iusticie: neque sm dei volūtatē ambulastis nō subtrahet personā cuiuscūque dñs oīm: nec verebitur magnitudinē quoniam pusillū et magnū ipse fecit: et equaliter est illi cura de oibus. Fortioribus aūt fortior instat cruciat⁹. Hec ibi. Fortioribus inquit fortior instat cruciat⁹. Sicut videm⁹ quod rex captis proditoribus suis: pauperes statim occidit: maiores vero tractu: suspēsio exenteratiōe et corporis diuisiōe: et multis penis affligit. Sic in proposito rex regū et dñs dominantiū Apoc. xix. ¶ Itē qui dñi sunt infideles deo: de⁹ permittit seruos eis esse infideles. Nam quia Salomon erat talis deo permissus est Jeroboam ei insidiari. iij. Reg. xj.

E. j. **Ebrietatis viciū fugiendū est.** Primo propter dānū et periculū quod affert ipsi aie: ipam infatuādo: perdēdo et spoliādo. Secūdo quia multa petā secū ducit. Tertio quia famā aufert. Quarto quia penā promeretur tēporalē. Quīto quia ad penā ducit eternā. Sexto quia in rebus exteriorībus depauperat. Septio quia corp⁹ dānificat. Octauo ponēda est ebriosorum excusatio cū reprobatiōe. Nono cōtra omnia predicta ostēdere restat remediū: quo ebriosi se refrenare poterūt ne mala incurrant predicta.

Arti. j. ¶ Primo est fugiēdū: quia infatuat. Si enim illos fatuos vocam⁹ qui a natiuitate sensu caruerūt: vel qui ex aliqua in-
1 firmitate sensus amiserūt: et in frenesim inciderūt inuiti: multo rōnabili⁹ isti fatui vocantur: qui ex mera sua volūtate sensus amittūt et linguā et pedes et man⁹ quantuz ad vsuz: que possidere possent si vellēt: quam illi qui inuiti sensus amiserūt. Sed dicēt isti: natiui tales multo stultiores sūt: quia semper sunt tales: ebrij nō nisi ad breue tēpus. Quibus rñdēdū est quod nō: quia isti freqñter et gratis sensus amittūt: illi secus et inuiti. ¶ Iterū sicut ille sapiēs vocatur: qui infirmitatē vel dānū corporis vel aie vel rebus iminere sentiēs: remediū a sapiētibus querit: sicut qui contra infirmitates corporales peregrinatur et querit deū vel sctōs vel sapiētē mediciū: vt sensus vel sanitatē recuperet: Ita contrario a contrario sensu stult⁹ vocatur: qui sensus et sanitatē bñs: salsa comedit: et bibēdi appetitū prouocat: ad tabernā peregrinatur et ibi offert: vt sensus et sanitatē habitā amittat: et cordis sapia per simbolo tollatur. Quia ebrietas pro simbolo suo aufert cor Osee. iiij. ¶ Sic vero infatuati castrū aie perdūt: et deū qui in eo habitat perdūt: sicut ebrij custodes: castra vel ciuitates perdūt mūdiales. Iuxta illud Aug. ad sacras vgines: quamplurime inquit vrbes diu obsesse nec capte: custodibus somno vinoque sepultis ab hostibus patefacte: igneque cremate sūt. Sic castrū spūale aie: custode ei⁹ atque ductore suo rōe submerso potu: ab hostibus capitur: et in foueā peti cecus cadit: ductore ei⁹ deficiēte.
¶ Sic vero infatuat⁹ capt⁹ et in puteū peti precip⁹: vtutibus 2
spoliatur. Quia sicut vbi est frequēs aquarū inūdatio: semen submergitur: ita semia vbi dei et vtutū: vbi frequēs inūdatio taberne et ebrietatis. Ps. cvj. Non sunt sic ebri⁹ ois sapia eorum deuorata ē. ¶ Ex quo patet quod ebrietas: oi latrone crudelior. Primo quia auffert bona meliora. s. spūalia. Secūdo quia eū quē capit: periculosi⁹ tenet: quia sub alio latrōe posset ad deū clamare. Et si stati esset occidēdus: posset a deo de petis suis veniā postulare: quod iste nō permittit. In quo patet quod istud est oi petō periculosi⁹: pro tāto quia qui in quocūque eēt petō: sentiēs mortē appropinquare: posset sacerdotē et veniā petē: quod ebrietate sopit⁹ facē nō pōt. Sic ergo aia talis dū moritur aufertur sine quocunque penitentie remedio: sicut caput Holofernis: qui et dormiebat nimia ebrietate sopit⁹ Judith. xiij. Nō. G. v. 6.
¶ Secūdo est fugiēdū quia ad multa alia ducit petā. Sicut enim auceps aues nititur Arti. ij.
ad vnū congregare locū: vt illuc illaqueantur et capiantur. Sic 3
diabolus multos ad tabernā congregat: vbi de viginti vix euadit vn⁹ vel duo: qui dicē possunt: laqueus contrit⁹ ē et nos liberati sum⁹ Ps. cxxiij. Quia oēs illaqueantur. Alij pot⁹ excessu. Alij turpibus vbis et cātilenis et impudicis aspectibus et illicitis iuramētis et concupiscētijs et luxuriosis et vanis narratōibus. Alij luxuria et incestu: quia vbi ebrietas: ibi libido et furor dñatur: dis. xxxv. vēter. Et sicut patet Gen. xix. vbi dixerūt filie Loth. Inebriem⁹ eū vino etc. De quo dicit canō: quē sodoma nō vicit: vina vicerūt: dis. xxxv. §. j. ¶ Alij homicidio: sicut patet de illo in vi. pa. Cui diabolus dixit. Elige consentire vnū de tribus petis: et nūque tētabo te: qui elegit pot⁹ inebriari. Et postea vtrūque adulteriū vicz et homicidiū adiecit: quia virū cū cui⁹ vxore ebri⁹
peccauit: superuenientē occidit. ¶ Alij tumultu et litigio: 4
et secretorum reuelatiōe: quia prouerbiū ē: vinū et confessio oia reuelāt. Et nulliū secretū vbi regnat ebrietas Prouer. xxxj. ¶ Alij falsitate: facit enim hoiez falsuz dupliciter. Prio: quia multipliciter falsitates conspiratiōes et confederatiōes de furtis et falsis duodenis et huiōi tractantur. Secūdo: quia multa facit hoiez permittē dū ebri⁹ ē: que sobri⁹ reuocat. Ideo dicit Canō: quod primū facit hoiez ad permittēdū: et postea tristē ad soluēdū: sicut patet de Herode et Joāne baptista. xxij. q. iiij. vnusquisque. Alij festinis et fatuis iudicijs et sentētijs et iordinatis consilijs. Sicut illi qui parlamēta et consilia et iudicia sua tenēt: postquam sūt vino calefacti: quia vinū in eis dñatur postque rō. De quibus. C. xj. 5. Et Esa. xxviij. pre ebrietate errauerūt: ignorauerūt iudiciū: nescierūt vidētē. A quo appellare posset: sicut appellauit mulier de qua Sene. in decla. refert. Que a Philippo rege temulēto dānata: appellauit Exēm
Ad quē inquit rex ad Philippū inquit: hoc sobriū: qui crapulā excussit et mulierē a sntia absoluit. Sed heu nō sic temulēti moderni: sed si quid tūc ordiatū fuerit in subditorum depopulatōe: minime reuocatur: quod vero in subditorum ordiatur solaciū

negligit. Alij iniusticia: qꝛ inequalit dei bona diuidūt: dū
vnꝰ sitit aliꝰ ebriꝰ ē. j. Cor. xj. q̄ si equalit int̄ se diuiderēt:
neutē excederet vel idigeret. Sic de pānis: sic de pecunijs
Sic de oībꝫ alijs bonis. Et sic ptꝫ ꝙ ebrietas est fames
et nutrix oīm viciorꝫ. dis. xxxv. aū oīa. Et. xv. q. j. sane.
Nec mirum: quia sicut intrat potus exit sensus. Et sic
paulatim oīs sapientia corꝫ deuorata est.
Arti.iij. ¶ Et nō solū pctā adducit: ſꝫ etiā famā ledit: qꝛ sicut an-
belitū fetere facit i mane: sic famā ⁊ apud deū ⁊ apud
bonos hoīes: qꝛ oīs bonꝰ hō minꝰ tales diligit: minꝰ-
qꝫ illorꝫ appreciat ministeriū: ⁊ societatē ⁊ ab oībꝫ etiā
5 deridēt. vnd' Ambro. li. de pnia. Ebriosus inquit cū vi-
nū absorbet: a vino absorbet: ⁊ abominat a deo: despi-
cit ab angelis: deridet ab hoībꝫ: ꝯculcat ab oībꝫ. Ideo
Seneca epl'a. lxxxiij. dicit: ebrietatē voluntariā esse insa-
niā: nec mirū: ꝙ ad multa vicia ⁊ ꝑicula ducit: qꝛ sicut
nauis i mari cū gubernatore impotēte ad mlta ꝑicula
impellit: ita hō qū rō ꝑ quā gubernari deʒ: sit impo-
tens ꝑ ebrietatē: ⁊ h̄ experiunt multi: q̄ tūc loquunt ⁊
faciunt de q̄bꝫ postea multū erubescūt: ⁊ dolent ⁊ que
Arti.iiij. ¶ Viri v'o ecclastici. De (nunq̄ cēnt sobrij facturi.
quibꝫ Esa. xxviij. sacerdos ⁊ ꝓpheta nesciērūt ꝑ ebrie-
tate absorpti sunt a vino errauerūt in ebrietate nō solū
infamia sicut alij ſꝫ etiā depositiōe puniēdi sunt: sicut ptꝫ
dis. xxxv. ep̄s: vbi sic dī ꝑsbyter ebriosus deponat. In-
feriores clerici cōione priuent. Huic etiā ꝯcordat de-
cretalis li. iij. ti. j. de vi. ⁊ ho. cleri. A crapula: vbi etiā
prohibet potatio normānorꝫ ad equales potus.
Arti.v. ¶ Et non solū tꝑalē: ſꝫ etiā eternā inducit penā. Quia
ebrietas assuefacta est mortale pctm̄. Dis. xxv. vnū. ꝯ.
alias: i fine. Diabolus suos iebriādo assimilat amico
fraudulēto q̄ simplicē vicinū inebriat: vt de hereditate
sua eū decipiat. Sic diabolus mittēs. s. pcti fel: ⁊ ine-
briās Abac. ij. de q̄ felle. Aug. in q̄dā s'mōe. Ebrietas
est dulce venenū: quā q̄ hꝫ seipm̄ non hꝫ. Sed sicut ebrij
dū in tali sunt statu nō dolēt de hereditate vēdinōe vel
alio dāno: qd' rebꝫ vel corpi inferūt. Sꝫ exꝑgefacti mul
tū dolēt: Ita amittētes mō hereditatē celestē: ebrietate
vel q̄cūqꝫ alio pctō: dū i tali sūt errore: nō dolēt: qꝛ ꝯscie-
tiā excecāt: ⁊ sepeliūt rōnē. xv. q. j. sane. Ideo ridēt ⁊ pctm̄
more freneticorꝫ: q̄ infirmitatē ꝓpriā ignorāt: iactant.
6 de q̄bꝫ Esa. iij. Pctm̄ suū sicut sodoma ꝑdicauerunt. Et
reꝑhendētes deridēt: sicut frenetici nolētes iuuari. Figu
ra de Esau Gen̄. xxv. Comedit ⁊ bibit: ⁊ abijt ꝑuipē-
dēs ꝙ ꝑmogenita sua vēdidisset. ¶ Sed extrema istiꝰ
gaudij luctꝰ occupabit: qū de alio ciphō bibēt: qū ignis
et sulphur erit pars calicis eorꝫ: qū dicet eis illō Hie-
re. xlviij. Inebriare eū calice ire dei: vt sicut bibendo in-
ordīate delectabat: Ita bibēdo puniat. Sic ptꝫ. D. xj.
Exm̄ 32. Et. D. xij. 37. ¶ Qꝫ aūt ebrij sic sint puniti: ptꝫ ꝑ
hoc qd' narrat Valeriꝰ de q̄dā ebrioso: cui deꝰ ondit in
q̄dā visione diabolū vnū ad penas ducentē: ⁊ magro
demoniorꝫ q̄renti vbi eū inuenisset? Rn̄dit i ebrietate.
Cui mgr̄: portes ḡ eū huc: vt bibat sanis: ⁊ infundebāt
in os eiꝰ picē ⁊ sulphur: vt ei videbat dicētes: sitisti: bi-
be: Huic etiā ꝯcordat scriptura sancta. In ps̄. x. dicēs.
Ignis sulphur ⁊c̄. Ille aūt cui h̄ visio ondebat: impo
sterū ab ebrietate se retraxit. ¶ Sꝫ cogitāt forte aliq̄: ꝙ
si filiis visio eis ondeset: se etiā corrigerēt: q̄bꝫ dicēdū ē:
ꝙ sufficit ꝙ audiāt q̄d alijs ꝯsilibꝫ accidit: qꝛ de filibꝫ
7 sile est iudiciū. ¶ Et ꝑterea aliq̄n malē ondit: ꝙ ꝓpter
tales ebrietates aliq̄ i morte desperāt ⁊ dānant. In vil
Exm̄ la enī satis nota cū q̄dā talis ad mortē infirmaret: ⁊ a
bono vicario q̄ mihi h̄ retulit visitaret: ⁊ ad ꝯfessionē
et cōionē amoneret: nullū aliō respōsuꝫ hic potuit: q̄
istud: bona ceruisia: ceruisia bona: ⁊ si verbū cū mutas-

re ꝯtingeret: qū de sacerdote ei mentionē fecerūt dixit:
portauit ne mihi sacerdos bonā ceruisiā vel bonū potū
Nō sile huic. D. ij. 9. Hoc ḡ exēplo exꝑgiscimi ebrij ⁊
flete: ⁊ vlulate oēs q̄ bibitē vinū i dulcedine Iohel. j.
¶ Et ponat ꝙ aliq̄ ita sint illo pctō excecati: ꝙ ifamiā Arti.vj.
vel inferni penas nō timeāt: qꝛ forte eas nō vidēt: vel
nō credūt: saltē timeāt rerū ⁊ bonorꝫ diminutionē quā 8
ex ebrietate ꝯseq̄ oportet vidēt. Ideo istā penā post ꝑcedē-
tes posui: qꝛ plus apud mūdiales timet: cū ḡ videāt: ⁊
q̄tidie int̄ se loquūt ꝙ ebriosi nūq̄ ditabunt. Cui etiā
dicto ꝯcordat sacra scriptura dicēs Eccl. xix. Operꝰ ebri
osus nō locupletabit: saltē illo timore digē paulisꝑ vi-
¶ Iterū ponat ꝙ ita stulti sint (nū q̄ madeo. j. Re. j. Arti.vij.
ꝙ penas nō timeāt eternas. Ita ꝓdigi: ꝙ rerū non ti-
meāt diminutionē: cū carnē nemo vnq̄ odio habuerit
carnis saltē dilectio ebrietates refrenet q̄ multē cā affi- 9
ciūt infirmitatibꝫ: sicut paralisi: cecitate: capitē dolore: ⁊
multis incōuenientijs. De q̄bꝫ Inno. li. de vilitate cō-
ditiōis hūane. Quid inquit turpiꝰ ebrioso: cui fetor i ore
tremor i corpe: ꝓdit occulta. Cui mens alienat: facies
trāsformat: lingua agitat: fecundi calices quē nō fece-
¶ Qū v'o de ebrietate reꝑhēdunt: q̄dā il- (re disertū. Arti.viij.
lorꝫ se excusant ꝑ societatē ⁊ amicorꝫ instantiā. Sꝫ in h̄
defectū ꝓpriū potiꝰ ondūt: q̄ se excusent: minꝰ scietes i
hoc facto se ondūt: q̄ sint irrōnabilia aīalia: q̄ ad nulli- 10
us rogatū vltra potū necessariū sumūt. Vn̄ fert ꝙ q̄-
dā pifamulias habuit quēdā ceruū domesticū i domo Exm̄
sua: q̄ ad prādiū ceruisiā de ciphis solebat bibē: ⁊ q̄daꝫ
vice tm̄ bibit: ꝙ inebriatꝰ erat: ⁊ saliēs i curia int̄ ligna
crus suū grauiter lesit: nunq̄ postea ceruisiā nec aliq̄d
ꝑter aquā voluit bibere. ¶ Ad idē fert ꝙ illā insipien- Exm̄
tiā quidā cognouit. Cū ad aliorꝫ instantiā plus solito
bibēs inebriatꝰ fuisset. Et equū ad plus bibēdū nullis
ꝑcibꝫ vel amicitijs inducere posset: aut me sapiētior es.
Sic ḡ ad potandū rogātibꝫ ⁊ dicētibus illud Can̄. v.
Inebriamini charissimi rn̄dere dicunt: sicut q̄dā tali respō- Exm̄
disse fertur dicēs: multū indiges stulto: ꝙ de tam caro
amico vis stultū tuū facere. Audiēdus est ḡ ⁊ ꝑponē-
dus melior amicus q̄ dicit Ephe. v. Nolite inebriari.
¶ Alij se forte excusari credunt: qꝛ potum emunt: ⁊ qd'
emunt: capere possunt: ne simbolū amittant: sed male
simbolū lucrat: quia aīam mortaliter peccādo perdit.
Et ergo q̄ nō plus soluit q̄ ipse: nō inuideat si frequē-
tius ⁊ plus bibat: cū s'm sitim ꝓpriam ⁊ nō voracitatē
alienā sibi necessaria mēsurare debeat. ¶ Alij auide et
excessiue sumūt: qꝛ raro sumūt: ⁊ male: qꝛ q̄d ꝓdest illa
nimietas ꝯtra sitim q̄ trāsijt: qū iam satis habet: nocet
que trāsijt: nec oportet ꝙ excessus illam faciet: quā iam
sufficiētia sanauit. Nec valet excessus ꝯtra sitim futurā
immo nocet: qꝛ sitim in futuro ꝓuocat: sicut ptꝫ. D. xj.
22. Alij se excusant: quia nemini nocēt dicētes: nō ni- 11
mis bibit: q̄ neminē dānificat. Isti deficiūt: qꝛ sicut ex
ꝑcedentibꝫ ptꝫ sibiipsis nocēt: tam alabus q̄ corpibꝫ:
et ꝯtra deū peccāt. Sicut ptꝫ. ā. c. c. arti. v. qꝛ est pctm̄
mortale: ⁊ ꝯtra ꝓximū indigentē: quē defraudant: si-
cut ptꝫ ex auctoritate Pauli. ā. c. c. 4. ¶ Qū v'o de male
factis que in ebrietate cōmittūt reꝑhendunt: excusant
se ꝑ ebrietatē dicētes: parce mihi domine: ebrietas me
fecit hoc facere. Isti nō se excusant: sed de duplici pec-
cato se accusant. Si enī ista excusatio eēt sufficiēs Esai-
as ꝓpheta potius illos excusaret: de quibꝫ dicit. xxviij.
c. pre ebrietate errauerūt ⁊c̄. Sicut ptꝫ. ā. c. c. iiij.
¶ Ratio ergo corpus a talibus excessibꝫ refrenare de- Arti.ix.
bet freno abstinētie: q̄ multa in sacra scriptura cōmen-
dat ⁊ ꝑsuadet: sicut patꝫ dis. xxxv. sexto die. Et de ꝯse.
dis. v. nō dico. Et. A. iiij. ꝑ totū. Hec ḡ refrenari debet

qa sicut equ⁹ qñcq̄ postq̄ satis biberit:nisi freno refre
net:i aquā cadit ⁊ insidentē in piculo ponit. Sic caro
postq̄ satis biberit:animā submergit: nisi abstinētia
refrenet. Cui⁹ freni:due ptes restringētes:q̄ retinētes
vocant refrenare debēt breuitas et penalitas. Cogita
tio de delectationis breuitate qua statim trāseūte oia illa
q̄ guttur delectabāt in lutū fetidū ponunt: ⁊ freq̄nter
ad amaritudinē cōuertunt retrahere deberet. Ex alia
parte etiā oēs p̄dicte penalitates tam tpales q̄ eterne
vitā nostrā refrenare deberēt:q̄ nō ducat in cōmessa
tionib⁹ et ebrietatib⁹. Ro.xiij. Nota contra illos qui
sitim prouocant:vt plus bibant. T.xij.17

E.ij. Electionis. Primo osten
denda est discretio. Scdo q̄lis esse debeat ele
ctio q̄ ptinet ad bonū et vtilitatē priuatā. Tertio q̄lis
esse debeat electio q̄ respicit vtilitatē publicā: q̄ntū ad
electiōis negociū. Cū thematib⁹ ad ppositū ptinētib⁹.
Quarto quātū ad electorū collegiū. In q̄nto vo electi
preconiū.i. cōditiōes psone eligēde describēde sunt.
Sexto ōndet q̄ inordinata intētiōe electionē pcurātes
vl' eligētes vl' p̄sentātes vl' ordinātes indignos:multi
plici piculo tā se q̄ electos suos: ⁊ subditos exponūt.

Arti.j. ¶ Quātū ad pmū. Electio q̄dā respicit bonū puatū.
sic q̄ hō eligat bonā vitā ⁊ hūilē: q̄ntū ad seip̄m dicēs
1 illud Ps.lxxxiij. Elegi abiect⁹ esse i domo dei. Quedā
vo respicit bonū publicū: sic q̄n eligunt hoies ad bel
lū: vel ad p̄posituras: seu regales vel impiales p̄emi
nentias: vel ad ecclasticas p̄lationes et dignitates de
vtroq̄ simul.ij. Pe.j.

Arti.ij. ¶ Certā enī vocationē ⁊ electionē faciat: q̄si diceret:
facite q̄ illa vocatio seu electio: q̄ de⁹ elegit nos ante cō
stitutionē mūdi: vt essem⁹ sct̄i. Ephe.j. sit certa ⁊ expe
dita eligēdo illa media p q̄ dei electio implet: ⁊ dicēdo
illud Ps.cxviij. qm̄ mādata tua elegi. Et iterū viā ve
ritatl elegi. Quia nec aliter elegit nec vocat: vt veniat
nisi p viā mādatoꝝ: vt sciat reprobare malū ⁊ eligere
bonū. Esa.vij. vt videlicz sciat ⁊ ope impleat ⁊ eligat
bonū in actu: qa aliter penā meret: qa talis puilegiū
meret amittere: sic pꝫ A.vj.3.id est liberā electionē: ⁊
in seruitutē eternā poni: libera enī electio est puilegiū
rōnalis creature. Cui dr̄.j. Paral'.xxj. q̄dcūq̄ volueris
elige. Et Ecc̄i.xv. Posuit ante eū.s. hoiem bonū ⁊ ma
lū ⁊c. Et ideo puilegiū vocari potuit: qa brutis nō ꝯue
2 nit: sic pꝫ p scm̄ Thomā pma scd̄e.q.xj.ar.ij. Et nō
est puilegiū q̄dcūq̄ sic nobile. Ita fortiter enī puile
giatos ptegēs: q̄ si bn̄ eo vtant: et vt eis cōcessum est
illud custodiāt: tot⁹ mūd⁹ et infern⁹ sil' cōfederati eos
nec supabit: nec eis nocebit q̄ aduiam: nec ab eis illud
tollet vl' frāget: qa oib⁹ fortior est p quā reliq̄ sm ele
ctionē grē salue fiet. Ro.xj. Nota. H.j 2. ¶ Sꝫ heu
maior pars mūdi fatuo assimilat: q̄ pot⁹ baculū suū
eligit: q̄ celū. Et puero q̄ pon⁹ pomū q̄ denariū. Et
porco: q̄ pot⁹ putrida eligit q̄ aurū Sic mō q̄si oēs pu
trida eligūt pctā diuersa sm q̄ i diuersis delectant: po
ti⁹ q̄ celū pot⁹ eligūt trāsitoria: q̄ eterna. Eternā pau
pertatē q̄ tpalem. Eternā infirmitatē q̄ breuē dietā.
Eternā penā: q̄ breuē corpis macerationē. Eternā irā
et laborē ⁊ penā q̄ remissionē ⁊ penā tpalē. De quib⁹
omibus Hiere.viij. Eligēt magis mortē q̄ vitā: oēs
qui residui fuerint de cognatione hac pessima.

Arti.iij ¶ Si vo oia bn̄ ordinent q̄ ad p̄dictā electionē ptinēt
priuatā deo ordināte: quē in p̄uata electione elegerūt.
3 Iuxta illud Deutr.xxvj. dn̄m elegistis hodie: secūda
electio meli⁹ expediet: qa sic artifex sapiēs in nemore
inter multa ligna eligit meli⁹ lignū p eccl̄ie edificatiōe
q̄ stult⁹. Iuxta illud Esa.xl. Forte lignū et imputribi
le eligit artifex sapiēs. Ita inter mltos hoies nūq̄ bn̄
eligit lignū p eccl̄ie regimine q̄ est stult⁹ quātū ad deū
vn⁹ videlicet pctōr et symoniac⁹ reuolutor: munerib⁹
vel carnali affectiōe corrupt⁹ et putridus: q̄ cōmodū
attēdit ppriū. Tale enī lignū in se putridū lignū eligit
putribile. Habētes vo dei sapiētā lignū eligūt impu
tribile q̄b⁹ congruūt Themata q̄ sequunt. Quēcūq̄
elegerit de⁹ ipse erit sctūs. Nūeri.xvj. Quē elegero:
germinabit virga. Nūeri.xvij. ¶ Eū ꝯstitues quē dn̄s
de⁹ tu⁹ elegerit. Deutro.xvij. Elegit Ioab ex electis
Israel.ij. Re.x. Elegit Salomō operarios.iij. Re.v.
Eligite meliorē de filijs dn̄i nr̄i: ⁊ ponite eū sup soliū
pr̄is sui.iiij. Re.x. Elegerūt sacerdotes sine macula:
volūtatē habētes i lege dei.j. Mach.iiij. Elegerūt bo
nos. Math.xiij. Eligite ex vobis virū.j. Re.xvij. In
q̄ nr̄⁹ describit electiōis quātū ad tria. Prio quātū ad
electiōis negociū: Eligite. Scdo q̄ntū ad electoꝝ colle
giū. Ex vobis. Tertio q̄ntū ad electi p̄coniū: Virū.
¶ Prio electiōis negociū comitari debet matura velo
citas cū cōcordia: ne videlicet negligētia brigis vl' dis
cordijs nimis differat: qa talis in electiōe mora trahit
periculū: qa i tali mora nō melior s; maior p̄uaricator
p̄ficit: quō vo et p quā viā hoc fiat tali ōndit exēplo.
Fabule cōtinēt q̄ aues q̄ndā inuenerūt rosam: ⁊ tra Exemū
ctātes inter se cui dāda esset cū ab oibus possideri nō
posset. In hoc ꝯsenserūt q̄ pulchriori daret aui. Ipis 4
vo discordātib⁹ de pulchritudinis p̄eminētia cui attri
buēda esset ⁊ sniam vsq̄ in crastinū differētes: vt inte
rim pot⁹ maiora offerētes: q̄ sapiētes cōsulerēt: nocte
vo illa ceteris dormiētib⁹: venit auis illa q̄ de nocte me
lius se scit iuuare. Videlicet Bubo cui⁹ tota ptās cō Bubo
sciētia ⁊ cautela de nocte ōndit. Et rosam rapuit pp̄ter
quā falsitatē et rose malā adeptionē: postmodū snia la
ta fuit a rege auiū: q̄ nūq̄ de die volaret. ¶ Rosa pul
chra est bn̄ficiū seu dignitas ecclastica vl' secularis p̄
eminētia: ad quā electiōe media puenit. Circa quā si
electores vel patroni discordēt: vel p brigas vl' appel
latiōes ⁊ placita impedient ⁊ retardent: vt interim cō
sulāt illos quorū dextera repleta est munerib⁹ et cōiter
Bubo inferni scꝫ symoniac⁹ vel reuolutor: q̄ pl⁹ hꝫ
in aia de malicia: vel i bursa de pecunia. Quoꝝ ptās
est circa brigarū et cupiditatū tenebras de q̄b⁹ ait sal
uator. Luce.xxij. hec est hora vestra ⁊ ptās tenebrarū.
Rosam asportat et amphorā. Et hec est causa q̄re plu
res sunt bubones i officijs ⁊ dignitatib⁹ ⁊ curis cōsti
tuti: q̄ alaude: qa in q̄cūq̄ causa vt cōiter q̄ vtit inter
fideles ⁊ falsos: falsi videlicꝫ ppositū suū in nocte hui⁹
mūdi obtinēt: qa filij hui⁹ seculi prudētiores sūt filijs
lucis i generatiōe sua. Luce.xvj. sic bubōes i tenebris
q̄ aues lucis et diei. Sꝫ a rege volucrū celi snia pcta sic
intrātes et sic viuētes i morte dabit: q̄ lumē celi nūq̄
videbūt. Sꝫ introibūt vsq̄ in pfundū patrū suoꝝ ⁊c.
Et oēs volucres celi sup eos sic sup bubones clamāt
dicētes. In terra sctōꝝ iniq̄ gessit: nō videbit gloriā.
Esa.xxvj. Nota sile huic. A.xv. 32. Contra oia talia
pericula cito et cōcorditer eligite dicit dn̄s. Aggei.ij. Arti.iiij.
¶ Electorū vo collegiū interna sinceritas comitari de
bet: qa i facto electiōis assimilari debēt ppetue vgini 5
marie. De q̄ legit Luce.x. q̄ optimā partē elegit: filiū
videlicet dei. In qua electiōe oib⁹ electorib⁹ formā tra
didit eligēdi qa sicut ipsa deū de spū suo: sine integri
tatis cōcepit et peperit corruptiōe. Ita ipsi eligēdū cō
cipere debēt sine carnalitate et cupiditate intētiōe. Qui
ideo eligūt: qa cōsanguine⁹ vel affinis est: de carne cō
cipiūt: ⁊ de carne pariūt corruptorē. Qui vo qa mūera

vel lucra dat vel ꝓmittit: de cupiditate cōcipit ⁊ parit
cupidū. Primi carnu: et secūdi diabolo ⁊ nō spūiscto:
iudiciū cōmittūt electiōis. ¶ Tales ante electionē fru
stra inuocāt spūssancti auxiliū ⁊ cōsiliū. Cui⁹ cōsilio
vti nolūt: q totū negociū anteq̄ ipm inuocarēt iter se
fabricauerūt. In q facto qbusdā volūtarijs assimilant
dn̄is: q anteq̄ cōsiliarios suos cōsulāt apud seipsos
qcquid agere volūt imutabiliter ⁊ obstinate determi-
nāt: ⁊ tūc ad factū suū inordinatū colorandū cōsilia-
rios cōuocāt: sicut isti spiritūsctm̄. ¶ Qui cōuincunt
6 tā a scripturī ⁊ factis paganoꝝ q̄ chustianoꝝ. ¶ Scri
bit eñ Justin⁹ li. ij. de qdā Alexādro ꝙ amicis quęrē
tibꝰ quē imperij faceret heredē. Rn̄dit dignissimū nō
noīauit filiū Herculē: nō fratrē Arridiensis: qa ne-
pbas esset viro forti aliū q̄ virū succedere fortem.
¶ Huic ꝯcordat scriptū et factū sacre scripture. Num.
xxvij. Vbi Moyses a deo de morte sua certificat⁹ cū
multos haberet cōsanguineos ⁊ amicos: nullū de ca-
pite suo ꝑpl'o ꝑficere voluit: ꝫ totū deo cōmisit dicens.
Prouideat dn̄s de⁹ spirituū oīs carnis hoiem qui sit
sup multitudinē hāc: et possit exire ⁊ intrare ante eos
⁊ educere eos: vl' introducere: ne sit ꝑpl'us dei: sicut oues
absq̄ pastore. ¶ Sup q dicit Origenes. Discāt inqt
electorū principes: successores suos nō ei⁹ q cōsanguie
iūcti sunt eligere: neq̄ hereditariū tradere eccl'ie princi
patū: ꝫ referre ad iudiciū dei: ⁊ nō eligere illū quē hu-
man⁹ cōmēdat affect⁹: ꝫ totū cōmittere deo. ¶ Exēm
etiā de Samuele q ꝑpl'o principē nō dedit anteq̄ de⁹
ei⁹ reuelaret auriculā. sicut pꝫ. j. Reg. ix. vbi dei iudi-
cio Saulem elegit. et. j. Reg. xvj. vbi eiusdem iudicio
Dauid vnxit regē sciēsq quē dn̄s elegerit ipe sctūs
est. Numeri. xvj. quoniā ipse falli nō potest in electio
nibus suis. Nota. O. vj. 47.

Arti. v. ¶ Quales vo cōditiones debet hr̄e eligēdus: ōndūt.
¶ Primo q a natura ordinant. Ceruii eñ volētes flumē
7 trāsire: vel se cōtra venatores vel canes defendere: for
tiores anteponūt: ⁊ sup se custodes naturali instinctu
ꝯstituūt. Aliter eñ in hoc natura deficeret: qa debiles
ꝑpositi essent tā ꝑponētibꝰ q̄ sibiipsis causa ⁊ occasio
ruine. ¶ Scđo idē ōndūt ea q a rōne ordinant: sicut
bella hūana iusta: in quibꝰ maior industria sapiētia ⁊
fortitudo in duce exercit⁹ requirit de cōgruo q̄ in his
q eū ad bellū sequunt: qa ex vecordia sua sui toti⁹ exer
cit⁹ imminet ruina. sicut patet. B. ij. 14. ¶ Tertio idē
ōndūt ea q quotidie agunt. In oīni eñ arte et opere:
vbi agit de corporali vel tpali emolumēto: eligunt for
tiores sapiētiores et meliores opartij. Elegit Salomō
operarios. iij. Reg. v. et nō ociosos. Sic vbi de lucro
aīaꝝ facere deberēt. ¶ Quarto idē ōndūt ea q in sa-
cra scriptura inueniunt. primo Numeri. xvij. Vnde
Aaron ꝑpl'o preferendus anteq̄ ꝑpl'o ꝑficeret: habuit
virgā germine ⁊ gēmis ⁊ floribꝰ ornatā ⁊ fructu fecū-
dam. In signū ꝙ ille solus dign⁹ est sup ꝑplm virgā
accipe correctiōis vl' ꝑeminētie: solusq̄ ad h eligēdus
qui ꝟitate vite germinat: quantū ad se: floret opiniōe
et fama: ⁊ fruct⁹ doctrine et opatiōis ꝓfert omnibus
quibꝰ pōt. ¶ Scđo exēm habet ad hoc i sacra scptura
Nee. viij. Vbi habet ꝙ Esdras ꝑplm doctur⁹: stetit
sup gradū altiorē sup ꝑplm ab humero ⁊ sursum. Sic
spūaliter talis est eligēdus vt ꝑplm regat: q eminet in
his q supra humerū sunt. i. circūspectiōe discretiōe sa
piētia et hmōi: quarū organa i capite maxime vigent.
Nō aūt debet alios excellere in his q sub humerī sūt
8 i. delectatiōibꝰ q venerē ⁊ carnē sequunt. ¶ Quartū
habet Nūeri. iiij. Vbi habet ꝙ a triginta annis vsq̄
ad quinquagesimū eligebant ad opa q ad tēplū mystē
ria ptinebāt: in signū ꝙ viri fortes et ꝑfecti assumēdi
sunt ad ministeria ecclesie et diligēter examinati: qa si
ad officia secularia et bella corporalia assumendi sunt
diligēter examinādi. Multo forti⁹ examinari debēt: q
ad ꝑlaturas assumunt. Dis. lix. si officia: qa sic i bello
corporali periculū ex hoc imminet ꝙ mali assumunt.
Ita in spūali. Sicut patet. B. ij. 29. Item nota. O. vj
44. ¶ Quintū exemplū ad hoc Joan. vj. vbi habet
ꝙ cū cognouisset Jesus qa vēturi essent vt raperēt eū
et facerēt eū regē: fugit iterū in mōtem ipse sol⁹. In si-
gnū ꝙ honores sunt fugiēde ⁊ ꝙ tales eligēdi sunt q
illos exemplo Gregorij fugiūt: q et si oīno ad talia
onera supportāda cogant: cor habeāt humile: sicut q
onus subit: caput inclinat nō se extollat: ꝫ ita in omni
medio: sicut sol i medio planetarū vt ꝓsit et illuminet
nō vt ꝑsit. Et cor i medio corpis vt vitā mēbris oīb⁹ 9
influat. Sic si rectorē posuerūt te: noli extolli: sed esto
in medio illorū rector in honore. Ecclesiastici. xxxij. Et
Ecclesiastici. x. Duo dicit. Vnū videlicet ex parte ꝑlati
ꝙ videlicet sit i medio sicut sol: q inter planetas mediū
obtinet: qa tres supra ⁊ tres sub se: ⁊ sicut cor. ¶ Aliud
ex parte subditorū: videlicet ꝙ ꝑlatū vel quēcūq̄ eis
eminentē habeāt in honore. Augustin⁹ in speculo cle
ricoꝝ: honore corā vob ꝑlat⁹ sit vobis. ¶ Predictas
ḡ habētes cōditiōes eligēdi sunt. Vn̄ Origenes sup
Leuiticū. Qui ex omni ꝑpl'o ꝑstantior est q doctior: et
in omni virtute eminētior. Ille ad sacerdotiū eligatur
¶ Item nota plura exēpla quales de⁹ elegit ꝑ hoc eli
gēdi nob formā dans. C. xviij. 6. ¶ Sꝫ heu nō sic eli 10
gunt oēs sed habētes cōditiōes positas. supra. e. c. iiij.
frequētius exaltant. De quo cōqueritr sacra scriptura
Ecclēs. x. dicēs. Est malū qđ vidi sub sole quasi per er
rorē egrediēs poticū stultū i dignitate sublimi. Cui⁹
errons occasio esse videt nimia ſm carnalē affectū ap-
proximatio. Pro q est sciendū ꝙ approximatio ⁊ elon-
gatio faciūt visum qn̄q̄ errare: sicut patet de planetis:
inter quos visus iudicat lunā maiorē: quia ei plus ap
propinquat: ⁊ saturnū minorē: qa plus ab eo elōgat:
q vo in celo sunt ⁊ oia vidēt vt sunt: cōtrariū iudicāt.
Sic boni qrū ꝯuersatio i celis est: mali vo qrū ꝯuersa
tio i terris: ⁊ affectio est terrena: pl⁹ eis appropinqn̄tes
ꝯsanguinitate ⁊ affinitate vl' familiaritate: maiores iu
dicāt ⁊ meliores ⁊ ideo mali exaltant et boni deꝑmunt
sicut ait scriptura. Eccl'es. x. Vidi inqt seruos in eqs:
et principes ambulātes: q̄si seruos sup terrā quia ele-
git rex de amicis. j. Mach. vij. Et qs elegit bachides
impios. j. Mach. ix. Nota. J. ix. ar. j.

¶ Electores vo tales eligētes et patroni tales ꝑsentan Arti. vj.
tes siue ad ordines apponētes ⁊ recipiētes et aduocati
⁊ fautores tales iuuātes: sicut multiplr peccāt: sic mul
tiplici tam se q̄ electos q̄ etiā electoꝝ subditos ꝑiculo 11
⁊ pene exponūt. ¶ Primo tales cōtra deū peccāt: cui⁹
mādatū trāsgredi faciūt. Exod. xx. Nō ascēdes inqt
ꝑ gradus scꝫ ꝑ grad⁹ cōsanguinitatis vel affinitatī ad
altare meū. ¶ Secūdo cui⁹ amorē vel timorē postpo-
nūt. Quia si rex terren⁹ vel dn̄s vel magn⁹ amic⁹ eos
rogaret ꝙ ei ꝓ aliqua arte vel ope fidelē ꝓuideret mi
nistrū: vnde apponeret diligētiam ꝙ sibi nō mitteret
nisi discretū: sic i arte aīe bene cōsiderare deberēt cui
gregē dn̄i cōmittūt custodiendū si bene cōsiderāt cui
maritare volūt filias ꝓprias bene cōsiderare deberent
cui maritāda sit spōsa ecclesia scꝫ christi. Et si quis eos
rogaret ꝙ filiā suā indigno maritarēt: sufficiētes inue
nirēt excusatiōes. Sed heu qn̄ ꝑces fiunt ꝓ indigno
ad dei spōsam habendā nō se excusant: sed humanū ti
morē diuino timori ꝑponūt. ¶ Tertio cuius spōsam 12

venalem exponũt illis quorũ litterarũ titulus verior
esset pecunie q̃ʒ dei gratia. ¶ Quarto cuius exercitum
et castra in bello et obsidione posita: ꝑdunt vecordes
milites in eis ponendo cuius oues lupis tradunt.
¶ Quinto cuiꝰ filios infirmos morti tradũt: dũ ma-
lis medicis scie̾ter exponũt: quis eñ filiũ suũ infirmũ
traderet cure medici: quem sciret medicinã nescire cũ
expertũ habere posset? talis videreť velle a filio suo li-
berari: quare ğ talibꝫ tradũt dilectos dei filios: ꝓ q̇bꝰ
Christus mortuus est? Sed dicunt puer est põt ire ad
scolas et addiscere: sed interim infirmi moriunť: inte-
rim subditi peccãt: et fornicanť qð pulchre ostẽsum est
Geñ. xxxviij. vbi Judas dixit ad Thamar: expecta
13 donec crescat Sela filiꝰ meꝰ: q̃ interĩ fornicata est. Sic
ipsi dicũt ecclesie expectet ⁊c̃. quare nõ dicũt hoc de oui
bus suis? dantes pastori salariũ vt vadat: ⁊ artẽ pascẽ-
di discat dicẽtes: expectẽt oues vt addiscat ⁊c̃. Quare
nõ sic loquunť de filijs suis infirmis dãtes salarium
medico dicẽtes: Expecta quousq̃ʒ medicus vadat sa-
larinã ⁊ addiscat. ¶ Sed dicũt dimittunt vicariũ vel
sacerdotẽ loco suo: hec mĩsio reprobata est. C. xviij. 8.
Et p̃terea q̇ tradit oues pastori ipse hoc tradit eas pue-
ro suo: nõne dñs ouiũ oues suas requiret de manu pa-
storis potius q̃ʒ pueri? Ipse eñ cui eas dñs tradidit:
de damno rñdebit ⁊ de ouibꝫ cõpotũ dabit. Sic deus
qui ait Ezech. iij. sanguinem de manu tua requirã. Et
Eze. xxxiij. sanguinẽ de manu speculatorũ requiram.
Sic Christo Math. xxv. Rationẽ exegit ab his q̇bꝰ
bona sua tradidit: ⁊ nõ ab alijs scʒ a vicarijs vel sacer-
dotibꝰ suis. Dicẽt: deus satis illis inferioribꝫ curam
tradit: quia de licẽtia illoꝝ qui dei locũ tenent eis tra-
dunť: et cũ de superioribꝫ de nõ residẽtia dispẽsať: q̇bꝫ
breuiter rñdendũ est: ꝙ nec deo placet vt frequẽter ta-
lis dispensatio: nec a deo approbať: sicut optime patet
F. iij. 34. quia ꝑ p̃ces et falsas allegatiões ⁊ p̃cia illa
obtinẽt: tam in illorũ dispensantiũ: q̃ʒ illorũ cũ quibꝰ
dispẽsať: tam etiã subditoꝝ graue animarũ dispendiũ
quia opus cure pastoralis consistit nõ solũ in sacramẽ
toꝝ administratiõe: ⁊ horarũ canonicarũ dictione et
missarũ celebratiõe: quas tñ operationes raro vt ꝓuenit
faciunt mercẽnarij: ſʒ in veraci doctrina veritatis vite:
in vitiorũ cũ necesse est dura ⁊ imperiosa correptione:
et in rigida castigatiõe qð si forsitan sciãt ꝙ raro acci-
dit: nõ tñ audent mercẽnarij. Cõsistit etiã in pastione
esurientiũ: in cooperatiõe nudorũ: in susceptione ho-
spitũ: in visitatiõe infirmoꝝ ⁊ incarceratorũ: ⁊ maxĩe
ꝓpriorũ parrochianorũ quas operatiões facere non est
in hmõi mediatoꝝ et mercẽnarioꝝ facultate: quia vix
pñt ꝓpriã vitã sustẽtare. Nota. F. iij. 30. cũ sequẽtibꝫ.
Et. P. xiij. 54. Qua rõne ergo cõtra iusticiã dispensa
tionẽ extorquẽt eadẽ rõne iuste punienť. Cui non vi-
deť cõtra iusticiã esse: ꝙ emolumentũ recipiat ꝑsonale
et lac ⁊ lanã ꝓ ouibꝫ custodiendũ. Et tñ laborẽ nõ ap-
ponit ꝑsonalem: nõ est credendũ ꝙ apud deũ tanta sit
iniusticia vel ꝑsonarum acceptio quin ab eo qui plus
accipit de ouibꝫ: plus exigeť in cõputo: qñ deus dicet:
redde rationẽ villicatiõis tue: quia ab eo cui plus cõ-
mittiť plus exigeť. Cũ ergo rector plus recipiat: non
est dubiũ quin rñdebit ꝓ rata sua. ¶ Sexto cuius ec-
clesiam maculant: quia porcos .i. vitã porcinam ducẽ-
tes in ea ponũt. De quibus nota optime. B. ij. 46.
14 ¶ Septimo quia ecclesiã dei ⁊ cadere faciũt: quia co-
lumnis marmoreis amotꝭ id est antiquis bonis viris
mortuis: vel ab ipsis refutatis: columnas supponunt
putridas. De quibꝫ Hieronymus in quadam ep̃la.
Et habeť in Decreto. viij. q. j. Moyses: quidam non
querunt eos in ecclesia columnas erigere: quos plus
cognoscũt ecclesie posse ꝓdesse: sed quos vel ipsi amãt:
vel quoꝝ sunt obsequijs deliniti: vel ꝓ quibꝰ maiorũ
quispiã rogauerit: et vt deteriora taceã: qui vt clerici
fierẽt muneribꝫ impetrauerũt. Qui sic cõtra deũ pec-
cant: a deo morte eterna digne punienť: qð ostendiť. j.
Paral'. xiij. Ubi Oza qui archam sup boues posuit
lasciuiẽtes: a deo ꝑcussus legiť et occisus. Tunc verifi 15
cať de illis illud Esa. j. cũ titulis et p̃cibus mittẽtes et
recipiẽtes: nõ solum cõtra deũ vt dictum est peccant:
sed etiã cõtra seipsos quia seipsos in bonis spũalibus
defraudãt et hereditatẽ celestem amittũt. Pro quo est
sciendũ ꝙ promoti ad ordines vel beneficia oratoꝝ et
pugilũ locũ tenẽt: qui ergo ꝓ hereditate celesti que in
briga est debilem exponit pugilẽ derelicto forti ꝙ non
faceret in causa hereditatis terrene nõne gratis terrã
illã amittit? Nota. M. x. 4. Qui etiã in causa pericu-
losum aduocatũ insufficientẽ exponit: bono derelicto
nõne gratꝭ causam amittit? Sic tales qui orare tenenť
indigne exponũt: vel locũ oratoris vel oratiõis ĩ ecclia
tenere ꝑmittũt. Quos reprehẽdit beatus Gregorius.
Et habeť in canone. j. q. j. fert. vbi reprehendit duorũ
Francoꝝ reges Theodoricũ et Theodebertum: eo ꝙ
in finibus regni sui simoniã ⁊ simoniacos vigere per-
mittebant cũ sacerdotes eligendi sint moribus et scien-
tia: ⁊ non pecunia. Et addit ꝙ illud est damnũ ipsorũ
regum et regni: qui dũ sacerdotes intercedere debeant
ꝓ regibus et alijs in regno degentibus. Ex quo ꝓ pe-
cunia vel p̃cibus indigni ꝓmouenť et ordinanť: deus
eorũ precibus non placať: sed potius ad iracundiã ꝓ-
uocať: et eorũ culpa totũ regnũ et terra vbi tales sunt
multotiẽs affligiť et grauať: cũ potius deberet eorum
intercessionibꝫ adiuuari. Quis eñ de illorũ orationi-
bus cõfidere posset: quos intus vulneratos esse cogno
scit? aut quis fructus potest ab eis ꝓduci: quorũ radix
interius est infecta? hec ibi. ¶ Et nõ solũ sunt suis ꝓ-
motoribus in hijs quibus deberẽt esse vtiles: inutiles
vt dictũ est: sed freqn̄ẽter fiunt eis inopinate graues:
et ingrati et contrarij ⁊ infesti: dei iudicio: vt per illos
affliganť: quos inordinate ꝓmouerũt. Credunt enim 16
eos eis futuros vtiles et socios et habẽtes oculum ad
vtilitatẽ ꝓpriam eos ꝓmouẽt: qui assimilanť capello
subtili p̃stigiatoris. De quo. A. xxvij. 61. sub quo cũ
nihil credit nisi palea: inueniť vt videť serpens. Ita
quos credunt molles vt paleam futuros et sociales:
quos etiã credunt ad libitum se posse ducere: quia sub
ouino capello serpentinam abscondebant: cũ exaltati
fuerint: iuste inueniẽt eos serpẽtinos ⁊ nociuos vt de
eis verificeť illud Judicũ. ix. de eligẽtibus ramnum:
de quo ignis exiens electores suos consumpsit: et ipsi
cum sic tales frequẽter post modum mutuis brigis se
confundunt: prius q̃ʒ intelligerẽt .i. quia intelligere no-
luerunt: spine ramnũ id est ipsum eligendum ramnũ
esse. ¶ Tertio nocent etiã et peccant cõtra sic promo- 17
tos crudeliter: onera importabilia eis imponẽdo: sub
quibus opprimunť. Nocẽt etiam subditis. Quantũ
ꝟo tales subditis nocent: patet in parte. D. xij. ar. xiij.
¶ Quarto contra dei p̃ceptum faciunt qui precepit 18
Deutro. xvij. ꝙ regem non faciant alienigenam. Sed
talis est alienigena a deo: ⁊ a tali statu de iure igitur ⁊c̃.
Et Deutro. xxiij. Non intrabit eunuchus ecclesiã dei
id est impotẽs ad generandũ filios spũales: nec amo-
nites: quia non occurrunt populo dei cũ pane ⁊ aqua
id est alimẽtis corporalibus ⁊ spũalibꝫ. Isti ergo co-
lumnas erigunt sub templo: quorum fragilitate et de-
fectu tam ipsi q̃ʒ columne q̃ʒ subiecti opprimuntur et

damnū in ipsos promotores et patronos primarie re-
dundāt quia qui dat occasionē dāni: damnū dare vi-
det. ff. ad le. acqui. si obstetrix. id est in Digesto veteri
li. ix. Nec mirū: quia peccatū illorꝫ nō est leue: q̄ in p-
sonarū acceptiōe: habēt fidē dn̄i nr̄i Jesu christi Ja. ij.
Sup quo dicit Aug. Et est in glosa ibidē. Quis inq̄t
ferat eligi diuitē ad sedē honoris ecclie: cōtempto pau
pere instructiore ꝛ sanctiore? Nota. P. iij. 16. ¶ The-
mata in electione. Numeri. xx. Tolle virgam et con-
grega populum ꝛc.

E iij Elemosynarū. Primo po
nēda est distinctio: ꝛ ad inuicē cōparatio. Se-
cūdo exempla seu documēta ad elemosynas faciēdas
inclinātia. Tertio faciēdi necessitas. Quarto materia
de qua faciēda est. Quīto modus faciēdi. Sexto opis
vtilitas. Septimo nō dānū fatuitas. Octauo eorun-
dem ingratitudo. Nono ingratitudinis causa. Decio
periculū. Vndecimo excusatio cū reprobatiōe.
Arti. j. ¶ Quantū ad primū. Elemosynarū tria sunt genera:
videlicet dare egēti: dimittere ledenti: corrigere delin-
quentē: sicut patet in Decreto. dis. xlv. tria. et c. seqnti.
1 De secūdo patet. D. x. per totū. De tertio patet. C. xvj
p totū. Inter quas spūales elemosyne potiores sunt
sm sctm̄ Thomā scda scde. q. xxxij. ar. iij. triplici rōne
Primo q̄a illud qd̄ exhibet nobilius est. Scdo rōne
ei9 cui subuenit: quia spūs nobilior est. Tertio quātū
ad ipsos actus quibus subuenitur: quia spūales sunt
de istis elemosynis spūalibus. Nota. C. j. 2.
Arti. ij. ¶ Primū multis docet exēplis. C. xij. 6. quibus ad-
dere restat extra. ¶ Primo in mere naturalibus. Sol
enī et oēs planete. et oīa elemēta: et pisces ꝛ oīa aīalia
2 indigētibꝰ se cōmunicāt. Nota. M. ix. 5. ¶ Secūdo
hoc docet lex nature dicēs: hoc facias alteri qd̄ tibi vis
fieri ꝛc. Diuites ḡ in mēsa abundanti sedētes: igne et
vestibus calefacti: et cibarijs et poculentis varijs sa-
tiati: Audiētes paupes frigore vtpote nudos et discal
ciatos clamare. Cogitēt quid ipsi patiant: et quid i cō
simili casu vellent eis fieri: et idē faciāt illis. Tali co-
gitatiōe fuit motus ꝛ informatus Joannes elemosy-
narius vt in gestis ei9 fert. Qui cum esset patriarcha
Exem Hierosolomitan9: ꝛ oīa sua pauperibꝰ dedisset: q̄dā
charitatis intuitu: bonū coopertoriū ei cōtulit p lecto
suo: quo cū coopertus esset vix de tota nocte dormire
potuit: sed seipm redarguens dixit. Tu miser: bene no
cte cenasti: et mō hic calide iaces sub coopertorio bono
de cuius p̄cio triginta vel plures paupes qui frigore
3 et fame cruciant recreari possent vel cooperiri: fratres
videlicet ꝛ filij Christi qui iacent in fimarijs vel tugu-
rijs nattis vel semicicijs operti: peius q̄ canes. Et die
facto: illud vēdidit vt pauperibꝰ illud daret. Ille vo
qui ei illud cōtulerat illud emit: ꝛ ei illud iterū redo-
nauit. Et sic pluries illud vendidit: ꝛ alius redemit et
ei illud dedit. Et ille illud vendidit ꝛ dispersit: dedit
pauperibus. Justicia eius manet. ¶ Tertio idē docet
humane vite cōmunis viuēdi modus. Sicut enī hu-
mana est psuetudo in hoc mūdo vbi viget corp9: opa-
rios cōducere p domo corporis edificanda: que cito
corruet: seruos ꝛ ancillas pro corporis seruicio qd̄ cito
putrescet: bellatores etiā ꝛ pugiles p defensiōe terrene
habitatiōis: ita videt iustū qd̄ faciat p aīa ꝛc. sic patet
A. iiij. 14. ¶ Quarto idē docet aperto exēplo Augu-
stin9 in quodā sermone. Pro quo est sciendū q̄ multi
nō habētes filios: filios habere desiderāt vel habētes
amicos: plures habere desiderāt: maxime bonos. Ta-
les ergo alloquit et informat: quō Christum filiū ha-
bere poterūt: faciēdo volūtatē patris sui: elemosynas
dādo. Taliū enī est filius: ipso teste qui ait Math. xij.
Quicūq̄ facit volūtatē p̄ris mei q̄ in celis est: ipse me9
frater et soror et mater est. Qui sicut mater filiū. Ita
talis christū in paupere nutrire necesse habet: ad hoc
q̄ vere fili9 eius nominet vl̄ nūcupet. Sicut ḡ habēs
tres vel quatuor filios: de omnibꝰ est sollicit9: et oīb9
partes de bonis suis diuidit: oēsq̄ nutrit. Ita habens
tres vel q̄tuor sm carnē: ꝛ vnū sm deū scꝫ christum: de
oībꝰ sit sollicit9: oībusq̄ partē tribuat. Hec est do-
ctrina Aug. in sermone scdo de vita clericorꝫ. Sic ptꝫ
in canone. xiij. q. ij. si quis irascit: vnū inquit habet fi-
liū: christum alterū putet: duos habet: putet christum
tertiū. Decē habet: vndecimū christū faciat. Et sic me-
liorē filiū id est christū in honorꝫ diuisiōe obliuiōi nō
tradat: quin tantū ad minus ei tribuat in pauperibꝰ
sm q̄ntū vni filiorū sm carnē Optimo experimento
cognoscere pōt se matrē ꝛ nō nouercā esse christi. Cau
sam quare hoc facere debet. Nota. E. viij. Sic enī p-
babat se matrē esse sm spiritū: que mater eius erat sm
carnē: de qua legit q̄ bona sua in tres diuidebat ptes:
vnā sibi: secundā ministris tēpli: tertiā pauperibꝰ tri-
buēs. Horū ergo informat9 exēplo: de substantia tua
fac elemosynā: et noli auertere faciē tuā ab illo paupe.
Ita enī fiet: vt nec auertatur a te facies dn̄i. De qua in
ps. lxxix. Ostēde nobis faciē tuā: et salui eri. Quō po-
tueris esto misericors si multū tibi fuerit abundanter
tribue more fontiū ꝛ planetarum: inter quos maiores
maiorē aque ꝛ luminis effundūt abundātiā si exiguū
fuerit: etiā idipm libenter impartiri stude. Thob. iiij.
Nota. M. xi. 3.
¶ Quib9 vo videt q̄ elemosynas facere sub ꝯsilio ca- Arti. iij.
dat: et nō sub p̄cepto vel necessitate: errorē suū videāt:
scda scde. q. xxxij. ar. v. Vbi sctūs Thomas dicit: q̄ i 4
aliquo casu cadūt sub p̄cepto: cui9 ratio est: q̄a cū dile-
ctio p̄rimi sub p̄cepto cadat: necesse est oīa illa sub p̄-
cepto cadere: sine q̄bꝰ dilectio p̄rimi nō cōseruat. Ad
dilectionē aūt p̄rimi nō solū ptinet q̄ ei velim9 bonū
sed etiā operemur. Juxta illud. j. Joan. iij. nō diliga-
mus verbo neq̄ lingua: sed ope et veritate. Ad hoc
aūt q̄ velim9 et operemur bonū alicui: requirit: q̄ ei9
necessitati subueniam9. Juxta illud. j. Joan. iij. q̄ vi-
derit fratrē suum necessitatē habere et clauserit ꝛc. In
isto ergo casu cadit sub p̄cepto. Huic etiā ad literā cō
cordat illud Deutro. xv. Nō deerūt inquit deus pau
peres in terra habitatiōis tue. Idcirco ego p̄cipio tibi
vt aperias manū tuā egeno ꝛ pauperi: q̄ tecū versat
in terra. Huic etiā cōcordāt verba Hieronymi: et ha-
bent in Decretis Dis. xlij. in prin. §. ordinādus. Alie-
na inquit rapere cōuincunt: qui vltra sibi necessaria
retinere p̄bant. Huic etiā cōcordat illud Math. xxv
Esuriui et nō dedistis ꝛc. vbi elemosynas omittens:
eternaliter punitur.
¶ Et quia debitus actus debitam requirit materiam. Arti. iiij.
Actus elemosynarū debitā requirit materiā: de qua ꝛ
in qua. ¶ De qua est duplex: vna est materia cōgru- 5
tatis videlicet q̄ fiat de meliori ꝛ pulchriori: sicut patꝫ
A. xiij. 23. Siquidē granū melius ad seminandū eli-
git. ¶ Alia est materia necessitatis: videlicet q̄ fiat de
pprio ꝛ nō de alieno: Juxta illud Thobie. iiij. de tua
substātia: fac elemosynā. Et illud Esa. lviij. frāge esu-
riēti panē tuū: ꝛ nō alienū. Sunt enī aliqui qui malā
vitā ducūt luxurijs et iniusticijs rapinis pleni. Et ab
oībus his credunt paruis elemosynis liberari: et ad
celū volare. Sed errāt: q̄a quid valet vnū oculū exce-
care vt alius videat ab vno auferre cibū: vt ali9 satiet.

Petrū spoliare et Paulo dare: A Petro id est a paupe
subdito accipere meliora: sicut pecunias ⁊ hmōi: ⁊ Pau-
lo dare peiora: cibo2ū videlicet reliquias et putrida q̄
ipsi comedere non possunt. Iuxta illud philosophi
cuiusdā pauperibꝰ inquit dat panē rubigo: vinū toni
trua, vestes tinea: bonā scutellā musca. ¶ Tales assi-
milanē spoliatoribꝰ aliquarū partiū Italie quibꝰ miso-
ric imponitē: ꝙ filios suos in vias vt trāseūtes spoliēt
mittūt, dicētes: aurū vel argentū vel alia nobis vtilia
portātes, spolietis: nihil vero habētes vel quos vincere
nō potestis: ptransire sinatis: p anīa patris vestri. Sic
isti habētes: spoliāt: nō habētibꝰ vero parcūt: vel parū
6 dant p anīa patris sui. ¶ Talis elemosyna nō est fa-
cta valida. ¶ Primo quia forte ille a quo auferē plꝰ
dolet: q̄ȝ ille cui datē gaudeat. ¶ Secundo q̄a forsitan
melius est cū deo et citius auditē eiꝰ maledictio: seu po
tius ad deū iustus clamor: q̄ȝ illius cui datē bñdictio.
¶ Tertio q̄a plures sunt forte a quibꝰ in dominio suo
vel p patriā trāseūtes auferūt tallias eius soluētes: q̄ȝ
sint pauperes corā eis comedentes. Et sic maior est le-
thania maledicentiū: q̄ȝ bñdicētiū. De q̄bꝰ Giraldus
in itinerario suo. li. j. c. iij. Quid inquit dicturi sunt: q̄
aliena rapiūt ⁊ elemosynas fecerūt? O dñe in noīe tuo
misericordias fecimus: pauperes pauimꝰ: nudos in-
duimus: peregrinos hospitio recepimꝰ: q̄bꝰ dicturus
est dñs: quod dedistis dicitis qd̄ fecistis: scȝ rapinam:
quare nō dicitis? quos pauistis memoramini: et quos
7 necastis nō recordamini. Nota. f. viij. 15. ¶ Mate-
ria in qua elemosyna debet fieri: debēt esse pauperes:
quia pauperibꝰ et nō diuitibꝰ est dāda. Heliseus enī
iiij. Re. iiij. docuit mulierē ponere oleū infra vasa va
cua: quod enī in pleno ponitē: pditē. Et Christus Luce
xiiij. cecos et claudos introduc. Hoc etiā docet ratio:
ꝙ terra arida aspergatē: et nō aquosa: ꝙ non seminata
seminetē: et nō seminata. Sed heu minus et diuitibus
plura dantē: et generaliter in bñficijs ecclasticis: minꝰ
indigētibꝰ plura: et libētius cōferuntē. Unde Petrus
in quodā sermone: diuitie accumulantē diuitibꝰ: et nō
est q̄ respiciat sup egenū ⁊ pauperē: ligna in siluas: et
aque in maria deferuntē. Arenti vero terre, aqua subtra
hitē. De q̄bꝰ Isidorus. li. iij. de summo bono. magnū
scelus est rem pauperū p̄stare diuitibꝰ: ⁊ de sumptibꝰ
inopū acquirere fauores potentiū: arenti terre aquam
tollere: et flumina q̄ nō indigēt irrigare. Contra illud
Ecclesiastici. iiij. Fili elemosynā pauperis nō defrau-
des scȝ vel differēdo: vel diminuēdo: vel alijs q̄ȝ pau-
peribus dando, sequitē. Nec auertas oculos tuos ab
villō paupere.
Arti. v. ¶ Nec sufficit materia debita sine modo et ordine de-
bito: q̄a sicut actus virtutis debitas requirit circūstan
tias et modos: vt fiat qñ oportet In quibꝰ oportet ꝯm
phm in ethicis. Sic elemosynarū actꝰ requirit vt fiat
8 velociter: latēter ⁊ hilariter. ¶ Primū ostēditē triplici
rōne. Prima accipitē penes materiā rei dādē: q̄ si diu-
tius custodiatē: corrumpitē: ⁊ meritū minuitē: ⁊ recipiēs
minꝰ regratiatē. Seneca. Quātū more addidisti: tantū
gratie subtraxisti: da ergo cito: q̄a qui cito dat: bis dat.
Exemplo Iob. xxxj. Si negaui pauperibꝰ quod vole
bant: et oculos vidue expectare feci. ¶ Secūda accipitē
penes dātis curialitatē. Curialis enī socius dat socio
comedere, dū ipse comedit: et dño suo anteq̄ȝ comedat
cibū ministrat. Nō facias ergo deū minoris valoris:
Exm q̄ȝ dñm vel saltē sociū: sed prius ei ministra. Exemplo
cuiusdā potētis dñi dudū mortui in Christo: ⁊ cuius-
dam nobilis domine que adhuc viuit: qui anteq̄ȝ co-
medere solebāt: pauperibꝰ manibꝰ ꝓprijs quotidie ser
uierūt. Si aūt bonū exemplum sequi graue videtē: deo
vt dño te exhibere: saltē vt sociū eū habeas: et dādo dū
comedis: et dū teipsum vestis: ipsum etiā induas. Et
sic de alijs: qui enī expectat vsq̄ȝ ad mortē: et hmōi cha
ritatis opera post mortē suā fieri p̄cepit: ineurialiter se
in christū habet: quia postq̄ȝ ipse nō pōt plꝰ comedere
et que etiā nō potest sumere nec induere: vult cū illis
Christum pascere. Talis nec se habet ad christū: vt ad
dñm vel sociū. ¶ Tertia ratio accipitē penes dantis 9
vtilitatē. Est enī vtilius facienti ꝙ tēpestiue fiat: ⁊ spe-
cialiter ante mortē. ¶ Primo: quia sanis facit p pctis
preteritis. Dañ. iiij. Peccata tua elemosynis redime.
Hec aūt facilius rediminturē cito: sicut vulnera recētia
citius curanturē: et cū minori dolore. ¶ Secūdo quia re-
sistit peccatis futuris: sicut aqua igni: ne cōburēdo p-
cedat. Ecclastici. iij. ignē ardentē extinguit aqua: ⁊ ele
mosyna peccatis resistit. Facilius aūt et citius et vtiliꝰ
resistitē igni in principio q̄ȝ in fine. ¶ Tertio quia im-
petrat noticiā recte vite. Et disponit viā ad gloriā: sicut
patet de Cornelio Actuū. x. cui dicitē orationes tuas et
elemosyne ascēderūt in memoriā ⁊c. ¶ Quarto quia
meretē augmentū gratie. ¶ Quinto quia ignē purga-
torij extinguit: et ab eo facientē liberat: anteq̄ȝ illū in-
tret. Si vero post mortē fiat: de omnibꝰ istis vtilitatibꝰ
solā vnā habet: ꝙ videlicet a pena liberat purgatorij:
sed nō anteq̄ȝ illū intret: sed dū ibi cruciatē paulatim
purgatē. Utilius est ergo elemosynas facere ⁊ per eas
vitare ne in foueā cadat: ne etiā in carcerē ligetē: et ne in
ignē mittatē. In vigilia etiā ꝓuidetē de festo: q̄ȝ prꝰ ca
dere et ligari et tūc ꝓuidere de festo et ligari et cōburi:
et improuisus sedere: dū remedia cōtra hec tarde p̄pa-
rentē: prius ergo date elemosynā: ⁊ ecce oīa mūda sunt
vobis Luce. xj. ¶ Secūdo modo debet fieri latenter: 10
ne faciens ab alio videatē premiū expectare q̄ȝ a deo: p
quo illam facit Math. vj. Cum facis elemosynā: noli
tuba canere ante te: sicut hypocrite faciūt: et cito post.
Te aūt faciēte elemosynā: nesciat sinistra tua q̄d faciat
dextera tua. Sed sicut volens alicui tradere p̄ciosum
iocale ad portandū: si in loco publico sit: vel inter insi-
diatores illud ei occulte tradit: manū in sinu alterius
mittēdo: ne amittatē. Ita abscōde elemosynam in sinu
patris: et hec pro te orabit Ecclesiastici. xxix. ¶ Tertio
debet fieri hilariter Prouer. xvij. melior est buccella pa
nis cū gaudio: q̄ȝ domus plena diuitijs cum iurgio.
Hilaritas enī est salsa que cōmendat totū festū. Qui
ergo cū elemosynis suis Christum et mēbra sua festi-
uant: et verba amara et improperia dicūt totū festum
perdunt vel insipidum faciūt p defectu salse. Ad hoc 11
ꝙ festum tuum tibi et pauperi valeat: non exasperas
pauperē in inopia sua: et nō ꝓtrahas donū angustia-
ti Ecclesiastici. iiij.
¶ Habentes vero debitā elemosynarū materiā: cū tri- Arti. vj.
bus p̄dictis modis ⁊ circūstātijs: triplices cōsequuntē
vtilitates: Ante mortē: in morte: et post mortē. Ita ꝙ 12
elemosynarij sunt optimi mercatores: q̄ in omni loco
et in omni tpe lucrantē. Nec mirū quia Christū ⁊ eius
mēbra ipsis dormiētibus sine comedentibꝰ: habent p
eis operātes et mercātes. Unde cōmuniter respondit Exm
in vi. pa. Abbas lucius: ad questionē quomō impleri
posset verbū apostoli: ammonentis sine intermissione
orare. Ego inquit omī die de labore meo reseruo duos
denarios: et do pauperibꝰ: q̄ p me orant dū comedo ⁊
dormio. Et sic sine intermissiōe oro: quia qd̄ quis per
alium facit: per seipsum facere videtē. Tales per alium
orant: qui melius scit illorū negocia expedire: et q̄ me-
lius quid orandū: vel in quo exaudiēdi sunt: q̄ȝ ipsimet

id est p Christū et suū sanctū qui interpellat p nobis.
Et ideo nō est mirū si semp pspererent. Nota. O.v.21
¶ Primo ante mortē: nō solū in bonis spūalibꝰ sicut
pdictū est supra.e.c.9. Nec etiā in bellicis rebꝰ: sicut
patet. B.ij.42. sed etiā qñqꝫ in multitudine bonorū
Exē̄ tpaliū extra: et in cōsolatione spūali intra. ¶ Primum
patet primo p illud qđ legit in gestis sancti Germani
ꝙ extra Mediolanū veniēs: et p expensis solum tres
haberet florenos: pauperibꝰ clamātibꝰ pcepit clerico:
13 ꝙ totū illis daret q solū duos dedit. Accidit cito post
ꝙ quidā potēs charitatis gratia ei ducētos cōtulit so
lidos anglicanos. Tunc ait clerico: si tres dedisses flo
Exē̄ renos: trecētos habuissemꝰ solidos. ¶ Ad idē narrat
Petrus Damianus de eunte cū vno denario ad emē
dum necessaria: pauperi vo obuianti denarium illum
dedit et sine cibo rediēs obuiū habuit quendā ignotū:
Exē̄ qui ei viginti contulit solidos. ¶ Idem patet per hoc
quod fertur in vi.pa. de duobꝰ heremitis simul habi
tantibus: quorū vnꝰ erat erga pauperes largus: alter
vo tenax: hic ergo videns sociū multa dare: paupertatē
timēs ab eo recessit: et cito factus est egenus: cum alter
abūdaret: qđ cū videret cōpunctus ad socium redyt:
Exē̄ rogans vt cum eo sicut prius habitare posset. ¶ Idē
per illud quod hystorie narrāt de quadā muliere: q cū
oīa sua dederat: venit ad hostiū mulier puerum portās
in brachijs: petens aliqd. qua rñdēte se nihil habere:
ait: vade ad cistam diligēter quere: qđ cū fecisset: oia
promptuaria inuenit plena bonis: et statim ad ostium
Exē̄ currēs pauperculam minime repperit. ¶ Ad idem p
aliud de homine qui denariū quē solum habuit deo
obtulit: qui piscem cepit in quo margaritā inuenit ma
gni precij. Patet ergo verū esse qđ dicit Augustinꝰ de
verbis domini. sermone.xxv. fecūdus inquit est ager
Exē̄ pauperū: et cito reddit. ¶ Idem patet per hoc quod le
git in vita btē Marie Magdalene de principe Mar
silie et vxore eiꝰ: qui ab ea informati elemosynas dare:
Exē̄ prolem habere meruerūt. ¶ Idem patet p hoc qđ in
Tuscia accidit de filio cuiusdam qui doliū vini pau
peribus diuersis vicibus dederat: p quo cum a patre
vituperaret: oratione facta doliū plenū inuentum est.
In cuiꝰ miraculi signū doliū ibidē custodit et ondit.
Exē̄ ¶ Totū cōfirmat per illud quod narrat btūs Gre
gorius.j.li. dyalogorū.c.ix. De quodā Bonifaciꝰ no
mine: qui oīa frumēta matris pauperibus dederat: et
14 ab eadem vituperatus oratione eidem omnia restituit
deus. Isti diuidūt et ditiores fiunt Prouer.xj. Nota
M.ix.12. Et ratio. M.ix.32. ¶ Valet etiā ad conso
lationē intra: quia sicut ad opa mala sequit cōscientie
punctura Ita ad bona sequit cōsciētie delectatio: sed
maxime ad opera misericordie: que per oleū signant:
quia sicut oleum lenit: ita illa remorsus cōsciētie miti
gant: et conscientiā leniunt. Et sicut puer vel quicūqꝫ
clericus quāto plus scit: tanto plus in addiscendo de
lectat: ita exercēs opa miscdie. Quātū ergo potes esto
misericors Thob.iiij. Quia elemosyna ab omni pctō
et morte liberat: et non patiet animas ire in tenebras
15 Thob.xij. ¶ In quo notat vtilitas scđa videlicet in
morte: in qua morientē specialius inter alias virtutes
prius factas letificat et cōfortat: et a mortis periculo li
berat: et letū et securū mori facit et audacē: sicut dona
iudici et ianitoribus et amicis iudicis large pmissa vl
pmissa faciūt hominē ad curiā illam secure accedere.
¶ Pro quo est sciendum ꝙ qui ieiunat vel vigilat: vl
discalciatꝰ ambulat: carnē affligit et castigat. Qui vo
elemosynā dat: iudicē et eiꝰ amicos muneribꝰ placat.
Ad qđ ipsemet iudex Luce.xvj. hortatur dicēs: facite

vobis amicos de māmona iniquitatis: et cū defeceritis
recipient vos in eterna tabernacula: et vos in via illa
associent et hostes vobiscū expugnēt: et viā demōstrēt
et ducatū prestent et hostiū celi reserēt: et aduocati offi
ciū teneāt: et stipēdiariorū actus in bello illo exerceāt.
Sicut Jacob pmisit munera Gen.xxxij. dicens placa
bo eū muneribꝰ q precedūt: et postea videbo eū: for
sitan ppiciabit mihi. Ergo exemplo Christi sequētes
doctrinā: vendite que possidetis: et date elemosynā: fa
cite vobis sacculos Luc.xij. sacculos plenos et aptos:
q̄a sicut solūmodo iuuant: et gratiā in omni curia etiā
dei inuenire faciūt Ecclesiastici.xvij. Elemosyna viri
quasi sacculus cū ipso: et gratiā hominis quasi pupil
lam cōseruabit: et postea consurget et retribuet ei retri
butionē scꝫ in morte qñ clamabit: et dñs exaudiet: quia
ipse deū clamantē in mēbris suis pauperibꝰ prius au
diuit. Sicut patet. V.vij.15. Et quia prius ibāt et cō
patiēdo flebant: mittētes semina sua in terra paupertatis
tūc venientes cū exultatione metēt. Et tūc erit iocūdus
homo: q nūc miseret et comodat. Iuste quidem: quia
prius dei ministros iocūdos fecit. Beatus ergo tūc q
nūc intelligit sup egenū et pauperē quia de hoc quod
modo seminat: tunc viuet et domū tenebit: atqꝫ fami
liam: quia sola miscdia comes est defunctorū. sm Am
brosiū. Sequit in die mala liberabit eum dñs. Teste
Ambrosio.li. de offi. qui ait. Non memini me audisse
vl vidisse mala morte mortuū: qui opera misericordie
libenter exercuit. Sequit dñs cōseruet eū et viuificet
eū et beatū faciet eū et nō tradat eū etc. Dñs opem ferat
illi sup lectū doloris eius. Ps.xl. Sicut patet de illo de
quo scribit beatus Gregoriꝰ in libro dyalogorū. Qui Exē̄
cum esset languidus diu et infirmus: omnia tamē que
habere potuit dispersit: dedit pauperibꝰ: hic i fine an
gelorum cantilenas audiendo cum gaudio magno de
corpore exiuit. Patet ergo ꝙ in morte fiducia magna
erit corā summo deo elemosyna omnibus facientibus
eam Thob. iiij. Nota. M.ix.13. et.36. ¶ Quis 16
sacculum pecunie secū tulerūt: sciētes qñ vacuis ma
nibus tam ardua negocia expedire non possunt. Qui
vo illum sacculum post se dimittit: stultus est: et cause
sua periclitabit. ¶ Proponant ꝗ ante mentis oculos
duo eūtes ad curiā magnā in casu periculoso: rā vite ꝗ
bonorum. Vterqꝫ scit ꝙ ante se pmittēdo sua: optime
euadet. Dimittēdo vo sua post se: tam seipsum ꝗ sua
amittet: qui ergo sua in hoc casu post se dimittit: quis
insanū illum nō diceret? Sic in pposito: largus elemo
synarius et miser auarus. Omnes ad dei iudiciū pro
perāt. Vnꝰ pmittit: alius dimittit: et se et sua amittit.
Sed dicet si mea darē: paup morerer. Cui rñdetur: ꝙ
licet omnia bona mūdi habeat: paup morie. Omnes
ergo tam largus ꝗ auarus: tam qui oīa sua deo de
dit: tam etiā qui oīa sua inuitus in morte dimittit: pau
peres moriant: sed nō eundem consequent effectū vel
mercedē. Quia vnus paupertate sua emit regnum id est 17
celum: et de breui paupertate vadit ad diuitias eternas.
Alius cū paupertate vadit ad penas damnatorū: et
de breuibꝰ diuitijs ad paupertatē eternam. Ecce vterqꝫ
equaliter quo ad mundū pauper vadit: sed non equa
liter negocia in dei curia expediūt. ¶ Exemplum ad
hoc videmus in curijs mundi: vbi largus qñ indiget
multos habet amicos: et cito expedie. Auarus multa
ibi expēdet in simili causa: et nō expedie: licet plura ex
pēdat. Facite ergo vobis amicos de māmona etc. Lu
ce.xvj. De istis mēdicantibus: quia sm btm Grego.
in mora. quos inopes nūc cernimꝰ: abundantes qñqꝫ
videbimus. Et qui abūdantes cōspicimur: si largiri

negligimus:inopes erimus. Qui itaq; tp̄ale subsidiũ
nũc pauperi tribuit:ab eo postmodũ ꝑpetua receptu-
rus quasi ad frugē terrã excolit:que qḋ acceperit vbe-
rius reddit. Agat ergo diues pauperi tribuẽdo vt ipse
in eternũ paup nõ fit. Qui ergo i mortis trãsitu: a deo
iuuari desiderat:ipsum modo i suis necessitatibus:ꝓut
potest iuuet. Quia sm Augustinum in li. de sermone
dñi in mõte. li. j. Iustũ cõsiliũ est: vt q̃ a potẽtiori vult
iuuari:adiuuet ꝛ inferiorē in quo est ipse potentior. Et
semꝑ ante mortē cogitet: ꝙ donũ hominis ante mortē
datũ:in morte dilatat viã eius Prouer. xviij. Et illud
se habere reputet:sicut ille. A. xxvij. 57. ¶ Tertio ele-
mosynarũ vtilitas apparebit post mortē. Ex quo enĩ
in deo cui elemosyna dat̄ viciũ ingratitudinis locũ ha
bere nõ potest: non est dubiũ quin recipiẽtes eum eiq;
18 dantes in hoc seculo:dum in suis peregrinat̄: ꝛ penu-
riã patit̄:ibi recipiet ꝛ honorabit eũ: ꝛ cũ suis surgens
ministrabit illis. Vnde Crisost. sup Ioan. omel. lxiij.
vis gloria vera potiri:fac elemosynã: tũc deꝰ et angeli
te laudabũt:thesaurus inquit infidelis est domꝰ:the-
saurus firmus inopum est manus. Per manus ergo
illorũ thesaurisate vobis thesauros in celo ꝛc. eis tra-
dentes hic:vt recipiatis in celo:qḋ hic traditis. Exem
plum accipiẽtes a trãseuntibꝰ de patria ad patriã: vbi
essent ex thesauri pondere grauati: vel vbi spoliatores
timẽt monetã suã alicui societati tradunt vel alicui de
societate:ab eo lr̄as recipiẽtes: vt ab eadē societate i pa
tria ad quã vadũt recipiãt. Sic trãseũtes de hoc mũdo
versus patriã futurã:cũ in medio certi sunt spoliari:
saltem in morte quis nõ diceret eos insanissimos: si non
tradunt monetã vni de societate pauperũ? Christo vi-
delicet:qui pauperē sociũ se nominat dicẽs. Ioan. xv.
Vos amici mei estis ꝛc. Et q̃cquid alicui de societate
sua tradit̄. ei tradit̄. Qḋ inquit vni ex minimis meis
fecistis:mihi fecistis:ipseq; illud recipit Math. xxv.
sicut patet in vita sancti Martini vbi Christus chla-
mide indutus:ostẽdit se in paupere chlamidem rece-
pisse. Ipseq; oẽs hortat̄: ꝙ sic bona sua hic tradant ei:
dicẽs date supple hic: ꝛ dabit̄ vobis alibi Luce. vj. nõ
simplum vt datis sed centuplũ. Centuplũ inquit acci
pietis ꝛ vitam eternã possi. Math. xix. Ecce lr̄e euan-
gelij:quas Christus tradit vt centuplum pro simplo
recipians in terra ad quam itis. Date ergo ad modũ
trãseuntiũ de regno ad regnũ: qui monetas cõmutãt
seu cambiũt:dimittẽtes i terra de qua vadũt monetã
que ibi valet: ꝛ accipiẽtes ꝓ illo monetã que valet in
regno ad qḋ regnũ vadunt. Sic date hic pauperibus
christi campsoribꝰ pecuniã que in alio seculo nõ valet:
quia totũ aurũ mundi ibi circa collum mortui: et ad
terrã illam ꝑ mortis vitam transeuntis: nõ valeret ei
obolum vt ibi recipiatis denariũ diurnum. De quo
19 Math. xx. id est gloriã. ¶ Date hic Christi campso-
ribus modicũ panis: vt comedatis ꝛ bibatis in regno
eiꝰ in eternum: buccella enĩ panis irremunerata non
erat: vbi etiam aqua frigida remunerabitur: Christo
teste Mar. ix. Si quis inquit dederit calicē aque fri-
gide in nomine meo. Amē dico vobis: non ꝑdet mer-
cedem suã. Quod figurat̄ Genes. xxiiij. Vbi rebecca
dando seruo Abrahe ꝛ animalibus aquam: legit̄ co-
pulata fuisse Ysaac Et. xxix. Iacob adaquando gre-
ges meruit introduci in domum Laban et copulari
Racheli. Et Moyses. Exo. ij. adaquando oues ietro
sacerdotis introduci in domũ eius: atq; eius copulari
meruit filie. Sic dantes etiam minima pro nõie christi
sm possibilitatem suam introducent̄ in domum dei:
atq; eius copulabunt̄ glorie. ¶ Cum ergo prouerbiũ
sit:bonum forum trahit denariũ de bursa: quis est ita
stultus: q̃ non ꝓperat ꝛ emat necessaria vt cũ Ioseph
in septem annis fertilibus vite istius ꝓuideat contrã
famem future sterilitatis: totius vite sterilitatis: totꝰ
vite future: sicut prouideret contra famem corporalē?
¶ Agamus ergo sm consuetudinem mercatorũ: qui 20
quando res quas emere desiderãt sunt in bono foro:
eas ement et, quando res quas vendere volunt sunt
care: eas vendunt. Sed modo res quã summe consi-
derare deberemus scilicet gloria celestis est in optimo
foro vt ostensum est: res vero quas possidemꝰ care sunt
quia deus pro eis nobis offert rem infiniti precij: glo-
riam eternam. Ergo vendite que possidetis: et date ele
mosynam Luce. xij. Vnde Augustinus in quadam
epistola. Si vis esse mercator optimus fenerator egre-
gius da qḋ non potes retinere: vt recipias qḋ nõ po-
teris amittere: da modicũ vt recipias centuplum: da
tp̄alem possessionē vt recipias eternam hereditatem.
Quia teste Crisostomo super illud Math. vj. Nolite
thesaurisare: ꝛ que maior stulticia: q̃ ibi omnia dimit
tere: a quo recessurus es: scz iter inimicos: et illuc nihil
mittere quo iturus es? Illuc ergo substantiã tuã col-
loca: vbi patriã habes: et fac sm qḋ docet̄. ſ. e. 11. et. 35.
Et. L. j. 11. ¶ Sed heu nõ obstante isto bono celi foro 21
stat et respicit ante mensam canis: ꝛ datur ei panis: cla
mat porcus: ꝛ dat̄ ei cibus: stat in ostio et clamat paup
imo Christus in paupere: et nihil vel tarde ei dat̄. Et
tamen maior ratio esset Christo dare: quia ipse de suo
petit: qḋ nõ facit canis: quia per ꝓphetã dicit Aggei. ij
meum est argentum: ꝛ meũ est aurum ꝛc. Vnde Au-
gustinus de verbis domini sermone. xxv. Dixit inq̃t
ubi christus: da mihi ex eo qḋ dedi tibi: de meo quero:
da ꝛ reddo: habuisti me largitorē: fac me debitorē: ha-
beam te veneratorem: tp̄alia mihi das: eterna tibi re-
stituam. Ecce non obstante: qḋ sua sunt: non petit de
dono sed de mutuo: ꝛ ad tale lucrũ ꝙ nõ est vsurariꝰ:
ita cupidus: quin pro minori mutuaret.
¶ Magna est ergo non facientium stulticia quia qui Arti. vij.
vicino mutuarent sub bono pignore vel fideli fide-
iussore: et obligatiõe: pro aliqua saltem vsura nõ vult
mutuare pauperi: sub pignore celi: ꝛ fideiussiõe christi
et obligatione scripta in euangelio: ꝛ a christo dictata
pro vsura omniũ diuitiarũ celestium. ¶ Iterũ stulti 22
sunt: quia potius permittunt blada a muribꝰ cõsumi
q̃ ea in celi granario ponãt: et vestes potius a tinea co
medi: q̃ eas super pulcherrimã diuitum perticã id est
super dorsa pauperum: vt a tineis custodiant̄ ponant.
Et q̃s non diceret insanũ: qui multas haberet vestes
omnes super vnum membrũ poneret: ꝛ alia nuda di-
mitteret? Sic qui pro seipso superfluas retinet vestes:
pauperes nudos dimittens. Contra illud Esa. lviij.
Cum videris nudum operi eum: sicut Martinus: nõ
dicit mimum vel ioculatorem: sed nudum pauperē.
¶ Sed heu qḋ peius est: nõnulli vt bene vestitos in-
duant: nudos spoliant: ab vno accipientes vnum so-
lidum: ab alio dimidiam marcam: ꝛ sic de alijs: qui hꝰ
preciosis ornamẽtis se induũt: sicut cornix. A. xij. 36.
De quibus Mich. iij. Audite principes qui violenter
tollitis pelles eorum desuper eos ꝛc. Si ergo illi qui
dominos tm̄ cõmendant de hoc ꝙ tot dant robas:
tamq; magnam habent retinentiam: si considerarent
quomodo pecuniam pro emptione illarum acquirũt:
et quã male soluunt: ꝛ q̃ durum iugum subditis suis
imponunt. Et quomodo pauperes tondent: vt talem
vanitatē nutriant: intelligerẽt factũ illud ꝛ larga dona
potius esse ad eorũ vituperationē q̃ cõmendationē:

quia in aliis tuis inuētus est sanguis animaꝝ pauperū
Iere.ij. vt plusq̄ꝫ particā in camera ostēderes: ⁊ mūdi
vanitatē acquireres. Nota de hac materia. T.v.16.
23 ¶ Iterū stultiores sunt: quia ad terrā longinquā ituri
sunt ad quā nihil secū de suis exterioribꝫ rebus ferre
Exem possunt: nec tamē eas pmittere volunt. Nota ad hoc
hystoriā q̄ continet quasi p istum modū. De fatuo: cui
dn̄s suus baculū dederat: dans simul ⁊ licentiā: q̄ cū
stultiori quē inuenire posset: daret. Accidit q̄ dn̄s ille
ad mortē infirmat⁹: nihil ꝓ anima dare voluit dum
vixit: sed om̄ia sua posuit in volūtate executoꝝ: et ami
coꝝ: famuli intrantes ⁊ exeūtes inter se loquebant̄ di
centes: q̄ dn̄s illoꝝ esset decessurus: stultus ergo au
diēs: cucurrit vt videret: et si equi et hmōi solito para
rent̄: vel victualia pmitterent̄ in curribus ⁊ hmōi: et
nihil tale videns: venit ad dn̄m suū ⁊ aiebat: domine
recedis tu? Ita inquit: et qn̄ redibis? nescio ait dn̄s
cui ille: si post mensem? non inquit. si post duos: si post
annū: finaliter dn̄s rn̄dit q̄ nūq̄ꝫ: tibi ꝗ baculū meum
trado: quia nō est aliquis dn̄s qui debeat modicū esse
extra: quin aliquid pmittat̄ ad parādū ꝓ aduētu suo:
hoc etiā tu obseruare solebas. Ego etiā exiturus cogi
to vbi recipi et comedere potero: vel aliquid mecū ac
cipio: tibi ergo tanq̄ꝫ omnibus hominibus ⁊ tibi etiā
stultiori baculū meū: sm̄ qd̄ me licētiasti do. Dices vo
illo verbo tactus multa pauperibꝫ distribuit. Idē spi
24 rit⁹ et ore isti⁹ loqui potuit q̄ loquit̄. D.j.13. ¶ Iteꝝ
sunt stultissimi: nō solū q̄a nō dant vel nō pmittūt: vt
pdictū est: sed q̄a cū bonis suis aduocatos cōtra se scꝫ
meretrices ⁊ hystriones ⁊ malas psonas: in quibꝫ me
liora expēdūt: cōducūt. In curia eni isti erūt ɔtra eos.
Et tū clamat paup: imo christus ⁊ petit exiliora: quia
cupiūt saturari de micis que cadūt de mēsa dominoꝝ:
et nemo illis dabat. Clamāt hystriones. adulatores.
meretrices: ⁊ dant eis meliora. Ita q̄ nec mala psona
vel canis vl' aliud animal clamorē suū amittit. Sicut
patet supra.e.c.21. nisi solus christus in paupere. Et
ideo satis ɔgrue rn̄dit quidā hystrio ad ꝓpositū illud
Exem Cū eni ei quidā magnus in aula diceret q̄ non potue
rūt habere pacē ꝓpter vnū clamorē ⁊ vana vba sua:
q̄a clamose se habuit mimus statim clamauit pacem
fieri. Cū vo oēs tacerēt quasi aliqd̄ mirabile ab eo au
dituri. Auditus est in aula apud oēs clamor pauperū
in porta elemosynas petentiū quo audito ait hystrio.
Isti inuanū clamāt q̄a parū lucrant̄ clamore suo: ego
vo non loquor: nec clamo inuanū: quia verbis me et
vxorem et filios meos sustineo.
Arti. viij ¶ In quo facto non solum stulticia: sed maxima no
tatur ingratitudo. Magna eni ingratitudo est danti
25 centum: non dare vnum in inopia sua: ⁊ tergere nolle
nasum de manica ꝓpria: et ois danti nihil dare. Quia
stabit pauper puer ⁊ orphan⁹. et clamabit bis vel ter:
ꝓ amore dei vel matris eius sine capucio et calciamē
tis: ⁊ respōdebūt deus te adiuuet. Sed ipse rn̄dere po
Exem terit sicut respōdit quidā qui per diuersa hospitia ele
mosynā petēs. Cum sic semp rn̄derent: finaliter fame
deficiens: ait: male est ei quē nullus iuuat: venit vero
garcio superbus cum cultello ex transuerso: ⁊ capucio
sub mento: ⁊ salutabit quēpiā ex diuitibꝫ: et reciperet̄
ad meliora domus. Qui ergo venit ex parte mūdi re
cipit̄: qui vo venit ex parte dei qui omnia dedit: repel
litur. Et magna est non solum ingratitudo sed rusticis
tas semp habere manus apertas ad recipiendū a deo:
et clausas ad dandū ei. Et apertas ad dandū eis qui ei
nō tanta dederūt. Si ergo aliqua dant mundi diuiti
bus et eoꝝ ministris vt amor in mūdo nutriatur inter
homines: quare nō deo et suis ministris: vt amor inter 26
deū et eos nutriatur? ¶ Iterū magna ingratitudo est
danti meliora: dare peiora: et danti multa: dare pauca.
Sed hec cōmuniter sic modo deo seruit̄: quia quādo
cibus est putridus vel tenen vel in vsus proprios ex
pēdi nō potest: dicūt istud est bonū ad dandū pro deo:
quando etiā vires amisit: illud qd̄ minus in eo valet
scꝫ senectutē. et cecitatē. et tussientē. ⁊ immundā. ⁊ pu
tridā etatē. intendūt deo dare. Reliquā vo pcedentē
diabolo. Si etiā habeat filiū vel filiam gibbosam vel
corpore deformem: dicunt ista debet poni in religionē
Ita q̄ tam in bonis fortune q̄ꝫ nature: peiora tam etiā
in operibꝫ et locutionibꝫ pauciora: quia vix est decimū
illoꝝ verbū de deo vel vtilitate anime. deo offerunt:
quia reputarēt meliora pdita: si deo darent̄. Et sic vi
dent̄ esse de ꝓfessiōe Iude ꝓditoris: qui reputauit p
ditū vnguentū in christo expensum Mar.xiiij. vt qd̄
inquit perditio hec vnguēti facta est? De vnguēto et
aliis que Maria magdalena prius in malis vsibꝫ ex
pēderat nō murmurabat: sꝫ de h solū qd̄ circa christū
expēdit: recte sic nonnulli moderni tpis. Verbi grā.
Si cuiusq̄ꝫ potētis fili⁹ religionē intraret paupertatis
omnes amici ⁊ parentela irascunt̄: ⁊ insaniūt dicētes
eum esse perditū: nitunt̄ etiā eū extrahere: allegātes q̄
nō potest illud sustinere nec ibi diu viuere: q̄a fuit deli
cate nutritus: cū tamē diutius et sanius et quo ad cor
pus et quo ad animā ibi viuet: q̄ꝫ in seculo. Si vo idē
fili⁹ se dederit oibꝫ mūdi vanitatibꝫ: et corporū ꝓbabi
litatibꝫ. sicut hastiludiis. torneamētis et hmōi: in q̄bꝫ
grauia sustinet verbera et labores: et qn̄q̄ꝫ mēbra frā
git vel occidit̄: de isto oēs amici gloriant̄: reputātes se
p illū nobilitatos. Et q̄ circa talia expēdūt multo me
lius reputāt expēsum: q̄ꝫ si illud circa fabricā expēde
rēt ecclesie: etiam si equos optimos ibi amittat. de hoc
gloriant̄. Si vo vnū illoꝝ deo daret: irascerent̄. Ecce
qui reputāt eū pditū deo datū et insufficientē: ⁊ nimis
delicatū ad portandū iugū dn̄i leue: sub quo diutius
⁊ sanius viuet: reputāt eū lucratū ⁊ datū mūdo: ⁊ pec
cato ⁊ diabolo ⁊ satis aptū ad portandū iugū mūdi
et diaboli grauissimū: sub quo necessario cadat. ¶ Idē 27
apparet defectus in aliis factis mundialiū. Verbi grā
domicelli et dominoꝝ ministri et filii vix murmurant
de hoc q̄ dn̄s illoꝝ est largus in his que pertinēt ad
mūdi vanitatē: imo talē cōmēdant et libēter sequunt̄.
Si vo libēter expēdat in pauperibꝫ pauperes mendi
cantes: libēter recipiēdo. Ita grauant̄: vbi tamē nihil
expēdunt de ꝓprio: quod graue est eis videre pauperes
ad curias dominoꝝ frequēter aduentantes: intantū
q̄ qn̄q̄ꝫ verbis amaris eos exasperant minus eni gra
narent: q̄ domini illoꝝ viginti libras expenderent in
mūdi vanitatē q̄ꝫ viginti solidos in anime vtilitate. Et
cui in omnibus his assimilant̄? nisi Iude: qui vt pre
dictum est dixit vt quid perditio ⁊c. Nota de ista ma
teria. A.x.9. ¶ Iterum hec christianoꝝ ingratitudo 28
apparet ex cōparatione factoꝝ fideliū et infidelium.
Infideles eni iudei qui non receperunt tot dona a deo
quot receperūt christiani innitētes doctrine dei: Deu
tro.xv. dicentis. Omnino indigēs ⁊ mēdicus nō erit
inter vos: Nō patiūt̄ pauperes suos inter eos ostiatim
mēdicare: sed inter eos faciunt collectas ⁊ taxationes
pro pauperum suorum sustētatione: christiani vo no
minE potius q̄ꝫ opere: collectas faciunt ad simplicium
depauperationē et qui viuere de suo possent et vellent
mēdicare suo duro dominio cogunt. Magna differē
tia est: Illi suos mēdicare non permittūt. Isti vo ne
cessitant. Nota. F.iij.15. ¶ Non solum vo iudei: sed

etiam saraceni plus pauperes suos honorant et iu-
uant: q̃ christiani. Et de hoc q̄ nos ita male habem⁹
Exẽ nos ad pauperes nr̃os: mirant̃ et scãdalizant̃. Quorũ
vnus vt fert̃ Parisius missus: cũ multa christianorũ
facta: diligẽter cũ admiratione cõsiderasset: requisitus
qd̃ esset magis mirabile in oculis suis de omnibus que
vidisset? Rñdit: vnũ inter alia esse. q̄ melius vestiti
et qui minus indigẽt: ꝓpinquius iuxta ignẽ sedent: et
nudi et pauperes extra ostiũ vel intra ostia in frigore
comedũt. ¶ Qz etiã de hoc scãdalisent̃: patet ex gestis
Karoli magni in quibus continet̃: q̄ cũ circa expugna-
tionẽ moraret̃ saracenorũ: quidam magnus princeps
Exẽ inter eos Holiandus noie ad eum sub treuga venit de
29 pace et christianitate quã recipere intẽdebat: tractatur⁹
Iuxta regẽ ergo comedens et comedẽtiũ et ministrorũ
ordinẽ diligẽter cõsiderans: et singulorũ cõditionem.
statum. et diuersitatẽ. et officiũ inquirens. in fine que-
siuit. qui essent illi qui in pauperrimo apparatu come-
derũt sup terrã. Rex vero rñdit: illos esse dei nr̃i seruos
quos ꝓ eius amore pascimus. Princeps vero regi dixit:
serui tui ita splendide vestiunt̃: et laute comedũt et bi-
bunt: et serui dei vestri nudi et famelici derelinquent̃.
parũ videnť dñm et deũ suũ diligere: qui ita parum
seruos suos honorãt: nec volo de eorum esse societate:
qui ita parũ deum suũ diligunt: et cũ indignatione re-
cessit. Patet ergo q̄ tales imisericordes dupliciter pec-
cant: primo quia infideles vt dictũ est scãdalisant: et in
spũali morte detinẽt: scđo quia illos a quibus talia sub-
trahunt subsidia: corporaliter occidunt. Vnde Am-
bro. sup ps̃. cxviij. beati immaculati: hoc inquit est ho-
minẽ occidere vite ei subsidia denegare. Caue ergo ne
intra loculos tuos includas salutẽ inopũ id est tanq̃
30 in tumulis sepelias vitã pauperũ. ¶ Si ergo illi qui
vitam denegãt dure iudicabunt̃: sicut patet. D. ix. 6.
quomõ iudicabunt̃ illi. ẽ. c. c. 5. Et si ille qui se laute
pascit de suo: et pauperi negauit sua: sepeliet̃ in inferno
sicut patet Luce. xvj. de diuite epulone: vbi sepelient̃
qui laute se pascunt de alienis? ¶ Et si primi a deo re-
prehendunt̃: sicut patet per hoc qđ scribit btũs Gre-
gorius. ij. li. dyalogorũ: q̄ deus reprehendit quendam
presbyterũ qui sibi delicata parauerat: et seruus suus
benedictus fame in deserto cruciabat̃: quid eis dicet:
vel quõ in iudicio reprehendet qui aliena tollunt: et
inde nõ solũ se sed amplã familiã et canũ multitudinẽ
et equorũ pascunt: et particã vestiunt? et quando deus
in laudem et in cõmẽdationẽ illorũ qui dederũt bona
data ostendet in iudicio sicut vestimentũ datũ ostẽdit
in vala corã toto mũdo. dicẽs: nudus eram ⁊c. vide-
bit̃ cuilibet. q̄ nimis parũ si possibile esset dedit: q̄ vero
potuit et nihil dedit: tanq̃ ingratus videbit et verecũ-
dabit̃. qui vero ea que christi vel suorũ erant abstulit:
plus tristabit̃. Nota. f. viij. 10. cum sequentibus.
Arti. ix ¶ Tercius vero ingratitudinis causa videt̃ esse defect⁹
31 fidei. Et hoc videlicet q̄ oculo fidei nõ respiciunt tria
que in elemosynarũ petitione concurrunt. Non enim
considerãt quis petit: scilicet Christus in paupere de-
bitas expẽsas ꝓ se et ꝓ suis: quas iuste petere potest.
Sicut patet. A. xiij. 12. sicut rex tributũ vel redditum
per nunciũ a se missum. Secũdo nõ ꝯsiderãt qđ petit
quia parua et potius bona sua q̃ illius a quo petit: quia
dñi est terra et plenitudo ei⁹. Et magna inciuilitas est
comedere in mensa alicuius domini. Et dum secũ est
in mẽsa sua: et de bonis suis comedit: ipso petẽte nihil
ei dare. Sed sic est in ꝓposito: quia mẽsa in qua come-
dit dei est: et bona etiã que comedit. Tertio non consi-
derant ad quid petit: quia ad ipsius a quo petit vtili-
tatẽ: sicut ostẽsum est supra. D. xj. 35. qui enĩ elemo-
synã petit: potius mutuũ q̃ donum petit ad maximã
mutuãtis vtilitatẽ: quia deo mutuat q̄ cũ vsuris illud
reddet. Iuxta illud Prouer. xix. feneraẽ dño q̄ miseret̃ 32
ꝓximo. ¶ Qz aũt in prima cõsideratiõe deficiũt patz.
quia si rex terren⁹ ex aliqua fortuna fuisset exul factus: et
indigẽs: et veniret ad quẽcũq̃ nostrũ auxiliũ petens:
si haberem⁹ certã spem vel scientiã q̄ ad statũ suũ esset
in breui reditur⁹: et cũ sciremus esse valde gratũ: vlti-
mũ posse nostrũ facerem⁹ ad eũ iuuandũ. Ita in ꝓpo
sito et patet. ¶ Iterũ idẽ patet q̄ si rex nobis aliquem
mitteret cũ lr̃is sic loquẽtibus: quicquid feceritis portitori
p̄sentiũ comodi et honoris: reputabo mihi factũ: si cre-
derẽt verũ esse qđ in lr̃is illis cõtinet̃: multi eũ hono-
rarẽt et specialiter illi q̄ haberẽt negocia in regis curia
expedire in breui. Sic in ꝓposito christus mittit pau-
peres dicẽs. Ecce ego mitto vos: cũ lr̃is cõtinẽtibus. q̄
reputat ei fieri q̄ ꝓ pauperibus faciũt: dicẽs q̄ vos reci-
pit: me recipit. Et qui vos spernit: me spernit Math. 33
x. Et Luce. x. Et q̃ diu fecistis vni de fratribus istis mi-
nimis mihi fecistis Math. xxv. Si g̃ fidẽ haberemus
in istis lr̃is: multũ paupes honoraremus: et libẽter reci-
peremus: quia oẽs ardua habem⁹ negocia in dei curia in
breui expedienda: q̄ sine pauperũ auxilio expediri vti-
liter nõ poterũt: quia iudiciũ pauperibus tribuit. Iob. xxxvj
¶ Qz etiã in secũda cõsideratiõe deficiũt: patet: quia si
rex terren⁹ cõcessisset eis vnũ maneriũ ad libitũ suũ t
retinens apud eum manerij dominiũ: et essent certi q̄
posset et vellet illud ab eis tollere qñ ei placeret: si inte-
rim peteret ab eis aliqđ subsidiũ de illo manerio libẽ-
ter ei darẽt. Sic in ꝓposito et patet. ¶ In tertia etiam
deficiũt. Quia si rex in aliquo infortunio cõstitut⁹: ꝓ-
mitteret se daturũ ciuitatẽ dãti sibi denariũ seu regnũ
danti ei panẽ: q̄ fidẽ haberet in dictis suis: statim ei q̄
peteret cõferret: sic in ꝓposito: q̄ vero ei in tali casu panẽ
negaret qua frõte vel qua audacia vel verecũdia posset
ab eo postmodũ regnũ petere? Ita q̄ ei modo panem
negãt: qua frõte possunt ante mortẽ vel i morte regnũ
ab eo petere dicẽtes. Adueniat supple nobis regnum
tuũ: qui vult ergo tũc ab eo habere quod desiderat: det
mõ qđ amat. Aliter petet et nõ accipiet Ja. iiij. Quia 34
ꝓuerbiũ est: qui nõ dat qđ amat: nõ accipit ille quod
optat vel qđ desiderat. Qui igit̃ panem petit ab eo di-
cens: panẽ nostrũ quotidianũ da no. panẽ ei det et tũc
qđ petet ei dabit̃. Date inquit et dabit̃ vobis Luce. vj
Et da pauperibus et habebis thesauros i celo Math. xix
¶ Sed adhuc generatio incredula signũ querit: cogi-
tantes in cordibus q̄ signũ apertũ et euidẽs ostẽdis no-
bis: q̄ deus reputat sibi fieri qđ suis fit mẽbris: q̄ etiã
elemosyna tñ vt dictũ est ad dantis valeat vtilitatem
Si ista nobis certitudinaliter cõstarẽt: libẽtius elemo
synas facerem⁹. Quibus dicendũ est: q̄ si nũq̃ semina-
rẽt anteq̃ certitudinẽ haberẽt q̄ semina bene crescerẽt
nũq̃ seminarẽt. Qui g̃ maiorem habẽt certitudinẽ q̄
Christus illorũ recipit elemosynas: q̃ q̄ semẽ bene cre-
scet: nõ plus dimittat elemosynas facere q̃ seminare.
Qz aũt maiorẽ habet certitudinẽ nõ solũ ostendit̃ ex
verbis christi p̄ractis: qui vos recipit ⁊c. q̄ ad certitu-
dinẽ christianorũ sufficere deberẽt. Sz ex multis signis
et miraculis a deo ostẽsis. Sicut patet p hoc primo q̄
tota ecclẽia tenet et credit de christo qui vestem a sancto
Martino pauperi datã sibi reputauit datam: dicens
nocte sequẽti. Martinus hac me veste cõtexit. ¶ Idẽ
ostẽdit̃ p hoc quod scribit btũs Gregori⁹ in omel. Vi-
dens Jesus ciuitatem: de quodam monacho nomine
Martinus: qui inueniens in via leprosum fame et Exẽ

miseriā vt ei videbat̄ deficientē:eū sup humeros pro‑
prios ponēs:versus monasteriū portauit:in portādo
vo mirabat̄:q tā leuis erat. In porta vo monasterij
monachū alloquebat̄ dicēs:nō erubuisti me sup terrā
ego nō erubescā te i celo:quo dicto disparuit.Ecce qđ
videbat̄ pauperi fieri:christo fiebat. Nota etiā de sctō
Cristofero et sctō Juliano:7 de sctō Gregorio:7 de di
35 uersis sctīs 7c. ¶ Signū etiā q elemosyna eā operāti
thesaurū et domū in celis edificat et multum ei valeat
haberi potest p hoc qđ scribit̄ in vita sancti Thome
Exm̄ aplī:7 ab ecclesia recipit̄ et tenet̄. Nunc enim Thome
vt ibi cōtinet̄.rex Judie magnū dedit thesaurū p pa‑
latio edificādo.cū vo rex post reditū suū deprehēderet
q oia pauperibus dedisset:eum in carcere posuit:fratri
vo regis interim mortuo:magnū in celo palaciū ostē‑
dit̄:eiq dictū fuit q pro fratre suo rege edificatū fuit.
Sed quia ipse se illo indignū reddiderat : dictū ei fuit
q illud a rege emeret:ea q̄ Thomas expēderat: ei red
dēdo:quarto igit̄ die resuscitat⁹:cū oia regi narrasset
Thomā de carcere liberauit:monēs fratrē q simile ei
palaciū faceret:quia illud ei minime vēderet.¶ Idem
ostendit̄ p hoc qđ scribit btūs Grego. i.iiij. dialogoꝝ
de quodā cui multa secreta alteri⁹ seculi ostendebant̄.
Exm̄ Inter q̄ vidit vnū edificiū magnū:qđ solū in sabbato
edificabat̄ ab omī genere pauperū:Antiqs.iuuenibus
viduis.leprosis.in tāta multitudine:q stupuerat.Ipō
vo querēti:cui⁹ esset:rñdit ei angel⁹:q̄ eū duxit: illud
esse cuiusdā sutoris vel artificis vicini sui:q̄ quicquid
vltra victū in hebdomada pseruare potuit: i sabbato
pauperibus dedit. ¶ Quantū anie pficiat elemosyna:
de⁹ qñq ostēdit p signa sensibilia circa corp⁹. Sicut
patet p hoc qđ tāgit Beda de gestis Angloꝝ.c.ix.de
Exm̄ sctō Oswaldo rege:q̄ post multas elemosynas datas:
cuidā cū in mēsa sederet petēti:scutellā dedit argēteā:
36 quo facto sctūs Aydanus epūs iuxta eū sedēs: manū
regis tenēs.dixit:nūq putrescat man⁹ ista:quā etiam
adhuc dicūt integrā in signū elemosynarū et virtutū
reseruari:p hoc volens deus ondere: q glorias illius
enarrabit omīs ecclesia sctōꝝ.Ecclastici.xxxj. ¶ Sed
modo raro inueniunt̄ man⁹ diuitū integre ppter talia
facta:nec mirū:quia libētius canibus eas porrigunt q̄
pauperibus:et abundātius et delicatius intantū:q vbi
Canes pauperes intantū famescūt q auide comederēt panē
fabarū:canes panē de simila fastidiūt:et eis oblatū re‑
futāt:et pedibus cōculcāt:quibus oportet q caro delica‑
tissima:7 de omni ferculo primogenita 7 pcipua offe‑
rant̄:q si satiati renuunt:quasi infirmi plangunt̄: ab
37 his qui sup afflictos pia gestant viscera.Et quia deli‑
catus catellus panē vel carnē nō recipit: nisi minuta‑
tim fractā 7 manu porrectā:eodē ore nō loto quo po‑
steriora socij:digitos tāgit porrigētis:quos nō lotos:
ori ppio imediate dirigit.sciens.quia nō lotis mani‑
bus mādūcare non coinquinat hominē Math.xv.et
Mar.vij.Sed prochdolor tarde ita delicate nutrirēt
vel ita familiariter:Exemplo sancti Lodowici:os tan
gerēt leprosi vel mēdici. ¶ Maioribus vo canibus post
prandiū panē integrū eis portatū frangūt:et manib⁹
proprijs porrigūt:vbi pauperibus pmittūt dari minutas
reliquias:et hoc manibus alienis: cōtra illud Prouer.
vlti.Manū suam aperuit inopi. Et illud Esa. lviij.
Frāge esurienti panē:non dicit cani:sicut patet ex lrā se‑
quēti:s pauperi. ¶ Heu tñ vbi canē delicate fouent:
carnē suā ptemnūt. Hoc etiā acta pbāt. Vbi etiā mlta
hoim partim visa:partim audita sunt fame mortua.
Quis inq aliquos vel paucissimos vidit canes fame
mortuos?Sequit̄ Egenos vagosq induc in domum
tuā:nō dicit canes.Et tñ vbi pauperes ad grangiā vel
horreū nō recipiunt̄:domi canes recipiunt ad camerā
et ad lectū. Nota de hoc. D.ix. 6. Sequit̄ cū videris
nudū:operi eū:nō dicit simiā et palefredū q̄s operiūt:
et nudū dimittūt dei filiū:et quasi oim pdictoꝝ cau‑
sam assignat 7 monitū in hoc qđ sequit̄. Carnē tuam
nō despexeris:q̄a ois natura bene ordinata: et ois ratio
dictat:q plus tenemur illis q̄ eiusdē sunt nobiscū na‑
ture:quos fortuna 7 non natura tam fecit deformes.
macilentos.nudos.et decoloratos pre fame 7 frigore:
p quibus sustētandis:diuites diuitias suas a deo acce‑
perūt:sicut nutrix cibū p puero:q̄ si fuissent eiusdē cū
diuitibus fortune q̄ ad victū et vestitū 7 hmōi: essent il‑
lis pulchriores:q bestie:q̄a carnē suā nemo vnq na‑
turaliter et rationaliter viuēs odio habuit Ephe.v.
¶ Predicti ergo non homines dicendi sunt: sed cru‑
deles lamie:que lactauerūt catulos suos. Treñ.iiij.
¶ Horū aūt et oim similiū nolentiū elemosynas fa‑ Arti.x.
cere:multipliciter 7 in multis locis apparet periculū.
¶ Primo Marci.xj. Vbi christus maledixit ficui: q̄ 38
ei cibū nō dedit. ¶ Secundo Math.xxvij.p cōpara‑
tionē ad Judā q̄ seipm suspēdit:7 q̄a christū vēdidit:
et q̄a ea q̄ christo debebant in christi vsu nō expēdit s
furabat̄.Caueāt g illi q̄bus oia bona ideo data sunt:
vt in vsus christi 7 pauperū christi expēdant:sicut fra
tres in hospitalibus infirmorū. Et quidā religiosi et p‑
positi 7 elemosynarij et sacriste 7 hmōi:quibus certi de‑
putant̄ reddit⁹ officij sustētandi:ne in vsus pprios vl̄
pphanos 7 auertētes inde:fortunam hic:vel alibi se‑
quant̄. ¶ Et nō solū in his:s in alijs periculū est pro
dare nolle.Et specialiter in his q̄ abundant: q̄a cōiter
plus peccāt q̄ multi indigētes: 7 min⁹ agūt de peni‑
tētia.Sicut patet de ieiunio:q̄ nō tm̄ grauant̄:q̄a tem
pestiue comedūt:q̄a tamdiu dormiūt q̄a vix forte pñt
audire vnā vl̄ duas missas aliq̄ illoꝝ anteq comedāt
tūc vo lautius et diutius comedūt:intm̄: q plus gra
uaret eos cenare q abstinere:min⁹ etiā laborāt: 7 mi‑
nus vigilāt circa licita sicut orationes et hmōi. Cū g in
multis peccēt: 7 paruā vel leuē penitētiā faciāt:nō vi‑
det̄ quō meli⁹ poterūt a periculo liberari : nisi cōsiliū
Danielis faciēdo. Dañ.iiij. Pctā inqt tua elemosynis
redime. ¶ Nisi sic fecerint:illoꝝ periculū in morte ap
parebit:qñ ipsis ab inimicis obsessis deficient stipen‑
diarij:sic ptz.A.xxvij.22. ¶ Iterū illoꝝ periculū ap‑
parebit i iudicio:qñ illis q̄ ei hic dicūt ite: dicet idē vt
eadē mēsura qua mēsi fuerūt:remetiet̄ eis: tñ tpaliter:
q eternalr.Sicut patet. D.iij.9.Et i canone.xvj.q.j.
reuertimini. Vbi continet̄: q nō solū in celo: s etiā in
terra ppter defectū miscđie negat̄ miscđia. Quia ple‑
rūq mūdus fame 7 penuria pmit̄: q̄a pauperibus ele‑
mosyna subtrahit̄. Qñ etiā reges 7 potētes bonā terrā
religiōis et paupertatis seminabāt:ipsi et mūdus abun
dabāt. Sz ex quo seminare cessauerūt metere cessaue‑
rūt abundātiā in hoc seculo 7 i futuro: tam tpaliter q
eternalr:sic apparebit:qñ hereditatē amittēt ppter cau
sam tactā. D.xj.30.Quia teste cesario in ammonitiōe:
quāti pauperes in locis vbi nos fuerim⁹ fame vel nudi
tate mortui fuerint:nouerim⁹ nos rationē de aiab⁹
illoꝝ in die iudicij reddituros. ¶ Iterū istud periculū 39
apparebit: quandociq ante mortem vel post mortem
ipsimet vel alij pro ipsis ad deum clamauerint: quia
non exaudientur:qđ ostēditur per hoc q quedam cō‑
tinent hystorie : de quodam qui mansionem suam a
porta elongauit : quia clamorem pauperum audire
noluit. Accidit ergo post mortem eius: q cum Epi‑ Exm̄
scopus diceret missam in sepultura eius: quotiēs ver‑

tit se ad populum dicēdo dñs vobiscū: vel sm cōsue-
tudinē ep̄alem: ꝛ tonēs vt ei videbat̄ crucifixus cū ma-
nibus suis aures suas obturauit. De quo ep̄us admi-
rans: post missam a vicinis defuncti ei⁹ diligēter in-
quisiuit cōditiōes eius bonū ꝓhibuerūt testimoniū ex-
cepto ꝙ paupes nec libenter audiuit nec iuuit. Tunc
ep̄us recordat⁹ est scripture dicētis: q̄ obturat aurem
suā ad clamorē paupis: clamabit ipse ꝛ non exaudiet̄
Prouerb. xxj. Raban⁹ sup illud Math. xij. Extende
manū tuā: frustra ꝓ petis rogatur⁹ manu⁹ ad deū ex-
40 pādit: q̄ has ad paupes nō extēdit. ¶ Et istud piculū
nō solū imminet illis q̄ elemosynas non faciūt: s̄z illis
Exm etiā q̄ dolēt se fecisse: sicut patet p hoc qd̄ scribit̄ i vita
Joannis elemosynarij epi Alexādrini de troyle ep̄o:
q̄ ad instantiā pcibꝫ Joannis triginta libras paupe-
ribꝫ dederat. De quo cū postmodū doleret: vidit nocte
sequēti in celo palatiū magnū: cui⁹ titulus erat: mās̄io
eterne troyle ep̄o. Et statim venit vnus alius et dixit:
dele hoc: ꝛ scribe: mās̄io ꝛ requies eterna Joanni ele-
mosynario triginta libris empta: troyla v̄o hoc vidēs
penituit se penituisse: ꝛ imposterū fact⁹ est magn⁹ ele-
Exm mosynari⁹. ¶ Ad idē legit̄ de quodā q̄ grauiter infir-
mat⁹ ad doctrinā sc̄i viri: multa dedit pauperibꝫ: hic
sanitate adepta: doluit se tantū dedisse: nec reputauit
se ꝓpter elemosynas suas mortē euasisse. Cui cū sc̄ꝰs
ille diceret: nisi dedisses: modo mortu⁹ fuisses: nō inq̄t:
sed ita san⁹ sicut modo sum. Cui sc̄ꝰs. Rogem⁹ deū:
vt ꝓcedat mihi illarū elemosynarū meritū: ꝛ tibi statū
quē habuisses: si eas nō dedisses: ꝛ omia reddā tibi: ꝙ
cū fecisset: statim mortu⁹ est: qua morte manifeste ostē-
dit de⁹ ꝙ p elemosynas pri⁹ mortē euaserat: ꝛ q̄m ele-
mosyna a morte liberat Thob. iiij. ¶ Iterū nō facien-
tes elemosynā hereditate priuādi sunt celesti: sic̄ patet
F. v. 5. Ad idem. G. iiij. 21.
Arti. xj. ¶ Sed q̄a multis friuolis excusatiōibꝫ se iustificāt. Cō-
gruū videt̄ eorū excusationes inserere cū earundē re-
41 probatiōe. ¶ Quidā ꝛ specialr religiosi ꝛ ꝑpositi q̄n
i aliquo grauant̄ vel spoliant̄ a tyrānis vl̄ malis ho-
minibꝫ elemosynas suas sbtrahūt: dicētes se nō posse
viuere ꝛc. mirabile est. Diabolus eis nocet: ꝛ de deo se
Exm vindicāt: deū de porta illorū expellētes. Similes sunt
cuidā sacerdoti: q cū ꝓpter alia infortunia viuere ne-
sciret: totū deo imputauit: ꝛ imaginē ei⁹ de ecclia sua
eiecit: ꝛ in cāpo posuit dicēs. Qui nō vult me pascere
Exm in ecclia mea nō stabit. ¶ Isti q̄ sic a deo elemosynas
retrahētes meli⁹ viuere credūt: pei⁹ viuūt. Qd̄ ostē-
dit̄ hystoria de monasterio depauperato: in q̄ semel de-
uot⁹ monachus in oratiōe cōstitut⁹: deo cū quadā au-
dacia loq̄bat̄ dicēs. Dñe tu dixisti. Primo q̄rite regnū
dei et iustitiā ei⁹ et hec oia adijcient̄ vobis. Jā regnū
tuū q̄siui: tibi seruiēdo i matutinis et horis ꝛ missam
dicēdo sm possibilitatē meā: ꝛ tn̄ alia non adijcientur
mihi q̄a non habem⁹ q̄d comedere. Et vox ad eū: In
ista domo fuerūt duo fratres: vn⁹ vocabat̄ date: suple
nō bona opa s̄z elemosynā ꝛ opa charitatis. Alius vo-
cabat̄ dabit̄: suple a deo vobis. Et vn⁹ sine alio in reli-
giōe vestra manere noluit. Quādiu ḡ vnū retinuistis:
et debite honorastis: scꝫ date tam diu vobiscū remāsit
dabit̄. Prouer. xj. Sunt q̄ diuidūt ꝓpria ꝛ in abundā-
tia sunt. Postq̄ꝫ v̄o date expulsus fuit: dabit̄ recessit: ꝛ
spoliator accessit: q̄a date q̄ ianuā custodire solebat re-
cesserat: ꝛ portā nō custoditā dimiserat. Et ideo ab eo
q̄ nō hꝫ: suple date: et qd̄ habet auferet̄ ab eo Luce. xix.
Nota, N. v. 11. Item. J. vij. 1. Porta patēs ꝛc. Item
42 D. viij. 50. ¶ Alij dicūt bonū forū est: paupes nō in-
digēt: hoc non valet: q̄a si paup satis posset habere ad
victū ꝛ vestitū ꝓ quadrāte: ꝛ illo careret: q̄d sibi vale-
ret bonū forū? Magis ergo se accusant q̄ꝫ excusant: q̄a
cū minori eos iuuare possent. ¶ Alij dicūt ergo deus
satis potēs est vt omnibꝫ ꝓuideat q̄re nō ꝓuidet ipse
pauperibꝫ suis quare vult nos grauare et onerare de
hoc: ꝙ ipse sine grauamine facere pōt? huic multipli-
citer r̄ndet̄. ¶ Primo ꝙ de omnibꝫ pauperibus suffi-
ciēter ꝓuidit in hoc ꝙ sufficiēter dedit diuitibꝫ ꝓ se et
etiā ꝓ pauperibꝫ: quātū in eo est satis dat pauperibus
eos paupex dispēsatores statuēs: sub districto p̄cepto
eos ad fidelē dispēsationē obligās. Sicut patet supra
e. c. 4. Sicut ḡ mater satis ꝓuidet infanti in hoc ꝙ sa-
nis dat nutrici ꝓ se ꝛ puero: q̄ eū nutrire tenet̄. Ita in
ꝓposito. ¶ Secūdo vt diuitum probaret dilectionē.
Sciebat eni ꝙ amicus in necessitate ꝓbat̄: et ideo vo-
luit indigēs esse: ꝛ indigētia habere mēbra: vt ꝓbaret
q̄ ei⁹ essent amici: ꝛ qui nō. ¶ Tertiō ꝓpter pauperū
meritū augendū: q̄a patiēter paupertatē sustinendo t
multū apud deū merent̄ Thob. iiij. pauperē q̄dē vitā
gerim⁹ ꝛc. ¶ Quarto ꝓpter diuitū vtilitatē. sicut patꝫ
D. xj. 35. Ex quo patet: ꝙ sicut cupidi gaudēt de caro
tpe: ꝙ habētes multa venalia: multa lucrari possunt.
Ita diuites gaudere deberēt de caristia: non quia alij
fame affligunt̄: sed q̄a ipsi multa in celo gaudia lucra-
ri possunt. ¶ Alij se excusant paupertate. Sed sicut hō 43
vult emere hereditatē vel rem p̄ciosam quā multū de-
siderat: parcit ori suo ꝛ expēsis in alijs: vt qd̄ desiderat
obtineat. Et breuiter nō est ita paup quin si posset tm̄
habere de panno vel cibo vel potu vel etiā alijs desi-
deratis ꝓ obolo: q̄ꝫ diues ꝓ quadraginta solidis: q̄n
aliquo modo de obolo sibi prouideret. Sed tn̄ apud
deū allocabit̄ paruū qd̄ paup dat sm suā possibilitatē
quātū multū qd̄ diues dat: et plus ꝓ suo paruo dono
emit de regno celorū: qd̄ satis ostēdit̄ Marci. xij. vbi
veritas vidue testimoniū perhibet dicēs: Amen dico
vobis: q̄m vidua hec paup plus oībꝫ misit. Omes
eni ex eo qd̄ abundabāt illis miserūt: Hec v̄o de pe-
nuria sua oīa q̄ habuit misit: totum victū suū. Et si
nihil dare posset: saltē loquat̄: vt verbo iuuet q̄ opere
nō potest. Vñ btūs Gregori⁹ in quadā omel. habēs
inq̄t loquēdi locū apud diuitē. Damnationē ꝓ retēto
talēto timeat: si nō apud eū sicut valet ꝓ pauperibus
intercedat. ¶ Alij se excusant p hoc ꝙ alij pauperib⁹
dant: hij assimulant̄ illis. R. vj. 12. ¶ Alij se excusant 44
pauperū multitudine: ostēdentes ꝙ tot sunt: ꝙ nō pñt
omnibꝫ subuenire: sed si q̄libet illorū haberet heredi-
tatē bonā quā ꝓ vili ꝛ paruo p̄tio daret: oēs inueni-
rēt q̄ eos inuitarēt ad domū ꝛ ad prādiū: vt eos deci-
perēt. Sed ꝓculdubio oēs habēt hereditatē bonam:
Teste Christo Math. v. Beati inquit pauperes. Et
Luce. vj. q̄m ipsorū est regnū celorū ꝛc. ¶ Alij nimis
differūt vel vsq̄ꝫ post mortē: semp tempus quo faciāt
expectātes: ꝛ nūq̄ꝫ temp⁹ aptū inuenientes: ꝛ mirabile
est: nulla ars tn̄ expectat̄: quantū ars artiū. Et oīs
ratio dictat ꝙ melius esset in morte domū inuenire pa-
ratā: q̄ꝫ in miseria expectare vsq̄ꝫ pateat: ꝛ quō tunc in-
ueniet: q̄ non premisit: vel tunc metet: que prius nō se-
minauit: vel quis eum tunc diliget: q̄ de seipso q̄n po-
tuit nō cogitauit. Ergo sm cōsiliū apostoli: dū tēpus
habem⁹: operemur bonū. ¶ Alij se excusant propria 45
necessitate ꝛ infirmitate ꝛ debilitate in posterū imagi-
nata: ꝛ tali cogitatiōe ab elemosynis retrahunt̄. Sicut
heremita seu hortulan⁹ in vi. pa. q̄ cū multas elemosy- Exm
nas facere solebat: quas cū oēs tali cogitatiōe retraxis-
set ꝛ multa sil' cōgregasset ꝛ in pede infirmo ois postea
expēdisset: nec ei valuisset die assignata: qua cyrurgic⁹

tediret et pedē amputaret: ne p illū totū corp⁹ amitteret: nocte p̄cedēti deū lachrymis orans ꝓpriū recognouit defectū cui angelus: vbi est inquit pecunia quā cōtra infirmitatem cōgregasti? Rn̄dit: totū expēdi: et nihil mihi ꝓdest: finaliter cū tali cupiditate abrenunciasset: angelus eū sanauit dicēs: ꝙ decetero oēm sollicitudinē in deū ꝓijceret. ¶ Alij dicūt quare nr̄a pauperibꝫ dabimus? Quibꝫ rn̄dit btūs Gregorius. iij. li. pasto. Cū inquit necessaria indigētibꝫ ministramus:
46 sua illis reddim⁹: nō nostra largim⁹. ¶ Ad idē Basilius. omel'. j. Si fateris ea tibi diuinit⁹ ꝓuenisse: supple bona tp̄alia: an iniustus est de⁹: res inequaliter nobis diuidēs. Cur tu abūdas: ⁊ ille mēdicat? nisi vt tu bone dispēsatiōis merita cōsequaris. Ille vo patiētie brauijs decoreꝫ. Panis est famelici: quē tu tenes: nudi tunica: quā tu in cōclaui cōseruas: discalciati calceus: qui penes te marcescit. Indigētis argētū: qd̄ possides quo circa tot iniuriaris: quot subuenire posses: et non facis. ¶ Alij dicūt: ignoti sunt: mali sunt: ociosi sunt: fures sunt ⁊ hmōi. Et ponaꝫ ꝙ verū sit de nūcio ⁊ baliuo regis tibi misso: vt regis debitū cōgreget: vel alia de causa: merita non discutis: sed vel amore vl' timore eū recipis. Ita pauperes quantūcū ꝗ in se ignoti sint habēt tn̄ fidelē fideiussorē deū: nec eis redditū dei das: sed deo p illos illud mittis. Sicut patet š. e. c. 32. Sic etiā patet p illud qd̄ scribiꝫ si bene occurrat in vi. pa. De quodā qui Christi amore cuidā vestē dederat: et postea intelligēs eū malū esse: doluit: cui Christus apparēs ait: nō doleas: quia non ei: ſ mihi vestē dedisti. Ergo s̄m Hieronymū in quadā ep̄la: tribuam⁹: non querētes cui: sed quare. Nota. D. v. 10. ¶ Alij dicūt se nō habere vltra ꝓpriā necessitatē: quibꝫ dicendū est ꝙ necessitas ꝓpria in pūcto necessitatis pauperū debet esse stricti iuris ꝙ accipiat ita ꝓprie sicut pōt: nō cogitās nec reseruās nec ꝓuidēs nimis in futurū ꝓ casibꝫ imaginatis: vt p̄dictū est de hortulano. Hoc aūt satis patet per Ambro. scd̄o de officijs: vbi etiā ꝓ pauperū necessitatibꝫ docet calices et ecclesie ornamēta esse ven-
47 denda. vide. P. iij. 40. ¶ Alij ꝓpter vnū malū oēs de religiōe illa ab elemosynis excludūt: q̄a vn⁹ eos offendit. Illi docēt qualiter de⁹ illis ministrabit. Ipsi em̄ nec viuere possunt: nec mori sine malorū societate: q̄a nūꝗ̄ moriunꝫ quin plures mali illa die moriantꝫ: et sic cū eis ad tribunal etiā in iudicio rapientꝫ: q̄ ergo oēs de parte sua excludūt: q̄a aliqui mali cū eis iuncti sūt: docent ꝙ etiā de⁹ eos de parte sua expellet: q̄a mali cū eis iuncti sunt. sicut patet. J. x. 17. Sed dicēt non eis cōsentim⁹: nec boni illi de religione illi malo consenserūt. ¶ Alij retrahunꝫ timore paupertatis i futuro: q̄bꝫ et si dicaꝫ ꝙ christus centuplū reddet: illā redditionē vellent hic potius videre ⁊ habere ꝗ̄ in futuro sicut
Exē quidā: qui ob talē p̄dicationē vaccā cuidā dederat vt
48 dicaꝫ sacerdoti: q̄ vacce sacerdotis ligata: eā ad domū p̄dicti viri duxit: q̄ neutrā reddere voluit: ne sacerdotis p̄dicationē falsificaret: q̄ sibi centū vaccas promiserat: in cui⁹ solutionis partē vnā interim se accepisse asseruit: et a deo missam. ¶ Potius deberēt istā saluta
Exē tionē a deo in alio seculo expectare. Cū quodam: quē quidā ep̄us inter Saracenos p̄dicans: ad fidē: vt ferꝫ cōuertit: ad cui⁹ doctrinā omnia sua pauperib⁹ erogauit: q̄ mortuo filij ei⁹ p̄dictū ep̄m ad iudicia traxerūt: dicētes ꝙ patri illorū centuplū et vitā eternā promisisset quorū neutrū recepisset. Unde cū cōuenerūt de cōuentiōe fracta. Ep̄o vo asserēte ꝙ totum in alio seculo recepisset: cū aliter dictū suū ꝓbare non posset: eos ad patris tumulū ducēs ip̄m adiurauit de veritate dicēda sup dicto negocio in noīe christi. Si videlicet bene solutū esset sibi an nō: qui oībꝫ audiētibus respōdit. Centuplū accepi: et vitā eternam possideo: sed mirū mortuus hoc dicit: et crediꝫ ei: et veritas idē dicit: et nō crediꝫ ei. ¶ Alij dicūt pauperes sunt qui ele- 49
mosynas dare p̄dicāt: ꝓpter lucrū ꝓpriū: ſ tn̄ quilibꝫ bon⁹ paup q̄ hoc p̄dicat: plus cure habet aīas dātiū ꝗ̄ corpora recipiētiū: ⁊ plus intēdit salutem aīaꝝ ꝗ̄ corporū: q̄a fames pauperū et corporū finem habet: et postea nō nocet: quid nocet modo Lazaro Luce. xvj. fames quā tūc patiebaꝫ? Aut q̄d ꝓdest diuiti illa trāsacta satietas? Perditio vo aīarū finē non habet. Pro illis ḡ saluādis Elemosynā dare nō despicias Ecclesiastici. vij. Nota. O. v. 8. Item. P. iij. 33. Nota penam non facientium elemosynam. P. iij. 41.

Equitas ex diuino man- E iiij

dato tria regulare debet. Corda, verba, et opa. Dis eīn̄ tribꝫ dupliciter erraꝫ: vel nimio rigore vl' remissiōe. Nimius em̄ rigor cordis: est i iniurijs ꝓprijs excessiuas appetere vindictas. Nimia vo cordis remissio: est in iniurijs dei: nec iustas q̄dē appetere vindictas. Nimius vo oris rigor: est innocētes cōdem-
nare. Nimia vo remissio: est nocētes iustificare vl' ni- 1
mius oris excessus: est inaniter vel falso iurare: turpia loqui ⁊ hmōi. Nimia vo remissio: vbi loqui deberet petōres docēdo et rep̄hēdēdo, tacere. In ꝑsona quorū loquiꝫ Esa. vj. Ue mihi q̄a tacui. Nimius vo rigor in ope: est se crudeliter vindicare: sicut ꝓ verbo offensiuo vel paruo delicto: verberare mutilare ⁊ hmōi: vl' ꝓ delicto vel forefacto sex denarioꝝ: facere ꝙ ꝑdat. xij denarios: de quo diceꝫ infra. Nimia vo remissio: est nocētes nō punire: vel qd̄ peius est supportare: contra oēs istas in bello sp̄ūali aduersitates: miles christi mediū inter duo vicia p excessum videlicet et defectū eligens. Sumet scutū inexpugnabile equitatē Sapi. v. tanꝗ̄ veritatē q̄ inter oīa vicia mediat. Propter tn̄ s̄m Host. Equitas est media inter rigorē et dispēsationē C. de iudi. li. iij. l. placuit. Hec aūt a Cipriano sic describiꝫ. Equitas est iusticia dulcore misc̄die tēperata. ¶ Et ad scutū illud sumendū ex dei mādato obligamur. Quia sicut oīa mādata iusti regis vel dn̄i respectu oīm ministroꝝ suorū in q̄buscūꝗ officijs ei seruiē-
tibus: sunt equitatis ⁊ fidelitatis. Ita oīa mādata tua 2
equitas. In ps̄. cxviij. Ostū ad oēs gētes: vt p̄dictā triplicē habeāt equitatē. ¶ Primo cordis recte credēdo: turpia nō cogitādo: ꝓximo nō inuidēdo tūc saluaberis: ꝓpter iusticiam et equitatē cordis tui Deutro. ix. ¶ Scd̄o: ore nō iurādo: nō iniqua loquēdo vel mandādo. Exēplo dei Malach. ij. lex veritatis fuit in ore ei⁹: et iniquitas nō est in la. eius in pa. et equitate ambu-
lauit mecū. ¶ Tertio in ope: reddēdo q̄ sunt dei deo: quis 3
equitatē vidit vultus ei⁹. in Ps̄. x. Et q̄ sunt hoīs: hoī recte puniēdo ⁊ regēdo: ad modū citharedi: qui omnes chordas tam altas ꝗ̄ imas: tā magnas ꝗ̄ paruas tangit: q̄n tangēde sunt. sicut patet. C. iij. 6. Et sicut cātor debet vocē suā ducere s̄m exigentiā notarū: ⁊ oēs notas vt tāgēde sunt tāgere: tā altas ꝗ̄ imas ꝗ̄ medias: siue in spacio sint: siue in regula. Sic dn̄s iudicat orbē terre in equitate. In ps̄. ix. sine ꝑsonarū acceptiōe: q̄a virga equitatis: virga regni tui In ps̄. xliiij. ¶ Sicut em̄ lapis quadratus firmius iacet: et ecclesia fundata sup fundamentū quadrata et equalis habens latera: fortius est et durabilius. Ita omne spirituale edificiū et cōmunitas fundata ⁊ regulata equitate. De quo in Psal'. lxiiij. Sanctū est templum mirabile in equitate.

¶ Item sicut vita et sanitas corporalis cõsistit in debita
humorũ ꝛ elemẽtoꝝ equalitate et ꝓportiõe: in illa eñi
corpꝰ viuificat: sic ĩ ꝑdicta triplici eqtate aĩa viuificat:
quã viuificationẽ quilibet iustꝰ petit. In ps̃.cxlij. dicẽs:
viuificabis me ĩ equitate tua. Et iterũ. In eqtate tua
4 viuifica me Ps̃.cxviij. Sic ergo rogatꝰ eã mittit vt sit
cathedra iudicũ: sceptrũ regũ et dñoꝝ: statera merca-
torũ: virga ꝑlatoꝝ: regula clericoꝝ: ꝑuisor religiosoꝝ.
Sz heu multi dei mãdata spernẽtes: ꝛ salutẽ ꝓpriã ne-
gligẽtes: eã nõ admittũt: sz ꝑ ianitores q̃ subsequunt
quos in portis suis ponũt: eã excludũt. Apud domũ
iudicũ: munera amor/ fauor/ ꝛ odiũ. Apud dños: cu-
piditas/ ꝓpria voluntas/ supbi ꝛ mali cõsiliarij/ apud
mercatores: fratris dolus/ vsura/ ꝛ piuriũ. Apud ꝑla
tos et clericos ignorãtia/ negligẽtia/ accidia/ ꝛ luxuria
eã excludũt. Apud religiosos vo aliqñ solũmodo ad
refectoriũ admittit. Ab alijs vo officinis excludit per
noĩs vel status magnitudinẽ ꝑ amicoꝝ multitudinẽ:
ꝑ expẽsarũ inequalitatẽ: q̃ nõ bene diligit. Vbi tñ ad
refectoriũ recipit. Iste eñ et cõsiles fortune obseruare
Exem faciũt regulã Augustini: qua dicit: ꝙ equalr oĩbus
Vñ cũ qdã ꝑlatꝰ subditũ suũ: vt fert: fratrẽ vocaret.
Rñdit. Quõcũ qz sit de fraternitate: vnũ scio: ꝙ tuni-
ca tua ꝛ scutella tua ꝛ mea nõ sunt sorores: q̃si diceret:
Exem licet equalitatẽ ꝛ equitatẽ habemꝰ in noĩe fraternitatꝭ
nõ tñ in victu et vestitu. ¶ Vñ ad idẽ fert: ꝙ cũ qdã
ꝑlatꝰ religiosus laute ac splẽdide comedisset. Ait me-
trice. Nil ꝓpriũ ꝑeat hoc victũ: cõmunia queq̨. Qđ
cũ audisset qdã de fratribꝫ refectorij: Rñdit: Sic lo-
quimur: sed nõ facimꝰ: nõ oĩbꝫ eque. De ista eqtatis
exclusiõe cõqueritur deꝰ Esa.lix. dicẽs. Justicia alonge
stetit: corruit in platea veritas: ꝛ equitas nõ potuit in-
gredi. Nota istã auctoritatẽ aliter expositã. A.xiij.37

E.v. ## Erubescentia est triplex.

Laudabilis: vituperabilis: et penalis.

Arti.j. ¶ Laudabilis et salubris est: qua q̃s erubescit se pec-
casse vl' peccare: q̃ de ꝑterito pctõ erubescẽdo dolet: ꝛ a
1 ꝑsenti ꝛ futuro se retrahit ꝛ merito deberet christianꝰ
a tam turpi bestia scz diabolo victꝰ erubescere. Exquo
Exem Varro romanoꝝ cõsul vt in hystorijs ꝯtinet Roma-
noꝝ: ab Hanibale victꝰ intm̃ in tota vita sua erubuit
et se humiliauit: ꝙ oẽm honorẽ refutauit sibi fieri: in-
tñ: ꝙ nec sedẽs comedere voluit. Huiꝰ g̃ exẽplo chri-
stiani a diabolo victi ꝛ ad infernum ducti: erubescite
sup vijs vestris. Ezechiel. xxxvj.

Arti.ij. ¶ Erubescẽtia vo mala ꝛ vituperabilis est qua quis
erubescit opa q̃ ad christi seruiciũ ꝛ aĩe salutẽ ꝑtinẽt
sicut cõfiteri si tãta sit: ꝙ a cõfessiõe retrahat. De qua
Nota. C.vj.50. Sic etiã detractorẽ iuratorẽ ꝛ hmõi
repꝛehẽdere: humilẽ habitũ portare: Aliena vsq̨ ad mẽ
dicitatẽ restituere: siles villico iniqtatꝭ q̃ ait Luce.xvj
2 Mendicare erubesco. ¶ Isti ꝛ his siles. Primo sunt
stulti: q̃s nõ diceret stultũ: q̃ in tñ corpis infirmi me-
dicinã erubesceret: ꝙ potius illud perire ꝑmitteret: q̃z
medicinã apponeret? Qui etiã manũ erubesceret laua-
re: q̃ erubescit esse rectꝰ inter claudos: sanꝰ inter lepro-
sos ꝛ infirmos: ire via recta ad celũ vbi alij vadũt in
infernũ: q̃ potiꝰ erubescit paucis displicere hoĩbus: et
corã eis inhonestus apparere: q̃z corã curia celesti: q̃bꝫ
dicit Hiere.iij. Frons mulierꝭ meretricꝭ facta est tibi:
noluisti erubescere: scz vbi erubescere debuisti. Quãto
eñ illi indecẽtias nras clarꝰ vidẽt: Sicut ptz. A.xxv.
17. tãto plus ante coꝝ cõspectꝰ erubescere deberemꝰ.
Sic ptz scđa scđe. q.cxliij. ar.iij. ergo erubescite patrẽ
et matrẽ: ꝛ a ꝑsidẽte ꝛ potẽte de mẽdacio: a ꝑncipe ꝛ iu

dice de delicto. Ecclesiastici. xlj. ¶ Scđo tales nõ sunt 3
christi milites. Nõ eñ cõgrue sub rege militat terre-
no: q̃ ꝓpter latratũ canũ facta dñi sui dimittit: eiq̨ obe
dire ꝯtemnit. Ita nec sunt boni christi milites: q̃ ꝓpter
derisoriũ cachinnos vel maloꝝ improperia et detracti-
ones erubescũt facere: q̃ ad dei honorẽ ꝛ sue ꝛ alioꝝ sa
lutẽ ꝑtinẽt. Qui eñ ad regis curiã rediẽs: reqsitꝰ q̃re
ei ĩ negocio ꝓ quo mittebat fideliter nõ militasset: si se
excusaret/ dicẽdo: non audebã: q̃a mali ꝛ derisores me
deridebãt. Ideo potiꝰ voluit illis assimilari derisoribꝫ
q̃ tuis militibꝫ: potiꝰ sociꝰ illoꝝ q̃z tuꝰ et militũ tuoꝝ:
nõne tota curia illis derideret? ꝛ deridẽdus est: q̃ q̃a a
leprosis derideri vult potiꝰ leprosus fieri: q̃z regis mi-
les. Sic in ꝓposito: q̃ habitat ĩ celis irridebit. In ps̃.ij
Solus g̃ ille q̃ christi milita aptꝰ est: ab eoq̨ honoran
dus et coronãdus: q̃ ꝓpter christũ malis displicere nõ
timet: q̃ ammonitionẽ tenet Senece. Letior inqt esto
quotiẽs malis displices: q̃a nõ est aliud laudari a tur-
pibꝰ: q̃z si lauderis ob turpia: q̃ dicere põt cũ Paulo:
nõ inqt erubesco euãgeliũ Ro.j. Nõ eñ cõfundemu-
ni ĩ laude eiꝰ. Ecc̃i.lj. ¶ Tertio tales sunt christo pij: 4
scz ingrati filij. Ingratꝰ eñ filiꝰ est: q̃ patrẽ ob paup-
tatẽ erubescit: ꝛ specialr vbi pater ille q̃ paup reputat
thesaurũ hꝫ abscõditũ. Vñ filio copiose ꝓuidet. Ta-
lis eñ meret exhibitiõe pris ꝑuari: sic ille de q̃ fert: ꝙ Exem
patrẽ cũ bona bursa ad se in scolis venientẽ: comedere
coegit cũ gartionibꝫ: rogãs ꝙ eũ patrẽ suũ nõ noiaret
sz patris sui ꝑpositũ ꝛ villicũ: sic honorẽ suũ desidera-
ret: post ꝑrandiũ vo patrẽ ad camerã vocãs: q̃siuit si ei
pecuniã portasset? portaui inqt: sz tibi nec illa nec alia
ꝓ me in eternũ valebit: negasti ꝛ erubuisti me esse pa-
trẽ tuũ: ego negabo ꝛ erubescã imposterũ te esse filiũ
meũ. Sic in ꝓposito: q̃ erubescũt opa ꝛ fnuciũ paupis
christi: ĩ effectu ꝛ ope eũ patrẽ erubescẽtes: cui ĩ opibꝰ
assimilari nolũt: a q̃ tñ sufficiẽter ĩ bonis nature ꝛ for
tune exhibet: et q̃bꝫ maiora ꝓmittunt: q̃a licet paup sit
in exteriori apparẽtia: est tñ diues ĩ deitate. Psal'.xlviij
Simul in vnũ diues et paup: habẽs interiꝰ in domo
celi thesauros diuitiarũ maximos: q̃a glia et diuitie in
domo eiꝰ In Psal'.cxj. Qui g̃ patrẽ sic ĩ ope erubescit
eius mãdatꝭ obedire cõtemnẽs: atq̨ eũ nõ solũ inter
gartiões vl' paupes pauperẽ in mẽbris suis comedere
facit: sz qđ peius est: eũ tã de domo spũali peccãdo q̃ de
materiali paupes cõtemnẽdo ejicit. De q̃bꝫ Esa.j. Fi-
lios enutriui ꝛc. Hos christus filios suos erubescere
negabit. Ipso teste q̃ ait Luce.ix. Qui me erubuerit et
meos sermones ꝛc. Nota. A.iij. 8. Et talis iuste tam
priꝰ a pr̃e datis q̃z ꝓmissis: priuabit: et nõ solũ bonis
priuabunt: sz penis ꝓ ingratitudine punientur et cru-
cient. de q̃bꝫ ꝑdixit Ps̃.xxx. dicẽs. Erubescãt impij: ꝛ
deducant in infernũ.

Arti.iij. ¶ In q̃ notat tertiũ: de erubescẽtia penali. Illa eñ eru
5 bescẽtia erit eis penalis qñ oĩbꝫ bonis spoliatis: nudi
corã oĩbꝫ et turpes apparebũt: ad modũ corui de q̃. A.
xij. 36. qñ eñ aliq̃s cũ diligẽtia nitit aliq̃d querere: et
tãq̨ optimũ deligere ꝛ eligere: ꝛ in fine malũ: ꝛ ei no-
ciuũ inuenit: vl' oĩno nõ inuenit: cũ cordis pena eru
bescit. Ita q̃ eligũt ꝛ q̃rũt aurũ scz et argentũ: cãpos et
hortos tanq̨ optima: qñ verificabit de illis illud Ps̃.
lxxv. nihil inuenerũt supple ĩ morte: scz ad coꝝ solaciũ
sz penã erubescũt cũ cordis dolore. De q̃bꝫ ꝓphetauit
Esa.j. dicẽs. Erubescetꝭ sup hortis: q̃s elegeratꝭ: q̃bꝫ
ad coꝝ pene augmẽtum tunc improperari potest tam
in curia celesti q̃z infernali illud Ro. vj. quem fructũ
6 habuistis in illis in quibus nunc erubescatis? ¶ Sed
heu ad talem miseriam Christiana venit religio: ꝙ

ei⁹ seruiciū cui seruire regnare est quasi oēs erubescūt
Ipse eni dicit opa q̄ ego facio scʒ humilitatis: laboris:
et bonitatis sermonis: ipse faciet Joan. xiiij. Sed tamē
plus erubescūt boni vexillū Christi: q̄ꝫ mali vexillum
diaboli ꝛ plus veritatē dicere et verba ptinētia ad ho
norem dei: q̄ꝫ ipsi falsitatē ꝛ verba allectiua ad malū.
Cuius causam assignat veritas Joan. xij. Dilexerūt
gloriā hominū magis: q̄ꝫ dei. Et nō solū sic et seruire
erubescūt: sed qđ peiꝰ est: fugiētes crudeliter psequunť
inimici: ꝙ qui nō vult in cōspiratiōibꝰ duodenis detra
ctionibꝰ et piurijs eis cōformari: sicut vulpes venanť
Et sic qui recessit a malo: prede patuit. Esa. lix. eiqꝫ in
sidiať. Ita ꝙ christiane viuere opprobriū hoim est et
abiectio plebis. Sed opprobriū ꝛ blasphemias non
metuatis. Sicut eni vestimentū: sic comedet eos ver
mis ꝛc. Esa. lj. Ergo sicut docet prima petri. iiij. chri
stianus non erubescat.

E vj Eucharistie sacramentum
est spūale cōuiuiū in quo dať omne bonū: de
quo diciť Exo. xxxiij. Ostendā tibi omne. Circa quod
primo ondere restat quō deꝰ in isto spūali puiuio isto
omi bono pauit nos mirabilr. Scđo potēter. Tertio
veraciter. Quarto reuerenter. Quinto vtiliter. Sexto
delectabiliter. Septimo rōnabiliter. Octauo ꝙ digna
pparatio huiꝰ susceptionē pcedere debet. Nono nō se
pparantiū ingratitudo. Decimo rusticitas. Undecio
periculū. Duodecimo periculū nō suscipiētiū ad mi
nus infra annū. Tredecimo quō susceptꝰ custodiri de
beat. Decimoquarto themata inserēda sunt ad mate
Arti. j. riā de q̄ agiť couenientia. ¶ Primo eni pauit nos mi
rabiliter: ppter multa mirabilia q̄ circa hoc cōcurrunt
1 sacramentū: q̄ tn̄ quātū sunt extranea: incredibilia vel
mirabilia nō credētibꝰ tn̄ sunt cōgrua et rationabilia
recte credētibꝰ ꝛ sacramēti ratione cōsiderātibꝰ. Primo
eni infidelibꝰ mirabile videť: quō natura panis ꝛ vini
pōt cōuerti in carnē ꝛ sanguinē Christi p verba a sa
cerdote dicta. Sed hoc eis mirabile esse nō deberet: si
alia nō solū dei sed etiā inferioris nature opa cōsidera
rent: virtute eni solis et planetarū ꝛ elemētoꝝ: natura
humorū q̄ est circa vinearū radices cōuertiť in vinū:
et virtute nature humane: panis ꝛ potus conuertiť in
naturā carnis et sanguinis humani. Qui ergo ista vi
dent ꝛ cōcedūt: quare etiā a fortiori rōne nō fatenť: ꝙ
virtute potētie ipsiꝰ dei infinite: natura panis et vini
cōuerti possit in naturā christi? Ex quo eni virtutē infe
riorē et finitā hāc mutationē facere posse cōcedūt p po
tentiā naturalē quā deꝰ eis dedit: necessario seq̄ videť
qđ cōcedāt ꝙ deus virtute infinita: naturas mutare
possit: qui non tn̄ alijs dedit potētie quin plus sibi re
seruauit. Illa ģ mutatio nō fit virtute sacerdotis: sed
virtute verboꝝ dei: qui teste Ps. xxxij. Dixit et facta
sunt. Qui ergo verbo suo oīa fecit de nihilo: pōt etiam
verbo suo vnā mutare naturā in aliā: dicēdo / hoc est
2 corpus meū Math. xxvj. ¶ Secūdo mirabile videť
infidelibꝰ: quō hoc sacrm̄ ab omnibꝰ sine sui diminu
tione sumi pōt: ꝛ ex ista rudi ꝛ inepta cōsideratiōe de
cepti: intantū errāt infideles: ꝙ blasphemādo dicunt:
ꝙ si deꝰ christianoꝝ fuisset ita magnꝰ sicut maximus
mons: diu totaliter eū comedissent: sed ceci sunt: sue in
fidelitatis malicia excecati: nescientes vel intelligere po
tius nolētes: ꝙ hoc sacramentū deꝰ est. Et deus spūs
est: et spūs est deꝰ Joan. iiij. Spūs aūt vel res spūalis
nō est minor in se nec i singulis participātibꝰ: ꝙ a plu
ribus pcipiť: sicut patet de sapiētia / sciētia / lectione / p
dicatione / odore / voce / et hmōi q̄ nō sunt i se peiores
nec minores: ꝙ a multis recipiunť. Hoc etiā patet i re
magis corporali: sicut de sole: qui sine sui diminutione
ab oībꝰ pcipiť. Et de candela: cuiꝰ lumē nō minuiť ex
hoc: ꝙ multe candele de illa lumen recipiūt. Hoc etiā
inuenimꝰ in veteri testamēto: ꝙ ipsi iudei nobiscū reci
piūt: qđ videlicet Helias ppheta ꝛ vidua ꝛ filiꝰ eius
comederūt multꝭ diebꝰ de pugillo farine ꝛ lechito olei
sine eoꝝ diminutiōe. Sicut patz. iij. Re. xvij. Idē etiā
legiť in nouo testamēto. Math. xiiij. et. xv. et Mar. vj
et Luce. ix. et Joan. vj. ꝙ videlicet circa quinqꝫ milia
hoim comederūt de paucis panibꝰ et piscibꝰ: sine illoꝝ
diminutiōe: quia plus fuit de residuo: q̄ꝫ primo appo
sitū. Insani: nōne credūt deū tāte esse bonitatis ꝛ vir
tutis et potētie modo: quāte fuit tūc? Aut ꝙ deꝰ q̄ cu
ram habet de suoꝝ fideliū salute: nolit tn̄ ondere mi
raculū p tota sua ecclia: ecclesieqꝫ sacramēto ꝛ vita spi
rituali oim bonoꝝ christianoꝝ: quātū ondit p vidua:
et vita eiꝰ et eiꝰ filio in pugillo farine. Qui ģ cōcedunt
illos illis videlicet pugillo ꝛ oleo vsos fuisse: illaqꝫ in
eoꝝ mutasse naturā sine illoꝝ diminutiōe: cōcedāt no
biscū ꝙ nos vti possumꝰ deo qui est potētior et copio
sior illo pugillo illū nō mutādo in naturā nostrā sine
sui diminutiōe. Si eni cōcedūt ꝙ illud cōsumiť: mu
tať: ꝛ in aliud cōuertiť sine sui diminutione: a fortiori
rōne cōcedere deberēt ꝙ istud sacrm̄ qđ nō cōsumiť:
nec in aliud mutať: ipso teste Malach. iij. Ego inquit
dñs et nō mutor. Et Augustinꝰ in li. cōfes. sumentem
corpꝰ Christi: in psona dei alloquiť / dicēs: non tu me
mutabis in te sicť cibū carnis tui: ʒ tu mutaberis i me.
¶ Tertio admiranť quō vnū ꝛ idem sacramentū esse 3
posset in oibus mūdi ecclesijs ꝛ altaribꝰ simul ꝛ semel
quō etiā idē esse posset: ꝙ a pncipio ecclie christianoꝝ
vsqꝫ ad diē istū cōtinue sumiť. Et ex ista infideli cogi
tatione inteni errāt: ꝙ dicūt nos plures adorare deos:
nō reputātes possibile ꝙ idē totiēs ꝛ in tot locis reci
pi possit. Istorū vo infidelitas cōuinciť tam exēplis
q̄ scripturis: quas ipsi nobiscū recipiūt. Istud eni sa
cramētū deꝰ est: deꝰ vo est maioris potētie et i pluribꝰ
locis ꝛ tpibus idem: q̄ꝫ quecūqꝫ creatura. Si ģ vna et
eadē creatura videlicet sol vnꝰ et idē: fit modo q̄ fuit a
principio mūdi: ꝛ simul et semel p totū mundū in ocu
lis receptꝰ videntiū et semp ad nostrā vtilitatē cōmu
nicatus et datꝰ. Et vna ptās i duobꝰ iudicibꝰ. Et vna
sententia in duobꝰ libris. Et vna vox pconis vel pdica
toris in auribꝰ pluriū. Et vnꝰ sonꝰ cāpane p totā ciui
tatē sub diuersis tectis ꝛ receptaculis. Quid mirū est
ꝙ deꝰ cuiꝰ magnitudinis nō est finis. In ps. cxliiij. fit
et fuerit ab ecclie sue exordio: verꝰ sol iusticie ad suoꝝ
illuminationē: idē sub diuersis hostijs i pluribꝰ locis
et tpibꝰ: idem in celo ꝛ in terra in carnis specie: quā de
virgine sumpsit: et in panis specie in qua se nobis con
tulit vnꝰ et idē in hostia ꝛ calice sub specie vini. Aliter
tn̄: q̄a in hostia est corpꝰ Christi sacramētalr p cōuer
sionē: sanguis p cōcomitātiā: aīa p cōiūctionē: deitas
p vnionē: tota trinitas p idēptitatē. Nota. M. iij. 14.
¶ Sub specie vo vini est sanguis sacramētalr p cōuer
sionē: caro p cōcomitātiā. Aīa p cōiūctionē: deitas p
vnionē: tota trinitas p idēptitatē. Ratio pdictoꝝ est
q̄a nō pōt esse caro viua sine sanguie ꝛ aīa: nec sanguis
viuꝰ sine carne ꝛ aīa. Deitas vo carnē ꝛ sanguinē: q̄
simul assumpsit: nūqꝫ dimisit. ¶ Sic ģ cognitio ꝛ sa
piētia doctoris: mediāte voce sensibili fit cognitio mul
torū auditoꝝ: nō minus tam apud magistrū: q̄ꝫ apud
discipulos manēs. Ita pris sapiētia increata: mediāte
carne sensibili facta est sapiētia multoꝝ: eadē manens
apđ patrē: et i carne sensibili: et i mētibꝰ fideliū. Et sicť

verbū mētale scripto vel voce sensibili multis locis et
cordib⁹ cōicat̄: ibusq; multarū efficit̄ aiaꝝ: testimo-
nio verbi incarnati Math.iiij. Nō inquit ī solo pane
viuit hō: ſ; in omī vbo ⁊c. Sic vbū pius. de q̄ Joā. j.
In p̄ncipio erat vbū: mediāte carne sensibili q̄ā vbū
caro factū est. Joan. j. Et mediāte pane visibili sub q̄
q̄tidie sumit̄: fit cibꝰ mētoꝝ. Ipso teste Joā. vj. Caro
inquit mea vere est cibꝰ: totiq; mūdo quantū in eo est
cōicat̄ et dat̄. Et ī omībꝰ ecclesijs idē est qui colit̄, ado
rat̄ et sumit̄. Nec mirū ꝙ in omībus est ecclesijs: qui
vbiq; est: ipso teste qui ait. Hiere. xxiij. Celū et terrā
ego impleo. Et Esa. vlti. Celū mihi sedes est; et terra
scabellū pedū meoꝝ. De quo etiā ꝓpheta dicit in Ps.
cxxxviij. Si ascēdero in celū: tu illic es si descēdero ad
infernū ades. In infernū ḡ viuētes descēdāt: qui deū
ibi esse cōcedūt: ⁊ in sacramēto ecclīe eum esse negant.
4 ¶ Quarto mirantur quō ille de q̄ dicit Psal. cxliiij. ꝙ
est magnꝰ dn̄s cuiꝰ magnitudinis nō est finis: potest
sub parua panis cōtineri portione: quibꝰ r̄ndet̄ ꝙ ille
qui sub hostia ꝯtinet̄: q̄tū ad suā deitatē sp̄ūs est: q̄tū
vō ad suā humanitatē hō glorificatꝰ est. In q̄tū vō
sp̄ūs est: vbi vult spirat. Joan. iij. siue in paruo siue in
magno loco. In q̄tū vō gloriosus est: morat̄ ⁊ est ⁊ ha
bitat vbi vult: ⁊ sicut ei placet: siue sub maiore siue mi
nore panis specie. Ille ḡ qui sepulchro clauso surrexit:
et ianuis clausis intrauit: nō occupādo locū: sic verbū
eius ⁊ intrat cor dicētis ⁊ audiētis: pōt etiā paruū occu
pare hostie locū: q2 in sacramēto pacis factꝰ est locꝰ eiꝰ
Illa ḡ gl'ia in se infinita nūc apparet in hostia christia-
nis: q̄ aliq̄ñ apparuit ī nube Judeis. Apparuit inquit
gloria dn̄i ī nube. Exod. xvj. Stulti enī sunt q̄ estimāt
eū hīe in nube vel in aiabꝰ suis imūdis: ⁊ eundē ha
5 bitare ī hostijs mūdis negāt. ¶ Quinto mirant̄: quō
post cōuersionē panis in corpus Christi: cū nō rema-
neat ibi natura panis ſ; deꝰ: quō remanēt ibi sapor et
color panis. Ex his enī in tm̄ decipiunt̄: ꝙ nihil aliud
credēt ibi esse: nisi panē: quē color ille rep̄sentat Quibꝰ
r̄ndet̄ ꝙ sicut color parietis remanet in veste: ⁊ odor
pomi et speciminum in manu post pomi amotionē: et
absq; pariete. Ita in hoc sacramēto remanēt sapor et
color panis: absq; natura panis. Et sicut aīa pulchra
q̄nq; sub turpi abscōdit̄ corpore. Et corpus pulchrū
sub exili habitu: ⁊ potētia ⁊ virtus lapidis p̄ciosi q̄nq;
sub simplici colore: Et aurū et lapides p̄ciosi sub vili
capsa: ⁊ sanctissimū dei tabernaculū sub sagis de pilis
caprarū. Exod. xxxvj. Sic in hoc sacramēto dei virtꝰ
sapientia ⁊ fortitudo abscondit̄ sub specie paneitatis.
Ibi enī abscōdita est fortitudo eiꝰ. Abacuch. iij. quā
abscōsionē ꝓpheta uit Esa. dicēs: vere tu es deꝰ abscō-
ditus. Esa. xlv. Qui ḡ nobiscū concedūt ꝙ in tot rebꝰ
p̄dictis nobilior sit natura et virtꝰ cōtenta: q̄ color cō-
tinēs p̄tēdat: vbi nō est maxima de abscōsiōe vtilitas:
quare idē nobiscū nō cōcedūt: in hoc benedicto ac scō
ecclīe sacramēto: vbi maxima est abscōsiōis vtilitas:
sic patebit infra. ē. c. ar. vij. Et q̄ deū in ꝓphetis et scri-
pturis suis abscōditū p̄dicāt: nisi necessariorē et vti-
liorē modū abscōsiōis allegare sciuerint hūc abscōsio-
nis modū nobiscū cōcedāt. Intelligētes q̄ sit dispēsa-
tio sacramēti abscōditi: a seculis in deo. Ephe. iij. Sed
heu erat verbū istud abscōditū ab eis: ⁊ nō intellige-
6 bāt. Luce. xviij. ¶ Sexto mirant̄ si verū sit ꝙ sit deꝰ
et hō gloriosus qui sub panis specie cōtinet̄: quō fran
git̄ cū manibꝰ: masticat̄ cū dētibꝰ. Quibꝰ r̄ndet̄ ꝙ sic
cōtentū sub panis specie oculis corporeis minime vi-
det̄. Ita nec manibꝰ aut dentibꝰ frāgit̄ vel laceratur.
Quia sicut visus et tactꝰ Isaac defecerūt in cognitiōe
Jacob. Gen̄. xxvij. nō aūt auditꝰ: ꝙ patet ꝑ hoc ꝙ ait
vox quidē vox Jacob ⁊c. Ita in isto venerabili sacra-
mēto ceteris sensibꝰ deficiētibꝰ: auditꝰ nō deficit. Ille
videlicet de q̄ Ro. x. Auditꝰ aūt ꝑ verbū dn̄i: fidelis
enī ⁊ Christi cognitio ex tali auditu causata: ōndit ꝙ
sicut corpore humano minutim in paruas pecias fru-
cto: ⁊ a bestijs cōsumpto et comesto: nō partit̄ ī pecias
aīa ī illo corpore cōtenta. Sed tota integra etiā post
corporis cōsumptionē manet: ita cōfracta ⁊ cōsumpta
illa hostia: deꝰ manet integer q̄ sub hostia cōtinebat̄.
¶ Et sicut fracto speculo in plures partes non frāgit̄
faciei similitudo q̄ in eo relucet: ſ; in qualibet particula in
tegra ōndit̄. Sic fracta hostia dei filiꝰ patris sui similitu
do nō frāgit̄: sed integer manet sub q̄libet panis par-
ticula: vt sic de hac hostia verificet̄: ꝙ de huiꝰ hostie fi
gura p̄ceptū fuit. Exo. xij. Nec os illiꝰ confringetis.
¶ Septimo mirant̄: cum sit tam potēs deꝰ ꝙ possit se 7
ab inimicis suis custodire: quare voluit q̄nq; a Juda
et a iudeis capi ⁊ occidi? quare vult etiā modo ab ini-
micis suis petōribꝰ sumi? Et hoc errore decepti quidā
blasphemātes: dixerūt eū nō esse deū: quidā vō eū deū
fatētes: dixerūt ꝙ statim q̄ñ labijs tāgitur peccatoris:
auolat Christꝰ: ⁊ remanet panis. Quibꝰ r̄ndet̄: ꝙ sic
ita verus agnꝰ est qui deuorat̄ a lupo: sicut q̄ comedit̄
a ꝓpheta. Et ita verū aurū et argentū recipit̄ in bursa
pessimi vsurarij vel furis: sicut boni christiani: hec enī
suas nō mutāt naturas ꝓpter recipiētiū malicias. Est
tn̄ in cista mali ad suū suspendiū et damnationē: sed in
arca boni ad auxiliū tp̄e necessitatis. Ita in ꝓposito: ita
verū sacramentū recipit iudas: sicut Petrus; ⁊ recipit
nūc pessimꝰ: sicut optimus licet ad aliū ⁊ aliū effectū:
sicut infra patebit. Non enī ꝓpter malos suam mutat
naturā: ille apud quē nō est transmutatio. Ja. j. Nec
mirū debet esse ꝙ vult a malis christianis sumi q̄ vo-
luit a perfidis iudeis capi ⁊ occidi ⁊ crucifigi: ad cru-
cifigentiū vtilitatē quātū in eo fuit. Sic dn̄s a malis
sumit̄: vt eos ad bonū reuocet: ad eoꝝ quātū in eo est
sumit̄ vtilitatē. Magna enī rōne deberēt a dei inimi-
citia cessare: q̄ñ cogitarēt: q̄ pius et benignꝰ est ꝙ non
obstante ꝙ inimici eius sint: se tn̄ eis offert. Si rex of-
ferret se inimico suo apud quē nihil demeruit: ad fa-
ciendū de eo qd̄ vellet: ⁊ ad obtinendū de eo qd̄ pete-
re vellet nihil aliud q̄ pacē: nimis esset incurialis: qui
inimicari nō cessaret. Sic in ꝓposito: illi quibus seip̄m
offert, dicens: accipite ⁊ comedite hoc est corpꝰ meū.
Math. xxvj. quasi diceret nonne vos creaui: redemi:
huc usq; gubernaui mlta bona nature ⁊ fortune dādo
Postremo etiā meip̄m vobis do: quid ampliꝰ vobis
facere debui? Et tamē cum multa sint ista nihil aliud
a vobis ꝓ omnibꝰ istis requiro: nisi ꝙ me diligatis: et
nō peccetis: boni cintus ad boni trahunt̄ augmentum
tali cogitatiōe amoris: q̄ timoris. Sed heu multi nec
trahunt̄ amore munerū cū christianis: nec timore cū
iudeis: hij cū hominibꝰ nō flagellabunt̄. in Ps. lxxij.
Sed cū demonibꝰ in inferno. ¶ Octauo mirantur ꝙ 8
ꝓpter p̄dictas vtilitates vult seip̄m damnificare: ⁊ in-
quinare: qd̄ facit cū a malis recipit̄. Sicut inquiunt li
quor in vase imundo receptꝰ sordidat̄ et damnificat̄.
Ita hoc sacramentū. Quibꝰ r̄ndet̄: ꝙ ludus iste sic di
uisus est inter Christū sumptū et peccatorē sumentē:
ꝙ irreuerētia sit Christo: manet tn̄ in faciēte: sicut ho-
nor in honorante: tota vō sordidanꝰ et damnū fit su-
mēti et non Christo. Quia sicut sole lucente cū calore
sup̄ fimariū: ip̄m fimariū plus fetet: ſ; ex hoc sol nō fe-
tet nec remanet ī eo dānū aut feditas aliq̄. Infirmꝰ et
indiscrete solis calores recipiēs: idē mortē incurrere p̄t

absq̃ solis damno. Ita iste sol iusticie Christus lucēs
sacramētaliter: et recept⁹ sup̱ fimariū diaboli et infer-
ni. i. sup̱ animā pctōris ip̄m amplius fetet: q̄a magnū
addit pctm̄: ꝫ in se maculā nō trahit: q̄r dicit canon: ꝙ
sacra: sicut nec sol a locꝭ immūdis p̱ que trāsit inq̄nat.
Ita nec ipsa a sumēnbꝫ inquinant. Dis. xix. scdm.
¶ Ipse tn̄ infirm⁹ indiscrete hui⁹ solis calores: ꝛ tm̄ p̄-
ciosum ꝛ delicatū cibū cōtra infirmitatꝭ sue statū reci
piēs: seip̄m interimit. Cui⁹ periculū figuranne p̄dixit
Christ⁹ Mar. ij. Nemo inq̄t supple sapiēs mittit vi
nū nouū in vtres veteres. i. sacra i anias vilitate pcti
veteres q̄a vinū effundiꝭ: q̄a sacra ad hmōi salutē nō
remanebūt: et vtres peribūt. i. male recipiētes. Vn̄ ptz
j. Cor. xj. q̄ inq̄t mādūcauerit panem ꝛ biberit calicē
dn̄i indigne: reus erit corpis et sanguinis dn̄i. Glosa
id est ac si Christū occiderit: punietꝭ: nec mirū: q̄a ma-
gnū cōmittit delictū. Qd̄ quidē sic plāgit Bern. Heu
inq̄t q̄ꝫ temerariū q̄ꝫq̄ꝫ nephariū est cruētatis manibꝫ
tractare virginis filiū q̄s audit⁹ sustineret aurū: quis
ocul⁹ nō ꝯfunderetꝭ ad intuitū: q̄ mens nō raperetꝭ in
excessum: vbi mūdi p̄ciū mittitꝭ in sterquiliniū: nō est
min⁹ detestabile in os pollutū: q̄ꝫ in lutū mittere ꝟgi-
nis filiū. Mundamini ḡ: q̄ fertis vasa dn̄i. Esaie. lij.
9 ¶ Nono miranꝭ: quō hoc sacrm̄ cū i se sit idē: quō in
recipientibꝫ tantā habeat diuersitatē: ꝙ aliq̄ inde vitā
aliq̄ mortē recipiūt: Quibꝫ rn̄detꝭ ꝙ causa diuersitatis
est ex parte recipiētiū: q̄a sicut cibꝫ corpalis i se fortis ꝛ
bon⁹ a sanis sumpt⁹ eos reddit fortiores. Idē ꝟo cibꝫ
ab infirmis sumpt⁹: eos occidit. Sic iste cibus de quo
Joan. vj. Caro mea vere est cibꝫ: bonis sumitꝭ ad grē
augmētū ꝛ ad vitā. Joan. vj. Si q̄s mādūcauerit ex
hoc pane: viuit ineternū. Malis ꝟo ad mortē: sicꝭ patz
de Juda: q̄ postq̄ꝫ male hoc sacramētū sumpsit: statim
nouo pctō ꝛ maiori q̄ꝫ pri⁹ fecerat: christū iudeis tra-
dēdo: et seip̄m suspēdēdo peccauit. Quia sicut cibꝫ for-
tis ab infirmis accept⁹ eos ad infirmitates grauiores
vel ad mortē ducit. Vn̄ Crisost. sup̱ Math. omelꝭ. v.
Sicut inq̄t corpalis cibꝫ cū ventrē inuenerit aduersis
humoribꝫ occupatū: magꝭ nocet: ꝛ nullū p̄stat auxiliū
Ita et iste sp̄ualis cibꝫ: si aliquē repperit malignitate
pollutū: magis eū pdet: nō sua natura: ꝫ accipiētis vi-
cio. Sicut eñ in Juda diabol⁹ post sacramēti suscep-
tionē maiorē accepit potestatē. Ita et i istis: vt ad ma-
iora pctā et ad inopinatas ducat ꝯfusiōes. ptz ḡ ꝙ licet
egris et sanis sit sana refectio panis. Sꝫ christi panis:
nō est san⁹ nisi sanis. Probet ḡ seip̄m hō, supple an sa
nus sit vel infirm⁹. Et sic de pane illo edat: ꝛ de calice
bibat. j. Cor. xj. Nota. M. xj. 32.
Arti. ij. ¶ Et nō solū mirabiliꝭ vt dictū est: sed etiā potēter pa
10 uit nos de⁹: q̄a tāta est sacramēti istius sublimitas: ꝙ
angeli boni ei seruiūt. Tante ꝟo potēne est: ꝙ angeli
mali inuiti ei subijciantꝭ. Qd̄ oñditꝭ p̱ h: ꝙ p̄dicāte sctō
Exem Petro martyre in partibꝫ Italie: cōtigit eū aliq̄n decli
nare ad domū dn̄i cuiusdā ville cui⁹ subditi erāt here-
tica prauitate infecti: q̄ semel occulte sub sigillo secreti
dn̄o suo aliā ꝑsuaserūt fidē, pmittētes ꝙ eū sicut tene-
banꝭ: p̱ bono suo p̄muniret. Qui rn̄dit: ꝙ si aliā fidē
meliorē sciret: libēter eā reciperet. Cui illi: nonne crede-
res btē Marie dicēti tibi ꝙ alia melior sit: imo inquit.
Cui illi pmiserūt: ꝙ die crastino ip̄am sup̱ hoc audi-
ret. Habuerūt enī diabolū eis intim̄ familiarē: ꝙ i ip̄i⁹
similitudinē trāsformat⁹: se eis oñdebat. Cū eis ḡ ad ec-
clesiā illoꝝ veniēs: ꝛ ip̄m in forma p̄dicta videns: q̄si
iratū cōtra eū vix p̄cibꝫ illoꝝ vict⁹ eū recepit p̄cipiēs
ꝙ doctrine illorū obediret. Ad quē sctūs Petr⁹ postea
veniēs: et vultū ei⁹ mutatū vidēs. Vix ab eo causam
scire potuit. Cui finaliter totū aperuit: sperans sanctū
Petrū etiā ad errorē illoꝝ ducere q̄ pmisit: ꝙ si beata
virgo Maria ei aliā oñdere vellet fidē: eā ex corde p̱-
fiteretꝭ: dn̄s ꝟo promisit: ꝙ in crastino ipsam audiret.
Qui mane surgēs: duas cōsecrauit hostias: vnā secū
et i pixide honeste reseruās: cū qua cū alijs corā diabo
lo veniēs: ab eo pri⁹ dure reprehēsus ꝙ hnōs suos p̱-
secut⁹ fuisset. Et ideo nisi esset mater misericordie: eū minis-
me ad misericordiam reciperet. Tūc btūs Petr⁹ pixidem ex-
traxit dicens: si mater ei⁹ es: adora hic filiū tuū: q̄a in-
quātū de⁹ est: maior te est: ꝛ eū adorare tenerꝭ: q̄ statim
euanuit: fetorē maximū post se dimittēs. Et sic isti⁹ sa-
cramēti potētia: diabol⁹ est fugat⁹: et dn̄s p̄dictus ad
verā fidē reuocat⁹. ¶ Idē oñditꝭ p̱ hoc ꝙ hystorie q̄dā Exem
cōtinēt: quasi de quodā heretico igni iudicato: quem
diabolus duobus diebꝫ ab incēdio liberauit: q̄a q̄n in 11
igne ponebaꝭ: nubē adduxit et ignē extinxit: ꝑplus ꝟo
eū sctm̄ acclamauit: ꝛ inquisitorē q̄ eū cōdēnauit: cō-
bustiōe dignū. Inq̄sitor ꝟo periculū vidēs fidei: die
tertio missam mane celebrās: vnā hostiā consecratā in
pixide reseruauit: ꝛ inter diabolū cum nube sua solito
veniētē ꝛ ignē pixidem tenuit. Diuertēti ꝟo vt p̱ aliā
partē igni appropinquaret: occurrit et pixidem inter-
ponit: vsq̄ꝫ miser ille esset cōbustus. Patet ergo ꝙ sa-
cramentū hoc magnum est. Ephe. v.
¶ Tertio pauit nos veraciter: q̄a cū potentia veritatē Arti. iij
nūq̄ꝫ lesit. more potētū seculi: ꝫ aduersarios falsitates
et illusiōes denudauit. Valet enī hoc sacrm̄ veritatis
ꝯtra oēs demonū falsas illusiōes: qd̄ ptz p̱ hoc ꝙ q̄dā Exem
hystorie habēt: ꝙ quidā heretic⁹ fecit diabolū venire
in forma cuiusdā sctī: quē ꝑplus petere vellet: ad sue er- 12
ronee doctrine cōfirmationē: semel ḡ sacerdos quidā
corp⁹ christi secū ad locū vbi errores suos docuit por-
tās: diabolū in forma btē ꝟginis apparentē fugauit.
¶ Idē ptz p̱ hoc ꝙ ferꝭ ꝙ q̄dā sacerdos quandā perse- Exem
quēs p̱ sua correctiōe sortilegā: vno die citaꝭ a quodā
ignoto ad rn̄dendū de iniuria tali facta mulieri: coram
rege illoꝝ in nemore ibi iuxta. Ipse ꝟo corpe Christi
accepto: nem⁹ intrauit: ꝛ pulcherrimā vt videbaꝭ cu-
riā inuenit: ꝛ regē cū familia sua prādentē: a quo cum
dure increparetꝭ: pixidem extraxit: ꝛ tota illa societas
euanuit: ꝛ seip̄m inter cōdensas inuenit spinas. ¶ Ad
idē de quodā alio heretico: q̄ ad sue doctrine cōfirma- Exem
tionē: ignē vel aquā vt ferꝭ intrare: ꝛ illesus demonū
auxilio exire solebat: sacerdos igiꝭ quidā corp⁹ christi
secrete portās: rogauit: vt furnū intraret ardētē: ꝙ cū
fecisset: ipse cū pixide ante os furni posuit se: ꝛ cū miser
flāmas sentiret: ꝛ adiutorē suū vocaret: vox ab oībꝫ
audiebaꝭ: nō possum venire: q̄a fortior ante furnū me
impedit ꝛ miser cōburebaꝭ qui mortēs dicere potuit.
Vere dn̄s est in loco isto: et ego nesciebā. Gen̄. xxviij.
sicut illi magi qui impediti ne amplius illuderēt: dixe
runt: digitus dei est hic. Exod. viij.
¶ Quarto nos pauit reuerēter: q̄a nō minori cibo q̄ꝫ Arti. iiij.
seipso cui maxima legiꝭ reuerētia exhibita: nō solum a
sctis: sed etiā a brutis. De sctō enī Lodouico quondā 13
rege Frācie legiꝭ: ꝙ equitādo p̱ villas ꝛ ciuitates iuxta Exem
ecclias: capellū cū capucio deponere solebat: et caput
versus ecclesiā humiliter inclinare: ꝙ cū semel obmit-
teret: q̄dā secretari⁹ su⁹ extra villā q̄siuit: quare bonā
cōsuetudinē obmiserat: q̄a inq̄t illud nō est ibi p̱pter
quod hoc facio: videlicet corpus Christi. Ille ꝟo ad-
mirās et rei veritatē scire volēs: ad ecclesiā redijt: et in
uenit ꝙ sacerdos tot infirmos cōmunicauerat: ꝙ nul-
lam hostiā cōsecratā in ecclesia dimiserat. ¶ Quidam Exem
etiā magn⁹ archiep̄us narrauit se vidisse et loco inter-

fuisse: vbi quidā sacerdos ad infirmū vocat⁹: ꝓpē viā
lutosam incaute cuꝫ corꝑe chr̄i: ligmpedes ascendit:
qui in ꝓfundiori luto toti⁹ ville cecidit. Et eucharistia
ex casus impetu euolauit in lutū: miser surgēs dolens
ꝛ anxiꝰ: quesiuit: ꝛ non inuenit: ꝯcurrūt multi: nec in
uenerūt: postremo sacerdos in lutū se ꝓiecit: clamans
ꝓtensis manib⁹ ꝛ dicēs: O bone Jesu: ꝓpter tuā boni
tatē dimitte mihi hanc iniquitatē: ꝛ hoc ꝓmitto: ꝙ nū
ꝙ de luto isto surgā: vsqꝫ te mihi ostenderis: ꝛ vsqꝫ te
inuenero. Tandē respiciūt herbā pulcherrimā ꝺ luto
crescentē: quādā grossiciē in summitate habētē ad mo
dū floris pulcherrimi ꝛ suauissimi: infra cuius follicu
los corp⁹ cernūt dn̄icū: mūdū ꝛ integrū: absqꝫ omi lu
ti ꝯtagio: quo miraculo oēs in fide fuere roborati. Sic
ḡ terra cognouit dn̄m suū. Et non solum terra: ſꝫ etiā
Exm bruta. ¶ Unde in libro de apib⁹ ꝯtinet: ꝙ quidā latro
nes pixidē eburneā furātes: corp⁹ chr̄i qꝺ in ea cōtine
bat̄ ꝓiecerūt in quodā aluearīo apum: inter q̄s cum sa
cerdos ꝛ ꝑplꝰs postmodū plures insolitā audirent me
lodiā: scrutātes quid illaꝫ esset: inuenerūt ꝙ apes circa
corp⁹ chr̄i ꝺ cera pulcherrimā fecerāt camerā: circa qꝺ
Exm cū mirabili assistebāt reuerētia. ¶ Quedā etiā hystorie
habēt: ꝙ q̄dā heretic⁹ cū sacerdote disputās dixit: asi
nus me⁹ deū vr̄m bene comederet. Altero vō ꝯdicēte:
dies assignat̄: in quo indiscrete tn̄ ꝓbari debuit. He
retic⁹ interim asinū suū ad esuꝫ assuefecit hostiaꝝ. Die
ḡ statuto: asin⁹ coraꝫ corꝑe chr̄i duct⁹: genuflexit. Sic
ḡ cognouit bos possessorē suū ꝛ asinus ꝑsepe dn̄i sui.
Esa. j. Popul⁹ aūt me⁹ me non cognouit.
Ar. v. ¶ Quinto pauit nos vtiliter: qꝛ hoc sacramētū digne
14 recipiētes ꝛ custodiētes oēm sequunt̄ vtilitatē corpis
ꝛ aīe, tam in ꝑsenti q̄ꝫ in futuro. ¶ Primo qꝛ a penis li
berat ꝑsentis seculi: qꝺ pꝫ ꝑ hoc ꝙ scribit btūs Gre
Exm gorius. iiij. dyalogoꝝ: de quodā capto ꝛ apud hostes li
gato: qui post ad vxorē rediēs: inuenit ꝙ omi die ꝛ ho
ra qua vxor sua ꝓ eo missam celebrari fecit: vincula ei⁹
Exm soluebant̄. ¶ Ad idē ibideꝫ de nauta epī panormitani
in Sicilia hic epm̄ vsus romā ducēdo ꝑ mare: casu in
mari cecidit: nihil ꝑter lignū paruū in manib⁹ habēs:
epūs vō tertia die ad terrā veniens: ꝓ nauta quē mor
tuū putabat: missam dici fecit ꝛ cito post: non sine ma
gna admiratōe: in portu romano nautā sibi obuiū ha
buit: qui ei quō euasisset enarrauit dicēs: ꝙ cū dieb⁹ ac
noctib⁹ miserabiliter suꝑ lignū suꝑ illud maris vndis
ꝛ ventis iactaret̄: ꝛ vires q̄si penit⁹ defecissent fame sit̄
ꝛ labore: quidā apparuit: q̄ mihi panē ad refectionē de
tulit: quē mox vt comedi: vires recepi: nec longe post
nauis transiēs affuit: q̄ me ab illo vndaꝝ ꝑiculo susce
pit. Epūs vō diligēter inquirēs: illū fuisse diē reperit:
quo ꝓ eo ꝑsbyter omipotēti dn̄o hostiā sacre oblatōis
Exm immolauit. ¶ Ad idē Petr⁹ cluniacens̄. de quodā cir
ca gracionopolim ciuitatē: qui fodiēs sub terra in qua
dā minera: ora putei terra opta iclusus manebat: vxor
vō eius eū mortuū estimās fossores locū euacuare fecit
vt corp⁹ inueniret: ꝛ missaꝫ ꝓ eo quotidie celebrari fecit
panē ꝛ vinū ꝛ cādelā iuxta patrie ꝯsuetudinē offerēs:
exceptis duob⁹ vel trib⁹ dieb⁹: quib⁹ diabol⁹ in forma
pueri vxori ad ecclīam eunti obuiauit dicens: officiuꝫ
eccl̄ie finitū: ꝛ sacerdotes de eccl̄ia recessisse: que vltimo
die ei minime credēs ad ecclīam perrexit: ꝛ ꝓ eo solito
obtulit: non multū vō post: fossores eū inuenerunt sa
nū: ꝛ mirātib⁹: rn̄dit se bene vixisse: qꝛ omi die except̄
trib⁹: habuit panē ꝛ vinū ꝛ cādelā: ꝛ inuenerūt ꝙ ho
ra qua missa ꝓ eo celebrabat̄: illa recepit: ꝛ trib⁹ ill' die
Exm bus q̄b⁹ diabol⁹ vxorē impediuit: illis caruit. ¶ Ideꝫ
patet ꝑ illud ꝙ multi libri habēt de filio iudei innocē

te in trāsmarinis partib⁹: qui dū cū pueris christiano
rū luderet ꝛ in die pasche chr̄ianos videret ad cōmu
nionē accedere: ex simplicitate quasi panē cū alijs acce
ptur⁹: inē multitudinē ignot⁹ se posuit: cū vō i reditu
p̄ri rn̄disset: ꝙ panē cū alijs i chr̄ianoꝝ eccl̄ia recepisset:
pater irat⁹ eū in furnū ardentē ꝓiecit: mater vō pueri
clamauit: chr̄iani vō currentes puerū illesum extrahē
tes: patrē intromiserunt. Puer vō rn̄dit: ꝙ imago illa
sancte Marie ipm̄ clamide ab igne custodiuit vn̄ ostē
deret quantū custodiet digne recipientes: ꝛ vt alios ꝑ
hoc ad fidē traheret. Hec hystoria scribitur in legēda
sanctoꝝ: in festo assumptiōis. ¶ Moīes ḡ intraturi bel
la iusta. Exemplo Karoli magni: qui semꝑ bellū intra
turus: cōmunicasse ꝑius legit̄: vel etiā ꝓpter quecunqꝫ
alia pericula: corp⁹ chr̄i accipiant: vt more p̄dictorū
liberent̄. Illud vō accipiētes vel in infirmitate vel in
alio periculo: dicant illud. ps̄. xxij. Non timebo mala:
q̄m tu mecū es dn̄e. Et iteꝝ ps̄. cxxxvij. Si ambulaue
ro in medio tribulatiōis: viuificabis me. Et iteꝝ psal.
xxx. Esto mihi in deū ꝓtectorē ꝛc. Et illꝺ Nūeri. xiiij.
Dn̄s nobiscū est: nolite timere: nō timebo inq̄t mala:
q̄m tu mecū ꝛc. Nec mirꝫ: qꝛ sicut rege hospitato in do
mo alicui⁹: dū ibi morat̄: milites sui armati diligenter
domū illā custodiūt. Ita angeli domū aīe: dū ibi chr̄s
hospitat̄. Ipo teste qui ait Matth. xxiiij. Ubicūqꝫ in
quit fuerit corp⁹ supple digne receptū: ibi ꝯgregabunt̄
ꝛ aquile. i. angeli: tanq̄ꝫ milites fortissimi: locū regl̄ cu
stodientes. ¶ Scꝺo: qꝛ a penis liberatos recreat ꝛ mu 15
nit ꝯtra alia pericula ꝛ fortius pugnare facit. Prio re
creat ꝯualescētes. Sicut eīm post certationē datur ꝯua
lescentib⁹ leuis cib⁹ ꝛ sanus. Ita chr̄s medic⁹ noster il
lis qui in q̄dragesima ꝯualuerint ꝺ infirmitate spūali
dat cibū sanissimū: qui maxime vitā confert spūalem:
ꝛ ꝯfirmat ꝛ fortificat. De quo in ps̄. ciij. Panis cor ho
minis ꝯfirmat. Castrū etiā munit victualib⁹ optimis
ꝯtra obsidionē: de qua. B. ij. 9. ¶ Tertio ne iteꝝ capi
ant̄: fortius pugnare facit: dū istud sacramentū nobis
dedit. In quo facto fecit dux Lacedemoꝝ de quo nar
rat Julius li. vj. Qꝫ ad bellū vadēs fecit exercitū ioca Exm
lia sua ꝛ queqꝫ ꝑciosa secū accipe: vt forti⁹ pugnarent:
ne illa amitterēt. Ita in ꝓposito: ꝛ pꝫ. Sed caueāt oēs
filij hely. j. Re. iiij. Cū mala vita ꝛ indigni arcaꝫ testa
menti in qua erat manna: ꝑ qꝺ istud sacramētū signat̄
secū sumentes in bello non saluabant̄. Sic in ꝓposito
de⁹ eīm sciuit bella duriora instare post recessum a do
mo in carcere diaboli: ꝛ ideo ducem dedit nō minorem
q̄ꝫ seipm̄: qui semꝑ ꝓtegit si digne custodiat̄. Aliē nō.
Custos eīm dn̄i sui: supple post bellū illꝺ: glorificabit̄.
Prouer. xxvij. ¶ Quarto: qꝛ a penis liberat alteri⁹ se 16
culi scꝫ purgatorij: qꝺ ostendit̄ primo ꝑ hoc qꝺ scribit
btūs Gregori⁹. iiij. dyalogoꝝ: de quodaꝫ sacerdote: q̄ Exm
aliquotiens venit ad balnea calida ꝓpter infirmitates
suas: circa que inuenit pauperē sibi humiliter seruien
tem: qui ei semel panē ꝓ mercede oblatū refutauit: asse
rens se talem panē nō comedere: rogans ꝙ panē in al
tari ꝓ eo offerret. Asseruit etiā ꝙ illius loci aliq̄n dn̄s
fuit ꝛ ꝙ ꝓ culpis suis ibi post mortē suā deputat⁹ fuit
Addidit etiā: ꝙ tunc eū exauditū cognosceret: cū illuc
ad lauandū venerit: ꝛ eū ibi minime inuenerit: in qui
bus verbis disparuit: ꝛ is qui homo esse videbat̄: eua
nescēdo innotuit ꝙ spūs fuit. Presbyter ebdomada cō
tinua ꝓ eo ostiā obtulit: quo facto: ibi eū minime inue
nit: qua ex re q̄ntū ꝓdest aīabus immolatio sacre ob
latiōis ostendit̄: quādo hanc mortuoꝝ spūs a viuenti
bus petunt: ꝛ signa indicant quib⁹ ꝑ eam absolui vi
deant. ¶ Ad idem ibidē de quodam monacho mona Exm

sterij sui: qui de medicina se intromisit: inter cuius me
dicinas tres aureos inuenerũt cũ morti appropinqua
ret: quẽ licet ante mortẽ d' hoc doleret: fecit post mortẽ
ad viuorũ terrorẽ in sterq̃linio sepeliri: ab oĩbus monas
chis sup eũ aureos iactantibus & clamantibus: pecunia
tua tecũ sit in pditionẽ: ex quo viui territi: vilia & que
eos semp habere licuerat: in mediũ ptulerũt. Post tri
ginta vo dies ordinauit btũs Gregori⁹ vnũ q̃ per tri
ginta dies continuos p eo celebraret: q̃ facto fratri suo
Germano apparuit: & d' statu suo requisit⁹: Rñdit: huc
usq̃ male: sʒ mõ bene: qr hodie cõmunionẽ accepi: ex q̃
re aperte claruit: q frater q̃ defunct⁹ fuerat p salutarẽ
hostiã suppliciũ euasit. Quibusdã vo interpositis: Ad
dit btũs Gregori⁹ dicẽs. Inter hec pensandũ est q tu
tior via sit: vt bonũ q q̃sq̃ post mortẽ suã sperat agi p
alios: satagat dũ viuit ipse p se agere. Beati⁹ q̃ppe est
liber exire: q̃ʒ post vincula libertatẽ q̃rere. Et cito post
debem⁹ itaq̃ quotidianas carnis & sanguinis ei⁹ ho
stias immolare. Hec nãq̃ singularẽ victima ab eter
no interitu aĩam saluat: q̃ illã nobis mortẽ vnigeniti p
mysteriũ repñsentat. ¶ Quinto qr ad gaudia pduc̃ eter
17 na: h' eñi sacrm̃ digne ministrãtes & recipiẽtes: in libro
vite scripti sũt: vt post arrã plenã in celo recipiãt solu
tionẽ: & post viã inueniãt vitam: qd significatũ fuit in
vi. pa. Ubi cuidã sctõ patri ostẽsum fuit: q male cõi
Exm cantes acceperũt q̃si carbones: digne vo accedẽtiũ vi
dit angelum noĩa scribentem: vt qui modo illo refi
ciuntur per gratiam: illuc illo reficiãtur per gloriam:
quam refectionem pmittit Apoc. ij. Vincẽti inq̃t da
bo edere de ligno vite: qd est in padiso dei mei. ¶ Sic
ḡ volẽtes p mare ad terrã sanctã: vel ad patriã ppriã
transire: secũ panẽ bis coctũ p viatico accipiũt: qi illi⁹
auxilio meli⁹ in mari sustẽtant̃: & ad portũ pducunt̃:
qr nõ cito putrescit. Ita volẽtes p mare hui⁹ seculi ad
patriã trãsire claritatis eterne: secũ istud viaticũ accipi
ant. qd fuit bis coctũ. i. generatũ: semel ab eterno a pa
tre: & iterũ ex tpe a matre: vt nos p hoc mare nutriret.
Unñ cõiter dei viaticũ p viam ducit ad vitã. Qd pul
Exm cherrime ostẽsum fuit in gestis Hugonis de sctõ Vi
ctore: q̃ cũ esset religiosus & tali in extremis lãgueret in
firmitate q ppẽ vomitũ cõicare non potuit: & indiscre
te fratres sui satisfacere volẽtes: ne eũ corp⁹ chri anxie
petentẽ offenderẽt: bis hostiã portauerũt nõ psecratã:
q ipse vtraq̃ vice spũssancti instinctiõe depñhẽdit: & ve
hemẽter redarguit: tertia vice verũ corp⁹ chri ei porta
uerũt: q ipe q̃si sic alloq̃bat̃: Scio q nõ sũ dign⁹ te re
cipe: sed ita veraciter sicut firmiter credo: q tu es filius
dei: rogo q fili⁹ ascẽdat ad prẽm: & spũs ad deũ q̃ fecit
illũ. Et hostia corã oĩbus in altũ ascẽdit ipius aĩam se
cũ ducendo. Et sic ambulauit in fortitudine cibi illius
bis cocti scʒ vsq̃ ad mõtem dei. iij. Re. xix. Nota infra
e. c. 30. Et facta est anima eius q̃si nauis institoris: de
18 longe portans panẽ suũ. Prouer. vltimo. ¶ Et cõiter
bene pus viuentibus: & ad patriã p mortis passum tran
seuntibus talis dat̃ ductor: qr sicut q̃nq̃ videm⁹: q dñi
mundi isti⁹ diu fideliter eis seruiẽtibus dant aliq̃n vuar
dã: id est heredẽ vel hereditatis magne custodiã simul
& heredũ p quã si honorifice custodit pmoueri potest.
Sic pgruũ est q deus ei fideliter seruientibus det in pa
scate & in mortis trãsitu heredẽ regni celestis. De quo
Matth. xxj. Hic est heres: p quẽ si digne recipiat̃ & cu
stodiat̃: habet̃ hereditas & vita eterna. Ipo teste Joã.
vj. Qui inquit mãducat meã carnem & bibit meũ san
guinẽ habet vitã eternã. Nunc in spe: & post mortem
corpis i re. Et hoc est qd sequit̃. Et ego resuscitabo eũ
in nouissimo die. Et iterũ ibidẽ. Si q̃s manducauerit
ex hoc pane: viuet in eternũ. ¶ Patet ḡ isti⁹ sacramẽti
singularis vtilitas: tã viuis: q defunctis. Et quõ dat̃
vt victualia obsessis: vt arra glie: & vuarda hereditatis
celestis: & a p̃sentibus liberat penis & futuris: & ad vitã
pducit eternã. Nec mirũ debet esse q tãte sit virtutis &
q̃tã ad viuos & mortuos: qr in alijs deuotionibus & ob
latiõibus alia. In isto vo sacrificio ipsemet de⁹ offert̃: in
quo qui se digne habẽt: oĩe bonũ habẽt. Oĩa inquit
in te vno habentes. Thob. x.
¶ Sexto pauit nos delectabiliter. Nã que posset esse Ar. vj.
maior delectatio q̃ʒ illã hĩe in quo est oĩs p̃dicta vtili 19
tas: q̃ʒ illũ hĩe p quẽ firmã habem⁹ spem ad celũ veni
endi: vbi habet̃ oĩmis delectatio? Delectare ḡ in dño &
dabit tibi. p. c. In ps. xxxvj. Exẽplo cuiusdã mulieris Exm
de qua scribit Cesari⁹: q frequẽter cõmunicata nunq̃ʒ
die cõicatiõis pre magna delectatiõe aliq̃d aliud come
dere potuit vel bibere: nec tamẽ famem patiebat̃: q sa
cerdos indiscrete experiri volẽs. Una vice ei hostiam
dedit non psecratã: q̃ cũ postea famem sentiret nec soli
tam inueniret in aĩa sua dulcedinẽ: ad sacerdotẽ cũ la
chrymis venit: clamãs q aliq̃d apud deũ demeruisset:
q eã delectatiõe solita puasset: q̃ ei veritatẽ aperuit: ro
gans q in solita maneret deuotiõe. Sic eñi ista ita bo
ni digne ipm recipiẽtes magnã in aĩa sentiũt leticiam.
De quibus. ij. Mach. vltimo. Dei p̃sentia magnifice de
lectati. Nec mirũ: q̃s est minister: qui nõ multũ letifica
tur q̃ñ dñs suus dat sibi heredẽ magne hereditatis? q̃s
est multũ famelic⁹: qui non delectat̃ in cibo p̃cioso in
quo nõ est nisi vn⁹ modus delectatiõis? ḡ spũalit̃ istũ
cibũ esuriẽs: maiorẽ inueniĩ delectationẽ in eo: in quo
est oĩs modus spũalis delectatiõis. De quo Sap. xvj.
Paratũ panẽ de celo p̃stitisti illis: oĩe delectamentũ
in se habẽtem: & oĩs saporis suauitatẽ. Uniuscuiusq̃
eñi volũtati ad qd q̃s volebat: vertebat̃. ¶ Ad literã
ibi loquit̃ de manna: in quo s̃m istã l̃ram videt̃ q qui
libet inuenit in eo saporẽ: quem inuenire desiderabat.
Sic in isto sacramento digne recipiẽs inuenit effectũ
& auxiliũ qd rõnabilit̃ inuenire desiderat: siue alleuia
tionẽ a corpali infirmitate: siue quãcunq̃ vtilitatẽ in p̃
dicto articulo q̃nto expñssum iuxta autoritatẽ p̃allega
tã: delectare i dño. Quia in amicitia illi⁹ delectatio bo
na Sap. viij. Quia dabit tibi petitiões cordis tui. No
ta de hoc. D. v. 6. ¶ Causa aũt q̃re aliqui istã nõ senti 20
unt delectationẽ triplici exẽplo excogitari põt. ¶ Prio
p vite absentiã. Si eñi in os mortui mel infundas: nul
lam sentit dulcedinẽ. Ita nec mortuus spũaliter: sacra
mento ore vel verbis dei aure receptis nullã sentit dele
ctationẽ. ¶ Scdo palati infectio: habẽs eñi os & pala
tum ex malis humoribus infectũ sicut accidit in febrici
tantibus: in optimis esculẽtis non delectat̃. Ita tu q̃ ha
bes cor p carnales affectiões & terrenas cupiditates in
fectũ: talibus vtiq̃ holocaustis nõ delectaberis. In ps. l.
¶ Tertio alteri⁹ cibi vel potus psuetudo nutriti eñi in
vna terra: cõiter non delectant̃ in mõ viuendi alteri⁹
terre. Sicut nutriti in Italia anteq̃ sint assueti: nõ de
lectant̃ in potu anglicano quãtũcunq̃ sit in se bonus.
Ita hoies assueti & nutriti in carnis desiderijs ad mo
dũ porcorũ: maiorẽ inueniũt saporẽ in vilibus carnis de
siderijs: q̃ʒ in optimis dei verbis vel sacramẽtis: quia
s̃m carnis desideria nutriti sũt. Et teste Apostolo Ro
ma. viij. Qui s̃m carnẽ sunt: que carnis sunt sapiũt: q̃
vo s̃m spm̃ q̃ spũs sũt sapiũt. Sic ḡ hoies extra cõsue
ta positi ad psueta & solita redire desiderant. Ita tales
extra solita in q̃dragesima & pascate: vel forte q̃ñq̃ q̃ñ
verbum dei audiũt: quodãmodo extra solita positi vt
porci: ad solita redire festinant: & anxie desiderant: mo

re iudeoꝝ: de qbus dicit in ps. lxxvij. Pluit illis mā-
na ad manducandū: panē celi dedit eis: panē angeloꝝ
manducauit hō: q tñ cibo qsi extra solita positi ⁊ sana-
ti ⁊ attediati: murmurātes dixerūt. Aīa nr̄a nauseat su-
Exem per cibo isto leuissimo. Nūeri. xxj. More rusticorū q-
rūdā: quibꝫ vt fert ex pcepto cuiusdā boni dñi qꝛ ei de-
sideratū faciebāt vinariū: panis dabat triticeꝰ: vt me-
lius laborarēt: qui postea videns eos segniter labora-
re: ⁊ causam sciscitāti respōderūt: qꝛ non habuerūt pa-
nē: ⁊ senascallo vocato ⁊ acriter rephenso. Finalit dixe-
runt: illū panē non esse p eis: qꝛ non fuerūt tali psueti:
det inquiūt nob panis fabaceꝰ: ⁊ fortē laboremꝰ: mo-
re oino pdictoꝝ iudeoꝝ dicentiū. Nūeri. xj. Quis da-
bit nobis carnes ad vescendū? Recordamur piscibus
quos comedebamꝰ in egypto. In mentē nobis veni-
unt cepe ⁊ porri ⁊ allia ⁊c. Ecce sicut pdictū est: deꝰ pa-
uit eos pane celi omē delectamentū in se habentē ⁊ ta-
mē solita desiderabāt. Et ideo cū solita inuenirēt ciba-
ria: merito eis māna. i. panis celi defecit Iosue. v. Pri-
usq inqt comederēt d fructibꝫ terre: vltra cibo illo nō
sunt vsi. Sic istis q ad terrena redeūt desideria: sacrm
istud deficit: qꝛ eos minime iuuat. ¶ Sed heu mihi sūt
qui more pdictoꝝ rusticoꝝ ⁊ iudeoꝝ quia in istis spūa-
libꝫ saporē non inueniūt: ad solita venire pcupiscūt: et
qꝛ ad alia psueti sunt: in istis delectationē nō inueniūt:
qꝛ qui diu fm carnē ⁊ diabolū ⁊ mundū vixit: nunq
poterit in omīpotēte delectari. Iob. xxvij. Soli g iusti
epulent: ⁊ exultēt in pspectu dei: ⁊ delectent in leticia:
ps. lxvij. Nota. A. xxvj. 11.
Ar. vij. ¶ Septimo pauit nos rōnabilit: qꝛ de oibꝫ q istud sa-
cramentū tangūt pueniēs ratio reddi pōt q sunt rōni
21 psona. ¶ Primo enī sicut pastor stante grege extra: po-
nit se in tugurio iuxta ad gregis custodiā. Ita cōueni-
ens fuit q ille qui dicit Io. x. Ego sum pastor bonus:
stante hūano genere extra celū inter lupos infernales:
q ad oues p natiuitatem veniret. Et in tugurio pa-
neitanis iuxta oues ad eaꝝ custodiā se poneret: dicens.
Ecce ego vobiscū sum oibꝫ diebꝫ: vsq ad psummatio-
nē seculi Matth. xxviij. ¶ Obijcientibꝫ vo q alio mō
potuit oues custodisse. Rūdet q non fuit ita pgruus
modꝰ oiū saluti: qꝛ oues q in toto anno scabiē retinēt
peccati: qñ ad pastorē sacramētaliter in paschate sumē-
dū volūt accedere: se pus sanāt: q nō facerēt nisi ad il-
lū accederent. Sic g misit verbū suū: ⁊ sanat eos in ps.
cvj. Verbū vicꝫ illud: de quo Io. j. Verbū caro factū
22 est: ⁊ habitabit in nobis. ¶ Sed iteꝝ obijciat: erg deus
potuit ordinasse q sic semel in anno fuissent pfessi ⁊ cō-
municati aliq mō minori q seipo: sicut pane bñdicto
vel aliquo simili: quare voluit seipm ad hoc dare? Re-
spondet q huiꝰ facti duplex videt esse causa. Vna est
ex parte dei. Alia ex parte nr̄a. ¶ Prima vo huiꝰ facti
causa: est dei maxima bonitas ⁊ charitas: quaꝫ ad nos
habuit: ex qua ostendit q non solū decuit: ꝫ etiā q de-
buit seipm in hoc sacramēto nobis dare. Ipse enī qui
mentiri nō pōt: fatet se maximā erga nos habere chari-
tatē. Io. xv. Maiorē inquit dilectionē nemo habet ⁊c.
Cum vo pbatio dilectiōis fm beatū Gregoriū sit ex-
hibitio opis: maxima dilectio sine maximi doni exhi-
bitiōe ostendi non potuit. Si g aliqd citra ipm: videli-
cet creaturā quātūcunq in memoriā sue erga nos dile-
ctiōis dimisisset: maximā se habuisse dilectionem non
ostēdisset. Ad hoc g vt infinitam ostēderet dilectionē
necessariū fuit infinitū. i. seipm dare donū cū hoc face-
re potuit: sine sui detrimēto. ¶ Qui enī infidelitate ex-
cecati non intelligūt q sic in hoc sacramēto se dare de-
buit: non intelligūt qd sit maxima dilectio: vl talē esse

in deo negant. Et tales ex ppriis cogitatiōibꝫ vincēdi
sunt. Cogitent ipi: ⁊ specialiter illi qui fatue ⁊ carnali-
ter amant: si sine suoꝝ corpoꝝ grauamine vl morte vl
lesione vel damno possent seipos in forma panis illis
fatue amatis totaliter dare ad comedendū: nōne aliq-
tiens hoc facerent: ⁊ suū feruorē ostenderēt: ⁊ illoꝝ p-
uocarent amorē? Si g seipos hoc facturos in ppriis co-
gitatiōibꝫ fateant: apud quos ois amor est vilis ⁊ im-
perfectꝰ: si tñ hoc facere possent. Quare hoc nō fatent:
deū facē velle: q pfectā ⁊ maximā habet charitatē? ⁊ q
hoc facere pt: ⁊ qui inde nullū sentit damnū. Sic ptꝫ
supra. c. c. 8. ⁊. P. ij. 12. ¶ Scda vo causa est nr̄a vtili- 23
tas: puidit enī deꝰ q nos nūc ad oculū videmꝰ q to-
ta parua sanctitas q nunc in ecclia supest. fere est ex sui
corpis cōmunione. Quis enī peccā pfiteret: nisi illa eēt:
p qua etiam vix ⁊ ita tarde sicut possunt confitentur?
Qui g vix ⁊ tarde p deo ipm suscipiendo pfitent: ⁊ se
sanctificāt: qñ si minꝰ deo daret in cōmunione: seipos
mundarēt: qñ se sanctificarēt accessuri ad panē benedi-
ctū qui vix ⁊ negligēter se sanctificant qñ pcipit ex ore
dei: dicētis p Moysen Exo. xix. Qui accedūt ad dñm:
sanctificent: qui g amorē suū maximū ostēdere: ⁊ no-
strā salutē efficaciꝰ opari voluit: sic seipm dare decuit:
⁊ debuit: nec tamē sue creature: sed sue puidentie debi-
tor est dicēdꝰ. ¶ In forma vo panis potiꝰ q in forma 24
hoīs: vel carnis nobiscū morari voluit ppter nostrā du-
plicē vtilitatē. Primo ppter nr̄am cōmunionē. Scdo
ppter augmentū ⁊ meritū fidei. ¶ Qntū ad primū pre-
uidit enī deꝰ q si fuisset in alia forma nobiscū in qua a
nobis videri posset: ꝫ non sumi: nō accresceret nob tā-
ta vtilitas: q ptꝫ p hoc: q omī die qui missam audiunt
eū vident: nec tñ tm̄ valet eis illa visio: sicut cōmunio:
qꝛ ppter visionē se nō sanctificāt: nec peccata ⁊ diabo-
lū abijciēt: qd faciūt nisi insani sint p cōione g melius
se dedit p nr̄a vtilitate in illa forma ⁊ materia: q cōmu-
nior ⁊ pueniētior est hūane refectiōi ⁊ sustētationi. In
signū etiā q ipe est spūalis aie sustētatio quē petimus
ad nr̄am sustentationē nob dari. Luce. xj. dicētes. Pa-
nem nr̄m quotidianū da nobis hodie. ¶ Scda causa
est meritū fidei qd enī meritū haberet fides nr̄a: crede-
re q esset hō chrīs i hoc sacramēto: si eū in forma vide-
remꝰ hūana? Cū teste beato Gregorio in qdā Home.
Fides nō habeat meritū: vbi ratio hūana pbet experi-
mētū. Sicut g aliqñ infidelibꝫ in forma se ostēdit pue-
ri vl carnis vt eos ad fidē attrahat. Ita pgruū est q fi-
delibꝫ suis ostēdat in forma panis: vt fides illoꝝ maio-
ris sit meriti. ¶ Primū vicꝫ q infidelibꝫ se in tali ostē- 25
dat forma: multis ostendit exemplis. ¶ Et primo de Iu- Exem
dea q alijs iudeis vt fert de regno in quo manebat ex-
pulsis ad aliā iuit illius terre partē vbi ignota fuit: ⁊ se
finxit esse chrīanā. Finaliter ad mortē infirmata: sacer-
dote ad eaꝫ cū corpe chrī veniēti: aperuit q nunq fuit
baptizata: nec diu ad hoc q baptizaret eā inducere po-
tuit. Tandē occurrit ei q in primitiua ecclia infirmi ba-
ptizati sanabant: sicut patꝫ de Constātino imperatore et
alijs: ⁊ d dei misericordia pfidēs: pmisit ei si baptizari vel-
let: haberet etiā sanitatē corpis: quo audito: baptizata
⁊ sanata est: que post paucos dies a sacerdote de statu
suo requisita: dixit se de baptismo suo dolere: qꝛ prius
in ecclia inter sacerdotis manꝰ pulcherrimū vidē sole-
bat pueꝝ de quo magnā habuit delectationē q visiōe
modo sit priuata: sacerdote vo ipam informante q me-
ritū fidei nostre nō est in vidēdo: ꝫ in credendo: ipam
in fide stabiliuit. Ecce sicut ante ei ostendebat vna for-
ma vt eā ad fidei amorē potiꝰ alliceret. Ita pstea osten-
dit aliā: vt eiꝰ fides cresceret. ¶ Idē ptꝫ p hoc qd scri- Exem

bitur in vitas patrū q̄ꝗ ꝑ istū modū de quodā heremi
ta: q̄ ex nimia simplicitate credidit ꝙ ibi nō esset corpꝰ
christi: nisi in signo: ꝙ cū duobꝰ socijs suis ostēderet:
26 ipsis cōtrariū asserentibꝰ. In hoc ꝯuenerūt ꝙ simul in
ꝑsentia in oratione ꝑsisterent vsqꝫ deus ostendere digna
retur quoꝝ dictū fuit verꝝ ꝑ aliqđ miraculū vel etiam
specialē ostensionē. Simul ḡ ad ecclesiam venientes inter
sacerdotꝫ manꝰ christū viderūt in forma carnis: in ho
ra vero fractionis viderūt eum patri ab angelis immola
Exm̄ ri: q̄ visione heremita ab errore reuocatꝰ. ¶ Libri etiā
quidā ꝯtinent quendā Judeū in francia qui ad secre
ta nostra scrutādū in missa inter christianos se posuerat
⁊ fatebatꝰ se vidisse hostiā in forma pueri: q̄ in crastino
Exm̄ cū tota domo sua se baptizari fecit. ¶ Item ad idem de
quodā alio Judeo: qui cuidā mulieri totum debitū re
misit ea ꝯditiōe: ꝙ ei corpꝰ christi portaret: qđ etiā fecit in
ore suo q̄n cōmunicabatꝰ reseruās: hostia vero a Judeo
corā ea cultello ꝑforata: sanguinē vt fertꝰ copiose fudit:
mulier timore ꝑcussa ad balliuū cucurrit: q̄ cū sacerdote
venientes: iudeū versus q̄ndā puteū sanguinē abscōde
ret apprehēsum: combusserūt: ⁊ cū reuerētia hostiā cū
Exm̄ sanguine collegerunt. ¶ Ad idem ex gestis beati Gre
gorij a quo matrona quedā romana cōmunicata cū di
ceret corpꝰ ⁊ sanguis christi custodiat te risit: respōdens:
ꝙ non credit ibi corpꝰ christi: qꝛ ipsa in domo sua parauer
rat: a qua btūs Gregoriꝰ hostiā retraxit: ⁊ post missaꝫ
ipso orante corā ea in carnē versa est: ⁊ matrona ab er
rore reuocatꝰ. ¶ Sicut enī .j. Mach. vj. elephātibꝰ ostē
derūt sanguinē vue: ad exacuendū eos in bello: ne in
27 eo deficerēt sed fortiter agerent. Et sicut panis iuuenū
canū intingitꝰ in sanguinē: vt dicitꝰ ꝑde vel os illorum
sanguine eiꝰ tangitꝰ vt discat fortiter predā querere: qđ
⁊ faciunt: ⁊ ad biuiū venientes sagaciter attendūt odo
re ꝑ quā viā ꝑda vel bestia iuit: ⁊ q̄ multū distant: for
tius currētes ꝑde cito appropinquāt. Ita oībꝰ ꝑdictꝫ
ostēdit deꝰ carnē ⁊ sanguinē ad eos in fide exacuēdū
⁊ vt qui ꝑ infidelitatē ab eo multū distabāt: ꝑ tales vi
siones carnis vel sanguinis ei ꝑ fidē fortiter appropin
quarēt: vt de eis verificetꝰ illud Ephe. ij. Qui lōge era
tis facti estis ꝓpe in sanguine eiꝰ: ⁊ tamē non est ꝯgruū
ꝙ talis ꝯuersio vel ostensio que est paucorū ꝑuilegiū:
trahatꝰ ad legē cōem. Sed ꝓpter duas causas ꝑdictas
vicꝫ ꝓpter cōionē ⁊ meritū fidei. Sacramentū regꝫ scꝫ
sub panis silitudine: abscondere bonū est Thob. xij.
¶ Non cuiuscūqꝫ panis: sed albi in quo designatꝰ mū
dicia tā in corpe christi vero: q̄ꝫ in mystico: qđ ad eū ac
cedit. Et rotundi: in q̄ significatꝰ eius infinitas: ꝙ vicꝫ
magnitudinis eiꝰ non est finis: ⁊ glīa infinita: quā cor
pori suo mystico digne eū sumenti dabit. ¶ Sanguis
vero in calice sub specie vini: sanguinē significat in cru
ce effusum: circa quē populꝰ informetꝰ: ne calicē: ꝗ san
guinē adorent ꝯtentū qđ etiā ipsi q̄n cōionē accipiunt:
non sanguinē: sed vinū ad lotionē oris.
Ar. viij. ¶ Oēs ꝑdicti articuli Inferunt octaui articuli rōem.
Exquo enī istud est sacramentū tam vtile tam delecta
bile ⁊c̄. Justum est vt digna ꝑparatio huiꝰ sacramēti
28 ꝑcedat sumptionē. ¶ Primo q̄ꝫtum ad fidē. Secundo
Exm̄ q̄ꝫtum ad mundiciā ⁊ sanctitatē. ¶ Primū patet: quia
accedentē credere oportet Hebre. xj. Exemplo cuius
dam sancti de quo scribitꝰ ꝙ tante fidei erat erga istud
sacramētū ꝙ dicere solebat: ꝙ si sciret ꝙ christus in forma
hūana in hora eleuatiōis corporis christi trāsiret ante ostiū
ecclie: ꝙ non iret ad ostiū vt illum videret ⁊ ostie visio
Exm̄ nem dimitteret. ¶ De scō etiā Eduardo rege Anglie
scribitꝰ: ꝙ tāte fidei erat erga istud sacramentū: ꝙ cum
eo quasi cum christo in hūana forma loquebatꝰ. Ideo
missas multas intātū libēter audiuit: ꝙ regi frācie qui
libenter sermones audiuit: q̄re non audiret sermones?
Rn̄dit. Tu in sermone audis de deo: ego in missa lo
quor cū deo. Cui ob fidei meritū ostendit deꝰ in eleua
tiōe huiꝰ sacramēti hostes ꝯtra eū venientes in mare sub
mersos. Sic deus operatur in vobis qui credidistis. j.
Thessa. ij. ¶ Post istos ḡ ⁊ oēs alios scōs qui in fide
⁊ ꝓ fide istiꝰ sacramēti mortui sunt stultissimū est de fi
de huiꝰ dubitare. Nisi enī ī bona fide mortui fuissent:
deus ꝑ eis miracula minime ostēdisset. Illi enī q̄ circa
hoc dubij rōnem oīm inquirūt: ⁊ scire volūt. Ita vel
lent totū scire: ꝙ nihil credere. Et sic fidei meritū eua
cuarēt. Vellent insuꝑ esse equales deo cum lucifero: qꝛ
dū totū q̄cq̄d deꝰ circa sacramēta ⁊ alia eius opa facit
intellectū cape querūt: vellēt ita potentes esse in intelli
gendo: sicut deꝰ in operando. Nota. F. iiij. 23. ⁊. 24.
¶ Quām aūt periculi sit talis curiositas: patet ꝑ illū de Exm̄
quo fertꝰ: ꝙ ꝯfessori suo post mortē apparēs dixit se esse
damnatū: qꝛ non credidit nec credere potuit: licet de hoc
pluries ꝯfessus fuisset: verū christū in hoc ꝯtineri sacra
mento. Et sic q̄ nō credit: iā iudicatꝰ est Jo. iij. Sic iu
dicentꝰ oēs qui nō credūt veritati. ij. Thessa. ij. ¶ Si ḡ
nō essent alia huiꝰ fidei testimonia: nisi ꝙ christus dicit: hoc
est corpꝰ meū Math. xxvj. Et ego suꝫ panis vite Jo.
vj. Credere deberemꝰ Exēplo auditoꝝ pictagore. De Exm̄
quo scribit Valeriꝰ maximꝰ li. viij. Qꝛ tāta ei venera
tio ab auditoribꝰ tributa est: vt que ab eo acceperant: in
disputationē deducere nephas putarēt: quin etiā inter
pellati ad reddendā cām: hoc solū respōdebāt: ipsm di
xisse. Ergo a multo fortiori discipuli veritatis hoc respō
derent. ¶ Sed heu quidā potius assimilari volunt iu 29
deis q̄ꝫ sanctis vel discipulis ꝓboꝝ viroꝝ: qui viden
tes manna de celo datū: in quo figura ꝑcessit huius sa
cramēti: admirātes potiꝰ q̄ꝫ venerātes vel grās agen
tes: dixerūt Exo. xvj. Manhu: qđ significat q̄d est hoc?
ignorabant enī q̄d esset: q̄ nec credūt in q̄ ⁊ puniti sūt.
j. Pe. ij. ¶ Quibꝰ rīderi pōt: sicut respōdit Moyses:
ibidē iudeis. Iste est panis quem dedit vobis dn̄s ad
vescēdū. ¶ Q̄tū ad secūdū: q̄lis videlicet sanctitas et
mūdicia in moribꝰ: vsum ⁊ sumptionē istiꝰ sacramēti
ꝑcedere debeat: ptꝫ tū exēplis sacre scripture q̄ꝫ in mo
ribꝰ hoīm ⁊ rōne. Exo. enī. xij. Accedētibꝰ ad istud sa
crm̄ figuratiue ꝑcipitꝰ: ꝙ edant carnes istas assas igni:
qꝛ accedētes: oīm ira ⁊ inuidia deposita: iflāmari debēt
charitate: ⁊ cū azimo pane: nō cū fermēto malicie ⁊ ne
quitie ⁊c̄. Et cū lactucis agrestibꝰ .i. cū falsa deuotio
nis ⁊ amaritudine de peccatꝫ ꝑus commissis. Sequi
tur: nō comedetis de eo crudū quid: detractio ꝓhibetꝰ
quia detractor comedit corpꝰ christi mysticū crudū: nec
coctū aqua. Instabilitas ꝓhibetꝰ abstinēdi imposterū
a peccatꝫ: mollicies enī carniū coctarū instabilia in bo
no ꝓposito significat corda. Tales non accedāt: renes
vestros accingetis. In quo precipitꝰ castitas in accedē
te ⁊ mūdicia. Tenētes baculos in manibꝰ: quasi ad pu
gnā parati. id est memoriā christi crucis qua cōtra ini
micos infernales pugnabimus: ⁊ qua nos ab illis de
fendemꝰ: sicut patet. C. xviij. 19. cū sequētibꝰ. Sequitꝰ.
Et comedetis festinanter more peregrinorum. In si 30
gnū ꝙ affectiōe debemus esse peregrini: q̄ festināt trā
sire ad terrā ꝓpriam de exilio. Ita nos de hoc exilio pe
regrinatiōis nostre in quo nō habemꝰ manētem ciui
tatē: debemꝰ desiderare trāsire ad patriā nrām: q̄ qui
dem trāsitus fit cū digna istius agni vltima sumptiōe
Et hoc est qđ sequitꝰ: est enī phase .i. trāsitus dn̄i: qꝛ ad
dn̄m trāsire facit. Sicut ptꝫ supra. c. c. 17. De hugone
de sancto Victore. ¶ Josias etiam rex iuda. ij. Paral.

xxxv. Volēs cū populo phase celebrare: priꝰ abstulit
cunctas abominatiōes de cunctis regiōibꝫ filioꝝ isrl:
⁊ fecꝫ oēs seruire deo suo. Sicꝫ ptz. ij. Paral. xxxiiij. in fi
ne capituli. Cōstituit etiā leuitas: ad quoꝝ eruditionē
oſs populꝰ sanctificatꝫ dño deo. Qui ḡ circa cibū cor
poralē magnā habetis sollicitudinē: ⁊ qñ q̄ꝫ magnā cir
ca eū partē expēditis diei: non sitis peiores ꝯditiōis p̄
dictis iudeis. Sed circa cibū istū sumendū sic habeatꝫ
diligentiā: sic priꝰ more illoꝝ vosmetip̄os diligēter vi
deatis: ⁊ idola peccatoꝝ expellatis. Et sic sanctificati
31 immolate phase. ij. Paral. xxxv. ¶ Priꝰ ḡ operādū est
predictoꝝ exēplo: ⁊ laborandū circa tēpli interiorꝫ san
ctificationē: ⁊ postea accedendū est ad sumptionē ⁊ cō
munionē: quē quidē ordinē docuit Gen. ij. Vbi p̄us
posuit Adā in ꝑadiso: vt operaretꝫ: ⁊ postea ait: ex oīꝫ li
gno ꝑadisi comede: quasi diceret: p̄us labora: ⁊ postea
comede: iuxta illud ps. cxxvij. Labores manuū tuarū:
qꝛ ⁊c. Ille vō Adā cum vxore sua p̄us mādu care vo
luit anteq̄ꝫ laborasse legatꝫ: ⁊ expulsus fuit de ꝑadiso.
Muꝰ forte Job terriꝰ exemplo dixit anteq̄ꝫ comedo:
suspiro Job. iij. Et Zacha. xiij. Adā exemplū meum
ab adolescētia mea. Hoꝝ etiā exēplo nos priꝰ labore
mus. Et si quis nō vult oꝑari diligēter circa ꝓpriam
Saphirꝰ mūdiciā: nec mā ducet. ij. Thessa. iij. Quia aliter ei nō
ꝓdest illa manducatio: qꝛ sicꝫ Saphirꝰ vt dicitꝫ virtutē
oꝑandi amittit qñ in loco ponitꝫ immūdo. Vñ v̄sus.
Mis qui portat eū castissimꝰ esse iubetꝫ. Ita cbīs q̇ la
pidi saphiro compatꝫ Ezech. j. Quasi inq̇t aspectꝰ lapi
dis saphiri: licet in se virtutē non amittat: tñ qñ in loco
immūdo recipitꝫ: non oꝑatꝫ virtuose quo ad sumentē:
sed magꝫ ad eius iudiciū ⁊ ad ꝑadisi expulsionē: quia
sicut Adā comedere volūt: anteq̄ꝫ ꝓpriam purgationē
oꝑentꝫ. De q̄bꝫ Osee. vj. Sicut Adā trāsgressi sunt pa
32 ctū meū. ¶ Et nō solū dei pactū: sed etiā oēm mūdi cu
rialitatē tales trāsgrediuntꝫ. In oīꝫ enim curia bona
priꝰ vocatꝫ ad lauādū: q̄ꝫ ad mēsam: ⁊ priꝰ lauāt: q̄ꝫ co
medāt. Sic in curia ecclie vel dei priꝰ vocat ad lauan
dū ꝑ ꝓphetā dicētē. Lauamini: mūdi estote ⁊c. Esa. j.
Et postea ꝑ regē ad comedēdū. Venite in q̇t comedite
panē meū: ⁊ bibite vinū meum Prouer. ix. Cbīs etiā
priꝰ pedes discipuloꝝ lauit: ⁊ postea corpꝰ suū eis de
dit. Quos ḡ mūdi curialitas retraheret vel corpis nu
ditas: ne ad mēsam regis accederēt: retrahat curialitas
⁊ periculū: ne ad mēsam quācūq̄ꝫ vel quecūq̄ꝫ cibaria:
sed ne ad dei mēsam ⁊ ad ip̄m dñm sumēduꝫ immūdi
⁊ sp̄ūaliter nudi accedāt: q̄ si tanq̄ꝫ rusticissimi: coram
tota dei curia sic indigni ad mēsam istā accedāt: a men
sa glie q̄ mūdis ꝓmittit: dicens Luce. xxij. Sedeatis
sup mensam meā in regno meo: tanq̄ꝫ facie interiori ⁊
manibꝫ immūdi ⁊ nudi non habētes vestē nuptialeꝫ:
expellēdi sunt: ⁊ in tenebris exterioribꝫ ponendi. Nec
mirū: qꝛ illū qui est in se mundissimꝰ: circa quē corpa
lia calices ⁊ oīa exteriora mūda debent esse. In signū
q̄ accedētes sint mundi: ꝓpter cuius etiā mūdiciam et
sanctitatē Joannes baptista in vtero mrīs sanctificatꝰ
non reputauit se dignū soluere calciamentoꝝ corrigiā.
nec audebat sanctū dei tangere verticē quē cū magno
timore dñm baptizabat cū vix tāgere audebat: quē quia
btūs Marcus non se dignū reputauit ip̄m in h̄ sacra
mēto more sacerdotū tangere: sibi pollicē amputasse le
gitꝫ. Ipi polluto ore ⁊ toto corpe ⁊ aīa totuꝫ deuorant.
De q̄bꝫ ꝯqueritꝫ in ps. xxvj. dicens. Appropiāt sup me
nocentes: vt edant carnes meas. Et Gen. xxxvij. Be
stia deuorauit Joseph. Tales non solū sunt oībꝫ hoi
bus incurialiores: sed etiā iudeis peiores: de q̄bꝫ predi
ctū est. De quibꝫ etiaꝫ dicitꝫ. j. Esdre. vj. Purificati

fuerūt sacerdotes ⁊ leuite: ⁊ oēs q̄si vnus mūdi ad im
molandū pasca. Si isti sic se purificabāt ꝓpter vmbraꝫ
⁊ figurā: q̄nto magis cbīani ꝓpter veritatē: sanctifica
mini ḡ: cras comedetis carnes Nūeri. xj. Preceptū p̄
cipue puritatis: sanctificamini: priuilegiū primarie po
testatꝫ: cras: beneficiū immēse largitatis: carnes. San
ctificamini ḡ sicut ptz. A. ij. 1. ⁊. 4. ⁊. T. vj. 3. Quia ip̄e
sctūs est quē recipe debetis: sicut enim vas quod p̄ p̄o
sum liquorē recipe debet p̄us ꝓbatꝫ ⁊ mundatꝫ. Ita ꝓ
bet seip̄m hō. j. Cor. xj. Et sic edat ⁊ bibat. Cibus eñ
cōplexioni ꝯueniens: sumēti ꝓdest. Sed ip̄e est sctūs:
ergo sancto ꝓdest. Sancti ḡ estote: qñ ego sctūs sum.
Leui. xix. Si aliter accesseris: nec tibi ꝓdest: nec ei pla
cet: sicut nec placeret regi: si immūdas manꝰ in scutel
lam eꝰ poneres. Ita nec regi q̇ ait: sanctificabor in his
qui appropinquāt mihi.
¶ Nota de ista preparatione. A. xiij. 9. Nolētium vō se Ar. ix.
vt dictū est prepare: vel etiā post receptionē ⁊ prepara
tionē cbīm expellētiū: maxima est ingratitudo. ¶ Pri 33
mū ptz: qꝛ cū ip̄e sit rex ⁊ dñs: ⁊ ita diligenter se prepa
uit: ⁊ ita rōnabiliter ad vsum ⁊ esum nr̄m: vt ostēsum
est supra articulo. vij. Et vna ingratitudo aliā reqrit:
ptz quātū delinq̄t: ⁊ hoc ingratitudinis vicio erret: ser
uus se nō p̄parans ad dñi sui receptionē: qꝛ ita diligē
ter se preparauit vt reciperetꝫ ⁊ finaliter vix ꝑ vnū diē ho
spitabitꝫ: q̇ die pascet ⁊ potabit ingratos: ⁊ adhuc ama
ra audient Ecci. xxix. ¶ Scōm ptz: latro ⁊ homicida
emunitate intantū gaudet ecclastica q̄ expelli non de
bet inuitꝰ: q̄ maior iniq̇tas q̄ cbīm a quo oīs ecclie li
bertas hoc p̄uari p̄uilegio: intantū q̄ vbi latro q̄dra
ginta ꝑmittitꝫ diebꝫ in ecclia: ipso secūdo vel tertio die
pasche magno: vicꝫ die lune d̄ tēplo aīe inuitꝰ expellitꝫ.
Illo eñ die diabolꝰ nouā inuenit artē: cbīm de hospi
cio suo fugādi: dum eñ suos hoīes ⁊ mulieres de lectꝫ
suis trahere facit: qualiter cbīm expellere debēt infor
mat: qꝛ ibi leuitates ⁊ malignitates qñq̄ꝫ fiūt ⁊ fieri in
cipiunt: ꝑ q̄s post expellitꝫ ⁊ diabolꝰ introducitꝫ. ¶ Ta
les eñ more mimoꝝ vno die robā gratie a cbīo recipi
unt: ⁊ in crastino eam venditioni exponūt. Et more ꝓ
ditoꝝ castrū bene munitū in q̄dragesima bonis opibꝫ
⁊ in paschate victualibꝫ in p̄mo insultu ⁊ p̄mo obsidio
nis die inimicis tradūt. Cuiꝰ iniq̇tatis ⁊ ingratitudi
nis magna causa est p̄teritarū delectationū recordatio
Sicut eñ filij isrl de egypto egressi ⁊ cibo de celo acce
pto dixerūt Nūeri. xj. Recordamur piscium quos in
egypto gratis comedebamꝰ. In mentē nob venuīt cu
cumeres ⁊ pepones: porri ⁊ cepe ⁊ allia: aīa nr̄a arida
est: nihil respiciunt oculi nr̄i nisi manna ⁊c. Ex tali eñ
recordatiōe interī non solū redire desiderabāt: sed etiā
ex egypto exisse displicuit: intantū: q̄ dixerūt Exo. xvj.
Vtinā mortui essemꝰ in egypto qñ sedebamꝰ ad ollas
carniū. Ex ꝯsimili cogitatiōe nonnulli statim post pa
sca ad egyptū ⁊ ad seruitutē redeunt diaboli ꝓ p̄ua car
nis delectatiōe cibū derelinq̄ntes more p̄dictoꝝ iudeo
rū: in quo est oīs delectatio. Et ex tali causa petōr in
gratꝰ derelinq̇t libertatē suā Ecci. xxix. Consultꝰ esset
remediū apponere: qđ notatꝫ. C. vj. 63.
¶ Et non solū ingratitudinē ꝯ deū sed etiā rusticitatē Ar. x.
apud mundū: tales cōmittere iudicarentꝫ ⁊ falsitatem.
qui curialē dñm ex bona ⁊ firma ꝯuentiōe ꝓ lōgo ter 34
mino ⁊ hospitio suo recepto ꝯ pactū expellerēt: vel in
quietarēt sedentes ⁊ de bonis dñi comedētes: nihil ei
de suo dantes. Sic in ꝓposito. Qui ḡ deū receperunt:
eū nec expellāt: nec inquietēt. Si vō ꝯtrariū fecerint:
deo improperari pōt mō quo ei quondam impropera Exēm
bat quidā litigās cū quodā sacerdote: iurāte ꝑ corpus

christi:qđ illo die receperat:recepisti inq̄t eū hodie? Ita
inq̄t sacerdos. Ergo inq̄t ali⁹ nō dixit pater noster san
cti Iuliani:q̄ male hospitat. In seipo ḡ pacifice hospi
tet qui dictur⁹ est:hospes erā. Math.xxv. Et in suis
mēbris largi⁹ hodie pascat qui ita large nos pauit. Ti
bi eciā qui hodie fuisti hospes in mensa dñi dr Ecclias
stici.xxx. Transi hospes:z orna mensam:z que in ma
nu habes ciba ceteros.
Ar.xi. ¶ Et q̄ talis ingratitudo z iniq̄tas deo facta impuni
ta trāsire nō debet. Uidere restat q̄le talibꝫ immineat
periculū z pena. Ut aūt hoc clari⁹ videant:multa eis
35 in diuersis libris ostendunt specula. ¶ Inter gesta eciā
Exm̄ beati Bern. Primo vnū ei⁹ ostendit exemplū:vbi le
git quasi sic:q̄ cū quendā peccatorē secreto ammonu
isset:q̄ ad cōmunionē in statu in quo erat accedere mi
nime p̄sumeret:nec tn̄ obtēpare vellet:cū sacramētū ac
ceptū guttur tangeret:guttur ruptū est:z sacr̄m sup al
Exm̄ tare exiliuit. ¶ Scđo ad idē legit de quodā q̄ frequen
ter in vita sua corp⁹ chr̄i male acceperat z ꝯsecrauerat.
Cui morienti demon cū multis hostijs in patena ardēti
apparuit dicēs: q̄ frequēter male cōmunicasti: hodie
de manu mea cōmunionē meā recipies. Infirmo vo
renitenti: vnā de hostijs sup eius manū posuit: q̄ suo
calore manū statim ꝑforauit. In signū q̄ q̄ comederīt
corp⁹ chr̄i z biberint calicem indigne:ignis sulphur z
spūs ꝓcellarū erit ps calicis eoꝝ:non in psalmo:sed in
inferno. Demones eciā de eis p̄ceptū z cōmissionē ha
Exm̄ bent Iere.xlviij. Inebriate inq̄t eū calice ire dei. ¶ Itē
de quodā alio legit:q̄ in quodā die pasche ꝯ ꝯsciētiā
ad cōmunionē accessit: ne apud alios esset notatus:et
eadē nocte in camera p̄uata inuēt⁹ fuit subito mortu⁹.
¶ Ad idē nota. D.i.26. Nec mirū:q̄ hoc est iudiciū a
deo datū Leui.vij. Aia inquit polluta q̄ ederit de car
Exm̄ nibꝫ hostie pacificoꝝ:peribit de popul' suis. ¶ Ad idē
est factū q̄ satꝫ tarde a fidedignis dicit accidisse de quo
dā ballivo z p̄posito cuiusdā dñi. Inter quos fuit fre
quenter ira z discordia z maliciosa accusatio. Et licet
diuersis vicibꝫ essent cōcordati:ad pristinā tn̄ redierūt
discordiā:quodaꝫ ḡ die pasche balliu⁹ qui fictā pacem
cū alio fecerat:ad cōmunionē accessit cū aīo se vindicā
di:visa opportunitate:z licet grauē inde haberet ꝯsciē
tiā:z ꝯfiteri in crastino cogitaret:dissimulauit:z ꝯsciē
tiā ꝯsuetudine min⁹ grauātē:vsq̄ circa festū ascensio
nis: quo tp̄e accidit eū in mane obuiū in horto habere
diabolū in forma nigri pueri: qui eū licet renitentem
ad luctā coegit: in qua eū dure ad terrā ꝓiecit dicens:
hoc habeas:quia sic in paschate cōmunicasti. Ipo vo
surgente: z curiā intrāte:dñs in ostio stans se signauit
dicens:miser vnde venis? Tu turpior es omi leproso
ac si de inferno venires. Cui ille. Nō inq̄t de inferno
venio:sꝫ sum sicut hō qui est itur⁹ illuc. Ideo timeo q̄
ad infernū vadā:q̄ sic egi. Et sic mihi accidit:z expo
suit sibi oia z vix sermone cōpleto: mortu⁹ cecidit: fa
cto ostendēs q̄ ira nō habet miscđiam Prouer.xxvij.
Nec mirꝫ:quia si voce veritatis q̄ irascit fratri suo re⁹
erit iudicio eterne scꝫ dānanōis. Math.v. Quid mirꝫ
36 si sic iudicant q̄ irascunt z cū hoc etiā excōicant? ¶ De
Exm̄ quodā etiā alio legit. q̄ sic fictā pacē cū vicino suo fa
ciens ad cōionē in die pasche accessit: z cito post diabo
lus maiorē potestatē in eo sicut in iuda accipiens: ꝓcu
rauit q̄ vicinū illū occidit: z suspendebat: ostēdens q̄
si ad tp̄s breue ꝯfusionē euadat: sic ad cōionē accedēs
Exm̄ non tn̄ diu. ¶ Ad idē legit de duabꝫ mulieribꝫ vna di
uite z alia paupe:inter q̄s diu durauit discordia: dia
bolo diuitē agitante:q̄ paupcula pacē affectabat. In
die ḡ pasche: sacerdos diuitē publice a cōione repelle
bat:q̄ discordia publica erat:ꝯfusione ḡ coacta:fictam
fecit pacē. Post missam ḡ paupi ei in ostio eccle occur
rens ei regratiabatur de pace facta. Cui illa sup̄he re
spōdit dicēs. Credis tu q̄ tecū pacē hr̄e velim? mallē
poti⁹ q̄ essem suspensa:q̄ statim nigerrima mortua ce
cidit:z hostia gutture fracto exiuit: z remansit in aere
vsq̄ sacerdos cū patena veniens:illā honorifice vt de
cuit recepit:miserā vo illā in foueā tanq̄ canem vt de
huerūt ꝓiecerūt. ¶ Nec debēt ista p̄dicta incredibilia
esse sacrā scripturā intelligētibꝫ:q̄ tā in veteri testamēto
q̄ in nouo ꝯsimiles vindicte ꝓ ꝯsilibꝫ delictis vel mi
noribꝫ legunt accidisse. ¶ In veteri eciā testamento.ij.
Re.vj. Legim⁹ Ozam a deo occisum:q̄ arcā dñi in q̄
erat manna isti⁹ sacramēti vmbra z figura:indignus 37
vxore q̄ fm Hebreos illa nocte cuꝫ vxore dormierat: Exm̄
tetigit. Qđ igit mirū est:si illi morte turpissima z subi
ta a deo ꝑeunant:q̄ ad istud sacr̄m qđ omi compatiōe
postposita in infinitū meli⁹ est:accedūt:z nocte forte p̄
cedēti cū meretricibꝫ dormierūt:z in futuro dormire in
tendūt:vel in ira z alijs sunt irretiti peccatis? Et si ille
Nabal legit a deo ꝑcussus.i.Re.xxv.q̄ Dauid cibū
negauit:Et ille Achitophel.ij.Re.xvij. Laqueo se su
spendit in vindictā:q̄ ꝯsiliū malū dedit ꝯ Dauid; qđ
mirū est:si illi legant mala morte mori: q̄ mai⁹ cōmit
tunt delictū ꝯ chr̄m ꝑ dauid in sacra scriptura figura
tū ipm̄met denorātes:z demonibꝫ q̄ in eoꝝ aiabꝫ sunt
tradentes? Et si Azotij.i.Re.v. A deo mirabili plaga
puniti legant:q̄ arcā dñi in q̄ erat manna in tēplo po
suerūt dagon:qđ mirabile si illi a deo puniti legant:q̄
ip̄m arce dñꝫ chr̄m i tēplo ponūt diaboli? id est i seip̄is
sicut eciā viri sancti templū sunt spūssancti.i.Coꝝ.iij.
Templū dñi sanctū est zc̄. Ita mali templū sunt spūs
maligni. ¶ Ut etiā meli⁹ totū dubietatis scrupulum
q̄tū ad p̄dictas hystorias de cordibꝫ suis auferant vi
deant speculū illoꝝ nouū z clarū in nouo testamēto de
Iuda:q̄ chr̄m in cena cū discipulis male accepit:z cito
post eū iudeis tradidit:z seip̄m suspēdit. Sꝫ dicent for
te non tantū peccāt chr̄m indigne suscipiētes: quantū
peccauit Iudas:immo mult̄ rōnibꝫ ostēdi pōt q̄ pec
catū istoꝝ graui⁹ est: q̄ pctm̄ Iude vel etiā crucifigen
tiū chr̄m. Primo q̄ illi in parte eū deū esse ignorabāt.
Scđo illi iniuriā fecerūt chr̄o mortali. Isti immortali.
Illi tradiderunt eū iudeis. Isti demonibꝫ. Illi ꝑmise
runt eū poni in sepulchro nouo z mūdo. Isti eum po
nūt in sepulchro peccatis fetidissimo: vbi demon est se
pult⁹:immo forte demonioꝝ legio. Illi ꝑmiserūt eū in
sepulchro vsq̄ in diē tertiā reqescere. Isti eū expellunt
Scđo illi adhuc chr̄i morte redēpti non erāt. Isti sūt.
Illi semel male tractauerūt. Isti frequēter. Iudas ci
to penituit:z qđ male acceperat restituit:dicēs. Peccaui
tradens sanguinē innocentē. Isti vo vix ꝑ totū annū
penitent:qđ vo male acceperūt nunq̄ restituūt. Illi po
suerūt eū sup pulchrā crucē. Isti eū posuerūt in vilissi
mo sterq̄linio. Quis ḡ excogitare posset penam eis di
gnā? Vn̄ Apls ad Hebre.x. Irritā quis faciens legē
Moysi:sine vlla miseratiōe morit:quāto magis puta
tis deteriora mereri supplicia:qui filiū dei ꝯculcauerit:
z sanguinē testamēti pollutū duxerit? i quo sanctifica
tus est z spiritui gratie ꝯtumeliā fecerit:scim⁹ eū q̄ di
xit:mihi vindictā.z ego retribuā. Sequit:hor rēdum
est supplc talibꝫ:incidere in man⁹ dei viuētis:nec mirꝫ
si a deo grauiter puniēdi sunt:q̄ si illi peccauerūt Iu
dei ad agnū paschalē accedēdo ꝯ dei p̄ceptū Exo.xij.
Ois inq̄t alienigena nō comedet ex eo. Et Leui.xxij.
Ois alienigena nō comedet de sctificatꝫ:q̄nto magꝫ q̄
accedit ad agnū dei:z ad sancta sctōꝝ. No.F.i.82.

Ar.xij. ¶ Hoc forte audiētes:omnino ab eucharistie receptiōe
se cogitāt retrahere:ne in talia incidāt pericula. Sz neu-
38 trū extremoꝝ:sed mediū eligendū est. Istud enī eligē-
tes:in magnū incidūt periculū:sic ptz Nūeri.ix. Ubi
deus pcepit dicēs. Si quis aūt est mund⁹:ꝛ in itinere
non fuerit:ꝛ tñ non fecerit phase: exterminabit aīa il-
la de populis suis:ꝫ si mūdi non sum⁹: illo nō obliga
mur pcepto. Quibꝫ respōdet: ꝙ obligant dei pcepto:
eodē capitulo se mūdare:ꝛ postea illud accipe sacramē
tū. Unñ talibꝫ dicit ibidē a deo:faciūt inqt phase mēse
secūdo. ¶ Semel enī ad cōmunionē accedere tenētur:
non solū ex illo dei pcepto etiā ex ecclie statuto Extra
de peni.ꝛ remis.c.oīs:vbi sic dicit. Ois fidelis saltem
semel in anno tenet postꝙ ad annos discretiōis vene-
rit:ꝯfiteri oia peccata sua. Et suscipe reuerenter ad mi-
nus in pascha eucharistie sacramentū:nisi forte de ꝯsi-
lio ꝓprij sacerdotis ob aliqꝫ rōnabilē causaz ad tpꝰ ab
eius pceptiōe duxerit abstinendū. Alioquin:ꝛ viuēs
ab ingressu ecclie arceat: ꝛ moriens chrīana careat se-
pultura. Unñ hoc salutare statutum debet frequēter in
ecclijs publicari:ne quisqꝫ ex ignorantie cecitate vela-
men excusatiōis assumat:hec ibi. ¶ Nec est mirādū ꝙ
deus ꝛ ecclia hoc pcipiūt:qꝛ si semel in die comedūt vt
vita teneat corpis:qd mirabile est si pcipiat ꝙ semel
in anno hunc sumāt cibū: vt vita teneat aīe? ꝛ si mor-
tuus diceret corpe qui semel in anno cibū nō sumpsit
corpis:quid mirū si mortu⁹ iudicet ab ecclia: qui cibū
semel in anno nō capit tā necessariū:sine quo nec crea-
ti sum⁹:nec gubernari vel viuere possum⁹: quia teste
pho. Eisdē nutrimur vt sim⁹. Cū ꝫ isto creati sumus in
esse:necesse est isto sacramēto in esse nutriri ꝛ ꝯseruari.
Nec mirū ꝙ ab ecclia excludunt qui chrīm excludunt:
qui etiā de celo excludēdi sunt:qꝛ chrīm excluserunt. de
quibꝫ Jo.j. In ꝓpria venit:ꝛ sui eū non receperūt. Sz
si ipso teste Matth.x. Tolerabili⁹ erit terre sodomoꝝ
ꝛ gomorre in die iudicij: qꝫ illis qui suos non recipiūt
discipulos:ꝗ durū erit eis q ipsummet nō recipiūt saltē
semel in anno. Si ipi ita dure ad ignē iudicant eternū
Matth.xxv. Qui suos hospitio nō receperūt: vbi pu-
tas ponēdi sunt qui ipm non recipiūt vel receptū tur-
piter expellunt?
Ar.xiij. ¶ Est ꝫ cū digna ꝓparatiōe recipiēd⁹:receptus ꝟo est
reuerēter custodiēd⁹ vt semp nobiscū maneat:qd quis
dē facim⁹:si pacta q cū eo ante receptionē fecim⁹ tenea
39 mus. Si fideles camerarij fuerim⁹ ostios portas sen-
suū diligēter custodientes: ne aliquid qd eū offendere
possit intret:p fenestras eīi respiciēdo ad illa:que plus
inordinate dilexim⁹: vel talia loquēdo vel audiendo.
Si enī pacta cum hoibꝫ facta graue sit frāgere: ꝛ talis
falsus reputet:quāto magis pacta cū deo:que fuerunt
ab omni abstinere peccato:ꝛ aliena restituere? Et si ille
ꝓditor reputet apud hoies qui camerā custodire tene
tur regis:ꝛ inimicos suos sup eū intrare pmittit:quā-
to plus ille qui demones intrare pmittit ad cameram
aie sue sup chrīm. Et parentes qui filiū ꝓpriū ab igne ꝛ
aqua ꝛ hmōi periculis non custodiūt:magna ab eccle
sia puniunt pena quanto magis a deo puniēdi sunt q
dei filiū ab igne nō custodiūt peccati:sed eū igni expo-
nunt infernali:gratis ad choreas ꝛ ad illicita ducendo
spectacula ꝛ gula ꝛ ebrietate quantū in eis est ipm sub
mergūt. Et si David ꝓpheta illos dixit filios mortis.j.
Re.xxvj. Qui non custodierūt dñm suū regē Saulē:
quanto magis isti filij mortis dicēdi sunt. Ergo custo
di virū istū.iij. Re.xx. Sicut castrū qd custodit custo
dientē ꝛ non custodit non custodientē. Sicut ꝫ stulti⁹
diceret qui castrū vel lapidē seu anulum pciosum vl
cartā hereditatis vl literā securitatis inter inimicos nō
custodiret:sed ꝓijceret:multo stultiores sunt qui chri-
stū ꝓijciunt:qui tradidit semetipm p nobis oblationē
ꝛ hostiā. Ephe.v. In quo habem⁹ oīa: sicut ptz su-
pra.e.c.18.
¶ Preter autoritates in diuersis hui⁹ capituli locis p- Ar.xiiij.
dictas que loco thematū qñqꝫ sumi possunt. Alie ad-
dende sunt ad ꝓpositū illud ptinentes. In vigilia pa-
sche est ad ꝓpositū Numeri.xj. Sanctificamini cras 40
comedetis carnes. Et illud Josue.iij. Cras faciet dñs
inter vos mirabilia. ¶ Die pasche ante prandiū: date
eis panis modicū ꝛ pauxillū aque: donec reuertar in
pace.ij. Paral.xviij. Illud etiā Psalmi tricesimitertij.
Accedite ad eū:sicut patet. A.9. Et illud.iij. Re.xix.
Surge comede. Et illud Esa.j. Bona terra comedetis.
Et illud Gen.xlv. Dabo vobis oīa bona. Et illud
Matth.xxvj. Manducate ex hoc oēs. Et illud Lu.
xj. Panē nostrū quotidianū da nobis hodie. Et illud.
Uenite prandete. Jo.xxj. Et illud Prouer.ix. Uenite
comedite panē meum:ꝛ bibite vinū meū:qualiter ve-
niendū sit:sermo.v.est. ¶ Post prandium: venit de⁹ in
castra.j. Re.iiij. Et illud Ecclesiastici.xv. Cibauit illū
pane vite ꝛ intellectus. Et illud Actuū.x. Manduca-
uim⁹ ꝛ bibim⁹ cū illo postꝙ surrexit a mortuis. Et il-
lud ps. lxxvij. Panē angeloꝝ manducauit homo. Et
iterū. Pluit illis manna ad manducandū. Et illud.ij.
Thimo.j. Depositū custodi per spūsctm. ¶ In die sa
cramenti Illud Luce.xxij. Hoc facite in meā cōme-
morationē. ¶ Si querat quid sit illud sacramentū? sic
Judei dicentes:manhu. Respōdet Paul⁹.j. Thimo.
iij. Magnū pietatis sacramentū. Si querat quare fe-
stum sacramēti fuit institutū? Respōdet idē ad Coll.
j. dicens. Notas facere diuitias sacramēti huius. Ite-
rum querēti quid sit hoc sacramentū? Respondet Le-
uiti.vij. Hostia gratiarū q immolat ꝓ pacificis. Acce-
ptabis sacrificiū iusticie. In ps.l. Hebre.ix. Ad destru
ctionē peccati p hostiā suā apparuit.

Exemploꝝ bonoꝝ. Pri- E.vij.
mo ostendēda est necessitas ꝛ vtilitas. Secun
do maloꝝ periculū ꝛ pena. Tertio ostendit ꝙ prima
sunt sequenda. Quarto ꝙ secūda sunt fugiēda. Quin-
to ꝙ dubia sūt in meliorem partē interpretāda. Sexto
qre mali potius mala sequunt exēpla:qꝫ bona. Septi
mo sic sequentiū stulticia ꝛ periculū. Octauo tñ mala
exēpla dantiū qꝫ sequentiū excusatio cū reprobatiōe;
¶ Circa primū licet oībꝫ necessariū sit bona pbe- Ar.j.
re exempla. Quia sicut bona ꝯsciētia ꝛ vita est necessa-
ria ꝓpter salutē ꝓpriā. Ita exempla ꝛ fama bona neces- t
saria sunt ꝓpter salutē ꝓximi. Circa enī ad famā ꝛ exē
pla mādauit deus vnicuiqꝫ de ꝓximo suo. Ecclesiastici
xvij. Maxime tñ ꝛ pncipaliter illo astringunt manda
to:qui alijs in dñio seu regione spūaliter vl corpaliter
preponunt. Quia teste beato Gregorio:non pōt alio-
rū sordes tergere:qui lotū in manu tenet:lutū in ma-
nu est peccatū in ope ꝛ exēplo. Sicut ꝫ necesse est ma-
nus habere mūdas q alioꝝ tergere debet immūdicias
Alias dum tergere nitit plus maculat. Et sicut neces-
se est ducem exercit⁹ fortiter agere; ad hoc ꝙ exercitus
fortitudinis accipiat exempla. Quia teste Seneca secū
do rhetorice: qs exercit⁹ bene pugnaret: vbi impator
fugit de bello? Ita necesse est:ꝙ qui debet alios corrige-
re ꝛ mundare:sit in se mund⁹; qꝛ ab immūdo qd mun
dabit:ꝛ a mendace qd verū dicet? Eccl.xxxiiij. Immo
plus maculat: qꝛ dū mala in alijs destruere nitit que
ope exercet:murmure ꝛ detractione pl⁹ se maculat:de

mūdare inmundis manibꝰ nitit̄. Nec videt̄ eis vere-
cundū vinci vel fugere vel agere: vbi vidēt ꝓpositos
suos a diabolo victos: vel in bello spūali fugiētes: vel
illicita agētes. In quorū ꝑsona loquit̄ Ouidiꝰ li. sine titu
lo dicēs qd̄ decuit reges: cur mihi turpe putem? nisi ḡ
bona ꝓbeāt exēpla: sunt subditi in exēplū subuersiōis
2 Deut. xxix. Et sicut est eis necc̄ariū. Ita subditi est vti
le q̄ eis bona ꝓbeāt exēpla: nec sufficiūt v̄ba edificato-
ria sine exēplis: q̄ teste btō Grego. Exēpla plꝰ mouēt
q̄ v̄ba. Citiꝰ em̄ vitulꝰ iugū portare discit a boue an-
tiq̄ qui secū idē iugū portat: ⁊ idē opꝰ opat̄. Pro q̄ ad-
discendo vitulus secum copulatur: q̄ quocunq̄ cla-
more verborum. Sic in ꝓposito dissolutus ⁊ malꝰ cis-
tius iugum domini portare discit ab illo quem opere
videt iugum illud portare ⁊ quem videt operari quod
docet. Exēplo mgr̄i nostri cb̄i q̄ incepit facere ⁊ doce-
re: q̄ q̄buscūq̄ doctrinis v̄boꝝ. Et causa ptz. D. j. ii.
Exm̄ Nota. M. viij. 41. ¶ Hoc patuit in effectu ꝑ hoc q̄ re
fert Jacobꝰ de vitriaco: de q̄dā abbate: qui mō qui se-
quit̄: pessimū hoīem ad bonā vitā duxit: rogauit eum
q̄ aliq̄bꝰ diebꝰ in monasterio lautā duceret vitā: q̄ pe-
tiōi q̄ fauorabilis erat: annuit: ministrū v̄o ei deputa-
uit fratrē vnū q̄ corā eo artissimā duxit vitā in pane ⁊
aq̄: ceterisq̄ austeritatibꝰ: miser v̄o ille tātā admirans
austeritatē: vno die ab eo q̄rere cepit q̄d fecisset: nūq̄d
inq̄t p̄rem aut m̄rem occidisti: nū q̄d adulteriū vl' fur-
tū vl' homicidiū? Nō inq̄t. Et q̄re ḡ ait ita te torques?
ꝓpt̄ inq̄t alia peccā minora: vt ꝑ istas penas euadē pos-
sim eternas ⁊ saluari: miser ille cogitare cepit: ex q̄ iste q̄
ꝑua fecit peccā tot sustinet penitētias vt penas euadat
eternas mlta me sostinē oportebit si illas eternas eua-
dere debeā. Et extūc vitā in meliꝰ mutauit. Ecce a bo-
ue opante ⁊ a iugū dn̄i portāte vitulꝰ ille iugū dn̄i por
3 tare didicit. Sic inq̄t cb̄s Matth. v. Videāt opa v̄ra
bona: ⁊ g. ⁊c̄. Signāter dic̄ opa potꝰ q̄ v̄ba: q̄ tales
q̄ solū sciētiā vel v̄ba habēt penitētie ⁊ ꝓdicatiōis assi-
Bernac mulat̄ aui: q̄ vocat̄ bernac: q̄ de ligno nutrit̄: vt dicūt:
⁊ nascit̄: ⁊ i fine solo rostro ligno adheret: qua a ligno
amoto: aq̄s se immergit. Sic nōnulli in ligno scientie.
Geñ. ij. Lignoq̄ sciētie nutriti: solo rostro ligno adhe
rēt: q̄ q̄ didicerūt: solo v̄bo disputatōis ⁊ ꝓdicationis
ventilāt: q̄ rostro ab occupatione illa amato: aq̄s olim
voluptatū se immergūt. Et qd̄ in libris discūt: ⁊ ore ꝓ
dicant. Teste btō Gregorio in pastorali: moribꝰ impu
gnāt. Tales falsissimo assimilant̄ speculo: ⁊ vocat̄ spe
culū ardēs. Et sic illō silitudinē pulcherrime faciei in
se recipiēs illā intuētibꝰ distortā ⁊ turpem reddit. Ita
istud speculū ardens igne infernali: q̄ in sacra scriptu
ra ⁊ in exēplis sctōꝝ ⁊ meditatiōibꝰ ⁊ studijs pulcher
rimas intellectu recipiūt silitudines: ⁊ tñ in ope ab eis
turpissimas ostēdūt intuentibꝰ. Quoꝝ factū satis pul-
chre describit̄. Ezech. xxxiiij. Reliq̄as inq̄t pascuarū
v̄raꝝ ꝯculcastis pedibꝰ v̄ris: ⁊ cū purissimā aquā bibe-
retis: reliq̄ pedibꝰ v̄ris turbastis: ⁊ sequit̄ subditoꝝ ex h̄
ꝑiculū. Et oues mee in his q̄ ꝯculcata pedibꝰ v̄ris fue
rāt: pascebant̄: ⁊ q̄ pedes v̄ri turbauerāt: hec bibebāt.
Nota. R. ij. 3.
Ar. ij. ¶ In q̄ aucte scōm ptz ꝓncipale maloꝝ vicz exēploꝝ
ꝑiculū ⁊ pena ea dātibꝰ debita. Sic em̄ oculi ꝓus sani
4 ex oculoꝝ lipꝓoꝝ diligēti ⁊ curiosa inspectiōe egritudi
nē ꝯbūt ꝯsilem. Ita in ꝓposito: q̄ infirmitas i moribꝰ
est morbꝰ ꝯtagiosus ad modū lepre i hoībꝰ. Et ad mo-
dū scabiei in ouibꝰ. Vn̄ Grego. nazāzenꝰ in appologe
tico. Si q̄s in rectore vicioꝝ morbꝰ cognoscat̄ facile i eos
q̄ ad obtēperandū ei ꝓsto sunt: trāsfundit̄: ⁊ faciliꝰ qd̄ ma
lū est: q̄ virtutes. ¶ Dātes ḡ talia exēpla incendiarij sūt
diaboli. Quia sic h̄n̄s bellū cū aliq̄: nitit̄ ignē ponē in
domo vl' castro suo ꝑ suos mīstros. Ita diabolꝰ ꝑ ma
loꝝ exēploꝝ ostētatores nitit̄ ignē īferni ponē i castris
dei. i. aīabꝰ chr̄ianoꝝ. ¶ Sūt etiā oues diaboli de q̄bꝰ
In ps̄. xlviij. Sic oues in inferno po. ⁊c̄. Quia sic ouis
vna in aliq̄ passo añ alias ducit̄ vt alie sequāt̄: qd̄ ⁊ fa
ciūt. Ita diabolꝰ tales añ alios duc̄: ⁊ mlti eos sequūt̄
q̄ ꝑ eos capit. Vn̄ bern. i eplā ad ducē aq̄tanie. Si q̄s
de ꝑplō deuiat solꝰ perit: ꝫ ꝓncipis error mltos inuol-
uit: ⁊ tātis obest: q̄ntis ꝓest: ptz ḡ q̄ peior est i familia
q̄trū ad ꝑiculū q̄ peccā in se. Sic ptz de arbore cadēte:
q̄ mltas circūstātes secū trahit: vl' de domo q̄ multos
opprimit. Maior est ruina de arboribꝰ fructiferis sil' ꝓs
tratis: ⁊ de hoībꝰ sub dn̄o oppssis: q̄ sit domꝰ in se: vl'
arboris cadētis. ¶ Iterū q̄n̄ plures vni arbori vl' domꝰ
vni colūne innitunt̄ ipis cadētibꝰ cadūt: sic q̄ q̄tuꝫ ad
exēploꝝ doctrinā alijs innitunt̄. Vn̄ Sene. lib. de btā
vita in ꝓncipio. Sic inq̄t in ꝑplō qn̄ se ꝓmit cadens al
terū attrahit ⁊ ꝓmi exicio sūt seq̄ntibꝰ: sic ⁊ in vita acci
dit scꝫ q̄ cadētes in prauis moribꝰ: alios attrahūt: ⁊ ca
dere faciūt: ad q̄s mores corrigēdos debēt laborare rei
publice rectores. ¶ Idē ptz in li. de. xij. abusiōibꝰ: q̄ ⁊ 5
a q̄busdā dr̄ Augꝰ. a q̄busdā Cipriani. Parillꝰ inq̄t ni
si firmitatē habeat: oē qd̄ in eo pēdet cito labit̄ cū one-
ribꝰ sibi herētibꝰ. Sic ꝓnceps vl' magnꝰ: nisi deo firmi
ter adhereat ꝑibit: ⁊ sibi suo exēplo adherētes sil' cadēt
cecꝰ em̄ cecū ducit: ⁊ ambo in foueā cadunt. Iustū em̄
est: q̄ sic h̄ maiores sequunt̄ ad culpā. Iux̄ illud Clau-
diani. Mobile mutat̄ sp̄ cū ꝓncipe vulgꝰ. Ita ibi eos
seq̄nt̄ ad penā. ¶ Qui ḡ stans alios supportat cadens
eos opprimit: vl' secū trahit. Sic ptz. iij. Re. iij. De mu
liere q̄ vigilando filiū aluit ⁊ nutriuit: dormiendo op-
pssit. Sup q̄ btūs Gregoriꝰ dic̄ q̄ mgr̄i auditores su-
os q̄s ꝑ ꝓdicatiōis vigilias nutriūt: dū qd̄ dicūt face-
re negligūt ꝑ corꝑis somnū occidūt. Et sic negligēdo
opprimūt quos vigilando verboꝝ lacte alere videbā-
tur. ¶ Sunt ḡ sicut oībus ꝓdictis patet: aues domesti
ce diaboli: ⁊ eius falcones: ꝑ quos alios capit: vel eius
rhete vel glutinū: quo alios illaqueat. De quibꝰ Osee
v. Audite hoc sacerdotes ⁊ domꝰ israel ⁊ domꝰ regis
auscultate: q̄ vobiscū iudiciū est: qm̄ laqueꝰ facti estis
speculationi. Et sicut rhete expāsum sup thabor: et vi-
ctimas declinastis in ꝓfundū: id est aīas in ꝓfundum
peccati: ⁊ inferni ꝑ rhetia maloꝝ exemploꝝ. ¶ Diabo- 6
lus em̄ plures lucrat̄ ⁊ occidit gladio mali exempli: q̄
facti: q̄ in facto vnū forte vel duos occidit in exemplo
forte mille: ⁊ quāto maior est: tanto plures. Peccatū ḡ
illoꝝ est gladiꝰ diaboli acutissimꝰ: qui tot sil' occidit:
tot respiciētes: q̄ faciētes: Quia s̄m Augu. li. de pasto-
ribꝰ. Oīs qui male viuit in cōspectu illoꝝ quibꝰ pre-
positꝰ est: quātū in ipō est: occidit ⁊ forte qui imitatur:
morit̄: ⁊ qui nō imitat̄ viuit ⁊ tñ quātū in ipō est am-
bos occidit. Sicut cera disposita: sic formā imꝓmit ꝓ-
pter hec ⁊ silia pericula. Dicit Crisosto. sup eplām ad
Hebre. Homel. xxxiiij. Q̄ meliꝰ est sine ꝓncipe con-
uersari: q̄ a malo regi: q̄ principes sine in principatu
corꝑis: sine aīe peccatū multis inferioribꝰ nocet: quod
ostendit̄. ij. Mach. ix. Vbi dicit̄ q̄ fetore Antiochi ex
ercitꝰ grauabat̄. Et. ij. Re. xxxj. Vbi legit̄ q̄ armiger
Saulis videns q̄ dn̄s irruit sup gladiū suuꝫ. Irruit
⁊ etiā ipē sup suū. Et q̄nto maior est vt dictū est: tanto
pluribꝰ nocet: sicut quāto maior est arboris vmbra stā
tis in vinea vel blado: tāto plura loca sterilia reddit: ⁊
herbas crescere impedit. Et sic pluribꝰ nocet. Ita plꝰ
punit̄: non solū ꝓ peccatis ꝓprijs: sed etiā ꝓ peccatis
subditoꝝ: qd̄ ostēsum fuit Numeri. xxv. Vbi deꝰ pre

cepit dicens. Tolle cūctos principes populi: ꝛ suspen-
de illos contra solem in patibulis: sup quo dicit Orige-
nes: peccāte populo principes puniunt: vt a ꝓplo cesset
ira dei. Hoc si homies cogitarent: nunꝗ̄ populi prin
cipatū ambirent. Nota leg. O.vj.54. Itez. P.vj.6.
Itē. T.j.16. Nota legē vel curā. Item nota de ista ma
teria in sermonibꝰ.

Ar.iij. ¶ Exquo mala exempla sunt tā facientibꝰ ꝙ̄ adheren
tibꝰ tā periculosa: non ista scz bona sunt sequēda ꝛ in-
tuenda. Iuxta illud Exo.xxv. Et Hebre.viij. Cūcta
facias sm exemplar qđ tibi in monte monstratum est.
7 Sicut enī scriptor libēter intuet exemplar verū: ꝛ mu-
lier curiosa speculū clarū. Ita nos respicere debemus
exemplū sanctoꝝ qđ in monte bone vite ꝛ alte ꝯuersa-
tionis monstratū est. Et de illis exemplaribꝰ accipien
de sunt virtutes ꝛ scripture virtutū: que in libris ꝯsci
entiaꝝ vestraꝝ scribēde sunt. Ibi enī exemplaria oim
virtutū gratis offerunt. ¶ Vita enī cuiuscunꝗ̄ sancti
quasi exēplar vite nostre ostendit. Exquo ꝗ̄ necessitas
nobis incūbit scribendi in libris ꝯscientiarū nostrarū
mundiciā. Quia sine illius scripture tenore ꝛ pictura
ꝛ colore: ꝛ illius imaginis suꝑscriptione gliam illam
quā soli mūdi obtinebūt Matth.v. Obtinere nō pos-
sumus. Quia nō intrabit in illam aliquid coinquina-
tum Apoca.xxj. Recipiamꝰ ꝗ̄ exemplar virginū ꝛ fa
ciamꝰ sm exemplar illud. Sic in patientia in tribula-
tione. Sic de omi alia virtute. Ipse enī deus: ꝗ tot san-
ctos nobis ꝓposuit loquit dicens. Jo.xiij. Exemplū
enī dedi vobis. Nota. L.iiij.3. Quia in omi etate et
in omi statu ꝛ in omi conditione senes ꝛ iuuenes reli-
giosos ꝛ seculares: diuites ꝛ pauperes: fortes ꝛ debiles:
sanctos ꝓposuit vt posteris daret exemplū. Thobie.ij.
Et non solum sanctoꝝ nobis exemplaria ostēdit: ꝫ se-
ipsū etiam in exemplū nobis cōtulit: christꝰ inquit. j.
Petri.ij. Passus est ꝓ nobis vobis relinquens exem-
plū: vt sequamur vestigia eius. ¶ Tot ꝗ̄ de omi statu
ꝛ conditiōe exēplaria nobis ꝓposuit: vt dū in omi sta-
tu etate ꝛ sexu ꝛ conditiōe: videmꝰ aliquos sanctā du-
xisse vitaz: nullus cuiuscūꝗ̄ status vel conditiōis ex-
cusationē habeat: quin bene viuere posset si vellet: siq̄-
dem ꝑ viā illam ꝑ quam illi transierūt: qui non fuerūt
maioris fortitudinis vel alteriꝰ conditiōis ꝙ̄ nos su-
mus: nos trāsire possumꝰ si volumꝰ. Dum ꝗ̄ tot exē-
plaria ꝛ tot vie ductores nobis ꝓponunt: conditionē
consequmur pictoꝝ: qui pulchras imagines diligenter
considerāt: vt consiles faciant. Et vnā excellentē pul-
chritudinē vel tractū colligunt de vna imagine: ꝛ aliā
de alia: vt omes illas excellentias in vna imagine po-
nant: ꝛ pulcherrimā faciant. Sic nos si ab vno sancto
discamꝰ excellentiā que in eo fuit: videlicet humilitatē
Exēm Ab alio elemosynā: ꝛ sic de alijs: ꝛ vitā nram his pin
gamꝰ coloribꝰ: pulcherrimā eaz faciemꝰ ꝙ̄ spōsus no
ster christꝰ intuēdo dicet. Tota pulchra es amica mea
Cant.iiij. Tota intentiōe oim virtutū simul aggrega-
tione ꝛ extēsiue in omi statu ꝛ etatis successiōe. Quia ꝑ
omi etate exēplaria inuenit ꝓpria. Si iuuētutē docē de
siderat: ibi exēplaria habet iuuenū. Exēplū inquit forte
adolescētibꝰ relinquā. ij. Mach.vj. Et sic d alijs: ꝗ̄rā ꝗ
libet dicere pōt illđ Job.xvij. Posuit me in exēplū co-
rā eis. Ille est ꝗ̄ nimis negligēs scolaris ꝗ ad tot exem
plaria vera librū ꝯsciētie sue non corrigit: nimis negli-
gēs de pulchritudine aie: ꝗ ad tot specula maculas nō
tergit pctōꝝ: nimis rudis pictor ꝗ ad tot imagines vi
sas nihil discit: nimis maledicta apis: que de tot flori-
bus mel colligē nescit. Qui exemplari in vidēdo ꝛ vm
bre deseruiūt in operando Hebre.viij.

Ar.iiij. ¶ Cū enī affirmatio vniꝰ sit negatio sui ꝯtrarij: ex ꝑce
denti articulo sequit: ꝙ mala exempla sunt fugiēda: et
8 quia ea fortiꝰ fugere facit timor pene: ꝛ periculi: sicut vi-
dens medicū ex aliqua potiōe mori: si sane mentis sit
ꝯsimilē fugit potationē. Timor aūt pene ꝛ periculi fie
ri non pōt sine mentis cogitatiōe ꝛc. Mala ꝗ̄ precedē-
tiū exempla cū fine ꝛ pena sequēti mente sunt tractāda
ꝛ cogitāda: vt ope caueant. Corde ꝗ̄ meditādū est quō
lucifer cum socijs de celo cecidit ꝓpter superbiaz vt sit
in maledictionē: ꝛ exemplū cunctoꝝ in omi ꝓplo Nu-
meri.v. vt superbiā fugiant. Quō Adam edēdo ꝯtra
dei ꝑceptuz de paradiso eiectus est: vt gula videt Zach.
xiij. Adam exēplū meū ab adolescētia mea. Quō pec-
cata carnalia in diluuio ꝛ in sodomis punita sūt: sicut
patet expresse ꝑ hoc qđ dicit Petrꝰ in canonica sua .ij.
Pe.ij. Ciuitates inquit sodomoꝝ ꝛ gomorre in cinerē
redigēs euersione dānauit. Exemplū illoꝝ qui impie
acturi sunt: ponēs. Quomō vasthi regina Hester.j.
Propter inobedientiam de regno est eiecta: vt sit cete-
ris in exemplū cōtemptꝰ ꝛ obedientie. Hester.j. Quō
Amam ꝓpter inuidiā suspēsus est. Et sic cogitātes fi-
nem maloꝝ tā ex sacra scriptura: ꝙ ex alijs hystorijs.
Exēplū accipite fratres mei exitꝰ mali. Jaco.v. ¶ Illi 9
enī qui ad scacos vel taxillos dum ꝑdicat ludūt dicen
tes. Ad quid sermonē audiemꝰ? quilibet habz quinꝗ̄
sensus: ꝛ scit quando male fecit: ꝛ qñ bene. Scit enī ꝙ
qñ fornicat vel furat vel inebriatur ꝙ peccat expedi-
ret forte talia audire exempla: qꝛ terribilia exēpla finis
ꝛ pene maloꝝ: citiꝰ eos a peccatis reuocarēt: ꝛ ne ne im
posterū peccarēt: ꝛ efficacius viā salutis ꝛ artē anime
informarent: ꝙ sensus sui. Sapiens enī dicit Prouer.
xxiiij. Exemplo inquit didici disciplinā. ¶ Via enī et
modꝰ discēdi ꝑ exempla breuior ꝛ efficacior est. Mul-
ti enī talia audiendo ad bonū cōuersi sunt: sicut patet
de beato Augustino Et.A.xxvj.30.ꝛ.35. Et multis
alijs locis: qui nūꝙ̄ sensibꝰ ꝓprijs hoc fecissent: nec mi
rū: vbi est aliquis artifex: vel aliꝗs qui desiderat artez
addiscere: qui dicit sensus meos habeo: mgr̄m audire
nolo: nisi in arte aie: in qua non habet omia exēpla in
ꝓmptu. Ergo vtile esset addiscere. Cum enī vox plus
ad doctrinā conferat ꝙ sensus ꝓpriꝰ. Iuxta illđ Hie-
ronymi in ꝓlogo totiꝰ sacre scripture. Viua vox ener
giā quandā habet. Et exempla adhuc plus ꝯferant ꝙ̄
vox. Sicut patet supra.e.c.2. Necessario cōcedere ha-
bent ꝙ exempla plus eis ad aie doctrinā: ꝛ efficaciꝰ va
lerent: ꝙ̄ sensus ꝓprij. Illud enī qđ ipi tanꝙ̄ ꝯuenietē
concedūt aplꝰs Ro.x. pro inconuenietē habuit dicens.
Quō inuocabūt in quē non crediderūt? Aut quō cre-
dent: quē non audierūt? quomō aūt audient sine predi
cante? Nota. A.xxvj.26. Tales ꝗ̄ quia alioꝝ ꝑcedens
tiū exempla audire nolunt vt discāt: ꝛ pericula fugiāt
Ipi tali fine ꝛ morte morient ꝙ posteri exemplū acci-
pient ab eis. Vnde Ptholomeꝰ in ꝓlogo almagesti: ꝗ
inquit per alios non corrigit: alij corrigent per ipsuz.
Sic etiam loquit ꝛ minatur deus illis Judeis qui ex-
emplū accipe noluerūt ab illis qui prius terrā illaz ꝓ-
missiōis inhabitauerūt: quomō ꝓpter peccata sua fue
runt eiecti: ꝛ terra Judeis data: dicens.iij. Reguz.ix.
Erit Israel in prouerbiū ꝛ in fabulam cunctis popu-
lis: ꝛ domꝰ hec erit in exemplū. Sic etiam loquit cui-
cunꝗ̄ tali. Ezech.xiiij. Faciam inquit eū in exemplū ꝛ
in puerbium.

Ar.v. ¶ Dubia vo potiꝰ sunt in meliorē partē interꝑtāda vl
totaliter dissimulāda: ꝙ imitāda: vel fugiēda: vl iudi-
10 canda quia nescit quo aio vel intentiōe fiant. Si ergo
mala dubia videant: bona suspicent: vl bona intētiōe

facta. Jnquantū eni deus talia iudicare phibet dicēs.
Nolite iudicare. Jo. vij. Tantū diabol⁹ talia iudicas
puocat ꝛ intātū in eis delectat: vt discipulos audacio
res ꝛ pmptiores faciat ad peccandū ꝙ sic in quibusdam
legitur hystorijs de factis grecoꝝ: ꝙ se transfigurauit
ꝛ formā ostendit cuiusdā sancti heremite de patria illa
in q̄ forma peccata videbat exercere horrenda circa lu
xuriā ꝛ hmōi: sicut postmodū cōpertū est ad sctm̄ viꝝ
p suoꝝ ora diffamandū: ꝛ vt alios ad peccandū ei⁹ exē
plo puocaret: ꝛ in pctō foueret. Facta ḡ talia vl' q̄ sunt
de se dubia: vl' q̄ forte a maligno spū ad alioꝝ fieri pnt
deceptionē: null⁹ cui ex statu minime incūbit iudicet:
ne in ipm qs incidat incredulitatis exēpluz Heb. iiij.
Nota. J. x. 1.
Ar. vj. ¶ Qz aūt mali poti⁹ mala sequunt exēpla q̄ȝ bona: ꝙ
etiā bona exēpla vel dubia potius in malā interptant
partē q̄ȝ bonā: nō debet esse mirabile ꝯditionē illoꝝ cō
11 siderāti. Jpi eni malas in se habēt ꝯditiōes ꝛ q̄litates
ꝛ dispositiōes. Cū ḡ teste pho in habētibꝫ q̄litates simi
limas facilior fiat transmutatio: sic ptz de ligno sicco ꝛ
calido: qđ facili⁹ ignē recipit in q̄ siles inueniunt q̄lita
tes ꝓpt̄ q̄s citi⁹ q̄ȝ viride ꝛ humidū inflāmat. Sic etiā
ptz de disposito ad leprā q̄ facilius a leprosi societate le
pre recipit ꝯtagiū: eo ꝙ ꝯsilis in vtroqȝ inuenit quali
tas seu dispositio. Quid ḡ mirabile videt: ꝙ illi q̄ in se
ipis habēt malarū q̄litatū dispositionē vel cōplemen
tū: facili⁹ recipiūt maloꝝ exēploꝝ ꝯsilem q̄litatē: quā
in alijs vidēt: q̄bꝫ in mali augmētū citi⁹ inflāmentur?
Jn vtrisqȝ eni ꝯsilis inuenit q̄litas ꝛ ꝯditio. Sȝ illa in
exēplo visa est q̄si ignis ad ligna sicca appositꝰ: vl' socie
tas leprosi ad dispositū ad leprā copulat p quaȝ ligna
citi⁹ inflāmant vel lepra ostēdit: q: malū ad qđ vl' for
te pri⁹ erāt multū dispositi citi⁹ in ope ostendūt: vel ꝙ
pri⁹ timidi exercuerūt: illi ex tē plus visis audacter ope
rant: dicētes. Tales habēt ꝯcubinas suas: vicini etiā
nri. Et tales q̄ magnū statū tenēt: ad vsuras mutuant
ꝛ sic de alijs q̄re ḡ non possumus nos: imo q: alios vi
dem⁹ sic facē nos etiā ꝯsilia faciem⁹? Ecce quō lignuȝ
infernale ignibꝫ eternis dispositū: ab igne īfernali scȝ
pctō qđ in alijs videt inflāmat: ꝛ quō p societatem le
prosi leprosus efficit ꝛ quō diabol⁹ p vnū falsum di
scipulū: vicȝ luxuriosum vel falsū ductorē vel festoruȝ
fractorē vel iuratorē vel vsurariū vel simoniacū aliuȝ
12 lucrat. Cui dr in ps. xlix. Si videbas furē: currebas cuȝ
eo. Nō. F. ij. 7. Et quō alijs ad īfernū currētibꝫ. Alij
etiā hoc vidētes post eos p societatē fortissime currūt:
intantū: ꝙ aliqū etiā illuc puenint: ꝯ dei pceptū Exo.
xxiij. Non seq̄ris inq̄t turbā ad faciendū malū: nec in
iudicio plurimoꝝ acq̄esces sententie: vt a vero deuies.
Cuius ꝯriū facit qui in duodenis sequit vndecim fal
sos: vel vndecim vnū vel duos vel breuiter quecunqȝ
p̄s aliā: ad dicendū falsum: ad inculpabilis liberatio
nē: vel nō culpabilis ꝯdēnationē. Cōtra dei pceptuȝ.
Prouer. j. Fili mi: ne ambules inq̄t cū eis: pedes eni il
loꝝ ad malū currūt tā culpe scȝ q̄ȝ pene eterne. Prohi
be ḡ pedē tuū in a semita eoꝝ. Nota. L. vij. 28. ¶ Se
13 cūda causa q̄re de pdicto nō debem⁹ errore mirari: est
q: mali brutis cōpant ꝛ assimulant. Iuxt illō ps. xlviij.
Homo cū in honore esset. Inter bruta aūt aīalia q̄dā
illi⁹ inueniunt ꝯditiōis ꝙ bona exēpla visa nō sequū
tur ſz mala. Sicut ptz de symijs: quaꝝ natura est: ꝙ li
Symie cet videāt hoīes ieiunare vel elemosynas dare: in talis
bus hoīb9 non assimulant. Sed in cachinnis ꝛ leuita
tibꝫ calcios etiaȝ ꝛ cirotbecas curiose si talia attingere
pōt ponēdo: vestigia ꝛ modū quantū pōt: sequit. Sic
ꝙ ꝓposito non in bonis opibꝫ: sed si sit aliquis nouitas

vel curiositas visa in alia gente vel ciuitate vl' terra in
pānis scissuris vel barbis plixis vel iuramētis ꝛ hmōi
Dñi etiā ꝛ ministri eoꝝ: si sit aliq̄ua cōsuetudo mala ꝛ
grauis subditis: de talibꝫ capiūt exēplū eoꝝ qui impie
acturi sunt. ij. Pe. ij. ¶ Ex istis duabꝫ causis patet ter
tia: quare vicȝ mali exēpla bona vel dubia in malā in
terptant partē poti⁹ q̄ȝ in bonā: q: q̄lis quisqȝ in se est
tales cōiter alios esse credit ꝛ iudicat; q: sic moto is na
ui videnť in terra stātes moueri. Ita illis qui diuersis
motibꝫ ꝛ tentationibꝫ a diabolo versus infernum mo
uent p mare huius mūdi: videnť in bono ꝛ solida vi
ta stātes simili motu moueri: q: luxuriosus vix aliquē
credit castū: falsus: vix aliquē credit veracē. Vñ ꝛ di
cunt benedicti sint oēs falsi: oēs tales sum⁹: latro etiaȝ
oēs hoīes latrones vocat. Et freneticꝰ oēs etiam sane
mētis amentes putat. Sic spūaliter mal⁹ cū ipe insipi
ens sit: oēs stultos estimat Eccēs. x. Propter has ḡ p
dictas causas: sensus ꝛ cogitatio humani cordis pna
sunt ad malū ab adolescētia sua. ¶ Propť pdictas etiā 14
causas diabol⁹ peccatorē non statim si posset occideret
Sicut patet. C. vj. 61. Et non solū ei ꝓpter causas pre
tactas parcit: sed more regis ministroꝝ: qui appellato
rem dū plures p eum lucrant latrones: blāde fouent:
ꝛ multa mēdaciter pmittūt: eum in suis prauis fouēt
desiderijs: atqȝ ad multoꝝ exemplū eum tpaliter pspe
rari ꝛ alte exaltari pcurāt: dicētes illō Eccl. xix. Extol
letur in exemplū maius.
¶ Ex hoc vltimo dicto patet sequentiū stulticia: quia Ar. vij.
ex quo mala exempla dantes ad ignem a diabolo nu
triunť ꝛ ducunť eternuȝ stulti sunt qui illorum simul
exempla sequunť ꝛ viam. Et congrue stulti vocātur
qui in his que vite vel cōmodo contrariant corporis:
nullius scienter sequunť exemplū: quia nec se in aqua
submergentē vel in igne se comburentē sequunť: imo
exemplo regis vel dñi vel episcopi vel sacerdotis: vel
minimū quod ad mūdi vel corpis pertinet cōmoduȝ
perdere nollēt. Et eoꝝ exemplo aīas infinitos valētes
mundos perdere voluīt. Et qui nullum illorum in fo 15
ueam sequerer cadantē de qua resurgere posset: ipos se
qui vult in infernum descendētes: de quo nulla est re
demptio. Et qui clausulā in carta sua nō poneret pro
qua sciuit aliū in cōsimili casu hereditatē amisisse: pec
catum in carta anime sue ponit: p quo multos audi
uit ex fide eccl'e hereditatē pdidisse celestem. Et cum li
brum ꝛ speculū videant ex vna parte pulchruȝ ex alia
deformē: quia tñ bonoꝝ operū vident exempla q̄ȝ ma
loꝝ: potius fedaȝ respiciūt partem q̄ȝ pulchrā. Cuius
causa patet supra. e. c. 11. ¶ Tales eni Judeis assimilā
tur: qui potius sequi voluerūt Jeroboam qui pecca
uit ꝛ suo exemplo peccare fecit Jsrael: sicut ex mutis
tertij ꝛ q̄rti libri Regū patet: q̄ȝ Dauid vl' quēcunqȝ
ꝓphetaꝝ vel bonoꝝ viroꝝ: immo ꝙ dictu turpius est
illi in dando ꝛ isti in seq̄ndo bestijs rōne carentibꝫ as
similant. Jn quibus videm⁹ ꝙ canes ꝛ lupi plures
habent catulos: q̄ȝ oues vel boues. Sic mala exempla
dantes: plures habent suorum exemploꝝ sequentes
ꝛ heredes: q̄ȝ fructifera dantes exempla. ¶ Et non so 16
lum brutis assimilant: sed oīi irrationali creatura cō
ditione efficiūtur peiores. Jn quibꝫ videmus ꝙ apes Apes
potius ad flores volant q̄ȝ ad fetores. Perdices etiā se Perdices
mel rhete euadētes vbi alie capiunť: vix vnq̄ȝ decipiūt
postea: ꝛ ideo tali intendūt pde: vidētes ꝙ nō pūt eas
simul capere dissimulāt: ꝛ oēs alias pmittunt: ne eua
dentes sua fuga alios iterū puniant. Canes etiam bo
ni predam vidētes a prede sequela ꝓpt̄ malos canes q̄
non vt deberēt sequunť: desistunt: sicut ptȝ. F. iiij. 38.

Neutra in mal'hoīb' inueniť sagacitas: qꝛ oculo cor-
porali videntes plures pro cupiditatib' ⁊ alijs peccatꝭ
temporaliter mori ⁊ oculo fidei vidētes eos damnari: re
the nequaq̄ӡ diaboli fugiūt: ꝯ quos Nota. M. xj. 112.
de legāte stultorū. Sed ꝓpter malos q̄ eos ꝑdā non
sequunť: sed aliqđ t̄pale a vera ꝑda desistūt. Et nō so-
lū q̄ӡ bestie: ꝫ etiā ꝙ quicūq̄ӡ artifices vel operarij peiorꝭ
sunt ꝯditiōis. Oēs eni hoīes potiꝰ bonam eligūt mo-
netā q̄ӡ malā. Et cibū ⁊ vestes ⁊ oīa q̄ ad corpꝰ ꝑtinēt:
potiꝰ bona q̄ӡ mala. Scriptor etiā ⁊ correctoꝛ potiꝰ exē
plar verū q̄ falsum: ⁊ breuiter oēs operarij ⁊ laborātes
de arte vel labore suo viuere cupiētes potiꝰ respiciunt
⁊ addiscūt a bonis operarijs ⁊ bene laborātib'. Et quā-
tū possunt a discretioꝛib' q̄ӡ a pigris ⁊ defectuosis. In
oībuſq̄ӡ corporis ⁊ mūdi arte conanť meliꝰ operantes q̄ntū
possunt sequi: sola arte aīe excepta: in q̄ peius operantes
sequi nituntur: qꝛ si vidēt vnū festa tenere ecclie: vel ca-
ste viuere. ⁊ hmōi: huic meliꝰ faciēdo nō inuidēt. Sꝫ
si vident aliquē male agentē: huic inuidēt: ꝙ eos ad in
17 fernū p̄cedere debeat. ¶ Nesciť ḡ quib' isti meliꝰ assi-
milari debeāt q̄ӡ latrōib' ⁊ homicidis: q̄ vidētes vnū
de socijs suspēsum. vel mala morte occisum: dicūt: nō
fuit cautꝰ: vel male se exposuit non sequebať societatē
nostrā: nos meliꝰ ⁊ cautiꝰ faciemꝰ fortune oportet nos-
metip̄os exponere: non morimur nisi semel. Ita p̄cō
excecati: audiētes alios ꝓ cupiditatib' trahi ⁊ suspēdi
ꝓ crudelitatib' occidi: ꝓ falsitate res suas euanescere:
ꝓ luxuria t̄paliter infamari: ⁊ eternaliter ꝯdēnari: aliq̄
mō vltra illos seip̄os in cogitatiōib' iustificāt. Et eꝫ
peiores sint: se beatiores estimāt dicētes cū publicano
Luce. xviij. Nō sum sicut ceteri raptores adulteri ⁊c̄.
Et sic dū alijs meliꝰ se facere estimant ab illis exempla
mortis accipe nolūt. Sed qꝛ illis peius operanť: in fine
sic ip̄i decipienť: q̄ decep̄tiōe latronū more vt dictū est:
se excusare non p̄nt: qꝛ non solū vna sed duplici morte
vicꝫ t̄pali morienť ⁊ eterna Jere. xvij. Duplici ꝯtritio
ne ꝯtere eos dñe deꝰ. Nō. G. ij. 41. cū seq̄ntib'. Quia
si latrones q̄nq̄ӡ ꝑ cautelas vel fortitudinē vel falsam
patriā mortē vnā euadūt: vicꝫ t̄palē ad breue t̄ps: in q̄
euasiōe p̄sumētes. Exēplū ab alijs nō accipiūt: ꝫ pari-
bolū vocāt espont corvard. Isti tñ sic p̄sumere nō p̄nt
qꝛ apud deū q̄ eos iudicabit nec fortitudo nec falsa pa
tria eos iuuare poterit. Ergo ⁊ si illa exempla aliorꝫ vi
dentes nō timeāt: nec terreanť. Isti tñ timere deberēt
eū qui potestatē habet mittere in gehēnam Luce. xij.
18 ¶ Sed causa q̄re a t̄paliter vel eternaliter dānatis ex-
empla nō capiūt: videť esse: qꝛ plꝰ malorꝫ ⁊ etiā suorū
respiciūt ꝓsperitatē q̄ӡ finē. Vidēt eni ꝙ via impiorū
ꝓsperať: ⁊ bene est oīb' q̄ male agunt Jere. xij. Et ille
oculus sinister quo ista vidēt q̄ placent ⁊ desiderāt: ꝑ
est apertꝰ: aliū vo claudūt: ne finē taliū videāt ⁊ penā.
In quo facto ꝯ naturalē rōnem facere videnť: qꝛ natu
ralis ratio ⁊ quotidianū dictat experimentū: ꝙ speculūӡ
de silice fiat: non dū vitrū habet: sed postq̄ӡ incineratur.
Ita naturalis ratio dictare doceret ꝙ exemplū nostrū
non acciperemꝰ a viuis: quō in mūdi ꝓsperitate ⁊ cupi-
ditate ⁊ sup̄bia ⁊ dñio crescūt: ⁊ eorꝫ exēplo sic cum eis
ascēdere: sed a fine illorꝫ: quō in diuersis officijs ad in-
feriores male se habētes: verberanť occidunť ⁊ incine-
ranť: a v̄mib' quo ad corpꝰ comedunť: ⁊ a demonib'
quo ad aīam cruciantur. Nota optime. T. v. 42. Ad h
eni speculū nobis faciendū scriptura sancta nos horta
19 tur: dicens. Ecclastici. xviij. Memento nouissimo-
rum: ⁊ Ecclastici. vij. Memorare nouissima. Et in il-
la memoria Exemplum accipite laboris ⁊ exitꝰ mali.
Jaco. v. Vt sic vere occasum vestrū respiciēdo: domi
niū celestis ciuitatis ꝯsequi valeatis. Exemplo illiꝰ de
quo hystorie referūt trogi pompei. li. xviij. Qꝛ cū vnꝰ Exēm
esset illorꝫ inter quos ꝯdictū erat ꝙ q̄ p̄mꝰ in aurora
solis dep̄hēderet radios. dñium ciuitatis quā accepat
obtineret: ceteris versus orientē respicientib' ip̄e solus
versus occidentē respiciebat: vbi erat mons magnus:
sup quē p̄rꝰ solis dep̄hēdit radios: ⁊ dñium obtinuit
ciuitatis. Applicādo ad ꝓpositū: ꝓ tāto valet exemplū
ꝙ ille dñium obtinet celi: q̄ sui ⁊ aliorꝫ p̄cedentiū cōsi-
derat occasum: sicut patet. P. v. 10. ⁊. M. xj. 115. Nec
aliter ad illud attingere pōt: qꝛ qui viuorꝫ male ꝓspe-
rantiū exēplū tenet eosq̄ӡ sequitur: necessario cadit ⁊ sub-
mergiť: ⁊ ad debitū nō ꝑtinget portū: qꝛ qui male pro-
sperať: similis est fluctui maris: qui a vento moueť ⁊ cir-
cumferť. Jaco. j. Quia ad modū maris fluctuū: nunc
fortuna ꝓspera exaltať: nūc fortuna misera dep̄mitť ⁊
demergiť. Qui ḡ talis exempla tenet ⁊ sequitur: necessa-
rio talib' iactať vndis. Et dū sic iactať non pōt ꝑfecte
statū suū speculari: qꝛ sicut qui cōtinuo moueť: cuius
etiā speculū vel liber ꝯtinuo moueť: nō pōt in illo spe
culo ꝑfecte speculari: nec in illo libro apte legere. Ita q̄
in se vndis huius iactať maris: qui etiā sic fluctuātes
quasi speculū respicit: non pōt statum suum ꝑfecte co-
gnoscere: nec in libro ꝯsciētie vt deberet legere. Com
parabiť eni viro ꝯsideranti vultū natiuitatꝭ sue in spe
culo: supple nō q̄eto: ꝯsiderauit eni se: ⁊ abijt circa ali-
as sollicitudines seculi occupatꝰ. Et ideo statim oblitꝰ
est q̄lis fuit. Jaco. j. Sicut ḡ qui vult statū suū specu 20
lari respicit speculū qđ est in plumbo vel ligno positū
Ita sp̄ūalꝭ speculū nr̄m debēt esse mortui: q̄ in plūbo
vel ligno: id est in cista plūbea vel lignea positi sub ter
ra ꝯduntur. Illud eni speculū modo sup mare a ven-
tis non fluctuať: sed est in portu bono vel malo: firmū
⁊ in certo positū apte speculatiōni dispositū: ¶ Ille er-
go qui oculis corporeis videt aliqđ tale speculū male
in hoc mūdo finiri: vel oculis fidei in alio seculo dāna
ri: pōt dici illđ qđ ſm fabulas cuidā dicebať cani. In Fabula
fabulis eni ꝯtineť de duobus canib' ouium deuorato
ri assuetis: quorꝫ vnus orri: ⁊ alter alriche vocabatur.
Accidit ḡ alriche capi: ⁊ excoriari. Alia vo die quidaꝫ
orri iuxta cadauer versus predā obuiam habuit: queꝫ
sic alloquebať cum digito versus cadauer qđ eū den-
tibus cachinabat extento orri: ve yuar hi alriche: hat
von he alsuche: multis posset hoc dici quorū aliqui in
duodēis et diuersis officijs ⁊ falsitatib' socios habue-
runt qui modo defuncti ⁊ oībus bonis priuati ⁊ exco
riati ⁊ damnati sunt: nec ip̄i tamen a preda ꝓ qua alij
damnati sunt ⁊ temporaliter ⁊ eternaliter desistunt: qui-
bus improperādo dici pōt Alriche ⁊c̄. Et exemplum
accipe exitus mali. Jaco. v. Respiciendo specula illa.
A. xij. 15. Quia felix: quem faciūt aliena pericula cau-
tum. Sed heu. N. iij. 17.
¶ Mala vo exempla dātes in curiositatib' ⁊ nouitati Ar. viij.
bus se excusant quādoq̄ӡ dicentes. Nonne possum de
re mea facere quod volo: ⁊ ea vti vt volo? Quibus re- 21
spondeť ꝙ non: quia sicut non licet vti veneno quod
in domo sua habet in aliorꝫ damnū: nec etiaꝫ igne suo
ad aliorꝫ combustionē. Ita nec vestibꝰ: nec alijs capi-
tis ornamētis licet vti ad aliorꝫ spiritualē intoxicatio-
nem vel combustionē: quia sicut de corꝑali dāno alijs
illato ad restitutionē ⁊ penam obligať: qđ ostēditur in
vitas patrum quasi per istū modū. Recordatur liber Exēm
ille de quodā qui mala alijs dederat exempla: qui in ex
tremis languēs: i visione raptꝰ: vidit penes singulis
ꝓprias iuxta peccata que cōmiserāt milites ⁊ hmōi ra
ptores ⁊ auaros vidit torq̄ri vtēsilib' argētēis ⁊ alijs

rapinis ⁊ furtis suis luxuriosos torq̄ri: vidit in locis
genitalib⁹: ⁊ sic de alijs. Postmodū vero gaudia et etiaʒ
ostenderūt beatoꝝ: inter q̄s cū remanere desideraret:
dictū fuit ei ꝙ doctrinā ⁊ exēpla mala que aliq̄n̄ dede-
rat: reuocare necesse erat: anteq̄ȝ illuc veniret. Ad se er-
go rediēs: hoīes ab eo prius infectos ante se vocari fecit
⁊ quātū potuit: verba ⁊ exēpla prius male ostēsa per se-
quētia reuocauit. Huic etiā cōcordat sacra scriptura.
Exo. xxij. Si inq̄t egressus ignis inuenerit spicas: vel
alia dāna fecerit: sicut ibi p̄ȝ: reddet damnū qui ignē
succēderit: sic spūaliter d̄ igne maloꝝ exemploꝝ. No-
22 ta legē ad hoc. D. ij. 13. Itē. T. j. 16. ¶ Sicut ꝗ ab in-
firmis retrahunt̄ nociua. Ita retrahere debem⁹ exem
pla nociua: ⁊ pot⁹ dāna sustinere in corpe vel in reb⁹:
q̄ȝ in festis opando: vel alia illicita cōmittēdo quēcūq̄ȝ
scandalizare: cogitātes: ꝙ ve hoī illi p q̄ē scandalum
venit: ⁊ meli⁹ ei esset cū mola asinaria in maris pfun-
do demergi. Marci. ix. Exemplū ad hoc. ij Mach. vj.
De eleazaro q̄ cū potuisset quadā simulatione ⁊ malū
dando exēpluʒ mortē euasisse: elegit pot⁹ durā mortē
sustinere: dicens. Exēplū forte adolescentib⁹ relinquā.
Sicut ꝗ iste iudeis. Ita hui⁹ exēplo tu christiane. Exem
plum esto fideliū. j. Thimo. iiij. Mala etiā exempla se
quētes non excusant̄: q̄ȝ qui eos non sequerent̄ in cō-
bustione dom⁹ sue vel in quocūq̄ȝ dāno corpali nō ex
cusantur eos sequendo in damno spūali. Sicut p̄ȝ su-
pra. e. c. 15. Et ꝙ talis excusatio eis non valebit: scient
in fine q̄n̄ talis erit disceptatio ⁊ disputatio inter alios
eccl'iasticos ⁊ alios magni stat⁹ exēpla mala dantes: ⁊
inter illoꝝ sequaces: q̄lis est inter videntē ⁊ cecū. C. ij.
9. Noli ergo malos sequi: exemplar accipiens a sacer-
dotib⁹ Deut. xvij.

E. viij. # Executoꝝ et generaliter
oim post mortuos remanētiuʒ ad quoꝝ man⁹
administratio bonoꝝ defuncti ptinet. Primo ostēdē-
dū est q̄le qualisq̄ȝ meriti sit officium executoꝝ debite
obseruata. Scdo ostendet̄ taliū paucitas. Tertio non
debite bona defunctorū administrantiū ingratitudo.
Quarto latrociniū. Quinto pditio. Sexto crudelitas
Septimo oim p̄dictoꝝ causa ⁊ origo. Octauo illoꝝ re
spōsio cū reprobatiōe. Nono pena. Decimo viuoruʒ
hec oia videntiū ⁊ remedia non apponentiū stulticia.
Ar. j. ¶ Rōne primi est sciendū ꝙ predictorū officiū est no-
bile vtile ⁊ meritorium. ¶ Primū patet: q̄ȝ si nobilitas ma-
1 gna est officiū habere ad seruiēduʒ regi corpi imediate
q̄nto nobili⁹ videt̄ immediate seruire ip̄is aiab⁹: q̄ no
biliora sunt nature corporibus principū quorumcūq̄ȝ:
etiam immediate post suam liberationem per nos fa-
ctam: ciues immo reges erunt patrie: ⁊ curie celestis.
¶ Iterū si magn⁹ sit honor paupcule mulieri in regis
filio deputari nutricē: quāto magis honorant̄ q̄ ad ce-
lestiū spirituū deputant̄ nutritionē. Ipe enī defuncto
rū aīe licet ad tp̄s in purgatorio retardent̄: celestis tamē
patrie spūs ⁊ heredes esse negari nō p̄nt: qui quidē q̄ȝ
ad modū infantiū ⁊ infirmoꝝ ⁊ famelicoꝝ debiles sūt
impotētes ⁊ indigētes. Ideo ex dei ⁊ ecclie ordinatiōe
q̄ in necc̄arijs non deficiāt p̄dicti viui ad eoꝝ deputan
tur auxiliū. Quot enī psalmi lectiōes vigilie misse vel
orōnes seu elemosynaꝝ largitiōes p eis fiūt: tot nutri
tiōes infantib⁹ tot recreatiōis ⁊ medicine infirmis: tot
fercula famelicis apponunt̄: non auro vel argēto vl' ci
bis p̄ciosis: sed solis talib⁹ p statu indigētie gaudēt di
Exēm uitijs talib⁹ delectant̄ nutrimētis: qd̄ p̄ȝ p illū de quo
scribit̄: q̄ cum ad festū quoddā q̄si extrane⁹ venisset in
toto prādio vsq̄ȝ de profundis: tristē ostēdit vultū: re-
quisit⁹ vero d̄ causa: ⁊ q̄re tūc pulchriū ostēdisset colorē
⁊ vultū: r̄ndit se esse spūm purgatorij ignib⁹ deputatū:
qui tūc p̄mo gaudebat: q̄ȝ tūc p̄mo de cibo q̄ ei pficere
re potuit: seruiebat̄. Ista hystoria seu exemplū nō erit
incredibilis p̄siderātī hystoriā bti Gregorij. E. vj. 16.
¶ Secūdū p̄ȝ: q̄ȝ si vale ⁊ meritoriū est largas facē ele- 2
mosynas infirmoꝝ hospitalib⁹ seu pontib⁹ vl' ecclijs:
seu deuote ⁊ hūiliter leprosis seruire ⁊ deformib⁹: ma-
ioris vtilitatis videt̄ illis elemosynas dare in illo ho-
spitali purgatorij: atq̄ȝ seruire vbi plures sunt nūero:
plusq̄ȝ indigētes ⁊ afflicti: in certiori via salutis q̄ȝ illi
de quocūq̄ȝ hui⁹ mundi hospitali: quodq̄ȝ eis fit nullo
mō amitti pōt: ⁊ cū in charitate sint: ⁊ cito de illo carcē
ad regnū liberādi: in quo nec erūt immemores: nec in-
grati: nec impotētes. Iuuādi sunt vt iuuēt ⁊ liberandi
sunt: ⁊ cū ad locū in quo ip̄i iā sunt venim⁹: nos libe-
rent: facite ꝗ vobis amicos de māmona iniq̄tatis: si nō
vultis de diuitijs p̄prijs: saltē hoc facite de diuitijs q̄s
apud vos dereliquerūt: vt cū defeceritis: recipiāt vos
in eterna tabernacula. Luce. xvj. Tergatis nasuʒ illo-
rū cū p̄pria manica: ⁊ adhuc scient vobis grates. In h Exēm
enī p̄ditiōes sequunt̄ cuiusdam dñi qui q̄n̄ ballivi vel
quicunq̄ȝ ministri sui sibi miserūt encenia: dicere sole-
bat: benedicat̄ qui nobis bn̄fecit de nr̄o: ⁊ non solum
isti⁹ dñi: sed qd̄ plus est in hoc dei sequunt̄ p̄ditionē:
qui beatuʒ Martinū ⁊ multos alios laudant: q̄ȝ sibi
fecerunt de suo: sicut p̄ȝ. E. iij. p totū. Sic etiā in p̄po-
sito honorabit illos: qui mortuis de bonis p̄prijs fide-
les sunt: dicens: illud Matth. xxv. Euge serue bone ⁊
fidelis. ¶ Tertiū p̄ȝ: q̄ȝ cuʒ timore magno illorū exe-
quendū est officiū: q̄ȝ ex quo sunt heredū celestiū nutri
ces: ⁊ infirmoꝝ medici: ⁊ egentiuʒ dispēsatores: si non
diligēter vt deberēt ista sequant̄: sed dissimulāt: retar-
dant: vel qd̄ peius est: bona subtrahunt defunctoruʒ:
sunt egenoꝝ homicide. xiij. q. ij. clerici.
¶ Sed heu fideliū erga mortuos paucitas nō solū ex Ar. ij.
dictis. D. ix. 22. Nec etiā ex dicēdis infra. e. c. Et mul-
tis alijs locis ostendit̄. Sed apertissimo ⁊ dolēdo quoti 3
die patet experimēto. Oēs enī vt cōmuniter pl⁹ pro-
priū: q̄ȝ mortui querunt auantagiū. Viui vero apte vi
dētes nunc vnū nunc aliū morte subtrahi: ⁊ illoꝝ bo-
na ab illis in quib⁹ p̄fidebāt male tractari: sibi ip̄is nō
cauent: sed illoꝝ plangunt infortuniū: dicentes. Euge
euge viderūt oculi nostri: psal. xxxiiij. quomō? Qȝ illi
tā sollicite ⁊ diligēter ⁊ auare collegerūt ⁊ auare tenue
runt. Alij large modo expendūt: ⁊ pro defunctoꝝ ani-
mabus de bonis illorū ebriosam ⁊ luxuriosam ducūt
vitam: ei qui oīa acquisierat dantes partē quā mini-
mam possunt: qd̄ factum ostēdit: ⁊ non multū a veri
tate recessit quidam trufator: de quo a fidedignis nar- Exēm
rari solet: ꝙ cū quasi sortileg⁹ coram iudicib⁹ esset cita
tus ecclīastic': eo ꝙ super infirmos carmina quedā di-
ceret: quibus plures sanare videbat̄: a quibus cū esset
de veritate dicenda iuramento astrict⁹: ꝙ fideliter illa
verba carminis corā eis aperte pnunciaret. Respon-
dit in iuramēto prestito: ꝙ nulla verba dixit p̄ter ista.
Ita veraciter sicut verū est: ꝙ nō est aliq̄s fidelis exe-
cutor in episcopatu isto: rogo veracē deum: ꝙ te sanat
ab ista febre: ⁊ forte ei videbatur: ꝙ verbo tāte verita-
tis, infirmitas nulla resistere poterit. ¶ Et causa quare 4
pauciores sūt fideles administratores in bonis defun-
ctorum q̄ȝ viuorū: videt̄ esse: eo ꝙ mali nō timorē dei:
sed hoīm ante oculos habeāt. Vbi ꝗ plus cessat timor
hoīm: q̄ȝ q̄ viuis ministrant: eos timēt: ne falsi ab eis
inueniant̄: Sed ista mortuos nō timēt. Ideo falsitatē
cōmittere non metuūt. Si dicat̄ loco dñoꝝ viuoꝝ qui

bonis suis intendũt: vt fideliter ministrent bonis de-
functoꝝ intendunt loci ordinarij ⁊ coꝝ ministri quos
timere sicut dños viuos deberẽt: quib⁹ respondeť du-
pliciter. Primo vel si forte min⁹ fideles sint illi mini-
stri ecclie qd̃ absit: tũc parte bonoꝝ defuncti accepta:
timoꝛ ab administratorib⁹ fugať falsitatis. Uel q꞉ for-
te fideles sunt raro tamẽ inueniunť qui diligẽtes sint:
ꝙ aliena bona sicut ꝓpria fideliter administrenť. Cuz
ꝙ fere oẽs sint mortuis ingrati nisi deus ⁊ sancti: sicut
pꝫ. A. xxj. 5. Ipse de⁹ in testamẽto nullo mõ obliuio-
ni tradẽdus est. Sed iuxta sententiã canonis semꝑ in te
stamẽto ꝓ vno filioꝝ computãdus. xiij. q. ij. si qs ira-
scatur. Nota qua cogitatiõe ad hoc faciẽdum animari
potest. E. iij. 3.

Ar.iij. ¶ Cõtrariũ ꝯo faciẽtes: defunctũ vicꝫ: ⁊ etiã christũ de
fraudãtes. Primo sunt ingratissimi: q꞉ ꝯ duo bona in
5 defuncto inuẽta duplicẽ cõmittũt ingratitudinẽ. De-
funct⁹ enĩ vt cõiter multũ eos dilexit: multũqꝫ in eis
ꝯfidit: ꝯ que duo vicꝫ dilectionẽ ⁊ spem duplicẽ com-
mittũt ingratitudinẽ. Prio: q꞉ vl' bona defuncto debi
ta auferũt. Et sic odiũ ꝓ dilectiõe ostendũt. Scd̃o vel
q꞉ nimis amicũ q̃ in eis cõfidebat liberare tardãt: in q̃
re eũ spe frustratũ ostẽdũt: dũ eũ defraudãt: liberatio-
nẽ eius retardãdo. Rõne primi mali cõmissi ꝯditionẽ
habẽt latronũ. Sicut patebit infra articlo. iiij. Rõne
secũdi: ingrati nũcupãtur: si qs patrẽ vel infem vl' ma
ritũ vl' vxorẽ: seu quẽcunqꝫ amicũ qui in eo multũ cõ
fidebat videret in igne sedere: de q̃ sine adiutorio exire
nõ posset: si nõ festinaret eũ liberare: ꝫ ipe ad eũ ꝓ ad-
iutorio clamãti respõderet. Expecta ibi post annũ: vel
duos annos: qñ tp̃s video: te iuuabo: q̃s talẽ nõ dice-
ret ingratissimũ: q̃ tantũ tardat amicũ iuuare de re ꝓ-
pria? Et vbi ad h̃ teneť: ⁊ sine dãno h̃ facere põt. Et ex
ꝓmisso ⁊ pacto ad h̃ obligať: sic in ꝓposito. Pauci enĩ
morientiũ ita pfecti sunt: quin in ignẽ cadãt saltẽ pur-
gatorij. Iuxta illud. j. Coꝝ. iij. Uniuscuiusqꝫ op⁹ q̃le
fuerit ignis ꝓbabit. In quo demersi ꝑ sacrã scripturã
⁊ sanctã ecctiaꝫ ad amicos suos apud quos bona sua
dimiserũt: clamãt: dicẽtes illud Iob. xix. Miseremini
mei: miseremini mei ⁊c̃. Illos ꝙ q̃ ad hoc ex pacto vel
quacũqꝫ causa teneť: si eos de bonis ꝓprijs non festi-
nãt iuuare: vel ne iuuentur impediũt quis nõ diceret
ingratissimos? Et tamẽ ista ingratitudo in quotidia-
na habeť ꝯsuetudine: q꞉ cõiter viui quicũqꝫ plus respi
ciũt auãtagiũ ꝓpriuni: q̃ꝫ mortuoꝝ. Ex quo accidit: ꝙ
bona illa retinẽt vsqꝫ ea vẽdere poterũt ad ꝓpriũ auã-
tagiũ. Heb: quõ mortui interim in igne cruciant: parꝫ
6 curãt. ¶ Si ꝯo aliq̃s quib⁹ illoꝝ bonoꝝ incũbit admi
nistratio: ita fideles esse cõtingat ꝙ libẽter ad defuncti
festinarẽt liberationẽ. Alij sic heredes marit⁹ vl' vxor:
⁊ ꝓpinqui ⁊ bona defuncti vel occupant: vel occupare
cupiũt: illos mõ triplici impediũt. ¶ Uel q꞉ rõne ꝓpin
quitatis videť eis ꝙ ad libitũ bona illa occupare debe
ant. Sed mala ꝓpinquitas est: spoliare ꝓpinquũ: vl' q꞉
pretiũ defalcãt: verbi grã. Accidit aliquotiẽs ꝙ mori-
ens multa legat pijs locis: parẽtib⁹ amicis ⁊ paupib⁹:
est etiã forte debitis obligat⁹ que etiã leuare opoitet de
grano ⁊ grangia vel in terra seminata vel de aĩalib⁹ ⁊
vtensilib⁹ in domo ⁊ hmõi post eiu⁹ mortẽ: si vxoꝛ vl'
amic⁹ ꝓpinquus vel heres vel dñs ista vt dictũ est to-
taliter occupare nõ põt: qd̃ tamẽ libẽter faceret si pos-
set: veniet ad executores: rogãs ꝙ esse possit ꝓpinquioꝛ
in rerũ ꝓdictarũ emptiõe: ꝙ etiã ita bonũ foꝝ vel me-
lius habeat q̃ extrane⁹: quia his indiget ꝓ domo sua
tenẽda: ⁊ finaliter sic negociabiť: ꝙ ꝓ reb⁹ quas execu
tores vẽdere possent ꝓ viginti solidis ⁊ defuncti aiam
liberare: vix dabit decẽ. Pro re duodecim denarioꝝ
nõ libẽter dabit sex: qui libẽter nihil daret. Sũt enĩ de
illis de quib⁹ Ecclastici. xxix. Solidi vix reddet dimi
diũ. Et sic totũ lucrũ reputat: quicq̃d põt de patris di
minuere portione ⁊ sibi acquirere: ⁊ tamẽ quilibet sa-
ne mẽtis ꝑpẽdere põt: ꝙ quicq̃d dat min⁹ ꝓ reb⁹ illis
que totaliter ⁊ integraliter ꝓ defuncti aĩa solui debe-
rent q̃ valeant: defuncto furať ⁊c̃. ¶ Tertio mõ testa-
mentũ impediũt ⁊ aĩe liberationẽ retardãt solutionis
querẽdo dilationes: verbi gratia. Isti predicti: ⁊ si bo
na occupare nequeũt vt vellẽt: sed ꝓ vili vt dictũ est ꝓ-
cio ea emũt tot dilatiões querũt anteq̃ illud paruũ sol-
uere velint: allegãtes ꝙ nouiter venerũt ad terrã suaꝫ
nihil habere se dicũt vsqꝫ post talẽ vel talem terminũ.
Et sic i tpe redditiõis postulabit tp̃s: ⁊ loqueť ꝟba te-
dij ⁊ murmurationũ: ⁊ tp̃s causabiť Ecclastici. xxix.
¶ Et ex tali ingratitudine frequẽter accidit ꝙ filius q̃ 7
a patre ⁊ matre habet corp⁹ ⁊ bona exterioꝛa ad valo-
rem cẽtũ librarũ vix ꝓ aĩabus illoꝝ in tota vita sua fa
ciet centũ denarioꝝ: quõ enĩ de suo ꝓprio faceret: qui ꝺ
bonis illoꝝ illos iuuare nõ pmittit? Et qui dũ patres
vel amici vixerũt: dixerũt cum Petro si oportuerit me
mori tecũ: nõ te negabo: post mortẽ qñ ab eis habent
quicq̃d habere possunt: ita nequiter eos negãt ⁊c̃. Et
ita ingrati eis existunt. De quib⁹ Ecclastici. xxix. Do-
nec accipiãt: osculãtur manus dãtis: ⁊ in ꝓmissionib⁹
humiliãt vocẽ suam scꝫ multũ regratiãtes: ⁊ gratitudi
nem ꝑpetuã ꝓmittẽtes: quõ tamẽ pactum teneãt: pa-
tet per illud qd̃ sequiť post: fraudabit illũ pecunia sua
⁊ cõuicia ⁊ maledicta reddet illi: ⁊ ꝓ honore ⁊ benefi-
cio reddet ei ꝯtumeliã. De quib⁹ pater ⁊ mater ꝯque-
runť Esa. j. Filios enutriui ⁊ exaltaui. Ipi aũt spreue-
rũt me. Et tanq̃ꝫ filij alieni mẽtiti sunt mihi. In psal.
xvij. Contra pactũ ⁊ oẽm naturã bonã ⁊ oẽm gratitu
dinẽ triplici modo ꝓdicto me defraudãdo. De quib⁹
Esa. lvij. Filij scelesti vos.
¶ Sic ꝯo defunctoꝝ bona occupãtes: non solũ vt di- Ar.iiij.
ctũ est ingrati: ꝫ qd̃ pei⁹ est: latrones nuncupãdi sunt. 8
Cũ enĩ furtũ sit tractatio vel occupatio rei aliene inui-
to dño: q̃s eos fures negabit: qui bona occupãt defun
ctoꝝ: non solũ ꝯtra eoꝝ voluntatẽ: sed ꝙ peius est: in
maximũ illoꝝ damnũ. Et si oẽs fures sint mali: q̃ bo-
na furanť defunctorũ pessimi: ꝓpter causas que pate-
bunt infra. e. c. articulo. vj. Tale aũt furtũ pessimũ cõ-
mittunt executores illi videlicet: qui inter se bona diui
dunt defuncti: dicentes: illud est mihi vtile: dicit vn⁹:
⁊ illud est mihi necessariũ: dicit alius: more illoꝝ triũ
executoꝝ: quorũ duo vt fertur erant clerici ⁊ terti⁹ lay
cus. Clerici ꝯo habentes bona defuncti scꝫ pecuniam Exiij
⁊ iocalia ⁊ hmõi coram eis. Inter se illa diuidebãt: di-
centes alter ad alterũ: recipe vis tu istud: aiebat vnus:
quo respõdente ita ⁊ ali⁹ ei ꝯsimiliter rñdit: layc⁹ hec
audiens man⁹ extendẽdo ⁊ qd̃ potuit capiẽdo dixit an
glice: and. y. ta. qd̃ est dictũ: ⁊ ego capio. Dũ sic amica-
biliter bona illa inter se diuidũt: lupis seu luporũ assi-
milanť societati. De quib⁹ fabule narrãt: ꝙ inter se tra
ctabant quõ oues captas deuorarent. Quoꝝ vn⁹ aie- Exiij
bat ego volo eas assas. Ali⁹ ꝯo dixit: ꝙ voluit eas cru
das. Ita ꝙ finaliter dũ quilibet suo mõ eas deuoraret;
vero dño omnĩ nullã penit⁹ ouẽ parauerũt vl' reliq̃rũt
Nec mirũ: quia nescierũt quõ ipe eas diligeret prepa-
ratas: vel cũ qua salsa. Ita in ꝓposito dum q̃libet acci
pit qd̃ sibi videť vtile: diuersis tamen modis: sicut lu-
pi ꝓdicti: q꞉ vnus dicit. Ego h̃ accipio de mutuo vsqꝫ
reddẽ potero. Ali⁹ dicit. Ego istd̃ custodiã vsqꝫ meli⁹
vendi poterit. Et sic dũ pulchris ⁊ coloratis ꝟbis he-

na eis vtilia eligūt:nihil inter illa ꝓ defuncto vtile in-
uenibūt:nisi min⁹ qđ poterūt ad modū venatoꝝ q̇ pre
dam laboriose a canibus captam auferunt minus qđ
poterūt canibꝰ dātes: videlicet sanguinē ⁊ hmōi. Sic
in ꝓposito:illis qui totū laborauerūt:dant forte vilib⁹
linteamē: in quo corp⁹ inuoluit. Et min⁹ qđ pñt ꝓ
seculi verecundia: ⁊ illud modicū adhuc pon⁹ faciunt
ꝓ mundi vanitate: q̄ꝫ ꝓ aīe vtilitate. Et q̄ maior iniq̇-
tas: q̄ꝫ illi qui parū ante totū habuit ⁊ totū adhuc ha-
beret si viueret? Per quoꝝ etiam mortē totum ad illos
9 deuolutū est partem negare. ¶ Patet ergo ex p̄dictꝭ ꝙ
est de diuite malo qñ morit: sicut de quercu: q: sic q̇rcu
ꝓstrata qñ q̄ꝫ partes ei⁹ a diuersis q̄runt: pluresq̄ꝫ int̄
se illas diuidūt: ⁊ diuersis deputāt officijs: quia illi q̇
corticibꝰ indigēt cortices querunt. Illi q̇ focalibꝰ indi
gent: ramos querūt dñs vo arboris qui eam ꝓ domo
sua edificāda ꝓstrauit: medullā occupat interiorem: ⁊
illam ꝺm aptitudinē in domo sua in vno vł in alio or-
dinat loco. Ita ꝙ q̇libet accipit: qđ ꝯditioni sue magꝭ
ꝯgruere videtur. Sic in ꝓposito: vermes corticē .i. cor-
pus. Executores ⁊ supintēdentes ⁊ amici ramos .i. bo-
na exteriora. Demones medullā .i. aīam querūt tanq̄ꝫ
dñi quibꝰ seruiuit: vt eam in domo sua inferni in loco
inferiori vel superiori: put dū viuit meruit: cum tanq̄ꝫ
incremiū ponant. Et sic dū quilibet recipit illud quod
plus desiderat: sicut patet. A. xxvij. 38. Mortuus ni-
hil habet de residuo: nisi sic nauis vel bursa. De q̄bus
A. xxvij. 42. ⁊ 43. Sꝫ oīa in cōtrariū mutant: sicut
Exēm patet. D. xi. 32. ¶ Predicta causa quidam diues forte
trufator: mor⁹ ꝙ vicꝫ amicos ⁊ dños remanentes mo
re crucifigentiū christū Math. xxvij. Vidit forte mit
tere q̄d q̇s tolleret. In morte executores facē noluit vt
ferē: nec aliqđ testamētū facē nisi tale. Aīam meā inq̇t
lego deo: corp⁹ cimiterio: bona habeat q̇ cape pt. Et de
causa requisit⁹: respōdit. Scio ꝙ sic erit: quantūcunq̄ꝫ
aliter ordinarē: maioris peccati occasionē p̄berē: malo
ergo ꝙ de volūtate mea bona illa occupēt: q̄ꝫ ꝯtra vo-
luntatē tanq̄ꝫ fures: quia hoc certissime in canone de-
terminatū est ꝙ debita mortuoꝝ suffragia non reddē-
tes: fures sunt ac sacrilegi: ⁊ tanq̄ꝫ tales excōicādi. xiij.
q. ij. qui oblatiōes. xvij. q. iiij. sacrilegium.
Ar. v ¶ Et non solū fures: sꝫ qđ peius est ꝓditores vocandi
to sunt mortuoꝝ pessimi: null⁹ eñ ita periculose eos ꝓde
re pōt. Quia null⁹ nec periculosi⁹ hoiem ꝓdere pōt q̄ꝫ
ille in quo multū ꝯfidit: Sed morietes cōiter tales eli-
gunt executores: q̇s plus diligūt: ⁊ quos credunt eos
plus diligere: ⁊ in q̇bꝰ plus ꝯfidūt. Ergo nullus pōt
eos meli⁹ ꝓdere. Quō aūt istā compleāt ꝓditionem p
exemplū videri pōt de latronibꝰ in nemore qui socios
habēt in villa inter q̇s ꝯspiratio facta est ꝙ socij illi in
villa pegrinos associare debent: securū eis ꝓmittētes
ꝯductū ꝯ quos in nemore qñ ad passum veniūt picu-
losum: ambo tā latrones q̄ꝫ socij in eos insurgūt. Re-
cte talis cōsideratio videt esse inter demones: ⁊ falsos
morientiū amicos ⁊ executores: q: sicut latrones socios
vt dictū est mittūt: informātes ꝙ secuꝝ pegrinis ꝯdu-
ctū ꝓmittāt. Ita demones ad tales morietes mittunt:
docētes eos interi⁹ quō fallaciter eis securū ꝓmittant
ꝯductū dicētes: nos soluem⁹ debita vestra fideliē post
mortē: ⁊ elemosynis ⁊ pijs opibꝰ vos ꝓ posse iuuabi-
mus: nō oportet vos sollicitari nec timere vł ad min⁹
si ista nō ꝓmittant: moriēs m̄ de eis ꝯfidit ꝙ ista faci-
ent: de quo eciā eos onerat. Sed dū sic in eis cōfidit: ⁊
p coꝝ societatē secure trāsire estimat: p eos decipit: q:
cū ad mortis passū venerit: ambo ad eū spoliādū sur-
gūt. Quia demonibꝰ insurgentibꝰ cū fuscinulis infer-

nalibꝰ ad extrahendū aīam: ⁊ circa spoliationē interio
rem intēdentibꝰ. Illi festināt cū vncatꝭ ⁊ viscosis ma-
nibꝰ bona extrahere de camera: ⁊ pecuniā de cista ⁊ de
bursa: ⁊ quantū illi circa interiorē: tm̄ isti circa exterio-
rem sollicitant spoliationem. Talis ꝗ hoīs in nouissi-
mo aggrauata est vis Esa. ix. Qui sic se ex oīm pte tam
interi⁹ q̄ꝫ exterius vidēs obsessum dicere pōt illud ps.
xvj. Meū inimici mei aīaꝫ meā circūdederūt scꝫ demo-
nes interius. Et amici mei ⁊ ꝓximi mei aduersum me
appropinq̄uerūt: exteri⁹ scꝫ ps. xxxvij. Et retribuerūt mi
hi mala ꝓ bonis. ps. xxxiiij. ⁊ odiū ꝓ dilectiōe mea. cviij
De ista materia Nota. A. xxj. 9. ⁊. 20. ⁊. A. xxv. 11. et
M. xj. 29.
¶ In oibus eñ istis latrocinijs ⁊ ꝓditionibꝰ: nō qui- Ar. vj.
buscūq̄ꝫ sꝫ crudelissimis assimilant latronibꝰ ⁊ ꝓdito-
ribꝰ: qđ tali ostendit rōne. Illi qui magis indigentes tt
⁊ qui min⁹ se iuuare possunt spoliāt: sunt crudelissimi
Sed mortui sunt magis indigentes: ⁊ min⁹ se iuuare
possunt ꝗ ⁊c. Maior patet. quia licet ois latro sit mal⁹
⁊ crudelis: tamē ille crudelior est qui spoliat eū q̇ tot⁹
est pauper: totū victū suū qui et venire deberet auferē
do: ⁊ q̇ etiā nocet in lecto decūbēti: q̇ seipm̄ iuuare nō
pōt. Minor ꝓbat q̄ꝫtū ad ambas ptes quas cōtinet.
¶ Cōtinet ꝗ pmo: ꝙ sunt magis indigētes: q: si illum
diceremꝰ multū indigere q̇ defectū patit cibi ⁊ pot⁹ ⁊
operimēti: oportet ꝯcedere illos maxime indigere: qui
oīus boni patiunt defectū: ⁊ solas penas experiunt:
q̇ nihil de hoc seculo imposterū habere sperāt: nisi illđ
modicū qđ hic dimiserūt ꝓ eis faciendū: suffragijs ex-
ceptis generalibꝰ: quo ablato: totus vict⁹ ⁊ sustētatio
q̇s in mūdo isto hic sperabāt aufert. ¶ Cōtinet scđo:
ꝙ min⁹ pñt se iuuare: ꝙ ptꝫ: q: viuus spoliat⁹: q̄rumo
nia vel artificio laborare vel mercatiōe: vł alio q̇cūq̄ꝫ
mō statū suū recupare pōt: ⁊ seipm̄ iuuare: immo etiā
in egritudine ⁊ ppetua impotētia decūbens: sensu suo
⁊ terris ⁊ multis alijs modis se iuuare pōt. Mortui
vo peioris intātu sunt ꝯditiōis: q: q̄ꝫtū ad psonas pro
prias nihil opari: sꝫ tantummodo pati possunt: hic est
tp̄s opandi: ibi patiendi. Ostēso ꝗ ꝙ maxime indigen
tes ⁊ min⁹ se iuuare potētes spoliare: maxima est cru-
delitas. ¶ Qꝫ etiā mortui maxime sunt indigētes: ⁊ ꝙ
min⁹ se iuuare possunt: sequit ꝯclusio. Qꝫ eos spoliā-
tes vel bona illoꝝ detinentes ⁊ victū illoꝝ auferētes:
sunt crudelissimi. Et corā deo tales iudicabunt: q: rem
sceleratissimā ppetrant Deut. xvij. Et sic ptꝫ ꝙ maxi-
mi inimici hoīs sunt domestici eius. Mich. vij. Et ꝙ
meli⁹ esset ꝙ essent inimici manifesti: q̄ꝫ tales amici fi-
cti: qui more canū qui pcussum psequunt quē tu de⁹ ⁊
tu mors pcussisti: tā crudeliter psecuti sūt in ps. lxviij.
¶ O quātū grauabunt in caloribꝰ purgatorij cruciati 12
vidētes ingratitudinē: immo crudelitatē suoꝝ amico-
rū ⁊ executoꝝ: quos tātū dilexerūt: ⁊ filioꝝ ⁊ filiarū: ꝓ
q̇bꝰ ditādis tantū laborauerūt: tūc eñ inueniēt ꝙ stul
tus est ⁊ turpissime decept⁹: atq̄ꝫ sicut ꝓpha dicit. Ma
ledict⁹: q̇ ꝯfidit i hoīe. Jere. xvij. Et ponit carnē .i. car-
nales ⁊ ingratos ⁊ cupidos brachiū suū ad eius defen
sionē: in tali necessitate in q̄ eū sic decipiūt: ꝯquerendo
eñ dicere possunt cuꝫ ꝓpheta Melya. Nōne videtis:
quō more iude ꝓditoris hō pacis mee in q̄ speraui: q̇
edebat panes meos magnificauit sup me supplātatio-
nē? Ita ꝓditore me de bonis meis supplātādo. Et nō
solū ꝯ illos grauabunt: sꝫ etiam ꝯ seipsos q̇s stultos re
putabūt: q: tales tm̄ dilexerūt. Vidētes amorē filꝭ ⁊ be
neficia pdidisse: q̄ꝫ modicū eis tenent post suā d̓ purga
torio liberationē. Et si ad vitā possent redire pñtem q̄ꝫ
parū eos diligerēt quos ante multū dilexerūt. Et q̇ aū

in mensa in donarijs in amicitijs fuerūt ꝓpe a lōge sta-
rent. Ita eīm facerēt eis mortui si redire possent: sic fa-
cerent dn̄i ministris ⁊ custodib⁹ bonoꝝ suoꝝ: q̄ dū in
extranea patria in carcere fuerunt: eis ingrati ⁊ crude-
les extiterunt nolētes de bonis ꝓprijs eos iuuare: nec
eis redemptionē mittere: sȝ tanq̄ȝ dn̄i bona illa occupa-
bāt. Redeūtes eīm si ꝯ dissipātes bona sua irati essent:
⁊ dicerent: nō poteris amplius villicare Luce. xvj. A
multo fortiori ꝯ bona illa occupātes: ⁊ se in necessitate
iuuare nolētes irascerent: ⁊ ponerēt eos in carcere do-
nec redderēt vltimuȝ q̄drantē. Et si ille in carcē mittit
Math. vj. ⁊ xviij. Qui nō voluit misereri ꝯserui sui:
Ille a fortiori rōne in carcerē mittend⁹ esset: q̄ nō vult
misereri amici sui: quis nō diceret eū pl⁹ derelinquere:
qui nō vult amicū de bonis ꝓprijs iuuare q̄ȝ nolle con-
serui debitū ad tp̄s differre? Et si ipi ad vitā redeūtes:
illos vt meruerūt punire non poterūt. Deus tamē nō
est mortu⁹: qui eos crudeliter iudicabit: quia crudeles
sunt ⁊ immisericordes Iere. l. Quia iudiciū sine mise-
ricordia ei q̄ non facit misc̄diam. Iaco. ij. Hoc eīm iu-
diciū ei promittit. Math. vij. Qui mentiri non pōt d.
Quo iudicio iudicaueritis iudicabimini. Nō. f. viij.
2. ⁊. B. xij. 26.
Ar. vij. ¶ Omniū predictoꝝ maloꝝ pōt causa inueniri: tā in
fraudantib⁹ q̄ȝ in ministris ecclie: fraudes nō corrigē-
13 tib⁹: q̄ȝ etiā in ipis defraudatis. ¶ Primo eīm in defrau-
dantib⁹ causa triplex inuestigari ⁊ inueniri pōt. Infi-
delitas cupiditas ⁊ amor ꝓprius. Primo eīm sic ex mi-
nori fide ꝯtingit qd̄ reputant q̄si ꝑditum quicq̄d circa
corpus expendūt defuncti. Et ideo circa illud exiliora
Exm̄ ponūt ad min⁹ interi⁹: vbi nō videt. Sicut patuit de
vxore q̄ marito vt fert ad mortē trahēte cū ancilla tra-
ctauit: vbi pannū haberēt ꝓ corpe inuoluēdo: ancilla
vo dicēte q̄ satꝭ esset in domo. Rn̄dit dn̄a: q̄ ille pān⁹
fuit nimis delicat⁹. pannū g̊ in villa q̄sitū d grossa ma-
teria: p̄cepit vxor stricte scindi: ⁊ artū facere nō credēs
maritū hoc audire. Cui ille gallice dixit. Ita ꝓ deo fa-
cias illud vestimentū curtū: ne in luto maculet: q: grā-
Exm̄ dis mihi restat via. Ecce qualiter amabat eum. ¶ De
alia etiā fert: q̄ videns maritū suū morti ꝓpinquū: ad
rapinā festinans preciosum coopertoriuȝ qd̄ sup eum
iacuit abstulit: ⁊ inutilimū reposuit: quod ipe videns
ait: ponas fil' ⁊ cornua: ⁊ tūc ero veruex. Ab ea g̊ q̄ dor-
mit in sinu tuo: custodi ⁊c̄. Mich. vij. Sic etiā ex mi-
nori fide eis ꝯtingere videt q̄ quicq̄d ꝓ aiabus faciūt
14 quasi ꝑditū reputāt: sicut ptȝ de executorib⁹. De q̄bus
Exm̄ scribit: q̄ inter se tractātes de bonis defuncti dixerūt:
q̄ mortuus ille vel fuit in celo: ⁊ tunc bonis illis nō in-
diget: vel in inferno: tūc ei non valerēt vel in purgato-
rio: ⁊ tunc sine illis liberaret finaliter. Ergo inquiunt
Exm̄ inter nos illa diuidam⁹: q: talib⁹ indigem⁹. Tales eīm
sunt sicut illi de q̄b⁹ dicit: q̄ inter se ꝯuenerūt q̄ dormi-
rēt: ⁊ q̄ pulchri⁹ somniaret: panē totū comederet: vno
ergo somniāte q̄ esset in celo: ⁊ alio q̄ esset in inferno.
Terti⁹ interim panē comedit. Et illi q̄ dormierūt som-
niū suū nihil inuenerūt ps̄. lxxv. Sic isti dicētes eū esse
in celo vel in inferno: bona interim deuorāt. Nō. M.
xj. 125. ¶ De necessitate eīm oportet q̄ ista defunctoruȝ
defraudatio: ex infidelitate ꝯtingat: q: si q̄s hiet amicū
in carcere regꝭ: ⁊ sciret vl' firmissime crederet q̄ deberet
a carcere liberari: ⁊ q̄ etiā esset magn⁹ ⁊ grat⁹ futurus
eis qui ꝓus euȝ iuuerūt in miseria sua: oībus istꝭ sup-
positis quilibet nostrū eū iuuaret de bonis ꝓprijs: ve-
re ad ponēdū seip̄m in periculo ꝓpt' spem adiutorij ei⁹
⁊ redditiōis ⁊ retributiōis imposteꝝ. Sed certū est q̄
illi qui mō sūt in carcere regis celi scȝ in purgatorio li-
berabunt: ⁊ erunt magni in curia dei: quia multi qui
m̄o sunt sancti de quib⁹ ecclia festiuat: fuerūt aliq̄n in
purgatorio. Beat⁹ eīm Gregori⁹ in li. iiij. dyalogoruȝ
scribit d quodā qui ante sepulturā suā fecit miracula:
⁊ tn̄ fuit in purgatorio. Certū est etiā q̄ erunt grati: q̄
g̊ eis grati non sum⁹: ⁊ q̄ eos d bonis illoꝝ in miseria
sua non iuuam⁹: que pōt esse verior causa: q̄ȝ q̄ oīa p̄-
dicta firmiter non credim⁹? Si eīm tales in carcere ter-
reno de bonis nostris in casu p̄dicto iuuare vellemus
Multo magis istos de bonis illoꝝ q̄ sine nr̄a dānatio-
ne retinere nō possum⁹. Patet g̊ q̄ mortuos sic defrau-
dās: est generatio ꝑuersa: ⁊ infideles filij. Deut. xxxij.
¶ Ex ista vo infidelitate qd̄ videlicet min⁹ credunt ea
que de mortuis: vel penis: vel gaudijs alteri⁹ seculi di-
cunt. Ex hoc etiā q̄ non credūt bona ꝓ eis vel alijs fa-
cta. Ita eis vel alijs in alio seculo valitura sic p̄dicat:
sunt cupidi: ⁊ seip̄os amātes: q̄ȝtum ad vitā p̄sentem.
De q̄b⁹. ij. Thi. iij. Erunt hoīes seip̄os amantes: cu-
pidi elati blasphemi parētib⁹ nō obediētes ingrati sce-
lesti sine affectiōe sine pace criminatores incontinētes
immites sine benignitate ꝓditores ꝓterui tumidi ceci:
voluptatū amatores magis q̄ȝ dei: habētes q̄dē speciē
pietatꝭ: veritatē aūt abnegātes. Nota. f. iiij. 33. ¶ Se-
cunda omniū p̄dictoꝝ maloꝝ causa pōt dici illoꝝ q̄b⁹
incūbit: negligētia. Dicit eīm lex ecclie: q̄ infra annū
impleri debet testamēti executio. Alias ꝑ ep̄m fieri de-
bet: q: pias defunctoꝝ volūtates ep̄ali decet cū studio
adimpleri. Extra li. iij. d testamētis nos q̄dē. ⁊ c. Io-
annes. Causam vo falsitatꝭ istoꝝ Nota supra. e. c. 4.
¶ Tertia vo causa venari p̄t ex pte defraudatorū q̄ sic
dū vixerūt defraudari meruerūt triplici mō. ¶ Primo 15
q: sic forte duȝ vixerūt alios defraudauerūt: alijsq̄ȝ in-
grati extiterūt. Et sic habēt qd̄ eis deus ꝓmittit dicēs.
In qua mensura mēsi fueritis: remetiet vobis. Mar.
iiij. ¶ Scd̄o quia dū vixerunt q̄ melius post mortē ꝓ
eis fieret: non meruerūt. Recto eīm dei iudicio videtur
ꝑmitti: q̄ qui seip̄m nō vult de bonis ꝓprijs dū viuit
iuuare: nec debita solue: vel aliena restituere: nec ignē
anq̄ȝ intret extingue: nec libertatē ante incarceratiōnē
sm̄ doctrinā beati Gregorij. E. vj. 17. querere: sȝ tota
lit in alijs de sua acquietatiōe ꝯfidē: q̄ pl⁹ in alijs q̄ȝ in
seip̄o ꝯfidit qui credit q̄ alij plus aiam suā diligēt: q̄ȝ
ipe dilexerit: qui bene vellet: q̄ bene esset ita tn̄ q̄ ipe h̄
nesciret: nec videret: decipiat: quia q̄s honorabit exho-
norantē aiaȝ suā? Ecclia^stici. x. ¶ Ex q̄ ipe tarde vl' nū- 16
q̄ȝ de aia ꝓpria cogitauit: cui imminet totū lucrū si sal-
uet: ⁊ totū periculū si damnet: qd̄ mirabile est: si alij de
illa tarde vl' nunq̄ȝ cogitēt. Sicut etiā loquunt hoīes
de tali hoīe nō dico q̄ bene post mortē suā dicētes nū-
q̄ȝ voluit in vita sua aliq̄d ꝓ se facere: quis g̊ ꝓ eo nūc
faciet? Sic etiā respōdit filius cuiusdā talis requisitus Exm̄
vt fert: quare nihil faceret ꝓ aia patris sui: q̄ ei tot bo-
na dimiserat? quia inquit pater meus dū vixit: reputa-
batur de sapientiorib⁹ istius patrie: ⁊ nihil ꝓ seip̄o fa-
cere voluit: q̄re g̊ facerē ego? Si ego pl⁹ ꝓ eo facerē q̄ȝ
ipe fecerit: ego facerē q̄ pater meus reputaret fatuus.
quod absit. Ex quo ipe plus dilexit bona sua q̄ȝ aiam
suā: quare deberē ego plus aiam suā diligē: q̄ȝ eadē bo-
na? Raro enim inuenit filius: qui nō plus a parētib⁹
diligatur q̄ȝ eos diligat. ¶ Quasi ꝯsimili modo respō- Exm̄
dit quidā d vxore sua Berta noīe. Berta totū habuit
inquit gallice: si aliq̄d dedit: illud habeat: si nihil fecit
nihil habeat. Sicut eīm pro illo qui potuit ꝯfiteri pec-
cata sua ⁊ noluit dum vixit: nescio quis ꝯfitebit pro eo
post mortē: vel sibi talis quid valeret ꝯfessio? Sic d re-
stitutione ⁊ de debitoꝝ solutione ⁊ hmōi: ad que quis

in vita sua tenet: et q̄ pficere pōt: si vult. Nota talium
17 piculū. C.v.14. ¶ Tertio quia multi bona sua p bargas
et falsitates acq̄rūt. Et ideo frequēter circa bargas post
mortē expēdunt: frequēter enī videt: q bona defuncti
sunt sicut os inter canes famelicos piec tū. Et sicut pre
da inter latrones diuidēda: qr sic isti p osse et p preda
quāq3 pugnāt: et predones et bellatores p̄dā ab alijs ca
ptā ab illis auferunt: sic quāq3 de his et p his q̄ p̄do de-
funct⁹ male acq̄siuit. Executores vxor filij et amici liti
gant: placitāt: et pugnāt. In qua pugna q̄ p̄ualet: p̄dā
a p̄done defuncto p̄datā asportat. ¶ Et nō solū sicut p
bargas illa acq̄sierūt: ita illa amittūt. Sed etiā sic alios
p fraudes circūuenerunt: et de bonis suis defraudaue
runt. Ita de eisdē post mortē p cautelas defraudant.
Exēm Sicut ptz de illo q̄ moriēs vxore executrice facta: bouē
p aia sua legauit vt fert: vxor v̄o bouē et gallū fil' ad fo
rū ducēs: vtrūq3 sil' vēdidit hac pdictione: q emptor p
gallo marcā anglicanā et p boue obolū daret: qd cū fa
ctū fuisset: obolū p aia dedit mariti. Sic g̃ q̄ p bargas
et falsitates et cautelas bona acquirūt: eisdē modis ea
amittūt: vt finis pueniēs sit pncipio. Et sic ad locū vn̄
flumina exeūt: reuertunt. Eccl'iastes.j. ¶ In effectu et
ope apte monstrat qr nō habet euent⁹ sordida p̄da bo-
nos. Iux illud Prouer.xij. Non inueniet fraudulen-
tus lucrū cui scz minat de⁹. Esa.xxxiij. Ve q̄ p̄daris:
nōne p̄daberis? cū desieris p̄dari scz in morte p̄daberi.
Qui sicut pus vulpes fuerūt vulpinas fraudes et cō-
ditiōes habētes: q̄ vt dicit qū tps habent pinguiores
eligūt gallinas. Sic eoz executores ab illis qd pingue
et bonū est tollūt: sic ipi ab alijs q̄rū fuerūt executores
tulerūt: et sic q̄ in vita alijs vulpes fuerūt: i morte par
tes vulpiū erūt. In ps.lxij.
Ar.viij. ¶ Istas inuectiōes diuersis excusatiōibus diuersi forte
euadē nitunt. ¶ Aliq̄ dicere poterūt q eos nō multuz
18 grauāt nec spoliāt: licet ad tps eis obligent q̄bus rñdet:
q licet pei⁹ est eos spoliare q̄3 viuos sic ostensuz est su-
pra.e.c.xj. Ita pei⁹ est vltra terminū debitū obligari.
Si q̄s in carcē p viginti solidis detēt⁹ et amic⁹ incarce
rati eidē in viginti solidis obligaret: nonne grauaret eū
si solutionē diu differret: et illū in durissimo carcē iacē
pmitteret? imo intātū grauaret: q mallet alio tpe a tā-
to spoliari: talis enī dilatio: in illo casu plus eū graua
ret: q̄3 in alio tpe de tāto spoliatio. Sic in pposito et ptz.
Ergo eis nimis diu obligari q̄ ad grauamē qd eis af-
ferūt: culpā spoliatiōis nō euadūt: quia p eoz defectu
multis forte annis in purgatorio iacēt. Ubi p eos pri-
mo liberari pnt: mallent g̃ q aliqū eos a viginti libris
spoliassent: q̄3 ill' viginti solidis eis debitos detinerent
19 Redde g̃ tempestiue qd debes. Matth.xviij. ¶ Alij
credūt fictam illoz amicitiā palliare et excusare: qr mo
rientē freq̄nter visitāt: et mortuos cōplosis manibus plā
gūt: dicentes ve: ve. Sed tñ in rei veritate ad infirmū
currūt: sic musce ad lac: qū olla opit. De h Nō. D.ix.
22. Et sic corui et milui ad cadauer mortuoz vt p̄dā ca
piāt. Et sic canis ad macellū vbi aial occidit. Et sic ins
cole ad naufragiū: vt aliq̄d capiāt. Sic tamē spoliātes
naufragos sunt excōicati: sic ptz. C.viij.21. Ita spoliā
tes istos: q̄rū nauis frāgit corporis q̄ ad deuz: excōicati
sunt: sentētia enī a deo lata est ꝯ tales Deut.xxvij. Ma
ledict⁹ inq̄t q̄ errare fac cecū. Q3 autē ad infirmū p̄di-
cta veniāt intentiōe: ptz qr pauperē morietē vix q̄s vi-
sitat: et vix inueniri pōt: q ei⁹ esse velint executores q̄n
tūcūq3 sit ppinq̄or sanguine: q̄3 diuites. Nota etiam
20 cām q̄re mortuū plāgūt. D.ix.33. Nota aliā rōnē
de expēsis circa exeq̄as: cū reprobatiōe. D.ix.24. Si g̃
scire vis de illis q̄ mortuū plāgūt vide man⁹ et nō ocu
los: sicut auis q̄ respicit ad man⁹ aucupis: q̄ capita so-
cioz fregit: et nō ad oculos: q̄ ex frigore lachrymabant
et sociū: q̄ ex pietate eū lachrymari credidit. Nec ꝯside
rare ammonuit saluator: opibus inq̄t credite. ¶ Alij di-
cūt: nihil inuenim⁹: nihil habuit: mihi debet: fuit obliga
tus et nō obstāte q iurati sint de fideli inuētario et cōpo
to faciēdo: Ita falsuz faciūt inuētariū: q nihil i eo ostē-
dūt: qd abscōdi poterat: nō auz: nō argentū: nisi forte
tres obolos: vbi inuenerūt centū marcas. Et q̄ falsita
te non solū defunctū: sz etiā legatarios decipiunt: atq3
creditores: qr ppē inopiā: aut se nihil eis solue posse di-
cūt. Aut intātū defalcationē q̄rūt et legatoz atq3 debi-
toz sectionē: q vbi legauit vl' debuit decē marcas: let⁹
erit totū remittē p q̄dragintā solidis ille cui tñ ex debi
to debuit vel legato. Et tñ de pte illoz nihil volūt de-
falcare: q̄n pot⁹ pl⁹ habebunt q̄3 hēre deberēt. Patet g̃
q qū dicūt q nihil cū illo inuenerūt: vez est: si intelli-
gat p defuncto vel legatarijs vl' creditoribus. Qū g̃ di-
cunt nihil inuenim⁹: morē sequunt q̄rūdā q̄ qū d aliq̄
re petita mētiunt dicētes se illā nō hēre: addūt secretius
apud se: s'hbaudi p te. Ita qū dicūt nihil inuenim⁹ sb
audi pro mortuo vl' creditoribus vel legatarijs et ambo
mētiunt. In h etiā morē sequunt agnoz. Agn⁹ enī in
ter centū oues mrem ppriā et nulli⁹ alteri⁹ agni mrem
inuenire nouit. Sic isti agni diaboli int oīa defūcti bo
na pte ppriā quā ipi tollāt et nulli⁹ alteri⁹ inuenire sci-
unt. Tales ad agnos nō ptinēt dei: sz ad oues illas de-
putabunt: De q̄bus in ps.xlviij. Sicut oues in inferno
positi sunt: mors depas. et c. ¶ Alij rñdent: sic ptz. A. 21
xij.53. Alij qū debitū vel legatū ab eis petit dicūt so-
cius me⁹ hz pl⁹ de bonis defuncti: eat ad eū. Ali⁹ v̄o
petitorē ad istū remittet. Ita q sil' libēter inueniri no-
lunt. Et dū vn⁹ pl⁹ habet: sine alio nūq̄ soluere vult.
Ille etiā q̄ min⁹ se hēre putat: nihil etiā soluere vult: vi
det sibi q ex h soci⁹ pl⁹ hz: q etiā min⁹ latrocinū lici-
te cōmittere possit: et qr ille inimicat: et ad ifernū vadit
cū maiori sarcina. Iste vult etiā eū associare cū minori
dū cū puerso puerit. Alij bona defuncti occupātes: si
cut filij vel ppinq̄ vl' creditores: qū ammonent q illa
bona q̄ forte clā vel apte detinēt executoribus restituant
p aia defuncti faciēda: rñdēt executores nihil faciūt p
aia meli⁹ est q nos ista habeam⁹: h est tñ dictū: meli⁹
est q nos p ill' rebus dānemur: q̄3 exteriores: certū est q
taliū dispēsatio ad executores ptinet: g̃ sic illi p falsa di
spēsatiōe. Ita isti p iniusta dānādi sunt detentiōe. In
oibus ist' fact': vicz q vn⁹ executoz nō vult soluē d pte
sua quā occupauit: qr ali⁹ nō soluit: q etiā amici bona
detinē volūt qr executores nō faciūt p aia sic debēt: ni
hil aliud apti⁹ ostēdit nisi q vno alē: inimicāte alij etiā
inimicari volūt. Et sic oēs amici ei⁹ spreuerūt eā inter
angustias: et facti sunt ei inimici Treñ.j.
¶ Et si de⁹ iust⁹ iudex eos eternalit dānabit qr sua nō Ar.ix.
dāt: sic ptz Luce.xvj. De diuite epulone: q̄ nihil d suo
Lazaro dedit. Et Matth.xxv. Esuriui et c. Iteruz si sic 22
dānabit fures q̄ bona furant viuoz sic ptz.j. Coz.vj.
Neq3 fures: neq3 auari et c. Regnuz dei possidebunt:
vbi ponet: qui bona furant defunctoruz: de q̄bus supra
ostēsuz est q sunt latrones et pditores oibus alijs cru
deliores et peiores. Et si illi qui in hac parte culpabiles
sunt minus forte culpā talem cōmittere timeant: qr q̄ti
die vindictas talibus debitas deū cape non vidēt. Exē-
pla tamē et vindicte que in diuersis legunt scripturis
eis sufficere deberēt ad eos a tali trahendum iniq̄tate.
¶ De pena enī talibus debita: legit in gestis Karoli ma Exēm
gni de quodā milite p̄dicti regis: q̄ moriens armigero
dixit: q equū suū p aia sua daret: qd cū face differret:

post trigīta dies mortu⁹ eidē armigero apparēs: rñdit
se male habuisse vsq3 ad illud tp̄s. Sed tu inq̄t falsita
te tua penas nō euades. In crastino vō demones vi-
sibiliter eū in aere leuātes: eū horribili morte necauerūt
In signū q̄ mortuos defraudātes demonibus tradenꝰ
nō solū executores: ſ; o̅ēs illi. Esa. j. Ve genti pecca-
trici ꝑplo graui iniq̄tate: semini neq̄3. i. ingratis parēti
bus filijs sceleratis. Ve eīm eis erit: q2 hereditate celes-
ti priuabunꝰ: q2 hic bona ⁊ partē male eligūt. Sic p3
D. xj. 29. Nec mirū q̄ celesti priuanꝰ hereditate: quia
ſm iura canonica successor nō adimplens vel nō ser-
uans defuncti voluntatē ⁊ testamētū debet exhereda-
ri. xj. q. j. Siluester. Et ſm leges ciuiles oīm successiōe
priuatꝰ. C. li. vj. de fidei cōmiſ. l. vltia. Executores eīm
in lege ciuili vocanꝰ fideicōmissarij: q2 fidei illoꝝ mo-
23 riens cōmittit oīa. Nota. D. A. xj. 6. Iterū de pena
Exē̄m talibus debita; habeꝰ in q̄busdā hystorijs: q̄ in monaste
rio quodā abbas cū multis monachis vno anno mo-
riebaꝰ. Et cū ſm loci ꝯsuetudinē: q̄libet deberet anno-
nam suā hr̄e ꝑ annū ꝓ aīa sua distribuendā: de ꝯsilio
cellerarij elemosyna illa reuocata fuit. Quadā ḡ nocte
celerarius ille ante capellā transiens: p̄dictū abbatē cū
octo fratribus illo anno mortuis vidit vt sibi videbaꝰ: i
capella collocatos: corā q̄bus inuitū adductū ⁊ disciplī-
natū: abbas sic eū alloquiꝰ. Stultū inq̄t est de alteri⁹
morte emolumentū q̄rere in ei⁹ dānū: cū sors cuiusq3
sub eodē pēdeat fato: p̄dixitq3 illū citissime moriturū:
sed q̄cq̄d ꝓ eo fieret ad alioꝝ a q̄bus subtraxerat: refun-
dendū esse cōmoduȝ q̄ etiā iret ⁊ corrigeret exēplo: q̄s
corruperat vbo. Abijt ille: ⁊ nihil vanū se vidisse tam
recētibus plagis q̄ ꝓximo suo obitu mōstrauit. Qua in
re pensandū est q̄ illud q̄d ꝓ animabus fit illoꝝ q̄ mor-
tuos dū vixerūt defraudabāt: ⁊ ad defraudatoꝝ tran-
sibit vtilitatē: ⁊ ipse nihilomin⁹ defraudans ꝓ fraude
Exē̄m sua penis alijs vapulabit multis. ¶ Ad idē est q̄ scri-
biꝰ in gestis bti Gregorij: de quodā p̄posito monaste-
rij sui: q̄ inopiā times fratrū: sustentationē q̄draginta
pauperū retraxit: que annuatim vno fieri die solebat.
Sustētationē etiā duodecim pauperū q̄s in anniuer-
sario beati Gregorij i memoriā illoꝝ quos btūs Gre-
gorius pascere solebat: inter q̄s fuit inuētus angelus
in forma tertijdecimi: retraxit. Cui apparens p̄dictus
btūs Gregori⁹: sibi celerē p̄dixit mortē: nisi se corrige-
ret: q̄d veri postmodū ꝓbauit euētus. Qua in re pen-
sandū: quantū mortuos offendant: q̄ debita eis suffra-
gia subtrahunt ꝓ qua offensa etiā ipsi mortui eos tam
aspere rep̄hendūt: tanq̄3 celerē eis p̄dicūt vindictam.
Exē̄m ¶ Sicut p3 de illo de q̄ legiꝰ q̄ſi sic: q̄ lectū ꝓ aīa sua le
gauit q̄ post executori apparēs: q̄ lectū vt debuit nō de-
dit. Rñdit sibi bene esse hoc tantū excepto: q̄ lecto ca-
reret. ¶ Predicta exēpla ⁊ specula ⁊ p̄cipue illud de ge-
stis Karoli: respicere deberēt q̄ bona occupant defun-
ctoꝝ: tū3 quibus ducūt in bonis dies suos. Et in pun-
cto vsq3 ad inferna descēdunt: quoꝝ cuilibet defuncti
dicere possunt illud. ij. Mach. vij. Tu quidē celestissi-
me in p̄senti vita nos perdis: supple ꝓ quāto salutem
nostrā retardas sequiꝰ: sed patiēter sustine: ⁊ videbis
24 quō semen tuū torquebit. Qui vō istis exēplis audit͡ꝭ
se corrigere nolūt: vtinā corrigerenꝰ sensibili pena: vt
Exē̄m penas euaderēt eternas. ¶ Sicut ille de q̄ legiꝰ in libro
de apibus. Qui vnus fuit de tribus a q̄bus amicus mo
riens ad se vocatis: ⁊ executoribus ordinatis: q̄siuit: quā
penā in vita ista plus timerēt: quoꝝ vn⁹ dixit se plus
leprā timere. Alius ignē Anthonij. Tertius vō pau-
pertatē se plus timere dixit: quibus mouēs ait: ⁊ ego ro-
go deū q̄ ista vobis ꝯtingant: nisi testamentū meū fi-
deliter compleueritis: q̄d cū3 nō facerēt: primus lepra
secūdus illo igne: tertius cum magno timore ⁊ lachry-
mis oīa bona defuncti ad que attingere potuit: pro
anima ipsius erogauit. In signuȝ q̄ illis qui fideliter
vltimā voluntatē defuncti complent: periculū euadē-
tibus. Alij nō solum leprā: vel ignē Anthonij: sed q̄d
pei⁹ est ignē patiētur eternū. Iuxta illud Eccl. ij. Ve
duplici corde: ⁊ labijs scelestis ⁊ manibus male facientibus
et peccatori ingrediēti terrā duabus vijs: dū eīm terrā
et diuitias q̄s habēt q̄rūt ad īmobilia per falsas ac-
quisitiones: ⁊ mobilia ꝑ falsos intrant executores: ter-
Exē̄m ram duabus ingrediunꝰ vijs. ¶ Ad idē est historia cu-
iusdam sapiētis in libro suo de sacerdote: cui vestis le-
gata erat vt pro anima oraret defuncti: q̄d cū sufficien
ter nō faceret: postea in visione quadā ad infernū du-
ctus: illam vestē ardentē a demonibus ei improperātibus
sup̄ se ꝓiectam sustinuit: sup̄ qua ad se redeunte: vesti-
gia manserūt adustionis: quo facto datur intelligi q̄āe
periculū sit mortuos nō solū de bonis: sed etiam de de-
bit͡ꝭ defraudare suffragijs. Si eīm sancta ⁊ salubris est
cogitatio ꝓ defunctis exorare: ⁊ ꝑ argumentū a cōtra-
rio sensu iniquū ⁊ ꝓphanū est defunctos negligere: et
p̄cipue vbi eis speciali obliganꝰ beneficio vel statuto.
Caueant ergo ecclesiarū rectores ⁊ alij: q̄ specialis qui-
bus rōne obliganꝰ bñficij vel statuti: negligunt suffra
Exē̄m gia. ¶ Ad idē est q̄d scribit Beda de gestis angloꝝ li-
bro. iij. de furseo viro nobili: qui a corp̄e exut⁹ ⁊ ab an
gelis in altum leuatus: angelico p̄cepto ima intuens:
vallem vidit tenebrosam: ignibus q̄tuor succensam: cui
respōsum fuit: q̄ vallis mūdus: ignes vō peccata fue-
runt: qui ip̄m ꝯsumunt. Quoꝝ primus est mēdacij: q2
nō tenent holes q̄d in baptismo ꝓmiserūt. Secūdus
est cupiditat͡ꝭ: q2 mūdi diuitias amori p̄ponūt celestiū
Tertius discordie ⁊ dissentionis q̄ dei domū dum cō-
burit: ip̄m longius fugat. Quartus impietatis cū in-
firmiores spolianꝰ. Viditq3 demones in igne volitan
tes: ⁊ bella ꝯtra sanctos suscitātes: quoꝝ vnus sup̄ eū
tunicā iactauit ignitā: quā de bonis mortui primus se ac
cepisse cognouit. Cui clamāti ait āgelus: q̄d incēdisti:
arsit in te. Anima vō ad corpus redeūte: signū incen-
dij visibiliter ptulit in humero ⁊ maxilla. Si iste talē
tanq̄3 horribilē vidit visionē: totq3 penarū accepit ar-
ras ꝓ dono sibi gratis dato: ꝓ quo vt debuit nō satis-
fecit: q̄d sustinebūt q̄ rapiūt vel iniuste aliena ⁊ speci-
aliter mortuoꝝ detinent: quibus exēplo veniet ꝑditō
Prouerb. vj.
¶ Articulus vō vltim⁹ isti⁹ capituli est oībus p̄cedētibus Arti. x.
mirabilior ex hoc q̄ nō solū ex scripturis: ſ; oculata vi
deꝰ fide: ⁊ q̄tidiano ꝓbaꝰ experimēto: q̄ bona defuncto 25
rū male expēdunꝰ: q̄ etiā ipse q̄ totū acq̄siuit: nihil vl̄
parū habet intm̄ eīm ista mala oībus nobis nota sunt: q̄
oēs in morte diuitū: quasi sic loquenꝰ: dicētes: heu eū:
quāto labore ⁊ sollicitudine de die ⁊ nocte i terra ⁊ ma-
ri bona sua acq̄siuit: quātis p̄iculis nō solū aīe: q2 il-
lud min⁹ curat: ſ; etiā corpis se exposuit: quot defrau-
dauit: q̄t exheredauit ad quantā etatē vitā suā in diui-
tijs ⁊ delicijs ⁊ honoribus ducēꝰ cogitauit: ⁊ subito mor-
tuus est ⁊ totū amisit: ⁊ alij de bonis suis terras emūt:
domos edificāt: ditanꝰ. sicut p3. A. xij. 15. Comedūt ⁊
bibunt: ⁊ ducūt in bonis dies suos: ⁊ ꝓ aīa illi⁹ nihil
faciūt. Ista nō sunt extranea. Sed oībus nota: vtpote q̄
quotidie accidunt: ⁊ tñ intm̄ infatuanꝰ stulta multoꝝ
corda: q2 nec scripturis nec experimētis p̄muniri volūt
nec credere: q̄d ita erit de bonis illoꝝ sic vidēt de bonis Exē̄m
alioꝝ. Nō. G. ij. 30. cū sequentibus. Tales sunt brutis Vulpes
stultiores. Inter q̄ ſm fabulas: vulpes vidēs q̄ leo lu et Leo

po capitis abstulit pellem eo ꝙ predā bene nō diuisit:
melius eā diuisit: totā dando leoni. Rñdēs ꝙ hanc a
sacerdote cū rubea corona didicit curialitatē atqꝫ sapi-
entiā. Vidēs eñ alteri⁹ piculū: cautius facere didicit
siquidē vexatio dedit intellectū. Sed heu hō cū in ho-
nore esset nō potuit talibꝫ compari iumētis: qꝛ in pau
cis tāta inueniē industria: sicut pꝫ. E. vij. 17. Pauci
eñ inueniunē qui ꝑ exēpla in alijs visa se custodiūt: ꝗ
volunt dum viuūt de bonis suis bene ordinare: vel ea
pmittere: nō obstāte ꝙ vidēt vt cōiter ꝙ ea ꝗ derelin-
quunē: amittanē. Et ponam⁹ ꝙ nō amittant: sed post
eos mittanē. Et si nō esset ad hoc exēplū naturalis ꝑ
lox rō: visus etiā corpis ostēdit ꝙ melius esset lumen
26 ante eos ꝙ̄ post eos portari. Siquidē ⁊ hoc ad oculū
videm⁹: ꝙ vnus puer debilis ꝗ de nocte obscura in via
turpi ⁊ ignota lumen habet ante eū velocius ⁊ securi⁹
vadit: ⁊ melius se custodit: ne in foueā ⁊ in lutū cadat
ꝙ̄ fortis hō ⁊ diues ⁊ potēs in eadē via: ꝗ lumē habet
a tergo vel a longe: ⁊ nō videt vbi ponat pedes suos:
Ita spūaliter vn⁹ paup vel debilis vel infirm⁹ ⁊ miser
quo ad mundū istū: ꝗ lumē elemosynarū ⁊ alioꝝ bo-
noꝝ operū ante se pmittit: ⁊ ante se habet qñ moriēdo
per viā transibit ignotā plenā tenebris ⁊ piculis: ve-
locius citius ⁊ securi⁹ picula illa euadit: ⁊ meli⁹ se cu-
stodit: ne in abyssum cadat penarū: ꝙ̄ rex vel quicūqꝫ
1. diues vel potēs: cui⁹ lumen ⁊ restitutionē executores
a lōge post vł nunꝙ̄ portāt. No. M. xj. 97. Talis eñ
anteꝙ̄ lumen veniat in puteū pfundū: ⁊ in foueā ⁊ in
lutū cadit penarū: vbi miser in tristicia sedens ⁊ dolēs
dicere pōt illud Ps. lxviij. Infixus sum in limo pfun
di: ⁊ nō est substātia supple me liberans. Sed inaniter
tunc plangit post casum: tutius fuisset: ⁊ meli⁹ sibi p-
uidisset: Ita ꝙ in morte secure orasse potuisset: dicens
illud Ps. lxviij. Modo me demergat tempestas aque:
neqꝫ absorbeat me pfundū: neqꝫ vrgeat sup me. p. o. s.
qꝛ lumē meū habeo an̄ me. Et tñ qꝛ ad illud lumē sine
tuo adiutorio de⁹ est insufficiens: libera me de luto: vt
nō infigar. In ps. co. tene manū meā: ⁊ trahe me post
Extrā te. ¶ Historia siue parabola huic histone habeē filus
de duobꝫ socijs: ꝗ pacto se astrinxerunt vt ferē: ꝙ quili
bet esset in nuptijs alteri⁹. Altero ḡ mortuo: alter nu-
psit ⁊ duxit vxorē: nocte vͦ eadē mortu⁹ socio apparēs
dixit veni ad pactū tenendū. Cui alius ego non tantū
oneraui te ad tenendū: q̄si diceret: nō fuit intentionis
mee ad onerandū te ꝙ post mortē venires: forte nō pla
cuit ei p tūc: ⁊ p statu turpi: in ꝗ vidit eū societas sua.
Rogatus ḡ ꝙ discederet: noluit nisi sub cōditione: ꝙ
socius secū ad puteū lumen portaret: qđ dum faceret.
Aliqñ mortuus lumē pcessit. Aliquando seq̄bat. Qñ
vͦ pcessit: aliquotiens grauiter cadere videbaē: qñ vͦ
seq̄baē: recte iuit: licentiā vͦ accepturus de causa hui⁹
facti req̄situs: rñdit. Sic est de illis qui pmittūt bona
opera illi habētes lumē ante: recte ambulant. Ego vͦ
qui in te: ⁊ in alijs fictis amicis cōfidebam: sicut etiam
mei similes cecidi: si vͦ lumē ante me portassem: nō in
tenebris nō essem: ꝫ qꝛ sic nō feci: ideo nūc in tenebris
straui lectulum meū Job. xvij. Nota. R. vj. per totū.
Et specialiter. 11. et. 12.

E. ix. Excōmunicationis causa

anteꝙ̄ sententia pferaē: est diligēter inuestigā-
da. Scđo oñdiē ꝙ post sufficientē cause cognitionē est
in casu necessario pferenda. Tertio ꝙ hec sententia est
multū timenda. Quarto ꝙ absolutio est cito petēda.
Arti. i. ¶ Primū pꝫ: qꝛ si hō nō debeat leuiter sine magna cā
1 sine etiā diligēti cause cognitiōe ad mortē iudicari cor-
poralē: nec medicus infirmū mortuum iudicat: anteꝙ̄
pulsum ⁊ vrinā diligēter scrutauerit: a multo fortiori:
bona diligētia pcedere debet: anteꝙ̄ quis mortu⁹ iudi
ceē spūaliter in anima: ⁊ sathane tradaē in inferni pa-
tibulo suspēdēdus. Nullus eñ membrū de corpe pre-
scindit naturali: nisi causa sit prius bñ discussa: qꝛ hoc
nullus facit: vbi aliter sanari possit. Sed si videt ꝙ ni-
si pscindaē periculū infectiōis toto iminet corpi: illud
pscindit non sine omniū mēbroꝝ timore ⁊ dolore. Ita
in pposito cum timore ⁊ cordis cōpassione: mēbrū in-
corrigibile de corpe christi ⁊ ecclie mediante excōicatio
nis gladio pscindendū est: qꝛ sicut puer nimis frequē-
ter ⁊ ex leui causa verberatus induraē: ⁊ de verberibꝫ
minus curat. Sic in pposito sententia excōmunicatiōis
nimis cōmuniter lata: nō timeē. In isto eñ casu sicut
bñficiū nimis cōiter datū min⁹ appciaē. Ita suppliciū
minus timeē. In vno eñ rarū est carū. In alio rarum
est timendū: ablata eñ raritate oleū ecclie. i. idulgētie
vilescit: ⁊ vinū ꝙ vulnera mordet. i. excōmunicatio nō
timeē. Prelatus eñ est ille samaritanus Luc. x. qui cū
discretionis statera oleum indulgētie: ⁊ vinū dure sen
tentie vulnerato infundere debet.
¶ Ex qua christi doctrina pꝫ istius in casu sentētie ne- Arti. ij.
cessitas: qꝛ sicut necessariū est plagis antiquis que car-
nes hñt putridas medicina mordax ⁊ corrosiua ⁊ cau- 2
teriū ⁊ nouacula carnes illas ꝯsumēs: sic etiā necessa-
riū est mēbri putridi amputatio: vbi alias piculum ⁊
damnū incipit corpi īminere. Sicut etiā rex necessario
in casu se defendit cōtra terre sue inimicos gladio ma-
teriali: ⁊ pastor ouē reducit baculo. Sic in pposito est
in casu ꝯsimili necessaria censura ecclīastica: vicꝫ sentē
tia excōicationis ⁊ interdicti ⁊ suspēsionis ⁊ hmōi: qꝛ
ista oīa nō ordinanē ad separandū hoiem a deo: nec
ad vulnerandū: sed ad sanandū: sequiē ꝙ multi credū
tur esse in ecclia: qui sunt extra: ⁊ ecōuerso: qꝛ fm Se-
necam nō sentētia: sed causa facit hominē turpem.
¶ Illa ḡ causa. i. pctm̄ que interi⁹ aiam occidit: ⁊ a deo Arti. iij.
separat: cū sentētia exteriori ꝗ ⁊ ab ecclia separat exte-
rius: est multū timēda: qꝛ si eā mortis tpalis: vicꝫ infir 3
mitas interior: iudex etiā exteri⁹: ꝗ corpus morti adiu-
dicando illud a societate sepat ceteroꝝ: multū timeuē:
ppter mortē quā inferunt momentaneā: multo magis
timēda sunt pdicta: ꝗ ad mortē non solū corpus: sed ⁊
aiam ⁊ corpus ducunt eternā. Hoc pulcherrime ostē-
diē ex doctrina christi Luc. xij. vbi postꝙ̄ docuit mor
tē corpis esse paruipēdēdā dicēs: ne terreamini ab his
qui occidūt corpus: ⁊ post hoc nō habēt amplius ꝗđ
faciant: docuit eius eccliēqꝫ sue sentētiā ꝗ hominē tam
ab ecclie triūphātis ꝙ̄ militātis separat societate: igni-
busqꝫ deputat eternis: multū esse timendā dicens: ostē
dam vobis quē timeatis: timete eū qui postꝙ̄ occide-
rit habet potestatē mittere in gehennā. Tria facit. In-
sinuat rei euidentiā ostendam ⁊c̄. Precipit vestri pro-
uidentiā timere: minaē duram sententiā: in gehennā.
Primū patet in bulle seu sentētie scripte aperta plano-
ne. Secundū patebit in mandati executiōe. Tertiū pa
tebit in finali rebellione. Ista tria: scꝫ sentētie plano et
rigoris contra excōmunicatos executio: ⁊ pene eterne
cōtra rebelles inflictio. Triplicē excōmunicationis ti-
morē incutere debēt: ppter triplex qđ excōmunicationi
imminet periculū: quoꝝ primū imminet ipsi excōmu-
nicato: secundū cōmunicantibus: tertiū toti mundo.
¶ Primo eñ hec sentētia est multū timenda ppter pe- 4
riculum maximū quod prouenit ex huc sententia ipsi
excōmunicato: tam in psenti ꝙ̄ in futuro. In presenti
enī vita multiplex ei imminet periculū. Primo: qꝛ ipsa

a deo animā derelictā ꝛ separatā ostendit: ꝛ a societate
omniū bonoꝝ tam in celo q̄ȝ in terra. Ex quo sequitur
ꝙ libere a diabolo possidet̄ ꝛ spoliat̄: sicut illi qui tem-
pore guerre regis nō habēt protectionē. Et sicut illi q̄
per sententiā apostolicā publicant̄ quo ad personas et
bona: ꝓpter ecclesie rebellionem. Tales eñ sunt ad vo-
luntatē capientiū. Nota. T. v. 45. Ex secūdo patȝ ꝙ
a nullo iuuari potest: quia sicut membrū a corpore ab-
scisum ꝛ canibus proiectū: ab alimento ab alijs mem-
bris accepto nō iuuat̄: nec eorum cōmunicat operibꝰ.
Ita tale membrū a cibo anime. id est. a bonis operibꝰ
tam illoꝝ qui sunt in celo q̄ȝ in terra: priuatur: quia est
sicut arbor de terra euulsa: que humorem de terra non
trahit: que siccatur ꝛ ad ignem disponitur eternū. De
quibus Jude. j. Arbores autumnales infructuose bis
mortue: supple semel in causa: secūdo in sentētia eradi-
cate: quibus procella tenebrarū conseruata est ineter-
num. Jam eñ securis. id est. sentētia ad radicē istius
5 arboris posita est Math. iij. ¶ Secūdo hec est timen-
da: propter spiritualem quā ostendit deformitatē. Est
eñ excōmunicatus turpis coram deo ꝛ curia celesti: si-
cut carbo extinctꝰ ꝛ abhominabilis sicut candela extin-
cta fumigans: teste quippe ꝓpheta: Denigrata est sup
carbones facies eoꝝ Treñ. iiij. ¶ Tertio est velut ho-
mo ab inimicis captus: omniū auxilio ꝛ succursu de-
stitutꝰ: multisq̄ȝ vinculis ligatꝰ: qui quāto diutius sic
infeliciter detinet̄: tāto pluribꝰ vinculis alligat̄: velut
etiā miser azinus in foueā cadēs importabili sub one-
re: cui ve est: q2 nec subleuātē inuenit. De quo Eccēs.
iiij. Vnus inquit si ceciderit: non habet subleuantē se.
¶ Quarto cum membrū abscisum sit ꝛ demonibꝰ ꝓ-
iectum: cum christo ascendere non poterit: quod maxi-
me est timendū. Vnde Augustinꝰ nihil timere debe-
ret christianꝰ: sicut a christi corpore separari. ¶ Quin-
to: quia est sicut canis immūdus imo omi cane ꝛ omi
saraceno peior: sicut peior est apostata a religione q̄ȝ q̄
nunq̄ȝ religionē intrauit: ꝛ peior qui baptismi ꝛ sacra-
mētoꝝ amisit grām: q̄ȝ qui nunq̄ȝ recepit. Et peior ca-
nibus: quia nec ecclīam ꝓpter temerita intrare permit-
titur: nec cum sanctis cōmunicare. Quia que cōmuni-
catio sancti ad canē Eccl. xiij. vel que cōuentio christi
ad Belial. ij. Coꝝ. vj. ¶ Sexto: q2 sicut immundū ꝛ in-
utile cani: Ita excōmunicatus traditus est sathane. j.
Coꝝ. v. Eo ꝙ iudicaui huiusmōi tradere sathane: qui
libenter eum recipit: quia sicut de macello ꝓiectum: ita
diabolus de ecclīa eiectū auide expectat deuorandū: q̄
6 circuit querēs quē deuoret. j. Pet. v. ¶ Septimo quia
est extra ciuitatē tpe obsidionis: sicut patȝ. C. iiij. 10.
Secūdo hec sentētia est timēda: q2 multū nocet cōicā-
tibus. Sicut eñ candela extincta olfacientibꝰ: ꝛ lepro-
sus tangētibus: ꝛ ouis scabiosa simul pascentibꝰ. Ita
excōmunicatꝰ nocet sibi cōmunicātibꝰ. Ille eñ excō-
municatus intimꝰ est alijs cōtagiosus. Aliorūq̄ȝ infecti-
uus: tantusq̄ȝ diaboli auceps ꝛ glutinū atq̄ȝ venator:
ꝙ vix ꝑ quēcūq̄ȝ peccatorē: tot sicut per eum lucratur
Exm̄ diabolus. Vnde demon vt dicit̄ semel in quodā de-
moniaco adiuratus: per quem modū plures in die lu-
crarent̄? Respōdit per excōmunicatū: quia aliquādo
per vnum talem centum. imo mille in die: qui vel mor-
taliter: sicut qui in diuinis vel cōtemnēdo vel veniali-
ter: sicut alio modo participant: peccant: lucrat̄. Opti-
mus est ergo diaboli venator: ille excōmunicatus: q2
non est rex qui habeat venatorē: qui tot ei in die capiat
feras quot iste homines. Crudelissimus est etiam dei
expugnator: qui ita potenter ab eius dominio subdi-
tos aufert: diaboliq̄ȝ dominio subijcit. ¶ Q2 aūt talē
participantes dei inimici: diaboliq̄ȝ sint amici: patȝ tā
per opera illorum q̄ȝ per legē ecclesie. Per opera patet:
quia sicut recipiēs ꝛ receptans a rege bannitū: in ope-
re quo amicabiliter se ad talem habet: ostendit ꝙ non
est amicus regis: quia amici eadē diligunt ꝛ eadē odio
habēt ſm phm in Ethicis. Sic in ꝓposito qui amica-
biliter se habet ad bannitū a deo: tam ab ecclesia triū-
phante q̄ȝ militante expellēdus est. Idem patȝ ex lege
ecclesie. In decretis: distinc. xciij. si inimicus. Vbi ad-
ducitur Petrus princeps apostoloꝝ populū docens
in ordinatione Clementis: ꝛ informans excōmunica-
tos fugere: quia inquit: si quis amicus illoꝝ est: vnus
ex illis qui ecclesiam exterminare volunt. Et cum cor-
pore vobiscum esse videat̄: mente tamē ꝛ anima ꝛ ope-
re contra vos: et est multo nequior hostis q̄ȝ qui foris
sunt ꝛ aperte inimicant̄. Cuius rei causa esse potest: q2
participātes sunt causa quare tot sunt excōmunicati: ꝛ
quare minus excōmunicari timēt: sicut suppor̄tātes et
latrones ꝛ homicidas iuuantes: sunt causa quare tot
sunt latrones: si eñ nullus eis cōmunicaret quoꝝ desi-
derant cōmunionē: ipsam amicoꝝ fugam: suamq̄ȝ ex
fuga confusionē: plus timerēt q̄ȝ ipsam timeant sentē-
tiam vel confusionē quā habebūt: quādo a deo ꝛ tota
curia celesti separabunt̄. ¶ Hec eñ ratio in ꝓallegato 7
allegatur decreto: dum eñ omniū cupit amicitias ha-
bere qui eum ꝓpter peccatū fugiunt: citius recōciliari
vult ei qui omibus ꝓest. Ex dictis quoq̄ȝ patȝ quantū
sit participantiū periculū: quia si bannitū regis rece-
ptans: vel latronē receptans vel fouens: suspēdio di-
gnus sit: quo suspēdio dignus iudicat̄ qui bannitū dei
recipit? Et si talis participatio separat a perceptione sa-
cramentoꝝ: quomō etiam nō separat a perceptione ce-
li? Et si excōmunicati: tam in vita q̄ȝ in morte ab eccle-
sia excludunt̄ militāte: tanq̄ȝ indigni quis eos dignos
sanctiore iudicaret loco scȝ ecclesia triūphāte? ¶ Q2 au- Exm̄
tem ab ecclesia expellant̄ militante in vita: quotidiano
patet experimēto: ꝙ aūt ab eadē expellant̄ post mortē:
patet ꝓmo per exemplū ex gestis beati Augustini pri-
mi angloꝝ archiepi. De quo fert̄: ꝙ cum ex more mis-
sas celebraturus: ꝓciperet ꝙ omes excōmunicati de eccle-
sia exirent: vidit vnū de terra vbi quondā sepultus fue-
rat surgere: ꝛ de ecclīa exire: ꝛ ab eodē sancto de causa
requisitus: rñdit se quondā ꝓpter decimas non solutas
excōmunicatū fuisse. ¶ Ad idē est qđ scribit btūs Gre- Exm̄
gorius scđo li. dialogoꝝ: de duabꝰ ancillis christi: q̄ q2
frequēter linguas laxabant aduersus quendā qui eis
in exterioribꝰ seruiebat ꝯtendentes: a btō Bñdicto ta-
le habuerūt mandatū. Nisi inq̄t correxeritis vos: ego
vos excōmunicabo: ꝛ post earū mortē frequenter vise
sunt tpe misse de ecclīa exire. Illis ḡ qui hmōi cēsuras
modo parū timēt: in fine ſm Augusti. grauiꝰ erit: q̄ȝ
si gladio ferirent̄ vel a feris deuorarent̄ vel flāmis exu-
rerent̄. Tertio hec sentēnia est timēda: q2 toti nocet mū-
do: q2 si ꝓpter vnū excōmunicatū vicȝ Judam tota na-
uis in qua erat ipse cum christi discipulis: iactabat̄ flu-
ctibus: ꝛ quasi periclitabat̄. Sicut pȝ Math. viij. Et
Mar. iiij. Cuiꝰ causa fuit Judas: ſm verba Ambro-
sij que habent̄ in decretis. xxiij. q. j. nō turbat̄: Ita ꝓ-
pter excōicatos ꝛ pctōres totus mūdus iactat̄ ꝛ turba-
tur tempestatibꝰ ꝛ bellis ꝛ pestilentijs sicut satis ostē-
ditur. B. ij.
¶ Ex quo tot pericula contingūt tam excomunicatis: Arti. iiij.
q̄ȝ cōmunicātibꝰ in vita pariter ꝛ in morte: ꝛ etiā toti
cōmunitati: pȝ ꝙ absolutiōis remediū cito esset que-
8 rendū. Sed aliqui minus de eo curant remediū quere-
re: q2 forte reputāt se sine causa esse excōicatos ꝛ iniuste:

q̄d tamē semp timendū sit: sequēti ostendit exemplo.
Exem Fertur q̄ quidā a tali sententia ligatus a Ruberto lin-
conienſi episcopo: allegauit q̄ excōmunicari non me-
ruerat. Cui ep̄s: quid demeruit iste panis nou⁹: nihil
inquit cum ep̄s eum excōmunicauit: statim factus est
putridus: quod ad istius sentētie seueritatē ostensionē
et alioꝝ terrorē factū fuisse intelligit. ¶ Alij vero tales
censuras ideo minus timent: q̄ quotidie tales vindi-
ctas de excōmunicatis capi non vident. In primitiua
eñ eccl'ia demones publice vt dicit vexabant excōmu-
nicatos: cōmuni⁹ q̄ modo: sed q̄d tūc faciebāt aperte
et manifestius: nūc faciūt occulte ꝛ periculosius: quia
minus timent: ꝛ diutius modo in ea iacēt inuoluti q̄d
forte demonū est cautela. Sicut patz. C.vj.61. Et. C.
vij.11. cum tribus sequētibus. Propter causas eñ ibi
et hic etiā tactas: possunt demones dicere illud Apoc.
vltimo: qui nocet: noceat adhuc ꝛ qui in sordibus est:
sordescat adhuc. Nō q̄ multi sunt excōmunicati. F.j.
7. Nota. M.j. per totum.

F.j.

Alsitatis et veritatis.

Primo facienda est adinuicē comparatio:
quo ad potentiā ꝛ victoriā: ostēdendo q̄
falsitas in hoc mūdo vt cōmuniter cōtra
veritatē preualet. Secūdo: ostēdet q̄ nō est mirabile q̄
preualet ptra veritatē: propter multas causas q̄ eā vin-
cere faciūt. Tertio: ostēdit: q̄ periculosa est falsoꝝ ser-
uitus vel societas ꝛ amicitia. Quarto falsoꝝ ostendit
stulticia. Quinto: incorrigibilitas. Sexto: ostendit q̄
sit radix ꝛ causa falsoꝝ innumerabilis multitudinis.
Septimo: ostendere restat: que mala ex falsitate cōtin-
gunt. Octauo: quis sit falsoꝝ finis.
Arti.j. ¶ Rōne primi est sciendū: q̄ talis est cōparatio int̄ fal
sitatē ꝛ veritatē: vt frequēter q̄lis est int̄ lupū ꝛ agnū.
1 De q̄bus habes. D.xj.12. q̄ sicut in omi pflictu ꝛ lu-
do ꝛ facto: lupus ptra agnū preualet: sicut etiā Pilatus
ptra christū in hoc mūdo preualuit: sic in causis ꝛ placi-
tis falsus ptra veracē: ꝛ impi⁹ preualet aduersus iustū
Abac.j. Et specialiter vbi verax est paup: ꝛ falsus est
nūmosus. In hoc casu pōt paup clamare iusticiā suaz
ostendēdo: ad iudices: dños ꝛ alios: q̄ ad faciendū iu-
sticiā ordinant: vsq̄ ad raucedinē: pōt etiā curias seq̄
vsq̄ ad lassitudinē ꝛ vite tedium: ꝛ nō exaudiet. Vbi
falsus sine omi clamore vel labore tantūmō manus il-
loꝝ cū nūmis tangendo: exaudit ꝛ expedit. Mirabile
videt: q̄ clamās nō exaudit: ꝛ mutus audit: ꝛ cā est:
q̄ vnus venit in noīe nūmi ad quē habēt semp aures
apertas. Alt⁹ in noīe dei. Apud tales eñ falsos asses-
sores ꝛ hmōi bene tractat ꝛ libēnus recipit: q̄ venit in
noīe nūmi: q̄z dei. Nec mirū: q̄ q̄libet libētius recipit
et cū meliori vultu illū q̄ venit in noīe dñi sui quē mul
tū diligit q̄z illū q̄ venit ī noīe dñi quē nō diligit: quē
nō reputat dñm suū. Sed taliū dñs maxime dilectus
est nūmus: q̄d innuit christus in euangelio: vbi docet
q̄ nemo pōt duob' dñis seruire: innuēs māmonā esse
cupidoꝝ dñm. Q̄d ḡ mirū: si venientē in noīe ei⁹ libē-
2 ter recipiāt? ¶ Iterū citius audit ille q̄ venit in nomīe
dñi sui quē diligit ꝛ timet: q̄z in noīe illius dñi quē nec
timet nec diligit. Ita isti citius audiunt vnū venientē
cū nūmis cū paucis verbis: q̄z vnū q̄ clamat pro amore
veritatis: ꝛ pro amore dei ꝛ oīm sanctoꝝ. ¶ Iterū sicut ī
omi bello: vbi de⁹ iuuat pars aduersa vincit: sicut ptz
B.ij. articulo. viij. Ita ī placitē causis ꝛ negocijs hu-
iusmōi: vbi iste falsus deus. s. denari⁹ iuuat: veritas vi-
cit: q̄ ita man⁹ illoꝝ: in quoꝝ manib' iniq̄tates sunt:
fortificat in tangēdo: q̄ eos fortiter agere ꝛ vincere fa-
cit. Et si nō possunt manus omniū duodecim tangere
abundāter: tangant saltem manus antiq̄oris vel pori
tioris patrie ductoris: ꝛ adhuc ꝯ veritatē preualebit: q̄
ille vnus vel timore vel amore vel falsa informatione:
qua factū falsissimū: antiqua tp̄a antiquorū regum ꝛ
feofessationes: q̄ nunq̄ fuerūt in rerū natura narran-
do: colore veritatis colorabit: ꝛ aliquo predictoꝝ modo-
rū alios post se ducet. Et sic in mūdo isto falsitas preua-
let. Sic dñs ꝛ deus in dñio ꝛ regno suo. Et veritas in
plano cāpo seu platea. In ista lucta: seu hastiludio vel
bello: vbi falsi cū denarijs sunt ex pte ptraria: ꝛ etiā me
diatores in negocio: sicut in duodenis ꝛ hmōi: psterni-
tur. Et sic verificat illud Esa. lix. Corruit in platea ve
ritas. Sicut ptz. A.viij.38. ꝛc̄.
¶ Sed cum veritas sit tam fortis: q̄ teste scriptura. ij. Arti.ij.
Esdre. iij. Sup oīa vincit veritas: ꝛ eodē libro. ca. iiij.
q̄ dixerūt oēs magna est veritas: ꝛ preualet: mirabile vi
3 det dictū: q̄ falsitas veritatē psternit. Sed hoc nō de- 3
bet esse mirabile pſideranti locū ꝛ modū: ꝛ omīa auā-
tagia q̄ falsitas habet pro parte sua in illo bello. ¶ Ha-
bet eñ ex parte sua omīa auantagia q̄ bellantes victo-
res facere psueuerūt. Quoꝝ primū ex loco est in q̄ pu-
gnant. B.nāq̄z.ij.2. et. A.xxv.6. dictū est: q̄ locus pro
bello bene electus: multū pugnātes iuuat q̄ etiā sit in
terra ꝛ dñio proprio. Et habeat circa se homies. s. qui eū
multū diligant: ꝛ aduersariū odio habeant. Sed falsi-
tas eligit sibi locum aptiorē: vi3 hunc mundū int̄ su-
os qui multū eam diligūt: ꝛ alterā partē magno odio
habent. id est. veritatē: in dominio ꝛ regno proprio. Si-
quidē in hoc casu q̄ veritatē negat: falsitatē pcedit. S3
hic mūdus. id est. cōgregatio falsoꝝ: negat esse regnuz
veritatis. Ipsa eñ veritas dicit regnū suū non esse de
hoc mūdo. De quo etiā intelligit illud Osee. iiij. Nō
est veritas in terra: ergo regnum falsitatis esse oportet
iuxta sententiā Augustini de ci. dei. In ciuitate inquit
dei: rex est veritas sc3 in celo ꝛ in cōgregatione fideliū:
lex: charitas: dignitas: equitas: pax: felicitas: vita: eter
nitas. Sed in ciuitate diaboli. id est. in pgregatiōe fal-
soꝝ: rex est falsitas: lex: cupiditas: dignitas iniquitas:
lis felicitas: vita tpalitas. In hoc eñ regno. i. in cōgre-
gatione falsoꝝ: habet totā altā iusticiā: ꝛ ita potēter re-
gnat: q̄ alijs dat terrā hereditatē: vitā ꝛ mēbra: q̄ hi-
oibus carere deberēt: q̄ fortior latro vel homicida qui
ducit ad castrū: vel ad aliū carcerē si sit de magno ge-
nere: vel sit alligatus alicui magno ductori: vel ipse vel
amici ei⁹ habeāt vnū pducere possint iudices: assessores
et patriā liberat. Vñ nup cuidā roganti pro amico quē Exem
in carcere habuit. Respōdisse fert ille ductor: tace si in
manu duos corā iudice homes furatos hēt: ego facerē
eū euadere. Ecce quō vitā dat cui nō deberet. ¶ Ex alia
parte si fidelis hō habeat inimicos potentes: q̄ minis
vel muneribus patriā ducūt: indictat: incarcerat ꝛ occi-
dit: q̄nq̄ pro terra vel manerijs suis: q̄ illi potētes desi-
derāt. Sicut Achab desiderauit vineā Naboth: pro q̄
habenda occisus fuit: sicut patz. iij. Reg. xxj. Aliq̄n pro
odio ꝛ alijs causis. Patet ḡ q̄ tantā ptātē habet nunc
falsitas in ciuitate diaboli: quantā habuit olim Pilat⁹
in ciuitate Hirlm. Quia sicut ille Barraban latro-
nem liberauit ꝛ christū occidit: Ita nūc falsitas ꝛ falsi
hoies q̄ locū tenent Pilati: q̄ pugnāt in propria patria ī
qua sunt audaciores: de q̄ etiā pverbiū est: q̄ in propria
patria vacca fugat bouē sicut ꝛc̄. Sed secus erit in re-
gno veritatis. i. in alio seculo. Ibi eñ veritas vincet: et
falsos ponet cū Pilato: cuius locū in terra tenuerunt.
¶ Secundū: q̄d iuuat in bello ad victoriā obtinendā: 4
est generis sublimitas. Talib' eñ vt cōmuniter plus

res fament: ⁊ plures ſecū ducere poſſunt: pluſqꝫ aduer-
ſarij tales timent: taliūqꝫ libentius in matrimoniū du-
cunt filie. Et ſpecialiter vbi generis ſublimitatē comi-
tant multe diuitie: ⁊ largitas magna. Sed falſitas de
magno genere: vtpote que diabolū habet patrē. Ipſe
enī mendax eſt: ⁊ pater eius Ioan. viij. Et cupiditatē
matrē: quia cōmuniter cupiditas parit falſitatē: q2 ꝓ-
pter illa ſunt falſa periuria mercatoꝝ: falſa teſtimonia
iuratoꝝ ⁊ hmōi. Hec ergo multos habet filios ⁊ fili-
as: quibꝰ dicit veritas Ioan. viij. Uos ex patre diabo-
lo eſtis: ⁊ multos generos ſpecialiter: quos multe falſi-
tatem ſequent diuitie: q2 tales in hoc mūdo cito ditan-
tur. Quō mirū ergo eſt: ꝙ hec cum tot filijs ⁊ filiabus ⁊
generibus: tanta familia ⁊ exercitu: veritatē vincat: q̄
in h mūdo raro inuenit? Quia diminute ſūt veritates
a filijs hoīm. In ps. xj. ⁊ teſte ꝓpha Oſee. iiij. Nō eſt
5 veritas: nō eſt miſcōia: nō eſt ſcīa dei i terra. ¶ Tertiū
quod reddit hominē victorioſum: eſt familie ⁊ exercitꝰ
numeroſa multitudo: ſed falſitas maximā habet fami-
lie multitudinē: q2 pauci ſunt quin in aliquo puncto
cōtra deum vl' hominē falſitatē cōmittant: ꝯtra deum
luxuriando: ⁊ diuerſis modis peccādo. Et quis eſt q̄
in hmōi quādo tentat vel vana videt: non peccat? ſal-
tem volūtate ⁊ habendi deſiderio: ⁊ hmōi factis: ⁊ ſpe-
cialiter luxurie truſam leuiter accipiūt: ⁊ breuiter oīa
que ad fidem noſtrā vel ad dei honorē vel anime ſalu-
tem pertinent: ſub quadā tranſeūt negligētia ⁊ leuita-
te. Et ſic ꝯtra deum operādo ad familiā pertinēt falſi-
tatis nō quia deum: ſed quia ſeipſos defraudant: quo-
rum quilibet dicere poteſt illud Eccle. iiij. Frando ani-
mā in bonis. ¶ Alij ad familiā eius ptinent faciēdo ꝯ
proximū: in ſeruiēdo: emēdo: in vendēdo: nocētes libe-
rando: ⁊ innocētes ꝯdemnādo: ⁊ damna eis inferēdo:
et hmōi ꝯtractibus: ⁊ tale falſitatis venenū: heu cōmu-
nius ⁊ generalius vbiqꝫ: nec ſeminat: ⁊ creſcit cū ma-
la herba: quia mala herba vt vrtica: i domis ⁊ agris et
extra domū: hec ꝟo i domibꝰ creſcit. De q̄ Eſa. xxxiiij.
Orient in domibꝰ vrtice ⁊ ſpine: q2 in domibꝰ ⁊ villis
omne comitat ſeruitiū: ⁊ omnem vendicat actionē: in
tantū: ꝙ vix ſeruit quis vel operat artifex: ſine iſta ma-
la herba falſitatis: vix fit emptio vel venditio: quin cū
ea creſcat in intentione vel facto: emētis vel vendentis
6 vel vtriuſqꝫ: quia ſicut dicit Heſter. xvj. Callida frau-
de decipiūt vel ad minus ſe decipere intendūt: intm̄ ꝙ
vix vendit mēſura bladi vel potus vel panni: q̄n iſta
herba in menſura creſcat: q2 in pāno ⁊ blado pulchrū
oſtendūt exterius: ⁊ abſcōdūt peius interiꝰ: vel ꝙ fal-
ſis vtunt menſuris vel ponderibꝰ: quādo etiā potum
malū vel aquā vino miſcent: nōne falſitatē cōmittūt?
Uix ſine iſta pōderant ſpecimina vel alia que pōdere
vendunt: quia ibi antiqua ⁊ putrida nouis admixta:
oīa ꝓ bonis vendunt. Ibi enī hec famulat vnā ptē
ſtatere tenēdo: vix ſine iſta ſoluit pecunia: q2 falſos de-
narios bonis admiſcet. Uix emit equus vel bos: q̄n
iſta pedem teneat ⁊c̄. Uix venit aliq̄s ſimplex vel fide-
lis de patria ad emendū aliquid in iſtis magnis villis
quin obuiet iſti herbe: anteqꝫ redeat. Ita ꝙ inimicus
id eſt. diabolus ſupſeminauit zizania. In numero. id
eſt. in pecunia: que vt predictū eſt numerat: pondere ⁊
menſura: vt dictū eſt ꝯtra dei preceptū Leui. xix. Nō
facies iniquum ⁊c̄. Nota. M. vj. 8. Et intm̄ habet in
creſcendo efficaciā. Iuxta prouerbiū mala herba cito
creſcit: ꝙ ſicut zizania quādoqꝫ bonū bladum ad ter-
ram trahit: ⁊ illud quaſi annullat. Ita hec intm̄ verita-
tem annullauit: quod modo verificat illud Oſee. iiij.
Non eſt veritas ſupple in ore: quia quis nunc veritatē
loquit cui poteſt modo credi? quia ps. cxv. dicit: oīs
homo mendax. Non eſt miſericordia ſupple in opere: 7
quia quis nunc gratis mutuat indigēti: vel ſuperflui-
tatibus ſuis ſubleuabit: vt indigētis defectū ſuppleat?
Non eſt ſcientia dei in terra: ſed ſcientia terrena ⁊ lu-
cratiua. Sed maledictū: quia pauci vident euadere: et
ſpecialiter de potentibus quin cadant: ⁊ aliquem pun-
ctum maledictionis ſeu excōmunicationis cōtente in
iure vel in ſententijs prouincialibus: ⁊ cōtentis in nota
carta: qꝫ non tenent. Furtum: quia vix eſt qui viuat de
proprio. Adulteriū: quia plus alienas qꝫ proprias di-
ligunt vxores. Mendaciū: in oīm arte tam ſpeculati-
ua: que videlicet eſt lucratiua qꝫ in mechanica: vt pre-
dictum eſt: inūdauerant ſuper totam terrā: quia oēs
declinauerūt a veritate: ſupple ad falſitatem: per quos
falſitatis familia multiplicat: ꝙ pro vno quē habere
ſolebat in chriſtiane religionis principio: nūc habet de-
cem quia in principio chriſtianitatis tanta erat falſorū
paucitas: ⁊ admiratio: ꝙ quando homines videbant
vnum de falſitate notatū per vicum tranſire: ſe cruce
ſignabant: digito eum quaſi admirādo oſtendētes: et
dicentes: ecce falſus homo. Sed nūc econuerſo tāta eſt
falſorū multitudo ⁊ verorū paucitas: ꝙ ſi haberēt vi-
ginti digitos vix ſufficerēt ad oſtendendū falſos: ſpe-
cialiter quando eſt ciuitatus vel patrie congregatio.
Inter quos tamē vnus digitus ſufficit ad oſtēdendū
fideles. Et adhuc forte digitus illi officio deputatus:
eſſet ocioſus pro magna diei parte: ita ꝙ ſicut quādo-
qꝫ ſolebat eſſe in admirationis oſtenſione: ſicut bubo
de die. Ita nunc fidelis intantū ꝙ quādo loq̄la eſt in-
ter aliquos de iſtis curialibꝰ vel hominibꝰ magni ſta-
tus: ⁊ de ſeneſcallis ⁊ aduocatis: ⁊ huiuſmodi. Si for-
te a caſu oīm loquentiū aliquis occurrat fidelis illū cū
quodā pondere ⁊ capitis agitatione quaſi raritatē ta-
lium: ⁊ qꝫ carum talem inuenire exprimūt admirātes:
triticum inter tot zizania: ⁊ auem pulchrā inter tot bu-
bones: ⁊ agnū inter lupos. Nec mirū eſt ſi admirent 8
quō fidelis tot falſoꝝ euadit inſidias: q2 faciliꝰ poſſet
demonis effugere malicias per crucē ſuā: ⁊ aquā bene-
dictā ⁊ bonā vitā: ⁊ hmōi: ſic ptz. C. xvij. 38. ſꝫ p talis
falſoꝝ nō fugat verſucias: q2 bonis plus nocet: ſic lu-
pus plus nocet oui qꝫ lupo: ⁊ in nocēdo hꝫ prudentiā
ꝓpriā: ⁊ etiā demonis. Et ſic ptz illō Eſa. xxxij. Fraudu-
lēti vaſa peſſima ſūt. Quō ergo mirū ſi falſitas: ⁊ falſi tanta
armati multitudine ſil' ⁊ aſtutia: veros vincūt: ⁊ ꝟitatē
opprimēt? Et q2 parū ꝯ veritatē ꝓficeret falſoꝝ multi-
tudo: niſi eſſent inter ſe vniti: ⁊ ꝯcordes ad nocēdū ve-
ritatibus: ſicut facti fuerūt ꝯcordes ⁊ ſimul amicitia col-
ligati Herodes ⁊ Pilatꝰ ad ꝑſequendū chriſtuꝫ: ſicut
nec ꝓdeſt magnū hic exercitū: niſi ꝯcors ⁊ vnitus. Idō
quartū ꝙ falſos in bello iuuat ꝯ veritatē eſt falſorū ſi-
mul colligatio. Quia ſicut dī Naū. j. Sicut ſpine ſem-
niciem cōplectunt. Tales enī ſpinis ⁊ tribulis cōgrue 9
cōparant: ꝓpter ſex ꝯditiones in ſpinis inuētas: cōmu-
nius qꝫ in arboribꝰ fructuoſis. Quarū prima eſt: ꝙ ſpi-
na ſpinā ⁊ ramus ramū cōplectit: ⁊ ſic mutuo ſe tenēt
ꝙ ſi velis veprem vel ſpinā ab alijs diuidere: ab eiſdē
retineris: ⁊ nō ſolū ſic ſpinā retinēt: ſꝫ extrahentē pun-
gunt ⁊ lacerāt. Nota. P. iiij. 5. Sic falſoꝝ ſocietas eſt
ita ꝯfederata ⁊ in ꝯſpirationibꝰ: ⁊ mutuis ſupportatio-
nibꝰ ſunt ita complexi: ꝙ vix aliq̄s fidelis vel etiā ipſi
maximi ⁊ veraces iuſticiarij: q̄ mittunt vt de talibꝰ cō-
ſpiratoribꝰ ⁊ alijs iniurijs inq̄rant: poſſunt aciē illorū
frangere vel ad veritatē deuenire: vel aliq̄ illoꝝ corri-
gere. Et iſta alligatio exercitus diaboli: non ſolum eſt
aſſeſſoꝝ ⁊ falſoꝝ iuratoꝝ inter ſe: ſed etiā inter iniurio-

sos barones ⁊ dños patrie. Illi enī duodenarij: duodecim vicȝ diaboli apostoli: cogitātes vel que nō nullis nocuerūt: vel nocere intendant in futurū: ꝙ etiam illi potētes in multis casibꝫ eos iuuare possunt: nitunt eis alligari: eisqȝ in oībus malis acquisitionibꝫ ⁊ in iniusticijs quas ꝑ eos fieri desiderant: quantū possunt placere: cogitantes: si eis placeāt: ꝙ nullus eis nocebit. Improuide tamē cogitāt: nō quomō a deo: sed quomō ab homine ꝓtegant: de quibꝫ quādo aperte iniuriant et alij inter se altercant quomō hoc facere audebāt: vł incipere: satis cōgrue respōdet: ꝙ fuit alligatus falso: ⁊ qui hic ē minister falsi. In aula inferni erit subdit⁹ diaboli. Illi vō mūdi potentes vidētes ꝙ in malis acquisitionibus ⁊ exheredationibꝫ ⁊ alijs iniurijs: nō poterant in curijs ⁊ comitatibꝫ sine talibus falsis iuratoribus ⁊ patrie ductoribꝫ: ꝓpositū suū obtinere: nec sine falsis ministris multa colligere: eis dāt: robas ⁊ feodū et amicicia eis colligunt: eosqȝ in malis factis suis supportant: ⁊ cōtra deum ⁊ ronē defendūt. Et ita patet ꝙ talis est alligatio inter falsos de patria ⁊ dños: qualis fuit inter iudeos ⁊ Pilatum in christi crucifixione. Ipsi enī volentes eum crucifigere: ꝓpositum obtinere nō potuerūt sine Pilati adiutorio ⁊ potestate. Nec ipse illud facere potuit sine ipsoꝝ falso testimonio. Illi ergo eos iuuat potestate: ⁊ ipsi eum falsitate. Sic in ꝓposito: potentes falsos supportant potētia: ⁊ falsi potentium complent voluntates suis falsitatibꝫ: ⁊ ista de causa complectunt: ⁊ mutuo se tenēt spine iste ⁊ vepres: vt spine significēt altiores dominos que cōmuniter alti⁹ ascendūt: vepres vō inferiores falsos ministros ⁊ amicos.

10 De quibꝫ Esa. xxxij. Sup humū populi mei spine ⁊ vepres ascendent. Ipsi vō falsi inter se in falsitatibus suis ꝯfederati sunt. Primo vt mutuis adiutorijs lucrent: ⁊ in comitatibꝫ vnus aliū lucrari faciat in his que agenda sunt de hundredo seu cōtracta sua: vel ꝗstum ad innocentiū suppressionē: vel ꝗstuȝ ad nocentiū liberationē. Et alius idem ei faciat de cōtracta sua: sicut pȝ. A. xiij. 34. ⁊. 35. Et. A. xxj. 26. Secūdo vt periculū euitent: sciunt enī vel verisimiliter timent: ꝙ si vnus illoꝝ coram iusticiarijs: ⁊ hmōi esset de ꝯspiratione vel falsitate cōuictus: ne similiter ipsi patient: vel ne ab illo qui secreta illoꝝ scit: qui i tali casu gauderet socios habere in penā: accusarent. Et sic idē ꝙ latronibus eis ꝯtingit: q̄ timēt ne socij capiant: nō qꝛ eos diligant: ȝ vt ipsos in latrocinijs iuuent vel ne appellatores ipsoꝝ fiant. Sic ḡ cū magnis ⁊ etiā inter vepres et spine iste. De q̄bus Esa. vij. Vepres ⁊ spine erunt in vniuersa terra: fiunt cōtra veros ⁊ veritatē: ⁊ etiā ꝯtra correctionē ꝓpriā fortes. Vn̄ btūs Grego. i moral. sup illud Job. xlj. Vna vni ꝯiungit: ⁊ nec spiraculū q̄dē incederet ꝑ eam. Reproboꝝ inq̄t vnitas bonoꝝ vitā tanto durius ꝑmit: quāto se ei ꝑ collectionē durī⁹ opponit. Et ibidē q̄ dimisi corrigi poterāt: iniq̄tatū suoꝝ pertinacia vnin ꝑdurant: suntqȝ audaciores ad resistēdum: sicqȝ ꝑuersos vnitas reprobat: dum eos ꝯcordat et nō solum sic seipos defendūt: ⁊ mutuo se iuuant: sed etiā volentē spinam vel veprem extrahere. i. corrigere pungunt: sicut patȝ. C. xvj. 44. Nota. V. viij. 42.

11 ¶ Secūda ꝯditio in spinis ⁊ tribulis inuenit ꝙ serpētes ⁊ aīalia venenosa cōmuniter sub eis habitant. In sepib⁹ enī talia oīa cōiter inueniunt: Ita sub alis et ꝓtectione falsoꝝ hoim: latrones: homicide: pugnatores ⁊ falsi ribaldi qn̄ puniri deberent: habent refugiū. De quo in Ps. ciij. dicit refugiū herinacijs. Et non solum malos extraneos sic ꝓtegūt spine iste: sed etiā cōmuniter pessimā habēt familiā: qꝛ fm iudicē populi ⁊ ministri eius. Eccl. x. Et pnceps qui libēter audit verba mēdacij. id est. dominus falsus: omes ministros habebit iniquos Prouerb. xxix. Quia qualis dñs tales diligit amicos talē vult familiā: sicut ergo sepes facta est habitatio serpentū: ⁊ spelunca animaliū rapaciuȝ: sic domus illoꝝ facta est spelunca latronū: quibꝫ dicit Mar. xj. Et Luce. xix. Vos aūt fecistis eam speluncā latronū: in qua diuinus defendunt ꝗ̄ in ecclesia: ⁊ in habitaculum draconum Hiere. x. Ibi vulpes foueas habent Math. viij. ¶ Et sicut sepes talia aīalia: quantum possunt sepem defendunt: quia qui dissipat sepem mordebit eum coluber Eccles. x. Et quis auderet sepē inuadere: in qua esset draco magn⁹: sic predicti magni tales tam extraneos: ꝗ̄ proprios venenosos in tantuȝ defendunt: ꝙ si quis velit eos indictare vel attaxare vel incarcerare: vel de peccatis suis eos corrigere: multiplices eis si magni sint qui hoc attemptant: fundunt et fieri ꝓcurant preces ⁊ literas. Si vō vicini sint multipliores: cōtra eos excogitant malicias. Idem etiā venenosi sepem suam intantū defendunt: intantūqȝ eius volūtati sunt parati: ꝙ canes ad vocem venatoris nō sunt paratiores ad predā: vel falco famelicus visa aue ꝗ̄ ipsi sint ad faciēdū quicquid ille magnus defensor eis dixerit: si voluerit quempiā verberare vel predam capere vel spoliare vel occidere: non restat nisi ꝙ dicat sicut dicit canibus: hoc fac hoc: ⁊ facit: vel si statum facere nō poterunt: sicut aucupes auibus: Ita illis insidiantur: vsqȝ illud qḋ iussum est impleuerūt. De quibus Hiere. v. Inuenti sunt in populo meo impij insidiantes: quasi aucupes laqueos ponētes: ⁊ pedicas ad capiendos viros: sicut decipula auibus: sic domus eorum plene dolo.

¶ Tertia ꝯditio est: ꝙ semen bonū inter spinas crescere nō potest: ita nec semen verbi dei inter tales: teste christo qui dicit Luc. viij. Quia exorte spine suffocauerūt illud. ¶ Sed tamē spine arborē bonam inter se crescere ꝑmittūt: in qua ꝑmissione isti spinis peiores esse ꝯditiōis dinoscunt: qꝛ isti quando aliquā tractare intēdūt falsitatē vł cōspirationē: ita compacte ⁊ ꝓuide ordinant exercitū suū: ꝙ nullū fidelem inter eos admittūt libēter: verbi gr̄a. Si quis indiget falsa duodena: nitit quantū pōt multis ꝑlocutionibꝫ et cogitationibꝫ ita ꝓcedere: ꝙ oēs sint falsi: q̄ munere vel amore vel timore velint falsitati condescendere. Ecce quō ordinator exercit⁹ diaboli astute ordinat aciem suam. Si vō ꝓpter exceptiōes quas pars facit aduersa: illi quos sic ad bellandū ꝯtra veritatē cōgregauerunt repellant: vel aliquis illoꝝ ab apostolatu illo in quo oēs sunt Judas ⁊ nullus Andreas excludat loco cuius oportebit fidelem ⁊ prius inexcogitatū habere hominē. Alij illum nitunt multis persuasionibꝫ: promissis ⁊ muneris ad suas falsitates inclinare: sicut illi falsi nitebant Micheam prophetā ad falsum inclinare. iij. Reg. xxij. dicētes ei ꝙ bona regi diceret: sicut alij falsi dixerāt. Ecce spine iste nō ꝑmittūt arborē bonam inter eas crescere: quia si noluerit spinis inclinare: sicut lepus venabit: in oībꝫ causam amittet: statimqȝ dicent illud quod legunt iudei dixisse de christo Sapien. ij. Circūueniamus iustū qm̄ inutilis est nobis: ⁊ cōtrarius operibus nostris. Et sic talē habebūt persecutionē a falsis vicinis suis: qualem habuit quondam ppl's dei a saracenis: qui sicut dicitur. j. Mach. j. Apud quēcunqȝ inueniebant libri testamēti domini. Et quicūqȝ obseruabat legem domini: fm iussum regis trucidabat. Sed beati qui persecutionē patiuntur ꝓpter iusticiā Math. v. Beatus qui in oībus talibꝫ persecutiōibꝫ pro veritate respōdit: sicut respōdit pre

dictus Micheas.iij. Regum.xxij. Viuit inquit do-
minus: quia queciq; dixerit mihi dñs: hec loquor.
13 ¶ Quarta cõditio vepꝛiũ et ſpinarum eſt: ꝙ ouem et
agnum inter eas paſcentẽ vel cõmorantẽ vel eas tan-
gentẽ: ledunt ⁊ pungũt: ⁊ lana ſpoliant: etiã ſi ſit tota
nuda: ꝙ nõ habeat niſi vnũ manipulũ: etiam illud au
ferunt: ſi poterũt. Sic p̃dicti falſi: fidelibꝰ ⁊ ſimplicibꝰ
inter eos habitantibꝰ: multipliciter nocent: ⁊ nocendi
querunt occaſionẽ. Et ſi quã paruã lanam. id eſt. par-
ua bona forte habuerint: illis eos ſpoliant: quia ſi non
habuerint niſi vnam bonã acram terre prope terrã il-
lorum: illam malo cambio: vł alio modo: ſicut Achab
vineam Naboth. iij. Reg. xxi. acquirere nitunt̃: ſi nõ
habuerint niſi vnũ equũ vel aliud animal: vel ſeruũ:
vel quodcũq; qð deſiderant: illo eos defraudare nitũ-
tur. Et ſi nõ habuerint niſi vnã vaccam vel gallinam:
quãdo per patriã trãſeunt: illam capiũt ⁊ talliã ſoluũt
Nota. N. iiij. i. Ecce quomõ ſpine iſte lanam auferũt
cum bona pelle. Maledicti ouium tonſores. De quibꝰ
Michee. iij. Qui violenter tollitis pellem illoꝝ deſup
et carnes ⁊c̃. Et ſic ab eo qui nõ habet: ſupple niſi mo-
14 dicum: ⁊ qð habet: auferet̃ ab eo Mar. iiij. ¶ Quinta
cõditio vepꝛium ⁊ ſpinarũ eſt: ꝙ fructũ malũ aptum
nõ portant: niſi pro porcis: Ita nec iſti: q2 per fructus
in ſacra ſcꝛiptura opera intelligunt̃. Iuxta illud Math.
vij. A fructibꝰ. id eſt. operibꝰ cognoſcetis eos. Cũ er-
go talium falſoꝝ mala ſint opera: ⁊ diabolo delectabi-
lia: cõgrue dicere poteſt ꝙ fructũ portãt porcis placen
tẽ infernalibꝰ. Illi eñ ſiculnea ſunt maledicta Math.
xxi. in qua chꝛiſtus fructũ nõ inuenit. Cum ergo teſte
chꝛiſto Math. vij. Omñis arboꝛ que nõ facit fructũ bo
num: excidet̃: ⁊ in ignẽ mittet̃: ſequit̃ ⁊c̃. ¶ Sexta ve-
pꝛium ⁊ ſpinarũ cõditio que ex quinta ſequit̃ eſt: ꝙ vi
delicet in ignẽ eternũ mittat̃. ij. Reg. xxiij. Preuarica-
tores quaſi ſpine euellent̃ vniuerſi Eſa. xxxiij. Spine
cõgregate igne cõburent̃: vt ſuccendat̃ fornax ⁊ furnꝰ
inferni. De qua Eſa. ix. Succẽſa eſt quaſi ignis impie
tas: vepꝛem ⁊ ſpinã vorabit. Nota. F. viij. ii. Sic er-
go quartũ qð falſos ꝯtra ṽitatẽ iuuat: eſt illoꝝ colliga
15 tio. ¶ Et parũ eſſet ſimł tenere: niſi etiã modus ⁊ aſtu-
cia ⁊ cautela interueniret: q2 talia frequẽter plus in bel-
lo iuuant: q̃ fortitudo. Ideo quintũ ꝙ falſos iuuat: ⁊
falſitatẽ victoꝛioſam facit: eſt modus illoꝝ procedendi
Pro quo eſt ſciendũ: ꝙ in modo ſuo decipiendi ſilẽs
ſunt antichꝛiſto: q2 de antichꝛiſto dicit̃ ꝙ decipiet popu
lum tribus modis: mirabilibꝰ: muneribꝰ ⁊ terroꝛibus
Ita iſti: vt de eis verificet̃ illud. i. Ioã. ij. Antichꝛiſtꝰ
venit: nã antichꝛiſti multi facti ſunt. ¶ Qui pꝛimo po-
pulũ mirabilibꝰ decipiũt cautelis multiplicibꝰ. ¶ Pri-
ma ĝ cautela vtunt̃ diaboli: q2 ſicut diabolus blande
temptat ⁊ delectabilia offert: vt miſeros decipiat. Ita iſti
dant ſimplicibꝰ vicinis aliqua parua delectabilia: faci-
untq; eis feſta: ⁊ pulchꝛe loquunt̃: quouſq; qð cupiũt
habuerint. Eſt tñ in eis diſſimilitudo i duobꝰ. Pꝛimo
q2 iſti vident̃ cautius ꝓcedere: q2 vtunt̃ ingenio ꝓpꝛio
et etiam diaboli. Scit eñ demon ꝙ in forma ꝓpꝛia eſt
odioſus: ⁊ ideo i ſuo ꝓpoſito nõ ꝑualeret: q2 homines
eum fugerẽt. Ideo iſtos tanq̃ ſuos mittit diſcipulos
in quibꝰ loquit̃. ¶ Secũdo quia ille hereditate celeſti:
iſti miſeros priuare nitunt̃ terrena. ¶ Secũda cautela
vtuntur Iude proditoꝛis: ⁊ dalide Sampſonis Iudi
cum. xvj. Et Ioab. ij. Reg. xx. De quibꝰ in Pſ. xxvij.
Loquunt̃ pacem cum pꝛoximo: quia nulli pulchꝛius
loquunt̃ q̃ latrones ⁊ falſi homines: mala aũt in cor-
dibus eoꝛum Hieremie. ix. In oꝛe ſuo loquit̃ pacem
16 cũ amico ſuo: ⁊ occulte ponit ei inſidias. ¶ Et iſte mo-
dus falſitatis ſpecialiter ꝯuenit pꝛophetis Baal: qui
claudicant in duas partes. iij. Regũ. xviij. Qui vide-
licet volunt duobus dominis contrarijs ſeruire ⁊ pla-
cere. Tales enim mediatoꝛibꝰ aſſimilant̃ in nundinis
equoꝛũ: qui coſoure vocãtur: quia ipſi tam vendenti
q̃ ementi pulchꝛe loquunt̃ ⁊ ab vtraq; parte quãdoq;
munera accipit ille ſcȝ pꝛoſeneta: ⁊ tamẽ vni parti inſi-
dias ponit: quia vnam decipit: ⁊ quãdoq; ambas: q2
illi quem iuuat in facto venditionis: iterum paratus
erat in contractu emptionis: ⁊ ſemper tamẽ amicum ſe
eſſe aſſerit: maximis iuramentis. Si vo pars ſentiens
ſe deceptam illum de deceptione repꝛehendat: quibuſ-
dam cautis verbis ſe excuſat: dicens: ꝙ ſignis vel vul-
tibus eum de defectu pꝛemonuit. Vnde de quodã tali Exẽpłm
fertur: ꝙ modo vni parti faciem vertendo ei annuere
ſolebat oculo: ⁊ caput inclinare: quaſi diceret: valet ꝓ
vobis. Alteri vo ſolebat idem facere. Quãdo vo vnꝰ
ſenſit ſe deceptum: malum ſuũ ſecum plangere ſolebat:
et dicere: nõne feci tibi ſignum: ꝙ non fuit pꝛo vobis?
illud eñ ſignum qð feci tibi: fuit qð nõ valuit pꝛo vo
bis. Si vo vnus de mercatione ſua gaudebat: ſecum
gaudere ſolebat: aſſerens ibi feciſſe ſignum: vt ſic face-
ret ⁊c̃. Omñino per modum iſtum pꝛocedunt falſi: qui
inter duos inimicos faciunt ſe occulte quaſi medium:
quia maxime iuramentis affirmabit ſe eſſe amicũ: qñ
ei loquitur: ⁊ ꝙ tantũ faceret pꝛo eo ſicut pꝛo parte ſuo
vel ſeipſo: et tñ poteſt de ſe confidere. Et idem dicit ꝑti
alteri. Et vtrãq; partem decipiet: quia quãdo eſt cum
vno illoꝛum qui alteri inſidiat̃: vel obloquit̃ vł querit
quomodo ei nocere poterit: vt iſti placeat: ne etiam iſte
depꝛehendat ꝙ eſt alteri amicus: cum eo idem inſidia-
tur. Sicut patet. A. xv. 9. Et p̃monuit eum de altero:
eodem modo ſe habet ad illũ ⁊ vt iſti plus placeat: in
ſecretis ſub ſigillo confeſſionis narrat ei que ab altero
audiuit. Finaliter quando vnus inimicoꝝ alteri dam-
num intulerit: cum leſo plangit aſſerẽs ſe eũ pꝛemuniſ-
uiſſe: ⁊ cum gaudente gaudet. De quo Pꝛouerb. xxvj.
Sicut noxius eſt qui mittit lanceas ⁊ ſagittas in moꝛ-
tem: ſic vir qui fraudulenter nocet amico ſuo. ¶ Ter- 17
tio tales cautelam ⁊ modũ ⁊ conditionẽ habẽt: cuiuſ-
dam canis: taru nomine. De quo fertur: ꝙ eſſet fortis Fabula
et a domino ſuo in quodã manerio ad cuſtodiã dimit-
teret̃: ad tempus cuſtodie eius de eo minus curãte: cũ
famem pateret̃: ad nemus iuit ⁊ lupo ſe aſſociauit vel
lupe: cum qua pꝛedam exercuit: circa cuius captionẽ
mutuo ſe iuuabãt: ⁊ ſocietatẽ magnã ſibi mutuo oſtẽ-
debant: domino vo redeunte: ⁊ quodam ſero iuxta ne-
mus ambulãte: canis cum lupo de nemoꝛe pꝛedã que-
rendo venit: qui ſtatim vt magiſtrũ ſuum vidit: ſuper
lupum ſe vertit: ipſumq; occidit. Talem amicitiã tem
pore infirmitatis ⁊ famis vel neceſſitatis faciunt mul-
ti cum deo. Sicut patet. T. v. 30. Sed de tribulatione
et miſeria liberati: cum domino ſuo diabolo cui pꝛius
ſeruierunt: contra deum ſe vertunt ⁊c̃. ¶ Iterũ talem
amicitiã faciunt nõnulli cum terraꝝ dñis: ſicut dudũ
patuit in anglia: qui quãdo dñi illoꝝ incarcerabant̃:
vel exiliũ vel fugam de terra patiebant̃: inimicis ſuis
ſe iunxerunt: ⁊ fidelitatẽ ⁊ amicitiã firmiſſimã eis pꝛo-
miſerũt: ꝙ neq; moꝛs neq; vita eos ſepararet: cũ eiſq;
pꝛedã ⁊ dñoꝝ pꝛioꝝ ſpoliationẽ exercuerũt. Dominis
vo pꝛioꝛibus ad ꝓpꝛia vel ad ſolita redeuntibꝰ ſup lu-
pos: quibus interim aſſociebant̃ ſe verterunt: ipſoſq;
occiderũt: nõ habẽtes reſpectũ ad iuramentũ qð fece-
runt: vel ad fidem: vel ad veritatẽ. In opere ſequenti
oſtendẽtes: ꝙ in toto illo medio tꝑe nulla fuit in eis fi-
delitas: ſed ſola expectatio: vt viderẽt quis vinceret.

Sicut ille. T.v.72. Et ex qua parte magis possent ha
bere auantagiū et fugere damnū. De quibus .ij. Thim.
iij. prophetauit Paulus dicens. Erunt homines se
ipsos amantes proditores proterui ⁊c̃. Nota infra. c.c.
55. Et. A.xxj.26. Talis est etiā amicitia falsorum homi
nū adinuicem: inter quos vnus falsus propter predam
vel lucrum ad aliqđ auantagiū lupo sociatꝰ: si postea
videt istum lupū potentē habere aduersariū: a quo po
test maius habere auantagiū: si non potest vtriqꝫ ami
citiam simulare: aperte cōtra lupum se vertit. De qui
bus omnibus dicit dñs Hieremie.vj. Ȝ sunt ambu
18 lantes fraudulēter: vniuersi corrupti. ¶ In isto vero fa
cto non quibuscūqꝫ canibus: sed periculosissimis assi
milant: q̄ mature incedunt cauda deposita: quasi nihil
male cogitarent: nec latrāt anteq̄ȝ mordeāt. ¶ Quarto
tali vtunt falsi cautela quādoqꝫ cōtra fideles: vel etiā
contra alios falsos: quali fm fabulas vtebant lupi cō
tra canes. Lupi enī fm fabulam illam volentes canes
expugnare: vidētes eorum paucitatē respectu multitudi
nis aduersariorum: cogitauerunt q̄ sine cautela vincere
nō poterāt. Consilio ergo diffinitū fuit: q̄ aliquos de
canibus ad partē suam allicerent: per quorum auxilium
reliquos vincerent: ⁊ finaliter etiā ipsos vincerent ad
iutores. De cōmuni ergo cōsilio talem circa hoc exer
cuerūt cautelam: alloquebant canes eiusdē cum ipsis
coloris: dicentes: vos ⁊ nos eiusdē nature sumus: hoc
enī forma corporis ⁊ pilorum ostendit color. Ex quo enī su
mus eiusdē nature: licet forte ad tempus inter homines
morati sitis: iuuate nos: ⁊ sitis de parte nr̃a in pugna
cōtra canes istos: quibus victis: in sempiternū vna ami
citia ⁊ lucrū idem inter nos manebit. Talibꝰ psuasio
nibus victi canes: eiusdem cū lupis coloris: lupis au
xilium prestiterūt: ⁊ ceteros canes occiderūt quibus oc
cisis: surrexerūt lupi contra canes illos eiusdē coloris: et
illos etiam occiderūt. Tali cautela procedunt nōnulli
cōtra latrones vel sibi infestantes: vno enī capto mul
ta ei promittūt: vt alios ostendat: vbi etiam ⁊ quō capi
poterūt: quibus captis ipm̄ cum eis suspendūt. Sic etiā
procedit diabolus cum quibusdā peccatoribus: ipsis oēm
ostendēs amicitiā: eosqꝫ q̄ in eis agere volunt: iuuans:
vsqꝫ per illos alios confundat. Sicut patet. C. vj. 61.
Quibus peccato cōfusis: ipsos etiā cōfundētes cū ipsis
finaliter ad infernū trahēdo confundit. Sic etiam pro
cedunt iniusti dñi: cōtra illos quibus nocere: vel a qui
bus auferre volunt p suos balliuos et ministros: per
quos cum qđ desiderauerūt compleuerint: alios spo
liantes: finaliter ipsos etiam per quos hoc fecerūt: spo
liant in vita vel in morte. Idem etiā ad lr̃am accidit in
ianua quadā italie ciuitate i briga inter illos de spino
lis ⁊ de aurea: eadem adhuc vtunt cautela falsi hoies:
procurant enī frequēter multis promissis ⁊ allegationibus
q̄ homines quos in nullo diligūt: sint ex parte sua cō
tra alios quos psequi intendūt: quibus victis: ipsos eti
am in psecutione adiutores psequunt. Et sic verificat
in illis illud Prouerb.xxvj. Qui opit odiū scꝫ quantū
ad illū cum quo cōtra tertiū amicabiliter loquit. frau
19 dem loquet scꝫ cōtra vtrunqꝫ. ¶ Quinto tali vtuntur
falsi cautela: quali vtunt qui volunt aduersariorum vin
cere exercitū. Nitunt enī discordias facere illi inter ho
mines exercitus ⁊ pncipes: vel saltem inter inferiores
homines exercitꝰ: sicut pꝫ. B.ij.3. Ita isti vidētes par
tem aduersam esse fortē: nitunt inter eos discordias se
minare: ⁊ vnū ab alijs separare. Verbi grã: vnꝰ talis
videns aliquē contrariū esse cuȝ dño terre bene: vel alio
magno: cogitat quō p accusatōes vel q̄scūqꝫ malicias
illā diuidere poterit amicitiā: vt faciliꝰ aduersariū vin
cat: ⁊ eo citius tales proponunt billas ⁊ accusatiōes: quo
amplius estimāt dñis illis placere: q̄ ex talibus accusa
tionibus ⁊ brigis tpaliter multa lucrant. Et sic mutuis
brigis seipsos confundunt ⁊ dños ditant: seipsos dico: q̄
sicut vnus nunc aliū accusat qn̄ ipse accusans regnat:
Ita alius illū accusabit qn̄ tps mutabit: neuter vero ali
quid lucrabit: s; aīas suas perdent: ⁊ dñis lucrū habe
bit terrenū: vt de vtroqꝫ illorum verificet illud Prouer.
xij. Fraudulētus vero inueniet lucrū. ¶ Iterū tales falsi
reuolatores: assimilant bubonī: sicut pꝫ. E.ij.4. ¶ Ite
rū assimilant diaboli focarijs. Sicut patꝫ. A.xiiij.36.
¶ Iterū assimilant colubro: sicut pꝫ. A.xxv.31. Ȝ q̄
mirū: si falsitas cū oibus his qnqꝫ auātagijs ⁊ cū alijs
hic quottans: ⁊ cum tota familia sua: veritatē cum sua
parua familia vincat? Qui tñ melius se a falsitate cuȝ
suis ministris custodiēt: si fecerint qđ hortat deꝰ Hie
re.ix. vnusq̄sqꝫ inq̄t se a proximo suo custodiat: ⁊ in omi
fratre suo nō habeat fiduciā: q̄ omis frater supplātās
supplātabit. Et omis amicus fraudulēter incedet.
¶ Ex qua autē patet etiā ratio ⁊ causa ⁊ veritas tertij Arti.iij.
articuli: q̄ vicꝫ falsorum periculosa sit societas: amicitia:
seruitus ⁊ dñiū. ¶ Primo q̄ decipiūt. Pro quo est sciē 20
dum: q̄ in istis sicut in alijs quibuscūqꝫ contractibus: confi
dens in eis est sicut q̄ pedē ponit sup rotā: q̄ ita situat:
q̄ cito mouet ad leuē tactū. In illa enī qui credit stare
decipit. Et quāto fortius eam pedibus premit tanto ve
locius ⁊ durius cadit. Sic in proposito q̄ pedē confidenne
in quocunqꝫ negocio figit in falsos. De quibus in Ps.
lxxxij. Pones eos vt rotam decipiet: ⁊ quanto plus ⁊
familiariꝰ in eis confidit: tāto turpius decipiet: q̄ nō est
peior hostis: q̄ȝ domesticus inimicꝰ: q̄ ipse meliꝰ deci
pere pōt. Cōfidēter q̄ se sup illos in q̄cūqꝫ pollicia ap
podiās: est sicut q̄ se appodiat sup baculū arundineū.
Sicut q̄ cōfidēti dr̃. iiij. Reg.xviij. Speras in baculo
arūdineo atqꝫ confracto egypti sup quē si incubuerit hō
cōminutus ingredit manū: ⁊ pforabit eā. ¶ Et licet ad
tps falsitatē suā dissimulēt: in fine tñ eā ostēdent more
ferociū aīaliū: sicut leonū ⁊ huiōi q̄ aliq̄ties in fine ma
gistrū suū occidūt: q̄ eis multꝭ annis seruiuit. Sic isti
q̄ sunt feris peiores: q̄ fere solū seuiēdo nocēt. Isti nec
tam seuiēdo q̄ȝ blādiēdo: excepto: q̄ peiꝰ nocēt blādiē
do ⁊ famulādo: q̄ sub isto colore simplices in eis cōfi
dūt: sub q̄ confidētia tpe viso oportuno: exheredāt: fura
tur: occidūt ⁊ prodūt quibus dicere cōgruit illud Iude
Quēcūqꝫ osculatꝰ fuero: ipse est tenete eū. Pro illis q̄
verificat illud Eccles.vij. Melior est ira risu. ¶ Iterū 21
nō solū decipiūt ad modū rote: sed etiam ad modū fal
si libri: in quo bonus clericus subito legens decipitur.
Et ad modū false monete de nocte. Sicut enī tempore
obscuro nō bene discernit falsa moneta que similitudinē
bone habet a bona: que tñ de claro die a bona discernit
et a fideli viro pforat: vel in ignē mittit: Ita falsi in no
cte huiꝰ vite. De q̄ infra. M.xj.52. Quia etiā velamē
corporis habēt sup faciē: q̄ etiā sub veritatis similitudi
ne in verbis ⁊ conuersatione ficta falsitatē suā ostendūt:
mentiētes se veros esse christianos. More quorundā
qui fingūt se esse magnorum nūcios: vt lucrent ⁊ hono
rent. Sic isti fingūt se bonos esse. Et iō sicut falsa mo
neta similitudinē bone habēs: non autē valorem vt di
ctum est ab alia faciliter nō discernit: Ita nec falsi ho
mines. De q̄bus Hiere.vj. Argentū reprobū vocate
eos: ab alijs faciliter discerni nō possunt: propter p̄dicta
impedimēta ⁊ causas. Sed etiam in morte ⁊ in die al
terius seculi omibus p̄dictis velaminibus malicie sub
latis: quādo manifesta erunt abscondita cordiū omibus
hominibus ⁊ spiritibus tunc aperte apparebit: qualis: q̄

Canes pe riculosissimi.

Exempli Lupi et canes.

falsaqꝫ sit moneta illa in fine quippe hominis denudatio
operū illius Ecci.xi. Tunc sciet quilibet respōdere ad
questionē qua querit̄ Math.xxij. que nūc est satis obs
scura. Cuius vicꝫ est imago hec: ꝛ supscriptio: que vi
delicet in animabꝫ depingit̄ falsorū? Sicut etiam falsa
moneta in igne conflat̄: quia fidelis homo in thesauro
suo eam nō ponit. Ita illi tūc in ignē mittent̄ inextin
guibilem Math.xxv. Et tunc apparebit qd̄ falsum est
22 q̄ cōflauit Hiere.x. Secūdo q2 inficiūt sicut leprosus
vel ouis morbida: de quibꝫ. E. vij.11. qd̄ patet qd̄ fert̄
Exm̄ de duobꝫ talibꝫ falsis in vna patria: quoꝝ vno mortuo
filius ei succedēs ad quandā taliū iuit congregationē:
sicut ad comitatū ꝛ hmōi: quē alius falsus rōne ami
citie paterne ad partē ducens: ipm̄ informauit de quo
dam falso iuramento qd̄ iuraret illo die: ꝛ lucraret̄ di
midiā marcam anglicanā. Iuuenis vō adhuc tenerio
ris ꝯscientie: respōdit se hoc facere nō audere: ꝓpter dei
offensam ꝛ aie sue periculū. Cui inueteratꝰ dierū ma
loꝝ: tali inquit modo pater tuus lucratꝰ est multa: sic
etiā ego: sic nos omēs. Et sic oportet te lucrari ꝛ sic fa
cere: si vis in patria ista viuere. Ecce non sufficit falso
falsitas sua: nisi etiā alios tales faciat: sic sepius ꝑuer
sus: alios ꝑuertere nititur. Et sic ꝓphete ꝛ ꝑdicatores
diaboli: alios cum eis ꝓphetare faciunt. Et nox nocti
indicat scientiā. In ps̄.xviij. de q̄bus Hiere.xiiij. Fal
sum prophete vaticinant̄.
Arti.iiij. ¶ Nec est mirū q̄ falsi sunt hominibus infideles: ꝓpter
23 duo in quibus illoꝝ maxima ostendit̄ stulticia. ¶ Pri
mo: q2 sunt deo infideles. Secūdo: q2 sunt sibiipsis in
fideles. Et q̄ sibi neq̄ꝫ est: cui alij vnq̄ꝫ bonꝰ est? Ecci.
xiiij. Nō enim mirabile: q̄ sint infideles homini: q̄ sunt
infideles deo: q̄ tanta fecit ꝓ eis. Sicut patꝫ. A.xxvij.
Antiqui enī sapiētes hoc habuerūt tanq̄ꝫ principiū: ꝛ
infallibilē veritatē: q̄ vicꝫ falsus deo: esset falsus hoi.
Sicut ptꝫ de Cōstantino imperatore. D.xij.5. Sicut
Exm̄ etiā ptꝫ ꝑ hoc q̄ Alexāder rūdit samaritanis derelictis
ex decem tribubꝫ cum eius peterent dominiū ꝛ ꝓtectio
nem ꝛ ꝓmitterent ei fidelitatē. Quō inquit mihi fide
les esse possetis: qui deo q̄ maiora ꝓ vobis fecit q̄ꝫ ego
facere possem: semꝑ infideles fuistis? Si mandata dei
nō custodierūt quō mandata hois custodirent? Et tñ
in falsitate ꝯtra deū maximā ostēdit stulticiā: q2 faciē
do cōtra hominē: illius aliq̄ modo vindictā: ꝛ aspectū
et noticiā ꝛ falsitatis cognitionē subterfugere poterūt:
faciēdo vō falsitatē ꝯtra deū peccādo: ipsius cognitio
nē ꝛ visum ꝛ vltionē nullo modo subterfugere pote
runt. Sicut ḡ quilibet diceret illū stultū q̄ furtū com
mitteret in ꝑsentia iusti iudicis terreni. Ita stultū dice
re potest: qui falsitatem cōmittit in presentia iusti iudi
cis celestis: qui ꝯtemplat̄ bonos ꝛ malos Prouer.xv.
24 ¶ Secūdo illoꝝ ostēdit̄ stulticia in h̄ q̄ sunt sibiipsis
falsi: seipsos decipiētes: apud mundū enī diceret̄ stul
tus mercator: qui ꝓ re vili ꝛ incerta ꝛ parui valoris:
plus daret ꝛ laboraret: ꝛ sustineret ꝛ expēderet q̄ꝫ ꝓ re
sibi magis necessaria ꝛ vtiliori et ꝑciosiori: verbi grā: q̄
plus daret ꝓ panno pessimo ꝛ qui nō duraret per an
num: q̄ꝫ ꝓ optimo qui duraret ꝑ totam vitam. Iterū
qui plus daret ꝓ vno animali vel ꝓ re mobili: q̄ꝫ pro
regno: vel si ꝓ vili veste vel aiali: vellet tam ꝑciosam
vestem ꝛ regnū perdere. Sed falsi sunt hmōi: quia fre
quenter a robis quas a dñis accipiunt falsitatē cōmit
tunt ꝛ etiam vestem gratie. Iterum plura sustinent et
dant: et carius tam expendendo q̄ꝫ sustinendo emunt
paruam mūdi cupiditatē: de qua ad diem non habent
certitudinē: q̄ꝫ regnū celeste: quia frequenter auditum
est: q̄ pro falsitate quā fecerunt: ꝛ ꝓ cupida sua acqui
sitione verbera ꝛ etiam mortem sustinuerunt: ꝛ vitam
ꝓpriam dederūt: vbi nunq̄ꝫ ictum ꝓ veritate sustinue
runt: vel vnū membꝛū dederūt. Plures enī martyres
habet falsitas q̄ꝫ vitas. Sic ꝑhibit. L.j.12. M.xj.106.
¶ Iterū apud mundū stultus diceret̄ qui totaliter in 25
tenderet alienis negotijs ꝛ rebus. Et res suas omnino
negligeret. De tali enī vicini dicerent: fatuus est q2 ci
to de officio illo expellet̄: ꝛ ad propria redire coget̄: vbi
nihil boni inueniet. Ita pōt dici istis qui totaliter cupi
ditati deseruiunt: ꝛ falsitati: ꝛ circa illa sollicitant̄: ꝛ de
rebus proprijs, id est, de anima ꝛ loquela: ꝛ hmōi non
cogitant vel curant: q̄ꝫ false ꝛ male fint: qui etiam here
ditatem suā in alio seculo bonis operibꝫ instaurare no
lunt. ¶ Qd̄ aūt tales sunt falsi: tali ostendit̄ rōne. Ille
dicitur falsus: cuius verbo credi non potest. Sed isti
sunt huiusmodi ergo ꝛc̄. Probatio minoris: si querat̄
ab eis an diligant aliquā rem terrenaꝫ plusq̄ꝫ seipsos?
dicent q̄ non: ꝛ tamē isti dicto credi nō potest: quia in
opere illud ostendūt esse falsum: q2 in opere videmus:
q̄ omēs denarios volunt habere veros: ꝛ omnes res
exteriores bonas. Et si inuenirent vnum denariū fal
sum displicet eis: seipsos vō volūt habere falsos ꝛ ma
los: nec eis hoc displicet: sed bene placet. Opus ḡ ostē
dit q̄ plus diligunt deum suū scꝫ denariū ꝛ alias suas
res: q̄ꝫ seipsos: quia illud cui bona plura volunt: plus
diligunt. Sed alijs rebus plura bona volūt: igit̄ plus
eas diligūt. Maiorem mecū cōcedent. Minor patet:
q2 pecunie volunt fidelitatē: quā nolūt sibiipsis. Ani
malibus vō suis volunt vitam: fortitudinē ꝛ hmōi: ꝛ
sibiipsis hic mortē culpe: ꝛ postea morteꝫ eterne pene.
Opera enī illoꝝ hoc volunt. Ipsi nolunt q̄ aial illoꝝ
in foueā cadat. Et ipsi in foueā cadere volunt inferni:
nemo ḡ eis credat: qñ dicūt: q̄ plus seipsos rebus suis
diligunt: quia alia multa appreciant̄: seipsos negligūt.
Et sic verificatur de illis Prouerb.x. Cor impiorum
pro nihilo.
¶ Sed si hec maloꝝ falsitas corrigi posset: spes esset de Arti.v.
eoꝝ salute. Sed antiquatā falsitatē: ꝛ cōsuetudinarios 26
falsos durum est corrigere: ꝛ raro corrigunt̄. Ergo ra
ro vel nunq̄ꝫ saluant̄: q̄ autē cū difficultate vel nunq̄ꝫ
emendant̄: patet tam ex dictis. C.viij.11. q̄ꝫ ex dicen
dis: liber q̄ est totus falsus: cū difficultate: imo nunq̄ꝫ
corrigi potest: nisi tota litera in eo scripta radat̄: ꝛ no
ua scribat̄ ꝛ meliꝰ esset q̄ nulla litera in eo scripta esset.
Citharedus etiam senex: qui a principio male erudita
a malo informatore citharisare didicit: ꝛ diu ꝛ quasi ꝑ
totā vitam notas illas male facere consueuit: cum diffi
cultate corrigit̄: meliꝰ ꝛ citiꝰ in illis bene informaret̄: si
nullā notā sciret. Ita isti qui sꝑ qñ lucrari poterūt: vel
oportunitatē viderūt i iuramētis: i factꝭ: in comitatibꝫ
et hmōi: false citharisabāt ꝛ male: q̄rū liber aiarū ꝛ cō
scientiarū est totꝰ vel maior ps falsus. De illis enī ve
rificat̄ illō Eccles.j. Peruersi difficile corrigunt̄. Quia
sicut in plaga male sanata licet ad tp̄s malū nō videat̄
tñ cito se ondet. Et sic gutta fluēs: ꝛ riuulus fluēs ad
tp̄s obturari pōt: nō tñ diu: q̄n solitā ꝛ aliā inueniet viā
Ita licet illoꝝ falsitas aliq̄ñ timore vel amore vl̄ opor
tunitatꝭ defectu ad tp̄s dissimulet̄: ne i opꝫ illā oñdāt:
diu tñ latere nō valet. vñ Crisosto. sup Mat. homel.
xxxvij. Ois malicia ꝯfundit̄ q̄dē aliq̄nēs rōne verita
tatis: corrigit̄ aūt nunq̄ꝫ: maxime eoꝝ q̄ ꝓposito malo
et nō ignorātia peccant: quēadmodū si aliq̄s claudere
voluerit aque currētis meatū: si hec exclusa fuerit vno
in loco ꝑ aliquā violentiā aliunde sibi semitā rumpit.
Sic ꝛ eoꝝ malignitas ex vna pte ꝯfusa: aliū sibi aditū
adinuenit. Sicut ḡ melius esset nudū hic pergamenū:

q̄ librū totaliter falsum; Ita melius esset eis; q̄ nullā
haberēt scientiā vel sapientiā: q̄ q̄ oēm talem haberēt
scientiā. De qua Hiere.iiij. Sapiētes sunt vt faciant
malum. Iuxta illud Eccl.xix. Melior est homo q̄ mi-
nuitur sapientia ⁊ deficiens sensu in timore dei q̄ qui
27 abundat sensu: ⁊ transgredit̄ legem altissimi. ¶ Et be-
ne dicit melior est ⁊c̄. Sicut melior est vnus denarius
verus: q̄ centū falsi. Et q̄ mirū: q̄ homo fidelis me-
lior est nō homine. id est. homine falso: qui non est ho-
mo spūaliter loquēdo: nisi equiuoce: sicut homo pict⁹:
quia solū similitudinē habet homīs. Et tamē intrinse-
cus diabolus est. Teste Christo Ioā. vi. Vbi de tali-
bus loquens ait. Vnus ex vobis diabolus est. Quia
sicut denarius plumbeus nō est denari⁹: sed plumbū.
Ita homo diabolicus ⁊ falsus: diabolus dicitur. Et
nō solū spūaliter: sed etiam rōnabiliter loquēdo: talis
dici pōt nō homo: q̄ differētia quantūcū q̄ speciē ꝯsti-
tuat: qd̄ caret differētia: caret specie. Differētia aūt ho-
minis est ratio: siue rationabilitas: qua in viuendo ca-
ret: ergo ꝑ tāto humanitate caret. Sicut eīm bonus hō
melior est multis reb⁹ inanimatis: Ita in ꝓposito: me-
lior est falsis: qui peius valent brutis ⁊ rebus inanima-
tis: q̄ bos vel aliud animal tam viuū q̄ mortuū occi-
sum: multos valet solidos: falsus vō nec mortuus nec
viuus valet obulū: q̄ corpus nihil valet nisi vermib̄
Anima nihil valet nisi demonib̄: ergo ꝑ dn̄i sentētiā
Math.v. Ad nihilū valet vltra: nisi vt mittat̄ foras:
et cōculcet̄ ad hoib̄ ⁊ tradat̄ vermib̄ ⁊ tortorib̄.
Arti.vi. ¶ Causa aūt tante maloꝝ ⁊ falsoꝝ multitudinis ⁊ in-
corrigibilitatis est duplex. Vna habendi cupiditas.
Secūda est negligētia. Prima attendit̄ penes ꝓpriam
28 maliciā. Secūda penes alioꝝ pigriciā. ¶ Quō autē cu-
piditas est mater oīm falsitatū: patz ex hoc: q̄ quilibet
vellet plus hr̄e q̄ habet: ⁊ q̄ iuste hr̄e deberet. Et sic se-
quunt̄ in mercatiōib̄ tot vsure ⁊ piuria. In ꝑquisitio-
nib̄ tot deceptiōes: et est mirabile q̄ malunt ponere in
vsura duodecim denarios: vel hr̄e in cāpis duodecim
acras cū falsitate ⁊ cū maledictiōe dei: ⁊ mr̄is ei⁹: ⁊ oīm
sanctoꝝ ⁊ bonoꝝ viroꝝ: ⁊ ꝓpriā dānationē q̄ habere
medietatē cū fidelitate bene lucratū: ⁊ in tp̄e laboratū
cum bn̄dictione ⁊c̄. vt̄a. ⁊c̄. Et tū honestius esset ei in
vita q̄ esset fidelis ⁊ vtilius in morte. Primū p̄tz: quia
honestius ⁊ pulchrius esset q̄ digito eū ostēderent. di-
centes. Ecce fidelis homo ⁊ paup: q̄ q̄ dicerent. Ecce
falsus homo ⁊ diues. Vtilius etiaz esset in morte cum
paupertate ad regnū: q̄ cum diuitijs trāsire ad infernū.
¶ Secūda causa attēdit̄ penes alios q̄ nō solū malos
et falsos fugiunt vel corrigūt: sed tanq̄ diaboli nutri-
ces eos in peccatis suis nutriunt: ⁊ peccatores cōmen-
dant ⁊ honorant ⁊ sub cōmēdationis pallio vicia oc-
cultant. Et sicut falsus monetarius: qd̄ nō est argentū
vel aurū: argentū apparere facit sub quodā falso colore
Ita isti vicia virtutes apparere faciūt sub quodā falsi
29 coloris pallio. ¶ Sub quo diaboli filias. id est. peccata
multis maritant: verbi grā. A mūdialib̄: qui scit veri-
tatē peruertere: ⁊ colorare falsitatē: ita q̄ veritas appa-
reat: cōmendat̄ ⁊ prudens reputat̄. Qui vō scit mul-
tas inuenire maliciosas cautelas: ⁊ consilia mala dare
et dominū suū informare quomō multa male acquire-
ret: ⁊ nihil reddat qd̄ antecessores sui male acquisierūt
q̄ etiam spoliat naufragos: accipiēdo vuerck: ⁊ oīa
talia faciat in quibus videt̄ aliquē iniquarū legum ha-
bere colorē. De quibus Esa.x. Ve qui condunt leges
iniquas: vocat̄ sapiēs in ꝯsilijs dandis. Et sm̄ Hie-
ronymū li.j. contra pelagianos: qui scit aliū decipere:
dicit̄ astutus: vindicatiu⁹ homo qui ꝑ vno verbo dis-
plicentie sibi dicto: vel pro verbo qd̄ nunq̄ fuit: vel ꝑ
facto: qd̄ nunq̄ fuit: qd̄ tamē ei ab aliquo diaboli mē-
bro narrat̄: facit alium verberari ⁊ incarcerari ⁊ hmōi:
qui etiam pro paruo forefacto altam vult habere emē-
dam: reputat̄ potens ⁊ magnanim⁹. Vnde in ei⁹ cō-
mendationē dicunt: potens est ⁊ nullam iniuriaz vult
pati. Et tamē melius esset iniuriam pati q̄ facere. Sic
eīm se vindicando: docent qualiter deus se de eis vindi-
cabit: quia potētes potenter tormēta patiunt̄. Super-
bia vō circa lectū; ⁊ apparatū curiosum circa cameraz
lectū corporis ⁊ equitaturā ⁊ hmōi vocat̄ mūdicies et
honestas: luxuriosi ⁊ gulosi qui malas diligūt societa-
tes ⁊ tabernas quoꝝ pedes de nocte ⁊ die ad malū cur-
runt vel currere parati sunt: vocantur boni socij. Qui
vō de vsuris ⁊ falsitatib̄ cito ditat̄: vocat̄ felix vel for-
tunatus homo: q̄ fortunate bona accidunt eis. Et sm̄
beatū Grego. qui. xxxij. moral. tractat quō vicia vir-
tutes se esse simulāt. Dissoluta inquit remissio: q̄si mā-
suetudo ⁊ pietas habet̄ effusio: misc̄dia credit̄ ⁊ malo-
rum pertinacia: cōstantia dicit̄ ⁊ timor incōpetens: hu-
militas credit̄: ⁊ vocis supbia: viri libertas estimat̄: et
pigricia aliquādo quasi cōtinentia attendit̄. Et inquie-
tudo: vigilans sollicitudo nominat̄. Et sic de alijs ibi-
dem enumeratis. ¶ Iterū auaricia ꝓuidentia dicit̄: et 30
sortilega mulier sapiens dicit̄. Isto ergo modo diabo-
lus sub chlamide falsitatis oēs filias suas nuptui tra-
dit. Et intrī eas talib̄ vestib̄ decorat: q̄ multi eas de-
siderant. Nōnulli eīm qui nunq̄ aliqualiter fuissent
mali: videntes peccatores sic vocari ⁊ honorari: pecca-
tores fiunt. Tales sub illa chlamide diaboli filiā acci-
piunt. Vnde est de diabolo in isto casu: sicut de quodā Exiij
homine: de quo habet̄ quasi sic: q̄ filiā suā nullus acci-
pere voluit in matrimoniū: q̄ nomē turpe habebat: et
male vestita erat: q̄bus mutatis: multi eā petebāt: Ita
in ꝓposito: multi filias diaboli qn̄ noibus turpibus ⁊
ꝓprijs nominant̄: sicut gula: homicidiū: furtū ⁊ hmōi
eas intrī abhorrent: q̄ se cruce signant. Sed mutatis
vt dictū est nomib̄: ⁊ falsitate vestitas eas nō abhor-
rent: q̄ nec turpes eas credūt vel fatent̄: vel pulchras
eas esse defendunt. Et si quis eas vituperauerit vl' de-
formes dixerit: irascunt̄ tam ipsi q̄ eas habēt: q̄ illoꝝ
amici: verbi grā. Quātūcunq̄ sit malus tyrānus: mi-
les ⁊ iniuriosus dn̄s vel simoniacus ⁊ lubricus rect⁹:
si bonam mensam teneat: ⁊ magnā familiaz habeat: et
multos armigeros vestiat: ⁊ donaria libenter det: tota
turpitudo filiarū diaboli sub chlamide abscondit̄ cu-
rialitatis: q̄ tales curiales vocant̄. Et si quis ꝯtra eos
loquit̄: statim alij chlamidē illam extendūt ⁊ turpitu-
dinem abscondūt: dicentes curialis homo est: iustum
esset q̄ haberet plura q̄ habet. Sic etiā vsuras: ⁊ eius
turpitudinē abscondunt sub chlamide vtilitatis: di-
centes: q̄ vtile ⁊ placens est vtriq̄ parti: luxurie turpi-
tudinem: sub habitu naturalis inclinationis ⁊ fraudē
sub specie emptionis et venditionis: dicentes: q̄ pos-
sunt vendere ita care: sicut possunt. Superbū habitū
et apparatū: tam in vanis hominibus et mulieribus:
sub chlamide cōsuetudinis: dicentes: q̄ oportet q̄ cō-
formentur alijs de patria. Operationē in festis sub co-
lore obedientie: vel victus necessitate; dicentes: vel q̄
oportet eos mḡris suis obedire q̄b̄ seruiunt; vel q̄ sic
oportet facere: q̄ aliter viuere nō pn̄t. Hipocrisim sb̄
pictura sctitatis: loq̄citatē ⁊ cachinnationē ⁊ derisionē
sub nomie iocūditatis ⁊ societatis. Nota. V.viij.4.t.
¶ Et recte sic diabolus ⁊ ei⁹ ministri nitunt̄ filias su- 31
as. i. pctā vt dictū est decorare; vt a multis ament̄. Ita
nitunt̄ filias dei. id est. virtutes ⁊ eius ministros falle-

titer vituperare: ⁊ mēdacijs ſuis deturpare: ſicut patz
per oēs virtutes ꝑdictis vicijs cōtrarias. Verax cō-
ſiliarius reputaꝰ iniſtus. Unde quādo de tali fit mē-
tio: diaboli miniſtri cum ſcapularū motu dicūt: bonꝰ
fidelis homo eſt: volētes īnuere ꝙ nihil boni ſcit. Ita
ab eiſdem dñi qui volūt de ſuo viuere: nec volūt vltra
vires expēdere in robis ⁊ feſtis ⁊ hmōi: quantūcunqꝫ
ſint elemoſynarij: reputanꝰ miſeri. Qui nō vult ſe vin-
dicare: ſed ex humilitate remittere: dicitꝰ ab eis nō ho-
mo: vel formidoloſus. Nō curioſum: vocat inſipien-
tem: quia humiliter viuit: Ideo inſipiēs vocatꝰ. Nō-
lens maloꝝ ſequi volūtates in oībus ſocietatibꝰ illi-
citis: tanqꝫ ſingularis ferus ab oībꝰ fugatꝰ. Qui cō-
tra dei iniurias iraſcitꝰ: ꝯtemnitꝰ ab eis: ⁊ melancolicꝰ
vocatꝰ: ⁊ multis cachinnis deridetꝰ. Sāctꝰ ab eis hypo
crita: ⁊ hypocrita ab eis ſanctꝰ vocatꝰ. Sūt eīm in talibꝰ
iudicijs ita laici: ſicut ꝙ nunqꝫ viderūt aurū vel aurical-
cū: vel ſicut fatui: qui inter aurū et cuprum diſcernere
neſciunt. Unū aliud credentes: ⁊ ecōuerſo: Ita iſti eis
placentes: ſanctos: ⁊ diſplicentes: hypocritas vocant.
Volentes circa ea que ad dei honorē ⁊ animarū ſalu-
tem pertinent feruēter agere ꝑſumptuoſos vocāt oēs
qui feruētius agere volunt: ꝙ ipſi agere cōſueuerunt:
qui nunqꝫ feruēter egerunt: non qꝛ opus qđ agunt de
ſe malum ſit: ſed quia eis inſolitū eſt: ab eiſqꝫ cōſultū
nō eſt qui in preiudiciū illoꝝ totū fieri reputant: quā-
tūcunqꝫ bene fiat: oīe qđ circa eos ſine eorum cōſilio
fit ⁊ aſſenſu: qui videlicet beatū dixerunt populū cui
hec ſunt. id eſt. larga dona: illoſqꝫ vſqꝫ ad magnū exal-
tant ſtatum: quoꝝ dextera repleta eſt muneribꝰ: non
dantibus vero pōderoſum oſtendunt vultum. Et qđ
peius eſt teſte deo Mich. iij. Sanctificāt ſuꝑ eum pre-
lium: vel oblocutionis vel alterius ꝑſecutionis. Hoc
32 eīm quādoqꝫ experientia docet. ¶ Patet ergo ex ꝑdictis:
quō diabolus cum miniſtris ſuis nititur filias ꝓprias
Exm̄ decorare ⁊ ornare: ⁊ dei filias deturpare. Et ſic aſſimi-
latꝰ in hoc facto cuidā ciuitatis ꝑpoſito ⁊ caſtri cuſto
di: qui in quadā ciuitate ſatis nota nuper multos ha-
bens in carcere: cōuictus fuit ꝙ veſtē ſeu tunicā cuiuſ-
dam fidelis hominis quē in carcere habuit: poſuit ſu-
per latronē qui in eodē detinebatꝰ carcere: nomēqꝫ fide-
lis hominis ei imponens ꝓ muneribꝰ ſibi datis: veſtē
vo ⁊ nomen latronis: poſuit ſuꝑ fidelem hominē. Et
ſic latronē in habitu fidelis iuſtificauit ⁊ liberauit: ⁊ fi-
delem in habitu latronis cōdemnauit. Sic oīno in to-
to ꝑdicto proceſſu faciunt illi. De quibus dicitꝰ Eſa. v.
Ve qui dicitis bonū malū: ⁊ malum bonū: ponentes
tenebras lucem: ⁊ lucem tenebras: ponētes amarū in
dulce: ⁊ dulce in amarū. Ve inquit eis qui organa ſpi
ritus maligni ſunt: per quorū linguas ad multorū lo-
quuntꝰ deceptionē. Ille eīm ſciens ſe i forma ꝓpria odio
ſum: per diſcipulos loquitꝰ: ⁊ multos ſeducit: dum lau
datur peccator in deſiderijs anime ſue: ⁊ iniquus bene
dicitꝰ: multi decipiuntꝰ per illos. De quibꝰ Eſa. iij. Po-
pule meus qui beatū te dicunt: ipſi te decipiunt: ⁊ viā
greſſuum tuorū diſſipant: quia ſi oēs tales fugarēt:
ſicut aues fugant bubonem de die: nō eſſent tot mali
et falſi. ¶ Exemplū eīm tales fugandi: ⁊ non ſolum fu-
gandi: ſed etiam illi qui in poteſtate cōſtituti ſunt ex-
emplū habent tales puniendi. Primo in Alexandro
magno. Ex cuius geſtis habetꝰ ꝙ ipſo perſequēte Da-
riū regem perſarū fugientē: duo de ſeruis ſuis volen-
tes Alexandro placere: promotionē magnā ab eo ſpe-
rantes: ipſum dominū ſuum occiderūt: ſed tamen ad
tempus occultauerūt: expectātes quid Alexander de
hoc diceret: vtrū videlicet de facto illo ⁊ factoribꝰ gra-
tularetur vel contentaretꝰ. Qui illoꝝ excogitans cautelā
fecit clamare ꝙ ſi tales qui inimicū ſuum occiderāt: ad
eum venire vellent: faceret eos altiores homines de to-
ta patria vel parentela ſua: quo audito ad eum veniē-
tes in altiſſimis patibulis ſuſpēdit: tam ſeruis ⁊ ſubdi
tis ꝓprijs: qꝫ alienis dans exemplū ne quis audeat do-
minū ſuū perdere. ¶ Secundū exemplū ad idem pa- 33
tuit nuper in facto cuiuſdā comitis imperij: qui bellū Exm̄
habuit contra quandā villam: quā ꝑ proditionē vniꝰ
ciuis eiuſdem ville accepit: ipſum vo ciuē nō ſolum de
villa illa: ſed etiam de toto dominio ſuo fugauit. Aſſe-
rens ipſum nunqꝫ fidelem ei fore poſſe: quin etiā ipm
proderet quādo tempus videret qui tam falſus extitit
contra vicinos ⁊ amicos ſuos ⁊c̄. ¶ Tertiū exemplū Exm̄
habetꝰ ad hoc ex geſtis romanoꝝ. In quibꝰ habetur ꝙ
inter fabriciū ⁊ pirrum erat bellum: medicus vo pirri
venit ad fabriciū: ꝓmittens ſe velle pro munerībꝰ do-
minū ſuum intoxicare: quē fabricius pirro vinctū re-
miſit: ſignificans quid ei obtuliſſet. ¶ Quartū exem- Exm̄
plum ad idem in ſacra ſcriptura de Dauid. ij. Reg. j.
Qui occidit illum qui occidit dominū ſuū Saul: qui
tamen eſtimauit ſe in hoc multū Dauid placuiſſe. Ad
idē fecit de illis qui occiderūt dominū ſuū Yſboſeth.
In hoc credentes eidem placere. j. Reg. iiij. Sic ergo
hos proditores interfecit. ij. Mach. x. Qđ verbū licet
ſic ad Dauid applicetꝰ: tamē ad līam de Iuda dicitur
Machabeo: qui illos occidit: qui fratres ſuos pro mu-
neribꝰ aduerſarijs tradiderūt. Et aduerſarios in quā-
dam turri obſeſſos fugere ꝑmiſerūt. Quod eſt cōtra il-
los. A. xxvij. 58. Horū ergo exempla nullus deberet 34
falſum vel proditorē honorare: ſed ſi hoc ei incumbit
punire vel agere ad hoc ꝙ puniantꝰ: quia ſi ſit falſus ſi-
bi vel amicis ſuis natura rei docet ꝙ eum nō honoret.
Si vo ſit falſus inimicis ſuis: oīa predicta exempla
docent ꝙ nō honoretꝰ: que quidē extra magnā inclu-
dunt rationē: viderunt illi antiqui ſapientes ⁊ dei pro-
pheta Dauid: ꝙ ſi ipſi honorarēt ⁊ promouerent pro-
ditores inimicoꝝ ſuoꝝ: duo ſequerentꝰ pericula: vnū
videlicet: ꝙ videbatꝰ eis ꝙ veriſimiliter cogitare potue
runt ꝙ nunqꝫ erunt eis fideles: nec poſſent in eis cōfi-
dere ꝙ tam falſi ꝓmis dñis ſuis extiterūt: qꝛ dicit regu
la iuris in. vj. ſel malus: ſꝑ preſumitꝰ malus ⁊c̄. Aliud
cogitare ⁊ timere potuerūt: ne ſerui illoꝝ vidētes dños
falſos ⁊ ꝓditores dñoꝝ ſuoꝝ aduerſarioꝝ ſuoꝝ hono-
rare: magnaqꝫ eis dare: irēt ad aduerſarios illos vt ab
eis magna dona reciperēt ꝓ ꝓditiōe illoꝝ: hoc eīm ve-
riſilr timere potuerūt: ꝙ cupidi hoc facerēt: vidētes ſe
poſſe plus hic dños ꝓdēdo: qꝫ eiſdē ſeruiēdo. Si dñi
moderni eaſdē cōs cogitarēt: ⁊ eadē iudicia de ꝓditori-
bus facerēt: pauciores eſſent tam tꝑe pacis qꝫ belli quā
hmōi facerēt falſitates. Et reuera materiā hūt et cām
eaſdē exercēdi vindictas: qꝛ eadē facta ⁊ falſitates mo-
dernis fiūt tꝑibꝰ. Nā ſtꝑe pacis oñditꝰ ꝙ multi ſunt 35
ꝙ faciūt qđ egerūt illi quos Iudas vt ꝑdictū eſt occidit:
qui vicꝫ fideles ꝑſequuntꝰ ⁊ indictāt: ⁊ multis modis
dāmificāt: ⁊ fures ⁊ homicidas ꝓ muneribꝰ abire per-
mittunt. Tꝑe etiā belli iminēte inter magnos de terra:
nōnulli inter ꝑtes claudicāt neutri ꝑti fideles: ꝙ ſaule
et yſboſeth regnātibꝰ cum ipſis regnare volebāt. Ipſis
vo deficiētibꝰ: cū Dauid ꝯ eos inſurgūt. Et cū Abi-
melech ꝯ Gaal: ſicut ille falſus Zebul: Iudi. ix. Et de
talibꝰ forſitan modernis tꝑibꝰ auditū eſt: de qbus no-
ta. ſ. e. c. 17. Tales hīe merentur qđ habuit Menela-
us. ij. Mach. v. de ꝙ dr ibidē: ꝙ eū occiderūt: qꝛ legū ⁊
patrie ꝓditor fuit. Legū: vt ꝑdictū eſt: tꝑe pacis falſi
ꝓditores ſūt: ꝑtꝫ vo: tꝑe belli: quā penā in h ſeclo nō

semp̄ euadūt: in alio ṽo nunq̃. Ex dictis ergo p3: q̄
falsos sibi vel amicis: nullus honorare debet: sed po-
tius puniri: q2 inimici sunt: nec falsos aduersarios: q2
et imposterū falsi inimici erūt: ⁊ sui etiā illoꝝ exēplo.
Sed heu nūc falsi ⁊ inimici tam animarū: q̄3 corporū
et bonoꝝ ⁊ subditoꝝ ⁊ aduersarioꝝ nō solum nō pu-
niunt̄; sed a principibꝫ ⁊ potētibꝫ diuitijs ⁊ honoribꝫ
exaltant̄: de quibꝫ in Ps. xxxvj. Vidi impios superexal-
tatos ⁊ eleuatos sicut cedrus.
Arti. viij. ¶ Ex quoꝝ exaltatione multa sequunt̄ mala ⁊ pericu-
la tam animarū que perdunt̄ q̄3 corpoꝝ que occidunt̄:
36 q̄3 etiā possessionū que auferunt̄ ⁊ amittunt̄: terre etiā
que diffamant̄ ⁊ turbatur: vt de eis verificet̄ illud Pro-
uerb. xxx. Per tria mouet̄ terra: ⁊ quartū nō pōt susti-
nere per seruū cum regnauerit: vt per seruū istum in-
telligat̄ seruus peccati: iuxta illud Joā. viij. ⁊ ad Ro.
vj. Qui facit pctm̄: seruus est peccati: talis seruus pec-
cati ⁊ falsitatis: qñ regnat vel qñ eos q̄ regnāt vel do-
minant̄ ducit: oīa p̄dicta mala causat. Quoꝝ primū
est: q̄ eoꝝ ducti ɔsilio: mlt̄a agūt furta colorata: ⁊ alia
mala facta: in aīarū suarū p̄ditionē. Et vt huius dicti
veritas clarius videat̄: ponat̄ exemplū: primo in his
rebꝫ in quibꝫ dñi habēt ꝓtectionē ⁊ dñiū: s3 nō ꝓprieta-
tē: sicut in bonis subditoꝝ. Secūdo in his in q̄bꝫ nec
habēt dñiū: nec ꝓprietatē. Rōne primi est sciendū: q̄
lex ciuilis. C. de quadriē. p̄scrip. li. vij. l. bene a senone:
dicit: q̄ oīa principis esse intelligunt̄ super qua dicit
glosa: q̄ ad ꝓprietatē vt dixit Azo: s3 Bulgarus cōtra:
nisi quo ad ꝓtectionē. Moderni ṽo falsi ɔsiliarij vi-
dentes q̄ sequaces azonis honorant̄ ⁊ ditant̄: ⁊ seque-
ces Bulgari vilipendunt̄ ⁊ nihil lucrant̄: sicut p3. A.
xv. 3. Azonem sequunt̄: facietes dños vti rebus subdi-
toꝝ vt ꝓprijs: sicut p3. D. xij. 24. de taliū eñ ɔsilio nō
solū sunt fures mobiliū: s3 qd̄ peius est raptores imo-
biliū: sicut ibidē p3. Secūdo in his rebus in q̄bus nō
habēt dñiū: sunt fures falsi principes ⁊ terrarū dñi: cū
37 ɔsiliarijs suis: sicut p3 de occupantibꝫ bona naufrago-
rū: iniuste occupādo furtū cōmittūt: ⁊ furti pena iudi-
cant̄. C. de furtis. i auctēnca nauigia. li. vj. ti. ij. vbi ha-
bet̄ de verbo ad verbū qd̄ sequit̄. Nauigia si quocūq3
loco peruenerint: a q̄ casu ɔtingēte rupta fuerint: vel ali-
ter ad terrā venerint: tam nauigia q̄3 bona nauigātiū
ipsis integre seruent̄: ad q̄s spectāt: anteq̄3 nauigij peri-
culū incurrissent: sublata penit⁹ locoꝝ ɔsuetudine qui
huic aduersa est sanctioni. Trāsgressores hui⁹ nr̄e ɔsti-
tutiōis bonoꝝ publicatiōe mulctent̄. Et si res exegerit
iuxta mādatū nr̄m oībꝫ bonis ɔpescant̄: q̄ nec ꝓpter le-
ges diuinas ⁊ canonicas q̄ hmōi dñoꝝ dānāt abusio-
nē: sicut p3. C. viij. 28. nec ꝓpē leges impiales vl' istā
iustinianā: illā pessimā dimittūt ɔsuetudinē: sub nul-
la viuere volūt lege: ⁊ ideo sine lege perihūt: ibidē etiā
C. de furtis. l. in eū: tales infra annū tenent̄ restituere
in quadruplū: post annū ṽo in simplū: ꝓpē actoris ne-
gligentiā: q̄ tñ de repetēdo distulit ⁊ negligēs fuit. C.
li. xj. ti. de naufragijs. l. j. dī sic. Si qñ naufragio nauis
expulsa fuerit ad littus: ⁊ infra fiscus se nō interponat:
qd̄ eñ ius habet fiscus in aliena calamitate: vt de re tā
luctuosa cōpēdiū sectet̄? hec ibi. Sed dicūt falsi qñ ne-
scit̄ cui⁹ sunt bona illa: iuste dño terre ɔfiscant̄: ergo p
solā ignorantiā rerū dñium: acquirunt: qd̄ est falsum:
quia sic res inuēta esset inuētoris: ⁊ licitū mihi esset oc-
cupare oēm rem cuius dñm ignorarē. Et contra leges
et rationē. C. vñ vi. l. cum querebat̄. li. viij. ti. iiij. vbi
expresse lex reprobat talem bonoꝝ occupationē. San-
cimus inquit talem possessorē predonē intelligi. Ri-
diculū etenī est dicere vel audire: q̄ per ignorantiā alie-
nam rem aliquis quasi propriā occupauit. Oīis autē
scire debeat: q̄ nō suū est: hoc ad alios modo oībus
pertinere. Sequit̄ cito post. Si quis alienam rem ad-
uersus domini voluntatē attigerit: furti actione tenet̄.
Glosa dicit ignorātia nō excusat: quia ignorabat cui⁹
esset: quia hoc nō tenebat̄ scire: sed sciebat nō esse suū.
Iterum dicūt: res derelicta occupāti conceditur iuxta 38
regulam iuris que dicit: quod nullius in bonis est: oc-
cupanti cōcedit̄. Istud est verum: quādo est certum q̄
est derelicta: ⁊ q̄ domin⁹ inde nullā vtilitatē querat.
Sic in proposito siue dñs sit viuus siue mortuus de re-
bus illis ex naufragio proiectis: vtilitatē habere desi-
derat: nec vnq̄3 eas derelinquere intēdebat. Ex his pa-
tet: q̄ talis acquisitio per ignorantiā cuius sunt: per le-
ges reprobant̄. Sed forte dicēt: ignorātia sola nō acq̄-
ritur per dominiū: quia alie cause cōcurrūt: vna q̄ su-
per terram domini talis proijciunt̄: ⁊ ipsi eas ab alijs
defendūt raptorib⁹ sic dicētes: sunt de opinione illorū
quoꝝ sententiā recitat in simili pōponius ⁊c̄. ff. de rerū
dominio acquirēdo. l. pomponius: tractat in digesto
nouo li. iij. ti. j. Casus legis: porcellus meus a lupo ra-
ptus: a vicino de ore lupi eripitur: qui porcū dicit esse
suum: cōsiliarij sui cū eo cōcordāt dicētes: qd̄ in ore lu-
pi est: desinit esse meū: sicut auis quādo de manu mea
volat: ⁊ piscis quādo de nassa mea ad aquam fugit: ⁊
alia bestia quādo ad siluā euadit: sicut etia3 desinit esse
meū: q̄ auis de area: vel miluus de alio loco qd̄ meu3
prius fuerat: portat: volunt ergo isti dicere q̄ sicut pi-
scis vel auis volans non mea: sed capientis sunt. Ita
porcus in casu posito. Sic cōsimiliter dicūt isti de bo-
nis que ante naufragiū mea erāt: in naufragio auola-
uerūt: ⁊ mea esse desierūt. Pomponius ṽo legislator:
illis dupliciter obuiare videt̄. Primo licet verum sit in
illis que sunt fere nature: sicut in auibus ⁊ huiusmōi:
nō tamē in porcis que sunt nature domestice. Secūdo
quia auis auolans mea sit: si a me capi postq̄3 auolauit
possit: ita de porco: ita etiā dic de bonis naufragoꝝ: in
quibus dominiū in naufragio nō amittebat̄: per nau-
fragiū eñ vel quēcūq3 talem casum fortuitu3: res mea
non desinit esse mea: ⁊ hoc ibidem sequit̄ diffinitiue in
textu. Si inquit naufragiū qd̄ amissum sit: nō statim
nostrum esse desinit. Assumit hoc tanq̄ per se verum:
ad probandū intentum de bestia in ore lupi. Et est iste
exempli intellectus: sicut rerum dñiū p naufragiū nō
amittit̄: q̄n verus dñs iuste eas mortu⁹ vel viuus hr̄e
debet: si tñ de ore lupoꝝ eripi pōt de facto: q2 d̄ iure eripi
deberēt: Ita dñs porci ei⁹ dñium iuste vēdicat: si de ore
lupi eripi possit. Et q2 aliq̄ forte exemplū suū negarēt.
Ideo ꝓbat illud dicēs: teneri q3 q̄druplo eū teneri: q̄ ra-
puerit bona. s. naufragoꝝ. Sequit̄ ɔclusio ibidem. Si
igit̄ manet nostrū g̃ arbitror et furti cōpetere actionē:
supple ɔtra illū q̄ porcū sic liberatū: vel bona sic ꝓiecta
detinet: sicut p3. 6. c. c. 37. nec valēt q̄ instant: dicētes 39
talia bona mortuis restitui nō debere: sic dictu3 est. C.
viij. 30. q2 nec exēpla illoꝝ sunt ad ꝓpositū de dānatis
et intestatis ⁊ bastardis: q̄rū bonis s̄m iura ciuilia dñi
succedūt. Nec tñ aliq̄d de his ꝓ mortuis facere tenent̄
Quia sicut primi rōne criminis vita: Ita alijs bonis
exterioribꝫ iuste priuari pñt. Alij ṽo i detestationē patni
criminis his priuant̄ rōnalit̄ q̄dē: vt alij talibꝫ territi exē-
plis: ɔsimilia fugiāt crimina. Patet g̃ ex p̄dictis: q̄ iste
falsoꝝ abusus est ɔ̄ iura diuia: nālia: canonica ⁊ ciuilia
antiq̄. s. digestoꝝ: ⁊ noua. s. codicis: ⁊ nouissima. s. auctē-
ticarū: p3 etiā q̄ cū eā quā assumūt cū ignorātia nulla
est: q̄ totū occupare debeāt. Illi tñ q̄rū bona sic ɔseruā-
tur: fustibꝫ tenent̄ ad ꝗdorū. Iterū videt̄ q̄ declina-

re nō poterūt: quin sola ignorātia illoꝝ causa sit: quare
bona sic occupant naufragoꝝ: q2 ipsi ꝯcedent ꝙ si scis
rent verū dn̄m: ea ei restituerent: ergo si sciētia dn̄i est
causa restitutiōis: ignorātia est causa nō restitutionis.
Si hec sit causa talis effectus ꝑ se scꝫ caloris: ꝯtraria eā
est causa cōtrarij effectus scꝫ frigoris. Sic in ꝓposito: si
oppositum de opposito: ꝓpositū de ꝓposito. Si vo hoc
cōcedūt. Incidūt i legē q̄ habet. ẽ. c. c. 37. C. vnde vi.
40 Iterū dicūt ꝙ nō sola ignorātia: sed defectus ꝓbatiōis
causa est q̄re talia dn̄is ꝯfiscant. Sed sicut in re inuēta
ꝙ dn̄s eā esse suā ꝓbet: sufficit dicēdo certa signa q̄ in
libro vel aliore ꝯtinent: sicut etiā in anialibꝫ amissis ꝛ
ad domū alicui9 venientibꝫ: si infra annū ꝛ diem ꝓbet
esse suū qui amisit: illa recupatio sufficere deberet ꝙ ꝑ
certa signa q̄ dicit esse in arca sua q̄ ad terrā proijcit: de
dicis: seu tallijs: seu alijs rebꝫ: per certa etiā signa q̄ in
dolijs sculpsit: ꝛ ꝑ hoies vicinos iuratos ostēdere bos
na esse sua. In casu enim posset nauis in exitu de portu
dn̄o nauis cū oibꝫ vicinis aspicientibꝫ cū oibus dicas
in ea ꝯtentis periclitari. Itē casu ꝯtingere posset: ꝙ na
uis oīnibus vicinis nota ad terrā veniret: oibus q̄ in
ea fuerūt submersi: q2 tempestate iminente se in barca
ponentes vt ad terrā fugerēt: submergebant. Ex quo
in oīnibus talibꝫ casibus certissime ꝓbare posset certi9
q̄ꝫ de animali: ꝙ suū vt dictū est infra annū ꝛ diē ꝓbas
re nō videt statuti vel cōsuetudinis ratio q̄ ꝯtinet vbi
nullū animal viuum euadit: bona dn̄o terre ꝯfiscant.
Est ergo poti9 abusus: ꝛ ꝯtra oēm legē vt ostēsum est
et rōnem. Et totū istud malū accidit ꝑ falsos sapiētes:
per q̄s talia fiunt statuta: de q̄bus Esa. x. Ve q̄ ꝯdunt
leges iniq̄s: ꝛ scribētes iniusticiā scripserūt. s. in statu
tis ꝛ ordinationibꝫ suis: vt ipsi ex illoꝝ qui in maxima
sunt miseria: sicut in naufragio: bonis ditent: ꝛ illi mis
seri oīa sua amittēt: vel medietatē dent: vt aliq̄d res
cipere. Sequit vt opprimerēt i iudicio pauperes: ꝛ vim
facerēt cause humiliū ꝑpli mei: vt essent vidue: quarū
mariti submersi sunt: ꝑda eoꝝ: nuꝑ enī talis vidua di
cas q̄ in cista mariti sui submersi erāt: ꝑ quas multas
marcas marito suo debitas recupasset: a ꝯfiscatore cui
nunq̄ dice valuerit petiuit: nec obtinere potuit: sequit.
Et pupillos suos scꝫ filios submersoꝝ diripent: bonis
paternis eos ꝑuādo. Ecce q̄lis ex tam iniquo statuto
sequit effectus. Sed q̄d facient illi q̄ talia statuta ꝯdunt
vel tenēt ꝯtra naufragos: qn̄ ipsi in morte naufragiū
panētur corpis? Istā questionē q̄rit abeis ꝓpha in ver
bis imediate in auctē sequentibꝫ: q̄d inquit facietis in
die visitatiōis ꝛ calamitatis: qn̄ illa putrida nauis cor
poris vestri ad mortis scopulū ꝯfringet: ad cuius tūc
ꝯfugietis auxiliū: nunq̄d tūc vobis valebit inanis sta
tuti vel ꝯsuetudinis allegatio: vbi derelinquetis gl'iaꝫ
vestram: vel quibꝫ certe alijs ꝯfiscatōibꝫ? vt sicut vos
bona ꝯfiscatis naufragoꝝ: ita vobis mortis patiētibꝫ
naufragiū: bona vestra ꝯfiscent: corpus. s. vermibus:
anima demonibꝫ: bona inimicis: vt sic christi ꝓmissuꝫ
in eis verificet: dicentis Math. vij. In q̄ iudicio iudis
41 caueritis: iudicabimini. ¶ Et nō solū de falsoꝝ ducatu
sequit periculū animarū: tam ipsoꝝ q̄ꝫ dn̄oꝝ qui corā
vtunt ꝯsilio ꝛ statutis: vt dictū est: sed etiā corpoꝝ des
cisio: q2 tam dn̄i qui talia cupidorū sequunt ꝯsilia: q̄ꝫ
ipsi ꝯsiliarij aliqn̄ occidunt: ꝛ terre diffamatio. Terra
eīn ꝓpter falsos: etiā apud exteras diffamat nationes:
et maleficiorū multiplicatio: ꝓpter tales enim falsos ꝛ
periuros ꝛ maloꝝ supportatores. Mali multiplicant
et mala audacter perpetrant: spoliādo: mutilando: oc
cidendo: tybias ꝛ brachia frangendo: ꝛ crudeliter ver
berando: ꝛ totum in audacia falsorū hominū: vel qui
eos in malis suis ita potenter defendūt: ꝙ nullus eos
indictare audet: vel incarcerare. Illi supportatores sta
tim eis minant: dicētes. Si indictaueritis homines tas
les domini: vel aliquē rigorē exercueritis: melius esset
vobis dormire. Et qd̄ crudelius est: ipsos etiam per il
los malefactores lesos: ita minis terrent: totā culpā eis
imponētes: ꝙ nō audent de eis querelari vel iusticiam
petere: sed leti sunt cum toto damno quod habent pas
cem ꝛ ꝯcordiam petere: vel quia sperāt ꝙ si depꝛehens
dantur ratione munerū vel parentele: ꝛ huius falsi suo
periurio liberabunt: ꝓpter hoc enī absq̄ꝫ timore mala
ꝑpetrant. Sequit etiā bonoꝝ exterioꝝ amissio: q2 sicut
tam ipsis q̄ꝫ dominis per falsitates venitūt: ita recedēt:
quia dicit in ꝓuerbio gallicano: ꝙ vnus denari9 mas
le lucratus: omēs alios deuorat. Ex quo tot mala falso
rum sequunt ducatū: patet ꝙ falsi dominos ducentes
vel regentes: vel etiā veraces decipiētes: sunt sicut plās
ca que lupum in puteū cadere facit. Volentes lupum
capere: aliquādo plancā deceptorie super puteū ponūt
et abscondunt: ponentes ꝑedā aliquā ibi: tali modo:
ꝙ eam tangere nō possit: nisi super plancā pedē ponat
Sic domini qui mediante planca falsoꝝ ꝑedā acquis
runt: super eoꝝ ꝯsilium se fundantes: sic in puncto ad
inferna descendunt Job. xxj. Quia pedem affectionis
et ꝯfidentie sup falsam plancā ꝛ putridā posuerūt.
¶ Finis autē falsoꝝ similis erit fini Iude ꝓditoris: sis Arti. viij.
cut et siles sūt ei in vita: vn̄ glosa sup illud Mat. xxvj.
Exinde q̄rebat oportunitatē vt eū traderet. Multi ins 42
quit sunt q̄ factuꝫ inde execrant: ꝛ idem faciūt qd̄ ipse
fecit. Nam ipse christū vēdidit: ꝛ qui ꝓ munere falsuꝫ
testimoniū dicūt: deū qui veritas est vendunt. Et non
solum illud faciūt qd̄ Iudas: sed grauius delinquūt:
sicut multis rōnibꝫ ostēsum est. E. vj. 37. ꝛ ideo iuste
turpiorē finē habebūt: illius animā diabolus rapuit.
Istoꝝ vo q̄nq̄ꝫ ꝛ corpus simul ꝛ animā rapuit: ita ꝙ
neutrū in terra dimittit. Sicut nuper patuit de quodā Exem
tali: de quo quidā fidedignus cui9 dictis fidē adhibēt
qui ei9 vitā nouerūt: narrare ꝯsueuit: ꝙ cum falsitate
multa acquirens de māmona iniq̄tatis: diues effectus
fuit: finis vo diuitiaꝝ ꝛ vite sue talis fuit. Vno die eo
in campo existente: puer rufus ꝛ ignotus ad vxorē ves
nit in domo querens vbi maritus esset: ipsa vo respon
dente ꝙ esset in campis: adiecit ille diabolus in forma
pueri: dicens ei in reditu suo ꝙ reddat mihi debitū meū
nocte ista. Cui illa nescio ꝙ alicui obliget in quocū q̄ꝫ.
Ille vo asperius ꝛ amarius verbū recitās ait. Omnino
nocte ista debitū meū ab eo habere volo. Cuꝫ vo vxor
oīa ista marito narrasset: ipse dixit: iuste petit. Nocte
vo illa lectum suum parari precepit in quadaꝫ domo
forinseca: in qua nunq̄ꝫ ante dormire consueuerat: nec
aliquē ibi secū habere voluit: ipso vo domū illam ins
trante: ꝛ cum lumine remanente oīnibus eiectis: illi de
domo curiosius per rimas introspiciētes quid faceret:
viderunt illū in forma pueri cum homine illo fortissis
me computantē: pluresq̄ꝫ pecunie sacculos vt eis vide
bat: int se habuerāt: mirabant: q2 nō intrauit ꝑ ostiū:
sed ascēdit aliūde: dum vo illi exteri9 expectarēt vt vis
derent finē: circa computū discordare ceperūt: ꝛ grossa
verba inter se hrē: famuli vo hoc videntes: ostiū frege
runt: vt intrantes magistrū suū iuuarēt: ostio vo fras
cto: lumē extinctū fuit: sed cū aliud lumē portarēt: nec
magistrū suū: nec rufum illum inuenerūt: q̄ in re quid
aliud pēsari pōt? nisi ꝙ diabolus illū ei mutauerat i
malis lucris: diabolus tales iuuat: talibusq̄ꝫ vel mus
tuat: vel in aliq̄ mō tradit ad mercādū: vl' dat ad expē
dendū. Iuxta illud Math. iiij. Oīa inquit hec tibi

dabo: de quibus quia nescivit compotū reddere: accepit
eum secū ad ponendū eum in carcere inferni: vsq₃ red-
dat vltimū quadrantē qđ nunq̄ erit: falsi ergo lucra-
tores de ipso speculū suū faciant: ne ⁊ ipsi similia patiā-
tur: ⁊ in eodē carcere ꝓfundissimo ponant. Ideo dico
ꝓfundissimo: quia sub saracenis ⁊ infidelibus erunt: si-
43 cut patꝫ. D.j.18. Quia sicut homo plus irascit᷑ ꝯtra de-
nariū falsum qui apparet bonus: quia citius per eum
decipitur: q̄ ꝯtra manifeste plumbeū: per quē nō faci-
liter decipitur: Ita deus ꝯtra falsos christianos: qui vt
bonos decipiāt: nitunt᷑ boni apparere: tales in collatio-
ne priuata solent sanctissime loqui: et seipsos intantū
iustificant: q̄ ꝓ toto mūdo vt dicunt vnā nō falsitatē:
nec aliquē de suis facere ꝑmitterēt. Et si sermo fiat de
falsis hominibus ipsos detestant᷑: ⁊ statum illoꝝ cum
suspirijs plangūt. Sed ita sicut bonā ⁊ veram faciunt
partē suam in verbis: Ita falsam eam faciunt in opere;
de quibus Gen̄.xxvij. Vox quidē vox Jacob: sed ma-
nus sunt Esau. Et in ps̄.xj. Corde ⁊ corde locuti sunt
quia fideli corde ⁊ ore loqui vident᷑: quādo nō habent
occasionē falsum cōmittēdi. Sed alio corde ⁊ ore quā-
do ꝓdam vident ⁊ opportunitas occurrit falsitatē cō-
mittendi. Pro talibus tota orat ecclesia dicēs: disꝑdat
dn̄s vniuersa labia dolosa. In ps̄.xj. Non solum illo-
rum qui faciunt: sed ꝑ quos hec faciunt: qui sunt qua-
si manus illius capitis. Sed caueant: q꞉ sicut homine
delictū cōmittēte: ꝓ quo manū mittere debet: si vnam
manum habeat aridam: illam amputari debet: Ita in
ꝓposito: oculus neq̄ erui debet: sicut patꝫ. C.xj.4. Et
manus arida amputari: ⁊ in ignem mitti. Quādo do-
minus quicūq₃ de aliquo ꝯfidit q̄ in agendis suis fine
que animā tangūt siue corpus: fideliter aget quasi pro
manu illū habet. Si aūt illū decipiat: ⁊ qđ ei cōmissū
est fideliter non faciat: manus arida est ⁊ abscindet᷑: ⁊
in ignem mittetur: quia contra dominū est manus eo-
rum Michee. ij.

F.ij. **Fame bone cum bona vi-**
ta. Primo ostendit᷑ decentia seu pulchritudo.
Secūdo vtilitas. Tertio necessitas. Quarto male fa-
me periculum.

Arti.j. ¶ Primū patꝫ: q꞉ sicut flores sua pulchritudine ⁊ odo-
1 re hortū ornāt ⁊ arbores: ita fama vitā bonā. Sed ad-
uertendū est: q̄ sicut aliq̄ inueniunt᷑ flores qui fructū
significāt: ⁊ ex q̄bus fructus sequit᷑: sicut qū videmus
arborē bene floridā: speram⁹ eā fructū ꝓducturā. Ali-
qui vero sunt flores q̄ licet decorē ostēdant exterius: nul-
lum tn̄ fructū vtilē vel ꝓducūt vel significāt: sicut flo-
res quarundā herbarū nociuarū: q̄ inter frumēta cre-
scunt: Ita spūaliter aliqui habent ⁊ famā ⁊ vitam sup
quā fama fundat᷑: ⁊ illa pulchritudo est durabilis: q꞉
bonū ⁊ solidū fundamentū habet .s. deū ⁊ bonā vitā:
sic fuit fundata fama Salomōis.ij. Paral.ix. Cui di-
xit regina sabba: vicisti famā virtutibus. Et sicut edifi-
ciū qđ habet bonū fundamentū in altū edificari pōt:
et arbor bonas ⁊ sanas habēs radices: altius crescit et
minus ventoꝝ timet impulsus. Sic fama virtuosi mi-
nus tribulatōis timet impulsus: ⁊ vsq₃ ad deū crescit;
de quo dici pōt illud Hester.ix. Fama nōis ei⁹ cresce-
bat. Et semꝑ durat Eccl̄i.xlj. Bonū nomē ꝑmanebit
in eternum. Mali vero q̄ sine vita bona famā habēt: sicut
illi de q̄b⁹ dicit᷑ Gen̄.vj. Potētes a seculo viri famosi.
Et Ezechiel.xxiij. Facte sunt famose mulieres. Cū q꞉
sine fundamēto est ⁊ radicibus: nec in altū ad deū in bo-
nū crescere potest: nec est diu durabilis: hoc ipsimet re-
cognoscunt Sapien̄.ij. dicētes: transiet vita nr̄a tanq̄
vestigiū nubis: ⁊ sicut nebula dissoluet᷑ que fugata est
a radijs solis: ⁊ nomē nostrū obliuionē accipiet ꝑ tem-
pus: ⁊ nemo memoriā habebit operum nostroꝝ: quia
nomen impioꝝ delebit᷑ Eccl̄i.xlj. de talibus dicit᷑.j. Re-
gū.ij. Non est bona fama quā audiui de vobis.

¶ Nec tn̄ est hec bona fama solum ad pulchritudinē. Arti.ij.
sed etiam ad vtilitatē suijpsius ⁊ etiā alioꝝ. Primū pa- 2
tet: quia in casu fortuito custodit hominē a falsitatē seu
proditionis suspitione: sicut patꝫ per legē ciuilem. ff. de
re militari. l. nō omnes: in digesto nouo: li.xj. §. a barba-
ris. Casus legis sic ꝯcipit᷑. Exercitu imperatoris para-
to in bello ꝯtra exercitū barbaroꝝ: miles quidā christi-
anus: q̄si volens nobiliter agere: exijt inimicis ad pu-
gnam se exponēs: in qua capitur: postmodū vero apud
imperatorē accusatus est: q̄ ꝓpter vecordiā vel affecti-
onem vel ꝯfederationē quā in barbaris habuit: se capi
permisit: imperatoris sentētia finalis est: q̄ si semꝑ an-
te se bene habuit: nec aliqua falsitas vel proditio prius
in eo inuenta est: q̄ ꝓsumendū est q̄ captus fuit sicut
probus miles. Si vero antea inuentus fuerit in aliqua
simili falsitate: oportet q̄ probet se fuisse captū inuite.
Sic ergo fama bona impinguat ⁊ fortificat ossa Pro-
uerb.xv. Quia nō ꝓsumunt᷑ capitanei magna vis eis in-
ferat᷑. Et sic est ad vtilitatē ꝓpriam: q꞉ sicut nec in isto
casu: ita nec in quocūq₃ alio boni viri ⁊ graues facilit᷑
malū credunt de homine bone fame ab antiquo. In-
tantū enī eis valet fame ꝓtectio: q̄ si malū de eis nar-
retur: fama quasi auctoritas narratori obuiat a dicēti-
bus: sicut de talibus dici ꝯsueuit: qđ nō est verisimile vl᷑
credibile q̄ homo q̄ semꝑ bone extitit fame: talia dice-
re vel agere vellet. Respōdent enī boni talia de homi-
nibus bone fame audiētes: dicētes: nō credim⁹ q꞉ au-
diuimus famā eius Job.xxviij. Quia etiam sit ad vtili-
tatem alioꝝ patet. B.iiij.4.

¶ Et non solū est vtilis: sed est etiā necessaria bona fa- Arti.iij.
ma: tam ꝓpter seipm: q̄ ꝓpter alios. Primū patꝫ: quia 3
sicut cortex est necessaria pomo vl᷑ arbori. Arbor enī de-
corticata amplius nō crescit sed marcescit: sicut patꝫ. C.
xiij.10. Ita est fama necessaria arbori nostre: aliter enī
arbor hec spūaliter perdit᷑: si possibile sit famā emēda-
re: ꝓpter quā ꝯseruandā: ab omni specie mala abstinen-
dum est. Errant ḡ qui nimis loquunt᷑ cum mulieribus
vel alijs personis minus securis: vel de quibus suspitio
oriri possit sinistra. Et quādo repꝛhēdunt᷑. Respōdēt
nō est vis: nec curandū quid homines loquant᷑: quia
nō est peccatū inter nos: sufficit nobis bona ꝯsciētia ⁊ vi-
ta. Isti tantū dicūt: ac si dicerent arbori sufficere lignū
sine cortice. Aduertant tales q̄ sicut Joseph cameram
mulieris solus intrans Gen̄.xxxix. cum qua nec pecca-
uit: nec peccare cogitauit. Chlamidē tn̄ in camera ami-
sit: ⁊ in carcerē mittebat᷑: ita ipsi licet nō peccent: chla-
midem tn̄ ⁊ corticē bone fame amittere possunt: ⁊ car-
cerē tedij incurrē. Curā ḡ habe de bono nōie Eccl̄i.xlj.
Quia melius est nomē bonū q̄ diuitie multe Prouer.
xxij. Quia talē incurrere pōt infamiā et spūalē plagā
quā cum multis diuitijs vel vnguētis curare nō pōt.
Sicut ḡ melior est sanitas sine vnguētis: q̄ infirmitas
ꝓ qua vnguēta ⁊ medicinā q̄rere oportet: ita meli⁹ est
nomē bonū q̄ vnguēta ꝓciosa Eccles.vij. Multū enī
omittit ⁊ multū seipm dānificat: q̄ nomē bonū amittit
et vbi grauis hoc facit credēs sibi vitā sufficere quā bo-
nā credit: mala est: q꞉ teste Aug. in li. de cōi sermōe cle-
ricoꝝ: q̄ famā suā negligit de ꝯsciētia sua ꝯfidens cru-
delis est. Et habet᷑ hec auctoritas in decreto.xij.q.j. no-
lo. Nō. P.j.8. ¶ Secundū etiā patet: vicꝫ q̄ bona fa- 4
ma necessaria est etiā ꝓpter alios: quia ex quo per pecca-

ptimum obligaē diuinū diligere ꝓximū sicut seipm: ne
cessario sequi videē: ꝙ sicut bona vita ⁊ etiā fama est
necessaria sibiipsi vt dictū est: ad hoc vt seipm saluet.
Ita necessaria est bona fama ꝓpter ꝓximū vt ipsum
edificet ⁊ salutē ei⁹ procuret. vñ Crisosto. sup Math.
Qui bene viuit: se solū saluat: qui bonā habet opinio
nē multos edificat. Quid aūt ꝓdest: se bonā vitā agē
do te saluas: ⁊ malam famā habēdo plurimos scādali
zas? Tales rephēdit decretū. xj. q. iij. nō sunt audiēdi:
ibi arguunē illi qui contēti de ꝯsciētia sua: nō curāt qd
de eis estimēt hoies. Cum tamē famā contēnentes: oc
cidant animas multoꝝ blasphemantiū viam dñi. Cō
tra dñi doctrinā: q vt in hoc nobis exemplū daret: di
xit Petro Math. xvij. Ne forte scādalizemus eos: va
de ad mare ⁊c̄. Et contra doctrinā apli Roñ. xij. Si
inquit fieri pōt qd ex vobis est: cum oībus hoībus
pacē habētes. Teste ḡ August. in li. de cōmuni sermo
ne clericoꝝ: duo tibi necessaria sunt: ꝯsciētia ꝓpter te ⁊
fama ꝓpter ꝓximū. Iste sunt bine stole: q̄s christus
significatus p Ioseph qui binas stolas dedit fratribꝫ
suis Gen̄. xlv. Dat discipulis ⁊ fratribꝫ suis: ꝓpter q̄s
5 diuulgabaē fama de eis Luc. iiij. Si aūt ꝓximi ita ꝑ
uersi sunt ꝙ sicut aranea oīa bona in malū ꝯuertant:
et oīno etiā de bonis scandalizari voluit: sicut iudei de
sermonibꝫ ⁊ factis christi: nec eos ab hꝫ reuocare possit
nisi in malis eis ꝯformeē: exemplū sequaē christi ⁊ di
cat: qd ipse respōdit discipulis suis Math. xv. dicētibꝫ:
Scis q: pharisei audito hoc verbo scādalizati sunt: si
nite inqt eos abire: quia ceci sunt: ⁊ duces cecoꝝ. Tale
scandalū vocaē pusilloꝝ: qd est acceptū ex malicia scā
dalizati: ⁊ nō datū in talibꝫ sicut dicit decretū. xj. q. iij.
inter verba: sufficit ꝯsciētia bona nō obstāte taliū oblo
cutione ⁊ scādalo in bono ope in laboribꝫ: in vigilijs:
in ieiunijs: in castitate: in sciētia: in charitate nō ficta:
in verbo veritatis: in virtute dei p arma iusticie a de
xtris ⁊ a sinistris: p infamiā ⁊ bonā famā ꝑseuerandū
est. ij. Coꝝ. vj. per infamiā: q̄tū ad illos q ex talibus
opibus scandalizanē: ⁊ bonā famā: q̄tum ad illos qui
ex talibus edificanē.
Arti. iiij. ¶ Semp tñ mala fama timenda est q̄ ⁊ sibiipsi ⁊ alijs
piculosa est. ¶ Pumū ptz: q: sicut bona fama ꝯseruat
6 hominē a mala suspitiōe: etiā si verū sit qd de eo dicit
sicut dictū est. s. e. c. 2. Ita mala fama reddit hoiem su
spectū frequēter vbi nihil mali agit vel mala intētione.
verbi gr̄a. Notatus vl' diffamatus de furto luxuria ⁊
hmōi: vix pōt solus ire inter thesauros vel mulieres:
quantūcūqꝫ hoc bona faciat intētione: sine suspitione
vel malū de eo in hoc casu suspiceē: vel inim⁹ ei credūt
et citi⁹ obloquunē. Tali ḡ admirāti: quare in suspitio
ne ⁊ oblocutiōe habeaē: cum nihil mali agat? Respō
deri potest: sicut s'm fabulas lupus respōdit socio suo.
Exēm Cum eīn videret ouē agnū suū lambere: nullo modo
de hoc pastore clamāte vel obloquēte: dixit lupus so
cio suo si nos illud fa[...]eremus quantūcunqꝫ bona in
tentione ⁊ pia faceremus: oēs pastores sup nos cla
marent. Cui alius respōdit: hoc inquit est ꝓpter famā:
ex qua crederēt ꝙ eos lambētes mordere vellem⁹. Et
q: semel ouibꝫ illoꝝ nocuimus: ꝓsumerēt ꝙ iterū noce
remus: si tñ appropinq̄remus: innitētes legi que dicit
ꝙ si miles male se habet semel i milicia: nō est ampli⁹
ei credendū: q: nō est verisimile: ꝙ bene se habebit in
futuro. ff. de re militari. l. nō oēs. §. a barbaris. in dige
sto nouo li. xj. Itē qui calumniatus est in accusatione
ꝑma: calumniari ꝓsumiē in scōa. ff. de accusa. l. si cui. §.
hijsdē in digesto nouo. li. x. Hijs etiam ꝯcordat regu
la iuris in sexto: dicēs: ꝙ semel malus: semp p̄sumiē

malus. ¶ Secundū etiam ptz: ꝙ alijs etiam fama ma 7
la est periculosa: quia sicut fetor corpalis corporibꝫ no
cet. Ita spūalis nocet spiritibꝫ qd pulchre figuraē. ij.
Mach. ix. vbi dicit ꝙ fetore annochi exercit⁹ grauaa
baē. Nota ꝙ dicit exercitus: pluribꝫ nocet fetor cada
ueris interioris. i. aīe mortue q̄ fetor cadaueris exte
rioris scꝫ corporis: q: fetor cadaueris exterioris solū ꝓ
pinquos inficit ptē. v: fetor vo infamie homīes ad plu
res dietas distātes in[...]ficit: q: velociter portaē. Vñ ver Versus
sus. Fama bona lente v'olat: inuidia retrahente. Fama
plena malis: cuiū depon[...]t alis. De hac ḡ fama pōt di
ci illud Math. ix. Exijt fama hec in vniuersam terrā.
Et illud Ruth. j. Velox apud cūctos fama percrebuit.
ptz ḡ ꝙ mala fama peior est ⁊ plus nocet: q̄ mala vi
ta vel pctm̄ in se: qd est origo male fame: q: pctm̄ vnū
occidit vel duos: fama mltos: sicut. e. c. 11. ⁊. O. vj. 19.
¶ Propter talia ḡ pericula vitanda: semp ab illicitis ⁊ 8
aliqñ a licitis abstinendū est: ne etiā opus qd mihi lici
tū est: in alteri⁹ fiat ꝑiudiciū ⁊ scandalū: q: dicit lex ꝙ
si priuilegiū a principe alicui ꝯcessum est ꝙ possit edifi
care in loco publico: hoc tñ facere nō debet in alterius
ꝑiudiciū: q: nō debet ꝓsumi ꝙ princeps sic priuilegiū cō
cessit. ff. ne quid in loco publico vel itinere fiat. l. p̄tor
ait. §. merito ⁊. §. si q̄s a principe in digesto nouo li. v.
huic etiā ꝯcordat lex aplica. Certū est eīn ꝙ paulo pri 9
uilegiū ꝯcessum erat a summo principe ꝙ carnes come
dere potuit: hoc priuilegiū oībꝫ indultū fuit aplis Lu
ce. x. Vbi aplis ait: edētes ⁊ bibētes q̄ apud illos sunt
nec tñ isto priuilegio vti voluit in alioꝝ ꝑiudiciū vel
scandalū: sicut expresse ptz ex verbis suis. j. Coꝝ. viij.
Si inqt esca scādalizat fratrē meū: nō mādūcabo car
nes ineternū. Nō. M. iiij. 17. ⁊ nota ad hoc aliā legē.
I. vj. 25. ⁊. 27. Itē. I. x. 21. Itē. S. xiiij. 16. Si aūt q 10
hmōi opa facit ab initio ignorauit alios de his scādali
zari qñ eos scādalizari pcipit: cessare debet ab inceptis
hoc in lege ꝓallegata. §. idē ait: vbi habeē: ꝙ si edificiū
meū alteri obstet: ꝙ i loco publico est edificatū: cessan
dū est. Et sic in ꝓposito: vel si oīno cessare nō pōt: sal
tē se excusare debet: ⁊ cām exponere q̄re ieiuniū frāgit:
vel aliud qd forte illicitū alijs videē facit: vtputa ꝓpē
infirmitatē vel debilitatē: ⁊ hmōi: quia teste Paulo. j.
Thimo. iij. Oportet testimoniū bonū hēre ab his q̄ fo
ris sunt: vt nō in opprobriū incidat ⁊ in laqueū diabo
li. Quecūqꝫ ḡ bone fame sunt: si q̄ virtus: si q̄ laus di
sciplīne: hec cogitate Philip. iiij. Nō ꝙ aplš inter fa
mā ⁊ laudē: mediā ponit virtutē: q: famā ⁊ laudes vl'
desiderare vel acq̄rere nullus dēt: nisi medijs virtuo
sis ⁊ modis bonis: vtpote de operibꝫ ꝓprijs ⁊ de lau
dabilibꝫ expēsis ꝓprioꝝ bonoꝝ ⁊ nō alienoꝝ: qd est ꝯ 11
nōnullos q de bonis alienis nomē ⁊ famā eis acq̄rant
cuiusmodi sunt supbi ⁊ auari. Quoꝝ primi nitunē p
vestes curiosas q̄tum ad seipsos: ⁊ multas robas do
tas: ⁊ superba familia q̄tum ad alios: ⁊ per larga ꝯui
uia de bonis alienis famā acquirere. Alij vo p magnā
diuitiarū congregationē: ⁊ dum in officijs sunt diuer
sis per multas terrarum emptiones: ⁊ maneriorꝝ edi
ficatiōes: ⁊ curiosa opa de bonis alienis: ⁊ alienis ope
ribus famam inquirūt. Contra legē mundi ⁊ cōtra le
gem ecclesie: ⁊ contra sacrā scripturā. Primū ptz. ff. de
operibus publicis. l. pecuniā. §. si quis. in digesto no
uo li. xij. In illa eīn lege senatus censuit: ꝙ nullus de
alieno opere nomē vel famam sibi ascribat: verbi gr̄a.
aliquis opus ab alio factum adornat: vl' aliqua de suo
addit: fenestram forte vel vitrū vel aliquid tale: ad lau
dem ⁊ memoriā nominis sui: vult nomen suū in ope
illo imprimere: dicit lex: ꝙ in titulo illo inscriptōis lo

lā inscribere debēt quantā summā ipsi expēdiderūt de
suo: et quātū ipsi fecerunt: et nō totū opus ei ascribere
nec de alieno ope famā et gloriā acquirere: huic optime
concordat sacra scriptura Gal. vj. dicēs. Opus suū p̄
bet vnusquisq;: sic in semetipso tm̄ gloriā habebit: et nō
12 in altero. Si p̄dicti supbi lege p̄dicta inter se vterent: q̄
titulos inscriptiōis in reb° imponerēt in q̄b° gloriant
illoꝝ a q̄bus p̄ducunt vel operant: in vestib° titulos
ascribere eos oporteret ouiū: et sic i oīb° quoꝝ victu su
perbiūt titulos alioꝝ aīaliū vel hoīm ponere oporte-
ret: titulū vō p̄priū nullū forte inuenirēt: nec opus in
quo eū ponerēt: si opus suū diligēter p̄barēt sm̄ dictū
apli: nisi forte in turpissimis corporis exinb° et pargamē
tis: q̄ sunt opa p̄pria. Si eodē mō agerēt p̄dicti acq̄sito
res q̄ de alienis ditant: ꝯ regulā iuris in sexto. c. locu-
pletari q̄ dicit: q̄ nullus debet cum aliena iactura locu
pletari: vix inuenirēt in opib° et edificijs suis spaciū in
quo nomē p̄priū insculperēt: s; satis larga inuenirēt spa
cia in q̄b° noīa paupm et simpliciū et etiā dn̄oꝝ q̄b° ser
uiūt: q̄s defraudauerūt: inscriberēt. Sicut ḡ in die iu-
dicij opus cuiuscūq; frōtis ostēdet supscriptio: ita vti-
nā nunc q̄libet in ope illoꝝ particula illi° ondēderet sup-
scriptionē et titulū: cui° expēsis factū fuit: vt de singu-
lis partib° respondēri posset ad questionē Math. xxij.
Cuius est imago hec et supscriptio etc.

F. iij. **F**Eriarū seu festorū solen-
niū ponēda est p̄mo distinctio. Scd̄o modus
quo debēt obseruari. Tertio obseruatiōis rō. Quar-
to obseruādi necessitas. Quinto nō obseruantiū peri-
culū et pena. Sexto pena et periculū nō faciētiū obser-
uari. Septio eā inuestigabit ex pte amboꝝ tā. s. frāgen
tium etc. Octauo tam non obseruātiū q̄ nō facientiū
obseruari excusatio cum reprobatione.

Arti. j. ¶ Ratione primi est sciendū: q̄ circa festa que in iure
1 ferie vocantur: sicut patz. C. l. z. de ferijs: et extra. e. ti.
duplex danda est distinctio: vna ex pte festorū: alia ex
parte festiuantiū. Ex pte festoꝝ distinguit: q: quedā
sunt tpalia: quedā eterna. Temporaliū vō q̄ddam est
extrinsecū: qn̄ vicz man° cessare debet ab opib° et labo-
rib° extrinsecis: et istud nō est cōtinuū: s; sunt determi-
nati dies ad hoc ordinati in ꝯcilio Lugdunēsi. sic p; z
de ꝯse. dis. iij. p̄nunciandū: et extra de ferijs. l. ij. ꝯques-
tus. Natiuitas dn̄i: Stephani: Joānis: Innocentū:
Siluestri: octaua dn̄i: Epiphania dn̄i: purificatio scte
Marie: scdm̄ pascha cū tota ebdomada: rogationes q̄
tū sm̄ glosam nūc nō obseruant: ascēsio dn̄i: dies pen
thecostes cū duob° dieb° sequentib° p decretalē p̄ alle-
gatā: Joā. baptiste: duodeci aploꝝ: scti Laurētij: assū-
ptio Marie: natiuitas eiusdē: Michaelis: dedicatio ec
clesie: oim sctoꝝ: scti Martini: festa scte crucis. Et ille
festiuitates q̄s epi cū p̄plo i suis ep̄atib° ordinauerūt:
hoc intelligēdū est sm̄ Hosti. de festis sctoꝝ q̄ sunt ca-
nonisati auctē ecclie romane: hee sūt ferie dn̄i q̄s voca
bitis sctās Leui. xxiij. in dieb° istis nō debet fieri mer-
catus: nec placitū nec hō ad penam vel mortē iudicari
2 Exo. xx. Omne opus nō facietis in eis. ¶ Quoddā in-
trinsecū qd̄ tenem° qn̄ aīa nō vetat opib° seruilib° pec
catoꝝ. Et istud debet esse ꝯtinuū et districtissime obser-
uatū: q: istud festū intrinsecū ꝯtinue obseruatū est via
et vigilia p̄ q̄s ad festuz p̄uenit eternū: p̄ illas enī oēs
sancti p̄uenerūt ad eternū festū: tn̄ p̄ diuersas semitas.
Alij vicz p̄ semitā mūdicie sicut virgines. Alij p̄ semi-
tā penitētie sicut ꝯfessores. Alij p̄ semitā dure passiōis:
sicut martyres. Alij p̄ semitā paupertat: sicut apli. Alij
p̄ semitā iusticie sicut p̄phete. Alij p̄ semitā hospitali-

tatis et elemosynarū: sicut patriarche. Omnes isti sicut 5
dicit Esa. lxvj. fecerunt sabbatū de sabbato. Quia de
sabbato intrinseco venerūt ad eternū. Ipsi mūde et di-
gne tenendo vigiliā meruerūt venire ad festū: sicut pa
tet. G. ij. 8. Ostēdētes: q̄ idem alijs necessariū est qui
festū attingere cogitāt: nō enī nisi p̄ vias et vigilias ta-
les ad illud p̄uenire possunt ꝯuiuiū. Nec esset rōnabi
le q̄ p̄ aliū modū illud attingere possent. Quis rōna-
biliter a deo petere posset vel p̄ verecundia auderet: q̄
meliori foro daret ei celū q̄; dedit maximis amicis suis
Ex quo illi illud ita care emerūt: vnus capite: ali° pel-
le: alius diuersis tormētis. Omnes aūt mūde et iusta vi
ta. Nec esset nobis rōnabile aliter illud petere: nec in-
stum deo aliter illud dare. Si vis ḡ ad sanctos p̄ueni-
re: mō quo sancti celebrauerūt festiuitates tam extrin-
secas q̄; intrinsecas. Celebra inda festiuitates tuas Na
um. j. ¶ Sed forte cogitabūt q̄ p̄ viā martyrij marty-
res sequi nō possunt: q: p̄secutores nō sunt q̄ eos mar-
tyres faciāt. Si vō essent q̄ eos p̄ christo occiderēt: pa
tienter illud sustinerēt. Sed verū istud verū sit vel nō
acta p̄bant: in minori tedio et p̄secutione ostendūt q̄d
facerēt in maiori: quia q̄ in minori infidelis est: vtiq; et
in maiori esset: sed in minorib° sunt infideles: qui quasi
omnes p̄ modica iniuria: verbo vel maledictiōe vel p̄-
cussione maledicūt: repcutiunt: et graues querūt vin-
dictas: p̄ paruo lucro christū q̄ est veritas deserūt: p̄-
pter paruas potentiū minas nō audēt veritatē dicere
vel iurare. Quādo ergo in aduētu antichristi vel alte-
rius p̄secutiōis verbera sustinerēt et occasionē: qui nūc
verba nō sustinēt et paruā p̄secutionē: quando tunc p̄
maximis donis et munerib° christū nō negaret: q̄ mo-
do p̄ paruis negat. Antichristus vō magna donaria
dabit vt populus eū sequat: qn̄ tūc ꝯtra eius maximā
starēt potentiā cū veritate q̄ modo nō audēt ꝯ paruā.
Quid ḡ tūc faceretis modernis credite operib°: ¶ Ite 4
rum sit ita q̄ p̄ viā martyrij sequi nō pn̄t: q: p̄secutor
abest: p̄ viā tn̄ mundicie et iusticie eos sequi poterūt: si
velint. Sed sunt nōnulli q̄ libenter hn̄ent festū qd̄ ipsi
habēt: s; nolūt facere vigiliā nec ire p̄ viā virtutū sicut
ipsi ierūt. Nota. F. iij. 37. et 38. Sed cū tales morti
appropiquātes ad deū clamare cepint dicētes: dn̄e dn̄e
da nobis gaudiū tecū et cū sanctis tuis: poterit eis rn̄-
dere sicut rn̄dit quedā socio suo: de quib° in parabolis Exē
cōtinet: q̄ pacto ꝯfederati erāt simul in q̄dā bello pug-
nare et equaliter lucrari: quoꝝ vnus in p̄iculo fugiēs: ab
altero post victoriā partē p̄de petijt. Cui ali° rn̄dit.
Nō est iustū q̄ mecū habeas partē lucri: q̄ mecū par-
tē hr̄e noluisti passionis. Sic in p̄posito christus et scti
rn̄dere poterūt: nō ambulasti p̄ viam durā: dei p̄cepta
nobiscū tenēdo: nec nobiscū sustinuisti: nec p̄ viā vir-
tutis ambulasti: io nec ptē nobiscū habebis. Patet ḡ
q̄ dānosum est apud deū et p̄iculosuz apud aīam: chri-
sti et sanctoꝝ fugere societatē in tribulatiōib°. Et non
solum apud eos est p̄iculosum sed etiaz apud mundū
est verecundū armigero vel militi fugere: vbi dn̄s ei°
et oēs valētes de exercitu expectāt. Talis inter bonos
et p̄bos nunq̄; honorabit. Sic in p̄posito. Si ḡ bellū
videat durū: vbi certi sunt de victoria si voluerint: nō
fugiunt: s; cogitent q̄; iocundū est militi inter amicos
ostēdere que sustinuit pericula. Sic cogitēt q̄; iocūdū
erit coram tota curia celesti ostēdere quas p̄secutionū
et tribulationū paupertatis et pnīe sustinuit plagas pro
christo: et dicere illud Ps. lxviij. Quoniā p̄pter te susti 5
nui opprobriū. ¶ Sed heu plures sunt sanctorū et bo-
norum operū laudatores q̄; imitatores: q̄ ad modum
heraldoꝝ seu mimoꝝ ore; et ad modū aliquoꝝ qui ro-

mancias legendo ꝓbos laudant milites: factaq̃ cõmendãt armoꝝ: que minime assequunť. Isti in curia dei reprobabunť ꝓpẽ defectũ opis: ⁊ non vocis. Quia sicut in curia pape non sufficit ꝓmouendo p̱ gratiam ꝙ bene legat ⁊ cantet. sed etiã ꝙ bene ꝯstruat de his tribus examinabiť: ita in ꝓposito non sufficit ꝙ bene legat ⁊ cantet: nisi bene componat in ope que legit ⁊ cantat. Quia si in curia dei ab examinatoribꝫ angelis p̃sentetur qui bene cãtat ⁊ legit: sed male ꝯstruit: id est operať non ꝓmouebiť: licet ergo sanctoꝝ vita ⁊ via dura sit ad sequendũ: cogitatio tamẽ finis: multũ nos iuuare deberet ad sequendũ: cogitãdo vicʒ q̃ dolorosũ erit ibi in illa examinatiõe reprobari: cogitãdo etiã q̃ʒ breuis est labor ⁊ longũ premiũ: vbi etiam sint mali quãtumcũq̃ potẽtes dum vixerunt fuerunt: qui in mortali mortui sunt peccato. de quibꝫ non est dubiũ: quin sint in inferno; vbi etiã sũt sancti ⁊ boni viri: qui in domino mortui sunt. Hec cogitãtes: inueniemꝰ ꝙ mali p̱ breues delectatiões ad penas: ⁊ de diuitijs ad paupertates venerũt eternas. Sancti vo ecõuerso p̱ breuẽ vigiliã venerunt ad diem festũ: qui est dies victorie huius festiuitatis Judith. xvj.

6 ¶ Ex pte vo festiuantiuʒ alia dať distinctio: q2 quidã festa tenent deo quidã ventri quidã diabolo. Deo: qui illis diebꝫ orõnibus ⁊ sanctis vacant opibus: q2 sabbata deo sanctificare est sancta opa in sabbato facere. Ventri: qui illis diebꝫ ebrietatibꝫ vacant ⁊ cõmessationibꝫ qđ plus fit a multis illꝰ diebꝫ: q̃ʒ alijs ab illis q̃ꝝ deꝰ venter est Phil. iij. Huiusmodi in festis suis deo nõ seruiũt: sed ventri. Ro. xvj. Nota. M. ij. 12. Diabolo vo peregrinatiões ⁊ festa faciũt. Et qui hmõi desiderãt vt liberiꝰ peccent qui peregrinanť ꝓpter inordinatũ ⁊ fatuũ amorẽ: vl' vt desideria sua mala in vita illa vel nocte in loco ad quem vadunt: cõpleant: qui in via in nocitis ⁊ detractorijs occupanť narrationibꝫ tales dicere põt illud. ij. Coꝝ. v. pegrinamur a dño. Tales diabolo peregrinanť eiq̃ʒ festa celebrãt: qui illos dies in choreis ⁊ spectaculis ⁊ pugnis ⁊ alijs illicitis expẽdũt qui illis diebꝫ curiose se ornãt vt videant vane ⁊ vaneꝰ videanť: vt ꝯcupiscant ⁊ ꝯcupiscanť: cũ teste Augustino in speculo clericoꝝ: appetere vel ab ipis appeti velle criminosuʒ sit ⁊c̃.

¶ Ex opibus ergo ostendiť cui festa celebrãt: ex q̃bus diligẽter patet intuẽti ꝙ pauci festa deo vel sanctis celebrãt vl' aie sue illis diebꝫ seruiunt: nisi sicut magister vel ductor vrsi seruit vrso: qui in diebꝫ solennibꝫ vrsum suũ quibꝫ canibus exponit lacerandũ ita ꝙ quanto melior dies: tanto vrso peior: q2 a pluribꝫ lacerať canibus. Ita nõnulli aie sue seruiũt in die festo: pluribꝫ eam exponẽtes demonibꝫ: ⁊ malis opibus plus deum offendũt illo die q̃ in tota p̃cedenti septimana: in q̃ ꝓpter alias occupatiões ⁊ labores ⁊ sollicitudines non vacat eis multis intẽdere peccatis quibꝫ in die festo intendũt diligẽter: sic illo die quẽ sollicite ⁊ p̃cipue expẽdere deberẽt in ope dei: q2 teste decreto: die dñico nil est agendũ nisi deo vacandũ: de cõ. dis. iij. Jeiunia. expẽdũt in ope peccati ⁊ diaboli. Et illo q̃ veniã a deo petere deberẽt ⁊ se purgare de sordibꝫ totiꝰ septimane: q2 teste btõ Gregorio i registro: dñico die a labore terreno cessandũ est atq̃ʒ omnimodo orõni vacandũ: vt si q̃d negligẽtie p̱ sex dies agať: per diẽ resurrectiõis dñice expieť: plꝰ deũ ⁊ sanctos offendũt: ⁊ seipos maculãt addẽtes sordes sordibꝫ: q2 qui ebrij sunt illo die cõmuniter ebrij sunt illis etiaʒ diebꝫ ⁊ sero in vniuersitatibꝫ ⁊ villis cõiter plura inueniunť homicidia ⁊ pugne. ita ꝙ meliꝰ esset ꝓ salute taliũ ꝙ nullũ festuʒ esset. Propẽ hec enĩ mala que in festiuitatibꝫ nr̃is fiunt. Et q2 eas diabolo dedicamꝰ: deꝰ de illis non ꝯtentať: sed potius ipis ⁊ etiã nobꝫ irasciť: ipoq̃ʒ teste q̃ ait Amos. v. Odi ⁊ ꝓieci festiuitates vr̃as. Et nonne est omni cogitationi dolendũ negociũ ꝙ dies deo ⁊ sanctis ⁊ aie saluti specialiter ordinatꝰ: debet ꝯ deũ ⁊ salutẽ aie specialissime ⁊ sollicite expẽdi? Ad hoc igiť ꝙ festa nr̃a deo ⁊ sanctis placcãt: oportet ꝙ alio mõ teneanť: q2 dum p̃dicto mõ obseruanť: nec ipe deꝰ nos in illis exaudit: nec ipi sancti quoꝝ festa sic agimꝰ nobis amici erũt: nec nos in necessitatibꝫ nr̃is ad eos clamãtes exaudiẽt: vl' liberabũt qđ ostẽsum est p̱ hoc qđ legiť de quodaʒ sctõ quasi sic: diu vocatꝰ affuit: querẽs q̃d tantũ ad eũ clamaret. Cui aliꝰ inter oẽs sanctos post deũ ⁊ mr̃em eiꝰ tu es specialior amicꝰ meꝰ: ⁊ in te plꝰ ꝯfido ideo ad te in necessitate mea clamo. Cui sanctꝰ: quõ amicꝰ ero inimico dñi mei? Si vis ꝙ sim amicꝰ tuus: vel ꝙ te audiã: fac p̃us ꝙ tu sis amicꝰ dei. Quis enĩ ad hanc mũdũ istũ auderet amicitias ostẽdere inimico ⁊ ꝓditori regis? Ad hoc ergo vt i diebꝫ festiuis deꝰ ⁊ sancti tibi ꝓpicienť: memẽto vt diẽ sabbati sctifices. Exo. xx. i. sic teipm dispone vt tu sanctꝰ sis in sabbato. i. in festo: ⁊ etiã sancta facias. Exẽm

¶ Ex ista aũt autoritate secũdꝰ eliciť articulꝰ: modus scʒ quo festa sunt tenẽda: q2 nõ sufficit ꝙ teneanť: nisi modꝰ in tenẽdo habeať: ita vicʒ ꝙ sanctitatis dispositio p̃cedat ad h̃ ꝙ digne teneať festũ. Ad h̃ enĩ exẽpluʒ tã in mõ tenẽdi festa ecclie: q̃ʒ etiã in opibꝫ chri. Tenẽtes festa seculi añq̃ʒ illud teneãt si bene tenere debeant: nec̃aria ꝓ festo ꝓuidẽt: h̃ etiã chr̃s obseruare voluit fm discipuloꝝ opinionẽ: credentiũ Joan. xiij. Qz dixisset eme q̃ opꝰ nobis sunt ad diẽ festum: venientes etiã ad hmõi festa se ornãt ⁊ p̃parãt ⁊ vestiũt: in signuʒ ꝙ sicut corpꝰ ornãt exteriꝰ: ita ornare debẽt aiam interiꝰ: aliter corpi ⁊ nõ aie festa faciũt. Hoc etiã ostẽdit modꝰ tenẽdi festa ecclie: q2 vigilia festũ p̃cedit: in signũ ꝙ hoies p̱ ieiunia ⁊ ꝯfessiones ⁊ penitentias ꝓ festo sctoꝝ se dignos facere debẽt: sic sancti p̱ hmõi opa se dignos deo fecerũt ꝓ festo eterno. Et spes boni festi in crastino: facit hoies hylariꝰ ieiunare vigiliã. Sic spes eterni cõuiuij deberet nos hylariter facere ieiunare ⁊ laborare in breui huiꝰ mundi vigilia. Quia recte sicut pomũ puero ostẽsum faẽ eũ venire ridentẽ. Et sic p̃da canibꝫ ostensa: faẽ ꝙ nec ꝓpẽ spinas nec tribulos vel durã viã seq̃ dimittũt. Sic etiã lucruʒ faẽ mercatores oĩa tã terre q̃ʒ mari p̱icula ꝯtẽnere. Ita in ꝓposito. Exẽpluʒ etiã ad h̃ in ope est chr̃i: de q̃ scribiť Jo. v. Qz erat dies festꝰ iudeoꝝ: ⁊ ascẽdit Jesus ierosolimã: scʒ ad festũ: in signũ ꝙ volẽtes festũ facere: ascẽdere debẽt p̱ viã virtutũ de virtute in virtutẽ: h̃ etiam ore docuit Jo. vij. Vbi ait: vos ascẽdite ad diẽ festũ: ⁊ posset esse thema in aduẽtu ⁊ q̃dragesima ⁊ in omni festo anni. Tali ḡ dispositiõe cõtritionis ⁊ ꝯfessionis ⁊ aliaꝝ virtutũ precedenti digne dei ⁊ sanctoꝝ festa colanť. Ar. ij. 8

¶ Ad q̃ digne tenẽda multiplex nos obligat rõ. Quarũ p̃ma ex pte accipiť diuine volũtatis q̃ sic deꝰ voluit tẽpla ecclias ⁊ decimas ⁊ hmõi sibi dedicari ⁊ in eis et ab eis honorari ⁊ laudari. Ita voluit sibi ⁊ suis sanctis aliq̃ tpa ⁊ dies dedicare vt i eis laudareť ⁊ honorareť. Sicut ḡ fur est q̃ decimas furať: ⁊ sacrilegꝰ q̃ ecclesiam frãgit: ⁊ vilissimꝰ q̃ i ecclia cõmittit turpia. Ita fur videť: q̃ dei furať dies: ⁊ sacrilegꝰ ⁊ vilissimꝰ q̃ dei festa frãgit vl' in eis turpitudinẽ opať peccatorũ. De talibꝫ ꝯqueriť Esa. j. dicẽs. Et festiuitates alias nõ ferã. Secũda ratio a cõmuni diciť iusticia. Rõnabile: ⁊ iustuʒ est ꝙ hõ qui ex duabꝫ cõponiť naturis: vtriq̃ʒ nature debitã ꝓuideat sustentationẽ qđ fieri nõ põt nisi certa ꝓ illa ꝓuisione faciẽda ordinenť tpa. Sicut ergo sunt Ar. iij. 9

certi dies labori deputati: in quibus mane surgant ipsi et
servi illorum et ancille et iumenta: et diligenter totum expendunt
diem in his que ad corporis pertinent sustentationem ita iu-
stum est quod certi sint dies in quibus tam ipsi quam servi quam ancil-
le a labore cessantes corporali: sollicite providerant que ad ani-
marum pertinent gubernationem. Et eo tempestivius illis diebus
surgere deberent: et diligentius animarum spiritualem providere ci-
bum: quo deus et anima quibus illis serviunt diebus: meliores
sunt corpore: cui aliis serviunt diebus. Si ita diligenter aliis
diebus operantur cibum qui perit corpori mortali: a multo fortio-
ri ratione diligentius operari deberent diebus festivis cibum qui
non perit anime immortali. Ad quod omnes hortatur salvator
Jo. vj. dicens operamini non cibum qui perit: supple ita
sollicite sicut illum qui permanet in vitam eternam: per quem im-
mortales erimus. ¶ Sed heu quod contrario modo res agitur: quia de
omnibus illis qui aliis diebus parati sunt et fortes et solliciti ad
corporales labores pauci sunt qui diebus festivis ab ope-
ribus cessant corporalibus: quia aut blada colligunt: aut cumu-
lant: aut ducunt de campis: vel aliis carrucas et currus il-
lis diebus mutuant quibus deo et non vicinis intendere debe-
rent. Et si forte pauci inveniantur qui ab huiusmodi operibus
magnis cessant: adhuc pauciores inveniuntur qui illis
diebus ad mercatus et nundinas non vadant: et qui servos
et iumenta onusta illic non mittant. Ex quorum frequentia
tam vendentium quam ementium iam quod dolendum est: inolevit:
quod vix est magnus dies in anno: quin in aliquo loco nun-
dine inveniantur: quod etiam in multis locis per totum annum die
dominico mercatus tenentur: in quo multo maior concurrit mul-
titudo: quam si alio teneretur die: intantum quod vadens per viam
tali die pluribus obviabit sarcinis. Cuius causa duplex
est: una quia credunt quod bene diem festum teneant si illo die
ab opere vacent carruce vel huiusmodi. Ideo credunt quod licitum
sit ad mercatum illo discurrere: quando ad ecclesiam ire debe-
rent. Alia causa est: quia videtur eis totum clarum avantagium
illo die in foro negocia sua expedire: ne aliis diebus per ne-
gocia illa ab aliis operibus impediantur. Istis de causis
multi concurrunt: qui nec illis diebus missam audiunt vel dei
precepta: propter quorum etiam frequentiam illi de villa in qua
mercatus tenetur: a servitio intantum impediuntur quod vix for-
11 te privatam audiunt missam. ¶ Iterum paucissimi sunt qui
licet forte predicta illis diebus non faciant qui festa ut debe-
rent: sanctis operibus vacando teneant: quia ponamus quod neu-
trum de predictis faciant: nec aliquid illis diebus operentur:
nec sanctum nec prophanum: adhuc contra festorum tenorem per pecca-
ta committunt omissionis: quia tenentur sancta illis diebus facere.
Sed heu paucissimi sunt qui sancta ut dignum esset illis
diebus operantur: quia communiter tardius surgunt: et tarde ad eccle-
siam veniunt. Et breviter ibi esse vellent intantum quod ali-
quando sacerdoti dicunt: cito expedias nos: quia socius quidam
prandium paravit: et oportet nos illuc festinare. Si vero sermo
de salute anime fieri debeat: ipsum vel impedire variis excu-
sationibus nituntur dicentes: dies transiit et huiusmodi: vel sal-
tem gravantur. Si vero omnino fugere non possunt quin bre-
vi hora in ecclesia sint: adhuc illud breve tempus expendunt
in vanis narrationibus et in inutilibus garrulationibus: non
attendentes quod domus dei domus orationis est. Postea vero ad
prandium et tabernam: et ibi non sic festinant: sed aliqui illo-
rum totum residuum diem usque ad magnam deducunt noctem
comedentes et bibentes: et quasi festum celebrantes. j. Re.
12 xxx. ¶ Tertia ratio penes nostram accipitur utilitatem: ut vi-
delicet in diebus sanctorum ipsorum vitam audientes: ipsos tam-
quam exemplaria vite nostre respiciamus: tamquam per duces ad
celestia ducamur: ut etiam qui magna et periculosa nego-
cia in dei curia expedire habemus: ad sanctum cuius diem
celebramus tamquam ad regis secretarium curramus hortante
nos ad hoc sacra scriptura que dicit Job. v. Ad aliquem
sanctorum convertere: festum eius tenendo: vitamque sequen-
do: et suffragia petendo.
¶ Quos vero rationes iste ad tenendum sanctorum festa non mo- Ar. iiij.
vent: necessitas compellere deberet: qui enim tenentur ad 13
servitium certis diebus dominis terrenis: vel ad curie illorum
sequelam: necessarium est eis quod servicium et sequelam faciant:
qui quando fideliter et voluntarie faciunt: non obstante quod ad
hoc necessitate obligantur: a grato domino grates et remune-
rationem et contra inimicos suam protectionem reportant. Non
faciens vero multis modis damnificatur: sic in proposito quod
pulchre ostensum est predicatione ieremie. Jere. xvij. Cui
locutus est dominus. In hec verba vade: et sta in porta filiorum
populi mei: per quam egrediuntur reges Juda et ingrediun-
tur: et in cunctis portis Hierusalem et dices ad eos: audite
verbum domini reges iude et iudea. Cunctique habitatores
Hierusalem: hec dicit dominus: custodite animas vestras: et noli-
te portare pondera in die sabbati: nec inferatis per por-
tas Hierusalem: et nolite eiicere onera de domo vestra in die
sabbati: et omne opus non facietis: sanctificate diem sab-
bati sicut precepi patribus vestris. Si audieritis me dicit
dominus: ut non inferatis onera per portas civitatis huius in
die sabbati. Et si sanctificatis diem sabbati ne faciatis in
eo omne opus. Sic multa bona eis promittit sicut ibi pa-
tet. Sequitur. Si autem non audieritis me ut sanctificetis diem
sabbati succendam in portis eius ignem: et devorabit do-
mos Hierusalem: et non extinguetur quoniam in istis magnis vil-
lis ignis multa destruit edificia: timendum est ne predicta
de causa dictum de eis propheticum verificetur.
¶ In quo et dicto prophetico et dei minis: in parte quin- Ar. v.
tus includitur articulus: magnum videlicet festa non tenentium 14
periculum. Pro quo est sciendum: quod tales specialiter pec-
cant contra deum: cui ingrati et inobedientes sunt contra preceptum
eius. Exo. xx. faciendo quod etiam deo ingrati sunt: patet
tam exemplo quod habetur. D. iij. s. quam exemplo sequenti.
Si amicus quiscumque solum septem haberet denarios: vel
ulnas panni: et tibi sex daret: et unum sibi retineret: nonne
ingratissimus latro esses vel hostis: si unum illud furtive
vel aliter surriperes? In tali enim casu dator donum sibi re-
vocare posset: quia per ingratitudinem donationes revocan-
tur sicut patet. C. de revocan. dona. li. viij. l. generaliter.
Ita in proposito ex quo deus dedit nobis sex dies ad operan-
dum et ad utendum eis quasi nostris ad nostram utilitatem: vel
ad minus maiorem partem dierum sic nobis contulit. Et septi-
mum vel saltem minorem partem sibi reservavit. Si ergo
istos dies a deo subtrahimus: iuste alios nobis datos
revocat: talia immittendo in eis impedimenta intempe-
riei vel infirmitatis hominum vel mortalitatis animalium:
quod in eis laborare non possumus. Sic qui unum subtrahi-
mus multos amittimus: et melius esset sibi tenere paucos
et operari in nostris multis cum licentia et sine peccato: quam
operari in suis paucis cum peccato et cessare in nostris contra-
te. Nota. G. iij. ii. Tales enim non solum in isto sunt non
minus deo ingrati quam Judei: qui melius festa sua tenent:
sed etiam in multis aliis tamen principes quam populi christianorum
sunt magis deo ingrati: quam iudei. Quod autem in isto facto 15
sunt iudeis magis ingrati: patet non solum quia iudei opera
servilia istis diebus facere nolunt quod isti faciunt: sed etiam
quia christum crucifigere illo die noluerunt. dicentes Math.
xxvj. Non in die festo: quod tamen christum faciunt peccan-
do: de quibus Hebre. vj. Iterum crucifigentes filium dei
in vobis. Quod etiam in aliis sint magis ingrati: patet: quia
ipsi inter se collectam faciunt pro pauperibus et miseris pa-
scendis. Nec inter eos publice mendicare ostiatim quem-
cumque permittunt. Quod autem pro talibus collectam faciunt tam ad
occultum inter eos conversantibus: patet: quam etiam ex sacra
ostenditur scriptura. ij. Mach. iij. Ubi summus sacerdotis

heliodoro querētī quī ⁊ cuiꝰ essent thezauri in templo? ostēdit deposita esse hec ad victualia viduarū ⁊ pupil- loꝝ. Illū etiā modū principes aplōꝝ diligenter obser- uabāt: sicut patet Actuū .xj. ⁊ .j. ad Coꝛ. xvj. Ubi fa- ciebāt collectā: vt daret vnusq̄sq; ꝓ modulo sue facul- tatis: ⁊ mitterēt paupibꝰ qui erāt in Hierlm: vt ꝑmu- nirēt eos ꝯ famē: quā collectā miserūt ꝑ manꝰ Barna- be ⁊ Sauli: ꝙ vō inter chr̄ianos tales fierēt collecte adhuc auditū nō est: cū tñ necessarium fuisset audisse. Magna differētia illi ostianim mēdicare nō ꝑmittunt suos: sicut ptꝫ. E. iiij. 28. Et chr̄iani suos mori fame ꝑ- mittūt: illoꝝ principes a diuitibꝰ colligūt: diuitesq; ta- xant: vt paupes nutriāt: chr̄ianoꝝ vō principes econ- uerso collectas ⁊ taxas faciūt a paupibꝰ: vt diuitū nu- triant supbiam. Inter chr̄ianos nunq̄ fere auditū est: ꝙ eccl̄ie decime vel ꝓpli taxatio ꝓ paupibꝰ fame moriē- tibꝰ peterēt vel colligerēt: qđ vō ꝓ diuitibꝰ .i. ꝓ princi- pibꝰ tā eccl̄ie q̄ ꝓpli talis fiat taxatio: frequēter auditū est. Isti ingrati in festꝪ suis piculose epulant̄: paupibꝰ fame moꝛientibꝰ ꝯ dei ꝓceptū Deut. xvj. Epulaberis inq̄t in festiuitate tua: tu ⁊ filiꝰ tuꝰ ⁊ seruꝰ tuus: ⁊ an- cilla tua: leuites quoq; ⁊ aduena ⁊ pupillꝰ ac vidua q̄ intra portas tuas sunt. Nota. F. iiij. 10. ⁊. M. ix. 28.

16 ¶ Et q: ab ingratis sicut patet ꝑ legē ꝓallegatā oīa iu- ste auferunt̄. Juste deꝰ ab illis oīa aufert vt q̄bꝰ abu- tunt̄ in illis puniant̄: verbi grā vos subtrahitis a deo dies suos ⁊ occupatꝪ seruos ⁊ aīalia in ꝓhibitis: ⁊ deꝰ subtrahit a vobis dies vr̄os ꝑ pluuias ⁊ hmōi: ⁊ ser- uos ꝑ infirmitatē: ⁊ aīalia ꝑ mortalitatē: diuitibꝰ vō q̄ de hmōi subtractiōe nō grauant̄: vel ꝑ hmōi nō impe- diunt̄: vel qui hmōi nō possunt amittere subtrahit ad minꝰ in morte oēs diuitias ⁊ corpa: ⁊ ip̄os incarcerat in inferno: sicut ptꝫ de illo de quo narrat̄: ꝙ post mortē (Exm̄) ingr̄o suo damnatꝰ apparuit cū cappa de cedulis pōde- rosa nimis: q: fuit occupatꝰ in illis cedulis scribendo diebꝰ festiuis. Nec mirari debet quis de hac sentētia. Cum Nūeri. xv. legat̄. Homo ex dei sententia lapida- tus: q: in festo Judeoꝝ ligna collegit: ē mortaliter pec- cauit: ꝓ pctō vō mortali quis damnat̄: igit̄ nō debet esse mirū ꝙ qui peiora vel maiora faciat in festo: dam- net̄. Deus hoc faciēdo modū tenet dñi terreni: qui ꝓ inobediētia aliquoꝝ importat aīalia: aliquorū incarce- rat corpa. Sic in ꝓposito: q: inobediētes sumꝰ deo: nos in nostris bonis q̄nq; affligit vt dictū est: q̄nq; in cor- poribꝰ ⁊ aīabꝰ. Et si nesciamꝰ ex q̄ causa tales accipi- at vindictas: tñ optime scire possumꝰ ꝙ sine causa eas nō accipit. ¶ Q: vō fractio festoꝝ magna sit causa tri- bulationū: modꝰ ostendit vindictarū: deꝰ in puniēdo legē tenet quā dedit. Sed legem dedit Deutro. xxv. di- cens: fm mensurā peccati: erit ⁊ plagarū modꝰ. Ex ef- fectu ē ⁊ mō quo nos plagat vt ꝓdictum est: possumꝰ scire ꝙ in his pctm̄ cōmisimꝰ. Cū ē ꝓ vno die vel ser- uicio qđ ei subtrahimꝰ subtrahit q̄nq;. Et ꝓ vno mo- dio bladi: vel vno denario quem credūt saluari die ta- li opando: ex alia parte decem amittunt. Patet ergo ꝙ in festis opantes: faciliter lucrū suū cōputare possunt: ita faciliter sicut ille qui fregit tybiam: ⁊ inuenit acum: dicens. Ecce quid inueni? Sic dicunt isti: frangūt dei ꝓceptum ⁊ perdūt aīam festum male tenendo: vel per- iuria ⁊ falsitates committēdo: ⁊ multa etiam alia per- dunt: ⁊ modicū lucrant̄ vel saluant: dicentes. Ecce q̄d

17 lucratus sum. ¶ Secūdo peccant ꝯtra ꝓximū quē scā- dalizant: dant enī occasionē ruine tā fidelibꝰ qui vidē- tes vicinos suos in festis opari ꝯsilia faciunt dicentes Oēs vicini mei ⁊ etiā viri ecclastici ⁊ grangiarij mo- nachoꝝ opant̄: quare nō possum ego ꝯsimiliter opari?

Et cum ꝑuersis ꝑuertunt̄. Infideles etiā vidētes nos oppte ꝯtra legem nr̄am facere: a lege nostra suscipienda retrahunt̄: ⁊ ip̄am nullam vel nos pessimos reputāt: quia si bona sit: quis malū non dicat qui ꝓcepta bone legis frangit? si nulla sit: ē sine lege viuimꝰ: si bona: er- go ꝯtra legē viuimꝰ. Q: ē mirum si festa nostra deri- deant: ⁊ taliū fugiant societatē? Audiui iudeum ꝯsilia verba nobis improperantē: vos inquit dicitis vos fe- sta habere in lege vestra: sed quō ea tenetis: nō video? Quia ita cōmuniter video currꝰ ⁊ equos cū sarcinis ire ad nemora ⁊ mercatꝰ ⁊ hmōi in illis diebꝰ quos san- ctos vocatis: sicut in alijs. Patet ē ꝙ ꝓpter mala ope- ra nostra verificat̄ de solennitate nostra illud Treñ. j. Viderūt eā hostes: ⁊ deriserūt sabbata eiꝰ: sic ptꝫ. F. iiij. 39. ⁊ M. ij. 6. Propꝫ hͣ duo mala que cōmittunt ꝯ deū ⁊ ꝓximū: duas incurrūt penas: vnā in ꝓsenti sicut pre- dictū est. Aliā in futuro q̄ñ sentiēt penā fractoribꝰ mā- datoꝝ dei debitā: vtrāq; deꝰ eis ꝓmittit Amos. viij. In die inquit illa occidet sol in meridie: ⁊ tenebris re- ficiam terram in die luminis. Ecce ꝓma pena: intempe- ries vicꝫ orta ex obscuris nebulis ⁊ tempestatibꝰ in ae- re. Sequit̄ ⁊ ꝯuertā festiuitates vr̄as in luctū: ⁊ oīa cā- tica vestra in luctū: sup quo btūs Gregoriꝰ. Tūc festi- uitates in luctū ꝯuertunt̄: cum ꝓ peccatis que in ip̄is committūt̄ eternaliter puniūtur.

¶ Cum vō digni sint morte non solū qui talia agunt: Ar. vj. sed qui ꝯsentiunt facientibꝰ: fm aplm Ro. j. In hͣ arti- culo sexto inuestigare opoꝛtet q̄lis pena debita sit hoi- 18 bus in potestate positis ⁊ ꝯstitutis: qui festa a subditis melius obseruari non faciūt ꝑ penas ⁊ coactiōes. Isti ergo q: sua negocia subditos suos duplicē penam de quibꝰ ꝓdictum est incurrere ꝑmittunt: cuꝫ eis etiā eas- dem incurrūt ⁊ merent̄ penas. Primo tpalem: ꝙ ostē- ditur exemplo qđ scribit Gerardꝰ in itinerario suo ꝑ- tvalliā de rege Henrico secūdo: ꝙ vicꝫ cū de Ibernia rediēs in castro esset de kaerdif: in quodam mane post (Exm̄) missam cum equū ascenderet: affuit quidā macellētus cū tonsura rotunda dicēs: salutat te chr̄s ⁊ pia mr̄ eius Joānes quoq; baptista ⁊ apl's Petrꝰ: mandātes vobꝪ quatenꝰ ꝑ totas dominij vestri terras ne mercatꝰ dñi- cis diebꝰ fiant: firmiter inhiberi faciatis: ⁊ ꝙ in illis ni- hil opis fiat: nisi diuinū officiū: p̄ter cibaria solū que ad vsum diurnū ꝓparent̄: quod si feceritis: nihil vnq̄ inchoabitis qđ fine bono nō compleat̄: vitāq; feliciter cōsummabitꝪ. Rex aūt militi cui nomē erat Philippꝰ qui frenū equi tenebat: dixit lingua gallica: q̄re a rusti- co vtrū hec somniauit? qui r̄ndit. Utrū hec somniaue- rim vel non: nisi hoc feceris: vitāq; emēdaueris: infra annū tales rumores ⁊ tribulatiōes de re quā plus dili- gis audies: que etiā vsq; ad vite exitū non deficiēt: ⁊ hͣ dicto disparuit. Rex aūt planxit: ꝙ ei plus locutꝰ non fuit. Quod aūt regi ꝓmisit infra annum accidit. Filij nanq; eius tres Henricꝰ eius ꝓmogenitus ⁊ alij duo con- tra ip̄m ad regem francoꝝ Lodouicū discesserunt: vñ tanta ei mota est ꝑturbatio: quantā nūq̄ antea habue- rat: ⁊ vsq; ad extremū vite fere ꝑ aliquē filiorū ꝑduras- uit: hec ille. Nec mirū videat̄ cuicunq; ꝙ deus ꝑmit- tit filios, ⁊ subditos esse patribꝰ ⁊ dñis nociuos ⁊ inobe- dientes: postq̄ ip̄i patres ⁊ dñi ip̄os ꝑmittunt esse deo inobedientes ⁊ nociuos: hoc enī cōsonum est tam legi mundi in digesto veteri li. ij. ti. Q: quisquis iurꝪ in al- terum statuit: ip̄e eodem iure vtat̄ q̄ legi dei Math. vij. ⁊ Luce. vj. Eadem quippe mensura qua ⁊c. Secū- 19 do eternā: hoc patet tam ꝯsuetudine rōnali apud dños vsitata: q̄ etiam legis autoritate: ip̄i enī dñi de consue- tudine valorem rei quā alteri tradūt custodiendā si ea

ftodis perdat negligētia:repetūt ⁊ eū de damno cōpel
lunt: ⁊ qñ excessus hoc requirit eū incarcerāt vsq3 red
dant vltimū quadrantē:eodē iure de⁹ vti vult ꝯ eos:
postq̄ eī tradidit custodiendos eis hoīes: qui in eoꝝ
defectu sunt eternaliter dānati: iuste eos ponet in car
cere: vsq3 eos reddāt: qđ q2 nunq̄ facere poterūt quia
eos de inferno educere non pñt: semꝑ cū eis in inferni
carcere esse oportebit:teste sacra scriptura q̄ hāc dat sen
tentiā.iij. Re.xx. Custodi inquit virū istū: q̄ si lapsus
fuerit:erit aīa tua ꝓ aīa illi⁹. Nec est hec sentētia iniu-
sta:ꝙ vicz eodē iure quo ipi vtunt̄ ꝯ subditos suos:ꝙ
deus vtat̄ ꝯ eos:q̄ ꝯsilēm cōmittunt custodie defectū.
Nota.J.ix.36. ¶ Cū ḡ lex ꝑcipiat custodiri reoꝝ. C.de
penis li.ix.l. si vindicari: dicens. Reos sane accipiat
20 muniat ⁊ custodiat: ⁊ excubij solertib' vigilāter obser
uet:multo districti⁹ hoc ꝑcepto obligant̄ qui reos dei
custodire debent:cū maio: sit reat⁹ ꝯ deum q̄3 ꝯ hoīes
cōmissus;ꝑterea si seruus sciente dño damnū alicui fe
cerit:dñs ad penā obligat̄ ſm legē scriptam in digesto
veteri:li.ix.ti.de noxalib' actiōib'.l.ij.q̄ sic dicit:si ser
uus sciēte dño occiderit:insolidū dñm obligat:ipē eñ
dñs videt̄ occidisse:hec ibi:hoc ꝯsuetudo obtinet:ꝙ si
subditi dño sciēte ⁊ nō ꝯdicēte cū ꝓhibere poterit:de
linquāt:dñs puniend⁹ est tꝑaliter. Ergo a fortiori ra-
tiōe si serui vel subditi dño sciente ꝯ deū faciāt eternū:
ei⁹ festa vel alia mādata frāgēdo: vel luxurijs vitā fe-
dā ducēdo:dñs ille puniēd⁹ est eternaliter. Sz q2 duo
forte aduersarij negarent veritatē primaz vicz:ꝙ dñs
suus a malis cohibere ⁊ alienos a malis defendere nō
tenet̄:scđm ꝙ licet ad hoc forte teneat̄:non tñ omitten
do penam incurrit eternā: vtrūq3 ꝓbare oportet: licet
eñ primū sufficiēter ꝓbatū sit in lege ꝑallegata: ex abū-
danti tñ ad hoc ꝓbandū decretalis adducit̄:in q̄ ꝓbat̄
tā primū q̄3 scđm in quinto decretaliū ti.de sentētia ex
cōmunicōis.c.nō dubiū: i q̄ excōicant̄ inijciētes man⁹
violētas in clericos ⁊ etiā ꝯsentiētes ꝯdēnat sb his ver
bis. Ne aūt solos violētie hmōi autores aliquoꝝ pre-
sumptio estimet puniēdos:facientes ⁊ ꝯsentiētes pari
pena plectēdos:catholica ꝯdēnat autoritas: eos fauo-
re delinquētib' interp̄tans:q̄ cū possint manifesto faci
nori desinunt obuiare:sup q̄ auctē oēs ꝯcordāt:ꝙ qui
cunq3 pōt clericū defendere ⁊ nō facit:peccat:ꝙ etiam
ꝑlati iudices ⁊ hoīes i potestate ꝯstituti nisi defendāt:
excōicant̄. Patet ḡ primū:ꝙ vicz tenent̄ subditi cohi-
bere ne malū inferāt:⁊ defendere clericos:ne malū su-
stineāt. Scđm etiā ptz:ꝙ si excōicant̄ nisi clericū defen
dant non defendēdo: peccant mortaliter q2 excōicatio
inferri non debet nisi ꝓ mortali:sed ꝓ mortali pctō pe
nā merent̄ eternā:igit̄ ⁊c. Nota. J.xiij.37. Et si tā di-
stricte ꝑ leges obligat̄ q̄s clericoꝝ ꝓpulsare iniuriā: et
suos vel sub potestate sua cohibere ne eis iniuriā infe-
rant. A fortiori rōne vident̄ oēs obligari: illi⁹ summi
sacerdotis cbri:de q̄ in ps.cix. Tu es sacerdos ineternū
⁊c. Propulsare iniuriā: ⁊ volētes ꝯ ꝑcepta facere: ver-
bis ammonere. Ad hoc obligat̄ soci⁹ socio: sicut patet
in decretis di.lxxxiij.error; vel factis cohibere ⁊ coerce
re:ad qđ obligat̄ in ꝑlāte ꝯstitut⁹ illi:plus q̄3 cuicunq3
clerico oēs obligant̄: ⁊ rōne creatiōis redēptiōis ⁊ gu-
bernatiōis. Et rōne mandati quo ꝑcipit: ꝙ vnusq̄sq3
aliū a malo ꝑseruet:teste sacra scriptura q̄ dicit: vni-
cuiq3 mandauit de ꝓximo. Ecclesiastici.xvij. ⁊ maxime
in potestate constitutis.
Ar.vij. ¶ Sed ex q̄ non est verisile ꝙ nec subditi mandata dei
21 frangendo vel supiores eos non emendādo:tot pericu
la ⁊ penas sine magnis causis incurrerēt. Jn hoc arti
culo septimo inuestigare oportet causas tā ex parte frā

gentiū:q̄3 ex parte non cohibentiū. Huius aūt erroris
triplex ad ꝑsens occurrit causa:diaboli diligētia: sbdi
ti accidia:⁊ dñi negligentia. Pro quo est parabola cuius- Exēm
dam gr̄a exempli ꝯfitentis de quodā in ecclia in oione
pnoctante:cui plures apparuerūt demones:quoꝝ qui
liber d̄ lucro suo illius diei se iactauit. Jnter quos tres
videbant̄ se iactare:ꝙ festū illius diei impediuissent.
Un⁹ vicz faciendo clerū in choro male officiū dicē di
scurrēdo. Ali⁹ faciēdo ꝑplm i ecclia garrulare. Terti⁹
faciendo alios extra laborare: de duob' primis nomina
audiens:seqntes composuit versus. Fragmina psal- Ṽsus
moꝝ:titiuillus colligit hoꝝ. Grisillus orantes laycos
facit altitonātes. Hij oēs cum complicib' suis ad hoc
ꝯfederati vident̄: vt dei festa modis oibus impediāt:
dicentes illud ps.lxxiij. Quiescere faciam⁹ oēs dies fe-
stos dei a terra. Secūda causa est subditoꝝ accidia: q̄
pigri sunt in his que ad deū ꝑtinent:qui libenti⁹ obo-
lum laborādo q̄ celum festiuādo lucrant̄:qui de lucro
totius septimane in festo inebriant̄. Multū eñ festū
regis ebrietate ⁊ turpib' excessib' deturparet. Rex eñ
nobilis de tali festo recederet iratus. Sic rex regū q̄ ꝓ-
pter hmōi dicit ps.j. Solēnitates vr̄as odiuit aīa mea.
Tertia causa est dñoꝝ tam ecclesiasticoꝝ q̄ secularium tā 22
eorundē ꝯsiliarioꝝ q̄3 curatoꝝ ⁊ sacerdotū ⁊ quorūcū-
q3 superioꝝ negligētia: ⁊ hāc reputo causam ꝑcipuā ⁊
principaliorē. Quia si dñi subditoꝝ ⁊ magistri seruoꝝ
tria cordi haberēt que non habēt:cū tamē de rōne ha-
bere deberēt:festa ⁊ alia dei mandata optime custodi-
rent. Quoꝝ primū respicit ꝑsonas ꝓprias:secundū ꝑ-
sonas subditoꝝ. Tertiū curas bonoꝝ exteriorū. ¶ Ex
primo cogitare deberēt ꝙ sicut inferiores sunt eis sub-
diti. Jta sunt ipi deo: ⁊ maiori rōne tam ex parte dei: q̄
est excellentior:plus in natura ⁊ statu ꝯditionē illoꝝ
excedens:q̄ ipi ꝯditionem excedāt subditoꝝ q̄ ex par-
te illorum qui plura a deo receperūt: rōne quoꝝ plus
deo tenent̄: q̄3 subditi teneant̄ eis. Ex ista ꝯsideratione
nunq̄3 inferiores a dei seruitio retrahere deberent: nec
in alijs interim occupare: dum deo vacare deberent:
quia sicut ipi grauarent̄ si vnus de subditis illoꝝ aliū
subditū ab eoꝝ retraheret seruitio dū intēdere deberet:
ita cogitare deberent ꝙ deus offendit̄:qñ ipi dei subdi
ti aliū a dei subtrahūt seruitio: ⁊ ad mercatū vel alia
mittunt negocia. ¶ Ex secūdo puncto ꝯsiderare debe-
rēt:ꝙ ꝑsone subditoꝝ plus deo tenent̄:q̄ eis: ⁊ ita ob-
ligant̄ ꝓ dictis dei ad dei seruitiuz. Ratio ḡ dictat ꝙ q̄
tenent̄ in aliqua seruitute duob' dñis ꝓ diuersis dieb'
ꝙ vnus illoꝝ dñorum non habet seruū illum a serui-
tute alterius dñi ꝓ die sibi debito retrahere: nec seruus
tenet̄ ei obedire. Et maxime: vbi qui reuocat non pōt
seruū defendere: quin ab alio dño puniat̄ nisi ei serui-
at. Jn hoc casu non solū ratio eum retrahere debet: sed
etiam periculū: ne seruitutem retrahat. ¶ Terti⁹ pūct⁹ 23
est ꝙ si essent solliciti ꝙ ipi ⁊ subditi sui tantū curarent
de lucro bonorū spūalium sicut faciūt de lucro bonoꝝ
corꝑalium ⁊ tꝑalium: nec ipsi in dieb' festiuis a lucro
spūali acquirēdo cessarent: nec subditos cessare ꝑmit-
terent: sicut nec alijs dieb' cessant a lucro exteriori gra-
tis: immo circa lucrāda ipi sollicitant̄: ⁊ ipi sollicite ser-
uos informant circa que sollicitari debent. Et dñi vel
ecclesiastici vel tꝑales qñ audiunt aliqua iura eis debita
ab olim neglecta vel ꝯsuetudines malas in preiudiciū
dominij illoꝝ introductas: vel aliqua tꝑalia ab eis sb
tracta: hmōi cum magnis nitunt̄ laborib' ⁊ expensis:
curias petendo: ⁊ placitādo recuperare: ⁊ defect⁹ emē-
dare: ⁊ sapientes ꝯsulere: qui circa talia ꝯsilianda mul-
tos vertūt libros ⁊ leges diligēter scrutant̄: allegātes

ꝙ officia ista faciūt ne iura ecclie vl' hereditatis tpe suo
minorent: ⁊ non ꝑpter quodcūq; tpale auantagiū: sed
verū hoc sit velꝫ: opa requirant: certū est: ꝙ iura ecclie
plus ꝯsistere deberēt circa lucrū aiarū: q̄ garbarū: po
nam⁹ ğ ex vna parte defectū i subdito qui quidē defe
ctus redūdat in supiorem: q: aliqua tpalia subtrabit:
⁊ ex alia parte defectuꝫ q̄ tpalia non subtrabit: sicut ꝙ
nūdine in festis teneant vbi dñi plura lucrant tpalia:
q: forte plures veniūt ⁊ theoloneū augetᷣ: vel forte sub
ditoꝝ fornicatio. Circa pmū defectū corrigēdū: mul
tū sollicitāt ⁊ placitāt: scdm v̄o dissimulāt: q: raro vi
sum est: ꝙ circa dei iura neglecta: vl' ꝯsuetudines ꝯ dei
honorē introductas: sicut ꝙ nundine teneant in festis
sanctoꝝ: sicut vbiq; tenent: intantū ꝙ multi mercato
res rarissime in talib' intersunt diuinis officijs: aliq̄ la
borarent vel expēderēt: vt defect⁹ corrigeret. Et tñ cer
tū est: ꝙ dñi ecclīastici ⁊ tpales sil' ꝯfederati: illas con
suetudines destruere possent: si vellent. ⁊ ad hoc obli
gant. Et ecclīastici p̄cipue: qui illas sine dñis terenis
inhibere possent ⁊ deberent. vbi visum est: ꝙ circa ta
lia vel curias peterent: vel placitarent: vel sapientes li
bros verterent: vbi visum est: ꝙ qui seruis p̄sunt ita
diligētes sint filios ⁊ seruos informare: quō deo serui
re debent in festꝭ. Et ꝙ ita fideles sint deo tūc sicut eis
24 in alijs dieb': ⁊ tamē hoc rōnale esset ꝙ deū vobis pre
poneretis: ⁊ ꝙ qui seruiūt vobis sex dieb': seruirēt ma
ioꝝ dño vno die: qđ non facientes: seip̄os deo in dño
suo p̄ponunt: q: nec deo eos seruire ⁊ ad ecclīam ire cō
pellunt: nec absentes in reditu informāt de his que ibi
dicebant: nec ꝯ absentantes se a dei seruitio irascunt:
sic faciunt ꝯtra absentātes a seruicio illoꝝ. Ex istis er
go patet ꝙ dñi tam in seip̄is q̄ in subditis plus lucrū
attēdūt tpale: q̄ spūale ⁊ dei honorē: vbi lucrū habere
possunt tpale: nō negligunt: ⁊ circa ea que sua sūt dili
gentes: circa ea que christi sunt negligētes sunt. Iste ğ
tres p̄dicte cause verificari faciunt de ecclīa ⁊ christia
nis qđ aliqñ dicebat de synagoga ⁊ iudeis. ij. Mach.
vj. Neq; inquit dies solēnes seruabant: nec simplr se
quisq̄ iudeū esse ꝯfitebat.
Ar.viij. ¶ Sed qr articul⁹ p̄cedens multos accusat: quos sine
25 respōsione iura vetant ꝯdēnare. In hoc articulo octa
uo locus ꝓ respōsione ⁊ instituttiōe eis dand⁹ est: in q̄
bus si defecerint: ꝯ eos sententiabit: primo accusent sb
diti scꝫ serui ⁊ opari: qui se tripliciter excusant. dicen
tes. Primo ꝙ paupes sunt: ⁊ idō paupertas ⁊ necessitas
eos ad laborandū cōpellit. Addunt etiaꝫ dicētes. Isti
inquiunt diuites qui satis habent quib' deus multa
dedit festinare possunt: nobis v̄o pauca dedit: ⁊ ideo
oportet ꝙ cum labore victū acquiram⁹. Sed ꝙ ista ex
cusatio non valet patet tā rōne: q̄ sacra scriptura. Pri
mo q̄tū ad hoc ꝙ dicunt ꝙ paupertas eos cōpellit non
valet: q: paupiores erunt: q̄ illi qui festa tenent. sicut
patet. A. xij. 20. Q̄tū ad aliud ꝙ diuites ad hoc tenē
tur vt dicūt: non aūt ip̄i quib' deus pauca dedit: non
valet: quia oculum vel manū vel aliud membrū eis
deo datum non darent ꝓ regno: ğ non parū vobis de
dit: qui talia dedit. Q̄tum ad aliud ꝙ dicunt ꝙ opor
tet eos labore victū acquirere: cōcedendū est tpe status
to: tunc eñ satis haberent quia dñs terren⁹ non est ita
crudelis: ꝙ fame perire ꝑmittat seruū sibi fideliter ser
uientē: inobedientē v̄o bene ꝑmittit. ita in ꝑposito: q̄s
insanus diceret: ꝙ deus seruo diaboli potius bona ex
hiberet. q̄ suo? Ex quo ğ deus non vult: nec in diabo
lo ꝯfidere licitū est: meli⁹ esset ꝙ talis esset ꝙ in deo ꝯfi
dere posset: ⁊ ꝙ ei exhiberet: ⁊ melius esset quiescere ⁊
satis habere: q̄ laborare ⁊ indigere. Et mirabile est ꝙ
potius vult laborādo indigere ⁊ in infernū ire: q̄ q̄e
scēdo abundare ⁊ ad celū venire. Istorū eñ excusatio
reprobat in facto simili. Numeri. xv. vbi paup ligna
colligens: lapidat. Item oē malū contingit hebreis
ꝑpter fractionē sabbati: vt patet Neemie. xiij. Secun 26
do se excusant opari ⁊ serui dicentes si ego nō operoꝝ
ad alium ibūt qui faciet: sic ergo frequētiā ⁊ salarium
amittā: sic ita. Sed nō displiceat eis ꝙ alij opentur in
tpe interdicto: quādo ip̄i nolunt: sicut non displicebit
eis ꝙ ip̄i recipiant i celo qñ alij expellent. Tertio se ex
cusant necessitate coactiōis ⁊ obediētie dicētes: se obe
dire oportere aliter verberabunt vel de officio expellē
tur: addentes: ꝙ in hoc casu dñorum quoꝝ est emolu
mentū erit periculū. Hoc v̄o dictū tam exemplis q̄ le
gib': apostolorūq; reprobabit autoritate. Exēplūꝫ ad
hoc est de factis illoꝝ in alijs negocijs: in q̄b' videm⁹
ꝙ si coram iudice allegarēt ꝙ ad preceptū dñoꝝ suorū
occidissent hoiem: iudex eos excusatos nō haberet: ita
nec deus. Preterea rege vnum p̄cipiente ⁊ licitūꝫ: ⁊ ꝓ
p̄cepti implecōe abundāter remunerare volente: infe
rioꝝ in illicitis ⁊ q̄ male remunerare vellet non obedi
rent. Ita nec in ꝑposito: pl⁹ tenent deo q̄ homini obe
dire: qđ nisi fecerit: puniend⁹ est: sicut patet in digesto
nouo li. xij. ti. j. ad Municipales. l. Lucius titius. Il
la lex punit filiūfamilias: qui patre inuito nō vult ma
gistratib' obedire ciuitatis: ip̄i patre ꝯtradicēte volue
runt eum inuito patre in officio ponere: q̄ tamē poti⁹
patri q̄ eis obediuit: legisconsult⁹ eum ad satisfactio
nē de toto damno quod accidit ex hoc qđ officiū susci
pere noluit: eum ꝯdemnat: nota infra. c. c. 34. si debeat
potius p̄sidi obedire q̄ patri: a fortiori rōne deo poti⁹
obedire debet: nec prī vel cuicunq; dño obedire in his
que ꝯtra deum sunt: quod si nō fecerit. ad penā vt reo
inobediens obligat: ꝙ v̄o dicunt ꝙ tunc verberarent
vel de officio expellendi essent: vel salariūꝫ amitterent:
potius timere deberēt ne de celo expellerent: ⁊ p̄terea
bonus homo plus eos diligeret: malū v̄o sic ad bonū
ꝯuerterent: ⁊ ponat ꝙ ita esset: felix diceret qui prim⁹
in toto orbe ꝓ illa causa verberaret: vel de seruitio ex
pelleret: multos audim⁹ ꝑpter diaboli seruiciū verbe
ratos ⁊ de seruitio expulsos: vtpote q: fures mēdaces
⁊ falsi sunt ꝑpter dei seruitiū adhuc de nullo auditum
est. Scdm ğ opinionem aplorum Act. v. oportet ma
gis deo obedire: q̄ hoibus. Nota ad hoc legem. I. ix.
33. Item. C. vj. 32. Item. M. viij. 25. Quod v̄o ad
dunt: dicētes: habeant ip̄i periculū qui hoc nos facere 27
compellūt: vel faciūt: non pōt ita esse: sed oportet ꝙ pe
riculū diuidāt: hoc ostendit tam exemplo q̄ legꝭ auto
ritate. Primo exemplo: q: mandās hoiem occidi ⁊ mā
dato obediens: non obstāte tali excusatione: vterq; co
ram iusto iudice suspēdit: qđ dicit lex in digesto nouo
li. ix. ti. de iniurijs ⁊ famosis libellis. l. non solum. §. si
mandato: tam cū qui mandauit iniuriā fieri: q̄ eum q̄
mādatum suscipit iniuriarū teneri. Scdo excusant se
dñi tpales multipliciter. Primo ꝙ non tenent curare
ꝙ dei mandata q̄tum ad festa ⁊ hmōi teneant: hoc eñ
dicunt ad prelatoꝝ ꝑtinere officiū: ꝙ etiam prelati gra
uarent si illi de illoꝝ se intromitterēt officijs. Ita ꝙ vi
detur eis ꝙ sufficiat ꝙ mandata ꝑpria tenere faciant: ⁊
de dei mandatis quō a subditis teneant nihil curant.
Sed istud illorum dictū tam exemplis q̄ multꝭ sacre
scripture ⁊ decretorū reprobatur testimonijs. Fidelis
seruus tenet curare ꝙ precepta dñi sui teneant ⁊ homi
nes dño suo non rebellent: ⁊ specialiter vbi hoc habet
in mandatis: sed oēs de iure deberem⁹ esse serui dei: ğ
curare ꝙ oēs ei⁹ obedirent mādatis: ꝙ etiā hoc habe

mus in mādatis Ecclīastici.xvij. vbi vnicuiqꝫ mādā-
28 uit de ꝓximo suo ⁊c̄. ¶ Multa testimonia ⁊ exempla
sunt ad hoc in sacra scriptura. Primo de Josaphat re-
ge iuda: qui non obstāte ꝙ fuerunt ep̄i ⁊ pontifices or-
dinati ꝓ ꝑplī spūali regimie diligēter curauit ꝙ subdi-
ti legem dei ac mandata tenerēt: intātū: ꝙ tertio anno
sui regni sicut hystorꝫ tertij libri regū caplo.xxij. cō-
net p̄cepit ꝓncipibꝫ ⁊ sacerdotibꝫ vt ꝑagrantes ꝑ cun-
ctas ciuitates docerent ꝑplm legem Moysi: idē etiā le-
git̄ de Josia rege.iiij. Re.xxiij. partim in textu partim
in hystoria scolastica: nā ip̄e ꝑplm reuocauit ab idola-
tria ⁊ opibus prauis: ⁊ oēm ciuitatē a cultura idoloꝝ
purgauit: scrutabat̄ etiā dn̄os: ne quid latēter remane-
ret suspectū: misit etiā in oēm ꝓuinciam ⁊ cōgregauit
oēm ꝑplm in Hierlm: ⁊ stans sup gradū legit ip̄emet
rex legem dei: ⁊ oia verba Deuteronomij cūctis audiē-
tibus: ⁊ ꝑcussit fedus coram dn̄o: ⁊ cōpulit oēs sacrā
p̄stare vt legem Moysi custodirēt. Idem etiā patet de
Neemia qui erat dux secularis: qui inuenit ꝑplm cal-
cantē torcularia in sabbato: ⁊ inferētes vinum ⁊ vuas
⁊ ficus ⁊ oē onus. Gentes quoqꝫ inferebant pisces
⁊ venalia ⁊ vendebant in sabbatis: ⁊ obiurgauit opti-
mates. sicut patet Nee.xiij. dicens: cur prophanastis
diem sabbati ⁊ inducitis irā dei sup isrl̄: ⁊ sup ciuitatē
istam? ⁊ adiurauit eos de custodia sabbati. Et p̄cepit
claudi portas in sabbato: ne intrarent negociatores: ꝗ
q: extra portas manserunt: testat⁹ est eis ꝙ si deinceps
venirēt: mitteret manū in eos: Dunā principes chūa-
noꝝ medietatē haberent seruoꝝ ꝓ lege dei: quā habuit
iste princeps iudeoꝝ: qui cū frangentibꝫ cū aliter casti-
gare non potuit pugnare parat⁹ erat: p̄dictis etiā sen-
tentia ꝯcordat decretoꝝ que accipit̄ ex verbis Augu-
stini ⁊ Isidori qui dicūt: ꝙ ad reges ⁊ principes preci-
pue ꝑtinet deū blasphemātes vel ꝯ doctrinā eccl̄ie fa-
cientes: punire: vbi sacerdotes eos corrigē nō possunt:
sicut ponit̄ exemplū de Nabuchodonosor: quō ꝓpt li-
berationē triū pueroꝝ d̄ camino ignis: sicut ptꝫ Dan.
iij. p̄cepit: ꝙ quicūqꝫ blasphemaret deum sidrach ⁊ so-
cioꝝ eius in interitū iret: ⁊ dom⁹ eius in dispersionē: ꝓ-
bant̄ hec.xxiij.q.iiij.c. qn̄ vult deus ⁊c̄. ⁊ c. Nō inue-
nit̄: ⁊ q.v. ꝓncipes: vbi habent̄ verba q̄ sequunt̄: ꝓn-
cipes seculi nōnunq̄ꝫ intra eccl̄iaꝫ potestatē adepte cul-
mina tenent: vt ꝑ eādē potestatem disciplinā ecclīasti-
cam muniāt ceterū intra eccl̄iam potestates necessarij
nō essent: nisi vt qō non p̄ualent sacerdotes efficere ꝑ
doctrine sermonē: potestas hec imperet per discipline
terrorem ⁊c̄. Si nabuchodonosor hoc p̄cepit: quia vi-
dit tres pueros de incendio liberatos: quātomagis ꝓn-
29 cipes christianoꝝ: qui vidēt se de incēdio inferni si vo-
luerint ꝑ christi mortē liberatos: ꝓ qbꝫ etiā chr̄s mul-
ta opatus est: ⁊ frequēter de periculis liberauit. Et nō
solum rōne beneficioꝝ ⁊ terrarum ad hoc tenent̄: sed
etiā quia multo efficatius populū a malis erroribꝫ re-
uocare possent: q̄ p̄lati: quia ip̄i venientes ad mercat⁹
⁊ nundinas in villis suis mulctare possent ⁊ pecunia-
ria pena quā multū timent cohibere. Nunc reges er-
go intelligite: erudimini qui iudicatē terrā: seruite dn̄o
in timore. Et reuera si ꝑ fractionē mādatoꝝ dei aliq̄d
decresceret eis in tp̄alibꝫ: facerent oēm excusatōe post-
posita qō p̄dictū est: sciant quantū decrescat eis ꝓsperi-
tas tp̄alis illa de causa: licet hoc ignorent. sicut ptꝫ. B.
ij. articulo. viij: ⁊.ix. ꝑ totum. ¶ Tertio excusant se pre-
lati: qn̄ dicit̄ eis qualiter popul⁹ peccat ꝙ nesciūt hoc.
Istud vō dictum illoꝝ pōt habere duas causas veri-
30 tatis: quarum neutra eos excusat. Primo aut p̄sentes
sunt cū grege: sed morbū non scrutant̄: ⁊ tales non ex-
cusant̄: q: sicut pastor scabiem in oue inuestigat: ita ip̄i
tenent̄ diligenter mores suꝝ subditoꝝ q̄ familie instiga-
re. Exemplo Josie: de quo predictū est ꝙ scrutabatur
domos: supra.e.c.28. ¶ Quo cōtra: sicut ep̄i ⁊ archie-
piscopi stare volūt in vno manerio credētes sufficere
ꝙ satisfaciant venientibꝫ ⁊ querulantibus apud eos:
quod est tam ꝯtra exempla p̄missa: q̄ etiam cōtra legē
mundi li.iij. inforciati ti.j. de tutelis.l. non est. Nō est
inquit exigēdū a pupillo: vt sibi tutorem petat: aut vt
pupill⁹ ad tutorē ꝓficiscat̄. Glosa: q: mutuo dat̄. Patet
ꝗ ꝙ tutor debet ire ad eum ⁊ inuitū regere: sic in ꝓpo-
sito. Extra etiā ꝯtra dei preceptū qui in ꝑsona taliū Eze-
chieli p̄cepit. Ezechielis. viij. dicens: fili hoīs fode pa-
rietē ⁊ ingredere: ⁊ vide abominatiōes pessimas quas
isti faciūt. Ecce ꝙ dicit ingredere scꝫ visitādo: querēdo
⁊ non stando in manerio: ⁊ tūc videbis abominatiōes
quas in vno loco stādo non vides: q̄ etiā ꝯtra dei exē-
plū: quod in ope se ꝓmittit facturū: talibꝫ dans exem-
plum: scrutabor inquit Hierlm in lucernis visitabo
sup viros defixos in fecibꝫ suis: Aut absentes: ⁊ extra 31
curam suaꝫ residētes sunt: nec ista causa apud deū eos
excusabit: q: etiam ꝯ istos sunt oīa que de absentibꝫ
p̄dicta sunt. Contra eos etiā sunt leges mundi ꝑ quas
non iudicat̄ esse idone⁹ tutor surdus aut mut⁹: immo
tales ꝓhibent̄ tutores esse: sicut patet li.ij. inforciati ti.
j. de tutelis.l.j.§ surdum. Quia surd⁹ pupillū audire
non pōt: nec mut⁹ informare: licet isti curati qui vicem
gerunt tutoꝝ in se surdi ⁊ muti non sint: tn̄ ratio legis
eos ligat: q: dum absentes sunt q̄tum ad subditos q̄s
nec audire possunt nec eis loq̄: surdi sunt ⁊ muti ⁊ im-
munes a lege ⁊ regula veri pastoris qui dicit Joan.x.
Oues mee vocē meam audiūt. ¶ Sed dicunt aliū di-
mittim⁹ in loco nostro: quem audire possunt. Et licet
hoc dictū reprobatū sit. E.ij.13. Tamen adhuc semel
tangā illud: quia aut ille substitut⁹ facit quicq̄d ille ꝓn-
cipalis facere posset ⁊ deberet si esset p̄sens: ⁊ vitā ꝑfe-
ctam ducit: aut non. ¶ Si Primū ponat̄ tanq̄ꝫ falsum
possibile: q: nunq̄ꝫ in ope ꝯtingit: sicut patet. E.ij.13.
Adhuc tria sequunt̄ incōuenientia quoꝝ ꝓmū est: ꝙ
ip̄e q̄tum ad curam illam supfluit: ⁊ ꝯ rōnem cure no-
men ei vsurpat: q: qō pōt sufficiēter ꝑ vnum fieri: ra-
tio vetat fieri ꝑ plures. ¶ Scōm est: ꝙ peccat peccato
omissionis: q: non facit ꝑsonaliter ad qō rōne stipēdij
ꝑsonalis ꝑsonaliter tenet̄. ¶ Tertiū est: ꝙ peccat cōtra 32
oēm iusticiā: iniustū videt̄ ꝙ vn⁹ accipiēs quinqꝫ mar-
cas portet totā curā ⁊ laborē: ⁊ alius recipiēs in duplo
vel in centuplo plus: nullaꝫ onus portet: bona hec nō
essent iuste diuisa cum cura ꝙ vnus haberet mai⁹ emo-
lumentū: ⁊ min⁹ de onere: hoc reprobatur tam in lege
mūdi: sicut patet institutis li.j.ti. de legitima patrono-
rum tutela.§ vnico: in quo ꝯtinet̄ ꝙ vbi est emolumē-
tum ibi ⁊ tutele onus esse debet: q̄ꝫ a deo in generali cō-
poto: q: iniustus nō est: ꝙ tm̄ compotū exiget de quin-
qꝫ marcis: quantū de quadraginta. ¶ Si vō det̄ scōm
ꝙ vicꝫ substitut⁹ sit imꝑfectus ⁊ insufficiens: tūc insti-
tuens coram deo respōdebit de oībus dānis que ꝑ ei⁹
commissionē vel omissionē acciderūt: hoc ostendit̄ tā
rōne: que dictat ꝙ ille qui oues dei de manu ep̄i susci-
pit custodiēdas: si ꝑ insufficiētē ꝑsonā cui ille eas tradi-
dit perdant̄: ꝙ ip̄e ꝓ eis respondeat qui eas suscepit: q̄
etiam legibus ciuilibꝫ: primo. C. li.9.ti. d̄ custodia reo-
rum.l. ad commētarienses. Illa eñ lex continet: ꝙ ad
commētariensem.i. ad custodē carceris: qui habet ali-
os sb̄ se fm̄ glosaꝫ receptarū ꝑsonarū cui⁹ tota ꝑtinet:
nec patet suꝑple ille custos hoiem abiectuꝫ atqꝫ vilem
obijciendū esse iudici. si reus mō aliquo fuerit elapsus

Nam ipm volunt⁹ hmõi penis ↄsumi: quis obnoxius
docebat fuisse qui fugit hec sūt verba legis. Casus est
iste: ponam⁹ q. cui custodi carceris traditi sunt latrones
vel homicide: ille tradit eos puero sibi quo custodiūt. Cu
stos sup hoc ad iudiciū tract⁹: puerū suū obijcit: asse
rens ipm illoꝝ ab eo recepisse custodiā: petens q. ipe d
damno rñdeat. Sed hanc exceptionē ꝛ accusationē re
pellit lex dicēs: ipm volum⁹ ꝛc. que quidē lex legi cō
sonat diuine. Ezechielis. iij. ꝛ. xxxiij. Sāguinē inquit
eoꝝ de manu tua requirā. Idē etiā pbat p legē in dige
sto veteri li. ix. ti. ad legē aquiliā. l. si seru⁹ seruū alienū
33 §. si fornicari⁹. Lex illa ↄtinet: q. si ille qui fornacē me
am calefecit: obdormiēdo villā incēdit: ego de iniuria
teneor: si negligens in eligendo ministros fui. Ergo a
multo fortiori qui est negligēs quales ministros habe
at circa regimē aīarū: vel in familia sua: qui multas in
iurias cōmittūt tā ↄ aīas q̄ etiā ↄ ipm deuz: de dānis
p eos illatis corā deo respōdebit ꝛ ꝑ eis ↄdēnabit. Ad
hoc do lex non solū ligat ꝑlatos: sed etiā q̄scūq3 dños:
qui malos sub eis habēt ministros vel famulos: huic
etiā ↄcordat lex in digesto nouo li. xij. ti. de administra
tione rerū ad ciuitatē ꝑtinentiū. l. filiusfa. vult lex illa
q. si filiusfa. volente patre mgratū gesserit: pater de dā
no qd̄ p eū accidit tenebit: hec lex non solū ↄ habentes
ministros vel famulos vel substitutos indignos: sed
etiā contra rogātes ꝓ talib⁹ q. in officijs in eccl'ia vl' in
seculo ponant. In oibus hijs apparet q. sicut tutor re
spondebit de dāno illato p seruū: quē certa res pupil
lares disponēdas exponit: ita in ꝓposito. Huic etiam
ↄcordat lex in digesto nouo li. x. ti. de custodia ꝛ exhibi
tiōe reoꝝ. l. non est facile: que dicit: q. custodia reorum
non est tradēda tironi. i. nouo militi fm glosam: q2 er
rat qui custodiā eis tradit: nec tñ putent ipi etiā cui cu
stodia tradit immunes esse a periculo: q2 hec lex ꝛ alia
eodē titulo que incipit: milites: etiā ipos ad penā deli
34 cto obligat ↄdignā: dicēt sicut dixerūt. E. ij. 13. Oz li
centiā habēt absentādi ꝛ non residentie: ꝛ substituēdi
tales in loco suo: sed hec allegatio corā summo preside
eis non valebit: hoc ostendit p legē Codicis li. v. ti. si
ex falsis allegationib⁹ excusat⁹. l. j. Casus legis est iste:
tutores pupilloꝝ vl' curatores impotentiū dati sunt a
ꝑside: qui postea p falsas allegationes liberati sunt ab
onere tutele: interim pupillo damna sūt illata: tutores
corā ꝑside de falsis allegationib⁹ ↄuicti: ↄdemnant ad
oīa administrationis pericula a tpe quo dati fuerūt tu
tores. Nota aliam legem. O. v. 14. Sic in ꝓposito qui
multas allegant excusatiōes nō residētie in viris eccle
siasticis: allegātes q. ita mali sunt q. inter eos habitare
non possunt: sed hoc est mirabile: quia quanto peiores
sunt: tanto plus medico indigent: q2 nō egent sani me
dico: sed qui male habent. Et maxime ex quo curā illo
rū suscipit: vel q2 ad scolas ire volunt: potius vt sum
ptib⁹ parcant: q̄ scientijs ꝛ morib⁹ addant: vl' q2 bene
ficiū exile est q. ibi viuere non possunt: quare hoc non
allegauerūt quādo curam susceperūt? Medic⁹ em̄ cor
poris salariū sibi oblatum vel renuit tanq̄3 nimis mo
dicum: vel suscipit ꝛ curā agere ꝑmittit. Et vel q. ma
gnis dñis eos intendere oportet: q̄ poti⁹ maximo dño
deo intendere deberent tam istis q̄ religiosis: qui offi
cium ex obediētia eis iniunctū falsis allegationib⁹ ex
cutiūt: q̄ etiā quibuscūq3 similib⁹ patebit in fine: sum
mo ꝑside ↄ eos sententiāte: q. respondebūt de toto dā
no qd̄ p eoꝝ accidit absentiam: q2 excusauerūt excusa
tiōes in peccat'. Est ad hoc lex supra. e. e. 26. ꝛ. O. iiij.
35 17. cum ꝑcedentib⁹. ¶ Quarto excusant se ↄsiliarij assi
stentes ꝛ cōmensales dñorum ꝛ ꝑlatorū q. non ꝑtinet
ad eos dñm instigare vel cōmemorare q. defect⁹ cōtra
deū cōmissos corrigant: sed si illis ꝑcipiat: qd̄ ipoꝝ of
ficio incumbit libēter exequent. Sed q. isti hec dicen
tes errant: patet tā exēplo q̄ legib⁹. Exemplū est ad h
de delictis ↄ eos cōmissis: in quib⁹ dñm cū effectu cō
memorarēt: vt illa corrigeret: g idem facere deberēt de
delictis ↄ deum cōmissis. Eos etiā lex ↄuincit. Codice
li. v. ti. de periculo tutoꝝ vel curatoꝝ. l. j. Casus legis
est iste: pater in testamento duos viros prudētes ꝛ lo
cupletes filijs ↄtutores dedit. Et q2 ipi non nouerunt
facultates ei⁹: adiunxit eis quasi duos coadiutores vl'
supintendētes: nō ideo vt administrarēt: sed vt alios in
ministratiōe instruerēt: ꝛ qd̄ ab eis gereret inspicerēt:
postmodū tutela neglecta vel fraudulēter administra
ta: tenent isti sicut ꝛ illi: si dissimulauerūt siue fraudem
adhibuerint vel cū illis participauerint: licet em̄ non
administrent: tamen debent inspicere qualiter alij mi
nistrent. Applicatio patet: quia frequenter cōtingit q.
dñi ꝛ ꝑlati sunt iuris in multis casib⁹ ignari: nec sciūt
qd̄ est negligentie periculū. Nisi g assessores ↄsessores
ꝛ cōmensales eos excitauerint: ꝛ torporē ꝛ negligentiā
diligēter excusserint: isti maiori subiacebūt pena. Ad te
stimoniū inuoco legem eoꝝ in digesto veteri li. ij. ti. q.
quisquis iuris ꝛc. l. hec edicto. Nō oportet casum le
gis ponere: q2 verba plana sunt que sequunt. Si indē
assessoris imprudētia: aliter dictū sit q̄ oportuerit: nō
debet hoc mgratui obijcere: sed ipi assessori: q2 ipe tene
tur legē scire: ꝛ testimoniū Luce. xij. Seruus q̄ scit vo
luntatem dñi ꝛ non facit: plagis vapulabit multis. 36
¶ Quinto excusant se mercatores de nundinis ꝛ hmōi
dieb⁹ festiuis dicentes: q. de arte illa viuūt. Quib⁹ di
cit: q. quicunq3 oparij de arte sua viuūt: nec tñ tpibus
ꝓhibitis opari licet. Audiant g respōsionē que habet
in summa ↄfessoꝝ. li. j. ti. xij. d ferijs. q. xij. Ubi habet
q. qui de cōsuetudine vel ex improba cupiditate dieb⁹
festiuis ad foꝝ vadunt: vel tenent: sicut aliqui merca
tores qui ꝓpter frequentandū mercata vel nundinas
vix vnq̄3 ecclias suas intrant: mortaliter peccant. Nec
etiaz excusant inferiores sacerdotes qui talia errata su
perioribus diligēter ꝛ ex corde non nunciant nec vt fer
uēter correctionē ꝓsequant: sic causas ↄprias ꝓseque
rent. Omes isti sic se excusantes similes sunt inuitatis
ad cenaz magnā Luce. xiiij. Quia sicut ibi vnus dixit
q. oportuit eum ire in villam. Alius ad videndum bo
ues suos: alius ad negociationē suam: ita q. null⁹ ve
nire potuit ad cenam ad quā inuitatus fuit: ita in pro
posito omes sic se excusant: q. pauci festa tenent vel ad
eccliam vt deberent conueniūt: vel dei obediunt man
datis ↄtra ꝑdictoꝝ excusatiōes. M. viij. articulo. vij.
per totum.

F Idem christianorū solaz f. iiij
esse bonam. Primo operib⁹ ostēdit ꝛ miracu
lis. Secundo ostendit q. hec fides formata sine lumi
ne gratie ꝛ charitatis haberi non possit. Tertio osten
ditur euidētissimis rationib⁹ q. omniū aliarū gentiū
ritus nō fides sed infidelitas pessima sit. Quarto: q. fi
des recta consistit in credendo quod non videt in quo
ostenditur: q. naturalis ratio compellit credere que nō
vident. Quinto ostendit q. virtus fidei formate maxi
ma est. Sexto quas cōditiōes secum habere debeat ad
hoc q. tam fortis ꝛ vtilis sit. Septimo: q. istas habēs
conditiōes est principiū ꝛ causa omniū bonoꝝ tā gra
tie q̄ glie: ꝛ defensio cōtra oīa mala tam culpe q̄ pe
ne. Octauo: q. diabolus videns hmōi fidei efficaciam
multū eam nitit extinguere. Nono: q. ea extincta om

nia mala tam culpe ꝗ̄ pene sequunt̄. Decimo: q̄re de⁹
voluit ea que ad fidem ptinent christianā esse tam ob
scura intellectui. Et quare continuis miraculis eā nō
ostendit: vt in primitiua ecclesia ostendere consueuit?
Undecimo ostēditur: ꝙ fideles esse deberemus: ⁊ de
pena fidem non tenentiū: ⁊ quo signo cognoscere po
terimus quis fidelis sit deo vel hoībus. Duodecimo:
ꝙ fides sine opibus nec deo valet nec ꝓximo: nec eīā
ipi eam habēti: quia ei plus obest: ꝗ̄ ꝓsit. Tredecimo
ostendit̄ tam infideliū ꝗ̄ maloꝝ fideliū respōsio cū re
probatione.

Ar. j. ❡ Ratione primi est sciendū: ꝙ ad ignotoꝝ cognitio
nem per notiora deuenire oportet. Siquidē per cogni
1 tionē exteriorū videlicet coloris pulsus ⁊ vrine vide
mus medicos deuenire ad cognitionem nature interio
ris. Et per cognitionē accidentiū deuenimus in cogni
tionem substantie: quia s̄m Philosophū primo de aīa.
Accidentia magnā partem conferūt ad cognoscendū
quidditatē rei. Cum ergo fides sit res occulta ⁊ abscō
dita: quasi substātia sub sibi accidētibꝫ: que oculis nō
apparet corporalibus. Teste apostolo Hebre. xj. Est
inquit fides rerum sperandarū substantia. Ecce ꝙ di
cit eam esse substantiā: ⁊ per ꝯsequens accidentibꝫ ab
sconditā. Et hoc est quod sequit̄: argumentū non ap
parentiū. Sicut per acta ⁊ exteriora inquirim⁹ cogni
tionē interioris nature ⁊ substantie: ita per miraculoꝝ
ostēsiones inuestigare oportet bonitatem fidei nostre.

Exēm In qua quidē inuestigatiōe modum obseruare opor
tet quem tenuerūt quidam inuestigatiōe facta inter fi
lios cuiusdā potentis de quo extra fingūt ⁊ continent:
ꝙ s̄m cōsuetudinē patrie illius hereditatē suam lega
uit vni filioꝝ per hunc modū: lego inquit hereditatē
meam ei qui habet anulū meum pulchrium: in quo est
petra p̄ciosissima contenta: que magnam habet virtu
tem diuersas sanandi infirmitates: quo dicto discef
sit: anulū illum in domo illa sua derelinquēs. Junior
vō filius alijs sapiētior ⁊ diligētior: tantū fecit ꝙ anu
lum versus se habuit: duo vō filij seniores volētes pa
tris occupare hereditatē: duos alios anulos eis fabri
cauerunt: ita ꝙ omnes tres hereditatem coram iudici
bus petebant: quorum quilibet ꝓ parte sua allegabat:
ꝙ anulum haberet. Judices vō dixerūt ꝙ non potue
runt oēs verū ⁊ virtuosum habere anulū quia vnū
tm̄ talem habebat. Addiderūt etiam: ꝙ quis illum ha
beret: melius operibꝫ illum ꝗ̄ verbis ostendere potu
it. Ad ꝓbationem ergo per opera ꝓcessū est. In qua
ꝓbatione anuli duorum seniorum super mortuos vel
infirmos positi: nullū curabāt vel ibi suscitabāt. Ter
tius vō anulus per virtutē petre contente multos sa
nabat: quo facto aperte ostensum fuit quis verum ha
beret anulū: ⁊ cui paterna debebat̄ hereditas. Nullus
miretur de ista ꝓbationis similitudine: quia consimi
li ꝓbatione inuentū fuit: que fuit vera crux sup quam
christus pependit: sicut patet in hystoria inuentionis
2 eiusdem. Consimili etiam examine ab olim manifeste
ostēsum est: quis de tribus populis videlicet saraceno
rerorū iudeorum ⁊ christianorū veram habuit fidem.
Omnes isti tres filij fuerunt dei per creationē Deut.
xxxij. Nunquid ipē est pater tuus qui possedit: fecit ⁊
creauit te. Iste vō pater anulū vere fidei dimisit in do
mo ecclesie cum matre ⁊ discipulis suis: ⁊ ordinauit ꝙ
quicūq; de tribus p̄dictis verum quereret anulum ad
est fidem: que ad modum anuli circulariter a deo inci
pit ⁊ in ipo terminat̄: in quo petra continet̄ christus. j.
Cor. x. Petra autē erat christus qui sanat oēs infir
mitates. In psal. cj. Dei patris haberet benedictionē
quia qui ex fide sunt: benedicent̄. Gal. iij. Et celi here
ditatem heres quidem dei Ro. viij. coheredes autem
christi. Junior vō filius: id est popul⁹ christian⁹ anu
lum istū occupauit. Et duo seniores fictos anulos eis
fabricauerūt. Saraceni videlicet falsā legem ⁊ fidem
per machometū inueniendo. Et iudei legem per chri
stum finitam tenēdo quilibet tamē asserit se habere bo
nam ⁊ veram fidem ⁊ sibi hereditatem deberi celestem
Et de hoc verbis frequēter disputauerunt. Sed cum
ad miraculoꝝ ⁊ sanationum opera ꝓcessū est: duo se
niores semper defecerūt: quia petra christ⁹ scꝫ anulo il
lorum defuit. Terti⁹ vō petram illam p̄ciosam in anu
lo suo habens: multos a morbis curauit: ⁊ a mortuis
resuscitauit. Petrus mediāte hoc anulo tot sanauit: ꝙ 3
sicut legitur in actibꝫ aplōrum: vmbra eius infirmos
curauit. Hoc etiam anulo Paulus in actibus aposto
lorū illuminauit cecum: hoc etiam anulo alij apostoli
martyres: ⁊ alij sancti multos sanabāt ⁊ resuscitabant
per virtutē videlicet istius anuli: id est fidei quod pul
chre significatū est in diuersis locis euangelij: vbi chri
stus ad diuersos ab eo sanatos legit̄ dixisse. Fides tua
te saluū fecit: sicut patet Math. ix. ⁊ Mar. v. ⁊. Luce
vij. ⁊. xviij. Ecce quomō per anulū illū oēs saluati
sunt ⁊ curati: non sine isto anulo curari potuit quis vl̄
curare. In signū cuius christus Math. ix. Cecis ve
nientibꝫ ad eū dixit: creditis qꝺ hoc possum facere vo
bis? quasi diceret: si habetis anulū fidei: potestis cura
ri: aliter nō. Et hoc est qꝺ sequit̄: ⁊ tetigit oculos eorū
dicens: s̄m fidem vr̄am fiat vobis. ❡ Si obijcias ꝙ ꝑ 4
istud exemplū saraceni ⁊ iudei non peccauerūt fide ca
rentes: quia anulū a christianis occupatū habere non
potuerūt: quia vnus anul⁹ a plurib⁹ occupari nō po
tuit? Respondet̄ ꝙ ipi in culpa sunt: quia oēs bapti
zari possent: ⁊ fidē accipere: qꝛ si oēs baptizati essent:
anulus ille ab oībus occupari posset: oēsq; sanare pos
set: quia virt⁹ dei est in salutē oīm credenti. Ro. j. Ju
deo primū ⁊ greco si voluerint: qꝺ si noluerint: male ⁊
contra iustiā hereditatē celestem vel sperāt vl̄ petūt:
quia non verum anulū sed fabricatū habent. Si vltra
querat̄ isto casu posito qui essent seniores filij: si oēs
christiani fierent? Respōdetur ꝙ saraceni ⁊ iudei: qui
christi mortē precesserūt: non obstante ꝙ oēs fidem
postmodū recepissent tamen triplex popul⁹ quasi tres
filij fuerūt in mundo: quando in cena disposuit testa
mentū electis suis ⁊ in cruce sanguine suo illud confir
mauit vt ꝓmissio ex fide daretur credentibus Gal. iij.
Vel p̄dicti tres anuli possunt significare vnā penitē
tiā verā ⁊ duplicē falsam: vnā qn̄ ꝯfitet̄ cum volūtate
peccādi: sed pctā sua saltē circa illud tps dimittit. Aliā
qn̄ ꝯfitet̄ vel penitētiā agit: nec tn̄ pctā dimittit: sꝫ die
ieiunat vel pegrinat̄ vel orat vel elemosynā facit: ⁊ no
cte cū mala muliere dormit vel furatur vel inebriat̄:
⁊ hmōi cōmittit neq̄tias. ❡ Ad fideliū vō ꝯsolationē
⁊ infidelium reuocationē: de⁹ fidei nr̄e virtutē non so
lū antiquis: verū etiā nouis declarat opibꝫ: nup nāq;
in ciuitate Remēsi: cum diabol⁹ a puero quē vexabat
nullo mō posset expelli: officio cuiusdā sapiētis qui in 5
stinctu spūssancti hoc ꝓpter defectū baptismi eū pati Exēm
intellexit: cū cōditionalit̄ esset baptizat⁹: malign⁹ spūs
vim baptismalis sacramēti ferre non valens: discessit.
❡ Alia etiam psona nec cōfessione nec cōmunione: nec
quocūq; remedio a temptatione ꝓprie submersionis vel
occisiōis liberari potuit: nisi solo baptismo. Sed infor Exēm
mata ꝙ erāt nullū aliud sacrm̄ ei ꝓdesse potuit ꝙ fuit
defect⁹ ianue ⁊ fundamēti. i. baptismi: ⁊ credēs bapti
zata fuit: ⁊ a temptatiōe liberata: vt veritas chri compro

bet dicētis Math.xvi. Qui crediderit & baptizat⁹ fue-
rit: salu⁹ erit. Sed q̄ri pōt q̄re diabol⁹ nō vexat infide-
les q̄ nunq̄ baptizant: sicut puerū illū inter chr̄ianos
nō baptizatū? Rūderi pōt q̄ pueri chr̄ianoꝝ solo erro
re & ignorātia vel ministroꝝ ebrietate nō baptizant: &
de⁹ vult q̄ p talē vexationē error ille tollat: & fides ex
altet. Sz infideles parētū volūtate p̄cedēte & ꝓpria vo
lūtate ꝯsequēte & approbāte n̄ baptizant: vn̄ licet vsq̄
ad mortē vexarent: nec baptizarent: nec fidē n̄ram su
sciperēt: sic p ꝯsequēs inanis esset vexatio. q̄ non daret
intellectū: p quā nec error tolleret: nec fides extolleret:
q̄z neq̄z audiēt neq̄z credēt. Exo.iiij. Q̄ vez sola chr̄ia
6 noꝝ vna sit fides: vnū baptisma. Ephe.iiij. Ad p̄sens
etiā ꝓpositū ꝓbandū est hystoria satis autētica: q̄ ex de
Exem cimo li. ecclesiastice hystorie accipit q̄si p istū modū. Ju
lian⁹ apostata fact⁹ impator: sciens q̄ fides n̄ra multū
innitit & roborat ex ꝓphetia Dan.ix. in fine capli: in
q̄ ꝯtinet q̄ p breue tp̄s post mortē chr̄i p ducem roma
num. s. Vespasianū destrueret Hierlm: & q̄ deficeret
hostia & sacrificiū: & in tēplo esset desolatio in sempiter
nū: tāq̄z chr̄i & chr̄iane fidei inimic⁹: ꝓphetiā illā mō q̄
sequit destruere nitebat: vocauit ad se maiores iudeo-
rum & quesiuit ab eis quare antiquū non obseruabāt
modum ꝙrum ad sacrificia & oblatiōes & holocausta
& imolatiōes phase & vnctiōes pontificū & hmōi q̄ in
lege p̄cepta erāt? q̄ rn̄derūt: q̄ hmōi facere non potue
rūt nisi in Hierlm: cui⁹ dn̄ium nō habuerūt: & i tēplo
qd̄ destructū erat. Quibꝫ ille p̄cepit tēpluz edificare: &
oēs antiq̄s inchoare solēnitates: ad ostēdēdū q̄ corde
p̄ dei veritatē ꝯcepat: q̄ vez nondū venerat chr̄s: post
cui⁹ aduentū oēs in tēplo solēnitates cessarent. Judei
ḡo de tali gaudētes mādato: de diuersis mundi ꝑtibꝫ
magnis cū diuitijs ad locū illū ꝓ solēnitate incipiēda
ꝯfluebāt: non sine copioso lignoꝝ et lapidū artificum
apparatu p q̄s cū oīa materialia essent disposita & dies
esset assignata ꝓ tēpli fundamēto ponēdo. Nocte diē
illū p̄cedēte terremotu maximo facto: fundamēti fossa
ta replebant lapides mirabilit frangebant: & ligna cō
burebant. Judei illuc ꝯgregati plures occidebant: et
in crastino ignis visibiliter p plateas apparēs: quos in
deoꝝ rep ꝑit: incēdit. Et ne vindicta h̄ seu tēpestas pu
taret a casu vl' causa accidisse naturali: in vestibꝫ iudeo
rū q̄ euaserūt signū crucis apparuit: q̄ nulla lotione p
plures dies deleri potuit: ostendēs q̄ ille q̄ in cruce ꝓ
phetias impleuit p̄ quē pugnabent: vindictā illā exer
cuit. Sic opa ostendūt: q̄ fides illoꝝ qui iam chr̄istuz
receperūt: est sola bona & tyrannos vincit & hereticos &
impatores. Hec est inquit victoria que vincit mūdū:
fides nostra. j. Jo. vj.
Ar.ij. ¶ Hec aūt fides eo mō quo haberi deberet: ab oibus
7 non habetur: quia non omniū fides est. ij. Thessa.iij.
Sed illorum tm̄ est fides ad salutem & veritatis cogni
tionē: qui formam habēt fidei sez charitatem: sine qua
fides est sicut corpus sine anima: & materia sine debita
forma. Et oīa que sine fide illa in anima recipiūtur &
intelligunt: sunt sicut cibus recept⁹ in corpore: vbi nō
est calor naturalis digerēs: quia sicut talis cibus non
prodest: ita si habuero omnē fidem: ita vt montes trās-
feraz: charitatē autem non habuero: nihil mihi ꝓdest.
j. Corin.xiij. Nota. C. j. 21. Secundo etiaz requirit q̄
lumen habeant gratie: quia sicut non vident corpa ce-
lestia sine lumine exteriori & mundiali & oculo corpo-
rali: cecus eñ vel lumine carens illa non videt: ita non
vident sp̄ualia & credibilia & articuli fidei: nisi mediā-
te lumine sp̄uali scilicet gratie que est lux vera: & visu fi
dei: qui est visus quo intellectus videt Hebre.xj. Fide
intelligim⁹: nō quacunq̄ fidei: sed illa que illustratur
lumine gratie: quia sicut corpora celestia non ostendū-
tur quocunq̄ lumine: sed solum lumine illo qui de il-
lis corporibꝫ descēdit. Omes eñ ignes vel cādele mū-
di simul accense: illa non ostenderēt lumine ꝓprio sub-
tracto: sed magis visum illorum impediūt: sicut patet
de nocte vbi lumē aliorū luminū impedit ne stelle cla-
re videant: quando inter nos & illas interponitur: ita
nec deus & sancti & articuli fidei quocūq̄ manifestan-
tur intellectu vel argumētatione vel lumine intellect⁹
agentis vel possibilis: sed solū lumine gratie: quod de
deo quem videre volum⁹ descēdit: sed magis illis im-
pedit: sicut aspect⁹ stellarum per aliud lumen interpo
sitū: quia frequēter qui talibus innitunt argumenta-
tōibꝫ & curiosis inuestigationibꝫ ꝙtum ad ea que dei
sunt: minus habent de fide: ꝓpter quam causam tales
in fine dolent: q̄ vnq̄ plura sciuerunt q̄ mater illorū.
Ideo Ambro. li. j. de trinitate omes hortatur: dicens.
Aufer argumenta: vbi fides queritur iam dialetica ta
ceat: piscatoribus credit: nō dialeticis. Beat⁹ ḡo Gre
gori⁹. iiij. dyalogoꝝ. c. j. Tales lumine gratie carentes 8
nihilq̄z credētes nisi qd̄ sensibili vidēt expimmēto vel
qd̄ naturali ꝯphendūt rōne: compat puero in carcere
nato & nutrito: cui forte mr̄ que eū genuit solē lunā stel
las mōtes & cāpos volātes aues currētes eq̄s nomiet:
ille q̄ est in carcere nat⁹ & nutrit⁹ qui soluz illa scit que
in carcere vidit: licet hec esse audiat: diffidit: q̄z non vi
dit: ita tales q̄ lumen grē & sp̄msctm̄ non hn̄t in carce-
re hui⁹ mūdi nati: licet summa q̄dā gaudia esse audiāt
bonis ordinata. Angeloꝝ etiā & aiarū ibi esse multitu-
dinē: penas etiā eternas malis prepatas: q̄z tn̄ ista non
viderūt: ea esse nō credūt: vel saltē dubitāt cū tn̄ illorū
irrōnalis sit dubitatio: q̄ teste btō Gregorio vbi p̄us.
sicut puer stult⁹ est si mrem estimat de luce mentiri: q̄z
ip̄e nihil aliud q̄ tenebras carceris agnouit: q̄z licet ip̄e
alia non viderit: deberet tn̄ mr̄i credere q̄ alia vidit: ita
in ꝓposito: stult⁹ imo heretic⁹ est: q̄ estimat chr̄m mēti
ri de gaudijs bonoꝝ & penis maloꝝ q̄ illa vidit & ad h̄
in mūdū venit: vt nos in h̄ carcere de illis informaret
de q̄bꝫ etiā in euāgelio frequēter nos docuit & sollicite
& sp̄msctm̄ ad h̄ misit: quorsq̄ ḡ grām & sp̄msctm̄ here-
ditatis nostre pignus accepim⁹ de vita inuisibiliū non
dubitem⁹: s; diligēter ad illā p fidē ambulem⁹. ij. Co-
rin. v. sicut p3 infra. e. x. 31. Et si q̄n visus iste q̄ ambu
lam⁹: puluere peccātū impediat: vel fumo alicui⁹ leuis
cogitatōis infidelitatis pulueris ꝯfessione purget. Et
visus interi⁹ cito ab illo fumo auertat. & in eo totaliter
figat: credēdo q̄ ita est sicut de⁹ dicit: & ecclia docet: &
nō inuestigādo quō hoc esse pōt: q̄z sic illā sctm̄ trini
tatē & alia ad fidē ꝑtinētia nō attinget. Quia teste Au-
gu. p̄mo de trinitate mētis hūane acies inualida: in tā
excellēti luce non figit: nisi p iusticiā fidei mūdet. Si-
cut etiā res ꝑdita meli⁹ inueniri non pōt: q̄ in lumine
Ita nec aīa ꝑdita peccato. Attende ḡ lucernā fidei: vi-
dendo finē bonoꝝ & maloꝝ vt aīa peccato perditam
inuenias: ne particeps sis finis maloꝝ: reportantes fi-
nē fidei nostre salutē animaꝝ vestraꝝ. j. Pe. j.
¶ Ex quo sine forma charitatis & lumine gratie fides Ar.iij.
haberi non pōt: patet q̄ ritus seu secta quecunq̄ infi- 9
deliū quia charitatē & grām non habent: non fides sed
infidelitas dicenda est: & ad hoc ꝓbandū & ostendēdū
rōnes necessarie & ꝓphetarum testimonia adducende
sunt. Circa cuius ꝓbationem sic ꝓcedit. Primo ostē-
detur specialiter q̄ iudei in fide quaz de messia. i. chr̄o
habent: errāt: ꝙtū ad hoc q̄ dicunt eum nondum ve-
nisse. Scd̄o posito q̄ venerit vl' vētur⁹ sit: adhuc ostē

detur q̄ male intelligunt prophetarū scripturas: que
de ipso sunt. Et tertio ex his duobꝫ cōcludit intentum.
Primū pbat᷑ tꝫ rōne sumpta a signo vel effectu: in q̄
vicꝫ p effectū investigabit᷑ causa quā etiaꝫ p̄ pphetis in
prima rōne iudeoꝝ infidelitas ex illoꝝ ostendet᷑ capti-
uitate: nunq̄ captiuabant᷑ nisi q2 errauerunt in fide vl'
in ope: q2 sub conditiōe fidei ꝛ custodia mandatoꝝ dei
pmisit eis Moyses Deut. xxvi. dicēs. Faciet te excel-
lentiorē cūctis gentibꝫ q̄s creauit. Si ḡ vnq̄ ab hoc dei
pmisso defecerunt: hoc fuit q2 in aliquo duoꝝ p̄dicto-
rum defecerūt: hoc patet a principio tot⁹ sacre scriptu-
re vsqꝫ ad finem: q̄ vicꝫ qñ deum dereliquerūt dereli-
quit eos: ꝛ qñ recta fide ꝛ mandatoꝝ custodia cū que-
sierunt: liberauit eos: ita q̄ illa regula semp fuit eis ge
neralis quā dedit eis deus p Asariam virū dei. ij. Pa-
ral'. xv. Si inquit quesieritis eū inuenietis. Si dereli-
queritis eū derelinquet eos. Cuꝫ ergo nunq̄ ita diu eos
dereliquerit deus in captiuitate ꝛ miseria sicut in capti
uitate facta p romanoꝝ p̄ncipes. Titum ꝛ Vespasia-
nū: quia nulla alia captiuitas facta siue p philisteos: si
ue p quoscūqꝫ alios durauit vsqꝫ ad centū annos: lo-
quendo de illis de tribu iuda: diuturnior eñ illoꝝ ca-
ptiuitas que facta fuit a Nabuchodonosor rege baby
lonioꝝ. iiij. Re. xxiiij. nō durauit nisi septuaginta an-
nis. Hec vo a romanis facta durat vsqꝫ in hodiernū
diem. Ergo oportet q̄ in aliquo p̄dictorū videlicet fi-
de vel opibus grauius sit illoꝝ nunc delictū: q̄ꝫ vnq̄ꝫ
antea fuerit: p quo diutius captiuant᷑. Sed illorū deli
cti grauitas: in opibus illorū inueniri non pōt. Ergo
oportet q̄ in fide illoꝝ inuestiget᷑ causa captiuitatis il-
lorū: minor patet: ꝛ q̄ꝫtum ad opa que faciūt: ꝛ q̄ꝫtum
10 penas quas frequēter sustinent. Faciūt eñ opa pietatꝭ
ꝛ mutue supportatiōis: multo meliora q̄ christiani: sic
patet. F. iij. 15. Ibi ostēsum est: q̄ iuuant cadētes ꝛ de
ficientes: sed christiani non solū nō iuuāt cadētes ꝛ de-
ficientes sed qd̄ peius est volētes inter eos crescere: per
inuidiā ꝛ mēdacia ꝛ accusationes ꝛ falsitates ꝛ psecu-
tiōes nitunt᷑ deprimere. Et non solū hoc: sed qñ defice
re vel cadere incipiūt: plus cadere faciūt: verbi gratia:
si p ppriam fatuitatē vl' p illoꝝ deceptionē sit in tali ne
cessitate positus, q̄ oporteat eum vnā arcā terre sue vē
dere: eū sic circūuenire nitunt᷑: q̄ vnā vēdet post aliā:
vsqꝫ nec habeat terram vel domū: dando min⁹ qd̄ po
terant. Cū vo ad mendicitatē venerit: eum pot⁹ deri
dent q̄ꝫ aliq̄d aliud p eo faciant. Si ḡ captiuitas esset
p defectu opeꝝ: potius deberēt christiani captiuari q̄ꝫ iu
Exē dei. Nota simile argumentū. N. j. 18. Quasi ex p̄imu
lꝫ cogitatiōe legit᷑ quendā iudeū fidem recepisse christia-
noꝝ quo baptizato quesitum fuit ab eo: postq̄ꝫ ita ma-
gn⁹ fuit inter suos quid eum mouit ad susceptionē fi-
dei nostre? Qui respōdit: causam pueriōnis esse virtu
tem fidei nostre: querentibꝫ vo quō ipse sciret virtutē?
ipsemet respōdit quasi sic: q2 inquit gens christiana virtu
te operū tantū durare non posset: quia opera pessima
sunt. Ergo oportet q̄ sit virtute fidei: rōnabiliter fuit
motus: q2 vidit q̄ iudeoꝝ opa fuerūt bona: q2 strictis-
sime mandata dei obseruāt. Nunq̄ꝫ strictꝰ sub Salo
mone vel Dauid vel quocūqꝫ rege melius dei māda-
ta obseruabant: q̄ nūc: q2 tunc quasi semp dicit᷑ q̄ im-
molabāt in excelsis: semp etiā tunc p̄ni fuerūt ad ido-
latriam ꝛ huiōi. Nunc vo nec immolāt in excelsis nec
adorant idola: nec fratribꝫ suis: id est iudeis mutuant
ad vsuram vel sabbata frangūt. Nota. P. viij. 11. ꝛ ta
men in miseria sunt. Inter nos vero vidit totū cōtra-
rium: q̄ videlicet dei mandata pessime custodimus: ꝛ
tamen gens nostra stat ꝛ regnat. Ex qua diuersa for-
tuna motus fuit arguere q̄ casus illoꝝ ꝛ miseria non
fuit defectus operū sed fidei: ꝛ stat⁹ noster non fuit p-
pter opera: sed ppter fidem illoꝝ qui opa bona nō ha-
bēt quia talis fides sine operibꝫ mortua est. Ja. ij. Sed
ppter fidem ꝛ opa aliquoꝝ bonoꝝ inter nos. ¶ Idem 11
obijcit᷑: q2 per ista videt᷑ q̄ christiani deberent potius ca
ptiuari q̄ iudei: q2 peiora faciūt. Iterum per iam dicta
non videt᷑ quod delictū infidelitatis sit causa captiui-
tatis iudeoꝝ: quia sic saraceni essent captiui: quia fidē
non habent. Respondet᷑ q̄ licet christiani multi peio-
ra faciant iudeis: ꝛ sic cōtra fidem illoꝝ operent᷑ tamē
inter eos sunt aliqui boni q̄ fidem habent ꝛ opera: qui
christianitatē sustinent ꝛ supportant sicut medulla ar-
borem: q̄ totaliter non siccet᷑: licet aliqui rami sint ari-
di. Inter iudeos vo null⁹ est q̄ fidem habeat. Et ideo
vbi null⁹ est humor in arbore: tota arida est: ꝛ casui et
igni disposita. ¶ Ad secūdū respondet᷑: q̄ saraceni nū-
q̄ꝫ legem bonam aut fidem dei receperūt. Nec ppha-
de pplo suo sicut iudei: q̄ legem bonam deo cum eis lo
quente receperūt: ꝛ q̄ se ei seruituros fideliter promise
rūt: dicentes Exo. xxiiij. Omīa que locut⁹ est dñs no-
bis: faciemus: sed postmodū circa fidem naufragaue-
rūt. j. Thimo. j. Negantes illuꝫ qui in lege quā dedit
pmissus erat: ꝛ peius est pmittere ꝛ non tenere pmis-
sum: q̄ non pmittere ꝛ non tenere: quia quādo prim⁹
facit contra pmissum: cōmittit ꝛ inobientiā ꝛ menda-
ciū: scd̄s vo inobedientiā solam: prim⁹ grauius: secūd⁹
minus delinquit: ideo prim⁹ maiorem meret᷑ captiui-
tatem ꝛ miseriam. Sic in pposito d̄ iudeis ꝛ saracenis
Nota. L. xvij. 34. ꝛ. M. ij. 3. Patet ergo q̄ licet sara-
ceni infideles sint sicut ꝛ iudei: iudeoꝝ tamen infideli-
tas grauior est: ꝛ pluribꝫ penis digna. Que etiaꝫ causa 12
istius penalitatis pot⁹ in fidei q̄ꝫ in operū defectu q̄e-
renda est: hoc ostensum est in operibꝫ que faciūt. Ideꝫ
ostendit᷑ in penis quas patiunt᷑ certum est q̄ multi iu-
deorum frequēter durissimas penas ꝛ finaliter vilissi-
mam mortem sustinuerūt pro fide illoꝝ: multo videli-
cet grauiores: q̄ꝫ multi martyres pro fide christianorū:
q2 frequenter auditū est q̄ p zelo ꝛ furore quē habent
in fide illa ꝛ detestatiōe legis nostre blasphemauerunt
sacramenta legis nostre: super q̄bꝫ cōuicti: traditi fue
rūt ignibꝫ: quos euadere poterant: si fidem illoꝝ nega
re ꝛ nostram accipere voluissent: in multis terris vbi
iudei habitant si fecerint aliquod factū pro quo debent
s̄m terrarū consuetudinē per pedes inter duos canes
suspēdi: sicut ipsi inter duos latrones suspenderūt chri
stū: vel pro quo debeant comburi: si ante sententiā da-
tam fidem nostram ꝛ baptismū suscipere vellent: vita
eis dat᷑: preeligūt tamen pot⁹ illas sustinere penas et
mortem: q̄ꝫ fidem suam negare: nec tamē vnq̄ꝫ auditū
est q̄ de⁹ pro sic mortuis talia ostēderit miracula: q̄lia
pro sanctis ostendit occisis in fide christianoꝝ. Isti eñ
idola detestando infideliū: ꝛ caput pot⁹ ponendo qd̄
breui hora amputat᷑: anteq̄ꝫ fidem christi negarent: si-
cut patet de legione thebeoruꝫ ꝛ societate Mauricij ꝛ
socioꝝ eius ꝛ multoꝝ aliorum: multis miraculis qui-
bus mundum repleuerunt: post corporis mortem cuꝫ
christo viuere ostensi sunt. Illi vo sacramenta detestā
do christianoꝝ: que q̄dē detestatio eis laudabilis esset
si fides nr̄a mala esset: sicut ꝛ laudāt christiani martyres
qui modū detestabant᷑ infideliū in sacrificijs ꝛ huiōi.
Sicut patet de Katherina: ꝛ in fide moriēdo illoꝝ: nū
q̄ꝫ viuere post mortem miraculis ostendit᷑: nec torto-
res illorum a demonio vexant᷑ vel occidunt᷑: sicut tor-
tores martyrū: vbi vnq̄ꝫ auditū est q̄ ad sepulcrū ta-
lis: vel ad sepulcrū apostate i fide nr̄a vel ad sepulcrū

crudelis tyranni vel cupidi vel alteri⁹ mali chr̄iani q̄
multa sustinuit ⁊ mortem passus est durior̄e in mala
vita sua: ⁊ plures habuit tribulan̄ões q̄ꝫ multi marty-
res: cec⁹ sit illuminat⁹: vel infirm⁹ sanat⁹: vel mortu⁹
resuscitat⁹: q̄ licet mirabile nō sit in malis chr̄ianis: q̄
vitam nō habent bonā: nec martyrij titulū vel causaꝫ
qui ꝓ peccatis ⁊ in peccatis suis moriunt̄: esset tñ mi-
rabile in iudeis: si fides illoꝝ esset bona: qui ꝓ fervore
legis illoꝝ ⁊ in fide sua moriunt̄. Patet ḡ q̄ fides illo-
rū valida non sit: ꝓ qua mortui ⁊ de terris multi ban-
niti ⁊ incarcerati: ⁊ multipliciter afflicti miracula nul-
la faciūt: q̄ cū captiuitatis effect⁹ vel miraculoꝝ defe-
ctus in vita vel morib⁹ ⁊ opibus que faciūt vel penis
que sustinēt: inueniri non possit: oportet q̄ tota causa
sicut iā ostēsum est: sit ex parte illoꝝ infidelitat̄. Et nō
ex hoc q̄ aliqua adorāt que adorare non deberēt: quia
hoc non faciūt: q̄ solum deū celi quē magnum vocant
adorant: sed ex hoc q̄ nō adorāt: sed poti⁹ negāt chr̄m:
quē adorare deberēt: de quo in ps̄. lxxj. Et adorabūt eū
13 oēs reges ⁊c̄. ¶ Q̄ eñi hec causa sit captiuitatis eorū:
q̄ vicꝫ chr̄m negant: pulcherrime pꝫ Dan̄. ix. vbi sic
ꝓpheratū fuit. Occidet̄ in q̄ chr̄s: ⁊ nō erit ei⁹ popl⁹
qui eū negatur⁹ est. Si popul⁹ iudaic⁹ qui chr̄m occi-
dit ⁊ negauit ꝓpter cui⁹ occasionē ⁊ negationē captiua-
ti fuerūt a romanis: sicut pꝫ ex verbis que immediate
sequunt̄ in hunc modū. Et ciuitatē suā Hierl̄m ⁊ san-
ctuariū scꝫ templū dissipabit popul⁹ scꝫ roman⁹ cū du-
ce venturo scꝫ Vespasiano ⁊c̄. Et q̄ captiuitas ista sꝑ
durabit q̄ndiu durat eoꝝ infidelitas: patet ꝑ hoc q̄ se-
quit̄. Et finis ei⁹ vastitas: deficiet hostia ⁊ sacrificiū: ⁊
in tēplo erit abominatio desolationis: ⁊ vsqꝫ ad ꝯsūma-
tionē ⁊ finē ꝑseuerabit desolatio. Patet ḡ tā rōne sum-
pta a captiuitate illoꝝ q̄ꝫ ꝓphetico testimonio: q̄ iudei
14 non credētes chr̄m venisse: circa fidē errant. Idē ostē-
ditur rōne ⁊ autoritate sumptis ꝑmo Deut̄. xxx. Ubi
de⁹ ꝓmittit eis ꝑ Moysen: q̄ postq̄ꝫ penituerint ⁊ obe-
dierint deo: reducet eos dñs de vniuersis terris in qui-
bus dispersi sunt ⁊ de captiuitate sua: atqꝫ introducet
in terrā quā possederūt patres eoꝝ: ⁊ maioris numeri
ip̄m faciet q̄ꝫ fuerūt p̄res sui. Sꝫ certū est q̄ nūc meli⁹
deo obediunt: q̄ꝫ fecerūt patres eorū. Sicut pꝫ supra.
c. c. 10. Q̄ ḡ non sunt reducti: non est nisi q̄ non peni-
tent de sua infidelitate. Scd̄o sumptis ex ablatione sce-
ptri illoꝝ Gen̄. xlix. Q̄ Jacob filijs suis spū ꝓpheti-
co ventura p̄nuncians dixit: non auferet̄ sceptrū d̄ iuda
⁊ dux de femore ei⁹ donec veniat qui mittendus est: ⁊
ip̄e erit expectatio gentium. i. donec veniet chr̄s cui sce-
ptrū debet̄ regiū q̄ ip̄e est rex regū: quo veniente sce-
ptrū illorū. i. p̄tās regia ⁊ dñandi ablata fuit ab eis: q̄
postq̄ꝫ verū regē scꝫ chr̄m ante pylatū negauerūt: nun-
q̄ꝫ regē de ꝓpria gente habuerūt. Ex quo ḡ Jacob p̄di-
xit in aduentu chr̄i ip̄os sceptrū amissuros: qd̄ innuit̄
in hoc qd̄ dicit donec: qd̄ etiā rei ꝓbauit euent⁹: nā li-
cet sub diuersis capitib⁹ ꝓpter peccata sua aliquotiens
ad temp⁹ regibus ꝓprie gentis caruerunt: nunq̄ꝫ tñ il-
lis finaliter priuati fuerunt ante aduentū chr̄isti: nam
etiam illo tp̄e Herodem regem habuerūt: qui licet gē-
tis non esset iudeorum origine: fuit tamen ritu. Quia
s̄m Josephū iudeorum hystoriographū circumcisus
fuit. Mirū est q̄ vidētes signum qd̄ predixerat imple-
tum non credūt: aut sceptrū illorum ostendāt aut chr̄i-
15 stum nobiscū adorent. ¶ Sed hic respōdere solent: q̄
sceptrū illorum est in partib⁹ orientis inter montes ca-
spios: vbi sunt residui de decem tribub⁹ inclusi tempe
Alexandri. Sed hoc stare non pōt ꝓpter duo. Primo:
quia illa ꝓmissio de sceptro facta fuit tribui iuda. Illa

aūt tribus infra montes illos inclusa non fuit: sicut pa-
tet per hystoriā hui⁹ li. ij. Secūdo quia hoc esset ꝯtra il-
lud quod p̄dixit deus Osee. iij. dicēs. Dies multos se-
debūt filij israel sine rege ⁊ sine principe ⁊ sine sacerdo-
tio ⁊ sine altari ⁊ sine ephod ⁊ sine seraphin. Et contra
illō Azarias facto in se spiritu dei. ij. Paral̄. xv. Tran-
sibunt inquit dies multi in israel absqꝫ deo vero ⁊ abs-
qꝫ sacerdote ⁊ absqꝫ doctore ⁊ absqꝫ lege. Istas ꝓphe-
tias oportet tp̄e post mortē chr̄i impleri: Si velint di-
cere q̄ ante rege caruerūt ⁊ tēplo ⁊ sacrificio: ⁊ huius-
modi: hoc est contra hoc qd̄ predixerūt: q̄ videlicet sꝑ
regem habuerūt infra montes caspios. Et p̄terea qua-
liter sit de alijs conditionib⁹ in autoritate inclusis: le-
ge nunq̄ꝫ caruerūt nisi postq̄ꝫ lex ꝑ chr̄istū finita fuit.
Patet ergo q̄ errant q̄ntum ad hoc q̄ dicunt chr̄istum
adhuc non venisse. In secundo etiā errant male vide-
licet intelligētes scripturas que de chr̄isto p̄dicte sunt:
cuius erroris vna causa est: vt fugiant chr̄ianorū ar-
gumenta: qui ꝑ scripturas illum ostendūt esse chr̄istū
in lege ꝓmissum quem ip̄i receperunt: ⁊ hoc ꝑ testimo-
nia ꝓphetarum que in ip̄o impleta sunt. Iudei enī vi-
dentes q̄ chr̄iani sic arguūt ꝯtra eos: ꝓphete talia de
chr̄isto predixerūt: videlicet q̄ debuit nasci de virgine:
q̄ debuit esse deus ⁊ homo: q̄ debuit mori ꝓ populo
⁊ hoībꝫ: que oīa in chr̄isto nostro impleta sunt: ḡ ip̄e
iam venit: ⁊ nos bene eū recepim⁹: volētes ꝯclusionē
vitare: negant primū: q̄ videlicet ꝓphete talia non p̄-
dixerunt de chr̄o testimonia. ¶ Contra quos ostēdere 16
oportet q̄ male negāt. Et primo q̄ntū ad hoc q̄ ip̄i di-
cūt ⁊ in tabul̄ illoꝝ scribit̄ q̄ messias in lege ⁊ ꝓphetis
ꝓmissus non erit de⁹: sed pur⁹ homo: qd̄ patet esse cō-
tra illud qd̄ dixit Esaias. ix. Paruul⁹ inquit natus est
nobis ⁊ filius dat⁹ est nobis: ⁊ fact⁹ est principat⁹ sup
humerū eius: ⁊ vocabit̄ nomen eius admirabilis cōsi-
liari⁹ deus fortis pater futuri seculi princeps pacis ⁊c̄.
In ista autoritate expresse exprimit̄ tā messie hūanitas
q̄ꝫ deitas. Idem patet Dan̄. vij. Aspiciebam inquit in
visione noctis: ⁊ ecce cū nubib⁹ celi quasi fili⁹ hoīs ve-
niebat: ⁊ vsqꝫ ad antiquū dierum ꝑuenit. Et circa post:
potestas ei⁹ potestas eterna: que non auferet̄: ⁊ regnū
eius non corrumpet̄. Idē patet Mich. v. Et tu inquit
bethleem effrata paruulus es. i. viculus: glosa in mili-
bus iuda. Ex te egredient̄ qui sit dñator i isrl̄. regressus
ei⁹ ab initio: a diebꝫ eternitatis. In qua autoritate ⁊ lo-
cus ⁊ deitas exprimit̄ nascētis: q̄ nihil fuit ab initio a
diebꝫ eternitatis: nisi deus. Nota. M. iij. 17. Sed di-
cunt q̄ oīes aīe sunt ab eterno create q̄ etiā ille egres-
sus pōt intelligi de ꝓuisiōe diuina: in qua fuit ab eter-
no ꝓuisus ille egressus. Quoꝝ primū est hereticum: ⁊
vtrūqꝫ ꝯtra mentē ꝓphete. Si nanqꝫ oīes anime sint
ab eterno sicut ip̄i dicunt. Et si oēs hoīes ab eterno in
dei sint ꝓuidentia s̄m veritatē: quare singulariter di-
xit ꝓpheta de vno: q̄ fuit oībus cōmune? ⁊ quare vnū
extollit per hoc qd̄ est omnib⁹ generale? sophistic⁹ mo-
dus loquēdi esset quasi aliquo magno dicto vellet po-
pulum in admiratiōe ponere ⁊ dicere egressus ei⁹ ⁊c̄.
cum mirum non esset. Ad idem Esa. xj. Egredietur vir- 17
ga de radice iesse: ⁊ infra. Non s̄m visionem oculoꝝ
iudicabit: neqꝫ s̄m auditum aurium redarguet. Ergo
oportet q̄ sit deus: qui videat corda: quia nullus pu-
rus hō corda intuet̄. Qui vo corda nō videt oportet q̄
iudicet s̄m visa vel audita. Ad idē ⁊ de aduentu eius
etiā in die palmarū in Hierl̄m Zach. ix. Exulta satis
filia syō iubila filia Hierl̄m. Ecce rex tu⁹ venit tibi: iu-
stus ⁊ saluator: ip̄e paup ⁊ ascēdēs sup asinā ⁊ infra lo-
quet̄ pacē i gētib⁹: ⁊ p̄tās ei⁹ a mari vsqꝫ ad mare: quā

materiã exultatiõis haberet filia syon de rege paupere
sup asinũ: vel quõ posset talis saluare: nisi esset deitas
infra hũanitatẽ ꝑ quã ꝛ saluator fit: ꝛ a mari vsq3 ad
mare dñium obtineat: ꝛ ꝙ oportet ꝙ eius dñium ꝛ re-
gnũ ad deitatem referat: ptz expresse in ps. lxxj. Qui ꝗ
si eadẽ verba de eo dicit: dñabit inquit a mari vsq3 ad
mare: ꝛ adorabũt eũ oẽs reges: oẽs gentes seruient ei.
Cũ vo solus de⁹ sit adorand⁹ adoratiõe latrie: oportet
ꝙ hoc intelligat de deo ꝛ hoc est qđ ibidẽ sequit ante
18 solem ꝑmanet nomen eius. ¶ Idem ꝓbatur ꝑ cõcessa
ab ipsis infidelibꝫ: ipsi eñ ꝯcedunt cbr̃m bonũ fuisse ꝓ-
phetam: sed non deum sicut patet in alchorano lege:
videlicet saracenorum. Sed concedentes primum: vi-
delicet ꝙ fuit bon⁹ homo vel ꝓpheta: concedere habẽt
ꝙ fuit deus: ꝓbatio: qꝛ ipsemet dicit se esse deũ Jo. viij.
Ego inquit principiũ q̃ ꝛ loquor vobis ꝛ anteꝗ̃ Abraã
esset: ego sum ꝙ aũt dixit se esse deũ: ipsimet ꝯcedũt di-
centes Jo. x. Non de bono ope lapidam⁹ te: sꝫ de blas-
phemia: qꝛ tu homo cũ sis: teipsm deũ facis: ꝛ ꝓpi hãc
cãm ipsm occidũt Jo. xix. Nos inquiũt legẽ habem⁹
ꝛ sm legẽ nr̃am debet mori: qꝛ filiũ dei se fecit. Idẽ ptz
Mar. xiiij. vbi summo sacerdoti querẽti si esset cbr̃s fi-
lius dei benedicti. Rñdit ego sum: ꝓpter quã cãm ad-
iudicat⁹ fuit morti: ꝛ non ꝓpter alias accusatiões: qꝛ ꝛ
de illis ibidẽ dicit: ꝙ non erãt ꝯuenientia illoꝝ testimo-
nia. ¶ Ex istis sic arguit: sic dicẽdo aut dixit verũ: aut
dixit mẽdaciũ. Si primũ det habeo ꝓpositũ ꝙ fuit de⁹
Si secundũ ꝯcedat: ꝗ nec fuit bon⁹ hõ: nec ꝓpheta ve-
rax: qꝛ non est boni viri sꝫ pessimi tã grãde dicere men-
daciũ: quo quãtũ in eo fuit ꝓplm induxit ad idolatriã:
faciẽdo ipsm tanꝗ̃ deũ adorare: qui de⁹ non erat: Et p̃-
terea hoc ꝯcesso: ꝯcedẽ habẽt ꝙ nunꝗ̃ fecit miracula:
qꝛ ꝑ mẽdaces ꝛ supbos talia non opat de⁹: qui ꝗ cõce-
dũt vl' ꝙ fuerit bon⁹ hõ: vel ꝙ fecerit miracula: neces-
se habẽt ꝯcedere ꝙ fuit de⁹. Satis ꝗ ꝓbatum videt ꝙ
messias .i. cbr̃s a ꝓphetis p̃dictus sit de⁹ ꝛ hõ ventur⁹
adhuc ꝙ̃tum ad iudeoꝝ falsam opinionẽ. Et ꝙ ille sit
19 cbr̃s a nobis accept⁹. Nota ad idẽ. A. xiij. 5. ¶ Scđo
ostẽdere restat ꝙ ille messyas de virgine nasci voluit.
Esa. vij. vbi ꝓpheta ꝓ magno signo liberatiõis ꝓpli di-
xit ad Achas regẽ ꝛ ad domũ Dauid. Ecce virgo ꝯci-
piet ꝛ pariet filiũ: ꝛ vocabit nomẽ eius emanuel. No-
ta. M. iij. 19. ꝛ. T. iiij. 11. notate vba q̃ dicũt. Ecce vir-
go cõcipiet: hoc intelligi non põt de vxore Achas vel
Ysaie: qꝛ virgines nõ erãt. Et si virgines ꝯtũc erant:
tñ virgines nõ parturiebãt. Et p̃terea si ꝓpheta prius
diceret pete tibi signũ: ꝛ postmodũ signũ daret ꝙ nũc
virgo postea corrupta ꝯcipet ꝛ pareret sicut cetere faci-
Fabula unt mulieres: derisoriũ signũ esset: sicut fabule habent
de quodã qui minabat se montẽ vel leonẽ ꝓducturũ:
ꝛ ꝓduxit murẽ. Dicere eñ ꝙ messias de virgine non
nasceret: vnũ de duobꝫ oportet intelligẽ: vl' ꝙ nõ deceat
eum sic nasci: vel ꝙ non possit. Primũ dari nõ põt: qꝛ
decenti⁹ est de virgine nasci: ꝗ̃ de corrupta: ꝛ specialit
apud eũ qui sol⁹ ꝛ singulariter venit: vt singulariter
ꝛ excellẽtiori modo ꝓplm suũ liberet ꝗ̃ quicũꝗ3 ali⁹ q̃
ante eũ nat⁹ fuit: vel postea nascitur⁹ sit: decens ꝛ con-
gruũ fuit vt speciali fulgeat ꝯceptiõis ꝛ natiuitatis mõ
ꝛ p̃uilegio. ¶ Nec modus ille erat illi impossibilis: qꝛ
ostẽsum est ꝙ de⁹ erat. Qui ꝗ ꝯcedunt ꝙ fuit possibile
apud deũ mundũ de nihilo creare. Mare rubrũ ꝛ ior-
danẽ in trãsitu illoꝝ diuidẽ: virgã aridã facẽ florere: d
celo ꝓplm suũ manna cibare: rubũ ardentẽ incorruptũ
ꝯseruare. Quare insensati miseri nõ ꝯcedũt ꝙ d virgi-
ne nasci potuit: quẽ sic nasciturũ ꝓpha gẽtis ill⁹ p̃dixit:
dicẽs. Ecce virgo ꝯcipiet ꝛ pariet ꝛc. nouo mõ: cui no-
uitati Jere. xxxj. testimoniũ ꝑhibet dicẽs. Creauit de⁹
nouũ sup terrã: femina circũdabit virũ. Si iudeus di-
cat circũdabit virũ maritali affectu in brachijs suis: vl'
naturali mõ ꝯcipiẽdo: hoc nõ est nouũ: oportet ꝗ ꝙ in-
telligat de supnaturali circũdatiõe vteri: facta in cõce-
ptu virginali. ¶ Tertio ostẽdere restat quõ ꝓphetatus 20
fuit ꝙ venderet Zacha. xj. Et appẽderunt ingt mercé-
dẽ meã triginta argẽteis. de ꝗue etiã passiõis Esa. liij.
Nã q̃si totũ capitulũ illud ita fuit de passiõe cbr̃i p̃dic-
tũ ꝛ p̃scriptũ: ac si ꝓpha nõ futura sꝫ p̃terita ꝛ visa pre-
scripsisset: ibi apte ostẽdit ꝙ ꝓpi pctã nr̃a passus est ꝙ
etiã grana: qꝛ ipse voluit: vt nr̃m amorẽ artius ad se in-
clinaret vt ptz. E. vj. 22. Et in ps. xxj. q̃ ait: foderũt ma-
nus meas ꝛ pedes meos: ꝛ dederunt in escã meã fel: ꝛ
potauerũt me aceto. De negatiõe vo quõ Judei nega-
uerunt Jere. v. Negauerũt dñm ꝛ dixerũt nõ est ipse.
Quõ aũt morte sua viuos sanaret. Esa. liij. Cui⁹ liuo-
re sanati sum⁹. Quõ postremo de limbo mortuos edu-
ceret Zach. ix. Tu q̃3 i sanguine testamẽti tui emisisti
vinctos tuos de lacu in quo nõ erat aqua. Ergo ꝙ̃tuꝫ
ad hoc ꝙ dicunt cbr̃m nudũ venisse: ꝛ ꝙ̃tũ ad scriptu-
ras quas de eo male intelligũt: patet ꝙ sũt reprobi cir-
ca fidẽ. ij. Thimo. iij.
¶ Qui ꝗ circa fidẽ modo p̃dictoꝝ infideliũ errare vo- Ar. iiij.
luerunt: scripturas sane intelligant: quibꝫ innitentes:
necesse est credere q̃ non vidẽtur. Et hec est rõnalis ne- 21
cessitas q̃ nos cõpellere deberet: vt nõ visa crederem⁹
q̃ ꝯuenit tam ex diuina iusticia: ꝗ̃ ex hũana ꝯsuetudi-
ne. Diuina eñ iusticia ad hoc nos compellit vt aĩas
tam bonoꝝ: ꝗ̃ malorum viuẽ credamus post mortem
corꝑis: quia multi peccatores ꝛ abundãtes in seculo:
totam vitã suam quã pessimã habẽt in delitijs ducunt
inordinans. Multi vo boni econuerso se habẽt: nega-
re ꝗ istos post hoc seculũ penas recipe vel gaudia: nul-
liꝗ3 p̃dictoꝝ retributionẽ ꝯcedere est deũ iniustũ dicere
ꝛ oẽm diuinã circa nos negare ꝓuidẽtiam: hoc vo di-
cere: esset deũ negare: qui eñ dicit ipm non esse iustum
nec bonũ: dicit eũ non esse. Sic eñ dicit insipiẽs in cor-
de suo: non est deus: in ps. xiij. Cum ꝗ deus iniust⁹ esse
non possit: oportet ꝙ retribuat vnicuiꝗ3 sm opa sua.
Quis iniquũ iudicẽ vel dñm terrenũ iustũ vel bonũ
vel sapiẽtẽ diceret: q̃ suis nec ꝓuideret: nec ipsos remu-
neraret: nec ipsos affligẽtes puniret? Ex tali argumẽto
ꝓbat Damascen⁹ li. iiij. mortuoꝝ resurrectionẽ: ex dei
vicꝫ bonitate ꝛ iusticia. Si inq̃ resurrectio non est: ne-
q3 deus est: neꝗ3 ꝓuidentia est: sed oĩa casu ferunt et
agunt: vidim⁹ eñ plurimos iustos esurientes ꝛ iniu-
riam patiẽtes: peccatores aũt iniustos diuitias et vo-
luptatẽ habẽtes. Si q̃s hoc iniquã iusti iudicij vel sa- 22
pientis ꝓuidentie opus suspicabit: erit ꝗ resurrectio.
Justus eñ deus his qui ꝯfidunt in eũ est mercedis re-
tributor. ¶ Querendũ est ꝗ ab eis qui aĩas cum corꝑe
mori putant qꝛ eas viuere non vidẽt: vtrũ hec dicant
de aĩabus ꝓprijs: vel alioꝝ malorũ eis similiũ: aut de
animabꝫ bonorum? Si primũ vel secundũ dicet: sic in-
telligat ꝙ moriunt morte pessima: id est pena eterna:
in qua semꝑ viuẽt iuxta illđ ps. xlviij. Laborabit in e-
ternũ ꝛ viuet adhuc in finẽ: bene dicũt ꝛ est ꝯcedẽdũ.
Si aũt sic intelligit: ꝙ simplr moriãt: ita ꝙ postmodũ
nec sint nec sentiãt: heresis est: ꝛ ꝯ diuinã iusticiam: vt
ostẽsum est: habebũt ꝗ vitã illã: de q̃. D. j. 8. Tertium
vo dicere: est cõtra diuinã bonitatẽ ꝛ etiam iusticiam.
Patet ꝗ ꝙ ratio credere necessitat ꝛ deitatẽ esse ꝛ aĩas
viuere post mortẽ: que tamẽ oculis corꝑalibꝫ nõ vidẽ-
tur. Et si nulla ad hoc ꝓbandũ ꝓpheta vl' cuiuscunꝗ3
doctoris esset autoritas: a fortiori ꝗ rõne oĩa alia credẽ

da sunt: vbi ratio ꝛ autoritas chŕi vel ꝓphetarū vł' apo
stoloꝝ vł' alioꝝ doctoꝝ sil' ꝯcurrūt: sicut accidit Heb.
xj. Sine fide inqt impossibile est placere deo. Credere
enī oportet accedētem ad deū: qꝛ est: ecce autoritas: qꝛ
necesse est credere. Ratio vō isti⁹ necessitatꝭ in residuis
sequiť autoritatꝭ parte: ꝛ inquirētib9 remunerator exi
stat. Scđo ad idē necessitamur ex quotidiana hoim cō
suetudine in qua videm⁹ ꝙ cecus de via ꝛ sole ꝛ luna
23 ꝛ alijs que nō videt: ductori credit videnti: patri etiaꝫ
ꝛ matri vel ipsis mortuis alijs narrantib9 q̇s nř fuerit
pater vel mater: credim⁹ narrātib9: etiā de anti q̇s regib9:
vel legentib9 cronicas vel romancias: seu gesta de Ka
rolo ꝛ Rolando ꝛ hmōi credim⁹ que tamē nunq̄ vi
dimus. Ergo a fortiori rōne nřo ductori chřo clare vi
denti: ꝛ sacris scripturis ꝛ legētib9 ꝛ p̄dicantib9 de deo
ꝛ salute aiarū credere deberemus. Qui ḡ de via celi ꝛ
gaudijs bonoꝝ ꝛ penis malorū non credit: stultior est
quocūq3 ceco qui puero credit. Et q̇ nō credit q̄ in scri
pturis leguntꝛ: qꝛ ea non vidit: stultior est omni ocioso
auditori p̄dictoꝝ gestoꝝ. Sicut ḡ in alijs credim⁹ que
audim⁹: ita rōnale est ꝛ necessariū ꝙ idē faciam⁹ in his
que ad fidē ꝑtinēt: qꝛ specialiter cōsistūt in credēdo au
dita: qꝛ fides ex auditu Ro. x. audit⁹ aūt ꝑ verbū chri
sti: in q̄ autoritate p̄dictus mod⁹ includiť arguēdi: qꝛ
si auditū p̄stam⁹ ꝛ credim⁹ vbi nō audiť verbū chřī:
sicut p̄dictū est: ḡ a fortiori rōne vbi audit⁹ est ꝑ v̇buꝫ
christi debem⁹ fidē habere. Et si illa nec videmus: nec
oīa rōne cōprehendim⁹. Talis q̇ non credit nisi q̄ vi
det ꝛ rōne cōprehēdit: ꝯ deuꝫ peccat cui adeq̄ri vult in
scientia cū primis parentib9 volētib9 scire bonū ꝛ ma
lū sicut ptꝫ. E. vj. 28. ¶ Qui etiā in aliquo de articulis
fidei dubitat: qꝛ rōnem ei⁹ vel cām nō cōprehēdit oēs
24 sēsus q̄ntū in eo est infatuat: ꝛ passiōes illorū euacuat:
sicut patet. E. xj. 28. Talis insuꝑ errorē suuꝫ quotidie
videre pōt in his q̄ nāliter cōtingūt circa eū: q̄rū cām
ꝛ rōnem ꝑfecte cōprehēdere nō pōt: ꝛ tñ credit ꝙ cām
habeat ꝛ rōnem: vbi grā. Si a tali q̄ratꝛ q̄ sit causa ter
remot⁹ vel rotūditatis grādinis? forte rñdebit se nesci
re. Si vltra q̄ratꝛ: si credat ꝙ cām habeat? dicet ꝙ sic: ḡ
aliq̇d credit: cui⁹ cām non cōprehēdit nec rōnem: q̄re
ḡ eandē nō accōmodat credulitatē in articul' fidei: vbi
maior est credēdi vtilitas? vt vbi grā. Si q̄ratꝛ ab eo si
bona sit fides eccłie credendo ꝙ baptism⁹ deleat pctā.
Et etiam chřs in sacramēto panis seipm̄ dare debuit?
Rñdebit infidelis ꝙ nō. Si vltra q̄ratꝛ: q̄re dicet ꝙ nō
est ꝯueniens nec rōnabile: si q̄ratꝛ q̄re nō est rōnabile?
rñdit qꝛ null⁹ intellect⁹ cōprehēdere pōt taliū factorū
rōnem vel cām. Et si negauerit ꝙ hec nō est causa q̄re
nō est rōnabile? qꝛ intellect⁹ hoc nō cōprehēdit: ꝓbatio
ꝙ oportet eū hoc cōcedere. Et arguo sic: si ratio sua vł'
intellect⁹ rōnem vel cām cōprehēderet oim p̄dictorū:
ille q̇ hoc intelligeret: cōcederet ꝙ oīa essent rōnabilia.
Si ḡ cōprehēsio sit cā: q̄re ꝯcedit oīa esse rōnabilia?
non cōprehēsio est causa q̄re negat illa sacramēta ꝛ ar
ticlos fidei esse rōnabiles: ꝑ argumētū a ꝯrio sensu: sic
talis in talē incidit incōueniēs: vt ꝯcedat ꝛ credat mul
ta que rōne cōprehēdere non pōt circa ista naturalia ꝛ
exteriora negocia ꝛ nō credat ea que ad fidē ꝑtinent qꝛ
ea rōne cōprehēdere non pōt. Consulti⁹ enī esset: ꝙ si
cut in alijs respōdet ꝙ credit ea cām ꝛ rōnem habere:
licet illam nesciat. Ita etiam responderet circa articu
los fidei: ꝛ diceret cum illo Math. ix. Credo dñe: ad
iuua incredulitatē meā: ꝛ cū discipulis Luc. xvij. Ad
auge nobis fidem.
Ar. v. ¶ Et hoc est multū petendū ꝓpter magnā vtilitatem
25 que ex fide ꝓuenit. Quia teste christo Mar. ix. Oīa
possibilia sunt credenti. In qua autoritate ostendiť ꝙ
maxima sit virtus fidei ꝛ potestas: quā quidē potesta
tem christ⁹ non solū verbis veritatis: sed etiaꝫ multis
claris patefecit miraculis. Sicut patet p̄mo ꝑ hoc qđ Exem
fidedigni narrari solet: de quinq3 christianis in carce
re cuiusdā magni saraceni detentis: qui nec muneris vel
blandicijs a fide auelli poterant. A quib9 saracen⁹ ille
illo die quesiuit: quid eos tā stabiles in ꝓposito suo fa
ceret? At illi responderūt: ꝙ tāta fuit virtus fidei ꝛ po
tentia: ꝙ sicut magister christ⁹ testatꝛ si quis illā habe
ret vt habere deberet: montes ꝑ illā moueret. Quib9 il
le: est vn⁹ mons hic iuxta mihi tediosus: queꝫ si de lo
co illo transferre poteritꝭ dabo vobis oīb9 ad terras
vestras redeūdi libertatē. De quo negocio ꝓ fidei vir
tute ostendēda se in dei adiutorio ꝛ misericordia posuerunt
breuiter dies assignabatꝛ vt rei exitus ꝓbaretꝛ: ipi vō in
terim peccata sua ꝯfitentes: orōnib9 insistebant: die vō
assignata ipis eductis ꝛ orātib9 multitudine saraceno
rum suꝑ montē illum derisorie posita: dicente: equita
bim⁹ suꝑ montē istū qñ in altū portabitꝛ: finaliť mons
in mare portabatꝛ: omnibus illis derisorib9 submersis:
nec debet hoc esse incredibile: qđ oīno ꝯsonum est sa
cre scripture: teste christo Math. xvij. Si habueritis
fidem sicut granū sinapis: dicetꝭ huic mōti trāsi hinc:
ꝛ trāsibit: ꝛ nihil impossibile erit vobis: huic etiā con
cordat qđ scribit btūs Gregori⁹ p̄mo li. dyalogorū de Exem
Honoso viro dei: quō saxū corā se nociuū amouit. Et
non solum montes: sed etiam bruta fidei obediunt vir
tuti: sicut patet ibidem de quodā hortulano: qui serpē Exem
ti precepit vt ipm̄ sequeretꝛ: ꝛ cum fecisset: p̄cepit in no
mine christi ꝙ aditū ꝑ quem fur intrare solebat ꝛ ole
ra sua auferre: custodiret: ꝓtinus serpens se totū in iti
nere in transitū tetendit. Ad cellā monach⁹ redijt. Cūꝫ
q3 meridiano tēpe cuncti fratres quiescerēt: more solito
fur aduenit: ascēditq3 sepem: ꝛ dū in hortū pedē depo
neret: vidit subito quia tensus serpens clausisset viam
ꝛ tremefact⁹: post semetipm̄ concidit: eiusq3 pes ꝑ cal
ciam ētū in sude sepis inhesit. Sicq3 dum hortulan⁹ re
diret: deorsuꝫ capite pepēdit: ꝛ qđ mirū si ꝑ fidem vin
cant bestias: qui ꝑ fidem vicerūt regna Hebre. xj.
¶ Sed ad hoc ꝙ fides sit tam valida tamq3 possessori Ar. vj.
suo vtilis: requiritꝛ ꝙ ꝓmissa teneantꝛ que in fidei susce
ptione in baptismo scꝫ ꝓmissimus: ita vicꝫ ꝙ significa 26
ta per oꝑa que circa baptizandū fiunt: impleantꝛ: inun
gitꝛ oleo in pectore: in signū ꝙ fidelis misericordiam ꝛ amo
rem legis diuine in corde seruabit: ꝛ firmiter deo adhe
scet. Sapi. iij. Fideles in dilectione acquiescent ei. Sed
heu multis pōt dici illud psalmi. lxxvij. Cor aūt eorū
non erat rectum cum eo: nec fideles habiti sunt in testa
mēto eius. Vt ergo scias vtrum cor tuū sit plenum fi
de aut non: videas oꝑa tua: quia si fons sit: riuul⁹ ostē
dit: ita si in corde sit fons fidei: oportet ꝙ riuulus cur
rat: sic videlicet: ꝙ fides ꝛ amor in ore ostendantꝛ: iuxta
illud psal'. cxv. Credidi ꝓpter quod locutus. Ecce quō
riuulus locutionis de cordis gradietur credulitate. ij.
Coꝝ. iiij. Credimus ꝓpter quod ꝛ loquamur p̄dican
do arguendo docendo sapientiā diuinaꝫ ostendendo.
In signum cuius os baptizati sale linitur: qđ quidem 27
sal sapientiā significat: non terrenaꝫ animalem diabo
licā: sed illā que de celo est ꝛ ad celū possibilitatē perdu
cit: prima seducit: sicut patet in oīb9 q̇ ꝯfidunt in sensu
ꝛ sapiētia sua. Aliqñ nanq3 visuꝫ est ꝙ illi q̇ apud mū
dū sapientissimi reputantꝛ: turpissime decipiuntꝛ: ꝛ illo
rum sapientia in magnam eis stultitiam vertitꝛ. Ita ꝙ
talium sapientia non solum apud deū: sed etiam apud
mundū stulticia esse ostenditꝛ: verbi grā tam de medio

tribꝫ:ꝙ̃ de valde potentibꝫ. Mediocres quoqꝫ diuitias
falsitantibꝫ vel ponamꝰ fideliter cum magna parcitate:
q꞉ parce viuẽdo ꝯgregant diuitias vt ꝓsperã ducant
vitã. Confiduntqꝫ in eas vt ꝑ eas ascendãt ad magnũ
statũ vel saltem vt ab infortunijs ꝑ illas ꝯseruent̃. Et
subito ꝓpter illas oĩbus bonis spoliant̃: ⁊ vita quoqꝫ ꝓ
uant̃: de valde etiã potẽtibꝫ visuz est ꝙ multas acqui-
sierũt terras ⁊ dñia: fortia edificauerũt castra in quibꝫ
magnũ ꝯgregauerũt thezaurũ: in quibꝫ intãtũ ꝯfidũt
ꝙ non curãt magnã habere retinentiã vel magna ro-
borare largitate: q꞉ estimãt se in suis necessitatibꝫ insur
gentibꝫ in suis castris in thezauris magnã habere secu
ritatẽ ad ꝯducendũ tot stipendiarios: ꝙ nullꝰ eis aude
at rebellare. Vñ alicui tali nuꝑ imponebat̃: ꝙ dixit se
milites copiosos in suis hr̃e scrinijs. Et tñ visuz est ꝙ
tã primi ꝙ̃ secũdi q̃ ꝯfidunt in virtute sua: ⁊ in multi-
tudine diuitiarũ suarũ gl'iant̃. In ps̃. xlviij. Turpissi-
me ceciderunt: ⁊ illis quibꝫ ascẽdere plus crediderant
plus deprimebant̃: q꞉ inimicos ꝑ taliũ acquisitionẽ ꝯ
eos exasperãt vt de illis verificet̃ illð Prouer. xj. Qui
ꝯfidunt in diuitijs suis corruent: sicut patet. D. xj. 7.
28 Nota. M. xiij. 20. ⁊. P. j. 22. ¶ Illis v͛o mortuis ⁊ in
sapientia sua deficientibꝫ: Alij in locũ illoꝝ succeden-
tes: videntesqꝫ ꝙ illi in vno pũcto defecerũt: in h̃ vicz
ꝙ fuerũt nimis cupidi in acq̃rẽdo: ⁊ in tenẽdo nimis
tenaces: cogitãt ꝙ sapiẽtiꝰ agere volunt: ⁊ ꝙ ꝯ defectũ
illũ largitatis oppõnãt remediũ: vnde multa expẽdũt:
magnãqꝫ ducũt familiã: in quibꝫ non ꝯfidũt: minꝰ ali
os offendere timẽt: pessimãqꝫ ducũt vitã: ⁊ ideo finali-
ter cadũt sicut ⁊ primi. Causa aũt ruine oĩm p̃dictorũ
est: q꞉ non ꝯfidunt in dño: nec in bona vita nec in sapi
entia vera: sed in sapiẽtia ꝓpria: cui innitẽtes decipiun
tur ꝑ falsitatẽ ⁊ fallaciã cause vt nõ cause: q꞉ secũdi re-
putãt causam ruine primoꝝ esse nimiã parcitatẽ. Pri-
mi v͛o estimãt secũdos cũ ad necessitatẽ venerint: cum
inimici ꝯ illos insurgere ceperint: infelices: q꞉ thezau-
rũ non habebũt vnde ⁊ dicunt: quð se tunc iuuabit q̃
thezaurũ non habebit? Sed vterqꝫ in iudicio de alie-
no defectu deficit: ⁊ ideo in seip̃o medicinã ad plagam
non apponit ⁊ ꝑ ꝯsequẽs non sanant̃: sed moriunt̃. Si
primi cogitarẽt ꝙ defectꝰ in secũdis est: q꞉ deũ derelin
quunt ⁊ peccatis seruiũt. Et ita ecõuerso secũdi cogita
rent de primis: ⁊ oẽs alij tã de primis ꝙ̃ secũdis vt per
eos essent p̃muniti ⁊ ꝯ illos defectꝰ remedia excogita-
rent: ⁊ ad illas plagas medicinas apponerent vt fides
vr̃a non sit in sapiẽtia humana. j. Coꝝ. ij. Sed in dño
ꝯfiderent: dñium illoꝝ ⁊ potestas esset durabilis: q꞉ q̃
ꝯfidunt in dño sicut mons syon: non commouebit̃: q꞉
sunt sicut dicit̃ Hebre. xij. Aspicientes in auctorem fi-
29 dei ⁊ ꝯsummatorẽ Iesum. ¶ Iterũ q꞉ parũ est fidẽ ha
bere in corde ⁊ ore nisi etiã ostendat̃ ope. Tertio neces-
se est ꝙ fons fidei ad manꝰ etiam diruet̃: in cuiꝰ signũ
baptizato candela accensa in manibꝫ tradit̃: q꞉ sicut di
citur Ecclastici. xxxij. Qui credũt deo: attendũt man-
datis eius: vt scꝫ ope compleant̃: q꞉ Iaco. ij. dicit̃. ꝙ fi
des si non habeat opa mortua est. ¶ Iterum caput ba
ptizato cũ veste cãdida ligat̃. In signuz ꝙ ꝑ sacramẽti
susceptionẽ ⁊ ꝑ ꝓmissionem de fide corde ⁊ ore ⁊ ope
tenenda ad pristinã quã in p̃mo ꝑdidit parẽte restitui-
tur innocẽtiaz fide purificãs corda: siquidẽ per miseri
cordiã ⁊ fidẽ purgant̃ peccã Prouer. xv. Inungit̃ etiã
inter scapulas: in signum humilis subiectiõis iugo fi
dei ⁊ fortis: vsqꝫ fidei succedat beata visio in patria: in
cuius ꝑseuerãtie signũ qñ pannicalꝰ ille albꝰ capiti ap
plicat̃ dicit̃: Accipe vestẽ candidã ⁊ immaculatã: quã
ꝑferas ante tribunal dñi nostri Iesu chr̃i: q꞉ fidẽ ⁊ in-
nocentiã quaz ibi recipit: tenet̃ vsqꝫ ad mortẽ seruare:
vel saltẽ amissã recuparare: si vult saluari: etiã si durissi-
mã ꝓpter illam eũ sustinere oporteat passionẽ: q꞉ teste
aplõ Phil'. j. Vobis donatũ est ꝓ chr̃o non solũ vt in
eo credatis: sed etiã vt patiamini ꝓ illo. Ad hoc etiam
nos hortat̃ Eccl̃i. xxij. In tp̃e inq̃t tribulatiõis ꝑmane
illi fidelis: vt in hereditate illiꝰ coheres sis. Exemplo
Abrae. j. Mach. ij. Qui in tentatione inuentꝰ est fide-
lis: sic non deficiat fides tua Lu. xxij. Noli esse de nũe-
ro illoꝝ qui in fidei susceptiõe abrenũciauit diabolo ⁊
oĩbus pompis eiꝰ. Et dũ paruuli sunt ad tp̃s credũt:
⁊ tp̃e tentatiõis recedũt Luce. viij. Qui sic d꞉. j. Thi-
mo. v. Primã fidẽ irritã fecerant: sicut patet. I. xx. 38.
Sed de illoꝝ quibꝫ corde ⁊ ore ⁊ ope ⁊ ꝑseuerãtia vna
est fides: vnũ baptisma Ephe. iiij.
¶ Que cum predictis conditionibꝫ fundamentũ cau- Ar. vi.
sa ⁊ principium est omniũ bonoꝝ operum: ⁊ totiꝰ spi-
ritualis structure: ⁊ omniũ maloꝝ tam culpe ꝙ̃ pene 30
defensio. Primũ patet per Augustinũ de verbis dñi.
Fides inquit cecos illuminat: infirmos curat: fideles
iustificat: penitẽtes reparat: iustos augmentat: marty-
res coronat virgines viduas ⁊ cõiugales casto pudo-
re conseruat: clericos ordinat: sacerdotes cõsecrat. Idẽ
super Ioannẽ sicut inquit in radice arboris nulla ꝓr-
sus apparet pulchritudinis species. Et tamẽ quicquid
est in arbore pulchritudinis vel decoris: ex illa ꝓcedit.
Sic ex fidei humilitate quicq̃d meriti quicq̃d beatitu
dinis anima susceptura est ex fidei fundamẽto proce-
dit. Scðm quoqꝫ quomõ videlicet est ꝓtectio contra
oĩa mala: patet ex tribꝫ. Primo: q꞉ in pugna nos ani
mat ⁊ hostes terret: sicut ꝯfidentia in ꝓbitate duc̃ ex-
ercitus. j. Pe. v. Aduersariꝰ vester diabolus tanq̃ leo
rugiens querit quẽ deuoret: cui resistite fortes in fide.
Sic resistite diabolo: ⁊ fugiet a vobis: q꞉ hec est victo
ria que vincit mundũ: fides vestra. j. Io. vj. Secũdo:
quia ab ictibꝫ ⁊ plagis spũalibꝫ nos custodit: sicut scu-
tum militẽ in bello corꝑali. Sicut ergo bello imminẽ-
te milites scuta accipiũt: ita simꝰ nos in omnibꝫ sumẽ-
tes scutum fidei Ephe. vj. In deum fortiter credendo
¶ In quo scuto vnũ cornu est potẽtia q̃ appropriat̃ pa
tri: quo nr̃a infirmitas seu fragilitas roborat̃: vbi grã.
Si dicat̃ alicui abstine a delectationibꝫ illicitis vel ie-
iunia ⁊ hmõi: respõdebit forsitan: ita fragilis ⁊ debilis
sum: ꝙ non audeo ista ꝓmittere: ꝫ si radix inuestiget̃ 31
istiꝰ ficte fragilitatis: inuenit̃ ꝙ sit defectꝰ fidei: quia
si haberet rectã ⁊ firmã fidẽ in dei potentia: ꝙ si corpꝰ
in abstinẽtia ⁊ laboribꝫ spũalibꝫ ꝯsumptũ in meliꝰ re-
formaret: minꝰ timeret illud in dei seruicio amittere.
Sicut armiger minꝰ timet equũ ꝑdere in seruitio dñi
sui q̃ equũ sibi dabit meliorẽ. ¶ Scðm cornu seu angu-
lus est sapiẽtia q̃ appropriat̃ filio q̃ nr̃a ignorãtia illu-
strat̃: añ aduẽtũ nãqꝫ ⁊ illustrationẽ filij dei mũdꝰ se-
debat in tñbris ignorantie: hic ꝫ venit illuminare his
qui in tenebris ⁊ in vmbra mortꝭ sedẽt: sic ptꝫ. A. xiij.
11. Ad dirigẽdos pedes nr̃os in viã pacꝭ: ꝑmum amore
gaudia ostẽdẽdo bonoꝝ: vt amor illoꝝ nos attraheret
sicut amor lucri laborãtem partum timore ostendendo
penas malorum: que videntes mala committere: ti-
meamus sicut temptatꝰ de furto: videns patibulum.
Sic ergo hec sapiẽtia venit illustrare lumen fidei no-
stram ignorãtiam: sicut patet supra. c. c. 8. In quo lu-
mine videre possumꝰ ortum ⁊ occidentẽ: id est de quo
sumꝰ tam boni ꝙ̃ mali: ⁊ ad qð tendimꝰ: ne ꝑ ignorã-
tiam excusationẽ queramꝰ. Credentibꝫ ꝫ est nubes lu
cida ⁊ ꝑ hoc mundi desertũ nos ducẽs. Nõ credẽtibꝫ
ꝟo egyptijs ẽ nubes tñbrosa ⁊ lapis offensiõis. ¶ Ter

tium cornu seu angulus est clemētia seu bonitas: que
appropriaꝛ spūisancto: quo nostra malicia refrenaꝛ: ha
bentes eñ spm̄scm̄: crudeles non sunt: nec maliciosi:
hoc ergo experimēto cognoscere pōt quis si spm̄scm̄ habe
at aut non. Sic ergo tripliciter scuto scȝ fidei circūdabit te
veritas ei⁹ in ps. xc. Roborādo illustrando refrenan
do. Sequiꝛ. Non timebis istud scȝ scutum firmiter te
nens: alioqȝ custodit⁹. Nota. A. xxiiij. 5. ¶ Tertio quia
posito q in aliquo erratū sit: fides iuuat ad reconcilia
tionē: sicut dñs videns fidelitatē serui sui: facilius cul
pam remittit Matth. ix. Cū vidisset Jesus fidem illo
rum ait paralitico: remittunꝛ tibi peccata: p̄dicta ergo peri
cula p fidem euadentibꝰ dici pōt illud Ephe. ij. Gra
tia saluati estis p fidem.
Ar. viij. ¶ Nostis vero aliquas modū habens latronū hanc
videns fidei efficaciā: eā multū extinguere nitiꝛ: sicut patȝ
32 A. xxvj. 10. In hoc enī coruus ille inferni modū ha
bet coruoꝝ: qui alia moritura inuadentes: primo ocu
los eruūt. Modū enī in hoc sequiꝛ pugilis: q sociū
sub se habēs: oculos ei⁹ eruere nitiꝛ: quo facto licet sta
tim nō occidaꝛ sed forte surgat ⁊ se defendere nitaꝛ: in
anis erit defensio. Sic diabol⁹ nitiꝛ extinguere oculos
laycoꝝ extrinsecos scȝ clericos: sicut patȝ. O. vj. 64. Cū
sequenti. Et oculos oim intrinsecos .i. fidē: qbꝰ extin
ctis: absqȝ timore peccant filij hoim: ⁊ velatis ocul' mo
re illoꝝ qui suspenduntur ad patibulū ducunꝛ inferni.
Tales ad modū ceci equi qui in omi puteo cadit: ⁊ ad
oēm lapidē cespitat: in oīe cadūt pctm̄: donec finaliē
in puteū cadāt inferni. Et licet istā fidē semp multū ex
tinguere nitaꝛ. Ad hoc tñ in mortis articulo maxime
anhelat: ne predā tunc p semp amittat: in illo vero tenta
tiōis impulsu q est sicut arbor nō bene radicata: q̄ ad
validū ventoꝝ impulsum psterniꝛ cadet: quia nō est fir
mus i radice fidei: ⁊ bonoꝝ operū: in quo vero fuerit fi
des: que p charitatē opaꝛ Gal'. v. d pe. di. ij. 6. Hec est
fides: stabit p radicibꝰ firmissimis: habēs fidē ⁊ pscien
tiā bonā. j. Thimo. j. sicut patȝ. D. ij. 15. Tali enī dicaꝛ
Ro. xj. Tu aūt fide stas.
Ar. ix. ¶ Noste vero q hoiez in hoc casu p̄ualentelosa mala se
quunꝛ tā culpe q̄ pene sibiip̄si: in q extinguiꝛ: ⁊ pericu
33 li etiā respectu alioꝝ: sicut patet. E. viij. 14. Primū pa
tet iaȝ p dicta. A. xix. 8. ⁊. A. xxiiij. 6. q̄ etiā p dicenda.
Quis enī pctm̄ mortale cōmitteret si cert⁹ esset q sta
tim post caput suum amitteret vel manū? Quis vnq̄
mortaliter peccaret si esset cert⁹ in fide q peccādo ani
mā amitteret: ⁊ deo ⁊ gaudijs priuareꝛ eternis? ergo defe
ctus fidei est occasio oim pctōꝝ. Iterū sicut ille q me
dico credit in his que ei dicit p sanitate recupanda: vel'
tenēda: a multis abstinet ei⁹ doctrina. Qui vero ei nō cre
dit: nō abstinet. Nōne cut⁹ excessus q ex tali incredulī
tate pungit: infirmitates ⁊ mors sequunꝛ: sic i pposito.
Ergo summo medico q deficere nō pōt: credēdum est.
Vñ Criso. sup Matth. Home. liij. Si inq̄t dixero ti
bi abstinere te ab hoc vel ab illo: obaudis: quia credis te
saluandū si seruaueris. Et frequēter qd̄ ampli⁹ amas
mādūcare. vexaris: ⁊ vincis desideriū ventris ppter desi
deriū sanitatis multo magis ieiunare poteris: si credi
deris iocunditatē illā venturaȝ p q̄ ubi dieta indicaꝛ a
medico q deficere non pōt: si credideris. Patet ergo q sicut
ois fruct⁹ ex radice ⁊ oīe accidens fulcitur in substātia
ita oīe bonū in fide: q est sba reꝝ sperādaꝝ: quia si radix
sctā ⁊ rami: ita ois defect⁹ in fructu ⁊ ramis ⁊ oim ac
cidēnū destructio ex destructiōe sequiꝛ radicis ⁊ sbe fi
dei. Quia sicut oīe qd̄ est i arbore nō habēte radicē: ari
dū est: ita oīe qd̄ nō est ex fide: pctm̄ est. Ro. xiiij. Et
ad penā in casu ducit eternā: sicut patet. E. vj. 28.

¶ Cū vero fidei extinctio sit taȝ periculosa: mirabile vi Ar. x.
detur quare deus aperti⁹ ⁊ manifestius ⁊ frequenti⁹
miracula non ostendit: vt fortior sit ⁊ faciliter extingui
non possit. Sed huic preter causas tactas. A. v. i. cū
sequētibus respondetur dupliciter. ¶ Primo: quia ec 34
clesia rationabiliter miraculoꝝ nunc ostēsione non in
diget p fide ostēdēda: potest enī dici de compatiōe sta
tus eccl'ie p̄mitiue ⁊ moderne: quod dicit btūs Grego
ri⁹. in primo dyalogoꝝ de comparatione sctōꝝ: ibi vult
q ita sancti sunt qui non faciūt miracula: sicut illi qui
faciūt. Et ponit exemplū de petro quez aqua portauit:
In qua Paul⁹ naufragiū patiebat: ita in pposito: na
tura ⁊ pditio fidei in se ita bona est nunc sicut fuit in p̄
mitiua ecclesia: quando deus pluribus miraculis fi
dem ostendit: quando plus indigebat: sicut herbe se
minate in principio quando tenere sunt: frequenti in
digent irrigatiōe: et plantule supportatione: que in na
tura sua roborate talibus non indigent: ita nec fidea
tam multiplicata. Huic concordat ⁊ hoc cōfirmat il
lud quod dicit beatus Gregorius. xxvij. mora. super
illud Job subter oēs celos ipse considerat ⁊ lumē il
lius super terminos terre. Tunc inquit sancta ecclesia
miraculoꝝ adiutorio indiguit: cū eam tribulatio perse
cutiōis pressit. Nā postq̄ supbiā infidelitatis edomuit
nō iā virtutū signa sed sola merita opeꝝ reqrit. Et po
nit exemplū ibidē de Paulo veniente in insulam ple
nā infidelibꝰ que mitylene dicitur Actuū. xxviij. In ipsa
patrē publij dissenteria ⁊ febribꝰ vexatū: orando sana
uit: vbi vero talis causa nō subfuit: thimotheo discipl'o
suo egrotāti p̄cepit dicens: modico vino vtere ppter sto
machū. Circa primū necesse fuit ostēdere miraculum
vt crederet. Circa secūdū non: quia tot⁹ int⁹ viuebat.
¶ Scdo: quia statui incarceratoꝝ nō pueniꝛ oīa cla 35
re videre: nisi⁹ enī desiderarēt a carcere liberari. Con
gruū ergo videꝛ ⁊ de cōmuni habeꝛ cōsuetudine: q sicut
locus carceris obscurior est q̄ aula. Et sic de nocte ita
clare videnꝛ oīa sicut de die. Ita in loco isto carceris
⁊ noctis obscura quodāmodo sunt: que ad fidē ptinēt:
q̄ in aula celi ⁊ in die eternitatis erūt clarissima: sic etiaȝ
non est mirandū de hoc q quedā res corpales d nocte
min⁹ clare videanꝛ. Et a nonullis cum desiderio expe
ctanꝛ. Ita illa que ad fidē ptinēt: licet obscura sint: nō
sunt miranda. Sed poti⁹ est dies eternitatis cū deside
rio expectand⁹: in quo oīa videbunꝛ clare. Ad istuȝ
ppositum ptinet qd̄ legitur de gestis beati Bernardi Exēm
quasi sic de quodā nouicio: quez in monasterio suo de
mones de die ⁊ nocte intātū vexabant: q ei requiē nō
dabāt. Sanctus vero Bernard⁹ hoc vidēs: vno die cū
de fide vnū examinabat: querēs si recte sentiret d his q̄
ad fidem nrām ptinent? qui respōdit se in vno dubita
re: quomō videlicet vna res in se simplicissima: potuit
esse tres: vicȝ pat ⁊ fili⁹ ⁊ spūssanct⁹. Cui Bern. Quā
do audisti primo philosophiā: nonne fuerūt oīa ar
gumenta etiā minima tibi difficilia ⁊ dubia: ⁊ tibi con
cludēda q nunc tibi sunt clara ⁊ facilia? imo inq̄t. Cui
Ber. Ergo hoc nō fuit quia in se fuerūt dubia vel etiā sci
enti vel intelligēti: sed pter statū tuū q adhuc fuit mi
nus sciol⁹: de quo statu hūiliter studēdo ad clariorem
scientiaȝ puenisti. Sic illa que ad fidem ptinent: q̄ nūc
videnꝛ difficilia: sicut q vnus deus in natura: sit trin⁹
in personis: ⁊ huiusmodi cetera ad respicientes in il
lo libro vite clara sunt: in quo videntes de nullo dubi
tabim⁹. Quod vero nūc dubia videnꝛ: nō est defectus arti
culoꝝ fidei: qui in se clari sunt: sed defect⁹ est ex pte intel
lect⁹ nostri: qui fm philosophū in scdo metaphisice se
habet ad maxime intelligibilia: sicut ocul⁹ noctue ad lu

men solis. Sicut nõ est ex parte solis quin clare videa
tur: sed hoc ex hebetudine visus accidit. Sic in ꝓposito
Et qꝫ hoc statui carceris nr̃i ꝯgruit de quo bene ope
rãdo ⁊ credẽdo ad clarã veniem⁹ oĩm credibiliũ ⁊ du
bioꝝ sciẽtiã: in visione enĩ illa que teste chr̃o Jo.xj. fi
dei succedit. Si inquit credideris: videbis gl̃iam dei.
Ar.xj. ¶ In qua autoritate magna ratio innuit̃ q̃re in deũ fi
36 deliter credere deberem⁹. Circa cui⁹ declarationẽ tria
ꝑ ordinẽ ostẽdent̃. Primo: exempla mouẽtia nos ad fi
delitatẽ tam deo q̃ꝫ ꝓximo obseruandã ponent̃. Secũ
do signa ꝑ que cognoscit̃ vera fidelitas. Tertio: pena
debita non obseruantiũ fidelitatem ostendet̃. Primũ
patet primo ꝑ exemplũ qđ scribit Aug⁹ de ciuitate dei
li.iij.c.xx. De vrbe sagunti a hanibale obsessa per fi
Exem̄ delitatẽ quam romanis obseruabãt: intantũ inimicis
seruire ꝯtra fidem timuerũt: ꝙ videntes ꝙ ciuitas ca
pi debuit: se ⁊ sua incenderũt. Ad idem narrat Vege
tius li.iiij. de Hanibale carthaginẽsiũ duce ꝙ ita du
Exem̄ re Cassilinũ obsidebat: ꝙ vnus vendidit murẽ ꝓ cen
tũ denarijs: ⁊ venditor fame periit: ⁊ emptor vixit: nec
tamẽ romanis fidem debitã frãgere volebant: si sic ser
uabant fidẽ dominis infidelibꝫ quanto magis nos do
⁊ dominis fidelibꝫ ⁊ oĩbus christianis fidelitatẽ obser
uare deberem⁹. Talibus enĩ exemplis fides nr̃a semꝑ
crescat.ij. Thessa.j. Siquidẽ in omĩ arte videntes ali
os bene opari ab eis addiscũt qui artem illam addisce
re indigẽt: ⁊ artis ꝑfectio in eis crescit: quia quãto plu
ra vident exempla ⁊ quãto diuti⁹ artem exercẽt vt cõ
muniter tanto ꝑfectiores in arte sunt: ita deberet fides
crescere in christianis. Et ad hoc eos hortat̃ aplũs q̃n
ait: fides nostra crescat. Sed heu fides ⁊ chr̃ianitas et
amor ⁊ charitas crescũt sicut luna plena: ⁊ sicut equus
cecus. In quoꝝ confusionẽ põt dici illud Ber. Ma
gna inquit ꝯfusio est: ꝙ mali velocius currũt ad infer
num ⁊ ad mortẽ: q̃ꝫ nos ad celũ ⁊ ad vitam: hoc dicit
ꝓ illis qui a chr̃iano feruore ⁊ simplicitate fidei exciderunt.ij. Corinth.xj. ¶ Signa vo ꝙ homo sit deo fide
37 lis: sunt plura. Primo: ꝯtemptus terrenoꝝ: qui enĩ ꝓ
pter amicũ vel dñm bona sua exteriora negligit vl' ex
pendit: vt dñs suus inde honoret̃ vel lucret̃: signũ est
primo ꝙ est ei fidelis. Scđo ꝙ fidem habet in eo: ꝙ vi
delicet sit grat⁹ ⁊ potens ei tantũ vel plus refundere.
Ita ĩ ꝓposito signũ est ꝙ tales fidem habẽt in verbis
eius: qui talibꝫ loquit̃ Luce.xix. ⁊ Math.xxv. Euge
serue bone ⁊ fidelis: quia in pau. ⁊c̃. Secũdo vexatio
⁊ laboriosa corpis occupatio vsqꝫ ad mortẽ: qui enĩ fir
miter credit ꝙ̃ nocte bene recipiet ⁊ valere: forti⁹ de die
laborat. Sic in ꝓposito qui ab illo recipi credunt q̃ ait
Apo.ij. Esto fidelis vsqꝫ ad mortem: ⁊ dabo tibi coro
nã vite. Tertio: tolerãtia ꝑsecutiõis seu tribulatiõis ꝓ
deo vel amico quocũqꝫ Eccli.xxij. In tpe tribulatiõis
ꝑmane ei fidelis: vt in hereditate illi⁹ coheres sis: hoc
38 etiã iusticia requirit: sicut patet. A.xx.7. ¶ Quarto in
tribꝫ ꝓdictis requirit̃ ꝑseuerãtia: falcones enĩ ⁊ canes
predã videntes ipsam fortissime sequunt̃: intantũ ꝙ ca
nes nec spinis nec vepribꝫ nec dura via ĩpediunt̃: vbi
alij qui ipsam non vidẽt: licet alios ad tps sequant̃: nõ
tñ ita fortiter nec ita diu: sed q̃n parũ lassant̃ stant ⁊ fa
ciliter impediunt̃. Signũ ẽ ꝙ predã vidẽt: est cursus
ꝑseuerãtia. Ita in ꝓposito illi qui deũ bona fide vidẽt
semꝑ ipsm sequunt̃ cũ illo q̃ sic eũ vidit ⁊ dixit Math.
viij. Magister sequar te quocunqꝫ ieris. Perseueran
tia ergo in bonis opibus ⁊ laboribꝫ: est signũ stabilis
fidei. Sic ergo per exteriora videre possumus: si ꝑma
nem⁹ fundati in fide Coll'.j. Nota. E.vij.16. ¶ Sine
tali exteriori ꝓbatione ⁊ ostẽsione nescit̃ quis deo vel
homini fidelis. Sicut patet ꝑ exemplũ Crisostomi su
per Math. impfecto. Home.lvj. Sicut inq̃t oĩs mu
lier q̃ꝫdiu non ammonet̃ a malis hoĩbꝫ: nõ bñ cogno
scit̃ verũ casta sit. Si vo ammonita ꝯsẽtiã viro serua
uerit: tũc merito casta laudat̃. Sic eccl'ie fides nõ bene
cognoscit̃: nisi antichri venerint ad eã: vñ ꝑ hanc ꝓba
tionẽ querit dñs moraliter cũ Salomone: mulierẽ for
tem q̃s inueniet? Prouer.xxxj. Sed ꝙ pauci in tali ca
su fideles sunt: in parte ostẽsum est. F.iij.2.⁊.3.⁊.7. de
quibꝫ Crisosto. Home'.liij. Qui inq̃t ante tentationẽ
fidẽ deo nõ seruat: quõ in ipa tẽtatiõe erit fidel'. ¶ Pe
na vo non seruantibꝫ fidẽ deo vel hoĩbꝫ debita: patet
ꝑ hoc qđ dicit̃. ff. de re militari. l. desertorẽ. §. vlti. id est
in digesto nouo. li.xj. Qui inquit ꝓpositũ suũ ꝓtegere
noluerit: vel deseruerit: occiso eo. i. ꝓposito: capite pu
nietur delinquẽs. Si tanta fidelitas in milite require
bat̃ mundi: ⁊ si tanta punitiõe dignus sit non seruans
fidelitatẽ imꝑatori saraceno: vel alteri ꝓposito: quãto
plus ista cum augmẽto obseruanda sunt in milite chri
sti erga christũ: ⁊ christianos: qui in fide ⁊ patiẽtia he
reditabit ꝓmissiones? Hebre.vj. In illis fides requi
ritur: qui ꝑ dilectionẽ opant̃: ꝙ̃ pe. dis.ij. §. cuꝫ ergo. v.
hec est fides.
¶ Aliter fides ei nocebit: quia in damnatione peioris Ar.xij.
erunt conditiõis q̃ꝫ predicti saraceni. Primo: quia pl⁹
deum offendũt sicut patet. D.j.18. Plus offendit̃ con 39
tra seruũ vel amicum ꝓprium qui ei non credit vel ꝑ
opera se credere non ostẽdit: q̃ꝫ contra alienũ. Secũdo
quia duri⁹ cadũt ⁊ ꝓfundius in inferno erũt: quia de
altiori cadunt loco ⁊ statu. Tertio: quia plus ꝓximũ
scandalizãt. Candela enĩ prius accensa ⁊ postmodum
extincta: fumo suo plus nocet q̃ꝫ illa que nunq̃ꝫ fuit ex
tincta: ⁊ arbor in horto plãtata vt fructũ faciat: queꝫ si
non fecerit: ⁊ possessori nocet: cuius areã inutiliter oc
cupat: ⁊ herbis iuxta crescẽtibus quas impedit a debi
ta maturitate ⁊ pulchritudine: meli⁹ ergo esset ꝙ talis
arbor non esset. Sic in ꝓposito: sicut patet. C.xiij.11.
Non solũ quia ipe est in se malus: sed quia multi' suo
nocet exẽplo: sicut patet. D.j.20. Idẽ etiã hystoria ostẽ
ditur: qua fert̃ de quodã infideli fidẽ suscipiente chri
stianorũ: ꝙ cum videret christianoꝝ ad quos venerat Exem̄
falsitatẽ cogitaret etiam suoꝝ a quibꝫ venit fidelitatẽ:
obstupuit ac doluit. Et cuidam querẽti quare oẽs ba
ptizari nolunt infideles? Rñdit ꝙ vnum punctũ im
pedit: ꝙ videlicet facta vestra cũ lege ⁊ verbis vestris
non concordãt. Audiũt verba vestra sancta: quibus
dicitis vos bonã habere legem ⁊ fidẽ: ⁊ ꝙ christus ꝓ
vobis natus sit ⁊ passus: ⁊ ꝙ sola fides vestra sit bo
na: ꝙ etiam vos soli saluamini: sed vidẽt facta vestra
plena falsitate ⁊ luxuria: ⁊ ꝙ nec fidem nec legẽ tenet̃:
sicut patet. F.iij.17. Ex quo accidit ꝙ verbis vestris
non credunt: quia opa contradicũt: sed potius verba
cum lege deridẽt. Sic ergo qui fidem susceperũt ⁊ nõ
sm̃ fidẽ opant̃: ꝑ opera mala subuerterũt quorũdã fi
dem.ij. Thimo.ij.
¶ Quibus fides ꝓpria non valebit: quia alienam sub Ar.xiij.
uerterunt: quãdo penam simul patiẽtur: prius tamen
audiendi sunt tam subuertẽtes q̃ꝫ subuersi: dicunt enĩ 40
ipi subuertẽtes: id est mali christiani: nos saluabimur:
quia baptizati sumus: ⁊ teste christo Math.xvj. Qui
crediderit ⁊ baptizat⁹ fuerit ⁊c̃. Quibus primo respõ
detur: ꝙ illud dictum intelligit̃ ⁊ verificatur pro his
qui fidem in bonis opibus ostendunt: si ad talem per
uenerint etatem ꝙ sint doli capaces: ⁊ ꝓbatio ꝙ opor
tet ꝙ de illis tñ intelligatur: quia si de omnibus intel
ligi debeat qui sine operibꝫ credunt: ẽ demones salua

bunt: q: demones credũt Jaco.ij. ¶ Et preterea si au-
ctoritas deesset: ratio cogit ꝙ sic intelligatur ⁊ rõnalis
ↄsuetudo qua videm⁹ ꝙ dñs quicũq; terren⁹ vel etiã
populares quicũq;: plus respiciũt ⁊ põderant ope q̄
verba: ⁊ plus ſm ea iudicãt: verbi grã. Si rex vel ali⁹
dñs seruũ haberet qui verbo ei⁹ recognosceret dominũ
et ꝓmitteret se semꝑ ei fideliter seruiturũ in ope tñ false ⁊
ꝓditorie se haberet: nõne vindicat ⁊ iudicat eũ ſm opa?
Et nõ obstante ꝙ fidẽ cognouit: ⁊ etiã ꝓmisit ei seruas-
re: q: tñ opa sunt incõtrariũ: eũ iuste punit. Sic de il-
lis qui dicũt se nosse deũ factis aũt negant Titũ pmo.
Tales ergo illud qd ad eoꝝ maiorẽ est dãnationẽ dicant
ad eoꝝ esse salutẽ: q: rõne nõis vel habitus vel patrie
que frequẽter cõmunia cũ saracenis habẽt: maiorẽ q̄
illi nõ patientẽ dãnationẽ. Sꝫ rõne baptismi ⁊ christia-
nitatis: ⁊ q: fratres christi facti sunt ꝑ que gloriant: re-
spõdet se a saracenis distingui ⁊ nobilitari. Sed q: qd
ibi receperũt ⁊ ꝓmiserũt: nõ tenent: maius habebunt
tormentũ: quãto eñ plura ꝓmisit q̄ nõ tenet: ⁊ quãto
supiorẽ tenet dignitatẽ malus: tanto ꝓfundiorẽ locũ
tenebit in penis: q: quã ꝓmiserũt ⁊ receperũt fidem:
Ex iñ negant. j. Thim.v. Patet ergo ꝙ tales duobus assimilant
trasfatoribus: quoꝝ prim⁹ cũ fidẽ quã alteri ꝓ re accom-
41 modata tradiderat: vt ei ad certũ redderet diem: qd ei
accõmodauerat: in q̄ die creditore afferẽte se fidem ei⁹
hĩc reqsitus: rñdit: habeo fidẽ meã hic? habeo inquit.
Cui ille: gaudeo: q: eam tradidi tibi: q: si mecũ illã reti-
nuissem: illã olim ꝑdidissem: nolo ergo eã hic ⁊ liberare et
mihi reducere: ne perdã eã: sed rogo diu eã custodias
Ex iñ tecũ. Alius in ↄsimili casu cuidã sibi dicẽti: ꝙ fidẽ ei⁹
hĩet. Rñdit letus sum: ꝙ scio vbi est: ⁊ ꝙ in custodia
boni viri habet: q: primo nesciui: custodias ergo eã bene:
ita illi quoꝝ fides ⁊ spes in alieno ope.i. in passiõe chri-
sti est: q̄ nõ dolẽt ꝙ in corde suo ⁊ ope fidẽ nõ hñt nec
42 ostẽdunt. Sed gaudẽt ꝙ eã in aliena.i. christi hñt cu-
stodia: q̄ volũt ꝙ christus fidẽ illoꝝ custodiat. Sed ca-
ueant q: christ⁹ vbiq; i euãgelio dixit: fides tua.s. quã
in tuo corde ⁊ ope habes: te saluũ fecit: ⁊ nõ fides quã
in aliena habes custodia. Patet ergo ꝙ credere in deũ ad
salutẽ: est amãdo in ipm tendere: de pe.di.ij.§.ex ꝑmis-
sis.v. in christũ q̄ pre. Secũdo tales dicũt: si ex mortu-
is ⁊c. sicut patꝫ. A.xxvj.25. ¶ Secũdo rñderũt forte in
43 fideles: q̄ fidẽ nunq̄ receperunt. Primo: ꝙ nos multa
indigna ⁊ ignobilia in fide nr̃a sentim⁹: sicut ꝙ de⁹ fu-
it natus ⁊ mortu⁹: sꝫ ad h̃ rñdebit in capitulis de nati-
uitate ⁊ passione christi. Qꝫ etiam in cena ⁊ in ecclis in
forma panis se dedit. Quibus rñdet. E.vj. articulo.vij.
ꝑ totũ. Nota. A.xiij.16. Scdo ꝙ illa q̄ nos dicim⁹ mi-
racula ꝑ que fidẽ nr̃am bonã esse ostẽdim⁹: ipsi forte il-
lusionẽ dicẽt esse demonũ ad multoꝝ factã deceptiõeꝫ
quã quidẽ illusionẽ in lege eoꝝ exercere nõ pñt: deo ꝓ-
Ex iñ hibente: q: bona est. A q̄bus q̄rendũ est: cũ oẽs infide-
les de vna lege nõ sint: q̄re tales nõ faciũt illusiones in
alijs legibus malis: cũ solũ vna fides ⁊ lex bona sit? quia
de vno deo tantũ vna habet bona: iuxta illud Ephe.
iiij. vna fides vnũ baptisma. Et p̄terea: si ad christianos-
rũ deceptionẽ demõ talia ostẽdere potuit mirabilia: q̄re
ad illoꝝ deceptionẽ q̄ per talia ad fidẽ christianoꝝ cõ-
uertebant: talia ꝑmissus est facere mirabilia? Si eñ ta-
lia ꝑmissus est facere ad christianorũ q̄s dicũt malos:
subuersionẽ: talia facere ꝑmitti nõ debuit ad ipsoꝝ tã
legis q̄ gentis destructionẽ: vel si lex illoꝝ bona est vt
dicunt: quare nõ ostẽdit de⁹ tot miracula infra popu-
lum illoꝝ ad illoꝝ sollicitationẽ: sicut fieri permisit exẽ-
pla mirabilia ad ipsoꝝ deceptionẽ? vel quare nõ vindi-
cat deus mortẽ illoꝝ: tradẽdo demonijs ⁊ hmõi illos

qui multos illoꝝ vilissima morte occiderũt? Sicut patꝫ
supra.c.c.12. Sic vindicauit mortem martyrũ: princi-
pes ⁊ tortores ipsos occidẽtes tradẽdo demonijs: ⁊ in
insaniã cõuertẽdo: ⁊ morte subita ⁊ turpi occidẽdo: si-
cut patet de egea torquẽte beatũ Andreã ⁊ multis alijs.
Si eñ demon talia ostendit ꝓ martyribus nostris occi-
sis ad viuoꝝ illusionẽ quare occisores torsit ⁊ occidit?
potius eñ impugnãtes illoꝝ cultũ torquere debuisset
si potuisset: q̄ defendentes. ¶ Tertio obijcere possunt 44
saraceni: ꝙ ꝑsuasiones superi⁹ factę: ꝙ videlicet fides
aliarum gentiũ nõ ostendit esse bona ex miraculis: q:
deus nõ ostendit aliqua miracula ꝓ illis q̄ sustinẽt vi-
lissima pro legibus suis nõ sunt cõtra illos: sed cõtra iu-
deos: Contra quos exempla ponuntur: supra.c.c.12.
Si nanq; ipsi talia passi fuissent: deus ꝓ eis operatus
fuisset. Ad hoc sufficit respõsio sancti Aug. de ci. dei.li.
j.c.xv. vbi ponit exemplũ cuiusdã qui durissimã mor-
tẽ sustinuit ꝓ fidelitate. Ille inquit Marcus regulus
a carcere carthaginensiũ romã remissus: sub iuramẽto
per deos ꝑstito ꝓ cõmutatione captiuoꝝ in senatu cõ-
traria ꝑsuasit: q̄ñ non arbitrabat vtile esse romane rei
publice mutare captiuos: ꝓpter iuramentũ tñ ad carce-
rẽ sponte rediijt: quẽ horrẽdis cruciatibus necarũt. Nec
tñ dij sui ꝓ quoꝝ fide sic mortu⁹ fuit: ꝓ illo miracula
operati sunt: nec tortores occiderũt: ostendẽtes ꝙ tam
ipse q̄ alij ei similes sicut dicit. j. Thimo. j. circa fidem
naufragauerũt.

Filiatio est dei hominis et F.v.

demonis. Circa quas nouẽ ostendẽdi sunt ar-
ticuli: tres vicꝫ circa filiationẽ dei: ⁊ tres circa filiatio-
nẽ hoim: ⁊ tres circa filiatiõnẽ demonũ. Primo ostẽdit
ꝙ q̄libet põt esse fili⁹ dei si voluerit. Scdo: q̄ sũt signa
ꝑ que cognoscit q̄s sit filius dei. Tertio q̄s sit effectus
filiationis dei. Quarto ꝙ filij hoim sunt a parẽtibus di-
ligẽter v̄bis informãdi. Quito ꝙ q̄nq; sunt verberibus
castigãdi. Sexto: ꝙ in vtroq; est parẽtibus humiliter
obediẽdũ: ⁊ eis in necessarijs subueniẽdũ. Septimo: q̄
sunt ↄditiones filiorũ diaboli. Octauo: quomõ se excu-
sant. Nono: pena eis debita est infligenda.
¶ Pro primo est sciendũ: ꝙ sicut deus vult hoies sal- Arti.j.
uos fieri si ipsimet hoc voluerint: ita dedit eis ptãtem
filios dei fieri Joan.j. hijs q̄ credũt in noie ei⁹: cũ dile- 1
ctione vicꝫ ⁊ ceteris ↄditiõibus in caplo imediate p̄cedẽ-
te positis: sicut ergo nõnulli multũ affectãt esse de magno
genere: ⁊ si ipsi ad h̃ attingere nõ pñt: saltẽ volũt ꝙ fi-
lij filioꝝ ⁊ filiarũ de magnis ꝓcreati nobiles reputent:
et tales nobilitates terrenas magnis frequẽter emunt
expẽsis: ita a fortiori rõne plus affectare deberẽt ꝙ ipsi-
met essent de genere dei. Si eñ tñ affectant illam quã
magnã reputant. Ergo maxie deberent affectare maximã
nobilitatẽ. Et si tñ affectãt nobilitatẽ ꝓ nepotibus ⁊ se-
quacibus suis ⁊ magnis illã cõꝑant expensis: quã forte
nunq̄ videbũt: q: añ forte morient q̄ illi de nobilitate
gaudeãt: vel forte ingrati erũt: a fortiori rõne affectare
deberẽt summã nobilitatẽ: de qua ⁊ in qua sꝑ gaudere
poterũt: ⁊ sine expẽsis cum fide vt p̄dictũ est acquirit.
Omnes inquit apl's Gal.iij. filij dei estis ꝑ fidẽ. Nõ
per q̄ opa ad hoc attingere possunt. N.4.23.
¶ Sed q: omnes quãtũcũq; peccãtores: q̄ nõ sunt filij dei Arti.ij.
legitimi: sꝫ bastardi reqsiti an filij essent? filios se esse dei
sperare rñderẽt. Jdõ p̄cedẽti articlo ↄgruũ videt adiũ- 2
gere signa ꝑ q̄ agnosci poterũt q̄ sunt legitimi dei filij.
Inter hec v̄o signa est distinctio: quedã se tenẽt ex pte
dei: quedã ex pte ipsoꝝ filioꝝ. Ex parte dei sunt duo:
cibatio ⁊ correctio: sicut eñ pater filiũ: ita nos de⁹ alit

et sicut filij ad patrē in fame clamāt:ita nos ad deū: di-
centes pater nr̄.⁊ infra:panē nr̄m ⁊c̄. Sic oculi oīm in
te sperāt dn̄e:⁊ tu das escā illoꝝ:in Ps̄.cxliij. Das in-
quit escā supple malis ingratis; sicut auis parua dat
cuculo q̄ educatus ⁊ satiatus ꝯtra matrē surgit: ita isti
satiati de domo dei:ip̄m lex⁹ in camera luxuria: ⁊ extra
crudelitatibꝰ impugnāt more pessimoꝝ iudeoꝝ:q̄ sede
rūt mādùcare ⁊ bibere: ⁊ surrexerūt ludere Exo.xxxij.
de q̄bus Esa.j. Filios enutriui ⁊ exaltaui:ipsi aūt spre-
uerūt me. Nota de talibus. T.v.30. Scḋo correctio:
q: sicut pater vidēs plures ad ludū īordinatū ludere:
filiū suū rep̄bēdit facto ostēdens illū sibi ꝑtinere quē
corrigit. Sic in ꝓposito Prouerb.iij. Quē diligit deus
3 corripit: ⁊ quasi pater in filio cōplacet sibi. Ex pte vo
ipsoꝝ filioꝝ multa sunt signa: quoꝝ primū est natura
lis in filio similitudo: ꝓpter quā filius dicit̄: q̄ sit vt il-
le: qn̄ eni filius pr̄i assimilat̄: vulgariter dicit̄ ipse fili⁹
patris sui: vel q̄ pater su⁹ eū negare nō pōt: q: genuit
filiū ad imaginē ⁊ similitudinē suā Gen̄.v. De ista si-
militudine. Nō.A.xx.2. ¶ Scḋo moꝝ imitatio: q: fre
quēter accidit q̄ sicut filius arma patris portat: ita mo
res imitat̄ patris: ⁊ filia mores mr̄is: vn̄ vulgarit̄ qua-
lis mater: talis filia est: fatua mater: fatua filia Ezech.
xvj. Sicut mater: ita filia eius: filia mr̄is tue tu es que
ꝓiecit virū suū ⁊ filios suos: sicut ḡ de filijs ⁊ filiabus
frequēter ꝯtingit q̄ parentes in malis moribꝰ ⁊ fatuis
sequunt̄ amoribꝰ. Ita filij dei in bonis moribꝰ ⁊ amo
ribus Ephe.v. Imitatores mei estote sicut filij charis-
simi. Et ambulate in dilectiōe sicut chr̄s⁹ dilexit vos.
Nō.M.ix.13. ¶ Tertio inimicoꝝ ⁊ repugnantiū ex-
pugnatio: filius iustus expugnare solet illos q̄ iniuri-
as patri faciunt saltē verbis vel factis: ⁊ nō hēre pacem
cum illis: Ita in ꝓposito: filius dei verus sine fictione
inimicos dei expugnat: ⁊ iniurias dei vindicat.j. Ioā.
iij. In hoc apparuit filius dei. id est. hoc signo ostēdit
se filiū dei: vt dissoluat opa diaboli. Sed heu multi no
lunt pcōres expugnare: ne eos offendant. ¶ Quarto:
societatis ⁊ passionis tolerātia. Talia chr̄stus pacifice
tolerauit Mat.v. Beati pacifici: qm̄ filij dei vocabū
4 tur. ¶ Quinto elemosynarū largitio.i. mutatio: chr̄st⁹
eni largior fuit Alexādro: qui nō solū oīa sua: ꝫ etiā
seip̄m dedit: sic vos bn̄facite ⁊ mutuū date: nihil inde
sperātes ⁊ erit merces vr̄a multa: ⁊ eritis filij altissimi
Luc̄.vj. ¶ Sexto: iniuriarū ⁊ odij dimissio Math.v.
Diligite inimicos v̄ros: vt sitis filij pr̄is vestri. ¶ Se-
ptimo modus fuitij ⁊ mercedis. Serui eni vt frequē-
ter nō seruiūt gratis dn̄is: ꝫ vel timore vel lucri amore
⁊ pacto adducti: fili⁹ vo bonus grātuito amore: ⁊ sine
pacto patri seruit. Ideo seruo excluso: filio remanet he
reditas: Ita in ꝓposito illi sunt exclusi a celi hereditate q̄
sibi quasi serui seruiūt: q: ꝓ mercede ⁊ cōmodo tpali:
sicut canonici seculares: q̄ tn̄ ad horas veniūt: qn̄ di-
stributio est danda: sicut etiaꝫ illi q̄ ad sacras veniunt
obseruātias: seu ordines ⁊ ordinant̄ ꝓpter bn̄ficia ec-
clesiastica: vel religionē intrant vt pascant̄: illis q̄ gra-
tis hoc faciūt vel saltē tpalia nō regnant: nec intendūt
principaliter: ꝫ vt sine q̄bus esse nō possunt: dabit̄ he-
reditas: teste christo Ioan.viij. Seruus inquit nō ma
net in domo ineternū: filius autē manet ineternū.
Arti.iij. ¶ In q̄ notat̄ diuine filiationis effectus: q: tanq̄ he-
5 res manet ineternū. Largus dn̄s multos pascit: ꝫ filij
in hereditate alijs exclusis succedūt. Sic in ꝓposito: il-
li de q̄ Galat.iiij. Quis si filius ⁊ heres: ⁊ Roꝫ.viij.
Si aūt filij ⁊ heredes: habebūt mortem ⁊ hereditatis
scysmam quasi somnū. Iuxta illud Ps̄.cxxvj. Cū de-
derit dilectis suis somnū: ecce hereditas dn̄i filij mer-
ces. Ista hereditas q̄ est merces fidelis filij ⁊ grati nō
dabit̄ peccantib⁹ ⁊ ingratis filijs ⁊ nō dilectis. Quia
ſm iura ciuilia q̄ colligunt̄ in autēticis: vt cū de appella
tione cognoscat̄.4.causas. Coll̄.viij. Et habent̄ etiā in
glosa in decretalibꝰ li.ij.ti.xxiij. de iureiuran.c. quinta-
uallis. In multis casibꝰ filij ꝓpter ingratitudinē here-
ditate priuant̄ paterna. Sunt aūt verba legis hec cau
sas iustas ingratitudinis has esse decernim⁹. Si quis
parentibꝰ suis man⁹ iniecerit: si grauē ⁊ inhonestā eis
iniuriā ingesserit: si eos in criminalibꝰ causis accusaue
rit: que non sunt aduersus principē vel rempublicā: si
cum maleficis ꝯuersat̄: si maleficus efficiatur: vel vite
parentū suoꝝ per venenū: aut alio modo insidiari ten-
tauerit: si nouerce sue aut cōcubine patris fili⁹ sese mi-
scuerit: si delator cōtra parentes filius extiterit: ⁊ ꝑ suā
delationē grauia eos dispendia sustinere fecerit: si pro
persona eius vel delicto inquantū potest fideiubere no
luerit: si eos testamentū facere ꝓhibuerit: si cōtra parē-
tum volūtatē inter arenarios ⁊ mimos ꝑseuerauerit:
nisi forte parētes illius fuissent ꝓfessionis: si filia luxu-
riosam vitam elegerit: cum parētes eam ꝓ posse dota-
re ⁊ maritare vellent: si parētibꝰ furiosis debitā curaꝫ
et sumptus nō p̄buerit: ⁊ extraneus q̄ impendit heres
sit: si parentē in captiuitate detentū nō festinauerit re-
dimere. Nota. M.ix.27. ¶ In isto vltimo casu addit 6
lex: q̄ nullus ex his q̄ neglexerit supple parētibꝰ subue
nire: si parētes ibi defuncti fuerint: ad hereditatē ꝑue-
niat: substantie vo taliū personarū sic sine herede de-
functarū: ecclesijs ciuitatū in q̄bus orti sunt: applicen-
tur: ⁊ nullis alijs causis q̄ꝫ in captiuoꝝ redēptiōe expē
dant̄: vt vnde illi a suis nō sunt redēpti: alioꝝ redem-
ptio procuret̄: ⁊ ipsoꝝ quoq̄ anime ex hac causa piissi-
ma subleuent̄: hec ibi. Hec lex videt̄ expresse esse cōtra
dn̄os cōfiscātes bona intestatoꝝ ⁊ naufragoꝝ: de q̄bꝰ
dictū est. C.viij.28. cū sequētibꝰ. Et. F.j.37. cū sequē-
tibus: q: hec lex manifeste vult: q̄ illa bona ꝓ anima-
bus fiant sic defunctoꝝ. ¶ Si in p̄dictis ingratitudi-
nis casibus filij sic cōtra parētes delinquētes carnales
hereditate priuant̄ terrena. A simili vel fortiori ratiōe
qui ꝯsimilia vel maiora cōtra deum patrē cōmittūt: he
reditate priuādi sunt celesti: sed talia frequēter a nōnul
lis cōmittunt̄ cōtra christū in suis membris scꝫ q̄ ma-
nus in eum iniciunt: dum grauiora cōtra ip̄m cōmit-
tunt: qui grauē ei iniuriā iurando ingerūt: q̄ in necessi
tate nō subueniūt: dum suis non subueniunt: sicut eni
cōcedit sibi fieri: qḋ nūmis sit vel dat̄: sic a cōtrario cō-
cedit sibi negari: qḋ suis negat̄. Qui vo sic deo negat ⁊
ingratus existit: ⁊ rusticitatē cōtra eum exercet de filio-
rum hereditate est excludēdus a deo: dicēte illud Ge-
ne.xxj. Eijce ancillā ⁊ filiū ei⁹: q: teste Paulo Galat.iiij.
Nō erit heres filius ancille.i. carnis ⁊ ingratitudinis:
cum filio libere qui scꝫ liberas in deo dando ⁊ seruien-
do habent conditiones.
¶ Sed q: in minore addiscere ꝯportet quoḋ faciēdū est Arti.iiij.
in maiori: ad hoc q̄ quis dei ꝯdign⁹ habeat̄ filius: pri⁹ 7
oportet q̄ a parētibꝰ informet̄ in bonis operibꝰ ꝑ eos
assuescat: q: sicut tota arbor: fructus ⁊ bonitas ⁊ mali-
cia ⁊ defect⁹ ex trūco ⁊ radice surgit ⁊ sustentat̄: ⁊ ipsis
deficiētibꝰ oīa deficiunt. Ita in ꝓposito: qui vult in fi-
lijs ⁊ filiabus fructū habere bonum: ⁊ bona opera: fa-
ciat q̄ ascendat bonus humor: id est. informatio bona
ad ramos illos: vtrāq̄ naturā rigando ⁊ regendo mo
re radicum: que totam arborē sustentant ⁊ nutriūt scꝫ
spūalem nutriēdo in spūalibus spūalia p̄cepta filijs ⁊
familie imprimendo: more auium que granis meliora
pullis suis portant; per que spūaliter viuere poterūt.

Et corpalibus etiā operibꝰ eos assuefaciēdo: vt ociū
qđ est omniū viciorꝫ nutrix ⁊ vicia fugiant ⁊ vt in ne-
cessitate de labore suo se iuuare sciāt. Exēplo Augusti
cesaris de quo scribit Suetonius: li. ij. de. xij. cesaribus
ꝙ filiam ⁊ nepotes ita instituit: vt etiā lanificio assuefa
ceret. Ac nec loqui vel agere quicꝙ nisi palam: nō ob-
stante ꝙ eos terris ditare potuit: tñ sic eos informari
voluit: vt si ad extremā deuenirēt inopiā arte se iuua-
rent. Sic ꝑ si filij tibi sunt: erudi eos Eccī. vij. Nō ad
hoc. A. iij. per totum: sequit in auctoritate ⁊ cura eos
a pueritia eorum.
Arti. v. ¶ In quo notat quintus articulus. Erḡ primo dicit
8 erudi: ⁊ postmodū addit ⁊ cura: videt tñ dicere: ⁊ si
verbis nō obtpent sunt verberibꝰ cohercēdi: nullo tñ
modo maledicēdi. Et rō hoc dictat: qꝛ ꝑ maledictiōes
nō citius corrigant: sed potius deteriorant: qđ dicere
posset quin puer a parētibꝰ maledicētibꝰ traditus dia-
bolo: peior ꝗ̄ parētes fieret: ad hoc ipse cui tradit eū cō-
citabit: maledicēdo ergo ipsos qui eis nō obediunt: ma-
Exem gis inobediētes faciūt ⁊ peiores. Et corpalibꝰ ipsos ex-
ponunt ꝑiculis: sicut pꝫ: ꝑ hoc qđ scribit Aug. li. xxij.
de ci. dei. Et legit in vita sancti Stephani de mr̄e male
Exem dicente filijs: ex qua furiosi effecti sunt. Ad idē de quo-
dā fert vt dicebat de mane a parētibꝰ ex iracūdia: ma-
ledictus qui exiēs domū in quoddā horrendū facinus
cecidit: qđ hoīes nō latebat: q statim captus: ⁊ postea
verecūdissima morte perijt. Sunt ꝑ talia adhibēda re-
media: ꝑ q citꝰ corrigant ⁊ a pctīs ⁊ ꝑiculis retrahant:
exēplo Job. j. qui ꝓ filijs holocausta obtulit dicēs: ne
forte peccauerit filij ⁊c. In q facto magna inuenit dif-
9 ferētia inter istū Job: ⁊ modernos parentes. Iste eñ
cogitatiuus fuit: ⁊ diligentiā adhibuit magnā quō fi-
lios deo nutriret ⁊ a pctō retraheret: ⁊ diuites in spūa-
libus faceret: Modernorꝫ ꝟo parentū vt cōiter cōtra-
ria est diligentia: q eos mūdo nutriūt: vt sint in mūdo
gloriosi: ꝓbi: ⁊ diuites multū sollicitant. vñ Crisost.
homel. xvij. sup illo verbo Math. xx. Accessit ad eum
mater filiorꝫ Zebedei: matres q corpus natorꝫ amant:
aīas ꝯtemnūt: desiderātes eos bñ valere in hoc seculo:
nō curātes qđ passi fuerint in alio: alie malicias suis fi
lijs ꝓuident: alie honores: ⁊ nemo filijs suis prouidet
deū: ꝑditionē illorꝫ cū magno ꝓcio comparant: ⁊ salutē
illis nec dono accipe volunt: si viderint illos paupes:
tristant ⁊ suspirāt: si aūt viderint illos peccātes: nemo
tristat vt ostēdant qñ corꝑm sunt ꝑentes: ⁊ nō aīarū.
10 Nō. D. v. 8. Insup ⁊ h̄ magis videt mirabile: ꝙ hoc
nō soluꝫ faciūt ad suā magnā sollicitudinē ⁊ laborē: ꝯ
etiā ad suā ⁊ filiorū damnationē: sicut pꝫ. A. xij. 54.
Exem Tales ꝑ qui seipsos perdūt vt filios aut vxores aut ne
potes ditent aut nobilitent: siles sunt cuidā indiscreto:
de q trufando fert: ꝙ cū quodā loco posuisset vnū do
liū vini: qđ post caput suū amputatū curreret ad spa-
ciū magnū: quantū forte arcus iacere pōt. Et alio que-
rente qđ cū vino faceret? posito ꝙ illud lucraret cum
bibere nō posset: ⁊ ad qđ tam care emeret qđ ei nō va-
leret? Respōdit: vt vxor mea ⁊ filij ⁊ amici illud bibāt
post mortē meā. Sic oīno est in ꝓposito: qꝛ sicut iste ca-
put amittere voluit ⁊ vitā: vt illi cum executoribꝰ bibe
rēt post mortē suā. Ita isti amittūt aīam ⁊ vitā eternā.
11 Nō. A. xxvij. 52. Iterū si hec ipsorꝫ ꝑditio in sequen-
tiū vertet solatiū finalit̄ adhuc videret minꝰ mirabile:
ꝯ nō solū sibiipsis ⁊ etiā ꝓli perditionē acq̄runt: ipsos
onere spūali vel tꝑali vltra vires onerādo vel inordi-
nate diligēdo: sicut faciūt parētes illi q in iuuētute ꝓlē
ad artes ponūt: ⁊ ad curias nobiliū ꝓ educatiōe addi-
scēda mittūt: quō ꝟo artē aīe vl' educationē q ē omēt

addiscant: nō curāt: sed qđ peius est: eos a tali ꝓposito
reuocant ꝓ posse: gaudētes vident eos cū iuramentis
et curiositatibꝰ ⁊ malis moribꝰ ⁊ dissoluta societate ad
pabulū duci inferni: ⁊ dolentes ⁊ flentes vident eos
artē addiscere bone vite: quō vicꝫ mundū fugiāt: ⁊ cū
vita sancta ⁊ religiosa ad celi palaciū ꝑueniant: de qbꝰ
Crisosto. sup illo Luč. xj. Si vos cū sitis mali nostis
bona data dare filijs vr̄is. Si paī inq̄t iniuriā patiat
a filio irascit: minat ⁊ castigat: forsitan nō qꝛ ille filius
peccauit corā deo: aliōqn semꝑ sic irasceret ipsis pecca
tibus. Sed qñ aliter peccant in deū nō curāt. Maiorē
ergo reuerentiā volūt sibi ipsis a filijs exhiberi: ꝗ̄ deo
Cōtra quos nota. A. xiij. 18. Errant ꝑ qui plus ꝓlis
diligūt corpus ꝗ̄ aīam: ⁊ q plus volūt ꝙ sint diuites
et mali: ꝗ̄ paupes ⁊ boni: q eos ab igne ⁊ ꝑiculo custo
diunt tꝑalibus: ⁊ ignibus exponūt eternis: vl' curiose
eos ornādo: vl' ad spectacula ducēdo: vl' male acq̄sitis
onerādo: vel iugo dñi ordinibꝰ vicꝫ ⁊ bñficijs eos in-
digne exponēdo: vel nō corrigēdo. Et faciūt tam ꝯtra
sanctorꝫ exempla: ꝗ̄ etiā cōtra ꝓpriū solaciū: ⁊ ꝯtra na-
ra tam mūdi ꝗ̄ dei. Primū pꝫ in sancto sanctorꝫ deo:
qui de filio suo testificat Math. iij. dicens: hic est filiꝰ
meus dilectꝰ. Et tñ teste Paulo: Rom. viij. Proprio 12
filio suo nō pepercit deꝰ: ꝯ ꝓ nobis tradidit illū. Exē-
plū dans: ꝙ quicūꝙ diligant sunt spūalibꝰ laboribꝰ ⁊
exercitijs exponēdi: exēplo matris dei q filiū suū in tē-
plo obtulit Luč. ij. nec legit eū a morte crucis reuocas-
se: vel verbis vel factis pio posse impediuisse: de sancto
etiā Lodouico legit: ꝙ cum filij eius sani pulchri corā Exem
eo semel starent: dixit: q istos corā me occideret: multū
me offenderet: ⁊ tñ si quis eos ad mortaliter peccandū
induceret: multo plus me offenderet: In libro etiaꝫ de
apibus legit quendā comitē filiū suū primogenitū ꝓ-
pter stuprū occidisse dicēs: nō dimittā post me heredē
lecatorē. In iudicio eñ corā deo: isti ꝓdicti q filios su-
os coxerunt ꝓ deo castigationibꝰ diuersis: cōtra illos
qui a talibus laboribꝰ filios suos retraxerūt: cō queri
possunt sicut mulier illa. iiij. Reg. vj. cōquesta fuit co-
ram Joram cotmus inq̄t filiū meū: hec aūt filiū suum
abscōdit. Sed dum hec faciūt vt solaciū de filijs suis
habeant terrenū: vel adiutoriū tꝑale: amittunt eternū
plus desiderare deberēt eos semꝑ secū in gaudio hr̄e: ꝗ̄
hic de eis paruo tꝑe gaudere. Cōtra rōnem insup est:
ꝙ plus doleant parētes mortem corꝑis vel amissionē
corꝑalis oculi ꝗ̄ mortē anime: vel amissionē oculi cor
dis. Et si parens dr̄ homicida corꝑis filij q alimēta ne
gat filio: sicut pꝫ li. ij. infortiati ti. de agnoscendis vel
alēdis liberis vel parētibꝰ vel patronis lege necare: in
qua dicit ꝙ q alimēta negat: necat. Ergo a ꝯsimili rō-
ne q alimēta negat aīe: ipsam necat: qđ tanto peius vi-
det homicidiū: quāto aīa melior est corꝑe: ⁊ tanto effica
cius tenet ꝓlē verbo ⁊ exēplo a vicijs ad virtutū stu-
dia reuocare: sicut pꝫ in decreto di. xlvij. c. sicut hij. ꝯ.
Necesse. Ad hoc etiā dei ⁊ legis diuine ꝓcepto obligā
tur Deutro. xxj. Si inquit genuerit hō filiū cōtumacē
et proteruū: q nō audiat pīis aut mr̄is imperiū: ⁊ co-
hercitus obedire ꝯtēpsit apprehēdēt eū ⁊ adducent ad
seniores ciuitatis illius ⁊ ad portā iudicij: dicentes ad
eos: filiꝰ nr̄ iste cōtumax ⁊ ꝓteruus est: monita nostra
audire ꝯtēpsit: comessationibꝰ vacat atꝙ luxurie ⁊ cō-
uiuijs ⁊ lapidibꝰ eū opprimet ꝓpls ciuitatē: ⁊ morietur.
¶ Ex hoc ꝙ tam necessariū est patri vel parētibꝰ filiū Arti. vj.
informare ⁊ castigare: rōnabiliter seq̄ videt ꝙ filij pa- 13
rentibus in talibus sint obediētes: eosꝙ habeant in re
uerentia: sine quibꝰ correctio in eis effectum nō capit.
Ex dictis etiam sequi videt: et ex lege nature ⁊ mutue

vicissitudinis obtentu: ⁊ naturalis suppositationis: q̄
sicut parētes tenent curā habere prolis: Ita etiā ꝓles
in casu teneat parentū curā gerere: tam in spūalibꝫ q̄
corpalibus: ad hoc eīm obligant p̄mo exēplo christi: de
quo Criso. sup Joā. homel. lxxxv. Mouēs inquit cō-
mendauit matrē discipulo: erudiens nos vsq̄ ad mor-
tem diligentiā eoꝝ habere: qui genuerūt nos. Secūdo
rōne beneficioꝝ suoꝝ procreationis: educationis: nutri-
tionis ⁊ erudinōis. In q̄bus magnā circa nos diligē-
tiam habuerūt ⁊ laborē: ⁊ sine q̄bus nec fuissem⁹: ⁊ p
quibꝫ multum eis tenemur: ꝓpter que sacra scriptura
Eccle. vij. nos hortat dicens: honora patrē tuū ⁊ ge-
mitus matris ne obliuiscaris: memēto q̄ nisi per illos
nō fuisses: retribue illis sicut ⁊ ipsi tibi: magnā causaꝫ
innuit: q̄re cura est habēda parentū: in hoc q̄ dicit me-
mento. Si eīm ex dei p̄cepto q̄libet ꝓximo teneat in ne-
cessitate subuenire: sine quo hō fuisset: multo magis ꝓ-
ximiori vel ꝓpinq̄ssimis q̄bus fortiori vinculo nature
obligat: sine q̄bus nec fuisset in rerum natura. Et illi
multū tenerentur ex lege gratitudinis: qui nobis mē-
brū daret cū illud nō haberem⁹: vl' restitueret amissuꝫ
quilibet eīm recipiēs beneficiū diceret se sibi ⁊ oībus
suis semꝑ obligatū: ⁊ q̄ nunq̄ ꝯtra se vel suos aliq̄d
imposterū attemptaret: multo magis parētibꝫ obliga-
mur: ꝑ quos oīa mēbra habem⁹: ⁊ oībꝫ suis. id est
cognatis ⁊ cōsanguineis rōne patris ⁊ matris: q: illi
sunt rami illarū arboꝝ: vt illis bñfaciamus. ¶ Tertio
ad h̄ obligamur p̄cepto legis ciuilis: q̄ vult q̄ in alen-
do vterq̄ alter teneat: ⁊ pater proli: ⁊ ꝓles in casu patri:
sicut p3 li. ij. infortiati ti. de agnoscēdis vel alendis li-
beris. l. si quis. §. si vel parēs: q̄ etiā filius patri teneat:
adhuc ibi lex. §. si impubes in hec verba. Si impubes
sit emācipatus: patrē inopem alere cogat iniquissimū
quis merito dixerit patrē egere: cum filius sit in facul-
tatibus? ¶ Quarto p̄cepto dei ⁊ legis diuine Exo. xx.
Honora inquit patrē tuū ⁊ matrē tuā duplici hono-
re: reuerentiā vicꝫ exhibēdo: ⁊ necessaria ministrando
s'm magistrū in historijs. Sic ḡ filij obedite ⁊ subueni-
14 te parētibꝫ Ephe. vj. Et si ista p̄cepta ⁊ exēpla prolem
ligent vel obligent ad parētes viuos: q̄n in necessitate
sunt: multo magis videt eos obligare ad mortuos: q:
in maiori sūt necessitate. Sed heu multi neutrū faciūt
et illud ad qd̄ plus obligant: minus faciūt: ⁊ paucio-
res illud implent p̄ceptū: q: licet q̄uum ad viuos pa-
rentes paupes aliqui grati inueniant: pauci tamē: ad
mortuos vō paucissimi ⁊ incole ci⁹: sicut patꝫ. E. viij.
6. ipsi bona ꝯsciētia dicere possunt: ⁊ altissime cantare
illud Ps. xxx. obliuioni datus sum: tanq̄ mortu⁹ a cor-
de: nō dicit solū a manu q̄ ꝓ illis nihil facit: ſꝫ q̄ maio-
ris est ingratitudinis: a corde: q̄ nec de illis ad bonū
effectū cogitāt. Tales nō rōnales ⁊ grate nature: ſꝫ her-
barū ⁊ arboꝝ sequunt ꝯditionē: de q̄bꝫ Crisost. sup il-
lo Math. xix. relinq̄t hō patrem ⁊ matrē ⁊c̄. humor de
radicibꝫ ascendit in herbā: de herba aūt nō reuertit ad
radices: sed sursum trāsmittit in semē. Sic ⁊ amor de
parentibꝫ ascendit in filios: de filijs aūt nō reuertit ad
parētes. Ideo parētes quidē filios diligūt: ſꝫ nō sic di-
ligunt a filijs: q: nō ad parētes: ſꝫ ad ꝓcreandos filios
15 transmittūt affectū. Sed nō solū istis ramis siles sunt
q: humorē more illoꝝ ad radices remittūt. Sed q: eti-
am more ramoꝝ radices suas de terra eneruant: rami
quidē iuuenes sunt: ⁊ teneri a radicibꝫ ⁊ trūco educū-
tur ⁊ nutriunt: facti magni ⁊ ponderosi: truncū suū et
radices de terra eradicant. Sic in ꝓposito faciūt multi
parētibꝫ spūalibꝫ. i. eccl'ie ⁊ p̄lat' ⁊ ꝯfessoribꝫ suis ipos
ꝑsequēdo. Alij idē faciūt parētibꝫ carnalibꝫ: ꝓpter ter-
ram ⁊ hereditatū cupiditatē illoꝝ mortem desiderādo
quantū in eis est: dum illoꝝ mortē affectant: eos de ter-
ra viuentiū eradicāt: quoꝝ cuilibet dicit in Ps. lj. Et
radicē tuā de terra viuentiū: supple euellas: ⁊ illas ra-
dices in terra mortuoꝝ. i. in cimiterio ꝓfundius plan-
tant: ne iterū cadāt: qd̄ si adeo cito sicut vellent nō era-
dicent. Interim eos circa diuisionē terraꝝ ⁊ domū pla-
cins ⁊ hagis ⁊ tedijs ⁊ amaris verbis affligūt. Ma-
ledicti rami infernales: oībus ramis naturalibꝫ peio-
res: q: ꝯtra radices pugnāt. Et tn̄ cum mortui fuerint
quasi eos dilexerint plangūt: ⁊ occisos vindicant: de
quibꝫ Gerardus cambreñ. in itinerario suo ꝑ wallia
li. ij. parētes inquit viuos maxime ꝓpt ambitionē vsq̄
ad mortē ꝑsequunt: mortuos aūt ab ipsis interemptos
totis viribꝫ vlciscunt: plus ad ꝓpriam ostentationē: q̄
defuncti vtilitatē: ⁊ ficte plangentes: plus gaudent q̄
doleāt: plus dolerēt: si scirent eos ad vitā redituros: q̄
de hoc q̄ transierūt: q: exquo ipsi in imobilibꝫ intraue-
runt: ⁊ mobilia spoliauerūt: pauci sunt qui vellent q̄
defuncti parētes redirent: imo si redirēt: nisi portarent
breue regis melius ꝓ eis loquens eos ad pristina non
admitterēt: nec aliquo modo eis oia restituerēt: impo-
nerent eīm eis q̄ ipsi nō essent: ⁊ potius corpora illoꝝ
membratim partirēt: si scirēt eos ad vitā rediuros: ⁊
bona illoꝝ vēdicaturos: sicut fecit ille Euilmeradac:
de q̄ recitat mgr̄ in historijs scolasticis sup Dañ. in ter- Erē
tia visione: q̄ cum regnare cepisset post mortē p̄ris sui
Nabuchodonosor: timens ne resurgeret pater suus q̄
de bestia redierat in hoiem. Cadauer patris effossum:
diuisit in trecentas partes: ⁊ dedit eas trecētis vulturi-
bus. Et ait ad eū Joachim socius suus: non resurget
pater tuus: nisi redeant vultures in vnū. Notate ver-
ba cū regnare cepisset ⁊c̄. noluit eīm tunc patrē redire:
ne regnare cessaret: plus voluit regnū q̄ patris vitā.
Sic in ꝓposito illi q̄ parētes mortuos mēdaciter plan-
gūt. De quibꝫ Ps. lxj. filij hoim: mēdaces vani q̄tuꝫ
ad desideriū q̄ habēt dn̄andi ⁊ de bonis paternis oc-
cupandis: ⁊ mēdaces in planctu: quē ꝓ eis defunctis
faciunt: de q̄bus Sapieñ. iij. neq̄ssimi filij eoꝝ. ¶ Pa- 16
rentes vō defuncti hanc suoꝝ ingratitudinē experien-
tes: dolētes dicere p̄nt illud Treñ. vltī. hereditas n̄ra
versa est ad alienos: domus nostra ad extraneos. i. in-
gratos. ¶ Multū discrepāt isti filij p̄dicti a cōditione
bonoꝝ filioꝝ: de quoꝝ numero ille erat de q̄ scribit Va-
lerius maximus li. vij. Cū inquit Decius imperator
Deciū filiū suū impiali diademate ꝓponeret insignire
renuit filius dicēs: vereor ne factus impator: desistam
esse filius. Malo non esse impator ⁊ humilis filius: q̄
imperator ⁊ filius indeuotus: imperes pr̄ meo impe-
rio: donec humiliter parere sciam impatori. Nam pa-
rentū effectū exuit qui mole supposita filiū extinguit:
prius eīm alendi sunt pueri: ⁊ cū p̄cesserint quos prece-
dere debēt: iuuite ascēdant. Iste noluit dominiū cū vi-
ta patris ne patri fieret aut reputaret ingrat⁹. Isti tan-
tū affectant dn̄iū: qd̄ cū illud viuēte patre hr̄e nō pos-
sint: mortē illoꝝ volunt: de ingratitudine nihil cogitā-
tes: q: tn̄ vt cōmuniter oēs filij dū iuuenes sunt pa-
rētibus sunt obediētes: eisq̄ multū ꝓmittunt gratitu-
dinē: q̄n nullam ostēdere possunt in ope. A qua quidē
cum illam ostēdere deberēt: mēdaciter alienant: ꝯgrue
possunt de eis parētes dicere illud Ps. xvj. filij alieni
mentiti sunt mihi. Alienos esse vocari possunt: q: licet
sui sint na: alienos tn̄ se oñdūt in ope ⁊ nō suos: ſꝫ dia-
boli. De q̄bus Joā. viij. Vos ex patre diabolo estis.
¶ In quo septimus notat articulus. Tales q̄ honorē Arti. vij
et amorē deo ⁊ parētibꝫ in effectu nō demonstrant: nec 17

ipsos vt deberēt bonis operibus obsequantur:sed potiꝰ
more pessimoꝝ animaliū et demonū persequunt̄:aliq̄
ingrati fiunt:nō dei vel hominū: sed potius demonū
quoꝝ mores imitant̄ filij dicēdi sunt. Sed multi sunt
tales ergo ⁊c̄. Maior probat̄ tripliciter. Experimēto:
et lege ciuili: ⁊ lege dei: anteq̄ʒ ad experimentū ꝓcedat̄:
oportet vnum supponere et premittere: q̄ videlicet in-
ter parētes ⁊ prolem est quedam vis naturalis: super
nature vnitatem ⁊ communicationē fundata: que eos
plus adinuicem ligat ⁊ vnit in naturali affectu: q̄ʒ re-
motos sanguine ⁊ nā hac vi ⁊ affectiōe mī filij viui. iij.
Reg.iij. potius petiuit q̄ filius alteri daret̄: q̄ʒ occide-
ret̄: hac vi agnus inter mille oues matrē suam eligit ⁊
cognoscit plusq̄ʒ ei q̄ʒ alijs afficitur: ⁊ citius ei occurrit
hoc supposito. Arguit̄ sic: si filij sint istoꝝ: ergo natura-
liter eis afficiunt̄: ergo a destructiōe ꝯsequētis vbi nō
naturaliter eis afficiunt̄: non sunt filij illoꝝ quoꝝ cre-
duntur sed bastardi ab alijs generati. Tali experimē-
to inuenti fuerūt vt quedam historie habēt: duo non
Exem̄ esse filij eius cuiꝰ putabant̄. Mater tres habēs filios:
marito suo dixit: de tribus filijs nostris solus vnus est
tuus. Voluit enī falsum facere heredē: sed anteq̄ʒ filiū
verum nominaret: mortua est: cito post pater moriēs:
amicos ammonuit q̄ caute agerēt ad cognoscēduʒ q̄s
verus esset filius: ⁊ vt ei totam darēt hereditatē ⁊ pa-
tris bona: iudex vō discretus corpus patris defuncti
erexit: dicens illis tribus filijs q̄ qui melius ⁊ propin-
quiꝰ ad cor patris sagittaret: haberet hereditatē. Pri-
mus prope. Secūdus propinquius ⁊ profundius il-
18 lud tetigit. Tertius vō dixit q̄ potius totam dimitte-
ret hereditatē: q̄ʒ ad patris corpus sagittaret. Illi ergo
adiudicata fuit hereditas: quia naturalis horror ⁊ ti-
mor corpus patris sagittandi eum ostēdit illius verū
esse filium. Et horror qui in alijs nō fuit: ostēdit ipsos
nō esse filios istius. Sic in proposito: loquēdo de illis
qui putant̄ ⁊ dicunt̄ filij esse summi patris dei. Si euʒ
ligatū ad crucem iuramētis sagittēt: sicut faciūt quoti-
die aliqui per caput oculos ⁊ pedes iurādo. Alij plus
ad cor appropinquātes imo cor percutiētes per precio-
sum cor dei iurātes. In hoc facto ostēdunt se nō esse fi-
lios dei: quia nō abhorrēt eum sic deturpare: nec istis
debet̄ celestis hereditas: sed illis qui huiusmodi abhor-
rent: idem etiam patet de filijs qui putant̄ esse aliquo-
rum patrum carnalium: ex hoc q̄ ingrati ⁊ tediosi eis
sunt: ostendūt se ad illos nō pertinere quantū ad na-
turam: hec est legis presumptio. C. de postliminio ⁊ re-
demptis ab hostibꝰ li. viij. vnusquisq̄ʒ: nec enī inquit
suū dicere poterit: quē pereuntē contempserit. Totus
vō iste argumētandi modus confirmat̄ per legem dei
Io. viij. vbi christus sic ꝯtra iudeos arguit: ipsi dixe-
runt se esse filios abrae: christus vō contrariū ostēdit:
per hoc q̄ opera abrae nō fecerūt. q. d. ex quo affectu ⁊
effectu abraam nō sequimini: sed diabolum: non estis
abrae filij: sʒ diaboli: filij Belial absq̄ʒ iugo Iudi. xix.
19 sic videt̄ ostēsa maior. Nota. M. ix. 41. Minorē quo-
tidiana ostendūt experimēta: bruta enī dum a parēti-
bus lac ⁊ alimentū accipiūt: eos cognoscūt: quo cessan-
Catuli te eos cōtemnūt ⁊ cum eis pugnāt. Catuli etiam in iu-
uentute inter se ⁊ cum parētibꝰ ludūt: magni vō effecti
ac roborati: pro esse cum parētibꝰ inter se pugnāt. Sic
proh dolor filij tam nobiliuʒ q̄ʒ pauperū parui simul
nutriti in curijs principū vel parentū: inter se magnā
habent familiaritatē ⁊ societatē: ⁊ parentibꝰ magnāq̄ʒ
exhibēt reuerentiā sʒ magni facti: ita cupiditate ⁊ sup-
bia excecant̄: q̄ nec societatē nec ꝯsanguinitatē agnoscūt.
Sed aliq̄ ꝯtemptibili inī eos ostēso: nec deū timēt: nec
parentē reuerent̄: nec inter se pacē habēt. Et nō solum
ꝓ magnis: sʒ etiā ꝓ paruis sicut filij pauperū: contra
deū ⁊ parētes ⁊ inter seipsos iurgia habēt ⁊ ꝯtētiōes.
Quātī vō h̄ sit periculi: ostendit miraculū qd̄ scribit̄ Exem̄
li. vij. historie ecclesiastice de duobꝰ fratribꝰ adinuicem
litigantibꝰ: ꝓ piscatione cuiusdā stagni: ad quos veni-
ens Gregorius cesariensis cum eos rephēdisset: q̄ ani-
mas ꝓ piscibus perderēt: rogauit deum q̄ in illo loco
nunq̄ʒ piscis vel aliq̄ aqua appareret: qd̄ ⁊ factum fuit
vnde in eodē loco est campus frugum ferax: vbi antea
fuit stagnū nauiū ferax: nō simus ergo de illis Can.
j. filij matris mee pugnauerūt cōtra me. ¶ Iterū tales 20
viperis assimilant̄: qui dum pariunt: occidunt̄ partu
suo ⁊ serpētibꝰ: sicut patebit infra. c. de ingratitudine.
Sequit̄ ergo ꝯclusio: q̄ tales nō dei vel hominū sʒ dia-
boli filij sunt: q̄ in celo creatus: cōtra deū patrē suū: et
cōtra fratres suos. i. bonos angelos: ꝓliabat̄: sicut patʒ
A. xxij. 2. Hanc aūt ꝯclusionē ꝯfirmat exemplis Pe-
trus Rauēnas in quodā sermōe. Auelle inquit radiū
a sole ⁊ radius nō lucet: riuulū a fonte ⁊ arescet: ramū
ab arbore: ⁊ exiccat̄: mēbrū a corpore ⁊ putrescit: sepe-
ra filiū a deuotiōe paterna: ⁊ iaʒ nō est filius sʒ est colle-
ga illoꝝ de q̄bus Io. viij. vos ex patre diabolo estis:
et illius filius eis copulauerūt: sicut patʒ. F. j. 30. ¶ Ex
tota ista deductione patet: q̄ filij parētibꝰ ingrati ma-
tres suas ⁊ etiā statū ꝓpriū male diffamāt: quia in hoc
videnṫ ostendere: q̄ nō sunt filij eoꝝ quoꝝ esse putant̄
de quibꝰ cōgrue ad ꝓpositū dicit̄ Eccl. iij. q̄ʒ male fame
est: qui relinquit patrē: illū scʒ putatiuū ⁊ maledictꝰ a
deo: q̄ exasperat matrē. Tu ergo fili suscipe senectā pa-
tris tui: ⁊ ne ꝯtristes illū ī vita illiꝰ. Et si defecerit sen-
su: veniā da illi: ⁊ ne spernas eū in tua virtute Eccl. iij.
¶ Ab ista parentū turbatiōe nōnulli se excusant: dicē- Arti. viij.
tes se in causis q̄ inter ipsos ⁊ parētes agunt̄ circa ter-
ras ⁊ dotes ⁊ hmōi se iusticiā hēre: parētes vō iniusti- 21
ciam. Et ponat̄ q̄ ita sit: tn̄ deberēt potius ad tp̄s iuri
suo cedere: q̄ illos grauiter offendere: exēplo Ioānis
hircani: de quo verba recitant̄ Iosephi in fine historie
j. Mach. j. q̄ Ptholomeū qui patrē eiꝰ Simonē occi-
derat ⁊ matrē eiꝰ ⁊ duos fratres tenebat in vinculis in
quodā castro obsedit: cui cū fortiter appropinq̄ret ma-
trē eiꝰ ⁊ fratres sup muros vsq̄ʒ ad sanguinis effusio-
nē cedebat: fractꝰ vō pietate Ioānes ab impugnatiōe
se temperabat: matre tn̄ reclamante ne ꝓ se sineret scelus
Ptolomei inultū. Ecce iudeus ille qd̄ iuste inceperat:
et iuste exequi potuisset: ne tn̄ mater grauaret̄ ⁊ fratres
dimisit. Quāto magis christiani: ne peioris ꝯditionis
sint iudeis instabiles: cor exercitatū auaricia habētes:
maledictionis filij. ij. Pe. ij.
¶ In quo taliū innuit̄ pena: q̄ despiciētes parētes ma- Arti. ix.
xime necessitatis tp̄e: duplicē merent̄ maledictionē ⁊ pe- 22
nā. s. tp̄alē ⁊ eternā: sic patʒ in decreto. lxxxvj. di. c. in sin-
gulis. §. ceterū in fine. Et nō solū parētes carnales: sed
etiā spūales ibidē. ij. q. vij. q̄lis. Quātum vō ad penam
tp̄alē: dupliciter puniēdi sunt. Primo in pena ꝯsimili
q̄ sicut ipsi parētes exasperāt ⁊ grauant̄: ita ipsoꝝ pro-
les ministrabit illis: sicut patʒ. A. iij. 18. Et iuste quidē
vt de eis verificet̄ illud in digesto veteri li. ij. q̄ quisq̄d
iuris in alterū statuit: eo ipse vtat̄. Scd̄o in re ꝓ q̄ vel
in q̄ est parētibꝰ ingratꝰ: ꝓ qua sicut si ingratus sit eis
et durus. Et filios ꝓprios quos inordinate diligit di-
ter: vix de illis gaudebit: quia amaritudinē de eis sen-
tiet. Et iuste quidē: vtpote qui eos nō correxit: nec bo-
nis ditauit moribus sed dimittis ⁊c̄. quomodo bonos
mores in eis metteret: quos nō seminauit? quō se de sac-
co extraheret: quod ibi nō posuit? Talem ergo fructū

oportet eos in eis colligere τ ab eis recipe: qualẽ in eis
seminauerũt τ plantauerũt Ecci.xxx. Lacta filiũ tuũ
et pauentẽ te faciet. Ne ergo iocũderis in filijs impijs
si multiplicent: nec oblecteris sup eos. Melior est vn⁹
timens deũ: q̃ mille filij impij. Et vtile mori sine filijs
Ex iii q̃ relinquere filios impios: in qua: sicut patet de illo de
quo fert: q patre ad ostium pulsante: filio cum vxore
in mensa existente: q̃ gallinã ante eos habebãt: in cista
abscondit: anteq̃ pater famelicus intraret: post cu⁹ re
cessum: cum fili⁹ ad cistam ipsam recepturus rediret: in
scutella serpentẽ inuenit: qui collũ ei⁹ cingens: illi mul
tis diebus adhesit: manifestã dei ostendens vindictã in
23 filios diffidẽtie Ephe.v. Tertio tales a parentibus ma
numissi: vel a patria potestate exempti: iterũ ad priorẽ
statũ redigẽdi sunt. Codice li.viij.ti.de ingrat. liberis
l.vnica. Quarto in vita: qr tales rõnabiliter breui vi
uent tempore: si illi qui parẽtes in affectu τ effectu ho
norant longam habebũt. Iuxta illud Exo.xx. Hono
ra patrẽ tuũ τ matrẽ tuam vt τc. Ergo a cõtrario sen
su nõ honorãtes: nõ erũt longeui sup terram. Et iuste
quidẽ: qr sicut propter ingratitudinẽ alia bona fortu
ne reuocant: vel illis priuant: sicut patz. F.iij.14.τ.15.
et.E.v.4.et supra.c.c.5. Et sicut patebit infra. G.iiij.
21.et. P.ij.articulo.viij. Ita bonis nature τ vita iuste
priuari potest: quia deo τ parentibus a quibus accepit hec
ingratus existit: ppter hoc viri sanguinũ τ dolosi non
dimidiabũt dies suos: in Ps.liij. Ꝟerum vo ad penã
eternam vna eis sufficiet: quando fiet de eis sicut fit de
fructibus q̃ circa arborem crescũt: τ humorem ad se tra
hunt: τ arbori nocent ipsumq; fructũ impediũt: vsq; ab
hortulano in ignem mittant: Ita filij ingrati circa pa
rentes crescẽtes qui bona illorũ furant: τ ad se quicq̃d
possunt trahũt: eisq; multipliciter nocent: eosq; depau
perant: malas societates sectando: τ comessationibus va
cãdo: quos hortulan⁹ noster christus abscisos in ignẽ
mittet Math.xxv. quia deo τ parentibus ingrati extite
runt: ppter hoc venit ira dei sup filios diffidẽtie Coll.
iij. de qbus Amos.vij. Filij tui τ filie gladio cadent.

F.vi. **FOrtitudinis. Primo ostẽ**
denda est distinctio et adinuicez comparatio.
Secundo quomodo fortitudo spũalis: spũali virtutũ
officio comparat: τ quomodo illud roborat. Tertio q
duo spũalem suadent fortitudinem.

Arti.i. ¶ Circa ad primũ est sciendũ: q duplici hominis
1 nature congrue duplex correspondet fortitudo: p quã
suum finem consequi τ aduersa propellere possit. Sed
spiritualis potior est: qr nature meliori cõgruit sed am
be simul pualent: vna vo scilicet corporalis: sine alia
obest possessori suo: τ potius infirmitas est dicenda: de
qua btũs Gregori⁹ li.vij.moral. reproborum fortitudo
est transitoria sine cessatione diligere cõtra flagella cõ
ditoris insensibiliter perdurare: ab amore rerũ tempo
raliũ nec ex aduersitate quiescere ad inanem gloriã etiã
cũ vite detrimẽto peruenire: malicie augmenta exq̃re
re: bonorum vitam nõ solũ verbis τ moribus: sed etiã gla
dijs impugnare in semetipsis spem ponere iniq̃tatem
quotidie sine vllo desiderij defectu pperrare. Quis nõ
diceret illũ debilẽ τ infirmũ: q̃ oim ventorum impulsu ca
deret: multo infirmior est τ debilior: qui vt predictũ est
omni tentationis tactu de vita recta ppellit: τ omni vento
portat ad modũ fauille Esa.j. Fortitudo nr̃a tanq̃ fa
uilla: ponant ante mentis oculos duo: quorum vnus est
fortis spũ: aliud vo dicit fortis corpe: primus cum illa
fortitudine opari potest q̃ habẽt causam effectiuã: que
scz de se bona sũt: sicut ieiunare: orare τ elemosynas fa
cere: τ hmõi. Et talia multo fortius aggredit q̃ illi q̃
sunt corpe fortissimi: qr illi nõ sunt potẽtes nisi in his
que habẽt causam defectiuã: scz in vicijs: vt patz p ver
ba pdicta beati Grego. Hoc etiam quotidiana docet
experiẽtia: qua videmus q fortitudo spũalis facit vnã
vetulam corpe debilẽ promptiorẽ esse τ fortiorẽ ad opa
spũalia: q̃ sit fortior homo patrie: q̃ est corpe fortis et
spũ debilis: qr tales vt cõmuniter in agressu bonorum
operũ sunt timidi. Cum ergo fortitudo potius dicen
da sit in his que habẽt causam effectiuã: q̃ in his que
habent causam defectiuã: cum etiã fortis poti⁹ dici va
leat: qui aduersariũ suũ vincit q̃ qui ab eo vincit: patz
q debilior homo patrie si sit fortis contra diabolũ: for
tior reputat in curia dei: q̃ fortior gigas regni in fine
nulla erit inter eas comparatio: qr fortitudo eorum dissimi
lis Hiere.xxiij. Nota. M.xj.44.
¶ In edificio vo spũali: fortitudo fidei fundamẽtũ est Arti.ij.
qr totũ edificiũ fundat τ portat τ fortificat cõtra tenta 2
tiones: sicut bonũ fundamentũ: domũ cõtra ventum
Hebre.xj. Fortes facti sunt in fide: fundamentũ aliud
nemo põt ponere.j.Cor.iij. qr sine fide impossibile est
placere deo Ad Hebre.xj. Spes edificiũ erigit Esa.xl.
Qui sperãt in dño: mutabũt fortitudinẽ: qr de fortitu
dine ista inferiori τ tpali ascendẽt ad eternã. Spes etiã
fortiter facit opari: sicut spes magni lucri terreni. Cha
ritas vo q̃ oẽs recipit: edificiũ illud largũ facit τ du
rabile: qr fortis vt mors dilectio Can.viij. Iusticia il
lud iam erectũ τ dilatatũ in recto statu pseruat: sicut recti
tudo colũnarũ domũ supportat: τ a casu pseruat Pro
uerb.xv. dom⁹ iusti plurima fortitudo. Abstinentia τ
castitas in isto edificio fortissimi ianitores: vel fortissi
mi muri sunt: qr oĩa immunda τ oẽs immũdos: a cor
de τ corpe excludũt Prouer.vlti. Accinxit fortitudine
lumbos suos: pseuerãtie fortitudo oĩa pdicta cõser
uat τ ad bonũ finẽ pducit: qr illa est leo: de q̃ Prouer.
xxx. Leo fortissim⁹ bestiarũ: ad nulli⁹ pauebit occur
sum. Illã vo fortitudinẽ spũalẽ seu illud edificiũ spi
rituale tã fortiter edificatum: in q̃ oẽs pdicte includunt
fortitudines: describit btũs Grego.vij.moral. Iustorum
inquit fortitudo est carnẽ vincere: proprijs voluptatibus
cõtraire delectationẽ vite psentis extinguere: hui⁹ mũ
di aspera p eternis premijs amare: psperitatis blandi
menta contemnere: aduersitatis metũ corde superare.
¶ Hanc aũt fortitudinẽ duo suadẽt. Nobilitas plis: Arti.iij.
qr sicut ex corpali fortitudine nascunt supbie: pugne:
homicidia τ hmõi: ples pessima: ita ex ista magnificẽ 3
tia: pfidẽtia: patiẽtia: pseuerãtia τ hmõi: ples nobilis
sima: ab ipso generata: q̃ dabit virtutem τ fortitudinẽ
plebi sue. In ps.lxvij. Scdo: fecũditas mercedis: si mi
lites mũdi multa fortiter aggrediunt spe τ vane glorie
vel mercedis tpalis. A fortiori rõne milites dei deberẽt
fortiter aggredi dignos fruct⁹ penitẽtie in seipsis: τ p
ximorum coopari saluti: spe vere glie τ mercedis eterne:
in q̃ p fortitudine hic cito exacta: sp erit fortitudo τ de
cor indumẽtũ ei⁹ Prouer.xxxj. illa scz de q̃ in ps.xxvij.
dñs fortitudo plebis.

FRaternitatis. Primo ostẽ F.vij.
denda est distinctio τ adinuicẽ compatio. Se
cũdo: q̃ ad verã fraternitatẽ reqrunt. Tertio: quis ve
re fraternitatis effectus.
¶ Rõne pmi est sciẽdũ: q fraternitas duplex est. Car Arti.i.
nalis vicz int illos q̃ eiusdẽ sũt originis τ nature: sicut
illi Geñ.xlij. fratres sum⁹ vno pře geniti. Alia spũalis 1
q̃ est inter illos q̃ spũaliter se diligũt τ mutuo se iuuãt:
quõ christus discipulos suos fratres vocauit Jo.xx.

vade inquit ad fratres meos ⁊c̄. Secūda est melior et
fortior ⁊ purior ꝓpter tria. Primo: qꝛ fundaꝛ sup forti-
ori ⁊ meliori fundamēto scʒ sup charitate: de q̄ Ro. xij.
Charitatē fraternitatis inuicē diligētes: quāto chari-
tas melior ⁊ ꝑciosior est q̄ꝫ caro: tanto melior est frater-
nitas charitatis q̄ꝫ carnis. Scd̄o purior ⁊ melior est: qꝛ
nullū malū secum patiꝛ: nec malo admisceꝛ. Carnalis
enī fraternitas quādoqꝫ lites ⁊ ꝯtentiōes secū patitur:
qꝛ quādoqꝫ fratres carnales talia inē se mala habēt: si-
cut patuit de primis fratribꝰ Abel videlicet ⁊ Cayn: de
quibꝰ Sapien. x. per iram homicidij fraternitas deper-
ijt. In spūali vō nihil tale inueniūt: nisi solū in amo-
re fraternitatis charitatē. ij. Pet. j. Tertio: qꝛ actū ha-
bet nobiliorem. Actus fraternitatis carnalis vt com-
muniter est plus diligere carnem: ⁊ minus spūm: sicut
patet. F. v. 9. In fraternitate vō spūali: ecōuerso est: et
ꝑcipue cōpetit illud pma Pe. ij. fraternitatē diligite.

Arti. ij. ¶ Et licet in vtraqꝫ: in secunda tn̄ ꝑcipue frater fratri
ad tria obligaꝛ ⁊ teneꝛ beneficia: cōtra tres ingratitu-
2 dines que frequēter i carnali inueniunꝛ. Inter fratres
nanqꝫ carnales: ⁊ inter illos qui de iure amici esse de-
berent: quādoqꝫ triplex mala inueniꝛ conditio ⁊ ingra-
titudo. Prima est mala: quādo nō vult bonū ꝓ bono
in ope reddere nec bene facere suo benefactori. ¶ Se-
cūda est peior: qn̄ nō vult bene facere: nec bene loqui de
illo. ¶ Tertia est pessima: qn̄ nec opinaꝛ nec loquitur:
nec bene de illo cogitat: sed vel totaliter eum obliuiōi
tradit: vel malum de illo cogitat: de tali fraternitate
Mich. vij. vir fratrē suū venatur ad mortē. Et Hie-
re. ix. vir fratrē suū deridebit: ⁊ veritatē non loquetur.
Ideo in omi fratre suo nō habeat fiduciā. Cōtra has
vō tres ingratitudines in fraternitate ingrata: In fra-
ternitate spūali tres inueniunꝛ gratitudines: vna i ope-
re: cōtra primā. Scd̄a in ore. Tertia in corde: cōtra se-
cundā ⁊ tertiā. Quātum vō ad actū vel opus vera fra-
ternitas tria reqrit cōtra tria mala q̄ in alia inueniunꝛ
in aia: in ope nō ostēdiꝛ pax: qꝛ teste Paulo. j. Cor. vj.
frater cū fratre in iudicio cōtendit: in ista vō vnus cū
altero pacifice viuit sicut membꝝ cū mēbro: sicut ergo
medicus q̄ vult ꝙ patiens diu viuat: nititur inter hu-
mores pacem facere: ⁊ edificator q̄ vult ꝙ domus de-
bita cōpositione ꝯseruetꝛ a ruina ligna ⁊ lapides arti-
ficialiter cōcordare conaꝛ: ita q̄libet in fraternitate spi-
rituali: dicēs illud Gen̄. xiij. ne queso iurgiū sit inter te
et me: fratres sumus. In ficta vō fraternitate secūdū
malū est: ꝙ vnus alteri nō subuenit: sʒ diuitē fratrē vl̄
parentē honorat: ⁊ de eo gloriāter loquiꝛ ⁊ audit: sicut
mula q̄ cōputādo ⁊ narrādo de parētela sua: semꝑ de-
Exēm strarū patrē ⁊ nunqꝫ asinā matrē nominauit: sʒ potꝰ
cōtemp sit: ita in ꝓposito auunculū vel parentē potentē
nomināt: pauperē vō patrē vel fratrē erubescūt ⁊ ꝓde-
runt Prouer. xix. fratres hoīs pauperis oderūt eū: quo
ꝯtra: boni fratres mutuo se iuuāt in hijs in q̄bus pn̄t:
sicut patʒ. C. xij. 9. de q̄bus sigillatim verificaꝛ illud. j.
Mach. iij. Et adiurabāt eū omēs fratres eiꝰ. Tertiū
3 vō malum est in ficta ⁊ falsa amicitia seu fraternitate:
ꝙ vnus pro alio tribulationē gratis nō suffert: sʒ socij
ꝯsolationis libēter esse volūt: sʒ nō tribulatiōis: vellēt
libēter esse fratres christi ex pte deitatis: q̄ sp̄ fruebaꝛ ⁊
gaudebat: sʒ nō ex pte matris. i. carnis seu nature terre-
ne: in q̄ dura sustinuit ⁊ patiebaꝛ: sicut patʒ de fratribꝰ
Ioseph: sʒ nō sic in vera fraternitate: in q̄ vnus ꝓ alio
dura sustinet verba ⁊ duriora qn̄qꝫ verbera: nec tn̄ ce-
dit: sʒ defendit verba defensiua ꝯ detractoria opponēs
et vim vi repellēs. Hec enī tria verā ostēdūt fraterni-
tatē: dare scʒ ⁊ facere: ⁊ pati: sicut pʒ. A. xx. 7. In signū

tuius qn̄ q̄s cuiuscūqꝫ fratris vel amici aliorꝝ cordibꝰ
in memoriā vult firmā infigere: hec tria recitat: quō scili-
cet multa dedit nō spe retributionis terrene: qꝛ talibꝰ
dedit q̄ terrena retribuere nō possunt: sʒ spe retributio-
nis eterne quō etiā multa fecit: negocia expediēdo: bo-
na ꝓcurādo: quō etiā multa sustinuit obloquia ⁊ im-
properia: que omia quadā affectionis cōstantia quā a
iuuētute a ꝓgenitoribꝰ traxit: vicit. Et in hijs ꝑseuerā-
do verū ostēdit fraternitatis affectū: qꝛ frater in angu-
stijs ꝓbaꝛ Prouer. xvij. ¶ Secūdo q̄ꝫtuʒ ad actū oris 4
vera fraternitas tria bona reqrit cōtra mala q̄ sunt in
ficta fraternitate: in q̄ vnus alteri defectuʒ nō ostēdit q̄
cōtra in vera fraternitate: sapiēs docet ignorantē: sicut
sol lunā illuminat: ⁊ vigil excitat dormientē ⁊ torpen-
tem. Et nomē dei narrat nesciēti: dicēs illud Ps̄. xxj.
narrabo nomē tuū fratribꝰ meis. Scd̄a in falsa vnus
aliū minus scioluʒ vel sapientē vel diuitē despicit: de q̄
deus eos rephēdit Malach. ij. dicēs. Nunquid nō vnꝰ
deus creauit vos: q̄re ē despicit vnusq̄sqꝫ fratrē suū: sʒ
in vera fraternitate ecōuerso illud implent christi ꝑce-
ptum Luc. xxij. Et tu aliqn̄ cōuersus: cōfirma fratres
tuos. Tertio in falsa fraternitate plures alios ex odio
q̄ꝫ ex charitate corripiūt: paruū in eis defectū multum
ponderātes: trabem vō odij in corde ꝓprio nō viden-
tes: de quibꝰ Luc. vj. Quid vides festucā in oculo fra-
tris tui: ⁊ trabem i oculo tuo nō vides: quo ꝯ vera fra-
ternitas dn̄icū implet ꝑceptū Leui. xix. ne inq̄t oderis
fratrē tuū in corde tuo: sʒ publice argue eū: supple sine
odio: sicut manꝰ pedē lauat ⁊ sine odio tergit: sic si pec-
cauerit in te frater tuus: corrige eū Mat. xviij. ¶ Ter- 5
tio q̄ꝫtum ad actū cordis vera fraternitas tria reqrit:
ꝯtra tria mala in falsa amicitia seu ficta fraternitate in-
uenta: in qua vnus alteri iniuriā nō remittit: nec socie-
tatē eiꝰ diligit: vel ꝓspera ei nō appetit: vel de ꝓsperita-
te eius gaudet: sed dolet: sicut patʒ de fratribꝰ Ioseph
Gen̄. xxxvij. inuidebāt ei inquit fratres eius. Et Gen̄.
xxvij. oderat semꝑ Esau: Iacob: Ezech. xxxviij. gladiꝰ
vniuscuiusqꝫ in fratrē suuʒ dirigeꝛ: quo ꝯ in vera fra-
ternitate: Iesus primo iniuriā remittit: sicut Stephanꝰ
lapidātibꝰ: dn̄icū implens ꝑceptū Math. v. Si offers
munus tuū ante altare ⁊ ibi recordatꝰ fueris ꝙ frater
tuus aliq̄d habet ⁊c̄. Et hoc quidē faciendū est nō solū
semel sʒ totiēs quotiēs Math. xviij. dn̄e quotiēs pec-
cabit in me frater meus ⁊c̄. ⁊ dixit ei ⁊c̄. Secūdo nō so-
lum remittūt: sʒ diligūt: dilectionē in ope ostendendo:
quia aliter nō diligit. j. Ioā. iiij. Si quis dixerit qꝛ dili-
go deum ⁊ fratrē suū odit: mendax est. Tertio de alte-
na gaudēt felicitate: sigillatim dicētes illud Eccl. xxv.
In tribus placitū est spiritui meo: q̄ sunt ꝓbata coraʒ
deo ⁊ hoībus: cōcordia fratrū: amor ꝓximorꝝ: ⁊ vir et
mulier sibi cōsentiētes: de hijs tribꝰ vere fraternitatis
actibus scʒ opis: oris ⁊ cordis simul. Rabanus sup vl-
timū caplm Math. vera inquit fraternitas: fratrē ve-
neraꝛ: deuotū corripit: dissolutū ꝯsenti obsequiꝛ: absen-
tē nō rodit: sano applaudit: infirmū nō deserit: placatū
nō ꝓuocat: iratum vt maiorē metuit. Illa vō fraterni-
tas in quibꝰ hec tria inueniunꝛ: est ciuitas firma: de q̄
Prouer. xviij. frater q̄ iuuaꝛ a fratre: q̄si ciuitas firma.
Nota. C. xij. 8. in cuiꝰ veritatis ostensionē: ⁊ firmita-
tis signū religiosi ad fraternitatē suā amicos recipien-
tes: vt fictionē ꝑdictā excludāt opis: ⁊ fraternitatē in
actu ostendāt. Sic eos recipiunt vt omia bona opa fi- 6
ent predicationū: vigiliarū: laborꝝ: suffragiorū cetero-
rumqꝫ bonorū sicut frater ꝑcipiet: in vita pariter ⁊ in
morte. Secundo fictionē excludunt oris: eos ad omia
que ꝑ eos fiunt: beneficia orando: cātando: missas cele-

brando recipiūt. Tertio ꝯtra fictionē cordis: vt de cor
de eius verā ostendāt fraternitatē eis specialē ꝯcedūt
participationē omniū meditationū ⁊ bonoꝝ studioꝝ:
frater qui sic iuuat a fratre quasi ciuitas firma. Tali
bus nanq̧ dicitur Ephe. vj. pax fratribus ⁊ charitas
cum fide.

Arti. iij. ¶ Talis vero fraternitatis magna est vtilitas ⁊ effectus
7 bonus: tam ex parte recipientiū q̄ receptoꝝ. Primū patz
q2 sicut totū genus humanū honoratū ⁊ ditatum fuit
ex hoc ꝙ deus fraternitatē nostram accepit primogenit⁹
in multis fratribus Roꝝ. viij. Sicut etiam dom⁹ Za
charie et Elizabeth honorata fuit ex hoc ꝙ Maria il
lā intrauit: ita quodāmō ex paterna ⁊ fraterna affectiōe: quā
nobiles ostendere solebāt religiosis: monasteria illoꝝ
ditabant̄: ⁊ ex illorū aduentu ad eos ⁊ ex bonarū ꝑso
narum fraternitate solebāt honorari: dicentes caro no
stra ⁊ frater nr̄ est Gen̄. xxxvij. ⁊ illud Deutro. xxxij.
Ipse est pater tu⁹: ⁊ illud. iij. Re. iij. hec est mater ei⁹:
et illud Math. xx. accessit mater filioꝝ: ⁊ illud Luc. j.
vnde hoc mihi vt veniat mater dn̄i mei ad me: de qua
spūali paternitate vel maternitate possunt dici que p̄
8 dicta sunt de fraternitate. Scdm etiā patet: q2 sicut do
mus q̄ forte in se est debilis: p alias quibꝫ copulat̄ sup
portat̄: sicut patz. C. iiij. 8. ⁊ arbor appodiamētis fulcit̄:
ita qui bonis fraternitate ⁊ amicicia copulat̄: ⁊ si quis
potentē offenderit: vel arduā causam corā iudice expe
dire haberet: tales quereret secū adducere p quos ei⁹
recōciliari ⁊ expediri posset: taliū societas esset ei vtilis
sicut etiaz homini volenti in extranea patria ad domū
ignotā declinare: vtiliter bene notū in curia illa secum
ducit: ita in nocte mortis ad domū dei: dicentis illud
Gen̄. xliij. Nō videbitis faciē meā: nisi fratrē vestrū
minimū duxeritis vobiscū: sic etiā vtile est in causa lit
gosa sapiētibꝫ: ⁊ in stante bello militibꝫ bonis ꝯfedera
ri: ita in ꝓposito: exemplo illoꝝ qui dicūt. j. Mach. xij.
maluimus mittere ad vos renouare fraternitatē. Nota.
A. xxj. 14.

F. viij. **Furti diuitis et pauperis**

Primo facienda est adinuicē comparatio. Scdo
falsa excusatio. Tertiū periculū ostendit̄ vtriusq̧.

Arti. j. ¶ Circa ad primū: cum furtū sit aliene rei illicita cō
trectatio vel vsurpatio: sicut patz in decreto. xxxij. q. iiij.
1 meretrices. § oīs: ⁊. ff. de furtis. l. j. patet. j. in digesto
no. li. ix. ꝙ tam diuites q̄ paupes rem alienā seu vsū
rei habētes inuito dn̄o: furtū cōmittūt: diuites tn̄ gra
uius: q2 rapina peior est furto: sicut patebit infra. c. de
rapina. Et piculosius: q2 hic minus puniunt̄ paupes
timide furtū cōmittūt: in quo si capiant̄: incarcerant̄ ⁊
puniunt̄: diuites vero aliena apte expendūt: nihil ꝓ eis
soluētes: ⁊ tn̄ multe in hac vita transeunt: ⁊ tn̄ melius
esset ꝙ in manus hominū caderēt: q̄ in manus dei: et
ꝙ tpalem sustinerēt verecundiā ⁊ penā: q̄ eternā: nisi
Exēm hoc melius esset: sanct⁹ Patricius nō rogasset deū: ꝙ
ouis furata in ventre eius balatū faceret: q̄ illā a quo
dam subdito suo furtiue accepit: cū ouem ad instantiā
illius qui eā pdiderat quereret vt de eo scribit̄: ⁊ nullus
rn̄deret: oīone facta: ouis de ventre furis clamauit. Si
nūc oues ⁊ boues ⁊ galline ⁊ capones: ⁊ oīa anima
lia q̄ diuites comedūt ⁊ nō soluūt: de quibus dictuz est.
B. ij. 24. ⁊. E. iiij. 22. ⁊. T. v. 17. in ventribus coꝝ sic
clamarēt: maior forte clamor esset in ventribꝫ coꝝ q̄ in
arca Noe: vbi oīa aialia simul fuerūt. Sed licet hāc
in hoc mūdo ꝯfusionē euadūt: alibi tn̄ maiorē euade
re nō poterūt: vtile q̄ eis esset qn̄ ꝯtra eccl̄ie iura vel in
p̄iudiciū ⁊ dānū viroꝝ ecclesiasticoꝝ: aliena attēptāt

vel loca illoꝝ sine licentia aliq̄ occupaturi vel ablatu
ri meīāt ꝙ eis ꝯtingeret qd̄ ꝯtigit illis q̄ voluerunt ec
clesiam frāgere sancti Eadmūdi regis: qui sic cū oīi
bus instrumētis in manibꝫ suis vsq̧ in crastinū immo
biles steterūt: vsq̧ essent capti ⁊ suspensi. Si oīa sic
ablata in manibꝫ tenerēt vel in collo portarēt: nō esset
policarius in terra melius onustus: q̄ illi: ⁊ qd̄ ꝓdest
eis: ꝙ hic tale onus non portant: cum certū sit ꝙ in die
iudicij corā toto mundo onus illud portabunt. Quia
teste Paulo: ad Gal. vj. vnusquisq̧ onus suū porta
bit: qui nunc nobilissimi reputant̄: tūc vilissimi polica
rij videbunt̄: habētes in collo oues ⁊ boues vniuersos
et pecora campi. Tunc sup furem confusio Ecci. v. q2
teste Ioh. apoc. ix. neq̧ egerūt dum hic viuerēt: peni
tentiā ab homicidijs suis: neq̧ a fornicatiōe neq̧ a fur
tis suis: ideo regnū dei nō possidebunt. j. Coꝝ. vj. nec 2
mirū: q2 in vita ista: fideles latronū diligunt societatē:
nec hij etiā tali cōfusione digni sunt qui bona auferūt
viuoꝝ: siue seculariū: siue ecclesiasticoꝝ vt p̄dictuz est.
Sed etiā illi qui bona auferūt vel detinent defunctoꝝ
hoc etiā patz tam ex natura furti qd̄ est crudelissimū: si
cut patz. E. viij. articulo. vj. p totum: q̄ etiam ex vindi
cta que aliquādo ꝯtra tales legit̄ fuisse ostēsa: quasi p Exēm
istū modū de quodā volente defunctū quendā: ⁊ p̄cio
sis ornamētis ⁊ pannis: sicut modus est in aliquibus
partibꝫ sepultū spoliare: quē defunctus vsq̧ in crasti
nū tenuit: nec abire pmisit: anteq̄ mortuoꝝ fur oībus
notus esset. Si deus nūc cōtra fures mortuoꝝ q̄ bona
illoꝝ ipsis inuitis detinent: tales ostenderet vindictas
talemq̧ mortuis daret potestatē: ꝙ quādo ad loca vbi
sepeliunt̄ declināt eos detinere possent: pauci sunt qui
de ecclesijs ad prandiū suū redirent. Sed licet mortui
hic eos nō accusent: vel nō ostendant seu teneāt: dure
tn̄ eos accusabūt ante christi tribunal: tunc ꝯfundent̄
sicut fur ꝯfundit̄: qn̄ in furto suo dep̄hēdit̄ Hiere. ij.
¶ Sed tam diuites q̄ pauperes de furtis suis se excu Arti. ij.
sant: diuites etiā bona subditoꝝ duro dominio ⁊ ma
lis ministris mediātibꝫ auferēdo: credunt excusari: q2
a suis ⁊ nō alienis subditis rapiūt. Sed hoc videt̄ pec 3
catū illoꝝ aggrauare: q2 plus tenent̄ subditis ꝓprijs:
eis etiā deputant̄ custodes sicut tutor pupillo: ⁊ q2 de la
bore coꝝ viuūt. Et q2 ꝓ illoꝝ custodia habēda stipen
diū a deo accipiūt: villas: terras ⁊ redditus rōne quo
rū sicut subditi tenent̄ illis fidelitatē seruare laborādo
et seruiēdo: ⁊ ea ad q̄ ex pacto vel rōnabili ꝯsuetudine
obligant̄ reddēdo: ita ipsi tenent̄ subditis ⁊ ministris
in fideli gubernatiōe ⁊ salarij solutiōe. Sicut igit̄ dn̄i
suos eis infideles: q̄ vel bona illoꝝ auferūt: vel ad q̄ te
nent̄ nō faciūt: fures iudicāt ⁊ ꝓditores: Ita econuerso
isti dn̄i corā deo iudicabunt̄. Quis illoꝝ malū furē nō
iudicaret pastorē suū: cui sufficiēs stipendiū ⁊ mercedē
ꝓ ouibus custodiēdis dedisset: si vltra hoc de ouibꝫ la
nā ⁊ lac sine dn̄i sui licētia acciperet: vel si filiū suū alicui
tradidisset ad ducendū vel custodiendū: tradidissetq̧
ei gladiū quo filium suū defenderet: ⁊ sufficientē mer
cedem: si filiū illū in via spoliaret: ⁊ gladio illo ꝯtra il
lum vsus fuerit ad occidendū: vel ad verberandū: nōn
ne furem illum iudicaret: ita in ꝓposito: dn̄s tradidit
subditos: dn̄is secularibꝫ ⁊ ecclesiasticis: dans eis po
testatē qua illos defenderēt: ⁊ sufficiēs stipendiū ꝓ de
fensione ⁊ desiderans ꝙ vltra nō capiant Luc. iij. Mi
lites inquit contenti estote stipendijs vestris ⁊c. Si q̄ 4
plebem dei ad voluntatē deuorent ⁊ sint de illis de qui
bus in Ps. xiij. deuorauerunt plebem meā sicut escam
panis: qui scilicet illos ꝓ oīi negocio taxant ⁊ talliāt:
sicut cum oīi cibo panem sumunt: non faciētes diffe

rentiam aliquã. Nõne coram deo latrones iudicabũ-
tur & homicide? teste sacra scriptura Eccl. xxxiiij. panis
egentiũ vita pauperis qui defraudat eum: vir sangui-
nis est qui aufert in sudore panẽ: quasi qui occidit ꝓ-
ximum suum supple gladio. id est. potestate quã acce-
pit ad eius defensionẽ. Tales pupillũ eis traditũ per-
sequuntur: vnde & in literis secularibus fertur dixisse
Plato: sicut recitat in policratico: li. v. ca. vj. ꝙ cum in
subditos potestas sentit idem est ac si tutor pupillum
persequat: vel cum suo mucrone iugulet: ob cuius de-
fensionem ab eodem traditũ sibi gladiũ accepit: rem
nanqꝫ publicã. id est. rem populi frui iure pupilli per-
celebre est. Sic ergo inter magnos non obstante excu-
satione falsa: homicidiũ: furtum: adulteriũ inundaue-
5 runt super terram Osee. iiij. Subditi vero & ministri se
excusant: asserentes dominos suos eis duros: ꝙ etiam
de officio suo viuere nõ possunt: ꝙ insuper stipendium
eis male soluit: & ꝙ domini illorũ sunt diuites: & ideo
Exem non est vt dicũt peccatũ ab eis accipere. In quo facto
cuidam assimilant latroni: qui ecclesiam spoliando ca-
pitegium quo imago beate Marie tecta fuit cum alijs
spolijs accepit: & socio suo de hoc eum reprehendenti:
respondit: filius suus est satis diues ad dandũ sibi no-
uum. Nota contra tales. A. xij. 55. et. F. j. 36. cum se-
quentibus. Excusant se iterũ diuites et paupes simul a
rebus mala fide possessis: vtpote quas emunt ab illis q̃
eas tempore guerre vel pacis rapuerunt: vel quia vas
a fatuis possessoribus citra iustum precium emunt: vel
res inuenerũt perditas: dicẽtes ꝙ nisi ipsi eas emissent
vel accepissent: vel inuenissent: alij hoc fecissent quasi
dicerẽt: alij voluissent pro nobis iuisse ad infernũ: sed
nos potius illuc ire ꝑelegimus: de quorũ quolibet veri-
ficat illud Ps. xlix. Si videbas furem currebas: vt scꝫ
res illas occupares: omnibus istis dies domini sicut fur
6 ita veniet. j. Pe. iij. In quo nullus illorũ excusabitur:
quia de omnibus istis malis denarijs. id est. de istis latro-
nibus diuitibus & paupibus: difficile esset meliorẽ inuen-
re: q: sicut in diuitibus inueniunt conditiones: que fur-
tum ab eis factũ aggrauant. Primo q: ipsi sunt caput
aliorum: dedecus aut aut infirmitas aut dolor in capi-
te: intolerabilior est: vnde in pollicratico li. vj. Cum
inquit in subditos magistratus descẽdit: est ac si caput
corporis intumescat: ita vt a membris omnino aut sine
molestia fieri nõ possit: hanc passionẽ sine grauissimo
dolore membrorũ tolerare vel curari est impossibile.
Si vero fuerit passio incurabilis: sic viuere q̃ mori mi-
serius est: miseris nihil vtilius est: q̃ vt cũqꝫ finire mi-
seriam: mõstruosa res est caput inflatũ & nimis gros-
sum: & mẽbra debilia & parua. Secundo: q: isti nunq̃
dormiũt aut cessant: q: sicut de leonibus dr: ꝙ dormien-
tes apertos habẽt oculos. Ita istis dormiẽtibus & lasciuiẽ-
tibus: oculi eorũ quos demon in fine eruet. i. mali minis-
stri ad predã vigilãt. Et licet ipsi ibi nõ sit: cauda illorũ
est ibi: sicut diabolo sup terrã existente: cauda in mari
7 naues submersit. Tertio: q: maiora & meliora a subdi-
tis accipiũt q̃ econuerso: q: aialia & hmõi. Quia etiã la-
tronibus suspẽsis: patria pacificat: q: nõ statim veniũt
alij: sꝫ dñis malis mortuis: peiores eis succedũt. Ideo
cõgrue legit respõdisse quedã vidua: quare eũ oraret
ꝓ longa vita cuiusdam mali dñi quẽ habuit: quia in-
quit pater suus abstulit a me omia q̃ habui: pter duas
vaccas: quas iste abstulit: timeo ne filius suus cum ve-
nerit: & q̃d auferat nõ inueniat: oculos eruat. ꝓpt has
dñorũ malorũ crudeles cõditiones que ostẽdunt ipsos
furibus esse peiores: cõgrue dr Abdie. j. Si fures intro-
issent ad te nõne furati essent in sufficientia: dñi vero nõ
ad sufficientiã: sed ad voluptatẽ omnia auferũt: sicut pa-
tet. F. j. 36. cũ sequenti. Ita in paupibus & subditis tres
inueniunt ꝯditiones: que malum illorũ & furtũ aggra-
uant. Quorũ primũ est: ꝙ nõ solũ furtũ: sed etiam iura- 8
menti vel fidei cõmittũt fractionẽ: ipsi etiã fide vel iu-
ramento dominis quibus seruiũt obligant ꝙ dñis suis
damnũ nõ facient nec voluntarie fieri pmittẽt. Secũ-
do: q: nõ solum bona exteriora sed qd peius est: famã
eis furant cõmuniter eis detrahendo. Tertio: q: licet
minora de facto a dñis capiant vel furent: tamẽ volũ-
tate equalia vel maiora ab eis furant. Et nõ solũ sunt
fures q: furant: sed qui furari vellent ꝓpter timorem
tamẽ humanũ hoc dimittũt: sicut ptꝫ in decreto de pe.
di. j. si ꝓterea quia nõ furtũ: sed mens furantis atten-
ditur: sicut ptꝫ ibi. xiiij. q. vj. c. vultis. Et ponat ꝙ par-
ua sint furta in principio: que diabolus suadet: ad ma-
iora imposterũ p illa inducere intendit. Sicut patꝫ de
illo de quo fabule habent: ꝙ fecit pactum & societatem
cum diabolo: ita ꝙ eum in furtis suis iuuaret, & a mor- Exem
te p̃seruaret: & aiam nõ caperet: qui hoc ꝓmisit: q̃diu
gallinas & hmõi furaretur: furatas habuit gallinas ꝙ
eas portare nõ potuit vno die: ꝓpter quas portãdas eũ
equũ furaret capit & ad patibulũ ducit. Cui demon ꝓ
auxilio habendo inuitatus: affuit. qd tamen promisit
asseruit se nõ debere tenere: equũ per os tenẽs & dicẽs:
bene per rostrum videre potuisti: ꝙ nõ fuit auca. Sic
isti pulchre ꝓmisit & minora furta: pmo suasit: postea
vero maiora: vt eum cõfunderet: quia suggestione sua
equum illum proculdubio furabat. Ita alijs minora
furta prius suadet adhuc: & postea maiora & homicidia
et hmõi: per que ad magnas ducit cõfusiones: tam tẽ-
porales q̃ eternas. Et ad istum finẽ cum fure in eodẽ
ꝓposito currit iuxta illud Ps. xlix. Si videbis furẽ &c.
¶ Et sunt mũdus & demon: in hoc casu eiusdem con- 9
ditionis: quia eodem modo paulatiue hominẽ ad se at-
trahit: ꝙ ex modo illorũ loquendi qui a mũdo incipiũt
decipi: patet. dicunt enĩ quãdo mũdi falsitas eis osten-
ditur: ꝙ ad breue tẽpus oportebit eos adhuc in curijs
vel officijs mundo militare: nõ pro se sed pro suis. Et
post annũ vel breue tempus promittũt se velle a mun-
do recedere. Sed vnus annus aliũ ad se trahit: & cui vi-
debat mũdus tediosus in principio: ex postfacto ad ꝓ-
priũ vt ad carcerẽ redit: & sic mũdus qui ei in principio
licentiã ꝓmisit ꝙ cito rediret: vsqꝫ ad mortẽ p minora
mala ad maiora trahit: & semp eum sub colore boni re-
tinet sub colore dico: q: i veritate fur ille nõ venit nisi
vt furet: mactet & pdat Ioã. x. Nõ de B. C. x. 21. Et iõ
omis fur sicut ibi scriptũ est: iudicabit Zach. v.
¶ Predictorũ vero periculũ in die iudicij patebit: quia Arti. iij.
quãdo christus alijs crudelibus & tenacibus dicet illa
verba Math. xxv. Esuriui &c. pdictis penis dicere po- 10
terit. Esuriui: & abstulistis a me cibum meũ. Et non so-
lum christus tunc contra fures illos partem se faciet: sꝫ
et omnes electi cum eo: sacra scriptura teste Sapien. v.
vbi de iudicio illo loquẽs dicit: orbis terrarũ pugnabit
cum illo contra insensatos. Et vt modus pugne clari-
us videatur: exemplificare oportet quomodo acies in
illa pugna ordinabuntur. Stabunt omnes acies ele-
ctorum a dextris: sicut patet Math. xxv. Acies vero lu-
porum & latronum a sinistris: qui ideo acies in plura-
li dicuntur: quia sicut pluribus modis hic bonos im-
pugnant: Ita ibi pro similitudine culpe in qua hic cõ-
uenerunt ad penam simul stabunt: sicut duri dñi qui
grauibus emendis et amerciamentis et exactionibus
populum dei spoliauerunt per se in vna acie: mali ec-
clesiastici qui pauperes de bonis christi et pauperum

nõ nutrierunt vt debuerũt:in acie ꝑ ſe vſurarij et falſi
mercatores:⁊ facti operarij: qui chriſti membra decepe
runt per ſe:fures per ſe:⁊ ſic de alijs. Omnes iſti licet
diuerſis modis furtum cõmittant quia domini aufe
rendo: prelati detinendo: vſurarij ⁊ mercatores ⁊ alij
falſi decipiẽdo:fures occulte accipiendo:oĩes tamen
ſuo modo in hoc vno cõueniunt: ꝙ fures ſunt ⁊ latro
nes Joan.x. Et ſic ibi ſimul cõgregabunt ⁊ alligabũ
tur:ex dei oſtendit verbis:quibus ait Math.xiij. In tẽ
pore meſſis dicam meſſoribus colligite primũ zizania:⁊
alligate ea in faſciculos ad comburendũ. Gloſa. luxu
rioſos in vnum faſciculũ:auaros in aliũ:⁊ ſic de alijs.
Cui concordat illud Eſa.xxiiij.in illa die viſitabit do
minus ſuꝑ militiã celi in excelſo: ⁊ ſuꝑ reges terre qui
ſunt ſuꝑ terram:⁊ cõgregabunt in cõgregatione vni⁹
faſcis in lacum: ⁊ claudent ibi in carcere. Cõtra iſtos
vero a dextris ſtabunt acies bonorũ ſimul ordinati: ſm
ſimilitudinẽ vite quã exercuerũt: inẽ quos multi erũt
qui hic a predictis malis afflicti ⁊ ſpoliati ⁊ victi fue
runt:dum hic viuerẽt:quia in hac vita boni timidi ſunt
cauſas qualcũq; ꝯtra malos aggredi: quia a malis fre
quenter vincunt: ſicut patet. F.j. articulo.j.ꝑ totũ. Et
11 ab eis ſpoliant ſicut ouis a ſpinis:ſicut pꝫ. F.j.13. Ibi
vero teſte ſcriptura Sapieñ. v. Econuerſo ſtabunt iuſti
in magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiarũt:
et abſtulerunt labores illoꝝ. Et audacter querimoniã
ſuam coram deo deponere poterũt: ⁊ iuſticiã petere:di
centes:cum iudice chriſto ſinguli nocumentũ recitan
tes:in quo ei ſpecialiter nocuerũt; quorũ aliqui dicere
poſſunt ſicut ſubditi maloꝝ dominoꝝ. Eſurimus⁹ ſed
dñi noſtri illi ibi ſtantes hoc fecerũt: quia labores no
ſtros ⁊ bona nr̃a abſtulerunt. Alij eſuriuimus ⁊ fame
mortui ſumus: ⁊ illi bona nobis debita detinuerunt.
Alij: ſitiuimus ⁊ nudi fuimus: quia illi ibi ſtantes ex
aduerſo quilibet modo ſuo ita nos apodiauerũt:ꝙ po
tum vel veſtes emere nõ potuimus. Alij:infirmi fui
mus: illi hoc fecerunt qui nos verberauerũt ⁊ plagis
affecerũt. Alij:ſine hoſpitio eram⁹: ſed illi hoc fecerũt
de domo ⁊ terra noſtra nos expellendo: diues vix di
mittit ſine cupiditate terraꝫ pauꝑis iuxta ſuam poſitã
vt ſuam ampliet: vel quia nos nõ receperũt in hoſpi
tijs ſuis:ſicut pꝫ. D.ix.6. Alij:in carcere eramus: ſed
illi hoc fecerũt ꝑ falſas cauſas nos indictãdo ⁊ in com
pedibus ponẽdo. Alij:corpa noſtra in terra benedicta
ſepulta nõ fuerũt:illi hoc fecerũt pluribus modis ⁊ va
rijs locis nos occidẽdo: vindica dñe ſanguinẽ noſtrũ
12 qui effuſus eſt. ¶ Quid aliud homines poterũt ſimul
clamare melius: ꝙ̃ ſimul dicere: iuſte iudex fac nobis
iuſticiã de illis:quia oĩa predicta mala nobis intule
runt:⁊ labores noſtros ⁊ bona modis ſuis abſtulerũt
vt cupiditatem ſuam ſatiarent: nos fame ⁊ laboribus
affecerũt: vt ipſi delicate de laboribus noſtris ⁊ bonis vi
uerent. Nos laborauimus ⁊ duram vitam duximus:
intantũ ꝙ in dimidio anno vix bonã habuimus ſanc
tatem:niſi vix panẽ ⁊ pulmentũ ⁊ aquã:imo qꝺ peius
eſt fame mortui fuimus. Et illis de bonis nr̃is q̃ ſcꝫ a
nobis in modo ſuo acceperũt:vel q̃ nobis in neceſſita
te nr̃a negauerũt:de tribus vel quatuor ferculis mini
ſtratũ fuit. Eſuriuimus ⁊ ſitiuimus:⁊ frigore ⁊ nudi
ditate afflicti fuimus. Et illi latrones bona nr̃a nobis
indigẽtibus nõ dederũt: nec illis nos pauerũt vel veſtie
runt: ſed canes ſuos ⁊ equos ⁊ ſimias ⁊ diuites ⁊ po
tentes ⁊ abundãtes ⁊ guloſos ⁊ ebrioſos ⁊ meretrices
ſuas illis pauerũt ⁊ veſtierunt: ⁊ nos defectu deficere
ꝑmiſerũt:ſicut pꝫ. E.iij.22. Juſte deus: iudex fortis:
ludus non fuit bene partitus inter illos ⁊ nos. Illoꝝ
ſatietas noſtra fames fuit:illoꝝ leticia: noſtra miſeria:
illorũ haſtiludia ⁊ torneamẽta:noſtra fuerũt tormẽta:
quia noſtris ſumptibus ⁊ expenſis illa fecerũt: illoꝝ copie
noſtre fuerũt inopie:illorũ feſta:delectationes:pompe:
vanitates ⁊ exceſſus ⁊ ſuꝑfluitates:nobis fuerũt ieiu
nia:penalitates: defectus:calamitates ⁊ ſpoliationes:
illorum tripudiũ cãtilene ⁊ riſus:nobis fuit ludibriũ:
gemitus ⁊ ploratus:ipſi cantabãt:modo bñ:mõ bene
et nos gemimus dicẽtes: ve vobis: ve vobis. Sic er
go dum ſuꝑbit impius:incendit pauper Pſ.ix. Juſte
domine:hiſtriones ⁊ turpes ꝑſone:⁊ diuites cibum ⁊
robas ab eis accipiẽtes:clamauerũt ad largitatẽ:ad lar
gitatem:⁊ nos paupes ⁊ ſubditi ⁊ creditores clamaui
mus:ad fugam:ad fugã ⁊c̃. quia tales libenter vt fre
quenter accõmodant.id eſt.mutuãt:ſed inuite reddũt.
¶ Iſtis ex vna parte clamantibus ⁊ ſuam innocentiã ⁊ 13
alioꝝ iniuſticiã allegantibus non eſt dubiũ quin iuſtus
iudex faciet iuſticiã: hoc ꝓmittit Exo.xxij. Si inquit
leſeritis eos: clamabũt ad me: ſicut illi qui appellant a
falſo iudicio inferioꝝ iudicum: quibus pro tunc faciet iu
dicium omnibus ſcilicet iniuriã patientibus:in Pſ.cij.
ſicut patet. D.xij.37. Quale autẽ erit illud iudiciũ pa
tet ex conditione vite partis vtriuſq;: il'i a dextris hic
fecerũt vigiliã:ergo rõnabile eſt ꝙ ibi faciant feſtum:
illi vero qui tũc a ſiniſtris erũt: hic fecerũt feſtum: quia
duxerunt in bonis dies ſuos Job.xxj. Ergo rõnabile
videt ꝙ tunc faciãt vigiliam: vt ſicut ipſi ordinẽ ꝑuer
terunt ⁊ bonã cõſuetudinẽ ita eis ꝑuertat: hoc eñi or
do requirit nature:ꝙ motus a cõtrario fiat in cõtrariũ
Qui ergo vt dictũ eſt: hic comederũt ⁊ biberũt: ⁊ va
ne ſe veſtierũt:⁊ chriſti membra in oĩbus ꝑtermiſerũt;
rõnabile eſt ꝙ ibi ordo fiat contrarius: ita videlicet ꝙ
eſurientes hic impleant bonis ibi: ⁊ ecõuerſo. Et q̃ hic
chriſtũ cum membris ſuis expellunt vel excludunt:ibi
a domo dei excludant:⁊ domũ nõ habebunt:niſi infer
num:quia fures domũ dei non poſſederũt. Et qui hic
incarcerauerũt ⁊ vulnerauerunt:illuc imperpetuũ in
carcerabunt:⁊ ſic de alijs teſte chriſto qui dicit Math.
vij.quo iudicio iudicaueritis ⁊c̃. Et imperpetuũ famẽ
patiant:⁊ ſitim dicente Eſa.xxiiij. Ceſſabit gaudiũ cũ
gaudio ⁊c̃.nõ bibent vinũ ⁊c̃. Sed nitunt ſe iuſtifica
re:⁊ partẽ ſuam bonã multiplicater. Vno modo ꝑ cõ 14
ditionẽ ſtatus quẽ tenent: vel ſanguinis de quo ſunt
oriundi. verbi gratia. Si aliqui eoꝝ interrogent qua
re plus expendũt in equis ⁊ cibis ⁊ robis ⁊ pompis ſe
culi:ꝙ̃ terre vel redditus illoꝝ valeant: Reſpõdebũt
ꝙ ꝓ honore ſeculi ⁊ parentele ſue:⁊ ſanguis ſui ⁊ ſtatus
proprij oportet ꝙ talis faciant: dicũt ꝙ oportet eos li
beralitatẽ oſtendere:q̃cũq; via ad illam ꝑuenerint: ſi
ue mutuando:ſiue dure dominãdo: vel quouiſmodo
ꝑ furtũ vel rapinã per patres vel nepotes: per infamiã
et bonã famã:a dextris ⁊ a ſiniſtris. Quibus reſpõdet
dupliciter. Primo: ꝙ melius eſſet hic ⁊ ſanius perdere
predictum honorem: ꝙ̃ iniuſte viuendo: et de alieno
hic magnũ habere honorem coram paucis: ⁊ in iudi
cio amittere honorem coram toto mundo. Secũdo re
ſpondet: ꝙ tales expenſe non oſtendũt eos eſſe libera
les: vel nobiles:ſed magis viliſſimos peccati ⁊ diabo
li ſeruos:quia dicit decretum: di.lxxxvj.c.fratrem no
ſtrum.c. non ſatis: et.c. dominus cum ſequen.ꝙ pul
chra liberalitas eſt: que indigentibus temperate et nõ
ſuperflue impenditur. Sed certe dare hiſtrionibus et
ꝓhibitis venatoribus et ꝑſonis turpibus non eſt largi
tas:ſed viciũ: ſicut patet ibidẽ.c.donare:et.c.ſe. Scdo 15
iuſtificãt factũ ſuũ:dicẽtes:ꝙ oportet ꝙ ꝑ talia dona ⁊
robas ⁊ largã mẽſaꝫ amicos eis acq̃rãt:q̃ eos ab infor

tantijs custodiant: ⁊ ne etiā ipsimet eis noceāt. Quibꝰ
respōdet Seneca de beneficijs li. iiij. Cū inquit dādo
egere ceperint: alienis bonis man⁹ inferre coguntur.
maioraqꝫ odia sequunt̄ eoꝝ q̄bꝰ ademunt q̄ fauores
eorum q̄bus dederunt. Tertio factū suum iustificare
estimant per elemosynas quas dant et multas missas
quas audiūt: ⁊ letanias multas ⁊ libellos quos in ca
pellis suis habēt: quibus in parte responsum fit. E. iij.
5. et. 6. potest tamē dici: q̄ tales sunt sicut illi q̄ ore suo
deū benedicebant: ⁊ in cruce ei capita sua inclinabant:
sed manibꝰ ei alapas dabāt. Una enī manu pect⁹ suū
percutiūt: dicētes: deus ꝓpitius esto mihi peccatori: et
alia manu bursam dei. id est. pauperū scindūt: sicut il-
le q̄ genuflectando ⁊ cōfitendo ut fert̄: bursam scinde
16 bat sacerdotis. Quarto cogitant forsitan q̄ tunc se iu-
stificare poterūt eadē dicendo verba: que electi dicent.
Esuriuimus ⁊ sitiuim⁹ ⁊c̄. q̄ꝛ multi qui tūc a sinistris
stabunt: easdem dum hic vixerūt sustinuerūt passiōes
quibꝰ respondet̄ q̄ licet aliq̄ illoꝝ easdem sustinuerūt
passiones quas sustinuerūt illi q̄ a dextris erūt: non tn̄
cum eisdem circūstantijs ⁊ modis: quia electi illas vel
sponte pro christo sustinuerūt: vel pacient̄ pro christo
iniurias remittētes. Reprobi v̄o vel eas nō sustinent:
vel et sustinent: hoc nō pro christo vel cum patientia: ſ;
ꝓ malefactis suis ⁊ inuiti patiunt̄: verbi gratia. Primo
de his q̄ talia minime patiunt̄. Nunq̄d poterūt non-
nulli voluptuose viuētes: ⁊ carnis desideria sequētes
dicere. Esuriuimus ⁊ sitiuim⁹ ⁊c̄. Certe verius dicere
poterūt. Alios esurire fecimus: ⁊ fame mori permisi-
mus: vt nostra voluptas pluribꝰ ferculis ⁊ diuersis ci
barijs ⁊ potibꝰ ingurgitaret̄: vl' si q̄nqꝫ esuriem ⁊ sitim
patiant̄: non hoc pro dei amore: sed quia quod habere
vellēt: nō habēt patiunt̄: raro pro amore dei diu hmōi
patiunt̄: q̄ ad libitū mane et tarde carnis desideria se-
quunt̄: q̄ꝛ raro ieiunāt: q̄ ante prandiū dum deberent
esse in missa: sunt in foro: ⁊ dū deberēt esse in vesperis:
sunt in taberna vel in alijs illicitis spectaculis: nec po-
17 terūt dicere nudus fui: sicut patet. E. iij. 22. nec sine do
mo: nec in carcere ꝓ deo: sed ꝓ culpis suis: nec infirmi
ꝓpter deum: sed ꝓpter culpam ⁊ sup̄fluitatē: ꝓpter ta-
lia medicus ad eos frequēter vocat̄: si de nocte nimis
cenent: ⁊ stomachus in crastino velut saccus plenus
nouas sup̄fluitates recipere nequeat: oportet q̄ medi-
cus medicinā det euacuatiuā: sed sufficit eis q̄ medic⁹
anime euacuationē peccati faciat semel in anno: q̄ pec
catum non tantū grauat conscientiā: quātū cibus sto
machū: stomachus illoꝝ videt̄ tenerior conscientia: nec
dicere possunt in carcere fuim⁹: nisi ꝓ delictis suis: nō
pro deo inter saracenos: nisi forte carcerē dicere velint
illum diaboli carcerē. id est. obscurā camerā suam: in
qua in lectis suis seipsos includūt vsqꝫ ad tertiā vl' no-
nam: talia ibidē operantes: de quibꝰ diabolus totū vel
magnā vendicat partē: nec pro amore dei pauperibus
sepeliendū operam dant: sed potius plures insepultos
faciant: vel q̄ꝛ eos occulte occidūt: sicut fures ⁊ hmōi:
qui in nemoribꝰ transeūtes pugilant: ibi enī fures effo
diunt ⁊ furant̄ Math. vj. vel quia prece vl' precio hu-
iusmodi malefactores iuuant: vel nō puniūt: socij fu-
rum Esa. j. Ideo talibꝰ congrue debet̄ mors socij illo-
rū proditoris talis: de quo Joan. xij. fur erat Judas: ⁊
sepultura quo ad corp⁹ Joachim. de quo Miere. xxij.
sepultura azini sepelief: domin⁹ eius habet pellem: ita
mundus iste exteriora bona ⁊c̄. Quo ad animā v̄o se-
pultura illius diuitis Luc. xvj. qui nō legit̄ aliam ha-
buisse domū vel sepulturā: q̄ infernū. Sic iudicabun-
tur tam fures q̄ supportatores q̄ etiā fautores: vt pre-
dicto scripto declaratum est. Quia teste deo Zach. v.
Omnis fur sicut scriptū est: iudicabit̄: nec vana spe de-
cipiant̄: quia statim deus eos nō punit: dicētes miseri
cordia dei magna est: q̄ꝛ pro certo ipse finaliter veniet
ad domū furis Zach. v. Et hoc occulte ⁊ quando mi-
nus credunt: q̄ꝛ dies domini sicut fur. j. Thess. v. Si-
cut occulte alijs veniūt: ⁊ furtiue alios damnāt: ⁊ fur-
tiue quasi veniūt: ita per boni iudicij equitatē dies do-
mini vt fur ita adueniet eis. ij. Pe. iij.

Gaudiū est duplex: vnū G. j.
temporale: aliud eternū. Circa q̄ sex sunt
attendenda: duo vicꝫ circa primū ⁊ qua-
tuor circa secundū. Primo ergo ostendit̄
gaudij t̄palis siue in diuitijs: siue i delicijs: siue in ho-
noribꝰ: siue i quibuscūqꝫ querat̄: paruitas ⁊ breuitas.
Scd̄o: q̄ maxima amētia est illud vel multū deside-
rare vel multū deliberare. Tertio ostēdit̄ multis euidē-
tijs celestis ⁊ eterni gaudij magnitudo. Quarto: q̄ de
iuris equitate tm̄ gaudiū magnū requirit p̄cedēs desi
deriū. Quinto: p̄ que media illud gaudiū adipisci ⁊ il-
lud p̄cedēs desideriū impleri poterit. Sexto: nō feruē-
ter desiderantiū ⁊ non festinantiū ad illud pertingere:
ostenditur stulticia.
¶ Primū p̄ꝫ exemplo: ⁊ ꝯfirmat̄ auctoritate: cōuenie- Arti. j.
ti enī exemplo huius mūdi ostendit̄ gaudiū in gustu
habito de cipho clamatoris: in aliquibꝰ enī terris vo- 1
lens vinū venale in aliqua taberna vēditioni de nouo
expositū ꝓclamare: vasculū vini cum cipho in manu
per ciuitatē portans: ⁊ valorē eius ⁊ locū in quo inue-
nit̄ clamans: occurrētibꝰ ⁊ naturā ⁊ bonitatē vini sci-
re volentibꝰ: gustandū prebet: vt p̄ illud gustatū sciat̄
quale sit in taberna: ⁊ vt eius suauitate gustata in quā-
titate parua: copia eius feruentius desideret̄: dat̄ ergo
aliquid: vt per illud residuū cōcupiscat̄ ⁊ dat̄ parū: ne
capiētis appetitus vt sitis satiet̄ in via. Et sic a taber-
na desideriū retrahat̄: q̄ꝛ ita modice dat̄: q̄ nec eū sati-
at vel festinat: sed potꝰ inflāmat ⁊ prouocat vnde ta-
lis potus breuis ⁊ parua ⁊ momentanea est: sicut gau-
diū ypocrite ad instar puncti Job. xx. hoc i fine appro-
babit: sicut p̄ꝫ ex verbis Gregorij. D. v. 4.
¶ Ex quo sequi videt̄: q̄ illud gaudiū non habitū: nō Arti. ij.
est multū desiderādū: nec habitū multū amandū: nec
est in eo sistenduꝫ: quia non satiat: sicut nec p̄dicta gu- 2
statio: sicut patet. A. xxvij. 5. sed per istam gaudij pre-
gustationē: non deberet amplius inflammari in appe-
titu consiliū temporaliū: per que nō satiat̄: sed in appe-
tendo celestia: que satiant: iuxta illud: satiabor cum ap
paruerit gloria tua: in Ps̄. xvj. Ad hoc a deo p̄gustan-
da ostendunt̄ vt predictū est de p̄dicto clamatore: ipso
teste Joan. xv. ⁊ gaudiū meū in vobis sit: ⁊ gaudium
vestrū impleat̄: in celo scilicet vbi est fons gaudij. Ad
hoc hic riuulus aliqualis gaudij defunditur: vt fons
querat̄: sicut p̄ꝫ. D. v. 2. Qui enī in riuulo sistit ⁊ gau-
det: stultus est: primo propter causam ibi tactam: secū-
do quia in natura sua non includit materiā gaudij: ſ;
doloris propter eius breuitatem: filio regi nato qui eo
dem die morit̄: plus meror patri accrescit: q̄ gaudij.
Sic in prospero nascit̄ mundi gaudiū in merorem Ja
cob. iiij. suorū: q̄ꝛ breui viuit tempore suisphis: quia re
pletur multis miserijs. ¶ Sed nōnulli istius vite et
gaudij breuitatis simulqꝫ eternitatis obliti: hic se diu
victuros sperant: et ideo vitā ineternū duraturā min⁹
curāt: sicut cuidā mulieri de q̄ narrator ait: q̄ cū hmōi Exem
vite breuitatē et alterius audiret eternitatē: dixit quasi
quo sequit̄ modo: bū mihi est hic: ibi v̄o nescio quō est

adhuc nollem ibi esse: eadēq; in crastino mortua fuit.
In qua morte breuitatē vite quā prius nō credidit: in-
uenit ꝛ gaudiū q̄ desiderauit: amisit: cū incertitudine
illorū q̄ nō viderauit. Simile legit iudiciū Luce. xij.
Stulte hac nocte ꝛc. dicat ḡ quilibet illud Thobie. v.
quale gaudiū mihi est: ꝓpter gaudij breuitatē: sicut di-
5 ctum est. ¶ Tertio ꝓpter gaudij ꝛ gaudentiū periculū
Sicut eñ fatuus esset: qui gaudens videret nauē in q̄
esset in periculo submersionis vel etiā multas naues ꝛ
socios iuxta eā submergi: ita stultus est qui in hoc mū-
do in statu incerto est: in quo facile dāpnari pōt: q̄ etiā
multos in fortiorum statu sc; angelos ꝛ Iudam in ꝓfun-
dum inferni demergi videt ꝛ gaudet. Tales repre-
hendit deus Hiere. xlv. dicēs: quos plātaui: ego euello ꝛ vni-
uersam terrā hanc: sicut patz in diluuio. Et tu queris
tibi gaudia grandia noli q̄rere: quia ecce ego adducā ma-
lum sup oēm carnē: supple sic gaudētē. ¶ Quarto ꝓpter
statum ignorantiā: sicut cecitas causa est tristicie: dicit
eñ q; cecus naturaliter est tristis. Et sicut pegrino vie
incertitudo: ꝛ sicut citato in causa mortis cause incerti-
tudo: cause sunt tristicie: ꝛ non gaudij. Item ꝓposito:
q; nemo scit vtrum odio vel amore dign⁹ sit Eccle. ix.
Et hoc aggrauare deberet istius ignorantie periculū:
q; certi sunt vel esse deberēt: q; multi damnant ꝛ pauci
saluant Math. xx. Multi sunt vocati: pauci vo electi.
Si multi saluarent: magis opinabile esset q; posset esse
de numero multoꝝ q̄ paucoꝝ: paucitas saluandorū:
magnā requirit sollicitudinē in volentibꝰ saluari: nec
mirum: quia multi pro paruo gaudio transitorio mul-
tum laborant. Ergo a multo fortiori: vt gaudiū sit ple-
4 num. j. Ioan. j. ¶ Quinto: ꝓpter huiꝰ gaudij ꝛ sic gau-
dentiū finem: finis illoꝝ eñ erit dolor: qꝛ sicut illi qui
totū gaudiū suū in deo vel in ordinatis ad deū habēt:
licet frequēter exteriꝰ tribulent: tñ in fine a deo cognos-
scent: ꝛ mutatiōe facta tristicia illorū vertet in gaudiū.
Ioan. xvj. Ita illi q̄ in rebus gaudent inordinatis: ꝓ-
priū periculū ignorātes: sicut gaudent frenetici ꝛ insa-
ni: videntes vincula: nescientes causam: licet ad tempꝰ
gaudeant. Extrema tamē gaudij illiꝰ: luctus occupat
Prouerb. xiiij. Rident in mane: sed flebunt in sero: ad
vesperū demorabit fletꝰ: ꝛ ad matutinū leticia: in Ps.
xxix. sc; morte: qñ deus cantabit eis canticū fatuarū
virginū: nescio vos. Talibꝰ eñ dicere potest in morte:
Exēm sicut sm narrationē dixit quidā cuidā ꝑsone quā mul-
tū dilexit: dum ei soli amorē suū seruauerit. Intantū;
eñ ꝓ tunc illā ponat gratia exempli vxorē suā dilexit:
q; eam vocauit gaudiū suū: hic vo de peregrinatione
redeūdo: certificatus q; medio tpe aliud gaudiū quę-
siuisset: ad ipsam cui occurreret quasi ad optimo igno-
tam se habuit: cū cum ipsa admirās diceret: nō nostis
gaudium vestrū? Respondit ille: dum fui meū: noui:
postq̄ vo fuit vestrū: non noui. Quid aliud dicturus
est deꝰ tibi: ꝓ eo q; nō seruieris domino deo tuo in gau-
dio cordis q; leticia Deutro. xxviij. s; in alio gaudium
quesieris: ideo nomē tuū de libro vite ꝛ de scientia dei
approbata delebit: iuxta illud Eccle. xix. Qui gaudet i
iniquitate denotabit. id est. de nota libri vite delebitur.
5 Patet ergo q; illi q̄ letant cum malefecerint: ꝛ exultāt
in rebus pessimis: de quibꝰ Prouerb. xv. q; gaudiū est
stulto facere stulticiā: nec cōsiderant gaudij breuitatē:
nec breuitatis periculū vel finē: sunt sicut illi q̄ gaudē-
tes vadunt ad patibulū: ꝛ sicut illi qui gaudēt de igne
quo comburēdi sunt: ꝛ sicut illi qui gaudēter funes fa-
ciunt quibus ad furcas trahunt: ꝛ sicut piscis qui cū
gaudio hamū capit: ꝛ sicut mulier que in ꝑsentia mari-
ti in his que cōtra voluntatē ipsius sunt gaudet: ꝛ si-
cut sūt qui cum gaudio ferūt in ꝑsentia iustissimi iu-
dicis quis nō diceret istos esse insanos ꝛ stultissimos:
et male deceptos: ita in proposito tales sunt turpissimi:
quia voluntarie decepti: quis aliquem de predictis ri-
dentem videns: non diceret stultum esse? Sic in ꝓposi-
to: risum reputam errorem: ꝛ gaudio dixi quid frustra
deciperis? Eccle. ij. Et bene dicit deciperis: quia credit
illud gaudium esse quod in rei veritate est dolor. Quia 6
sicut in naturalibus dicimus q; motus speciem ꝛ no-
men sortitur a fine. Sicut etiā in narrationibꝰ dicimꝰ
q; finis facit narrationē: ita etiā in actibus humanis
necesse est dicere q; illi actus sunt boni vel mali: qui ad
bonum vel malum ducūt finem: ꝛ ille interiores affe-
ctiones sunt bone vel male: que ad tales ducunt metas.
Cum ergo gaudiū in peccato vel de peccato sit interi-
or affectio: ꝛ motus quidā eq; mentis ꝛ corporis: cuius
finis est mors ꝛ dolor: quia finis peccati mors: oportet
q; motus ille ꝛ gaudiū illoꝝ de quibꝰ Roma. vj. finis
illorum mors: ꝛ Philip. iij. quoꝝ finis interitus: qui
tenent timpanū ꝛ cytharā ꝛ gaudēt ad sonitū organi:
ducunt in bonis dies suos: ꝛ in puncto ad inferna de-
scendunt Iob. xxj. dolor ꝛ mors fit. Si ergo cognos-
uisses: et tu Luce. xix. Non gauderes sed fleres oibus
predictis consideratis: patet q; iuuenis ille bene respō-
dit. D. xij. 14.
Arti. iij. ¶ Ostensa terreni gaudij breuitate: ꝛ gaudentiū fatui-
7 tate: ostēdere restat gaudij celestis eternitatē: ꝛ gaudij
magnitudinē atq; gaudentiū felicitatē: vt contraria ꝛ
dissimilia iuxta se posita: clarius appareant. Huiꝰ aūt
magnitudo ꝛ felicitas multis euidentijs ostēdi potest
quia multa nos inducunt ad credendū eius magnitu-
dinē exempla: multeq; ineuitabiles rōnes. ¶ Quarū
prima accipit ex mundialiū cōcessione: ipsi eñ quādo
in aliqua re multū delectant: cōcipiunt ꝛ concedūt ma-
gnum esse gaudiū illa re ad libitū frui: ꝛ intantū dele-
ctant: q; oīm fere delectationū alterius obliuiscunt:
sicut ptz. B. j. 7. Ex qua cōcessione necesse habebunt
concedere q; maius erit gaudiū in aula sibi et amicis:
q̄ extra portā inimicis: q; maiorē habit delectationē in
aula ꝛ lōgiorē: q̄ in carcere. Si etiā gaudēt de pulchri-
tudine quacūq;: necesse habēt cōcedere ibi maiorē esse
pulchritudinē: quia ex quo nō facit domū suam sophi-
sticam apparentē extra: ꝛ nō existentē intra: necessario
sequi videtur q; maior sit pulchritudo intra q̄ extra.
Exēm Ex tali cōsideratione veraciter respōdisse videt quidā
sapiens: de pulchritudine domus dei requisitꝰ: eleuās
eñ oculos celumq; stellatum respiciēs: dixit gallice:
quasi diceret bene pulchra est pars dextra: parisq; inte-
rior: que pulchrior per rationē esse debet. Ex quo tam
pulchra est pars sinistra ꝛ exterior. Cz eñ pulchrior
sit domus dei interius: rationari potest tam ex dei sa-
pientia: quia vult sicut quicūq; sapiens: q; maior sit in-
terior q̄ exterior pulchritudo: extra ex interioribꝰ orna-
mentis: pulchriora eñ sunt interius ornamenta ꝛ pi-
cture ꝛ imagines. Interius ornata est domus illa deo
et angelis ꝛ oībus sanctis: ꝛ illustrata lumine glorie
Exterius vo ornata est planetis ꝛ stellis ꝛ lumine solis
illustrata: quāto ergo deus ꝛ angeli ꝛ anime sanctorū
pulchriores sunt stellis: ꝛ quāto lumē glorie maius est
lumine nature: tanto maiorem concedere oportet in ce-
lo esse pulchritudinē: quia sicut dicit Sapien. vij. spe-
ciosior est sole. Et Sapien. xiij. quāto his dominator
eorum speciosior est. Si ergo magi gauisi sunt in vi-
dendo stellam: sicut patet Math. ij. quāto magis gau-
dium erit beatis videre illum in gloria sua: de quo dici-
tur Ioan. xx. Gauisi sunt discipuli viso dño. ¶ Secūs 8

da accipitur ex dei ex vna parte venditione: τ sanctoꝝ
ex alia parte emptione; deus care amicis suis illud gau
diũ vendidit: τ ipsi illud care emerũt: sicut pꝫ. f. iij. 2.
Ergo oportet cõcedere: vel ꝙ deus iniustus mercator
sit in vendendo rem vltra verũ valorẽ: τ ꝙ ipsi fatui
fuerunt in emẽdo: vel ꝙ gaudiũ illud magni sit valo-
ris: sed primũ nõ est dare: ergo cõcedere oportet: ꝙ fa-
ctum est gaudiũ magnum in illa ciuitate Actuũ. viij.
¶ Tertia accipit̃ ex gaudij intentione seu intimiotate:
illud enĩ gaudiũ ita intensum itaq̃ excellẽs est: ꝙ san-
cti martyres ꝓpter modicũ gustum reliquarũ eiꝰ oia
tormẽta vel quasi nihil senserũt: vel pacienter sustinue-
runt: intantũ: ꝙ sup carbones ambulãtes ignitas: su-
per rosas ambulare videbant̃: soluꝫ ꝓpter spem illius
gaudij habendi. Multum ergo delectabit in re: qđ tñ
delectabat in spe. Si enĩ delectat arra: tantũq̃ gaudent
ꝙ arram receperũt gratie: ꝙ teste sacra scriptura Ecci.
xxx. que de talibus loquens ait. Non est inquit oble-
ctamentũ sup cordis gaudiũ. Quanto magis delecta-
bit: quãdoq̃ plus de plena gaudebũt solutione: dicen-
9 tes illud Joh. xvij. Gaudiũ meũ impletũ est. ¶ Quar
ta accipit̃ ex gaudij mltiplicitate seu gaudioꝝ multitu
dine que in seipso quelibet inueniet: tanta enĩ erit gau
dij generalitas: ꝙ nihil erit in corpe vel in anima: qđ n
gaudio sibi cõuenienti replebit̃. Et nõ solum appetitus
beatoꝝ sanabit̃ q̃tum ad gaudium qđ appetunt sibi-
ipsis τ singulis eoꝝ partibus: sed etiam q̃tum ad gau
diũ qđ amicis suis desiderauerãt: illis ergo quibus est
modo senectus debilitas: τ defectus multiplex tam in
corpore q̃ in anima: q̃ in amicĩ: si pseuerãter boni sint
habebũt ibi hijs euacuatis impfectionibus oẽm pfe-
ctionem: sicut iuuentutẽ: fortitudinẽ sine senectute vel
debilitate: sanetatẽ sine fastidio: libertatẽ sine futute:
pulchritudinẽ sine deformitate: impassibilitatẽ sine pe
nalitate: pacem sine omĩ perturbatione: abundantiã sine
omĩ indigentia: securitatẽ sine omĩ timore: cognitionẽ
sine omĩ ignorantia: visionẽ oĩm sine omĩ impedimen
to: sicut patet. A. xxv. 17. Sic ergo in seipsis gaudiũ τ
leticiã obtinebũt: τ fugiet dolor ab eis Esa. xxxv. No
ta. R. vij. articulo. vj. ¶ Quinta accipit̃ ex amicorũ et
oĩm beatorũ exaltatione τ glorificatione: τ ex bonis et
gaudijs que in alijs videbit. Si enĩ gaudiũ multoruꝫ
magnũ esset hic videndo patres vel filios vel amicos
marios in reges vel epõs exaltatos: multo magis erit
ibi vbi talem dignitatẽ amittere nõ poterũt: ibi singu
li de alioꝝ gaudio gaudebũt: dicentes illud Phil. iiij.
Fratres mei dilectissimi τ desideratissimi: gaudiũ meũ
et corona mea: si illius Pauli adhuc viatoris tantũ cha
ritate preditĩ gaudiũ: erat fratrũ gaudiũ. Si etiã omnes
in charitate existẽtes: de bono alioꝝ gaudent: si pro qꝛ
qꝛ omnes facere necesse est: gaudiũq̃ illoꝝ spũale τ spi-
ritualis pfectus τ gloria: omniũ alioꝝ est leticia: mul-
to fortiori rõne hoc verũ erit in patria: vbi nulla erit de
aliorũ gaudio inuidia: sed gaudiũ: intantũ enĩ necesse
erit gaudere cum gaudẽtibꝰ. Rom. xij. ꝙ gaudiũ oĩm
erit gaudiũ singuloꝝ: ponamus enĩ ante mentis ocu-
10 los vnum beatũ quẽcunq̃ volueris: istius gaudium
nõ solum accumulat̃ τ augmentat̃ ex ꝯsideratiõe eua-
sionis precedentiũ periculoꝝ: nec ex meritis precedẽti-
bus: vel ex operibus vel exemplis in scripturis: in q̃bus
alij post mortẽ eius pficiunt: vel ante: nec etiã in oĩbꝰ
dotibus corporis τ anime: vel alijs quibuscũq̃ bonis in
seipso inuentis de quibꝰ p̃dictũ est: sed etiã ex gaudijs
omniũ aliorum scꝫ angeloꝝ: τ sanctoꝝ τ quorũcunq̃
electorũ: ita ꝙ iste in casu positus tot habebit gaudia:
quot omnes angeli τ electi in celo. Et sicut iste tot habe-
bit gaudia quot omnes alij: ita etiã quicũq̃ alius beatꝰ
ꝙ quantũ videt̃ mirabile tñ est rõnabile: qꝛ si minor
qui est in celo nõ haberet tot gaudia quot habẽt omnes
qui sunt in celo: hoc nõ esset nisi qꝛ vel gaudioꝝ nume
rosam ignoraret multitudinẽ: ꝙ vicꝫ non sciret omnia
gaudia saluandoꝝ: vel qꝛ sciret: τ tamẽ de gaudijs nõ
gauderet. Primũ nõ est dare: sicut ostẽsum est. A. xxv.
17. Secundũ vo cõcedere: nõ stat cum fide: ibi q̃libet
alijs dicere põt illud Philip. j. Socij gaudij mei vos:
quia sicut bonus socius τ membrũ gaudet de bono al
terius: ita ibi quilibet de bonis τ de gaudijs alterius.
Cõcludit̃ ergo ꝙ quot sunt bona in terra τ in celo: q̃t
etiã iustice dei in inferno: tot gaudia habet quilibet in
celo: de penis enĩ dãnatoꝝ letant̃: iuxta illud Ps. lvij.
Letabit̃ iustus cum viderit vindictã: sic in omnibꝰ qui
sunt in celo: implet̃ qđ petit̃ Rom. xv. Repleat inquit
vos omĩ gaudio. Cum ergo bona τ gaudia oĩm alio- 11
rum sine comparatione quasi infinitũ bona τ merita ex-
cedant vnius: τ tñ gaudia q̃ de bonis τ meritis ꝓprijs
resultant magna sint q̃ in seipso inuenit̃ sicut pꝫ. s̃. c.
c. 9. necessario sequi videt̃: ꝙ gaudia de bonis in seip̃o
inuentis: mixta cum gaudijs in alijs visis. i. q̃ resultãt
ex his que in alijs videt: maxima τ quasi infinita sint
ita ꝙ quilibet in illo gaudio dicere põt illud. ij. Cor.
vij. supabundo gaudio: habẽdo de his q̃ in me inue-
nio supabundo in his q̃ in alijs video. Sed ad h̃ forte
diceret: ꝙ illud gaudiũ qđ habebũt de bonis in alijs vi-
sis modicũ erit respectiue: ita ꝙ gaudium de ꝓprijs bo
nis τ de visu dei parũ augmẽtabit. Sed isti in ista ꝯsi-
deratione τ visione assimilant̃ illis qui in vita ista res
amãt vł de rebꝰ gaudẽt: nõ s̃m bonitatẽ vel dignitatẽ
vel valorẽ q̃ in rebꝰ illis ptinent̃: s̃ s̃m ꝙ sunt eis vti-
les vel delectabiles. Tales plus diligũt denariũ argen 12
teũ in bursa ꝓpria: q̃ aureũ in bursa aliena: nõ qꝛ plus
valeat: s̃ plus ad lucrũ τ cõmodũ ꝓpriũ tendit. In ce-
lo vo vbi est charitas ordinata alie erũt affectiões: qꝛ
ibi diligẽt τ gaudebũt de rebus ꝓut digne sunt: ita ꝙ
plus meliora diligent: plusq̃ de eis gaudebũt ordine
quodã: ita ꝙ de deo sup oia q̃libet gaudebit: τ de melio
re sc; qꝛ plus diuinã participant bonitatẽ: τ de equali
equaliter: τ de minori minus: hoc enĩ necessario seq̃ vi
det̃ ꝓpter maximã ꝯformitatem q̃ erit inter voluntatẽ
diuinã τ beatoꝝ. Diuina enĩ voluntas ordine p̃dicto
omnia diligit: igit̃ oportet ꝙ illi quoꝝ voluntas in omni-
bus voluntati diuine conferat̃: sic omnia diligant: sicq̃
de eis gaudeant. Nõ ergo parũ de alioꝝ gaudebit feli
citate: s̃ si maior sit gaudebit magł sup eã Mat. xviij.
Hijs vo obijcit̃: qꝛ p dicta videt: ꝙ tñ gaudiũ inten
siue habebit minimꝰ sctũs in celo: quantũ maximꝰ: qꝛ
dictũ est ꝙ omnes fruunt̃ deo: τ gaudent de rebus s̃m
ipsarũ valorẽ: s̃ valor illarũ in certo τ vno ꝯsistit pun-
cto: ergo omnes erunt equaliter beati. Huic respõdet̃: pri-
mo ꝙ nõ tñ de deo gaudebũt quantũ valor eius est: τ
dignitas valet: qꝛ infinitꝰ τ imẽsus est in bonitate: nec
a q̃cunq̃ sctõ totalr cõprehẽdi põt. Jõ in illiꝰ imẽsita
te diuersi diuersitate gaudebũt: ipsiq̃ fruunt̃ s̃m di-
uersitatẽ operũ τ meritoꝝ τ virtutũ spẽaliter theologi-
carũ. s. fidei: spei τ charitatis p̃cedentiũ: s̃m enĩ illarũ
intentionẽ: interiora in p̃ma succedũt gaudia: habenti
enĩ intentiorẽ fidẽ cũ ꝯditionibꝰ suis determinatis. s̃.
c. de fide: succedet intẽtior τ clarior visio: quia visio est
gaudiũ succedẽs fidei: habẽti fortiorẽ τ feruiorẽ spem
vicinior succedit τ intimior adhesio: maiorẽ hñti cha-
ritatẽ: delectabilior succedet fruitio. Et est de deo q̃ quis- 13
dẽ speculũ vocat̃ volũtariũ in hoc casu: sic̃ de speculo
naturali: in quo clarius vident qui limpidiorẽ habẽt

oculoꝝ dispositionē. Ita in illo speculo voluntario: in
cuius visione ⁊ fruitiōe nostra ꝯsistit beatitudo: iuxta
illud Joan. xvij. Hec est vita eterna: vt cogno. te. ⁊ in
Ps. xv. Letifica me in gaudio cum vultu tuo: ſm di-
uersitatem dispositionū ꝓcedentiū operum ⁊ virtutū:
clarius vel min⁹ clare videbūt. Omnes tñ de parte sua
quā sufficientē reputabūt. letabunt: quia videbūt recti
et letabunt: in Ps. cvj. Secūdo respōdet: ꝙ minimus
sanctus in celo vidēdo maximū sanctū gaudere de vi-
sione intensa dei: de hoc ꝙ videt eū sic gaudere: gau-
det: nec tñ tantū gaudet: quātū ipse qui intēsius videt:
14 qꝛ nō videt ita clare nec fruit eo equaliter. Sicut ergo
simul stant ꝙ ego sciam quot notas musice alius scit:
et ꝙ gaudeā ꝙ tot scit: que tñ ego in arte illa ignarus
nescio: ⁊ ideo nō tantū gaudeo quantū ipse: qui ipse gau
det ⁊ de numero: qꝛ scꝫ tot scit: ⁊ de sciētia in se: ego tan-
tum de hoc gaudeo: qꝛ scio ipm quē diligo illa scire: et
nō qꝛ scio ita simul stare videntur: ꝙ minimus in celo
sciat ꝙ gaudia maximus habeat: ⁊ gaudeat de hoc ꝙ
tot habet: ⁊ ꝙ tam clare deum videt: ⁊ tñ ꝙ nō omnia
sciat vel ita clare videat: sicut ipse: sicut ergo sciens no-
tas ⁊ numerū de vtroqꝫ gaudet plusqꝫ ille q nescit sciē
tiam sed scit numerū: ita possibile est ꝙ magnus sctūs
qui plus deo appropinquat de duobꝫ gaudens: qꝛ vi-
delicet tantū visioni dei appropinquat: et qꝛ numerū
scit bonoꝝ operū de quibꝫ gaudet: plus gaudet inten-
siue qꝫ alius q nō tantū appropinquat: scit tñ numerū
bonoꝝ operū ⁊ oīa gaudia illius magni sancti de q-
bus omnibus tantū sicut ipse gaudet extensiue: sicut il-
le qui gaudet quia amicus tot notas scit: non qꝛ omnē
modū habeat in sciendo ⁊ vidēdo vel fruēdo ⁊ adhe-
rēdo: sed qꝛ scit ipm tot modos habere: sicut ergo ami-
cus gaudet quia scit amicū habere bene: ⁊ multa bona
habere: ita in celo quilibet gaudet de hꝫ ꝙ scit alios gau
dere. Et hoc est rōnabile ꝙ vicꝫ deus cui ostendat quā-
tū ꝓ singulis facit: vt qlibet de bonis alterius deo re-
gratiet: sicut faceret membrū ꝓ bonis alteri membro
datis. Sic in ꝓposito iustus laudabitur atqꝫ gaudebit
Prouerb. xxix. Gaudent ꝗ minimi: quot gaudijs ma-
ximi: sed nō tantū sed ille solum tantū gaudet: qui tan-
tū deo appropinquat: qꝛ teste sacra scriptura Prouerb.
xiiij. In gaudio eius nō miscebit extraneus: qui scili-
cet nō tantū deo appropinquat: nec tamē de hoc grauā
tur: quia quilibet ibi habet quicquid vult: ⁊ ideo de pte
sua contentat. Ex dictis ergo pꝫ quomō intelligit qd
predictū est: ꝙ omnes tantū gaudent de rebus tā increa
tis qꝫ creatis quantū digne sunt: qꝛ si dictum ad diuer
15 sos referat gaudentes: vel de pluribꝫ gaudētibꝫ quoꝝ
vnus altero maior est intelligat: falsum est: qꝛ de eodē
deo qui in se eque dignus est: vn⁹ altero plus gaudet.
Si v̄o de eodem intelligat gaudente: ⁊ de diuersis re-
bus in quibus gaudet: sic verū est: qꝛ sic plus gaudet
de deo ⁊ deinde de his que plus a deo diligunt: ⁊ de q-
bus deus plus gaudet. Et ſm hunc intellectū fuit di-
ctum: omnes tamē simul gaudent: implētes illud Esa.
lij. Gaudete ⁊ letate simul. Si ergo teste exemplo nar-
rationis tanta est iocūditas societatis seu melodie vni⁹
angeli vel gaudij: ꝙ cuidā religioso deū roganti ꝙ vnū
Exēm gaudiū ei in hac vita ad eius desideriū inflāmandum
ostenderet: vnus angelus in forma auis ei cantās ap-
paruit: ⁊ ita eum iocūditate ⁊ gaudio repleuit: ꝙ trecē
ti anni videbant ei quasi vna hora diei: tantū ꝙ in illo
solo gaudio delectabat: ꝙ nec famē nec frigus vel pas-
sionē quācunqꝫ sensit: nō obstante ꝙ in loco vbi tales
vigent passiones. i. in horto quodā erat: quāto magis
delectabit qui illam gloriosam ciuitatē attingere pote
rit: vbi nō solū de societate vel melodia vni⁹ āgeli gau
debit. Sed de deo ⁊ mře eius ⁊ oībꝫ angelis ⁊ sanctis:
de loci amenitate: puritate: largitate: pulchritudine et
de oībus gaudijs ꝓdictis q intra se inueniet: ⁊ de oībꝫ
que in alijs vt dictū est videbit ⁊ audiet: nō trecētis: ſꝫ
sempiternis annis: ipso hoc largiente: qui iocunditatē
atqꝫ gaudiū dabit in longitudinē dierū Ecci. j. Nota
de hoc. B. j. articulo. iiij. vsqꝫ ad finem.
¶ Tam magnū ꝗ gaudiū magno acquiri debet deside Arti. iiij.
rio. Circa qd est aduertendū: ꝙ desideriū nřm de illo 16
gaudio habēdo: tria augmētare ⁊ inflāmare deberent.
Primo mala q hic patimur. Secūdo: bona quibꝫ hic
vtimur. ¶ Tertio: bona qbus illuc fruimur. Quantum
ad pmū: sic sitis facit ceruū desiderare ad fontes aqrū:
et fames falconē facit desiderare ꝑdaꝫ: ⁊ ad manū dñi
sui redire. Sicut etiā labor ⁊ paupertas ⁊ miseria pegri-
natiōis: seu exilij: vel carceris desideriū accēdit ad pa-
triā reuertendi: sic etiā spine extra viā: faciūt viā qrere
sicut patꝫ. A. xx. 12. Et sicut seruus tedia inueniēs cuꝫ
vno dño: qrit aliū magis quietū. Si v̄o priore cū vno
defectu vel tedio derelicto: cū secūdo centū inueniat q-
rit redire ad primū: dicēdo: ve mihi qꝛ illū dimisi. Ita
in ꝓposito qui hic habēt famem: sitim: qbꝫ hic mūdus
carcer et exiliū est: q in seruitute carnis: mūdi ⁊ diaboli
multa inueniūt tedia ⁊ defectus: desiderare deberēt ta-
li seruitio derelicto hic deo seruire: ⁊ illic cū eo regnare.
Et si in dei seruitio vnū vel duo inueniūt tedia: penitē
tiam. s. ⁊ laborē: corpus exercēdo vel tentatiōibꝫ resistē
do: quē quidē laborē qꝛ diu tolerare non vult: deo dere
licto peccādo: diaboli seruituti se subdit: sub q plura ⁊
grauiora inuenit tedia: qꝛ illa sunt interiora in ꝯsciētia:
alia sūt exteriora q min⁹ grauāt: quia habēt interiorē
spem ⁊ dulcedinē q ea alleuiāt: de qbꝫ Ro. xij. spe gau
dētes: ⁊ Col. j. gaudeo in passionibꝫ: dicat illud Osee
ij. vadā ad virū meū ⁊c. sic pꝫ. A. xx. 12. Et cū inuene-
rint amaritudines aduersitates in hijs in qbꝫ solacia
qrebāt ⁊ gaudia ipsis derelictis: dicat illud Abacuch
vlti. Ego autē gaudebo in deo Jesu meo. Sic etiā qñqꝫ 17
hoīes mūdi miseriā ⁊ falsitatē petōrū qꝫ expti immūdici-
am ⁊ tediū ⁊ specialit qñ mortē vicinā estimāt: priorē
vitā ⁊ ꝓpriā stulticiaꝫ ꝓcedentē lamētantes: dicūt heu
ꝙ a iuuentute mundū nō dereliquim⁹: ⁊ ꝙ vitā religio
sam nō duxim⁹ modo videm⁹ qꝫ male fuim⁹ a mūdo
excecati ⁊ decepti. Et qñqꝫ ex tali ꝯsideratiōe cōpūcti:
ad deū ꝑfecte redeūt: in deoqꝫ gaudere discūt: dicētes
illud Esa. lxj. gaudēs gaudebo in dño. Ad hoc sic eos
affligi ꝑmittit: ad hꝫ oīa gaudia hic tedijs esse mixta or-
dinauit: vt in ipso gauderēt. Ad hꝫ teste Boetio de cō-
solatiōe: ꝑsens felicitas multis amaritudinibꝫ resper-
sa est: habēs secū semp tā mali mixturā scꝫ timorē ⁊ do-
lorē: qꝫ breuitatē vt pꝫ inductiue in oībꝫ in qbus mū-
di gaudia ꝯsistere credunt: vicꝫ in delicijs: diuitijs ⁊ ho
noribꝫ. Quantū diuitie has habēt miserias annexas: pꝫ
tam in acqrēdo: qꝫ in possidēdo ⁊ amittēdo: in acqren-
do. qꝛ cum magno labore ⁊ sollicitudine: ⁊ frequenter 18
cū remorsu ꝯsciētie: ⁊ cū ꝑiculo tā corporis q aīe acqrū-
tur: in possidendo etiā: qꝛ aut eas auarus possidet: aut
largus vel ꝓdigus: Si auar⁹: nunqꝫ sine timore possi-
det: qꝛ oēs suspectos habet: imaginat enī ꝙ oēs ei insi-
diant: eiusqꝫ spoliatiōi studēt: sic tam fures qꝫ fideles
nō sine cordis anxietate falsos estimat: sic pꝫ. A. xxvij.
21. Nec sine dolore expēdit: qꝛ expēsas auari: dolor ꝓ-
cedit ⁊ cōcomitat: ⁊ sequit. Primū pꝫ: qꝛ antequam excogi
tans ꝙ eū expēdere oportet: grauatusqꝫ ꝙ tñ vel ex ta
li causa eum expendere oportet: sollicitusqꝫ quō min⁹
expēdere possit: cui⁹ cor tristiciis: qꝫ manus bursam tā-

git: cōcomitat etiā: q2 idē denarius dū bursam aperit:
cor tristicia claudit: sequit etiā qñ post vini digestionē
et somni excitationē cor frigescit: ⁊ os suspirat: cogitās
vel q nimis expēdit vel q nō ita vtiliter sicut debuit:
vel q nimis care emit: vel q fuit deceptus: vel q circa
ingratos q ei vicem nō reddent expēdit. Dū ergo auas
ri nō solum in morte quādo necessario oēs amittent
diuitias: sed etiam ante mortē in acquirēdo: in possidē
do: in expēdēdo quasi modis infinitis torquent: quale
gaudium eis afferunt diuitie? immo videnf potiꝰ au
ferre: q afferre. Si vō prodigus sit licet in acquirēdo
cum auaris simul currat: tamē in possidēdo nō tm̄ ti
met: quia facit sibi amicos de māmona iniquitatis: et
tamē quantū ille timet ne amittat vel ne expēdere eum
oporteat: tantū timet iste ne nimis parum expēdat: vel
ne nō habeat quod expēdat: vnde dicunt libēter expē
19 deremus: si haberemus vnde. Sicut ergo auaris: ita
et istis accidit q videlicet dolor expēsas pcedit: cogitā
do scilicet vbi expēsas habebunt ad libitū cōcomitat:
quia videtur q nimis parum est qd expēdūt. Sequi
tur: quia tales frequēter multa cōtrahunt de vita: que
male soluunt plaries clamorē audiūt creditorꝝ: mobi
lia scilicet ⁊ immobilia vēdunt: obligant: distrahūt: ⁊
in paupertatē et diuersas ꝯfusiones cum vxoribꝫ ⁊ fi
lijs cadunt: isti ergo cōsiderantes oīa ista diuitiarū
incōmoda tā in acquirēdo q̄ in expēdendo: cōsideran
tes insup confusionē ⁊ tristiciam que sequit quādo in
paupertate sunt: q modo solito expēdere nō possunt:
et q tunc non honorant sicut solebant: cum auaris si
mul veraciter dicē possunt illud Tren. v. Defecit gau
20 diū cordis nostri. Secūdo ptz q iste miserie quascūq
sequunt delectatiōes: siue in esculētis: siue in ludis: si
ue in quibuscūq actibus corporaliū sensuū querant.
Omis enī talis delectatio vel habet miseriā ⁊ defectū
precedentē vel cōcomitantē vel subsequentē vel oēs
tres simul. Hoc enī patz in oībus inductiue: delecta
tionem enī que in cibis ⁊ potibꝫ habet: pcedit miseria
famis ⁊ sitis in re vel in appetitu: in re: quādo realiter
famescit: in appetitu seu desiderio: quādo famē deside
rat ⁊ sitim vt cum maiori delectatione comedat vel bi
bat: cōcomitat etiam frequēter: vel q2 nō in oībus
placent: vel q2 timēt ne in eis noceant: sequit etiam fre
quēter pena: vel q2 nimis comedit: vel q2 sana nō sunt
psit: idē etiam ptz in ludis siue taxillorꝝ siue torneamē
torꝝ ⁊ hastiludiorꝝ ⁊ oībꝫ alijs ludis ꝓhibitis: quos
pcedit timor verecūdie vel amissionis: cōcomitat do
lor amittētis vl nocumētū patiētis: sequit pena vtriusq
amittentis videlicet q2 ludū exercuit ꝓhibitū: sicut
patebit infra. c. de ludis: qñ qd credebat lucrari restitu
et: vel ꝓ nō restitutione eternaliter punief. Idē ptz in
delectationibꝫ que sunt in actibꝫ quorūcūq sensuū: in
quibus licet delectationes querat non tm̄ illa inuenit:
quin frequēter in vidēdo: in audiēdo: displicentia vel
placētia cū ꝯditionibꝫ tñ displicētibꝫ doleat: q auferēt
21 vocē gaudij Baruch. ij. Tertio ptz q pdicte miserie:
honorꝫ etiā gaudiū sequunt. Nam si vnꝰ honorat vel
adulat: aliꝰ nō facit: ⁊ quātū letat de honorāte: tantū
tristat de nō honorāte ⁊ plus: sicut patz p hoc qd legit
Exiii Hester. v. de Aman: q cōuocatis ad se vxore ⁊ amicis
narrauit eis magnitudinē diuitiarū suarū ⁊ honorū:
quō scz rex eū sup oēs principes exaltasset: ⁊ quō regi
na ipm solū cū rege ad ꝯuiuiū vocauerat: quibꝫ exposi
tis adiecit: ⁊ cū hec oīa habeā: nihil me hīe puto: q̄
diu video Mardocheū sedentē ante fores regias: cuiꝰ
indignationis cā pmittit ibidē. c. iij. serui inquit q in fo
ribus palacij versabant flectebāt genua ⁊ adorabant
aman: solus Mardocheꝰ nō flectebat genua: nec ado
rabat. Ecce plus doluit ⁊ grauabat de vno nō hono
rāte: q de oībꝫ honorātibꝫ gaudebat. Sic gaudiū illud
de honorātibꝫ aliorꝫ tristicia vniꝰ nō honorātis mixtū
fuit. Et nō solū de nō honorāte tristabat: sꝫ etiā ipsum
vsq ad mortē ꝑsequi nitebat: iste vō Aman multos
in vtroq puncto habet seq̄ces: q2 ex q incipiūt esse ma 22
gni in oculis ꝓprijs vel officijs ⁊ p̄latibꝫ ꝯstituti ⁊ ab
aliq̄bus honorant: habētq pmas cathedras in syna
gogis: ⁊ pmos recubitus in cenis: ⁊ salutatiōes i foro:
et vocant ab hoībꝫ rabi: de q̄bus inaniter gaudēt: si ali
quis tales eis nō deferat honores: vel eis vt vellēt nō
obtpauerit: tristant: amicisq conquerunt: sicut Aman a
q̄bus sicut ipse Aman ad vindictā nō honorātis ꝓuo
cant. Ex q̄bus duobꝫ intantū gaudiū de alijs honori
bus miscet i iram exardescēs: q aliorꝫ gaudiorꝫ q̄si nihil
essent obliuiscit: dicēs: nunq ero letus: anteq de illo
ero vindicatus: videnfq odiū cordis sui p eū turbari
familiā socios ⁊ amicos ꝯ eū excitat verbis: factis vel
signis: vt ꝓsperitatē eiꝰ impediāt: vel vitā abbreuiēt.
Sic ꝓuocati fuerūt q sctm̄ Thomā cātuariensem oc
ciderūt. Ex oībꝫ istis pdictis ptz illud Jōbelis. j. Cō
fusum est gaudiū a filijs hoīm: sicut dicit illud ꝯfusū
qd est malo admixtū. Causa aūt istius mixtionis ptz
T. y. 37. Et. G. ij. 32. deus in hoc ostēdit se patrē esse: 23
qui volens filium suū a ludo taxillorꝫ nocturno retrahe
re: aufert ab eo expēsas ⁊ lumen: ⁊ maritū: q ab vxore
inordinate alios amāte vestes ⁊ solacia aufert: ⁊ penis
affligit. Magna siquidē dei misericordia est: q nos astrin
git ⁊ impedit q nō impleamꝰ qd cupimꝰ: sicut ptz per
dictū cuiusdā phi. T. iiij. 18. Et q nō solū nos vt anti
malia pigra pungit: sꝫ etiā vt curialis dñs robam no
stram dilaniat: vt ad hospitiū suū nos ducat: dicendo
illud Luce. xiiij. Exi supple ꝑ tribulatio: angustia: in
firmitas: aduersitas gaudij quesiti cōtraria: in vias ⁊
sepes ⁊ cōpelle intrare ⁊c. vt gaudiū meū in vobis sit:
et gaudiū vestrū impleat Joan. xv. Si g mala predi
cta nos ꝯtristant: discamꝰ p ista mala q finē habent fu
gere mala q finē nō habēt: ⁊ ad illos pungere: vbi do
lor non est: de q̄bus Esa. lj. Gaudiū ⁊ leticiā obtine
bunt fugiet dolor ⁊ gemitus ab eis. Si enī hic hoīes
gaudiū haberēt perfectū: habēdo quicqd habere vel
lent: nō videret eis q tm̄ haberēt motiuū alia desiderā
di gaudia: sꝫ ex q oē gaudiū mūdanorꝫ tot amaritu
dinibꝫ vt pcedētibus ptz: mixtū est: ex q hic vnus aliū
coartat ⁊ ꝑsequit: vnus de alteriꝰ dolet ⁊ inuidet gau
dio. Et ex quo oē gaudiū hic cito finit magnā habe
mus causam: illuc nr̄a figere corda vbi vera sunt gau
dia: vbi nullus aliū artat: vbi vno gaudēte: aliꝰ nō tri
stat: vbi nō est fames vel sitis vl defectus: vbi sanctas
vnius nō est defectus vel spoliatio alterius: vbi nec su
perbit diues: nec incendit paup. Sed simul in vnū di
ues ⁊ paup. ¶ Ad illud gaudiū desiderandū ex talibꝫ
ꝯsiderationibꝫ ⁊ defectibꝫ hic inuētis: ⁊ ex nr̄is q̄tidia 24
nis desiderijs informamur. Multi enī nō obstātibus
talibꝫ tedijs in rebus inuētis mūdanis: multū laborāt
circa ista terrena gaudia. Illaq cū magna sollicitudi
ne licet iuxta sint ⁊ breuia: acq̄rere nitunt: ⁊ nō est du
biū: qn illi q sic circa defectuosa ⁊ cito pitura laborant:
qn mltū laborarēt circa terrā emēdā: in q sine oī tedio
habēdo q̄cq̄d vellēt certitudinalr p mille ānos viuere
possent: si talē i vita ista inuenire possent venalē. Si enī
tm̄ laborāt circa illā in q nō hñt certitudinē p ānū: nec
q̄cq̄d volūt p vnū diē: a multo fortiori rōne hoc face
rent: vbi vtrūq hīe possent mille annis: imo multū la
borarēt ⁊ de suo darēt: vt hic p mille ānos cū soluci mu

fer[illegible]s viuere possent. Ergo a multo fortiori rōne: plus
desiderare deberent illā terrā in qua sub figura dicitur
Deutro.viij. Rerū omniū abundātia perfrueris: in
qua teste Psalmista. Renouabitur vt aquile iuuētus tua
Ps.cij. in qua teste christo Math.xiij. Iusti fulgebūt
sicut sol: in qua teste Esa.xxxij. sedebit populus in pul
chritudine pacis: in tabernaculis fiducie: de quo dicit
saluator Ioā.xvj. Videbo vos: et gaudebit cor vestrū:
nō cum incertitudine nec mixtura sicut hic: nec solum
annū vel per duos annos aut per mille annos: sed sine fi-
ne: quia gaudiū vestrū nemo tollet a vobis: in quo ver-
bo remouetur omne qd gaudiū presens turbat: quia ex illo
verbo patet: φ nec ibi erit breuitas in possidēdo: nec ti-
mor de nō possidēdo: nec dolor in perdendo: quia nemo
tollet a vobis: hic enī quia diuitie: delicie et honores bre-
nes sunt: et multis vijs amitti possunt: q in eis gaudēt
semp timēt: ne aliq via ea amittāt. Et quodāmodo in
domigerio omniū illorū sunt per quos illa amittere pñt:
ibi vero nō oportet φ in tali sint domigerio: quia nemo tol-
25 let a vobis. Qui ergo illud gaudiū securū attingit dicere
potest illud Ecci.xxiiij. In ciuitate sanctificata requi-
eui et in hierlm ptās mea: in ciuitate sanctificata ptra hui9
gaudij breuitatē requieui: ptra timorē: quia in hierlm po
testas mea: cōtra dolorē de amissione vel de ablatione:
illis ergo qui sprētis gaudijs pdictis malis permixtis: illa
gaudia pura i illa ciuitate adepti sunt: factū est gaudiū
magnū in illa ciuitate Act.viij. Illis qz euacuato gau
dio imperfecto: cum pditiōibus breuitatis timoris et dolo
26 ris: dicitur.ij.Cor.xiij. Gaudete perfecti estote. ¶ Secū-
do desideriū de illo gaudio habendo augmētare debe
ret psideratio bonorū qbus hic vtuntur: quia sicut pgu-
stantes ex psideratione pgustationis illius plenā desi-
derant satietatē: sicut patz.s.e.c.2.et.D.iij.6. Et sicut
accipiētes arram plenā desiderāt solutionē: sicut patet
B.j.5. Ita q hic diuitijs: delicijs et honoribus vtuntur:
in talibusqz nutriuntur: ex psideratiōe delectatōis et gau
dij q in his habēt: deberent talia desiderare vbi eterna
sunt: ipsi enī habētes vnū diem eis multū iocundū in
cōuiuijs et societatibus: et qbuscūqz delectatiōibus: fatentur
dicentes q̄z iocūda esset talis vita: si semp duraret: qre
ergo nō fatentur illam esse delectabilē et desiderabilē: que
semp in talibus durat? Et si talem vitam qualē habēt
quādoqz diem semp hic desiderarēt: quare sempiternā
nō desiderāt vitam: vbi semp erit talis dies? Et si nō-
nulli qui in quadragesima cibis pro illo tpe pgrue abū-
dent: nō obstante abundantia quā tunc habēt: multū
desiderant pasca: vt meliora habeāt: ita in pposito: nō
obstāte φ habeātur diuitie: delicie et honores: multū tamen
desiderari deberet illud pascha qd semp durat: et in quo
meliora dantur: et securius pseruantur. vnde Aug. de ci. dei.
li.j.c.v. Si inquit multi gauisi sunt ibi se habuisse di-
uitias quo hostis accedere pōt: quāto certius et securi9
gaudere poterūt: q illuc migrauerūt: quo oīno accedi
nō possit. Iterū si auis in cauea vel hō in carcere quā-
27 tumcūqz delicate nutriantur: tamen desiderāt esse extra. Vnde
quādo auicula illa verno tpe alias aues audit cantare
et arbores et nemora videt virescere: naturali quodā
impetu caput per cauee virgulas extra ponit: versus ne
mus oculos et appetitū dirigit. Et ex hijs que ibi videt
vel audit delectabilia desideriū eius appetendi locum
et magis naturalē et liberiorē inflāmatur et augmentatur:
sicut et desideriū incarcerati: ex hoc ipso φ in carcere vi
det aliqd qd eum delectat: vel audit: qd tamē ita clare
nec delectabiliter ibi potest videre vel audire sicut pos-
set si esset extra: augmentatur ad exitum. Sicut ergo ad
illorum desideriū de exitu nō impedit per hoc φ in ca-
uea vel in carcere vident vel audiunt delectabilia: sed
magis ad exeundū inflāmatur et pvocatur: ita in pposito
desideriū habentiū in diuitijs: delicijs et honoribus in
carcere huius mundi per ista impediri nō debent: qn
desiderent ibi esse: vbi ista pleniora habentur: sed deberēt
ex istis plus inflāmari vt amore suis predicte: qn au-
diunt diuitias et delicias et illam iocundā societatem et
melodiā celi: qn enī eius vidēt vel cogitant pulchritu
dinē: ex eius pulchra q̄z extra ostendit in stellis et plane-
tis dispositione et ornatū: caput cum mente sursū ver-
sus hereditatē suā ad quā creati sunt suspirātes eleuēt
dicentes cū Paulo Romā.vij. O infelix hō quis me li
berabit de corpe mortis huius? et Phil.j. Cupio dissol-
ui et esse cum christo: quia q̄le mihi gaudiū est: q in tene-
bris sedeo? Thob.v. Et est aduertendū: φ sicut deside-
riū auis vel incarcerati ex audiens extra ad exeundū at-
tenditur: ita desideriū Pauli ex hoc φ in celo audiuit ar-
chana verba: primo fuit raptus in paradisum: et audi-
uit archana verba: sicut pz.ij.Cor.xij. Et postea dixit
verba pdicta: o infelix hō qs me liberabit de corpe vt
plenius et clarius videā et audiā: q tunc vidi et audiui?
¶ In quo exēplo tertiū pz vicz φ bona fide visa: mul 28
tū deberēt desideriū accēdere de illo gaudio habendo.
Sicut enī gustato pcioso cibo: ille in maiori abundan
tia desideratur: et viliores in cōparatiōe ad illū paruipē-
duntur. Ita Paulus gustato illo gaudio dixit: omnia ar-
bitratus sum vt stercora: in cōparatione scz illius. Sed
cū isto Paulo et sancto quocūqz q gustauit et vidit qm
bona est negociatio eius. Et psiderauit agrū et emit eū.
Prouerb.vlti. Et cū Moyse Nūeri.xiij. Et cū Iosue
Iosue.ij. Qui exploratores ad terrā pmissiōis miserūt
vt visa et audita eius fertilitate: ppli fortitudinē in pu-
gnando pro illa: et desideriū in appetendo augmētaret:
oportet nos exploratores fidei et spei illuc mittē: et nū-
cios elemosynarū et orōnū pmittere: et cū Moyse Deu
tero.xxxiij. in montē cōtemplationis ascēdere: vt illius
gaudij et patrie celestis cōtemplata felicitate cum pdi-
ctis fortiter pro illa pugnemus: ipsamqz magno affectu
desideremus. Et cū Moyse in mōte securi moriamur:
et cum Stephano q postq̄z vidit celos apertos Actuū
vij. Omnia: etiā ipsam mortē sustinuit patiēter: omnia
sustinere debemus: vt illuc perueniamus in tribulatione
multa cum gaudio sanctispūs.j.Thessa.j. Sed multi 29
de quo dolendū est pdictis dissimiles: quia cū eis explo-
ratores fidei et spei nō mittūt: ideo illius gaudij magni
tudinē minus credunt: quia vero amorē et bona opera
nō premittāt: minus illā sperant vel desiderant: qui vi
delicet quia oculo et visu carent fidei: sola desiderant et
amāt et desiderabilia iudicant: que oculis vel sensibus
patent exterioribus: similes cuidā qui exposita sibi il- Exēm
lius gaudij magnitudine quesiuit: vt fertur: si essent ibi
canes et falcones? Et alius in eodē casu fertur quesiuisse:
si esset ibi potus? alias delectationes spūales inexperti so-
las illas delectationes esse credunt quas corpaliter ex-
periuntur: vel quas corpaliter vident: similes in hoc ca-
nibus et falconibus: qui non festinant capere predam
quā nō vident. Sic ergo cū in honore esset per intellectū:
quo debuit supra iumēta oculo spūali intelligere q nō
videt corpali: quia tamen nō intellexit vt natura sua requirit
comparatus est iumētis insipientibus: de qbus verificatur
pverbiū qd gallice dicitur: φ cor nō desiderat: qd ocu-
lus nō videt. Item italicis potū artificiatū inexpertis 30
assimilatur: quia sicut illi solum potum credunt delecta-
bilem quē sunt experti: ita isti qui experti sunt istā pa-
triam: et nō illam celestem: ita istam patriā et illam exi-
lium reputant. Iterum quia hic reputāt se magnos et

honoratos: istosq̃ honores experiunt̃: ideo illos nō de
siderāt: sed de istis ita gl'iant̃ ac si essent eterni: dicētes
hic scim⁹ quō est ibi nescim⁹ quō est: si possem⁹ h diu
esse bonū esset: ꝛ licet vite breuitatē in alijs experiātur
quos quotidie mori vident: q̃ tamen hec in seipis mi
nime experiunt̃: experimentū illud se euadere putant
longā sibi ipis vitā hic ꝓmittētes: ꝛ aliā min⁹ desides
rantes. Iterū q̃ hic experiunt̃ diuitias ꝛ delitias: ꝛ il
las non: ideo isti se satiare nitunt̃: ꝛ illas nō famescūt:
hic tantū comedūt in mane: q̄ cenā illā atq̃ refectionē
ad quā famelicos vocat ꝛ laboratores dicens. Venite
ad me oēs qui labo. ꝛc̄. Et ego reficiā vos. Non desi
derauit ille diues epulo Luce. xvj. tātū se hic repleuit:
q̄ illā cenā non desiderauit. Et q̃ non desiderauit qñ
debuit: non obtinuit qñ petiuit. Intantū replet⁹ ꝑus
erat: q̄ in cena guttā aque sumere nō potuit: ita oēs
isti qui se hic satiant vel palatū habent infectū: sicut pa
tet. A. v. 6. ꝓ nihilo habuerūt terrā desiderabilē: ꝛ ideo
in ipa non gaudebūt: dicente deo Osee. ij. Cessare fa
ciam omne gaudiū eorum.

Ar.v. ¶ Cum in ꝑcedentib⁹ ostēsa sit gaudij celestis magni
tudo: ꝛ q̄ tam magnū gaudium magnū requirit desi
31 deriū: ne gaudium illud amittat̃ ꝛ desideriū qd̄ habet
frustret̃: in p̄senti articulo ostēdere restat q̃liter ꝛ per q̄
opa vtrūq̃ tam vicz gaudiū q̄ desiderij impleno ha
beri poterit. ¶ Pro quo est sciendū: q̄ multis modis ꝛ
medijs illa attingunt̃: sicut patet. B. j. 8. Et sicut pa
tet in sequentib⁹. ¶ Primo ad illud gaudiū ꝑuenit̃ ꝑ
opa bona que in seipo exercet: sicut ꝑ abstinentiā casti
tatem humilitatē ꝛ hm̄oi: que dura vident̃ in patiēdo
Et tamē sicut dura medicina ducit ad gaudiū sanita
tis: ꝛ laboriosa tolerantia mercatores finaliter gaude
re facit de lucro: ita sufferentia taliū tentationū: q̄ in ex
ercitatiōe virtutū precedentiū experiet̃: respiciēs ḡ ad
finē: non meminit pressure ꝓpt̄ gaudiū Jo. xvj. ¶ Se
cundo ꝑ passiones q̄s ꝓ christo veritate vel iusticia hūi
liter ꝛ patiēter tolerat sicut miles sustinendo: ad gau
diū ꝑuenit victorie. Ergo cū maledixerint vos hoies:
ꝛ exprobrauerint ꝛ eiecerint nomē vr̄am tanq̄ malū
ꝓpter filium hoīs: gaudete ꝛc̄. Matth. v. ꝛ Luce. vj.
Et oīe gaudiū existimate fratres mei cum in tentatio
nes varias incideritis. Jaco. j. ¶ Tertio ꝑ ꝓuidentiā
quā in futurū ꝓ se facit: mercatores videntes q̄ bona
sua quādoq̃ in mari amittūt: volētes diuitias habere
certiores sibi ꝓ futura securitate ꝓuidentes: circa im
mobilia pecuniā suā expendūt emēdo terras ꝛ hm̄oi:
aliter essent in senectute ꝛ in fine vite sue paupes. Sic
ꝓuidete vob̄ celū: vt gaudium vr̄m sit plenū Jo. xvj.
¶ Quarto ꝑ virtutē fidelitatis quā exercet erga deum
ꝛ ꝓximū. Nam sicut apud regem terrenū seruus fide
lis dign⁹ est honore ꝛ gaudio: ita apud regē celestē qui
dicit Matth. xxv. Serue bone scz in teipo: ꝛ fidelis scz
erga deū ꝛ ꝓximū: intra in gaudiū ꝛc̄. Q̄ ꝑ taliū vir
tutū vias ad gaudium ꝑuenit̃ ꝛ non aliter: patet ꝑ ra
32 tionē sumptā tam a natura: q̄ ab autoritate. Sicut enī
motus naturalis est a 9rio in 9riū: sicut ab albo in ni
grū: vel a sursum in deorsum ꝛ ecōtrario: ita etiā volū
tarius mot⁹ hoīs necessario est abstinentia seu fame et
siti iusticie: in satietatē: a passionū tolerātia: ad impas
sibilitatē in qua non cadet sup eos sol neq̃ estus. Esa.
xlix. A paupertate ad penitētiā ab humilitate ad diui
tias delitias ꝛ honores: ab exilio ad patriam: ꝛ ecōuer
so. Ex ista ratione necessario sequitur: q̄ sicut illa que
in contrarijs sunt terminis contrarijs moueātur mo
tibus. Sicut patet de lapide qui sursum mouetur mo
tu descēsus ꝛ de igne deorsum q̄ mouetur motu ascen
sus. Cū ḡ dictū sit q̄ illi q̄ sunt hic in bona paupertate
humilitate et hm̄oi moueant̃ motu sursum ad termi
nos his 9rios: vicz ad diuitias ꝛ hm̄oi. Oportet q̄ illi
q̄ sunt hic in diuitijs delitijs ꝛ hm̄oi: q̄b⁹ abutunt̃ in
acquirendo: vel in vtēdo: moueant̃ motu descēsus ad
terminos 9rios: ad paupertatem scz ꝛ miseriā ꝛ hm̄oi:
qd̄ pulchre ostēsum fuit de christo: q̄ de humilitate ascē
dit ad gl'iam humiliauit semetipm: fact⁹ obediēs vsq̃ ad
mortē: ꝓpter qd̄ ꝛ de⁹ illū exaltauit. Phil'. ij. Et de luci
fero q̄ de gaudio q̄ abutebat̃: descēdit ad miseriā. Idē
etiā ostēsum fuit Luce. xvj. in diuite ꝛ paupe Lazaro:
quoꝝ vn⁹ de copia descēdit ad inopiā: ꝛ ali⁹ ecōuerso:
vñ diuiti dictū fuit: Recordare q̃ recepisti ꝛc̄. Nota
N. vj. 26. Idē etiā autoritate 9firmat̃ ch̄ri Johā. xvj.
Mund⁹ aūt gaudebit: vos aūt 9tristabimini: s; tristi
cia vr̄a vertet̃ in gaudium ꝛc̄. Qui enī dicit a termino
tristicie in terminū moueri gaudij ꝑ motū ascēsus: q̄d
aliud dicitur⁹: qñ etiā a termino gaudij necessario mo
ueat̃ ad terminū tristicie ꝑ motū descensus? Teste Ja.
iiij. Risus inq̄t vr̄ in luctū 9uertat̃: ꝛ gaudiū in mero
rem. Scd̄a ratio sumit̃ a ꝑdicta autoritate: q̄ dicit̃: ser
ue bone ꝛc̄. Si veritas intratur⁹ sic dicturus est: opor
tet q̄ talis sit cui sic dicturus est. Alit̃ enī dicto subesset
falsitas. Mediātib⁹ ḡ talib⁹ virtutib⁹ oportet q̄ gau
diū illud intret: de q̄ Cesari⁹ in ammonitiōe. xj. Bea
tū inquit gaudiū nō possidet̃: nisi iusticia ꝛ pax tenea
tur: prima enī est q̄si radix iusticia: secunda pax: tertia
gaudium: ne iusticia nanq̃ nascit̃ pax: de pace vo gau
dium generat̃.

¶ Ex q̄ ad illud gaudiū nō attingit̃ nisi ꝑ viā virtutū Ar.vi.
ꝛ laborē bonoꝝ operū patz q̄ maxima sit insania illorū
q̄ virtuose nō viuūt: nec ad illa gaudia ꝑ 9sequēs festi 33
nāt vel multū attingere desiderāt. Quoꝝ primo osten
dit̃ insania. Scd̄o insanie causa. Primū patz. Primo in
comparatiōe ad mundi curialitatē: multū faceret 9 mū
di curialitatē q̄ ꝑ regē esset ad ei⁹ 9uiuiū festināter vo
catus: si se nō ornaret vel nō festinaret. Sic in ꝓposito
ad dei 9uiuiū ꝛ gaudiū vocati sum⁹: primo ꝑ maiores
de curia sua scilz ꝑ angelos patriarchas ꝓphas ꝛ aplos:
q̄s misit dicere inuitatis vt venirēt festināter: q̃ pata
sunt oīa: postremo ipis tardātib⁹ ꝛ negligēter agētib⁹:
sciens q̄ mora traheret piculū: ipsemet venire dignat⁹
est: festinem⁹ ḡ ingredi in illā requiē Heb. iiij. Scd̄o ꝑ
comparationē ad seruos diaboli. Ipi enī ab eo ad diuer
sas inuitati delectatiōes ꝛ gaudia mala q̄ in diuitijs de
litijs gaudijs ꝛ mūdi vanitatib⁹ q̄rūt: intantū circa ta
lia obtinēda sollicitant̃ ꝛ festināt: q̄ vix quietū capiūt
cibū vel somnū. Si ḡ isti tantū festināt ad cōuiuiū: in
cui⁹ fine tā care soluūt symbolū: ꝛ modicū capiūt: q̄ ꝓ
simbolo nō 9tētabit̃ oīa bona hospitis sui tā mobilia
q̄ imobilia cape s; ipsimet hospitē ꝓ modico qd̄ ei dat
in ꝑpetuū attachiare ꝛ incarcerare vult. Primis ei pa
rētib⁹ pomū dedit: ꝛ toti⁹ mūdi incarcerationē ꝛ pluri
moꝝ exegit dānationē: diuitē etiā illū epulonem Luce
xvj. Vñ in taberna sua sumpsit: caute recreauit: q̃ epu
labat̃ q̄tidie splendide. Sed cū de taberna sua eū exi
re oportuit: tanq̄ crudelissim⁹ tabernari⁹ oīb⁹ bonis
spoliat⁹ ipm in inferno sepeliuit. Si ḡ miseri ad tale cō
uiuiū tātū festināt tantūq̃ in illo desiderāt esse primi ꝛ
honoratiores: in q̄ tū 9sulti⁹ in nouissimo recūberet lo
co. i. talis delectatiōis desiderarēt finē: q̄ntū 9fundi de
berent q̄ ad dei vocant̃ cenā: in q̄ multū ꝛ semp dat̃ in
quo hospites de ibidē receptis cōpotū non dabūt: nec
simbolū soluent: nec aliq̄d aliud habebunt facere nisi
ducere letos dies dicentes illud Apo. xix. Gaudeam⁹
ꝛ exultem⁹ ꝛ dem⁹ gl'iam deo q̃ venerūt nuptie agni.

Tertio p compationē ad irrōnabilia aīalia q̄ gaudia
eis ꝓpria desiderāt: sicut patet. e. c. 27. Quarto p cōpa
ratione ad periculū ꝛ penā illoꝝ: vasti eñ regina ad re
gis ꝯuiuiū inuitata: q꞉ venire noluit: regnū amisit. Et
fatue virgines nimꝰ festināces ad hospitiū ante noctē
venire: hospitio caruerūt ꝛ gaudio: sic pdā ex eis vocē
34 gaudij Jere. xxv. ¶ Causa ṽo oīm istoꝝ maloꝝ que se
quunt ex hoc q̄ nō desiderāt nec feruēter currūt ad p̄
mia eterna: videt̄ esse duplex: vel q꞉ bona p̄ntia nimis
diligūt: nimisq̄ȝ in illis se satiant ꝛ in eis ꝯfidūt: vel q꞉
futura nō sperāt: nec vt deberēt diligunt. Primū facit
q̄ sunt sicut canes ꝛ falcones satiati: q̄ ad p̄dā nō festi
nant. Siquidē non habētes famē vel sitim vel nudi
tatē seu dolorē non multū appetūt remedia ꝯ hec q̄ ad
libitū habēt: nec sciūt q̄le desideriū habent q̄ his carēt
j. Re. j. Estimauit eā hely temulentā esse: cum tñ nihil
inebriatū in q̄ ipse abūdanter biberat. ¶ Exquo sequit̄
q̄ nec sciūt q̄le ꝛ quātū est gaudiū famelici venītis ad
epulas: vel nudi ad vestimētū: vel pugnātis ad victo
riā vel in celo gaudentiū de labore p̄terito: ad modum
venientiū ad ꝓpria: ꝛ gaudentiū de labore p̄terito: ꝛ di
centiū talia p laboriosa picula lucrati sumꝰ: gustate ḡ ꝛ
videte q꞉ nisi videritis: nescitis quantū valet habenti.
nec quantū dedit pdenti. Sap. v. Tunc dicēt intra se
35 penitentiā agētes ꝛc. ¶ Tales ḡ pctōres ꝛ abundātes
in seculo: q̄ ꝓpter p̄sentem abundantiā paruipendunt
eternā: ingratis ꝛ pessimis cōparant̄ operarijs: q̄ in ope
negligētes sunt: qꝛ eis nimis larga stipēdia pre manu
bus ante terminū soluunt̄. Et ideo lusibꝫ vacant atq̄ȝ
potationibꝫ q̄ ideo ingrati sūt: q꞉ ꝯ gratitudinē sit: dū
pluſq̄ȝ merent̄: eis dat̄ ingratitudinē cōmittūt: peius
opantes ex hoc q̄ meliꝰ operari deberēt. Scdm̄ facit
q̄ sunt sicut illi qb꞉ aliq̄d ꝓmittit̄ ab hoīe: cuiꝰ dictis
nō credūt. Et ideo in ꝓmissis suis nō sperāt: ſ quodā
modo indifferēter se habent dicētes: grates qñ habue
ro: sed tales deū falsitare volunt: q̄ dicit Jo. xvj. Iterū
videbo vos: ꝛ gaudebit cor vr̄m ꝛc.

G. ij. **Gloria est triplex vera va**
na ꝛ pniciosa: de q̄ sepe͂ sūt dicēda. Prio ostē
dit̄ in qb꞉ opibꝫ ꝯsistit vera glia ī via. Secundo in qb꞉
ꝯsistit vera glia in patria. Tertio q̄ p illa in qb꞉ lauda
bilit̄ gliat̄ qs in via: ptingit ad veram gliaȝ in patria.
Quarto in qb꞉ ꝯsistit glia vana. Quinto: quāti sit pi
culi. Sexto: finis vtriusq̄ȝ. Septio remedia ꝯ vtrāq̄ȝ.
Ar. j. ¶ Ad primū sic ꝓcedit̄ vera glia viatoris in tribꝫ cōsi
stit. Prio in bono testimonio ꝯsciētie bene examinate.
1 Scdo: in veritate ꝛ honestate sermonis. Tertio in exe
cutiōe opis. ¶ Qtū ad primū reqrit̄ q̄ testimoniū cō
sciētie sit de tribꝫ ad hoc q̄ gliet̄ in eo. ¶ Primo de fi
de q̄ ad deū. Si eñ phi ꝛ alij mundi sapiētes gloriant̄
multa scire ꝛ videre q̄ salutē nō opant̄. A multo fortio
ri in h̄ gliet̄ q̄ gliat̄ scire ꝛ nosce me Jere. ix. p fidē scȝ q̄
salutē opat̄. ¶ Scdo ꝺ spe: qtū ad seipm̄: sperādo vīq̄ȝ
sibyp̄i vitā eternā sicut filiꝰ sperat se p̄re habiturū he
reditatē ꝛ gliat̄. A multo fortiori filij dei: dicētes illud
Ro. v. Gliamur in spe glie filioꝝ dei: hec glia in vita
ista maior haberi non pōt: sicut patet. C. vij. 6. Sed ad
hoc oportet q̄ habeat puritatē ꝛ alias ꝯditiones: p q̄s
dei filiꝰ eiq̄ȝ filis efficit̄: de qb꞉ dictū est supra. c. de filia
tiōe. ¶ Tertio de charitate: q̄ ad ꝓximū. si q̄s multa se
minauit et multa metit in vita ista corpali gliat̄. A for
tiori q̄ multa h̄ seminat in terra pauperū q̄ metet in ter
ra viuentiū: materiā habet glie cū illo q̄ dispersit dedit
paupibꝫ: iusticia eiꝰ manet in seculū seculi: cornu eius
exaltabit̄ in glia. In ps̄. cxj. Quibꝫ ꝯsiectis de his tribꝫ
testimoniū phibet: ꝯfidēter dicere possunt illud secun
da Coꝝ. j. Glia nostra hec est: testimoniū ꝯsciētie nr̄e.
¶ Qtū ad secūdū: reqrit̄ etiā q̄ sermo tria includat: 2
ad h̄ q̄ de sermone gliet̄. Prio reuerentiā ꝛ laudē q̄tū
ad deū: ps̄. xv. Glient̄ in laude tua: ꝯ iuratores. Secū
do ꝯfessionē q̄tū ad salutē ꝓpriā. Si scolaris gliat̄ de
h̄ q̄ scit rōnem reddere de lectiōe sua ne verberet̄. Et
si dispēsatiōis sufficiēs redditio ꝛ cōpotꝰ facit dispen
satorē gliari: ita ꝯfessio ꝯfitentē sicut pꝫ. C. vj. 41. Er
go fili mi da gliam deo: ꝛ cōfitere: atq̄ȝ indica mihi q̄d
feceris: ne abscōdas. Josue. vij. Contra iactantes se de
peccatis suis vel abscōdentes qñ ꝯfiteri deberēt. Ter
tio fidelitatē ꝛ charitatis ostensionē q̄tū ad ꝓximū: ꝯ
mēdaces ꝛ detractores: q̄ gliantur in sagittis ꝛ lāceis.
Judi. ix. ¶ Qtū ad tertiū etiā requirit̄ q̄ executio ope
ris cuilibet reddat qd̄ suū est: ad h̄ q̄ ꝺ ope gliet̄. Prio
deo q̄ sunt dei iura ꝛ obsequia: q꞉ si filio bono glia est
q̄ patri reddant̄ ꝛ exhibeant̄ q̄ sua sunt. A fortiori ra
tiōe glia hoīs ex honore patris sui scȝ celestis. Eccia
stici. iij. Contra subtrahētes decimas ꝛ obsequia in fe
stis. Afferte ḡ dñō gliam ꝛ honorē. in ps̄. xcv. Scdo si
bip̄i ꝓpetuū ꝛ castitatē. Si gliat̄ mlier pulchra ꝛ va
na corā hoībꝫ. A fortiori rōne talis gliat̄ de pulchritu
dine interiori: q꞉ oīs glia eius filie regis ab intus. In
ps̄. xliiij. Tertio pmittendo q̄ sunt ꝓximi diuitis pro
ximo diuiti. Si eñ naturali cōplacētia gaudet mēbrū
in corpe naturali: ex h̄ q̄ alteri mēbro offitia cōseruant̄
vel dant̄ que sibi debent̄. A fortiori rōe in corpe chri
sti ꝛ ecclie si gliat̄ vnū membrū ꝯgaudēt oīa mēbra. j.
Coꝝ. xij. Contra auferētes vel alioꝝ bona iniuste de
tinentes. Quarto: dando paupi ꝓximo: q꞉ si gliat̄ q̄s
de ope quo terras hic lucrat̄. A fortiori rōne: glia ꝛ ho
nor omī opanti bonū: p qd̄ scȝ opus lucrat̄ terrā viuē
tiū. Ro. ij. Ad hoc ḡ q̄ de ope suo quis gliet̄: opꝰ suū
ꝓbet vnusq̄sq̄ȝ: verū scȝ quattuor p̄dicta in ope suo in
ueniat: ꝛ sic in seip̄o tm̄ gliam habebit: ꝛ non in altero
Gal. vj. Si apud mundū est magna glia seq̄ regē ter
renū. A fortiori rōne videt̄ q̄ est magna glia de tribus
p̄dictis modis: corde ore ꝛ ope sequi dñm Ecclesiastici
xxiij. Sed tamen in oībꝫ p̄dictis sicut instrumētū qd̄ 3
tamq̄ȝ p qd̄ artifex opat̄: vel miles pugnat: vl̄ scriptor
scribit: non sibi opis laudē: sed illi cuius virtute opat̄
ascribere debet: sicut etiā Joab qui virtute Dauid ob
sedebat rabbath. ij. Re. xij. qñ capienda erat ciuitas: ei
misit nunciū vt veniret vt ei glia ꝛ victoria ascriberet̄:
ita non nobis dñe non nobis: sed nomini tuo da gliaȝ.
in ps̄. cxiij. Ad h̄ eñ oēs hortat̄ apl̄s. j. Coꝝ. x. dicens:
omīa in gliam dei facite. Et. ij. Coꝝ. x. dicens: qui glo
riant̄ in dñō gliet̄. Sed heu quidā ei gliam attribuūt:
dū cū timore ne deficiāt opantur: dicētes. Dñe certum
est q̄ deficere ꝛ malefacere necesse erit: nisi tu manū ap
ponas adiutricē: q꞉ quicq̄d boni est: a te venit. Sed ta
men ex postfacto: occasione a voce adulatoris vel a ꝓ
pria supbia sumpta: ita de illo facto gloriant̄: ac si nec
illud a deo cū tremore petijssent: nec deus illud dedis
set. Talis miseris ꝛ parcī datoribꝫ assimilant̄: q꞉ p̄mo
aliquid dant: ꝛ postea quasi de dato dolēt quod dede
runt: reaccipiūt quasi non confidāt de eo cui dederūt:
q̄ volens vel gratꝰ vel potens aut curialis sit tantū re
fundere: errāt etenī. q꞉ nullū istoꝝ in deo suspicari po
terunt: ḡ gliam redde deo Ecclesiastici. xxxv. Alij ṽo pe
ius orantes: nec in facto nec ex postfacto q̄ benevident̄
opari: ſ potiꝰ q̄ mala ꝛ defectuosa sunt deo attribuūt:
dicētes: natura mea est fragilis: in tali ꝯstellatione fui
natꝰ: hoc fuit mihi ordinatū. Aliā grām nō dedit mihi 4
deꝰ. Et breuiter non possum aliter facere. Si q̄ ṽo ho

na eos facere ptingit:alla ꝓꝑie ascribūt ꝓsumptioni: ⁊
male:q₃ teste ps̄.lxxxviij. Glīa virtutis eoꝝ tu es. Et
ꝑdimo tua israel:tantūmodo sc₃ ex te Osee.xiij. Tales
maledicunt Malach .j. Maledict⁹ inquit qui habet
in grege suo masculū ⁊ feminā: ⁊ votū faciens imolat
deo debile:sicut iepte Judicū.xj. Nō sic anna.j. Re.
j.que sexū virilē obtulit deo:sicut ⁊ illū offerendū pri⁹
ꝓmisit;de⁹ etiā pater ꝓ nobis filiū ⁊ non filiā obtulit
in cruce. Primi more pueroꝝ ludentiū ⁊ offerētium q̄
dū cape credunt quibꝰ offerunt retrahunt deū defrau
dant. Secūdi vo deū parte sua.i.glīa totaliter spoliāt
de quibꝰ ꝯquerit Job.xix. Spoliauit me glīa mea:vi
de.P.xj.19.

Ar.ij. ¶ Non sic tu:sed glīam redde deo Ecclīastici.xxxv.q₃
reddentibꝰ ei glīam viatoꝝ:reddet glīam beatoꝝ. Ju
xta illud Ecclī.lj. Danti mihi sapientiā:dabo glīa₃ sc₃
beatoꝝ que correspōdēter correspōdebit glīe viatorū:
q₃ e corde in quo triplex ꝑdicta inuenit glīa viatoꝝ:tri
plex correspōdebit glīa beatoꝝ:tres sc₃ dotes aīe sc₃ vi
sio adhesio fruitio: sic glīabunt oēs recti corde: in ps̄.
xxxj. Illi vo q̄ hec tria ore obseruant ꝑdicta q̄ ad glo
5 riā ꝑtinent sermonis. Illuc dicēt repletum est gaudio
os nostrū:in ps̄.cxlvj. Sic ḡ repleat os meū laude hic
sc₃:vt cantē glīam tuā ibi:de qua itex in ps̄. Cātabo ⁊
psallā in glīa. Illi vo qui predictā glīa₃ habēt in oꝑe:
reddendo deo sibiipsi ⁊ ꝓximo tā diuitē: q sc₃ nihil est
ab eo auferēdū:q₃ paupi elemosynā dādo:ꝑ q̄ specia
liter glorificabit. Juxta illud Esa.lviij. Glīa dñi colli
get te: q̄druplicē habebūt glīam fm̄ q̄tuor corpis do
tes:q tā virtuose in dei expendūt seruitio:sc₃ agilitatē
subtilitatē claritatē impassibilitatē:de q̄bꝰ habet. R.
vij.ar.vj. Glīa hec est oibꝰ sanctis ei⁹:vt in ea delitijs
affluatis:ab omī moda glīa eius Esa.vlti.

Ar.iij. ¶ Qui ḡ ꝓbat⁹ ⁊ ꝑfect⁹ inuent⁹ est supple in glīa via
toꝝ:erit illi glīa eterna sc₃ beatoꝝ. Eccl.xxxj. Et bñ di
6 cit ꝓbat⁹: q₃ sicut recipiend⁹ ad ordinē ꝓfessoꝝ debet
ꝑus ꝓbari in statu nouicioꝝ. Ita recipiend⁹ ad ordi
nē angeloꝝ ⁊ glīam beatoꝝ:debet prius ꝓbari in statu
gratie ⁊ glīe viatoꝝ:q₃ sicut ad curiā pape vel regl nō
ꝑtingit nisi via teneat:sicut etiā ad templū honoris ro
me de quo Augu.de ci.dei li.v.c.xiij.non poterunt in
trare nisi ꝑ tēplū virtutis: ita nec ad curiā vel templū
glīe:de quo in ps̄.xxviij. In tēplo ei⁹ oēs dicēt glīam:
nisi ꝑ vias ꝑdictas:sicut p₃. M.ar.46. Nec rōnabili
ter aliā viā vel modū intrādi q̄rere possum⁹: q̄₃ ꝑ viā
virtutū ⁊ tribulationū. Er ḡ sic oportuit chrīm pati ⁊
sic intrare in glīam suā Luce.xxiiij. Et nō solū chrīm:
sed ⁊ oēs chrīanos:sicut p₃. F.iij.2.qui oēs dicere po
terūt illud.ij.Coꝛ.xij. Glīamur in angustijs ꝓ chrīo.
Et libēter glīabor in infirmitatibꝰ meis: vt inhabitet
in me virt⁹ chrī ibidē.q.d. Sustineo dura in via ⁊ tpe
nouiciat⁹:vt inhabitet in me virt⁹ne sim expulsus ab
7 ordine beatoꝝ. Sciebat enī iste sctūs q si humiliter et
obediēter hic se haberet:tenēdo doctrinā ⁊ sustinendo
penitētiā: ⁊ induēdo habitū nouicioꝝ.i. grē chrī: de q̄
Ro.xiij. Induimini dñm Jesum chrīm:bene ⁊ hone
ste illo habitu vtēdo:q̄ chrīs eum induit. Esa.lxj. Ju
duit me vestimēto salutis: vt vestimēto glīe indueret
ab eodē qui dicit. Induere vestimēto glīe tue Esa. lij.
Glīa dei que est indumentū beatoꝝ:q₃ fm̄ Criso.sup
eplām ad Thio. Home.ij. Sicut sol nō indiget alijs
vestimētis q̄ lumine ꝓprio:ita beati nisi lumine dei. Et
nō aliter:q₃ sicut dimittens habitum nouicioꝝ dimit
tens q̄₃ viā ad curiā ⁊ tēplū virtutis:a ꝓfessiōe ⁊ curia
⁊ tēplo honoꝝ excludit:ita tollat impi⁹ne videat glo
riā dei Esa.xxvj. Hec enī est litera.lxx.interp̄tū.litera

vo cōis est:in terra sanctoꝝ q̄n sc₃ tpe nouiciat⁹ inique
gessit. Ideo nō videbit glīa₃ dei. Ecce q̄ apte dicit illū
q̄ male se habuit in statu nouicioꝝ.i. grē vel glīe viato
rū:esse expellendū ab ordine ꝓfessoꝝ ⁊ statu glīe beato
rū. Et hoc valde videt ꝯgruū ⁊ rōnabile:q₃ cōiter di
cit q q̄ male se habuit in minori officio:non est maiori
dign⁹. Et q̄ nescit vti vel mūde custodire robā de rose
to:indign⁹ est roba de scarleto: sic in ꝓposito de illis q̄
mutauerūt hic glīam incorruptibilis dei:in silitudinē
q̄drupedū. Ro.j. Est tñ aduertēdū: q sicut sunt plu 8
res religiōes seu ordines:ita plures hñt modos ꝓba
tionū ꝑculares:q₃ q̄dā religiones habent oculum q
nouicij bene ꝓbent in cātu ⁊ dei seruitio ⁊ hmōi. Que
dā vo habēt oculū specialiter q bene disponant ad sci
entiā:vterq₃ tñ mō suo bene se habētes:ad ꝓfessionem
recipiunt:sicut etiā ad curiā regis multi diuersis vijs
veniūt: ⁊ diuersis de causis ibi acceptant ⁊ ꝓmouent:
ibi nanq₃ aliqui acceptant ⁊ veniūt in pueritia.sicut fi
lij nobiliū:vt regis filiū associent. Alij ibi acceptant et
ꝓmouent ꝓpter specialē affectionē quā rex ad eos ha
bet:sicut aliqñ ꝯtingit q ꝓpter eoꝝ pulchritudinē:vel
q₃ forte amabiles sunt ⁊ grosi:specialiorē grām in ocul
regis inueniūt. Alij ꝓpter obsequiū suū:qd regi in mē
sa ⁊ camera ⁊ alijs negocijs suis ꝑstant. Alij ꝓpt forti
tudinē:q₃ fortiter in bellis ⁊ alijs pugnāt ⁊ strēnue mi
litāt. Alij ꝓpter sapientiā suam. Tales enī reges acce
ptant:vt ꝑ eos in ꝯsilijs suis regant: ⁊ iudicia sua per
eos exerceant. Alij larga munera dando. Sic ordines
angeloꝝ diuerse ꝑcedunt ꝓbatiōes. Et in curia dei san
cti diuersis ex causis acceptant ⁊ glorificant:q̄da₃ ꝓpt
innocētiā q̄ sicut pueri ꝑdicti filiū regis.i. ipī sequunt
agnū q̄cunq₃ ierit. Quidā ꝓpt illoꝝ pulchritudinē:sic
virgines. Quidā ꝓpt illoꝝ seruitiū:sicut ꝯfessores:qui
dā ꝓpter strenuitā militiā:sicut martyres:quidā ꝓpter
illoꝝ sapientiā:sicut ꝓphe ⁊ aplī:q̄ in sapiētia sua fun
dauerūt ecclīam sup fundamentū aploꝝ ⁊ ꝓpharum.
Ephe.ij. Qui etiā ꝓpt suā scientiā secū orbē iudicabūt
Et ideo sapiētes glīam possidebūt Prouer.iij. Quidā
ꝓpter opa pietatis ⁊ hospitalitatis:sicut p̄triarche ⁊ eo
rū seq̄ces:licet diuersis ꝓbationibꝰ ⁊ causis: oēs tñ ꝑ
dicti compleuerūt dies suos in bono: ⁊ annos suos in
glīa. Job.xxxvj.sicut patet. F.iij.2. Et quidā satis cō 9
grue oēs ꝑdicti cū sequacibꝰ suis adepti sunt libertatē
glīe:q₃ omnes suo mō hic deū glorificauerūt. Et nōnul
li illoꝝ hic ꝓ deo fortiter pugnauerūt:illius nāq₃ iniu
rias strēnue vindicauerūt peccata ⁊ peccatores expu
gnādo: ⁊ legis iusta sanctio est: q seruus qui strennuo
nisu mortē dñi sui vindicauerit:ꝓ ꝑmio libertatē me
retur sicut patet Codice li. vij.ti. ex quibꝰ causis serui
ꝓ ꝑmio accipiūt libertatē.l.j. ita spūalit ipsa creatura
liberabit a seruitute corruptionis in libertatē glorie fi
lioꝝ dei. Ro.viij. Qui iniurias dei vindicauerit. Et si
hoc dicat tam lex mundi q̄ dei:de his qui dñi vindica
uerāt iniurias quid dicent de his qui hoc facere negli
gunt:vel ꝯtemnūt:qui volūt hoibus placere ⁊ pacem
peccatorū videre: ⁊ glīam ꝓpriā ⁊ hmōi potius q̄₃ dei
querere:de quibꝰ Joan.xij. Dilexerūt glīa₃ hoim ma
gis q̄₃ dei:ꝯtra exēplū christi Jo.viij. Ego glīam meā
non quero:si ꝯfusio bona quā incurrūt ꝓ zelo q̄ glo
riā christi potius q̄ ꝓpriā querūt vertet in glīam. Ju
xta illud Job.xxij. Qui hūiliat⁹ fuerit:erit in glīa: vi
detur ꝑ rōnem a ꝯtrario sensu q glīa illa maloꝝ qua₃
querūt peccatoribꝰ parcēdo ꝓpt causas tactas ab Au
gustino. C.xvj.35. vertet in ꝯfusionē. Juxt illd Phil.
iij. Glīa in ꝯfusionē ipoꝝ qui terrena sapiūt. Illā ḡ li 10
bertatē requiē ⁊ glīam desiderātibꝰ: sicut ex ꝑdicta p₃

deductiõe dicere oportet sicut dixit rex ꝑsarũ exercitui
suo. Juli⁹ sext⁹ in libro suo scribit ꝯ rege ꝑsarũ bellãte
Exem ꝯ regẽ medoꝝ: ꝙ pmo die exercitũ suũ vexauit. Scdo
vo quietẽ ⁊ ciboꝝ copiã eis dedit: q̃ facto q̃siuit cui⁹
dici ꝯditionẽ poti⁹ eligerẽt: q̃ dixerũt ꝙ scdi: illã inq̃t
non habebitis: nisi fortiter pugnãdo medos viceritis.
Sic in ꝓposito: illã requiẽ coronã ⁊ gliam quã oẽs pe
titis: dicentes dñe da nobis gliam celi: nõ obtinebitis
nisi ꝯ dei inimicos peccõres ⁊ pctã fortiter pugnaueritis
⁊ maxime vos qb⁹ hoc ex statu ⁊ officio specialit̃ incũ
bit: q: in ista pugna non coronabit̃: nisi q̃ legitime pu
gnauit. Illa vtez corona de quo in psal. viij. Gloria ⁊
honore coronasti eum.
Ar.iiij. ¶ Ut vo inspecta bonitate duplicis glie bone: duplex
malicia duplicis glie male aptius videat̃: iuxta gliam
11 bonã positã immediate post ꝑdictas glias bonas: ma
le ponẽde sunt. Quarũ pma est vana q̃ ꝯsistit in trib⁹
bonis: nature fortune ⁊ grẽ. Est siquidẽ malũ tectum
fundatũ sup bonũ fundamentũ. Et mali rami de bo
na radice: ibi videt̃ deficere regula apli: si radix sancta
⁊ rami. Nec mirũ: qi de⁹ fundamẽtũ ⁊ radicẽ posuit:
diabol⁹ vo supedificauit ⁊ fundamẽta destruxit: pꝯfa
milias bonũ semẽ seminauit in agro suo: sed inimicus
hõ supseminauit zizania in agro cordis. Semina autẽ
isti⁹ zizanie accipit ille mal⁹ seminator: pmo tñ a bo
nis nature a q̃ descendim⁹: dũ de sanguinis aut parentũ
nobilitate vel ꝓsperitate cor in supbiã ⁊ vanã gloriaꝫ
erigit: more pessimoꝝ iudeoꝝ dicentiũ Jo. viij. Nos
prem habem⁹ Abraã: de qb⁹ Osee. ix. Glia eoꝝ a par
tu ⁊ ab vtero: q̃z a bonis nature: dũ de pulchritudine
fortitudine agilitate ⁊ hmõi cor inanit̃ gliari facit: mo
re Absalon. Tales sunt sicut qui gliat̃ de hoc ꝙ no
uis ⁊ fortib⁹ ⁊ pulchris funib⁹ ad patibulũ ducit̃: qi si
cut Absalon capilloꝝ de qb⁹ gliabat̃ occasione suspẽ
sus fuit. Ita ista bona nature multis in hac vita ⁊ plu
rib⁹ in alia sunt ruine ⁊ pditionis occasio. Sic ḡ gliari
expedit. ij. Coꝝ. xij. Scdo a bonis fortune scꝫ diuitijs
12 ⁊ numerosa familie ⁊ exercit⁹ multitudine ⁊ hmõi: de
qb⁹ in ps. xlviij. Confidũt in virtute sua: ⁊ in multitu
dine diuitiaꝝ suarũ gliant̃: stulte q̃dẽ ⁊ piculose: q: si
de bene acq̃sitis gliet̃: tãtũ est ac si gliat̃ de hoc ꝙ est ma
gno onere onust⁹: qd nõ facit iumẽtũ: qi nihil lucrat̃:
nisi dorsum malũ: nec tales frequẽter pl⁹ lucrant̃: iux
ꝓuerbiũ illud: q̃z equus ab onere ponderoso: sic patet
A. xxvij. 41. Uel de hoc ꝙ est obligat⁹ ad magnũ ⁊ di
strictissimũ cõpotuꝫ ⁊c̃. Si vo de male acq̃sitis ⁊ mala
gliat̃ familia: tñ est: ac si gliet̃ de h̃ ꝙ furtũ i collo suo
ponit̃: cũ q̃ ad iudicẽ cũ magna familia vt suspẽdatur
ducit̃. Sic gliabat̃ ille mal⁹ Arphaxat de q̃ Judi. j. ꝙ
gliabat̃ q̃si potens in potẽtia exercit⁹ sui: ⁊ in glia qua
drigarũ suarũ. Tertio a bonis grẽ seu donis magl spi
ritualib⁹: cui⁹ sũt sciẽtia tã speculatiua q̃z practica: grã
sermõis sanctitas ⁊ hmõi qñ scꝫ de his hoiẽ ad seipm
vel mundũ ⁊ nõ ad deũ gliari facit: sicut ille pharise⁹
Luce. xviij. Et sic ille lucifer glia taliũ est sic glia por
tantiũ lr̃as vrie. Et sicut cãdela q̃ alijs lucet: sed seipãꝫ
cõsumit: vñ sicut luciferi ⁊ pharisei: ita gliam illoꝝ in
13 ignominiã mutabo Osee. iiij. Patet ḡ a fine: ꝙ oẽs isti
gliant̃ sicut ille q̃ in ludo q̃ vocat̃ bototoioye gliant̃ se
esse int⁹: quẽ tñ paru⁹ tract⁹ ostendit esse extra: ⁊ ille q̃
credit̃ esse extra est int⁹. Sic in ꝓposito: illi q̃ reputant
se in glia ꝑdictoꝝ bonoꝝ: in paruo tractu mortis inue
niẽt se esse ex̃. Et illi qui credunt̃ hic esse extra gliaꝫ pre
dictoꝝ bonoꝝ sic veri paupes: stulti ⁊ ignobiles apud
mundũ: de qb⁹ apls: nos stulti ⁊ infirmi: vos ecõuer
so ⁊c̃. In illo tractu inuenient̃ esse in veris diuitijs ⁊ sa

pientia ⁊ fortitudine ⁊ nobilitate: sic mutabũt fortitu
dinẽ Esa. xl. Cuilibet ḡ tali in illo tractu dici põt illud
Ro. iij. vbi est glificatio tua exclusa est scꝫ in mortis tra
ctu ⁊c̃. Quid vo in hoc casu facere debeãt q̃ ꝑdicta bo
na habẽt: ostẽdit de⁹ Jere. ix. dicẽs. Nõ gliet̃ sapiens
in sapiẽtia sua: non gliet̃ fortis in fortitudine sua: non
gliet̃ diues in diuitijs suis. Sꝫ in hoc gliet̃ q̃ gliat̃: sci
re ⁊ nosce me in oib⁹. Hoc eñi casu cõsulit sicut faceret 14
amic⁹ amico pegrinari volẽti: q̃nto plura bona vl' io
calia sciret ipm secũ portare: tãto plus ei ꝯsuleret ꝙ la
tronũ fugeret societatẽ: ita de⁹ in ꝑdicta autoritate por
tantib⁹ secũ bona nature fortune ⁊c̃. Cõsulit ꝙ manis
glie q̃ q̃si fur mercatorẽ ⁊ viatorẽ associat: vt spoliat et
pdat: societatẽ fugiat: dicẽs: nõ gliet̃ ⁊c̃. Sciẽs ꝙ h̃ est
q̃ multos ⁊ magnos a mundi pncipio spũales spolia
uit mercatores. Hec glia celestis spoliauit luciferũ: hec
grã ⁊ oib⁹ bonis opib⁹ illũ spoliauit solitariuꝫ: de q̃ in
vitas pꝛũ patrũ ꝙ tñ se meritis inanit̃ gliando iactaret:
a diabolo in forma mulieris decept⁹ ad seculũ redijt:
demonib⁹ in aere cãtãtib⁹ ⁊ dicẽtib⁹. Ecce quõ descen
dit ad infernũ: q̃ se oia bona hic iactabat. H̃ petꝝ digni
tate spoliauit apostolat⁹: sicut patꝫ ꝑ decretũ sumptũ ex
vbis Ambrosij. vj. q. j. c. imitare: vbi innuit ꝙ Petr⁹
lapsus fuit in pctm negatiõis chri xp̃i iactãtiã q̃ dixit:
si oẽs scãdalizati fuerint in te ⁊c̃. ¶ Hec est q̃ fruct⁹ bo
noꝝ operũ ante maturitatẽ ꝓsternit ⁊ furat̃. Mauult
eñi pl⁹ flores: q̃z fruct⁹: ⁊ ideo nõ curat flores colligen
do: fruct⁹ pdere. ¶ Hec est q̃ mercatores scꝫ inuitos fa 15
cit: vt merces deprauẽt alienas: ⁊ ꝓprias exaltent: h̃ est
q̃ suos intãtũ demẽtat mercatores: ꝙ ꝑciũ rei vẽdite a
nõ emptore petãt mũdo ꝓ q̃ faciũt ⁊ cui seruiũt opera
sua locant. Et tñ in fine vite a deo ꝑciũ petunt: qb⁹ re
spõdebit̃: recepistis mercedẽ vr̃am. Unde Criso. sup
Math. Homel. xiij. q̃ ꝓpter hoies facit ⁊ in terra per
dit: ⁊ in celo non inueniet. Talis inq̃t est hõ qui ꝓpter
hoies bonũ facit: q̃lis mercenari⁹ mal⁹. i. mercede cõ
duct⁹: q̃ infra tps locatiõis sue comedit oẽs mercedes
Cũ aũt tpe cõpleto recessit nud⁹ egredit̃: ⁊ sine oleo et
lumine manet: qi oleũ in aliena posuit lampade: vnde
Bern. in epl'a ad epm Senosensem. Lampas inquit
tua extinguit̃: dum oleũ fauoris in aliena lampade po
nis. Hec est fraudulẽta latronissa que habitis spoliat
⁊ habẽdis priuat ad moduꝫ vulpis de qua in fabulis
Exem Esopi continet̃: ꝙ coruũ sup arborẽ rostro caseũ tenẽ
Coruus tem in multis cõmendauit ⁊ specialiter in cantu: ad h̃
vt rostri apertiõe caseo eũ priuaret. Coruus vo inani
ter gliando: rostrũ aperuit: ⁊ tã caseũ q̃z cãtus laudem
amisit. Sic multi dũ adulationib⁹ extra vel vana glo
ria intus pulsant̃: ⁊ cõmendant̃: os inaniter gloriãdo
aperiũt: ⁊ fructũ hũilitatis quẽ habẽt apud deũ amit
tunt. Et ꝓ laude quã apud hoies querũt deridet̃: qi
que illis vident̃ laude digna: alijs vident̃ deridenda.
Exemplũ ad hoc ponit Hugo de sancto Uictore sub
eo qui sequit̃ tenore: fabula inquit: dicit oĩes bestias
fetus sui Joui ꝓbandos ꝑsentasse: inter q̃s simia de
formem natũ trahens: risu oim castigari non potuit:
quin suum ceteris anteferret: ingenitũ est eñi oĩu ani
mantiũ amare qd genuit: de corde sensus nascit̃ ⁊ amãt
corda sensus scꝫ adeo vt sepe anim⁹ ꝑuersus in cõspe
ctu summe veritatis tortuosum ⁊ prauũ ⁊ oim risu di
gnũ sensum scꝫ cõmendare non erubescat. Dũ ḡ in ce 16
lo boni opis mercede ⁊ in terra vana quã querit laude
priuat̃ in facto peioris esse ꝯditiõis ostendit̃: quã cũ bea
tus Gregori⁹ verbo describat. Dicit eñi in pastorali li.
iij. c. lviij. Q2 vanegliosi sunt mali mercatores: quia
multa dant ⁊ sustinent. Et ꝓ qb⁹ possent emere regnũ

eternū ventū emūt bñane laudis: ⁊ iudiciū carēt hūa
nū: qḋ cito trāsit: ⁊ iudiciū non carēt dei: qḋ ineternū
durat. Quia btūs Grego. in hoc dicto videt̄ suppone
re: ꝙ laudē ad min⁹ habeāt hūanā: quā care emerunt.
Qz aūt hec vana glīa care multis laborib⁹ ⁊ expensis
emat̄ ptz ꝑ Criso. sup Jo. Homel. ij. Quis est inquit
seru⁹ q̄ oīa facit q̄ scit placere dn̄o suo? Et tn̄ hoc facit
vane glīosus: vt enī alios delectet: pulchras vestes in
duit: ⁊ oculos circūponit: ⁊ seq̄ces in foro adducit. Si
queras inq̄t ab aliquo illoꝝ q̄re tot expēsas facit: q̄d si
bi vult tāta ꝯsumptio? nihil aliud ab eo audies: q̄ ple
bis acceptationē: q: oīa alia ꝓpter vanā gliam ꝯcupi
scit. Ergo inq̄t q̄s miserior q̄ qui ita mutabilez habet
dn̄m? Ista miserabilior est oībus passionib⁹: q: q̄ bibit
vinū ⁊ sequit̄ voluptates: delectationē breuē habet: h
aūt non potit̄ illo qḋ desiderat: q: non pōt ab oīb⁹ lau
dari. Nota. L. j. 4. Ex q̄b⁹ v̄bis ptz ꝙ frequēter nec h
nec alibi remunerant̄. Sz ab isto fure inanis glīe viro
q̄ spoliant̄: q̄ ad hoc hoīez associat. Vn̄ btūs Grego.
in moꝝ. Dū alijs placere nitit̄: inani glīa frequent̄ ex
tollit̄: cui⁹ appetit⁹ velut fur in moꝝ itinere sociū se iū
git. Et cū ad altitudinē virtutis nitit̄ ascēdere ꝑ ꝓcipi
ciū inanis glīe deijcit̄ aliq̄n q̄nto pl⁹ ascēdere nitit̄: eo
inani glīa deteri⁹ cadit: vn̄ pl⁹ intueri solem nitit̄: inde
plus excecat̄ q̄ videre plus conat̄. Solē ḡ luū. i. bona
oꝑa ip̄e nō nimis aspiciat: nec nimis cōmendet ne apḋ
deum cecus fiat: sed potius abscondat sicut abscondi
17 tur cādela: que in vento portatur ne extinguatur: que
tn̄ cū ad hospitiū portata fuerit: secure ostendit̄ ⁊ non
ante. Sicut parentes Moysi eum absconderunt: quia
elegantem ip̄m viderunt vsq̄ ad tempus: ita oꝑa bo
na vsq̄ ad tempus mortis in quo in securo loco in ho
spitio celi corā toto mūdo ostēdentur: ad laudē illoꝝ
q̄ hic laudē mercedis nō q̄sierūt. Si ḡ q: tunc remune
rabit: hic q̄rendū est placere. Vn̄ Criso. sup Jo. Ho
mel. ij. Quis inq̄t dimittit placere dn̄o cui seruit: ⁊ ali
os q̄rit inspectores q̄ nocere pn̄t ⁊ nō ꝓdesse? remune
ratorē inspectorē q̄rere debem⁹. Idem ibidē Home.
xiij. in teatro habes inspectores deū angelos ⁊ hoīes:
q̄re ḡ plus hoīb⁹ q̄ dō vl' angelis placē niteris? Quis
vnq̄ regi assistēs sibi placere dimittit ⁊ cicadaꝝ ⁊ mu
scarū voces attendit? ꝓcedentiū etiā periculū in parte
patet. A. xxvij. 36.
Ar. v. ¶ Scḋa vō est glīa ꝑniciosa: q̄ in q̄tuor ꝯsistit pūctis:
vel saltē in aliq̄b⁹ de q̄tuor. P̄mo i pctōꝝ ꝑpetratiōe:
vtpote in subditis opprimēdis: in iniurijs vindicādis: in
voluptatib⁹ explēdis ⁊ hmōi: de q̄b⁹ Prouer. ij. Exul
18 tāt in reb⁹ pessimis. P̄mo more brutoꝝ scz leonū: q̄ le
tant̄ dū predā capiūt: ⁊ porcorū q̄ in vilissimis letant̄
sordib⁹ pl⁹ q̄ in pulcherrimis prati. Scḋo more pue
roꝝ: q̄ habētes p̄rem vl' m̄rem mortuū letant̄: ⁊ ludūt
in panno serico qḋ sup corp⁹ iacet. Ita isti hn̄tes aīam
mortuā: in exteriorib⁹ malis glīant̄. Tertio more fre
neticoꝝ: q̄ infirmati ad mortē: cachinnis se dissoluunt
in q̄b⁹ leticia est signū mortl: q: q̄nto graui⁹ infirmāt̄:
tāto ampli⁹ ridēt ⁊ clamāt. Sic in ꝓposito: ⁊ q̄s nō di
ceret freneticū: q̄ gaudēter ꝓpriū corpus occideret. Er
go plus frenetici dicēdi sunt: q̄ glīaliter aīam occidūt.
Quarto more dānatoꝝ: q̄ iudiciū suū in ꝯsilio esse deli
beratū ignorāt: ⁊ ideo interim in carcere in delectatio
nib⁹ suis glīant̄ q̄n enī mortalit̄ peccāt: in curia ⁊ cōsi
lio dei dānant̄ licet executio finē nō statim faciat: qḋ de
peccato infidelitatis dicit veritas: q̄ non credit iā iudi
cat⁹ est: idē de alijs pctīs intellexit: qui ḡ peccātes leti
tur q: sic desideriū suū cōplent: glīant̄ de facto de quo
19 eternaliter iudicant̄. Et tales non solū p̄dictoꝝ in glo
riādo modū vt dictū est tenēt: sed excedūt: stulti⁹ glo
riando: q: nō est brutum ꝙ glīatur de hoc qḋ capit̄: ⁊
in loco ꝯtra naturā suā detinet̄: sicut patet d aue in pe
dica: de pisce in nassa: nec est puer vel freneitic⁹ vel dā
nat⁹ qui gaudeat sed doleat de hoc: ꝙ manus vel pes
vel mēbrū aliqḋ corꝑis sibi scindit̄ ⁊ canib⁹ dat̄: nec d
hoc ꝙ corꝑaliter dānat̄. Ergo isti oīb⁹ sunt stultiores
qui aīam que demōib⁹ dat̄: amittūt: ⁊ glīant̄: q̄s deus
in ps. lj. reprehendit dicēs. Quid glīaris in malicia ⁊c.
Sed reuera eis pōt dici illud qḋ ꝯsimilib⁹ dixit salua
tor Luce. xix. Si cognouisses: ⁊ tu vtiq̄ fleres. Scḋo
in desideriorꝝ lōga ꝯtinuatiōe. Solēt q̄nq̄ pctōres nō 20
solū de facto malo glīari sed etiaz de hoc ꝙ impune ⁊
sine impedimēto in pctō suo ꝑseuerant. ⁊ illam ꝓsperi
tatē ꝓ magna iactāt. Qn̄ enī peccāt: sententia iuste dat̄:
vt p̄dictū est: q̄diu vō in pctō ꝑseuerāt: demões appa
ritores vicz inferni ad locū quo iudiciū suū accipiet: cō
tinue ducūt. Cōgrue ḡ postq̄ quesiuit dicēs: vsq̄quo
pctōres glīabunt̄? Cito post respōdet dicens q̄dusq̄
iusticia ꝯuertat̄ in iudiciū. i. quousq̄ sententia iuste da
ta q̄n peccat in iudicio cōpleat̄: sicut aīalia mactāda ꝑ
prata amena gaudēter manū sequunt̄ cibū dantis: vs
q̄ ad locū in quo mactāda sunt. Sic isti gaudēter mū
dū carnē sequunt̄ ⁊ diabolū. Et si illi inimicos sic glo
riant̄ sequant̄: q: malicia excecati more illoꝝ qui vela
tis oculis suspēdunt̄ periculū suū non vidēt. Tu qui
amic⁹ vel vicin⁹ es vel qui curā eius habes ⁊ pericu
lum eius vides: dole dicēs sicut cōmuniter de tali di
cit̄: heu si sciret q̄ ego scio nō gauderet ⁊ nō zeles glīaz
⁊ opes peccatoris Ecclīastici. ix. Tertio in peccatoꝝ p̄
teritoꝝ cordis recordatiōe. Tales enī cuz cordis dele
ctatiōe solent p̄teritas cogitare delectationes. Sic vō
glīantes: stultiores sunt oībus hoībus: vbi inuenitur 21
mater tā fatua: que cum leticia mortē excogitet. vnige
niti sui ⁊ heredis ⁊ maxime hereditans ꝑ quā ip̄a etiā
si vixisset oībus bonis abūdasset? Et tamē isti cū leti
cia ⁊ augmēto p̄cedentis delicti factū recogitant: ꝑ qḋ
anima heres regni celestis ꝑ quā etiā ip̄m corpus om
nibus bonis abūdasset: si non peccasset: quib⁹ diuersim
dicitur Prouerb. xix. Gloria eius est iniqua. Quarto
in peccatoꝝ ostēsione quando scz de eis faciunt narra
tiones ⁊ trufant: vel talia libēter audiunt. Tales sunt
deo iniuriosi: sibijpsis ꝑniciosi: ꝓximis scandalosi: ⁊
diabolo lucrosi. ¶ P̄mū patet: q: de hoc glīant̄: ꝙ cō 22
tra deū p̄mus fecerūt: si ergo p̄us peccādo deo magnā
intulerūt iniuriam: cōtra mandata eius faciēdo: mul
to maiorē secundo faciunt: iterū se de hoc iactādo. Si
quidē ⁊ dn̄s terren⁹ rōnabiliter plus offenderet̄ de ta
li iactātia: q̄ de facto: quia factū aliquo mō iustificari
posset: dicendo ꝙ ex negligētia vel infirmitate vel ne
cessitate: vel alia de causa hoc fecisset: vel quia lucrū vl'
carnalem delectationē ex facto cōsecut⁹ fuisset. Qz vō
de hoc iactet se: oīs talis causa cessat: ⁊ sola malicia in
hoc casu locū habet. Ideo dicit Augustin⁹ in eplā ad
comitē: ꝙ nulluz genus peccati tam abominabile deo
est: sicut p̄terita peccata reminiscēdo gaudere de eisq̄
exultare. ¶ Secundū etiā patet: q: quis nō diceret stul 23
tissimū ⁊ sibijp̄i ꝑniciosum: ⁊ sui ip̄ius homicidā: qui
de homicidio furto vel hmōi corā iustissimo rege: vel
iudice se iactaret: vel qui iudicē duceret ad ostendēdū
hoīem quē occidit vel qui corā seruis iudicis vl' regis
de tali iniuria regi facta vl' homicidio narraret: vl' eos
ad plagā videndū duceret: si crudelis esse ostendit̄ q̄
innocentē occidit: multo crudelior ⁊ peior est quādo de
hoc ex postfacto glīatur. Cū ergo hanc infamiā fuge
rent ne corā hoībus quos timent se de talib⁹ iactarēt

deu quare deū nō timēt: ne coꝛā eo de luxuria ⁊ hmōi
se iactāt? Et si bona tp̄alia amissa cum cordis amaritu-
dine ⁊ narrant cū doloꝛe: quare amissionē dei ⁊ patrie
celestis ⁊ anime ꝓprie p gulam ⁊ luxuriā ⁊ hmōi: cum
magno narrāt risu ⁊ leticia: se iactātes quātū biberūt?
q̄liter aliquē deceperūt: vel verberauerūt vel cū quot
mulieribꝫ voluptates suas compleuerūt: vl' aliqd ma-
le factū ꝑpetrauerūt? Et tamē cōiter de talibꝫ suas faci
unt trufas ⁊ gl'ias: ⁊ multo cōmuniꝰ: q̄ de bonis ope
ribꝫ. Nec mirū: q2 facta talia sunt cōmunioꝛa. Et non
solum sunt sibi ꝑniciosi: q2 coꝛā iusto rege ⁊ seruis suis
talia ostendūt quibꝫ talia displicent: sicut ex dicto illo-
rū patet Hester. xiiij. vbi dicūt nosti q̄ oderim gl'iam
24 iniquoꝝ. Sed etiā q2 peccata duplicāt: ⁊ pluribꝫ se pec
catoꝝ vinculis ꝯstringunt: qd̄ pꝫ tā rōne: q̄ȝ auctorita-
te. Rōne pꝫ: q̄ si peccata augmentamꝰ: ⁊ penis maio
ribꝫ digni sumus: q2 alios non corrigimꝰ sicut pꝫ. C.
xvj. arti. ix. ꝑ totum. Ergo a multo foꝛtioꝛi rōne quia
⁊ consentimꝰ. Et iterū si talia dānā tam in culpa q̄ȝ in
pena incurrimꝰ: alienis complacēdo ⁊ ꝯsentiēdo dā-
nis ⁊ delictis: a multo foꝛtioꝛi complacendo ꝓprijs. Si
eñ sine culpa audire vel narrare non possumꝰ aliena
delicta vbi locus ⁊ tp̄s ⁊ ꝑsona ad correctionē requisi
ta non concurrunt: q2 ꝯ̄ charitatē illius est de quo nar
rat: cui charitatē in qua ei obligamur: non reddimus
A multo foꝛtioꝛi rōne: ꝓpria in cō simili casu narrādo
delicta: cui plus ex charitate obligamur. Et si alio pec-
cante ⁊ te ꝯsentiēte fiunt duo petōꝛes ⁊ peccata: ⁊ due
ad penā obligatiōes: vna in agente: ⁊ alia in ꝯsentiēte
vel complacēte: cum iuxta legē ꝯsentientes ⁊ agentes
pari pena puniendi sunt: g̃ a foꝛtioꝛi rōne te ipo peccā
te ⁊ expost petō ꝯsentiente ⁊ si nō sunt duo petōꝛes: fi-
unt tamē duo peccata: ⁊ due ad penā obligatōes. Cui
nulla rōne maius peccatū fit: immo peius in peccatuꝫ
⁊ damnū ⁊ damnationē ꝯsentire ꝓpriā: cui pꝛioꝛi cha-
ritatis priuilegio obligat': q̄ȝ in alienū. Cū g̃ teste bea-
to Grego. paruū sit malū velle: sed peiꝰ de eis nō eru
bescere: patet q̄ sibijp̄i ꝑniciosius est: qui sic teste Au-
25 gu. peccatū duplicat. ¶ Tertiū etiā patet: q2 tales ꝓxi-
mū damnificāt tam supioꝛem q̄ȝ equalē ⁊ inferioꝛem.
Primū patet vel quia ip̄e non corrigendo eos de pec-
catis suis de quibꝫ gl'iant': ꝓ petō amissionis ad infer-
nū secum trahit: quia circa eos negligens: ⁊ in dei ser-
uitio ⁊ eius iniurijs vindicādis verecundus vl' timi-
dus efficit': vnde tales gl'iari solent de hoc q̄ nullꝰ au-
det eos corrigere: in quo gl'iant' de superioꝝ verecun-
dia: ⁊ ꝓpria miseria: q2 sꝫ diu a diabolo ligant': ⁊ vin-
cula a nullo soluunt': vel quia cū equalibꝫ ⁊ inferioꝛi-
bus d' eoꝝ iactantijs ⁊ iniuriam eius ⁊ turpibus vbis
rident. Sic patet tam primū q̄ȝ secundū: q2 cuiuscūq̄ȝ
status sit qui cum male gloꝛiantibꝫ ⁊ narrantibꝫ gl'iat':
si primi moꝛtaliter peccant: peccato illoꝝ occasionem ⁊
ꝯsensum ꝑbendo. Aliter eñ agētes ⁊ ꝯsentientes pari
tas non ꝯstringeret penarum: nisi etiā paritas ip̄os in
uolueret culpaꝝ. Cum g̃ auditoꝛ occasionem det: sicut
patet. D. vi. 33. ⁊ ꝯsensum in hoc q̄ cuꝫ risu audit: qs
eū a paritate excusabit culpe: apud hoies naq̄ȝ ille ser-
uus culpabilis dicit' ⁊ ꝓditoꝛibus ꝯsentiens: qui pati-
enter audiret hoies se iactātes ⁊ gl'iantes de ꝓditione
quam dn̄o suo fecissent: vel in futurū facerent: fidelis
nanq̄ȝ seruus in hoc casu vel dn̄i sui iniuriā facl' vin-
dicaret: vel verbis iniuriantē increparet: vl' vultū tri-
stioꝛem ostēderet: ⁊ nequaq̄ȝ ex coꝛde videret: ita in ꝓ
posito: fidelis dei minister. Illi g̃ qui libenter ⁊ cū cō-
placētia audiunt iniurias deo factas ⁊ alioꝝ mala: ad
coꝛpus christi ⁊ eccl'ie: primo ostendūt se non puniere:
sicut patet. C. xij. 12. Secūdo se esse deo infideles ostē- 26
dunt: ⁊ ꝓ talibus ip̄i qui talia eis narrant eos habent:
ꝓbatio. Si quis cogitaret narrare aliquā iniuriam fa-
ctaꝫ alicui dn̄o: si p̄sentem videret ministrū illius dn̄i:
vel quemcūq̄ȝ eius amicū: vel robas eius poꝛtantē: si
eum fidelem dn̄o suo reputaret: citius parceret: ⁊ si in
ciperet aliqua narrare: ꝓpinquus narrāti diceret: tace:
ibi sedet vnus qui nullo mō vult mala audire de dn̄o
suo. Si vō ille narratoꝛ sciret q̄ ille auditoꝛ esset magl'
de affectione inimici dn̄i sui ⁊ etiam de affectione ip̄iꝰ
narrantis: ⁊ q̄ ideo talia libēter audiret: quia dn̄o suo
infidelis esset: non cessaret: sed dicenti tace: respōderet
non tacebo ꝓpter eum: quia de parte nostra est: sic in ꝓ
posito. Et sic patet q̄ talia libenter audiētes sunt de q̄-
bus loquit' ps̄. lxxiij. dicens. Gl'iati sunt qui oderūt te.
¶ Quartū etiā patet: q̄ vicꝫ sunt diabolo lucrosi: quia
non solum lucrat' gl'iantes: sed ⁊ audientes applaudē-
tes: ꝯsensum ꝑbentes: ⁊ mala exempla ⁊ audaciā ma-
le faciendi ab ip̄is narrantibꝫ vel narratis accipiētes.
Ex quo patet q̄ sic iactās est magnū rhete: ⁊ pessimus
diaboli laqueus ⁊ venatoꝛ. Nolite g̃ multiplicare lo-
qui: sublimia gl'iantes. j. Re. ij. sed recedāt vetera
de oꝛe vestro.
¶ Nolite inquit ⁊c̄. quia finis talis gl'ie est in vita ista Ar. vj.
ꝯfusio et doloꝛ: in alia vō afflictio ⁊ pena: primū patet
tam in his qui gl'iantur in carnis delitijs ex quibꝫ frē- 27
quēter contingere videt' paupertas in rebus: quia te-
ste Salomone qui amat vinum ⁊ pinguia: nō ditabit'
Et cōfusio in ꝑsona: quia frequēter auditum est q̄ car
nis desideria sequentes in luxurijs ⁊ hmōi sine ꝓmo-
tione ⁊ honoꝛe confusibilem duxerūt vitam: ⁊ lamēta
bilem attigerunt finem: vnde scriptura quedam re-
fert de quadam tali muliere que cuidam querēti qua-
re fleret? congrue ad ꝓpositum respondit dicens. La Extra
ioye de amitan: id est gaudium anni p̄cedentis. Et be-
ne quidem quia extrema talis gaudij luctus occupat.
Prouer. xiiij. tam in his qui gl'iantur in honoꝛibus di
uitijs ⁊ hmōi q̄ȝ in his qui gl'iant' in virtutibꝫ in qui-
bus gl'ia tam vana q̄ȝ ꝑniciosa tam subtilis est: q̄ ꝯsci-
entias suas sine lesione penetrat q̄ in eis semꝑ iacet ⁊
non sentit': quia de illo raro vel nunq̄ȝ confitent' cū do-
loꝛe vel effectu: quia eandem in ope ostendūt post con-
fessionem q̄ȝ antea ostenderunt: ⁊ tamen in opere ma-
xima ⁊ pessima pestis est: ⁊ causa fere omniū que ꝓue-
giunt maloꝛum: quia ex illa radice ⁊ venenoso ⁊ mini-
mo semine in visu cōscientie: oꝛiunt' guerre homicidia
blasphemie iuramenta inuidia ⁊ hmōi: q2 inanis glo-
rie cupidus modis quibꝫ pōt tam parem q̄ȝ superioꝛē
depꝛimere nititur: sciens q̄ sicut pulchrius gallice dici-
tur duo magni vnum asinum equitare nō possunt: q2
vnus vult esse ante ⁊ alius non vult esse retro: sic ergo
gl'ia ip̄oꝛum in confusionē in vita ista: qui terrena sa-
piunt Phil'. iij. ¶ Secundū vō in alio seculo experien- 28
tur: quādo continget eis quod ꝯtingit quādoq̄ȝ incar
ceratis: vel ligatis vel infirmis doꝛmientibꝫ ⁊ gaudē-
tibus de aliquibus que somniāt: ⁊ que in visione fan-
tastica vident: qui tamen excitati de his que sentiūt do
lent: illius consolatonie visiōis nihil habentes in nocte
siquidem moꝛtis claritas vane gl'ie extinguet': ille na-
q̄ȝ flatus oꝛis tenuis totam illam extinguit claritatem
tunc eñ dicent cum fatuis virginibus: lampades no-
stre extinguunt'. Et quod magis est dolendum, nunq̄
iterum lucebunt: in illa nanq̄ȝ die eternitatē illud mo-
dicum lumē quod in eis fuit obscurabit' quia sicut di-
es aliqua que nocte videnť lucide nature ⁊ clare ⁊ pul
chre esse: feda vel vilia esse ostendit: ita illa q̄ apud glo

riosos hic videntᷣ esse gliosa ꝛ clara ꝛ nobilis: ostendet
esse deformia: ꝛ non aliam neqꝫ corp⁹ ornātia: sed defor
mātia: intantū ꝙ illos quos vana glia dicit h esse mul
tis virtutib⁹: tā intrinsecis q̄ extrinsecis bene ornatos
ꝛ indutos: ꝛ diuites ꝛ potētes: ꝛ sapiētes ꝛ om̄i modo
ornatos: illa dies ꝛ pena quā tūc sentiēt ostēdet eē nu-
dos paupes stultos ꝛ om̄i mō deformatos: ita ꝙ illud
quod creditᷣ hic esse indumentū vanitatᷣ: ibi erit ad ex
perimentū nuditatis. Et tunc patebit ꝙ vana glia su-
Exēm̄ os vestit maritos: quemadmodū fatua mulier quon-
dā suū cecum vestiuit amatorem: huius amore fm̄ fa-
bulas seu parabolas vir ille intantū excecatus ꝛ dece-
ptus erat: ꝙ in oībus ei credidit: ꝛ vt eius in omnib⁹
pareret volūtati laborabatque semp ꝓ vice dilectōis
vicem repēdere studuit deceptōis: quod studiū finali
29 ter adimpleuit: modo qui sequitᷣ. Cum em̄ stultus ille
domū suam frequēter intraret: ꝛ ab illa quereret quid
ageret? Respōdit tibi pulchram paro robā: crede mi-
hi q: pulcherrima habebis ornamēta: quib⁹ in die ma
gne venture festiuitatis indutus omnib⁹ ornatior ap-
parebis. Et tempe ꝓcedente ille solēnis appropinqua
uit dies. Illa vo anteq̄ dies clarescerēt: cū adhuc tene-
bre essent super terrā Jo. xx. Circa cecū illum cū roba
ꝑdicta vestiendū magnā adhibuit diligentiā: faciēdo
nunc eum extēdere vnū brachiū nunc aliū: fingens se
modo vnā ei imponere vestem: modo aliā: ꝛ ad omnē
vestem firmissime asseruit eā optime ꝛ pulcherrime ei
conuenire: cum tamē quasi ornamenta essent tortorꝫ.
Cui cū plene tali modo vestitus esset: antiquū capellū
in capite ꝛ cōsimiles calcios in pedib⁹ imposuit: ꝛ cin-
gulo deformi cū vilib⁹ appendicijs eū cingēs: ad festū
in tali forma ire fecit q̇ plus illi q̄ ꝓprijs oculis credēs
sic ad ecclīam ꝓcessit: ꝛ ad festū omnib⁹ de tā deformi
hospite admirātibus a q̇bus vt pote vestem nō habēs
nuptialē: cuꝫ om̄i festinatōe ꝛ sui dilaceratōe de festo
30 eiect⁹ fuit: nec tamē prius se nudū credidit q̄ penas ꝑ
virgas ꝛ vrticas ei illatas quasi nud⁹ sentiret: pl⁹ em̄
illi fatue mulieri q̄ oībus alijs credidit: quā tamē pe-
na mendacē ostendit. Ad ꝓpositū om̄is ꝓsimilis socie
tas ꝛ deceptio ꝛ finis est inter vanā gliam ꝛ amatores
suos: ipi em̄ ei q̄ntū possunt multis laborib⁹ ꝛ expen-
sis parere nitūtᷣ: sicut q̄nto plus eā diligūt: q̄nto pl⁹
circa eā expendunt tāto turpi⁹ ab illa excecantᷣ: ꝛ deci
piuntᷣ in q̄ deceptiōe ꝓcessum tenet ꝑdictū: qn̄ em̄ ho-
minē sibi deditū ponit in spe consequēdi statū vanum
vel dignitatē vel officiū vel nomen magnū vel diuiti-
as ꝛ honores: ꝛ quodā applausu in morib⁹ in q̇bus si-
bi arridet circa eā quodāmodo sollicitatᷣ q̄si robā pul-
chram ꝓmittit: quod q̇dem ꝓmissuꝫ ita fideliter tenet:
sicut tenent executores ꝛ falsi amici ꝓmissa facta mori
entib⁹. Nota. l. 6. 4. Quādo vo iā habet quod cōcupi
uit dn̄a vana glia inter hui⁹ mūdi tenebras anteq̄ di-
es alterius seculi illucescat: cum maxime eū diligentia
vestire videtᷣ ꝛ ornare: quādo em̄ vana glia cor ei⁹ tā-
git titillat ꝛ pulsat: dicēs ipm̄ aliqd bonū habere de il-
lis in q̇bus consistit: de q̇bus habetᷣ supra. e. c. 11. cum
vana veste ornat: quot vo talia bona inanitᷣ recollige-
re facit: tot eum vestib⁹ ornatū esse ostendit. Et ille mi-
ser corde cecus plus ei q̄ oculis credit ꝓprijs: vel qui-
buscunqꝫ super eum. Et sibi similes admirātib⁹ ꝛ cla-
mantib⁹ cum Jo. apo. iij. quia tu es miser ꝛ miserabi-
lis ꝛ pauper ꝛ cecus ꝛ nud⁹. Et quia gloriatio tua est
mala: nunq̄ habebit bonum finem. Sꝫ istis credet qn̄
penam sentiet: quando nanqꝫ illuc pena oculos ape-
rit quos hic culpe clausit: tūc veraciter sed heu nimis
tarde experietur ꝙ quāto gloriatio mala eum hic dili-
gentius vestiuit vel ornatum esse dixit: tanto illuc tur
pius eius nuditas apparebit: quādo deus ostēdit cun
ctis gētibus nuditatem tuā. Naum. iij. ꝓpter multas
malicias in quibus gliata est Jere. xj. Nota exemplū
huic ꝑdicto simile. A. xxvij. 61. ¶ Et non solum male 31
gloriātibus: sed etiam quibuscunqꝫ alijs qui peccato
quocunqꝫ excecati: vel falsis amicis ꝛ executorib⁹ de-
cepti sunt. predictū cōuenit exemplum: dum amici vi-
uis vl' executores moriētibus: multa etiam pulchra ꝓ-
mittunt: que non faciūt dum etiā circa mortuorum fu
nera multa expendūt ꝓpter mundi vanitatem: ꝛ pau-
ca ad anime vtilitatem: dum corpus pulchre vestiunt
viuum vel mortuum: ꝛ animam nudam dimittūt dū
q̄ multa luminaria ꝛ oblationes circa defunctū osten
tant que ad ecclīe vel defuncti non remanent vtilitatē
dum etiam mundus caro vel demon: vel peccatū qd-
cunqꝫ hominē excecat ꝛ multa ei ꝓmittit: diuitias vi-
delicet vel delitias vel honores que diu non soluunt:
sed mentiūtur: in facto omnes se esse ostendunt legar-
deroberet ꝛ de prime: quia sicut illa marito ita istis mē
tita est iniquitas: habendo ergo respectum ad finē sic
ornatorum: posset ab eis qui sic non gliantur respōde-
ri: sicut respondit aquila pauoni. A. xxv. 32. quia talis
contra dominū gloriatus est Jere. xlviij. Et ideo illo- 32
rum dementiis exigētibus ꝛ predictorum falsorū ami-
corum contra mortuos fraudulentijs subsequentib⁹
teste psal'. xlviij. Auxilium eorum veterascet in inferno
a gloria eorū: quia auxilium eorū qui sic gloriabantᷣ et
a tali gloria post mortē per amicos iuuari estimabant
ipis iam in inferno existentibus ita inueteratum est: ꝙ
om̄ino eos iuuare: vel a pena ꝓtegere nō potest: quia
reliquerunt alienis diuitias suas in q̇bus gloriati fue-
runt: qui cōfidebāt in virtute sua: ꝛ in virtute diuitia-
rum suarum gloriantᷣ in psal'. xlviij. de q̇bus vt false
opinabatur frater eum non redimit. Nec vxor vel fi-
lius: vel alius amicus debita reddēdo: vel ablata resti
tuendo: sed potius se excusabunt dicētes: quod sequitᷣ:
redimet homo: quia quando talia ab eis petuntur: ad
executores eos mittunt: sed nec ipi soluūt deum placā-
tes. Unde sequitur. Non dabit deo placationē suam
nec homini defuncto precium redēptionis anime sue.
Ideo sequitur q̇ sic decepto laborabit ineternū postq̄
diues factus fuerit homo: ꝛ cū multiplicata fuerit glo
ria domus eius in psal. de illa supple gloria quā nec se-
cum sumit: nec eam ei mittunt: sic pōt intelligi qd seq̄-
tur. Cum interierit non sumet om̄ia: nec descēdit cum
eo glia eius.
¶ Sed misericors deus qui quantum in eo est nemi- Ar. vij.
nem venenosa vult perire gloria tam contra venenuꝫ
glorie vane q̄ perniciose multiplicitatem tiriacam re- 33
mediumqꝫ multiplex atqꝫ efficaces ꝓuidit medicinas
quarum prima accipitur ex ipa natura ꝛ conditiōe re-
rum de quibus gloriantur: ipe enim omnes in se ma-
lis ꝑmixte sunt: sicut ostensuꝫ est. G. j. 18. cum multis
sequentibus: vt quantum bonum ad gloriam malam
trahit: malum secum mixtum tātum retrahat. Qꝫ au-
tem malis permixte sint: patet ꝑmo in reb⁹ in quibus
sumus: secundo in illis que accepimus: tertio in illis
que ex nobis sunt: quarto in illis ad quas tendimus.
¶ Primum patet tam in rebus nos componentib⁹: q̄
causantib⁹: res enim nos componētes sicut elemēta ꝛ
qualitates ex q̇bus sumus: que diu sine mali admix-
tione in nobis non sunt quia frequēter ꝯtingit ꝙ vnū
illorꝫ ex sua sup alia nimia excellētia: nō solū corꝑales
inducit infirmitates ꝛ mortē: sed etiā spūales: q̄ ex abū
dātia coloris mentē voluptatib⁹ inclināt. Ex q̄ sequitur

ꝙ de nulla sanitate siue corporis vel aīe q̄ tñ est instabi-
lis est inaniter gliandū: ꝛ si longa sit sanitas corporis:
vbi mens est infirma: gliandū non est: sic nec de corpo-
ris fortitudine ꝛ pulchritudine: non solū q꞉ interioꝛ ꝑ-
mixta sunt debilitate ꝛ deformitate: sed q꞉ ista frequē-
ter inducunt. Omīs enī glia talis est sicut q̄ gliant̄ de
pomo exteri⁹ pulchro: ꝛ interi⁹ pleno vermib⁹ ꝛ putre-
factiōe: ꝛ de sacco pulchro ꝛ forti pleno stercib⁹ ꝛ fetori-
bus: de q̄. j. Mach. ij. Glia hoīs impij sterc⁹ ꝛ vermis
sicut pꝫ. P. vij. 45. Idē etiā pꝫ in reb⁹ nos nostrūq꞉
statū ꝛ cōditionē causantib⁹. Cause nr̄e sunt duplices
spūales vicꝫ ꝛ corporales. Causa enī spiritualis toti⁹ esse
boni effectiua qḋ in nobis inuenire est ipse deus. Cau-
34 sa vō corporalis sunt ipsi parentes carnales. Contra
vō istas duas causas q̄ in nobis bonum nature ꝛ vir-
tutis ad q̄s habēdo respectū: habet̄ materia glie inue-
nit̄ duplex causa mala q̄ in nobis causat malū culpe et
pene: spūs scꝫ malign⁹ ꝛ ꝑuersa volūtas: ad q̄s haben-
do respectū materia habet̄ humiliatiōis. Qui g̃ se glori-
ficāt cogitātes se patrē hīe deū i eē bono ꝛ grē. Et parē-
tes nobiles in esse nature: a glia illa se retrahāt cogitan-
tes se in esse suo malo prēm hīe diabolū Jo. viij. sciēn-
tes teste Criso. sup illud Jo. viij. Nos prēm habem⁹
Abraā ꝙ meli⁹ est de cōtēptibili genere clarū fieri: q̄
de claro genere ꝯtemptibilē nasci. Qñ enī de claro ge-
nere clar⁹ nascit̄ tota glia clarificationis eius ipius so-
lius est nascētis. Qui aūt de contēptibili ꝯtēptibilis
turpitudo cōis est. Qui aūt de claro ꝯtēptibilis nascit̄:
oīs turpitudo illi⁹ est. Ideo meli⁹ est vt in te glient̄
parētes: q̄ tu in parentib⁹ glieris: q꞉ qd ꝓdest ei quē
sordidant mores, genera clara? Aut qd ei nocet genera-
tio vilis: quem mores adornant? Quid ꝓfuit Cam ꝙ
Noe fuit fili⁹: fm aīam fact⁹ seruus: aut quid nocuit
Abraā: ꝙ prēm habuit Arā latroꝝ deorū cultorē. Ex
quib⁹ pꝫ ꝙ maior glia est alicui ꝙ sit fili⁹ rustici ꝛ ser-
uus corpe: sed nobilis spū: q̄ sit fili⁹ regis: ꝛ nobil' ori-
gine: sed seru⁹ mente. Primo: q꞉ vera glia nō attendit̄
penes originē vel principiū de quo est: sed penes cōdi-
35 tionē ꝓpriam quia sic pulices ꝛ alij vermes q̄ ab homi-
ne originem trahunt: nobiles essent. Sic etiam pomū
putridū quod est ab optima arbore. Et diabolus qui
est ab optimo deo. Et Cayn q̄ fuit ab optimo Adam:
ꝛ surfur qḋ est ab optimo grano in se optima cēnt. Et
ꝑterea si prima oīm respiciat̄ origo: non habet vn⁹ vñ
sup aliū se glorificet: aliūq꞉ cōtemnat: tanq̄ viliorem:
quia oēs de eisdem parentib⁹ sunt primis: omnesq꞉
de eodē luto. Si enī nobiles de auro: ꝛ ignobiles fecis-
set de luto: causam haberēt supbiendi: sed ex q̄ oēs sunt
de vna materia: in hac parte exclusa est gloriatio tua.
Scḋo quia nobiles spū: sūt nobiles fm partē dignio-
rem. Cum g̃ a digniori denominādū sit vnūquodq꞉:
isti potius dicēdi sunt nobiles q̄ illi. Ideo dicit Hie-
ronym⁹ in epl'a ad marcellā: ꝙ sola apud deū libertas
est: nō seruire peccatis summa apud deū nobilitas est
clarum esse virtutib⁹. Alia aūt nobilitas si sola sit: pa-
rum valet: ꝙ patet primo ex eius origine: de qua dicit
Augu. de ciuitate dei: ꝙ regna inceperūt a primo rege
Nemroth: qui fuit venator animaliū ꝛ oppressor ho-
minū: ꝛ reuera sicut a tali rege primo venit nobilitas
36 adhuc illius nobilis cōditiōes moderni tpis nobiles
vt plurimū sequunt̄. Secūdo ex natura sui: quia nobi-
litas fm Senecā nihil aliud est q̄ diuitie antiq̄te. Ter-
tio ex eius effectu: quia fm beatū Grego. ij. dyalogoꝝ
c. xxiiij. Nōnullis solet nobilitas generis ꝑere ignobi-
litatē mentis. Sic g̃ apud mundū nobilitas ꝓlis non
sufficienter ꝓbatur per nobilitatē patris quia dicit lex
Codice. li. iiij. ti. de ꝓbationib⁹. l. neq꞉ natales: ꝙ si ꝓ-
bauī me esse ingenuū: ꝛ ꝑ hoc volo ꝓbare filiam meā
esse liberam: non valet ꝓbatio: quia pōt esse nata ex an-
cilla. Ita nec apud deum nec etiā apud rei veritatem
ꝛc̄. Licet quis sit ex nobili patre deo ꝛ rege terreno: sic
ex parte alterius parētis magnā videat̄ habere nobili-
tatem: ꝓpter tamen ignobilitatē alterius parētis: quia
scꝫ de illis est de quib⁹ Jo. viij. Vos ex patre diabolo
ꝛc̄. Quem etiā parentē in similitudine interiori in ani-
ma ꝛ exteriori in ope sequit̄: totus debet dici ignobilis 37
Et si autoritas vel lex deesset: ratio hoc fateri cogit: q꞉
si illi ignobiles ꝛ seruil' ꝯditiōis sūt apḋ mūdū q̄ dñis
in opib⁹ seruierūt vilib⁹ q̄ maximū eis dāt redditū. A
multo fortiori rōne illi viliores sunt serui: q̄ viliori ser-
uiunt dño scꝫ diabolo ꝛ i vilioꝛib⁹ opib⁹ pctī. Et q̄ cū
maximis laboribus die noctuq꞉ eius famulātur obse-
quio: ꝛ grauissimū ei dant redditum: animā videlicet
ꝓpriam: ꝛ ꝓ eius amore: domū celi ꝓ domo cōmutant
inferni. Si enī voce hoīm seruus est dñi qui de iure ꝑ-
dicta facit opa: g̃ a fortiori voce veritatis qui facit pec-
catū: seru⁹ est peccati Jo. viij. Et tāto est seru⁹ peccati
vilior q̄nto in se maior: q꞉ dicit Juuenalis ꝙ oīe ani-
mi vitiū tāto ꝯspecti⁹ est in se: q̄nto maior est q̄ peccat:
hinc est ꝙ qdā sapiens ait: ꝙ nō viuentes fm nobilita-
tē parentū honoꝝ ꝛ dei: ꝫ sub vmbra illoꝝ gliantes:
siles sunt locis sordidis a sole illuminat̄. Ex oīb⁹ istis
ꝑdictis ꝓ finali ꝯclusione ꝛ sentētia cuilibet dici pōt il-
lud Juuenalis. Malo inq̄t pater tibi sit tersites: dū-
modo tu sis eacidi similis: vulcanaq꞉ arma capescas: q̄
te tersite silem ꝓducat achilles. Et illḋ Gal. vj. Vnus
q̄sq꞉ opus suū ꝓbet: ꝛ sic in seipo tm̄ gliam habebit ꝛ
non in altero scꝫ parente. Scḋo idē pꝫ in reb⁹ ꝛ bonis
q̄ accepim⁹: ille etiā defectū habēt annexū: q꞉ bona illa
siue sint nature vel fortune vel grē nō accepim⁹ ad pu-
rū dñium sed ad durū compotū. Vñ btūs Gregori⁹ 38
in Omel. exponēs illud Math. xxv. Vni dedit q̄n-
q꞉ talenda ꝛc̄. Cum inq̄t crescūt dona: crescūt ꝛ rōnes
donoꝝ: tāto g̃ q̄s ad seruiendū deo ꝓmptior esse debet ex
munere: q̄nto obligatiorē se respicit in reddēda rōne:
ꝛ q̄ntū mentē eleuant bona accepta: tātū deprimat ti-
mor redditiōis ꝛ punitiōis ꝓ malo vsu: hoīes enī q̄n-
q꞉ de habendo rerū dispensatiōem tentant̄. Cogitātes
vō durū cōpotū: tentationē mitigāt intantū: ꝙ aliq̄s
vix inuenit̄ q̄ libenter esse velit dñi terreni i manerio
suo ꝑpositus. Si g̃ illi q̄si inuiti ꝛ cū timore rerū dispē-
sationē dñorum terrenoꝝ ꝓpter compotū recipiūt: q̄s
tamē in cōpoto q̄nq꞉ fallere possunt: q̄re intātū cupis
dispensationē rerū ꝛ honoꝝ dei: quem in compoto fal-
lere non potes? Et cur ita de eis glias ꝛ male expen-
dis: ac si compotū de eis nūq̄ exigeret? Quō ad aplm
respondebit. j. Coꝝ. iiij. Quid inq̄t habes qḋ nō acce- 39
pisti: q̄re g̃ gliaris q̄si non acceperis? Tertio idē patet in
bonis q̄ a nobis fiunt: cuiusmodi sunt locutiōes cogi-
tatiōes ꝛ opationes bone: hec tm̄ in tāta puritate in no-
bis non inueniunt̄: quin q̄nq꞉ mixtura mali appareat.
ꝛ naturā boni excedat: q꞉ ꝓ vna bona cogitatiōe vl' lo-
cutiōe seu opatione bona quā ad honorē dei cogitam⁹
vel loq̄mur vel opamur: q̄nq꞉ decē habem⁹ malas vl'
ociosas: ꝛ ꝓ vno die ieiunij ꝛ abstinētie: plures dam⁹
voluptatib⁹: ꝛ ꝓ vno denario ꝓ deo ꝛ ꝓximi cōpassio-
ne expēso: centū expendim⁹ circa ꝓprias delitias ꝛ mū-
di vanitatem: ꝛ ꝓ verbo vtili: multa loq̄mur ꝛ plura
cogitamus ociosa: vel forte ꝑniciosa. Quantū g̃ bona
mentē ad vanitatē eleuant: tantum mala ad humilitatē
deprimant: ꝛ quantū inaniter letat̄ quādo cogitat nar-
rat vel audit que fecit bona: ita tristet̄ cogitādo vel au-

dicendo mala que cogitauit:loquebat̃ vel fecit: vel que
circa suas expendit voluptates: vl' vanitates. Sꝫ heu
sunt aliq̃ ypocrite q̃ bona q̃ fecerũt ꝓ deo libenter cogi
tãt tacitãt narrãt ⁊ audiũt q̃ntũ scꝫ fecerũt sustinuerunt
vel expenderũt ꝓ deo. Sed q̃ntũ cogitãt vel laborant
vl' expẽdũt circa delitias ꝓprias ⁊ suas voluptates im
plẽdas: nec libẽter audiũt vel narrãt vel q̃uismõ ostẽ
dũt: licet plura in illa pre ostẽdere possint: tales modũ
Exem sequunt̃ vxoris cuiusdã: de q̃ fert̃: ꝙ marito suo capu
ciũ fecerat: ⁊ sibijpĩ robã. Amicl' vo ⁊ alijs domũ suã
intrantib' sp̄ capuciũ suũ ostẽdebat: dicẽs. Ecce q̃d fe
ci marito meo de roba vo nihil dixit. Sic q̃ gl'iam pro
p̃riã querit Jo. vij. Nõ se gl'iet̃ ois caro coram illo. j.
40 Cor. j. Quarto idẽ p̃tꝫ in rebꝰ seu finib' ad q̃s tẽdimꝰ
ipse em̃ licet bonis sint bone q̃ntũ ad aiam q̃ꝫ a carcere
huiꝰ seculi liberãt: habẽt tñ malũ pene q̃ntũ ad corpus
annexũ: si q̃ vo aiam non liberãt q̃n fines tã corpis q̃
aie sint malis pene ꝑmixte: vel potiꝰ plene malis oib':
dubiũ nõ est: q: ipsi oia tã bona nature q̃ fortune cum
dolore amittũt: ⁊ ad penã ꝓ illoꝝ abusu trãscũt. Quã
tũ g̃ cor ad vanitatẽ eleuant dũ eis abutunt̃: tñ illud
ad huĩlitatẽ deprimãt: abusus cogitãdo finẽ. Cogitan
do finẽ vicꝫ oim in quib' gl'iat̃: quõ vicꝫ bona exterio
ra amittet vel deseret: quõ corpꝰ pulueribꝰ ⁊ vermib':
⁊ aia penis ⁊ demonib' tradent̃. Talia em̃ emplastra
cordis inflanõi apposita: omĩno illã mitigarent ⁊ sana
rent: sicut p̃tꝫ. T. v. 41. Quia sicut ferꝝ cultelli ad infla
turã q̃ ex ictu in fronte surgit sua frigiditate illũ miti
gat: ⁊ impedit calorẽ. Sicut etiaꝫ infirmitas q̃ in ocul'
incipit: vel etiã sanitas q̃ in oculis habet̃ sanat̃ ⁊ ꝯser
uat̃ loca viridia ⁊ speculũ respiciendo: ita ponẽdo sup̄
cordis inflationẽ frigiditatẽ corpis scꝫ mortui: cũ alijs
ꝯditionib' ⁊ putrefactionib': respiciẽdo etiã loca ⁊ spe
cula sepulcroꝝ ⁊ cimiterioꝝ viridia. vbi illi q̃ nos p̄ces
serunt sunt sepulti: cor ⁊ oculos sanat infirmos: sanos
vo in sanitate ꝯseruat. Si tñ diligenter ⁊ intime ⁊ ꝓpe
ad cor ⁊ oculos cordis ponant̃ ⁊ ostendant̃. In nimia
41 vo distãtia nec corpus nec aiaꝫ iuuant. ¶ Ex intimis
g̃ cordis sollicite cogitandũ est: ⁊ a corde ꝓprio queren
dũ: vbi sunt mali mundi amatores: qui parũ ante nos
fuerunt? vbi sunt mali mũdi principes reges comites
⁊ alij terrarũ dñi qui cuꝫ sup̄bia ⁊ magno apparatu ⁊
equitatu vixerunt qui canes multos ⁊ multã ⁊ malaꝫ
familiã nutriebãt: qui magna palatia ⁊ maneria mul
ta ⁊ terras latas cũ multis reddiтib' possidebãt ⁊ cor
pora sua in delitijs ⁊ voluptatibus gule ⁊ luxurie nu
triebant: qui subditos ꝓ p̄dictis nutriẽdis dure ⁊ cru
deliter regebant ⁊ excoriabãt? vbi insup̄ sunt falsi mũ
di sapiẽtes iudices assessores aduocati ⁊ iuratores at
q̃ periuri: patrie ad infernũ ductores: qui ꝓ muneri
bus deum ⁊ regnũ celoꝝ vendebãt ⁊ infernũ emebãt?
vbi iterũ sunt vsurarij qui sciebant de obolo denariũ ⁊
de vndecim duodecim facere: ⁊ de modio frumenti vl'
aliꝰ valoris duos vel tres facere? ⁊ falsi mercatores: qui
hominẽ in facie decipere sciebãt: dicit̃ em̃ ꝙ nõ est ma
gisterium decipere hominẽ in absentia: sed in presentia
In quo facto ipsi se esse magistros ostendunt: ⁊ crude
les executores: qui super dolorẽ mulierum mortuoruꝫ
addiderunt: vbi sunt mali viri ecclastici: qui pessima
populis exempla p̄bebãt? vbi superbi: vbi inuidi: vbi
luxuriosi ⁊ gulosi ⁊ ceteri criminosi vl' quid omnibus
ꝓdest p̄dictis in corpe vel anima ⁊ exteriori substãtia:
vel fortuna? ista om̃ia diligẽter cogitãda sunt: ⁊ sollici
te: que si cogitaueritis: inuenietis ꝙ de diuitijs delitijs
⁊ hmõi: nihil habent. Corpus etiã vermes habent si
cut videtis. Si vo de anima dubiũ habueris questio

nem. Respondet̃ Job. xxj. Ducunt in bonis dies su
os ⁊c̃. Hec cogitemꝰ ⁊ ne nos similia agamus inuesti
gandũ est. Nota. M. x j. 24. ¶ Que om̃ia si diligẽter 42
inuestigent̃: inuenieẽt ⁊ oculo fidei videtur: ꝙ mirabi
lẽ fecerunt cõmutationẽ seu mercationẽ: quia istud se
culũ quod habuerũt ⁊ celũ quod habere potuerunt ꝓ
breui desiderio hic ⁊ in inferno alibi cambierũt: vbi cũ
magnis palacijs ⁊ pulchris aulis ⁊ cameris ⁊ picturl'
⁊ odoriferis balneis ⁊ mollib' lectis ⁊ lasciuis ample
xib' ⁊ magna familia ⁊ largo dñio q̃ hic male acq̃sie
runt vel quib' hic ꝯtra dei honorẽ ⁊ ꝓpriã salutẽ vte
bant̃: habebit anima loco palacij ⁊ aule: vel camere ꝓ
fundũ inferni lacum cũ his qui descendũt in ꝓfundũ
laci. Esa. xiiij. Corpus vo artũ in terra puteũ: ꝓ odori
feris balneis: habebũt ibi balneũ omni balneo piceo ⁊
sulphureo nigriꝰ ⁊ fetidiꝰ. Esa. iij. Pro suaui odore: fe
tor: ꝓ lecto molli: lectuꝫ oib' clauis ⁊ spinis habebunt
amariorẽ ⁊ duriorẽ: ꝓ amplexib' inordinatis amplexꝰ
ibi habere poterũt ntionũ infernaliũ. Sicut patuit de
muliere cui demones post mortẽ offitia q̃ exercuit in vita
ministrabãt in ꝯtrariũ ⁊ ꝯuertebãt ad penã scꝫ ꝓ mu
lierib' buffones ⁊c̃. ꝓ magna familia ⁊ sequentiũ mul
titudine: corpus vermiũ ⁊ aia multitudinẽ demonuꝫ
habebit: ⁊ ꝓ largo dñio: artus vtrisq̃ ⁊ eternꝰ erit car
cer: ꝓ diuitijs paupertas: ꝓ delitijs pena: ꝓ honore mi
seria ⁊ ꝯtẽptꝰ: ꝓ risu fletus: ꝓ gula ⁊ ebrietate fames ⁊
sitis sine fine: ꝓ ludo inordinato ad taxillos ⁊ hmõi:
tristicia. Et ꝓ tormẽto q̃d alijs intulerunt ad tp̄s: tor
mentũ eternũ habebũt. ¶ Si aias infirmas sanare vl' 43
sanas ꝯseruare volumꝰ: illos em̃ mẽtis oculis respicia
mus: ⁊ illoꝝ fortunã de quib' dictũ est sollicite cogite
mus quõ eis pessime accidit: qui paucis annis vl' bre
uissimo tp̄e elapso nobiscũ fuerunt: comederũt ⁊ bibe
rũt ⁊ luserũt ⁊ riserunt in diuitijs ⁊ voluptatib' vitã
duxerũt. Et teste deo Job. xxj. Et Baruch. iij. Ad in
fernũ descenderũt: Quid eis ꝓdest breuis leticia: ina
nis gl'ia: mundi pompa: magna familia: false diuitie:
⁊ quicquid hic finem habuit? De quib' nota. D. j. 5.
Ubi nũc risus: vbi iocus: vbi iactãtia: vbi leticia: vbi
lasciuia: vbi diuitie ⁊c̃. q̃ notat̃. M. xj. 94. Respõdet̃
Sap̄. v. Trãsierũt oia velut vmbra ⁊c̃. Et Esa. xxiiij.
Rñdet̃: ꝙ cessauit gaudiũ timpanoꝝ q̃euit sonitus le
tãtiũ: cũ gaudio nõ bibẽt vinũ ampliꝰ. Hec etiã alia fa
ciẽt q̃ facẽ ꝯsueuerũt: hec cogitãs dicãt cũ ps̃. vij. Gl'iaꝫ
meã in puluerem deducat scꝫ cogitatio mea gl'iam ꝓp
pe mundi huius in puluerem deducit: que sollicite co
gitat quomõ in puluere ⁊ miseria finietur. Qui cogi
tat ꝙ sicut predicti nullum cõmodum habent de om
nib' d̃ quib' hic inaniter gl'iabant̃: ita nec ipse habebit:
non est aliq̃s quin ꝯcederet ꝙ p̄dictis iã damnatis ni
hil ꝓsunt om̃ia p̄dicta in quib' male gl'iabatur. Et q̃
re g̃ in lecto suo a somno excitatꝰ non cogitat ꝙ ibi alij
cogitabunt de eo q̃ñ de illoꝝ fuerit societate separatꝰ:
quare iterũ non cogitat quid sibi valebunt om̃ia ista:
q̃ñ ipse fuerit damnatꝰ? ꝙ etiã turpe erit corã toto mun
do in frõte oia p̄ctã ostẽdere. ⁊ fardelluꝫ maloꝝ acqui
sitorum portare. Si em̃ hoc de alijs ⁊ non de seip̄o co
gitat: gl'iaꝫ alioꝝ ⁊ nõ suã in puluerẽ deducit. Tal' põt
dicere gl'iam meã ⁊c̃. Nota. M. xj. 101. Et reuera vi
det̃ ꝙ pauci hoc dicere p̃ñt: q: pauci sunt q̃ de alijs exẽ 44
plũ accipiũt: sicut p̃tꝫ. E. vij. 17. Sed desideria sua sic
illi q̃ in inferno sunt sequebant̃ sequunt̃: immo multi
illorum peiores sunt illis quoꝝ corpora in puluerẽ cõ
uersa: viuos si loq̃ possent rõnabilit̃ rep̄hẽdẽ possent:
q̃ñ per cimiteria vbi iacent transeũt ⁊ dicere. O miser
hõ: quid cupiditates ⁊ voluptates tantũ querl'? quare

es tu ita mal⁹. Ecce miser attēde me: ⁊ cognosce te: qḋ
tu es: ego fui: ⁊ qḋ ego sum: tu eris: sicut oīa mea trans-
fierūt: ita oīa tua cito transibūt: scito ꝙ si mortui ve-
raciter sic alloq̄ possent: si loquendi facultas adesset ita
diceret sanus est tñ ꝙ ex eoꝝ statu sim⁹ p̄muniti: ꝗ̄lin
gua: ⁊ ꝙ eos iam sepultos vidētes: eis q̄ nobis loqui
nō possunt: ad nr̄am vtilitatē loq̄mur: dicētes: nonne
isti sunt q̄ aliq̄n ꝓ cupiditate currebāt ⁊ laborabant:
q̄ supbe vixerūt: q̄ pugnis luxurie ⁊ gule ⁊ ceteris vi-
cijs seruiebant: ⁊ nunc nihil est ꝗ̄tū ad corp⁹: nisi pul
ueres vermes ⁊ ossa: ꝗ̄tū ad aīam: pene. Heu nos mi
seri: si sic vixerim⁹: sic erimus. Sic gl'iam ꝓpriā in pul
uerem deducāt. Nota de ista materia. G.v.2.3. Sed
45 forte cimiteriū respiciētes: tales eis cogitationes minis
me faciūt: q: nullas aīas in inferno estimāt: quoꝝ cor
pora ibi sepulta conspiciunt. Sed reuera sicut temera
riū esset iudiciū dicere de hoc vel de illo ꝙ in inferno
esset ita vbi multitudo sepulta est: erroneū videt̄ dicē
ꝙ nulli illoꝝ dānati sint. Si eñ veritas asserit illū di-
uitem Luce.xvj. in inferno sepultū: ꝯtra veritatē loq̄-
tur q̄ eis sil'es vel peiores in vita ⁊ in morte in inferno
esse negat: sed multi pei⁹ viuūt: ꝙ euangeliū recordet̄
ip̄m vixisse: qui non legit̄ aliena rapuisse: nec cū alienis
mulierib⁹ peccasse: sed sua nō dedisse: ⁊ gulose de suo
vixisse. Ergo multi maiorē habēt penā: q̄ pro speculo
de quo mētio est facienda: sufficiūt. Ergo sicut iā osten-
sum est oīes res vel bona de quib⁹ hoīes gl'iant̄ defe
ctū includūt: q̄ verā gl'iam in eis ponere impedit: ⁊ do
cet non esse in eis gl'iandū: optimū ꝯsiliū ⁊ remedium
fm̄ Criso. sup Jo. Homel̄.xiij. est istā gl'iam sperne-
re: ⁊ aliā q̄rere: sicut in q̄t terrenas diuitias ꝓpter maio
res: ⁊ vitā hanc ꝓpter meliorē: ita gl'iam hanc ꝓpē eter
nā q̄ est sine defectu: ⁊ mixtura mali: q̄ est in chr̄o Jesu
46 cū gloria celesti. ij. Thimo. ij. ¶ Scḋa medicina seu re
mediū ꝯtra vanā gl'iam accipit̄ penes recipiētis effica-
ciam: ꝙ videlicet eam corde recipiēs cito ⁊ expedite eā
expellat: sicut dictū est de cogitatiōe. C.x.2. q: sicut vē
tus ex vna parte intrās: ⁊ statim ex alia exitus: domū
non ꝓsternit: ita nec vana gl'ia si mensurā non excedat
de quo. ij. Coꝝ.x. nos aūt non in immēsum gl'iamur:
sed fm̄ mēsuram. Secūda accipi pōt ex oīu creatura:
oīa metalla seu minere quāto maiora sunt precij: tā-
to ꝓfundius abscondunt̄: in signū ꝙ opa quanto me
liora: tanto plus abscōdita sunt: ne ad vanitatē osten-
datur. Octauianus etiam impator homo saracen⁹ in-
Exēm tantū vanam gl'iam fugit sicut legit̄ in passionario in
hystoria natiuitatis christi: ꝙ postq̄ a sibilla de chr̄i na
tiuitate informat⁹ fuit: dn̄m se vocari ꝓhibuit. Ange-
lus etiā in Apocalipsi nos hanc fugere docuit: quādo
a Joanne adorari noluit. Postremo hoc etiā docet ip̄e
creator: de parētela paupe nascendo: in presepi quiescē-
do: qui eum facere regem voluerūt fugiendo: in omni
bus verbis ⁊ factis suis exemplū ostendēdo: ⁊ dicēdo.
Ego gl'iaꝫ meā nō q̄ro Jo. viij. Nota aliud remediū.
G.iij.13.

G.iij. GRatie dei. Primo osten-
denda est vtilitas in habēte. Secūdo quomō
haberi ⁊ acquiri poterit. Tertio quomō habita in ope
re ostendi ⁊ in esse cōseruari debeat. Quarto q̄ pena nō
bene vtentis in gratia eis concessa. Quinto ostendit̄ ꝙ
non est defectus in deo: quin oīes grām habeant eā-
q̄ conseruent: ⁊ in vsu ⁊ in ope ostendant. Sexto ostē
ditur in quo huiusmodi sint defectus. Septimo: qua
re actualiter malis offert̄ vl' futuris malis dat̄: q̄ ea ab-
uti vel eā amittere volūt.

¶ Quantum ad primū est sciendū: ꝙ gratia quinq̄ modis Ar.j.
se habet ad hoīem cui aduenit: ⁊ fm̄ hos quinq̄ mo-
dos quinq̄ ei confert vtilitates. Primo se habet p mo 1
dū luminis preuenictis: vel supuenientis homini exi-
stenti in loco obscuro: quod q̄dem aerem purgat: tene
bras expellendo sua claritate: hominē circūdat ⁊ letifi-
cat. Sic gratia hominē existentem in tenebris peccati
originalis vel actualis: preuenit sua claritate eum cir-
cūdando: se ip̄am q̄ ei offerēdo: ⁊ quātum in ea est pec
catorum tenebras de animis expellendo. Et fm̄ hoc di
citur gratia p̄ueniens nos: scꝫ in peccatis existentes vt
iustificati gratia ip̄ius heredes sim⁹ fm̄ spem vite eter
ne. Thitū. iij. peccatoꝝ tenebras prius expulsis. Se-
cundo se habet per modum sanantis ⁊ docentis. Pri-
mū patet: quia sanitatis contraria: pecatoꝝ vicꝫ moles-
stia ⁊ tenebra per preuenientē exclusa: incipit sanitas ⁊
claritas in anima. Secundū etiam patet: ꝙ sicut ocul⁹ 2
mediante luce discit quid sit intus vel in libro vl' extra
in domo: siue nociuū sit vt fugiat: siue vtile vt appetat
Sic anima mediante luce gratie discit ⁊ videt quid sit
intus in conscientia bonū vel malum: nigrum vl' albū.
Quid etiam sit extra in locutiōe vel opatione nociuū
⁊ fugiendū: vel vtile ⁊ prosequēdum. Et fm̄ hūc effe-
ctum vocari potest gratia initiās. Qui eñ aliuꝫ infor-
mat quomō malum fugiat ⁊ bonū eligat: bonuꝫ in eo
quodā modo initiat. Sic gratia que idem in nobis fa-
cit: sicut patet per hoc ꝙ de illa dicit̄ ad Thit. ij. Appa-
ruit inquit gratia saluatoris omnib⁹ hominib⁹: erudi-
ens nos vt abnegātes impietatem ⁊ secularia deside-
ria q̄tum ad fugaꝫ nociui: sobrie ⁊ iuste ⁊ pie viuam⁹
in hoc seculo: q̄tum ad ꝓsecutionem vtilis. Tertio se 3
habet per modum confortāns: sicut eñ tenebris de do
mo vl' infirmitate de corpe expulsis: ⁊ viso quid agere
vel quid fugere debeat: contingere potest ꝙ ille qui est
sic illuminat⁹ vel in quo sanitas initiatur: timeat pro-
pter aliqua que sibi dura vident̄ malum fugere: vl' bo
num ꝓsequi ⁊ sanitatē: quod bonum videt: ⁊ quaꝫ sa-
nitatem habere incipit. Necessariū ergo ⁊ consequens
videtur: ꝙ medicus vel amic⁹ eum ad fugiēdum ma-
lum: ⁊ viriliter ad ꝓsequendum bonum: animet ⁊ cō-
fortet: ⁊ ꝓficere faciat in incepto. Sic spiritualit̄ mul-
ti in gratia vidētes quid fugiendū: faciēdum q̄ fuerit
ad hoc vt sanitas perfecta haberet̄: trepidauerūt timo-
re vbi non fuit timor: quos amicus vel medic⁹ noster
mediante gratia cōfortat. ij. Thimo. ij. dicens. Tu aūt
fili mi confortare in gratia: que est in christo Jesu. Et
q̄tum ad hunc effectum vocari pōt gratia proficiens:
quia illum cui sic aduenit velle ⁊ efficaciter opari ⁊ ꝓ-
ficere facit. Quarto se habet per modum ducentis di- 4
rigentis adiuuantis: ⁊ cooperātis: quia sicut corporas-
liter bonum initiās: in initio q̄ ad proficiendū confor-
tatus: quandoq̄ indiget in via: vel peregrinatiōe vel
nauigatione quam incipit: directiōe ductore ⁊ coadiu-
tore: ad hoc ꝙ illam cōtinuet: beneq̄ in illa perseueret:
alioquin postq̄ nauigationē vel peregrinationē incee-
pit rediret: bonū inceptū deserens: fidelis ꝙ pater vl'
amicus videns filiū in tali puncto ⁊ necessitate redeū-
di: eum ad ꝑseuerantiam non solum verbo animaret:
sed opere dicens. Ego tecum vadam: teq̄ ducam ⁊ re
ducam: ⁊ intantū te iuuabo: quod nihil in via tibi dee-
rit: vel saltem aliquē secum mittet discretum ⁊ ꝓbum:
qui in oīibus predictis ei assistat. Sic oīno in hui⁹
mūdi nauigatiōe ⁊ peregrinatiōe ad nos se habet grā
a deo eñ patre missa: nolēs nos quocūq̄ mō a via ad
celū incepta redire vel cessare ꝓpē quēcunq̄ defectum
vel impedimentū: vobis ductricē ⁊ coopatricē gratiā

ſuam mittit:oīs impedimēti remotionē ⁊ oēm boni
ſufficientiā in ſe habentē dicens: ſufficit tibi gr̄a mea.
5 ij. Cor.xij. Ne ḡ redeas:ſi vo redis vel ceſſas a via et
bono incepto:non eſt defectus in me:ſed in te:q2 quā-
tū tibi facere debui:feci mittendo tibi grām:q̄ tibi ſuf-
ficit:q2 ſi in mari ſit via tua,hec nauem cordis ⁊ corpo
ris tui optime ſcit dirigere: gubernare ⁊ ꝑ oēs tempe-
ſtates ſecurā ⁊ ſtabilē facere. Eſt nanq3 optima nauis
anchora nauclerꝰ ⁊ gubernaculū:⁊ quicq̄d ad nauem
ſtabiliendā vel ducendā ꝑtinet: ḡ in mari huius mun
di optimū eſt gratia ſtabilire cor: cōtra oēs temptatōis
vel tribulatōis vndas vel tempeſtates. Hebre.vlt.
Quia ſm Criſo.ſup Math.Homel.xxix. Sicut na-
uis fracto gubernaculo illuc ducit quo tempeſtas vo
luerit:ſic ⁊ homo diuine gratie ꝑdito auxilio: ꝑ pecca-
tū ducit quo diabolꝰ vult:patet ḡ ꝙ optimū ⁊ neceſſa
riū eſt habere gubernaculū:iterū ſe in hac ꝑegrinatōe
ſiue in terra ſiue in mari cibo indiges ⁊ potu:h eſt cibo
q̄ hoīem in penitentia nutrit q̄ ſi videat dura et inſipi
da:in hoc gr̄e fonte ⁊ ſalſa fit mollis ⁊ ſapida:hic nāq3
eſt cibꝰ ille de celo oīe delectamētū in ſe habēs: ⁊ oīs
ſaporis ſuauitatē Sap.xvj. q̄tū ad illos qui oīm nu-
triti gr̄e tue deſeruiebāt. Sap.xvj.illis eñi cibo iſte ſuf-
ficit:ipſo q3 totaliter nutriunt ⁊ in eſſe ſpūali ꝯſtituunt
Sicut patet de paulo qui ait:gr̄a dei ſum id qđ ſum.j.
Cor.xv. Et ſine illo cibo vel ſalſa nullus cibo quātū-
6 cūq3 in ſe ſit ſpūalis ⁊ bonꝰ:ſicut ꝑdicatio vl' ſacra ſcri-
ptura ⁊ verbū dei:valet ad vitā ſpūalē hic nutriēda3:
vel alibi glioſam adipiſcēdā: nec ſine iſta medicina vl'
calore interiori valet quecunq3 exterior:q2 ſicut cibo vl'
medicina non opat in corpe oīno mortuo ⁊ frigido:
ita ſm Augu.de ci.dei li.xv.c.vj. nihil facit ꝑdicatio:
niſi ꝑ grām interiꝰ opantē.Ex quo patet ꝙ ſicut cibus
mediante calore intrinſeco hoīem corꝑaliter nutrit: ⁊
ipſm in eſſe nature conſtituit ⁊ conſeruat: ſine q̄ nec nu
triret nec eſſet:intātū ꝙ ſic nutritꝰ veraciter dicere pōt
ſicut nutrimento corꝑali corꝑaliter ſum qđ ſum. ⁊ ſine
tali nihil fuiſſem:ita in iſto cibo gr̄e nutriti ⁊ in eſſe ſpi
rituali ꝯſtituti dicere poſſunt cum Paulo: Gratia dei
ſumꝰ ⁊c. ⁊ ſine illa nihil ſumꝰ.Et ſicut patet ꝙ quādo
hoīes peccant:nihil ſunt in eſſe ſpūali,q2 illud quo eſſe
deberent amiſerunt:iterū ne de facto ornamenti eū ad
tantā retrahat congregationē ꝓcedere vadat.Et ſicut
corpꝰ habitu exteriori:ita aīam gr̄a ornet interior:or-
namentū gr̄e accipiēs eccl'ici.xxxij. Iterū ne loquele de
fectꝰ te retrahat ab ipſo deo. Diffuſa eſt gratia in labijs
tuis:in p̄s.xliiij. Q̄tū ad hunc vo effectū gr̄a que hoc
facit: vocari pōt gr̄a coopans ducens gubernās cibās
7 operiēs ꝑloquēs atq3 ꝑſeuerās. ¶ Quinto ſe habet ꝑ
modū ꝑficientis ⁊ deſideriū implētis:q2 ſicut corꝑali-
ter inanis videt nauigatio ⁊ peregrinatio niſi portum
deſideratū ⁊ hoſpitiū ſeu terminū aſſequat quietū. ⁊ ſi
cut amicꝰ qui ad oīa alia nauigantē vel peregrinātē
duxiſſet: ⁊ in oībo auxiliū dediſſet ſi in vltimo puncto
deficeret:totū videret amiſſum:in illo ḡ pater vel ami
cus nullo mō deficeret:in cuiꝰ rei ſignū luminaria di-
lectis ſuis ⁊ amicis intrātibo domū vel portā de nocte
ponūt:ſicut in parte oſtēſu3 eſt. D.vj.2.⁊.M.iij.5.vt
q̄ in mari frequēter forte periclitat:ſaltē in partu ſalue
tur. Sic pater noſter ⁊ amicꝰ deus illis q̄bo ꝑcedentes
ꝯcedat gratias ⁊ ꝓtectiōes:non deficiet in fine. Sed il
los tūc ſpecialiter gr̄a ſua ſaluabit:quoꝝ q̄libet habē-
do reſpectū ad pericula ⁊ tedia q̄ in hoc mari ſeu pere-
grinatione ꝓ dei patit negocijs ⁊ ad ſecurū portum ⁊
quietē hoſpitiū:qđ in morte accipiet:dicere poterit illđ
Eccl'iaſtici.xxxiiij. Periclitatꝰ ſum hoꝝ cauſa ⁊ libera

tus ſum gr̄a. Et ſm hunc effectu3 dei gr̄a q̄ hoc ꝑficit
vocat gr̄a ꝯſūmās. Sic ḡ pt3 ꝙ eadem gr̄a q̄ hoīem ꝑ
uenit ⁊ ab ipſo recipiat:ipſm facit bene inīciātē bene ꝓ
ficientē bene ꝑſeuerantē:bene finientē ab ipſo data:cui
dicere pōt q̄ accipit illđ p̄s.lxxij. Tenuiſti manū dexte
rā ad inīciādū ꝓficiendū ꝑſeuerādū: ⁊ cū glīa ſuſcepi
ſti ꝑcipientē:ſic ad ſue nobilitatis ⁊ nr̄e vtilitatis oſtē-
ſionē grām ⁊ glīam dabit dñs in p̄s.lxxxiij. Figura et
ſacra ſcriptura totū ꝓceſſum ꝑcedentē ꝯfirmās habet
Exo.xiij.in fi.capli: vbi dicit de illis q̄ ꝑ mare ⁊ terrā
de Egypto peregrinabant ad terrā ꝓmiſſionis:ꝙ dñs
ꝑcedebat eos ad oſtendendā viā in columna nubis:id
eſt gr̄a preueniēte ꝓficiente ꝑſeuerāte: q̄ ideo nubi cō-
parari pōt:q2 quodāmodo obſcura eſt reſpectu gr̄e cō
ſūmāte:id eſt glīe future ꝑ diem vite ſc3 huius: ⁊ in co
lumna ignis:id eſt gr̄e cōſūmate ꝑ noctem: id eſt in te
nebris mortē quādo gr̄a ſaluabit te Prouer.iij. Si tñ
conditionē tenueris q̄ ibi ꝑponit. Cuſtodi inq̄t legem
meā q̄tum ad mādata q̄ ſunt neceſſitatis ⁊ ꝯſilia mea:
q̄tum ad ea ſunt ꝑfectionis: ⁊ erit vita aīe tue ꝑ grām
preueniētē ꝓficientē ⁊c. ⁊ gratia ſaluabit te q̄tum ad
conſummantē.

¶ Ex quo tāta eſt gratie vtilitas:neceſſariū videt inue- Art.ij.
ſtigare q̄bus vijs vl' modis eius poſſeſſio attingatur.
Pro quo ſciendū:ꝙ deo largiente: que quidem largi- 8
tio nunq3 deficit:ſicut patebit infra articulo.v.Et ho-
mine ſe ad illam habilitāte ⁊ diſponente infallibiliter
gratia poſſidente:hec aūt diſpoſitio per quā gratia ac-
quirit: Req̄rit primo mundiciā:quo ad ſeipſm. Secū-
do contemplationē quo ad deum. Tertio iuſticiam:q̄
ad proximū. Quarto miſericordiā:quo ad indigētem
Quinto:hūilitatem quo ad oēs. ¶ Primū patet: q2
ſicut inueſtitura manuū de pulchris cirotecis ex con-
gruo requirit manuū mūdiciā. Sicut eñi receptio lu-
minis in domo de neceſſitate req̄rit tenebrarum expul
ſionē:ita receptio gr̄e de necītate req̄rit tenebraꝝ pecca
ti expulſionem:quia ſicut ſe ſimul in vno loco nō com
patiunt lux ⁊ tenebre corꝑales:ita nec ſpūales:hec aūt
peccati expulſio eſt vite mundacio: ⁊ anime purgatio:
ergo non ſolū de congruo:ſed de neceſſitate req̄rit mū
diciā:q2 ſicut puero a patre vel matre petente pulchrū
iocale vel manuū ornamēta ad q̄rū receptionē lutoſas
⁊ deformatas porrigeret manus: pater ei petitum ne-
garet:dicens:non potes cum illis manibus iſtud reci-
pere:oportet ꝙ prius manus laues:ſi vis iſtđ habere.
Sicut eñi nec q̄cunq3 ſapiens vinu3 poneret in vaſe
turpi ⁊ fetenti:ita nec nobis a deo petētibo grām ſi aīa
in q̄ recipi deberet ſit immūda peccato:deus pater no
ſter eā nobis negat:non vult ponere tā pulchrū iocale
in manſio deturpans:nec tā ꝑcioſum anime potu3: in
vaſe tā fetēti:nec vinū nouū in vtres veteres:nec mar
garitā ante porcos. Q2 aūt aīa peccato ſubiacēs defor
mis ſit:pt3. A.xiiij.6. Ex ꝑdictis ḡ pt3 ꝙ ſolus ille q̄
diligit cordis mūdiciā: ꝓpter gr̄a3 labioꝝ habebit ami
cū regē. Prouer.xxij. q2 ille solꝰ gr̄a3 īpetrat: q̄ mūdis
labijs petit: mūdamini ḡ q̄ grām petitis cū cordis cō-
tritiōe ⁊ confitendi ꝓpoſito: ꝓpter eminentē grām dei
in vobis recipiēdā.ij. Cor.ix. ¶ Scđm eñi pt3: quia 9
quantūcunq3 vas ſit mundū:niſi ad receptionem plu
uie deſcendētis vel liquoris infundētis erigat ita ꝙ os
eius ſit ſurſum eleuatū ad receptionē aque q̄ deſurſum
deſcendet:nunq3 implet:q2 ſicut aq̄ lutoſa paruā hūo
quantitatem recipitur in vaſe inclinato: ita aqua cla-
ra que de alto copioſe deſcendit:recipit in vaſe eleuato
ita quantumcunq3 anima ſit mūdata peccato:niſi per
ſanctā meditationē ꝯtemplationē vel ſaltē ꝑ deſideriū

grām habēdi ⁊ postulādi ad deū eleuet: adulti grā nō
datur: non enī est dignū ꝙ tantū donū sine recipientꝫ
desiderio det. Sicut ꝯ dictū est de aqua ⁊ vase: ita dice
re oportet de grā ⁊ corde: q: sicut vas ad lutosam incli
nat: ita q haurire volūt grām mūdi ⁊ mūdialiū ⁊ ma
lorū hoim: que in se parua est ⁊ lutosa aiam deturpās:
frequēter ad multa mala declināt. Oēs enī illi teste ps.
xiij. declinauerūt siꝫ inutiles facti sunt: q vo grāꝫ quā
a deo recipe volūt: oportet ꝙ sursum corda habeāt cō
templātes ne quid desit grē dei. Hebre. xij. Et hoc na
10 turalis ratio dictat, sicut ostēsuꝫ est. C. xiiij. 7. ¶ Ter
tiū etiā patet: q: sicut necesse est vaginā cōformari gla
dio: sicut pꝫ. A. xxvj. 1. Sicut etiā ad hoc ꝙ aq̄ habeat
oportet ꝙ vbi est queratꝫ: ita oportet ꝙ aia ꝑ iusticiā in
oꝑe rectificetꝫ ad hoc ꝙ grām dei rectā recipiat: ꝙ etiaꝫ
iusticiā faciēdo inter iustos queratꝫ: q: inter iustos mo
rabitꝫ grā Prouer. xiiij. ¶ Quartū etiā patet: q: sicut in
oīm curia mūdi larga dans munera saltē dū dat grām
aliquā inuenit ꝑ dnorum ꝯtinuationē: grām quā dan
do acquisiuit ꝯseruat: ita in curia dei qui bonꝰ est: hau
riret sibi grām a dño Prouer. xij. Elemosynas scꝫ dan
do: q: bonū est diffusiuū ꝑ quas etiā grām acquisitam
augmētat ⁊ ꝯseruat: si ꝯtinuentur: q: elemosyna grām
hois q̄si pupillā cōseruabit Eccl. xvij. ¶ Quintū etiā
patet: quia sicut oportet pauperē se humiliare ad hoc ꝙ
elemosynā recipiat: si supbe petat: ei resistitꝫ: ita deꝰ sup
bis resistit: humilibꝫ autē dat grām Ja. iiij. Quāto ꝯ ma
ior es: humilia te in oībus: ⁊ corā dō inuenies grāꝫ. Eccl
iij. Sicut patet. M. vj. 17. Sic ergo grām dei recipia
tis. ij. Corinth. vj.
Ar. iij. ¶ Sed q: idē aplꝯs. ij. Cor. vj. hortatꝫ ne grām dei in
uanū recipiamꝰ: inuacuū autē recipit: qui eā nō conser
uat vel qui ea non vtitꝫ: sicut patet de his q ꝓpter terre
nū commodū potꝰ q̄ ꝓpter deū potestatē missas cele
brādi recipiūt: qua non vtuntꝫ: de qbꝫ dicetꝫ infra. c. de
ordinibꝫ: ideo in hoc articulo vtile videtꝫ ostēdere: qua
liter postq̄ habetꝫ: ꝯseruari debeat. Ad hanc ꝯseruatio
nē tria requiruntꝫ vsus augmentū ⁊ humilitas: scdm se
quitꝫ ex primo: ⁊ tertiū vtrūq; cōseruat in esse. Primū
patet: q: grā ignis spūalis est aiam calefaciēs ⁊ illumi
nans: ignis autē si omnino obturetꝫ ꝙ flāma eius exire
non possit: extinguitꝫ: sicut ꝯ eius absconsio eius est ex
tinctio: ita dicere oportet ꝙ ostensio eius sit ꝯseruatio:
ita ꝯ grā dicere oportet quacūq; enumerata ab aplꝯo. j.
11 Cor. xij. vbi ait: Diuisiones grāꝝ sunt: alij nāq; datꝫ
fmo sapiētie: alij grā sanitatū. Alteri ꝓphetia: alij opa
tio virtutū vel q̄cunq; alia non enumerata: oportet ꝙ
oīs talis in ore ⁊ oꝑe q̄ntū rei necessitas exigit: osten
datꝫ ad alioꝝ vtilitatē: q: grā non solū datꝫ vt ipm ha
bētē gratū deo faciat: que vocatꝫ grā gratū faciēs. Sed
vt alios etiā deo gratos faciat: q vocatꝫ grā gratis da
ta: sicut patet ꝑ scm̄ Tho. j. ij. q. iij. articulo. iij. ⁊. q. cx.
arti. iij. scdo riso. Nisi ꝯ grā gratis data que est q̄si flā
ma interioris grē exteriꝰ se ostendēs alios inflammet:
extinguitur: sicut ignis obturatꝰ: quia a deo iuste sub
trahitur ⁊ reuocatꝫ: sicut patet per iura. A. vj. 4. cum
omnibꝫ ibidem concordātijs: ⁊ specialiter. F. iij. 14. qd
pulchre patet in euāgelio: vbi ab illo qui pecuniā dñi
sui abscondit: tota ablata fuit: gratia enī ⁊ spūalis po
testas quecunq; absconditꝫ quādo ea non vtitꝫ in eo ad
quod ordinatꝫ ⁊ bonis opibus: cum gratia se non exer
cet fm glosam sup illo obsecro vos sed ordinatꝫ ad suā
⁊ aliorum vtilitatē. j. Cor. xij. Vnicuiq; datur mani
festatio spiritꝰ ad vtilitatē: ergo a tali auffertur. Non
ergo simꝰ gratie auari possessores: nec ociosi mercato
res. Sed ponamꝰ eam ad mēsam ad spūales vsuras ⁊
lucra. Exemplo Pauli qui dicit. j. Corin. xv. Gratiā
eius in me vacua non fuit: sic vnusquisq; sicut accepitꝫ
gratiam in alterutruꝫ illam administrātes: sicut boni
dispensatores multiformis gratie dei. j. Pe. iiij. ¶ Se 12
cundū etiam patet: quia sicut ignis quāto plura attin
git ⁊ inflāmat cōbustibilia: tāto plus in calore ⁊ flam
ma augmentatꝫ: ⁊ in fortiori esse conseruatꝫ: ita gratia.
Iterum sicut primꝰ ignis est ab ipo qui illū illi impo
nit materie combustibili: que quidē causa est augmen
tationis ipius: si tamen plura habeat materialia cōbu
stibilia: sicut etiā prima pecunia ipi iuueni mercatori
data ab ipo est datore: augmētatio vo bonorū ⁊ lucro
rum sequentiū: licet originaliter sit ab ipo primo dato
re: consequēter tamen partim est ab ipa prima pecunia
data: seu ex eius vsu partim vo ex sensu vtēns. Sic p
ma gratia ab ipo deo est qui in aia eius existens: ipam
creat: augmentatio vo eius ex eius causatꝫ vsu atq; ex
merito vtentis. Ex hoc enī ꝙ bene vtitꝫ minori: maio
rem meretꝫ accipere: mercatori enī qui vtiliter expēdit
minus sibi traditū: maius cōmittitur. Ita ꝙ sicut ille
q minori male vtitur totū amittit vt dictuꝫ est: illi qui
bene vtitur: maius datꝫ quod patet in euāgelio vbi de
vtrisq; dictuꝫ est auferte inquit ab alio mnam qui scꝫ
illo vt debuit non vtebatꝫ ⁊ date illi qui decē mnas ha
bet: id est illi qui bene talento sibi tradito vtebatꝫ: ideo
audire meruit: in modico fuisti fidelis: supra multa te
constituā: de quo etiam adiecit: ꝙ omni habenti dabitꝫ
id est oīm habenti grām inciantē ꝓficientē ꝑseuerani
tem dabitur ꝯsūmans: vel oīm habenti grām minorē:
ipaq; bene vtenti: dabitur maior ab illo: de cuius ple
nitudine oēs accepimꝰ grām pro gratia. Jo. j. id est
ꝓ vsu gratie augmētū ⁊ conseruationē gratie. ¶ Ter 13
tiū etiam patet: ꝙ sicut qui vult ignem diu conseruare
illum sub cineribꝫ abscondit ita gratia sub cineribꝫ hu
militatis: item sicut ignis ollam quādoq; intantū cale
facit ꝙ totum ꝯtentum vel magnā partem ebullire fa
cit: cui remediū apponit qui contētū saluare vult ligna
subtrahendo: vt sic calor minuatꝫ: quādoq; frigidū vꝫ
sal imponēdo: ita ꝙ ignis supbie de gratijs habitꝫ: to
tum quod in bonis opibus anima possidet inaniter ꝑ
oris iactantiā ebullire facit. Contra quod quia nosipi
quādoq; remediū humilitatis adhibere negligimus:
deus qui vult tam gratie vsum q̄ augmentū cum ꝓfi
ciente ⁊ ꝑseuerante ⁊ vase cordis per humilitatis reme
dium conseruare: remedia ꝓuidet optima: quandoq;
frigida ⁊ amara imponi sinit: sicut stimulū carnis pau
lo: ne magnitudo reuelationū totum ebullire faceret:
sicut tribulatiōes etiam multis alijs: sicut patet. T. v.
36. vt calor mitigetur: quādoq; vo ad hoc ligna sub
trahit: subtrahendo scilicet bona de quibꝫ gliabatur:
tam nature q̄ fortune ⁊ gratie: sicut expresse per vnuꝫ
ostenditꝫ exemplū quod scribit beatus Grego. iij. dya
logorū de quodam qui Eleuterius dicebatur: quē ser Exm
uū dei vocat: hic tantū a deo gratiam accepit: ꝙ mira
cula per eum deus operabatꝫ: qui ⁊ puerum quendā a
diabolo vexatū: liberauit: ⁊ mortuū suscitauit. Cū vo
semel animꝰ eiꝰ imoderanꝰ leticia tactus esset: ⁊ de illo
puero sanato gaudēs narraret: eodeꝫ momento idem
puer a diabolo coram omnibꝫ vexabatur: qui multuꝫ
doluit ⁊ seipm amplius humiliauit: nec tamen puerū
solus iterū sanare potuit: sed cum alijs orando sanauit
Sic ergo patet quō deus lignū subtraxit: sciens ꝙ per
nimiū calorē gratie fatue effunderꝫ. Ecclastici. xx.
¶ Quia audiētes tā piculosas esse grārū opatiōes: cuꝫ Ar. iiij.
qbꝫ inanis glia crescit: q qnq; amittere facit: vt imedia
te ante ostēsum est. Aliqui forsitan sibiipis ꝓuide ꝯsu 14

lentes non opabant̄ ne illa simul crescat: ideo de pena
illoꝝ qui tali timore vl' accidia vl' verecūdia vl' q̄cūq3
causa se ab vsu grē eis cōcesse retrabūt: vtile videt̄ tra-
ctare: cū tales non solū ꝯ oim boim ꝯsuetudinē faciūt:
q̄ seminare ꝛ metere nō cessant licet sciāt nec semen cre
scere: nec colligi sine mala berba posse: sed etiā ꝯ christi
doctrinā faciūt: q̄ vult ꝙ non dimittāt ꝓpē boc semina
re: nec etiā ꝙ ꝓpter boc bonū destruāt bladū: sed sināt
vtraq3 crescere sil' vsq3 ad messem. Cum iteruz sint ve-
cordes ꝛ inutiles milites q̄ armis nō vtunt̄: de q̄bꝰ di
ctū est. A.xxiiij.13. Cū etiā infideles sint mercatoꝝ mi
nistri: q̄ cū pecunia cū q̄ possent emere pānū p̄ciosum
vel merces diuitinas ꝛ durabiles: ꝛ maxime vtilitatē
nullas vel viles emit: dū gratia eis data nō vtunt̄ vel
abutunt̄: sicut illi q̄ intellectū expendūt in scientijs va
15 nis ꝛ lucratiuis: ꝛ sciētias aie negligūt: vel q̄ddcūq3 bo
nū corpis vl' aie vl' nature vel fortune vel grē vel etiā
ip̄m tp̄s male expēdūt: non solū a deo puniēdi sunt p̄-
uatiōe priuilegij: sicut dictū est supra.c.c.11. q2 eo non
vtunt̄: sic statī ꝓprīū dāmificant: sed etiā penis grauio-
ribꝰ puniēdi sunt: q2 deo iniuriā ꝛ reipublice dānū in-
ferunt: q2 talis fm Criso. sup Matb.xxv. de talento
abscōdito seruꝰ est infidelis: ꝛ reus totꝰ dāni illati: si-
cut qui causa seminādi semen a dño accipiēs nō semi-
nat tp̄e seminatiōis: damnū facit dño suo: sic q̄ sciētiaz
ad docendū: vel grām ad orandū vel tp̄s ad penitēdū
babet ꝛ nō opat̄: talentū ab eo aufert̄: sicut pz. M.ij.
13. Et nibilominꝰ ꝓ dāno penis punit̄ grauioribꝰ: ꝛ
iuste quidē: q2 si fm leges ciuiles q̄ in bello arma ami-
sit vel aliter illicite alienauit capite punit̄: sicut expresse
pz in digesto nouo li.xj.ti. de re militari.l. desertorē.§.
miles. A fortiori rōne videt̄ ille grauiꝰ puniendꝰ: qui
arma amittit vel alienat sp̄ualia in bello sp̄uali: deo et
sibip̄i ꝛ ꝓximo ꝓditor: vel saltē inutilis miles existēs
q2 grā q̄ in illo est: fallax grā ꝛ vana est. Prouer.xxxj.
Ar.v. ¶ Sed q2 nonnulli totū defectū q̄ in illis accidit sp̄ua-
libꝰ armis q̄ntū ad boc videlicet ꝙ grām nō babēt vel
16 ea non vtunt̄: vel abutunt̄: deo attribuūt: sicut ostēsuz
est. G.ij.4. Necessariū videt̄ in boc articulo illoꝝ de-
nudare mendaciū: ostendēdo ꝙ dñs quātum in eo est
oibꝰ grām dat: saltē necessariā ad salutē: boc igit̄ addit̄
necessariā ad salutē dicēdo: q2 nō oibꝰ dat eq̄liter: sicut
nec oibꝰ stellis eq̄le lumen: nec oibꝰ mēbris corpis eq̄lē
virtutē vel potentiā: nec oibꝰ angelis equalē grām vl'
naturā. Ita non oēs facit aplōs vel ꝓphetas: eis tantā
ꝯferēdo grām quantā aplis ꝯtulit: sed tñ oibꝰ dat vel
offert quāta eis sufficit ad salutē si coopari voluerint:
nec tñ illis facit iniuriā q̄bꝰ minꝰ dat dando alijs plꝰ:
qd̄ decēter ostēsum est Matb.xx. vbi oēs quos inue-
nit in vineā posuit in q̄ laborādo oēs vitā cū mercede
saluare possent: ꝛ tñ plus aliquibꝰ ꝯtulit: fm q̄ntitatē
laboris: de q̄ cū alij murmurarēt. Respōdit: amice nō
facio tibi iniuriā.q.d. ex quo tantū tibi do quātū babe-
re debes: ꝛ quātū tibi sufficit: totū gratis q̄re murmu-
ras? Nota. P.xj.17. ¶ Circa bunc ḡ articulū declarā-
dū. Primo multis ostendit̄ exemplis ꝛ autoritatibꝰ ꝙ
deus oibus grām dat vel offert: saltē necessariā ad sa-
lutē: ex quo illoꝝ patebit mendaciū: qui in deū defectꝰ
17 suos retorquēt. Primo ꝑ boc ꝙ deus opatur in rebus
minoribꝰ vel minoris p̄cij ꝛ nobilitatis: vtpote in ope
ribꝰ nature ꝛ circa negocia corpalia ostendendū est q̄d
ꝛ quō operetur in rebꝰ nobilibꝰ ꝛ maioribꝰ: vtpote i ope
ribꝰ gratie circa negocia sp̄ualia: iste videtur bonꝰ mo
dus ꝓcedendi: ostendēdo ꝑ boc qd̄ facit in minori: q̄d
faciat in maiori. Quia si ꝓbari posset ꝙ sapiens dñs q̄
in factis suis nō deficeret magnā curam baberet de re
minoris p̄cij: intantū circa eā diligentiā suā exbiben-
do: ꝙ in necessarijs ei non deficeret. Ex boc ꝓbato suf-
ficienter concludi posset: ꝙ tantā immo maiorem ba-
beret diligentiā de re maioris p̄cij que plus ꝛ ꝓpin-
quius ꝛ carius ei attineret vtpote si magnā curam ba
beat de aiali. sequi videt̄ ꝙ maiorē babeat de filio. Sic
in ꝓposito si ostendi pōt ꝙ deus tantā curā babeat de
corpibꝰ q̄ sūt minoris p̄cij ꝛ nature aialis ꝙ eis de suf-
ficienti ꝓuidet lumine ꝛ potentijs quibꝰ in esse conser
uari poterint nature: ꝛ finē nature debitum attingere.
Necessario sequi videt̄ ꝙ idē faciat aiabus que quasi
filij ad eius sunt similitudinē: sicut ostēsum est. A.xx.
2. Tamen ꝓpter bonitatē nature cui ꝓuidet que nobi-
lioris est ꝯditiōis: ꝛ ex ꝯgruo maiorē requirit diligen-
tiā. Tū ꝓpter cōditionē nature cōicate que est gratia q̄
maioris est bonitatis q̄3 lumen corpale. Et quāto ma-
ioris est bonitatis natura quecunq3: tanto maioris dif
fusionis ꝛ largioris est cōicatiōis: sicut patet tā exem-
plo de natura stelle: in qua maior inuenit̄ in natura bo
nitas: q̄3 in candela: q2 natura est incorruptibilis ꝛ ma
ior etiā cōmunicatio: sicut patet iterū in sole in quo ex-
cellentiꝰ ꝛ fontale inuenit̄ lumē: quod non inuenit̄ in
alijs stellis: ad quā excellentiā maior sequit̄ cōmunica-
tio: q2 om̄es stelle lumen eiꝰ participāt. Ex etiā rōne: 18
ex q̄ sequit̄ ꝙ cū bonuz sit cōicatiuū sui: maiꝰ bonꝰ est
maiꝰ cōicatiuū sui ꝑ regulā que babet̄: ꝙ qū aliq̄d se-
quit̄ ad illd̄ eodē addito vtrobiq3 adbuc sequit̄: sicut
patet de aiali qd̄ sequit̄ ad boiem. Et ideo eodē addito
vtrobiq3: adbuc sequit̄: verbi grā: q2 sequit̄: bō ḡ aial:
addat̄ vtrobiq3 idē: dicendo bomo albꝰ: ḡ aial album
adbuc sequit̄. Ita in ꝓposito: cum ergo lumen gratie
sit magis bonū q̄3 lumē solis: ꝛ quantū in eo est om̄ia
illuminet corpaliter: omnibꝰ corpalibꝰ offerat̄ oculis.
A multo fortiori lumē gratie quantū in eo est om̄es il-
luminat aias cunctisq3 sp̄ualibus se offert oculis buic
rōni testimoniū ꝑbibet Joan.j. Erat lux vera que illu
minat oēm boiem. Et ꝙ postea eodē.c. exponēs qd̄ est
lumen illud: dicit de plenitudine eius om̄es accepimꝰ
grām. Et paulus ad Thimo.ij. Apparuit grā saluato
ris nostri dei oibus boibus. et Ephe.iiij. Dedit vni-
cuiq3 grāz fm mensuram ⁊c. Et decretum: d̄ cōse.dis.
iiij.c. Nec q̄cq̄: vbi babet̄: ꝙ sicut sol eq̄li luce eq̄liter
sup oēs irradiat: sic grā dei sine acceptiōe ꝑsonarū eq̄-
liter oibus infundit̄. Ex bac rōnis ꝛ autoritatū cōcor- 19
dia: concedere necesse est deum omnibꝰ lumen gratie
offerre: vel multa de eo incōueniētia implicare: q2 būc
in eo negare ꝓuidentiā. Primo est ip̄m cōcedere insi-
pientē: ꝑdictū nanq3 est ꝙ sapiēs plꝰ ꝓuidet ꝛ maiorē
curā babet de natura meliori atq3 ꝓpinquiori: vtputa d̄
filijs. Negare ḡ deū q̄ illa large nature corpali ꝓuidet
ꝙ solem suū oriri facit sup bonos ꝛ malos: ꝛ pluit sup
iustos ꝛ iniustos Matb.v. tā large vel liberaliꝰ nō ꝓ
uidere nature sp̄uali: est ip̄m dicere insipiētē. Scd̄o b̄
dicere est ip̄m dicere impotētē vl' om̄i natura peiorem.
q2 oīs natura siue insensibilis siue seminū vl' plātarū
siue sensibilis sicut aial dans alicui subiecto esse ꝛ vitā
que ꝯditioni sue ꝯuenit: si potens sit dat ei per q̄ in esse
ꝯseruari ꝛ ꝑ que finē ad quē ordinat̄ attingere pōt: sic
patet de ligno vel stipite a quibꝰ semen vel granū non
solum esse babet: sed etiam extra corticē dedit sei p̄m in
esse ꝯseruatiuā ꝛ sui ꝯseruatio defensionē ꝛ intra virtutē
alterius ꝓductiuā. Sicut etiā in aialibus quorū quod
libet aliud in esse ꝓducens dat illi potētiam nutritiuā
per cuius vsuz indiuiduū ꝛ potentiā ꝓductiuā seu ge-
neratiuā sue similis in specie: ꝑ quā species in esse ꝯser-
uat̄. dat etiā eis vngulas dētes cornua ꝛ bmōi arma. ꝑ

que a nociuis se custodiant. Si vo aliqđ indiuiduū in
aliq̄ tali deficiat ꝑfectiōe: sicut faciūt hoīes vel fet⁹ mō
struosi: cām assignare oportet ex pte nature ꝓducētis:
q: non fuit potēs: vel aliq̄ mō ꝑ excessum vel diminu-
tionē erro: fuit i natura ꝓducēte: q: qñ potēs est ⁊ ma-
20 teria ꝓportionata: sp ꝓducit qđ melius est. Sicut ḡ ex
parte nature sufficiētia in ꝓducto: arguit sufficiētiā in
ꝓducēte: ⁊ insufficiētia in ꝓducēte insufficiētiā in' pro
ducto: ⁊ ecōuerso sufficiētia in vno sufficientia in alio:
ita apte ꝓducēns ꝓductionis diuine si deficeret ꝓdu-
cto in his q̄ necessaria essent ad salutē: ⁊ ad finē ad quē
ordinat eternā ꝯsequendā. Quia sicut arguerē ex pte
nature: sic vicȝ: istud aial ꝓductū nō habet sufficiētes
potētias vł mēbra ꝑ que in esse ꝯseruari ⁊ finē suū ꝯse-
qui posset: ḡ natura ipm ꝓducens fuit impotēs ⁊ defe
ctuosa. Ita ex pte dei argui pōt: Si isti homini iā nato
non dat gfa ꝑ quā in esse bono ⁊ in vita spūali ꝯserua-
ri ⁊ finē suū supnaturalē ad quē ordinat ꝯseq̄ possit.
Ergo de⁹ ipm ꝓducens impotēs fuit vel omi natura
in ꝯditiōe hac peior: q: ois natura ꝓductū iuuat q̄ntū
pōt ⁊ meliori mō quo pōt ꝓducit: hoc non solū hereti
cū: sed etiā ꝯ oēm naturalē est dicere rōnem. Cum sm
phm omē ꝓpē qđ: ⁊ illud magis: ⁊ cū omē ꝑ participa
tionē tale vtpote bonū verū ⁊ hmōi: reducant ad vnū
essentialiť tale: sicut ptȝ ex secūdo methaphisice. Opor
tet q̄ tota bonitas causarū secundaꝝ reducat ad illam
cām primā: a qua teste Ia. j. est omē bonū. Cū ḡ illa cō
ditio bonitatł in causa secūda inueniat: q̄ ꝓducto dat
necessaria vt dictū est: illā ꝯditionē in deo vis naturał
21 rōnis ꝯcedere cogit. Qui ꝯclusionē istā negat: asserēs
non esse silē de natura que opat necessitate: ⁊ de deo q̄
opat volūtate: voluntatē in deo peioris asserit esse ꝯdi
tiōis: q̄ necessitatem in natura brutali seu sensibili. Et
querendū est a tali: si natura intellectū haberet ⁊ volū
tatē: intantū: q̄ m ci⁹ esset potētia ꝓducere ferū cū oib⁹
necessarijs ad esse ⁊ finē reqsitis: si sic illū ꝓduceret vł
non. Si dicūt q̄ non: irridēdi sunt: si dicūt q̄ sic: qua-
re ḡ illā bonitatē deo subtrahūt: quā homini vł bruto
attribuūt. Sed forte dicēt ḡ de⁹ necessitate homini in
necessarijs ꝓuidet. Quib⁹ ridet: q̄ sicut materie dispo
site in vtero mrīs necessitate immutabilitatis ⁊ infalli
bilitatł aiam creat: ⁊ materie infundit: eādē dās esse na
ture. Ita eadē necessitate aie disposite grām creat ⁊ in-
fundit aie dās esse grē: sicut patet ꝑ sanctū Thomā. j.
22 ij. q. cxij. arti. iij. Tertio dicere ipm suis in necessarijs
non ꝓuidere: est dicere ipm ingratū. Quis enī gratus
rex ponit hoies ad custodiā castri: vel in militia ducē-
re: ⁊ illis qñ sine dāno sui pōt nō ministrat necessaria?
Et si reges ⁊ impatores terreni in h casu suis ꝓuident
cū rerū suarū diminutiōe: q: min⁹ habēt dū multa ex-
pendūt: de q̄b⁹ aliqñ nō lucrant: si enī talia eis ꝓuide
ri in legib⁹ suis scribūt: sicut ptȝ Codice li. xij. ti. de er-
rogatiōe militaris annone vbi ordinat impator: q̄ mi
lites dū in expeditiōe sunt habeāt necria: panē vicȝ et
vinū ⁊ acetū ⁊ lardū. Cū ḡ aie sunt castra dei sic osten
sum est. A. xxiij. 12. De cui⁹ custodia hoiem quēcunqȝ
sub durissimo ꝑcepto ⁊ grauissimo ꝑiculo onerauit q̄
q̄tidie obsessum est. Cuȝ etiā suos milites q̄tidie bello
expositos videat quō sine maxima ingratitudine q̄ȝ in
deo nephas est credere illis victualia negaret grē: q̄ si-
ne rerū suarū diminutione dare pōt? Quō enī suis ne-
garet filijs vel militib⁹ qđ nūq̄ȝ parētes carnales suis
23 negarent? ¶ Sed adhuc forte dicent q̄ dū milites fide
les sunt: ⁊ filij innocētes rex et parētes eis ꝓuidēt: sed
ipis ꝓditore agētib⁹ neq̄q̄ȝ: ita deus ipis natis ⁊ inno
cētib⁹ grām offert sed ipis peccantib⁹ retrahit: nec ipaȝ

iterū offert: qđ dictū reprobat tā exēplo q̄ȝ rōne ⁊ auto
ritate. Exēplo enī ptȝ: q̄ nō obstāte q̄ hō ꝺ die oculos
claudat ⁊ solis lumen qđ illud recipe deberet: ⁊ videre
excludat: sol tñ radios suos non retrahit q̄n oculoꝝ ef-
figijs q̄ntūcūqȝ clausis se offerat: de nocte vo ecōuer-
so intantū se retrahit: q̄ oculis ꝓpris non solis lumē ḡ
poti⁹ noctis tenebre se oculis offerūt: sic non obstāte: q̄
hō de die vite hui⁹ mentis claudat oculos: vł velamē
to peccati illos coopiat sol tñ iusticie q̄ radioꝝ gfe⁊ mi
sericordie non est auar⁹ nec parc⁹ possessor: cui⁹ mise-
ricordia plenior ē terra quā sole corpali mentis se ocuł
offert: de nocte tñ mortis vite occasum intantū se retra
hit q̄ ipius oculis non lumē gratie: sed tenebrarū reci-
piet penas. Non q: sol ille q̄ occasum nescit ei occidat:
sed quia ipe occidit soli. Ratio ad hoc sumit ex dei do- 24
ctrina qui docet remittere vsqȝ septuagies septies: id
est semp qui etiā vult q̄ dū oēs sunt in hac vita oibus
optem⁹ salutē: ⁊ aiaꝝ licet non corpoꝝ vitā recipiam⁹
⁊ salutem: si ipsemet hoc non faceret quantū in eo si ex
parte illoꝝ debita adesset habilitas: doceret qđ non fa
ceret ⁊ contra naturā vellet riuulū copiosiorē esse gra-
tia q̄ȝ fontem: fallacem qȝ faceret aplm qui ꝺ eo dicit q̄
vult omēs hoies saluos fieri quantū in eo est. Totum
istū ꝓcessum ꝯfirmat apl's. ij. Coꝝ. ix. dicens. Potens
inquit est deus oēm grām abūdare facere in vobis: vt
in oibus semp oēm sufficientiā habentes: abundetł in
omē opus bonū: in hoc q̄ dicit potens est: nō excludit
quin parat⁹ etiam sit: sed includit q: posse ⁊ nolle vbi
debet notat omnē iniquitatē vel parcitatem: in hoc q̄
dicit semp: confirmat vltimū dictū q̄ videlicet in hac
vita grām semp offert dicens gratiaȝ dei recipiatis. ij.
Coꝝ. vj. Ab ipo verbo incarnato: quod est plenū gra-
tie ⁊ veritatis Io. j. Est enī vt dictū est plenū grē nob
dum viuim⁹ ⁊ veritatis: dū morimur.
¶ Sed cum videam⁹ nōnullos grām habere vel sm Ar. vj.
grām nō operi. Ex quo iste defectus in opibus bonis
⁊ gratiosis deo attribui non pōt vt ostensum est: inue- 25
stigare oportet: cui attribuendū sit. Cuius quidē inue
stigationis veritas citius apparet si bonoꝝ operum et
gratiarū receptionē ꝯditio respiciat. Gratiarū nanqȝ
receptio: ⁊ virtutū opatio: ꝯditionē q̄dāmodo sequū-
tur matrimonij: ⁊ ꝓductionis fructuū tam de terra q̄ȝ
de arborib⁹: ⁊ sanatiōis egroti: quia sicut ad matrimo-
niū copulandū due requirunt voluntates. Ex quib⁹
si vna desit nihil efficit: ad fructū etiam de terra vel ar-
borib⁹ ꝓducēdū due requirunt cause. Vna videlicet
motus firmamenti ⁊ solis irradiatio. Alia q̄tū ad ter-
ram homo qui eam operur: ⁊ ad ꝓducendū fructū dis-
ponāt. Q̄tum ad arbores vo secūda causa est virtus
in radice. Ad sanationē etiā egroti due frequēter ꝯcur
runt volūtates: vicȝ medici docētis ⁊ infirmi coopan-
tis. Ita in ꝓposito ad spūale matrimoniū inter deum ⁊
hoiem copulandū due requirunt voluntates dei scȝ ⁊
hois: sic ḡ ad bona opa ꝓducēda ⁊ aie saluationē obti-
nēdā: ⁊ sicut in mrīmoniali copulatiōe si vna desit vo-
lūtas sic etiā in fructuū ꝓductiōe si desit q̄ terrā colat vł
virt⁹ nō assit radicis vł volūtas ꝑuertat infirmi ne qđ
ei a medico dicit faciat: sed volūtarie seipm occidē vult
nec mrīmoniū fit: nec terra aut arbores fructū ꝓducūt
nec infirm⁹ sanat. Vno ḡ ad mrīmoniū copulādū vo
lūtatē paratā habēte sole vt debet terrā irradiāte ⁊ me 26
dico bene docēte: si null⁹ in istł sequat effect⁹: cui attri
bui debet defect⁹? non pōt attribui illi cui⁹ volūtas est
pata nec soli nec medico: sed alteri cuius volūtas non
ꝯcordat: ⁊ colono qui terrā suā non disponit ⁊ radicib⁹
arefactis ⁊ volūtarie infirmo. Sic in ꝓposito defectus

gr̃e vel bone opatiõis vel mora alie ꝑ culpã nullo mõ
deo:cui⁹ volũtas semꝑ est pata:q̇ semꝑ quãtũ in eo est
oẽs irradiat vt ostẽsum est:⁊ q̃ntũ in eo est:sanat oẽs
infirmitates eoꝝ teste ps.cij.est attribuendũ. Sed nob̃
ip̃is quoꝝ volũtas diuine non ꝯcordat volũtati:q̇ ter
rã nr̃am ꝯtritiõe ⁊ ꝯfessione non colimus nec disponi-
mus q̃rũ mens est arida: q̇ medicũ audire nolum⁹ cũ
illo qui noluit intelligere vt bene ageret:q̇ ip̃o lumine
gr̃e offerẽte:oculos cordis apire nolum⁹. Vñ Ancel-
mus:hõ inq̇t non habet gr̃am non q: hanc nõ dat de⁹:
sed qi hanc nõ accipit hõ: vtriq; eñ porrigit tñ accipiẽ
ti q̃ non accipiẽti:sicut solis lumẽ porrigit tñ videnti:
q̃ oculos claudẽti q̃re accipit vn⁹ lumẽ ⁊ ali⁹ nõ:nisi
q: vn⁹ oculos aperit ⁊ ali⁹ non. Unde ꝗ accidit ei:qui
lumẽ habet vel q̇ sanaṫ ꝙ ista ꝯsequitur.certe a sole seu
medico ⁊ seip̃o:vnde alteri accidit ꝙ vtroq; caret:cer-
te ex seipso: ita oĩs bona opatio a deo est q̇ teste Esa.
xxvj.Oia opa nr̃a opaṫ in nobis ⁊ a nobis: quia teste
Paulo.j.Coꝛ.iij.Coadiutores dei sumus:omnis v̓o
huiõi defect⁹ a nobisip̃is est. Nota autoritates bonas
27 sermõe.lxxxiiij.6. Sicut si illi qui sunt in castro obses-
so:quib̃ dñs victualia sufficiẽtia mittit ⁊ auxilia:sicut
etiã cui pecunia tradiṫ ad mercãdum:cuj q̃ si bene illa
vtaṫ victũ ⁊ vestitũ ⁊ necessariã lucrari põt sustẽtatio-
nẽ si bene in his se habeat qđ bonitatis est in vtroq; si-
ue in castri custodia siue in lucro ab vtroq; est tñ vicꝫ a
dñs seu tradẽte pecuniã quam a custode ⁊ mercatore.
Si v̓o vnus ꝓditione castrũ ꝑdat: quod ⁊ põt si velit
quantũcunq; sit bene munitũ ⁊ instauratũ. Si etiam
ali⁹ pecuniã ⁊ sustentationẽ ad taxillos ludendo ꝑdat
in seip̃is est defect⁹. Nota.L.iiij.7.¶ Ex oĩb̃ istĩ pꝫ
ꝙ illi de q̇b̃ diciṫ in ps.xx.Qm̃ declinauerũt in te ma-
la:sicut patet. G.ij.3.quẽadmodũ Adã qui deo q̇dã-
modo pctm̃ suũ imposuit:dicens. Mulier quã dedisti
mihi dedit mihi:⁊ comedi:⁊ quẽadmodũ latro ad su-
spendiũ duct⁹:⁊ mulier cũ grosso ventre vel in alia in
fortunia incidens:rñdet:hec fuerũt nobis ꝑordinata:
qui etiã dicunt sum fragilis nõ possum abstinere: oẽs
isti mentiunṫ cũ oĩb̃ sibi silib̃: ⁊ si periculũ sit menti-
ri sup hoiem:periculosi⁹ videṫ mentiri sup deũ: vide
P.xj.19. Ponam⁹ nos duos vicinos terras suas q̃ ꝓ
pinquo possidere eq; in natura sua bonas:equale tem
pus imbres ⁊ solis irradiationẽ equaliter sed non cul-
turã equalẽ habẽtes. Iterũ ponam⁹:duos filios eius-
dem patris vno habẽti man⁹ lotas:alteri illotas. Ite-
rũ duos eq; armatos non tamẽ corda habentes eq̃lia
duos etiã stantes in solis lumine: vno oculos clauden
ti:alteri non. Si prim⁹ cui⁹ terra non est culta dicat:ꝙ
nõ ꝓducit fructũ ꝓpter defectũ solis vel tpis:si fili⁹ di
cat:qui habet man⁹ turpes:ꝙ non recipit iocale qr pa
ter nõ offert. Si terti⁹ dicat ꝙ fuit in bello vict⁹ vbi so
cius vicit: quia non fuit armatus. Si quartus dicat:
ꝙ non recipit lumen:quia sol non lucebat:nonne om-
nes mentiunṫ?qr terra primi nõ ꝓduxit fructũ sicut ter
ra vicini sui quia nõ erat equaliter culta:fili⁹ non reci-
pit iocale qr man⁹ nõ mũdauit. Alius fuit vict⁹ ꝓpter
defectũ cordis. Quart⁹ lumen nõ recipit:qr oculos nõ
28 aperuit:cũ tamen in sua potestate esset aperire si volu-
isset. Sic in ꝓposito frequẽter videm⁹ duos hoies q̇ ex
eadẽ sunt natura ⁊ terra nõ nũq; duos v̓o fratres ger-
manos:qui terras habent satis vicinas quoꝝ vnus d̓
terra sua fructũ ꝓducit castitatis ieiunij elemosynarũ
⁊ ceterarũ virtutũ. Ali⁹ v̓o nihil tale:sed spinas ⁊ tri-
bulos ⁊ vrticas ꝓducit vicioꝝ: vn⁹ recipit iocale gra-
tie:alius nõ: vn⁹ diabolũ semꝑ vincit ⁊ carnẽ ⁊ mun-
dũ:ali⁹ non: vnus ꝑcipit quid sit agendũ vel fugiẽdũ

alius nõ. Si ille qui in oĩb̃ istis deficit deo defectum
imponit falsum dicit:quia dicit in Apo.iij.Ꝙ stat ad
ostiũ ⁊ pulsat:⁊ ꝙ si quis ei aperire voluerit intrabit:et
cenabit cũ eo. Sed heu nõ erat q̇ aperiret nec aspiceret
sicut patet. C.vij.27. Non gr̃a eis deest sic ip̃i desunt
gr̃e. Mulier illa que vasa habuit in quib̃ recipet oleũ
recepit:patet ꝗ ꝙ male dicunt vel respondẽt qñ querũṫ
ab eis qñ erunt boni vel quãdo vitã emẽdabũt?respõ
dent quãdo deus voluerit:et q; dicunt:da mihi vt ꝓfi
ciam qđ iubes:quia ita fragilis ⁊ debilis sum ꝙ pcce
pta tua implere nõ possum quare nõ das mihi gratiã
resistendi peccatis? Et si queraṫ quare non ꝑficiũt bo- 29
nũ quod vidẽt vl̓ quare non dimittũt mala ⁊ peccatũ
qđ ore detestanṫ. Respõdent expecto gr̃aꝫ:qñ habue-
ro gr̃am libẽter faciam:in istis nanq; ⁊ in oĩbus dictĩ
similib̃ falluntṫ quia de⁹ ⁊ gratia eos vbiq; expectant
⁊ non ecõuerso. Ille eñ qui nos oẽs vocauit in gra
tiam christi. Gal.j. Venientẽ non fugat vel venientẽ
non fugit:sed expectat:qui dicit Esa.v. Expectaui vt
faceret vuas: ⁊ fecit labruscas. Et est autoritas satĩ ad
ꝓpositũ:quia sicut d̓ vinea ibidẽ recitat:qđ fecit ei q̇c-
quid debuit: vnde ⁊ ait recitatis:que ad vinee ꝑtinent
culturã quid ei qđ debui vltra facere ⁊ non feci?insup
⁊ sup hec oĩa expectaui eã vt faceret fructus: ⁊ nõ fe
cit. Ita in ꝓposito in toto ꝓdicto ꝓcessu patet: ꝙ deus
vinee scꝫ cuilibet homini nato facit quicq̇d facere de-
bet gr̃am offerendo:ꝙ etiã eos expectat ⁊ tamẽ de quo
dolendũ est illud quod diciṫ ibidem de vinea illa: põt
dici de multis vineis nunc:expectaui inquit vt facerent
iudiciũ: ⁊ ecce iniquitas ⁊ iusticia: ⁊ ecce clamor illorũ
scꝫ qui oẽm defectũ clamãdo mihi imponũt: qui dicũt
se me expectare cũ ecõuerso ego eos expectem: qui mi-
hi clamant dicẽtes:da mihi vt ꝑficiã ⁊ non porrigant
vas in quo recipiant granã:ꝑ quam ꝑficiant. Irratio-
nabiliter eñ clamant:qui nec habent in quo recipiant
nec illud disponũt:ego inquit deus multo rationabi-
li⁹ eis clamare possem:porrige in quo recipias vel mu
nus laua sic clamo. Esa.j. Lauamini mũdi estote ⁊c̃.
Quia teste decreto de pe.di.j.§.alij ecõtrario:null⁹ ni-
si purgatus a vitijs gr̃am dei accipe põt: ergo dũ vas
anime plenũ est peccatis quãtũcunq; ore clames:quia
tamen man⁹ operi non appones:gr̃am recipe non po-
tes:quia neq; in quo haurias habes Jo.iiij. Et posi- 30
to ꝙ dispositi gratiã recipiant non postea eã amittere
poterũt:si voluerint ac si priuilegiũ a papa recepissent
Nõne in potestate illoꝝ esset illo vti: vel illud dimitte-
re? Si v̓o non vtunṫ vel amittũt defect⁹ in dãte priui-
legiũ non est:sed in ꝑdente:sic in ꝓposito. Ꝙ si instare
velint ⁊ dicere:ꝙ ꝓdicta dispositio ad gr̃am recipien-
dã vel retẽtio ⁊ custodia iã habite in potestate illoꝝ nõ
est:qr sine gr̃a que a deo est:neutrũ fieri põt. Respon-
deṫ:ꝙ siue illud qđ dispositionẽ ꝓcedit voceṫ inspira-
tio siue gratia que ⁊ dispositionẽ ꝓcedit ⁊ ip̃m ꝙ eum
in gratia conseruat:siue quodcũq; aliud voceṫ ꝙ se a
deo de necessitate habere asserũt ad hoc ꝙ se disponũt
vel in bono ꝑseuerant:deus in illo nunq; deficit:quia
⁊ de illo ꝓcedunt omnes rationes ⁊ exempla totius ar-
ticuli. Quando ergo dicũt:ꝙ non est in potestate illo-
rum: respõdetur ꝙ faciant ad hoc quicquid ip̃i pote-
runt et infallibiliter bene erit. Sic ꝗ ex effectu scire pos-
sunt:ꝙ male dicũt:quia si faciũt ad hoc q̇cquid facere
possunt:ergo bene est:antecedẽs patet:quia deus mini-
ste ageret petendo ab homine ad hoc ꝙ bonũ haberet
statũ plusq̃ facere posset:ergo a destructiõe ꝯsequẽtis
si bonuꝫ statum in esse spirituali non habet: non facit
quicquid facere põt ad hoc sm̃ dispensationẽ gratie q̃

data est. Ephe.iij. q: vnicuiq; data est grã scdm mensu-
rã & magis & min⁹ donationis christi Ephe.iiij.i.scdm pl⁹
& min⁹ sicut patet supra.e.c.16. Et sicut pleni⁹ patebit in
fra capitulo de predestinatione in quo autoritate Paul⁹ to-
tum predictũ confirmat processum & occasionem dat arti-
culi sequentis.

Ar.vij. ¶ Et hoc vicz q nonnulloꝝ corda mouere pot:quare vni
cuiq; datur & offertur grã ab illo quem scit q multi illoꝝ eã re-
31 cipere nolũt. Multi vero ipsam iã receptã amittere volũt:
hoc enim mirabile videtur cũ null⁹ dñs ei castrũ vel mane
riũ vel preciosum iocale: vel offeret vel custodiendũ tra
deret:quem sciret illũ amissurũ. Solutioni vero hui⁹ que
stionis quam habetur. T.v.50. hoc addendũ est: q similitudo
de dño tradente castrũ nõ est bene ad propositũ. Sed si-
militudo de reddendo debitũ pl⁹ est ad propositũ q: deus
materie disposite aiam infundendo & aie disposite grãz
largiendo debitũ sue prudentie reddit: sicut & de aliis fa-
ctis suis dictũ est: supra.e.c.23. Sicut ergo fidelis homo de-
bitũ suũ reddit quantũcunq; sciat illũ cui redditur velle illã
amittere pecuniã quam ei reddit vel abuti. Ita de⁹ aiam
materie & grãe aie infundit: vt notas faciat diuinas gra
tie bonitatis sue Ephe.ij. Et idem de angelis bonis mali
hoibus deputans dici pot. Si obiiciatur hic q de⁹ hoc fa-
ciendo facit contra philosophiã & leges ciuiles per quas gladius
non est furioso reddend⁹: rñdetur q verũ est dũ in furia
sunt corpali: ita nec deus istis grãm reddit dũ in furia
sunt spũali: q: sicut nec prim⁹ dũ insanit est ad gladiũ
suũ quem apud aliũ deposuit suscipiendũ dispositus: ita
nec secũd⁹ dũ peccat ad grãm disponitur suscipiendã: nec
ei de⁹ grãm infundit sicut nec sapiens in vase immũdo
vel pleno vel fracto vel trãsuerso preciosum liquorem in-
fundit: nec ponit vinũ nouũ in vtres veteres: ita nec
de⁹ cordi infirmato per luxuriã vel vento superbie pleno:
vel per discordiã fracto vel per cupiditatem ad terrena trãs-
uerso grãm realiter infundit. Sed tñ offert illis: quia do-
ctrinã tenent apli.i.ad Thessa.iiij.c. dicentis sciat vnus-
quisq; vas suũ possidere in sanctificatione &c. Nõ quod
grã facit oia opa penitentie & religionis leuia. P.vij.40.

G.iiij. GRatitudis. Primo mul-
tis exemplis ostendendũ est documentũ. Scdo cõ-
plementũ. Tertio perpetuitas. Quarto vtilitas. Quin-
to gratoꝝ paucitas & ingratoꝝ ostendenda est multitu-
do. Sexto ingratoꝝ ostendende sunt condiciones. Septio
responsiones cum reprobatione. Octauo pena. Nono
pene iusticia.

Ar.j. ¶ Ratione primi est sciendũ: q licet lex & vinculũ grati-
tudinis diuersimode nos deo obliget & primo: q: deo
1 equalem & condignũ reddere nõ possum⁹ pro ope creationis
& recreationis in quibus nos preuenit, pro ope gubernationis in
qua nos comitatur & pro ope glorificationis quod sequitur. Cuz
enim scdm phm in ethicis pri equiualens reddere nõ possu
mus a quo esse habem⁹ nature cui tãtũ dare nõ possum⁹
A multo fortiori deo patri nrõ a quo esse nõ solũ nature sed
& grãe habem⁹ & glie: equiualens reddere nõ possum⁹: pro
tot beneficiis que propheta cũ retributionis insufficientia recol
ligens admirãdo querit. ps.cxv. Quid retribuam dño &c.
homini vero dñi tpalia retributio maior fieri pot. Exem-
plũ ad hoc de speculo ardenti: q radios solis accipiens
ad maiores eos reflectit calores: intantũ q materiam
multũ siccã cuiusmodi est illa in qua ignis ferro percussus
recipitur reflectio illa sicut experimentũ docet accendit. Sic
illi de quibus Sap.vij. Speculũ sine macula donoꝝ tpa
liũ radios in se receptos cũ tãto charitatis calore refle-
ctere debet orãdo docendo: exẽpla bona dãdo q eos pri⁹
nõ accẽsos charitate accendãt. Accensis vero calorem du-
plicent vt de vtrisq; verificetur illud Eccli.xx. Est datũ
cui⁹ retributio duplex. Tamen ad reddendũ vtriq; tam 2
deo q proximo gratitudinis debitũ plura nos informãt
exẽpla. Quoꝝ primũ accipitur in natura insensibili. Ter-
ra enim bene culta & ab herbis nociuis purgata: debitis-
q; tẽporibus & bonũ semen recipiens nõ est hoi cultori suo
ingrata: sed reddit semina multiplicata: sic vinea sic ar-
bores flores etiã sicut solsequiũ & hmõi solis suscipien-
tes radios se aperiũt quorũ exẽplo hoies dei vel hois re-
cipientes beneficia corda aperiant diligendo & ora regra-
tiãdo illud prophetucũ implentes vaticiniũ. Confitebitur ti-
bi cũ benefeceris ei &c. ¶ Scdm accipitur in natura sensi
bili irrõnabili cuiusmodi est natura brutoꝝ de quibus
Seneca li.j.de beneficiis.c.ij. Bñficiis inquit fere oia sen
tiũt aialia nec vllũ tã immãsuetũ aial est q cura nõ mi
tiget & in amorem suũ vertat: leonũ ora impune a mgris
tractantur. Elephãtis feritatem vsq; in seruile obsequium
deducit cibus: adeo etiã q que extra intellectũ atq; estima-
tionem bñficij posita sunt assiduitas meriti vincit: canes
etiã pro paruo cibo eis dato tñ mgros suos diligunt q
pro illoꝝ defensione morti se exponũt: quod ergo in compatio
ne istoꝝ deo rñsuri sunt qui per hmõi bñficia peiores fiũt?
sicut ostẽsuz est. D.ij. articlo.iiij. Nota contra istos. R.ij.
3 9. ¶ Tertiũ accipitur in natura rõnali in factis vicz antis
quoꝝ memorabilibus de quibus li.j. de nugis phoꝝ scribitur
q Juli⁹ cesar cuidã veterano periclitãti in causa sua ad-
uocatũ dedit. Sed cũ veteran⁹ de illo nõ contẽtus vul-
nera seu vulnerum cicatrices que nõ per aduocatũ sed in pro-
prio corpore pro ipso sustinuerat ostẽderet ipse imperator in
propria psona descẽdit veteranũ in iusticia pregẽdo: christi
sti vulnera que pro nobis in corpore suo ptulit nobis quotidie ostẽ
duntur vt causas & leges ei⁹ & iusticias defendam⁹: sed
heu nonnulli per aduocatũ ei seruire volũt: dicẽtes. Ora
pro me: ieiuna pro me & hmõi. Alii vero pei⁹ faciũt: quia nec per
se nec per aduocatũ ei⁹ tenent legem: vel in causa in qua eos in-
uocat dicens: quis consurget mecũ: scz in bello: aut quis stabit
mecũ aduersus opantes iniquitatem? Cõtra peccatores iusti
ciã scz defendere volũt pl⁹ se q deũ amãtes: in hoc dei iu
sticias defendere vel eius iniurias vindicare nolũt &
ipsi malas grates habeant de quibus.ij. Thi.iij. Erũt hoies
seipsos amantes cupidi elati ingrati &c. Non sic boni
christiani qui predictis omniũ creaturarũ informati exẽ
plis grati estote. Coll.iij.

¶ Huius aũt doctrine complementũ sola virtute ha- Ar.ij.
betur gratitudinis. Ad cuius dicti intellectũ est sciendũ.
q sicut ex dictis linconiensis in cõmento suo super primũ 4
capitulũ li. dionysij: de celesti Jerarchia in parte collis-
gitur dona & beneficia a datore ad receptorem descenden
tia sunt quasi radij solares a sole ad corpa inferiora de-
scendentes propter tres tales proprietates in radiis & donis
inuentas. Vna enim luminis descendentis proprietas est: Tres ra-
q paulatiue in nrõ crescit emisperio: sicut patet in ma diorum sola
ne quando lux primo oritur ab imperfecta claritate paulati rium proprie-
ue in perfectã crescit claritatem. Sic dona dei minus per- tates.
ecta nature scz & fortune & gratie precedunt: si quibus & be-
ne vtatur lumen gratie in eo crescit vsq; ad perfectissimã
claritatem ad lumen videlicet glie. Et sic in custodiendis
illis retributio multa in ps.xviij. Eundem etiam modũ
obseruãt hoies sapientes: pri⁹ minora dãtes: postmo-
dum vero grauia in minoribus: maiora addunt. Secũda 5
radioꝝ proprietas est q humores de terra eleuant et dis-
persos congregãt & secum in altũ trahunt in nubib⁹
vniunt & iterum terrã irrigare faciũt: ita q virtute ra-
dioꝝ fit aquarũ quedã circulatio quia mediãtibus illis
primo in altũ eleuantur: ipsis vicz illas alleuiãtibus & tra-
hentibus: & mediantibus illis nubibus iterũ terrã irrigant:

ipſis videlicet eas liquefacientibus et medijſubus illis
iterū ī altū leuāt:ſic dona dei ad hoc ad nos emittunt
nō ſolum que nobis dedit: ſed etiam que ꝓ nobis fe-
cit:ſicut eſt incarnatio:ꝑdicatio: ⁊ que pro nobis ſuſti-
nuit:ſicut eſt paſſio:mors ⁊ hmōi: vt nos a terra.i. a ter-
renis affectionibꝰ eleuent et ira et inimicitia diſperſos
cōcordia ⁊ pacis vinculo ſimul ligent ⁊ vniant ⁊ ſecum
in altum ꝑ dilectionē ⁊ ꝯtemplationē trahant: ⁊ iterū
docendo ⁊ ꝑdicando eos: quos in altum trahunt ter-
ram irrigare faciant:donec finaliter ad ipſm primū da
torem mediante donoꝝ ſuoꝝ bono vſu in celum eleuē
tur:vt ſermo in eis impleat apoſtolicus quoniā ex ipſo
6 ⁊ in ipſo oīa. Tertia cōditio in radijs inuenta eſt:ꝙ
quādo inueniūt corpus ſolidū ⁊ politum:quod quidē
ipſos recte per lineas rectas recipit:ad maiorē reflectūt
calorē:quādo vero oblique recipiunt licet ad aliquē:ad
paruū tn̄ reflectunt caloris augmentū: qn̄ vero corpus
in ſe inſolidū cuiuſmodi eſt aer inueniūt:nullā habent
reflectionē ita ꝙ aer radios recipit: ſed qꝛ in ſe mollis
eſt calores nō reddit quādo vero flores inueniūt eos am-
plius odorare faciunt. Quādo vero fetida inueniūt loca
ipſis receptis amplius fetēt:ſic beneficioꝝ radios ma-
li recipiētes peiores ſupbiendo ⁊ deū expugnādo fiūt:
gratiā trāſferentes in luxuriā Jude.j. ſicut ptz.G.ij.
Boni vero plus gratiarūactione ⁊ aliarū virtutū odo-
re redolent: peccatores vero ⁊ ingrati quēadmoduz aer
eos recipiūt:ſed nihil refundūt. Tepidi vero qui cū ple-
na cordis facie dona dei nō recipiūt nec in ipſum dato-
rem directe reſpiciūt: ipſum feruenter diligēdo ⁊ lau-
dando:manū quidē ad receptionē porrigunt:ſed faciē
obliquant quaſi vno oculo oblique in ipſm intendēdo
tales radios beneficioꝝ oblique recipiūt: ⁊ paruas ore
vel ope grās refundunt: qui vero ſolidi ſunt ⁊ boni cuz
corde recto dei ⁊ hominū dona recipiētes mediāte vir-
tute gratitudinis illa ore regratiando: ⁊ opere ſm poſ-
ſibilitatē ſuā reddendo reflectūt ad eum punctū vt vene-
runt per lineā rectam: qꝛ eundē finem intendūt quem
dator gratie intendit ⁊ eodē opere aſſequunt ad quod
opus gratia ordinat:qui vero alium intendūt vel aliter
aſſequit directe radium nō reflectit. Et ſic patz ꝙ hoc
qd̄ facit in corporibꝰ vel rebus quibuſcūqꝫ ſoliditas:h
in hominibꝰ facit virtus gratitudinis: qꝛ ſicut in cor-
poribus radij ad intenſum reflectunt calorem viceqꝫ
caloris recepti ſoliditate reciproce reddunt: ſic in hoi-
bus ſola gratitudinis virtute retributio fit debita bene
ficioꝝ: illaqꝫ ſola ſi deſit nihil vt debet reddit. Si vero
ſola aſſit:debitum reddit: facitqꝫ poſſeſſores ſuos grās
agentes ſemꝑ Ephe.v. ⁊ ad Colloſ.iij.

Arti.iij. ¶ In quo notat gratitudinis ſeu gratiarūactionis ꝑ-
petuitas. Si enī terra vl' flores ſine intermiſſione ſolis
7 ardores recipiētes:cōtinue ⁊ ſine ceſſatione reflectiōes
et odores reddūt. A fortiori rōne nos: q̄ ſine intermiſ-
ſione de die ⁊ nocte dei recipimꝰ beneficia ſiue ꝯſolatio
nis ſiue tribulatiōis tam de ipſis aduerſantibꝰ gratias
deo referre debemus ſicut ptz in decreto. xxj.q. vlti.c.
vlti.ꝗ enī de ipſis bn̄ficijs. Exēplo cuiuſdā ſancti de
quo legit ꝙ cū omni morſello quē in ore ponebat deo re-
Exēm gratiabat. Exēplo ꝓphete q̇ ait ſemꝑ laus eius in ore
meo Ps.xxxiij. doctrinā tenēdo Criſoſtomi in tracta-
tu de ſimbolo. Ammoneo inq̇t vos: vt ſemꝑ dn̄m bn̄-
dicatis. Si venerint mala:bn̄dicite ⁊ diſſoluent:ſi eue
nerit ꝓſpera:benedicite: ⁊ ꝑſeuerabūt: ⁊ apli dicētis.j.
Theſſa.v.in omībꝰ inq̇t grās agite:nō ſolū ꝓpter rece-
pta:ſꝫ ꝓpter recipiēda:hō enī ab aliquo donū recipiēs:
quādiu ſcit aliqd̄ magnū ſupeſſe qd̄ detur:reddit ſe gra-
tum: ⁊ maxime qn̄ dans minus ponit eū in ſpe recipiē
di maius:dicens:eſto gratus:monēdo caput innuēdo
quod plus habebit:ſed deus multa dando: optimum
dandū gratis reſeruat celum pones eos in ſpe illud ha
bendi dicēs per Paulum Coll'.iij. grati eſtote: q̄ dedit
et que dare pōt diligēter cogitādo:qꝛ hec prima ſapiē-
tum eſt cōditio. Vn̄ Seneca epl'a.lxxxj. Sapiens oia
examinabit:a quo accepit: quantū: qn̄ ⁊ vbi: itaqꝫ ne-
gamus quenqꝫ grām referre: niſi ſapientē. Scd'o hec
cōditio eſt aploꝝ.j. Theſſa.ij. grās inquiūt agimꝰ deo
ſine intermiſſione. Sed oībꝰ iſtis exēplis ⁊ auctoritati 8
bus quidā ꝯtrariant:flores enī dum feruētiores perci
piunt calores:maiores reddūt odores:hoc eſt oīa fa-
ciunt odorifera. Sed aliq̄ hoīes econuerſo: dum multa
dona a deo recipiūt:ſcz iuuentutē:pulchritudinē:ſani-
tatem:fortitudinē: longam vitā ⁊ hmōi: deo grās be-
ne ſeruiēdo nō reddūt:ſꝫ expectant vſqꝫ ad ſenectutē ⁊
vſqꝫ nox mortis appropinquerit:ac ſi flores dicerēt no
lumus de die odorē dare:ſꝫ de nocte:qd̄ eſſet ꝯ naturā.
Qrtum vero iſtud eſt ꝯtra naturā tantū facta ⁊ dicta il-
loꝝ ſunt ꝯtra rōnem. Tales nōnunqꝫ in ſeipſis faciūt
et in alijs fieri ſuadent: qd̄ fecit quondaz Mauricius Exēm
imꝑator de quo in geſtis legit beati Gregorij:ꝙ ordi-
nauit ꝙ milites ad militiā ſignati anteqꝫ eſſent de mili-
tia vel inhabilitate vel debilitate ſeu ſenectute electi: ad
chriſtū nō ꝯuerterent quos beatus Grego.reprehendit
ei in hūc modū:quaſi in ꝑſona dei ſcribens. Ego inq̇t
de notario feci te comitē:de comite imꝑatorē:ſubijciens
do tibi milites meos: ⁊ tu a me ſubtrahis milites me-
os: cogita inq̇t quid ad h rn̄debis cū ab eo tibi obiectū
fuerit tāte ingratitudinis vitiū:ita in ꝓpoſito q̇d rn̄de
bunt illi q̇ ſeipſos ⁊ alios a deo ſubtrahūt vſqꝫ ad ſene-
ctutē vel qd̄ peius eſt vſqꝫ ad mortē incluſiue? ⁊ tunc
erit nimis tarde: qꝛ ingrati ſpes tanqꝫ hyemalis glaci-
ties ꝑtrāſit Sapien.xvj. Ro.M.ix.35. Sicut ergo deus
in formoſi ⁊ pulchriori iuuētutis.ſ. tpe ꝓ nobis carnē
ſumpſit:in q̄ etiā ⁊ patiebat nō expectādo ſenectutē. Et
breuiter tā tpe ꝓſperitatis qꝫ aduerſitatꝭ vſqꝫ ad mortē
nobis gratus extitit: ita oportet ꝙ ꝯſimilē ei oſtendamꝰ 9
gratitudinē:ad h ꝙ in morte de gratitudie nr̄a ſpes au
geat vt ſecure ad illꝰ curiā cui grati fuimus trāſeamꝰ
Propter hūc nāqꝫ gratitudinis ꝯditionē hiſtorijs ꝯti- Exēm
net:ꝙ antiq̇ q̇ plus picturis qꝫ ſcripturis fidē dederunt
intimiuſqꝫ ad virtutū exercitiū exēplis mouebant a
phis virtutū picturas obtinebāt int' q̄s gratitudo pin-
gebat in capite ſcriptū hn̄s:eſtas ⁊ hyems:ꝓpe ⁊ ꝓcul:
in fimbrijs vero vita ⁊ mors in ſignū ꝙ gratitudo vera
nec ꝓſperitate:nec aduerſitate:nec ꝓpe:nec ꝓcul: nec ī
vita:nec ī morte amicū deſerit:qꝛ oī tpe diligit q̇ amicꝰ
eſt: ⁊ talis in ꝓſperitate ⁊ aduerſitate in vita pariter et
in morte reddit ſuauiſſimū odorē Le.iij. gratiſſimi eē
mini nomini dn̄o Le.iij.

¶ Et ſi vt dictū eſt:tam ꝓſpera qꝫ aduerſa cū grārū ⁊ Arti.iiij.
gratitudinis recipiat actione et redditiōe magnā inde
ꝯſequit vtilitatē:in vita pariter ⁊ ī morte. ¶ Primū ptz 10
ꝑmo qꝛ eſt ſalſa ſapida: q̄ oīa aduerſa in vita iſta qd̄
ammodo facit leuia ⁊ delectabilia. Amico enī grato le-
ue videt:q̇cq̇d ꝓ amico ſuſtinet:nō aūt ſic videt ingra
to:ſic illis q̇ ꝓ chriſto ſuſtinēt durā dictā vel q̇dqꝫ ſile:
in cuꝰ ſignū in vita.pa.cuidā in ſpū viſum fuit q̇ſdaz
de fratribꝰ vilia:quoſdā vero delicata comedere: cum tn̄
eundē oēs comederēt cibum cui cām diuerſitatis ſcire
deſiderāti ⁊ orāti:a deo oſtēſum fuit: ꝙ ꝑmi cuz mur-
mure ⁊ ſcdi cū grārū actiōe cibū ſumpſerūt ideo ꝑmis
vilis:ſecūdis delicatꝰ videbat. ¶ Scd'o qꝛ meret ꝓſpe-
roꝝ ⁊ grārū augmentū. Terra enī ⁊ mare ſolis recipiē
tes calores exalatiōeſqꝫ reddētes pluuiarū iterū reci-

piant abundātiā: dans ḡ min⁹ scȝ exalatiões et fumo
sitates ⁊ merent̃ recipe maius: si v̓o nihil remitterent:
nihil recipent. Sic in ꝓposito ꝙ donoꝝ recipiēs calo-
res: reddite ore ⁊ ope gratiarūactiões vt addat̃ grā ca-
piti tuo Prouer.j. Siquidē ⁊ de quodā fert̃: ꝙ a deo ꝓ-
meruit grē augmētū ꝙ sup aquas tribulauit: qꝛ de oī-
bus fortunis deo regratiabat̃. Reddendū est ḡ minus
vt recipiat̃ maius. Si v̓o nihil reddat̃ nihil dabit̃: vñ
Bern. sermōe.xxxv. Grarū inquit cessat decursus: vbi
recursus nō fuerit: qꝛ nihil auget̃ ingrato: ꝫ qđ accipit
vertit̃ ei ī perniciē: fidelis aūt in modico censet̃ dign⁹
11 munere amplioꝝ. ¶ Tertio: qꝛ in morte grato dabitur
grā ꝯsūmata. Nam due circulatiões retributio videli-
cet donoꝝ ⁊ gratiarū: ⁊ dilectio ꝙ a deo ⁊ homie nobis
dant̃ vel ostendunt̃ que ideo circulationes sunt: qꝛ ab
eodem incipiūt ⁊ in eodē redeūt sunt rota in medio ro-
te Ezechielis.j. que currum Helisei ⁊ cuiuscūqꝫ grati
ad celū ducūt: ⁊ iustū quidē est: ꝙ sicut illi ꝙ ore ⁊ ope
deo ⁊ homini ingrati existūt: ipsos iuramētis ⁊ factis
ꝓuocantes ad locum deducent̃: vbi semꝑ blasphema-
būt: ita illi qui hic dignas deo ⁊ homini reddunt gra-
tias ad locum deducant̃: vbi semꝑ laudabunt vt sicut
malis ꝓ turpibus iuramentis ⁊ verbis succedit blas-
phemia ꝓ vita inordinata pena: ita bonis grate succe-
dat gloria: ⁊ gratiarūactiōi vox laudis vt de tali aīa
verificet̃ illud Esa. lj. inuenit̃ in eo gratiarūactio scȝ ī
ꝑsenti: ⁊ vox laudis scȝ in futuro: sic Moyses de ꝙ di-
cit̃ Actuū.vij. ꝙ fuit gratus deo meruit ducatū popu-
li ⁊ tꝑe mortis videre terrā ꝓmissionis. Beatus ergo
qui retribuet tibi retributionē quā retribuisti nobis:
in Ps̄.cxxxvj. Sic ergo esto gratus deo ⁊ homini ⁊ da-
bit capiti tuo augmenta gratiarū Prouerb.iiij. tam in
vita ꝙꝫ in morte.

Arti.v. ¶ Sed ne quis frustra decipiat̃ credēs se gratū deo et
homini cum nō sit: cogitationes: locutiōes ⁊ oꝑatiōes
12 suas scrutet̃: ⁊ ab illis an gratus vel ingratus existat:
discat. Illis em̄ bene examinatis gratoꝝ paucitas: ⁊
ingratoꝝ apparebit multitudo. Quia pauci sunt ꝙ in-
gratitudini in aliquo gradu affinitatis supra enume-
ratis. ſ.vij.2. vel in aliquo de hac enumerādis nō at-
tineant. Quis em̄ illum gratū diceret: qui dominū suū
gratissimū a quo multa accepisset pot⁹ offendere vel-
let ꝙꝫ sociū suū vel quāto plura ab eo accepisset: tanto
minus reputaret se ei obligatū vel tardius ⁊ rari⁹ ei⁹
voluntati in seruitio pareret vel ꝙ cū plus expugnaret
vel qui abūdaret de bonis domini illius nec tñ illi in-
digenti vel dare vel mutuare de suo vellet? imo quod
peius est cum ipso comedēs ei ponit insidias vel ipm̄
verbis suis ingratis ꝓuocat ꝯtra eius honorē narran-
do ⁊ loquēdo vl' qui qñ dñs eo indiget: ab illo recedit.
Nec tꝑe tribulatiōis ꝑmanet ei fidelis. Sic in ꝓposito
maior populi multitudo: libētius deū a ꝙ oīa habēt
offendunt: ꝙꝫ hominē specialiter qñ eius offensam ti-
ment: illi etiā qui plura ab eo recipiunt: ⁊ postꝙꝫ plura
receperint: minus ei seruire volunt: minusqꝫ ei se obli-
gati credūt vt in oꝑe ostendūt: qꝛ tales minus tardius
et rarius deo seruiūt: missas celebrando: ieiunādo: orā-
do: penitētias faciēdo: vigilādo ⁊ hmōi ꝙꝫ paupes. Et
qđ peius est ꝓmissa in pauꝑtate facta incrassati: impin-
guati nō tenent: sicut ostēsum est. A.xx.18. In ꝙ facto
siles sunt cuidā hobilino: cui nomē erat gerardus: de
quo habet̃. D.xj.17. Postremo qđ pessimū est plus
deū petis expugnāt: sicut ptȝ. C.iiij.24. Nec volūt ei
de suo dare vel mutuare: sicut patȝ. E.iij.21. imo cum
ipso abūdanter comedētes ⁊ bibētes nō solū sua ei pe-
tenti negant: sed qđ peius est ipsi iniurias faciūt ipsum
iuramentis ⁊ scurrilibꝫ verbis ꝓuocātes: qđ nō facit
canis: quia dum tecum comedit: super te nō latrat qđ
faciunt tales cōtra doctrinam aplī tales ammonentis
Ephe.v. Fornicatio inquit ⁊ oīs immūdicia aut aua-
ricia: nec nominet̃ in vobis: sicut decet sctōs: aut tur-
pitudo aut stultiloquiū: aut scurrilitas que ad rem nō
pertinet: sed magis grārūactio. Quādo etiam deus eis 13
indiget vel qñ ꝓ eo aliqua pati deberent: recedūt. vel-
lent ei fratres christi esse sm̄ deitatē: ꝫ nō sm̄ humani-
tatē: sicut ostēsum est. ſ.vij.3. Nō sic Thobias: ꝙ gra-
tias egit deo oībus diebꝫ vite sue Thob. ij. Sed heu
tales nō Thobie ꝫ pessimis iudeis assimilant̃: ꝙ in de-
serto a deo manna cibati: ⁊ a Moyse ducti: semꝑ cōtra
deum ⁊ Moysen murmurabāt: imo ipm̄ Moysen la-
pidare voluerūt: sicut patȝ Numeri.xvj. ⁊ Exo.xvij.
qđ ⁊ deo forte fecissent si ipm̄ attigere potuissent: tales
nulle nature sequunt̃ bone ꝯditionē nec irrōnalis nec
insensibilis: qꝛ postꝙꝫ semina vel beneficia receperint
debitū reddenti: sicut. ptȝ. ē.c.c.1.et.2. qđ nō faciūt in-
grati nec hoim honoꝝ: qꝛ vix habet hō ita magnū ini-
micū vel ingratū quin beneficijs ⁊ donis eum vincere
posset: ⁊ ad affectū sui trahere. vñ Seneca li.j. de bene-
ficijs.c.ij. ꝑ cōtinuatiōem inquit beneficioꝝ: ingrati ⁊
aduersarij efficiunt̃ grati ⁊ amici. Ingratus inqt ⁊ ad-
uersus vnum beneficiū: aduersus aliud nō erit duoꝝ
oblitus est: tertiū eoꝝ que exciderūt: memorie reducit.
Nec etiā cuiuscūqꝫ rōnis sequunt̃ cōditionē: qꝛ si gra-
titudinē ostendimus: vt beneficia imposterū recipia-
mus. A fortiori rōne cum iam certi sumus de bñficijs
que sperabam⁹. vñ Seneca in quadā eplā. Si inquit
nō dubitamus bona cōferre his ꝙs speramus nobis
ꝓfuturos: quales esse debem⁹ in eos qui iam ꝓfuerūt
Illi v̓o qui ꝯtrario mō se habēt ostendūt ex oꝑe sequē-
ti: ꝙ ꝑcedens ostēsio nō ex honesta ꝓcessit dilectiōe: ꝫ
potius ex amore vtili ⁊ cupiditate.

¶ Ex ꝙ ergo nec nature inanimate vel animate ꝯditi- Arti.vj.
ones sequunt̃ bonas: videndū est: quō oīm naturarū
ꝯditiōes sequunt̃ malas. Primo in nā insensibili fima- 14
rij sequunt̃ ꝯditiōes: qꝛ sicut illud recipit calores ⁊ red-
dit fetores. Sic isti bñficia ⁊ reddunt vicia: verbi grā:
qñ legēdo vel audiēdo vel ꝙcūqꝫ occasiōe cogitādo in
corde recipit: ꝙ de⁹ est misericors: vnū radiū seu calo-
rē veri solis corde recipit: qñ v̓o ex illa ꝑceptiōe auda-
cior fit ad peccandū: fetorē ꝓ calore recepto reddit: ite-
rū qñ cogitat se iuuentutē vel fortitudinē vel lōgioris
vite spacia: vel bonā cōplexionē se a deo recepisse: ex ꝙ
cōplexiōe seu iuuētute sperat sibi longā affuturā vitā:
⁊ ex h̄ audacior fit ad peccandū tūc fimariū est inferni
⁊ diaboli in ꝙ feces scȝ peccati ponit: ꝯ calores emittit feto-
res. Et quāto plus recipit: tāto fetidius reddit: dū tan-
to audacior ⁊ ꝓmptior est ad peccandū. ¶ Querendū
enī est a tali: ⁊ si qui ꝙrant desint quærāt ipsimet a cor-
de suo: si in tali statu ⁊ expectatione mori auderēt in il-
la misericordia sperātes? si dicāt: ꝙ nō: inferendū est ꝙꝫ
re ḡ sic viuūt tali ꝑiculo se exponētes? ꝙ rñdebunt ꝙ in
misericordia dei sperāt: ꝙbꝫ inferendū est: ꝙ sic sperauit ta-
lis vel talis: ꝙ subita ⁊ improuisa morte ꝑuētus fuit: ꝙ
ad oēs tales ꝙstiones mō quo dictū est: ⁊ quo tu re-
spōdis: eodē die ꝙ mortuus fuit reꝙsitus respondisset
Sed dicet spero meliorē: quā ipse inuenit grām inueni-
re. Cui inferendū est: ꝙ ita sperauit ille ⁊ ita sperauē-
runt oēs ꝙ sunt in inferno: ergo periculo se exponit
qui ꝑ passum illum ire vult: vbi tot perierūt imo plu-
res ꝙꝫ in aliquo alio passu sicut patebit infra.c. de spe.
¶ Secūdo cōditionē sequunt̃ securis que cum manu- 15
bꝫ a nemore accepto: nemus ꝓsternit. ¶ Tertio vasā

qđ iusta vocat̄ assimilant̄ ꝙ suauiter liquorē recipit: ꝫ
quasi cum murmure et sonitu reddit. Nota etiaꝫ quod
lune assimilant̄. L.vj.3. In natura vero sensibili. Pri-
mo vermibus assimilant̄ qui lignum ⁊ pannū: de q̇-
bus nascunt̄ ⁊ nutriunt̄ destruunt. Secūdo vulpi in
Fabula diuersis factis que in fabulis de ea continent̄. ¶ Pri-
mo quia sicut vulpes ad domū gallinarū veniēs cum
aliter intrare nō posset: dixit se extra fame ⁊ frigore mo-
rituram: ⁊ illas de sua morte grauiter coram deo respon-
suras allegauit: etiam ꝙ nō nuceret quia debilis erat ⁊
eis nocere nō potuit sed postq̄ȝ intrauit omes occidit.
Sic nōnulli ingrati deo ⁊ hominibꝫ: quādo in aliqua
sunt afflictione sicut quādo sunt infirmati ad deū cla-
mant: ⁊ multas ei promittunt emendas: quādo vero ab
ordinarijs a cautiona vel officijs vel beneficijs deme-
ritis suis exigētibus suspendunt̄: vel priuant̄ vel pu-
niuntur se humiliant petentes intuitu pietatis: ꝙ ite-
rum ad solita admittant̄: asserentes se viuere nō posse:
sed ꝙ latrociniū facere vel mortem sustinere eos opor-
tebit. Sed postq̄ a deo sanitatē obtinuerūt: peiores q̄ȝ
ante erant fiunt. Et postq̄ȝ ab ordinarijs ecclesie adi-
tus ei apertus fuerit peius q̄ȝ prius nō gallinas ꝫ ani-
mas mactant: quia fur nō venit nisi vt furet̄ ⁊ mactet
16 et perdat Joan.x. ¶ Scđo vulpi assimulant̄ de qua fa-
bule cōtinent: ꝙ cum leoni: qui caput eiꝰ in ore habuit
ad deuorandū multa ꝓmitteret vt illam abire ꝑmitte-
ret que tā liberata ꝓmissum nō tenuit: ita nec isti q̇ in
infirmitate vel alijs angustijs deo vouent vel homini-
bus ꝓmittunt. ¶ Tertio quia sicut vulpes habēs os
extrāsuerso in gutture suo qđ extrahere nō potuit mul-
ta grui ꝓmisit ad hoc ꝙ illud extraheret: cui salarium
ꝓmissum petenti dixit sufficiat tibi ꝙ te cum caput tu-
um in guttere meo habui viuere ꝑmisi: ita videt̄ aliq̇-
bus diuitibꝫ ꝙ multa faciūt ꝓ operarijs ⁊ seruis suis ⁊
subditis: ꝙ eos ꝓ toto quo eius seruiunt labore viue-
re ꝑmittunt: vel ꝙ eis bonum vultū ostendant vel ei-
bum dant: raptoribꝫ etiā ⁊ malefactoribꝫ multū videt̄
Exm̄ ꝙ faciunt ꝙ nō noceāt quantū possunt. Sicut quidā
de quo fert̄ ꝙ cum āmoneret̄: ꝙ furta restitueret: ⁊ oia
q̄ accepit iniuste? rūdit tm̄ feci ꝓ eo quantū ab eo acce-
pi: ⁊ sic intm̄ mihi tenet̄ ⁊ altero q̄renti quod ꝓ eo tm̄ fe-
cit? rūdit qr vbi bona illa accepi: tot dimisi q̇ accepisse
potuissem: si voluissem: ita iustificant se multi dicētes:
homies mei eū verberassent vel occidissent si voluissem
vel maiora ab eo accepisse potuisseꝫ: vel plura mihi de-
disset: vt pacē mecū hēret: vl' potui eū occidisse si voluis-
sem: qn̄ fuit in tali necessitate ⁊ paupertate libenter mihi
plus ꝓ blado vel pecunia sibi mutuāda dedisset: ⁊ tūc
sciuit mihi grates de pacto illo q̄re mō ꝯquerit̄ mihi?
videt̄ ꝙ multaꝫ feci ꝓ eo vel qn̄ fuit in tali necessitate:
sic eū iuui ꝓ terra vel pecunia: quā mihi dedit: q̄re er-
go modo ꝯquerit̄ ꝙ nimis ab eo accepi cū plus accepisse
potuissem? Oēs isti vulpis p̄dicte hn̄t iustificationē ⁊
17 ideo partes vulpiū erūt Ps.lxij. ¶ Tertio in nā sensi-
bili ⁊ irrōnabili cuidā assimilant̄ colubro: de q̄ fabule
ꝯtinēt ꝙ cū quidā in hyeme terrā fodiēdo: q̄si frigore
Exm̄ mortuū in camera sua inuenisset: pietate motus eū ad
ignē portauit ⁊ calefecit: vel sicut aliq̇ habēt libri cum
in sinu suo calefaciendū posuit: q̇ calefactꝰ calefacientē
momordit quē calefaciēs alloquit̄ dicēs. Cur tua cau-
da nocet carni: dum carne quiescit? Cui rn̄dit serpens.
Sic natura docet: q̄ grates soluere nescit: sic ingrati et
patet. ¶ Quarto assimilant̄ aucule de q̄ habet̄. A.xxv.
30. In natura vero rōnali primo in ꝓditoribꝫ assimilā-
tur latroni illi de quo narrator scribit: ꝙ scidit bursam
hois: q̇ pro vtilitate sua secum loquebat̄: tractās quō

melius liberari posset: sic illi q̇ manibꝫ a deo vel hoie
beneficia recipiunt: ⁊ lingua vel ope eis nocent. Iterū 18
qđ de latronibꝫ di ꝙ vicꝫ nunq̄ȝ diligent eos de furtis
liberantes sp̄ de eis verificat̄. ¶ Scđo detractoribꝫ qui
bona abscōdunt: ⁊ mala ostēdūt: sic ingrati si hō mul-
ta ꝓ eis faciat ⁊ in vno deficiat: illud semꝑ recitabunt:
de quibꝫ quidā in ꝯsimili casu dixit: de q̇busdā q̇ talem
ei ingratitudinē ostenderūt hos versus cōmemorauē-
runt incōmemoralia pretermiserunt cōmemorabilia.
¶ Tertio inde assimilant̄ ꝓditori q̇ de cibo ⁊ sustēta- 19
tione a christo acceptis: nō ꝯtentabat̄: ꝫ ad maiora ha-
buit oculū munera q̇ quidē aliter hr̄e nō poterat ꝯtra
ip̄m agere cepit: christū a q̇ quicq̇d hr̄e meruit: habuit
et plus: sic nōnulli auaricie ⁊ diaboli satellites in offi-
cijs in q̇bꝫ vicinis nocere poterūt positi: si a plans vel
alijs vicinis ad prādiū vel alia solacia vocati semel vl'
bis venerint: ⁊ sic plura q̄ meruerūt recipiūt: nisi etiā
eis munera dent vel filijs vel nepotibꝫ vel sibijꝫ suis pē-
siones ad stolas vel quouis alio colore ꝓmittant ꝯtra
ip̄m cibantē cui prius bonū fecerūt vultū: occasiones
querunt discordie: ipsumq̄ȝ vel subditos suos modis
quibꝫ possunt affligētes: ingrati quidē sunt qr de hijs
que recipiunt vltra ꝯdignū: nō regraciant̄: crudeles ꝓ
tanto ꝙ affligunt qr nō tantū accipiūt: quantū cupiūt
Iniuste enī malas grates sciunt homini ꝙ eoꝝ nō po-
test satiare auariciā: quā nec deꝰ nec diabolus nec totꝰ
mūdus inq̄ȝ satiare potuit: sic pꝫ. A.xxvij.4. ¶ Quar-
to ingrati Lucifero assimilant̄ q̇ de beneficijs a deo ac-
ceptis ꝯtra deū superbiuit. ¶ Quinto iudeo illi assimi-
lant̄ de quo habet̄. L.iij.15. figura de oībꝫ p̄dictis in-
gratis. ij. Paralip. xxxij. de Ezechia de q̇ dicit̄ ꝙ nō re-
tribuit deo sm̄ beneficia sua sed eleuatū est cor eiꝰ rece-
fetor. Et. j. Mach.xj. de demetrio rege q̇ in antiochia
obsessus per auxiliū Jonathe liberatus fuit: cui mul-
ta ꝓmisit: de q̇bus tamē sicut ibi scribit̄ mentitus fuit
ei: nec reddidit ei sm̄ beneficia sua. Sed vexabat eum
valde: de q̇bus oībus in ꝑsona dei ⁊ hoibus q̇ talibꝫ
bn̄fecit ꝯcludit Psalmista dicēs retribuebāt mihi ma-
la ꝓ bonis ⁊ odiū pro dilectione mea Ps.xxxiij.
¶ Sed forte nōnulli se excusabunt dicētes: quō possu- Arti.vij.
mus deo gratitudiē ostendere nihil habemus? Sed
da ei cor ⁊ eris gratissima in corde eius Judith.x. Ite- 20
rum forte dicēt: ⁊ specialiter paupes nō multū ei tene-
mur: quia pauca nobis dedit vel saltem nō tantū ei te-
nemur sicut diuites? Quibꝫ respōdet̄: ꝙ multū ei tenē-
tur q̇bus dedit ꝙ nō darent ꝓ oībus mūdi diuitijs: vi-
tam enī ⁊ corpus ⁊ aīam ⁊ oīa mēbra dedit de quibꝫ
vnū nō darent: saltem vitā ꝓ oībus mūdi diuitijs.
Et nos ad similitudinē suā: ⁊ nō in viliori forma crea-
uit cuius rei cogitatio multū nos ad gratitudinē ani-
mare deberet: vnde Helinandus scribit de quodā fra- Exm̄
tre qui dixit ꝙ in oī creatura edificationē ⁊ deuotio-
nem ad deum laudandū inuenit. Sed querenti quam
edificationē haberet in videndo buffonē? dixit magnā
pro tāto ꝙ in tot bonis nature: fortune ⁊ gratie: me ta-
li pretulit bestie multū ei teneor q̇ tot mihi ꝯtulit: q̄ ani-
mali cuicūq̄ȝ non ꝯtulit si ei ad perpetuā esses obliga-
tus gratitudinē: qui tibi vnā manū vel oculum perdi-
tum restitueret. Ergo a fortiori: multū es ei obligatus
qui oīa dedit cum nihil haberes qui etiā ⁊ ei gratus
fueris in fine vite cum celum petieris dicet illud Gen.
xxx. gratum habeo quod petis.
¶ Ex quo culpā suam iustificare nō possunt p̄ter pe- Arti.viij.
nas eis debitas. A.x.7. cum sequenti. et. C.ij.16. hoc
addere oportet: ꝙ duplicē merent̄ penam: tp̄alem vicꝫ 12
et eternā. Tp̄alis vero pena ingratis debita est duplex.

Una in corpe ꝓprio. Alia in rebus exteriorib⁹. Prima
est ꝑsonalis ꝑsone qua abutit᷑ iuste debita: ex quo enī
persona illa q̄ a tribulatione exteriori vel ab infirmita
te interiori penitēdo: ⁊ ad deū clamando ab ipso deo li
berata. Iterū cōtra ip̄m deū supbiendo peccat magna
equitate ab ipso deo ad priorē reducat᷑ miseriā. Exem
Exem plū ad hoc in q̄busdā parabolis fingit᷑ de quodā hoīe:
qui serpentē sub arbore oppressum inueniēs clamantē
et auxiliū petentē liberauit: qui postea nō vt ꝓmisit be
neficiū: ſ ſm nature sue ꝯsuetudinē venenū reddidit:
de quo cum a liberatore rep̄hēderet᷑: r̄ndit se ꝑ ip̄m nō
fuisse liberatū: sic q̄n sine illo bene euasisset: ad iudicē
in causa ꝑuentū est: qui iudicauit serpentē in pericu
lo in q̄ inueniebat᷑ debere reponi: ⁊ si sicut asseruit libe
rare seip̄m posset bn̄ quidē: sin aūt ꝓprio staret ꝑiculo.
Sic multi q̄ ab infirmitate: ⁊ alijs ꝑiculis dei virtute
et sancte ecclesie ⁊ bonoꝝ viroꝝ oīonib⁹ ⁊ suffragijs li
berant᷑: quib⁹ postmodū ingrati existunt nō attribuē
tes eis illoꝝ liberationē: ſ potius ꝓprie virtuti: vtpote
q: iuuenes vel fortes vel bone sunt cōplexionis: sicut
apte ex illoꝝ postmodū ꝑꝫ loquela: iuste ad eundē re
ducēdi sunt statū: in q̄ fuerūt vel fuissent nisi aliud ha
buissent auxiliū q̄ꝫ suā cōplexionē. Exemplū ad h. E.
iij.40. lex hoc ꝯfirmat. C. iiij.24. Et in autēt ca quib⁹
modis feodū amittit᷑ Coll. x. §. j. ibi eñ habet᷑ ꝙ vasal
lus ꝓpter ingratitudinē amittit feodū. Nota plura ad
istud ꝓpositū. F. iij.14. et. F. v. 5. ¶ Secūdo q: in rebus
exteriorib⁹ ingratus existit eis abutēdo iuste etiā in eis
punit᷑: sicut ꝑꝫ. T. v.16. cū multis sequētib⁹. De pena
vō quā alibi patient᷑ patet rō: q: nō est iustū ꝙ ingra
tus hic: alibi inueniat gratitudinē: hoc eñ esset ꝯ dictū
christi: q̄ talib⁹ ꝓmittit ꝙ eadē mēsura ⁊c. ne qui parce
seminat abunde metat. Talē g̃ retributionē qualē hic
meruerūt orat Psal. eis reddi dicens: ſm opa illoꝝ tri
bue illis ⁊c. redde retributionē supbis: hoc etiā ꝓmit
tit se de⁹ facturū Deut. xxxij. hijs inq̄t q̄ oderūt me re
Arti. ix. ¶ Et in tota ista dei retributiōe satis cla (tribuam.
e diuina relucet iusticia: si eñ deo displicuit ꝙ Ezechi
22 as rex post liberationē suam de infirmitate dignas nō
reddidit grās: ⁊ ideo cū iuste puniuit: sicut ꝑꝫ. ij. Pa
ralip̄. xxxij. ibi nāꝗꝫ habet᷑ ꝙ humiliatus est postea: et
post liberationē exaltatū est cor eius: quāto iustius pu
niendi ⁊ humiliandi sunt corpe: q̄ post liberationē et
corpis sui sumptionē: ⁊ pctī remissionē ip̄m liberantē
et remittentē ⁊ cibantē peccādo expugnāt. Secūdo bn̄fi
cioꝝ iuste sunt puniēdi subtractiōe. Si mercator iuste
subtrahit manū dantē a ministro: q̄ male pecunia sua
vtebat᷑ ergo ⁊ deus iustus. Iterū sicut dn̄s terrenus: q̄
vellet ꝙ minus cui robam vel alia dat: data clamādo
ad dantis laudem ostenderet. Si vō nō ostendit sicut
vellet: nō dat iterū: ita deus dando viris ecclesiasticis
ordines ⁊ beneficia ⁊ tonsurā que vult: ꝙ ad eius exer
ceant ⁊ ostendāt laudē ⁊ honorē. Si vō vt ingrati illa
in ope nō exerceant: vel ostēdere erubescant sicut acci
dit illis: qui tonsurā ⁊ ea que ad sacerdotalē ꝑtinēt sta
tum: erubescūt capillaturā ⁊ in frōte fenestraturā mo
re habētes laicoꝝ: qui pecuniā colligere ꝓ qua ordinā
tur: nō erubescūt: ſ ordinē ostendere illis nō dabit ite
rū in alia vita. Sed dicet: vade habuisti: cum illis q̄ re
23 ceperūt mercedē suā: sicut ꝑꝫ. E. v.4. Et nō solū istos
ſ et oēs ingratos in morte tam in corporib⁹ q̄ꝫ in oīb⁹
reb⁹ in q̄b⁹ ingratitudinē exercuerūt iuste puniet: cui⁹
facti iusticia tali ꝑꝫ exēplo si dn̄s terrenus hominē de
nihilo ſm modū illoꝝ loquendi eleuasset: ⁊ ditasset: ⁊
multa grauia ꝓ eo sustinuisset: factus finaliter ꝓ amo
re suo paup: ⁊ in bello plagatus: post que omnia: ſi ad
domū illius veniens: ꝓ hospitio vel cibo vel potu vel
quocūꝗꝫ auxilio habēdo vel alijs suo noīe repulsaꝫ pa
teret᷑. Nōne p̄tāte postmodū accepta: ingratū oīb⁹ pri
uaret ⁊ penis alijs affligeret? Sic in ꝓposito inter deū
⁊ nos: ⁊ postmodū auxiliū a nobis petit ꝑ illos q̄s suo
noīe q̄ ad cibū ⁊ potuꝫ ⁊ hospitiū ⁊ vestē. Iterū auxi
liū petit ꝯ inimicos dicēs: q̄s ꝯsurget mecū? Ps. xciij.
in primo casu eū nō recepimus: ſ que petit negamus:
in secūdo ei nō obedim⁹: ſ qd̄ peius est ꝯtra ip̄m cū ini
micis suis militamus: amiciciā eis p̄bentes. Et q̄s ne
garet q̄n iustissime tales receptis priuaret: ⁊ penas ad
deret maiores? ¶ Si eñ rex filiū suum carceri mitteret 24
saracenoꝝ: vt obstagiū illū ꝓ tua liberatiōe: illuc po
neret nimis esses ingratus ⁊ punitione dign⁹: ⁊ illum
vel quēcunꝗꝫ cū eo vel noīe suo ad te venientē vilipē
deres vel ꝯ eū faceres. Sic in ꝓposito deus pater filiū
suū nō solū ad hui⁹ mūdi carcerē: ſ etiā ad crucis pati
bulū ꝓ nostra misit liberatiōe: noli g̃ ei vel suis ingra
tus esse: ſ redde qd̄ a te ꝓ oīb⁹ p̄dictis reqrit: sicut ꝑꝫ
Mich. vj. Indicabo inquit tibi o hō: q̄d dn̄s requirit
a te vtiꝗꝫ facere iudiciū ⁊ diligere misericordiam: ⁊ sollicite
ambulare cum deo tuo. Nota de ingratitudine ⁊ pena
ingratoꝝ in pluribꝫ causis: sicut ꝑꝫ in articulis nota
tis in capituloꝝ principijs: qū vō istos puniet illis q̄
ei hic sunt grati: qui eū nō vendūt nō negant: illis erit
gratissim⁹ binulus Prouer. v. Nō. P. ij. articlo. vj.

Gule viciū dissuadēt. Pri G. v.
mo ipsius vilitas. Secūdo periculū qd̄ affert ipi
anime de natura sua ꝓpria. Tertio: q: multis peccatis
viam disponit. Quarto: q: ad penā ducit eternā. Quin
to compotus. Sexto locus ⁊ tp̄s ⁊ fortuna ⁊ sanctoꝝ
exempla. Septimo: breuitas. Octauo: ꝯsumptio rerū
tpaliū. Nono corporis afflictio. Decimo totius com
posti resolutio.

¶ Ad primū sic ꝓcedit᷑ si vile reputet᷑ ꝙ homo de tem Arti. j.
1 plo materiali faciat coquinā porcoꝝ: ⁊ concham oīm
immundiciarū corporaliū: ꝓpter hoc nanꝗꝫ ꝙ sarace
ni ecclesiam fecerant stabulū equoꝝ reputabant᷑ mali et
infortunati: sicut ꝑꝫ. B. ij.46. Ergo a fortiori rōne: il
le vilis ⁊ turpis reputādus est: q̄ de tēplo dei spūali. i.
de seipso: q̄ tēpluꝫ dei in baptismo efficit᷑ coquinā facit
diaboli: q̄ tantū delectat᷑ in golosoꝝ excessib⁹ quātū ipi
in ciboꝝ sumptiōib⁹: q̄ de seipso concham facit porco
rū infernaliū: q: sicut concha multa recipit: vñ letātur
porci: Ita isti: vñ letant᷑ porci infernales: q̄ de tēplo dei
nō sicut saraceni stabulū equoꝝ: ſ qd̄ peius ⁊ turpius
est receptaculū faciūt demonioꝝ: q̄ nō vt antiqui sara
ceni deos aureos vel argēteos habēt in tēplo pulchros
ſ qd̄ fetidius est deū hn̄t putridū ⁊ fetidū ventrē: q̄rū
deus vēter est Phil. iij. cui seruiūt: ⁊ cū diligentia ma
gna seruiri faciūt: in tēplo coquine: ⁊ taberne in altari
mense apposite cū odore incensoꝝ. i. cū saporib⁹ ciborū
ipsi gulosi sacerdotes belis: q̄ inter seipsos ⁊ porcos su
os nullā faciūt differentiā ꝓ tanto: q: sicut porcos pa
scunt: vt pinguescāt ⁊ occidant᷑: ita seipsos pascūt pro
quib⁹ pascuis hic spūalit᷑: ⁊ in futuro occident᷑ eternali
ter: q: incrassati: impinguati deliquerūt deū factorē suū
Deutro. xxxij. q̄ nō deo: ſ ventri suo seruiūt Ro. xvj.
¶ Nisi forte in hoc differentiā ponere velis ꝙ aialia 2
pascūt ꝓ lardario ⁊ cibo hoīm: seipsos vō ꝓ lardario
demonū ⁊ cibo vermiū. Iterū q̄s non diceret vile esse
officiū tm̄ insistere repletiōi vnius sacci inmūdissimi?
et illius vile esse dominiuꝫ q̄ hoc imperat. Sed h̄ facit
gulosus gule p̄cepto nōnunꝗꝫ ꝯtra dei p̄ceptū obedi
ens: sicut illi q̄ ꝓpter cibos quietiores ⁊ delicatiores ca

dimittunt que ad dei honorē vel animarū pertinēt sa
lutem. cōtra illud Ro. xiiij. Noli inquit ꝓpter cibum
destruere opus dei: hoc eñ boni christiani factū nō est:
q2 teste Hiero. in eplā ad Paulinū qui christū desides
rat in illo pane vescit nō querit magnopere ꝙ de precio
sis cibis: stercus conficiat.
Arti. ij. ¶ Et non solū fugiendū est ꝓpter eius vtilitatē: sed q2
qđ peius est: ipsi anime venenosum et mortiferum est:
3 ipsam illaqueādo et occidēdo: q2 sicut aucupes et pisca
tores volucres celi et pisces maris cibo capiūt: Ita dia
bolus gulosos: in qua captione spūaliter ꝯtra eos tan
telam exercent: qua vsus est corꝑaliter Hanibal cōtra
Affros. Julius eñ sextus strategematon li. ij. c. v. scri
bit ꝙ Hanibal missus a Carthaginēsibus ꝯtra Affros
rebellantes vinū intoxicauit: ac dimisit: quā fugā simu
lans: vt illo hausto Affros occideret: sic diabolus cibū
et potū gulosoꝝ veneno miscet peti: dū in illis eos exce
dere facit: vt spūaliter occidant. ¶ Consimilē etiā caus
telam antiquoꝝ ꝯtinet histo ria: de Ciro rege persarū et
Exem medoꝝ: qui amasonā intrans regionē: in q̄ Thamas
ris regina regnauit: que ꝯtra eum exercitū magnū mi
4 sit: filio suo duce: quē Cyrus appropinquare audiens:
iussit in tētorijs mensas ponere: et cibos copiosos appo
nere: quo facto illis esculētis ibi dimissis: oēs suos fes
tinanter ad latibula ꝑtraxit: quasi hostes timētes fu
gere fecit. Alij vero superuenientes fame et siti laborantes:
hostes suos longius fugisse putātes: cibis inuētis aui
de adheserūt: quibus repletis et inebriatis Cyrus super
niens omnes trucidauit. Recte tali intentione ꝓcurat
diabolus quantū pōt: ꝙ gulosi et ebriosi esculentis et
poculentis studiose et auide intendant: vt sicut illi cor
poraliter: ita isti spūaliter occidant. In q̄ facto malici
oso assimilant viciano: qui vicinū ideotā festinat et ine
briat: vt hereditate sua eū decipiat: et si tali cautela mul
ti sunt tēpaliter decepti: et exhereditati de rebus et posses
sionibus mūdialibus: multoplures sunt eternaliter: quā
exheredationē seu deceptionē luent: tam ipsi ꝓpinātes
et supplantātes seu decipiētes: qm̄ verificabit de eis il
lud Abac. ij. ve inquit qui potū dat amico suo mittēs
fel et inebrians: vt aspiciat nuditatē eius. id est. vt deci
piat eū: q̄ ipsi decepti: qm̄ verificabit de eis illud Esa.
v. ve qui potētes estis ad bibendū vinum etc.
Arti. iij. ¶ Tercio nō solū fugiendū est viciū gule: q2 in se peri
culosum est vt ex p̄dicto patz articulo: sed qđ peius est: q2
5 nō se solum: sed magnā secū ducit societatē: multisq3 vi
cijs latrūculus iste ingressus viā aperit: sicut patet. E.
j. arti. ij. Et quēadmodū canis ꝓ cibo cecum ad diuer
sa loca ducit lutosa. Et quēadmodū inebriatus facilē
ab hostibus captus corꝑalibus: faciliter ad oēm quouo
lunt eū ducūt locum vel carcerē: ita caro vel gula cibi
auiditate excecatū ad multa loca et facta ducit lutosa: et
spūaliter turpia: et faciliter in oīm carcerat diaboli car
cere: sicut patet inductiue in hijs q̄ cōiter quasi specia
lis gule familia ipsam cōcomitant: cuiusmodi sunt iu
ramenta turpia: falsa pacta et rumores et detractiones.
vñ Bern. in apolo. de talibus dicit ꝙ nō soluz fauces
sumūt cibos: sed et aures sicut rumores: et quantū ora
dapibus: tātū lingue detractionibus occupant ludi inor
dinati et ꝓhibiti sicut taxilloꝝ et hmōi: i talibus cōiter plus
delectant pleni q̄ famelici. Juxta ꝓuerbiū quo gallice
dicit Joe nepuyr ioner ne rire sile ventre ne mettre. id
est. nō possum ludere neq3 ridere nisi vēter plenus sit.
Exemplū de Sampsone: Judi. xvj. Et de iudeis de q̄
bus di Exo. xxxij. sedit ꝑpls mādūcare et bibere: et surs
rexerūt ludere. Et nō solum hoc: sed qđ maioris est de
mentie: ad oēm modū ducit luxurie: q2 teste Hierony
mo: cuius testimoniū in decreto habet: di. xliiij. §. cum
assit violentus: et venter et genitalia sibimet vicina sunt
vt ex vicinitate membroꝝ intelligat ꝯfederatio vicio
rum. Et postremo sicut diluuiū Noe omnia destruxit 6
viuentia: ita hec omnes destruit virtutes dum totā au
fert fortitudinē: et spūalem defensionē: et brutis q̄ rōne
carent victores facit. Exemplū Judi. xvj. Samson sa
tiatus totā destruxit domū cum oibus ꝯtentis: sic hic
hec tñ solū spūaliter destruit: dum peccato mortali oc
cidit: sed curatiōis et defensionis remediū aufert: sicut
patz. E. j. 2. qđ pulchre ostensum est. iiij. Reg. xxv. vbi
Nabusardan princeps cocoꝝ: nō solum Hierusalē
cepit: sed et muros eius destruxit ne defensionē ꝯtra ini
micos haberet quācunq3. Sicut ergo in ciuitate obsessa q̄
curā habet dici muroꝝ custodibus diligēter eos admo
net: ne gule vel somno dediti: ciuitatē amittant et vitā:
Ita christus nos hortat Luce. xxj. dicēs. Attendite au
tem vobis ne forte grauent corda vestra in crapula et
ebrietate et curis huius vite: et superueniat in vos dies il
la repētina: mortis vicz improuise et damnationis eter
ne: sicut superuenit illo guloso epuloni Luce. xvj.
¶ In quo notat quartus articulus: et vltimus gule fi Arti. iiij.
nis et merces: quā in die illa repētina mortis suscipiet
gule debita: cum illo de quo scribit beatus Grego. iiij. 7
dialogoꝝ: ꝙ cum ieiunare cum fratribus se ostenderet:
occulte mādūcare ꝯsueuit: circa quē morientē cum oēs
ꝯcurrerent aliqđ magnū et delectabile ab eo se audituros
ros sperātes: q2 bonis moribus cernebat: dixit qm̄ mecū
biscū ieiunare credebatis occulte comedebam: et nūc
ecce ad deuorandū draconi sum datus: qui cauda sua
mea genua pedesq3 colligauit. Caput vero suum intra
meū os mittēs spm̄ meū ebibens obstrahit: quibus dictis
statim defunctus est: in quo facto iusticia facti ostēdit:
dum eñ caput draconis os eius intrare et spm̄ exhau
rire asserit: quid aliud ex parte iusticie tradētis dei osten
dit: q̄ ꝙ peccatū ꝓ quo draconi tradebat in ore suo fue
rit delectatione: et ideo os eius diabolus occuparet ad
penam: qđ prius occupauerat ad culpam: et ille spiritū
eius ebiberet ad penā: qui cum frequenter bibere fece
rat ad culpā: perpendant ergo tales quibus tam graue videt
modo ieiunare per vnū diē q̄ vitā suā ducunt in cōmes
sationibus et ebrietatibus Ro. xiij. Et ꝓ simbolo suo ani
mā et hereditatē ponūt celestē: sicut patz per exēplū de illo
quo dictū est. A. xxiij. 26. q̄ graue erit eis ieiuniū eter
num: cum epulone nō in pane et aqua: quia aque gut
ta eis negatur.
¶ Perpendāt insuper gulosi quō respōdere nō poterūt Arti. v.
in compoto illo: de q̄ habet. F. viij. 16. q̄ durū etiā cō
potū reddēt: et q̄ grauē solutionē soluēt: qm̄ pena corre 8
spōdebit delectatiōi cuiuscūq3 morselli inordinate sum
pti. Si eñ ab ingressu tabernarū et ab ingressu volu
ptatū multos retrahit timor compoti: q̄ in fine fit sum
ptionis. Multi nāq3 tabernas et alia voluptatū loca
libēter intrarēt: et de ingressu frequēter trāseūtes tem
perant: cui tñ tētationi resistunt ipsamq3 annullant cō
gitātes: ꝙ de expēsis i fine grauabunt. A multo forcio
ri quēcūq3 retrahere deberet grauamē expēsarū: q̄s gu
la requirit: vbi nō pecuniā solā: sed aiam expendit: et nō
obolū sed celū amittit. Talis eñ moriēs dicere pōt sicut Exem
dixit q̄dā in sero festū illius diei ꝙ magnū habuit finē:
trāsijt hec dies: nescit origo fedi: an labor: an requies
sic trāsit glia mūdi. In illo eñ cōpoto experient: qđ est 9
de dño diabolo et dña gula: quibus studiose seruierunt: sic
de lusore vel ꝓditore vel q̄cūq3: q̄ aliquā fallacia decipe
cogitat: q̄ in ꝑncipio illū quē decipe vult lucrari ꝑmit
tit: tyrānus eñ hoiem pauperē venientē ad habitandū

in dn̄io suo: nō statim spoliat: ſ potius in principio se
ei affabilem ⁊ sociabilē ostēdit: ⁊ plures leniē ꝓmiscet:
sic etiā se habebit cōiter oēs tyrāni ad subditos suos in
principio: qn̄ dn̄iū sup eos querūt: q: aliter nō recipe-
renē: ſ expellerenē sicut patz de Roboam. iij. Reg. xij.
sic ſm mgr̄m in historijs scholasticis Archelaus filiꝰ
Herodis in ꝓncipio dn̄ij sui: multa iudeis ꝓmisit: vt
eos ad dn̄iū suū alliceret: in q̄ cum esset stabilitus in q̄-
dā festo templū dei multoꝝ miliū iudeoꝝ sanguīe ma
culauit. Sic tyrāni moderni: q̄ prius pulchre loquun-
tur: postmodū occasiones querūt nocēdi: ⁊ in cōpedi-
bus eos ponēdi atqꝫ spoliandi sic diabolus: sic gula ⁊
luxuria: ⁊ quodlibet pctm̄ ſm carnē delectabiliter lu-
dit cū pctōꝛe: sicut ptz. L. vj. 61. dicens illud Prouer.
xxiij. Comede inquit ⁊ bibe: dicet tibi: ⁊ mens eius nō
est tecū: cibos quos comederas euomes ⁊ perdes pul-
chros sermones tuos.

Arti. vj. ¶ Et nō solū illa q̄ finē gule respiciūt: de q̄bus ꝑdictū
est ipsam dissuadēt: ſ etiā alie circūstantie tam extrin-
10 secę q̄ intrinsece nos ꝯcernētes. Extrinsece eīn primo
nos ꝯcernit locus in q̄ sumus: qui ꝓ carcere nobis de-
putatus fuit. Locus aūt carceris ex intēnone incarce-
rantis magis in carcerato ordinaē ad penā ⁊ abstinen-
tiā: q̄ ad gulā ⁊ delicias. Si ḡ de penali carcere in quo
per deū positi sumus ꝑter suā bonitatē ⁊ ꝯtra suū pre-
ceptū aulam volumus facere deliciarū: de aula ibimꝰ
ad carcerē. Et iuste quidē: q: ipse ordinauit q̄ de carce-
re iremus ad regnum: ⁊ q̄ qui hic vti vellet carcere: vt
loc̄ū sue q̄rit: alibi carcerē nō haberet: qui vo illo ita vti
nollent: alibi carcerē haberēt. Ergo in electione cuius-
cūqꝫ est hic vl' alibi carcerē hr̄e: qui vo alibi illū eligūt
iustū est: q̄ alibi illū habeāt. Scd̄o tp̄s in q̄ sumꝰ quia
est penitēne: qd̄ nōnulli cōmutāt in tp̄s letície ꝯ dei or
dinanonē dicentis Esa. xxij. Gaudiū ⁊ leticia comede
11 re carnes: ⁊ bibere vinū. Tertio misera mūdi fortuna
qua videmus multos fame affligi: non ḡ est ꝯueniēs:
q̄ multa christi mēbra fame affligant ⁊ diaboli mem-
bra delicijs affluant. Apl's eīn. j. Coꝛ. xj. pro incōue-
nienti habuit q̄ vnus esuriret: ⁊ aliꝰ ebriꝰ esset. Quar
to christi ⁊ oīm sanctoꝝ exēpla qui ꝑ abstinentiā ꝑue-
nerunt ad celi affluentiā: ⁊ de vigilia ad festū: sicut ptz
F. iij. 2. Et hanc doctrinā docuerūt ⁊ nos: vt ab inimi
cis obsessos ad vigiliā: ad sobrietatē hortabanē dicētes
illud. j. Pe. v. sobrij estote ⁊ vigilate: q: aduersarius vr̄
diabolus ⁊c̄. Circa muros aīe nostre istā viam ⁊ opi-
nionē tanqꝫ melioꝛē elegerūt sancti: stulti vo alterius
sunt vite: ⁊ opinionis dicētes illud Eccl̄. ij. Meliꝰ est
comedere ⁊ bibere: ⁊ ostēdere aīe sue bona de laboꝛib
suis. Sancti usqꝫ hic minus comederūt: vt in cena dei
delicatioꝛa sumerēt. Stulti vo qui illaꝫ cenā nō creder-
bant: nō expectabāt: ⁊ ideo comederūt ⁊ saturati sunt:
et impinguati ⁊c̄. Nee. ix. Et ideo cena illa caruerūt: q̄
ducētes in bonis dies suos ⁊ ī pūcto ad inferna descē-
derūt Job. xxj. Tūc eis improperari poterit illud Jo-
helis. j. vlulate q̄ bibitis vinū in dulcedine quoniā pe
rijt ab oꝛe vestro.

Arti. vij. ¶ Et nō solū ipse circūstantie extrinsece: ſ etiā ipsa gu
le cōditio intrinseca: ipsius vicꝫ in delectatione breui-
12 tas: ipsam dissuadet: illius nanqꝫ tanta est breuitas: q̄
frequēter nō delectat: nisi dum in oꝛe: ⁊ in gutture est: q̄
pertrāsito aliquonēs cito post vellent si possent: quod
sumpserūt emittere ⁊ plus cupiūt sumptū emittere q̄
prius cupierūt nō sumptū sumere: qui vicꝫ illud ad so
lam sumpserūt delectationē ꝯsciētia ꝯtradicēte q̄ poti-
us sumptū nocebit: volūtas hoc illud emittēdi q̄ sum-
ptionē ipsam sequiē: illoꝝ inoꝛdinatā ostendit breuissi-
me delectationis auiditatē: ꝓ qua tot expensas ⁊ solli-
citationes ⁊ laboꝛes apposuerūt: pro qua etiā tot fercu-
la ⁊ totiens in die parauerūt: ꝓ qua etiā frequēter ea q̄
ad honoꝛē dei ꝑtinent: sicut auditus verbi dei ⁊ hmōi
dereliquūt: dicētes: vel cogitātes q̄ ad prandiū festina
re volunt: ne cibus pereat vel venter famescat seu do-
leat vel q: in cibis vel potationib et tabernis moꝛose
sedentes ad cibū aīme ire nolūt quos reꝑhēdit Esa.
v. dicens. Cythara ⁊ lyra ⁊ timpanū ⁊ vinū ī ꝯuiuijs
vestris: ⁊ opus dn̄i nō respicitis: ꝯtra doctrinā christi
Joā. vj. operamini inquit cibū nō qui ꝑit: sed qui ꝑma-
net in vitā eternā: ⁊ apl'oꝝ dicentiū Actuū. vj. Nō est
inquiūt equū nos derelinq̄re verbū dei: et ministrare
mensis: cuiꝰ ꝯtrariū faciunt: qui ꝓpter mensas vel q̄s-
cūqꝫ carnales delectationes verbū dei vel nō ꝑdicant
vel nō audiūt. Omnes ergo tales: qui ꝓpter hmōi dele- 13
ctationes breuissimas tot cōmittūt vel omittūt vnum
in facto suo dant intelligere: q̄ vicꝫ multo plura face-
rent ⁊ omitterēt: si delectatio illa esset longa scꝫ guttu-
ris transitus: de quo dicit Bern̄. q̄ voluptas gutturis
que tanti hodie estimaē vix duoꝝ latitudinē habet di-
gitoꝝ esset longissimū ⁊ latissimū: qd̄ ⁊ foꝛte optarēt si
possibile estimarent. Sicut ille de q̄ scribiē q̄ de hmōi
delectationis breuitate dolens oꝛauerit: q̄ guttur eiꝰ in
longitudine collo gruis assimilareē: si gulosi ⁊ taber-
ne frequētatoꝛes tale haberent collū ab alijs cognosci
possent ⁊ digito ostēdi: dicēdo. Ecce vbi vadit bel deꝰ
viuens qui deuorat oīa Dan̄. xiiij.

¶ Quos vo pena eterna vel vilitas vel breuitas a gu- Arti. viij.
la nō retrahit: saltē ipsa rerū depauꝑatio ⁊ cōsumptio:
q̄s nōnulli plus timere solent: retrahat. Ipsa nāqꝫ dū 14
est in ꝑparādo ⁊ sumēdo rerū iniustā req̄rit ꝯsumptio
nē: q̄ ideo iniusta dr̄: q: iniustuꝫ est vt de reb ꝓ oībus
creatis vnꝰ plus q̄ debeat ⁊ alius minꝰ habeat: de hoc
eīn in q̄ gulosus excedit fame moꝛiēs sustētari posset.
Ipsa vo ꝯsumptiōe trāsacta largioꝛē req̄rit ꝯsumptio
nē: vt ꝯ infirmitatē quā crapula intulit in electuarijs:
et medicis atqꝫ medicinis sumptuosis: remedia q̄rat:
ad q̄ comꝑanda qn̄ doloꝛ coꝛ tāgit moꝛsqꝫ timeē nihil
nimis reputaē carū. vn̄ talib sepe ꝯtigit q̄ multē expē
sis infirmitatē coꝛꝑis ⁊ moꝛtē incurrūt aīe ⁊ qn̄qꝫ vite
usqꝫ. Qꝫ etiā plus expēdūt circa cibi euacuationē: q̄ fe
cerāt circa eiꝰ acq̄sitionē vl' ꝑparationē: ⁊ q̄ quātū die
ꝑcedēti laboꝛauit studuitqꝫ totꝰ ꝓ vētris repletiōe: tm̄
et plus post repletionē die sequēti studeat medicꝰ ꝓ vē
tris euacuatiōe: cuiꝰ tm̄ studiū cū oīb expēsis freq̄nter
amittiē qn̄ excessus foꝛtioꝛ est in destruēdo q̄ medicꝰ in
sanādo: q̄ sepe ꝯtingit q: crapula multi ꝑierunt Eccl̄.
xxxvij. Nota de hac materia. F. viij. 17.

¶ Quos vo oīa nō retrahūt ꝑdicta saltē ipsa quā oēs Arti. ix.
naturaliter timent coꝛꝑis retrahat afflictio: q̄ gule tri-
pliciter associaē: antecedēter: ꝯcomitāter ⁊ subseq̄nter. 15
¶ Primū ptꝫ: q: fames ⁊ sitis nō est sine pena: ſ gulo-
sus ante prādiū vel famescit ⁊ sitit cibū ⁊ potū vel ap-
petitū cibi ⁊ potꝰ: verbi gr̄a: statim post sumptionē in
mane desiderat appetitū ⁊ famē prādēdi in nona: post
prādiū vo desiderat famē ⁊ locū ꝓ cena recipiēda: q̄ si
tm̄ saccū repleuit in prādio: q̄ nō remanet vacuitas ꝓ
cena: spāliter vbi sperat bona mēse esse apponēda dolet
Idē ꝓcessus pꝫ de potatoꝛib q̄ bonū hn̄tes potū sitim
appetūt. Et ideo illi q̄ studēt calicib epotādis ⁊ acutis
ponib ⁊ dātes simbola Prouer. xxiij. salsis ⁊ pomis et
hmōi: appetitū ꝓuocare solent: cū ḡ ante prādiū vl' po
tū sp famē habeat vel sitim: q̄ sine pena nō sunt: vel illa
saltē hr̄e appetat: ⁊ de nō habitis doleat q̄ sine tristicia
nō sunt: sequiē q̄ aū prādiū vel potū in pena vl' tristi-

cia est : qui sp de defectu cibi et potus dolet vel sacculi.
16 ¶ Habet etiã penã cõcomitantẽ: qꝛ dũ in comedendo
vel bibendo sunt: si nimis parũ habẽt: dolent: qꝛ deest
cibus pro sacci repletione: iuxta illud Ps. lviij. Si vo
nõ fuerint saturati murmurabũt: si vo plus habeant
Exẽm ꝙ deuorare poterũt: dolent: qꝛ deest saccus: sicut ille qui
cibũ habuit: quẽ multũ dilexit: doluit: dicẽs heu te co-
medere nõ possum: qꝛ plenus sum: nec te dare volo: qꝛ
te tñ diligo. Cõsimiliter etiã quidã adhuc in cõsimili
casu gemũt: dicẽtes. ꝙ̃ bon⁹ cibus est iste: si q̇s eũ co-
medere posset. Desideriũ ꝗ̃ taliũ sile est desiderio demo
nũ seu inferni : qꝛ sicut infern⁹ multos deuorãdo psu-
mit: desideriũ tñ sp manet insatiabile: doletqꝫ: ꝙ plu-
res deuorare nõ põt: ꝛ ideo vias ꝛ modos inferni mi-
nistri excogitãt: quibꝫ plures deuorare poterũt: ita gu-
losi: licet multa deuorẽt desideriũ tñ nõ saturat̃ : q̃bus
dicit̃ Aggei. j. Comedistis: ꝛ nõ estis saturati scꝫ q̃tũꝫ
ad desideriũ q̇ dolẽt: qꝛ plura deuorare nõ pñt: ꝛ ideo
modos: vias ꝛ diuersos exquirũt in cibarijs ꝛ potati-
onib⁹ colores ꝛ sapores ꝛ ferculoꝝ diuersitates: vt sa-
por odoratus color ꝛ diuersitas visa: appetitũ ꝓuocẽt:
vt ad plura deuorandũ ꝓuocent̃. Inde est fm Bern̄.
in Apologia ꝙ grandia carniũ fercula duplicant̃ : q̇-
bus totaliter intẽti modũ nesciũt in edẽdo: nempe cuꝫ
prioribꝫ fuerint satiati: si secũdos attigerint: videbun-
tur: nec dũ gustasse cibos: fitqꝫ vt nec prima impediũt
nouissima nec satietas minuat appetitũ : palatũ q̇ppe
dũ nouellis seducit̃ cõdimentis : paulatim dissuescere
cognita: ꝛ ad cibos extraneos veluti adhuc ieiuniũ re-
uocat̃ in desideria vẽter quidẽ onerat̃: sꝫ varietas tollit
fastidiũ. Sic insup vt dũ gula varijs ꝓuocat̃ coloribꝫ:
suauibusqꝫ delectat̃ odoribꝫ trãsit̃ nimiũ meta necessi-
17 tis. ¶ Habet etiã gulosus penã sequentẽ duplicẽ. Pri
mã interius in stomacho puncturam ꝛ amaritudinẽ.
Secundã in toto corpe infirmitatẽ: de prima loquitur
Bern̄. i apolo. dicẽs infelix inq̇t stomach⁹ crebris ru-
ctibus se repletũ iudicans: cui nec colores lucẽt: nec sa-
pores demulcẽt: dũ oĩa suscipe cogit̃ : opp̃ssus magis
obruit̃ q̃ꝫ reficit̃ : tñ insup necessariũ apli de vtẽdo vi-
no ꝯsiliũ merito nõ negligũt: modico tñ ꝙ ipe ꝓmisit
nescio cur ꝑtermisso: sꝫ cũ bñ vino fuerint ingurgitate
toto capite palpitãtes: sic surgẽti a mẽsa q̇d aliud libet
q̃ꝫ dormire? cũ vo post primũ somnũ excitãdo mẽbra
extẽderint: ꝛ miseri stomachi incõmodũ senserint cra-
pule nõ plangũt peiusi: sꝫ qꝛ timẽt: ne in crastino mãdu
care queãt: ꝛ sic de simbolo suo dolẽtes defraudent̃: ꝓ-
cedentisqꝫ diei cogitãtes pecuniã expẽsam ꝛ gulã com
missam: plus dolẽt de expẽsis pecunie: q̃ꝫ de amissione
aie. Si aũt ad vigilias vel q̃cunqꝫ negocia indigestus
surgere cogit̃: nõ cantũ: sꝫ planctũ poti⁹ extorquebis.
Qꝫ etiã scdo infirmitatẽ adducit: q̃tidiano ꝑmo patet
18 expimẽto. Nõ nulli enĩ q̃tidie expiunt̃: ꝙ i multi escis
erit infirmitas Eccl. xxxvij. vñ ꝛ dicũt ibi comedi ta-
lem vel talem cibum vel talem potũ bibi ꝛ postea non
sensi me bene dispositũ : excessum tñ mẽdaciter negãt :
imponẽtes ciboꝝ et potuũ q̃litati vel pore dicẽtes ꝙ sa-
nus nõ fuit: ꝙ imponere deberẽt q̃ntitati cũ nõ q̃litas
sꝫ quãtitas eos ĩfirmauerit. ¶ Scdo idẽ pꝫ rõne sum-
pta p locũ a cõtrarijs. Si enĩ abstinẽtia est cã sanitatis
recupãde ꝛ ꝯseruãde: ꝯcedere oportet: ꝙ gula sit cau-
sa infirmitatꝭ: ꝛ cã sanitatis destruẽde. Sed abstinẽtia
est cã sanitatꝭ recupãde: sicut pꝫ tã ex medicoꝝ ꝯsilijs
q̇ videntes hoiem ꝑpẽ excessuꝫ distẽperatũ: ꝑmo ei absti
nentiã imponũt: q̃ꝫ etiã ex verbꝭ Hieronymi i eplã ad
Iouinianũ. Regim⁹ inq̇t q̇sdã morbo articulari: ꝛ po
dagre humoribꝫ laborãtes ꝯscriptiõe bonoꝝ ad sum-

plicẽ mẽsam ꝛ paupes cibos redactos ꝯualuisse: carne
rũt enĩ sollicitudine dispẽsande dom⁹: ꝛ epularũ largi
tate q̃ ꝛ corp⁹ frãgũt : ꝛ aĩam sicut ostẽsuꝫ est. D. v. 3.
¶ Tertio idẽ pꝫ p h ꝙ in secretis legit̃ secretoꝝ Aristo 19
telis ad Alexãdrũ de q̃busdã phis a q̇dã rege cõgrega
tis: vt de sanitatis ꝯseruatiõe: saniorẽ ꝛ meliorẽ ꝓferrẽt
sententiã. Pluribꝫ vo sniam intellectã ꝓferẽtibꝫ: vnus Exẽm
suã ꝓtulit: dicẽs. ꝙ meli⁹ ꝯseruare nõ põt: q̃ꝫ ꝙ diges-
tus comedat. Tales enĩ q̇ seip̃os peioris nõ faciũt cõ-
ditiõis: q̃ꝫ falcones vel accipitres suos facerẽt: q̇bꝫ ci-
bũ nõ darẽt: nisi digestis. Qui etiã seip̃os q̃ꝫ aĩalia sua
nõ min⁹ diligũt: sniam sequunt̃ sapiẽtis: q̇ dicit nõ vi
uo vt comedã: sꝫ comedo vt viuã. Habẽdo igit̃ respe-
ctũ ad oĩa ꝑdicta: quõ etiã gula infirmitates: ꝛ penas
adducit corpales ꝛ spũales ꝛ quõ fm Hiero. ꝛ habet̃
in decreto de ꝯse. di. v. c. ne tales: crassus vẽter grossum
sensum facit: quõ etiã diuites plus crapula antecedũt
cõcomitãter ꝛ ꝯsequẽter q̃ꝫ paupes inedia torq̃ant̃: sic
ostẽsuꝫ est p Bern̄. D. xj. 28. quõ etiã fm Criso. i li. ꝙ
nullus ledit̃ nisi a seip̃o in mẽsa diuitis gulosi: venter
crescere põt: ꝛ infirmitas occurrit: pꝫ ꝙ gula est fugiẽ
da: ꝛ ꝙ melior: securior ꝛ sanior est abstinẽtia ꝛ buccel-
la panis cũ gaudio ꝛ sanitate q̃ꝫ maria ꝯuiuia cũ infir
¶ Qui vo oibꝫ ꝑdictꝭ (mitate: ꝛ oibꝫ malis ꝑdictis. Arti. x.
nõ retrahunt̃ tribulatiõibꝫ ꝛ ꝑsuasiõibꝫ: saltẽ mortꝭ co
gitatiõe q̃les vicꝫ erunt post mortẽ retrahunt̃ timore:
mortẽ enĩ gulosi: ꝛ oẽs generalr pctõres marie timere 20
solẽt quã gula nisi euitet̃ velocitẽ introducit. ¶ Hoc ei
ostẽdũt tã rõ q̃ꝫ exẽpla ꝛ auctẽs. ¶ Rõni nãqꝫ ꝯsonũ ẽẽ
videt̃: ꝙ illi q̇bꝫ ꝓ vite sustẽtatiõe vict⁹ est ad certũ or-
dinat⁹ terminũ: ab illo deo q̇ oĩa disponit in nũero: põ
dere ꝛ mẽsura: illũ nõ attingãt terminũ: si totũ victũ q̇
vsqꝫ ad terminũ duraret vñ dispẽsat⁹ añ illũ terminũ
voluptuose viuẽtes expẽdant: verbi grã. A deo cur in
Iob. xiiij. dĩ posuisti terminos ei⁹ q̇ ꝑteriri nõ poterũt
de q̇ etiã dĩ Eccl. xvij. ꝙ creauit hoiem: ꝛ numerũ die-
rũ ꝛ tp̃s dedit illi: vnicuiqꝫ viuẽti determinata ꝛ assi-
gnata est meta: ꝛ methodus si sue ordinatiõi ꝯcedit⁹ vi-
uat illã attinget terminũ: sꝫ vltra nõ ꝓcedet: põt tñ illũ
terminũ ꝑuenire: ꝛ mortẽ suã festinare: si voluerit: sicꝫ
pꝫ i horrologio de cauilla: q̃ labiũ mobile ĩ certo ei pe-
ctat loco quẽ ꝑterire nõ poterit q̇n ibi cadat ꝛ sonitũ fa
ciat : põt tñ multis modis anteq̃ꝫ cauillã illã attingat
cadere p aliquẽ q̇ illud tãgit: ꝛ cadere facit ꝑter ponẽtꝭ
intẽtionẽ: sic i ꝓposito ꝛ pꝫ. ¶ Ex q̃ deductiõe seq̇ vi- 21
det̃: ꝙ ille q̇ i Ps. cxlvj. dat escã oĩ carni: ꝛ q̇ dat escã
illoꝝ i tpe opportuno ꝓ sustẽtatiõe ad certã metã deter-
minatã ordinauit escã: sicꝫ dñs i castro obsesso: ꝓ deter-
minato tpe determiata ponit victualia: q̃ tñ si voluptuo
se expẽdãt victualia triũ annoꝝ in vno expẽdẽtes an-
no vsqꝫ ad triũ annoꝝ finẽ nec castrũ nec vitã suã i ca-
stro custodiũt : ita in ꝓposito de illis q̇bꝫ de⁹ ordinauit
victualia sufficientia vsqꝫ ad metã sexaginta annoꝝ si
sobrie expẽdant̃. Si vo victualia illa voluptuose expẽ
dãt in viginti ãnis de q̇ viuẽ dẽent sexaginta: ꝙ mirabi
le est ꝙ vsqꝫ ad medietatẽ vite sue a deo ordinate ip̃am
nõ custodiãt q̇ añ medietatẽ vite sue victualibꝫ carent
ordinatis: ꝛ horologiũ vite ꝑter dei intẽtiõeꝫ cadere fa-
ciũt. Et hac de cã teste Psalmista viri sanguinũ ꝛ dolo
si nõ dimidiabũt dies suos Ps. liiij. Exẽpla sunt ad h 22
plura: vita i corpe mortali cibarijs nutrit̃ : q̃ẽadmo-
dũ lumẽ in lãpade nutrit̃ oleo: ꝙ enĩ oleũ lumini h nu
trimẽtũ facit corpi. Sicꝫ enĩ oleũ ordinate ꝛ mõ debito
lãpadi infusuꝫ lumẽ nutrit: impetuose vo ꝛ nimis abũ
dãter inordinate infusuꝫ: lumẽ extinguit: sic i ꝓposito
et pꝫ iterũ sicꝫ aqua i nimia q̃ntitate vino mixta: vi-

tutē eius destruit: ita in ꝓposito ꝛ parꝫ. Itē sicut aqua vel pluuia terre moderate infusa ipsius virtutē nutrit et ꝯfortat ipamq; germinare facit: ꝛ dat semen serenti: et panem ad manducandū ꝓstabit: in nimia vo quātitate data ipam destruit: ꝛ oia submergit: sic nutrimentum facit corpi. Excessiue eñ datū sanguinē corrūpit: membra debilitat: vitaꝫ abbreuiat: ꝛ velut aliud Noe diluuiū: oia submergit. Iterū sicut pinguedo in q̄daꝫ modico existēs terrā fertilē ꝛ frugū ad debitā ꝓductiuam facit maturitatē: pinguedo vo excessiuā: fruges añ maturitatē capita terre inclinare cadere: terreq; adherere ꝛ putrescere facit: sic i ꝓposito: qđ pinguedo terre hoc nutrimētū corpi: moderatū eñ nutrimētū vitā ad debitam inducit ꝛ nutrit maturitatē. Excessiuū vo corpa terre adherere: ꝛ ipsaq; i terra ante debitā maturitatē putrescere facit: q: teste Seneca epl'a. vij. multos morbos fercula multa fecerūt: maiorq; pars hoim perit. Et teste Auicēna: plures moriunt cibo q̄ʒ gladio: in fine ḡ mortis quātū gula adducit: patebit illud Senece epl'a. lxxv. ꝙ vicꝫ q̄ fuit ebrietas facta est crudeli-

23 tas. No de hac materia. D.iiij.5. Et nō solū corporis mors: quā gula accelerat ꝫ etiā cogitatio: q̄re illud corpus qđ ita diligēter nutrit: ꝛ impinguat post mortem erit: nihil quecūq; a carnis sue seq̄la retrahere deberet q̄ñ ille q̄ carnis sue inordinata sequit̄ desideria: gulosam ꝛ luxuriosam vitā ducēdo videt aliquē mori vel mortuū aliquē audit: vel cogitat: ꝙ ꝯsilia vtebat̄ desideria pñs vidēs: ꝛ absens cogitās: q̄ fetidū illud corpus qđ ita diligēter ꝛ delicate cibauit: emittit fetorē et tāto maiorē quāto carnē habuit pinguiorē: quāq; deformē ondit colorē: nōne ipm indicat vel saltē rōnalit̄ indicare posset stultū arguēs: qui ad fetoris ꝛ putridi squaloris augmētū: ita sollicite carni sue seruiuit ipam ꝯtra deū ꝛ rōnē impinguādo: ꝛ delicate nutriēdo. Cogitet ḡ in corde suo dicēs. Nōne iste est qui ita delicate comedebat ꝛ bibebat ꝛ corpus induebat quō a vermibus comedit̄? ꝛ terra induit̄ vltraq; cogitationē in seipm reducat: dicēs sibi q̄ꝫ eandē futurā esse formā: et ꝙ in alio stulte factū arguit: in seipso non diligat ne ei improperari poterit qđ in alienis vidēs ꝛ in ꝓprijs cecus est: vel in alienis argus: ꝛ in ꝓprijs polifemus: de

Etiā quib; dictū est. C.xvj.5. qđ ḡ in alio arguit: in se destruat cogitās ꝙ sicut mō videt alioꝝ corporꝝ mortuorū miseriā: ipsosq; qđ charius sequebant̄ desideria tacita cogitatione rep̄hēdit: ita aliq̄ñ spūs corpus videbit ꝓpriū: seipmq; ꝙ eius sequebat̄ desideria rep̄hēdet sicut ostēsum est. C.ij.10. Non ergo quisq̄s sic carnē suā hic diligat: vt sp odio habeat: ꝫ sic eaꝫ hic odio habeat: in seruitutēq; eā sic redigat: vt sp diligat liberāq; habeat: sciens: q: q̄ odit aiam suā. i. vitā carnalē hic in mūdo in vitā eternā custodit eā Ioā. xij. Nota de ista materia. G.ij.41. cum multis sequētibus.

H.j. Ominis ꝯditio est duplex. Una nobilis: quā cogitare debet ne peccatis vilescat. Alia fragilis quā cogitare debet ne supbiat. ¶ Circa quarū cōditionū declarationē. Primo ondere restat ꝙ hoīs naturalis dignitas cōsistit in nā rōnali libera: in q̄ ꝯditiōes oim excedit aialiū. Scđo ostēdet̄: ꝙ oē peccatū ꝯ naturā est humanā. Tertio ondet̄: q̄re deꝰ fecit hoiēꝫ arbitrio liberū. Quarto: q̄re fecit q̄s ꝓsciuit finaliter esse dānandos. Quinto: q̄re illos a dānatōnis eā nō custodiuit. Sexto: q̄re vno cadēte: ceciderūt oēs. Septimo: q̄lis sit hoīs ꝯditio misera: quo ad aie ignorantiā. Octauo: quo ad corporalē seruitutē. Nono: q̄

ad totius compositi timorē.

¶ Primū ostendit Seneca epl'a. lxxvij. ad Lucillū dicens. Oīa inq̄t suo bono ꝯstant: vitē fertilitas commēdat: sapor vinū: velocitas ceruū q̄ʒ fortia dorso sūt iumēta q̄re i cane sagacitas. ¶ Prima est illud cuiq; Arti.j. 1

optimū esse debet cui nascit̄ cui censet̄: in homie quidē optimū est rō: hac antecedit aialia: in alijs nāq; multē aialia ipm antecedūt: sicut leones in fortitudine: pauones in pulchritudine: fere in motu. Cū igit̄ oīs res cū bona sua pfecerit: finē suū attigerit laudabilis est: patꝫ ꝙ rō sola hoīs bona est: ipmq; sola pficit laudabilēq; reddit. Si eñ oia alia habeat valitudinē: pulchritudinē: diuitias: delicias ꝛ honores ꝛc. ꝛ malus sit: improbabit illū. si vo alijs careat pecunia. s. nobilitate clientū turba ꝛ hmōi ꝛ bonꝰ sit: ꝓbabit illū. Cum ḡ verā hominis q̄ris estimationē ꝛ scire velis: q̄lis sit: nudū inspice deponat patrimoniū: deponat honores ꝛ alia fortune mendacia: corpus etiā ipm exuat: animū intuere qualis quātusq; sit: suo aūt ꝛ nō alieno magnus sit: q: que ꝯditio est rerū eadem hoim est. Nauis nāq; bona dicit̄: nō que p̄ciosis coloribꝫ picta est. Nec ꝙ argēteū aut aureū rostrū est: nec q̄ opibus regijs pressa est: sed que stabilis ꝛ firma ꝛ iūcturis aquā excludētibꝫ spissa: ad ferendū incursum maris solida: ꝛ velox est: nec gladiū bonū dices cui deauratus est balteus: cuius vagina gēmis distinguit̄: sed q̄ ad secandū est subtilis: ꝛ de regula nō q̄ʒ formosa: ꝫ q̄ʒ recta sit querit̄. Sic in hoie q̄ꝫ nihil ad rem ꝑtinet: quātū h̄eat quantū feneret a q̄ʒ multis salutet̄: q̄ʒ p̄cioso incūbit lecto: q̄ʒ ꝑ lucido poculo bibat: sed q̄ʒ bonus sit. Bonus autē est: cui ratio explicita ꝛ recta est: hō est honestū ꝛ vnicū hoīs bonū. Sicut ergo famosa pictura est: cum nulla pars errat: sic ꝛ famosus hō in quo nulla peccati feditas est.

¶ Ex q̄bus Senece verbis patet: ꝙ hoīs specifica et Arti.ij.

distinctiua bonitas ꝛ nā: ꝑ quā ab oibꝫ aialibꝫ et rebꝫ

alijs distinguit̄ est ipa rō. Ex quo sequit̄ ꝙ oē qđ est ꝯ 2

rōnē: est ꝯ naturā hoīs inquantū hō: q̄ñ eñ dr̄ inquātū hō: nō fit replicatio rōne nature sensualitatis: quā cōem hēbꝫ cū brutis: ꝫ rōne nature rōnalis: ꝑ quā ab oñi alia natura specifica differt differētia: cui ꝯtrariū est esse qđ rōni ꝯtrariat̄. Cū ḡ peccū mortale rōni contrariet̄ pꝫ ꝙ oē peccū mortale ꝯ naturā est hoīs inquātū hō: q: sicut dr̄ Eccles. vij. deꝰ fecit hoiem rectū. Venialia vo potiꝰ p̄ter q̄ʒ ꝯtra naturā dicēda sunt. Nō R.vij.27. p̄dictis ꝯcordat Augꝰ. in. li. de libero arbitrio: ꝛ sctūs Thomas pma sede. q.lxxj. arti.ij. ¶ Duobus eñ coloribꝫ vno vicꝫ formoso: vtputa albedine: altero deformi: vtputa nigredine: q̄s istos ꝯtrarios esse negaret? Illos nāq; dicere nō esse ꝯrios: oēm est p̄hiaꝫ negare. Cū ḡ sicut ex p̄dictis pꝫ Senece verbis: ꝙ rō sit hoīs formositas: peccū vo hoīs sit deformitas: ista dicere nō esse ꝯtraria oēm est negare rōnē: nec tñ tante ꝯtrarie deformitatis potētia: vel p̄dominiū qđ rōnalē naturā supare possit: vel ei ꝯditionē seu qualitatē suā imprimere: sicut calidū ex natura ꝯtraria p̄dominātē: qualitatē suā imp̄mit frigido vel econuerso: nisi ipsa assensum p̄bente sicut dictū est. E.ij.2. q: libertas arbitrij fortissima est creaturarū: intantū: ꝙ nec demones nec eoꝝ ministri vel creature quecūq; illā mutare: ꝓhibere: cogere vel frāgere poterūt: q̄ʒtuꝫ ad actū interiorē elicitū: q̄ dicit̄ velle vel nolle q̄n liber possit nolle et velle nisi ipsa mutationi vel ꝓhibitioni assentiat: licet illud velle intrinsecū operis executioni semꝑ demandare nō poterit: vt actum illum habeat ꝙ exercitꝰ vocatur. ¶ Ex istis dictis duplex elicit̄ conclusio. Prima 3

videlicet ꝙ brutales sequentes mores: quo ad corpo-

ris lasciuiam ⁊ hmōi mendaciter se excusant: dicentes:
natura nostra talis est: ꝙ aliter facere nō possum⁹. In
hoc nanqȝ dicto si dictum ad naturā referant huma-
nam specificam dupliciter mentiunt̄. ¶ Primo: q2 ꝙ
tales brutales cōtra rationē sequant̄ motus non a na-
tura habent humana cui cōtrariant̄: sed a natura ani-
mali quā sequunt̄: de quibꝫ in Ps. xlviij. homo cū in
honore esset: nō intellexit cōparatus est iumentis ⁊c.
¶ Scḋo sicut ex p̄dictis pꝫ aliter facere possent si vel-
lent: sed heu miseri suam perfidam excusant volūtatē:
more primi parētis: ⁊ bonā quā a deo acceperūt accu-
sant naturā. ¶ Secūda ꝯclusio: ꝙ q̄libet pōt esse bon⁹
si voluerit: patet: q2 teste sacra scriptura Eccl. xv. de⁹
ab initio ꝯstituit hoīem: ⁊ reliquit eū in manu consilij
sui. Adiecitqȝ ei p̄cepta: ⁊ mādata sua: si volueris mā-
data cōseruare: ꝯseruabūt te imperpetuū: apposuit tibi
aquā ⁊ ignem ad qḋ volueris porrige manū tuā. An-
te hominē vita ⁊ mors: bonū ⁊ maluꝫ qḋ placuerit ei
dabit̄ illi. Licet enī oīa q̄ bene agēda viderit: semper
implere nō poterit: si tn̄ voluntatē quantū possibile est
opere sequēti ꝯficit: a bonitate nō deficit: nec mercede
fraudabit̄ ab illo: qui voluntatē sine opere qñ operis
deest facultas remunerat ⁊ hec gr̄a sibi assistente: que
nunq̄ deest sicut patet in capl'o de gr̄a in libertate cu-
iuscunqȝ est: ꝙ sit bonus vel malus.

Arti. iij. ¶ Huius aūt libere voluntatis cōgrua assignari po-
terit causa: tam ex parte dei: q̄ ex p̄te nr̄a: q̄tuꝫ ad ip̄m
4 deū cōgruū fuit: vt libere ei ⁊ nō coacte: sicut bruta cre-
atura quā ꝑticipē sue beatitudinis esse voluit seruiret.
Si enī inter hoīes nō inueniat̄ q̄ seruū diligat: q̄ ei in-
uite ⁊ quasi coacte ⁊ necessitate cōpulsus seruiat: vel q̄
ad ei seruiendū talē eligat vel velit seruū: q̄re talē ei fa-
ceret vel eligeret vel diligeret deus? ¶ Ex parte etiā nr̄a
cōgruū est ꝙ libere simus volūtatis. Primo ad desi-
gnandū seu ꝯformandū nos loco in q̄ sumus. Locus
enī in q̄ sum⁹: medi⁹ est inter bonū ⁊ malū: inter celuꝫ
vicȝ ⁊ infernū: cōgruū ḡ videt̄: ꝙ sicut q̄tuꝫ ad statuꝫ
mundialē: ⁊ exteriorē positus est in medio: ⁊ etiā q̄tū
ad statū mentalē interioreqȝ hoīem in medio libertat'
poneret̄ inter bonū ⁊ malū: mortē ⁊ vitā: vt inter ho-
minis statū exteriorē inueniat̄ ꝯformitas. ¶ Scḋo ad
deprimendā nr̄e prauitatis supbiā ⁊ ad excitandū nr̄e
fragilitatis diligentiā cōgrue in medio positi sumus:
vt visa ex vna p̄te nr̄e fragilitatis ad malū ꝓnitate: ad
quā cadere possum⁹: humiliter ac diligēter nos habea-
mus: visa ex alia p̄te nr̄e libertatis fortitudine: fortiter
resistam⁹: ⁊ oībꝫ bonis opībꝫ infirmitatē muniam⁹
et caute agamus: status nr̄ in medio libero existit: ha-
bens a p̄te sinistra periculū vt humiliemur a p̄te dextra
5 lucrū: vt fortiter agamus. ¶ Tertio ad meritū nostrū
augmētandū: ⁊ laudē verā acq̄rendā. Nō enī meritū
de hoc q̄s vel laudē acq̄rit ꝙ necessitatus ꝯficit: sed qḋ libere
agit. Talē enī cōmēdat scptura Eccl. xxxj. dicēs q̄ po-
tuit transgredi ⁊ nō est trāsgressus: ⁊ facere malum: ⁊
nō fecit: ideo stabilita sunt bona illius in dn̄o: vide
P. xj. 12. ¶ Quarto ad designandū nr̄e mercedis ma-
gnitudinē. Ex hoc enī ꝙ deus voluit nos nobiliorē ha-
bere in operando modū q̄ȝ alia animalia que necessitate
operantur nature: innuit nobis maiorē restare operis
mercedē. Sicut enī nō videt̄ iustū ꝙ illa q̄ necessitate
operant̄ nature supnaturalē habeāt mercedē: nec etiā ꝙ
coacte agētibꝫ merces det̄ infinita. Siquidē nec hoīes
tales care ꝯducūt: ita cōgruū videt̄: ꝙ ꝓpter mercedē
supnaturalē volūtarie agētibꝫ merces det̄ supnatura-
lis: ⁊ nō aliis: ꝓpter has nāqȝ causas deus fecit hoīem
rectū: quē in libera ⁊ recta volūtate eū creauit. Sed heu

ipse infinitis se immiscuit questionibꝫ Eccl. vij. Qz enī
se multis immiscet malis: nō ex sua bona habet creatiōe
sed ex ꝑuersa volūtate. vnde Bern. in li. de libero arbi
trio posse: inquit peccare datū est homini: nō vt ꝓinde
peccaret: sed vt gloriosior appareret si nō peccaret.
¶ Qz licet cōgrue dictū sit: q̄tum ad voluntatē liber- Arti. ii
tate bene vti: cōgruū nāqȝ fuit ꝙ illi talis essent condi
tionis que facta illoꝝ gloriosiora redderēt: tamē ꝙ vo- 6
lentes illa libertate abuti: ex quo abusu illoꝝ finalis se-
quit̄ damnatio illius facti sint cōditionis: que facta il-
lorum nō gloriosa: sed damnabilia reddit: mirū videt̄
et non solum ꝙ libere facti sint cōditionis: sed ꝙ sim-
pliciter in quacūqȝ conditione facti sunt: qui finaliter
damnandi sunt mirabile videt̄: quā quidē admiratio-
nem auget priuatio i illis debite finis humane creatio-
nis. Causa nāqȝ finalis creatiōis humani generis est
angelice ruine reparatio ⁊ diuine in celo bonitatis par
ticipatio: q̄tuꝫ ergo ad illos quos presciuit deus illos
nō esse cōsecuturos finem ⁊ effectū cessare debuisse vi-
detur creationis effectus qui ad illos ordinat̄ fines: vt
cessante creationis causa: cessat ⁊ creationis operatio.
Et qui sua spontanea volūtate illo fine carere voluerit
ex dei ordinatione: esse simul ⁊ voluntate caruissent.
¶ Qz primo istud rationabiliter dici videat̄: exemplo
ostendit̄: causa etenī seminatiōis frugum: est humane
vite sustētatio: vbi ergo scis: ꝙ seminatio illo carebit fi
ne: seminationē subtrahis: nec seminas: vbi scis te se-
mē tuū eē amissurū: q̄ enī talē seminare videret: q̄ sciret
se semen suū ꝑdere: nōne rōnabilr ab eo queri posset:
q̄re seminaret: vl' plātas vl' herbas vel arbores creauit.
¶ Quibꝫ rn̄det̄: ꝙ si q̄stionē dirigāt ad hoīs ꝯditionē 7
in q̄ a deo creat⁹ est: irrōnabilis est q̄stio: q2 non habet
dubitatōis cām vel materiā: q2 in optima creat⁹ est cō-
ditiōe: sic ex toto p̄cedēti patꝫ articulo: opa nāqȝ illius
nulla pōt cogitatio meliorare: q̄ vidit cūcta q̄ fecerat ⁊
erāt valde bona Gen. j. Si v̄o q̄stionē intelligāt ꝓpt
fine ꝓ q̄ habēdo creant̄ carēt: ꝓpt petōꝝ paleas: q̄s ipi
ex se ꝓducūt: q̄rēdū est ab eis: q̄re ipsi terrā suā semine
bono semināt ꝓ vite hūane sustētatiōe: de q̄ semie sciūt
paleas esse ꝓducēdas: q̄ vitā nō sustētāt hūanā. Sic ḡ
tu seminas bonū semen: de q̄ fructū hr̄e speras ad vite
hūane sustētationē directe ordinatū ⁊ paleas ad grani
custodiā ⁊ ad hūane vite sustētatiōeꝫ indirecte ordina
tas inq̄ntū sunt aialiū nutrimētū: q̄ vitā iuuāt hūanā
ita de⁹ humanā ꝯdidit nām de q̄ sciuit bonos esse vētu
ros: q̄ angelicā reparēt ruinā directe. Et malos q̄s licꝫ
sciret nō esse āgelicā directe repleturos ruinā: sciuit tn̄
ꝙ ad illoꝝ valerēt custodiā ⁊ salutē: q̄ angeloꝝ eēnt re-
stauraturi ruinā. Demōes nāqȝ ad illoꝝ sūt exercitiū:
et meriti augmētū inquantū illoꝝ resistūt tentatiōibꝫ.
¶ Maloꝝ v̄o hoīm q̄dā saluādis multū ꝓfuerūt dn̄ 8
christū ad illoꝝ redēptiōeꝫ crucifixerūt. Alij v̄o ad ele-
ctorū sunt purgatiōeꝫ ⁊ correctiōeꝫ sic tyrāni q̄ bonos
affligūt: de q̄bꝫ hi. T. v. 40. Quis Manassem regē ad
dei reduxisset recognitionē ⁊ sui correctiōeꝫ sic pꝫ. iiij.
Reg. xxj. si babilonij nō fuissent. ¶ Alij v̄o ad electoꝝ
sunt examinationē sic petōres q̄cūqȝ: q̄ dū electi peccādi
p̄bēt exēplū: eosqȝ facti sūt reprobis ad peccādū q̄dā-
modo inuitāt: illoꝝ vita ꝑuersoꝝ electoꝝ est ꝓbatio: ⁊
examiatio ad eos examinādū vtrū dei vel illoꝝ seq̄ vo
luerint exēplū. Per alios v̄o sic ꝑ saracenos: ⁊ alios in
fideles electos suos ꝓbat de⁹: an ex toto corde diligāt ꝓ
illos ⁊ alios petōres vitā suā: vsqȝ ad mortē exponēdo
Oim v̄o dānatoꝝ penas vob electis oñdit vt terror il
li⁹ eēt in vob: ⁊ nō peccaret' Exo. xx. Terrore ei penaꝝ
plusqȝ spe gaudioꝝ maior hominū pars peccata vitat.

Si ergo oēs p̄dicti mali: qui vel electos vt p̄dictū est ad
bonū exercent corrigunt vel examinant finaliter salua-
ti legerent. Si insup̄ nulla esset vel esse legeret̃ pctōꝝ
iusta damnatio: nullaq̄ꝫ vera fieri posset pctōribꝫ eter-
ne dānationis minatio: vbi inuenirent̃ mali vitatio vel
ad bonum ꝯuersio? Si em̄ Lucifer ꝓ supbia: ꝛ diues
epulo ꝓ diuitijs male retētis: ꝛ gula ꝛ alij ꝓ alijs pec-
catis in diuersis scripturaꝝ partibꝫ damnati minime
legerent̃. Quis nunc supbiā: malas diuitias: gulam ꝛ
alia pctā vitaret? Et si christus Math. xxv. pctōribus
et quibuscūq̄ꝫ in quibꝫ opera charitatis nō inuenient̃
duras ꝛ eternas nō minaret̃ penas: q̄s opa faceret cha-
ritatis. ¶ Ex quibꝫ pꝫ: nisi essent palee cōbustioni di-
gne: pauce vl' nulle essent messes in horreo recōdende:
q2 etiā sic grana nō crescūt sine paleis ad vite sustētati-
onem: ita sine dānatoꝝ paleis pauci vel nulli crescerēt
9 ad dei laudationē. Si em̄ nō obstāte tanta damnatoꝝ
certitudine: ꝛ viuoꝝ tribuli minatiōe tam pauci inue-
niunt̃ boni et iusti: q2 in magna populi cōgregatione
vix inueniat̃ vnus qui sit in via dānationis vel qui in
frequēter damnationē meruit mortaliter peccādo: vel
quin malū mortale cōmitteret si adesset multa oppor-
tunitas vbi inuenirent̃ bon⁹ si nō esset dānatio vel mina-
tio? Si em̄ istis nō obstātibꝫ: ꝓpheta teste q̄ ait Mich.
vij. Rectus in hoibus nō est penarū terroribꝫ: ꝛ mi-
narū asperitatibꝫ stiātis: vbi rectū in hoibꝫ inuenires?
Si em̄ in seculo q2 nō videt̃: nō obstante latronū fre-
quēter incarceratiōe ꝛ suspēsione: nō obstāte etiā luxu-
riosoꝝ punitiōe ꝛ alioꝝ maloꝝ: multiplici tā a deo q̄ꝫ
ab hoibꝫ flagellatiōe: nō obstāte etiā q̄d frequēter au-
diunt ꝛ timent penas eis iminere eternas: tanta inue-
nit̃ bonoꝝ ꝛ fideliū paucitas: q2 vix inuenit̃ vnus: q̄
aliena nō capiat vbi huī⁹ mūdi ꝯfusionē euadere spe-
rat: q̄d pꝫ q̄n de mari ex naufragio aliq̄d ad terrā ꝓij-
cit̃: oēs ad illud currūt: ac si pctm̄ nō esset aliena tolle-
re: q2 insup̄ vix vn⁹ inuenit̃: q̄ nō carnis sue desideria
ꝛ alia mala: q̄ in h' mūdo impune facere pōt faciat: si ergo
tam hic q̄ꝫ alibi ipune trāsire possent: q̄s a malo decli-
naret vl' bonū faceret? Patet ergo q2 q̄ vellet granū purū
hr̄e sine mala herba ꝛ paleis: nec aliter seminare vellet
neutrū hr̄et: q2 nec seminaret. Sic in ꝓposito de deo et
10 hoibꝫ. ¶ A q̄rentibꝫ ergo q̄re deus fecit q̄s sciret eternaliter
esse dānandos? q̄n pōt si face͂ debuit oēs illos q̄s sciuit
esse saluādos? q̄bꝫ r̄ndētibꝫ q2 sic: īferat̃: q̄ ergo dānādos
facere debuit: q2 sicut ex p̄dictis pꝫ: si nulli essent dam-
nati pauci eēnt qui bonū facerēt ꝑ q̄d ꝛ sine q̄ salutē il-
lam nō attingerēt. Ipsis ergo ꝯcedētibꝫ: q2 oēs saluādos
facere debuit: ꝯcedere etiā eos necessariū est damnatio-
nē esse maloꝝ: tanq̄ꝫ salutis illoꝝ occasionē: p̄terea cō-
cedentibꝫ primū: ꝯcedere necesse est secundū: q2 multi
electoꝝ filij sunt dānatoꝝ: frequēter em̄ legunt̃ patres
reprobi: filios habuisse ꝓbos: q̄ ergo filiū esse ꝯcedit ꝓdu-
cendū patrē etiā esse ꝯcedere necesse habet. ¶ Contra h'
forte instabūt: dicētes: q̄re nō fecit solū illos: q̄s sciuit
amore ꝛ nō dānatōis timore ei seruituros? Aliq̄ namq̄ꝫ
filiali ei seruiūt amore. ¶ Iterū q̄rere p̄nt q̄re nō ordi-
nauit solos illos filios esse ꝓcreādos: q̄ a patribꝫ desce͂
derēt ꝓbis? Quibꝫ r̄ndet̃: q2 iste q̄stiones ꝯtradictionē
implicant ꝯ preċōcessa ab eisdē. Ipsi nāq̄ꝫ ꝯcesserūt: q2
oēs illi esse debuerūt: q̄ finaliter essent saluādi. Cum ergo
de saluandis nōnulli salutis initiū et introductionē a
damnatoꝝ accipiāt exēplo: ꝛ a patribꝫ dānatis scꝫ esse
accipiāt principiū ipsis dānatis subtractis: isti nō erūt
saluati: ponere ergo q2 illos solos debuit ꝓduxisse: est po-
nere: q2 multi saluati nunq̄ꝫ in rerum natura fuissent:
quotquot em̄ nunc boni sunt ab aliquo vel aliquibꝫ a

principio mundi descēderūt patre vel patribꝫ damna-
tis quibus subtractis: ipsi ab eis ꝓcreati nō fuissent:
et sic fuissent: sicut nec esse pōt effectus sine causa. ¶ Si 11
iterū querūt: q̄re nō solos illos esse ordinauit q̄s sciuit
amore vel saltē timore esse saluandos? de amore respō-
sum est: de timore respōdet̃: q2 ista questio ex falso pro-
cedit intellectu. Ponere em̄ q2 nulli sint dānati est po-
nere q2 nulli sint timore vel damnatoꝝ exemplo salua-
ti: q2 si nō esset damnatio nō esset verus damnationis
timor: ꝛ sic dum ecclesia q̄ falsum vetat p̄dicare talem
nō p̄dicaret timorē nulli talē vel quēcūq̄ꝫ damnatio-
nis haberet timorē. Illi ergo q̄ timore cōuertunt̃ ꝛ sal-
ui fiūt sublato tali timore: saluati nō fuissent. Nec dā-
nati per eos: qui volunt q2 nulli damnandi sint produ-
cendi: nec in celo erunt: q2 nec bona opera subtracto ti-
more facerēt: sine quibꝫ ad celum venire nō poterūt nec
in inferno ꝑ eos q̄ nec infernū pro hominibꝫ ordinatū
esse ponūt ꝛ sic ex illoꝝ sequit̃ positione: q2 nec gaudia
habebunt: q̄ nec meruerūt: nec penas quas nō timue-
rūt ꝛ sic dum eos esse in gaudijs vel penis negāt illoꝝ
esse totaliter destruūt: ꝛ sic ex illoꝝ dicto sequitur tales
esse ꝛ nō esse saluādos: ꝛ nō esse saluādos. ¶ Si vo in- 12
sistant q̄rentes: quare deus oīm p̄sciua euentuū: natu-
ram tam angeloꝝ q̄ꝫ hominū aliter non ordinauit: sic
q2 oēs: quos ab eterno sue beatitudinis ꝛ bonitatis
participes esse voluit: statim fecisset beatos ꝛ sine omi
tali tentatione vel tribulatiōe in gloria ꝯfirmatos? re-
spōdet̃: q2 p̄sentis articuli intētio est: rōnes vel qualesc-
ūq̄ꝫ euidētias reddere ꝯtra frequētes disputatiōes: q̄
circa hanc ꝯtingunt materiā de statu angeloꝝ ꝛ hoim
q̄tū ad ꝯditionē in qua creati sunt: quare vicꝫ saluan-
dos fecit: ꝛ dānandos: ꝛ q̄ sit dānationis causa: ꝛ que
vtilitas ex dānatis ꝓueniat ostendēdo: ꝛ nō q̄tū ad
ꝯditionē in q̄ eos fecisse potuisset q̄ non fecit q̄ sibi ipsi
sic faciēda: ꝛ nō faciēda ita ꝛ factiōis vel nō factionis
q̄stio determiāta derelinquēda est: nob em̄ de hijs q̄ fa-
cta sūt satis est disputare licet dici posset: q2 maximū p̄-
miū sine merito p̄cedēti dari nō decet. Ro. T. j. ii. ꝛc.
¶ Sic q2 natura angelica ꝛ humana in cōditione libe- Arti. v.
ra creari debuerit: q2 etiā mali seu reprobi angeli ꝛ ho-
mines preter intentionē: electis multipliciter coopent̃ 13
ad salutem. Tamē cum sm̄ regulā iuris nemo debeat
de aliena locupletari iactura: mirū videt̃: q2 deus ele-
ctos suos cum illoꝝ vt predictū est in articulo precedē-
ti ditare voluit: mirū em̄ videt̃: q2 deo imponi debeat:
q2 aliquos malos esse voluit: vt aliquos bonos faceret
Rationabilius em̄ videt̃: q2 vtrosq̄ꝫ a periculosa ten-
tatione: ꝛ a malis pene ꝛ culpe p̄suasset. Ex quo em̄ sci-
uit eos casuros si tēptarent̃: quare a tentatione ꝛ casu
suam quā misericorditer creaturā fecerat: misericordi-
ter nō p̄seruauit? ¶ Quibꝫ primo respōdet̃: q2 ille qui
nō vult mortem peccatoris Ezech. xviij. ꝛ. xxxiij. sed q̄
vult oēs homines saluos fieri. j. Thimo. ij. nō vult
aliquos esse malos. Qꝫ em̄ mali sunt p̄ter dei intentio-
nem: sed non preter ꝓpriam ei⁹ voluntatē. Sed ex quo
oīno mali esse volūt: nō est malū: q̄n deus de illoꝝ ma-
lo bonū eliciat: electos ditando. ¶ Secūdo respōdet̃: 14
eos a tentatione ꝛ casu pro quāto ad eum p̄seruatio at-
tinet: p̄seruat ꝛ custodit. ¶ Qꝫ aūt dicunt: q2 deus ho-
minem a periculis preseruare debuit potest intelligi:
q2 hoc facere debuit per modū amicabilē: aut per mo-
dum coactionis: per modum amicabilē: sicut pater ni-
titur filium ad bonum attrahere doctrina: donis ꝛ fa-
ctis. Sic deus debuit creaturam suam a malo preser-
uare et bonum conuertere: quod et fecit. Nam hoc
docuit in omnibus euangelijs: deditq̄ꝫ ei intellectum

quo scire potuit: quid esset bonū ꝛ malū ꝛ voluntatē:
qua potuit bonū velle ꝛ malū fugere: multa etiā ꝓ illa
fecit: ex quorū cogitatione pctm̄ fugere deberet: et oia
que ꝯtra deū sunt ꝛ odio habere. Sicut patz primo in
opere creationis in q̄ est ad imaginē dei Gen̄.j. Crea-
uit deus ho. ꝛc̄. Huius beneficij cogitatio nos attra-
here deberet ad vite mundiciam: et ꝑseruare a vilitate
peccati: sicut pulchritudo vel dignitas imaginis bea-
te virginis Marie eam saluat: ne in luto ab inuētore
vel possessore proijciatᷣ. ¶ Sed heu homo cū in hono-
re esset ꝛc̄. In ps̄.xlviij. ¶ Secūda in opere recreatio-
nis in quo eiꝰ sanguine redēpti sumus vt ei ꝛ nō pctō
seruiamus. Princeps nāqꝫ christianꝰ militē suū de car
cere redimit infideliū: vt sub eo militet ꝛ nō saracenis
seruiat. Sic teste Aplo Ro.vj. vetus hō noster simul
crucifixus est: vt destruat corpus peccati: vt vltra non
seruiamꝰ pctō. ¶ Sed heu nullus est recordatus hoīs
15 illius paupis Eccl̄s.ix. ¶ Tertio in ope iustificationis
quo hominē peccantē misericorditer ꝛ frequēter rede-
untem recipit ꝛ sanat: sicut pater filiū ꝛ medicus egro-
tū Ps̄.cij. quō misereᷣ pater filior: misertus est dn̄s ti
mentibus se ꝛc̄. Hoc enī nos ligare deberet ad charita
tis feruorē: eger nāqꝫ gratus multū diligit medicū q̄
eum ab infirmitate sanat mortali. Sic gratus hō illū
filiū hominis: q̄ venit saluū facere qđ perierat: dicēs.
Non ꝑmanebit spūs meus. id est. indignatio mea in
hoīe Gen̄.vj. ¶ Quarto in dono qđ ꝓmittit in ope
glorificationis: in qua licet inferiores sumꝰ natura: ꝑ-
fectiores tn̄ esse possumꝰ multis angelis: ꝓpter qđ Au
gusti.li. de visitatione infirmoꝝ dicit: ꝙ noluit muta-
re statum suū pro statu angeloꝝ. ¶ Huius enī doni
promissi magnitudo nos in ope bono ꝑseuerantes fa-
cere deberet: sicut operariū perseuerantē facit spes ma-
gne mercedis. Sic ꝓpter mercedē homo sanctus per-
manet in sapia ꝛc̄. Eccl.xxvij. Sed heu nō obstātibꝫ
oībus istis doctrinis ꝛ donis ꝛ ꝓmissis: dimisi omnes
hoīes vnūquēqꝫ ꝯtra ꝓximū suū Zach. viij. omnesqꝫ
declinauerūt ꝛc̄. in Ps̄.xiij. Si aūt sic intelligāt dictū
suum: ꝙ deus creaturā suā a ꝑiculis ꝑseruare debuis-
set ꝑ modū coactionis violētie: dictū nō sapit veritatē:
qꝛ creaturā quā creando p̄ ceteris libertate dignā fecit
gubernādo illa dignitate priuaret: nec deo congruit:
cuius gubernatio libertatis destructio esse non debet:
nec creature ꝯuenit: ꝙ laudē de bono ope nō haberet:
qđ coacte faceret vel malū dimitteret: sicut nec latro de
hoc ꝙ nō furatᷣ ligatus. Si enī angeli q̄ ceciderūt vel
hoīes q̄ peccauerūt necessitate nature ad deū se cōuer-
tissent sicut ignis necessitate nature calefacit: quā lau-
16 dem vel mercedē mereᷣ hō vltra iumēta. ¶ Patet ḡ ꝙ
nō decet nec ꝓdest ꝙ necessitate agant nature vel coa-
cte: qꝛ nō est dn̄s terrenus: q̄ opantes diligit ꝯ volūta
tē ꝛ coacte opantes: nec tn̄ est ꝯ iam dicta: qđ dictū est.
T.v.40. ꝙ vicꝫ deus qn̄qꝫ hoīes ad sibi seruiendū tri-
bulationibꝫ artat: qꝛ talibꝫ aduersitatibꝫ: nec violentiā
simpliciter eis infert: nec volūtatē illoꝝ coacte mutat:
sed ad modū dn̄i terreni: q̄ seruū habet volūtatis tepi-
de eū verberibꝫ ꝛ penis affligit vt voluntatē eiꝰ pigrā
excitet: sicut excitatᷣ aīal pigrū de luto: in quo iacet sti-
mulo: ꝛ vt ipse voluntatē suā malā mutet. Si vō nec
doctrina: nec donis nec verberibꝫ a malo declinare et
bonū facere voluerit nō deo: sed sibiipsi dānationē su-
am imputet. Ipsi enī illoꝝ placebit iusta dānatio: cui
nō placet iniusta vita. Ex quo tn̄ oīno se in ignē ꝑcipi
Exēm tare volunt eternū: deꝰ de eis dicere pōt: qđ dixisse ferᷣ
vxor q̄dā de marito suo ebrioso quasi ꝑ istū modū: cū
enī ipm informaret: ꝛ frequēter de ebrietatibꝫ ꝛ errori-
bus rep̄henderet: offensus ipsam rogauit cū minis ꝙ
illū in domo sua sic dimitteret volūtati: qđ ipsa eidem
ꝓmisit se velle pactū tenere. Accidit ḡ ꝙ semel ebrius
in ignē caderet: de quo cum famuli currentes eū extra-
here vellent: restitit vxor dicēs: ꝑmittatis eū in domo
sua voluntatē suā hic ꝛ iacere vbicūqꝫ ei placet: frequē
ter enī me rep̄hendit ꝙ eū voluntatē suā hic nō ꝑmisi
ꝙ nunqꝫ de cetero in hoc ꝯtra eū ero. Ex quo ḡ illuc ia-
cere vult illuc eū iacere ꝑmittite. Isti vxori q̄ frequen-
ter maritū suū rep̄hēderat de malis suis mala vita ma
riti nō placuit: nec ebrietates ꝛ hmōi: placuit tn̄ pena
q̄ illū excitaret. Sic in ꝓposito mala vita nr̄a nō placet
deo: nec mala volūtas. Sed ex quo oīno voluntatē no-
strā hic volumꝰ: nec nobis placet ꝙ deꝰ illā impediat:
finaliter qn̄ in ignē ceciderimus deus dicere poterit: si-
cut dixit illa: ex quo illuc iacere voluerūt: illuc iacere ꝑ-
mittite: difficile nāqꝫ est illum custodire: q̄ seip̄m oīno
vult ꝑdere: ꝛ preciū suū paruipēdere p̄dictum: de quo
Job.xxviij. nescit homo preciū eius.
¶ Sed cum ꝓpria hoīs voluntas ip̄m in ignē cadere Arti.vj.
faciat: sicut ex p̄dictis patet mirabile videᷣ: quare pri-
mo parēte peccāte oēs quodāmō pctō infecti sunt: qui 17
voluntatē qua peccarēt non habuerūt. Sed in h̄ plus
ratio ꝛ ars ꝛ nā ꝯsiderāda q̄ volūtas. Rōni ꝯsonū est
ꝙ sicut ꝓpter crimē lese maiestatis filij exheredanᷣ sic
ꝓpter crimen diuine maiestatis filij exheredati sunt de
hereditate celesti: in qua nec ipsi nec patres illoꝝ prātē
hērent antequā regi celesti essent recōciliati. In arte etiā
manifestatū est: ꝙ cadente fundamēto tectū sup illud
ascēdere nō pōt ꝛc̄. ¶ In nā insup ꝓptū est: ꝙ moriēte
corde a q̄ est oīm mēbroꝝ vitale principiū: moriunᷣ et
mēbra: sicut etiā intoxicata vel desiccata vel deficiente
seu cadēte radice arboris oēs rami ꝛ tota virtus ꝛ me-
dulla q̄ infra arborē illā ꝯtineᷣ deficit: sic ꝑ vniꝰ delictū
id est. pctm̄ ꝛ oēs hoīes in ꝯdēnationē: ꝛ ꝑ inobediētiā
vnius hominis pctōres ꝯstituti multi Rom̄.v.
¶ Ex q̄ miserabili fortuna in multa cecidimus incon- Arti.vij.
uenientia seu miserias. Primo vicꝫ: qꝛ ex illo tpe q̄ in ꝓ-
mo pctōre oēs pctōres ꝯstituti sumꝰ: habet hō ignorā- 18
tiam sui status: sui casus: sui obitus: ꝛ alterius cordis.
¶ Sui status: qꝛ nescit hō vtrū amore vel odio dignꝰ
sit Eccl.ix. antequā illius sicut talpe mors apiat oculos:
hic instigat nos ad multiplicatiōez boni opis: sicut hō
in causa sua dubia ꝯducit aduocatos: hoc enī q̄cunqꝫ
amicus sapiēs tali ꝯsulit: sic ꝓpha ꝯsulit nobis Mich.
vj. Indicabo tibi o hō q̄d sit bonū ꝛ q̄d deꝰ q̄rat a te
vtiqꝫ facere iudiciū cōfessionis de te ꝛ diligere miseri-
cordiā. s. q̄ ad ꝓximū. ¶ Scđo sui casus vel euētus: sicut
nauigās in mari pugnās i bello Eccl.viij. multa hoīs
afflictio q̄ ignorat p̄terita ꝛ futura nullo pōt scire nūn-
cio: hoc enī ligat hoīem ad diligentē cōsiderationē sue
ꝯditionis: qꝛ sapiēs est q̄ ita statū suū disponit: ꝙ ma-
lū ei spūaliter nocere nō poterit qn̄ venerint ꝛ ecōuer-
so: stultus est q̄ statū suū ignorādo alioꝝ q̄rit sciam vel
possessionē: cum nec seip̄m sciat vel habeat: tales rep̄-
hendit scriptura Eccl.vij. q̄d inquit necesse est homi-
ni maiora se q̄rere cum ignorat q̄d sibi cōducat in vita
sua tp̄s qđ velut vmbra p̄terit. ¶ Tertio sui obitus: 19
sicut enī auis laqueū ꝛ piscis hamū ignorat abscōditū
ita nescit hō finē suū Eccl.ix. hoc obligat nos ad mun
dane ꝓsperitatē ꝯtēptū: qꝛ nescimꝰ qn̄ illā derelinqmꝰ
in morte in q̄ qđ ꝓdest hoī: si lucreᷣ vniuersuꝫ mundū
Math.xvj. ¶ Quarto cordis alteriꝰ: qꝛ sicut cecus igno-
rantiā habet de coloribꝫ: sic etiā in alijs rebꝫ oculatꝰ q̄
eē apparēt tātūmō videt: ita teste sciptura.j. Re.xvj. hō
videt ea q̄ parēt: dn̄s aūt intueᷣ cor h̄ fugē docēt suffi-

cientia iudicia Ro.ij.inexcusabilis es o hō q̄ iudicas:
in quo eni aliū iudicas: teipsum ꝯdemnas.
Arti.viij. ¶ Secūdo ex illo tpe q̄ in primo parēte deo inobediēs
factus est hō: oīa facta sunt inobediētia: in grauēq3
aīalium incidit seruitutē: q̄ ei facta sunt vt ei seruirent.
20 ¶ Pro q̄ est sciendū: q̄ hō creat⁹ fuit: vt sp̄ viueret si
vellet: ignis vel aqua vel creatura q̄cūq3 si nō peccas-
sent eis minime nocuissent: fuitq3 q̄dāmō mediū inter
deū ꝛ oēm inferiorē creaturā: fuitq3 caro spūi obediēs:
habuerūtq3 inter se pacē: oiaq3 ei obediētia fuerūt q̄ȝ
diu ipse obediens suo fuit supiori: hoi nāq3 facto: oim
istoꝝ dn̄iū dedit: dicens. dn̄amini piscibꝫ maris ꝛ vo-
latilibꝫ celi ꝛ vniuersis animātibꝫ: q̄ mouent̄ sup terrā
Gen̄.j. quoꝝ quidā dn̄iū tenuit hō pacifice p cartā in-
nocētie: obediētie: originalis iusticie: ꝛ ceterarū virtu-
tū: vn̄ sigillatā sigillo autētico. i. dei similitudie q̄d qui
dē autenticū dicit̄: q̄ principis sigillū autenticū est: si-
cut patet in decretali li.ij.ti.xxij. de fide instrumentoꝝ
c.cū dilectus. ¶ Istis eni carta ꝛ sigillo bn̄ custoditis:
nunq̄ȝ caro spūi vel aīalia vel creature quecūq3 homi
21 rebellassent. Sed heu lr̄is illis nūc deletis ꝛ sigillo de-
turpato nō solū aīalia ꝛ creature forinsice s̄ etiā ipsa ca
ro quā tm̄ diligimus: ꝛ q̄ȝ tam delicate nutrim⁹ nobis
rebellat. ¶ Inter q̄s creaturas rebellātes hoiq3 aduer-
santes miser hō q̄ ad laborē nascit̄ Job.v. torquet̄ ꝛ di
uersis implet̄ tedijs quemadmodū bufo inter dentes
rastri. Et h̄ iusto q̄dē dei iudicio: vt q̄ suo voluit rebel
lare supiori oīa iferiora sibi habeat rebellātia: ꝛ q̄ ille
q̄ rōne fact⁹ est oibꝫ supior: peccō facto inferiori: oīa ei
essent supiora: hō nāq3 rōne oibꝫ aīalibꝫ iferior ꝛ peior
q̄ oīa aīalia aliq̄ mō id faciunt ad q̄d facta sunt: q̄dq3
eis a nā incūbit: sicut bos arare: equus portare: canis
domū custodire ꝛ aīalia cape: ꝛ breuiter cūcta q̄ rōne
carēt bn̄ficijs vel penis domesticant̄: ꝛ q̄d rō iubet fa-
ciūt: miser vō peccō: rōnē habet: ꝛ tn̄ fm rōnē viuē nō
vult nec illud facere ad q̄d ordinat̄ tam a deo q̄ȝ a nā
quā habet rōnabilē: in hoc g̃ inferiorē ꝛ peiorē oī aīalī
se esse ondit: q̄ g̃ oibꝫ inferior est ad culpā iuste ab oibꝫ
affligit̄ ad penā. Et q̄ libertatis ꝛ dn̄ij priuilegio in q̄
fact⁹ fuit abutebat̄: iuste hijs priuat⁹ fuit iugo subdi-
tus fuiturus. Sic pꝫ q̄ ꝓpt̄ causas p̄dictas hō nat⁹ de
muliere breui viuēs tpe replet̄ multis miserijs Job.xiiij.
Arti.ix. ¶ Nō solū q̄tū ad ignorātiā ꝛ impotētiā ꝛ seruitutē
vt p̄dictū est: s̄ etiā q̄ ad multiplicē ꝛ ꝯtinuū timorē:
22 hoi nāq3 in h̄ lachrymarū carcere ꝯstituto: tria timorē
incutere deberent: mala vicz q̄bꝫ sp̄ circūdat̄: ꝛ mala q̄
multis imposterū ventura sunt: ꝛ difficultas mala ista
Exēm euadēdi. ¶ Primū pꝫ p exēplū q̄d elicit̄ de libro Bar
laam q̄si p istuz modū de q̄dā rege potēte: q̄ req̄situs a
germano suo: q̄re cū esset i delicijs diuitijs ꝛ honoribꝫ
cū alijs ridētibꝫ ꝛ gaudētibꝫ nō gaudebat: nec vultuȝ
hylarē ondebat ante q̄ȝ fratri suo de hac rn̄deret: puteū
altū pari fecit: in cui⁹ fundo ignē copiosum accendi: ꝛ
fratrē suū i cathedra putrida sup puteū collocauit [illegible]
bentē q̄tuor lanceas ex q̄tuor ei⁹ ptibꝫ ita ordinatas [illegible]
ferrū illarū ex oīu pte ei⁹ corp⁹ tāgebat: gladiū insup
acutissimū minuto ꝛ fragili filo ligatū sup ei⁹ pepēdit
caput. Istis sic ordinatis mensam ꝛ cibaria corā eo tre
mente ꝛ mortē expectante apposuit: cui etiā iocos addi
dit ꝛ melodias: cuius facies tristis oīa refutauit: nul
lamq3 recepit ꝯsolationē: cui rex: quare cum oīa ha-
beas delectabilia tristem ostendis vultū: cui ille: quo-
modo inquit vultū hylarē ostēdere potero: qui ex oīi
parte tot circūdatus sum periculis ex quibꝫ naturali-
ter i breui mortē expecto: plus cogitare libet: quō eua-
dere potero: cui rex per dictū tuū q̄stioni tue: quā pri-

die a me quesiuisti respōdeo: q̄ si tu gaudere nō potes
vt asseris ꝓpter pericula: que corpus tuū circūdant: ex
quibꝫ solis mors imminet corpis q̄ in breui finit̄ hora:
quō potero ego vel quicūq3 peccōr gaudere: q̄ in ꝯtinui-
libus sum⁹ piculis quo ad aīam: ex q̄bus mors immi
net eterna cum in oīi periculo in quo tu es corpaliter
et tpaliter tu ꝛ ego ꝛ quiscūq3 alius sit spūaliter ꝛ eter-
naliter. Quia sicut tu sub te ignē habes extinguibilez:
ita habet aīa peccatrix sub se ignē inextinguibilē: ha-
bet etiā cathedrā putridā: corp⁹ vicz: q̄ putride dispo-
sitiones ꝛ intrinsece squalores apostemata ꝛ diuerse in
firmitates fragilius ꝛ periculosius reddūt oīi ligno
putrido: quia putrido ligno prouideri pōt eiusq3 defe-
ctui pōt p aliud lignū succurri: ꝛ p̄ mq3 bn̄ custoditū si-
ne fractura diu itegra seruari poterit: ille vō dispositi-
ones frequēter ita occulte sunt q̄ nec videri nec iuuari
poterūt: ipseq3 q̄ has habet quātecūq3 bene custodit̄
morte frangit̄: habet etiā ante se lanceā mortis: ad quā
fortissime currit: habet post se lanceā remorsus cōsciē-
tie ex peccatoꝝ p̄teritoꝝ recordatione: habet a dextris
lanceā mundane ꝓsperitatis: que multos ad partē illā
nimis inclinātes perforauit et spūaliter ꝛ corporaliter
occidit: habet a sinistris lanceā aduersitatis ꝛ tribula-
tionis: que multos murmurādo furando ꝛ alia mala
cōmittendo occidit: habet supra se gladiū diuini iudi-
cij oīi gladio acutiorē de quo Apoc.j. in ore eius gla-
diū habebat. Quē ergo dolores inferni sic circūdede-
runt: maiorē habet materiam fletus ꝛ cogitādis quō
euadere poterit: ꝯsitendo ꝛ orando cū psalmista dicēte
Ps.xxxj. Erue me a circūstātibꝫ q̄ gaudij. ¶ Sed heu 25
pauci vident̄ de hoc in q̄ sunt piculo cogitare: illi nāq3
qui letant̄ cū male fecerint: ꝛ exultant in rebꝫ pessimis
Prouer.ij. gule ꝛ luxurie ꝛ hmōi parū cogitāt: q̄ȝ du-
rum erit de taberna gule ꝛ camera luxurie descēdere in
puteū illū in q̄ ignis ꝛ sulfur erit ps calicis eoꝝ: lect⁹
vō stratus cuz carbonibꝫ desolatorijs. Qui vō se alijs
onerāt bonis: nō cogitāt q̄ȝ fragile est fundamentū vl'
meremiū. i. ipsimet sup quos talia imponūt onera co-
gitare deberēt: q̄ sicut putrida de qua p̄dictū est cathe
dra oneret̄ nimis: cito cadit: ita ipi onere alienoꝝ onu-
sti bonoꝝ i puteū cadēt inferni: nec mirū: q̄ sic onusti
ascendere nō poterūt. Qui vō p superbiā sup alios in
corde loquela: vel opere se extollunt vel alijs inuident
vel alios odio habent de lancea nō cogitant mortis: q̄
eos quos supbia sup alios extollit alijs equabit: illos
quos ira ꝛ inuidia ab alijs disiungit: intm̄ q̄ nō ꝑnt i
vna domo vel villa vel patria simul in pace habitare:
cū illis ꝯiunget in vna eos ponēs terra vnoq3 vermiū
lardario atq3 vna penarū domo. Qui vō de pctis suis
rep̄hēdi vel ꝯfiteri noluerint: q̄ lācea hic peccōꝝ suoꝝ
remorsu ꝛ cogitatōe nō feriunt̄: in mortis articulo illa
ferient̄: q̄si grauius vulnerabit illos lanceā illā vibrāte
de q̄ habet̄. D.ij.7. Qui vō mūdi ꝓsperitatē ꝛ hono-
rē celi p̄ponūt ꝓsperitati q̄ pot⁹ deū q̄ȝ amicos offen
dere eligūt ꝓ eis falsa iuramēta ꝛ testimonia phibēdo:
qui pot⁹ celū q̄ȝ denariū pdere volūt: de lancea nō co-
gitant a dextris: quō tales ꝓsperitas stultoꝝ pdet eos
Prouer.j. Et iō p illā spūalit̄ occidunt̄. Qui vō p vo-
luptoꝝ defectu ꝯ deū murmurāt ꝛ ꝯ ꝓximū furant de lā-
cea cogitāt a sinistris: q̄ eos tpalr̄ depauparat: q̄ dū sic ac
q̄rere nitūt̄: pauperior erit: dūq3 q̄si i opia restitutiōez dif-
fert: ꝯtinue ad restituēdū ipotētior fiet: q̄ oīa elabunt̄
et eternalr̄ pdit. Illi vō q̄ iuramētis deū i seip̄o vel fal
sis vel detractorijs iudicijs in suis mēbris expugnāt:
de lācea nō vident̄ cogitare extremi iudicij: i. q̄ licet nūc
ad tp̄s p̄ualeāt t̄n vincent̄. Ista g̃ cauēdo beat⁹ hō q̄ sp̄

est pauidus Prouerb. xxviij. ꝓpter mala q̄bus circū-
24 dat. ¶ Scd̄o timorē incutiūt mala ventura tam ante
mortis aduētū q̄ȝ in mortis transitu: q̄ȝ etiā: post mortis
exitum. Ante eni mortis aduētū vite habem⁹ breuitatē:
in mortis transitu omniū rerum paupertatē post mortē
exitum: penalitatē: duo prima sunt certissima. tertium
vo timēdū est. ¶ Certitudo eni p̄mi ex hoc apparet ꝙ
vita hoīs est sicut vapor ad modicū parēs: sicut fum⁹
ascēdendo vēto mortis deficiens: nec pōt quisq̄ȝ ab il-
lo se impulsu custodire: q2 nō est in hoīs ptāte ꝓhibe-
re spūm: nec habet hō ptātē in die mortis Eccl. viij. hoc
ligat ad diligentē p̄meditationē de illo trāsitu sicut na-
uigaturus in mare diligenter cogitat quō ⁊ vbi illud
transire poterit: ⁊ peregrinus sollicitat in extranea pa-
tria de hospitio Eccl̄s. xj. Si multis annis vixerit hō:
⁊ in hijs letatus fuerit meminisse debet tenebrosi tpis.
25 Certitudo scd̄i quotidiano experimento patȝ. Quotidie
eni videm⁹: ꝙ illi q̄ diuitias ꝯgregant sunt sicut oues
que lanā portant ad tp̄s tonsionis: nō sibi ſ; alijs aries
sua vellera portat: sic cum diues factus fuerit homo:
et cū multiplicata fuerit gloria dom⁹ eius cū interierit
nō sumet: in Ps. xlviij. Hoc ligat ad spūalium inq̄sitio-
nem: qi sicut mercator q̄ emit imobilia qū videt alium
qui talē nō fecit ꝓudentiā: oīa sua in mare amittere
dicit feliciter: Ita malis diuitibꝫ tūc oīa ꝑdentibus
dicet. Beat⁹ hō qui inuenit sapiētiā: ⁊ cui affluit pru-
dentia: melior est acq̄sitio eius negociatione auri ⁊ ar-
genti Prouer. iij. Post mortis vo exitū penalis timen-
dus est seruit⁹: hijs q̄ libertate abutunt. Cum eni ser-
uitus pena sit: vtpote ꝯtra illud qd̄ in nobis supremū
est: interi ꝙ nō inueniē q̄ libenter hoī subesse velit: nisi
ꝓ cōmodo ꝓprio: quante penalitatis erit seruitus illa
penset: in qua oībus iuste subijcient demonibꝫ: iuste
ꝓpter hoc addit qd̄ dicit Aug. li. iij. de libero arbitrio
ꝙ illa est peccati pena iustissima: vt amittat vnusquis-
q̄ȝ illud quo bene vti noluit: vt q̄ sciens recte nō facit:
amittat scire q̄d sit rectū: ⁊ qui rectū facere cum posset
26 noluit: amittat posse cū vellet. Tertiū malū qd̄ timorē
incutit est difficultas euasionis ⁊ ꝓnitas ꝑditionis: de
homine eni forti ⁊ audaci ⁊ volente fortiter agere in pe-
riculis nō desperat: vbi de habēte ꝯditiones ꝯtrarias
desperat. Sic in ꝓposito si essemus hoīes vt esse debe-
remus: nō esset timendū. Sed heu graues ⁊ pōderosi
sum⁹ ad bonū: ⁊ ad salutē nostrā ꝓcurandū: sicut ostē-
sum est. C. ij. 8. sicut etiam quotidiana docet experiē-
tia: q2 videmus ꝙ hoīes libētius laborāt et expēdunt
circa vana q̄ȝ vtilia: de quibus in Ps. iiij. filij hoim vt
q̄d diligit vanitatē ⁊ ꝓni ad malū: ⁊ ad vestrā ꝓpetrā-
dā ꝑditionē: sicut furiosus: ita sensus ⁊ cogitatio hoīs
prona sunt ad malū ab adolescentia sua Gen. viij.

H.ij. **Homicidij. Primo ponē-**
da est distinctio. Scd̄o illius ostēdendū est pe-
riculū: ⁊ culpe magnitudo ex hoc ꝙ est diabolo mul-
tū lucratiuū. Tertio ex satisfaciēdi difficultate. Quar-
to ex pene eterne diuturnitate. Quito ex tpalis vindi-
cte certitudine. Sexto vtriusq̄ȝ pene ostendet iusticia.
Septimo homicidarū respōsiones cū reprobatiōe.
Arti.i. ¶ Ad p̄mū sic ꝓcedit: homicidiorū aliud spūale: aliud
1 corꝑale. ¶ Primū vo septē fit modis: odiēdo: detrahē-
do: mala exēpla dando: male ꝯsulendo: nocēdo: oppri-
mendo: victū subtrahēdo. ¶ Primū ꝓbat sic. j. Joan.
iij. vbi habet: ꝙ oīs q̄ odit fratrē suum homicida est
sui scȝ ipsius principaliorē in eo partē. i. aiam occiden-
do: illo nanq̄ȝ solo odio interi seipm̄ destruit: ⁊ occidit:
ꝙ si in tota vita nullū aliud cogitaret: loqueret aut fa-
ceret malū: si insuꝑ hoc in corde habēs malū sua oīa
pauperibus daret: ⁊ oīa alia bona faceret que facere
posset: si postremo hoc malū in corde suo habens mo-
reret: ⁊ pro eo post mortē oīa bona mūdi in elemosy-
na distribuant: ⁊ oēs sacerdotes ꝓ illo vsq̄ȝ ad finē
mundi celebrent: ipm̄ nō viuificabunt nec de inferno
de quo nulla est redemptio liberabūt: sicut ex apostoli
ca patet sentētia. j. Cor. xiij. vbi enumerans multa bo
nis operibꝫ addit: charitatē autē nō habeā: nihil mihi
ꝓdest. ¶ Secundū ꝓbat in decreto de pe. dis. j. c. homi
cidiorū. et. iiij. c. sequenti. in quibꝫ de tribꝫ agit homici-
dij speciebꝫ dicēs: homicidas esse interfectores detra-
ctores ⁊ odiū habētes. ¶ Tertiū ꝓbat per Grego. di-
centē in pastorali: ꝙ tot mortibꝫ digni sunt: q̄t mortis
exempla ad subditos transmittūt. ¶ Quartū ꝓbat de
pe. dis. j. homicidiorū. ¶ Quintū ⁊ sextū ꝓbant. F. viij.
4. ¶ Septimū ꝓbat in decreto dis. lxxxvj. c. in singu-
lis. §. pasce: ex dicto Hieronymi dicentis: pasce fame
morientem ⁊c̄.
¶ Corꝑalis vo homicidij periculū: ⁊ peccati magni- Arti.ij.
tudo ex hoc primo apparet: qd̄ est diabolo cito lucrati-
uum: per alia nāq̄ȝ pctā licet diabolus pctōres lucret: 2
nō statim eos ad libitū: vt puniat possidet: ſ; expectat:
per homicidiū vo statim in possessione ponit illorū: q̄
in pugna moriunt: nam duobus vel pluribus inter se
pugnātibꝫ ⁊ aliq̄ vel aliq̄bus inter eos occisis: cū occi-
si in mortali in quo oēs sunt odio pugnātes moriun-
tur: nō est dubiū quin illos statim diabolus possideat
occisos: q̄ sicut corꝑe q̄ succūbunt: ita spū quo odiunt
moriunt: patet ergo homicide sunt promptissimi dia-
boli mercatores. Scd̄o idē apparet ex hoc ꝙ est diabo-
lo multū lucratiuū: si eni discordia sit diabolo tm̄ lu-
cratiua sicut ostensum est. D. viij. 9. A multo fortiori
homicidio hoc ꝯuenit in quo maxima ostendit discor-
dia ⁊ odium. Sicut ergo vno magno discordāte mul-
ti ad discordiam excitant: ita vno corꝑaliter verberato
vel gladio occiso multi spūaliter odio occidunt: q2 dū
parentela ⁊ amici occisi eum nitunt vindicare. Et pa-
rētela ⁊ amici homicide illū nitunt defendere: dumq̄ȝ
ex vtraq̄ȝ parte occasio querit: ⁊ tp̄s expectat nocendi
toto tpe medio spūaliter mortui sunt: eisq̄ȝ nec absolu-
tio valet nec cōmunio sic nec disciplina nec cibus mor-
tuo. Et sic ꝑ vnius homicidiū: duas q̄nq̄ȝ magnas lu-
cratur parētelas. Paueāt ergo homicidarū latronū: et
aliorū malorū factorū supportatores ⁊ coadiutores ⁊ vē-
ditores: in quorū spe adiutorij tot ꝑpetrāt mala: sciētes
ꝙ q̄n vtriq̄ȝ i ignibꝫ ponent gehēnalibꝫ: nec potēs pa-
trie ductorū homicidā: nec homicida ductorem iuuare
poterit q̄n ꝑcussor homicidij reus erit Nūeri. xxxv. et
etiā coadiutor: q2 ꝑticeps homicidij est Prouer. xxviij.
¶ Hui⁹ aūt pcti grauitas: nō solū ex p̄dictis: ſ; etiā ex Arti.iij.
ipsa elicit satisfaciēdi difficultate: cū occisor nō solū deo
cui⁹ imaginē destruxit: cui⁹ etiā p̄ceptū q̄ p̄cipit Exo. 3
xx. nō occides: transgredit satisfacere teneat: ſ; etiā ipsi
occiso cui difficile est inuenire quomō satisfacere pote-
rit: quia cum occisus quando occidit in superbia sit: q̄
fugere nō vult: cum posset pre seculi verecūdia: vel in
odio ⁊ mala contra occisorē vt predictū est voluntate:
vel quia in alijs peccatis de quibus tunc penitere nō
pōt: q2 forte dormit vel ebri⁹ est: vel alio mō impedit⁹
subitatus est. Nō corpus solū: ſ; ipsa aia occisoris oc-
casione sine fine ꝑdit: quō ꝑ illi satisfaciet: cui nulla ꝓ-
dest satisfactio? cui nullā de damnato dignā recōpensa-
tionē facere pōt: quō illi satisfacere pōt: q̄ sui occasione
irrecuꝑabilē ꝑdit thesaurū? Et nō solū ipsi occiso: sed
etiam dominificatis per mortem occisi ad arbitriū bo-

ni viri satisfacere tenetur. Ista vo tria satis difficilia fa
cere ꝓposse oportet: vel ꝓpinquus occisi. id est. christus
homicidā interficiet Nume. xxxv. Interficiet inquā
hoc faciendo ei: qd ipse fecit proximo.
Arti. iiij. ¶ Ipse primū occidit tpaliter: ⁊ in casibꝰ pdictis eter
naliter: hūc ḡ deus eodē iudicādo iudicio interficiet tē
4 poraliter ⁊ eternalr: ostēdens qm̄ eodē iudicio q̄ iudica
uit iudicabit: ⁊ qm̄ ois homicida nō habet vitā eternā
in se manentē. j. Joā. iij. Et sic alijs in celū introductis
de eis verificabit dictū Joan. apoc. xxij. foris canes ⁊
venefici ⁊ impudici homicide: in cuiꝰ laudē dicere po
terūt illud Math. xxij. pdidit homicidas illos. Illā ḡ
vindictā timeāt: quā nunq̄ euadent: tpalē eni videmꝰ
aliquādo euadere sperāt: qñq̄ tn̄ illā nullomō euadūt: illā
vo nullo mō subterfugere se estimēt: q̄ hic nō egerūt
penitentiā ab homicidijs suis Apocal. ix.
Arti. v. ¶ Sed qi nōnulli penā illā quā nō vident q̄si incertā
nō timēt: saltē eos ab homicidio retrahat timor vin-
5 dicte tpalis: quā ꝯ homicidas quotidie exterior oculis
cernūt corporeis: hec aūt vindicta frequēter vno de tri
bus ostēdit modis. ¶ Primo qdē resistendū efficacis
q̄ fit qñ ille q̄ aīo venit occidēdi occidit. Aliquādo nāq̄
ꝯtingit: q̄ sic ille q̄ intēdit verberare occidit: ita q̄ intē-
dit verberare verberat: ⁊ qui intēdit occidere occidit.
¶ Scdo sanguinis clamore: qd fit qñ homicida occiso
appropinq̄t: vulgare nāq̄ dictū est: ⁊ ab hijs qbꝰ cre-
dulitas adhibēda est asserit: q̄ homicida occiso iam fri-
gido appropinquāte de vulneribꝰ eiꝰ frigidis sanguis
q̄si de recētibꝰ fluit: q̄ facto qd aliud facit sanguis ille:
q̄ occisorē ostēdere: tali nāq̄ signo qñq̄ auditū est ho-
micidā esse dep̄hensum nec huiꝰ rei cām nālē inuenire
sufficiēter potuerūt q̄ circa hāc laboriose disputauerūt
et studuerūt. Si eni cā adesset nālis: ita clamaret plaga
latronis quē fidelis q̄ seipm̄ defendēdo occidit iuste:
sicut plaga fidelis a latrone occisi: qd tn̄ auditū nō est.
Nec mirē q̄s moderno tpe: qr ꝯditio illa in p̄mo san-
guine effuso in p̄ncipio mūdi innēta fuit in sanguine
vic3 Abel: vox inq̄t deꝰ ad Caym sanguis fratris tui
6 clamat ad me Gen. iiij. ¶ Tertio mirabili oraculi seu
miraculi ꝓpalatiōe: qd fit qñ deꝰ p bestiarū similitudines
vel alijs signis occisorē occultū palā facit: sicut patuit
de duobus quorū vnus tempore hominū adhuc vi-
uentium qui certissimū de hoc testimoniū perhibent:
Exem a quodam occisus ⁊ lapide ad collum ligato in stagnū
profundum proiectus fuit quo facto paucis euolutis
diebus lupus vt videbat patriā illam nō sine magna
admiratione: de claro die transiens: cum ab omibus
cum canibus ⁊ arcubus insequeret per villam in qua
occisor habitauit transiens pedes anteriores ad ostiū
homicide eleuauit: deinde directe ad locū in quo occi
sus proiectus fuerat currēs in aquā contra luporū na
turam: qui potius ad nemora q̄ ad aquam fugiunt se
immergens: disparuit: quē cum admirantes diligēter
cum vncis quererēt hominē occisum ⁊ nō lupū inue-
nerunt: occisorē vo ignorātes ex suspitione lupi pedes
ante ostium eleuantis: hominē illum acceperūt: ⁊ veri
tate inuenta p occisi pannos: ⁊ alia signa ipsi quā me-
Exem ruit suspensionis dignā reddiderūt mercedem. Alius
etiam in domo cuiusdā hospitatus de nocte in lecto oc
cisus: ita imobilis factus fuit vt a fidedignis qui pre-
sentes qñ corpus inuentū fuit extiterūt testificat q̄ ois-
no de loco illo mouere: ipse occisor cū vxore sua ⁊ pue
ro nō poterāt: qui licet camerā paleis ⁊ hmōi replerēt.
vt sic mortuū abscōderent: fetore tamē cadaueris occi-
sor ⁊ vxor dep̄hensi ⁊ suspēsi fuerūt: puer vo ad distā-
tem fugiens patriā paucis euolutis diebus ad eandē

rediens villam: captus ⁊ ad patibulū ductus: querēti
bus quare rediret cum sciret q̄ rediens suspenderet?
Respōdit q̄ tantā redeundi habuit voluntatē: q̄ pro
regno aliter facere nō potuisset: hoc deo ordināte: qui
homicidā etiam si vltra mare fugeret: viuere tn̄ nō p-
mittit: ipse nanq̄ mentiri nō potest qui dicit Gen. ix.
quicunq̄ effuderit humanū sanguinem effundet san-
guis eius. Ipse nāq̄ sicut p̄dictos congruis ostendit 7
signis homicidas. Congruū namq̄ fuit: q̄ sicut stella
luminosa illius ostēdit natiuitatē: qui venit illumina-
re hijs q̄ in tenebris sedent: sicut etiā columba felle ca-
rens ad hoc facta: vt illum ostēderet baptizatū in quo
fel nō erat peccati: ita etiam lupus rapax qui sanguini
insidiat: ad hoc factus vt sanguis ostenderet fusorem
Et sicut spūssanctus Luciam immobilē reddit ne in-
nocens macularet: ita corpus illud occisum immobile
faceret: vt nocēs caperet: Ita adhuc homicidas diuer
sis ostendit modis: pluribꝰ vijs vindictas eis inferre
ordinat: diuersaq̄ eis q̄cunq̄ cartā habeat regis in-
fortunia contingere p̄mittit: p que vel ꝓpter que mala
moriunt morte: qua visa dicit hoc ei iuste accidit: quia
talem iniuste occidit vt p̄dicte auctoritatis veritas co-
gnoscat: qua dicit quicūq̄ effuderit ⁊c̄. Et est ponde- 8
randū q̄ dicit quicūq̄: nullū excipiendo quantūcūq̄
magnū ⁊ potentē. Aliquādo eni visum est: q̄ p tales
homicidiū factum est: qui nullum in regno timuerūt:
nec vindictam alicuius expauerūt: ⁊ cum seculo ex dei
ordinatione volente postmodū ab hijs quibꝰ homici-
dium placuit: homicidiū vindicatū est: homicidis in-
terfectis. Nonne Achab ⁊ Jesabel nullū de subditis
suis timere videbant: qñ Naboth occiderūt: ⁊ tamen
postmodū deo ordināte subditus illorū Jehu vtrosq̄
occidit in vltionē sanguinis quē effuderāt: sicut legēti
manifeste apparet. iiij. Reg. x. vbi propheta ex ore dei
Jehu alloquit dicēs: percuties domū Achab dn̄i tui
et vlciscar sanguinē seruorū meorū ⁊c̄. Vbi notādū est
q̄ nō solum ille percussus est: sed ⁊ filij sui in sempiter-
num exheredati sunt: regno ad alios translato. Nul-
li ergo mirent: q̄ filij homicidarū p̄sentis tpis exhere
dant cum preteritorū exhibitio sit ꝓ similibꝰ factis p̄-
sentium certitudo: qui ergo tam vitā q̄ hereditatē ter-
renam simul ⁊ celestem a se ⁊ heredibꝰ alienare nolue-
runt: nullū occidant vel occidi ꝓcurent nisi valde cla-
ram habeant iusticiā: quia tales manus dei nunq̄ eua
dent: sicut aperte ostendit exemplo. ij. Mach. ix. vbi
de Antiocho rege dicit q̄ homicida ⁊ blasphemꝰ pes-
sime percussus est: ⁊ vt ipse alios tractauerat peregre in
montibus miserabili obitu vita defunctus est.
¶ Ex qua auctoritate sextus elicitur articulus: in hoc Arti. vj.
eni q̄ dicit: q̄ percussus est vt alios tractauerat: sum-
ma illius pene ostendit equitas quomō vt quicq̄d iu- 9
ris in alterū quis statuit: eodem ipse vtatur: ⁊ legem ⁊
penam quas in alterū tulit: ip̄e sustineat. Qui ergo cor
poraliter alios occidunt ⁊ spūaliter quantū in ipsis est
ignibus transmittūt eternis vt predictū est supra. e. c.
3. Iustum est vt tēporaliter simul ⁊ eternaliter simul
occidant: quia mores sequunt ⁊ cōditiones illorū ho-
micidarum: qui in sacra scriptura ꝓpter hmōi facta in
hoc seculo multipliciter afflicti ⁊ finaliter occisi legun-
tur: ⁊ in alio seculo damnati credunt. De Caym eni le
gitur q̄ tot ꝓ homicidio sustinuerit penas. In primis
eni dei habuit maledictionē qui ei dicit Gen. iiij. Ma
ledictus eris sup terram ⁊c̄. Secūdo terre habuit steri
litatē: qd p3 p hoc qd sequit: cū q̄ opatꝰ fueris eā nō
dabit tibi fructꝰ suos. Tertio fuit vagus ⁊ profugus
Ero inquit vagus ⁊ profugus super terram. Quarto

habuit singulorũ hominũ timorẽ: dicens: omnis qui inuenerit me: occidet me. Quinto cecidit in desperationẽ dicens. Maior est iniqtas mea q̃ vt veniã merear.
10 Sexto occisus legit a lamech: de illo dic Lamech sic in historijs ptinet scholasticis sup illud Geñ. iiij. Occidi virũ in vulnus meũ 7c. Septimo damnatus credit.
¶ Omnes iste pditiões modernis cõpetunt homicidis.
¶ Primo enĩ a deo sunt maledicti teste Ps. q̃ ait. Maledicti q̃ declinant a mãdatis tuis Ps. cxx. in q̃bus p̃cipit nõ homicidiũ facies Math. xix. ¶ Scd̃o terram reddũt sterilẽ: vbi enĩ est sanguis inũdatio: fruges nõ bene crescũt: ꝫ maledictũ mendaciũ: furtũ homicidiũ inundauerũt super 7c. Osee. iiij. Nõ ergo mirũ est si fructus nõ bene crescũt. ¶ Tertio sunt vagi mente vel corpe vel vtroqꝫ: q2 dum in omĩ loco insidias suspicãtur securiora quasi vagi loca querũt que tñ frequẽter longo tpe nõ inueniũt secura: ꝓpter homicidia nanqꝫ de locis terrisqꝫ suis multi vagant: ꝫ si assumpserit pẽnas vt aquile 7 in extremis maris habitauerint: ibi manus dei inueniet eos. ¶ Quarto multos timent. Oẽs nãqꝫ occisores suspectos habent amicos ꝓpter factum qd̃ fecerũt de oĩbus ꝓprijs nun⁹ cõfidũt amicis cogitantes: q͞ deus illos ꝯ se ꝓ enormi qd̃ fecerũt facto suscitare poterit. Ille nanqꝫ Lamech post homicidium perpetratũ: vxores q̃nqꝫ de quibꝫ cõfidebat timuit dicens Geñ. iiij. Audite vocẽ meã vxores Lamech: q̃m occidi virum 7c. septuplũ vltio dabit de Cayn. de Lamech vo septuagies septies: illas nãqꝫ timens illis talibus minabat verbis. ¶ Quinto tales in morte sepi⁹ in desperatiõeꝫ cadũt: nec mirũ si desperet in eius curia negocia sua bene expedire: ad quã capti inuiti trahuntur responsuri de hoc q͞ templũ regis 7 dñi curie. i. dei ꝓstrauerũt qd̃ ipse cũ tanta edificauit diligẽtia: dicẽs
11 faciamus hoiem 7c. Geñ. j. ¶ Sexto a deo vel homie occidunt. Nõ solũ q͞ dei templũ ꝓsternũt hoiem occidendo: sed q2 dei imaginẽ in templo. i. aiam destruũt ipsam quantũ in eis est in ignẽ eternũ ponẽdo. Si enĩ lex terrena hoiem morte 7 pena punit capitali q̃ imagines vel statuas destruit terreni impatoris: sicut patꝫ in digesto nouo li. x. ti. ad legẽ Juliam maiestatis. l. q statuas. Qui inquit statuas aut imagines impatoris inconsecratas ꝯflauerit vel aliqd̃ simile cõmiserit lege iulia maiestatis tenet: quãto magis penã illã meret: q̃ imagines celestis impatoris in ignibꝫ cõflauerit culpe vel pene eternalibꝫ: tãto enĩ maiori rõne ei mors inferẽda est: quãto imago quã destruit in nã sua melior est vtpote viua 7 rõnalis nature: q̃ melior est q̃ imago lapidea: quãtoqꝫ impator cui⁹ est imago dignior inuenit tur. Si g̃ q̃ imaginẽ vt dictũ est destruit mortuã: mortẽ meret. A fortiori rõne ille q̃ imaginẽ destruit viuã: mortẽ meret a deo vel hoie q̃ q̃n eũ occidũt ei dicere poterũt: q͞ tali vicꝫ Agag regi amalech dixit Samuel: q̃n illũ occidit. j. Reg. xv. sicut inq̃t fecit sine liberis mulieres gladi⁹ tu⁹. Ita absqꝫ liberis erit int̃ mulieres mr̃ tua: 7 in frusta ꝯcidit eũ. ¶ Septimo sentẽnã dãnationis eterne ab eo illis infligendũ ad quẽ appellãdo sanguis clamat occisi: sic ostẽsuꝫ est. D. xij. 12. timere poterũt cũ Cayn cui⁹ sequunt ꝯditiões: 7 cũ diabolo cui⁹ filij esse oñdunt. D. viij. 9. 7 de q̃ dicit veritas Joã. vij. Ille inquit homicida erat ab initio.
Arti. vij. ¶ Sed aliq̃ homicide 7 percussores se falso excusando rñdẽt: dicẽdo malus hõ fuit: 7 multa mala in vita sua
12 fecerat homicidia furta: adulteria Mar. vij. Jõ bonũ homicidiũ est: q͞ mundũ ab eo liberauit: aduertãt 7 q̃cũqꝫ potẽtes 7 cupidi ꝯ occasiõe q̃sita vt terrã emẽdent: et pax i regno fiat vt dicũt: occidũt: q͞ dictũ illoꝝ i aliq̃ colorẽ hẽre posset si cũ ipso cupiditates 7 alia occiderẽt vicia. Sed heu q̃n ipm occidũt vicia ꝓ q̃bꝫ vt dicunt ipm occidũt cũ ipso nõ occidũt: ꝫ poti⁹ in seipsis plantant in q̃bꝫ forti⁹ crescũt: q̃ in illis creuerãt. ¶ Et p̃terea si malo mõ ꝯ iusticiã malũ occidit: male malũ vindicat: q̃n ꝓ vno malo vel homicida duo mali 7 homicide fiũt: q̃n ꝓ tãto 7 aliq̃ homicida est: seipm homicidã ꝯstituit. Alij vo grauiẽ ꝑcutiẽtes vl' vulnerãtes cũ 13
occidẽdi intẽtiõe credũt se corã deo nõ esse homicidij culpe reos: vel irregulares: errãt tñ q2 si apud leges et iudicia mũdi talis homicida iudicet: q̃ telo eñ occidẽdi intẽtiõe ꝑcutit: vt pꝫ Codice li. ix. ti. ad legẽ corneliã de siccarijs. l. is q̃ cũ telo. Si etiã hijs qui venenũ necãdi hois cã fecerit vel vẽdiderit vel habuerit morte plectẽdus est fm leges ciuiles: sic pꝫ in digesto nouo li. x. ti. ad legẽ corneliã de siccarijs legẽ eiusdẽ. ¶ Si insup ille in ecclia militãte fm Hosti. q̃ animo interficiẽdi aliquẽ vulnerauerit irregularis est: sic pꝫ i sũma ꝯfes. li. ij. ti. j. q. lxiij. A multo fortiori tales i iudicio dei districtissime: 7 i ecclia triũphãti homicide iudicabunt: atqꝫ irregulares si lex ciuilis volũtatẽ punit sic patꝫ Codice de epis 7 clericis. l. si q̃s nõ dicã rape. A multo fortiori: lex dei imaculata. ¶ Alij se excusant q͞ se defendẽdo oc 14
cidũt: ꝫ ad h̃ q͞ ista excusatio valeat req̃rit: q͞ cãm nõ dederint: q̃re inuadunt: q͞ etiã tantũ quãtũ potuerunt fugerint: req̃rãt g̃ diligẽter in ꝯsciẽtijs suis: q̃s fugã illoꝝ impediuit: murus vicꝫ vl' aliqd̃ tale obstaculũ corporale seu supbia 7 seculi verecũdia q̃ retrahẽte fugere noluerũt: primũ excusat: sicut pꝫ Codice ti. p̃allegato ts q̃ aggressorẽ: scd̃m nõ excusat: plus enĩ q̃ iuꝫ ad seculi verecundiã illã timere deberẽt: q̃ ait Mat. xxvj. oẽs qui acceperint gladiũ: gladio peribũt. Nõ de hijs q̃ occidunt p̃ter ꝓpositum: leges sermone. C. xlj. F.

Honestas ornare debet. H. iij.

Primo aiam ꝓpt̃ intuitũ dei 7 sctõꝝ. Scd̃o locutiões 7 opatiões: nõ solũ ꝓpt̃ dei 7 sctõꝝ: ꝫ etiã ꝓpt̃ intuitũ hoim. Tertio oñdere restat ex q̃bꝫ fit atqꝫ aius mit istud honestatis exprimentũ. Quarto q̃ fit illi⁹ ves
¶ Ratio primi oñdit ex rõnabili ho (stimẽti velitas. Arti. j.
minũ ꝯsuetudine. Si enĩ ꝑsona nobilis: q̃n corã multis 1
ambulare vel a multis videri dꝫ mũdat a facie ab habitu et ab oĩbꝫ corpis partibꝫ maculas 7 oẽ qd̃ ꝯtra honestatẽ est tergere: 7 i oĩbꝫ honestatẽ maiorẽ ostẽdere q̃ faciat in tenebris vel q̃n solus est. Et specialr̃ vbi ex gestu honesto sperat ab illis: q̃bꝫ honestate placet magnũ cõseq̃ bñficiũ. A fortiori rõne ab aia q̃ est nã nobilis: q̃ sp corã deo 7 oĩbus est sctis: ab ipsisqꝫ sp videt vtrũ feda pulchra ve sit. In ipo nãqꝫ speculo diuitatis: aie q̃litas sp oñdit: cui⁹ q̃dã q̃litatẽ oẽs illi vidẽt: q̃ speculũ illud intuent sic oñsum est. A. xxv. 17. debet abijci ois macula infidelitatis: feditatis 7 malignitatis: 7 oẽ qd̃ illi⁹ deformat honestatẽ: q2 ex aĩe honestate deo 7 sctis placẽte magnũ sperare possum⁹ bñficiũ. Abijciam⁹ g̃ opa tenebrarũ: sic vt i die honeste ambulem⁹ Ro. xiij. Et ponit cãm lucrũ. s. qd̃ inde sperat in h̃ qd̃ sequit: nũc enĩ ꝓpior ẽ nr̃a salus. Cleric⁹ enĩ spe bñficij honesti⁹ se gerit.
¶ Si tãta req̃rit honestas i aia ꝓpt̃ intuitũ dei 7 sctõꝝ Arti. ij.
et ꝓpt̃ bñficiũ qd̃ inde speram⁹ venturũ vbi pluriũ est
intuit⁹: maiori q̃dãmõ diligẽtia honestas req̃rẽda est. 2
Sed locutiões 7 opatiões a pluribꝫ intuent: q2 ab illis q̃bꝫ 7 aĩa 7 etiã ab hoibꝫ. ¶ Ergo primo a locutionibꝫ abijciẽda est ois inhonestas iurationis: q2 diuino ꝯstat honori. Ad magnũ enĩ dñm hõ nitit honeste loqui. ¶ Scd̃o imũde locutiõis: que proprie cõtrariat saluti. homo in presentia multoꝝ honestoꝝ honeste loqui

ni viri satisfacere tenetur. Ista vo tria satis difficilia fa
cere ꝑposse oportet: vel ꝓpinquus occisi. id est. christus
homicidā interficiet Nume. xxxv. Interficiet inquā
hoc faciendo ei: qđ ipse fecit proximo.
Arti. iiij. ¶ Ipse ꝓmū occidit tꝑaliter: ꝛ in casibꝫ ꝑdictis eter
naliter: hūc ḡ deus eodē iudicādo iudicio interficiet tē
4 poraliter ꝛ eternalr: ondens qm̄ eodē iudicio q̄ iudica
uit iudicabit: ꝛ qm̄ ois homicida nō habet vitā eternā
in se manentē. j. Joā. iij. Et sic alijs in celū introductis,
de eis verificabit dictū Joan. apoc. xxij. foris canes ꝛ
venefici ꝛ impudici homicide: in cuꝰ laudē dicere po
terūt illud Math. xxij. ꝑdidit homicidas illos. Illā ḡ
vindictā timeāt: quā nunq̄ꝫ euadent: tꝑalē eñ vindictā
aliq̄tiēs euadere sperāt: qñ q̄ꝫ tñ illā minime euadūt: illā
vo nullo mō subterfugere se estimēt: q̄ hic nō egerūt
penitentiā ab homicidijs suis Apocal. ix.
Arti. v. ¶ Sed qꝛ nōnulli penā illā quā nō vident q̄si incertā
nō timēt: saltē eos ab homicidio retrahat timor vin-
5 dicte tꝑalis: quā ꝯ homicidas quotidie exerceri oculis
cernūt corporeis: hec aūt vindicta frequēter vno de tri
bus ostēdit modis. ¶ Primo q̄dē resistendū efficacia
q̄ fit qñ ille q̄ aīo venit occidēdi occidit. Aliq̄tiēs nāq̄ꝫ
ꝯtingit: q̄ sic ille q̄ intēdit verberare occidit: ita q̄ intē-
dit verberare verberat: ꝛ qui intēdit occidere occidit.
¶ Scđo sanguinis clamore: qđ fit qñ homicida occiso
appropinq̄t: vulgare nāq̄ꝫ dictū est: ꝛ ab hijs q̄bꝫ cre-
dulitas adhibēda est asserit: q̄ homicida occiso iā fri-
gido appropinquāte de vulneribꝫ eiꝰ frigidis sanguis
q̄si de recētibꝫ fluit: q̄ facto q̄d aliud facit sanguis ille:
q̄ꝫ occisorē ondere? tali nāq̄ꝫ signo qñq̄ꝫ auditū est ho-
micidā esse dep̄hensum nec huiꝰ rei cām nālē inuenire
sufficiēter potuerūt q̄ circa hāc laboriose disputauerūt
et studuerūt. Si eñ cā adesset nālis: ita clamaret plaga
latronis quē fidelis q̄ seip̄m defendēdo occidit iuste:
sicut plaga fidelis a latrone occisi: qđ tñ auditū nō est.
Nec mireꝫ q̄s moderno tꝑe: qꝛ ꝯditio illa in p̄mo san-
guine effuso in p̄ncipio mūdi inuēta fuit in sanguine
vic̄ꝫ Abel: vox inq̄t deꝰ ad Caym sanguis fratris tui
6 clamat ad me Gen. iiij. ¶ Tertio mirabili oraculi seu
miraculi ꝓpalatiōe: qđ fit qñ deꝰ ꝑ bestiarū similitudines
vel alijs signis occisorē occultū palā facit: sicut patuit
de duobus quorꝫ vnus tempore hominū adhuc vi-
uentium qui certissimū de hoc testimoniū perhibent:
Exm̄ a quodam occisus ꝛ lapide ad collum ligato in stagnū
profundum proiectus fuit quo facto paucis euolutis
diebus lupus vt videbaꝫ patriā illam nō sine magna
admiratione: de claro die transiens: cum ab omnibus
cum canibus ꝛ arcubus insequereꝫ per villam in qua
occisor habitauit transiens pedes anteriores ad ostiū
homicide eleuauit: deinde directe ad locū in quo occi
sus proiectus fuerat currēs in aquā contra luporū na
turam: qui potius ad nemora q̄ꝫ ad aquam fugiunt se
immergens: disparuit: quē cum admirantes diligēter
cum vncis quererēt hominē occisum ꝛ nō lupū inue-
nerunt: occisorē vo ignorātes ex suspitione lupi pedes
ante ostium eleuantis: hominē illum acceperūt: ꝛ veri
tate inuenta ꝑ occisi pannos: ꝛ alia signa ipsi quā me-
Exm̄ ruit suspensionis dignā reddiderūt mercedem. Alius
etiam in domo cuiusdā hospitatus de nocte in lecto oc
cisus: ita īmobilis factus fuit vt a fidedignis qui pre-
sentes qñ corpus inuentū fuit extiterūt testificaꝫ q̄ oi-
no de loco illo mouere: ipse occisor cū vxore sua ꝛ pue
ro nō poterāt: qui licet camerā paleis ꝛ hmōi replerēt
vt sic mortuū abscōderent: fetore tamē cadaueris occi-
sor ꝛ vxor dep̄hensi ꝛ suspēsi fuerūt: puer vo ad distā-
tem fugiens patriā paucis euolutis diebus ad eandeꝫ
rediens villam: captus ꝛ ad patibulū ductus: querētī
bus quare rediret cum sciret q̄ rediens suspendereꝫ?
Respōdit q̄ tantā redeundi habuit voluntatē: q̄ pro
regno aliter facere nō potuisset: hoc deo ordināte: qui
homicidā etiam si vltra mare fugeret: viuere tñ nō ꝑ-
mittit: ipse nanq̄ꝫ mentiri nō potest qui dicit Gen. ix.
quicunq̄ꝫ effuderit humanū sanguinem effundeꝫ san-
guis eius. Ipse nāq̄ꝫ sicut ꝑdictos congruis ostendit 7
signis homicidas. Congruū namq̄ꝫ fuit: q̄ sicut stella
luminosa illius ostēdit natiuitatē: qui venit illumina-
re hijs q̄ in tenebris sedent: sicut etiā columba felle ca-
rens ad hoc facta: vt illum ostēderet baptizatū in quo
fel nō erat peccati: ita etiam lupus rapax qui sanguini
insidiaꝫ: ad hoc factus vt sanguis ostenderet fusorem
Et sicut spūssanctus Luciam immobilē reddit ne in-
nocens maculareꝫ: ita corpus illud occisum immobile
faceret: vt nocēs capereꝫ. Ita adhuc homicidas diuer
sis ostendit modis: pluribꝫ vijs vindictas eis inferre
ordinat: diuersaq̄ꝫ eis q̄ꝫcunq̄ꝫ cartaꝫ habeat regis in-
fortunia contingere ꝑmittit: ꝑ que vel ꝓpter que mala
moriunꝫ morte: qua visa diciꝫ hoc ei iuste accidit: quia
talem iniuste occidit vt ꝑdicte auctoritatis veritas co-
gnoscaꝫ: qua diciꝫ quicūq̄ꝫ effuderit ꝛc̄. Et est ponde- 8
randū q̄ dicit quicūq̄ꝫ: nullū excipiendo quantūcūq̄ꝫ
magnū ꝛ potentē. Aliquādo eñ visum est: q̄ ꝑ tales
homicidiū factum est: qui nullum in regno timuerūt:
nec vindictam alicuius expauerūt: ꝛ cum seculo ex dei
ordinatione volente postmodū ab hijs quibꝫ homici-
dium placuit: homicidiū vindicatū est: homicidis in-
terfectis. Nonne Achab ꝛ Jesabel nullū de subditis
suis timere videbanꝫ: qñ Naboth occiderūt: ꝛ tamen
postmodū deo ordināte subditus illoꝝ Jehu vtrosq̄ꝫ
occidit in vltionē sanguinis quē effuderāt: sicut legēti
manifeste apparet. iiij. Reg. x. vbi propheta ex ore dei
Jehu alloquiꝫ dicēs: percuties domū Achab dñi tui
et vlciscar sanguinē seruoꝝ meoꝝ ꝛc̄. Vbi notādū est
q̄ nō solum ille percussus est: sed ꝛ filij sui in sempiter-
num exheredati sunt: regno ad alios translato. Nul-
li ergo mirenꝫ: q̄ filij homicidarū ꝑsentis tꝑis exhere
danꝫ cum preteritoꝝ exhibitio sit ꝓ similibꝫ factis ꝑ-
sentium certitudo: qui ergo tam vitā q̄ꝫ hereditatē ter-
renam simul ꝛ celestem a se ꝛ heredibꝫ alienare nolue-
runt: nullū occidant vel occidi ꝓcurent nisi valde cla-
ram habeant iusticiā: quia tales manus dei nunq̄ꝫ eua
dent: sicut aperte ostendiꝫ exemplo. ij. Mach. ix. vbi
de Antiocho rege diciꝫ q̄ homicida ꝛ blasphemꝰ pes-
sime ꝑcussus est: ꝛ vt ipse alios tractauerat peregre in
montibus miserabili obitu vita defunctus est.
¶ Ex qua auctoritate sextus elicitur articulus: in hoc Arti. vj.
eñ q̄ dicit: q̄ percussus est vt alios tractauerat: sum-
ma illius pene ostendiꝫ equitas qnomō vt quicq̄d iu- 9
ris in alterū quis statuit: eodem ipse vtatur: ꝛ legem ꝛ
penam quas in alterū tulit: ip̄e sustineat. Qui ergo cor
poraliter alios occidunt ꝛ spūaliter quantū in ipsis est
ignibus transmittūt eternis vt predictū est supra. c. c.
3. Iustum est vt tēporaliter simul ꝛ eternaliter simul
occidanꝫ: quia mores sequunꝫ ꝛ cōditiones illorū ho-
micidarum: qui in sacra scriptura ꝓpter hmōi facta in
hoc seculo multipliciter afflicti ꝛ finaliter occisi legun-
tur: ꝛ in alio seculo damnati creduntꝫ. De Caym eñ le
gitur q̄ tot ꝓ homicidio sustinuerit penas. In primis
eñ dei habuit maledictionē qui ei dicit Gen. iiij. Ma
ledictus eris sup terram ꝛc̄. Secūdo terre habuit steri
litatē: qđ pꝫ ꝑ hoc qđ sequiꝫ: cū q̄ꝫ operaꝰ fueris eā nō
dabit tibi fructꝰ suos. Tertio fuit vagus ꝛ profugus
Ero inquit vagus ꝛ profugus super terram. Quarto

habuit singuloꝝ hominū timorē:dicens: omnis qui
inuenerit me:occidet me. Quinto cecidit in desperatio-
nē dicens. Maior est iniq̄tas mea q̄ꝫ vt veniā merear.
10 Sexto occisus legit a lamech:de illo dicit Lamech sicut in
histoꝛijs ꝯtinet scholasticis sup illud Gen. iiij. Occidi
virū in vulnus meū ⁊c. Septimo damnatus credit.
¶ Omnes istis ꝯditiōes modernis cōpetunt homicidis.
¶ Primo enī a deo sunt maledicti teste Ps. q̄ ait. Ma-
ledicti q̄ declinant a mādatis tuis Ps. cxx. in q̄bus ꝑ-
cipit nō homicidiū facies Math. xix. ¶ Scdo terram
reddūt sterilē: vbi enī est sanguis inūdano: fruges nō
bene crescūt: ꝫ maledictū mendaciū: furtū homicidiū
inundauerūt super ⁊c. Osee. iiij. Nō ergo mirū est si
fructus nō bene crescūt. ¶ Tertio sunt vagi mente vel
corpe vel vtroqꝫ: q2 dum in om̄i loco insidias suspicā-
tur securioꝛa quasi vagi loca querūt: que tñ frequēter
longo tpe nō inueniūt secura: ꝓpter homicidia nanqꝫ
de locis terrisqꝫ suis multi vagant: ꝫ si assumpserit pē-
nas vt aquile ⁊ in extremis maris habitauerint: ibi ma-
nus dei inueniet eos. ¶ Quarto multos timent. Oēs
nāqꝫ occisores suspectos habent amicos ꝓpter factum
qđ fecerūt de oībus ꝓprijs minꝰ cōfidūt amicis cogi-
tantes: q2 deus illos ꝯ se ꝓ enormi qđ fecerūt facto sus-
citare poterit. Ille nanqꝫ Lamech post homicidium
perpetratū: vxores q̄nqꝫ de quibꝫ cōfidebat timuit di-
cens Gen. iiij. Audite vocē meā vxores Lamech: q2
occidi virum ⁊c. septuplū vltio dabit de Cayn. de La-
mech v̄o septuagies septies: illas nāqꝫ timens illis ta-
libus innuebat verbis. ¶ Quinto tales in morte sepꝰ
in desperatiōēꝫ cadūt: nec mirū si desperet in eius curia
negocia sua bene expedire: ad quā capti inuiti trahun-
tur responsuri de hoc q2 templū regis ⁊ dñi curie. i. dei
ꝯstrauerūt qđ ipse cū tanta edificauit diligētia: dicēs
11 faciamus hoīem ⁊c. Gen. j. ¶ Sexto a deo vel homie
occidunt. Nō solū q2 dei templū ꝓsternūt hoīem oc-
cidendo: sed q2 dei imaginē in templo. i. aīam destruūt
ipsam quantū in eis est in ignē eternū ponēdo. Si enī
lex terrena hoīem morte ⁊ pena punit capitali q̄ ima-
gines vel statuas destruit terreni impatoris: sicut patꝫ
in digesto nouo li. x. ti. ad legē Juliam maiestatis. l. q̄
statuas. Qui inquit statuas aut imagines impatoris
inconsecratas ꝯflauerit vel aliqđ simile cōmiserit lege
iulia maiestatis tenet: quāto magis penā illā meret: q̄
imagines celestis impatoris in ignibꝫ cōflauerit culpe
vel pene eternalibꝫ: tāto enī maiori rōne ei mors infe-
rēda est: quāto imago quā destruit in nā sua melior est
vt pote viua ⁊ rōnalis nature: q̄ melior est q̄ꝫ imago la-
pidea: quātoqꝫ impator cuiꝰ est imago dignior inueni-
tur. Si ḡ q̄ imaginē vt dictū est destruit mortuā: mor-
tē meret. A fortiori rōne ille q̄ imaginē destruit viuā:
mortē meret a deo vel hoīe q̄ q̄n eū occidūt ei dicere po-
terūt: q2 tali vicꝫ Agag regi amalech dixit Samuel: q̄n
illū occidit. j. Reg. xv. sicut inq̄t fecit sine liberis muli-
eres gladiꝰ tuꝰ. Ita absqꝫ liberis erit int̄ mulieres mr̄
tua: ⁊ in frusta ꝯcidit eū. ¶ Septimo sentētiā dānatio-
nis eterne ab eo illis infligendū ad quē appellādo san-
guis clamat occisi: sic ostēsū est. D. xij. 12. timere pote-
rūt cū Cayn cuiꝰ sequunt̄ ꝯditiōes: ⁊ cū diabolo cuiꝰ
filij esse oñdunt. D. viij. 9. ⁊ de q̄ dicit veritas Joā. viij.
Ille inquit homicida erat ab initio.
Arti. vij. ¶ Sed aliq̄ homicide ⁊ percussores se falso excusando
rñdēt: dicēdo malus hō fuit: ⁊ multa mala in vita sua
12 fecerat homicidia furta: adulteria Mar. vij. Jđ bonū
homicidiū est: q2 mundū ab eo liberauit: aduertāt ⁊ q̄-
cūqꝫ potētes ⁊ cupidi occasiōe q̄sita vt terrā emēdent:
et paꝫ i regno fiat vt dicūt: occidūt: q2 dictū illoꝝ i aliq̄
colorē hēre posset si cū ipso cupiditates ⁊ alio occiderēt
vicia. Sed heu q̄n ipm occidūt vicia ꝓ q̄bꝫ vt dicunt
ipm occidūt cū ipso nō occidūt: ꝫ potꝰ in seipsis plan-
tant iu q̄bꝫ fortꝰ crescūt: q̄ꝫ in illis creuerāt. ¶ Et p̄te-
rea si malo nō ꝯ iusticiā malū occidit: male malū vin-
dicat: q̄n ꝓ vno malo vel homicida duo mali ⁊ homi-
cide fiūt: q̄n ꝓ tāto ⁊ aliq̄ homicida est: scḋm homici-
dā ꝯstituit. Alij v̄o grauit̄ ꝑcutiētes vl' vulnerātes cū 13
occidēdi intētiōe credūt se corā deo nō esse homicidij
culpe reos: vel irregulares: errāt tñ q2 si apud leges et
iudicia mūdi talis homicida iudicet: q̄ telo cū occidēdi
intētiōe ꝑcutit: vt pꝫ Codice li. ix. ti. ad legē corneliā de
siccarijs. l. is q̄ cū telo. Si enī hijs qui venenū necādi
hoīs cā fecerit vel vēdiderit vel habuerit morte plectē-
dus est s̄m leges ciuiles: sic pꝫ in digesto nouo li. x. ti.
ad legē corneliā de siccarijs legē eiusdē. ¶ Si insup ille
in ecctia militāte s̄m Hosti. q̄ animo interficiēdi aliquē
vulnerauerit irregularis est: sic pꝫ i sūma ꝯfes. li. ij. ti. j.
q. lxiiij. A multo fortiori tales i iudicio dei districtissi-
me: ⁊ i ecctia triūphāti homicide iudicabunt: atqꝫ irre-
gulares si lex ciuilis volūtatē punit sic patꝫ Codice de
epis ⁊ clericis. l. si q̄s nō dicā rape. A multo fortiori:
lex dei imaculata. ¶ Alij se excusant q2 se defendēdo oc- 14
cidūt: ꝫ ad h' q2 ista excusatio valeat req̄rit: q2 cū ni nō
dederint: q̄re inuadunt: q2 etiā tantū quātū potuerunt
fugerint: req̄rāt ḡ diligēter in ꝯsciētijs suis: q̄s fugā il-
loꝝ impediuit: murus vicꝫ vl' aliqđ tale obstaculū cor-
porale seu supbia ⁊ seculi verecūdia q̄ retrahēte fugere
noluerūt: p̄mū excusat: sicut pꝫ Codice ti. p̄allegato
ts q̄ aggressorē: scḋm nō excusat: plus enī q̄ iuꝫ ad secu-
li verecundiā illū timere deberēt: q̄ ait Mat. xxvj. oēs
qui acceperint gladiū: gladio peribūt. Nō de hijs q̄ oc-
cidunt p̄ter ꝓpositum: leges sermone. C. xlj. 5.

Honestas ornare debet. H. iiij.

Primo aīam ꝓpt̄ intuitū dei ⁊ sctōꝝ. Scḋo lo-
cutiōes ⁊ opatiōes: nō solū ꝓpt̄ dei ⁊ sctōꝝ: ꝫ etiā ꝓpt̄
intuitū hoīm. Tertio oñdere restat ex q̄bꝫ fit atqꝫ ꝯsus
mit̄ istud honestatis exṗimentū. Quarto q̄ sit istiꝰ ves-
¶ Ratio p̄mi oñdit̄ ex rōnabili ho- (stimēti vtilitas. Arti. j.
minū ꝯsuetudine. Si enī ꝑsona nobilis: q̄n corā mulieṙ 1
ambulare vel a mulieṙ videri dꝫ nitit̄ a facie ab habitu
et ab oībꝫ corpis partibꝫ maculas ⁊ oē qđ ꝯtra honesta-
tē est tergere: ⁊ i oībꝫ honestatē maiorē ostēdere q̄ꝫ facit
at in tenebris vel q̄n solus est. Et specialr̄ vbi ex gestu
honesto sperat ab illis: q̄bꝫ honestate placet magnū cō-
seq̄ bñficiū. A fortiori rōne ab aīa q̄ est nā nobilis: q̄ sp̄
corā deo ⁊ oībus est sctis: ab ipsisqꝫ sp̄ videt̄ vtrū feda
pulchra ve sit. In ipo nāqꝫ speculo diuinitatis: aīe q̄litas
sp̄ oñdit̄: cuiꝰ q̄dā q̄litatē oēs illi vidēt: q̄ speculū illud
intuent̄ sic oñsum est. A. xxv. 17. debet abijci ois macu-
la infidelitatis: feditatis ⁊ malignitatis: ⁊ oē qđ illiꝰ defor-
mat honestatē: q2 ex aīe honestate deo ⁊ sctis placētes
magnū sperare possumꝰ bñficiū. Abijciamꝰ ḡ opa te-
nebraꝝ: sic vt i die honeste ambulemꝰ Ro. xiij. Et po-
nit cām lucrū. s. qđ ide sperat̄ in h' qđ sequit̄: nūc enī ꝓ-
pior ē nr̄a salus. Clericꝰ enī spe bñficij honestiꝰ se gerit.
¶ Si tāta req̄rit̄ honestas i aīa ꝓpt̄ intuitū dei ⁊ sctōꝝ Arti. ij.
et ꝓpt̄ bñficiū qđ inde speramꝰ vēturū vbi pluriū est
intuitꝰ: maiori q̄dāmō diligētia honestas req̄rēda est. 2
Sed locutiōes ⁊ opatiōes a pluribꝫ intuent̄: q2 ab illis
q̄bꝫ ⁊ aīa ⁊ etiā ab hoībꝫ. ¶ Ergo p̄mo a locutionibꝫ
abijciēda est ois inhonestas irratiōis: q2 diuino ꝯtrat̄
honori. Ad magnū enī dñm hō nitit̄ honeste loqui.
¶ Scḋo imūde locutiōis: que proprie cōtrariat̄ salu-
ti. homo in presentia multoꝝ honestoꝝ honeste loqui

nitur: qd si nō faciat eos offendit ꝛ ɔtra se ꝓuocat. Sic
nos in p̄sentia dei ꝛ sanctoꝝ. ¶ Tertio detractionis et
oblocutionis q̄ ꝓximi ɔtrariant charitati. Membrū
enī membro corpis nō detrahit: qbus abiectis honeste
ambula ad eos q foris sunt. j. Thessa. iiij. ostēdētes il-
lam quā intus habetis honestatē in aīa: extra nō solū
vt dictū est: in locutione: sȝ in opatioe: honestā deo red-
dendo seruitutē: ꝓximo equali amicitiā: sibi ipsi ꝛ infe-
riori gubernationē. Sic oīa in vobis honeste et fm
ordinem fiant. j. Coꝛ. xiiij. ¶ Tam in dispositiōe ani-
3 me q̄ꝫ ꝛ locutionis ꝛ operationis: due nanqꝫ vltime si-
ne primo esse non possunt: sicut nec fructus sine radi-
ce: quia sicut fructus ex radice seu arbore nascitur: ipsi-
usqꝫ ostendit qualitatē: sicut etiā per habitū qui osten-
ditur in foro scitur qualē habet in camera: quia pul-
chriorē quē habet ostēdit in foro: ita ex honestate secū-
da ꝛ tertia ostendit prima ex ipsa q̄ nascunt: q̄ꝫ qui ha-
buit vel habet: dicere pōt illud Ecci. xxiiij. quasi vitis
fructificaui suauitatē odoris ꝛ flores mei fructus ho-
noris ꝛ honestatis: de illoqꝫ dici pōt illud Sapien. x.
honestū fecit illū in corde suo ore ꝛ opere.

¶ Honestatis vo ornamēti facti et ɔtrarij abiectio ex
Arti. iij. multis fit virtutibꝫ anime: nec ornamētū ipsaꝫ omīa
que ad deū ex lumine fit fidei: sicut enī pulchritudo re
4 rū corpaliū lumīe ostēdit corpali: ita honestas anime
lumine ostendit fidei: ꝓpamqꝫ ornans: quo ad vtilita-
tem ꝓpriā virtus est tpantie: p quā inordinatos gule ꝛ
luxurie reprimit motus Ecci. xxxi. vigilia honestatis
tabefaciet carnē ipsius: insup ornamentū ipaꝫ quo ad
ꝓximū ornās ex virtute fit charitatis Sapien. vij. ho
nestatē illius nō abscōdo. ¶ Ornamentū vo honesta-
tis: qd locutionē ornare dicit ex virtute fieri debet pru
dentie: ipsa nanqꝫ docet qualiter ad oēs ꝛ cū oibus
sit loquendū dicens: cū viro inhonesto tracta de hone-
state Ecci. xxvij. ¶ Ornamentū vo honestatis exterio
ra ornans opa ex virtute fit iusticie q̄ vnicuiqꝫ reddit
qd suū est: qd est optimū: qꝛ q̄ hoc facit nihil omittit:
sȝ oia bona facit: qui ḡ hoc habet ornamētū: dicere pōt
illud Esa. vij. venerūt mihi oīa bona pariter cū illa
scꝫ iusticia ꝛ innumerabilis honestas p manus illius.
5 ¶ Fortitudo vo seu pseuerātia oia ista ɔsumit ꝛ adin-
uicē tenet honestatis ornamēta: illum enī q̄ hec habet
vestimēta pseuerantie honestauit in laboribꝫ: ne vesti-
menta honoꝝ operū discōtinuata q̄si diruta nuditatē
ostenderēt ꝛ cōplent labores illius Sapien. x. Sciēs q̄m
nō est honestum a bono inchoato deficere.

Arti. iiij. ¶ Horꝝ aūt honestoꝝ vestimentoꝝ triplex est vtilitas
Vna ante mortē: sicut enī apud seculū ꝓpt corpalē pul
6 chritudinē alique psone citius maritant ꝛ ꝓmouent:
ita apd deū hec pulchritudo spūalis cordis: oris ꝛ ope
ris facit deus q̄nqꝫ subito honestare pauperē Ecci. xj.
¶ Alia in morte sicut enī vbi magna est p̄ssura in por-
ta vt ad festū intrēt: in q̄ pressura nudi ꝛ turpit ornati
a ianitoribus excluduntur: bene vo ornati introducū-
tur. Sic in pressura mortis: quando illi q̄ prediens nō
sunt honestatis induti vestimēnis: vtpote q̄ vestimētū
nō hn̄t fidei: vel q̄ vestimentū ɔtinētie decurtatū hn̄t
nuditatē natiū ostēdētes vel q̄ vestimētū charitatis ni-
mis breue hn̄t: tm̄ amicos diligētes: ꝛ sic de alijs exclu
dent. Alij q̄ ista vestimēta pfecta hn̄t ītroducent. So-
lus ḡ sic indutꝰ ɔfidēter mori pōt: ꝛ porte celi appropi-
q̄re dicendo illud. ij. Mach. vj. eleazari: honesta morte
pfungar. ¶ Tertia post mortē: qꝛ q̄n nō hn̄s vestē nu-
ptialē de dei ɔuiuio expellet: habēs predicta nuptiaꝝ
vestimēta cū deo sp gaudebit: ḡ in amicitia eiꝰ. i. hone-
statis delectatio bona ꝛ in opibꝫ manuū illiꝰ honestas
sine defectiōe in celo scꝫ Sapien. viij. in q̄ venerūt oia
bona cum illa et innumerabilis honestas per manus
illius Sapien. vij.

Honor cuiuscunqꝫ boni. Ho. iij.

Primo deo est reddēdus honor huius seculi.
Scdo a bonis nō est de iure appetēdus. Tertio de fa-
cto tota fere ppli multitudo plus circa seculi q̄ꝫ dei in-
¶ Primū pꝫ p tres rōnes: quarū (tenta est honore. Arti. j.
prima accipit a lege gratitudinis: scd a lege vtilitatis
tertia a lege iuste equitatis. ¶ Prima rō ex factis patet 1
antiquoꝝ: si enī romani regulā quandā sequētes grati
tudinis liberatoribꝫ ꝛ triūphatoribꝫ suis tātū attribue
bāt honorē q̄ vel statuas vel arcus erigebāt triūpha-
les sicut adhuc rei docet euidētia: nā vsqꝫ hodie i illoꝝ
honoris memoriā roma plures tales ostēdit effigies in
quibꝫ totꝰ victorie honorē suis reddebāt p̄ncipibus.
A fortiori rōne ꝛ maiori gratitudinis necessitate chri-
stiani nō solū liberatori ꝛ triūphatori: sȝ etiā creatori ꝛ
glorificatori suo christo sicut ei post victoriā in pascate
arcū: in ecclia erigūt triūphalē. i. cereū pascalē: honorē
victorie ī materia forinseca attribuēdo: ita ei oīa bona
in illis opanti: iuxta illud Esa. xxvj. Oia enī opa ope-
ratus es in nobis ꝛ diabolū ꝛ pctā vincēti oim honoꝝ
operū ꝛ victoriarū honorē in cordibꝫ suis reddēt dicē
tes soli deo honor ꝛ gloria. j. Thimo. j. q̄ enī p victoria
sua sibi vendicat: in Ps. xlix. dicēs. Inuoca me in die
tribulationis eruā te ꝛ honorificabis me. ¶ Scda rō 2
ex scripturis pꝫ sctoꝝ: in q̄bꝫ legit q̄ qui deū honorant
ab ipso honorabunt: sicut pꝫ p̄mo de recte credētibus
quoꝝ recta fides in honorē redūdat dei: sicut fidelitas
serui in honorē redūdat dn̄i sui. Ideo ab eo honorabū
tur: vobis igit honor credētibꝫ. j. Pe. ij. Scdo idē pꝫ
in hijs: q̄ mūdo sūt corde ꝛ corpe: honestas ꝛ mūdicia
ministri in honorē redundat dn̄i sui. vn̄ de tali dn̄o in
eius laudē dici solet: q̄ꝫ educatā ꝛ bonam hn̄t familiā.
Qui insup imaginē alicuiꝰ sancti mundā seruat: ipsuꝫ
honorat: q̄ vo ipām in lutū ꝓijcit ipm inhonorat. Sic
in ꝓposito de hijs q̄ imaginē in aīa habēt dei: quā q̄ in
lutū ꝓijcit peccati deū inhonorat: ꝛ ab ipso exhonora-
bit: q̄ vo ipām mūdā seruat ab ipso honorabit. j. Thi
mo. ij. q̄ se emēdauerit ab istis erit vas in honorē. De
vtroqꝫ simul. j. Reg. ij. q̄ me honorificauerit glorifica
bo eum: qui aūt me cōtemnit erit ignobilis. ¶ Tertio
idem patet p elemosynarū ꝛ misericordiarū amatores.
Tales enī dum sua ꝓpter deū dant: ꝛ ꝓpter illū iniuri-
as ꝛ damna remittūt: deū honorāt: sicut qui ministris
alicuiꝰ dn̄i ꝓpt illiꝰ amorē aliq̄ dāt vel remittāt: sic ho
nora dn̄m de tua sba Prouer. iij. qd facis eiꝰ dādo vel
remittēdo ministris: dn̄o tn̄ p eiꝰ facis honore: qꝛ honorat
dn̄m: q̄ miseret paupis Prouer. xiiij. Sic misericordes
deū honorāt: ita imisericordes deū inhonorāt: sic patet
E. iij. 29. ¶ Istis ḡ exhonoratis alij honorabunt: sic pꝫ
Mat. xxv. vbi istis expulsis: illis dicet: venite bn̄di. ꝛc.
sciētes qꝛ victoriā ꝛ honorē acq̄rit: q̄ dat munera Pro
uer. xxij. victoriā supple celestē sic Alexāder p suā largi
tatē victoriā obtinuit terrenā. ¶ Quarto idē pꝫ i iustis 3
q̄ honorāt dn̄m suū: dū eū a cupiditatis nota p̄seruāt: q̄
vt eū dicēt munera accipiēdo a vitatis nō deuiāt tramit-
te. Sic tales q̄ sibi ꝛ alijs bn̄ p̄sunt iuste se hn̄tes q̄tuꝫ
ad seipsos ꝛ alios a deo honorabūt: teste Paulo. j. Thi
mo. v. q̄ inq̄t bn̄ p̄sunt p̄sbri: duplici honore digni sūt
¶ Quinto idē pꝫ i loquētibꝫ reuerēter: q̄ ad deū ꝛ vtilit
q̄ ad ꝓximū Ecci. v. honor ꝛ glia in sermone sensati.
¶ Sexto in bn̄ opantibꝫ ꝛ pseuerātibꝫ: tales deū hono
rant: dū tn̄ in ipm sperāt q̄ vsqꝫ ad mortē p illo opus

bonū ɔtinuāt:tales a dō honorabunt:qꝛ glīa ⁊ honor
oīm opanti bonū. Ro.ij. ¶ Septimo idē p3 in bene
patiētibꝫ:tales eni honorē deo reddūt:sicut militū ꝓ-
bitas: dū ab inimicꝫ ꝓ dño suo multa fortiter tolerāt:
tales a deo suo honorabunt. Cōicātes igit xp̄i passio
nibꝫ gaudete:ꝙ si exprobramini in noīe xp̄i beati eritꝫ:
qꝛ qđ est honoris ⁊ glie ⁊c̄. Sup vos requiescet. j. Pe.
4 iiij. ¶ Tertia ratio ex lege p3 necessitatis: ex q̄ nāq3 in-
ter deū ⁊ nos talis facta est mercatiōis seu opis ⁊ labo
rū societas ꝙ ip̄e de oībꝫ bonis habeat honorē: ⁊ nos
lucrū sine infidelitatis piculo:ip̄m ō pte sua defrauda
re nō possum⁹:ex q̄ infidelitate priuatio iuste imminet
partis nr̄e:sicut ministro infideli periculū imminet p̄-
uatiōis olim honorꝫ:sic in ꝓposito sicut p3 Actuū. xij.
de Herode agrippa:q̄ priuatus est vita ⁊ oībꝫ bonis:
qm̄ pcussit eū angel⁹ eo ꝙ nō dedisset honorē deo. Istꝫ
g tribꝫ de causis afferte dño gliam ⁊ honorē:in p̄s. xcv.
Ar.ij. ¶ Et sicut honor ver⁹ est deo a bonis exhibēd⁹ ꝓpter
tria: ita honor falsus a bonis non est petendus ꝓpter
5 tria. Primo:qꝛ malis vel ꝓpter mala dat. Scđo qꝛ nō
est durabilꝫ. Tertio:qꝛ decipit ⁊ culpa excecat ⁊ ad pe-
nas ducit eternas. ¶ Primū p3:qꝛ sicut cibꝫ porcorū:
ita nec honor malorꝫ a bonis appetend⁹ est. Rō eni di
ctat ꝙ illud qđ est cōe ⁊ dānabile malum nō debet esse
appetibile bonis:sed honor mūdi est malis cōmunis
qꝛ malis vel ꝓpt̄ mala cōmuni⁹ dat:q̄3 bonis vel ꝓpt̄
bona mala. ¶ Primū vic3 ꝙ malis cōmuni⁹ det q̄ti-
diana docet experiētia:q̄ videm⁹ ꝙ pl⁹ honoris statui
gradui vel dignitati dat ⁊ fortune atq3 diuitijs q̄3 gr̄e
Exem bonitati hūilitati atq3 ceteris det virtutibꝫ. Ex q̄ euen
tu p3:ꝙ est de seculi honore:sicut ō Italicorꝫ clamore:
in illa eni terra pugne ⁊ frequētes fiūt ɔgressiōes inter
magnos partiū gibilinorꝫ ⁊ guelforꝫ sub q̄bꝫ popula-
res habitātes clamāt:qm̄ ɔgredi debēt:ꝓ pte q̄ dñatur
q̄ntūcunq3 mala iniusta ⁊ odiosa sit:dicētes: viuat vi-
uat. In illo nāq3 clamore oculū nō habēt:q̄ ps iustior
vl' melior sit.sed q̄ potētior.ex q̄ seq̄tur ꝙ frequēter ore
clamāt ꝓ illo:quē corde vellēt esse suspēsu3:sicut dictū
est. A.xvj.7. Sic in ꝓposito clamor ⁊ fauor mundi et
ppl'i: pl⁹ respicit potētiā terrenā nobilitatē pecuniaru3
largitatē potius q3 tales honorāt ⁊ ꝓmouēt q̄ntūcūq3
hec habētes mali sint ⁊ iniusti q̄3 faciant vite bonitatē
⁊ morꝫ honestatē: ⁊ ideo in mūdo ver⁹ honor non est.
Vñ Seneca in q̄dā ep̄la. Ex q̄ pecunia in honore esse
cepit ver⁹ honor cecidit:nō solū qꝛ malis dat:sed quia
frequēter ꝓpt̄ mala dat:sicut p3 de dominis ⁊ poten-
tibꝫ q̄ ɔspiratores ⁊ falsos honorāt: vt falsitatē ab eis
req̄sita vel vt eis placeāt:cōmittāt. Adulatores etiam:
qꝛ eis adulant vt veritatē non dicāt:honorāt. ¶ Istis
nāq3 de causis mal⁹ rex Balach malū honorauit pro
phetā Balaā. Nūeri. xxiiij. Decreuerā inq̄t honora-
re te ⁊c̄. ꝓ malefactis suis ⁊ falsitate sicut ibidē patet.
6 ¶ Ex ista prima falsi honoris ɔditiōe scđa sequitur ꝙ
vic3 durabilis esse non pōt: qꝛ ex hoc ꝙ honor mundi
sup falsum fundat fundamētū sup potētia vic3 vl' in-
ordinato amore:vel lucro vel malefactis vt dictū est.
Isto fundamēto deficiēte: ⁊ cadente necesse est honorē
cadere supedificatū. Sed fundamētū tota die mutat:
qꝛ ptāte vel hui⁹ seculi ꝓsperitate nihil mutabili⁹:ideo
⁊ honores:q̄ illas volubiles fortūas sequunt: sicut ro
ta:in medio rote q̄tidie mutari videt:que quidē hono
ratiōis ⁊ vitupatiōis mutatio modernu3 ppl'm in hoc
populo assimilat romano in q̄ ab antiq̄ discordia esse
Exem solebat inter duas magnas parentelas:vic3 inter colū-
nenses ex vna pte: ⁊ vrsinos ex alia pte:in quodā ergo
cōgressu inter istos fert ppl'a clamasse ꝓ colūnensibꝫ:
quorꝫ ꝓsperitas ⁊ potestas maior reputabat: dicendo
viuāt colūnenses viuant: ⁊ moriant vrsini. Colūnen
sibꝫ vō illo die victꝫ: victores se duxi⁹ ad ppl'm habue-
runt. ¶ In alio vō ɔgressu ecōuerso clamauerūt ꝓ vr
sinis tūc dominātibꝫ:mutationē nanq3 fortune muta
tio sequit vocis. Vrsinis vō illo die victis:clamantes
victores erubuerūt atq3 timuerūt. ¶ In tertio vō ɔfli
ctu clamauerūt: viue q̄ venke: viue q̄ venke. i. viuat q̄
vincit. Nota de pena taliū. A.xv.32. Ecce illi cū pote 7
tioribꝫ:q̄s vic3 potētiores viderūt vel potentiores spe-
rabāt clamabāt ignorātes:q̄ ps potentior esset futura:
cuiq3 parti fortuna victoriā daret: de neutra parte esse
nolebāt vt manifeste ostenderet:qm̄ ad veritatē vl' ad
iustitiā oculū nō haberēt: vel ad fidelitatē: s3 ad ꝓpriū
cōmodū vt quieti⁹ sub victorib⁹ viuerēt: ⁊ ad mundi
ꝓsperitatē:recte nec pl⁹ nec min⁹: s3 oīno eadē in mo-
dernis nobilibꝫ inuenit ɔditio:hec eni q̄tidiana docēt
experimēta: in q̄bꝫ videt ꝙ discordia inter magnos in
cipiēte: ⁊ partibꝫ ꝓ retinētia ⁊ subditis suis mittētibꝫ:
illi q̄ pri⁹ retēti fuerūt ad feoda ⁊ robas ⁊ maximis iu
ramētis se astrinxerunt:cū dñis suis in mortē ire:sicut
Petrus:ignorātes q̄ ps ꝑualebit apte de neutra pte se
esse ostēderūt: s3 podogrā vel guttā vel infirmitatē vl'
ps in pede ꝓditorie fingūt vsq3 viderint q̄ ps ꝑualere
incipiat: ⁊ tunc ad illā oēs cadūt:dicētes: viuat viuat.
Si vō illa ps iterꝫ succūbat:statim ad aliā mutant ptē
dicendo viuat:in corde tn̄ illorꝫ vellēt suspendiū ⁊ sic
nec ad iuramentū qđ ꝑus fecerūt nec ad fidelitatē vel
iustitiā oculū habēt:sed ad ꝓpriū cōmodū: vt lucrent
vel saltē seip̄os seruent indemnes: ⁊ ꝓpter hoc tonenti
vocē ⁊ honorē mutāt:dicētes:cū illo q̄ dicere solebat:
quotiēs gameleon suu3 mutat colorē sic habet. A.xv.
25. ¶ Et mirū est:ꝙ potētes videntes populi ⁊ subdi
torꝫ falsitatē:tn̄ de illorꝫ curāt honore ⁊ seruitio:qꝛ be-
ne scire poterūt:ꝙ eos nō honorāt ꝓpter se: s3 ꝓpt̄ sua;
de illis nanq3 loquit scriptura Ecc̄i. x. dicens. Est hō
qui honorificabit ꝓpter sb̄am. ¶ Et bene scire poterūt
ꝙ ille honor nō erit stabilis sed mutāte fortuna. Mor
vt honorificati fuerint: ⁊ exaltati quēadmodū fumus
deficient in p̄s. xxxvj. Et non solū mutante fortuna ab 8
illo quē pri⁹ honorabāt se retrahūt victores: vt dictu3
est venerātes:sed qđ peius est cū victore sup victū cla-
mant:ip̄mq3 cū victore ad mortē more canū ꝑsequunt
in quo facto iudeis assimilant: qui xp̄o i die palmarū
a toto populo honorato: ⁊ ꝓspere agente ip̄m cū alijs
honorabant clamātes. Osanna benedict⁹ ⁊c̄. Fortuna
vō circa eum eodē die mutata maioribꝫ cōtra eu3 sur-
gentibꝫ ip̄m cum illis vsq3 ad mortē ꝑsequebant cla-
mantes:crucifige eum. ¶ In hoc iterū facto cani assi-
milant:de quo habet. F.j.17. ¶ Illi vō q̄ in talibꝫ cō-
fidunt honoribꝫ ⁊ falsorꝫ fauoribꝫ ⁊ mala in illorꝫ con
fidentia cōmittunt ⁊ ꝓtectione: a quibꝫ postmodū cō
culcant quādo cōculcari inceperint: gemētes cum leo Leo
ne eis in hoc assimilant: dicere poterūt. Ille nāq3 scđm fabula
fabulas aliq̄ infortunio: vtputa senectute vel cōsimili
debilitatus: ⁊ ab oībus bestijs a quibus prius hono-
rari solebat inuasus ⁊ cōculcat⁹ dolens dixit:cum esset
mihi virtus:fuit ⁊ honor:cessante vō virtute: cessauit
⁊ honor. Sic omīno est de multis quos dū in rota for
tune ascenderūt:multi honorauerunt:dum vō ex alia
parte ascēdē inceperūt eos vacuos ⁊ sine honore abie-
cerūt Judith. j. de quibꝫ verificat illud Sap. iij. Sine
honore nouissima. ¶ Tertio fugiendū est non solu3 qꝛ 9
nō est durabilis: vt dictū est:sed quia in illa quam ha
bet breuitate multos excecat:ingratosq3 facit vel ostē-
dit: ⁊ ad penas ꝑducit eternas. Nōnullis eni auditu3

est ꝯtingere: ꝙ in paupertate gratitudinē magnā tā deo
ꝙ hoibꝰ habere ꝓmittebāt: ⁊ ope vt poterant ostende
bāt: q̄ honorati vtriq̄ ingrati extiterūt. quibꝰ deꝰ iuste
ministrare pōt: sicut ministrauit q̄dā nigromātic⁹ di-
scipulo suo de q̄ narrator ait: ꝙ multa mgr̄o suo ꝓmit
Exm̄ tebat cū nihil haberet: mgr̄ vō tantū fecit suis incanta
tionibꝰ: ꝙ fecit sibi videri ꝙ magn⁹ esset dn̄s corā quo
veniēs ab eo tanq̄ incognit⁹ vilipēsus: medio q̄ sic ex
altabat subtracto ad pauperē in q̄ illū inuenit redigit
statū. Sic deꝰ faciet illi: qui cū in honore esset nō intel-
lexit in ps̄. xlviij. Medijs em̄ quibꝰ honorant̄ cū vita
subtractis de tali honore quo abusi sunt ad eternū de-
ducent̄ dedec⁹: ⁊ tūc apparebit versuū sequentiū veri-
tas. Magn⁹ honor sed maius onus sed maxim⁹ hor-
ror: hisq̄ minant̄ accidit heret me: magn⁹ honor qn̄q̄
in cathedra speculat̄ in alta: mai⁹ onus cū fit absq̄ q̄e-
te labor: maxim⁹ est horror cū districtam rōnem: tā de
grege q̄ ꝓ se reddere pastor habet. Ex tribꝰ ḡ p̄dictis
rōnibꝰ: ratio ptꝫ decreti dicentis ꝙ fugiēdi sunt hono-
res ⁊ fugientibꝰ offerēdi. viij. q. j. in scripturis. Et sol⁹
ille honor ver⁹ in celo est appetend⁹. Et sm̄ Augu. de
ci. dei li. xxj. Nulli cōfert̄ indigno: nec vlli negabit̄ di-
10 gno. ¶ Si illos aut qui honores fugiūt necessitas ho-
noris statū tenere cōpellat: exemplū nō sequant̄ predi
cti discipuli: nec simarij: de quo dictum est. S. iiij. 14.
Tales sunt q̄ ꝓ honore ⁊ beneficio reddūt ꝯtumeliā.
Eccli. xxix. ¶ Sed ꝯditionē sequant̄ Hester: q̄ cū ho-
norata esset ad magnū statū ꝓ ppl'o scꝫ indigēte depre-
catura piculo se exposuit: sicut ptꝫ Hester. iiij. Exem-
plū etiam accipiāt Thobie: q̄ donaria recepta ab his a
quibꝰ honorat⁹ fuerat. Thob. j. Non posuit in carba
nā: sed inde elemosynas fecit Gabelo: ⁊ alijs indigen-
tibꝰ dando ⁊ mutuādo. Et non obstante: ꝙ in magno
esset honore viles paupes captiuos ⁊ incarceratos nō
spreuit: sed pgebat p oēs: qui erāt in captiuitate ⁊ mo-
nita salutis dabat esurientes alebat nudisq̄ vestimēta
p̄bebat: ⁊ mortuis atq̄ occisis sepulturā sollicit⁹ exhi-
bebat. ¶ Sed heu nōnulli in magnoꝝ officijs vel cu-
rijs honorati: non faciūt qđ fecit Thobias: nec loquū
tur cū Hester: a primo em̄ cupiditate a scđo inordina-
to frequēter impediunt̄ timore q̄ timēt dn̄is displicere
vel a curia vel officijs amoueri: qbus ab illis q̄s vbo
vel ope iuuare possent ⁊ deberent nec tn̄ faciūt ꝯgrue
dici posset: sicut dixit Mardoche⁹ ad Hester: q̄ roga-
ta vt indigētes iuuaret: in principio se excusauit: ⁊ quo
dāmodo difficilē reddit sicut Hester. iiij. ptꝫ: cui ille:
ne putes ꝙ aiam tuā tm̄ liberes qr in domo regis es p̄
cunctis iudeis: si em̄ nūc silueris per aliā occasionē li-
berabunt̄ iudei: ⁊ tu ⁊ dom⁹ patris tui peribitis ⁊ q̄s
nouit: vt idcirco ad regnū veneris vt in tali tpe parer̄
hoꝝ ḡ exemplo sint christiani honore inuicē p̄uenien-
tes. Ro. xij.
Ar. iij. ¶ Non obstāte hoc: ꝙ de iure q̄ ad honores exhiben-
dos vel fugiēdos fieri deberet sicut p̄dictis patet exē-
11 plis ⁊ scripturis: de facto tn̄ quasi totius multitudinis
intentio circa mundi versat̄ honores qđ patet in tribꝰ
generibꝰ hoim. Primo in honorantibꝰ. Secūdo in ho-
norans. Tertio honorē in desiderantibꝰ ⁊ deficientibꝰ
¶ Primū patet in factis tam principū: ⁊ p̄sidentiū in
potestate ecclastica q̄ seculari: vterq̄ ⁊ cōiter pl⁹ ho-
noris exhibent vilissimo petōri: in diuitijs ⁊ statu ma-
gno cōstituto: ꝓpter seculi honorē: q̄ faciāt optimo vi
ro in paupertate ꝓpter amorē dei: [q̄s sub cōgruo] repre-
Exm̄ hendūt exemplo libri Barlaā de rege facto: q̄ volens
ondere errorē duo scrinia repleri fecit: vnū de magnis
diuitijs: aliud de rebꝰ vilibꝰ: p̄mum exili: scđm p̄cioso
cooperuit indumēto ⁊ cōsiliarios ⁊ ministros suos: q̄
grauiter tulerūt: ꝙ tātū honorauit paupes vocauit di-
cens: qđ de istis duobꝰ reputatis meli⁹: vel maiori di-
gnū honore: q̄ respōderūt ꝙ illđ qđ optū erat p̄ciosi⁹:
ipo vtroq̄ apto ostēdit: q̄ turpiter in eoꝝ errauerunt
iudicio asserēs illos fili deceptos errore in honoris ex-
hibitiōe: quē vos inq̄t illis exhiberet ꝓpter vestes ⁊ for
tunā quā exteri⁹ videtis: ego paupibꝰ exhibeo ꝓpt̄ vir
tutes ⁊ gr̄am quā intus intelligo: sciēs quoniā honor
regis iudiciū diligit in ps̄. xcviij. pl⁹ de his q̄ intus cre
dunt̄: quā de his q̄ vestibꝰ apparēt. ¶ Scđm ex vbis 12
patet Ber. de ꝯsideratōe ad Eugeniū papā li. iiij. c. v.
Videns inq̄t oēm ecclasticū zeli feruore sola ꝓ digni
tate tuēda: honori totū dat̄ sanctitati nihil aut paruꝫ si
sociali⁹ te hic tentaueris: absit inquiūt: non decet: tem-
pori nō ꝯgruit maiestati nō ꝯuenit: q̄ geras psonā at-
tendite de placito dei vltima mētio est ꝓ iactura salut̄
nulla cūctatio nisi qđ sublime hoc salutare dicamus ⁊
ꝙ gliam redolet illud iustū: ita oīe hūile ꝓbare ducit̄
vt facili⁹ q̄ esse q̄ q̄ apparere humilis inuenias timor
dn̄i simplicitas reputat̄: nō dicam fatuitas. Hec ille.
Inter q̄ vba primo ponderādū ꝙ dicit honori totum
dat̄ sanctitati nihil: qđ vt clari⁹ videat̄ exemplū in me
diū adducat̄: in q̄ appareat quō eccl'ie p̄sidentes de ho-
nore nudo ⁊ de vanitate nulla sanctitate vel cōmodo
spūali vel corpali vestita inter se magnas nō dicā scā-
dalosas: habēt hugarū discordias: sicut ptꝫ de cruce in
aliena diocesi nō portanda: ex cui⁹ portatiōe nulla deo
ꝯtingeret honoratio: nulla aiarū pditio: nulla prorsus
sequeret̄ rex seu vere iurisdictiōis ablatio: nisi ꝙ vn⁹
sibi soli approꝑriare velle videt̄ ꝙ summ⁹ pastor oib⁹
indulsit: q̄ vult inq̄t post me venire tollat suā crucē et
sequat̄: q̄ etiā pastor in montibꝰ ⁊ latro de regno ha-
nit⁹ libere vtunt̄ priuilegio. Vnde ḡ tāta cordiū ani-
mositas tantaq̄ inter illos: q̄ totius pacis ⁊ concordie
specula esse deberent litigij materia: vt vnus a ciuitate
seu ꝯgregatiōe se retrahat: in qua ali⁹ pomposo eq̄tuꝫ
vallat⁹ numero: ad christi dedecus ⁊ subditoꝝ piculo
sum exemplū poti⁹ q̄ ad quātūcunq̄ sanctitatē crucē
portat. ¶ Quō subditorū hrigas ⁊ secularium supbias
cupiditate ⁊ terreno vestitas cōmodo mitigabūt: q̄ di
scordias inter se vbi nulla subest cōmodi ratio nutriūt
Mundiales nanq̄ ꝓ terris ⁊ redditibꝰ. Isti vō ꝓ ho
noribꝰ ⁊ miseria placitāt vanitate: in quo facto verbi p̄
dicti quo dicit̄ ꝙ honori totuꝫ ⁊c̄. apparet veritas. Si
em̄ tantū haberēt cordi crucis venerationem ⁊ gregis
sanctitatē quantū habent crucis portationē ⁊ ꝓpriam
vtilitatem non haberēt tot oues morbidas: totq̄ ꝯcu-
binarios: ⁊ alios honoris dn̄i trāsgressores in gregib⁹
13 eis deputatis. ¶ Sed heu audiūt vnam crucē in dio-
cesi sua portare: vel vnū ꝓuisorem volentē prebendaꝫ
in eccl'ia sua occupare: vel quēcunq̄ d̄ iuribus suis vl̄
redditibꝰ volētem aliquid subtrahere: grauiter offen-
dunt̄: exquisitisq̄ cōsilijs multisq̄ libroꝝ: ⁊ legum re
uolutionibꝰ toto conamine nitunt̄ resistere. Audiētes
vō vel potius audire negligētes diabolū: diocesim in
trare ⁊ multas aias ad infernū portare multosq̄ alio-
rū bona per vsuras ⁊ iniusticias occupare: ⁊ alioꝝ sa-
lutem p luxuriam ⁊ mandatorū dei transgressionē sub-
trahere non dico quin christiani cum sint in aliq̄ offen
dant̄. Sed vnum scio: ꝙ vtinā nec a deo nec ab homi
ne scitum esset ꝙ nō tanto cō silio tantoq̄ nisu ⁊ cona-
mine diabolo resistūt ⁊ peccatis: animarūq̄ perditori
bus ⁊ honoris dei ablatoribꝰ quāto resistūt p̄bendaꝝ
ac pecuniaruꝫ petitoribꝰ: ⁊ honoris ꝓprij imperitoribꝰ 14
sicut patet. C. iiij. 17. ¶ Ex q̄ facto in parte verbū pre-

dictū reluceet Ber. q̄ dic̄ ꝓ iacture salutꝫ nulla est cunc-
tatio. Si eñ in supꝛema ecclie p̄sidentes cura in ceter-
ris aiarū curā habentibꝫ tantū feruerent tanq̄ʒ duras
facerent sanctiones circa aias saluādas: sicut faciūt cir-
ca florenos ꝛ pecunias colligēdas: non essent tot in cle-
ro ꝛ populo adulteri vsurarij fornicarij pluri concubi-
narij: ꝛ hmōi mandatoꝝ dei ꝛ bonoꝝ destructores.
¶ Sed heu nisi taxa vel residuū ad certū soluat̄ termi-
num. Et nisi ecclia decima certo sit tpe soluta: rigidissi-
ma contra non soluentes adhibet̄ excommunicatōis
censura ab his q̄ in clero ꝛ populo diu nota scire pote-
rūt delicta: q̄bus tam breui termino tanq̄ʒ rigida non
obiicit̄ censura: mandatū nanq̄ʒ illoꝝ de pecunia pre-
tergrediens soluenda excōicatōis ꝛ interdicti ꝛ pene
eterne ab eis punit̄ damnatōis: mandatū vo dei q̄sq̄
transgrediēdo de clero vitam ducēdo luxuriosam: pe-
na punit̄ pecuniaria: in q̄ pleriq̄ʒ burse impletioni ma-
gis q̄ʒ culpe vident̄ intendere correctiōi. Nota. D. vi.
15 xxv. ꝛ. F. iij. 15. Item. D. vj. 28. ꝛ. lvij. Optime. ¶ Ex
quo vnum patet: ꝙ dicere vehementissime expauesco: si-
lere tamen non audeo: ne in illud incidā ve Esaie. vi.
dicentꝫ: ve mihi q: tacui: ꝙ videlicet quales tales ꝛ le-
gum ꝯditores: bulle nanq̄ʒ ꝛ legis sanctio ꝯditoris est
ostensio: tot nanq̄ʒ bulle pecuniares: ꝛ furū rerū tem-
poraliū excōmunicatiōes: pecuniarū ostendūt amato-
res: ꝛ tot peccatoꝝ ꝯ dei mandata dissimulatiōes aiarū
ostendūt neglectores. ¶ Sed respondebūt: ꝙ aiarū cu-
ram suis cōmiserunt subditis: q̄ illas in illoꝝ periculo
susceperunt custodiēdas: ex qua ipi susceptiōe exhono-
rant̄: ad pecunias vo colligendas: eos sumptuū cōpel-
lit necessitas. Quibꝫ respōdet̄: ꝙ sicut aiarū curam ita
pecuniarū ꝛ decimarū dispēsationem subditis cōmise-
runt. Ex quo g̃ de duobꝫ pecunijs colligēdis ꝛ aiabus
corrigendis curam subditꝫ commiserūt: de quarū vna
maximā habent subditi in colligendo diligentiam: de
alia magnā habent in non custodiēdo negligentiam:
quare g̃ in illa parte in qua diligētes sunt eis iuuamē
offerunt: vbi iuuari noscent ꝛ in alia pte vbi defectuo-
si sunt ꝛ auxilio indigētes eos periculo ꝓprio dereliu-
16 quunt. ¶ Quod vo dicūt ꝙ defectus eos ad hoc com-
pellit: vt tales faciant de ecclia ꝛ consecrādis in curia:
ꝛ de veniētibꝫ ad curiā ꝛ de episcopatibꝫ datꝫ in curia
exactiōes deus scit ꝛ facta ostendūt: quō supuacuis ex-
pensis in illā incidūt necessitatem: subtractꝫ nanq̄ʒ car-
dinaliū onerosa numerositate ꝛ eqꝫ ū ꝛ familie nimia
multitudine ꝛ parentele inordinata affectiōe ꝛ totius
apparatꝰ supba vanitate tantarū necessitas cessabit col-
lectarū. A quibꝫ ideo cessare deberent: ne gregem pusil-
lū q̄ in christū credit: eiusq̄ʒ sanguine redemptꝰ est scā-
dalizarent: licet de consecratꝫ in curia iuxta abusum vl'
ꝯsuetudinem annuū ecclie valorem: liceteq̄ʒ de ecclesijs
vacantibꝫ pmi anni fructus: licet etiam quādo eis pla-
cet ecclie decimam sine magno peccato recipe possent:
tamen ꝓpter vitandū scandalum a talibus se refrena-
re deberent: ne fons vite fons efficiat̄ veneni. Si eñ il-
lius sanctissime sedis p̄sidentes: scirent quō non soluʒ
infideles saraceni iudei scismatici ꝛ heretici: sed etiam
fideles de illoꝝ nō dico scandalizant̄: sed obloquūtur
apparatu quem supbum ꝛ a christi tramite deuiātem
iudicant: quō de illa retentiōe: quam a consecratꝫ vel
datꝫ in curia ꝓ camera retinēt pape ppl's detrahit chri-
stianꝰ dicens. Non tam bene tanti illum emit episco-
patum: q̄s nram symoniā vitabit. Estimo ꝙ si dñi vt
deberent timerent a talibꝫ cessarent. exemplo illoꝝ. J.
17 ix. 13. ¶ Si eñ christꝰ suum dedit: ne pusillos ꝛ infir-
mos quoslibet ꝛ ignorantes scandalizaret: sicut patet
Matth. xvij. vbi ait vt aūt non scandalizemus eos va-
de ꝛc̄. A multo fortiori illi q̄ locum christi tenent in ter-
ris illa que alienis deputata sunt vsibus dimittere de-
berent ne eccis offendiculum fieret: maledictionē dei ti-
mentes: quā incurrunt: q̄ ceco ponunt offendiculū: et
maxime q: illoꝝ scandalū non est ex malicia sicut scan-
dalum phariseoꝝ: q̄ de christi scandalizant̄ doctrina.
Matth. xv. sed ex infirmitate potius ꝛ ignorātia ꝓce-
dit: qua nesciūt quali talia facitis licentia: in quo casu
vos admonet apl's. j. Coꝝ. viij. dicēs. Videte ne for-
te licentia vestra offendiculū fiat infirmis ꝓpter taliū
nanq̄ʒ scandalum vitandū fm doctores etiam a licitꝫ
abstinere deberent sicut patet. F. ij. 7. Illam dñicā sen-
tentiam cū tremore excogitantes: qua dī q̄ scandaliza-
uerit vnum de pusillis q̄ in me credūt expedit ei vt sus-
pendat̄ ꝛc̄. Matth. xviij. si sic punit̄: q̄ vnum scanda-
lizat pusillū: qualiter puniet̄ q̄ multos scandalizāt ꝓpu-
sillos ꝛ magnos. Primo vicꝫ ipos ꝯsecratos: q̄ues ad
magnam pecunie summā obligant: anteq̄ʒ aliq̄d de ec-
clesia sumant ꝓ qua mutuo accipiēda ecclias aut pre-
bendas creditoribꝫ symoniace q̄nq̄ʒ dant vel ꝓmittūt
q̄nq̄ʒ palium vl' alia p̄ciosa obligāt: q̄nq̄ʒ nec ipis cau-
sidicis seu p̄stitoribus vel q̄bus suis crudelibꝫ vsura-
rijs obligatiōes faciunt ꝛ fideiussores inueniunt et ꝓ
simplo forte se obligant ad duplum: ꝛ duplū rōne int̄-
esse q̄nq̄ʒ crescit in decuplū. ¶ Pro quo soluēdo vel ty-
rannidem in subditos exercent ꝛ collectā de clero faci-
unt ꝓ debito curie soluendo: q̄ ꝯtractū in curia factū se-
cretum esse nō patit̄ vel miserā vitā ꝛ parcā: ꝛ a multꝫ
notatā ex̄ diocesim morādo ducūt: ꝓ quo nō soluto su-
spēdunt̄ excōicant̄ tam tpe q̄ʒ fideiussores sui ab ipis q̄
in fauorem vsurarum grauissimas exercēt cēsuras. Et
ꝯ ipos vsurarios: q̄ solo ad eos venientꝫ decem accōmo-
dant: ꝛ obligationē de q̄ndecim recipiunt quē solum
ideo habere volunt in hoc casu: ne cum socijs vsuras
ꝓbare posset: nunq̄ʒ inuenire scieuerunt remedia: cū ta-
men morbus quasi vbiq̄ʒ terrarum inueniat̄. ¶ Si g̃
p̄dictam penam incurrūt: q̄ vnum scandalizāt q̄d erit
de illis: quoꝝ occasione tot mala ꝯtingunt atq̄ʒ scāda-
la: quoꝝ occasione peccant ipi consecrati: pecunias ad
vsuras accipiēdo in casum in quo non est necessitas eos
in hoc excusans: sicut patebit infra. M. ix. 2. qi hoc fa-
ciunt vt de dignitate gaudeant: quam potꝰ fugere et
quasi coacti ꝛ quasi nolentes recipe deberent. ¶ Quo-
rum occasione secūdo ipi vsurarij nouā incurrūt rui-
nam: quorum occasione fideiussores excōicant̄ depau-
perant̄ ad romā currētes vexant̄ ꝛ multꝫ modis ma-
le tractant̄ quoꝝ occasione subditi grauant̄ talliant̄: a
q̄bus duris modis pecunia leuat̄ quoꝝ occasione to-
tus fere mundꝰ obloquit̄. Si Cōstantinꝰ impator sa-
racenus ꝓ vita vel sanitate corpalꝫ pueroꝝ effundere
sanguinem noluit: quare isti christiani ꝓ supba susten-
tatione mundiali tot aias pdere volunt: q̄ potius eas
saluare deberent. Nota. V. xij. 29. Sanctius g̃ ꝛ ꝓ se-
ipis ꝛ ꝓ alijs esset: pauciores ꝛ de toto mundo electos
habere cardinales: vtpote qui totū mundū sunt recto-
ri: in q̄bus ecclie potius q̄ʒ psone vel parentele esset ꝓ-
uisum: q̄ de terris templarioꝝ vel de aliqua certa ꝛ eis
assignata portione sine scādalo viuerēt: muneribꝫ ꝛ ex-
actionibꝫ in sempiternū exclusis: q̄ʒ sp quasi ꝺ incerto
ꝛ de male acq̄sito ꝛ cum multoꝝ viuere maledictioni-
bus non dijs: sed peccatꝫ detraho: nec pono os in celū
sed in scenū eo mō quo Paulus Petrum reprehendit.
Gal'. ij. sicut ptꝫ. C. xvi. 30. Nec tango montē sed mor-
tem: nec patris reuelare intendo turpitudinē. Cam ti-
mens offensam: sed potius patris nuditati subueniēs:

velare int pudēda: Sem sequēs vestigia: reddēsq̄ qđ
debeo: cui timorē timorē: et cui honorē honorem Ro.
xiij. Nota. D.xij. c.o. ¶ Tertia ps isti9 articuli ex ver
bis patet. Criso. sup Math. Eps inqt si debitum ho
noris nō accipit a p̄sbytero aut p̄sbyter a diacono: aut
diaconus a lectore irascit et turbat. Si aūt viderit aut
eps p̄sbyterū aut p̄sbyter diaconum circa ecclie obse
quiū non p̄manentē: aut alias peccantē neq̄ irascit ei
neq̄ curat: quia oēs q̄dē d honore suo solliciti sunt:
de honore aūt dei null9 iniurias etiam p̄prias et nō dei
feruēter vindicant: cum tamē iniurias p̄prias dissimu
lare vituperabile sit. ¶ Predictorū vo triū generū ho
minū: patet rep̄hensio Malach. j. vbi de eis dñs pque
19 rit dicens. Si ego dñs vbi est honor meus. ¶ Illorū
vo patebit insania: qm et p̄sentem quem tantū quesie
runt honorem amittent et futuro quē non quesierunt
carebūt. Tunc quippe eis ostendet q̄ stultū fuit poti9
honorem eligere transitorū q̄ in eternū duraturū: cu
ius honoris minima portio plus valet: q̄ totius hui9
seculi honorl magnitudo: de illo nāq̄ honore dici pōt
quod dixit q̄dam ciuis Parisiēsis cuidā ciui carnotēsi
Carnotēses nanq̄ ferunt Parisiēsem ad se optime fe
Exm stiuasse. Parisiēses vo Carnotēsem ad se venientē so
lūmodo salutauit: de quo cū rep̄hēderet r̄ndit gallice.
Mieulx vault vng bū nenāt de paris que toute sa feste
de chartrez. Ita oibus honorib9 mundi nimm9 pre
ualeret honor dei cui est honor et glīa et imperiū sempi
ternū Amen. j. Thimo. vj.

H.v. HOspitalitatis. Prio ostē
denda est vtilitas. secūdo generalitas. Tertio
necessitas. Primū in sex ostendit effectib9. Primo nā
q̄ hospitiū purgat intrinsecū. Secūdo illū illuminat
Tertio deum et angelos recipere facit. Quarto tā spi
ritualiter q̄ tp̄aliter ditat. Quinto a periculis p̄seruat
Sexto ad hospitiū ducit eternum.

Ar. j. ¶ Primo hospitalitatē diligēs paupesq̄ in domo sua
materiali libēter recipiens purgationē dom9 meret in
teriores: id est ipsius anime. Hoc p̄mo ostendit histo
ria que habet li. vij. historie ecclistice de quodā sacer
Exm dote Apolinis q̄ quendam catholicū epm Gregoriū
noie necessitatis causa ad eum declinantē: hospitio re
cepit: post cuius recessum demon p cuius responsa sa
cerdos vixit se p hospitem suū eiectum asserēs: respon
sa dare renuit sacerdos dolens epm secutus ab eo lite
ras obtinuit in q̄bus cōtinebat: q̄ p̄misit eum ad locū
suum redire et facere sicut cōsueuerat: sacerdos vo tan
tam videns fidei virtutē postmodū ab eodem epo ba
ptizatus: et post mortē eius in epatu ei successit: in quo
totius p̄uersionis et peccatorū remissionis: et sordiū spi
ritualium purgatōis: p̄ncipiū et occasio et origo sancti
viri fuit receptio. ¶ Secūdo idem in Zacheo ostendi
tur Luce. xix. qui christū recipiēdo remissionē eius re
cepit: cui christ9 testimonium p̄hibuit: dicens. Hodie
2 huic domui salus facta est. ¶ Secūdo tenebris cecitas
p hospitalitatē deus cordis illuminat quia boni hospi
tes receptores suos de cognitiōe et amore dei et p̄pria sa
lute informare debent: vt sicut ipsi reficiunt exterius:
ita illi interius reficiant: hoc dum ex vtraq̄ parte faci
unt: vtriq̄ conditionē christi sequūtur et discipulorum
euntiū in Emaus: qui postq̄ christū receperunt ipsiq̄
panem dederūt ei9 informatiōe in illius deuenerunt
cognitionē: de q̄bus dictū est cognouerūt etc. Hospi
tio vo sic hospite mūdato et illuminato deus illud cū
familia intrat angelorū: hoc q̄rtū ad deū: historia osten
dit de nobili muliere q̄ pauperē vt sibi videbat infir

mum clamantē p̄mo intra portā: deinde eius videns Exm
debilitatē intra aulā: deinde in camera recepit in lecto
ei ad quiescendū parato: marito vo q̄ illā de elemosy
nis suis frequēter rep̄henderat reuertenti et camerā in
trare volenti: cū maximo ostium qđ claue firmauerat
aperuit timore ostio vo apto ambob9 intrantib9 in le
cto formā inuenerunt crucifixi q̄ corā eis euanuit post
se maximā derelinquēs suauitatem: p quā non paupe
rem: sed suauitatis auctorē illuc aduenisse cognouerūt
¶ Sic q̄ purū pauperē hoiēs recipe p ch̄i noie credūt 3
ip̄m recipiūt christū: q̄ hanc de illis q̄ paupes in noie
suo recipiunt sententiā p̄firmat dicens hospes eram et
collegistis me: et non deū solū: q̄ nec dignū est tantū re
gem sine angelorū hospitari familia: sed etiā ipsos ange
los hospitales merent recipe hoies qđ optime signifi
catur in Abraā et Loth q̄ p̄pter hospitalitatis: quē ha
bebant amorē angelos sicut ex Genesi p3. c. 19. Susci
pere meruerūt q̄bus apl's testimoniū p̄hibet dicens p
hanc q̄dā placuerūt angelis hospitio susceptis Heb.
xiij. q̄bus susceptis: saluabant non suscipientib9 inter
fectis. Unde Origenes domos hospitales ingressi sūt
angeli: domos vo hospitalib9 clausas ignis et sulphur
succendit. ¶ Quarto tales hospites domū ditant quā 4
ingrediūt tam spūaliter q̄ tp̄aliter: vt eam habēs me
rito dicere posset venerunt mihi oīa bona cū illa: tā
spūalia: qđ ex vbis p3 Crisostomi sup Math. x. qua
lem inqt mercedem habet q̄ p̄pter deū peregrinat ta
lem habet q̄ suscipit peregrinantē: et fiūt ambo eq̄les:
et q̄ p̄pter deū refrigerat: et q̄ p̄pter deū laborat: cuius
auctoritatis ratio p argumentū patet a p̄trario sensu.
Si enī qui furat et qui furem recipit eandē incurrunt
penam: rōnale videtur q̄ qui bona opatur: et qui bene
opantem recipit eandē mereant glīaz. ¶ Secūdo tam
tp̄alia q̄ naturalia: sicut patet Josue. ij. vbi Raab cū
amicis suis exploratores recipiendo vitā p̄meruit na
turalem. et iiij. Re. iiij. Mulier sunamitl helyseum re
cipiēdo filio resuscitationem p̄meruit ad vitaz: q̄ etiā
fortuita: sicut patet. ij. Re. vj. de Obededom cui9 do
mui benedixit deus opulentia magna fm Josephum
cum p̄us esset pauper: quia archam dñi hospitio susce
pit. iij. Re. iiij. Vidue que p̄phetas dilexit cuius etiā
vir deum timuit ad preces Helysei multiplicauit de9
oleum vidue etiam que Helyam hospitio suscepit. iij.
Re. xvij. Deus vtraq̄ bona tam naturalia suscitādo
filiū q̄ fortuita ipsam cū filio pascendo multiplicauit.
¶ Quinto a periculo preseruat sicut patet in Raab et 5
Loth: de quo dicit Augu. in libro d̄ q̄nq̄ hereses: q̄
tp̄ale euasit incendiū et eternū cōsecutus est premium.
¶ In quo sextū hospitalitatl notat commodū: recipiē
tes nanq̄ christum eternū recipienti p̄ximū: infra hi Exm
storias nanq̄ quasdam p̄tinet de quodā qui inter ali
os paupes quos letāter suscepit: quendā suscepit et pa
uit pedesq̄ lauit: quos dum lauando clauis pforatos
inueniret: et p̄territus clamaret: paup euanuit dicens:
quia suscepisti me in terra suscipiam te in celo. ¶ In vi Exm
ta etiam sancte Marthe legit: q̄ christus ei moriēti ap
paruit: dicens: quia me frequēter in hospitio tuo rece
pisti: veni in thalamū meum: hodie a me recipienda.
Huic concordat quod scribit beat9 Gregori9 in Ho
meł. de discipulis euntib9 in Emaus in qua nos hor
tatur libenter elemosynas dare: paupesq̄ suscipere: vt
mereamur christum suscipere et vt ab eo suscipi merea
mur: et ponit exemplū de quodam hoie in hospitali q̄
q̄dam die christū in forma paupis suscepit cuius ma
nib9 cum aquā infundere vellet disparuit. Nocte vo Exm
sequenti eidē apparuit: dicēs q̄ eum in suis frequēter

receperat membris. Illo vero die in gratia receperat psõ
na: et nõ est dubiũ quin tam curialis dñs eũ recipientes
in domibus suis: dũ in sua est paupertate: et recipere velit
indigentes ad suã domũ venientes qñ in sua est gloria
Ideo beat⁹ Grego. in quadã Homel. hortatur dicens:
ad mẽsas vestras christũ suscipite: vt ab ipso recipi ad
eterna conuiuia valeatis. Sitis ergo hospitales inuicẽ
sine murmuratiõe. j. Pe. iiij. Predicte namq; vtilitates
diligenter excogitate oẽm murmuratiõis materiã au-
ferre deberent.
Ar. ij. ¶ Tanta vero que predicta est hospitalitatis vtilitas
magnã requirit in hospitalitate generalitatem atq; p-
6 seuerãtem durabilitatem. ¶ Primum respicit recipiẽ-
dos pro amore dei: inter quos non debet fieri discretio
nec psonarũ examinatio. ¶ Secundũ respicit recipien
tem in quo non debet fieri hospitalitatis cessatio. Pri-
mũ exemplis et auctoritatibus Canonũ patet et sanctorum
Mercator vbicũq; et quocũq; modo commode potest
lucratur. Sed omnibus dando omnesq; recipiẽdo de om
nibus lucrari põt: g. etc. ¶ Iterũ donũ exceptũ examina-
ri non debet sed hospitalitatis homo pot⁹ accipit: q̃
dat: g. h̃ sine examinatiõe fieri debet etc. Hãc eñ cãm
assignat decretũ di. xlij. c. quiescam⁹ acceptũ ex vbis Cri
so. sup eplam ad Hebreos nõ inq̃t das: s3 accipis: ne g̃
ibis examines. Si eñ Abraã scrutator esset circa refu
giẽtes ad se nũq; angelos hospitio recepisset: fortassis
eñ non putasset eos angelos: sed cũ reliq̃s repelleret.
¶ Sed quoniã oẽs recipiebat angelos suscepit: non
eñ ex vita eorum: quos recipis mercedem tibi reddi-
turus est deus: sed ex voluntate et misẽdia: ex honorifi
centia multa et bonitate. ¶ Ad idem Augu. in li. cõtra
q̃nq; hereses: discite inq̃t christiani sine discretiõe ex-
hibere hospitalitatẽ: ne forte cui domu3 clauseritis cui
7 humanitatẽ negaueritis ipse deus sit. ¶ Ad idem Am
bro. li. de officijs: videns inq̃t q Abraam deũ suscepit
hospitio: dũ hospites querit: vides q Loth angelos
suscepit. vnde scis an et tu cũ suscipis hoiem suscipias
christũ: cum christus in hospite sit: q2 christus in pau-
pere est: sicut ipse ait: hospes eram etc. Ergo oẽs reci-
piendi sunt: et p̃cipue pauperes: cui⁹ causa est q2 fm De
cretũ. xvj. q. j. quoniã: quod acceptũ est ex verbis Hie
ronymi. Quicq̃d habent clerici pauperũ est: et domus
eorum cõmunes esse debẽt: et susceptioni peregrinorũ
et hospitũ diligẽter inuigilare debent speciali⁹ tamen
viris aplicis: sicut ex capitulo ptz ibidẽ immediate pre
cedẽti ex verbis accepto eiusdẽ Hieronymi. Aplicis
inquit viris et euãgelizatoribus christi in necessarijs vsi
bus nolle tribuere: sacrilegium cõdẽnare est. ¶ Exempla vero
hmõi in hospitalitate gñalitatis habem⁹ in btõ Gre-
Exẽ gorio in cuius vita scribitur: q quotidie ad mẽsam pere-
grinos habebat: oibus etiam paupibus frumentũ ca-
seum et hmõi dabat: tribus millibus ancillis dei octogin-
ta libras auri annualiter dabat: p oẽm regionem infir-
mis stipendia mittebat verecũdioribus vero de mẽsa sua
scutellã dirigebat. Item de beato Iuliano etc. de bea-
to etiam Siluestro historia sua continet: q circa adue-
nas sic erat sollicitus: vt christũ in ipsis se recipe gaude
ret. Nulla inops vidua: nullus paup: null⁹ orphan⁹
indigens in tota vrbe erat: quẽ non haberet in scriptis
quot vidue erat in regiõe? quot orphani? quot clerici?
sciebat et necessaria ministrabat: p debitis obligatis et
8 detẽtis in vinculis interdũ se debitorẽ obligabat. ¶ Ecce
quantũ antiqui romani pontifices hospitalitatẽ cordi
habebant. Pro cuius exhortatiõe leges et decreta cõde-
bant: ipsamq; in ope vsq; ad sui depauperationẽ et obli
gationẽ ostẽdebãt. Moderni vero alij de causis leges
condũt et pecunias colligunt: sicut in parte dictum est
H. iij. 15. ¶ Ex p̃dictis g̃ exemplis et auctoritatibus pa
tet quãta requirit in hospitalitate generalitas: in qua
petentiũ p amore dei nulla faciẽda est psonarũ exami-
natio: inter quos tamẽ euangelizatores p̃cipue recipiẽ
di sunt. ¶ Sed heu oĩno contrariũ fit q2 duobus ad por
tam monasterij vel dom⁹ cuiuscunq; venientibus: quorũ
vn⁹ diabolũ secũ ducit: vtpote q̃ raptor vsurarius et
pessim⁹ leccator: est tamen in potestate constitut⁹ in q̃
tpaliter nocere põt. Isti portam statim maior aperiet
cum optimo vultu et pulchris locutionibus: licet tamen
pessimo corde et plenis maledictionibus recipiet omnes
ei erunt attendẽtes: et esculẽtis et poculentis et lectister
nijs et oibus alijs superflue pcurabit cũ equis et canibus
et pcerua famulantiũ sequela. ¶ Ali⁹ vero fine q̃ue et ca- 9
nibus peditãdo et in forma veniens paupertatis etiam ad
portam illorum qui sup hospitalitate faciẽda p animabus
fundatorum suorum fundati sunt: pp̃ter quã largas acce
perunt terras et redditus copiosos et noie petens chri-
sti etiam licet christũ secum: vtpote qui in bona est vi-
ta: ducat. Iste portam inueniet clausam. Ianitorẽ inuo
luntarium: qui illũ vel oĩno excludet vel post longas
disceptatiões et excusatiões et murmuratiões tarde in
trare pmittet: quo intrante vultũ omniũ inueniet rigi
dum verbum maledicum cibũ parcum: hospitium et
dormitorium frigidũ lectum durum: talibus scribitur
Sapi. xix. Bonos inquit hospites in seruitutẽ redige
bant. De q̃bus etiam loquitur Ber. in expositiõe regu-
le sancti Benedicti in parte tertia. c. vij. tractãs illud.
Prouer. xxv. Celum sursum et terra deorsum: ostẽdẽs
quomõ istud verbum nunc puertitur: diabolus in q̃t
honorifice recipitur: et deus cõtumeliose repellitur: vbi
raptores: et vsurarij cum honore recipiuntur: et magnis
expensis pcurantur: boni vero paupes vel repulsam pati
untur vel male pcurantur. ¶ Si vero dixerint q illos
qui nocere possunt oportet oĩno recipere: ne noceant
nec h̃ est vituperabile cũ cuiq; fm iura licitum sit iu-
stam redimere vexationem: eis respõdet. A. xx. 9. Ita
eñ illa faciant q ea que dei sunt: non omittant: si dixe
rint: q oibus facere non possunt. Respondet. E. iij. 44.
Si iterum dixerint: q in duobus p̃dictis ad eos decli 10
nantibus: nec sciunt deum esse vel diabolum: et ideo ne-
sciunt vel in quo deum recipe vel in quo diabolũ ex-
cludere debeant. Respondet primo q licet esset stat⁹
vtriusq; eis a deo certitudinaliter reuelatus: nõ min⁹
quod p̃dictum est facerent. Et p̃terea licet statũ vel cõ-
ditionẽ nesciant petẽtis: cõditionem tamẽ illi⁹ nõ igno
rant: p cuius amore petit: quem recipis et cui das: quẽ
et das qui in noie ei⁹ petit: sicut ostẽsum est. E. iij. 46.
et quem excludis: qñ illum excludis. Qui vero deum ex 11
cludit, et diabolũ icludit nõ est mirabile si multa susti-
neat aduersa. In deo namq; est oĩe bonũ: q2 de illo di
ctum est Exo. xxxiij. ostendãt tibi oĩe bonũ: q̃ vero om
ne bonum excludit de domo sua: pro quo etiam om-
nia bona que habet domui illi dabantur: quod mi-
rabile est si domui illi plura non dent. Sed prius da-
ta potius subtrahantur quia cessante causa non est mi
rabile q̃ cesset effectus: cum ergo deus et charitas: que
in domo tali aliqñ vigebat causa fuerit donatiõis ter-
rarũ et reddituũ causis illis subtractis: non est mirabi
le immo rõnabile et oĩm nature cõsonum: q tpalia mi-
nant sicut congrue ostensum est. E. iij. 41. Quando g̃
in domibus religiosorum et virorum ecclesiasticorum vi-
deritis domũ supra domum cadere grangias prosper-
ari: terras et maneria impinguari: domibusq; discoper-
tis vbiq; placere: et oĩa dissuta: et inordinata: q̃d aliud

cogitare restat? nisi q̄ ille artifex increatus: qui omnia
illa magna ordinauit ⁊ fecit edificia: qui suauiter dum
morabatur disposuit om̄ia: de loco illo recessit: ipsis cū
excludentibꝫ ⁊ inimicum recipientibꝫ: qui oēm in quo
habitat locum diuisum facit ⁊ desolatū quia sicut rui-
na maneria dn̄i tpalis signū est: q̄ dn̄s a loco illo mul
tum absentat se. Sicut etiam pallor mēbrorū signū est
frigiditatis ⁊ indispositiōis stomachi: ita ruina in do-
mibus ecclasticis absentiam signat dei ⁊ exteriorū bo-
norum infortunia: extinctionē signant interioris calo-
12 ris ⁊ charitatis. ¶ Ex quo patet q̄ nōnulli errant defe
ctum in talibꝫ dicentes esse: q: boni non sunt patresfa-
milias: pntiqui eñ patres q̄ domos illos fundauerūt
minime fuerunt in exterioribꝫ rebꝫ simplicitate: sed nō
parue charitatis ⁊ hospitalitatis. Primo nanq̄ ⁊ pn-
cipaliter regnū dei ⁊ iusticiā eius q̄rebant: ⁊ ideo om̄ia
exteriora eis adijciebant: dum oēm sollicitudinē suā
in deū pijciebant: ⁊ cogitatū suū in dn̄o habebant in
deum sperātes irriguūq̄ superius habentes deuotiōis:
ipsi cura erat de eis ipsosq̄ nutriebat irriguū dando in
ferius abūdantie exterioris: ipseq̄ deus paterfamilias
fuit pdis. Contrariū vo modernis facientibꝫ: ɔtrari⁹
13 accidit effectus. ¶ Et non solū illis sed ⁊ toti regno mi
sericordie defect⁹ ɔcausa est oīm infortunioꝝ ⁊ tempe-
statum ⁊ vindictarū: q: in terra ista: nō solum in falsi-
tate sed etiā in hospitalitatis defectu multas alias exce
dūt natiōes: q: vix inuenit terra in qua tam pauca in-
ueniant hospitalia vel dom⁹ dei p pauperū receptiōe
in quo paruus ex antiquo signat ad paupes deuotio: in
illis adhuc paucis pauci ⁊ cum multis pctis ⁊ aliquā
do pcio intrant ipsis custodibꝫ om̄ia deuorantibꝫ: pro-
pter quas causas pauperes in terra inhūaniter tractan
tur ⁊ de⁹ offēdit sic ostēsum est. D.ix.5.⁊.6. Si g̃ istis
miserijs ⁊ infortunijs p deū mitigatis in tpalibꝫ ⁊ spi-
ritualibꝫ cupit psperari hospitalitatē nolite obliuisci.
Hebre.xiij. ¶ Secundā vo huius articuli particulā
hospitalitatis videlicet pseuerantiā factum docet eulo
Exm̄ giū in vi.pa. de quo ɔtinet liber ille: q̄ quendā debilem
ire nō valētem ad domū suam portauit: quē q̄ndecim
annis pauit: sed ita in fine incepit esse tediosus: hospiti
suo verba dicēdo amara: asserēdo etiam q̄ ei grates de
beneficijs nesciuit: de ɔsilio tamen patris Anthonij q̄
hoc ex diaboli asseruit euenire tentatiōe: qui hospitali-
tatē eius p ingseuerantiā maculare nitebat: op⁹ chari
tatis qđ inceperat: nō dimisit: hui⁹ ergo exēplo q̄ntum-
cunq̄ visus tactus ⁊ corrupt⁹ miserabiliū psonarū in
principio sit grauis: ppter tamen leticiam quā in mor-
te reddit: sicut patet. E.iij.15. scimus quātū possibile est
generaliter ⁊ perseueranter hospitalitatem sectantes.
Roma.xij.
Ar.iij. ¶ Hec aūt aplī doctrina necessaria est: non solū ppter
mala ⁊ infortunia fugienda terrena: de q̄bus p̄dictum
13 est: que sola hospitalitatis carentia sufficienter induce-
ret: si aliud in terra vitiū non regnaret: sed etiam ppter
rapine culpā ⁊ penā raptoribꝫ debitā a deo ⁊ alio secu
lo infligendā euitandā: ipsi nanq̄ hospitalitatē vbi il-
lam exhibere tenent subtrahentes p decretū sumptum
ex verbis Hieronymi di.xliij.c.j.§. ordinandus sacer-
dos raptoribꝫ associant. Ait nanq̄ q̄ alicuius rape con-
uicit: qui vltra sibi necessaria retinere pbat in q̄ etiam
decreto: multa alia habent q̄ ad hospitalitatē hortātia.
¶ Si g̃ raptores iuste a deo eternaliter puniunt. Si etiā
Dauid iuste occidit Amon regem Amon ⁊ cōplices
suos inhūaniter recipiētes ⁊ turpiter ministros suos
tractātes.ij.Re.x. Si insup filij israel iuste bellauerūt
⁊ occiderūt illos de Gabaa beniamin q̄ venientes ad
se hospites recipe noluerunt: sed poti⁹ ad illos male se
habuerūt: de q̄bus dicit Iudi.xix. q̄ null⁹ eos hospi-
tio recipe volebat. Ergo de⁹ eandē iuste recipe pōterit
dicēs de male tractantibꝫ hospites suos. ¶ Sed ab ista 15
hospitalitatis impletiōe: nōnulli paupertate se excusant
dicentes se vel ppter malos ⁊ caros annos vel ppt one
ra ⁊ exactiōes regaliū ⁊ alioꝝ potētū: vel alia infortu-
nia: non posse hospitalitatē exhibere: q̄bus respondet
q̄ radix illius paupertatis defect⁹ fuit bonevoluntatis:
deus primus dedit eis posse: ⁊ req̄sivit ab eis velle: ipsis
vo retrahentibꝫ velle deus iuste retraxit posse: q: quā-
do satis habent mali hospites sunt testamētorum dei.
Ephe.ij. Et ideo iuste hic defectū ⁊ alibi penā patiunt
cum illis de q̄bus scribit Sapi.xix. Iuste inquit patie
bant fm suas nequicias: etenī detestabiliorē in hospi-
talitatem instituerūt: alij quidā ignotos non suscipie-
bant aduenas: alij aūt bonos hospites in seruitutē re-
digebant ⁊ non solū hoc: sed ali⁹ quidā erat respectus
illoꝝ: quoniā inuiti recipiebāt extraneos hec ibi.

Humilitatis. Primo ostē- Ar.j.
dit distinctio. Secūdo inductio. Tertio osten-
sio. Quarto conseruatio. Quinto vtilitas. Sexto ne-
cessitas.

¶ Ertū ad primū triplex inuenit humilitatis specie:
vulpina asinina vera. ¶ Prima: primo ⁊ principaliter
in clericis non pmotis vel ad maiora pmoueri deside
rantibꝫ: ⁊ etiā in oibus q̄ vel in statu seculari vel eccle-
siastico magna in animo desiderāt officia: vel pmotio-
nes incurrere: q̄ ideo vulpina dicit: q: sicut de vulpe fin Exēplū
gitur q̄ seipsam mortuā in via iacēs finxerit: vt in qua de vulpe
driga poneret: vt alecia q̄ ducebat: comederet: que qui
dam comedēdo se viuā ⁊ non mortuā vt finxerat esse
ostēdit: opa eñ sequētia duo: vicꝫ fictiuū ficticijq̄ cau
sam declarabāt p̄cedētia. Sic hypocrite modestos hu
miles morigeratos ⁊ quasi oibus malis ⁊ pctis mor-
tuos: maxime erga illos a q̄bꝫ iuuari adhuc ad qđ an
helant poterunt seipsos esse fingūt vt in officijs ponā-
tur vel pmoueant: ⁊ hoc vt comedant ⁊ bibant ⁊ cor-
poris commodū faciāt de q̄bus Ezech.xiij. quasi vul-
pes in deserto: pphete tui israel que sicut se mortuam se
esse fingit extra: cum sit vita dolosa plena intra: ita iste
nequiter se humiliat ⁊ interiora eius plena sunt dolo.
Ecclastici.xix. ¶ Quem quidā dolū verbis palliunt: 2
dū ore renitentiā quandā ostendūt veraciter ⁊ mēda-
citer se p officio vel honore vl' gradu quem desiderāt:
⁊ ad quem petunt indignos nolenteśq̄ iudicāt: vera-
citer eñ hoc dicunt: quia in veritate indigni sunt: men
daciter vero: q: aliud mente concipiunt: ⁊ vt ceterorū
talium ɔditio in vnius ostendat facto. Exemplū i me
dio compeat qđ de pollicraticon sumptum est li.vij.c.
xvij. de quodā ambicioso religioso: q̄ cū ad abbatiam Exm̄
quā p̄emerat vocaret: ⁊ ille modestiā simulās: vt aui-
dius peteret: onus refugeret recusaret honorē ⁊ se pa-
lā tāte rei indignū diceret plane inq̄t p̄nceps indign⁹
est: q: illā tanta mihi pecunia data emisti: sed p me non
stat quo min⁹ pacto implicat sed p te: q: indignū te di
cis: igit ad domū redeas: ⁊ q̄ dign⁹ est destitute p̄ficia
tur ecclie. ¶ Ex quo facto ptꝫ quō verbis mendacibꝫ
⁊ veracibꝫ se humiliant. Nota. O.vj.32. ¶ Cōtra ta-
lem magna adhibēda est cautela: sicut cōtra venenum
coloratū pulchris coloribꝫ: ⁊ sicut ɔ lupū in pelle oui-
na coopertū: q̄ caput inclinat vt sb ouili intret: ⁊ oues
mactet ⁊ deuoret: sic si hūiliat⁹ cadat curuus obfirma
animū tuū: ⁊ custodi te ab illo Ecci.xij. Obfirma inq̄
animū tuū ne cito ei aperiat vel in his que desiderat ei

3 ꝯdescēdat: q2 si ignot⁹ tibi sit expecta paulisper: ⁊ non
erit: q2 sic gutta d̄ vase agitato exiēs certo ostēdit indi-
cio: q̄le reliquū sit qd̄ int⁹ remanet: ita v̄borū ⁊ operū
gutte de ore ⁊ manib⁹ illius decurrētes: ipius interio-
rem ostendant qualitatē. Non dico ꝙ verba ⁊ opa h̄
ostendūt: que rei desiderate adeptionē vel ipius prece
dunt agitationem: sed que sequunt̄: q2 vt dictū est: ta-
les ante rei quam cupiūt possessionem humiles se fin-
gunt: anteq̄ etiam verbo displicentie vel quacūq̄ tan
gatur: vel agitent̄ aduersitate: guttam nullā superbie
emittunt vl' impatientie: sed postq̄ fuerint adepti qd̄
desiderabant ostendūt ope quales p̄us fuerūt volun-
tate cū etiā tacti fuerint: p guttā effluentē hols intrin-
seci ostendūt qualitatē: sicut nup accidit d̄ quodam in
Exm̄ quadam ꝯstituto maioritate: vt ille ceterl̄ p̄esset pasto
ribus: hic quadā die in societate fratrū existens seip̄m
vituperauit humilitate ficta seip̄m ꝓ officio tali indi-
gnum asserens: cui cum quidā de circūstātib⁹ testimo-
niū p̄hiberet graui ꝯ illū ira exasperat⁹ ip̄m male dice-
re asseruit: addens: ꝙ nunq̄ ita bonū in illo habuerūt
officio. ¶ Talium nanq̄ communis est cōditio: ꝙ quā-
tumcūq̄ se indignos peccatores ⁊ defectuosos asserāt
hoc tn̄ ab alio audientes irascunt̄: ⁊ tria ꝓ vno amat
ro reddunt verbo: quoꝝ melācolie sequens ostensio p̄
cedentis hūilitatis: quā ore ostendebant: ostēdit fictio
nem: ⁊ factū sequens vel p̄cedentis verbi ostendit fal-
sitatem vel sup̄bius irrationabilitatē. Si enī vt dicūt
indigni non sunt: quare indignos se esse dicūt. Si v̄o
sunt tales quales se asserunt: q̄re irascunt̄ hoc ab alijs
audientes: de quocunq̄ enī tali dici pōt illud Eccl.xx.
Est qui ab humilitate leuabit caput: ficte nanq̄ caput
prius humiliantes illius humiliatōis causis p̄ceden-
tibus caput eleuant: ostendētes ꝙ illud prius falsiter
4 inclinabant. ¶ Asinina v̄o seu iniuria ⁊ violēta est hu-
militas: qua quis humiliat⁹ est velit nolit sicut asinus
onus portat: sic hūiliati sunt incarcerati: ⁊ dure a dn̄is
tractati: quos qn̄q̄ iuste humiliante: sicut Dauid qui
p̄cussit Philisteos: ⁊ humiliauit eos. ij. Re. viij. quan
doq̄ iniuste ex parte humiliantiū sicut patet de Tyrā
nis: qui populū dei humiliauerunt: dicentes Dan̄. iij.
Imminuti sum⁹ dn̄e: ampli⁹ q̄ om̄es gentes sumusq̄
hūiles in vniuersa terra. ¶ Potest tamen sic humilia-
tus siue iuste siue iniuste cum falsa patiēne ⁊ sale sapiē
tie seip̄m sub verberib⁹ cognoscēdo ⁊ corrigēdo vtrā-
q̄ humiliationē ad bonum ⁊ augmentū ꝯuertere vir-
tutis: conditionē sequens solis: qui de aqua maris sal-
sa dulcem elicit: ⁊ Helisei. iiij. Re. ij. qui aquas ama-
ras sale in illis ꝓiecto indulcorauit: quod si tu vis de
aquis facere tribulationē in dolore sustine: ⁊ in humi-
5 litate patientiam habe Eccl. ij. ¶ Vera aūt meritoria-
q̄ humilitas est: qua quis veraciter volūtarieq̄ se hu
miliat corde ore ⁊ ope. ¶ Ad primā scriptura nos am-
monet: dicens: humilia valde sp̄m tuū Eccl. vij. Hu
ius v̄o hūilitatis signa sunt: ꝙ homo cor suū: vt deus
p̄cipit: fidelitate mundicia ⁊ alijs virtutibus disponat
sic humiliem⁹ illi aias nostras Judith. viij. Qd̄ si fe-
cerim⁹: deus cor nostrū tanq̄ habens suam similitu-
dinem: qui ait Math. xj. Mitis sum: ⁊ humilis corde
non despiciet: sicut nec pater filium sibi similem: ita cor
contritū ⁊ hūiliatū de⁹ nō despicies in p̄s. l. ¶ Secūda
v̄o ostēdit̄ in honorifica loquela: quo ad deū: honesta
quo ad se: vtilis quo ad ꝓximū Phil'. ij. Nihil facien-
tes p ꝯtentionem vel inanē gl̄iaz: sed in humilitate su-
periores se inuicē arbitrātes. ¶ Tertium v̄o tria osten
dunt ꝓprij corporis vt deus p̄cipit castigatio: rerū ex-
terioꝝ indigentib⁹ largitio: ⁊ nulli⁹ iniusta spoliatio: h̄

facere debem⁹ scīētes: quoniā melius est hūiliari cum
mitib⁹ q̄ diuidere spolia cū sup̄bis Prouer. xvj. Sic ḡ
humilia te in oībus Ecclesiastici. iij.
¶ Istius v̄o triplicis hūilitatis vere sex sunt cause in- Ar. ij.
ductiue ⁊ effectiue. Primo ꝯsideratio vite ⁊ operū chri
sti. Secūdo exēpla sanctoꝝ. Tertio ꝯsideratio rerum 6
naturaliū. Quarto cogitatio finis alieni. Quinto certi
tudo ꝓprie miserie. Sexto inspectio sacre scripture.
¶ Primo de⁹ in oībus factis suis exēpla nobis p̄buit
hūilitatis: magne nanq̄ hūilitatis iudiciū esse videt̄ ꝙ
seruū offendētē: ip̄e prius ad pacē req̄sierit seip̄m ei hu-
miliando: qd̄ est contra multos q̄ de inferioꝝ offensa:
nec veniā req̄rere: nec oblatā recipe volunt: s̄ ip̄os cū
magna vilipendūt indignatiōe verbis ⁊ factis ꝯtume
lias eisdem inferēdo. ¶ Secūdo hūilitatis in eo iudi-
ciū fuit: ꝙ hanc nr̄am reconciliationē in natura humi-
li opari voluit nostrā debilē potius q̄ angelicā nobilē
accipiēdo naturam. ¶ Tertio ad hoc etiā m̄rem elegit 7
pauperē: ⁊ humilē ip̄a teste q̄ ait Luce. j. Respexit hu-
militatē ancille sue ⁊c̄. Domū etiā id est diuersoriū hu
mile ⁊ abiectū in q̄ nasci voluit camerā ⁊ locū in p̄se-
pio habuit. Hūilib⁹ insup natiuitatē suā p̄mo annun
ciari voluit id est pastorib⁹. Hūilitatē etiā p̄dicando
docuit in ꝯuersatiōe etiā parentib⁹ hūiliter obediens
fuit ⁊ regib⁹ reddēdo: q̄ sunt cesaris cesari: ⁊ q̄ sunt dei
deo. Hūiles etiā elegit discipulos paupes videlicet pi
scatores: hūilib⁹ insup p̄dicauit qui ait euangelizare
paupib⁹ misit me: paruulos etiā cōplectitur leprosos
⁊ infirmos despectosq̄ tangit pedes lauit azymauit: fi
naliter hūiliauit seip̄m: fact⁹ obediēs vsq̄ ad mortem
mortem autem crucis Phil'. ij. Sic in omnib⁹ operib⁹
suis: et in tota vita sua vsq̄ ad mortem humilia respi-
cit: in p̄s. cxij. Humilitatisq̄ prebet exemplum. ¶ Sed
quia aliq̄bus videri posset ꝙ exemplum humilitatis
de christi acceptum actione nimis conditionē nostram
excedit: quia ip̄e cum sit deus facere potest que vult.
Nos v̄o qui fragiles sum⁹: in omnib⁹ ip̄m sequi non
possum⁹. Ideo ꝓpinquiora querenda sunt humilita-
tis exempla: sanctorum videlicet viroꝝ: quos eiusdē
nature conditio nobis ꝓpinquos nosq̄ illis similes fe Exm̄
cit. ¶ In illis nanq̄ magnum nobis ostendit̄: ⁊ de ꝓ-
pinquo humilitatis exemplū: sicut patet in vi. pa. li. ij.
parte. xv. vbi inter alia multa de quodā scribitur Ab-
bate: mire humilitatis viro: a quo cum quesitū esset: a
quo tante humilitatis didicit virtutē. Respōdit quā-
do intraui monasteriū dixi in animo meo tu es asinus
vnum estote: vt sicut ille verberatus non loquit̄: iniu-
riam patit̄: ⁊ nō respōdet ita nec tu facias: quod vera-
citer dicere posset illud psal'. lxxij. vt iumentū fact⁹ sum Exm̄
apud te. Ibidem etiā de quodam alio continet̄: qui de
domo expulsus humiliter exibat reuocatus redibat a
quo cum quesitū esset qualiter se vincebat: quidue co-
gitaret: ꝙ in omnib⁹ ita se humiliter habebat. Respon
dit ꝙ cogitauit se cani esse similem: qui predictas sequi
tur conditiones: q̄s si ip̄e nō teneret in hoc peior esset 8
cane. ¶ Sed quia quis cogitare posset ꝙ humilitas in
istis non esset gl̄iosa: q2 paruū in hoc mundo tenebat
statum nec magnas habuerūt occasiones humilitatis Exm̄
impeditiuas. ¶ Ideo exemplū adducat̄ de beato Gre
gorio qui in maximo statu maximā quam in corde ha-
bebat humilitatē tam verbo ostēdit: q̄ ope. ¶ Primū
patet quō videlicet verbo se humiliat: cū summ⁹ esset
pōtifex: per hoc ꝙ de seip̄o in principio registri scribit
dicens. Cor meum inquit dereliquit me: nolite vocare
me noemi filios enī id est opa p terrenas p̄didi curas.
Primam eram sup altitudinē terre: sed post causarum

fluctibus ꝛ tẽpestatibus depressus sum. Sicut eñ leo vo-
cari põt: fieri vero leo nūq̃ põt: ita vocari possum sum-
mus pontifex: sed tamẽ non fieri talis. qualis esse debe-
Exẽ rem. Eandem etiã in ope humilitatẽ exercuit. Cuidã
nanq̃ heremite volenti ante eũ in via cadere vt illum
honoraret prius ante heremitã cecidisse ꝓhibeť. Saltẽ
ꝗ hui⁹ exemplo: quãto maior es humilia te in omnibus
Eccl.iij. illud Bern. sup missus est cogitans qm̃ non
magnũ est humilẽ esse in abiectiõe sed magna ꝓsus ꝛ
rara virt⁹ hũilitas honorata. Ideo dicit Valeri⁹ epũs
in quodã sermone ꝙ hũilitas in paupe grata est: in di-
9 uite vero gliosa. ¶ Sed quia ista minus mouent: q̃ ocu-
lis non videnť corpalibus exemplũ ad ꝓpositum ꝓpo-
nat i rebus naturalibus. In quibus ad oculũ apparet: ꝙ
quanto stella altius in celo situatur: tanto minoris ap-
paret quãtitatis: ita quãto quis maior est in gratia et
apud deum: tanto minoris debet apparere vanitatis ꝛ
maioris humilitatis q: dicit Decretũ: ꝙ seruus christi
non querit quõ alijs maior appareat: sed quõ omnibus
inferior videať. di. xl. c. multi. ꝛ di. xciij. c. diaconi sūt.
ꝓciosus nanq̃ lapis ima petit: sicut ptz. A.j.1. Quos
vero ista non mouent vel terrent: terreanť saltem ꝑ terri-
biles superboꝝ fines: ꝛ ad humilitatem inclinent: hũi-
lium merces cogitent vbi sit ille superbus Lucifer: vbi
Octauiani potestas? vbi Neronis superbia q̃ in rhe-
tibus piscabať aureis? vbi Troyanorũ diuitie ꝛ nobili-
tas? vbi Niniue magnitudo? oĩa sicut vmbra aut fu-
mus euanuerũt per ipm̃ deũ humilem: qui dicit glo-
riosos terre humiliabo Esa.xlv. ¶ Et ita ecõtra cogi-
tandi sunt humiliũ fines: qd modo prodest ꝓdictis su-
perbia? aut in quo nocet istis ꝓcedens hũilitas ꝛ hui⁹
vite quam sustinuerunt miseria ꝛ despectio? cũ ille qui
predictos ad infernũ humiliauit: istos vsq̃ ad celum
exaltauerit ꝛ sic humiliat ꝛ exaltat circumspector deus
10 Ecclastici. vij. ¶ Quos vero oĩa predicta exempla au-
dita vel visa ad hũilitatem non inclinãt: saltẽ ipa quã
in seipis sentiũt humilitatĩ materia: ꝓpria videlicet mi-
seria ad humilitatem inclinet. Si eñ oĩa considerẽ-
tur que sunt ex parte nostre originis vl' ex parte vite ꝓ-
cessus vel ex parte finis: oĩa deberent materiam mi-
nistrare humilitatis. Ex parte nanq̃ originis est vilis
ꝛ lutosa de qua sum⁹ materia quam ad nostram cogi-
tare deberem⁹ humiliationem: illam frequẽter ad me-
moriam adducẽdo terram: de qua sum⁹ ꝛ in quam re-
Exẽ dibim⁹ terram. Ad hoc videndo exemplo cuiusdã de
quo narrator ait: ꝙ cũ in maximo esset honore in came-
ra sua furnũ fecit: vt ipo viso recordaretur ꝙ fili⁹ fue-
rat furnarij ꝛ humiliareť. Sic puluerem ante oculos
tuos pone cogitando ꝙ puluis es: ꝛ in puluerẽ reuer-
11 teris Gen.iij. ¶ Istius vero cõsiderationis maxima ostẽ-
sa est vtilitas. E.S.vij.19. Si vero vite processus consi-
dereť preter miserabilem in quo est statũ: sicut ptz. M.
j.20. ꝓter etiam conditionem: qd intus in ventre late-
at: qd per foramina exeat corporis: sans ad humilian-
dũ nos sufficere deberet: ꝙ inter oĩa animalia sum⁹
min⁹ nobilisimis sufficientes: ista cogitãdo inuenies: ꝙ
humiliatio tua in medio tui est Mich.vj. ¶ Vite vero
finis non solum humilitatem: sed etiam maximã incu-
tere deberet timorem: de his tribus versificator ait qua-
re superbit homo. Cuius generatio culpa: nasci pena:
12 vita labor: necesse mori. ¶ Sed heu frequenter accidit
ꝙ illi q̃ plus habent in seipis hũiliationis materiã mi-
nus habent de hũilitatis natura ꝛ virtute. Que enim
maior est hũilitatis materia q̃ omniũ virtutũ defect⁹?
Existentes vero in supbia vel alijs peccatis mortalibus
oĩm meritoꝝ ꝛ omniũ virtutũ deo acceptabiliũ habẽt
defectũ: ꝗ in ipsis maiorem habent humilitatis mate-
riam: ꝛ tamen minus habent de hũilitatis virtute: q:
inter supbos semꝑ iurgia sunt Prouer.xiij. Unde eis
spũaliter cõtingit habitantibus in locis montanis ꝛ ne-
morosis: q̃ pauperiora habent edificia: cũ tamẽ pl⁹ ha-
beant de meremio ꝛ edificioꝝ materia in terris in qui-
bus habitant. Unde satis cõgrue dici põt de talibus in
ꝓposito sicut dixit q̃dam in quadã collatiõe admirati-
ua: habita de duobus: quoꝝ vn⁹ erat monoculus: alius
gibbosus q̃re inter se q̃si continue contenderẽt: q̃ tan-
tam in se materiaꝫ hũilitatis habebant. Est mẽt ð eis Exẽ
sicut de valentibus in quorũ terra maior q̃ñq̃ meremij
copia inueniri solet: ꝛ tamẽ pauperiores ꝛ deformiores
habebãt domos. Sic isti plus habẽt de hũilitatis ma-
teria vtpote defectũ in natura ꝛ moribus ꝛ tamẽ minus
habent de hũilitate: ꝛ plus viam humiliũ declinant.
Amos.ij. Et stulte q: viam illã hũilitatis securiorem
ꝛ meliorem esse ostendũt oẽs scripture sancte ꝛ sapi-
entes q̃ per illã ambulauerũt. Illud eñ quod sapiẽs
christ⁹ ꝛ apli ꝛ oẽs alij elegerũt meli⁹ esse videť: sed
ipi hanc elegerũt viam: quoꝝ q̃libet dicere põt: discite
a me: q: mitis sum ꝛ hũilis corde ꝛc. Math.xj. Sim⁹
ꝗ hũilibus ꝯsentientes Ro.xij.
¶ Postq̃ vero ꝓdictis medijs in cor hũilitas introdu- Ar.iij
cta fuerit: per aliq̃ signa exterius ostendiť: aliter vana
videreť introductio. Est primo ostendẽdum quõ alie 13
virtuose opationes vel passiones exteriores significãt
ꝛ ostendũt hũilitatem in corde interi⁹ vere introductã
Secũdo quomõ econuerso hũilitas in opere signũ est
aliarũ virtutũ in corde. ¶ Circa primũ primũ virtu-
tis hũilitatem ostendens videť esse patiẽtia: ꝙ q̃s ver-
ba contumeliosa ꝛ contẽptibilia patienter audiat. Ex-
emplo christi respondẽtis se demoniũ nõ hẽre: quia ille
q̃ vere est hũilis: primo ꝛ principaliter in corde suo de-
terminat se defectuosum esse: ꝛ contẽptibilem: q̃ vero su-
perbus est econuerso se habet. Sicut ergo quãdo magi-
ster q̃ questionem determinauit in libro suo: si isto ma-
gistro postmodũ inter plures alios existente: ali⁹ sup-
ueniret ꝛ questionem legeret: ꝛ determinationem com-
mendaret asserens ita omino esse: sicut ibi determina-
tũ est: nesciens tamen q̃s illã determinauit: ille q̃ ipam
determinauit contra illũ non irasciť: sed plus ipm̃ dili-
git ꝛ ipm̃ letanter audit ꝛ patiẽter. Ex cui⁹ lenitate ostẽ- 14
sione coniecturare põt: ꝙ ipe illã sic determinauit: ita
in ꝓposito q̃ apud seipm̃ determinauit se contẽptibilẽ
esse: ipm̃ contẽptibilẽ asserentem non odit: sed diligit
tanq̃ determinationem suam commendantẽ: ipm̃q̃
patienter ꝛ cũ applausu audit. Ex cuius patiẽtia ꝛ ap-
plausu cognosciť ꝙ ipe sic questionẽ apud se determi-
nauit. Si vero irasciť: patet ꝙ aliter questionẽ determi-
nauit: ꝛ ideo irasciť contra illũ q: determinationẽ suã
vituperauit: in hoc ꝙ determinauit se nobilem: ꝛ ali⁹
determinauit ipm̃ esse contẽptibilem per experimentũ
ergo illate cõtumelie cognosci potest quis humilis sit
vel superbus. Et ponit ad hoc exemplũ beatus Grego-
rius in libro.j. dialogoꝝ. c.xv. de quodam constantio Exẽ
ad quem quia propter sanctitatem famosus erat inter
alios confluit ad videndum q̃dam rustic⁹ ꝛ q̃dam ha-
bitu ꝛ corpore deformem: lampademq̃ q̃si contẽptibi-
lem officiũ reficientem: ipm̃ contẽpsit: quod Constan-
tius audiens ipm̃ amplexatus est dicẽs ipm̃ solum de
eo bene iudicasse de quo ꝛ alijs omnibus quasi experimẽ-
talem concludit beat⁹ Gregorius dicens qualis q̃sq̃
apud se lateat: illata cõtumelia probat. Nam sicut su-
perbi honoribus: sic humiles sua deiectione gratulan-
tur. Quante ergo humilitatis fuerit pensate: qui despi- 14

cientem se amplius amauit. Sed qui gl'iaz non querit
contumeliam non sentit: non erubescit cōfundi apud
homines: qui solam gl'iam querit dei: non dolet de de
iectione q̄ non affectabat exaltationem: patet ergo q̄ si
cut in igne probat argentū ꝛ aurū: sic homies recepti-
15 biles in camino hūilitatis Ecclesiastici.ij. ¶ Secūdum
etiam q̄ videlicet hūilitas exterius ostensa: signum est
aliarū virtutū intrinsecarū: patet: quia sicut terra bassa
signum est fertilitatis: sicut est inclinatio ramorum ar
boris tempore fructuū signum est fructuum copiosita
tis: quia quanto plus est fructu onusta: tanto plus ca-
put ad terram inclinat. Idem patet in spica: que si tem
pore autumnali sine vento sue conditioni ꝛ nature de-
relicta inclinet: signū est q̄ est grano plena: in illa vo:
que recta super alias eminet: talis erectio est signū va-
cuitatis: vel q̄ per aues vel infortunia grana sua amis-
sit. Sic fm Ber. quando vides hominem in omnib⁹
humilem: habeto bonum argumētum virtutū ꝛ gra-
tie inhabitantis: quia sicut vbi locus bassus: ibi aqua
vel humor: ita vbi humilitas ibi sapientia Prouerbi.
duodecimo.

Ar.iiij. ¶ Sed quia parū esset humilitatem habere vel ostēde
re: si statim amitteret. Ideo ostēdere restat: quomō hu
16 militatem in nobis deus miserijs que patimur: conser
uare satagit ad cuius diligentiam in hoc plenius vidē
dū scire oportet q̄ imp̄ator celestis in hoc modo quod
ammodo habet imp̄atoris terreni: quia sicut imp̄ator
terrenis ciuitatem rebellem ab eo obsessam vi capiens
vel concordia quantumcūq̄ ciues ad pacem recipiat:
tamē in signū rebellionis: ꝛ ad eoꝝ maiorem imposte-
rum hūiliationē: murum frangit ciuitatis ꝛ quādoq̄
dum viuit illū reedificari non sinit: vt sic illos in hūili
tate semper conseruet. Sic in proposito: habuim⁹ cū
in statu innocentie muros custodientes nos a fame et
frigore ꝛ morte ꝛ omī miseria gratiam videlicet ꝛ iusti
ciam originalem: sed propter rebellionem contra sum-
mū imperatorem deū: muri isti fracti fuerūt tam irre-
cuperabiliter: q̄ quantumcūq̄ deus nos morte sua si
bi recōciliauerit: ꝛ ad pacem receperit: tamen in signū
rebellionis preterite: nos ad locū de quo eiecti fuimus
restituere noluit: id est ad paradisum terrestrem: in si-
gnū etiam ꝛ causam effectiuam hūiliationis perpetue
murū illū nunq̄ circa nos dum in hoc seculo sumus:
edificare voluit: sed omī miseria nos vndiq̄ opertos
esse voluit: propter hoc dedi vos contēptibiles ꝛ hu-
miles oīb⁹ populis Malach.ij. de quib⁹ dicit psalmi-
sta q̄ p̄pē iniusticias suas hūiliati sunt: ps.cvj. ¶ His
etiā ↄcordat decretū: dicēs: q̄ ideo malū pene homini
reliq̄t vt humiliet: ꝛ haberet materiam exercitij: de pe.
di.j. medicina.§. sicut primi: sicut populo suo nociuos
dereliquit inimicos: vt in his erudiret Hierusalem.
Ar.v. Iudi.iij.

¶ Huī⁹ aūt hūilitatꝭ ↄseruatē: sex sūt vtilitates. Prīo
17 eī gr̄am impetrat. Secūdo pctā purgat. Tertio deo
amabilē fac. Quarto demōes fugat. Quinto a multꝭ
malꝭ ↄseruat. Sexto ad celi glorīā duc. ¶ Primum pz
quia sicut a nubib⁹ aque descēdētes inferiora petunt
loca. Ita gr̄a ꝛ sciētia q̄ edificat et virtutes eā intellectū
illuminātem: q̄ affectum inflāmantē abundāti⁹ ad
humiles descēdit: ab illo qui superbis resistit: ꝛ humi-
libus dat gratiam. j. Pe.iiij. ¶ Primū enim primo sen
sibili patet experimento quo dicitur: q̄ existens in pu-
teo ꝓfundo de clara die stellas videre posset vel ad mi
nus limpidius celum videret: q̄ alius qui in tam pro-
fundo non esset loco. Cuius ratio est: quia cū circa ocu
los lumē non sit: in quo virt⁹ visiua sit dispersa: opor

tet q̄ ip̄a in se fortior sit ad alta vidēdum: q̄ ille cuius
virtus est in videndo dispersa. Sic in proposito: qui
profundius per virtutem ꝛ gradum descendit humi-
litatis: limpidius celestia videt ꝛ in cognitione dei et
suꝑꝑius amplius illuminatur: ab illo de quo dicitur
q̄ abscondisti hec a sapientibus ꝛ prudētibus: qui sci-
licet habent visum mentis per mundi sapientiā ꝛ hu-
iusmodi dispersū: ꝛ reuelasti ea paruulis id est humi-
libus qui visum mentis in humilitatꝭ puteo vnitum
habent. Nota. D.iiij.12. ¶ Cuius ratio alio patet ex- 18
perimento: quo omēs videmus: q̄ quanto quis altio-
ra ascendit loca: tanto plura ꝛ ad distantius videre po
test. Sic spiritualiter qui altius ad deum per humilita
tem ꝛ bonam vitam ascendit: quia sicut de duabus si-
tulis: vna descendente: alia aqua plena ascendit: ita dū
quis corpore descendit: situla anime plena sapiētie: co-
ram deo ascendit. Surge ergo illuminare Hierusalē.
Nostra enim humiliatio nostrum coram deo surgere:
nostraq̄ illuminatio est. ¶ Sed satis expresse patet in
vi.pa. de quodam heremita: qui nec ꝓprio studio: nec Exem
orationibus nec ieiunijs cum tamen propter hoc mul
tis diebus ieiunaret: intellectum cuiusdam sermonis
inuenire potuit. Cū ergo surgeret ꝛ iret versus quen-
dam alium: vt ab eo intellectum sermonis hūiliter pe-
teret: angelum dei sibi obuium habuit: dicentem: quia
inquit modo humiliatus es: vt ab alio discas ostendo
tibi intellectū sermonis: sic humilitate obtinuit: quod
oratione ꝛ ieiunio obtinere non potuit. Et sic patet q̄
verum est: quod dicit Ptholomeus in principio Al-
magesti qui inquit inter sapientes humilior est hic sa-
pientior. Sic patet quomō per humilitatem intellect⁹
illuminatur: vide. S.iij.9. ¶ Secūdo etiam affectum 19
inflammat: quia sicut homo quanto directius suppo-
nitur corpori solari tanto corporaliter plus calescit: ita
quanto per humilitatem directius supponitur deo tan
to plus charitate calescat. Sol⁹ enim humilis deo sup-
ponitur: quia superbꝰ cū lucifero equalis vl' superior
deo esse vult: vel non subesse desiderat: ne ab illo cui
subest puniat. Et non solū intellectū ꝛ affectū: sed etiā
omnes anime potentias humilitas virtutib⁹ perficit:
quia sicut fossa in vna magna area vel terra facta om-
nes aq̄s aree ad se congregat ita: hic quia dum homo
hūiliter de se sentit ꝛ sine inuidia omēs virtutes in om
nib⁹ alijs: qui in area ecclesie continent diligit cū situ-
la dilectionis: fruct⁹ omniū virtutū: ꝛ aq̄s sapientie:
quas in alijs diligit: ad puteū trahit sue humilitatis: si
cut patet. C.j.12. Sic in omnib⁹ potentijs anime con-
firmauit: omēs hūiles populi. j. Mach.xiiij. Nota q̄li
ter gratiam acq̄rit. S.G.iij.10. ¶ Ex ista vtilitate seq̄-
tur secūdaq̄: sicut lumine corp̄ali adueniente: tenebras
recedere necesse est: ita lumine gratie ꝛ virtutū humili
aduenientī: necesse est tenebras recedere pctōꝝ. Sic in- 20
sup cādele extincte ꝛ fumigān et fetēti p̄ lumē candele
accēse: cui directe supponit mediāte fumo q̄ ascēdit re-
accēdit fetorib⁹ ill' penit⁹ fugatis: ita pctōr in aia extin-
ct⁹ directe sb deo ꝛ ei⁹ vicario p̄ ↄfessionis hūilitatē po
sit⁹: mediāte fumo ↄfessiōis deuotiōis ꝛ orōnis: reaccē
dit pctōrib⁹ fetorib⁹ penit⁹ fugatꝭ. Sic ḡ extinct⁹ fumū
orōis ad deū mittat: dicēs: vide dn̄e hūilitatē meā: ꝛ di
mitte oīa delicta mea: in ps.xxiiij. vt postmodū illūiat⁹
ꝛ de laqueo diaboli liberat⁹: dicere posset hūiliat⁹ sū
ꝛ liberauit me: in ps.cxiiij. ¶ Ex istis duab⁹ sequit̄ ter-
tia hūilitatis vtilitas: cū em̄ nihil deo: vl' bonis hoib⁹
hoiem odibilē faciat: nisi peccatum ꝛ defect⁹ gratiarū
et virtutum: sequitur q̄ humilis peccatorū fetoribus: 21
ꝛ tenebris expulsis: ꝛ gratijs illuminatus: sit tam deo

q̄ hoibꝰ amabilis: nō solū bonis ꝛ modestꝭ. ſꝫ etiā dis
scolis ꝛ ſupbis: humilis nanq̄ humilem diligit: quia
in virtutibus ꝛ virtuosis charitate informatis: semper
tenet regiā. quod simile diligit sibi simile. A superbis
etiam ꝓ tanto diligitur: ꝙ quanto eis placet in hoc ꝙ
eis subijcit. Supbus vo a ɔtrario sensu tam deo q̄ ho
minibꝰ displicet: humilis enī illum non diligit: quem
scit a deo non diligi: nec supbus: quia nollet habere pa
rem vel superiorem. Vellet enī ꝙ oēs sibi humilia
rent: quod ille facere vetat: in viciosis enī regula fallit
que dicit: ꝙ simile diligit sibi simile: cupidus nāq̄ cu
pidū odit inquantū ꝑ illum stat quo minus lucratur.
¶ Ex quo ꝗ humilis: ab omnibꝰ diligitur: glorieẗ sem
22 per humilis Ja. j. ¶ Ex ista vo tertia: quarta sequitur
humilitatis vtilitas: ꝙ ille qui est deo ꝛ hoibus amabi
lis est diabolo abominabilꝭ. Juxta illō Eccī. xiij. Abo
minatio est supbo humilis illius q̄ fugit hospitium in
quo deum videt hospitatū nec in illius libenter mora
tur societate: etiam in alieno hospitio qō histoꝛijs ostē
ditur de vi. pa. accepiis. In illis nanq̄ ɔtinet de quo
Exm̄ dam humili viro: qui cum a quadā demoniaca in vna
ꝑcuteret maxilla: eum ex christi doctrina hūiliter alte
ram ꝑberet: statim diabolum fugauit qui ad tante hu
Exm̄ militatis ꝑsentiam morari non potuit. De alio etiam
sancto ibidem ɔtinet viro: ad quem cū diabolꝰ in for
ma venisset angeli: ad ipm ꝓculdubio recipiendū: asse
rens se a deo angelū missum. Respondit heremita: vi
de ne forte aliūde veneris: q2 ego dignꝰ non sum vt ad
me angelus dei mittat: quo dicto statim euanuit humi
li responsione fugatus. Sic populū humilem saluum
facies: in pš. xvij. Non solū a demonū: sed etiā a mul
torum malorū tam culpe q̄ pene periculis in quo pa
23 tet quinta humilitatis vtilitas. ¶ Q2 aūt a malis cul
pe humilem preseruet: patet in vi. pa. de sancto An
Exm̄ thonio: cui totus mundꝰ plenus ostendebat peccatoꝝ
laqueis: ꝛ ipso querēti: quis illos euadere posset laque
os: respōsum fuit: ꝙ sola humilitas que quidē respon
sio rationi conuenit naturali: ꝛ etiam quotidiano expe
rimēto: naturaliter enī parui pisces rhete euadūt: vbi
magni capiunt. Sic humiles rhete diaboli euadūt per
loca humilia caute. j. Macħ. vj. ¶ Idem etiā de malo
patet pene tam tēpalis q̄ eterne: a q̄bus humilis sepiꝰ
q̄ supbi liberant: quotidie nanq̄ hoc videtur de pena
tēpali: quia frequēter accidit ꝙ supbi superbe ad oīa
respondētes ꝛ elate se habentes: multa audiunt verba
amara ꝛ derisoria: multa sustinēt verba grauia: ꝛ quā
doq̄ occidunt: vbi humiliter respōdentes ꝛ se haben
tes euadere possent: ꝛ alij qui se humiliter habent eua
24 dunt. ¶ Est ergo de istis duobus superbo scꝫ ꝛ humi
li in hoc casu. Prio sicut de alta turri vel arbore ꝛ par
ua domo. Alte nanq̄ turres ꝛ campanilia frequentiꝰ
sustinent maiores tonitrui ꝛ fulguris ꝛ ventorū ictus
ꝛ impetus: frequēter enī talia loca a fulgere ꝛ terremo
tu ꝓsternūtur ꝛ destruuntur inhabitantes: quādo lo
ca humilia non ledunt: ita humilibus liberans super
bi vsq̄ ad infernum prosternūtur in aduentu filij dei:
cuius aduentꝰ vulgari assimilatur: ipso teste Lu. xvij.
Sicut inquit fulgur coruscans ita erit aduentus filij
dei ad destructionē supple supborum: quādo implebi
tur quod eis promittit dicēs: gl'iosos terre humiliabo.
Esa. xlv. In illo enim tēpe constituit dominꝰ humilia
25 re omnem montem excelsum Baruch. v. ¶ Est secun
Querēꝰ do de istis duobus sicut de magna quercu: vel alia ar
bore in monte sita: que multos sustinet ventorum im
pulsus: q̄bus quandoq̄ ꝓsternit vbi arundo in valle
euadit: vnde in die iudicij superbis admirantibꝰ: quō
ad infernū ꝓstrati sunt: respondere poterūt humiles:
sicut ſm fabulas respondit arūdo quercui: q̄ erat ven Arundo
to ꝓiecta ad lacū: in quo arūdines crescebant: quas cū
alloqueret admirans: querendo: quō ipē tam debiles fabula
stabant vbi ipa cū tota sua fortitudine ꝓiecta fuit. Re
sponderūt arundines: si fecisses inquiūt quod nos feci
mus: nūc erecta stares nos capita inclinauimꝰ ventos
q̄ trāsire ꝑmisimꝰ q̄bus transeuntibꝰ iterū capita ere
ximus a damnūq̄ euasimꝰ: tu vo dure restitisti ꝛ rigide
te contra fortiorem erexisti: ideo cecidisti ꝛc. Ita in ꝓpo
sito: sicut enī iste arūdines responderūt: ita illi qui deo
ꝛ hoibus in his que sine peccato sustinere possunt: ca
pita inclinant hūiliter penitentiam: ꝛ oīa que a deo
infligunt: vel hoibus sustinētes dicere poterūt in illa
die superbis: q̄ ideo nunc cadent: q2 superbe cōtra deū
ꝛ homines erigebant: ipi vo humiles ideo saluabunt
ꝛ tūc erigent capita: que prius inclinauerūt: est qui ab
humilitate leuabit caput Eccī. xx. sic populuꝫ humilē
tunc saluū facies: ꝛ oculos superborū humiliabꝰ. In
pš. xvij. quia sicut superboꝝ gloria precedit ꝛ humilia
tio sequit: iuxta illud Prouer. xxx. superbū sequit hūi
litas: ita bonorū gloriam ꝑcedit humilitas Prouerb.
xv. ¶ In qua auctoritate sexta notat humilitatis vtili 26
tas. Ad cuius declarationē est sciendū: ꝙ sine humili
tate ad regnum non perueniẗ celorum: ꝙ tali ostendiẗ
ratione: ad terminos oppositos: motus esse oportet op
positos: sicut in parte ostensum est. B. S. j. 32. Sicut
patet de terminis sursum ꝛ deorsum: qui quia opposi
ti sunt: motus ad illos cōtrarios esse oportet. Sed mo
tus ad infernū deorsum est motꝰ superbie: propter qō
primo angelo apostate in figura regis Babylonis di
citur Esa. xiiij. Detracta est ad inferos supbia tua: con
cidit cadauer tuum: nō ꝙ angelus corpus habeat sed
quia peccando vilis effectus est: ꝛ fetidus in cōspectu
dei: ad modum cadaueris. Si ergo per motū superbie
descendiẗ ad infernum deorsum: oportet ꝙ per motū
humilitatis que superbie contrariatur: ad celum mo
ueatur sursum. Et quia talis humilitas per quandam
similitudinem habentem illam quasi puerum efficit:
ideo dicit saluator Luce. xviij. ꝙ nisi quis acceperit re
gnum dei: sicut puer non intrabit in illud: id est nisi fit
humilis obediens sicut puer: humiliamini ergo ꝛ ex
altabit vos Jaco. iiij. Nec aliter exaltari poteritis: q2 27
sicut rota nunq̄ ascendit a parte posteriori: nisi prius
descenderit ab anteriori. Ante nanq̄ ascensum poste
rioris partis: precedit descensus anterioris. Sic anteq̄
glorificetur suple in morte: que est posterior pars: hu
miliaẗ prius in vita: que est anterior ps Prouer. xviij.
¶ Sicut insuper arbor in altum nō mittit ramos: nisi
prius profundet radices. Et quanto profundius radi
ces mittit: ꝛ fundamentum ponit: tanto altius ꝛ secu
rius arbor ꝛ edificium ascendere potest. Ita qui se sup
ple profundius ꝛ plus humiliat: altius exaltabiẗ. Lu.
xiiij. ¶ Ex istis sex humilitatꝭ vtilitatibus patet ꝙ hu
militas vinee assimilaẗ: quia sicut vinea inter arbores Vinea
despectior est: tamen magis est fructuosa: sic ɔditio hu
militatis ꝛ humilium in hac vita multꝭ despectior ap
paret: tamen est fructuosior: q2 qui humiliatus fuerit:
erit in gloria Job. xxij. Nec mirū q2 ille eos plantat q̄
hūilē sbleuat Ezech. xxj. Hec me ɔsolata est in hūilita
te mea: in pš. cxviij.
¶ Ex iā dictis ratio patet sexti articuli: iā enī ꝑdictū est Ar. vj.
ꝙ sine hūilitate ad celū nō ꝑueniẗ: volentibꝰ ꝗ illuc ꝑ
tingere. Non solū necesse est hūiliari: vt illuc ꝑueniat: 28
sed etiam rationalis necessitas est hūiliari. Prio ꝓpter
locū in q̄ sumꝰ. Secūdo ꝓpter statū quē tenemꝰ. Ter

tio propter opera: q̄ nobis incūbunt facienda. Quarto
ꝓpter alias virtutes habēdas sine quibus ad celū nō ꝑ-
tingit: q̄ sine fundamēto hūilitatis haberi nō possunt
¶ Primū patet: quia locus in quo sum⁹ carcer est: in-
carceratis aūt ꝯuenit: ꝙ hūiliter se habeant: q: supbi
tarde vel nunq̄ liberabunt: hūilitate vo citi⁹ liberari
possunt: cū illo q̄ dicit humiliat⁹ sū: et liberauit me: in
psal. cxiiij. Secundū patet q: in tali sumus statu: ꝙ ne
cesse est nos ab alio regi et regulari: q: aliter multi ma-
lis expositi erim⁹ tam culpe q̄ pene: sicut illi q̄ eximū-
tur a ꝓtectiōe regis et pape: a multis spoliant: sicut pa
tet. E. ix. 4. Qui vo reglari vult: oportet ꝙ inferior sit
q: hoc ordo habet nature: ꝙ semp ꝑ supiora regulant: si
cut ptz de corpibus celestibus et inferiora regulantur: sicut
patet de istis corporibus inferioribus et elementis q̄ in cre
scēdo vel decrescēdo a superioribus ordinē accipiūt et cau
sam: sicut ptz d arboribus herbis floribus: que sole approxi
pinquāte: crescunt: et de mari ꝙ ꝑ lune motū fluit: et re
fluit. Sic in ꝓposito omne regimē nřm a deo et ministri
eius q̄ reformabit corp⁹ hūilitatis nostre. Phil. iij. Et
non aliud q̄ corp⁹ hūilitatis: sicut nec fullo pannū re
29 formatur: q̄ sub pedibus non ponit. ¶ Tertiū etiam patet
q: opus qd̄ nobis incūbit est bellare ꝯ diabolū: q̄ vo
supbos: ꝯ eū non pugnat: sed sub eo militat: nunq̄ eū
vincit. Qui vo hūilitate vel patiētia ꝯ eū pugnāt: vin
cunt. Sic ḡ dū patiētes vincūt de sua virtute glorian-
tes hūilias. Judith. vj. sicut patet. A. xv. 19. ¶ Quar-
tum insup patet: q: hūilitas virtutes sine q̄bus non est
salus acq̄rit et ꝯseruat. ¶ Primū ptz: q: sicut pauper se
diuiti hūiliādo: elemosynā acquirit. Sic hō virtutes
humiliādo se deo: ḡ humilis te deo: et expecta manus
eius Eccl. xiij. sicut paup expectat manum diuitis: in
quē hūiliter clamantē: diues respicit. Sic de⁹ respexit
in orōnem humiliū et non spreuit etc. in ps. ci. ¶ Secū-
dū patet: pmo: q: sicut liliū in ecclia positū: in luto vel
terra diu custodit viriditatē suam. Sic homo in humi
litate virginitatem charitatē et ceteras virtutes nō so-
lū custodit: sed qd̄ plus est in eo pullulant: q̄ in radice
hūilitatis ꝑdurat: a qua si nimirum abscindit arescit: q:
30 viuificantē se humorē scȝ charitatis amittit. ¶ Secun-
do idem patet per exemplū sumptū ab edificijs corpa-
libus in quibus videm⁹: ꝙ magna custodia totius edifi
cij ex fortitudine et custodia depēdet fundamenti: quo
deficiente vel subtracto totū cadit edificiū. Sic spūali-
ter tota fortitudo edificij spūalis: ex fundamēto surgit
humilitatis: quo subtracto cadit. Sicut ergo in edifi-
cio corpali: signum est mali fundamenti: quādo opus
ad leuem cadit ventum: ita in edificio spirituali quan-
do illi q̄ fortia aggrediunt: et virtutū edificia fortia fa-
ciunt si forte leui verbo illius qui edificiū corrigere ni-
titur: vel alias eos repꝛhendit: vel quacunq̄ aduersita-
te opus inceptum vel dimittere minant vel oīno ab
illo cessant: satis ostendūt: ꝙ super humilitatis funda-
mentū stabile et ꝓfundum non erat fundatum: quod
ad tam paruam auram prosternitur. ¶ Ex effectu nā-
q̄ ostenditur: ꝙ super fundamētum vane glorie aliq̄-
liter erat fundatum: quo subtracto op⁹ cadit: q: eū si-
cut illud fundauit: vt singulariter in eo videret: et nul
lo modo in illo defectuosus inueniret: ideo istis cessan
tibus: cessat opus: qn̄ando nanq̄ repꝛehendit: videt
sibi ꝙ saltem in hoc nō acquirit quod credidit et quod
acquirere intendebat hominum scilicet laudem: tanq̄
operis mercedem: mercede vo subtracta: quod mira-
bile: si operari censent: q: humiliatū est in laboribus cor
31 eorum: in psal. cvj. ¶ Tertio idem patet per exemplū
sumptū ab ignis et vinearum et metallorum custodia:

vinitores nanq̄ flores et fructus quantū possunt sub
folijs abscondūt: ne a flumine vel alia tempestate ledā
tur. Minera etiam auri vel argenti vel aliorum metal
lorum sub terra abscondit. Ignis etiā sub cinere. G.
iij. 13. Et multa alia etiā abscōdunt ne amittātur sicut
ostensum est. A. v. 7. Sic etiā omēs virtutes sub hūi-
litate abscōdende sunt: atq̄ custodiēde: ne a vento ina
nis glorie asportētur: sicut puluis de manu nō abscō-
dentis: asportatur: et portātis visum vel exercat vl' de-
bilitat. Sic sm beatum Gregoriū sententialiter: q̄ cete
ras virtutes sine humilitate habet quasi puluerem in
vento portat quo excecatur.

IEiunij. Primo osten-
dit generalitas. Secundo inductio. Ter
tio vtilitas. Quarto circūstantie. Quin-
to necessitas. Sexto frāgentiū excusatio
cum reprobatione.

¶ Quātum ad primum eius generalitas est ostendēda Ar. j.
q̄ntum ad duas eius partes. Primo videlicet q̄ntū ad
ipm ieiunātem. Secundo q̄ntum ad ipm tempus: quo j
ieiunare tenetur. Ipe nāq̄ ieiunans generaliter in om
nibus corporis sensibus ieiunium quidem habere debet:
cuius ratio est sm Bern. sermone. xxxviij. quia nō so-
lum gula peccauim⁹: sed etiam alijs membris et sensi-
bus. Cum ergo ieiuniū sit satisfactio ꝓ preteritis deli-
ctis: iustum est ꝙ in omnibus sensibus et corporis partibus
fiat satisfactio: in q̄bus fuit delictum. Sed in omnib⁹
partibus sensuū fuit delictum: ergo omēs sensus q̄dam
modo ieiunare debent: vtpote oculus a curiosis aspe-
ctibus et vanitatibus. Auris a nociuo auditu: gust⁹ ab
inordinato et nimis delectabili cibo vel potu: et sic de
alijs: vt ꝑ ieiuniū vel ceterarū rerum abstinentia afflis-
gat aīam suam Numeri. xxx. ¶ Tale nanq̄ ieiunium
esse deberet: ꝙ sicut ventrem vacuum replet cibis: ita
aīam repleat virtutibus. Si ergo semel in die comedit
et illicitis et peccatis vacat: saccum quidē euacuat: ȝ nec
deum placat: nec aīam saturat. Talibus nanq̄ male ieiu-
nantibus improperat deus Esa. lviij. dicens in die ieiu-
nij vestri inuenit voluntas vestra: supple mala: sequit
Nunquid hoc est ieiunium ꝙ elegi per diem hominē
affligere aīam suam: et cum hoc peccare de nouo vl' in
antiquis peccatis ꝑseuerare sequitur. Nūquid istud vo
cam ieiuniū et diem acceptabilem dño: supple nō. Sed
quale sit ieiunium quid ei placet: patet ꝑ hoc quod se-
quitur: nonne hoc magis est ieiunium: quod elegi: dis-
solue cogitationes impietatis: solue fasciculos depri-
mētes: frange esurienti panem tuum etc. et omē onus
dirumpe: id est omnia onera peccati a te proijce: et om-
nes sensus a peccatis retrahe: sequitur. Tunc inuocab
et domin⁹ exaudiet: si abstuleris de medio tui catenā
scilicet peccati et desieris digitū extendere ad aliena bo
na detinenda vel de nouo occupanda: et loqui qd̄ non
ꝓdest scilicet iurando detrahendo et hmōi. Tūc orit
in tenebris lux tua etc. ¶ Tempus vo ad ieiunium or- 2
dinatum preter alias vigilias: que in ecclesia sub prece
pto cadunt: est tota quadragesima exceptis diebus domi
nicis: ita bene sub precepto cadit feria tertia quinta si-
cut sexta: quia dicit decretum ꝙ illud ieiunium a deo
stricte est obseruādū: vt q̄ vnū diē fregerit bis comedē
do: totā quadragesimā videt violasse sine inhonorasse
de cō. di. iij. nō liceat: et c. nō oportet. Cui⁹ causa est nō
solū q: chřs Moyses Helyas tot diebus ieiunarūt q̄rū
ieiunio ꝯgruū est nostrū ꝯformare ieiuniū: ȝ q: illi di-
es sunt quasi decima dierum totius anni. Sicut ḡ alia
decimam⁹ bona: ita rōnabili videtur: ꝙ etiā dies deci

menim⁹. Et sicut subtractio decimarū aliarū rerum nō
fit sine periculo/ita nec dierum: que quidem subtractio p
fractionē fit ieiunij. Quia dicit decretum: q̄ q̄ vnū vl
plures dies frāgit: decimā dierum non exoluit: de cō.
5 di. v. q̄dragesima. Hora aūt his diebus comedendi. no
na est: vt in aliquo plus expectet q̄ alijs diebus. ¶ Con
trariū aūt in his vel quo ad dies vel quo ad horam fa
cientes sine causa: que eos sufficienter excuset: grauiter
peccāt tanq̄ preceptorum ecclie trāsgressores. ¶ Cause
vo ab hac ieiunij generalitate excusantes sunt infirmi
tas debilitas minor etas impregnatio īfantiū nutritio
mendicitas qñ scz tm̄ simul congregare non pōt: q̄ p
vna sufficiat refectiōe labor: q̄ ex necessitate incumbit
laboranti. Ex necessitate ideo additur: quia nec volun
tarie peregrināntes excusant: nec illi q̄ habēt vnde ope
rarios pducant: q̄pūs tamen laborēt manibus: vt sum
ptibus parcant. Illi vo q̄ ex mala ɔsuetudine vel alia
causa minus legitima ieiunare nō possunt: p ecclie de
cretum elemosynis recō pensare debent defectū quem
in ieiunio cōmittūt: sicut patet di. xlj. nō cogitant: vbi
dicit: q̄ vitant preciosis: z dent pauperibz vilia: cōsue
tudinē infirmitatis sue redimentes. Sic q̄ v t dictum
est: vitā ducam⁹ in ieiunijs multis. ij. Cor. xj.

Ar. ij. ¶ Sed quia multis difficile videt tam multiplex tene
re ieiuniū: congruū videtur in hoc articulo ostendere:
4 quō facile inuenire poterūt: quod difficile videt: ostē
dendo: tam historia: q̄ experimēto: q̄ ieiunandi ɔsue
tudo ieiuniū leue reddit: cuius ratio patet. C. viij. ar.
ij. Historia etiā ostendit: q̄ in vi. pa. habet: q̄si mō qui
Exem sequit de q̄dā: cui tam difficile videbat ieiuniū: q̄ nul
lo modo ieiunare vt sibi videbat poterat: in q̄ casu se
ipm vincebat: z ieiuniū sibi leue faciebat: tali mō: pri
mo hora matutina qñ comedere solebat z fortiter ad h
temptabatur: dicebat sibijpi: vsq̄ ad tertiam ieiunabo p
amore dei: quādo vo ad terciā ventum est: sic dicebat
sibijpi de sexta: z de sexta vsq̄ ad nonā: z sic paulan
tim ad ieiuniū assuefactus: leue venit in vsu z opere qd
graue timuit in cognitiōe. Sic in pposito: illi q̄ carnis
inordinate sequunt desideria: si ad ieiunia eandē assue
facerēt carnē: facilius mille q̄ nūc vno ieiunarent die
bus. ¶ Hoc enī pter experimentū positum. C. viij. 2.
quotidiano etiam patet experimento: de pueris z pu
ellis delicate nutritis: q̄ quādo satis habuerūt: ieiuna
re bene nō poterunt: postq̄ vo religionē sunt ingressi
vbi frequēter parū habent ad comedendū: ex q̄dā con
suetudine sine magno ieiunant grauamine. A multo
fortiori hoc facere possent: q̄ laute semel in die pcuran
tur. Si eandem haberent vel voluntatē vel consuetu
dinem: de q̄bus Ambrosius in sermone de q̄dragesi
ma pudet inq̄t dicere senes z anicule q̄dragesimā faci
unt: diuites vo non faciūt.

Ar. iij. ¶ Sed quia hec consuetudo sine difficultate non obti
netur. In hoc articulo tertio necessarium videtur vti
5 litates ostendere: que habite in mente: vel opere diffi
cultatem illam alleuiabunt. ¶ Quarum prima est sani
tas: non solum mentis: sed etiam corporis: q̄ sicut me
dicus egrotis vel male dispositis abstinentiā imponit
vt sanitatem consequant corporis: ita deus ieiunium
christianis: vt sanitatem consequant tam corporis q̄
anime. Sic ergo abstinentia z ieiunium animabus cor
poribusq̄ sanādis salubriter institutum est. Sed heu
medico creditur corporis abstinentiā iniungēti: z me
dico non creditur animarū ieiuniū imponenti. ¶ Se
cūda est demonis z culpe expulsio: sicut patet. A. iiij. t.
¶ Tertia: quia carnem domat. Et contra spiritum de
biliorem reddit: sic spūm fortificat: sicut debilitate vna

parte exercitus fortificat alia: ppter hoc cum mihi mo
lesti essent: ego induebar cilicio: humiliabam in ieiunio
aiam meam: in ps. xxxiij. ¶ Quarta est mētis eleuatio.
Sicut enī falconē nutriens cibū subtrahit: fameq̄ eū
affligit: vt altius volet z ieiuna fortius pdam capiat:
ita tu deus corpali ieiunio vitia comprimis mentē ele
uas. ¶ Quinta orōnis exauditio: sicut dñs cit⁹ audit
seruū sufficienter punitū: sic scitote: qm̄ exaudiet dñs
preces vestras: si permanentes pmanseritis in ieiunijs
z orationibus Judith. iiij. ¶ Sexta est mortis eterna 6
euasio: que per culpam initiatur: z per penam consū
matur: quod figuratur Dañ. j. vbi Daniel z socij eius
abstinendo mortem euaserunt. Idē patet Hester. iiij.
vbi ieiunio triduano populo indicto: populus ab oc
cisione liberabat. Idem ostenditur quadam historia: Exem
qua dicitur q̄ cuidam ieiunāti sabbata z vigilias san
cte Marie bibendi tamen ante prādium: in mari cum
omnibz alijs submersis super planctā sedēti: z clamāti
sancte Marie cuius vigilias z sabbata vt dixit: ieiuna
rat: sancta Maria apparuit: dicens. Non ieiunasti mi
hi: nisi vnū diem: quia solū vna die a potu ante pran
dium abstinuit z pro illo inquit vno die: ista vna vice
te liberabo. Idem patet Jone. iij. vbi habet: q̄ Nini
uite qui predicauerūt ieiunium: z induti sunt sacco: et
liberati sunt a morte. ¶ Septima est spūalis conforta
tio: cuius signum: post christi ieiunium z tentationē
Math. iiij. Accesserūt angeli: z ministrabāt ei. ¶ Octa
uo est celestis hereditatis recuperatio: sicut enī aliquā
do contingit: q̄ hereditatē quam parētes gulose viuē
do vendunt filij parce viuendo redimunt. Ita heredi
tatem quam primi parētes nostri: per gulam perdide
rūt: per ieiuniū recuperare possumus. Unde Hiero.
in quadam epistola ad monachos. Gula nos de para
diso eiecit: ergo oportet q̄ esuries nos reducat.

¶ Ad hoc enim q̄ ieiunium tot conferat vtilitates de Ar. iiij.
bitas requirit circūstantias: intentionem videlicet mo
dum z elemosynam. ¶ Primo intentio ad hoc requiri 7
tur vt ieiunium propter dei placentiā vel pprium vtili
tatem vel peccatorum compassionē: sicut mater vidēs
filiū mori: ieiunat: sic David filio suo moriente. ij. Re.
xij. Sic etiam ieiunarunt super Saul vsq̄ ad vesperā
quia scilicet ceciderat. ij. Re. j. Qui vo alia ieiunāt in
tentiōe sicut hypocrite cum illo pharisco Luce. xviij.
dicente: ieiuno bis in sabbato: quorum phibet inten
tionem saluator Math. vj. dicens. Cum ieiunatis no
lite zc. Aut cū auaris qui abstinent vt parcant: ad mo
dum canis iacentis super fenū: q̄ nec comedit: nec pe
cora comedere permittit: sed super omnes latrat. Sic
tales otiños appropinquātes domibus illorum suspe
ctos: ne comedere veniant quod ipi comedere volunt
ideo super omnes murmurant ad quos ait Esa. lviij.
Ad lites z contentiones ieiunans: aut cum superbis:
z vindicatiuis: qui vouent vel pmittunt se velle a car
nibus vel vino vel a consimili abstinere: donec vindi
cati sunt more pessimorū iudeorū Actuū. xxiij. q̄ deuo
uerunt se non comesturos: nec bibituros donec occi
dissent Paulum Zacharie. vij. Cum ieiunastis nun
quid ieiunium ieiunastis mihi? quasi diceret: non: sed
contra me: diabolo male ieiunant. ¶ Aut vo propter
corporis ieiunant sanitatem: plus medici q̄ christi se
quentes regulas qui omnes in istis comprehendūtur
versibz. Jeiunat iustus medic⁹ simulator auar⁹. Spi
ritū carni laudi studio retinēdi. Qui oēs iusto excepto
dicē pnt illō Esa. lviij. Jeiunauim⁹ z nō aspexisti zc.
¶ Secūdo ieiuniū debet habere modū in edendo con 8
gruū: q̄ ille videlicet qui ieiunat non excedat: q̄ semel

comedit:tal'enī q̄ excedit tm̄ vna vice comedēdo:q̄ntū
duabꝰ vicibꝰ: q̄ comedit venter suꝰ: ꝓ duobꝰ obol' de-
nariū reddit. Nō vos sic:sed sanctificate ieiuniū. Jo-
hel'.ij. Corpꝰ aliter humiliādo: ⁊ elemosynas q̄ō sibi par
cit:dando christi doctrinā sequēdo Math.vj. Tu aūt
inq̄t cum ieiunas inūge caput tuū:id est christū in su-
is membris:oleo pietatis sc̄ās quia bona est oratio cū
ieiunio ⁊ elemosyna Thob.xij.

Ar.v. ¶ Predicti v̄o ieiunij cum p̄dictis circūstantijs neces-
sitas ex tribꝰ apparet. ¶ Primo q̄r est a deo quodāmo-
9 do in paradiso ordinatū:quandā nāq̄ abstinētiā p̄mis
imposuit parentibꝰ:q̄n eis p̄cepit:ne comederēt de ar-
bore scientie: ⁊ a christo in terra opatum: q̄n ieiunauit
q̄draginta diebꝰ Math.iiij. Et ab eccl'ia p̄ceptū ⁊ de-
terminatū in decretali li.iij.ti.de obseruatione ieiunij.
¶ Secūdo:q̄r deꝰ vult q̄ sui ieiunent ⁊ abstineāt:par-
cam vitā in hac vita ducēdo:q̄ ex hoc patet:q̄ sic pro-
phetas ⁊ ap'los nutriuit:quos potuit:si voluisset deli
cate pauisse. Vnde Jero.i quadā ep'la ad monachos
alium inquit panē:quā subcinericiū ⁊ aliū potū quā
vas aque:potuit deꝰ dedisse Helye.iij.Re.xix. si vo-
luisset: qui etiā multa milia hoim̄ q̄n voluit de paruo
pane pauit ⁊ potuit si voluisset discipulis panē dedis-
se:q̄n pre fame spicas ɔfricabāt. ¶ Tertio q̄r fractio ie-
iunij est periculosa:sicut patuit in p̄mis parentibꝰ:qui
abstinentiā eis a deo impositā frangētes:de paradiso eie
cti fuerunt quoꝝ casum timere possunt:q̄ ieiunia fran
gūt eccl'ie: ne expulsos ⁊ intrare volētes repellat: q̄ in-
colas expulit. Si enī ipsi ieiunia frangētes in paradiso se
tenere non potuerūt quod facilius videt̄:quomō cōsi
milia vel maiora frangētes ⁊ facientes illuc redibunt:
quod difficilius videt̄. Ad locū ergo illum cōuertimū
in ieiunio ⁊ fletu ⁊ planctu:id est in satisfactiōe ɔtritōe
⁊ ɔfessione. Johel'.ij.de hoc p̄iculo vide.G.v.7.

Ar.vj. ¶ Ab ista aūt ieiunij necessitate ⁊ fractionis periculo:
aut male aut bene se excusant. ¶ Male se excusant qui
10 causas falsas allegāt vel insufficiētes quoꝝ quidam di
cunt:q̄ ideo ieiunare nō possunt q̄r teneris vel debilis
sunt complexionis: vel capitis:q̄ si ieiunauerint:dole
būt vel quia nobiles sunt ⁊ delicate nutriti. ¶ Quibꝰ
respondet̄:q̄ quantūcunq̄ tales allegēt causas:si dili
gēter rei inquirerēt veritatem:inuenirēt hmōi fractio-
nis causam:plus in corde esse ⁊ mala voluntate: q̄̄ in
corporis vel capitis debilitate:q̄r in vigilijs malis qui
bus diabolo seruiūt diligēter: ⁊ excessiuis potatiōibꝰ
⁊ filibus diaboli opibus:que rōnaliter caput plus do
lere faciūt:plusq̄ corpus ɔsumunt ⁊ destruūt:satl' sūt
fortes:tales enī illi assimilant̄ de quo dictū est.C.ij.8.
¶ Contra illam enī quā allegāt complexionis teneri-
tatem:que eos ieiunare nō sinit:ad breuē horam oppo
nere deberēt ieiuniū eternum: cogitātes quomō illud
sustinere poterunt:q̄r cogitatiōe se vincere deberēt:po
tius hic cum Dauid pestilentiā triuum eligentes dierū
sc̄z contritiōis cōfessionis ⁊ satisfactiōis: q̄̄ famem se-
ptem annoꝝ:id est esuriem ⁊ penam eternā vel trium
mensium p̄secutionē:id est purgatorij passionem. Il-
lis v̄o qui nec sic se vincere volūt vt s̄m leges viuant
eccl'ie.loquitur Hiero.in quadā ep'la:dicens. Dic inq̄
quit nobilis sum: ⁊ delicate nutritus:ieiunare nō pos-
sum:ergo inquit viue lege tua: qui nō vis viuere lege
11 dei in oratiōe ⁊ ieiunio Mar.ix. ¶ Alij v̄o dicunt: q̄
hoc faciunt ratione societatis:quorum periculū osten
Exēm dit beatus Gregorius secūdo libro dialogoꝝ exempli
ficās d̄ quodā quem diabolus per socium talē loquēs
a proposito reuocauit ieiunij: qui semper ad sanctum
Benedictum ieiunus puenire cōsueuit: quem q̄dam

die versus eum venientem:quidam itineris sociꝰ bis
vel ter ad secum comedēdum inuitabat: cui in fine cū
locum ad hoc inuenirent aptum ɔsensit:quod factum
Benedictus statim vt ad eum venit improperauit:ac
si presens fuisset:asserens q̄ diabolus in via per sociū
ei locutus fuerat: ⁊ ad ieiunij fractionem illum induxe
rat frequēter nanq̄ per malos socios obtinet quod p̄
se abstinere nō valet. Caueant ergo ieiunātes cogitā-
tes:q̄ ille per socios eis loquitur tentationem: qui per
seip̄m ad christum accessit ieiunantē. Math.iiij. Be-
ne autem se excusant: qui necessitates habent de q̄bus
dictum est supra.e.e.iij.quia s̄m Decretales q̄ in qua-
dragesima propter necessitatem vel infirmitatem ieiu
niū frangūt: etiā carnes comedendo excusant̄. Extra
de re. iuris q̄ō nō est. ⁊ li.iij.titulo.xlvj.de obseruatiōe
ieiunij: ɔsiliū.§.p̄terea.

Inconstantie. Primo po- I.ij.

nēda est distinctio. Secūdo cause. Tertio effe-
ctus. Quarto signa. Quinto respōsio cū reprobatiōe.
Sexto pena.

¶ Mutum ad primum inconstātiarum quedam est in Ar.i.
corde ⁊ corpore;quedam in corde solo. ¶ Prima quo-
tidie ad oculum patet in omū exteriori ornamento siue i
capillorum siue vestimētorum illorum videlicet d̄ qui-
bus Seneca Rhetorice sue li.iiij. Ad noua inquit ho
mines currūt adeo; vt quicquid insolitum est in turba
notabile sit. ¶ Secūda in his absconditur; qui cum car-
cerum clausuris vel ꝓfessionibus vl' alijs resistentibꝰ
impedimētis:soliditati quam in exteriori innuere osten-
dūt homine leuitate venti quam interius preferūt ob-
uiare nō possunt:de q̄bus beatꝰ Gregoriꝰ sup Ezech.
Homel'.x.semetip̄m inq̄t abnegat:qui mutatꝰ ad me
liora incipit esse quod non erat:sed quosdam vidimus
habitum non animum mutasse: ita vt religiosam ve-
stem sumerent:sed ante acta vicia non calcarent ire sti-
mulis fortiter agitari malicie lesione feruescere de ostē
sis bonis superbrie: presentis mundi lucra inhianter
q̄re:de solo exterius habitu sanctitatis fiduciam hr̄e.

¶ Vtriusq̄ autem inconstantie cause multe sunt:quo- Ar.ij.
rum vna est falsitas:quia sicut opus non est constans
quod super falsum fundatur fundamētum. Tale nāq̄ 2
q̄ opus faciliter a dextra ad leuam: ⁊ econuerso agitur
sicut arbor debilis in radicibꝰ. Sic vir duplex animo
inconstans est in omnibus vijs suis. Jaco.j. ¶ Secū-
da est stulticia:quia sicut luna ita stultus: vt luna mu-
tatur Ecclesiastici.xxvij. de cogitatione in cogitationē:
de desiderio in desiderium: de opere incepto ad nouū
incipiendum:anteq̄ primum perficiat̄: quia teste Se-
neca stulto nihil est constās:nihilq̄ diu placet. ¶ Ter-
tia causa ⁊ inconstantie mater est impatientia: qua q̄s
impatienter sustinet illa que in proposito vel statu vel
opere aduersantur: ex quo sequitur: q̄ in nullo statu
proposito vel opere se volūtate constantiam habet; q̄r
dum in quocunq̄ tali aduersa inuenit que impatiēter
fert:alia querit proposita loca vel statum in q̄bus non
est tediū expertꝰ:tanq̄ tedij inuenti ⁊ experti:fugam ⁊
remediū:cū in statu suo quem inexpertꝰ lucentem vi-
debat sine tedijsq̄ esse credebat. Tertia impatiēs inue
nit inopinata de statu suo nō ɔtētat̄. Et ideo statū aliū
affectat: ⁊ querit cuiꝰ pulchrā exteriꝰ videt apparentiā;
sed interiora inexpertꝰ est tedia: q̄ cū expertꝰ fuerit:ite
affectꝰ fert̄ de secūdo in tertiū:de tertio in quartū;sic de
inceps vsq̄ illiꝰ incōstātiam:mortis vicerit constātia;
sic de p̄rio statu ferebat̄ in secūdū. ¶ Exponit ad h̄ exē- 3
plū Boetiꝰ de disciplina scol'arū d̄ q̄dā quē ab effectu

Exē filiū vocat incōstāte q̄si mō q̄ sequit̄ hic a parētibꝫ ad
scolā posit᷑:de ea ad eosdē rediens se de statu illo plus
nolle asseruit:quia forsitan ibi verberabat̄. Mercatōi
ergo sicut elegit expositus:periculaq̄ꝫ terre ꝛ mari᷑ que
talibꝫ ꝯtingunt expertus:idem de illa asseruit arte iterū
ex ꝓpria electōe milicie expositus:videnſq̄ꝫ ict᷑:q̄ susti
nēt ꝛ pericula q̄ iminēt in bell᷑ ꝛ hmōi:illā etiā vitā re-
futauit. Sic etiā ð Astrologia:q꞉ nimis vigilare opor
tuit. Sic etiā saciat᷑ ꝛ attediat᷑ fuit ð vxore sua:aliā vi
dens plus placentē videnſq̄ꝫ oīm arte vel statu tedia:
que impatiēter sustinuit:dixit se nolle hoiem esse:q꞉ in
oīm hoim statu tedia inuenit:vel timuit inuenire. Sic
illi q̄ impatienter tedia tolerant in vno loco vel opere
occurrētia: nunq̄ꝫ in aliq̄ loco vel ope ꝯstantes erunt:
q꞉ in oīm loco ꝛ ope tedia inuenient. Non sic virtuosi
exemplū sequētes bonoꝝ:de q̄bꝫ cū in maximis essent
aduersitatibꝫ ð᷑.j. Mach.ij. ꝙ mathatias ꝛ filij ei᷑ cō-
4 stanter steterūt. ❡ Quarta causa ꝛ cōstantie mater est:
mala ꝛ inordinata voluntas:diuersimode tamē in di-
uersis:q꞉ in hoibꝫ q̄ sui iur᷑ sunt:in seculo remanētibꝫ
totius incōstantie causa in ornamēt᷑ ꝛ capillatur᷑ ꝛc̄.
Est volūtas ꝛ appetitus curiositat᷑ ꝛ singularitatis ꝛ
vanitat᷑:ex qua accidit ꝙ null᷑ mod᷑ in talibꝫ eis diu
placeat:q꞉ exq̄ illud quod singulare ꝛ curiosum vtpo
te raro visum in p̄ncipio fuit:incipit esse a mult᷑ vsita-
tū ꝛ visum:incipit eis displicere qm̄ cessat singularitat᷑
ꝛ vanitatis causa:ꝛ hoim admiratio:ꝓpter q̄ in princi
pio placuit:ex quo accidit ꝙ nouā excogitāt curiosita-
tem:vt de nouo hoies sup̄ se admirari faciant. ❡ To-
tius vō inconstāne causa in illis quo ad cupiditates ꝛ
acq̄sitiones:ꝙ nulle diuitie vl᷑ status vel terra vel offi
ciū eis diu placeat:est illoꝝ voluntas insanabilis:ex q̄
seq̄tur:ꝙ illud acq̄situm in quo sine maiori cupiditate
quā anteq̄ꝫ illud haberēt ꝑseuerant semp̄ sinistre cogi
tant:iudicātes se illo habito sat᷑ habere tanq̄ꝫ nihil re-
putant ꝛ a p̄ori voluntate tanq̄ꝫ inconstātes recedunt
semp̄ maiora cupiētes sicut pꝫ. A.xxvij.f. Et hec est
causa q̄re apud eos in pctō oīa ꝯstant Col᷑.j. Apud
5 quos solius peccati ꝯstantia habet̄. ❡ In his vō q̄ sui
iuris ex ꝓfessione esse nō deberēt tot᷑ incōstāne causa
ꝛ mater est ꝓpria q̄ꝫ retinuerūt ꝛ reacceperūt volūtas:
nihil q̄ppe hoiem in ꝓposito vel loco vel statu incōstā-
tem facit nisi aliq̄d quod sue voluntati ad plenum nō
satisfacit vel aliq̄d quod sue voluntati cōtrariat̄ ꝛ dis-
plicet. ❡ Ad hoc ḡ ꝙ incōstātia in aliquo oriat̄ duo cō
currunt:volūtas videlicet ꝛ displicētia:q̄ totā volun-
tatem suam in manu posuerūt superioꝝ ꝛ volūtate il-
loꝝ nulla eis retinētes in oīm loco ꝛ statu in q̄bꝫ semp̄
superiores ponunt̄:ꝯstantes erunt:q꞉ cū nullā habeāt
voluntatē:nihil fieri poterit p̄ter illoꝝ voluntatē: ꝛ ꝑ
ꝯsequens nihil eis displicebit:de hoc ꝙ ꝯ illorū nō sit
Exē voluntatē. Et sic dixit q̄dam antiquus ꝛ valēs religio
sus:ꝙ nunq̄ꝫ fuit ꝯ eum ordinatum aliq̄d vl᷑ positum
ꝯtra eius voluntatē:q꞉ illum sequebat̄:q̄ ait:pater nō
mea:sed tua volūtas fiat. Et Job etiam q̄ ait:suspen-
diuꝫ elegit aīa mea Job.vij. q̄ sic res q̄ suspēdit̄ facilit̄
cedit ipellēti:nullūq̄ꝫ aliū habet motū:preter motū im
pellentis:sic volūtas religiosi nullū aliū motū hr̄e de-
bet p̄ter motū ipellent᷑: ꝛ tunc nunq̄ꝫ impellenti resi-
stet:nec ꝯtra eum murmurabit:q꞉ nihil quod cōtra eū
ordinatum est ipm̄ grauat. Sic sancti ꝯstanter moue-
bant̄ ad omnia opa dura:ꝛ etiam tormēta sustinenda
ꝑ motum spūssancti:q̄ oēs in vno ammonet:dicēs:
6 ꝯstans esto Paule Actuū.xxiij. ❡ Illi vō q̄ ꝓpriā reti-
nent volūtatem:in oīm loco incōstantes erunt quia in
oīm loco displicentiā inuenient. Quia cum voluntas
superioris ꝛ voluntas illorū non sit in facto oīno ea-
dem:oportet ꝙ sit in aliquo diuersa. Sed diuersa vel
ꝯtraria voluntas:causa est displicentie. Ex hoc eīm ꝙ
videt volūtatem superior᷑:sue volūtati aduersari:do-
let. Cum vō hoc in oīm loco cōtingere oportebit:quia
in oīm loco diuerse volūtates:diuersas habēt affectio-
nes:sequit̄ ꝙ oīs locus tali displicebit: ꝛ sic semp̄ in-
constās erit: quod pulchre q̄dem fingitur exemplo de Exē
quodam q̄ inuenisse fert̄ lapidem quadratū:in cui᷑ su-
periori parte scriptum erat latus meū doleo:ideo verti
volo verte ꝛ inuenies:quem cum ad omne latus ver-
tisset:in oīm parte eadem inuenit scripta vba. Et sic si
illum tam diu reuoluisset: q̄ꝫdiu illa verba inuenisset:
nunq̄ꝫ a reuolutiōe cessasset. Et ideo cum ex oīm parte
idem inuenisset:non obstāte ꝙ diceret verte: ꝛ inueni-
es:reuolutor tamē illum reuoluere cessauit. Sic non-
nulli inuenientes in vno quod ꝓprie:quam malam ha-
bent:contrariat̄ voluntati:ꝓcurant ꝛ scribūt ad illos
quorum interest latus meum doleo:tali vel tali de cau
sa:verti volo ad alium locum:verte ergo ꝛ inuenies ꝙ
ibi bene ꝛ pacifice me habebo. Sꝫ si eum vertat amo-
ueat ꝛ reuoluat ad quemcunq̄ꝫ voluerit locum semp̄
eandem ab eo habebit scripturam ꝛ clamorem cuius
causa est:q꞉ celum ꝛ non animū mutat. ❡ Et pro tanto
congrue respondisse legitur Socrates cuidam querē-
ti:quare peregrinationes ꝛ locorum mutatiōes ei mi- Exē
nime valerent:cū nihil per hoc proficeret:q̄d inq̄t mi- 7
raris tibi peregrinatiōes non ꝓdesse:cum te ꝯferas te-
cum:premit eīm eadem causa que expulit:ideo terrarū
nouitas nō potest prodesse. Ideo fuga te nō iuuat: q꞉
tecum fugis:onus animi deponendum est anteq̄ꝫ tibi
vllus placebit locus:vadis huc: ꝛ illuc: vt pondus ex
cutias:quod iactatione fit incommodius:quia sicut in
naui onera immota minus vrgent:mota vō ꝛ inequa
liter deuoluta:partem in quā decumbunt immergūt:
sic egrum motione ꝯcutiētis animū. Ideo Seneca ta-
les hortatur epistola.xxix. dicēs. Animum inquit nō
zelū mutare debes vt ait poeta:aliter sequūtur te quo-
cunq̄ꝫ ieris vicia:vbi vō vicia sequūtur:stabilitas nō
erit nec quies quia sicut vbi in pede est spinarum pun-
ctio:ibi est dolor ꝛ inq̄etudo:ita vbi est zelus ꝛ ꝯtētio:
ibi incōstātia Ja.iij.
❡ Ex predictis vō inconstantie causis in his q̄ sui sūt Ar.iij.
iuris:duplex sequitur effectus ꝛ exterior ostensio. In
quorum vno simijs: in alio iudeis assimilant̄. ❡ Pri- 8
mum patet:quia sicut simia: quod videt alios facere:
facit:ita inconstātes aliarum terrarum gentium simile
quicquid illos nouitatis facere vident:facere nitūtur:
quibus cōpetit illud quod scribit Gerardus cambren
sis in itinerario suo. Gens inquit non min᷑ animo le-
uis:q̄ꝫ corpore:gens in oīm quidem mobilis actione:sꝫ
in malo pertinatior:nullius nempe rei:preter incōstā-
tie solius constātiam habet nulla in eis fidei vel veri-
tatis reuerentia que non solum in serijs ꝛ necessarijs:
verū in ludicris oīm fere verbo dextre manus proten
sione fidē gratis effundere consueuerunt. Et sicut arū Arundo
do vento vel tempestate superueniēte se inclinat: ꝛ ite-
rum se erigit ꝛ alia tempestate ex alia parte veniēte: ad
aliam se inclinat partem. Sic illi modo vni quem do-
minari vident:vel cuius dominiū timent:capita incli
nant:eiq̄ꝫ man᷑ ꝓtendentes iurant fidelitatem vsq̄ꝫ ad
mortem:ꝓmittētes ꝙ verius iurarēt:si vsq̄ꝫ ad tempe
statē ex alia parte surgētem in iuramēto includerēt: q꞉
sine hoc iurēt siue non:sic tn̄ erit. ❡ Scd̄m pꝫ:q꞉ qd̄ ð 9
pessimis Iudeis scribit̄.ij. Machab.iiij. ꝙ videlicet
patrios honores nihil habētes:grecas glias optimas

quod de pessimis iudeis scribit.ij.Macha.iiij.q videlicet patrios honores nihil hn̄tes grecas glīas optias arbitrabant̄:τ eoꝝ instituta emulabant̄:ac p oia eis similes esse cupiebāt:quos hostes τ pemptores habuerant pulcherrime eis cōpetit:qꝛ ipi aliarū gētiū sequūtur rit⁹ τ nouitates:q̄ quātū possibile est illoꝝ sunt pemptores:τ terrarū inuasores:q̄ illos nec diligūt:nec ritus illoꝝ recipe aut nouitates sequunt̄. Illi v̄o q̄ sui iuris non sunt in effectu inconstātie cuidā fonti assimilant̄:ad radicē montis olimpi:de q̄ scribit̄:q p singulas horas suā mutat saporē τ sic in vtrisq; incōstātia pcupiscētie transuertit sensum Sapi.iiij.i.velocitē vertit. Nota.S.xiiij.8.Que q̄dā velox vertigio pmo vanitatē mētis:secūdo elongationē signat a deo.

Ar.iiij. Arundo ¶ Primū ptz:qꝛ sicut ptinua τ facilis arūdinis agitatio:interiorē signat vacuitatē:ita velox ꝑposite mutatio virtutū in interiori hoie nuditatē, τ cordis signat
10 infirmitatē. Vñ Seneca.Ecce vagaris de loco ad locū inq̄etari:egri animi est ista iactatio. ¶ Ad idē Augustin⁹ quē allegat decretū di.xlj.c.vlti.dicens.in cōpositio em̄ corpis vt Augustin⁹ ait qualitatē mētis indicat. Vñ histoiographo⁹ glosa.i.poeta. Salustius.Cū ei⁹ scz catiline mutabilitatē describeret:cui⁹ conscientia excita.i.excitata vel excecata curis mētem vastabat:inter cetera hoc etiā notabile indicauit incessus ei⁹ modo ci⁹:modo tard⁹.Quibo btūs pcordat Gregori⁹:dicens:q̄ in q̄t statū mentis pdidit p motiōis incōstantiā fluit atq; exteriori mobilitate indicat:q natura interior:firma radice nō subsistit. Vñ Seneca.Incōstantis animi est discurrere τ locoꝝ varietatibꝫ inq̄eta
11 ri. ¶ Scd̄m etiā ptz:qꝛ sicut velocitas τ mot⁹ stellarū elongationē illarū a polis significat:qꝛ ille q̄ plus polo immobili appropinq̄t:minorem faciunt circulū:minusq; mouent̄:ita illi q̄ in vita τ moribꝫ plus deo appropinquāt in mobili constātiores sunt in bono. Illi v̄o qui plus ab eo distāt magis in interiori τ exteriori hoie sunt mobiles. ¶ Et est exemplū sensibile de vtrisq; in axi τ rota:in q̄bꝫ videt̄ q ps rote:q̄ pl⁹ axi vel rote appropinq̄t centro minorē habet motū:qꝛ in mouēdo minorē facit circulū:ita in ꝑposito illi q̄ in vite pfectione plus deo q̄ est q̄si centrū tot⁹ vite:τ mediū imobile:qd̄ vt ostēderet in medio fuit aialiū:discipuloꝝ τ latronuꝫ:cui⁹ duo poli sunt desideriū gaudij: τ timor supplicij: circa q̄ rota seu circūferētia fortuna est vite: in q̄ rota:qui plus deo appropinq̄t:min⁹ tribulatiōibꝫ turbat̄:sicut ostēsum est.C.v.56.vel vanitatibꝫ τ ꝓprijs voluntatibꝫ mouet̄:qꝛ de⁹ in medio ei⁹ nō commouebit̄:in ps̄.xlv.Qui v̄o ab isto centro totalit̄ p peccatū diuidunt̄ om̄i tribulatiōe tentatione τ vanitate τ ꝓpria voluntate mouent̄ sicut puluis τ palea a grano separata:q̄ v̄o vanitatibꝫ multū elongant̄:licet nō totalit̄ adhuc diuidant̄ habet tm̄ magnū in seculi angustijs:τ terrenis cogitationibꝫ in vita motū quēadmodū rote cōferētia.Et sic intelligi pōt illud Ecc̄i.xxxiij. Pręcōcordia fatui q̄si rota currꝫ ingredere q̄ in medio rotaꝝ Ezech.x.qꝛ optimū est gr̄a stabilire cor Heb.vlti.Contra om̄ia mala τ incōstātias q̄ numerant̄.Sapi.xiiij.Furtū fictio infidelitas turbatio tumult⁹ aiaꝝ in q̄natio nuptiarū inconstantia mechia τc̄.

Ar.v. ¶ Ab isto aūt inconstātie vicio excusant se quidaꝫ male:quidam bene. Male se excusant:qui magnā in ve-
12 stibus τ om̄i exteriori homine ostendūt inconstantiā. Asserentes se hoc facere:vt seculo τ socijs se conformēt. Nota contra tales.O.vij.11.Tales em̄ fatuo assimulantur:qui cum latronibꝫ ad suspendiū rōne societatē ꝓperabat.Quādo em̄ mundo se in talibꝫ conformant:non contra mundū pugnant:sed a mundo pigri sine victoria vincunt̄.Sicut em̄ a diabolo vel carne victus peccat.Ita qui mundo quādo tamen in generali indicitur bellum hominibꝫ in predicādo:quid mundi nomine censet̄:ignorant:tamen in speciali quādo mūdi vident vanitates:contra quas vel pugnāt vel ab eis vincunt̄ in facto eius pugnas intuent̄:quas sicut carpugnas vincere tenent̄. Si philosophi naturali victi ratione seipos vincebāt:sicut dicit policraticon.l.viij.c.vij.q demostenes ꝓliatus est cum rerum natura:et victor abijt:malignitatē eius pertinacissimo animi robore supando:itaq; alterū demostenem natura:alteꝝ industria est enixa.Quanto magis etiā christiani mūdum vincere:in quo debilior est pugna.Et nolite conformari huic seculo Ro.xij.Sed fugite eā que de mūdo ēst cōcupiscētie corruptionē.ij.Pe.j. Sicut ptz.C.
xiij.3. ¶ Alij v̄o bene se excusant:sicut illi q̄ quandoq; 13
vagi reputant̄:τ inconstātes:eo q sicut Petr⁹ ad Corneliū Philipp⁹ ad Eunuchū Augustin⁹ ad anglicos Israelite ad terrā sanctā:gr̄a pdicationis ad infideles discurrere τ ꝓ chr̄o ad barbaras nationes peregrinari volunt:qui em̄ hos notat quare om̄es aplōs τ specialiter Paulum:qui quasi p totum mundū discurrebat non notant.Sed videtur q idem accidat nūc illuc ire volentibꝫ:τ impedientibꝫ:q quādoq; israelitis accidit τ egyptijs:qꝛ sicut israelitis volentibꝫ ire in desertū vt sanctificarent deo:sicut patet Exo.v. Egyptij eos detinebāt:vt edificarēt domos τ colligerēt paleas:ita isti vt colligant blasfē τ murmurationē ab his qui irritauerūt ascendētes in mare mare rubrū:in ps̄.cv. Et qui veritatem dei in iniusticia detinent.Ro.j.contra quos tamen quādoq; in magna stabūt ꝯstātia Sapiē.v.Nota.P.iij.9.

¶ Pena v̄o inconstantium τ periculum ostēdit̄ in par- Ar.vj.
te Sopho.i.vbi deus talibus minatur:dicens:visitabo super principes:τ super filios regis τ super omnes 14
qui induti sunt veste peregrina:quod verbum nō solum de clericis intelligi potest:qui vestem induunt in colore vel forma nimis secularem ad quos ep̄s dicere deberet visitabo τc̄.Sed etiaꝫ de secularibꝫ:qui vestiū formas frequēter mutant:vt vanis hominibꝫ τ alijs nationibꝫ se maniter conformēt:quos deus visitat in terra ꝓpria:nimijs gladijs eos occidēdo:τ in terrꝭ aliorū turpiter capiēdo τ captitudo timorē incutit visionis maioris dicēs:τ erit vlulatus τ planctus:quando scilicet in infernum cadent:non ꝓpter vestem:vt vere asserunt:in qua non est peccatum:sed ꝓpter inconstantiam τ peccatum:quod interius figitur ꝓpter hoc enim tunc cadet:quia si ille qui non est firmus in sella:sꝫ equitando quasi ebrius ad omnem partem mouetur:non poterit forti aduersarij impulsui resistere quin cadat. A fortiori ille qui non est firmus τ constans in mente τ vita:non poterit impulsu diaboli firmissimo in morte resistere.Qui ergo nunc stat videat ne tunc cadat.j.Cor.x.

Infirmitatis. Prio osten- J.iij.

ditur distinctio.Secundo corporalis infirmitatis causa. Tertio dei ipam imitentis intentio.Quarto q est signū diuine dilectionis.Quinto vtilitas.Sexto q est patiēter tolleranda.Septimo qualiter infirmum visitans se ad ipm habebit. Octauo visitātium τ ministrantium vtilitas.Nono q pro infirmis est instanter orandum.

¶ Circa primum:infirmitas:alia anime:alia cor- Ar.j.
poris:habet nanq; aia suas infirmitates τ debilitates j

similes infirmitatibꝰ ⁊ debilitatibꝰ corporis: sicut patet
primo de superbis: quoꝝ infirmitas freneticis assimilatur
atq; demoniacis: qui nullis subesse ꝑ posse volunt: vel
vinculis teneri. Sed oēs in circuitu molestant ⁊ ve-
xant: de quibꝰ Esa. xxiiij. Infirmata est altitudo viro-
rū ⁊ terra interfecta est ab habitatoribꝰ suis. ¶ Secun-
do idem patet in cupidis quoꝝ infirmitates idropicis
assimilantur: qui cōgregant potū in malū suum Eccia-
stici. v. Est alia infirmitas quā vidi sub sole: diuitie cō
gregate in malū dñi sui ⁊c. ¶ Tertio patet in his q̄ sūt
carnalibꝰ dediti voluptatibꝰ quoꝝ infirmitas similis
est infirmitati Litargicoꝝ ⁊ Sodomoꝝ qui in his le-
tantur: que mortē adducūt: quoꝝ tamē letitia breuis erit
quia iuuenes eiꝰ in infirmitate cadent. Esa. xl. Ad in-
fernū videlicet: dū iuuenes sunt plus in talibꝰ letantur.
¶ Ex istis vero si cito sanati non fuerint: cito plures se-
quuntur infirmitates: sicut ex vna corporali: plures alie se
quuntur infirmitates. Si vero sanate fuerint: cum maiore
tamen timore in posterū semꝑ viuendum est: quia sicut
post infirmitates corporales: quātumcunq; homo sit in
conualescēdo: tamen debilitas ⁊ quedā iterum caden-
di facilitas in eo diu remanet. Ita in proposito: sicut li-
gnū extinctū minus igni resistit: q̄ aliud nunq̄ inflā-
matū. Talis ergo etiā ꝯualescēs dicere pōt illud Treni.
j. Infirmata est virtus mea. ¶ Ex hoc illis cōuenit: q̄
ꝑfecte ex toto corde nō cōualuerunt: fugientes oēs ꝓ
cedentes illicitas societates ⁊ occasiones: ad malum in-
clinantes. Est enī de talibꝰ sicut de illis quoꝝ ossa fra-
cta: nō sunt oīno sanata vel solidata: de quibꝰ verifi
catur illud Ezech. xxxiiij. Quod infirmū erat nō cōso-
lidastis. Sic ḡ oportet fracturā bene cōsolidari: ⁊ vul-
nus ex toto scrutari: ⁊ sanare: ita oportet vulnꝰ cordis
oris ⁊ opis cōtritione cōfessione ⁊ satisfactiōe perfecte
sanari: ab illo qui ꝑ cōfessoꝝ ministeriū sanat oēs in
firmitates: ⁊ redimit de interitu vitā in ps. cij.

Ar. ij. ¶ Aliter ex istis infirmitatibꝰ spūalibꝰ non sanatis: in
firmitates sequentur corporales: quia stāte causa sequetur
2 effectꝰ: sed infirmitates spūales ipius videlicet aīe cau
sant infirmitates corporales. Ergo ipis non sanatis: iste
sequentur. Q2 aūt infirmitates spūales corporales causent
infirmitates: patet tam rōne q̄ autoritate. ¶ Rōne enī
sequi videtur: q illi qui deordinati sunt quo ad deum in
se deordinatas habeant q̄litates ⁊ passiones: ⁊ elemē-
toꝝ cōpositiōes: preterea. G. v. 18. ostensum est: q in-
firmitates corporales ex gula ꝓueniunt: sed gula est pec
catū ergo ⁊c. Hoc etiam dicit scriptura q in mult. escis
erit infirmitas Ecclestici. xxxvij. Ad idem autoritate
patet tam veteris testamēti Deut. xxviij. Vbi inter ce
tera mala: ⁊ penas que deus per Moysen sua ꝓmittit
frangentibꝰ mandata: penā adiungit infirmitatis: di-
cens. Percutiat te dñs egestate febri ⁊c. q̄ etiam noui
Jo. v. Christus sanato ꝑcepit: ne amplius peccaret ne
deterius ei cōtingeret: innuens: q ꝑcedēs infirmita-
tis peccatū causa fuit qḋ reassumptū grauiorem causa
ret. Ergo ante corporalem cōualescentiā: necessarium vi
detur q peccatū cōfiteantur: sicut ostēsum est. C. vj. 2. Et
sicut necessariū est: q ante cōfiteantur: ita necessariū post
conualescētiā: q a peccato se custodiat: ne dū in pecca-
to cadit: infirmitatem reuocet. Q2 enī mirabile: q in-
firmitas multis tam frequēter redit: qui post adeptam
sanitatem: tā ingrati suo medico christo existunt: sicut
patet. T. v. 30. cū sequentibꝰ.

Ar. iij. ¶ Et q ex parte nostra: peccatū infirmitates causat: q̄
tamē a deo sine causa: non mittitur. licet ab hoīe causa
3 ignoretur. vij. q̄stione. j. cū ꝑcussio. Sicut ptz. T. v. 62.
Ideo congruū videtur dei inuestigare intentionē infir-
mitatē mittētis: sicut inuestigari pōt causa in suo effe-
ctu. Effectꝰ aūt infirmitatis in aliquibꝰ est q̄druplex
qr peccatū expellit. Scḋo deū castrū aīe intrare facit. Ter-
tio hoīem in multis erudit. Quarto ad deū velociꝰ cur
rere facit: ex quibꝰ ꝑpenditur q prima dei intētio: est pec
catū de aīa infirmi expellere: sicut mater manū filij adu-
stā ad ignē tenet: vt calor ignis calorē expellat adustio
nis. Hoc sciēs abbas Macharꝰ in vi. pa: quendā in
sanitate fornicatiōe deditū: in infirmitate ad se venien Exēm
tem sanare recusauit: cū multos sanauit: sciēs q infir-
mitas grauis sobriā facit aīam Ecc. xxxj. ¶ Scḋa dei 4
intētio est: vt sibi aīe castrū aperiatur. Ad cuius apertio
nē agit: sicut rex agit circa castrum ei rebellās: in parte
debiliori ipm obsidet: ⁊ ex pte illa illud cape nititur: plu
resq; insultꝰ ex parte illa castro facit: ⁊ ex illa pte castꝝ
capit: qḋ ex alia parte nullo modo caperet: sic oīno ope-
ratur deus erga nos tā in ope ꝯuersionis totiꝰ ecclastice
multitudinis: q̄ in ope cōuersiōis vniꝰ persōe: in to-
ta nanq; populi multitudine vna ps fuit: q̄si fortis hu
ius seculi: vicz potētes nobiles diuites sapiētes prudē
tes ⁊ hmōi. Alia vero fuit q̄si debilis: pauꝑes vicz sim-
plices ideote ⁊ illiterati. Sic enī Paulꝰ ptes istas ordi
nat. j. Coꝝ. iiij. dicēs: vos nobiles: nos aūt ignobiles:
vos fortes nos infirmi vos prudentes nos stulti: vo-
lens ḡ deus totā multitudinē ad se ꝯuertere omniūq;
animarū castrū cape: a parte incepit debiliori quādo in
firma mūdi elegit deus: vt cōfundat fortia. j. Corin. j.
¶ Quia illis captis: ⁊ ad se cōuersis apud mundi esti-
mationē fortes cōfundit: dum illos ad se etiā per infir-
moꝝ ministeriū: ⁊ ꝑdicationē ꝯuertit. ¶ Cuius etiam
opis similitudinē: quotidie in ꝯuersione tenet peccato
ris in quo due sunt partes: vna vicz sanitatis: alia in-
firmitatis. Volens ḡ misericors deus peccatoꝝ corda 5
ad se ꝯuertere: ex parte infirma eis insultus facit: quot
tā q; infirmos puncturis tangit: tot eis tela sagittat: q̄
cum sentiūt: ei ministrisq; suis aperiūt: dicentes: festi-
na: quere sacerdotē: iura pete ecclastica: qui in sanitate
ei nunq̄ aperirēt: nec ministros suos peterent: immo
potius vellēt: q extra ostiū: q̄ intra portam essent: sed
ordinante deo: qui sibi suisq; celeriter voluit: multipli
cate sunt infirmitates eoꝝ postea accelerauerūt in ps.
xv. ¶ Tertio vt hoīem in multis erudiat librū q ꝯsciē
tie diu nō visum: ⁊ ideo oblitū respicere faciat. Est enī
de multis in sanitate: sicut de pueris in autumnis ⁊ fe
stiuis: quia sicut talibus temporibꝰ: nihil de libro cu-
rant vel magistro: ita nec isti de deo: vel de libro ꝯsciē-
tie: ideo alijs diebus a magistro dure verberantur vt li-
bros respiciāt ⁊ lectionis recordentur quod ⁊ coacti faci-
unt. Sic deus tales infirmitate verberat: cuius verba
dum sentiūt: ad librum recurrūt cōscientie: quia dū in
firmitas pūgit extra: conscientia pungit intra. Et ideo
tūc ad deum ⁊ libiū ꝯuertuntur psal. xxxj. Cōuersus sum
in erumna mea dum cōfigitur spina: magistrumq; pe
tūt: qui eos in libro illo plenius informet: cōfessorē vi-
delicet: ⁊ sic in illo libro: ⁊ in cognitiōe sui sola vexatio
dat intellectū Esa. xxviij. ¶ Quarto infirmitatē mittit 6
deus: vt ille qui in sanitate ambulare: in via dei pigre-
scit: quandāq; in hoc debilitatem fingit: sicut animal
pigrum fortius ⁊ potētius vadat: sicut animal stimu-
latum: sicut enī animal quod quādoq; nō stimulatum
in luto iacet: vel pigre vadit: stimulatū de luto surgit:
potēterq; vadit ⁊ festinātet: ita nōnulli qui in sanitate
nō stimulati: pigri sunt ad opus bonum. in lutoq; ia-
cent peccatoꝝ infirmitate stimulati: de luto surgūt: co
fitēdo resistēdo elemosynas dando ⁊ alia bona opa fa
ciēdo ⁊ multa ꝓmittēdo potētes fiunt: quoꝝ quilibet

potest dicere cum Paulo.ij.Corinth.xij.Quãdo infir
mor tũc potẽs sum. Nã virtus in infirmitate perfici-
tur:sicut de facto in illis patet. Nota plura quare de⁹
infirmitates vel tribulationes mittit:tam bonis q̃ ma
lis.T.v.articulo.viij.per totum.

Arti.iiij. ¶ Ex his om̃ibus patz: q̃ infirmitates a deo misse si-
gnum sunt diuine circa nos sollicitudinis; ꝛ dilectio-
7 nis magne. Maxime em̃ diuine misericordie indiciũ
est:q̃ ita diligenẽ nos erudit:ꝛ stimulas penasq̃ quas
eternas meruimus in temporales cõmutat infirmita-
tes:q̃rum ad illos qui sub illis corrigunt̃. Sicut ergo
qui suis desiderijs malis in hoc mũdo impune ad tẽ-
pus dimittunt̃:timere possunt:q̃ a deo derelinquunt̃
sicut patz.T.v.12. Ita illi qui infirmant̃ cogitare pos-
sunt:q̃ a deo amant̃:pro quoꝝ quolibet deo dici potest
Exm̃ Ecce quẽ amas infirmat̃ Joan.xj.¶ Hac nãq̃ cõside
ratione motus fuisse videt̃ heremita in vi.pa:qui quia
vno anno infirmitatẽ euaserat:quã singulis annis ha
Exm̃ bere consueuerat deo cõquestus fuit: q̃ eum obliuioni
tradidisset:dixit nãq̃:tu es magister ꝛ ego seruus tu⁹:
non cogitas de me:quia nõ castigas me:ꝛ misit ei deus
bonas febres.¶ Male ergo errãt:qui in diutinis lan-
guoribus seipsos quasi a deo derelictos despiciunt: q̃s
hortatur scriptura Ecci.xxxviij.dicẽs.fili in tua infir-
mitate:ne despicias teipsum:sed ora dominũ:ꝛ ipse cu
rabit te:ipse inquit curabit te qui tantam imo maiorẽ
circa te curam habet: quantã mater circa filium infir-
mum : mater nãq̃ maiorẽ sollicitudinẽ habet de vno
filio infirmo:q̃ de decem qui sani in via currũt:ita de⁹
de illis:qui in quacũq̃ sunt miseria:quã pro deo patiẽ-
ter sustinent:teste Psal.xxxix.qui ait. Ego autẽ mendi-
cus sum ꝛ paup ꝛ dñs sollicitus est mei. Unde beat⁹
Gregorius qui nos inquit ex dispẽsatiõe durius per-
cutit:eo amplius ex pietate custodit.Quando etiã hac
de causa : qñq̃ subtrahit membra vel membroꝝ sani-
tatem. Est de deo sicut de illo:qui non permisit picto-
rem pingere. J.xiiij.3.

Arti.v. ¶ Ut autẽ diuine dilectionis signa:que in infirmitati-
bus ostendunt̃ manifestius appareant: cõgruũ videt̃
infirmitatis ostendere vtilitates:ex quibus manifeste
apparebit: q̃ infirmitates diuini sunt amoris indiciũ.
8 ¶ Primo nãq̃ peccata purgat:vel purgari facit in pec
catore:iustũ vo amplius lucere facit: hoc vtilitas exco
gitata cõsolare debet egrotũ:sicut in vi.pa.quidã suũ
Exm̃ confortauit discipulũ infirmũ: dicens:non cõtristeris
in infirmitate tua:quia si ferrũ es rubiginosum: rubi-
ginem amittes:si aurum es purior efficieris.¶ Secũ-
Manus do anime inimicos debilitat: quia illoꝝ vnam quã in
diaboli tentando habent manum:infirmat. Habet nãq̃ dia-
bolus in tẽtando duas manus:vnam videlicet super-
bie:qua tentatum erigere vel leuare nititur cõtra deũ:
habet aliã iram videlicet vel inuidiam : qua nitit̃ ten-
tatũ impellere contra proximũ: habet mundus etiam
vnam manũ prosperitatis : qua nititur tentatum per
cupiditatẽ ꝛ inanem gloriã de terrenis diuitijs eleuare
in altum vt profundius cadat:habet aliam aduersita-
tem: qua nitit̃ peccatorẽ deijcere per murmurationẽ et
9 desperationẽ:habet etiã caro in tentando vnã manum
qua peccatorẽ impellere nitit̃:ad accidiam:gulam:lu-
xuriam ꝛ hmõi: habet aliã qua ista concupiscere facit:
homine vo grauiter infirmato: omniũ istoꝝ simul cũ
illo: vna manus infirmat̃: q: diaboli infirmat̃ super-
bia:mũdi gloria:carnis luxuria: quibus infirmitatis
inimicus debilior: timidiorq̃ in tentãdo efficit̃: q: vi-
debit q̃ infirmata sit manus Deutro.xxxij. Ipsaq̃ p-
sona tentata:cui prius tentationes euadere videbatur
impossibile : post talem inimicoꝝ debilitatem faciliter
om̃ia illoꝝ euadet tentamenta : qd̃ pulchre in quadã
ostendit̃ historia modo quo sequit̃ de quadã muliere
delicate ꝛ superbe nutrita: que ad confessionẽ veniens Exm̃
nullo modo ad hoc induci potuit: vt a supbia: ꝛ a car-
nalibus cessaret desiderijs: ꝛ penitentiã ageret : tandẽ
vnũ facere acquieuit: q̃ videlicet deũ rogaret diligen-
ter q̃ ordinaret de illa: q̃ melius eius expediret saluti:
q̃ cum pluries oraret deus primo ei⁹ bona abstulit tẽ-
poralia:que eius nutriebant superbiam: atq̃ carnalia
desideria; quo facto necessitate laborare compulsa est:
que postmodũ a cõfessore de statu suo requisita:respõ-
dit se minus tentari:quia vnde superbire debeam: nõ
habeo:nec diu in lecto lasciuiando: carnis vt solebam
nutrire possum desideria: q̃ mane surgere ꝛ manibꝫ la
borare cogor. Iterũ eidem immisit capitis dolorẽ que
tunc se tentari minus respõdit: quia vix pre dolore vi-
uere licuit: vltimo eidẽ grauẽ immisit infirmitatẽ: que
de statu suo requisita: vt prius respõdit:intantũ doma
ta est caro infirmitate: q̃ ego alium nõ desidero:intã-
tum vo deformata sum: q̃ nullus me desiderat. Caue
ant diligenter illi: in quibꝫ hec inimitt̃ manus : sicut
in muliere hac debilitata est : ne cum alia manu cõtra
illos preualeat: qui in multis nõ infirmant̃.ij.Cor.xij.
Refrenat̃ tamẽ alia manus quodãmodo sicut equus
freno: ne sessorẽ ad libitũ in precipitiũ portet: oret tñ sicut
predicta mulier: ꝛ oratio fidei totaliter saluabit infirmũ
Jaco.v.¶ Tertio est portus huius maris: gaudẽt em̃ 10
homines portu: ꝛ peregrini patrie: ꝛ exules domibus
appropinquãtes : ita anima i infirmitate que est ianua
vite: que ad salutem ducit eternã: hic em̃ nulla sanitas
est durabilis: q: sicut aqua obturata in vno loco: fluit
per aliũ: ita infirmitas vna ex pte: vel in vno tpe sana-
ta ꝛ obturata cito alio in loco vel tpe redit. Illa vo sa-
nitas vltima: ad quã p infirmitatẽ transit̃ ppetua erit
infirmitas ergo hec nõ est ad mortẽ Joã.xj. ſ; ad vitã.
Predictarũ vo vtilitatũ cõsideratiõe: vident̃ fuisse mo-
ti. Primo sctũs Petrus aplũs: de q̃ legit̃ q̃ ad rogatuꝫ Exm̃
discipuloꝝ : filiã suã infirmã sanare noluit: cum tamẽ
tot alios sanaret : quot in plateis posuerunt infirmos
Act.v. Quia Petro sanabunt̃: discipulis vo allegãti-
bus defectũ seruiẽtis dum comederẽt bñdictione data
ipsam ꝓ tpe prãdij sanã reddidit : pactoq̃ ministerio:
precepit vt ad lectũ infirma rediret. ¶ Scdo Paulus q̃
Thimotheũ discipulũ sanare noluit: sed poti⁹ docuit:
q̃ vino modico vteret̃ ꝓpter stomachũ: ꝛ frequẽtes in-
firmitates.j.Thimo.v. ¶ Tertio sctũs Thomas cã- 11
tuariens̃. de quo legit̃ q̃ cũ quidã qui ei specialis fue-
rat: dum viueret: videret tot ad eius tumbam sanari: Exm̃
illuc iuit: ꝛ sanitate recepta : cum in via esset redeundo
cogitauit: q̃ forte nõ bene rogauit: quantũ ad aie salu
tẽ: q: aliqñ corpis infirmitas aie proficit sanitati: redijt
et orauit: qd̃ sibi euenire pmitteret ad anie salutẽ: siue
infirmitas esset siue sanitas ; cui statim infirmitas re-
dijt. Ille em̃ amicũ suũ sicut deus pater filiũ suũ vo-
luit cõterere in infirmitate Esa.liij. ¶ Quarto Joãnes Exm̃
heremita in vi.pa. a quo cum quidã peteret q̃ eũ sana
re vellet : respondit rem tibi necessariã cupis abijcere.
¶ Quinto quidã seruus: de quo fert̃ : q̃ cum quidã q̃ Exm̃
in sanitate om̃es dei seruos cõtempsit : infirmat⁹ esset
in vno pede: ꝛ ab eo peteret: q̃ pro pedis sui oraret sa-
nitate. Rñdit: rogo deum q̃ tibi infirmitatẽ mittat in
vtroq̃ pede. ¶ Alius etiã ab infirmo rogatus: vt pro Exm̃
ipso deũ rogaret: quesiuisse fertur: an melior ꝛ mori pa
ratior esset infirmus vel sanus: q̃ dixit q̃ infirm⁹: cui
ille: oro ergo vt semp sis infirmus. De quodã etiã alio Exm̃

legit̄: q̄ deū rogauit: q̄ nunq̄ eum sanaret. Om̄es eni
isti cū Paulo dicere vident̄: gaudem⁹ inquit qn̄ nos
infirmi sumus. ij. Cor. xiij. Nec mirū etiā: q̄ predicti
alienis glorianṫ infirmitatibꝰ: que eoꝝ pficiunt saluti
qui ⁊ in ꝓprijs in eodē casu gloriant̄: cum Paulo qui
ait: libenter gloriabor in infirmitatibꝰ meis: vt inhabi
tet in me virtus christi. ij. Cor. xij.
Arti. vj. ¶ In qua auctoritate: exemplariter dat̄ intelligi: q̄ ois
infirmitas est patiēter sustinēda: nō solū ꝓpter p̄dicta:
12 q̄ vicȝ a deo mittit̄ ꝓpter nostrā vtilitatē: vel q̄ est si-
gnum diuie dilectionis: vel ꝓpter tres p̄dictas vtilita-
tes: nec etiā solum: q̄ a summo cōfessore: ⁊ medico in-
iungit̄: q̄ in penitentijs ⁊ medicinis suis nō errat: sicut
ptȝ. T. v. 63. nec q̄ multū meritoria est: sicut pȝ. T. v.
68. et. 69. Sed etiā: q̄ est medicina imposita a medico
qui multū diligit infirmū: sicut pater filium: q̄ etiā scit
infirmū sanare: ⁊ vult nilq̄ ab eo reqrit: nec in aliam
ꝓijciet infirmitatē. Cor eni infirmi a receptiōe medici
ne: tot de causis retrahi pōt: ne recipiat patiēter ⁊ secu-
re medicinā: vel q̄ timet: ne sit infirmitatis sue: ⁊ medi
cine ignarus vel q̄ talis sit infirmitas: q̄ ab illo sanari
nō possit: vel q̄ nō multū medicū diligat vel ab illo di
ligat̄: vel q̄ nimis ꝓ salario petet: vel ne forte sit ꝓdi-
tor ⁊ illum intoxicare vel peius valere faciat. Sed in
deo ⁊ in medicina quā ipse imponit: nihil hoꝝ suspi-
cari poterit: sicut ptȝ inductiue: q̄ scit ⁊ potest ⁊ mul-
tū diligit: ⁊ nihil dat filijs dilectis: nisi qd̄ scit eis fore
vtile: medicinā nāq̄ infirmitatis gratis dat. Que si cuiq̄
videat̄ grauis: ponat in cogitatiōe sua penam eternā:
quā peccādo meruit iuxta istam que illaȝ extingit si in
bona vita ⁊ patiēter sustineat̄: ⁊ inueniet q̄ minima
erit sic pena ignis picti: nulla est respectu pene ignis ve-
ri: q̄ ergo murmurat de picto: vel de digito leuissime
leso vel de breui pena febriū: quō murmuraret de igne
vo et eterna de combustione corpis ⁊ aie ⁊ de pena eter
na. Nolite ergo murmurare ꝓpter infirmitatē carnis
vestre Roū. vj. dictū cogitātes beati Gregorij. Si in
quit deus: tam aspere percutit vbi ꝑcutit: q̄ aspere ꝑ-
cutiet: vbi non percutit.
Arti. vij. ¶ Qui aūt infirmos visitant: aut hoc facere deberēt: ra
tione cure corpis: sicut medici corpoꝝ: aut ratione cure
13 anime: sicut medici animarū ⁊ amici quicūq̄. ¶ Qua-
liter aūt primi ad infirmū habere se debeant: determi-
nat statutū cōcilij generalis Extra de penitētijs et re-
missionibꝰ cum infirmitas. Cum infirmitas inq̄t cor-
poralis: nōnunq̄ ex peccato ꝓueniat: dicente dn̄o lan-
guido vade ⁊ noli amplius peccare ne deterius tibi cō-
tingat: p̄senti decreto statuim⁹ ⁊ districte p̄cipim⁹ me
dicis corpoꝝ vt cum eos ad infirmos vocari cōtigerit
ipsos ante om̄ia moneant ⁊ inducant: vt medicos ad-
uocent aiarū: vt postq̄ fuerit infirmo de spirituali sa-
lute prouisum: ad corporalis medicine remediū salubri⁹
ꝓcedat̄: cum causa cessante: cesset effectus. Si qs aūtē
medicoꝝ hui⁹ nr̄e ꝯstitutiōis: postq̄ ꝑ p̄latos locoꝝ
fuerit publicata trāsgressor extiterit: tā diu ab ingressu
ecclie arceat̄: donec satisfecerit competēter. Glosa. No
sti. dicit: q̄ ex quo p̄cepimus necessitatē importat: patȝ
q̄ trāsgressor peccat mortaliter: nec hoc statutū p̄scribi
pōt: nec aliq̄ ꝯsuetudine tolli cum ꝓ aiarū sit introdu-
ctum salute. Sequit̄ in decretali. Ceterū cum aīa sit
deo multo p̄ciosior corpe: sub interminatione anathe-
matis ꝓhibemus: ne aliquis medicoꝝ ꝓ corpis salute
aliquid ergo suadeat: qd̄ in anime periculū cōuertat̄.
14 ¶ Qualiter vo secūdis loquendū est: in parte ostēsuȝ
est: in toto isto capitulo in quo ptȝ: quō infirmū ad pa
tientiā hortari pōt: exponendo infirmitatis vtilitates

et alias circūstantias: in parte vo in facto ostēdit christi
sti Joan. v. q̄ prius egrū sanauit: spūaliter: dicens: re-
mittunt̄ tibi peccata tua: deinde corporaliter dicēs sur
ge ⁊ tolle grabatū ⁊c. Cuȝ om̄is christi actio: nostra sit
instructio: qd̄ ipse opere exercuit: nos docere oportet:
vt prius medicinā querāt anime q̄ prius ferrū de vul
nere. id est. peccatū de aīa extrahant: cōfitendo q̄ me-
dicinam a summo medico querāt christo: ⁊ tm̄ ei debet
in membris suis ꝓ salute anime: quantū daret ꝓ salu-
te corpis ⁊ q̄ ꝓ salute corpis multa sustineret: ita illam
patiēter sustineat infirmitatē pro salute anime. Et in-
super testamentū suū faciat: etiā quantūcūq̄ mori nō
debeat: q̄ abundans cautela nō nocet: si ei non noce-
ret: nec cuiuscūq̄ esset stulticie sanus cōfiteri: a multo
fortiori hoc facere nō nocet in infirmitate: cuȝ nec mor
tem acceleret sed potius vitaȝ prolonget: sicut illa q̄ in
firmitatis ⁊ mortis causas ammouent: doceat insuper
infirmū: quomō oia bona prius facta ad memoriā cō-
tra desperationē adducat sicut ostensum est. D. ij. 15.
¶ Quibꝰ addere pōt quomō boni viri gaudenter mo 15
riebant̄: sicut patebit infra. c. de mortuis: q̄ ꝯtra qua-
tuor timores: q̄ morientibus ꝯtingere possent: quatuor
habebunt ꝯsolationes: que timores illos abstulerunt.
Morti eni appropinquātes: ex quatuor qn̄q̄ turbari
solent. Ex peccatoꝝ memoria: ex mortis amaritudine:
ex socioꝝ carentia: q̄ vicȝ nullus cum eis ire vult. Et
ex metu iudicis. ¶ Cōtra primū boni viri: q̄ gaudēter
nos p̄cesserunt ad mortē: ⁊ om̄es etiā nūc bene morien
tes ꝯfortationē habuerūt: ⁊ habere deberēt de p̄terito-
rū pctōꝝ cōfessione ⁊ satisfactione. Si vo nunq̄ ante
bene confessi fuerūt: vel satisfecerūt nō tm̄ desperent: q̄
semen verbi dei in bona terra seminatū tante virtutis
est: q̄ si adhuc illo vltimo die: terrā cordis sui arare cō-
fessiōe voluerit: ⁊ satisfacere: statim in eis crescet ad sa-
lutē: latro eni a dexteris in cruce: vltimo die vite sue ter
ram suā arauit ⁊ seminauit ⁊ messes collegit de quibꝰ
adhuc viuit. ¶ Cōtra secūdū ꝯfortat mouentē mortis
excogitata breuitas ⁊ vtilitas de qua. s. c. c. 10. ¶ Cōtra 16
tertiū: om̄ia bona opera que hoiem mouentē sequunt̄
iuxta illud Apoc. xiiij. opera illoꝝ sequunt̄ illos ⁊ oēs
ecclesie: ⁊ viuoꝝ orones: ⁊ suffragia: ⁊ sancti ad quos
dum vixit deuotionē habuit: q̄ ei in morte occurrunt
ipsumq̄ associāt sicut patebit infra. M. xj. 48. et. 72.
Nō ergo solus recedet: qui tot habebit sequētes: quot
bona prius fecit: tot associātes: quot pro eo rogant dn̄ū
morit̄: tot occurrētes: quot sanctos in deuotione prius
habuit. ¶ Contra quartum cōfortare debet quia mi-
sericordia dn̄i q̄ntum ad bonos plena est terra. Et q̄ ta
lium populus adiuuat infirmitatē Roū. viij. Et sic
istis quatuor modis confortate sunt infirmitates eoꝝ
Nicre. v. Vltimo nota. M. xj. 38.
¶ Sed ad infirmoꝝ visitationē: confortationē: minis- Arti. viij.
trationēq̄ hoies magis ex corde ꝓpter deuȝ: ⁊ spūale
lucrū inclinent̄ ⁊ attrahant̄: cōgruū videt̄ illoꝝ osten- 17
dere merita: ⁊ spūalia q̄ sequunt̄ lucra: qn̄ hoc dei amo
re vel ꝓximi faciunt cōpassiōe. Noꝝ aūt cōmoda tria
esse noscunt̄. ¶ Primo nāq̄ deū placāt: cui opus illoꝝ
est multū gratū ⁊ acceptū sicut gratū est dn̄o benigno
qd̄ sit ꝓ suis ministris infirmus vl' indigētibꝰ: ergo ad
cōplacendū deo debemus compati infirmitatibꝰ Hе-
bre. iiij. ¶ Secūdo hoiem a pctō p̄seruat: q̄ sicut quis
cūq̄ trāsiens: vidēs p̄cedentē in aliq̄ loco ꝓfundo: vel
periculoso incedere cauet. Sicut etiā videns domū ꝓ-
ximi sui incendi cogitat de sua: quō liberari vel custo-
diri poterit. Sic vidētes alioꝝ corpora infirmari: ⁊ pe-
riclitari: de suoꝝ corpoꝝ custodia ⁊ periculis secura co-

gitant euasione: ꝛ si sapiẽtes sint: talia ꝓpter que ei quẽ
morti appropinq̃re vident pericula timẽt ipsi carebũt:
sicut ostẽsum est. G.ij.43. Et sic sm Job visitans spe
ciem tuã nõ peccabis. Et sic pz ꝙ religio mũda: est vi
sitare infirmos: viduas ꝛ pupillos Jaco.j. ¶ Tertio
securiores ad iudiciũ veniẽt: ꝛ q₂ eum prius plantant
rũt: ꝛ q₂ christos suos ꝛ seipm in suis prius receperũt:
et q₂ iudici querenti de visitatione infirmoꝝ: qñ dicet.
Infirmus fui ꝛc. Math.xxv. habent q̇d respondeant
Propter hoc eñ patet: ꝙ cõgrue rñdit q̇dam senex in
Exem vi.pa. cuidã querẽti de trib₉ fratrib₉: quoꝝ vnus ieiu
nabat sex diebus: alter multũ laborabat: tertius serui
uit infirmis: cui₉ opus esset deo plus acceptũ: duo in
q̇t pami: tertio nullo modo cõparari poterũt. ¶ Pro
pter hoc etiã patet: ꝙ melius est ire ad domũ luctus: q̃
18 ad domũ cõuiuij Eccles.vij. ¶ Et nõ solum p̃dicta lu
tra veruentiã sanctorũ exempla multũ nos ad hoc ꝓ
uocare deberẽt: vt infirmis charitatis preberem₉ obse
Exem quia. ¶ De sancto q̇ppe Ludouico rege quondã Fran
cie: in vita sua legit: ꝙ hospitalia vbi infirmi erant de
cumbentes: visitare ac infirmis obseq̇ personaliter so
lebat: vnde ꝛ leprosum etiã deformẽ ꝓprijs pauit ma
Exem nibus. ¶ De quodã etiã sancto epo legit: ꝙ leprosum
osculatus fuerit: quẽ etiã osculãdo in magne humilita
tis ꝛ meriti signũ a lepra sanauit. Sanctus etiã Pau
lus ex magna quã ad infirmos habuit cõpassionẽ di
xit: quis infirmat: ꝛ ego nõ infirmor.ij. Cor.xj. ¶ Et
nõ solũ in regibus: sanctis: epis ꝛ aplis: verũ etiã an
Exem geloꝝ ad hoc habem₉ exempla. In vi.nanq₃ pa. legit:
ꝙ cuidã heremite infirmato: ãgelus plurib₉ ministra
uit dieb₉: vsq₃ alius q̇ ei seruiret superueniret minister.
19 ¶ Ex quo tot i celo ꝛ in terra nobiles infirmantiũ nõ
dedignant obsequiũ: verecundũ videt ꝛ periculosum
miseris vel parui status hoibus: debiliũ dedignari ob
sequia: vbi etiã ipse deus: ꝛ hõ leprosos tangere nõ de
Exem dignabat. Sed timẽt forte: ne ab eis inficiant si eos tã
gerent: sicut ille describẽs Hubertus ait: ꝙ leproso ser
uiens ei plenã faciẽ ostendere noluit: sed vnã maxillã
ei dedignãter ostendere solebat: qd̃ cum semel faceret:
deus in alia maxilla: que a leproso mersa fuit: illum le
pra percussit: alia salua manẽte. Hmõi g̃ fugiẽtes super
biam ꝛ periculũ ꝛ predicta desiderãtes lucra ꝛ sequẽ
tes exempla libẽter suscipite infirmos.j. Thessa.v.
Arti.ix. ¶ Sed heu vnum dimissuz est: qd̃ nõnullos ad infir
moꝝ trahit visitationẽ ꝛ ministeriũ plus q̃ oĩa p̃dicta
donũ vicz ꝛ legatũ: ꝓpter hoc eñ diues: q̇ multa dare
20 et legare potuerit ab his q̇ in hui₉ spem ponebant fre
quenter visitari solet: a quacũq₃ detinebat infirmitate
Joan.v. Exemplũ vo ꝙ ꝓ infirmis est ex corde orans
dum: pz in pueris: q̇ qñ vidẽt nutricẽ suam ab eis au
ferri vel recedere: clamant: vt clamore suo recessum ei₉
impediãt. Sic clamauit mulier Chananea ꝓ filia sua
21 et Regulus ꝓ filio suo recedente. Sic ꝛ clamauerunt
iusti: nec nõ ꝛ ecclesia ꝓ nutrice ꝛ filia sua: ꝛ dñs exau
diuit eos. Nota de materia infirmitatis: ꝛ quõ diuer
sa peccata ꝛ pctõres p diuersas infirmitates ꝛ infirmã
tes designant. P.vj.12.

I.iiij. **INobediẽtie. Primo po**
nenda est causa. Secũdo falsa excusatio cũ re
probatione. Tertio pena.

Arti.j. ¶ Causa vo inobediẽtie duplex inuenit. Vna intrin
1 seca: ꝓpria vicz voluntas de qua dictũ est. I.ij.6. Alia
extrinseca inobedientiũ vicz societas: q₂ frequẽter acci
dit ꝙ sicut vna chorda mala i cithara: totã corrumpit
melodiã: ita vnus vanus seu detractor: murmurator:
diffamator ꝛ inobediens: in vna cõgregatiõe spũalem
inficit melodiã: pacẽ vicz cordiũ: dũ multos sibi efficit
siles. Tytũ.i. sunt inq̇t inobediẽtes multi vaniloq̇ ꝛc.
¶ Sed q₂ inobediẽtie nomen: multis est odiosum: q̇ Arti.ij.
bus tñ inobediẽtie factũ placet: ideo ab illo noie multi 2
pliciter se excusant: q̇ tñ multiplicia inobediẽtie facta
cõmittũt: quoꝝ aliq̇ ideo minus obediunt: q₂ in cogi
tatione se illis p̃ferunt: q̇bus obedire deberẽt: cogitan
tes: ꝙ maioris sunt nobilitatis vel meriti vel sciẽtie seu
grẽ cuiuscũq₃: q̇ respõdet.ij. Mach.vij. Non inquit
obedio p̃cepto regis: sz p̃cepto legis: potius deo eñ q̃
homini obediunt dum eis locum tenenti obediũt. Eli
ge ergo vitã: vt viuas ꝛ obedias volũtati dei Deutro.
xxx. ¶ Alij obedire vellent supiori: qui nunq̃ ꝯtra il 3
loꝝ ordinaret voluntatẽ: qui obedire vellent in ꝓspe
ris ꝛ nõ in aduersis: ꝛ ideo superiorẽ hẽre vellent q̇ po
tius illoꝝ sequeret voluntatem q̃ econuerso. Similes
cuidã de quo in vi.pa. scribit ꝙ cuidã dixit: ꝙ abbatẽ Exem
hẽre vellet iuxta voluntatẽ suã: ꝛ cum tali ꝓspere viue
re ꝛ mori vellet. Cui rñdit abbas: tu inq̇t abbatẽ que
ris nõ vt illius sequaris volũtatẽ: sz vt ille sequat tuã:
cui ille ignosce mihi: q₂ gloriabar estimans me bñ dice
re. Sic multi moderno gloriant tpe: plures querentes
supiores: nõ obstante ꝙ graues ꝛ pauperrime sint int
illos vacationes: paupertatẽ ꝛ miseriã potius sub ꝓpria:
q̃ bene esse sub aliena: eligẽtes volũtate q̇bus nullus
diu placet: q₂ nullũ ad libitũ inueniũt a q̇b₉ q̇ illi pla
cere voluerit q̃rere oportet: sicut quesiuit ab illo ceco
Mar.x. quid inquit vis vt tibi faciam. Sup quo ait
Bern. in sermone: ꝙ tales sunt multi a q̇bus magis
oportet vt supior q̃rat: quid velint ꝙ eis fiat: q̃ econuer
so tales ꝯ doctrinã faciũt apli Col.iij. obedite inq̇t per
oĩa. ¶ Isti eñ p̃dicti intm̃ ꝓpriã sequunt ꝛ diligunt 4
voluntatẽ ꝙ libẽtius obedirẽt in his q̇ nec facere sciũt
vel possunt: dũmodo tñ ad illoꝝ cederent honorẽ vel
volũtatẽ: q̃ in his q̇ facere sciũt ꝛ possunt: dũmõ ꝯtra
illoꝝ sint voluntatẽ. ¶ In q̇ facto asino cuidã assimilã Asinus
tur: de q̇ fabule ꝯtinent ꝙ cum videret dextrariũ arma
tũ portantẽ de sarcina ꝓpria murmurabat: asserens se Fabula
armatũ illũ debere portare: ita ista onera eis importa
bilia ꝛ improportionabilia in q̇bus inaniẽ gloriari cu
piunt: affectant ꝛ de onere eis debito ꝛ ꝓporonato sp
murmurãt: ꝛ se ab illo qñq₃ p fictã insufficientiã excu
sant: dicẽtes: alij sciunt ꝛ pñt melius illud facere qñq₃
per fictã occupationẽ: dicẽtes eos necessario alijs intẽ
dere vel alibi ꝓ loco ꝛ tpe esse. Qñq₃ p necessarioꝝ de
fectũ: qñq₃ p p̃cedẽtes vel sequẽtes labores: vel p̃cedẽ
tẽ quẽ tenuerũt statũ: ꝓpter que oĩa merito vt dicũt:
a talibus debẽt excusari laborib₉ ꝛ angarijs: qñq₃ per
fictam impotentiã: in qua vltimũ habent refugiũ q̃rũ
omniũ fictitiũ vnico cõtinuat medio: q₂ in his q̇ maio
rem requirũt laborẽ: dũmodo aliqd̃ viderũt lucrũ vel
sm carnẽ delectabile: eisq₃ placitũ attenderent: parata
obedirent mente: licet ore gemẽtes cõtrariũ fingerent.
¶ Vnde est de talibus: ꝛ specialiter de illis qui in his
in quib₉ obedire deberent: impotentiã allegãt: sicut de
equis vecordib₉: qui in luto ꝓfundo cũ curru quẽ du
cunt stantes: nec ꝓ verbis aut verberib₉ aurige inde 5
exire volunt: impotentes se fingentes: vsq₃ equã eis ex
alia pte oñderit: vl' ante eos ligauerit qua visa potẽter
de fouea exeũt. Nõ de Gydone. D.v.2. Sic tales in
accidie luto stant: nec pro verbis vl' verberib₉ supioꝝ:
inde exire volunt: impotentiã mentiẽtes: vsq₃ ꝙ aliq̇s
viderint lucrũ: vel delectabile vel honorabile: ꝙ vicz
magnus dñs vel dñã ꝓ eis mittat vel aliqd̃ hmõi: tũc
ad modũ p̃dictoꝝ equoꝝ sũt satis potẽtes. Ad cui₉ tñ

contrariū eos hortat͛ Ps̄.xxxj. dicens: nolite fieri sicut
equus ⁊ mulus ⁊c̄. Sed potius ꝓ deo ⁊ animarū salu
te: statū obedite: exēplo sancti viri vel ꝑpli: de q̄ deus in
Ps̄. in auditu auris obediunt mihi: vt vobis cōpetat
istud Rom̄.vj. obedistis ex corde. ¶ Sed dicūt isti q̄
illud ad qd̄ illoꝝ inclinat͛ volūtas: melius est q̄ꝫ illud
qd̄ supior p̄cipit: ita q̄ dicere volunt q̄ qn̄ supior vult
bene q̄ tn̄ ipsi melius aliter facere scirēt: q̄ precipiat͛ vl'
6 qd̄ melius esset nō factū: q̄ꝫ factū vel si p̄cipiat͛ q̄ ali
quid nō fiat q̄ tn̄ ipsi faciendū esse indicāt: in talibus
enī eis videt͛: q̄ obedire nō tenent͛: ꝫ potius suā q̄ꝫ su
perioris sequi volūtatē. Isti tam legib9 q̄ꝫ doctoꝝ exē
plis ⁊ sacris cōuincunt͛ scripturis. ¶ Lex nāqꝫ talem
capite punit in .ff. no. li. xj. ti. de re militari. lege deserto
rem. §. in bello sub verbis q̄ sequunt͛: in bello inquit q̄
rem a duce ꝓhibitā fecit aut mandatū nō seruauit: ca
pite punit͛. Et si res bene gesserit glo. magna est virt9
Exem obediētie ⁊c̄. ¶ Ad idē est exemplū Aug. de ciui. dei. li.
v. c. xix. de torquato romanoꝝ principe q̄ filiū occidit:
q2 ꝯ patris pugnauit p̄ceptū: licet vicerit vt alios supe
rioꝝ obedire doceret p̄ceptis. Sic Saul credidit: vt ex
verbis suis videt͛ melius fecisse aīalia ꝓ dn̄i sacrificio
reseruādo: potius q̄ꝫ occidēdo. j. Reg. xv. Et tn̄ a deo
factū suū reprobat͛: dicēte: q̄ melior est obediētia q̄ꝫ vi
ctime: ⁊ auscultare magis q̄ꝫ offerre adipē arietū: ⁊ q̄si
scelus idolatrie est nolle acq̄escere. Nota argumentū
7 et solutionē ꝯtra istud. O. j. 13. Alij crudelib9 dn̄oꝝ p̄
ceptis ꝯ deū obediētes se alieno excusant seruitio: ꝫ illi
quib9 ꝯ deū obediūt illos in fine a pena p̄seruare non
possunt: in fine ḡ qn̄ magis erit damnū qd̄ habēt de h̄:
q̄ deo fuerūt inobediētes: q̄ꝫ cōmodū qd̄ habuerūt de
hoc: q̄ fuerūt malis obediētes: inuenient q̄ poti9 est deo
obediendū q̄ꝫ hoībus Actuū. v. Vide de ista materia
F. iij. et. 6. ¶ Alij vo sunt q̄si serui maliuoli: q2 sicut illi
nō obediūt nisi gladio extracto: ita isti obedire nolunt
nisi p̄cepto: si enī aliq̄d eis circa p̄ceptū verbo expres
sum iniungat͛ videt͛ eis q̄ obedire nō tenent͛. Et tamē
f̄m sanctū Tho. ij. ij. q. cxl. arti. j. ij. ⁊. iij. in respōsione
principali ⁊ ad argumenta: ⁊ f̄m summā ꝯfes͛. li. iij. ti.
xxxiij. q. ix. Volūtas supioris quocūqꝫ mō innotescat:
quoddā tacitū est p̄ceptū: vide. R. v. 65. ¶ Alij extor
ta licētia quā importune ⁊ ex falsa acq̄sierūt suggestio
8 ne se excusant: q̄ nō faciūt ea q̄ facere deberēt: tali tamē
vtētes licentia dupliciē decipi pn̄t: q2 duo talē licentiā
illicitā reddere pn̄t: vnū apte licētiātis: qn̄ in licentiā
do plus libito regulat͛ q̄ rōne: aliud a pte licētian: qn̄
illā quasi violēter vel fraudulēter extorquet. ¶ Prima
pꝫ ex verbis Bern̄. in li. de p̄cepto ⁊ dispēsatōe: Plato
inquit licet dispēsare ꝓ psonis loco ⁊ tpe: ꝫ q̄ legit attē
dat me nō dicere ea posse vel ab istis leuiter imitari ꝓ
volantate: sed ex rōne fideliter dispēsari: nec plane ad
aliud q̄ꝫ licitū vel custodiā charitatꝭ dispēsationē extē
di: nunq̄d: aut vel hiec ego solus vel prius dico an non
et hoc ip̄m papa gelasius sensit: qui ait: vbi necessitas
nō est: incōuertibilia maneant sanctoꝝ patrū decreta.
Leo q̄ꝫ papa ait: vbi necessitas nō est nullo mō violen
tur sctōꝝ patrū instituta. Ex necessitate enī legꝭ fit mu
tatio: esto vt interdū regule lr̄a cedat ꝓ tpe charitati:
cum rō exegerit necessitatis: absit tn̄ q̄ hominis cuiusq̄ꝫ
subdat͛ volūtati: sup fratrū sane trāsgressiōes ⁊ nō sup
patrū traditōes ꝯstituit͛: q̄ abbas eligit͛ mādatoꝝ cus
tos ⁊ vicioꝝ vltor. Idē i apologia cū di sctōs p̄es vsqꝫ
ad ifirmos regl'e tpasse rigorē: absit aūt vt credā tātas
eos q̄ntas video in plerisqꝫ monasterijs vanitates ac
9 sup̄fluitates p̄cepisse: vel ꝯcessisse. ¶ Secundū ex ver
bis pꝫ Anselmi li. de similib9. c. xxiij. Tres inq̄t gra
dus sunt obediētie: ⁊ inobediētie q̄ inter se ꝯtraria sūt:
inter q̄ licētia est quasi mediū: que quidē multos deci
pit: q2 multi erga supiores suos in ista licēn a petenda
se habēt: sicut ancilla erga dn̄am suā: q2 sicut illa ancil
la inq̄t: latronissa: volens de camera exire causas mul
tiplices fingendo inuenit: ⁊ nisi licentiā obtineat petī
tam: opus intermittit ꝯmissat͛: infirmā se fingit occul
te detrahit. Sic i ꝓposito de illis q̄ claustrū ingredi no
lūt sicut ex verbis cuiusdā pꝫ Anselmi in quadā ep̄la
ad quendā religiosuꝫ. Quid inq̄t religiosus ille: de illo
sentiendū est q̄ se vltro ad villarū offert dispositionē
atqꝫ vt id qd̄ cupit ad effectū ꝑueniat clam sibi adiuto
res aduocat: munera pollicet͛ grām spōdet. Respōdet
Anselmus h̄ nihil ad ꝓpositū esse monachi: qs are inq̄t
alius peccat hec cupiēdo q̄ nihil sine licētia facere ten
tat: rn̄det Anselmus q̄ talis licētia multos decipit: q2
qn̄ ijs quē obediētia ꝯstringit: claustra monasterij re
guleqꝫ districtionē declinare vult: q̄ꝫuis nolit sine licē
tia illud p̄sumere vt licentia qua vtit͛: factū suū defen
dere possit: petit tn̄ ex illicita habet voluntate: nec enī
postq̄ꝫ mortuus mūdo: claustra subijt: ad mūdi nego
cia nullaten9 vel volūtate redire debuit q̄ꝫ nōnulli mi
nus attēdentes licētia quā ꝓ explenda volūtate expe
tunt falluntur: hec ille: vide de hac materia. F. iij. 34.
¶ Patet ḡ q̄ omnes p̄dicti obediētiā in ociū quodāmō 10
cōmutāt: nō solū quantū ad significatū vocabuli: sed
etiā q̄tum ad ꝓprietatē lr̄aꝝ in hac dictione ꝯtentarū:
quib9 p quandā similitudinē cōditionis in ope ⁊ vite
ꝓcessu assimilat͛. In primo nāqꝫ status in q̄ obediētiā
ore ꝓmittunt: vel ope ad tp̄s incipiūt: ipsius dictiōis
prime assimilant͛ lr̄e q2 admodū. o. que est figure rotū
de: q̄ vbicūqꝫ ꝓijcit͛ mouet͛ ⁊ vadit: promptā ⁊ mobi
lem habēt obedientiā: quib9 dici pōt vade: ⁊ vadit: ve
ni: ⁊ venit. ¶ Postmodū vo obedientiā dimidiāt ali
qua facientes: q̄ vicꝫ placent ⁊ in his q̄ displicēt se excu
sant: in qua cōditione figure sequunt͛ ꝓprietatē ipsius
secūde lr̄e vicꝫ. c. que hn̄ ꝯtracta medietatē quodāmō
cōtinet ipsius. o. ita ipsi medietatē ꝯtinent obedientie.
Processu vo tpis: quāto maiorē obtinēt statū: ꝓprieta
tem sequunt͛ ipsius. i. que figurā habet oblongā ⁊ nō
de facili currentē: sicut. o. vel. c. ꝫ vbicūqꝫ ponit͛ iacet:
vsqꝫ violenter inde moueat͛: sic isti ad quēcūqꝫ partē
vel locum voluntatē suaꝫ inclinauerint vel in quouis
loco vel ope volūtate ꝓpria se posuerint nō de facili ad
supiores nutū a ꝓposito illo retrahunt͛: vel ad alia mo
uent͛. ¶ Circa quoꝝ monitionē: si aliq̄d ꝯtra illoꝝ at
tentatū fuerit voluntatē statim cōditionē sequunt͛ p̄
sens. u. q2 sicut lr̄a ista inferius q̄si sup duas colūnas
sibijnuicē copulatas: ⁊ se mutuo tenētes fortiter stat ⁊
erigit͛ ad supius. In supiori vo parte aperturā habet:
ita illi fortiter cōtra superioꝝ stant voluntatē: volun
tatē ꝓpriam ⁊ voluntatē illoꝝ: quos in talib9 factis ha
bent cōplices ⁊ supportatores adinuicē ꝯfederātes sup
quas q̄si sup duas colūnas fortiter stant: ⁊ cōtra supe
riores erigunt: cōtra illosqꝫ supius aperiunt͛: dum ore
aperto eis detrahūt: maliciosasqꝫ machinatiōes cōpo
nunt. ¶ Si vo in his q̄ cōtra supiorē cuꝫ socio incepit
et cōposuit: timet: ne p̄ualere nō possit vel forte ne dep
hendant͛: cōuincant͛: ⁊ succumbant ad modū Anne et
Cayphe. Pilatū illoꝝ copulare nitunt͛ volūtati: vt sic
sup tres columnas quasi. m. que figurā quodāmodo
habet quadrangularē: que firmissime stat: fortissimi in
ꝓposito suo fiant p Pilatū. id est. aliquē fortē ⁊ magnū
eis cōiunctū: ⁊ sic obedientiā: quā ore ꝓmiserūt in ociū
cōmittunt: nō solū ad vocabuli significatū q2 ociū rea
liter querūt. Sed etiā q̄tum ad lr̄aꝝ ꝓprietates quas

rum sequant̄ cōditiones nō christi sequētes ꝯditionē:
qui obedientiā quā incepit vsqȝ ad mortē continuauit
factus obediēs vsqȝ ad mortē Philip.ij. Sed maiorē
q̄ dicere pōt istud Hier.xiij. Nos inobedientes facie-
mus offic peccati grande. Hoc nota. R.v.67.
Arti.iij. ¶ In qua auctoritate p̄cedentiū innuit̄ cōditio in hoc
ꝙ dicit inobediētes: ⁊ subsequētis articuli cōcluditur
causa: in hoc ꝙ dicit̄ peccā grande: peccatū nāqȝ gran-
de penarū multiplicū est causa. Cū igit̄ inobedientie
peccā sit grande: ostēdere restat quō multiplex pena ei
correspōdebit. ¶ Pro q̄ est sciendū: ꝙ inobediētibꝫ ali
11 que debent̄ pene de iure: alique vō aliquotiēs sequun
tur de facto. De iure enī eis primo debetur tp̄alis citra
mortē punitio: q: sicut metallū durū vel lapis: multos
sustinet ictus ad hoc ꝙ de illo pulchrū fiat: vel imago
vel vas in honorē: ⁊ quāto durius est: tanto oportꝫ ꝙ
fortius malleo ꝑcutiat̄: ita ī ꝓposito de corde obstinato
Si vō lapis sub malleo ad formā debitā duci nō possit
sed durus ⁊ omni forme bone ꝯtrarios sit: finalis eiꝰ se
quit̄ fractio: ⁊ cuiuscūqȝ bone forme priuatio: ⁊ a tēpli
oꝑe ad qd̄ quantū in opifice fuit ordinabat̄ exclusio: et
ip̄ius in foueā proiectio: sic inobedientiū q̄ sub malleo
discipline nō corrigunt̄: nec ad formā bonam se dispo
nūt: ſꝫ semp cōtrariant̄ ⁊ malleantē exasperāt: q: gene-
tio praua est ⁊ exasperās Deutro.xxxij. ipsoꝝ finaliter
sequit̄ ꝑ mortē fractio: sicut Adā: q̄ inobediēs cū tota
posteritate mortē incurrit: q: ꝑ illius inobediētiā pec-
catores ꝯstituti sunt multi Rom.v. Sicut vxor Loth
Gen̄.xix. Sicut Dathan ⁊ Abyron Moysi inobediē
12 tes a terra deuorati sunt Nūeri.xvj. Sic Abdo ꝓphe-
ta qui q: inobediēs fuit ori dn̄i: tradidit eū dn̄s leoni:
et ꝯfregit eum ⁊ occidit.iij. Reg.xiij. Sic inobediētes
primo moriunt̄ spūaliter in aīa: ꝙ nō solū in oībꝫ pre-
dictis exēplis: sed etiā in ipsoꝝ significatū est ꝯditiōe:
q: ꝯditionē hn̄t mēbra mortua vel paralytici: ꝙ nō mo-
uetur ad imperiū capitis: q̄ cōditio eos ondit esse mē-
bra mortua spūaliter: ⁊ ad illoꝝ etiam damnū in breui
morituros esse corꝑaliter: sicut p̄dictū est de lapide con
trario: ⁊ de oībꝫ alijs scripture sacre exēplis: q: sic oēs
illi supioribꝫ inobediētes occisi sunt: ita ⁊ vos peribit̄
13 si inobediētes fueritis Deutro.viij. Et nō solū tp̄alit̄:
ſꝫ qd̄ peius est: etiā eternalit̄ peribitis de oꝑe tēpli dei:
ad qd̄ q̄ntū in eo fuit: ordinati fuistis: exclusi velut an
geli q̄ ceciderūt q̄ deo inobediētes de celo excludebant̄
et in puteum inferni velut lapis predictus ponebant̄.
Exēm ¶ Exēplū de Vasthi regina: q̄ regi iobediēs de regno
exclusa fuit ꝓ exēplo cōtēptus ⁊ inobediētie Hester.j.
Exēm ¶ Sic in ꝓposito ꝙ non solū in p̄dictis significatū est
exēplis: ſꝫ etiā oꝑe dicit̄ fuisse ostēsum de q̄dā religioso
qui in desperatiōe: ⁊ sine ꝯfessione moriēs: dixit se de-
moni traditū: q: ꝓprie secutꝰ fuerit voluntatē. Sic qui
supbierit nolens obedire sacerdotis impio morte mo-
riat̄ Deutro.xvij. in q̄ morte respōdebit ꝓ toto dāno:
qd̄ ex eiꝰ accidit inobediētia ꝑ rōnes ⁊ leges adductas
14 ff.iij.26.et.34. Illi q̄ vlcisci vult oēm inobedientiā.ij.
Cor.x. Stultus ſꝫ filius est: q̄ hereditati per deū resti-
tutus est: si peccā nō formidat: ꝓpter qd̄ tot antecesso-
res suos hereditatē suā ꝑdiderūt: ⁊ pro iuste iudicite: a
quo oīs p̄uaricatio ⁊ inobediētia iustā accipit merce
dem Heb.ij. De facto vō inobediētes iudicant̄: et ab
illis q̄bꝫ obediūt ꝯtra rōnē minus appciat̄: qd̄ pꝫ.iij.
Reg.xiij. vbi ille idē q̄ ꝓphetā ad comedendū p̄ dei p̄-
ceptū inuitauit: ip̄m postmodū iudicauit: sic nōnulli
q̄ alios inuitāt ad comedendū ⁊ bibendū vel aliud fa-
ciendū in locis ⁊ tp̄ibꝫ ꝓhibitis: vel ꝯtra statū suū alio
quouismō ab illis q̄ licet visuꝫ ostēdant hilarē: post tū
nō ꝯsentiētes plusq̄ ꝯsentiētes appciant̄: q: teste Hie
ro. in ep̄la ad Nepotianū ꝯtemnit̄ clericus: q̄ sepe ad
prādiū inuitat̄ ⁊ nō recusat: ideo ꝯcludit dicēs: nunq̄
petētes raro vō accipiamus rogati. Nota.D.j.22.

Intentionis. Primo ostē- I.v.

ditur directio. Secūdo quō oꝑa eiusdē nature
ꝑ diuersas intētiones in genere moꝝ distinguunt̄.
Tertio intētionis bene regulate ostendit̄ necessitas.
¶ Rōne primi est sciendū: ꝙ cuiuscūqȝ boni oꝑis in- Arti.j.
tentio est in deū dirigēda ꝓpter tria. Primo ꝓpter oꝑis
claritatē. Secūdo ꝓpter mercedis equitatē. Tercio ꝓ- 1
pter laudis durabilitatē. ¶ Primū pꝫ: q: nisi intentio
in deū dirigat̄ quē sequit̄: nō est spūaliter corā deo cla-
rum vel pulchrū. Cuius rō est q: motus denominat̄:
et speciē sortit̄ a termino: sicut motus dealbationis ab
albedine in q̄ finit̄ ⁊ sic de alijs. Intētio vō ex qua to-
tū opus sequit̄: respicit finē vel terminū ad quē totuꝫ
opus finit̄. Et ꝓpter quē totū oꝑatū est. Sicut ſꝫ in na
turalibus vbi terminus intendit̄ nigredinis in ipsoqȝ
finit̄ nō pōt dici dealbatiōis: ſꝫ denigratiōis: q: ad hoc
ꝙ motꝰ dicat̄ dealbatiōis: oportet ꝙ albedo intēdat̄: in
ipsaqȝ tanq̄ in termino motus terminet̄. Sic spūalit̄
vbi in oꝑatiōe quacūqȝ intendunt̄ tp̄alia: sicut hono-
res vani: delitie: vel diuitie mūdiales: vel q̄cūqȝ ꝓpter
ip̄m deū vel ad ip̄m ordinata: cum finis ibi intētus sit
obscurus ⁊ tenebrosus sicut ostēsuꝫ est. G.ij.28. opor-
tet ꝙ tota illa oꝑa spūaliter obscura dicant̄. Quia ad
hoc ꝙ sit luminosa ⁊ clara: oportet ꝙ ille q̄ est lumino
sus: deus vicꝫ sit intentus: ⁊ hoc est ꝙ ipse saluator ait
Mat.vj. Si oculus tuꝰ fuerit simplex ⁊c̄. glosa. Ocu-
lus est intētio: vide ſꝫ ne lumē qd̄ ī te ē: tenebre sint Lu
ce.xj. Si enī multa bona exterius ostendis oꝑa: q: va-
dis ad ecclesiā flectis genua ⁊ hmōi: multos insup do
ces: ecce lumē in te est: q̄ ad exteriorē ostēsionē: si tū ista
sinistra facis intētione lumē qd̄ in te esse exterius vide
tur tenebra est. ¶ Secundū etiā pꝫ: ꝙ oīs equitatis 2
iusticie ve regula: vult ꝙ oꝑantis ad ei placēdū inten-
tionē dirigat: a q̄ debet oꝑis recipe mercedē: ⁊ a q̄ in fi-
ne oꝑis mercedē desiderabit. Sed cuiuscūqȝ boni ope
ris in fine vite volumꝰ mercedē a deo desiderare ⁊ pe-
tere: dicētes. Intēde aīe mee: ⁊ libera eā: in Ps̄. lxviij.
Et iterū deus in adiutoriū meū intēde. ps̄. lxix. Quid ſꝫ
in solutiōe mercedis petere volumꝰ: ꝙ ipse nobis intē-
dat in inceptiōe ⁊ executiōe oꝑis: simus in ip̄m intēdē
tes: vt ip̄iꝰ attēdamꝰ volūtatē: exēplo Stephani Act.
vij: q̄ erat intēdēs in celū ⁊ iō vidit gloriā dei: q̄ ip̄m in
morte suscepit. ¶ Tertiū filr pꝫ: q: oꝑis intētio q̄ deū 3
respicit facit oꝑis laudē atqȝ mercedē durabiles: fatuꝰ
ſꝫ est: q̄ in q̄buscūqȝ bonis oꝑibꝫ fauores vel laudes in
intentiōe sua anteponit hoīm: ⁊ fauores ⁊ mercedes ⁊
laudes postponit dei ꝓpt̄ tria. Primo q: licet ꝯsequant̄
ab hoībꝫ qd̄ querūt: tn̄ illud ꝯsequent̄ corā paucis re-
spectiue: ⁊ breuit̄: q: morit̄ laudās vel laudatus: vl̄ vi-
uens ad ꝯtriū ꝯuertit̄ laudās. Et ꝓpt̄ mercedis paruita
tē ꝓpter h̄ tria: vel est q̄nqȝ ꝓpt̄ aliq̄ illoꝝ q̄ sꝑ ꝯstringūt.
Spes impioꝝ quasi memoria viriꝰ hospitl̄ p̄tereūtis
Sapiē.v. Et opus illoꝝ q̄si opus est aranearū: qd̄ cuꝫ
magno fit labore ⁊ modico vēto totū amittit̄. Sic illo-
rū opus: qui telas aranearū texuerūt Esa.lix. Qui vō
ꝓpt̄ deū oꝑant̄ ip̄m finalit̄ intēdētes: oīa habebūt ꝯtra
q: ipsi honorabunt̄ corā toto mūdo sꝑ: ⁊ maximā ha-
bebūt mercedē: qn̄ manifestabit ꝯsilia.i. intētiōes cor-
diū. Et tūc laus erit vnicuiqȝ a deo.j.Cor.iiij. Quicū-
qȝ inq̄t honorificauerit me supple vt dictū est glorifica
bo eū.j.Reg.ij. Ad ip̄m ſꝫ operū dirigamꝰ intētionē:

quia ipſe operū retributor: ⁊ diſcretor cogitationū: et
intentionū cordium Hebre.iiij.
Arti.ij. ¶ Ex iam dictis rō in pte ptꝫ ſequentiū. Quia ex q̄ in-
tentio finē intēdit: a q̄ tota denominaꝫ actio: ptꝫ ꝙ di-
4 uerſitas finiū intentoꝝ diuerſitatē facit in actionibus
ad ipſos fines ordinatos: licet actio in natura ſua ſpe-
cifica: nō ſit diuerſa. Ad cuius ampliorē declarationē
tria reſtant oſidere. ¶ Primo ꝙ ad opus qđ eſt de na-
tura ſua in q̄cunq̄ hoīe licitū ⁊ honeſtū: intentio for-
mata facit opationi meritoriū: ⁊ nō formata nō facit me-
ritoriū. ¶ Secūdo: ꝙ intētio formata opus eſt de ſe du-
bium: facit operātē meritoriū. ¶ Tertio ꝙ opus qđ eſt
de ſe malū: nunq̄ intētio que eſt bona ſolo noīe bonū
reddit. ¶ Ad primi declarationē ſcire ꝯuenit: ꝙ opera
de natura ſua bona vt eccleſiaſticos ſuſcipere ordines:
orare: predicare: ieiunare: religionē intrare: elemoſynā
dare: manibꝫ etiam q̄nq̄ laborare: mortuoꝝ eſſe execu-
tor ⁊ hmōi: que oīa in illo q̄ habet charitatē: ⁊ intētio-
nē formatā: ſunt vite eterne meritoria. In illo v̄o qui
extra charitatē ⁊ p̄ter intentionē bonā: iſta eadē opera
operaꝫ: nō ſunt vite eterne meritoria: q: ad eoſdē ordi-
nes ⁊ ſtatus eccleſiaſticos pñt eodē die: ſꝫ nō eadē in-
tentione duo venire: vnus vt mūdius ⁊ ſecurius deo
ſeruiat: alius vt lautius tpaliter viuat. Primus mereꝫ
5 Secūdus demereꝫ. ¶ Item vnus dare pōt elemoſynā
intuitu charitatis: alius intuitu vanitatis ⁊c̄. Itē in
vno agro poſſunt duo manibꝫ laborare. Vnus vt cū
fidelitate in ſtatu ſuo viuat: ⁊ reddat q̄ ſunt ceſaris ce-
ſari: ⁊ que dei deo. Alius intētione cupiditatis: vt di-
uitias multas ꝑ fas ⁊ nephas colligat ⁊ ſupbiā ſuam
nutriat: primus mereꝫ: alius nō. Sic in q̄buſcūq̄ ope-
ribus domeſticis: ⁊ alijs ſollicitudinibꝫ: q̄ habēt circa
domū tenendā prolem nutriendā ⁊ hmōi. Sic enī de
teſtamentoꝝ executione: de qua dictum eſt. I.iij.20.
¶ In oībus ḡ que in ſtatu ſunt charitatis: ꝙ idō ad-
diꝫ: dicendo charitatis: ꝓpter infideles: ⁊ q̄ in mortalī
ſunt peccato: q̄ quantūcūq̄ opus bonū: bona faciant
intentione: non tñ erit illis vite eterne meritoriū. Sed
q̄ntum ad oēs q̄ in ſtatu ſunt charitatꝭ ſi ſcire velint:
quis opus illoꝝ poſſideat: meritū vicꝫ an demeritū: ra-
dicem reſpiciāt intētionis: ſicut ad cognoſcendū cuius
ſit arbor rami ⁊ fructus: ſtipes ſeu radix ꝯſideraꝫ: q: li-
cet rami ſup alterius aream extendanꝫ ⁊ fructus ibi ca-
dant tñ arbor illius eſt: cuiꝰ eſt terra de qua ſtipes aſcē-
dit: ⁊ fructus ſup alterius terrā cadentes infra triduū
colligere pōt: ſicut ptꝫ ꝑ legē in digeſto nouo li.v.n. de
glande legēda: lege ait pretor: verba v̄o legis hec ſunt
ait pretor glandem q̄ ex illius agro in tuū cadat: q̄ mi-
nus illi tertio q̄ꝫ die: legere aut auferre liceat vim fieri
veto. Glandis noīe oēs fructꝰ ꝯtinenꝫ: hec ibi. Ita
in ꝓpoſito: rami opationis q̄ de bona oriunꝫ ⁊ aſcen-
dunt intentione: ad inanis glorie ortum ſe aliqualiter
extendant: dū inaniter de illius laude gloriaꝫ: licetq̄
fructus illius opationis verſus partē terre illius aliq̄-
liter cadant duꝫ mercedem operis quodāmodo in illa
parte ponit: dum ꝓ mercede illa animoſius operatur:
tamē dum operatio illa ex ſtipite ſeu radice bone aſcen
dit intētiōis: ⁊ fructus illi longo tpe in terra nō iacent
6 vanitatis: ſꝫ infra triduū ꝯtritionis: ꝯfeſſionis ⁊ ſatiſ-
factionis colliganꝫ: nec arborē: nec ramos: nec fructus
meritū amittet. Ita ecōuerſo: ſi intētio ſit mala licet ra-
mi opationis ⁊ fructus verſus bonā partē ſe extēdere
et cadere videanꝫ: tamē radice intētionis veneno ma-
li infecta totū pōdus ramoꝝ intoxicaꝫ: ⁊ fructus amit
titur: q: teſte decreto mala intētio facit opus bonū nō
valere.xxiij.q.v. cum miniſter: cui ꝯcordat btūs Gre-
gorius dicēs: ſi ſemel cor intentiōe corrumpiꝫ ſequētis
actionis medietas ⁊ terminus ab hoſte callido ſecure
poſſideꝫ quoniā totā arborē fere ſui fructus cōſpicit:
quā veneno in radice viciauit. ¶ Patet ḡ: ꝙ ſic in ope-
ribus eſt diuerſitas meriti ⁊ demeriti ex diuerſitate in-
tentionis: ſicut in arboribꝫ ⁊ fructibꝫ eſt diuerſitas ex
diuerſitate radicis: q: ſicut ſequiꝫ: ſi radix ſancta ⁊ ra-
mi Roꝫ.xj. Ita ſequiꝫ ſi radix intētionis ꝓphana: et
rami: ⁊ fructus ibi diu iacētes erunt prophani. ¶ Se- 7
cūdo intētio bona dubia in meritū cōuertit: ſicut patꝫ
in his q̄ ad infideles ꝓ chriſto peregrinanꝫ cum intē-
tione: vt in partibꝫ illis fructū faciant animarū: q̄bus
licet dubiū ſit vtrū fructū talem ꝑ eos deus illuc ope-
rari voluerit: bone tñ intētionis mercedē nō amittent:
dūmodo ſi fructu illo ſe illuc fraudatos inuenerint: ali-
bi illum querāt: nec hoc faciēdo inſtabilitatis arguanꝫ
ſicut nec canis q̄ predā in vno loco nō inuentā: in alio
querit. ¶ Iſtis ꝯcordat decretū dicēs. Qꝛ operi indif-
ferenti intētio finem imponit: diſ.xj. quiſq̄s: ⁊.c. deli-
cie. ¶ Tertio v̄o intētio nō facit bonū: qđ eſt de ſe ma-
lum: ſicut ptꝫ de cōmittēte furtū vel vſuram q̄ ſunt de
ſe mala: vt ex furto illo elemoſynā faciat: q: dicit decre-
tum ꝙ bona intētio nō excuſat malū opus.j.q.j. nō eſt
per totū capitulū: dicit etiā lex ciuilis.ff. de furtis.li.ix.
in digeſto nouo.l. q̄ ſaccū vbi dꝛ: qui ſaccū habentē pe
cuniā ſurripuit: furti etiā actiōe ſacci noīe teneꝫ: q̄uis
nō ſit ei animꝰ ſacci ſurripiēdi. Sicut patꝫ in dicta.l. q̄
ſaccū. Ex q̄bus patꝫ ꝙ rōne mali qđ facit teneꝫ ad oīa
dāna ꝯtingētia: licet illa nō intēdat. ¶ Ex p̄dictis patꝫ 8
ꝙ ad hoc ꝙ liber vite noſtre ſit ꝑfectus: reqriꝫ ꝙ ſit ſcri-
ptus intus intētione bona: ⁊ foris opere licito: q: liber
ſcriptus extra pulchra ꝯuerſatiōe: ⁊ nō intus bona in-
tētiōe: liber eſt hypocritarū ⁊ deceptoꝝ formatꝰ ad mo-
dum libri antiq̄: q̄ nō eſt in vſu: vel q̄ eſt intꝰ totꝰ pu-
tridus vel lrīs ſcriptꝰ iudeoꝝ vel grecoꝝ vel q̄buſcū-
q̄ alijs deformatis: intātū ꝙ iuuare nō pōt: q̄ tñ exte-
rius pulchre ornaꝫ ad creditoꝝ deceptiōē: q̄ dum tāti
eū extimāt precij: quāti exteriꝰ apparet in decore: mul-
tū ſup illū mutuant ipſo ꝓ pignore excepto: recte liber
iſtoꝝ interius falſi: exterius ad alioꝝ ornanꝫ deceptio-
nē: ⁊ ꝓpriū lucrū: ſic libri hypocritarū interiꝰ ſcripti li-
teris peccatoꝝ: in puluere terrene cupiditatis: ſup fun
damentū male intētiōis: exterius pulchra ꝯuerſatione
ꝓpter lucrū: vanā gloriā: vl' ſeculi honorē ornati: de q̄-
bus lrē q: ſtabiles nō ſunt: vtpote que in puluere ſcri-
bunꝫ in eternū in libro viuentiū nō manebūt. Sed ad
modū libroꝝ ⁊ talliarū compotiſtarū pacto officio fran
genꝫ: ⁊ ad ignē ꝓijcienꝫ: qñ libri ſcripti intꝰ ⁊ foris in
armariolo ponēdi ſunt celi: quoꝝ libroꝝ licet deꝰ vtrū-
q̄ reſpiciat: ⁊ reqrat ſcripturarū tñ teſte decreto plus
intētionē reſpicit ⁊ volūtatē q̄ actū.xv.q.xj. ſi ſacer-
dotibꝫ ex.§. ſequēte in fine.xxij.q.v. q̄ periorare. Nō er-
go q̄ dicit dñe dñe. i. q̄ bñ loquiꝫ ⁊ bñ operaꝫ niſi ter-
tiū addat dñe bone intētiōis intrabit in regnū celorū:
q: ſigna nō habet ſufficiētia: ideo expelleꝫ ab illis: qui
dicēt ſigna nr̄a nō vidimꝰ: noſtra inq̄ noſtra: q: nos
ſoli ſigna videmus volūtatis: ⁊ intentionis.
¶ Bone ḡ intētiōis neceſſitatē oſidūt tam precedētia Arti.iij.
q̄ ſequētia q: ſicut neceſſariū eſt arbori hr̄e radicem et
operi fundamentū: ⁊ ſcriptori oculū ⁊ nauigāti: ꝙ por- 9
tū aliquē intēdat ⁊ recte ſagittāti: ꝙ ad metā aliquā ſa-
gittā dirigat: ita neceſſaria eſt in oīi ope bono: inten-
tio recta opus dirigens ⁊ regulans: aliter opus nunq̄
bene regulabiꝫ: nec ad celū aſcēdet: nec ad bonū finem
vel portū nauis vite noſtre ꝑueniet nec liber noſter be
ne ſcribeꝫ: nec anima virtutibꝫ pingeꝫ. Unde Seneca

epl'a.lxx. Scire inquit debet q̄d petat ille: qui sagittā
vult mittere: ⁊ tūc dirigere ac moderare telum manu:
aliter errat. Sic errāt cōsilia nostra: q2 nō habēt q̄ diri-
gant. Ignorāti quē portū petat nullus vētus su⁹ est.
Debet ergo oculus intētionis p̄cedere manū operatio
nis: q2 si carpētarius ex vna parte oculū dirigeret: ⁊ ex
alia percuteret faciliter se lederet: ⁊ nullo modo opus re-
ctum faceret: ita nec pictor vel scriptor vel q̄cūq2 cōsi-
milis artifex sp̄ualiter quādo intētionē ad lucra vel fa
uores humanos dirigit: q̄ mere ꝓpter deū operari vi-
det vna ex parte oculū: ⁊ ex alia ictum dirigit. Et talis
seip̄m sp̄ualiter ledēdo opus facit tortuosum: ideo tali
dici potest: q̄ artifici a circūstātib9 di ⁊c. quia hoc vti-
le est: q2 a malo te p̄seruat: ⁊ ad portū regni celestis te
ducit. Intēde ergo ꝓspere ꝓcede ⁊ regna in Ps. xliiij.
et in om̄ibus factis tuis palpebre tue p̄cedant gressus
tuos Prouer. iiij. Nota. I. vj. xxix.

I.vj. Inuidie. Primo ostendi-
tur origo ⁊ originis diuersitas. Secūdo inui-
doꝝ ostendent ꝯditiones ⁊ similitudines. Tertio stul
ticia ostēdit inuidoꝝ. Quarto istius peccati magnitu-
do. Quinto istius peti sp̄ualia simul ⁊ tp̄alia ostēdunt
pericula. Sexto multiplex punitio. Septimo remedia
Arti.i. ¶ Quantum ad primū si ꝯsideret inuidia ꝓut habet cau
sam occasionalem ⁊ passiuam: sic in generali tm̄ habet
1 vnā originē: ꝓsperitatē vicȝ alienā. Quia inuidia est
tristicia de bonis alienis: sicut dicit sctūs Thomas se-
cūda secūde. q. xxxvj. articulo. j. Si vo cōsideret: ꝓut
habet causam actiuā ex pte inuide voluntatis: sic plu-
res habet origines. ¶ Primo nanq2 aliquibus ex pessi-
ma originat matre: vicȝ superbia: q2 ex hoc q̄ aliquis
vellet alteri preferri eius inuidet prosperitati: in his in
quib9 preferri cupit q̄d tm̄ apl's ad Gal'. vj. fieri vetat
dicēs: nō efficiamur inanis glorie cupidi: inuicem in-
uidētes. ¶ In aliq̄bus vo matrē habet cupiditatē: in
illis vicȝ q̄ alijs inuidēt: q2 alij in arte vel mercatione:
vel seruitio suo lucrant: q̄bus videt q̄ alioꝝ lucrum
illoꝝ lucri sit impedimentū: sicut patet de diabolo ⁊ la
trone. A. xxj. 26. Et alioꝝ donū ab eis sit ablatū: sicut
patet in his q̄ socijs inuidēt: q2 a domino q̄bus seruiūt
plura q̄ in illis dant: vel q2 maiorem coram illo grām
inuenerūt: que vt minuāt illis detrahūt: ipsosq2 perse-
quunt: de illorumq2 prosperitate dolent: ⁊ aduersitate
quā sustinēt letant: maiorēq2 aduersitatē eis affectāt.
2 ¶ Quoꝝ leticia in hoc q̄ de aliena gaudēt miseria seu
discordia inter illum cui inuident: ⁊ aliū apud quem
gratiam inuenit: similis est leticie maloꝝ aduocatoꝝ:
qui de vicinoꝝ gaudent discordijs ⁊ malis medicis:
qui de multoꝝ letant infirmitate: ⁊ factoribus perga-
meni: qui de ouium letant mortalitate: ⁊ malis sacer-
dotibus: qui de parrochianoꝝ letant funerib9. Quia
sicut om̄es isti de predictis letant miserijs: aliena dam
na sua reputantes lucra: sic inuidi. ¶ In hoc vo q̄ ma
iorem eis quib9 inuidēt calamitatē vel ipsam affectant
mortem: vt ipsis mortuis plus honoris: fauoris: lau-
dis: vel lucri consequant in affectu: cuidā incarcerato
Exēm assimilant in carcere clericoꝝ archiepiscopi remensis
qui duos quos secū habebat in carcere socios occidit:
vt ipsoꝝ occuparet annonam: que per chordam eis in
puteū deponebat: ipsis pri9 de vita per vocē emissam
fidem facientibus quoꝝ voces per aliquos finite dies
Et sic ipsis mortuis illoꝝ nomine panis illoꝝ portio-
nem accepit: iste ab om̄ibus miser iudicabat: ⁊ malus
qui propter paruam prolōgationē tam miserabilis q̄
gerebat in carcere vitā in quo ad mortem positus erat

duos occidit homines ipse in breui de morte sua: quasi
si certus: quia nullus in carcere illo vltra annum viue
re dicit: ⁊ tamē in rei veritate nōnulli inuidi isto sunt
miserabiliores peioris q2 existūt conditionis. ¶ Primo
quia non solū vnū hominē sed multos homines: vi-
delicet quib9 inuident dum odio habent sp̄ualiter oc-
cidunt: quia qui odit fratrem suū homicida est. ¶ Se-
cundo: quia per homicidiū illud vitam propriam nec
prolongant: nec tantū frequenter lucrant: sicut miser
ille lucrat9 fuit om̄es tales fratrib9 assimilant Joseph
qui ei inuidebant: tum quia a patre plus diligebatur.
Israel inquit diligebat Joseph super om̄es filios su-
os Gen̄. xxxvij. tum quia in donis preponebat: quia
fecit ei tunicam polimitā: tum quia maiores habuit a
deo gratias sicut patet in ostensione somnij qua maio-
ris inuidie ⁊ odij fomitē ministrabat Gen̄. xxxvij.
¶ Et nō solum predicti incarcerati: vel etiam peruer- Arti.ij.
sorum fratrū Joseph: verū etiam rerum. Primo ina-
nimatoꝝ in defectibus. Secūdo venenosoꝝ seu cru- 3
delium animaliū. Tertio pessimoꝝ demonū sequunt
cōditiones. ¶ Primū in planetis ostendit: q̄ licet mul
tas claras habeant cōditiones: vnam tamē habent te-
nebrosam ⁊ quodāmodo defectuosā: q̄ videlicet vn9
aliū quādoq2 eclipsat ip̄m inter ip̄m planetā superio-
rem: ⁊ illos qui in eius videndo claritatem delectant
interponenda per quam interpositionē lumen illius
obfuscat ad tempus: ne ab alijs qui in eius luce dele-
ctantur: clare videat: sicut patet de sole ⁊ luna: in eclis- Luna
psi nāq2 solis luna inter solem ⁊ nos: q̄ in lumine so- Eclipsis
lis delectamur: se interponit: ⁊ lumē ei9 ne nobis ostē-
dat ad tempus impedit. In quo tamē facto est aduer-
tendū: q̄ videlicet nunq̄ superior ⁊ perfectior ⁊ clarior
planeta: eclipsat inferiorē: sed ecōuerso inferior ⁊ defe-
ctuosior eclipsat ⁊ obscurat superiorem. Sicut patet de
luna: que nunq̄ a sole eclipsat sed ecōuerso ip̄m solem
a quo totum suū recipit lumē: sua interpositione que-
dāmodo deformat ⁊ obscurat. ¶ Recte sic i nōnullis 4
frequenter accidit: qui ob gratiarū claritatem planete
esse vident ecclesie: quoꝝ si vnus eminenter in aliqua
gratia luceat: quādo de illa eminētia fit sermo ab his:
qui in factis illis claris delectant: eiusq2 lucida com-
mendant opera. Alius: qui in illa gratia eminere cu-
pit singulariter ipsius opera bona deprauādo: vel di-
minuendo vel sinistra intentione facta interpretando
ipsum eclipsare nitit. In quo facto: etiam quādoq2 ad
tempus preualet: sed nō diu solem obscurare poterit:
quia nec deus lucernam suam: diu sub modio sinit oc-
cultari. ¶ Quādo ergo de aliquoꝝ claris operibus fit
mentio que alius occultare nitit dici posset: nūc plane
ta planetam eclipsat nō tamē planeta superior ⁊ perfe-
ctior cui9 cōuersatio est i celo sed inferior ⁊ maculosus:
ad modū lune: qui terrena sapit: a q̄bus maculam tra-
bit inuidie sicut luna approximatiōe ad terram macu-
lam cōtrahit nigredinis. Et sicut luna solem: a quo to-
tum suū habet lumē: ita quādoq2 illi: qui ab alio mul-
ta recipiūt bona sp̄ualia: vel temporalia: vl' vtraq2 ver
bis detrahendo: ⁊ factis persequēdo quantū in eis est
obscurāt: sicut patet. G. S. iiij. articulo. vj. per totum.
Sed reuera hoc faciēdo: plus seipsos tenebrescūt: ob-
scurioresq2 ⁊ defectuosiores se esse ostendūt: quia obte-
nebrant stelle caligine eius Job. iij. in quo facto inno-
tescunt: q̄ ipsi nō sunt stelle mūde in cōspectu eius. id
est. dei Job. xxv. ¶ Ad predictū intellectū loquit sa- 5
piens Eccles. iiij. dicēs: om̄es inquit labores hominū:
atq2 industrias animaduerti patere inuidie proximi.
¶ Secundo inter res inanimatas viciosas habentes

cõditiones: monti ꝯgrue assimilant ethne: q̄ est mons
pertuꝰ cilicie de quo ignis eructuãs seipsm cõsumit: si
bi q̃ ipsi plus q̃ alijs ignẽ spirando nocet: sicut p₃. A.
xxv.22. Unde versus. Nil aliud nisi se valet ardens
ethna cremare. Sic se non alios inuidus igne coquit:
quibꝫ cõgrue dicit̃ Esa.xxxiij. spũs dei vt ignis vora
bit vos inuidos. Inuidos enĩ plus vorat ignis: dum
sua inuidia spũaliter interius consumant̃ illo igne vel
putredine de quo Prouerb. xiiij. putredo ossiũ est in
6 uida. ¶ Tertio in rebus inanimatis vagi sequunt̃ cõ
ditiones: sicut ostensum est. A.xxv.et.xxiij. ¶ Secũdo
quomõ conditionẽ crudeliũ sequunt̃ animaliũ. Na
Aspis tura primo docet cuiusdam serpẽtis: q̄ aspis vocatur a
veneni aspersione: quia aspis quasi aspergẽs dicit̃ ve
nenũ s̃m Isidoꝝ ethicoꝝ li.xij. Inter quos serpentes
s̃m Auicẽnam li. suo de venenis venenũ cõmorantiũ
in siluis est acutius q̃ habitantiũ in pratis. Sic inui
di venenũ suũ spargũt inuidie: inter quos tamẽ inui
dia magnoꝝ viroꝝ: ⁊ potentiũ plus nocet q̃ simpli
cium: quia in eis cõiuncta sunt velle ⁊ posse nocere: ta
les ergo inuiderũt xp̃um ad volũtatẽ interius habẽn
7 tes iacula xp̃um ad opus exterius Geñ.xlix. ¶ Secũ
do idem natura docet reguli: q̄ alio nomine basiliscus
vocat̃ dictus regulus: q₂ oĩes serpẽtes vel animalia
venenosa in malicia excedit: de quo dicit Pliniꝰ.l.iiij.
Qꝫ est serpẽs semipedalis: tãteq̃ malicie: q̄ in circui
tu cauerne in qua morat̃ nihil virescat: q₂ veneno suo
oĩa inficit. Aues etiã volantes flatu suo vel visu oc
cidit. Quoꝝ quidam cõditio: licet tyrãnis ⁊ cupidis:
potẽtibusq̃ vicinis applicari posset: dum oĩa in cir
8 cuitu capiũt: sicut patet. A.xxvij.5.et.17. Nihil nisi
suũ quantũ in eis est virescere p̃mittũt vel crescere: vo
lentesq̃ ad alta cõscẽdere impediũt ⁊ ꝓsternũt. Tamẽ
inuidis nõ incõgrue applicat̃: q̄ volẽtes soli virescere.
id est. virtuosi apparere oẽm alioꝝ virorem.i. virtuosa
opa impedire nitunt̃: suoq̃ detractionis flatu. tam su
periores q̃ pares inferius trahũt ⁊ decolorãt: q₂ oĩs
inuidus est detractor. ¶ Inuidia enĩ mater est detra
ctionis de istis dicit̃ Hiere. viij. mittã inq̃t eis serpen
tes pessimos: alia lr̃a dicit regulos: glosa qbꝫ nõ est in
cantatio: q₂ dũ a vicijs abstinẽt carnalibꝫ ⁊ spũalia vi
cia nõ ꝑcipiũt: seipsos spũales reputãt: nec p̃dicatores
audiũt: sed magis deridẽt de isto serpẽte. Nõ.D. vj.
7. nec mens de illoꝝ inuidia grauent̃: q̄ circa illoꝝ ha
bitãt cauernam: sed patiẽter expectẽt q₂ in breui eis cõ
solatio ꝓmittit̃ in Ps̃.xc. Sup aspidẽ ⁊ basiliscũ am
bulabis corꝑaliter sc₃ ipsis in cimiterio sepultis ⁊ spi
ritualiter ipsis in iudicio in infernũ ꝓiectis: ꝓpter in
uidiam ⁊ cõtentiones Philip̃.j. ¶ Tertio idem in na
Aranea tura ostẽdit̃ omniũ serpentiũ ⁊ aranearũ: qui quicq̃d
comedũt quantũcũq̃ dulce: in venenũ tamẽ illud cõ
uertũt cuius causa est: q₂ cor illoꝝ ⁊ venter sunt quasi
vasa fellis ⁊ veneni: que immissum vel tactũ intoxicãt
Sic in ꝓposito illi q̄ licet bona videãt: mala tamẽ suspi
cant̃: ⁊ mala esse iudicãt: cuiꝰ causa est: q₂ cor eorũ ple
nũ est veneno inuidie: ⁊ ideo tanq̃ vas pessimũ oĩa
cõuertit in amaritudinẽ ad modũ serpẽtis: q₂ oĩe rece
ptũ est in recipiẽte ꝑ modũ recipiẽtis ⁊ nõ rei recepte.
Cũ ergo ipsi sint inuidi ⁊ amari etiam dulcia ꝯuertũt
9 in amaritudinẽ saltem sibi ipsis. Unde btũs Grego. in
pastorali inuidi inq̃t dum augmẽta ꝓsperitatis aspi
ciũt apud semetipsos anxie affligunt̃. ¶ Quarto idem
Ursus natura docet ursoꝝ ꝓpter duo. Primo q₂ sicut ursus in
maioribꝫ ⁊ festis melioribꝫ plus a canibus laceratur ⁊
torquet̃: ita inuidus quãto maiores ⁊ meliores ĩ alijs
videt gratias: ideo Seneca ait: vtinã inuidus in oĩi
bus ciuitatibꝫ oculos haberet: vt de omniũ ꝓfectibus
torqueret̃. Secũdo sicut ursus ad aspectũ excecat̃ pel
uis candẽtis: ita inuidus ad aspectũ operũ lucidoꝝ et
charitatis calore calidoꝝ: de quo Ecci.xxv. Excecauit
vultũ suũ tanq̃ ursus. Et nota q̄ ista nõ sunt oĩno
interius in animis excecati: sed sicut illi q̄ in tenebris se
dent vel in loco tenebroso: q̄ turpissimas imagines q̄
circa seipsos sunt nõ vident: sed imagines claras que
in loco alio luminoso sunt vident. Sic inuidi imagi
nes turpissimas in animabꝫ proprijs nõ vidẽt: sed pul
chras in alijs vident ⁊ dolent: oculos habẽtes plenos
inuidia homicidio: cõtentione: dolo: malignitate ⁊c.
Roñ.j. ¶ Quinto idem docet nature syrene: que tpe 10
sereno dicit̃ tristari ⁊ dolere: tempore ẜo tempestuoso Syre
dicit̃ gaudere: sic inuidi quorũ prosperitas est de alioꝝ
dolere ⁊ gaudere de alioꝝ aduersitate. ¶ Sexto idem
docet natura lupoꝝ ⁊ vulpiũ: qui ouile vel domũ in Lupi et
trantes gallinarũ multas occidũt: de quibꝫ nullũ ha Vulpes
bent cõmodũ quia eas comedere nõ possunt. Ita inui
di multis detrahũt multosq̃ spũaliter occidũt et accu
sant: ⁊ in corpore ⁊ in rebus damnificari faciũt: ⁊ sua
amittere: de q̄bus ipsi nullũ habẽt emolumentũ: nisi
diabolicũ quia de alieno gaudẽt malo: sicut diabolus.
¶ Septimo idem natura ostendit canum: q₂ sicut ca 11
nis qui propter satietatẽ panẽ comedere vel os rodere Canis
nõ valet vel nõ potest: grauat̃ de hoc q̄ alteri datur: ⁊
quod alteri prodest: qḋ sibi prodesse non potest: vel q̄
alteri datur: qḋ dator ei cõferre nõ vult: vel cuiꝰ boni
capax non est: vel quo vti nescit. Sic inuidi se habent
quãdoq̃ in his rebus: quare habent dominiũ: sicut in
libris ⁊ alijs rebus quas ipsimet vel occupare nesciũt
vel de facto nõ faciũt: nolunt tamẽ q̄ alij in his ꝓficı
ant anteq̃ ipsi mortui fuerint quãdo eis grates nesciẽt
Melius ergo esset q̄ ante mortẽ dicere possent: sine in
uidia cõmunico ⁊ honestatẽ illius nõ abscõdo Sapi
entie. vij. ¶ Quandoq̃ in his rebus quarũ dominiũ
habere nõ possunt: sicut patet tam in rebus spũalibus
pro quibꝫ aliquãdo alij inuident: nec tamen ipsi illas
habere possunt: vel quia distributor deꝰ eas illis dare
nõ vult: q₂ forte nõ sunt dispositi vel q₂ forte nõ placet
eis tantũ dare nec tamẽ eis facit iniuriã: sicut ostensũ
est. G.iij.16. vel q₂ nõ laborãt vt illas gratias habeãt.
In oĩbus istis casibꝫ spũalibꝫ inanis est: inuidia q̄
dolet q̄ aliꝰ habet qḋ ipse hr̃e nõ põt: quia dolet q̄ aliꝰ
emolumentũ habet: qḋ ipse nõ põt hr̃e. Et stulte q̄dez
q̄ si illas in alio diligeret: grãs ipsas hr̃e: sic ostẽsũ est.
C.j.12. Et sic charitas ei ꝯferret: q̄ nec deus: nec alius
modus ei sine charitate offerre vult: tam in corꝑalibꝫ 21
sicut p₃ in multis q̄ ex inuidia ⁊ odio dolent q̄ religi
osi in ciuitatibꝫ vel locis eoꝝ locũ accipiãt ⁊ inhabitẽt:
quẽ tñ ipsi nec possident nec inhabitãt nec aliquã ex il
lo vtilitatẽ habẽt. Ex q̄rũ tñ mora aliquã saltẽ spũalẽ
hr̃e possent vtilitatẽ. Oĩes isti sunt de ꝓfessione legis
fusie canine. Ille enĩ fusius inuẽtor fuit illiꝰ legis cuiꝰ
exẽplũ seu casus est iste. Quidã habet fontẽ q̄ non põt
ꝓpriũ ortũ irrigare: vel nõ vult: q₂ nõ indiget nec inde
aliquã querit vtilitatẽ: posset tñ alteri valere sine illiꝰ
nocumẽto: ipse tñ impedit ne alteri ꝓsit qḋ sibi ꝓdesse
nõ põt ad modũ canis sicut p̄dictũ est a cuiꝰ cõditiõe
lex canina vocata est inter leges duodecim tabularũ:
que q₂ iniqua fuit: in alijs legibꝫ correcta est: sicut patꝫ
institutiõ. li.j. de lege fusia canina tollẽda.§. vnico. Si
illa lex inuida de libris ablata est mũdialiũ. A fortiori
rõne oĩs lex inuidia et canina de cordibꝫ auferri de
beret fideliũ. Et maxime inuidia illa q̄ ex hoc orit̃: qḋ
alteri ꝓdest qḋ ei ꝓdesse nõ põt: illi ẜo de q̄bus dictũ

est supra.c.c.ij. ppter aliquā vtilitatē: quā querūt inui-
dentes istis ꝟo dici põt illud Iaco.iiij. ad inuidiā supple
13 nudam ɔcupiscitis. ¶ In quo facto tertia pars osten-
dit istius articuli: q2 in hoc ɔditionē specialiter sequū-
tur demonū: q2 sicut inuidet: ꝙ homo q̄ inferioris est
nature celū habere deberet: qđ tamē ipse habere nõ po
test. Et cū ei pdesse nõ potest: qđ hoi prodesset nollet:
ita inuidi: qui diaboli sunt membra socij et discipuli.
¶ Primū pꝫ q2 sicut membra nature ⁊ christi mutuo
se diligūt ⁊ de bonis mutuis gaudēt. Ita membra dia
boli mutuo sibi inuident. ¶ Secundū etiam vicꝫ ꝙ so
cij sunt diaboli in opere: ⁊ participes in lucro ⁊ dāno:
patet: q2 sicut diabolus inuidet homini: q̄ ad maiora
ascēdere vult scꝫ ad gaudia celestia ad que ascēdere nõ
14 vult: ita ipsi ascēdentibꝫ vel maiora ⁊ rariora attētan-
tibꝫ inuidēt: nec tñ ipsi talia attentare volunt. Iterum
sicut diabolus inuidet ꝙ illi q̄ sunt inferioris nature
superiorē locū tenere debeāt: ita ipsi sicut ostēsum est.
C.xj.17. Et sicut etiam quotidiana docet experientia
qua videt: ꝙ illi q̄ maiorē obtinēt statū vel maius no-
men: inuident alijs q̄ minorē obtinēt grām. Sic inui-
dit Cayn fratri suo Abel. Sic Rachel inuidit sorori
sue Gen.xxx. Et sic patꝫ: ꝙ sunt socij diaboli in opere.
Iterū patꝫ ꝙ sunt socij in damno ⁊ lucro in gaudio et
tristicia: q2 si diabolus p pctm̄ vel infortuniū: vel ma-
lam mortē gaudēt illū cui inuident lucrat: ipsi gau-
dent qñ ipse eos triste amittat: dolent: ipsis spiritualiter
prospere agentibꝫ: ipsi etiaꝫ tristant. Et sicut discipuli
christi dilectiõe: ita discipuli diaboli inuidia cognoscū-
tur. Sicut ergo iustū est: ꝙ membra sint cum capite: et
socij cum socio: ⁊ discipuli cuꝫ magistro: ita iustū est ꝙ
inuidi sint cum diabolo cuius inuidia mors introiuit in
orbem terrarum Sapien.ij.

Arti.iij. ¶ Non solū ex iam dictis: sed etiam ex dicendis inui-
doꝝ multiplex ostēdit stulticia. ¶ Primo: q2 pdit mul
15 ta: vbi multa lucrari posset. q̄s stultū nõ diceret etiam
q̄ntum ad mundū q̄ sine labore ⁊ cum fidelitate posset
multa lucrari: ⁊ nollet: si talis apud mundū stultus di-
ceret: multo stultior apud deū: dicēdus est: q̄ absq3 la-
bore: ⁊ cū fidelitate ⁊ sine damno cuiuscūq3: posset bo-
na lucrari infinita: ⁊ potius eligit bona amittere infini-
ta cū labore ⁊ amaritudine ⁊ sollicitudine: quā ppter
hoc habet in perdēdo. Sed talis est inuidus: q2 ipse in
libertate tali a deo positus est: ꝙ põt esse socius in spi-
rituali ecclesie mercatione: vt vicꝫ more mercatoꝝ: qui
vno de societate lucrante: oẽs lucrant participes ⁊ so
cius sit omniū timentiū deū in lucra in quoꝝ societate
particeps omniū spiritualiū bonoꝝ fieri potest si vult:
inter quos multa lucrari potest: hic q̄ntum ad meritū
et infinita quo ad futurum premium. Quia charitas
omniū bonorum meretur participationē. Unde Au-
gusti. super Ioan. Tolle inuidiam et tuum est quod
habeo: tollam inuidiam: ⁊ meū est qđ habes: sicut pa-
tet. C.j.12. et hoc sine labore magno ⁊ expensis: quia
facile est diligere. Cum ergo talis potius eligat cum
labore ⁊ anxietate oia ista amittere: hñ se stultū esse osñ-
dit. ¶ Quia si ille stultus dicit: q̄ rõne caret: inuidus po
tissime stultus dicit: quia eius dolor ⁊ cogitatio ⁊ actio
multipliciter rõne caret. ¶ Primo q2 cõtra rõnē est: ⁊
omnē societatē ⁊ humanū intellectū: ꝙ ille q̄ in societa
16 te ɔstituit mercatoꝝ: cui lucrū equaliter cū lucrante: et
laborāte cõtinget de lucro illo scꝫ socij sui: doleat. Sed
sic est in pposito q2 ponat ꝙ ille agat mercatiões rerū
corporaliū vel spūaliū: ⁊ lucret in gaudēdo lucratis in
casu plus q̄ ipse: q2 ipse forsitan pecuniā lucrat: tu ꝟo
gratie ⁊ charitatis lucraris augmentū ⁊ vite eterne ca
pacitatē: dolendo ꝟo oĩa perdis. ¶ Iterū si de dam
no scilicet corporali vel spūali gaudes: dole: quia plus
perdis: quia gratiā ⁊ charitatē ⁊ aiam ⁊ vitam eternā.
Sicut ergo ɔtra rõnem est: ꝙ homo de tot dānis gau
deat: ita cõtra rõnem est: ꝙ de malo gaudeat proximi.
¶ Iterū tantū est cõtra rõnem dolor ⁊ gaudiū inuidi
quantū est cõtra naturā: ꝙ membrū de bono vel sani-
tate doleat alterius membri eiusdē corporis vel de infir-
mitate ⁊ plaga scꝫ gaudeat. ¶ Iterū tales quātū in eis
est omnē destruūt cõmunitatē ⁊ mundū: quia si omes
alij spūaliter ⁊ tpaliter perderēt: ⁊ decrescerēt: ⁊ ipsi so
li lucrarent ⁊ crescerēt: mūdus stare nõ posset: sicut di-
ctum est. C.iiij.27. Inuidi ergo pꝫ stulticia ex hoc ꝙ
lucrari refutat ⁊ perdere vult ⁊ mundū destruere: q2 si-
cut qualitates in corpe nõ ɔcordātes: corpus destruūt
infirmitatibꝫ: ita ipsi quantū in eis est totū corpus ec-
clesie inuicem inuidētes Gal.vj. ¶ Secūdo idem pꝫ 17.
in hoc: ꝙ sibiipsi nocet prius: vt alteri noceat. Quis stul
tum nõ diceret illum q̄ ita fortiter se de musca: que ca-
put suū morderet: niteret vindicare ꝙ seipm percutiē
do excerebraret: ⁊ muscā vel paruū vel nihil lederet ⁊c.
¶ Iterū q̄s illū stultū nõ diceret q̄ venenū biberet: vt
alio hoc propinaret: qui forsitan illud vitaret. ¶ Iterū
quis illū stultū nõ diceret: q̄ gladio pprio seipm occi-
deret vel lancea pforaret vt sup lanceā illā pforatus ad
aliū occidendū approximaret. ¶ Sic in pposito primo
si musca inferni: peccator eis in aliquo noceat: in tantū
se de illo inuidi vindicare nitunt ꝙ animam ppriam
perdunt ⁊ forte ipsi parū vel nihil nocent. ¶ Item ipsi
inuidie veneno potato: seipsos interimūt: q̄ forte alijs
nõ nocent in hoc peioꝝ existētes cõditionis: q̄buscūq3 18
serpētibus: qui venenū in alios transmittūt: quo alijs
et nõ sibiipsis nocent. Unde Seneca in quadā epl'a:
venenū qđ serpētes in alienā pniciem fundūt: sine sua
pnicie ɔtinent: nõ ita viciū inuidie ɔtinet. Nam ipsm primo
torquet ⁊ macerat inuidū: male g̃ se vindicat: q̄ bona
attenuat: iniurias ꝟo dilatat ⁊ augmentat. Item sup
lanceam inuidie semper seipsum occidit. j. Ioan. iij.
Qui odit fratrē suum: homicida est: de facto siipsius
et voluntate alterius: ⁊ tamen de facto frequēter alteri
nõ nocet. Cõtingere quippe põt ꝙ conatus inuidi fra-
trem nõ ledat ꝙ aūt seipm ledat fieri nõ põt: quo i fa-
cto significatū est factū Saulis inuidi: q2 Dauidi in-
uidebat: nec audire potuit cantilenas in eius laudem
factas. j. Reg. xviij. qui in gladium propriū irruit. j.
Reg. xxxi. qui etiam nisus est lācea percutere Dauid ⁊
cõfigere in parietē. j. Reg. xix. quibꝫ tamē factis Da-
uidi nõ nocuit: quia sequit: lancea autē casso vulnere:
perlata est in parietē. Gladius vel lancea Saulis in-
uidia est que vaginam suam anteq̄ extrahat semper
scindit ad modum prolis vipere: que semp anteq̄ pa-
lam exeat matrē in pariendo occidit. Unde Augusti.
super illo Psal. xxxvj. gladius eorum intret in corda
ipsorum: qui alteri inquit nocere desiderat: similis est
ei: qui seipm gladio transuerberat vt alterius tunicā
scindat. Item Cassiodorus super illud Psal. xxxvj.
Gladium euaginauerūt peccatores: gladius peccato-
rum quilibet dolus est alterius appetens lesionē. Ex
iam dictis colligit: ꝙ inuidi moderni stultiores sunt: Exem
q̄ illi antiq̄: de quorū vno fertur ꝙ cū sibi et socio suo
cupido: a domino oblatum esset: ꝙ ab eo pro diutino
seruitio: salariū quod vellent peterent: conditionē ad-
iungens: ꝙ quicquid esset a primo petitum ⁊ obtentū: 19
secūdo duplicaret. Auarus ergo primo petere noluit:
sed ex cupiditate sociū expectauit: vt portio sua dupli-
caret: nec inuidus inuidia ductus: ne alterius cresceret

emolimentū : ipsis sic altercātibus cogitauit inuidus
q̄ eligeret: q̄ ei⁹ electio alteri cōmodū nō faceret ⁊ ele-
git: vt vnus ei oculus erueret: vt ali⁹ duos amitteret.
Exē De altero fert q̄ ad imperatorē fridericū veniēs cū
fructib⁹ quos multū dilexit: ingressum habere nō po-
tuit: nisi ianitori lucri pmitteret medietatē. Impera-
tor vō in fructib⁹ illis delectatus: eum cogit: vt aliq̄d
peteret: q̄ petijt vt sibi centū ictus dari p̄ciperet: cuius
causam cum imperator cognouisset suos ictus leuiter:
alterius vō grauiter solui iussit. ¶ Isti vō moderni
inuidi stultiores sunt: q: isti vni⁹ oculi amissionē ⁊ ict⁹
sustinuerūt: vt alij etiam sustinerēt. Moderni vō gra-
uiora sustinēt damna: sicut patet. s. c. c. 16. Alijs q̄nq̄
nihil sustinētibus: q̄nq̄ vō ⁊ si aliq̄d sustineāt: tñ inde
plus pficiūt q̄ deficiāt: ita q̄ inuidi sustinēt: vt illi q̄bus
inuidēt: pficiāt: licz nō intēdāt deo de illoꝝ inuidia istoꝝ
ordinate pfectū. vñ Petr⁹ rauēnas Jacob q̄ in baculo
suo iordanē transierat: nō redisset cum duabus turmis:
nisi eum inuidia Esau agitasset. Joseph in egypto nō
imperasset: nisi fratrū inuidia eū vēdidisset. Abel q̄ps
pe esse non pōt: q̄ Cayn malicia nō exercet. ¶ Oīb⁹
istis venenū nō nocuit sicut nec bñdicto in. ij. dialogo-
rum: nec alteri epō de quo beatus Grego. scribit in di-
cto li. qui venenū ei missum: sine nocumēto bibit: q̄ ta-
men illud misit eodē momēto fuit mortuus. Sunt eñ
de illis de q̄bus Marci vltimo. Si mortiferū q̄d bibe-
rint eis non nocebit sic nec filijs israel: q̄ sub egyptioꝝ
inuidia: ⁊ psecutiōe plus crescebāt: ⁊ multiplicabātur.
Et tamē egyptij finaliter submersi sunt: q̄ eos affligē-
bāt illudētes eis atq̄ inuidētes Exo. j.
Arti. iiij. ¶ Cum vō euidētia fraterne grē: vnū sit de maximis
peccatis: apparet q̄ inuidos nō solum stulticia apud
20 mundū: sed etiā pcī magnitudo sequit coram deo. Si
autē de maximis sit peccatoꝝ: ex eius ad alia pcā patz
cōparatiōe. Peius nāq̄ videt ira ⁊ odio: q: illa ortum
habēt ex alieno malo: illius vicz qui offendit: per quā
quidam offensam irascētes excusant in aliquo: q: omi
irascēti videt ira sua iusta. Inuidia vō ex pp̄ria mali-
cia: ⁊ de dei bonitate ⁊ largitate ⁊ de diuie grē multipli-
catiōe et ex hoc bono ortū alteri⁹: q̄ q̄dam nullā habet
excusationē: sicut nec aliquē iusticie habet colorē: quō
facta sua iustificare possit inuidus: q̄ vellet dei infinitā
artare bonitatē: dum eā sibi largū esse vellet: ⁊ oībus
alijs parcū: in quo desiderio miseris assimilat mēdicā-
tibus: q̄ vellēt q̄ elemosynarius eis largus esset: ⁊ oī-
bus alijs parcus: quoꝝ insaniā rep̄hēdit christus: di-
cēs: an oculus tuus nequā est: q: ego bon⁹ sum aut nō
licet mihi q̄d volo facere Math. xx. Qd verbū optime
inuidis ꝯuenit: q: ipsi nequā habēt oculū: q: sicut ocu-
lus bñ diceret nequā q̄ libēti⁹ tenebras ⁊ feda respice-
ret q̄z pulchra: q̄ñ eñ tenebrosa petit ⁊ luminosa fugit
signū est q̄ oculus ille nō est bñ sanus: q: oculis egris
odiosa est lux: q̄ puris est amabilis fm Aug. in cōfes.
sic nequā est oculus inuidi Eccī. xiiij. Qui libēti⁹ aspi-
cit in alijs opa tenebrosa: q̄ clara ⁊ pulchra in tenebro-
sisq̄ delectat: in luminosis vō tristat oculus ille inui-
dum scandalizat: ⁊ ideo eruēdus est. Item peiores vi-
dentur cupidis: q: illi multa habētes: q̄ care vēdere cu-
piūt de dono dei. id est. de bono foro tristant: q: est lucri
eoꝝ impedimētū: isti vō de dono dei: q̄d in alijs vidēt
tristant irrōnabiliꝰ: q: nō est lucri illoꝝ vt frequēter
impedimētū: sed magis expedimētū sicut virtus vni⁹
mēbri expedit alteri. Itē peiores esse vident gulosis: ⁊
q̄buscūq̄ alijs q̄ ꝯtra seipsos vel ꝯtra pximū imedia-
te peccāt: q: ꝯtra deū inquātū ꝯtra eius murmurant
donū q̄bus ab illis: q̄bus inuidēt cōgrue dici posset:
q̄ Moyses pessimis dixit iudeis Exo. xvj. Nō cōtra
nos est murmur vester sed ꝯtra dñm. Itē peioris sunt
cōditionis brutis ⁊ crudelibus aīalibus: q: bruta de
aliarum nō letant malis: sed magis quādam afflictis
ostendūt cōpassionē: sicut patet. C. xij. 6. ¶ Lupi etiā 21
et serpētes nō comedūt aīalia eiusdē nature: nec eis in-
uidēt: sed socialiter ad illa se habēt. Feris etiā crudelio-
ribus fm Criso. sup Joā. homel. xxxvij. peiores sunt:
q: ille nisi famelice vel puocate ledūt. Furibus etiā: q:
illi pp̄ter inopiā furant: isti vō de copia tristant. Ho-
micidis etiā: q: illi pu̇ocati: occidūt: inuidi vō volūta-
rie occidūt: a nullo nisi a pp̄ria malicia pu̇ocati. ¶ Pos-
tremo peiores sunt ipsis demonibꝰ p tāto: q: ipsi quo-
dāmō letant: q̄ alij multas lucrant aīas ⁊ in hoc mu-
tuo se iuuant: sicut ostēsum est. A. xiiij. 34. Isti vō de
alioꝝ lucro tristant illudq̄ impediūt: q̄ ergo sibi. id est
pximo inuidet: nihil illo nequius Ecc̄. xiiij. Quō ne-
quius inuenire posset illo q̄ oīa p̄dicta in nequicia exce-
dit: q̄ insup ita plenus est malicia: sicut vas pōt plenū
esse liquore: q: sicut signū plenitudinis vasis est: quā-
do nō agitatū a supiore parte liq̄rē eructuat: ita signū
plenitudinis nequicie ⁊ malicie inuidie est: q̄ in oībus
superioribꝰ sensibus: in auribꝰ vicz libēter alioꝝ mala
quibus inuidet audiēdo: in ore male loquēdo: in ocu- 22
lis vō ipsos q̄ñ de illis bona loquunt deprimēdo: q̄si
sibiipsi iniuria fieret: de hoc q̄ alij cōmēdant inuidie
venenū a nullo nisi a pp̄ria malicia agitatus eructuat.
¶ Quid ḡ dicere pdest vel qualis erit nōnulloꝝ apud
deū iustificatio dicentiū: q̄ nō sunt fures: latrones: ho-
micide: adulteri ⁊ hmōi: cum in illis potēs regnet inui-
dia. vñ Aug. li. j. de doctrina christiana. Nō eñ diabo-
lo dr̄ vt damnet: adulteriū cōmisisti: furtū fecisti: villā
rapuisti: sed hoī stanti indusisti. Ex q̄bus patz verbis
q̄ nō est alia inuidi q̄z demonis excusatio. Inuidie er-
go pcīm nō tñ pp̄ter sui magnitudinē: verū etiā pp̄ter
multiplicia que induxit ⁊ quotidie iducit pericula fu-
¶ Fuit eñ introductrix ⁊ ostiaria moꝝ (giendū est. Arti. v.
tis: diabolus eñ ex inuidia pmis parētibꝰ suggerens
do mortē in mūdū introduxit Sapieñ. ij. Inuidia dia-
boli ⁊c. Fuit etiā pditrix saluatoris: teste Pilato Ma- 23
thei. xxvij. q̄ sciebat: q̄ per inuidiā tradidissent eum.
¶ Possessorē etiam suū seu hospitē depaupat: q: chari-
tas ditat vt p̄dictū est: q: meret oīm bonoꝝ participa-
tionē: ita hec oīa pdit. Qui ḡ festinat ditari ⁊ alijs inui-
det: ignorat q̄ egestas superueniet ei Prouerb. xxviij.
Itē est excecatrix rōnis ⁊ destructiū fratrū amoris: pp̄t
que oīa: nec tu inuidus sis: nec comedas cū hoīe inui-
do: nec desideres cibos illius: comede ⁊ bibe dicet tibi:
et cor eius nō erit tecū Prouerb. xxiij. Teipm ḡ et etiā
aliū inuidū fuge: exēplo sapiētis: q̄ ait Sapiē. vj. Ne-
q̄z cum inuidia tabescēte iter habebo: q̄ñ talis homo
nō erit particeps sapientie.
¶ Illis vō qui seipsos inuidos nō abhorrent: nec emē- Arti. vj.
dant duplex imminet punitio. Vna tpalis. Alia eter-
na. Tpalis vō est duplex: vna spūalis: alia corporalis 24
¶ Prima ipm pcīm sp cōcomitat ⁊ associat: quia sicut
cupidus nunq̄ est sine fame: nec latro sine timore: nec
infernus sine igne: ita nec inuidus fornax et atriū ignis
inferni: sine pena et tedio de auditis visis ⁊ de oībꝰ p-
speris ipse torquet. Ex q̄ patz: q̄ si aliqd pcīm posset dici
iustū h marie inuidie ꝯueniret: q: auctorē suū nūq̄ di-
mittit ipunitū. vñ Hugo. Inuidia nihil iustius est q̄
statim actorē suū punit: roditq̄: ⁊ excruciat hanc iustā
penā inuidis appetit Seneca eplā. xvij. vtinā inuidi
oculos hrent i oībꝰ ciuitatibꝰ: vt de oīm felicitatibꝰ tor-
querent: vt quantū felicia sūt gaudia: tāti inuidoꝝ sūt

genitus. Nunc ergo inuidos melius torq̄bis ꝙ̄ vir
tuti glorieqȝ seruiēdo: ꝛ alios cōmendādo. Quia dicit
Prosper. li. iij. de vicijs ꝛ virtutibꝫ ꝙ tātos inuidus ha
bet iuste pene tortores: quātos alius habet laudatores
hoc nāqȝ facit inuido alioꝝ laudatio: qd̄ facit porcario
apotece odoratio. ¶ Secūda tpalis ꝛ corpalis inuidos
rum pena ipm̄ inuidie peccm̄ sequit: qm̄ a deo q̄ de ipo
25 mirabiles qm̄qȝ accipit vindictas: morte deijciunt cor
porali: alijs q̄ in ps̄. cxviij. dicūt: me expectauerūt pec
catores vt perderēt me: illesis euadētibꝫ ipsis chaldeis
succensis Dan̄. iij. Et de ipso etiam Daniele leonū ora
euadēte: ipsis inuidis accusantibꝫ scȝ a leonibus deuo
ratis Danielis. vj. ꝛ. xiiij. Sic inuidi: q̄ more latronū
et homicidarū: tp̄s expectant ꝛ occasiones querūt no
cendi. Et ideo more latronū morte plectēdi sunt a deo.
Cuius punitiōis iusticia ex lege elicit̄ ciuili in digesto
nono li. v. ti. de arborib' cedendis. l. ait pretor. Cuius
legis casus talis est: ponamus: arbor vicini ita impen
det sup edes vel borrā alteri': ꝙ ex illa arbore verisimi
liter iminet ruina domibꝫ alterius: vel ei' vmbra agro
vicini nocet. In pmo casu: si ipse cui' est arbor eā nō
vult adimere: lex dat auctoritatē illi cui nocet ipsam ra
dicitus adimendi: sicut patȝ. §. hoc interdictū. In secū
do casu si possessor arboris non vult ramos ꝑscindere:
lex auctoritatē dat illi cui nocet ipsos scindendi si vltra
quindecim pedes ascēdāt: sicut patȝ. §. ꝙ ait pretor: cui'
§. tenor est iste. Qd̄ aūt pretor ꝛ lex tabularū efficē vo
lunt: vt quindecim pedes alicui' rami arborꝫ circūcidā
tur ꝛ hoc idarco effectū est ne vmbra arborꝫ vicino ꝑ
dio noceret. Cui' causa in glosa tangit̄ q: vicȝ licet so
lum vsqȝ ad celum tuū sit: tn̄ ne in illo arbor vel edifi
26 ciū fiat in meū damnū: amouere potero. ¶ Applicatio
istoꝝ patȝ: q: inuidus se habet ad modū arborꝫ veneno
se ꝛ vmbrose: de qua dictū est. A. xxv. 23. Quia sicut ar
bor illa in altū ascēdit: ꝛ vmbra sua inferiora ꝛ ꝓpinq̄
obumbrat: ꝛ ne ascēdant impedit: ita inuidi in altum
ascēdere nitunt̄: ꝛ oēs alios obumbrare ꝛ obscurare
suisqȝ venenosis factis: oīb' vicinis nocere nitunt̄:
iuste igit̄ tutor pupilloꝝ scȝ christi: qui potest agere in
causa pupilli scȝ ꝙ posset adultus in causa ꝓpria aucto
ritate legis ꝯtra inuidū cui dr̄ in Ps̄. lj. Dilexisti oīa
verba ꝑcipitatōis ex q̄bus scȝ damnū iminet proximo
ramis spoliabit: ramos mā̄qȝ ꝑscindit: ꝛ ne in altū ascē
dant impedit: quādo gratias ꝓpter quas singulariter
abundant alijs inuidet: vel officia vel potentiā nocen
di ab eo aufert: vt in eo in quo peccat puniat̄ ꝛ finaliter
in morte ipm̄ radicitus extirpabit: ꝛ hoc est qd̄ sequit̄
in Psal. ꝓpterea deus destruet te in finē euellet te ꝛc̄. q̄
eradicata in ignē mittet̄: sicut arbor q̄ nō facit fructuȝ
bonū Math. viij. Oīs arbor q̄ nō facit fructū bonū
excidet̄ ꝛ in ignē mittet̄: ꝛ arbor circūstans prius impe
dita: ipsa ꝑcisa crescet ꝛ ostēdet: sicut patȝ ꝑ historiā in
Exem qua ꝑtinet̄ de quodā inuido q̄ iuuenē q̄dā inuidit: ꝙ
tanqȝ habuit grāȝ corā dn̄o: cui ambo seruierūt q̄ pue
rum informauit: ꝙ quādo dn̄o suo ciphum porriges
ret: ab illo faciē diuerteret: q̄ anhelitū habuit fetidum
dn̄o ꝟo dixit: ꝙ ideo faciē ab eo diuertit: q: dixerat dn̄i
anhelitū abomīabilē ꝑ quo dn̄o suasit: ꝙ carbonarijs
in nemore nocte ꝑcederē ꝑciperet ꝙ primū in crastino
de domo illa ad eos venientē in ignē proijcerēt: ꝛ ꝙ in
crastino mane iuuenē illuc mitteret: ꝙ cū factū esset fe
stinauit inuidus videre quō iuuenē occiderēt: quo tn̄
ecclesiā quandā iuxta quā transibat intrante vt missaȝ
audiret: inuidus illum preuenit: quem licet renitentē
et reclamantē ꝛ dicentē: q: sūȝ ego: ad ignem traxerūt:
27 dicentes festina obedire dn̄i nostri mandatis. Ecce ar
bor que dum in alterius pendebat ruinā precisa: et in
ignē proiecta est more predictoꝝ babyloniorꝝ in li. Da
nielis ꝛ more Aman Hester. vij. de quolibet dicere po
test illud Job. v. paruulum scȝ sensu occidit inuidia.
Quo occiso arbor vicina: que prius impediebat̄ libera
ta est: iuxta illud Prouer. xj. Iustus de angustia libe
ratus est: ꝛ tradet̄ impius inuidus scȝ pro eo ꝛ nō solū
liberat̄: sed etiā in altū crescet sicut patȝ de Mardocheo
et Daniele: q: inuidis mortuis facti fuerūt magni ī re
gnis illis Assueri: ꝛ Nabuchodonosor ꝛ Darij: sic eti
am inuidia quodāmō Achitofel ad mortem adduxit:
qm̄ dolens ꝙ chusi ꝯsiliū ꝑferebat̄ seipm̄ suspendit. ij.
Reg. xvij. Qd̄ ꝟo ꝑdictū est de glo. que dicit ꝙ licet so
lum possessoris sit vsqȝ ad celum: ꝛ licite in eo edificare
posset: nō tn̄ in alterius nocumentū: nisi solū ꝯtra inui
dos qui in solo suo edificare licite pn̄t edificia virtutū:
absqȝ hoc tamē ꝙ alijs inuideāt: verū etiam ꝯtra illos
applicari pōt de q̄bus dictū est. ff. ij. 8. leges etiā ibi ad
ducte: ad istud valēt ꝓpositū. ¶ In oīb' istis ergo exē 28
plis ꝛ scripturis ostēdit̄ ꝙ inuidi sunt sicut apes: que
alios pungentes plus sibiipsis nocēt: q: amisso aculeo
inutiles sunt ꝛ occidunt̄. Sic isti declinauerūt: inuti
les facti sunt: ꝛ in iudicio occident̄. ¶ Et sicut ceci qui
alijs foueas fodiunt: in q̄bus ipsi cadunt: faciliter ꝯtin
gere pōt: ꝙ puteū fodiēs in ipm̄ cadat: vbi vidēs
iter pariter euadit. Sic in oībus ꝑdictis istis exem
plis: q̄bus illoꝝ lacū aperuit: sicut ad lrāȝ patet de chal
deis: q̄ Danieli lacum aperuerūt leonū: ꝛ effodit eū: ꝛ
incidit in foueā quā fecit in ps̄. vij. Et sicut milui qui
dum pullis insidiant̄: capiuntur ꝛ pulli saluant̄: sic in
insidijs suis capient̄ iniqui Prouerb. xj. recte scȝ dum
alijs minant̄ ꝛ insidiant̄: q: subito veniet ira illius in
tempore vindicte. id est. dum inuidus vindictā querit
disperdet te deus scȝ Eccl. v. Et illis q̄bus tot mine fi
unt: ꝛ insidie liberabunt̄ sicut populus dei: q̄bus An
thiochus rex multa minatus fuit. j. Mach. vj. q: deus
nō affliget animā iusti ꝛ insidias impiorum subuertet
Prouerb. x. ¶ Sed forte cogitabūt inuidi ꝙ illi q̄bus 29
insidiant̄: nō semꝑ sic imunes vt dictū est: euadunt: q:
et hoc etiam aliquādo visum est: ꝙ ex inuidoꝝ insidijs
et accusationibꝫ nōnulli plurima patiant̄ damna: quia
spoliant̄: incarcerant̄: quādoqȝ etiā per inuidos morti
tradunt̄. ¶ Quibꝫ respōdet̄ ꝙ frequēter accidit ꝙ illi
qui ex inuidia accusant̄: ꝛ ꝑsecutiones sustinēt inuido
rum: nō sunt oīno a culpa que eis imponit̄ vel ꝯsimi
li vel forte maiori imunes. Et ideo deus eos iuste pati
permittit: nec tn̄ inuidi: q̄ illos inuidia persequunt̄ in
tentione: immunes sunt a culpa nec penas eis debitas
euadent. Quia licet verum sit qd̄ dicunt: intentionem
tamē malā: deus puniet. Unde aliquotiēs accidit de
sic accusantibꝫ ꝛ accusatis: domino vel superiori cui ac Fabula
cusantur: sicut fabule ferunt accidisse de vulpe: lupo et De Lu
pastore: vulpes ꝟo lupo insidiando: ipsum apud pa po: vul
storem accusauit de animaliū occisione: docuitqȝ ꝙ il pe ꝛ pa
lum inuenire et capere posset: quo capto vulpes festi store.
na antrum intrauit lupi: eiusqȝ predam sola gaudēter
comedere incepit: pastor ꝟo ab his delatoribꝫ hoc au
diens: intelligensqȝ ꝙ non ꝓpter amorem quē ad eum
habuit: sed magis ex inuidia lupum ei tradidisset: vul
pi in antro sugueniēs: ipam q̄ȝ accepit: ꝛ pelle sicut lu
pum spoliauit: ꝙ cū sentiret sic locuta fuisse dr̄: cur nos
cui: nocet etiā mihi nocuisse nociuo iure cado: cui' cō
cidit arte lupus alteri' dānis in sua dāna redit. ¶ Sic
frequēter accidit de duobꝫ malis: q̄rū vn' alterū apud
suꝑiores ex odio ꝛ inuidia accusat: ꝛ sua amittē ꝛ incar
cerari facit. Quo tribulato ꝛ pelle exteriori substan

tie spoliato antrũ illi⁹ spoliati. id est. officiũ ⁊ ballinã
scʒ donis p̄cedentib⁹ intrat: in quo incipit quasi solus
patriã ducere ⁊ gaudẽter accipere munera: ⁊ diuidere
spolia: sed subito ⁊ inopinate rota fortune se vertente:
ille superior qui libẽter illius inuidas audiuit quere-
las: per quas lucrari potuit: ita libenter alios audiet:
querulantes ꝯtra vulpẽ illam: vt etiã ab ista iterum lu-
crari possit: sicut prius a lupo capto lucrabatˀ. Et sic si-
cut lupi prius: ita vulpes postmodũ tradentˀ in man⁹
gladij: partes vulpiũ erunt: in Ps̄. lxij. Sequitˀ rex vo
letabitur: scʒ qñ predam habuit vnius ⁊ alterius sicut
exultant victores: capta preda Esa. ix. Et tamẽ talis est
predo per legẽ. R. j. 5. Et sic in istis duobꝫ p̄dictis ve-
rificatˀ illud Eccles. ix. Amor q̄stum ad illum ex amore
quẽ ad superiorẽ suũ se habere pretẽdit: quãdo aliũ ac-
cusat. Et odiũ atq; inuidie que scʒ adinuicẽ habẽt qui
accusant ⁊ accusantˀ: simul perierunt nec habent partẽ
de preda sua: scʒ illa quã ex mutua cõmittũt inuidia et
accusatione: q̄ dñs habet totũ. Et nota q̄ modus iste
30 predictus multũ regnat in vuallia. Et nõ solum pena
tp̄ali: vt dictũ est inuidos associãte ⁊ cõsequente: verũ
etiam pena eterna puniẽdi sunt in inferno positi: q̄ lo-
cus eis debetˀ triplici ꝯueniẽtia: visionis vicʒ volunta-
tis ⁊ religionis. ¶ Primũ patʒ ex p̄dictis: predictũ eñ
est. ã. e. c. 20. q̄ oculi inuidi sunt infirmi ⁊ indispositi:
talibus ergo locus ꝯueniẽtior est tenebrosus: ⁊ specia-
liter: q̄ excecati sunt a lumine: ergo congruũ videtˀ q̄
ad tenebras mittantˀ exteriores penarũ: q̄ tenebras ha-
bent interiores culparũ. Mittite inquit eũ in tenebras
exteriores Math. xxij. Et ratio bona hoc exigit quia si
opa luminosa ⁊ ꝓspera infirmitatẽ causabãt oculorũ:
inuidi nullo modo in celo sanari possent vbi mai⁹ est
lumen: ⁊ ꝓsperitas atq; felicitas abundãtior. Cum er-
go ꝯtraria cõtrarijs curentˀ: iustũ videtˀ: q̄ ille q̄ in lu-
mine infirmitatẽ ꝯtraxit ibi ponatˀ vbi nullũ est lumẽ
vel ꝓsperitas: de q̄bus infirmitatẽ suã augere posset.
Sicut ergo aquila pullos de nidu eijcere dicitˀ: q̄ solẽ
in sua rota intueri nõ pñt: ita de⁹ in iudicio de nido scʒ
celi: eiecit: q̄ nõ potuit videre lucernã donec extingue-
retˀ. j. Reg. iij. donec eẽt l miseria vl' aliq̄ infortunio: nec
eũ libẽter vidit cui inuidebat: nec de eo libẽter audiuit.
31 ¶ Secũdũ etiã ptʒ: q̄ voluñtas inuidorꝫ talis est disposi-
tiõis: q̄ de aliorꝫ ꝓsperitate sine pena nõ audit. Si ḡ in
celo eẽnt vbi maxia ẽ aliorꝫ felicitas: maximã hñent pe
nã: sed in celo pena esse nõ põt: ḡ nec inuidus. ¶ Ter-
tium insup patet: q̄ cum sint de religione ipsius Luci
feri q̄ voluit nimis singulariter videri: sicut ptʒ p hoc
q̄ dicit Esa. xiiij. Ascendã in celũ ⁊c̄. iustum est q̄ ibi
sint vbi ⁊ ipse est: q̄ licet plures l ordine suo habeat in-
uidos: tamẽ in ordine suo habet ꝓprietarios: sicut chri
stus in ordinibus suis habet voluntarie paupes nihil
habẽtes ꝓpriũ: q̄ sicut isti oĩa volunt esse cõmunia:
singillatim dicẽtes sine inuidia cõmunico Sapieñ. vij.
ita inuidi illa in quibꝫ singulariter videri vellent: eis
appropriare nitunt: ergo iustũ videtˀ: q̄ a christi religi-
one exclusi cum Lucifero mgr̄o suo eternaliter in clau
stro suo viuant: hanc nõ meã: ꝫ apl̄i credant esse sentẽ-
tiam Gal'. v. qui enumeratis operibꝫ carnis: que sunt
fornicatio: inuidia ⁊c̄. et infra inimicitie: dissentiones:
inuidie: homicidia: ebrietates ⁊ similia q̄ predico vob
sicut p̄dixi: qm̄ q̄ talia agũt regnũ dei non ꝯsequentˀ: ⁊
hec est reddino malicie illius Eccl̄i. xiiij. scʒ inuidi: de q̄
ad lrãʒ dr̄. ¶ Tales ḡ quorꝫ inuidia hic nõ pmittit aliq̄s
esse supiores q̄ in die iudicij videbũt oẽs esse supiores
pulchre repꝛhẽdit Criso. sup Jo. homel'. xlvij. dicẽs: q̄s-
re inq̄t nõ inuidẽt q̄ alij saluantˀ: ⁊ ipsi stant extra.

¶ Qui ḡ semp media querũt: ⁊ remedia quõ supiores Arti. vij.
esse pñt. In isto pũcto triplex remediũ q̄rere deberent:
ad hoc vt tũc supiores esse possent: rõnalis vicʒ cogita
tionis mũdi reuolutionis: ⁊ hũilis opatiõis. ¶ Quãtũ 32
ad primũ triplex est rõnalis cogitatio ab inuidia retra
hens. Vna inuidie penalitas ⁊ amaritudo: ⁊ oĩa ma-
la q̄ ipsam vt dictũ est ꝯcomitantˀ ⁊ subsequuntˀ. Alia
q̄ sumus vel esse deberem⁹ mẽbra vni⁹ corpis mystici
christi ⁊ ecclesie. Tertia q̄ in celo q̄bus gaudebit de bo
no alterius. Et p̄sumptio est: q̄ illi q̄ hic de bono gau-
dent aliorꝫ: q̄ ibi etiã gaudebũt sicut p̄sumptio est: q̄
ille q̄ accipit arram plenã postmodũ accipiat solutiõeʒ
et ecõuerso: q̄ illi q̄ arrã refutant de bono nõ gaudẽtes
aliorꝫ: p̄sumendũ est q̄ plena carebunt solutiõe. Sic ḡ
nũc cogita ne tũc inuidia cõtaminat⁹ erubescas Eccl̄i.
xxxj. ¶ Secũdo ab hac retrahere debet mũdi mutabi- 33
lis reuolutio: in q̄ videm⁹ q̄ ille q̄ alteri inuidet: vl' tp̄s
nocẽdi expectat: q̄ in aliq̄ videtˀ sibi ꝯtrarius: vel q̄ ei
prius nocuit ꝓ tũc reputat se hr̄e fortunã inferiorẽ: vel
nõ aptã seu desideratã: alter q̄ animo ꝯcepit ope pfi-
ceret: qñ ḡ rota fortune se vertẽte ad fortiorẽ puenit for
tunã: in q̄ se vindicare poterit ab illa vindicte: linguã
et manũ retrahat cogitatio mũdi: fortune cogitãdo: q̄
sicut ipse in fortuna debiliori tp̄s expectauit nocendi:
et inuenit: ita alius: si sibi nemo nocuerit vel supplanta
uerit: tp̄s expectabit nocẽdi illi: ⁊ forte inueniet: q̄ licʒ
vnda nũc sit depressa: iterũ surget: sic vnda sua aliquã-
do depressa: iterũ eleuabatˀ. Melius ḡ esset principijs
obstare q̄ꝫ mutuis inuidijs se destruere p verborꝫ pu-
gnas inutiles: ex q̄bꝫ oriuntˀ inuidie cõtentiones ⁊c̄. j.
ad Thio. vj. ¶ Tertiũ ptʒ p decretũ qd̄ dicit q̄ inuidia 34
curatˀ p suũ ꝯtrariũ p humilitatis vicʒ exercitiũ humi
lioribus seruiẽdo: de pe. di. ij. c. j. Simus ḡ deponẽtes
omnẽ maliciã: ⁊ omnẽ dolum ⁊ inuidiã ⁊ simulatiões
et detractiones. j. Pe. ij.

Ipocritarũ. Primo osten- I. vij.
dentˀ cõditiões ⁊ similitudines. Secũdo peri
culum. Tertio pena.

¶ Quãtũ ad primũ in malis triũ sequuntˀ ꝯditiones ⁊ Arti. j.
similitudines rerũ videlicet inanimatorꝫ: brutorũ ⁊ se-
ductorꝫ. ¶ Quãtũ ad res inanimatas: primo ꝯditionẽ 1
hñt ⁊ siĩtudinẽ stellarũ cadentiũ q̄ in libro Metheo-
rorꝫ assub vocantˀ: istis in duobꝫ assimilantˀ. ¶ Primo
q̄ videtˀ in celo de numero esse aliarũ stellarũ ⁊ nõ sũt:
ꝫ sunt inferi⁹ l aere ĩ supiori pre ab igne ad quẽ multũ
appropinquãt inflãmãte. Ita ipocrite videntˀ hoĩbus
adeq̄ri celestibꝫ: ꝯuersationẽ mẽdacitˀ in celo se hr̄e fin-
gũt in ipocrisi loquentiũ mẽdaciũ. j. Thio. iiij. ¶ Se-
cũdo: q̄ sic lumẽ illarũ est breue: q̄ cito cadũt: ita gau-
diũ ipocrite ad instar pũcti Job. xx. Nõ cuiuscũq; pũ-
cti: sed pũcti q̄ sub lr̄a ponitˀ. Pro q̄ est aduertendũ: q̄
pũctus sup̄ lr̄aʒ posit⁹: ipsam significare: ⁊ plus valere
facit. Pũctus vero sb̄ lr̄a posit⁹ ipsam lr̄am dãnat ⁊ de-
struit ⁊ nihil significare facit. Sic gaudiũ bonorũ qd̄
est de celestibꝫ: ⁊ supra nos bonorꝫ significat salutẽ: q̄
gaudiũ de illis in via est quasi arra de illis habẽdis in
patria: sicut dictuʒ est. I. vj. 32. Gaudiũ vero ipocrita-
rum: ⁊ quorũcunq; malorꝫ: qui de terrenis ⁊ inferiori-
bus principaliter gaudenter eos hic a deo derelinqui
facit Esa. liiij. Ad punctũ in modico dereliqui te: et in
futuro damnat: quãdo in puncto ad inferna descẽdũt
Job. xxj. Male ḡ punctũ cõmutant de superioribꝫ ad
inferiora cum lepicard. dom⁹ in qua ꝓponebatˀ tali no Exẽm
mine vocata fuisse fertur: in cuius porta scriptũ fuerat
tp̄e p̄decessorꝫ suorꝫ: porta patens esto: nulli claudaris

honesto: pūcto vo ibi posito: dom⁹ in oīb⁹ abūdauit:
q2 ab oībus diligebat᷑ ⁊ a deo tuebat᷑: sicut illa. E. iij.
4r. Gabardus vo punctū mutauit: illū ponēdo post
nulli: quo facto: domo ad miserias ⁊ paupertates ex dei
derelictione: ⁊ multoꝝ persecutione cadente: a superiori
suo tanq̄ʒ indign⁹ de domo eijciebat᷑. Sic ipocrita qui
punctū vt dictū est mutat: de domo dei eijcit᷑: ⁊ hac de
2 causa spes ipocrite peribit Job. viij. ¶ Secūdo simili-
tudinē ⁊ pditionē habēt cum tumbis mortuoꝝ seu cū
imaginib⁹ sup tumbas illas in duob⁹ punctis. ¶ Pri-
mo sicut ille q̄ facit imagines illas exterius opari inci-
pit: illasq̄ʒ ptes plus ornat ⁊ nō dat vitā interius: nec
multū de interiori curat decore: natura vo q̄ hominē
pducit viuum ecōuerso interius incipit a corde illisq̄ʒ
partib⁹ vitam influit: ⁊ ornare ⁊ saluare plus nitit᷑. sic
ipocrita de q̄ in ps. xxxviij. In imagine ptransit hō. s.
ipocrita imaginē facit artificialē exterius: ⁊ in apparē-
Exm tia pulchra: interis vo ⁊ in occulto putridā. Querenti
ergo q̄re sic faciūt melius vel veri⁹ respōdere nō pos-
sent: q̄ sicut respōdisse dicit᷑ quidā pictor: q̄ pulcherri-
mas fecit imagines: ⁊ turpes habuit filios: de q̄ cū sibi
loqueret᷑: dixit nō esse mirabile: q2 pinxit de die: ⁊ fin-
xit de nocte. Ita isti de die. i. in hoīum ostensione imagi
nes pulcherrime pingūt pūersanonis: s; in occulto cō-
mictūt spurcissima queq̄ʒ. Boni vo ecōuerso: plus ni-
tunt᷑ vitā ⁊ ornatū spūalē interiori hoī dare: pductio-
nē nature rōnē sequētes. Qn̄ g̃ istos tanq̄ʒ bonos ope
rarios: p mercede habēda vocabit illis tanq̄ʒ irrōna-
bilib⁹: ⁊ in naturalib⁹ operarijs dicet: ve vobis phari-
sei ipocrite: q̄ mūdatis qd̄ exteri⁹ est calicis ⁊ parapsi-
dis Math. xxiij. Rationabilius esset q̄ calix de q̄ deo
ppinare deberēt orationū: ⁊ ceteroꝝ bonoꝝ: ⁊ operum
pocula interius mūdaret᷑: aliter em̄ poculū nō recipit:
3 sicut pz. C. vj. 3. ¶ Secūdo q2 sicut sepulchra illa sūt
pulchra exteri⁹: interius vo plena squalorib⁹ ita isti de
quib⁹ saluator Math. xxiij. ve vobis pharisei ipocrite:
q2 similes estis sepulchris dealbatis. ¶ Tertio pomis
assimilat᷑ sodomoꝝ: q̄ exterius pulchra esse dicunt᷑: in-
terius vo plena sunt cinerib⁹: sic congregatio ipocrite
sterilis Job. xv. ¶ Quarto cōditionē sequunt᷑ speculi
fracti in q̄ due apparēt imagines: sic isti in occulto ostē
dunt imaginē dissolutā: in apto vo sunt sicut ipocrite
tristes Math. vj. ¶ Quinto domui assimilant᷑: q̄ inte-
rius forte nullā habet crucē s; multas sordes: sed exte-
rius cruces imprimunt᷑ multe: ne trāseuntes sup illam
mingant s; pp̄ter cruces domū illā quodāmō in reuerē-
tia habeāt. Nō sic tn̄ in omī tēplo vel eccl̄ia: q2 ibi pul
chriores sunt cruces interi⁹: vtpote deaurate q̄ʒ exteri⁹
In q̄ g̃ domo viderimus cruces: tn̄ mō extra: certissimū
est signū q̄ nō est tēplū dei: ita ipocrite: q2 nullā crucē
penitētie: vel saltē minus q̄ʒ pn̄t habēt interi⁹: exteri⁹
cruces multas fingūt penitētie: ne ab hoīb⁹ ptemnant᷑
sed vt sub hoc malicie velamine: ab hoīb⁹ honorent᷑ ⁊
qd̄ affectāt acq̄rant: salutatiōes vicʒ in foro: ⁊ primos
recubitus in cenis ⁊ vocari ab hoīb⁹ rabbi Mat. xxiij.
et audire rabbi mādnca Joā. iiij. Sed reuera dū cru-
ces solū habēt exterius certissime ostendūt se tēplū nō
esse dei: de q̄b⁹ Math. xxiij. pleni estis ipocrisi: ⁊ iniq̄-
tate. ¶ Sexto sunt statue mortue sup muros posite ci-
uitatis obsesse: qn̄ in ecclesie ponunt᷑ regimine: q2 sicut
statuis illis positis: maior videt᷑: nō est bellatoꝝ nume
rus: ita istis int᷑ alios positis: multiplicasti gentē: s; nō
magnificasti leticiā Esa. ix. ¶ Septimo auricalco assi-
milant᷑: ⁊ patet. ¶ Octauo sunt q̄si libri falsi sicut ostē
sum est. C. vij. 19. et. 20. et. J. v. 8. ¶ Nono cortex sunt
4 sine medulla: sic pz. C. xiij. 7. ¶ In natura vo siate.

Primo asini sunt diaboli: q2 sicut asini pp̄ter vanam
gloriā ⁊ laudē ⁊ lucrū multū laborāt: ⁊ faciliter pascū-
tur ventu vicʒ vane glorie. Alijs tn̄ asinis peioris sunt
pditionis: q2 asini despecti vel pauperē ducētes vitā:
nō multū dolent s; patiēter q̄dāmō sustinent: ipocrite
vo sm̄ Bern̄. volūt esse hūiles sine despectu paupes
sine defectu hn̄ vestiri: sine sollicitudine delicate nutri-
ri: sine labore: alijs adulātes alijs detrahētes. ¶ Secū-
do simie diaboli: q2 cū nō sint filij dei ad modū simia-
rū se facere fingūt in oīb⁹ virtutib⁹ excepta charitate:
queq̄d filios dei facere vidēt: sic ex auctoritate pz Cri
sosto. q̄ hr̄. D. ix. 17. ¶ Tertio sunt cigni inferni: q2 sic Cignus
cignus plumas habet albas: sed carnes dr̄ hr̄e nigras
ita ⁊c̄. Et iō sicut cign⁹ deposita pluma ad ignē ponit᷑
ita ipsi ad ignē inferni cū illo de q̄ Math. xxiiij. partēq̄ʒ
ei⁹ ponet ipocritis. ¶ Quarto strutionis hn̄t pditionē: Strutio
q2 sic strutio pēnas habet: s; nō in altū volat: ita tales
silitudinē hn̄t auiū ⁊ cōtēplatiuoꝝ q̄si ad celū volare
vellent: ⁊ tn̄ nō volabūt: q2 pēne strutionis similis est
Job. xxix. supple illoꝝ ptēplatiōi ⁊ pūersatiōi. ¶ Quin- 5
to lupi sunt infernales in vestimētis ouiū: de q̄bus sal
uator veniēt ad vos ⁊c̄. Bern̄. crede mihi sub habitu
religionis inueniēs cor peruersum. Sicut g̃ lupus: qn̄
vestit᷑ pelle ouina: ouis est mortua: ⁊ lupus viuit cui⁹
signū nō ex pelle: s; ex opib⁹ hr̄i pōt: ita in ipocritis vi-
ta ouina nulla est: sed lupina: cui⁹ rei certitudinē nō a
verbis nec ab exteriorib⁹ operib⁹ hr̄e poterit᷑: sic arbo-
ris naturā a folijs: s; a fructib⁹ eoꝝ cognoscetis eos: q2
teste decreto licet corpaliter: vt hoīes viuāt: tn̄ spūalit᷑
sunt mortui. xij. q. j. nolo. ¶ Sexto sunt noctiluce: q̄ in Nocti-
nocte hui⁹ seculi lucere videt᷑: s; in die alteri⁹ seculi tur luce
pissimi apparebūt: plusq̄ʒ de turpitudie sua erubescūt:
maiorīq̄ʒ opprobrio ⁊ derisione: ⁊ oīm admiratiōe di-
gni sunt ⁊ erūt: q̄ illi q̄ fuerūt aperte mali. Siquidē q̄
min⁹ opinat᷑: plus visū admirat᷑. Quid g̃ eis pdest h
ad breue tp̄s turpitudinē suā abscōdere sup q̄s in die
iudicij tot⁹ mūdus admirabit᷑: ne g̃ fueris ipocrita in
pspectu hoīm Eccl̄i. j. ¶ Septimo bestie assimilant᷑ de 6
qua hr̄. j. Mach. vj. q̄ Eleasar vidit bestiā loricatā lo-
ricis regis: credidit regē ibi esse: ⁊ tn̄ in veritate ibi nō
erat. Sic nōnulli videtes alios vestitos veste clericali
vel religiosa: armisq̄ʒ summi regis hūilitatis vicʒ ⁊ bo
ne vite: credūt in armis illis tanq̄ʒ in bonis viris deū
p sapiētiā ⁊ virtuosaʒ vitā inhabitantē vitā inuenire.
Sed securi⁹ ⁊ diligētius vitā illoꝝ palpātes inueniūt
bestiā. i. hoīem bestialit᷑ viuentē: vel statuā vita spūalē
virtutib⁹ ⁊ sciētia carentē. Sicut serui Saul credentes
inuenire Dauid i lecto: inuenerūt statuā coopertā pel-
lib⁹. j. Reg. xix. Et sicut discipuli christi credētes inue
nire christū in sepulchro non inuenerūt nisi sudarium
Joan. xx. id est, quoddā christi vestimētū. Et sicut Ja
cob inuenit tunicā filij: sed non filiū Gen̄. xxxvij. Ita
credens ⁊ querens inuenire hoīem sicut apparet sapiē
tē ⁊ sanctū ⁊ bonū christianū in fine dicet: q̄ solū inue
nit sudariū vel pelles ad bestiā cui cōgrue debere pote-
rit sic dixisse fert᷑ q̄dā qui aulā cuiusdā nobilis intrās Exm
vidēsq̄ʒ simiā de secta filioꝝ vestitā: q2 dorsuʒ ad eū ha-
bebat: filiū credidit eē dn̄i: cui cū reuerētia q̄ debuit lo-
queret᷑: inuenit esse simiā sup eū cachinātē: cui ille ma-
ledicens inq̄t: credidi q̄ fuisses iankyn fili⁹ dn̄i mei.
Ita i pposito vidēs ipocritas eē vestitos eisdē hūilitatis
et religiōis vestib⁹: q̄b⁹ vere filij dei vestiūt᷑: credūt eos
filios eē dei: s; ppius q̄s accedētes ⁊ fodiētes pietē inue
niunt abominationes maiores: q̄ʒ in simia cachinasq̄ʒ
inordinate pūersatiōis in his q̄ mutauerūt gloriā incor
ruptibilis dei: i silitudinē corpal᷑ imaginis hoīs: ⁊ vo-

lacrũ ⁊ quadrupedũ. Rom̃.j. de quibꝰ cõqueritˀ deus
Hiere.ij. dicẽs: pp̃ls meus mutauit gloriã suã in ido-
lũ: de quoꝝ quolibet dici potest ꝙ est tantũmõ habitu
in uẽtus vt hõ. Quõ ꝗ verã christianoꝝ gloriã que esse
deberet interiꝰ de vita bona: ⁊ ꝯsciẽtie testimonio mu-
tauerũt in similitudinẽ quadrupedũ multis ostẽsum
est exẽplis: tã in his q̃ dicta sunt in isto capitulo ꝗ̃ in
H.vj.1. vbi ostẽsum est ꝙ vulpiũ etiã habẽt similitudi-
7 nẽ. Quõ aũt in volucrũ trãsformarẽt similitudinẽ patet
A.xxv.15. vbi ostẽsũ est ꝙ milui gerũt similitudinẽ.
Quõ vero mutauerunt gloriã illã in similitudinẽ hoĩs
corpalis.i. quõ similitudinẽ tenẽt ⁊ seductoꝝ sequun-
tur conditionẽ. patꝫ.j. Josue.ix. In dolo gabaonitarũ:
q̃ externus simplicitatẽ q̃ multos deceperũt finxerũt: ſꝫ
intus duplicẽ habuerũt. ¶ Secũdo furibꝰ assimilanẽ:
qui de piscibꝰ ⁊ alijs rebus mediã petiam vel interio-
ra q̃ minus apparẽt furanẽ: ita isti corã deo ⁊ hoĩbus
furanẽ: ⁊ animam interius spoliant ⁊ nudã dimittũt.
¶ Tertio illius sequunẽ ꝯditionẽ de q̃ refert Agellius
Exem li.ij. athenienſiũ ꝙ cũ turpis vite esset: habitu tñ phi-
losophi vtebatẽ: phi inquit palio vtebatẽ in signũ vene-
rationis. Comã nutriebat in signũ virilis maturitatẽ.
Anulo ⁊ virga in signũ mgr̃alis dignitatis ⁊ regimi-
nis: sicut dicitẽ.iij. policraticon.c.ix. Talis ꝗ habitu tñ
phs ſm p̃dictũ Agelliũ venit ad Herodẽ cõsularẽ: ⁊
petijt ab eo denarios sibi dari at ille interrogauit quis
esset: at ille vultu sonituq; obiurgatorio phm se esse di-
xit: mirari ꝗ̃ se addidit cur querendũ putaret cũ vide-
ret: cui alius video inq̃t barbã ⁊ paliũ: ſꝫ phm nõdum
video. Tũc circũstantes dixerũt illũ hoĩem esse erratiꝯ
cũ: nullaq; re dignũ ⁊ nisi accipiat qđ petit: cõuitio so-
litũ rep̃hendere. Tũc Herodes: demus ait aliq̃d eis
huic tanq̃ hoĩes: nõ tanq̃ homini: ⁊ iussit ei dare pre-
cium panis triginta dierũ. ¶ Quarto histonã ad ꝓpo-
sitũ inuentes. H.vj.2. ¶ Quinto ꝯditionẽ sequunẽ il-
lius mulieris: de q̃ habetẽ. G.S.ij.39. ¶ Sexto ꝯditio-
nẽ habẽt falsoꝝ nũcioꝝ: q̃ arma portãt illoꝝ: quibꝰ nõ
seruiũt. ¶ Septimo ⁊ vltimo angeli sunt sathane: qui
transfigurat se in angelũ lucis cũ in rei veritate ange-
lus sit tenebrarũ.ij. Cor.xj. Cõditiões ꝗ predictas in-
8 uenit patꝫ: ꝙ omnis ipocrita neq̃ Esa.ix. Nõ solũ sibi-
ipsi: quẽ peccãdo destruit: oim p̃dictoꝝ sequẽdo ꝯditi-
onẽ: ſꝫ etiã alijs quibꝰ decipiẽdo nocet. Cuiusq̃dã no-
Fabula cumẽti modus p exemplũ patꝫ de fabula: qua fingitur
vulpẽ de leonis curia venientẽ: pennatis de unionibꝰ
querẽtibꝰ rñdisse: pacẽ inter illã ⁊ ipsas esse reformatã
in ppetuũ. In cuiꝰ rei signũ capite inclinato: q̃si humi-
litatis spm̃ ostẽdebat: vt sic a cordibꝰ illoꝝ omnis ferita-
tis amoueret suspitionẽ. Quibꝰ mãsuetudinis signis
visis: dũ ipsam ad domesticã recipent curiã ⁊ societatẽ
fecit ad qđ venerat nõ minꝰ nocẽdo ꝗ̃ potuit plusq; p
viã talẽ nocere potuit: ꝗ̃ si cum apta venisset malicia:
q̄ tunc illã nõ suscepissent: ſꝫ fugissent. Sic se habent
ipocrite ad omnẽ statũ locũ vel officiũ vel ꝓmotionẽ:
quã occupare cupiũt: fingũt enim se esse iustos: mũdos
et aptos: ⁊ optime se velle curã illam gerere ꝓmittunt.
Si vero priꝰ de aliq̃ facto fuerãt notati vulpino: fingũt
se modũ illũ oĩno deposuisse: meliusq; scii ꝙ hactenus
nosse estanẽ: pacẽq; inter ipsos ⁊ deũ atq; virtutes in-
terq; omnes bestias quibꝰ prius luxuriose viuendo: no-
cere ꝯsueuerãt asserũt p semp esse reformatã: q̃bꝰ audi-
tis verbis ⁊ visis signis: ⁊ ad ecclesie ⁊ aiarũ curas ad
seculiq; officia ⁊ ad domesticas q̃s desiderãt: q̃si in nul-
lo suspecti recipiunẽ amicitias: ⁊ sic simulator ore deci-
pit amicũ Prouerb.xj. factũ vero sequẽs ostẽdit ꝙ fur
nõ venit: nisi vt mactet ⁊ pdat. sic ostẽsũ est. C.x.21.

¶ Qđ quidẽ tanto licẽtius facit: quãto minꝰ suspectꝰ 9
habetẽ q̃nq; pulchriorẽ ⁊ humiliorẽ extra ꝯuersationẽ
ostẽdit: sicut pomũ putridũ: quãto exteriꝰ apparet pul-
chrius ⁊ maturiꝰ. Et sic moneta falsa quanto exterius
pulchriorẽ habet colorẽ: ⁊ argẽto similiorẽ. Et sic falsũ
sigillũ: quãto vero sigillo est similiꝰ: q̄ sic in oibꝰ istis po-
mũ totaliter putridũ: ⁊ moneta a pte falsa: ⁊ sigillũ dis-
simile oĩno: ⁊ canis latrãs ꝗ̃ occulte insidiãs: p tanto
meliora essent: p quãto minꝰ ⁊ tardius deciperent. Et p
tãto patꝫ ꝙ melior est inimicus apertus ⁊ manifestus: ꝗ̃
fictus amicus: q̄ apertos inimicos vel malos vel non
reciperent vel post receptionẽ facta illoꝝ diligẽtiꝰ atten-
derent: cautiusq; illoꝝ vitandũ fermentũ attẽderent.
¶ Qꝫ tñ in fictis amicis diligẽtius cauere docet exem- Fabula
plũ fabule: q̃ fingitẽ murẽ ꝓlem suã docuisse: ꝙ potiꝰ
insidias caueret cati: q̃ in angulo stando hũilitatẽ fin-
git: caput q̃si mortuũ deprimẽdo: ꝗ̃ galli q̃ capite ver-
sus eũ venit eleuato. Sic etiã christus docuit suos di-
scipulos: cauete a fermẽto phariseoꝝ Math.xvj. Et at-
tendite a fermẽto phariseoꝝ ꝙ est ipocrisis Luc.xij.
¶ Sed cũ tot exẽplis ostẽsũ est ꝙ piculosior est socie- Arti.ij.
tas ipocritarũ ꝗ̃ apertoꝝ maloꝝ quõ saluari potest ꝙ 10
cantor parisiẽsis dixisse legitẽ: vtinã inq̃t oẽs p̃lati essẽt
ipocrite: q̄ tũc malũ alijs nõ darẽt exẽplũ: cuiꝰ dictũ
tot de causis saluari põt. ¶ Primo q̄ licet sint piculo-
siores in decipiẽdo: pauciores tñ pdunt exẽpla danda.
¶ Scđo licet nõ sibiipsis: sunt tñ alijs fructuosi: mo-
dũ habẽtes formicarũ: q̃ grana extra foramina ad sic-
candũ ponere scribunẽ: q̃ ab auibꝰ asportanẽ. Ita duꝫ
isti extra in lumine solis facta ostẽdunt virtuosa: alij exẽ-
plũ ab illis opibꝰ capiẽtes fructũ illoꝝ asportãt opati-
onũ. ¶ In h̃ etiã facto ꝯditionẽ sequunẽ Simonis sy-
renẽ: q̃ nõ ad suã ſꝫ ad nr̃am vtilitatẽ christi crucẽ por-
tauit. Sic vos ipocrite: sic vos nõ vobis vellera fertis Vergiliꝰ
oues: sic vos nõ vobis mellificatis apes q̄ seminatis
secus viã: ideo nõ vos ſꝫ volucres celi comedunt illud
Luc.viij. Ideo ablata est messis ĩ die hereditatis: ⁊ do-
lebit grauiter Esa.xvij. q̃si scꝫ ad illos sicut ad ficum
Marci.xj. veniet in q̃bus: q̄ fructũ in eis nõ inueniet
maledicet: sicut ille maledixit quando iterũ ad vos ve-
niet: sicut venit ad arborem fici Luc.xiij. de qua dicit
ad cultorẽ vinee. Ecce tres anni sunt: ex q̃ venio: que-
rens fructũ in ficulnea ⁊ non inuenio: succidite illã vt
q̃d terrã occupat: q̃si iterũ illis cũ lampadibꝰ veniẽtibꝰ
extinctis: q̄ oleũ bonoꝝ operũ alij ⁊ nõ ipsi collegerũt
dicet nescio vos: q̄ sic nõ habẽtes oleũ ĩ vasis suis: ita
nõ veniet in ꝯspectu eiꝰ omnis ipocrita Job.xiij.
¶ In q̃ ipocritarũ notatur pena iusta quidẽ ⁊ certa: ⁊ Arti.iij.
inexcusabilis. ¶ Primũ patꝫ: q̄ sic monetã vel sigillũ
regis falsificans iuste morte punitẽ capitali: ita ipocrite q̃
sub colore auri vl' argẽti.i. pulchre ⁊ honeste ꝯuersatio-
nis: vitã seu aiam interiꝰ omnĩ false monete materia de-
biliorẽ ⁊ turpiorẽ abscõdũt. A q̃ extrinseco colore pec-
catũ illoꝝ nomẽ traxit: q̄ crysis grece.i. ꝙ fingẽs aurũ
latine. ¶ Secundũ patꝫ Math.xxiij. p totũ capitulũ in 11
quo ad maiorẽ pene illoꝝ certitudinẽ: vitas eis septies
certã ꝓmittit dãnationẽ: septies eis ve replicãdo: ꝙ de
alijs petõribꝰ forte nõ legitẽ fecisse. ¶ Tertiũ ex verbis
patꝫ bti Gregorij.xvj. moꝝ: ipocrite in q̃t ante districtũ
iudicẽ excusationẽ hẽe nõ poterũt de ignorãtia: q̄ ante
oculos hoim̃ oẽm modũ scitatis ostẽtant ipi sibi sunt
testimonio q̄ bñ viuere nõ ignorãt. ppt causas ꝗ istas
propheta de futuro quasi de p̃terito ꝓpter eius rei de q̃
loquitẽ certitudinẽ loquens ait: possedit tremor ipocri-
tas Esa.xxxiij. Nota.O.vj.32. Nota auctoritatem
Bern. de ipocritarũ pena. P.iij.2.

I.viij. I Re. Primo ostēdit distin
ctio. Secūdo iracūdoꝝ piculū. Tertio vili-
tas seu turpitudo. Quarto ꝙ iracūdi nō sunt ꝓuocā-
di: sȝ poti⁹ est eis cōpatiēdū. Quinto ꝓuocātiū piculū
Sexto tā ꝓ ꝓuocāte q̄ ꝓ ꝓuocato ostēdent remedia.
Arti.j. ¶ Pro primo est qđ dicit phūs in .iiij. Ethicoꝝ ꝙ vicȝ
quidā habent iram felleā acutā. s. q̄ cito irascunt: ꝛ cito
1 pacificant: ꝛ hec est hūana: ꝛ min⁹ mala: q: ſm Aug.
in regula religiosoꝝ: melior est q̄ q̄uis sepe ira tentet:
et ad impetrandā veniā ei cui se fecisse agnoscit iniuriā
sepius inclinat: q̄ȝ q̄ tardius irascit: ꝛ ad veniā peten-
dā tardi⁹ inclinat. ¶ Alia est durabilis in corde ꝛ hec
est diabolica: q: humanū est cadere: diabolicū ꝑseuera
re. Hec secūda licet nōnullis cōueniat: aliq̄ tñ illā mu
lierib⁹ specialiter appropriāt q̄dā allegātes ꝓuerbiū
gallice: qđ scriptura ꝯfirmat Eccl. xxv. Non est inq̄t
ira: sup iram mulieris. ¶ Tertia est crudelis in exterio
ri vīdicte: ꝛ hec est peior: q: sicut dr̄ Eccl. xxiij. duo gene
ra abūdāt in peccis: tertiū adducit iram ꝛ ꝑditionē.
Arti.ij. ¶ Talis vo ire piculi magnitudo pȝ tam ex dāno qđ
infert ipsi irascēti: q̄ȝ ex dāno qđ infert illis q̄b⁹ irascit.
2 Ipsi vo irascēti multiplex infert dānū. ¶ Primo nāq̄
ei omne bonū aufert: q: deū ꝛ angelos de ipso fugat: q:
sicut peregrin⁹ vel nobilis hospes nō libēter declinat
ad hospitiū plenū ꝯtentiōe ꝛ crudelitate: imo si hospi
tiū ibi accepisset de illo recederet: qñ videt ꝙ pacem ibi
hēre nō pōt: ita de⁹ ꝛ angeli faciūt: ꝙ meli⁹ est habita-
re in domo deserta: q̄ȝ cū muliere. i. cū aīa rixosa ꝛ ira-
3 cūda Prouer. xxj. ¶ Secūdo impedit ne bonū inibi fi-
at vbi morat: nec cogitādo: nec loquēdo vel operando:
q: de illo ꝯ quē irascit: nō sinit bñ cogitare vel loq̄ vel
bene erga eū opari: sȝ in tot erga eū ipm̄ ponit suspitio-
nib⁹: ꝛ amaritudinib⁹ ꝙ si illū cū aliquo loq̄ viderit:
suspicat: ꝙ ꝯ ipm̄ loquat licet nō plus de illo cogitet:
q̄ȝ ille q̄ dormit: nec scit plus q̄d ille loquit q̄ȝ scit ille q̄
dormit: q̄d ḡ loquor. Si insup viderit aliquē cū eo so-
cialiter loq̄: vel amicabilit se ad illū hēre: licet amicus
suus sit: min⁹ illū diligit: ꝛ ꝯ illū etiā irascit: si ad lon-
ginquas equitet: vel ad loquendū cū potētib⁹ vl' dñis
trāseat: suspicat: ꝙ ꝯ eū sit ad malū suū ꝓcurandū vel
bonū impediendū. Si ꝓspēret vel a vicinis diligat:
dolet. si male ei ꝯtingat letat: q̄si iratus est eis: in Ps.
xvij. Criso. in homel. xxx. Sicut amāti oīa placēt que
qui amator facit: ita q̄ aliū odit q̄cūq̄ agit displicent.
Tertio oē malū infert idignatiōnē vicȝ ꝯtumeliā: vin-
dictā: tumorē mētis: rixā: q: vir iracūdus ꝓuocat rixas
Prouer. xv. ¶ Quarto ad oē malū ducit: q: sicut illū
q̄ offendit diabolus ad infernū ducit ꝓpter factū ma-
lū qđ fecit: ita excessiue irascentē ꝛ ꝯ rōnē vindictā ap-
petentē eadē ducit via ꝓpē irā: ꝛ sic in inferno in id in-
cidit iracūdus: ꝙ maxime vetat: illi⁹ vicȝ ꝯ quē irascit
societatē cū sicut ille facto: ita tu ira thesaurizas tibi irā
4 in die ire Ro. ij. ¶ Quinto viam p̄cludit picula ista
euadēdi. Primo q: pctm̄ subtile est: ꝛ raro de illo cōfi-
tent. Secūdo licet de illo ꝯfiteant: raro tñ famā vl' alia
bona que ille ꝯ quē irascit: amisit restituūt. Causa vo
vtriusq̄: q̄re vicȝ nec bñ de h̄ sunt ꝯtriti ꝛ ꝯfessi nec fa
mā lesam restituūt est: q: oīs irascēti videt ꝛ male ira
sua iusta. vñ ꝛ dicitur: iuste irascor ego Jone. iiij. Hoc iō
maledicit: q: quēcūq̄ offenderunt sp tñ ira in corde: ꝛ
vindicta in lingua vel manib⁹ prohibita: licet iusta sit
ꝯcessa correctio ꝛ p̄dicta sequent picula in ipso irascēte:
si ira sit vehemens ꝛ lōga: q: sic tēpestas breuis nō oīa
destruit: sed durabilis: ita ira de q̄. j. Mach. j. Facta est
ira magna sup ꝓplm̄ valde. Secūdo est piculosū illis

quib⁹ irascit. Primo: q: sicut vas vacuū sup oēm faci- 5
lime tangentē sonat: ita stultus iracūdus faciliter ꝯ vo
luntatē tactus sup tangentē maledictiōib⁹ ꝛ impꝓpe-
rijs ꝛ secretoꝝ reuelatiōib⁹ sonat: q: stultus statim in-
dicat irā suā Prouer. xij. ¶ Secūdo q: sic canis furio-
sus in appropinquātē insilit: sic etiā gladi⁹ acut⁹ tan-
gentē incaute faciliter ledit: ita in ꝓposito. Sicut ḡ so-
cietatē fugere deberes canis furiosi: ita noli esse amicus
hoi iracūdo Prouer. xxij. Quia sic Sathan inter filios
dei Job. j. Et sic ignis in spinis in Ps. cxvij. ita iracūdi
exardescet sic ignis irā in Ps. lxxviij. inter dispositos
¶ Hui⁹ aūt pctī vilitas pȝ atq̄ ma- (ad melācoliā. Arti.iij.
gnitudo. ¶ Primo ex h̄ pȝ ꝙ imaginē dei in aīa. s. vi-
lissime mutat ꝛ deturpat: q: sic imago faciei relucet cla 6
re in aqua clara ꝛ stāte: seu i speculo mūdo nō in aqua
fortissime mota vel in speculo imūdo: ita imago dei in
aīa pacifica ꝛ mūda: nō aūt i illa q̄ ira fortissime agitat
et deturpat: q: iracūdia est animositatis ei⁹ subuersio
Eccl. j. ¶ Secūdo ex h̄ ꝙ de hoīe facit nō hoīem: q: hō
naturaliter est aīal nā mansuetū. Cū ḡ ira istā destruat
mansuetudinē hoīs: ꝓ tāto destruit naturā: ꝛ ꝓ tanto
de hoīe facit nō hoīem. Et sic intelligi pōt qđ dic̄ Hu
go de scō victo. Superbia inq̄t mihi tollit deū: inuidia
ꝓximū: ira meipm̄. Et si ꝯ hoīm sit naturā: maxime tñ
est ꝯ statū ꝛ naturā magnoꝝ: in q̄b⁹ maxima debet esse
modestia ꝛ min⁹ de ira: in cui⁹ rei signū: rex apū scribi
tur aculeo carere. Et i ista hoīs imutatiōe: nō imutat
ꝑ irā in nihil oīno: sȝ i silitudinē mutat rerū inanima-
tarū: ꝛ bestiarū ꝛ diaboli ministroꝝ. ¶ Primū in ope
ostēdit molaris: q: sicut ille ferramēta acuit: ita mola-
ris inferni: hō iracūdus intēdit litē: ꝛ vir peccātor turba-
bit amicos: ꝛ in medio pacē habētiū imittet inimicitiā
Eccl. xxviij. Huiōi aūtē lapidis motores sunt q̄ ipm̄ 7
ad iras ꝓuocant ꝛ vindictas: dicētes: sic fecit ꝯ te vel
dñm tuū vel sic locutus est ꝯ te: cogitate ꝙ de magno
estis genere: ꝛ potēs in parētela: ꝛ dñio: nō patiari ta-
lem ꝯtentū i multū: si essem sic vos: sic me de illo vindi-
carē: ꝙ multi de illo loq̄rent: ꝛ suo exēplo cauerēt nobi-
les ꝯtemnere. Sic exacuit Jesabel Achab. iij. Re. xxj.
dicēs: grādis auctoritatis es: et hñ regis regnū isrl' ꝛc̄.
¶ Secundū in natura. Primo ostendit bufonis: qui Bufo
ꝓuocatus: veneno inflat: sic ira tumescere facit mentē
ꝓpter qđ vna filiarū eius timor vocat mentis. ¶ Se-
cundo idē in natura antiquarū ostendit auiū: que po-
tius moriunt: q̄ȝ domesticent: Ita nōnulli iracūdorū
potius mori volūt: tam corpalr: q̄ȝ spūalit: q̄ȝ domesti
cari: quib⁹ sic mortuus dici potest: ꝙ virum stultū in-
terficit iracundia sua Job. v. ¶ Ex quibus sequit: ꝙ
de verbis irati non est multū curandū: quia exquo re-
bus inanimatis assimilat et bestijs: sicut nec cōtra so-
nitum molarū irascitur quis sapiens: nec contra rugi-
tum animalis: ita nec de irati verbis: quia sicut fremi-
tus leonum: ita et regis ira Prouerb. xix. Huic cōcor-
dat decretū dicens: ꝙ quicquid calore ire fit: nō est im-
putandū: nisi assit iteratio vel perseuerantia. ij. q. iij. si
quis iratus. ¶ Tertiū in illorum ostendit operibus: 8
que ostendunt eos primo venatores esse in curia dia-
boli: quia sicut venatores canes vocant ad venationē:
ita iracundus homines ad vltionem. ¶ Secundo in-
cendiarios: tam suipsius: q̄ȝ aliorum. Nam sicut et
Zambri. iij. Reg. xvj. seipsum et domum suam pro-
uocatus incendit: ita isti faciliter ira incendant ꝛc̄.
faciliter dico: quia sunt sicut domus palearū: que fa-
ciliter accenditur: et circumstantes inflammat: sic isti:
et ideo iracundi galice alumaylles vocantur. id est. ma
teria qua alia inflammatur. Sicut ergo stultus dice-

rē apud hoīes qui domū ꝓpriā cōburerēt: vt eaā domū vicini cōsumeret: ita apud sapiētes stultissim⁹ reputatꝰ: q̄ aīam ꝓpriā: ꝛ oīa bona p̄dicta amittit: ꝛ mala incurrit: vt vicinis suis noceat. Et sic pōt itelligi qḋ dicit Seneca li.iij. de ira: ꝙ vicī ira est miserabilior oī vicio. Nā auaricia aliq̄d acq̄rit: alia vicia voluptatē
9 habent: sed ira possessorē suū incendit. ¶ Si q̄s vo vilitatē hui⁹ pctī: q̄ȝ vile scȝ in seipso sit: speculū suū respiciat aliū vicȝ iratū: vt si exēpla p̄dicta nō mouēt: tanq̄ȝ minus visa: exemplū saltē moueat ꝛ doceat ad qḋ videndū nos inuitat Criso. sup Joan. homel.iiij. dicēs. Si vis inquit scire: quantū malū ꝛ deforme sit irasci: assiste alijs in foro litigātibꝰ: ꝛ videbis pugnātes furētes velut insanos igne emittūt oculi: os spumat: vult⁹ tumet obtenebrata ꝛ ebria mens: hoc nō videt: sed ad domū redeūtes: maiorē habent dolorē: cogitantes ibi fuisse q̄ erāt p̄sentes cogitātes amicos quos turbauit: et qui verecūdabanꝰ: ꝛ inimicos quos letificauit. Et si plaga ex ira secuta fuerit: maior sequiꝰ timor: q̄ȝ licet febris eū occidat: ipse tñ ꝑcussor timere habet. Ex quibꝰ verbis ptȝ: ꝙ ira facit talia cōmittere de q̄bꝰ solet post
Exēm hoc multū dolere: sicut ptȝ ꝑ decretū in q̄ factū Theodosij imꝑatoris recitatꝰ: quō fecit in ira quādā multos occidi in thessalonica: de quo postmodū multū doləs: ordinauit ꝙ nll'a talis principū sentētia effectui ab executoribꝰ demandereꝰ ante triginta dies post sententiā datā: sicut ptȝ.xj.q.iij. cum apud thessalonicā vt interim impleri possit: qḋ iubet apl's dicens: date locū ire Roā.xij. ne sibi vel alteri iterū ꝯtingat: qḋ prius cōtigit in thessalonica videlicet q̄ñ per iram homicidij fraternitas deperijt. Sapieñ.x. In quo ptȝ: ꝙ ira viri iusticiā dei nō opaꝰ Jaco.j. Nota. C. xvj.3.
Arti.iiij. ¶ Ex q̄ excessiue iracūdus tot mala incurrit: ꝛ facit: vt p̄dictū est: patet: ꝙ nō est ꝓuocādus: de illo nāq̄ȝ veri
10 ficari debet ꝓuerbiū: quo gallice dicꝰ: ne excites canē dormientē: sed magis est benigna supportatiōe: ꝛ compassione supportādus: sicut corpus sanū ꝛ membra fortia supportāt infirma ꝛ debilia: quantūq̄ȝ sint illis nociua ꝛ nō ea plus debilitāt vel ledunt. Sic libēter suffertis insipiētes cum sitis ipsi sapiētes.ij. Cor.xj. q̄ȝ licet in aliquo vobis nociui sint: in alijs tñ vobis vtiles sunt. Quia dum angustijs peccata via in aliq̄ purgāt: corā illo q̄ oīa peccata hoīm in tribulatione dimittit a multis nos malis liberant ꝛ virtute patientie animā perfectiorē faciūt: humiliter sustinentiū ꝛ supportātiū. Cum q̄ beneficijs obligemur ad ꝯsimilia: conuicijs vo a malis liberemur: patȝ ꝙ meliora sunt vulnera talis amici: q̄ȝ fraudulenta oscula talis odientis Prouerb. xvij. ꝛ ꝙ melior est ira risu: q̄ȝ ꝑ tristiciā vultus anim⁹ corrigiꝰ delinquētis Ecci.vij. Et si ille q̄ ex ira vel melancolia tedia infert: vtilitatem nō intendat: sustinētis voluntati inordinate est compatiendū: plusq̄ȝ damno qḋ sibi infert dolendū: q̄ȝ maiorē sibi facit iniuriā: tediū vo illa tum humiliter supportandū est ꝓpter dei reuerentiā: qui ex illo patiētie elicit vtilitatē. Ne q̄ memor sis iniurie fratrū tuoꝝ Leui.xix. Sed humiliter respōdeas ꝛ patiēter sustineas ꝛ remittas ꝛ diligas: vt ꝑ tuā bonitatē destruas inimicū ꝛ vltorem. Nō enī meliori modo te de inimico tuo vindicare poteris: q̄ȝ aut in inimicitia sua ꝑseuerabit: sic pena eius in inferno augmētabiꝰ qḋ tñ intēdere nō debes: aut ira supata ad amiciciam cōuerteꝰ ꝙ tali modo frequēter accipit: ꝙ verbū dulce mollificat animos: ꝛ mollis responsio frāgit irā et sermo durus suscitat furorē Prouer.xv. sicut ostensum est. D.vj.33. et. D.v.6.
Arti.v. ¶ Quale autē sit periculū gratis ad iram ꝓuocantiū:

exemplis ptȝ beati Grego. iij. dialogoꝝ vbi de quadā 11
scribit muliere q̄ dum impudice accessit ad quendā heremitā nomine Martinū ipm offendit ipaq̄ȝ eodē die Exēm
mortua fuit. Et primo dialogoꝝ.c.ix. de quodā scribit qui quendā bonū virū ad iracundiā concitando eodē die subito mortuus fuit: nec mirū q̄ȝ inquit idē beatus Grego. cum vir sanctus ad irascendū trahiꝰ: q̄s alius ad irascendū nisi eius inhabitator deus excitat: q̄ dicit si me ad iracundiā ꝓuocaueritis: gladi⁹ deuorabit vos Esa.j. ¶ Licet q̄ multi pctōres iram dei incurrāt. Primo de supbis: q̄ sicut serui post pactū a dn̄is recedētes eisq̄ȝ ꝯtumaces fiunt: ita simulatores ꝛ callidi ꝓuocāt irā dei Job.xxxvj. ¶ Secūdo inuidi: sicut discordātes iram incurrūt cantoris Numeri.xij. Locuta est Maria ꝛ Aaron ꝯ Moysen: supple ꝛ inuidia q̄dāmodo: ꝛ sequiꝰ iratus est dn̄s valde. ¶ Tertio auari sicut fures irā iudicis Esa.lvij. ꝓpter iniquitatē auaricie eius iratus sum. ꝛ ꝑcussi eū. ¶ Quarto gulosi: sicut ꝑmittētes equā intrare nauē irā dn̄i nauis incurrūt Ps. lxxvij. Cū adhuc esce eoꝝ essent in ore ipsoꝝ: ira dei descendit
sup eos. ¶ Quinto accidiosi: sicut terra sterilis coloni 12
et nūcius piger irā eius q̄ misit illū Nūeri.xj. Interea ortū est murmur ꝓpli q̄si dolentiū de labore ꝯ dn̄m qḋ cū audisset irat⁹ est. ¶ Sexto luxuriosi: sic adultera irā mariti: sic patuit in effectu vindicte diluuij ꝛ sodomorū: sup q̄s effudit irā indignatiōis sue Treñ.iiij. ¶ Septimo tñ ꝛ vltimo specialiori q̄dā rōne ad irā ꝓuocātes: ꝛ irā in corde retinētes: irā dei incurrūt vt modo q̄ peccāt puniāꝰ. Qui q̄ ꝓuocādo irā in alijs inardescē faciūt: vel ipām retinēdo in corde suo inflāmāt: iustū videꝰ: ꝙ ira dei ad vindictā ꝯ illos inardescat: sicut ira regis ꝯ volētes suos verberare: vel grauare vel occidere in sua presentia eos igne exteriori inflāmet: q̄s interior ignis retinendo inflāmauit Mat. xxij. Rex iratus est et missis exercitibꝰ: ꝑdidit homicidas illos.
¶ Remedia vo p̄dicta mala tā culpe q̄ȝ pene rōnabiliter impeditiua i generali sunt tria. Cogitatio: obturatio: meditatio. ¶ Cogitatio sui status: sui finis: ꝛ alioꝝ Arti. vj. 13
exēpli. Sui stat⁹: quē habet: ꝛ quē hīc pōt: irā dissimulādo. Cogitatio enī stat⁹ quē habet: irā destruere dicet: q̄ȝ cū nā hūana sit nobilis: iras: ꝯtumelias ꝛ opprobria ꝯtemnere dicet: ꝛ specialiꝰ illi q̄ nobiles vocanꝰ: ꝛ ponit exēplū ad h̄ Seneca.iij.li. de ira. Sicut inq̄t imanis fera ad latratū canū leta respicit: ꝛ sicut scopulus ꝯ fluct⁹ ingētes incōcussus stat: ita q̄ non irasciꝰ imobilis stat. Sed h̄ vere ꝓpriū est magnitudinis nō sentire se ꝑcussum iniurijs. Cogitatio enā stat⁹ quē hīc posset ꝑ meriti thesaurū quē dissimulādo multiplicat: ꝛ de suis pctis veniā ipetrat: qḋ ꝑ argumentū oñdiꝰ a ꝯrio sensu. Si ille irā dei ꝛ pctōꝝ mereꝰ mltitudinē: q̄ irā reseruat: q̄ȝ inanit a deo pctōꝝ petit medelā: iuꝰ illud Ecci.xxviij. hō hoī reseruat irā: ꝛ a deo q̄rit medelā: q̄ a ꝯrio sensu: et patȝ. vide Criso. q̄ aliā ad ꝓpositū assignat rōnē. D.
vj.32 ¶ Secūdo cogitatio finis: sic enī copulatio mrimonij: cā est ꝯcordie int amicos: ita dicit esse cogitatio 14
mrimonij: ꝙ erit int oēs in morte q̄ñ q̄libet alteri⁹ parē erit terre. s. q̄ est oīm q̄dāmō mr̄ maritabiꝰ. Memento ergo nouissimoꝝ: ꝛ desine inimicari Ecci.xxviij. Nō
M.xj.105. ¶ Tertio ꝯsideratio aliquoꝝ exemploꝝ. Exēm
Valeri⁹ nāq̄ȝ scribit de quodā: q̄ inueniꝰ rusticū: ꝛ cū q̄rereꝰ: q̄re de illo vindictā non accepit rn̄dit: acciperē: nisi essem irat⁹ sciebat ꝙ amor ꝛ ira ꝑuertūt ꝛ excedere faciūt i iudicio. Plato etiā fm Valeriū li.iiij. discipulum quendā culpabilē inueniēs: alteri eum misit corrigendum: quia ipse iratus erat: et hoc rationabiliter: quia iniustum videꝰ: ꝙ in ira aliuum non corripiat: qui

deū orāt dicens: dñe ne in furore tuo arguas me: neqȝ
15 in ira tua corripias me. in Ps. xxxvij. ¶ Scōm videli-
cet quō etiā obturatio iram destruit: ꝛ destruentē post-
modū letificat: exemplū patz de volente candelā extin-
guere: illā obturādo: ne spiramē exire possit: extinguit.
si vo cōbustibilia inuenit plus accēdit. Sic ī ꝓposito:
qui displicētia audit: si verba multiplicat: ꝛ incōueniē-
tia: q: in multiloquio nō deerit peccm̄: si vo os obturat
et spiramē ire itꝫ iterū irrudit: exēplo Saul q̄ iniurias ma
ledicoꝝ dissimulabat. j. Re. x. et exēplo Dauidis: q̄ ad
iniurias ꝛ opprobria semeȝ nō rn̄dit. ij. Re. xvj. dicēs:
posui ori meo custodiā ꝛc. Ps. xxxviij. iras extinguit:
q: q̄ odit loquacitatē: extinguit maliciā Ecci. xix. Qui
ergo dissimulat iniurias: callidus est: fatu⁹ irā suā stati
indicat Prouer. xij. glosa. Natura ire est vt ꝓlata ma-
gis ferueat: occultata languescat. ¶ Post vo talē extin
ctionē: letat̄ extinguens: sicut victor sui ipsius: sicut le-
tat̄ victor inimici. vn̄ Criso. sup Jo. homel. iij. Lauda
sti te: qn̄ irā cōtinuisti vel qn̄ in verba ꝓrupisti: qn̄ vi-
ctus es: vl' qn̄ vicisti: imo ꝛ accusam⁹ nos inq̄t: ꝛ vere
condamur etiā nullo redarguēte ꝛ multa penitētia su-
peruenit: ꝛ rerū ꝛ verboꝝ. Sed cū nos supaim⁹: gau-
dem⁹. Sed dicis si nō rn̄deo deridebūt me: sapiēs nō
16 insipiētis gloriā queras. ¶ Tertio vo ad istā extinctio
nē multū iuuat: boni viri inter notos meditatio: quē
et ꝑs que pacē erubescit ꝑ se petere reqrere deberet vt de
pace tractaret: q̄ ad h̄ media adducat p̄dicta. Addens
etiā quō alioꝝ serui: multa sub regib9 ꝛ dn̄is sustinēt:
ne seruitiū vel ꝓmotionē amittant: ita nos ne scꝫ celū
amittamus: quō etiā sustinere poterūt penas eternas
cordi duro debitas: sicut patz. D. x. 3. q̄ verbū amarū
sustinē nō pōt: q etiā remittere vl' dissimulare: nec est
verecūdū hoi: nec ei⁹ parētele: nisi ei cui verecundū est
imitatori esse christi ꝛ oīm sctōꝝ q̄ nobiliores fuerunt:
et tn̄ remiserūt imo ecōuerso: te de spūaliter ceco vel in-
firmo verecundū est vindicare: p̄dictis ergo infirma-
tas nō te superaret ira tua Job. xxxvj.

J. ix. Judicū taz eccl'iasticoꝝ q̄
secularium. Prio ostendet̄ electio. Scdo quali-
ter in iudicādo se hie debeāt. Tertio q̄liter ꝑsonarū ac
ceptionē ꝛ auariciā fugere debeāt. Quarto bn̄ iudicā-
tiū ꝛ auariciā fugientiū meritū. Quinto q̄les errores
nōnullos iudices associāt. Sexto illoꝝ respōsio cū re-
probatiōe. Septimo ꝛ vltimo illoꝝ ostēdēda est pena.
Ar. j. ¶ Circa ad primū nullus in officio iudicis vel cuius-
cūqȝ prelāti: in q̄ sibi alioꝝ ꝑtinet regimē poni vel ad il-
1 lud eligi vel ad illud admittere deberet: nisi cū illis cō-
ditiōib9 ostēsis. E. ij. articulo. v. ꝑ totū. Etiā virtutes
habeat quatuor vicȝ: scientiā seu prudentiā: q̄ sciat q̄d
agere debeat: ne decipiat̄ et decipiat: sicut oculos sine
visu: ꝛ sicut speculator cecus sup castrū obsessum: vel
cecus pastor sup oues inter lupos. Qz aūt in eis maior
reqrat̄ prudētia ꝛ scia: natura docet naturās: ipse vicȝ
deus in operib9 suis quantū in opib9 suis: natura se-
quit̄ naturata: a q̄ sola rōnalis deuiat natura. ¶ Pri-
mū ptz: q: ipse deus maiorē scientiā posuit in angelis
supmis q̄ habēt inferiores purgare: illuminare: ꝛ ꝑfi-
cere: ꝛ ꝓ tanto gubernare: q̄ȝ in inferiorib9 ꝛ guberna-
tis. Maiorē insup claritatē posuit in planetis: q̄ habēt
alios illumināre: sicut ptz de sole: maiorē etiā apparētiā
et luminositatē ꝛ claritatē posuit in corpib9 celestibus
q̄ habēt inferiora suo motu gubernare: q̄ȝ in istis infe-
riorib9. ¶ Hanc etiam ꝯditionē sequit̄ natura omniū
aialiū q̄ visuz posuit in capite: turpe enī ꝛ mōstruosuz
et ꝯtra naturā esset: q pedes essent oculati: ꝛ caput ocu
lis ꝛ visu careret: sic in ꝓposito. ¶ In oībus istis g̃ na 2
turarū ꝯditiōib9 ostēdit̄: q maior sciētia reqrit̄ ꝛ pru-
dentia in his q̄ q̄ ad iudicia: vel q̄cūqȝ regimina p̄po-
nunt̄: ipsis nāqȝ dicit̄ Esa. j. querite iudiciū. i. sciam et
modū iudicādi sicut Salomō. iij. Reg. iij. Et. ij. Pa-
ral. j. Qui petiuit sapientiā iudicādi subditos: in q̄ pe-
titione multū deo placuit: Ita illi q̄ alios iudicare vel
regere habēt: aliter nunq̄ȝ bn̄ regerēt: q: licet sapiētes
habeat iudex vel dn̄s ꝯsiliarios: vel assessores si corru-
ptibiles sint: vt p̄ce vel p̄cio vel timore vel amore fle-
ctant̄: q̄ quidē in eis potius q̄ȝ in dn̄is vel iudicib9 ca-
dere pn̄t ꝛ solēt vel si adulatores sint ꝛ veritatē tuidā:
quā ipse nescit specialiter vbi illū cū ignorantia sua: ad
aliā plus inclinari vident partē: dicere dissimulēt: vel
ficte dicāt: q frequēter ꝯtingit: tam iudiciū q̄ȝ regimen
peruertit̄. Noli g̃ q̄rere fieri iudex nisi virtute valeas
irrūpere iniq̄tates Ecci. vij. ¶ Sed heu oīm p̄dictarū
naturarū ordinē destruxit natura rōnalis: q̄ oīb9 natu- 3
ris excellētior est: meliusqȝ sui ipsius: ꝛ aliarū directiua
esse deberet. Ex cuius defectu verificat̄ istud Esa. lvj.
speculatores eius ceci oēs ꝓpter h̄ lacerata est lex: ꝛ nō
ꝑuenit vsqȝ ad finē iudiciū Abacuc. j. Propter p̄dicta
ergo vitanda pericula anteq̄ȝ in q̄buscunqȝ talib9 offi-
cijs sitis positi: audite reges: et intelligite discite iudices
finiū terre: p̄bete aures vos q̄ cōtinetis multitu-
dines ꝛc. Sapi. vj. q: iudex sapiēs iudicabit ppl'm suū
Ecci. x. Et talē sapientiā hie tenet̄: sicut ptz Mich. iij.
vbi deus talib9 loquit̄ dicēs: audite principes Jacob:
et duces dom⁹ israel: nunq̄ȝ nō vestrū est scire iudiciū
¶ Scdo hie deberēt potentiā seu fortitudinē sicut mi- 3
les arma equos audaciā: qua sententiā animo ꝯceptā:
fortiter executioni demandēt. Ergo ꝓuide tibi viros
sapiētes Exo. xviij. sicut ptz. A. xxvij. 57. ¶ Tertio re-
quirit̄ in ipsis iusticia ꝛ rectitudo sicut artifici necessa-
ria est regula: q: de sciētia ꝛ potentia sine iusticia egre-
dit̄ iudiciū ꝑuersuz Aba. j. Fac g̃ qd̄ p̄cipit̄ Deutro.
xvj. Judices ꝛ magistratus cōstitues in ꝑte tua vt iudicēt
ppl'm iusto iudicio ꝛ tales ꝛ nō alios ad hoc p̄para: ꝛ
ante iudiciū para iusticiā Ecci. xviij. ¶ Quarto requi-
rit̄ in eis maior maturitas: q̄ iudiciū quodāmodo etiā
si amarū sit sua dulcedine temperet: sicut medicus potio
nē succuro tpat amarā: q: si impetuose iusticiā facerent
seueritas reputaret̄. exēplū g̃ illi⁹ sequat̄ de q̄ Sapieñ.
xij. Tu aūt dn̄ator virtutis cū trāquillitate oīa iudi-
cas. Tales preposuit deus ppl'o suo ꝑ Moysen: q̄ dicit
Deutro. j. Tuli de tribub9 vr̄is viros sapiētes ꝛ nobi
les ꝛ ꝯstitui eos principes tribunos ꝛ cēturiones q̄n-
quagenos ac decanos qui docerent vos singula.
¶ Istis vo quatuor virtutib9 circa iudiciū vl' regimē: Ar. ij.
ad quatuor vti debent effectus. ¶ Prima nāqȝ virtute
debent causam diligēter examinare. ¶ Secūda inue- 4
stigatam executiōi efficaciter demandare. ¶ Tertia in
vtroqȝ mediū inuestigare. ¶ Quarta oīa tria laudā-
biliter colorare. ¶ In principio exēplū Job est sequē-
dum: qui ait Job. xxix. quā causam nesciebā: diligētis-
sime inuestigabam. ¶ Sed heu ista inuestigatio q̄nqȝ
impedit̄ ꝓpter carnalē affectionē in illis q̄ de illis quos
carnaliter diligūt: nihil mali credere volunt vel inue-
stigare: eisdem vo alios accusantes: nimis faciliter cre-
dunt ꝛ ad iudiciū sine inuestigatione procedūt: sicut fe
cit ille putifar q̄ ad preces vxoris sue iniuste incarcera-
uit Joseph anteq̄ȝ causam inuestigaret Geñ. xxxix.
Quādoqȝ vo impedit̄ per munera in his de quibus
Ecci. xx. Xenia ꝛ dona excecant oculos iudicū. Hi
in hoc factū sequunt̄ Dauid. ij. Reg. vj. qui munera
suscipiens de syba: ab ipsoqȝ male informatus: ex sue

falsa suggestiõe myphiboseth possessione sua priuauit:
pte nõ vocata:nec audita:nec causa examinata. Tales
nimis lenis sunt cordis ꝑ actu iudiciario:qꝛ q̇ faciliter
credit:lenis est cordis Eccũ.xix. ¶ Quãdoqꝫ ṽo impe
5 dit timore:sicut in his q̇ magnoꝝ timore falsa cõmit
tunt iuramẽta innocẽtesqꝫ ꝯdemnãt tam duodena q̃
iudex:nocentesqꝫ liberat. hi de ordine sunt pilati:qui ti
more Cesaris cuius amicitiã timuit amittere: vel indi
gnationẽ incurrere quãdo clamabãt: si hunc dimittis:
non es amicus Cesaris: cõtra cõsciẽtiam sine sufficiẽti
inuestigatiõe christũ ꝯdemnauit. Tales ĝ nõ iudices:
sed potius Judas dicendi sunt: qꝛ sm̃ Isidoꝝ li.ix.c.
iiij. Iudex dr̃ q̃si ius dicens: q̇ ergo iniuste iudicat:no
men iudicis amittere meret̃ ꝛ Judas nuncupari:qꝛ ve
ritatem que dicit: ego sum via veritas ꝛc̃. Joan. xiiij.
affectione vel munerum susceptione:sicut Judas vel
timore:sicut Pilatus vendidit:d̃ q̇bus Jo.viij. Vos
6 sm̃ carnem iudicatis. ¶ In secũdo exemplũ sequendũ
est Saulis:cui a deo dictũ est.j. Re.xv. Vade ꝛ iterfice
petõres Amalech scꝫ potẽter:nullũ timendo. Hoc em̃
deberet esse officiũ iudicis potẽter peccata ꝛ peccatores
destruere. ¶ Sed heu nõnullis cõtingit q̄ tũc Sauli
ꝯtigit:q̇ rex cupiditate in parte:ꝛ ppli timore ꝛ clamo
re in parte victus: sicut patet per hoc quod seq̇tur in re
spõsione sua ad Samuelẽ:q̇ cum de hoc repꝛhendit:p̄
uaricatus inq̇t sum sermonẽ dñi: ꝛ verba tua timens
populũ:ꝛ obediẽs voci eoꝝ: plusqꝫ tp̃alia q̃ eterna di
ligens: plusqꝫ hoĩes q̃ deum timẽs de tp̃ali regno re
probat⁹:ꝛ eterno indign⁹ effectus est: sic cõsimiles iu
dicabit: q̇ dicit Esa.liiij. Oẽm linguã resistentẽ iudica
7 bo. ¶ In tertio exẽplũ sequendũ est statere:qꝛ sicut sta
tera discernit inter põdus ꝛ pond⁹: qd̃ sit ponderosi⁹
vel leuius:ita iudex habet officiũ cognoscẽdi int̃ verũ
ꝛ falsum discernẽdiqꝫ inter iustũ ꝛ iniustũ:iudicãdiqꝫ
vnũ ab altero:oĩmqꝫ causaꝝ ꝛ causantiũ: põderare me
rita ꝛ demerita. Et in his oĩb iuste sentẽtiare sicut pa
tet p decretalẽ li.vj. de senten. ꝛ re iudica.c.cum eterni:
vbi in textu exemplũ ponit̃ d̃ iudice ꝛ statera. Lingua
ĝ statere lingua est iudicis:qꝛ sicut linguã statere i me
dio necesse est poni: ad hoc q̄ veritatẽ inter ponderan
da ostẽdat:qꝛ si ꝓportionalit̃ in medio duoꝝ brachio
rũ non ponat̃ nec situet̃: sed ita formet̃: q̄ vnũ brachiũ
longi⁹ sit: ꝛ postea ponant̃ due res non eq̃lis ponderis
in duob brachijs illud qd̃ in pte breuiori plus lingue
appropinquat: eleuat̃ licet maioris sit ponderis. Illud
ṽo qd̃ in distãtiori ponit̃ pte: licet min⁹ sit graue: depri
mit̃. Ita linguã iudicis necesse est mediũ tenere int̃ cau
sas ꝛ causas: inter ꝑsonas ꝛ ꝑsonas: inter ꝓpinq̇s seu
amicos ꝛ remotos: ad hoc q̄ veritatẽ iudicet. In cui⁹
signũ deus iudex iust⁹: qui mediũ nascendo moriẽdo:
resurgẽdo tenuit suo p̄cepto ꝛ ordinatiõe iudicũ: iudi
tiisqꝫ linguã in medio posuit. Deut̃.xvj. dicẽs: Iudices
ꝛ mgr̃os ꝯstitues in oĩbus portis tuis: vt scꝫ sicut me
diũ quodã mõ tenent locũ in porta inter intrinsecos ꝛ
extrinsecos: ita ꝛ veritatẽ in iudicãdo teneãt: ꝛ hoc est
qd̃ seq̇tur: vt iudicent pplm̃ iusto iudicio: nec in alterã
partem declinent nec accipiãt ꝑsonã: nec munera quia
munera excecãt oculos sapientũ: ꝛ mutãt verba iusto
rum. Et Deut̃.j. dicẽs: qd̃ iustũ est iudicate: siue ciuis
sit siue peregrin⁹: nulla erit distantia ꝑsonarũ: ita puũ
audietis vt magnũ: nec accipietis cuiusq̃ ꝑsonã: quia
8 dei iudiciũ est. ¶ Si ṽo ista lingua quã deus in medio
posuit: vt p̄dictis ostensum est auctoritatib: p diabolũ
extra locũ suũ scꝫ mediũ moueat̃: ꝛ postea duo circa il
lã statuant̃ hoĩes de delictis corrigẽdis: quoꝝ vn⁹ gra
ue alius leue cõmisit delictũ: tamen ille qui graue com
misit delictum: amor munus cõsanguinitas affinitas
vel falsitas ꝓpinquũ facit ꝛ amicũ. Aliũ ṽo his ꝯtra
ria remotũ faciunt. Primus iustificat̃: ꝛ liberat̃ ꝛ exal
tat̃ ꝛ in magna mensa situat̃: ꝛ ad camerã ꝛ cõuiuium
vocat̃. Secund⁹ ṽo deprimit̃ ꝯtemnit̃ ꝛ ꝯculcat̃. No
ta ad hoc exemplũ de curia leonis. C.xvj.36. Sic iu
dicauerũt illi: de q̇bus Dañ.xiij. Constituti sunt duo
senes iudices in illo anno q̇ scꝫ Susannã eis in malis
placẽtẽ: iustificassent: si in iudicio coram eis comparu
isset: eis ṽo non consentientẽ: ad mortẽ cõdemnauerũt
Sic moderno tp̃e vidi sub sole ꝛ loco iudicij impieta
tem. Eccẽs.iij. ¶ Aliud ṽo cõtra linguã istã est aduer 9
tendũ: q̄ vtꝫ quantũcunqꝫ lingua statere q̃tũ ad for
mam: quã ab artifice accepit bene in medio situetur in
optima equalitate intantũ q̄ nec ad vnã partẽ: quan
do brachia eius vacua sunt declinet̃ nec ad aliã: si ali
q̇d postmodũ ponat̃ in ambob brachijs: vel aliq̇d in
vno tm̃: hoc ei generaliter inest: q̄ ad partẽ inclinatur
ponderosiorẽ. Ita quãtumcũqꝫ a deo ordinante ꝛ p̄ci
piente lingue nõ solũ iudicũ: sed alioꝝ hoim in medio
vt predictũ est: statuant̃: tamen hoc oĩbus falsis inest
generaliter: q̄ illoꝝ lingue ad bursam inclinat̃ ponde
rosiorẽ tanq̃ momẽtũ statere ꝛ tanq̃ gutta roris. Sa
pi.xj. In qua auctoritate non solũ lingue statere cõpa
rant̃ oĩes p̄ncipes declinãtes ambulãtes fraudulentẽ:
Jere.vj. ꝓpter p̄dictas causas: qꝛ vtꝫ oĩes declinaue
runt in ps̃.xiij. ad munera ꝛ partẽ põderosam: ꝛ sequũ
tur retributiões Esa.j. Sed etiã guttis cõparant̃ roris
qꝛ sicut ros terrã irrigat ꝛ refrigerat hora matutina: qñ
minus indiget: in feruore ṽo diei qñ calore quasi com
burĩt: euanescit: nec in aliquo terrã illã iuuat: ita iudi
ces ꝛ quicunqꝫ in curijs principũ ꝛ magnoꝝ officiis ꝓ
populi negocijs expediẽdis constituti: illos q̇ mun⁹ in
digẽt: ꝛ q̇ meli⁹ expectare possent: citius expediũt. Qd̃ Exm̃
vt clari⁹ videat̃ exemplũ in medio ponat̃ de duob ve
nientib ad curiã magnoꝝ: ꝓ aliquo negocio expediẽ
do: q̄ faciliter sine placito terminari põt: quoꝝ vn⁹ sit
diues ꝛ alter paup: non est dubiũ q̇n diues min⁹ indi
geat citius expediri: qꝛ largiores habet expẽsas: ꝛ tamẽ
ꝓ fauorib ꝛ muneribus citius expediunt̃: nisi in causis
que placitũ req̇runt: in q̇bus tales diuti⁹ in curijs sus
is trahũt: qꝛ plura de illis lucrant̃: dicẽtes: sicut patet
M.viij.41. paup ṽo famis ꝛ inopie consumit̃ ardore
habebit expecta reexpecta modicum ibi ꝛc̃. de q̇bus he
ne ꝓphetizauit Osee.vj. Misericordia tua quasi nubes ma
tutina: ꝛ q̃si ros mane ꝑtransiens: sicut ptꝫ. M.ix.20.
quos repꝛhẽdit: ꝛ q̇bus penã eternã cõminat̃. In vna
auctoritate Jacob apl's dicẽs Ja.ij. Fratres mei noli
te in ꝑsonarũ acceptiõe habere fidem dñi Jesu christi
si introierit in conuentũ vr̃m: vir aureũ anulũ habẽs
in veste candida introierit aũt paup i sordido habitu:
ꝛ intendans in eum qui indut⁹ est veste p̄clara dixeri
tisqꝫ ei tu sede hic: paupi dicatis: tu sta illuc: nonne iu
dicatis apud vosmetip̄os nullã cõmissionẽ: ꝛ si a deo
habentes: ꝛ facti estis iudices cogitationũ iniquaꝝ scꝫ
q̇bus sic cogitatis sic vos facere debere et q̇bus ad ta
le iniquũ ꝓceditis iudicium: ꝛ male sicut patet p hoc
quod seq̇tur. Audite fratres mei: nõne de⁹ elegit pau
peres i hoc mũdo: vos aũt inhonorastis pauperẽ: ĝ nõ
estis amici dei: qꝛ amicoꝝ est idẽ velle ꝛ nolle: et diligẽ ꝛ
nõ diligere sm̃ phm̃ in Ethicis. Nõne diuites p potẽ
tiam opprimunt vos ꝛ ip̄i trahũt vos ad iudiciũ: ꝛ ei
to post ꝯcludit sententiã illoꝝ dicens. Iudiciũ sine mi
sericordia illi: qui non facit misericordiã supple indigẽ
tib. ¶ In quarto exemplũ est sequendũ illius samarit 10
tani Luce.x. Qui vulnera sanãdo oleum cũ vino mis

feuit. Sic iudex in iudicãdo: ꝛ peccatoꝝ vulnera sanã-
do: rigorem quadã moderatione ꝛ verboꝝ maturitate
tẽperare debet. ¶ Sꝫ heu ꝙ oleũ ꝛ vinũ apponere mi-
xta deberent: illa diuidũt oleo peccatoris: id est adula-
tionis ꝛ dulcedinis potentũ impinguẽdo capita. Sꝫ
sicut iudei christo: ita ipi pauperibus: ꝛ eius membris
vinũ ꝓpinant myrrhatũ: qꝛ magnũ cõtra eos exercent
rigorem. Unde Inno. li. ij. de vilitate conditiõis hũa
ne. Pauperũ inquit causam cũ mora negligitis: diuitũ
causam cũ instantia ꝓmouetis: in illis rigorem ostẽdi
tis: in istis mansuetudinẽ dispensatis: illos cũ difficul
tate respicitis: istos cum fauore tractatis: illos negligẽ
ter auditis: istos subtiliter auscultatis: loquitur diues
ꝛ verbum vsqꝫ ad nubes extolliẽ: loquiẽ paup: ꝛ dicũt
quis est hic? Eccli. xiij. Illi scꝫ qui pupillo non iudicãt:
ꝛ causa vidue non ingrediẽ ad eos Esa. j. Tales nõ vi
dent cogitare: ꝙ coram iudicibus superioribus d̃ iudicijs
suis respondebũt vtinã ratio ad hoc cogitãdũ duceret
sicut Josaphat rex ad suoꝝ iudicũ reduxit memoriã de
ꝙ habeẽ. ij. Paral'. xix. ꝙ constituit iudices terre in cun
ctis ciuitatibus Juda dicens eis: videte ꝗd faciatis? nõ
enĩ hoĩs exercetis iudiciũ: sed dñi ꝛ quodcũqꝫ iudica-
ueritis: in vos redundabit: sit timor dñi vobiscum: et
cum diligentia cuncta facite: non enĩ est apud deũ ini-
quitas: nec ꝑsonarũ acceptio nec cupido munerũ. In
qua auctoritate manifeste datur intelligi ꝙ illi qui in
iudicijs suis a iudicijs discrepare vl' discordare volũt
diuinis: necesse habent personaruꝫ detestari acceptio-
nem ꝛ munerũ receptionem.

Ar. iij. ¶ Ad euitationem primi nos inducũt antiquoꝝ exem
pla ꝛ sanctorũ auctoritates. ¶ Primũ in factis: primo
11 ostendiẽ romanoꝝ: quoꝝ iudices antiquit' faciẽ legũ
tur habuisse velatam: vt solũ causarũ audirent condi-
tiones: neminẽ causantem videntes ne forte ex amore
vel timore citius diuitem expedirẽt: ꝙ̃ pauperem poti
usqꝫ pulchrã audirẽt ꝙ̃ turpem: sicut nõnulli iudices
Exm̃ faciũt animarũ: sicut fecerũt illi qui abbatissam sepius
venientẽ ad coꝝ curiam nõ expedierũt donec vno die
pulchriores de domo sua secũ duceret. Tales nec ꝑdi-
ctoꝝ romanoꝝ: nec etiam Moysi more: qui velamen
posuit sup faciem suã: cuꝫ loquereẽ filijs israel iudicia
dei. Exo. xxxiiij. Uelatã non habent faciẽ in acceptiõe
personarũ: errantes: s̃m faciem iudicãtes ꝯtra dei pre-
ceptũ Jo. vij. Nolite inquit s̃m faciẽ iudicare: sed iu-
stum iudiciũ iudicate: aliter non estis iudices dei: quia
ipse vultũ iudicũ eius operit. Job. ix. Nota. J. L. xij.
1. 2. 3. ¶ Et nota solũ ad euitandã personarũ acceptio-
nem: que fit rõne personarũ visarũ: habent moderni
12 iudices exemplũ in antiquis. Sed etiam ad euitandũ
personarũ acceptionẽ que rõne fit parentele vl' ꝓpinq
Exm̃ tatis: seu consanguinitatis in laudabili quadã ciuitate
Italie habent exemplũ. In illa nãqꝫ semper iudex cõ-
stituiẽ extrane' quẽ nec ꝯsanguinei nec affines errare
faciant cui concordat lex ciuilis. ff. de officio assessoris
l. si in eadẽ in digesto veteri li. j. ꝙ in magnis non iudi-
cat: nisi secretius senioribus vocatis: ꝛ discretioribus: qui
bus causam exponit sine ꝑsonarũ expssione: querens:
q̃le iudiciũ de tali debuit facto: vt sic in ꝯsulendo: tam
ad amicũ ꝛ ꝓpinquũ: ꝙ̃ ad inimicũ ꝛ remotũ eq̃liter
se habeat: ꝑ quẽ modũ Dauid iudiciũ dedit ꝯ seipm.
ij. Re. xij. vbi Nathan dixit ad eũ: respõde mihi iudi-
ciũ: ꝛ bene quidẽ: qꝛ dicit Cassiodor' sup illud psalmi
opaẽ iusticiã ꝛc. ꝙ iusticia non nouit patrẽ: non nouit
mrẽm: veritatẽ nouit: ꝑsonã non accipit: deũ imitatur
13 apud quẽ vt ꝑdictũ est: non est personarũ acceptio. Et
non solũ ꝑsonarũ acceptionẽ: verũ etiã christi imitato-
res fugere deberẽt auariciã ꝛ muneꝝ receptionẽ: ꝛ spe
cialiter hoc in iudicibus reqriẽ quibuscunqꝫ: qꝛ dicit lex
ꝙ iudices non debẽt esse cupidi: nec auari: qꝛ auaricia
radix est oĩm maloꝝ vt in autentica vt iudices sine quo
quo suffragio. §. cogitatio Coll'. ij. Ad istud g̃ auaricie
viciuꝫ euitandum eos inducere deberent antiquorum
exempla: ratio et auctoritas. Antiquoruꝫ vo exempla
ad propositum primo ex li. Ualerij ꝙ li. iiij. scribit. Qꝛ Exm̃
Scipio affrican' ꝙ totã Affricã subiecerat: accusat': ꝙ
munera accepisset: respondit se nihil de illa terra nisi co-
gnomen reportasse. Idẽ li. iiij. dixit: ꝙ mantuensis cu
rio respõdit legatis samnitentiũ sibi munera offeren-
tibus: qꝛ de ligneo catino edebat: reportate inquit ma-
lo locupletibus imperare: ꝙ̃ locupletẽ fieri: ꝛ mementote
me: nec acie vlcisci: nec pecunia corrumpi posse. ¶ Se-
cundo ad hoc est: ꝙ scribit Tulli' de Quintio herone
cui gens ethelcoꝝ attulit donaria: qꝛ viderunt ipm in
ligneis: ꝛ fictilibus vasis comedere: attulerunt etiã vasa Exm̃
exquisite facta ꝗbus eit habite ꝯtinentie: ꝗ̃si paupertati
esse succurrendũ putantes: maluerunt inꝗt Tuli' pau-
perẽ diuiti imperio: ꝙ̃ econuerso. ¶ Tertio ad hoc est
ꝗd scribit Augu. de ciui. dei li. v. c. xviij. ꝙ Luci' vale
rius defunct' in ꝯsulatus deo paup erat: ꝙ pecuniã ꝓ
eius sepultura in populo colligebant. ¶ Quarto ad h̃ Exm̃
est ꝙ in vita legiẽ sancti Siluestri: ꝙ viꝫ duo iudices
Saraceni in disputatione habita inter Siluestrũ ꝛ iu-
deos in ꝑsentia Constãtini impatoris: ꝛ Helene ma-
tris sue: tales ordinati erant quorũ vnus Crato vide-
licet phs nihil terrenũ habere voluit: alius vo Zeno-
phil' ꝯsul existens: nunꝙ̃ mun' ab aliquo suscepit: ꝓ-
pter que a nulla parte: cõtra eos suspicio oriri potuit.
¶ In compatione ꝑdictoꝝ saracenorũ: ꝗd coram deo
respondebunt christiani: quoꝝ dextera intantũ reple-
ta est muneribus ꝙ in paruo tpe: postꝙ̃ in potestate cõ-
stituti sunt iudicaria vel ꝗbuscunqꝫ alijs officijs: ter-
ras emunt domos ex muneribus ꝛ vsuris ꝛ iniqtate edi
ficant pecunias multas: cum multis thezaurizant ma
ledictionibus: cũ enĩ saluator Math. v. Nisi abundaue
rit iusticia vestra: plusꝙ̃ scribarũ ꝛ phariseoꝝ: non in-
trabitis ĩ regnũ celoꝝ: quõ illuc intrabũt? quoꝝ iusti-
cia sine vlla compatione minor est: non g̃ intrabunt: qꝛ
domin' aufert a Hierl'm bellatorẽ et iudicẽ Esa. iij.
Et non solũ saracenoꝝ sed etiã christianoꝝ ad ꝓpositũ 14
sunt exempla quoꝝ duo scribit Ber. ad Eugeniũ pa-
pam de consi. l. iiij. c. xj. ¶ Primũ de Martino ꝑsbyte Exm̃
ro cardinali ꝙ de legatiõe paup rediens: equũ sibi ne-
cessariũ ab epo florentino datũ: audiens: ꝙ cũ causam
in curia haberet remisit: dicens: decepisti me nesciui te
causam in romana habere curia: d̃ Eugenio etiã papa
diciẽ ꝙ nũꝙ̃ accepit ab illo ꝙ cãm habuit in curia: iste
tñ mod' mutat' videẽ in illis: ꝙ plura recipiũt ab his
ꝙ in curia habẽt facere: ꝙ̃ ab alijs: aliter pauca recipe-
rent: ꝙ ꝛ sani' foret: qꝛ mũi' est medicũ iusto ꝛc. in ps.
xxxvj. ¶ Secundũ vo est de epo Carnotẽsi: ꝙ legatus
missus in aquitaniã secũ sanctũ ducẽs Ber. ꝙ ibidem
de illo scribit. Qꝛ vidit ꝙ viꝫ nec piscem sturionẽ nec Exm̃
ligneas scutellas ab aliꝗ gratis ꝓ encenio oblata susce
pere voluit. Tales enĩ suscitauit iudices. Judi. ij. Li-
cet deus pplo suo tales ꝓmiserit iudices: dicẽs Esa. j. 15
Restituã iudices tuos vt fuerũt prius: ꝛ ꝯsiliarios tu-
os sicut antiquit': nesciẽ tamẽ qñ venient: qꝛ istis tpibus
pauci apparẽt vel nulli: ꝙ in potestate ꝯstituti: ꝓ alijs
facere velint: nisi ꝓ aliꝗ dono vel tpali cõmodo in re
vel in spe recepto. In spe ideo diciẽ: qꝛ frequẽter visuꝫ
est: ꝙ anteꝙ̃ aliꝗd actu recipiãt ꝓ illis libẽter faciant:
ꝗs imposterũ daturos sperãt. Si vo postmodũ spera-

to defraudent ad magnā ꝯ nō dantē: ꝓuocant inimi-
citiā: non qꝛ iniuriā fecit: sed qꝛ sua non dedit ꝓ negos
cio: qđ gratis facere debuerūt: vnde si talis coꝛā eis ite
rū ꝓ negocijs suis emergentibꝫ cōpareat totū vultū:
ꝛ difficultatē vel repulsam patet quātumcūqꝫ iusticiā
se habere asserat. Nō eñ ita sensibilis ꝛ palpabilis est
apud eos iusticia: sicut pecunia. Pecunia ponderosioꝛ
est: ꝛ ideo ad illā partē statera inclinat. Et iusticia tan-
q̄ res que non videt nec palpat vilipendit: ꝛ paup cū
illa non audit: sed excluditur in curijs illis: de q̄bus ait
Helinandꝰ in Cronica sua li. xj. In domibꝫ inq̄t p̄e
latoꝛ: ꝛ p̄ncipū: oīa hodie sunt venalia: frustra ibi
de testimonio ꝯsciencie de honestate moꝛ: nisi p̄cio in-
terueniente cōfidis. Quia sm̄ Ouidiū li. fine ti. curia
pauperibꝫ clausa est: dat census honores inde grauis
iudex: inde seuerꝰ eques scꝫ ꝯ non dantes s; audito mi
nimo surgūt quasi principi summo dissiliunt valae: ni
hil auditur nisi salue: qꝛ sine meritoꝛ ꝛ causarū discre
tione: vtinā dixerunt populū cui hec sunt: sicut pꝫ. J.
R. xiij. 13. Et tamen tales q̄ libenter munera recipiūt:
multū ꝯ rōnem faciūt siue sint in potestate ꝯstituti: si-
ue illoꝛ amici vel ministri: qꝛ si iniustā habeāt causam
16 ꝓ qua iuuanda munera dant. Aut eis in causa illa fa-
uent: aut non. In p̄mo casu sunt iniusti ꝛ irā dei merē
tur: sicut pꝫ. ij. Paral. xix. de Josaphat cui dixit deꝰ p
ꝓpham: qꝛ iniq̄ p̄buisti auxiliū: idcirco irā dei merebas
ris. In secūdo casu ingrati iudicant: nec cū secura cō-
sciētia recipiūt: q̄ facere non intendunt illud ꝓ q̄ donū
eis dat. Si v̄o iustā habeāt cām: aut illā expedire tenē
tur: ꝛ tūc q̄s illos a simonia excusabit: q̄ iusticiā quam
gratis facere tenent: pecunia vendūt. Vñ Petrꝰ rauē
nas in q̄dā ep̄la. Acceptioꝛ apud deū est iusticia q̄ p̄e
benda: ideo cū in vtroqꝫ possit simonia cōmitti: dānas
bilioꝛ tñ est oīs venalitas in exhibitiōe iusticie: q̄ p̄bē
de vel decime. Nota. M. viij. 22. Tales non reputat
decretū bonos iudices: sumptū ex v̄bis beati Grego-
rij. xj. q. iij. q̄ recte: ꝛ. c. non licet. Qui inq̄t recte iudicat
ꝛ p̄miū remuneratiōis expectat fraudē i deū impetrat
qꝛ iusticiā quā gratis impertire debuit: acceptiōe pecu
nie vendit. Secundū ḡ decretū assumptū ex v̄bis Au
gu. ad Macedonianū. Nō debet iudex vendere iustū
iudiciū sicut pꝫ. xiiij. q. v. non sane. Non ideo inquit
debet iudex vendere iustū iudiciū: aut testis verū testi
moniū: qꝛ vendit aduocatꝰ iustū patrociniū aut iuris-
peritꝰ verū ꝯsiliū. Illi eñ scꝫ iudices ꝛ testes int̄ vtrā-
qꝫ partē ad examē exhibent: isti ex vna parte ꝯsistunt.
Sed heu non obstantibꝫ oībꝫ istis exēplis rationibus
ꝛ auctoritatibꝫ principes eius in muneribus iudicāt.
Mich. iij. Sicut illi. j. Re. viij. Qui acceperūt munes
ra ꝛ peruerterunt iudiciū. Et ideo perit iustus in iusticia
sua: ꝛ impius lōgo viuit t̄pe in malicia sua. Eccl̄s. vij.
qꝛ ꝓpter hoc vir est: q̄ derelinquere timet: qꝛ dicit De-
cretū sumptū ex v̄bis. Jsidoꝛ. xj. q. iij. paup. Paup in
quit qui non habet quod offerat non solū audiri con-
temnit: sed etiā ꝯ veritatē opprimit cito violat auro iu
sticia nullāqꝫ reus p̄timescit culpam quā redimere mi
nimis existimat.
Ar. iiij. ¶ Si v̄o in iudicādo p̄dictas tenuerint vt virtutes in
articulo secūdo tactas: ꝛ ꝑsonarū acceptionē ꝛ cupidi
17 tatem ꝛ officia alia: que iudicij impediūt veritatē: que
in genere sunt quatuor: sicut patet. J. xiij. 28. ꝛ ex De-
creto sumpto ex verbis b̄ti Gregorij. xj. q. iij. quatuoꝛ
scꝫ timoꝛ cupiditas odium amoꝛ post posuerint quan-
tū sit illoꝛ meritū: quantūqꝫ deus illoꝛ acceptet iusti-
ciam: in parte historie ostendit que in Cronicis q̄busꝫ
dam continet romanoꝛ pontificum: de quodam papa
Gregorio nomine: q̄ iniquos rome ecclesias inuadētes Ex iij
oblationesqꝫ vi asportantes: ꝛ ꝑ vias peregrinos spo-
liantes: post debitū iuris ꝛ sententiarum ꝓcessum: nō
correctos: ꝑ suos occidi p̄misit: cui cū morti appropin-
quaret suaserunt cardinales q̄ iuberet se post moꝛtem
inter alios pontifices non sepeliri: qꝛ sanguinē multū
effuderat ꝛ sic tum ꝓ tanto ecclesiasticum deturpauerat
Qui se p̄mo excusauit: illorum increpans ingratitus
dinē: quia ipsorum hoc fecit compacīedo paupratiā sce
rēs: q̄ spoliatores vidit auro indutos: ipsosqꝫ fere nu-
dos. Et insup hoc iuste fecit: qꝛ p̄mo eos docuit con-
tra illoꝛ errores p̄dicauit: nec ꝓficiēdo imperatori mi
sit ꝓ auxilio habendo: qui se occasione alterꝰ belli ex-
cusauit gladium materialē in hoc casu eidem cōmittēs
do. Et sic stipendiarijs conductis expediuit p̄mo ma
lefactores in v̄be: vidensqꝫ negociatoꝛ in manibꝫ pro-
sperari: vias extra euacuauit a latronibꝫ per Italiam.
Asseruit eñ: q̄ sibi in hoc deo placuisse legit: quia ta-
men inquit cum hoīes simus in talibus deficere possu
mus rationibꝫ: corpus meū moꝛtuū: coꝛam ostio eccle
sie sancti Petri clauso ꝛ firmato ponite sepulturam de
qua loquimini totaliter diuino cōmittētes arbitrio: vt
ipse signo ostendat vbi corpus meū voluerit esse sepul-
tum q̄ cum fecissent cum magno impetu ostium aper
tum fuit: nullo hominū ad illud manum ponēte: in si-
gnū: q̄ in ecclesia iustꝰ iudex sepeliri debuit. Quod ꝛ fa-
ctum fuit: ad laudem ꝛ gl̄iam eius: qui tali tanq̄ eui-
denti signo ostendit: q̄m beati q̄ custodiūt iudiciū ꝛ fa
ciūt iusticiam in oñi tempoꝛe.
¶ Non sic impij non sic: qui potius in potestate cōsti- Ar. v.
tuti rerū inanimatarū ꝛ ferarū ꝛ bestiarū atqꝫ malo-
rū hoīm q̄ p̄dicti vel alioꝛ iustoꝛ iudicum moꝛes se-
quunt atqꝫ conditiones. ¶ P̄rimo inter res inanimas 18
tas instrumento musico male temperato assimilātur:
quia sicut illud non cōcordat: nisi bene tangat: ita nec
iudex falsus vel alij de duodena cōcordabunt cum le-
ge vel iusticia vel cum causante vel litigāte vel etiā in-
ter se: nisi muneribꝫ datis: bene tāgant ꝛ equaliter: ali-
ter ille qui minꝰ tāgit: ab alijs discordabit sicut patet
in illis a q̄bus iudex: vt mos est quesiuit si essent in
vno ꝯcordati: quoꝛ vnus respondit non: quia q̄libet
de socijs meis accepit quadraginta solidos: ꝛ ego non
recepi nisi viginti chorda illa ideo discordabat: quia
non fuit ita intense tacta: sicut alie. Non qꝛ iusticiā vel
iniusticiā in causa videbat. Qui ergo sm̄ Petroniū fa-
ciunt leges vbi sola pecunia regnat: aut vbi paupꝫ
vincere nulla potest nec iudiciū nihil est: nisi publica
merces. ¶ Secūdo Jsidorus de summo bono li. iij. c. 19
liiij. Hos scille compat: cuiꝰ similitudinis vnam cau-
sam ibidem tangit: dicens: hoꝛ inq̄t figura: vt ait quis-
dam: tanq̄ scilla depingit atqꝫ describit: ipsa siquidē
est hūana facie: sed caninis capitibꝫ circūdata: sic in ꝓ
posito sicut pꝫ. E. xj. 48. Secundo scille compari pos-
sunt: q̄ maris vorago seu scopulꝰ esse dicit nauigātibꝫ
nocet: ita isti placitantibꝫ nocent. Pro quo est aduertē
dū: q̄ scilla ꝛ caribdis: duo esse maris loca periculosa
dicunt: q̄ in tali situ posite sunt tempestates: q̄ cū diffi
cultate possunt nauigantes mediū tenere quin in vna
parte vel alia ledant: qꝛ dū ab vna se elongare nitunt:
in aliam incidūt. Recte in ꝯsimili periculo sunt. P̄rio
generaliter oēs nauigantes mare magnū huiꝰ mun
di inter scopulos ꝛ tempestates magnoꝛ: ꝛ tyrannoꝛ
ꝛ falsoꝛ principū: atqꝫ ductoꝝ patrie: qꝛ ipsi cōtter int̄
se vel rōne superbie seu cupiditatis ꝛ hmōi diuisi sunt
Nam ꝛ Sathan cui seruiūt: in se diuisus est: volētes
ḡ inter illos viā ad portū q̄etis ducere: dū nō possunt

vtrisq placere ab vno frāgunt: ⁊ q magus oīes pse-
quit: qui aduersario adherent: vel dū ab vno falso fu
giunt: in aliū incidūt: cū quo ꝯcordātes in malo spūa-
liter franguntur quod si fugiat vir a facie leonis ⁊ occur-
20 rat ei vrsus. Amos. v. ¶ Secūdo in hoc periculo spe-
cialiter sunt: qui cū falsis iudicib' vel alijs quibuscūq
in potestate ꝯstitutis: facere habent: q sine fugerint in
iusticiam ⁊ appropinquauerint in causis suis iniusticie:
siue econuerso: sine dāno non euadent: siue voluerint
mali dñi voluntati parcere siue non immunes non eua
dēt: qd pulchre ostendit in tertia parte speculi historia
Exem lis in facto Honorici regis vvandalorum qui tpe Zeno
nis imperatoris oīes epōs regni sui ꝓ extirpatiōe here
sis Arriane simul ꝯgregatos spoliauit tanq̄ heretic'
⁊ tyrann' pessim': quo facto iuramētum ab eis exegit
ꝙ filiū suū post illū regem facerent: ꝙ etiam ad alia lo-
ca ꝯtra illū non scriberent: timuit forte: ne ꝓpter here-
sim filiū de regno excluderent: vel ne ad curiam roma
nam ꝯtra eū scriberent: cui exactioni aliqui ꝯsenserūt:
aliqui dissenserūt. Ad ꝯsentientes vero dixit: vos cōtra
formā euangelij iurastis: nunq̄ ad loca vestra redibi-
tis. Ad non iurantes vero dixit: nec vos ad loca vestra
redibitis: quia filiū meū post me regnare non vultis.
Ita nunc accidit tam volentib' malis in malo placere
ministerio: quia etiā aliqua occasione ipsos in fine spo-
liauit: q̄ nolētib' quib' nocet sicut hostib'. Idē etiam
accidit tam volentib' fm euangelij viuere veritatem
⁊ fidelitatem q̄ nolentib': qui oēs dicere possent cum
Susanna Dan. xiij. Augustie mihi sūt vndiq: si hoc
egero mors mihi est: si aūt non egero non effugiā ma-
nus vestras: ⁊ vtinā eligerēt ⁊ dicerent qd sequit: sed
meli' est mihi absq ope incidere in man' vras q̄ pec-
21 care in ꝯspectu dei. ¶ Tertio tales currui male vncto
assimilant: q sicut ille stridet: ita isti dentib' ⁊ verbis
amaris sup non vngētes strident: ideo in ꝓuerbio dr
illis: q cum eis facere habent oportet ꝙ illorum inungas
Exem man'. Quod ꝓuerbiū mulier qdā paupcula: q coram
talib' expediri non potuit: audiēs: ex simplicitate fert
ad domū cucurrisse: ⁊ vngento secū accepto ad iudicē
appropinquās: q̄si volens secret' sibi loq: manū ipm
aperiri fecit: q̄si volens in ea pecuniā ponere: q aperta
corā oībus: non sine magna iudicis verecūdia: fertur
man' illi' vnxisse: q ꝯfusionem cōpulsus: ipsam expe-
diuit. ¶ Nec similis erat illi vidue Lu. xviij. q venit
ad iudicē: q nec deū timuit ⁊c: ⁊ tamē vindicauit eam:
q molesta illi erat. ¶ Quarto leges ⁊ statuta ⁊ facta il-
lorum telis cōparant aranearū: q muscas ⁊ nō aialia ma
gna capiūt: ita nec isti magnos ⁊ dantes munera: sed
qd peius est ipsos honorant: q victoriā ⁊ honorē acq-
runt: q dant munera Prouer. xxij. ¶ Quinto illorum
comparationē: vide. A. xij. 42. ¶ Sexto inanimatis pe-
iores sunt: q aqua in diluuio: ⁊ ignis in camino Da-
nielis: bonis ⁊ iustis pepcit: ⁊ in Sodoma ignis ⁊ sul
22 phur. ¶ Inter bestias vero cani cōparant non cuicūq
Canes qui in pace stat ante mēsam vsq ei det vel aliqd proij-
ciat: sed illi qui rapit de mēsa: vel latrando petit: ita prin
ceps postulat Mich. vij. glosa: non expectāt vt mune
ra offerant: sed subditos dare cogūt: sequit ⁊ iudex in
non reddendo est interlinearis: scz non reddet: videt
eni eis ꝙ mutuū ab eis: nec reddi nec repeti debeat. Et
sicut canes: immo peius q̄ canes mordent dētib' suis
⁊ si qs non dederit in ore ipsorum q̄ppiā sanctificāt super
eū preliū. Mich. iij. Sup dantes quātūcūq sint mali
latrones vel pctōres: non latrāt: sed vel eos supportāt
vel ad min' a corpali punitiōe parcūt ⁊ in penā pecu-
niariā non solū ꝯ oīa q scripta sunt. C. xvj. 38. cum se-
quentib': sed etiā ꝯ legē ciuilē. q habet. C. lj. 2. de trās-
actiōib'. l. trāsigere sb illo q sequit tenore trāsigere vel
paciscī de crimine capitali: excepto adulterio non est ꝓ
hibitū: in alijs aūt publicis criminib' q sanguinis pe-
nā non ingerūt trāsigere non licet: id est inter se cōpo-
nere: ne pena debita puniat. ¶ Et non solū q accipit: sz
q male dando occasionē dant male accipiēdi: peccant:
sicut ptz. C. lj. 9. ad legē iuliā repetūdarū. l. sanximus
sub his vbis non mō aduersus accipientē: sed etiā ad-
uersus dantē accusandi cūctis cōcedim' facultatē. Et 23
hoc verū est: qn iniustā habet cām: vel qn aliter expe-
diri posset. In his eni casib' tā iudicē q̄ seipsos corrū-
punt: ⁊ peccāt tā Gyezi q̄ Simon: tā Balacc q̄ Ba-
laam. Numeri. xxij. Sicut ergo qui vendit: ita q emit
non letetur. Ezech. vij. ⁊ bene dicit non letetur: q ex
tali ꝓpbana mercatione: fere omnia mala cōtingūt:
ꝙ sic ostendit: vbi nō est timor pene: vix est timor pec-
cati: q vbi non timet effect': vix timet causa. Illi g q
parū timent penā pecuniarū: q forte diuites sunt: pa-
rū timent peccare: sed dū parū timent peccare: oia ma-
la cōmittūt: igit ⁊c. Ideo dicit lex in autentica vt iudi-
ces sine quoquo suffragio. Coll. ij. §. cogitatio vsus fi.
Q2 vna est oim occasio malorum: ⁊ accipe suffragiū a iu
dicib' toti' nequitie est principiū ⁊ termin': cui cōcor-
dat apls ibidē adductus: dicēs: ꝙ cupiditas est radix
oim malorum. Ideo iura remedium ꝯtra adhibuerūt: ꝙ
vnusqsq pena: quā pl' timet: puniet: sicut ostēsū est.
C. xvj. 37. Sz omino ꝯriū est: q oēs penas habēt ve-
cōiter qs plus diligūt ⁊ min' timēt: q paup minus ti-
met corpalē ⁊ illā habet ꝯ forum ⁊ ecclesiam: diues minus
timet pecuniariā: ⁊ illā habet ⁊ sic dū in defectu iudi-
cū nec paup nec diues peccare timet: ptz ꝙ ad vtrosq
egressa est iniqtas de Babylone a senioribus iudicib': q
videbant regere pplm Dan. xiij. ¶ Sicut hec vba vi-
debant regere: sunt perelenthica. i. apparentia ⁊ nō exi
stentia. Ita etiā in nōnullis moderni tpis: q non solū
pdictorum testiū verū etiā iudicū q Susannā sine suffici- 24
ente testiū examinatiōe ad mortē ꝯdemnauerūt sequā-
tur ꝯditiōes eandē habēt significationē. In curia nāq
q laicali: tā iudices q̄ duodecim iurati: iudicij inqsito-
res ⁊ pparatores: ne pnūciatores vt frequēter pdictis
assimilant in errore: ita vt duodecim iurati pdictis te-
stib': nā ⁊ ipsi qdam faciūt de re de qua onerant testifi-
cationē. Et iudices moderni pdictis iudicib' cōparen-
tur: qb' sic comparans: patet ꝙ ꝓcessus ꝓcessui etiā cō-
parari pōt. Quia sicut duo senes i morte Susanne te-
stes: testificati sunt de facto: qd nescierunt: ꝙ vicz Su-
sanna fuit culpabilis: ex quorum testificatiōe ppls: qui lo-
cū tenuit iudicū: illos nō sufficiēter examinādo: ipsam
ad mortē iudicauerūt: ita nūc duodecim assertiue testi-
ficant hoiem esse dignū vita vel morte sub iuramento
prestito: de quo tamē nulli illorum: vel pauci scientiā ha- 25
bent: que ad testificandū requirit. Et iudex ex illorum di
cto: illū vel ꝯdemnat vel liberat. Et vt defect' in isto ꝓ
cessu aperti' denudet totius excessus ⁊ ꝓcessus: exem-
plū in medio ponat assistit quis illorum tribunali de la-
trocinio vel homicidio suspect': duodecim vocant iu-
rati: ad partē tractāt: vix vnus inuenit qui illi' nouce-
rit ꝯditiones: cui forte: si alius dictis illi' incredulus a
societate duodecim recedere velit ne periurij ⁊ homici-
dij reatū incurrat vltra noticiā iurando: a iudice com-
pellit: cū alijs cōcordare: dū oīes repellit: ⁊ redire fa-
cit vsq sint ꝯcordati. Isti g finaliter corā iudice: de cer-
ta scientia deponent: asserentes ipm latronē esse: vbi tn
hoc certā scientiā non habent: non solū in piurij peri-
culū: q iuramentū verū assertoriū: scientiā excedere nō

pōt:sine piurij periculo. Si enī iuro papā esse in Aui-
nione cū hoc ignorē:licet nōnulli hoc dicant:piurij pe
riculo me expono. Nota. J.xij.26. Sed etiā in pericu-
lo ꝯdemnatiōis iusti: vel liberationis iniusti. Ex quo
sequit: ꝙ iudex erit sicut ꝑdicti iudicās iudicia iniusta
innocētes opprimens: ꝛ dimittens noxios dicēte dño:
26 innocentē ꝛ iustū non interficies Danī.xiij. Ex quo iste
ꝓcessus erroneꝰ fit tam ex parte iudicis q̄ ex parte iu-
ratoꝝ. Ex quibꝫ simul errantibꝫ totus sequit ꝓcessus
erroneꝰ duabꝫ ostendit rōnibꝫ. Quarū pma factū re-
probat iudicis. Ille nāq3 qui obligat hoīes vltra illo-
rū possibilitatē errat:quia deꝰ hoc nunq̄ facit: nec ra-
tio dictat hoc esse faciēdū:immo oīs ratio ꝯtradicit.
Sed iudex ille iuratos onerat vltra possibilitatē:qñ fa-
cit eos asserere:ꝙ est talꝫ qd scire eo mō:ꝙ scire deberēt
scꝫ ꝑ causam cognoscere non possunt. Si enī obligarē-
tur ad dicendū quantū scirent vel ꝙ dicerent:ꝙ verisi-
militer intelligerent ipm esse talē possibilitatē illoꝝ nō
excederet talis obligatio. Sed ꝙ certitudinaliter asse-
rant: nō habent leges dei nec ecclie nec ciuiles nec alia-
rū terrarū ꝛ regnoꝝ in quibꝫ maioꝛ viget iusticie con-
27 suetudo. ¶ Secūdo vo testimoniū reprobat iuratorū:
quia quos sic arguit:non minoꝛ certitudo ꝛ sciētia req̄-
ritur: vbi de morte vel vita agit hoīs: q̄ vbi de aliis ci-
tra mortē agit inquisitiōe vel correctiōe: vel q̄uis cau-
sa parua vꝫ magna:in q̄ testiū requirit sciētia imo ma-
ioꝛ:si maioꝛ haberi possit: qꝛ vbi maius imminet peri-
culū:cautiꝰ est agendū. Sed in oīi alia testificatione:
testis officiū est: veritatē dicere:de his que ꝑcipit aliq̄
de quinq3 sensibꝫ fm Innocentiū sup Decretalē cum
causam:que habet li.ij.ti.de testibꝫ ꝑ quoꝝ sensuū ꝑce-
ptionē reddere debet causaz testimonij sui. Verbi grā
Si queraꝫ a teste vtrū res de q̄ agit: vtputa domus sit
alba vel nigra: ꝛ dicat alba:cām illius scientie reddere
oportet:dicendo qꝛ ipam vidit: si sic dicat ꝙ sit aspera
vel lenis:oportet ꝙ dicat ꝙ illā tetigit:ita si queraꝫ an
male cantet vel bene:oportet ꝙ audiuit ad hoc ꝙ bene
testificat:sic de gustu ꝛ olfactu. ¶ Addit etiam:ꝙ si di-
cat:ego scio ꝙ nullꝰ dubitat:vel ego scio ꝙ sic oēs di-
cunt nō vic3 testimoniū eiꝰ qꝛ malā ꝛ insufficientē cau-
sam reddit sui testimonij: nec sufficit ꝙ dicat: ego scio
ipm esse dñm:nisi cām reddat.ar.ff.de interrogatoꝛijs
actionibꝫ: qꝛ plerumq3 li.xj. in digesto veteri: hec ille.
¶ Si ḡ tanta requirit certitudo: vbi de minimis ꝛ ex-
terioꝛibꝫ agit rebꝫ: ꝛ sine tanta certitudine testimoniū
non valet:nec ꝓcessus nec sentētia:quō sine tanta cer-
titudine posset testimoniū valere vel ꝓcessus vel sentē-
tia:vbi de maximo agit negocio:de vita scꝫ vꝫ de mor-
te. Reuertimini ḡ ad iudiciū meliorē scꝫ ꝓcessum ꝛ se-
curiorē ꝓ ꝯscientijs in iudicijs vestris inuenientes:qꝛ
scꝫ vsq3 ad diē istū:sepiꝰ falsum testimoniū locuti sunt
Danī.xiij. Et iudices insufficiēter iudicarūt qꝛ causaz
vidue nō iudicarūt: ꝛ cām pupilli non direxerūt Jere.
v. Dum enī sufficientē modū in iudicijs ꝛ causis suis
nō inuenerūt: sed insufficientē vt ostēsum est cām nō
direxerūt sed potiꝰ dissipauerūt ꝯ dñi ꝓceptū Leui. xix.
Ar.vj. Nolite inquit facere iniquū aliqd in iudicio.
¶ Ad oīa vo in isto ꝑsenti ꝓcedenti articulo contra
eos abiecta:tam de munerū ꝛ ꝑsonarū acceptiōe:q̄3 de
28 malo ꝓcessu anteq̄3 in articulo sequēti pene eis debite
exprimant:illoꝝ audiende sunt respōsiones ꝛ insuffi-
cientes excusatiōes. ¶ Enī ad munerū receptiōes q̄-
dā illoꝝ corde vel oꝛe respondēt sicut respōdisse fertur
quidā qui rem vicini sui furatus fuerat:cui cū dñs rei
Exē imposterū veniens:diceret:hec res mea est. Respōdit
emas ḡ illā:ꝛ habebis meliꝰ foꝛ:ita quātūcunq3 apud

eos alleget iusticia:respōdent tacita cogitatione facias
curialitatē: ꝛ tuū fit quod petis:de quibꝫ dum vinum
vel alia sic acquirūt:dici pōt istud Johelis.iij. puellā:
non quantūcunq3: sed pulcherrimā dñaz scꝫ ꝛ reginā
virtutū:que etiā dña illoꝝ specialiter esse deberet:quia
ipi illius specialiꝰ deputati sunt ministerio vēdiderūt
ꝓ vino vt biberēt:qd quidā nephas apud antiq̄s etiā
detestabile erat. Vnde Policraticon li.v.c.x. Omne
qd ex debito officij gratuitū esse debet:si ad ꝑciū fiat:in
29 sordibꝫ cōputat. ¶ Sed dicūt vel dicere possent si aliq̄ 29
simonia seu turpitudo vel peccatū in talibꝫ donis fit:
qdcunq3 ex parte dantis est:cuiꝰ intētio corrupta vide-
tur.qui ideo dat.vt cōsequat quod nullo modo cōse-
qui deberet vel saltē ꝙ sine dono consequi deberet:illi
vero quoꝝ intētio est bona purū donū sine quacunq3
ꝯditiōe vꝫ pacto oblatū recipe peccare non videt cū li-
citū sit. Sed hoc ꝓ tāto nō valet quia ꝑ optime scire
possunt: ꝙ nō dāt ratiōe persone sed officij:cui incum-
bit iniusta nunq̄3 iusta vo semper sine muneribꝫ facere
Et licet dans vel offerēs nullam: pꝛimo poꝛrigat peti-
tionē: vel addat ꝯditionē intendit tamē postea petere:
et ideo priꝰ dedit vt postmodum audaciꝰ peteret:cuiꝰ
petitionē sine iustā siue iniustā turpe eis negare videt
muneribꝫ prius ab eis receptis: beatus ergo qui excu-
tit manꝰ suas ab oīi munere. Esa.xxxiij. Sꝫ dicēt ta-
les petitiōes vel receptiōes seq̄las ignorans qñ recepi:
ideo factū sequēs ostēdit ꝙ meliꝰ fuisset non recepisse.
ꝛ esto ꝙ receptū sit qñ tales videt seq̄las q̄ recepit:resti-
tuat:exēplo illius epi de q̄ supra.c.c.14 ¶ Ipi vo iudi-
ces dicēt se nō errare in hoc: ꝙ antiq̄ꝝ regni legū ꝛ sta-
tutoꝝ sequunt ꝯsuetudines: ꝛ ꝙ iudicant fm ꝙ iurati
eis viā ad iudicandū ꝓparant. ¶ Quibꝫ pmo respon- 30
det: ꝙ si ritꝰ antique legis vel ꝯsuetudinis hominē a
peccato sine alio additamēto excuset:iudei ꝑ legē ꝛ cō-
suetudinē legis Moysi: ꝛ Saraceni fm ꝯsuetudinem
legis Machometi vsq3 in diē istū viuētes a pctō excu-
sant:qd falsum est.sicut in.c.patet de fide. Oportet er-
go ad hoc ꝙ excuset addere: ꝙ lex vel ꝯsuetudo sit ra-
tionalis:sicut patet.C.viij.21.cū sequētibꝫ. Sꝫ hec cō-
suetudo non est rōnalis:qꝛ repugnat charitati iudicꝫ:
q̄ seipm periculo exponit ꝛ etiam iuratoꝝ sicut pꝫ su-
pra.c.26.cū sequētibꝫ. Repugnat etiā charitati ꝓximi
illiꝰ: videlicet q̄ iudicat: argumētū ad hoc.C.viij.21.
Contrariat etiā charitati:quā ad deū hē debemꝰ in hꝫ
ꝙ eiꝰ nomē inuanū vel saltē periculose sumi facit. Il-
lis ḡ q̄ legē suarū sequunt ꝯditiōes tot modis ꝯtra dei
mandatū:optime dicit saluatoꝛ. Math.xv. Irritū feci-
stis mandatū dei ꝓpter traditiōes vras. Sicut ḡ Moy-
ses legē ꝑ quā ꝓplm iuste iudicaret:in duabꝫ accepit ta-
bulis:in quarū vna erat lex que ad deū immediate ꝑ-
tinet:in alia que ad proximū:inter q̄s:quia nulla erat
discoꝛdia:optime ꝑ illas iudicare potuit. Ita ad hoc ꝙ
iudices iuste ꝓcedāt eos attēdere oportet tabulā legis
diuine:ipam q3 recipe: ꝛ tabulā legū hūanarū quibus
acceptis ꝛ ꝯiunctꝫ: ꝛ in nullo inter se discoꝛdantibꝫ:sed
pulcherrime ꝯcordātibꝫ iuste iudicabūt. Alit vo nul-
lo modo:quia sicut lapidū operatiꝰ ad hoc ꝙ recte ope-
ret:regulā requirit:ꝑ quā opus dirigit. Ita istis etiam
operijs: necessaria est regula sapientie diuine: q̄ dicit.
Prouer.viij. Per me regnāt ꝛ legū ꝯditores iusta decer-
nunt:ꝑ me principes imperāt: ꝛ potentes decernūt iu-
sticiā. ¶ Sine isto vo nec regnant nec deo placēt: quia
sicut non placet regi:qui legē ꝛ formā iudicandi in re-
gno suo dat generalē:ꝙ inferioꝛes leges ꝛ iudicia faci-
ant contraria:ita in ꝓposito. ¶ Non ḡ iudices ꝯtra iu- 31
dicem. Ecclastici.viij. In q̄ auctoritate ꝓhibet omne

judicium contra veritatē quam novit: quod est cōtra
multos: qui dicūt: q sunt ibi vt ꝑsona publica: ⁊ ideo
sicut publica persona per iuratos testes informari: con
tra veritatem: q̄ȝ vt ꝑsona priuata sciunt: iudiciū dare
possunt; hoc si verum sit: quare Pilatū de christi lapi-
dant crucifixione qui testiū secutus attestationes: ipm
morti adiudicauit: cū de bono ope nullus lapidari de-
beat. Potius ergo sequi debet veritatē quam novit: q̄ȝ
falsitatē quā audiuit: quia dicit scriptura: q̇ quod no-
uit: loq̇tur iudex iusticie est Prouer. xij. Sed dicent ꝑ
tali loco publico satis novit: sed q̇s ita insanire velit:
q dicat vl' intelligat: q quicunq̧ plus in aliquo loco
teneaꝶ sequi voces duodecim hoīm forte falsoꝝ esto ta
men q veroꝝ: q̄ȝ deum ⁊ veritatē ⁊ ꝓpriam fidelitatē:
vt contra conscientiā suam agat. nec valet q dicunt: q
ibi novit vt publica ꝑsona: q̄ licet audiat: q̇d dicunt:
⁊ nouerit: q sic dicunt: non tamē novit sic esse vt dicūt
Ergo rem vocib⁹ subiectam nescit: ⁊ deus ⁊ q̇libet dei
cultor plus res ⁊ veritates q̄ȝ voces attēdit. Rom. O.
vj. f 1. Et sicut iudex veritatis nō debet iudicare inno
32 centem ꝓpter iuratorū voces: ita nec sentētia ꝓferre cō
tra partē quā scit veritatē habere ꝓpter aduocati vl' cu
iuscunq̧ negligentiā vel defectū: verbi gratia. Aliq̇s
mouit litem: ꝓponit libellū contra alium ad ipm a ꝓ-
motione sua amouendū: vel ad aliq̇d q̇d nō habet ob
tinendū: alius in ꝓpria ꝑsona: vel ꝑ aduocatū non fa-
cit vel facere nescit debitas exceptiōes ⁊ responsiones.
Judex tamen videt q si sciret se defendere: sicut debe-
rent nihil obtinerent: quia in rei veritate ius nō habēt
nisi ꝓpter defensionis defectū. In isto casu ⁊ consimi-
libus dissimulare vel alium iudicē assignare deberent
vel supsedere vt interim pars iusta melius muniatur.
¶ Sed dicent: iudex supponit: q vtraq̧ pars bene ꝓ-
cedit: q̇bus respondeꝶ q non. quādo scit contrariū: fa-
ciendo eñ ꝯtra illam scientiam vel conscientiam: plus
erit ꝯtra eum in die iudicij: q̄ȝ faciendo ꝯtra voces iura
torū vel instantias aduocatorū. Sic ego iudica nunc:
ne tūc iudex tradat te exactori. Luce. xij. Jurati vo se
excusant: vel q hoc faciunt q̄si a iudice compulsi: qui
eos ad iurandū ⁊ alios inuitos adiungit ⁊ videtur fa
33 cere pro eis decretalis li. j. ti. xxix. de officio ⁊ potestate
iudicis delegati. c. pastoralis. §. quia vero. Regula etiā
iuris in vi. que dicit: q quis mandato facit iudicis do
lo facere nō videtur: cum necesse parere habeat; sed ta-
men iste leges non sunt pro eis: nec pro quibuscūq̧ mi
nistris: qui dn̄is suis in illicitis obediunt: quia distin-
guunt glose ibidem: q vbi p̄ceptum est aperte iniquū
vel contra legem non debet inferior obedire: immo re-
sistere. ¶ Et ad hanc probandum adduci potest tā lex
ciuilis q̄ȝ diuina. C. de decurionib⁹ li. x. l. omnes: vbi
habetur q decuriones eximunꝶ ab aliquib⁹ popula-
ribus seruitijs ⁊ afflictionibus. Si ergo iudex precipiat
torqueri decurionem vel aliud consimile: contra illo-
rum libertates non est obediendum iudici in hoc casu
Si ergo non debet torqueri decurio: quia lege huma-
na cauetur: ergo a multo fortiori non debet torq̄ri chri
stianus quocunq̧ precepto legis vel iudicis mūdi: q̄
lege cauetur diuina; ⁊ etiam humana: sicut ostensum
est. f. iij. 26. ⁊ contra exemplum sacre scripture: ⁊ do-
ctrinam Michee ꝓphete. iij. Re. xxij. Qui cum horta-
retur vt bona ⁊ placita regi diceret: sicut alij falsi dixe-
runt: respondit: viuit dominus: quia quicunq̧ dixerit
mihi dominus hec loquar: vel q hoc eos facere opor-
tet vt maiori parti se ꝯformēt: sed hoc reprobat scriptu
ra. E. vij. 12. ⁊ Ecclesiastici. xj. dicens. In iudicio peccā-
tium ne consistas.

¶ Quos vo om̄ia predicta exempla a munerū datiōe Arti. vij.
⁊ receptione ⁊ iudicij deuiatione non reuocant: saltem
ipos pena reuocet tam dantib⁹ q̄ȝ recipientib⁹ debita. 34
Ipis eñ dātib⁹ penam infligit lex ciuilis. C. li. vij. ti.
de penis iudicis qui male iudicauit vel eius qui iudi-
cem vel aduersarium corrūpere curauit lege. j. In his
verbis consistit impator in q̄cunq̧ causa: vt cuicunq̧
data fuerit pecunia vel iudici vel aduersario amittat
actionem: is qui diffidentia iuste sententie in pecunie
corruptelas spem posuit. Ipis etiam recipientib⁹: pe-
ne debite sunt tam tꝑales q̄ȝ eterne. Temꝑales plurī-
me quarū vna est populi odium: ⁊ infamia: iuste eñ ⁊
de suo viuentes subditi boni saltem timerēt: vt dn̄os
diligerent vt patres colerent vt sanctos sicut fecerunt
illi quibus scribit apl's. Gal'. iiij. Si fieri inquit posset
oculos vestros eruissetis ⁊ dedissetis mihi: q̄ eos non
grauauit: collectas vel munera ab eis recipiēdo. Sed
hodie econuerso tm̄ collectis ⁊ munerib⁹ a superiorib⁹
grauanꝶ: q potius illorum eruerūt oculos si possent:
quia iudices eius quasi lupi vespere non relinquebāt
Soph. iij. ¶ Secunda est suspēsio ⁊ restitutio: ⁊ in ca- 35
su irregularitas: sicut patet li. vj. de sententia ⁊ re iudi
cata. c. cum eterni tribunal vbi habeꝶ: q quicunq̧ iu-
dex ecclesiastic⁹: aut etiā delegatus ꝯ conscientiā ⁊ ꝯ iu-
sticiam in grauamen alterius partis in iudicio. quicq̄ȝ
fecerit per gratiam vel sordes executiōe officij ꝑ annū
se nouerit suspensum: ⁊ ad extimationē litis parti quā
leserat nihilominus ꝯdemnand⁹. Si vo durāte suspē
sione diuinis se ingesserit irregularitatis laqueo se in-
uoluit: a quo non nisi per summū pontificem poterit
liberari: hec ibi. ¶ Circa vo ad hoc q dicit: q teneꝶ
ad estimationem litis ⁊c̄. Nota q iudex ordinari⁹: vl'
assessor dolo vel ignorantia seu imprudentia ⁊ negligē
tia: falsam ferentes sententiā teneꝶ ad restitutionē to-
tius damni in foro conscientie parti lese. Codice de pe
na iudic' qui male iudicauit. l. vltima in parte agit ad
hoc: delegatus vo non teneꝶ nisi de dolo: q̄ tales sen-
tentie ex certa scientia delegātis est ignarus: eius tamē
assessores ⁊ cōsiliarij obliganꝶ ⁊ ipe etiam si negligēs
fuit in eligendo legisperitos. Si vo iudex munus ac-
cipit vt bene iudicet: tenetur restituere ei; qui dedit. Si
vult male: tenetur ei restituere quod accepit illi quem
damnificauit pro illa acceptiōe si aliquem damnifica-
uit ⁊ nihilominus ad totum interesse obligatur; aliter
dandum est pauperibus: ⁊ non illi qui turpiter dedit:
facit ad hoc Decretum. j. q. j. Jubemus. Et ar. xvij. q.
iiij. si quis. ¶ Tertia est turpis mors corporis: quā me
retur specialiter: vbi innocentem condemnat: sicut pa- 36
tet de illis senibus Dañ. xiij. qui ideo occisi leguntur:
quia innocentem condemnari fecerunt: ⁊ per legem ta
lionis Deuꝶ. xix. vel vbi nocentem liberant qui post-
q̄ȝ est per falsos iudices vl' iuratos seu patrie ductores
⁊ malos homines liberatus furatur vel occidit. Ex q̄
eñ traditus fuit ad puniendū sicut meruit ⁊ per ipos
punitio impeditur: audaciorq̧ fit imposterum ad ma
lefaciendum rationaliter de malefactis suis responde-
bunt ipi: per quorum iniquam liberationem: ⁊ procu
rationem: ⁊ supportationem talia committūt: committ-
tendiq̧ sumunt audaciam. ¶ Hoc eñ non solum hi-
storia ostenditur: qua fertur viduam quandam cuius- Erñ
dam mali: ⁊ suspendio digni: procurasse liberationem
qui post nouem occidit homines quo facto vidua in-
firmata: ⁊ in extasi coram iudice rapta inter alia cōtra
illam opponebatur: q nouem homines occidisset; ipa
vo hoc negante: accusationem suam per hoc ꝓbabant
q ille nouem occidisset; quem ipa liberari procurauit.

cū dign⁹ eſſet morte quā ſi ſuſtinuiſſet nullū poſtea occidiſſet: que ergo occaſionē damni dedit: dānū etiā dediſſe videbaꝛ. Sicut ergo ille ꝗ talia cōmittit furti vel homicidij crimina: dign⁹ eſt morte: ita tam iudices ꝗ̄ adiutores: occaſiōe quoꝝ talia cōmittūt: ⁊ qui hmōi factoꝝ cauſa ſunt: ſicut ptꝫ ꝑ iura. J.xij.20. Sed etiā in ſignū: ꝙ iuſticia hoc requirit exemplū ſeu hiſtoriā antiquoꝝ in quibꝫ magna viguit iuſticia adducit. Tul
Exm̄ lius li.vj. de cambice rege: ꝗ quendā iudicē de falſo cōuicto iudicio excoriari fecit ⁊ pellem extendi ſuꝑ cathedrā: vbi fili⁹ ꝗ ei ſucceſſit in officio ꝓ tribunali debuit ſedere vt patris pellē videndo exemplū acciperet in veritate ſe tenēdi: nec malos liberandi: nec bonos ꝯdēnandi volūtatem haberet. Addidit etiā ſcripturā verificatam: dicēs. Sede ſedēs iſta iudex inflexibilis ſta. Sit tibi lucerna: lux: lex: pelliſqꝫ paterna. A manibꝫ reſeces munus: ab aure p̄ces. Si ſic eſſet miniſtratū falſis hoībꝫ ⁊ maloꝝ ſupportatoribꝫ ⁊ adiutoribꝫ ⁊ liberatoribꝫ fidelē haberem⁹ patriā. Sed heu licet hoc in vita iſta ꝯ tales non exerceaꝛ iudicium: qđ tñ iuſte ſuſtinere deberent: ſicut p̄dictis patet exemplis ⁊ etiā cuiuſdam
37 ſancti auctoritate adducta. A.xij.37. de pēdere ⁊ prendere: ꝙ de capiēdis dona ad malos liberandū: ſpecialiter verificaꝛ: ⁊ etiam legibꝫ hūanis ⁊ diuinis adducitis. F.iij.ar.vj.ꝑ totū ⁊c̄. Certiſſimū: ꝙ in alio ſeculo multo grauiora ſuſtinebūt iudicia: ab illo qui dicit diſperdam iudicē. Amos.ij. In ſignū cuius Dañ.xiij. Illis malis iudicibꝫ dixit Daniel: ecce angel⁹ dñi accepta ſentētia ſcꝫ in morte ſcindet te: dando bona tua exteriora: que ꝑ falſitatē collegiſti amicis: ⁊ forte inimicis tuis: corp⁹ vermibꝫ: ⁊ aiam demonibꝫ. Audite hec iudices dom⁹ iſrael ꝗ abominamini iudiciū Mich.iij. ⁊ cogitate quid tūc facietis reuoluētes: qđ dicit Eſaias ⁊ habeꝛ. F.j.40. ¶ Nec recordātes cōparetis adinuicem: ꝗ̄ in baptiſmo ꝓmiſiſtis ⁊ accepiſtis: ſicut ptꝫ. F.
38 iiij.26. cū ſequentibꝫ: ⁊ ꝗ̄ facitis ⁊ non inuenientes concordiā inter ꝓmiſſa ⁊ facta ꝑ iſtū modū: ſicut in tertia parte ſpeculi hiſtorialis legiꝛ ad ſui memoriā reduxit Muriua diaconus hyſpidoꝝ falſum ille nanqꝫ diaco
Exm̄ nus linthea mina in ꝗbꝫ hyſpidor⁹ in baptiſmo inuolutus fuerat ſecū cuſtodiuit de fonte nanqꝫ baptiſmi: ipſū leuauerat: ⁊ ꝓ tāto videbaꝛ ſibi: ꝙ fideiuſſor ei⁹ quodāmodo fuit: vnde cū quadaꝫ die ꝓ tribunali ſedēs: crudelia exerceret: fideiuſſor ille vidēs ꝙ a ꝓmiſſione ꝓ qua ad deū ꝓ ipō fideiuſſorē ſe fecerat declinaret linthea mina illa attulit: dicens. Iſta eſt veſtis: qua chriſt⁹ in nuptijs ſuis te induit: iſtā cuſtodiam ꝯ te in die iudicij vbi nud⁹ apparebis. Sicut ille diacon⁹ illū ad memoriā reduxit de ꝓmiſſo facto ⁊ iudicio futuro: ita reducāt ſeipōs cogitātes: ꝙ quō ſe aſpere haberent ad illū: qui corā eis vacu⁹ appareret: ita ille ſe habebit ad eos vbi munera illoꝝ ipſos non iuuabūt: ꝗ eſt iudex iniquoꝝ hoīm. Sap̄.xij. Nota de iuramento ꝙ iudices p̄ſtant. M.viij.21.

J.x. IUdicij hūani. Primo facienda eſt diuiſio. Secūdo illiciti iudicij oſtenditur cauſalitas. Tertio reprobatio. Quarto remedia: Quinto parauipenſio.

Ar.j. ¶ Circa ad primū: quoddā eſt iudiciū licitū: quoddā illicitū. Licitū vo: aut eſt de ſeipō in confeſſione: ſicut
j eger quodāmodo ſe iudicat: dū morbi cām gulā videlicet vel aliud viciū in quo delinquēdo: morbū incurrit: medico reuelat. Sic os iuſti meditabiꝛ ſapientiā: et lingua eius loquetur iudicium: in pſ̄.xxxvj. Sic ſi nos ipōſmet iudicarem⁹ non iudicabimur.j. Cor.xj. Aut de proximo in correctione ſicut iudiciū de latronibꝫ: ſic exaltare ꝗ iudicas terrā: redde retributionē ſuꝑbis: in pſ̄.xciij. Quia beati ꝗ cuſtodiūt iudiciū: ⁊ faciunt iuſticiā in oīni tpe: in pſ̄. ſicut ptꝫ. J.ix.ar.iiij.ꝑ totū. Illicitū vo vel eſt de oīmino occultis: que ꝑ decretū dei iudicio ſunt reſeruanda.vj.q.j. ſi oīns. Sicut ḡ in iudicio forinſeco illicitū eſt iudicare incognitū: vel non ſubiectū: ita in iudicio quotidiane locutiōis. Talis ꝯ ethiatura officiū iudicis celeſtis ſibi vſurpat quē reꝑhendit apl's: dicens. Tu ꝗs es ꝗ alienū ſeruū iudicas: ſuo enī dño ſtat aut cadit. Ro.xiiij. q̄ſi diceret: ipē dñs ſu⁹: et non tu: ſcit vtrū bon⁹ vel mal⁹ ſit: qꝛ ex quo occultū eſt ipē ſtat vel cadit: id eſt ipē noticiam habet de ſtatu ſuo vtrū ſtet ad deū erect⁹: an cadat ad peccatū: ⁊ diabolū ꝓſtrat⁹. Vel eſt de dubijs: vbi ſcꝫ dubiū eſt: ꝗ aīo fiāt ꝗ de ſui natura mala non ſunt: nec ꝓhibita ſicut comedere bis in ſabbato: loꝗ cū muliere: ⁊ hmōi: hoc nō ſolū ideo illicitū eſt: in malā partē iudicare: qꝛ rōem quodāmodo habet occulti: ſicut p̄dicta: ſed quia ꝯ ſtatū eccl'ie: ꝙ vult ꝙ in meliorē partē interp̄teꝛ in li.v. Decretaliū. de re.iur.ꝛ. vl. eſtote. Et ꝯ doctrinā Pauli dicētis ꝗ mādūcat nō mādūcantē non iudicet. Ro.xiiij. Et cām reddit in hoc ꝙ ſequiꝛ: deus enī aſſumpſit illū id eſt fieri pōt ꝙ ſit a deo acceptū illō in ꝗ ipm iudicas
Nota de hac materia. E.vij.10. Vel qꝛ eſt de apparen 2
tibꝫ malis: quoꝝ tamē iudicium ad te nō ꝑtinet. Et ſic alicui⁹ iudicis terreni: cui vicꝫ talis delicti ꝑtinet correctio: tibi vſurpas: qđ eſt reprobatū. D.vj.24. Vel eſt de apparentibꝫ bonis in ꝗ erraꝛ: plus attribuēdo bonitatis ꝗ̄ attribui deberet: iudicādo diciores ⁊ meli⁹ veſtitos meliores ⁊ honorabiliores: ſicut ideote: reliqās melius deauratas reputant ſanctiores. Contra ꝗs eſt exemplū de Barlaā. M.iiij.11. Et auctoritas Jacobi J.ix.9. Si introierit ⁊c̄. Et chriſti actio: de quo Eſa. xj. Non ſm viſionē oculoꝝ iudicabit ⁊c̄. ¶ Circum ḡ ad occulta vl' dubia: nolite ante ipōs iudicare: ꝗ adusqꝫ veniat dñs: qui ⁊ illuminabit abſcondita tenebrarū et manifeſtabit ꝯſilia cordiū.j. Cor.iiij. Quia tunc clara ſine periculo iudicare poterūt: ꝗ nunc occulta vel dubia: iudicari nō poſſūt. Diuinū ergo iudiciū ſibi vſurpat: qui incerta vel dubia iudicat.ij.q.j. nomē p̄sbyteri qꝛ ſol⁹ deus nouit corda.ij.q.v. ꝯſuluiſti. ¶ Circum vo ad apparentia mala vel bona nolite ſm faciem iudicare Jo.vij. qꝛ in tali iudicio faciliꝰ erraꝛ: ſicut oſtēſum eſt. J.ix.9.
¶ Huiuſmodi aūt in iudicio erroris multiplex inuenitur cauſa: ex parte iudicantis. Quarum prima ad ſi- Ar.ij.
militudinem accipitur oculos habentis infirmos: vel 3
decutientis ſeu exiſtentis in tenebris. ¶ Primi nanqꝫ ſpeculum nouum: ⁊ oculos damnificare dicunꝛ viſos ⁊ videntes: ſic iſti viſa peruertunt. ¶ Secundi vo nō bene iudicāt inter foedum ⁊ pulchrum: inter aurum ⁊ auricalcum: inter florenum ⁊ denarium cupreum: inter canem ouium cuſtodem: ⁊ lupum ouium rapacem ita nec iſti more febricitantium: palatum habentes infectum: ⁊ more decutientiū: quos videlicet amor: vel odium ſeu timor vel cupiditas excecauit ſanctiſſimum virum: qui diligentiam magnam de ouium habet cuſtodia: lupum vocant: dicentes: quando illoꝝ intrat ſocietatem: ꝙ lupus eſt in fabula: illiuſqꝫ tam perſonā ꝗ̄ cauſam atqꝫ verba contemnūt. Ideo dicit ſcriptura. Job.xij. ꝙ iuſtus eſt lampas contēpta apud cogitationes diuitum: quia ſicut lampas accenſa de die clara contemnitur: ⁊ paruipēditur: parumqꝫ apparet in conſpectu illorum: qui de nocte illius diligunt ⁊ affectant preſentiam. Ita iuſti interius lumen gratie accē-

si: parue vel nullius sunt apparentie: immo paruipen-
dunt̄ ab illis: qui licet in tenebris sint peccatorū: quasi
dietam mundialem habent prosperitatis. Tales nam-
q̄ die prosperitatis illorum durante: solent mundi lu-
minaria: de quibus saluator. Vos estis lux mundi: tā
in quotidianis locutionibus: q̄ in extrinsecis iudicijs
in curijs malorū si aliud q̄ iusticia interuenerit: cōtem-
nere: quia nescierunt videntē ignoranter iudicū. Esa.
4 xxviij. Nota. P. vj. 11. ¶ Nescierunt inquit viden-
tem: id est prophetam vel quemcunq̄ iustum: id est de
tali non curauerūt: qui de die presentis tantū gaudent
prosperitatis: qui tamen lumine illo deficiente: mortis
nocte appropinquante lampadū presentis: et lucem et
videntis consiliū habere affectant et festinant: dicētes.
Intende iudicio meo: in ps. xxxiij. Et s̄m iudiciū tuū
viuifica me. Iterum in psalm. cxviij. ¶ Est ergo tam
de talibus q̄ de illorum iudicijs: et actuum diuersita-
te q̄rum ad facta: que in prosperitate faciūt et in aduersi
tate cupiunt sicut de lupo qui tota vita sua oues deuo-
rauit et de vulpe: quia sicut lupus ille qui ex venatorū
et canū que imminet sequela timens libēter inter oues
in ouili pacifice: et vulpes īter gallinas quasi mortuū
se poneret: vt mortem euaderent imminentē quam cū
euaserint sunt sicut ante fuerunt: sicut ille de quo Pro-
uer. xvij. Impius accipit vt peruertat semitas iudicij:
qui in tota vita sua propter munerum et personarum
acceptionem: quantum possibile est pro mundi vere-
cundia dei et pauperum peruertit iudicia. Exemplo fi
liorum Hely qui acceperunt munera et peruerterunt
iudicium. j. Re. viij. propter quod tam pater q̄ ipsi po
puli amiserunt dominiū quando mortē appropinqua
re videt rogat que ad pacē sunt testamentum condens
inter oues christi et ecclesie: quas nunq̄ pauit: sed qui-
bus sepius nocuit: se poni ordinat: nequiterq̄ se humi-
liando magnamq̄ dilectionem mendaciter fingendo:
manus ad crucem et oculos ad deum leuādo cū suspi-
rijs et gemitu dicit istud psal. Nō intres in iudicium
cum seruo tuo: sed miserere mei s̄m iudicium diligen-
tium nomen tuum in psal. cxviij. Seruum se dicit: sed
serotinum: quia sero seruus esse incipit dei: diligere eti-
am se similat: qui veracius dicere posset. Omnia hec
ideo facio: et loquor: quia a iudicijs tuis timui in psal.
5 cxviij. Nota. P. vij. artic. xx. ¶ In quibus verbis et fa-
ctis non solum predictis bestijs: sed etiam proditori-
bus in castro obsessis et latronibus: et incredulis assi-
milātur. ¶ Primum patet: quia sicut obsessi q̄diu for-
titer defendere se sperāt: aduersarium aduersarijq̄ ser-
uos et milites vilipendūt verbis et factis eis pro posse no-
tent. Sed quando amplius se defendere non possunt
pulchre loquūtur: que paucis sunt rogantes. Sic pro-
ditores dei: deum et milites suos in hac vita ī iudicijs
suis: ideo accipiēt prolixius iudicium. Mar. xij. ¶ Se-
cundum etiam patet: quia sicut latrones ad patibulū
ducti: sacerdotum petunt preces: suffragia atq̄ consi-
lia: quos prius in nemore vel in domibus spoliauerūt
Sic ille q edificat cenacla sua nō in iudicio. Iere. xxij.
Sed ex furto rapina et vsuris et iniquitate. ¶ Tertium
insuper patet: quia sicut increduli oculos fidei haben-
tes debiles: quando vadunt mercari vel venari: vel
alio quouis modo negociari: non libenter viris obui-
ant ecclesiasticis: sicut nec Belial christo: nec latro ad
latrocinium vadens: fideli nec lippos habens oculos
lumini: nec libenter eos in societate ducunt. Nonnul-
li nanq̄ marinarij libētius secum in mari latrones q̄
bonos ducerent religiosos: quia sicut increduli in ter-
ra euntes ad nundinas libentius latronibus obuiarent
q̄ sacerdotibus pro quibus estimarent se peius nego-
ciari: quibus etiam si qua eis illo die contingerent in-
fortunia attribuerent eo q̄ eis obuiauerint: ita et in ma-
ri tempestates: et infortunia: potius bonis q̄ malis
quos ducunt: attribuunt: illi qui nec recordabātur iu-
diciorum iustorū. Dan. xiij. Nota. S. x. 12. ¶ In qui-
bus inuenire possent: q̄ illorum prosperitas: et salus
potius ex illorum bonorū contingit obuiatione et so-
cietate: sicut patet de zodoma etc. q subuersionis et sub
mersionis euasisset periculum: si decem bonos in socie
tate sua habuissent: quam tamē omnium malorum so-
cietas: nō saluare sed potius perdere potuit: ita in pro-
posito. ¶ Omnes tamen predicti: qui terra mariq̄ ser-
uorum dei societatem: quia ipsi serui sunt diaboli vitāt
et fugiunt in transitu mortis: quando ad mercationes
vadūt maioris ponderis et periculi: ad portumq̄ pro-
perant periculosiorem: libenter sacerdotibus virisq̄
quibuscunq̄ obuiarent ecclesiasticis. Nota hic de mi- Ex mi
lite: qui posuit vnum sacerdotem in cauea: alijs omni-
bus eliminans: postea sine sacerdote obijt: vt dignus
erat. Et mirabile est qui prius timuerunt peiorem ha-
bere formam: in morte se meliorem sperant fortunam
eis obuiādo. Sic se habuit ille qui in tota vita sua vel
maiori parte vite sue: nec dei diligit societatē nec man-
data nec seruitium: qui anteq̄ patiatur contumeliam
iudicium deserit: Prouerbiorū. xviij. ¶ In quibus om-
nibus dum seruorum dei fugiunt obuiationem vel so
cietatem: seruos se esse ostendūt diaboli et inimicos dei:
quando vero in mortis necessitate seruos querunt dei se
per illos deo recōciliari: ipsiusq̄ se seruos fieri: licet tar-
de quodāmodo: velle ostendunt. Sed heu iusti in ver-
bis sanctis stabunt ad iudicium. Ecclesiastici. xliij.
¶ Secunda vero causa erroris in iudicio tam quotidia- 6
ne locutionis q̄ aliorum iudiciorum tam in curia ec-
clesiastica q̄ seculari accipitur et intelligitur ad simili-
tudinem videntis lignum rectum per inordinatū me-
dium: vtputa per aquam: que non est medium: ita be-
ne ad videndum dispositū: sicut aer: vel per plura me-
dia: quorum vnum est dispositum: aliud non: ad visi
ligni rectitudinem ostendendam: sicut patet de aere et
aqua. In istis enim casibus lignum rectum: videtur
curuum: quia medium in videndo incōgruum illud
mendaciter curuum facit iudicari. Sic in proposito: il
li qui in iudicijs suis: solo medio vtuntur incongruo:
sicut ira amore munere vel timore vel qui bono medio
vtputa legis et iusticie in aliquo de predictis medijs
cum bono coniuncto et copulato vtunt̄ in iudicijs re-
ctū curuū iudicant et ecōuerso: sicut patet. C. xvij. 37.
¶ Qz enim talia media in iudicijs in vsu habentur ex
verbis ostenditur prophete: qui sub verbis de preteri
to factū narrat de presenti. Mich. iij. Principes inquit
eius in muneribus iudicabant. Sacerdotes eius in merce
de docebant et prophete eius in pecunia diuinabāt: et su-
per dn̄m non requiescebant. Ex quo vsu concludi pōt:
q̄ in vsu habēt erronee iudicare. ¶ Ideo s̄m iura taliū 7
testimoniū vel iudicium: qui medijs talibus ducūtur
est prohibitū: in cuius signū dicit Decretalis li. ij. ti. de
testibus. c. licet. Secūdo q̄ in causa diuortij: ad testifi-
candum non admittit̄: nisi iuret se illa: de quibus agit̄
didicisse impedimenta ante litem motam q̄ etiam illa
audierant ab antiquioribus suis et fidedignis: et non ab
infamibus: vel suspectis vel leuibus personis: cuius sta-
tuti causa est: quia si asserat se tm̄ post litem motā cau-
sae didicisse: iura p̄sumūt: q̄ munere a pte accepto vel
ira vel amore vel timore ad inquirendū et testificandū
inducat̄ et sic talibus innitens medijs falli facilit̄ posset.

¶ Quare vo addit: q a fidedignis addiscere eũ opor-
tuit: causa est: quia leuium & infamium psonarũ ver-
ba minus sunt credibilia: nec ex illis ad verum & certũ
pcedi põt testimonium vel iudicium. Sicut hec De-
cretalis insufficiens reputat testimoniũ: seu iudicium:
quod ex talibus pcedit medijs in causa diuortij & con
sanguinitatꝫ: ita necesse est in alia reputare causa seu iu
8 dicio vel testimonio quocũqꝫ. ¶ Sed specialiter in vl
tima predicte decretalis parte delinquũt: qui alios iu-
dicando malorum vl' leuium vel grauiũ seu puersoꝝ:
adducunt testimonia: dicentes: q a talibꝫ audierunt:
non solum ab vno sed a multitudine: quod licet verũ
sit: non tamen p illorum sufficit iudicio plurimoꝝ au
ditus: quia si clamor populi: vel etiam grauium sed p-
uersarum psonarum excusaret de alio mala narrante:
vel iudicante: patet: q excusatus esset: qui diceret chri
stum voratorem vini. Et Joannem baptistam demo-
nium habere: quia & alij hoc dixerunt: sicut patet Lu.
vij: vel etiam si quis dicat christum demoniũ habere:
quia hoc alij dixerunt Jo. viij. vel q malus sit: qi hoc
alij dixerunt Jo. vij. vel qui etiam dignum & reum eũ
esse morte clamãt cũ tota multitudine: qꝛ teste Math.
xxvij. dicunt oĩes crucifigat. In his omnibꝫ exem-
plis: magna patet ratio precepti diuini Exo. xxiij. dicē
tis: non sequaris turbam ad faciẽdum malum: nec in
iudicio plurimorum acquiesces sententie: vt a vero de
uies. Ex quibus omnibus ostenditur: q pater noster
qui predicauit vox populi vox dei: nesciuit oĩa: non
solum quia contra legem fecit dei vt predictum est: sed
quia etiam contra legem fecit ciuilem: quam ignorare
non debuit. Codice li. ix. ti. de penis. l. decurionũ: vbi
habetur q popul9 clamauit: q decurionũ filij deberẽt
torqueri: sicut alij vel bestijs subijci. Impatores vo cõ
tradixerunt dicentes: q vane voces populi: non sunt
audiende: nec eoꝝ voci credi oportet: qñ aut noxiũ cri-
minis absolui: aut innocentẽ cõdemnari desiderarunt:
hec ibi: glosa ibidem dicit q si Pilatus malefecit: quia
Jesum tenuit & Barrabam dimisit. Cum ergo tñ cla
mor phariseorum: q̃ vulgi frequẽter irrationabilis sit
non plus rõnis habuisse videt: p tãto pater ille contra
Exem tus q̃ predicti iudei vel populus ille: vel etiam q̃ ille
qui super vnum miserum ad carcerem vl' patibulum
ductum clamauit: & clamoris causam interrogat9: re-
spondit: quia alij clamauerunt more canũ: q̃ pcussum
persequunt. ¶ Talibus eñ medijs iudicatus: dicere
potest istud Job. xxxiiij. In iudicando enim me men-
9 dacium est. ¶ Tertia causa: quare sepe humanum fal-
litur iudicium: est pessima nonnulloꝝ consuetudo: ex
qua frequẽter cõtingit q licet quis multas bonas ha
beat conditiões, pter tamen vnam malam: oĩes alie
quasi obliuioni tradunt vel plus ad malum q̃ ad bo
nam in quotidiana locutione linguam suam applicãt.
¶ Et quia hec apud eos est antiqua consuetudo super
oẽm contra consuetudinem illam docentem noua in
Canum natura ore latrant canum: de quibꝫ Cassiodorus. Canum in-
quit natura est: vt nouis hoibus non acquiescant sed
eos latratibꝫ arceant. Quia igitur christ9 mandatum
nouũ dedit nobis Jo. xiij. Nec ei nec illis q̃ noua do-
cent acquiescunt: sed ferocissimis eos circũdant latrati
bus: canes impudentissimi. Esa. lvj. Qui dicẽ possũt:
circũdederunt me canes multi: in psal'. qui more canũ:
equaliter super oĩes extraneos: tam superiores vsqꝫ
ad papam inclusiue: q̃ cardinales latrant quia ignoti
sunt tam ipi q̃ opa illorum: contra Decretũ quod di-
cit: q facta pape a solo deo iudicant. ix. q. iij. facta. Et
sunt ad litterã in hoc casu morem sequunt canum: qꝛ

sicut canes: ideo latrant: quia ignorant illos sup quos
latrant: quoꝝ si haberent noticiam nõ latrarẽt: ita isti
si multorum quos iudicant intentiões: & opa scirẽt ne
quaq̃ eos iudicarent. Cauete ergo: quia quecunqꝫ iu-
dicaueritis in vos redundabit. ij. Paral'. xix. ¶ Quar- 10
ta causa & vltima que in oibus p̃dictis est causa causa-
rum: quare sepe humanum fallitur iudiciũ: ppria iudi
cãtis est falsitas: & malicia qua infecti sũt: sicut vas in-
fectum & immundum: in quo oĩes liquores quantũ-
cunqꝫ preciosi: sordidant: ita tales falsi in iudicio forum
seco vel detractores in quotidiana locutione: quorum
quilibet bona in mala cõuertens insidiatur & in electis
suis ponit maculam Ecclesiastici. xj. ¶ Cuius rei causa
est: quia ipi tales sunt: ex quo accidit: q sicut latro om-
nes vocat latrones: ita mal9 omnes suspicat & iudicat
malos. Vnde Criso. super Math. difficile suspicatur
aliquem malũ qui bonus est. Et econuerso fornicator
neminem suspicat castũ: nec superbꝫ quemq̃ suspicat
humilem. Sic inquit qui nõ est sacerdos dei: neminẽ
suspicatur sacerdotem dei. Immo sm Ber. in quodã
sermone: qui pauper es abiectum te reputant: si diues
ambiciosum & auaꝝ: si affabilis dissolutum: si predica-
tor vel doctor humani honoris vel fauoris quesitorẽ:
si tacens inutilem hypocritam: si comedens voratorẽ:
& causa est: quia ipi mali sunt sicut ostẽsum est. E. vij.
articulo. vj. ¶ Non est ergo de eorum iudicijs multũ
curandũ: quia ipi mali sunt: qui iudicant. Vnde Se-
neca de remedijs fortuitorum: male de te opinant ho-
mines: sed mali quibus scilicet diabol9 suadet multos
opinari malos vt eorum exemplo audatiores fiant ad
malũ perpetrandũ: sequit in Seneca. Si scipio vel al-
ter sapiens hoc loqueret: mouerer: si hoc iudicio face-
rent: nunc vo morbo faciunt: ex quo morbo peius eis
accidit: q̃ ebrietatis laborantibꝫ morbo: quia ipi pro
vna duos estimare dicunt. Isti vo pro vno malo: to-
tam vnam multitudinem vel religionem malã esse iu
dicant: quia ipe talis est sicut patet per Senecam. A.
xxvij. 21. Oĩu ergo sic iudicanti loquit aplus Ro. ij.
dicens. Inexcusabilis es o homo oĩs qui iudicas in
quo modo alterum iudicas: teipm cõdemnas. Nam &
loquela tua manifestũ te facit Math. xxv. Cui ab illo
audiente dici potest: de ore tuo te iudico serue nequam
Luce. xix.
¶ Contra vo p̃dictoꝝ iudicũ iudicia: & specialiter p̃ il Ar. iij.
los de qbꝫ in vltima pte p̃dicti articuli dictũ est: q vi-
delicet p vno malo: oẽs tales estimãt vl' saltẽ eis cõsenti 11
entes: ppter quos oĩes abominant. ¶ Sũt pmo lau-
dabilia facta: tam iudeoꝝ q̃ saracenorũ. Secũdo natu
ralis ratio & exempla. Tertio doctrina sctõrũ & totius
creature & sacre scripture, pcessus & leges ciuiles. Quar
to actiões & sanctiões dei: oĩa eñ iudicia illoꝝ repro-
bãt: & puersa eẽ ostẽdũt. ¶ Primũ patꝫ Judi. 20. vbi ill'
de Gabaa peccãtibꝫ filij isrl' tantũmodo malefactores
ad puniendũ petebãt: dicẽtes: tradite nob flagitiosos
de Gabaa vt moriant: nec alijs nocuissent: nisi ill' auxi
liũ p̃buisset. Saraceni etiã Judi. xv. Solũ Sãsonẽ pe
tebãt: de ipo solo & nõ de fratribꝫ suis se vindicarent.
Istis q̃ peiores sunt quidã christiani: cõ quos viri Ni
niuite surgẽt in iudicio Luce. xj. ¶ Secundũ etiam pa
tet: q cõ naturalẽ rõnem & exemplũ est: q totus cumu-
lus palea estimet: quia de illo palea visa est exire: vl' q
nihil in camino vel coq̃na esse estimet: nisi fum9: qi fu Exem
mũ inde videt exire: vel q totũ granũ lolliuz opinent
quia granum lollij in eo inuenitur vel zizanie: vel q
oẽs denarij in cista vl' bursa falsi dicant: qi vn9 falsus
inter eos inuenit: vel q oẽs cãtores sunt mali: qꝛ vnus

talis inť eos discordat: vel ꝙ oēs apli fuēt Judas: q2
vnus talis inter eos inuentus fuit: vel ꝙ ipi oēs cō-
ditiones habeāt effectiuas: ⁊ viciosas: q2 vnam talem
habent conditionē vel ꝙ in eis oīa membra sint lesa
⁊ infirma: quia vnū est tale: vel ꝙ fons dicať calidus
vel tepidus seu insipidus vel turbulent⁹: q2 riuul⁹ de
illo veniens ⁊ multū distans talis est cōditiōis: immo
peius: econuerso dicať: q2 fons ille recens est ⁊ clarus:
⁊ ꝙ insipiditatē illam a terra traxit: ꝑ quā transiuit: vł
ꝙ oēs oues morbidas iudicēt: q2 vnam talē inuene-
runt. Sed potius ecōuerso pastor bon⁹ ouem infirmā
a sana discernit: eiq3 ⁊ non sane medicamēta imponit:
12 dicens: iudico inter pecus ⁊ pec⁹ Ezech. xxxiiij. ¶ Nec
etiā ipi: q̄ oēs de vna ꝯgregatiōe tales iudicāt: quia
vnū talem vident: ꝯcederent: ꝙ oēs de statu suo vel
arte mali essent: quia vn⁹ inter eos talis inueniť. Qui
enī vxorati sunt vel vxorate non iudicāt: oēs adulte-
ros vel adulteras quia vnū est vnā talem audierunt:
nec milites: omnes milites concedūt vel iudicant esse
Exēm proditores: quia aliquando vnus vel plures de statu
illo inuenti sunt tales. Patet ergo: ꝙ congrue respon-
dit religiosus cuidam militi querenti: an omnes essent
tales q̄lis ille q̄ tarde tale nephas cōmisit: cui ille: estis
vos oēs ꝓditores: q̄re inquit queritis: q2 inq̄t alter:
modo tarde in tali ciuitate ꝑ ꝓditione fuit q̄dā miles
tract⁹ de ordine milicie vestre: si dixeritis ꝙ nō: q̄re ḡ
aliter de alijs iudicatis q̄3 de vobisipis: Oīa ista exē-
pla tam in factis ⁊ naturis extraneis: q̄3 etiā in dictis ⁊
13 factis ꝓprijs ostendūt: ꝙ non recte iudicastis. Sapiē.
vj. ¶ Tertia etiā ostendiť ex ꝓcessu Augu. in quadam
epl'a quā specialiter ꝯ tales edidit: q̄ oēs de monaste-
rio abominabanť ꝓpter vnū qui turpe factū commisit
de domo sua: scribit tamē illā epl'am ad Vincentiū do-
natistā: sicut patet in Decreto di. xlvij. quātūlibet. Cu-
ius tenor talis est quantū licet vigilet disciplina dom⁹
mee homo sum: ⁊ inter hoīes viuo: nec mihi arrogare
audeo: vt dom⁹ mea melior sit: q̄3 archa Noe: vbi ta-
men inter octo hoīes vnus reprobo inuent⁹ est: aut me-
lior sit: q̄3 dom⁹ Abrae: cui dictū est: eijce ancillam: ⁊ fi-
liū eius: aut melior sit: q̄3 dom⁹ Jsaac: cui de duob⁹ ge-
minis dictum est Jacob dilexi. Esau odio habui: sim-
pliciter aūt fateor charitati vestre: corā dño deo q̄ testis
est sup aīam meā. Ex quo deo seruire cepi: sicut diffici-
le expert⁹ sum meliores: q̄3 q̄ in monasterijs ꝓfecerunt
ita non peiores expert⁹ q̄3 q̄ in monasterio defecerunt:
hec ille. ¶ Non solū ex p̄dictis Augustini verbis: ve-
rū etiā ex tota creatura ⁊ scripturarū origine a ꝓncipio
mundi oīus societas: ⁊ dom⁹ seu familia inueniť mi-
xta de bonis ⁊ malis simul: ⁊ ꝙ nunq̄3 fuit iustū: ꝙ bo-
boni iudicarenť: vel vituperarenť: vel min⁹ diligeren-
tur ꝓpter maloꝝ societatē: immo pl⁹ poti⁹ sunt diligē-
di: ⁊ honorandi sicut multis exemplis ostēsum est. G.
C. xiij. 4. Adā duos filios habuit: quoꝝ vnus Cayn
pessim⁹. Abel fratrē suum occidit: q̄s non diceret insa-
nire si odio haberet Abel bonum ꝓpter fratrē suū ma-
lum vel quis posset esse potētior vel virtuosior ad cu-
stodiam sue religionis: vel domus q̄3 Adam a deo in
paradiso formatus: nec tamē ipe custodire domū suā
sciuit: quin inter duos: vnus esset malus: hoc ergo fa-
ctū in illo cogitantes: quā materiā habent vituperādi
p̄latum qui nec est ita sapiens: nec fortis vel potens si-
cut ipe qui etiā plurimos habet sub se si vnus de illis
malus inueniať: aut quā materiā habent loqui ꝯ illos
q̄ de ꝯditione sunt Abel: quia fratrem habent Cayn.
Jdem dici pōt de archa Noe ⁊ de filijs eius: ⁊ de do-
mo Abrae ⁊ filijs eius: quorum vnus erat Jsaac bo-
nus: alius Esau malus: ⁊ de domo Jsaac: ⁊ filijs eius
quoꝝ vnus Jacob elect⁹: alter Esau reprobus fuit. Et
de domo Dauid ⁊ filijs eius: inter quos fuit Salomō
sapiens: ⁊ Absolon maledict⁹: qui ꝯtra patrē ⁊ fratres
rebellauit. Et de cetu electoꝝ ꝑ sanctos apl'os: ipi nam-
q3 orationib⁹ p̄missis septē elegerunt Actuū. vj. de qui-
bus tamē vnus postmodū Nicola⁹ videlicet aduena
Anthiochen⁹ pessim⁹ effectus est heretic⁹. Quib⁹ vo 14
cetera tam veteris q̄3 noui testamēti exempla nō suffi-
ciunt ad talia dimittēda iudicia: exemplū ipius accipi-
ant sanctissime religionis christi. Quis enī p̄lat⁹ chri-
sto: ⁊ que religio cetui apostoloꝝ sanctior esse posset: et
tamen ipe illos paucos: q̄s in claustro ⁊ religione sua:
ab ipo q3 electos habuit non ita elegit: nec ita custodi-
uit: quin illoꝝ Judas vic3 malus fuerit. Quis ḡ ita de-
cipiť ꝙ illū p̄latū vel illos apl'os: Petrū vic3 ⁊ Paulū
cum ceteris alijs vituperet vel odio habeat: vel min⁹ di-
ligat: q2 Judā subditū habuit christ⁹ ⁊ apli sociū ⁊ fra-
trem. Ergo nec a fortiori illū qui in eligēdo ⁊ custodiē-
do minus sufficit ⁊ plures custodire habet: vel illos q̄
plures habent socios ⁊ fratres: de hoc ꝙ vnus illorū
est Judas. Iterū quos oīa p̄dicta nō reuocant a ta-
libus iudicijs exempla terrena: saltē illud reuocet celeste
exemplū: vic3 claustri ⁊ religionis sanctissime trinitatis 15
in celo empireo: in quo inuenti fuerūt angeli boni ⁊ ma-
li: nec tamē boni vituperādi sunt ꝓpter malos: q2 sicut
inter angelos boni sunt optimi: ⁊ mali creaturarū pes-
simi. Ita inter viros religiosos seu eccl'iasticos. Sicut
ergo de p̄dictis societatib⁹ vel religionib⁹ non vitupe-
rans bonos ꝓpter malos: sicut ⁊ non despicitis in vo-
bisipis ornamēta vel bona vel carnē ipam ꝓpter pur-
gamenta: que emittit: nec vinū ꝓpter feces vł alia pur-
gamenta que superi⁹ emittit: immo illud plus appre-
ciatis: quia signū boni vini est: quādo se bene purgat:
⁊ signū corrupti: quādo se non bene purgat: ita nec or-
dinem vel statū seu religionem quācūq3 scientes ꝙ il-
li qui illā sustinere nō possunt: sed sua desideria sequē-
tes exeunt vel alia scandalosa a p̄ceptis religionis sine
recedentes committūt purgamenta sunt illius status:
quib⁹ emissis: status in se mundior est ⁊ clarior ⁊ com-
mendabilior: sicut ordo apostolorum ⁊ angelorū. Ju-
da ⁊ Lucifero electis. Et sicut granum palea electa: et
ceruisia ⁊ vinū purgamentis electis: ⁊ melodia corda
vel cātore malo amotis. Nota. R. N. v. 34. cum se-
quētibus. ¶ Patet ergo ex predictis ꝙ melior modus
arguendi vel iudicandi esset econuerso: ⁊ non sic: vt vi-
delicet ordinem illum potius meliorem ⁊ sanctiorē iu-
dicarēt: qui plures habet apostatas q̄3 ego. Sic argue-
bat rex ille nobilis: de quo habeť. D. vj. 34. ⁊ rationa-
biliter quidem: quia sicut non est verecundum immo
laudabile: in oī natura in qua est corruptio, ꝙ se pur-
get sic ⁊c̄. ¶ Sicut ergo illi gloriari possunt de quibus
mali decidunť: ita illi materiam non habent glorian-
di: in quibus mali impune permittunť: de quib⁹ non
opportet: ꝙ exeant ad malum perpetrandū: quia ⁊ in-
ter illos hoc facere possunt. Et quare ab illis apostata-
rent vel illorum dimitterent habitum: inter quos apo-
stasia ab obediētia ⁊ continētia ⁊ paupertate etiam sub
ipo habitu dissimulať. In illis ḡ vbi nullus exit plu-
res sunt. Sed in illis de q̄b⁹ multi exeūt: meliores sūt:
sicut si vnus filius alicui⁹ patrisfamilias mal⁹ monať
pauciores quidē filios habet: sed non peiores. Justū ḡ
iudiciū iudicate Jo. vij. Nō. P. iij. 19. cū duobus se- 16
quentib⁹. ¶ Quartū insup patet: tam in factis dei q̄3 in
factis ⁊ dictis de Sodoma: vbi perdere noluit iustum
cū impijs: immo iustū liberauit Loth sc3 anteq̄3 aliom

iudicaret:immo ꝛ Segor cū ciuib⁹ suis: ꝓpter ei⁹ mo-
ram cū illis saluauit. Gen. xix. In quo ostēdit ꝙ mali
ꝓpter bonos sunt tolerādi: ꝛ non boni ꝓpter malos la-
pidandi. Hanc etiā sententiā ꝛ iudiciū dedit in Eze-
chiele: dicens: pater non portabit iniq̄tatē filij: nec ecō-
uerso: nec cōtra iniq̄tatē ꝑsone: sed vnusq̄sq; in pecca-
to suo ꝓprio moriet̃: sicut patet Ezech. iij. Et vnusq̄sq;
onus suū portabit. Ad Gal. vj. Et f̃m regulā iuris li.
vj. Delictū ꝑsone non debet in damnū eccl̃ie redūda-
re. Et sumit̃ hec regula ex v̄bis beati Grego. in Decre-
to. xvj. q. vj. Si epm̄. Sed qui vos ꝯturbat: portabit
17 iudiciū suū q̄cunq; est ille. Gal. v. ¶ Qui oībus predi-
ctis a talib⁹ non retrahunt̃ iudicijs: quare eadem ꝓm-
ptitudine ꝛ facilitate: non iudicant om̄es bonos: quia
vnū vident vel intelligūt bonū: sicut faciūt ecōuerso.
Estimo ꝙ causa ꝯtraria sit: q: ipi mali sūt. Vel si om̄i-
no odio habere volunt oēs ꝓpter vnū malum: q̄re nō
odit diabolū ꝛ opa ei⁹: ꝛ talia iudicia detractoria: ꝛ ag-
tos diaboli seruos: in quib⁹ ola vel saltē plura sūt ma-
la: vl' q̄re odio nō habēt seipos: in q̄bus aliq̄ inueniūt
mala: vel si plures paup̄es de curijs suis vel amic̃ su-
is excludūt vel ejiciūt ꝓpter factū vni⁹ vel duorū: q̄re
non ejiciūt totū granū de grāgia sua: q: vnū inueniūt
putridū vel totā pecuniā de cista: q: vnū denariū inue-
niūt falsum: vel totū sanguinē de corpe: q: aliqua por-
tio eius est corrupta qd̄ tn̄ non faciūt: sed solum corru-
ptū ꝓ posse ejiciūt: vel q̄re om̄es non excutiunt dētes
ꝓpter vnū malū: vel q̄re om̄es non amputāt digitos:
q: vn⁹ infirmat̃ vel q̄re de lethania ꝛ cordib⁹ suis nō
delent Petrū: ꝓpter Judā. Nota ꝯ tales. R. N. v. 18.
¶ Sed qui occasiones querūt faciles inueniūt q̄b⁹ cō-
uenit ꝓuerbiū: quo gallice dicit̃: q̄ vult canē suū occi-
dere: furiā ei imponit. Timeāt tamē om̄es tales: q: in
hoc ꝙ om̄es ꝓpter vnū malos iudicant deū informāt:
quō ꝓ vno malo facto qd̄ in eis inuenit: totū tale repu-
tabit: ꝛ ꝓ tali iudicabit: q: et hoc ip̄e ꝓmittit: dicēs eo-
dē iudicio quo iudicatis iudicabimini. Math. vij. si-
cut patet. E. iij. xlvij.
Ar. iiij. ¶ Cōtra hunc ḡ timorē necesse est remediū q̄rere: tam
ex parte iudicātiū: q̄ ex parte iudicati. ¶ Ex parte iudi-
18 cantis: primo remediū adhibere deberet: ip̄m q; a tali-
bus retrahēt iudicijs: ꝙ forte ille quē iudicat apud deū
penituit: ꝛ se correxit: in quo casu non est licitū eū iudi-
care: sicut nec Paulū vel Magdalenā de iuuētut̃ de-
lictis ꝛc. ¶ Secundū remediū ad hoc non lōge q̄rat:
sed in seip̄o palpet. ꝙ turpe sit illi: qui mortuum habet
optimū amicū suū in domo sua: ex cuius vita: tota sua
pendebat ꝓmotio: ꝛ ex cui⁹ morte sua pendet ꝑditio: ꝛ
illum mortuū non plangit sed vadit extra: vt sup̄ alte-
rius mortē lamentatiōes faciat. Sic qui aiam plurib⁹
peccatis mortuā habet: ꝛ alienā vno vel plurib⁹ pecca-
tis mortuā: ꝛ non suā lamentat̃ iudicādo: sic facere no
19 lit ille. D. vj. 25. ¶ Tertiū remediū exhibeat iudican-
tis finis: seu finis cogitatio: dum enī quis sub diabolo
militat: non est ei multū credendū in his que diabol⁹
suadet: ꝛ deus ꝓhibet: quia cōmune dictū est: ꝙ quali-
ber sacerdos reliq̄as sancti sui cōmēdat cui seruit. Nō
ḡ est mirabile: si serui diaboli peccata ꝛ peccatores dia-
boli cui seruiūt: reliq̄as ꝛ seruos cōmendēt: nec est eis
in hoc credendū: q: amor inordinat⁹ eos in iudicio il-
lo excecat ꝛ facit ꝙ ꝯ afferentē expugnāt: sicut latro dū
in bonis est: omnē ei imponētem latrocinia: ꝛ mala fa-
cta: que diligit: expugnat ḡ tunc ei credēdum non est.
Sed qñ iudicat⁹ ad patibulū ducit̃ ꝛ defect⁹ suos mi-
sericordiā petendo clamat: tunc ei credēdum est: q: fre-
quēter accidit ꝙ falsam appellationē prius factā: tunc
reuocat ꝯscientia duct⁹: ꝛ veritatē tam de se q̄ de alijs
fatet̃. Sic nonnulli diaboli serui: dū in bonis sunt: se-
ip̄os extollūt: ꝯtra dicentē expugnant: seruos diaboli
tanq̄ dei sui reliq̄as: ꝛ pcā cōmendāt ꝛ dei seruos vi-
tuperāt: sed ad mortē appropinquātes om̄ia iudicia il-
la reuocant: afferentes se errasse: qñ dixerūt fornicatio-
nem non esse peccatū: vel qñ dixerunt vel iudicauerūt
malum bonū: ꝛ bonum malū. Esa. v. Illa ḡ cogitatio
nunc habita de cogitatione: quā tunc habebunt: eos a
talib⁹ reuocet iudicijs: quia si iudicia sua vel cogitatio-
nes suas referāt ad statū in quo sunt: iudicia sua incer-
ta sunt: sicut latronis vt predictū est: dū in bonis sunt.
Sed si referant ad finē certa sunt. Beat⁹ ergo q̄ nō iu-
dicat semetip̄m in eo qd̄ ꝓbat. Ro. iiij. sed in eo qd̄ co-
gitat. ¶ Quarto eos a talib⁹ retrahat iudicijs cogitatio
vehemens: q: illi⁹ qui iudicat̃ tentatio ꝛ eiū ꝑsumpcio: 20
ꝙ talia vel maiora frequēter si illorū tenerent locū vel
gradū: quod in exemplo videre ꝛ ꝑsumere possunt di-
scipuli cuiusdā magistri Parisiensis: de q̄ fert̃: ꝙ dice-
re solebat magistro suo: ꝙ om̄es epi Francie fuerūt ce-
ci: quia nihil mgr̄o suo dabant: nec ip̄m ꝓmouebant: Exem
q̄ postmodū ad talē dignitatē ꝓmotus: mgr̄m suum
non ꝓmouebat. Cui mgr̄ postea cū luminarib⁹ in ma-
nu sua accensis obuiā veniens ei candē improperabat
cecitatem: quā alijs improperare solebat: afferens: ꝙ
ideo ei luminaria: qñ cecutienti deportasset: cui etiā in-
cutere potuit illud Ro. ij. Eadē enī agis que iudicas.
¶ Ad istud ꝓpositū loquit̃ Ber. sup̄ can. Homel. xl.
dicens. Noli iudicare primū: sed magis excusa: quod
omnino dissimulationē rei certitudo recusat suade. Ni-
hilomin⁹ tibi ip̄i ꝛ dicito vehemēs fuit tentatio quid d̄
me illa fecisset si similē in me accepisset potestatem. In-
nuit enī Ber. qd̄ ꝛ rei frequēter ꝓbat euent⁹: ꝙ illi q̄
alios iudicāt eadē postmodū agūt q̄ pri⁹ iudicauerūt:
vel cōsilia seu peiora: sicut ptz. iiij. Re. x. de Jehu rege
isrl̃: q̄ Baal ꝛ sacerdotes ei⁹ destruxit: iudicando: ꝯ tn̄
ip̄semet a vijs Jeroboā non recessit: vitulos suos aure-
os adorādo: ita isti eadē vel maiora facerēt: si eandē ha-
berent tentationē: vl' occasionē vel opportunitatē: quā
illi habuerūt: q̄s iudicāt. Inexcusabilis es ḡ: o hō qui 21
iudicas. Ro. ij. ¶ Ex parte v̄o iudicatorꝝ remediū ad-
hiberi debet vt occasiōes ꝛ causas quātū possibile est:
retrahāt eos iudicādi ꝓpt̃ ꝑicula ꝛ leges tactas. f. ij. 7.
pon⁹ enī q̄libet niti debet: se speculū pulchrū ostēdere
bene ꝯuersando: in quo ceteri suas tergāt maculas: ꝙ
lignū fumigans: ad cuius aspectū oculi ledant̃ intuē-
tium. Sanius nanq; est tam ꝓ se q̄ ꝓ alijs ꝙ talis sit
ꝙ merito de illo dicatur: vtinā essem ita sanct⁹ sicut il-
le est: q̄ ꝙ dicat̃: ꝙ patria vl' villa seu societas est peior
in qua habitat: istam nāq; temerarij iudicij fugā doce-
re videt̃ christ⁹. Math. v. dicens. Quicunq; vult tecū
in iudicio ꝯtendere: ꝛ tunicā tuam tollere: id est in facti-
tuis que forte licita sunt apud te: sed nō aperta: quo ad
ꝓximū te iudicare vel damnificare vel ꝑsequi: dimitte
ei ꝛ palliū: pallium enī habit⁹ exterior est interiora ab-
scondens: quod quidem dimittit̃: quādo illi qui eū iu-
dicat: vel de factis suis scandalizat̃ intentionē pri⁹ ab-
sconditā manifestat vt illū a talib⁹ auertat iudicijs vt
declinaret iudiciū viri Treū. iij.
¶ Qz si illi iniquitatū iudices intātū malicia pleni sint: Ar. v.
ꝙ sic pharisei de optimis opib⁹ scādalizari velint: nec
illorꝝ aliq̄ posset rōne declinare iudicia illa paruipēdat 22
nec ꝓ eis a bono desistat exēplo christi: q̄ d̄ talib⁹ ad litem
dixit sinite illos ceci sūt ꝛ duces cecorꝝ. Exēplo etiā ho- Exem
minis cuiusdā de q̄ in exēplis continet̃: ꝙ vt hoim oc-
currentium ꝛ eū iudicantiū de hoc: ꝙ ip̄e asinauit ꝛ fi-

liū tenerū eū sequi permisit: filiū asino imposuit: de q̄
cū iudicaret̄: q plus filiū q̄ agilis erat: et bene currere
poterat: q̄ʒ senem antiquū et debilē diligeret: ambo pe-
ditauerūt: de quo cū ab alijs iudicaret̄ occurrentibꝫ q
plus asinū suū q̄ʒ se vel filiū suū diligeret: plusq̄ʒ ei q̄e-
tem affectaret ambo asinū ascenderūt de quo cū iudica
rent̄ q tam paruuʒ animal modo occiderent onere: li-
gatis alini pedibꝫ: ipm̄ sup lignū inter se portauerunt
de quo cū insani iudicarent̄: ait Primo pater filio: fili
ex quo vides: q q̄cq̄d feceris iudicaberis sicut ex au-
ctoritate Bern. ostēsum est supra .c.c.10. Cōsiliū meū
est: q talia paruipendas iudicia: et qđ vtili⁹ esse ꝓspe-
xeris facias: nec ꝓpter talia iudicia a bono cesses: dein-
de dixit asino: va tu va baudet vin aptemēt ꝛc̄. Sic in
ꝓposito. Unde Hiero. in eplā ad Pammachiū ꝑma
virt⁹ monachi est hoim̄ cōtemnere iudicia: et apostoli
recordari dicentis: si adhuc hoībus placerē christi ser-
uus non essem. Et subdit rōnem: quare de illoꝝ iudi-
cijs non est curandū: in hoc q bona opa iudicando in
malū peruertūt: quia nesciunt artem bonoꝝ operum:
et de iudicijs illorūʒ qui de arte nesciunt non curamus:
sed potius eos deridemus: sic in proposito. Et hoc est
q sequitur. Fabius inquit ait felices essent artes: si de
eis soli artifices iudicarent. Qui ergo sic iudicantur bi-
bant: et obliuiscantur iudiciorum. Prouerbioꝝ .xxxj.
23 ¶ Quia reuera si scirent q ꝑ talia opa regnū acquirere
possent terrenū: ꝓpter talia iudicia ab operibꝫ nō cessa-
rent: qui eñ est in firma spe: et ꝓpinqua dispositiōe ad
lucrandū ludū in scako non multū curat de hoc quod
sibi dicit̄: hoc eñ eum a ludo cessare non facit: licet for
te in alio displiceat: q tamen post ludi finem dolorem
non incurrit: sed amplius gaudium: q non obstante: q
cantū et infestū contra illū habuit lusorem: vicit. Sic ꝑ
decretū Cornelij pape. di. xlvij. c. qđ ad nos: vos non
debent mouere conuicia perditoꝝ: quo citius a via re
cta: et a certa regula recedam⁹. Rosa eñ ꝓpter spinarū
quibꝫ circūdatur aculeos crescere non cessat. In oībus
ergo talibꝫ Pauli sequat̄ exemplū et teneat sententiam:
dicēs: ꝑ minimo mihi est: vt a voƀ iudicer aut ab hu-
mano die: quia neq̄ʒ meipm̄ iudico reprehensibilē sup
ple in hoc in quo vos me iudicatis. j. Coꝝ. iiij. Quib⁹
durioꝛa parata sunt iudicia: quia parata sūt derisoribꝫ
iudicia. Prouer. xix. ꝺ q̄bꝫ in capitulo patebit sequēti.

Udicij diuini. Prio ostē-
J. xj. detur distinctio seu diuisio. Secundo genera-
lis et vltimi iudicij ratio. Tertio q illud erit bonis de-
lectabile. Quarto q erit malis terribile ꝓpter multa.
Quinto qualia adiutoria seu remedia sunt ante illud
iudiciū prouidenda: vt cū venerit nō timeat̄.

Ar. j. ¶ Circa ad primū diuinū iudicium est duplex: vnum
particulare: quod singulariter de quocūq̄ʒ fit quando
§ morit̄: de quo dicetur. c. de mortuis. Aliud generale:
quod in fine erit omnibꝫ simul congregatis: de quo. j.
Re. ij. Domin⁹ iudicabit fines terre: de quo tria sunt
ostēdēda: antecedentia ꝯcomitātia et sequētia. ¶ Circa
ad antecedētia dicit Hiero. se inuenisse in annalib⁹ he
breoꝝ quindecim signa: quindecim diebꝫ precedētibꝫ
ostendenda. ¶ Primo nanq̄ʒ die vt ibi habet̄: mare se
eriget quadraginta cubitis vltra montiū altitudinem:
in loco suo stans quasi murus. ¶ Secūdo tantū desce-
det: q vix videri poterit. ¶ Tertio marine belue appa
rentes supra mare dabūt rugitos suos vsq̄ʒ ad celum.
¶ Quarto ardebūt mare et aque. ¶ Quinto herbe et ar
bores rorem dabūt sanguineū. Sexto ruent edificia.
¶ Septimo petre ad inuicem collident̄: ¶ Octauo erit

generalis terremot⁹. ¶ Nono equabit̄ terra. ¶ Deci-
mo exibūt hoīes de cauernis suis et ibūt q̄si amentes:
et non poterūt mutuo loq̄. ¶ Undecimo surgent ossa
mortuoꝝ: et stabunt supra sepulchra sua. ¶ Duodeci-
mo stelle cadēt. Decimotertio morient̄ hoīes: vt cū mor
tuis resurgāt. Decimoq̄rto ardebūt celū et terra et aerē
supficies. ¶ Decimoq̄nto fiet celū nouū et omnia reno
uabunt̄ licet scripture sctē de ꝑdictis signis mētionem
nō faciāt: dū tamen scripture cōtraria nō sint: rationa-
bile videtur q talia precedant signa terribilia: ante iu
diciū terribile: sicut precesserūt dulcia ante iudiciū mi-
sericordie: sicut patet. A. xiij. f. vt etiam fm̄ beatū Gre
goriū qui in cūctis delinquūt: vel cūctis predicēt abu-
tunt̄ in cūctis terreant̄ et puniant̄. Dicit etiam sanctus 2
Thomas super. iiij. sententiarū. di. xlvij. Q istud iu-
diciū ignis precedet: iuxta illud ps̄. xlix. Ignis in ꝯspe
ctu eius exardescet: q super oēs montes ascendet: si-
cut aqua diluuij ad purgandū et destruendū oīa in-
quanetū est instrumentū diuine iusticie: sicut aqua di-
luuij que vindicta: sicut tūc in aqua facta fuit ad pur-
gationem feditatis: que ex colore fuit introducta car-
nalis concupiscētie: ita iterū in igne fiet ad purgationē
peccatoꝝ que ex frigiditate contingūt: quam defectus
introducit misericordie et charitatis. In signū cui⁹ to-
ta disceptatio de operibꝫ erit charitatis et misēdie: vt in
dignos illos misēdia ostendat: qui opa non fecerūt mi
sericordie: de q̄bꝫ verificat̄ illud Iaco. ij. Iudiciū sine
misericordia ꝛc̄. Concomitantia seu simul ꝯcurrentia 3
sunt temp⁹ et loc⁹ et vox iudicis. Temp⁹ ꝟo christ⁹ di
scipulis indicare noluit: ideo non est mirū si alijs igno
tū sit. Aliqui tamen certū computāt temp⁹ vsq̄ʒ ad iu-
dicium allegantes ꝓphetiam Dañ. xij. q dicit beat⁹ q
expectat et peruenit ad dies milletrecentos triginta q̄n-
q̄ʒ: iudeorū magistri hanc litteram exponūt de messia
illoꝝ per hunc modū: inter vos iudeos: qui in aduētu
christi desolationem habere incepistis magnam. Bea-
tus qui expectat et sustinet patiēter dies mille ꝛc̄. diem
pro anno exponētes: iuxta illud Ezech. iiij. Diem pro
anno dedi tibi post quos messias: qui eos cōsolabitur
veniet. Q vtrum verū sit: et tempus illud ab incarna
tione christi computet̄ quinquennij temporis expecta
tio ostendet cum nunc ann⁹ currat millesim⁹ trecente
sim⁹ tricesim⁹. ¶ Christiani ꝟo veritati innitentes: q
messiam: id est christum non expectant: quem iam rece
perūt: dicūt q si quis nunc venerit: non christ⁹: sed an
tichristus erit: de quo et ꝓphetiam illam exponunt: pro
tēpore eius in quo durabit grauis persecutio: sicut pa-
tet in historia scolastica super Danielem. Daniel nāq̄ʒ
vir desideriorum multū desiderabat scire quantū tempo
ris persecutio antichristi: cui angel⁹ manibꝫ eleuatis iu-
rauit: ꝑ viuētē in secula seculoꝝ: q ꝑ temp⁹ et tpa et di-
midiū tpis. Et q tunc finis esset hoꝝ mirabiliū: ita q
q̄si iterū idē ad maiorē recitādo certitudinē adiecit: q
postq̄ʒ ablatū fuerit iuge sacrificium: hoc est cū ablato
cultu dei: et desolato ꝑ antichristū tūc erunt dies mille.
cc. nonaginta: id est tres anni et semis. Et cuʒ Daniel
scire vellet: q̄d esset futurū: post hec rñdit beat⁹ q expe
ctat ꝛc̄. vt p3⁹. ¶ Ad cuius intellectū scire oportet: q
fm̄ mgr̄m in historijs scolasticis post mortē antichri-
sti dabuntur lapsis quadraginta dies ad penitentiam
qui si addātur predictis diebus mille ducentis nona-
ginta fient die mille. ccc. trigintaquinq̄ʒ. Et est sensus
q ille beatus erit: qui a tempore ꝑsecutionis vsq̄ʒ in fi
nē in bona vita expectat: vel qui tpe ꝑsecutiōis errat et
ꝑuenit ad penitētie dies in q̄bꝫ emēdare poterit errorē
¶ Locus ꝟo fm̄ ꝓphetā Joelis erit vallis Josaphat:

lationes: volens ꝙ sicut in corpe hūano infirmato re-
frigeratio nihil caloris opat in mēbris: mortē iudiciū
appropinqre signat ꝛ sicut ruina dom⁹: q̄ fit in lapidū
ꝛ coopertimētu casu eius vicinū denūciant finē. Ita re-
frigeratio spūalis caloris inter mēbra cbri ꝛ eccl'e ꝛ mi-
serie: que in hoc mundo q̄ndie cadunt eius finē appro-
pinqre ostendūt. Sūt aūt vba Crisostomi hec: Sic cor
pus hūanū laborās: ꝛ ꝓpe finē existens: mille ostendit
malicias ꝛ defect⁹: ꝛ de domo debēte cadere: multa añ
cadere ꝯsueuerūt a tecto ꝛ parietibꝫ: que signū sunt ꝙ
eius finis appropinq̄t ita ꝛc̄. Nota. M.xiij.2. Per eas-
dem signa: licet sub alijs verbis eius arguit ꝓpinq̄ta-
tem btūs Grego. in Homel. sup euangeliū Luce.xxj.
15 Erūt signa i sole ꝛc̄. vlulate g̃ q2 ꝓpe est dies dn̄i. Esa.
xiij. ꝛ ꝓpe facite iudiciū Esa.xlj. Vosipos hic iudican
do: qd̄ si nō feceritis sicut istud iudiciū erit bonis dele
ctabile: ita a cōtrario sensu erit malis terribile q̄nq3 de
causis. ¶ Primo vicʒ ꝓpter iudicij certitudinē. Scd̄o
ꝓpter aduersarioꝝ multitudinē. Tertio ꝓpter iudicā-
tiū ꝛ aduersantiū eq̄tatē. Quarto ꝓpter iudicioꝝ cōfu
sionē. Quinto ꝓpter tot⁹ negocij euidētiā. ¶ Ctū ad
primū certissimi esse poterūt: ꝙ q̄n stabunt ante tribu-
nal iustissimi iudicis cū sarcina peccatoꝝ q̄ etiā in mor
te videbūt sicut ptꝫ ꝑ histonā. D.ij.6. Et cū furto ma-
larū acquisitionū: ꝙ iudicabunt: aliter de deo cogita-
re: est ip̄m om̄i barbarica gente: ip̄iusq3 leges oīm gen
tiū legibꝫ iniustiores falsioresq3 esse: cum nunq̄ fuerat
gens tā barbara: q̄ non puniret malos: ꝛ p̄miaret bo-
nos. Ad hoc em̄ sunt leges regū ꝛ principū decreta pō
tificū canones patrū statuta ciuitatū cōsuetudines re-
gionū. Si g̃ hoc nō facit iustus iudex deus: q̄ iudicat
16 oēm terrā: vbi est de⁹ iudicij Malach.ij. ¶ Aliter em̄
quodāmodo iniuriā parti. i. om̄i creature: q̄ quodam-
modo se ꝯ pctōres: tūc partē faciēt iusticiāq3 petent: si-
cut ostēsum est. A.x.11. Specialiter tamē boni iustas
tūc allegatiōes ꝛ accusatiōes ꝯ illos adducēt sicut ostē
sum est. F.viij.10. Et non solū ꝯ illos: anteq̄ iudicent
allegabūt: sed sup ip̄os iudicatos improperādo clama
re secure poterūt: sicut q̄nq3 accidit: ꝙ illi q̄ ꝓ malo et
tyrānico vicino caput leuare non audent: ip̄o ad carce
rem vel patibulum ducto: priora facta secure imprope
rant: sicut Dan.xiij. dicēs. Nūc venerūt tibi pctā tua
que aliq̄n opabaris iudicās iudicia iniusta: ita in ꝓpo-
sito exultabūt scī i glīa: dicētes Esa.xiiij. quō cessauit
17 exactor: q̄euit tributū: q2 teste ps̄.lviij. Letabit iust⁹ cū
viderit vindictā q̄n deus reddet p̄iuris ꝛ adulterī qd̄
meruerūt: ꝛ non solū boni ꝛ etiā angeli eos accusabūt
eisq3 improperabūt: ꝫ etiā mali ꝛ demones. De malis
nāq3 q̄ mutuis exēplis ꝛ exhortatiōibꝫ: ꝛ inductiōibꝫ
peccauerūt ꝛ male acq̄sitē mutuis perierūt. Quid aliō
estimari poterit: q̄ ꝙ mutuis maledictiōibꝫ ꝛ accusa-
tionibꝫ: ꝛ improperijs: se mutuo lacerabūt ꝛ vilipēdet
ꝓpter penā: quā sustinēt: dicētes ꝛ loquentes more la-
tronū: q̄ certi de morte alios appellāt: q̄ primū socij re-
putabant: eisq3 improperādo dicūt: ibi fecisti me com-
mittere tale latrociniū: ꝛ ibi tale factū: ꝛ breuiter nūq̄
fuissem latro: nisi tu fuisses ꝛc̄. Ita etiā nūc: q̄nq3 pec-
catores ꝛ alij alijs improperāt q̄n cōfusionē incurrūt:
dicētes. Nunq̄ fuissem mulier mala d̄ corpe meo nisi
tu fuisses: maledicta hora q̄ te vidi. Sic in illo iudicio
q̄libet ad aliū se habebit sicut de aliq̄bꝫ exemplificatū
est. A.xij.54. ꝛ. A.xxviij.42. Ergo tunc nullos habe-
bunt amicos nisi forte illos demones: quoꝝ tm̄ dilexe
rūt opa taliq̄ obediētes dū vixerūt exiuerūt q̄ tūc cū sa
lutationibꝫ suis eis occurrēt: deridēdo: ꝛ eū fuscinulis
ad infernū trahēdo de q̄bꝫ dānati tūc dicere poterunt
illud ps̄.xxxiiij. Temptauerūt me supple viuū subsanna
uerūt me subsannatiōe frenduerunt sup me mortuū ꝛ
dānatū dētibꝫ suis. ¶ Nisi forte q̄s cogitare velit: ꝙ li 18
cet oīa tūc dānatis aduersent: tm̄ amicitia erit dānato-
rū spūs ꝛ carnē: sed hec cogitatio reprobata est. C.E.
ij.10. ꝛ. G.S.v.23. ¶ Ex dictis g̃ patet q̄ magna erit
aduersantiū malis in die iudicij multitudo. Querat g̃
peccator nunc a corde suo de seip̄o: sicut de q̄cūq3 tali q̄rit
Anselm⁹: dicēs. Quid faciet pctōr in die iudicij depre
hēsus: cū sit super⁹ iudex irat⁹ cui⁹ scʒ mādata trans-
gressus est: ꝛ ip̄m etiā interp̄tatiue negauit vel nō esse
desiderauit: q2 cū male facit: nollet aliquē esse: q̄ de ma-
lo facto suo vindictā acciperet: nec deū nec aliū quēcūq3
g̃ nollet deū esse iustū. Cū g̃ deū nō esse iustū: ꝛ deū nō
esse ꝯuertāt: vel idē valeāt: q2 si sit oportet eū iustū esse
patet: ꝙ q̄ desiderāt eū iustū nō esse desiderant eū non
esse: seq̄tur in auctoritate Anselmi infim⁹ patēs infer-
nus: exteri⁹ ardēs mūdus: qd̄ intellige vt dictū est su-
pra. E.ij. interi⁹ vrēs mētis ꝯsciētia. Et si queris: q̄ te
accusabit? dico ꝙ totus mūdus q2 ostēso creatore suo
mō om̄is offendit creatura: quō ergo existimas: q2 tu
qui tunc mal⁹ inueneris: effugies iudiciū dei. Ro.ij.
Nō. M.ix.29. Satis dat intelligere apostol⁹: ꝙ nllo 19
mō effugiet: nō solū ꝓpter iudicē ꝛ iudicantiū ꝛ aduer
santiū multitudinē: sed etiā ꝓpter eorūdē eq̄tatem: ibi
nāq3 boni in accusationibꝫ: ꝛ allegatiōibus suis a vi-
eq̄tate non errabūt: mali vo ꝛ si errare voluerint nō
audient. Judex etiam flecti nō poterit prece vel precio
vel cuiuscūq3 timore vel potestate: sed eq̄liter; sicut ad
pauperrimū malum: ita ꝛ ad potētissimos dicet dom⁹
regis auscultate quia vobis iudiciū est Osee.v. Quia
non s̄m visionem oculoꝝ neq3 s̄m auditū auriū: sed
in veritate iudicabit Esa.xj. s̄m ꝙ in libris ꝯsciētiarū
singuloꝝ scriptū est: ibi nanq3 q̄libet damnādus l̄ras
portabit vrie: id est ꝓprie mortē ꝛ damnatiōis: quia si-
cut qui ad compotū venit cum rotulis ꝛ tallijs insuffi
cientibꝫ: literas portat amissionis quia ꝓpter illarū in-
sufficientiam sua amittet: ita in iudicio in quo scientia
dei erit: sicut liber dn̄i vel thesaurarij: q̄ balliuo vel p̄-
posito manerij vel expendēti ꝛ necessaria ꝓ domo dn̄i
emēti pecuniā tradit. Numerum vo ꝛ quātitatē pecu
nie tradite: in libro vel talia sua scribit recipiens etiam
ex pte sua talliam vel librum facit tam de receptis q̄ de
expēsis. Ille vo liber q̄tum ad recepta pōt dici liber
conscriptus: cū libro scʒ tradētis: q2 est cū eo simul scri-
ptus: sicut patet in factura talliarū: in q̄bus tm̄ ꝯtinet
in vna sicut in alia: sic in libro dei totum scribit: quic-
quid ꝓ nobis fecit vel sustinuit: seu quicq̄d nobis dedit
cōtra quem quasi liber ꝯscript⁹ vel tallia cōdiuisa erit
in die iudicij liber cōsciētiarum: in quo apte ostēdetur
nō solum quātum recepit: sed etiā quātum expendit ꝛ
quō. Sicut ergo ad hoc ꝙ q̄s secure ad compotū acce
dat pecuniarū: oportet ꝙ liber de receptis ꝛ expēsis cō
cordet cum libro liberatoris: id est dn̄i vel thesaurarij:
q2 in concordia vel discordia illius libri totū pēdet iu-
diciū: vel q̄tum ad liberationē vel damnationē: quia
si bona ostēditur: cōcordia liberat: ꝛ discordia damni-
ficat. Ita om̄ino cogitare oportet de compoto aiarum
in dei iudicio: q2 totū illud iudiciū nobis erit ad libera-
tionē vel damnationē ex ostēsione libroꝝ ꝛ cōsciētiarū
singuloꝝ. Et hoc est qd̄ dicit Jo. apo. xx. Apti sunt li-
bri ꝛ iudicati sunt mortui ex his que in eis scripta sunt
s̄m opa ip̄orum siue ad liberationē siue ad damnatio-
nē: q2 si liber cōscriptus: id est ꝯsciētia quo ad recepta
ꝛ expēsas ꝯcordet cū libro liberatoris: ꝓ suoq3 ꝑpetuo
acq̄etantiā accipit. Si vo liber ille ꝯscript⁹ ꝯcordet in

receptis ꝛ non cõcordet in expensis: qꝛ cõtra mandata
in illo libro mandatoꝝ dei accepta vel recepta expẽdi-
dit: damnat̃: ꝛ ꝑ suo perpetuo incarcerat̃: vsqꝫ soluat
vltimũ quadrantẽ Math. v. et Luce. xij. qđ nunqꝫ fie-
ri põt. Et ꝓpter hanc cõditionem iudiciũ illud vocari
põt iudiciũ ꝯscriptũ. id est. iudiciũ cõscriptoꝝ librorũ
dei scꝫ et ꝯsciẽtie. vñ Ps. cxlix. vt faciat deus scꝫ cũ illis
qui secũ iudicabũt in eis. id est. in oĩbus in die iudicij:
iudiciũ cõscriptũ vt scꝫ oĩes iudicent ſm libros illos
cõscriptos siue ad vitam siue ad mortem omĩ appella-
tione vel dilatione postposita. ¶ Sicut ergo q̃ scit ꝙ li-
ber suus cõscriptus est defectiuus: qꝛ male recepta ex-
pendidit cũ timore vadit ad compotũ. Jta ille q̃ scit: ꝙ
liber ꝯsciẽtie nõ ꝯcordat cum libro legis dei cum timo-
re vadit ad iudiciũ: sciens q̃ in lege peccauerint: per le-
gem iudicabunt̃ Rom. ij. Qui vo scit ꝙ liber su⁹ cõ-
cordat cum libro dei: leniter ad iudiciũ ꝓperat: dicens:
memor fui iudicioꝝ tuoꝝ ꝛ ꝯsolatus sũ in Ps. cxviij.
eo ꝙ cognoui dñe: qꝛ equitas iudicia tua in Ps. cxviij.
de talibus q̃ letaliter ꝛ hilariter venerũt ad iudicium
mortis: patebit. c. de mortuis. Nota de illo libro ꝯsciẽ-
20 tie. C. vij. 19. cũ sequẽtibus. ¶ Confusio vo illoꝝ qui
in compoto illo deficiũt. ¶ Primo ex aduersarioꝝ quos
inimicos hic reputauerũt: ꝛ quos odio habuerũt exal-
tatione erit. Videbunt illos prius in celũ vocari: sicut
Math. xxv. vbi benedicti prius vocant̃ ad regnũ vt
male videntes quid amiserũt: acrius doleãt: quãdo enĩ
supbus qui diu super aliũ dominabat̃: verecũde deij-
citur: ꝛ alius q̃ prius ei subiectus fuit sup illum poten-
ter exaltat̃: ꝛ ille turpissime deijcitur multũ confundit̃
deiectus: sic in ꝓposito. ¶ Secundo ex modo ꝛ forma
apparitionis in iudicio ꝛ q̃tum ad corpus turpe in q̃
apparebunt: de quo. M. xj. 85. Et q̃tum ad illud qđ
portabũt: multũ enĩ erubesceret nobilis homo hui⁹ se-
culi apparere coram iudicibꝫ cum fardello furti in col-
lo. Multũ ergo erubescet: multi q̃ nobiles hic vocant̃
in illo iudicio: quãdo oues ꝛ boues vniuersas insuper
et pecora campi: que rapuerũt vel acceperũt ꝛ non sol-
uerũt in collo suo portabũt coram toto mũdo: deo for-
sitan eis supponẽte: q̃ cuncta q̃ fiũt adducet in iudiciũ
Eccles. xij. Jlla scꝫ portãtibꝫ q̃ illas sarcinas fecerũt: qꝛ
21 vnusq̃sqꝫ onus suũ portabit ad Gal. vj. ¶ Tertio ex
carie dei ꝛ festi electione: sicut enĩ pastor nõ recipit ad
Signum ouile suũ: nisi oues que signũ suum portant sed exclu-
dit: ꝛ sicut a numero pauperũ: quos papa pascit exclu-
dunt̃ qui signum nõ portant: ita de ouili dei excluden-
tur: qui crudelitate leonis sequebant̃ ꝯditionem: qui
etiam dente detractionis more lupoꝝ carnes comede-
bant: qui etiam falsitate vias sequebant̃ vulpiũ: q̃ im-
mũdicia sordes imitabant̃ porcoꝝ. Et breuiter oĩes
qui signa nõ portãt ouiũ. Jlla aũt signa sunt obseruã-
tie mandatoꝝ dei ꝛ voti qđ factũ est in baptismo. de q̃
signo nota. F. iiij. 29. Si g̃ vis ad vitam ingredi: serua
mandata Math. xix. quia aliter exclusus eris a ianito-
ribus celi dicentibꝫ: signa vestra nõ vidimus: in Ps.
lxxiij. Quãta aũt erit de illa expulsione oĩbus ꝛ spe-
cialiter hominibꝫ magni status cõfusio ex minori eũ-
tu cogitare poterũt: quia si nunc erubescerẽt a cõuiuio
expelli hominũ: alijs introductis vel si de hoc garrant̃
ꝙ in loco ꝓ statu illo vt eis videt̃ in mensa ponunt̃: et
specialiter supbi qui primos in cenis amãt recubitus:
quantũ erubescẽt qui de dei ꝛ angeloꝝ ꝛ omniũ electo-
rũ expellent̃ cõuiuio: ꝛ si tantũ cõtra marscalcũ irascũ-
tur qui primũ locum in mensa nõ obtinẽt quantũ do-
lebunt qui non infra celi portam stare vel intrare per-
mittent̃. Tunc ergo licet oĩes exclusi ꝯfusionem pa-
tient̃: tamẽ specialius ꝛ vehemẽtius superbi: de quibꝫ
Zach. x. Cõfundent̃ ascẽsores equoꝝ. Et Hiere. xx.
Confundent̃ vehemẽter: qꝛ nõ intellexerũt opprobriũ
sempiternũ: quia Tyro ꝛ Sidoni remissius erit in iu-
dicio Luce. x. q̃ illis: qꝛ illud erit iudiciũ durissimũ
his qui ꝑsunt Sapien. vj. quia ipsi maiorẽ vt dictum
est: patientur ꝯfusionem. ¶ Oĩa vo ꝑdicta maloꝝ in 22
iudicio infortunia aggrauat: ꝙ omniũ ibi ostendent̃
vel fient manifestissima euidentia et omniũ generalis
aspectus. Nunc enĩ peccatores dum peccant: ex tribꝫ
inaniter se cõfortant. ¶ Primo licet turpissima ꝛ pessi-
ma cogitent: nõ tamẽ erubescũt: qꝛ estimãt oĩes illud
latere. ¶ Secũdo licet turpia loquant̃ quos forte ami-
cos reputãt quoꝝ nõ timẽt delationẽ vnde ꝛ hoc quã-
doqꝫ dicũt: scio inq̃t ꝙ me nõ accusabis vel in camera
et secretius talia operant̃: vbi a nullis nisi ab illis qui-
bus inter est se videri credunt: ꝛ ideo nõ curãt: q̃ spur-
cissima q̃ feda cõmittãt. ¶ Tertio ex hoc ꝙ licet i pec-
cato depꝛhẽdant̃ vel tales esse ꝑcipiant̃: tamẽ quãdoqꝫ
se ꝯfortant ex hoc ꝙ in extranea patria vel inter igno-
tos capiunt̃ vel cõfundunt̃: vel ꝙ non sunt ipsi soli q̃
laborant vicio illo ꝛc̃. de quibꝫ oĩbus nihil in illo iu-
dicio eis valere poterit: quia ibi non solum ostendent̃
voces ꝛ opera: sed et illuminabit abscõdita tenebrarũ
et manifestabit ꝯsilia cordiũ. j. Coꝛ. iiij. Et nõ solum
paucis in camera: sed toti mundo in valle Josaphat.
Nec amicis: sed gentibus ꝛ regnis ostendam nuditã-
tem tuã dicit dñs Naũ. iij. quia in fine hominis denu-
datio operũ illius Eccl. xj. hoc eis ꝑmittit ille: cui oĩe
iudiciũ datũ est Joan. v. dicẽs: ꝙ inquit occulte locu-
ti estis in cubiculis ꝑdicabit̃ in tectis Luce. xij. Et sic
iudiciũ dabit in luce: ꝛ non abscondet̃ Sopho. iij. Et
qui nõ fecerit legem dei tale iudiciũ erit de eo. j. Esdre
vij. Nota. M. xj. 13. Et. D. viij. 17.
¶ Cõtra oĩes ꝑdictos in dei iudicio terrores: vel pe- Arti. v.
ricula melius nõ videt̃ esse remediũ: q̃ ꝙ iudex petat̃
delegatus: partes nanqꝫ vel vna partiũ quãdoqꝫ lon- 23
gam timens vexationẽ in curia superiori: pape vicꝫ vł
alterius iudicis ad loca remota distantis: iudicẽ petũt
delegatũ: coram quo in patria sua iudicent̃. Sic spũa-
liter timentes iudicia dei: iudicem petant delegatũ: cõ-
fessorem videlicet coram quo ratio mentis: cogitatio-
nes: locutiones ꝛ operationes: atqꝫ omissiones disper-
sas quasi quadã citatione consciẽtia cõuocet: morẽ in
hoc sequendo sixtij cuiusdã: de quo scribit Seneca li.
iij. de ira: ꝙ cõsũmato die cum se ad nocturnã quietẽ
recepisset: interrogare solebat animũ suũ dicens: quod Exẽ.
hodie malum tuũ sanasti: cui vicio obstitisti: qua par-
te melioꝛes: desinet ira ꝛ moderatio. Sic q̃ scit se quo-
tidie ad iudicem veniẽdũ esse desinet inquit ira ꝛ oĩs
occupatiõis motus: qui animã in isto iudicio impedit
quia ſm beatũ Grego super Ezech. li. j. homel. xj. Si-
cut aqua concussa imaginẽ prospicientis nõ reddet: ſꝫ
solum quãdo est quieta sic est de anima: ꝙ nõ depꝛhen-
dit secum est inquieta. Cõuocat ergo cogitationibꝫ: et
oĩbus peccatis siue operationis siue cuiuscũqꝫ sint
modi ꝛ amotis oĩbus impedimẽtis sicut ꝑdictus in
sero excogitauit dici. Jta in q̃dragesima vel alio quo-
uis tempore cõfitendi: vita ꝓterita ad memoriã reuo-
cetur a rõne dicẽte ad conscientiã illud Esa. xliij. Re-
duc me ad memoriam: vt iudicemur simul. ¶ Quia
sicut citator vel apparitor coram iudice partes cõuocã-
do cõgregat: vt iudicent̃. Sicut etiam campanella ad
capitulũ subditos vocat coram prelato: vt errata corri-
gant̃: incorrigiles eijciant̃ inquieti ꝛ negligentes emẽ-
dentur. Jta officiũ cõscientie est cogitationes: locutio-

falsa suggestiōe myphiboseth possessione sua ꝑuauit:
pte nō vocata: nec audita: nec causa examinata. Tales
nimis leuis fuit cordis ꝑ actu iudiciario: qꝛ q̄ faciliter
credit: leuis est cordis Eccū. xix. ¶ Quādoqꝫ vo impe
5 dit timore: sicut in his q̄ magnoꝝ timore falsa cōmit
tunt iuramēta innocētesqꝫ ꝯdemnāt tam duodena q̄ꝫ
iudex: nocentesqꝫ liberat: hi de ordine sunt pilati: qui ti
more Cesaris cuius amicitiā timuit amittere: vel indi
gnationē incurrere quādo clamabāt: si hunc dimittis:
non es amicus Cesaris: cōtra cōsciētiam sine sufficiēti
inuestigatiōe christū ꝯdemnauit. Tales ḡ nō iudices:
sed potius Judas dicendi sunt: qꝛ fm Ysidoꝝ li. ix. c.
iiij. Judex dr̄ q̄si ius dicens: q̄ ergo iniuste iudicat no
men iudicis amittere meret̄ ⁊ Judas nuncupari: qꝛ ve
ritatem que dicit: ego sum via veritas ⁊c̄. Joan. xiiij.
affectione vel munerum susceptione: sicut Judas vel
timore: sicut Pilatus vendidit: d̄ q̄bus Jo. viij. Vos
6 fm carnem iudicatis. ¶ In secūdo exemplū sequendū
est Saulis: cui a deo dictū est. j. Re. xv. Vade ⁊ interfice
petōres Amalech scꝫ potēter: nullū timendo. Hoc enī
deberet esse officiū iudicis potēter peccata ⁊ peccatores
destruere. ¶ Sed heu nōnullis cōtingit ꝙ tūc Sauli
ꝯtigit: q̄ rex cupiditate in parte: ⁊ ppli timore ⁊ clamo
re in parte victus: sicut patet per hoc quod seq̄tur in re
spōsione sua ad Samuelē: q̄ eum de hoc rep̄hendit: p̄
uaricatus in q̄t sum sermonē dn̄i: ⁊ verba tua timens
populū: ⁊ obediēs voci eoꝝ: plusqꝫ tpalia q̄ eterna di
ligens: plusqꝫ hoies q̄ꝫ deum timēs de tpali regno re
probat⁹: ⁊ eterno indign⁹ effectus est: sic cōsimiles iu
dicabit: q̄ dicit Esa. liij. Oēm linguā resistentē iudica
7 bo. ¶ In tertio exēplū sequendū est statere: qꝛ sicut sta
tera discernit inter pōdus ⁊ pond⁹: qd̄ sit ponderosi⁹
vel leuius: ita iudex habet officiū cognoscēdi int̄ verū
⁊ falsum discernēdiqꝫ inter iustū ⁊ iniustū: iudicādiqꝫ
vnū ab altero: oīmqꝫ causaꝝ ⁊ causantiū: pōderare me
rita ⁊ demerita. Et in his oībꝫ iuste sentētiare sicut pa
tet p̄ decretalē li. vj. de senten. ⁊ re iudica. c. cum eterni:
vbi in textu exemplū ponit̄ d̄ iudice ⁊ statera. Lingua
ḡ statere lingua est iudicis: qꝛ sicut linguā statere i me
dio necesse est poni: ad hoc ꝙ veritatē inter ponderan
da ostēdat: qꝛ si ꝓportionalit̄ in medio duoꝝ brachio
rū non ponat̄ nec firmet̄: sed ita foimet̄: ꝙ vnū brachiū
longi⁹ sit: ⁊ postea ponant̄ due res non eq̄lis ponderis
in duobꝫ brachijs illud qd̄ in pte breuiori plus lingue
appropinquat: eleuat̄ licet maioris sit ponderis. Illud
vo qd̄ in distātiori ponit̄ pte: licet min⁹ sit graue: depri
mit̄. Ita linguā iudicis necesse est mediū tenere int̄ cau
sas ⁊ causas: inter psonas ⁊ psonas: inter ꝓpinqs seu
amicos ⁊ remotos: ad hoc ꝙ veritatē iudicet. In cui⁹
signū deus iudex iust⁹: qui mediū nascendo moriēdo:
resurgēdo tenuit suo p̄cepto ⁊ ordinatiōe iudicē: iudi
cisqꝫ linguā in medio posuit. Deut. xvj. dicēs: iudices
⁊ mgr̄os ꝯstitues in oībus portis tuis: vt scꝫ sicut me
diū quodā mō tenent locū in porta inter intrinsecos ⁊
extrinsecos: ita ⁊ veritatē in iudicādo teneāt: ⁊ hoc est
qd̄ seq̄tur: vt iudicent pplm iusto iudicio: nec in alterā
partem declinent nec accipiāt psonā: nec munera quia
munera excecāt oculos sapientū: ⁊ mutāt verba iusto
rum. Et Deut. j. dicēs: qd̄ iustū est iudicate: siue ciuis
sit siue peregrin⁹: nulla erit distantia psonarū: ita puū
audietis vt magnū: nec accipietis cuiusq̄ psonā: quia
8 dei iudiciū est. ¶ Si vo ista lingua quā deus in medio
posuit: vt p̄dictis ostensum est auctoritatibꝫ: p̄ diabolū
extra locū suū scꝫ mediū moueat̄: ⁊ postea duo circa il
lā statuant̄ hoies de delictis corrigēdis: quoꝝ vn⁹ gra
ue alius leue cōmisit delictū: tamen ille qui graue com

misit delictum: amor munus cōsanguinitas affinitas
vel salsitas ꝓpinquū facit ⁊ amicū. Aliū vo his ꝯtra
ria remotū faciunt. Primus iustificat̄: ⁊ liberat̄ ⁊ exal
tat̄ ⁊ in magna mensa firmat̄: ⁊ ad camerā ⁊ cōuiuium
vocat̄. Secund⁹ vo deprimit̄ ꝯtemnit̄ ⁊ ꝯculcat̄. No
ta ad hoc exemplū de curia leonis. C. xvj. 36. Sic iu
dicauerūt illi: de q̄bus Dañ. xiij. Constituti sunt duo
senes iudices in illo anno q̄ scꝫ Susannā eis in malis
placētē: iustificassent: si in iudicio coram eis comparu
isset: eis vo non consentientē: ad mortē cōdemnauerūt
Sic moderno tpe vidi sub sole ⁊ loco iudicij impieta
tem. Ecclēs. iij. ¶ Aliud vo cōtra linguā istā est aduer 9
tendū: ꝙ vicꝫ quantūcunqꝫ lingua statere q̄tū ad for
mam: quā ab artifice accepit bene in medio firmetur in
optima equalitate intantū ꝙ nec ad vnā partē: quan
do brachia eius vacua sunt declinent̄ nec ad aliā: si ali
q̄d postmodū ponat̄ in ambobꝫ brachijs: vel aliq̄d in
vno tm̄: hoc ei generaliter inest: ꝙ ad partē inclinatur
ponderosiorē. Ita quātumcūqꝫ a deo ordinante ⁊ p̄ci
piente lingue nō solū iudicū: sed alioꝝ hoim in medio
vt predictū est: statuant̄: tamen hoc oībus falsis inest
generaliter: ꝙ illoꝝ lingue ad bursam inclinat̄ ponde
rosiorē tanq̄ꝫ momētū statere ⁊ tanq̄ꝫ gutta roris. Sa
pi. xj. In qua auctoritate non solū lingue statere cōpa
rant̄ oēs p̄ncipes declināntes ambulātes fraudulentē
Jere. vj. ꝓpter p̄dictas causas: qꝛ vicꝫ oēs declinaue
runt in p̄s. xiij. ad munera ⁊ partē pōderosam: ⁊ sequū
tur retributiōes Esa. j. Sed etiā guttis compant̄ roris
qꝛ sic ros terrā irrigat ⁊ refrigerat hora matutina: q̄
nimis indiget: in feruore vo diei q̄n calore quasi com
burit̄: euanescit: nec in aliquo terrā illā iuuat: ita iudi
ces ⁊ quicunqꝫ in curijs principū ⁊ magnoꝝ officijs p̄
populi negocijs expediēdis constituti: illos q̄ min⁹ in
digēt: ⁊ q̄ meli⁹ expectare possent: citius expediūt. Qd̄ Exēm
vt clari⁹ videat̄ exemplū in medio ponat̄ de duobꝫ ve
nientibꝫ ad curiā magnoꝝ: ꝓ aliquo negocio expediē
do: ꝙ faciliter sine placito terminari pōt: quoꝝ vn⁹ sit
diues ⁊ alter paup: non est dubiū q̄n diues min⁹ indi
geat citius expediri: qꝛ largiores habet expēsas: ⁊ tamē
ꝓ fauoribꝫ ⁊ muneribꝫ citius expediunt̄: nisi in causis
que placitū req̄runt: in q̄bus tales diuti⁹ in curijs sus
is trahūt: qꝛ plura de illis lucrant̄: dicētes: sicut patet
M. viij. 41. paup vo famis ⁊ inopie consumit̄ ardore
habebit expecta reexpecta modicū ibi ⁊c̄. de q̄bus he
ne ꝓphetizauit Osee. vj. Miscdia tua quasi nubes ma
tutina: ⁊ q̄si ros mane ptransiens: sicut ptꝫ. M. ix. 20.
quos rep̄hēdit: ⁊ q̄bus penā eternā cōminat̄. In vna
auctoritate Jacobꝫ apl's dicēs Ja. ij. Fratres mei noli
te in psonarū acceptiōe habere fidem dn̄i Jesu christi
si introierit in conuentū vrm: vir aureū anulū habēs
in veste candida introierit aūt paup i sordido habitu:
⁊ intendatis in eum qui indut⁹ est veste p̄clara dixeri
tisqꝫ ei tu sede hic: paupi dicatis: tu sta illic: nonne iu
dicatis apud vosmetip̄os nullā cōmissionē: ⁊ si a deo
habentes: ⁊ facti estis iudices cogitationū iniquaꝝ scꝫ
q̄bus sic cogitatis sic vos facere debere ex q̄bus ad ta
le iniquū ꝓceditis iudicium: ⁊ male sicut patet p̄ hoc
quod seq̄tur. Audite fratres mei: nōne de⁹ elegit pau
peres i hoc mūdo: vos aūt inhonorastis pauperē: ḡ nō
estis amici dei: qꝛ amicoꝝ est idē velle ⁊ nolle: et diligē ⁊
nō diligere fm p̄hm in Ethicis. Nōne diuites p̄ potē
tiam opprimunt vos ⁊ ip̄i trahūt vos ad iudiciū: ⁊ cī
to post ꝯcludit sententiā illoꝝ dicens. Judiciū sine mi
sericordia illi: qui non facit misericordiā supple indigē
tibꝫ. ¶ In quarto exemplū est sequendū illius samari 10
tani Luce. x. Qui vulnera sanādo oleum cū vino mi

fenit. Sic iudex in iudicādo: ⁊ peccatoꝝ vulnera sanā-
do: rigorem quadā moderatione ⁊ verboꝝ maturitate
tēperare debet. ¶ Sȝ heu q̄ oleū ⁊ vinū apponere mi-
xta deberent: illa diuidūt oleo peccatoris: id est adula-
tionis ⁊ dulcedinis potentiū impinguēdo capita. Sȝ
sicut iudei christo: ita ipsi pauperibus: ⁊ eius membris
vinū ꝯpinant myrrhatū: q: magnū cōtra eos exercent
rigorem. Unde Inno. li. ij. de vilitate conditiōis hūa-
ne. Pauperū inquit causam cū mora negligitis: diuitū
causam cū instantia ꝓmouetis: in illis rigorem ostēdi
tis: in istis mansuetudinē dispensatis: illos cū difficul
tate respicitis: istos cum fauore tractatis: illos negligē
ter auditis: istos subtiliter auscultatis: loquitur diues
⁊ verbum vsq: ad nubes extollit: loquit paup: ⁊ dicūt
quis est hic? Ecci. xiij. Illi scȝ qui pupillo non iudicāt:
⁊ causa vidue non ingredit ad eos Esa. j. Tales nō vi
dent cogitare: ꝙ coram iudicibꝫ superioribus ꝺ iudicijs
suis respondebūt vtinā ratio ad hoc cogitādū duceret
sic Josaphat rex ad suoꝝ iudicū reduxit memoriā de
q̄ habet. ij. Paral. xix. ꝙ constituit iudices terre in cun
ctis ciuitatibꝫ Juda dicens eis: videte q̄d faciatis? nō
enī hoīs exercetis iudiciū: sed dn̄i ⁊ quodcūq: iudica-
ueritis: in vos redundabit: sit timor dn̄i vobiscum: et
cum diligentia cuncta facite: non enī est apud deū ini-
quitas: nec ꝑsonarū acceptio nec cupido munerū. In
qua auctoritate manifeste datur intelligi ꝙ illi qui in
iudicijs suis a iudicijs discrepare vl' discordare volūt
diuinis: necesse habent personaruȝ detestari acceptio-
nem ⁊ munerū receptionem.

Ar. iij. ¶ Ad euitationem p̄ximi nos inducūt antiquoꝝ exem
pla ⁊ sanctorū auctoritates. ¶ Primū in factis: primo
11 ostendit romanoꝝ: quoꝝ iudices antiquit⁹ faciē legū
tur habuisse velatam: vt solū causarū audirent condi-
tiones: neminē causantem videntes ne forte ex amore
vel timore citius diuitem expedirēt: q̄ȝ pauperem poti
usq: pulchrā audirēt q̄ȝ turpem: sicut nōnulli iudices
Exm̄ faciūt animarū: sicut fecerūt illi qui abbatissam sepius
venientē ad eoꝝ curiam nō expedierūt donec vno die
pulchriores de domo sua secū duceret. Tales nec p̄di-
ctoꝝ romanoꝝ: nec etiam Moysi more: qui velamen
posuit sup faciem suā: cuȝ loqueret filijs israel iudicia
dei. Exo. xxxiiij. Velatā non habent faciē in acceptiōe
personarū: errantes: s̄m faciem iudicātes ꝯtra dei pre-
ceptū Jo. vij. Nolite inquit s̄m faciē iudicare: sed iu-
stum iudiciū iudicate: aliter non estis iudices dei: quia
ipse vultū iudicū eius operit. Job. ix. Nota. J. L. xij.
1. 2. 3. ¶ Et nota solū ad euitandā personarū acceptio-
nem: que fit rōne personarū visarū: habent moderni
12 iudices exemplū in antiquis. Sed etiam ad euitandū
personarū acceptionē que rōne fit parentele vl' ꝓpinq̄
Exm̄ tatis: seu consanguinitatis in laudabili quadā ciuitate
Italie habent exemplū. In illa nāq: semper iudex cō-
stituit extrane⁹ quē nec ꝯsanguinei nec affines errare
faciunt cui concordat lex ciuilis. ff. de officio assessoris
l. si in eadē in digesto veteri li. j. q̄ in magnis non iudi-
cat: nisi secretius senioribꝫ vocatis: ⁊ discretioribꝫ: qui
bus causam exponit sine ꝑsonarū expressione: querens:
q̄le iudiciū de tali debuit facto: vt sic in ꝯsulendo: tam
ad amicū ⁊ ꝓpinquū: q̄ȝ ad inimicū ⁊ remotū eq̄liter
se habeat; p quē modū David iudiciū dedit ꝯ seip̄m.
ij. Re. xij. vbi Nathan dixit ad eū: respōde mihi iudi-
ciū: ⁊ bene quidē: q: dicit Cassiodor⁹ sup illud psalmi
opat iusticiā ⁊c. ꝙ iusticia non nouit patrē: non nouit
mr̄em: veritatē nouit: ꝑsonā non accipit: deū imitatur
13 apud quē vt p̄dictū est: non est personarū acceptio. Et
non solū ꝑsonarū acceptionē: verū etiā christi imitato-
res fugere deberēt auariciā ⁊ muneꝝ receptionē: ⁊ spe
cialiter hoc in iudicibꝫ reqrit quibuscunq:: q: dicit lex
ꝙ iudices non debēt esse cupidi: nec auari: q: auaricia
radix est oīm maloꝝ vt in autentica vt iudices sine quo
quo suffragio. §. cogitatio Coll'. ij. Ad istud g̃ auaricie
viciū euitandum eos inducere deberent antiquorum
exempla: ratio et auctoritas. Antiquoruȝ v̊o exempla
ad propositum primo ex li. Valerij q̄ li. iiij. scribit. Qz Exm̄
Scipio affrican⁹ q̄ totā Affricā subiecerat: accusat⁹: ꝙ
munera accepisset: respodit se nihil de illa terra nisi co-
gnomen reportasse. Idē li. iiij. dixit: ꝙ maurhensis cu
rio respōdit legatis sammitentiū sibi munera offeren-
tibꝫ: q: de ligneo catbino edebat: reportate inquit ma-
lo locupletibꝫ imparare: q̄ȝ locupletē fieri: ⁊ mementote
me: nec acie vicisci: nec pecunia corrumpi posse. ¶ Se-
cundo ad hoc est: ꝙ scribit Tulli⁹ de Quintio herone
cui gens ethelcoꝝ attulit donaria: q: viderunt ip̄m in
ligneis: ⁊ fictilibꝫ vasis comedere: attulerunt etiā vasa Exm̄
exquisite facta q̄bus ait habitu ꝯtinentie: q̄si paupertati
esse succurrendū putantis: maluerunt inq̄t Tuli⁹ pau-
perē diuiti imperio: q̄ȝ econuerso. ¶ Tertio ad hoc est
q̄d scribit Augu. de ciui. dei li. v. c. xviij. ꝙ Luci⁹ vale
rius defunct⁹ in ꝯsulatu a deo paup erat: ꝙ pecunias p
eius sepultura in populo colligebant. ¶ Quarto ad h̄ Exm̄
est ꝙ in vita legit sancti Siluestri: ꝙ vicȝ duo iudices
Saraceni in disputatione habita inter Siluestrū ⁊ iu-
deos in p̄sentia Constātini impatoris: ⁊ Helene ma-
tris sue: tales ordinati erant quorū vnus Crato vide-
licet ph̄s nihil terrenū habere voluit: alius v̊o Zeno-
phil⁹ ꝯsul existens: nunq̄ȝ mun⁹ ab aliquo suscepit: ꝓ-
pter que a nulla parte: cōtra eos suspicio oriri potuit.
¶ In compatione p̄dictoꝝ saracenorū: q̄d coram deo
respondebunt christiani: quoꝝ dextera iniquitatū reple-
ta est muneribꝫ ꝙ in paruo tpe: postq̄ȝ in potestate cō-
stituti sunt iudiciaria vel q̄buscunq: alijs officijs: ter-
ras emunt domos ex muneribꝫ ⁊ vsuris ⁊ iniq̄tate edi
ficant pecunias multas: cum multis thezaurizant ma
ledictionibꝫ: cū enī saluator Math. v. Nisi abundaue
rit iusticia vestra: plusq̄ȝ scribarū ⁊ phariseoꝝ: non in-
trabitis i regnū celoꝝ: quō illuc intrabūt? quoꝝ iusti-
cia sine vlla compatione minor est: non g̃ intrabunt: q:
domin⁹ aufert a Hierl'm bellatorē et iudicē Esa. iij.
Et non solū saracenoꝝ sed etiā christianoꝝ ad ꝓpositū 14
sunt exempla quoꝝ duo scribit Ber. ad Eugeniū pa-
pam de consi. l. iiij. c. xj. ¶ Primū de Martino p̄sbyte Exm̄
ro cardinali q̄ de legatiōe paup rediens: equū sibi ne-
cessariū ab ep̄o florentino datū: audiens: ꝙ eū causam
in curia haberet remisit: dicens: decepisti me nesciui te
causam in romana habere curia: ꝺ Eugenio etiā papa
dicit ꝙ nūq̄ȝ accepit ab illo q̄ cām habuit in curia: iste
tn̄ mod⁹ mutat⁹ videt in illis: q̄ plura recipiūt ab his
q̄ in curia habēt facere: q̄ȝ ab alijs: aliter pauca recipe-
rent: ꝙ ⁊ sani⁹ foret: q: meli⁹ est modicū iusto ⁊c. in p̄s.
xxxvj. ¶ Secundū v̊o est de ep̄o Carnotēsi: q̄ legatus
missus in aquitaniā secū sanctū ducēs Ber. q̄ ibidem
de illo scribit. Qz vidit ꝙ vicȝ nec piscem scurionē nec Exm̄
ligneas scutellas ab aliq̄ grati ꝓ ꝯcentio oblata susce
pere voluit. Tales enī suscitauit iudices. Judi. ij. Li-
cet deus pp̄lo suo tales ꝓmiserit iudices: dicēs Esa. j. 15
Restituā iudices tuos vt fuerūt p̄us: ⁊ ꝯsiliarios tu-
os sicut antiquit⁹: nescit tamē q̄n venient: q: istis tpibꝫ
pauci apparēt vel nulli: q̄ in potestate ꝯstituti: ꝓ alijs
facere velint: nisi ꝓ aliq̄ dono vel tpali cōmodo in re
vel in spe recepto. In spe ideo dicit: q: frequēter visuȝ
est: ꝙ anteq̄ȝ aliq̄d actu recipiāt ꝓ illis libēter faciant:
q̄s imposterū daturos sperāt. Si v̊o postmodū spera-

to defraudenẗ ad magnā ꝯ nō dantē: ꝓuocanẗ inimi-
citiā: non qꝛ iniuriā fecit: sed qꝛ sua non dedit ꝓ negos
cio: qđ gratis facere debuerūt: vnde si talis corā eis ite
rū ꝓ negocijs suis emergentibꝫ cōpareat toruū vultū:
ꝛ difficultatē vl' repulsam patienẗ quātumcūqꝫ iustitiā
se habere asserat. Nō eni ita sensibilis ꝛ palpabilis est
apud eos iusticia: sicut pecunia. Pecunia ponderosior
est: ꝛ ideo ad illā partē statera inclinaẗ. Et iusticia tan-
q̄ res que non videẗ nec palpaẗ vilipendiẗ: ꝛ paup cū
illa non audiẗ: sed excludiẗ in curijs illis: de q̄bus ait
Helinand⁹ in Cronica sua li. xj. In domibꝫ inq̄t p̄e
latoꝝ: ꝛ p̄ncipū: ostia hodie sunt venalia: frustra ibi
de testimonio ꝯsciencie de honestate moꝝ: nisi p̄cio in-
terueniente cōfidis. Quia s̄m Ouidiū li. fine ti. curia
pauperibꝫ clausa est: dat census honores inde grauis
iudex: inde seuer⁹ eques scꝫ ꝯ non dantes s; audito mi-
nimo surgūt quasi principi summo dissiliunt value: ni
hil auditur nisi salue: qꝛ sine meritoꝝ ꝛ causarū discre
tione: vtinā dixerunt populū cui hec sunt: sicut p3. J.
L. xiij. 13. Et tamen tales q̄ libenter munera recipiūt:
multū ꝯ rōnem faciūt siue sint in potestate ꝯstituti: si-
ue illoꝝ amici vel ministri: qꝛ si iniustā habeāt causam
16 ꝓ qua iuuanda munera dant. Aut eis in causa illa fa-
uent: aut non. In p̄mo casu sunt iniusti ꝛ irā dei mereā
tur: sicut p3. ij. Paral'. xix. de Josaphat cui dixit de⁹ p
ꝓphetam: qꝛ iniq̄ p̄buisti auxiliū: idcirco irā dei merebā-
ris. In secūdo casu ingrati iudicanẗ: nec cū secura cō-
sciencia recipiūt: q̄ facere non intendunt illud ꝓ q̄ donū
eis daẗ. Si v̄o iustā habeāt cām: aut illā expedire tenē-
tur: ꝛ tūc q̄s illos a simonia excusabit: q̄ iusticiā quam
gratis facere tenenẗ: pecunia vendūt. Vn̄ Petr⁹ rauē-
nas in q̄dā ep̄la. Acceptior apud deū est iusticia q̄ p̄e
benda: ideo cū in vtroqꝫ possit simonia cōmitti: dānā-
bilior tn̄ est oīs venalitas in exhibitiōe iusticie: q̄ p̄bē-
de vel decime. Nota. M. viij. 22. Tales non reputat
decretū bonos iudices: sumptū ex v̄bis beati Grego-
rij. xj. q. iij. q̄ recte: ꝛ. c. non licet. Qui inq̄t recte iudicat
ꝛ p̄miū remuneratiōis expectat fraudē i deū impetrat:
qꝛ iusticiā quā gratis impertire debuit: acceptiōe pecu-
nie vendit. Secundū q̄ decretū assumptū ex v̄bis Au-
gu. ad Macedonianū. Nō debet iudex vendere iustū
iudiciū sicut p3. xiiij. q. v. non sane. Non ideo inquit
debet iudex vendere iustū iudiciū: aut testis verū testi
moniū: qꝛ vendit aduocat⁹ iustū patrociniū aut iuris-
perit⁹ verū ꝯsiliū. Illi eni scꝫ iudices ꝛ testes int̄ vtrā-
qꝫ partē ad examē exhibenẗ: isti ex vna parte ꝯsistunt.
Sed heu non obstantibꝫ oībꝫ istis exēplis rationibus
ꝛ auctoritatibꝫ principes eius in muneribus iudicāt.
Mich. iij. Sicut illi. j. Re. viij. Qui acceperūt mune-
ra ꝛ peruerterunt iudiciū. Et ideo perit iustus in iusticia
sua: ꝛ impius lōgo viuit tp̄e in malicia sua. Eccl'e. vij.
qꝛ ꝓpter hoc vix est: q̄ derelinquere timet: qꝛ dicit De-
cretū sumptū ex v̄bis. Jsidori. xj. q. iij. paup. Paup in-
quit qui non habet quod offerat non solū audiri con-
temniẗ: sed etiā ꝯ veritatē opprimiẗ cito violaẗ auro iu-
sticia nullāqꝫ reus ꝑtimescit culpam quā redimere mu-
nimus existimat.

Ar. iiij. ¶ Si v̄o in iudicādo p̄dictas tenuerint vt virtutes in
articulo secūdo tactas: ꝛ ꝑsonarū acceptionē ꝛ cupidi
17 tatem ꝛ ostia alia: que iudicij impediūt veritatē: que
in genere sunt quatuor: sicut patet. J. xiij. 28. ꝛ ex De-
creto sumpto ex verbis btī Gregorij. xj. q. iij. quatuor
scꝫ timor cupiditas odium amor postposuerint quan-
tū sit illoꝝ meritū: quantūqꝫ deus illoꝝ accepter iusti-
ciam: in parte historie ostendiẗ que in Cronicis q̄bus-
dam continẽẗ romanoꝝ pontificum: de quodam papa

Gregorio nomine: q̄ iniquos rome eccl'ias inuadentes Exē
oblationesqꝫ vi asportantes: ꝛ ꝑ vias peregrinos spo-
liantes: post debitū iuris ꝛ sententiarum ꝓcessum: nō
correctos: ꝑ suos occidi ꝑmisit: cui cū mors appropin-
quaret suaserunt cardinales q̄ iuberet se post mortem
inter alios pontifices non sepeliri: qꝛ sanguinē multū
effuderat ꝛ statum ꝓ tanto eccl'iasticum deturpauerat
Qui se primo excusauit: illorum increpans ingratitu-
dinē: quia ip̄orum hoc fecit compaciēdo paupertati asse
rēs: q̄ spoliatores, vidit auro indutos: ip̄osqꝫ fere nu-
dos. Et insup hoc iuste fecit: qꝛ primo eos docuit con-
tra illoꝝ errores p̄dicauit: nec ꝓficiēdo imperatori mi-
sit ꝓ auxilio habendo: qui se occasione alteri⁹ belli ex-
cusauit gladium materialē in hoc casu eidem cōmittē-
do. Et sic stipendiarijs conductis expediuit primo ma-
lefactores in vrbe: vidensqꝫ negociatores in manibꝫ pro-
sperari: vias extra euacuauit a latronibꝫ per Italiam.
Asseruit etiā: q̄ fines in hoc deo placuisse legiẗ: quia ta-
men inquit eum hoīes simus in talibus deficere possu-
mus rationibꝫ: corpus meū mortuū: coram ostio eccle-
sie sancti Petri clauso ꝛ firmato ponite sepulturam de
qua loquimini totaliter diuino cōmittētes arbitrio: vt
ip̄e signo ostendat vbi corpus meū voluerit esse sepul-
tum q̄ cum fecissent cum magno impetu ostium aper-
tum fuit: nullo hominū ad illud manum ponēte: in si-
gnū: q̄ in eccl'ia iust⁹ iudex sepeliri debuit. Quod ꝛ fa-
ctum fuit: ad laudem ꝛ gl'iam eius: qui tali tanq̄ eui-
denti signo ostendit: q̄m beati q̄ custodiūt iudiciū ꝛ fa-
ciūt iusticiam in oīni tempore.

¶ Non sic impij non sic: qui potius in potestate cōsti- Ar. v.
tuti rerū inanimatarū ꝛ ferarū ꝛ bestiarū atqꝫ malo-
rū hoīm q̄ p̄dicti vel alioꝝ iustoꝝ iudicum mores se-
quunẗ atqꝫ conditiones. ¶ Primo inter res inanima- 18
tas instrumento musico male temperato assimilātur:
quia sicut illud non cōcordat: nisi bene tangaẗ: ita nec
iudex falsus vel alij de duodena cōcordabunt cum le-
ge vel iusticia vel cum causante vel litigāte vel etiā in-
ter se: nisi muneribꝫ datis: bene tāganẗ ꝛ equaliter: ali-
ter ille qui min⁹ tāgiẗ: ab alijs discordabit sicut patet
in illis a q̄bus iudex: vt moris est quesiuit si essent in
vno ꝯcordati: quoꝝ vnus respondit non: quia q̄libet
de socijs meis accepit quadraginta solidos: ꝛ ego non
recepi nisi viginti chorda illa ideo discordabat: quia
non fuit ita intense tacta: sicut alie. Non qꝛ iusticiā vl'
iniusticiā in causa videbat. Qui ergo s̄m Petroniū fa-
ciunt leges vbi sola pecunia regnat: aut vbi paupertas
vincere nulla potest nec iudiciū nihil est: nisi publica
merces. ¶ Secūdo Jsidorus de summo bono li. iij. c. 19
liiij. Hos scille compat: cui⁹ similitudinis vnam cau-
sam ibidem tangit: dicens: hoꝝ inq̄t figura: vt ait qui-
dam: tanq̄ scilla depingiẗ atqꝫ describiẗ: ip̄sa siquidē
est hūana facie: sed caninis capitibꝫ circūdata: sic in ꝓ-
posito sicut p3. C. xj. 48. Secundo scille compari pos-
sunt: q̄ maris vorago seu scopul⁹ esse diciẗ nauigātibꝫ
nocet: ita isti placitantibꝫ nocent. Pro quo est aduertē-
dū: q̄ scilla ꝛ caribdis: duo esse maris loca periculosa
dicunẗ: q̄ in tali situ posite sunt tempestates: q̄ cū diffi-
cultate possunt nauigantes mediū tenere quin in vna
parte vel alia ledanẗ: qꝛ dū ab vna se elongare nitunẗ:
in aliam incidūt. Recte in ꝯsimili periculo sunt. Pro
generaliter oēs nauigantes mare magnū hui⁹ mun-
di inter scopulos ꝛ tempestates magnoꝝ: ꝛ tyrannoꝝ
ꝛ falsoꝝ principū: atqꝫ doctorū patrie: qꝛ ip̄i cōiter int̄
se vel rōne superbie seu cupiditatis ꝛ hmōi diuisi sunt
Nam ꝛ Sathan cui seruiūt: in se diuisus est: volētes
q̄ inter illos viā ad portū q̄etis ducere: dū nō possunt

vtriq; placere ab vno frãgunt: ꝛ q2 magnus om̄es ꝓſe-
quit: qui aduerſario adherent: vel dū ab vno falſo fu-
giunt: in aliū incidūt: cū quo ꝯcordãtes in malo ſpūa-
liter franguntur quõ ſi fugiat vir a facie leonis ꝛ occur-
20 rat ei vrſus. Amos. v. ¶ Secūdo in hoc periculo ſpe-
cialiter ſunt: qui cū falſis iudicib; vl' alijs quibuſcūq;
in poteſtate ꝯſtitutis: facere habent: q2 ſiue fugerint iu-
ſticiam ꝛ appropinquauerint in cauſis ſuis iniuſticie:
ſiue econuerſo: ſiue dãno non euadent: ſiue voluerint
mali dñi volũtati parcere ſiue non immunes non eua-
dēt: qd̄ pulchre oſtendit in tertia parte ſpeculi hiſtoria-
Exm̄ lis in facto Honorici regis wandaloꝝ qui tp̄e Zeno-
nis imperatoris om̄es ep̄os regni ſui ꝓ extirpatiõe here-
ſis Arriane ſimul ꝯgregatos ſpoliauit tanq̄ heretic9
ꝛ tyrann9 peſſim9: quo facto iuramētum ab eis exegit
q2 filiū ſuū poſt illū regem facerent: q2 etiam ad alia lo-
ca ꝯtra illū non ſcriberent: timuit forte: ne ꝓpter here-
ſim filiū de regno excluderent: vel ne ad curiam roma-
nam ꝯtra eū ſcriberent: cui exactioni aliqui ꝯſenſerūt:
aliqui diſſenſerūt. Ad ꝯſentientes vero dixit: vos cõtra
formã euangelij iuraſtis: nunq̄ ad loca veſtra redibi-
tis. Ad non iurantes vero dixit: nec vos ad loca veſtra
redibitis: quia filiū meū poſt me regnare non vultis.
Ita nunc accidit tam volentib; malis in malo placere
miniſterio: quia etiã aliqua occaſione ipſos in fine ſpo-
liauit: q2 nolētib; quib; nocet ſicut hoſtib;. Idē enim
accidit tam volentib; ſm euangelij viuere veritatem
ꝛ fidelitatem q2 nolentib;: qui oēs dicere poſſent cum
Suſanna Dañ. xiij. Anguſtie mihi ſūt vndiq;: ſi hoc
egero mors mihi eſt: ſi aūt non egero non effugiã ma-
nus veſtras: ꝛ vtinã eligerēt ꝛ dicerent qd̄ ſequit: ſed
meli9 eſt mihi abſq; ope incidere in man9 vr̄as q̄ pec-
21 care in ꝯſpectu dei. ¶ Tertio tales currui male vncto
aſſimilant: q2 ſicut ille ſtridet: ita iſti dentib; ꝛ verbis
amaris ſup non vngētes ſtrident: ideo in ꝓuerbio d2
illis: q cum eis facere habent oportet q2 illoꝝ inungas
Exm̄ man9. Quod ꝓuerbiū mulier q̄dã paupercula: q coram
talib; expediri non potuit: audiēs: ex ſimplicitate fert
ad domū cucurriſſe: ꝛ vngento ſecū accepto ad iudicē
appropinquãs: q̄ſi volens ſecrete9 ſibi loq: manū ipm
aperiri fecit: q̄ſi volens in ea pecuniã ponere: q aperta
corã om̄ib;: non ſine magna iudicis verecūdia: fertur
man9 illi9 vnxiſſe: q ꝯfuſionem cõpulſus: ipam expe-
diuit. ¶ Hec ſimilis erat illi vidue Lu. xviij. q venit
ad iudicē: q nec deū timuit ꝛc̄: ꝛ tamē vindicauit eam:
q2 moleſta illi erat. ¶ Quarto leges ꝛ ſtatuta ꝛ facta il-
loꝝ telis cõparant arancarū: q muſcas ꝛ nõ aīalia ma-
gna capiūt: ita nec iſti magnos ꝛ dantes munera: ſed
qd̄ peius eſt ipſos honorant: q2 victoriã ꝛ honorē acq-
runt: q2 dant munera Prouer. xxij. ¶ Quinto illorum
comparationē: vide. A. xij. 42. ¶ Sexto inanimatis pe-
iores ſunt: q2 aqua in diluuio: ꝛ ignis in camino Da-
nielis: bonis ꝛ iuſtis pepcit: ꝛ in Sodoma ignis ꝛ ſul-
22 phur. ¶ Inter beſtias vero cani cõparant non cuicūq;
Canes qui in pace ſtat ante mēſam vſq; ei det vel aliqd ꝓij-
ciat: ſed illi qui rapit de mēſa: vl' latrando petit: ita ꝓn-
ceps poſtulat Mich. vij. gloſa: non expectãt vt mune-
ra offerant: ſed ſubditos dare cogūt: ſequit ꝛ iudex in
non redddendo eſt interlinearis: ſcz non reddet: videt
eūi eis q2 mutuū ab eis: nec reddi nec repeti debeat. Et
ſicut canes: immo peius q̄ canes mordent dētib; ſuis
ꝛ ſi qs non dederit in ore ipſoꝝ q ꝓpriã ſanctificãt ſuper
eū prelium. Mich. iij. Sup dantes quãtūcūq; ſint mali
latrones vel pctõres: non latrãt: ſed vel eos ſuꝑportãt
vel ad min9 a corꝑali punitiõe parcūt ꝛ in penã pecu-
niariã non ſolū ꝯ oīa q ſcripta ſunt. C. xvj. 38. cum ſe-
quentib;: ſed etiã ꝯ legē ciuilē. q habet. C. lj. 2. de trãſ-
actiõib;. l. trãſigere ſb illo q ſequit tenore trãſigere vel
paciſci de crimine capitali: excepto adulterio non eſt ꝓ-
hibitū: in alijs aūt publicis criminib; q ſanguinis pe-
nã non ingerūt trãſigere non licet: id eſt inter ſe cõpo-
nere: ne pena debita puniat. ¶ Et non ſolū q accipit: ſꝫ
q male dando occaſionē dant male accipiēdi: peccant:
ſicut ptz. C. lj. 9. ad legē iuliã repetūdarū. l. ſanximus
ſub his verbis non mõ aduerſus accipientē: ſed etiã ad-
uerſus dantē accuſandi cūctis cõcedim9 facultatē. Et 23
hoc verū eſt: qñ iniuſtã habet cãm: vel qñ aliter expe-
diri poſſet. In his eñi caſib; tã iudicē q̄ ſeipſos corrū-
punt: ꝛ peccãt tã Gyeſi q2 Simon: tã Balacc q2 Ba-
laam. Numeri. xxij. Sicut ergo qui vendit: ita q emit
non letetur. Ezech. vij. ꝛ bene dicit non letetur: q2 ex
tali propbana mercatione: fere omnia mala cõtingūt:
q2 ſic oſtendit: vbi nõ eſt timor pene: vix eſt timor pec-
cati: q2 vbi non timet effect9: vix timet cauſa. Illi g q
parū timent penã pecuniarū: q2 forte diuites ſunt: pa-
rū timent peccare: ſed dū parū timent peccare: oīa ma-
la cõmittūt: igit ꝛc̄. Ideo dicit lex in autentica vt iudi-
ces ſine quoquo ſuffragio. Coll'. ij. §. cogitatio. verſus fi.
Q2 vna eſt oīm occaſio maloꝝ: ꝛ accipe ſuffragiū a iu-
dicib; toti9 nequitie eſt principiū ꝛ termin9: cui cõcor-
dat apl's ibidē adductus: dicēs: q2 cupiditas eſt radix
oīm maloꝝ. Ideo iura remedium ꝯtra adhibuerūt: q2
vnuſqſq; pena: quã pl9 timet: puniet: ſicut oſtēſuz eſt.
C. xvj. 37. Sꝫ omnino ꝯriū eſt: q2 oēs penas habēt vt-
cõiter q̄s plus diligūt ꝛ min9 timēt: q2 pauꝑ minus ti-
met corꝑalē ꝛ illã habet ꝯ ſoꝝ ꝛ eccliam: diues minus
timet pecuniariã: ꝛ illã habet ꝛ ſic dū in defectu iudi-
cū nec pauꝑ nec diues peccare timet: ptz q2 ad vtroſq;
egreſſa eſt iniqtas de Babylone a ſenioꝛib; iudicib;: q
videbant regere ꝓplm Dañ. xiij. ¶ Sicut hec verba vi-
debant regere: ſunt perelectibica. i. apparentia ꝛ nõ exi-
ſtentia. Ita enim in nõnullis moderni tp̄is: q non ſolū
ꝑdictoꝝ teſtiū verū etiã iudicū q Suſannã ſine ſuffici- 24
ente teſtiū examinatiõe ad mortē ꝯdemnauerūt ſequū-
tur ꝯditiões eandē habēt ſignificationē. In curia nãq;
laicali: tã iudices q2 duodecim iurati: iudicij inq̄ſito-
res ꝛ ꝑparatores: ac ꝓnūciatores vt frequēter ꝑdictis
aſſimulant in erroꝛe: ita vt duodecim iurati ꝑdictis te-
ſtib;: nã ꝛ ipſi qdam faciūt de re de qua onerant teſtifi-
cationē. Et iudices moderni ꝑdictis iudicib; cõparen-
tur: qb; ſic comparans: patet q2 ꝓceſſus ꝓceſſui etiã cõ-
parari põt. Quia ſicut duo ſenes i morte Suſanne te-
ſtes: teſtificati ſunt de facto: qd̄ neſcierunt: q2 vicz Su-
ſanna ſuit culpabilis: ex quoꝝ teſtificatiõe ꝓpl's: qui lo-
cū tenuit iudicū: illos nõ ſufficiēter examinãdo: ipam
ad mortē iudicauerūt: ita nūc duodecim aſſertiue teſti-
ficant hoiem eſſe dignū vita vel morte ſub iuramento
preſtito: de quo tamē nulli illoꝝ: vel pauci ſcientiã ha- 25
bent: que ad teſtificandū requirit. Et iudex ex illoꝝ di-
cto: illū vel ꝯdemnat vel liberat. Et vt defect9 in iſto ꝓ-
ceſſu aperti9 denudet totus exceſſus ꝛ ꝓceſſus: exem-
plū in medio ponat aſſiſtit quis illoꝝ tribunali de la-
trocinio vel homicidio ſuſpect9: duodecim vocant iu-
rati: ad partē tractãt: vix vnus inuenit qui illi9 noue-
rit ꝯditiones: cui forte: ſi aliꝯ dictis illi9 incredulus a
ſocietate duodecim recedere velit ne periurij ꝛ homici-
dij reatū incurrat vltra noticiã iurando: a iudice com-
pellit: cū alijs cõcordare: dū om̄es repellit: ꝛ redire fa-
cit vſq; ſint ꝯcordan. Iſti g finaliter corã iudice: de cer-
ta ſcientia deponent: aſſerentes ipm latronē eſſe: vbi de
hoc certã ſcientiã non habent: non ſolū in ꝑiurij peri-
culū: q2 iuramentū verū aſſertoriū: ſciētiã excedere nõ

pōt:sine piurij periculo. Si em̄ iuro papā esse in Aui-
nione cū hoc ignorē:licet nōnulli hoc dicant:piurij pe
riculo me expono. Nota. J.xij.26. Sed etiā in pericu-
lo ɔdemnatiōis iusti:vel liberationis iniusti. Ex quo
sequit̄: q̄ iudex erit sicut p̄dicti iudicās iudicia iniusta
innocētes opprimens: ⁊ dimittens noxios dicēte dn̄o:
26 innocentē ⁊ iustū non interficies Dan̄.xiij. Qz aūt iste
ꝓcessus erroneꝰ sit tam ex parte iudicis q̄z ex parte iu-
ratoꝝ. Ex quibꝰ simul errantibꝰ totus sequit̄ ꝓcessus
erroneꝰ duabꝰ ostendit̄ rōnibꝰ. Quarū prima factū re-
probat iudicis. Ille nāq̄z qui obligat hoīes vltra illo-
rū possibilitatē errat:quia deꝰ hoc nunq̄z facit: nec ra-
tio dictat hoc esse faciēdū:immo oīs ratio ɔtradicit.
Sed iudex ille iuratos onerat vltra possibilitatē:qn̄ fa
cit eos asserere:q̄ est tal' qd̄ scire eo mō: q̄ scire deberēt
scz p causam cognoscere non possunt. Si em̄ obligarē-
tur ad dicendū quantū scirent vel q̄ dicerent:q̄ verisi
militer intelligerent ip̄m esse talē possibilitatē illoꝝ nō
excederet talis obligatio. Sed q̄ certitudinaliter asse-
rant: nō habent leges dei nec ecclie nec ciuiles nec alia
rū terrarū ⁊ regnoꝝ in quibꝰ maior viget iusticie con-
27 suetudo. ¶ Secūdo vo testimoniū reprobat iuratorū:
quia quos sic arguit̄:non minor certitudo ⁊ sciētia req̄
ritur: vbi de morte vel vita agit̄ hoīs: q̄z vbi de alia ci
tra mortē agit̄ inquisitiōe vel correctiōe: vel q̄uis cau-
sa parua vl' magna:in q̄ testiū requirit̄ sciētia imo ma
ior:si maior haberi possit: qꝛ vbi maius imminet peri-
culū:cautiꝰ est agendū. Sed in oīu alia testificatione:
testis officiū est: veritatē dicere: de his que ꝑcipit aliq̄
de quinq̄z sensibꝰ ſm Innocentiū sup Decretalē cum
causam:que habet̄ li.ij.ti. de testibꝰ p quoꝝ sensuū ꝑce
ptionē reddere debet causaz testimonij sui. Verbi gr̄a
Si querat̄ a teste vtrū res de q̄ agit̄: vtputa domus sit
alba vel nigra: ⁊ dicat alba:cām illius scientie reddere
oportet:dicendo qꝛ ip̄am vidit: si sic dicat q̄ sit aspera
vel leuis:oportet q̄ dicat q̄ illā tetigit:ita si querat̄ an
male cantet vel bene:oportet q̄ audiuit ad hoc q̄ bene
testificat: sic de gustu ⁊ olfactu. ¶ Addit etiam: q̄ si di
cat:ego scio q̄ nullꝰ dubitat: vel ego scio q̄ sic oēs di
cunt nō valz testimoniū eiꝰ qꝛ malā ⁊ insufficientē cau
sam reddit sui testimonij: nec sufficit q̄ dicat: ego scio
ip̄m esse dn̄m:nisi cām reddat. ar. ff. de interrogatorijs
actionibꝰ: qꝛ plerumq̄z li.xi. in digesto veteri: hec ille.
¶ Si g̃ tanta requirit̄ certitudo: vbi de minimis ⁊ ex-
terioribꝰ agit̄ rebꝰ: ⁊ sine tanta certitudine testimoniū
non valet:nec ꝓcessus nec sentētia:quō sine tanta cer-
titudine posset testimoniū valere vel ꝓcessus vel sentē
tia: vbi de maximo agit̄ negocio: de vita scz vl' de mor-
te. Reuertimini g̃ ad iudiciū meliorē scz ꝓcessum ⁊ se-
curiorē ꝓ ɔscientijs in iudicijs vestris inuenientes: qꝛ
scz vsq̄z ad diē istū: sepiꝰ falsum testimoniū locuti sunt
Dan̄.xiij. Et iudices insufficiēter iudicarūt qꝛ causaz
vidue nō iudicarūt: ⁊ cām pupilli non direxerūt Jere.
v. Dum em̄ sufficientē modū in iudicijs ⁊ causis suis
nō inuenerūt: sed insufficientē vt ostēsum est cām nō
direxerūt sed potiꝰ dissipauerūt ɔ dn̄i p̄ceptū Leui. xix.
Ar.vj. Nolite inquit facere iniquū aliqd̄ in iudicio.
¶ Ad oīa vo in isto p̄senti p̄cedenti articulo contra
eos abiecta: tam de munerū ⁊ ꝑsonarū acceptiōe: q̄z de
28 malo ꝓcessu anteq̄z in articulo sequēti pene eis debite
exprimant̄: illoꝝ audiende sunt respōsiones ⁊ insuffi-
cientes excusatiōes. ¶ Qz tū ad munerū receptiōes q̄-
dā illoꝝ corde vel ore respondēt sicut respōdisse fertur
quidā qui rem vicini sui furatus fuerat: cui cū dn̄s rei
Exēm̄ imposterū veniens: diceret: hec res mea est. Respōdit
emas g̃ illā: ⁊ habebis meliꝰ foꝝ: ita quātūcunq̄z apud

eos allegēt̄ iusticia: respōdent tacita cogitatione faciās
curialitatē: ⁊ tn̄ sit quod petis: de quibꝰ dum vinum
vel alia sic acquirūt: dici pōt istud Jobelis.iij. puellā:
non quantācunq̄z: sed pulcherrimā dn̄az scz ⁊ reginā
virtutū: que etiā dn̄a illoꝝ specialiter esse deberet: quia
ip̄i illius specialiꝰ deputati sunt ministerio vēdiderūt
ꝓ vino vt biberēt: qd̄ quidā nephas apud antiq̄s etiā
detestabile erat. Vnde Pollicraticon li.v.c.x. Omne
qd̄ ex debito officij gratuitū esse debet: si ad p̄ciū fiat: in
sordibꝰ cōputat̄. ¶ Sed dicūt vel dicere possent si aliq̄ 29
simonia seu turpitudo vel peccatū in talibꝰ donis sit:
qd̄cunq̄z ex parte dantis est: cuiꝰ intētio corrupta vide
tur. qui ideo dat. vt cōsequat̄ quod nullo modo cōse-
qui deberet vel saltē q̄ sine dono consequi deberet: illi
vero quoꝝ intētio est bona purū donū sine quacunq̄z
ɔditiōe vl' pacto oblatū recipe peccare non videt̄ cū li-
citū sit. Sed hoc ꝓ tāto nō valet quia p optime scire
possunt: q̄ nō dāt ratiōe persone sed officij: cui incum
bit iniusta nunq̄z iusta vo semper sine muneribꝰ facere
Et licet dans vel offerēs nullam: primo porrigat peti
tionē: vel addat ɔditionē intendit tamē postea petere:
et ideo priꝰ dedit vt postmodum audaciꝰ peteret: cuiꝰ
petitionē siue iustā siue iniustā turpe eis negare videt̄
muneribꝰ prius ab eis receptis: beatus ergo qui excu-
tit manꝰ suas ab oīu munere. Esa.xxxiij. Sz dicēt ta-
les petitiōes vel receptiōes seq̄las ignorauī qn̄ recepi:
ideo factū sequēs ostēdit q̄ meliꝰ fuisset non recepisse.
⁊ esto q̄ receptū sit qn̄ tales videt seq̄las q̄ recepit: resti
tuat: exēplo illius epī de q̄ supra.c.c.14 ¶ Ip̄i vo iudi-
ces dicēt se nō errare in hoc: q̄ antiq̄ꝝ regni legū ⁊ sta
tutoꝝ sequunt̄ ɔsuetudines: ⁊ q̄ iudicant ſm q̄ iurati
eis viā ad iudicandū p̄parant. ¶ Quibꝰ p̄mo respon- 30
det̄: q̄ si ritꝰ antique legis vel ɔsuetudinis hominē a
peccata sine alio additamēto excusēt: iudei p legē ⁊ cō-
suetudinē legis Moysi: ⁊ Saraceni ſm ɔsuetudinem
legis Machometi vsq̄z in diē istū viuētis a peccō excu
sant̄: qd̄ falsum est. sicut in.c. patet de fide. Oportet er-
go ad hoc q̄ excuset addere: q̄ lex vel ɔsuetudo sit ra-
tionalis: sicut patet. C.viij.21. cū sequētibꝰ. Sz hec cō
suetudo non est rōnalis: qꝛ repugnat charitati iudicē:
q̄ seip̄m periculo exponit ⁊ etiam iuratoꝝ sicut p̄z su-
pra.c.26. cū sequētibꝰ. Repugnat etiā charitati p̄rimi
illiꝰ: videlicet q̄ iudicat̄: argumētū ad hoc. C.viij.21.
Contrariat̄ etiā charitati: quā ad deū hēre debemꝰ in h
q̄ eiꝰ nomē inuanū vel saltē periculose sumi facit. Il-
lis g̃ q̄ legē suarū sequunt̄ ɔditiōes tot modis ɔtra dei
mandatū: optime dicit saluator. Math.xv. Irritū fecis
stis mandatū dei ꝑpter traditiōes vr̄as. Sicut g̃ Moy
ses legē p quā ꝑplm iuste iudicaret: in duabꝰ accepit ta
bulis: in quarū vna erat lex que ad deū immediate ꝑ-
tinet: in alia que ad proximuz: inter q̄s: quia nulla erat
discordia: optime p illas iudicare potuit. Ita ad hoc q̄
iudices iuste ꝓcedāt eos attēdere oportet tabulā legis
diuine: ip̄am q̄z recipe: ⁊ tabulā legū hūanarū quibus
acceptis ⁊ ɔunctis: ⁊ in nullo inter se discordantibꝰ: sed
pulcherrime ɔcordātibꝰ iuste iudicabūt. Aliē vo nul-
lo modo: quia sicut lapidū operariꝰ ad hoc q̄ recte ope
ret̄: regulā requirit: p quā opus dirigit. Ita istis etiam
operarijs: necessaria est regula sapientie diuine: q̄ dicit.
Prouer.viij. Per me regnāt ⁊ legū ɔditores iusta decer
nunt: p me principes imperāt: ⁊ potentes decernūt iu
sticiā. ¶ Sine isto vo nec regnant nec deo placēt: quia
sicut non placet regi: qui legē ⁊ formā iudicandi in re-
gno suo dat generalē: q̄ inferiores leges ⁊ iudicia faci
ant contraria: ita in ꝓposito. ¶ Non g̃ iudices ɔtra iu- B
dicem. Ecclesiastici.viij. In q̄ auctoritate ꝓhibet̄ omne

iudicium contra veritatē quam nouit: quod est cōtra
multos: qui dicūt: ꝙ sunt ibi vt ꝑsona publica: ⁊ ideo
sicut publica persona per iuratos testes informati: con
tra veritatem: ꝙ̄ vt ꝑsona priuata sciunt: iudiciū dare
possunt: hoc si verum sit: quare Pilatū de christi lapi-
dant crucifixione qui testiū secutus attestationes: ipm
morti adiudicauit: cū de bono ope nullus lapidari de-
beat. Potius ergo sequi debet veritatē quam nouit: ꝙ̄
falsitatē quā audiuit: quia dicit scriptura: q̇ quod no-
uit: loq̇tur iudex iusticie est Prouer. xij. Sed dicent ꝓ
tali loco publico satis nouit: sed q̇s ita insanire velit:
ꝙ dicat vl' intelligat: ꝙ quiscunq̧ plus in aliquo loco
teneāt sequi voces duodecim hoīm forte falsoꝝ esto ta
men ꝙ veroꝝ: ꝙ̄ deum ⁊ veritatē ⁊ ꝓpriam fidelitatē:
vt contra conscientiā suam agat. nec valet ꝙ dicunt: ꝙ
ibi nouit vt publica ꝑsona: q: licet audiat: qđ dicunt:
⁊ nouerit: ꝙ sic dicunt: non tamē nouit sic esse vt dicūt
Ergo rem vocibꝫ subiectam nescit: ⁊ deus ⁊ q̇libet dei
cultor plus res ⁊ veritates ꝙ̄ voces attēdit. Nota. O.
vj. f. 1. Et sicut iudex veritatis nō debet iudicare inno
32 centem ꝓpter iuratorū voces: ita nec sentētia ꝓferre cō
tra partē quā scit veritatē habere ꝓpter aduocati vl' cu
iuscunq̧ negligentiā vel defectū: verbi gratia. Aliq̇s
mouit litem: ꝓponit libellū contra alium ad ipm a ꝓ-
motione sua amouendū: vel ad aliq̇d qđ nō habet ob
tinendū: alius in ꝓpria ꝑsona: vel ꝑ aduocatū non fa-
cit vel facere nescit debitas exceptiōes ⁊ responsiones.
Iudex tamen videt ꝙ si sciret se defendere: sicut debe-
rent nihil obtinerent: quia in rei veritate ius nō habēt
nisi ꝓpter defensionis defectū. In isto casu ⁊ consimi-
libus dissimulare vel alium iudicē assignare deberent
vel supsedere vt interim pars iusta melius muniatur.
¶ Sed dicent: iudex supponit: ꝙ vtraq̧ pars bene ꝓ-
cedit: q̇bus respondeť ꝙ non. quādo scit contrariū: fa-
ciendo enī ꝯtra illam scientiam vel conscientiam: plus
erit ꝯtra eum in die iudicij: ꝙ̄ faciendo ꝯtra voces iura
torū vel instantias aduocatorū. Sic ego iudico nunc:
ne tūc iudex tradat te exactori. Luce. xij. Iurati vo se
excusant: vel ꝙ hoc faciunt q̄si a iudice compulsi: qui
eos ad iurandū ⁊ alios inuitos adiungit ⁊ videtur fa
33 cere pro eis decretalis li. j. ti. xxix. de officio ⁊ potestate
iudicis delegati. c. pastoralis. §. quia vero. Regula etiā
iuris in vi. que dicit: ꝙ quis mandato facit iudicis do
lo facere nō videtur: cum necesse parere habeāt: sed ta-
men iste leges non sunt pro eis: nec pro quibuscūq̧ mi
nistris: qui dn̄is suis in illicitis obediunt: quia distin-
guunt glose ibidem: ꝙ vbi p̄ceptum est aperte iniquū
vel contra legem non debet inferior obedire: immo re-
sistere. ¶ Et ad hanc probandum adduci potest tā lex
ciuilis ꝙ̄ diuina. C. de decurionibꝫ li. x. l. omnes: vbi
habetur ꝙ decuriones eximunť ab aliquibꝫ popula-
ribus seruitijs ⁊ afflictionibus. Si ergo iudex precipiat
torqueri decurionem vel aliud consimile: contra illo-
rum libertates non est obediendum iudici in hoc casu
Si ergo non debet torqueri decurio: quia lege huma-
na cauetur: ergo a multo fortiori non debet torq̄ri chri
stianus quocunq̧ precepto legis vel iudicis mūdi: q:
lege cauetur diuina: ⁊ etiam humana: sicut ostensum
est. f. iij. 26. ⁊ contra exemplum sacre scripture: ⁊ do-
ctrinam Michee ꝓphete. iij. Re. xxij. Qui cum horta-
retur vt bona ⁊ placita regi diceret: sicut alij falsi dixe-
runt: respondit: viuit dominus: quia quicunq̧ dixerit
mihi dominus hec loquar: vel ꝙ hoc eos facere opor-
tet vt maiori parti se ꝯformēt: sed hoc reprobat scriptu
ra. E. vij. 12. ⁊ Ecclesiastici. xj. dicens. In iudicio peccā-
tium ne consistas.

¶ Quos vo om̄ia predicta exempla a munerū datiōe Arti. vij.
⁊ receptione ⁊ iudicij deuiatione non reuocant: saltem
ipos pena reuocet tam dantibꝫ ꝙ̄ recipientibꝫ debita. 34
Ipis enī dātibꝫ penam infligit lex ciuilis. C. li. vij. ti.
de penis iudicis qui male iudicauit vel eius qui iudi-
cem vel aduersarium corrūpere curauit lege. j. In his
verbis consistit impator in q̄cunq̧ causa: vt cuicunq̧
data fuerit pecunia vel iudici vel aduersario amittat
actionem: is qui diffidentia iuste sententie in pecunie
corruptelas spem posuit. Ipis etiam recipientibꝫ: pe-
ne debite sunt tam tꝑales ꝙ̄ eterne. Temꝑales plurī-
me quarū vna est populi odium: ⁊ infamia: iuste enī ⁊
de suo viuentes subditi boni saltem timerēt: vt dn̄os
diligerent vt patres colerent vt sanctos sicut fecerunt
illi quibus scribit apl's. Gal. iiij. Si fieri inquit posset
oculos vestros eruissetis ⁊ dedissetis mihi: ꝙ eos non
grauauit: collectas vel munera ab eis recipiēdo. Sed
hodie econuerso tm̄ collectis ⁊ muneribꝫ a superioribꝫ
grauanť: ꝙ potius illorum eruerūt oculos si possent:
quia iudices eius quasi lupi vespere non relinquebāt
Soph. iij. ¶ Secunda est suspēsio ⁊ restitutio: ⁊ in ca- 35
su irregularitas: sicut patet li. vj. de sententia ⁊ re iudi
cata. c. cum eterni tribunal vbi habeť: ꝙ quicunq̧ iu-
dex ecclesiastic⁹: aut etiā delegatus ꝯ̄ conscientiā ⁊ ꝯ iu-
sticiam in grauamen alterius partis in iudicio. quicꝙ̄
fecerit per gratiam vel sordes executiōe officij ꝑ annū
se nouerit suspensum: ⁊ ad extimationē litis parti quā
leserat nihilominus ꝯdemnand⁹. Si vo durāte suspē
sione diuinis se ingesserit irregularitatis laqueo se in-
uoluit: a quo non nisi per summū pontificem poterit
liberari: hec ibi. ¶ Circa vo ad hoc ꝙ dicit: ꝙ teneť
ad estimationem litis ⁊c. Nota ꝙ iudex ordinari⁹: vl'
assessor dolo vel ignorantia seu imprudentia ⁊ neglig-
tia: falsam ferentes sententiā teneńť ad restitutionē to-
tius damni in foro conscientie parti lese. Codice de pe
na iudic. qui male iudicauit. l. vltima in parte agit ad
hoc: delegatus vo non teneť nisi de dolo: qi tales sen-
tentie ex certa scientia delegātis est ignarus: eius tamē
assessores ⁊ cōsiliarij obligāť ⁊ ipe etiam si negligēs
fuit in eligendo legisperitos. Si vo iudex munus ac-
cipit vt bene iudicet: tenetur restituere ei: qui dedit. Si
vult male: tenetur et restituere quod accepit illi quem
damnificauit pro illa acceptiōe si aliquem damnifica-
uit ⁊ nihilominus ad totum interesse obligatur: aliter
dandum est pauperibus: ⁊ non illi qui turpiter dedit:
facit ad hoc Decretum. i. q. j. Iubemus. Et ar. xvij. q.
iiij. si quis. ¶ Tertia est turpis mors corporis: quā me
retur specialiter: vbi innocentem condemnat: sicut pa- 36
tet de illis senibus Dan. xiij. qui ideo occisi leguntur:
quia innocentem condemnari fecerunt: ⁊ per legem ta
lionis Deut. xix. vel vbi nocentem liberant qui post-
ꝙ̄ est per falsos iudices vl' iuratores seu patrie ductores
⁊ malos homines liberatus furatur vel occidit. Ex q̇
enī traditus fuit ad puniendū sicut meruit ⁊ per ipos
punitio impeditur: audaciorq̧ fit imposterum ad ma
lefaciendum rationaliter de malefactis suis respende-
bunt ipi: per quorum iniquam liberationem: ⁊ procu
rationem: ⁊ supportationem talia committūt: commit-
tendiq̧ sumunt audaciam. ¶ Hoc enī non solum hi-
storia ostenditur: qua fertur viduam quandam cuius- Exēm
dam mali: ⁊ suspendio digni: procurasse liberationem
qui post nouem occidit homines quo facto vidua in-
firmata: ⁊ in extasi coram iudice rapta inter alia cōtra
illam opponebatur: ꝙ nouem homines occidisset: ipa
vo hoc negante: accusationem suam per hoc ꝓbabant
ꝙ ille nouem occidisset: quem ipa liberari procurauit.

tū dign⁹ esset morte quā si sustinuisset nullū postea oc-
cidisset: que ergo occasionē damni dedit: dānū etiā de-
disse videbat. Sicut ergo ille q̄ talia cōmittit furti vel
homicidij crimina: dign⁹ est morte: ita tam iudices q̄
adiutores: occasiōe quoꝝ talia cōmittit: ꝛ qui hmōi fa-
ctoꝝ causa sunt: sicut ptz ꝑ iura. J.xij.20. Sed etiā in
signū: ꝙ iusticia hoc requirit exemplū seu historiā an-
tiquoꝝ in quibꝰ magna viguit iusticia adducit. Tul-
Exm̄ lius li.vj. de cambice rege: q̄ quendā iudicē de falso cō-
uicto iudicio excoriari fecit ꝛ pellem extendi sup cathe-
drā: vbi fili⁹ q̄ ei successit in officio ꝓ tribunali debuit
sedere vt patris pellē videndo exemplū acciperet in veri-
tate se tenēdi: nec malos liberandi: nec bonos ꝯdēnan-
di volūtatem haberet. Addidit etiā scripturā versifica-
tam: dicēs. Sede sedēs ista iudex inflexibilis sta. Sit
tibi lucerna: lux: lex: pellisq̄ paterna. A manibꝰ reses
ceas munus: ab aure p̄ces. Si sic esset ministratū falsis
hoībꝰ ꝛ maloꝝ supportatoribꝰ ꝛ adiutoribꝰ ꝛ liberato-
ribꝰ fidelē haberem⁹ patriā. Sed heu licet hoc in vita
ista ꝯ tales non exerceat iudicium: qđ tñ iuste sustinere
deberent: sicut p̄dictis patet exemplis ꝛ etiā cuiusdam
37 sancti auctoritate adducta. A.xij.37. de pēdere ꝛ pren-
dere: ꝙ de capiētibꝰ dona ad malos liberandū: specia-
liter verificat: ꝛ etiam legibꝰ hūanis ꝛ diuinis addu-
ctis. F.iij.ar.vj.ꝑ totū ꝛc. Certissimū: ꝙ in alio seculo
multo grauiora sustinebūt iudicia: ab illo qui dicit di-
sperdam iudicē. Amos.ij. In signū cuius Dan.xiij.
Illis malis iudicibꝰ dixit Daniel: ecce angel⁹ dñi acce-
pta sentētia scꝫ in morte scindet te: dando bona tua ex-
teriora: que ꝑ falsitatē collegisti amicis: ꝛ forte inimicis
tuis: corp⁹ vermibꝰ: ꝛ aīam demonibꝰ. Audite hec iu-
dices dom⁹ israel q̄ abominamini iudiciū Mich.iij. ꝛ
cogitate quid tūc facietis reuoluētes: qđ dicit Esaias
ꝛ habet. F.j.40. ¶ Hec recordātes cōparetis adinui-
cem: q̄ in baptismo ꝓmisistis ꝛ accepistis: sicut ptz. F.
38 iiij.26. cū sequentibꝰ: ꝛ q̄ facitis ꝛ non inuenietis con-
cordiā inter ꝓmissa ꝛ facta ꝑ istū modū: sicut in tertia
parte speculi historialis legit ad sui memoriā reduxit
Muritia diaconus hyspidoꝝ falsum ille nanq̄ diaco-
Exm̄ nus linthеamina in q̄bꝰ hyspidor⁹ in baptismo inuo-
lutus fuerat secū custodiuit de fonte nanq̄ baptismi:
ip̄m leuauerat: ꝛ ꝓ tāto videbat sibi: ꝙ fideiussor ei⁹
quodāmodo fuit: vnde cū quadā die ꝓ tribunali se-
dēs: crudelia exerceret: fideiussor ille vidēs ꝙ a ꝓmis-
sione ꝓ qua ad deū ꝓ ip̄o fideiussorē se fecerat declina-
ret linthеamina illa attulit: dicens. Ista est vestis: qua
christ⁹ in nuptijs suis te induit: istā custodiam ꝯ te in
die iudicij vbi nud⁹ apparebis. Sicut ille diacon⁹ il-
lū ad memoriā reduxit de ꝓmisso facto ꝛ iudicio futu-
ro: ita reducāt seip̄os cogitātes: ꝙ quō se aspere habe-
rent ad illū: qui corā eis vacu⁹ apparet: ita ille se habe-
bit ad eos vbi munera illoꝝ ipsos non iuuabūt: q̄ est
iudex iniquoꝝ hoim. Sap.xij. Nota de iuramento ꝙ
iudices p̄stant. M.viij.21.

J.x. IUdicij hūani. Primo fa-
cienda est diuisio. Secūdo illiciti iudicij osten-
ditur causalitas. Tertio reprobatio. Quarto remediū:
Quinto paruipensio.

Ar.j. ¶ Circa ad primū: quoddā est iudiciū licitū: quoddā
illicitū. Licitū vo: aut est de seip̄o in confessione: sicut
j eger quodāmodo se iudicat: dū morbi cām gulā vide-
licet vel aliud viciū in quo delinquēdo: morbū incur-
rit: medico reuelat. Sic os iusti meditabit sapientiā: et
lingua eius loquetur iudiciū: in ps̄.xxxvj. Sic si nos
ip̄osmet iudicarem⁹ non iudicabimur.j.Coꝛ.xj. Aut
de ꝓximo in correctione sicut iudiciū de latronibꝰ: sic
exaltare q̄ iudicas terrā: redde retributionē sup̄bis: in
ps̄.xciij. Quia beati q̄ custodiūt iudiciū: ꝛ faciunt iusti-
ciā in omi tpe: in ps̄. sicut ptz. J.ix.ar.iiij.ꝑ totū. Illici-
tū vo vel est de omīno occultis: que ꝑ decretū dei iudi-
cio sunt reseruanda.vj.q.j.si omīs. Sicut ḡ in iudicio
forinseco illicitū est iudicare incognitū: vel non subie-
ctū: ita in iudicio quotidiane locutiōis. Talis ꝯ cōtra
iura officiū iudicis celestis sibi vsurpat quē rep̄hendit
aplūs: dicens. Tu q̄s es q̄ alienū seruū iudicas: suo enī
dño stat aut cadit. Ro.xiiij. q̄si diceret: ip̄e dñs su⁹: et
non tu: scit vtrū bon⁹ vel mal⁹ sit: q: ex quo occultū est
ip̄e stat vel cadit: id est ip̄e notitiam habet de statu suo
vtrū stet ad deū erect⁹: an cadat ad peccatū: ꝛ diabolū
ꝓstrat⁹. Vel est de dubijs: vbi scꝫ dubiū est: q̄ aīo fiāt
q̄ de sui natura mala non sunt: nec ꝓhibita sicut come-
dere his in sabbato: loq̄ cū muliere: ꝛ hmōi: hoc nō so-
lū ideo illicitū est: in malā partē iudicare: q: rōem quo-
dāmodo habet occulti: sicut p̄dicta: sed quia ꝯ statū est
ecclie: ꝙ vult ꝙ in meliorē partē interp̄ret in li.v. De-
cretaliū. de re.iur.n.vl. estote. Et ꝯ doctrinā Pauli di-
cētis q̄ mādūcat nō mādūcantē non iudicet. Ro.xiij.
Et cām reddit in hoc ꝙ sequit: deus enī assumpsit illū
id est fieri pōt ꝙ sit a deo acceptū illō in q̄ ip̄m iudicas
Nota de hac materia. E.vij.10. Vel q: est de apparen- 2
tibꝰ malis: quoꝝ tamē iudicium ad te nō ꝑtinet. Et sic
alicui⁹ iudicis terreni: cui vicꝫ talis delicti ꝑtinet corre-
ctio: tibi vsurpas: qđ est reprobatū. D.vj.24. Vel est
de apparentibꝰ bonis in q̄ errat: plus attribuēdo boni-
tatis q̄ attribui deberet: iudicādo diciores ꝛ meli⁹ ve-
stitos meliores ꝛ honorabiliores: sicut ideote: reliq̄as
melius deauratas reputant sanctiores. Contra q̄s est
exemplū de Barlaā. N.iiij.11. Et auctoritas Jacobi
J.ix.9. Si introierit ꝛc. Et christi actio: de quo Esa.
xj. Non sm visionē oculoꝝ iudicabit ꝛc. ¶ Circum ḡ
ad occulta vł dubia: nolite ante ip̄s iudicare: q̄ adusq̄
veniat dñs: qui ꝛ illuminabit abscondita tenebrarū et
manifestabit ꝯsilia cordiū. j.Coꝛ.iiij. Quia tunc clara
sine periculo iudicare poterūt: q̄ nunc occulta vel du-
bia: iudicari nō possūt. Diuinū ergo iudiciū sibi vsur-
pat: qui incerta vel dubia iudicat. ij.q.j. nomē p̄sbyte-
ri q: sol⁹ deus nouit corda. ij.q.v.ꝯsuluisti. ¶ Circum
vo ad apparentia mala vel bona nolite sm faciem iu-
dicare Jo.vij. q: in tali iudicio facilit̄ errat: sicut ostē-
sum est. J.ix.9.

¶ Huiusmodi aūt in iudicio erroris multiplex inue- Ar.ij.
nitur causa: ex parte iudicantis. Quarum prima ad si-
militudinem accipitur oculos habentis infirmos: vel 3
decutientis seu existentis in tenebris. ¶ Primi nanq̄
speculum nouum: ꝛ oculos damnificare dicunt visos
ꝛ videntes: sic isti visa peruertunt. ¶ Secundi vo nō
bene iudicāt inter foedum ꝛ pulchrum: inter aurum ꝛ
auricalcum: inter florenum ꝛ denarium cuprum: in-
ter canem ouium custodem: ꝛ lupum ouium rapacem
ita nec isti more febricitantium: palatum habentes in-
fectum: ꝛ more decutientiū: quos videlicet amor: vel
odium seu timor vel cupiditas excecauit sanctissimum
virum: qui diligentiam magnam de ouium habet cu-
stodia: lupum vocant: dicentes: quando illoꝝ intrat
societatem: ꝙ lupus est in fabula: illiusq̄ tam personā
q̄ causam atq̄ verba contemnūt. Ideo dicit scriptu-
ra. Job.xij. ꝙ iustus est lampas contēpta apud cogi-
tationes diuitum: quia sicut lampas accensa de die cla-
ra contemnitur: ꝛ paruipēditur: parumq̄ apparet in
conspectu illorum: qui de nocte illius diligunt ꝛ affe-
ctant presentiam. Ita iusti interius lumen gratie acce-

ti:parue vel nullius sunt apparentie:immo paruipen-
dunt ab illis:qui licet in tenebris sint peccatorū:quasi
dictam mundialem habent prosperitatis. Tales nan-
q̄ die prosperitatis illorum durante:solent mundi lu-
minaria:de quibus saluator. Vos estis lux mundi: tā
in quotidianis locutionibus:q̄ in extrinsecis iudicijs
in curijs malorū si aliud q̄ iusticia interuenerit: cōtem-
nere:quia nescierunt videntē ignoranter iudiciū. Esa.
4 xxviij. Nota. P. vj. 11. ¶ Nescierunt inquit viden-
tem:id est prophetam vel quemcunq̄ iustum: id est de
tali non curauerūt:qui de die presentis tantū gaudent
prosperitatis:qui tamen lumine illo deficiente: mortis
nocte appropinquante lampadū presentia: et lucem et
videntis consiliū habere affectant et festinant:dicētes.
Intende iudicio meo:in ps. xxxiiij. Et sm iudiciū tuū
viuifica me. Iterum in psalmū. cxviij. ¶ Est ergo tam
de talibus q̄ de illorum iudicijs: et actuum diuersita-
te q̄rum ad facta:que in psperitate faciūt et in aduersi
tate cupiunt sicut de lupo qui tota vita sua oues deuo-
rauit et de vulpe:quia sicut lupus ille qui ex venatorū
et canū que imminet sequela timens libēter inter oues
in ouili pacifice: et vulpes īter gallinas quasi mortuū
se poneret: vt mortem euaderent imminentē quam cū
euaserunt sunt sicut ante fuerunt: sicut ille de quo Pro-
uer. xvij. Impius accipit vt peruertat semitas iudicij:
qui in tota vita sua propter munerum et personarum
acceptionem: quantum possibile est pro mundi vere-
cundia dei et pauperum peruertit iudicia. Exemplo fi-
liorum Hely qui acceperunt munera et peruerterunt
iudicium. j. Re. viij. propter quod tam pater q̄ ipsi po-
puli amiserunt dominiū quando mortē appropinqua-
re videt rogat que ad pacē sunt testamentum condens
inter oues christi et ecclesie: quas nunq̄ pauit: sed qui-
bus sepius nocuit:se poni ordinat: nequiter q̄ se humi-
liando magnam q̄ dilectionem mendaciter fingendo:
manus ad crucem et oculos ad deum leuādo cū suspi-
rijs et gemitu dicit istud psal. Nō intres in iudicium
cum seruo tuo: sed miserere mei sm iudicium diligen-
tium nomen tuum in psal. cxviij. Seruum se dicit:sed
serotinum: quia sero seruus esse incipit dei: diligere eti-
am se simulat: qui veratius dicere posset. Omnia hec
ideo facio: et loquor: quia a iudicijs tuis timui in psal.
5 cxviij. Nota. P. vij. arti. xx. ¶ In quibus verbis et fa-
ctis non solum predictis bestijs: sed etiam proditori-
bus in castro obsessis et latronibus: et incredulis assi-
milātur. ¶ Primum patet: quia sicut obsessi q̄diu for-
titer defendere se sperāt: aduersarium aduersarijq̄ ser-
uos et milites vilipendūt verbis et factis eis pposse no-
cent. Sed quando amplius se defendere non possunt
pulchre loquūtur: que paucis sunt rogantes. Sic pro-
ditores dei: deum et milites suos in hac vita ī iudicijs
suis: ideo accipiēt prolixius iudicium. Mar. xij. ¶ Se-
cundum etiam patet: quia sicut latrones ad patibulum
ducti: sacerdotum petunt preces: suffragia atq̄ consi-
lia: quos prius in nemore vel in domibus spoliauerūt
Sic ille q̄ edificat cenacula sua nō in iudicio. Iere. xxij.
Sed ex furto rapina et vsuris et iniquitate. ¶ Tertium
insuper patet: quia sicut increduli oculos fidei haben-
tes debiles: quando vadunt mercari vel venari: vel
alio quouis modo negociari: non libenter viris obui-
ant ecclesiasticis: sicut nec Belial christo: nec latro ad
latrocinium vadens: fideli nec lippos habens oculos
lumini: nec libenter eos in societate ducunt. Nonnul-
li nanq̄ marinarij libētius secum in mari latrones q̄
bonos ducerent religiosos: quia sicut increduli in ter-
ra euntes ad nundinas libentius latronibus obuiarent

q̄ sacerdotibus pro quibus estimarent se peius nego-
ciari: quibus etiam si qua eis illo die contingerent in-
fortunia attribuerent eo q̄ eis obuiauerint: ita et in ma-
ri tempestates: et infortunia: potius bonis q̄ malis
quos ducunt: attribuunt: illi qui nec recordabātur iu-
diciorum iustorū. Dan. xiij. Nota. S. x. 12. ¶ In qui-
bus inuenire possent: q̄ illorum prosperitas: et salus
potius ex illorum bonorū contingit obuiatione et so-
cietate: sicut patet de zodoma et c. q̄ subuersionis et sub-
mersionis euasisset periculum: si decem bonos in socie-
tate sua habuissent: quam tamē omnium malorum so-
cietas: nō saluare sed potius perdere potuit: ita in pro-
posito. ¶ Omnes tamen predicti: qui terra mariq̄ ser-
uorum dei societatem: quia ipsi serui sunt diaboli vitāt
et fugiunt in transitu mortis: quando ad mercationes
vadūt maioris ponderis et periculi: ad portum q̄ pro-
perant periculosiorem: libenter sacerdotibus virisq̄
quibuscunq̄ obuiarent ecclesiasticis. Nota hic de mi- Ex m̄
lite: qui posuit vnum sacerdotem in cauea: alijs omni-
bus eliminatis: postea sine sacerdote obijt: vt dignus
erat. Et mirabile est qui prius timuerunt peiorem ha-
bere formam: in morte se meliorem sperant fortunam
eis obuiādo. Sic se habuit ille qui in tota vita sua vel
maiori parte vite sue: nec dei diligit societatē nec man-
data nec seruitium: qui anteq̄ patiatur contumeliam
iudicium deserit: Prouerbiorū. xvij. ¶ In quibus om-
nibus dum seruorum dei fugiunt obuiationem vel so-
cietatem: seruos se esse ostendūt diaboli et inimicos dei:
quando vero in mortis necessitate seruos querunt dei se
per illos deo recōciliari: ipsiusq̄ se seruos fieri: licet tar-
de quodāmodo: velle ostendunt. Sed heu tñ in ver-
bis sanctis stabunt ad iudicium. Ecclesiastici. xliij.
¶ Secunda vero causa erroris in iudicio tam quotidia- 6
ne locutionis q̄ aliorum iudiciorum tam in curia ec-
clesiastica q̄ seculari accipitur et intelligitur ad simili-
tudinem videntis lignum rectum per inordinatū me-
dium: vtputa per aquam: que non est medium: ita be-
ne ad videndum dispositū: sicut aer: vel per plura me-
dia: quorum vnum est dispositum: aliud non: ad visi
ligni rectitudinem ostendendam: sicut patet de aere et
aqua. In istis enim casibus lignum rectum: videtur
curuum: quia medium in videndo incōgruum illud
mendaciter curuum facit iudicari. Sic in proposito: il-
li qui in iudicijs suis: solo medio vtuntur incongruo:
sicut ira amore munere vel timore vel qui bono medio
vtputa legis et iusticie in aliquo de predictis medijs
cum bono coniuncto et copulato vtunt in iudicijs re-
ctū curuū iudicant et econuerso: sicut patet. C. xvij. 37.
¶ Q enim talis media in iudicijs in vsu habentur ex
verbis ostenditur prophete: qui sub verbis de preteri-
to factū narrat de presenti. Mich. iij. Principes inquit
eius in muneribus iudicabant. Sacerdotes eius in merce-
de docebant et prophete eius in pecunia diuinabāt: et su-
per dñm non requiescebant. Ex quo vsu concludi pōt:
q̄ in vsu habēt erronee iudicare. ¶ Ideo sm iura taliū 7
testimoniū vel iudicium: qui medijs talibus ducūtur
est prohibitū: in cuius signū dicit Decretalis li. ij. ti. de
testibus. c. licet. Secūdo q̄ in causa diuortij: ad testifi-
candum non admittit: nisi iuret se illa: de quibus agit
didicisse impedimenta ante litem motam q̄ etiam illa
audierunt ab antiquioribus suis et fidedignis: et non ab
infamibus: vel suspectis vel leuibus personis: cuius sta-
tuti causa est: quia si asserat se tñ post litem motā cau-
sas didicisse: iura psumūt: q̄ munere a pte accepto vel
ira vel amore vel timore ad inquirendū et testificandū
inducat et sic talibus innitens medijs falli facilit posset.

¶ Quare vo addit: q a fidedignis addiscere eū opor-
tuit: causa est: quia leuium z infamium psonarū ver-
ba minus sunt credibilia: nec ex illis ad verum z certū
pcedi pōt testimonium vel iudicium. Sicut hec De-
cretalis insufficiens reputat testimoniū: seu iudicium:
quod ex talibus pcedit medijs in causa diuortij z con
sanguinitatꝰ: ita necesse est in alia reputare causa seu iu
8 dicio vel testimonio quocūq. ¶ Sed specialiter in vl
tima predicte decretalis parte delinquūt: qui alios iu-
dicando malorum vl' leuium vel grauiū seu puersoꝝ:
adducunt testimonia: dicentes: q a talibꝰ audierunt:
non solum ab vno sed a multitudine: quod licet verū
sit: non tamen p illorum sufficit iudicio plurimoꝝ au
dimus: quia si clamor populi: vel etiam grauium sed p-
uersarum psonarum excusaret de alio mala narrante:
vel iudicante: patet: q excusatus esset: qui diceret chri
stum vorato rem vini. Et Joannem baptistam demo-
nium habere: quia z alij hoc dixerunt: sicut patet Lu.
vij: vel etiam si quis dicat christum demoniū habere:
qui a hoc alij dixerunt Jo. viij. vel q malus sit: qr hoc
alij dixerunt Jo. vij. vel qui etiam dignum z reum eū
esse morte clamāt cū tota multitudine: qi teste Math.
xxvij. dicunt oīes crucifigat. In his omnibꝰ exem-
plis: magna patet ratio precepti diuini Exo. xxiij. dicē
tis: non sequaris turbam ad faciēdum malum: nec in
iudicio plurimorum acquiesces sententie: vt a vero de
uies. Ex quibus omnibus ostenditur: q pater noster
qui predicauit vox populi vox dei: nesciuit omnia: non
solum quia contra legem fecit dei vt predictum est: sed
quia etiam contra legem fecit ciuilem: quam ignorare
non debuit. Codice li. ix. ti. de penis. l. decurionū: vbi
habetur q populꝰ clamauit: q decurionū filij deberēt
torqueri: sicut alij vel bestijs subijci. Impatores vo cō
tradixerunt dicentes: q vane voces populi: non sunt
audiende: nec eoꝝ voci credi oportet: qn aut noxiū cri-
minis absolui: aut innocentē ɔdemnari desiderarunt:
hec ibi: glosa ibidem dicit q si Pilatus malefecit: quia
Jesum tenuit z Barrabam dimisit. Cum ergo tn cla
mor pharisEorū: q̄ vulgi frequēter irrationabilis sit
non plus rōnis habuisse videt: p tāto pater ille comu
Exē tus q̄ predicti iudei vel populus ille: vel etiam q̄ ille
qui super vnum miserum ad carcerem vl' patibulum
ductum clamauit: z clamoris causam interrogatꝰ: re-
spondit: quia alij clamauerunt more canū: q̄ pcussum
persequunt. ¶ Talibus eñi medijs iudicatus: dicere
potest istud Job. xxxiij. In iudicando enim me men-
9 dacium est. ¶ Tertia causa: quare sepe humanum fal-
litur iudicium: est pessima nonnulloꝝ consuetudo: ex
qua frequēter cōtingit q licet quis multas bonas ha
beat conditiōes pter tamen vnam malam: oīes alie
quasi obliuioni tradunt vel plus ad malum q̄ ad bo
num in quotidiana locutione linguam suam applicāt.
¶ Et quia hec apud eos est antiqua consuetudo super
oēm contra consuetudinem illam docentem noua in
Canum natura ore latrant canum: de quibꝰ Cassiodorus. Canum in-
quit natura est: vt nouis hoībus non acquiescant sed
eos latratibꝰ arceant. Quia igitur christꝰ mandatum
nouū dedit nobis Jo. xiij. Nec ei nec illis q nova do-
cent acquiescunt: sed ferocissimis eos circūdant latrati
bus: canes impudentissimi. Esa. lvj. Qui dicē possūt:
circūdederunt me canes multi: in psal'. qui more canū:
equaliter super oīes extraneos: tam superiores vsq
ad papam inclusiue: q̄ cardinales latrant quia ignoti
sunt tam ipi q̄ opa illorum: contra Decretū quod di-
cit: q facta pape a solo deo iudicant. ix. q. iij. facta. Et
satis ad litterā in hoc casu morem sequunt canum: qr
sicut canes: ideo latrant: quia ignorant illos sup quos
latrant: quoꝝ si haberent noticiam nō latrarēt: ita isti
si multorum quos iudicant intentiōes: z opa scirēt ne
quaq̄ eos iudicarent. Cauete ergo: quia quecunq iu-
dicaueritis in vos redundabit. ij. Paral'. xix. ¶ Quar- 10
ta causa z vltima que in oībus pdictis est causa causa-
rum: quare sepe humanum fallitur iudiciū: ppria iudi
cātis est falsitas: z malicia qua infecti sūt: sicut vas in-
fectum z immundum: in quo oīes liquores quantū-
cunq preciosi: sordidant: ita tales falsi in iudicio forin
seco vel detractores in quotidiana locutione: quorum
quilibet bona in mala ɔuertens insidiatur z in electis
suis ponit maculam Ecclesiastici. xj. ¶ Cuius rei causa
est: quia ipi tales sunt: ex quo accidit: q sicut latro om
nes vocat latrones: ita malꝰ omnes suspicat z iudicat
malos. Unde Criso. super Math. difficile suspicatur
aliquem malū qui bonus est. Et econuerso fornicator
neminem suspicat castū: nec superbꝰ quemq̄ suspicat
humilem. Sic inquit qui nō est sacerdos dei: neminē
suspicatur sacerdotem dei. Immo sm Ber. in quodā
sermone: qui pauper es abiectum te reputant: si diues
ambitiosum z auarꝝ: si affabilis dissolutum: si predica-
tor vel doctor humani honoris vel fauoris quesitorē:
si tacens inutilem hypocritam: si comedens vorato rē:
z causa est: quia ipi mali sunt sicut ostēsum est. E. vij.
articulo. vj. ¶ Non est ergo de eorum iudicijs multū
curandū: quia ipi mali sunt: qui iudicant. Unde Se-
neca de remedijs fortuitorum: male de te opinant ho-
mines: sed mali quibus scilicet diabolꝰ suadet multos
opinari malos vt eorum exemplo audatiores fiant ad
malū perpetrandū: sequit in Seneca. Si scipio vel al-
ter sapiens hoc loqueret: mouerer: si hoc iudicio face-
rent: nunc vo morbo faciunt: ex quo morbo peius eis
accidit: q̄ ebrietatis laborantibꝰ morbo: quia ipi pro
vna duos estimare dicunt. Isti vo pro vno malo: to-
tam vnam multitudinem vel religionem malā esse iu
dicant: quia ipe talis est sicut patet per Senecam. A.
xxvij. 21. Oīu ergo sic iudicanti loquit aplus Ro. ij.
dicens. Inexcusabilis es o homo oīs qui iudicas in
quo modo alterum iudicas: teipm ɔdemnas. Nam z
loquela tua manifestū te facit Math. xxv. Cui ab illo
audiente dici potest: de ore tuo te iudico serue nequam
Luce. xix.
¶ Contra vo pdictoꝝ iudicū iudicia: z specialiter ꝯ il Ar. iij.
los de qbꝰ in vltima pte pdicti articuli dictū est: q vi-
delicet p vno malo: oēs tales estimāt vl' salt ē eis ɔsentī 11
entes: pter quos oīes abominant. ¶ Sūt pmo lau-
dabilia facta: tam iudeoꝝ q̄ saracenorū. Secūdo natu
ralis ratio z exempla. Tertio doctrina sctōrū z totius
creature z sacre scripture pcessus z leges ciuiles. Quar
to actiōes z sanctiōes dei: oīus eñi iudicia illoꝝ repro-
bāt: z puersa eē ostēdūt. ¶ Pmū ptz Judi. 20. vbi ill'
de Gabaa peccātibꝰ filij isrl' tantūmodo malefactores
ad puniendū petebāt: dicētes: tradite nob flagitiosos
de Gabaa vt moriant: nec alijs nocuissent: nisi ill' auxi
liū pbuisset. Saraceni etiā Judi. xv. Solū Sāsonē pe
tebāt: de ipo solo z nō de fratribꝰ suis se vindicarent.
Istis q peiores sunt quidā christiani: ꝯ quos viri Ni
niuite surgēt in iudicio Luce. xj. ¶ Secundū etiam pa
tet: q ꝯ naturalē rōnem z exemplū est: q totus cumu
lus palea estimet: quia de illo palea visa est exire: vl' q
Exē nihil in camino vel coq̄na esse estimet: nisi fumꝰ: qi fu
mū inde videt exire: vel q totū granū lollij opinent
quia granum lollij in eo inueniunt vel zizanie: vel q
oēs denarij in cista vl' bursa falsi dicant: qi vnꝰ falsus
inter eos inuenit: vel q oēs cātores sunt mali: qr vnus

talis īnt̄ eos discordat: vel ꝙ om̄es apl'i sūt Judas: q̄
vnus talis inter eos inuentus fuit: vel ꝙ ip̄i om̄es cō-
ditiones habeāt effectiuas: ⁊ viciosas: q̄ vnam talem
habent conditionē vel ꝙ in eis om̄ia membra sint lesa
⁊ infirma: quia vnū est tale: vel ꝙ fons dicat̄ calidus
vel tepidus seu insipidus vel turbulentꝰ: q̄ riualꝰ de
illo veniens ⁊ multū distans talis est cōditiōis: immo
potius: econuerso dicit̄: q̄ fons ille recens est ⁊ clarus:
⁊ ꝙ insipiditatē illam a terra traxit: ꝑ quā transiuit: vel
ꝙ om̄es oues morbidas iudicēt: q̄ vnam talē inuenis-
unt. Sed potius ecōuerso pastor bonꝰ ouem infirmā
a sana discernit: eiq̄ ⁊ non sane medicamēta imponit:
12 dicens: iudico inter pecus ⁊ pecꝰ. Ezech. xxxiiij. ¶ Nec
etiā ip̄i: q̄ om̄es de vna ꝯgregatiōe tales iudicāt: quia
vnū talem vident: ꝯcederent: ꝙ om̄es de statu suo vel
arte mali essent: quia vnꝰ inter eos talis inuenit̄. Qui
enī vxorati sunt vel vxorate non iudicāt: om̄es adulte-
ros vel adulteras quia vnū est vnā talem audierunt:
nec milites: omnes milites concedūt vel iudicant esse
Exm̄ proditores: quia aliquando vnus vel plures de statu
illo inuenti sunt tales. Patet ergo: ꝙ congrue respon-
dit religiosus cuidam militi querenti: an omnes essent
tales q̄lis ille q̄ tarde tale nephas cōmisit? cui ille: estis
vos om̄es ꝓditores? q̄re inquit queritis? q̄ inq̄t alter:
modo tarde in tali ciuitate ꝑ ꝓditione fuit q̄dā miles
tractꝰ de ordine militie vestre: si diceretis ꝙ nō: q̄re ḡ
aliter de alijs iudicatis q̄ de vobisip̄is? Om̄ia ista exē-
pla tam in factis ⁊ naturis extraneis: q̄ etiā in dictis ⁊
13 factis ꝓprijs ostendūt: ꝙ non recte iudicastis. Sapiē.
vj. ¶ Tertia etiā ostendit̄ ex ꝓcessu Augu. in quadam
ep'la quā specialiter ꝯ tales edidit: q̄ om̄es de monaste-
rio abominabant̄ ꝓpter vnū qui turpe factū commisit
de domo sua: scribit tamē illā ep'lam ad Vincentiū do-
natistā: sicut patet in Decreto di. xlvij. quātūlibet. Cu-
ius tenor talis est quantū licet vigilet disciplina domꝰ
mee homo sum: ⁊ inter hoīes viuo: nec mihi arrogare
audeo: vt domꝰ mea melior sit: q̄ archa Noe: vbi ta-
men inter octo hoīes vnus reprobꝰ inuentꝰ est: aut me-
lior sit: q̄ domꝰ Abrae: cui dictū est: eijce ancillam: ⁊ fi-
liū eius: aut melior sit: q̄ domꝰ Ysaac: cui de duobꝰ ge-
minis dictum est Jacob dilexi. Esau odio habui: sim-
pliciter aūt fateor charitati vestre: corā dn̄o deo q̄ testis
est sup̄ aiam meā. Ex quo deo seruire cepi: sicut diffici-
le expertꝰ sum meliores: q̄ q̄ in monasterijs ꝓfecerunt
ita non peiores expertꝰ q̄ q̄ in monasterio defecerunt:
hec ille. ¶ Non solū ex p̄dictis Augustini verbis: ve-
rū etiā ex tota creatura ⁊ scripturarū origine a p̄ncipio
mundi om̄is societas: ⁊ domꝰ seu familia inuenit̄ mi-
xta de bonis ⁊ malis simul: ⁊ ꝙ nunq̄ fuit iustū: ꝙ bo-
boni iudicarent̄: vel vituperarent̄: vel minꝰ diligeren-
tur ꝓpter maloꝝ societatē: immo plꝰ potiꝰ sunt diligē-
di: ⁊ honorandi sicut multis exemplis ostēsum est. G.
C. xiij. 4. Adā duos filios habuit: quoꝝ vnus Cayn
pessimꝰ. Abel fratrē suum occidit: q̄s non diceret insa-
nire si odio haberet Abel bonum ꝓpter fratrē suū ma-
lum vel quis posset esse potētior vel virtuosior ad cu-
stodiam sue religionis: vel domus q̄ Adam a deo in
paradiso formatus: nec tamē ip̄e custodire domū suā
sciuit: quin inter duos: vnus esset malus: hoc ergo fa-
ciū in illo cogitantes: quā materiā habent vituperādi
p̄latum qui nec est ita sapiens: nec fortis vel potens si-
cut ip̄e qui etiaꝫ plurimos habet sub se si vnus de illis
malus inueniat̄: aut quā materiā habent loqui ꝯ illos
q̄ de ꝓditione sunt Abel: quia fratrem habent Cayn.
Idem dici pōt de archa Noe ⁊ de filijs eius: ⁊ de do-
mo Abrae ⁊ filijs eius: quorum vnus erat Ysaac bo-
nus: alius Esau malus: ⁊ de domo Ysaac: ⁊ filijs eius
quoꝝ vnus Jacob electꝰ: alter Esau reprobꝰ fuit. Et
de domo Dauid ⁊ filijs eius: inter quos fuit Salomō
sapiens: ⁊ Absolon maledictꝰ: qui ꝯtra patrē ⁊ fratres
rebellauit. Et de cetu electoꝝ ꝑ sanctos apl'os: ip̄i nan-
q̄ orationibꝰ p̄missis septē elegerunt Actuū. vj. de qui-
bus tamē vnus postmodū Nicolaꝰ videlicet aduena
14 Anthiochenꝰ pessimꝰ effectus est hereticꝰ. Quibꝰ vo
cetera tam veteris q̄ noui testamēti exempla nō suffi-
ciunt ad talia dimittēda iudicia: exemplū ip̄ius accipi-
ant sanctissime religionis christi. Quis enī p̄latꝰ chri-
sto: ⁊ que religio cetui apostoloꝝ sanctior esse posset: et
tamen ip̄e illos paucos: q̄s in claustro ⁊ religione sua:
ab ip̄oq̄ electos habuit non ita elegit: nec ita custodi-
uit: quin illoꝝ Judas vicꝫ malus fuerit. Quis ḡ ita de-
cipit̄ ꝙ illū p̄latū vel illos apl'os Petrū vicꝫ ⁊ Paulū
cum ceteris alijs vituperet vel odio habeat: vel minꝰ di-
ligat: q̄ Judā subditū habuit christꝰ ⁊ apl'i sociū ⁊ fra-
trem. Ergo nec a fortiori illū qui in eligēdo ⁊ custodiē-
do minus sufficit ⁊ plures custodire habet: vel illos q̄
plures habent socios ⁊ fratres: de hoc ꝙ vnus illorū
est Judas. Iterū quos om̄ia p̄dicta nō reuocant a ta-
libꝰ iudicijs exempla terrena: saltē illud reuocet celeste
15 exemplū: vicꝫ claustri ⁊ religionis sanctissime trinitat̄.
in celo empireo: in quo inuēti fuerūt angeli boni ⁊ ma-
li: nec tamē boni vituperādi sunt ꝓpter malos: q̄ sicut
inter angelos boni sunt optimi: ⁊ mali creaturarū pes-
simi. Ita inter viros religiosos seu ecclesiasticos. Sicut
ergo de p̄dictis societatibꝰ vel religionibꝰ non vitupe-
rans bonos ꝓpter malos: sicut ⁊ non despicitis in vo-
bisip̄is ornamēta vel bona vel carnē ip̄am ꝓpter pur-
gamenta: que emittit: nec vinū ꝓpter feces vl' alia pur-
gamenta que superiꝰ emittit: immo illud plus appre-
ciatis: quia signū boni vini est: quādo se bene purgat:
⁊ signū corrupti: quādo se non bene purgat: ita nec or-
dinem vel statū seu religionem quācūq̄ scientes ꝙ il-
li qui illā sustinere nō possunt: sed sua desideria sequē-
tes exeunt vel alia scandalosa a p̄ceptis religionis siue
recedentes committūt purgamenta sunt illius status:
quibꝰ emissis: status in se mundior est ⁊ clarior ⁊ com-
mendabilior: sicut ordo apostolorum ⁊ angelorū. Ju-
da ⁊ Lucifero eiectis. Et sicut granum palea eiecta: et
ceruisia ⁊ vinū purgamentis eiectis: ⁊ melodia corda
vel cantore malo amotis. Nota. R. N. v. 34. cum se-
quētibus. ¶ Patet ergo ex predictis ꝙ melior modus
arguendi vel iudicandi esset econuerso: ⁊ non sic: vt vi-
delicet ordinem illum potius meliorem ⁊ sanctiorē iu-
dicarēt: qui plures habet apostatas q̄ ego. Sic argue-
bat rex ille nobilis: de quo habet̄. D. vj. 34. ⁊ rationa-
biliter quidem: quia sicut non est verecundum immo
laudabile: in om̄i natura in qua est corruptio. ꝙ se pur-
get sic ⁊c̄. ¶ Sicut ergo illi gloriari possunt de quibus
mali diuidunt̄: ita illi materiam non habent gloriān-
di: in quibus mali impune permittunt̄: de quibꝰ non
opportet: ꝙ exeant ad malum perpetrandū: quia ⁊ in-
ter illos hoc facere possunt. Et quare ab illis apostata-
rent vel illorum dimitterent habitum: inter quos apo-
stasia ab obediētia ⁊ continētia ⁊ paupertate etiam sub
ip̄o habitu dissimulat̄. In illis ḡ vbi nullus exit plu-
res sunt. Sed in illis de q̄bꝰ multi exeūt: meliores sūt:
sicut si vnus filius alicuiꝰ patrisfamilias malꝰ moriat̄
pauciores quidē filios habet: sed non peiores. Justū ḡ
iudiciū iudicate Jo. vij. Nō. P. iij. 19. cū duobus se- 16
quentibꝰ. ¶ Quartū insup̄ patet: tam in factis dei q̄ in
factis ⁊ dictis de Sodoma: vbi perdere noluit iustum
cū impijs: immo iustū liberauit Loth scꝫ anteq̄ alios

iudicaret: immo et Segor cū ciuib9 suis: propter eius mo-
ram cū illis saluauit. Gen. xix. In quo ostēdit q mali
propter bonos sunt tolerādi: et non boni propter malos la-
pidandi. Hanc etiā sententiā et iudiciū dedit in Eze-
chiele: dicens: pater non portabit iniquitatē filij: nec eō-
uerso: nec cōtra iniquitatē psone: sed vnusquisq in pecca-
to suo pprio morietur: sicut patet Ezech. iij. Et vnusquisq
onus suū portabit. Ad Gal. vj. Et secundum regulā iuris li.
vj. Delictū psone non debet in damnū ecclesie redūda-
re. Et sumit hec regula ex verbis beati Grego. in Decre
to. xvj. q. vj. Si epm. Sed qui vos conturbat: portabit
17 iudiciū suū quicunq est ille. Gal. v. ¶ Qui omnibus predi
ctis a talibus non retrahunt iudicijs: quare eadem pmp
titudine et facilitate: non iudicant omnes bonos: quia
vnū vident vel intelligūt bonū: sicut faciūt ecōuerso.
Estimo q causa contraria sit: quia ipsi mali sūt. Vel si omni-
no odio habere volunt oēs propter vnū malum: quare nō
odit diabolū et opa eius: et talia iudicia detractoria: et ap
tos diaboli seruos: in quibus oia vel saltē plura sūt ma-
la: vel quare odio nō habēt seipsos: in quibus aliq inueniūt
mala: vel si plures pauperes de curijs suis vel amicos su-
is excludūt vel eijciūt propter factū vni9 vel duorū: quare
non eijciūt totū granū de grangia sua? quia vnū inueniūt
putridū vel totā pecuniā de cista: quia vnū denariū inue
niūt falsum: vel totū sanguinē de corpore: quia aliqua por-
tio eius est corrupta qd tamen non faciūt: sed solum corru
ptū pro posse eijciūt: vel quare omnes non excutiunt dētes
propter vnū malū: vel quare omnes non amputāt digitos?
quia vn9 infirmatur vel quare de letbania et cordibus suis nō
delent Petrū: propter Judā. Nota contra tales. R. N. v. 18.
¶ Sed qui occasiones querūt faciles inueniūt quibus cō-
uenit puerbiū: quo gallice dicitur: q vult canē suū occi-
dere: furiā ei imponit. Timeāt tamē omnes tales: quia in
hoc q omnes propter vnū malos iudicant deū informāt:
quō pro vno malo facto qd in eis inuenit: totū tale repu
tabit: et pro tali iudicabit: quia et hoc ipse pmittit: dicēs eo-
dē iudicio quo iudicatis iudicabimini. Math. vij. si-
cut patet. E. iij. xlvij.
Ar. iiij. ¶ Cōtra hunc igitur timorē necesse est remediū querere: tam
ex parte iudicātium: quā ex parte iudicati. ¶ Ex parte iudi-
18 cantis: primo remediū adhibere deberet: ipsumq a tali-
bus retrahē iudicijs: q forte ille quē iudicat apud deū
penituit: et se correxit: in quo casu non est licitū eū iudi
care: sicut nec Paulū vel Magdalenā de iniuētut. de-
lictis etc. ¶ Secundū remediū ad hoc non lōge querat:
sed in seipso palpet. quam turpe sit illi: qui mortuum habet
optimū amicū suū in domo sua: ex cuius vita: tota sua
pendebat pmotio: et ex cui9 morte sua pendet pdicio: et
illum mortuū non plangit sed vadit extra: vt super alte-
rius mortē lamentatiōes faciat. Sic qui aiam pluribus
peccatis mortuā habet: et alienā vno vel pluribus pecca
tis mortuā: et non suā lamentatur iudicādo: sic facere no
19 luit ille. D. vj. 25. ¶ Terciū remediū exhibeat iudicā-
tis finis: seu finis cogitatio: dum enim quis sub diabolo
militat: non est ei multū credendū in his que diabol9
suadet: et deus phibet: quia cōmune dictū est: q quili
bet sacerdos reliquias sancti sui cōmēdat cui seruit. Nō
igitur est mirabile: si serui diaboli peccata et peccatores dia-
boli cui seruiūt: reliquias et seruos cōmendēt: nec est eis
in hoc credendū: quia amor inordinat9 eos in iudicio il-
lo excecat et facit q contra asserentē expugnāt: sicut latro dū
in bonis est: omnē ei imponētem latrocinia: et mala fa-
cta: que diligit: expugnat igitur tunc ei credēdum non est.
Sed quā iudicat9 ad patibulū ducitur et defect9 suos mi-
sericordiā petendo clamat: tunc ei credēdum est: quia fre-
quēter accidit q falsam appellationē prius factā: tunc
reuocat cōscientia duct9: et veritatē tam de se quā de alijs
fatetur. Sic nonnulli diaboli serui: dū in bonis sunt: se-
ipsos extollūt: contra dicentē expugnant: seruos diaboli
tanquā dei sui reliquias: et pctā commendāt et dei seruos vi-
tuperāt: sed ad mortē appropinquātes omnia iudicia il-
la reuocant: asserentes se errasse: quā dixerūt fornicatio-
nem non esse peccatū: vel quā dixerant vel iudicauerūt
malum bonū: et bonum malū. Esa. v. Illa igitur cogitatio
nunc habita de cogitatione: quā tunc habebunt: eos a
talibus reuocet iudicijs: quia si iudicia sua vel cogitatio-
nes suas referāt ad statū in quo sunt: iudicia sua incer-
ta sunt: sicut latronis vt predictū est: dū in bonis sunt.
Sed si referant ad finē certa sunt. Beat9 ergo q nō iu
dicat semetipsum in eo qd pbat. Ro. xiiij. sed in eo qd co
gitat. ¶ Quarto eos a talibus retrahat iudicijs cogitatio
vehemens: illi9 qui iudicatur temptatio et etiā psumptio: 20
q talia vel maiora frequēter si illorū tenerent locū vel
gradū: quod in exemplo videre et psumere possunt di-
scipuli cuiusdā magistri Parisiensis: de quo fertur: q dice-
re solebat magistro suo: q omnes epi Francie fuerūt ce-
ci: quia nihil magistro suo dabant: nec ipsum pmouebant: Exem
qui postmodū ad talē dignitatē pmotus: magistrum suum
non pmouebat. Cui magister postea cū luminaribus in ma
nu sua accensis obuiā veniens ei eandē improperabat
cecitatem: quam alijs improperare solebat: asserens: q
ideo ei luminaria: quasi cecutienti deportasset: cui etiā in-
cutere potuit illud Ro. ij. Eadē enim agis que iudicas.
¶ Ad istud ppositū loquitur Ber. super can. Homel. xl.
dicens. Noli iudicare primū: sed magis excusa: quod
omnino dissimulationē rei certitudo recusat suade. Ni-
hilominus tibi ipsi et dicito vehemēs fuit tentatio quid de
me illa fecisset si similē in me accepisset potestatem. In-
nuit enim Ber. qd et rei frequēter pbat euent9: q illi qui
alios iudicāt eadē postmodū agūt quā pri9 iudicauerūt:
vel cōsilia seu peiora: sicut patz. iiij. Re. x. de Jehu rege
israel: qui Baal et sacerdotes ei9 destruxit: iudicando: sed tamen
ipsemet a vijs Jeroboā non recessit: vitulos suos aure-
os adorādo: ita isti eadē vel maiora facerēt: si eandē ha
berent tentationē: vel occasionē vel opportunitatē: quā
illi habuerūt: quos iudicāt. Inexcusabilis es igitur o hō qui 21
iudicas. Ro. ij. ¶ Ex parte vero iudicatorum remediū ad-
hiberi debet vt occasiōes et causas quātū possibile est
retrahāt eos iudicādi propter picula et leges tactas. F. ij. 7.
poti9 enim quilibet niti debet: se speculū pulchrū ostēdere
bene conuersando: in quo ceteri suas tergāt maculas: quam
lignū fumigans: ad cuius aspectū oculi ledantur intuē-
tium. Sanius nanque est tam pro se quā pro alijs q talis sit
q merito de illo dicatur: vtinā essem ita sanct9 sicut il-
le est: quā q dicatur: q patria vel villa seu societas est peior
in qua habitat: istam namque temerarij iudicij fugā doce
re videtur christ9. Math. v. dicens. Quicunque vult tecū
in iudicio contendere: et tunicā tuam tollere: id est in facti
tuis que forte licita sunt apud te: sed nō aperta: quo ad
primū te iudicare vel damnificare vel psequi: dimitte
ei et palliū: pallium enim habit9 exterior est interiora ab-
scondens: quod quidem dimittitur: quādo illi qui eū iu-
dicat: vel de factis suis scandalizatur intentionē pri9 ab-
sconditā manifestat vt illū a talibus auertat iudicijs vt
declinaret iudiciū viri Tren. iij.
¶ Or si illi iniquitatis iudices intātū malicia pleni sint: Ar. v.
q sicut pharisei de optimis opibus scādalizari velint: nec
illorum aliquis posset rōne declinare iudicia illa paruipēdat 22
nec pro eis a bono desistat exēplo christi: qui de talibus ad ipsum
dixit sinite illos ceci sūt et duces cecorum. Exēplo etiā ho- Exem
minis cuiusdā de quo in exēplis continetur: q vt hoim oc-
currētium et eū iudicantiū de hoc: q ipse asinarius et fi-

liū tenerū eū sequi permisit: filiū asino imposuit: de q̄
cū iudicaret: ꝙ plus filiū q̄ agilis erat: ⁊ bene currere
poterat: q̄ȝ seipm antiquū ⁊ debilē diligeret: ambo pe-
ditauerūt: de quo cū ab alijs iudicaret occurrentib⁹ ꝙ
plus asinū suū q̄ȝ se vel filiū suū diligeret: pluſq̄ȝ et q̄e-
tem affectaret ambo asinū ascenderūt de quo cū iudica
rent ꝙ tam paruuȝ animal modo occiderent onere: li-
gatis alini pedib⁹: ipm sup lignū inter se portauerunt
de quo cū insani iudicarent: ait Primo pater filio: fili
ex quo vides: ꝙ q̄cq̄d feceris iudicaberis sicut ex au-
ctoritate Bern. ostēsum est supra.c.x.10. Cōsiliū meū
est: ꝙ talia paruipendas iudicia: ⁊ qđ vtili⁹ esse ꝓspe-
xeris facias: nec ꝓpter talia iudicia a bono cesses: dein-
de dixit asino: va tu va bande ⁊ vin aptemēt ⁊c̄. Sic in
ꝓposito. Unde Hiero. in eplā ad Pammachiū pma
virt⁹ monachi est hoim cōtemnere iudicia: ⁊ apostoli
recordari dicentis: si adhuc hoib⁹ placerē christi ser-
uus non essem. Et subdit rōnem: quare de illoꝝ iudi-
cijs non est curandū: in hoc ꝙ bona opa iudicando in
malū peruertūt: quia nesciunt artem bonoꝝ operum:
⁊ de iudicijs illoruȝ qui de arte nesciunt non curamus:
sed potius eos deridemus: sic in proposito. Et hoc est
ꝙ sequitur. Fabius inquit ait felices essent artes: si de
eis soli artifices iudicarent. Qui ergo sic iudicantur bi-
bant: ⁊ obliuiscantur iudiciorum. Prouerbioꝝ.xxxj.
23 ¶ Quia reuera si scirent ꝙ ꝑ talia opa regnū acquirere
possent terrenū: ꝓpter talia iudicia ab operib⁹ nō cessa-
rent: qui enī est in firma spe: ⁊ ꝓpinqua dispositiōe ad
lucrandū ludū in scako non multū curat de hoc quod
sibi dicit: hoc enī eum a ludo cessare non facit: licet for
te in alio displiceat: ꝙ tamen post ludi finem dolorem
non incurrit: sed amplius gaudium: ꝙ non obstante: ꝙ
cantū ⁊ infestū contra illū habuit lusorem: vicit. Sic ꝑ
decretū Cornelij pape. di. xlvij. c. qđ ad nos: vos non
debent mouere conuicia perditoꝝ: quo citius a via re-
cta: ⁊ a certa regula recedam⁹. Rosa enī ꝓpter spinarū
quib⁹ circūdatur aculeos crescere non cessat. In oib⁹
ergo talib⁹ Pauli sequat exemplū ⁊ teneat sentētiam:
dicēs: ꝓ minimo mihi est: vt a voƀ iudicer aut ab hu-
mano die: quia neq̄ȝ meipm iudico reprehensibilē sup
ple in hoc in quo vos me iudicatis. j. Cor. iiij. Quib⁹
derisoꝛs parata sunt iudicia: quia parata sūt derisorib⁹
iudicia. Prouer. xix. ꝺ q̄b⁹ in capitulo patebit sequēti.

J. xj. Judicij diuini. Prio ostē-
detur distinctio seu diuisio. Secundo genera-
lis ⁊ vltimi iudicij ratio. Tertio ꝙ illud erit bonis de-
lectabile. Quarto ꝙ erit malis terribile ꝓpter multa.
Quinto qualia adiutoria seu remedia sunt ante illud
iudiciū prouidenda: vt cū venerit nō timeat.
Ar. j. ¶ Circa ad primū diuinū iudicium est duplex: vnum
particulare: quod singulariter de quocūq̄ȝ fit quando
1 morit: de quo dicetur. c. de mortuis. Aliud generale:
quod in fine erit omnib⁹ simul congregatis: de quo. j.
Re. ij. Domin⁹ iudicabit fines terre: de quo tria sunt
ostēdēda: antecedentia ꝯcomitātia ⁊ sequētia. ¶ Circa
ad antecedētia dicit Hiero. se inuenisse in annalib⁹ he
breoꝝ quindecim signa: quindecim dieb⁹ precedētib⁹
ostendenda. ¶ Primo nanq̄ȝ die vt ibi habet: mare se
eriget quadraginta cubitis vltra montiū altitudinem:
in loco suo stans quasi murus. ¶ Secūdo tantū descē-
det: ꝙ vix videri poterit. ¶ Tertio marine belue appa
rentes supra mare dabūt rugitos suos vsq̄ȝ ad celum.
¶ Quarto ardebūt mare ⁊ aque. ¶ Quinto herbe ⁊ ar
bores rorem dabūt sanguineū. Sexto ruent edificia.
¶ Septimo petre ad inuicem collident: ¶ Octauo erit
generalis terremot⁹. ¶ Nono equabit terra. ¶ Deci-
mo exibūt hoies de cauernis suis ⁊ ibūt q̄si amentes:
⁊ non poterūt mutuo loq̄. ¶ Undecimo surgent ossa
mortuoꝝ: ⁊ stabunt supra sepulchra sua. ¶ Duodeci-
mo stelle cadēt. Decimotertio morient hoies: vt cū mor
tuis resurgāt. Decimoq̄rto ardebūt celū ⁊ terra ⁊ aeris
suꝑficies. ¶ Decimoq̄nto fiet celū nouū ⁊ omnia reno
uabunt licet scripture sctē de ꝑdictis signis mētionem
nō faciāt: dū tamen scripture cōtraria nō sint: rationa-
bile videtur ꝙ talia precedant signa terribilia: ante iu
diciū terribile: sicut precesserūt dulcia ante iudiciū mi-
sericordie: sicut patet. A. xiij. 5. vt etiam sm beatū Gre
goriū qui in cūctis delinquūt: vel cūctis prediceꝛ abu-
tunt in cūctis terreant ⁊ puniant. Dicit etiam sanctus 2
Thomas super. iiij. sententiarū. di. xlvij. Or istud iu-
diciū ignis precedet: iuxta illud ps̄. xlix. Ignis in ꝯspe-
ctu eius exardescet: ꝙ super omes montes ascendet: si-
cut aqua diluuij ad purgandū ⁊ destruendū omia in-
quanti est instrumentū diuine iusticie: sicut aqua di-
luuij que vindicta: sicut tūc in aqua facta fuit ad pur-
gationem feditatis: que ex colore fuit introducta car-
nalis concupiscētie: ita iterū in igne fiet ad purgationē
peccatoꝝ que ex frigiditate contingūt: quam defectus
introducit misericordie ⁊ charitatis. In signū cui⁹ to-
ta disceptatio de operib⁹ erit charitatis ⁊ miscdie: vt in
dignos illos miscdia ostendat: qui opa non fecerūt mi
sericordie: de q̄b⁹ verificat illud Jaco. ij. Judiciū sine
misericordia ⁊c̄. Concomitantia seu simul ꝯcurrentia 3
sunt temp⁹ ⁊ loc⁹ ⁊ vox iudicis. Temp⁹ ꝟo christ⁹ di
scipulis indicare noluit: ideo non est mirū si alijs igno
tū sit. Aliqui tamen certū computāt temp⁹ vsq̄ȝ ad iu-
dicium allegantes ꝓphetiam Dan. xij. q dicit beat⁹ q̄
expectat ⁊ peruenit ad dies milletrecentos trigintaq̄n-
q̄ȝ: iudeoꝝ magistri hanc litteram exponūt de messia
illoꝝ per hunc modū: inter vos iudeos: qui in aduētu
christi desolationem habere incepistis magnam. Bea-
tus qui expectat ⁊ sustinet patiēter dies mille ⁊c̄. diem
pro anno exponētes: iuxta illud Ezech. iiij. Diem pro
anno dedi tibi post quos messias: qui eos cōsolabitur
veniet. Or vtrum verū sit: ⁊ tempus illud ab incarna
tione christi computet quinquennij temporis expecta
tio ostendet cum nunc ann⁹ currat millesim⁹ trecente-
sim⁹ tricesim⁹. ¶ Christiani ꝟo veritati innitentes: q̄
messiam: id est christum non expectant: quem iam rece
perūt: dicūt ꝙ si quis tunc venerit: non christ⁹: sed an
tichristus erit: de quo ⁊ ꝓphetiam illam exponunt: pro
tēpore eius in quo durabit grauis persecutio: sicut pa-
tet in historia scolastica super Danielem. Daniel nāq̄ȝ
vir desiderioꝝ multū desiderabat scire quantū tempo
ris persecutio antichristi: cui angel⁹ manib⁹ eleuatꝭ iu-
rauit: ꝑ viuētē in secula seculoꝝ: ꝙ ꝑ temp⁹ ⁊ tpa ⁊ di-
midiū tpis. Et ꝙ tunc finis esset hoꝝ mirabiliū: ita ꝙ
q̄si iterū idē ad maiorē recitādo certitudinē adiecit: ꝙ
postq̄ȝ ablatū fuerit iuge sacrificium: hoc est cū ablato
cultu dei: ⁊ desolato ꝑ antichristū tūc erunt dies mille.
cc. nonaginta: id est tres anni ⁊ semis. Et cuȝ Daniel
scire vellet: q̄d esset futurū: post hec rñdit beat⁹ q̄ expe
ctat ⁊c̄. vt p3⁹. ¶ Ad cuius intellectū scire oportet: ꝙ
sm mgrm in historijs scolasticis post mortē antichri-
sti dabuntur lapsis quadraginta dies ad penitentiam
qui si addātur predictis diebus mille ducentis nona-
ginta fient die mille. ccc. trigintaquinq̄ȝ. Et est sensus
ꝙ ille beatus erit: qui a tempore ꝑsecutionis vsq̄ȝ in fi
nē in bona vita expectat: vel qui tpe ꝑsecutiōis errat ⁊
ꝑuenit ad penitētie dies in q̄b⁹ emēdare poterit errorē
¶ Locus ꝟo sm ꝓphetā Joelis erit vallis Josaphat:

4 hoc enī pmittit deꝰ dicēs Johel.iij. Cōgregabo om̄es
gētes ꝛ deducā eas in valle Josaphat: ꝛ disceptabo cū
eis ibi. Locus nāqꝫ ille ꝑpe Hierlm est ꝛ montē oliue
ti: q̄ locus ꝑ tanto ꝯuenictioꝛ videt̄ ꝑ iudicio illo: non
solū q: est in medio: sed q: ibi fuit natus: passus: ibiqꝫ
ꝑdicauit: de loco etiā illo resurrexit ꝛ ascēdit. Cōgruū
ḡ videt̄: q̄ ibi iudicet: ibiqꝫ locꝰ in p̄sentiaꝝ ostēdi pos
terit in quo tanta ꝑ reprobis fecit: cōtra que ingrati ei
extiterant. Congrue ḡ ibi arguet mūdum de peccato:
quod fecerant de iusticia quā non fecerūt: ꝛ de iudicio
5 q̄ non timuerūt Jo.xvj. ¶ Quātum vo ad vocē iudici.
Primo querit̄: verū ad om̄es loquet̄: ad quos respon
det btūs Grego.xxvj.moꝝ. sup illud Job.xxxvj. Iu
dicium paupibus tribuit vbi distinguit quatuoꝛ ordi
nes hoim in iudicio: duos reproboꝝ ꝛ duos electoꝝ.
Nam inter reprobos: q̄dam iudicant̄ ꝛ pereunt: sicut
mali christiani. Quibus dicet. Esuriui ꝛc̄. Non iudi
cant̄: ꝛ pereunt infideles: de quoꝝ quolibet dicit̄: q̄ nō
credit iam iudicatus est: non enī tunc causa coꝝ discu
titur: qui ad conspectū districti iudicis iam cum dam
natiōe sue infidelitatis accedunt: ꝓfessionem vo fidei
retinentes: sed ꝓfessionis opa non habentes: redargu
unt̄ vt pereant. ¶ In electoꝝ vo parte alij iudicant̄ et
regnant qui vite maculas lachrymis ꝛ elemosynis ter
gunt: q̄bus dicet. Esuriui ꝛc̄. Alij vo non iudicant̄: et
regnāt: quibus dicit: vos qui reliquistis om̄ia: ꝛ secu
ti estis me sedebitis ꝛc̄. ¶ Secūdo verū vocalis erit vl̄
mentalis: opiniones sunt. Petrꝰ tamen sup.iiij. sentē
tiarū.di.xlvij. Sentit q̄ erit vocalis: ꝛ ratio videt̄ cō
cordare q̄ illud iudiciū illo proferatur modo: quo pōt
esse ad maius gaudiū bonoꝝ ꝛ tormētū maloꝝ: ḡ ma
gis torquebunt̄ mali: ꝛ gaudebunt boni: vt videt̄ q̄n
vocem sensibilem audiunt: ergo ꝛc̄: q: tunc boni non
solum gaudebūt gaudio spūali interiori: sed etiā de vo
ce gaudiosa: quā sensu percipiūt auditꝰ: ꝛ sic habebūt
tam gaudiū intellectuale q̄ꝫ etiam sensibile quod plus
est q̄ intellectuale solum. Et sic etiam a contrario sensu
de malis. Sic ergo intelligi potest quod dicitur Jere.
ij. Judicio contendā tecum non ꝑlixius disputando:
sed finalem dando sententiā: q: sicut diffinitiua sentē
tia in ecclia militante: in his verbis cōsistit. Statuo p̄
cipio ꝯdemno absoluo. sicut patet li.v. Decretalium.
ti.xl. de verboꝝ significa. in his. Ita deus qui hoc
p̄cepit ꝛ statuit: statuta ꝛ p̄cepta hic data non tenētes:
non absoluet ꝛ sic iudicium gentibus ꝓferet Esa.xlij.
¶ De alijs vo signis que tunc concurrent. Nota. A.
xiij.4. ¶ Sequentia vo q̄tum ad malos sunt tormen
ta eterna: q̄ꝫtum ad bonos vo gaudia eterna. Quātum
vo ad celum vel mundū sm̄ alios sole stante in oriēte:
ꝛ luna in occidēte: sicut fit in plenilunio maioꝛ erit lux
q̄ꝫ nunc fit nō ad necessitatem: sed ad decorem om̄isqꝫ
motus cessabit: tam corpoꝝ celestium: q̄ inferioꝝ flu
xusqꝫ ꝛ refluxus maris: amplius nō erit a die ire ꝛ re
uelatiōis iusti iudicij dei. Ro.ij.
Ar.ij. ¶ Istius aūt iudicij ratio est iusticie dei ostensio: vt vi
delicet illuc partibus simul comparentibꝫ: q̄ iuste in
6 vtriusqꝫ remuneratiōe: vel punitione ꝓcesserit: vl̄ tūc
ꝓcedat ostendat. Pro quo est aduertendū: q̄ nonnul
li hic sunt mali: ꝛ in futuro damnati: qui tamē boni re
putant̄ ꝛ ecōuerso aliqui sunt boni ꝛ in futuro saluati
qui a multis reputant̄ mali. Congruū ergo videtur:
q̄ om̄es simul ꝯgregent̄: vt illis q̄ mirari possent qua
re illi saluati essent: quos malos reputabant: causam
aperte videant sue salutis: quando dicit Esuriui ꝛc̄.
Licet enī illi in celo clare hmōi videant causas: tamen
damnati hoc videre nunc non possunt: q: ipis in quo
reluceant cause: non videt̄. Congruū ḡ est vt ipi ad lo
cum conueniant cōem: ꝛ dei videant iusticiā: qua vise
plus dolebūt videntes q̄ q̄cq̄d est iusticie in deo est: et
q̄cq̄d iniusticie in eis. Sic videbit in q̄t peccatoꝛ ꝛ ira
scetur: in ps̄.cxj. qm̄ ꝑuenit vsqꝫ ad celū iudiciū eius.
Jere.lj. ¶ In quo sm̄ Criso. sup Math.xxiiij. ꝛ plan
gent se om̄es tribꝰ terre Homel.lvj. Plangent inquit
se Judei videntes deū viuētem: quē hoiem mortuū
putabant. Plangēt se gentiles: quia variis disputatio
nibus phoꝝ irrationabilē stulticiā putabāt esse cultum
coloꝛ crucifixū: ꝛ dederunt creature gl̄iam creatoris.
Lugent ꝛ christiani peccatores: q̄ magis dilexerūt mun
dū q̄ꝫ christū crucifixū: cum audierint eū hec verba ad
eos dicentē. Propter vos factꝰ sum homo: ꝑpter vos
alligatꝰ illusus cesus: crucifixꝰ fui: vbi est tantarū me
iniuriarū meaꝝ fructꝰ? Ecce preciū sanguinis ꝑ vobis
datū: vbi est seruitꝰ vestra quā mihi debetis ꝑ precio
sanguinis dato? Ego sup gl̄iam meam vos habui: cū
essem deus factus homo: et viliorem omnibus rebus
me fecistis. Ecce quomō vidētes dei bonitatem: ꝛ suā
iniquitatem. Plangent ibi om̄es peccatores: celesti iu
dicio perurgēte.ij. Mach.ix. ¶ Quod quidem a iusto iu 7
dicio non discordat humano: quia licet sm̄ leges hu
manas iudex quandoqꝫ ad iudiciū ꝓcedat vna parte
contumaciter absente ꝛ alia presente: quia dicit lex: q̄
si appellatus die fatali ad quem scilicet citatus est: non
compareat suam defensionem ostēsurus. Judex de ap
pellatiōis negocio altera parte absente cognoscere pōt
vt. C. li. vij. ti. de tpibus ꝛ repationibus appellationū.
l. vltima. Tamē clarioꝛ modus est: qd̄ ad minꝰ quod
cunqꝫ fiat prius: vt finaliter ꝛ vltima sententia profe
ratur partibus presentibꝫ: quādo partes simul habe
ri possunt: q: hoc dicit lex in digesto nouo lib.xiij.ti.j.
de re iudicata le. de vnoquoqꝫ sub his verbis: de vno
quoqꝫ negocio sententiā presentibꝫ omnibꝫ quos cau
sa contingit: iudicare opoꝛtet: ꝛ hoc iustū est ꝛ satis cō
gruū. quia ad hoc pars rea ad certū diem citatur: ꝛ ꝑs
agēs ad eandē compeat diem vt ambo simul sententiā
audiāt. Sed pars rea inuite: ꝛ q̄si citatiōe coacta com
paret: timēs: ne contra eū iudicet̄: pars vo agens gra
tis venit: q: ad hoc in curia inferiori litem mouit vel a
curia inferiori in qua contra eū iudiciū ꝑ illo daretur
ꝛ q̄ iudicia mala inferioris curie in illa corrigerent̄ spe
rauit. Ista vo ꝑs agens: ꝛ si semꝑ in iudicio in ꝓpria
ꝑsona p̄sens nō fuerit: nihilominꝰ tn̄ ꝯtra partē ream
ꝓcedere pōt ꝑ sufficientē ꝓcuratorē ꝑ quē sentētia con
tra reū eq̄liter dari pōt: ac si p̄sens esset. ¶ Quātū ad ꝓ 8
positum nostrū: in foro anime pars rea est que iniuriā
facit primo suo: in quacūqꝫ causa negocio vel iudicio
Pars agens ꝛ appellans: ad curiam dei ab iniurijs vl̄
iudicijs iniustis sibi illatis: est pars que iniuriam susti
net in quacunqꝫ causa vel curia in qua quia hec iusti
ciam habere non potest: ad iudicium ad minus corde
vel oꝛe appellant dei: dicentes. Deus omnipotēs nos
vindicet: deus ostēdat veritatem: quia ipe scit dominꝰ
iudicet veritatem: ꝛ huiusmodi plures habent appel
pellandi modos. In foro nanqꝫ anime ꝛ in curia dei
om̄es hmōi cogitationes ꝛ locutiōes: appellatiōes sūt
pauperū que ita bene allocabunt̄ ibi sb̄ tali tenoꝛe ver
boꝝ sicut in exteriori curia allocant̄ vba ad formā ap
latiōis exq̄sita sine q̄bꝫ nō allocabit̄. Talis nāqꝫ appel
lādi modꝰ in sacra scriptura frequēter legit̄ acceptus.
¶ Sic nāqꝫ appellasse legit̄ Dauid ꝯ Saul a ꝑsecutiōe
iniuste ei illata: dicēs. Judicet dn̄s inter me ꝛ te.j. Re.
xxiiij. ꝛ q̄ postea dicit̄: iudicabit ꝑ te hodie dn̄s.ij. Re.
xviij. ¶ Talibꝫ etiā appellatiōibꝫ se interim cōfirmauit

in angustijs iniuste ei illatis Paulus: nō solū ad tribunal
hoīm appellādo: dicēs: ad tribunal cesaris sto: vbi me
iudicari oportet. Actuū. xxv. verū etiā ad tribunal dei:
dicens: oēs stabim⁹ ante tribunal iudicis. Ro. xiiij.
Et iterū dicit oēs nos manifestari oportet añ tribu-
nal chri. ij. Cor. v. ¶ Talibus etiā appellatiōibus z cogi-
tationibus q̄dā vsq₃ in diē hūc: se cōfortasse audiui sunt:
q̄ qñ est q̄sta: vel quicunq₃ iurati in aliq̄ curia pce vel p̄-
cio: timore vel amore contra fidelē z veritatē: vadunt di-
cunt ex pte dei magna est q̄sta. In tali spe z ꝯsolatione
ponit eos scriptura dicēs: dñs iudicabit cām ei⁹. Pro-
uer. xxij. scz iniuriā patientis qui teste ps. xlv. Judiciū in-
9 iuriā patientibus: sicut ptz. D. xij. 37. Istis vero partibus
cū appellatiōibus suis sic ordinatis: q̄ illi q̄ iniuriā susti-
nent: non pñt in iudicio mortis cū iniuriātibus sp cō cur-
rere: q̄ sepe ꝯtingit q̄ viri sanguinū q̄ nō dimidiāt di-
es suos: cū⁹ moriunt pauperes z iniuriā patiētes: pcu-
ratorē suū sufficiēter instructū ipm ꝯstituūt deū dicen-
tes illud ps. xxxiiij. Intēde iudicio meo de⁹ me⁹ z dñs
me⁹: z iterū ps. ix. Esto refugiū paupi: sicut p̄dictū est
de forma appellatiōis: ita z de forma pcuratiōis insti-
tuēdi dicere oportet: q̄ in curia dei talis sufficit forma:
nec mirent q̄ idē sit iudex partiū z pcurator vni⁹ par-
tis: q̄ ipse dicit Jere. xxix. Ego sum iudex z testis: vnde
vero non est mirabil⁹ q̄ sit iudex z pcurator q̄z q̄ sit iu-
dex z testis: q̄ p vtroq₃ sufficit. ¶ Isto vero pcuratore
sic ꝯstituto morit q̄s q̄ iniuriā fecit falsē iudicando vel
quācunq₃ iniusticiā exercēdo: p quo ad deū in forma
p̄missa appellatū fuerit: pcuratore paupis cām ipsius
agente: statim iudiciū mortis est viro huic Jere. xxvi.
q̄ de⁹ iudex iust⁹ iudicabit cōtra te cām illi⁹ zc̄. Pro-
10 uer. xxiij. ¶ Sed q̄ in isto pticulari iudicio ambe ptes
non sunt psonaliter p̄sentes: ad iusticie sue q̄dāmodo
ampliorē declarationem: z ad electoꝝ suoꝝ q̄ p̄ malos
appellauerūt non solū vt iudiciū fieret qd̄ in morte fa-
ctū est: sed vt veritas inter illos ostenderet qd̄ in iudi-
cio sit generali: veritatis z iocūditatis mai⁹ augmētū: q̄
teste ps. lviij. Letabit iust⁹ cū viderit vindictā: in me-
dio generali partibus p̄sentibus nō solū malos iudicabit
sed etiā q̄dāmodo iudiciū in morte datū recitabit z cla-
rificabit sicut d̄i Soph. iij. Judiciū suū dabit in luce: z
non abscondet. Judiciū enī qd̄ in morte dat: quo ad
multos absconditū est: sed illud iudiciū generale ppter
eius claritatē z manifestationē vocat p meridie: dicēs
z educet quasi lumen iusticiā tuā: q̄ hic in iusticiā susti-
nent z iudiciū tuū tanq̄ meridiem: q̄ hic male iudica-
sti q̄ sedisti cū potentibus in occultis vt interficeres pau-
perē. ¶ Cōtra q̄s occulte agētes pmittit: dicēs: iudicia
mea q̄si lux egredient. Osee. vj. sicut ꝯ latrōes: q̄ occul-
11 te furabant z publice iudicāt. ¶ Et oībus istis ptz: q̄ est
de oībus iniuriā ferentibus vel male in hoc seculo iudicā-
tibus z sustinentibus z de iudicio dei: sicut de iudice infe-
riori malo z iudicatis ab eo: z iudice supiori iusto. Et si-
cut de malo p̄lato z subditis suis z visitatore sup eum
misso. Et sicut de Egyptijs z filijs israel z deo. Quia
sicut ppter defectū iudicis inferioris male iudicantis vel
non iudicantis causa ad supiorem deuoluit: z nō aliter.
Ita i pposito: si nosipsos z etiā alios iuste iudicarem⁹
nō iudicaremur. j. Cor. xj. ¶ Sicut insup mal⁹ p̄lat⁹:
toto anno subditos suos male tractare pōt: supiore p̄-
lato vel visitatore fideli supueniēte: totū pōdus belli ꝯ
p̄latū illū vertit: oēsq₃ q̄ illū accusare volunt libere au-
diunt. Sic in pposito: contra istos z iniuriā facientes
deo p tribunali sedente: oēs q̄ hic pre timore os ad cō-
querendū aperire non audēt: q̄ si facerent tā in bonis
q̄z in corporibus male timerent tractari: sed ibi absq₃ ti-

more querimonias z accusatiōes suas deponent sicut
ostensum est. F. viij. 10. ¶ In hoc g̃ iudicio deus facit 12
electis suis iniuriam p̄us patientibus: q̄ facere consueuit
q̄dam rex subditis suis: qñ enī balliuos z hoīes magni Ex iiij
officij de officijs suis amouere voluit: illos in custo-
dia detinere solebat p̄cone clamante ad illos q̄bus pre-
fuit: vt si quē leserit: vel si cui iniuriā in officio suo fece-
rat veniat q̄ lesum se sentit z querimoniā suam libere
deponat: hanc benedictā consuetudinē solebant obser-
uare reges Francie quo ad p̄positos Parisien. p quaꝫ
q̄dam dictoꝝ p̄positoꝝ nup suspensus fuit. Hā etiaꝫ
obseruabit ch̄istus iusticiā erga oēs in die iudicij in
quo verificat istud de malis Sap. j. Non p̄teriet eos
corripiens iudiciū: in quo malos p̄mo iudicabit dñs.
Geñ. xv. Gentē cui seruiturī sunt ego iudicabo more
Egyptioꝝ: q̄bus seruierūt sub tyrannico dñio filij isrl'
q̄bus submersis filij israel egressi sunt. Sic istis in infer-
num submersis: electi terram sanctā cum multa ingre-
dient s̄ba: hoc enī vtrisq₃ pmittit de⁹ Esa. xlix. dicēs:
eos q̄ te iudicauerūt ego iudicabo z filios tuos ego sal-
uabo. ¶ Secūdo in hoc non euadēt iniusti iudices q̄
q̄ non fecerunt iusticiā: iuste iudicabunt Sapien. vj.
¶ Tertio nō euadēt illi: q̄ hic nec a seipsis: nec ab alijs
iudicati fuerunt q̄ quod hic non corrigit: alibi a deo
supplebit quod significatū est Judi. viij. vbi Gedeon
p̄cepit filio suo: quosdam malos occidere z sanguinis
iudiciū de eis facere: q̄ hoc facere noluit: sanguinis enī
iudiciū facere metuebat. ij. Mach. xiiij. Nec tamē ma-
li illi iudiciū hoc euaserunt: q̄ pater in eis suppleuit:
quod filius facere recusauit: ita in pposito. Quid ergo
valet potestate nobilitate vl' muneribus vel quibusuis
alijs vijs z modis iudiciū euadere hoīm z in dei inci-
dere man⁹: q̄ in iudicio nō errabit. Prouer. xvj.
¶ Istud vero iudicium: licet nunc a bonis etiam timeat Ar. iij.
sicut patet per hoc quod legitur de beato Jero. q̄ siue
comederet siue biberet semper ei videbat: q̄ tuba illa 13
auribus eius insonaret: dicēs: surgite mortui: venite ad
iudiciū: tamen tūc erit delectabile: quādo scz oīa corpo-
ri iterū copulabunt glorioso: vt in vtroq₃ premia reci-
piat: q̄ in vtroq₃ opa meritoria exercuit. Illud nanq₃
corpus quod nunc penitētia z laboribus conculcat ma-
cerat z decolorat: tunc colorabit z glorificabit: q̄ sicut
facies que nunc in laboribus z solis obfuscat caloribus z
denigrat: cum venerit ad requiem z ad hospitiū opta-
tum reformat ab illo q̄ Malachie. iij. vocat quasi her-
ba fullonis q̄ sicut fullo permittit q̄ pannus concul-
cetur z conterit sub pedibus: vt pulchrior z melior fi-
at. Ita deus hic suos conculcari sinit vt reformentur:
z talis solūmodo reformabit corp⁹ hūilitatis nr̄e Phil.
iij. z non aliud. Unde Ber. qui in pellibus murium z
stercoribus vermiū se reformāt: de⁹ cū ad iudicandū ve-
nerit non reformabit: tm̄ ergo hūilibus z bonis tūc iudi-
cia tua iocūda in ps. cxviij.
¶ Et si illud iudiciū nūc a bonis intantū timet: q̄ nō- Ar. iiij.
nulli electoꝝ mallent habere certitudinem q̄ in illo iu-
dicio essent a dextris iudicis collocandi cū tota miseria: 14
quam in ista vita sustinere possent: q̄z cū incertitudine
habere totum dñium mūdi ad libitū: a mūdi p̄ncipio
vsq₃ ad finem: quantū istud timore deberent mali qui
crudelitatibus: furtis vsuris rapinis z alijs pctis scz lu-
xurijs zc̄. Porr⁹ se disponūt vt cū lupis z aialibus imūdis
illo die a sinistris ponant: q̄bus etiā amplior timere de-
berēt timorē illi⁹ iudicij ppinq̄tas: malū enī qd̄ ppe est
pl⁹ timere solet: q̄ illud ppe est igit zc̄. Qr autē illud ppe sit
ostendit Criso. sup Jo. Home. xxxj. p signa refriges-
ratiōis spūalis caloris: z per mundi miserias: z tribu-

lationes: volens q̃ sicut in corpe hũano infirmato re-
frigeratio nihil caloris opat in mẽbris: mortẽ iudiciũ
appropinqre signat ꝛ sicut ruina dom⁹: q̃ fit in lapidũ
ꝛ coopertimẽta casu eius vicinũ denũciant finẽ. Ita re-
frigeratio spũalis caloris inter mẽbra xp̃i ꝛ eccle ꝛ mi-
serie: que in hoc mundo q̃tidie cadunt eius finẽ appro
pinqre ostendũt. Sũt aũt vba Crisostomi hec: Sic cor
pus hũanũ laborãs: ꝛ ꝓpe finẽ existens: mille ostendit
malicias ꝛ defect⁹: ꝛ de domo debẽte cadere: multa añ
cadere ꝯsueuerũt a tecto ꝛ parietib⁹: que signũ sunt q̃
eius finis appropinqt ita ꝛc̃. Nota. M. xiij. 2. Per eas-
dem signa: licet sub alijs verbis eius arguit ꝓpinqta-
tem btũs Grego. in Homel. sup euangeliũ Luce. xxj.
15 Erũt signa i sole ꝛc̃. vlulate g̃ q: ꝓpe est dies dñi. Esa.
xiij. ꝛ ꝓpe facite iudiciũ Esa. xlj. Vos ip̃os hic iudican
do: qđ si nõ feceritis sicut istud iudiciũ erit bonis dele
ctabile: ita a cõtrario sensu erit malis terribile q̃nq3 de
causis. ¶ Primo vi3 ꝓpter iudicij certitudinẽ. Scđo
ꝓpter aduersarioꝝ multitudinẽ. Tertio ꝓpter iudicã-
tiũ ꝛ aduersantiũ eq̃tatẽ. Quarto ꝓpter iudicioꝝ cõfu
sionẽ. Quinto ꝓpter ton⁹ negocij euidẽtiã. ¶ Etiã ad
primũ certissimi esse poterũt: q̃ qñ stabunt ante tribu-
nal iustissimi iudicis cũ sarcina peccatoꝝ q̃ etiã in mor
te videbũt sicut pꝫ p historiã. D. ij. 6. Et cũ furto ma-
larũ acquisitionũ: q̃ iudicabunt: aliter de deo cogita-
re: est ip̃m oĩm barbarica gente: ip̃iusq3 leges oĩm gen
tiũ legib⁹ iniustiores falsioresq3 esse: cum nunq̃3 fuerat
gens tã barbara: q̃ non puniret malos: ꝛ p̃miaret bo-
nos. Ad hoc eñ sunt leges regũ ꝛ principũ decreta põ
tificũ canones patrũ statuta ciuitatũ cõsuetudines re-
gionũ. Si g̃ hoc nõ facit iustus iudex deus: q̃ iudicat
16 oẽm terrã: vbi est de⁹ iudicij Malach. ij. ¶ Aliter eñ
quodãmodo iniuriã parti. i. oĩs creature: q̃ quodam-
modo se ꝯ peccãtes: tũc partẽ faciẽt iusticiãq3 petent: si-
cut ostẽsum est. A. x. 11. Specialiter tamẽ boni iustas
tũc allegatiões ꝛ accusatiões ꝯ illos adducẽt sicut ostẽ
sum est. F. viij. 10. Et non solũ ꝯ illos: anteq̃3 iudicent
allegabũt: sed sup ip̃os iudicatos improperãdo clama
re secure poterũt: sicut qñq3 accidit: q̃ illi q̃ ꝓ malo et
tyrãnico vicino caput leuare non audent: ip̃o ad carce
rem vel patibulum ducto: priora facta secure imprope
rant: sicut Dañ. xiij. dicẽs. Nũc venerũt tibi pctã tua
que aliqñ opabaris iudicãs iudicia iniusta: ita in ꝓpo
sito exultabũt sci i glĩa: dicẽtes Esa. xiiij. quõ cessauit
17 exactor: q̃euit tributũ: q: teste ps̃. lviij. Letabit iust⁹ cũ
viderit vindictã qñ deus reddet piurꝭ ꝛ adulterꝭ qđ
meruerũt: ꝛ non solũ boni ꝛ etiã angeli eos accusabũt
eisq3 improperabũt: 3 etiã mali ꝛ demones. De malis
nãq3 q̃ mutuis exẽplis ꝛ exhortatiõib⁹: ꝛ inductiõib⁹
peccauerũt ꝛ male acq̃sitꝭ mutuis perierũt. Quid aliđ
estimari poterit: q̃3 q̃ mutuis maledictiõib⁹ ꝛ accusa-
tionib⁹: ꝛ improperijs: se mutuo lacerabũt ꝛ vilipẽdet
ꝓpter penã: quã sustinẽt: dicẽtes ꝛ loquentes more la-
tronũ: q̃ certi de morte alios appellãt: q̃ primũ socij re-
putabant: eisq3 improperãdo dicũt: tibi fecisti me com-
mittere tale latrociniũ: ꝛ ibi tale factũ: ꝛ breuiter nũq̃3
fuissem latro: nisi tu fuisses ꝛc̃. Ita etiã nũc: qñq3 pec-
catores ꝛ alij alijs improperãt qñ cõfusionẽ incurrũt:
dicẽtes. Nunq̃3 fuissem mulier mala ð corpe meo nisi
tu fuisses: maledicta hora q̃ te vidi. Sic in illo iudicio
q̃libet ad aliũ se habebit sicut de aliq̃b⁹ exemplificatũ
est. A. xij. 54. ꝛ A. xxviij. 42. Ergo tunc nullos habe-
bunt amicos nisi forte illos demones: quoꝝ tñ dilexe
rũt opa tãq̃3 obediẽtes dñ vixerũt existerũt q̃ tũc cũ sa
lutationib⁹ suis eis occurrẽt: deridẽdo: ꝛ cũ fuscinulis
ad infernũ trahẽdo de q̃b⁹ dãnati tũc dicere poterunt

illud ps̃. xxxiiij. Tentauerũt me supple viuũ subsanna
uerũt me subsannatiõe frenduerunt sup me mortuũ ꝛ
dãnatũ dẽtib⁹ suis. ¶ Nisi forte q̃s cogitare velit: q̃ li 18
cet oia tũc dãnatis aduersent: tñ amicitia erit dãnato-
rũ spũi ꝛ carnẽ: sed hec cogitatio reprobata est. L. E.
ij. 10. ꝛ G. S. v. 23. ¶ Ex dictis g̃ patet q̃ magna erit
aduersantiũ malis in die iudicij multitudo. Querat g̃
pctõr nunc a corde suo de seip̃o: sicut de q̃cũq3 tali q̃rit
Anselm⁹: dicẽs. Quid faciet pctõr in die iudicij depre
hẽsus: cũ sit superi⁹ iudex irat⁹ cui⁹ sc3 mãdata trans-
gressus est: ꝛ ip̃m etiã interp̃tatiue negauit vel nõ esse
desiderauit: q: cũ male facit: nollet aliquẽ esse: q̃ de ma-
lo facto suo vindictã acciperet: nec deũ nec aliũ quẽcũq3
g̃ nollet deũ esse iustũ. Cũ g̃ deũ nõ esse iustũ: ꝛ deũ nõ
esse ꝓuertãt: vel idẽ valeãt: q: si sit oportet eũ iustũ esse
patet: q̃ q̃ desiderãt eũ iustũ nõ esse desiderant eũ non
esse: seq̃tur in autoritate Anselmi infim⁹ patẽs infer-
nus: exteri⁹ ardẽs mũdus: qđ intellige vt dictũ est su-
pra. E. ij. interi⁹ vrẽs mẽtis ꝯsciẽtia. Et si queris: q̃ te
accusabit: dico q̃ totus mũdus q: ostẽso creatore suo
mõ oĩs offendit creatura: quõ ergo existimas: q: tu
qui tunc mal⁹ inueneris: effugies iudiciũ dei. Ro. ij.
Nõ. M. ix. 29. Satis dat intelligere apostol⁹: q̃ nullo 19
mõ effugiet: nõ solũ ꝓpter iudicꝭ ꝛ iudicantiũ ꝛ aduer
santiũ multitudinẽ: sed etiã ꝓpter eorũdẽ eq̃tatem: ibi
nãq3 boni in accusationib⁹: ꝛ allegatiõibus suis a via
eq̃tatis non errabũt: mali vo ꝛ si errare voluerint nõ
audient. Iudex etiam flecti nõ poterit prece vel precio
vel cuiuscũq3 timore vel potestate: sed eq̃liter sicut ad
pauperrimũ malum: ita ꝛ ad potẽtissimos dicet dom⁹
regis auscultate quia vobis iudiciũ est Osee. v. Quia
non sm visionem oculorũ neq3 sm auditũ auriũ: sed
in veritate iudicabit Esa. xj. sm q̃ in libris ꝯsciẽtiarũ
singuloꝝ scriptũ est: ibi nanq3 q̃libet damnãdus lrãs
portabit vite: id est ꝓpte mortꝭ ꝛ damnatiõis: quia si-
cut qui ad compotũ venit cum rotulis ꝛ tallijs insuffi
cientib⁹: literas portat amissionis quia ꝓpter illarũ in-
sufficientiam sua amittet: ita in iudicio in quo scientia
dei erit: sicut liber dñi vel thesaurarij: q̃ balliuo vel p̃-
posito manerij vel expendẽti ꝛ necessaria ꝓ domo dñi
emẽti pecuniã tradit. Numerum vo ꝛ quãtitatẽ pecu-
nie tradite: in libro vel talia sua scribit recipiens etiam
ex pte sua talliam vel librum facit tam de receptis q̃ de
expẽsis. Ille vo liber q̃tum ad recepta põt dici liber
conscriptus: cũ libro sc3 tradẽtis: q: est cũ eo simul scri-
ptus: sicut patet in factura talliarũ: in q̃bus tñ ꝯtinet
in vna sicut in alia: sic in libro dei totum scribit: quic-
quid ꝓ nobis fecit vel sustinuit: seu quicq̃d nobis dedit
cõtra quem quasi liber ꝯscript⁹ vel tallia cõdiuisa erit
in die iudicij liber cõsciẽtiarum: in quo apte ostẽdetur
nõ solum quãtum recepit: sed etiã quãtum expendit ꝛ
quõ. Sicut ergo ad hoc q̃ q̃s secure ad compotũ acce
dat pecuniarũ: oportet q̃ liber de receptis ꝛ expẽsis cõ
cordet cum libro liberatoris: id est dñi vel thezaurarij:
q: in concordia vel discordia illius libri totũ pẽdet iu-
diciũ: vel q̃tum ad liberationẽ vel damnationẽ: quia
si bona ostẽditur: cõcordia liberat: ꝛ discordia damni-
ficat. Ita oĩno cogitare oportet de compoto aiarum
in dei iudicio: q: totũ illud iudiciũ nobis erit ad libera-
tionẽ vel damnationẽ ex ostẽsione libroꝝ ꝛ cõsciẽtiarũ
singuloꝝ. Et hoc est qđ dicit Io. apo. xx. Apti sunt li-
bri ꝛ iudicati sunt mortui ex his que in eis scripta sunt
sm opa ip̃orum siue ad liberationẽ siue ad damnatio-
nẽ: q: si liber cõscriptus: id est ꝯsciẽtia quo ad recepta
ꝛ expẽsas ꝯcordet cũ libro liberatoris: ꝓ suoq3 ꝑpetuo
acq̃etantiã accipit. Si vo liber ille ꝯscript⁹ ꝯcordet in

receptis ⁊ non cōcordet in expensis: qꝛ cōtra mandata
in illo libro mandatoꝝ dei accepta vel recepta expēdi-
dit: damnat: ⁊ ꝓ suo perpetuo incarcerat: vsqꝫ soluat
vltimū quadrantē Math. v. et Luce. xij. qḋ nunqꝫ fie
ri pōt. Et ꝓpter hanc cōditionem iudiciū illud vocari
pōt iudiciū ꝯscriptū. id est. iudiciū cōscriptoꝝ librorū
dei scꝫ et ꝯsciētie. vñ Ps. cxlix. vt faciat deus scꝫ cū illis
qui secū iudicabūt in eis. id est. in oībus in die iudicij:
iudiciū cōscriptū vt scꝫ oēs iudicent ſm libros illos
cōscriptos siue ad vitam siue ad mortem oī appella-
tione vel dilatione postposita. ¶ Sicut ergo q̄ scit ꝙ li
ber suus cōscriptus est defectiuus: qꝛ male recepta ex-
pendidit cū timore vadit ad compotū. Ita ille q̄ scit: ꝙ
liber ꝯsciētie nō ꝯcordat cum libro legis dei cum timo-
re vadit ad iudiciū: sciens q̄ in lege peccauerint: per le
gem iudicabunt Roñ. xij. Qui vō scit ꝙ liber suꝰ cō-
cordat cum libro dei: letāter ad iudiciū ꝓperat: dicens:
memor fui iudicioꝝ tuoꝝ ⁊ ꝯsolatus suꝫ in Ps. cxviij.
eo ꝙ cognoui dñe: qꝛ equitas iudicia tua in Ps. cxviij.
de talibus q̄ letaliter ⁊ hilariter venerūt ad iudicium
mortis: patebit. c. de mortuis. Nota de isto libro ꝯsciē-
20 tie. C. vij. 19. cū sequētibus. ¶ Confusio vō illoꝝ qui
in compoto illo deficiūt. ¶ Primo ex aduersarioꝝ q̄s
inimicos hic reputauerūt: ⁊ quos odio habuerūt exal
tatione erit. Videbunt illos prius in celū vocari: sicut
Math. xxv. vbi benedicti prius vocant ad regnuꝫ vt
male vidētes quid amiserūt: acrius doleāt: quādo eñ
superbus qui diu super aliū dominabat: verecūde deij-
citur: ⁊ alius q̄ prius ei subiectus fuit sup illum poten
ter exaltat: ⁊ ille turpissime deijcitur multū confundit
deiectus: sic in ꝓposito. ¶ Secundo ex modo ⁊ forma
apparitionis in iudicio ⁊ q̄tum ad corpus turpe in q̄
apparebunt: de quo. M. xj. 85. Et q̄tum ad illud qḋ
portabūt: multū eñ erubesceret nobilis homo huiꝰ se
culi apparere coram iudicibꝰ cum fardello furti in col-
lo. Multū ergo erubescet: multi q̄ nobiles hic vocant
in illo iudicio: quādo oues ⁊ boues vniuersas insuper
et pecora campi: que rapuerūt vel acceperūt ⁊ non sol
uerūt in collo suo portabūt coram toto mūdo: deo fors
sitan eis supponēte: q̄ cuncta q̄ fiūt adducet in iudiciū
Eccles. xij. illis scꝫ portātibꝰ q̄ illas sarcinas fecerūt: qꝛ
21 vnusqꝫ onus suū portabit ad Gal. vj. ¶ Tertio ex
carie dei ⁊ festi electione: sicut eñ pastor nō recipit ad
Signum ouile suū: nisi oues que signū suum portant sed exclu-
dit: ⁊ sicut a numero pauperū: quos papa pascit exclu
dunt qui signum nō portant: ita de ouili dei excluden-
tur: qui crudelitate leonis sequebant ꝯditionem: qui
etiam dente detractionis more luporū carnes comede-
bant: qui etiam falsitate vias sequebant vulpiū: q̄ im-
mūdicia sordes imitabant porcoꝝ. Et breuiter oēs
qui signa nō portāt ouiū. Illa aūt signa sunt obseruā-
tie mandatoꝝ dei ⁊ voti qḋ factū est in baptismo. de q̄
signo nota. F. iiij. 29. Si ḡ vis ad vitam ingredi: serua
mandata Math. xix. quia aliter exclusus eris a ianito-
ribus celi dicentibꝰ: signa vestra nō vidimus: in Ps.
lxxiij. Quāta aūt erit de illa expulsione oībus ⁊ spe-
cialiter hominibꝰ magni status cōfusio ex minori cuē-
tu cogitare poterūt: quia si nunc erubescerēt a cōuiuio
expelli hominū: alijs introductis vel si de hoc gauant
ꝙ in loco ꝓ statu illo vt eis videt in mensa ponunt: et
specialiter supbi qui primos in cenis amāt recubitus:
quantū erubescēt qui de dei ⁊ angeloꝝ ⁊ omniū electo-
rū expellent cōuiuio: ⁊ si tantū cōtra marscalcū irascū-
tur qui primū locum in mensa nō obtinēt quantū do-
lebunt qui non infra celi portam stare vel intrare per-
mittent. Tunc ergo licet oēs exclusi ꝯfusionem pa-
tient: tamē specialius ⁊ vehementius superbi: de quibꝰ
Zacha. x. Cōfundent ascēsores equoꝝ. Et Miere. xx.
Confundent vehemēter: qꝛ nō intellexerūt opprobriū
sempiternū: quia Tyro ⁊ Sidoni remissius erit in iu-
dicio Luce. x. q̄ illis: qꝛ illud erit iudiciū durissimū
his qui ꝑsunt Sapien. vj. quia ipsi maiorē vt dictum
est: patietur ꝯfusionem. ¶ Oīa vō ꝑdicta maloꝝ in 22
iudicio infortunia aggrauat: ꝙ omniū ibi ostendent
vel fient manifestissima euidentia et omniū generalis
aspectus. Nunc eñ peccatores dum peccant: ex tribꝰ
inaniter se cōfortant. ¶ Primo licet turpissima ⁊ pessi-
ma cogitent: nō tamē erubescūt: qꝛ estimāt oēs illud
latere. ¶ Secūdo licet turpia loquant quos forte ami
cos reputāt quoꝝ nō timēt delationē: vnde ⁊ hoc quā-
doqꝫ dicūt: scio inq̄t ꝙ me nō accusabis vel in camera
et secretius talia operant: vbi a nullis nisi ab illis qui-
bus inter est se videri credunt: ⁊ ideo nō curāt: q̄ spur
cissima q̄ꝫ feda cōmittāt. ¶ Tertio ex hoc ꝙ licet i pec-
cato depꝛhēdant vel tales esse ꝑcipiant: tamē quādoqꝫ
se ꝯfortant ex hoc ꝙ in extranea patria vel inter igno-
tos capiunt vel cōfundunt: vel ꝙ non sunt ipsi soli q̄
laborant vicio illo ⁊c. de quibꝰ oībus nihil in illo iu-
dicio eis valere poterit: quia ibi non solum ostendent
voces ⁊ opera: sed et illuminabit abscōdita tenebrarū
et manifestabit ꝯsilia cordiū. j. Coꝛ. iiij. Et nō solum
paucis in camera: sed toti mundo in valle Josaphat.
Nec amicis: sed gentibus ⁊ regnis ostendam nuditas-
tem tuā dicit dñs Naū. iij. quia in fine hominis denu
datio operū illius Eccl. xj. hoc eis ꝓmittit ille: cui oē
iudiciū datū est Joan. v. dicēs: ꝙ inquit occulte locu-
ti estis in cubiculis ꝑdicabit in tectis Luce. xj. Et sic
iudiciū dabit in luce: ⁊ non abscondet Sopho. iij. Et
qui nō fecerit legem dei tale iudiciū erit de eo. j. Esdre
vij. Nota. M. xj. 13. Et. D. viij. 17.
¶ Cōtra oēs ꝑdictos in dei iudicio terrores: vel pe- Arti. v.
ricula melius nō videt esse remediū: q̄ꝫ ꝙ iudex petat
delegatus: partes nanqꝫ vel vna partiū quādoqꝫ lon- 23
gam timens vexationē in curia superiori: pape vicꝫ vl
alterius iudicis ad loca remota distantis: iudicē petūt
delegatū: coram quo in patria sua iudicent. Sic spūa-
liter timentes iudicia dei: iudicem petant delegatū: cō-
fessorem videlicet coram quo ratio mentis: cogitatio-
nes: locutiones ⁊ operationes: atqꝫ omissiones disper-
sas quasi quadā citatione consciētia cōuocet: morē in
hoc sequendo sixtij cuiusdā: de quo scribit Seneca li.
iij. de ira: ꝙ cōsūmato die cum se ad nocturnā quietē
recepisset: interrogare solebat animū suū dicens: quod Exem.
hodie malum tuū sanasti: cui vicio obstitisti: qua par-
te melior es: desinet ira ⁊ moderatio. Sic q̄ scit se quo-
tidie ad iudicem veniēdū esse desinet inquit ira ⁊ oēs
occupatiōis motus: qui animā in isto iudicio impedit
quia ſm beatū Grego super Ezech. li. j. homel. xj. Si-
cut aqua concussa imaginē prospicientis nō reddet: ſꝫ
solum quādo est quieta sic est de anima: ꝙ nō depꝛhen
dit se cum est inquieta. Cōuocat ergo cogitationibꝰ: et
oībus peccatis siue operationis siue cuiuscūqꝫ sint
modi ⁊ amotis oībus impedimētis sicut ꝑdictus in
sero excogitauit dici. Ita in q̄dragesima vel alio quo-
uis tempore cōfitendi: vita ꝑterita ad memoriā reuo-
cetur a rōne dicēte ad conscientiā illud Esa. xliij. Re-
duc me ad memoriam: vt iudicemur simul. ¶ Qui
sicut citator vel apparitor coram iudice partes cōuocā-
do cōgregat: vt iudicent. Sicut etiam campanella ad
capitulū subditos vocat coram prelato: vt errata corri
gant: incorrigibiles eijciant inquieti ⁊ negligentes emē-
dentur. Ita officiū cōscientie est cogitationes: locutio-

nea: atq; operationes malas simul cum omissionibus
cōmemorādo ⁊ ꝓuocando coram rōne et corā ꝯfessore
qui locū in hoc tenet iudicis ⁊ ꝑlati ꝯgregare sicut pa-
tet. C. vij. 2. Dicendo istud Esa. xlvj. Preuaricatores
redite ad cor: quilibet sic corā sacerdote ꝯgregatis cū
lachrymis ꝯtritionis: teipsum accusa: ⁊ vt iudiceris ⁊
sanctificeris ⁊ iustificeris: ⁊ timorem vltimi iudicij dei
euadas. Ante iudiciū: supple illud ꝑpara iusticiā corā
iudice suo delegato Eccl. xviij. Sciens: q2 si nosipsos
iudicaremus: s. coram iudice delegato: nequaq̄ iudica
24 remur: in iudicio. s. ordinarij. j. Cor. xj. ¶ Quia sicut
pluuia ꝑcedens periculū coruscationis ⁊ fulguris: im
pedit sequēns. Ita pluuia lachrymarū in cōfessione ⁊
penitētia coruscationē. id est. vocē iudicis terribilē: qua
dicet. Ite maledicti Math. xxv. ipsam ꝑcedens miti-
gat. Sic enī vocem illam mitigare nitebant̄ illi in q̄bꝰ
Exem ordo inceptus fuit cartusiensiū: de quibus scribit̄. Q2
cum essent diuites ⁊ potentes et in exequijs cuiusdam
magni ꝯgregati: q̄ in opinione seculi bonꝰ habebat̄: ac
cidit q2 ipsis exequias cantātibꝰ: mortuꝰ in medio po-
situs capite eleuato diceret: ad iudiciū iustū vocatꝰ: post
paruā vo morā ipsis nimio timore et admiratione per-
cussis: iterū capite eleuato dixit ⁊ in multis sum accu-
satus: tertio vo capite similiter eleuato adiecit: ⁊ iusto
dei iudicio sum ꝯdemnatus: qui etiam ſm aliquos ad
didit: ⁊ si nō fuissem de numero ꝑlatoꝝ nō essem de nu
mero damnatoꝝ: ipsi vo videntes ictum tonitrui ⁊ co
ruscationis tam ꝓpe hominē percutere timētes ne simi-
lia paterent̄ fugerūt ad quoddā nemus in burgundia
in quo se incarcerarūt: malentes potius temporaliter:
q̄ eternaliter incarcerari: quoꝝ q̄libet dicere potuit il-
lud Ps. cxviij. A iudicijs enī tuis timui. Nec mirū: si
isti timuerūt: q̄ in multis se reos esse inuenerūt: cū illū
cōdemnatū audirent q̄ melior illis reputabat̄. Horū
ergo exemplo fugite a facie gladij: quoniā vltor iniqui
tatis gladius est: ⁊ scitote esse iudiciū Job. xix. ¶ Ad hō
enī omnes artare deberet: cogitatio illius iudicij: q2 ſm
Criso. super Joannē homel. xxxix. Iudicij cogitatio
est sicut frenū equo: ⁊ ſm eundem ibidem homel. xv.
Cogitatio iudicij: aut est frenū a malicia retrahēs: aut
est doctrina vt patiēter sustineas. Beatus ergo q̄ dice-
re pōt istud Ps. xvij. Omnia iudicia eiꝰ in ꝯspectu meo
et beatus homo q̄ semꝑ est pauidus: ⁊ beati q̄ hic iudi
cium eligūt iudicis delegati: dicētes istud Job. xxxiiij.
Iudicium eligamus nobis: ⁊ inter nos videamꝰ quid
sit melius.

I. xij. **IUramenti. Primo osten**
dit̄ distinctio ⁊ circūstantie debite. Secundo
obligatio. Tertio deliberatio. Quarto q2 non est ꝑ fal
laciam iurandū. Quinto fallaciter seu temerarie iurā-
tium: vel etiam periurantiū ingratitudo. Sexto peri-
culū. Septimo periculū facientiū peierare vel talia
periuria admittentiū. Octauo excusatio eorundē cum
reprobatione. Nono pena. Decimo remediū. Unde-
cimo nolentiū remedia adhibere peruersitas.
Arti. j. ¶ Quo ad primū. Iuramentū aliquod est assertoriū
vt cum iurat̄ de ꝑsenti sic esse vel non esse: vel de prete
1 rito sic fuisse vel non fuisse. Aliud est promissoriū: vt
cum iurat se aliquid imposterū daturū vel facturum.
¶ Circūstantie autem debite seu conditiones ad hoc
requisite: vt iuramentū siue assertoriū siue promissori-
um licitum sit sunt tres determinate per deum Hiere
mie. iiij. Iurabis inquit viuit dominus in veritate et
iusticia ⁊ iudicio: sup quo dicit Hierony. q2 iuramen
tum tres ꝑdictos habere debet comites. Sanctus vo

Thomas secūda secūde. q. lxxx. articulo. iij. predictam
exponens auctoritatē: dicit: q2 iuramentū debet habe-
re veritatem ꝯtra falsitatem: ita videlicet q2 verum sit
quod asserit vel q2 verū faciat: qđ promittit iusticiam:
ita videlicet q2 iustum sit qđ se facturum esse promittit
contra iuramentū illicitū ⁊ iniquū: quo iurat se homi-
nem contra iusticiam occidere vel spoliare. Et iudiciū
discretionis ita videlicet q2 bene examinet illud: de quo
iurat contra iuramentū surreptionis ⁊ leuitatis. Ne-
cessitate vo vrgente cum tribus predictis ꝯditionibꝰ ⁊
per nomen illius iurabis Deutro. vj. Necessitas vo
seu casus: qui ad hoc requirunt̄ q2 licite iuretur in his
notant̄ versibus: Pax et fama: fides: reuerētia: cautio
damni: defectus veri tibi dant iurare licenter. id est. ꝓ
pace ecclesie vel hominū seruanda pro fama purgan-
da: pro fide alteri facienda quādo est dubius an hoc q2
sibi expediens ⁊ vtile suadet̄: nec hoc sine iuramento
credere vult: iurare ꝯcedit̄. xxij. q. j. non est contra ⁊ c.
ita ergo. Pro reuerētia. id est. obediētia facienda sicut
faciūt vasalli ⁊ serui dominis: quando eis fidelitatem
iurant. ¶ Cautio damni. id est. vt res ecclesie vel tua
vel proximi indemnis seruet̄: vt ab illo cui debet̄: non
auferat̄: vel vt ablatum recuperet̄ in his casibus licite
iurabis in nomine illius Deutro. x. ⁊ non in alijs: q2 2
sicut isti casus faciūt iuramentū licitum: ita alij faciūt
illicitū: qui quidam per primas literas duarum expri-
munt̄ dictionū: fatū videlicet ⁊ idonea. Prima nanq;
litera de fato scz. f. falsum signat iuramentū. Secūda
appetitum iurandi ad vanam gloriam: sicut faciūt isti
nouorū iuramentoꝝ inuentores q̄ in talibus maxime
gloriant̄ ⁊ nobiliores se taliter iurantes reputant: per
t. reprobatoriū: per. v. vituratū: per. m. maliciosum seu
perniciosum: per. i. irreuerēter: per. d. dolose: per. o. oci-
ose: per. n. negligenter: per. a. alte ⁊ clamorose ad risum
vel scandalū alioꝝ. Unde versus. Si male iurādi spe-
cies sit cura noscendi. Si primas fatū per idonea noti-
ficatū. In his casibus docet christus non iurare om-
nino Math. v.
¶ Cum primis cōditionibus iuramentū promissoriū Arti. ij.
semper obligat: ⁊ quo ad deū ⁊ quo ad hominē nisi in
peiorem vergat exitū: quo ad hominē: ideo additur: 3
quia per decretū sumptū ex verbis Crisosto. quo ad
deū tantū obligat simplex verbū quantū iuramentū
xxij. q. v. Iuramenti: nisi vergat in deteriorem exitū:
ideo addit̄: q2 vbi qđ iurat̄ ꝯtra dei honorem vel pro-
ꝑriam vel proximi vertit̄ salutem ⁊ charitatē si a princi-
pio fuit scitum male fuit iuratum nec obligat: sed de
malo iuramento penitentiā agat. Si vo illius noticia
postea q̄ iuratū est occurrat: ex tūc nō obligat. Aliter
enī semper obligat: etiam si vi vel metu coactus iuret:
hoc enī tenet glosa super decretalē. li. ij. ti. xxiiij. de iure-
iurando sup capitulū peruenit. Et est exemplū ad hoc Exem
de saraceno: q̄ potiꝰ elegit omnia mala sustinere q̄ iura
mentū per falsos deos factum frangere sicut patet. f.
iiij. 44. A multo fortiori christianꝰ qui per deum ve-
rum iurat: vel super librum eius: q2 ideo plus obligat
quia cum maiori fit deliberatione: et solennitate: ideo
eius transgressio grauior est: sicut grauius peccat qui
hominem ex longa deliberatione ⁊ odio occidit: q̄ ex
passione inopinata. Patet ergo q2 iuramentū licitū est
tenēdū. xxij. q. iiij. q2 Dauid. Nec faciliter de hoc ha-
betur remissio: quia solus papa a iuramento licito ab-
soluit. xv. q. vj. Alius illicitū vo iuramentū: maius
peccatum est implere: q̄ periuriū incurrere. xxij. q. iiij.
vnusquisq; ergo in licitis tantū redde deo iuramenta
tua Math. v.

Arti.iij. ¶ Ex quo iuramentū tantū obligat: ⁊ ex quo est quasi
4 gladius omnē amputans dubietatē a corde illius cui
iuratur qui vt ambiguū amputet iuramentū petit. Ex
quo iterum est quasi statera: que in iudicio ponderat
inter mortem ⁊ vitam: inter hereditatē amittendā vel
lucrandam: quia in iuramēto duodecim iuratorꝫ pen-
det mors ⁊ vita: hereditatis acq̇sitio vel perditio: imo
ꝙ plus iurantem mouere debet ꝙ est quo ad seipsum
statera ponderans: inter vitam ipsius spūalem ⁊ mor-
tem inter celum sibi lucrandū vel infernū: quia dum
in statera iuramenti sui ponit̄ veritas ⁊ falsitas: hinc-
inde et duabus partibꝫ: si veritatem iuret: vitam ani-
me spūalem conseruat: ⁊ celum lucrat̄: si falsū: animā
perdit ⁊ infernū lucrat̄. Patet ergo ꝙ quando in tali
iuramento ponitur vel onerat̄: vbi tamen de vita vel
morte: de hereditate vel exheredatione agitur: vt cre-
dit alterius: bene cogitanti apparet: ꝙ plus in illo ne-
gocio de vita vel morte de lucro vel amissione agit̄ pro-
pria: quia quicq̇d de alienis agitur negocijs exteriorē
concernit hominē: transitoriūqȝ est: quia ⁊ finem ha-
bet. Qꝫ vero de proprio agit̄ ibi negocio ad interiorem
pertinet hominē lucrūqȝ vel perditio finem nō habēt.
Circa hanc deliberationē iudex cautelam adhibeat si-
cut patet. L. R. iij. 18. ¶ Patet ergo ꝙ nō est faciliter
et sine magna deliberatione iurandū: nec etiam ꝓ leui
causa est quis ad iurandū prouocandus. ¶ Primū pa-
tet ex predictis: quia dum suo iuramento discernit in-
ter acram terre: quis illam habere vel non habere de-
beat: q̄tum ad proximū vel etiam in quocūqȝ alio ne-
5 gocio in quo ad iurandū obligat̄ quo ad seipm̄ discer-
nit simul cum hoc inter celum ⁊ infernū quod illorꝫ
habere debeat. ¶ Secundū etiam patet: ꝙ non videt̄
rationabile: ꝙ quis ad maximū prouocari debeat ne-
gocium: vbi animā propriam ponere debet: ⁊ celum
amittere in casu nisi pro magno: siquidē gladius acu-
tissimus inter tot vt predictū est: diuidens extrahi nō
deberet nisi pro magnis causis ⁊ necessarijs: quia Sa-
lomon cū magna deliberatione processit. iij. Reg. iij.
et christus Joan. viij. in casu mulieris in adulterio de-
prehense: vbi tantūmodo de morte vel vita agebatur
corporali. A fortiori ratione: deliberatio magna adhi-
benda est in casu iuramenti: in quo tot pendant lucra
vel pericula: vt predictū est. Ex quo patꝫ: ꝙ ꝓ magna
causa videt̄ iuramentū esse petendū: ⁊ cum magna re-
uerentia ⁊ deliberatione soluendū. ¶ Contra primum
peccant: qui vxorem vel prolem vel familiam vel ser-
uos quoscūqȝ ad iuramentū assertoriū: pro luxurie vel
furti vel cuiuscūqȝ malefacti suspitione faciliter obli-
gant: quia satis eis constare deberet: ꝙ citius periuriū
cōmitterent: q̄ȝ seipsos diffamare vel sua amittere ve-
lint: q: et hoc in cōmuniter accidentibꝫ expertum est: ⁊
raro vel nunq̄ȝ visum est: ꝙ seipsos proderent: minus
tamen vituperandi sunt: q̇ a suis subditis iuramentū
exigūt ꝓmissoriū: ne talia in futuro cōmittāt: q: multi
postq̄ȝ talia cōmiserūt: potius peiorabūt q̄ȝ suū osten-
dant delictū: q̇ tamen si iuramentū precessisset nihil in
hoc cōmisissent. Et tamē vt nūc cōmuniter iuramen-
tū a q̇buscunqȝ subditis exigere est peccatū duplicare
dum furto et infidelitati periuriū addit̄. ¶ Contra se-
cundū peccant: q̇ talia iurant que sciunt vel verisimi-
liter scire possunt se nolle tenere. Scire eñ deberent: ꝙ
vir multū iurans replebit̄ iniquitate Ecci. xxiij.
Arti.iiij. ¶ Et sicut non est leuiter: ⁊ sine deliberatione iurandū
6 vel vouendū: ita a fortiori nec fallaciter per equiuoca-
tiones vel fallacias alias: seu quascūqȝ ambages sicut
fecerūt duodecim periuri: de quibꝫ fertur: ꝙ cum pla-
citum esset inter duos dominos de dominio cuiusdam Extra
terre ⁊ iudices sedere deberent super terrā de qua pla-
citum erat: acceperūt in calceis suis de terra illius: qui
nullum ius habuit ad terram de qua placitū erat: ⁊ iu-
rauerūt ꝙ terra super quam stabant illius erat q̇ nul-
lum ius ad terram illam de qua lis fuit: habuit: de ter-
ra in calceis intelligentes. Et sub illo colore cauterita-
tas conscientias suas glosabant: sed tamen ꝙ deus cor
illorum non latuit: effectus vindicte sequentis osten-
dit. Nam eodem anno omnes exceptis duobus mala
morte fratrem sortiti sunt vite: in qua morte inuenerūt
ꝙ sicut aliū hereditate priuauerant terrena: ita seipos
hereditate priuauerant celesti: nec mirum: quia ꝑ de-
cretum sumptum ex verbis Isidori sententiarū. li. ij.
sicut patet. xxij. q. v. quacūqȝ arte: verba autem decre-
ti sunt hec: quacūqȝ arte verborū quis iurat: deus ta-
men qui conscientie testis est: ita hoc accipit: sicut ille
cui iurat̄ intelligit: dupliciter autem reus fit: qui ⁊ dei
nomen in vanum sumit: ⁊ proximū dolo capit. ¶ Ca-
ueant ergo qui alijs seruiūt iurantes dominū vel do-
minam vel illum qui querit̄ non esse hic intus claudē-
tes manū ⁊c̄. vel quodcūqȝ aliud sophistice intelligen-
tes. Sicut ille q̇ quando aliquis ab eo petiuit pecuniā Extra
iurare solebat ꝙ non habuit tantū in toto mūdo: per
totū mundū pixidem vnam quam habuit intelligens
In quo etiam delinquūt: qui iurant ꝙ tantū constitit:
quando emerūt in tali villa in qua nunq̄ȝ illud emerūt
vel ꝙ tantū constitit eis: intelligentes totum: vel duas
vinas: vbi mentio fit nisi de parte. In oīūbus talibꝫ 7
et consimilibus casibus periuriū cōmittit̄: cuius ratio
est: quia iuramentū fit ad faciendū certitudinem alteri
et non sibiipsi: ita ꝙ semper finis iuramenti alterū re-
spicit. Cum ergo natura cuiuscunqȝ rei: a fine pensari
debeat. Et finis iuramenti in hoc casu sit alterius de-
ceptio qui per hoc fallitur: sequitur: ꝙ totum illud iu-
ramentum a fine denominari debeat falsum sicut fal-
sitatem iuramēto firmastis Josue. vj. Nota. M. v. 3.
Et. M. vj. 15.
¶ Istorum vero siue quorūcunqȝ aliorum temerarie et Arti.v.
consuetudinarie iurantiū: vouentiū: vel peierantium
ingratitudo: ⁊ peccati magnitudo multis ostēdit̄ eui- 8
dentijs. ¶ Primo quia deū inhonorant in membro in
quo deus plus pro eis fecit: q̄ȝ pro quacūqȝ alia creatu-
ra. id est. in lingua ⁊ ore homini nanqȝ soli dedit os et
linguam ad loquendū. Ex quo sequit̄ ꝙ in illa parte
in qua deus illū specialius et excellentiꝰ honorauit ex
lege gratitudinis ⁊ mutue vicissitudinis obtentu spe-
cialius deum laudare deberet: dicens cū Psal. xxxiij.
semper laus eiꝰ in ore meo. ¶ Sed heu a contrario iu-
rantes: ⁊ vouentes contra omnē gratitudinis legem
et contra omnē mūdi curialitatē: plus deū in illa par-
te inhonorant contra omnē mūdi curialitatē: ideo ad-
ditur: quia etiam apud mundū incurialis ⁊ male edu-
catus diceret̄: q̇ in presentia domini sui vel alteriꝰ do-
mini per oculos vel alia membra eius iuraret vel ip̄m
ad testificandū de omni vanitate vel falsitate prouoca-
ret: nec dominus ille patienter vel inulte hoc audiret.
A simili ratione apud deum ⁊ totam curiam celestem
tales ingrati ⁊ inciuiles reputabunt̄: qui iurant in do-
mino ⁊ qui auertunt̄ de postergum domini Soph. j.
¶ Secūdo q̇ deum inhonorāt: in natura in qua plus 9
nos honorauit: plusqȝ pro nobis fecit. id est. in natura
humana: quā pro nobis assumpsit: q̄ȝ iurando mem-
bratim nominant ⁊ diuidūt: vel in facto in quo ꝓno-
bis plus fecit ⁊ sustinuit sicut in morte ⁊ sanguinis ef-
fusione ⁊ penis ⁊ huiusmodi: in his eñ cum plus ho-

norare deberent ⁊ nunq̃ de illis sine magna reuerentia
loq̄. Sed heu ꝙ contrariū fiat quotidiana docet expe-
rientia: qua videt̄: ꝙ vix etiam pauca loquūtur verba:
nōnulli illorum: quin iurium addant vel iuramentū:
de quibꝫ Ecclesiasti. xxvj. Loquela multū iurans hor-
ripilationē statuet ⁊ irreuerentia ipsius obturatio au-
rium: quia boni talia audientes aures obturare debe-
rent. ¶ Tales vero bestijs assimilant̄. Judeis vero vel sa-
racenis vel latronibꝫ vel Juda vel etiam ipsis demo-
nibus vel quibuscūq̃ rebus peioris sunt conditionis
et maioris ingratitudinis. ¶ Primū patet: q: sicut cor-
nicule super aquilam vel falconem garrūt. Ita isti cor-
nicule inferni super deum ⁊ sanctos. Sed sicut auis il-
la nobilis: si illas garrientes attingere posset: illis red-
deret qđ meruerūt. Ita deꝰ et sancti q̄ illos attingere
possunt illis reddūt tam hic diuersis eos infirmitatibꝫ
percutientes: q̃ alibi damnantes sicut ostendet̄ infra
10 articulo. ix. de penis taliter iurantium. ¶ Secūdū etiā
et factis ostendit̄. ¶ Primo iudeorū: qui ipsum christū
deum ignorantes ⁊ mortalem blasphemauerūt ⁊ deri-
serūt: christiani vero scientes ipsum esse deū: glorioso et
regnanti hoc faciūt: illi dimiserūt corpus christi inte-
grum: isti membratim ⁊ per pecias gladio diaboli. id
est. lingua sua illud diuidūt: illi ipsum duxerūt coram
tribunali ⁊ iudicibꝫ ad penam: isti eum ducūt ⁊ inuo-
cant in testimoniū coram iudicibꝫ: et alijs ad culpam
quod plus odit: dū enim coram iudicibꝫ quibuscūq̃
falsum iurant cum iurare ſm Augustinū sit deum in
testem inuocare: q̄d aliud facit q̃ deū ad testificandū
de falso adducit. Et sic quādo inaniter ⁊ temerarie co-
ram quibuscūq̃ iurat vel vouet. In omnibꝫ enim ta-
libus quantū in eo est: deū falsum testem facit ⁊ ad cul
pam adducit. Illi minus iurant: quia vix vnq̃ iura-
mentū ab eis audit̄: nisi per legem suam: isti quasi omī
verbo vel iurant vel vouent vel manꝰ in protectionē
fidei: quam non habent qđ dicūt affirmant: illi audiē-
tes blasphemiam sciderūt vestimenta sua: sicut patet
Math. xxvj. Et obturant aures: sicut patet Act. vij.
Continuerūt inq̄t aures suas. De societate etiam chri-
stianorū: turpiter iurantiū recedere legunt̄: isti vero ta-
lia audientes rident. Qui tamē si de patre vel domino
terreno contēptibilia dicerent̄: illum defenderent: pro
ipso pugnando vel saltem offenderent̄ vel recederent.
Caueant tam blasphemantes. id est. tam turpiter iurā-
tes. Quia dicit Augustinus super illud Math. xxvj.
blasphemauit: ꝙ non peccant minꝰ qui blasphemant
christū regnātem in celis: q̃ q̄ crucifixerūt ambulan-
tem in terris: q̃ etiam patienter audientes propter ra-
tiones sceptros. D. vj. 33. Tales nanq̃ latro in cruce
conuincit: qui sociū suū contra deum loquentem corri-
puit. Math. xxvij. Cuiꝰ exemplo dicas. Nolite iura-
11 re neq̃ per celū ⁊c̄. Jaco. v. ¶ Secūdo idem et factis
saracenorū ostendit̄ seu infideliū. Sem nanq̃ verēda
patris abscondit Gen̄. ix. Isti infirma christi membra
denudant grauius q̃ Cam: quia ille hominis: isti dei
denudant membra ⁊ improperant facta ⁊ passiones ⁊
mortem: quas pro eis sustinuit ad modū ingratissime
Exēm mulieris: de qua fertur: ꝙ cum factum fecisset pro quo
sustinere debuit turpe iudiciū quod vulgariter pillori
nuncupat̄: maritus propter magnū quem ad illam ha-
buit amorem: conuenit cum iudicibꝫ: ꝙ pro illa iudi-
cium illud sustinere posset: quod cum fecisset: illa quo-
tiens irata marito fuit: illud eum improperare solebat
iudiciū: coram illud nominādo. Sic in proposito nos
mortem et passionem peccatis nostris exigentibꝫ me-
ruimus ⁊ dei filius propter nimiam ⁊ magnam chari-
tatem qua dilexit nos: passionem ⁊ mortem pro nobis
sustinuit quam toties ad eiꝰ offensam coram illo reci-
tamꝰ quotiens contra eiꝰ mandatū ⁊ honorem per pe-
nas vel passiones vel mortem vel alia que pro nobis
sustinuit iuramꝰ vel iurantibꝫ applaudimꝰ ⁊ consenti-
mus: vnde cōqueritur Hieremi. iij. Quemadmodū mu-
lier contemnit maritū suū: sic me contempsit domus
israel: vnde dicere potest: qđ metrice fertur illum vxo-
ri dixisse. Est amor ingratꝰ cum non sit amatori amatꝰ
Illi pena datur qui semper amat: nec amat̄. ¶ Non
solum ista predicta muliere sed etiã illo ēmsmoradas
de quo habetur. ff. v. 15. et illis filijs: de quibus idem
habetur quindecim peiores sunt: quia illi in patrem
hominē turpia cōmiserunt. Isti vero in patrem deum:
qui dicit in Psal. q. Aduersum me iurabant. ¶ Ter-
tium: facta ostendunt latronum: quia ipsi latrones vel
homicide homini: isti deo iniuriant̄. Ideo dicit sctūs
Thomas in quadā questione de quodlibet: ꝙ periu- 12
rium grauiꝰ est peccatū: q̃ homicidiū ⁊ grauiꝰ a deo
punit̄: qui grauiꝰ ⁊ maius peccatū grauius punit: li-
cet homines homicidiū grauiꝰ puniant: q: est eis ma-
gis nociuū: q: cum periurare nomen dei sit: quedam
diuini nominis denegatio: ſm locum post idolatriam
periuriū tenet: ⁊ ex ordine preceptorum patet hec ille.
¶ Quartū factū ostendit proditoris Jude: q: ipse pro 13
triginta denarijs: isti pro minori deū negant ⁊ vendūt
sicut patet de illo q̄ dicere solebat: ꝙ pro patre suo non Exēm
cōmitteret periuriū: pro minori q̃ pro duobus solidis
Sed pro tanto deum negaret cū iuramento: dicens: q:
non noui hominē Math. xxvj. ¶ Quinto factū osten-
dit demonis: quia ille adiuratꝰ per trinitatem vel per
mortem ⁊ passionem christi a sanctis viris: sicut in ali-
quibꝫ sanctorū gestis legit̄ non audet vel non potest fal
sum dicere sed veritatem: de qua adiurat̄: fatetur. Nec
etiam vnq̃ legitur mendacia suo iuramento firmasse.
Isti vero adiurati p deū ⁊ per mortem ⁊ passionē christi
et per librum euangeliorū vel quemcūq̃ aliū: sup quē
iurant: ⁊ per ipsam trinitatē vel quecūq̃ alia bona: q̄
in libro illo continent̄: periuriū cōmittūt ⁊ mendaciū
scilicet ad alterius exheredationē: vel damnū iuramē-
to confirmant. Vltimū ostendit versus quo dicitur.
Cuncta deū laudant vel laudis materiam dant: quem
isti vituperant: quibus dicatur Ezechiel. xvj. despexi-
sti iuramentum.
¶ Et non solum peccant ⁊ ingratitudinē vt dictū est Arti. vj.
contra deū cōmittūt: sed etiam sicut ex hoc rationabili-
ter sequi debet. Maximū ⁊ multiplex periculū incur- 14
runt tam ipsi q̃ illi: pro quibꝫ falsum iurant q̃ etiā to-
ta cōmunitas in qua tales habitāt periuri: vel q̄ tales
inter eos permittūt. ¶ Primi periculū incurrūt. Pri-
mo q: mortaliter peccant. Doctores nanq̃ theologie
sentiūt ꝙ iuramenta iocosa vel officiosa cū deliberati-
one prolata vel solennitate ad confirmandū falsū: vel
ad promittendū illicitū: sunt mortalia. Multo ḡ ma-
gis hoc sentire oportet in perniciosis: cum decretū di.
xxv. c. vnū orariū in fi. ⁊ glosa ibidem sentire videt̄ ꝙ
quādo in ioco iurat: non peccat mortaliter: sed non di-
cit quin si mendaciū iocosum iuramento cōfirmet: q̄n
mortaliter peccet. Sed glosa ibidem magis videt̄ hoc
sentire: ⁊ si iuret vel voueat ex consuetudine que deli-
berationi equipollet. Quis illū a mortali peccato excu-
sabit: cum in tali iurandi consuetudine tam illicita q̃
falsa: se frequenter immisceant: ⁊ in casu multū delin-
quunt: menestralli ⁊ truphatores: qui de consuetudi-
ne truphas et mendacia suo iuramento confirmant.
¶ Secundo quia si de omni verbo ocioso est compo-

tus reddendus: loquenti periculosus. A fortiori rōne
periculosior erit compotus de iuramentis ociosis vel
vanis ⁊ votis que nō bene stant cum dei precepto: de
dei nomine in vanū nō accipiēdo. ¶ Si vo sup librū
15 solēniter falsum iuret: maius incurrit periculū. ¶ Pri-
mo: quia in hoc casu: oīa bona amittit: de quibꝫ in
libro fit mentio: ⁊ ad oīa mala se obligat sustinenda.
In libro nāqꝫ mentio fit de sacramētis ecclesie scilicet
baptismi ⁊ corporis ⁊ aliorū sacramentorū: ⁊ de suffra-
giis ecclesie ⁊ sanctorum: ⁊ operibus bonis: que quili-
bet fecit vel facere deberet ⁊ de beatitudine: ⁊ gloria ce-
lesti: ⁊ de pena damnatorū ⁊c̄. ¶ Est ergo intellectus
iuramenti: ꝙ quis ad librum accedens facit: ꝙ nisi ve-
rum sit qđ iurat: abnegat auxiliū baptismi ⁊ missarū
et cōmunionis corporis christi ⁊ suffragiorū ecclesie et
orationū sanctorū ⁊ omniū bonorum operum que fe-
cit. Quia quādo ad librū pergit: meritū perdit omniū
passuū: quos prius iuerat siue ad ecclesiam vel circa ec-
clesiam vel peregrinādo vel ad sermonem audiendo
vel ad quecūqꝫ bona loca: vel opera meritoria. Sic cū
manum ad librū mittit: oīa bona opera perdit: que
manibus prius operatus est: siue elemosynas dando:
siue quocūqꝫ alio modo: ⁊ eodem modo quādo os ape-
rit ad iurandū: oīa bona opera perdit: que ore prius
fecerat: sicut orando: cantādo: docendo: ⁊ huiusmodi
bona loquēdo: perdit etiam gaudiū beatoꝝ: ⁊ se tradit
penis eternis demoniorū: quia quando librum oscula-
tur a deo ⁊ sanctis suis ⁊ oībus bonis predictis et a
gaudio celesti licentiam accipit: ⁊ diaboli se hominem
facit. Ipsemet deus omniū istorum dictorū veritatem
ostendit Ezech. iij. vbi sic ait. Si cōuersus iustus a iu-
sticia sua fecerit iniquitatē: ipse in peccato suo morieť:
16 et nō erunt in memoria iusticie eius quas fecit. ¶ Se-
cundo quia tamē manu diaboli se signat: ⁊ cibum ad
os ponit: ⁊ cum ore diaboli loquitur ⁊ comedit: ⁊ cum
pedibus eius ambulat: quia ex quo eius dominio: vt
dictum est: oīa membra corporis tradidit: quando
oīa bona facta per membra perdidit ⁊ eius dominio
et seruituti membra illa subiecit: sequiť: ꝙ omnia que
facit cum membrū illius facit: cuius dominio membra
subiecit: quādo defixisti apud extraneū manum tuam
Prouer. vj. Quia ex quo ipse illa possidet: sua sunt: ⁊ ꝑ cō-
sequēs ꝙs illis vtiť diaboli mēbrū vtiť: qr iurauerūt in
17 his qui nō sunt dij Hiere. v. ¶ Secūdi etiā periculū
incurrūt: quia propter malos compurgatores nōnul-
li peccata sua cōtinuant: ⁊ propter falsorum iuramēta
in curia ecclesie facta: multi cum mulieribꝫ: quasi cum
vxoribus semper stant: cū quibꝫ nunqꝫ stare deberent:
quia quādo aliqs magnus talem in vxorem ducit: quā
tamē propter impedimentū cōsanguinitatis vel affini-
tatis vel quodcūqꝫ aliud impedimentū nunqꝫ ducere
deberet: vel quando cum tali stat: vel cum alia quā ta-
men nō duxit: si ab ecclesia citetur testes de impedimē-
to iurati vel requisiti veritatē negant: ⁊ sic eos ad infer-
num ire permittūt vel illos purgant: vbi ipsos sciunt
esse culpabiles: vel scire possent si vellent. Sic etiam de
latronibꝫ: quos liberant. Et viceuersa si ab illa quam
duxit: cum qua semper stare deberet: separari vult per-
iuros semꝑ inueniť qui iurabunt ꝙ ꝯsanguineā illius
prius cognouit vel aliud simile ficticiū probabūt: ita
ꝙ propter tales periuros in curia ecclesie: siue quia re-
quisiti vel iurati: impedimentū nō ostendūt: siue quia
purgant nō purgandos: siue quia diuidūt: nō diuidē-
dos: mille falsa matrimonia ⁊ luxurie vsqꝫ ad infernū
impune transeūt propter tales: iuramentū ergo men-
dax ne diligatis Zacha. viij. Nota. C. xxij.

¶ Et si tantū sit periurij periculū: patet: ꝙ illi qui eos Arti. vij.
ad tale crimen prece vel precio vel quacūqꝫ volūtaria
occasione inducūt: nō omino immunes sunt a pericu- 18
lo: quia si scit eum velle falsum iurare: ⁊ iuramentū ab
eo exigit: ille s̄m Augustinū de suo periurio se interi-
mit: sed iste manū interficiētis impressit ⁊ sic homicida
est: tam suijpsius ꝙ̄ illius quem male ad iurandū in-
ducit. ¶ Et ꝙ tale crimen a deo multum nō transibit: Extā
patet per hoc ꝙ idem Augustinus narrat in sermone
de decollatione Joannis baptiste de quodam ꝗ in tali
casu alium ad iurandū compulit: nocte sequenti in vi-
su ad iudiciū ducto: a quo iudex querebat: quare illū
iurare fecit: qui respōdit: quia negauit mihi rem meā:
cui iudex: nōne rem tuam melius perderes ꝙ̄ animaꝫ
illius: eo ergo bene verberato: intantū: ꝙ signa postea
in corpore apparuerūt: dictum fuit ei: ꝙ ideo hoc susti-
nuit: quia plus rem suam ꝙ̄ proximi dilexit. Nota. J
xij. 34. Immunes aūt ab hac culpa ⁊ pena nō sunt: ꝗ
iuramentū vel purgationē admittunt vbi sciunt eos
velle falsum iurare. Quia sicut diciť Ecclesiastes. ix.
vt piurus: ita qui verū deierat. ¶ Ex his patet: ꝙ ijs ꝗ 19
alium prouocat ad iurandū: vbi scit eum velle falsum
iurare vel nolle iuramentū promissoriū tenere: graui-
ter peccat: totū istud confirmat decretū ex verbis Au-
gustini de decollatione Joānis baptiste sumptū. xxij.
q. v. ille qui. Ille inquit qui hominē prouocat ad iura-
mentū: ⁊ scit eum falsum iuraturū esse: vincit homici-
dam: qr homicida corpus occisurus est ille aīam: imo
duas animas: ⁊ eius quē iurare prouocauerit: ⁊ suam
hec ibi. Caueant ergo iudices illi: de quibꝫ. J. ix. 24.
cum sequētibꝫ. Et timeant hij domini ⁊ patres de qui-
bus supra. c. c. 5. ¶ Paueant insup oēs qui alios alli-
ciunt: vel inducūt precibus: literis: vel muneribꝫ: vel
quibuscūqꝫ vijs: personā quācunqꝫ ad frangendū vo-
tum: fidem vel iuramentū. ¶ Contra primū faciunt ꝗ
castitatem: ieiuniū: peregrinationē vel quecūqꝫ bona
opera vouentes: sollicitant: vt contra votum faciant.
¶ Contra secundū faciūt quecūqꝫ mulieres vxoratas
ad frangendū fidem vel votum: quā iuramēto serua-
re debent: sollicitant. Contra secundū ⁊ tertiū simul:
vel contra vnum illoꝝ diuisim: faciūt quicūqꝫ illos ꝗ
fide vel iuramēto astricti sunt ad seruiendū alijs vt fi-
dem illam vel iuramentū frangant: inducūt vel qui-
cunqꝫ illos qui iuramento obligatos ad fideliter inq̇-
rendum: taxandū: colligendū: amerciandū: puniendū
custodiendū: iudicandū: corrumpūt quoquo modo.
¶ Ad cuius declarationē est sciendū: ꝙ aliquotiēs cō- 20
tingit: ꝙ quādo quis in officio aliquo de predictis iu-
ratis poniť vel vt seruiat in domo: vl' vt maneria sicut
ballivi: vel vt res alias: sicut prepositi: vel vt nemora
et feras: sicut forestarij ⁊ hmōi custodiant: de quibus
T. ij. 6. vel recte populū taxent ⁊ puniāt ⁊ bona obli-
gant ⁊ colligant: cogitāt hoc fideliter facere: fidemqꝫ ⁊
iuramentū in oībus seruare. ¶ Sed diabolo suadē-
te alij ab eis petunt illa que eoꝝ tradita sunt custodie:
que sine fidei vel iuramenti fractione dare nō possunt.
Quia non sunt ibi positi: vt datores: sed vt custodes:
vel ab illis etiam qui taxare vel punire deberent: petēt:
qđ concedere non possunt: ⁊ vtrosqꝫ tam custodes ꝙ̄
istos iudices: seu superiores literis muneribus vel fe-
stis ⁊ conuiuijs datis inducunt: hoc enim apud mul-
tos inoleuit: vt tales pascant ⁊ multum magnum eis
faciant ad hoc vt dent vel faciant vel dimittant: non
factū qđ non deberēt: vel facere vel dimittere: ⁊ nō est
dubiū: quin vtrique tam inducentes ꝙ̄ inducti: periu-
rij culpam incurrāt: quia dicit decretū Pij pape. xxij.

q. v. qui compulsus: qui compulsus a domino sciens
periurat: vterqꝫ sunt periuri ꝛ dominus ꝛ miles: do-
minus: qꝛ precepit: miles: qꝛ dominū plusqꝫ animā di-
lexit: hec ibi. Istud decretū pro tanto est ad propositū:
quia sicut iste est in culpa: qꝛ occasione dāni dat: ꝛ per-
iurij compellendo. Ita omnes predicti qui suo modo
compellunt ꝛ inducūt: vel damni quomodo occa-
sione dant: qꝛ qui occasionē damni dat: culpa interue-
niente damnū dare videt̃: sicut expresse habet̃ li. v. de-
cretaliū ti. xxxvj. de iniurijs ꝛ dāno dato: capitulo vl-
timo: ꝛ oīa mala q̄ ex causa tali data sequunt̃: ei im-
putant̃: sicut patꝫ li. ij. de testib᷒. c. sicut nobis: vbi ha-
bet̃ qꝫ ad periurij ꝛ adulterij penitentiā obligant̃: qui
causam in his delictis dederūt: vbi dicit glosa: ꝙ si ali-
quid imputat̃ alicui ꝙ puniat̃ de aliquo: oīa que se-
quunt̃ ex illo puniant̃: argumentū ꝙ malum p̄cedēs
aggrauat̃ per cōsequens ex illo: hec ibi. Nota exēplū
21 ad hoc. J. ix. 36. ¶ Est etiaꝫ aliud exemplū sensibile ad
hoc Crisostomi super Math. homel. xij. ꝙ tamē ab eo
ponit̃ contra tenentes libros volentib᷒ falsum iurare.
Exempli v̄o intellectus est ꝙ sicut ille culpabilis est:
tam coram deo qꝫ hominib᷒ qui hominem instigat ad
alium occidendū ꝛ forte cutellum in manu sua ad hoc
faciendū ponit: ꝛ rogat vt occidat vel spoliat vel aliud
malum faciat: ita illi qui ea rogat: que sine voti vel fi-
dei vel iuramenti fractione fieri nō possunt ꝛ forte ali-
quid in manu ponit: vel ore: pro quo hoc faciat infor-
mat: etiam ꝙ sine peccato hoc iurare potest: quia asse-
rit se veritatem habere. Illi v̄o qui forte ad comitatū
vel curiam bona venerunt intentione: sic informati et
subornati periurāt: nōne ambo tenent̃ per exempla: et
leges ꝛ rōnes p̄dictas ꝛ p leges. T. ij. 6. Ille qꝛ male
subordinauit ꝛ informauit: ꝛ iste qꝛ subordinatus ni-
mis faciliter credit informationi: quia facta vtriusqꝫ in
malis que faciunt cōmixta sunt. Juxta illud Sapieñ.
xiiij. Omīa cōmixta sunt infidelitas scꝫ informantiū ꝛ
subordinantiū ꝛ periurū ꝛc. Istud predictū Crisosto-
mi exemplū negare non possunt qui forte leges predi-
ctas negarent.
Arti. viij. ¶ Quia v̄o in p̄dictis mentio facta est tam de culpa il-
lorum qui temerarie quotidiana cōmittūt iuramenta
22 vel periuria. Et de his qui cum solēnitate hoc faciunt
et de inducētib᷒ anteqꝫ pena eis infligat̃: oīes singil-
latim audiendi sunt. ¶ Primi dicunt primo ꝙ verum
est qd̄ iurant: ꝛ ponat̃ ꝙ ita sit: tamen forte vanū est: qꝛ
iurandi nulla incumbit necessitas vel vtilitas. Et dei
preceptū nō solum prohibet iuramentū falsum vel mē-
dax Exo. xx. sed etiā vanū: dicens: nō assumes nomen
dei tui inuanum. ¶ Iterum dicunt ꝙ mala consuetu-
do me iurare facit ex improuiso: quibus dupliciter re-
spondet̃. ¶ Primo ꝙ si scirent: ꝙ fur cōsuetus esset ad
veniendū ad cistam illoꝝ vt inde pecunias tolleret vl̄
ad stabulū vt animalia raperet: vel breuiter quodcūqꝫ
damnū corporale de cōsuetudine eis cōtingerent: cito
et studiose illi damno em[illegible]arent cistam melius firman-
do ꝛ custodiēdo ne denariū amitterēt: ꝛ nesciūt os me-
lius claudere ne animā amittant. ¶ Secundo patet ꝙ
responsio illoꝝ plus eos culpabiles ꝛ damnabiles red-
dit: qꝛ si coram iudice terreno de furto irretiti: respōde-
rēt ꝙ ita ad talia essent assueti ꝙ dimittere nō possent:
seipsos damnarēt: sic in ꝓposito. Ergo sub talib᷒ excu-
sationibus: iura: toni ne assuescat os tuum Eccli. xxiij.
Quia plus est contra qꝫ pro: plusqꝫ obest qꝫ prosit: qꝛ
23 consuetudo in malis: malum aggrauat. ¶ Alij se excu-
sant passione vel tedio: sicut quidā quorū mala est cō-
suetudo in aliquib᷒ mundi partibus ꝙ quasi pro oīi
tedio: qd̄ sentiunt deum vel matrem suam vel sanctos
blasphemant vel eis abrenunciāt: dicentes gallice Je
reney dieu ꝛc. Iniusticiā deo attribuūt: qui eos graua-
ri permittit. Sed tales dum a deo manu percutiunt̃:
pede male affectionis vel vilipensionis eū repercutiūt
sed quia nimis alte pugnant: peiorem partem qui hu-
iusmodi est in fine habebit: quia addidit super omnia
p̄ccata sua blasphemiā Job. xxxiiij. ¶ Illorum v̄o q̄ 24
ad librum ponunt̃ pro iuramento faciendo: vel qui fi-
de interposita fidelitatē in seruiendo vel custodiendo
vel iudicando ꝓmittunt. ¶ Alij v̄o se excusant: ꝙ illi
quibus sic astricti sunt eis stipendiū nō soluūt: ꝛ ideo
bona illorum furant̃: hoc nō est aliud nisi malum pro
malo reddere. Et sicut ipsi domini infidelitate: ita isti
serui furto ꝛ fidefractione ad infernū vadunt. ¶ Alij
dicunt ꝙ oportet eos pro amicis facere. Quib᷒ respon-
detur: primo ꝙ maior amicitia est veritas: ꝛ ꝙ optim᷒
amicus est deus: cui in hoc inimicant̃: cuius tamē ami-
citia illoꝝ amicitijs deficientibus durabit si prius cō-
paret̃. ¶ Secūdo ꝙ male fit alteri amicus: qui sibiipsi
fit inimicus: quia q̄ sibi nequā est: cui bon᷒ erit. ¶ Alij
v̄o pro muneribus hoc faciunt: ꝛ turpiter deficiunt in
hoc ꝙ sunt contra illum qui plus dat ꝛ ꝓmittit plus:
sicut patet. D. j. 15. ¶ Alij dicunt ꝙ non audent iura-
ti verum dicere: vel iuramentū tenere: quia forte potē-
tes offenderent: vel quia vicini sui super hoc bona sua
amitterent. Respondet̃ ꝙ plus potentior ꝛ plus timē-
dus est deus: qui potest mittere in gehennā: quando
illi potentes pro quibus periurarūt: eos iuuare nō po-
terunt: ꝛ ꝙ melius est ꝙ vicinus amittat bona exterio-
ra: qꝫ ipsi superiora ꝛ interiora. Sicut ergo potius eli-
geret quis offendere dominuꝫ vel vicinum cuius do-
miniū vel vicinitatē non esset habiturus: nisi per vnū
diem vel breuissimū momentum: qꝫ illos quorū do-
minium ꝛ vicinitatem cogitaret ꝛ affectaret pro suo ha-
bere perpetuo: potiusqꝫ istis secūdis placere niteret̃: ꝛ
specialiter: si isti essent in veritate ꝛ alij in falsitate: ꝛ cū
istis esset lucrum maximū benefacientib᷒ ꝛ placentib᷒
et pena maxima nō placentibus: ꝛ cum alijs neutrum
vel saltem breuissimū. Illi ergo qui plus istos timue-
rūt trepidauerūt timore: vbi nō erat timor in Ps̄. xiij.
Nota cōtra tales. D. j. 9. ¶ Alij dicūt nō possum᷒ iu- 25
ramenta seruare: officium enī nostrū tale est: ꝙ nullus
in eo fidem seruare potest. Respondet̃ ꝙ hoc cogitare
debuissent anteqꝫ iurassent: vel saltem: quādo hoc expe-
riunt̃ officiū illud dimittant. ¶ Alij dicunt ꝙ falsum
iurare ꝓ vita vel fama hominis ꝯseruanda nō est pec-
catum: qꝛ melius est proximi vitam ꝛ famā ꝛ bona sal-
uare qꝫ damnare. Et quia ille homicida vel latro vel
luxuriosus pro quo periurant pōt se emēdare ꝛ esse bo-
nus homo. Respondet̃ ꝙ non est sic iurandū propter
quatuor rationes. ¶ Primo quia dubium est vtrū fu-
turus sit bonus vel malus: quia sicut ipsi dicūt: ꝙ po-
terit esse bonus: ita respōderi pōt ꝙ poterit esse malus
et hoc sepius visum est: ꝛ ideo magis p̄sumendū est: qꝛ
iuxta regulā iuris in vj. semel malus semꝑ presumit̃
malus. ¶ Secūdo quia certum est ꝙ falsum iurantes
animā suam ꝛ oīa bona de quib᷒ dictū est supra. e. c.
15. amittūt. Et tale certū ꝓpter predictū dubiū ꝓtermitti
re non deberent: imo si predictū dubiū nō esset dubiū:
sed certū esset: adhuc plus animā ꝓpriam qꝫ vitam vel
famam proximi diligere deberent: ꝛ specialiter in casu
in quo s̄m deū ꝛ rationē ꝛ iura vtraqꝫ vel vna illaruꝫ
priuari deberet: qꝛ vna anima melior est qꝫ oīa cor-
pora mūdi. ¶ Tertio qꝛ malos liberando cōmunitati
et toti quādoqꝫ patrie nocet in qua liberati latrocinia

et turpia cōmittūt. ¶ Quarto: quia sic falsum iurātes
et malos liberātes erūt participes omniū malorū que
26 postmodū facient: sicut p3 p hostiē. J.ix.33. ¶ Alij
dicunt nesciuimus: φ falsum fuit qđ iurauimus: Sed
postea bene perpēdimus φ falsū fuit: respōdet φ for
te noluit intelligere vt bene ageret: nec veritatē inqui-
rere nec audire: sed poti⁹ gaudebat se ignorare: τ ideo
auditū veritatē fugiebat: ne veritate cognita: ꝯscientiā
haberet vel se retrahēdo illum ꝑ quo iurare debet: of-
fenderet. Sic ignorās ignorabit. j. Cor. xiij. In nego-
cio eñi ꝑ quo certi essent: φ nisi verū iurarent: vitam
perderēt tpalē: τ oīa q̄ habēt mobilia τ imobilia in-
uite ad iuramentū accederēt: τ si oino accedere oporte-
ret: diligētissime veritatē anteq̄ʒ accederēt inuestigarēt.
Qui ergo nō tantā adhibēt diligentiā de veritate inue-
stiganda τ dicenda: vbi de perditiōe agit anime: sicut
faceret vbi perditio timet corporis: nō excusat. Quia
minus q̄ʒ deberet deū τ aīam diligere comprobat: nec
sufficit φ nesciant esse falsum: qđ iurāt: q2 iuramentū
nunq̄ʒ sciētiā excedere debet: sicut ostēsum est. J.ix.24.
¶ Et si obijciat: φ qūq̄ʒ iurant aliq̄d de quo scientiā
nō habēt: sicut cōpurgatores: q̄ iurant φ credunt com
purgatorē verū iurasse: nō est cōtra: q2 sciūt se hoc opi-
27 nari. ¶ Alij dicūt talis rogauit me: cui bene negare nō
potui: dixit etiā mihi talis: φ verum fuit qđ iurare de-
bui: τ oīe periculū sup se accepit: τ ad oēm penā: τ pe
nitentiā proinde venturā se obligauit. Respondet φ
tibi periuro penitētia τ pena hic a sacerdote: vel in in-
ferno a diabolo imponet. Tu ergo sic oneratus: exone
ra te si potes. Et fm pactū illum oneres: τ si murmura-
ret: cōmemores eum de pacto: τ roga eū: φ pactū tene-
at: τ ꝑ te penitentiā hic: vel penā in inferno ꝑ te portet
et sustineat: sicut tu ꝑ illo periurium vel fidei vel voti
fractionē vel aliud quodcūq̄ʒ turpe cōmisisti vicē er-
go vicino rependat. Et si cogitatio dictat tibi q̄ʒ ista ꝑ
te sustinere noluerit vel nō poterit nec tu talia pro illo
cōmittas: q2 nunq̄ʒ videbat φ aliquos talia ꝑ aliquo
sustinere vellet. Et si vellet: saltē in alio seculo nō pos-
set: in quo vnusquisq̄ʒ onus suū portabit: ad Gal. vj.
Quando sicut vnus ꝑ inductione vel occasione: sic τ
alius pro periurio vel fidei fractione: seu alio delicto
damnabitur. ¶ Alij q̄ñ fidem vel iuramentū prestare
deberent. vel renuunt remissionē petētes: ne vicȝ ad li-
brum ponant: tamen animū sic habent dispositū φ si
accedant: periurabūt: vel forte parati sunt periurare.
Sed alius videns eos velle falsum iurare iuramentū
illorum accipe nō vult: oēs istos reputat decretū periu-
ros. xxij. q. v. c. qui periurare sub his verbis q̄ periurare
paratus est: anteq̄ʒ periuraret: periurus videt: q2 de⁹ nō
ex operibus iudicat: sed ex cogitationibus τ corde: hec ibi.
Nota. V. x. articulo. iiij. Patʒ ergo φ q̄ cū talibus coloribus
ad iuramētū accessit periurās discessit. ij. Esdre. j.
Arti. ix. ¶ Tam multipliciter ꝟo delinquētibus τ in respōsione
deficiētibus multiplex debet pena: que tñ est in gene-
28 rali sub tpali cōprehendit τ eterna. ¶ Temporalis est
duplex. Vna corporalis. Alia spūalis. Corporalis q̄
scilicet periuri in corpore per dei vindictā percutiunt:
Exem̄ et membris. ¶ Sicut legit de Pancracio: qui rome ve
neratur qui intantū periurij vltor est: φ quicūq̄ʒ eccle
siam suā intrat: anteq̄ʒ ad cancellos veniat sup paui-
mentū cadit vñ multi illuc cum iurātibus pergūt vt iu-
ramenti veritatē vel falsitatē discant. De sancto etiam
Exem̄ Audomaro legit: φ qui super eius tumbam periurat
statim diuina vindicta percutit. Vnde quidā ibidem
periurus statim cecus factus fuit: τ tertia die mortu⁹.
Si tales sancti requiescerēt in terra ista: pauci sunt de

istis iuratoribus: qui ad loca illorum accedere auderent.
¶ In qua licet tales sancti nō sint: ꝑ quibus de⁹ statim
vindictā in periuros capiat: certitudinaliter tñ vel ta-
les vindictas hic vel in futuro penas expectent grauio
res: q2 iustum est φ qui oīa membra dei inaniter no-
minādo τ iurādo quantū in eo est: deformat in oībus
membris suis penis deformet vel hic licet forte nō sta-
tim. Sicut patet de illo q̄ cum audiret talia ꝑdicare: re- Exem̄
spondit in corde suo vel ore dicens: nō est breuior ma-
nus illa q̄ʒ frequenter ad iurandū extendi: q̄ʒ alia: que
statim vltione diuina combusta fuisse dicit vel saltem
in morte. ¶ Spūalis ꝟo est duplex. Vna q̄ ante mor- 29
tem puniunt: de qua dicit decretū sic: si quis per capil-
lum dei: vel caput iurauerit: vł alio modo blasphemia
cōtra deū vsus fuerit: si in ecclesia sticeo ordine est: depo
nat: si laicus anathematizat. xxij. q. j. si quis. ¶ Alia in
morte: qua in desperationē cadit. Sicut p3 de illo de q̄ Exem̄
fertur: φ postq̄ʒ multis iuramētis esset assuetus: cū in
extremis langueret: vidit vt sibi videbat dominā pul
cherrimā ad se intrantē: τ paruulū puerū in oībus
membris laceratū: τ plagatū in brachijs suis portantē
que ab illo quesiuit: quale ꝓmeruerit iudiciū: qui tam
tenerū infantulū ita enormiter τ crudeliter vulnerauē
rat: qui respondit: φ turpissima morte dignus fuit: q2
infans viuere nō potuit: post ruinā: illa rñdit: iudiciū
tuū dedisti. Nam ego mater sum christi: hic filius me⁹
est: quē tu iuramētis tuis quantū in te est tam turpiter
tractasti: q̄ desperās statim mortu⁹ fuit. Iuste eñi hic
vel in morte male tractantur qui ita deum deturpant.
Vnde patet: φ gētilis quidā bene respōdit quibusdā Exem̄
loquētibus τ admirātibus q̄re plures essent male tractari
vtpote ceci: claudi: gibbosi: impotētes τ mēdicātes in-
ter christianos: q̄ʒ inter iudeos vel saracenos: q2 in q̄t
ipsi peius tractant deū suū iuramētis: τ alijs peccatis
contra votū qđ in baptismo fecerūt ipm inhonorātes
quos percutiēdo ꝓphetiā implet: qua dicit: ero testis
velox τ maleficis et adulteris et periuris Malach. iij.
Nota. S. xiij. 12. ¶ Qꝫ ꝟo pena eterna sit eis debita: 30
duo ostēdunt scripta τ dicta. Scripta vicȝ exempla in
quibus continet: φ diabolus talē iuratorē τ ad taxillos
lusorē. Cum secū p noctē in forma hoīs lusisset: ad in- Exem̄
fernū viuū portauit: nec debet hoc esse cuiq̄ʒ mirabile:
q2 beatus Grego. in. iiij. li. dialogorum scribit de quodā
puero: de sinu patris a demonibus: ꝓpter iurationis con- Exem̄
suetudinē ad infernū portato. ¶ Dicta etiā ab eis idē
ostēdūt. Nam cū loquela ostēdat de qua terra q̄s sit.
Illi qui loquelā habēt inferni: de inferno se esse oñdūt
licet ad breue tpūs hic extra patriā suā peregrinent: sed
quid cum in verbis suis turpibus: τ iuramētis inho-
norant: loquelā inferni modūq̄ʒ in loquēdo sequunt
dānatorum: de quibus Apoca. xvj. Blasphemauerūt deū
pre doloribus suis. Et antichristi q̄ aperuit os suum in
blasphemia contra deū Apoc. xiij. Qui ergo sic deū inho-
norāt: ostēdūt. Qm̄ de illorum ordine sunt. Nam τ loq̄-
la illorum eos manifestos facit: nec mirandū est φ deus
eos grauiter puniet. Quia ex quo in lege ciuili: tales pe
na digni iudicent. Nam lex dicit sicut patet in auten-
tica: vt nō luxurient ꝯtra naturā Coll. vj. circa mediū
Qꝫ si blasphemie facte cōtra hoīes impune nō relin-
quunt. Multomagis qui ipm deū blasphemat puni-
tur: ex quo et in lege Moysi. Blasphemus iussus sit
lapidari: sicut patet Leuit. xxiiij. Ex quo etiam filius
patrem sagittans hereditate priuat paterna: sicut ostē-
sum est. F. v. 17. φ mirabile si deus iuramētis suis cō-
temnentes τ sagittantes. Sicut p3 de illo iuxta quem Exem̄
sagitta sanguinolēta cecidisse fert: dū turpiter iuraret

in signū: q quantū in eo fuit sic sanguinolentā in deo
illam fecerat et a deo priuant̄ et hereditate celesti pri
uent̄: qui eis hoc promittit Zacharie.v. dicēs. Oīs
iurans similiter iudicabit̄ Glosa.id est. damnabit̄. Et
veniet ad domū furis: et ad domū iurantis in nomine
31 meo: glosa: scilicet vindicta. ¶ Sed dicēt q istam vin
dictam incurrent: nisi se emendauerint q etiam oīa
bona superius nominata. c.c.xv. amittētes: vsq3 se cor
rexerint: rogo illos qui hoc cogitant q simul cum hoc
cogitent q̄3 difficile erit periurij viciū in multis casibꝰ
emendare propter malum effectum inde sequentem.
Per falsa nāq3 iuramēta: quādoq3 vnus terra vel he
reditate vel iurepatronatus priuat̄ et alius illam iniu
ste lucrat̄: vnus ante legitimā etatem ecclesiasticū obti
net beneficiū vel ordinem quia iurant q est etatis legi
time. ¶ Alius simoniace obtinet beneficium: sicut ac
cidit quando aliquis de simonia suspectus: q videlicet
aliquid dederit p beneficio ad quod presentat̄: pro fa
ma purganda coram episcopo citatus: cum cōpurga
toribus suis iurat: q nec dedit nec sciuit aliquē p ipso
dedisse. ¶ Alius qd̄ sibi de iure debitum est amittit: si
cut verbi gratia: quādo coram iudice iurati et onerati
de veritate dicenda de aliquo: vtrum fur sit vel homi
cida vel non: cōtra conscientiā dicunt illum esse fidelē
hominē de quo si veritatem dicerent: dominus iuste
oīa bona illiꝰ occuparet: de quibꝰ per illoꝝ periuriū
priuat̄. ¶ Alij p tales contra deum et rationē matrimo
nialiter copulant̄: quia quando impedimentū contra
eos obijcitur ne simul contrahant: ipsi iurant et pbant
per testes periuros: q nullum est inter eos impedimē
tum. ¶ Alij legitime copulati: et qui simul stare debe
rent per tales testes periuros: qui probant per ꝯtractū
cum alia vel precognitionē seu carnalem copulā cum
aliqua de ꝯsanguineis vxoris sue: a qua vult separari:
diuidunt̄. ¶ Alij per tales periuros in furtis vl' homi
cidijs suis supportant̄: et per illos liberant: multa in
posterū mala cōmittunt: et propter tales ad mala per
petranda audaciores fiunt: de quibus oīꝰbus ipsi re
spondebunt: sicut patet per iura supra. c.c.28. ¶ Cogi
tent ergo quomō predicta mala reformabūt et inueni
re poterunt: quomō periurij periculum euadent: qd̄ si
difficile eis videt̄: primū difficile cogitēt: secundū diffi
cile nāq3 erit: vel forte impossibile eos inducere: vt re
stituant terram vel possessionē per eos amissam: et ab
alio ad eius damnationē occupatam. Nec cogitent q
ille solus qui illam possidet ad restitutionē obliget̄: qꝛ
nisi ipse restituat: ipsi ad restitutionē obligant̄: tam vi
delicet periuri q̄3 inducētes et subordināres. ¶ Sic iterū
cogitēt q̄3 difficile erit q indicat̄ vl' ecclesiasticū būficiū
per eos male possidet: dimittat: circa qd̄ omnē adhibe
re deberent diligentiā quam possunt. Et sic de oībꝰ
alijs malis: que per illos ꝯtingunt: cogitantes inueni
ent: q periurij plaga cum difficultate sanat̄ et per cōse
quens: q cum difficultate periurij euadent penas: vin
dictas et pericula: et cum maxima difficultate ascendet
in montē domini cum illo qui nō accepit in vano ani
mā suam: nec iurauit in dolo ꝓximo suo: in ps̄. xxiij.
Arti.x. ¶ Contra oīa periuria super librum melius vel effi
catius non reputo remediū reuocatiuū q̄3 predictoꝝ
32 periculorū cogitatio contra alia quotidiana et insolita
vel horribilia iuramenta: et vota remedia afferre duo
deberent: proprij videlicet status cogitatio et superioꝝ
disciplina et castigatio. ¶ Primū patet in his qui nobi
les se reputant vel superbi sunt: hi sicut nouitates di
ligunt et inueniūt in toto exteriori apparatu. Ita etiam
in votis et iuramentis. Qui iterū quādo vident nouit
tates scilicet a ribaldis et vilibus personis in vsu habe
ri: illas tanq̄3 nimis cōmunes: et ideo nullius admira
tionis cōtemnunt: sicut patet de cingulis tibiarum et
huiusmodi: ita etiam faciunt de votis et iuramentis.
Vota enī et iuramenta extranea: ab ipsis inuenta: iam
ita cōmunia sunt: q in ore cuiuscunq3 ribaldi et latro
nis quotidie inueniunt̄. Nunc ergo tanq̄3 nullius ꝓ
cij vel raritatis ab eis deseri deberet. Et modus nouꝰ
rarus et admirandus ab eis inueniri deberet: q̄ in ore
nullius male persone inuenit̄ loqui: videlicet sine iura
mentis vel votis. De tali nouo modo loquendi nobi
les gaudere deberēt a christo doceri Osee.iiij. Neq3 iu
raueritis: viuit dominus. ¶ Exemplum vo secūdi re
medij habet̄. Primo in facto Nabuchodonosor q̄ tur
pitur cōtra deum loquētes castigari precepit Dan.iij. 33
dicens: quicūq3 dixerit blasphemiā contra deū dispe
reat etc. Secūdo in facto sancti Ludouici quondā re Exem
gis francoꝝ: qui tales iussit ferro ignito in facie signa
re ad perpetuā rei memoriā: postmodū vo ordinauit
q tales in quodā ligno alto in loco publico ponerent̄:
q lingua eorum scala vocat̄: in qua similis est forma et
passio et qui in regno anglie scandēdo bursas imponi
tur: in regno etiā Cicilie talium lingue scindi iubent̄.
Si principes et dīi moderni: talia nunc vbiq3 terrarū
contra turpiter iurantes: ordinarent citius ipsi q̄3 pre
dicatores corrigerent: quia citius metu penarū sensibi
lium: q̄3 metu penarū eternaliū: quā predicatores cō
minant̄: talia dimitterent. Si vo dicere velint: q taliū
criminū correctio vel punitio ad viros ecclesiasticos:
et non ad eos pertinet: hanc responsionē reprobatā vi
deant. ff.iij.28. Et in decretali li.v.ti.vj. de iudeis. c. in
nōnullis: vbi scribit̄ q iudei christum blasphemātes
per principes grauiter sunt puniendi: de quo in cle. c.
vnico. c.ti. ¶ Ex quo sequit̄: q potius vt videt̄ a suis
culparum maculas abstergere debeat quibus plus te
netur: qui audierit vocem iurantis Leuit̄.v. Nolen
tium vo talia corrigere: nec contra talia crimina reme
dia adhibere opportuna quāta sit peruersitas multis
ostenditur exemplis.
¶ Si enī peruersus reputat̄ seruus: qui iniurias non Arti.xj.
vindicat domini sui: peior videt̄ qui iniurias nō vin
dicat dei sui: et si ꝯ iniurias ꝓprias remedia sciūt adhi 34
bere: quare talia non adhibent ꝯtra iniurias deo illa
tas. ¶ Tali consideratione motus quidā miles fertur Exem
magnum ciuē percussisse parisiensem turpiter iurantē
de quo cum apud regem esset accusatus et citatus: re
spondit q ideo hoc fecit: quia vilificauit deum suum.
Tu inquit domine mi rex: nō reputasses ministrū tibi
fidelem qui non vindicasset grauem iniuriā vobis fa
ctam: imo ꝯtra talem iratus esses: vindicantē vo plus
diligeres: quare ergo contra me irasceris: quia dei vin
dicaui iniuriā non vultis q deo honor adhibeat̄: quē
vobis adhiberi velletis a ministro vestro. Item si fili
os et filias et familiā curialitatē docent qualiter videli
cet se reuerēter ad oēs habebunt homines ad quos
si incurialiter se habuerint: illos acriter reprehendunt
et corrigunt: que peruersitas est illos non informare:
quomō curialiter et reuerenter se habebunt in his que
ad deum et sanctos suos pertinent illorum nomina ir
reuerenter nominādo vel quare non puniunt contra
rium facientes. ¶ Item si filij magnā irreuerentiā pa
tri illatam nō grauiter ferant: vel nō corrigant ꝓ posse
sed de tali cōtumelia rideant peruersi iudicant̄: immo
potius dicerent̄ nō esse filij: ita in proposito. ¶ Item 35
si pater irascit̄ contra inhonorantē vel honorantē filiū
sicut patet per historiā que habetur in tertia parte spe

tali historialis de Amphilochio episcopo Iconie:qui
imperatorẽ Theodosiũ reprehendit de hoc ꝙ permi-
Exẽ sit arrianos hereticos in terris suis:quo correctionem
dissimulante: accidit semel predictũ episcopũ ad curiã
venire imperatoris: et patrem Theodosium videlicet
imperatorẽ et filium suum Archadiũ simul inuenire.
Episcopo vero patrẽ salutãte ⁊ nõ filium: quesiuit im-
perator quare filiũ suũ non reuereret. Cui episcopus re-
uerẽtia que tibi exhibet fit ⁊ filio tuo. Cui imperator:
sic reuerentia que filio meo fit:mihi fit. Cui episcopus
quare nõ irasceris contra non honorantes filium dei:
sicut irasceris contra nõ honorantes filium tuũ. Im-
perator tali victus rõne arrianos de imperio ⁊ regno
et dominio suo expulit:tale moderni christiani princi-
pes deberent iudiciũ inferre blasphemie Jude.j.

J.xiij. IVsticie. Primo ostendit
descriptio. Secũdo diuisio. Tertio differentia
inter iusticiã diuinã ⁊ mundanã seu interveram ⁊ ap-
parentẽ. Quarto qualiter vera iusticia haberi debeat.
Quinto talis possessionis ostendit vtilitas. Sexto ra-
ritas. Septimo iusticie ostendent impedimẽta. Octa-
uo iniusticie periculũ. Nono ostendet ꝙ iusticia que
malos punit: charitatẽ non excludit. Decimo ꝙ ma-
gnum meritum includit.

Arti.j. ¶ Quantum ad primũ iusticie descriptio dupliciter attẽ-
ditur: vel quantum ad picturam: vel quantum ad scripturã.
1 ¶ Quantum ad picturã dicitur: ꝙ antiqui qui virtutum
imagines sibi describi ⁊ pingi voluerunt: vt efficacius
eis imprimerent: tam vise quam audite iusticiam formare
solebant: ad modum imaginis hominis monoculi: vel
aliqualiter oculum claudentis ⁊ manci. Ratio autem
huius formationis hec erat: viderunt ex vna parte: ꝙ
actus iusticie est distorta rectificare viderũt: ex alia par
te ꝙ qui vult tortuositatẽ in re deprehẽdere ⁊ illã recti-
ficare: vnum oculum sinistrum videlicet claudit: sicut
patet de volente rectificare sagittam: ⁊ virtus visiua:
magis vnita conditionẽ rei vise certius ostendat: qua
visa si defectum in illa inuenerit: manu illum rectifi-
cat: ista de causa iusticie clauserũt oculum: vt tota intẽ-
tio iusticie ⁊ iusticie locum tenentis: sic ad negociũ de
quo agitur: applicetur: vt exclusis ab oculis eius qui-
buscunque iusticie impedimentis: solam equitatẽ rei de q̄
agitur videat: vt de illo verificet illud Ps.x. Justus
dominus iusticias dilexit: equitatẽ vidit vultus eius.
Non dicit pecuniã vidit vultus eius: vel amicitiã vel
quodcunque tale: sed solam equitatẽ. Hoc enim iusto con-
2 uenit iudici: ⁊ his qui iudicem informant. Si vero ali-
quid viderit in re illa contra equitatẽ: cũ manu, id est,
effectu illam rectificet gibbositatem: ⁊ ad equitatẽ de-
ducet. Et sicut videns maculã in facie propria illã ter-
git: ita in anima aliena: ne videat plus faciẽ quam animã
proximi diligere contra ordinem charitatis. Ad hoc enim
iusticie locum obtinent: quod est contra multos: qui mul
ta in visitationibus ⁊ alijs querelis audire ⁊ videre vo-
lunt: sed omnia differunt ⁊ dissimulant vbi lucrum nõ
imminet pecuniarũ. Macani vero ideo iusticiã descri-
pserunt: quia intellexerunt ꝙ multi qui iusticiã facere
tenentur vna manu eleuata: ⁊ lingua minant: ꝙ con-
tra omnes malos iuste ⁊ rigide procedere volunt: sed
postmodũ cum eadem manu vel alia munera recipiũt
et iusticiã peruertunt: sicut patet de duobus filijs Sa-
muelis.j.Reg.viij. de quibus dicit: ꝙ acceperũt mu-
nera: ⁊ peruerterũt iudicium. Sic illi in quorum manibus
iniquitates sunt dextera eorum repleta est muneribus.
Antiqui ergo sapientes: volentes ꝙ iudices vna ma-
nu leuata iurarent vel pmitterẽt se iusticiã facturos: ⁊
alia manu munera nõ reciperent vt iusticiã euerterent
ab imagine iusticie vnam amputauerunt manũ: illam
videlicet qua munera recipere solent: qui iusticie iam
mortue sunt executores: ⁊ aliam solam ei dederũt ma-
num: cum qua iusticiã facerent de q̄ in Ps.xlvij. Justi
cia plena est dextera tua. ¶ De tali iusticie executore vel 3
procuratore qui oculũ habet clausum: ne discernat in-
ter potentẽ ⁊ pauperem: inter pulchrũ ⁊ deformem: q̄
manum nõ habet: qua munera recipiat qui ingredit
sine macula: ⁊ operat iusticiã in Ps.xiiij. dici potest il-
lud Esa.xj. Non secundum visionẽ oculorũ iudicabit: neque
secundum auditũ auriũ arguet: sed iudicabit in iusticia pau-
peres. Et hac de causa quidã phibuit pictorem de quo Exẽ
fertur: ꝙ videns hanc imaginẽ pulcherrimã hoc exce-
pto: ꝙ nõ habuit manũ ⁊ oculum cum esset pictor cau-
tus: voluit ei dedisse manũ ⁊ oculum: nesciens causam
quare sic facta esset. Nõ facies inquit alius: quia si ma
nũ ei dederis: latro: si oculũ: adulter erit. Unde versus.
Si manus affuerit predo: si lumina scortũ. Fiet si neu-
trũ: virgo perennis erit. Et sicut dixit christus Math.
xviij. bonum est ad vitam intrare cum vno oculo: quam
duos oculos habẽtem mitti in gehennã ignis. ¶ Sed
heu aliud omnino est iudicium de iusticia in pariete:
aliud de iusticia in opere: quia in pariete est ceca ⁊ man-
ca quantum ad ea que equitatem et iudicium peruertere
possent. Et tantũmodo videns ⁊ potẽs ad ea que vel
corrigenda sunt: vel que equitatis sunt ⁊ rationis. In
opere vero omnino econuerso: quia oculos ad terrena lu-
cra habent apertos: ⁊ dextera eorum repleta est mune-
ribus. Quantum vero ad ea que dei sunt vel equitatis: ocu-
los habẽtes clausos veraciter dicere possunt istud Sa
pien.v. Justicie lumen nõ luxit nobis: quia oculos ad
illud aperire noluerũt. Nota de hac materia. J.ix.11.
¶ Quantum vero ad scripturam iusticie descriptio habe-
tur: tam in lege ciuili: quam in lege diuina. In lege namque ci
uili habet institutis de iusticia et iure li.j.§.j. circa prin-
cipium in his verbis. Justicia est constans ⁊ perpetua
voluntas ius suũ vnicuique tribuens. Cuius tria sunt
precepta: honeste viuere: alterum nõ ledere: ius suum
vnicuique tribuere. ¶ In lege vero diuina descriptio eius
habetur Sapien.j. vbi dicitur ꝙ iusticia est perpetua
est et immortalis.
¶ Ex quibus descriptionibus simul cõparatis: patet ꝙ in Arti.ij.
verbis ad iusticiã pertinẽtibus: satis concordant lex mun-
di: ⁊ dei: sed in operibus magna inter illas ostendit diffe- 4
rentia in articulo.iiij. ¶ Justicie vero diuisio partim col
ligi põt ex verbis beati Aug.xiij. de trinitate.c.xxviij.
vbi ait: ꝙ duo pertinẽt ad iudiciariã potestatẽ: potẽtia
scilicet et iusticia inter q̄ talis ordo esse debet: ꝙ potẽtia seq
debet iusticiã: nõ preire partim ex verbis Aristotelis.v.
ethicorum. vbi iusticiã diuidit cõmutatiuã ⁊ distributiuã.
Horum q̄ sententiã in breuibus cõstringẽdo: patet iusticiã esse
triplicẽ: iudicatiuã: cõmutatiuã ⁊ distributiuã. ¶ Pri-
ma consistit in iudicijs faciẽdis. ¶ Secũda consistit in emptio-
nibus ⁊ vẽditionibus: in mutationibus ⁊ satisfactionibus: in pe
nitẽtijs ⁊ remissionibus ⁊ ceteris emẽdis faciẽdis ⁊ contracti
bus: vbi dat certũ pro certo: tantũ pro tãto: denarius bo-
ni pro denariato: certa emẽda pro certa culpa ⁊ sic de alijs.
¶ Tertia consistit in honorum exhibitione: in amorum accepta
tionibus: ⁊ donorum largitionibus. ¶ Prima equalitatẽ solũ-
modo respicit causarũ. Secũda valorẽ respicit rerum.
Tertia proportionẽ attendit personarũ. ¶ Prima cin- 5
gulo comparat: quia sicut cingulũ corporis medium
tenet locum inter partem corporis superiorẽ ⁊ inferio-
rẽ: equaliterque diuidit: ita iusticia iudicis: de q̄ Esa.xj.

Erit iusticia cingulum. Equaliter enī diuidere ⁊ iudi-
care deberet inter superiorē et inferiorem: inter diuitē
et pauperē: sine personarū acceptione. Sed heu non-
nullorū iudiciaria potestas in ista proprietate cinguli
non sequit conditionē: sed in vna alia que in cingulo
inuenitur: ꝙ videlicet ad ponderosiorē inclinat partē.
Quia sicut videmus: ꝙ cingulum plus inclinat ⁊ in-
curuatur ad illam partem: in qua bursa pendet ponde-
rosa: quia bursa cum denariorꝫ pōdere illud ad se tra-
hit. Ita potestas inquirendi vel iudicandi iusticiā ad-
uocatorū iudicium ⁊ iuratorū ⁊ omniū similiū: vt cō-
muniter plus inclinat ad bursam ponderosiorē: intm̄
ꝙ si iusticia nulla clare ex parte illa videat: clientem ta-
men confortant: bonum ei promittētes cause exitum:
plus in defectu testium ⁊ probationis vel alijs defecti-
bus alterius partis: ꝙ̄ in iusticia proprie partis de bo-
no. id est. optato exitu confidentiā habentes: qui veri-
tatem dei in iusticia detinent Rom̄. j. dum per suas in-
iusticias veritatem partis aduerse impediunt. Nota. A.
6 xiiij. 4. ¶ Secūda vero. id est. cōmutatiua mensure cui-
cunqꝫ comparatur: quia sicut mensura equalitatem ⁊
medium facit et ostendit inter partes mensuratas: ita
hec iusticia equalitatem facere et ostendere debet inter
partes ementes ⁊ vendentes: inter delinquentes et re-
media opponentes: ⁊ quouismodo contrahētes: ita ꝙ
in omnibus talibus cōditio respiciatur rerum ⁊ culpa-
rum: quia sicut in rebus mensurandis necesse est regu-
la ⁊ preceptum a deo datum Leuit. xix. Statera inquit
iusta ⁊ equa sint pondera: ita in punitionibus ⁊ medici-
nis anime: sicut etiā patet in medicinis corporis: quia
sicut statera dolosa: abominatio est apud deū Prouer.
xj. ita qui iustificat impiū: et qui condemnat iustum:
vterqꝫ abominabilis est apud deum Prouerb. xvij.
¶ Tertia vero iusticia. id est. distributiua: centro compa-
ratur ⁊ assimilatur: quia in medio circuli continetur.
7 ¶ Quia sicut a centro ad circūferentiā maiorem maior
et longior protendit linea. Ad minorem vero minor: ita
a iusticia distributiua: que est quasi centrum medium
tenens: quia virtus est habitus electiuus imediate con-
sistens: prout sapiēs determinabit sm̄ Philosophū. ij.
ethicorꝫ. Amoris vel largitionis ⁊ donatiōis linea pro-
ducta ad illum qui in virtutibꝫ ⁊ bonitate maioris est
ambitus: ceteris paribus maior esse debet. Quia cum
honor sit premiuꝫ virtutis sm̄ ph̄m virtuosiori maior
debet honor. ¶ Et sicut a centro ad omnē circūferen-
tie partē linea produci potest: ita ⁊ iusticia ad om̄ia iusti-
cie p̄cepta vel exhibitiones extendi debet: quia hec p̄-
cipit honeste viuere: neminē ledere: ius suum vnicuiqꝫ
tribuere: institutā de iusticia: propter qd̄ dicit philoso-
phus. v. ethicorꝫ. Ꝙꝫ iusticia est preclarissima virtutūꝫ
et vna de quatuor cardinalibꝫ: que primo precipit ho-
neste viuere: quo ad seipm̄. Et hoc p̄ceptū primo extē-
ditur ad iusticie procuratores. id est. qui ad faciendam
iusticiam locum tenent. Secūdo ad om̄es. Ad primos
extendit vt qd̄ alijs iuste faciendū imponūt: ipsi opere
compleant: hoc enī honestū videt: quia teste Vrbano
Turpe est doctori ꝙ culpa redarguit ipsuꝫ: ⁊ teste euā-
gelista. Cepit Jesus facere ⁊ docere. ¶ Exēplū ad hoc
Exm̄ scribit Tullius li. vj. de carindio tirro: qui propter sedi-
tionum pericula ordinationē fecerat: ꝙ qui contioneꝫ
intrans: ferrum secū portaret eodē perimeret. Ipse vero
postmodū de longinquo veniēs: ⁊ subito contionem
intrans cum ferro cuꝫ de hoc cōmemoratus esset in se-
ipso tenuit ꝙ alijs tenenduꝫ ordinauerat. Sic diligite
iusticiā qui iudicatis terram Sapiē. j. sic patere legem
8 quam ipse tuleris Seneca. Nota. L. iij. 7. ¶ Et nō so-
lum ipsi leges et iusticias quas in extraneis obseruari
volunt: obseruent: sed etiaꝫ suos propinquissimos ⁊ cha- Exm̄
rissimos illas seruare faciant: Exemplo Traiani impe-
ratoris de quo scribit: ꝙ tantā in suis iusticiā exercuit:
ꝙ filium proprium ad seruiendū eidem vidue tradidit Exm̄
quia filius suus indiscrete equitando: vidue filiū im-
potentē pro matris seruitio fecerat. ¶ Et nō solum sic in
seipsis: vel suis familiaribꝫ: leges suas obseruare debe-
rent: sed qn̄qꝫ propter suorꝫ ministrorꝫ defectum: vel pro-
pter causas ⁊ querelas diuersas de causis deuolutas:
ipsiqꝫ qn̄qꝫ inter alios iudicare deberēt: pauperū qꝫ co-
gnoscere causas. Exemplū ad hoc in factis sancti Lu-
douici. D. xij. 4. et i gestis Traiani imperatoris. ¶ In
quibꝫ continet ꝙ ad bellum cum exercitu pergens: vi- Exm̄
duam quandā obuiam habuit qui eum pro iusticia sua
in causa facienda interpellauit. Cui ille promisit: ꝙ in re-
ditu ei iusticiā faceret. Cui illa: quid si nō redieris: tūc
inquit successor meꝰ tibi iusticiā faciet. Cui illa: tu nūc
mihi debitor es: ⁊ nō successor tuꝰ: si ergo iusticiā mihi
nō feceris fraudē mihi facis ⁊ peccas: de quo factū suc-
cessoris tui te nō liberabit: qꝛ facta tua tibi valebūt: vel
nocebunt: ⁊ facta sua ei nocebunt vel valebūt: ⁊ nō ti-
bi: qꝛ iusticia iusti sup eum erit: ⁊ impietas impij sup
eum erit Ezech. xviij. Qui sic cōclusus ei iusticiā fecit:
propter hec ⁊ alia iusticie opera: beatus Grego. postmo-
dum pro illo orasse legitur ad salutē: qui se nunc propter
talia iusticie opera in celis coronatū videns dicere pōt
illud. ij. Thimō. iiij. Reposita est mihi corona iusticie.
Nota de iudice cuius caput Londonijs in fundamē-
tum ecclesie sancti Pauli inuentū fuit ⁊c. Nota. L. iij.
8. et. P. x. 2. Horꝫ ergo exemplo si vere vtiqꝫ iusticiaꝫ
loquimini: recte iudicate in Ps̄. lviij. ¶ Sed heu non- 9
nulli moderni iusticie aduocati: ⁊ iudices vt dicant: de
iusticia loquunt legesqꝫ cōdūt: quas nec in seipsis nec
in proximis nec in extraneis aliqd̄ eis dantibꝫ obseruāt:
quorꝫ periculū patet Ezech. v. Cōtempsit inquit iudi-
cia vt plus esset impia ꝙ̄ gentes ⁊ p̄cepta mea vltra ꝙ̄
terre que in circuitu eius sunt: ⁊ iuxta iudicia gentiuꝫ
nō estis operati: sicut p dicta patet exempla. Ideo hec
dicit dn̄s: patres comedent filios: ⁊ filij patres: tertia
pars peste ⁊ fame: ⁊ tertia pars gladio morietur. Nota
de hac materia. T. v. 4. ꝙ vicꝫ tales vindicte propter pec-
cata cōtingunt. ¶ Secūdo hoc iuris preceptū honeste
videlicet viuere: quo ad se ⁊ ad om̄es extēdit: vt vide-
licet gulose ⁊ luxuriose viuēdo brutorꝫ nō sequant cō-
ditiones: ne fiant sicut equus ⁊ mulus qbꝫ nō est intel-
lectus ⁊c. in Ps̄. xxxj. Qui enī sic viuit istud iusticie p̄-
ceptū trāsgredit: qd̄ sic ostēdit: ille q̄ brutalitē ⁊ sibiipsi
dānose viuit: nec honeste: nec iuste viuit. Nō honeste:
patet: qꝛ comparatꝰ est iumētis: nec iuste: qꝛ sibi dampnū
infert. Sed gulose ⁊ luxuriose viuētes brutaliter ⁊ si-
biipsis dānose viuūt: qꝛ dānificāt ⁊ corpus ⁊ aiaꝫ: hoc
enī ꝙ̄tum ad gulā ostēsum est. G. v. 3. 20. Ꝙꝫtum vero
ad luxuriā idē ostēdet infra loco suo ꝫ ⁊c. Hoc g̃ iusti-
cie p̄ceptū iplēdo sobrie ⁊ iuste ⁊ pie viuamꝰ Titū. ij.
¶ Secūdo p̄cipit alterū nō ledere: ꝙ̄tuꝫ ad proximū in 10
quo prohibet ne proximꝰ in bonis ledat exterioribꝫ: p ra-
pinā: furtū: vsurā: vel consimili modo: nec in corpe ipm̄
verberādo vel occidēdo vel in fama ipsi detrahēdo vl'
obloquēdo: vel in aia ipm̄ ad peccatū ducendo. Sed sic
inter oēs sta i iusticia ⁊ timore Ecci. ij. vt dicere possis
cū Paulo sm̄ iusticiā q̄ est ex lege conuersatꝰ fuꝫ sine q̄re- 11
la Phil'. iij. ¶ Tertio p̄cipit ius suū cuiqꝫ tribuꝫ superio-
ribꝫ obediētiā ⁊ reuerētiā: paribꝫ amicitiā: inferioribꝫ
gubernationē: indigētibꝫ elemosynā: mortuis oronē.
¶ Primū vero licet omnibus superioribꝫ sit debitū: precipue

et excellēter deo: vt scz ei exhibeat̄ credulitas in corde:
reuerentia in ore: obedientia in opere: sit dn̄o deo nr̄o
iusticia Bar.j. Sic seruiam⁹ illi in sanctitate ꝛ iusticia
coram ipso oībus diebus nostris Luc.j. ¶ Quō aūt
secundū est iusticie debitū: natura ipa docet. Quid eīn
in natura iustius ꝙ ꝙ memb:ū iuuet membrū eiusdē
corporis: ita quid iustius esse pōt: ꝙ̄ ꝙ viuū membrū
christi ꝛ ecclesie adiuuet consilium dando: quo indiget
mutuādo: inimicū diligēdo: qꝛ nisi abūdauerit vestra
iusticia plusꝙ̄ scribarum ꝛc. Math.v. Et iniurias re-
mittēdo ostēdant mēbra vestra arma iusticie dn̄o Ro
ma.vj. Quō aūt tertiū iusticie debitū sit: natura docet
corporꝫ celestiū que suo motu inferiora mouet ꝛ guber
nat. Nisi ergo hoc faciat rōnalis creatura, id est, homo
multū vituperādus est: qꝛ cū iusticiā dei cognouissent
nō sicut deū glorificauerūt Rom.j. ¶ Ad quartū vō
alliciat merces viri iusti: sicut allicit mercatorē spes lucri
sic nos spes de qua in Ps.cxj. Dispersit dedit paupe-
ribus: iusticia eius manet in seculū seculi. ¶ Quintuꝫ
vō docet Hiere.xxij. facite inqt iudiciū ꝛ iusticiā libe
rate vi oppressum. Sic enim decet nos implere omnē
iusticiam Math.iij.

Arti.iij. ¶ Omnē iusticiā dico: ꝙ̄ natura ꝛ nomine iusticia est.
Pro quo est aduertendū: ꝙ magna est differētia inter
12 veram iusticiā ꝛ falsam: ꝙ̄ in vsu a multis habet̄: ꝛ so-
lo nomine iusticia nuncupat̄. ¶ Prima vō inter has
differētia est: ꝙ vera dei iusticia solū delinquentē eter-
naliter punit: dicens: ꝙ filius nō portabit iniqtatē pa-
tris: nec ecōuerso: sed vnusquisꝙ̄ in iniusticia quā ope
rat⁹ est: moriet̄ Ezech.xviij. Falsa vō iusticia: qn̄ꝙ̄ vbi
nullū est delictū: ꝑ facto: ꝙ in se delictū nō est: sꝫ iustū
illud nō facientē punit. Qn̄ꝙ̄ vō ꝑ delicto vnius: ali⁹
punit̄: ꝙ̄ circa h̄ nihil delinquit: verbi gr̄a. Judex ꝛ p̄la
tus ecclesiasticus: vel dn̄s tp̄alis: qn̄ꝙ̄ iuste aliū verē-
do vel eius homines iuste puniēdo: ip̄m offendit: de ꝙ̄
tn̄ offendi nō deberet. Sic ergo a malicia ꝓpria: poti⁹
ꝙ̄ alieno facto ꝓuocatus: vel precipit scz: dicens: fecit
ipse istud cōtra me: vel non vult illud facere ꝑ me qđ
peto: precipio vobis: ꝙ nullus de suis hominibꝫ vel
bestijs intret dominiū nostrū: quin male tractent̄ vel
arestentur vel si tale non habeat dominiū: in quo non
posset talia facere: aliorꝫ dominorꝫ ꝓcurat ballinos: vt
ipsi talia ꝯtra ip̄m cōmittāt: ip̄m qꝫ quantū pn̄t verēt.
Postmodū vō pauges ꝛ pauperū animalia vsꝙ̄ forte
ad mortē incarcerati: ꝑ facto ꝙ dn̄s illorꝫ iuste ꝛ discre
te: vel ponamus iniuste ꝛ indiscrete fecit: ꝛ qn̄ de emē-
da ꝛ cōcordia tractat̄: nullā de damno eis illato repor
tāt emendā: qꝛ nihil eis iniuriā patiētibꝫ tribuit̄. Sed
si aliqua emenda fieri debeat: totum fit dn̄is: qui nihil
amiserūt: ꝛ sic patet: ꝙ quicqd delirant reges plectunt̄
achiui: qꝛ iniurias vl' a dn̄is vel ꝑ dn̄is semꝑ sustinēt:
et cuꝫ illis lucra nō participāt: ꝙ̄ ideo potius vindicta
ꝙ̄ iusticia nuncupat̄: vel qꝛ iniuste fit: vel qꝛ eis fit: qui-
bus fieri nō deberet. Si eīn dn̄i mutuo se expugnātes
et odiū inter se habētes mutuo seip̄os excoriarēt: min⁹
curandū esset: sꝫ ꝙ subditi sic affligunt̄: dolendum est.
Sed heu perit iustus ꝛ nō est qui recogitet Esa.lvij.
13 ¶ Secunda differētia est: qꝛ vera iusticia dat̄: ꝛ fit sine
remunerādo: sine puniēdo ꝑ meritis: qꝛ teste Ps.lxj.
reddit vnicuiꝙ̄ iuxta opa sua: ille scz ꝙ̄ dicit. Ego iusti
cias iudicabo: in Ps.lxxiiij. Malos scz opprimendo: ꝛ
iustos exaltādo. ¶ Sed apud falsos falsorūꝙ̄ curias:
oīs iusticia ꝛ iniusticia fit ꝑ muneribꝫ vel alijs causis
illicitis. In curijs nāꝙ̄ illis: nullus pōt aliqđ expedi-
re nisi citrauerit: cui⁹ causa est: qꝛ vident̄ in domibꝫ vel
cordibꝫ suis clausam ꝛ seratā hēre iusticiā: ad cui⁹ aperi-
tionē alia clauis non est nisi pecunia: ꝛ nisi illa afferat̄
clamis iusticiā relinquis in terris Amos.v. Si vō ista
clauis assistit ꝛ cantauerit potius large ꝙ̄ alte: ꝛ caute
poti⁹ ꝙ̄ caste dedero: ꝙ nullo tp̄e de curijs illorꝫ exclu
dit̄: value ei aperiunt̄: sicut patꝫ. J.ix.15. cantatur ꝙ̄ ei
nō bn̄dictus ꝙ̄ venit in noīe dn̄i: sicut anniqtus specia
liter in curijs virorꝫ ꝛ p̄latorꝫ ecclesiasticorꝫ cantari so-
lebat: sed bn̄dictus ꝙ̄ venit in noīe nūmi. Et quicquid
fecerit siue bonū siue malū qualescūꝙ̄ insuꝑ cōditio-
nes habeat malas reputatuꝫ est ei ad iusticiā Jaco.ij.
sicut ptꝫ. M.xiiij.11. ¶ Contra iustū vō ꝙ̄ nō venit in
nomine nummi: dicūt corde: vel ore: vel vtroꝙ̄ illud
Sapiē.ij. Venite opprimamus iustū: qm̄ cōtrari⁹ est
operibꝫ nr̄is. ¶ Mūdi nāꝙ̄ potentes ꝛ patrie ductos 14
res ꝙ̄ falsos supportant ꝛ iustū opprimūt: omnē homi-
nē eis cōtrariū reputāt ꝙ̄ eis in malis suis nō ꝯdescen
dit: vel ꝙ̄ eis nihil dat vel eis subijci ab eisꝙ̄ duci non
vult. Et cōtra tales multas cogitant cogitatiōes ꝛ ma
licias quō illos opprimere possint. ¶ Itaꝙ̄ ex p̄dictis
patet: ꝙ illud ꝙ aliqua patria facit aperte morti addi-
ctos: vendendo: precium manifeste accipiēdo hoc falsi
homines faciūt occulte p̄ciū dignorꝫ morꝫ occulte reci-
piendo: nisi ꝙ isti peius faciūt: qꝛ illi dignos morꝫ: pre
cio aperte recepto liberant sine periurio. Isti vō nō so
lum mortis reos periurio liberant: sed etiā iustos ven-
dūt ꝛ opprimūt ꝛ vite dignos morti adiudicāt: ꝛ tanꝙ̄
iniustos iudicāt dicētes malū bonū ꝛ bonū malū: qui
iusticiā iusti auferunt ab eo Esa.v. Nota M.xiiij.16.
Item nota penam eis debitā. P.ij.34. et. P.iiij.25.
¶ Auferunt inquit vel aperte ꝛ cum fortitudine: sicut
hi ꝙ̄ in parentū vel diuitiarū vel naturaliū virtū vel
malorꝫ hominū auxilio: plusꝙ̄ in iusticia cōfidentes:
ꝙ̄cꝙ̄d eis nō placet ꝯ eos iustū putāt: illudꝙ̄ ꝓterue et 15
potēter vindicāt: dicētes ꝛ obijciētes ꝯ factū illorꝫ rn̄-
dētes illud Sapiē.ij. Sit aūt fortitudo lex iusticie: vl' oc-
culte eis insidiando: qn̄ vicꝫ aperte eis nocere nō pn̄t:
nūc amicos ꝛ alios quos credūt eis nocere posse ꝯtra
illos ꝓuocāt vt ꝙ ꝑ seipsos facere nō pn̄t: ꝑ alios fiat
et male lucranniū qđ nō pn̄t facere vno modo: vel fal-
tē alio mō ꝓsternat̄. Et iusticia iusti nō liberabit eum
scz de manibꝫ eorꝫ Ezech.xxxiij. ¶ Tertia differētia est 16
in h̄ ꝙ vera iusticia est recta: iuxta illud Ps.xviij. Ju-
sticie dn̄i recte vieꝙ̄ iustorꝫ recte sunt. Juxta illud Sa
pien̄.x. Justū deduxit dn̄s ꝑ vias rectas: ꝛ clare: sicut
ptꝫ. A.xix.1. ¶ Sed falsa iusticia est curua ꝛ inclinata
vieꝙ̄ illorꝫ tenebre ꝛ lubricū ī Ps.xxxiiij. vtriusꝙ̄ cau
sas in exēplis videri pn̄t: in ꝙ̄bꝫ videm⁹ ꝙ illa ꝙ̄ regu-
lant̄ ꝛ informant̄ ad petrā oīno planā vel ad regulam
rectā applicant̄: oīm gibbositate vel cauitate amota re-
ctitudinē tenēt: quā a regula illa acceperūt ꝛ ostendūt
Sed iusticie vere ad petrā christū planissimā applican
tur: de ꝙ̄ j. Corꝫ.x. petra aūt erat christus: ab ip̄o origi-
nant̄ ꝛ formant̄: iō necesse est ꝙ iusticie dn̄i sint recte:
nō habētes gibbositatē: qꝛ nō puniūt hoīes vel remu-
nerāt vltra id qđ iustū est ex merito vel ex gr̄a largito-
ris: sicut ptꝫ Mat.xx. vbi tm̄ ex gr̄a donāns: datū fuit
veniēti ad opus sero: sicut veniēti mane: nec cauitas:
qꝛ nec puniūt vel remunerāt citra dignū: nec imputāt
nō imputandū: nec remittūt nō remittendū: vel decli-
nāt a dextris vel a sinistris: sꝫ i medio stāt ethimologiā
sui noīs tenētes. Dicit̄ eīn iusticia ꝙ̄si iuris stat⁹: ꝙ ei
tūc cōpetit: qn̄ nō declinat ad vnā ptē: vl' aliā: sꝫ oīa fac
vel suffert que in lege precipiunt̄: ꝑ iusticia agonizās
ꝛ vsꝙ̄ ad mortem pro iusticia certans Ecc̄i.iiij. ꝑ iusti
cia inqt agonizare: pro anima tua ꝛ vsꝙ̄ ad mortē cer-
ta ꝑ iusticia ꝛ deus expugnabit ꝛc. ¶ Iterū sicut vides 17

mus τ iam ostēsum est: q illa que regulant naturaq τ
conditionē illarū rerū: post quas formant tenēt τ ostē
dunt in rectitudine: ita a cōtrario sensu necesse erit cō
cedere: q illa que formant: applicant vel protrahunt
post formas curuas vel non rectas: sed tortuosas vel
circulares: nō sint recta: imo si esset aliqd in se rectum:
tū pōt ad vnā partē trahi: τ ad curuū trahi: τ applica
ri q rectitudinē suā amitteret. Ita false mundi iusticie
que noīe solo iusticie vocant vl' in se curue sūt: τ male:
qr pot⁹ vindicte sūt q̄ȝ iusticie: vel in se q̄dē bone sunt
et iuste: sic leges τ iusticie ecclīastice τ iustiniane: q̄ nō
iuē sequētes actoris: τ noīe τ re iuste sunt: τ recte. Sed
qr eas nōnulli ad pecunias τ ad lucra terrena colligē
da totaliter applicāt: sicut ptȝ. A. xij. 38. Et ad denari
os lucrādos eas incuruare student: quantūcūq in se
iuste sint: τ recte: ex tam antiqua cōsuetudine ad vnā
partē incuruare: τ ad denariū colligendū: q̄ nō habet
formā rectam: sed circularē applicate rectitudinē suam
in vsu ab olim perdiderūt. Ipsis malis formatoribus
et legū τ iusticiarū pessimis ɔflatoribꝰ hoc agentibꝰ et
rectā formā in curuā mutantibꝰ: de q̄bus predictū vi
detur Esa. ij. Conflabūt inq̄t gladios suos in vome
res: τ lanceas suas in falces. Et Mich. iiij. Concident
gladios suos in vomeres et hastas suas in ligones.
18 ¶ Quid aliud per gladiū: nisi iudiciū rectū nulli par
cens amico vel inimico intelligere possum⁹: sicut opti
me patet Apocal'. j. vbi iudiciū per tale: ideo intellige
re τ exprimere voluit: dicens: ex ore eius egrediebatur
gladius versatilis scindens supple ex vtraq parte tam
amicos q̄ȝ inimicos: tam potētes q̄ȝ pauperes delin
quētes nec ill' amore: nec alijs timore parcēs. ¶ Quid
vo per lanceā seu hastam rectā melius q̄ȝ iusticia recta
accipit: quia iusticie domini vt predictū est recte sunt.
¶ Quid vo p vomeres τ ligones que sunt instrumen
ta terrenis τ infimis vsibus applicata τ ordinata: nisi
terrenā intentionē lucri scȝ et cōmodi terreni intelligi
mus. ¶ Qd vo per falces que sunt instrumēta curua
metentiū q̄ manu tenent dextera: sed ad q̄d reuera vt
impleat: manus sinistra manipulis. Quid aliud q̄ȝ le
ges vel potestatē vel scientiam lucratiuā vel quascunq
iusticie vicē: statū: vel officiū in manu intelligere possu
mus falsoꝝ hominū cuiuscūq sint status: qr realiter τ
ad lrām: quādo in talibꝰ ponunt officijs seu potestati
bus: vel qū eis de iusticia faciēda sermo fit: vel qū eis
in aliqua causa suggerit: lucrūq eis promittit quasi
messor qui manū ad messem quā maturā videt eleuat
et falcem ad messem applicat manus eleuātes: τ falces
id est. leges multas τ rōnes imaginatas ad ꝓpositū ap
plicare imo violēter trahere nitunt: dicētes: speramus
q bene erit ꝓpter tales τ tales causas: imo quādoq qū
in talibus ponunt officijs: manū eleuāt iurātes q iu
ste faciēt: sed ad q̄d manus istas eleuant τ falces appli
cant: certe ad messes eis datas vel promissas. id est. ad
lucra terrena: in signū cui⁹ sicut messores falces nō pa
rant anteq̄ȝ messes videant vel in proximo sperant vē
turas. Ita ipsi nunq̄ȝ vel raro student: nisi vbi lucra
vidēt vel sperant terrena. Sed qū lucra magna: ꝫ iusti
ciam paruā vident: noctes ducūt: quasi insomnes: li
bros aperiūt: folia multa vertūt: leges reuoluūt: τ cuȝ
socijs ɔferūt τ totū vt falces suas ad messes parēt: qui
bus: qr oīa studia sua τ iusticie τ legū iustarū vsum
potius ad lucrū malū τ ad messes cōuertūt alienas: in
quas falces immittere nō deberent: q̄ȝ ad id qd iustū:
qd sanctū: qd salubre est: cōgrue dicit Amos. vj. Cō
uertistis in amaritudinē iudicium τ fructū iusticie in
absinthiū. In quoꝝ manibꝰ iusticia est: sicut in illoꝝ

qui acceperunt munera τ peruerterūt iudiciū. j. Reg.
viij. Et istis ꝓprie cōuenit auctoritas predicta Amos
iusticiā inquit in terram reliquistis.
¶ Habita vo differētia inter iusticiā veram τ falsam: Arti. iiij.
iusticia falsa sprecta τ vera electa in hoc articulo ostēde
re restat quomō hec haberi τ ostendi debeat. Pro quo 19
est sciendū: q hec haberi debet tripliciter: intētione: lo
cutione τ operatione. ¶ Primo in cordis intētione ad
tria. Primo ad placendū deo qui cor videt: τ intentio
nem: sicut vxor bona affectat pulchrū ornatū: vt place
at marito Thob. xiij. facite iusticiā corā deo: non vt
placeat adultero Math. vj. Attēdite ne iusticiā vestrā
faciatis coram hominibꝰ. ¶ Secūdo ad recte postmo
dum iudicandū: sicut iudex vel quicūq artifex anteq̄ȝ
operet: quomō operari oporteat meditat τ sic solū bea
tus in opere suo erit: sic beatus vir q̄ in sapiētia mora
bitur: τ in iusticia meditabit: τ in sensu cogitabit circū
spectionem dei Ecclesiastici. xiiij. ¶ Tertio ad diligen
dum: sicut scholaris diligit lectionē per quā multa lu
crari sperat. Et quicūq artifex talem diligit artem: sic
sanctus iusticiā Ps. xliiij. dilexisti iusticiā τ odisti ini
quitatem τc̄. ¶ Sed heu opera ista ostendūt q pauci
ad hanc iusticiam quam petunt faciendā intentionem
habēt: quia si pauperes: famelicos et nudos τ mendi
cantes de sanguine suo habeāt: nullū vel paruū reme
dium apponere curant. Si vo aliqua iniuria alicui de
sanguine suo fiat: cuius occasione videt sibi lucrū vel
emendam: vel predam quācunq sibi cōtingere posse:
maxima furia: τ nimijs minarū iactantijs: cōtra iniu
riantes insurgūt. Et quasi propter parentū amorem:
quē fallaciter pretendūt: dicētes: q sanguinē suū con
tempsit toto malignitatis spiritu debachare incipiūt:
plus affectantes: q emenda eis q̄ȝ leso fiat: quibus in
clanculo fiet τ lesus nihil inde pcipiet: sic acta probāt:
q plus lucri ꝓprij intētione q̄ȝ parentū amore iusticiā
illam desiderauerūt quibꝰ totus clamor τ strepitus de
iusticia faciēda tantūmō eis augebit incremēta frugū
iusticie. ij. Coꝝ. ix. ¶ Eandē etiā intentionē ostēdunt
opa sequētia in oībꝰ q̄ officia desiderāt vel dignitates
vel quascūq iudiciarias potestates vel facta in quibꝰ
iusticia aliquo modo exerceri debet ad malefactoꝝ pu
nitionē: q̄ oīes plus burse repletioni q̄ȝ culpe inten
dunt correctiōi. Et ideo illis q̄ corā deo vt p̄dictū est:
iusta intētiōe se ornare deberent a deo q̄ cōtrariū videt
dicit Esa. lxiiij. quasi pānus mēstruate vniuerse iusti
cie vestre. ¶ In ore etiā haberi debet ad tria. Primo ad 20
predicandū in ecclesia sicut aduocatus fidelis vel nūn
cius seu mediator audax: aperte ꝓnūciat iusticiā clien
tis vel dñi sui. Sic annūciaui iusticiā tuā in ecclīa ma
gna in Ps. xxxix. Secūdo ad ostendendū in quacūq
societate: vel in priuata locutiōe vel inq̄sitiōe vbi iusti
cia lingue requirit officiū: nō solum in predicatiōe: sed
in oīu alia collatione: sicut seminator vel bonus pa
terfamilias in multis terris τ locis seminat vt saltē in
aliquo loco crescat: vnde τ hoc dicit si semē defecerit in
terris humidis τ bassis: ꝓpter aquarū abundantiā sal
tem in altis τ siccis aliquē fructū habebim⁹ τ ecōuer
so. Sic seminate vobis in veritate iusticiam Osee. x.
¶ Quia in multis locis: seminatis iusticiā saltē ꝓ aliq
loco erit merces fidelis Prouerb. xj. ¶ Tertio ad pu
gnandū verbis saltē ꝓ iusticia: vt nō solū iusticia p̄di
cet in ecclīa nec doceat in priuata locutiōe ꝫ vt defen
dat euidētissima rōne oīi offensa postposita: qr sicut
milites ꝓ dñi sui iusticia fortit τ pseuerāter dimicātes
a dño illo ꝓmoueri merent: ita beati: q̄ psecutionē pa
tiunt ꝓpt iusticiā: qm̄ ipsoꝝ est regnū celoꝝ Math. v.

¶ Sed heu maximi di sunt om̄es qui dum iusticiā in
terra delinquunt.id est.terrena lucra vel potentiā quę
runt affectiōes: iusticia a longe stetit ⁊ veritas corruit
21 in plateis ⁊ equitas non potuit ingredi Esa.lix. ¶ Ter
tio in ope etiā haberi debet ad tria. ¶ Primo q̄ ad deū
om̄ibus mandatis suis humiliter obediēdo: q2 iustū est
subditū esse deo.ij.Mach.ix. ¶ Secūdo q̄ ad seipm̄ p
penitentiā seipm̄ emēdando: sicut eñ iuste emendā pe
tit ab illo q̄ in eū deliquit: ita iuste emendet ipse qđ cō
tra deum deliquit dicēdo istud Ps̄. cxviij. feci iudiciū
sm̄ confessionē ⁊ iusticiā scz in satisfactione: nō trades
me calūniantibus me scilicet in punitiōe. ¶ Tertio q̄ ad
proximū in beniuolentia ⁊ beneficiorum et elemosynarū
largitione: q2 sicut tempore guerre multos cōducētes
fideles stipēdiarios liberant sua corpis periculo: sic ta
les iusticia sua liberant animas suas Ezech.xiiij.
Arti.v. ¶ Huius aūt iusticie obseruātia: si corde: ore ⁊ ope: vt
predictū est: teneat: magna est vtilitas tam in via q̄z in
22 patria. ¶ In via nanq3 est lorica: in patria gloria. In
via igit̄ lorica dicit̄: q2 sicut lorica quoddā genus ar
morum est corpis in q̄ om̄es anuli concatenant̄ ⁊ mutuo
se tenēt ⁊ tenent̄. Ita iusticia quoddā gen⁹ armorum est
anime: in q̄ om̄es virtutes concatenate sunt ⁊ continē
tur. Quia sm̄ Hieronymū ad demetriadē om̄es vir
tutū species vno iusticie nomine cōtinent̄: cui⁹ auctos
ritatis ratio patz supra.c.c.7. ¶ Et sic ex fractura vni⁹
anuli homini inuaso periculū imminet toti corpori: sic
ex defectu vni⁹ virtutis vel ex cōsciētia nimis lata peri
culū imminet anime: sicut patz.A.xxiiij.5. Necesse est
ergo: q̄ volētes picula euadere oēs necessarias habeāt
virtutes indui lorica iusticie Ephe.vj. Et in isto casu
conditio interioris hominis quo ad armaturā animā
conditionē sequit̄ non solum exterioris hominis: q̄ ad
armaturā corpis sed etiam conditionē totius humane
policie ⁊ societatis. Quia sicut in exterioris hoīs arma
tura est mutua concatenatio: sic etiā in hominū vniuer
sali societate est necessaria mutua supportatio: ⁊ cōmu
nio: ita videlicet q̄ diues: sapiēs: fortis: pauperē: insi
pientē: debilem iuuant: dando: informando: defenden
do: ⁊ ipsi etiam quodāmodo anuli inserti: ipsos etiam
reciproce modis suis iuuent: laborādo: orando ⁊ obe
diendo: ⁊ modis licitis seruiēdo. Et ideo de⁹ mundū
sic ordinauit: vt q̄libet altero indigeret: ⁊ p mutuū ad
iutoriū mutuo se iuuarent: supportarēt ⁊ defenderēt: vt
per mutuā supportationē in exteriori policia mutuam
facerēt amicitiā in anima: vt vidētes quō ad exteriorē
hominē etiā policiā se iuuant ⁊ arment homines mū
di: videāt quō se interi⁹ armabūt milites christi: ⁊ ho
mines militie christiane: sicut dei ministros: per arma
iusticie virtutis dei.ij.Cor.vj. sic induti pro thorace
23 iusticiā Sapieñ.v. sicut ostensuz est.A.xxiij.6. ¶ Se
cūdo ideo est patria gloria dei q2 gloriā illam p iusticiā
quis meret̄ in qua erit primo om̄is beata vita sine mor
te Ezech.xviij. Si custodierit iusticiam: ⁊ fecerit iudi
ciū ⁊c̄. vita viuet ⁊ non morietur. Justū eñ est q̄ q̄ sine
morte culpe finaliter vixit: ⁊ mortu⁹ est sine morte pe
ne eternaliter viuat. ¶ Secūdo om̄is gloria ⁊ volūtas
sine tedio ⁊ confusione vel anxio desiderio. In hoc nāq3
seculo quantūcūq3 hoīes abundēt diuitijs: delicijs: in
cibis ⁊ potibus ⁊ hmōi: semp tñ est aliq̄ anxietas: vel de
fame vel de satietate. Sed regnū dei nō est esca ⁊ pot⁹:
s3 iusticia ⁊ pax ⁊ gaudiū in spū Rom̄.xiiij. ¶ Tertio
om̄is satietas sine defectu Ps̄.xvj. Ego aūt in iusticia
apparebo conspectui tuo: satiabor cū apparuerit gl'ia tua.
¶ Quarto veniēdi securitas ⁊ remanēdi ppetuitas ps̄.
xiiij. Dñe q̄s habitabit i tabernacl'o tuo: aut q̄s reqēscet i

monte sctō tuo q̄ ingredit̄ sine macula: ⁊ opat̄ iusticiā.
Primū ḡ querite regnū dei ⁊ iusticiā ei⁹ ⁊c̄. Mat.vj.
¶ Sed heu hui⁹ virtutis semen cōditionē sequit̄ terre Arti.vj.
in qua seminat̄. In terra nāq3 frigida qualis est ista.s.
anglia: semina preciosa ⁊ cara fructuū sumptuosorū et 24
specierum carorū raro vel nunq3 crescūt sicut ad ocu
lum patet: quantūcūq3 semen illorum ibi diligenter semi
netur: cuius ratio est: quia terrā nō habēt aptam. Sic
quantūcūq3 semē istius preciosissimi fructus iusticie in
terris aliq̄bus qui corda habēt frigida in predicationi
bus ⁊ exhortationibus diligētissime seminet̄: raro tamē
crescit calore charitatis deficiente quibus lumē nō luxit
iusticie Sapieñ.v. ¶ Et forsitan sicut ista cōditio mi
norem sequit̄ mundū. id est. hominē: q̄ videlicet vbi
minus calor abundat charitatis minus crescit iusticie
fructus: ita maiorē sequit̄ mundū vt ibi minor vigeat
actus iusticie: ibi minor est calor solis ⁊ vigor planeta
rū. Et hoc in parte didicerūt q̄ mundi ⁊ terrarū et di
uersarū regionū conditiones experti sunt. In illis nāq3
partibus: quia armis predictis iusticie vicz nō armant̄
tur hostibus: quādoq3 debilibus vincunt̄. Quia vero ter
ra illorum charitatis calore deficiente frigida ⁊ inepta
est: semen frumenti cōuertunt in speltam ⁊ fructū iusti
cie in absinthium Amos.vj.
¶ Nec mirū videat̄ q̄ iusticie semen non crescit: quia Arti.vij.
multa habet impedimēta. ¶ Primū nanq3 ⁊ principa
lius iusticie impedimentū est temporaliū diuinarū cupidi 25
tas. Nam sicut teste christo semen verbi dei inter spi
nas crescere nō potuit: q2 spine suffocauerūt illud: ita
nec iusticia bene crescere vel fieri videt̄ vbi regnat cu
pido ⁊ munerū acceptio: que quidā recipiūt per se: qui
dam per suas vxores amicos ⁊ famulos erubescūt ma
nibus proprijs talia recipere ne cupidi ⁊ iniusti repu
tent̄: sed nō erubescūt p manus talia recipere: ⁊ cupidi
et iniusti esse. ¶ Nec p hoc se excusari putent q̄ per se
nō recipiūt. ¶ Primo q2 qui per aliū facit per seipsum
facere videt̄. Iterū q2 si nō haberent recipiēdi volun
tatē: possent eis prohibere: ne talia p vsibus proprijs vel
pro vsibus illorum reciperēt. ¶ Tertio q2 plus videnť: ⁊
cōtra partē a qua accipiūt: ⁊ cōtra iusticiā delinquere:
per alios q̄p p seipsos recipiēdo: contra quā plus gra
uant: quia raro aliquid tali per mediatorē mittit̄: quin
aliquid etiam detur mediatori vt ipse gratiose nunciū
faciat: ⁊ bonū qđ poterit procuret ⁊ loquat̄ cōtra iusti
ciam quā efficacius opprimūt per mediatorē rogati: di
centē: dñe multū fecit p vobis: p cuius vocem ⁊ procu
rationē iniustus consecutus est esse iustus: testimoniū
perhibente muneribus ei⁹ tali procuratore Hebre.xj.
¶ Secundū iusticie impedimentū est timor quādoq3 26
mundanus: quo scilicet quis timet dicendo veritatē:
vel faciēdo iusticiā: bona sua amittere: quādoq3 timor
humanus: quo timet in corpe ledi. Taliū eñ timorū
euidentias habent: vel quia potentes ⁊ malitiosi sunt
contra quos veritatē dicere vel iusticiam facere debe
rent vel quia magni ⁊ potentes pro eis scribunt vel ro
gant: vt contra iusticiā faciant: sicut Jesabel scripsit li
teras ad maiores natu.iij.Reg.xxj. vt iniquū facerēt
iudicium: Naboth occidendo ⁊ exheredando. Sicut
ergo illa Jesabel lr̄as prouocauit et obtinuit regis ad
maiores natu pro falso iudicio faciendo. Ita frequen
ter contingit q̄ volentes iusticiā obtinere literas pro
curant vt obtineāt magnorum ⁊ maiores natu.id est.pa
trie doctores ⁊ duodenarios p quos aliqui quandoq3
ad mortē iniuste iudicant̄: aliq̄ exheredant̄: alij idictā
tur: alij incarcerant̄: p lr̄as vicz cancellariorum diaboli.
Alij propter tales lr̄as ⁊ timores peccāt luxuriādo: adul

terando: verberando: furando: occidendo: ꝛ nõ corri
gunt nec citant cũ magis sint culpabiles: ꝙ paupes.
Sed ꝑpter timorẽ: quẽ de eis: ꝛ eoꝝ cõplicib⁹ ꝛ mali
cijs habent: q̇ citare vel iustas correctiões de eis facere
27 deberent eos libere ad infernũ ire pmittũt. ¶ Sed oẽs
isti trepidauerũt timore vbi nõ fuit timor: illoꝝ ꝙ ve
cordiã mulier ostẽdit Susanna Dan. xiij. que potius
elegit in man⁹ incidere hominũ: ꝙ derelinquere legẽ
dei. id est. mori ꝙ peccare. Et ideo ab vtroqꝫ eam deus
ꝑseruauit. Si vero aliud elegisset a neutro finaliter ꝑser
uata fuisset: ita deus eligẽtes pot⁹ hoies offendere ꝙ
deũ ab vtroqꝫ eos frequẽter ꝑseruat: q: sepe ꝯtingit ꝙ
illi quos offendere veritatẽ dicẽdo: vel iusticiã faciẽdo
timent eos postmodũ: ꝑpter veritatẽ ꝛ mansuetudinẽ
et iusticiã in Ps. xliiij. plus diligũt ipso hoc ordinante
deo: q̇ nõ deserit sperãtes in se: q̇ ecõuerso in hoibus
ꝯfidentes: q̇ potius deũ ꝙ hoies offendere eligũt intiũ
deserit ꝙ simul cũ hoc: ꝙ peccãdo deũ offendũt: simul
etiã hoim offensas incurrũt: intiñ ꝙ ex vna pte vl alia
qñqꝫ ꝓ falsitatib⁹ suis verberant: vel occidunt vl gra
ues sustinẽt iniurias vel sustinere timẽt: q: tales semꝑ
sunt in timore a quib⁹ eos de⁹ ꝑseruaret: si veritatis et
iusticie legẽ tenerẽt. In q̃ iusticia simplicis diriget viã
eius ꝛ in pietate sua corruet impius Prouer. xj. Justi
cia inq̇t simplicis diriget viam ei⁹ ꝛc. saluãs eũ tam in
periculo spũali ꝙ corꝑali: q: iusticia custodit inocẽtis
viam Prouer. xiij. vbi impius vtrũqꝫ incurrit: hoc eñ
quotidie videt ꝙ vicꝫ vbi decem occisi audiunt ꝓ in
iusticijs ꝛ falsitatib⁹ ꝛ exheredationib⁹ suis: sicut falsi
perq̇sitores: q̇ ꝑpter tales acq̇sitiones frequẽter marty
res fiunt diaboli: vix audit vnus occisus vel verbera
tus ꝓ iusticia vel facto iusto vt martyr dꝛũs efficiatur:
q: vix ꝓ iusto qs moriẽt Rom. v. Quia sicut hoïs fide
litas iniusta curia eũ a periculis liberat: ita iusticia re
ctoꝝ liberabit eos. Et sic aues ꝑdales dũ pullis ꝛ ꝑde
insidiant: capiũt: ita in insidijs suis capiunt iniq̇ Pro
28 uerb. xj. ¶ In insidijs inq̇t suis q̇b⁹ bonis vel q̇b⁹ in
ter se mali sibiipsis insidiant: vt mutuo se decipiant ca
piunt: vel hic dũ viuũt a seipsis vel dũ moriunt a dia
bolo: vel ab vtrisqꝫ. ¶ Quõ vero p insidias ꝓprias ꝛ re
Fabula ciprocas qñqꝫ capiunt ꝛ decipiunt: fabule exẽplũ ostẽ
De Vul dit de vulpe ꝛ gallo. Vulpes eñ volẽs gallũ decipe: ꝛ
pe ꝛ gallo ipm cape qñ sic allocuta fert fuisse: si inq̇ dum cantas
oculos clauderes mlto meli⁹ cãtares: essesqꝫ auis gra
tiosissima: ꝙ cũ faceret a vulpe capt⁹ fuit: q̃ ꝛ ideo ocu
los claudere docuit: vt dũ ipm appropinquantẽ nõ vi
deret secrete in illũ insiliret. Alijs vero sup vulpẽ clamã
tib⁹ eo ꝙ gallũ portaret alienũ: docuit illã gallus: ꝙ
rñderet eis ꝙ gallus suus esset: ꝛ iõ a clamore iniusto
cessarent: ipsa vero os aperiẽte ꝛ dicente gallus me⁹ est:
gallus sup domũ volauit de ore suo: q̇ ideo illã loq̇ do
cuit vt fugeret: dũ os aperiret: finaliter de insidijs ad
litigiũ ventũ est in q̇ sibi mutuo maledicebãt. Gallus
eñ dixit vel dixisse potuit si sensum ꝛ loquelã habuis
set: maledict⁹ q̇ suadet alteri oculos claudere: qñ peri
cula iminẽtia videre deberet: vulpes ecõuerso dicẽ po
tuit. Maledict⁹ q̇ suadet alicui loq̇ qñ tacere deberet.
Sic mali mutuo se decipiũt: mltaqꝫ loq̇ ꝛ fieri suadẽt
et rogant: q̇ ad aiarũ pertinẽt deceptionẽ: dũ eñ falsus
hõ falsa suggestione vel maliciosa defensione: vt qñ se
veritate defendere nõ põt ad malicias ꝯuertit: vl quos
cũqꝫ alio velamẽto in his versib⁹ ꝯtento. Timor: odiũ
dilectio: census. Sepe solẽt hoim rectos ꝑuertere sen
sus: de q̇b⁹ dictũ est. J. ix. 17. Munera oculos velare. id
est. sensum ꝑuertere alicui⁹ potẽtis vel cuiuscũqꝫ alte
rius ne veritatẽ videat; ꝛ iusticiã faciat vel iudicet vul
pes gallũ claudere facit oculos. Qñ vero q̇s cecitatẽ ha
bẽs cordis alicui peccãti suadet: ꝙ ꝓ ipso loquat vl scri
bat aduocato: vt ꝓ ipso aduocet vel iuratis vel testib⁹
vt falsum testificent: vt falsum iurẽt vel iudicib⁹ vt fal
sum iudicẽt ꝛ correctionẽ nõ faciãt vt ipe q̇ peccãdo a
vulpe captus est inferni sine punitione vel correctiõe
debita: quã cordis claudẽdo oculos ꝓmeruit: impuni
tus euadat. Gallus vulpi loq̇ suadet qñ ꝛ que loq̇ nõ
deberet: sed qñ ambo in insidijs suis a diabolo capien
tur mutuo vt ꝑdictũ est sibiipsis reciproce maledicent.
sicut pꝫ. A. xxvij. 42. quãdo scꝫ iniusti dispensãt ꝛ si
mul reliquie ipsoꝝ impioꝝ interibũt: in Ps. xxxvj. ꝓ
pter iniusticias ꝛ iniurias ꝛ ꝯtumelias: ꝛ diuersos do
los Eccl. x. Et q: peccauerũt dño iusticie decori Hie
rem. l. ¶ Tertiũ iusticie impedimẽtũ est iniqua lachry 29
mantiũ ꝛ pauperũ miseratio ꝛ compassio. Sicut ver
bi grã: qñqꝫ cõtingit ꝙ iurati de veritate dicenda: vel
onerati de iusticia faciẽda: vident ꝙ si veritatẽ dicerẽt
paup q̇ deliquit amerciaret vel mulctaret: ꝛ cit⁹ ꝑius
riũ eligunt plus pecunie in illo ꝙ animarũ in seipsis
perditioni compatiẽtes ꝯtra dei ꝑceptũ Exo. xxiij. pau
peris in iudicio non misereberis ꝛc. ¶ Qñqꝫ vero suoꝝ
charoꝝ victi lachrymis ꝑiuriũ ꝛ alias cõmittũt iniu
sticias: sub falsa misedie specie. Talem nãqꝫ miscdiam
Ambrosius in li. de officijs iniustã vocat: sicut pꝫ per
decretũ. xxiij. q. iiij. est iniusta miscdia. Et adducit in
testimoniũ decretũ illud legis diuine Deutro. xiij. vbi
preceptũ est de illo q̇ inuitat aliũ ad idolatriã quicũqꝫ
fuerit filius vel amicus vel frater vel vxor: nõ audias
eum: nec parcat ei oculus tuus: nec miserearis: nec oc
cultes eum sed statim interficies sit primo manus tua
sup eum. Huic etiã ꝯcordat lex ciuilis: dicẽs: ꝙ iudex 30
lachrymis nõ debet moueri quoꝝcũqꝫ. ff. de officio ꝑ
sidis. l. obseruãdũ: in digesto vete. li. j. Non ꝗ miserea
ris oibus q̇ operant iniq̇tatẽ: in Ps. lviij. Sed dilige
iusticiã iudiciũ ꝛ equitatẽ Prouerb. j. ¶ Quartũ vero ꝛ
generalissimũ iusticie impedimentũ est oim iudicũ ec
clesiasticoꝝ in his q̇ ad dñi honorẽ ꝛ aiarũ pertinẽt sa
lutẽ: negligẽtia q̃ est nouerca iusticie: sicut patebit in
fra. c. de negligẽtia: ꝛ subditoꝝ oppressor: q: sicut colũ
na putrida vel debilis vel de malo meremio vel incli
nata ꝛ nõ recta sub magno onere opus suppositũ deci
pit ꝛ cadere ꝛ subditos opprimere facit: ꝛ quãto plus
onerat: vel plures sub se ꝯtinet: tanto periculosius ibi
ponit ꝛ stat ꝛ cadit. Ita i ꝓposito: qñ ille q̇ in quocũqꝫ
loco vel officio ꝓ onere iusticie supportãdo qñ colũna
ponit: est vel negligẽs quasi de malo. id est. molli ꝛ nõ
rigido nec duro meremio vel est in se putridus pecca
to: vel debilis in sciẽtia ꝛ sufficiẽtia: vel inclinatus ad
cupiditatẽ totũ onus suppositũ ruit ꝛ subditi vel cor
rectiõis defectu vel scãdali exemplo sub impotenti vel
scandalosa cadunt columna ꝛ sic tam sibiipsis ꝙ alijs
quib⁹ iniuste preesse volũt: iniusticia mortis est acqui
sitio Sapiẽ. j. quia illi qui non custodierũt iusticiam
propter aliquod scꝫ de ꝑdictis impedimẽtis recte iudi
cabunt Sapiẽ. vj. Ab illo qui arguet mundũ de pec
cato ꝛ de iusticia ꝛ de iudicio Joan. xvj.
¶ In quo examine iniusticie apparebit periculũ: que Arti. viij.
duob⁹ modis cõmittit ꝑ excessuꝫ vl defectũ. ¶ Per ex 31
cessuꝫ qñ q̇s sibi vl alijs est nimis rigidus: hñs ꝯsciaꝫ
nimis strictã: ꝛ stricti iuris. Tales eñ iusticiã i crudeli
tatẽ ꝛ fructũ iusticie de q̇ in ꝯsciẽtijs gaudere dẽent cõ
uertũt i ꝯsciarũ amaritudinẽ q̇ oẽs talis existẽtes ꝯdi
tiõis cuidã assistũt fatuo: q̇ audiẽs vt fert dñm suũ ser Exẽm
uis ꝛ ministris suis ꝑcipe: ꝙ i correctõib⁹ iudicijs ꝛ alijs
fact. nõ declinarẽt ad dexterã vel sinistrã: ꝗ directũ te

nent iter voluit vltra domos ꝛ rupes ꝛ mõtes ꝛ omĩa
que directe ante se inuenit transire: ne videret illius p̄s
cepti transgressor: non hui⁹ exemplũ: sed sapientis dos
ctrina tenenda est: que dicit noli esse multũ iustus: ne
obstupescas Eccles. vij. Nota de consimili stulto. L.
32 vij. 14. ¶ Justiciam ṽo defectuosam per diminutionẽ
seu defectũ citra rectũ iusticie punctũ voco iusticiã illã
que ita larga est: ꝙ per munera vl' alias causas effecta:
que secũ manifestam patit iniusticiã: ꝛ hec est periculo
sa. Primo ipsis facientibꝫ. Secũdo ipsis ꝓcurantibꝫ.
Tertio ipsoꝝ sũditis. Quarto ipsoꝝ vxoꝛibꝫ ꝛ liberis
seu heredibꝫ. Quinto toti cõmunitati. ¶ Primũ patet
quia sicut periculũ iuste imminet proditori q̃ a rege et
domino suo stipendio accepto: ꝛ cũ illo ad bellũ vadat
in campo quãdo cũ aduersarijs congredi deberet: dos
mini partẽ dimittit: ꝛ aduersarij partẽ vadit illam ad=
iuuando ꝛ cõtra dominũ suũ pugnando: dño eñ illo
super illũ potestate accepta: tali imminet periculũ pros
ditori: sicut patz. iij. Reg. xx. de Achab q̃ dimisit Bes
nadab virũ dignũ morte q̃ quantũcũqꝫ regale habes
ret dominiũ: sicut illi in vnallia: tamen ei dictũ fuit: qꝛ
dimisisti virũ dignũ morte erit anima tua ꝓ anima il=
lius. Sic illi a deo vitam ꝛ linguam ꝛ scientiã ꝛ bona
nature: fortune ꝛ gratie accipiũt vt partem dei defens
dendo ꝓ iusticia vsqꝫ ad mortem pugnẽt: ipso deo eos
ad hoc hortãte q̃ ait: pro iusticia agro ꝛc. Eccĩ. iiij. Et
vsqꝫ ad mortẽ certa ꝓ iusticia: qꝛ si vitam istam miserã
ꝓ iusticia amittis: ego feliciorẽ tibi dabo. Si ḡ sic a deo
subordinati ꝛ informati: postqꝫ ad locũ venint vbi de
iusticia tractabit: si p̄ce vel p̄cio vel q̃cũqꝫ de cã: iusti=
cie partẽ dimittẽtes: iusticie parti se dederint: qs eos ꝓ=
ditionis culpã ꝛ periculũ incurrisse nõ iudicabit: sicut
patet supra. c. xxxij. ¶ Sed dicent mallem⁹ esse cũ iusti
cia tñ daret stipendiũ: quantũ dat iniusticia: vel si for=
te aliq̃d min⁹ daret: dũ tamẽ aliq̃d daret. Quia ꝛ sic re
Exm spondit q̃dam cũ de tali materia fieret mentio: quomõ
vicꝫ aliq̃ de profanis ꝛ falsis hominibꝫ accipiũt: qñqꝫ
a falsa parte: qñqꝫ ab vtroqꝫ vt statera equaliter libes
ret. Mallem inq̃t sex accipere denarios vt essem cum
iusta parte: q̃ duodecim vt essem cũ falsa: cui alius ad
33 minus preciũ ponis veritatẽ q̃ Judas qꝛ ipse ad tri=
ginta: tu ad sex eam ponis denarios. Et sicut in facto
Jude assimilat: ita ꝛ in periculo ꝛ pena: qꝛ sicut ipse ac
cipiendo pecuniã laqueũ simul accepit: qꝛ ꝛ ad l'ram il
la accepta: cito laqueo se suspendit. Ita isti accipiendo
munera laqueũ accipiũt: quo ligati ad furcas deducũ=
tur ꝛ suspendunt inferni: figura Judi. iij. vbi Eglon
munera simul ꝛ mortẽ accepit ab Aioth: de ipsis ergo
talia recipiẽtibꝫ munera: dici posset qꝺ dicit de homie
qñ periculosum recipit officiũ: ꝙ statum vel vires vel
scientiã ei⁹ excedit: sicut ꝯtingit de illis q̃ fiũt in agnoꝝ
camerarij vel ꝯsiliarij regũ: quibꝫ multi inuidẽt ꝛ ins
Exm sidias parant: de quibꝫ qñqꝫ dicit: hodie accipit mortẽ
suam. Sic nãqꝫ de quodã nuper dicebat: cui⁹ dicti ve
ritatem postmodũ rei probauit euẽtus: ita in ꝓposito:
tales nõ solũ tp̄alem sed ꝛ mortẽ qñqꝫ recipiũt eternã.
Et hoc iustũ videt vt impij q̃ in circuitu post pecuniã
ambulant lucrandũ: sicut: s. e. c. 17. ostẽsum est ad eo=
rũ salutẽ: nõ resurgãt in iudicio. Non inq̃t resurgunt
impij in iudicio. Et ꝙ illi q̃ iusticiã scꝫ ꝓ sola mercede
faciebãt tp̄ali mercede: priuent eterna: qꝛ nec mercedẽ
34 sperauerũt iusticie Sapieñ. ij. ¶ Secũdo si tantũ peri=
culum sit iniustoꝝ ꝛ munera libẽter recipiẽtiũ seq̃ vi=
det: ꝙ oĩno sine periculo nõ sunt q̃ talia eis dant vl' ro
gant vt iniusticiã faciãt sicut in parte ostensum est. J.
iij. 18. Talibꝫ nanqꝫ sp̄ũaliter ꝯtingit: qꝺ qñqꝫ cuidã
latroni corpaliter ꝯtigisse dicit quasi modo qui sequit Exm
ipse obligasse cuidã se dicit diabolo ea cõditione ꝙ sp
ipm i suis necessitatibꝫ iuuaret ꝛ a ꝑiculis ꝛ suspẽdijs
liberaret. Jllo ḡ postmodũ capto: ꝛ ad tribunal iudi=
cis rapto: diabolus ab illo inuitatus: vt pactũ teneret:
statim affuit ne tanqꝫ falsus i pacti' suis ꝛ seruoꝝ suoꝝ
seductor reputaret ꝛ diffamaret. Cũ ṽo a latrone de ni=
mia mora ꝛ ꝑiculo ex mora iminẽte repꝛhẽderet blãde
eũ ꝯfortãs: bonã auri massam i manu sua vt latroni vi
debat posuit: dicens: hec trade iudici: ꝛ dicas ei secre=
tius: ꝙ tibi faciat s̃m ꝙ isti⁹ rei ꝯditio req̃rit: ꝛ statim
eris expeditus: hic ḡ secretius corã iudice ductus instã
ter petiuit: ꝙ ꝓ magno reipublice auantagio iudicẽ se=
cretius alloqui posset. Cui cum iudex aurẽ inclinaret:
illud qꝺ diabolus ei tradiderat in manu iudicis clan=
culo ponens rogauit: ꝙ de illo cogitaret ꝛ ipm expedi=
ret s̃m ꝙ res illa requirebat: iudex ṽo respiciẽs in ma=
nu sua aptã inuenit chordã ꝓ latronis suspẽsione: qua
visa respõdit ꝙ petitioni sue libẽter annueret: ꝛ eũ eas
dem chorda eũ suspẽdi iussit. ¶ Sic sp̄ũaliter munera
dantes iudici: ne ipse iuste iudicet: sed vt eis parcat et
ꝯtra illoꝝ negocia iniuste ꝓcedat vbi credũt diutius in
iusticias suas viuere ꝛ pericula euadere: furcas emũt
inferni: qꝛ cũ illis ꝛ ꝓ illis eternaliter puniẽt: qꝛ dat
ꝓpter violenta iudicia et vt subuerti faciat iusticiaꝫ in
prouincia Eccles. v. Sub talibus nãqꝫ donis latẽt pe=
ricula: sicut patet. A. v. 9. Est ḡ datum qꝺ nõ est vtile
Eccĩ. xx. nec recipiẽti: nec danti. Talia ḡ offerẽtibꝫ ꝯue 35
nienter respõderi posset ab illis quibꝫ offerunt: sicut re
spondit Petrus Simoni mago male pecuniã offerẽti:
pecunia inq̃t tua sit tecũ in ꝑditionẽ. ¶ Et sicut respõ= Exm
disse legit canis latroni q̃ ei panẽ obtulit: ne sup ipm Canis
latraret: dum domũ ꝓ cuius custodia nutriebat spo=
liaret. Cur me priuare cibo cogitat iste cib⁹: nõ rapiet
nox vna mihi bona mille dierũ. Sic respõdere deberet
offerẽti sibi munera: sciens: qm̃ melius est parũ cũ ius=
ticia q̃ multi fructus cum iniq̃tate Prouer. xvj. Se=
cundũ patz. J. xij. 12. et. J. L. ix. 36. ¶ Tertio periculo=
si sunt potestati illoꝝ subiectis ꝛ maxime pauperibꝫ ꝛ
simplicibꝫ: qꝛ ex quo ipse est in se cupidus: ꝛ iniustus ꝛ
dominũ etiã talẽ habet: oportet ꝙ ꝑ multas iniusticias
colligat que dominũ suũ ꝛ seipm satiẽt. Quia ṽo ipsi 36
vt freq̃nter timidi sunt inimicoꝝ quos offendũt timẽ
tes accusationes ꝛ potentũ vindictas: oportet ꝙ illa a
simplicibꝫ: quos nõ timent colligant. Et sic eis accidit Coruus
ꝙ in facto similes sunt cuidam coruo de q̃ quasi hmõi Fabula
fabula ꝯtinet: ꝙ vicꝫ ad ouem debilẽ ꝛ morientẽ venit
volens illã comedere: q̃ aiebat macillenta sum ꝛ mise=
rabilis: nullũ bonuꝫ in me reperies morsum. Vade ḡ
ad oues cuiusdã potẽtis: q̃s in tali reperies loco pin=
guissimas ꝛ ibi famem tuã satia: q̃ r̃ndit fortes sunt et
eas inuadere nec audeo nec superare potero: sed qꝛ tu
resistere nõ potes: ideo superare te tentabo: ꝛ de iterũ
me satiare queram. Sic illi q̃ in officijs diuersis positi
dũ cupidi sunt ꝛ timidi ꝛ cito ditati videant: cuꝫ illas
diuitias a potẽtibꝫ: q̃s inuadere vel ꝯ q̃s iniuriari nõ
audẽt: nõ colligãt: oportet ꝙ ꝯ oues debiles iniusticias
suas exerceãt: q̃s spoliare audẽt: dũqꝫ diuitias cito col=
ligere vident: nihil aliud meli⁹ cogitare poterint: q̃ ꝙ
oues debiles inuaserũt: qꝛ raro i eis simul stãt illa duo
Prouerb. viij. Opes supbe ꝛ iusticia. ¶ Quarto talis 37
iniusticia est ꝑiculosa vxoribꝫ: liberis: amicis ꝛ familie
sicut in pte patz. A. xij. liiij. Jniustoꝝ nãqꝫ filij ꝛ vxores
atqꝫ heredes nõ solũ eternalit: sꝫ etiã tp̄alit male ꝓspe=
rari freq̃nter vident: hereditasqꝫ ꝛ bona sic lucrata ad
extraneos sep⁹ trãsire vident. Nec mirũ si illi ꝓ patris

bus vel antecessoribo puniant: quia in duobus vel in
vno illorum delinquũt. ¶ Primo vel quia participes
sunt in crimine vel cõsentiẽdo: vel in factis illoꝝ com-
placendo vel cooperãdo: sicut ille qui tenet pedem coo-
peraẽ excoriari vel receptando qđ illi male lucrantur.
In quibo casibus facientes ꝛ cõsentiẽtes par pena cõ-
stringet: qꝛ participãtes in crimine eandẽ merenẽ ꝛ in-
currũt sententiam: sicut patet in decretali li.v.ti. de sen-
tentia excõicatiõis. Nuper. Sunt etiam ad hoc leges
ff.iij.zo. lex etiam diuina q̃ dicit Roñ. j. ꝙ digni sunt
morte: nõ solum qui faciũt sed qui cõsentiũt facientibo
nec hoc mirandũ est ꝙ videlicet participãtes in crimi-
ne in legibus puniant. Cum etiam ipsa volũtas quã-
doq; pro facto puniaẽ: sicut patet Codice de episcopis
et clericis lege si quis nõ dicam li. j. Quomõ ergo co-
ram deo actẽ excusabunt: q̃ voluntatẽ habent ꝙ alij per-
iurium vel malam acquisitionẽ vel quãcunq; iniusticiã
faciãt. Cum etiam ab ipsa lege humana volũtas sine
facto siue intentio puniaẽ. Nota etiam ad hoc decre-
tum. xvij. q. iiij. omnes. ¶ Secundo quia tales nunq̃
vel raro restituũt: cum tamẽ ad rerũ et damnorũ obli-
gentur restitutionẽ: sicut patet per versus illos: q̃ alibi
planius exponunẽ. Jussio: consiliũ: consensus: palpo:
recursus. Participans: mutus: nõ obstans: nõ mani-
festans. Propter hec enĩ duo: vel propter vnũ illorum
sepe ꝛ temporaliter eis contingere videẽ: qđ eis deus
promittit Hiere. vj. dicens. Transibũt domus illorũ
ad alteros agri ꝛ vxores pariter et quasi causam hui⁹
vindicte assignat in verbis cito sequentib⁹: dicens. A
minore quippe vsq; ad maiorem omnes auaricie studẽt
et quasi idem replicans Hiere. viij. dicit dabo mulie-
res eorum exteris: ꝛ agros eorũ heredibo alienis: quia
a minimo vsq; ad maximũ omnes auariciam sequunẽ:
a propheta vsq; ad sacerdotem cũcti faciũt mendaciũ.
Et hoc iuste quidem per argumentũ a contrario sen-
su: quia teste scriptura iusticia firmatur solium Pro-
uerb. xvj. Et firmabiẽ iusticia thronus Prouerb. xxv.
Ergo per iniusticiam delebiẽ hereditatis soliũ: ꝛ thro-
nus. Et eternaliter eis cõtingere creditur: qđ deus eis
promittit per prophetam in Psal. xxxvj. dicens: iniu-
sti punienẽ: ꝛ semen impiorũ peribit: ꝛ iterum: iniusti
autem disperibũt: simul reliquie impiorũ interibunt.
Et sic q̃tum ad punitionẽ temporalẽ regnũ a gente in
gentem transfertẽ: propter iniusticiã ꝛ iniurias: et do-
38 los Ecclesiastici. x. ¶ Q̃tum vo ad punitionẽ eternã:
ve qui edificat domũ scilicet iniusticia sequiẽ amicum
suum opprimet ꝛc̃. Hieremi. xxij. ¶ Quinto iniusticia
cuilibet maxime nocet cõmunitati: sicut satis ostẽsum
est. C. iiij. z. cum sequentibo. Cuius causa est: quia la-
trones ꝛ homicide multiplicanẽ: ꝛ boni deprimunẽ: ꝛ
iusticia habitauit in ea: nũc autem homicide Esaie. j.
Ab illis q̃ cum iudeis clamant: nõ hunc sed Barra-
bam q̃ iustificant impiũ pro muneribo: ꝛ iusticiã iusti
auferũt ab eo Esa. v. Hec causa est: quare perit iustus
in iusticia sua: ꝛ impius longo viuit tempore in mali-
cia sua Eccles. vij. in omĩ arte de qua cõmunitas viue-
re deberet: que ideo bene: vt deberet: viuere non potest
quia illi quibo iusticiam facere incũbit: munera acci-
piunt: ꝛ latrones ꝛ homicidas vel etiam in artib⁹ suis
vel pondere ꝛ mensura et in rerum venaliũ qualitate
deficiẽtes nõ puniũt: quos si punirẽt ipsi presidentes
essent paupes ꝛ cõmunitas diues ꝛ pacifica. In signũ
cuius dici potest: ꝙ simul copulanẽ iusticia ꝛ abũdan-
tia: in Psal. lxxj. ꝛ iterũ iusticia ꝛ pax osculate sunt in
Psal. lxxxiiij. Sed heu ecõuerso est: ꝛ sic patet ꝙ in bo-
nis iustoꝝ exultabit ciuitas ꝛ in benedictione iustorũ

exaltabiẽ ciuitas. Et in ore impioꝝ subuerteẽ Prouer.
xj. Et nota ꝙ non dicit in opere impioꝝ: sed in ore ad
denotandũ fortẽ: ꝙ grauius peccant: ꝛ plus ciuitatem
et cõmunitatẽ destruũt: qui ore. id est. periurijs ꝛ pro-
curationibo malos supportant q̃ ipsi mali: quãdo ma-
la illa paruis operabanẽ: quia ipsi sic operando occulte:
et paucis furanẽ. Ipsi vo sic loquẽdo aperte ꝛ mul-
tos malefactores faciunt. Dum ergo iniusti tantũ sic
hũpsis nocent spũaliter: ꝛ subditis ꝛ cõmunitati tem-
poraliter: faciẽdo vic; seipsos miseros spũaliter ꝛ sub-
ditos tpaliter ipsos depauperãdo: quos ecõuerso iusti-
cia bonoꝝ presidentiũ exaltaret: patet ꝙ iusticia eleuat
gentem miseros aũt faciat populos peccatũ Prouer.
xxiiij. Et tpaliter ꝛ spũaliter.
¶ Ex p̃dictis euidẽter eliciẽ ꝙ reos mortis in iudicio Arti. ix.
ad mortẽ cõdemnare ꝛ morti tradere: ꝛ alios etiã q̃s-
39 cũq; delinquẽtes s̃m demerita punire: dilectionẽ ꝛ pri-
mi charitatẽ nõ excludit: sed includit: qꝛ p̃dictis ostẽn-
diẽ exẽplis: ꝛ auctoritatibo ꝙ mali ꝛ iniusti sunt cõmu-
nitati periculosi: sicut ẽ charitati corporis naturalis nõ
repugnat ꝙ sanguis corrupt⁹ minuaẽ ꝛ ꝙ mẽbrũ pu-
tridũ: ex cui⁹ putrefactione periculũ iminet toti corpori
abscindaẽ quãtũcũq; ille sit nobilis vel diues vel ami-
cus in q̃ sanguis ille vel membrum illud inuenitẽ: imo
quãto nobilior vel sanguine vel amicitia magis cõiũ-
ctus est: tanto citius hoc ꝯtra illũ operari: eiq; in hoc co-
operari deberẽt: vt corrupta ꝛ putrida portiõe abiecta
pars residua salua fieret: si etiaz amicũ hĩes freneticũ:
nõ repugnaret dilectiõi: imo signũ esset dilectionis ꝙ
eum ligares: signũ vo odij esset si nullũ illũ ligare per-
mitteres: sed vagari ꝛ seipsas submergere: ꝛ diuersis
periculis se exponere sineres. vñ Aug. Si fraẽ tu⁹ ꝛc̃.
ita in ꝓposito quãtũcũq; quis de nobili genere ꝛ san-
guine vł amicitia vel ꝯsanguinitate ꝓpinquus: dũmõ
ipse sit de illo genere q̃si sanguis corrupt⁹ vel mẽbruz
putridũ: ex cui⁹ luxurijs ꝛ latrocinijs ꝛ malefactis pe-
riculũ iminet cõitati: nõ est ꝯ gen⁹ illud ꝙ ille corrupt⁹
sanguis capitis abscisiõe vel suspẽsione minuaẽ ꝛ mẽ-
brũ illud corruptũ abscindaẽ et freneticus ille ligeẽ et
incarcereẽ qđ est ꝯ multos q̃ dicũt de genere ꝛ sangui-
ne nr̃o est: vel amici ei⁹ sunt amicis nr̃is ꝯiũcti ꝛ affines:
placet: cũ tñ sanguis corrupt⁹ sit: nõ est ꝯ sanguinẽ re-
siduũ ꝙ expellaẽ: imo sicut est ꝓ sanguinis ꝛ toti⁹ cor-
poris sanitate: ꝙ sanguis corrupt⁹ extrahaẽ ita ꝓ toti⁹
generis puritate ꝛ honore: ꝙ malefactores ꝛ latrones
de illo purgenẽ: qꝛ sicut etiã cõiter dr̃: iste maculat totã
parentelã: eiq; verecũdiã facit: nec est ꝯ amicitiã ꝙ ta-
lis ligeẽ ꝛ incarcereẽ: cũ sit spũaliter freneticus. Sed h̃
faciẽdo ꝛ coopando amicitiã ad eũ ostẽdis. ¶ Et mirũ 40
est: ꝙ in teipso iudicas esse sanũ ꝛ bonũ vel infirmũ et
malũ ꝛ nullo mõ ꝓmittendũ: q̃re h̃ nõ iudicas in ge-
nere tuo. Cũ ẽ in teipo iudices sanũ esse: ꝛ cũ hoc etiã
ꝙ ipm male diligas pmitt̃ vulnera dure scrutari: etiã
cũ ferro ignito: si necesse sit: ꝛ de teipso pmitis sangui-
nẽ extrahi ꝛ digitũ infirmũ pñgi ꝛ putridũ amputari
vbi piculũ imminet corpi: ꝛ h̃ sanũ esse dicis ꝛ nõ facẽ
crudele ꝛ malũ reputares: qꝛ in h̃ nõ digitũ: s; venenũ
te odio hĩe ostẽdis: quẽ nisi amputares ꝯ totũ corpus
crudelitatẽ cõmitteres. Sic in ꝓposito parcere ꝓpi san-
guinis nobilitatẽ vel quãcũq; causaz petõn i multorũ
discrimiẽ crudelitas est: hĩc ptz p decretũ qđ hĩ. T. v. 8.
vbi poniẽ exemplũ: quõ sicut ouis morbida gregẽ: ita
petõr ꝓplm inficit. Sicut ẽ nõ sanare ouẽ morbidã ma-
lum est toti gregi: ita nõ punire peccatorẽ est dãnosuz
toti cõmunitati: ꝛ ipsis etiã nõ corrigẽtibo: qꝛ teste Au-
gusti. in speculo clericoꝝ Magl inocẽtes ꝛc̃. Quis q̃

gladiū vindicte reprimit:nō solū cōsentit:ſ; occasionē tribuit delinquendi.xxiij.q.iiij.est iniusta. Auferte ḡ malū ex vobis ipsis.j.Cor.v.Exemplo dei qui nulli parcit:quia iusticia illius in filios.in ps.cij.

Arti.x. ¶ Si aūt iusticia ꝓpter causas lucratiuas vl' quascūq₃ alias hic nō fiat.Criso.pbat:ꝙ mūdus peior est infer

41 no:quia in inferno iusticia fit:in mūdo vo iniusticia. Nec tamē illi:qui in mundo hic iusticiā: ⁊ quantū ad alios et quantū ad se impediūt illam ibi impedire poterūt:ne ab illo fiat qui dicit.Cū accepero temp⁹: ego iusticias iudicabo:in ps.lxxiiij. Si vo iusticia fiat vt fieri deberet:magnū est facientiū meritū: quia iusti in perpetuū viuēt.Sapien.v. Si ergo pugil vel gigas ad pugnandū in duello vel miles in bello etiam vbi mortis imminet periculū:mercede tpali ⁊ ꝓ certa pecunie summa inclinari pōt:quāto magis nos ꝓ mercede eterna:et ꝓ regno quod nobis ꝓmittit Math.v beati qui ꝑsecutionē patiunt ꝓpter iusticiā qm̄ ipsorū est regnū celorū:qm̄ scilicet si ꝑseueranter hic sustineāt et patiunt ipsorū est regnū celorū:si ipsum cōtinue sequant qui iustū deduxit per vias rectas:et ostēdit illi regnū dei Sapien.x. In qua ostēsiōe qd aliud dicere intendit:ꝗ̄ ꝙ si fortiter agas seruans semitas iusticie Prouer.ij.viriliter dimicādo cōtra inimicos iusticie: sicut dn̄i tpales exercitū cōgregant: ⁊ pugnāt ꝓ hereditate tpali:gloriam illius ostēn regni habebis: aliter nō:quia teste sacra scriptura si sequaris iusticiā apprehendes illā Ecclastici.xxvij.Sed si dicāt:vel timeāt: ne forte multa in his iusticie semitis patiant aduersa: audiāt cōtra hoc deū qui iusticiā suadet eos cōfortārē. Esa.lxiij.Ego inquit qui loquor iusticiā:et ꝓpugnator sum ad saluandū.Sed heu statim post sequit torcular calcaui solus:et de gētibus nō est vir mecū: nec in iusticie labore nec leticie erit.Et iuste quidē vt sicut in via sp̄reuerūt iusticiā tuā: ita tu in gloria sp̄reuisti omnes discedentes a iusticijs.in psal.cxviij.

LAborantium. Primo

ostendet differētia. Secūdo quales cōditiones requirat labor meritori⁹. Tercio sic laborantiū meritū oñdet et premiū Quarto male operātiū seu laborantium ostendent cōditiōes.Quinto stulticia. Sexto pena et periculū. Septimo ꝑdictorū duorū ostendet adinuicē cōparatio:quo ad laborē maiorē vl' minorē:et quo ad felicitatem et infelicitatē.

Arti.j. ¶ Quantū ad primū laborāt quidā bene: ꝗdā male. ¶ Bene laborāt primo cōsciētias suas diligēter scru-

1 tantes ⁊ de peccatis suis dolētes.ps.vj.Laboraui in gemitu meo ⁊c. ¶ Secūdo cōfitētes sic laborant: qui domū vel locū volūt mūdare sordidū.Ps.xxiiij.vide humilitatē meā et laborē meū ⁊ dimitte vniuersa delicta mea. ¶ Tertio satisfactionē ieiunando-orando-elemosynas dando.Ps.cxxvij.labores manuū tuarū mānducabis:sp̄ualiter sicut laborat agricola vt māducet corporaliter. ¶ Quarto in vtilib⁹ studēdis ad hūc laborē nos scriptura accedere hortat:dicens.Ecci.vj. Fili a iuuētute tua excipe doctrinā:⁊ vsq₃ ad canos inuenies sapientiā quasi qui arat ⁊ qui seminat: accede ad illam ⁊ suscipe bonos fructus illius in opere ipsi⁹ exiguū laborabis et cito edes de generationib⁹ illius. ¶ Quinto vtilia cōpilantes ⁊ scribētes: qui more artificū alijs edificant.Ecci.xxiiij.videte ꝙ nō mihi soli laboraui:sed omnib⁹ exquirētib⁹ disciplinā. ¶ Sexto docētes et ꝑdicātes qui more speculatorum clamant Ps.lxviij.Laboraui clamās.ij.Thimo.vlti. Tu vo vigila in omnibus labora:opus fac euangeliste ⁊c.

¶ Septimo quicūq₃ artifex qui in licitis laborare nō 2 cessat.Eccles.iiij. Male laborant. ¶ Primo superb⁹ sicut buffo qui seipsum inflando vsq₃ creperit boui in magnitudine assimilari voluit:quid ergo ꝓdest ꝙ laborāt in ventū Ecci.v. ¶ Secūdo iracūdi sicut frenetici Eccles.x. Labor stultorum affliget eos. ¶ Tertio inuidi sicut gigantes: qui laborabant Iouem de domo sua eijcere:sicut patet. A.xxv.24.Iere.ix. vt agerent inique laborauerūt. ¶ Quarto auari qui conceperūt laborē et pepererūt iniquitatē Esa.lix. Primo nāq₃ anno in banco regis vel alijs scolis consimilib⁹ laborem concipiūt:quomō sc₃ alios vexādo: laborare faciāt.Secūdo anno vel cito post iniquitatem pariūt: multis nocētes:et multa acquirētes.Tertio anno vel cito post moriunt: de his tribus simul in ps.vij.Cōcepit dolorē:et peperit iniquitatē:lacū aperuit scilicet in inferno ⁊c.sub lingua eius labor et dolor in Ps.v. ¶ Quinto luxuriosi p totā noctē laborantes Luce.v. ¶ Sexto gulosi qui plus laborāt circa oris repletionē et corporis impinguationē:ꝗ̄ aīe saluationē.Eccles.vj Omnis labor hoīs sc₃ gulosi in ore eius id est circa repletionē oris illius. ¶ Septimo detractores et iuratores Ps.ix.sub lingua ei⁹ labor et dolor. ¶ Octauo accidiosi:⁊ generaliter oēs peccatores ꝗ teste ps.lxxij. in labore hominū non sunt sed demonū: ideo cum hominib⁹ nō flagellabunt sed cū demonib⁹. Et excepta pena et labore eterno.de quo in ps.xlviij.laborabit in eternū sicut egressus eius nudus de vtero matris sue sic reuertet ⁊ nihil auferet secū de labore suo. Eccles.v.

¶ Ex ꝑdictis ergo patet:ꝙ sunt septem genera hoīm Arti.ij. bene laborantes:et septem male: quorū cōditiones diuerse sunt sicut ⁊ labores. Nā bene laborātiū tres ne- 3 cessarie sunt cōditiones.Bona videlicet intentio diligens executio ⁊ finalis ꝑseuerantia. De prima conditione satis ostensum est.I.v.5. Secundā vo conditionem ⁊ tertiam docent quotidianū experimentum et auctoritas sacre scripture: ⁊ ordinatio diuina. ¶ Primū patet ꝙ sicut oportet incipientē bonā dietā ipsam diligēter exequi:⁊ ꝑseuerare ad hoc ꝙ bonū finem sue imponat peregrinationi. Sicut etiam oportet incipiētem cum armis pugnare:arma et vires diligenter exponere ⁊ bene perseuerare: ad hoc ꝙ victoriam cōtra potētes obtineat inimicos:nec potest in hoc casu equo vel armis parcere:quin illa ictibus exponat vt corp⁹ seruet illesum quātūcūq₃ pulchra illa habeat ⁊ chara: ita sp̄ualiter qui a bona intentione vel a natiuitate in qua homo ad laborē nascit Iob.v.Tanꝗ̄ a mane bonam operationē vel vite sue incipit peregrinationē et inimicorū aggredit expugnationē si vult facere bonā dietā:mane exibit homo ad opus suum ⁊ ad opationē suā vsq₃ ad vesperā sc₃ ꝑseuerāter in ps.ciij. Exēplo illius: qui vsq₃ ad occasum solis laborabat Dan.vj. Nec pōt in isto labore vel pugna sp̄uali corpori parcere quātūcūq₃ charū illud habeat vel pulchrū : quin illud laborib⁹: ⁊ morti si necesse sit exponat ꝓ vera acquirēda gloria. Sicut ergo miles equū suū morti exponit ꝓ vana acquirenda gloria. Sicut ergo miles in casu lucri vel vane glorie:equo nō parcit:sed cum calcaribus vrget ⁊ perditiōi exponit ⁊ specialiter quādo sb largo dn̄o militat:a quo sperat equum habere meliorē ita ⁊c. Sicut ḡ mediū inter peregrinationis vel pugne principiū ⁊ finē est laboriosum:ita necesse est ꝙ mediū vite humane sit vtilib⁹ laborib⁹ plenū vt mediū principio cōformet ⁊ fini vt sicut in angustijs nascimur ⁊ in penis morimur:ita in laborib⁹ viuamus:

vt de vita ꝛ statu cuiuscūq; verificet illud. ps. liiij. La
bor in medio eius inter introitū vicʒ in mūdū ꝛ exitū.
Et hec laborandi diligētia: pseuerantia atq; necessitas
ex dei pcedit ordinatiōe qui sm Criso. voluit oīe ma
lū posse latere sb colore boni. Et oīe bonū voluit esse
sub caligine obscuritatis vt nec bonū sine labore inue-
nias. nec malū sine labore euites. Negligens autē nec
bona inueniat nec mala euitet: ꝛ q̄re sic oīa posuit in
labore: certe vt in oībꝫ re mercedem pstaret.
Ar. iiij. ¶ Cuius auctoritatis finis meritū tangit: ꝛ premiū re
cte laborantiū. Et sic tertiū introducit articulū in quo
4 meritū primo ostendet vtiliter laborantiū ex historia
accepta de collationibꝫ patrum li. vij. Col. ij. que con
tinet q Demon q̄dam qui pter orōnem ꝛ preceptum
Exm̄ Joannis abbatis de corpe obsesso exire noluit aduent-
ente quodā fideli ꝛ laborioso laico exiuit: de q̄ facto ad
mirantes vitā ꝛ actus eius diligēter scrutātes: inuene-
runt q fidelem ꝛ diuturnū laborem orōne ꝛ dei laude
inciperet ꝛ finiret mane ꝛ vespe in ecclīa gr̄as agens:
q etiā decimas fideliter dedit: animalia sub alieno cu-
stodiuit damno: cū vxore quasi cum sorore vixit. Talē
etiam nunc: qui cum p̄dictis conditionibꝫ festa ꝛ om-
nia mandata dei fideliter laborando custodiret q̄s du-
bitaret quin demones expellere ꝛ alia miracula facere
posset si necessitas adesset. Sed timendū est ne fere tan
ta sit: sic laborantiū quanta miracula facientiū pauci-
tas: q2 pter illoꝝ falsitatem ꝛ mandatoꝝ dei fractionē
labores populoꝝ ad nihilū Jere. lj. Due alie historie ad
Exm̄ istud ppositū ex vi. patrū accipiunt. Quarū prima est
de heremita q̄ dū pter laborem quem habuit in que-
rendo sibi aquā cogitaret q domū suam iuxta fontem
collocaret: vidit angelū in forma humana ipm sequen
tem ꝛ oēs passus eiꝰ numerantē vt p singulis mer-
cedē a deo reciperet: quo facto ꝯfortatus cogitauit q po-
5 tius domū ab aq̄ plus elongaret q̄ pximaret. ¶ Hec
historia oēm dubiū remouet: q quis habere posset de
opibus indifferentibꝫ: que sunt circa corpus ppriū alē
dum: ꝛ plem nutriendā: ꝛ curam rei familiaris dispo-
nēdam: verū vicʒ in illis q̄s mereri posset vel non. In
istꝰ enī forsitā q̄s cogitaret q nullā in alio seculo mer-
cedem reciperet: q2 nec ea p mercede in alio seculo videt
facere: q2 in hoc ab alijs opibus differre vident: quia
alia opa tam charitatis spūalis: q corpalis p mercede
fiunt alteriꝰ seculi: hec vo ideo fieri vident: vt in h se-
culo viuat. Sed hoc remouet: non solū predicta histo
ria: q̄ illū heremitam a deo remunerādum ostendit p
laboribꝫ circa naturalis huiꝰ vite sustentationē exhibi
tis. Sed etiā lex. X. j. 16. Et ratio dictat q actus delibe
rati: ꝛ circūstātijs debitis vestiti ꝛ indiuiduati ꝛ ad fi-
nē aliquē intentū ordinati sint meritorij: vel demerito
rij specialr̄ in habente charitatē vt vicʒ meritorij sint
q̄ circūstātias ꝛ fines intēdūt ꝯuenientes ꝛ demeritorij
q̄ hmōi habēt incōuenientes: h actꝰ p̄dicti facti vt opor-
tet: qn̄ oportet: in q̄bꝫ oportet circūstātias habēt debi-
tas intēdētes dei implere ordinationē: q̄ ordināt istam
ad dei honorē ꝛ suā salutē ducere vitā: finē intendunt
debitū g̃ sūt actꝰ meritorij: letet g̃ de labore suo Eccēs
6 v. ¶ Scōa in q̄ d fideli labore viuētis ostēdit. Primū
est de Pafuncio abbate: q̄ supplicauit a deo: vt i vi. pa-
Exm̄ trū legit: vt ei ostēderet cui silis esset: vel cū q̄ mercedē
speraret: ad quē vox veniēs dixit: q silis i merito esset
vni ciuiū nomē eiꝰ exp̄mēdo: cuiꝰ vitā cū abbas scru-
tari fecisset: inuenit q nullū pauperē p posse refutauit
vel ꝯtēpsit ꝯ iustā psonā nō accepit alieni fructꝰ domū
eiꝰ nō intrauerūt: litigantes pacificauit greges sui alie
nos nō leserūt q̄bꝫ cohibere potuit: nō pmisit potētio-
rē inferiorē dep̄mere studuit insup vt neminē cōtrista
ret: huiꝰ aiam in morte ipiꝰ vidit p̄dictꝰ abbas in celū
ab angelꝰ deportari ad ipm q̄ illū de laboribꝫ ad requiē
vocauit: dicēs: venite ad me oēs q̄ laboratis ꝛ onerati
estis ꝛ ego remunerabo vos. Math. x. Et solū vos sic
illi soli in secūda mensa inē religiosos: ꝛ etiā inē secula-
res reficiunt: q̄ in p̄ma mēsa alijs comedentibꝫ labora
bāt: sicut etiā mr̄ filio de labore redeūti: necessaria p̄pa-
rat: ipm cū tps adest prādēdi reficit: filio vagabūdo ꝛ
famulis ociosis cū ribaldis tabernas exercētibꝫ sine p̄-
paratiōe vel refectiōe cū asp̄is v̄bis electis. Ita deꝰ q̄
maternū in h gerit affectū: reddet mercedē laboꝝ sctō-
rū suoꝝ Sap. x. A q̄ vnusq̄sq; ppriā mercedē recipiet
sm ppriū laborē. j. Coꝝ. iij. Ergo ibi laboribꝫ ꝛ labo-
rātibꝫ etiā non ociosis debet merces: ꝛ vexatis q̄es: q2
ammō dicit spūs vt req̄escāt a laboribꝫ suis Apo. xiiij.
Qua q̄ete habita dicē pōt q̄ illā adipiscit illō Eccī. lj.
Modicū laboraui ꝛ inueni mihi multā requiē. Nota
M. iij. 29. ¶ Per tales labores siue spirituales sint si- 7.
ue corpales ad illā requiē puenirūt tā Martha q̄ Ma
ria: q̄ etiā Paulꝰ cuiꝰ manꝰ laborādo ei necessaria mi-
nistrabat: de q̄ dicit Decretū. j. q. ij. sacerdos in fine: q
nolebat in pn̄ti laboris sui fructū h in futuro recipe: p̄
dictis etiā ꝯcordat Decretū. j. q. ij. clerici: dicēs. q stipē
dia scīs laboribꝫ debita sm seruitij sui meritū clerici a
sacerdotibꝫ ꝯsequant: g̃ sm auctoritatē apli p̄missam:
q̄ dicit vnusq̄sq; ppriā mercedē recipiet sm ppriū labo
rē: ꝛ istā auctoritatē canonū: ꝛ sctōꝝ patruʒ ex cōsilio
Agathēsi: q̄ dr sm Seruitij sui meritū: ptʒ q non tm̄
coronat a dō labor cū fructu: h etiā qn̄q; labor sine fru
ctu: q2 qn̄ nō stat in laborāte vel p̄dicante: q̄n tm̄ ꝯseq̄
tur fructū sicut aliꝰ: q2 tm̄ laborat: tāq̄ sicut alius dili-
gentiā ꝛ oīa q̄ req̄runt adhibet: ita q nihil obstat nisi
auditoꝝ vel subditoꝝ malicia tm̄ meritū ꝯsequit ꝛ p̄-
miū sicut aliꝰ q̄ materiā inuenit aptiorē: sicut patet ex
presse p Decretalē li. j. ti. ix. de renūciatiōe. c. nisi cū pri
dem. §. q̄ ppe sub his v̄bis. Quia licet nō sequat sp la-
borē effectꝰ: nihilominꝰ tm̄ ipe est labor meritoriꝰ apō
deū: iuxta qō legit reddet deꝰ mercedē laboꝝ suoꝝ: hec
ibi. Et hortat illa Decretalis quendā archiepm q sub
ditos suos doceat: ipisq; p̄dicet: q2 nō licet oibꝫ psit tm̄
laborꝰ fructū nō amittet. Maloꝝ vo operarioꝝ p̄dictē
ꝯtrarie sunt ꝯditiōis ꝛ q̄tū ad intētionē ꝛ q̄tū ad exe-
cutionē vel pseuerantiam.
¶ Pria q2 illoꝝ deordinata est intētio. Nā ipi laboribꝫ Ar. iiij.
suis q̄bꝫ se exponūt vel intendūt vanā gliam ꝛ seculi
honorē: sicut supbi: q̄ pp̄ hmōi multꝰ se exponūt labo 8
ribꝫ ꝛ piculꝰ in torneamētꝰ hastiludijs ꝛ hmōi vel inten
dunt diuitias sicut cupidi: q̄ terra mariq;: die noctuq;
multꝰ se exponūt laboribꝫ ꝛ piculis: pp̄ diuitias ꝯgre
gādi terrenas vel intēdūt delectatiōes carnales sicut gu
losi ꝛ luxuriosi: q̄ multis expēsis ꝛ laboribꝫ se exponūt
vt suū malū faciāt appetitū. In oibꝫ istis ptʒ q inimi-
cus pcussit p̄micias oīs laboris eoꝝ: in ps. lxxvij. Exe-
cutiōe etiā deficiāt ꝛ pseuerātia q2 non curāt q̄ breuis
sit dies: vel q̄ pua sit opꝰ: nisi q magnū habeant sala-
riū: nec q̄ negligētes in opibꝫ sint alienis ꝛ pigri dū mō
in pprijs sint diligētes: nec q̄ ociosi sint: qn̄ nō vident
ita tm̄ q operosi videant nec quātum inobedientes sint
deo p̄cepta eiꝰ de festꝰ ꝛ alijs frāgēdo ꝛ vana: ꝛ supba
opando: ita tm̄ q hoibꝫ placeāt ꝛ tu ex illis es q̄ fingis
laborē supple talē esse licitū in p̄cepto illiꝰ q̄ scʒ h facere
p̄cipit ꝯ deū. Iterū nō curāt q̄ turpia ꝛ detractoria ꝯ
deū ꝛ proximū ꝛ salutē ppriā loquant: ita q dies trāse-
at ꝛ socij loquant ꝛ rideāt: h qn̄ finalr̄ in inferno sepe
lient: labor labioꝝ ipoꝝ operiet eos: in ps. cxxxix. Et q

laboꝛe tꝑali male transeũt ad laboꝛem eternum: qꝛ am
pliꝰ coꝝ labor ⁊ doloꝛ in ꝑs. xc.
Ar.v. ¶ Hoꝝ ṽo stulticiã in parte exẽpla ostendunt ꝑdicta.
F. j. 24. In parte residua exempla ostendẽt sequentia.
9 Que enĩ maioꝛ esse põt stulticia: q̃ꝫ ꝙ hõ totalr̃ appo-
nat laboꝛẽ diligentiã ⁊ seruitiũ suũ ad placẽdum illis
quibꝰ finaliter placere nõ poterit: sed q̃ finaliter ei ini-
mici erũt vel ad implendũ ⁊ satiandũ illud qd̃ satiari
non põt vel ad colendũ agrũ alienũ: suo dãnose dereli
cto. Sed sic faciunt ꝑdicti tã superbi q̃ꝫ auari atqꝫ deli
tiosi: qꝛ primi mũdo placere nitunt̃: ⁊ mundialibꝰ qui
finalr̃ ei inimicabunt̃: qñ scꝫ ĩ morte ip̃m spoliabũt: q̃
ip̃m ad hoc sequebant̃: sicut diabolꝰ sequit̃ vt aiam ca
piat. Qui g̃ de tali fine talis laboris cõmemoraret ei cõ
grue dicere posset illud Exo. xviij. Stulto laboꝛe ꝯsu
meris: sicut ille q̃ laboꝛat vt vmbiã suã apprehẽdat: q̃
teste scriptura. Ecc̃es. viij. quãto plꝰ laboꝛauerit: tãto
minꝰ inueniet: finalr̃ qñ inueniet ꝙ de illo honoꝛe cir-
ca quẽ tantũ laboꝛabat: minus habebit qñ incipiet cũ
roboꝛe nouissimũ locũ in inferno tenere: vbi q̃ hic in
laboꝛe hoim nõ sunt cũ hoibꝰ nõ flagellabunt̃: ꝫ cũ de
monibꝰ. ¶ Auarus ṽo appetitũ suũ diuitijs ⁊ delitio-
sus delitijs saturare cupiũt insatiabilẽ ⁊ tñ laboꝛe non
cessant: nec satiant̃ oculi eiꝰ. Ecc̃es. iiij. Quos vitupat
scriptura Esa. lv. dicẽs. Quare appenditis argẽtũ nõ
in panibꝰ: et laboꝛẽ vestrũ nõ in saturitate: quasi dice-
ret: quare tam stulti estis ꝙ tãtũ expẽditis et laboꝛatis
circa mũdi vanitatẽ et appetitũ diuitiarũ: et delitiarũ
saturãdum: qui satiari nõ pñt. Et nõ expẽditis nec la-
boꝛatis circa panẽ spiritualẽ: qui animã reficit et in fu
turo ad eternã ducit satietatẽ. In qua satiebar cũ ap-
10 paruerit gloꝛia tua psal. xvj. ¶ Omes isti dũ cũ tot ex
pensis et laboꝛibꝰ agrũ colũt alienũ vel extrinsecũ qui
alienꝰ fuit et erit et colẽti vtilis nõ erit qñ plus illo in-
digebãt suo ꝓprio et intrinseco et intrinsecũ scꝫ coꝛde
seu aie q̃ eis a dõ ad colendũ tradit̃. j Coꝛ. iij. dei inq̃t
agricultura estis: qui ꝓduceret bñ cultꝰ fructꝰ in eter-
nũ duraturos: et omni necessitati vel ituros dãnosissi-
me deserũt de quibꝰ Prouer. xxiiij. Per agrum hoĩs pi
gri et per vineã viri stulti trãsiui. Et ecce totũ repleue-
rũt vrtice. Talis dicere põt admiratiue querẽdo illud
Eccle. iij. Cui laboꝛo tñ scꝫ i exterioꝛibꝰ ⁊ fraudo aiaꝫ
meã bonis scꝫ interioꝛibꝰ. ¶ Talis in fine cũ rerũ ve-
ritatẽ et exitũ inuenerit: dicet illud Ecc̃es. ij. Detestatꝰ
sum omnẽ industriã meam. Et que sub sole studiosis-
sime laboꝛaui. Notate ṽba illa detestabit̃: q̃ sb sole la-
boꝛauit quoꝝ nec opa ip̃a nec finis intentꝰ supra solẽ
sunt qꝛ inueniet se esse de illo qui dicũt Luce. v. ꝑ totã
noctẽ laboꝛantes nihil cepimus.
Ar.vj. ¶ Et non solum talibꝰ periculis ⁊ vindictis feriunt̃ in
moꝛte: sed etiã alijs puniunt̃ vel puniẽdi essent in vita
11 ista tam in rebꝰ q̃ꝫ in coꝛpoꝛe. ¶ In rebꝰ enĩ puniendi
essent vt restituerent q̃ male lucrant̃ sicut qñ nõ fide-
liter ꝓ mercede laboꝛ̃t accepta vel in elemosynas da-
rent q̃ ꝑ vanitatẽ ⁊ ludũ lucrant̃ inhibitũ ⁊ laboꝛẽ si-
cut in toꝛneamẽtꝭ. ¶ In coꝛpe ṽo puniẽdi essent vt nõ
comederẽt q̃ vtiliter non laboꝛãt: qꝛ nõ valent panem
quẽ comedũt: quẽ si comedant in illis amittit̃. Vñ illi
q̃ nõ laboꝛibꝰ speculatiuis vl' practicis laboꝛãt: ⁊ de la-
boꝛibꝰ suis ociosos vel nõ vtilr̃ laboꝛãtes: pascunt: sic
apes hudones nutriũt inutiles: dicere pñt sicut respõ-
disse fert̃ q̃dã q̃rẽti: q̃d tantũ laboꝛabãt: qꝛ omĩ die cũ
q̃nqꝫ panes lucrari opoꝛtebat: q̃rũ vnum comedebat:
aliũ dabat tertiũ reddebat q̃rtũ mutabat q̃ntũ ꝓijcie
bat seu amittebat: ⁊ q̃rẽti q̃d hoc esset: dicta rñdit vnũ
ad lrãm comedo: aliũ pauꝑibꝰ do: tertiũ parẽtibꝰ meis
debilibꝰ ⁊ senibꝰ: reddo: q̃rtũ filijs meis mutuo: q̃ntũ
vxori nice tediose ⁊ non laboꝛãti ꝓijcio ⁊ illũ ꝑdo. Ita
panis ꝑdit̃ quẽ tales mãducãt: si q̃s g̃ non vult opari
nõ manducet. ij. Thessa. iij. ¶ In rebꝰ silr̃ ⁊ aia ⁊ coꝛpe
puniunt̃: qꝛ vt frequẽter oparij ⁊ artifices semel saltẽ
in septimana. i. i die festo inebriant̃: in q̃ facto ⁊ res di-
minuunt̃. Ex q̃ sequit̃: ꝙ ois opariꝰ ebriosus nõ locu
pletabit̃. Eccli. xix. ⁊ aia peccat ⁊ dãnificat̃ ⁊ coꝛpꝰ af-
fligit̃: in quo oñdit̃ quomõ laboꝛ stultoꝝ affliget eos.
Ecclesiastici. x.
¶ Q̃ꝫtũ ergo ad periculũ spũale: nõ est dubiũ q̃n mali Ar.vij.
oparij in maioꝛi sint periculo q̃ꝫ boni: quãtũ etiã ad la
boꝛẽ coꝛpalẽ male laboꝛãtes ꝓ mũdo carne vel diabo- 12
lo: sicut illi q̃ ad diaboli suggestionẽ: ⁊ ira vel inuidia
furta cõmittũt vel homicidia: plꝰ laboꝛãt: pluraqꝫ su
stinẽt ꝓ mũdo carne vel diabolo q̃bꝰ seruiũt pluresqꝫ
in illo seruitio martyres fiũt: sicut ptꝫ. F. j. 24. q̃ꝫ ip̃iqꝫ
laboꝛẽt vel laboꝛare vel sustinere vellẽt: q̃ꝫ etiã multi
boni ꝓ deo laboꝛẽt vel sustineãt: sicut partim ostẽsum
est. A. xxvij. 38. ⁊. C. j. 14. ⁊. T. v. 68. partim ṽo hoc
quotidiana docet experiẽtia in q̃ vix videt̃ q̃ tantũ la-
boꝛet ꝓ eternis diuitijs delicijs ⁊ honoꝛibꝰ: vel etiã tã
ta sustineat ꝓ lucro aie ⁊ vere glie: quãta sustinet ꝓ lu
cro pecunie ⁊ glie trãsitoꝛie. Et vt hoc exẽplo manife-
stius appareat vide oẽs oparios iniq̃tatis vbi sustinẽt
milites christi tot ictꝰ ⁊ pericula in christi militia ꝓ ve
ra glia vel q̃ tot ardua ꝓ aie salute aggrediũt̃: sicut su
stinẽt ⁊ aggrediunt̃ ꝓ vana glia in mũdi militia in toꝛ
neamẽtis ⁊ hastiludijs ꝓ aie ꝑditiõe. Vbi iterũ inue-
niunt̃ q̃ tantũ cogitãt laboꝛãt vel solicitant̃ circa diui-
tias eternas: sicut auari circa diuitias tꝑales vbi appa-
rent: q̃ tantũ laboꝛãt circa victũ ⁊ vestitũ eternũ: sicut
oparij laboꝛãt ꝓ victu ⁊ vestitu coꝛpali vbi sunt q̃ tã-
tũ laboꝛãt ⁊ ꝯcupiscũt cibos aie in eternũ duraturos:
q̃ aiam sine fine nutriũt ⁊ letificãt: sicut gulosi cupiũt
esculẽta ⁊ poculẽta delectabilia q̃rũ delectatio est mo-
mentanea: qꝛ solũ durat dũ ꝑ os ⁊ guttur transit ⁊ fre-
quẽter statim post: ⁊ diu post coꝛpus ⁊ stomachũ toꝛ-
quet. Vbi iteꝝ inueniunt̃ q̃ ita pectꝰ nudarẽt ⁊ pedes
in strictissimis calcijs artarẽt: ⁊ coꝛpꝰ ita diligẽter oꝛna
rent ꝓ amoꝛe dei: sicut faciũt supbi vt suas ⁊ alioꝝ per
dant aias: vel vbi sunt q̃ tãdiu seip̃os in locis obscurꝭ
ꝓ amoꝛe dei incarcerarẽt: sicut faciũt ociosi i lectꝭ suis
oi die ꝓ carne sua male nutriẽda: vel vbi sustineret q̃s
tot penas ⁊ anxietates ⁊ pericula ꝓ amoꝛe dei ⁊ aie sa-
lute: sicut faciũt inuidi ⁊ iracũdi ꝓpter malã suã volũ-
tatẽ ⁊ vt seip̃os vindicẽt. ¶ Postremo vbi visi sunt: q̃
tot expenderũt vel sustinuerũt vel cogitarũt de amoꝛe
dei sicut faciũt luxuriosi de amoꝛe carnali. Nota. M.
xj. 106. Immo si illa q̃ ꝑdicti oparij iniq̃tatis ꝑdictis 13
sustinẽt de causis in ꝯfessione a papa vel q̃cũqꝫ ꝯfesso-
re in remissionẽ eis iniũgerent pctõꝝ oẽs silr̃ se excusa-
rent. Primi minimũ ictũ quẽ sustinẽt ꝓ vanitatibꝰ: nõ
sustinerẽt ꝓ deo ⁊ in pctõꝝ remissionẽ: immo nec tot
ictꝰ sustinerẽt ꝓ aia cũ virga: q̃t ibi sustinẽt cũ gladijs
⁊ fustibꝰ: sed potiꝰ ꝯfessoꝛẽ eos sic verberantẽ: repcute-
rent. Nec auaroꝝ q̃s susciperet penitẽtiã vel etiã agrico
larũ: qꝛ vbi ip̃i frequẽter loca frequẽtãt trãsmarina et
multũ distãtia ꝓ lucro terreno vbi etiã agricole in pa-
ne ⁊ aq̃ cũ exili pulmẽto durissimã ducũt vitã: vix in-
uenit̃ q̃ cũ ꝑmis papã vel ep̃m penitẽtiariũ ad locũ di
stantẽ vel etiã ꝓpinquũ q̃rere velit vt de pctĩs suis ab
illo absoluat̃: de q̃bꝰ circa absolui non põt: imo si caput
intraret ꝙ volũtarie tm̃ ꝑegrinaret̃ vel plꝰ nõ videret̃
ei graue: qd̃ iniũctũ videt̃ grauissimũ: vl' q̃ cũ secũdis
in abstinentia vel laboꝛe paucissimos agere velit dies

ꝓ lucro eterno: nec gulosorū sequunt appetitū in cibo
aie; q2 vbi ipsi ad longinq̄s vadunt ptes ad villas vicꝫ
vel ciuitates: q̄nq3 ad plura miliaria distātia vt inebri
entur vix inueniṫ q̄ tot miliaria vadant vt verbū dei
audiant. ¶ A supbo⁊ etiā penitētia se excusarent: dicē
tes ꝙ ꝓ frigore non possent sic pect⁹ nudare vel pre te
neritudine pedes artare: vel pre sollicitatiōe tā diligen
ter se ornare: vl' cum pigris in lectis tam diu lasciuire.
¶ Ab iracundo⁊ ⁊ inuidio⁊ ⁊ lasciuio⁊ vigilijs quas
pmi ⁊ secūdi habēt ꝓpter cordiū suo⁊ amaritudines
⁊ tertij circa voluptates suas implēdas si eis iniunge
renṫ vt tātū in orationib⁹ vigilarent: se per capitis ex
cusarent debilitatē: intātū ꝙ vbi circa furta homicidia
⁊ voluptates suas noctes ducunt insomnes sine mur
mure ⁊ quiete ⁊ quasi grauamen vix inueniṫ: qui cir
ca orationes per paruum noctis spacium vigilare velit
q̄ ad nocturnas matutinas sine murmure cum tanta
agilitate promptitudine ⁊ leticia surgant ⁊ d̄o seruiant
Exiiij sicut ipsi seruiūt diabolo. ¶ Et hanc quidē miseriā la
mentaṫ quidā sanctus pater in vitaspatrū qui videns
quandā mulierē cum magno nisu tripudiātem vt ho
minib⁹ placeret fleuisse legiṫ dicens: heu nunq̄ tātum
nisus sum placere deo. Eandem lamentatiōis causam
14 multi in seipsis inuenire possent qui non ita feruenter
nituṅṫ bonis operib⁹ deo placere quantū predicti ma
lis opibus ⁊ laborib⁹ nituṅṫ mūdo vel dn̄is terrenis:
⁊ specialiter: quia in hoc multū faciūt ꝯtra rōem. Ra
tio nanq3 dictat ꝙ opariūs fortiter laboret ꝓpter tria:
ꝓpter ꝯductoris p̄sentiam: ⁊ mercedis magnitudinē:
⁊ penarū multiplicitatē ⁊ diuturnitatē si deficiat que
oīa concurrūt in operibus dei: labora ḡ sicut bonus
christi miles. ij. Thimo. ij. ¶ Ad quē q̄dē laborē ⁊ mi
litiā excita teip̄m ꝑ cogitationē ⁊ compationē p̄dicto⁊
malo⁊ opario⁊ cū Augustino dicēte. O inq̄t si posse
m⁹ hoies excitare ⁊ cū eis excitari: vt tales essem⁹ ama
tores vite ꝑmanentis: quales sunt ipsi vite fugientis.
Cui dictū est nauiga ne moriaris ⁊ distulit: vel cui vn
quā dictū est labora ne moriaris: ⁊ piger fuit. Sed le
uia iubet deus: ne in eternū moriamur: sed vt in eternū
15 viuam⁹ ⁊ negligim⁹. Ideo tales labo: abūt in eternū:
in psal'. xlviij. ¶ Et ponaṫ ꝙ non sit timor pene eterne
p̄dictis malis oparijs vel spes mercedis eterne bonis
adhuc quo ad vitam istā non occupati in vtilib⁹ labo
rib⁹ spūalib⁹ vl' corꝑalib⁹ infeliciorē ⁊ miserabiliorem
ducūt vitā in multis q̄ occupati. Primo q2 illi viliori
bus ⁊ crudeliorib⁹ seruiūt dn̄is: ⁊ in viliorib⁹ seruitijs
sicut ostēsum est. S. ij. 37. ¶ Secūdo: quia sicut p̄di
ctū est plus laborāt cū dicta ratio ꝯsonat: q̄ vult: ꝙ il
li plus laborēt in itinere: qui arcuatā vel circularem se
quuṅṫ lineā vel viam: q̄ qui rectā sequuṅṫ. Sed im
pij in circuitu ambulant ab extremis: quia scꝫ post cu
piditates ⁊ vanitates suas exeunt ⁊ ad peccata diuer
sa incurrunṫ. Ideo nō est mirū si cōtritio ⁊ infelicitas
sit in vijs eo⁊: ⁊ labor ⁊ afflictio spūs Eccle. j. ¶ Ter
tio quia nō occupati ad plura a diabolo ⁊ carne ⁊ mū
do ducuṅṫ peccata ⁊ infortunia ⁊ sic habent aīam infe
liciorem. ¶ Quarto: quia etiam q̄tum ad corp⁹ vt fre
quenter min⁹ sunt sani: quia cum q̄si in continuis sint
delitijs ⁊ comessationibus sine delectatiōe ⁊ indigesti
comedunt: sic etiā q̄tum ad corpus miserabilioris sūt
conditiōis. ¶ Quinto: quia vt frequēter de alienis vi
uunt vbi laboriosi ⁊ simplices viuunt de suo: sic sunt
infeliciores q̄tum ad exteriorem substātiam: quia etiā
finis illorum est pena ⁊ labor etern⁹. Et sic patet ꝙ in
omnibus vijs suis sunt in miserijs ⁊ in laborib⁹ plu
rimis. ij. Co⁊. xj.

Laudaṫ deus iust⁹ et pec L. j.
cator. Laudaṫ primo de⁹ tripliciter ꝓpter tria
⁊ a trib⁹ generib⁹ hoīm. ¶ Laudatur enī a iusto corde
ore ⁊ ope. Propter opa creatiōis redēptionis guberna
tionis a secularib⁹ a clericꝭ ⁊ a religiosis: ꝓpter hoc enī
laudate nomen dn̄i: sicut laudaṫ sapiens artifex medi
cus ⁊ largus.
¶ Hec enī triplex laus a trib⁹ p̄dictis generib⁹ hoīm Ar. j.
significata videṫ in leuitico: vbi tria dicuṅṫ fuisse sa
crificio⁊ genera: hostia scꝫ pacifico⁊: oblatio ꝓ peccato j
⁊ holocaustū. ¶ Prima sicut patet ꝑ magistrū in histo
rijs diuidebaṫ in tres partes: vnā accipiebat offerens:
aliam sacerdos: tertiā in laudem dei cremebaṫ. ¶ Se
cunda diuidebaṫ in duas partes quarū vna erat sacer
dotis: alia comburebaṫ in honorem dn̄i. ¶ Tertio to
taliter in laudē dei immolabaṫ: quia holocaustū eo⁊ in
cendiū dicit: quia totū in laudē dei incendebaṫ. ¶ Et
significant tres p̄dictos status in eccl'ia dei qui tripli
citer ⁊ sub triplici differentia deū laudat: non in hoi
oib⁹ ⁊ auib⁹: sicut illi in veteri testamēto: sed in corde
ore ⁊ ope. In his enī trib⁹ immola deo sacrificium lau
dis: in p̄s. xlix. Quia ip̄e dicit sacrificiū laudis honorifi
cabit me: in p̄s. xlix. ¶ Primū enī sacrificium significat
statum hono⁊ layco⁊ ⁊ operario⁊ fideliter de labore
suo viuentiū: q̄ licet deum laudent: tamen q2 sunt ad
multa diuisi ⁊ circa multa solliciti laudi dei minus in
tendere possunt. ¶ Secūdum statū significat honorū
clerico⁊ q̄ magis a seculi occupationib⁹ remoti ⁊ ma
gis diuine laudi intenti: quo⁊ quilibet dicere pōt. Se
pties in die laudē dixi tibi: in p̄s. cxviij. ¶ Tertiū statū
significat ꝑfecto⁊ religioso⁊: qui totaliter ⁊ ꝑseueran
ter vsq3 ad mortē in diuina laude occupanṫ totalit̄: q2
quilibet illo⁊ de oīm corde suo laudant dn̄m: ⁊ dilexit
deum qui fecit illū Eccl. xlvij. ꝑseuerāter: q2 laudabit
vsq3 ad mortē anima mea dn̄m. Eccl. lj. Nota. D. xj. 2
s. ⁊ rōnabiliter: q2 dicit Decretū ꝙ laus est deo ꝓ suis
beneficijs impendenda. xvj. q. j. Reuertimini: circa fi.
Ex quo ḡ totaliter quicq̄d habem⁹ dei est beneficiū et
quotidie ei⁹ semꝑ recipim⁹ beneficia. Iustū est ꝙ tota
liter ꝯtinue ei laus reddaṫ: dicendo: semꝑ laus ei⁹ in
ore meo: in p̄s. xxxiij. A prima ꝯditione deficiūt cor ha
bentes inquinatū turpib⁹ cogitationib⁹ vel ira ⁊ inui
dia excecatū: vel qui man⁹ habent sanguine plenas vl'
os pollutū: q2 sicut non decet os porci pulchrū pomū:
vel p̄ciosum iocale: nec etiā est dulcis cant⁹ in ore asini
ita non speciosa laus in ore petōm̄ Eccl. xv. Item non
mortui laudabūt te dn̄e: in p̄s. cxiij. Tales reprehēdit
sanctusspūs: dicēs: quare tu enarras iusticias meas: in
p̄s. xlix. ¶ A secunda deficiūt: qui primo anno quo or
dinanṫ vel religionē intrāt vel in q̄dragesima sunt an
geli. Secūdo hoies. Tertio demones qui more iudeo
rū primo deū laudabant: de quib⁹ dicit Luce. xix. Ce
perunt omnes turbe descendentium laudare dn̄m voce
magna quem cito postea crucifixerūt. In talib⁹ verifi
caṫ illō Iob. xx. Laus impij breuis: sic p̄tꝫ. P. vij. 45.
¶ Secundo laudaṫ iust⁹ ⁊ sanct⁹ a iustis ⁊ hoc specia Ar. ij.
liter post mortē sicut dux post victoriā. Sed quia ante
mortē deficere pōt: sicut semen in terra ⁊ arbor in flore 3
⁊ puer anteq̄ senescat ante mortē non laudes hominē
Eccl. xj. Sed post mortē laudem⁹ viros gl'iosos Eccl
xliij. ¶ Primo q2 seminauerūt semina doctrinarum ⁊
scripturarū ⁊ hono⁊ exemplo⁊: sicut laudamus large
seminantes vel dantes corꝑalia. ¶ Secundo quia car
nem mundū ⁊ diabolū vicerunt: sicut laudam⁹ potēs
tes victores ⁊ triumphatores. ¶ Tertio q2 deo in gl'ia

⁊ amicitia magna ꝯiuncti ꝓ nobis orant: ficut laudas
mus qui in curijs magnoꝝ principū magnū locū nos
bis tenēt: ꝓpter hoc eni memoria iusti cū laudibꝫ. Pro
uer. x. Et laus eiꝰ in ecclia sanctoꝝ: in psal'. cxlix. Et si
gnāter dicit in ecclia .i. ꝯgregatione sanctoꝝ ⁊ non ma
loꝝ seu ꝓphanoꝝ: q꞉ ꝓphani iustū dū viuit non libens
ter laudant sed potiꝰ eis laudant filēo. Laudant magꝭ
mortuos q̄ȝ viuentes. Eccles. iiij. Post mortem vo ⁊ si
laudent laus illoꝝ sancto non placet. ¶ Primū ex ver
bis pꝫ Senece in quadā eplā sectator inquit eplārum
non de bene viuente: sed de bene pascente laudabilē ꝓ
fert sententiā: nec hoc bene viuenti displiceat: ſȝ potiꝰ
illoꝝ laudes ei displiceāt. Vnde Seneca ibidē. Sit ti
bi tam triste laudari a turpibꝫ q̄ȝ si lauderis ob turpia.
Letior ḡ esto quotiens displices malis: ⁊ maloꝝ de te
estimatōes malas: verā tibi laudationē ascribe. ¶ Se
cūdū pꝫ. L. vi. z. Nō mortui laudabūt te: in ps̄. cxiij.
Ar. iij. ¶ Tertio laudaꝛ pctōr in desiderijs aīe sue: in psal'. ix.
Et hoc male ꝓpter tria damna que ex tali ꝯiugūt lau
3 datione. ¶ Primo nanqȝ ex hoc damnū cōtingit ipsis
laudans tripliciter vel aliquo triū modoꝝ ſm q de tri
bus vel de aliquibꝫ triū laudanꝛ: quia aut laudanꝛ de
bonis que forte int' alia mala pauca fecerunt: ⁊ tūc de
cipiunꝛ: sicut coruus a vulpe. G. ij. 15. vl' laudaꝛ de in
differentibꝫ que bona intentione ⁊ mala fieri possunt:
sicut patet de domoꝝ edificijs ⁊ opibus magnificis ⁊
tunc ad inanem glīam inardescūt ad talia faciēda pro
pter hoīm laudes: etiā vijs malis: etiam vbi bone nō
sufficiūt anhelāt. Vnde Criso. sup Math. in hec casu
quasi mentē illoꝝ ⁊ verba recitans: ait. dicebant in q̄t si
bene fecerimꝰ cum pauperibꝫ vel mediocribꝫ: q̄s illud
videt: ⁊ si viderint nō multi vident: ⁊ si multi vident
ꝓ tpe. Meliꝰ est ḡ edificia facere: q̄ aspiciāt oēs non in
hoc tpe solū: sed imposterū. O insipiēs inq̄t q̄d tibi ꝓ
dest ista mora: si vbi es torq̄ris: ⁊ vbi nō es laudaris:
aut laudanꝛ vl' eis saltē arrideꝛ in turpibꝫ verbis ⁊ iu
ramēnis ⁊ malis opibus ⁊ tunc ꝓmptiores ⁊ audacio
res fiūt ad filia ꝑpetrāda: q꞉ et q̄ vident q alij de eoꝝ
rident nequicijs q q꞉ apud illos maiorē inuenisse gra
tiā fiūt q̄si minus ad oīa talia nepharia pati studētqȝ
quō plures neq̄cias loq̄ ⁊ facere poterūt ⁊ sic talis fit:
ostendiꝛ ⁊ ꝓbatur homo ore laudātis. Prouer. xxvij.
¶ Secūdo nocēt alijs q̄ audaciores fiunt ad faciendū
mala: ad iurandū ⁊ deridendū videntes ⁊ audientes
q laudabunꝛ oēs qui iurant in eo: in ps̄. lxij. ¶ Tertio
nocent sibijpsis: q꞉ dū malos laudāt occasio sunt malo
rū: q̄ faciūt ⁊ legē dei derelinquūt ⁊ seipsos malos esse
ostendūt: de illis vicȝ de quibꝫ Prouer. xxviij. Qui de
relinquūt legē laudant impiū: ipi scȝ impij laudāt im
piū: q̄ si bene illoꝝ laudes cōsiderarēt: non plꝰ ex illis
honoraꝛ: q̄ȝ ille vsurariꝰ de q̄ historie q̄dā cōtinent: q
Exēm cum in quadā patria mortuꝰ esset in q̄ defuncti ſm pa
trie consuetudinē extra domū ad sepeliēdū deferri nō
debuerūt anteq̄ȝ eoꝝ laudes recitarenꝛ ⁊ more q̄rūdā
nationū q̄ sup mortuos cantilenas faciunt lamētabi
les in quibꝫ defuncti opa recitanꝛ ⁊ laudes cantarenꝛ
Cū ḡ de illo pessimo vsurario nullū bonum dicere sci
rēt qui affuerūt: ⁊ sic sepultura eiꝰ ꝓ tanto impedireꝛ
affuit vnꝰ qui barbā eius radere solebat: dicēs: q nū
q̄ȝ inuenit barbā ad radendū faciliorē ⁊ tali laude con
tentꝰ: sed non multū honoratꝰ sepultꝰ est: ⁊ talis in ꝑ
ditiōe impioꝝ sine honore erit laudatio. Prouerb. xj.
Nota de hac materia. R. N. v. arti. ix.

L. iiij. LEgū. Primo ostendetur
differentia. Secūdo noue legis efficacia. Ter
tio obseruantia. Quarto infectio. Quinto infectionis
causa.

¶ Ostēsū ad pmū adaperiat dn̄s cor vestrū in lege sua Ar. j.
ij. Mach. j. Pro quo est aduertendū: q licet de oīni le
ge tā nature q̄ȝ Moysi q̄ȝ Christi q̄ȝ etiā grē seu mūdi
posset intelligi illud. Ro. vij. Lex q̄dē sancta est: ⁊ mā
datū sanctū. Et iterū ibidē lex q̄dē spūalis est. Et iteꝝ
j. Thimo. j. Lex q̄dē bona est: si q̄s ea legitime vtatur
Non tn̄ sancta est ei q̄ ea nō bene vtiꝛ. Ea aūt bn̄ non
vtiꝛ q̄ vba accipit cuiuscūqȝ legis ⁊ nō sensuȝ. Sicut
Iudei legis Moysi ⁊ heretici legis Christi. Et nōnul
li legiste legis mūdi seu Graciani ⁊ Iustiniani: q̄ nucꝭ
masticāt testā ⁊ nō nucleum: ꝓpter qđ lacerata est lex.
Abacuck. j. ¶ Licet inqȝ oēs p̄dicte in hoc ꝯueniāt ge
neraliter q in se bone sint ⁊ etiam in vsu licet in abusu
q̄nqȝ puertanꝛ tn̄ in ꝯditionibꝫ specialibꝫ magna est il
loꝝ differētia: ⁊ mutatio seu variatio. ¶ Hec eni diffe
rentia pꝫ in lege Moysi: ⁊ christi int' q̄s talis fuit diffe
rentia: q̄lis fuit differētia inter lucem pmo die creata
Gen̄. j. ⁊ solē q̄rto die creatū: q̄lis etiā fuit int' baculū
Helysei a giesi ad filiū mortuū deportatū. iiij. Re. iiij.
Et ipius Helysei p̄sentiā: q꞉ sicut lux illa in solis crea
tiōe finita fuit atqȝ cōpleta q̄rta die. Ita lex Moysi le
ge grē q̄rta die data: vt primꝰ dies ꝓ tpe accipiaꝛ eter
nitatis. Secūdꝰ ꝓ tpe legis nature. Tertiꝰ ꝓ tpe legꝭ
Moysi. Quartꝰ ꝓ tpe legis grē in cuiꝰ dei aurora or
tus est sol iustitie christꝰ deꝰ noster. Ad quē finita ⁊ cō
pleta est lex Moysi: sicut vmbra adueniente veritate:
vmbrā eni habēs lex futuroꝝ bonoꝝ. Heb. x. Et hoc
est qđ ait Math. v. Nō veni legē soluere: sed adimple
re. Sicut etiā baculꝰ ille a giesi portatꝰ filium mortuū
ad vitā pstinā ⁊ ad statū ꝑditū anteq̄ȝ ipsemet veniret
Helyseꝰ non reuocauit: ita per legē Moysi: quā iudei
portabāt: filiꝰ dei genꝰ hūanū vitā ⁊ statū salutꝭ amis
sum nō recupauit anteq̄ȝ christꝰ p̄sentiā suā exhiberet
q꞉ ex opibꝫ legis non iustificaꝛ oīs caro corā illo. Ro.
iij. Quia etiā lex neminē ad ꝑfectionē ducebat. Heb.
vij. Nec ꝑ legē facta est ꝓmissio Abrae: ⁊ semini eius.
Ro. iiij. ¶ Rōnem vo q̄re deꝰ legē nature ⁊ Moysi p̄ 2
cedere voluit legē grē in pluribꝫ videre possumꝰ exem
plis. ¶ Primo nāqȝ videmꝰ: q infirmi minori vtunꝛ
lumine: pueri etiā ⁊ oīno indocti grossiori etiā ⁊ cō
muniori priꝰ informanꝛ doctrina ⁊ anteq̄ȝ ad altas et
subtiles ponanꝛ sciētias sub pedagogo sunt: sub q̄ per
rudiora ⁊ subtiliora intellectū abilitāt imbecillē. Sic
in ꝓposito igiꝛ lex pedagogꝰ noster fuit. Gal'. iij. ¶ Ite
rū videmꝰ: q inimicitia inter duos existēte: ille q pacē
q̄rit ⁊ ꝯcordiā q̄nqȝ nūcios ⁊ mediatores alteri mittit:
sine literis: q̄nqȝ cū literis vt pacē amicitiāqȝ reformēt
q̄bꝫ reformans sibi mutuo occurrentes osculanꝛ. Sic
inimicitia existente inter deū ⁊ hoīem: deꝰ qui noluit
mortē peccatoris nūcios homini misit ꝑ antiq̄s pr̄es si
ne literis ante legē Moysi: sicut Noe ⁊ alios iustos: q̄
licet sine lr̄is venirēt: q꞉ legem nō dabant in scriptis:
tn̄ archā fabricādo ⁊ ꝑicula futura asc̄ēdēdo: pctōres
ad dei amicitiam hortabanꝛ. ¶ Postea vo alios misit
ambasiatores Moysen vicȝ ⁊ Aarō cū ceterꝭ illoꝝ ad
iutoribꝫ cū lr̄is legis scripte: ꝑ q̄s illi saltē ꝓplo eq̄liter
recōciliatus homini in vtero virginis gl'iose occurrit:
ipmqȝ deosculans: pacē cōpleuit ⁊ sua p̄sentia ꝯfirma
uit q̄tū ad illos de q̄bꝫ in ps̄. cxviij. Pax multa diligē
tibꝫ legē tuā. ¶ Et rōnaliter q̄dē pacē tenebit cū diligē 3
tibꝫ legē suā: ⁊ nō alijs: q꞉ dū de pacis tractareꝛ refor
matiōe: illa ꝯditio appōsita fuit: hoc nāqȝ recordaꝛ ꝓ
pheta ⁊ in scriptis sub manu publica redegit: dicens:
viuā: q꞉ lex tua meditatio mea est: in ps̄. cxviij. q̄si de,

Sub hoc pacto viuã ꝛ pacẽ habebo: si vicꝫ legẽ tuam
meditauero ꝛ dilexero ꝛ nõ aliter. Et hoc est ꝙ idẽ no
tari⁹ publicus testificaᷓ in psona dei loquens. Si inqt
derdiquerint filij eius legẽ meã ꝛ in iudicijs meis nõ
ambulauerint: visitabo in virga iniqtates eorũ: psal.
lxxxviij. ꝛc̃. Nec talis legũ mutatio: mutationẽ arguit
in legislatore deo: qꝛ sm Decretũ di. lxiij. qꝛ sancta ro
mana. §. verũ. Legũ abrogatio ꝛ pcedentiũ cõstitutio
nũ reuocatio ꝛ nouarũ ordinatio occasione maloꝝ fit
emergentiũ. Et ponitᷓ ibi exẽplũ de serpẽte Eneo: quẽ
Moyses iubente dño fecit ne serpẽtina morte ppl's in
teriret: quẽ cũ postea ppl's colere ꝛ venerari inciperet.
Ezechias rex volente dño destruxit. Sicut ꝑ in isto ex
emplo non dei mutabilitas sed ppli non solũ ostenditᷓ
mutabilitas: sed etiã vtilitas dñ ꝓpter illoꝝ mutabili
tatẽ ꝛ vtilitatẽ dei ordinationẽ mutauit serpẽtis: ita in
ꝓposito de legibꝫ antedictis.
Ar.ij. ¶ Predictis nanqꝫ causis emergẽtibꝫ necesse est vt le
gis translatio fiat. Hebre. vij. ¶ Sed cũ legũ trãslatio
4 vel mutatio a sapiẽtissimo legislatore deo: de quo Job
xxxvj. Null⁹ filis ei in legislatoribꝫ nunqꝫ fiat nisi in
meliorẽ ꝛ honorabiliorẽ sequitᷓ ꝙ lex gratie ĩ quã alie
translate sunt: sic efficacior melior ꝛ honorabilior atqꝫ
virtuosior. ¶ Pro quo est sciendũ: ꝙ fuit de alijs legi
bus ante legẽ grẽ: sicut de carta magne hereditatis ali
cui ꝓmisse scripta ꝛ non cõfirmata p testes ꝛ sigillũ si
cut etiã de testamẽto in q̃ multa alicui legantᷓ: q̃ tñ obti
nere non põt ante mortẽ testatoris. Quia sicut ille per
cartã illam licet hereditatẽ vendicet: non tñ acq̃rit: nec
etiã legatari⁹ legatũ ante carte ꝯfirmationẽ ꝛ mortẽ te
statoris: tñ qñ cartã scribit vel scriptã habet sigillatio
nẽ petit ꝛ sperat testamenti valorẽ expectat legatari⁹ ꝛ
vtroqꝫ optato vel expectato potiri poterit si ꝯditiones
in carta ꝛ testamẽto appositas teneat: si cũ fideli tractet
hoie. Si aũt non teneat fidelis ille pactũ de hereditate
vel legato ei tenere nõ vult: nec tenetᷓ. Sic in ꝓposito le
ge nature scripta in cordibꝫ ꝛ Moysi scripta in libris
carta fuerũt non sigillata ꝛ testamentũ non ꝯfirmatũ:
qꝛ in carta illa sub tipo terre sancta hereditas ꝓmitte
batᷓ celestis de illa etiã loquẽs: dicit: disposui testamen
tũ electis meis: in ps̃. lxxxviij. Tamẽ p cartã illã vel te
stamentũ nec celestẽ hereditatẽ eis in carta ꝓmissam ꝛ
in testamento legatã acq̃rebãt: non obstãte: ꝙ illa scri
bentes vel scriptis vtẽtes: spem haberẽt de sigillatiõe
ꝛ ꝯfirmatiõe idqꝫ peterẽt Dañ. vj. dicẽtes. Confirma
sentẽtiã ꝛ scribe decretũ anteqꝫ christ⁹ veniret ꝛ cartã ꝛ
sentẽtiã veteris legis testibꝫ illis adhibitis: de quibus
Actuũ. j. Eritis mihi testes in isrl' ꝛ in omni iudea ꝛc̃.
Et sigillo rubee cere. i. carnis sue benedicte in cruce ap
posite confirmaret nouas leges ꝛ Decreta addẽdo: de
q̃bꝫ p̃dicitᷓ: scribe Decretũ ꝛc̃. q̃si. d. Cõfirma sentẽtiã
antique legis ꝛ scribe Decretũ noue: vt testamẽtũ me
diante morte sua legatario validũ fieret: qꝛ teste Pau
lo. Hebre. ix. Vbi testamentũ est: mors necesse est: in
tercedat testatoꝝ: in cui⁹ signũ moriẽs dixit: ꝯsumma
5 tũ est scꝫ tã ꝯtentũ in carta qꝫ testamẽto. ¶ Per cartã ꝑ
ꝛ testamentũ hereditatẽ celestẽ acq̃rere pñt: q̃ ꝯditiões
in carta oppositas tenẽt: ille aũt ꝯditiões sunt mãdato
rũ dei custodia. Deut. xix. Cũ dederit tibi cunctã ter
rã quã pollicit⁹ est si tñ custodieris mãdata: ꝛ feceris q̃
hodie p̃cipio tibi vt diligas dñm deũ tuũ ꝛc̃. Et q̃ cõ
ditiões etiã in testamẽto appositas obseruant: in psal.
lxxxviij. Sic custodierint filij ei⁹ legẽ meã ꝛc̃. Et iterũ
ps̃. cxxxj. Si custodierint filij tui testamentũ meũ ꝛ te
stimonia mea hec q̃ docebo eos: ꝛ filij eoꝝ vsqꝫ in secu
lũ sedebũt sup sedẽ tuã ꝛc̃. Testatorqꝫ iterum grati ꝛc̃ī

stãt: alitᷓ nõ sicut ptꝫ. D. viij. 6. Ne dimittas ꝑ legẽ ma
tris tue. Prouer. j. Sꝫ diligẽter tene ꝯditiões q̃ in ea scri
pte sunt ꝛ nõ dimittet te donec hereditate possideatis
sanctuariũ dei. Si aũt illã dimiseris dimittet te: immo
qñ in morte libri aperientᷓ legis: q̃ mõ sunt q̃si p indẽ
pturã dimisi: ita ꝙ vnã ptẽ de⁹ sibi se reseruat: qꝛ in
dextera ei⁹ ignea lex. Deutᷓ. xxxiij. Aliã vero cõdiuisam
tradidit nobis in custodiã: dicẽs: dabo legẽ meã in vi
sceribꝫ vris. Jere. xxxj. Et visum fuerit q̃d lex iubet: ꝛ
q̃d fecisti? ꝛ q̃d ꝓmisit: sicut ptꝫ. J. iiij. 2. Si nõ serua
stis pacta q̃ in libris illis cõtinentᷓ: nõ seruabit ꝓmissa
bona i illis ꝯtẽta: si aũt seruastis seruabit: sicut ptꝫ. X.
j. 14. Ergo habẽdo respectũ ad illud tpᷓs: q̃ cu stodit le
gẽ beat⁹ est Prouerb. xxix. qꝛ ps indẽpture quã habet
ex pte sua: ꝯcordat cũ pte dei: hoc nanqꝫ necessariũ est:
ꝙ vel ꝯtineatᷓ anteqꝫ in iudicio ostendatᷓ videas q̃d in
pte dei ꝯtineatᷓ. Math. 5. Bti paupes ꝛc̃. ꝛ. xx. v. Esu
rini ꝛc̃. Et Exo. xx. p̃cepta. Nõ. C. vij. 17. ¶ Ex oibꝫ
istis sic deductis ptꝫ: ꝙ est q̃dãmodo de lege dei: sicᷓ de
ꝓfessione religiosoꝝ: de q̃bꝫ nãqꝫ religiosis dr ꝙ ꝓfes
sionẽ manu ꝓpria scriptã ꝛ reseruatã sup eos: q̃ ñ sepe
liuntᷓ: ꝓijciũt viui: q̃si. d. si pactũ nõ tenuistis: nec pro
missuꝫ in ista cedula: sit hec cedula ꝯ te corã deo. Si vero
tenuisti sit ꝓ te: vt p illã hereditatẽ acq̃ras celestẽ. Sic
in morte hereditatẽ obtinebitis eternã: si tñ legẽ ꝑfecã
stis regalẽ. Jaco. ij. Nota. C. vij. 4. ¶ Qui vero ꝯ indẽ
pturã ꝛ legẽ fecerũt ꝓmissis priuabuntᷓ: qꝛ q̃cũqꝫ in le
gẽ peccauerũt p legẽ iudicabuntᷓ. Ro. ij. Tãto grauius
quãto legẽ trãsgressi sunt meliorẽ: sicut ptꝫ. D. j. 21.
¶ Nõ solũ ꝑ legis noue excellẽtia ꝛ efficacia: ꝫ etiã nõ Ar.iij.
obseruãtiũ pene ꝛ obseruãtiũ gaudia: nos ad illi⁹ ob
seruãtiã arti⁹ astringere deberẽt: vt vicꝫ primo habeatᷓ 6
in corde: p iugẽ meditationẽ ꝛ dilectionẽ: sic lux in do
mo ꝯ oẽs infidelitatẽ vel maloꝝ cogitationũ tenebras
exẽplo illi⁹ in ps̃. xxxvj. Lex dei ei⁹ i corde ipi⁹. Et ite
rũ: Quõ dilexi legẽ tuam dñe: tota die meditatio mea
ẽ ꝛc̃. Et iterũ: Legẽ tuã in medio cordis mei. Cõtra ne
gligẽtes legẽ dei q̃ vix minimã ptẽ cordis cũ illa vl' cir
ca illã occupãt: de q̃bꝫ Ezech. xxij. Sacerdotes ꝯtẽpse
rũt legẽ meã ꝛc̃. ¶ Secũdo in volũtate sicut regula in
agẽdis ꝛ mẽsura in mẽsurãdis: exẽplo sancti viri de q̃
in ps̃. j. In lege dñi fuit volũtas ei⁹: ꝛ in lege ei⁹ medi
tabitᷓ die ac nocte. ¶ Tertio in ore sicut doctrina mgr̃i
ad docendũ discipulũ ad illũ effectũ stude tu ꝛ labora:
vt lex ei⁹ semp sit in ore tuo. Exo. xiij. ꝛ non ad vanas
disputatiões. ¶ Quarto in ope: p̃ma vt ipsam in teipso 7
teneas atqꝫ ope impleas. Secũdo vt ab alijs illã custo
diri facias. ¶ Ad p̃mũ nos artari deberẽt tã gẽtiliũ exẽ
pla qꝫ etiam ratio ꝛ sacre scripture auctoritas. Primũ
ptꝫ. J. xiij. 7. Ratio etiã h̃ dictat: qꝛ ex q̃ ipsi gẽtiles tã
stricte in seipsis obseruare voluerũt legẽ: q̃ corpa tñ re
gebat vt alijs obseruãdi darẽt exẽplũ. A fortiori rõne:
christiani legẽ obseruare deberẽt quã dãt vel docẽt vl'
p̃cipiũt q̃ aias regit ꝛ ad vitã ducit eternã: ꝛ etiã corpa
ꝛ aias vt alijs darẽt exẽplũ eas tenendi. ¶ Sacra scri
ptura ad h̃ exẽplũ ducit ꝛ auctoritatẽ. ij. Paral'. xvij.
Docebãt inq̃t ppl'm habẽtes libꝝ legis dñi in manibꝫ
librũ legis in manibꝫ habẽt: q̃ qđ ore docẽt manibꝫ im
plent. Exẽplũ ad h̃ de ꝓpha: q̃ dicit seruabor legẽ tuã
ꝛ custodiã illã in toto corde meo: in ps̃. cxviij. ¶ Secũ 8
do illã ab alijs obseruari faciãt. Quia q̃d valet legem
condere: nisi executiõi ꝛ obseruatiõi demãdetᷓ. Non ꝑ
ꝓprijs parcat laboribꝫ vel dispẽdijs q̃ leges tã a cha
rissimis ꝛ ꝓximis: qꝫ etiã ab alijs oibꝫ subiectis obser
uari faciat. Exẽplũ viuũ ad hoc habetᷓ de Traiano. J.
xiij. 8. ¶ Aliud exẽplũ ad idẽ scribit Trog⁹ põpoi⁹ Ext

li.iiij. de ligurgo: q̄ cū leges in ciuitate statuisset: q̄ dure
videbant obligauit ciuitatē: ꝙ illas saltē tenerēt vsq̄
ad ciuitatē: de q̄ tūc erat exitur⁹: rediret qđ cū ꝓmitte-
rent exulauit nec vnq̄ꝫ redire voluit. Ossa vō sua p̄ce-
pit in mare ꝓijci post mortē suā: ne illis reductis ab ob
ligatiōe viderent absoluti. In q̄ facto ostēdit: ꝙ q̄ legē
nesciuit Christi vel Pauli: pl⁹ tn̄ cōmunē dilexit vtili
tatē: q̄ꝫ ꝓpriā: ꝛ q̄ Augustini nō viderat regulā: cōmu
nia ꝓprijs ꝛ non ꝓpria cōibꝫ anteposuit. ¶ Tertiū exē-
plū ad h̄ scribit Valeri⁹ li. vj. de Saleuco: qui vrbem
Exm̄ Turrenū saluberrimis legibꝫ muniuit: ut q̄s fuit ꝙ
dep̄hensus in adulterio vtroq̄ꝫ oculo priuaret. Qz cū
filio in crimine illo dep̄henso facere vellet ad instantiā
ciuiū instantiā vnū oculū filio ꝯcessit: ꝛ ne lex frāgeret
sibiip̄i alterū eruit oculū: iste nec sibiipsi nec filio cha-
rissimo in legis pepcit violatiōe. ¶ Sed heu in oībꝫ p̄-
dictis punctis: nōnulli modernoꝝ dissipauerunt legē
tuam: in psal. cxviij.
Ar.iiij. ¶ Cōtra primū nāq̄ꝫ exēplū positū. I. xiij. 7. legē dis-
sipāt q̄ in his q̄ fauoris ꝛ cōmodi sunt: q̄ꝫtū ad seip̄os
9 leges tenere faciūt ꝛ non q̄ꝫtū ad alios. In his vō q̄ ri
goris sunt neq̄q̄ꝫ: sicut patꝫ in dn̄is vel eoꝝ ministris: q̄
statuta faciūt de certo p̄cio rerū venaliū in dn̄io suo: si
cut de aīalibꝫ de vino ꝛ hmōi qđ statutū vulgari noīe
assisā vocāt. Post cui⁹ ordinationē ip̄imet tm̄ dabūt
ꝛ nō pl⁹ q̄n aliq̄d emere voluerint: ita ꝙ in emptiōibꝫ
ꝓprijs in oībꝫ assisā tenebūt: q: eis fauorabil' est: ſꝫ mu-
neribꝫ vel negligētia interuenientibꝫ: nō cōpulerūt su-
os subditos: ꝙ alijs sic vendāt: ꝛ maxime extraneis ſꝫ
ꝑmittūt ꝙ carius vendāt ꝑegrinis ꝛ aduenis q̄ꝫ indi-
genis. Quodq̄ꝫ ip̄i diu⁹ tractent: in ip̄is legis exercēt
rigorē: in alijs fauorē ꝯ̄ dei p̄ceptū. Exo. xij. Eadē inq̄t
lex erit indigene ꝛ colono. ¶ Cōtra illud iterū faciunt:
q̄ actoꝝ ꝛ ordinationū ꝛ statutoꝝ ꝛ legū: subditis one
ra imponunt importabilia: nec minimo digito ea sup-
portāt: q: nō digitū: sed linguā solā ad on⁹ ponūt: ꝛ q̄
p̄dicāt nō furari furant. Timeant tales maledictionē
dei. Deut. xxvij. Maledict⁹ inq̄t q̄ nō ꝑmanet in ser-
10 monibꝫ legis hui⁹: nec eos ope ꝑficit. ¶ Cōtra aliđ exē
plū de Ligurgo faciūt q̄ in legibꝫ ꝛ statutis suis plus
cōmodū respiciūt ꝓpriū q̄ꝫ subditoꝝ: sicut illi q̄ hmōi
semꝑ ꝯdūt ꝛ teneri faciūt circa lucra terrena. Et ista est
cōis infirmitas nōnulloꝝ dn̄oꝝ tā seculariū q̄ꝫ ecclia-
sticoꝝ: q̄ leges dei vel ecclie: sicut Decreta vel Decreta
les vel etiā leges ciuiles: q̄ ad eas nō ꝑtinēt lucratiuas
nō negligūt: sed ad deuotionē vel ꝯsciētiā ꝛ aīam re-
gendā negligūt: nec circa illas studēt ꝛ negligi ꝑmit-
tunt. Cōtra illos etiā q̄ statuta faciūt ꝓuincialia ꝛ sy-
nodalia: ꝛ ea in synodis suis ore ꝓnūciāt: nec tn̄ impo
sterū ea debite ꝛ diligēti demādāt executiōi. Et specia-
liter q: ad dei ꝑtinent honorē ꝛ aīarū salutē q̄rū trans-
gressio ad dei ꝑtinet inhonorationē ꝛ aīarū ꝑditionē:
ꝛ nō ad pecuniariū acq̄sitionē de q̄bꝫ idē de⁹ ꝯquerit:
dicēs. Iere. ij. Tenētes inq̄t legē nescierunt me. q̄si. d.
In alijs legē tenēt sed nō in his q̄ me tangūt: vide. S.
11 iiij. 2. ¶ Cōtra tertiū exēplū de Saleuco faciūt q̄ i alijs
extraneis fornicatiōes ꝛ alia corrigūt ꝑctā: ſꝫ nō in fa-
milia ꝓpria: ꝛ hic error tāq̄ꝫ lex custodit⁹ est Sap. xiiij.
Cōtra q̄s est lex p̄allegata. Exo. xij. Eadem erit lex ad
uene ꝛ colono. ¶ Sed heu aduersus hmōi non est lex.
Gal'. v. i. aduersus familiares potētes ꝛ munera dan-
tes: ꝛ carnales affectiōes. In his eīm nulla lex obserua
tur: nec q̄ꝫtū ad illos: leges suas extēdūt: nisi legē illam
de q̄. iij. Re. vij. Hec est lex inq̄t Adā hoīs dn̄e de⁹: q̄
vicꝫ poti⁹ deū offendere: ip̄iusq̄ꝫ trāsgredi voluit man
datū: q̄ꝫ vxori sue displicere: vel ꝯ̄ ei⁹ facere volūtatē.

Sic in ꝓposito ꝛ patꝫ: vñ ill': vel dicūt: vel dicē p̄sit illđ
qđ dixit rex Assuer⁹ Hester vxori sue. Nō eīm ꝓ te: ſꝫ
ꝓ oībꝫ lex hec ꝯstituta est. Hester. xv. Sꝫ hec sapiētia
carnis mors est: legi eīm dei non est subiecta. Ro. viij.
Nec etiam ip̄i deo. ¶ Tales ḡ obseruatores ꝛ executo
res nō sunt de regula legis dei: ſꝫ Pilati: q: qđcūq̄ꝫ p̄-
dicti ab eis petierint: vel quārūq̄ꝫ etiā ꝯ̄ legē puniri vl'
affligi petunt: ꝯcedunt: dicētes cum Pilato: ſm legem
vestrā iudicate eum Io. xviij.
¶ Ex istis vltimo dictis in p̄te patꝫ: ꝙ bonarū legū infe Ar.v.
ctiōis triplex est causa. ¶ Primo obseruatoꝝ auaricia
ꝛ negligētia ꝛ carnalis affectio: sicut ex dictis in p̄cedē 12
ti articulo patꝫ. ¶ Secūdo malorū instātia: sicut patꝫ de
iudeis: q̄ ita importune instabāt erga Pilatū: dicētes.
Nos legē habem⁹: ꝛ ſm legem nr̄am debet mori. Io.
xix. ꝙ eū ad p̄uaricationē leg' qđammodo cōpulerūt.
¶ Tertio falsoꝝ cautela seu malicia ꝑ quā leges trahū
tur ad libitū: sicut patꝫ. A. xij. 38. Per os eīm treꝫ: ꝛ illo
rū cōsiliū auxiliū ꝛ fauorē facit diabol⁹ ecclie et totius
christianitat' cōitati ꝙ fecerūt Greci Troye ꝑ auxiliū
Hercul': de q̄ narrat Virgili⁹ i Eneydos. Qz i troya Exm̄
erat imago Minerue: q̄ apud illos dea dicebat sapiētie.
Nec ſm fabulas illas: q̄ꝫdiu in Troya manerent
troyanos null⁹ vincere potuit: hāc ḡ Greci q̄ Troyā
obsedebāt: ꝑ Vlixē furabant: q̄ furata ciuitas capta ꝛ
destructa fuit. Sp̄ualit' lex q̄cūq̄ꝫ de q̄ in ps̄. xviij. Lex
dn̄i immaculata imago q̄dā ꝛ exēplar est sapiētie icrea
te. Sap. vij. Cādor est luc' eterne ꝛ splēdor sine macu
la: ꝛ imago q̄dā bonitat' illi⁹ hec q̄ꝫdiu in ecclia ꝛ chri
stianoꝝ manebat societate vel q̄cūq̄ꝫ regno vel ciuita-
te seu loco: loc⁹ ille manebat inuincibilis. Qđ vidētes
demones q̄ ecclīam obsiderunt ꝑ p̄dictos fecerunt qđ
Greci fecerūt ꝑ Herculē. Vñ sicut Ieremias lamen-
tat destructionē Hierlm: ita mō posset lamentari de-
structionē ecclie: dicēdo: nō est lex Tren. ij. Et ꝓphete
non viderūt visionē. Istā eīm legū p̄uaricationē specia 13
lius ꝓcurāt demones ꝑ falsos legisperitos: de quibꝫ
Luce. vij. Legisperiti ꝯsilium dei spreuerunt. Spreto
eīm ꝯsilio dei ꝑ ꝯsiliū ꝓpriū ꝛ diaboli oēm cām extra re
ctā viā ducē sic legē mādatoꝝ decret' euacuās. Ephe.
ij. sicut patꝫ. C. viij. 26. Et ip̄am peiorē facere ꝛ ꝓloga-
re sciūt: vt plura lucrent: dū hoies diuti⁹ in illoꝝ tenēt
domigerio. In q̄ facto illi medico assimilant: de q̄ ha-
bet i Digesto nouo li. xj. ti. đ varijs ꝛ extraordinarijs
cognitionibꝫ lege medic⁹: sub eo q̄ sequit tenore. Me-
dic⁹ cui curādos oculos: q̄ eis laborabat cōmiserat pe
riculū amittēdoꝝ eoꝝ aduersa medicamēta inferendo
ꝯtulit vt ei possessiōes suas ꝯ̄ bonā fidē venderet. Sic
illi q̄ viuūt ſm legē mandati carnalis Heb. vij. Cau
sas multis annis in curijs suis trahētes in partiū gra-
uamē ꝛ depauꝑationē. ¶ In q̄ facto stipēdiarijs assi-
milant Italie in duobꝫ. ¶ Pmō q: sicut illoꝝ ita licoiū 14
guerre sine stipendiarijs: nec essent patrie ꝛ vicinis tā
nociue nec tā ꝓlixe: q: sine ill' nec tot castra ꝛ villas de-
struerēt nec tot spoliarent: ideo cū ill' loquunt q̄si h̄ cō
mittē cogitāt: sic in ꝓposito. ¶ Secūdo: q: sicut ip̄i sti-
pēdiarij ibidē ꝓpt' cōmodū ꝓpriū guerras nutriūt ꝛ in
lōgū trahūt: ita in ꝓposito in curia laycali ꝓ vna terra
ꝙ nullam sentētiā mutat breue deponendo: ꝛ in curia
ecclīastica mirabiles exceptiōes inueniēdo ꝛ ꝓhibitio
nes đ curia supiori ad inferiorē mittēdo: nō solū i gra
uamē alteri⁹ part': ſꝫ etiā frequēter in dānū ꝛ expēsarū
grauamē client' ꝓprij: dūmō tn̄ lucrū sibiip̄i euenire
speret ampli⁹: in q̄ facto iudeo illi assimilant: de q̄ scri-
bit Alfonsus in li. suo ꝙ ꝑ hūc modū peditēe gentilis
q̄dā eq̄tāte ꝛ iudeo ꝑ viā ꝯfabulantibꝫ ꝛ de legibꝫ suis Exm̄

conferentibꝰ: dixit iudeꝰ legē suā esse ꝓsequi oēs q̄ non
15 essent de lege sua. Gētilis vo dixit legē suā esse ꝯ alteri
facere: qḋ sibi vellet fieri. Cui iudeꝰ: leges nr̄as in ope
ostēdamꝰ: q2 nō auditores legis iusti sunt apud deū ꝯ
factores legis iustificabunť. Ro. ij. Quō inq̄t gentilis
illas ostēdere debemꝰ: cui iudeꝰ: descēde de eq̄: ⁊ mihi
lasso fac qḋ tibi in ꝯsili casu fieri velles: equū tuū mihi
mutuādo: qḋ cū feceris statim post legē meā tibi osten
dā in ope. Equū ḡ eius ascēdēdo dixit. Tu ostēdis in
ope legē tuā sicut dixisti: mihi fecisti qḋ velles tibi fie
ri. Nūc aūt tibi ostēdā in ope qḋ tibi dixi: tibi nāq3 di
xi ꝙ lex mea vult ꝙ sim inimicꝰ ⁊ spoliator illoꝝ q̄ nō
sunt de lege mea. Ex q̄ ḡ tu non es de lege mea ergo te
ꝯ in ope ostendā: equū tuū3 auferēdo a te: ⁊ sic cū equo
suo fugiēs abcessit malū ꝓ bono: ⁊ odium ꝓ dilectiōe
reddēdo. Licet hoc exēplū ꝯ oēs deo vł homini ingra
tos de q̄bꝰ habeť. G. iiij. ar. v. vsq3 in finē capituli ad
duci posset: q1 cū a deo vel ab hoie de pediuꝰ ⁊ eq̄tes
facti sint ꝯ deū ⁊ hoiez illū frequēter militāt: vł q̄buscū
uis modis faciūt: tñ specialiter est ꝯ p̄dictos: qui illos
spoliāt ⁊ decipiūt q̄ in eis ꝯfidūt: q2 ipi peiores sunt p̄
dicto iudeo: q2 gētilis in eo nō multū ꝯfidebat: q2 etiā
ipe gētilē: isti christianos simplices: q̄ licet leges nesci
ant scriptas sicut ipi: tñ legē dei in corde habēt ⁊ ope:
de q̄bꝰ Ro. ij. Cū inq̄t gētes q̄ legē nō habēt natura
liter ea q̄ legis sunt faciāt eiusmodi legem nō habētes
ipi sibi sunt lex: q̄ ostēdūt opꝰ legis scriptū in cordibꝰ
suis: sup q̄s licet maloꝝ ⁊ mūdi sapiētū ꝯtēptꝰ veniat
⁊ maledictio: dei tñ venit bñdictio. sicut sup illos. Jo.
vij. Nūq̄d inquiūt aliq̄s ꝯ ꝓncipibꝰ aut phariseis cre
didit in eū: ꝯ turba hec q̄ nō nouit legē maledicti sūt.
16 ¶ Sed dicēt illi falsi legū reuolutores ꝙ si q̄ fraus vł
falsitas in ꝓcessibꝰ illoꝝ cōmittiť totū clientibꝰ illoꝝ:
⁊ nō illis imputādū est. Quia vt dicūt: oportet in omi
curia ꝙ legis peritꝰ ita credat clieti: in his q̄ ei dicit: sicut
oportet ꝯfessorē credere ꝯfitenti: cū tamē non sit simile
q2 de factis ꝯfitentis vlteriorē inquisitionē facere non
pōt: ideo ei crediť tā ꝓ se: q̄ꝫ ꝯ se: q1 siue bene ꝯfiteať si
ue male: ꝯfessio in bonū vel malū ꝯuertiť ꝯfitēti: ⁊ nū
q̄ꝫ in periculū ꝯfessoris: saltē de hoc ꝙ veritatē zelat q̄
tūm latet ꝯfessorē. Si aūt rei veritatē aliūde scit: ⁊ cre
dere nō teneť: nec eū sub illa forma in qua ꝯfiteť absol
uere debet: qḋ si fecerit absolutio nō in ꝯfitentis solū:
sed etiā in periculū vertiť confessoris. ¶ In factis vo
que clietes eis ostendūt vlteriorem inquirere possunt
veritatem: ⁊ ideo non teneně eis statim credere: quod
si fecerint vbi cōtrariū sciunt vel scire possent si vellēt
⁊ scire teneně. Sicut patet de appellationibꝰ li. vj. c. ro
mana: in q̄ patet: ꝙ iudex superior ad suggestionē par
tis non debet iudicis inferioris ꝓcessum impedire nec
ꝓhibere anteq̄ꝫ per testes iuratos de veritate partis in
formeť: quē modū curia romana dicit obseruare. Si
ergo curia cantuarie secus fecerit in periculū vtriusq3
vertiť partis. ¶ Sicut ergo vni venienti ad eos: ⁊ dicē
ti ꝙ esset optimꝰ eiuū vel manerij illoꝝ custos vel me
dicus: non statim ei equū vel manerij vel corporis pro
prij curā traderent: et in his credentes vel in q̄buscū q3
alijs vbi corporis vł rerum immineret periculū. ¶ Qui
ergo vitā ⁊ mortē corporis ⁊ rerū amissionē: in ore vniꝰ
non poneret: ipi statim credēdo quare vitā ⁊ mortem
anime in ore clientis ponit: ipi statim credendo: quia si
male in causa ꝓcedat: de qua statim credūt: mors pro
culdubio imminet anime: quia si totam legē impleue
rit: offenderit: aut in vno: ꝙ videlicet cupiditate plus
q̄ꝫ veritate ductꝰ de pleniori veritate inq̄rere noluerit
vł statim a causa cessare cum veritatē contra clientem

inuenerit factꝰ est omniū reus. Jaco. ij. ¶ Sicut ḡ iu 17
dex discretꝰ iuramentū in aliquo casu non statim acci
pit: sed illos onerat: vt interim ad certum diem verita
tem rei de qua iurāt: inquirat: sicut vbi grams. Alicui
viro ecclesiastico vel seculari: concediť purgatio de cri
mine sibi obiecto: quo facto veniet ad illos q̄ de facto
nesciunt ⁊ rogabit eos ꝙ secū iurent: qui iuramēto ab
eo accepto: ꝙ licite iurare poterant: venient corā iudi
ce nullam aliā habentes euidentiā quare illū purgare
volunt: nisi ꝙ eis iurauit reus. Judex vo discretus ꝯ
ab eis diligenter examinatis audiēs eis diem ꝓfigit in
ter quam ad villā vbi morať vadent ⁊ veritatē diligē
tius inquirāt: quo facto experimēto compertū est: ꝙ il
lū purgare noluerunt: quia illū reum de crimine im
posito inuenerūt. Sic illi diē ꝓfigant clienti: citra quē
de veritate diligēter inq̄rant ⁊ inuenient ꝙ multiplex
sit lex eius. Job. xj. quia nec legē nec certitudinē in di
ctis eius inueniēt. ¶ Sed dicent quicq̄d circa causam 18
placitamꝰ inquisitio est veritatis quia nos nihil aliud
facimꝰ q̄ꝫ veritatē inquirere ⁊ ostendere: quia nec cau
sa vel res de qua agiť per nos amittiť vel lucrať: quia
non damus sententiā: sed predictū iuratoꝝ: qḋ vulga
riter vocať verdit sepius ꝓ antifrasim ⁊ per iudiciū iu
dicis: qui in lege altissimi incredulꝰ fuit. Ecc. xxiij. Et
ideo si qḋ iniustū fuerit vel acciderit eis: ⁊ nō nobis im
putetur. Quibꝰ respōdeť ꝙ consentiētes ⁊ agentes p̄
stantes insup cōsiliū auxiliū vel fauorem par pena cō
stringit. Satis ergo ꝯsenserūt: qui cū scirēt clientē suū
magnū esse patrie ductorē scire eū hoc potuerūt ꝙ du
cere causam ad patriā eius equipolleret determinatiōi
⁊ ꝙ etiā lōge fiet lex in die illa. Mich. vij. ¶ Si vo di
cant ꝙ nisi illi essent: plura mala fierent: ⁊ ideo status
illorum est bonus: non concludunt: sed sequitur ꝙ
minus malus est: q̄ꝫ esset status mundi: si ipsi non es
sent ⁊c̄.

Librorū spiritualiū. Pri L iiij.

mo ostendiť diuisio. Secūdo quid sit liber vi
te: ⁊ per quam rationem ⁊ similitudinē dei scientia di
citur liber. Tertio quomō in illo libro diuersi diuersi
mode scribunť. Quarto ꝙ ex illa sciētia nullus necessi
tať ad faciendū male vel bene vel non faciendū. Quin
to quā vtilitatē cōsequunť boni de hoc ꝙ in libro vite
scribuntur.
¶ Quantum ad primū librorū quidam sunt mortis quidam Ar. j.
dam vite: quidam indifferētes ad vtrūq3. ¶ Libri vo
mortis vel sunt culpe vel pene: quorū primus se tenet j
ex parte delinquētis: secundꝰ ex pte iudicantis. ¶ Pri
mus est anima peccatoris: in quo scribunt ⁊ legunt le
ges ⁊ lectiones suas: illi tres qui libros legis dei com
busserūt. j. Mach. j. ¶ Quoꝝ primus diabolꝰ tres scri
bit ⁊ legit lectiōes eius appropriatas informationi: su
perbiā videlicet iram ⁊ inuidiam. Secundꝰ mundus
videlicet lectiones in p̄dicto libro scribit ⁊ legit cupidi
tatis falsitatē ⁊ peruerse acquisitionis: ꝓ rapinam: per
falsa iuramenta: per furta ⁊ circūuentiones ⁊ fraudes
plurimas. ¶ Tertius videlicet caro leges scribit ⁊ le
ctiones legit accidie in scola lecti: gula in scola aule: lu
xurie in schola camare: de istis libris se deleri petant et
efficaciter ad hoc operenť: qui se scriptos timent: dicen
tes cum Moyse: dele me de libro. Exo. xxxij. ¶ Secun 2
dus est sententia iudicātis que solū liber seu scriptura
dici pōt. Quia sicut iudex excōicatiōis sentētiā in scri
ptis ꝓferre debet: sicut ptz in Decretali li. vj. de sentē
tia excōicatiōis. c. cū medicinalis. §. quisq̄s igiť. Ita iu
dex oim christꝰ cui omīe iudiciū datū est: dānatiōis sen

sentiā pfert scriptam Math.xxv. Esuriui z nō dedi-
stis zc. Ido ite maledicti in ignē eternū: q̄ parat͛ est dia
bolo z angelis eius. Et sic iudicati sunt mortui ex his
que scripta erant in libris. Apo.xx. Tam scz delinquē
tis q̄ iudicantis: qz inter vtrosqz pportio esse debet: vt
vicz liber iudicātis pportionet libro delinquētis in pu-
niendo: qz sentētia iudicis fm mēsurā culpe delinquē
tis pferri debet: z de istis pōt intelligi illud Actuum.
xix. Contulerūt libros delinquētis scz de quo Jere.lj.
librū istū ligabit ad eū z iudicātis de quo Apo.v. Vi
di in dextera sedētis in throno librū scriptū: quib9 ad-
inuicē comparatis iudicabunt fm ea q̄ in librū scripta sūt
sicut ptz. C.vij.3.z.L.iij.5. Sententiā vo illā q̄s cua
dere pōt p libellū appellatiōis q̄ fit in cōfessione z se de
vtroqz libro delere pōt dū viuit p aquas lachrymarū
q̄s talis penitēs scribit in libro scz appellatiōis in cōfes-
3 sione ista maledicta scz ab eo cōmissa. Et delebit ea aq̄s
amarissimis Numeri.v. Libri etiā vite vl' sunt meriti
vel pmij: quoꝝ primus se tenet ex parte virtuose opan
tis in via. Secund9 se tenet ex parte gl'iose remuneran
tis in patria. Prim9 est aīa seu ɔscientia viri iusti: de q̄
cū in eo dei mandata scribant diligant z ope impleant
dici pōt illud Baruch.iiij. Hic est liber mādatoꝝ dei.
¶ Ad cuius libri pfectionē z conseruationē duo requi
runt: correctio z aptio. ¶ Primū patet qz sicut de no-
uo null9 scribit liber: quin aliquē habeat defectum: et
sic correctiōe indigeat. Sic nullus de nouo nascit hō
qui illā generalē euadat sententiā: qua dicit in ps.cxv.
Omnis homo mēdax.i.in aliquo defectuosus: qz nemo
sine crimine.i.sine aliquo defectu viuit: ḡ necessariū est
q̄ quilibet librū scz vite corrigat ad exēplar qd sibi in
monte: id est in christo monstratū est. Sicut ptz.E.vij.
7. radendo falsum qd in eo est ad exemplar libri: de q̄
P.ij.30. Anteq̄z in mortis iudicio oībus ostēdat z pu
blicet. Et hoc tanto diligenti9 est faciendū: quanto li-
ber tunc pluribus ostendet: quantoqz maior ɔfusio erit
ei qui librū suū male scripsit nec correxit z maior gloria
z vtilitas ei qui bene scripsit z diligēter ornauit z cor-
rexit. In illo nanqz libro tunc correcto vel nō correcto
salus quoꝝcunqz pendebit z pditio: qz dum cū exem-
plari cōcordauerit ad liberariā celi recipiet. Si vo fal-
sus fuerit z discordauerit expellet: videat ḡ quilibet di
cta z facta sua vt diligēter correcta exarent in libro sti-
lo ferreo. Job.xix. vie huius libri sunt sensus. S.vj.3.
¶ Secundū ptz: qz sicut liber non pōt corrigi nisi ape
riat in ɔfessione. Sic nec liber ɔscientiarū: nisi aperiat
in ɔfessione immo sicut liber corrumpit: nisi aliquādo
aperiat: sic ɔsciētia que a confessiōe recessit: sicut aper-
te liber inuolut9. Apo.vj. Necesse est ḡ aperire librū z
soluere signacula eius. Apo.v. ¶ Secund9 est glia re-
munerantis: que est ipsemet deus: q̄ ideo liber dici pōt
quia sicut in libro veritates rerū scriptarū clare appa-
rent: ita in libro illo increato qui liber generatiōis Je-
su christi. Math.j. Veritates rerū creatarū clare vidē
tur sicut ostēsum est. A.xxv.17. Hic ergo est liber vi-
te z testamētū altissimi: z agnitio veritatis. Eccl.xxiiij.
Nota. P.ij.3.z.x.j.8.z.C.vij.17. cum sequentibus.
4 ¶ Libri vo indifferētes ad mortē vel vitā in arbitrio
legentis sunt res tpales a deo create: que libri dici pnt:
pter tres similitudines z ratiōes quas cōmunes ha-
bent cum libris scriptis. ¶ Primo quia sicut ex inspe-
ctione librorū deuenitur in cognitionē rei dubie q̄ que
ritur ita ex consideratiōe creaturarum deuenit: in co-
gnitionem dei z rerū non visarum: iuxta illud Ro.j.
Inuisibilia inquit ipsius a creatura mundi: per ea que
facta sunt intellecta conspiciūt sempiterna quoqz vir-
tus zc. ¶ Cum enī omnis creatura effectus sit: necessa-
rio dicit z docet se causam habere. Et sic pueris his de
dit deus scientiā z disciplinā in omni libro: id est creatu
ra. Dan.j. ¶ Secūdo quia sicut in libro materiali: qui
solū respiciunt literas grossas z capitales ad ludū z cu
riositatem nunq̄z erūt boni clerici: nec sic dei vel sui co
gnitionē acquirēt: ita qui creaturis vtunt ad volupta
tem z curiositatē potius q̄z ad vtilitatē: qui solū respi-
ciunt illud qd pulchrū z delectabile est oculis: nec eas
ordinant vel eis vtunt ad dei cognitionē z amorē: nū
q̄z per eas ad dei pfectam ducent visionem. Illis enī
qui sic libro isto vtunt est in ore illoꝝ dulcis: sed post-
modū amaricabit ventrem eoꝝ d̄ quo Apo.x. Accipe
librum z deuora illum: z amaricare faciet ventrē tuū:
z in ore tuo erit dulce tanq̄z mel. ¶ Tertio quia sicut 5
frequenter accidit qui plus in libris abundant maio-
remqz librorū habēt copiam minus sunt studiosi: mi-
nusqz sciunt: plusqz sunt negligentes vt aliqua pfecte
sciant z cordetenus: quia cogitāt semper ad libros su-
os habere recursum: quādo indigebūt quod corrige-
re nō possunt: qui librum ad temp9 ex accōmodato ac-
cipiunt: z ideo diligenti9 in eo studentes: quādo pmi
amissis vel absentibus libris ignorantiā suam dolentes
erubescunt: alij de scientia sua consolant. Sic spiritua
liter illi quibus maior est diuitiarū z creaturarum co-
pia qua mente excecant minus sunt vt frequēter dili-
gentes vt eas ad dei ordinent cognitionē vel amorem
minoremqz dei z omniū que ad salutē illorum ptinēt
habent cognitionē. Ex quo patet: q̄ sicut melius esset
habere vnum paruū robanū vel librum quemcunqz
pauperem in ipoqz vtilia querere: z ad eius doctrinā
saluti proprie z pximi cooperari: q̄z currū plenum ha-
bere libris z totum ignorare vel in illis querere vana:
ita melius est modicum iusto super diuitias peccatorū
multas: quia in morte quādo illi amissis libris diuitia
rum suarū in quibus quia semp sperabāt sicut ille in ps.
lj. Qui sperant in multitudine diuitiarū suarum: sicut
predicti in libris suis de dei cognitiōe vel amore vl' vti
lium factione minus curabant: cogitantes q̄ cum diui-
tijs semp se custodirent quantumcūqz essent mali z di
uites z dicētes q̄ cum pecunia etiam zelum emere pūt
z q̄ in omnibus necessitatibus: sicut predicti ad libros: ita
ipsi ad diuitias habere valuit recursum in infernum:
vbi nec est ratio nec scientia ignorātes descendēt isti cū
paupertate sua iusta in celū ascendēt habētes solatio san
ctos libros. j. Macha.xij. quoꝝ scz nomina scripta sunt
in libro vite. Phil.iiij.
¶ Pro quo est sciendū: q̄ liber vite vicz dignior: dicit Ar. ij.
ɔscriptio aliquoꝝ ordinatoꝝ ad vitā eternā in noticia
dei que noticia per quādā similitudinē liber vocat: qz 6
sicut olim noīa sub impatore romano militantium vl'
ei in magno statu assistēnū in quodā libro scripto erāt
sicut ptz p leges ciuiles pmo in inforciato li.xxix.ti.de
testamēto militari: lege ex eo tpe: in q̄ lege cauet: ne mi
lites militū gaudeāt pulegijs a lege eis cōcessis: sic de
testamēto sanguine pprio rutilāte scribēdo z hmōi: d̄ q̄bo
habet. O.iiij.14. Anq̄z i libro inserti essent z inscripti
q̄ntūcunqz essent ad h̄ electi vl' noiati. Nota. M.vij.
8. ¶ Secūdo idē ptz de ill' q̄ impatori in magnis pare-
bāt statibus i Digesto nouo li.xij.ti.d̄ albo scribēdo le-
ge decuriōes vbi ɔtinet q̄ decuriōes i albo ita scriptos
esse oportet vt lege municipali hapit: vt scribāt eo or-
dine q̄ q̄s eoꝝ maxime honore in municipio funct9 est
Ita militātes sb celi impatore in magnisqz ei famulā-
tes merit' in sua signati sūt noticia vt eoꝝ q̄sqz p me-
ritis honorē habeat. Si enī iudex z impator hoīm i li-

bro suo noīa militū ⁊ ministroꝝ suoꝝ ex bona eq̄tate
scripta habere debuit: quāto mag̃ ille impator ⁊ iudex
celestis in q̄ est oīs eq̄tas noīa militū suoꝝ ad remune
randū ⁊ honorandū in libro noticie sue scripta hr̄e de
bet vt specialr̄ librū scribat ipse q̄ iudicat: ⁊ oēs ꝓ me
ritis remunerat. Job. xxxj. Prop̄t h̄ ait q̄ ꝓpha ꝑgrue
se vidisse atramētū scriptoris ad renes ei⁹ Ezech. ix.
Ar. iij. ¶ Et nō solū p̄dicti milites: ⁊ finalr̄ ꝑseuerātes in dei
scripti sunt noticia: s̄ etiam deficiētes vt liber ille tam
7 bonos includat q̄ȝ malos vt de illo verificet illud: ps̄.
xxxviij. Impfectū meū viderūt oculi mei. Et cām sub
dit: dicēs: i libro tuo oēs scribent. Sȝ tñ diuersimode
⁊ ad diuersos fines ⁊ effect⁹: qr boni ibi scribunt scien
tia approbatiōis: vt ille q̄ facta illoꝝ approbat ⁊ remu
nerat. Mali vo ibi scribūt sciētia simplicr̄ noticie vt pu
niant. Iterū boni i illo libro diuersimode scribunt: qr
q̄dā scribunt ⁊ p̄destinant: vt habeāt vitā eternā im
mutabilr̄: sicut mater dei: q̄dā vt habeant vitā eternā
infinitā: scȝ in vsu grē ⁊ ostēsione ⁊ ꝑseuerātia bonoꝝ
operū: ita vicȝ q̄ si ista finalr̄ seruāt: seruent ⁊ saluent
si ꝑdūt: ꝑdant. In q̄ casu ꝯditionē illoꝝ tenēt mercato
ra de q̄b9 dictū est. G. iij. 28. Et sic q̄tū ad talē p̄sentē
iusticiā ⁊ grām in q̄b9 saluari potuisset: si coopari vo
luisset fuit p̄destinat⁹ ⁊ q̄dāmodo in libro iustoꝝ scri
ptus. Judas ꝓditor ⁊ oēs q̄ q̄nq̄ȝ boni fuerūt in libro
belloꝝ dñi. Nūeri. xxj. q̄ tñ qui in malicia ⁊ i bello dñi
fortr̄ nō ꝑstiterūt nec finalr̄ vicerunt: in eis verificatū
est qd̄ de eis scriptū est ꝑ ꝓphā dicentē: deleant de li
bro viuentiū ⁊ cū iustis nō scribant in ps̄. lxviij. qui re
cedētes a te in terra scribent. Iere. xvij. i. infra terrā in
inferno in libro diaboli ⁊ in scriptura dom⁹ istr̄ nō scri
8 bent Ezech. xiij. ¶ Quo p̄ de illo q̄ vicit in p̄dicto bel
lo dñi ⁊ diaboli: dicit Apoc. iij. Qui vicerit: sic vestiet
vestib9 albis ⁊ nō delebo nomē ei⁹ de libro vite. ¶ Pa
tet ḡ q̄ liber iste i aliq̄ assimilat libro seu registro epōꝝ
⁊ rotulis visitatoꝝ: qr sicut in registris epōꝝ scribunt
⁊ intitulant noīa ordinandoꝝ seu ordinatoꝝ: ⁊ ad q̄s
titulos sunt ordinati: ⁊ noīa ꝓmotoꝝ ⁊ ad q̄ beneficia
ꝓmoti sunt: scribunt etiā priuādi ⁊ degradādi: seu pri
uati ⁊ degradati: ⁊ ob quā cām sic puniunt. In rotu
lis etiā visitatoꝝ ⁊ specialr̄ inter q̄sdā religiosos noīa
scribunt aliq̄rū q̄ ꝓ scientie ⁊ moꝝ meritis ad maiora
sunt exponēdi noīa etiā alioꝝ q̄ ꝓ demerit̄ sunt puni
endi vel puniti. Ita in libro vite: q̄ est dei immutabil̄
sciētia q̄ scit q̄ boni q̄ ve mali sunt: vel q̄ saluādi vel q̄
dānandi sunt in q̄ oēs scribunt: boni scribunt ob q̄lia
merita: ⁊ ad q̄s grad⁹ in celo ꝓmouēdi sūt: ⁊ mali ꝓpt
q̄ pctā sunt puniēdi: dicit tñ liber vite a digniori: sicut
liber Augustini in quo tractat tā de ciuitate dei: q̄ȝ dia
boli: vocat tñ a digniori liber de ciuitate dei: ita liber
iste de quo Apoc. xx. ⁊ ali⁹ liber apertus est liber vite.
9 ¶ Circa quē vnū est aduertendū: q̄ vicȝ licet diuersi
in eo diuersimode vt p̄dictū est: scribant: ⁊ alij muta
biliter ⁊ alij immutabilr̄: tñ in illo nec est diuersitas:
nec mutatio aut vicissitudinis obumbratio. ¶ Pro q̄
est sciendū: q̄ liber p̄dict⁹ q̄dāmodo duas habet pagi
nas: vel duo folia quoꝝ vnū est oīno immutabile.
¶ Primā se tenet ex parte dei: qd̄ nihil aliud est q̄ȝ ei⁹
essentia: ꝑut in illa oīa relucent ⁊ clare ostēdunt: in
hoc libro seu folio nihil de nouo scribit vl̄ delet: quia
scriptura ibi nihil aliud est q̄ȝ rerū idea seu rep̄sentatio
que nō est aliud ab eius essentia. ¶ Alia se tenet ex ꝑte
nostra que pagina quantū ad fundamētū in quo scri
ptura fundat: est liber aīe: de quo Ezech. ij. Ecce man⁹
missa ad me in qua erat inuolut⁹ liber ⁊ scripte erant in
eo lamentatiōes q̄tū ad penitentes: ⁊ carmē q̄tum ad

beatos in quib9 semꝑ est carmē laudis: ⁊ ve q̄tum ad
dānatos. ¶ Sola vo pagella q̄ in aīab9 scribit penitē
tium seu peregrinantiū ⁊ viatoꝝ est mutabilis: qr ipsi
de gratia in peccatū ⁊ econuerso frequēter mutant: qr
licet oīus scripture gratiarū ⁊ virtutū que in aīabus
scribunt iustoꝝ exemplata sit ab exemplari diuino qd̄
est immutabile: tamen sicut videm⁹ in libris materia
libus: q̄ exemplari non mutato: exēplatū deleri ⁊ mu
tari pōt: ita in ꝓposito libri isti de quib9 Danielis. vij.
Judicium sedit: ⁊ libri aperti sunt: quib9 apertis inuen
tū est q̄ exemplari libro: qui in deo est nō mutatio ex
emplatus liber in animab9 mutatus est de virtutibus
ad vitia.
¶ Sed cū liber ille exemplar: id est dei scientia sit tā in Arti. iiij.
uariabilis ⁊ immutabilis q̄ a nullo mutari possit: vi
10 detur sequi: q̄ quicquid sit de necessitate eueniet: pona 10
mus ergo q̄ scit aliquē damnandū esse: ille de necessi
tate damnabit: quia sciētia dei mutari non pōt: ⁊ sic vi
det q̄ damnatiōis causa sciētie dei potius q̄ voluntati
peccatoris attribui debeat: sic enī arguūt ipsi dicentes:
quare ieiunabim⁹ vel alia opa penitentie faciem⁹ cum
oīa euenient sicut deus scit: q̄ vult illa esse ventura:
frustra inquit conamur: quia si de⁹ scit ⁊ vult q̄ bene
faciamus ⁊ saluemur: saluabimur ⁊ econuerso. Licet
istis obiectionib9 doctores Theologie hactenus subti
liter ⁊ veraciter respōdisse inueniant: quia tamē layci
⁊ parū literati ista cōmuniter obijciūt: qui subtiles nō
intelligunt nec approbāt respōsiones melius eis rudi
bus ⁊ sensibilib9 satis fit exemplis. ¶ Querendū est ḡ
ab illis quare tantū laborant circa diuitias acq̄rēdas:
vel circa seculi honores ⁊ scientias lucratiuas ⁊ carnis
delicias ⁊ circa equos ⁊ alia necessaria eligēda vl̄ emē
da vel circa vitā ꝓlongandā per medicine ⁊ medicoꝝ
artem: per dicta enī ꝓpria in his omnib9 frustra labo
rant: ⁊ in vanū conant: quia de⁹ ab eterno sciuit: si de
buerūt esse diuites vel non si magnū honorem seculi:
vel delicias carnis: vel scientiā magnam vel equū vel
alia necessaria ⁊ longeuitatem essent habituri vel non.
¶ Si ergo sciuit ista esse futura eis: quare tātū circa il
la sollicitant que de necessitate eis euenient. Si vo his
contraria sciuit eis euenient: quiescāt ergo ⁊ dormiant
⁊ non cogitant: quō diuitias ⁊ honores ꝯsequant: nec
comedant: aut medicinā adhibeant corpori vt diutius
viuant: quia si deus sciuit illos diu victuros sine cibo
diu viuent: ⁊ si contrariū sciuit si sanissima ⁊ delicatis
sima comedāt nō viuēt nec dicāt puero q̄ equū ad eq̄
tādū paret: qr si sciuit eos eq̄taturos de necessitate eq̄
tabūt. Cesari⁹ scribit: q̄ ꝑ istū modū rīderūt q̄dā me
dici cuidā egroto q̄ artē illoꝝ talib9 expugnabat vbis:
si inquiūt de⁹ sciuit te in ista infirmitate moriturū: d̄ ne Exem
cessitate morier̄: q̄re ḡ a nob̄ q̄s san⁹ ꝯtēnere solebas:
infirm⁹ ꝯsilia petis: q̄rū ꝯsilia ⁊ adiutoria vacua esse af
firmare solebas. ¶ Sȝ dicēt q̄ sic laborāt ⁊ sollicitant
11 ꝓ sustētatiōe sua ⁊ suoꝝ: ⁊ q̄ de⁹ vult q̄ h̄ faciāt q̄ntū 11
cū q̄ȝ h̄ sciat ⁊ ab eterno scinerit: qr cū h̄ q̄ sciuit talē fi
nē vl̄ effectū esse vētuꝝ: sciuit etiā media ꝑ q̄ esset vētu
ra: vel ꝑ que ab illo fine deficeret: ⁊ ꝑ q̄ media talē ter
minū attingeret vel non attingeret: illa aūt media fate
ri volunt esse labores ⁊ sollicitudines scilicet ⁊ opera: q̄
sue ꝓprie derelinquunt voluntati ad faciendū ⁊ attin
gendum finem illū: vel ad non faciendū: ⁊ non attin
gendū. Si ista concesserint circa victū ⁊ vestitū corpis
q̄ vicȝ cum scientia ⁊ volūtate dei stet q̄ ipsi cooperent
ꝓ corpali sustētatiōe ⁊ tpali vita ⁊ q̄ sciētia dei q̄ntū
cū q̄ȝ sit imutabil̄: nō sufficit ad h̄ q̄ ista acq̄rāt sine il
loꝝ cogitatiōe ⁊ sollicitudine. A fortiori rōne eos hoc

cōcedere oportebit: ꝙ de⁹ velit etiā ꝙ per opa penitētie
⁊ charitatꝭ laborēt ⁊ sollicitent vt sustētationē acqrāt
eternā ⁊ vitā glīosam: ⁊ ꝓ tāto velit ꝙ efficaci⁹ circa il-
lā operent ille ꝙ oīe rōnabile vult de⁹: quāto illa me-
lioꝝ maiorisqꝫ est valoris: Si eīn sciētia dei sola i aliis
ꝙ ad corp⁹ ꝑtinēt nō sufficit: ḡ nec in his ꝙ ad aīam ꝑ-
tinēt. Cū ad hoc nat⁹ sit hō vt specialiter laboret vt fi-
nē suū ad quē ordinat attingat: hec eīn oīa hñt natura
lia eis indita: ꝙ in his ꝙ ad finē suū inclinant naturalē
efficaci⁹ ⁊ forti⁹ operent ⁊ conent. Sicut pꝫ in motu la-
pidū deorsum: cū eīn finis ⁊ naturalis eius qes sit esse
deorsum: sꝫ ad hꝫ conat vbicūqꝫ posit⁹ fuerit. Cū ḡ hoīs
finis a deo ordinat⁹ sit vita beata: maxime ad illā adi-
piscendā conari deberet: aliter nō solū ꝯ rōnem ⁊ natu
12 rā ꝯtraā: sꝫ ꝯ oīm rerū facit ꝯditionē ⁊ naturā. Sicut
ḡ nō obstāte ꝙ de⁹ oīb⁹ reb⁹ certos indidit ⁊ ordinauit
fines ⁊ coꝝ ꝑfinivit fines ⁊ formas: ipe tñ vt fines il-
los assequat motib⁹ conat naturalib⁹. Sic nō obstāte
ꝙ de⁹ hoīem ordinauit vel ꝑdestinauit ad finē supna
turalē: ipe tñ ad illū adipiscendū ꝓpriis coopari debet
laborib⁹: sicut pꝫ. P. xj. 4. Quia ſm beatū Gregoriū
in li. dialogoꝝ. Et allegat i Decreto. xxiij. qstione. iiij.
Obtineri: perennis regni ꝑdestinatio ita est ab oīpo-
tēti deo disposita vt ad hoc electi ex labore ꝑueniant: q̄-
rū postulādo mereant accipe qꝺ eis oīpa ante secula di
sposuit donare sicut pleni⁹ patebit infra. c. de ꝑdestina
tiōe. ¶ Istis ꝑlibatis: respōdet ad argumētū illoꝝ q̄ di
cūt de⁹ hꝫ scit infallibilit: ḡ infallibilit euenit: negat cō
sequētia: q: oppositū ꝯsequētis stat cū antecedēte: q: hꝫ
ꝙ aliqd nō infallibilit vel necessario sed ꝯtingēter eue
niet: stat cū hꝫ ꝙ de⁹ immutabilit ⁊ infallibilit illō sci-
uit: q: infallibilit ⁊ immutabilit in antecedēte ⁊ conse-
quēte nō referunt ad idē: q: in antecedēte refert ad in-
tuitū diuine ꝑscientie: in ꝯsequēte refert ad rerū euentū:
13 sic pꝫ ex Decreto sumpto ex ṽbis August. xxiij. q. iiij.
Nabuchodonosor. §. nō ḡ necessitatē: referēdo eīn sciē
tiā dei ad rerū euentū: ita res illas scit: vt eueniēt sꝫ eue
niūt ꝯtingēter: ḡ ⁊c̄. Nō. P. xj. 11. ¶ Ex qb⁹ pꝫ ꝙ im-
mutabil dei sciētia nō est maloꝝ causa: q: hec immuta
bilitas nō ad res malas causandas refert: sꝫ ad dei no-
ticiā: quē nihil latere pōt. Hoc etiā in apto ⁊ sensibili:
pꝫ exēplo de sciētia hūana: hō vidēs vnū aliū hoīem
occidē: ⁊ occisorē ad suspēdiū duci: infallibilit ista scit:
vidēs etiā ⁊ sciēs multa mala esse in mūdo: ⁊ hec imu-
tabilit ṽa esse intelligēs: istoꝝ causa non est: sꝫ homici-
dii causa fuit occisoris mala volūtas. Sic in ꝓposito: si
cut ille videt homicidiū corā ocul suis fieri: nec tñ illi⁹
est causa: sꝫ occisoris volūtas ⁊ ꝑuersitas: ita de⁹ ꝑscien-
tialit ab eterno vidit oīa mala ꝙ fuerūt sunt vel erunt:
14 nec tñ illoꝝ est causa: sꝫ maloꝝ hoīm ꝑuersa voluntas.
Vñ Augu. li. iij. de libero arbitrio. Sicut inqt tu mo
ra tua: nō cogꝭ facta esse ꝙ ꝑterierūt: sic de⁹ ꝑscientia sua
nō cogit facieda esse ꝙ futura sunt. ¶ Si obijciat ꝙ ali
ter sic de sciētia dei atqꝫ alit de humana: respōdet: ꝙ in
aliq̄ est aliter: in aliq̄ idē. In hꝫ eīn alit est: q: sciētia sua:
scꝫ approbatiua ꝙ dixit: ⁊ facta sunt est oīm bonoꝝ cau
sa: ꝙ nr̄a sciētia causare nō pōt. In hꝫ ṽo idē est ꝙ sicut
volūtas vel sciētia hūana hñ ordinata licet mala culpe
videat: nō tñ ei placet: q: vellet oēs hoīes bonos esse:
nec culpā in eis causat: malū tñ pene boni iudices ⁊ sci
unt ⁊ volūt ⁊ causant: q: non placet eis nec causant ꝙ
vn⁹ aliū occidat licet hꝫ videant. Sed placet eis ⁊ cau-
sant: ꝙ occisor suspēdat: Sic de sciētia ⁊ volūtate diui
na ꝙ vult oēs hoīes saluos fieri inqntū hoīes sunt et
vult eos dānari inqntū pctōres: scit ꝙ malū faciūt cul
pe: ⁊ nō placet ei: nec illud in eis causat: scit ꝙ dānant

⁊ puniunt ⁊ placet ei ⁊ causat illō. ¶ Patet ḡ ꝙ alia est
causa furti vel homicidii: alia suspēdii: q: ꝑmū causat
fur: ſm iudex: nec in hꝫ in deo dicēda est diuersa volun
tas: q: tota diuersitas rerū respicit euētū. Nō obstāte
ḡ dei sciētia: si vis in libro vite scribi: sume tibi librum
grandē ⁊ scribe. Esa. viij. i. fortit ⁊ diligēter age: vt ibi
scribarꝭ ⁊ salueris: q: nō intrabit in illā aliqꝺ coīqna
tū ⁊ faciēs abominationē ⁊ mendaciū nisi ꝙ scripti sūt
in libro vite agni. Apo. xxj.
¶ Quanta aūt sit hui⁹ scripture tam in vita ꝙ̄ in mor- Ar.v.
te vtilitas in parte exemplis ostendit ⁊ auctoritatibus
¶ Exemplis hoc ostendit per rotulos magistroꝝ vni- 15
uersitatū in quib⁹ scolariū nomina scribunt: ob quam
scripturā in multis defendunt ⁊ vniuersitatis gaudēt
priuilegiis qꝺ non faciunt alii quoꝝ nomia inserta nō
sunt. Sic specialiter quoꝝ noīa sūt in libro vite a deo.
⁊ ab angelis in vita a multis tentationib⁹ ⁊ aduersita-
tibus spūalibus custodiunt sicut patet Apo. xiij. vbi
dicit ꝙ adorabūt bestiā oēs qui habitant terrā quo-
rum noīa non sunt scripta in libro vite agni. ¶ Sicut
ergo tempe guerre transeūtes per terrā alicui⁹ dñi: ni-
tunt aliquā habere dñi illius ꝓtectoriā scripturā: ita
tpe belli spūalis nitamur habere scripturam libri vite.
¶ Huius etiā vtilitas in morte patet tam per ꝑdictū
exemplū de rotulo vniuersitatis; quia sicut ad illū ho-
norandū: ⁊ ꝓ ipso orandū ⁊ ad terram ⁊ ecclesiam depor
tandū: cuius nomē in rotulo alicui⁹ magistri inuenit
oēs concurrūt magistri: ita deus ⁊ angeli ad talem ⁊
non ad alios: quia tūc qui nō est scriptus in libro vite
missus est in stagnū ignis. Apo. xxj. ꝙ̄ per similitudi-
nē libri hospitalioꝝ sancti Iohānis: quia sicut illi quo- 16
rum noīa in illoꝝ scribunt regulis vel registris que ꝑ
ecclias portant: hanc consequunt corpalem vtilitatē:
ꝙ licet de meritis suis exigentib⁹ suspendant: tamē cor
pore illoꝝ ad terrā portant benedictā: ita isti spūalem
consequunt vtilitatē talem videlicet ꝙ quecunqꝫ mor
te mortui fuerint in refrigerio erunt: ad terrā etiā por-
tabunt viuentiū ⁊ salutis eterne: quia in tpe illo salua
bit pplꝰ tu⁹ qui inuent⁹ fuerit in libro vite ⁊c̄. Dan.
xij. Nota quō christ⁹ est liber. P. ij. 20.

Locutionis et linguarum. L.v.

Primo ostendit differētia. Secundo experiē-
tia. Tertio tam male locutiōis: ꝙ̄ lete audientie ingra
titudo. Quarto periculū. Quinto pena. Sexto reme-
dia. Septimo bone locutiōis premium.
¶ Circa ad primū loquunt quidem bene; quidē ma- Ar.j.
le. Bene loquit quis de tribus: de deo: de seipo de p:o
ximo. ¶ De deo: tria: ꝓpter tria cōmoda. Primo ꝓpter j
beneficia clemētie: vt diligatur: sicut beneficiat⁹ loqui
tur amicis: scꝫ de beneficiis sibi factis: vt benefactores
illos diligant: eisqꝫ regratient. Sic debet ꝑdicator in ꝑ
dicatione publica: ⁊ quilibet bon⁹ in societate priuata
de dei loqui beneficiis: creatiōis: redēptiōis: guberna-
tionis: glorificatiōis. Exemplo pastorū: qui de christi
natiuitate loquebant adinuicem. Luce. ij. Et exemplo
illius de quo dicit Numeri. vij. Solutū est vinculū
lingue eius: ⁊ loquebat recte. ¶ Secūdo opera miracu
loꝝ: de quib⁹ habet capitulo de fide: ⁊ documēta sapi-
entie; vt cogscat: ⁊ fides recta habeat: ⁊ ei in oīb⁹ obe-
diatur: q: sicut scholaris de magistri sui loquit doctri-
na ⁊ factꝭ vt plures eius diligant doctrinā: ꝓpter quā
famam bonā plures ad eum confluāt. Sic bon⁹ tam
publice ꝙ̄ priuate: miracula: ⁊ magnalia: ⁊ doctrinā ⁊
sapientiā dei. Exemplo psalmiste dicētis: ps. cxviij. Lo
quar de testimoniis tuis in ꝯspectu regū ⁊c̄. Et pauli

dicētis: sapiētiā loquimur inter perfectos. j. Cor. ij. ¶ Se
quia nōnulli: nec eū diligunt: vel ei seruire volūt: vel
credere rōne beneficiorū: vel miraculorū: sed potiꝰ rōne
verberū: sicut asinꝰ piger: ⁊ seruꝰ maliuolꝰ. ¶ Tertio
loquēdū est de eius potētia quō ei rebelles: hic tēpaliter
⁊ alibi eternaliter affligit. Exēplo aplorū. q̄ loquebant̄
magnalia dei. Actuū. ij. Sed q̄s loquet̄ potētias dñi:
in ps. cv. ¶ De seipō loq̄ etiā debet tria: ꝓpter tria cō
2 tagia. ¶ Primo: q2 sicut eger loquit̄ medico de sua infir
mitate: ita pctō primo loq̄ debet: suū pctm̄ in ꝯfessione
vt absoluat̄ dicēs: loquar in amaritudine anime mee.
Job. x. Nihil zelando: exemplo Job dicētis. Nō par
cam ori meo loq̄r in tribulatiōe ⁊c̄. Job. vij. ¶ Secun
do: sicut indigens loquit̄ diuiti de sua paupertate: ita lo
quendū est deo in orōne. Exemplo Anne q̄ ꝓ ꝓle petē
da loquebat̄ in corde. j. Re. j. Sic Dauid ꝓpheta ꝓ fi
ne suo sciendo: ne vicꝫ finē haberet malum: ⁊ improui
sum: dicēs. Locutꝰ sum in lingua mea: notū fac mihi
dñe finem meū: in ps. xxxviij. Quanto ḡ pauperiores
sumꝰ: ⁊ in multis deficiētes: ⁊ de fine incertiores: tanto
instantiꝰ orare debemꝰ: q2 cum obsecrationibꝰ loquit̄
paup. Prouer. xviij. ¶ Tertio sicut negociator libēter
loquit̄: ⁊ audit loqui de lucro suo capiēdo: ⁊ periculo
suo vitando: ita bonꝰ: q̄ dicere pōt illud Eccl'. vlti. De
dit mihi dñs linguā mercedē meā: ꝑ quā scꝫ loquar de
mercede eterna: loquens de regno dei. Actuū. j. Et au
res per q̄s audiā q̄d loquat̄ in me dñs: in ps. lxxxiiij.
Vel aliter loq̄ debet de seipō tripliciter. ¶ Primo deo
in corde ꝑ contritionē sicut eger de infirmitate gemit:
ps. xl. Ego dixi dñe miserere mei: sana aiam meā: quia
peccaui tibi. ¶ Secūdo ore ꝯfitendo: sicut eger medico
infirmitatē ostēdit: ps. lxv. Locutū est os meū in tribu
latiōe mea. ¶ Tertio satisfactionē cū gratiarū actiōe ac
ceptādo. Exemplo illiꝰ de quo dicit̄ Luce. xj. Cū eie
cisset demoniū locutꝰ est mutꝰ. Sed heu os habent et
non loquent̄: in ps. cxiij. Non sit iustꝰ: de quo dici pōt
illud. iij. Re. viij. Ore locutꝰ es: ⁊ manibꝰ ꝑfecisti: sic
3 om̄is lingua ꝯfiteat̄. Ro. xiiij. ¶ De primo etiā tria lo
quēda sunt: ꝓpter tres ꝓximi vtilitates. ¶ Primo nā
q3 sicut bonꝰ religiosus secrete admonēdo vel palam
accusando: alteri loquit̄ religioso delinquēti. Ita exē
plo asine: que falso ꝓphe loquebat̄. Nūeri. xxij. Pecca
toris loquimini plagas. Prouer. xvj. ¶ Secūdo sicut
menestralli loquunt̄: ⁊ recitāt corā militibꝰ facta ꝓbo
rū militū. Et ecclia facta legit sanctorū: ad excitandum
alios ad filia: ita iusti exempla bonorū ad imitandū: ad
eloquiū vestrū corda eorū erigite. ¶ Tertio sicut mater
nunc ꝓmittit dona filio: nūc minat̄ penas: ita iusti lo
quant̄ primo: p̄mia beatorū eis illa ꝓmittētes ⁊ penas
malorū eis minātes. Exemplo dei: q̄ dicit loq̄r iudicia
4 mea cū eis. Iere. iiij. ¶ Malarū vo linguarū: tria sunt
genera: q2 quedā sunt ociose: q̄dā vane: q̄dā ꝑniciose.
¶ Ociose sunt q̄ nō loquunt̄ q̄n deberēt: docēdo: incre
pādo: p̄dicādo: de q̄bꝰ in ps. xxxviij. Silui a bonis. Et
Job. iij. Nōne silui? Nōne q̄eui? ⁊ venit sup me indi
gnatio tua dñe. Non sic Ezechiel ꝓpha: q̄ ait. Aperto
ore meo non silui ampliꝰ. Eccl'. xxxiiij. ¶ Vane sunt. q̄
circa inutilia occupant̄: de q̄bꝰ in ps. xj. Diminute sūt
veritates a filijs: vana locuti sunt vnusq̄sq3 ad proximū
Superbia suū. ¶ Perniciose vo sunt lingue ⁊ locutiōes supborū:
in q̄bꝰ sunt labia tumentia cum corde pessimo sociata.
Prouer. xxvj. Ex hac oriunt̄ supba iuramēta: ꝫ disper
dat dñs vniuersa labia dolosa: ⁊ linguā magniloquā:
Ira in ps. xj. ¶ Secūdo sunt iracundorū. Lingua eiꝰ quasi
ignis deuorās Esa. xxx. Et in labijs eiꝰ: q̄si ignis Pro
Inuidia uer. xvj. ¶ Tertio sunt inuidorū sicut iudeorū ꝯ christū

dicētiū: percutiamꝰ eū lingua. Iere. xviij. Et hec est ve
nenosa lingua: de q̄ oriunt̄ detractiōes: venenū aspidū
sb labijs eorū: in ps. cxxxix. ¶ Quarto est auari: q̄ ꝯgre Auaricia
gat thesauros lingua mendacij. Prouerb. xxj. Ex hac
vba dolosa: piuria: ⁊ iuramēta oriūt̄: ꝓhibe ḡ linguā
tuā a malo: ⁊ labia tua ne loquant̄ dolū: in ps. lxxxiij.
¶ Quinto est pigrorū: q̄ sunt sicut canes muti: nō valē Pigricia
tes latrare. Esa. lvj. Tales in his q̄ ad dei ꝑtinēt hono
rē: vel ꝓximi salutē dicere p̄nt illō. Exo. iiij. Impeditio
ris ⁊ tardioris lingue: ego sū. Et ex hac oriunt̄ garru
latiōes ⁊ iudicia ꝑuersa. ¶ Sexto est luxuriosorū: a qua Luxuria
oriunt̄ vba turpia: ⁊ ad malū mouētia. Et hec lingua
est gladiꝰ diaboli: q̄ multos spūaliter occidit. Prouer.
xviij. Os stulti ꝯtritio eiꝰ: ⁊ labia eiꝰ ruina aie. ¶ Se Gula
ptimo est gulosorū: q̄ dispergent̄ ad manducādum: si
vo non fuerint saturati murmurabūt: q̄bꝰ illorū est si
cut vrbs patens: q̄ nō pōt cohibere spm̄ suū loquēdo.
Prouer. xxv. ⁊ hoc si fuerint saturati vel inebriati. In
ter has vo duarū locutionū ꝯditiōes. Primo tāta est 5
differētia: quāta est inter optimū ⁊ pessimū. Secundo
talis est differētia: ꝙ nec prima placet secūdis: nec ecō
uerso. ¶ Primū ptꝫ ꝑ exemplū de coco: de quo fert̄: ꝙ
ad deū sui p̄ceptū: de optimo bolo quē sciuit ei paran
do: ⁊ pessimo: in vtroq3 p̄cepto: obediēs: linguā para
tā dño suo portauit: de quo requisitus: quō vicꝫ: illud Exēm
posset esse optimū ⁊ pessimū? Respōdit: ꝙ sicut nō est
aliq̄d meliꝰ bona lingua: in signū cuius spūssanctꝰ in
linguarū forte apparuit figura: ita non est aliq̄d peius
mala. Quia sicut bona est calamꝰ spūssancti: iuxta illō
ps. xliiij. Lingua mea calamꝰ scribe. i. dei: sicut patet ex
presse ꝑ hoc: ꝙ dicit apl's. An inquit experimentū eius
queritis: q̄ in me loquit̄ christꝰ. ij. Cor. xiij. Ita mala
est calamꝰ spūs maligni: q2 iniquitatē in excelso locuti
sunt: in ps. lxxij. id est in excelso statu: q̄tū ad p̄uilegiū:
ꝙ vltra alia habent aialia in loquēdo vl' in excelso sta
tu christianitatis: ꝯ honorē illius q̄ eos ad statū illū ex
altauit: de quo ꝯqueritur: in ps. cviij. dicēs. Locuti sunt 6
aduersum me lingua dolosa: ⁊ sermonibus odij ⁊c̄.
¶ Secundū vo patet ꝑ exēplū fabule: q̄ fingit̄ ꝙ stra Exēm
bones ab apibꝰ ad ꝯuiuiū inuitati: ⁊ melle ⁊ floribꝰ co
rā eis appositis: cū murmure: ⁊ indignatiōe recesserūt
dicentes: illa fetida ⁊ insolita: ⁊ eis displicentia. Apes
vo alia die a strabonibꝰ inuitati: ⁊ fetidis rebꝰ ī quibꝰ
strabones nutriunt̄: ⁊ delectant̄ eis appositis: sitim fe
torem ferre non valētes: societatē illā derelinquētes fe
tidā recesserūt: ita ꝙ neutrū festū partibꝰ placuit ambo
bus. Ita in ꝓposito: si illi qui assueti sūt ad turpia ver
ba ⁊ opa: ⁊ aliq̄n declinēt ad hoīes sctōs ⁊ honestos: ⁊ ī
p̄dicatiōe publica vel collatiōe priuata vba sancta: et
peccati illorū reprehēsiua eis apponant̄: ⁊ ostendantur
illa indignantes: aperte spernūt: vel saltem eis non sa
piunt. Nec de tali materia diutiꝰ loqui volunt: sed ad
aliā se vertunt. Loquendi materiā: ostendētes q̄m qui
de terra est de terra loquit̄. Ioan. iij. Et tales loquētē
ꝑfecte abominati sunt. Amos. v. loquētes q̄ fas nō est
ij. Mach. xij. ¶ Si ḡ malis nō placēt loquele bonorū:
ita nec placeāt vba malorū bonis: nec ea patiēter audi
ant. Sed vel recedāt more apū p̄dictarū: vel loquētes
increpent: exemplo christi: de quo dicit̄ Lu. iiij. Incre
pans nō sinebat ea loqui: q2 corrūpūt bonos mores
colloquia praua. Sicut ḡ increparēt: ⁊ corruptores fu
garent corpis: atq3 fures detestarent̄: morū ⁊ virtutū:
atq3 hoīes fugiant infernales.
¶ Q̄d vo ꝑniciosa loq̄ntes īfernales sint loq̄le: cognoscit̄ Ar. ij.
expimēto ipiꝰ nāq3 loq̄le: ⁊ auditꝰ expimēto cognoscit̄
Primo de q̄ sit terra q̄ loquit̄. Secūdo ad quā vadit. 7.

Tertio cuiꝰ dñi sit. Quarto q̄liter interius sit: q̄ꝫtũ ad
spũalem nobilitatẽ: ⁊ ignobilitatẽ. Quinto ad spũalẽ
fertilitatẽ ⁊ sterilitatẽ. Sexto q̄ꝫtum ad sobrietatem vl'
ebrietatẽ. Septimo q̄ꝫtum ad sapientiã vel stulticiam.
Octauo q̄ꝫtũ ad veritatẽ vl' falsitatẽ. Nono etiã osten
deẽ quõ etiã per auditũ q̄litas cognoscit' auditẽtis. De
cimo vniꝰ ꝑ loquelã: ⁊ alteriꝰ per auditũ cognoscitur
ars. Undecimo q̄ꝫtũ ad sanitatẽ vel infirmitatẽ. Duo
decimo q̄ꝫtũ ad diuitias vel paupertatem. ¶ Primũ pꝫ
Nã sicut cõiter cognoscit' q̄s gallicꝰ: q̄s teutonicꝰ sit:
vel anglicus ex loquela. ita quis de terra scolaqꝫ sit dei
vel diaboli ex loquela cognoscit'. Tali eñi experimẽto
cognitũ fuit: de qua terra seu patria fuit Petrꝰ: cui di
cit' Math. xxvi. Galileꝰ es: nã ⁊ loquela tua te mani-
8 festũ facit. ¶ Secũdũ ex pte patet. A. xxvj. 19. et. J. xij.
30. Est eñi in hoc casu de nobis: sicut de duob⁹: quoꝝ
vnus est sine spe redeũdi a terra sua bannitꝰ: alter vo
est extra terrã suã peregrinꝰ: q: sicut primꝰ non libẽter
loquit': vel diligit: vel audit ꝓspera: de terra illa vl' ho
minib⁹ terre illiꝰ: ad quã non habet spem remeandi: ꝫ
potiꝰ mala: cuiꝰ ratio est: q: loquẽdo vel audiẽdo ma-
la de terra illa: exiliũ suũ consolat': leuiusqꝫ illud fert et
sustinet: qi si multa ꝓspere loqueret': vel audiret plꝰ de
exilio suo tristaret' dicendo: heu me ꝙ tam felicẽ terrã
ꝑdidi habitationẽ. ¶ Peregrinꝰ vo qui repatriare in-
tendit: libẽter bonũ loquit' vel audit de terra sua. Sic
illi qui de meritis suis exigentib⁹ de terra banniti sunt
viuentiũ: nunc in culpa ⁊ causa de qua postmodũ ban
niti erũt in pena: non libẽter loquant' vel audiũt de ter
ra illa loqui bona. Nec de via illa loquunt' vel inqui-
runt que ad illã ducit: peregrinꝰ vo qui dicere põt illõ
ps. xxxviij. Aduena sum apud te ⁊ peregrinꝰ sic oẽs
p. m. libenter loquit' vel audit deũ loquentẽ: sicut locu
tus est ad patres nr̃os Abrahã ⁊ semini eius in secula.
9 Luce. j. ¶ Tertiũ etiam exemplo patet caniũ: qui sup
dñm suũ non latrant: sed sup extraneos: dñiqꝫ voci et
vocationi obediunt: ⁊ non extraneorũ dñoqꝫ suo ap-
plaudunt: ⁊ non extraneo: sicut ꝫ tali experimento cõ-
iecturat': cuius sit canis: ita etiã cuius sit qui loquit': vl'
audit christi sui vel diaboli: q: sicut dictũ est de cane: ꝙ
non latrat sup dñm suũ: ita nec seruus christi ei vl' suis
obloquit' vel verbis seu iuramẽtis irritat: sed diabolo
⁊ seruis eiꝰ christoqꝫ obedit: ⁊ seruis eius eisqꝫ applau
dit. Canes vo venatici diaboli: qui ei predã capiunt:
dũ alios prauis colloquijs inficiũt super deũ ⁊ seruos
eiꝰ: iuramẽtis: ĩproperijs: detractionib⁹: ⁊ irritationib⁹
latrãt: diabolũ vo ⁊ ministros eiꝰ libẽter audiunt: de
opibus eius libenter loquunt': eisqꝫ applaudũt: de qui-
bus: nemo ꝙ bonũ est loquit'. Jere. viij. ¶ Quartũ in
10 sup exemplo patet tã volucrũ ꝙ canũ. Nã sicut aues
nobiles minꝰ garriũt q̄ꝫ ignobiles: sicut pꝫ de falconi
bus ⁊ hmõi: magniqꝫ minꝰ q̄ꝫ parui clamant. Canes
etiã qui nobiles vocant' sicut leporarij: q̄ maioris sunt
fortitudinis ⁊ virtutis minus latrant q̄ꝫ rurales vl' de
biles: de quibus Seneca in Prouerbijs. Canibus in-
quit imbecillibus mos est: quãto plus defecerint viri-
bus tanto magis latratibus indulgere duodecim etiã
magni lucij: minorem strepitum faciunt in stagno: q̄ꝫ
due rane: ille nanqꝫ rane clamant: sed lucij tacent. Sic
miseri semper murmurant vel turpia ⁊ detractabilia
loquunt' vbi bonus loquitur verbũ tempe suo. Pro-
11 uer. xxv. ¶ Quintũ etiam patet per exemplũ vinearũ
⁊ aliarum arborum: quia sicut in illis folioꝝ ariditas:
⁊ nimis tempestiua decoloratio que a fulgorib⁹ ⁊ ven
tis vićtib⁹: oriri solet: signũ est sterilitatis anno illo in
vineis ⁊ arborib⁹: ⁊ etiã frugib⁹ quibuscunqꝫ: vbi vo
folia que ad fructuũ a frigore ⁊ estu ordinant' custodiã
sunt virida ⁊ bene coordinata: signum est fertilitat'. Sic
vbi verba sunt inordinata a fulgure tentatiõis diabo
lice percussa: signũ est ꝙ non est ibi fructus virtutum
nec fructus ille benedictꝰ: de quo ad Mariam dei ma-
trem dicit': benedictꝰ fructus ventr' tui. Sed sterilitas
qi fraudis labia coꝝ loquunt'. Prouerb. xxiiij. vbi vo
verba sunt bene ordinata: signũ est ꝙ talis est tanq̄ꝫ li-
gnũ quod plantatũ est secus decursus aquarũ ꝙ fru-
ctũ suum dabit in tpe suo. Et ꝙ hmõi fructꝰ signũ ad-
dit dicens: folium eius non defluet ⁊c̃. de lingua sic lo
quẽte dicit' Prouer. xv. Lingua placabilis lignũ vite:
quia lingua eius loquet' iudiciũ: in ps. xxxv. Que q̄dẽ
loquela ipm̃ signat esse lignũ vite ꝙ fructũ suum sicut
nec ostendit: ita nec ꝓducit mortem de quo Job. xxvj.
donec supest altus in me nõ loquent' labia mea iniq-
tatem. ¶ Sextum etiã exemplo ostendit' fluuiorũ: ma- 12
gnus nanqꝫ fluuij sonitus: signũ est eius inundatiõis:
sic magnꝰ sonitus inutiliũ ⁊ turpium verboꝝ: vel est
signum inebriatiõis potus materialis vel peccati: vbi
nãqꝫ talis est ebrietas: ibi verbositas inhonesta: qd pꝫ
in taberna: vbi decimũ verboꝝ non est vtile nec hone
stum. Et sicut vbi frequens est aquarũ inũdatio: inu-
tiliter seminat' illa terra: quia semen ibi submergitur ⁊
non crescit: ita nec semen verbi dei vbi frequens inun
datio taberne ⁊ ebrietatis. Tales nanqꝫ vel semẽ ver-
bi dei non suscipiunt: sed potius in taberna esse eligunt
dum illud suscipe deberent: vel si suscipiant ab ebrieta
tibus ⁊ voluptatib⁹: suffocant verbum: ⁊ cito illud ob
liuioni tradunt. Cum stulto ergo ne multũ loquaris.
Eccl'. xxij. Et in aurib⁹ insipientiũ ne loquar'. Prouer.
xxiij. ¶ Septimũ quotidiano pꝫ experimento q̄ vide- 13
mus ꝙ sapiẽtes minꝰ loquant': immo etiã si sapientes
non sint: ⁊ parũ loquant' sapiẽtes estimant': quã quidẽ
estimationẽ loquẽdo mutãt. Sicut scholaris ille Pa- Exm̄
risius de quo fertur: ꝙ a socijs suis sciolus reputabat':
qi semp siluit. Cũ vo postea in scolis male respõdisset
vnꝰ de socijs ab alio postmodũ: qui p̄sens tũc nõ erat
interrogatꝰ: quõ respõdisset: dixit: ipe ꝑdidit pulchrũ
silentiũ. Aliꝰ vo simili modo requisitꝰ dixit ꝙ optime
determinauit questionẽ dubiã: meliꝰ q̄ꝫ oẽs de vniuer
sitate vel societate fecisset: quõ inquit alius põt hoc esse
quia totũ ꝯtrarium audiui ꝙ videlicet male respõdit:
cui alius nosti qd dubiũ fuit de eius literatura: ⁊ plu-
res opinionem habebant ꝙ erat bene literatus: alij ꝙ
non: istam questionem seu opinionem dubiã: clarissi-
me determinat: ostendẽs ꝙ parum vel nihil scit: huic
illud cõmune ꝓuerbium dici potuit. Si tacuisses pho
fuisses: sed loquendo phm̃ se non esse ostendit. Et reue
ra frequenter accidit: ꝙ tales minꝰ silere possunt q̄ꝫ sa-
pientes. Unde Valeriꝰ maximꝰ li. vij. refert ꝙ cum Exm̄
Solon alijs loquentib⁹ taceret interrogatꝰ: vtrũ pro-
pter verborum inopiam: aut quia stultus esset taceret:
respondit: nemo stultus tacere potest. Ideo dicit Am
bro. de offic̃. li. j. ꝙ tacere nosce est difficilius q̄ꝫ loqui.
Si ergo vidisti hominẽ velocem ad loquendũ: stulti-
cia magis speranda est: q̄ꝫ eius correctio. Prouer. xxix.
¶ Octauũ per exemplum ostenditur predicamentorũ 14
Aristotelis: inter que: sicut relatio minꝰ habet de enti-
tate: ita relatores frequẽter minus habent de veritate:
quia non est veritas in ore ipoꝝ: in psal'. v. quia docue
runt linguã suam loqui mendaciũ Jere. ix. ¶ Nonũ
ꝑ exẽplũ ostendit' diligẽtis: q̄ libẽter audit loq̄ de re di
lecta dicens illud. Canti. ij. En dilectus meus loquit'
mihi. Sicut ꝫ libẽs: de aliqua re auditus: signũ est ꝙ
interius est: q̄litas dilectiõis: ita libens maloꝝ auditꝰ:

signū est ꝙ mala diligit: ⁊ aliqua mali q̄litas interius
lateat ꝑ quā similē diligit. Ex qua etiā tāq̄ ex fonte ri=
uulus oritur male loquele: cū de cordis abundātia os lo
quatur: vbi ergo os libenti⁹ ⁊ sepi⁹ loquitur tā malū q̄ bonū
⁊ aures tale audiunt: ⁊ cor citi⁹ credit: sicut patz. D. vj.
35. ostenditur ꝙ cor pl⁹ mala abūdat q̄litate: q̄ bona et
specialiter: vbi malū loquuntur audiūt: vel credūt d' bo
nis in bono ꝑseuerātib⁹: q: ꝙ de bonis deficiētib⁹ mul
ta: ⁊ admiratiue loquantur ex raritate q̄ admirationē in
ducit ꝯtingere pōt: q: sicut plus loquerentur: ⁊ admira=
rentur de spissis tenebris in meridie: q̄ circa mediam no
ctē: ita de vno facto tenebroso: in illo q̄ semꝑ fuit clar⁹
vel qui inter claros semꝑ vixit: q̄ de multis factis ma
lis illi⁹: qui semꝑ fuit malus: vel inter malos cōuersa=
batur. Qz autē de illis qui in se boni sunt: ⁊ inter bonos
viuūt mala loquantur: potiorē nescio causam: nisi facti
illorū plenitudinē: de quo sicut nec de vase pleno pōt
aliud exire vel extrahi: q̄ ꝙ ibi positū fuit. Et sic: sicut
cognoscitur ꝙ quis dispositionē habet infirmitatis inte
rius: ex hoc qd' dulcia que sumit dicit esse amara: ⁊ ecō
uerso. Ita spūaliter plen⁹ malo: ⁊ infirm⁹ ostenditur ex
hoc ꝙ malos vel mala cōmendat ⁊ bona dicit: ⁊ econ=
uerso: de quo Eccl'. xj. bona in mala ꝯuertens insidiatur
⁊ in electis suis ponit maculam. ¶ Ex istis cognosce=
re pōt quis quā vel qualē habeat interi⁹ dispositionē:
vel qualē colat vel diligat deū: q: videāt oīes de qua
re plus cogitāt: loquuntur: ⁊ libenti⁹ audiūt: ardentius
q̄ diligūt: ⁊ illi⁹ rei qualitatē: ⁊ similitudinē habēt in
anima: sicut patet. A. xx. 2. Illāq̄ rē ꝑ deo colūt. Ca=
ueant ergo gulosi qui quasi semꝑ loquuntur de cibo vl' po=
tu: quoꝝ ideo venter deus est. Et luxuriosi qui libēter
loquuntur de immundicia. Et auari qui libenti⁹ loquū
tur de lucro plusq̄ illud q̄ deū: quē ꝓpter illud negāt
diligūt qui etiā luxuriosis ⁊ malis fauent ⁊ castos ꝑse
quuntur: vel eis obloquuntur: ⁊ sic de alijs vitijs vel vir=
tutib⁹. Cōtra quos nota auctoritatem Senece. D. vj.
15 15. Et Hieronymi ibidē. xvij. ¶ Decimū ꝑ exēplū pa
tet omniū artificū: qui sicut de illa arte libēter loquuntur
⁊ audiūt in qua ꝓficere intendūt: vel quas sciūt ⁊ dili
gūt: ita in arte anime de qua dictū est. J. xij. 30. Dicat
ergo artifex aīe: laudationē dñi loquetur os meū: in ps.
cxliiij. ¶ Undecimū patet ꝑ exemplū de vrina: pulsu:
anhelitu: ⁊ colore ramoꝝ arborū. Quia sicut vrina ⁊
pulsus interiorē indicant sanitatē vel infirmitatē: ita
mors ⁊ vita in manu lingue. Prouerb. xviij. ¶ Sicut
etiā anhelit⁹ fetid⁹ signū est interioris indispositiōis.
Et color hoīs exterioris: interioris hoīs indicat dispo=
sitionē. Et rami ⁊ folia arboris ostendūt cōditionē: q:
si tpe quo virentia esse deberent sint arentia: signū est
interioris ariditatis: si virentia signū est interioris vi=
te ⁊ sanitatis. Sic verba interioris signū sunt deuotio
nis: vel ariditatis interioris sanitatis vel infirmitatis
quia lingua sapientū sanitas Prouer. xij. Unde Cassio=
dorus. Uis scire quale cor frater tuus habeat: attende
bene: libēter ⁊ frequēter loquitur: quia ex abūdantia cor
dis os loquitur ⁊c̄. Sicut olla bulliens ostēdit: quid sit
in fundo: ⁊ sic ꝯdemnabit te os tuū. Job. xv. ¶ Duo=
decimū ꝑ exemplum patet de grangia: quia sicut vēti
plus abundant in grangia vacua q̄ plena: hoc enī do
cet tā experimētū q̄ ꝓuerbiū: quo dicitur grainge voy=
de venteuse. Ita ventus verboꝝ in illo qui est vacu⁹:
⁊ pauꝑ: ⁊ ab oībus virtutib⁹ denudat⁹: quia vbi ver=
ba plurima: ibi frequēter egestas. Prouer. xiiij. Et in
multiloquio nō deerit peccatū. Prouer. x. Nolite ergo mul
tū loqui: sicut Ethnici faciūt. Math. vj. Qui male lo=
cuti sunt de deo: in ps. lxxvij.

¶ Ad q̄rū ingratitudinis ostēsionē cū auditoꝝ suoꝝ Ar. iij.
ingratitudine: non sufficiūt exēpla ostensa. D. vj. 33.
⁊. C. xij. 12. ⁊. G. ij. 25. In q̄b⁹ ingratitudo ostēditur au 16,
ditoꝝ. Et. J. xij. 8. ⁊. xxx. vbi ingratitudo ostenditur: scz
loquentiū. Sed etiā aues celi in testimoniū adducēde
sunt ꝯ eos: que linguas q̄s a deo accepērūt: nunq̄ cō=
tra deū laxant: sed quantū natura eis dedit deū cū illis
laudant: q̄rū tamen linguis nō tantā ꝯtulit virtutem:
quātū linguis cōtulit hūanis. ¶ Sed dicet ꝙ ille aues
nec deū tantū honorāt cū linguis suis: quātū ipi q̄nq̄
faciūt. Quib⁹ respondetur ꝙ magnū videtur ꝯcedere incō
uenienes: q: sicut ꝯ naturā est ꝙ de eodem fonte emanet
aqua dulcis ⁊ amara: ita ꝯ rōnem est ꝙ de eodē ore dei
ꝓcedat laudatio: ⁊ inhonoratio: oratio ꝓ salute ꝓpria
⁊ iactatio de peccatis suis ꝯ salutē ꝓpriā ꝓximi infor=
matio ⁊ detractio. Et ꝙ de calamo suo: scz calamum fa
ciat spūs maligni: ꝙ de ore dei os faciat diaboli. Os Os iusti
quippe iusti: os dei dicitur ꝑ qd' de⁹ loquitur: q: dñs locu=
tus est in sancto suo: in ps. lix. An experimentū queritis
eius q̄ in me loquitur christ⁹. ij. Coꝝ. xiij. Et veritas in
euāgelio. Non vos estis q̄ loq̄mini ⁊c̄. Math. x. Os
dñi locutū est. Esa. j. ⁊. lviij. Et si separaueris p̄ciosum
a vili: quasi os meum eris. Iere. xv. Sic os peccōris os
est diaboli: vnde ps. cviij. Os peccōris os dolosi. i. dia=
boli suꝑ me apertū est: ꝙ postremo de lingua q̄ clauis
celi ī tāt'ū facta est: ꝙ celū ꝓ eis ⁊ alijs ipa aperire pos=
sunt: si voluerint clauē ꝓ se ⁊ alijs quos tentant: vel q̄
coꝝ libēter audiūt iuramēta: vel detractiōes faciāt in=
ferni: ⁊ christi euacuēt redēptionē: ꝯ ipsam ingrati exi=
stētes: de q̄ ꝯqueritur dicens. Ego redemi eos: ⁊ ipi lo
cuti sunt ꝯ me mēdacia. Osee. vij. Talis lingua est tā
sibi q̄ alijs valde periculosa.
¶ Primo quia qui in ore suo discretiōis nō apponit cu A ti. iiij.
stodiam: est sicut ciuitas absq̄ muroꝝ cui imminet peri 17
culum tpe guerre: sic ille de quo Prouerb. xxv. Sicut
vrbs patens ⁊ absq̄ murorum ambitu. Ita vir qui in
loquendo non potest cohibere spiritū suū. ¶ Secūdo
quia est sicut equus sine freno. Nauis sine gubernacu
lo: domus sine ostio: molendinū sine exclusa. Pro quo
est sciendū ꝙ sicut exclusa omnino a molendino amota
molendinū inutile efficitur: quia tota aqua effunditur: ita
vbi nulla est oris custodia: omnia verba effunduntur ad
suū ⁊ alioꝝ malū: quia qui dimittit aquā caput est iur
giorum. Prouer. xvij. Quādo v'o exclusa semꝑ appo=
nitur: nocet: quando v'o pro tempe apponitur: ⁊ ꝓ tem=
pore amouetur: aqua molēdino prodest: ⁊ exclusa debi
te suum complet officium. Et ideo aque submittitur: vt
aquam quando currere non debet: retineat: et tpe quo
eius cursus valere potest amoueatur: ⁊ aquam curre=
re ꝑmittat. Sic de oris custodia ⁊ silētio: si semꝑ sileat:
nocet. Oportet ergo ꝙ temp⁹ captet loquendi: ⁊ tem=
pus tacendi: ⁊ ꝙ vtrūq̄ temp⁹ suū aptum habeat: q:
temp⁹ tacendi: ⁊ temp⁹ loquendi Ecclīastes. iij. ¶ Sz 18
notādū ꝙ sicut aqua diu retēta ⁊ obturata: ⁊ postmo=
dum dimissa: vehemēti⁹ ⁊ impetuosi⁹ currit in tantū
ꝙ q̄nq̄ ripas suas: vel frāgit vel exit: ⁊ terre circūiacē=
ti nocet ⁊ bladis: itaq̄ illi q̄nq̄ qui diu silēt: vel pacien
ter: vt videtur: irā dissimulāt: q̄n loq̄ vel irasci incipiūt:
nimis loquuntur: ⁊ impetuose irascuntur sicut ignis in spi
nis ⁊ aq̄ de rupi ꝑ torrentē currēs ⁊ oēs in circuitu mo
lestāt ⁊ turbāt: oēm talē admonet scriptura Eccl'. xxv.
dicēs. Nō des aque tue exitū: qd' quomō spūaliter in=
telligi debeat accipe. Ja. j. Tard⁹ inq̄t ad loquendū: ⁊
tard⁹ ad irā. ¶ Tertio q: est sicut nauis nō bene ꝯsoli=
data: nec pice linita: in qua foramina dimittuntur apta
per que aque intrant: ⁊ nauigātes submergit: sic q̄ scz

ſuo corporis ⁊ ſpecialiter os habet nimis apertū:ſꝗ dice-
re pōt illud. ps. lxviij. Intrauerunt aque vſq; ad aīam
meā: ꝑ os ſuū vel alios ſenſus: ipſam ſubmergentē. Et
nūc ſcio ꝙ os lubricū operat̄ ruinas. Prouer. xxvj. Et
ꝙ eſt odibilis qui ꝓcax eſt ad loquēdū. Ecc̄. xx. Et ꝙ
qui inconſideratꝰ eſt ad loquendū: ſentiet mala. Pro-
uer. xiij. Nota. S. vj. ꝑ totū. Qui ḡ cuſtodit os ſuum:
19 cuſtodit aīam ſuā. Prouer. xiij. ¶ Et non ſolū ꝑ os vł
alios ſenſus apertos intrat aqua peccati ad ſubmerſio-
nē ꝓpriam: ſed etiā per foramina illa exit fetor ad alioꝝ
infectionem: ⁊ ſpiritualē occiſionem: quia dum ad mo
dum tumberū que corpa recipiūt fetentia: de quibꝰ nō
bene clauſis exit fetor aerem ⁊ circumſtātes vel cōmo-
rantes inficiens: ⁊ alioꝝ fetores interius: mentē recol-
ligunt: ⁊ eis incorporāt vel non fetores ibi tanq̄ vas
immundū inficiūt ⁊ fetere faciunt quos non bene reti
nent: quia os non bene claudit̄: ſed os: aures: ⁊ oēs ſen
ſus: monumenta aperta ſunt. Math. xxvij. Et ſepul-
chrū patēs eſt guttur eoꝝ: linguis ſuis doloſe agebāt:
detrahendo: murmurādo: iurando: turpia loquendo.
Et multis modis fetores ſuos ad alioꝝ depravationē
⁊ infectionē emittendo. Et ſemina peſſima tanq̄ ſemi
natores diaboli in cordibꝰ audiētiū: ꝑ eloquia turpia
ſeminādo. Ex quibꝰ ſeminibꝰ in poſterū mala creſcūt
opa. Quia ex talibus cogitationibꝰ illis: ex talibꝰ v̄bis
20 impreſſis ꝓcedunt opationes. ¶ Sed dicunt talia lo-
quenda: nullum malū cogitamꝰ: ſed ꝓ ſolacio talia lo-
quimur: vnde tam mimi q̄ alij truſatores: quādo vi-
dent alios de turpibꝰ verbis ſuis: ⁊ iuramentis: riſum
accipe: ⁊ ſolacia maxime ad talia dicenda nitunt̄: vnde
Exm̄ eſt de illis ſicut de leone: qui ſm fabulas voluit vilibꝰ
animalibꝰ placere eis de vilibꝰ cibis: quibꝰ libenter ve-
ſcunt̄ miniſtrauit ⁊ totū conuiuiū nobiliū animalium
maculauit: illorumq; ſocietatē turbauit. Sic illi dū ni
tunt̄ aliquibꝰ leuibꝰ vel turpibꝰ ꝑſonis: talibꝰ placere
narrationibꝰ bonos ⁊ honeſtos turbant: ⁊ totū conui
uiū maculāt. Ergo ne temere quid loquar̄. Eccl̄e. v.
Quia ſi feceris tibi ⁊ alijs vt oſtenſum eſt: noces ⁊ dia
Exm̄ bolo places. Vnde ſcribit Gerardus in itinerario ſuo
de quodam: qui tantā familiaritatē habuit cum mali-
gnis ſpiritibꝰ: ꝙ eos videre ⁊ alloqui potuit: quotiens
aūt falſum corā eo dicebat̄: illud agnouit: videbat eñ
diabolū ſuꝑ linguā mentientis: quaſi ſalientem ⁊ exul
tantē. Nec mirū ſi ille in talibus delectet̄: qui cū loqui
tur mendaciū: ex ꝓprijs loquit̄. Joh. viij.
Ar.v. ¶ Tot v̄o ingratitudines ⁊ pericula: neceſſe eſt penā
ſequi duplicem: tempalem ſcilicet ⁊ eternam. ¶ Tem-
21 poralem v̄o triplicem: quia penā ante mortem ſuſtinet
deriſionis: in morte v̄o membri in quo peccauit priua-
tionis: poſt mortem ſenſibilis combuſtiōis. Has eñ
Exm̄ penas qui loquitur iniqua non effugiet. Sap̄. j. ¶ Et
non effugiet primā: patet per hiſtoriam qua fertur in-
firmū reſpondiſſe medico dicenti: ꝙ comederet de par
te piſciū caude ꝓpinquiori: quia ſanior erat pars: quia
plus mouebat̄: ergo inq̄t infirmꝰ: lingua vxoris mee
ſaniſſima eſt: quia continue mouetur: quia nō ſunt lo-
quele: neq; ſermones: quoꝝ ibi non audiant̄ voces eo
Exm̄ rum. Et non effugiet ſecundā patet ꝑ illud qd̄ ſcribit
in libro de apibꝰ de quodā aſueto ad turpia: ⁊ ꝑnicio-
ſa loquendū qui anteq̄ moreret̄: linguā ꝓpriam come
dit: ⁊ poſt mortem tantꝰ fetor de eius exiuit gutture ꝙ
ſtupor erat. Et iuſte q̄dam linguam ſuā comedit: pro-
pter rationes ⁊ auctoritates oſtenſas. D. vj. 29. Juſte
etiam de eo fetor exiuit propter rōnem oſtenſam ſupra
c. c. 19. Ergo indiſciplinoſe loquele nō aſueſcat os ſuū
Exm̄ Eccliaſtici. xxiij. ¶ Et inſuper non effugiet tertiā pe-
ret per hoc quod ſcribit beatꝰ Gregoriꝰ. iiij. de anima-
rū de quadā muliere: licet caſta: non tamen linguā ſuā
caſtigauit: poſt cuius mortē cuſtos eccl̄ie eā q̄dā nocte
de fouea ſua extrahi vidit: ⁊ ꝑ mediū ſecari: ⁊ ſic ꝑ me-
diū comburi: parte ſub cingulo integra remanente: in
ſignum caſtitatis: pars ſuperior ibidem totaliter crema
batur in ſignū male lingue: in cuius viſionis ⁊ cōbu-
ſtionis certitudinē in craſtino combuſtionis: ſigna ſu
per pauimentū oſtenſa fuerunt. Nec mirum quia ſu-
pra. E. C. xvij. dictum eſt ꝙ talis eſt ſicut ciuitas abſ-
q; muro: talis aūt ciuitas tpe guerre comburit̄. Sic di
ſperdat dominꝰ vniuerſa labia doloſa: ⁊ linguā ma-
gniloquā. in pſal. xj. Quia ſagitta vulnerās eſt lingua
eius: dolum locuta eſt. Jere. ix. ¶ Secundo quia penā 22
non effugiet eternam: patet primo: quia iuſtum videt̄:
ꝙ illi qui regnū celeſte: nec ſocietatē illā diligūt: illo pri
uant̄: ſed iſti ſūt hmōi: ſicut pꝫ ſupra. c. c. 8. Ergo nec
illā intrabūt terrā figura ⁊ auctoritas de iudeis: q̄ nō
intrauerūt terrā ꝓmiſſionis: cui detraxerūt ſicut patet
D. vj. 29. ¶ Et licet oēs ꝑnicioſa loquētes: p̄dictas ti-
mere debeant penas: maxime tñ iurans ⁊ detractor: de
q̄ dicit beatꝰ Grego. in moral. ſuꝑ. j. Job. xix. Carnibꝰ
meis ſaturamini. Lingue inq̄t frena relaxat audacius
vt nulli deferat nūc in blaſphemiā conditoꝝ: nūc in ꝯtu
meliā ꝓximi rapit̄: vnde pſ. lxxij. Poſuerūt in celū os
ſuū ⁊ lingua eoꝝ tranſiuit in terra: ideo ⁊ diues in igne
poſitꝰ: ſtillari ſibi aquā i lingua poſtulabat: q2 vbi am
pliꝰ peccauerat: ibi atrociꝰ ardebat. ¶ Qm̄ ḡ alij d̄ omī 23
v̄bo ocioſo reddēt rōnem. Et ſm beatū Grego. in pa-
ſtoralibꝰ in illo. c. Aliter admonēdi ſunt taciturni at-
q; alit̄ loq̄ces: v̄bū ocioſum ſit: ꝙ aut rōne iuſte neceſ-
ſitatis: aut intentiōe pie vtilitatꝭ caret: q̄lē rōem reddet
q̄ diuinū ſbtrahit honorē iurādo: ⁊ ꝓximi furatꝰ eſt fa
ma detrahēdo. Et ſi ois fur vt ſcriptū eſt iudicabitur.
Zach. v. Et ſi fures rerū corpaliū: regnū dei nō poſſi-
debūt. Coꝛ. vj. Quō illud obtinebūt q̄ furant̄ famā
q̄ omē bonū exteriꝰ excellit: q2 meliꝰ eſt nomē bonū: q̄
diuitie multe. Prouer. xxij. Qd̄ q̄dē nomē ipi furant̄:
nō manibꝰ ſicut alij fures q̄ furant̄ ꝓpter paupertatē: ſꝫ
lingua ꝓpt̄ vanitatē: q2 cōiter alijs obloquētibꝰ ſūt, va
ni: ⁊ ideo alioꝝ facta in q̄bꝰ ipi videri vellēt: detractio-
nibꝰ deprimūt: vt illa in ſe glorioſiora videant̄. Et bene
vñ alios depmūt ſeipſos inanit̄ extollūt: ⁊ qd̄ de alijs
lingua furant̄: ſibiipſis quātū pñt ꝑ fas vel nephas at
tribuūt: ſic miſeris aſſimulant̄ in facto illo latronibꝰ: q̄
de alioꝝ veſtibꝰ paruas furant̄ pecias. Vñ eis clami-
dem faciūt ribaldoꝝ: ſub qua ſicut nullus honorat̄: ita
nec ipi a deo vel bonis hoībus honorabunt̄ in orna-
mento illo ꝙ alijs obloquēdo texere credūt: q̄ loquū-
tur pacē cū ꝓximo ſuo ma. aūt in coꝛ: in pſ. xxvij. Et q̄
loquit̄ pacem cū ꝓximo ſuo: ⁊ in occulto ponit ei inſi-
dias. Jere. ix.
¶ Ad euitādū tot illicite locutōis ꝑicula: ⁊ penas mltꝭ Arti.v
tiplicia excogitare: neceſſe eſt remedia. ¶ Quoꝝ reme-
dioꝝ p̄mū adhibuit: ⁊ oſtēdit deꝰ in rōnabili natura i 24
q̄ videmꝰ ꝙ dedit homini in gutture duas cānas ſeu
meatꝰ: ⁊ vnū os in ſignū ꝙ minꝰ loquet̄ q̄ eius os de Os
corpe ꝑ meatꝰ illos aſcēderit: dedit inſuꝑ homini du-
as aures: ⁊ vnū os in ſignū ꝙ minꝰ loquat̄ q̄ audiet:
habēdo reſpectū ad primū: ferūt Tulliū reſpōdiſſe re- Exm̄
quiſitū: cur parū loqueretur? homo inq̄t habet duas
cānas: ⁊ vnū os: in ſignū ꝙ non loquet̄ q̄cq̄d venerit
ſibi ad os: habēdo reſpectū ad ſecūdū: ferunt etiā hiſto Exm̄
rie aliū phm ad ꝯſilēꝫ q̄ſtionē ꝑ ſecūdā reſpōdiſſe cām
memini inq̄t me duas accepiſſe aures: ⁊ vnum os vt
plꝰ audirē q̄ loquerer. ¶ Videmꝰ inſuꝑ ꝙ in natura

humanis magnum fecit spacium inter cor ⁊ os in signū
ꝙ in illo medio spacio debet ratio occurrere loq̄le: an-
teq̄ꝫ per os publicet̃ ⁊ examinare illam vtrum publican
da sit an non. Sic ergo inter duas partes ponit̃ iudex vel
arbiter medius: qui partes ⁊ causas partiū examinet:
ita inter cogitationem ⁊ locutionem: vel inter auditū
⁊ loquelam: debet poni ratio: que partes examinet an-
teq̄ꝫ in palam sententia cordis publicet̃ vt plus vel mi-
25 nus loquat̃ Numeri.xxij. ¶ Secundū remediū osten
dit in natura serpentina: ⁊ irrationabili: de qua dicunt
naturales: ꝙ lingua cuiusdā serpentis mortui: valet cō
tra aliorum serpentiū venena: quia super mensam po-
sita dicit̃ sudore suo venena ꝓpalare: in signuꝫ ꝙ sicut
hec serpentis mortui lingua: alia impedit venena posi-
ta in mensa. Ita lingua detractoris seu adulatoris seu
iuratorum vel illicite locutoris mortui: aliorum consimi-
lia loquentium impedire deberet venenosas loquelas
in corde rememorata: quia ꝙ in lingua serpentis ope-
ratur virt⁹ naturalis ei indita: in ista operari deberet pe
na excogitata: de qua habet̃. D.vj.arti.viij.per totū. Sꝫ
quia talis lingua plus visa: q̄ excogitata: corda mone-
ret loquentium: vtinā talem linguā cum tota quā su-
stinet pena in mensa ⁊ alijs locis secum haberent: ⁊ vi
derent: vt per illam linguam suā compescerēt: quia illa
visa efficacius illos compesceret: q̄ versus Augustini:
de quibus habet̃ D.vj.12. Quia efficaci⁹ defunctus lo-
quit̃ Heb.xj. ¶ Tertiū remediū addere deberet hūa-
na ratio que dictat: ꝙ si vas in quo cibo reponit̃ corpo
ralis: est cooperiendū: ne a muscis inquinet̃ a fortiori
rōne: vas cordis in quo cibo reponit̃ anime: vel repo-
ni deberet: est cooperiendū per oris ⁊ aliorum sensuū custo
diā: ne musce intrent inferni: ⁊ illud maculēt: ⁊ immū
dū faciant: vas nanq̄ꝫ qd̄ cooperculo caruit: lex immun-
26 dū iudicauit. Nūeri.xix. Ratio insuper dictat ꝙ si q̄s
ostium clauderet: ne aial quodcūq̄ꝫ perderet: ⁊ maxime
vbi sciret aialibus periculū imminere propter latronū in-
sidias: nisi ostium clauderet: ꝙ a fortiori rōne os ⁊ sen
sus claudere deberet: ne aiam amitteret: cui⁹ amissioni
caudissimi insidiant̃ latrōes contra quos necesse est sensus
claudere: ⁊ clauē tanti thezauri in rōnis reponere cu-
stodia: que anteq̄ꝫ aperiat: consideret q̄d dicat: ⁊ vbi de
quo: cur: quō: quādo. Clauē enī celi ⁊ tanti thezauri:
etiā in via: null⁹ negligenter reponere deberet. ¶ Sed
heu quō iuuabit clauis: vbi nullū est ostiū: sed vbi lo-
Exm̃ quacitas abundat: nullū est ostiū. Vñ in vita pa. Cū
qdā senex ad quendā veniret senem Anthoniū noīe:
duos secū ducens socios bonos: ꝫ loq̄ces Anthonio
dicenti ꝙ bonos in via habuit socios. Respōdit senex
Boni quidē sunt inq̄t: sed dom⁹ illorum nō habet por-
tam quicūq̄ꝫ vult intrat: ⁊ asinū furat̃: qui loq̄bant̃ de
27 oībus q̄ acciderant Luce.xxiiij. ¶ Iterū ratio dictat et
informat ꝙ sicut foramē est obturandū: per quod ignis
amar⁹ exit: ⁊ intrat: ⁊ fumosus: ne alijs noceat: ꝙ etiā
ignis ille est extinguend⁹ ⁊ obstruend⁹: ita foramē oris
per qd̄ exit ignis ille: de quo Ja.iij. Lingua ignis est. Et
in ps̄.xxxviij. Cōcaluit cor meū intra me: ⁊ i meditatio
ne mea exardescet ignis: est obturandū: qd̄ si gratis il-
lud obturare noluerit: penis inuit⁹ illud obturare de-
bent: vel de illis verificet̃ illud ps̄.lxij. Obstructū est os
Exm̃ loquentiū iniq̄. ¶ Quartū remediū afferre deberet sa-
pientū doctrina: de qua fert̃ ꝙ quidā phs requisit⁹ a
quodā: quō oībus i bono placere posset: respōdit: fac be-
ne ⁊ parū loq̄re. ¶ Quintū afferre deberet timor male
societatis. Pro quo est sciendū ꝙ scḋm beatū Grego. in
Homel̃. de discipulis euntibus in Emaus. Sicut disci
pulis tunc de christo loquentibus: christ⁹ inter eos affuit

eosq̄ꝫ associauit. Ita ⁊ nūc sicut etiā angel⁹ bon⁹ bene
loquētes associat: sicut patet. A.xxij.9. Ita per argumen
tū a contrario sensu male loquētibus deest Jesus: affuit q̄ꝫ in-
ter illos ⁊ Sathan: quia ⁊ rōnabile videt̃: ꝙ sicut christ⁹
⁊ angeli boni sunt: vbi loquunt̃ de his q̄ ad eos perti-
nent: vt eos inuenit: linguasq̄ꝫ illorum moueant: sicut ipse
met christ⁹ ꝓmisit: dicens: dabit̃ vobis in illa hora q̄d
loq̄mini. Math.x. Quia nō vos estis qui loq̄mini ⁊c̃. 28
Ita demones sunt p̄sentes: ⁊ adiuuātes ⁊ linguā mo-
uentes: vbi loquunt̃ de his: q̄ ad eos ptinent: sic etiam
de illis verificat̃: non vos estis ⁊c̃. ¶ Sed dicūt nō co-
gitam⁹ malū: sed ludentes sic loq̄mur. Ctrā ad p̄mū
quō possent male loqui: nisi male cogitarent: cū cogita
tio loquelā p̄cedat: nisi forte dormiētes loquant̃. Et p̄-
terea si ipsi malū non cogitent: alijs tamē malarū vene
nū ꝓpināt cogitationū ⁊ sine culpa nō est: q̄ culpe dat
occasionē. ¶ Ctrā ad secundū nō deberet esse bon⁹ lu
dus vel societas: vbi malign⁹ spūs esset socius ⁊ parti
ceps: quia si sociū illū videre possent: cito a ludo fugerēt:
nec ludendi haberēt appetitū: quē ergo oculis non vides
corporalibus: fide vidēs obmutescas: nec vltra addas loq̄
Job.xl. ¶ Vt aūt remedia p̄dicta efficaci⁹ adhibeātur
meritū ⁊ p̄miū: ostēdere restat bene ac discrete ⁊ vtili-
ter loquētium.
¶ Horum primo meritū ⁊ gratia ex similitudine osten- Ar.vij.
ditur: quam cū Maria matre Jesu habent: que parū
⁊ solum cum quatuor honestis personis: ⁊ de vtilib⁹ 29
in sacra scriptura legit̃ fuisse locuta: cum angelo videli
cet qui eam salutauit: cum filio suo: quādo dixit: vinū
non habent: vbi negociū ꝓcurauit pauperū. Cum mi
nistris illis in nuptijs: quādo dixit: quodcūq̄ꝫ dixerit
vobis facite: vbi diuinis obedire docuit mādatis. Et
quādo salutauit Elizabeth vbi magnā docuit humili
tatem. Caueant ergo qui eius habere credūt deuotio-
nem: ⁊ specialiter mulieres: nec multū loquātur: sed si
quis loquit̃ quasi sermones dei. j. Pe.iiij. ¶ Secundo
magnitudo premij ⁊ meriti: ex difficultate attenditur
operis. Difficultas vero operis que in lingue habet̃ cu-
stodia: ad hoc ꝙ sileant: quando debeant: ⁊ loquātur
quando loquendū est: vt nō delinquant in lingua sua
Ex narratione ostendit̃ que legit̃ li.ix. historie tripertite.
Ibi nāq̄ꝫ legitur ꝙ abbas pambo: cum esset illiterat⁹ Exm̃
accessit ad quendam vt doceretur: a quo cum audisset
primū versum illius psal.xxxviij. Dixi custodiam ⁊c̃.
secundū versum: non est passus audire dicens: si pote-
ro hoc implere: hic versus solus mihi sufficiet. Cumq̄ꝫ
doctor eius ipm postmodū culparet ꝙ per sex menses
ad eum non venisset: respondit: versum illum adhuc
opere non impleui: postea vero a quodam requisit⁹: an
versum suum didicisset ⁊ compleuisset: respondit. xlix.
annis inquit vix illum implere potui: sic sitis loquen-
tes vobismetipsis in primis. Eph.v. ¶ Tertio idē pa- 30
tet exemplo cuiusdam fabule qua fert̃ ꝙ rex quidē he- Exm̃
redem suum instituere voluit: vnum de tribus filijs q̄
sapientius ad interrogata respōderet. Illis ergo tribus
coram eo congregatis: interrogauit seniorem: si eligere
posset ⁊ deberet vt vnius auis haberet naturam ⁊ con
ditionem: qualis auis esse vellet: qui dixit ꝙ aquila: quia
altius volat ⁊ alijs dominat̃ auibus. Secund⁹ respō-
dit ꝙ falco esse voluit: quia delicata comedit: ⁊ delica-
te nutritur. Tertius respondit ꝙ cignus cū longo col
lo esse voluit: vt de omī verbo deliberare posset: anteq̄ꝫ
ad os de corde per longū collum transiret: si dicēdum
esset: vel non: pater vero hec audiens: dixit: senior here
nō erit: quia statū affectat superbiū: nec secūd⁹: quia vitā af-
fectat gulosam. Sꝫ terti⁹ quia desiderat in loq̄la esse cir-

cumspectus: isti itaqz tertio locutus est dicens: tibi do
hereditatē meā. Sic deus superbos et gulosis et alijs vi
ciosis de hereditate eiectis celesti: illos qui spūsancto
inspirati locuti sūt heredes instituet. ij. Pe. j. Quis sic
nouissime locutus est nobis in filio quem cōstituet he
redem Heb. e. j.

L. vj. Ludorum. Primo osten-
ditur distinctio. Secūdo ludorum noxiorum ꝓhi-
bitio. Tertio inequalitas. Quarto deceptio. Quinto
periculum. Sexto ludentiū responsio cum reprobatio
ne. Septimo pena.

Arti. j. ¶ Circum ad primū ludorum: quidē sunt liciti: quidē il-
liciti. ¶ Ludus licitus est quicūqz ludus socialis hone-
1 statis inuctus et vsitatus ad leuamē laboris et huma-
ne vite licitam recreationē. Talibus enī ludis sapientes
lusisse leguntur: sicut ponit exemplū Cassianus li. vij. col-
latione patrū de Johāne euāgelista q cū auī in manu lu
Exem sisse legitur: in. vi. eiuā. pa. Abbas Anthonius cuidā oblo-
quenti: herenute cuidā de quodā ludo honesto rūdit di
cens: trahas arcum tuū semper extentū: cui ille nō faciā:
qz sic cito destrueretur: nisi qñqz laxaretur. Sic inqt ille ca
ro infirma: nō pōt in eodē feruore semper durare. Et po
nit exemplū ad hoc Seneca. li. de tranquillitate animi de
agris fertilibus: qs cito exhaurirer: nunqz intermissa fe-
cūditas: sic hoiem exhauriret et nimis fatigaret labor
assiduus: ideo fm sapientis doctrinā. Interpone tuis
interdū gaudia curis. Sic dicendū: et oms israel lude
bant coram dño. ij. Reg. vj. ¶ Ludus aūt illicitus est
ille q iunctus vel vsitatus est ad cupiditatē vel volu-
ptatem et vanitatē et alterius partis damnuz sicut tor-
neamentorum: hastiludiorum: alearū: ita qz sub nomine ale-
arum comphendatur omnis ludus: q viribus nitit fortune
qui fit in pecunia: vt pz in glo. Bern. Omis talis lu-
dus ꝓhibetur ppter cupiditatē: et tpis amissionē: et frau-
dem et mendacia et iuramēta: qz sicut scribit policrati-
co. li. j. Mendaciorum et periuriorum mater est alea. Sic ergo
ludentes mores sequuntur perfidorum iudeorum: de quibus
dicitur Exo. xxxij. sedit populus comedere et bibere: et
surrexit ludere.

Arti. ij. ¶ Mox vero ludorū abusus ppter mala predicta a pa-
trū expositionibus est prohibitus: sicut patet primo de ludo
2 alee: q omnibus tam clericis qz laicis ꝓhibetur sub pena
damni: et priuatōis cōmunionis: dis. xxxv. epis. ¶ Itē
prohibetur specialiter clericis: tam alee ludus qz ludi in-
spectio. Extra li. iij. ti. j. de vita et ho. cle. c. clerici officia.
Ibidem etiā dicit glo. qz q in ludo illo acquiruntur sunt
pauperibus erogādo: huic etiā concordat decretal. li. iij. ti.
vlti. c. j. Ne clerici vel monachi secu. nego. se. immis. c.
j. Nota qz fm aliquos pdicta decretalis de vita et ho-
nestate clericorum caplo Clerici. illū ludum et inspectiōez
et participationē ꝓhibet sub precepto: his concordant le
ges ciuiles. ff. de aleatoribus p totū. i. in digesto. ve. li. xj.
In autēnca de sanctissimis et reueren. cle. et mo. §. inter
dicimus. Coll. ix. ¶ Ludus vero torneamentorum ꝓhibe-
tur in decretali li. v. ti. xiij. de torneamentis. c. j. Causa
aūt ꝓhibitiōis: fm Hosti. fuit ppter mortes hominū
et animarū pericula q inde sepe puenerūt qs etiā cau-
sas pdictas allegat decretalis de q dicit glo. Guilhel-
mi: qz cum torneamenta ꝓhibeantur a canonibus: cōstat
qz mortaliter peccāt torneamētores cū faciūt cō ꝓhibi-
tionē. Nec mirū si pdictus alee ludus: inter christianos
sit ꝓhibitus: cū inter ipsos saracenos illicitus et ꝓhibitus
fuerat: sicut ostensum est. C. iiij. ii. Tales ergo ludi fugiē
di sunt: exēplo Thobie dicētis: nunqz cū ludētibus mi-
scui me Thob. iij.

¶ Et si nulla de predictis ludis esset lex vel ꝓhibitio: Arti. iij.
homo et lex naturalis oibus indita dictaret illos esse fu-
giendos: ppter maximā que illos sequitur inequalitatē. 3
Nō enī est rōni cōformis ludus in quo vnus letatur
et alius tristatur: in q vnum torquet auio et pdit: et alius
nihil lucratur: qz qd lucrū esse credit: sibi retinere nō po-
test: in q diues cū canibus et auibus venatur: et leporē vel aue
capit: et pauperis psternit bleda: q de pda illa nō parti-
cipat: in q diuitū torneamentū: est pauperū tormentū:
qz dum circa illos ludos multa expendunt: vel subdi
tos talijs et exactionibus torquent: vel vbi trāseūt nihil
soluūt nisi forte monetā lingneā. Et simul cū hoc mul
tos malefactores secū ducūt: q oēs sicut dñi sui fenum
et auenā panē et potū habere volunt de auātagio: dū
in tali sunt viagio. Qui comedūt panē impietatis: et vi
nū iniqtatis bibūt Prouer. iiij. Nō est ergo mirū qz libē-
ter tales ludos exercēt in qbus exercēdis multa viden
tur hīc sine solutiōe, p qbus soluerēt: vel sub vsuris mu
tuo accipent: si in vno loco residerent: qui in ambus ce
li ludunt Baruch. iij.

¶ Quorum deceptio et excecatio maior est: qz illius fatui: Arti. iiij.
de q dictū est. G. ij. 29. qz ille pmisit se vanitate vestiri:
isti vero maximis expēsis et grauibus ictibus: et duris passi- 4
onibus et vulneribus: vanitatis emunt amictū: in ludis
armorum: maximis dico expēsis: equorum: armorum et dono-
rū: q heraldis et menestrallis copiosius dant: p laude
hūana: et breui clamori vanorum hoim mercede: qz Mar
tinus dederit p laude vera: et mercede eterna: quia ille
chlamydis medietatē: isti integrā dāt robam: cum oi-
bus paramētis: q nunqz tñ simul dederūt p amore dei.
et aiabus ppijs vel parētū suorum: et sic pfectiores sūt pfes-
sores mūdi et vanitatis in dādo: qz Martinus fuerit dei
et charitatis. ¶ Iterū in amittēdo cōditionē sequuntur 5
Job: qz sicut ipse oia sua amisit: ita aleatores qñqz ad
nudā carnē qñqz ad terre et hereditatis venditionē in
quo Job excedūt: qz ipse in tota miseria sua nō legitur
hereditatē suā vendidisse. ¶ In torneamētis vero cum
Job equos perdūt vel arma. In amissionis vero causa
multū sunt Job dissimiles: qz ille deo disponente sua
amisit ad sui pbationē et perfectionē. Isti vero diabolo
ordinante: sua amittūt ad suā tpalē depauperationē: et
eternā dānationē: dum cō dei leges: et ꝓhibitiōes amit-
tunt: q pro dei legibus et aiabus suorum parentū: vel ppijs
nō darent. Que enī talia q ibi amittēt p aiabus parent-
tū: vel ppijs nō darēt: acta pbant: vbi enī visum est qz
aleator tm̄ ecclesie offerret vel pauperibus simul daret:
qz tum ad taxillos amittet. Aliqñ enī auditū est qz mul
tas argenti libras vna nocte perdūt ad aleas: imo fre-
quētius visum est qz tot vel plura ab ecclesijs et paupe
ribus acceperūt: et qz antecessores illorum ecclesijs et paupe
ribus dederūt ipsi auferūt vel auferre vellent: vt in alea
et luxuria illud expenderent. ¶ Vel vbi visum est vel
auditū qz torneatores tot equos eccl'ie vel pauperibus
darēt: quot in torneamētis amittunt: imo vbi multos
amittūt: raro auditū est qz vnū p deo darent: imo fre-
quētius auditū est: qz ecclesiā de equis qs hīc deberet
p aiabus parentū vel amicorum suorum circūuenirēt et de-
fraudarēt: sicut pz de equis: qs ante mortuos suos ad
seculi ostētationē ad ecclesiā mittūt: quos qz eccl'ia de
iure habere deberet: vel aliquibus fictis pactionibus pce-
dentibus: vel equis extra cepta ecclesie detentis: eos ad
domū secū ducūt: qñ redeūt: qs postmodū vel in tor-
neamētis perdūt vel perdere malunt: qz qz ecclesie pro
parentū: et suarū aiarū salute remaneāt: heredibus et exe
cutoribus suis: dantes exemplū: qz similiter in cōsimili 6
casu eis ministrent. ¶ Iterum in sustinēdo Job exce-

dunt sufferentiã ⁊ patiẽtiã: quia ille nõ legitur noctes
duxisse insomnes: sicut faciunt aleatores: nec ictus et
vulnera sustinuisse: sicut faciunt torneatores: quoꝝ mi
nimũ nõ sustinerẽt ꝓ anima: sicut ostensũ est. L.j.13.
Job etiam in sufferentia mortuus non fuit: isti vero in
sufferentia frequẽter occidunt: martyresq̃ diaboli effi
ciuntur: ⁊ vanitatis: vt sint apud mundũ famosi: in q̃
similes sunt illi qui incendit templum diane. D.iiij.3.
Sic ad mortẽ ꝓpriam lusit Samson de quo dicit Iu
di.xvj. q̃ expectabant ludentem Samson.

Arti.v. ¶ Et nõ solum predictis inuoluunt corporalibꝰ deceptionibus ⁊ fatuitatibꝰ: sed etiã multa incurrũt dãna
7 et pericula spũalia occasione taliũ ludorũ: tam ipsimet
ludentes: q̃ inspiciẽtes sicut rapina est: ⁊ furtũ: immi
sericordia: deceptio ꝓximi: animi afflictio: christi ⁊ san
ctorũ blasphemia: legũ ⁊ eccl'ie ꝓceptꝰ: bonoꝝ omissio.
homicidiũ: ira: fraus: festi violatio: cõtencia lingium: ⁊
ꝓprij status paruipẽdio: quis cũ pueri nõ sint quasi
pueri ludunt: de quibꝰ saluator Math.xj. Et Lu.vij.
Cui assimilabo generationẽ istam: similes sunt pueris
ludẽtibus in foro. Et multa alia incurrũt dãna ⁊ pec
cata: de quibꝰ dictũ est. A.xxvj.35. Et dei ⁊ parentũ
incurrunt maledictionẽ: a quibꝰ cũ fuerint deprehẽsi
8 nõ sufficiet dicere: ludẽs feci Prouer.xxvj. ¶ Inferũt
etiam sic ludẽtes alijs pericula ⁊ damna: qi circũstan
tes peccant: heredes pauperiores fiunt: vel oĩno exhe
redant: vsurarios plures faciunt: ⁊ multa mala dant
exempla: ⁊ sic ludendi perniciosam nõnullis ꝓbent au
daciã: ⁊ liberos suos ⁊ heredes ad cõsimilia facienda
prouocant. Iuxta illud antiquũ dictum. Si damnosa
senem iuuat alea: ludit ⁊ heres. Quia vt ait Satiricus
Citius nos corrũpunt viciosoꝝ exempla: magnoꝝ cũ
subeunt aĩos auctoꝝ. Et ideo ꝓclare fert dixisse Themestides. Magistratus a ludis ⁊ q̃buscũq̃ leuioribꝰ
esse arcendos: ne respublica ludere videatur: defectũq̃
sui relicta grauitate: ꝓnunciet alijs qui estimauerunt
lusum esse vitam nostram Sapiẽ.xv.

Arti.vj. ¶ Sed ad hoc respõdent dicẽtes: quõ sciemus ecclesiã
et regnũ ab inimicis defendere: nisi discamꝰ vsum ha
9 bere armoꝝ. Addunt insup: q̃ ꝓpter tales effectus: ta
lia faciunt torneamẽta ⁊ hastiludia. Aleatores vero di
cunt. Ex quo pecunia nr̃a est: ⁊ placet partibꝰ sic lude
re: ⁊ sic perdere: cui iniuriã faciamus: vel quare pecca
mus. ¶ Primus vero respõdet: q̃ forte tale armoꝝ exer
citiũ ꝓpter tales fuit inuentũ causas. Sed q̃ tali exer
citio abusi sunt: ludos suos vertentes in animarũ pe
ricula: sicut pꝫ. A.xxiij.1. Ecclesia que sub deo oĩa
habet gubernare: tales ludos prohibuit. Quibꝰ ꝓhi
bitis melius est in illius confidere adiutorio: q̃tum ad
eccl'ie ⁊ terrarũ defensionẽ: q̃ nec i fortitudine equi vo
luntatẽ habebit. Nec in tibijs viri beneplacitũ erit ei:
qui nõ deserit sperãtes in se: sed sibi ecclesieq̃ sue obe
dientes protegit: q̃ cõfidere in virtute ⁊ potẽtia: ⁊ sciẽ
tia ꝓpria cõtra dei ⁊ ecclesie ꝓcepta: vsum discendo ar
moꝝ: ⁊ ludũ exercẽdo a deo ꝓhibitũ: in quo cõfiden
tes ab eo nõ iuuant. ¶ Secũdis respondet: q̃ in his q̃
ꝓhibita sunt nõ sufficit partiũ cõcordia sicut pꝫ de cõ
cordia in actu luxurie qd̃ pulchre significatũ est.ij. Re
gũ.ij. vbi de ꝯcordia partiũ.xij. ludebant ꝯ.xij. de qui
bus ibidẽ dicit. Surgant pueri: ⁊ ludant coram nobis
qui tñ sicut illi oẽs in ludo illo occisi fuerũt corporalit:
ita isti spũaliter: de quibus dicit Hiere.xxx. Auferet
laus de eis: voxq̃ ludentium.

Arti.vij. ¶ In q̃ sic ludentiũ notat pena. Pro q̃ est sciendũ: q̃
ꝓter illã penã: quã gratis sustinẽt ante mortẽ: de q̃ pre
10 dictũ est. S.eo.c.6. Et. L.j.14. Et ꝓter illaꝫ etiã quã in
morte sustinere deberẽt: confusionẽ de sepultura eiecti
ecclesiastica: sicut paꝫ ꝑ decretalẽ allegatã. D.iiij.14.
Aliã sustinebũt penã eternã post mortẽ: pctõ mortali
dignã ⁊ debitã: qñ alijs quiescẽtibꝰ ⁊ vocatis: ⁊ remu
neratis ꝓ laboribꝰ suis: ipsi ꝑ laboribꝰ suis punient: ⁊
laborabũt in eternũ: q̃ pulchre significat ꝑ bitorũ li
bri de apibus de quodã milite ꝓbo in armis: de q̃ eius Exẽ.
dem fere ꝑsone talis post mortẽ eiꝰ ostensa fuisse dicit
visio: videbat siquidẽ quosdã terribiles eidẽ galeam
imponẽtes non salutis: sed penalitatis: q̃ erant in illa
claui totũ corpus vsq̃ ad pedes penetrãtes: ⁊ singula
alia arma ꝯsimilibꝰ clauis ei affixerũt: ne impressura il
la arma cito amitteret: vel faciliter: quo facto eũ in hor
ribili balneo sulfuris: ⁊ picis bullientis posuerunt: ac
postea in lecto ardenti dicẽtes q̃ sicut post facta armo
rum solebat balneari: ⁊ lecto poni luxurie: ita nunc in
balneo isto ⁊ lecto ardenti cũ buffone: quẽ osculabat
poni debet. Istam penã tanta certius timere potuerũt
quanto rarius vel nunq̃ de culpa ꝯfitent: q̃ frequẽter
esset eis ꝓdicando: ⁊ publicãda ne igrãtes ignorent cũ
illis q̃rũ infantes exultãt lusibꝰ Job.xxj. Nõ. M.xv.

Luxurie. Primo ostendit L.vij.

descriptio. Secũdo specierũ ⁊ modoꝝ distin
ctio. Tertio ostẽdit q̃ oẽs species eius sunt mortales.
Quarto fiet specierũ eiꝰ adinuicẽ comparatio ſm maio
rem grauitatẽ vel minorẽ. Quinto ostendit quale offi
ciũ generalit oẽs luxuriosi ⁊ luxurie mediatores ha
beant in curia diaboli. Sexto hoꝝ omniũ ostẽdit peri
culum. Septimo responsio cum reprobatiõe. Octauo
pena. Nono remedium.

¶ Quantum ad primũ: luxuria est oĩs imũdicia: perti Arti.j.
nens ad libidinosam ⁊ illicitã delectationẽ: quocunq̃
modo fiat: siue cordis cogitatiõe: siue oculoꝝ defectiõe 1
siue oris locutione: sicut in turpiloquio ⁊ hmõi: siue in Luxuria
quibuscũq̃ alijs modis sit in osculis: tactibus ⁊ am
plexibꝰ: ⁊ alijs q̃buscũq̃ ad delectationẽ malã ꝑtinẽti
bus. Sic enĩ accipit ⁊ loquit. Apl's de luxuria Ephe.
v. Ubi ait. Fornicatio aũt ⁊ oĩs imũdicia ⁊c̃. Et paulo
infra hoc enĩ scitote: ⁊ intelligẽtes: q̃ oĩs fornicator
aut imũdus ⁊c̃. glo. imũdicia.i. incõtinẽtia ꝑtinẽs ad
libidinẽ: q̃cunq̃ mõ fiat. Aut turpitudo. glo. vt i oscu
lis ⁊ amplexibꝰ. Sic etiã loquit Beda de luxuria sup
illo Math.v. Qui viderit mulierẽ ad cõcupiscẽdã eã:
iam mechatus est eam in corde suo: dicẽs: q̃ visus ibi
accipit ꝓ oĩs motu ad delectationem.

¶ Hec aũt luxurie generalis descriptio: plures in spe Arti.ij.
ciali includit spẽs nephariss ⁊ modos imũdos: spũs
namq̃ imũdus septẽ dedit ei species ⁊ filias: ꝯ septẽ do 2
na spũs in fidi: vicꝫ fornicationẽ: q̃ cõmittit inter solu
tũ ⁊ solutã. ¶ Secũdo stuprũ: q̃ cõmittit cũ virgine.
¶ Tertio adulteriũ: q̃ cõmittit a marito vel cũ mari
tata.i. qñ vna pars q̃ peccat est vinculo mr̃imonij alli
gata: vel vtraq̃. ¶ Quarto raptũ: q̃ cõmittit: qñ mul
er vi abducit vt corrũpat vel in mr̃imoniũ ducat: vel
qñ violẽtia opprimit. ¶ Quinto sacrilegiũ: q̃ cõmittit
qñ vna pars q̃ peccat est deo cõsecrata: ꝑ sacri ordinis
susceptionẽ: sicut qñ q̃s in sacris ordinibꝰ: vel in voto
solẽni ꝯstitutus: peccat cũ muliere: vel qñ peccat cum
muliere: q̃ sacrũ ordinẽ est ꝓfessa: vel votũ solẽne emi
sit: vel qñ vtraq̃ pars est deo sili modo alligata: ⁊ ꝯse
crata. ¶ Sexto incestũ: q̃ cõmittit int ꝯsanguineos ⁊
ꝯsanguineas vel inter affines. ¶ Septimo viciũ ꝯ na 3
turã: q̃ multis modis abominabilit cõmittit istos se
ptẽ spũs nequiores se: assumit spũs ille imũdus Lu.xj.
Habẽtes septẽ plagas nouissimas Apoc.v. Dicẽs ad

effundite septē phialas ire dei in terrā Apoc. xvj. Cū
illis: q̄ mediāte luxuria: in cuiꝰ corde septē p̄dicte sunt
nequicie. Septē inquit nequicie sunt in corde eiꝰ Pro-
verb. xxvj. In tristi ꝯtra agnū illū: de q̄ Apoc. v. Vidi
agnū stantē tanq̄ occisum: habentē cornua septē que
sunt septē sp̄us dei: missi in oēm terrā pugnauit ⁊ pre-
ualuit: q̄ destruxit septē colūnas ecclie: q̄s sapiētia exci-
dit Prouer. ix. Et septē stellas quas Joan. vidit Apo-
cal. ij. Et septē lampades ardētes: q̄s vidit ante thro-
nū Apoc. iiij. extinxit: q̄ ꝑ illas septē nequicias illa se-
ptem dona sp̄issct̄i Esa. xj. Enumerata q̄si ꝑ totū mū-
dum diminuit: ⁊ annullauit: sicut patebit infra arti. xj.
4 ¶ Omnes vo p̄dicte luxurie sp̄es: ꝑ septē species: vt p̄-
dictū est: distincte: secundū acciplūt distinctionē: ꝑ mo-
dos diuersos: q̄ quelibet p̄dictarum specierū: cōmitti
pōt corde: ore: ope ⁊ signo. ¶ Corde nāq̄ cōmittit for-
nicatio qū solutus vl' soluta cor in cogitatiōe fornica-
tionis balneat: vl' qū fornicari appetit christo teste: qui
dit iam mechatꝰ est eam in corde suo Math. v. Et sic
de oībꝫ alijs speciebꝫ: q̄ sili modo i corde cōmitti pñt.
¶ Ore similiter fornicatio cōmittit qū solutus solutā
vel econuerso: ad fornicationē ore sollicitat: vel de illa
delectabiliter loquit: ⁊ sic de oī alia specie ⁊ imundi-
cia in turpiloquio: q̄ Apl's precipit. Nec nominari in
vobis Eph. v. Facto insup seu ope cōmittit: qū cogita-
tiones ⁊ locutiōes: nō refrenant: q̄ sicut dicit decretū
sumptū ex vbis beati Gregorij in pastorali. dū in co-
gitatione voluptas nō reprimit: etiā in actione dñat.
q. n. cutis prurigine. Paulus curabat extingere: cū di-
cebat ad Corinthios. Tentatio vos nō apprehendat:
nisi humana. Ac si aperte diceret: humanū est in corde
tentationē perpeti: diabolicū vo est in tentationis cer-
tamine: etiā oppotune superari: phent hec: dis. xlix. c.
5 sollicite: ⁊ c. se. ꝯ iugem vo scabiem. ¶ Signis vo p̄di-
cte species cōmittunt ⁊ ostendunt: qū ꝑsona aliqua in
aliq̄: de p̄dictis statibus signo aliquo dato: sicut capi-
tis: ⁊ alioꝝ membroꝝ motibꝫ: ⁊ oculoꝝ nutibꝫ: vel cu-
riosis ornamētis: vel datis muneribꝫ: aliū ad peccan-
dū in aliqua p̄dictarū specierū ꝓuocat: vel qū talibus
signis seipsam finalem: ⁊ tanq̄ rogari volentē ostēdit.
¶ Quantūcūq̄ eñi dicant se nihil cogitare mali: dum
talia ostēdūt signa: appetere vel appeti velle p̄sumunt:
q̄ sicut tabernarius signa vini venalis extra tabernā
ostendendo: vel arras a trāseuntibꝫ ⁊ sitibundis acci-
piendo: quos presumere pōt: ideo ei arras vel pecuniā
dare ei: vt postea bibant quantūcūq̄ ore hoc minime
dicāt: saꝑm eoꝝ exponit interpellatiōi: q̄ quantūcūq̄
dicat se vinū nō hīe venale: dū tñ talia signa ostendit:
pecuniasq̄ illoꝝ recipit: p̄sumūt ipm̄ in negando cru-
fare vel ficte negare. Nec ei credūt nisi signa deponat
pecuniasq̄ illoꝝ refutet. Sic dum signa exteriꝰ osten-
dunt lasciuie: muneraq̄ a lasciuis accipiunt: q̄bus ni-
tunt peti p̄parare viā: licet apte h̄ nō dicāt quātūcūq̄
dicant se esse castos vel castas: semꝑ se intuentiū expo-
nunt p̄sumptioni: ⁊ interpellatiōi: nec casta esse credit:
q̄ libenē lasciuoꝝ venat aspectus: vel q̄ rogari gloriat
vel donaria ⁊ munuscula: q̄ teste Hieronymo in ꝓlo-
go totius sacre scripture. Sanctꝰ amor nō habet: libēter
ab amatoribꝫ accipit: q̄ ex corde negare qđ petit turpe
nō credit: anteq̄ signa etiā illa deponat venalia: de q̄-
bus. C. xv. 2. Munusculaq̄ cōtemnat: q̄ sicut imun-
dicie domꝰ. i. lupanar signū est tam libidinis ꝓuocati-
uum q̄ etiā ostensiuū: ita quodāmodo ornatus: ⁊ alia
signa: ꝓpter talē nāq̄ habitū Judas Thamar suspica-
tus est esse meretricē Gen. xxxviij.
Arti. iij. ¶ Qz aūt in oībꝫ p̄dictꝭ speciebꝫ ⁊ modis peccatū ꝯsistat
mortale: ostendet p̄mo in speciebꝫ: ⁊ postea in modis
ꝯtra illos q̄ aliq̄s de p̄dictis speciebꝫ vel modis leues 6
reputāt: ꝯ q̄s nō opinādo: sꝫ veritatē ōndendo arguit
ꝑ locū ab inferiori: ⁊ a minori ad supius: ⁊ ad maius:
ostēdēdo vicz q̄ illa species q̄ minor ⁊ leuior ab eis re-
putat fornicatio vicz simplex peccatū sit mortale: q̄ osten-
so necesse erit illud de grauioribꝫ ⁊ maioribꝫ speciebus
ꝓcedere. Circa cuiꝰ ꝓbationē ⁊ ostensionē sic ꝓcedet.
¶ Primo ostēdet intentū. Secūdo arguet ꝯ dictā veri-
tatē ꝑ argumēta q̄ magis apparēt: vel q̄ ipsi ad ꝓposi-
tū addducere solent: q̄ fornicatiōis ⁊ diaboli partē defen-
dunt. Tertio rñdebit ad obiecta. ¶ Intentū p̄mo tali
ostēdit cōsequētia. Sacra scriptura cōmemorat fornica-
tores licite ꝓ fornicatiōe occisos: ⁊ a regno celesti exclu-
sos: ⁊ inferno deputatos: ḡ fornicatio est mortale pecca-
tū: ꝯsequētia nō videt ꝓbatiōe indigere: q̄ oībꝫ ortho-
doxis notū esse videt q̄ nullus p̄dicta incurrit mala:
postq̄ vsuz attigerit rōnis ꝯiūctim vel diuisim: nisi ꝓ
delicto mortali: antecedēs ptz q̄ ad oēs eiꝰ ptes. Quātū
eñi ad primā eiꝰ partē: vicz q̄ fornicatores licite occidū-
tur: ptz p̄mo Numeri. xxv. vbi cōmēdat finees: q̄ occi-
dit simul fornicātes: ⁊ nō solū ibi: sꝫ etiā in ps̄. cv. Ste-
tit inq̄t finees: ⁊ placauit ⁊ quassatio cessauit. Et non-
nullis alijs sacre scripture locis de facto illo cōmēdat:
ꝓpter fornicationē etiā Thamar mortē sustinuisse de-
buit: de q̄ dixerūt. Fornicata est Thamar Gen. xxxviij
Et sequit ꝓducite eā: vt cōburat Deut. xxij. Hec q̄ se-
quit sententia est dei: ꝯ mulierē q̄ fornicata fuit i domo
pr̄is sui. Ejiciēt inq̄t eā extra fores domos pr̄is sui: ⁊ la-
pidibꝫ obruēt viri ciuitatis illiꝰ: ⁊ moriet: qm̄ fecit ne-
phas in isrl': vt fornicat i domo pr̄is sui. Paulus etiā
j. Cor. x. cōmemorat multos ꝓpter fornicationē iuste
occisos: dicēs. Neq̄ fornicemur sicut q̄dā ex illis forni-
cati sūt: ⁊ sic ceciderūt vna die. xxiij. millia: sic ptz Nu-
meri. xxv. Sꝫ q̄ posset aliq̄s dicere q̄ nō ceciderūt so-
lū ꝓpter fornicationē: sꝫ etiā ꝓpter idolatriā. Paulus innu-
ens q̄ sicut alij ꝓpter idolatriā: ita isti ꝓpter fornicationē ce-
ciderūt: ponit casuz idolatrie a casu fornicatiōis distin-
ctū: dicēs: neq̄ idolatre efficiamini: sic q̄dā ⁊c. ¶ Se- 7
cūda ps p̄dicti antecedētis: q̄ vicz fornicatores a regno
celesti excludunt: ptz Eph. v. Vbi p̄mo fornicatores
nominās dicit. Oīs fornicator aut imūdus ⁊c. Et po-
stea infert finiz illoꝝ dicēs: de q̄libet illoꝝ q̄ nō habet
hereditatē in regno christi ⁊ dei: idē ptz. j. Cor. vj. No-
lite inq̄t errare: neq̄ fornicarij: neq̄ idolis seruientes:
neq̄ molles: neq̄ masculoꝝ concubitores: neq̄ auari:
neq̄ ebriosi: neq̄ maledici: neq̄ rapaces: regnum dei
possidebūt. ¶ Tertia insuꝑ pars p̄dicti antecedētis ōn-
dit: ꝑ illud Apoc. xxj. Timidis aūt inq̄t ⁊ incredulis:
et execratis ⁊ homicidis et fornicatoribꝫ ⁊ veneficis et
idolatris: ⁊ oībꝫ mēdacibꝫ: pars illoꝝ erit in stagno ar-
denti igne ⁊ sulfure: q̄ est mors secūda. Ex q̄ auctē lu-
cide ptz q̄ fornicatores inferni: deputant penis: cui cō-
cordat ps̄. lxxij. dicēs. Perdes oēs q̄ fornicant: ptz ḡ for-
nicationē peccatū esse mortale. ¶ Secūdo idē ptz ⁊ ōndit 8
ꝑ argumentū sumptū a rōnis p̄sumptiōe. Oīs eñi rō
p̄sumit q̄ illi q̄ ab apl'o int criminosos noiant: ⁊ dete-
stant tanq̄ criminosi q̄ sunt criminosi. Qđ etiā illi q̄
ab apl'o dicunt a deo int crimiosos esse iudicādi q̄ sint
criminosi: q̄ tertio illi q̄ a canone int crimiosos penu-
tētiant sic criminosi: sint crimiosi. Sed apl's. j. Thi. j.
Multos enumerās crimiosos: sic homicidas: piuros
et hmōi: int eos etiā fornicarios tanq̄ criminosos no-
minat ⁊ detestat. Idē etiā ostēdit. j. Cor. v. vbi apl's
prohibet ne christiani cū fornicatoribꝫ cōicent dicens:
Scripsi inq̄t vobis i epl'a ne cōmisceamini fornicarijs

et parū infra. Si inq̇t qui frater nominat̄ inter vos est
fornicator: aut auarus: aut idolis seruiēs: aut maledi-
cus: aut ebriosus: aut rapax: cū hmōi: nec cibū sumere
¶ Secūdo idē ap̄ls fornicarios inter criminosos dicit
esse a deo iudicādos: dicens: fornicatores ꝛ adulteros
iudicabit deus Heb. xiij. ¶ Tertio fornicatores sicut
criminosos punit: sicut p̄z. xxij. q. j. p̄dicandū. Posse
inq̇t debēt talē de piurio penitētiā imponi debere: q̄lē
etiā de adulterio: de fornicatiōe ꝛ de homicidio sponte
cōmisso: ꝛ de ceteris criminalibꝫ vicijs: p̄z ḡ ꝙ forni-
9 catio est viciū criminale ꝛ mortale. ¶ Tertio idē osten-
dit̄ p̄ p̄cepta dei in q̇bꝫ fornicatio ꝓhibet̄: sic̄ Exo. xx.
Et Deutro. v. vbi inter decē p̄cepta vnū ꝯtinet̄: q̇ d̄r:
nō mechaberis: qḋ ꝯtractans decretū sumptū ex ver-
bis Ysidori sup̄ Exo. dicit non mechaberis. i. nec q̇sq̄
p̄ter matrimonij federa alijs feminis admisceat̄: ad ex-
plendā libidinē. xxxij. q. v. Nō mechaberis: qḋ etiam
detractās decretū ex verbis Augustini sumptū in q̄-
stionibꝫ de Deutronomio dicit ꝙ sicut furti noīe intel-
ligit̄ oīs illicita vsurpatio rei aliene: nō eīm rapinā per-
misit: q̇ furtū ꝓhibuit: ſ; vtiq̄ aperte totū intelligere
voluit: quicq̇d illicite rerū ꝓximi aufert̄. Sic profecto
nomine mechie: oīs illicitus concubitus: atq̄ illorū
membroꝝ nō legitim⁹ vsus ꝓhibitus: debet intelligi
xxxij. q. iiij. Meretrices. glo. in decalogo ſm interp̄ta-
tionē Augustini: ꝓhibita fuit oīs fornicatio: idē etiā
ꝓhibitū videt̄ Deutro. xxiij. Nō erit inq̇t meretrix de
10 filiabꝫ isrl': neq̄ fornicator de filijs isrl'. ¶ Quarto idē
ostēdit̄ p̄ decretū sumptū ex v̄bis Hieronymi in q̇ fa-
ciēdo distinctionē int̄ illos q̇ fornicant̄ int̄ christianos
et illos q̇ fornicant̄ int̄ infideles: dicit ꝙ fornicator int̄
christianos maioris est criminis: q̄ mēbra christi mē-
bra facit meretricis: glo. meretricis. i. diaboli: infidelis
v̄o membrū suū membrū facit meretricis. xxxij. q. iiij.
in eo. Si ḡ in vno maioris est criminis: i vtroq̄ crimi-
nosum est: ꝛ mortale. Cuius ꝯtrariū asserere pertinaci-
ter: hereticū tenet eccl'ia: q̇ nup̄ marchiones ferrariēses
hereticos adiudicauit: ꝛ ꝯ eos crucē p̄dicauit vna de
causa: q̄ eis imponebat̄ ꝙ debuerūt dixisse fornicatio-
nem nō esse pctm̄ mortale. Idē p̄z in cle. ad. de heretic.
c. ad nr̄m. §. vij. vbi inter hereticos numerant̄ q̇ dixe-
runt ꝙ actus carnalis cum ad hoc inclinet natura: pec-
catū nō est maxime cum exercēs tentat̄: ꝛ causa est ſm
glo: q̄ dicūt ꝯ preceptū dei Exo. xx. Nō mechaberis.
id est. nō ibis ad aliquā p̄ter vxorē: vt legit̄. xxxij. q. v.
Nō mechaberis. Et si feceris peccabis mortaliter: to-
tum istud ꝯfirmat̄ p̄ sententiā sacre scripture Ecc̄i. xix.
Putredo inq̇t ꝛ vermes hereditabunt fornicatorū: et
11 tollet̄ de numero aīa illius. Veritate v̄o sic ostensa: p̄-
ter illas excusationes ꝛ argumēta: q̇bus luxurie aduo-
cati nitunt̄ defendere ꝙ luxuriari nō est pctm̄: ꝛ h̄ di-
cunt de quibꝫ dictis recitādis ꝛ ꝓbandis erit totus se-
cundus articulus. Hec recitāda ꝛ ꝓbanda sunt dicta
illoꝝ: quibꝫ specialiter ꝓbare nitunt̄ ꝙ fornicatio sim-
plex nō est pctm̄ mortale. Primo nāq̄ ad hoc q̇dam
adducūt decretū male intellectū: dis. xxxiiij. Si q̇s nō
habet: ꝛ c. sequēti. Illis nāq̄ capitulis cauteriatas illo-
rū glosant ꝯsciētias dicētes: nō habētes vxorē licitū est
habere cōcubinā: quoꝝ mētita est iniq̇tas: q̄ in rei ve-
ritate hīe ꝯcubinā: semp̄ fuit pctm̄: sicut exp̄sse dic̄ glo.
xxxij. q. iiij. sup̄. c. meretrices. Et respondet ad decretū
illud: vel alias scripturas: q̇ vident̄ cōcubinatū p̄mit-
tere dicēs: ꝙ cōparatiua permissio fuit: q̇ permittit̄ mi-
nus malū: vt euitet̄ maius malū. Nec tñ talis cōpara-
tiua p̄missio a pctō excusat: sicut p̄z in glo. xxxiiij. q. ij.
ſi qḋ verius: vbi potius p̄mittat̄: ꝙ hō vxorē adulterā

dimittat: q̄ occidat. Sicut etiā poti⁹ p̄mittit̄ ꝙ fornibꝫ
credat: q̄ ꝙ demones ꝯsulat. xxvj. q. iiij. hi qui. Ita p̄-
mittit̄ eis ꝯcubinat⁹ tanq̄ minus malū: q̄ sodomia ꝛ
hmōi: q̇ forte cōmitterent: licet vtrūq̄ sit mortale. glo.
v̄o ordinaria super capitulū p̄dictū: dis. xxxiiij. dicit ꝙ
ꝯcubinā ibi notat: nō solēniter ductā: ſ; tñ mutu⁹ assen-
sus interueniat: q̄ aliā ꝯcubinam nō licet hīe. Capitu-
lum v̄o immediate p̄cedens ꝯcubinā notat illā: q̇ vnita
est: ꝛ cōiugali affectu assistit̄. Et q̇ p̄z ꝙ in rei veritate
vxor est per ꝯsensum mutuū interuenientē: q̇ matrimo-
nium facit. Ad casus forte ꝯtractū: tūc tp̄is nō erāt le-
ges: ꝛ decretales edite: de bānis ꝛ alijs solēnitatibꝫ: si-
ne quibꝫ matrimoniū sine pctō ꝯtrahi nunc nō potest
qḋ forte tunc potuit: q̄ nō solēniter ductā vxorē habe-
re licuit: quā lex cōcubinā vocauit. ¶ Viri ḡ ecclesiasti- 12
ci: q̇ nec vxorē habēt nec hīe poterūt. Et q̇cunq̄ alij q̇
nullā habēt vxorē: vel q̇ habēt ꝛ cū alijs peccāt inanit̄
et periculose: illud capitulū pro eis allegāt periculose:
ideo dico: qḋ nō tm̄ seipsos: ſ; etiā alios q̄plurimos
talibꝫ verbis: ꝛ allegationibꝫ seducūt: ꝛ ad damnatio-
nē simul cū eis ducunt eternā. Oēs vtq̄ illos q̇ ap̄lica
admonitiōe ꝯ tales specialiter hortant̄: q̇ tales audiūt
fornicationis aduocatos dicēs Eph. v. Nemo vos se-
ducat inanibꝫ verbis: sumpta: ipsos sequunt̄: eisdem
credūt. Quia ad l̄rā postq̄ ap̄ls dixit fornicatorē esse
a dei hereditate excludendū: ꝛ sciuit aliq̇s ꝯtrariū dice-
re ꝛ docere: addidit de illis dicēs. Nemo vos ꝛc̄. hoc
sciens ꝓcerto ꝙ ꝓpter fornicationē ꝛ alia p̄dicta vicia
venit ira dei in filios diffidentie: patet ḡ fornicationē
mortale esse pctm̄: ꝛ p̄ ꝯsequēs oēs species ei⁹ grauio-
res ꝛ maiores esse mortales. Idē etiā intelligendū est
de turpiloquio ꝛ scurrilitate: ꝛ oībus alijs modis: qui
sunt mortales: ꝓut eos ap̄ls inter p̄dicta vicia Ephe.
v. cōnumerat. Et vt ad finē malū: ꝛ delectationē inor-
dinatā tendunt: vel in illa cōsistunt. Ex p̄dictis cōclu-
dit̄: ꝙ nullus saluari pōt: nisi in vno de tribꝫ statibus
sine vijs: vtq̄ virginitatis: vel mūdi m̄rimonij: vel vi-
duitatis. Status eīm penitētie est status sp̄ūalis vidui-
tatis. Istud nanq̄ qḋ de p̄dictis statibꝫ dicit̄: pulchre
significatū videt̄ Ezech. xiiij. Si inq̇t fuerint tres viri
isti in medio eius ꝛc̄. Noe q̇ significat vxoratos. Da-
niel p̄ quē virgines. Iob per quē viduati significant̄:
ipsi liberabūt aīas suas. ¶ Volenti ḡ ad vitā ingredi
ambulandū est post aliquē triū p̄dictoꝝ statuū. Et nō
post illos q̇ ambulauerūt in luxurijs suis. j. Pe. iiij.
¶ In quibꝫ distinctio est infirmitatū sp̄ūaliū: sicut in Arti. iiij.
infirmitate corpaliter est distinctio infirmitatū corpo-
raliū. Quia sicut vna febris: vel quecūq̄ alia infirmi- 13
tas grauior ꝛ periculosior est i vno q̄ in alio ſm diuer-
sitatē cōplexionū qualitatū: temporꝫ: regionū: etatum
et similiū circūstantiū. Sic infirmitas luxurie pericu-
losior ꝛ grauior est in vno q̄ in alio: ſm diuersitatē sta-
tuū peccantiū: ꝛ temporꝫ ꝛ modoꝝ ꝛ specierū: que qui-
dem comparatio vel pōt fieri in speciebꝫ vel in modis
cōparatis ad species. Si v̄o fiat specierū adinuicē sic
computando a fornicatione tanq̄ a minori specie vs-
q̄ ad viciū ꝯ naturā primū locū post fornicationē te-
net stuprū: qḋ ideo est grauius q̄ fornicatio: q̄ cū hoc
qḋ peccat̄ mortaliter: sicut in fornicatione irrecupabi-
le insup̄ bonū amittit̄ qḋ nō fit in fornicatione. ¶ Se-
cundū locū post stuprū tenet adulteriū: qḋ ideo grauis-
us est q̄ stuprū. Primo q̄ maior est iniuria q̄ fit in mu-
liere alteri⁹ potestati subiecte: q̄tū ad custodiā ꝛ vsum
generatiōis q̄ illa q̄ fit mulieri alteri⁹ potestati subie-
cte: q̄tū ad custodiā solā. Secūdo q̄ ex adulterio fal-
soꝝ heredū: homicidioꝝ ꝛ alioꝝ maloꝝ: frequentia ꝛ

periculosiora occurrũt pericula. ¶ Proximũ vo locũ
post adulteriũ tenet raptus: qr omia pdicta aggrauat
per violentiã: ideo grauior est raptus mulieris solute:
q̃ fornicatio: ꝛ virginũ q̃ stuprũ: ꝛ vxoꝝ q̃ adulteriũ
¶ Post raptũ vo vxoꝝ: proximũ locũ tenet sacrilegiũ:
qd̃ multis euidentijs grauius esse adulterio diffinit.
14 ¶ Primo qr sacrilegus auferẽs sacrũ a sacro.i. seipm̃
vel aliã personã que voto solenni vel ordinis susceptis
one que votum solenne cõtinentie habet annexũ: deo
consecratã: a deo auferẽs vel seipm̃ vel aliã vel vtrũq̃
in simili forma meretricio: ꝛ diabolo dans: non vxore
vel sponsa abutit hominis sed dei: quia ipsa vel alia in
ordinis susceptione vel voti emissione: sponsa dei spe
cialiter efficiebat. Quãto ergo matrimoniũ inter deũ
et hominẽ: altioris ꝛ dignioris est nature ꝛ cõditiõis:
q̃ matrimoniũ inter hominẽ ꝛ mulierẽ: tanto casus ꝛ
fractio eius grauior est ꝛ periculosior: pbatur fm̃ san
ctum Thomã in quadã questione de quolibet periu
rium grauius peccatũ est: q̃ homicidiũ: quia illud cõ
tra deum: istud cõtra proximũ cõmittit: ꝛ peccata gra
uitatem sortiunt ab obiectis. Qz vo homines homici
das grauius puniũt q̃ periuros nõ est: quia peccatũ
in se grauius sit: sed qr hominibꝰ videt magis nociuũ
In alio loco vult q fractio voti solẽnis sit grauius: q̃
fractio iuramenti. Sed fm̃ oẽs doctores votũ solẽni
zatur per sacri ordinis susceptionẽ. Cum ergo talis cũ
muliere peccat: frangit votum solẽne: ꝛ per cõsequens
15 grauius peccat q̃ homicida vel periurus. ¶ Ex quo
sequit q grauius etiã peccat: q̃ adulter; quia petm̃ ho
micidij maius est q̃ petm̃ adulterij. Sicut ptz p decre
tũ sumptũ ex verbis Augustini li.ij. de adulteris con
iugijs. xxxiij. q.ij. Si qd̃ verius. Qd̃ ergo excedit pec
catũ qd̃ grauiꝰ est: excedit illud qd̃ minꝰ graue est: sed
sacrilegiũ excedit homicidiũ vt ex dictis ptz. ergo exce
dit adulteriũ: qd̃ minꝰ est homicidio. ¶ Probat. Ca
stitas cõiugalis: vel votũ seu fidei datio: q̃ in m̃rimo
nio homini fit: est tpalis: qr mortuo illo marito: a vo
to illo absoluit: ꝛ alteri nubere põt. Votũ vo qd̃ in or
dinis susceptiõe de cõtinẽtia seruãda includit eternũ:
et semp hominẽ obligat. Cum g̃ oẽ votũ perpetuũ
solẽnius ꝛ magis obligatiuũ sit: fm̃ beatũ Thomã se
cũda secũde: vbi de religiosis tractans: specialiter que
stionẽ tangẽs: vtrũ votũ religionis potius sit q̃ terre
sancte: ꝛ determinat q sic: qr est perpetuũ: ꝛ ad perpe
tuã obseruantiã bonã obligat. Sicut g̃ tale melius est
votũ: ita eiꝰ trãsgressio peior. Cum g̃ in voto solẽni cõ
tinentie qd̃ perpetuũ est: maior sit pciositas in tenẽdo:
maius est periculũ in frangẽdo: g̃ grauiꝰ peccat in sa
crilegio q̃ adulterio. ¶ Probat. Decreta grauiorẽ pe
nitentiã imponũt sacerdotibꝰ incõtinentibꝰ: q̃ adulte
ris: sic pz in pmo canone penitẽtiali: q̃ habet dis. lxxxij.
c. pbyter: si fornicationẽ fecerit: predictã vo veritatem
ideo rõnibꝰ roborare necessariũ videt: qr multi in tpe
delinquẽtes ꝯtrariũ asserẽre solent: adulteriũ grauius
esse asserẽtes sacrilegio: vt talibꝰ perniciosis mẽdacijs
mulieres citius ad illoꝝ malas inclinẽt voluntates: ꝯ
16 quos vide. P.xiij.8. ¶ Ad sophisticũ vo argumentũ
q pcis int cõuiuantes ꝛ potãtes et inter mulierculas
philosophantes faciũt: q vicz castitas cõiugalis: ꝛ sa
cramentũ matrimonij: primũ inter oĩa sacramẽta fuit
institutũ in paradiso vicz ꝛ a dignior: qr a deo. Cõti
nentia vo clericalis ab hoibꝰ: ꝛ ideo asserũt fractionẽ
primi magis esse periculosam. Nõ videt difficilis esse
responsio. Primo qr si tpis prioritas: vel loci dignitas
faceret votũ magis obligatoriũ: ꝛ fractionẽ peiorẽ: me
lius esset votũ abstinẽtie vniꝰ diei: ꝛ in loco sacrosan

cto. s. in ecclesia factũ: q̃ votũ terre sancte vl' cuiuscũq̃
religionis: postea ꝛ in mõtibꝰ vel campis factũ: ꝛ fra
ctio eius peior esset: qd̃ est falsum. ¶ Secundo qr sicut
illud fuit a deo cõstitutũ: ita oẽ bonũ votũ cũ oẽ bonũ
a pr̃e sit luminũ Iac. j. Et ille idẽ q̃ obligauit vxoratos
ad tenendũ fidẽ adinuicẽ obligauit ꝯtinentes vouẽtes
ad tenendũ quod vouerũt: dicens. Vouete ꝛ reddite.
¶ Quoꝝ voti trãsgressio: nõ solũ in ꝓpriũ: sz etiã i ma 17
ximũ illarũ mulierũ cũ quibꝰ peccãt redũdat periculũ
quarũ quidẽ periculũ: nõ solũ pdictis rõnibꝰ: sz etiã se
quentibꝰ oñdet historijs. Quarũ prima ptinet: de q̃dã Exem
ecclastici viri amasia mortua: quã oẽs viri de villa for
tissimi leuare nõ potuerũt tanto eã pondere fixit spũs
immũdus: donec ꝯsilio cuiusdã ꝓuidi: forte dicẽtis: q
cõsuetudo illius ciuitatis erat: q oẽs ad terrã portant
p hoies artis sue. Cũ alie tales ad eã portandã addu
cte essent: facilime eã portauerũt. ¶ De alia tali etiã fer Exem
tur: q demones visibiliter corã vigilãtibꝰ: circa corpꝰ
eius: frenũ in eius ore ponẽtes: ipã am ad modũ iumẽti
ad infernũ equitauerũt. ¶ Itẽ de duabꝰ talibus fertur
q p viã trãseũtes currũq̃ iuxta viã videntes: loqbant:
q hic vel in inferno eos currũ trahere oportuit: qr au
dierant q tali officio in inferno fungerent: de cõmuni
ergo ꝯsilio se sub curru posuerũt inaniter estimãtes: q
p h alibi officiũ illud euaderẽt: q̃ statim ictu fulminis
occidebant: ꝛ ad infernũ ꝓ officio suo faciendo mitte
bant. ¶ Ad idẽ vo fert de quodã necromãtico ꝯiurã Exem
te diuersos demones: vt quẽdã diabolũ expellerent:
qui vnũ hoiem vexauit: de q̃bꝰ cum duo vel tres illũ
expellere nõ possent: asserẽtes illũ esse potentiorẽ eis.
In fine venit vnus terribilis: q̃ nolẽti exire minatꝰ est
q nisi statim exiret mitteret eũ ad balneãdũ in balneo:
vbi concubine sacerdotũ balneant: q̃ audito statim de
corpe fugit obsesso. Nõ exẽplũ de cõcubina sacerdotꝭ Exem
in Cesaria: quã miles q̃dã defendere volens: ligansq̃
crines mulieris ad brachiũ suum portauit crines ꝛc̃.
¶ Ad idẽ a fide digno narrari solet: q in villa satis no 18
ta. Cũ quidã sacerdos in crepusculo rediret de focaria
sua: ꝛ audiret quandã vocẽ lamentabilẽ in q̃dã domo
diruta: ꝛ ꝓpinquius accederet ꝛ quereret: q̃s esset qui
ibi clamaret q̃siuit: vox illa: q̃s ille esset q̃ quereret: q̃
respõdit. Ego sum sacerdos q̃daz. Et vox cũ maxima
admiratiõe altissime clamauit: nomẽ sacerdotis admi
rando: bis vel ter repliẽdo: quo q̃rente: q̃re sic admi
rando clamaret: r̃ndit vox: in tãta multitudine ad nos
in infernũ descẽdũt: q credidi q nullus sacerdos i ter
ra remãsisset. Et ego admirãdo clamaui audiens vnũ
in terra esse: estimãs oẽs ad infernũ descẽdisse. Nec mi
rũ: qr nõ solũ dãnabunt p pctis ꝓprijs: sz ꝓ alijs q̃ eoꝝ
luxuriantẽ exẽplo: qr teste sacra scriptura multi sequen
tur eoꝝ luxurias: p q̃s via veritatis blasphemabit. ij.
Pe. ij. ¶ Modi vo luxurie de q̃bꝰ dictũ est. s. e. c. 4. ad 19
species cõparate: maioris sunt pciuli: licet nõ maioris
criminis. Maioris g̃ pciuli sũt: nõ in natura: sz in euẽ
tu: qr minus sensibiles: ꝛ raro de eis pura fit cõfessio.
Sicut g̃ illa infirmitas corpalis est periculosior q̃ mi
nus pcipit: ꝛ planta putrida: vel foramẽ qd̃ nescit: qr
qñ ꝯtra aptos defectꝰ vel manifestas tẽtationes reme
dia adhibent: ꝛ euadunt: ab illis occultis ꝓ defectu re
medij: perdunt q̃s ignorat q̃ sacrã legit scripturã: q̃n
luxuria corde cõmittat sicut ptz de illis q̃bꝰ loquit Ia
cobus dicẽs: in luxurijs enutristis corda vr̃a Iaco. v.
¶ Quis insup ignoret: q̃n oculis vanis cõmittat: per
illos vicz q̃ teste ꝓpheta: oculos eoꝝ fornicãtes Ezech.
vj. Et fornicatio mulieris i extollẽtia oculoꝝ ꝛc̃. Eccli.
xxvj. Sic de ornatu: quia mulier occurrit eis in ornatu

meretricio Prouerb.vij. Sic in loquela: sic in tactu: sic
in oībꝫ sensibꝫ corꝑis peccm̄ ⁊ specialiter cōmittit luxu-
ria. Et tm̄ vix inuenit̄ q̄ de luxuria illa vel superbia seu
pctō qd̄ in speciali ꝑ tales mot⁹ cōmittit̄ in speciali cō-
fiteat̄: nisi forte in generali dicēdo: ꝑ oris loquelā: ꝑ vi-
sum oculoꝝ ⁊c̄. Que confessio generalis: vbi peccm̄ est
speciale: nō sufficit. ꝓpt̄ qd̄ videt̄ periculū istu⁹ grauius:
q̄ talibꝫ comessatiōibꝫ vacat atq̄ luxurie Deut. xxj.
Arti.v. ¶ Cuius officiū cū ceteris talibꝫ luxuriosis atq̄ luxu-
rie signo: vel verbo pro seipsis: vel alijs mediatoribꝫ ⁊
20 immūdiciā suadētibꝫ in natura diaboli est multiplex
et magnū. ¶ Primo nāq̄ sunt dom⁹ accēse: ꝑ q̄s alie
accendunt̄: q̄ eñi vult villam vel maneriū vel curiam
quācūq̄ cōburere: nō ponit primo ignē in oēs domos
sed in vna: ⁊ ꝑ illā alias cōburit. Sic diabolus volēs
plures igne infernali .i. luxurie vel cuiuscūq̄ pctī mor-
talis inflāmare: primo illū ignē ponit in corde vnius:
q̄tū ad ꝯcupiscentiā malā vl' in corꝑe: q̄tuꝫ ad supbū
ornatū: q̄ est signū illi⁹ ignis īterioris. Et sic multos ꝑ
vnū accēdit: q: pri⁹ ꝑ oris flatū ignē quē in corde ha-
bet in alio accēdit: dū ad peccandū illū verbis attrahit
ꝑ oculos in ignē inspirat: ⁊ scintillare facit: duꝫ impu-
dice oculos dirigit. ¶ Secūdo vo est carbo tot⁹ ignit⁹.
immo oculus magnus ignis inferius: multos ignitos
habēs carbones: in muliere nāq̄ impudice ornata ad
capiēdas aīas sertū in capite est: quasi vnus carbo vel
titio inferni ꝓ igne illo accēdēdo: sic cornua alteri⁹: sic
colliū nudatū: sic firmaculū in pectore: sic de oībꝫ curio-
sitatibꝫ totius corꝑis: q̄d aliud videt̄: vel dici poterit:
q̄ꝫ q̄ q̄libet illoꝝ scintilla sit: ignē spirās infernalē: quē
ita spirat effectuose: illa misera diaboli incēdiaria: in q̄
a planta pedis: vsq̄ ad verticē capitis nō est sanitas:
q̄ vno die chorizando vel ꝑ villā trāseūdo forsitan .xx.
de aspiciētibꝫ: q̄s de⁹ creauit: ⁊ tam care redemit: vt sal-
uarent̄: igne ꝯcupiscētie inflāmat: ⁊ aīas dānat. Sic
diabolus eas ad hoc ornat: ⁊ ꝑ villā tanq̄ apl'os suos
mittit repletos oīu iniq̄tate: malicia: fornicatione ⁊c̄.
21 Rom.j. Nota. C.xv.5. ¶ Secūdo sunt retia diabo-
li ꝑ que piscat̄ in viuario dei: trāsmittere pisces ad sta-
gnū inferni: de q̄ Apoc.xxj. Pars illoꝝ i stagno ignis
et sulfuris: ⁊ loquit̄ ibi de fornicatoribꝫ ⁊ adulter. vnā
personā talē trahit ꝑ villā vel ad domū mittit: vbi scit
pisces esse capiēdos: ⁊ multos plures capit q̄ꝫ piscator
aiarū: ad deū ore suggerēdo vel ornatu ꝓuocando: q:
vnus piscator .i. ꝑdicator dei etiā vnus de piscatoribꝫ
illis: q̄bꝫ veritas dixit: venite post me: faciā vos pisca-
tores hoīm .i. vnus apl'us: si p̄sens esset: posset tota die
p̄dicare: ⁊ frangēdo caput suū: clamare: ⁊ vix vnū ad
deū cōuerteret. ¶ De vno nāq̄ apl'o scribit̄ q̄ circūeū-
do multa terrarū spacia: solū vnū ꝯuertit discipulum.
Sed vna ꝑsona in qua aduersarius nr̄ circuit: querēs
quē deuoret: ꝑ quā multis loquit̄: sicut Eue loquebat̄
per serpentē: q̄ in ipm̄ ꝓpria forma nō audirent ꝑ vnā
persuasionē: ⁊ ꝑ vnū circūitū per villā: vel per vnū fa-
tuum aspectū ꝑ fenestrā: multos ꝯuertit ad diabolum.
Ex q̄ pꝫ q̄ seruitus illoꝝ maxime demonibꝫ placet: q:
nullum sacrificiū: vel opus maioris grē est: vel magis
deo placet: sicut pꝫ ꝑ auctoritatē beati Grego. in ꝓlo.
istius tractatus in fi. q̄ꝫ salus animar ū: ita nullū sacri-
ficiū vel peccm̄ plus inimico placet: q̄ꝫ perditio aiarū.
Quid eñi grauius esse posset q̄ꝫ de filijs dei filios face-
re diaboli? Tam eñi graue illud habēti rōnē videri de-
beret: q̄ si nō perderet: nisi vnā solam: ꝑ totā vitā suā
dolere deberet: quātomagis q̄ multas perdis: si plures
hic vitas: quō sufficiēter dolere: vel satisfacere posset:
ꝓ re infiniti precij: q̄ restitui vel de inferno redimi nō
potest .i. ꝓ aīa illius: q̄ dissipauit substantiā suā .i. vitā
suā ante mortē: ⁊ aīam suā in morte ꝑdidit: ꝓ meretri-
cibus: ⁊ cum meretricibꝫ viuendo luxuriose Luc.xv.
¶ Tertio q̄ verbo vel signo alios ad luxuriādū cū eis: 22
vel cū alijs inducūt: similes sunt falsis mercatoribꝫ: et
falsis hoībꝫ: ⁊ quacūq̄ arte vel negocio: q: sicut tales
cōiter pulchrius loquunt̄ q̄ꝫ veraces: ⁊ decorē quē in 1
rei veritate: in re de qua agit̄: interi⁹ nō habent ore vel
signo exterius mentiunt̄: ita isti q̄ ad modū falsoꝝ pel-
lipariorꝝ: antiquas vel turpes: q̄s habēt pelles: ⁊ tur-
pia opera ornatu verboꝝ: ⁊ vestimētoꝝ albāt ⁊ ornāt:
vt appareāt noua: ⁊ alios decipiāt: more amicoꝝ defun-
cti: q funus illud mortuū diligētius ornāt mortuū: q̄ꝫ
ornatū sit corpus mulieris portare de ciuitate viuum.
Et more aucupis: ibi plures laqueos .i. verba ⁊ signa
luxurie ostendūt: vbi plures aues: quas capere inten-
dunt: venire intelligūt. Et more sepelientiū mortuos:
diligentius corpus mortuū sepulchro claudunt forti:
et operiunt: seu ornāt picto: dū quicq̄d rugosum ⁊ feti-
dum est: quantū possibile est albissimis capitegijs te-
gunt: ⁊ pulchris coloribꝫ pingūt: vt nihil p̄ter oculos
quos pulchros reputant appareāt: vt sic totū exterius
ornamentū ⁊ oculoꝝ: ⁊ quicq̄d exteri⁹ patet ostēsionis
quasi lapis est sup defuncti corpus positus: q: sicut la-
pis ille exteri⁹ politus: pulcher ⁊ pictus: interi⁹ plen⁹
est fetoribꝫ: ita luxuriosoꝝ verba ⁊ ornamēta: ⁊ partes
corꝑis: q̄ exterius ostendunt̄: interius plena sunt dolo-
ribus: peccatis: miserijs ⁊ spūalibꝫ feditatibꝫ: ⁊ ma-
lis cogitatiōibꝫ: ⁊ desiderijs ⁊ voluntatibꝫ corā deo: ⁊
tota curia celesti abominabilibꝫ. Et sicut pictores vo-
lentes picturarū addiscere experientiā aliorū respiciūt
picturas. Ita isti dum quilibet ab alio in arte diaboli
experto modū deceptibilius loquēdi: ⁊ lasciuius se di-
scet ornādi. Qui more insup lusoꝝ: q̄ oīa amiserunt:
et taxillos suos alijs mutuāt. Et more sacerdotū: qui
festis suis cessantibꝫ: ornamenta sua vicinis suis mu-
tuant festiuantibus. Dū pulchritudine ⁊ alijs luxurie
occasionibꝫ pre senectute: ⁊ infortunio deficientibꝫ: iu-
nioribus ornamenta sua accōmodat vel eos ornant: ⁊
nundinis diaboli: venales exponunt: illis qui in do-
mo meretricis luxuriabant̄ Miere.v.
¶ Quoꝝ periculū: ⁊ stulticia multis ostēdit̄ euidētijs Arti.vi.
¶ Primo q: status ꝓprij tantā habet obliuionē: ⁊ incō-
sideratione: q̄ aīam suā ꝓ nihilo dat: sicut ostēsum est. 23
A.xxiij.22. Et nō solū aīam sed deū ⁊ regnū celoꝝ: et
oīa bona ⁊ ꝓ eodē precio oībus penis se obligant q̄
ꝓ nihilo habuerūt terrā desiderabilē: in Ps.cv. Qui
ideo stulti dicēdi sunt: q: christū dei sapiētiā: stultū re-
putant. De q̄bꝫ ait Aug. in quodā smōe. Qui inquit
dat ꝓ modica delectatiōe: illud ꝓ quo christus se tra-
didit: christū stultū reputat. In hoc q̄ facto spūs imū-
dus fugat spm̄ sapiētie. ¶ Secūdo illoꝝ oñdit̄ stulti-
cia: ⁊ periculuꝫ: q̄ maximo inimico suo .i. diabolo illo
pctō multū placent: ⁊ specialius illo q̄ alijs: vt ex dua-
bus apparet euidētijs. ¶ Primo q: plus ꝓcurat: q̄ hō
dormiēdo hui⁹ pctī habeat imagines et delectatiōes:
de alijs nāq̄ pctīs tentat vigilātes. Isto vo tā vigilā-
tes q̄ꝫ dormiētes: plus q̄ꝫ alijs tentat pctīs. ¶ Secūdo
quia alia pctā pñt ab vno solo cōmitti: istud vo vt fre-
quentius cōmittit̄ a duobꝫ: ⁊ sic diabolus duos simul
lucrat̄: ⁊ sic spūs imūdus spm̄ fugat intellect⁹. ¶ Ter- 24
tio idē oñdit̄: q: plus alijs pctīs rōnē absorbet: plusq̄
ꝑ istud amor inducit̄: ⁊ delectatio p̄sentis secli: ⁊ negli-
gentia futuri. Et in tm̄ hoīem excecat: q̄ turpissima: ⁊
q̄ maxime nō excecat⁹ execrabat̄ ⁊ detestabat̄: excecat⁹
operat̄. Sicut patet de Salomone: q̄ rōne vtens: deo

templū cōstruxerat: sed luxuria excecatus: templa ydo-
lis fabricauit. Et sic spūs immūdus: spm̄ fugat ꝯsilij.
quia sic inf[…]matus nullius nisi ꝓpriū vult seq̄ cōsiliū
¶ Quarto promptissimos ad opera spūalia tepidos ꝛ
quasi inhabiles ꝛ impotētes facit ad opera spūalia: et
sic spūs immūdus fortes vincit: sicut patet de Samso-
ne: ꝛ sic spiritū: ꝛ donū fugat fortitudinis. ¶ Quinto
in tantū hominē excecat: ꝛ totaliter imutat: ꝛ q̄dāmo-
do alterat: in tātū ꝙ parcos ꝛ duros facit largos: ocio-
sos ꝛ delicatos facit laboriosos: ꝛ in tribulatione pati-
entes: vt ea q̄ voluptatis sunt assequant̄: ꝛ sic dum spi-
ritus imundus facit ꝙ hō nec expensis: nec corpi pro-
prio parcit: donū ꝛ spiritū sciētie excludit: q: supercecī-
dit ignis luxurie: ꝛ nō viderūt mala: q̄ patiunt̄. Nos-
25 tra. D. iiij. 3. ¶ Sexto facit famam negligere: in tantū
ꝙ illi qui prius multū de bono curabant noīe: isto vi-
cio excecati: famā totaliter negligunt. Sicut paruit de
illo rectore: quē famosissim⁹ magister in theologia vni-
uersitatis p̄dicans retulit ꝑ mulierē deceptū: modo se-
Exēm quēti. Vicina quedā excogitās: quomō ab illo rectore
necessaria habere posset: quodā die cōsiderans: ꝙ tota
familia esset extra in diuersis negocijs occupata: filiaz
suam ornauit: ꝛ ad domū illius misit: dicēs: ꝙ vestes
peteret ad lauandū: ipsa ergo quasi ministra querens
ingressa: obuiū in aula habuit rectorē illuz: qui vidēs
opportunitatē eam amplexans: osculatus fuit: qđ cuz
matri narrasset: dixit mater totū lucratū est. Alia vice
similem vidēs opportunitatē iterū misit cum qua pec-
cauit: ꝛ ille qui semꝑ ante bone fuit fame: in tātū famā
suam postmodū neglexit: q̄ nec ꝑ exhortationibꝰ: vel cen-
surijs ecclesiasticis quibuscūqȝ illam dimittere voluit:
sed vsqȝ ad mortē tenuit: licet delictū ꝓpriū frequen-
ter gemeret dicens. Eua decepit primū hominē: nō est
mirū ꝙ seduxit me: sic enī vocabat̄ illa maledicta quā
tenuit. Sic spūs immūdus ꝛ impius spiritum abijcit
pietatis: dum facit ꝙ nec de se ipso .i. aīa vel corpore vl'
fama ꝓpria pietatē habeat: prolē pietatē crudelitate cō-
maculās. Hester. xvj. ¶ Et nō soluz a seipsis: ꝫ a filijs
quos alere tenent̄. Sicut ptz per legē illam. C. li. viij.
ti. de patria potestate. l. nec filiū. Pietatē ꝛ curam abij-
cere facit: dum spūs ille immundus multos generare
facit filios extra matrimoniū: de quibꝰ nusq̄ȝ curā ha-
bent: et quo mendici: vel fures deueniūt: ꝛ homicide.
26 ¶ Septimo hui⁹ vicij periculū: ꝛ stulticia in hoc appa-
ret ꝙ facit hominē fidem ꝛ doctrinā ꝯtemnere ecclesie
Ecclesie enī fides est ꝛ doctrina: ꝙ peccatū luxurie ma-
gnum sit ꝛ mortale: sicut ptz. s. arti. iij. per totū. Cuius
contrariū multi isto vicio excecati: vident̄ credere. Et
aliq̄ñ hoc aperte dicunt: vel saltem illud leue reputāt.
Cuius reputationis vna: ꝛ maxima est causa: hui⁹ vi-
cij cōmunitas: ꝛ peccantiū multitudo. Si enī rarum
esset abominabile videret̄: sicut patet de comestiōe car-
nis in q̄dragesima. Grauius nanqȝ videt̄ isto vicio in
q̄cūqȝ specie peccare: q̄ȝ carnes in q̄dragesima comede-
re: tum q: est cōtra deū ꝛ seipm̄: ꝛ illā cū qua peccat: ꝛ
prolem: qđ in comestione carniū secretius facta: nō cō-
tingeret. Sed tñ: q: illud vicium cōiter nō fit: hoies il-
lud grauissimū reputarēt: istud vero: q: cōiter fit leuissi-
mū reputāt: ꝛ sine timore illud cōmittūt. Et ex tali cō-
suetudine ꝛ peccantiū multitudine spūs iste imūdus:
spm̄ abijcit timoris: dicēs: nō sit pratū qđ nō ptrāseat
luxuria nostra Sapieñ. ij. Nota ꝙ luxuria pacem tur-
bat. P. iiij. 14. ¶ Ab istis vero periculis ꝛ peccatis: mul-
tipliciter ꝛ mendaciter se excusant.
Arti. vij. ¶ Primo nāqȝ dicūt: ꝙ licētia ꝛ cōmissione vtunt̄ dei
dicētis Geñ. j. Crescite ꝛ multiplicamini ꝛc̄. ꝫ hoc ꝑ eis
nō agit: q: illud dictū fuit matrimonialiter ꝯiunctis ꝛ 27
nō alijs. ¶ Alij dicūt naturale est: quare ꝫ inquiūt: vo-
luit deus talē facere naturā: si illud qđ natura requirit
pctm̄ sit. Quibꝰ rūdet̄: ꝙ sicut actus ille naturalis est
ad ꝯseruationē speciei. Ita etiā cōmestio est naturalis
ad ꝯseruationē indiuidui. Naturaqȝ plus req̄rit cibū
q̄ȝ actū illū q: sine illo esse pōt: nō aūt sine cibo. Et tñ
comedere cibū: qui ꝑ q̄litate vel tpe est ꝓhibit⁹ ab ec-
clesia ad voluptatē suā implendā peccat. Sicut ptz de
comedēte carnes in. xl. ꝛ tñ istud grauius est. Sicut in-
super comedēs cibū venenosum mortē incurrit corpo-
ris: ita in actu isto ꝓhibito: ꝛ venenoso peccat: ꝛ mor-
tē incurrit aie. Nō solū q̄ faciūt: ꝫ dñs ꝛ dña: ꝛ q̄ resi-
stere deberēt: cū illud in subditis suis regnare sciunt:
et nō faciunt: descēdant in infernū viuētes: qm̄ neq̄cie
in habitaculis eoꝝ: in Ps. liiij. Quia nō solū digni sūt
morte q̄ faciūt: ꝫ qui ꝯsentiūt faciētibꝰ Roñ. j. Cōsen-
tiunt aūt: q̄ nō resistūt cū possent: sicut ptz. C. xvj. 46.
¶ Et si in tali ꝑiculo sunt: q̄ in domibꝰ vel familia sua
talia pctā dissimulāt: in q̄li periculo dicendi sunt: q̄ ex
ꝓposito talibꝰ ꝑsonis in villis vel ciuitatibꝰ vl' subur-
bijs domos locāt q̄ de illa imūdissima viuūt arte. Qui
in domibꝰ suis regē nō auderēt receptare ꝓditores do-
mos suas dei ꝓditoribꝰ locant. Si ꝫ primi in infernū
descēdēt: vbi putas locādos ꝛ ponēdos istos secūdos?
¶ Ad istā vero secūdā excusationē de naturalitate: vide
pleniorē rñsionē. M. j. arti. ij. ꝑ totū. Per dicta nanqȝ
ibi patz ꝙ naturale est inē vxoratos: q̄ rōnabile inē se
hñt societatē: nō aūt inē alios: nisi nā accipiat̄ ꝓut hz
senatre cū brutis. ¶ Alij dicūt: oēs sic faciūt: q̄bꝰ p̄mo 28
sic rūdet̄ ꝙ mētiunt̄. ¶ Secūdo sic: ꝙ multi ħ faciūt illa
est mirabilis audacia ꝛ ꝯsolatio ꝙ ꝯsolant̄ de ħ ꝙ mul-
tos hñt socios: ꝛ habebunt i inferno. Ex q̄ nāqȝ multi
hoc faciūt: sequit̄ ꝙ infernus erit repletior: ꝛ sic maior
erit oim̄ p̄ssura ꝛ miseria. Ex q̄ ptz ꝙ mirabilis est ꝯso-
latio dicere: multi hoc faciūt: ꝛ sp fecerūt: ꝛ oportet nos
facere: sicut alij faciūt: q: nō possum⁹ oēs esse religiosi.
Verū est ꝙ nō pñt oēs esse religiosi: ꝫ oēs pñt caste vi-
uere: q̄ volūt: ꝛ maloꝝ fugere societatē: quātūcūqȝ sint
in magna multitudine: q: talis multitudinis sequela
ꝓhibet̄. E. vij. 12. ¶ Alij dicūt ꝛ specialiter qñ rep̄hē-
dunt̄: q̄re illā quā male tenēt m̄rimonialit̄: nō ducant.
Rñdēt alij: ꝙ sunt paupes: ꝛ iō vxorē hīe nō possunt
¶ Alij vero dicūt ꝙ si amici illi⁹: vellēt bona cū illa da-
re: vel si haberē domū ad quā illā ducē possem: ꝛ bona
cū q̄bꝰ illā sustētare possez libēter illā ducerē in vxorē.
Quibꝰ rūdet̄ ꝙ meli⁹ est illā m̄rimonialit̄ hīe cū celo:
et sine exterioribꝰ ꝛ tpalibꝰ bonis: q̄ȝ cū m̄rimoniū cuz
inferno. Et meli⁹ est illā hīe ħ: sine domo ꝛ cū paupta-
te i illa forma in q̄ post mortē illā ducē possit ad domū
celi: ꝛ ad bona sine fine i terra viuētiū: q̄ȝ in illa forma
in q̄ post mortē illā ducet ad domū inferni: ꝛ ad penas
sine fine. ¶ Alie vero se excusant ꝙ si pctm̄ illud dimitte- 29
rēt: nō hñent vñ viuerēt: cū ꝓle sua: q: si hoies illos: q̄
eas ꝓpt̄ illud exhibēt: vel munera eis dāt: derelinq̄rēt
paupertate deficerēt. Quibꝰ rūdet̄ ꝙ infidelitas maxia
est credere deū esse impotentē: vel malū impotentē: q:
nō sufficiat seruis suis i necessarijs sbuenire: sic diabol⁹
pōt seruis suis malū: q: vicz posset fruis suis vel ancil-
lis caste viuētibꝰ sbuenire: ꝫ nollet eis ita abūdanter
subuenire: sic diabolus seruis suis. Tales enī multū
decipiunt̄: q: deus teste sacra scriptura: nunq̄ȝ deserit spe-
rātes i se. Et diabolus deseruit sp sperātes i se ꝛ i fact̄
suis. Et posito ꝙ victū sibi quieti⁹ ꝛ delectabili⁹ sic lu-
crent̄ diabolo seruiēdo q̄ȝ facerēt seruiēdo deo ꝛ mūdi-
cie: cogitare deberēt ꝯtra hoc q̄t amittūt bona: ꝛ quot

penas incurrũt: sicut patebit: arti. immediate sequẽti.
¶ Alie dicũt φ vi opprimunt: quarũ dictũ: quãtũ cõ-
Exm̃ tineat aliquãdo falsitatẽ historia ostẽdit: q̃ fert φ cum
quedã huiõi corã iudice allegaret: ⁊ iudici querẽti: q̃re
nõ clamasset: rñdit: φ nõ potuit: iudex p̃cepit cuidã φ
de pecunia quã secũ habebat: illã i eodẽ loco forte spo-
liaret: qḋ cũ facere attẽtaret: tãtũ clamauit φ multos ad
locum currere fecit. Cui iudex: si ita alte clamasses pro
30 amissione ꝯtinẽtie sicꝰ ꝓ amissiõe pecunie: castitatẽ nõ
amisisses. ¶ Alij dicũt φ nõ pñt caste viuẽ: ꝓpẽ nature
sue cõplexionẽ ⁊ q̃litatẽ. Sed istud reprobãt tã exẽpla
q̃ȝ auctes: ⁊ ratio. ¶ Primo: q: quãtũcũq̃ȝ cõplexio: ⁊
appetitꝰ eẽt dispositꝰ ad comedẽdũ aliquẽ cibũ: si sciret
φ corꝑaliter moreret: si illũ comederet: voluntatẽ suã
retraheret: nec impotentiã allegaret: q̃n illã retrahere
posset: q̃re ḡ impotẽtiã allegat: φ nõ põt appetitũ suũ
retrahere: vbi mors post imminet aie: ⁊ postea corpis
et aie eterna dãnatio. Probaẽ q̃ pro pedis vel alterius
mẽbri amissione se retrahere posset: q̃re ꝓ aie amissiõe
retrahere se nõ põt? Impotẽtia esse nõ põt: q: si posset
ne amitteret minꝰ: posset ne amitteret maius. Si tamẽ
illud magis reputaret: vel illud plus diligeret: tota ḡ
causa est: q: nec aiam reputat meliorẽ: q̃ȝ pedẽ: nec tan-
tũ eius timet amissionẽ: q: minus illã diligit. Si nãq̃ȝ
hõ aliq̃d dimittere posset: ne amitteret quinq̃ȝ solidos:
ergo illud dimittere posset: ne amitteret centũ. Ita in
ꝓposito: si reputaret aiam tantũ in p̃ciositate excedere
membrũ corpis: quantũ centũ solidi excedũt quinq̃ȝ.
¶ Preterea quantũcũq̃ȝ esset tẽtatus: tñ ꝓpter verecun
diã iustoꝝ hoim intuentiũ: se retrahere posset semꝑ: si
semꝑ esset in ꝯspectu vniꝰ magne ⁊ honeste multitudi
nis: ergo sꝑ viuere caste posset si vellet: q̃ semꝑ est i cõ-
spectu totiꝰ multitudinis celestis: sicut pȝ. A. xxv. 17.
¶ Preterea: ꝓ maximo lucro terreno: te refrenare pos-
ses: q: si scires te lucraturũ ciuitatẽ: quotiẽs resisteres
tali tentationi vel bonã p̃bendã: vel mille marchas:
semꝑ resisteres. Ergo resistere posset: si vellet ꝓ regno
celesti lucrãdo. ¶ Probaẽ si resistere posset ꝑ diem vel
ebdomadã: vel mẽsem: vel semel: posset sꝑ resistere: si
vellet: q: cũ in oĩbus resistẽtia augeat ei gr̃a maiorẽ gra-
tiã habet postq̃ȝ semel restitit vel ꝑ diẽ: vel ꝑ mẽsem q̃ȝ
habuit in p̃ma resistẽtia illius diei vl' ebdomade. Qui
ergo cũ minori gr̃a resistere potuit: cuȝ maiori resistere
posset: si vellet. ¶ Probaẽ tales magnũ vituperiũ di-
cunt de seipsis: q: fatenẽ seipsos debiliores esse nature:
et stultiores brutis: q̃ rõne carẽt. Pisces enĩ a cibo quẽ
appetunt: se retrahere possunt: qñ hamũ sub esca dep̃-
hendũt. Et aues qñ laqueũ ꝯsiderant. Et isti vidẽtes
laqueũ peccati: ⁊ lacum latere inferni sub tali delecta-
tione: ⁊ dicunt φ se retrahere nõ possunt: mentiẽtes ꝯ
Paulũ: dicentẽ: φ fidelis deus nõ sinit vos tentari vl-
tra q̃ȝ potestis. j. Cor. x. Et ꝯtra Hieronymũ qui dicit
Maledictus: q̃ dicit deũ aliquid p̃cepisse impossibile.
Probaẽ dicere φ nõ põt resistere: est dicere φ non põt
saluari: q: si nõ potes modo anteq̃ȝ delectationẽ diuꝰ
duxeris in consuetudinẽ: ⁊ anteq̃ȝ pluribꝰ pctõꝝ vin-
culis fueris alligatus: plusq̃ȝ delictoꝝ põdere graua-
tus: ⁊ diaboli dominio subiectus: quomõ illud face-
re posses: postea cũ facilius sit seruitutẽ: ⁊ carcerẽ fuge-
re cũ liber sit: vel etiam minora frangere vincula: q̃ȝ de
carcere fugere vel frangere plura vincula ⁊ specialiter
vinculum cõsuetudinis: qḋ maximũ et fortissimũ est.
Cõcedere ergo φ ante delectatiõis vsum vel cõsuetu-
dinẽ resistere nõ possunt: est cõcedere φ necessario dã-
31 nabunẽ. ¶ Alij excusant se prole dicentes: non est pec-
catum vbi puer generaẽ ad honorẽ dei: ⁊ bona anima
producitur: ⁊ bonus homo qui multa bona facere po
tuit: ⁊ multos iuuare. ¶ Contra ad illos respondetur:
primo quasi ita excusanẽ isti a malo opere precedenti:
per bonũ effectum sequentẽ: sicut excusabanẽ iudei et
Pilatus a crucifixione christi: ex qua magnũ sequebaẽ
bonum: redemptio videlicet nostra: quos si excusatos
a precedenti peccato: ꝓpter talem vtilitatẽ sequentẽ nõ
habent: nec seipsos in consimili casu excusatos habeãt
ab opere cõtra dei factũ preceptũ. Quia nec sicut redẽ-
ptio bona crucifixores: ita nec proles bona fornicato-
res excusat a delicto. ¶ Secũdo respondeẽ φ forte fre-
quentius producũt prolem ad diaboli q̃ ad dei serui-
tium: ad damnationẽ q̃ȝ ad saluationẽ. Frequenter enĩ
contingit φ sunt imitatores paterni criminis. Et hoc
etiam iura p̃sumunt: que ideo eos prohibent ordinari
Sepe etiam cõtingit φ tales fures sunt ⁊ latrones: q:
ex parentũ prouidẽtia cõmuniter nõ habent: vnde vi-
uere possint: sicut filij legitimi. Nõ debet ergo factum
cõmittere: de quo certũ est qḋ est a deo prohibitũ ⁊ ma
lum: vbi vtilitas est dubia: q: nec ibi cõmittere deberet
vbi vtilitas esset certa: quia non debent fieri mala: vt
eueniant bona. ¶ Sed querent forte ex quo actus ille 32
placet partibus quare est malus ⁊ a deo ꝓhibitus: sed
ista questio est nimis diabolica ⁊ fatua. Quia nulli du
bium esse debet: quin deus tam sincero amore: oẽs ho-
mines ⁊ mulieres diligat: in oĩbusq̃ȝ tantã iusticiam
iuste vẽdicet: dum bonã ducant vitã: quantã rex in fi-
lijs ⁊ filiabꝰ suis: q: si rex illos diligit regimenq̃ȝ in eis
vendicet ⁊ dominiũ: quia carnem prolis sue ad esse ꝓ-
ducit: per viam generationis. A fortiori rõne deus in
eis dominiũ vendicat ⁊ regimẽ: quia animã que plus
valet in esse producit per viam creationis. Si ḡ stultis-
simus reputareẽ: qui ad regem veniens quereret qua-
re ꝓhiberet ne filij vel filie fornicarenẽ: cum partibus
placeret: Imo si hoc a minore homine quereret: stultuȝ
illum reputaret. A fortiori rõne stultior dicendus est:
qui hoc querit de rege celi ⁊ filijs ⁊ filiabꝰ suis. ¶ Alij
et fere oẽs se excusant: spe: venie: cogitãtes ⁊ dicẽtes:
φ Magdalena peccatrix fuit: nec tñ perijt. Sed ista
est doctrina illius diaboli: q̃ eadẽ doctrina primos de-
cepit parẽtes: dicẽs: nequaq̃ȝ moriemini: q̃ eadẽ doctri
na nũc fere totũ decipit mũdũ. Quia cõtra vnã ꝑsonã
que exemplo Magdalene: de malo ad bonum cõuerti-
tur statum multe exemplo Holofernis luxuriosi: mo-
riunẽ in pctis suis: gr̃am trãsferẽtes i luxuriã Jude. j.
¶ Quoꝝ pena ⁊ ꝯfusio est ante mortẽ: in morte ⁊ post Arti. viij.
mortẽ. ¶ Primũ pȝ tam in gr̃arũ amissionibꝰ: q̃ȝ in bo
noꝝ exterioꝝ depauꝑationibꝰ: q̃ȝ etiã in publicis ⁊ ge- 33
neralibꝰ flagellationibꝰ. ¶ Qꝫ vo ꝓpter pctm̃ luxurie
fiat gr̃arũ seu bonorũ spũaliũ amissio: patet ꝑ hoc qḋ
scribit btũs Grego. in li. dialo. li. iij. c. xxxij. de q̃busdã
ep̃is p̃dicãtibꝰ ꝯ arrianos: q̃ ab eisdẽ arrianis capti: et Exm̃
linguis radicitus abscisis clarissime loquebanẽ: ⁊ p̃di
cabant sine linguis. Quoꝝ vnꝰ in luxuriã lapsus: mi-
raculi amisit virtutẽ: spũs nãq̃ȝ imũdus spũsctm̃ q̃ in
ore eius loq̃baẽ fugauerat. ¶ Secũdo idẽ pȝ ꝑ hoc φ
legiẽ in vita patrũ de quodã patre saba noie: q̃ cuidam Exm̃
discipulo solitario in solatiũ leonẽ ministrũ dedit: qui
serui more aialia eiꝰ custodiebat ad pascua ducendo: et
domi reducẽdo: q̃ in luxurie viciũ cadẽte ⁊ solatiũ ma
lum q̃rente solitũ aialis abcessit solatiũ. Nam leo ab
eo totaliter recessit: nec ei vlterius obedire voluit ex q̃
ipse deo obedire cõtempsit. ¶ Nota etiã quõ amittere
facit gr̃am: virtutẽ ⁊ fortitudinẽ corporalẽ. B. ij. 39.
¶ Secũdo φ etiã ꝓpter luxurie viciũ fiunt honoꝝ exte-
rioꝝ depauperationes: quotidiana docet fortuna: in q̃

videmus q̄ aliqui beneficijs ꝓpter hmōi delictū pri-
uanť: ⁊ plures priuari deberēt. Quia ꝑ ꝯstitutionē octo
34 boni legati in anglia clerici: ⁊ maxime in sacris ordini-
bus ꝯstituti: q̄ in domib⁹ suis vel alienis: publice con-
cubinas tenēt: vltra mēsem ab officio ⁊ beneficio sunt
suspensi ⁊ vsquequoq̄ sup̄ hoc cōdigne satisfecerint:
de beneficijs ecclesiasticis: nullatenus se intromittant.
Qd̄ si fecerīt: sunt ipso iure bn̄ficijs priuati. Ecce cō-
stitutio generalis: de qua nō est dubiū: q̄n multos ipso
iure liget: q̄ de facto non liganť .i. multos suspendat ⁊
priuet: qui de facto non sunt suspensi nec priuati. Ex q̄
sequiť q̄ licet nōnulli de facto ⁊ cum maximo peccato
et periculo sint beneficiati: vel diuites: ⁊ de officio a q̄
suspenduntur viuentes: tamē in rei veritate ꝓpter illud
peccatū sunt pauperes et miseri. Quib⁹ specialiter lo-
quiť Joan. Apoc. iij. Tu inquit dicis diues sum ⁊ lo-
cupleratus: ⁊ nullius egeo ⁊ nescis: quia tu es miser: ⁊
35 miserabilis ⁊ pauper et cecus et nudus. ¶ Alij bonis
cōsumptis: tanq̄ miseri ⁊ fatui: etiam ab illis: circa q̄s
Exm̄ illa expēderūt cōtemnunť: sicut patet de fatuo: qui cū
potius eligeret ecclesiam: quā vnā talem dimittere mi-
seram: dimissa ecclesia ipsa eum dimisit dicens: te nolo
Exm̄ ex quo nihil habes. ¶ Idem ostendiť per factum alte-
rius: qui oīa sua in tali fatua ꝯsumpsisse fertur: quē
de ciuitate pre verecundia fugientē: misera illa lachry-
mando secuta fuit: quā cum mater cōsolareť ditiorem
ei promittens: respōdit: nō fleo recessuz sed q̄ collobiū
quo indutus recedit: cum oīb⁹ alijs cōsumptis nō
cōsumpsi. ¶ Tales ergo fatuas amantes: sicut ex istis
patet historijs depauperanť: nō soluz in fama: sed etiā
in rebus. Quorum depauperationis causa est duplex.
¶ Vna: quia fatuo amore excecati: nō curant quantū
expendant. ¶ Alia est: quia fatue dilecta qd̄ etiā quan-
doq̄ fatuis cōtingit vxoribus nō curat: quantū ama-
sius vel marit⁹: in illius expēdat vanitate: vel quantū
depauпereť nisi q̄ delicate nutriať: ⁊ sup̄bia ei⁹ in or-
namētis sustenteť. Et quecq̄d expendūt nisi paruū ei
videť comparatū ad penas q̄s ꝓ eis alibi eternaliter
Exm̄ sustinebūt. ¶ Vn̄ cuidā tali fatue murmurāti de exhi-
bitiōis exilitate i robis ⁊ ornamētis: r̄ndisse ferť: fatu⁹
ille dicens: nō sic te exhibeo: ⁊ tot ⁊ talia tibi prebeo or-
namēta? Cui illa nimis pauca sunt hec: ad sustinendū
ꝓ te: ⁊ ꝓ his penā inferni. Ex cuius dicto p̄z q̄ aliq̄le
habent colorē parū curare qualiter amasij bona sua in
eis exhauriāt: que ꝓ amasijs tam duras ⁊ eternas pe-
36 nas sustinebūt. ¶ Tertio q̄ ꝓpter hmōi luxurie viciū:
deus publicas ⁊ generales accipiat vindictas etiā tem-
porib⁹ modernis: sicut famis: mortalitatū: belloꝝ ⁊ pe-
stilentiarū: verisimile ⁊ rōnabile videť ex his q̄ sacra
scriptura hacten⁹ facta cōmemorat: causam nāq̄ dilu-
uij tpe Noe sacra scriptura Gen̄. vj. pctm̄ carnis esse
cōmemorat dicēs. Vidētes filij dei .i. filij Seth. q. mi-
nus irreligiosi filias hoim .i. de stirpe Cayn q̄ essent
pulchre: acceperūt eas ⁊c̄. Propter istud etiā pctm̄ fuit
subuersio sodome ⁊ gomorre Gen̄. xix. ¶ Propť istō
etiā pctīs occisi sunt. xxiiij. millia Numeri. xxv. Propť
hoc etiā tota trib⁹ Beniamin: exceptis sexcētis hoīb⁹
destructa ⁊ occisa: legiť Judic̄. xx. Et israel cū templo
destructa. Nā tēplū luxuria ⁊ comessationib⁹ erat ple-
nū. ij. Machab. vj. Cū ergo teste btō Grego. p̄teritoꝝ
rū exhibitio: sit futuroꝝ certitudo: nō videť dubiū q̄n
sitēs vindicte: q̄ istis accidūt tpib⁹: tā in aquarū nimia
abundātia: sic̄ in diluuio Noe: tā in ciuitatū cōbustio-
ne ⁊ destructiōe: sicut i Sodoma ⁊ hierlm̄: q̄z in occiso-
rū in bello: ⁊ extra bellū multitudine: sicut in iudicū ⁊
numeroꝝ: li. maxima ex parte: ex tali accidant causa.

Ipso deo teste: q̄ nūc implet: qd̄ olim minabať: dicēs:
Disperdā habitatorē de campo idoli .i. cupiditatis: et
tenentē sceptrū de domo voluptatū ⁊ luxurie Amos. j. 37
Secūdo luxurioſoꝝ pena ⁊ cōfusio: quā in morte susti-
nent. Primo ex historia ostēdiť: q̄ narrari solet: q̄ tali Exm̄
cum fatua muliere: simul in lecto mortuis quos cū fa-
milia in crastino diu expectaret: ⁊ nullū motū in came-
ra clausa admirātes dep̄henderēt balliuis accersitis et
ostio camere fracto: eos simul amplexatos inuenerunt
mortuos: nigerrimos ⁊ fetidissimos. ¶ Secūdo idem Exm̄
ostēdiť per illud q̄ de quodā luxurioso: magno apud
seculū: circa cuius vt scribiť camerā: tot tonitrua audi-
ta fuerunt vna nocte: q̄ patria tremens mirabať: intra
quā quatuor intrātes: ⁊ cū de lecto leuantes: cuz eo lu- Exm̄
serunt: ip̄m in altum ꝓijciētes: quoꝝ vnus veniēs ad
camerariū: qui in angulo iacens: oīa ista vidit: ma-
nu ita latus eius tetigit: q̄ oīa interiora ei⁹ patuerūt
dicens: dormis tu: qui cum in crastino surrexit: oīa
ista narrans. Ad cuius narratiōis confirmationē: do-
minus in crastino: q̄si tītio de incēdio raptus inuētus
fuit mortuus. ¶ Tertio eorundē pena ⁊ confusio post 38
mortē ostendiť. ¶ Primo ꝑ illud q̄ ferť: de quodā lu-
brico infirmato: ⁊ de cōfessione admonito: respōdēte: Exm̄
quid inq̄t mihi valebit ꝯfessio: q̄r cum vires habuero
faciā qd̄ solebā? Cum ḡ fuisset mortu⁹ inuētus est sub
cingulo: q̄si igne infernali adustus: vt i ea pte in q̄ pec-
cauit: punitus ostenderet. ¶ Secūdo idē ōndiť ꝑ exē- Exm̄
plū: qd̄ in q̄busdā legiť historijs de quodā sctō viro: q̄
in orōne positus: vidit in aere: q̄si duos dracones igni-
tos: inter se pugnātes: ⁊ mutuo se torquētes: cui deside-
ranti: quid vel q̄ essent: ꝑ deū ostēsuz fuit: q̄ fuerūt vir
et mulier: qui inordinate ⁊ luxuriose se in vita ista di-
lexerūt. Et ideo sicut hic mutuas ⁊ illicitas inter se ha-
buerunt delectationes: ita ibi se mutuo torquēt. Et si-
cut inter eos ad tempus mala fuit dilectio: ita iustū fu-
it q̄ inter eos magnū esset odiū. Quod quidā odium
ex cogitatione precedentiū oritur delectationū ⁊ causa-
rū. Sicut de incarceratis: quia sicut incarcerat⁹ plus
odit eum: qui eum in carcerē poni fecit: q̄z carceris cu-
stodem. Ita quis in carcere positus inferni: cogitans
q̄ ꝓpter talem mulierē cum qua peccauit: est ibi posi-
tus: et ipsa cogitans q̄ ꝓpter illum est ibi posita: quia
quilibet ibi sciet quare est damnat⁹: maius odiū inter
se q̄ ad demones eorum custodes habebunt: quia illi
male et iniustis ꝑsuasionib⁹: et mutuis sunt ibi positi:
demones vo iustam sententiā a deo determinatā: exe-
cutioni demandant. Ex q̄b⁹ historia vicz ⁊ exēplo pa-
tet: q̄ breuis amor in eternū mutať odium: et breuis
delectatio: in eternā penam. Et breuis risus: in eternū
luctum ⁊ suspiriū: qr teste Augustino. Momentaneū
est qd̄ delectat: eternū quod cruciat. Et teste apostolo
Gal. v. Manifesta sūt opera carnis: q̄ sunt fornicatio:
inuidia: luxuria ⁊c̄. que p̄dico vobis sicut p̄dixi: qm̄ q̄
talia agūt: regnū dei nō ꝯsequenť. ¶ Et si tāta pena di-
gni sūt: q̄ tale cōmittūt crimē: nō est dubiū q̄n magna
pena digni sūt: q̄ tales corpaliť nō puniūt: ⁊ efficaciter
nō resistūt: qr dei filios se esse nō ōndūt: q̄ dei iniurias
ꝓ posse nō vindicāt in accusatiōe luxurie: ad Titū. j.
¶ Ad euadendum vo tam multiplices penas multi- Arti. ix.
formia adhibenda sunt remedia: quorum primū vide-
tur fugere signa attractionis: ⁊ loca que ad lasciuiam 39
inclinant: ne videlicet occasione talis exterioris osten-
sionis: homines ad peccatū: ⁊ ad predictas ducanť pe-
nas. Exemplū ad hoc ferť de quadā puella Alexādra Exm̄
noie: que qr sciuit quendā per aspectū in illā desiruum
in anima ledi: inclusit se in angustā cellam: per totam

vitam suā. Et cum ab ea quererek: que causa esset tan-
te afflictiōis: malo inquit sic affligi: q̄ꝫ ꝙ homo ad dei
factus imaginem: in me occasionē accipiat peccandi.
¶ Consimilis etiā fuisse fertur: in ciuitate Remensi:
Exem̄ que quia dep̄hendit: ꝙ homines illam pulchrā repu-
tarent: ꝛ ideo libenter illa᷑ respicerent: rogauit deum
ꝙ grauem ei mitteret infirmitatē: que ipsam deforma-
ret: ꝛ eam turpiorē redderet: ne alij eius occasione pec-
carent: qđ ꝛ a deo obtinuit. Ob nō sic viri vel mulie-
res moderni tēporis: q̄ ideo se lauant: ornant: ꝛ ornati
discurrūt vt videant: vel ꝯcupiscant: hoc nāq; ipsimet
vel diabolus: q̄ eos ad h̄ instigat intendūt. Si primū
detur: ꝙ videlicet ipsi se ad hoc ornāt: vt cōcupiscant:
licet ipsi peccare nollent: mortaliter peccāt: iuxta illud
Augustini in regula religiosorū. Appetere inquit vel
ab ipsis appeti velle criminosuꝫ est. ¶ Si secundū detur
ꝙ videlicet ipsi nihil mali intendant: diabolus tamen
cuius in hoc sunt instrumentū: sicut gladius est instru
mentū homicide: aliorū spiritualē intendit occasionē.
Et in isto casu sententiā veritatis timere habent: qua
dicit. Ve per quē scandalū venit: expedit ei ꝛc. Nota
40 O. vij. 10. ¶ Si vero persone curiose p̄dictum remediū
adhibere noluerint: vt a talibus cessent attractionibꝰ:
et allectionibꝰ: sed oīno venenū ꝓpinare voluerint:
scđm remediū adhibendū est ex parte illorū: quoꝝ in-
terest: ne videlicet illas aspiciāt: vel de illis incaute co-
gitent. Primo enī incaute intueri nō deberent: qđ vix
sine peccato videt. Si enī impudicus aspectus immu-
Exem̄ nis esset a culpa nequaq̄ quidā senex in vi. pa. discipu
lum suū a se fugasset: q2 mulierem cui in via obuiauit
curiose respexit: ꝙ magister ex hoc dep̄hēdit: quia ipso
asserente: ꝙ solum vnū habuit oculū: discipulus ecō-
trario asseruit ipsam duos habere oculos. Nec etiam
Demetricus sibi eruisset oculos: q2 mulieres sine cōcu-
Exem̄ piscentia videre non poterat. ¶ Et nō solum oculi ab
aspectibꝰ: sed ꝛ corda a cogitationibꝰ reprimenda sunt
et refrenanda: quia sicut frustra apponit exterius me-
dicina plage: dum ferrū intus latet in vulnere: ita fru-
stra oīa exteriora refrenant: medicinaq; oīonis pro-
prie vel aliene inaniter apponitur: dum interius virus
malarū delectationū abscōditur. Qꝫ pulchre ostēsum
Exem̄ fuit in vi. pa. vbi quidā iuuenis legitur rogasse senem
quendā: ꝙ ꝓ ipso oraret ꝙ deus ipm a tentationibus
liberaret luxurie: sene vero orāte: iuuenis ei dixit: ꝙ nul-
lum p oīones suas sensit remediū. Sene vero orante: vt
deus ei causam ostēderet: quare orādo nihil ꝓficeret.
Ostēsum fuit ꝙ in cogitationibꝰ luxurie delectaret: ꝛ
ideo ꝓ illius nō audiebat salute: q̄ ad salutē ꝓpriā co-
41 operari noluit: turpes auferēdo cogitatiōes. Sicut ḡ
homini ad leprā disposito optimū remediū est: ꝙ socie
tatē fugiat leprosorū: ne vicꝫ illos tangat: vel libenter
alloquat: vel videat vel fortes de eis habet imaginati-
ones: q2 oīa ista ad hoc iuuāt: vt citꝰ inficiat: ita di-
sposito ad lasciuiā: necesse est ꝙ se custodiat a tactibus
et osculis ꝛ alloquijs ꝛ aspectibꝰ ꝛ imaginationibꝰ mu
lierū: q2 sicut tangēs picem calidā: manꝰ inquinat: ita
tangens illas aliquo p̄dictoꝝ modoꝝ aīam inq̄nat: q2
sicut qui tetigerit picem inq̄nabit ab ea Eccl. xiij. Ita
nō erit mūdus: cū tetigerit eā Prouer. vj. ¶ Pater ḡ ꝙ
phs ꝓprie docuit optimū modū pugnādi ꝯ mulieres:
esse fugiendū: ad hoc vt victoria obtineat: q2 sicut qui
luctat cum lutoso quantūcūq; a lutoso nō ꝓsternat:
manꝰ tn̄ reportat lutosas. Ita q̄ circa eas insistit: licet
inceantū repugnet: ꝙ peri cōplexione nō vincat: tn̄ lu-
tosam reportat mentē. Quia etiā durissima ꝛ perfecta
corda: aut emolliunt: aut inclinant. Et ideo ille Job q̄
innumerabiles vicit tentationes ꝛ tribulationes: ne a
mulieribꝰ post tot victorias vinceret: pepegit fedus cū
oculis suis: ne cogitaret de virgine Job. xxxj. Cuius
exemplo doctrinā tene pulcherrimi versificatoris di-
centis. Emineas cum femineas discernis ideas. Ne
sedeas: sed eas: ne pereas p eas. id est. quādo tales oc-
currunt cogitationes: vel tentationes de luxuria: ꝛ de
feditate eiusdē Emineas. i. cogita eminentē nature tue
rationalē nobilitatē in qua ad dei factus es similitudi
nem. Et noli tam eminentē naturā: tam vili deturpa-
re peccato. Tali enī cogitatōe quidā nobilis cum esset Exem̄
multis alijs deditus peccatis ab illo peccato: semp se
custodisse fertur. Ne sedeas. i. ne moreris in talibꝰ co-
gitationibus: sed eas. id est. statim ad alias mentē trāsf-
feras: cogitationesq; illas expellas: sicut ostensum est.
C. x. 2. Nota. O. vij. 17. Et. P. vij. arti. ix. et. R. ij. ar
ticulo. v. ¶ Quia si cogitatio talis: vel mulieris socie- 42
tas tecum diu moret: erit de te sicut de pariete vel pan-
no albo: quia sicut candela parietem maculat: ita illa
mentē tuam quantūcunq; fuerit prius munda ꝛ alba.
¶ Et si ista fuga sit necessaria habentibꝰ mentē albā. i.
innocentibus qui carnē suam nunq̄ maculauerunt: a
fortiori ratione illi qui aliquādo igne luxurie fuerunt
inflāmati: maxime indigent ab omibus occasionibus
et opportunitatibꝰ elongatione. Et specialiter vt se elō-
gent ab illis: cum quibꝰ prius peccauerunt: quia sicut
ticio citꝰ ꝛ facilius accendit: q̄ lignū viride. Sic qui
prius fuit ticio inferni peccādo qui nō est adhuc bene
extinctus: sed adhuc fumigat per illicitos aspectus: et
inordinata verba: ꝛ ideo facilius accendit: sicut cande
la fumigās: sicut etiā duo ticiōes vel carbones de igne
extracti: nō tamē loco diuisi simul positi: iterum simul
ardere incipiunt. Sic qui volūtate se diuidunt: vel ꝑ-
missione: sicut faciūt quādo in. xl. vł in infirmitate cō-
fitent: nisi loco ꝛ domo etiā se longius diuidant: iterū
peccato simul inflāmant. Qui ergo igne cōcupiscentie
accendi nō vult: ab igne se longius retrahat ꝛ fumum
visus alloquij: ꝛ cōtactus extinguat: ꝛ caste viuere po
terit. Sicut patꝫ p respōsum perpetue virginis Marie: Exem̄
que cuidā ꝑsone: q̄ votū emiserat castitatis: ob amorē
matris dei: q̄ postea ad illam in oīone clamauit adiuto
rium requirēs: asserens ꝙ libenter votum teneret: sed
non ꝑmitteret tentatio: nisi specialius illam iuuaret.
Cui mater dei per visum respondisse fertur: dicens.
Custodi visum: auditū ꝛ tactum ꝛ votum tenere po-
teris. Si vero ista non custodis: nō est signum ꝙ cor est
caste custoditū interius: quia sicut infirmitas corpora
lis in oculo oris apparens signū est interioris infirmi
tatis: ita infirmitas spiritualis. id est dissolutio in sen-
sibus: signuꝫ est infirmitatis in anima seu corde: quia
impudicus oculus: impudici cordis est nuncius: sm̄
Augusti. in regula. ¶ Sed forte sunt aliqui qui tantū 43
de virtute ꝛ fortitudine ꝓpria presumunt: ꝙ credunt
se cum mulieribꝰ posse semp sine periculo conuersari:
contra quos est legum presumptio: sicut patꝫ. C. li. ix.
ti. de custodia reorū. l. qm̄ vnum: vbi lex prohibet vi-
ros et mulieres in vno carcere incarcerari: propter pec
cati presumptionē. ¶ Si ergo lex presumit malum lu-
xurie posse contingere inter miserrimas personas: que
nec ex ciborū copia vel ex loci amenitate: vel quacūq;
libertate opportunitatē habent peccandi: quare lex vel
persona nō presumeret peccatum inter illos: qui libe-
re cum multis opportunitatibꝰ peccare possunt? Si-
cut patet de viris ecclesiasticis: qui ancillas sub titulo
familiaritatis in domibꝰ suis cōtinue tenent: in quibꝰ
ipsimet dominant: ꝛ peccādi liberas habēt habenas.

Nec in hoc casu confidere possunt de victoria quã cir
ca hoc p plures annos forte obtinuerũt: qr papilio for
te in primo vel tertio volans circa candelam vel lampa
dem forte non comburit. Nec castrũ obsessum primo
ictu capitur: sed tamdiu volat q̃ finaliter comburitur
Sic in proposito: diabolus caute castrũ obsidet anime: et
44 paulatim illud capit. ¶ Sicut ergo castro obsesso: illi
quibus castri incumbit custodia: omnẽ materiã: et viã
obsidentibus: quibus possibile est subtrahũt: per quas
citius faciliusq̃ capi possit: et obsidentibus proijciunt sa
gittas. Ita castro tuo proprio per temptationes inconti
nentie intrinsecas obsesso: subtrahe quietem ocium et
delicias. Nam per ista capi potest. ¶ Sicut ergo do
mus tua te inuito: nõ comburit: si tu gratis focalia q̃
bus comburat ministras: vel ignem cum possis non
extinguis. Ita nec aia tua: te inuito igne luxurie inflã
matur: quantũcũq̃ dicas: q̃ aliter facere non potest: si
ocium delicias et longas pigritationes et calefactiones
in mane ei ministras: si malas societates et opportunita
tes nõ fugis: si malarũ cogitationũ ignem statim non
extinguis. Castro vero tuo per sollicitationes extrinse
cas obsesso: sagittas dure respõsionis eis dirigere de
Exem beres. Exemplo cuiusdã mulieris: que eam sollicitãti
ad peccatũ et dicenti: q̃ tñ illam diligeret: q̃ quicquid
vellet pro amore eius faceret et sustineret: respondisse
fertur. Ergo pro amore meo permittas manum tuam
breui tempore esse in igne isto. Respondit se nolle hoc
facere: quia manũ suam amitteret: cui illa: quare ergo
hoc peccatũ p amore tuo facerem: p quo nõ solum ma
num vel pedem in igne ad tempus sustinerem tempo
rali. Nec manũ tñ ad tempus amitterẽ: sed totũ cor
pus cum anima in igne sustinerẽ eterno: totũq̃ simul
45 amitterem. Si vero castri tui obsidio tam violenta sit: p
predictos obsessores intrinsecos: et extrinsecos: q̃ per
ditionem times: fac quod facit custos castri in consimili
casu: statim enĩ ad principalem dominũ castri nunciũ
mittit p succursu. Sic mitte nunciũ orõnis ad deum:
quia sicut custodi castri captio: et perditio castri impu
tatur: nisi ad dñm in tali casu mittat: cum possit: sic in
proposito. ¶ Sed heu in tali casu plures cogitant: quõ
tentationes suas implere poterunt et hostibus castrũ
aperire: q̃ ad deum pro liberatione ex corde clament.
¶ Et sicut castro tuo proprio obsesso amouere debes me
dia: per q̃ capi posset. Ita etiã quodãmodo castro tuo
custodie deputato: obsesso: te habere debes: vt superflua
et vana subtrahas ornamẽta: et alias peccandi occasio
nes: a filijs et filiabus: et subditis: q̃ sicut cattus adustus
vel aliter deturpatus min⁹ euagari dicit: ita tales: nõ
46 des ergo fornicarijs honorẽ Eccli. ix. ¶ Tertiũ reme
dium afferre deberet cogitatio quõ tota curia celestis
peccãtes intuet: sicut pz. A. xxv. 17. Et tali cogitatõe
Exem et doctrina: legit abbas effrem in vi. pa. quandã cõmu
nẽ conuertisse mulierẽ: ducens illã ad for publicũ dicẽs
q̃ ibi se maculare permitteret: q̃ rñdit: q̃ ibi non potuit
pre verecundia: cui ille: quare q̃ nõ verecũdaris illud
cõmittere coram tota curia celesti: vbi sunt q̃si infinita
Exem millia contra vnũ: qui te hic intuet. ¶ Idem etiã legit: de
quodã alio sancto patre: qui aliã quasi simili mõ conuer
tit: finxit enĩ se quasi vellet cum illa peccare: rogans q̃
illum ad secretũ duceret locũ: qui cum ad duo vel tria
loca duceret et nullus ei placeret: in fine ait mulier: hic
est locus secretissim⁹: hic nemo nos videre potest: nisi
deus. Et illo verbo ex ore eius accepto: incepit ei pdi
care et persuasiones facere: quõ non solum deus sed tota
illa societas clare vidẽt q̃ fiunt: sic eam cõuertit. Hor
ergo exemplo erubescẽtia illa oẽs ab illo peccato re
trahere deberet. Vñ Bern. Si me vidente rubes: cur
deo spectante non rubes. ¶ Quarto remedium afferre 47
deberet non solum: qualis misera caro quã tñ diligit:
erit post mortẽ: de qua dictũ est. C. v. 42. Et. C. ij. 10.
Et. M. xj. 91. ¶ Sed etiã cogitatio pene: q̃ ex illo pctõ
eternaliter sequit: oẽs ab illius amore retrahere debe
ret. Tali nanq̃ cogitatione legit: quidã in vi. pa. tenta Exem
tionẽ suam mitigasse: hic cum multũ a spũ fornicatio
nis tentaret: cogitauit: si illud pctm̃ fecero: et in illo de
prehensus fuero: morte preuentus ero in igne infernali:
sine fine. Ergo anteq̃ illud attentauero: volo per mi
nus probare: si sustinere potero illud maius: digitum q̃
posuit in igne: q̃ iuxta eum erat. Et cum nõ posset illũ
ignẽ in digito p vnã horam sustinere: cogitauit q̃ ma
le sustinere posset ignẽ calidiorẽ in toto corpe eternalit
et sic ignis in manu cum cogitatiõe ignis infernalis magnẽ
carnalis concupiscẽtie de corde suo expulit. Sic facit de
cordibus illorũ q̃ eum põdere idem cogitant: qr teste Se
neca: li. de moribus libidinis initiũ pertinebis si exitũ cogi
taueris. Or vero eius exitus: q̃ cogitari deberet: pena sic
eterna: sicut vbis pz Hieronymi: q̃ de luxuria loquẽs
ait. O ignis inextinguibilis luxuria: cuius materia gu
la: cuius flãma superbia: cui⁹ scintille praua colloquia:
cuius fumus infamia: cui⁹ finis gehẽna. Nota simile 48
M. xj. 102. et. T. j. 26. ¶ Sed heu nõ obstante q̃ istã
penam pctõ illo debitã: et credant et fateant: et p reuela
tionẽ aliq̃ñ videant illud tamẽ cõmittunt. ¶ Hoc pri Exem
mo videri põt exemplo cuiusdã sacerdotis: de quo fer
tur: q̃ cum ab eo quereret quare tam turpem haberet
focariã: respõdit tñ volo ad diabolum turpe encenium
mittere: sicut pulchrũ. Et peccati sui penam: et fatebat
et recognouit: nec tñ se correxit. ¶ Secũdo idem osten
ditur per exemplũ cuiusdã mulieris: de qua fidedigne Exem
narrat: q̃ de nocte aliqua de causa extra domũ vadẽs:
obuiauit cuidã mulieri equitanti diabolum in forma
equi que a viua interrogata: que esset. Respondit: ego
fui concubina talis sacerdotis: et nunc defuncta: ad in
fernum ducor: ista tñ ostensione nõ obstante: viua illa
eodẽ anno a sacerdote illo impregnata fuit. In q̃ paret
q̃ nec pene ostensio miseros a pctõ illo retrahere potest.
Cuius forte vna causa est: q̃ fatui leccatores et specia 49
liter sacerdotes: illas infamant dicentes: illud peccatũ
minus esse q̃ sit: et se nõ esse sacerdotes: nisi qñ sunt in
missa. ¶ Sicut patuit de quodã: a quo cum cõcubina
sua recedere vellet propter penas: que eis in predicatiõe
futuras audierat: dixit q̃ verũ fuit: qõ dixit de cõcubi
nis sacerdotũ: sed ego inquit nõ sum sacerdos: nisi dũ
missa sum. ¶ Alio vero tpe capellanus sumet sic illa la Exem
chrymas de oculis: et fardellum rerum suarũ de dorso
deponẽs fert remansisse. ¶ Ex quo tot isto delicto sunt
culpabiles: et pauci p quacũq̃ persuasione: vel pdica
tione vel confessione vel ostensione illud dimittunt:
dum illud exercere possunt: vires habentes naturales
vel licentiam: vel mundi impunitatẽ: videtur q̃ ma
gna pars mũdi propter istud vicium damnet. ¶ Quos
vero predicte pene nõ mouent: quia non vident saltem
moueant pene quas in conscientijs sustinent et infamia:
et exterior angustia: multiplex et tribulatio: vt de illis
verificet illud Eccli. xj. Malicia vnius hore: obliuisci
facit luxurie magne. Nota contra locantes eis domũ.
P. viij. 23.

¶ Explicit Prima pars
summe Predicantium.

M.i. Aledicitur. Primo ho
mo ab homine. Secūdo hō a deo. Ter
tio ostendet q̄ nō est faciliter maledicendū.
Arti.i. ¶ Uerum ad primū maledicit̄ homo ab
homine dupliciter: iuste videl3 et iniuste. In primo casu
1 maledictio sup maledictū descendit. In secūdo ad ma
ledicentē redit. ¶ Primū exēplo p3 sagittantiū: q̄ ten
tēs ad metā sagittāt: q̄ aliq̄n ipsam pcutiūt et pforāt.
Sic maledicētes: licet in maledicēdo errēt: q2 iniurian
tibus maledicere nō deberēt exēplo christi: q̄ cum ma
ledicerer̄ nō maledicebat. i. Pe. ij. Non tñ est sic cōtra
aliquos faciendū q̄ ad maledicendū puocent̄: q2 licet
maledictio ex parte maledicentis: qui potius remitte
re et orare deberet q̄ maledicere: minus iuste pcedat:
tñ deus illam iuste cadere pmittit sup ipsos q̄ maledi
cunt̄ ipsoꝝ demeritis hoc exigētibꝰ: decipiunt̄ ergo q̄
Exm̄ maledictiones quas merent̄ cōtemnunt. Sicut patuit
de quodā nobili nup satis potenti: cui cum cōmunem
pasturā imparcare vellet: dictū fuit: q̄ multoꝝ paupe
rū animalia ibi pascerent̄: qui oēs ei maledicerēt: qđ
cum ipse cōtemneret: quia frequēter tales euasisset ma
lediciones fatebat̄. Cui alius adiecit: dicens. Inter
multos sagittantes: et a meta deficiētes aliquādo sagit
ta vnius metam percutit: ipsiq3 adheret. Sic inquit de
maledictionibꝰ qđ rei postmodū pbauit euētus. Nā
postea idem nobilis tractus et suspensus fuit: et sic vitā
finiuit: quia dilexit maledictionē: et veniet ei in. ij. Ps.
2 cviij. ¶ In secūdo casu ad maledicentē redit. Et est in
hoc casu cum ille cui maledicit̄: maledici nō meruit: de
maledictione sicut de aui ponente se sup arborē nauis:
que ad magnā distātiā a terra distat: hec a marinarijs
qui illā capere nitunt̄ de loco suo fugata: dum circūuo
lando nō inuenit vbi requiescat pes eius pꝑter aquas:
redit ad locū. i. ad nauē de q̄ exiuit: q2 locū dispositū p
sua receptiōe nō inuenit. Sic maledictio vbi locū di
spositū in illo cōtra quē mittit̄: nō inuenit: q2 ipse male
dici nō meruit: sic nec locū p eiꝰ susceptiōe disposuit: ad
maledicentē redit. Hoc pmo pfirmat̄ p decretū sum
ptū ex vbis Augustini: qđ dicit q̄ maledictio frequē
ter i maledicētē reuertit̄. xj. q. iij. illud. Et ponit Aug.
in decreto illo exēplū de aui ad locū a q̄ exiuit redeunti.
¶ Est secūdo ad hoc etiā decretū. xxiij. q. iij. q̄ negli
gunt: sumptū ex verbis Hieronymi sup Leuiticū: qđ
dicit q̄ qui nō corde: sed ore maledicūt: labioꝝ immū
diciā cōtrahūt. ¶ Est tertio ad pꝑositū dictū Crisosto
mi sup epl̄am ad Thim̄. homel. vj. Qui inq̄t benedi
cit inimicū seipm benedicit. Et qui maledicit: seipsum
maledicit. Et q̄ orat p inimico p seipso orat. Benedi
cite ergo maledicētibꝰ vobis Luc. vj. Et oībus alijs:
q2 nescitis qui merent̄ maledici: et q̄ nō: et ideo pericu
lum est alicui maledicere: ne maledicentes incidant in
illud Ps. xxxvj. Maledicētes aūt ei disperibūt. Sed
q2 deo merita omniū nuda sunt et demerita: ipse secu
re et iuste maledicit septem generibus hominū.
Arti.ij. ¶ Primo superbis tanq̄ ei rebellātibꝰ cum Lucifero
de cuius superbia et maledictiōe sibi et sequentibꝰ suis
3 debita dicit̄ Eccli. x. Initiū oīs pcti supbia: q̄ tenue
rit eam replebit̄ maledictiōe: in Ps. cxviij. Increpasti
supbos: maledicti q̄ de et c. ¶ Secūdo inuidis cū Cayn:
cui cum suis similibꝰ dr̄ Gen. iiij. Maledictꝰ eris sup
terrā. ¶ Tertio auaris cum illis qui tpe famis abscon
dunt frumēta: q2 qui abscondit frumēta maledicet̄ in
pplis Prouer. xj. Sic oēs cupidi in adq̄rēdo iniuste:
et auari: et tenaces in tenendo: q̄bus dicet Esuriui et c.
Discedite a me maledicti in ignē eternū Math. xxv.

¶ Quarto iracūdis cum Leui et Simeone: et sequacibꝰ
bus eoꝝ: de quibus dicit̄ Gen. xlix. Maledictꝰ furor
eoꝝ: q2 pertinax est. Sic maledictus est a deo: q̄ exaspe
rat matrē suā Eccli. iij. sicut illi exasperauerūt patrem.
¶ Quinto accidiosis: sicut ficui fatue cum suis simili
bus: de q̄ Marci. xj. Rabbi ecce ficus cui maledixisti:
ad literā: q2 fructus in ea nō inuenit: que in hoc opti
me ociosos significat: et negligētes in his q̄ dei sunt: q̄
simili modo a deo maledicunt̄: quia maledictus: q̄ fa
cit opus dei negligenter Hiere. xlviij. ¶ Sexto luxu
riosis: cum illis quibꝰ dicit̄ Deutro. xxvij. Maledictꝰ
qui dormit cu3 vxore patris sui: quā maledictionē oēs
merent̄ luxuriosi: quia si ille meruit talem maledictio
nem qui dormiuit cum vxore patris terreni: eandē im
mo potius maiorem meruit: qui dormiuit cum vxore
christi: sibi in baptismo per fidē copulata: a quo si de
clinauerit: maledicet̄ Numeri. v. Si autē declinaue
ris: a viro tuo maledictionibꝰ subiacebis. ¶ Septimo
gulosis cum Adam: cui pꝑter gule vicium dictum est
Gen. iij. Maledicta terra in opere tuo. Cuiꝰ causa est
q2 sicut terra illa a cultore maledicit̄: q̄ multas recipit
emendationes et impinguationes: multasq3 consumit
expēsas: et nihil reddit nisi spinas vel herbas nociuas
Sic terra gulosorū q̄ multa recipit et consumit: et nihil
reddit nisi immūdicias p oēs corpis exitus. De quo
rū terra dicit̄ Heb. vj. Terra sepe venientē sup se bi
bens imbrē: pferens spinas et tribulos: reproba est: et
maledicto pxima. Cuiꝰ cōsūmatio erit in cōbustionē.
¶ Cum vō maledictio specialiter quo ad eius pbatio Arti.iij.
nem deo reseruet̄: cuiꝰ causam assignat decretū. xxiiij.
q. iij. deus quādo: sumptū ex verbis Augustini super 4
librū numeroꝝ dicens: q̄ deus q̄n maledicit meritum
eius designat: cui maledicit̄: et sententiā pmittit: vepo
te quē non fallit: neq3 qualitas peccati: neq3 peccantis
affectio. Hō vō q̄ hoc scire maxime quo ad peccantis
mētēt affectū nō pōt a maledicēdo se refrenet. Exēplo
Xenophōnis: q̄ cuidā maledicēti rñdisse fert̄: tu didi Exm̄
cisti maledicere: et ego maledicta pꝑtēnere. Si autē excōi
catio vel maledictio delictis subditoꝝ exigētibꝰ pferri
debeat: hoc nō leuiter fieri debet: s3 cū cause cognitiōe:
et ab illo cui incūbit ex officio maledicere. Sic p3. E.
ix. 1. Et h̄ nō ex voto vltionis: s3 ex celo iusticie: q2 dicit
decretū. xxiiij. q. iij. cum sancti: sumptū ex verbis beati
Gregorij moral'. li. iij. Nā cū sancti viri: maledictionis
sententiā pferūt: nō in hāc ex vltionis voto: sed ex iusti
cie examine prūpunt: intus subtile iudiciū pspiciūt: et
mala exterius surgētia: qua maledictiōe ferire debent:
cognoscūt: et eo maledicēdo: non peccant: quo ab inter
no iudice non discordant. Nota. D. v. 18. legem q̄ nō
est maledicendum.

M.i. Mandatorum dei. Primo
ostendet̄ obseruātie necessitas. Secūdo rōna
bilitas. Tertio vtilitas. Quarto facilitas. Quinto fra
ctionis periculum. Sexto q̄ magna in custodiēdo dei
mandata est adhibenda diligētia. Septimo nō obser
uantiū ostendet̄ multitudo et cōmunitas.
¶ Exemplū primi patet p volentes habitare in regno Arti.i.
vel ciuitate aliqua: q̄ si ptectionē et honorē ab illo dño
consequi voluerint: necesse habēt mandata illius dñi: 1
et leges illius regni vel ciuitatis tenere. Aliter nō ho
norē: sed penam merent̄. Ita illi qui hic volunt esse de
ciuitate et societate ecclesie et sanctoꝝ: qui etiam inten
dunt a deo et regno suo honorari: in illudq3 eternaliter
māsuri intrare: necesse est q̄ dei et regni teneāt mādata.
Ergo si vis ad vitā ingredi serua mādata Math. xix.

Serua inquit mādata:eo modo q̄ a deo determinat̄
precipit̄ Leuit.xxv. Facite inq̄t p̄cepta mea ꝛ custodi-
te:ꝛ implete ea. Facite inq̄t opere.s.illa ostēdētes. Cu-
stodite.s.ex corde ea diligētes: vt nō q̄si coacti:ſ; volū-
tarie ea faciatis. Implete ex charitate:vt sint in intelli-
gentia p meditationē:in memoria p retentionē:in vo-
luntate per deuotionē:in manibꝰ p operationē. Sic ḡ
obserua vt custodias mandata dn̄i. iij. Reg. ij.
Arti.ij. ¶ Huius aūt obseruantie rōnē q̄libet recolligere pōt
ex p̄sideratione ꝓprie voluntatis: cogitando vicȝ quō
2 vellet q̄ mādatis suis subditi obedirēt: si subditos ha-
beret. Si enī cogitatio secreta cuilibet dictat q̄ vellet q̄
mādata sua custodirent̄ si esset in magno statu positꝰ:
cogitet q̄ a fortiori rōne mādata dei sunt tenēda. Hoc
ergo faciat in tenēdo:ꝛ obediēdo mādatis dei:qd̄ vel-
Exm̄ let sibi fieri q̄tum ad mādata sua a sibi subditis. Sic
enī respondisse legit̄ quidā in vita patrū. Cuidā que-
renti quō deo placeret. Cogita inquit te esse deū: ꝛ qd̄
velles tibi fieri:in illo statu:fac ei. Et qd̄ nolles tibi fie-
ri:ne facias ei. Si velles q̄ mādat̄ tuis hilariter ꝓm-
pte ꝛ reuerēter parerēt om̄es:atq; tibi obedirēt:ꝛ nul-
lam tibi irreuerentiā facerēt: vade ꝛ tu fac similit̄ Lu-
ce.x. vt serues mandatū sine macula.j. Thim̄.vj.
Arti.iij. ¶ Saltē ꝓpter triplicē vtilitatē tibi ꝓuenientē.s. ante
mortē:in morte ꝛ post mortē. Primū patȝ:q2 qd̄ dictū
3 est de corpore christi.E.vj.39. de mandatis dei etiam
potest dici:q̄ sicut se habet corpꝰ christi: vel castrū ad
custodem suū: qd̄ vicȝ custodit custodem suum: dum
obsidet̄. Et nō custodientē nō custodit. Ita si volueri
mandata dei seruare:cōseruabūt te ꝛc̄. Ecc̄i.xv. ¶ Se-
cūdo in morte etiā custodit a nimio timore:minus enī
timet ire ad curiā:qui creat̄ regis:qui mādatis eiꝰ semp
obediens fuit:q2 tales literas meret̄ ꝓtectionis q̄ nihil
mali ei in via fiat. Sic in via ad mortē:qui custodit p̄-
ceptū: nō experiet̄ quicq; mali Eccles. viij. Beatus ḡ
qui in morte dicere pōt illud Ps.cxviij. Vide quoniā
mādata tua dilexi domine:in misc̄dia tua viuifica me.
Quia veritas ei ꝓmittit dicens Joā. viij. Si quis ser-
monē meū seruauerit:mortē nō gustabit:ad eius sup-
ple damnū. ¶ Tertio post mortē celum aperit. Quia
obseruantia mandatoꝝ dei: clauis est celi: ꝛ causaliter
vita eterna:iuxta illud Joā.xij. Mandatū tuum vita
eterna est:ergo custodi p̄cepta eius:atq; mandata:que
ego p̄cipio tibi: vt bene sit tibi.s.ante mortem:in morte
et post mortem Deutro. iiij.
Arti. iiij. ¶ Quantūcūq; vero obseruātia mandatoꝝ dei esset vti-
lis: si tn̄ multū esset difficilis: possent hoīes aliquē hr̄e
4 colorē:de illoꝝ nō obseruātia. Sed q2 facilima est:nul-
lus ab illoꝝ excusat̄ obseruātia. Teste enī Joāne:mā-
data eius grauia nō sunt.j. Joā.v. In quo auctē duo
ostēdit:obediēdi necessitatē:q2 mādata eius: de quo di-
cit̄ in Ps.cxviij. Tu mādasti:mādata tua custodiri ni-
mis. Et p̄ficiēdi facilitatē: q2 grauia nō sunt: q2 nihil
dulcius q̄ respicere in mādatis dn̄i Ecc̄i.xxiij. Quid
enī dulciꝰ hoī nobili ꝛ curiali: q̄ facere opera nobilia
et curialia:ꝛ declinare a suis cōtrarijs? Sed tenere dei
mādata:ad maximā ꝑtinet curialitatē:nō solum apud
deū ſ; etiā apud hoīes. Curiale est diligere dn̄m dili-
gentē eū:atq; ip̄m in reuerētia hr̄e:eiq; seruire:q̄to ma-
gis est curiale deo credere:q2 hoc est mādatū eiꝰ vt cre-
damus ei.j. Joā.iij. Eiusq; nomē in reuerētia habere:
atq; ei seruire:diebꝰ specialiter ei deputat̄. Curiale est
etiā honorare parētes:nō occidere:nō mechari:nō fu-
rari:ꝛ sic de alijs. Om̄ia vero mādat̄ ꝯtraria:ad magnā
pertinēt rusticitatē: ꝛ inciuilitatē: sicut patȝ inducenti
intuētū:q2 inhonoratio dei ꝛ parētū:furtū:homicidiū:
et om̄ia hmōi ad inciuilitatē ꝑtinēt:q̄ om̄ia ꝯtemnit ꝛ
dimittit:q̄ mādatoꝝ dei respicit curialitatē. Exemplo
Ps.cxviij.q̄ ait. A mādatis tuis itellexi:ꝓpterea odiui
oēm viā iniq̄tatis. Sed sicut sunt facilia hoī habenti 5
spūaliter:ꝛ curialiter nobilē animū. Ita sunt difficilia
nō habenti:sicut ꝛ alia opa mūdialia: q2 sicut difficile
est rustico natura: ꝛ educatiōe alia q̄ ruralia tractare.
Tractāt nāq; fabrilia fabri: ita etiā rustico in moribꝰ:
q̄tum ad deū. Talis enī mādatis reluctat̄: ꝛ nō dele-
ctat̄: q2 nō habet vsum vel educationē mādatorū dei.
Ideo sicut primi prompte agūt ꝛ faciliter:tanq̄ habē-
tes vsum ꝛ educationē:ita isti difficiliter agunt. Istis
ergo duobꝰ cōparant̄ mādata dei: sicut chorda q̄ aīa-
lia ducunt̄: q2 sicut aīal qd̄ reluctat̄: ꝛ trahit p̄ chordā
ip̄m trahentē ledit̄: qd̄ vero trahentem ꝓmpte sequit̄:
se a lesione custodit:sic ꝛ de oībus funibꝰ mādatoꝝ dei
Mādata nāq; dei funes sunt:q̄ hoīes ad deū trahun-
tur:quibꝰ q̄ reluctat̄ strangulat̄:qui vero ꝓmpte ꝛ obe-
diēter sm̄ mādata incedit: aīam suā a lesione custodit.
Et sic q̄ custodit mandatū:custodit aīam suā Prouer.
xix. Mandatū dicit in singulari:q2 q̄ vnū custodit:de
dilectiōe vicȝ dei: vt deberet:om̄ia custodit.
¶ Qui vero nec cōmodo vtilitatis:nec amore curialita- Arti.v.
tis vel facilitatis ad mādatoꝝ dei inclinant̄ obseruan-
tiam:saltem periculi ad hanc trahant̄ timore. Pericu- 6
la vero q̄ timorē incutere deberēt: nō tenētibus mādata
dei:sunt tria: vnum ante mortē: aliud in morte: tertiū
post mortē. Pericula vero q̄ ante mortē cōtingunt tacta
sunt in pte. T.v.16.cū sequētibꝰ: q̄ sūmatim perstrin-
git sacra scriptura Thob.iij.dicēs. Quia nō obediui-
mus p̄ceptis tuis:traditi sumus in direptionē:quo ad
perditionē rerū:ꝛ in captiuitatē:q̄ ad corpora: ꝛ ī mor-
tem:q̄ ad aīas:ꝛ in fabulā q̄ ad perditionē fame: ꝛ im-
ꝓperiū oībꝰ natiōibꝰ:q̄ ad blasphemiā fidei ꝛ leg̃ nr̄e.
Nam alie infideles natiōes:ꝓpter nostrā prauitatē:et
mandatoꝝ dei trāsgressionē:fidē nostrā perfidiā: ꝛ le-
gem nostrā nullam reputant:sicut patet. F.iij.17. In
morte etiam transgressores mandatoꝝ dei inuenient se
incidisse in illam sententiā: qua dicitur in Ps. cxviij.
Maledicti qui declinant a mandatis tuis. Et quia ma-
ledicti in morte:regnū dei nō possidebunt post mortē.
Tertium periculū habebūt post mortē:quādo eis di-
cetur. Ite maledicti in ignē eternū Math.xxv. Cuius
rei ratio ꝛ iusticia per exemplū patet recipiendorū vel Exm̄
expellendoꝝ inter religiosos:inter q̄s sicut modus est 7
q̄ recipiēdis vel expellēdis annus dat̄ ꝓbationis:in q̄
nouicij ꝓbent̄: si velint mādata: regulas: ꝛ ꝯsuetudi-
nes tenere religionis vel nō:q̄ oīa si humilit̄ tenuerint:
ad perpetuā fratrū recipiunt societatē: si vero hec obser-
uare noluerint:de religione ejiciunt̄. Sic spūaliter:dū
hic viuimus: habemus quasi annum probationis:in
quo examinamur et probamur: an ad eternā dei ꝛ an-
gelorum:et sanctorū recipi debeamus religionem: vel
societatem: vel non:que quidam probatio per manda-
torum dei fit obseruantiā: quia si illa humiliter cōple-
uerimꝰ: sine dubio ad illā religionē recipiemur. Naȝ
in custodiēdis illis:retributio multa:ab illo q̄ retribu-
tionē magnā ꝓmittit dicēs. Serua mādata mea: ꝛ vi-
ues Prouer. vij. Qui vero illa nō tenuerit:tanq̄ malus
nouicius ad religionē inhabilis: de religiōe expellet̄ ī
tenebras exteriores illi ꝓmissas: ꝛ sic trāsgrediēs man-
datū dn̄i incidet in ꝓmissionē nequā Ecc̄i.xxix.
¶ Ex quibꝰ patet q̄ multum necessitamur magnā in Arti.vj.
custodiendis diuinis mandatis: adhibere diligentiā.
Non solum ad pericula euitāda p̄dicta:sed etiaȝ plu-
ribus alijs exemplis illius diligentie necessitas pro-

8 pendi potest. ¶ Quorum primũ a iudicis vel domini ter
Exm̃ reni accipit̃ presentia. Si enim iudicis vel prelati manda-
ta diligenter custodiunt̃: dum presens est: eadẽ ratione
dei mandata: semp sunt diligẽter tenenda: quia semp
presens est. Ista de causa docuit heremita malã mulie
rem dei obseruare mãdata: sicut ostẽsum est. L. vij. 46.
Sic etiam loquit̃ Ps. cxviij. dicens. Seruaui manda
ta tua: et testimonia tua: quia omnes vie mee in conspectu
tuo. ¶ Secundũ exemplũ istius diligẽtie necessitatis:
accipit̃ penes cõmodũ: vel damnũ temporale: vbi nãq
ista imminere solent: homines diligẽtiores reddere se
solebant: vt cõmodũ haberẽt: et damnũ fugerent. In
cuius signũ deus volens populũ suũ quondã diligen-
tem reddere in eius mandatorum custodia: cum terram
intrarent promissionis: predixit eis Deutro. xj. quod nõ erat
terra sicut terra que fluminis beneficio fecundat̃: vbi
per hortos aque deriuant̃ irrigue: sed erat montuosa et
campestris de celo pluuiã expectans: et ideo ibi eis ma-
xima necessitas colere deum: atq mãdata eius tenere:
vt daret eis pluuias temporibus suis: temperaneã. s. in
autũno et hyeme in iactis seminibus nutriendis: et alen-
dis: et serotinã in vere ad crescendũ: et ad incrementum
9 dandũ. ¶ Istam causam monuã obseruantie manda-
torum dei: recitat deus Deutro. xxviij. dicens. Si custo-
dieris mandata domini dei tui: et ambulaueris in vijs
eius: videbũt omnes terrarũ populi: quod nomen domini
inuocatũ sit sup te: et timebũt te. Abũdare te faciet do-
minus omnibus bonis: fructu vteri tui: et fructu iumen
torum tuorum: et fructu terre tue. Aperiet domin⁹ thesau
rum suum optimũ celum: vt tribuat pluuiã terre tue
in tempore suo: benedicetq cunctis operibus manuum
tuarũ: benedictus eris in ciuitate: in agro: et benedicta
horrea tua. Et benedictus eris ingrediens et egrediẽs:
dabit tibi dñs inimicos: qui cõsurgunt aduersum te: per
vnam viam venient contra te: et per septẽ fugient a te.
Quod si audire nolueris vocẽ dei: vt custodias omnis
mandata eius: et cerimonias venient sup te: omnes iste
maledictiões. Maledictus eris in ciuitate: in agro: in
horreis: in fructu vteri: et terre tue: et iumentorum et ouiũ
tuarum. Mittet sup te dñs famem et pestilentiã: donec
perdat: et cõsumat te: percutiat te dominus egestate fe-
bri et frigore. Celum super te erit eneum: et terra ferrea
imber terre tue erit puluis: per viam vnam egrediens
contra hostes tuos: et per septem fugies: donec disper-
garis per omnia regna terre: vxorẽ accipies: et alius dor
miet cum ea: sementem multam iacies in terram et mo
dicum cõgregabis: vineam plantabis et fodies: et vinũ
non bibes: quoniã vastabit̃ vermibus: oliuas habe-
bis in omnibus terris tuis et nõ vngeris oleo: quia deflu-
ent et peribunt. Sequit̃ ibidẽ. Venient super te omnes
maledictiones iste: quia nõ audisti vocem domini: nec
seruasti mandata eius. ¶ Ista eadẽ necessitas: qua de⁹
eos promissis et minis artare voluit: ad diligentẽ man-
datorum dei custodiã. Nos etiã ad idem compellere de-
beret: quia quod eis promisit in nobis etiã complet: in qui-
bus omnia predicta mala: et vindictas implet propter man-
datorum dei fractionẽ: sicut patet. T. v. arti. j. quia recessimus
et declinauim⁹ a mandatis tuis. Et cito post: omne ma
lum hoc venit sup nos Danielis. ix. Sicut expresse ite-
rum patet per deũ dicentẽ Esa. xlviij. Utinã attendisses
mãdata mea facta fuisset quasi flumẽ pax tua. ¶ Ter-
tium exemplũ ad hoc habemus ex factis phariseorum et
rechabitarũ: quorum primi secundum magistrum in historia schola-
stica sup euangelia: pictatia cartarũ in fronte gerebant
et in sinistro brachio circũligata: quibus dei mandata
inscripta erãt: propter hoc quod dixit dñs Deutro. xj. Po-
nite hec verba in cordibus vestris: et suspendite illa pro
signo in manibus vris: et inter oculos collocate. ¶ Se- 10
cundũ nec ad dictũ Hiere. quia hec vinũ bibere voluerũt
sicut patet Hiere. xxxv. Respõdẽtes: nõ bibem⁹: quia
Jonadab filius Rechab: pater noster precepit nobis dicẽs
Nõ bibetis vinũ vos: et vxores vre: et filij vestri vsq
in sempiternũ: quos ex precepto dei adduxit Hieremias in
exemplũ contra habitatores hierlm dicẽs. Ex ore dei nunquid
nõ accipietis disciplinã: vt obediatis mihi sic Recha-
bite obediũt patri suo: propterea inducã sup vos mala:
que locut⁹ sum. ¶ Exẽpla istorum magnã cõfusionẽ infer
re deberet christianis: quia magnã nõ habẽt in custodien
dis dei mãdatis diligentiã: quia ex quo predicti tantã habue
runt diligentiã de mãdatis: secũdi de mãdatis patris
sui: nos magnã hic debem⁹ diligentiã: de obseruatiõe
mandatorum dei: et patris nostri. Aliter nõ solum erunt cõ-
tra nos exẽpla: et vita oim predictorum. Sed etiã generali-
ter oim iudeorũ: inter quos vix ita simplex vel laicus in-
uenit̃: quin cordeten⁹ sciat dei mandata cõputare: que etiã
ad literam strictissime tenẽt: sicut patet. F. iiij. 10. Inter nos
vero pauci inueniunt̃ de laicis: qui cordeten⁹ illa sciant re-
citare: sed multo pauciores tam inter clericos: quam laicos:
qui illa opere ostendant: et sic nec illa habem⁹ inter ocu-
los meditatione: nec in manibus operatione: nec alijs mo
dis a deo determinatis. A. xxvj. 9. quibus loquit̃ chri-
stus Math. xv. dicens: irritum fecistis mandatũ dei.
¶ Quartũ exemplũ ad propositũ ostendendũ: accipit̃ a 11
similitudine potẽtie: et duritie punitẽtie: quia si hoies mul
tũ nitunt̃ mãdata principũ seruare: ne amittãt corpa:
vel catalla: a fortiori rõne dei mãdata sunt diligenter
custodiẽda: ne amittant̃ aia: et corpus bona tpalia et
eterna. Ergo audi isrl' mãdata vite: et auribus percipe di
ligẽter: vt scias et facias Baruch. iij. ¶ Quintũ exem-
plũ ad hoc: est timor pene: quia alios videm⁹ puniri tpalit̃
et eternaliter: qui dei mãdata nõ custodiũt. Videant er-
go superbi casum Luciferi: Inuidi et duri dñi submer-
sionẽ Pharaonis: et exercitus sui. Auari damnationẽ
diuitis. Iracũdi reprobationẽ serui nequã nolenti mi
sereri. Acediosi: cõdemnationẽ serui pigri: qui abscon-
dit pecuniã dñi sui. Luxuriosi: inundationẽ diluuij:
et incendiũ sodomorũ. Gulosi: incendiũ populi iudaici:
petentis carnes. Qui omnes simul dicere possunt: illud
Thob. iij. Magna iudicia tua: quia nõ egimus secundum prece-
ptum tuũ. ¶ Sextũ est amor lucri: si enim hõ hominis
obedit mandato: propter lucrũ tpale: multo magis deo
est obediendũ propter lucrum eternũ: ad quod nõ peruenit-
tur sine obseruantia mandatorũ dei: quia illa est carta:
et sigillum et signum: quo hereditas celestis vendicet̃
et adipiscat̃: et clauis sine qua celum nõ aperitur: et cum
qua aperitur. Si inquit christus Math. xix. vis ad vi
tam ingredi: serua mandata: hec ergo sunt diligenter
seruanda. Filij ergo ne obliuiscaris legem meam: et pre-
cepta mea Prouerb. iij. Propter precipientis reueren-
tiam et dilectionẽ: propter etiam lucrum temporale et eter
num: et propter timorẽ damni temporis et eterni. Omne
mandatũ: quod ego precipio tibi hodie: caue diligẽter:
vt facias Deutro. viij.
¶ Et deum time: et mãdata eius obserua: hoc est omnis Arti. vij.
homo Eccles vlti. ¶ Sed heu isti generali mãdata ge-
neraliter quasi ab oibus christianis cõtradicit̃: quasi omnes 12
declinauerũt et c. in Ps. xiij. Sicut patet inducẽtie quasi in
oibus mãdatis dei. ¶ Quia contra primũ mandatũ de deo
vno habẽdo: tot eis deos faciunt: quot res quascũq plus quam
deũ diligũt: sic patet. A. xxviij. 38. ¶ Secundũ vero nõ so-
lum frangunt iurando in vanum: sed fractionem ag-
grauant: quasi ad omne verbũ vouendo. Iterũ etiam

illud aggrauāt: quia nō solum inaniter: sed qđ peius
est: frequēter mendaciter iurant: ⁊ solēniter sup librū:
et fidē: vel male dant vel nō tenent bene datā. ¶ Ter-
tiū vo quo ꝓhibent opa: que sunt de sua natura bona
si debito tpe fiant: sicut arare: ⁊ hmōi fieri in dicto fe-
stis: non solum frāgunt hoc faciendo: sed peius illud
destruunt: opera que sp mala sunt: illis diebus plusq̄
alijs faciendo: sicut pꝫ. F. iij. 6. ¶ Quartū vo de ho-
noratione parentū in quo nō solum intelligit pater et
mater sed etiā alij parētes: nō solum frāgunt nō hono
rando: sed peius illud cōtemnunt multis tedijs ⁊ ver
bis ⁊ factis ipsos persequēdo. ¶ Quintū vo multipli
citer transgrediunt: tam occidendo actiue: q̄ permissi-
ue permittēdo videlicet multos fame mori: q̄ etiā de-
trahendo odiendo ⁊c. ¶ Sextū vo nō solum trāsgre-
diunt fornicādo: vel adulterando: sed multa turpiora
cōmittendo. ¶ Septimo vo de furto nō faciendo: per
apertas aggrauāt rapinas. ¶ Octauū vo nō solū frā-
gunt: falsum testimoniū dicendo: sed aggrauāt falsuz
testimoniū falso iuramēto cōfirmando: ⁊ alios ad fal
sum testificandū ⁊ iurandū: prece vel ꝓcio: care condu
cendo: ⁊ nimis ⁊ fraudulentijs inducēdo. ¶ Duo vo
residua de nō cōcupiscendo rem mobilē vel immobi-
lem proximi: aggrauauit furando: ⁊ vi auferēdo: ⁊ vsu
ras exercendo: ⁊ accōmodatū non soluendo: ⁊ multis
alijs modis. Et sic loquēdo de quouis mādato: de eo
verificat illud Roꝫ. vij. Inuētū est mādatū: qđ erat
ad vitam: hoc esse ad mortē: q a falsis christianis non
tenet. Quibus competit dicere deo: illud Esa. xxviij.
Manda remanda: manda remāda: expecta reexpecta:
expecta reexpecta: modicū ibi: modicū ibi: quia quan-
13 tocunq3 deus multa mandet pauca faciunt. ¶ Haben
do ergo respectū ad ea: que facimus: mandata dei trāſ-
grediendo: nō est mirabile: q̄ mala sustinemus. s. c. c.
enumerata: vel q̄ deus ꝑmisit saracenos de multis ter-
ris: quas olim occupauimus: nos eijcere: sicut de ter-
ra sancta ⁊ de alijs: de quibꝰ nōnulli mirant: q̄ etiam
permisit illos infideles in multis partibus christianis
dominari: ⁊ de eis i bello victorias obtinere: nec de mor
talitate animaliū sicut boum ⁊ huiusmodi: nec de ste-
rilitate agrorū: quia sicut deus in oībus talibus ꝓ-
speritatem concessit: sicut patet Deutro. xxviij. sub cō-
ditione: ita videlicet q̄ mandata eius seruaremꝰ: quia
sicut sub illa cōditione quōdā dixit: ⁊ promisit iudeis
dicens. Oīs locus quē calcauerit pes vester: vester
erit Deutro. xj. Et iterū Deutro. xxviij. Faciet te domi
nus excelsiorem cunctis gentibꝰ: que versant in terra
et eris in capite: ⁊ nō in cauda. Quibus tñ dei manda
ta nō tenentibus: totū contrariū accidit. Ita sub eadē
cōditiōe dedit christianis dominiū terre sancte: ⁊ mul
tarum terrarū: quas infideles occupant. Et eadē con-
ditione stante credibile est q̄ ante istum diem eis totū
dedisset mundū: q non est verisimile: q̄ minorem vel
strictiorem eis dedisset cōmissionē: sm euangelij veri-
tatem ambulantibꝰ: q̄ olim dedit iudeis ambulantibꝰ
in vmbra et figura futurorū bonorum quibus dixit.
Oīs locus quē calcauerit pes vester ⁊c. ¶ Sicut er-
go illis contrariū accidit: quia a cōditione resilierunt.
Ita nō est mirabile q̄ dominiū terrarū illarū ablatuz
est a nobis: q pactū nō tenuimus. Hoc eñ oīi ratio-
ni cōsonū est: ⁊ a lege ciuili decisum: ⁊ diffinitū: q̄ qñ
aliquid datur sub cōditione: ita vicz q̄ conditione illa
stante: ex parte illiꝰ cui datur: gaudeat ille de dato. Cō-
ditione vo illa ex parte illius deficiente: datori compe-
tit repetitio. Sicut verbi gratia: do tibi decem: vt ma-
numittas seruū vnum: te nō manumittente: mihi cō-
petit repetitio de decem: sicut patet in digesto veteri. li.
xij. ti. de cōditione causa: data causa nō secuta. l. j. ⁊ per
totum. Nota. M. ix. 15. ¶ Cum ergo vt ꝓdictum est
dominiū illarū terrarū ⁊ gentium ⁊ prosperitas in oī-
bus agendis nostris: sub cōditione obseruantie man
datoꝝ dei cōcessa: ⁊ data fuerint: non est mirū q̄ con-
ditione illa ex parte nostra deficiēte: reuocata sit dona-
tio: imo plus mirandū est: q̄ in quacūq3 mundi parte
quantūcunq3 miserrime habitare vel dominari per-
missi sumus: ⁊ q̄ non abstulit dominiū a christianis
vbiq3 terrarū: gentibus ⁊ infidelibꝰ illud dando: non
propter illorū merita: sed ꝓpter nostra demerita: sicut
regnare facit hypocritam ꝓpter pctā ppli Job. xxxiiij.
Et sicut permisit genus humanū in primis parentibꝰ
et quotidie permittit cadere in seruitutez diaboli: non
propter diaboli merita: sed propter nostra peccata. Et
quia infideles minus mali sunt sicut ostensum est. C.
xvij. 33. Et. F. iiij. 11. Et ideo iustum est: q̄ sicut nos in
malis. id est. mandatoꝝ dei crescimus trāſgressionibꝰ:
q̄ nostrū dominiū: ⁊ oīs exterior prosperitas decre-
scat: et vindicte ⁊ mala: que toleramus crescant: q pec-
catum propter mandatū operatū est Roꝫ. vij. id est.
cōtra mandatū. ¶ Cuius transgressionis causa est: ex 14
magna parte solū noīe regentiū negligētia et auaricia
ꝑ quos fere oīs lex decretū decretalis constitutio est
abrogata: nisi lucratiua pecuniarū. Et quia in multis
casibus diligentia de obseruatione mandatorū dei: nō
est lucratiua: si ea obseruare facerent: per penas corpo-
rales: sicut deberent: ideo de illorum obseruatione mi
nus curant vel quarūcunq3 legum non lucratiuarum
verbi gratia. Est cōcessum episcopis q̄ in dedicationi-
bus ecclesiarū possunt ꝓcurationes suas accipere: vbi
vnq3 visum est: q̄ legem illam negligerēt: imo si illud
dissimularent: reputarēt iura ecclesie sue deperire. Et
alia parte est decretalis: que pietatē ⁊ charitatē: ⁊ curā
continet animarū: q̄ videlicet in oīi cathedrali eccle-
sia: ⁊ alia etiam cuius sufficere poterūt facultates: ordi
netur magister: qui scholares in grāmatica informet:
cui de ecclesia prouideat: q̄ etiā in oīi metropolitana
ecclesia theologus legat: ⁊ sacerdotes ⁊ alios i sacra pa
gina doceat: cui a capitulo vnius ꝓbende prouentus
assignent. Probant hec oīa in decretali. li. viij: de ma-
gistris. c. quia nōnullis. ¶ Sed de pena que est pecu-
niaria: magnam habent diligentiā: eamq3 executioni
semper demandant: de secūda vo qualem habeant di-
ligentiam: vel qualiter executioni demandet: clarius
experientia: q̄ scriptura ostendit. Et sicut de his dua-
bus legibus: que gratia exempli adducunt: dictū est:
ita de oībus alijs que inter librorū principia ⁊ fines
continent fere dici potest: quia quādo cōmittitur con-
tra decretum vel decretalem vel legem vel statutū vel
consuetudinē: ex quo cōmisso: ille cui correctio incum
bit: et punitio: siue regimen habeat ecclesiasticū siue se-
culare: videt q̄ lucrum eminere potest pecuniarū: dili
genter leges: que in illo proposito valere possunt scru-
tatur: ⁊ eas operi demandat: vt patet. C. xvj. 47. Et
H. iiij. 14. Et intantū tales cordi habent q̄ vix est sa-
cerdos qui nesciat allegare decretalem: de canonica por-
tione habenda. Leges vo que sacrilegiū: ⁊ concubina-
tum prohibēt: negligit: sicut ⁊ alij qui mandatū illud
Ecclesiastici. xvij. vnicuiq3 mandauit de proximo suo
quod specialius eis cōuenit: quia mādatū hoc ad vos
o sacerdotes Malach. ij. in causa pecuniarū: ⁊ nō ani-
marū intelligere vident: qui sine causa colunt me: do-
centes doctrinā: ⁊ mandata hominū Math. xv. Quo-
rum periculum in parte patet. F. iij. 20.

M.iij. MARIE. Primo ostendetur
nominis moralis expositio: quo ad omnes liter
ras: in nomine eius contentas. ¶ Secũdo ipsius vite
ostendet̃ prerogatiua singularia. Tertio ipsius ad di-
uersas creaturas fiet comparatio. Quarto themata ad
eius festa ostendent̃ pertinentia. Quinto computatio
fiet graduum cõsanguinitatis inter ipsam & Joseph:
et inter ipsam & Elizabeth.
Arti.j. ¶ Ratiõe primi est sciendũ: q̄ quinq̃ l̃re eius nomẽ:
1 de quo Luc.j. Nomẽ virginis Maria: componẽtes:
pulcherrime eiusdẽ non solum videnẽ significare: sed
etiam ostẽdere ꝓprietates & cõditiones. ¶ Quid nãq̃
videt̃ litera prima huius benedicti nominis: Maria
vicꝫ cõgruentius significare: q̃ mediatricẽ: & matrem
misericordie: & miseroꝝ. Ipsa nanq̃ medium & media
trix fuit inter antiquũ testamentũ & nouum: inter deũ
et hominẽ: & inter peccatorẽ & veniã: & quies media in-
ter motus cõtrarios: culpe scꝫ & gratie: que vicꝫ motuꝫ
Exem terminat priorẽ: & sequentẽ inchoat. Hanc nanq̃ quie-
tis medie conditionẽ ei cõuenire ostendit miraculum:
quod factũ fertur: circa quandã religiosam mulierem:
que ex cõsuetudine genu flectendo coram imagine be-
ate virginis: anglice dicere solebat: dña pro tuis quinq̃
gaudijs: duc me per viam recte vite: hec postmodũ de
exitu tentata: cum duabus noctibus: anteq̃ ad portam
veniret: hoc diceret: ad portam veniens: nec portã: nec
aperturã: sed murũ integrum inuenire potuit. Tertia
ergo nocte de cõsilio illius ad quẽ ire voluit: cum salu
tationẽ illam dimitteret: portã aperiens imaginẽ illam
vt sibi videbat̃ loquentẽ audiuit: & dicentem: per mea
quinq̃ gaudia hec nõ est recta via vite: que cõpuncta
rediens malũ motũ illum: & viam ꝓ suo ꝓposito dere-
liquit: & bonam perseuerãter inchoauit: & hoc ꝑ media-
tionẽ illius: que est ordinata per angelos in manu me-
diatoris Gal. iij. Que mediatorẽ peperit dei et homi-
nũ. j. Thim. ij. Hec illam peccatricẽ media charitate
2 constrauit Cant. iij. ¶ Secũdo l̃ra hec. M. videlicet
matrẽ monstrat misericordie & miseroꝝ. Misericordie
mater ꝓ tanto dici põt: & chorda: q̄ ipsum concepit et
peperit: q̄ est pater misericordiarũ: ipsam quasi mediã-
tem quandã chorda: lampas illa de celo ad terrã trahe-
batur: illuminare his: q̄ in tenebris & in vmbra mortis
sedent. Mater insuꝑ miseroꝝ ꝓ tanto dici potest: quia
miseros de bonis suis pauit: ad modũ matris. Sicut.
E. iij. z. Et chorda: quia sicut infirmi & impotẽtes: q̄
viribus ꝓprijs de stratu miserie in quo iacent assurge-
re nõ possunt: quãdoq̃ chorde adiutorio dependẽtis:
quã manu tenẽt erigunt̃. Sic miseri in hac lachryma-
rũ valle: q̄bus vires sursum ascẽdendi defuerũt hanc
chordã fide & amore tenẽtes: vsq̃ ad celos eleuantur.
Vel ideo mater & factrix chorde dici põt miseroꝝ: q̄
chordã illam christũ formauit: per quã ab hac miseria
oẽs saluãdi sursum ad celos trahunt̃: ipso h̃ ꝑmittẽte:
vbi ait. Omnia trahã ad meipsum Joh. xij. ¶ Ergo vo-
ca nomẽ eius accelera Esa. viij. q̄ ipsa salutẽ nostrã ac
celerauit. ¶ Per secundã vo l̃ram hui⁹ benedicti noĩs
3 per. A. vicꝫ aduocatã adiutricẽ seu auxiliatricẽ intelli-
Exem gere possum⁹. Sicut patꝫ primo ꝑ miraculũ: qđ de ea
legit̃: quõ inuit Basiliũ epm Cesariẽsem: & ciuitatẽ &
pplm sibi subiectũ: ꝯ Julianũ apostatã imꝑatorẽ: q̄ ad
bellũ ꝯ regnũ Persarũ: ꝑ Cesareã trãsiẽs: q̄ a christia
nis tempore apostata christianitatis: nõ honorifice: vt
voluit recept⁹ fuerat: minabat̃ se velle ciuitatẽ illã in
reditu suo fundit⁹ destruere. Epo h̃ & pplo beatã vir-
ginẽ cũ ieiunijs & elemosynis orãtibus: apparuit hec vna
nocte: epo in eccl̃ia orãti: & militẽ quendã mercurium
noĩe: in eadẽ eccl̃ia prius sepultũ resuscitauit. & diligẽ-
ter armatũ & dextrario impositũ: iussit vt pplm suũ &
seruos suos a Juliano defenderet: q̄ ipm exercitu suo
vallatũ lancea ꝑforauit: dicentẽ: vicisti galilee: sic em̃
christũ derisorie vocare cõsueuerat. Mercurio igit̃ ad
quietẽ suã in eccl̃ia statim redeũte. Epo pplo visionẽ &
rem gestã ostẽdit: q̄ laudes btẽ Marie reddiderũt ad-
Exem iutrici. ¶ Secũdo idẽ ostẽdit̃: ꝑ aliud miraculũ: qđ de
ea legit̃: quõ vicꝫ quendã fidelẽ ad terrã a q̄dã latrone
q̄ eũ occidere voluit ꝓstratũ ad ipam cõtinue clamãtẽ
iuuit. Cũ em̃ latro ille q̃si de eo secur⁹: ei⁹ clamorẽ au-
diens diceret scito nimis tarde veniet: statim btã virgo
in forma corꝑali apparuit: fidelẽ erexit: latrone sub eo
Exem ꝓstrato. ¶ Tertio idẽ ostendit̃: ꝑ aliud miraculũ q̄ de
ea legit̃: quõ vicꝫ clericũ quendã a iudeis occisum re-
suscitauit. Hic nãq̃ clericus in villa quadã morã tra-
xisse dicit̃: in q̄ multi habitabãt iudei: in quoꝝ infideli
tatis testimoniũ cũ ꝑ vicũ in q̄ morabant̃ trãsiret: sepi⁹
aliquã cãtilenã de btã virgine cãtare solebat: de q̄ iudei
offensi: tẽps aptũ expectãtes ipm vno die occulte acce-
ptũ occiderũt & in cloacam ꝓiecerũt. Cito post: cũ sa-
cerdos ad eccl̃iam veniret: & clericũ nõ inuentũ quere-
ret: audiuit ipm de cloaca cãtilenã btẽ virginis alte cla
mantẽ: qui christianos secũ adducẽs: ipm de loco illo
eduxerũt: narrantẽ quõ ꝑ beatã virginẽ vite resuscita-
tus fuerat. Et sic de illa cõgrue dici põt illud Sap. x.
Hec venditũ iustũ nõ dereliq̄t: h̃ a peccãtibus liberauit
eũ: descẽditq̃ cũ illo in foueã: & in vinculis nõ dereli-
quit eũ. Ergo in quacũq̃ necessitate fuerim⁹: tantũ in
te recordabimur noĩs tui Esa. xxvj. ¶ Per tertiã insu- 4
per l̃ram. R. vicꝫ intelligere possum⁹ ꝓprietatẽ refugij
et recõciliationis: quã in ipsa specialiter esse miracula
ostendũt: de ea scripta. In ipsa nanq̃ ꝯsolationis esse
refugiũ: cõtum ad mestos & mortẽ tĩmẽtes. Ostendit.
Exem primo miraculũ de ea lectũ in legenda sanctoꝝ in festo
assumptiõis: de quodã qui eã sepius ꝑ quinq̃ saluta-
tiones ꝯsolari solebat: ꝯ quinq̃ dolores q̄s habuit de
quinq̃ vulneribus filij sui: huic h̃ morienti & trepidanti:
apparuit hec dicẽs. Cur fili iam times q̄ mihi gaudia to-
tiens nũciasti: gaude & tu: & vt eternaliter gaudeas mecũ
Exem venias. ¶ Secũdo idẽ ostẽdit̃ ꝑ aliud miraculũ de q̄dã
puella: q̄ ipsam sepi⁹ deuote salutasse fert̃: nõ obstante:
quacũq̃ occupatiõe: huic h̃ morienti & trepidãti: de hoc
q̄ domũ plenã vidit demonibus: hec apparuit & oẽs fu-
gauit: hoc aũt magna cũ deuotiõe dicendũ est frequẽ-
ter. Tu nos ab hoste ꝓtege: & in hora mortis suscipe: q̄
hec: hos q̄ se obliuãt a doloribus liberabit Sap. x. Nõ
Exem ad h̃. M. xj. 39. ¶ Quõ est etiã lapsoꝝ recõciliatrix: patꝫ
ꝑ miraculũ: de Theophilo qđ hr̃ in legẽda sctõrum in fe-
sto natiuitatis virginis gl̃iose. Que eũ nõ dereliq̄t: do-
nec recõciliaret̃ i gr̃a: ij. Esdre. ix. Jdõ oleũ effusũ no
men tuũ Cant. j. ¶ Per quartã etiã l̃ram. J. vicꝫ intel-
ligere possum⁹ illuminatricẽ illã clarissimã: q̄ in h̃ tpe 5
tenebroso ad modũ stelle maris lumẽ ꝓbet oĩbus naui-
gãtibus: ꝑ mare hui⁹ mũdi: q̄ sicut illa maris stella: q̄ po-
lus arctic⁹ vocat̃: q̄ occasuꝫ sicut alie stelle nescit: h̃ sp̃ in
altũ se tenet: & quantũ in ea est: oĩm nauigãtiũ: vel aliẽ
indigentiũ: aspectibus se ostẽdit: omniũq̃ viã mõstrat:
eosq̃ ad portũ dirigit & ducit optatũ: nisi nebula inter-
posita: ei⁹ impediat ducatũ. Sic hec q̄ occasum dũ vi-
xit nesciuit delicti: q̄ in die assumptiõis eiusdẽ in altissi
mo celoꝝ loco situata fuit: vt sciant omnes ppli terre no
men tuum. ij. Paralip. vj. Et vt in eternũ occasuꝫ ne-
sciat eam mentis oculis intueri: ab eaq̃ duci ad portũ
salutis volẽtibus: sed semꝑ eos ducat: & dirigat ꝑ viam

salutis: vsqꝫ semꝑ lucis sue: ⁊ misericordie sue radios osten
dat: nisi hoc nebula impediat peccatorꝫ. ¶ Recte ergo po
lus arctic⁹ hic significat virginē: cuius gr̄e ⁊ misericordia
oībꝫ sunt ꝓmptissima. Pol⁹ vero antarctic⁹ q ab hui⁹
mūdi habitatoribꝫ: minime videt᷑ iusticiā seu iudiciū
significat iudicātis: qd dū hic viuit᷑ nō apparet: int̄ q̄s
mediū est tenendū vt nō nimis de misericordia ꝑsumam⁹ ꝗ
sicut faciunt qui peccāt in spe venie: nec iudiciū nimis
timeam⁹: vt in desperationē cadam⁹ ꝫ inter caribdim
⁊ scillā: mediū teneam⁹: q² ⁊ ad h: ꝙ a periculis istis caue
remus: luminaria ista: scꝫ solē iusticie: ⁊ lunā seu stellā
misericordie nob in h mūdo tenebroso nauigantibꝫ ostendit.
De q̄ stella gr̄e: ⁊ sole: seu virga iusticie q̄ de ea orta fuit
pulchre ꝓphetatū legit᷑. Numeri. xxiiij. Orietur inq̄t stella
ex Jacob: ⁊ ꝯsurget virga de isrl': ⁊ percutiet duces Mo
ab ⁊c̄. Sic ergo sicut dr̄. j. Regū. xviij. Celebre factuꝫ est
nomē ei⁹. Nota de talibꝫ luminibꝫ nauigātibꝫ neces
6 sarijs. D. vij. 2. ⁊. G. iiij. 7. Per q̄rtā ⁊ vltimā huius
7 nois lrāꝫ. A. videlicet qd alio meli⁹ intellige possum⁹
q̄ꝫ amabilitatē ꝯditionē. Jlla nāqꝫ fuit tota amabilis:
Exm̄ pulchra: ⁊ decora. Quod p̄mo ostēdit᷑ p miraculū: qd
de ea legit᷑: de q̄dā ei deuoto: ⁊ multū eā videre desides
rāti: cui diabol⁹ inuidēs: magnā ei cuiusdā mulieris:
q̄ ei pulchra fm faciē videbat: tētationē immisit. Cui
virgo gl'iosa cōpatiēs: nolēsqꝫ sui dilectoris casum vi
dere detestabilē: ei seip̄am in corꝑali forma semel osten
dit pulcherrimā: quā cū rogaret: vt diuti⁹ illā videre
posset: rn̄dit. Nō poteris mō: ꝫ iterū apparebo tibi in
morte: ⁊ ducā te vbi sꝑ me videb. Si tn̄ visum tuuꝫ a
vanitate: ⁊ teip̄m a pctis interim custodier: ⁊ extunc
intm̄ illa p̄cedens extincta fuit tentatio: ꝙ oīs pulchri
tudo ad illā compata: videbat᷑ turpitudo. Nec mirū:
ꝙ de ea legit᷑: ꝙ de nulla alia dici pōt. Tota pulchra es
7 amica mea: ⁊ macula nō est in te. Canti. iiij. ¶ Secūdo
Exm̄ idē ostendit᷑ p aliud miraculū: de q̄dā q̄ cū frequenter
oraret ꝙ illā videre mereret᷑. Respōsum ab angelo ha
buisse legit᷑: ꝙ nō esset dign⁹ post tātā visionē: cū eisdē
oculis aliquā videre vanitatem. Vn̄ ⁊ q̄siuit si libēter
visum amitte᷑ vellet illa cōditiōe: ꝙ illā videre posset.
Qui rn̄dit: ꝙ libēter. Assignato ergo die q̄ illā videre de
buit: cogitauit interim: ꝙ vnū clauderet oculū: q̄ vterū:
alio amisso lucraret᷑: ꝙ cū fecisset tantā delectationē ha
buit in vidēdo ip̄am cū vno oculo ꝙ q̄si incōsolabilit᷑
doluit: ꝙ cū vtroqꝫ eā nō respexit oculo: ⁊ vtrūqꝫ ami
sisset: ꝓpt̄ maiorē quā habuisset delectationē: si cū vtro
qꝫ illā vidisset. Jp̄o ergo iterū rogāte ꝙ iterū cū alio ocu
lo ip̄am videre posset: quē libēter sicut aliū illa ꝯditōe
amitteret. Itez ei apparuit: nec eū oculo quē habuit ꝑ
uauit: ꝫ illū quē ꝓpt̄ defectū fidei ⁊ amoris amitte᷑ me
tuit: in hoc ꝙ paratus nō erat p ei⁹ amore: ⁊ visiōe vtro
qꝫ carere oculo: restituit oculū credēti: ⁊ vtroqꝫ carere
parato. Patet ergo ꝙ erat formosa valde: ⁊ incredibili pul
chritudine oim ocul' gratiosa: ⁊ amabil' videbat᷑ He
ster. ij. ¶ Or etiā erat amabil' valde sup amorē mulie
rū. ij. Regū. j. Et sic nomē ei⁹ amabile dn̄o. ij. Regū
xij. Et sic p꜃ quō ⁊ q̄re ꝯgrue scribit᷑ Math. xiij. Mat
ei⁹ dr̄ Maria: q̄ sicut dr̄ Jere. xxxiij. Erit mihi in no
mē ⁊ gaudium. De q̄ ps̄. liij. Cōfitebor nomini tuo:
qm̄ bonū est ⁊c̄. Nec mirū: quia est sicut scribit᷑ Apo.
iij. Nomē ciuitatis dei.
Ar. ij. ¶ Sꝫ q² nomē tā preeminētis significatiōis: nō est eēi
mādū: sine vite esse ⁊ virtutū ꝑrogatiua singulari: in
8 uestigata ei⁹ nois significatiōe: inuestigare oportet ei⁹
vite ⁊ virtutū excellētiā singularē: quā excellētiā: q̄ ad
duodecim ei⁹ ꝑuilegia: q̄ nunqꝫ in alio puro hoie vel
muliere inueniebant᷑ exp̄mere: ⁊ ostēdere videt᷑ Jos.

Apocal'. xij. dicēs. Mulier amicta sole: ⁊ lunā sub pe
dibꝫ eius: ⁊ in capite ei⁹ corona stellarū duodecim: ⁊ in
vtero habēs ⁊c̄. Mulier hec benedicta: ideo p̄mo ami
cta sole dici pōt: q² sicut ip̄a solē iusticie deū habitu in
duit carnis hūane: q̄ꝫ habitū illū de q̄ ad Phil'. ij. dic
apl's: ꝙ habitu inuent⁹ fuit vt hō: ab ea in sua benedi
cta incarnatiōe suscepit. Jta de⁹ ip̄am hic induit ami
ctu gratie: ⁊ in celo ornamēto gl'ie: ita ꝙ de⁹ fuit de ro
bis matris ei⁹: ⁊ mater de robis filij. Et luna sub pedi
bus ei⁹: q² mund⁹: qui p lunā significat᷑: q² ad modū
lune in fortunis suis crescit ⁊ decrescit: sub pedibꝫ af
fectiōis ei⁹ fuit. ¶ Coronā insuꝑ in capite suo stellarū 9
habuit duodecim: q² duodecim dona singularia ha
buit gratiarū. ¶ Quorꝫ p̄mū erat ꝙ ante oēs alias
mulieres: p habitaculo filij dei tanqꝫ sola digna: electa
fuit: ab illo q̄ in suis non errat electionibꝫ. Qui nec eā
elegit ꝓpter mūdiales diuitias: vel pulchritudinē: vel
aliā corꝑalē grām: sicut hoies faciūt mūdiales: sed ꝓpt̄
solā bonitatē: ⁊ aīe virtutes: scꝫ ꝓpter fidē: mundiciā:
charitatē: ⁊ specialit᷑ ꝓpter hūilitatē. Sicut ip̄a met fa
tet: dicens. Luce. j. Quia respexit hūilitatē ancille sue:
ecce eīn ex h beatā me dicent ⁊c̄. ¶ Cum ergo quēcūqꝫ ele
gerit dn̄s: ip̄e sanct⁹ fit. Numeri. xvj. Non est dubiū
istam esse sanctissimā: sic a deo pre omnibꝫ electā: in q̄
electione magnā nobis dedit humilitatis ⁊ aliarū vir
tutū exemplū quia ex quo ille cui⁹ oīs actio: nostra
est instructio: matrē elegit humilem: ⁊ pauperculā: in
paruaqꝫ villa natus fuit ⁊ adoratus: ⁊ magnā sustine
re voluit ꝯfusionem ⁊ mortē: exemplū in his nob da
re voluit superbiā: ⁊ mundi cupiditatē ꝯtemnendi: et
malorū confusionē: vel derisionem: ⁊ mortis passionē
ꝓpter iusticiā etiam corā multis: non timēdi. Sic ergo
fuit electa vt sol. Cant. vj. id est singularit᷑ sicut sol so
lus est ⁊ singularis. Jn quo sole fili⁹ dei posuit taber
naculū suuꝫ: in ps̄. xviij. ¶ Secundā in corona habuit 10
stellā: seu florem eleuatū: ad modū corone regalis: in
hoc ꝙ fuit ceteris eminenti⁹ ⁊ specialius sanctificata.
De alijs eīn bene legit᷑: ꝙ fuerunt in vtero sanctificati
sicut de Jeremia ⁊ Joanne baptista. Non tn̄ illico ita
fuerūt sanctificati: q̄n potuerīt venialit᷑ peccare. Jpsa
vero tam eminēter sanctificata fuit: ꝙ nec mortalit᷑: nec
venialiter peccauit sicut p꜃ p sanctū Thomā in tertia
pte de christo. q. xxvij. arti. vj. Jn eadē etiā questione
arti. ij. ponit ei⁹ sanctificatiōis excellentiā: q̄tū ad tem
poris prioritatē: in hoc ꝙ sanctificata fuit ī sua anima
tiōe. i. in ꝯiunctiōe anime cū corꝑe in vtero matris sue:
⁊ non ante: q² sanctificatio ⁊ mundatio fit p grām: cu
ius subiectū est anima. Nihil eīn est capax gratie: nisi
anima rōnalis. Sic ergo sanctificauit tabernaculū suū al
tissim⁹: in ps̄. xlv. Jn quo nobis magnū dat᷑ sanctifica
tiōis exemplū. Quia sicut nec ip̄a ip̄m ꝯcepisse: ip̄iusqꝫ
mater: q̄ sanctissim⁹ est fuisse: potuisset corꝑalit᷑: nisi
fuisset sancta: q² nec ei alit᷑ placuisset. Jta nec nos ip̄m
ꝯcipere vel ip̄ius mater esse possum⁹ spūaliter: vl' ei pla
cere: nisi dei patris faciēdo voluntatem: sancti simus.
Quia ip̄i soli dei fieri merent᷑ matres: ip̄o teste: qui ait.
Math. xij. Quicunqꝫ fecerit voluntatē patris mei: q̄
in celis est: ip̄e meus frater. ⁊ soror ⁊ mater est. Ad hoc
ergo vt spūaliter priuilegiū mereant᷑ maternitatē ip̄i⁹:
necesse est obedire p̄cepto: q̄ ait. Sancti estote: qm̄ ego
sanct⁹ sum dicit dn̄s Leuit. xix. ¶ Tertiā i corona ha 11
buit stellā: in q̄ntū fuit ceteris singulari⁹: ⁊ affectuo
sius: ⁊ nobili⁹: ⁊ diligentius ab angelo salutata: ⁊ de fi
lio quē conciperet: ⁊ pareret: ⁊ de concipiēdi: ⁊ pariendi
modo: diligenti⁹ instructa. Quis licet angeli legantur
alios de prole pariēda p̄muniuisse: sicut p꜃ Gen̄. xviij.

Corona Marie

vbi ꝓmanierūt Abraā de Isaac nascituro. Et Iudic.
xiij. vbi angel⁹ ꝓdixit Manue ⁊ vxori ei⁹ de Samso-
ne nascituro. Et Luce. j. ꝓdixit Zacharie de Ioāne ba
ptista nascituro: licet insup legant alios specialiter sa-
lutasse: sicut patet Iudic. vj. vbi angel⁹ salutauit Ge-
deonē: dicēs. Dn̄s tecū viroꝝ fortissime: nunꝗ̄ tamen
legunt alicui ꝓdixisse: ꝙ deū esset paritura: sicut predi
xit Marie. Luce. j. dicēs. Fili⁹ altissimi vocabit. Nec
legunt aliquē: ita specialit salutasse dicēdo: ꝙ esset ple-
nus grā: sicut salutauit Mariā. Luce. j. dicens. Aue ⁊c.
¶ Tante naꝗ̄ fortitudinis ⁊ virtutis: nunꝗ̄ alteri ꝑ-
sone ꝓtulerūt salutationē. Quia hec salutatio tāte vir
tutis est ⁊ fortitudinis: ꝙ mūde viuentes: ⁊ in illa spe
Exēm rantes: primo a periculis liberat diaboli. Sicut pz ꝑ
miraculū: ꝙ de ea legit in legenda sanctorum: in festo
assumptiōis de milite depauperato: cui diabol⁹ mul-
tas ꝓmisit diuitias illo pacto: ꝙ deū negaret: ⁊ ꝙ cer-
to die vxorē etiā suā ad certū locū duceret: vt ipsa etiā
deū negaret: que dū in ecclia: iuxta quā iter illoꝝ erat:
ante imaginē beate virginis oraret. Beata virgo for
mā eius induēs ad locū destinatū ꝓperabat: quam dia
bol⁹ videns: fugit: sicqꝫ miles ad penitentiā ducitur ⁊
vxor a peccato mediantibus salutatiōibus: q̄s in ecclia di
xit: custodita fuit. Sic sanctificat⁹ est vir infidelis: per
12 mulierē fidelē. j. Coꝛ. vij. ¶ Secūdo hec salutatio de-
Exēm mones fugat. Sic patet ꝑ miraculū ostēsum circa quā
dā reclusā: cui diabol⁹ in forma boni angeli alig̃tiēs
apparēs fert in doctrina sua mala bonis copulasse: i q̄
a sua antiqua nō recessit ꝯsuetudine: q̄ cū cōfessori suo
ostendisset. Ille dixit: periculū q̄nꝗ̄ in talibus ꝯtingere
apparitionibus. Et ꝙ forte in illa apparitiōe ei ostēsa: ali
qua fuit demonis deceptio. Quod cū illa ō difficili cre
deret: rogauit ꝙ in aduentu illi⁹ q̄n illū examinatura
esset in honorē beate virginis salutationē diceret ange-
licā. Quod cū factū fuisset angel⁹ ille euanescēs: fetore
derelicto: angelū fetidū se esse ostendit. ¶ Tertio ꝓpter
hanc salutationē sepi⁹ repetitā: de⁹ q̄nꝗ̄ circa mortu-
Exēm os miracula ostēdit. Sicut pz in legēda de festo annū
ciatiōis: de milite facto monacho: de cui⁹ tumba post
mortē suā: liliū pulcherrimū ascēdere visum est. In fo
lijs suis salutationē illā scriptā habēs: in signū frequē
tis salutatiōis. Et sic ostēdit: qualis esset ista salutatio
13 Luce. j. ¶ Quartā in corona habuit stellā: in h ꝙ post
christū verbū dei patris: de quo dicit Io. j. Plenū grē
⁊ veritatis: fuit grā plenior tā corꝑali ꝗ̄ spūali. ¶ Cor
poꝛali: q: cū pulchra fuisse legat ⁊ decora: tantā in cor-
porali ei⁹ aspectu q̄libet inuenisse legit grām: ꝙ ipsam
vidēdo castior reddebat. Nunꝗ̄ ꝙ aliquis ipsam vi-
dēdo: quātūcunqꝫ lasciuus esset: ad lasciuiā: sed poti⁹
ad ꝯtinentiā mouebat: tam ꝓpter grām diuinit⁹ ei col-
latā: ꝗ̄ etiam ꝓpter gest⁹ ⁊ habitus maturitatē. ¶ Spi
rituali insup grā intātū plena erat. ꝙ peccatoꝛ ad eam
deuot⁹ accedens: ꝑ illius auxiliū veniā inuenit: iustus
in illa exemplū inuenit: ꝙ iustior fiat: angeli de illa glo
riā: fili⁹ dei carnē: ⁊ tota trinitas gaudiū accipiunt. Et
sic de plenitudine eius: omnes accipim⁹ grām pro grā
Ioan. j. Nec mirū: q: ipm intra se habuit: in quo ha-
14 bitat oīs plenitudo diuinitatis. Col. ij. ¶ Quintam
in corona habuit stellā. i. ꝓrogatiuā singularē: sine ma
cula ⁊ corruptiōe filiū dei ⁊ suū ꝯcipiēdo. Cui⁹ rei pos-
sibilitas: primo exēplo pz verbi humani: q: sicut ver-
bū hūanū: ab hoīe ꝓlatū: coꝛ intrat auditoris: sine au
ditoris corruptiōe: ⁊ q̄cunqꝫ locū clausum: sine aperi
tione. Sic verbū dei patris increatū: de quo Ioan. j.
In principio erat verbū: coꝛ ⁊ corpus ⁊ aiaꝫ: intrauit
sue genitricē: ⁊ sine sui corruptiōe. Absurdū naꝗ̄ esse
videt ꝙ verbū hoīs intrare posset corpus auditoris si
ne sui corruptiōe: ⁊ verbū dei intrare non posset corp⁹
virginis: ⁊ ibi manere sine virginitatis amissiōe. Hoc
enī sentire non est aliud ꝗ̄ maiorem potentiā ⁊ simpli-
citatē attribuere verbo hoīs: ꝗ̄ verbo ⁊ filio dei: qui si-
mul ⁊ semel fuit cū patre in celo ⁊ cū matre in terra: si-
cut verbū ab hoīe ꝓlatū: simul ⁊ semel est in mēte di
centis: ⁊ audiētis. Nota ad hoc plura exempla. E. vj.
3. ¶ Secundū exemplū ad ostendendū isti⁹ ꝯceptiōis
possibilitatē: ab alijs christi accipit operibus. Si enī ia-
nuis clausis: cum corꝑe intrauit hūano ad suos disci-
pulos: quid mirū: si sine corꝑe humano ad mētem in-
trauit virginē? ¶ Tertio idem ꝑ exemplū patet de spe-
culo: quod quidē imago intrat magni hoīs: cum sit in
se clausum ⁊ paruū: sine sui corruptiōe. Sicut enī mō
secreto lumen intrat vitrū: sic lumē increatū vitrū cor-
poris virginalis. Cui dicere ꝯgruit illō Iob. xxx. Se-
creto erat mecum dn̄s in tabernaculo meo. ¶ Sextam 15
in corona habuit stellam: id est doni singularis excel-
lentiam: in hoc ꝙ nō solum ipm deum: vt dictum est:
sine corruptione ꝯcepit: cū esset deus ⁊ non homo: sed
quod maioris videt esse admiratiōis: ipm peperit sine
pena ⁊ laboꝛe: ⁊ sine virginitatis amissione: cū esset de⁹
⁊ homo. Huius aūt facti possibilitas: mult' ostendit
exemplis ⁊ rationibus. ¶ Primo nanqꝫ hoc patet exem-
plo verbi humani: quia sicut illud ab vno ꝓlatum: in
alio ꝯcipitur ⁊ recipit: ⁊ ab illo a quo recipit: voci sen
sibili ꝯiungit ⁊ de corde ⁊ corꝑe ꝓducitur: ⁊ ostendit
sine corruptione. Sic virgo hoc verbū a deo patre ꝓ-
latum recepit: ⁊ carni sensibili copulatum sine sui ma-
cula mundo edidit saluatorē. ¶ Et sicut mentis conce
ptio vox efficit sensibilis: sine corruptione: sic christi cō
ceptio: caro facta est sine violatione. Et isto mō. Ver-
bum caro factum est: ⁊ habitauit in nobis ⁊c. Ioan. j.
¶ Secundo idē ostendit per exemplū de apibus: ⁊ ope- Apes
ribus illarum. Qui enī ꝯcedit ꝙ ille duas in flore colli-
gunt naturas ⁊ substātias: ceram vicꝫ ⁊ mel: sine florē
lesione. Quō negabit quin deus qui apibus potētior est
possit in virgine matre duas accipe naturas: corp⁹ vi-
delicet ⁊ aīam: sine sui lesione. ¶ Tertio idem ostendit 16
ꝑ exemplaꝫ de floribus: ⁊ naturalibus operibus illorum:
quia sicut sine sui laboꝛe: dant dulcem odorem: ⁊ si-
ne sui diminutiōe. Sic virgo Maria ⁊ mater peperit
saluatorem. Berñ. Si queris quō virgo genuit salua
torem: quō flos vitis dedit odorē. Si inuiolatū inue-
nis florem eo ꝙ dedit odorem: violatā non crede pu-
dorem: eo ꝙ genuit saluatorē. Et ergo singulariter di-
cere conuenit illud. Eccl'. xxiiij. Quasi vitis fructifica-
ui suauitatem odoris. ¶ Quarto idem ostendit ꝑ exē-
plum arboꝝ vel fructuū earū. Si fructus arboꝝ tan-
tam habeat potentiā ꝙ nasci de arbore poterit: sine ma
cula materne integritatis: quāto fortiori rōne fructus
ille benedict⁹ potentissimus: de matre sua nasci potuit
absqꝫ macula materne puritatis: vel absqꝫ diminutio
ne eius mūdissime integritatis. ¶ Quinto idem osten
ditur ꝑ exemplū aliorum operū christi. Ille naꝗ̄ qui
potēs fuit exire de sepulchro tumba clausa: potēs fuit
nasci de Matre virgine. ¶ Sexto idem ostendit ꝑ exē 17
plum luminis: quia sicut radius seu lumen solis: per
vitrum transiens: non solū lumen: ⁊ claritatem ꝑ vi-
trum mittit: sed etiam species coloꝝ sensibiles vitro
per quod trāsit: similes secum portat: ⁊ oculis ostēdit
intuentium sine vitri corruptione. Sic lumen illud in
creatum quod dicit. Lux sum mūdi Ioan. viij. quod
potentius est in opatione sua ꝗ̄ lumen creatum: ꝑ cor
pus virgineū transiēs: non solū diuinitatis claritatē:

veruntamen etiam sensibilem humanitatem: per vitrū mi-
sit virginei corporis: sine sue virginitatis diminutione.
Congrue ergo respōdit christian⁹ iudeo dicenti. Nū
q̄ natura sic mutauit sua iura: vt virgo pareret: post
partum virgo maneret. Cui christianus. Lumine so-
lari nescit vitrum violari. Nec vitrum sole: nec virgo
puerpera ꝓle. Talis etiam luminis istius natiuitas sa-
cre ꝯsonat scripture: in qua per istū modum nascitur⁹
ꝓphetatus legitur. Esa. lxij. Egrediaꝛ inquit vt splen-
dor iustus eius ⁊ saluator vt lampas accendaꝛ. Egre-
diatur inquit ille: qui ab eterno egressus fuit a patre: si-
cut ostensum est. F. iiij. 16. Ex tempore a matre virgine:
vt splēdor per vitrū. Et saluator: id est christus: sic de
virgine natus: vt lampas accendaꝛ: quia sicut in lam-
pade accēsa est natura vitri olei ⁊ luminis ad aliorum
illuminationē. Ita in illo natura fuit corporis ⁊ anime
⁊ lux diuinitatis: ad oim quātum in eo est illuminatio
nem: quia erat lux vera: que illuminat oēm hominem
Joan. j. Que quidē lux christus est: sicut patet ipsomet
asserente. Joan. xij. Ego inquit lux in mundū veni: vt
18 omīs qui credit in me: in tenebris non maneat. ¶ An-
te nanq; illustrationē istius luminis: omēs in tenebris
manserūt: tam culpe originalis ante mortē: q̄ pene dā-
ni post mortem. Nec mirū: quia lumine illo caruerūt:
quia mediū istius luminis delatiuū. De quo Esa. vij.
Ecce virgo cōcipiet: ⁊ pariet ⁊c̄. sicut patet. F. iiij. 10.
nondū habebat natura humana: quo lumen illud ad
eos descenderet: ⁊ ideo illuminari non potuerūt: quia
sicut vult phs: q̄ si esset vacuū inter celum ⁊ terrā: sol
non illuminaret habitantes in terra: eo q̄ nō esset me-
dium luminis delatiuum. Sic in proposito: totum ge-
nus humanū corruptū fuit: et spūaliter gratia vacuū
Gen̄. j. Terra erat inanis et vacua. s. ante ꝓductionē
beate marie. Et q̄si ꝓ defectu medij: non illuminabaꝛ
sed tenebre erāt sup̄ faciē abyssi: s; a gabriele isto bene-
dicto medio in nazareth inuēto: ipso mediāte habitāti-
bus in regione vmbre mortis: lux orta est eis. Esa. ix.
Quia lux illa increata p̄ mediū illud descendit: illumi-
19 nare his q̄ in tenebris: et in vmbra mortis sedēt ad diri-
gēdos pedes nr̄os ī viā pacis. Luce. j. ¶ Septimo pos-
sibilitas ⁊ rationabilitas isti⁹ opis redēptiōis ⁊ recrea-
tiōis p̄ exēplū ōndiꝛ opis creatōis. Cōuenientēr nāq; vi-
deꝛ: q̄ similitudo sit inter opa creatōis ⁊ recreationis: vel
poti⁹ inter opa formatiōis ⁊ reformatiōis. Sic ḡ iudei
et omnes alij scripturas veteris testamēti recipiētes cō-
cedūt Euā: siue materiā de qua Eua fuit facta: costā
videlicet de latere Ade extractam per potētiam diuinā
sine eius dolore vel lesione ⁊ labore. Quare non conce-
dunt christum filiū dei p̄ eandem potentiā posse ꝓdu-
ci de corpore matris sue: sine labore: dolore ⁊ corruptiōe?
¶ Ex quo nāq; eadem potētia in deo manet: per quā
miraculū tale circa matris sue corpus ostēdere potuit:
quale circa corp⁹ Ade ⁊ formationē Eue ostendit. Et
maior assit ratio: quare circa corpus matris filij sui: et
circa filij sui formationē miraculū tale ostendere debe-
at: sine causa vnum ꝯcedunt: ⁊ aliud negant. Q; autē
in filij dei natiuitate maior insit ratio ⁊ ꝯgruitas: qua-
re miraculum tale ostendere debeat. patet nō solū pro-
pter nascentis excellentiā: qui quāto dignior fuit Eua
tanto digniorem modū requirebat ꝓducendi: sed etiā
ꝓpter illius formationis: ⁊ istius natiuitatis effectum.
Quāto nanq; effectus istius natiuitatis est vtilior: tā-
to decet q̄ causa ⁊ via ad talē effectum veniēdi sit me-
lior ⁊ purior vt sit conformitas inter causam ⁊ effectū
sed effectus natiuitatis christi fuit multo vtilior: q̄ext-
tractum de Adam; quia illud fuit causa damnationis
totius generis hūani. Ex Maria vō tractum fuit cau-
sa saluationis omniū credentium ⁊ bene operantium
Illa Eua post eductionem suam: rapuit fructum d' ar-
bore: ⁊ in ventre suo posuit totum mundum damnan-
do. ¶ Maria econuerso fructum de ventre suo eduxit 20
super arborem crucis ponendum: ⁊ diris clauis affi-
gendum ne iterum ista faciliter raperetur de ligno mū-
dum saluando. Ergo decuit ⁊ rōni cōsonat: q̄ iste fru-
ctus nobiliori modo de matre sua educeretur q̄ illa d'
viro suo: qd̄ verum non esset si cum matris sue dolore
vel labore natus fuisset. ¶ Rationabile ḡ ⁊ iustum fu-
it: q̄ sicut Eua educta fuit de corpore illi⁹ qui dum am-
pliare voluit gratias suas: ferrum perdidit innocētie
sicut filij ꝓphetarum ꝑdiderunt ferrū: dum ampliare
voluerūt domos suas. iiij. Regū. vj. sine dolore vel pe-
na. Sic filius dei qui ad modum Helisei supernata-
re fecit illud innocentie ferrū sup̄ omēs humanas cor-
ruptiones: ⁊ illud in Maria virgine cū manubrio hu-
manitatis: de quo prius ceciderat cōiunxit sine dolore
⁊ pena: vt illud impleret quod angelus Gabriel ma-
tri eius ꝑdixit Luce. j. dicens. Ecce ꝯcipies in vtero et
paries filiū ⁊c̄. Et illud Esa. vij. Ecce virgo ꝯcipiet ⁊
pariet filium ⁊c̄. ¶ Septimam in corona habuit stellā 21
seu cornellū eleuatum: id est donū dei singulare in hoc
q̄ fuit virgo simul ⁊ mater omniū mulierū. tam vete-
ris q̄ noui testamenti: in se ꝑfectissimas complectens
ꝯditiones. ¶ In veteri nanq; lege mulieris ꝑfecta cō-
ditio reputabatur fecunditas. In nouo vō reputatur
virginitas. Cum vō virgo ⁊ mater hec vtramq; in se
habeat conditionē: patet q̄ perfectionem in se connectit
tam veteris q̄ noui testamenti. Et ista de causa primo
luna plena vocari pōt: quia sicut in luna plena cōiun-
guntur: copulanꝛ ⁊ complenꝛ: quodammodo cornua
noue lune ⁊ antique. Ita in ista excellētia noue legis ⁊
antique. ¶ Secūdo ideo lune assimilari pōt: quia sicut
luna crescit vsq; ad. xiiij. diē ⁊ tunc est plena. Ita Ma-
ria. xiiij. anno vel prope creditur plena fuisse filio dei
¶ Tertio quia sicut in luna plena apparet imago qua-
si hominis onus portātis spinarū. Sic in sancta Ma-
ria apparuit ille qui spinas peccatorū nostrorum pertu-
lit in corpore suo: sup̄ lignum qui etiā crucis onus in sca-
pulis ⁊ spinee corone sarcinam in capite suo pro nobis
portauit. ¶ Et sic patet q̄ quasi luna plena in diebus su-
is lucet. Ecci. l. ¶ Octauam in corona habuit stellā: in 22
hoc q̄ filius eius simul fuit deus ⁊ homo. Cui⁹ rei ne-
cessitas ⁊ vtilitas prima fuit: vt pacem inter deū ⁊ ho-
minem peccatorem faceret ꝓ homine deo satisfaciēdo:
⁊ pacem ad modum arbitris componendo. Sicut pa-
tet. A. xiij. 31. Necessarium nanq; fuit inter partes dis-
cordantes deum vicz ⁊ hoīem purum qui tot damna
de discordia sustinuit arbitrum habere pacis quē non
decuit deum esse tm̄: vel hoīem tm̄: quia partes erant.
sed mediū qd̄ naturam vtriusq; extremi participaret
dei vicz ⁊ hominis: vt inter deum ⁊ hoīem pacem re-
formaret. Nota. N. j. 5. ¶ Secūda vō vtilitas ⁊ isti⁹
copulationis nature diuine cum humana causa fuit no-
stra perfectio. Sicut nanq; ex creatione ⁊ formatiōe re-
rum creatarum Gen̄. j. ostendiꝛ: homo vltimū locum
tenuit: ⁊ inter creaturas rōnales infimū ⁊ ꝑfectissimū
quem deus volens perficere: illum suo copulauit prin-
cipio: ex qua copulatione suam adeptus est ꝑfectionē
quia s̄m phm: tunc est vnumquodq; perfectum cū cō-
iungiꝛ suo principio. Et hac de causa vocatur christus.
Apocal'. j. ⁊. 22. Alpha ⁊ o: quia s̄m Decretum sum-
ptum ex verbis Hieronymi ⁊ ei⁹ Glo. dis. xxxv. Ab
exordio christus veniens in finem temporum reuocat

o.que est Grecorum vltima littera:ad.a.q̄ est latinorū
prima:dū primū statū hoīs renouādo:extremitatē ad
suū retraxit principiū. Cū vō circulatio ista q̄ fit p re-
ductionē finis ad suū principiū facta fuit in beata vir-
gine:ptz q̄ ipā fuit cōplex⁹:ꝛ q̄si nodus ꝯnectēs circu
lū pā⁹ diuisum:ꝛ q̄si lapis angularis parietē nature
diuine cū hūāne nature ꝯiūgens pariete:ꝛ mediū in q̄
recōciliant ima summis:de⁹ scꝫ ꝛ angeli hoībꝰ:qꝛ pēā
suscepit isrl' puerū suū Luce.j.deū scꝫ ꝛ hoīem ipm nā
q̄ꝫ hoīem esse:iudei ꝛ oēs infideles ꝯfitenṫ:ipm etiā
deū esse nō solū ostēdiṫ.A.xiij.5.ꝛ.F.iiij.16.cū sequē
tibꝰ:sed etiā p hoc qō de ea quasi ab eadē dictū legitur
Eccl'.xxiiij.Qui in q̄ creauit me:reqēuit in tabernacu
lo meo. Nota de p̄dicta ꝑfectiōis ꝛ circulatiōis mate-
23 ria. A.xxv.9. ¶ Nonā in corona habuit stellā:in hoc
q̄ in ipā sola q̄si in lucerna lumē fidei tot⁹ eccl'ie:in il-
lo triduo mortis christi seruabaṫ in q̄ lune ꝯuenienter
sequiṫ ꝯditionē. Quia sicut sole declinante ad occasuꝫ:
luna plena:lumen solis occidētis apud se retinet ꝛ cu-
stodit lumen vti volētibꝰ illud cōmunicat. Sic hec so
le iusticie p mortē occidēte:ꝛ lumine fidei in cordibus
hoīm vacillante:qꝛ teste Jo.xx. Nondū sciebāt scri
pturas:qꝛ oportebat eū a morte resurgē. Et teste Mar
co discipuli oēs fugerūt Marci.xiiij. Mater eius ꝯser
uabat oīa vba hꝫ:ꝯferens in corde suo Luce.ij. In q̄ fa
cto typū tenet montis Armenie:sup quē solū arca ec-
clesie reqēuit in diluuio ꝑsecutiōis. Et sic de mōte isto
verificatū est illud Abdie.c.j. In mōte syon erit salua
tio. Et illud Esa.xxv. Requiescet man⁹ dñi in monte
24 isto. ¶ Decimā in corona habuit stellā in hoc q̄ in cor-
pore ꝛ anima ceteris alti⁹ assumpta crediṫ. Quod autē
in corpe assumpta sit ꝛ anima historia ꝛ sanctoꝝ osten
Exēm diṫ ratiōibꝰ. Historia ad hoc est de quodā religioso de
quo ferṫ q̄ diu illā assumptā in corpe credidit ꝛ anima
Sed cū verba Hieronymi legeret q̄ de hoc dubitare
videṫ:vel p non determinato derelinquere:incepit de
hoc dubitare:de cuius corde beata virgo volēs dubie
tatis amputare vulnus:corpus suū palpabile ꝛ visibi
le ostendit:querens q̄d sentiret vel videret:cui ille:cor
pus inquit carneū ex ossibꝰ ꝛ carnibꝰ soliduꝫ. Cui illa
si tantū ostēdissem Hieronymo:nunq̄ꝫ de corpis mei
assumptione dubitasset:ꝛ sic illū in eius assumptionis
fide stabiliuit. Cui⁹ exemplo nos idem qō ipē ocul' vi-
dit corpis:oculis vidētes fidei illud firmiter credam⁹
Quia etiā ad hoc credendū efficaces sanctoꝝ inueniū-
tur rōnes. Quaꝝ prima accipiṫ per locum a diuisione.
Illius nāq̄ꝫ corp⁹ benedictū quilibet christian⁹ conce
dit in celo esse assumptū vel in terra dimissum:sed cō-
cedere fm q̄ vīcꝫ in terra sit dimissum:videṫ incōueni
ens ꝛ irrationabile. ¶ Primo qꝛ ad corpa vel ossa san-
ctoꝝ in terra dimissa fiūt peregrinatiōes ꝛ miraculoꝝ
ostensiōes:ꝛ sanitatū adeptiōes:q̄ oīa ad corp⁹ vel
ossa vel reliquias maxime fierent sanctissime virginis
Marie corpis:in quo ipēmet deus:nouē mensibꝰ ha-
bitauit corpaliter:si illud vel aliquid de illo esset dere-
lictū in terra:circa qō cū nihil tale ostendaṫ:non videṫ
in terra remansisse. ¶ Secūdo qꝛ hoc ꝯcesso:nō videṫ
ille q̄ p̄ceptū dedit de honoratiōe parētū:q̄ venit legē
adimplere ꝛ nō soluere:p̄ceptū illud sufficiēter imple-
uisse:si matris corp⁹ in terra putrescere fineret. ¶ Ter-
tio qꝛ hoc ꝯcesso ꝯcedere hoc oportebit:q̄ pl⁹ honora-
uit alia corpa q̄ꝫ ꝓprie m̄ris:qꝛ aliq̄ doctores sentiūt q̄
illi q̄ surrexerūt cū christo:ipō christo ascēdēte in corpe
ꝛ aīa:cū ipō ascēderūt. ¶ Quarto qꝛ ipā fuit mundata
ab originali pctō:qō fuit incineratiōis ꝛ putrefactio-
nis causa. Cessante ergo causa cessare debuit effectus.

¶ Quinto qꝛ sanct⁹ Thōas sup.iiij.sentētiarū dis.xl,
q.j.ar.iij.assertiue dicit eā assumptā esse cū corpe ꝛ aīa.
¶ Sexto qꝛ aliq̄ tantū demeruerūt q̄ in infernū descē
derūt sicut Dathan ꝛ Abyron Nūeri.xvj. Ergo ali-
quis potuit tātū mereri q̄ in celū in corpe ꝛ aīa ascēde
re posset:cū de⁹ ꝓnior sit ad misc̄diam q̄ꝫ ad vindictā:
sꝫ hoc maxime videṫ m̄ri dei ꝯuenire:ḡ ꝛc. Predict' ḡ
historia ꝛ rōnibꝰ ostēsum est quō Maria in diebꝰ illis
25 abijt in mōtana Luce.j. ¶ Undecimam in corona ha-
buit stellā q̄ñ in eminentiori loco in celo collocata fuit
sup oēs angelos ꝛ sctōs:q̄ñ de illa verificatū fuit:qō d'
Matre quondā dicebaṫ Salomonis.iij.Regum.ij.
Positus est thron⁹ m̄ris ei⁹:q̄ sedebat ad dexterā ei⁹.
Que q̄dē auctoritas sicut figuratiue de m̄re dei dicta
fuit. Ita hodie.i.in die assumptiōis de illa ipletā fuit:
q̄ñ in throno iuxta regē filiū suū col locata fuit:ꝛ in tā-
tā glīa dotata fuit q̄ etiā ipī angeli q̄si de ei⁹ glīa mirā
tes leguṫ dixisse illud Canti.vj. Que est ista q̄ ꝓgre-
diṫ quasi aurora cōsurgens pulchra vt luna:electa vt
sol:terribilis vt castroꝝ acies ordinata. Et illō Canti.
viij. Que est ista que ascēdit de deserto delitijs affluēs
ꝛ innixa sup dilectū suū.i.sup filiū suū p eiu⁹ potentiā
26 ꝛ ad cuius glīam dū ascendit ei innixa dr. ¶ Duodeci
mā in corona habuit stellā q̄ñ regia fere imperiali data
ei potestate fuit facta regina ꝛ imꝑatrix ad ordinandū:
ꝛ p̄cipiendū ꝛ suā voluntatē in cūctis habendā tā in ce-
lo q̄ꝫ in terra. Et etiā q̄tū ad malignos spūs:qui etiā
eius obediūt imperio ꝓ tanto q̄ ipā illoꝝ resistit mali-
cie:ne seruis suis tantū noceant q̄tum vellent nocere.
Sicut ptz p miraculū qō de ea legiṫ de quodā pictore: Exēm
qui pingere solebat diabolū i forma turpissima:ꝛ san-
ctā Mariā in forma pulcherrima. Cui diabol⁹ de hoc
offensus semel sibi apparēs dixit:q̄ nisi de hoc cessaret
ei faceret vnā verecundiā seu dānū. Ipō ḡ minas eius
non timente:cū vna die in altū ascēderet ad artē suam
exercēdā diabol⁹ asserē cui innitebaṫ deiecit:vt de al-
to cadens collū frāgeret. Qui cū p quādā sctām Ma-
rie caderet imaginē:miraculose imago manū suam ex
tendit ꝛ eū tenuit ꝛ a ruina saluauit. Ex quo facto ap-
paret q̄ potestatem habet resistendi inimicis ꝛ saluan
di amicos mater Jesu maria. Math.j. Jesu inquit:q̄
coronauit te in misc̄dia:in ps̄.cij. Qui te in die assum-
ptionis vocauit dicens:veni coronaberis. Canti.iiij.
In quo die data est corona Apoc.vj. In q̄ modis p̄di
ctis in ꝑpetuū coronata triūphat Sap.iiij. Hec ergo
Maria illa ciuitas est Apoc.xxj.p̄dict' duodecim fun
damentis fundata ꝛ p̄dictis duodecim margarit' seu
lapidibꝰ p̄ciosis ornata habens portas duodecim q̄rū
alique respiciūt ad orientē:alique ad occidentē:alique
ad austrū:alique ad aquilonē:qꝛ ad oīm hoīm natōes
ei⁹ misc̄dia apta est oībusq̄ꝫ q̄ntū in ea est:grām suam
dirigit:ꝛ nomina.xij.tribuū filioꝝ israel scripta sunt
in portis:qꝛ omniū nationū memoriā habet ad iuuan
dum:quia hec mulier illa sapiens est de thecua que in
die assumptiōis ingressa est ad regem Dauid:ad inter-
pellandū eū ꝓ Absalon filio suo.ij.Regū.xiiij. id est
ꝓ peccatoribꝰ. Propter hoc eīn venit ad domū Marie
Actuū.xij.id est ad celū.
¶ Ex hac vltima eius ꝯditiōe tertius eliciṫ articul⁹ qꝛ Ar.iij.
ex hoc q̄ oleum misc̄die in ea copiose ꝓ oībus dispo-
27 sitis inueniṫ:vocaṫ oliua speciosa in campis Eccl'.xxiiij.
Quia sicut p fructū oliue.i.oleū reges ꝛ sacerdotes et
baptizandi inūguṫ:vt fiant apti ad regnandū:ꝛ deo
ministrādū. Ita p opa misc̄die:q̄ copiose in sctā Ma-
ria inueniunṫ:disponunṫ hoīes ad regnandū cū deo.
Math.v. Beati misericordes:q̄ñ ipī misc̄diam con-

sequent. Misericordes ꝗ bene per oleū figurant: q: si
cut oleū aque mixtū supnatat: ꝛ sup aqua statim ascen
dit: sic misericordes in morte sup oīm tribulationū vl'
penarū aquas vsqꝫ ad celū ascendūt. Si tn̄ christū se
quant ascendēdo ꝑ crucem penitētie in montē oliueti:
sicut christꝰ ascēdit ꝛ matrē eius ꝑ viā mundicie ꝛ mi-
sericordie illam vicꝫ oliuā vberem pulchrā fructiferā:
sicut patet. C.iiij.3.ꝛ.M.ix.14. Spōsam vocauit dn̄s
nomen eius ad vocē loquele grandis.i.ad salutationē
angelicā exarsit in ea ignis Iere.xj. ¶ Secūdo ex hoc
odorē in se habuit: nō solū miscōdie ꝗ ꝛ oīm aliarū vtu
tū ꝯ̄ fetorē ꝛ corruptionē totꝰ mundi: in quo ois caro
corruperat viā suā: in ps̄. In q̄ corrupti ꝛ abominabi-
les facti sunt ꝛc̄. Dicit Eccl'.xxiiij. Quasi plātatio rose
in Hiericho: id est in hoc mundo corrupto. ¶ Tertio
ex hoc ꝙ solem iusticie seu diuinitatis ꝛ lunā hūanita
tis ꝛ stellas virtutū in se continet: vocat firmamentū
seu celum: de quo Esa.vlti. Celū mihi sedes est. Ho-
ta virtutē eiꝰ in loquendo. Luce.v.29.

Ar.iiij. ¶ Et ex talibꝰ diuersis compationibꝰ ꝛ terū q̄bꝰ cōpa-
28 rat ꝓpricatibꝰ diuersa ad eius cōmendationē possunt
accipi themata ꝛ ꝑdicanōis materie: q: ex hoc ꝙ in an
nunciatiōe seu incarnatiōe in ea quasi in celo de nouo
inhabitare incepit.i.nouo modo nr̄am naturā in ea su
mendo: pōt de ea dici illud Apoca.xxj. Vidi celū no-
uum ꝛ terrā nouā. Non illā terrā q̄ maledicta fuit.i.
naturā corruptā q̄ spinas ꝓducit ꝛ tribulos vitiorū:
Sed terrā illā bn̄dictā de q̄ ꝓphetatū fuit in ps̄.lxxxiiij
Terra nr̄a dabit fructū suū: panē scꝫ illū benedictū.i.
carnē ꝛ sanguinē q̄ in altari sumunt. ¶ Eadē de causa
pōt dici ciuitas noua de q̄ Apoc.xxj. Ciuitatē nouam
scām Hierl'm vidi. Et illud Math.ix. Venit in san
ctā ciuitatē. Qd̄ etiā de eiꝰ assumptiōe dici pōt. Eccl'.
xxiiij. In ciuitate sanctificata requieui. Vide materiam
C.iiij.ꝑ totū ꝛ specialit. G.j.25. ¶ Itē in annūciatiōe
eiꝰ illud.ij.Paral'.vj. Elegi hierl'm vt sit nomē meum
in ea. Et Deut.vj. Elegit dn̄s vt habitet nomē eiꝰ ibi.
Et illud Actuū.xij. Venit ad domū Marie. Et illud
ps̄.cxxxj. Hec requies mea in seculum seculi hic habita-
bo ꝛc̄. Hec nāqꝫ auctoritas ꝓ tanto de deo incarnato
dici pōt: q: fuit de eo q̄dāmodo in h̄ casu sicut de artifi
ce vel mercēnario q̄ terrā nō habēs mansionē sibi q̄rit:
terrā vel ciuitatē vel villā vel societatē vbi cōmodius
habitare poterit ꝛ diu q̄rēs ꝛ fortunā nō inueniēs opta
tā si finalit inuenerit qd̄ q̄siuit cū gaudio dicit: hec re-
29 quies mea ꝛc̄. Sic filiꝰ dei volēs in aliq̄ loco ꝛ de aliq̄
muliere naturā nr̄am assumē ꝛ nobiscū morari: a prin
cipio mūdi nullā inuenit ꝓ hospitio dignā: q: oēs pec
cato originali vel actuali vel vtroqꝫ infecte erāt. Et tā-
dē vo in fine mūdi hāc mūdissimā inueniēs virginē:
in q̄ nullū erat pctm̄: vel originale vel actuale tāqꝫ gau
dēs de fortuna optata inuēta dicere potuit: hec reqes
mea ꝛc̄. Qui etiam eadē de causa dicere potuit illud.
Eccl'.xxiiij. In omnibꝰ requiem quesiui scꝫ in lege na-
ture: in lege Moysi in oībꝰ sacrificijs ꝛ oblatiōibꝰ ve-
teris legis ꝛ non inueni quē diligit aīa mea Cant.iij.
Tandē in fine: hāc gl'iosam inueniēs puellā dicere po
tuit qd̄ sequit. In hereditate dn̄i morabor.i.in hac vir
gine ꝑ quā hereditas dn̄i pꝰ ꝑdita recupata fuit ꝛ nō
in alia q: nec de alia sed d̄ illa sola ꝑdictū fuit ꝑ ꝓpham
ꝙ in illa reqesceret Esa.xxv. Reqescet manꝰ dn̄i i mō
te isto. Et eadē ꝑdicta vba q̄ deꝰ dicere potuit in sua
hūanatiōe mr̄ eiꝰ dicere potuit: in sua assumptiōe dicē
do. Hec reqes ꝛc̄. Et in oībꝰ requiē q̄siui.i.q: ipa ꝯdi
ditionē in hoc habuit ꝑegrini: q̄ q̄ntūcūqꝫ ꝑ pulchras
trāseat regiōes vel ciuitates: nunq̄ tn̄ reputat se q̄etū;

donec ad patriā redeat: ꝗ sp festinat vsqꝫ illuc veniat
quo cū ꝑuenerit dicere poterit. Hec reqes ꝛc̄. Sic er-
go Maria: cui chorꝰ angelorū eā in die assumptiōis ad
patriā suā deducēdo: dicere potuit illd̄ Iere.xxxj. Re-
uertere virgo isrl' ad ciuitates tuas. In q̄bꝰ īueniens re-
quiē. Eccl'.vj. dicēs. Inueni requiē mihi. Eccl'.xj. Et
sic ciuitatē fortiū ascendit. Prouer.xxj. De q̄ nota. C.
iiij.22. Sic assumptum est in gl'ia.j.ad Thimo.iij. Et
merito requiē inuenire debuit q: eū Martha ꝛ Ma-
ria pꝰ corꝑalit laborabat ꝛ spū alit: immo vtrisqꝫ plꝰ
circa illū sollicitabat: tā ipi ministrādo ꝛ hospitādo qꝫ 30
etiā ipm̄ audiēdo. Plus nāqꝫ Maria mr̄ christi circa
ipm̄ laborauerat: qꝫ Martha. Et plꝰ circa eiꝰ frequen
tabat ministeriū: ꝛ sepiꝰ illū hospitio recepat: q: Mar
tha ipm̄ hospitio recepit ꝑdicantē: ꝛ tūc ei aliqn̄ mini-
strabat qn̄ in Hierl'm vel alijs locis vicinis ꝑdicaue-
rat. Cuius q̄dē hospitalitas vel ministratio q̄driennij
tp̄s n̄ attigit: q: nec tāto ꝑdicauit tp̄e. ¶ Maria vo mr̄
eiꝰ ipm̄ non solū in corꝑis sui recepit hospitio: in quo
Marthe excessit hospitalitatē: q: familiariꝰ ꝛ ꝓpinquiꝰ
fuit hospitiū corꝑis: qꝫ domꝰ exterioris. Sed etiā ipm̄
hospitio recepit infantē: ꝛ ꝑm cōditionē nature hūanē
impotentē: eiqꝫ tūc ꝯtinue ministrabat: qn̄ ꝑm hūani-
tatis fragilitatē seipm̄ iuuare nō poterat. Et nōn solū
triennio vel q̄driennio: circa ipiꝰ frequētabat ministe
riū: ꝗ toto tp̄e iuuētutis sue: etiā post annū etatis sue du
odecimū: q: ꝛ post etatē illā d̄ illo d̄r Luce.ij. Descēdit
cū eis in Nazareth: ꝛ erat subditꝰ ill'. ¶ Hec etiā Ma 31
ria mr̄ eius sepius ipm̄ audiuerat ꝙ maria Magdale
na. ¶ Si ꝗ tibi Marthe hospite christi dedit christꝰ ho
spitiū celi: ꝛ requiē post labores tuos. Ergo a fortiori
rōne. O Maria hospita christi ꝛ christianorū: requiē
dedit tibi dn̄s a labore tuo. Esa.xiiij. Quia diutiꝰ ꝛ plꝰ
laborabas. Et si Dauid ꝑ quē christꝰ in sacra scriptu-
ra intelligit: cū oīb: isrl' deducebat arcā testamēti in ci-
uitatē ꝛ domū suā cū leticia magna sicut ptꝫ.ij. Regū
vj. Dauid inq̄t ꝛ oīs isrl' deducebant arcā testamenti
dn̄i in iubilo: q: in ea fuerūt hospitata virga Aaron: ꝛ
manna: ꝛ Deuteronomij liber q̄nto magis illa aucto-
ritas d̄ Dauid nr̄o.i. christo ꝛ angelis suis deducētibꝰ
arcā suā ꝓpriā in die assumptiōis dici potuit: in q̄ ipe-
met deꝰ hospitatꝰ fuit. Merito ꝗ in illiꝰ ꝑsona loquēs
ps̄.lxxij. Cū gl'ia suscepisti me. ¶ Et si de maria Ma-
gdalena dictū fuit. Maria optimā elegit ptē Luce.x.
q: ipa eū audiebat: a fortiori rōne: hoc de Maria mr̄e
eius dici pōt: que ipm̄ sepiꝰ audiebat: que optimā ptē
elegit: que non auferet ab ea: in annūciatiōe: ꝛ informa
tione angelica: qn̄ dixit. Ecce ancilla dn̄i: fiat mihi ꝑm
vbū tuū. Que iterū optimā partē elegit: qn̄ puero in
obsequijs inseꝑabiliter adhesit: q: inuenerūt puerū cū
Maria mr̄e eius. Math.ij. Et etiā in passione vsqꝫ ad
eiꝰ mortē: q: stabat iuxta crucē Iesu mater eiꝰ. Ioan.
xix. Post etiā mortē filij eiꝰ adhuc in terra posita: opti
mā partē elegit: in hoc ꝙ in oratiōibꝰ suis ꝛ sanctis ope
ribꝰ vsqꝫ ad assumptionē eiꝰ cū discipulis fortiter ꝑse-
uerabat: q: erāt: scꝫ discipuli in orōne cum mulieribꝰ: ꝛ
Maria mr̄ Iesu. Actuū.j. ¶ Que ꝗ totiēs imo sp an- 32
te transitū suū: de hoc mūdo optimā elegerat ptē: meri
to in illo suo de hoc mūdo trāsitu: optimā eligē debuit
ptē.i. gl'iam q̄ nunq̄ auferet ab ea. Non ꝗ immerito:
ꝛ sine causa euangeliū de Martha ꝛ Maria in assum
ptiōe legit Marie: q: sicut ex dictis ptꝫ tā bona opera:
ꝓpter q̄ Martha ꝛ Maria in illo euāgelio cōmendat
qꝫ etiā illorū operū eterna merces: q̄ in die assumptiōis
ei dabat: multo excellentiꝰ ꝛ nobiliori rōe: isti Marie
mr̄i dei: ꝙ ill' ꝯueniebat. Et sic q̄ d̄ Martha ꝛ Maria

dicunt̄ ad lr̄az: ꝺ mr̄e dei dicūt̄ q̄ꝫtū ad itellectū sp̄ūalē.
Nec mirū ꝙ de eiꝰ aſſumptiōe ſpecialem non faciunt
euangeliſte mentionē qꝛ ante eius aſſumptionē euan-
gelia ſcripſerūt. ¶ Nota de p̄dicta materia.i.ꝓ q̄bus
opib⁹ habebit̄ requies ⁊ aſſumptio ad gl̄iaꝫ poſt mor-
tem R.j.6. ¶ Nūꝰ ḡ virginis ⁊ p̄dictarū Marthe et
Marie ſequētes exēpla ⁊ opa feſtinemꝰ ingredi in illā
requiē. Hebre.iiij. ¶ De eius ꝟo ꝯceptiōe ⁊ natiuitas
te dici pōt illō Eſa.v. Vinea fcā eſt dilecto: illi vicꝫ ꝺ
quo Math.iij: Hic eſt filiꝰ meꝰ dilectꝰ. Nota ab hoc
capl'm de dilectiōe. ¶ Ad idē Gen̄.ij. Faciamꝰ ei adiu
toriū. Et in p̄s.cxxxj. Paraui lucernaꝫ chriſto meo. Et
33 Eſa.xxv. Requieſcet manꝰ dn̄i in mōte iſto. ¶ De eiꝰ
ꝟo ꝯceptiōe: annunciatiōe ⁊ natiuitate dici pōt illud.
Apoc.xxj. Ecce tabernaculū dei cū hoīb⁹. Vide ad h̄
capl'm de hoīb⁹. H.j. ¶ In die nanq̄ꝫ ꝯceptiōis ⁊ ſan-
ctificationis eius: q̄ſtanm facta fuit vinea dilecto: ⁊ ta
bernaculū dei factū: ⁊ ſc̄tificatū fuit: qꝛ illo die ſancti-
ficauit tabernaculū ſuum altiſſimus. Ad hoc nota ca
pitulū dedicatiōis ⁊ ſanctificatiōis ⁊ mūdatiōis qꝛ fe
ſtū illō potiꝰ ſanctificatiōis q̄ꝫ ꝯceptiōis dici debet: qꝛ
ſolēnitas ad punctū ſanctificatiōis: ⁊ non ꝯceptionis
qꝛ ꝯcepta fuit in originali peccato referri debet. ¶ In
annūciatiōe ꝟo eiꝰ dici pōt illud.4. Regū.xvij. Miſit
manū ſuā in perā. Per manū eīn dei vel eccl'ie freq̄uē-
ter in ſacra ſcriptura intelligit̄ dei filiꝰ Jeſus chriſtus
Sicut in vno p̄ꝫ exēplo ꝑ auctoritatē Eſa.xxv. Requie
ſcet manꝰ dn̄i in monte iſto. Cuiꝰ vna cauſa eſt: qꝛ ſi-
cut manꝰ ſpecialiꝰ opat̄ opa totꝰ corpis q̄ꝫ aliud mē-
bꝛū. Ita oīa opa dei ⁊ ſalutis totiꝰ eccl'ie: ſpecialiori q̄-
dā ꝓrogatiua: ⁊ appropriatiōe filio dei attribuunt̄: qui
opatus eſt ſalutē in medio terre: p̄s.lx. ¶ Sicut ḡ Da-
uid vadens ꝯ Goliā ꝓ defenſione ꝑpl'i manuꝫ miſit in
perā: de q̄ pera extracta: ⁊ in funda poſita Goliā deie-
cit ⁊ ꝑpl'm liberauit. Sic deꝰ volens bellare ꝯ diabolū
populūq̄ꝫ ſuū de eiꝰ liberare ſeruitute, Manū ſuā.i.fi
liū ſuū in incarnatiōe miſit in perā virginis Marie: q̄
inde extractꝰ ⁊ in funda crucis poſitꝰ. Goliā.i.diabo-
lū deiecit ⁊ ꝑpl'm ſuū liberauit. Vel pōt q̄ voluerit fun
dā in quā lapidem miſit: vterū accipe beate virginis.
34 ¶ De eadē etiā annūciatiōe dici pōt illud Luce.x. In-
trauit Jeſus in q̄ddā caſtellū cuiꝰ correll'i patēt ſupra
e.c.arti.ij. Nota de hac materia. A.xxiij.12.⁊. N.j.1.
¶ In aſſumptiōe. Vocata: igreſſa eſt ad eū.iiij. Regū
iiij. Itē venit ad eū. Joan.vj. ¶ In natiuitate ꝟo ipiꝰ
in purgatiōe: ⁊ aſſumptione pōt dici illud. Canti.vj.
Aurora Que eſt iſta q̄ ꝓgredit̄ q̄ſi aurora ꝯſurgēs. Nūꝰ aūt
natiuitas ideo aurora dici pōt: qꝛ ſicut aurore oſtenſio:
parū ſolis p̄cedit oſtenſionē: ita huiꝰ natiuitas parum
reſpectiue chriſti p̄ceſſit natiuitatē. ¶ Secūdo qꝛ ſicut
aurora finis eſt: in q̄ nox finit̄ p̄cedēs ⁊ pncipiū in quo
dies incipit ſequēs. Ita in hac finis fuit vmbre legī iu
daice ⁊ initiū diei gr̄e: ꝓ tāto ꝙ ipm in ſe habebat q̄ eſt
alpha ⁊.o. Apoc.xxj. finis vicꝫ vniꝰ legis ⁊ pncipiū al
teriꝰ. ¶ Itē de natiuitate eiꝰ Nūeri.xxiiij. Orief ſtella
ex Jacob. ¶ In feſto etiā purificationis q̄ſi aurora ad
tēplū ꝓceſſit: qꝛ ſicut deſolatis de nocte, plixitate vl' diē
nimiū deſiderantib⁹: vel infirmis q̄ cōiter ꝺ die meliꝰ
habēt q̄ꝫ de nocte vel etiā ꝑ deuiū ambulantib⁹ ⁊ volu
crib⁹ celi aurora eſt letitie nunciꝰ. Ita aduentꝰ eiꝰ ad tē
plū ſe habuit ad ſymeonē: ⁊ Annā ⁊ alios iuſtos: q̄ ex-
pectabāt redēptionē iſrl'. In feſto etiā aſſumptiōis: q̄ſi
aurora ſurrexit qꝛ noctē p̄ſentis ſeculi finiuit: ⁊ diē in-
cepit habere eternitatis. ¶ De oīb⁹ ꝟo iſtis trib⁹ feſtis
ſit' dici pōt: qꝛ ſicut in oſtēſione aurore volucrū celi in-
cipit iocunditas: ipi nanq̄ꝫ ſtatim cātare incipiūt: ⁊ ex

tūc etiā boni opariꝫ: q̄ lumē affectant vt opent̄ ad opa
tionē ſuā ſe diſponūt ⁊ ꝓgrediunt̄: vulpes ꝟo ⁊ lupi
⁊ alie male beſtie: ⁊ oēs opariꝫ iniq̄tatis ſicut latrones
⁊ hmōi: q̄ lumē in opib⁹ ſuis fugiūt: latibula ſua tunc
querūt ⁊ de luminis aduentu triſtant̄. Sic boni q̄ ad
modū auiū celeſtiū: audita iſtiꝰ virginis ꝯceptiōe vel
natiuitate vel annunciatiōe vel q̄cunq̄ꝫ eiꝰ gr̄a vel ſo-
lennitate letificant̄ ⁊ deo in eiꝰ ſolēnitate laudes refe-
runt ⁊ ad occupationē ſp̄ūaliū ꝓcedunt operū: ſic p̄ꝫ
de Symone q̄ viſa ac aurora in laudē ꝓrupit ſaluato-
ris dicēs. Nūc dimittis ſeruū tuū ⁊c̄. Et de omi alio
iuſto de quo dicit p̄s.xcvj. Lux orta eſt iuſto ⁊ rectī cor
de letitia. Perfidi ꝟo iudei ⁊ ſaraceni ⁊ heretici lumen
iſtud fugiētes infidelitatī ſue latebras querētes de iſtiꝰ
luminis aſpectu vel auditu triſtant̄: qꝛ oculis egrī ⁊c̄.
¶ In purificatiōe ꝟo ipius dici pōt. Tolle filiū tuum
quē diligis ⁊ offeres eū. Gen̄.xxij. ¶ In annunciatiōe
Ad vocem loquele grādis exarſit in ea ignis. Jere.xj.
¶ Aſſumptiōis in feſto dici pōt. Aſcendit de deſerto.
Canti.viij. ¶ In oīb⁹ feſtis eiꝰ. Inueni quē diligit aīa 35
mea. Canti.iij. In feſto nanq̄ꝫ ſanctificatiōis qꝺ vul-
gariter feſtū vocat̄ ꝯceptiōis. Maria inuenit deū ipaꝫ
in mr̄is vtero ſanctificantē. Inuenit deū in annuncia
tiōe de ipa carnē aſſumentē. In aſſumptione Inuenit
deū: ipam glorificantē. In natiuitate ꝟo ipius. Mun
dus inuenit ſolē ipm clarificantē. In purificatiōe ꝟo
Symeon inuenit puerū ipm letificantē. Dicat ḡ Ma-
ria: dicat mundꝰ: dicat Symeon. Inueni quē diligit
aīa mea. In quo tria relucent. Glīoſe dedicatiōis ſeu
benedictiōis: vel incarnatiōis: vel aſſumptiōis: vel il
luminatiōis: vel letificatiōis expꝛeſſio ſeu oſtenſio inue-
ni. Gratioſe opatiōis impletio diligit. Virtuoſe natu
re ꝯditio: aīa. Dicat igit̄. Inueni tripliciter corde cre-
dulitate: ſenſuū ꝑceptiōe: viſu: vel auditu opis ſeu mi-
raculoꝝ vel ſcripturarū oſtēſione quē diligit: qꝛ nihil
delectabiliꝰ vel vtiliꝰ: nihil iuſtiꝰ: aīa mea donis natu
ralib⁹ potēter dotata: a pctis oīmb⁹ mūdata: gratijs ⁊
virtutib⁹ excellēter ornata. Dicat non ſolū Maria: vel
Symeon: ſed q̄ſcūq̄ꝫ iuſtꝰ q̄ p̄dicto mō aīam habet di
ſpoſitā q̄ inuenit puerū cū Maria mr̄e eiꝰ. Et inuene
runt inq̄t puerū cū Maria mr̄e eiꝰ Math.ij. Inueni
inq̄t: quē diligit aīa mea. Aīa inq̄t mea potēter donis
naturalib⁹ dotata: inuenit corde credulitate: quē dili-
gere nihil delectabiliꝰ. ¶ Secūdo aīa mea a pctis dili-
genter mūdata: inuenit ſenſuū ꝑceptiōe quē diligē ni-
hil vtiliꝰ. ¶ Tertio aīa mea gratijs naturalib⁹ excellen
ter ornata: inuenit operū oſtēſione: quē diligere nihil
iuſtius.
¶ Qꝛtum ꝟo ad quintū articulū vt ſciat̄ quō cōputa- Ar.v.
tio genealogie Joſeph ad cōputationē ꝑtinet genealo 36
gie Marie. Quō etiaꝫ Elizabeth cognata eſt Marie.
Eſt aduertendū ꝙ ſicut ex ſcriptura natiuitatī ſancte
Marie colligit̄ Maria ⁊ Joſeph fuerūt in tertio ⁊ q̄r
to ꝯſanguinitatis gradu: qꝛ Melchi ⁊ Pāter fuerunt
frēs: de Melchi ꝟo venit Jacob: de q̄ venit Joſeph:
de Panter ꝟo venit Parpāter: de q̄ venit Joachim:
de q̄ venit Maria. ¶ Maria ꝟo ⁊ Elizabeth fuerūt in
ſecūdo ꝯſanguinitatis gradu qꝛ Anna ⁊ Iſmaria fue
rūt ſorores: ⁊ de Anna nata eſt Maria mr̄ dn̄i: de Iſ-
maria nata eſt Elizabeth: mr̄ Joh̄is baptiſte. Anna
tres habuit viros Joachim: ⁊ ex iſto habuit Mariam
deſponſatam Joſeph matrem dei. Cleopham ⁊ ex iſto
habuit Mariā deſponſatā Alpheo de q̄ peperit Sy-
monē ⁊ Judā: ⁊ Jacobū minorē fratrē dn̄i: ⁊ Joſeph
iuſtū. Salome: ⁊ ex iſto habuit Mariā deſponſataꝫ
Zebedeo: de q̄ pepit Joannē euangeliſtā ⁊ Jacobū.

M.iiij. Matrimonij: primo ostēdi
tur dignitatis excellētia. Secūdo q̄lē reqrit fi
delitatis dilectionē. Tertio ostēdet q̄ licet mr̄imonij
sacramētū in se dignū ⁊ magnū sit: tn̄ mundicia virgi
nalis ⁊ ɔtinētia ei pferunt. Quarto illoꝝ q̄ mala intē
tione vel ɔtra iura matrimonialiter copulantur: pena
ostendet ⁊ periculum.
Ar. i. ¶ Q̄tū ad primū dignitas isti⁹ sacramēti: rx hoc ostē
dit: q̄ inter oīa sacramēta fuit pri⁹ ⁊ in solēniori loco. i.
1 in paradiso a deo institutū. Ex q̄ p3 q̄ vltra alia sacra
mēta loci ⁊ prioritatis habet pemīnētiā: q̄ duo ɔcul dus
bio ipm̄ deū multū charū reddūt: qn̄ recta intētiōe cō
trahit ⁊ mūde custodit. ¶ Recta intētio esse debet: q̄
ɔtrahat cū intētiōe plis pcreāde: ad dei seruitiū: i ter
ra augmētādū: ⁊ angelicā ruinā in celo restaurādum.
Mūde custodit qn̄ sic vtunt mr̄imonio: q̄ oīs refre
nat libido. Et sicut cū istis ɔditiōibꝫ mr̄imonij legem
custodiētes: sunt deo charissima sine his offendit: his q̄
in mr̄imonio iuncti sunt. j. Coꝛ. vij.
Ar. ij. ¶ Preter vo p̄dictas ɔditiōes ad hoc q̄ sit deo charū:
2 magna in mr̄imonio reqrit fidelitas ⁊ dilectio: ad q̄ in
mr̄imonio pcipue habēda christianoꝝ: eos mouere de
bent infideliū exēpla. Quoniā vt ait Hugo. li. ij. de sa
cramētis: pte. xj. c. vij. Quātū vituperādi sunt christia
ni iut se in mr̄imonio suo infideles: p facta ostēdit in
Exēm fideliū: de q̄bꝫ narrat Solin⁹. li. x. c. vi. Et Tulli⁹ li.
v. tusculanarū q̄stionū. Mulieres in India in certa
mine eueniunt: q̄ cū marito sepeliri debeat (plures eni
viri esse solent) ⁊ quā plurimū ille dilexerat: leta vt vi
ctrix a ɔsequētibꝫ suis: vna cū viro in rogū imponit:
alia vo mesta discedit. Ecce qualit amabat eū vsq3 ad
mortē inclusiue. Et si tāta est fidelitas ⁊ dilectio int in
fideles: q̄rū dilectio cū ista vita finit maioꝛ esse deberet
int fideles: q̄rū dilectio hic incipit ⁊ in celo augmētat.
Ergo illi maxime oīa p̄dicta habere deberēt: intētionē
vi3 mūdiciā ⁊ fidelitatē. Exēplo Thobie: de q̄ habet
Thob. viij. q̄ vxori copulat⁹ cū pma nocte ad camerā
venisset: vxorē docuit dicens. Sara exurge: ⁊ oremus
dn̄m hodie: ⁊ cras: ⁊ secūdo cras: q̄ istis tribꝫ noctibꝫ
iūgemur deo: filij eni sctōꝝ sum⁹ ⁊ nō possum⁹ ita cō
iūgi sicut ⁊ gētes q̄ ignorāt deū. Et ad deū in oꝛōne ser
monē dirigēs adiecit dicēs. Tu scis q̄ nō luxurie cau
sa accipio sororē meā: sed sola posteritatis dilectiōe: in
qua benedicat nomē tuū in secula seculoꝝ.
Ar. iij. ¶ Licet in statu mr̄imonij p̄dictas ɔditiōes habentes
3 copulati: saluari possunt: q̄ fm beatū Greg. sta t⁹ mr̄i
monij p ciuitatē illā segoꝛ. Gen. xix. significat: q̄ sic il
la media q̄dāmodo fuit int Sodomā de q̄ Loth dei p̄
cepto exire debuit: ⁊ montē ad quē ascēdere vt dicebat
nō valuit. Ita status mr̄imonij mediū est inter deside
ria carnalia inoꝛdinata: d̄ q̄bꝫ fugere tenent oēs: ⁊ mō
tē ɔtinētie: seu castitatis ad quē q̄ ascēdere ex vecordia
nō pōt: saluet se in segoꝛ. i. in mr̄imonio. Et hoc est qd̄
ait apl's. j. Coꝛ. vij. Si nō ɔtinēt: nubāt. Meli⁹ est eni
nubere q̄ vri ⁊c. ¶ Licet insup mr̄imonij sacramentū
magni sit meriti in vita: ⁊ mercedis in patria: vtpote
cui tricesim⁹ debet fruct⁹. Castitas tn̄ vidualis cui fru
ct⁹ debet sexagesim⁹. Et ɔtinētia virginal' cui fructus
debet cētesim⁹: maioris sunt meriti ⁊ mercedis: maio
rē q3 coꝛpis ɔtinēt q̄etē ⁊ cordis libertatē. ¶ Qd̄ vt me
li⁹ appareat: ostēdēda sunt incōmoda ⁊ seruitutes que
aliq̄n ēs mr̄imoniū ɔsequunt a q̄bꝫ ɔtinētes absoluūt
¶ Hec aūt incōmoda ⁊ tedia qn̄q3 ɔtingūt ɔpt fortu
nas ɔtingētes: ex pte viri qn̄q3 ɔpt fortunas ɔtingētes
ex pte mulieris. ¶ Ex pte viri vnū de duabꝫ ɔtingere
necesse est fortunā bonā: sc3 vl' malā. Bonā vtpote: q̄
diues est ⁊ fortis ⁊ gratiosus: ⁊ in oculis vxoꝛi sue pla
cēs. Malā vtpote in oibꝫ ɔditiōes habēs ɔtrias quarū
vtraq3 ab vxore mētis afert q̄etē. ¶ Pria q̄ ei duplicē
incutit timorē. Vnū de infortunio: q̄ qn̄cūq3 absens
est: timet vxoꝛ ne infortuniu3 ei accidat: ⁊ de ei⁹ reditu
ɔspero magnā corde habet sollicitudinē. Aliū de mor
te: q̄ tal' vxoꝛ timet: ne marit⁹ p mortē ab ea subtrahat
Exēm ¶ Propt p̄dictas causas fert q̄ndā nobilē viduā oēs
eā ad mr̄imoniū sollicitātes repulisse dicēs: nullū iteꝝ
volo maritū: q̄ si bonū habuero sicut ali⁹ fuit: timebo
ne illū amittā sicut aliū amisi: si mal⁹ fuerit: tediosum
erit mihi cū eo viuere. Et p hoc mora ɔsiliū secuta fuit
Pauli dicētis: dico aūt nō nuptis ⁊ viduis: bonū esse
ill' si sic pmaneāt sicut ⁊ ego. j. Coꝛ. vij. ¶ Ex pte vxo 4
ris tedia ɔtingere pn̄t: nō solū ɔpt causas p̄dictas d̄ vi
ro q̄ etiā de vxoꝛi dici possent: s3 etiā ɔpt euentū: q̄ qn̄q3
ɔtingit in natura: qn̄q3 i exterioꝛi fortuna: qn̄q3 in inte
rioꝛi volūtate ⁊ puersis moribꝫ. ¶ Prim⁹ euent⁹ ɔdi
tionē respicit coꝛpis: vt cōiter q̄tū ad aliquā de q̄tuoꝛ
ɔditōibꝫ q̄ vl' fecūda ē vl' steril': pulchra vl' turpis q̄rū
q̄libet vt frequēter mr̄imoniū reddit onerosum: vl' pe
riculosum: q̄ si paup sit ⁊ vxorē habeat magnā plē pa
rientē: nō habet vnde eos nutriat: ⁊ fm antiquū ɔuer
biū tediosum est magnā habere plem ⁊ modicū panē.
Si vo diues sit: magnā de ple ditāda vel ɔmouēda
habet sollicitudinē: ex q̄ sollicitudine frequēter auari
⁊ tyranni fiūt: ⁊ ɔpriarū aiarū pditores. ¶ Si vo steri
lē habeat vxorē: tristat eo q̄ herede post se nō derelin
quet: tn̄ ista secūda fortuna de sterilitate min⁹ piculosa
est: q̄tū ad aiam ɔpriā: ⁊ tolerabilioꝛ q̄tū ad subditos
sicut patet p exēplū. D. xij. 21. ¶ Si vo pulchra sit: vt 5
frequenter vana est: ⁊ sumptuosa in oꝛnatu ⁊ clamo
rosa ⁊ tediosa: nisi sumpt⁹ habeat p oꝛnatu oprato: ⁊
aliquotiēs luxuriosa: tū q̄ a multis desiderat: tū q̄ cu
pida est: ⁊ libēter munera a leccatoribꝫ oblata recipit:
cū q̄bꝫ oꝛnamēta emat: p q̄bꝫ emēdis sumpt⁹ nō suffi
ciunt: a marito dati: talē ḡ difficile erit custodire. ¶ Si
Exēm vo defoꝛmis sit: eius societas grauis erit. Propt istas
causas rn̄dit Theofrast⁹ ph̄s vel Aureol⁹ fm aliq̄s: si
cut recitat Hieronym⁹ in epl'a ɔ Iouinianū dicens.
Nec pulchrā inq̄r volo: nec turpē. Nō pulchrā: quia
difficile erit custodire qd̄ amāt. Nō turpē: q̄ molestū
est possidere qd̄ nemo dignat h̄re. ¶ Secund⁹ euent⁹
ɔditionē respicit diuitiarū vl' paupratū: q̄rū vtraq3 cō
ditionē vxoris reddit onerosam: sicut p3 ex auctorita
te Theofrasti ph̄i dicētis. Pauperē inq̄r vxorem alere
est difficile: diuitē vo ferre est toꝛmētum. Tales nanq3
elationes esse solebāt marit': q̄ sibi diuitias q̄s p illas
habēt improperari atq3 sub hoc p̄textu eis dn̄ari solēt.
¶ Terti⁹ euent⁹ ɔditionem moꝛum respicit ⁊ volūta 6
tū: in q̄bꝫ fm ɔsuetudinē mulierū q̄ cōditionē nature
toꝛte ⁊ ɔrie. i. coste de q̄ facte sunt sequunt: frequēter in
ueniūt ɔrietas: quā q̄dē ɔrietatē q̄dā in vxore sua exp
tus fert ipam submersam: ɔtra aque cursum q̄siuisse.
Exēm ¶ Ali⁹ vo idē in sua vxore exptus: fert ipam decepisse
sua ɔpria ɔrietate q̄ sp ei⁹ p̄cepta ɔriari solebat: vn̄ de
uillās nihil aliud ei p̄cepisse fert: nisi q̄ particā quādā
in camera putridam non ascenderet qd̄ ideo ei p̄cepit:
quia sciuit ipam contrarium esse facturam: quia scie
bat ipam de illoꝝ esse ɔditiōe: q̄ semp ɔtriū faciūt. in il
lo qd̄ p̄cipit. Marito ḡ deuillāte: ipam particā ascen
dēs cū Symone mago fracta tybijs cecidit. ¶ Ex predi
ctis veritas p3 vbi discipuloꝝ dicētiū. Si ista est cau
sa hoīs cū vxore sua nō expedit nubere. Math. xix. Et
vbi apl'i dicētis. Solut⁹ es ab vxore: noli q̄rere vxo

rem.j.Cor.vij.Quia qui sine vxore est:cogitat q̄ sunt
dñi:quō placeat dño.Qui aūt cum vxore est:cogitat q̄
sūt mundi:quō placeat vxori.j.Cor.vij.
Ar.iiij. ¶ Illoꝝ ꝟo qui ꝯ intentionē tactā in primo articulo:
7 vel ꝯtra ꝯtrahūt ecclīastica:p̄ter excōicatiōis penam
de qua dictū est.A.vij.14.ꝛ p̄ter penā:quā in alio pa-
tienť seculo:multiplex est eis pena debita tpalis. Pro
quo est sciendū q̄ iuste coꝛ portabūt penas:quot in co
pulatiōis affectu:vel ꝯiugij abusu pctā cōmittūt:ꝛ de
licta:vt sm mēsurā delicti sit ꝛ plagarū mod⁹.Deut.
xxv.In copulatiōis ꝟo affectu primo erranť ex hoc:q̄
ad mrīmoniū copulandū affect⁹ pl⁹ trahiť causa mali
desiderij:seu libidinis sue explēde.¶ Secūdo erranť eo
q̄ ad hoc trahiť poti⁹ ꝓpť diuitias ꝯgregādas q̄ȝ ꝓpť
ꝓlem ad dei honorē ꝓcreandā.Et q̄ vterq̄ȝ error fre-
quēter ꝯtingat:ex ꝟbis ptȝ Hugonis de sctō Victo-
re scribētis ad quendā nobilē nubere volentē.Ducūť
inq̄t hodie vxores nō causa fornicatiōis vitāde:ȝ cau-
se luxurie explēde:nō causa ꝓlis sed pecunie.Et habē
do respectū ad istā secūdā causam sapiēter respondit:
sm p̄dictū Hugonē.Martia filia Catbonis minorł
a qua cū q̄rereť:cur post amissum virū nō nuberet:re-
spōdit se nō inuenire:q̄ se magis vellet q̄ȝ sua.¶ Ter-
tio in vsu ꝯiugij delinquūt:q̄ mrīmōio vtunť more il-
loꝝ de quib⁹ dicit angel⁹ Thobi.vj.Hi inquit qui cō
iugiū ita suscipiūt vt deū a se suaq̄ȝ mente excludāt:et
sue libidini ita vacāt:sicut equus ꝛ mul⁹ in q̄b⁹ nō est
8 intellect⁹ habet potestatē sup eos demoniū. ¶ Ex ista
triplici culpa triplicē merenť penam:ꝓpter oēs nanq̄ȝ
tres culpas acceptas ꝯiunctim:vbi simul ꝯcurrūt:vel
ꝓpter vnā illarū diuisim acceptā:priuationē merētur
ꝓlis:ꝓpter secūdā ꝟo priuationē merenť honoꝝ:tam
tpaliū q̄ȝ eternoꝝ:ꝓpter tres ꝟo simul:vel ꝓpter vnam
illarū:quietē ꝛ pacem merenť amittere cordiū:ꝛ dānū
seu mortē incurrere corpoꝝ.¶ Ad declarationē p̄ie pe
ne est aduertēdū q̄ nōnulli miranť ꝛ plures grauanť:
q̄ multi matrimonialiter copulati ꝓle carent:vł si ꝓ-
lem habeant:de ea non gaudēt:q2 cito moriť:vel quia
nec morigerata nec bene fortunata viuit. Hec admira
tio ista rōne caret:q2 ex quo istud est sacramentū a deo
ordinatū ad finē ꝓlis ꝓcreande sicut ptȝ ex hoc q̄ pri-
mis ꝯiugib⁹ in illoꝝ copulatiōe dixit.Crescite ꝛ multi
plicamini ꝛc̄.Et de⁹ potēs sit oīa ab eo ordinata ad
debitū deducere finē:non irrationabiliter mouenť q̄
miranť q̄ deus matrimoniū ab eo ordinatum ad debi
tum non deducit finē ꝓlem dādo bonā ad dei honorē
9 ordinatā.¶ Quib⁹ respondeť q̄ sicut illoꝝ admiratio
est rationabilis:habēdo respectū ad matrimonij sacra
mentū:inquātū est a deo ordinatū:ita est irrationabił
habēdo respectū ad contrahentiū intentionē:qui aliū
intendunt finē:q̄ȝ de⁹ intendat:quia si vnū intēderēt
cum deo opus ꝛ opis finem:mirabile esset si opis fru-
strarenť mercede:sicut mirabile esset q̄ fidelis opari⁹:
qui op⁹ exequereť sm modū ꝛ finē:ꝓut a fideli cōdu-
ctore determinatū est:si mercede caret opis:immo hoc
mirabili⁹ esset in deo.Tū quia teste aplō Ro.xiij.que
sunt a deo:ordinata sunt.Ordinata aūt non essent:si si
ne debito ꝛ mercede carerent. Tū quia Deuť.xxviij.
Benedicunť fructu ventris sui:qui in fideli mrīmo-
nio dei mādata custodiūt.Tū quia non solū Thobie
ȝ illi similib⁹:angel⁹ ex parte ꝓmisit Thob.vj.dicēs.
Tertia aūt nocte transacta:accipies virginē cū timore
dei amore filioꝝ magł:q̄ȝ libidinis duct⁹:vt in semine
10 Abrae benedictionē in filijs ꝯsequeris.¶ Ex q̄b⁹ oīb⁹
ptȝ q̄ si coniuges eandē:quem de⁹ intendit intenderēt
finem:ꝛ mō ab ipō ordinato hoc sacramēto vterētur

vterētur:mirabile:immo quasi irrationabile:ꝛ q̄si im
possibile videreť:q̄ fine debito ꝛ ꝓlis frustrarent mer
cede.Sed habendo respectū ꝛ vertēdo intellectū ad fi-
nem libidinis:vel diuitiarū quē intendūt:quē de⁹ nec
intendit nec ordinat:habendo etiā respectū ad operis
abusum:quē in matrimonio exercent:qui deo displicet
non est mirabile q̄ fine debito ꝛ ꝓlis frustranť merce-
de.Sicut nō est mirabile q̄ operarius mercede caret:q̄
nec finē intendit nec opus exercet ad ꝯductoris volū-
tatē.Immo sicut mirabili⁹ esset si ꝯductor tali operario
mercedē solueret:ꝛ nisi ei penas ꝓ demeritł infligeret:
maxime si subditus suus esset:cui penas positiuas im
ponere posset.Ita mirabili⁹ esset si deus talib⁹ ꝓlē da-
ret fortunatā q̄s penis multis:non solū priuatiuis sed
etiā positiuis affligere pōt.Sicut illos qui mlta mala
eis illata plangūt.j.Esdre.ix.q2 irrita fecerūt manda-
dū:ꝛ matrimonia:recordātes etiā quātā mercedis sa-
lutē eis dedisset si mandata ꝛ mrīmonia tenuissent:di-
cūt.Dedisti inquit nobis salutē:sic est hodie vt nō cō-
uerteremur ꝛ irrita faceremus mādata tua neq̄ȝ mrīmo
nia.¶ Pro secunde pene iusta ostēsione sufficere videť 11
q̄ ille qui poti⁹ accipit filiā vnius tyrāni vel vsurarij:
vel cuiuscūq̄ȝ alterius mali ꝯquisitoris:cū multł pos-
sessionib⁹ vel denarijs male acq̄sitis q̄ȝ filiā fidelis ho
minis cū paucis denarijs:vel ille qui filiā vel mulierē
sibi quouismodo attinentē:potius vni tali dat q̄ȝ fide
li.Diuitijs illis non gaudeat ille qui vxorē accipit:vel
illa que maritū ꝓpter talem accipit conditionē:quia si-
cut n:ec ipse qui diuitias illas male possedit:illł diu hic
ꝛ nusq̄ȝ in futuro gaudere poterat:ita nec illa q̄ ei ꝓpť
diuitias illas sociať:q2 sicut socij in culpa erūt socij in
pena.Ita participātes diuitias male acquisitas:parti-
cipabunt penas eis debitas.Et sicut equus gibbosus
vel morbosus in mrīmonio datus:trāsit cum morbo
suo ad generū.Ita possessio vel pecunia male acquisi-
ta trāsit cū vitio suo.Errāt ergo qui vxores accipiunt:
cū malis diuitijs:vel qui vxores potius dant malis di
uitib⁹ q̄ȝ bonis fidelib⁹:qui poti⁹ in viro malignā eli-
gunt pecuniā q̄ȝ solidā bonitatē vel sapientiam.Ideo
Themistocles phs sic recitat valeri⁹ li.vij.c.ij.ꝛ Tul-
lius de officijs ꝯsuluit cuidā querēti ab eo ꝯsiliū:vtrū
filiā suā nubilē poti⁹ daret diuiti insensato vel paupe-
ri sapiēti:cū vterq̄ȝ illā peteret:dicēs.Malo inq̄t dare
filiā meā viro indigēti pecunia:q̄ȝ pecunie indigēti vi
ro.Sicut ille plus voluit ꝓ filia sua virū sine pecunia
q̄ȝ pecuniā sine viro.Ita deberet quilibet christianus
plus velle ꝓ filia sua vel cū vxore sua parū cū iusticia
ꝛ fidelitate q̄ȝ diuitias peccatoꝝ mltas:ꝑō.xxxvj.Qui
ḡ nubere volunt regulā tenent apłi dicentis.Cui vult
nubat:tm̄ in dño.j.Cor.vij.¶ Ad declarationem ꝟo 12
tertie pene male nubentib⁹ vel matrimonio male vten
tibus debite:quotidiana videtur sufficere experientia
in qua videť q̄ illi qui ꝓpter pulchritudinē vel volu-
ptatē vel diuitias nubent:cito pacem amittūt cordiū
ꝛ quietē corpoꝝ ꝛ ad maxima odia ꝛ discordias ꝛ ver
bera ꝛ adulteria ꝯuertunť.Cuius causa est:quia quā-
do ꝓpter diuitias contrahit non fuit verus amor:nec
fortis in principio ꝯtractus nisi forte parua scintilla:q̄
faciliter extinguiť qua extincta ad apertas ꝯuertūtur
inimicitias:ꝛ ipse vł ipa qui ꝓpter diuitias accepit quē
diligere non potuit:aliū querit quē diligere pōt:relin-
quens virū ꝛ statuēs heredem ex alieno matrimonio.
Eccł.xxiij.Et idem effectus ꝓcessu temporis in his se
quitur qui ratiōe nubūt pulchritudinis:quia causa il-
la infirmitate vel infortunio vel senectute cessante ces-
sat dilectio ꝛ crescit inimicitia:vel saltem illi qui sic car

naliter afficiunt pulchriori visa suā contemnūt ⁊ pul-
chriorem concupiscūt contra preceptum Pauli. Eph. v.
Vnusquisqꝫ inquit vxorem suaꝫ diligat: sicut seipm:
13 vxor autē timeat virum suuꝫ. Exemplū vo pene corpo-
ralis male nubentiū vel matrimonio abutentiū: habe
mus tam in maritis qꝫ in vxoribꝫ ⁊ prole. In maritis
Thob. vj. vbi Demon legitur septē viros occidisse: q
carnali affectu cum Sara contraxerūt ⁊ libidinose ad
eam ingressi sunt. In vxoribꝫ ⁊ prole: in legenda sancti
Andree: vbi legitur de vxore quadā que multū in pariē
do laborabat: ad cui⁹ domū pro auxilio habendo duct⁹
Andreas dixit. Merito hec pateris: qꝛ male nupsisti.
Ipsa vo penitente liberata fuit sed abortum pepit. Ex
quo patet qꝫ matrimoniū male contractū tā in maritis:
qꝫ vxoribus: qꝫ etiā prolis redundat penam ⁊ miseriam.
Ergo qui habent vxores tanqꝫ non habentes sint. j.
Cor. vij. Nota. A. xvij. per totum.

M.v. MEndaciorū. Primo osten-
detur distinctio. Secundo turpitudo: pena et
periculum.

Ar. j. ¶ Quātum ad primū: videt qꝫ mendaciū quatuor modis
j fieri possit: vicꝫ malignitate: iocositate: benignitate: ⁊
indifferentia. ¶ De tribꝫ primis mendacioꝝ generibꝫ
prosequit glo. sup Decretū. xxij. q. ij. Ne quis arbitret:
sub eo qui sequit tenore. Notādum inquit glo. illa qꝫ
est triplex genus mendacij. Malignitatis: qđ fit causa
decipiendi ⁊ illud oibus est peccatū mortale. Iocosita
tis vbi nemo leditur: ⁊ illud nulli est mortale peccatū.
Benignitatis siue pietatis que fit pro salute alicuius
⁊ de illo dicit qꝫ sit mortale perfectis: veniale imperfect.
¶ Sed quare non est mortale potius illud mendaciū
quod fit ioco: ⁊ qꝫ nulli prodest qꝫ illud qđ prodest alicui?
Respondet: quia illud non fit ex animo sicut istud: et
per istud intendit decipe ⁊ per illud nō. Et intelligas
hic pfectū solū illum qui ex toto renūciauit oibꝫ pom-
pis secularibꝫ: qui si decederet statim saluaret: hec ibi.
Ad cuius glose declarationē est aduertendū qꝫ mēda-
cium malignitatis vocat mendaciū pniciosum: qđ cō
trariat charitati dei vel suiipius vel proximi. Dei sicut
quando mentit de articulis fidei: ⁊ hmōi que fidē dei
⁊ ecclie respiciūt doctrinā. Suiipius quando de seipō
mentit. Proximi quādo suo mendacio proximus iniu-
ste leditur. Et in his tribus casibꝫ: os qđ mentitur oc-
cidit aiam. Sap. j. Et perdes omēs qui loquunt mēda-
2 ciū: in ps. v. Duo vo alia mēdacia: scꝫ iocosum ⁊ ocio-
sum sm aliquos doctores in omi psona sunt venialia
nisi propter scandalū vel aliud damnū consequens: vt si
quis non vult dimittere mentiri: vbi verisimiliter ad-
uertit aliquē de hoc scandalizari vel nisi iuramento cū
deliberatiōe vel de cōsuetudine que deliberatiōi equi-
polle confirmet. Est tamen ab omnibꝫ abstinendum
⁊ specialiter a viris ecclíasticꝭ: quia mores hominum
mendacium sine honore. Eccl. xx. ¶ Quartū vo men-
dacij genus mendaciū videlicet indifferentie dici pōt
illud quo quis respondet mendaciter ad questionē in
differentem scilicet quādo non refert vtrū querēs sciat
vel non sciens illud quod querit: quia querit de rebus
vel circūstantijs ad eum non pertinētibꝫ: vt si querat:
quot Cornelli sunt in turri? vel quotiens bibit in men
sa: si ad tales questiones aliter respōdeat: qꝫ veritas se
habeat dūmodo null⁹ inde ledat: nec alicui nocere in-
tendat nō pōt dici pniciosum dū etiā ludere nec inten-
dat nec inde lud⁹ sequit nō pōt dici iocosuꝫ: dū insup
nulli prodest nō pōt dici ociosum: qꝛ ociosum est qꝫ ali-
cui prodest: sicut si malefactores qrāt hoiem ad occidē
dū vel spoliādū: ⁊ ille a quo hoc qrit eū negat esse vbi
est. ¶ Ex quo g istud gen⁹ cū nullo de pdictis coinci-
dit videt p se qrtū facere genus si tamen qđ querit ad
querētis vel qsiti ptineat vtilitatē: sicut qn qrit de aliq
verū sit in domo vel hmōi: quā qstionē qrens dirigit:
vt aliq ex illa seqtur ei: vel illi quē qrit: vel vtrisqꝫ vti-
litas: ⁊ ille in hoc casu de q qrit veritatē negat: si tanta
sit qrētis necessitas vel qstionis vtilitas qꝫ veritatis ne
gatio charitati dei vel hois ptrariet: vel si cū iuramen
to vel scandalo in hoc casu neget mortaliter peccat: et
talis testis mēdax peribit. Prouer. xxj. qꝛ q loqtur mē
daciū non effugiet. Prouer. xix.
¶ Istius autē peccati turpitudo pena ⁊ piculū ex hoc ap Ar. ij.
paret qꝫ turpius os ⁊ aiam mēnētis maculat ⁊ maiori 3
periculo exponit qꝫ qcunqꝫ sordes corpales: qꝛ musce
vel qcunqꝫ sordes in ore: nec aiam pdunt nec hominē
reddūt male fame: nec filiū faciūt diaboli: nec a regno
dei excludūt q omnia facit mendaciū in ore. ¶ Aiam nāqꝫ
occidit Zach. xiij. Nō viues qꝛ mēdaciū locut⁹ es
sicut patet de Anania ⁊ Saphira vxore ei⁹. Actuū. v.
cui dixit Petr⁹. Non es hoibꝫ mentitus: sed deo: ideo
statim vterqꝫ occisus fuit a deo. ¶ Secūdo famā ledit
qꝛ nō pōt diu mētiri qn aliqn ꝯuincat: ⁊ qn hoc ꝯtin-
git ꝯfundit ⁊ fama ledit. Cōfusus est ois ꝯflator qꝛ mē
dax ꝯflatio ei⁹. Iere. lj. ¶ Tertio diaboli filiū facit: qꝛ
ipse mēdax est ⁊ pater ei⁹: ⁊ cū loqtur mendaciū ex pro
prijs loqtur. Ioā. viij. Immo nō solū ipi⁹ filij nō im-
pares vl' minores dicēdi sūt: qꝛ nōnulli mēnētiū tāqꝫ
patres vel mgri diaboli peiores ⁊ horribiliores ⁊ fre-
qntiores mēnores qꝫ ipse inuenti sunt maiores: qꝛ ipse
non legit mendacia sua iuramētis vel votis affirmas-
se qđ isti de ꝯsuetudine faciunt sicut ptꝫ. I. xij. 7. Nec
legit mēdacia in tāta habere ꝯsuetudine: quia ⁊ aliqn
etiā veritatē dicit sed lingua aliquoꝝ mentientiū tota
die vastitatē ⁊ mēdacium multiplicat. Osee. xij. Et in 4
tantū aliqui illorum illud in consuetudinē ducūt: qđ
est in eis qsi vitiū incorrigibile. Vnde de qdā magno Exem.
fert prelato qꝫ dicere solebat: se malle nepotem habere
luxuriosum qꝫ mēdacem: quia illud in senectute decre
scit: istud vo ecōtrario in senectute crescit. Et si tā pec-
catū ipm in se qꝫ ⁊ peccati consuetudo in oibus sit vi-
tuperabilis ⁊ piculosa maxime tū in diuitibꝫ: quia alij
aliquādo propter paupertatē mentiunt: sicut ptꝫ de adula
tore. A. xv. 3. Et licet tales in aliquo colorem habeant:
quia suauis est homini panis mendacij. Prouerb. xx.
quia etiā mendacio suo lucrant propter q mentiētes: di
cere possunt illud. Esa. xxviij. Posuim⁹ mendacium
spem nostrā ⁊ mendacio protecti sumus: tamē male lu
crant: quia hic famā ⁊ in futuro bona pdūt eterna. Ex
quo patet qꝫ q congregat thezaurū lingua mēdacij va
nus ⁊ excors est. Prouer. xxj. Et si talis quātumcūqꝫ
paup sit: vanus sit ⁊ excors: a multo fortiori diues qui
nullū mentiēdi habet colorē. Ideo sacra scriptura in p 5.
sona dei loquens Eccl'. xxv. dicit. Tres species odiuit
aia mea ⁊ aggrauor valde aie illoꝝ: pauperē supbum:
diuitem mendacem: ⁊ senem fatuum ⁊ insensatuꝫ ⁊c.
¶ Quarto excludit a gloria beatorum: quia non intra-
bit in illam aliqd coinqnatū faciens abominationē et
mendacium. Apoca. xxj. Foris autē canes ⁊ venefici: ⁊
omnis q amat ⁊ facit mendaciū. Apocal'. xxij. ¶ Ex pri
mo ergo istorū articuloꝝ precedentium patet quatuor
esse mendaciorum genera. Ex secundo patet quatuor esse
mēdacioꝝ dāna ⁊ pericula. Ergo nō mētiemini: neqꝫ
decipiat vnusqsqꝫ proximū suū. Leuiti. xix. Et qꝛ istud
vitium frequēter mercatiōibꝫ se immiscet: cōgrue post
istud capitulū sequit capitulū de mercatiōibꝫ.

M.vj. Ercationis.primo osten
dek distinctio z differētia.Secūdo i qbꝰ casibꝰ
regula z respōsiones fallūt mercatoꝝ.Tertio sic fallē
tiū pena ostendek z periculū.
Ar.j. ¶ Qtum ad primū mercatoꝝ z mercationum triplex
j inuenik genus z differētia:quia quidam sunt dei:qdā
diaboli:quidam mundi.¶ Primi mercank circa vitā
eternam:quia bona nature fortune z gratie eis a deo:
qui illis loquik.Luce.xix.dicēs.Negociamini dū ve-
nio:data ibonis expēdūt vsibꝰ z opibꝰ ad modū fide-
lis seruiētis qui pecuniam ei traditam:fideliter ad vti
litatem domini sui administrat.¶ Secundi mercātur
circa penas eternas:quia bona ꝓdicta eis a deo ꝯcessa
z mala a diabolo accepta in malos couertūt vsus.Isti
ergo duo mercatores quandoqꝫ in mercationibꝰ suis
habent diuersitates.Quarum prima est in hoc ꝙ mer
cator dei dum hic mercak exterius tedium habet z tri-
bulationem atqꝫ laborem:quia mlta habet in vita ista
sustinere:tam a diabolo ꝙ̄ a ministris eius: sicut patet
de Job. Thobia: z omnibꝰ martyribꝰ: qui oēs teste
ps.cxxv. Euntes ibant z flebant mittētes semina sua.
Sed in receptiōe solutiōis que in fine mercatiōis sue:
eis debek:letank.Et hoc est quod in ꝓdicto sequik psal
mo.Veniētes inquit venient cum exultatiōe:portan-
tes manipulos suos:quādo complebik in eis:illō Je
re.xxxj.Conuertā luctum eoꝝ in gaudiū.¶ Sed mer
catores diaboli:id est peccatores dum mercank letank:
quia letank cum malefecerint z exultant in rebus pessi
mis.Prouer.ij.Et ad modū frenetici:qui in suo maxi
me letak z ridet periculo.Et ad modū stulti qui dū pe-
cunia durat ꝓ qua hereditatē vendidit cum leticia co-
medit z bibit.Et ad modū sitibundi q̄ hilariter potū
bibit dulcē sub quo latet venenū:quod affert mortem.
Sed quādo recipient quod emerūt:dolebūt:teste Ja-
cobo qui ait.Risus vester in luctum cōuertek.Jaco.
iiij.Et hoc est ꝙ ipē saluator de primis exprimit: z de
secundis dat intelligere:dicēs:plorabitis z flebitꝭ vos
2 Joan.xvj.¶ Secunda differētia in hoc ostenditur: ꝙ
mercatores dei dant minus: z accipiūt ampliꝰ. Dant
nanqꝫ elemosynā:ieiuniū:orōnem z breuem laborem:
z paupertatē z accipiunt regnū eternum z eternam fe
licitatem z laudem z requiem z diuitias eternas: quia
bonum habent ꝓcuratorem z largum:de quo Esa.lxj.
Misit me vt mederer contritis corde.Et infra.Vt da
rem eis coronam ꝓ cinere:oleum gaudij ꝓ luctu: pal-
lium laudis ꝓ spiritu meroris.Sꝫ mercatores diabo-
li econuerso:ꝓ minori dant maius:quia superbi ꝓ va-
na glīa z honoribus transitorijs:dant glīam z hono-
rem eternum:inuidi z iracundi animas suas z omnia
bona eterna ꝓ modica vendunt vindicta.Sicut patet
de fratribus Joseph q̄ sic vendiderunt Joseph.Geñ.
xxxvij.qntum in eis fuit: licet ꝓuidentia diuina eum
non deseruerit:quia hec venditum iustū non dereliqͭ
Sap.x.¶ Cupidus paruo lucro vel re transitoria:im
mo ꝓ terra que est fex elementoꝝ immo ꝓ minima ter
re portione:sicut vsurarius ꝓ modio frumenti:aduo-
catus ꝓ salario:meretrix ꝓ parua mercede vendūt ani
mas suas z bona alterius seculi infinita.Nihil ḡ neqꝫ
us ꝙ̄ amare pecunias:hic eñi aiam suam venalem ha
bet. Eccl.x. Gulosi ꝓ paruo cibo z potu: sicut Esau.
ꝓmogenita sua Geñ.xxv.Luxuriosi ꝓ parua z breui
delectatiōe.Mi oēs venundati sunt vt facerēt malum
Machab.j.Sed quia vltra medietatem iusti precij de
fraudank possunt dum viuunt contractū per peniten-
tiā reuocare.Qd̄ pulchre figurak Leuit.xxv. Qui in-
quit vendiderit domum suam infra muros vrbis: id
est infra ambitum ecclie z christianitatis habebit licē-
tiam redimendi.¶ Tertia differentia inter eos in hoc 3
attendik ꝙ mercatores dei non cum tanto labore nisi z
sollicitudine vigilijs z ceteris operibus nituntk bona
domini sui augmētare:sicut mercatores diaboli: sicut
ostensum est.L.j.ar.vij.per totum.¶ Quarta differē-
tia in hoc attendik:ꝙ mercatores dei sapiētes sunt:alij
ꝟo stultissimi sunt.Que eñi maior stulticia ꝙ̄ ꝙ quis
ad nundinas vadat vbi nūqꝫ aliquis lucrabak:nec lu
crak nec in eternum lucrabik: sed omes perdiderunt ꝑ
dunt z ꝑdent.In quibus suꝑbia stationē eleuat:aua-
ricia forum tenet z contractum facit emptionis z ven-
ditiōis z precium soluit z recipit vbi gulositas coqui-
nam z tabernam administrat: z luxuria cameram ster
nit.Que iterum maior esse posset ꝙ̄ illud quod faciūt
in mercatu illo:quia dum emere posset regnum celoꝝ
emit spinas quibus comburak: z laqueos quibus su-
spendak:quid nanqꝫ sunt peccata:nisi laquei eterni su-
spendij?¶ Quinta z vltima differentia penes vltimā 4
quam habebunt attendik solutionem z mercedē:quia
in morte mercator dei videbit: ꝙ bona est negocia-
tio eius.Prouer.xxxj.Et ꝙ melior est acquisitio eius:
negociatione auri.Prouer.iij.Sed tunc negociatores
terre flebunt z lugebunt:quoniā merces eorum nemo
emet amplius.Apoca.xviij.¶ Tertij ꝟo circa victum
z vestitum z diuitias: mercank mundi. Et isti quodā
modo medium inter extrema tenent precedentia. Et
sicut medium tenent:ita extremorum participant na-
turam z conditionem:ſm plus tamen z minus: quia
licet omnes in mercationibus suis: aliqua committāt
bona: z aliqua mala:tamē aliqui fideliter in statu suo
laborantes z negociantes:plus ad conditionē appro-
pinquant bonorum mercatorum vite celestis cum eis-
qꝫ remunerabuntur:sicut patet.L.j.ar.iij.per totum.
¶ Alij ꝟo artem suam z negociationes infideliter ex-
ercentes:ad conditionem plus appropinquant merca
torū penarum: cum eisqꝫ solutionem accipient sui la-
boris.
¶ Sed isti secundi de fraudibus ab eis cōmissis in cō- Ar.ij.
fessione vel predicatione: vel alia locutione ammoniti: 5
multiplicitē se excusant:multas pro eis responsiones z
regulas quas ipī veras reputāt allegantes: que tamē
quia vere non sunt: ostendere oportet quomodo per
eas z decipiunk z decipiunt.¶ Regula ꝟo quam pro
eis allegant z multis responsionibus z excusationibꝰ
vanis z periculosis defendunt:hec est ꝙ possunt eme-
re ita bonum forum z vendere ita care sicut possunt vt
verbis illorum vtar.Et tātum valet res quantū ven-
di potest.Sed hec regula deficit z ea vtentes in multē
casibus decipit:tā ementes ꝙ̄ vendentes diuisim:quā
doqꝫ etiam vtrosqꝫ coniunctim.¶ Emētes primo spe-
cialiter decipit: z alios a quibus emūt corporaliter de-
cipere facit in quatuor casibus.¶ Primo propter ven-
dentis necessitatem:scilicet quando venditor est in tan
ta necessitate: z tā vrgenti ꝙ oportet eum omnino rem
suam vendere immobilem vel mobilem: sicut accidit
de illis qui in charistia famis necessitate ad rerū suarū
venditionē vel alio tpe alio infortunio compellantur:
circa quā venditionem ita velociter vrgenk:ꝙ empto-
rum copiā expectare non poterunt nec mercatꝰ diē in
quo casu artank rem suā immobilē sicut terrā vꝉ do
mū alicui vendere ꝑquisitori illis viciniori z res mobi
les alicui ꝓpinqori q̄ eiꝰ vidētes tā vrgētē necessitatē:
notabiliter de vero subtrahunt ꝓcio z valore minꝰ qd̄
possunt pro re sua dātes non bene emunt:quis homo

possēt tantū habere famis defectum: q̄ ꝓ vno pane re
gnū vel hereditatē daret mille librarū. Nec tn̄ est ali
quis rōne vtēs q̄ diceret q̄ emptor ille hereditatē sic em
ptā bene possideret: q2 nec eq̄litatē: nec iusticiā in em
ptione sua seruat. Nec valet q̄ dicūt q̄ vtrisq3 placuit ei
sic vendere: q2 in ɔtractu emptiōis ꝛ venditiōis potiꝰ
debet rerū venaliū ꝛ p̄cij attēdi eq̄litas: q̄ȝ vendentis
ɔditionata volūtas: q̄ q̄s q̄n̄q3 cogit̄ res suas in mari
6 ꝓijcere ne cū reb9 suis pereat. ¶ Secūdo hec regula de
ficit ex parte ementiū ꝛ decipit ꝓpter vendētis ignorā
tiā: q̄n̄ scȝ vēditor ignorat valorē rei venalis ꝛ nō em
ptor. sicut p3 in exēplo Augu. de trini. li. xiij. Qđ qui
dē exemplū sic ɔcipi pōt. Quidā laicꝰ inter alia bona
sibi a patre legata inuenit librū quē vēdere necessitate
vrgēte cogit̄ sed p̄ciū ꝛ valorē ignorat: hūc q̄ si clericꝰ
habere possēt ꝓ dimidia marcha moneta anglicane cū
valeret. xx. solidos eiusdē monete: nō esset emptor bo
nefidei: nec fidelis hō hoc faceret. Sicut p3 per hoc q̄
Exēm Augustinꝰ ibidē adducit dictū cuiusdā mimi: q̄ in q̄
busdā nūdinis altū locū ascendēs: clamauit q̄ volū
tates oīm diceret illuc ɔgregatoꝝ ꝛ cogitatiōes. qđ cū
admirādo ascultarēt: dixit. Oēs velletis chare vēdere
Exēm ꝛ ꝓ paruo p̄cio emere. Quod reprobat Augusti. ponēs
exemplū de quodā fideli q̄ librū quē a laico q̄ eiꝰ p̄ciū
ignorauit charꝰ emit: plꝰ ꝓ illo dando q̄ȝ ille peteret.
7 ¶ Tertia hec regula deficit ex pte ementiū ꝓpt̄ emētis
falsitatē: q̄n̄ suis fallacib9 blanditijs ꝛ falsis ꝓmissio
nib9 vel deceptorijs munuscul' ꝛ festis: aliquē simpli
cem ꝛ minus prudentem inducit vt hereditatem ven
dat pro minori precio q̄ȝ valeat. Isto nanq3 casu errat
emptor si verū debet valorem: ꝓpter dolū qui dat cām
ɔ̄tractui: quem errorem aggrauat in hoc q̄ minꝰ dat
q̄ȝ deberet. ¶ Quarto hec regula deficit ex parte emen
tium ꝓpter ementiū crudelitatē: q̄n̄ scȝ minꝰ vel terro
rib9 vel magnoꝝ p̄cibus que minis equipollēt vl' cru
deli circumuentiōe aliquem inducūt ad vendendum:
quā circūuentionem multis exercent cautelis: q2 q̄n̄q3
ip̄m sic ꝓsequunt̄ indictant: incarcerāt: atachiant: lites
diuersas contra eum placitando mouent: vel mouere
faciunt ꝓ q̄b9 obligatus ꝛ depauperatus dare vel vē
dere eis cogitur quod desiderant vt saltem cū vita eua
dat. ¶ In omnibus predictis casib9 qui emit nō letet̄:
quia aiam suā ꝛ regnū celoꝝ ꝓximū suum defraudan
do vendunt. Et qui vendit non lugeat ꝛc. Ezech. vij.
vel q2 non peccat: vel q2 minꝰ peccat: vel ꝓpter hoc qđ
sequit̄: quia qui vendit ad id quod vendidit nō reuer
tet: ergo frustra lugeret. ¶ Ex parte vo vendentiū pre
8 dicta deficit ꝛ decipit regula ꝓpter tria. ¶ Primo pro
pter vendētis fraudē ꝛ falsitatē: quā circa rem operatur
venalē quo ad quantitatis eius falsam ostensionē bla
dorum: magnū etiam interius vacuū in grāgia facien
do cumulū vt plus appareat q̄ȝ sit: ꝛ vendat̄ carius q̄ȝ
valeat. ¶ Secundo ꝓpter quātitatis diminutionē: q̄n̄
scȝ cuiuscūq3 rei venalis pondere numero vel mensu
ra minꝰ a ꝓponūt q̄ȝ deberēt: vel q̄n̄ in aliquo p̄dictoꝝ
triū fraudem cōmittunt vt de quātitate ꝛ valore dimi
nuant in pondere: q̄n̄ scȝ stateram habent dolosam: cō
tra dei p̄ceptū Leui. xix. Statera iusta ꝛ equa sint pon
dera ꝛc: q2 statera dolosa abominatio est apud deum.
Prouer. xi. vl' q̄n̄ quadā cautela sic staterā manutenēt
ꝛ onerāt q̄ eā sine bono ꝛ vero pondere deprimūt. De
quib9 in ps. lxi. Filij hoim mēdaces in stateris: vt deci
piāt: vel q̄n̄ pōderādis reb9 mala vel extranea subtilit̄
admiscēt. Sicut illi q̄ cū lana sabulū miscēt vel lanam
madefaciunt vt plus ponderet vel cum speciminibus
nouis bona antiqua ꝛ mala componunt ex integro ꝛ
corrupto pondꝰ sufficiens ostendētes. ¶ Vel q2 falsa
habēt pondera ɔtra dei p̄ceptū. Leuiti. xix. Equa sint
pondera: iustus modius equusq3 sextarius ꝛc. q2 abo
minatio est apud deū pondꝰ: ꝛ pondus: mēsura ꝛ mē
sura. Prouerb. xx. ¶ In numero quando scilicet in nu 9
mero saltū faciūt: vel quādo in rebus numerādis ma
la cum bonis gratis cōponūt: sicut illi qui falsos dena
rios cum bonis vel q̄ putrida aleca cum alijs ɔiūgūt:
numerant ꝛ exponunt. ¶ In mensura quando scilicet
mensurā habent vel mutuo accipiunt minorē q̄ȝ debe
rent ꝓ solidis vel liquidis vendēdis cōtra dei p̄ceptū
Leuit̄. xix. Iustus modius equusq3 sit sextariꝰ. ¶ Cō
tra qđ preceptū multū delinquūt qui mensurā habēt
minorē: quādo vēdūt. Et maiorem quādo emunt: vn
de ꝛ amicis suis volentib9 mutuari dicere solent: emi
stis vel vēdidistis. Et tā habentes q̄ȝ mutuo accipien
tes minori vtunt̄ in vendēdo ꝛ maiori in emendo. Et
ideo nunq̄ȝ ꝓsperant̄ spūaliter: nec diu tpaliter. Nec
mirū q2 facta illoꝝ reprobant̄: ꝛ pene taxant̄: tam in iu
re ciuili: in. ff. nouo. li. xx. ti. de extraordinarijs crimini
bus. l. annonā. in fi. legis: vbi sic dicit̄. Sȝ diuꝰ Adria
nus cū q̄ falsas habuit mēsuras in insulam relegauit.
Et in codē. ff. li. x. ti. ad legē Cor. de falsis le. penul. §. si
vēditor habetur quod sequitur. Si vēditor mensuras
publicas ꝓbatas frumēti vini vl' cuiuslibet rei aut em
ptor corrupuerit: dolo vel malo fraudē fecerit q̄nti ea
res est eiꝰ dupli ɔdānet̄: Decretoq3 diui Adriani p̄ce
ptū est in insulam eos relegari q̄ pōdera falsassent: aut
mēsuras: hec ibi. ¶ Si istā exilij relegationē eis a iure
ciuili impositā hic euadāt alibi nō euadēt quin in insu
lā deportabunt̄ inferni: nisi restituāt ꝛ peniteāt. ¶ Et
in iure canonico: q2 Decretal'. li. iij. ti. de emptiōe ꝛ vē
ditiōe. c. vt mēsure. dic̄: q̄ si q̄s iustas mēsuras aut pō
dera lucri causa mutare p̄sumpserit ꝑ triginta dies in
pane ꝛ aq̄ ieiunet. ¶ Et enā ɔ̄ iura ꝛ legē dei ꝛ ꝓpheta
rum Michee. vj. Mēsura ingt minor ire plena. Vel
quia mēsuram quidē bonam habēt: sed illā nō replēt.
Vel quia replēt: sed cum malis admixtis: quia loliū
vel vilia cum frumēto: vel alio blado componunt: di
cētes illud Amos. viij. Quisquilias frumēti vendā
bimus. ¶ De omnibus istis p̄dixit propheta quasi in
persona illorum loquēs ꝛ dicēs Amos. viij. Vendā
dabimꝰ merces in charo scilicet tpe quod ipi ꝓ suo lu
cro ꝛ aliorum desiderant miseria ꝛ inopia: ꝛ sabbatū:
quia nec a mercationib9 in festis cessant: in tātū q̄ vix
missam audiūt puuatā. Aperiemꝰ frumētū: scȝ i cha
ro tpe: ꝛ minuamus mēsuram ꝛ augeamus siclum: ꝛ
supponamus stateras dolosas: ꝛ possideamus in argē
to egenos ꝛ paupes pro calciamētis. glo. id est pro vili
bus: ꝛ sic patet quomodo delinquunt in pondere: nu
mero: ꝛ mēsura. ¶ Tertio ex parte vendētium p̄dicta 10
deficit ꝛ decipit regula proptē defectuum occultationem
quando scilicet vēditor defectum scit in re venali quem
emptor ignorat: quia nec ei apparet: ꝛ tamē ꝓ re bona
ꝛ sana illā vēdit: equos scȝ malos ꝛ defectuosos ꝓ bo
nis: ꝛ oues squalidas pro sanis ꝛ auricalcum pro au
ro. Et vestes veteres ꝛ politas pro nouis: monetā fal
sam pro bona. ¶ Oēs p̄dicti ꝛ his similes peccāt ꝓ tā
to q̄ defectū rei venalis emptori non ostēdunt: contra
canones ꝛ leges in. ff. veteri. li. xix. ti. j. de actionib9 em
pti. ꝛ vēditi. l. j. §. vēditor: vbi habet̄: q̄ si venditor scit
seruitutē deberi a p̄dio vēditore: emptore hoc ignorante,
tenetur emptori ad interesse, id est ad oīa damna q̄ ex
tali incurrit celatiōe. ¶ Et in codē. ff. li. xxj. ti. ij. d̄ edili
tio edicto. l. j. §. aiūt: ꝛ. §. si intelligit̄: q̄ mancipia vēdit
debet certiorare emptores: de morbus ꝛ vitijs. ¶ Ad

Idem est lex in codē ti.l. qd si venditor: vbi habeẗ q si
venditor excipit de aliquo vitio dicēs rem venalē talē
habere defectū: emptor nō habet actionē ꝯ eum: si vo
defectū aliquē tacet habet actionē de dolo ꝯ eū. Vide
aliā.l. huic ꝯcordantē. D.ij.9. ¶ Ex quo patet q non
valet q dicūt respōdētes ꝛ se de dolo excusantes ꝑ hoc
q emptori dixerūt: emas eū ꝓ tali qualis ipse est: no-
lo eū vuarātizare: nec teneri de defectibꝫ: tu vides qua
lis est si vis emere: emas: quia in sola defect9 celatione
dolū facit ꝛ iura ꝑdicta offendit. Debet ḡ defectum rei
venalis emptori ostēdere: sicut patet expresse in.ff. ve-
11 teri.li.xix.ti.j.de actionibꝫ: empti. ꝛ vendi.l.q̄ro. ¶ Sꝫ
tamē de hoc nec defectū reuelāt: q insup simplices de
cipiūt charī9 eis vendētes q̄ꝫ alijs qui sciunt cū eis tra
ctare. ¶ Primo se excusant dicētes: q emptores habēt
sensum ꝛ intellectū suū sicut ipsi suuꝫ: qñ ḡ rem coram
eis vident venalem emant vel dimittant. ¶ Sed istud
est irrationabiliter dictū. ¶ Primo quia non habet tā-
tam cognitionē de re illa: quātā tu habes: ꝛ de illo qd
tu habes plus nō debes ꝓximū tuum decipe sed iuua
re. ¶ Secundo: quia si ista responsio sit bona: respōsio
latronū est bona ꝛ rationabilis quā dicere poterunt:
postq̄ꝫ hoīes in nemore spoliauerūt: ipsi habuerūt sen-
sus ꝛ fortitudinē ꝛ arma quare non defenderunt se.
¶ Tertio: qr sicut patet ex ꝑdictis legibꝫ: teneẗ defectū
reuelare: quia multi sunt defectus in equis ꝛ hmōi: q
exterioribꝫ sensibꝫ: ꝛ maxime simplicium nō apparent.
¶ Secundo se excusant dicentes. Nos emim9 equū il
lum ꝓ bono vel recepim9 illā falsam monetā ꝓ bona:
ꝛ sic de alijs: quare ergo non possum9 illa alijs expone
12 re: sicut ad nos venerūt. ¶ Sed in hoc etiā irrationabi
liter dicūt. ¶ Primo: qr sile est: ac si dicerēt: vn9 furat9
est equū meū vel pecuniā vel rē aliquā: ideo furari vo
lo equū vl' rem alterius. Eadem eñ ratio est vtrobiqꝫ
dicere: qr vnus decepit me ꝛ ego volo aliū decipe qui
me non decepit ꝛ dicere: qr alius est furat9 rem meam:
vel mihi nocuit vel me ꝑcussit: ideo ego volo alteri no
cere: vel aliū ꝑcutere q me non ꝑcussit. ¶ Ex quo ergo
vtrobiqꝫ eadem vel silis est culpa: silis vtrobiqꝫ erit ꝛ
pena. Sicut ḡ ille qui furaẗ: quia alius ab eo furabaẗ
captus suspendiẗ: sicut ille captus suspendiẗ qui ab eo
furabaẗ. Ita qui decipit: qr decipiẗ: eque cū ꝑmo deci-
piente dānabiẗ. ¶ Secundo: qr soluētes falsam mone-
tam etiā apud mundi iudicia non liberanẗ qn adhuc
maneāt obligati: sicut patet expresse in.ff. veteri li. xiij.
ti. de pignoraticia actione.l.elegāter: vbi sic diciẗ: q q
reprobos nūmos soluit creditori: ꝯstat neqꝫ eū liberari
posse: qr reproba pecunia non liberat soluentē: multo
ergo min9 talis libere euadet in iudicio diuino: q nul-
13 lā fraudē dimittit impunitā. ¶ Tertio se excusant dicē
tes: q non peccāt mutuo se decipiētes in contractu em
ptiōis ꝛ venditiōis: qr lex dicit vt dicūt q licitū est cō-
trahētibꝫ sei īuicē decipe ꝛ allegaẗ ad h lex. C.li.iiij.ti.
de rescindēda venditiōe.l.j. Ex illa eñ lege arguūt q
non teneñẗ ad restitutionē: nisi fuerit decept9 emptor
vel venditor vltra medietatē iusti ꝑcij. Verba aūt le-
gis quibꝫ innituñẗ: hec sunt. Minus aūt ꝑciū esse vi-
deẗ si nec dimidia ps fuerit iusti ꝑcij soluta. ¶ Sed se-
nū hui9 legis intellectū declarat: primo glo. in Decre-
tali.li.iij.ti. de emptiōe ꝛ venditiōe sup capl'm: cū dile
cti: dicēs: q lex illa locū habet vbi nec dol9 dat cām cō
tractui nec incidit in ipm ꝯtractū. ¶ Dat cām ꝯtractui
qñ dolo inducẗ quis ad vendendū. Et ponit Hostiē
sis exemplū ad hoc tale. Tu vis q ego vendā tibi De
cretales meas. Rñdeo me nolle hoc facere: qr nō sum
venditur9 eas. Tu replicas dicēs: si scires aliā compi
lationē esse venturam: sicut ego scio: libēter venderes:
ego credens hoc verū vendo tibi: non tenet contract9:
sed est rescindend9 ꝛ est restituend9 mihi liber: ꝛ tibi ꝑ
cium: vt.ff. de dolo malo.l.elegāter.i.digesto ve.li.iiij.
Si vo dolus incidit in ꝯtractū: quia erā venditur9 li-
brū meū sed ꝑ dolū ꝛ circūuentionē induxisti me q mi
nus vendidi: vel ꝑ dolū meū pl9 emisti: tenet quidē cō
tractus: sed agitur ad supplementū residui. Si vo nec
dolus dat causam contractui: nec incidit in cōtractum
nec deceptus vltra dimidium iusti precij: locum obti-
net lex predicta. Vnde expresse dicit glo. illa q lex ꝑdi-
cta locū habet in contractibꝫ bone fidei: quādo scꝫ nec
venditor scit q emptor decipitur: nec econuerso: quia
vterqꝫ defectum rei ignorauit: tunc neuter potest agere
contra alium ad rem recuperandā vl' ad supplendum
residuum: nisi sit deceptus vltra medietatem iusti pre-
cij: vbi vo decipiens est deceptionis cōscius: lex illa lo
cum non obtinet: quia tunc ꝯtractus ille est rescinden-
dus vel precium supplendū sicut predictū est. Patet ḡ
q lex illa nullum predictoꝝ ementiū vel vendentium
iuuat: quia oēs fraudem sciunt quam committunt:
ꝛ sic peccant: nec sic licet ꝯtrahentes se inuicem decipe:
sed ad restitutionem teneñẗ sicut patebit infra arti. iij.
¶ Secundo sanctus Thomas in secunda secunde. q. 14
lxxvij.ar.j. predictam legem ꝛ legis causam declarat:
ꝛ ostendit dicens: q inquit lex humana hanc inequali
tatem totaliter non ꝓhibet: huius causa est: quia non
datur solum virtuosis: sꝫ populo in quo sunt multi de
ficientes a virtute: vnde prohibet tm̄ ea que destruūt
humanum ꝯuictum: alia autē permittit: id est non pu
nit. Vnde nō punit cum est magnus excessus: puta si
quis sit deceptus vltra dimidium iusti precij: tunc eñ
cogit ad restitutionem. Lex autē diuina nihil impuni
tum relinquit: quod sit virtuti cōtrarium. Vnde fm
diuinam legem: illicitum reputaẗ si in emptiōe ꝛ ven-
ditiōe nō sit eq̄litas iusticie obseruata: ꝛ teneẗ ille q pl9
habet recōpēsare ei q dānificaẗ si sit notabile dānū qd
ideo dico: quia iustū ꝑciū rerū quādoqꝫ non est punc-
tualiter determinatum: sed magis in quadam estima
tiōe ꝯsistit: ita q modica additio vel diminutio nō vi-
deẗ tollere eq̄litatē iusticie. hec ibi. ¶ Ex his ptꝫ q tam
regula ꝑdicta q̄ꝫ etiā illud qd cōmuniter dicunt: q tan-
tū valet res q̄ntū vēdi pōt falsa sunt: qr sic bos q qñqꝫ
ꝓ.xxx.solidis vendiẗ plus valeret q̄ꝫ christus q ven-
debatur pro denarijs.xxx. ¶ Et si tam magnū cōmit- 15
tunt peccā qui vitiū rei venalis nō reuelāt nec ostēdūt
sed stant in pace dicentes: emas in periculo ꝓprio si vo
lueris: ptꝫ q̄ꝫ maximū sit peccatū illoꝝ qui alios false ꝛ
fraudulēter factis vel locis vel verbis sophisticis vel
cautelosis ꝛ falsis iuramētis alios decipiūt: vel q ipse
qd de9 venale esse noluit: vendūt. ¶ Primo de factis Exem
nephādis exēplū poni pōt de quodā q nup volēs qd-
dā vendere maneriū: dimisit vt dicebaẗ in grāgia blā-
da triū annoꝝ dās emptori intelligē q vni9 essent an-
ni. Emptor ḡ magnā illi9 terre credēs fertilitatē mane
riū illud emit: quo facto terre sterilitas inuēta ipm de-
ceptū ostēdit. ¶ De locis vo exemplū poni pōt de illis
qui ꝑ pānis suis vel q̄buscūqꝫ rebꝫ loca q̄rūt obscura
vt res pulchrior ꝛ melior appareat: vero ei9 colore q̄dā-
modo abscōdito ꝛ q̄dā alio ꝑ excogitata media ꝛ quā-
dā luminis ꝑ aliū colorē transparētis ostensio: ꝛ plus
ꝓ panno illo recipiant: q̄ꝫ valeat in q facto bene se ostē
dunt esse filios tenebrarū ꝛ de numero illorum de q̄bꝫ
ait saluator. Joan.iij. Qui male agit odit lucem: ꝛ qui
facit veritatem venit ad lucem: vt manifestētur opera
ei9. Et oīs talis qui in negocijs suis: sic tñbras diligit

verisimiliter timere pōt sententiā saluatoris dicentis.
Math.xxij. Mittite eū in tenebras exteriores: vbi lu-
ce carebitur eterna: quia carere noluit a negocio pam-
bulante in tenebris: in ps̄.xc. ¶ De verbis vero illorum
duplicem habentib9 significationem: difficile esset tot
inuenire exempla quot committūt fraudes per vnum
tamen qui dicit vel iurat ꝙ plus ꝯstint sibi intelligēs
hoc non de portione quā ille nominat: sed de toto resi-
duo oēs intelligere possunt ꝙ qui sophistice loquitur
odibilis est Eccl'.xxxvij. ¶ De falsis vero illorū iuramē
tis in parte exemplificatū est. J.xij.7.z. M.v.3. Er-
go nullus supgrediat̄ neq̄ circūueniat in negocio fra-
trem suum: quoniā vindex est dn̄s de his omnibus.j.
16 Thessal'.iiij. ¶ De his vero qui temp9 vendūt: dicet̄.c.
de vsuris. ¶ Ex parte vero tam ementium q̄ vendentiū
predicta regula deficit: z contractū illicitū reddit pro-
pter duo. ¶ Primo quia res que de facto venditur sb̄
precio cadere non pōt cuius est res spūalis: z sic male
vendunt z emūt symoniaci. ¶ Secūdo quia vterq̄ est
particeps fraudis: sicut accidit quādo quis emit rem
que vendentis non est: sicut rem inuentā seu raptā vel
in guerra illicita: seu ab hoībus qui de guerra nō sunt
occupatā: talia enī venditioni exposita nōnulli libēti9
emunt: quia melius forum habent: sed tamē si sit parti
ceps fraudis z emptor malefidei: non plus iusticie ha
bet emptor q̄ habuit raptor: quia etiam s̄m iura Ci-
uilia: quādo emptor est particeps fraudis nō bene pos
fidei. Et ponit lex exemplum in.ff.nouo li.iiij.ti.d' his
que in fraudem creditoꝝ fiunt.l.ait pretor.ij.§. Ita de
mū de illo qui emit oīa bona alicuius debitoris ob-
ligati: si sciuit ip̄m esse obligatum: particeps est frau-
dis z reuocabitur contractus. Si vero nesciuit ip̄m esse
obligatum: dicunt iuriste ꝙ non reuocabit̄ contract9:
nec habebunt creditores remediū quia inanis est actio
quā inopia excludit debitorē. ¶ Si vero emptor fuit bo
ne fidei in emendo z postea desinit esse possessor bone
fidei: tenetur rem reddere si illā habet: nec pōt p̄ciūm
qđ dedit ab illo qui rem suā vendicat petere: sed ab il-
lo qui rem suā vendidit ei. Si aūt eam nō habet: tenet̄
ꝓ tāto ꝓ quāto locupletior fact9 est: qꝛ non tenet̄ d' cō-
sumptis: vt dicit glo.in.ff' veteri: li.v.ti.de petitiōe he
reditatis.l.si possessor.§.restituere: z.l.si in re: z.l.vtrū.
17 ¶ Sed dicūt tales emptores male fidei: vel qui emunt
a non dn̄is: vel qui emūt a dn̄is fatuis quos decipiūt:
vl' qui emūt in tempe vl' loco interdicto: id est in dieb9
festiuis vel locis sacris qđ prohibet̄ expresse: ne videli
cet mercatio rerū fiat in eccl'ijs vel cemiterijs i.vj. De
cretaliū: ti.de immunitate eccl'iaruz.c.decet domū: vel
in aliquo de casib9 p̄dictis.e.c.5.emūt: si nos non eme
rem9 alij emerent. Quib9 ꝓ respōsione sufficere debe-
ret qđ melius esse deberet ꝙ alij irent ad infernū q̄ ipsi
¶ Dicūt etiā nos emem9 rem talem quid ad nos bene
conueniat venditori nos titulū emptiōis habem9 pro
nobis. Ita dicere poterūt z in parte dixerūt iudei qui
christū emerant a iuda: sicut patet. A.xij.39. Quid ad
nos? tu videris: quasi dicerēt: si culpa aliqua sit sup te
sit: qꝛ tu vendidisti: z non sup nos: qꝛ nos emim9. Sz
tn̄ qꝛ vtrobiq̄ culpā cōmittūt: qꝛ negociatores tui ab
adolescentia sua vnusq̄sq̄ in via sua errauerant. Esa.
xlvij. vtrobiq̄ penā portabūt.
Ar.iij. ¶ Et sicut culpa introducit penā: ita finis articuli p̄ce
dētis principiū introducit sequētē. ¶ Pro quo est sciē-
18 dū ꝙ falsoꝝ mercatoꝝ seu negociatoꝝ duplex est pena
z periculū: vna tpalis alia eterna. ¶ Iterum tpalis est
duplex: quia quedā redundat in capita ꝓpria et hoc ꝙ
p̄c alicuis mercatōib9 non ꝓsperant̄: sed multipliciter

in terra z mari pericula: z rerū incurrūt amissiones: z
depauperantōes. Argumentū ad hoc. A.xij.21.z plu-
res incurrerent z maiores pauptates si oīa restitue-
rent que restituere tenent̄: etiam s̄m leges mundi: non
solum prius allegatas: in diuersis locis istius capituli
sed etiam per legē. C.li.iiij.ti. de rescindenda venditio
ne.l.j. que continet ꝙ in electiōe illius qui decipit̄: erit
ꝙ res ei restituat̄: vel quod preciū min9 datū suppleat̄
Et certū est ꝙ si oēs defraudati sic elegissent z esset ele-
ctioni illoꝝ satisfactū: pauperes essent omnes negocia-
tores terre z theman. Baruch.iij. Et babylonij mer-
catores qui de virtute delitiarū eius diuites facti sunt
Apoc.xviij. essent sicut corui ille. A.xij.36. ¶ Que-
dam vero in miseriā redundat: z pauptatem filiorum: z
specialiter heredū: sicut ostensum est. A.xij.13. ¶ Qui 19
vero tot modis committūt contra dei preceptū z ꝓximi
charitatem: sicut predictū est supra.e.c.arti.ij.p totum
z.f.j.6.non solum tempali: sed etiaz eterna sunt pena
digni. Qz vero hec pena sit eis debita qui mltos defrau-
dant: z non restituūt duob9 ostēdit̄ exemplis. ¶ Quo Exēm
rum vnū cuiusdam valde veracis z sancti viri relatio
ne didici: qui asseruit se vidisse factū: quod narrauit de
duob9 mercatorib9 in quadā villa qui in mercatiōib9
suis erant socij. Quoꝝ vna nocte san9 ad lectū vadēs
subito subtract9 fuit: alter vero parū supuiuēs cū in die
pasche cōicat9 esset z circa q̄ndecim dies postmodum
semp tristem vultū ostendisset finaliter grauiter infir-
mari cepit: z cū de sacramentorū admoneret̄ receptiōe
renuit: dicens. Hostiā quam in die pasche accepat ad
huc in gutture suo esse qđ guttur si cultellum habe-ret
scinderet vt inde hostiā illā extraheret. Et cum de mi-
sericordia dei eū hortarent̄ cogitare: se dānatū esse asse-
ruit: fuisseq̄ in inferno z ibi sociū suū prius mortuū z
locum suum iuxta eū vidisse testat9 est. Qui cū de cau-
sa tante dānatiōis requisit9 esset: rn̄dit: qꝛ cū multorū
deceptione z specialiter in mercatiōe lane ditati fuim9
vicini vero eius eum insanire estimantes: portauerūt eū
in ecclesiam ponentes eū ante imaginem crucifixi hor-
tantes ꝙ imaginem illam respicere dignaret̄: qui nul-
lo modo caput ad videndū crucifixum leuare voluit:
sed z si faciem eius ad crucifixū videndū eleuarēt: ma-
nu vel caputio oculos velabat: z sic miser desperatus
obijt. Consimilib9 dans exemplū qui dicūt Jaco.iiij.
Mercabimur z lucrū faciemus qui ignorant quid sit
in crastinū: quid est enim vita nostra? vapor est: ad mo
dicū parēs: z deinceps exterminabit̄. Aliud exemplū Exēm
fidedignū ad idē narrari solet de quodā tali mortuo z 20
inter religiosos sepulto: quos d' nocte terribiliter vexa
uit: vel saltem diabol9 in forma ei9: quem cum q̄dam
coniuraret: quare sic iret? respondit: qꝛ emi per maius:
z vendidi per min9. Per istoꝝ ergo ostendit̄ exempla
ꝙ eis similes non erit mercator: vltra in domo domini
Zacha.xiiij. Sic q̄eū negociatore de traiectiōe z cum
emptore de emptiōe tracta. Eccl'.xxxvij.

Militie primo ostendit̄ di- M.vij.
stinctio. Secūdo quales milites mundi esse de
berent. Tertio ex his que ad statū pertinēt militū mū-
di: ostendet̄ q̄les esse deberent spūales christi milites.
Quarto ostendet̄ q̄les vterq̄ de facto sunt.
¶ Circa ad p̄mū: militia est duplex sicut ex v'bis elicit̄ Ar.j.
Vrbani pape. dis.lix. si officia. ¶ Vna mūdial' vicz ar
mis corpalib9 armata ob iniuriā ꝓpulsandā, vel ꝓpt̄ j
vindictā inferēdā instituta: sic ptz in Decreto. xxiij.q.
j. ꝙ militare. ¶ Alia spūal' armis spūalib9 ornata ad re
sistēdū militie mūdi carnis z diaboli z desiderijs carna

libus que militant aduersus animam. j. Pe. ij. Institu
ti de prima militia fuerant illi. iiij. Regū. xj. Milites
introduxit ad se in tēplū dñi. De secunda Luce. ij. Fa
cta est cum angelo multitudo militie celestis. ¶ Primo
rum ordo status et act⁹ sunt laudabiles si regulā ordi
nis illorū teneant: quia non act⁹ vel stat⁹ illoꝝ culpaſ
sed abusus: sicut patet in Decreto. xxiij. q. j. militare.
¶ Regulam vero ordinis illorū quam necesse est tenere
dedit eis Joannes baptista Luce. iij. vbi dicitur. In
terrogabant aūt et illū milites dicentes: quid faciem⁹ et
nos? Et ait illis. Neminem concutiatis neqꝫ calūniam
faciatis: ſꝫ contenti estote stipendijs vestris. ¶ Hec re
gula tres habet partes: quarū prima precipit ne quem
ledant in ꝑsona verberando vel occidēdo: seu iniurios
se incarcerādo vel detinendo in hoc ꝙ dicit. Nemini
concutiatis. ¶ Secūda precipit ne aliquē ledant in fa
ma. In hoc quod dicit: neqꝫ calumniā faciatis. Calū
niari eni: vt. ij. q. iij. §. notandū: et ibi glo. est alicui fal
sa crimina imponere. Idem dicitur in. ff. nouo li. x. ti.
de abolitionibꝫ criminū. l. j. et. C. de calūniatoribꝫ. l. ij.
Nulli ergo crimen imponere deberent: nec etiam ab aliqs
impositū faciliter credere. Sicut faciūt quidā qui occa
siones querūt vt alioꝝ possessiones vl' pecunias extor
queant. ¶ Tertia precipit ꝙ neminem ledant in bo
nis exterioribꝫ ipsa auferendo: vel multa mutuando vl'
emendo et nihil vel tarde soluendo: dicens. contenti esto
te etc. Et de ꝓprio et nō alieno viuite. Et nota sm glo.
xxiij. q. j. sup. c. militare. In quo verbo recitanſ Augu
stini in li. de verbis dñi: tractatu. xix. In qbus ꝑdictā
adducit regulam. Hec regula nō tm̄ dici debet de ar
mata militia: sed de omnibꝫ qui aliqua officia exercent
sub aliquibꝫ vel super aliquos de ꝑdictis tribus regu
le partibꝫ simul. Leui. xix. Ne facias calūniam primo
tuo quātū ad secūdā partem: nec vi opprimes eum in ꝑ
sona vel bonis quātum ad primā et tertiam eius partes
Sed milites in illis militiam bonā: habens fidē et bo
nam ꝯscientiā. j. Thi. j.
Ar. ij. ¶ Qualiter vero predictam Joannis regulam et vltimā
aplī auctoritatem et ꝑceptū in ope et militia et vite puri
2 tate semꝑ ostendere deberent: ostendūt tam illa que in
ordinis sui susceptione ꝑmittūt vel faciūt: et omīa que
circa illos nūc aguntur quā sacre historie auctoritas. ¶ Se
ptem nanqꝫ que circa eos in ordinis susceptiōe fiūt ad
quem finē arma suscipiūt euidenter ostendūt. ¶ Quo
rū primū est ꝙ circa noctis principiū que diem ꝑcedit
in quo arma suscipiūt balneanſ in signū interioris lo
tionis et mūdicie quam sꝑ seruabūt ad hoc vt in vtra
qꝫ militia tam corꝑali quā spūali fortes existant. Quod aūt
talem ꝑ mundiciā semꝑ obtinebūt fortitudinem osten
sum est. B. ij. 39. ¶ Econtrario immūdicia molles fa
cit milites et in bello debiles ꝓpter qd antiqui sapiētes
saraceni omīa exercitū mollientes vel sordidātes amo
uerūt sicut ostēsum est. B. xj. 18. Et si saraceni hoc fe
cerunt a fortiori rōne nos christiani hoc facere debere
mus. Nam teste Paulo: arma militie nostre non sunt
3 carnalia: sed spūalia. ij. Cor. x. ¶ Sic vero aqua loti no
uis et pulchris induunſ vestibꝫ: in signū ꝙ post spūa
lem lotionē quā illa nocte recipe deberent petā sua mū
de ꝯfitendo: nouo induendi sunt habitu virtutū: hūi
litatis vicꝫ et charitatis et pietatis et aliarum virtutum
que in vtraqꝫ militia hoies fortes reddunt: sicut patet
B. ij. 39. et. 42. Ergo induite nouū hoiem Eph. iiij. et
induite armaturā dei Eph. vj. Et induite vos sicut ele
cti dei Col. iij. Qui vicerit sic. i. seipm: de qua victoria
habeſ. B. ij. 31. Vestieſ vestimentis albis: et non dele
bo nomē ei⁹ de libro vite Apoc. iij. ¶ Sic vero loti et in
duti in matutinarū et ꝑdicationū auditionibꝫ et sanctis
meditationibꝫ noctē ducūt insomnē in signū ꝙ semꝑ
spūaliter vigilabūt a peccatorū somnis se retrahēdo. In
quo exēplū sequanſ illius optimi militis christi: qui no
cte illa que diē ꝑcessit in q̄ in cruce optimā et fortissimā ꝯ
diabolū exercuit militiā: ꝓpter sm suū de manu ei⁹ liberā
do vigilasse: et milites suos ad vigilandū hortasse legiſ
dicēs: vigilate et orate vt non intretis in tentationem
Math. xxvj. Talis aūt vigilia q̄ a peccatis hoiem custo
dit: multū iuuat in vtraqꝫ militia. Quod vero vigilia cor
poralis in corꝑali militia multū iuuet et necessario req
ritur sicut in talibꝫ armis experti. Et sicut vigilia corꝑal
est necessaria in militia corporali: ita spūalis in vtraqꝫ.
Proptē qd speculator Petr⁹ clamat dicēs. Sobrij esto
te et vigilate: qꝛ aduersari⁹ vester diabol⁹ tanqꝫ leo ru
giens circuit. j. Pe. v. Vigilate ergo spū: carnem non se
quentes: militis christi sequētes exempla qui dicūt in
carne viuentes: non sm carnem militam⁹. ij. Cor. x.
¶ Post hoc vero in crastino eis iponunſ calcaria: et ict⁹ 4
in collo daſ: que penitentiam significant: qꝛ sicut calca
ria et verbera equū pungūt: ipmqꝫ in via sua citius ire
faciūt. Ita penitētia corp⁹ pūgit et carnē cū sessore: scꝫ
anima in via dei festinare facit dicentem: pene militāt
in me Job. x. ¶ Talis vero penitentia est militibꝫ valde
necessaria: quia pulcherrimā victoriam eos habere fa
citillam scꝫ de qua habeſ. B. ij. 31. ¶ Gladio insuper
accinguntur quem sm alicui⁹ regionis consuetudinē de
altari accipit: vt se esse ecclie filios ꝯfiteanſ: in hoc ꝙ de
ecclia gladium accipiunt ad eccle defensionem: quia te
ste Petro: non sine causa gladium portat: ad vindictā
malorum: ad laudem vero bonoꝝ. j. Pe. ij. ¶ In pran 5
dio cum sobrietate sedēt et silentio: in signū ꝙ hec duo
multum in vtraqꝫ valent militia. Quod vero sobrietas mi
lites victoriosos faciat: per argumentū ostendiſ a con
trario sensu: sumptū ex historia q̄ habeſ. G. v. 4. Quod
etiam silentiū a nociuis magnam in militia cōferat for
titudinem: patet ꝑ illud Esa. xxx. In silentio et spe erit
fortitudo vestra. ¶ Aliqui etiā gladiū suꝑ altare offe
rūt: et hoc ideo sicut dr Policraticon: li. vj. c. vij. qꝛ mi
litie est ordinate tueri ecclesiam ꝑfidiā impugnare: sacer
dotiū venerari: pauperū ꝓpulsare iniurias: pacificare
ꝓuinciā. Et si opus est ꝓ fratribꝫ aīam ponere: in qua
positiōe sicut nūc offert gladiū: sic tūc offeret deo spirit
tū quā oblationē semper expectare debet dicens. Cun
ctis diebꝫ quibus nūc milito expecto donec veniat im
mutatio mea. Job. xiiij. ¶ Et non solū ex his que circa 6
eos aguntur: sed etiā ex antiquoꝝ ꝓbatissimoꝝ militum
et sacrarū historiarū patet exemplo quales milites esse
debent. Jude nanqꝫ machabei et fratrū eius intentio
et operis executio fuit pugnare pro legum dei et iustitie
terrene seu patrie defensione: et in ista defensione et intē
tione vsqꝫ ad mortē ꝑseuerantes decertarūt. Primū ergo
ꝙ post victorias suas in corde suo habuit et in ope exer
cuit sine mūdare siue reedificare tēplū dei: sicut patet
j. Machab. iiij. Hec militia oēs ꝑfectiōes et ꝯditiōes
ꝑcedentes comꝑhendens: est vita hois suꝑ terrā Job
vij. ¶ Et non quecūqꝫ vita ꝑplaris sed vita duplicis 7
ꝑfectiōis: qꝛ in hoc ꝙ vitā interiores q̄ ad deū habent
sectām: ꝑfectionē habēt monasticā: siue ethicā: q̄ seipsos
bene regūt: in hoc vero ꝙ rempublicā defendūt et eccle
ꝯseruāt libertates: ꝑfectionē habēt politicā. ¶ Et qꝛ eis
excellētibus vite ꝑfectionibꝫ: magne correspōdēt in ce
lo remunerationes: non est dubium quin tales in celo
magni sint meriti q̄ ꝑdictas in oībꝫ obseruāt ꝑfectiōes
De illis ergo in celo colligendis verificari potest illud
quod dicitur per os ꝓphete Zacharie. ix. Circūdabo

domum meam ex his qui militant mihi.
Ar.iij. ¶ Cũ ergo omnis pfectio in milite seu militia inuicta re-
gis terreni: de congruo pfectiori mõ inueniri deceat in
8 militia seu milite regl eterni p q̃nto pfectior est cui im-
mediate militare tenet: nõ solũ ad pdicta septẽ q̃ circa
milites mũdi fiũt: specialiori ꝛ pfectiori mõ obligant:
sed etiam in alijs septem que sm iura in militib9 mun
di necesse est inuenire: intueri possunt milites spũales
quales esse debeãt. ¶ De quibus septem pditionibus
que in militib9 mundi requirunt: sex habent in.ff. ve-
teri li.iiij.ti.vj. quib9 ex causis maiores.l. vltima. In
glo. ordinaria super verbo: periclo. ¶ Sex inquit glo.
illa sunt necessaria in milite. ¶ Primũ q non sit nego-
ciator. vt. C. negociatores ne militent.li.ij.l. prima.
¶ Secundũ q examinetur: vt. C. de his qui militare
possunt vel non.l.j. ¶ Tertium q pstet iuramentũ q
nõ euitabit mortem p republica: vt.ff. quib9 ex causis
ma.l. penultima: ꝛ.ff. de his que notant infamia.l. ij.
¶ Quartũ q ense cingatur: vt.ff. de testamento milita
ri.l. filiusfamilias.i. in fortiaro.li.v. ¶ Quintum q sti
gma: id est nota publica brachijs eius inscribat: id est
quoddã signum distinctiuũ per qð miles ab alio hoĩe
cognosci poterit: sicut nunc cognoscit per calciamẽta:
vel calcaria: vt. C. de fabricensibus.l.iij.li.xj. ¶ Se-
xtum q in numero aliorum ponatur ꝛ scribatur: vt.ff.
de testamento militari: lege ex eo tempe. Et talis habet
priuilegia militib9 pcessa. Vnde versus. Talib9 orna-
tus est miles iure vocatus. Cingat mucro lat9: sit no-
bilis: atq3 pbatus. Scriptus iuratus: sit stigmate no-
bilitatus. ¶ Septimum quod in eis requirit est circa
militiam suam mẽtis ꝛ corporis promptitudo. In eu
ius rei signum lex in digesto nouo li.xj. ð re militari.l.
milites: phibet ne agrum compararent in prouincia in
qua bellica opera peragũt: ne studio culture a militia
9 reuocentur. ¶ Si iste pditiones in militibus mũdi re-
quiruntur: quãto magis in militibus spiritualibus id
est in omnib9 christianis: tam in illis militibus: q3 in
alijs: vt deo excellentius ꝛ deuotius ꝛ feruentius mili
tent: per vitam pcemplatiuam: q3 mundo p actiuam:
q3 etiam in omnibus christianis: specialiter tamen in
clericis ꝛ viris ecclasticis: qui diuine militie specialit
applicantur: quia sicut Decretum dis.lix. si officia: re-
putat erroneum q dux esse desideret: cum Tyro: id est
nouellus miles ante non fuerit. Sic q prius velit do-
cere anteq3 addiscat. ¶ Oẽs ergo ꝛ specialiter ecclia-
stici q̃tum ad primas septem pditiones seu operatio-
nes que circa eos fiunt: debent esse pfessione loti: vesti-
bus virtutum induti: vigiles: ꝛ sic de alijs. ¶ Quantum
vo ad alias septem que in eis requirunt: debẽt esse spi-
ritualiter nobiles: filij vicz dei: non solum creatiõe sed
actus imitatione ꝛ similitudinis participatione: sicut
ostẽsum est. f.v.3. ¶ Secundo q oẽs in scientia sint
bene examinati: ꝛ specialiter ecclastici: non solum in
pscientia: sed in alijs que ad statum illoꝝ requirũtur:
de quib9 dicet infra.c. de ordinib9. ¶ Tertio q oẽs
p fide tot sustineant ꝛ moriant si necesse sit: ꝛ pastor p
grege suo: quot milites sustinere deberent p republi-
ca: p qua si tot sustinerẽt vel ipsi milites: vel alij: quot
sustinent pro vanitate ꝛ cupiditate: supra magnos san
ctos essent in celo collocandi: sicut patet. K.j.arti.vij.p
totum. ¶ Quarto oẽs ense cingant penitentie: sicut
dictũ est: supra.c.c.4. ¶ Quinto oẽs christi milites
talem gerant habitũ q in eius forma cognoscant chri-
sto ꝛ non supbie ꝛ diabolo militare. Clerici vo specia-
liter talem deferãt habitũ q clerici esse cognoscantur:
christi militie specialiter ascripti. ¶ Sexto oẽs nitan

tur in libro scribi vite: vt de numero sint illorum mili-
tum quorum nomina sunt in libro vite: quia alit nec
digne deo militare poterunt: nec in celo militũ dei gau
debũt priuilegijs: sicut pbatum est. L.iiij.6. ¶ Septi-
mo oẽs cupiditatem ꝛ terrenam fugiant occupatio-
nem: ꝛ specialiter christi milites clerici: vt feruentius ei
militent: cui ad hoc deputantur scientes q nemo mili-
tans deo implicat se negocijs secularib9.ij. Thi.ij.
¶ Sed heu timendũ est ne plures qui mundi ꝛ chri- Ar.iiij.
sti milites nuncupant inueniant qui predictl.xiiij. cõ 10
ditionibus pcraria faciant: q3 illas spiritualiter teneãt
Quia hodie sicut ait Petrus blesensis in quadam epi-
stola: militaris disciplina quã Vegetius venatus est
ꝛ alij plurimi docuerunt prorsus euanuit. Olim enim
se iuramenti vinculo milites obligabant q starent p
rei publice statu: q in acie non fugerent: ꝛ q vite pro-
prie vtilitatem publicam pferrent. Sed ꝛ hodie enses
recipiunt de altari: vt profiteant se filios esse eccle: atq3
ad honorem sacerdotij ad tuitionem pauperũ: ad vin-
dictam malefactorum ꝛ patrie liberationem: se gladi-
os accepisse. Porro in pcrarium res versa est. Nam ex
quo hodie militari cingulo decorantur: statim insur-
gunt in christos dñi: ꝛ deseuiunt in patrimonium cru-
cifixi: spoliant ꝛ predant pauperes sibi subiectos: ꝛ mi
serabiliter atq3 immisericorditer affligunt miseros: vt
in doloribus alienis illicitos appetitus: ꝛ extraordina
rias impleant voluntates ꝛ voluptates. Clypeos defe
runt optime deauratos: predam potius hostiũ: q3 cer-
tamen bella ꝛ pflictus depingi faciunt ꝛ legi: vt se qua
dam imaginaria probitate delectant: in pugnis quas
actualiter ingredi aut videre nõ audent: ab expeditio-
ne sine vulnere ꝛ cicatrice cum integris armis per dei
gratiam reuertuntur. Curritur ad videndũ: exhausta
canunt prelia: illuc caecides: illuc tendebat vlixes. Hi
sunt in pretorijs leones. In prelijs lepores. In pacem
predam inter arma fugas. Inter victores victorias se
ctantur. Porro ordo militum nunc est ordinem nõ te-
nere. Nam cuius os maiore verborum spurcitia pol-
luitur: qui detestabilius iurat: qui minus deum timet
qui ministros dei vilificat: qui ecclam non veret: iste
hodie in cetu militum fortior ꝛ nominatior reputatur
Et sic patet q in eis completa est pphetia. Esa.xxxiiij.
Tabescet oẽs militia eorum: ꝛ oẽs militia eorũ de-
fluet in bello: videlicet sicut defluit foliũ de vinea: quã
inebriatus est in celo gladius meus. Nota. B.ij.50.
¶ Hi oẽs de regula ordine ꝛ professione esse viden- 11
tur militum crucifigentiũ christum: in quorũ actu si-
cut quatuor inueniebãtur articuli super quos ordo il-
lorum fundebatur. ¶ Quia primo illudebant ei: ꝛ mi-
lites acetum offerẽtes. Luce.xxiij. Coronam spinarum
plectentes. Joan.xix. ¶ Secundo ipm spoliauerunt.
Joan.xix. Milites cum crucifixissent eum acceperunt
vestimenta eius ꝛ fecerũt quatuor partes vnicuiq3 mi
liti partem. Tertio occiderunt. Nam ꝛ milites quidẽ
hec fecerunt Joan.xix. ¶ Quarto ad sepulchrum per
diderũt: ꝛ nunq3 postea inuenerũt: quo pdito Math.
xxviij. Pecuniam copiosam dederunt militibus dicẽ-
tes. Dicite quia discipuli eius venerunt nocte ꝛ furati
sunt eum nobis dormientib9: at illi accepta pecunia fe-
cerunt sicut fuerunt edocti: ꝛ diuulgatum est inter iu-
deos vbũ istud vsq3 in hodiernũ. ¶ Ita pdictoꝝ mili 12
tũ ꝛ oim tyrannoꝝ ꝛ falsorũ christianoꝝ ꝛ specialit in
potestate positoꝝ vita p magna parte in q̃tuor pdict
depẽdet pditionib9. Nã pmo christo peccãdo ꝛ mẽbra
sua ad amaritudinẽ puocando mult modis illudũt.
¶ Secũdo ipm in mẽbris suis eis subiecti spoliãt p q̃

nomē ꝛ penam merent̄ ꝓdonis. Quia ſm iura: predo
vno mō dicit̄: qui vltra ſtipēdiū ſibi taxatū q̄rit. xxiij.
q. j. militare. Job. xxiiij. Vim fecerūt depꝑdātes pupil-
los ꝛ vulgū pauperē ſpoliauerūt. ¶ Tertio iuramen-
tis ſuis ꝛ alijs pctis chriſtū q̄ntū in eis eſt: iterū cruci-
figūt ꝛ occidūt: q2 cām iterant mortis eius: ſcʒ peccata
ꝛ ſic q̄ntū in eis eſt etiā effectū iterū inferūt crucifigētes
filiū dei. Heb. vj. ¶ Quarto ipm ita in terra ꝑdūt q2
nūq̄ ipm in celo inuenient: q2 q̄n de bonis militibꝰ mū-
di vel chriſti. i. quibuſcū q3 chriſtianis bonis q̄ corꝑali-
ter ꝛ ſpūaliter vel ſaltē ſpūaliter ꝑdictā regulā. Luce
iij. a Joanne baptiſta datā ꝛ. xiiij. ꝯditiōes ꝑtactas te-
nuerūt: ꝛ ꝯtra mundū carnē ꝛ diabolū fortiter milita-
uerūt: ꝛ ad capiēdā gliam ꝛ patriā beatā armis virtu-
tum ꝑſeuerāter ꝛ fortiter preliauerūt: verificabit̄ illud
Eſa. xxix. Militauerūt ꝛ obſiderūt ꝛ ꝑualuerūt aduer-
ſus eā. ¶ Tunc de malis q̄ de regula ꝛ vita ꝛ actu ſūt
predictoꝝ militū crucifigentiū chriſtū qui olim ꝑdicta-
rū. xiiij. ꝯditionū faciūt cōtrariū: ſicut inductiue patet
intuenti qui hic a carne: mundo: ꝛ diabolo ducunt̄ ca-
ptiui ad culpā ꝛ illic captiui ducent̄ ad penā verifica-
bit̄ illud Naum. ij. Miles captiuus adductꝰ eſt. No-
ta. X. j. 17. ꝛ. N. iiij. 15.

M. viij. Miniſtrationū primo oſtē-
dent̄ diuiſiōes. Nā diuiſiones miniſtrationū
ſunt. j. Coꝛ. xij. Secūdo oſtendet̄ q̄lis eſſe deberet in-
tentio: tā miniſtrū inſtituentis: q3 ipius inſtituti. Ter-
tio qualis eſſe debeat miniſtri executio in miniſtrādo.
Quarto q̄le ſit bene miniſtrātiū cōmodum tꝑale: vel
ꝑmiū eternū. Quinto oſtendet̄ q̄lē de facto ſe oſtēdūt
hie intentionē: ꝛ opis executionē: tā inſtituētes q3 mi-
niſtrātes. Sexto q3 magnū ſit male inſtituentiū vł mi-
niſtrantiū delictū. Septimo tam inſtituentiū: q3 mini-
ſtrantiū: q3 etiā ſub ipis ex afflictiōe dolentiū: audien-
de ſūt reſpōſiones. Octauo tā male inſtituētibꝰ q3 ma-
Ar. j. le miniſtrantibꝰ inferēda eſt pena.

¶ Rōne primi eſt aduertēdum q2 miniſtratio q̄dā eſt
j ſpūalis: ꝑtinens ad aiam: q̄dā eſt corꝑalis: ad corporū
ꝛ rerū exterioꝝ: ſeu operū q̄ exteriꝰ apparēt ꝑtinēs gu-
bernationē: ꝑma eſt ſpeculatiua: ſecūda actiua: vtera3
tā ſi rite faciāt qđ ad eos ꝑtinēt miniſtri chriſti ſunt. ij.
Coꝛ. xj. Sed qꝛ miniſtri diſtincte ſuas exercere nō pnt
opatiōes: niſi diſtinctas ꝛ ordinatas habeāt officinas
in q̄bꝰ miniſtrēt: ꝑmo oportet vtriſq3 miniſtrī loca de-
putare ordinata: ꝛ ſm locoꝝ ꝛ occupationū exigētias:
oportet miniſtros deputare eiſdē. ¶ Locꝰ ḡ interiorꝰ
ſeu ſpūalis miniſterij ipa eſt aia cū officinis cameris ꝛ
diuerticulis oim virtutū: de q̄ loco ſeu habitatiōe di-
gne ꝑparata ꝛ mūde cuſtodita dicere potuit q̄ habita-
tionē talē habuit: illud Eccle. xxiiij. In habitatiōe ſctā
2 corā ipo miniſtraui. ¶ In habitatiōe inq̄t ſctā quā fi-
des in ſolo aio fundat in q̄ fundamentū aliud bonū ꝛ
durabile nemo pōt ponere: virtutes edificāt: ꝛ exaltāt
ꝛ ꝑ diuerſas māſiones diſtinguūt. Alia nanq3 māſio
ſeu camera q̄dāmodo eſt iuſticia: alia hūilitas: ꝛ ſic de
alijs: q̄s vidēdo: ꝛ in q̄bꝰ habitādo: ꝛ q̄ſi ſolaciādo de-
lectant̄ deꝰ angeli ſcti: ꝛ ꝓpie meditatiōes: q2 ibūt de
virtute in virtutē: ſicut de camera in camerā. Sciētia
gubernat: abſtinētia mūdat: ne ſit ibi fetidū vł putri-
dū aliq̄d ꝑ gulā vel luxuriā. Patiētia q̄etat ne a vēto
agitet̄ vel ꝓſternat̄. Pietas ditat. Amor delectat. Cha-
ritas opit ꝛ ornat: q2 charitas opit multitudinē. Tā fe-
licē ꝛ beatā curiā: hortat̄ Petrꝰ nos in aiabꝰ nris: ꝑmo
oim edificare: dicēs. ij. Pe. j. Vos aūt curā ſubinferē-
tes miniſtrate in fide vr̄a virtutē. In virtute aūt ſcien-
tiā. In ſciētia aūt abſtinētiā. In abſtinētia patiētiam.
In patiētia pietatē. In pietate fraternitatis amorem.
In amore aūt fraternitatis charitatē. ¶ Et q2 edificiū 3
ſic formatū ꝛ diſtinctū: vel deſtrui poſſet ꝑ portas ſen-
ſuū: vł alias inſidias: vel ſaltem inutile eſſet niſi mini-
ſtros haberet diſtinctos ꝛ ordinatos ipm cuſtodiētes
ꝛ digne in eo miniſtrātes: ad modū diuerſitatis mini-
ſtroꝝ i curijs magnoꝝ: eſt diuerſitas miſtroꝝ ordinā-
da in iſta curia dei. Sic ḡ in curia mūdi ſunt ianitores
arcētes indignos ab ingreſſu: ꝛ dignos introducētes.
Ita in curia dei locū iſtoꝝ tenēt viri mūdi ꝛ deū timē-
tes: q̄ diligētes obſeruāt ne mors intret ꝑ ſenſuū fene-
ſtras: q̄ oia illicita ab aīa ꝛ domo dei q̄ntū pñt exclu-
dūt: ꝛ q̄ domū ornāt vel mūdāt introducūt. De tali di-
gno miniſtro loquit̄ deꝰ: in pſ. c. dicēs. Ambulās i via
immaculata hic mihi miniſtrabit. ¶ Secūdo in curia 4
mūdialiū ſunt diſpēſatores bona dn̄i ſub claue cuſto-
diētes: ꝛ loco ꝛ tpe ea diſtribuētes. Hoꝝ locū in curia
dei tenē debere viri eccliaſtici: ꝛ ſpecialit̄ ꝑlati q̄ ſacra-
mēta ꝛ cetera bona: tā ſpūalia: q3 corꝑalia diſtribuere
tenēt̄ idigētibꝰ. j. Coꝛ. iiij. Sic nos exiſtimet hō vt mi-
niſtros chriſti: ꝛ diſpenſatores multiformis gratie dei.
¶ Sed iā q̄rit̄ int̄ diſpēſatores vt fidelis q̄s inueniat̄.
Ibidē ꝛ raro inuenit̄. Et tā ſicut boni ꝛ fideles mini-
ſtri ſunt angeli: de q̄bꝰ in pſ. c. Benedicite dn̄o oēs an-
geli eiꝰ: miniſtri eiꝰ q̄ faciti voluntatē eiꝰ. Ita mali ſunt
demones. ¶ Iterū in caſtrī nobiliū ſunt ſpeculatores 5
q̄rū officiū ſeu miniſteriū eſt alijs dormiētibꝰ vigilare
noctī horas ꝑconizare: ſomnolētes die aduenīēte exci-
tare: ad prandiū familiā vocare. Hoꝝ vices gerūt pre-
dicatores in curia dei: de q̄rū nūero extitit Paulꝰ: q̄ cū
oibꝰ ſeq̄cibꝰ ſuis exēplo paſtoꝝ. Luce. ij. habet ſuꝑ gre-
gē dn̄i vigilare: ne ipis dormiētibꝰ. i. ſcandaloſe vł ne-
gligēter agētibꝰ: inimicꝰ hō ſuꝑſeminet zizaniā in me-
dio tritici. ij. Thi. iiij. Tu vō vigila: in oibꝰ labora:
opꝰ fac euāgeliſte: miniſteriū tuū imple: noctī horas. i.
huiꝰ vite breuitatē: inq̄ntū dies alteriꝰ ſeculi appropin-
quat oibꝰ annūciare: ꝛ dormiētes in pctis excitare: di-
cēdo. Hora eſt iā nos de ſomno ſurgē: nox ꝑceſſit: di-
es aūt appropinq̄bit. Exurge ḡ a mortuis q̄ dormis: ꝛ
oēs de dei familia ad agni cenā clamore oꝛonis: ꝛ tuba
ꝑdicatiōis aploꝝ q̄ illo officio ſpecialit̄ fungebāt̄ ſeq̄n-
tes exēplo dicētes. Nos vō oꝛoni ꝛ miniſterio vbi in-
ſtātes erimꝰ. Actī. vj. Tales multū ſunt deo accepti:
ſicē miniſter gratꝰ q̄ dānū ꝓpriū negligit vł patiēter ſuf-
fert: ꝛ totū intellectū applicat vt dn̄i ſui faciat voluntatē
ſicut talī miniſter acceptꝰ eſt dn̄o terreno. Ita acceptꝰ
eſt regi ſuo celeſti miniſter intelligēs. Prouerbio. xiiij.
¶ Iterū nobilibꝰ ſūt aliq̄ deputati vt eis ſollicite ꝛ ho- 6
neſte ꝛ ſine macula ꝛ offenſione ꝛ mēſis ſeruiāt. Ho-
rū ſtatū i curia dei. i. ecclia tenēt clerici ꝛ ſacerdotes: tā
religioſi q3 ſeculares ad miniſtrādū ſacrī altaribꝰ ſpe-
cialit̄ deputati: de q̄bꝰ Ezech. xliiij. Sacerdotes ꝛ leui-
te accedāt ad mēſam meā ꝛ miniſtrabūt mihi. ¶ Itē
in curijs potētiū ſunt elemoſynarij. Hoꝝ locū tenent
viri miſcdie: curā pauperū gerētes: ſicut Paulꝰ q̄ dicit
Ro. xv. Nūc igit̄ ꝓficiſcar hieruſalē miniſtrare. Quod
ꝛ alios ſimilit̄ facē hortat̄: dicēs. De miniſterio qđ fit
in ſctōs ex abundāti eſt mihi ſcribere. ¶ Sunt inſuper
cubicularij: ſeu camerarij quoꝝ typum tenent pacifici
in ſecreto cordis: deo cubiculū ꝑparātes: ꝛ varijs vir-
tutibꝰ ornantes. j. Paralī. vj. Cōſtituit ante arcam dn̄i
de leuitī. vt miniſtrarent: ꝛ recordarent̄ operū eius: et
glorificarent deū. Sic ḡ habemꝰ in domo dei ſpūalem
edificationē cū diuiſiōibꝰ ſuis: et ſpūales miniſtros in
ſingulis officijs. de quibꝰ duobꝰ ſimul. Ecclī. xxiiij. In

7 habitatiōe sancta corā ipso ministrant. ¶ Ministri vo
q̄ ad mīstrationē rerū deputant mūdialiū: sub diuer-
sis dñis p tot loca ⁊ officia seu ministeria: q̄ mundus
vel mūdiales habent administrandēs vel rerū curas
ad eos ptinētes: q̄ tñ oēs ad ei⁹ cui seruiūt ptinere fami
liā dinoscunt: q̄ dicit lex in. ff. veteri: li. xxj. ti. j. de edi-
licio edicto. l. ediles. q̄ familie applicatiōe oēs q̄ in ser-
uitio sunt ptinent: etiā liberi qui et bona fide seruiunt.
¶ Ministrātib⁹ vo p̄dicto mō q̄si p silitudinē Mar-
the ⁊ marie diuisis: hoc est aduertēdū: q̄ sicut vtraq̄
soror p̄dictarū tā Maria q̄ sedebat ad pedes Jesu: q̄
Martha q̄ satagebat circa frequēs ministeriū Luc. x. ab
ecclīa cōmēdant. Ita tā pmi q̄ secūdi mīstri: si fideles
inueniant: eor ministeriū in mīstrando Ro. xij. a deo
cōmēdabit: ⁊ mercedē ministerij sui ab eo recipiēt: q̄
oēs inuāt ad psummationē sctōr: in opus misterij: in
edificationē corpis christi: donec occurramus omnes
Eph. iiij. ¶ Ille tñ cui⁹ ministeriū specialiter p aiab⁹
ordinat saluādis: meli⁹ est sortitus ministeriū: quanto
et melioris testamēti mediator est: qd in melioribus re-
promissionibus sancitum est. Hebre. viij.
Arti. ij. ¶ Et tñ ministeriū exterius cū Martha est tā mīstrā-
ti: q̄ mīstrā institueti: vtile ⁊ meritoriū: sic ostēsū est.
8 L. j. f. ⁊ deo cōmēdabile si rectā habeat ex pte vtriusq̄
intētionē ⁊ debitā executionē. Intētio vo tā instituēti:
q̄ instituti esse dz: pricipalit: vt respublica recte gu-
bernet ⁊ saluet: ⁊ subditi reddāt q̄ sunt cesaris: cesari:
et q̄ sunt dei deo. ¶ Ad h̄ nos informat exēplū histoꝛie
et auctoritas. ¶ Exēplū eñi in natura ostdit: q̄ sicut ni-
sus oim mēbror tēdit ad hoc: vt vita cōseruet corpis.
Ita nisus ⁊ intētio oim dñor ⁊ ministror esse deberet
pseruare rēpublicā ⁊ corpus christi mysticū. i. fideles i
vna pace ⁊ iusticia. Et sic mēbra poti⁹ vitā: salutē ⁊ bo
nū statū intendūt totius corpis q̄ salutē ppriā: sic pz
de manu: q̄ q̄si salutis pprie oblita se p salute toti⁹ cor-
poris exponit: ictum in se recipiens q̄ corpi veniebat.
Sic p̄dicti bonū statum cōmunitatis potius intēdere
deberent q̄ ministror pmotionē: q̄ bonū vniuersale
Exm diuinius est s̄m ph̄m pmo ethicor. ¶ Exēplū ad hoc
recitat in historia scholastica: sup actus aplor: de Ti-
berio cesare: de quo dicit Josephus: q̄ in oībus nego-
cijs suis morosus erat: vñ cum statuerat pcuratores i
9 puincijs vix aut nunq̄ eos mutabat: qd cum sepius
quesitū esset ab eo: quare eos nō mutaret: respōdit se in
hoc parcere plebicule: sciētes eñi pcuratores se ad mo-
dicam habituros pcurationē emulgent vsq̄ ad san-
guinem: ⁊ tāto dominant grauius: quāto breuius. Et
qui recentes supueniūt: dissipāt quicq̄d inueniūt. Qd
Exm exemplo ostendit cuiusdā vulnerati: qui cum iaceret in
via: ⁊ non amoueret multitudinē muscarū a vulnere:
supueniens alter putabat q̄ hoc omitteret ex imbecil-
litate: ⁊ abegit muscas que operuerant vuln⁹ eius. Ad
quē ille. Male fecisti mihi: quia musce quas amouisti:
iam plene erant sanguine ⁊ parcius me molestabant:
que aūt supueniunt recētes: acrius me pungent. Sic ⁊
pcuratores vel officiales ⁊ ministri quicunq̄ recenter
10 substituti acrius in subditos desęuiūt. ¶ Non ḡ sunt
audiēdi qui dños pcurant vt ministros suos frequen-
ter amoueant: ⁊ nouos ibi ponant: vt ex officio illo cū
malis falsitatib⁹ ⁊ maledictionib⁹ promoueant ⁊ di-
tentur. Nec etiā sunt ipsi ministri in hoc audiēdi: qui
per seipsos ⁊ alios talia pcurant officia: quia si bonus
et oīno fidelis esset: hoc raro pcuraret: q̄ raro inuenit
officiū in quo oīno fidelis magnū reportet cōmodum
Si vo paup sit vel cupidus vel malus ⁊ falsus: ⁊ si h̄
Exm pcuret: nō est audiendus. ¶ Exēpluz ad hoc de Sci-
pione de quo referūt historie: q̄ cum quedā regio ro-
manis rebellaret: ⁊ duo electi essent: vt irent pacem re-
formare. Cuz psilium quererēt a Scipione emiliano:
qui pter senectutē ad psilium ire nō poterat: si illi duo
essent mittendi vel nō: respōdit neutrū esse mittendū:
quia vni oīa desunt: alteri nulla sufficiūt: vnū notas-
uit de nimia paupertate: aliū de nimia cupiditate: pter
quas vterq̄ munera reciperet ⁊ populū grauaret: ⁊ a
vero deuiaret: ⁊ ppria cōmunib⁹ anteponeret. ¶ Huic
Scipionis psilio: auctoritas pcordat Bern. de psidera
tione: li. iiij. ad Eugeniū papam. Tales inquit querē-
di sunt ministri q̄ marsupia nō exhauriāt: sed corda re-
ficiāt ⁊ crimina corrigāt. ¶ Et auctoritas Tullij de of-
ficijs li. iij. c. v. Vnū inq̄t in oīb⁹ debet esse ppositū
vt eadem sit vtilitas vniuscuiusq̄ ⁊ vniuersor: quā si
ad se quisq̄ rapiat: oīs humana societas dissoluitur
Sicut patet. D. xij. 9. Talis ḡ pprij cōmodi vel suorū
pmotio longe debet esse a christianis: q̄s hortat apl's
dicens. In oīb⁹ exhibeamus nosmetipsos: sicut dei
ministros. ij. Cor. vj.
¶ Que auctoritas terciū introduxit articulū: q̄ ad hoc Arti. iij.
q̄ in oīb⁹ simus dei ministri: nō sufficit q̄ illā inten-
tionē habeam⁹ bonā: de q̄ in p̄cedenti dictū est articu- 11
lo: sed requirit q̄ executio debita fiat toti⁹ ministerij.
Hec aūt executio tūc bene fit quādo dñi vel eor minis-
stri cum humilitate ⁊ pietate subditos q̄scūq̄ tractāt.
Ad qd eos monere deberent quatuor. ¶ Prima causa
seu ratio dominationis seu potestatis quā in ministrā-
do sup eos accipiūt. ¶ Causa eñi quare hō homini do-
minat: ortū habet a peccato: q̄ si nunq̄ fuisset peccatū
nunq̄ hō hominis seruus fuisset. vñ Aug. xix. li. de ci-
uitate dei. c. xv. Nunq̄ inq̄t in scripturis legim⁹ ser-
uum anteq̄ hoc vocabulo Noe iustus peccatum filij
indicaret Geñ. ix. dicens. Maledict⁹ Chanaan: seru⁹
fratrū suor erit. Hoc ostēdit ibidē Augustin⁹ ex cōsi-
deratione humane creationis: in qua homini dictū fuit
Presit piscib⁹ maris: ⁊ sit terror vester: ac tremor super
cūcta animātia. In q̄ ostendit nō hoiem homi: ad dei
imaginē facto: sed pecori debere dominari. Inde pmi
patres iusti: pastores pecor: magis q̄ reges hominū
pstituti sunt Geñ. xlvij. vt sic insinuaret deus: qd or-
do postulet creaturarū. Cū ergo dominiū illor: ⁊ mi-
nisteriū regendi ortū habeat a peccato: qd excogitatū
eos humiliare deberet ⁊ nō eleuare: pz ḡ q̄ de superioritate
illor sup eos supbe eleuari nō deberēt: exēplū respiciē-
tes summi dñi ⁊ mīstri: q̄ ait. In medio vr̄m sum: sic
q̄ mīstrat Luc. xxij. ¶ Secūdo naturalis pditiōis eq̄li- 12
tas: de q̄ Job. xxxj. Nunqd nō in vtero fecit me: q̄ ⁊ il-
lū. s. seruū: iugiter mediata faciet nō impare ex supbia
et cupiditate: s; poti⁹ cōsulēdi ⁊ puidēdi misericordia. Vñ
btūs Grego. moral'. xxj. sup dicta auctē: potētib⁹ inq̄t
viris: magna est humilitatis cā ostēsa: eq̄litas psiderata cō-
ditiōis. ¶ Et si istā eq̄litatē pditiōis q̄tuz ad ppinquā
illor pditionē negare voluerint: put corpis respiciūt
nobilitatē: in q̄ de ppinq̄: licet nō a pncipio maiorē q̄n-
dā hie vident nobilitatē excellētiā: tñ respiciēdo aiarū
nobilitatē: in q̄ oēs ad dei sūt silitudinē: ⁊ vt deo seruī-
at: est ei⁹ aia: ⁊ ineq̄li nature dignitate creata. Si ḡ ad
inferioris pteptū eū puocat cogitatio nobilitatis corpis
quā fortuna de ppinq̄ causauit: eū reuocet cōsideratio
eq̄lis nobilitatis aie: quā ab initio de⁹ ordinauit. Et si
seruū suū ptemnere vl' dure tractare voluerit: q̄ seru⁹
suus est: seruū ⁊ subditū dei in reuerētia habeat: ⁊ euz
timore regat: q̄ dei. Ergo in oī virtute tua dilige eū
q̄ te fecit: ⁊ mīstros ei⁹ ne derelinq̄s Ecc̄i. vij. ¶ Tertio 13
fortune mutabilitas: qui eñi nūc superior est: cogitare

deberet mũdũ maris habere ꝯsuetudinẽ: in quo vnda
nunc superior: cito erit inferior: ⁊ ecõuerso. Ita erit de
illis: vel hic vel in futuro. Ex hac ꝯsideratione Sene-
ca quẽcũqꝫ superiorẽ hortat dicẽs: ep'la.xlvij. Nescis
qua etate ecuba seruire ceperit q̃ cresus qua Darij ma-
ter: viue ẽ cũ seruo clemẽter. ¶ Quarto seruitutis ma-
iortas: quã in seipsis inuenire possunt. Vñ Seneca
ep'la.xlvij. Seruus est: ꝫ forsitan liber aio: hic si seru⁹
sit: illi nõ nocebit: ostẽde q̃s seru⁹ nõ sit. Alius libidi-
ni seruit: alius auaricie: alius ambitioni: omẽs timori:
nulla seruitus turpior q̃ voluntaria. ¶ Sed heu non
obstantibꝫ oibus istis motiuis: ministri cor depsserũt
ꝑplm Neemie.v. Nec a dñis de illa depssione vel op-
pressione iusticiã obtinere poterũt. Sed si eos cõqueri
cõtingit: a dñis nihil nisi leue respõsũ: q̃ ad senescallũ
mittunt habent: a ministris vero maius damnũ repor-
tant: q: ipsi audiẽtes q̃ de eis cõquesti sunt offendunt
et iurãt q̃ peius valebũt: q̃libet talis peccati minister
est Gal.ij. ¶ Illorꝫ vero qui ꝑdictis acq̃escũt motiuis:
pie ministeriũ ⁊ superioritatẽ suam ꝓsequẽdo: magn⁹
est honor: ⁊ cõmodũ tam in terra q̃ in celo.
Arti. iiij. ¶ Primo nãqꝫ in terra. Sicut honor est seruo: nobilẽ
seq̃ dñm. Ita honor est ministro seq̃ christũ: eiqꝫ assi-
14 milari: q̃ dicit. Quicũqꝫ voluerit int̃ vos maior fieri:
erit vr̃ minister: fili⁹ hoĩs nõ venit ministrari: ꝫ ministra-
re: ⁊ dare aiam suã Math.xx. Si q̃s ẽ mihi ministrat:
me sequat Joan.xij. ¶ Secũdo in terra dat fiduciã de
celo habẽdo: q: sicut q̃ arat: arat in spe. Ita q̃ bene mi-
nistrauerit: bonũ sibi gradũ acq̃rit: ⁊ multã fiduciam
glorie.j. Thiñ.iij. In celo vero triplicẽ ꝯsequit honorẽ
et vtilitatẽ. ¶ Primo q̃ ad locũ: honorat eñ minister:
qñ ad camerã vocat regis Joan.xij. Vbi ego ero: illic
et minister me⁹ erit. ¶ Secũdo q̃tum ad cibũ qui erit
ipsimet deus Numeri.xviij. Precũ est ꝓ ministerio q̃
seruit ĩ tabernaculo: ⁊ nõ peccabit: egregia ⁊ pinguia
reseruãtes. ¶ Tertio q̃tum ad seruitorẽ: honorat eñ
seruũ rex q̃ ei ꝑsonaliter ministrat. Sed ipse de⁹ trãsiẽs
ministrabit illis Luc.xij. Sic ẽ: si q̃s mihi ministraue
rit: honorificabit eũ pater me⁹ Joã.xij. Sed heu non
obstantibꝫ meritis et ꝑmijs cũ essent ministri regni illi⁹
nõ recte iudicastis: neqꝫ custodistis legẽ iusticie: neqꝫ
ꝭm voluntatẽ dei ambulastis Sapien.vj.
Arti.v. ¶ In q̃ a ucte dat intelligi illud qd̃ ostẽsum est. D.xij.
8. cũ sequẽtibꝫ. Et illud qd̃ q̃tidiana docet experiẽtia:
15 q̃ vicꝫ mala intẽtione ministros instituũt: plus ꝓpriã
q̃ cõem intẽdẽtes vtilitatẽ: q: ⁊ tales instituũt q̃ plus
reportent: nõ q̃ iustius regãt. Et ipsi sic instituti sciẽn-
tes q̃ oportebit eos si ĩ officio remanere voluerint mul
ta reportare: plus nitunt pecunias colligere: q̃ culpas
corrigere: promptioresqꝫ ad vindictã: q̃ ad iusticiã se
exhibent: plus eñ nitunt cupido dño suo q̃ deo pla-
cere: vt in oibꝫ se dño suo ꝯforment: ⁊ sic de eis verifice
tur illud Prouer.xxix. Princeps q̃ libẽter audit verba
mendacij: oẽs ministros habebit impios: q: tales habe-
bit q̃ multa narrabũt ei: multos falso accusantes: ⁊ do
minũ ad predã ꝓuocãtes: ⁊ h̃ vt ei placeãt: quẽ sciunt
talia diligere. Tales ẽ in accedẽdo ad ministeriũ. Pri-
mo similes sunt sacerdotibꝫ Belis Dañ.xiiij. Qui in-
trabant ꝓpriũ intẽdentes cõmodũ. ¶ Secũdo similes
Exẽm de sunt vulpi fraudulẽte q̃ se mortuã fabulose finxisse dr̃:
Vulpe vt sup bigã ꝓijceret: vt q̃ in biga erãt comedẽt ⁊ aspor
taret. Sic illi vt in officijs vel beneficijs ponant eccle-
siasticis: fictã pretẽdunt humilitatẽ: se mũdo mortuos
mẽdaciter simulãtes: vt vero in alijs ponant mũdi mi-
nisterijs: vulpinas et q̃runt cautelas: ꝓmittẽtes se ꝓ
dñis vtiliter esse facturos: ꝫ totũ vt comedant: ⁊ diui-
tes fiant: ⁊ q̃ poterũt asportẽt. ¶ Tertio rhãno assimi-
lant: q: sicut alijs arboribꝫ fructuosis: gubernationis
lignorꝫ ministeriũ fugiẽtibꝫ Judic.ix. Rhãnus illud
gratãter admisit: de q̃ postmodũ ignis exiens arbores
combussit. Ita fidelibꝫ officiarijs fugiẽtibꝫ ꝓpt̃ causas
tactas. D.xij. 9. Ipsi nõ solũ suscipiũt: sed ꝓcurant et
emũt: vt sint in diuersis officijs: tam eccl'iasticis q̃ mũ
dialibꝫ: qd̃ preciũ datũ: postmodũ ꝓ mercedibꝫ soluũt
meretricũ ⁊ latronũ: q̃s ꝓ muneribꝫ peccare ꝑmittũt:
et sic ignis de eis exiẽs: subditos spũaliter cõburit: dũ
eos nõ corrigũt: ⁊ tpaliter duꝫ exteriora auferũt bona:
vt licẽtius peccent. De sic ẽ accedentibꝫ: põt dici illud
Nũeri.iij. Qui administrãdũ accesserit moriet. ¶ In 16
ministrãdo vero tales sunt similes mastele: de q̃ dictuꝫ
est. A.xij.50. ¶ Secũdo cani ꝓpt̃ tres ei⁹ cõditiões: q:
primo cũ magno latratu venit versus latronẽ: q̃si euꝫ
deuorare vellet: q̃ pane in ore ꝓiecto tacet. Qui secũdo
sup oẽm ignotũ latrat: ipsumqꝫ ꝓsequit. Qui tertio ad
macellũ vbi inuenit bonos bolos: assuetus: nõ facilẽ
a loco illo remouet. Sic isti ꝑmo multa minant: pecu-
nia data: mine cessant. Secũdo ignotũ volentẽ in vil-
lis: vel alijs locis int̃ illos habitare ⁊ ꝓspere agere: ex
inuidia ⁊ auaricia pluris modis vexãt: occasiones cõ-
tra eũ querẽtes. Tertio ad officia ⁊ curias assueti: non
faciliter reuocant: quantũcũqꝫ aliũde satis habeãt vñ
copiose ⁊ quiete viuere possent. De q̃ nõnulli frequen
ter mirant: dicẽtes. Mirũ est q̃ talis q̃ habet satis vñ
viuere de eccl'ia: vel ꝑbenda sua: vel de terris: vel red-
ditibꝫ suis: q̃ quietã in domo ꝓpria vitã ducere posset:
vult se tali onerare officio: in q̃ tota die ⁊ nocte tot susti-
nebit labores: anxietates ⁊ sollicitudines: ⁊ picula cor
poralia ⁊ spũalia: ⁊ tot hoĩm icurrit odia ⁊ inimicitias
quis siue faciant iusticiam: siue non: et alia parte inimi
citias acq̃rent iniustorꝫ: circa quos iusticiã exercẽt. Si
vero iniusticiã fecerint: maledictionẽ acq̃rũt dei ⁊ odiũ
et inimicitias ⁊ maledictiones iustorꝫ: quibus nocent.
¶ Sed viso ꝑdicto exemplo de cane assueto ad macel- 17
lum: ois ista cessat admiratio: q: in tm̃ ꝑ lucra q̃ in offi-
cijs suis acq̃rũt: ⁊ ꝑ bonos bolos q̃s ĩ curijs comedũt
et q: bonis ꝓprijs dum ibi sunt parcũt. Et q: sperãt se
posse ibi amicis suis: maiorẽ locũ tenere: ⁊ q: ibi in ma
iori sunt honore ⁊ timore: q: alij dũ cum magnis sunt
eis nocere nõ audent: ⁊ ꝓpter causas tactas. A.xv.20.
ad curias: ⁊ officia alliciunt: imo in illis tantũ mẽte li-
gantur: q̃ videt eis q̃ q̃si mors esset recedere. Et si illa
derelinquãt vl' amoueant: vias multiplices excogitãt
redeundi. Qd̃ exẽplo ptꝫ illi⁹: de q̃ a fidedigno q̃ locũ Exẽm
et ꝑsonã signare solebat: narrari ꝯsueuit: q̃ cũ ꝯsciẽtia
ductus baliuiã suã dimisisset: ⁊ postmodũ sibi ⁊ vxori
sue: solita nõ venirẽt dona ⁊ exenia: statũ suũ q̃ ad aiaꝫ
melioratũ ⁊ alleuiatũ: grauiter portare ceperũt: inter se
de ista fortuna ꝯquerẽtes ⁊ finaliter cõcludẽtes: q̃ me
lius esset ad solita redire officia: qd̃ cum factuꝫ fuisset:
vna de ipso equitãte: horribilia ceperũt coruscare ful-
gura: sonare tonitrua: ⁊ tẽpestates terribiles oriri: inter
quas diabolus in forma simie: sup equi collũ se posuit
et sup eũ derisione cachinnans anglice dixit: vuelcome
to vuike. vuelcome to vuike: qd̃ sonat in patria illa: be
ne veneris ad baliuiã tuã: cũ duplici replicatiõe: q̃ ni-
mio terrore correptus voto facto: q̃ nunq̃ illud vl' aliu
ud sil'e exerceret officiũ: ꝑ dei grãm a bestia illa libera-
bat: vtinã sic terrerent omẽs ministri iniquitatis vt nõ
vituperet ministeriũ vestrũ.ij. Cor.vj. ¶ Tertio ĩ mi- 18
nistrando tales apibus inutilibꝫ: que anglice dronis:
gallice bordones vocat: assimilant. Quia sic apes ille
amissis aculeis amplius vtiliter nõ seruiũt: sed aliorũ

opum ꝯsumunt labores: sic illi amisso aculeo diuini ti-
moris: et penarũ infernaliũ. ¶ Quarto marine belue
assil'ant: de quus. A.xij.44. ¶ Quinto dñi mali cũ mi-
nistris suis: aialibus cadauer mortuũ circũdantibus
assimilant: q2 sicut aialia magna: sicut leones: vrsi: vel
canes: primo ad cadauer illud veniẽtia: magna discer-
punt frusta: q̇bus recedẽtib9 minora accedunt aialia:
vt canes minores ⁊ alie bestie: qui ꝓpter maiora prius
tangere nõ audebant cadauer: postremo accedũt cor-
ui: milui ⁊ alie aues: partẽ suã accipiẽtes: qua accepta
nihil dimittũt: nec carnẽ: nec neruos sup ossa. Ita mi-
nutus ꝓpl's primo deuorat a magnis prelatis ⁊ dñis q̇
excessiuas ⁊ magnas petunt ⁊ leuant exactiones ⁊ tal-
liationes: ꝓ filiarũ maritagio: ꝓ filior2 militia: ꝓ sup-
fluis expensis in torneamẽtis ⁊ hmõi: ꝓ infortunijs ⁊
equis amissis in bellis: ⁊ ꝓ redemptionib9 incarcera-
tor2 in terris inimicor2: ⁊ mult' alijs de causis. Postea
veniunt senescalli ⁊ balliui ⁊ grauibus ⁊ iniustis emẽ-
dis: ⁊ amerciationib9 eos ad opus dñi ⁊ muneribus et
exenijs: ad opus ꝓpriũ vexant. Vltimo veniunt in-
feriores de familia: q̇ ostios ad munera respiciũt: sicut
patet. D.xij.22. ¶ Et sicut in terris guerrarũ. Prima
turma equitũ homini occurrẽs: eum spoliat de pecu-
nia ⁊ iocalib9 ⁊ hmõi. Secũda nõ inueniens pecuniã
aufert meliores vestes. Tertia vo peditũ nihil dimit-
tit: nisi vix forte vitã. Sic ꝑdicti q̇ illis assimilant: de
quib9 dicit Ioan. vij. Miserunt principes ⁊ pharisei
ministros: vt cõprehenderẽt Iesum. Sic mittunt ad-
huc vt cõprehẽdant mẽbra ei9. Nõ de talib9. A.xij.5.
19 ¶ Sexto straboni assil'ant: q2 sicut strabo in fectib9 nu-
tritus: qñ in vespere volare incipit: magnũ faciẽs so-
num: nec christo: nec aplis parceret: si eis obuiaret: qn
in fronte eos percuteret. Sic nõnulli taliũ ministrorũ
in paupertate nati ⁊ nutriti qñ volare incipiũt: grossa
reboant verba: ⁊ q̃tuz ad dñm: cui se habẽt ad modũ
echo resonãtis: de q̇ Sapien. xvij. Aut resonans de al-
tissimis montib9 echo: quicq̇d minarum vel iniuriarũ
dixerit cum augmento reflectẽtes: q2 si ipse dixerit vel
preceperit quẽpiã esse excoriandũ vel verberandũ: ipi
iurabũt ipm esse occidendũ. Ecce echo grossiorẽ faciẽs
sonũ q̃ fecerit vox primo emissa: ⁊ q̃tum ad subditos
quor2 nulli parcũt: nisi crucẽ deferat argenteã: q2 aspe-
rius nihil est humili: cũ surgit in altũ. Et talia ꝯ cõsci-
entiã emittũt verba: ⁊ faciũt opa: vt dñis placeãt: ⁊ ne
ab officijs amoueant: de q̇bus Crisosto. in dialogo suo
li. iij. Qui metuunt: ne de potestate deponant: amarã
sustinẽt seruitutẽ: q̇ malis redundat innumeris: atq3 tã
deũ q̃ hoies frequẽter cogunt offendere.
Arti. vj. ¶ Que auctas sextũ introducit articulũ: q2 dñi dũ me
tuunt ne aliquid de dñio suo amittãt: bngosos hoies:
20 et sine ꝯsciẽtia in officijs suis ponũt: ꝑ q̇s a latere innu
mera fiũt mala: dũ vo ipsi timẽt ne dño cupido displi-
ceant: ⁊ sic officiũ amittant: innumera mala cõmittũt:
vt dñis suis placeant ⁊ officiũ nõ amittant. ¶ Prima
ꝯsideratio causa est: quare dñi vento assimilant. Quia
sicut ventus plumas ⁊ paleas exaltat ⁊ puluerẽ: q̇ cuz
parũ exaltauerit: cito in lutũ ⁊ puteũ ꝓpinquũ cadunt
Ita illi sepius malos exaltãt q̇ fiũt tanq̃ puluis quẽ fa-
ciẽ venti: q2 ad breue tp̃s exaltant ⁊ cito in lutũ peccati
et in puteũ cadent inferni. ¶ Secũda. i. ministror2 ꝯsi-
deratio: facit q2 parati sunt ad obediendũ dñis suis ꝯ
deũ: q2 si q̇s platus: clericus vel laicus noluerit tyran-
nor2 audire ꝑces: q̇s scribũt ꝓ clericis suis ꝓmouẽdis
vel ꝓ q̇buscũq3 alijs negocijs: q̇ cordi habẽt: stati scri-
bunt ministris suis vel amicis: vt illis noceant oibus
quib9 possunt modis. Nec hoc est nouũ: q2 sic scripsit
Iezabel iudicib9 israel ꝯ Naboth. iij. Reg. xxj. sicut
pz. A.xij.45. Illi vo ad modũ illor2 iudicũ de israel:
quicq̇d iniuste impatũ est exequunt: imo videntes do
minos suos ad talia inclinatos esse: eis dant cupidita-
tis ⁊ crudelitat' ꝯsilia: vt ꝑ talia ꝯsilia prudẽtiores ap-
pareãt: ⁊ dñis acceptiores ⁊ corã deo dãnabiliores fiãt
In quo multũ errãt: q2 dño ⁊ remuneratori imortali 21
displicẽt: vt breui ⁊ mortali remuneratori placeãt. Et
vt parũ lucrent: regnũ celor2 ⁊ vitã eternã: ⁊ aiam pro-
priã periurijs ⁊ falsitatib9 perdũt: q̇ plurimi illor2 cõ-
mittũt: q2 vt cõiter a maiorib9 iudicib9 ⁊ mĩstris vsq3
ad minimos iurãt se fideliter esse facturos. Vñ ⁊ de iu-
ramẽto regũ imperator2 ⁊ põtificũ: est certa iurãdi for-
ma in libris ordinationũ illor2 ordinata: de quor2 etiã
iudicib9 ⁊ iusticiarijs certus iurãdi modus emittit: in
quo inter alia ꝯtinet: q2 faciãt oibus tã diuitib9 q̃ pau
perib9: qđ iusticia reqrit. Et q2 hoc nõ dimittẽt: amore
munere: odio vel fauore. Ne pour bon gray ne pour
malgrey: ne pour dons: ne pour ꝓmesses: iusticiã ipe-
dient: vel repulerũt. i. differtent ꝯ rõnẽ ⁊ leges terre. Et
etiã de nullo accipiẽt sine licentia regis nisi cibũ ⁊ po-
tũ ꝓ die. Vicecomites etiaz ⁊ alij ministri regis iurati
sunt. Quõ vo iuramentũ istud tenẽt sciunt postea: qñ
nulla erit redẽptio. ¶ Ex pte vo vtriusq3 tam dñi q̃ 22
serui frequẽter delictũ cõmittit simoniace: sicut pz tã
ex his q̇ dicta sunt. I. ix. 16. q̃ ex his q̇ dicit Hostieñ
li. v. rub. iiij. Ne plati vices suas ⁊c. Itẽ est secũda et
habet in sũma cõfessor2. ti. de simonia. q. vlti. q2 vicz q̇
dat pecuniã vt in imperatorẽ ꝓmoueat: vel in aliquã
potestatẽ vel rectorẽ alicui9 ciuitatis: simoniã cõmit-
tit: q2 potestas spũalis est: talis ergo tam ex pte dñi: q̃
ex parte serui seu ministri: est ministratio mort' literis
deformata. ij. Cor. iij.
¶ Tamẽ anteq̃ ad mortis illor2 ꝓcedat sniam: audiẽ- Arti. vij.
di sunt: nõ solũ dñi ⁊ ministri iniusti: s3 etiã p eos afflic-
ti: vt ex illor2 irrõnabili: ⁊ istor2 rõnabili respõsione: 23
illor2 iniusticia ⁊ istor2 iusticia clarius pateat veratio.
Dñi vo primo rñdent dicẽtes: q2 bona intẽtiõe mĩstros
instituũt: q̇bus ⁊ ꝑcipiũt ⁊ iurare faciũt: q2 iusticiã in
oibus teneãt: s3 tñ in rei veritate h̃ precipiẽdo nõnulli
illor2 siles sunt cuidã hoi duro: de q̇ dr̃ q2 ministrũ ha- Exm̃
buit nomie fauel: cui frequẽter ꝑcepit q2 cibũ vel potũ
portaret ampliorẽ: qđ tñ ipe sp facere dissimulabat: cũ
semp rñderet se libenter h̃ facere. Cui cũ quidã diceret
q2 fauel malus esset minister: q2 nõ fecit qđ ei dixit: re-
spõdit: bñdictus sit fauel: q2 licet nõ faciat qđ dico: fa-
cit tñ qđ volo. Itã nõnulli dñor2 mĩstros instituẽtes:
ꝑcipiũt q2 iuste faciãt qđ ⁊ ꝓmittũt se esse facturos: qđ
tñ si nõ fecerint: faciunt qđ volunt: s3 nõ qđ dicũt: sicut
manifeste ostẽsum est. A.xij.44. ¶ Et h̃ nõ solũ in vo- Exm̃
luntate retinẽt: s3 etiã qñq3 vbis manifestãt: sicut pz p
exẽplũ illi9 q̇ quendã rep̃hẽdit ꝯstabulariũ: quẽ sb eo
habebat de h̃ q2 nimis benigne quendã tractabat lear-
ceratũ: cui ille: debuisse eũ ꝑmisisse mori. Cui ille galli
ce rñdit. home de loy. de ꝯscienz ⁊ conestable de pitie:
nunq̃ faciẽt bonũ factũ: q̇ verbo volũtatẽ suã ostẽdit
quales sine ꝯscientia ⁊ pietate hĩe cupiebat ministros.
¶ Secũdo se excusant dicentes: q̃ multos instituũt ⁊ 24
ordinãt: tam in officijs ecclasticis q̃ secularib9: aliorũ
et maior2 ad h̃ inducti ꝑcib9: q̇b9 licet ꝓ idignis resiste
re nõ audẽt vel nõ decet: q̇ tñ circa tales ꝑces: poti9 dei
honorẽ ⁊ rpl'i vtilitatẽ ⁊ aiarũ salutẽ respicere deberẽt
q̃ rogantiũ volũtatẽ. Et rñdere sicut rñdisse dr̃ q̇dam Exm̃
ep̃s cuidã ꝓ leui ꝑsona petenti q2 in ecclia sua ꝓmoue
ret eũ. Si inq̇t a te peterem q2 festucã in castro tuo ꝓ
colũna poneres in h̃ me nõ audires. Cum g̃ ecclia sit

castrũ dei: nõ debeo in eo festucã vel calamũ fragilem
ponere spũaliter: q2 magis cauẽda est ⁊ plangẽda ruis
na eccl'ie q̃ castri materialis: quã tñ destruũt: q̃ indi
gnos in illa: vl' in q̃cũq2 alia collocãt cõmunitate. In
quorũ collatiõe verificat̃ illud Esa. xlix. Venerũt stru
ctores tui destructẽs te. Cuius destructiõis fact9 sum
ego minister Eph. iij. põt dicere ille p quẽ talis in mi
25 nisterio pfert̃ vel ordinat̃. ¶ Ministri vero se excusant
primo dicẽtes: q̃ mãdata dñorũ suorũ exequunt̃: ⁊ illis
eos parere oportet: vñ ⁊ dicunt habeo cõmissionẽ dñi:
ad h faciẽdũ: facias partẽ tuã erga dñm: ⁊ ego cessabo
Sed reuera si ista sufficiat excusatio: latrones obedien
tes pposito illorũ: ⁊ spiculator de mãdato Herodis am
putans caput Joãnis baptiste: ⁊ assantes sctm̃ Lau
rentiũ de mãdato Decij impatoris: ⁊ torquẽtes quos
cũq2 martyres: postremo etiã ipsi principũ ministri: et
phariseorũ: q̃s miserunt Joan. vij. vt cõprehenderent
Jesum excusant̃: si isti pdicti sint imunes a culpa: mã
datis supiorũ: obediẽdo crudelib9. Et isti moderni mi
nistri tyrãnorũ: q̃ illorũ 9 deũ ⁊ eccl'ie libertates obedi
unt pceptis: attachiãdo icarcerãdo aialia eccl'ie: ⁊ pau
perũ: et eccl'ie subditorũ ⁊ virorũ ecclasticorũ arrestãdo
et verberãdo: ⁊ bona pauperũ capiẽdo: sub emptiõis
titulo: ⁊ nihil soluẽdo: ⁊ multa alia crudelia exercẽdo:
sunt etiã immunes a culpa: q2 talia habẽt in mãdatis.
Sed videãt: si pdictos tortores excusare sufficiẽter nõ
poterũt: nec etiã seipsos p cõsequẽs a petõ excusare nõ
poterũt corã deo: q2 nec h rõnabiliter põt corã mũdo.
26 ¶ Sed dicẽt: nullus de modernis hoib9: pdiciis sctis
compari põt: ⁊ ideo nec iniuste affligẽtes: etiã si pceda
tur q̃ iniuste affligant̃: in culpa tortorib9 illis equari
põt. Et pterea illi manifeste ⁊ aperte: malũ opati sunt:
nos vero credim9: nos iuste facere: q2 nõ habemus dñi
nri discutere 9siliũ: h debem9 supponere q̃ ex q̃ de 9si
lio dñi sit ⁊ pceptũ est: q̃ iustũ est. ¶ Qrtuz ad pmũ: li
cet culpã negent esse equalẽ: nõ tñ negare poterũt: q̃n
vtraq2 sit magna. Et q̃d valet q̃ illi graui9: ⁊ isti leui9
peccauerũt: dũmodo oẽs mortaliter peccẽt: sufficiat
eis q̃ vadant ad infernũ: ⁊ pterea licet in h culpa pri
morũ tortorũ sit aggrauata q̃ illi afflicti ab eis: erãt san
ctiores. Istorũ tñ multa alia aggrauãt delictũ. ¶ Pri
mo q2 isti sunt christiani: illi fuerunt saraceni vel iudei
et delictũ christiani 9 christianũ: grauius est. ¶ Secũ
do q2 nũc sunt plures excõmunicatiõis sentẽtie late: 9
tales: q̃ tunc: in quas incidũt isti. ¶ Tertio q2 isti sur
gunt 9tra matrẽ suã ecclam: cuius filij facti fuerũt in
baptismo: qd ipsi nõ fecerũt: q2 nõ fuerũt filij eccl'ie.
¶ Qrtuz ad secũdũ: q̃ dicũt: qd illi apertũ fecerũt ma
lum: rñdet̃: q̃ istud q̃ ipsi fecerũt: nõ videbat̃ illis ma
lum esse qd fecerũt: sicut nec videt̃ istis: imo ipsi credi
derũt bene facere: q2 tps illud aduenerat: de q̃ predixit
saluator Joan. xvj. Omis q̃ interficit vos: arbitret̃ se
obsequiũ pstare deo. Et sicut isti dicũt: q̃ discutere dñi
9siliũ nõ ptinet ad eos: ita dicere potuerũt illi. Sicut g̃
illi per malã estimationẽ suã: non excusant̃: ita nec isti.
27 ¶ In hoc casu esset faciẽdũ: sicut fecit quidã q̃ de iussu
Exm cuiusdã regis q̃ lrãs ei direxit: vt visis lris caput cuius
dã nobilis quẽ in carcere habebat amputaret: q̃ anteq̃
obedire vellet: regẽ adijt. Rex vero aliter informat9 sen
tentiã reuocauit. Et minister inobediẽs: plurimũ in h
ei placuit: q̃ iussum suum festinatũ non impleuerat.
¶ Ad ppositũ est etiã qd recitat̃ in historia scholastica
Exm sup act9 aplorũ: quõ Gaius impator mãdauit Petro
nio psidi syrie: q̃ statuã suã poneret in tẽplo in hierlm:
et iudeos cogeret: vt statuã illã adorarẽt: quã fere oẽs
gentiles q̃ videntes: q̃ grauem p hoc incurreret Gaius
iacturã: quia iudei potius morerent̃: ⁊ terrã incultam
dimitterẽt: ⁊ sic tributa cessarẽt: misit eplam Gaio per
viros honoratos vt desisteret ab hoc mandato. ¶ Ita
moderni facere deberent ministri: q2 dñi sui in multis
errare põt: vl' nimis pcipitãter mãdare: ⁊ maxime vbi
mãdat̃ ad patriã distantẽ: pp̃ter quã distantiã de illo
qd mandat̃ min9 plene informant̃. Ministri g̃ qui in
patria illa morant̃: ⁊ plenius de spũali ⁊ corpali infor
mant̃ periculo ⁊ vtilitate: anteq̃ in talib9 obedirẽt: dñm
et 9siliũ suũ pleni9 informare deberẽt. Et si sic infor
mati a malo pposito desistere nollent: deberẽt ab eis re
cedere: ⁊ potius deo q̃ hoib9 obedire: vt de eis veracit̃
impleret̃ illud. j. Cor. iiij. Sic nos existimet hõ vt mi
nistros christi. ¶ Secũdo excusant se ministri dicẽtes. 28
Si ego nõ essem: alius esset q̃ officiũ illud faceret. Qui
bus rñdet̃: q̃ sint in illis officijs cũ fidelitate dñi celes
tis ⁊ terreni: cũ benedictiõe dei ⁊ nõ aliter. Sed dicũt
nõ possum9: vel q2 nõ est certũ annexũ: de quo viuere
possim9: ⁊ pp̃ter potẽtes: ⁊ quãdoq2 amore: qñq2 timo
re: qñq2 cupiditate: a fidelitate nos deuiare oportet.
Ergo officiũ dimittant ⁊ alij illud occupent: q2 meli9
est illis q̃ alij sint fures ⁊ periuri ⁊ dãnati: q̃ illi. Nec
valet corã deo dicere: si ego nõ fuissem furat9 rem illã:
alius hoc fecisset. Judex enĩ terrenus in hoc eũ excusa
tũ nõ hẽt. ¶ Sed aliud cogitant: licet hoc ore nõ dicãt 29
q̃ vi3 nullus ita fideliter: nec ita bene illud faceret: sicut
ipsi faciũt: ⁊ talis cogitatio multorũ inaniter eleuat cor
da: tam platorũ q̃ clericorũ: ⁊ quorũcũq2 virorũ in offi
cijs vel artibus: sciẽtijs suis: q2 videt̃ eis q̃ nullus ita be
ne faceret vel faciat ipsis amotis: sicut ipsi faciũt: q̃rum
cogitatio similis est imaginationi cuiusdã frenetici. De q̃
historie referũt: q̃ sub diuo stans: man9 suas cõtinue Exm
versus celum tenuit erectas: asserẽs se celũ supportare
manib9. Nec voluit ad horã manus deponere vel de
primere: saltẽ vt comederet affirmãs q̃ si parũ manus
deprimeret: celũ statim caderet: ⁊ mundus destrueret̃:
q2 nullus alius aptus esset: illud iterũ supportare. Illi
vero q̃ curã eius gerebant facta columna ibi: ipm infor
mauerũt q̃ ipsa iterũ illud supportaret: ⁊ sic ipo abdu
cto: celũ nõ minus stetit q̃ prius. Sic nõnulli credũt
se in tm̃ aptos esse in his in q̃b9 positi sunt officijs vel
actibus q̃ totũ opus ⁊ vtilitas in eis depẽdeat: ⁊ sine
illis nihil valeat: q2 nullos p talib9 ita sufficiẽtes esti
mant: sicut ipsi sunt: sed ipsis amotis p illos quib9 in
terest: vel vi subtractis vl' mortuis: ⁊ alia colũna. i. vti
lis psona loco illorũ posita: nõ plus caderet domus vel
opus q̃ ante: imo melius forte staret: q2 loco talis cla
ri: substitutus est Tychicus charissim9 frater meus: et
fidelis minister Eph. vj. ¶ Nota simile exemplũ. C.
xij. 5. De excusationib9 ⁊ respõsionib9 nõ valentibus
et 9similibus casibus: tam dñorũ q̃ ministrorũ. Nota
F. iij. arti. viij. p totũ. Et. J. ix. 33. Et. J. xij. 24. Con
tra excusationẽ dñorũ. Nota. C. xj. arti. vlti. per totũ.
Et cõtra allegationẽ ministrorũ. D. xij. 8. ¶ Tertio au 30
diende sunt simpliciũ: ⁊ a pdictis dñis ⁊ ministris af
flictorũ respõsiones: quõ 9sciẽtia bona ⁊ secura verbis
illorũ clans respõdere poterũt. Pro quo est aduertens
dũ q̃ nõnulli diuitijs vel officijs exaltati: ceteros infe
riores verbis ⁊ factis: quib9 possunt 9temnũt: de statu
suo nimis gloriantes ⁊ inaniter iactãtes. Vnde est de Exm
illis 9temptorib9 ⁊ istis vilipensis: sicut fm fabulas
Esopi: fuit quondã de musca ⁊ formica: inter q̃s scri
bit quandã fuisse disputationẽ: in qua musca formicã
cõtempsit: dicens. Tu miser torpes in imis: ego volo
in altũ sicut nobilis auis: dat tibi fossa domũ: nobilis
aula mihi: delicie tue grana ⁊ aqua: mihi regia mense:

et merum bibo de auro: tu fugis lignū; premis terrā:
ego regia certa ede: cibo potu thalamis cum regibus
vtor. Respōdit formica. Sunt mihi pauca satis: sunt
tibi multa parum; pax ⁊ leticia me mellit: te tristicia ⁊
timor torquet: plus mihi grana placent: ꝗ̄ tibi regis
opes. Ego de labore: tu de furto viuis. Mundo farre
fruor: tu fedas oīa tactu. Cū nulli noceam: cuilibet
vel vna ipsa noces. Est mea parcendi speculū: tua vita
nocendi. Sunt mea que carpo: non tua: sed rapta vo-
ras. Vt comedas viuis: comedo ne viuere cessem. Fre
quenter flabello percuteris: si cetera euadis: non tibi
parcit hyems. Recte sicut ista formica rationabiliter
scribiꝰ respondisse illi musce. Ita per oīa respondere
possent simplices: qui de paruo ⁊ fideli statu suo ꝯten-
tanꝰ: illis qui ꝑpter dominiū vel officium: quibus ma
le vtunꝰ: vel ꝑpter maliciam honoranꝰ ⁊ magnum te-
nent locum: in quo fideles ꝯtēnūt: q2 eadem subest
materie veritas: sicut inducitiue in omnibus punctis:
31 patet intuenti. ¶ Iterū eis respōdere poterint: sicut in
eisdē fabulis legiꝰ murem Siluestrē respōdisse: muri
Exēm villano sorori sue. Villanus nāq3 fingitur visitasse ⁊
quesiuisse a campestri: quid comederet ⁊ biberet: ⁊ vbi
cubaret: qui rñdit: ꝙ fabe ⁊ hmōi dura: eius erant ci-
bus: ⁊ aqua potus: ⁊ fossa seu foramen terre lectus: ⁊
hec oīa ei ostendit: Alius vō dixit: cibū suū esse panē
albissimū ⁊ optima queq3: q̄ in cellario vel lardario re
gis ⁊ dñoꝝ inueniebanꝰ ꝓ cibo suo ⁊ potu parata esse
asserebat: dñoꝝ etiā lectis ad libitum vtebaꝰ: qua nobi
litate exposita campestrē ꝯtempsit quasi inferiū: ꝙ ad
ꝯsimilia habenda ad villam nō veniret: vnde ipsum
inuitabat: vt secum veniens eius experireꝰ delicias et
nobilitates. Simul ergo cellariū cuiusdā diuitis intrā
tibus: ⁊ delicata ibi inuenta comedētib9: vtputa caseū
et hmōi: ꝯtigit dispēsatorē sepius intrare: ad cuiꝰ in-
troitū timore magno ꝯterriti foramina petebant: cibo
derelicto: ⁊ nō solum tali terrebanꝰ aduentu: sed etiam
instrumenta ad mures capiēdos forte ex oīi parte pa
rabanꝰ: vt se de illis vindicaret qui cibum suū ꝯsum-
pserant. Campestris ergo tantā videns inq̄etationē:
ꝙ pacifice comedere non poterant: ex oīi insuꝑ parte
timores perpendens insidiarū ⁊ culparū periculū: q2
de alienis vixit: alteri valefaciens dixit. Rodere malo
fabam ꝗ̄ culpe perpete rodi. Fellitū q3 metu non puto
dulce bonū. Malo fabam rodere liber ⁊ letari: ꝗ̄ deli-
tijs affluere seruus ⁊ tristari. Sic oīno qñ fideles sim-
plices vident petōres ⁊ abundātes in seculo obtinere:
et iactare diuitias ⁊ victus ⁊ vestitus: delitias ⁊ domo
rum ⁊ equoꝝ nobilitatē: q̄ oīa vel ex magna parte ex
mala habēt acquisitiōe cū aīarū periculo ⁊ ꝯscientiarū
timore: quib9 melius esset fabam comedere ⁊ aquā bi-
bere cum ꝯsciētie leticia ⁊ securitate: dicant in cordib9
cum mure campestri: malo meā ruralē paupꝛtatē: cum
securitate ⁊ leticia: ꝗ̄ splendidas epulas illas: ⁊ vestes
cum remorsu ꝯscientie: ⁊ cum tot hominū ⁊ demonū
insidijs: ⁊ penarū infernaliū timore: sciens: q2 si melior
est buccella panis cū gaudio: ꝗ̄ domꝰ plena diuitijs
cum iurgio. s. ꝯsciētie Prouer. xvij. Qñ etiā fideles ho
mines ad officia vel facta: in quib9 lucra eis ꝓmittunꝰ
que cum securitate ꝯsciētie lucrari nō possunt ꝑdicto
32 Exēm de Lupo et Cane modo inuitātib9 respōdere deberēt. ¶ Tercio eis respō
dere poterūt: sicut sm fabulas: lupus macilētus ⁊ fa-
melicus respōdit cani pingui. Fingiꝰ nanq3: ꝙ lupus
talis cani ꝑdicto obuians: q̄siuit: vbi ⁊ quō tm̄ habe-
ret cibum: de quo tam pinguis esset. Cui ille: seruio ho
mini qui mihi satis dat. Cui lupus: ergo vadā ego te-
cum: vt ei etiam seruiam: ⁊ ꝯsimilibus fruar delitijs.

Cum vō simul in tali erant proposito: ꝯtigit lupum
canis collum respicere depilatū: qui causam illius for
tune quesiuit. Cui canis: de die cathena ligatus sū: q̄
collum meū modo quo vides: male stringit ⁊ tractat.
Cui lupus valefaciens: ⁊ ad nemus rediens: aiebat.
malo esse macer cum libertate: ꝗ̄ pinguis cum seruitu
te. Reddit lupus verba: non est mihi copia tanti. Ut
fieri seruus ventris amore velim. Ditior est liber men
dicus: diuite seruo. Ita potius eligere debet quis: vt li
beram ⁊ nudam habeat ꝯscientiā cum paupꝛtate ⁊ fa-
me ⁊ siti ⁊ nuditate: ꝗ̄ oīibus diuitijs: delitijs ⁊ ho-
noribus abundare: cum seruitute peccati ⁊ diaboli. Et
ad istū intellectū pōt intelligi illud Eccle. vij. Melius
est ire ad domū luctus: ꝗ̄ ad domū ꝯuiuij. Domus
nāq3 paupertatis est: quasi domus luctus: ad quā ta-
men libentius vadit: qui videt mūdialiter ꝯuersantes
in anime virtutibus denudatos: sicut ꝑdictus canis:
fingiꝰ in collo fuisse nudatꝰ. Nota materias his siles.
A. xxv. 33. et. D. xij. 34. ¶ Quarto ipsis sic exaltatis: 33
de exaltatione sua gloriantib9 ⁊ alijs nunciantib9 vel eo-
rum amicis felicitatē illoꝝ narrantib9: quomō videli-
cet tam diuites facti sunt quō etiam cum potentibus
et nobilibus: tantā inuenerūt grām: ꝙ ad eoꝝ quoti-
die vocanꝰ consilia: ꝙ etiā sunt optime cum eis: ⁊ mul
tū honorati: ⁊ in magnis officijs positi: ⁊ magnis mu-
neribus dotati. Respōdere poterūt qui audiunt: sicut
respōdisse fingitur quidā: cuidam admiranti singula- Exēm
rem cuiusdā canis ꝑrogatiuā ⁊ nobilitatē singularem
quia ipsum solum in tota villa vidit nolam ad collum
portare. Cui alius qui causam sciuit quare nola collo
eius appendebaꝰ: respōdit dicens: non ꝑpter eius bo-
nitatem: sed ꝑpter eius maliciā: illam obtinet excellen
tiam. Fingiꝰ nāq3 fuisse ita maliciosus: ꝙ suꝑ boues si-
lenter insiliens: ipsos ledere solebat: cui nolam appen-
debant: vt homines audiētes nole sonitū: se ab illo cu-
stodirent. Pro tāto ergo exemplū est ad ꝓpositū: quia
sicut ipse illam vltra alios canes obtinuit excellentiā
ꝑpter suam potius maliciā ꝗ̄ bonitatē. Ita ꝑdicti oīa
pretacta dona ⁊ grās ⁊ officia ⁊ dñoꝝ amicitias: vt fre
quenter potius ꝑpter falsitatē obtinent: quia videlicet
sciunt ipsos reuolutores esse: ⁊ baratatores ⁊ per fas ⁊
nephas lucratiuos: qua ꝑpter fidelitatē ⁊ solidam ve-
ritatem. De quib9 dum a dñis suis: iusti esse asserunꝰ:
et ipsi etiam verbis iusticie: oīa falsa facta sua colant
pulcherrime ꝑdixit apostolus dicens. Transfigurenꝰ
ministri eius: sicut ministri iusticie. ij. Coꝝ. xj.
¶ Ex quibus tm̄: qui iusti nō sunt vt apparent magnū Arti. viij.
ex eoꝝ iniusticia ꝯsequunꝰ damnū: tam ipsi domini
qui tales diligunt ⁊ instituūt ⁊ nō corrigunt: nec ad- 34
monent: ꝗ̄ etiam ipsi ministri: nec nō ⁊ qui ꝓ eis ro-
gant vel eos supportant: ꝗ̄ etiā eoꝝ officijs seu ministe
rijs subiecti. ¶ Primo nāq3 domini ex taliū ministro-
rum falsitate damna incurrūt tpalia ⁊ eterna. De tem
porali patet: tum quia cupidi cum sint ⁊ falsi: a domi-
nis capiūt quicq̄d capere possunt. Ab inimicis vō do
mini quicq̄d clam capere possunt. A subditis vō dñi:
quicquid extorquere possunt: dumq3 istarū sint condi
tionum: inimicos domini vel ꝯtra eum delinquētes:
euadere permittūt impunitos: ⁊ iustas emendas eos
amittere faciūt: dicūt nāq3 eis delinquētes: sis bonus
socius ⁊ nō loquaris amplius: ⁊ habeas istud: de cuiꝰ
receptione: si credat se posse latere: illud recipit: et iu-
sticiā facere dissimulant: ⁊ sic munera recipiūt in dam
nū dñi: nō dātes vō in spūale dñi damnū ⁊ etiā tpale:
dum subditos suos depauperāt: ⁊ vltra iusticie debi-
tum puniūt: ⁊ dñm insuꝑ vtroq3 modo damnificant:

dum enim male cōtra aliquē quē ex odio: vel cupidita-
te accusant ꝓuocant dicentes: talis fecit sic cōtra dñm
tuū: vel sic te ꝯtempsit: vel sic dixit de te ꝑtendētes: ꝗsi
totū faciāt: vt honor vel dominiū domini custodiat: ⁊
tamē in rei veritate totū dicunt ⁊ faciunt: vt per dñm
de illo vindicent. ¶ Talibus ergo ministris vl' patrie
reuolutoribus: nō est faciliter credendū: q2 si eis faciliter
credatur: dñm suum ponit in vno toꝛt ⁊ placito: vbi
expendet .xl. libras: ⁊ nō lucrabit .x. denarios: vbi ipse
semꝑ perdet ⁊ ipsi lucrabunt: vbi dñs erit semꝑ in eo-
rum domigerio: quasi eis semꝑ indigens. Istas nāq3
videntes foꝛtunas: ad domini vocati consiliū: ⁊ quid
in tali casu facere debeant: requisiti dicunt: custodi do-
miniū tuum ⁊ honorē tuū: ⁊ sic agas cōtra eum: vident
enī ꝙ ex tali briga illoꝝ surgunt ex vtraq3 parte lucra
quia dñi videntes se illoꝝ indigere consilio ⁊ auxilio:
ampliora dant feuda ⁊ munera ⁊ festa. Et ꝙ hāc ꝗsiū
Exm ad dominiū habeant intentionē: vno patet exemplo de
quodā qui dixit: nuper de quodā dño a quo robas ac-
cepit: nisi dñs noster habeat facere non cognosceret vici-
35 nos suos. ¶ Ex parte etiā alia illis accrescūt munera:
vt clanculo aduersarioꝝ gerant negocia: ⁊ ideo dños
suos in tribulatione ⁊ placito tenent ⁊ placitare faciūt:
vt ipsi habeant lucrū et dñs damnū. Sed heu in hoc
casu de ꝗ dolendū est: nō est damnū dominoꝝ nimis
faciliter credentiū: vel malis ministris adherentiū: si-
cut esse deberet: sed perditio erit pauperum tenentiuꝫ:
quia tenentes in alioꝛum venientes dominiū: statim
atachiabunt ⁊ spoliabunt: dñi vo nō minus comedēt
36 vel doꝛmiēt. ¶ Dñs ꝗ prudens tales nō habebit mi-
nistros: nec alicui officium vendet: q2 cōmuniter nulli
emunt nisi mali. Sicut ex respōsione sancti Thome de
aquino: pꝫ in quadā epl'a ad ducissam Lothoringie:
a quo requisitus erat: si balliuis ⁊ officiarijs posset offi-
cia vendere: cui respōdit dicēs: talis venditio expediēs
esse nō videt. Primo q2 frequēter ꝯtingit ꝙ illi ꝗ essent
magis idonei ad huiōi officia exercenda: sunt paupes:
vt officiū emere nō possint. Si etiā diuites sint illi qui
meliores sunt: huiōi officiū nō ambiūt nec inhiant ad
lucra ex officio adquirēda. Si ꝗ officia vestra vēditis
vt plurimū: illi officia vestra suscipiēt: ꝗ sunt peioꝛes:
ambiciosi: ⁊ pecunie amatores ⁊ subditos vestros op-
primentes: vestra cōmoda etiā ita fideliter nō ꝓcurāt:
Unde magis expediens videt: vt bonos hoīes ⁊ ido-
neos: ad officia vestra eligatis: quos etiā inuitos: si ne-
cesse fuerit ad suscipiēda: vestra officia compellatis: q2
per eoꝝ bonitatē ⁊ industriā: magis accrescet vobis: ⁊
subditis vestris cōmodum: ꝗꝫ de ꝑdicta officioꝝ ven-
ditione adquirere valeatis. Et hoc ꝯsiliū dedit Moysi
Jetro: sicut paꝫ. A. xxvij. 58. Prouide inquit tibi vi-
ros ⁊c. Si vo principijs non obstet quin malos saltē
habeat ministros ⁊ brigosos: nō eis faciliter adqēscat:
vt placitare ꝯtra quēmꝗ incipiant: sed parte amicabi-
liter vocata ⁊ audita: si se iustificare poterit de imposi-
tis: bene quidē: si vo se iustificare nō poterit: amicabi-
liter citius ⁊ meli⁹: ⁊ cū minoꝛi damno corpoꝝ et rerū
facient finē: ꝗꝫ cum placito ⁊ rigore: ⁊ cū maioꝛi quiete
corpoꝝ ⁊ amore coꝛdiū: nec est subito ꝯtra aliquē ꝓce-
dendū. Et iuste quidē modis ꝑdictis dñi p malos dā-
nificant ministros: qui gladiū fatuis tradunt. Et quia
sicut ꝑdictū est ad modū venti puluerē in altū eleuāt:
puluis vo in altū eleuatus: qñq3 ad oculos reflectitur
eleuātis. Sic ⁊c. Nec etiā de malis factis excusant mi-
nistroꝝ: quin de eis coꝛā deo respōdere teneant. Et sic
etiā damnū in alio seculo repoꝛtent spūale: sicut patet
Exm A. xij. 44. ¶ Idem etiā exemplo patet de cane ducēte

cecum in lutū: ꝓ pane sibi in luto ꝓiecto. Sic isti ꝓ lu-
cro suo: dñm suū ad lutū ducūt peccati: ⁊ pene typū et
vitam sequētes Jude: qui ꝓ lucro suo dñm suū vendi
dit. Ita ꝗlibet ꝓditoꝝ: ꝗ soꝛtitus est soꝛtem ministerij
37 huius Act. j. Nota de hoc. F. iij. 35. ¶ Ipsis etiā mi-
nistris damnū imminet: tam tpale ꝗꝫ eternū. ¶ Tpale
frequēter experimēto: patet quo docet: ꝙ ministri ma-
loꝝ dñoꝝ sunt sicut cochlear panis: ⁊ sicut bestie rapa-
ces: que leonē sequunt ad ꝑdam: ⁊ sicut aues ꝗ aquilā
sequunt dum aues venat. Primū paꝫ in facto viroꝝ
simpliciū: qui qñq3 pulmentū suū: fabas videlicet vel
pisa comedūt ⁊ oꝛi eum cochleari applicant panco: ꝗ-
bus comestis: vltimo etiā ipsuꝫ deuoꝛat cochlear. Ita
ꝑdicti dñi cū tali ministro bona colligūt subditoꝝ: in
fine etiā hila sup facto suis accepta: ⁊ plurimoꝝ quere-
lis auditis ipsius etiā colligūt bona. Ut de illo verifi-
cetur illud Esa. xxxiij. Ue ꝗ predaris: nōne ⁊ ipse ꝑda-
beris? Unde de quodā cō simili fert ministro ꝗ cum a Exm
dño suo spoliaret: dixit: dñs meus fecit de me cochlear
panis. ¶ Dicit etiā ꝙ leonē ⁊ aquilā ad predā ꝑperātī- 38
bus: bestie ⁊ aues sequunt rapaces: vt partē prede quā Exm
ipsi saciati derelinquūt capiant. Sed aliqñ quando a
preda deficiunt quesita: primū capiūt sequentē. Ita
ministri dños ꝓpter lucrū ꝓpriū sequunt: sed frequen-
ter accidit: ꝙ loco alterius prede: qñ aliā nō capiūt ad
sufficientiā: sup illos redeūt ministros: hilas ⁊ quere-
las de ipsis libēter audiūt et oībus querulātibus iusti-
ciā: de illis se facturos ꝓmittunt. Sed quid sequitur.
Reuera si inuenerint illos mala multa ⁊ iniusticias cō-
misisse ⁊ multoꝝ bona abstulisse ⁊ multis damna in-
tulisse: illos quidē ministros: quandoq3 incarcerāt vel
atachiant vsq3 magnā dederit redemptionē: vel qñq3
suspendi vel occidi faciant: ⁊ omnia sua auferūt. Quot
enī vidim⁹ a diuitibꝫ exaltatos ⁊ honoratos: ⁊ in ma-
gnis officijs positos: ⁊ ab eisdem diuitibꝫ vel heredibꝫ
suis turpiter deiectos ⁊ depauꝑatos: ⁊ aliqñ tractos ⁊
suspēsos. Sed raro visum est ꝙ de bonis que ab illis
auferunt damnificatis satisfacerent: bona quidē ꝗ ipsi
ab alijs male abstulerūt ab eis auferūt: sed nō reddūt
ea eis a quibꝫ ablata fuerunt. Ad qđ tñ tenent ꝑ legē.
R. vj. 3. vbi patet ꝙ domini tales accipiunt spinā de
pede ministroꝝ suoꝛum: ⁊ ponunt in pede ꝓprio: ⁊ nō
vbi poni deberet. Sed qñq3 visuꝫ est ꝙ ipsi ministris
sic spoliatis: eos in eisdem reponerēt officijs: vt plura
cōgregent: de quibꝫ spoliari possent: qualis ergo iusti-
cia sit damnificato per talē ministrū: vl' quid repoꝛtat
ille de querela vel hila sua: ex quo bona sua dño confi-
scantur ⁊ spolians vl' damnificatis minime reddunt?
nō potest aliud in causa ista dici veri⁹: nisi ꝙ ministris
spoliātibꝫ ⁊ ministris spoliatis: semꝑ domini lucrent:
et subditi luūt ⁊ lachrymant ⁊c. ¶ Secundo ꝙ eternū 39
talibꝫ ministris immineat damnū: ex hoc cōiecturari
pōt: ꝙ hic: nō restituūt que auferūt: nec vt deberēt pu-
niunt. Cum enī nō dimittat pctm: nisi restituat abla-
tū: ⁊ ablatū hic nunꝗ restituāt. Cum insup plura au-
ferāt ꝗꝫ latrones qui hic suspēdunt. Sicut falco dome-
sticus plura mala facit auibꝫ: ꝗ siluestris: q2 siluestris
ꝓ sua necessitate aues capit: fame vo extincta cape pre-
dam cessat: domesticus vo nō solū ꝓ se predā capit: sꝫ
ꝓ dño ⁊ dña: ⁊ filijs ⁊ filia. Sic latro in nemoꝛe ꝓ sua
furat necessitate. Ministri vo iniusti ꝓ sua: ⁊ dñi ⁊ do-
mine et familie: ideo opoꝛtet ꝙ plura capiat ꝗꝫ latro.
Ubi ergo iniusti sunt: magis latrones respectu alioꝝ
dici possunt. Ideo refert Ualerius maximus li. vij. ꝙ Exm
socrates videns tales ministros quendā latronem ad
suspendiū ducere risit: ⁊ interrogatus de causa: rñdit:

quia video magnos latrones ducere paruū ad suspen
diū. Cum ita ꝗ̃ vt patet: magni sint latrones: ⁊ hic nō
suspendant: rōnabiliter estimari potest: ꝙ alibi suspē
dent cum illis: de quibus dictū est. A.xij.8. Et iuste
quidē a deo in alio seculo punient: quia supra.c.c.18.
dictum est: ꝙ tales sunt sicut bordones inter apes. Si
cut ergo paterfamilias tales inter apes inueniens occi
dit. Ita deus tales finaliter occidet. Hec cogitantes:
40 vlulate ministri Johel.j. ¶ Tertio ex delicto male mi
nistrantiū in quocūꝗ̃ officio ecclesiastico: seu seculari:
imminet damnū spirituale: illis qui ꝓ eis rogauerūt:
ꝙ ordinarent vel ꝓmouerent vel ad tale officiū suscis
perent: quia ſm legē in.ff. nono.li.xij.ti.j.ad munici
pales.l.imꝑator. Si is q̄ nominat deficiat: nominās
de damno per eum postmodū facto tenet: ac si fideius
41 sor eius esset. ¶ Quarto ex culpa malorū dominoꝝ: et
ministrorū: damnū incurrit tota cōmunitas subiecta
eisdē. Quia sicut respublica ꝓsperitate bellica defrau
datur: ex hoc ꝙ non fortes: ſꝫ miseri ad hoc eligunt: q̄ los
cum fortium militū tenent: ⁊ stipendia taliū accipiūt:
et tales non sunt: sicut patet. B.ij.29. Ita nunc com
munitas tam ecclesiastica q̄ꝫ terrarū: regnoꝝ: ciuitatū
et villarū: pace ⁊ iusticia ⁊ abundantia: ⁊ bono carent
gubernatore: quia fideles cōmnia subterfugiūt officia
et falsi ⁊ indigni ea emūt. Ex hoc nāꝗ̃ sequit: ꝙ assisa
panis: ⁊ aliarū rerum victualium muneribꝰ acceptis:
frangi: ꝙ etiam malefactores ⁊ peccatores ſm volun
tatem suam viuere permittūt: ꝙ etiam partes que co
ram eis agere habēt prolongant ⁊ grauant: vt alij in
terim accipiāt: maliciā suam sub quodā colore palliā
tes verboꝝ dicentes: expecta non est modo tempus: fa
ciā libēter qū potero: qū videro tp̄s ⁊ locū: ⁊ hmōi: q̄
quidē verba quidā recolligēs dixit. Expecta nō est tē
pus: faciāꝗ̃ libenter. Hec imꝑfecta pariūt mihi dāna
frequēter. Omnia ista ⁊ peiora faciūt: vt qđ dederīt: cū
lucro eleuent. Ergo q̄ emit nō letat Ezech.vij. Nota
42 J.ax.9. ¶ Nec mirū videat: ꝙ tales sīt causa ruine ci
uitatꝭ vl̄ cōmunitatꝭ eis subiecte: imo mirabile esset si
cōmunitas: vel quiscūꝗ̃ status ecclasticus: vel secula
ris: stabilis ⁊ bonus esse posset q̄ malis regit guberna
toribus: q: dū caput egrotat ⁊c̄. Quia sicut mirū esset:
quō colūna putrida: vel ad vnā partē q̄si cadēdo in
clinata posset magnū opus stabiliter supportare. Ita
mirabilius esset: quō talis posset spūaliter vel corꝑalit
alios supportare: q: si eos mūdare nitit: nōne mirū vi
det: quō ab imūdo aliq̄d mūdabit? Si de iusticia fiat
sermo: nōne mirū videt: quō q̄ nō est iustus alios iu
stificabit? quō nō rectus nec ad deū eleuatus: ſꝫ ad ter
rena ⁊ carnalia inclinatꝰ: alios rectificabit: vel ad deū
eleuabit; quō nō pacificus alios pacificabit: cum plus
exēpla sequant: q̄ verba: sicut ostēsum est. E.xij.2. Er
go ꝓbent primū: ⁊ sic ministrent.j. Thimi.iij. De istis
damnis simul nota. C.xj.48.

M.ix. MIsericordie. Primo ostē
det distinctio. Secundo quō ab oībus rebus
ostendit ⁊ docet. Tertio ꝙ ab oībus est habenda: ꝓpt
bona q̄ cōfert. Quarto ꝙ ab oībus est: ꝯseruant cu
stodiēda: q: in bello spūali multū iuuat: ⁊ a multꝭ ma
lis ꝯseruat. Quinto ostendet habendi ⁊ ꝯseruandi ne
cessitas: pro tanto: ꝙ sine illa ad celum nō peruenitur.
Sexto eadē ostendet necessitas ꝓ tanto: ꝙ sine illa: pe
nas multiplices incurrimus. Septimo ostendet non
habentiū misericordiā: nec in opere illam ostendentiū
responsio. Octauo experimentū ostendet quos q̄s esti
mare possit se misericordiā habere: vel nō habere. No

nō ostēdit ꝙ nō est de dei miscdīa nimis ꝓsumendū.
¶ Circa primū duplex legit esse misericordia: vna Arti.j.
diuina: alia humana. ¶ Diuina vero est duplex: q: vna
est ꝓcedens: q̄ nos creauit: redemit: ⁊ bona nature: for 1
tune ⁊ gratie dedit. Alia est subsequēs qua bonos i ce
lo remunerabit. ¶ Humana etiā est duplex: quedam
spūalis: sic ptꝫ. C.j.3. que ſm decretū primo est offen
sas ⁊ iniurias remittere: dis.xlv.tria.et.c. que sunt ele
mosyne. Et dis.l. cōsiderandū. Secūdo delinquentes
corrigere: a qua q̄ parcit: crudelis est. dis.xlv. sed illud.
Itē bona docere ⁊ iusta consulere: dis.xlv. disciplina.
¶ Alia est corꝑalis que in duobus ꝯsistit: in dando scꝫ
et mutuādo. ¶ Primū patꝫ ⁊ ostendit in septē operibꝰ
miscdīe: que ꝓ parte enumerant in decreto. lxxxj. dis.
nō satis: que oēs enumerant. C.j.4. Illa vero q̄ oēs
istas simul comꝓhēdit: maior est oībus holocaustoꝝ
matibus. dis.l. pōderet. in fi. Illa vero que ꝯsistit in mu
tuando: duas habere debet ꝯditiones: vnā ꝙ fiat ꝓ in
digentia: alia ꝙ fiat sine spe retributionis in hac vita
iuxta illud Luc.vj. Date mutuū: nihil inde sperātes.
Prima cōditio requirit ex parte illius cui mutuat. Se 2
cūda ex parte mutuātis. Cōtra istas reglas faciūt nō
nulli: q: libētius mutuāt diuitibꝰ q̄ꝫ pauperibꝰ: q̄ mu
tuo accepto: potius vtunt q̄si suꝑbi q̄ꝫ indigētes. ¶ Et
si obijciat. Ipsi indigēt: ġ eis mutuandū est: rñdet ꝙ
aliq̄ indigēt ex fortuna seculi: qui nō possunt nō indi
gere: sicut necessario pauꝑes vel indigētes: ⁊ illis mu
tuare: est regnū celoꝝ compare. Alij vero indigēt ex ꝓ
pria fatuitate nimis prodige ⁊ voluptuose viuendo: q̄
per mutuū necessitatē in q̄ sunt: nō subleuabūt: vt in
posterū parce viuant: sed potius voluptates suas nu
trient: ⁊ illis mutuare: nihil aliud est q̄ꝫ voluptates su
as nutrire: ⁊ mutuata frequēter amittere: ⁊ qū petunt
debitoꝝ iram incurrere. Vñ in hoc casu est de debito
re nobili: ⁊ creditore mediocri: sicut fabulose fingit fu Exem
isse de leone: ⁊ alijs bestijs secū venantibꝰ: q̄ multū se
nobilitatas estimabat: de hoc ꝙ cū leone tantā habue
runt amicitiā: ex qua insuꝑ amicitia estimabāt se mul
ta lucrari posse. Vñ leoni cū labore grātāter tū in spe
predā duxerūt: de q̄ cū partē suā vendicarēt: ait leo: q̄s
cūꝗ̃ partē quācūꝗ̃ de ꝓda ista petierit: nō erit amicus
meꝰ: imo caueat q̄liber: q: tūi ꝓ ꝑte sua instare poterit
ꝙ dānū reportabit. Sic mercatores ⁊ nūmosi: reputāt
se nobilitatos: ⁊ multa lucraturos: de hoc ꝙ cū nobilibꝰ
vident hēre amicitiā: ⁊ ꝙ eoꝝ robas portare pñt: ⁊ ad
eoꝝ vocant ꝯuiuia: ⁊ ꝙ cū eis ire pñt venatū: ſꝫ finis
oīm istoꝝ est: vt ꝓdaꝫ quā ipsi cū magno acq̄sierint la
bore.i. pecuniā eis portent ⁊ mutuēt: quā cū iterū pe
tierint: nō erunt amplius amici: imo frequēter visum
est ꝙ totū amittūt ⁊ laborē magnū: ⁊ alia dāna ⁊ mi
nas nisi cessent incurrūt. ¶ Secūdo ꝯ illas regulas fa 3
ciūt vsurarij: de q̄bꝰ dicet infra loco suo. ¶ Istis ġ cō
ditiōibꝰ malis amonēs: in oībꝰ ꝓdictꝭ misericordijs hu
manis: estote inuicē benigni: misericordes: donātes in
uicem: sicut ⁊ deus in christo donauit nobis Eph. iiij.
Sicut inq̄t deꝰ donauit nobis: q̄si diceret: sic fons est
copiosus: ita sit riuulus modo suo copiosus. Ad cuiꝰ
declarationē est sciendū ꝙ miscdīa hūana int duas ꝓ
dictas dei miscdīas.i. int ꝓcedentē ⁊ ꝯsequentē: se hꝫ sic
riuulus fluens a fonte: ⁊ intrās viuariuꝫ: q: sicut vbi
fons est copiosus: riuulus abundanter fluit ⁊ viuariū
aquis abūdat: nisi trāseat ꝑ terrā nimis siccā: ⁊ nimis
calidā: ⁊ male dispositā. Ita vbi miscdīa dei abūdāter
dat bona nāe: fortune ⁊ grē: abūdant danda ⁊ i dei ser
uitio sunt expendēda: vbi vero deus minus dat: minꝰ
det. Et hoc est ꝙ Thobias docuit filiū suū Thob.iiij.

Quō inquit potueris esto misericors: si multū tibi fue
rit: abundāter tribue: si exiguū fuerit: etiā exiguū libē
ter stude impertire. Hoc est etiā qd̄ christus docuit di
scipulos suos Luc. vj. Estote inquit misericordes: sicut
pater vester celestis misericors est. q. d. sicut ipse mise
ricordiā ostendit vobis. Ita vos illā ostēdatis vobis:
et alijs in ope ⁊ virtute: ita semꝑ ꝙ sicut misericordiam cor
poralē: semꝑ a vobisipsis incipiat copiosius: vosipsos
cibando ⁊ potando et vestiēdo ⁊c̄. Ita etiā incipiatis
et impleat copiosius opa misericordie spūalis i vobisipsis
consolendo: castigādo ⁊c̄. vt riuulus copiosius irriget
terrā ꝓpinquiorē: ⁊ qd̄ corpi suo: vel corpi chari amici
faciunt: ꝙtum ad opa misericordie corporalis: ipm cibādo et
incarcerato cōpatiendo: ⁊ cōdolendo ⁊ redimēdo: hoc
faciat aie sue ꝙtum ad opa misericordie spūalis: ipsam cibā
do: verbis de ore dei ꝓcedētibus. Ipsi etiā cōpatiēdo et
cōdolendo: ꝙ regna amisit celestia: ⁊ adquisiuit infer
nalia: ⁊ ipsam a carcere diaboli liberando: iuxta illud
4 Eccli. xxx. Miserere aie tue placēs deo. Deinde postꝙ̄
riuulus ille misericordie sic irrigauerit terrā ꝓpinquiorē. i.
ꝓpriā: copiose etiā fluat ꝑ opera vtriusqꝫ misericordie ad ter
ram: quantū possibile est oīm indigentiū: qd̄ si fecerit:
aqua misericordie: copiose ⁊ abundanter inueniet in vinas
rio celi. i. in eterna retributiōe in misericordia: de q̄ ps. xxij.
Misericordia tua subsequet me: vt scz q̄ in suo eterno mise
ricors fuit: in dei misericordiam inueniat dicens: misericordias
dn̄i in eternū cantabo: in Ps. lxxxviij. ¶ Et de h̄ sic se
curus: qz teste Leone papa: in q̄dā sermōe qui incipit:
obseruationē. Et legit i maiori ecclesijs dn̄ica prima. xl.
Nunq̄ miserēdi efficacia deserit: in q̄ misericordia ipsa nō
deficit. Si vero fons q̄ in se copiosus est: primo ad terrā
transeat siccam arenosam vel corruptā: vl' totaliter sic
cat: vel minuit: vel corrumpit: ⁊ nihil ad cisternā pro
stagno transit. Sic q̄si fons ille diuine misericordie q̄ in se
copiosus est: qz apud dn̄m misericordia ⁊ copiosa ⁊c̄. in ps.
cxxix. rōicat ad auaros: q̄ vulgariter sicci vocant vel
ad q̄scūqꝫ petōres: dando eis bona nature: fortune vel
gr̄e: sicut scientie ⁊ hmōi: in eos abscondit: minuit: vel
ꝓpter malā vitā: corruptū ⁊ fetidū videt. Ex q̄ sequit
ꝙ nulla misericordia ꝓ eis in posterū in thesauro dei reser
uat: ⁊ de hoc sint securi: quia teste Jaco. ij. Judicium
sine misericordia ei qui non facit misericordiam. Nota de
hac materia. E. iij. 3.
Arti. ij. ¶ Sed ne riuulus iste in nobis deficiat vel corrumpat
sed quantū possibile est: nob ⁊ alijs: vt p̄dictū est abū
5 danter deriuet: multis informamur exēplis: tam natu
ralibus: ꝙ rōnalibus: ꝙ etiā supnaturalibus. Primo nāqꝫ
naturalibus ad hoc faciendū informamur exemplis: tā
in illis rebus q̄ sunt supra nos: ꝙ in illis q̄ sunt infra
nos: ꝙ etiā in illis q̄ sunt intra nos. ¶ In illis em̄ que
sunt supra nos: videm⁹ ꝙ celū ⁊ oēs planete ⁊ stelle:
misericordiam ꝓ tāto nobis p̄dicāt: nosqꝫ misericordes in
hoc esse p̄cipiūt: ꝙ miserijs nr̄is occurrere nō cessant.
Nam lumē nobis ostēdūt: ⁊ tenebras expellūt: vt lu
minis adiutorio operemur: ⁊ agamus ꝓ miserijs nr̄is
subleuādis: q̄ sine lumine agere nō possum⁹. Iterū de
nocte se retrahūt ⁊ tenebras inducūt: vt quietius dor
miam⁹. Sic t̄ra: aqua: ignis: volucres celi ⁊ pisces ma
ris: vniuersa insuꝑ ⁊ pecora campi: dūz defectibus nr̄is
occurrere nō cessant: quid aliud ab illorū creatore: vel
etiā ab ipsis docet: ꝙ ꝙ nos mutuis nr̄is miserijs sub
ueniamus. ¶ Nec hoc solū docet in natura insensibili
vel irrōnabili q̄ supra nos est: sed secūdo hoc docet na
tura corporis rōnalis: que infra nos est: qz videmus ꝙ
vnū membrū in corpe sano defectui alterius mēbri oc
currit: qz si speo deficiat: ⁊ corpus sit in cadēdo: man⁹

nitit pedis supplere defectū inter terrā ⁊ corpus se po
nendo: ne ad terrā totaliter vel violēter cadat: hoc enī
mutuū adiutoriū: in ceteris videt mēbris. Nec h̄ mirū
videri debet: qz ad h̄ mēbrū: potentiā ⁊ virtutē habet:
nō tn̄ vt seipm iuuet. Nō enī dedit deus oculis potē
tiā visiuā ꝓpter seipos tn̄: sꝫ vt oīa corpis mēbra duce
rent ⁊ dirigerēt: sic de potētia pedū: tibiarū: manuū: ⁊
ceterorꝫ mēbrorꝫ: sicut patet. C. xij. 7. Si vero corpus sit
mortuū vel valde infirmū: ista mutua supportatio defi
cit: sicut p3. C. xij. 12. ¶ Ita etiā est inter mēbra chri 6
sti ⁊ ecclie: inter q̄ vnū est q̄si oculus: q̄ vicz ampliorē
recepit a deo sapientiā: ad aliorꝫ directionē. ¶ Alij sunt
quasi manus: q̄ vicz tenent terrā a latronibus ⁊ malefa
ctoribus defendere: eosqꝫ punire ⁊ iusticiā facere. ¶ Alij
vero sunt q̄si pedes: illi vicz q̄ labore suo fideli: mundū ⁊
ecclesiam supportāt. Sicut ḡ nec oculus habet visum ꝓ
se tn̄: ita nec sapiens sapientiā ꝓ se tn̄: ⁊ sic de ceteris.
Sed sic vt alios ꝑ virtutē a deo acceptā iuuēt: sicut mē
brū aliud iuuat mēbrū: qd̄ et faciūt si mēbra viua sint.
Si vero nō iuuāt: mortua sunt. Si vero vnum membrū
virtute a deo accepta aliud dilacerat: ⁊ membra se mu
tuo expugnant illa frenetica sunt membra. Quis si
cut signū est ꝙ illa mēbra sunt frenetica q̄ se mutuo de
struūt. Ita signū est ꝙ ille q̄ sapiētia sua aliū decipe nī
titur. Et ille q̄ ꝓpter diuitias suas aliū cōtemnit: ⁊ ille
qui fortitudine sua aliū verberat: ⁊ sic de alijs: sunt mē
bra innaturalia ⁊ frenetica: q̄ in hoīem sibi similē non
habet misericordiaz Eccli. xxviij. ¶ Sed dicēt ꝙ p̄dicta exē 7
pla adducta: ꝙ nr̄a misericorditer cōicare debem⁹: vel
sunt de illis rebus q̄ circa illa q̄ cōicant: nihil laborant:
sicut planete ⁊ hmōi: vel sunt de illis rebus q̄ naturali
motu hoc faciūt: nec aliter facere possunt: sicut mēbra
corporis: nos vero in adq̄rendo illa q̄ cōicare deberemus
multū laboram⁹: ⁊ his etiam multū indigem⁹: ⁊ ideo
nō possum⁹ ita libere nr̄a dare: sicut illa possunt lumē
cōicare. Nec ita naturale est nobis alios iuuare: sicut est
mēbrū iuuare. ¶ Certuz ad primū in hoc ꝙ talia cum
maiori faciunt labore ad illorꝫ maius pertinet p̄mium
¶ Certuz vero ad secundū: fortius deberet esse vinculū
charitatis inter mēbra christi: ꝙ vinculū nature inter
mēbra corporis: in illis q̄ fuerūt viri misericordie: quorꝫ pie
tates nō defuerūt Eccli. xliiij. ¶ Tertio idē docet i his 8
que intra nos sunt: in quibus videm⁹: ꝙ deus sic totuz
ordinauit mūdū: regna: terras ⁊ ciuitates: ꝙ vnaq̄qꝫ
alteri⁹ idigeret auxilio: vt q̄libet regio vel patria: in ali
quo bono: suꝑ aliā abundaret: sicut vna i vino: alia in
lana: alia in frumēto: alia in aīalibus: alia in serico: ⁊ sic
de alijs. Et vnāquāqꝫ regionē i illo in q̄ abūdant illā
iuuare voluit: alteriusqꝫ supplere defectū: ꝓpt vtriusqꝫ
auantagiū. Sic spūaliter voluit vnūquēqꝫ ꝑ illud in
quo abūdat alteri⁹ supplere miseriā: ⁊ h̄ ꝓpt vtriusqꝫ
cōmodū. Qd̄ enī misericorditer dat: sicut est ad cōmo
dū corporale accipiētis: ita ⁊ amplius est ad cōmodū spūale
dantis: qz fenerat dn̄o q̄ miseret pauperis Prouer. xix.
Nota de hac materia. C. j. 8. Et. E. iij. 2. ¶ Et nō solū 9
p̄dictis ad misericordiam naturalibus ꝓuocamur exēplis: sꝫ
etiā secūdo loco ratio hoc dictat. Rōnabile nāqꝫ videt
ꝙ illi q̄ omni die a deo regnū petūt: dicētes. Adueniat
regnū tuū: paruā prius ei dent petenti portionē: vel q̄
securitate ab eo petere poterūt maria: q̄ nec ei dare vo
lūt minima. Iterū ratio dictat ꝙ si mali malos iuuāt
ꝓpter terrenā retributionē ꝙ boni bonis bn̄faciāt: ꝓpt
retributionēz eternā: ergo misereamur impio Esa. xxvi.
¶ Certuz ad misericordiam spūalē. Et esto pupillis miseri
cors Eccli. iiij. quātuz ad misericordiam corporalē. ¶ Nec solū 10
ad misericordiam amandā informamur rebus naturalibus

et rationabilibꝫ: vt dictū est: ſ etiā ſupnaturalibꝫ. Nā
oīa dei opa creationis nr̄e: ⁊ oīm rerū etiā ipſoꝝ ange
loꝝ: ⁊ redēptiōis ⁊ gubernatiōis nō ſolum ſic fecit vt
nr̄am ſignificaret ſpūalē vnitatē: ſic dictū eſt. T.j.7.
Sed etiā vt nos informaret ad mutuā miſeriā ſubleuā
dam in oīu dei ope magiſtra ⁊ doctrice: miſcōia: q: mi
ſericordia dn̄i plena eſt terra: in Pſ. cxviij. et. xxxij. q:
terra plena eſt opibꝫ ei⁹. Et miſcōia ei⁹ ſup oīa opa:
in Pſ. cxliij. Ergo miſcōia ei⁹ plena eſt terra: ⁊ nō ſo
lum terra plena eſt hac doctrina miſcōie: ſ etiā magni
ficata eſt vſq; ad celos miſcōia tua: in Pſ. lvj. q: nō ſo
lū terrena: ſed celeſtia ad noſtrū creauit adiutoriū: nos
docens mutuū hr̄e adiutoriū. Et nō ſolū vſq; ad celos
ſed etiā in celo miſcōia tua: in Pſ. xxxv. q: illud etiam
fecit ꝓ nr̄a miſeria ſubleuāda: ⁊ oratores in eo poſuit
qui ꝓ nr̄is miſerijs interpellarēt: ſi inter nos miſericor
des fuerim⁹. Predictis ģ informati exēplis: eſtote vna
nimes in orōne miſericordes modeſti. j. Pe. iij.

Arti. iij. ¶ Quos vo ad miſcōiam amandā ⁊ in ope exercēdā:
exempla nō mouēt: ſaltem vtilitas inde ꝓueniens: mo
11 neat vt miſericordes ſint. Vtilitas aūt eius ex bonis ⁊
auantagijs que eā habēti rōne ipſius ꝓueniūt attēdit
Rōne cuius ſciendū eſt: ꝙ ꝑ virtutē miſcōie ad bona
nature pmo qs reſtituit. Secūdo in bonis nature cō
ſeruat. Tertio vt bonis fortune ꝓſperat et iocundat.
Quarto in bonis grē augmētat. Quinto ad bonū glo
rie pducit. ¶ Primū pꝫ ꝑ filiū vidue ꝑ Heliā reſuſci
tatū. iij. Reg. xvij. Et ꝑ filiū ſunamitis reſuſcitatū ꝑ
Heliſeū ꝓphā iiij. Reg. iiij. ¶ Et ꝑ thabitam que in
ecclīa erat plena opibꝫ bonis ⁊ elemoſynis: quā reſuſci
tauit Petrus Act. ix. ¶ Secūdū etiā pꝫ pmo ꝑ iſtud
ꝙ ſcribit Valerius libro ſecūdo de ſymonide: q̄ſi per
Exm̄ iſtū modū. Hic cū ad portū quēdā applicuiſſet: ⁊ mor
tuū inueniſſet ⁊ ſepeliſſet: vox ad eū ait. Nō mites ite
rū nauē iſtā cū alijs: q̄ in terra remanente: alij in mari
ſubmergebant. Iterū cū in vna domo cū alijs ſederet
venerūt duo ad portā: ipm petētes: ad quos cū exiret:
nihil inuenit: ſ ipſo ibi circūquaq; reſpicicēte: dom⁹ de
qua vocat⁹ exiuit: oēs oppreſſit. Et ſic patuit ꝙ ꝓ mi
ſericordia bis in hoc ſeculo a morte liberabat: ⁊ vitam
inuenit: pter illud qd̄ in alio ſeculo inueniet. Et h̄ eſt
qd̄ ei ⁊ ſibi ſilibꝫ ꝓmittit Prouer. xxj. Qui inq̄t ſequit
miſcōiam ⁊ iuſticiā: inueniet vitā: ⁊ iuſticiā: et gloriā.
12 ¶ Iſta auctas deſperationē excludit et ꝓſumptionē.
Et dum ꝑ miſcōiam aufert deſperationē: ⁊ ꝑ iuſticiā
excludit ꝓſumptionē: oēs hortat mediū tenere: ⁊ tam
ſcillā q̄ꝫ caribdim ꝑcauere. ¶ Tertiū q̄ꝫ ad bona tē
poralia fortune pꝫ: tā ex his q̄ dicta ſunt. E. iij. 13. cū
ſequētibꝫ: q̄ꝫ etiā ex h̄ qd̄ ſcribit pmo li. hiſtorie tripar
tite de ſpiridone epō: ꝙ vicꝫ ei⁹ mos erat ex fructibus:
Exm̄ alios erogare paupibꝫ: alios ⁊ mutuare īdigētibꝫ: nec
tn̄ ꝑ ſe dabat vel mutuabat: nec recipiebat: ſ petētibus
dicebat: ꝙ quantū opus hn̄ent tollerēt: ⁊ denuo redeū
tibꝫ dicebat: vt tn̄ reponerēt quantū ſe recepiſſe noue
rant: q̄dā vo nō repoſuit qd̄ reportauit: ſ plura aſpor
tauit: credēs h̄ epm̄ latere: q̄ iterato venit: petens mu
tuū: quē epūs mox ſolito ad horreū miſit: qd̄ ille vacuū
inuenit. Et cum epō h̄ renūciaret: ait: mirū eſt quod tibi
ſoli vacuū viſum eſt: ſ vide ne qd̄ alias mutuatus es:
nō ſoluiſti: ⁊ ſic captus veritatē faſſus eſt. Ex q̄ facto
epī oſtendit charitas que idigētibꝫ horreū aperiebat:
et ſibi ⁊ alijs abundare faciebat: ⁊ non reddentis: imo
rapiētis ꝑuerſitas q̄ ipm̄ egere faciebat. Et ſic de iſtis
duobus: ⁊ eis ſilibus: verificat illud Prouer. xj. Alij
diuidunt ꝓpria ⁊ ditiores ſunt: alij rapiūt nō ſua et ſp
in egeſtate ſunt. Nec mirū ꝙ miſericordes etiā in rebꝫ

tēpalibus diuites ſunt: q: Prouerb. xxij. dicit. Qui pro
nus eſt ad miſcōiam benedicet: ſupple ab illo quo dici
tur Prouer. x. Benedictio dn̄i diuites facit. ¶ Q̄tuz 13
vo ad iocunditatē melius oſtenderet in effectu q̄ꝫ ſcri
ptura: quia in effectu iocundam haberemus vitam: et
nullus multū indigeret ſi quilibet alium ꝓ poſſe iuua
ret. Si diues daret: ſapiēs cōſuleret: fortis defenderet:
paup pro omnibus oraret: tunc eſſet eccleſia ⁊ ſocietas
chrīſtianoꝝ: quaſi ciuitas firma. Quia frater qui iuua
tur a fratre: quaſi ciuitas firma ⁊ iocunda: nō ſolū an
te mortē: ſed etiā in morte: in qua iocūdus homo q̄ mi
ſeretur ⁊ cōmodat ⁊c. in Pſ. cxj. ſicut patet. E. iij. 15.
¶ Quarto in bonis grē augmentat: quia ꝑ miſcōiam
primo anima virtutibꝫ ⁊ gratia ornat. Secūdo ſimilis
deo efficit. Tertio gener dei eſſe cōprobat: ⁊ multū deo
charus. Quarto per illam in oībus iſtis conſeruat.
¶ Primo grām dat: qd̄ patet per prologū Hierony 14
mi in abdiam prophetā: de quo ibidē dicit: ꝙ q: pro
phetarū cetū pauerat: accepit grām ꝓphetalē: ⁊ de du
ce exercitus fit dux ecclīe: tunc in ſamaria paruū gregē
pauerat: nūc in toto orbe chriſti paſcit eccliam. ¶ Se
cundo ſimilē chriſto efficit: ipſe nāq; naturaliter miſeri
cors fuit: tam ex parte patris: quia pater eius fuit: ⁊ eſt
pater miſericordiarū: et deus totius conſolationis. ij.
Cor. j. q̄ꝫ etiā ex parte matris: quia ipſa fuit: ⁊ eſt ma
ter miſcōie: ſicut oſtenſum eſt. M. iij. 27. Et talem ſe
in ope oſtendit. E. iij. 3. ¶ Illi ergo cui tam ꝓpriū fuit
miſereri: a natura multū aſſimilant miſericordes: qui
vtrāq; oſtendūt miſcōiam, videlicet ſpūalem ⁊ corpo
ralem. Et tales ⁊ nō alij filij dei ſunt: quia ſicut filius
aſſimilatur patri. Ita ipſi deo: qui ſcilicet conditiones
habent tactas. F. v. 3. Et ſicut illi ſunt deo ſimiles: ita
immiſericordes ſunt deo diſſimiles: q: ſicut ipſe oīa
fecit: vt eſſet qd̄ donaret: et cui donaret: voluit etiam
oīa perdonare. Ita ecōuerſo illi: nec volunt donare
nec perdonare. Iſti ergo non ſunt dei filij. Si ergo fi
lij dei eſſe cupitis: eſtote miſericordes: ſicut pater veſter
Luce. vj. ¶ Tertio facit hominē dei generum: et non 15
quemcūq;: ſed multū deo charum: ſicut patet. A. xiij.
24. Plures nanq; miſericordie: plures ſunt dei filie: ⁊
qui eſt pater miſericordiarū: per acceptionē ergo miſe
ricordie in vxorem: efficit quis gener dei: et pater pau
perum: quos mediante matre pauperū. id eſt. miſeri
cordie: fouet ⁊ nutrit ad modū patris. ¶ Sed heu nō
nulli miſericordiam quā ab epiſcopo vel alio: quaſi in
vxorem accipiunt: dum ſtatum vel promotionem: vel
officiū admittūt: ad quos pauperū pertinet educatio ⁊
hoſpitalitas: cito repudiāt: ⁊ pauperū filioꝝ efficiunt
vitrici: q: opera miſcōie nō faciūt: que facere deberent
terras vo ⁊ tenementa: ⁊ dotem: que intuitu vxoris ac
cipiūt: quādo ab epiſcopo intuitu charitatis beneficiū
capiunt: libenter accipiūt ⁊ tenent: ſed ipſam ſponſam
diligere: vel filios alere refugiūt: imo qd̄ pei⁹ eſt: ipm̄
matrimoniū ſine iuris ꝓceſſu diuorciant. Nec dotem
quā cum illa accipiunt: reſtituūt: contra legem: nō ſo
lum dei: ſed etiam mundi. In inforciato. li. j. ti. ſoluto
matrimonio. l. ſecūda: vbi habet ꝙ ſoluto mr̄imonio tot
dos quā cum muliere accepit eadem reſtituat. Contra
hanc legem ꝓpriam: multū faciunt: qui ſoluto matri
monio. ſ. inter eos ⁊ miſericordiā: beneficiū qd̄ intuitu
charitatis et miſericordie receperūt: retinēt. Nota aliā
legem cōtra tales. M. ij. 13. Et. O. iiij. 15. cū ſeq̄ntibꝫ
Et. O. vj. 50. Et. P. xiij. 43. Et. R. v. 60. ¶ Quarto
miſcōia oia pdicta bona in hoīe ꝯſeruat: q: ſicut lignū
multū virtuoſum ſemꝑ tenet virorē. Ita miſericordes
q̄ñ ipſi miſcōiam conſequentur Math. v. ¶ In quo 16

notaṫ quintū bonū glorie: ad qđ miscđia perducit: et
tanq̃ celi hostiaria sponso ⁊ dilectori suo celum aperit
et in loco suo ipm collocat: q: miscđia faciet vnicuiq̃
locum fm meritū operū suorum Eccl.xvj. ¶ In qua
auctoritate patet differētia inter diuisionē rerū terrenarum
in hoc mundo: ⁊ rerum diuinarū in celo: q: inter
mundiales: ⁊ etiā inter nōnullos: qui in vna viuunt
domo ⁊ societate: non qui plus laborat vel operaṫ: sed
qui plus habet ꝓprium vel appropriatū: primū obtinet
locū: etiā plus habēt de solatio recreatiōe ⁊ misericordia:
licet frequenter minus operenṫ. Sed in celo econuerso
miscđia faciet vnicuiq̃ locū suum fm operū me
17 ritum suorū. ¶ Et hoc sex vijs ⁊ iuribus. s. iure ꝯsuetudinis:
cōditionis: mercationis: laboris: mutuatiōis et
rationis. ¶ Primū patet per aliquorū religiosorū ꝯsuetudinē:
inter quos attenuati ⁊ vexati laborib ⁊ infirmitatibus
ad miscđia mittunṫ. Sic vexati hic bonis
operibus ad miscđiam illam mittendi sunt: de qua in
Ps.xxxv. Dñe in celo miscđia tua. ¶ Secundū patet
per iudiciū dei in quo ponet oues. id est. illos q̃ de cōditione
sunt ouiū a dextris ⁊ dicet: venite ⁊c. Sed misericordes
sunt de cōditione ouiū que vestiūt ⁊ pascūt:
igiṫ ⁊c. Ergo a cōtrario sensu luporū habētib cōditiones
dicet. Ite ⁊c. ¶ Tertio iure mercatiōis. Est enī misericordia
mercatrix sapientissima: q: lutū cōmutat in
aurū: dū ꝓ tpalib accipit eterna Prouer.xiiij. Qui facit
miscđiaꝫ btūs erit. ¶ Quarto iure laboratiōis. Est
enī laboratrix mirabilis: nā in agris q̃ videnṫ aridi et
steriles seminat ⁊ seminare ꝑcipit Luc.xiiij. Cuꝫ facis
prandiū voca paupes ⁊ debiles ⁊ claudos: ⁊ btūs eris
Retribueṫ enī tibi in retributione iustorū. ¶ Quinto
via ⁊ iure mutuatiōis Eccl. nāq̃. xxix. dicitṫ: q̃ facit misericordiā
feneraṫ proximo suo. Cuius feneratiōis testis
est christus lr̃as suas apponens patētes Math.v.
Beati misericordes. Vbi ergo illi quib mutuaṫ sunt
impotentes ad reddendū: iustū est ꝙ fideiussor reddat
pro eis vitam eternā: quia super illam mutuauit: vt si
non reddaṫ hic qđ mutuaṫ: reddatur ibi vita eterna: ⁊
regnum celorū: ⁊ tamen deus reddit hic ⁊ ibi. ¶ Sexto
via rationis. Oīno nāq̃ rationi consonū est: ꝙ q̃ alios
id est. christi membra a miserijs suis liberant in terra ⁊
dominio suo: ꝙ christus eos liberet a miserijs in terra
sua. Et ꝙ illis qui ei dederunt quod habuerūt hic: det
qđ habet ibi: ⁊ sic patet ꝙ misericordia ⁊ veritas ꝑparant
bona Prouer. xiiij. Nota quomō sola misericordia
mortuū sequiṫ. A.xxvij.57.
Arti.iiij. ¶ Et vt securius ⁊ sine impedimēto ad illa bona glorie
perueniaṫ: misericordia in spūali bello iuuat: ⁊ ab
18 oīnibus impedimētis liberat. Iuuaṫ nāq̃ dupliciter:
fortificādo: sicut vnctio pugilem ⁊ inimicos multitudine
terrēdo: sicut princeps multitudine exercitus sui
terret ⁊ vincit aduersarios suos Prouerb.xx. Misericordia
⁊ veritas custodiūt regē: ⁊ roborabiṫ clementia
thronus eiꝰ: sicut patet. B.ij.42. ¶ Impedimenta vo
glorie sunt duo malum culpe ⁊ pene. ¶ A prima liberat
hoīem duplici remedio. Primo dando: quia sicut
muneribus placaṫ offensus: ita deus miscđia offensas
peccati remittēdo Prouer.xv. Per fidem ⁊ miscđiam
purganṫ pctā. Secūdo remittēdo Math.xviij. Nonne
oportuit te misereri conserui tui: sicut ⁊ ego tui misertus
sum. Sic ergo peccata tua elemosynis redime:
et iniquitates tuas misericordia Dan.iiij. ¶ A secundo
liberaṫ: primo quia miscđia: sicut latro a suspendio
munerib Prouerb.xvj. Misericordia ⁊ veritate redimiṫ
iniq̃tas. Secūdo sicut quādoq̃ q̃s: antiqua liberatur
amicitia. Habēs enī in memoria beneficia que
prius proxō fecit: ⁊ antiquā inter eos amicitiā pronior
est ad miscđiam: ne grauiter puniaṫ. Sic deus se habet
in beneficio suo: ergo da misericordi. ⁊ ne suscipias peccatorem
Eccl.xij. ¶ Predicto modo dupliciter iuuat:
et ab impedimētis liberat duo genera hoim. Penitentes:
sicut leo parcit prostrato: sic altissimꝰ odio habet
peccatores: ⁊ misertus est penitētibus Eccl.xij. Exemplū
de filio prodigo. Et diligētes: sicut pater parcit filijs:
sic deus. qui dicit Deutro.v. Faciens misericordiā
in multa milia diligentibus me.
¶ Quos vo ad misericordiā amandā ⁊ sequendā: nec Arti.v.
mouēt bona que confert: nec mala que fugat: saltē ipsa
moueat necessitas: ꝙ aliter q̃ per viā misericordie sal 19
uari nō poterūt. Licet enī vie domini sint due: iuxta illud
Ps. xxiiij. Vniuerse vie dñi misericordia ⁊ veritas:
quarū prima respicit saluādos ⁊ vniuersaliter in
corpe viuētes. Secūda respicit iudicādos ⁊ corpe exutos:
tamē per primā oportet membra caput sequi: si in
secūda cū capite gaudere voluerint. Caput enī nostrū
christus per viā illam nascēdo: laborando: ꝑdicando:
moriendo: resurgēdo: ascendēdo. id est. per viscera misericordie
dei nostri in q̃bus visitauit nos oriens ex alto
Luc.j. ¶ Per hanc etiā super miseros motus fuit:
ipsosq̃ iuuat: sicut patꝫ Luc. vij. de vidua cuius filius
mortuus fuerat: quā cum vidisset Jesus: miscđia motus
sup eam dixit. Adolescēs tibi dico surge ⁊c. ¶ Per
hanc etiā famelicos pauit dicens. Misereor super turbam
Marc. viij. In oībus his rōnabile nobis relinquens
exemplū: ꝙ si ad vitā ingredi volumꝰ per viā
miscđie: necesse est ꝙ membra caput sequanṫ: q: si aliā
tenēt viam: mēbra diuisa sunt: ⁊ caput nō sequunṫ ad
gaudia. Oportet ergo ad hoc ꝙ ipm seq̃mur ad gaudia:
ꝙ viscera miscđie aperta habeamus ad miseros:
ipsos iuuando ⁊ famelicos pascēdo: aliter christū nō
sequimur. ¶ Paueant ḡ qui diuites cibant: potant: ve 20
stiunt: recipiūt: visitant: sepeliunt: ⁊ pauperes famelicos:
imo fame morientes: nudos ⁊ miseros derelinquūt
qui aquā in mari ꝓijciunt: ⁊ terrā aridā dimittunt: q̃
dñis ⁊ principib tallia vel taxationē petētib ꝯcedūt.
Illi scꝫ q̃ maiores sunt ⁊ patrie ductores: vt principū
capiant beniuolentiā: per quos etiā minores q̃ ita liberi
sunt sicut illi cōtra rationē taxanṫ: de cōcessione regis
fit: magna differētia est inter taxationes taliū christianorū
⁊ iudeorū: q: christiani taxatiōes: ⁊ pecuniarū collectiones
ꝯcedunt ⁊ faciūt regib ⁊ principibus: ipsas
petentibus: ⁊ ꝓ pauperib petentib ⁊ fame morientib
inauditū est: ꝙ aliqua collecta modernis temporibus
fieret in populo christianorū. Ideo dicitṫ: q: in actibus
apostolorū a pl̄i leguṫ collectas fecisse ꝓ pauperibus.
Judei vo annuatim collectas faciunt ꝓ pauperibus
modo quo dictū est. F.iij.15. Ex quibus patet ꝙ pulcherrime
prophetauit de misericordia christianorum
Osee.vj. Misericordia vestra quasi nubes matutina:
et quasi ros mane transiens: quia nō obumbrat peregrinos
in mēridie cōtra solis calorē: quādo indigent:
sed in mane eos refrigerat q̃ nō indigent: sicut est ēsuꝫ
est in alijs christianorū iudiciū negocijs. J.ix.9. ¶ Pa 21
ueāt in sup q̃ misericordes tm̄ sūt fmōe: ⁊ nō ope. Christus
enī tetigit leprosos ⁊ male hñtes. Isti vo ecōtrario
pauperū plāgūt miserias: ſꝫ ope nō tāgūt nec iuuāt.
Isti i via miscđie claudicāt: q: vno pede recte eūtes. i.
loq̃la: alio pede. i. ope deficiūt. Christꝰ plus opa q̃ vba
respicit: potiusq̃ opa remunerabit. Nō enī dicit. Bti
qui misericorditer loquunṫ: ſꝫ misericordes: designās
opꝰ: nō q̃dcūq̃ opꝰ: q: nō sufficit multū diuiti paruū
dare elemosynā: sed si multum tibi fuerit abundanter

22 da Thob. iiij. ¶ Et si isti periculose claudicant: qui
collectas pro superbijs suis nutriendis petunt: et qui
talia concedūt pauperibus dimissis: qui etiam sua nō
dant: sed tñ misericorditer loquunt: qui insup nun⁹
dant: q̄ de abundātijs suis dare deberent: quomodo
in vie misericordie periculose claudicant: q̄ se christia-
nos signa profitent: ꝛ manibus aliena per iniusticias:
rapinas: furta: vsuras ꝛ fraudes tollunt: qui oppresso
non subueniunt: sed plus opprimūt: qui contra oīa
opera misericordie: crudelitatis opera faciūt: quantū-
cūqꝫ tales ore se christianos in mortis articulo profite-
antur: ꝛ culpam plangant mortis timore: vel in qua-
cunqꝫ cōfessione: dum tamē non restituant: nec offen-
sam de cordibus suis misericorditer relaxant: vno pe-
de claudicāt. ¶ Quādo ergo de talibꝫ: vel quibuscūqꝫ
bene loquētibus: ꝛ aliena detinētibus: vel male agen-
tibus dicit: q̄ deuote orat matutinas: ꝛ horas dicit: et
missas audit ꝛ confitet: misericorditer loquit: ꝛ hmōi:
optime rñderi posset: sicut in fabulis rñdisse legit auis de
Exem aucupe q̄ lachrymosos forte ex frigore hñs oculos dū
aues capiebat lachrymabat ꝛ forte orabat: de q̄ cū auis
hoc videns aui diceret. Ecce qualiter lachrymādo no-
stre compatit miserie. Cui alia. Non solum respicias
oculos vel linguā: sed manus in quibꝫ aues detinet: et
capita earum frangit. Sic de illis dici pōt sicut dixit
Isaac de filio suo: vox quidē vox Jacob est: sed manꝰ:
manus sunt Esau. Sic etiam in morte quādo pro tali-
bus mortuis ecclesia orat dicēdo. Nō intres i iudiciū
cum seruo tuo Ps. cxlij. Sed fac cum seruo tuo miseri
cordiā: in ps. cxviij. Quia te ore non negauit: deus eñ
plus opa sua q̄ alioꝝ pro ipso attēdet verba. ¶ Si eñ
illum seruū nequā Math. xviij. iussit tradi tortoribus
quia dimittere noluit debitū centum denarioꝝ cōser-
uo suo: quibꝫ demonibꝫ tradet illos qui ad valorē cen
tum solidoꝝ iniuste capiūt vel detinent: cum peius vi
deatur etiā parua aliena capere: q̄ sua petenti nō dare:
vel nō dimittere. Sicut eñ p misericordibꝫ: tota orat
ecclesia: vt misericordiā consequant: dicens. Ostende
nobis dñe miscdiam tuā ꝛc. in ps. lxxxiiij. Ita p tali-
bus sine satisfactione morientibus orat dicens. Nō mi
sereatis omibus qui operant iniquitatē. Quoꝝ oratio
nem pmittit se deus velle audire: dicens. Non parcet
oculus meus ꝛ nō miserebor Ezech. vij. Et iterū Hie
rem. xiij. Non parcā: ꝛ nō cōcedam: neqꝫ miserebor:
vt nō perdam eos. Vide. V. vij. 14.
Arti. vj. ¶ Nō parcam inquit qn eos qnqꝫ puniam ante mor
23 tem: semper vō in morte ꝛ post mortē. ¶ Primū patet
primo: per illud q̄ in speculo legit historiali de quodā
Exem paupe q̄ tpe famis imperatoris elemosynā petiuit: ꝛ ipsis
rñdētibꝫ: qd petis? nihil habemꝰ h̄ nisi lapides: statim
panes illoꝝ i lapides cōuersi sūt. Et iuste q̄dē: vt q̄ prꝰ
elemosynā fecisse potuissent: ꝛ panē p se ꝛ paupere ha-
buisse: postea ppter immisericordiā suā nec p se: nec q̄
paupi darēt hērent. ¶ Secūdo idē oñdit p hoc qd legit
Exem in vita sancti Basilij: q̄ accessit ad eum quedā mulier
tanq̄ ad multa potentē apud principē regionis: postu
lans q̄ principi pro ea scriberet vt misericordiā de illa
dignaretur habere: qui ei scripsit dicēs: hec mulier di-
cit me apud te posse: si ergo possum ostēde. Qui rescri-
psit dicens: pater sctē volui misereri illi: sed nō potui:
p eo q̄ tributis iacet. Cui Basilius rescripsit dicens:
siquidē volens nō potuisti: bene vtcūqꝫ res se habet:
si potēs noluisti: ducat te christus ad indigentiū choꝝ
vt quādo volueris nō possis: ꝛ sic factū est. Nā postea
captus fuit: ꝛ intercessiōe sancti Basilij liberatꝰ: post-
modū timēs ne iterū in talē caderet statū: in quo mise-
reri nō posset: mulieri duplicatū restituit qd abstulit.
Qz pdictis accidit: frequēter cōtingit: q̄ vicꝫ illi q̄ duꝫ 24
possunt restituere vel miscdiam facere: vel de corde re-
mittere: q̄ nec de seipsis vitam emēdando: nec de alijs
miscdiam habere volunt: in talem etiā ante mortē ca-
dunt paupertatē ꝛ miseriā: q̄ nec restituere: nec miseri
cordiā facere poterūt. In morte vō semp in talē cadūt
miseriā: q̄ nec hoc facere: nec de seipsis miscdiam habe
re poterūt: nisi ante mortē illam habuerint. Et iuste q̄-
dem potestate priuat miserēdi: q̄ misereri noluit dum
potuit. Talis nāqꝫ meret priuilegiū amittere: qd ei in
Ps. ci. cōcessum est: vbi dicit. Tempus miserēdi eius:
qꝛ venit tps. Nota. A. vj. 4. ¶ Secūdo tales semp pu 25
niunt in morte: qn vitā cū ceteris q̄ dilexerūt amittūt:
quā quidē penā qnqꝫ mortis hora appropinquāte deꝰ
signis visibilibꝫ ostendere dignat: vt viuos illoꝝ pre-
muniat exemplo. Sicut pꝫ primo per illū de quo fert Exem
modo quo sequit: q̄ videlicet in charistia: q̄ nup mo-
dernis pcessit tpibus: cum multa hēret blada: ꝛ oībus
bladis in alijs grangijs illius ville deficiētibꝫ: mures
in maxima multitudine ad eiꝰ cōfluerūt grangiā: bali-
uus suus ad eū venit dicens: melius est vt frumenta
tua vendas: ppter tria. Primo qꝛ iam valde charuꝫ est
summa cū vendit p xx. solidis. Secundo qꝛ paupes
vicini fame moriunt: ꝛ possumꝰ vēdere ꝛ mutuare sb
pignore vt viuant. Tertio quia comedunt a muribꝫ.
Cui ille: pmittas mures ea deuorare: modo quo vis:
et des eis cū hoc aquā ad bibendū: qꝛ p certo ea nō vē
dam: nec mutuabo anteq̄ hēre potero. xxx. solidos: pro
summa. Cito postea accidit q̄ pdictus dñs i lecto suo
iacens: horribilit clamaret: ꝛ camerario currēti: ꝛ que-
renti qd haberet: rñdit: cito queras lumen: qꝛ videtur
mihi q̄ sint mures multi in lecto meo: ꝛ me male mor-
dent. Ad quē cum camerarius cū lumine veniret: inue
nit maximā multitudinē demonū in forma glirū: q̄s
ab eo nullo modo fugare poterat: anteq̄ eū occidissent
et lacerassent. Et q̄dem satis iustū dei iudiciū videt: q̄
ille q̄ maluit frumētis suis glires pascere: q̄ paupes:
glires carne ppria pasceret: qn paupes pascere nō pos-
set. ¶ De quodā etiā alio diuite: ꝛ duro: q̄ illis vixit tē- 26
poribꝫ narrat q̄ fame moriebat: qn modo quo sequit. Exem
Habuit eñ ex dei vindicta: maximū in gutture dolo-
rem: qui ita guttur suum artum fecit: q̄ cibum nullū
sumere potuit: non obstante q̄ multum de fame ꝛ sto-
macho conquereret: ꝛ sic miser: quasi fame moriebat:
dum cibum capere nō potuit: quē desiderauit: vt per
illum deus ostenderet: q̄ illi qui alios fame affligi per-
mittunt: nec iuuant: hic vel alibi: vel tam hic q̄ alibi:
eandem sustinebunt penam vt iusto dei iudicio eadē
mensura eis mensuretur: qua ipsi alijs mēsurauerunt:
et eadem sustineant: que alios sustinere gaudebant: si-
cut patet. A. xxvij. 25. Et ideo apprehendit eum dolor
durus viscerū: scꝫ fames in quo orabat scelestus dñm:
a quo nō esset miscdiam cōsecuturus. ij. Machab. ix.
quia nec ipse alijs clamantibꝫ viscera aperuit miscdie.
¶ Et cogitet quilibet in corde suo qua consciētia a deo 27
in mortis hora: petere posset misericordiam: dicendo.
Mercij: qui de alijs prius misericordiā non habuit:
qua fiducia: ad eum tūc clamare vel respicere poterūt:
qui eum prius negauerūt: quia sm decretū: qui negāt
misericordiā facere: ipsum christū negāt. vij. q. j. omis.
Si eñ aliquis vestrū haberet aliquē amicum diuitē:
qui pro amore suo pauper deueniret: in qua pauper-
tate: si sibi vel suis necessaria denegaret: eum succurre-
re posset: si ille iterū diues fieret: quō pre verecūdia ei
appropinquare posset: et ab eo cibū vel potū vel vestē

vel hospitiū vel q̄dcūq̄ sibi petere: cui pri⁹ oīa talia ne-
gauit? Ita erit ꝑ oīa de deo ⁊ de imisericordib⁹: in morte
deo appropinquātib⁹ ⁊ clamantib⁹: si tñ pre verecūdia
clamare ad deū poterūt: ꝙ si poterūt nō exaudient: q̄r
q̄ obturat aures suas ad clamorē pauꝑis ⁊ ipse clama-
28 bit ⁊ nō exaudiet̄ Prouer. xxj. ¶ Tertio imisericordes
semꝑ puniunt̄ post mortē: q̄r hereditate priuabunt̄ ce-
lesti: sicut filij ingrati: de quib⁹ dictū est. F.v.5. Et iu-
stum satis videt̄: ꝙ ꝓpter ingratitudinē ad participa-
tionē ⁊ societatē: non recipiant̄ ꝓsperitatis: qui socij et
coadiutores esse noluerūt paupertatis. Quid ergo fa-
cient tales in iudicio: quib⁹ oculis christū respicere au-
debunt ꝓ eis natū: passum ⁊ crucifixū: q̄ etiā eos crea-
uit ⁊ pauit: ⁊ oīa q̄ iuste habuerūt dedit eis: qui ei ꝓ
eis esurienti: panē negauerūt? Ex vna parte nō est du-
bium: quin magnam patient̄ verecundiā: sicut ille cui
magna exprobat̄ ingratitudo: multū erubescit qñ corā
multis ei improperat̄: nec excusationē habet de obiectis
vel si aliq̄s ꝓ aliq̄ multa fecisset ei dando: ⁊ multa ꝓ eo
sustinendo: ⁊ postea ꝓ eius amore inopiā sustinendo:
vt ipm̄ ditaret si ei ī inopia sua parua negaret ⁊ postea
ab eodē exaltato: illa ingratitudo corā multis ipso p̄-
sente recitaret̄. Nōne multū erubesceret? Sic imiseri-
cordes in iudicio qñ ipsis p̄sentib⁹ corā toto mūdo re-
citabit: q̄d ꝓ eis sustinuit: ⁊ quā ingratitudinē ei red-
diderūt dicens. Esuriui ⁊c̄. Math. xxv. Tūc enī eru-
bescant impij ⁊ deducantur in infernum: in Ps̄. xxx.
29 ¶ Ex alia parte magnā sustinebūt penā: q̄r nullū ha-
bebunt refugiū vel adiutoriū: peius nāq̄ eis tunc cō-
tinget q̄z cōtigit illi: de quo legit̄ in legenda sanctoꝝ: in
Exēm gestis beati Dñici in fine. Cui cum videret̄ in somnis
ꝙ esset in quodā campo: maximis ex oī parte valla-
tus: tempestatib⁹: fulguris ⁊ tonitrui ⁊ hmōi: videbat̄
ei insuꝑ ꝙ vidit quedā habitacula ꝓpe: ad quoꝝ vnū
fugit introitū petens. Cui inhabitator: q̄s es tu inq̄t?
Cui ille rñdit: se talem esse nomē suū exprimēs: cui ille
et ego q̄ habito: sum iusticia in meo habitaculo: nec ꝑ
me saluari poteris: q̄r potius a me damnari meruisti
et iudicari. In alio habitaculo respōsum habuit: ꝙ ibi
fuit veritas quā nō dilexit: ⁊ ideo ꝑ eam saluari nō po-
terat. Tertio venit ad domum pacis: in qua simile ha-
buit respōsum. Consuluit tamē ꝙ ad domū iret mise-
ricordie: vt in ea saluaret̄: q̄d etiā fecit. Nam habitū ⁊
vitam suscepit p̄dicatoꝝ. Iste ergo misc̄diam inuenit:
quia eā tpe debito quesiuit. Sed p̄dicti vsq̄ post mor-
tem expectātes: vidētes se tempestatib⁹ ⁊ periculis cir-
cumuallari: de q̄bus est auctoritas Anselmi. I. xj. 18.
Ad iusticiā seu veritatē vel pacem clamare nō poterūt
et si clamauerint nō saluabunt̄ per illas: nec ꝓtectionē
habebūt: quia illas nunq̄ dilexerūt: nec opē exercue-
runt: nec tunc in celo misericordiā inuenient: quia non
est misericordia dei in terra Osee. iiij. Nota legem ad
hoc. A. vj. 8.
Arti. vij. ¶ Sed nōnulli tales imisericordiū audiētes penas il-
las falsis excusatiōib⁹ quib⁹ ab vtraq̄ misc̄dia se excu-
30 sant euadere: inanit̄ estimant. A spūali nāq̄ misc̄dia: q̄
specialiter in iniuriarū cōsistit dimissione se excusant:
sicut in parte tactū est. D. x. 14. dicētes: nihil petimus
nisi iusticiā. Tales deuz docent q̄liter eos iudicare de-
beat. Ipse nāq̄ ait Luc. vj. Eadē mēsura q̄ mēsi fueri-
tis ⁊c̄. Si ḡ mensura iusticie: alijs mēsurare voluerint
deū docent ꝙ mensura iusticie eis mensurabit: q̄d ⁊ fa-
ciet: q̄r hoc eis ibidē ꝓmittit: ⁊ ad maiorē mēsurationis
illius certitudinē: exēplū ad hoc adducit Mat. xviij.
de seruo qui noluit dimittere conseruo suo. Tales enī
qñ in tribulatiōib⁹: vel mortis sunt periculo: nunq̄ ad
deū clamāt dicentes: mercij: nec misc̄diam petant: quā
nō fecerūt alijs: ḡ iusticiā: petent ergo iusticiā qua cer-
tum est ꝙ damnabunt̄: ⁊ si misc̄diam petant: illam nō
habebūt: q̄r tunc dictū veritatis falsum esset: quo dicit
Eadē mensura ⁊c̄. Si ergo durū eis videt̄ ꝙ de⁹ tunc
sit ita durus cōtra illos nō sint ipsi ita duri nūc: vt ad
vnguem oīa puniant ad iusticiā vel vltra iusticiā: q̄
cōtra eos cōmittunt̄. Et si vident: imo q̄r quotidie vi-
dent ⁊ indigent: ꝙ deus eos patiēter expectat peccan-
tes: q̄r si iusticie rigorē cōtra eos exercere voluerit: sta-
tim qñ mortaliter peccant: eos iuste damnare posset: ⁊
ipsi similiter patiēter expectent: ⁊ humiliter emendam
accipiant: ne in istud incidant incōueniēs: de q̄ Eccl̄i.
xxviij. Qui vindicari vult: a deo inueniet vindictam:
et peccata illius seruans: seruabit. Relinq̄ ꝓximo tuo
nocēti te: ⁊ tūc dep̄canti tibi peccata soluent̄: hō homi-
ni reseruat iram: ⁊ a deo querit medelā: in hominē sibi
similē: non habet misc̄diam: ⁊ de pctīs suis dep̄cat̄ al-
tissimū: q̄s exorabit ꝓ delictis illius? memēto nouissi-
moꝝ ⁊ desine inimicari. ¶ A misc̄dia etiā corporali se 31
excusant dicētes: ꝙ nō tenent̄ dare nisi suꝑflua: ⁊ alle-
gant ꝓ eis vnā glosaz suꝑ illo verbo. Si duas habes
tunicas: da vnam nō habēti: hoc verbū dicūt glosam
intelligere de superfluis: que. s. q̄s habet vltra necessa-
ria sibi ⁊ suis. Sed licet ista glosa bona sit in se bene in-
tellecta: tñ male itelligētib⁹ pōt esse ruine occasio: illis
vtiq̄ q̄ nunq̄ dicūt sufficit. Auarus enī teste scriptura
Eccl̄s. v. nō implebit̄ pecunia: qui ḡ nunq̄ impletur:
nunq̄ credit se satis habere: ḡ nunq̄ credit se hic suꝑ-
flua: ⁊ sic si totū hēt mundū: nunq̄ reputaret se obli-
gatū ad aliq̄d dandū indigenti: ⁊ sic talib⁹ excusatiōi-
bus vel glosis innitētes: nunq̄ opera facient misc̄die.
Glosa ḡ illa de suꝑfluo nō intelligit̄ qñ pauꝑes sunt ī
vltima necessitate: tunc enī de his q̄ tibi necessaria re-
putas: subtrahe: ⁊ esto pupillis misericors Eccl̄i. iiij.
¶ Sed dicent: si oīa dederim⁹ isto anno: q̄d habebi- 32
mus anno sequenti: sed hec est illa nimia sollicitudo q̄
ꝓhibet̄ a christo Math. vj. Nolite inq̄t solliciti esse di-
centes: quid mādūcabim⁹: aut quid bibem⁹: aut quo
operiemur? hec enī oīa gentes inq̄runt. Scit enī pa-
ter vester: quia oīb⁹ his indigetis: querite autē re-
gnum dei ⁊ iusticiā eius: ⁊ hec oīa adijcient̄ vobis.
Nolite ergo solliciti esse in crastinū: crastin⁹ enī dies
sollicitus erit sibiipsi: sufficit enī diei malicia sua: hec
ibi. ¶ Qui enī prohibet sollicitari de crastino: a multo
fortiori prohibet sollicitari de anno futuro. Talis ergo
prouidētia nullum ab operib⁹ misericordie retrahere
deberet: quia potius cogitare deberet sicut cogitat qui
seminat: ꝙ ex semine seminato: melius anno sequenti
viuet: q̄z si illud in grangia sua reseruaret. Sic in pro-
posito: sicut multis ostensum est exēplis. E. iij. 12. cum
sequentibus. Vbi ergo pauperes in extrema sunt ne-
cessitate: sicut in caris ꝯtinget annis: oīs talis proui-
dentia postponenda est: quia qui habuerit substantiā
huius mundi: ⁊ viderit filios dei ⁊ fratres christi ⁊ su-
os fame mori: et clauserit viscera sua ab eis: quomodo
charitas dei est in illo? Sed cogitāt forte: ꝙ multa alia
bona faciunt opera: sicut ieiunare: orare: peregrinari: ⁊
huiusmodi: per que saluabunt̄. Sed hoc inuanū co-
gitant: quia si oīa opera bona sine ieiunia habeant:
hypocrite sunt: homines apparentes ⁊ non existentes
quib⁹ deus dicturus est in fine: illud Math. xxiij. Ve
vobis scribe ⁊ pharisei: hypocrite: qui decimatis men-
tam ⁊ anetū ⁊ ciminū: ⁊ relinquitis que grauiora sunt
legis iudiciū ⁊ misc̄diam ⁊ fidem.
¶ Cum ḡ tāta vt p̄dictū est: sit misericordie vtilitas: et Arti. viij.

immisericordie periculū: necessariū videt̄ ꝙ ꝗlibet dili
genter in seipso experiat̄: an misericors fuerit: vel non:
33 anteꝗ̄ ad christi compareat tribunal: in quo solus mi-
sericordiā inueniet: ꝗ prius misericordiā quesiuit: eo
scȝ modo quo veritas eam querere docet: dicēs: petite
misericordiā corde compatiēdo: ⁊ iniurias remittēdo:
et accipietis: q̄rite ore ꝯsulendo: corrigendo ⁊c̄. ⁊ inue-
nietis: pulsate ope misericordiā indigētibus: in opere
exbibendo: ne tm̄ misericordiā babeatis in ore: que sic
nō prodest: sicut nec bon⁹ cibus ⁊ dabit̄ vobis scȝ mi-
sericordia. Ergo: cum sis in mensa primo de paupere
pensa. Nam si pascis eum: pascis amore deū: qui non
erit tibi ingratus: quin tibi misericordiā reddet: ⁊ cui-
cunqȝ ꝗ fecit miscdiam in illū Luc. x. ¶ Ex qua bisto-
ria diligēter excogitata: ꝗlibet experimentū capere po-
test: si in illo misericordia vigeat: q: sicut sacerdos ⁊ le-
uita ibidē vulneratū videntes: sed nō ope iuuantes: a
christo misericordes nō reputant̄: sed solū samaritan⁹
qui videns eū: miscdia motus ⁊ ope iuuit: eius prim⁹
atqȝ misericors reputat̄. Sic in ꝓposito: non qui mise-
rias ore plangunt aut oculis vident miserorꝝ sed ꝗ cor
de sup eos mouent̄: atqȝ manus porrigunt adiutrices
misericordes reputant̄. Qui insup in seipsis maiorem
inueniūt pronitatē ad remittendū: ⁊ ad miseros suble-
uandū: q̄ȝ ad vindicandū: vel bona pauperū colligen
dum: certissimo se cognoscere possunt experimēto mi-
sericordiā babere: ⁊ miscdiaȝ imposterū posse inuenire
34 ¶ Nec de boc dedignent̄ experimēto: tanq̄ȝ illud in-
dignū reputātes: q: magis bonorificū est miseris sub-
uenire: q̄ȝ rebelles subiugare: q: illud ad amorē natu-
re: istud ad gloriā victorie pertinet: sicut ptȝ ex verbis
Valerij. B. ij. 37. ¶ Ad qđ etiā ꝓpositū ostendendū
Exm̄ ponit exemplū ibidē Valerius li. v. de Gaio impato-
re: ꝗ capto rege Armenie: sibi rebellante: cum ante eū
ductus caderet ⁊ coronā ꝓijceret: miscdiam petendo:
eum eleuauit ⁊ coronā capiti suo reposuit: dicens. Ita
bonorificū reputo regē facere: sicͭ regē destruere. Nec
mirū: si ille meliorē reputauit miscdiaȝ: q̄ȝ victoriā bel-
licam: cum saluator noster ꝗ in suis reputationibꝫ falli
nō pōt: meliorē reputauerit miscdiam q̄ȝ sacrificiū: di-
cens Math. xij. Volo miscdiam ⁊ nō sacrificiū.
Arti. ix. ¶ Ex q̄ aucte: ⁊ alijs sibi silibꝫ in q̄bꝫ in sacra sc̄ptura:
multū misericors p̄dicat̄: misericors ⁊ miserator dn̄s:
35 in Ps̄. lxxxv. Nōnulli de dei miscdia nimis p̄sumen-
tes: audaciā sumūt delinquēdi. Rōne quorꝝ primo ostē
detur: q̄d sit de dei miscdia nimis p̄sumere vel in ea pe-
riculose ꝯfidere. Secūdo ostēdit̄ q̄bꝫ rebus assimilant̄
et ꝗ mala pericula penas ⁊ dāna: ex tali incurrūt pre-
sumptiōe. Tertio que sit tante illorꝝ deceptiōis causa.
¶ Circa ad primū illi nimis in dei ꝯfidunt miscdia:
qui de dei miscdia ingrati existentes peīā peccatis ad-
dunt: dicētes illud Ecc̄i. v. Peccaui ⁊ q̄d accidit mibi
triste: miseratio dei magna est: multitudinis peccatorꝝ
meorū miserebit̄. De q̄libet vo tali videt̄ tota trinitas
loqui Esa. xxvj. Misereamur impio freq̄nter: peccata
cōdonādo: ⁊ nō discet facere iusticiā de pctō se corrigē
do: ȝ potius ipsa augmētādo: in terra sanctorꝝ iniqua
gessit: peccata peccatis accumulādo: nō videbit gloriā
dei. In qua aucte secunda pars relucet istius articuli.
Rōne cuius est sciendū ꝙ tales primo simario assimi-
lant̄: q: cōtra miscdie radios fetores emittūt peccatorū
sicut ptȝ. G. iij. 8. Quis enī tales ingratissimos nō iu-
dicaret: qui quādo audiūt p̄dicari penas quas de⁹ pec
catoribꝫ infligit: q̄n etiā persuasiones quascūqȝ audiūt
quomō iustus iudex delinquētes punit: cogitant: vel
ore aperto dicunt: deus est melius ⁊ magis in expectā-

do vel non statim puniendo misericors: q̄ȝ quiscunqȝ
pater vel iudex vel bomo quicūqȝ ⁊ facilius pacifica-
ri potest. Et ex tali dei patiētia: deum audacter peccan
do expugnāt: ⁊ malū ꝯtra bonū reddūt. Cum oīs bo-
mo etiā saracenus ⁊ canis ⁊ bestia: cōiter quecūqȝ di-
ligat: ⁊ ꝓ posse benefaciat benefactori suo: ipsi contra
omniū animaliū naturā misericordē benefactorē suū
expugnant: ⁊ quāto maiorē eis ostēdit bonitatē: tāto
magis ipm̄ persequunt̄: ipsiqȝ magis inobediētes fi-
unt: cum quasi oīa aīalia ꝓpter beneficiorꝝ assuefacti-
onem bomini obediāt: ipsi ꝓpter beneficiorꝝ dei assue-
factionē deo inobediētes fiunt: ipsiqȝ peiores existunt.
Dicere nāqȝ vel cogitare: q: deus bonus ⁊ misericors
est: iō adbuc inulte ⁊ sine vindicta peccare possum vel
in peccatis meis iacere: ⁊ q̄n videro tp̄s ⁊ babuero gra-
tiam: vitam meā emendabo: non est aliud cogitare vel
dicere: nisi q: ipse bonus est ⁊ patiēs erga me: ⁊ nō me
statim damnauit cum iuste potuit: ideo ego malus et
ingratus adbuc volo esse erga eū. ¶ Potius ecōuerso
dicere deberent: q: ipse erga me: benign⁹ ⁊ misericors
est: patiens ⁊ multe miscdie ⁊ prestabilis sup malicia
Iobel. ij. ¶ Ideo ego grat⁹ ei existam: bec eīn ꝯsequē-
tia: ⁊ cogitādi ⁊ loquēdi modus esset rōnabilior ⁊ etiā
securior. ¶ Pro tanto enī rōnabilior esset: q: ingratitu- 36
dinē excluderet ⁊ ꝓ tanto securior: q: mortis incertitu
dinem nō timeret. Ille nāqȝ qui in prima stat cogitati-
one oēm borā suspectā: ⁊ omnē mortē timidam babet.
Nec mirū: q: nō est certus ꝙ ille qui tot eū expectauit
annis per suam miscdiam: vt vitam suam emendaret:
quot in peccatis vixit: et q̄t sunt ex ꝗ peccare incepit:
forte. xl. vel. l. expectabit eū per diem. Cōgrue ergo ta-
les āmonet scriptura Ecc̄i. v. dicēs. Nō tardes ꝯuerti
ad dn̄m: ⁊ ne differas de die in diem: subito enī veniet
ira illius: ⁊ in tp̄e vindicte disperdet te. Et iuste tales
disperdet: qui in spe penitendi peccant: quia si nō esset
timor mortis: nunq̄ȝ cessarent peccare: sicut ostensum
est. C. v. 14. Nota de talibus. P. vj. 10. ¶ Secūdo ta- 37.
les ꝗ misericordie tp̄e abutunt̄: cogitātes ꝙ freq̄nter
peccauerūt ⁊ euaserūt: ⁊ ideo iterū peccare volūt: ⁊ ite-
rum penitere ⁊ euadere: pessimi sunt apotbecarij: vel
medici qui de tyriaca misericordie venenū ꝯficiūt sue
mortis ⁊ damnationis. Et pessimi coci: qui de p̄ciosissi
mo cibo diuine pietatis ⁊ bonitatis: cibum conficiunt
venenosum: quo aīa intoxicat̄. Et pessimi artifices ꝗ
dum tempus babēt in quo se liberare possent: catbenā
eis faciunt peccatorū: qua ad infernū ducant̄: sicut pa-
tet. A. iij. 14. Et breuiter longa vita ⁊ oīa bona natu
ralia fortuita ⁊ gratuita eis concessa ad salutē: ad alio-
rum cōuertunt penas: ꝓpter rationes ⁊ causas tactas
D. j. 26. Vnde beatus Grego. moral. vj. Vita pueri
in longū trabitur: vt a factis puerilibus corrigat̄: sed
si a peccati perpetratione: nec temporis longinquitate
compescit̄: bec ip̄a longinquitas quā per misericordiā
accepit: ei ad cumulū maledictionis crescit. Vnde ne-
cesse est vt cum nos diutius expectari ꝯspicimus: ipsa
prerogate pietatis tempora quasi damnationis argu-
menta timeamus: ⁊ vnde quisqȝ a morte eripi poterat:
inde grauius ad mortē tendat. ¶ Dum ergo tales qui 38
longā ⁊ malā ducūt vitā: vel illorꝝ amici illud magnū
reputant bonū: si fortunā futurā sollicite cogitarent:
nō solum melius esset eis p̄mo die: quo nascunt̄ mori:
sed etiā min⁹ malū esset eis: p̄mo die ꝗ mortal̄r peccāt
cū pctō suo mori: q: q̄tidie pctā sua: ⁊ penas augmētāt
ꝗ si sp viuerēt: sp mali essent. Propē q̄ ⁊ bis silia: recitat
Augus. de ciui. dei. li. ix. c. x. Plotinū platonicū dixisse:
ꝙ ad magnā miscdiam pertinet: ꝙ pater nr̄ misericors

mortalis nobis corpa dedit. Cuius dicti causam cum
causis premissis tangit Boetius li. de cōsolatione phi-
losophie: dicens: q̄ vita malorum quanto prolixior:
tanto infelicior: q2 plures sibi penas aggregat: et q̄ de
malefactis suis: hic nō punit: et q̄ facit iniuriā: q̄ qui
patit: infelicior est. Unde talis lingua anglicana: ꝯgrue
39 felix homo dicit. ¶ Tertio tales q̄ credūt q̄ deus pec-
catū illorum nō videat: vel nō ponderet: qui deū ignarū
reputant vel iniustū: dicētes cū illis perfidis infidelibꝫ
in ps̄. xciij. Qui viduā et aduenā interfecerūt et pupil-
los occiderūt et dixerūt: nō videbit dn̄s: nec intelliget
deus Jacob: fm̄ Anselmū sunt sicut latrones: q̄ mul-
tis annis furant: et sp̄ sperāt latere et euadere: cogitan-
tes: nemo videt nos: et quāto diutius et frequētius eua-
dunt: tāto audacius furta perpetrāt et homicidia: q̄bꝫ
frequēter cōtingit: q̄ qn̄ minus suspicant capiunt: et ad
ecclesiā ad quā confugere sperabant: multis impedi-
mentis fugere nō ꝑmittunt. Sic in ꝓposito. Et sicut la-
trones quantūcūq3 sint obsessi: semꝑ saltē ad ecclesiam
euadere sperant: q3uis totaliter euadere nō poterant.
Ita p̄dicti cogitāt: q̄ quantūcunq3 in posterū fuerint
inimicis: vel morte subita: vel infirmitatibꝫ obsessi: q̄
mortē oīno euadere nō poterūt: saltē misericordiā inueni-
re p̄sumunt. Sed sicut videmus q̄ multi fures in hoc
decipiunt: nec ad ecclesiā sicut sperabāt fugere possunt
Ita nō est dubiū q̄n multi de p̄dictis decipiant: et mi-
sericordiā nō inueniāt: q2 ita sunt inuoluti et in tātū exce-
cati peccatis suis p̄cedētibꝫ: et tm̄ illa que prius dilexerāt
inordinate cordibꝫ suis infixa sunt q̄ seipsos. i. salutē
ꝓpriam obliuioni tradūt: sicut p3. P. vij. 61. Et illud
in qd̄ specialit̄ prius sperabāt: tūc nec noīare poterūt:
prius nāq3 sperant maxime tūc petere misericordiam: dicē-
do: mercy. Et in tātū in h̄ ꝯfidūt q̄ iactāt se dicētes: si
40 poterimus hēc tria v̄ba ante mortē saluabimur. ¶ Sed
ab hac p̄sumptiōe sp̄ deficiūt: sicut p3 de vsurario: cui
Exē cum sacerdos morienti: corpus christi portaret: et fm̄
ꝯsuetudinē patrie amonuit vt diceret. Dn̄e nō sū3 di-
gnus vt intres sub tecto meo: sed tm̄ dic verbo: et salua-
bit puer meus. Cum primā vice3: q̄ nō fuit dignus fre-
quēter recitaret: secūdā nullo modo dicere potuit: vice3
dic v̄bo etc. ¶ Ad istud ꝓpositū nota plura exempla et
auctes. A. xij. 33. Itē. B. xxvij. 49. Itē. D. ij. 3. 8. et. 9.
Exē Itē. E. j. 7. ¶ Itē illud qd̄ fert de quodā diuite q̄ nuꝑ
cum senex et debilis ad mortē traheret: et ꝑ duos dies
loquelā amiserat: q̄ circa eū erāt: eū vel mortuū vel q̄si
mortuū estimātes: clauibꝫ acceptis voluerūt cistā ape-
rire: in q̄ nūmi erāt: qd̄ vt vidit dixit: adhuc viuo: ad-
huc viuo: magnū miraculū aperio cistē: os aperuit mu-
tū: et q̄ ꝑ duos dies nō loquebat: ꝯfitēdo vel misericordiam
petēdo: q̄ insuꝑ tam debilis erat: q̄ nec ꝓ deo vel salute
et lucro aie: quā sp̄ habuisse potuisset: os apire potuit:
ꝓ pecunia quā illa nocte erat amissurus loqui potuit.
Quia sicut oblitus est sui: et aliorum misereri dum potuit.
Ita teste sacra scriptura: obliuiscat illius misericordia
Job. xxiiij. Nec mirū: q2 tales in fine misericordia carēt: q2
vident tacite suo renūciasse p̄uilegio: q2 sicut fm̄ decreta
lē li. v. ti. xxxiij. de p̄uilegijs. c. accedētibꝫ: q̄ ꝑ. xl. ānos
nō fuit priuilegio suo vsus: videt tacite iuri suo renū-
ciasse. Ita q̄ ꝑ totā vitā suā misericordie vsu3 nō habuerūt:
nec alarū ꝓpriarū: nec miserorum misereri voluerūt: cum
ex priuilegio eis a deo indulto potuerūt: vident tacite
ꝓtectiōi dn̄i misericordie et p̄uilegio renūciasse. Unde nō est
mirū si illo in fine nō gaudeāt p̄uilegio. Nota legē ad
41 hoc. A. vj. 6. ¶ Nec ꝓpter nō vsum tm̄: merent in fine
illud priuilegiū amittere misericordie: sed etiā ꝓpter delictū: sicut
p3. A. vj. 3. ¶ Ex q̄ ostēdit q̄ eis in fine ꝑ se vel ꝑ alios

misericordiā petētibꝫ r̄ideri pōt: sicut fm̄ fabulas respon
disse fert mater milui petenti q̄ deos pro ipso rogaret Exē
infirmato: mater vo ꝯsiderans q̄ frequēter deorum sacri
ficia: circa eā qn̄ in mōtibꝫ more gentiliū offerebant:
volitando deturpauerat: et partes quas potuit abstule
rat: qd̄ etiā dij ꝯsiderarēt: q̄ nō amor: sed timor eū ad ve
niā petendā artabat: ꝓpter quas causas nolēs petitio
nē quā impetrare nō sperabat dijs ꝓponere: respōdit.
Nate cū sacra turbares: pena timēda fuit. Te cogit ti
mor esse piū: te pena fidelē. Ita talibꝫ r̄ndere poterūt:
mater illorum Maria et alij sancti qn̄ mortē timentes di-
cent: sancta Maria ora ꝓ me: scē Petre etc. Qui respō
dere poterūt: q̄re de isto fine et de misericordia petēda nō co
gitastis: qn̄ que ad honorē diuinū ꝑtinēt peccādo de-
turpastis: et que ad deū et ꝓximū ꝑtinebāt subtraxistis
et omnes sctōs et ecclesiam: et ecclie filios expugnastis: de
quibꝫ cōqueruntur: dicētes Cañ. j. Filij matris mee pu-
gnauerūt ꝯ me: de q̄bꝫ. F. v. 17. ꝓpter q̄ sancti q̄ ex vna
parte vidēt: q̄ timore et nō amore: eos inuocant. Et ex
alia parte dei ab eis voluntatem auersam videntes: ꝓ
eis orare nolūt: sciētes: q2 nō miserebit eius qui fecit eū
Esa. xxvij. ¶ Quarto tales q̄ misericordia seu tpe misericordie 42
que eis dū3 sani vel iuuenes et fortes sunt ꝯcedit: abu-
tunt: et aliā qn̄ de mūdo egredient paratā inuenire opi
nant: siles sunt ebrijs: q̄ credūt se duas videre cande-
las: vbi nō est nisi vna. Et dum vnā extinguūt: credē
tes aliā sufficere: in tenebris remanēt: q2 nulla alia can-
dela supest: sicut fatue putabāt et admirātes et dicētes:
vbi est alia candela. Ita in ꝓposito: diuitijs: delicijs et
honoribꝫ vel quibuscūq3 peccatis inebriati: nō solum
duas: sed multas esse paratas luces. i. misericordias:
dicētes illud. ij. Reg. xxiiij. Multas enī misericordie eius:
omēs alias misericordias eis a deo concessas in natiuitate
christi et passione: et in bonis nature: fortune: grē et lōge
vite: de q̄bus Thren. iij. Misericordie dn̄i multe: q̄ nō su-
mus ꝯsumpti: extinguūt eisq3 abutunt male viuēdo:
estimantes misericordias in pūcto mortis suꝑ eos pa-
ratas: sed in fine erit de eis: sicut de nonnullis: qui ita
diu trufando garrulādo et potādo: lumē suū ꝯsumūt:
q̄ in tenebris cubant: sicut illi dicētes illud Job. xvij.
In tenebris straui lectulū meū. i. in tenebris illis exte-
rioribꝫ. i. penarū gehennaliū: de q̄bus saluator ait: li-
gatis pedibꝫ et manibꝫ mittite eū in tenebras exteriores
Math. xxij. Tūc admirātes querere possunt: sicut p̄-
dicti ebrij: vbi sunt misericordie tue antiq̄: in Ps̄. lxxxviij.
id est. ille misericordie quas suꝑesse credebamus nobis anti-
quas et morientibꝫ paratas: sed noluit ꝯsolari: q2 nō sunt
¶ Ex qua fortuna ostēdit: q̄ est de celo: sicut de castro 43
vel alio loco: ad quē nō intrat: nisi per pontem qui de
nocte eleuat: quia sicut venientes nimis tarde ad ciui-
tatem italie: cuius porta de nocte clauditur: nec ꝓpter
guerras inuenit domus extra portam: vel sicut veniē-
tes post pontis eleuationē locum illum intrare nō po-
terunt. Ita in proposito. Ratione cuius est sciendū: q̄
magna differētia est inter portā inferni et celi: quia por
ta inferni ianitores habet ita curiales: q̄ semper de die
et nocte: mane et tarde: eam apertam dimittūt: nec ve-
nientes quoscūq3 excludunt. Sed locus celi non adit:
nisi per pōtem misericordie que de nocte mortis claudi
tur eis: qui de die in lumine vite nō ambulauerūt: nec
ad eum peruenerūt. Ideo christus docet et precipit am
bulandū esse de luce. Et ps̄. xcj. hortatur ad loquendū
esse de misericordia ante mortis occasum: dicens. Ad
annunciandū mane misericordiā tuam et veritatē tuam
per noctē: quasi de mane: dū vita durat: est loquendū
de misericordia: et de nocte mortis de veritate. Quia

sic deus ordinauit: q misericordia.id est.tps misericor-
die: dum homo viuit pcederet: z tps iusticie dum morit
sequeret. In cuius rei signu in diuersis sacre scripture
locis: vbi miscdia z veritas: vel iudiciu simul copulan-
tur: miscdia pcedit: z veritas seu iudiciu sequit: sicut
patet in ps.lxxxviij. vbi di. Miscdia z veritas pcedet
facie tua. Et iteru. Miscdiaz z iudiciu cantabo tibi dne
44 Et Jac.ij. Superexaltat aut miscdia iudiciu. ¶ Ad cuius
auctis intellectu est aduertendu: q de iudicio possum
loq dupliciter: vel put qnq sumit p ipsa re iudicata: vel
put stat p ipsa iudicis snia. In cui signu decretalis:
hec duo simul copulat: li.ij.ti.xxvj. de snia z re iudica-
ta.in rubro. Si g iudiciu in pdicta auctte Jac. accipiat
in pmo intellectu p ipsis iudicadis: manifestu est: q
sicut in machina de q lapis in altu leuat: z etia in state
ra pars in q multa ponunt: alia exaltat: aliter no. Ita
imaginado z cogitado miscdiaz z iudiciu tanq duas
machine vel statere partes: si in pte miscdie multa po-
nant.i.multa prius opa miscdie: fiant in morte qn ca-
uilla de machina extrahit: z lingua statere de manu te-
nentis dimittit: miscdia in q vel in cui pte multa po-
nebant: alia parte.i.iudiciu: z iudicados in altu celor
45 eleuat: z sic miscdia superexaltat iudiciu Jac.ij. ¶ Quin
to tales q tpe aboriunt miscdie du viuut: z tps miscdie
expectant du moriunt: sunt sicut mali ministri vel ope
rarij: qbus dns aliqd dat p manibus plena solutione p-
mittes post opis asumatione: si tn fideliter operat: z co-
ditione in auctione facta seruent: si vo ptrariu fecerint
plena solutione carebut. Sic in pposito deus coducens: z
pones operarios in vinea sua Mat.xx. aliqd dat de sala
rio p manibus.i.aliq miscdie dona: bona.s.nature: fortu
ne z gre: pmittes plena miscdiaz post opis asumatio-
ne z copletione. Si tn pdicta eis tradita ad laboradum
et expededu fideliter dispesent z pditioez apposita Mat.
v. vbi di. Bti misericordes: seruet plena miscdiaz pse-
quent. Et h est qd sequit ipsi miscdiaz psequent: qsi di
ceret: si misericordes fuerint: miscdiaz psequent: si aut
misericordes no fuerint: sed pdictis eis traditis abusi
fuerint: z illa male expederint: misericordia postea no
inuenient. Nec miru imo mirabile esset si i thesauro sic
miscdiaz inuenirent: qua ibi nunq reposuit: cu nec in
sacco inueniri vel extrahi poterit: qd in illo positu no
fuit. Et h est qd de verisq sil veritas dicit Math.xiij.
Qui eni hz.i.miscdiaz humana in vita sua: dabit ei mi
sericordia diuia in morte sua z abundabit: q aut no hz
scz miscdiaz hmana: z h qd hz auferet ab eo.i.miscdia
ex miscdie tps ei cocessum auferet ab eo: z etia miscdia
qua in eternu pseq potuisset si voluisset. Et sic pz: q ob
46 tali exiguo pdit misericordia Sap.vj. Ois eni mise-
ricordia exigua est: q eterna no est. ¶ Ex q deductione
apte ondit q illi q mala ducut vita de q repbeh rndet
Ita bn venia ad celu sicut tu: magna est miscdia dei.
Celu no fuit pter tales qlis tu es tm factu. Errat: qr
vellet hic miscdiaz diuina i celo: absq h q hient hua-
na in terra: de seipsis: z de alijs vellet hic miscdiaz z so
cietate in celo cu sctis: absq h q hient miscdiaz sctor i
ope: in terra: qd esse no pot. Sicut pz tn ex dicto z do-
ctrina Aug. G.ij.6. Oz etia p exeplu qd dicit Boeti
de psolatione.li.ij.psa.ij. de dicto poetaru: dicentiu in li
mine iouis duo fuisse dolia: vnu de potu amaro: z ali-
ud de potu dulci z volen z desideranti bibere de secudo
necesse fuit prius bibere de pmo. Sic in limine.i.in in-
troitu celi vel qtum ad intrados ad celu: ista sunt duo
dolia: vnu de miscdia hmana: qua erga seipm et alios
prius exercere debet: q du qnq dura videt: qr dura vi
det nonullis sua dare: qn potius videt amar: qua tn

amaritudine Paulus iubet: quecuq quantu pot dul
cedine tpare dices: q miseret in hilaritate Ro.xij. quo
temperato de illo pus gustet: si de illa dulci potatione
iteru gustare voluerit: de q in ps.xxxv. Dne i celo mise
ricordia tua. Sed heu sicut inter stana duo cadit anus
humo. Ita inter istas duas multi cadut in infernum.
¶ Sexto tales siles sunt clericis deordinatis z secula- 47
ribus negocijs z crudelibus z furtis applicatis: q in tota
vita sua clericos et ecclesiaz et bonos viros psequunt
spoliat z male tractat: nec aliqd qd ad ordine ptinet cle
ricale obseruat: z i fine capti: timore habetes suspedij:
sub clericali appetut z clamat saluari priuilegio: dicetes
q sunt clerici: ideo priuilegiu peto clericor: z in spe ta-
lis euasionis: prius audacius mala ppetrabat: q tn tali
spe frequeter frustrant z priuilegio illo priuant vt cum
seua exercet z ordini ptrariu: sicut officiu occidedi pde
nandos: vel torqdi reos: vel mutilandi: vel aduoca
di in causis criminalibus: tunc ipso facto priuilegio nudat
clericali: sicut pz p decretu illud.lxxxiij.dis.c. quisqs.
Vel qn seculariter viuit negociado: taberna tenedo: vel
tonsura dimittedo: tunc nullo gaudebit priuilegio: nisi
illo de snia excois: si quis suadete: q gaudebit: sicut pz
p Innocetiu: ex.li.v.ti. de apostat.c. pterea: quousq
ter moneat ab epo: post qua amonitione si se no corre
xerit: illo z oi alio priuat: z libere p malefactis suis: ad
morte qua meruerit iudicat. Sic illi q in tota vita sua
nunq miscdie opa dilexerut: sed odio habuerut: timo
rem habetes mortis: z eterni suspedij: miscdie inuocat
auxiliu dicetes. Miserere mei deus: fm magna miseri
cordia tua: in Ps.l. ¶ Sed qr in spe talis miscdie: prius
multa mala miscdie ptra exercuerut: z no solu ter: sed
frequetissime a deo p se in sacra scriptura: z p suos nun-
cios z pdicatores: amoniti se minime correxerut: priui
legio illo no gaudebut. Sed iudex deus ad morte qua
meruerut eterna eos pdenabit: nec flectet vlla miscdia
Deutro.xxv. ¶ Circa vo ad tertia parte hui vltimi 48
articuli est sciendu: q causa deceptiois oim pdictor: z
cause danatiois fere oim falsor christianor: est vna in
generali demonis tentatio z seductio: q alior peccata
grauiora esse ostedit: z longiora vite tpa pmittit: z deu
misericorde pdicat: in q tentatione se hz ad infirmu spi
ritualiter: sicut medicus quodamodo ad infirmu cor-
poraliter. Quia sicut medicus tribus digitis brachiu seu
pulsum tangit infirmi: ita tribus pdictis digitis seu mo-
dis pulsum tagit: seu cor tagit peccatoris. ¶ Primo naq
indice alior peccata grauiora ostendit. Et sicut medi-
cus infirmu coforrtat dices. Infirmitas tua no est ma-
gna bene euades: sis boni cordis. Ita ipse fere oes co-
fortat dices. Viri ecclesiastici z clerici: z magni status
hoies: no caste viuut: z talia scz vsuras z iniusticias fa
ciunt: quare g tu no faceres talia: ne timeas: qr talia re
te parua sunt: respectu peccati eor. Tu no es homici-
da vel latro: sicut multi alij sunt. Sed quid valebit q
illi p maioribus delictis sint in inferno: z tu cum mino-
ribus: cum vtrobiq pena sit: licet in aliquo forte sit ti-
bi tolerabilior: erit tn eterna: sicut z illis. Et qd valet
q magna pars ciuitatis obsesse sit bn custodita: du per
posticu hostibus pateat ingressus. Nota. M.xj.131.
¶ Secudo cum longo digito: cor tangit cor dum di- 49
cit: longa erit tibi vita naturaliter. Nam bone coples-
xionis es: z paretes tui longa duxerut vitam: z sic eos
in tali spe ad peccandu hortat: sicut patet. A.xxj. 8. et
C.vj.52. Et pfortat dices. Iuuenis es multos vidisti
in iuuentute peccare: z in senectute vita bona ducere.
Quibus rndet pmo. C.vj.61. Secudo: q sicut viderut
multos in senectute vita emedare: ita multos viderut

qui ſe nunq̄ emendauerūt: ſed in pctīs ſuis mortui ⁊
50 damnati ſunt. ¶ Tertio digito deū miſericordē ꝑdicat
dicēs: pecces audacter: qꝛ quātūcunq̄ magna ſint pec
cata tua: maior eſt miſcōia ſua. Et in iſto tertio puncto
plures: imo q̄ſi totū mundū decipit: ⁊ iō plus ꝯ iſtam
demonis deceptionē: ⁊ paruū vel nihil eſt de dei miſe
ricordia ꝑdicandū: qꝛ ꝯ centū q̄ in ꝑdicatiōe ſunt: ⁊ ni
mis peccāt miſcōie ꝑſumptiōe: nō eſt vnꝰ q̄ peccet deſ
peratione. Eis ḡ feruēter oſtēdendū eſt: quō poteſtas
dei eſt: ⁊ tibi dñe miſcōia: qꝛ tu reddis vnicuiq̄ iuxta
opa ſua: in Pſ. lxj. glo. ſic poteſtas nmeaē: vt miſcōia
dei amet: nec poteſtas ꝓ miſcōia cōdemnaē: nec ꝓ po
teſtate miſcōia deſperet. Ne ḡ adijcias peccm̄ ſup peccm̄
et dicas: miſeratio dei magna eſt: qꝛ miſcōia ⁊ ira ab il
lo cito ꝓximāt: ⁊ in pctōres reſpicit ira illius Eccꝉ. v.
Miſcōia q̄ntum ad iſtos q̄ ſpe miſcōie nō abutunē: et
ira q̄ntum ad illos q̄ de miſcōia dei nimis ꝑſumūt. Et
ſi deus aliter ſe hēet ad illos: iuſte ꝯ ira faceret q̄ nos
tanē. D. vij. 19. cū ſeq̄ntibꝫ. Et illud q̄ volūt ꝙ ſi māſ
ſionarius inteſtatus decederet: in loco vbi māſionē ele
git: ſepeliaē. Cum ḡ ſin aliter pctōr ſubditus ⁊ māſio
narius ſit diaboli: iuſte in loco ſuo ſepelieē cū illo diui
te Luc. xvj. Qui eſt ſepultꝰ in inferno: vbi prius ſe le
gauerat: ⁊ teſtamentū ꝯfeſſionis ⁊ ſatiſfactiōis fecerit.
Et ſicut ꝑiculū eſt aliq̄d teſtamentū rerū differre vſq̄
ad infirmitatē vel mortē. Ita periculoſius eſt differre
teſtamentū aie: qꝛ qualē te inuenerit: talem te iudicabit:
de pe. diſ. j. nunq̄d Cayn. Nō. M. xj. 138. Nō ꝯ illos
qui nimis in dei ꝯfidunt miſcōia. P. ij. 36.

M. x. **Miſſarū. Primo oſtendit** differentia. Secūdo dignitas. Tertio vtilitas. Quarto neceſſitas.

Arti. j. ¶ Q̄ntū ad primū: ſi loq̄mur de miſſa: q̄ntū ad illud
qđ eſt eſſentiale i ea: corpꝰ ſcꝫ chriſti: ſic in miſſa oīs eſt
1 identitas. Si vō loq̄mur de miſſarū effectu: ſic duplex
inuenie in eis diuerſitas: quarū primā ꝯtrahit ex meri
to vel demerito: deuotiōe vel indeuotiōe miniſtrātiū.
Secundā vō cōtrahit ex ſpeciali applicatiōe vel nō ap
plicatiōe celebrantiū. ¶ Prima differētia videri pōt in
exēplo duorū portantiū alicui dño Encenia: multū ei
charū ⁊ dilectū: quoꝝ primꝰ eſt ei multū acceptꝰ ⁊ di
lectus: alter vō eſt ei odioſus: quoꝝ intētio eſt poſt en
centū ſeu donū datū: aliq̄s petitiōes gratioſe ab illo re
quirere. Dñs vō ille nobilis pmi nūcij acceptat ⁊ gra
tificat: tam perſonā q̄ donū: q̄ etiā iuſtas: q̄s porrigit
preces: ac petitiones. Secundi vō nūcij: nec acceptat
ꝑſonā: nec donū: nec ꝑces exaudit: nec placaē: ſꝫ iraſciē.
In ꝓpoſito vō in aliquo eſt ſimile: i aliq̄ diſſimile. In
hoc vō eſt ſimile: ꝙ duobꝫ ſacerdotibꝫ: quoꝝ vnus eſt
bene cum deo: alter male: miſſas pro viuis vel defun
ctis celebrantibꝫ: ⁊ filiū deo patri offerētibꝫ: primi nun
cij acceptat deus: tam perſonā q̄ filiū oblatū: ⁊ preces
2 inſup exaudit: q̄s in miſſa porrigit. ¶ Diſſimile vō eſt
ꝓ tāto: qꝛ ſecūdi nūcij .i. mali ſacerdotis munꝰ oblatū
recipit. Nec mirū: ſiquidē ille q̄ filiū recepit: ꝑ manꝰ
iudeoꝝ in cruce oblatū: eundē filiū recipit ꝑ immūdas
manus peſſimoꝝ ſacerdotū cōſecratū. Propter illoꝝ
nanq̄ malicā miniſtroꝝ: filiū ꝓpriū dilectiſſimū: ne
gare nō poterit vel refutare: perſonas tñ nō acceptat:
nec illoꝝ acceſſu placaē: ſed potius ꝓuocaē. Quia ſm
beatū Grego. Cum is qui diſplicet ad intercedendū
mittiē: irati animus ad deteriora ꝓuocaē. Nec oōnes
illoꝝ inquantū a tali perſona porrigunē exaudit: quia
ſcimus q̄m peccatores nō exaudit deus Joan. ix. Sed
ſi quis cultor fuerit. Rota. O. v. 2. Et. O. vj. 21. Et

S. j. 4. ¶ Ex quibꝫ cauſis motus quidā valens ſacre 3
theologie profeſſor: in cathedra ſua legēs dixit: ꝙ ma
lət vnum bonū ſacerdotē ꝓ ipſo celebrantē: q̄ mille Exih
malos: quia ipſe ⁊ ſi ſolus fuerit auditur: illi ⁊ ſi mille
fuerint non exaudiunē. Qđ pulcherrime oſtenſum eſt
in facto Helie: ⁊ ſacerdotū regꝭ Achab. iij. Re. xviij.
Ipſe nanq̄ ſolus erat ex vna parte orans: ⁊ ipſi erant
q̄dringenti quinquaginta: orantes a mane vſq̄ ad me
ridiem: ⁊ nō exaudiebanē. Helias vō ſolus clamauit
dicens: domine deus patrū noſtroꝝ exaudi me hodie:
qui ſtatim exaudiebaē: naꝫ deus ſtatim ignem miſit: ⁊
holocauſtū ab eo oblatū inflāmauit. Patet ergo ꝙ ſi
cut de illo: ita de quolibet ſacerdote bone vite tñ veri
ficaē illud Jaco. v. Multū valet dep̄catio iuſti aſſidua
De q̄libet vō malo verificaē illud Prouerb. xxj. Cla
mabit: ⁊ nō exaudiam. ¶ Patet ergo ꝙ multū decipi 4
untur ⁊ decipiūt: qui ſacerdotes male vite tenent vel
conducūt: vt ꝓ ipſis vel amicis viuis orent: vel defun
ctis. Qđ quandoq̄ fit ꝓpter cauſam tactam. C. v. 19.
Seipſos nāq̄ vel ipſos ꝓ quibꝫ orant defraudant: ꝓ
pter cauſas ꝑtactas: qꝛ illoꝝ oratio nō eſt ita effectuoſa
ſicut bonoꝝ viroꝝ. Et in iſto ope nō deberēt tñ atten
dere efficaciā: ꝓuenientē ex ope opato .i. ſacramēto: ſed
etiam ꝓuenientē ex ope operante .i. ex deuotione ⁊ me
rito celebrantis. ¶ Celebrantes etiā decipiūt: qꝛ occa
ſionem eis ꝑbent ruine. Si nullus nāq̄ malos ſacer
dotes cōduceret vel ꝓmoueret: de facto ſaltem ad be
ne viuēdū attraherenē ⁊ artarenē: ⁊ fames eos ad deū
reduceret: ſicut reduxit filiū prodigum. Sed qꝛ vident
ꝙ ita bene conducunē ⁊ ꝓmouenē mali: ſicut boni: mi
nus bene viuere curant. ¶ Illi ergo q̄ eos tenent vel
cōducunt: nō ſolū ſeipſos bono defraudant ſpirituali
ſicut oſtēſum eſt. E. ij. 15. Sed etiā peccant: dum occa
ſionē eis ꝑbent delinquēdi. Tali ḡ obolū nō darem:
vt ꝓ anima mea: vel patris mei ꝑ annū celebraret: ſci
ens: qꝛ amicus ſtultoꝝ ſilis efficiaē Prouer. xiij. Et qui
dat occaſionē dāni: damnū dare videē. ff. ad legē aqui
liam: ſi obſtetrix. id eſt. in. ff. veteri: li. ix. ¶ Secūdā aūt 5
differētiā videre poſſumꝰ in redēptiōe data ꝓ incarce
ratis. Ad cuiꝰ intellectū eſt aduertendū: ꝙ q̄dā dicere
volebant ꝙ miſſa vel queçunq̄ ſuffragia facta ꝓ aliq̄
ſpecialiter in purgatorio tñ valent illis: q̄ equalē ha
bent charitatē cū eo quantū illi: ⁊ illis q̄ maiorē habēt
charitatē plus: ⁊ illis q̄ minorē minus valent: q̄ntū ad
liberationē ⁊ vtilitatē: ſꝫ nō q̄ntum ad honorē. Et poni
tur exemplū de lectione: que ꝓpter vnū legiē: quā tamē
plures ꝑſentes audiūt: de q̄ plus honoraē ille ꝓ quo
legiē. Sed tamē maiorē inde reportat vtilitatē: q̄ ma
iorem in intelligendo habet capacitatē: ⁊ equalem qui
equalem: ⁊ minorem qui minorē. ¶ Aliud etiam exem
plum ponitur ad idem de candela poſita in menſa: ob
alicuius diuitis reuerentiā: que equaliter facit ad ſoci
orum menſe ſolatium ⁊ vtilitatē: ſed magis eſt ad diui
tis honorē. ¶ Verius tamē ⁊ rationi magis conſonū 6
videē: ꝙ ſuffragiū plus valeat ei: pro quo ex intentiōe
faciētis deriuaē q̄ntum ad liberationē a pena: qꝛ ſuffra
gia eccleſie: magis ſe videnē habere ꝑ modū ſatiſfactio
nis ⁊ redemptionis: q̄ lectionis vel luminis. Detinē
tur nāq̄ in purgatorio ad certū tempus: vt ꝓ delictis
ſuis interim ſatiſfaciāt: penas debitas ſuſtinendo: niſi
aliūde eis ſuccurraē: redemptione ꝓ illis data: ad mo
dum incarceratoꝝ. Inter quos ſicut videmꝰ: ꝙ redē
ptio certa ꝓ vno data plus ad eius q̄ alioꝝ valet libe
rationē. Sic in ꝓpoſito inter quos ſicut iterū videmꝰ:
ꝙ officꝭ qui in charitate ſunt: ⁊ eum qui de illoꝝ libe
raē carcere: ⁊ ſocietate diligunt: ⁊ eius liberationi cō

gratulant̃:atq̃ de eius vtilitate letant̃:ꝛ sic qd̃ pro illo
factũ fuit:omnibus ꝓfuit:ꝛ qui maiorem erga eum ha-
buerunt charitatẽ:maiorẽ habuerunt vtilitatẽ ꝛ leticiã
et qui equalem:equalem:ꝛ qui minorẽ:minorẽ. Sic in
ꝓposito:cum omnes in purgatorio sint in charitate:qli-
bet de bono ꝛ liberatione gaudet alterius:ꝛ qui plus
habet charitatis:plus habet solatij:ꝛ qui minus:mi-
nus ꝛc̃. Et sic intelligi potest verbũ Hieronymi:qd̃
habet̃ in decreto de conse.dis.v.c.nõ mediocriter:vbi
dicit. Cũ pro centũ aĩabꝫ psalmus specialiter vel missa
dicit̃ nihil minus:q̃ si pro quolibet illorũ diceret̃:acci-
pit̃. Nota. M.xj.61.
Arti.ij. ¶ Huius vero misse dignitas:ex tribus perpendi põt.
Primo ex sacramẽti:qd̃ in illa tractat̃ institutione:de
7 qua habet̃.E.vj.1. Secũdo ex ipsius executione:de q̃
habet̃ in chronicis pontificũ:de tpibus Octauiani:q̃
sanctus Petrus apl's:dicendo Pater noster:cum ver-
bis sacramentalibꝫ:primã missam dixit. Tertio ex an-
gelorũ frequentatione:de qua btũs Gregorius.iiij.li.
dialogorũ:versus finem libri. Quis inquit fideliũ ha-
bere dubium possit:in ipsa imolationis hora ad sacer-
dotis vocem:celos aperiri:in illo Jesu christi ministe-
rio:angelorũ choros adesse:summis ima sociari:terrã
celestibus iungi:vnum idemq̃ ex visibilibꝫ atq̃ inui-
sibilibus fieri.
Arti.iij. ¶ Quia vero tanta misse dignitas:sine vtilitate magna
in digne celebrante:esse nõ põt:aduertendũ est:q̃ eius
8 vtilitas q̃tum ad p̃sens:relucet in quatuor operatio-
nibus. ¶ Primo nãq̃ spiritũ cõfortat ꝛ roborat:quia
sicut capite sumẽte cibũ vtilẽ:om̃ia mẽbra fortificant̃:
et cõfortant̃:q̃ capiti ꝯiũcta sunt. Sic sacerdote:qui in
spũalibus locũ tenet capitis:celebrante ꝛ corpus chri-
sti sumente:om̃es audiẽtes missam:qui locum tenent
membrorũ:sic ei cuius locũ caput ibi tenet.id est.christo
qui est sacerdos in eternũ:charitate cõiuncti sint ꝛ co-
pulati:spũaliter confortant̃ ꝛ corroborant̃:q̃ sicut ipẽ
sacerdos corpus christi sumit sacramẽtaliter:ita ipsi su-
9 munt spũaliter. ¶ Secũdo in terrenis negocijs expedi-
tiores facit. Sicut patet p exemplũ:qd̃ scribit̃ in li.de
Exem̃ tpibus:de quodã sacerdote Dacie apud hierusalem:
cum alijs peregrinante:qui in redeundo quodã die so-
lus remansit:missam auditurus:socijs in itinere festi-
nantibꝫ:cui soli in via post missam ambulanti:eques
quidã socium se dedit:a quo cum causam:quare solus
iret interrogasset:equũ suũ post eũ:illũ ascẽdere fecit:
quo facto:subito se inuenit in terra sua:quia cognita:
eques euanuit. ¶ Tertio a morte liberat:sicut patꝫ.J.
vj.26. ¶ Quarto ad celum mittit:ꝛ ideo missa dicitur
nõ solũ:q̃ ille ibi offert̃:qui a celo mittit̃:sed q̃ digne
celebrantes ꝛ audientes:ad celũ mittit. De his ꝛ alijs
vtilitatibus huius sacramenti:quod in missa tractat̃.
Nota.E.vj.per totum.
Arti.iiij. ¶ Magna vero missarũ necessitas:indicta est tam cele-
bratoribꝫ q̃ auditoribꝫ. De celebratoribꝫ patet primo
10 p̃cepto diuino. Sacerdotibꝫ nãq̃ p̃ceptũ est:hoc faci-
te in meã cõmemorationẽ. Secũdo statuto ecclesiasti-
co:in q̃ reputat̃ incõueniẽs:q̃ sacerdos vix quater in
anno missarũ celebret solennia:sicut pꝫ in decretali.li.
iij.ti.xlj.de celebratiõe missarũ.c.dolẽtes referim⁹. Er-
go multo magis incõueniẽs reputasset:si sciuisset aliq̃s
ordinatos:q̃ de toto ãno:nec semel celebrassent. Tertio
rõne ꝛ auctẽte. Teste enĩ btõ Grego.cũ crescũt dona:ra-
tiones crescũt donorũ. Cũ igit̃ sacerdoti sit data ptãs
nobilissima:reus negligẽtie erit:nisi illa vtat̃ ad hono-
rẽ dei ꝛ salutẽ suã ꝛ aliorũ viuorũ ꝛ mortuorũ:sm̃ illud
j.Pe.iiij. Vnusq̃sq̃ sicut accepit grãm in alterutrũ illã
administrãtes ꝛc̃. Dicit insup sctũs Thomas in vlti-
ma pte sũme.q.lxxxij.arti.x.q̃ quantũcunq̃ ꝑlm̃ nõ
habeat subiectũ:in p̃cipuis festis celebrare tenet̃:ꝛ ma-
xime in illis diebus:in qbꝫ fideles cõicari cõsueuerũt.
¶ Sed dicẽt aliq̃:q̃ sũt tãtũ in alijs negocijs occupa- 11
ti:q̃ eis celebrare nõ ꝑmittit̃. Sed hec excusatio:corã
deo nõ allocabit̃:q̃ possent alias occupatões dimitte-
re vel diminuere:vt illius intenderent ministerio cui
seruire necesse est. Alij dicẽt:q̃ non sunt dispositi. Ta-
les sub in dispositiõis excusatione in maximũ incidũt
incõueniẽs:q̃ sp̃ vicꝫ indispositi ꝑmanẽt:vbi se dispo-
nere possent:ꝛ vellent si sepi⁹ celebrarẽt. ¶ Ex pte vero 12
audientiũ hec necessitas oñdit̃:in decreto de ꝯsc.dis.j.c.
missas:vbi p̃cipit̃ oĩbꝫ secularibꝫ:sub noĩe seculariũ cõ-
prehẽdens illos:q̃ nec beneficia habẽt eccl'iastica:nec
infra sacros sunt:vt in die dñica:missam ex integro au-
diant.glo. Nõ audiẽs missam in die dñica p̃ter articu-
lum necessitatis:trãsgressor est p̃cepti. Et tñ multi sunt
qui vel nõ audiũt vel nõ ex integro audiũt. Sicut illi
quibꝫ videt̃ sufficere:q̃ illo die officiũ diei vl' euãgeliũ
corã eis dicat̃:ꝛ panis bñdictus detur:ꝛ illi q̃ in cemi-
terijs circa alia occupant̃:ꝛ intrãt eccl'iam:dum corp⁹
christi eleuat̃:vl' aqua benedicta aspergit̃:vel saltẽ illã
nõ audiũt:quã audire tenent̃ ꝛ deberẽt. Nõ enĩ suffi-
cit audire missam quãcũq̃:s3 debet audire missam de
die:sicut pꝫ in decretali p̃allẽ.de celebratiõe missarũ.c.
quidã laicorũ:vbi prohibent̃ misse peculiares:puta de
beata v̾gine:de angelis:diebꝫ nõ suis.glo. Nõ q̃ ma-
lum sit istas audire:sed ne malum sequat̃:vt missa de
die omittatur ꝛc̃.

M Ortis. Primo ostendet̃ M.xi.
diuisio. Secũdo mortis nature:ꝛ culpe simitu-
do. Tertio mortis nature generalitas:ꝛ turpis mortis
admiratio ꝛ causalitas. Quarto certitudo. Quinto di-
stricta morientiũ examinatio. Sexto q̃ mors tam bo-
norũ q̃ malorũ somno cõparat̃ sꝫ diuersa tñ rõne. Se-
ptimo q̃ mors est bene viuẽtibꝫ vtilis:ꝛ male viuẽtibꝫ
inutilis. Octauo q̃ cogitatio mortis debet esse bene vi-
uentibus delectabilis:ꝛ male viuẽtibꝫ terribilis. No-
no ostẽdit̃ p̃dicte vtilitatis ꝛ delectatiõis ratio:q̃ vicꝫ
est liberatio a carcere:ꝛ ab om̃i mũdi ãgustia. Decimo
q̃ ꝑ illã dant̃ remedia ꝯ oẽs mũdi miserias. Vndeci-
mo q̃ nõ est de morte bonorũ dolendũ:imo poti⁹ gau-
dendũ. Duodecimo q̃ nõ est de morte iuuenũ dolen-
dũ. Terciodecimo q̃ de morte malorũ est multũ do-
lendũ. Decimoq̃rto:si dolor de moriẽtibꝫ oĩno de amĩ-
corũ cordibꝫ euelli nõ põt:est de bene ꝛ male moriẽtibꝫ
diuersimode habẽdus. Quĩtodecimo oñdent̃ ꝯditio-
nes:q̃ mortẽ p̃cedere deberẽt:ad hoc q̃ secure expecta-
ret̃. Sextodecimo ostẽdet̃ q̃liter mors docet:ꝛ nos ad-
monet tales hr̃e ꝯditiones. Decimoseptimo q̃ mortis
memoria est iugis habẽda. Decimooctauo q̃ salubris
est cogitatio defunctorũ. Decimonono defunctorũ ostẽ-
det̃ gemit⁹ ꝛ q̃rela. Vicesimo q̃liter dei ꝛ viuorũ petũt
suffragia. Vicesimop̃mo q̃liter viuorũ suffragijs mul-
tum iuuant̃. Vicesimosecũdo q̃ suis adiutoribꝫ grati
existũt. Vicesimotertio q̃ bonis tñ ꝓdest in loco sctõ
sepeliri. Vicesimoq̃rto:q̃liter ꝑ mortẽ ostẽdit̃ mũdus
cũ malignitate sua eẽ vanitas vanitatũ:ꝛ oĩa vanitas.
¶ Circa ad primũ:mors est triplex:culpe:nature:ge- Arti.j.
hẽne.i.spũalis:corꝑalis ꝛ gehẽnalis:sicut pꝫ i decreto
de pe.dis.vlti.in fi. Per primã vero ꝑuenit̃ ad secũdã et 1
tertiã. ¶ Prima tantã habet multitudinẽ ꝛ diuersitatẽ
quantã habet diuersitatẽ peccm̃ mortale:q̃ de quolibet
mortali verificat̃ illud Eccl.xxviij. Mors illius:mors

neq̄ssima: ⁊ vilis potius infernus q̄ illa: quia melius
esset i loco esse inferni: sine mortali peccato: q̄ extra cū
mortali. ¶ Secūda vo idēptitatē habet q̄tuz ad ipsam
mortē in se: ꝫ habet diuersitatē. Primo q̄tum ad mo-
riendi modū. Secūdo q̄tuz ad mortis tolerātiā. Ter-
tio q̄tuz ad mortis terminū. Primo nāqꝫ mortis idē-
ptitas: ⁊ modi diuersitas ostendit. ij. Reg. xiiij. Oēs
inqt morimur: ⁊ q̄si ⁊c. Et Apoc. xx. Vidi inqt mor-
tuos pusillos ⁊ magnos: in q̄bꝫ ostēdit mortis vnitas
et equitas: qꝛ nec paruo: nec magno: nec iuueni: nec se-
ni: nec paupi parcit: aut diuiti. Eiusdē vo q̄ ad modū
diuersitas ostendit in hoc: ꝙ in p̄allegata sequit auctē
et q̄si aque dilabimur in terrā: qꝛ sicut aque sup terraz
expāse: p̄ diuersas trāscūt vias. Ita nos p diuerse mor-
tis vias ⁊ modos: ⁊ diuersis de hoc mūdo trāsim⁹ eta-
2 tibus. ¶ Rōne cui⁹ est aduertēdū: ꝙ deus q̄ nos crea-
uit in tali ꝯditione ꝙ vitā sine moriendi necessitate ha-
buissem⁹: si ei obediētes fuissem⁹: ex q̄ ei rebellare pec-
cando cepimus: mortis exercitū ad nos humiliandū:
cōquerendū ⁊ subiugandū ꝯ nos ordinauit: q̄ multis
modis ⁊ insidijs diuersis: cōtra nos gladiū suū vibra-
bit: arcū suū tetendit ⁊ parauit illū: ⁊ in eo parauit va-
sa mortꝭ: sagittas suas ardētibꝫ effecit: in Ps. vij. Qua-
si gladio suo senes: ⁊ q̄si sagittis iuuenes occidit: quia
sicut q̄ occidit gladio: de ꝓpinq̄ occidit: qꝛ oportet ꝙ
sit q̄si iuxta occisorē. Sagittis vo occidit q̄s: q̄ multū
distat ab occisore. Sic senes de ꝓpinq̄ occidunt: qꝛ etiā
s̄m hominū cōmunē opinionē: multū ad mortē appro-
pinquant: anteq̄ꝫ ipsa ꝑcutiant. Iuuenes vo q̄si de lō-
ginq̄ percutiunt: qꝛ s̄m cōem hominū opinionē: vidē-
tur multū a morte distare: ad q̄s tn̄ nunc sagittā ardē-
tem. i. acutā nūc febrē: nūc hydropisim: nūc apostema-
ta dirigit ⁊ occidit: de quibus in ps̄. xliiij. Sagitte tue
3 acute: ꝑpl̄i sub te cadēt. De h̄ vario euētu ꝑlij loquēs
Seneca in libello ad marciā dicit: ꝙ sum⁹ sicut nitēti-
bus ascēdere murū castri vel ciuitatis obsesse: de q̄ cu-
stodes sup ascēdētes tela iaciūt vl̄ saxa: de quo fit aliq̄
vulnerant deijciunt: ⁊ cadunt de sūmitate: aliq̄ de me-
dio: aliq̄ de fundamētis: alij insup telis: alij lapidibꝫ.
Sic nobis in mūdo isto ad altū statū diuitiarū vel ho-
noꝝ ascēdere nitētibꝫ: aliq̄ morte deijciunt de sūmo sta-
tu honoris vel diuitiarū: de q̄bꝫ ps̄. xxxvj. Vidi impiū
superexaltatū ⁊ eleuatū sicut cedros: transiui ⁊ ecce non
erat: q̄ morte subtract⁹ fuerat ⁊ fecerat: tu aūt altissim⁹
Alij de statu mediocri: alij de sūma paupertate deijciunt
alij insuper in summa senectute: alij in iuuētute: alij in
infantia deijciunt. Ideo vt ait Hugo. Apud gētiles
dicebat Pluto de⁹ inferni vel mortis hic tergā: qꝛ oēs
capit in tribꝫ etatibꝫ. s. pueritia iuuētute vel senectute.
¶ Oēs tn̄ q̄s in p̄dictis statibus vel etatibꝫ diuersis
capit: in terra equales facit. Ex qua ꝯsideratione supe-
riores admonet: ne supbiēdo vel ꝯtemnēdo: animo su-
periores vel supbiores sint: sed equales: q̄ tam cito in
terra corpe futuri sunt equales. vn̄ Seneca li. iij. de na-
turalibꝫ questionibꝫ in fi. Quid clientuli tuo irasceris
sustine paululū: venit ecce mors: q̄ vos pares faciet.
4 ¶ Circa predictā vo mortis fortunā est aduertendū ꝙ
mors curialius venit ad senes: q̄ ad q̄scūqꝫ alios: quia
eos p̄muniēdo: ne eos nō paratos inueniat. Multos
enī certissimos nūcios p̄mittit: sicut tussim: tussim: faciē
rugosaz: caniciem capitis: que s̄m libros medicoꝝ est
vexillū mortis. Nasum ⁊ vngulas liuidas: oculoꝝ ca-
liginē: dorsi inclinationē: ⁊ toti⁹ corpis cū mēbris suis
debilitationē. ¶ Alios vo iuniores ⁊ fortiores: licet ali-
quos q̄nqꝫ p̄mittat nūcios: sicut febres ⁊ diuersas infir-
mitates: nō tn̄ sunt ita certi nūcij: sicut p̄dicti: q̄ ad senes
mittunt. Et ideo ꝑiculosius ad istos venit q̄ ad illos:
qꝛ q̄nqꝫ subito: q̄nqꝫ ex insperato: ⁊ ideo eos impromi-
sos inuenit. ¶ Ad oēs vo p̄dictos siue senes: siue iu-
uenes: ideo nuncios mortis mittit deus: vt ei nosmet-
ipsos voluntarie in bello isto reddam⁹: testamentū fa-
ciendo: aliena restituēdo: ⁊ vitā nostrā bene ordināndo:
anteq̄ vi capiamur. Quia sicut videm⁹: ꝙ reges miti⁹
agunt: cum his inimicis: q̄ sponte se illoꝝ submittunt
gratie: q̄ cum his q̄ vi capiunt. Ita deus mitius aget
cum illis: qui ante mortē se ei reddunt: q̄ cū malis: qui
carnē suam delicate nutriēdo: ⁊ diuitias cōgregando:
tantū se cōtra mortis exercitū: ⁊ nūcios ordinant: q̄tū
possunt: ⁊ se ad rebellandū instaurāt. Sicut ille stult⁹
Luc. xij. qui dixit aie sue: ꝙ habuit multa bona in an-
nos plurimos: quibꝫ ⁊ dicet in fine: sicut dicebat illi:
stulte hac nocte a te animā tuā repetent. ¶ Qui et si de 5
morte eos in fine sic inuadente: ꝙ vlterius spaciū con-
cedere noluerit conquēdi: ⁊ de diabolo animas illoꝝ rape-
re volente: cōqueri voluerint: a morte ⁊ diabolo: eis re-
spōderi poterit: sicut hactenus respondisse ꝯsilibus le-
gunt. ¶ Primo nāqꝫ exemplū quoddā cōtinet: ꝙ qui- Exem
dam pepigit cum morte fedus: cū illis qui dicūt: per-
cussimus fedus cum morte Esa. xxviij. ꝙ nullo modo
eum tolleret: nisi pri⁹ tres vel q̄tuor nūcios ei mitteret
Accidit postmodū sociū illū infirmari: cui medic⁹ ve-
niēs cū p̄muniuit: ꝙ aiaz suā disponeret: qꝛ signū mor-
tis inuenit in pulsu: ⁊ vrina: ipse etiaz dixit se ꝑdidisse
appetitū comedēdi: ⁊ nihil se posse retinere. Ad quē ci-
to post mors intrās: illū vocauit. Cui ille. Adhuc non
veniā: qꝛ nuncios nō misisti sicut dixisti. Cui illa: imo
oēs misi: sicut ꝓmisi. Vnū nāqꝫ nūciū misi: q̄n febris te
agitauit. Alio etiā nūcio te p̄muniui q̄n medicus dixit
mala signa esse in pulsu ⁊ vrina. Tertio te p̄muniui ꝑ
appetitus ꝑditionē: iniuste ḡ cōqueris: surge igit ⁊ ve-
ni. Sic dicet p̄dictis q̄s ad lr̄am ꝑ tales nūcios: mors
eos salutat. ¶ Iterū aliud ꝯtinet exēplū: q̄si sic de q̄dā 6
qui ꝓ lucro terreno diabolo homagiū fecit: tali tn̄ cō-
ditione: ꝙ eū p̄muniret tribꝫ annis ante mortē: dicēs. Exem
qui p̄mo anno de illis tribꝫ: ei in forma hūana obuiās
dixit. Canescis: q̄ iratus ei maledixit: q̄si volēs eū per-
tere. Secūdo āno dixit: multū inclinaris. Tertio mul-
tū debilitaris: q̄ dicto eū rapuit. Cui rn̄dere potuit: ꝙ
eum sicut ꝓmisit p̄muniuit: ⁊ ideo iuste cōqueri nō po-
tuit. Ita nec aliq̄s talis mō: q̄ ꝓpter nll'a signa: vl̄ alio-
rū exēpla p̄muniri vult: nec parat⁹ esse: nec mortē ꝓ-
pinquā estimare: de q̄ Eccl̄. xi. Est q̄ locupletat parce
agendo: ⁊ nescit: ꝙ mors appropinq̄t ⁊ dimittat oīa
alijs ⁊ moriat. ¶ Et si p̄dicta stulticia in oībꝫ sit admi- 7
rāda: maxie tn̄ in senibꝫ: q̄ nullā diu euadendi hn̄t pūt
p̄sumptionē: q̄bꝫ vt p̄dictū est: certissimi mittunt mor-
tis nūcij. vn̄ Ciprian⁹ de. xij. abusiuis. Quid supest:
nisi dū hui⁹ vite defect⁹ appropiat: vite termin⁹ instat.
Senibus vo cūctis maturior ex hac vita recessus est.
Duo ḡ eis ꝑicula cauēda sunt: q̄ nō veterascūt ad pec-
candū. Cor vicz ⁊ lingua. Nā antiq̄ indurati malicia
vel mala cogitāt vel loquunt: q̄ volentes opari nō pñt
De talibꝫ loquit Hugo in li. de claustro anie: secūdo
dicens. Inter abusiōes hui⁹ seculi: sola maior est obsti-
natio senis: q̄ morti ꝓxim⁹: mortis nō abhorret aduē-
tū: q̄ quasi ad ostiū mundi hui⁹ posit⁹: foris nō respi-
cit: nec vite p̄ñtis attēdit aggressuz: audit nūcios mor-
tis: ⁊ cedere vel credere nō vult. ¶ Secūda differētia 8
in mortis nature attēdit penes tolerantiā faciliorē vel
difficiliorē: ⁊ penes mortis timorē: maiorē vel minorē.
Circa quā duo ostendere restat. Primo enī ostēdet: q̄
sunt illi: q̄ morte appropinq̄nte plus timent. Secūdo

ostendet q boni etiā q hoïes sunt: nec certā sciētiā
habere possunt: q opa illoꝝ deo placuerunt: q nemo
scit vtrū amore: vel odio dignus sit: morte appropin-
quante tantū timēt: quantū ad salutis certitudine defi-
ciunt. ¶ Quantum ad primū: facilius ꝯtemnit ⁊ minus
timet mors a bonis q̄ a malis: a pauperibꝫ q̄ diuiti-
bus: a senibus q̄ iuuenibꝫ: ab illis quibꝰ nec ipse mū-
dus placet: nec ipsi mūdo q̄ a mūdi habētibꝫ ꝓsperi-
tatē. Primū patet: q boni vitā p̄sentē magnā nō repu-
tant: sed meliorē expectant dicentes. Nō habemꝰ hic
manentē ciuitatē: sed futurā inq̄rimꝰ Heb. xiij. Ma-
li vo ecōuerso. Et ideo de illis dicit scriptura Ecci. xlj.
O mors q̄ amara est memoria tua homini iniusto: et
pacem habenti in substantijs suis: viro quieto: ⁊ cuiꝰ
vie directe sunt in oībꝫ: ⁊ adhuc valenti cibū accipere.
Nec mirū: q tunc oīa q̄ diligūt amittūt. Vn̄ Tul-
lius li. de paradoxis. Mors inq̄t his: quoꝝ cum vita
extinguunt oīa: terribilis est: q oīa tūc amittūt que
diligūt. Secundū eciā ptꝫ: q pauper quāto minꝰ ha-
bent in hoc mūdo qd diligūt: tanto minꝰ in morte mo-
lestant: iuxta illud Ecci. xlj. O mors bonū est iudiciū
tuū homini indigenti: ⁊ q̄ minorat viribꝫ defecto eta-
te ⁊c̄. Diuites vo ecōuerso: quāto plus habent qd di-
ligunt: tanto plus in sepatiōe a dilectis molestant. Et
ꝓ tāto dicit Secūdus phūs: q mors est pauor diuitū:
desideriū pauperū. ¶ Tertiū insuper patet: quia sicut
poma matura faciliter de arboribꝫ cadūt vbi cruda vi
auellunt. Sic vita a senibꝫ: q̄si sine magna pena sepa-
rat ⁊ timore: q̄ a iuuenibꝫ cū magno timore ⁊ vi auelli
tur. Ideo in p̄allegata auctē dicit: q iudiciū mortis est
bonū illi qui minorat viribꝫ et defecto etate. ¶ Quartū
currit cū primo. Sed nota q in oībus istis quattuor
casibus hoc intelligere oportet: q illud qd dictū est de
his qui volūtarie vel inuite moriunt: intelligat si i tali
statu boni fuerint vel iusti. Nā si boni fuerint in oīi
etate vl' statu: minus timēt. Si vo mali fuerit: tūc oīi
statu ⁊ etate timēt. Quia teste Ambro. li. de bono mor
tis. Mors iustis: quietꝰ est portus: naufragiū vo pu-
9 tat nocētibꝫ. ¶ Quantū vo ad secūdā partē q boni viri
vt p̄dictū est: in morte timeāt: ptꝫ ꝑ exēplū qd habet in
Exē vi. pa. li. ij. pte. iij. de abbate Helia q̄ dixit: q tres res
timuit: quarū vna est egressio anime de corpe. Alia de
occursu anime deo. Tertia de sentētia q̄ de eo ꝓferēda
fuit. Et ibidē parte. xj. scribit q abbas agathon mori-
turus ꝑ tres dies mansit īmobilis: apertos tenēs ocu-
los: ad quē dixerūt fratres: pater vbi es: qui respōdit
in cōspectu diuini iudicij assisto. At illi: tu times: qui-
bus ille: laboraui ꝟtute: qua potui in custodiēdis mā-
datis dei: sed ⁊ homo sum ⁊ nescio si placuerūt opera
mea coram deo: quia aliter sunt iudicia hominū: aliter
iudicia dei: nec p̄sumo anteq̄ venero ante deū. Et eū
vellent eum amplius interrogare ait. Nolite multum
loqui: q occupatꝰ sū: quo dicto mortuꝰ est in gaudio.
10 ¶ Iterū idē ostēdit ꝑ exēplū de abbate Arsenio in vi.
pa. li. ij. parte. xv. qui cum esset traditurꝰ spm̄: viderūt
eum discipuli flentē: qui dixerunt ei: ⁊ tu times mortē
pater? Quibꝫ ille: in veritate timeo: ⁊ timor qui in hac
hora est mihi: semꝑ fuit in me: ex quo fui factꝰ mona-
chus: ⁊ sic in pace dormiuit. Huiꝰ exēplo btūs hō: q̄
sꝑ est pauidus. Quia sicut dr̄ in vi. pa. li. ij. pte. xj. me-
mor semꝑ esto exitus tui: ⁊ ne obliuiscaris eterni iudi-
cij: ⁊ nō erit delictū in anima tua. ¶ De tali vo electo-
rū in morte timore: dicit btūs Grego. i moral' li. xxiiij.
Qr cum semꝑ diuina iudicia pertimescant: tunc eū hic
vehemēter metuūt: cum ad soluendū humane ꝯditio-
nis debitū venietes: districto iudicio ꝓpinquare se cer-
nunt: ⁊ fit tāto timor acrior: quāto ⁊ retributio eterna
vicinior. Et saluator noster solutioni carnis appropin
quans: ⁊ membroꝝ suoꝝ speciē seruans: factus in ago
nia: cepit ꝓlixius orare: nō ꝓ se: sed nostre mentis in se
certamen: morte appropinquāte expressit. Quid ḡ fm
eundē beatū Grego. moral'. li. x. faciēt tabule si tremūt
colūne: aut quō virgulta tunc immutabilia stabunt: si
huius pauoris turbine: etiam cedri quatiunt. Soluti-
oni eciā carnis appropinquās: nōnunq̄ terrore vindi-
cte etiā iusti anima turbat. ¶ Tertia differētia in mor- 11
te nature attendit: penes mortis terminū. Nō eciā ad
eundē transeunt terminū: oēs qui ꝑ viam transeunt
mortis: q sicut in mūdo isto habēt magni domini pa-
laciū ⁊ aulam ꝓ amicis: camerā seu hospitale ꝓ infir-
mis: carcerē ꝓ inimicis. Ita deus in alio seculo ꝓ di-
uersis: diuersa habet loca. Habet nāq palaciū celi ꝓ
amicis sanis: camerā purgatorij ꝓ infirmis: carcerem
inferni ꝓ inimicis. In q̄ dicere possunt illud ps̄. xvij.
Circūdederūt me dolores mortis: ⁊ ꝑicula inferni in-
uenerūt me. ¶ Ex quo vo melius est: ꝑ durā viam ire
ad cōuiuiū aule: q̄ per pulchrā viā ire ad foueā carce-
ris: plus attēdendus est locus ad quē itur: q̄ mors ꝑ
quā transitur: q melior q̄tum ad locū ad quē ꝑ mortē
itur: fuit mors Lazari in sterquilinio: canibꝫ ⁊ vlceribꝫ
circūdato: q̄ mors diuitis in triclinio circūdati parie-
tibus pictis: ⁊ pannis sericis ⁊ famuloꝝ multitudine
copiosa. Illius insuꝑ Lazari: vt estimo locū post mor-
tem: q̄libet potius eligeret: si posset. Sed q̄ vellet locū
hūc: deberet vitā eligere: q̄ ad locū illū adducit: q sine
via ⁊ vita: vie terminū attingere nō possūt. Sicut nec
Balaā: q̄ dixit Nūeri. xxiij. Moriat anima mea mor-
te iustoꝝ: ⁊ fiant nouissima mea hoꝝ similia. ¶ Tertia 12
vo mors in istius articuli cōtenta diuisione. id est. ge-
hennalis: magnā habet acerbitatē ⁊ diuersitatē: sicut
ptꝫ. D. j. ʒ. cum sequētibꝫ. Que primo ꝯsurgit ex pena
rū multitudine ⁊ diuersitate: secūdo ex amicoꝝ ingra-
titudine: ⁊ ex illoꝝ p̄cedenti stoliditate. Nonne graue
erit eis cogitare: q illi ꝓ q̄bus ipsi peccauerunt: vt eis
placerent: sicut mali ministri dn̄is: vel socij socijs: vel
subditi supioribꝫ: vl' leccatores leccatoribꝫ: ꝓ q̄bꝫ ⁊ illas
sustinēt penas eternalit: q̄ nec ꝓ toto mūdo illas susti-
nerēt ꝑ vnū diē: nec eis ꝯpatiunt vel iuuare nitunt: s̄
eos totaliter obliuioni tradiderūt? De q̄ ꝯquerendo
dicere possunt: illud ps̄. xxx. Obliuioni traditꝰ sum si-
cut mortuus: nō solū ab ore: vel opis adiutorio: s̄ etiā
a cordis cogitatiōe. Tertio ex diuini iudicij terribili au
ditione: de qua Ioā. v. Mortui audient vocē filij dei.
¶ Pro q̄ est aduertendū: q tria genera vocū chrīsti i sa- 13
cra scriptura inueniunt. ¶ Prima ostēdit viuētibꝫ ad Vox chri
eos attrahendū ad bonū. i. ad dei ⁊ primi dilectionē: q̄ triplex
oēs vocat dicēs. Venite post me: venite inq̄t petōres
peccā derelinquēdo: venite iusti ꝑseuerando: ⁊ in bono
ꝓficiendo: ⁊ ego reficiā vos. Secūda erit ꝑseuerātibꝫ:
q̄n dicet illud Math. xxv. Venite benedicti p̄ris mei
percipite regnū. Tertia erit deficiētibꝫ: q̄bꝫ dicet illud
Math. xxv. Ite maledicti ⁊c̄. De p̄dictis vocibꝫ: nota
A. x. i. cū sequentibꝫ. Prima voce vocat ⁊ vt vocanti
obediamꝰ dat dona nature: fortune ⁊ grē: dicēs. Ecce
oīa ista tibi do: vt me diligas: ⁊ mādata mea custo-
dias. Secūda maiora ꝓmittit: vel potius dat. Sed q
multi ad primā vocationē sunt surdi: q licet deū audi
ant dicentē: accipe: nō tn̄ audiūt: redde: sed in hoc sur- Audire
di sunt. ¶ Ad secundā vo. i. ad ꝓmittentē: sunt negli-
gentes: ideo tertiā audiēt timētes: q̄n aures surdoꝝ pa
tebūt ad audiendā vocē dicentē. Ite maledicti ⁊c̄. Et
si mors petōꝝ erit terribilis ⁊ penalis ex corpis ⁊ anie

ſeparatione: 7 ex demonū argumētatiōe: de q̄.D.ij.7.
Ex approximatione ad deū: quē nunq̄ dilexerūt: quis
nec fratrē ſuū quem viderūt dilexerūt: 7 ex viuoꝝ in-
grata oſtēſione: peſſima erit tpe iſtius vocis auditiōis.
Et tūc de eis verificabit illud Pſ.xxxiij. Mors pecca
toꝝ peſſima. Mala eni eſt in omniū rerū tpaliū amiſſi
one: peioꝛ in corpis 7 aie ſepatiōe: peſſima in vtriuſq̄
finali dānatione: qn̄ audient. Ite maledicti 7c̄.
Arti.ij. ¶ Viſa p̄dicta inter mortē corpalem 7 ſpūalem diui-
ſione 7 differentia: ne oīno in eis credat diſſimilitudo
14 ſeu diuerſitas: eſt aduertendū ꝙ multiplex inuenit in
eis ſimilitudinis idemptitas. Ad cuius ſimilitudinis
declarationē. Primo oſtendit quāta eſt in eis ſimilitu
do ad malū. Secūdo quāta deberet eſſe in eis ſimilitu-
do ad bonū. Primo nanq̄ in hoc eſt ſimilitudo inter
mortē corpis 7 aie: q2 ſicut corpus infirmitate moriēs:
primo diſtemperat. Secūdo infirmat. Tertio morit:
et ſeparat caro a caro: anima a corpe: 7 vita recedente
remanet corpus mortuū. Quarto oīa perdit: tam bo
na nature: ſcʒ pulchritudinē: fortitudinē: 7 efficit defor
me: q̄ bona fortune: 7 efficit paup. Quinto effert. Se-
xto in terra ponit. Septimo terra vel lapide cooperit:
et a parētibꝫ 7 amicis ſeparat. Sic anima. Primo in-
cauta cogitatione diſtemperat 7 langueſcit. Secundo
delectatione infirmat. Tertio cōſenſu in delectationē
ſeu actū illicitū morit: 7 deus ab anima ſeparat: 7 ipſaʒ
mortuā derelinquit. Quarto oīa bona amittit. Pri-
mo ſcilicet ſpūalem fortitudinē: in tantū ꝙ illa q̄ poſt
deū facta eſt creaturarū fortiſſima: quā nec oēs crea-
ture vincere poterāt: niſi ipſa vellet: facta eſt tā debilis:
ꝙ demones eam in vita iſta ducūt: de peccato in pecca
tū: ſicut equū cecū de luto in lutū: 7 de fouea in foueā:
et in futuro ad omnē penam: q2 in nullo eis tūc reſiſte
re poterit: quin ducat ad penam: que hic reſiſtere non
vult: quin ducat ad culpam. Spiritualē decorem ſecū
do amittit in tantū: ꝙ ipſa que ad dei fuit ſimilitudinē
ad diaboli efficit ſimilitudinē: imo multis demonibꝫ
efficitur turpioꝛ: ſicut oſtenſum eſt. A.xxiij.6. Quinto
operis euidētia: 7 peruerſo exemplo: foras portat. Se-
xto cōſuetudine in terra ponit. Septimo obduratiōe
ſepelit: 7 ibi iubet Plato quieſcere: q2 difficile eſt tales
ad rectā vitā iterū reuocaret. Dicat g̃ ſic ſpūaliter mor
tuus: illud Pſ.lxxxvij. Factus ſuʒ ſicut homo ſine ad-
15 iutorio inter mortuos. ¶ Similitudo vo ad bonū in-
ter mortem culpe 7 pene: eſſe deberet ꝓ tanto: ꝙ ſicut
mors pene.i.corpis vel gehēnalis: non eſt ſine pena et
doloꝛe illius qui morit: 7 amicoꝝ ſuoꝝ. Ita mors cul-
pe nunq̄ eſſe deberet ſine doloꝛe tam peccātis q̄ ami-
coꝝ eiꝰ: quā doloꝛē 7 leſionē: ſi nūc ſentirent: ꝑ cordis
cōtritionē: 7 mortē culpe vincerent per oris cōfeſſionē
et ſatiſfactionē nō lederent: nec vincerent iterū a mor-
te penalitatis: ſiue corpalis: ſiue gehēnalis: iuxta illud
Apocal'.ij. Qui vicerit: nō ledet a morte ſecūda: nō ꝙ
per hoc mortē corpis euadere poſſit: ſed quia: ſi mortē
vinceret culpe: mors corpis: ad eiꝰ nō erit nocumētū.
Arti.iij. ¶ Poſt primoꝝ nāq̄ parentū delictū: mortem corpis
nullus quantūcūq̄ ſctūs euadere poterit. Illud nāq̄
16 dei iudiciū Geñ.ij. Quacūq̄ die comederis ex eo: mor
te morieris: de oībus datū fuit: ſicut ptʒ Eccl.xlj. vbi
ſacra ſcriptura de hoc mortis iudicio loquēs dicit: hoc
iudiciū a domino oīu carni. Et iuſte quidē: q2 genera-
li delicto: generale debet iudiciū. Et ſm menſurā deli-
cti: ſit 7 plagarū modus Deutro.xxv. ſed delictū fuit
generale oīi carni humane: quia oīs caro corrupe-
rat viam ſuā Geñ.vj. Ergo iuſte hoc iudiciū eſt a do-
mino oīi carni. In quo tria relucent: auſteritas: quia
iudiciū: de quo Amos.vij. Vocabit iudiciū ad ignem
in q̄ auſtere arguet mundū de peccatis: de iudicio 7c̄.
Job.xvj. Secūdo generalitas oīu: de q̄ generalitate
ij.Reg.xiiij. Oēs morimur 7c̄. Tertio fragilitas car-
nis Math.xxvj. Caro aūt infirma. ¶ Quātum ad pri- 17
mū: iudiciū mortis eſt bonis delectabile: malis terribi
le: oībus mirabile. De primo 7 ſecūdo dicet infra ar
ti.viij. ¶ Circa tertiū vo quō iudiciū mortis: 7 ſpecia
liter q̄tūʒ ad mortē: que apud mundū reputat turpis
duo dicenda ſunt. Primo eni oſtēdere reſtat: ꝙ videli
cet tale mortis iudiciuʒ eſt mirabile in primo aſpectu.
Secūdo oſtendit: ꝙ eſt valde rōnabile cauſam diligē-
ter ſcrutanti. Cauſa vo admirandōis in hoc cōſiſtit: ꝙ
illi qui erga deū 7 mundū boni reputant: qn̄q̄ turpē
q̄tum ad mundū et hominū iudicia habent mortem:
q2 a malis hominibꝫ vel beſtijs vel tonitruis vel ful-
goribus occidunt vel ſubmergunt vel ſuſpēdunt vel
fame moriunt 7c̄. Et ecōuerſo illi qui mali reputant:
quādoq̄ q̄tum ad mundū pulcherrimā habent mor-
tem 7 ſepulturā. Propter quā diuerſitatē: pōt dici de
tali dei iudicio: illud pſ.xxxv. Iudicia tua abyſſus mul
ta. Et illud Roñ.xj. Q̄ incōprehenſibilia ſunt iudi- 18
cia eius: apud rōnem 7 cogitationē infirmitatis huma
ne: q̄ tamē rōnabilia ſint: diuinā cōſideranti diſpēſa-
tionē 7 ordinationē: patet tam hiſtoriarū exemplis: q̄
rōne 7 auctē. ¶ Primo nāq̄ huiꝰ euētus ratio: hiſto-
ria oſtēdit q̄ habet. B.iiij.5. ¶ Secūdo idem oſtēdit
quādā hiſtoria: q̄ ſi bene occurrat q̄dāmodo in vitaſ- Exem
patrū cōtinet: de quodā puero ſeruiēte cuidā heremite
q̄ cū ad villā ꝓximā iuiſſet: inuenit vnū peſſimū homi
nē: quē vſura cū multis vicijs: apud ſeculū notatū ſe-
cerat: mortuū cū epo ciuitatis: 7 oīi plebe ad ſepultu-
rā portare: qd̄ cū vidiſſet incepit eſſe melancolicus: ꝙ
deus permiſit tam malū hominē: tam pulchrū habere
finē. Expedito vo negocio: ꝓ quo ad villam venerat:
cum ad deſertū rediret: inuenit magrm ſuū a leone de-
uoratū: qui ergo ꝓus erat melancolicus de dei ꝑmiſſi-
one: ſeu iudicio: tūc erat q̄ſi totus inſanus: dicēs in cor
de ſuo: ꝙ ille malus: q̄ poſtq̄ ſciuit peccare: nunq̄ deo
placuit: pulchꝝ habuit finē: 7 magrm meū: q̄ poſtq̄
ſciuit peccare: nunq̄ ꝓ poſſe ſuo diſplicuit: ſed tot an-
nis forte q̄nquaginta vel ampliꝰ deo deuote ſeruierit:
tam turpē habuit finē: ergo inq̄t: mirabilis eū dñs deꝰ
Cui angelus a deo miſſus: ꝑ rōnem oſtēdit: ꝙ de p̄di-
cto dei iudicio mirari nō debuit: q2 erga vtrūq̄ iuſticiā
et iuſtū exercuit iudiciū. Ratio nanq̄ exigit: ꝙ a iuſto
iudice: nullū bonū ſit irremuneratū vel malū impuni-
tū. Cum ergo p̄dictus inq̄t malus: nō ita malus fuit:
quin aliq̄ bona qn̄q̄ fecerit: ſicut nec quicūq̄ aliꝰ ma-
lus.ſ. orando vel ieiunando vel elemoſynas dando: q̄
tamē bona tam parua ſunt reſpectu maloꝝ q̄ faciūt: ꝙ
in vita eterna nō ſunt remuneratiōe digna: opoꝛtet ꝙ
deꝰ tales remuneret in vita iſta. Et hac rōne deo ordi-
nante: p̄dictus malus vitam habuit apud mundū ꝓ-
ſperā 7 finem ac ſepulturā honorificā. Hac inſup rō-
ne via impioꝝ ꝓſperat: bene eſt oībꝫ: q̄ preuaricant
et inique agunt Hiere.xij. Quibꝫ iterū in morte ꝓ bo-
nis operibꝫ mercedē petētibꝫ reſpōdebit. Amen dico
vobis: quia recepiſtis mercedem veſtram Math.vj.
Magiſter inq̄t tuꝰ: aliq̄ peccata cōmiſit venialia: pro
quibꝫ purgandis: deo miſericorditer ꝓ eo iudicante:
hic duram peregit vitam: et turpem ſuſtinuit mortem:
ſicut Abdo ꝓpheta.iij.Reg.xiij. ne malum eſſet impu
nitū: vel in alio ſeculo grauius punitū. Et hac ratione
adhuc teſte beato Grego. bonos hic per afflictionē iu-
dicat: 7 illic ꝑ miſerationē remūerat: ſicut ptʒ.T.v.29.

Ille videlicet iustus iudex qui omnia peccata homi-
19 num in tribulatione dimittit. ¶ Tertio idem osten-
ditur quadam historia contenta: quasi per istum mo-
Exm dum in chronicis imperatorum de Mauricio impera
tore: qui imperauit tempore Gregorij pape: qui eius
filium de fonte baptismi leuauerat. Huic vna nocte
per visionem videbatur quod coram deo ducebatur rece-
pturus iudicium prout meruerat. Hic ergo cum in
multis accusaretur a demonibus: quibus sufficienter re-
spondere nesciuit: deus vt ei videbatur ab eo quesiuit:
vtrum mallet in hoc seculo pro peccatis suis puniri: et
purgari: aut in alio seculo futuro: qui misericorditer pe
tiuit: quod hic puniri posset: quod cum elegisset: deus loquens
apparitoribus qui eum adduxerant ait. Tradatis eum
et constantiam vxorem eius: et filios eius foce militi.
Qui euigilans quesiuit a principe militum: si nouit ali-
quem militem: qui tali nomine vocaretur: qui dixit quod sic
pauperem: sed strenuum in armis. Accidit postquam miles
ille fuit stipendiarius in quodam bello: contra predi-
ctum imperatorem: in quo victo imperatore: ipsum in tan
tum persequebatur: quod illum cum vxore et liberis occidit
Ex quo per propriam electionem: et diuinam ordinatio-
nem fuit ei traditus ad purgandum: et ipse nihil aliud
circa eum egerit: nisi quod turpi morte et dura eum occidit.
Patet ergo quod turpis mors quandoque est ad morientium
20 purgationem. ¶ Quarto idem ostenditur per hoc quod iudei
dicunt: quod in tabulis et memorialibus eorum scribitur: quod
hac de causa Dauid moriturus iussit quod Salomon oc-
cideret Ioab: filium sororis sue: et principem militie sue.
iij. Reg. ij. quia cum propheta esset: et Ioab quem dile-
xit culpabilem sciret: maluit quod hic turpi morte: quam alibi
longa pena puniretur. Ex predictis patet: quod ad dei perti
net iusticiam: quod mali hic prosperitatem et pulchram ha-
beant sepulturam: et quod boni quandoque vtroque careant:
quia teste christo Luce. xvj. Diues receperat bona in
vita sua: et Lazarus similiter mala. Sed in alia vita econ-
uerso accidit. Et teste decreto: qui hic puniuntur: alibi
non punientur. xxiij. q. v. quid ergo. per totum. Item dei
iudicio aduersa bonis eueniunt: vt humilientur et purgen-
tur et mereantur. vj. q. j. Oues. § ipsa. Et econuerso mali
hic premiantur: sicut seruus qui omni die accipit laboris
stipendium: cui in fine anni nulla mercedis spes super-
21 est. ¶ Ex quibus omnibus ante mentis oculos deductis:
manifeste apparet: quod tam sustinentes: quam illorum amici
infortunia huius mundi: et turpem mortem eis indictam
patienter sustinere deberent: siue eam ex causis eis im-
positis meruerint: siue non: dicentes illud Psal. cxviij.
Iudicia tua adiuuabunt me: quia si eam meruerunt: ad
magnam illorum est purgationem: vt patienter penam to-
lerent pro culpa nequiter perpetrata: pro qua necesse
est eos hic vel alibi pati: cum quibus deus misericorditer
agit: quando eos de magno statu honoris et diuitiarum:
ad magnam miseriam deducit carceris et paupertatis et
vilem mortem: non solum: quia his purgantur: sed quia
impotentes facti: ad restituendum aliena: que prius in-
iuste occupauerunt: facilius habebunt velle restituere si
possent: in quo velle saluari poterunt: quam restitutionis
factum: si restituere possent: quia non ita cordi adhererent
bona non habita: sicut adherent possessa. Qui ergo per
velle in paupertate saluatur: pro nolle in diuitijs dam-
naretur. Ex quo patet quod deus misericorditer cum tali
agit: auferendo ei posse: et dando velle. Si vero culpam
impositam: pro qua et morti iudicatur: non fecerat: mor-
tem tamen patienter toleret: quia et alijs de causis for-
22 te talem meruit mortem: sicut patet. D. j. 2. ¶ Si vero
nec illam turpem mortem: nec in speciali nec in generali
meruit: sicut nec christus et alij martyres: qui pro ve-
ritate moriebantur: patienter toleranda est: non solum
predictorum: sed etiam socratis exemplo. De quo histo- Exm
rie continent: quod veneno interijt: quia dixit: quod libentius
adoraret canem quam plures deos: quia sunt idola vana:
et factura hominum: quo moriente: cum vxorem flere
conspiceret: causam fletus sui quesiuit: que respondit:
quia innocens sine causa morti adiudicaris. Cui ille:
hoc non est fletus causa: sed si mortem meruissem cau-
sa flendi subesset. Voluit enim dicere: quod non turpis
mors que ad vitam ducit: sed turpis mortis causa flen
da sit: quia quantumcunque mors sit turpis: quam vita bo
na precessit: parum est curandum: quia teste sacra scriptu
ra: iustus si preoccupatus fuerit morte: in refrigerio erit
Sapien. iiij. Cuius causa et ratio patet: infra. c. c. 89.
Et teste beato Augustino de ciuitate dei. li. j. c. vj. Non
est curandum qua morte moriatur: sed quo post mortem
ire cogatur: quia non potest male mori: qui bene vixit.
Et ponit exemplum de pluribus bonis: qui mirabili
morte moriebantur. In omnibus ergo predictis patet: quod
rectum iudicium tuum: in Ps. cxviij. Et omnia iudicia tua
iusta sunt Thob. iij. Nota supra. c. c. 11.
¶ Precedentis vero articuli principium: docet nos esse de Arti. iiij.
morte certos: finis vero nos ammonet ad illam suscipien-
dum: semper esse paratos: quia modum: locum et tempus 23
eius ignoramus: et sic parati cum venerit: sustineamus
illam patienter: et quasi semper illam expectantes: hoc
scientes: quod non paratis licet certa sit: sicut paratis: tamen
semper timenda est: quia periculosa propter causam ta-
ctam. M. ix. 36. Paratis vero: et si certa sit: iuxta illud
Psal. lxxviij. Quis est homo: qui viuit et non videbit
mortem: non tamen est periculosa. Primi vero. id est. illi qui
de ea certi sunt: non tamen sicut de illa certi viuunt: quia
nec plus se ad mortem parant: quam si nunquam essent mori-
turi: in maxima detinentur stulticia: quia de certissima re
gula et mensura: quasi incerti et increduli videntur. Pro
quo est aduertendum: quod sicut in rebus dubijs: que pon-
derantur: numerantur et mensurantur: per aliquod certum pon-
dus: numerum vel mensuram certificamus. Ita in omnibus
rebus: que finem habent: et incertitudinem per mortem que
est certissima in se certificamur. ¶ Sicut iterum illi: qui per
certam mensuram de re prius incerta: ad oculum certificati
sunt: stulti sunt si sensu negauerint certitudinem quam vi-
dent: incertitudinem reputantes. Ita in proposito. Circa
quod ostendendum primo ostendere restat: quomodo mors
de omnibus terrenis nos certificat. Secundo quomodo
stultissimi sunt: qui certitudinem illam moribus peruersis:
et vita mala negant. ¶ Ratione primi est sciendum: quod re- 24
gula et mensurandi ratio congrue morti attribuitur: quia
regula et mensura debent esse certiores rebus regulandis
vel mensurandis: quia certitudinem in alijs facere debent: et
omne propter quod et illud magis. Ita mors inter omnia no-
bis in futuro contingentia est certissima: et omnibus alijs
certior: quia si dicatur de aliquo nunc nato: longeuus erit
diues erit: honoratus: vel fortis vel pulcher vel delica-
tus vel bonus clericus vel miles vel sapiens vel stul-
tus erit: vel quodcunque simile: dubium est et incertum. Si vero
dicatur mortuus erit: certissimum est. Ergo ratio mensure
ei maxime conuenit: cum qua omnia bona nature et for-
tune: que in se incerta sunt: mensuranda sunt: ad hoc quod
sciatur quid qualia vel quanta sint. Ad hoc ergo quod scia-
mus predictorum bonorum certitudinem et conditionem: acci-
piamus regulam et mensuram mortis probatam et exper-
tam: non nostre mortis: que adhuc in opere probata et
experta non est: et ideo de modo: loco et tempore et se-
quela: seu euentu post mortem magnam habet incertitudi-

nem: sed mortis alioꝝ: que iam probata ⁊ opere osten-
sa est: ⁊ de omnibus predictis habet certitudinē: in qua
mensura: si ponant: vel ad quā regulam: si applicent:
omnia bona nature vel fortune: ⁊ omnes ille persone: que
enumerant. G.ij.4t. cum diuitijs: delicijs ⁊ honoribus
suis: que male acquisierūt vel expenderūt: ⁊ illa men-
surentur: inuenietur ꝙ nihil vel peius ꝙ̄ nihil sunt:
exceptis his que meruerūt vel demeruerūt: pro quib⁹
25 eis gloria de residuo superest vel pena. ¶ Ideo autem
hec mensura eas ostendit nihil esse: q̄ dormierūt somnū
suū scilicet mortis ⁊ nihil inuenerūt: in Psal. lxxv. Et
hoc ad oculū quilibet videre potest: si diligenter in cor
de scrutetur: ⁊ querat illud Iob. xiiij. Homo inquit:
cū mortu⁹ fuerit ⁊ nudatus atq̄ consumptus: vbi q̄so
est: q̄tum ad bona nature scilicet fortitudinē: pulchri-
tudinē ⁊ huiusmodi: vel bona fortune: diuitias. Re-
spicite illos: q̄ hac mensura mensurati sunt. id est. mor
tuos ⁊ videte: si aliquid amplius de predictis habet di-
ues a paupere: delicatus a non delicato: senex a puero:
et certissime inuenietis: ꝙ nihil: quod per hoc patet: de
quo dicit Luc. xvj. Mortuus est diues: ⁊ sepultus in
inferno: nihil de omnibus predictis bonis inuenit: qui
nec guttam aque de omnibus bonis suis habere potuit.
Ideo vero dicunt peius esse ꝙ̄ nihil: quia effectus peior
est: quia dicunt peius esse ꝙ̄ nihil: quia qd̄ simpliciter
nihil est: non ducit ad penam: qd̄ ipsa faciūt: q̄ in ma-
licia sua expellit impi⁹: sperat aūt iustus in morte sua
26 Prouerb. xiiij. ¶ Circa vero ostēsionem secundi. id est.
quomodo stultissimi sunt: qui de omnibus predictis bo
nis tam corporis: ꝙ̄ rerum corporaliū per mensuram
et regulam mortis certificati: illaꝫ certitudinē male vi-
uendo negant: aduertere oportet: ꝙ illi qui sic viuūt:
ac si de morte certificati non essent: sed semper euadere
possent: sunt similes ligato ad arborem: cui vel circa
quem cautissimus sagittarius: multas iaceret sagittas
multos circa eum et prope eum occidendo: aliquos su
pra ipsum: aliquos iuxta: aliquos sub ipso: ⁊ ille miser
sic ligatus ꝙ euadere non potest: comedit ⁊ bibit: ⁊ du
cit letos ⁊ malos dies: quasi nulla sagitta: illum ferire
posset: quis talem non diceret insanū: quia si sapiens
esset: cogitaret quomodo euadere posset: vel si euadere
non posset: ⁊ se pararet quomodo mortē securi⁹ expe-
ctare posset: ⁊ ad deum iugiter clamaret. Sic illi amen
tes dicendi sunt: qui vident cautissimū sagittariū deū:
qui arcum suū tetendit ⁊ parauit illum: et in eo para-
uit vasa mortis: in Ps. vij. De arcu nūc sagittam mor
tis mittit ad illos: qui supra nos sunt. id est. ad patres:
matres ⁊ seniores. Nūc aliam mittit ad illos: q̄ iuxta
nos sunt: qui scilicet equalis nobis sunt etatis. Nunc
vero valde ꝓpe nos sagittā mittit: quando fratres nr̄os:
vel proximos occidit parentes. Nūc a dextris amicos
nūc a sinistris inimicos. Nūc subtus iuniores occidē-
do. Si ergo inter tot mortis sagittas: talem vitam ma-
lam duxerimus: ac si semper euadere possemus: quis
nos non diceret: similes freneticis: quia si sapiētes esse
mus: semper certi ⁊ parati vnā de sagittis illis expecta-
remus: dicentes. Iam letus moriar Gen. xlvj.
Arti. vj. ¶ Ad hoc vero: ꝙ contra mortis sagittas: semper para-
ti simus: nos inducere deberet: districta morientiū exa-
27 minatio: quā bene parati euadūt: sicut scholaris: q̄ be-
ne scit lectionē suam: ⁊ in qua non bene parati deficiūt
et male tractant. ¶ Pro q̄ est sciendū ꝙ sicut latrones
insidiant transeūtibus in passu maxime periculoso: et
contra eos ibi insurgūt: ipsosq̄ ⁊ omnia q̄ portant scru-
tant. Sicut etiā princeps ⁊ cautus bellator: in passu ar
to per quem eos: quos capere vult: necesse est transire:
armatos ponit: et illis in passu illo cum tota potentia
occurrit: sciens ꝙ si passum illum euaserint: eos capere
non poterit: ideo ibi mactat ⁊ capit quos capere vel oc
cidere potest. Sic demones primo more latronū: mo-
rientes in periculosissimo. id est. in mortis inuadunt
passu: omnia que circa eos sont diligēter scrutantes: di-
centes illud Gen. xvj. vnde venis: aut quo vadis: et
cuius sunt hec: que sequeris. Vnde venis: de ecclesia
dei: vel ecclesia malignantiū: de christi seruitio: aut dia
boli: scrutabimur vt inde sciam⁹: quo vadas: ad celū:
vt stipendiū recipias a deo: cui seruisti: aut ad infernū
vt mercedem recipias a diabolo: cui seruisti: dum po-
tuisti. Et cuius sunt hec: que sequeris. id est. opera tua
que prius operabaris dei aut nostra. Et bene dicit se-
queris: quia tūc sequit homo opera: que prius premi-
sit: licet enim opera illorum quandoq̄ sequantur illos
Apocal. xiiij. quia post illoꝝ obitum: ab amicis illorū
pro eis fiunt: tamen melius est in bonis: ꝙ ipē moriēs
sequatur opera bona: ꝙ̄ econuerso. De tali consimili
questione habet. j. Reg. xxx. Quis es tu. et vnde: ⁊ q̄ 28
pergis? que quidē interrogatio ad bonos angelos ad
morientes missos: vel ad malos ad eos venientes: re-
ferri potest. Quia sicut guerra existente inter duos do-
minos: in passu medio: inter illorū dominia: ponunt
exploratores: ad explorandū ⁊ scrutandū transeuntes:
qui sint ⁊ vnde sint ⁊ quo vadant ⁊ quid portant: lite-
ras videlicet amicoꝝ vel inimicoꝝ: ad amicos vel ini-
micos. Ita in mortis transitu veniūt tam angeli boni
ꝙ̄ mali ad scrutandū transeuntes: quis sit: p̄latus vel
mercēnarius. Rex vel tyrann⁹ sacerdos dei vel beli:
miles vel raptor: ⁊ sic de alijs: q̄lis. i. cui⁹ sit in aīa ima
go: ⁊ superscriptio dei: an cesaris: an pecunie: cupidita
tis: luxurie: seu ceterarū virtutū vel vicioꝝ: q̄ q̄ tardi⁹
vult dominū terrenū: ꝙ̄ deū offendere: imaginē por-
tat cesaris: q̄ pro creatura vel vicio quocūq̄ deū operi
bus negat: plus aliud pro quo contra dei facit manda
tū: ꝙ̄ deū diligendo: ipsius portat q̄si literas seu pixi-
dem. id est. imaginē ⁊ similitudinē: sicut patꝫ. A. xx. 2.
Si ergo de terra ⁊ societate ⁊ seruitute venerit diaboli
et eius portauerit literas: ⁊ similitudinē: nō est dubiū
quin in carcerē inferni: vt cū ipso cui seruierūt: viuant
mittendi sint: quos tūc paratus expectat: q̄ s̄m beatū
Gregoriū: hostis antiqu⁹ ad rapiēdas peccatoꝝ ani-
mas tempore mortis expectat. Et q̄s viuentes blandi-
cijs decipit: morientes seuiendo rapit: ⁊ ad hoc circa mo
rientem congregant: sicut corui circa cadauer. Et prin-
ceps ille diabolus: de quo dicere potest moriens illud
Ioan. xiiij. Venit in me princeps hui⁹ mūdi: q̄ prius 29
sine impedimento blande ⁊ pacifice: peccatoꝝ q̄s in fi-
ne capere vult dominiū suū per q̄scūq̄ delictoꝝ vias
intrare permittit: cogitans: ꝙ sciet quomō in fine exi-
bunt per artū passum: q̄ cum toto suo exercitu obuia-
bit: sicut ostensum est. E. viij. 10. In q̄ passu multos ꝑ
desperationē perdet: sicut patet de illo de q̄ scribit in li.
de apibꝫ. Cui diabolus in mortis passu apparens: et li Exem
brū ostendit: in q̄ scriptū erat: mortificabas aīas: q̄ nō
moriunt: ⁊ viuificabas animas q̄ nō viuūt: qd̄ cū vi-
deret ⁊ visum dimittere vellet: ne plus videret dixit: ꝙ
etiam glosam legeret: q̄ talis erat: quomō reduces ani-
mas de inferno: q̄ ibi ꝓpter tuū malū exemplū torquē-
tur? quo audito et viso desperatus: obijt. Nec mirū:
quia. iij. Reg. xx. erit aīa tua: pro anima illius. Qd̄ vero
dicit viuificabas anias q̄ nō viuūt: potest intelligi de
his: qui potestate vel ꝓcuratione: vel iuramēto ⁊ pur-
gatione liberant et iustificant iniustos. Nota de alijs
in isto mortis passu: per eandem illius bellatoris: qui

circuīt querēs q̄ deuoret: cautelā deceptos. D.ij.ꝑ totū
Habēdo ergo respectū ad hoc ꝙ eos blande per viā:
quam diligūt viciorū: dominū suum ingredi sinit: vt
eos in mortis passu capiat. De via illoꝝ potest dici il-
lud Prouerb.xiiij. Est via que videt̄ homini recta: no
uissima aūt illius ducūt ad mortem. Boni vero tūc con
tra istum demonū insultū: habebunt remedia que no-
tant̄. D.ij.15. Per que remedia mors: que erit malis
ad laborem: erit bonis ad quietem: ꝓpter quā quietem
in sacra scriptura: mors bonorum somno comparatur:
seu dormitioni: sicut pꝫ.iij. Reg.ij. vbi de Dauid di-
cit̄: ꝙ dormiuit cum patribꝰ suis.
Arti. vj. ¶ Ad cuius auctoritatis declarationē aduertendū est:
30 ꝙ mors tam bonoꝝ q̄ malorum somno comparat̄: seu
Mors sō dormitioni: diuersa tamē ratione. Maloꝝ nāq; mors
no cōpat̄ somno comparat̄ pro tanto: quia sicut dormientes: vt
cōmunius in locis dormiūt obscuris et temporibꝰ te-
nebrosis: sicut de nocte: iuxta illud.j.Thessal'.v. Qui
dormiūt: nocte dormiūt: ⁊ q̄ ebrij sunt: nocte ebrij sunt
Ita peccatores in tenebris moriuntur culpe: ⁊ ad tene
bras tendūt in morte penarū: quādo per mortē a som-
no excitant̄ peccatoꝝ. Pro quo est sciendū: ꝙ sicut dor
miens ponit quandoq; vestē inter caput ⁊ lapidem: ⁊
superueniēs talis qui nō curat illū offendere: ⁊ videns
eū ꝓfunde dormiētē: ⁊ ꝙ nō faciliter excitat̄: volensq;
eum festināter excitare: extrahit vestem ⁊ permittit ca-
put cadere ad lapidē ⁊ ledi. Ita peccatores in volupta
tibus suis dormiētes: ⁊ bonis nature ⁊ fortune se ap-
podiātes: a morte que bona illa subtrahit: excitant̄ di-
cēte: vsq;quo piger dormis: qn̄ ꝯsurges e somno tuo?
Prouerb.vj. Et anima misera cadēs ledit̄: q; in pun-
cto ad infernū descendit Job.xxj. In qua euigilatione
inueniet: ꝙ prius nimis ꝓfunde: ⁊ nimis diu dormi-
uit. Et ꝙ tota vita sua precedens fuit: quasi visio som-
niantis: quia s̄m beatū Grego. sepe in noctis visione:
nōnulli paupes se factos diuites estimant: deferri sibi
honores aspiciūt sed repente cum vigilant: inueniunt
falsum fuisse de quo gaudebāt: quia dormierunt som-
num suum ⁊ nihil inuenerūt. Et tūc inuenient ꝙ fuit
de eis: sicut de pueris ludētibus: q̄ nō sentiūt se lassos
anteq̄ de somno excitati fuerint: sed tūc primo sentiūt
membra dolentia. Sic isti postq̄ in morte excitati fue-
rint: sentiētes dolores inferni intelligent se prius male
fatigatos: dicētes illud Sapien.v. Lassati sumꝰ in via
iniqtatis ⁊ perditiōis: sed nimis tarde: quia in eternū
sustinebūt illud ve. Ecci. xlj. Ve vobis viri impij: q̄
dereliquistis legē dn̄i altissimi: ⁊ si nati fueritis: in ma-
ledictiōe nascemini. Et si mortui fueritis: in maledicti-
one erit pars vestra. Nota ⁊ vide de hac materia. P.
31 vj.2.cū sequenti. ¶ Mors vero bonoꝝ: de qua pōt dici
illud Joā.xj. Amicus noster dormit. Et illud Cant.v.
Dormire Ego dormio: ⁊ cor meū vigilat. Et illud p̄s.iiij. Dor-
miā ⁊ requiescā. Et illud Joan.xj. Si dormit: saluus
erit. Et illud.ij. Machab.xij. Qui cū pietate dormitio
nē acceperāt: optimā haberēt repositā grām. Et illud
Math.ix. Nō est mortua puella: sed dormit: dormiti-
oni comparat̄: ꝓpter tres rationes. Primo q; sicut dor
miens tripliciter excitat̄: videlicet ꝓpria natura: tactu
vel clamore. Sic mortuus liberat̄ ꝓprijs meritis p̄ce-
dentibꝰ ⁊ viuoꝝ elemosynis: qui cum manū porrigūt
ad elemosynas dandū quasi eum tangūt ⁊ trahunt ad
excitandū ⁊ liberandū ⁊ clamore orationis: de sic ergo
dormientibꝰ dicant amici: illud Joan.xj. Eamus: et a
somno excitemus eum. ¶ Secūdo qi euntes ad lectū
ad dormiendū: vestes deponūt: quas post somnū agi-
liores: ⁊ melius disposita reinduūt. Sic morientes cor-
pora deponūt: q̄ in resurrectione melius disposita: cum
dotibus agilitatis: claritatis: subtilitatis ⁊ impassibili-
tatis reassumēt: q̄ vero sic dormit: saluus erit. ¶ Tertio
q; sicut cōiter: q̄ plus laborauit: melius postmodū dor
mit: iuxta illud Eccs.v. Dulcis est somnꝰ operātis: siue
multū siue parū comedat. Sic q̄ plus laborauerint in
his: q̄ ad dei honorē ⁊ aiarū pertinēt salutē: meliꝰ mo-
rient̄ ⁊ meliꝰ post laborē quiescūt: cū ad mortis quie-
tem venerint: q; āmodo iam dicit sp̄us: vt requiescant
a laboribꝰ suis Apoc.xiiij. de q̄rū q̄libet dici pōt: illud
Act.vij. Obdormiuit i dn̄o: ⁊ illud Job.xj. Defossus
securus dormies: ⁊ nō erit q̄ te exterreat. ¶ De p̄dictis
vero tam bonis q̄ malis in morte: vt p̄dictū est dormiē
tibꝰ: pōt dici illud Dan̄.xij. Multi de his.i. oēs q̄ dor
mierūt in puluere terre euigilabūt: alij in vitā eternā:
alij in opprobrium ⁊c̄.
¶ Ex q̄ auctē pꝫ ꝙ mors: mortisq; euigilatio: erit vti- Arti. vij.
lis bonis ⁊ inutilis malis: cuiꝰ rei causa est: q; mors ta
lis erit morientibꝰ: q̄les inuenit morientes: ⁊ sic mors se 32
habet ad morientes: sicut cibus corpalis vl' etiā sp̄ualis.i.
corpꝰ christi ad sumētes ꝑ rōnē ostensā. E.vj.9. q; sicut
cibus sanus est vtilis sanis. Ita p̄ciosa in ꝯspectu dn̄i
mors sctōꝝ eiꝰ: in p̄s.cxv.s. sctis ⁊ p̄ciosis. In q̄ facto
ostēdit̄. Primo ꝙ mors est iustissima iusticiaria: ꝑ quā
iustissime remunerant̄ boni: ⁊ puniunt̄ mali. ¶ Secū-
do ōndit̄ ꝙ est districtissima ordinatrix. In mūdo nā-
q; isto: nōnulli sunt deordinati: q; ipsi peiores ⁊ abū-
dantes in seculo: aliq̄ ꝑ potētiā: aliq̄ ꝑ falsitatē: aliq̄ ꝑ
cautelas p̄ponunt̄: ⁊ vnꝰ aliū vel alteriꝰ locū capit et
occupat: sicut familia in scacario ⁊ rapax ⁊ potens seu
peiōr exaltat̄: sicut falco sup̄ particā: ⁊ simplex seu fide
lis eijcit̄ sicut canis: sicut pꝫ de diuite ⁊ Lazaro Luc.xvj.
Sed ꝑ mortis ordinationē: oēs ordinant̄: ⁊ i locis po-
nunt̄ suis. Et sic pꝫ ꝙ illō qd̄ Aug. de ciui. dei. li.xix.
c.xiij. dicit de ordine: ꝙ vꝫ ordo est rerū pariū dispa-
riūq; sua cuiq; loca tribuens dispositio: optime morti
ꝯuenit. ¶ Tertio ōndit̄ ꝙ est districtissima purgatrix:
hic nāq; in mūdi cāpo: granū cū palea ꝑmixtū est: qd̄
quidē ꝑ mortē a paleis purgat̄: ⁊ granū in horreo celi
reponit̄: ⁊ palea in ignē inferni mittit̄. Ergo o mors q̄
bonū est iudiciū tuū Ecci. xlj. ¶ Quarto pꝫ ꝙ est sa-
pientissima doctrix ⁊ magistra. In mūdo nāq; isto di-
minute sunt v̄itātes a filijs hoim: tā in ope q̄ in appa-
rentia. In ope: q; multi sunt falsi in apparētia: q; fre-
quēter v̄itas nos latet: nec scimꝰ q̄ sunt veraces: q̄ falsi
q; multi falsi: sicut poma interiꝰ putrida: exteriꝰ colorē
habēt christianitat̄ ⁊ veritat̄: s; mors cū venerit: docebit
nos oēm veritatē: sic sp̄usscetus: q; ip̄a ostēdet q̄lis q̄sq;
sit: tā interiꝰ q̄ exteriꝰ: ergo bonū est iudiciū mortis.
¶ Quito vtilitas eiꝰ in h̄ apparet: ꝙ est largissima ele-
mosynaria: q; multa p̄us auare collecta ⁊ retēta: large
dare facit: sicut pꝫ.j. Macha.j. de Alexādro cui vincēti
nō sufficiebat mūdus: regnū suum moriēs diuidebat.
¶ Sexto idē apparet in h̄ ꝙ est diligentissima stimula- 33
trix tepidoꝝ: q; sicut nox appropinquās a viatoribꝰ acci-
diā fugat. Ita mors velocius deū: ⁊ ea q̄ ad aie ꝑtinēt
salutē: q̄rere facit: q; multiplicate sūt infirmitates eoꝝ:
postea accelerauerūt: in p̄s.xv. Illi vꝫ q̄ iugiter hn̄t ī
memoria illud Ecci.xiiij. Memor esto: qm̄ mors non
tardabit. Alij aūt q̄ illiꝰ nō diligūt mēoriā: sunt sicut
pueri q̄ in lusibꝰ feruēt: q̄ nollēt mortē appropinq̄re: ⁊
ideo de eiꝰ approximatiōe turbant̄: sic illi dicētes illud
p̄s.liiij. Timor mortis ꝯturbat me. ¶ Septimo ⁊ vlti-
mo quō est vtilis bonis ⁊ inutilis malis: ostēdit̄ in h̄:
ꝙ sicut est porta inferni malis: ita est ianua celi bonis.
Vnde Ciprianus. Mors est ianua vite: victoria belli:

portus maris. Malis vero econuerso accidit. De vtrisqꝫ
vero morientibus: potest dici illud Psal'. cvj. Appropin-
34 quauerunt vsqꝫ ad portas mortis. ¶ Sed diuersimo-
de: quia bene viuentes letanter appropinquant: sicut fa-
milia ad portam vbi magnum preparatur conuiuium:
pauperes ad portam: vbi datur larga elemosynarum
distributio: peregrini ad portam domus proprie: sicut pa-
ter filius vel amicus: ad portam palacij: in quo scit fi-
lium vel patrem vel amicum: potenter et gloriose regna-
re. Sic boni appropinquauerunt vsqꝫ ad portas mor-
tis: in Psal'. per quam itur ad palacium: in quo christus
pater noster: et parentes et amici nostri cum eo regnant:
qui eis more curialium: qui amicis ad eos venientibus
occurrunt: in porta mortis occurrent: sicut patebit arti-
culo immediate sequenti. Et si quis illorum in porta
pressuram senserit infirmitatis: sicut quandoqꝫ ad ma-
gna intrantes festa: sentiunt pressuram vel antequam ad
mensam regis accesserit: dure in purgatorio manus su-
as lauerit et se totum purgauerit: vel penam saltem in
spe alleuiat vel non meminit pressure propter gaudium.
¶ Qui vero male vixerant: aliter appropinquant ad por-
tas mortis: quia nec sani: nec infirmi: causam habent
sperandi: ad magnum in mortis porta intrare conuiuium:
quia non sunt veste induti nuptiali: nec ibi elemosyna-
rum accipere largitiones: multum sperant vel affectant:
qui plus in terrenis delectantur: plusqꝫ carnalia quam spiri-
tualia desiderant et diligunt. Nec illuc de exilio vel pe-
regrinatione properant qui hic patriam habent: nec ad
patrem christum: fidenter clamare poterunt: qui ipsum
operibus peruersis: frequenter patrem esse negauerunt:
ideo eis nihil magis congrue quantum ad vitam: quam
ducunt: dicere vel sperare conuenit: quam illud Esa. xxij.
Comedamus et bibamus: cras enim moriemur: quasi
si dicerent: accipiemus hic solacium: quod possumus: quia
aliud post mortem non speramus.

Arti. viij. ¶ Ex iam dicto articulo: ratio patet articuli sequentis:
quia ex quo mors est tam vtilis bene viuentibus et in-
35 utilis malis: patet quod cogitatio mortis: est bonis dele-
ctabilis et malis terribilis: vel saltem rationabiliter esse
deberet. Quod vt manifestius appareat: vtranqꝫ partem
ostendere restat exemplis: historijs et auctoritatibus.
¶ Mors namqꝫ iudicium mortis: deberet esse bonis iocun-
dum et delectabile. Primo ostenditur ratione spei: quam
tunc habebunt de bonis operibus. Qui enim multa
fecit: et sustinuit pro potenti domino et grato sperat mer-
cedem et auxilium in necessitate. Secundo ratione visio-
nis dei vel sanctorum angelorum. Sicut legitur de sancto
Exem Nicolao: quod moriens: vidit sanctos angelos ei venien-
tes: vel aliquorum sanctorum: quos dilexit. Tertio ratione
iudicij in se. Et hoc diuersis ostenditur exemplis. Quo-
rum primum est de his: qui sine culpa propria incarcerantur
vtpote: quia false indicati vel appellati sunt: quia sicut
videmus: quod quando tales sperant habere fidelem iudi-
cem et patriam: libenter audiunt loqui de die liberatio-
nis: et letantur die illo appropinquante: quia sperant de
seruitute carceris: et de penis: quas ibi sustinent liberari:
et libere ire: quo voluerint: quia se reos mortis: non
sentiunt. Ita illa qui diligenter scrutantes conscientias
suas: non inueniunt se esse culpabiles aliquo delicto
mortali: nec reos mortis eterne: gaudere deberent de ap-
propinquatione diei liberationis. id est, mortis: sperant-
tes quod cum ibi fidelis sit iudex: et patria: quod liberabunt
de miseria carceris huius mundi: in libertatem glorie
filiorum dei. Et ideo quilibet illorum dicere potest il-
lud Psal'. cxviij. Memor fui iudiciorum tuorum: et con-
36 solatus sum. ¶ Secundum exemplum ad idem est de

illo: qui habet laceratas vestes et debiles exterius: sed
interius pulchras et bonas: quia sicut talis non timet:
nec erubescit deponere vestem exteriorem et interiorem
ostendere: etiam coram multis: ita qui corpus reputant:
vestimentum fragile et debile: habentes interius nouum
hominem: qui secundum deum creatus est. id est, animam pul-
cherrime ornatam: non timent corpus deponere: nec
erubescunt animam coram deo: et tota curia celesti osten-
dere: imo cuilibet tali: iuxta illud Psal'. cxviij. iudicia
tua iocunda. Tertio idem ostenditur historia: de illo
de quo fertur: quod per totam vitam suam habuit vultum
ponderosum: et parum vel nihil risit: hic de morte cer- Exem
tificatus: vultum exhilarauit: et ridere incepit: et iocun-
de loqui: de quo cum circunstantes mirarentur: maxi-
me: quia talia sanus minime ostendit: et ab eo causam
quererent: tante leticie: respondit: cum sanus essem: pro-
pter miseriam carceris huius mundi: in quo me esse vi-
debam: a patria mea celesti multum elongatum: non sa-
piebat mihi risus. Nunc autem ideo rideo: quia me cer-
no patrie mee appropinquare. De isto vero: et de omni
ei simili pulcherrime prophetatum videtur Prouerb.
vltimo. Ridebit inquit: in die nouissimo. ¶ Et aduer- 37
tite quod bene viuentes multas habent rationes: quare
non multum timebunt: sed potius gaudebunt mortis ap-
propinquante termino: quarum vna ostensa est. A. xxvij.
48. Et. B. ij. 19. quia videlicet multa huius mundi non
habent: vel si habeant: non multum ea dilexerunt: nec
cor apposuerunt. ¶ Secunda vero tangitur. C. vij. 19.
quia videlicet habent charitatem bene loquentem. ¶ Ter-
tia tangitur. D. ij. 15. que est memoria precedentium ope-
rum. ¶ Quarta patet per exemplum illius: qui scit bene
dare compotum suum: et ideo non timet: quando ad com-
potum vocatur. ¶ Quinta causa seu ratio accipitur ex
confidentia: quam habent in illum deum: cui prius ser-
uierunt: sicut patet in vi. pa. de sancto Hilarione: qui Exem
quando debuit mori: dixit anime sue: egredere audacter
quare times egredi: egredere. nonne. lxx. annis seruisti
deo? quare ergo times ire ad eum: si tot annis seruisses
regi mortali: non timeres ire ad eum! Beatus qui sic
dicere poterit moriturus: et confortare animam suam: et
dicere: noli metuere iudicium mortis Ecclesiastici. xlj.
¶ Sexta ratio accipitur ex sanctorum visione: qui bonis 38
morientibus occurrunt ad ipsos visitandum: confortan-
dum et ad illos recipiendum. Circa quod duo sunt osten-
denda. Primo enim ostenditur quod sancti bonis morienti-
bus apparent. ¶ Secundo quare sani circunstantes illos
non vident: sicut morientes. ¶ Primum ostendit beatus
Grego. iiij. dialogorum multis exemplis. Quorum vnum Exem
ostendit: ipsum christum cuidam morienti apparuisse.
Scribit namqꝫ de tarsilla amita sua muliere religiosa et
bona: quod moriens circunstantibus dixit: recedite: recedite:
christus venit: quo dicto: spiritum reddidit: post cuius
transitum maxima odoris suauitas remanens: ostendit
auctorem suauitatis: illuc aduenisse. ¶ Aliud vero exem- 39
plum in eodem li. ostendit: matrem dei quandoqꝫ mori-
entibus occurrere. Scribit namqꝫ quod cuidam virgini no- Exem
mine musa morienti: beata dei genitrix cum pulchra ap-
parens virginum societate: et ab ea querens: si libenter de
illa esse vellet societate: ipsa respondente quod sic: adiecit:
nihil leue gesseris: sic vt a risu et iocis abstineas: et trice-
sima die veniam: vt te ad societatem nostram accipiam: que
vicesima quinta die febre correpta: et tricesima moriens:
eandem vidit societatem: post se venire. ¶ Ad idem est quod Exem
inter alia perpetue virginis Marie miracula fertur: quod
quedam mulier: que ad ipsam habuit specialem deuotionem:
moriens: vultum multum tristem ostendit per aliquod spacium:

post qđ exclamauit: dicēs: benedicta tu inter mulieres.
Et requisita de huiusmodi tristicie et clamoris causa:
respōdit: q̄ vidit multitudinē demonū domū illā im-
plentē: de q̄ cū nimis timeret: beata virgo Maria ap-
parēs cū chlamyde: oēs fugauit. Nota ad idē. M.
40 iij.4. ¶ Et non solū christus: ⁊ mater eius: sed angeli ⁊
alij sancti morientibus se ostendūt. Sicut patet p̄ primo
Exm̄ per hoc: qđ scribitur in vi. pa. de quodā sancto patre:
qui moriēs ⁊ subito hilaris factus est: querentib' vo
tante leticie causam respondit. Nōne videtis sanctos
patriarchas domū istam intrare? Et modico interual-
lo facto: idem dixit de ꝓphetis: post paruū vo pausam
idem dixit de aplīs. Iterū idem de angelis: postremo
idem dicens de christo: expirauit. ¶ Secūdo idem p3
per hoc qđ scribit beatus Grego. super euangelia. li. j.
homel'. xv. de sancta muliere Romula nomie: ad quā
morientē: venerunt duo chori psallentes. ¶ Idem ad
idē scribit. iiij. dialogoꝝ de paupere paralytico: qui ser-
Exm̄ uulus dicebat: qui pauperib' quicquid habere pote-
rat errogauit: ⁊ in dolore agebat gratias: ⁊ laudib' di-
uinis ⁊ lectionib' vacabat: hic moriens: assistentibus:
ait. Nunqđ non auditis: quante laudes resonāt in ce-
lo: illis vo laudib' intentus: spiritū tradidit. Circum-
stantes vo: mira fragrantia vsq3 post sepulturā eiusdē
repleti fuerant. ¶ Ad idē est q̄ idem scribit in eodē li.
Exm̄ de quodā qui vitinus dicebat: qui moriēs vidit aplos
ad se venire: ⁊ sepius replicauit: bene venerint benedi-
cti domini mei: gratias ago. ¶ Idē ad idē scribit ibidē
Exm̄ de probo seruo dei: qui moriēs vidit iuuenalē ⁊ eleute-
rium martyres ad se venire. Ibidē etiam quidē alius
moriens: vidit Ezechielem et Danielem ad se venire.
41 ¶ Ex quibus patet q̄ licet oēs sancti sint diligendi:
specialis tamen et quasi singularis deuotio ad aliquē
habenda est: iuxta illud Job. v. Ad aliquē sanctoru3
conuertere: quia illi specialiter ad morientes veniunt.
Exm̄ Sicut patet per hoc q̄ legit in vita beati Marci euan
geliste: de quoda3 fratre p̄dicatore moriente in papia:
qui vultu ⁊ manib' magnā ostendens leticiam. Cir-
cūstantibus causam esse respondit: quia vidit beatum
Marcum: ad quē specialem habuerat deuotionem ad
ipsum intrare. ¶ Sancti ergo nunc faciendi sunt ami-
ci: quia durum ⁊ timidū est patriā ignotā intrare: vbi
nullum inueniet amicū. Nota plura morientē confor
tantia. I. iij. 15. Omnes vo iste historie: cum historia
cōcordant sacre scripture de sancto Stephano: q̄ mor-
ti appropinquans: sicut habet Act. vij. vidit gloriam
dei: et ait. Ecce video ⁊c̄. Ex iam dictis patet: q̄ qui se
prius bene viuendo disponit: ꝓpter oēs rationes p̄-
dictas: sperat iustus in morte sua Prouerb. xiiij. Ideo
Seneca in extrema parte eplarū suarū: epla. xij. horta-
tur dicēs. Fortemenus inquit animū tanq̄ ad extremū
ventū sit: quia nemo venientē hilarem mortē recipit:
42 nisi qui se diu ad illam composuit. ¶ Quare vo morē
tes: spiritus videant bonos vel malos: quos sani vide
re videre non possunt: ex sententia potest colligi beati
Gregorij. iiij. dialogoꝝ. Ad cui' mentē plenius intelli
gendam: oportet cogitare mortē esse medium punctū:
inter hoc seculum ⁊ futurū: ⁊ quodāmodo finē huius
seculi: ⁊ principiū futuri: sicut diluculum vel tempus
quodcūq3 signatū: inter noctē precedentē ⁊ diē sequē-
tem: quādo dies in aliquo incipit clarescere: est mediū
inter diem et noctem: ⁊ finis noctis: et principiu3 diei.
In quo quis constitutus: plura videre potest: q3 pote
rat prius in obscura nocte constitutus: vel q3 alius in
nigra nocte adhuc qui detinetur. Ita appropinquans
morti: et quasi diem alterius seculi videri incipiens.

Q3 ideo dies respectu huius seculi nox dicit: q3 sicut de
die clare ostendunt: que de nocte abscondunt: sic tunc
manifesta erunt abscondita cordium: que nunc latent
multas res illius seculi: et spirituū apparitiones ⁊ vi-
siones videre incipit: que p'us in obscura nocte. id est.
multum elongatus a die illo: videre non poterat: sicut
nec alij: qui eum circūstant videre possunt: quia a die
illo adhuc elongati sunt: qui illi incipit clarescere mo-
rienti: ⁊ sic dies diei eructat verbum: in Psal'. xviij. id
est. dies alterius seculi ostendit secretā diei morientis:
de quo die habet Eccles. vij. q̄ melior est dies mortis:
die natiuitatis. Nota. P. iij. 20. ¶ Nec mirū: quis si- 43
cut nauta reputat meliorē diem: quo portū capit opta-
tum: q3 quo nauigare incipit. Et dux diem quo victo-
riā accipit. Et agricola diem quo fructus colligit vbe-
res. Ita sacra scriptura meliorē bonis reputat diē mor-
tis. In quo letantur quasi capta preda. In quo letant
quasi messores in messe. In quo venięntes venient cum
exultatione: portātes manipulos suos. In cui' signū Exm̄
refert Solinus q̄ in quadam patria gentilium: quan-
do infans nascitur: amici lachrymant: ⁊ quando mori-
tur letantur: ⁊ festa faciunt. A multo fortiori talis esse
deberet christianus: q̄ trāsiet de morte ad vitā Joā. v.
Si tū pedes habet: amoris erga deū et ꝓximū. Amor
nāq3 ꝓ tāto pedib' cōparat: et pōderibus in arborib'
q̄ sicut pedes ad certū locū q̄ corpus ire afficit: portāt:
et pondus ad partē cui inclinat: arborē trahit cadentē.
Ita amor ad partē seu locū quē diligit: et dilexit: por-
tat et trahit morientē: et in illo ip̄m reponit: iuxta illud
Eccl'. xj. Si ceciderit lignū ad austrum: q̄tum ad sal-
uandos: s'm glo. aut ad aquilonē: quo ad damnandos
in quocūq3 loco ceciderit: ibi erit. Argue contra hoc p
legem. B. vij. 20. et responde. Patet ergo q̄ illi qui de
morte transeunt ad vitam: congrue transitus causam
assignant dicentes. Translati sumus de morte ad vi-
tam: quoniā diligimus fratres Joan. in canonica sua
in epistola. j. c. iij. Et q̄ sine hoc non est transitus de
morte ad vitam: patet per hoc quod sequitur: qui non
diligit manet in morte. ¶ Sed heu referendo dictum
ad predictum verbum Solini: non inueni tantam fi-
dem in israel: quantā videlicet in talibus gentilibus:
vel etiam quantā in Alexādro magno. De quo refert Exm̄
Trogus: Pompeius: q̄ post bella festis se dans in ba
bylone a suis intoxicat: et per quatuor dies an̄ morte3
fletu militū suoꝝ: se moriturū p̄sentiēs: in vultu in nul
lo tristior: s3 quasi hilarior eos ꝯsolabat: ⁊ manu oscu-
lando tradidit spiritū. Et sicut nec ab hoste: ita nec a
morte vinci potuit: q̄tu3 sc3 ad animū. Quāto magis
christianus animū in morte inuincibilē hr̄e debet. Cui
mors vltra nō dn̄abit Ro. vj. ¶ Ostēsa p̄ma pte hui' 44
articuli q̄ vic3 mortis cogitatio: vel approximatio dr̄et
esse viuētib' delectabilis: ostēdere restat secundā ptē: q̄
vic3 eadē cogitatio vel approximatio est male viuēntib'
terribilis. Circa cui' ostēsionē ꝓcedet: sicut circa ostē-
sionē p̄me ptis. Exēplis historijs et auctītatib'. ¶ Pri
mo nāq3 sic incarcerati ꝓ furto: homicidio: ⁊ hmōi: q̄n
sciūt q̄ fidelē habeo'nt patriā ⁊ iudicē: et multos et for
tes aduersarios tristant: q̄n cogitant q̄ dies liberatio-
nis appropinq̄t: quia timēt ire de carcere ad mortē. Et
mallet in carcere miserabiliter viuere: q3 extra turpiter
mori. Ita q̄ sentiūt se magna fecisse ptā: rapinas: fur-
ta: adulteria: vsuras: fornicatōes ⁊ hmōi: de q̄b' nō sa
tis fecerant: habēt tam mortis cogitationē q3 approxi-
mationem timendā: quia sciunt q̄ habebunt iudicem
inflexibilem: quem latere nihil potest: et patriā fide-
lem: que errare nō poterit: sicut ostēsu3 est. I. xj. xix. et

aduersarios multos et fortes: sicut patet. J.xj.16. ¶ Ex quo
scire pōt quilibet talis: quod de carcere huius seculi: vadit ad
mortem interminabilē: et quod ille dies: qui est bonis ad
salutem et vitam: est istis ad mortem et damnationem:
quia teste Ps.cviij. Cum iudicatur: exeat cōdemnatus:
45 sicut patet. D.ij.7. ¶ Secundo idē ostenditur exemplo.
Qui habet exteriorē ornatū: pulchrum et interiorē turpē:
qui etiam habet faciem laruatā: ne in furto suo cognoscatur:
prius erubescit vestem suā exteriorē: coram multis
deponere: et secūdo laruam suam. Ita peccatores: qui
totaliter corporis intendunt honoribus et delitijs: ipsum
ornantes et pascētes: et animā atque eius ornamentū interius
turpissimū habentes: quibus corpus est quasi larua.
Quia sicut larua abscondit faciem latronis: ita corpus
abscondit animā peccatoris: erubescūt et timēt in
morte coram deo et tota curia celesti et etiam demonibus
vestem deponere corporis: scientes quod larua illa deposita
anima latronissa et peccatrix ostendetur omnibus gentibus:
quia ille deus mētiri nō pōt: qui hoc ei promittit dicēs.
Ostendam gentibus nuditatē tuā Naum.iij. ¶ Tertio
idē ostenditur exēplo illius: qui multa bona ab aliquo
accepit ad expendendū: in vtilitatibus secundum voluntatem
domini tradentis: si omnia vel maiorē partē male expēdat:
timet venire ad compotū. Sic etc. Qui ergo multa
in isto casu daret: pro longatiōe computi ad terminū
vite sue: quare nō multa dat: vel restituit pro prolongatione
compoti dei: ne in illo deficiat: sed vitam habeat eternā
46 et compotus dānosus ei nunquam iudicetur. ¶ Quarto idē
patet historia de quodā: de quo fertur quod morti appropin
Exm quans timuit: quē cum amici confortarēt dicentes: quod
gaudere debuit: quia appropinquauit deo et patrie sue:
de exilio et peregrinatiōe et carcere: et quod esset in fine miserie
sue: et in principio gaudij sui respōdit. Si bene vixissem
bene diceretis: quia tunc bene gaudere deberē:
propter causas quas dicitis. Nunc autē: quia male vixi:
timeo: iusto iudici appropinquare: timeo etiam quod gaudiū
finio et penas incipio: et quod vado de patria ad carcerem.
Ideo timor mortis conturbat me: in ps. De quo timore
Crisosto. dicit homel. xliij. Quid est inquit timor
mortis: non dolor exeundi de corpore: sed desperatio vite
post mortē. Qui ergo non putat se viuere post mortē:
ille timet: omnia enim que sunt ante mortē: grauiora sunt
ipsa morte: qui ergo non timet quod grauius est: quō quod
leuius est timeret? ¶ Quinto idem apparet quod viez mali
in morte timent: quia omnia que dilexerūt amittunt:
sicut patet. A.xxvij.48. cum sequēti. Idem etiā ostenditur
Exm ditur exemplo cuiusdā regis: de quo scribitur: quod cum per
medicos esset certificatus de morte: incepit gemere et dicere
heu me miserū: quam pulcherrima castra et palatia ciuitatesque:
ac cetera quē multū dilexi: dimittā: et ad patriā
ignotā vadam: vbi nescio: quis in tugurio misero me
recipiet. O mors quam amara est memoria tua Eccl. xlj.
47 ¶ Sexto timet ex demonū occursu et visione: quia sicut
boni vt dictū est: videbunt sanctos ipsos confortātes.
Ita mali videbūt demones ipsos irridētes et in desperationē
ponētes: quos licet sancti aliquādo morientes
videant: sicut patet de christo: de quo dicit beatus Gregorius.
super illo verbo euāgelij Joā.xiiij. Venit princeps
huius mundi: et in me nō habet quicquam: quod ipsi etiā morienti
in cruce appropinquauit: vt videret si aliquid in
eo inuenire posset: quod reprehensibile esset. Licet etiā sancti
aliquando ante mortē dum sani sunt: hanc aliqualiter
timeāt visionē: sicut patet per hoc quod legitur de matre
dei: licet in historia apocripha: quod in tota vita sua filium
suum rogauit: quod ipsam in mortis puncto ab illa
demonū visione dignaretur custodire. Tamen ipsis appropinquantibus:
sanctis morientibus eis audacter respondent:
atque eos longius fugant: sicut patet de sancto
Martino: de quo in gestis suis legitur: quod moriens vidit Exm
demonē versus eum venientē vel iuxta assistentē: quē
secura conscientia confutauit dicēs: quid hic stas cruenta
bestia etc. Talis enim non timebit: cum loquetur inimicis
suis in porta: in Ps.cxxvj. In vita etiā beati Bern.
legitur: quod cum extremū traheret spiritū: affuit sathan: Exm
improbis eum accusationibus pulsans: quem humilitate
fugauit dicens. Fateor inquit: non sum dignus proprijs
meritis regnum obtinere celorum: sed christi passione:
quo dicto recessit. Et sic patet quod serpēs ille antiquus
insidiatur: etiam tam calcaneo iustorum quam iniustorum: de
quo Gen.iij. Et tu insidiaberis calcaneo. id est. morti
eius: sed tamen vtrobique non succumbunt: licet cōtra
vtrosque placitet. Placita namque contra bonos tunc specialiter:
vt hereditatem celestem eos amittere faciat.
Sed ipsi sicut habentes bonam chartam et fidelem patriam
eorum placitum non timent. Mali vero in charta
conscientie deficiētes timent et succūbunt et hereditatē
amittunt: quia ad visa et audita que morientes vidēt
et audiūt: desperant: sicut patet primo de illo. A.xxxvj.
37. ¶ Idem secundo patet per hoc quod scribit beatus 48
Grego.iiij. dialogorum: de quodam malo moriente: qui
Crisaurius vocabatur: lubricus et cupidus: qui vt vidit Exm
demones circa eum venientes: vocauit filium et familiam:
petendo ab eis auxiliū: qui cum eum iuuare non
possent: vertebat se ad parietem: illorum volens aspectum
fugere: et eos etiam ibi inueniens: anxius et tremens
se hincinde vertendo: ab illis demonibus inducias
petebat: saltem vsque mane: nec obtinuit: quia statim
miser obijt. Nec mirū: quod non obtinuit: quia inducias
a iuuētute ei a deo concessas accipere noluit: vt in
eis penitentiā ageret et bene viueret: quare ergo illas
demon ei daret: que a deo oblatas accipere noluit. ¶ Ad Exm
idem est quod scribitur in vitas pa. de sancto patre: qui vidit
vt ibi scribitur: demones cuidā malo morienti appropinquare:
a quibus moriens: petiuit misericordiā. Cui illi
responderunt: nimis tarde clamas: quia iam tibi sol Exm
obscuratus est. Item in eodē libro habetur: quod deus cuidam
sancto patri ostendit finem tam boni hominis quam
mali. Bonum vero vt mori vidit: affuit circa eum: vt videbatur
Dauid cum cithara sua: et diuersi sancti cum
diuersis musicorum generibus: et anima illa cum magna
dulcedine egressa est. Ad malum vero morientem
vidit demones veniētes cum vncinis ferreis: eius animam
cum magno dolore extrahere. Cui dixit angelus:
qui ei ostendebat: sic magno cum dolore moriuntur mali:
qui cum vita omnia amittunt que diligūt. ¶ Septimo 49
mo mali morientes timendi habent causam: quia quandoque
antequam anima exeat: vidēt penas ad quas vadūt
et socios quos in penis habebunt. Sicut patet per historiam
beati Grego. iiij. dialogorum: de duobus simul
in roma morientibus: quorum vnus Eumorphius: alter
Stephanus vocabatur: quorum vterque paruum ante
mortem: puerum suum alteri misit dicens: quod paratus
esset venire: quia nauis parata erat ire in Ciciliā. Qui
ideo versus Ciciliam se ituros dicebant: quia in illis
partibus ignis plusquam in alijs mundi partibus infernalis
se ostēdit: ostendentes se per hoc versus infernū
simul properare debere: vt qui similes fuerant in culpa:
similes etiam et simul essent in pena. Et qui simul mortem
sustinuerunt corporalem et temporalem: simul sustinerēt
eternā. De qua Joan. in canonica sua epla prima 50
c. vltimo. Est peccatum ad mortem: non pro illo dico:
vt roget quis. Ergo mali morientes timoris habent

materiam: quia inter omnes predictos demonum exer-
citus: et visiones terribiles soli exibunt: et ad regionem
ignotam sine ductore noto vel defensore contra inimi-
cos: vel aduocato. Si enim hec secum habere possent
forte minus timerent: sed quia non habent: non est mi-
Exiij rabile: si multū timeant. Sicut patet de quodam rege:
de quo scribit q de die mortis certificatus dixit: heu
quot precessores et precursores habere solebam ad pa-
randum mihi hospitiū et omnia necessaria anteq̄ ad
illud venirem: hodie recedo solus ad patriam ignotā:
et nullū inuenio qui velit me precedere vel mecum ire
De hoc timore Berñ. loquens: ait. O anima mea: q̄s
erit ille pauor: cū sola sine cuiuscūq; societate egredie-
ris in regionem incognitam: cum tibi occurrentia ca-
teruatim illa teterrima monstra videbis: ad cuius fu-
gies auxiliū: quando eris ab omnibus bonis dimissa?
hec ille. Quando omnia et omnes amittes: que dilexisti.
Non erit tecum vxor vel adulator more solito te con-
fortans. Nec aduocatus causam tuam iniustā defen-
dens: nec procurator pro te comparens et respondens.
Quia dicit lex canonica: q in pena criminali: non per
procuratorē: sed per se debet quis respondere: sicut pa-
tet in decretali. li. j. ti. xxxviij. de procuratoribus. c. ne
fraternitati. Dicit etiam lex ciuilis: q in publicis iudi-
cijs frustra interuenit procurator: vt. ff. de publi. iudi.
l. accusatore. §. ad crimē. i. in. ff. nouo. li. x. ti. j. Quis er-
go miserū sic morientem tuebit: quis occurreret: quis
consolabit: nullum aliud et tunc restabit solaciū: nul-
lum aliud canticū: q̄ illud Psal. xvij. Circūdederunt
me dolores mortis: et torrentes iniquitatis conturba-
uerūt me: dolores inferni circūdederūt me: preoccupa-
51 uerunt me laquei mortis. ¶ Nono male morientes ti-
mendi habent causam: quando morti appropinquant
ex hoc q post pusillū inuenient: quod nunq̄ mutabūt.
Si enim malū et penam: quam cito inuenient: muta-
re possent: et iterū redire et vitam corrigere: et mala illa
semel inuēta vitare: tolerabile esset. Sed quia nō pos-
sunt: valde videtur terribile: illud cogitare. De quo ti-
more beatus Gregorius moral'. li. ix. super illo verbo
Job. x. Si impius fuero ve mihi est: et si iustus: nō le-
uabo caput: saturatus afflictione et miseria. Cum in-
quit morituri: de omnibus semp districta iudicia perti-
mescant: tunc tamen vehementer metuūt: cum ad sol-
uendum humane conditionis debitū venientes: distri-
cto iudicio appropinquare se cernūt. Et fit tanto timor
acrior: quanto et retributio eterna vicinior. Ante ocu-
los aūt cordis nihil tūc inane transuolat: de fantasma-
te cogitationis: quia subductis e medio omnibus: se et
illum tantūmodo considerant: cui appropinquant.
Neq; enī tūc cuiuslibet anima immerito timet: quan-
do post pusillum inueniet q in eternum mutari non
possit. Quis nostrū precedentiū patrum vitam vel su-
perare possit: vel assequi: et tamen Dauid dicit. Non
intres in iudiciū cum seruo tuo domine: quia non iu-
stificabit in conspectu tuo omnis viuens. Et iterum
A iudicijs enim tuis timui. Et Paulus cum diceret.
Nihil mihi conscius sum: adiecit: sed non in hoc iusti-
ficatus sum. Jacobus dicit. iij. c. Nolite plures magi-
stri fieri fratres mei: scientes quoniā maius iudicium
sumitis: multis enī offendimus omnes. Ideo dicit. j.
Joan. j. si dixerimus: quia peccatū nō habemus: ipsi
nos seducim⁹ et veritas in nobis non est. Sed si confi-
teamur peccata nostra: fidelis est et iustus vt remittat
nobis peccata nostra etc. Quid ergo facient tabule: si
tremūt columne: aut quomodo virgulta immutabilia
stabunt: si huius pauoris turbine etiam cedri quatiū-
tur? Solutioni enim carnis appropinquās nōnunq̄
terrore vindicte: etiam iusti anima turbat. ¶ Iste vo 52
timor de vindicta seu pena sequenti: vel de salutis in-
certitudine in christo vel alijs perfectissimis viris: qui-
bus certa de salute reuelatio facta est: fuisse non est cre-
dendus. Sed timor et horror ille: quē christus de mor-
te habuit: quando dixit. Pater si possibile est: transeat
a me calix iste. Et tristis est anima mea vsq; ad mortē.
Math. xxvj. ad naturam sensibilitatis: et non ad na-
turam rationalitatis referendus est. Ex natura nanq;
rationali illam mortē sustinere voluit: et horam et mo-
dum moriendi elegit: sed ex natura fragilitatis abhor-
ruit. ¶ Cuius horroris causa est: non solum in christo
sed in omni homine: nature humane contrarietas: in
morte inuenta. Pro quo est aduertendū: q omnis na-
tura de mūdo abhorret: et suum fugit contrarium: ex
quodam naturali instinctu: sicut agnus lupum: et gal-
lus vulpem. Cum ergo mors contra naturam nostrā
sit: que immortalis in sua creatione facta fuit: pro tan-
to q viuere potuisset si voluisset: non est mirabile: q
naturali instinctu mortem timet: tanq̄ suum contra-
rium et destructiuum. Sicut etiam naturaliter plus ti-
met homo esse solus in tenebris q̄ lumine: quia etiam
tenebre cōtra naturam nostram in sua creatione sunt:
quia homo fact⁹ fuit: vt semper in lumine vixisset cor-
poraliter: corporalibusq; tenebris caruisset: si se a tene-
bris spiritualibus custodisset. ¶ Sicut ergo deus ho-
minem: qui omnino mori noluit: spiritualiter contra na-
turam rationalē: seipsum spiritualiter occidendo: per-
misit miserabiliter mori: quo ad corpus in natura cor-
porali mortem inuite sustinendo. Sic illi qui volunta-
rie lumen interius extinxit gratie: exterius addidit lu-
minis carentiā. Et ob hanc causam quiscūq; naturali
instinctu: sicut in tenebris esse abhorret. Ita mortē ti-
met et abhorret: quantūcunq; tam perfectus sit in vita
q dicere possit cum Paulo: mihi viuere christus est: et
mori lucrum Philip. j.
¶ Nec mirum: q de seipso vel de quocunq; alio iusto Arti. xi.
dixit: q fuit lucrum mori: atq; delectabile: quia mors
illos de carcere huius mūdi: de quo liberari petunt: in 53
in Ps. cxlj. dicentes. Educ de custodia vel de carcere
sm aliam literam animā meam: liberat et educit: et de
omni angustia et tribulatione: de quibus iterum in ps.
cxix. et. cxxiij. petunt liberari dicentes. Domine libera
animā meā a labijs iniquis: et a lingua dolosa: in tan-
tum saluat et liberat: q de omni tali mortuo: potest dici
illud Prouerb. xj. Justus de angustia liberatus est: et
tradet impius pro eo. In qua auctoritate tria de omni
iusto moriente: ostendunt. Primo virtus per quā me-
ruit iustus scilicet a iusticia. Secūdo locus a quo exijt
de angustia. Tertio est certus de statu ad quē transijt:
quia liberatus est. ¶ Quantum ad primū est aduertendū
q tam predicta auctoritas: q̄ eiusdem diuisio: congruū
in verbis et sententia obseruat ordinem: que primo vir-
tutem ponit: per quā vitam rexit: et secūdo mortē: qua-
liter scilicet de mūdo perrexit. Quia sicut in canoniza-
tione sanctorū: scdm iura: primum debet fieri inquisi-
tio de vita: et postea de morte et de miraculis: q̄liter vi-
delicet et ob quā causam mortuus sit: vt sicut per ante-
cedens cognoscat consequens: sicut patet in decretali-
bus. li. ij. ti. xx. c. de testibus. c. venerabili. Ita per sta-
tum vite cognoscat: et concludat de mortis et miracu-
lorum veritate. Quia si est antecedēs: necesse est ꝯsequēs
esse: q2 vnū aliud includit. Ita si vita sit bona: necesse
est mortem esse bonā: q2 vnū aliud necessario inducit.
Ad hoc ergo q certi sciam⁹ q mors cuiuscūq; sit bo-

na: vtpote eiusdem de miseria liberatio: premittit vitā
illius esse bonam ⁊ virtuosam dicens. Iustus per vir
tutem sue iusticie: de qua dictum est. J.xiij. per totum.
54 ¶ Ratione secūdi est aduertendū ꝙ anime mediocri
ter bonorū: q̄ nō sunt ita ꝑfecte purgati vel sanctificati
ꝙ statim in morte ad celū volēt: vel ita male ꝙ statim
ad inferna descēdāt: habēt triplicē carcerē. s. mūdialis:
falsitatis: corporalis: corruptibilitatis ⁊ purgatorie pe
nalitatis: quoꝝ duo sunt ante mortē: ⁊ tertius est post
mortē: quibꝰ anima misera vallata dicere potest illud
Dañ. xiij. Angustie mihi sūt vndiq̄: ⁊ illud ps̄. cxviij.
Tribulatio ⁊ angustia inuenerunt me. De istis nota.
¶ Primo quomodo mundus carcer sit: et per quam
rationem: patet per exemplum ostensum. G. j. 27.
Quia sicut auis cauta de cauea: ⁊ incarceratus ad pa-
triam suam ire desiderat: ita iustus de cauea ⁊ carcere
huius mūdi. ¶ Secūdo ꝙ corpus anime iuste carcer
sit: patet pro tanto: quia sicut incarceratus ligat̄ ⁊ im-
pedit̄ per carcerem: in quo est a multis operationibꝰ: ⁊
motibus congruis conuenientibꝰ et desideratis: quia
videlicet: nec potest facere quod vellet: nec esse vbi esse
vellet. Ita anima per corpꝰ a multis operationibꝰ sibi
sibi cōuenientibꝰ et desiderans: sicut studij orationis:
vigiliarū: mundicie diuine cōtēplationis ⁊ huiusmo-
di: impedit̄ ⁊ retrahitur: quia corpus quod corrumpi-
tur aggrauat animā Sapieñ. ix. Dum propter ipsum
corpus et eius opera: que sunt comedere: dormire: lu-
dere: et huiusmodi: anima sua opera cōtinuare nō po-
55 test. ¶ Tertio ꝙ ignis purgatorius non carcer anime:
quiscū q̄ sit: sed durissimus: ostendit̄ exemplo ⁊ aucto
Exm̄ ritate. ¶ Exemplū ad hoc est de illo languido ⁊ infir-
mo: et mori desideranti. Cui vt fertur: angelus a deo
missus dixit: ꝙ eligeret vtrum mallet in languore illo
per duos annos viuere q̄ mori: ⁊ esse in purgatorio ꝑ
duos dies: qui elegit secundū. Cui mortuo in purga-
torio idem angelus apparens: ab ipō quasi mētitor re-
prehendit̄. Ait enim promisisti mihi: ꝙ non essem hic
nisi per duos dies: ⁊ iam videt̄ mihi: ꝙ ego fui hic per
centum annos. Ad quem angelus: adhuc nō transijt
vnus dies: ex quo hic fuisti: adhuc corpus tuum est in
domo tua: adhuc tibi datur optio: vtrū redire velis: et
languorē sustinere duorum annorū: an hic remanere:
et penam complere duorū dierum. Cui ille. Malo in-
quit redire: et languorē vsq̄ ad diē sustinere iudicij: q̄
die alio in hoc loco remanere tormentorū. De quo lo-
co seu igne ⁊ tormento decretū sumptū ex verbis Au-
gustini in sermōe de igne purgatorij dicit: ꝙ ille ignis
et si eternus non sit: miro tamen modo grauius est: su-
perat enim omnē penam quam homo vnq̄ passus est
in hac vita: vel pati posset: sicut patet dis. xxv. c. qualis
56 hic ignis. Vide. P. viij. i. ¶ Nec est solum huius car
ceris aduertenda pene acerbitas: sed insuper multum
timenda est eiusdem carceris ineuitabilitas: quia pau
ci pure ad celum auolant: quin in ipso prius non pur-
Exm̄ gentur. Sicut patet tam historia q̄ auctoritate. ¶ Hi-
storia hoc ostenditur contenta: vt dicitur in vita sancti
Thome cantuarienſ. In qua habet̄ ꝙ die quo sanctꝰ
predictus moriebat̄: in toto mūdo moriebant̄ tria mil-
lia triginta ⁊ tres: de quibꝰ tria milia iuerunt ad infer
num: triginta ad purgatoriū: tres ad celū: scilicet san-
ctus Thomas martyr predictus: et duo alij: quorum
vnus ebaro sancto suo reuelauit istud. Huic in parte
concordat auctoritas sancti Pauli dicētis. Vniuscu-
iusq̄ opus quale fuerit ignis probabit. Sed forte di-
cunt aliqui vel cogitant: vbicū q̄ erimus: societatē in-
ueniemus. Quibus respondet decretum. ij. q. j. Mul-
ti: in fine dicens: ꝙ nullus debet gaudere de magna
societate peccantiū: quia non minus ardebit: qui cum
multis ardebit. Nō obstante: ꝙ predictus triplex car-
cer sit triplex funiculus: q̄ difficile rumpit̄ Eccle. iiij.
Triplici tamen modo: de predicto triplici carcere ani-
me iustorum liberant̄. De primo nanq̄ liberant̄ vo-
luntate spontanea vel arcta. De secūdo liberant̄: na-
turali morte ab omnibus expectata. De tertio liberant̄:
amicorum gratitudine a deo approbata. ¶ Primū pa- 57
tet: quia non obstante: ꝙ carcer mūdi istius multa cō-
tinet vincula: ⁊ laqueos peccatorum. Sicut patet per
hoc ꝙ quidam sanctus pater: in vitaspatrū: vidit mū-
dum plenū laqueis: ⁊ per hoc ꝙ dicitur Osee. iiij. Nō
est veritas: non est misericordia: non est scientia dei in
terra: sed maledictū et mendaciū ⁊c̄. tamen aliqui spō-
tanea voluntate se a carcere ⁊ vinculis istis: q̄tum ad
animū se liberant: sicut illi qui mundū cum concupi-
scentijs suis: ⁊ falsitatibus contemnūt: ⁊ vitam eligūt
contemplatiuā dicentes: illud Luc. j. Sine timore ini-
micorum nostrorū liberati: seruiamus illi: in sanctita-
te et iusticia coram ipō omnibus diebus nostris. ¶ Alij 58
vo quasi voluntate coacta, id est, per penas ⁊ infirmi-
tates ad hoc fugant̄: vt carcerem predictū animo fugi-
ant. Sicut illi elati: superbi: potentes in armis ad ma-
lefaciendum: ⁊ luxuriosi: qui totaliter dum sani sunt:
mundi appreciant̄ honores et diuitias ⁊ delicias: sed
dum infirmitatibus et aduersitatibꝰ percutiunt̄: priꝰ
amata detestant̄: et celestia que nunq̄ vt debuerūt di-
lexerunt: amare ⁊ desiderare incipiunt: plangentes ꝙ
ita tarde inceperūt et dicētes: heu ꝙ sic decepti fuimꝰ:
quia ita dileximus vana et perniciosa: que cum hoc ꝙ
ea necessario amittimus: nobis etiam timorem incute-
re deberēt penarū. Que quidem cogitatio: licet vtilior
esset prius dum sani sunt: quia melius esset ꝙ tales eis
facerent vitam et cogitationes: dum sani sunt sponte:
quales habere vellent in morte: quasi coactit tamen ꝑ
ignem iusti liberabunt̄ et imperpetuū viuent Sap̄. v.
¶ Sed quia nōnulli credunt se corde ab hoc carcere li- 95.
beratos: vtile videtur signū ostendere: per qđ cogno-
scere poterunt: si adhuc in illo corde ⁊ corpore detenti
sint: vel corpore tantū. Cuius rei euidētia per victua-
lium prouidentiam perpendi potest: si plus circa pro-
uidentiam ꝓ mora corporis in carcere q̄ deberent sol-
licitantur: signum est ꝙ nec corde nec corpore de carce-
re liberant̄. Plus autem q̄ deberent sollicitant̄: quan-
do omnia que sine peccato tenere non possunt: non resti
tuunt: quando ad locum alterius seculi in quo manen
tem habebant ciuitatem: omnia que possunt non mit-
tunt: vel potius premittunt: quando ad locum illum
ex toto corde non desiderant ire: quod ex dicto prece-
denti frequenter dependet: quia ex hoc ꝙ ad locum il-
lum multa non premiserunt: nec illum instaurauerūt:
nec edificauerunt: ad locū illum minus ire desiderant.
Quia est de eis in hoc casu: sicut de hominibꝰ: qui ha-
bent duo maneria loca vel casalia: quorum vnū mul-
tum diligunt: ⁊ in eo pulchra habent edificia: multaq̄
mobilia et immobilia: magnamq̄ omniū rerum abū-
dantiam: que omnia diu ita edificauerūt ⁊ collegerunt:
cum intentione ibi diu manendi. Aliud vo non dili-
gunt: nec in illo edificauerunt: nec necessaria premise-
runt: nunq̄ ad istud secundū ire desiderant ad manē-
dum: quia ibi nihil sperant inuenire optatum: nec in-
uenient: sicut patet. Q. j. 3. Sic in proposito: de mundi
amatoribꝰ: quoꝝ tota prudētia est circa terrena: nunq̄
cupiūt dissolui: ⁊ esse cū christo. Quoꝝ stulticia ostēsa
est. A. xxiij. 28. et. C. ij. 4. Et. G. j. 32. 64. cū sequētibꝰ.

Tales de carcere huius mundi: ad illorum salutem
nō liberabunt: q2 si iustus vix saluat. j. Petri. iiij. isti
quo deuenient. Sapiēs vō qui ꝓuidentiā premittit: ad
locum illum sequi desiderat: anime sue loquens: ꝛ di-
cens illud Ps. cxiiij. Cōuertere anima mea in requiē
tuam. Et ideo talis de carcere hui9 mūdi animā suam
liberat: cui9 illud Eccles. ix. Vir sapiēs liberauit eam.
10 ¶ Liberauit inquit eam: non solum de primo mundi
carcere: sed etiam de secūdo carcere corporis: de quo bo
ni et iusti liberari cupiunt: sicut auis de cauea: de qua
Extra G. j. 27. Et sicut senex: qui vt scribitur dicere solebat:
plus volo hodie mori ꝗ cras: sciens: quia non perdes
iustum cū impio. Et ſm Ciprianū: sicut nauta de nau-
fragio vel de periculis: et sicut peregrinus de exilio:
et sicut habitator de domo ruinosa. Sic anima de cor-
pore libenter exit: et cum magno desiderio: dicit cum
Paulo. O infelix homo: quis me liberabit de corpore
mortis hui9 Roꝫ. vij. Et illud Philip. j. Cupio dis-
solui: ꝛ esse cum christo. Et moram in carcere isto plan-
gūt: dicētes cū Ps. cxix. Heu mihi: q2 incolatus me9
prolongatus est. De carcere vō corporis liberati: iterū
gaudentes: cantant cum Ps. cxxiij. dicētes. Laqueus
contrit9 est: ꝛ nos liberati sum9: qua libertate christ9
nos liberauit Gal. iiij. sicut patz ꝑ legem. X. j. 11. Si-
cut promisit per prophetam suū dicens: de manu mor
61 tis liberabo eos Osee. xiij. ¶ Circa ad liberationē de
tertio carcere purgatorij sunt tria ostendenda. ¶ Pri-
mo nāq3 ostendit: ꝙ iuuari possunt. Secūdo quomo-
do iuuari vel liberari poterūt. Tertio ꝙ melius esset ꝙ
seipsos liberarent ante mortē. ¶ Ratione primi est ad-
uertendū ꝙ talis est differentia inter incarceratos in
inferno: ꝛ incarceratos ī purgatorio: q̄lis est int incar-
ceratos ꝓ homicidio et alijs crudelitatibꝫ: ꝛ int incar-
ceratos seu detentos pro debitis seu paruis delictis: q2
sicut incarcerati pro homicidio volūtario ſm dei legē
nec redimi: nec liberari poterūt. Alij vō soluto debito:
vel cum satisfecerūt leso liberari poterūt. Sic in propo
sito in inferno: nulla est redemptio: sed de purgatorio:
ita ꝙ sunt quasi pro debito detenti: sicut ostensum est.
M. x. 6. multis modis per amicorū suffragia liberari
poterūt: quibus cū liberati fuerint regratiando dicere
poterunt: illud Ps. xliij. Liberasti nos ex affligentibꝫ
62 nos. Circa ad secūdū: modi ꝛ via quibꝫ liberari po-
terūt: sunt quinq3: quos videre possumus in exemplo
alicui9 impotentis. Quia sicut videm9: ꝙ homo impo
tens ad ambulandū: ad aliquem locum sine auxilio:
quinq3 modis iuuari pōt: vt citi9 illuc veniat. ¶ Pri-
mo nanq3 in aliquo vehiculo trahi potest: sicut in cur
ru ꝛ huiusmodi: per animalia vel homines: qui currū
precedūt. ¶ Si vō tali vehiculo careat: in lecto portari
poterit. Tertio iuuari poterit per ducatū a dextris: ꝙ
videlicet aliq̄s a dextris vadat: super quē se appodiat.
Quarto mō similiter iuuari poterit a sinistris. Quin-
to modo iuuari poterit: per pulsum ꝛ supportationē: ꝛ
manutenentiā a tergo porrigendo: videlicet manū ad
eum: hi qui ipsum sequunt: ne cadat a tergo. Ita illi q̄
in purgatorio sunt ad transeundū ad celum: ꝛ passum
purgatorij periculosuz euadere: per quinq3 iuuari po-
terūt. ¶ Primo per tractū sanctorū precedentiū ad ce-
lum: ad quos specialē dum vixerūt habuerūt deuotio
nem: quibꝫ ꝛ dicere poterūt: illud Canti. j. Trahe me
post te: qui et libenter hoc facient: quia sicut supra. e. c.
38. cum sequentibꝫ: ostensum est: ꝙ veniūt ad iuuan-
dū morientes. Ita verisimile: ꝛ credibile est: ꝙ libēter
liberant afflictos in purgatorio: si tamen hoc merue-
rint apud eos dum viuerent. Qđ pulchre ostensuz est
.j. Reg. xiiij. vbi dicit: ꝙ liberauit in die illa populus
Jonathā: ne moreret: orando scilicet regem Saulem:
et hoc quia prius hoc a populo meruerat: eis beneficia
prestando. Sic illi: qui nūc merent apud sanctos ipso
rum sequendo mores: ꝛ ipsos diligendo ꝛ honorando
qui pro amore sanctorū nūc pauperes liberant a fame
et miseria: eis pro posse dando: tūc per sanctos libera-
bunt: beatus ergo qui intelligit super egenū et pauper-
rem: in die mala liberabit eum: in Ps. xl. ¶ Secundo 63
portantur a duobus scilicet a passione et redemptione
christi ex vna parte: ꝛ ab operibꝫ proprijs: que prius
fecerūt orando: ieiunando: elemosynas dando. Sicut
nanq3 due ale auem in altum portant. Ita iste due ale
ad celum portant: si tamē prius portabant: quia sicut
penne non portant auem a terra: nisi prius portarent
ab aue in terra. Ita nec tunc bona opera portabūt: que
prius non fiebant. Qui ergo tūc in altū portari volue-
rit: faciat ꝙ ala bonoꝝ operū: non sit nimis curta: hoc
sciens ꝙ ala ex parte dei: est satis longa: non tamen in
altū portabit sine alia: q2 coadiutores dei sum9: et ipsi
duo ꝯstituti a periculo liberati sunt Ecclesiastici. xlvj.
¶ Tertio iuuant per ducatū a dextris. id est. per indul
gentias ecclesie: quas videlicet acquisiuit: dum vixit:
opera pia faciendo ꝛ orando: vel que dant post mortē
ipsorū: ad excitandū alios ad orandū pro ipsis: qđ est
magne pietatis opus: quia sicut dicit decretalis: li. iij.
ti. xlj. de celebratione missarū. c. cum Marthe. in fine: ꝙ
orationes pro mortuis semper vtiles sunt: quia ꝓ val-
de bonis sunt gratiarū actiones: pro valde malis con-
solationes viuoꝝ sunt: pro mediocriter bonis expiati-
ones sunt: vt etiam habet. xiij. q. ij. tempus: et ibi per
totū. Quarto per ducatū a sinistris. id est. per oratiōes
bonoꝝ virorum: ꝓpter quas deus illos liberabit: sicut
liberauit Loth. de quo Geñ. xix. Recordatus est do-
minus Abrae et liberauit Loth de subuersione sodo-
me. ¶ Quinto iuuant per amicos: q̄ post illos rema- 64
net: quibꝫ incūbit quasi eos quodāmodo ad celū pelle
re: quoꝝ aliqui ad hoc obligant ex debito iustitie: sicut
executores: ꝛ alij cum quibꝫ bona sua diuiserūt: vt eos
cum illis liberarēt: qđ si non faciūt: crudelissimi fures
sunt: sicut ostensum est. E. viij. 11. Alij ad hoc tenent
per legem gratitudinis: illi videlicet quibꝫ illi dum vi
uerent ostenderant amicitiam: et illi qui eis dum vixe-
runt ostenderūt amicitiam: nunc eis ostendant illam:
q2 nūc apparebit: quis sit verus amicus: ꝛ q̄s fictus:
in morte nanq3 de hoc experimentū haberi potest: qui
quidem amicitia ideo eis citius ostendenda est: quia
forte cito liberabunt: ꝛ tūc erunt magni in curia dei: et
vicem gratitudinis rependere poterūt ꝛ facient: quia
nihil eos latebit: qđ pro eis fit: sicut patet. A. xxxv. 17.
nec ingrati ibi esse possunt: ergo oportet: ꝙ sint grati
gratis. Quibꝫ si nūc grati fuerimus: quinq3 predictis
modis: creatura liberabit a corruptione Roꝫ. viij.
Quia in bonis iustorū liberabit ciuitas illa: videlicet
purgatorij Prouerb. xj. ¶ Tertio tamen melius ꝛ se- 65
curius est: ꝙ q̄libet dum viuit nitat seipsum de purga
torio liberare satisfactione: restitutione ꝛ pura cōfessio-
ne: quia ꝯfitendo: os iustoꝝ liberabit eos Prouer. xij.
Sanius enim est: ꝙ ignem extingat: anteꝗ intrat: ꝗ
ꝙ in eo sedeat expectando: vsq3 alij tarde illum extin-
guant. Et ꝙ prouisionē ante illum ad locum quo itu-
rus est premittat: ne defectum habeat anteꝗ ingrati
post eum remanentes ei mittant. Sicut ergo mare sine
reditu transiturus: nō dimitteret pro vxore: ꝛ filijs vel
amicis quibuscunq3: quin bonam partem de bonis
suis portaret secū: vel ante eum premitteret. Ita mo-

riturus:fac qđ dico fili:et teipsum libera Prouerb.vj.
Et nō sis viuentib⁹ ita largus quam sis tibijpsi iustus:
faciēdo partem tuā meliorē: q: talis iusticia a morte li-
berabit Prouerb.x.
Arti.x. ¶ Nec mors tantū ꝓpter hoc est bonis vtilis ⁊ delec-
66 tabilis:quia eos de predictis liberat carceribus:mun
di ⁊ carnis:sed etiam quia per illam contra oīes mise
rias:tam spūales ꝙ corporales:⁊ contra oīes defect⁹
et etiam contra seipsam certissima et eterna dantur re-
media. Per illam nāq3 tristicia vestra vertetur in gau
dium Joan.xvj. Et p illam transeuntes dicūt. Cōuer
tisti planctum meū in gaudiū mihi:in Ps.xxix. quia
dirupisti vincula mea:in ps.cxv. ¶ Pro quo est aduer
tendum: ꝙ homo per peccatū postq3 inuidia diaboli:
mors introiuit in orbē terrarū. Sapieñ.ij. Primo ma-
gnam habuit tristicie materiam: ex malis tam interio-
Tristicia ribus ꝙ exterioribꝫ:que sustinuit ⁊ sustinet. Ex malis
interioribꝫ:tam corporalibꝫ:cuiusmodi sunt infirmita
tes:debilitates:senectutes: fames:sitis: ⁊ huiusmodi:
ꝙ spūalibus:cuiusmodi sunt peccata quotidiana:que
vitare nō possumus:⁊ remorsus conscientie:qui illa se-
quitur. Ex malis ⁊ miserijs exterioribꝫ tam que susti-
net:cuiusmodi sunt frigiditates:caliditates ⁊ tēpesta-
tes ⁊ mali rumores: de his que nos vel amicos nr̄os
affligunt:vel eis contingunt:ex quibus tedia interio-
ra generant̄:ꝙ que in futuro sustinere expectat: tā cir-
ca mortem ꝙ etiam in ipsa morte ꝙ etiam post mortē:
propter que oīa ⁊ specialiter ꝓpter illa que circa mor
tem:⁊ mortis incertitudinē cōtingūt. Si quis sentiret
quo tendit ⁊ vnde veniret:nunꝙ gauderet:sed in oīni
tempore fleret:dicēs. Sunt tria ⁊c.que mestificāt me.
Hoc est ꝙ trāsibo:ꝙ nescio quādo: quo ibo. Et illud
Pauli Roñ.ix. Tristicia mihi magna est:⁊ dolor con
tinuus:quia iugum graue super oēs filios Adam a
die exitus de ventre matris eoꝝ vsq3 in diem sepultu-
rem matrē omniū. Cogitatones eoꝝ: ⁊ timor cordis
adinuentio expectationis ⁊ dies finitionis a residente
sup sedē gloriosam vsq3 ad humiliatū in terrā ⁊ cinerē:
ab eo qui vtitur hyacintho: ⁊ portat coronam vsq3 ad
eum:qui operitur lino crudo:furor: zelus: tumultus:
fluctuatio ⁊ timor mortis: iracūdia perseuerans ⁊ cō-
67 tētio ⁊c.Ecci.xl. ¶ Secūdo magnā habet tristicie ma
teriam:ex bonis a quibus per carcerē huius mundi: ⁊
carnis: ⁊ corporalibꝫ vinculis impedit̄. In tantū nāq3
corpus qđ corrūpit̄ aggrauat animā Sapieñ.ix. ꝙ si-
cut oculus extra locum suū positus nō videt: nec lin-
gua extra os loquit̄:nec membrū aliquod capiti:⁊ cor
pori nō cōiunctū:suam habet operationē vel perfecti-
onem. Ita nec nos per vincula p̄dicta: quasi extra lo-
cum nostrū detenti: ⁊ a capite nostro deo: in gloria q̄si
separati ⁊ multū elongati:nec perfectā habem⁹ dei vi-
sionem:nec fruitionē:nec ꝑfecte intelligimus: nec vo-
lumus:nec operamur ea que dei sunt: vel ad animarū
pertinent salutē ꝓpter que tota die contristatus ingre-
diebat̄: in ps.xxxvij. Sicut peregrin⁹ in extranea pa-
tria:plena guerris ⁊ latronibꝫ contristatus ingredit̄:⁊
sollicite cogitat quomō securius per ductores vel stipē
diarios conductos transire poterit. Ita nos necesse est
eadem de periculis: ⁊ periculi euasione: per stipendia-
rios pauperum cogitare: ⁊ de eisdem esse quasi tristes:
68 semper autē gaudentes.ij.Coꝝ.vj. ¶ Semper enī q̄si
tristes esse debemus ꝓpter mala p̄dicta que sustinem⁹
et expectam⁹:⁊ quia a bonis ad que ordinamur:retar-
damur. Et semper gaudentes pro tanto ꝙ mors illam
tristiciam cōuertet in gaudiū: ⁊ dirumpet vincula: p
que a bonis ad que creati sum⁹ retardamur:patre mi-
sericordiarū hoc ordinante. Qui ad modū optimi me-
dici de mortis veneno fecit tiriacam contra mortis ve-
nenum:dum illud crudele iudiciū: qđ in peccati vin-
dictam indictum fuit Geñ.ij. Quacunq3 die comede-
ris ex eo:morte morieris:in sanationē conuertit pecca-
ti. Et non solum peccati: sed etiam omniū predictorū
malorum ⁊ miseriarū:que ex peccato incurrimus:⁊ in
destructionē suijpsius. Quia ipsa: bonis de oīb⁹ p̄-
dictis:sicut patet inductiue:finem facit: ⁊ est suijpsius
et timoris: qui ex illa accidit sententia: quia per ipsam
semel habitam habemus ꝙ amplius ipsam nō tenea-
mus: patet ergo ꝙ mors que olim ab oīibus timeba
tur: postꝙ vita in ligno mortua fuit.id est. christus q̄
mortem conuertit in gaudium ⁊ remediū: contra om-
nia mala:quia humiliauit semetipsum factus obediēs
vsq3 ad mortem: mortē autem crucis a nullo bono: et
bene viuente: timeri deberet. Nolite metuere iudiciū
mortis Ecci.xlj.quia timenti deum: bene erit in extre-
mis:in die defunctionis sue benedicet̄ Ecci.j.
¶ Ex qua auctoritate datur intelligi ratio vndecimi Arti.xj.
articuli:quia sicut bene viuēs:nō debet mortē metue-
re. Ita nec amici bene moriētis deberent de morte sua 69
dolere: sed potius gaudere: propter multas rationes.
¶ Primo ꝓpter rationē inclusam ⁊ intellectam in illa
auctoritate: que de oīni sic moriēte dici potest.ij.Reg.
iij. Princeps ⁊ maximus hodie cecidit in israel:ꝙtum
sc3 ad corpus tantū: ⁊ ideo nō est de casu dolendū:sed
de probitate gaudendū: quia equus in bello cecidit: et
inimicos cu3 ꝓbitate euasit ⁊ vicit: ⁊ de hostibus suis
nobiliter triūphauit. Hoc nāq3 in factis videm⁹ belli-
cis:ꝙ turpe ⁊ vituperabile est:ꝙ miles de equo suo ca
dat:equo stante: sed ꝙ equus sub eo occidat̄ ⁊ cadat:si
ipse vincat et euadit:non est ei nec amicis eius verecū-
dum:sed aliquādo iocundū:quia quandoq3 ei accidit
ex sua magna ꝓbitate ⁊ audacia: qua hostes potenter
inuadit ⁊ vincit. Sic ꝙ anima que deberet corpus re-
gere:sicut miles equum:peccando cadat: verecundū ⁊
dolendū est:sicut patebit infra arti.xiij.sed ꝙ caro mo
riatur ⁊ sub anima cadat: et anima inimicis: qui ei in
passu mortis insidiant̄:potenter victis euadat:non est
verecundū: nec damnosum: sed laudabile est: ⁊ ad ei⁹
probitatē magnā pertinet: ꝙ equo sub eo cadente:ipse
potenter vicit:⁊ cum triumpho ad patriā suam rediit:
et viuit in patria sua cum christo:qui dicit. Qui credit
in me:etiam si mortuus fuerit viuet Joan.xj. ¶ Illud
ergo solatium qđ christus moriturus discipulis dere-
liquit:dicens. Gauderetis vtiq3: quia vado ad patrē:
deberet cuilibet sufficere christiano de trāsitu chari sui:
quia iuit ad patrem. ¶ Secundo quia multa pericula 70
euasit:quia nobis in isto mundi bello quotidie attedia
tis ⁊ vulneratis:bene mortuus sedet in alto:⁊ certamē
nostrū securus respicit: ⁊ orando locum preparat: vi-
uentibus charis: ⁊ gratis confortationē derelinquens:
qualē christus dereliquit discipulis suis: dicens. Vado
vobis parare locum. Multū ergo videtur esse contra
rationem bone conscientie ⁊ amicitie:ꝙ aliquis doleat
de hoc ꝙ amicus suus multa euasit pericula et miseri-
as:et de exilio redijt ad patriam: ⁊ de incertitudine ad
certitudinem:imo potius dolendum esset: si huc redi-
re deberet. Quia et illa de causa sm̄ Hieronymum in
epistola ad Tirasiū:christus doluit et lachrymat⁹ fuit
in resuscitatione Lazari: quia quodāmodo amicabili-
ter coactus fuit dolore sororum: ipsum de loco certo et
refugio ad locū hui⁹ mūdi incertū ⁊ miserū reducere.
¶ Tertio videt̄ multū esse cōtra fidē ⁊ spem: ꝙ q̄s de 71
hū moriēte multū doleat. Quia si rex tolleret filiū ve

filiam de domo tua: vel etiam charum amicum: ⁊ po-
neret eum in domo sua in magno officio: in quo multa
pro amicis suis facere posset: si firmã haberes fidem:
ꝙ rex esset amicus suus: ⁊ ꝙ ipse esset potẽs cum rege:
et multum honoratus et ditatus: non doleres de hoc
ꝙ assumptus esset ad curiam illam: sed gauderes: nec
desiderares ꝙ ad te rediret: sed potius ꝙ ibi remaneret
et maxime si in breui esses ad illam curiam pro arduis
negocijs expediendis venturus: ⁊ sperares te illum ibi
visurũ: ⁊ illũ tibi illic multũ ꝓficuum. In hoc nanq̃
casu tecum cogitares ⁊ diceres: inueniã amicũ meũ in
curia illa: qui me in negocijs meis multũ bene iuuabit
bene mecum egit deus: quãdo illam de domo mea ad
illam curiã trãstulit. Recte si bonã ⁊ firmã haberem⁹
fidem ⁊ spem: sic cogitare deberem⁹ de bene mortuis:
quia quãdo moriũ in statu penitẽtie: vere videlicet cõ-
tritionis: confessionis ⁊ satisfactionis: firmissime cre-
dendum est ꝙ est vel cito erit magn⁹ ⁊ potens in curia
regis eterni. Et certũ est ꝙ nos in breui ꝓ periculosis
negocijs: versus illam curiam recepturi: qd meritum⁹
venturi sumus: ⁊ ꝙ magnum locum ibi nobis tenere
possunt: ⁊ ꝙ eos ibi si boni fuerimus videbimus: ⁊ de
societate illoꝝ in eternũ gaudebimus: sincerius q̃ eos
ibi diligemus ⁊ ab illis diligemur: q̃ hic fieri posset.
Quare ergo dolemus: si enĩ de p̃dictis firmã habere-
mus fidem ⁊ spem: nõ desideraremus illoꝝ vel nobis-
cum moram: vel ad nos reditum: sed potius de hoc ꝙ
ipsi in bono loco sunt gauderemus. Et de hoc ꝙ nos
tñ post illos hic remanem⁹: dolorẽ haberemus. Vñ
Hieronymus ad Theodoꝝ. In breui eos mortuũ tuũ
visurus: quare ergo plãgis non est mortua puella: sed
72 dormit. ¶ Quarto talis dolor videt̃ esse multũ contra
ordinationẽ dei. Tales nãq̃ de dei dolent ordinatiõe
et voluntate: licet enĩ aliqui terminũ suum p̃ueniant:
male moriẽdo: ꝙ deus nõ ordinauit: qui nõ vult mor-
tem peccatoris: sed permisit dicẽs. In peccato suo mo-
rietur Ezech. iij. Tamen de multis: ⁊ maxime de bene
moriẽtib⁹: dei ordinatio ⁊ ꝓuidentia impletur: de qua
nullus dolere deberet. Contrariũ hoc facientes repre-
hendit Hieronymus in ep̃la ad Tirasiũ dicens. Fina-
liter si solam dei cõsiderares voluntatẽ ⁊ resurrectionẽ
nõ sperares: tibi sufficere deberet: ꝙ ille q̃ dedit: suum
auferat. Considera seculi inimicitias: ⁊ gaudebis mor-
tuũ subtractũ: christus fleuit Lazarũ: nõ morientẽ: s̃
ad istam vitã resurgentẽ: tu vero ecõuerso. ¶ Nota hic
miraculũ de muliere que fleuit puerũ suũ iuxta Mel-
chebron: ⁊ habet̃ in paruo folio in p̃ncipio libri. ¶ Itẽ
sic etiam confortat Seneca amicos suos: in libello de
cõtemptu mortis: recitando seculi inimicitias: seu mi-
serias ⁊ mortis breuitatẽ: ⁊ cõmoda dicens. Dolor in-
quit mortis breuis est: timẽdus erat: si tecũ esse posset:
sed necesse est: aut nõ perueniat: aut cito pertrãseat. Et
adiungit mortis cõmoda dicens. Desinam egrotare
posse: desinã alligari posse: desinã mori posse. ¶ Idem
etiã libro de senectute: hoies de transitu mortis ꝯfortat
per hoc ꝙ ad mũdũ tanq̃ hospites: cũ necessitate cito
exeundi venerũt dicens. Ex vita ista discedo tanq̃ ex
hospitio: nõ tanq̃ de domo: cõmorandi natura diuer-
73 soriũ nobis dedit: nõ locũ habitãdi. ¶ Christiani ergo
p̃dictis exẽplis informati ⁊ auctoritatib⁹: nõ deberẽt de
bene moriẽtib⁹ multũ dolere. In cui⁹ signũ christus:
cuius omnis actio nr̃a est instructio: in euãgelio de mor-
tua puella: legit̃ eiecisse tibicines: quoddã vitiũ genus
hoim: q̃ dolorosis ⁊ lachrymosis richmis ⁊ cantilenis
sup mortuos ppl̃m ad fletum ꝓuocabãt: quẽadmodũ
adhuc faciũt infideles: q̃ spem vt hic deberent: nõ ha-
bent resurrectiõis: vos aũt christiani nõ ꝯtristemini: sicͭ
ceteri q̃ spem nõ habẽt. Si enĩ credim⁹ ꝙ Iesus mor-
tuus est: ⁊ resurrexit. Ita ⁊ deus eos q̃ dormierũt ad-
ducet cum eo. j. Tessal. iiij. Vñ Ambrosius. Doleant
inquit perfidi: quib⁹ resurrectiõis spes nõ est: sed nos
non: quia in breui visuri sum⁹: quos absentes dolem⁹
quia mors bonoꝝ s̃m aplm: nõ mors: sed somnus ap-
pellat̃. ¶ De eodẽ tñ Ambrosio: scribit̃ ꝙ aliqñ mortu- Epiñ
os flebat: ⁊ discipulis suis causam querẽtibus: cũ hoc
alijs non p̃dicaret: respõdit: nõ fleo: q: decesserũt: sed
quia me p̃cesserunt. Tantũ enĩ desideriũ habuit illuc
eundi q̃ ipsi p̃cesserũt ꝙ doluit ꝙ nõ fuit de primis il-
luc euntibus. Nec mirũ si tantus doctor: tam magnũ
habuit alterius seculi desideriũ: cum sicut recitat Au-
gustin⁹ de ciuitate dei. li. j. c. xxij. q̃dã discipulus Pla-
tonis cum coram eo legeret̃ liber de imortalitate anie:
de muro se p̃cipitem dedit: desiderio aliã vitã accelerã-
di. ¶ Nox ergo patet exemplis: ꝙ sicut dicit Seneca
de remedijs fortuitoꝝ: stultus est qui mortẽ mortaliũ
deflet: nihil enĩ hoc nouũ aut mirũ est. Idẽ in episto-
lari suo ad luciliũ epistola. lxxv. Non affligit̃ sapiens
liberoꝝ amissione: nõ amicoꝝ: eodẽ enĩ animo fert illorũ
mortem quo suam expectat.
¶ Ex p̃dictis elicit̃: ⁊ ex sequẽtib⁹ ostẽdit̃ ꝙ de morte Art. xij.
nullius pueri innocẽtis est multũ dolendũ: q: raptus
est: ne malicia mutaret intellectũ eius: aut ne fictio de- 74.
ciperet animã illius Sapieñ. iiij. Raptus est inquit a
deo per mortẽ temporalẽ: vel aliã. s. naturalẽ: ne viuẽ-
do peior fieret. Sicut patꝫ de illo puero de quo scribit̃ Ex. j.
in vita Ioan. elemosynarij. cuius pater p̃dictũ Ioan-
nem p̃cibus ⁊ elemosynis induxit: vt ꝓ se ⁊ suis oraret
qui cum cito post in mari submersus fuit: ⁊ patre de h
melancolico: contra predictũ Ioannẽ reuelatũ fuit ꝙ
ꝓpter orõnes Ioannis subtractus fuit: anteq̃ mala fa-
ceret: que factur⁹ esset si diu vixisset: vnde ⁊ ei p̃ceptũ
fuit: ne Ioannem infestaret: sed gratias ei ageret ⁊c̃.
¶ Circa cuius raptum vel transitũ tria ostendere re-
stabit. Primo enĩ ostendet̃ ꝙ deus misericorditer agit
cum sic moriente. Secundo ꝙ misericorditer agit ei. in
amicis sic morientis. Tertio ꝙ non est de morte sub-
tracti multum dolendum: sed potius gaudendum.
¶ Primum patet per exemplum de incipientibus vel
volentib⁹ de nocte ludere ad taxillos ad lumen cande-
le: in quo ludo pecunia amittit̃: ⁊ de amico illorũ: hoc
vidente: ⁊ eos impediente: et lumen illoꝝ extinguente.
Talis enim amicus videns illos: vel vnum illoꝝ vel-
le multa: vel omnia amittere: si lumen ad libitum habe-
ret: gratiose cum eis agit lumen illorũ extinguendo.
Recte sic agit amicus noster deus: quãdoq̃ cum illis
quos vidit dispositos: ad male ludendũ cum mundo:
et cum his que in mundo sunt: vel ꝙ in futuro decipi
possent: lumẽ vite illoꝝ cito extinguendo: anteq̃ non-
nulla damna incurrant corporalia ⁊ sp̃ũalia: ⁊ finali-
ter animã amittant. Inimici vero lumen non extinguit
Sic nec deus. Et hec est causa: quare mali sunt longe-
ui. Et quare vita impiorum prosperat̃ Hieremi. xij.
Et quare impius multo viuit tempore ⁊c̃. Eccles. vij.
¶ In hac vero subtractione: moriens magnũ dei donũ
assequitur et beneficiũ: ꝙ de presentis vite periculis et
miserijs: in qualicũq̃ salutis statu euocatur. Unde de
quibusdam pueris: qui cum parentibus morte preuẽ-
ti sunt: a beato Augustino diffinit̃: ꝙ in hoc eis diui-
na clementia prouidit: ne diu viuentes malorum pa-
trũ vestigia sequerent̃. Iosie etiã regi Iuda ꝓ magno
munere a deo ꝓmissuꝫ est: ꝙ ipm cui⁹ ad p̃res suos in
pace colligeret: anteq̃ videret mala sup terrã ventura

sicut ptz.iiij. Reg.xxij.i fine capli. Ista ẏ de causa flos
egreditur ⁊ ꝯterit: ⁊ fugit velut vmbra Job.xiiij. Iste
75 flos scz mūdicie ⁊c. ¶ Secūdū etiā vicz ꝙ misericordiť
agit cum amicis sic moriētis: patet: vel qꝛ eos tꝑaliter
punit ad modū domini terreni: qui delinquētes cōtra
legem suā: qñqꝫ in corporibꝫ: qñqꝫ in rebus suis punit
vel qꝛ eos admonet: vt semꝑ sint ad mortē parati: vel
qꝛ amorē illoꝝ: ⁊ delectatōes ad diuersa diuisas: ad se
colligere nitiť: ⁊ in altum ascēdere facit: ⁊ ideo filioꝝ ⁊
amicoꝝ p̄scindit ramusculos: sicut ostēsum est. A.xx.
10. Et ꝓphetatū Esa.xviij. p̄scindenť ramusculi ⁊c̄. et
obturat aquā ibidē: ⁊ sepit viam: ibidē.xij. Et subtra-
hit inordinate dilectionē: sicut. D.ix.26. vt ipse totaliť
diligať: sicut ptz ꝑ ꝯfessionē nobilis mulieris romane,
Exem Melanie noie: de q̄ scribit Hieronym⁹: ꝙ mortuo ma
rito: anteqꝫ sepeliretur: mors vtriusqꝫ filij eidē nūciabať.
Illa vo q̄si fortis in bello ait: scio christe q̇d q̄ris: totū
scz amorē meū: magnā eiū partē dedi marito: ⁊ magnā
filijs: sed ex q̄ vis totū habere: iustū est vt totū habeas
Vñ Aug.li.iiij. ꝯfessionū: de hac materia loquēs: oc-
casiōe cuiusdā iuuenis dilecti ab eo: ꝑ mortē subtracti
dicit. Deus vltionum ⁊ fons misericordiarū: miris modis
nos ad te ꝯuertis: dilectū eiū per mortē attrahēdo: q̄si
vnā ouem ꝑ mortis passum ad celum ducit: vt aliorū
76 affectus illuc sequať. ¶ Ex his duobꝫ eliciť terciū: quia
ex quo deus innocētes subtrahēdo: tam misericorditer
agit cum moriētibus: ⁊ cum amicis illorū: patet ꝙ de
morte illoꝝ nō est multū dolendū: sed potius gauden-
dum. Hoc insuꝑ ostendiť: tam exemplis q̄ auctibus.
¶ Primo etiā exēplis ostēdiť: ꝙ tales irrōnabiliter do-
Exem lent: qđ quidē vni sic dolenti cōgruo ostēdit exemplo.
Ferť nanqꝫ ad sic dolentē de morte filij vel nepotis ve-
nisse: ⁊ pulchrū iocale custodiendū tradidisse: vsqꝫ il-
lud repeteret: qui ānuit: post paucos vo dies illud re-
petijt ⁊ alius sine dolore vel murmure seu tristicia re-
tradidit. Cui alius: miror inq̇t multū de vno: de quo
inquit alius: de h̄ inquit qđ dicā: deus ⁊ ego apud te: q̄
ad aliq̇d: eiusdē sum⁹ cōditionis: in hoc vicz ꝙ vterqꝫ
tibi tradidit pulchrū iocale custodiendū: ꝓ tradentis
voluntate: ipse vicz gratiosum puerū: ⁊ ego cappā. Et
deo depositū suum petente murmuras: ⁊ me depositū
meū petente: nō murmuras: in quo facto tu plus ꝯtra
rationē agis: ⁊ ego ꝓ tanto plus miror ꝓ quāto deus
cum maiori rōne oīa agit tradendo: ⁊ depositū reuo
cando: q̄ꝫ nos agere sciamus vel poterimus. Qui ſm
Hieronymū i epl'a ꝯsolatoria ad Tirasiū: nihil abstu
lit tuū qui recipe dignat⁹ est suū. Nota etiā hic de mu-
liere iuxta Melchchion.8.e.c.72. Creditū suū recipe
decuit creatorē ⁊ creditorē: ⁊ nihil aliud agere decet q̄ꝫ
grās agere creatori mutuāti: ⁊ dicere cum Job. Dñs
dedit: dñs abstulit: sicut dño placuit: ita factum est: sit
77 nomē dñi benedictū Job.j. ¶ Si q̇s etiā murmuraret
cōtra aliquē de hoc: ꝙ de grege ꝓprio: ouē acciperet: nō
haberet ꝓ bono. Nec deus habet ꝓ bono: ꝙ murmu-
rať ꝯ eū de h̄: ꝙ ipse q̄si ouē ꝓpriā accipit: ẏ nō est mur
murandū: sed cū Job dicendū: sit nomē dñi ⁊c. ¶ Ite-
rū irrōnabiliter doleret: q̄ de hoc doleret: ꝙ charus su⁹
cito ad portū veniret. Sic i ꝓposito. Vñ Seneca epl'a
lxxj. Si q̇s in mortē ante p̄mos annos delatus est: nō
magis cōqueri debet: q̄ꝫ qui cito nauigauit. Exempla
ad ꝓpositum in sacra cōtinenť scriptura. Et primo de
Abraā Geñ.xxij. q̄ nō solū videre filiū suuꝫ mori sine
dolore voluit: ad dei p̄ceptū ⁊ ordinationē: ẏ ipm quē
summe diligebat: ꝓprijs manibꝫ occidere paratus erat
q̄ tñ statim ad gaudia nō iuisset: sicut nūc inocēs mor-
tuus in hmōi Abrae exēplo: q̄ filiū suū ad dei volūta-
tē: ꝓprijs manibꝫ occidisset: nisi aries ꝓ eo imolatus:
ipm a mortis saluasset periculo. Quid dictur⁹ est chri-
stianus q̄ filiū suū ad celū euntē plangit? potius dor-
mientē ⁊ requiescentē q̄ꝫ morientē: quia ille mysticus
aries: qui habuit cornua omnipotencie: ⁊ summe sa-
piencie: tanq̄ꝫ ouis ad occisionē pro eo ductus est: ha-
bens cornua crucis in manibus: vbi abscōdita est for-
titudo ei⁹ Abachuc vlti. inter vepres peccatoꝝ suspē-
sus ꝓ Isaac, id est, ꝓ nobis mortē nostrā sustinuit: ⁊
in tm̄ nos sua morte a mortis saluauit ꝑiculo: qđ ipse
de seipso perhibet testimoniū dicens. Omis qui viuit
et credit i me: nō morieť in eternū Joā.xj. ¶ Aliud exē
plum habeť ad idem.ij. Reg.vij. de Dauid: q̄ mortuo
filio: quē multū diligebat: nō lugebat: sed petiuit poni
panē ⁊ comedit: respōdens seruis suis ⁊ dicens. Nūc
aūt quia mortuus est: quare ieiuno. Nunquid potero
eum reuocare amplius: ego vadaꝫ magis ad eum: ille
vo nō reuerteť ad me.
¶ Ex hac vltima auctoritate eliciť ratio articuli seqūē Arti.xiij.
tis: ꝙ vicz nec de morte bonoꝝ: nec maloꝝ: est multū
dolendū: in hoc ꝙ dicit: ille nō reuerteť ad me: inanis 78
etiā videtur dolor: qui dolenti nocet: morientē vo nec
reuocat: nec ei prodest. ¶ Pro quo est sciendū: ꝙ ꝓpter
quinqꝫ: que cōtrariū ostēdūt de morte nulloꝝ est mul
tum dolendū. Primo ꝓpter moriētiū vtilitatē: quā ex
morte ꝯsequunť. Secūdo ꝓpter illoꝝ irreuocabilitatē.
Tertio ꝓpter dei voluntatē. Quarto ꝓpter proborum
viroꝝ exemplaritatē. Quinto ꝓpter christi ꝓmittēs
veritatē. ¶ Primū patet ex verbis Crisostomi suꝑ Jo
an.homel'.lxij. Non inquit debemus peccatorē mor-
tuum multū lugere: quia abscisa est eius malicia. Nec
iustum: qꝛ erutus est de incertitudine. Nec iuuenē: qꝛ
cito liberať. Nec senem: quia satiat⁹ liberať. Ergo ſm
eundē ibidem homel'.lxiij. Nolite plorare mortuū: ẏ
plorate raptorē: auarū: ⁊ huiusmodi. ¶ Secundū patꝫ Exem
per exemplū de li. barlaam: in quo ostendiť illoꝝ stul-
ticia: q̄ de re irrecuperabili dolent: per exemplū de illo
qui habuit auem: q̄ cum docuit tres sapientias: illa cō-
ditione: ꝙ illā auolare ꝑmitteret. Quarū prima videť
ꝙ nō credat rem incredibilē: q̄ vicz cōtrariū videt ad
oculū: licet totus mūdus diceret ꝯtrariū. Contra quā
faciūt: qui credūt mūdi gaudiū esse bonū: longū ⁊ de-
lectabile: nec verū: quia quotidie vident ꝯtrariū: ꝙ vi
delicet illi q̄ plus ꝯfidunt in mundi: diuitijs: delitijs ⁊
honoribꝫ: turpius decipiunť. Ex quo ad oculum patꝫ
ꝙ nō est verū: nec durabile: sed sophisticū ⁊ fallibile.
¶ Secunda videť: ꝙ non nitatur nimis apprehēdere
quod apprehensum teneri nō poterit: quod est contra
illos qui mundi diuitias: delitias vel honores: nimis
apprehendere nituntur: quia vel non apprehendunt: vel
non diu retinent. ¶ Tertia videtur ꝙ de re irrecupe- 79
rabili nō doleat: qđ est contra illos qui de rebus perdi
tis: quas recuperare nō possunt dolent: vel de charis
mortuis quos reducere nō possunt: multū dolent: qui
bus improperari potest: illud Ps.lxxxvij. Nunquid
mortuis facies mirabilia: cum lachrymis tuis: aut me-
dici suscitabūt ⁊c̄. ¶ Tertio nō est multū plangendū:
ne videamur facere contra dei voluntatē: que est ꝙ nō
multū plangamus mortuos: sicut patet Ezech.xxiiij.
vbi loquitur ꝓphete: ⁊ omnibus etiam in nomine pro-
phete dicens. Fili hominis ecce ego tollo a te desidera-
bile oculoꝝ tuoꝝ: ⁊ nō planges: nec mortuoꝝ luctum
facies. Et locutus sum ad populū mane: ⁊ mortua est
vxor mea vespere. Nolite ergo lugere mortuos: quia
ſm decretū: immoderatus fletus plus accidit ex despe
ratiōis pusillanimitate: q̄ꝫ ex pietate.xiij.q.ij. vbicūqꝫ

80 z.§.sequenti. ¶ Quarto pbo2ū viro2ū exempla osten-
Exē̄ dunt: mortuos non esse lugendos. Valeri⁹ nāqꝫ li.v.
refert ꝙ Anaxagoras audita morte filij respōdit. Ni-
hil inexpectatū aut nouū nuncias ego enī ex me sciebā
eum esse mortalē: sciebā enī ex ipa rerum naturā accipi
endi spm̄ z reddendi legem dari: atqꝫ vt neminē mori
qui nō vixerit: ita nec viuere aliquem quidē posse: qui
Exē̄ non sit moriturus. ¶ Item Zenophon audita morte
filij maioris coronam de capite deposuit: sed audiens
ipm̄ fortiter pliantē tanqꝫ pbum militem: iterū coro-
nam quā deposuerat reposuit: contestans se maiorem
ex virtute filij voluptatem qꝫ ex mortuo tristiciam ha
bere. A multo fortiori christiani de morte nulli⁹ debe-
rent dolere cū Anaxagora: vel saltem de morte pbo2ū
cum Zenophonte: nam vtrūqꝫ sup bona rōne funda-
tur. ¶ Ex enī eū primo de morte nullius sit lugēdum
sup rōnem fundat accōmodati. Non enī est plangen-
dū ꝙ accōmodans accōmodatū repetit. Ex nec eū se-
cundo de morte pbo2um militū christi non est plāgen
dum sup rōnem fundatur naturalis gratitudinis. Si
cut nanqꝫ nullus de hoc lugere debet: ꝙ amicus suus
equū suum peiorē pdat: vel robam laceret in seruitio
grati z potentis dn̄i qui ei dabit multo meliorē: nec il-
le qui sic equū pdidit vel robam lacerauit: debet cū tri
sticia vel dolore ad talem dn̄m appropinquare: vt aliā
robam petat sed audacter z ɔfidenter accedere debet:
quia primū esset contra naturalem gratitudinē in ami
co: ꝙ vicꝫ doleret ꝙ amicus equū peiorem mutaret p
81 meliori. ¶ Secūdam vo ingratitudinē supponeret in
dn̄o ppter quā cum timore ad illū accederet. Sic in p-
posito: nullus lugere debet de hoc ꝙ carus suus robā
corpis sui: id est totā fortitudinē suam z sensus z ipam
carnē in seruiendo deo ieiunijs z vigilijs z laboriosis
occupationibꝫ laceret: ꝙ etiā postremo in eius militia
moriēdo equū corpis mortalis p equo mutet immor-
tali. Nec talis cū timore ad deum moriendo accedere
debet: vt hoc petat: quia in eo nec impotētia est ad dan
dum meliorē: quia a mortuis suscitare potēs est Heb.
xj. Nec ingratitudo: quia reddet vnicuiqꝫ iuxta ope-
ra sua: in ps̄. Nec falsitas: ꝙ velit facere ɔtra hoc quod
per apostolū suum pmittit: dicens. Mortui q̇ in chri-
82 sto sunt resurgēt. j. Thessal'.iiij. In qua auctoritate ad
literā tangit quinta causa luctū p mortuis dissuadēs:
quia contra viuorū tristiciam: quā de morte habēt: p-
pria vel amico2 consolationē z pmissionem de melio
ri corpore z loco z vita iterū recipiēdis apposuit. dicēs.
Resurgent. In qua auctoritate ostendit nostre fragili-
tatis conditionē in mortuo2 expressione z pmissionē
immortalitatē in mortuo2 resurrectione quasi diceret:
q̄ntūcūqꝫ conditio vestra vel amico2 vestro2 sit fra-
gilis z misera quoniā concepio culpa: nasci pena: vita
labor: necesse mori zc̄. Tamen nolite cōtristari: qꝛ tam
corpa vestra qꝫ illo2ū surgent: que pmissio tristiciā de
conditione vincere deberet sicut patet p exemplum an
te positum: de equo peiori mutando pro meliori: z de
terra seu luto mutando pro auro: z parua terra pro re-
gno et beneficio exili pro magno z paruis diuitijs de-
litijs: honoribꝫ pro magnis z peritura pro duraturis.
¶ Sed est aduertendum ꝙ predicta auctoritas: non
omnes viuos de resurrectiōe oim̄ confortat mortuo-
rū: sed solū de resurrectiōe z pmissione illo2 qui mor-
tui sunt in christo: quia alio2ū resurrectio nulli erit ad
consolationē: quia non resurgunt impij in iudicio sup
ple ad gl'iam. Et ideo signāter dicit: mortui qui in chri
sto sunt resurgent: id est oēs bene morientes. de quibꝫ
83 Col'.iij. Mortui estis z vita vestra abscōdita est cum
christo in deo. ¶ Ad cuius ap'lici dicti intelligentiam:
est aduertendū: ꝙ aliqui moriunt̄ contra christū: aliq̄
p christo: aliqui cū christo: seu in christo: pmi pessime:
secundi optime: tertio medio modo. ¶ Contra christū
morit̄: q̄ spūaliter moritur: mortaliter peccando: qui d̄
exercitu est diaboli: contra christū: de quo ps̄.ij. Astite
runt reges terre z principes ɔuenerunt in vnū aduer-
sus dn̄m: z aduersus christū eius: de quo Apocal'.iij.
Nomen habes ꝙ viuas z mortuus es. De talibꝫ nō
loquitur ap'ls: quia licet ad iudiciū cū alijs sint ventu
ri. Iuxta illud Ro.xiiij. Oēs stabimus ante tribunal
iudicis: non tamen resurgēt ad vitam. ¶ Pro dn̄o seu
Christo moriunt̄ martyres quibꝫ dicit̄ p iusticia ago-
nizare p aīa tua: z vsqꝫ ad mortē certa p iusticia. Eccl'.iiij
de quo2ū morte dicit̄ in psalmo. Preciosa in conspectu
dn̄i mors zc̄. ¶ In dn̄o seu christo moriunt̄: q̇ in fide
christi z eccl'ie moriunt̄. Sicut innocentes vel penitē-
tes de q̇bus dicere possum⁹: ꝙ moriunt̄ in dn̄o p tan-
to: quia sicut dicim⁹ ꝙ aliq̇s moritur in alio quia mo-
rit̄ inter brachia illi⁹. Ita dicere possumus ꝙ ipi mori
unt̄ in dn̄o quia moriunt̄ inter brachia ipius: id est in-
ter baptismū z penitentiā ab ipis brachijs tenti z ad-
iuti sicut tenet̄ z iuuat̄ a brachijs alterius q̇ infra bra-
chia illius moritur. De istis dicit̄ Apocal'.xiiij. Beati
mortui q̇ in dn̄o moriunt̄. Et de istis morientibꝫ vlti-
mis duobꝫ modis dicit Ap'ls. Mortui qui in christo
sunt resurgent. ¶ Ex q̇nqꝫ ergo causis p̄dictis ptꝫ ra-
tio Decreti quod dicit: ꝙ fletus immoderat⁹ nō debet
fieri p morte amico2: quia ipos p mortē nō amittim⁹
sed p̄mittim⁹. xiij.q.ij.c. p̄posterū.
¶ Si vo nec p̄dictis causis ratio sensualitatē vincere Ar.xiiij.
possit: q̇n in aliq̇ de morte doleat caro2: alit̄ est de mor- 84
te corpali atqꝫ aliter de morte spūali z gehēnali dolen-
dū. Quia de morte naturali si omnino dolor excuti non
possit q̇n sensualitati in aliq̇ satisfaciat est parū dolēdū
De spūali vo z gehēnali est multū dolendū z cōpatiē
dū. Qd̄ pulchre docet̄ Eccl'.xxij. Sup fatuū in q̇ plo
ra: deficit enī sensu. Modicū plora sup mortuū: quia
requieuit. Luctus mortui septē dies: fatui aūt z impij
oēs dies vite illo2. ¶ Primū vicꝫ: ꝙ dolor d̄ morte na
turali omnino tollend⁹ vel mitigand⁹ est: ptꝫ p totū ar-
ticulū p̄cedentē. ¶ Secūdū ꝙ vicꝫ de morte spūali est
dolendū: tā ipi mortuo qꝫ eius amicis: patet ppt̄ tria.
¶ Primo quia amittit totū lucrū suū spiritualē: quod
a natiuitate sua adq̇siuit z hereditatē celestē. Si ami-
cus tu⁹ tot bona tpalia fieri si posset amisisset ppio de
fectu p parua delectatiōe vel lucro malo: magna cau-
sa inesset tā tibi qꝫ ipi lugendi. ¶ Secūdo quia non so-
lū sibiipis vt dictū est nocent: sed quia totā dānificant
cōmunitatē. Peccator nanqꝫ peccando oīa creata z to-
tū mundū q̄ntū in ipo est destruit z mortē christi eua-
cuat z sacramento2 eccl'ie effectū annullat: quia omnia
erant creata ppter bonos. Et mors christi z sacramen-
ta bonis psunt z ipis existentibꝫ stant: z effectū habēt:
z ipis deficientibꝫ deficiunt: sicut patet de Sodoma: q̄
stetisset si decē bonos habuisset. Ergo sicut peccatores
tunc Sodomā: ita nunc q̄ntū in eis est: destruūt mun
dū. ¶ Tertio quia peccando: non solū terrestribꝫ vt di
ctū est: sed etiā quodāmodo celestibꝫ nocent: inquantū
impediūt impletionē ruine angelo2 z nūerū electo2ū.
¶ Sic ergo morientes lugendi sunt vt lugentes bene-
dictionē consequant̄. Math.v. Beati q̇ lugent. Sed
heu p spūali morte vel amissione pauci dolent: vel de
spūali pfectu amico2 parū sollicitant̄. De parentib⁹
nanqꝫ inquirūt z amicis si sint corpe sani: si habeant
victū z vestitū: si diuitias: honores z pmotiones: greꝫ

ges:equos:aurũ:argentũ:terras:potentiã gl'az ⁊ amis
citiã:pacem tpalẽ: ⁊ de alijs que ad corpus ptinent. tã
circa seipos: q̃ȝ amicos sollicitati sunt: ⁊ nihil q̃rere omit
tunt: vel quõ ꝓsperat: vel quõ infortuniũ passus est.
De his vᵒ que ad dei ptinent honorẽ ⁊ aiarũ salutem
vel perditionem sollicitationem nullam vel paruam
gerunt: nec de his questiones faciunt: in quo aperte se
ostendunt amicos esse corporum: et non animarum.
¶ Tertio ꝙ de morte gehennali est dolendum tam ip
sis q̃ȝ amicis: patet primo tam ex his que tacta sũt su
pra.c.c.xij. q̃ȝ ex his que in capitulo de penis dicenda
85 sunt. ¶ Secundo idem patet ex eius penalitate ⁊ affli
ctione que q̃tum ad p̃sens consurgit ex trib'. Ex loci
artitudine ⁊ obturatiõe. Cũ enĩ ibi multos esse dubiũ
non sit ⁊ locus sit artus ⁊ ignis ⁊ fumus magnᵘˢ: om
nino imaginari oportet: ibi penã esse magnam. ¶ Se
cundo ex nociuoꝝ multitudine. Oĩa nanqȝ que qͦ
imaginaᷣ hic ei esse nociua ibi cogitet illa post diem iu
dicij inuenire ei magꝭ nociua. ¶ Tertio ex odij magni
tudine quod vicȝ aĩa habebit ad illud corpus turpissi
mũ: de quo .C.ij.io. quia quãto hic maiori amore illũ
dilexit inordinato: tanto maiori odio illud ibi habebit
Et si multũ tristaᷣ a corpe illo recedens eius videñs fe
ditatem: multo magis dolebit: quando ꝓ suo ꝑpetuo
ei copulabiᷣ: ⁊ in illo turpissimo corã toto mũdo in iu
dicio apparebit vestimento: quis ergo dolorẽ excogita
re poterit: quem aĩa misera habebit: quãdo illi corpo
ri turpissimo ꝓ cuius desiderijs sequendis ipa dam
naᷣ: magno cũ dolore inuita ligari debet: quando tam
turpe vas intrabit: vt in perpetuũ infelicẽ ⁊ penalem
simul habeãt societatẽ. De isto ergo morte verificatur
illud: psal.xxxiij. Mors peccatoꝝ pessima. De secũda
ergo ⁊ de ista tertia ⁊ nõ de prima multũ dolendũ ⁊ lu
gendũ est: quia ibi erit fletus ⁊ stridor dentiũ. In cuiᵘˢ
rei signũ dicit Ambrosiᵘˢ: ꝙ Dauid mortẽ Absalonis
lachrymatus est: sicut patet .ij. Regũ.xviij. vbi dicitur
ꝙ audita morte eius: fleuit: dicens. Fili mi Absolon:
Absalon fili mi. Quis mihi tribuat vt ego moriar pro
te. Non aũt filij innocẽtis: quia sciuit vnum peccato
rem: ⁊ alium innocẽtem mortuum.
Ar.xv. ¶ Ad hoc vᵒ ꝙ moriens non doleat: nec amici dolorẽ
86 habeant causam vel occasionem: tres conditiões ante
mortẽ habite morientẽ iuuant: cognitio vicȝ cũ effectu
suijp̃ius ꝓximi ⁊ dei. Ideo dico cũ effectu vt sic viuat:
quod opus exteriᵘˢ ostendat ꝙ cognoscit se moriturũ.
Oĩes nanqȝ sciĩᵘˢ quia moriemur quia verissimũ ꝓ
uerbiũ est: ꝙ est nostre sortis transire per ostia mortis.
Est graue transire sit transitus absqȝ redire. Sed non
oĩes sic viuimᵘˢ: ac si sciremus nos mortales. De quo
quidã phi legunᷣ congruo reprehendisse Alexandrũ
Exiij magnũ. De quo legiᷣ ꝙ transiens per mundũ ⁊ audi
ens loqui de quibusdã phis: eos ad se accersiri fecit: a
quib' cũ diuersas quesiuisset q̃stiones ⁊ responsiones
eoꝝ eidẽ placuissẽt: dixit eis ꝙ peterẽt ab eo qđ vellẽt.
At illi peterũt immortalitatẽ: q̃bus ipe respondit: pri
us reputaui vos sapiẽtes: nũc vᵒ vos isipiẽtes. Qua
re inquiũt? quia inq̃t: quõ possem ego vobis immorta
litatẽ dare? quã mihiipi conseruare non possum. Qui
bus illi: ergo mortalis es tu. Sum inq̃t. Cui illi: qua
re ergo ita cupide ⁊ male viuis: ac si esses immortalis.
Ex ista historia patet ꝙ licet se cognouerit esse mortalẽ
non tamen vixit ac si sciuisset se mortalẽ. Sicut nec fa
ciunt nõnulli modernoꝝ q̃ vtinã saperent ⁊ intellige
rent ac nouissima ꝓuiderent. Deuť.xxxij. vt de quoli
bet illorũ posset in morte dici illud .ij. Machab.j. Co
gnouit: quia moreretᷣ: ⁊ illud psal'.ciij. Cognouit occa

sum suũ. Que q̃dẽ auctoritas duo bene morienti inclu
dit necessaria: actum virtutis cognouit ⁊ transitum sa
lutis moreretur occasum suum faciens. ¶ Circa ad 87
primum cognouit tria: et in quolibet trium cognouit Cognos
tria. Primo nanqȝ cognouit seipsum in quo cogno scere.
uit ⁊ inuenit tria. Primo nanqȝ in seip̃o cognouit pro
priam iniquitatẽ cordis: oris: operis ⁊ omissionis in
conscientia: sicut cognoscitᷣ macula in speculo ⁊ doluit
confitendo ⁊ penitentiã agendo: dicens deo: ⁊ locum
dei tenenti confessori: illud psal.l. A peccato meo mun
da me: quoniã iniquitatẽ meã ego cognosco. Et auxi
liũ petendo vt sanetur: sicut eger qui cognoscit morbũ
medici imploret auxiliũ. Sic iste a deo: ⁊ exauditᵘˢ fuit
iiij. Regũ.viij. Si quis cognouerit plagã cordis sui: et
expanderit manus suas in domo hac: tu exaudies ⁊c̃.
Postq̃ȝ vᵒ sic fuerat mundatus: secundo cognouit in
seip̃o propriã fragilitatẽ ⁊ precauebat: sicut timens ne
capiatur in passu periculoso precauet in futurũ sciens
quia sapientia callidi est intelligere viã suã. Prouerb.
xiiij. Quo contra aliquoꝝ stulticiam qui futura nõ p̃
cauent pericula: christus plangens dicit Luce.xix. Si
cognouisses ⁊ tu: subaudi: fleres. ¶ Tertio cognouit
in se mortis certitudinẽ: ⁊ ideo oĩa peritura faciliter
contẽpsit: quia teste Hieronymo. Facile oĩa cõtem
nit qui semper se cogitat moriturũ. Et sicut homo cer
tus de sententia ⁊ de amissione seu confiscatiõe omniũ
bonorũ suorũ ante diem illũ prouidentiã facit: ⁊ bona
sua ad loca mittit in quibus a confiscatorib' non inue
niuntur. Ita ⁊ iste sano vsus consilio sibi prouidit an
te suam captionem vel sententie lationem regratians
⁊ letus ꝙ deus diem illum ⁊ viã illam sibi notificauit
⁊ dicẽs. Notas mihi fecisti vias vite: in p̃s.xv. Et qua
si adiũgẽs bonũ effectũ q̃ ex illa noticia sequiᷣ dicẽ. Ad
implebit me leticia ⁊c̃. Sed vᵒ auaro ⁊ q̃cunqȝ stulto: q̃
ante tempus sibi nõ prouidet: diciᷣ Eccľ.xj. Nescit ꝙ
tempus pretereat illum ⁊ mors appropinquat ⁊ relin
quet oĩa. ¶ Cuilibet tali ꝓmittit saluator Luce.xij.
dicens. Stulte hac nocte repetent a te animã tuam: et 88
que congregasti cuius erunt. ¶ Secundo in proximo
cognouit tria. Primo ignorantiã vt doceret: sicut ocu
lus aliquis videt ⁊ sol lucet: sic ipleuit illud. Prouer.
xxvij. Diligenter agnosce vultũ pecoris tui. Secũdo
vitam malorũ vt corrigeret: bonorum vt promoueret
sicut medicus tangit ⁊ cognoscit pulsum: sciens: quia
arbor a fructibus cognoscitur. Matth.xij. Et a fructi
bus eorum cognoscetis eos. Matthi.vij. Et ex studijs
suis cognoscitᷣ vir. Prouer.xx. Tertio eius indigẽtiã:
vt suppleret. Sicut vnũ membrũ alterius ⁊ pastor oui
uni cognoscit: vt suppleat defectus Ioan.x. Ego sum
pastor bonus ⁊ cognoscũt ⁊c̃. Sic Ioseph cognoscẽs
fratres suos: dedit eis alimenta. Geñ.xlij. ¶ Tertio in
deo cognouit tria: iudicia districta ⁊ ip̃m timuit: ⁊ of
fensam vitauit: quia cognouit quia equitas iudicia tua
in psal'.cxviij. Sic cognoscetur dñs iudicia faciens: in
psal.ix. ¶ Secũdo charitatem ⁊ ip̃m dilexit: sicut gra
tus diligit benefactorem ⁊ dilectorũ suum. j. Ioan.iij.
In hoc cognouimᵘˢ charitatem dei: q̃ȝ ipe pro nobis
animã suam posuit. Diligamus ergo deũ: q̃ȝ ipe pᵒr
dilexit nos. ¶ Tertio voluntatem qua precipit ꝙ pre
cepta sua teneanᷣ: ⁊ ea opere impleuit: sicut obediens
mandato regis. Ioan.vij. Si quis voluerit volunta
tem eius facere: cognoscet doctrinam eius: quia ex deo
est. Sed heu cognouit bos possessorem suũ: ⁊ asinᵘˢ p̃
sepe ⁊c̃. Populus aũt meᵘˢ non cognouit. Esa.j. Quia
vir non cognoscet ⁊ stultᵘˢ non intelliget hec: in p̃s.xcj.
¶ Sanctus vᵒ vel sapiẽs qui vt predictũ est cũ bona 89

decesserit cognitione: e conuerso dicere potest illud. ps.
Omnis consummationis vidi finem: ꝛ ꝓpter hoc a mor
te non ledebatur: vbi alij qui mortis casum non ꝓuide
bant pessime damnificant ꝛ ledunt. Quia sicut vi
demus ꝙ magna differentia est inter cecum ex impro
uiso in lutum: vel puteum cadentē: ꝛ inter videntem et
ꝓuisum: quia primus magis periculose cadit: ꝛ plus
deturpatur: quia nullū habet manuū auxilium q̄ ino
pinate cadit: videns vero ꝛ si eum cadere oportet: min⁹
leditur ꝛ deturpat: quia auxiliū habet ꝛ manuū ꝛ ocu
loꝝ. Et sm antiquū ꝓuerbium. Jacula preuisa min⁹
ledunt. Sic peccator cecus: qui non est ꝓuisus seu pa
ratus mori: morte subita vl' alia p̄occupat⁹ male cadit
ꝛ ledit ꝛ multū obstupescit: dicēs illō Ezech. vij. Ve
nit finis: finis venit oīm: scꝫ que dilexi. Ali⁹ vero nō ob
stupescit: qꝛ nihil nouū: aut non expectatum ei accidit:
etiam si subita morte p̄occupat⁹ fuerit in refrigerio erit
sicut patet supra. c. c. 18. cum sequētibus. Et nō curat
qua hora ad lectionem vel compotum reddēdum vo
cetur vel ad mortem: dicēs. Vidi finem: quasi diceret:
ꝓuisus fui: sed quia iste finis certiori experimēto vide
tur in alijs morientib⁹ q̄ꝫ cogitetur in viuentib⁹: patet
ꝙ melius est ire ad domū luct⁹ q̄ꝫ ad domū ꝯuiuij. In
illa finis cunctorū admonet hoīm: ꝛ viuens cogitat.
Ar.xvj. ¶ Ex qua auctoritate ptꝫ ar- (q̄d futurū sit Eccs. vij.
ticulus. xvj. ꝙ vicꝫ mors cūctos admonet ꝛ hortat ho
nā hīc vitā ꝛ malā vitare. Pro quo est aduertendū: ꝙ
mors cū nuncijs suis docet specialiter vitare quatuor
in quib⁹ maior ps hoīm errat: scꝫ cupiditatē: luxuriā:
superbiā: ꝛ p̄sumptionē longe vite. ¶ Rōnes vero qua
re ista vitanda sunt mors ostendit ꝛ ꝓponit in auctori
tate: que de mortuis legit Job. xiiij. Homo natus de
muliere breui viuens tpe: replet mult' miserijs: q̄ q̄si
flos egredit ꝛ ꝯterit ꝛ fugit velut vmbra. Hec nanqꝫ
auctoritas q̄tuor habet partes que quatuor predictos
dissuadent errores. Quatuor vero eius partes sunt: bre
uitas: miseria: ꝯtritio: ꝛ velox fuga. Prima cupiditatē
Secūda lasciuiā. Tertia supbiā. Quarta p̄sumptionē
90 dissuadet vite lōgioris. ¶ Qꝫ vero breuitas sit remediū
cōtra cupiditatem: patet: quia si homo haberet de com
muni humane vite cursu: vel ex priuilegio speciali: vl'
quacunqꝫ certitudine vel p̄sumptōe ꝙ posset viuere ꝑ
decem millia annoꝝ: vel saltem ꝑ mille vel ducentos
annos haberet aliquod motiuū vel cupiditatis colorē
vt sibi ꝓ tam longa vita in futurū ꝓuideret. Nūc vero
quia de illis qui nascunt decim⁹ non ꝑuenit ad octoge
simū annū: qui vero illā attingūt etatem: ampli⁹ eorum
labor ꝛ dolor: ex tūc nanqꝫ ꝛ ante incedūt curui: tussiē
tes ꝛ pleni miserijs: quia senect⁹ multa secū affert incō
moda. Illi vero quib⁹ videt ꝙ tp̄s vite qđ de cōmuni
cursu ꝑtranseunt vel ꝑtransire sperant: longum sit: et
ideo cupide viuendum esse putant: sicut ille Luce. xij.
Anima habes bona multa in annos plurimos vnum
aduertant ꝛ intelligāt: ꝙ si viuere possent centū anno
rum millib⁹ a principio mūdi vsqꝫ ad finem: vita illo
rum breuissima esset respectu tpis futuri: id est eterni
tatis. Nec ad illud tp̄s comparatū vni⁹ pūcti: immo
uerius nullā haberet compationem quia finiti ad infi
nitum nulla est compatio: quia in fine totū illud tem
pus esset tanqꝫ dies hesterna que p̄terijt: cui⁹ nulla ps
remanet. Ita ꝛ iste de illo tpe p̄terito nihil haberet ni
si penam: sicut patet in auctoritate beati Gregorij. D.
v. 4. ¶ Nunc vero quia vita illoꝝ tam breuis est: nō so
lum in compatiōe ad eternitatē, in q̄ penā sustinebūt:
ꝛ vitā amittent eternā sed etiā quia ei⁹ breuitas ad ocu
lū quotidie ostendit: maximū videt mirabile quare tā
cupide viuunt: qui nullū habent cupiditatis colorem
vel rōnem tā multū sollicitari de tā breui vita ꝛ de fu
tura que in eternū durabit parū cogitare. Quis enī ne
sciat aīam meliorē ꝛ longeuiorē esse corpe: ꝛ vitā futu
ram meliorē esse p̄senti ꝛ longiorē? ¶ Quis ergo illum
nesciat stultū: qui non plus ꝓuidet ꝓ aīa in vita illa in
eternū victura: de auro: argento: frumento: vestimen
tis ꝛ hmōi: q̄ꝫ ꝓ corpe cito morituro? Et si ille stult⁹ sit
multo stultior videt qui aīam ꝓ corpe ꝛ vitā illā ꝓ vi
ta ista ꝑdit: ꝛ de tam breui vita ad eternā transit mortē
ꝛ de breui lucro: luce: letcia: ꝛ consolatiōe potentia: di
uitijs delitijs ꝛ honorib⁹ ad eternas migrat ꝑditiones
tenebras tristicias impotētias paupertates penas et mi
serias. Et tamen nōnulli illoꝝ: in tantū demētati ꝛ ex
cecati sunt ꝙ etiā si scirent ꝙ non supuiuerent per an
nū nec offensas emendarēt nec aliena restituerent: ne
filios vel alios post se paupes derelinquerēt. Vtilius
est mori sine filijs ꝛc. Eccl. xvj. Ergo non estimatio lō
gioris vite sed potius ip̄a mera insania causa est illoꝝ
cupiditatis. Et aduertite q̄ꝫ rationabiliter de⁹ vite bre
uitatem ordinauit ꝯtra mundi cupiditatē ꝛ q̄ꝫ cōgrue
crescēte cupiditate vitam abbreuiauit cupidorum. In
mūdi nanqꝫ principio cum terra seu terrena possessio
esset habitatorib⁹ amplior: qꝛ habitatores habuit pau
ciores ꝛ min⁹ cupidos ꝛ minus mutuis brigis ꝛ mali
cijs se expugnātes quia nec oportuit quia terra ita am
pla erat: ꝙ plus erat sufficiens pro paucis tunc: q̄ꝫ pro
multis nūc: nec sciuerūt quia adhuc inuente nō erant
malicie que de die in diem crescūt: homines habuit lō
geuiores q̄ nongētos annos ꝛ vltra attigerūt. ¶ Mo
derno vero tpe cū sicut terrarū termini ꝛ possessiōes ar
tant: ꝓuta possessores ꝛ habitatores multiplicant qui
bus terra vix sufficit. Ita ꝛ cupiditas auaricia ꝛ mali
cia crescūt in tantū ꝙ quilibet fere aliū brigis placitis:
vel bellis expugnat. Ita insup ꝛ dies vite decrescūt: ꝛ
etates hoīm abbreuiant vt per hoc oīb⁹ misericors de⁹
patefaceret: ꝙ ideo dies abbreuiat ꝛ etates destruat cu
piditates. Ad modū medici q̄ crescēte morbo augmē
tat medicinas ostendens cupido ꝙ cum habuerit: qđ
cupierat possidere non poterit. Job. xx. Predict⁹ vero ꝓ
cessus quo ostēsum videt: ꝙ ꝓpter auariciā abbreuia
ti sunt dies nostri: confirmat per argumentū transum
ptū a contrario sensu. Si enī odiū auaricie prolongat
dies: ergo amor auaricie abbreuiat dies ꝛ festinat mor
tem. Sed q̄ odit auariciā longi fiēt dies eius. Prouer.
xxviij. Ergo q̄ amat auariciam breues dies hominis.
Job. xiiij. Et sic patet prima pars huius articuli: quo
modo scilicet vite breuitas docet vitare cupiditatem:
quia subito morient ī media nocte turbabunt populi:
ꝛ pertransibūt. Job. xxxiiij. ¶ Qꝫ vero secūda pars p̄di 91
cte auctoritatis scilicet miseriarū copia remedium sit:
ꝛ in remediū a deo promissum sit cōtra carnis inordina
tas delicias: patet: quia si corpus ante mortē vel in ip̄a
morte vel post mortem felix esset ꝛ bene conditionatū:
non esset mirū ꝙ anima ip̄ius sequeret desideria: quia
ꝛ aliquem haberet colorem. Nunc vero quia tot replet
miserijs ante mortem in morte ꝛ post mortem in omni
scilicet conditiōe et statu dissuadet anime ne ip̄ius seq̄
tur voluptates. Ante mortem nanqꝫ sanū non est sine
periculis ꝛ grauaminib⁹ ꝛ infirmitatū timoribus. Qꝫ
non sit sine periculis: patet quia licet actu non infirme
tur raro tamē est sine infirmitatū materia ꝛ dispositio
ne. Qꝫ nō sine grauaminib⁹ sit: patet quia licet nec po
test min⁹ de cibo vel potu vel plus sine grauamine ha
bere: ꝛ difficile est mediū tenere. Qꝫ nō sit sine infirmi
tatū timorib⁹: patet: quia vix pōt in cena vel prandio

excedere: vel frigidū: vel calidū: vel laborē: vel ɔtrariā
fortunā sustinere quin timeat infirmari. Infirmuz vō
⁊ mortuū non est sine doloribꝰ: post mortē vō non est
sine fetoribꝰ ⁊ horroribꝰ. Unde Bern. Quid horribi
lius hoīe mortuo: cuiꝰ erat in vita gratissimꝰ amplexꝰ
fit in morte horribilis aspectus: qui sedebat potens et
diues in throno: iacet pauꝑ in tumulo qui delitijs ves
scebatꝰ: modo a vermibꝰ comeditur qui astabat glorio
sus in aula: iacet ignobilis ī tumba. Quid ergo ꝓsunt
diuitie? que non liberant a morte: quid delitie? que nō
custodiunt a verme: quid honores qui nō ꝓseruant a
fetore? dū vō misericors deus: cū tot miserabilibꝰ con
ditionibꝰ carnē condidit: quid aliud docere voluit? q̄
q̄ tam nobilis creatura sicut est anima tā misere crea
ture sicut est caro non sequeretꝰ desideria. Immo ipsam
⁊ caro si rōnem secū haberet ⁊ loqui posset: rationabi
liter anime consulere deberet: dicendo: noli te creaturā
tam nobilem ⁊ immortalem ad dei factam similitudi
nem ⁊ meꝑam etiā ꝓpter meas momentaneas perde
re delitias. Nolite ḡ ſm carnē viuere quia si ſm carnē
vixeritis: moriemini: si autē spū facta carnis mortifica
ueritis: viuetis. Ro. viij. Nota de hac materia. C. ij.
92 10. ⁊. G. ij. 41. cū sequentibꝰ: ⁊. G. v. 23. ¶ Tertiū vō
quod in predicta auctoritate. Job: tangitꝰ in hoc q̄ di
cit conteritꝰ: admonitione sua nos retrahere deberet a
suꝑbia. Nā si bene considerare velimus: q̄cito positi
erimus sub pedibus: non solū hominū tā amicorū q̄
inimicorꝝ: sed etiā canū ⁊ bestiarū: vbi qui nunc eleuat
⁊ possidet magna palacia habebit aulā cuius summi
tas nasum suū tanget: qui nunc nescit quo vult indui:
tunc habebit vestimentū de terra ⁊ vermibꝰ qui nunc
ꝓ verbo offensus cū hominibꝰ pugnat: tunc si gladiū
haberet in manibꝰ a miserrimus bestijs ⁊ vmibꝰ se cu
stodire non posset: paruū clamōis inuenitremꝰ motiuū
quia omīa conterit tpūs moriēdi. Eccl. iij. Et post mor
93 tem non erit tale nomen nostꝝ. Eccl. xlviij. ¶ Quartū
vō qd̄ in ꝓdicta tangitꝰ auctoritate in hoc q̄ dicit fugit
velut vmbra: nos retrahere deberet a longioris vite ꝓ
sumptiōe. Nā paruū motiuū haberemꝰ: vel de longa
vita confidere si consideraremꝰ q̄ sicut existens in na
ui mota: siue comedat: siue dormiat: siue gaudeat: siue
doleat versus portū mouetꝰ: qd̄ tamen non ꝑcipitꝰ: nisi
portus vel ripa videatꝰ. Ita nos versus mortē etiam si
corꝑe quiescamꝰ ad mortē tamen mouemur: sicut por
tatus in naui sicut etiā vmbra mouetꝰ ad motū alteriꝰ
ita nos ad mortē mouemur motu tpīs velocissimo In
cuius velocitatis cōparatiōe omīs mundi glīa in diui
tijs delitijs ⁊ honoribꝰ cōsistēs: flāme assimilatꝰ de stu
pa ascendēti. In cuius signū quando papa ecclesiā in
trat missam solenniter celebraturꝰ stupa accenditꝰ: vno
clamante: sic transit glīa mundi: quia sicut illa flāma
dū in altū ascendit statim extinguitꝰ: sic deiecisti eos dū
Exēm alleuarentꝰ: in psal. lxxij. Et ista vite nostre breuitatis
consideratiōe: quidā fleuisse legitꝰ: vidēs exercitū Per
sis regis medorū: quē cū alius flentē videret ⁊ estima
ret q̄ timore ei hoc accideret: ⁊ ipm̄ contra timorē talē
cōfortaret: asserēs partē illorꝝ potentiorē esse parte ini
micorꝝ respondisse dicitꝰ: non mihi hunc incutit hono
rem timor in bello succūbendi: sed de hoc fleo: q̄ cogi
to q̄ tā pulchra gens ⁊ tā fortis erit tā cito ita turpis ⁊
debilis infra centū annos nullus illorꝝ de hoc cogitat.
¶ Et consili consideratiōe fleuisse legitꝰ christꝰ. Luce
xix. Videns ciuitatē hierosolymorꝝ cū ciuibꝰ suis de
structioni ⁊ morti approximquare: de qua dictū est per
Jeremiā ꝓphetā dicentē. Quicunq̄ in ciuitate hac mā
serit: morietꝰ gladio. Jere. xxxviij.

¶ Sacra scriptura ꝓdictā vite nostre considerāo breui Ar. xvij.
taitē: ad illiꝰ breuitatis ɔsiderationē nos hortatꝰ: dicēs. 94
Memor esto: q̄m mors nō tardabit. Eccl. xiiij. Videns
insuꝑ ꝓdicte ɔsideratiōis vtilitatē iterū nos hortatur:
dicens. Memorare nouissima tua: ⁊ in eternū nō pec
cabis. Eccl. vij. Circa quā memoriā ⁊ eius vtilitatem
sunt decē puncta ostendēda. Primo nāq̄ ostendetꝰ quō
sancti viri nos mortis memoriā habere docuerūt. Se
cundo quō mortui suo modo hanc nobis cōmendaue
runt ⁊ ꝓdicauerunt. Tertio quō effectualiter excogita
ta custodit a cupiditate cogitantē. Quarto quō a suꝑ
bia. Quinto quō a luxuria. Sexto quō ab appetitu ter
renū honorꝝ. Septio quō ab oībꝰ peccatꝝ. Octauo quō
totū mundū cū cōtentis cōtēnere facit. Nono quā di
ligentiā adhibere debemus: vt nouissima nostra cum
operis ostensione cogitemꝰ. Decimo que sunt memo
rie predicte impedimenta. ¶ Primo etsi nos sancti mor 94
tis memoriā habere docuerūt: sicut patet primo per Au
gu. in quodā sermone. Rogo inquit vos fratres respi
cite ad sepulchra diuitū: ⁊ quotiēs iuxta illos transitis
attēdite vbi sunt illorꝝ diuitie: vbi ornamēta: vbi anu
li: vbi diademata ꝓciosa: vbi vanitates: luxurie: ⁊ vo
luptates? transierunt omīa velut vmbra: quia nihil in
eis remansit nisi soli cineres ⁊ fetidi vermes. Hoc ḡo
homo diligenter attende: ⁊ ipse tecū loquere: dicens.
O miser: aliquando dū iste vixit in hoc seculo pro cupi
ditate currebat: multas viduas fecit ⁊ orphanos adul
teria: homicidia: incendia vsq̄ in finē facere non cessa
uit: quantos captiuauit: quātos miseros fecit: quātos
expoliauit? ⁊ sub vna hora expirauit ⁊ diuitias reliq̄t:
quas de malo congregauit ⁊ inuenit penas quas non
sperauit. Ideo quantū possumꝰ festinemus: vt aliorū
vulnera nobis conferant salutē ⁊ dū instabilis est ca
ro: aīa bonis operibꝰ ordinata in celū ab angelis eleue
tur. ¶ Secundo idē patet ex historijs romanorꝝ cōtinē
tibꝰ q̄ quondā post coronationē imperatorꝝ: anteq̄ ali
quid imperarent: intrabant ad eos sepulchrorꝝ edifica
tores: ferentes in manibꝰ quatuor genera marmorꝝ di
uersorꝝ ⁊ corā cunctis principibꝰ imperatori dicebant:
de quo genere marmoris tuū iubes fieri monumentū.
In quo facto insinuabant eidē: vt videlicet mortē ob
liuioni non traderet: ⁊ imperiū cū clementia guberna
ret. Ne de illo verificetꝰ illud Prouerb. xx. In nouissi
mis bñdictione carebit. ¶ Tertio idē apparet ꝑ hoc q̄ 95
legitꝰ q̄ Joānes elemosynariꝰ patriarcha sepulchrū di
mittens imꝑfectū ⁊ ordinauit q̄ in solennitatibꝰ q̄n in
honore esset pōtificali: vnus ei diceret: dn̄e iube sepul
chrū tuū ꝑfici: q̄ nescꝭ q̄n fur venturꝰ est. Quarto idē Exēm
ostenditꝰ ꝑ hoc qd̄ legitꝰ: q̄ quidā ɔfessor cuiusdā pessi
mi viri: audiēs ɔfessionē ei in remissionē iniūxit pecca
torꝝ: q̄ iuuaret mortuos sepelire: qd̄ cū frequēter face
ret: cōpunctꝰ ⁊ ɔuersus fuit. ¶ Quinto idem patet per Exēm
Hugonē de aīa. li. j. Dic mihi inquit: vbi sunt mūdi
amatores? qui ante pauca tpa nobiscum erant: nihil ex
eis remansit: nisi cineres ⁊ vermes. O homo attende
quid sunt ⁊ quid fuerunt: homines fuerunt sicut tu:
comederunt biberunt ⁊ riserunt: ⁊ duxerunt in bonis
dies suos ⁊ in puncto ad inferna descēderūt. Job. xxj.
Quid sunt: hic caro illorꝝ vermibꝰ. ⁊ illuc anima illorꝝ
ignibus deputatꝰ: donec rursus infelici collegio colliga
ti sempiternis simul inuoluantꝰ incendijs ⁊ q̄ socij fue
runt in vicijs: socij erunt in penis: vna nanq̄ pena im
plicat: quos vnus amor in crimine ligat. Quid illis ꝓ
fuit inanis glīa: breuis leticia: mundi potentia: carnis
voluptas: false diuitie: magna familia: ⁊ mala cōcupi
scentia: vbi nunc risus: vbi iocus: vbi iactātia: vbi arr

rogantia: de tanta leticia quāta tristicia: post tantā vo-
luptatē tam grauis miseria de illa exaltatiōe ceciderūt
in magnā ruinā ꝛ magna tormenta quicquid illis ac-
cidit tibi accidere pōt: quia homo es homo de humo:
limus de limo: de terra es ꝛ de terra venis ꝛ in terram
reuerteris quādo venit dies vltima tua: subito veniet
ꝛ forsitan hodie erit: certū est ꝙ morieris sed incertum
quādo aut quō? Et qm̄ mors vbiq̄ te expectat: tu q̄q̄
si sapiens fueris vbiq̄ eum expectabis: hec ille. Cui⁹
Vsus auctoritati sequentes concordāt versus. Morte cadit
subita: mala mors ꝛ sic mala vita. Hanc vitam viua:
96 ne moriaris ita. ¶ Sexto idem ostendit per aliā aucto
ritatem: qua dicit. O homo inquit vnde venis? de ter
ra plorans: vbi es in vita miserabili: incertū vtrū dam
nari debeas vel an saluari: quo itur⁹ es ad durū iudi-
cium vbi redditur⁹ es rōnem de omnibꝫ cogitatiōibꝫ
dictis ꝛ factis ꝛ horis ꝛc̄. p quam viā ibis: p artā mor-
tis portam: vbi claudent oculi: ꝛ amittet mūdi ame-
nitas ꝛ ꝓximoꝝ societas: inuadent insup te in illa por
ta vndiq̄ latrones: qui tecū comedebāt ꝛ bibebant: et
in peccatis tecū voluebant: a te ꝓcul fugient: ita vt di
cere poteris illud ps̄. xxx. Qui videbant me foras fuge
runt a me: obliuioni dat⁹ sum tanq̄ mortuus a corde.
Notate verba. Nō dicit obliuioni datus ab ore: quia
nec orant ꝓ me: vel ope: quia nihil faciūt ꝓ me: sꝫ a cor
de: quia nec cogitant de me qd̄ facilimū esset: tarde er-
go alia facerēt grauiora: qui nec illud pro mortuis faci
97 unt facilimū. Nec mirū ꝙ alios siue amicos siue ꝓpin
quos siue quoscunq̄ alios obliuioni tradūt mortuos
quia ꝛ seipsos obliuioni tradūt viuos ꝛ morituros: q2
nec cogitant quales sunt viui nec qualiter morientur.
Qui ergo seipsos obliuioni tradunt: quos quotidie vi
dent qd̄ mirabile est ꝙ mortuos obliuioni tradūt: q̄s
non vident. Quod insup mirabile est ꝙ se non custo-
diunt a deceptiōe falsoꝝ hoīm post mortē videntes de
ceptiōes ꝛ fraudes que alijs fiunt qui nec p̄muniunt:
Exem videntes falsitates in tali pūcto sibiipsis fieri. Sicut pa-
tet primo p hoc ꝙ de patriarcha aquilegie in libro fert
de apibus: ꝙ vix in quodā mortis tractu: cū sui eum
mortuū vel quasi mortuū putarent ꝛ illū spoliarēt: cū
postmodū supuiueret ꝛ hoc illū non lateret: non illos
Exem a se eiecit: nec minus dilexit. ¶ Secundo idem patet: p
hoc ꝙ relatione audiui fidedigna de rege Sicilie: q̄ an
te paucos annos cum ad mortē traheret loq̄la amissa:
quilibet de illis qui circa illum erant aliquid accepit ꝓ
parte sua: intantū ꝙ quando de extasi rediit ꝛ potum
petiit: nō inueniebat ciphus circa eum in quo biberet:
nisi aliquis illorum ciphū de sinu suo in quo illum ab
sconderat extrahere vellet: nec tamē p̄muniri⁹ esse vo-
luit. Sicut nec sunt aliqui nunc qui in minori experiū-
tur suorum infidelitatē: quando quotidie ad oculū vi-
dent ꝙ ip̄is viuentibꝫ ꝛ de domibꝫ suis absentibꝫ pau
ci sunt eis fideles in ope vel labore vel rerum custodia
quin in reditu oīa inueniant diffusa: ꝛ vt vellet nō
facta: ꝛ suum emolumentū seu auantagiū non quesitū
etiam si fratrem ꝓpriū vl' ꝓpinquū custodem dimittat
ꝛ sui locum tenentē: quia vt cōmuniter quilibet diligē
tius ꝛ intenti⁹ circa rem ꝓpriā ꝛ auantagiū sollicitat:
quia s̄m apl'm ad Phil. ij. Omēs que sua sunt querūt
ꝛ tamen in maioribus negocijs de eis confidūt ꝙ fide
liter facient scꝫ ꝙ post mortem eos efficaciter de penis
liberabunt sua fideliter ꝓ eis distribuendo. Et hec est
mirabilis cōfidentia: quia quomō poterunt de eis cō-
fidere ꝙ fideliter faciēt post mortem quādo nullū am-
plius illorum sperant: vl' timent reditum nec ab eis ꝓ
fidelitate expectabit mercedem: vel ꝓ falsitate ꝛ in gra-
titudine penam: nec illoꝝ amplius timent offensam: q̄
nec primo fideles eis extiterunt: quādo oīa p̄dicta ti-
mebant ꝛ sperabant: viuens ergo dispone domui tue
quia morieris tu ꝛ non viues. Esa. xxxviij. ¶ Secun- 98
dus punctus istius articuli est ostendere quomō mor
tui suo modo nos hortant mortis habere memoriam:
vt saltem viris sanctis viuis: vel etiam illis que circa
nos agūtur: credere nolumus de mortis memoria ꝛ ꝓ
uidentia habenda saltē mortuis tanq̄ magistris cre-
damus expertis dicentibus. Memor esto iudicij mei:
sic enim erit ꝛ tuum: mihi heri ꝛ tibi hodie ꝛc̄. Ecclesiasti.
xxxviij. Pro quo est aduertendū misericordiarū pater
sciens vitam nostram esse: sicut furis ducti ad suspen-
dium in extranea patria: qui nec locum nec horam scit
mortis: quia nescit vtrum ad locum mortis magna sit
via vel parua: ꝛ ideo volens nos in omī loco ꝛ tpe sp
esse morti paratos: non solū p̄dicauit ꝛ p̄muniuit nos
per semetip̄m neq̄ per angelos de celo neq̄ per aposto
los ꝛ omēs electos ꝛ predicatores a mūdi principio de
terra: sed etiam per mortuos sub terra nos hortat mor
tis habere memoriam: dicens. Memor esto ꝛc̄. Que q̄
dem auctoritas primo ammonitionē cōtinet salutarē:
dicens. Memor esto ꝛc̄. ¶ Secundo examinationē ge
neralem in iudicio. Tertio ꝓmissionem infallibilem:
qm̄ sic erit ꝛc̄. ¶ Ad primū forte respōdebunt viui: ꝙ 99
si mortui in propria persona venirent ꝛ eos ammone-
rent: dicentes. Memor esto ꝛc̄. Illorum forte ammo-
nitionibꝫ crederent: quoꝝ dictum rōne reprobatū est.
A. xxvj. 25. Et quotidiano etiam reprobat exemplo.
Quotidie nanq̄ mortui inter nos missi sunt q̄ suo ex-
emplo docent bona nature ꝛ fortune vana esse ꝛ dece-
ptibilia ꝛ suis amatoribus inutilia ꝛ damnabilia: ꝛ ta
men non credimus. Sed dicent isti: mortui nobis nō
loquunt nec indicant quomō cum eis est vel nobiscū
erit: que si facerent eis crederemus. Quibꝫ respondet:
ꝙ cū s̄m beatū Grego. exēpla plus moueāt q̄ verba:
qui p̄dictis non mouent exemplis: quomō mouerent
verbis: sicut patet per illū de quo in libro fertur de api
bus ꝙ socius suus mortuus in miserabili forma appa- Exem
rens: se damnatū esse asseruit: nec tamen viuens se cor-
rexit: sed alius malus hoc ab alio audiens: pfecte se cor
rexit: ostendens qm̄ fides plus est ex auditu q̄ visu: et
ꝙ qui audita se non corrigunt nec visu facerent: quia
si Moysen ꝛ Prophetas non audiunt: neq̄ si quis ex
mortuis ierit ad eos credent. Luce. xvj. ¶ Quātum ad
secundū: duplex est iudicium humanū: de quo Sap. j.
Diligite iusticiā: qui iudicat terram. Et diuinum: de
quo Joan. v. Omē iudicium dedit filio. Et in ps̄. lxxj.
Deus iudiciū tuum regi da. Primū est duplex: licitum
ꝛ virtuosum: d̄ quo in psal. Beati qui custodiūt iudi-
ciū ꝛc̄. de quo. J. ix. 10. p totum. Et illicitum ꝛ pericu
losum: de q̄ Joan. vij. Nolite iudicare ꝛc̄. Et. j. Cor.
iiij. Nolite ante temp⁹ iudicare: de quo. J. xj. 1. cum se-
quentibꝫ. Judicium etiā diuinum est duplex: vnū par
ticulare: in morte: de quo Apoca. xx. Aperti sunt libri:
ꝛ iudicati sunt mortui ex his que sunt. De hoc iudicio
nota supra: arti. iij. Aliud generale. j. Regū. ij. Domi-
nus iudicabit fines terre: de quo. J. xj. p totū. ¶ Quātū
ad tertiū: id est de mortꝭ certitudine. Nota supra. c. ar-
ti. iiij. per totū. ¶ Tertius vo punct⁹ istius articuli: ꝙ 100
vix mors diligēter excogitata: oēm fugare deberet cu-
piditatē: quia sicut si quis esset certus ꝙ in via quā in-
cipit facere versus Londonias deberet spoliari: pauca
secum acciperet: nisi solum portans expensas ꝛ omnia
alia in securo reponeret loco. Ita per rōnem ille qui co-
gitat ꝙ in via quā facit versus celestē Hierlm infalli-

biliter in morte spoliabit᷑: pauca secũ accipet: ⁊ oĩa alia
in securo .i. in celo vbi fures nõ effodiũt: neq3 furãtur
reponeret. Iterũ sicut ille: q̃ est in festo aliquo: vbi plu
ra apponunt᷑ vasa aurea ⁊ argẽtea: si est cert⁹ ꝙ in por
ta diligẽter scrutabit᷑: quãtũcunq3 sit tentat⁹ illa vasa
furari: ex illa tamẽ cogitatiõe tentationẽ vincat cupidi
tatis ⁊ furti. Sic in ꝓposito. Et iterũ si initiũ cõtra eũ
tentatio ꝑualuisset: ꝙ vasa illa accepisset: ⁊ in sinu suo
abscõdisset ex predicta cogitatiõe illa caute deponeret
⁊ restitueret anteq̃3 ad portã veniret: sciens q̃d si cum
illis in porta capt⁹ esset suspenderet᷑. Et si nihil secũ in
uenirent: scrutatores bene euaderet. Sic ratio dictat:
ꝙ ille qui est certus ꝙ in mortis porta vel furtiuũ vel
male lucratum secum ferre non põt: oĩa deponat: ⁊
restituat: anteq̃3 ad portã illã veniat: sciens ꝓ certo: ꝙ
si in illa porta cũ alienis rebꝰ eũ capi contigerit: ad fur
cas inferni: eũ necesse erit suspendi: si aũt illa restituat:
ridebit in die nouissimo. Prouerb. vlti. et laudẽt eam
101 in portis opa eius. Ibidem. ¶ Quart⁹ vo punct⁹ isti⁹
articuli: ꝙ vicz mors ⁊ visus mortuoꝝ ꝑ rõnem oẽm
fugare deberet supbiã: patet: quia ille qui aliquoꝝ bo
noꝝ habet custodiã que scit ꝓ certo: ꝙ in maxima ei⁹
necessitate: ⁊ q̃ndo maiorẽ patiet᷑ defectũ: ⁊ qñ pl⁹ bo
nis indigebit: ab eo auferent᷑: non habet si bene finem
cogitet materiã de his supbiendi: sed potius timendi:
⁊ dolendi. Sed nonnulli habẽt custodiã ad breue tẽps
bonoꝝ: tam nature q̃ fortune: ⁊ gratie: que quidem: si
male eis vsi fuerint: ab eis in vltima necessitate: id est
in morte: vel quando ante mortẽ ab eis auferent᷑: quia
bona nature amittunt᷑: bona vo fortune aufert mũd⁹:
ab eis in sua maxima paupertate: id est in morte. Ergo
non videt᷑ ꝙ de istis supbire debeat si finẽ cogitaret: q2
finis ostendit ꝙ aliena sunt: ⁊ de alienis non est super
biendũ. Qꝫ aũt finis ostendit ꝙ aliena sint: patet. Nã
terra ⁊ vermes carnẽ vendicant tanq̃3 rem ꝓpriã: in q̃
magnã se reputant habere iusticiã: ⁊ cũ tanta potẽtia
⁊ iusticia illã petunt: ꝙ nullus potestt eis debitum il
lud negare: nec papa: vel rex: quin quilibet in fine de
bitũ recognoscens dicere possit versus sequẽtes. Ver
mibꝰ hic donor: ⁊ sic ostendere conor. Qꝫ sicut hic po
nor: ponit᷑ oĩs honor. Hoc verbũ optime congruit
illis: qui in auibꝰ celi ludunt. Baruch. iij. Quoꝝ reci
tata ⁊ ostensa pri⁹ nobilitate cõcludere possunt: dicen
tes. Vermibꝰ hic donor ⁊c. Post qꝺ donũ recitet᷑ illo
rũ miseria: sicut recitat᷑. G. ij. 41. quia ostẽsa rõnabilit᷑
nos repꝛehendere possent: ⁊ dicere. Memor esto iudicij
102 mei: ⁊ in die bonoꝝ: ne immemor sis maloꝝ. ¶ Quin
tus vo punct⁹ istius articuli: ꝙ vicz mortis cogitatio:
⁊ mortuoꝝ visio a luxuria retrahit: patet exẽplo ⁊ au
Exẽ ctoritate. Exemplũ ad hoc fert᷑ de quadã muliere bo
na: que requisita de illo peccato a quodã: qui dixit se il
lam multũ diligere: cui illa respondit: ergo fac vnũ ꝓ
amore meo: quo annuente: ait. vade ꝑ aliquos dies: et
inquire diligẽter vbi hoies in ciuitate ista morti appro
pinquãt: ⁊ oĩni die vsq3 ad certũ temp⁹ videas aliquẽ
mori: si poteris. Quod cũ fecisset ꝑ aliqꝺ tẽps redijt ad
mulierẽ: dicẽs se fecisse qꝺ ei dixerat: ⁊ iã secure poterit
facere voluntatẽ meã: quia voluntas mea est: ꝙ ambo
caste viuam⁹: istã nanq3 lectionẽ didici ⁊ ꝯsideraui in
libro mortuoꝝ ad quos me misisti. Ibi nanq3 didici
⁊ ꝯsideraui: ꝙ nihil eis remansit de breuibꝰ delectatio
nibꝰ suis: nisi pene sempiterne. Correctio isti⁹ veritatẽ
ostendit dicti beati Gregorij dicentis: ꝙ non põt me
lius domari caro viua: q̃3 cogitãdo qualis erit mortua
Quia fm Senecã. libro de moribꝰ. Libidinis initium
103 ꝯtinebis: si exitũ cogitaueris. ¶ Sext⁹ punct⁹ isti⁹ arti
culi: ꝙ scz memoria mortis hoiem retrahit ab appetitu
terreni honoris: patet ꝑ hoc qꝺ scribit᷑ in vitis fratrũ Exẽ
de quodã scholari Bononie claro ⁊ delicato ⁊ ad mũ
di honores anhelante. Cui cũ quidã religiosus de pa
tria sua accederet: eũ amicabilit᷑ accepit: illo pacto: ꝙ
ei non ꝑdicaret ad retrahendũ ipm de vita sua quã du
cebat ⁊ diligebat: quẽ cũ ad camerã duxisset ⁊ ostẽdis
set ei libros ⁊ lectũ nobiliter ꝑparatũ: religiosus rece
dens dixit: rogo quãdo iacueris in isto nobili lecto: co
gita de lecto: quẽ tibi ꝓmittit deus ꝑ Esaiã ꝓpherã di
centẽ. Subter te sternet᷑ tinea ⁊ operimentũ tuũ erunt
vermes ⁊c. Esa. xiiij. quã cogitationẽ cũ de corde euer
tere non posset: ⁊ singulis noctibꝰ illud mẽte reuolue
ret: ad vitã religiosam ⁊ bonã se conuertit. ¶ Septim⁹ 104
vo punct⁹ isti⁹ articuli ꝙ vicz morti memoria ab om
nibꝰ custodit peccatis: patet per hoc qꝺ docuit abbas Exẽ
Amon in vitas patrũ petenti nanq3 bonum verbum
quomõ videlicet deo placere ⁊ peccata fugere posset:
respondit: talem fac cogitationẽ tuam: qualem faciunt
incarcerati. Illi nanq3 interrogãt hoies: vbi est iudex?
quando veniet? quid fecerint cogitãt: ⁊ qualiter respõ
debunt: ⁊ ipa expectatiõe penarum suarũ plorant cau
sa. Ita quilibet semꝑ debet esse suspectus: ⁊ animam
suam obiurgare dicendo: ve mihi: quomõ habeo asta
re ante tribunal christi: ⁊ q̃modo habeo actionũ mea
rum ibi reddere rationẽ. Si vo sic cogitaueris: saluus
esse poteris. Sicut patet de illo de quo scribitur: ꝙ cũ Exẽ
audisset in Genesi legi de factis hominũ lõgissime eta
tis: ⁊ semper in fine sequebat᷑: vixit tot annis: ⁊ mortu
us est: illa cogitatione se optime cõuertit. Sic memora
re nouissima tua ⁊ in eternum nõ peccabis. Eccl. vij.
¶ Octauo totum mundũ contemnere facit sicut patet
de illo in vita fratrum qui nocte sequenti magnũ con
uiuiũ: cogitans vbi esset totum festum ⁊ gaudiũ quod Exẽ
illo die tenuerat: ⁊ cogitans sic oĩa alia esse transitu
ra ordinem intrauit predicatorũ. Sicut ergo iste cogi
tauit in nocte: vbi erant gaudia diei ꝑcedẽtis: ⁊ ꝙ forte
nõ ita bene esset sibi crastino: ex corde refriguit ⁊ doluit.
Sic mundiales in nocte huius vite: id est in morte: di
centes illud. Sap. v. Transierunt oĩa: ⁊ nos inter
mortuos cõputati sum⁹: sic habe memoriã mortis: et
exemplũ virtutis. ij. Machab. vj. ¶ Noni vo puncti 105
ratio ex predictis elicit᷑: quia ex quo ex memoria morti
tot vt predictũ est: spũalia sequunt᷑ cõmoda: memẽto
nouissimoꝝ: ⁊ desine inimicari. Eccl. xxviij. Cui⁹ ra
tio patet. I. viij. 14. Memẽto inquit diligẽter ⁊ ex cor
de nouissimorũ seu finis: iuxta illud Eccl. xxvj. Me
mento finis: scz trium: mũdi glorie: bone vite: ⁊ male.
Primi vt fugias. Secundi vt cupias. Tertij vt caue
as. Qꝫ tum ad primũ: si mundi glorie: que consistit in
bonis nature: ⁊ fortune diligẽter cogitent᷑ nouissima:
est potius fugienda q̃3 appreciãda. Sicut patet ꝑ exẽ Exẽ
plũ de volente emere equũ: vel qꝺcunq3 animal: quã
tumcunq3 sit q̃tum ad visum ex omni parte pulchrũ:
si in probatiõe sit in posteriori parte impotens: vel tur
pissimum vel irremediabiliter claudicans ⁊ deficiens
nõ multum equũ illum appreciatur: nec care illũ emit:
nisi sit fatuus. Sic de mundo ⁊ de omnibꝰ que in mũ
do sunt: que pulchra exterius vident᷑ ⁊ delectabilia: si
posteriorem illorum partem consideraueris: inuenies
ea turpitudine claudicare: ⁊ esse adiuuandũ impoten
tia. Diuitie nanq3 que quasi duas partes vel pedes ha
bere debent: vt scz iuuarent ⁊ supportarent tam in pn
cipio q̃3 in fine: in vita pariter ⁊ in morte: in vna parte
claudicant: id est in vltima. quia finiunt᷑ in paupertate:
quia dormierũt somnũ suum: ⁊ nihil inuenerũt in ps.

lxxv. Sic in sapientia hui⁹ mundi: q̃ finit̃ in stulticia:
sic de fortitudine ⁊ pulchritudine ⁊c̃. quantũ fuerit in
delitijs: ⁊ quantũ glorificauit se: tantũ date ei tormẽtũ
⁊ luctũ. Sic de honore huius mundi ⁊ altitudine que
finitur in vilitate: ⁊ terre ꝓfunditate: q̄ frequẽter acci
dit: ꝙ qui altiorẽ in hoc mundo locũ tenent: dũ viuũt:
ꝓfundiorẽ in terra fouẽã habent post mortẽ: quia dili
gentiores ⁊ fortiores habet terre fossores q̃ pauper: vt
de illis verificet̃ veritatis ꝓmissio. Marci. ix. Qui vo
luerit inter vos p̄mus esse: erit oĩm nouissim⁹. Et non
solum q̃tũ ad aiam in inferno: sed etiã q̃tũ ad corpus
in terra: sicͭ patebit. M. xiij. 7. vbi ostẽdit̃: ꝙ sicͭ i fami
lia scacarij q̃nq̃ accidit: ꝙ q̄ maiorẽ i ludo: et priorẽ ob
tinuit locũ: post ludũ in sacculo inferiorẽ obtinuat lo
cũ. Sic erũt p̄mi nouissimi: ⁊ nouissimi p̄mi Marci
106 x. ¶ Et hinc ꝑ patet: ꝙ est de oĩbus mundialibꝫ mordi
tate dilectis: sicut de dulci ⁊ venenoso potu: q̄ ingredi
tur blande: ⁊ in nouissimo mordebit q̃si coluber. Pro
uer. xxiij. Et sicͭ de via amena: que ꝑ pulchra prata du
cit ad ꝑnbulũ: de qua Prouerb. xiiij. Via que videt̃
homini iusta ⁊ nouissima eius deducũt ad mortẽ. In
qua finit̃ totũ ius qđ mund⁹ vel caro in rebꝫ suis face
re põt: q̄ nec vlteriorẽ terminũ amatoribꝫ: vel emptori
bus suis facere posset. Sic ꝑ stult⁹ reputaret̃ apud mũ
dũ: qui terrã carius emeret: quã venditor varantizare
nõ posset vltra annũ: q̃ꝫ terrã maioris valoris: q̃ꝫ ven
ditor varãtizare posset imperpetuũ. Ita q̄ cari⁹ emũt
terrena: que mund⁹ nõ põt varãtizare: vl' de quibꝫ nõ
põt certitudinẽ facere de termino vni⁹ diei: q̃ꝫ celestia:
de q̄bꝫ de⁹ certitudinẽ faciet eternã. ¶ Sed reuera nul
lus tñ excecat̃ in venditiõibꝫ ⁊ emptionibꝫ: quin dili
genter cõsideret: q̄ rem emere deberet immobilẽ: sicut
terrã vel maneriũ: quale ius venditor in re illa habeat
vtrũ vicꝫ illã vendere posset ad vitã vendẽtis tñ: vel
impꝑpetuũ: ⁊ si solũ illam vẽdere possit ad vitã vendẽ
tis tñ vl' impꝑpetuũ. Et si solũ illã vẽdere possit ad ter
minũ vite sue: emptor sapiens nõ tãtũ dat quantũ da
ret: si simpliciter illam vendere posset ꝓ ꝑpetuo. Sed
heu loquendo de emptiõe seu acquisitiõe spũaliũ: istã
non habent sapientiã: q̄ cari⁹ emunt terrena: sicut pa
tet. F. j. 24. ⁊. L. j. 12. Hoc etiã quotidie ptꝫ ad oculũ:
ꝙ vicꝫ vbi robis fortatis mundi emunt vanitatẽ: vix
exili garnimento: paupi dato: emere volunt celũ: plu
rãq̃ tp̄a ⁊ pecunias ad alearũ expendũt ludũ: q̄bꝫ pe
nas emunt inferni: q̃ꝫ circa fabricã ecclĩarũ: quibꝫ celi
emant gl'iam vel largitiões elemosynarũ. Et cũ oĩa
terrena ⁊ carnalia vendunt̃ ⁊ emunt̃ ⁊ ꝯcedunt̃ ad vi
tã tñ: regnũ ꝟo celoꝝ iure durat hereditario. Et tñ q̄
si oẽs ꝓferunt mundi honorẽ allegãtes ꝙ ideo furant̃
⁊ aliena non restituũt ⁊ falsam ⁊ luxuriosam vitã du
cunt: vt sm carnẽ delectabiliter: ⁊ q̃tũ ad mundũ ho
norifice viuãt qđ non possent si aliena restituerẽt: ⁊ ta
men pena ⁊ dedec⁹ que sequunt̃ sempiterna erũt: ⁊ ho
nor ille breuis: q̄ sine honore nouissima senect⁹ Sapiẽ
iij. Et sicut plus verecundat̃ q̄ plus fuit honorat⁹ qñ
de statu ⁊ loco ⁊ honore suo deijcit̃: vt vilipenditur: q̃ꝫ
alius q̄ ꝯtemnit̃: q̄ nec pri⁹ fuit honorat⁹. Ita in mor
te plus erubescet mal⁹ qui hic locũ pri⁹ tenuit honoris
de quo verificat̃ illud Luce. xiiij. Tũc incipies cũ rubo
re nouissimum locum tenere ⁊c̃. Nota de hoc. D. j. 5.
107 ¶ Secũdo nouissima honoꝝ virorũ: seu bone vite sũt
memoranda vt ꝯsimilia desiderent̃ ⁊ cogitãtes illa se
quant̃: ad hoc etiã vita illoꝝ ⁊ premiũ qđ in celo obti
nent nobis ꝑ modũ speculi ostẽdit̃: sicut patet. E. vij.
7. vt illos sequẽdo ad ip̄os ꝑueniam⁹: ꝑ viã mũdicie
iusticie ⁊ aliarũ virtutũ in domũ illaꝫ nouissimã: de q̄
Aggei. ij. Magna erit gl'ia dom⁹ isti⁹ nouissime: in q̄
electi quoꝝ quilibet illuc venit mũde viuẽdo vel in fi
ne penitẽdo cũ illo qui in nouissimo suo posuit portas
eius. ij. Regũ. xvj. Nũc sunt in aĩa qui post diẽ iudi
cij erunt in corꝑe ⁊ aĩa: ip̄o hoc ꝓmittẽte cuius veritas
est ineffabilis: qui ait. Ego resuscitabo illũ in nouissi
mo die. Joan. vj. Cui⁹ potentia ⁊ virtute quilibet re
surget in resurrectiõe in nouissimo die. Joan. xj. Vide
ant tñ qui nouissima illa desiderãt ꝑ exemplũ: supra. e.
c. 59. Ex illo nanq̃ exẽplo ptꝫ: ꝙ si tu reputauerit̃ te ali
bi manentẽ habere ciuitatẽ: ⁊ hoc opꝑe ostendẽs facien
do qđ tales faciũt: qui in alio loco manere cogitãt: oĩa
ꝑmittẽdo ⁊ habebis requiẽ in nouissimo. Eccl'. vj. Et
signanter: ⁊ bene dicit̃: in nouissimo: quia sicut ꝑmittẽ
tes oĩa: q̄ habẽt de manerio in quo sunt: in q̄ tñ diu ma
nere nõ intendũt: ⁊ ideo ad aliũ locũ in quo diu mora
ri intendũt: oĩa ꝑmittũt in loco illo in quo sunt frequẽ
ter multis necessarijs carẽt: q̄ illa ꝑmiserũt: vñ ⁊ alij
in vltimo tp̄e dũ sunt in recedendo supuenientibꝫ se ex
cusant: dicentes: talia ⁊ talia hic nõ habem⁹: q̄ illa ꝑ
misim⁹ ad locũ: quo ituri sum⁹ in quo in fine oĩa inue
niẽt. Sic qui hic pie viuere volũt cũ christo: ⁊ que ha
bere possunt ꝑ misẽdie opꝑa ꝑmittũt quo venturi sunt
hic frequẽter defectũ patiunt̃ tp̄aliũ. Nec tamen mur
murant sed patienter sustinent: cogitantes ⁊ impropꝑe
rantibus hominibꝫ vel cogitationibꝫ respondentes: ꝙ
alibi: quo venturi sunt sua ꝑmiserunt: in quo loco be
nedictionẽ dei abundãter inuenient̃: sicut patet de Job
de quo dicitur: ꝙ benedixit deus nouissimis Job. xlij.
Sed heu quia fere de omnibꝫ dici põt illud Esa. xlvij.
Nõ posuisti super cor: nec es recordata nouissimi. Et
ideo nouissima eius benedictiõe carebunt. Prouer. xx.
De qua auctoritate elicitur tertiũ: ꝙ videlicet nouissi 108
ma taliũ sunt consideranda: vt caueas. Memorare er
go nouissima illorum. Et in nouissimis illoꝝ tanq̃ꝫ in
speculo memorare nouissima tua: q̃tum ad tria: scili
cet q̃tum ad corpus: ⁊ q̃tũ ad animã: ⁊ q̃tum ad bo
na exteriora. Quia si ista diligẽter consideraueris ma
gnã in eis inuenies vtilitatem. In prima nanq̃ consi
deratiõe inuenies ꝙ corꝑales delicie ⁊ peccata corpora
lia finaliter nihil valent. Hoc etiã ostendit corp⁹ mor
tuum in quo de omnibꝫ precedentibꝫ delicijs nihil in
uenies: nisi miseriã precedentibꝫ bonis contrariã quia
contra precedentẽ pulchritudinẽ inuenies turpitudi
nem: sic de fortitudine ⁊ de omnibꝫ alijs que prius ho
na videbãtur que singula considerata ostẽdũt: ꝙ sunt
nouissima hominis illius peiora prioribꝫ. Math. xij.
Quilibet ergo corporis resistat tentationibꝫ ⁊ illud pe
nitẽtia maceret: vt illo deficiente quo ad animã letetur
in nouissimo. Eccl'. xxx. Omni nãq̃ tali dicitur Jere. 109
xxxj. Est merces operi tuo spes in nouissimis tuis. In
secũda ꝟo memoria seu consideratiõe inuenies: ꝙ pec
cata spũalia cuiusmodi sunt superbia: ira: inuidia: odi
um: ⁊ hmõi nihil valebũt: quia in fine inuenies ꝙ ille
superbꝫ demõ qui superbiã: iram: vindictam: ⁊ hmõi
suggessit: quasi amicus ꝯsulens ꝙ nobiliter ⁊ potẽter
te haberes: erit in tñ ad inimicitiã cõuersus: ꝙ q̃tum
prius suasit talia fieri cum spe euadẽdi: tñ suadebit de
sperationẽ: cum venie desperatiõe: sicut patet. D. ij. 7.
Ingredit̃ blande: ⁊ in nouissimo mordebit quasi colu
ber. Prouer. xxiij. Et tunc patebit: quia cor superbum
contra deum vel proximũ: ⁊ cor durũ male habebit in
nouissimo Eccl'. iij. In tertia ꝟo memoria inuenies: ꝙ
cupiditas ꝑ quã prius bona exteriora congregauit: ⁊
ꝓ longa vita thezaurũ conseruauit nihil valebit: quia
sicut cũ multoꝝ maledictiõibꝫ ⁊ culpis illa congrega

nit. Ita in multis paupertatibꝰ ⁊ penis illam amittent:
quibus dicitur Iaco. v. Thezaurizatis vobis iram: in
nouissimis diebus. Talibus nanq̄ vnum in fine con
tinget: ꝙ videlicet sicut amici mundiales sunt parati
ad rapiendū ⁊ colligendum bona que prius cōgrega-
uit. Ita demones sunt parati ad rapiēdum animam.
Et sic dum ex om̄i parte est inimicis obsessus: quorū
quilibet partem suam: ⁊ damnū expectat morientis: pa
tet ꝙ in nouissimo aggrauata est vis. Esa. ix. Sicut pa
tet. E. viij. 10. Sed heu nonnulli potius exemplū acci-
piunt a viuis ꝙ̄ a mortuis contra naturam: sicut patet
E. vij. 18. ⁊ T. v. 42. Et ideo errant: ⁊ in fine inueni-
ent se errasse cum virginibus illis: de quibus Math.
xxv. Nouissime veniūt ⁊ relique virgines ⁊c. Tales
nanq̄ qui male viuunt ⁊ in nouissimo bona optant:
ita fatui reputabūtur apud deum: sicut reputātur apō
mundum: qui animal in nundinis querunt: quod to-
tum corpus habeat asininum ⁊ caudam auream. Si-
cut ille Balaam: qui male viuēs dixit. Moriatur ani-
ma mea morte iustorum: ⁊ fiāt nouissima mea horum
110 similia. Numeri. xxiij. Circa vero ad decimum pun-
ctum istius articuli est aduertēdum ꝙ triplex occurrit
impedimentum trahens multorum mentes: ne mortis
vt deberent habeant memoriam. Quorū vnum est cō
scientie pōderositas ⁊ remorsio. Sicut nanq̄ latro nō
libēter intuetur furcas: quia estimat illas ad penas ta-
lium qualis ipse est esse ordinatas. Et ꝙ sine pena ⁊ cō
fusione illas nunq̄ ascēdet: ⁊ ideo graue est ei illas vi-
dere ⁊ specialiter quādo iudicatus ad illas ducitur dē
euasione desperans. Ita illi qui inueniunt se esse la-
trones dei in conscientijs suis multa sentientes pecca-
ta non libenter cogitant de morte: quia estimant talibꝰ
quales ipsi sunt damnosam: ⁊ ꝙ sine pena ⁊ cōfusione
illam non euadent. Unde est de eis sicut de scholaribꝰ
in quibus videmus ꝙ hi qui bene repetierūt lectiōes
suas ⁊ hmōi: sine timore magistri cogitant ⁊ expectāt
aduentū. Illi vero qui per totum diem vacabant lusibꝰ
⁊ occupationibus inutilibus: ⁊ impertinentibꝰ: nec li-
benter: nec letanter magistri cogitant ingressum vł ex-
pectant: nec libenter sed inuite ei approximant: quia ti-
ment verberari. Ita in ꝓposito de illis qui ore ⁊ opere
repetierunt lectionem mandatorū dei ⁊ de alijs qui no
ciuis vacabant ⁊ lectionem illam negligebant. Et ob
hanc causam de illis dici potest illud Sap. ix. Cogita-
111 tiones mortaliū timide. ¶ Secundū impedimentū est:
spes longioris vite: ex qua cōtingit: ꝙ licet videamus
alios quotidie mori: mortem ipsam leuiter cogitamus:
sicut gallus saltat super carbones ignitos: qui sentiēs
calorem auolat. Ita nos videntes mortuos in primo
occursu: horrorem sentientes: auolamus de illis: dicen
tes: permittas illos transire: ⁊ nobisipsis in corde lōgā
vitam promittentes: ex qua promissione decepti: etiam
de nocte circa mortuorū funera vigilātes ⁊ mortuum
ante oculos habentes speculum multiplicia commit-
tūt peccata: ⁊ cum sit mortalis mortuum fingit. Sap.
xv. Contra istam presumptionem nota supra. e. c. 93.
¶ Tertia causa est defectus experientie. Si enī semel
essemꝰ mortem experti: ⁊ scitemꝰ certitudinaliter qua-
les cogitationes morientes habēt: ⁊ de rebus terrenis
quales habent considerationes: quomodo scilicet om
nia illa vana reputant ⁊ deceptibilia quales insuꝑ vi-
siōes habent ⁊ occursus: ⁊ qualiter iudicātur districte
de omnibꝰ cogitationibꝰ: locutionibꝰ: ⁊ omissionibus
Et postq̄ȝ essemus sic morti iudicia experti: si possemꝰ
redire: ⁊ secūdam incipere vitam iterum morituri: ve-
risimile ⁊ credibile est: ꝙ secundā faceremꝰ sanctā: vi-

ꝙ absorbeatur quod mortale est a vita. ij. Cor. v. Illi 112
vero qui predictis vel alijs causis intantū excecati sunt:
ꝙ per mortem ⁊ finem quā in alijs vident: de sua se ꝑ-
munire nolunt sunt om̄ibꝰ hominibꝰ stultiores. Et hoc
tali videre possunt exemplo. Exemplā nanq̄ referunt Exem
quendam post vitaȝ fatuam morti appropinquātem:
amicos ⁊ executores ad se vocasse coram quibꝰ cum te
stamētum suū faceret: vnam magnā summā pecunie
legauit stultiori q̄ in tota illa terra inuenire posset: cau
sam assignans ꝙ ipse stultissimꝰ fuerat talem qualis
ipse fuerat in testamēto suo respicere voluit. Et quia ti-
muit ne forte executores in hoc voluntatē suam cōple
re nollent: illos ad hoc faciendū iuramento cōstrinxit:
quo mortuo illi ꝓpter iuramentū stultiorem per diuer
sas villas ⁊ ciuitates querere ceperūt. Et cum plures
inuenirent: plures quesierūt ꝓpter hoc dicentes: ꝙ ad-
huc vlteriꝰ stultiores inuenirēt. Dum vero sic circuirēt
contigit eos cuidā appropinquare ciuitati: de qua mul
titudinem populi obuiā habuerunt: qui inter eos quē
dam denudatū ⁊ manibꝰ ligatum versus patibulū du
xerunt quibꝰ quesierunt quis fuerat ⁊ quid fecerat: ꝙ
sic ducebat: qui rńderūt ꝙ mgr ⁊ dn̄s illiꝰ ciuitatē fue
rat ꝑ annū ⁊ ad libitū in om̄ibꝰ voluntatē suā habuerat
nūc vero illū om̄ibꝰ bonis spoliatuȝ ad mortē vt videtis:
ducimꝰ q2 ⁊ tali cū recepimꝰ ꝯditiōe ⁊ oēs alios q̄ an̄
illū in nostra dominabant ciuitate ⁊ sb tali pacto: oēs
in posterū recipiemꝰ. Quibꝰ rńderūt executores dicen
tes ꝙ mirabile fuit ꝙ aliquē inuenire possent q̄ int eos
dominiū vel officium habere voluit ex quo sic in fine
omnia eis ministrabāt. Quibꝰ illi: nō oportet ꝙ eos q̄ra-
mꝰ sed ipsi ꝑce ⁊ ꝑcio querūt: vt illis succedere possint:
quibꝰ sic ministramꝰ. Executoribꝰ vero ciuitatē illā in-
gressis inuenerūt vnū q̄ ꝑce ⁊ ꝑcio obtinuerat ꝙ locū
illiꝰ q̄ anī cū ad mortē ducebāt tenere poterat q̄ post an
nū sibi sustineret iudiciū quē ciues in alto loco colloca
uerāt ⁊ ipsm laudabāt ⁊ munera ei mittebāt. Et ille mi
ser ita gliosus ibi sedebat: ac si locū illū ⁊ statū semper
habere potuisset nec considerauit qualiter oēs mortui
fuerāt qui ante illū ibi fuerunt nec q̄liter eodē die ꝑdes-
cessor suꝰ ad mortē ducebāt: nec cogitato ipse per eandem
viam sequerēt sed om̄ia hec negligebat ⁊ ad solam pre
sentem gl̄iam respiciebat. Quod executores ꝑdicti vi-
dentes licentiā petebāt: vt cū eo colloqui possent: q̄ ha
bita: recitato testamēto ꝑdicto ⁊ testamēti causa ei pecu
niā illā tradiderūt dicētes ꝙ nūq̄ȝ inuenerūt nec repu-
tabāt in futuro inuenire posse aliquē stultiorē. Cui pe-
cuniam tradendo iuramentum suum tenere possent:
quia tu inquiunt nec respicis ad illos qui ante te fue-
runt nec ad illum quem hodie mori vidisti: nec cogi-
tas breue tempus tuum vnde te reputamus stultio-
rem ⁊ stultissimum. Qualiter vero ad hoc fuerit verum
videlicet aliquando in opere sic contigit vel non: non
est multum curandum quia saltem exemplum esse po
test: ꝙ licet predictum ciuitatis magistrum ostenderit
stultum cum multorum modernorum hominum fa-
cta eos multo stultiores ostēdūt. Quia licet in aliq̄bꝰ cō
ditiōibꝰ sint ei siles tū in alijs positi sūt peiores ⁊ stultio
ris ꝯditiōis. Primo nāq̄ sunt ei siles ꝓ tāto q2 sic ciuitas
illa nūc vnū nūc aliū q̄ ꝑus i ea nobil' fuit nudū ⁊ pau
perē ad mortē duxit ⁊ aliū eiꝰ loco exaltauit: cito sibi de-
ꝑmēdū. Ita mūdꝰ nūc papā: nūc impatorē: nūc regē
⁊ quēcunq̄ potentē ad mortē ⁊ terrā pauperē mittit ⁊
successorē vel heredē loco eiꝰ substituit: sibi cito spoliā
dū ⁊ iudicandū. ¶ Secūdo sunt ei similes ꝓ tāto: quia 113
sic ille ꝑce ⁊ ꝑcio statū illū obtinuit: ita nūc q̄si oīa ob-
tinēt officia ⁊ loca tā secl'aria q̄ȝ ecclesiastica. ¶ Tertio q2

sic̄ ille videbat p̄decessorē suū ad mortē corā eo adduci
nec tamen per periculū: qd̄ in eo videbat periculū ꝓs
priū cōsideraũit: nec cauebat: sed tm̄ in presenti gloria
quā habebat delectabat̄. Ita moderni vidētes ꝓgeni
tores suos: vel alios potētes: ad turpissimā duci mor
tē: vtpote q̄a trahunt̄: ⁊ ꝓ cupiditatib⁹ ⁊ ꝑditiōib⁹ su
is: ⁊ malefactis suspendunt̄: vel decapitant̄: vel incar
cerant̄: et spoliant̄: vel verberantur: q̄a male in officijs
suis se habuerūt: nec tm̄ ꝑ periculū illoꝝ periculū pro
priū ꝯsiderant: nec cauent: sed eis succedētes eadē vel
peiora faciūt: q̄ꝫ ipsi fecerūt. Sed tm̄ circa presentē glo
riā ⁊ cupiditatē delectant̄: ac si eis esset ꝑpetua: nec ista
infirmitas est tm̄ potētib⁹ cōis: sed etiā om̄ib⁹ popula
rib⁹ fere adheret: q̄r oēs videm⁹ hoīes quotidie ad ter
ram nudos ⁊ mortuos mitti: ⁊ qū hoc videm⁹ tali ob
uiam⁹: quali predicte executores obuiauerūt: nec tm̄
in ꝑiculo illoꝝ: casum nr̄m vt deberem⁹ ꝯsideramus.
114 ¶ Peioris v̾o ꝯditionis illo sunt. Primo q̄a ille de cō
suetudine ciuitat̄: sic nobiliter viuere potuit ꝑ annū ⁊
voluntatē suā in om̄ib⁹ hēre. Nos v̾o certitudinē nō
habem⁹ vni⁹ diei: q̄a nec mūdus certitudinē talē face
re pōt. ¶ Scd̄o q̄a male se habētes in ciuitate illa spo
liabant̄ ⁊ damnabant̄ a ciuib⁹: q̄ꝫtū ad corp⁹ tantū: q̄r
plus ei facere nō poterunt. Nos v̾o male nos haben
tes in mūdo isto: dānabimur i corpe et aīa eternaliter.
¶ Tertio q̄a ille vidit oculis corpalib⁹ p̄decessores ad
mortē duci corporalē. Nos v̾o videmus oculis fidei:
male habētes i hoc mūdo duci ad mortē: ⁊ penas eter
nas: nec cauemus: exemplū ab eis accipiētes. Ideo in
vna die veniēt mors ⁊ plage ⁊c̄. Apoc̄. xviij. sicut vene
115 rūt illis. Et nō solū p̄dicto ciuitat̄ magistro ⁊ dn̄o: ve
rū etiā aīalib⁹ irratiōalib⁹ in aliquo sunt silēs: in aliq̄
peioris ꝯditiōis: q̄ mortē suā nō premuniūt: mortē vi
dētes alioꝝ. Primo nāq̄ꝫ: q̄ sunt silēs ptꝫ. q̄r sicut por
ci vidētes porcū a canib⁹ male tractari: vel a carnifice
occidi: ⁊ clamare: simul clamāt: sed statim post redeūt
ad pascua: ⁊ opa solita. Ita tales i infirmitate vl' mor
te amicoꝝ clamāt ⁊ lachrymāt̄: sed statim post ad pec
cata redeūt solita: nec saluti mortui coopant̄: nec ꝯꝑie
nec trahūt mortē: vl' mortuos in coꝝ salutē in exēplū:
sed viuos ⁊ petōres ad ipsoꝝ dānationē: dicēdo. tales
⁊ tales cōmittūt tales cōtractus: q̄s tu vocas vsurari
os: ⁊ alij opant̄ i festis: et mulieres extra matrimoniū
tenent: ⁊ hmōi: quare nō possum⁹ nos. Hec ē irratio
nabilis questio: q̄ si sicut de silice viuo: ⁊ crescēte: non
fit speculū: sed de pulueri zato. Nec nos v̾o debemus
speculū nobis facere: nec exemplū accipe de viuis cre
scentib⁹: ⁊ male agentib⁹: dicēdo. ipse facit sic ⁊ sic ⁊c̄. s̄ꝫ
de mortuis ⁊ puluerizat̄: respiciēdo capita ⁊ ossa mor
tuoꝝ: cogitādo q̄ ꝑ os qd̄ q̄nq̄ꝫ ita delectabile erat ad
osculandū: ⁊ ita delicate comedit ⁊ bibit: ⁊ per oculos
tam pulchros parū ante ad respiciēdū: nūc intrant: et
exeunt vermes: q̄ ita sup̄be vestiebat̄: ⁊ in om̄ib⁹ que
corpus vel caput vestiebāt: superbiā ostendebāt: nunc
nullū operimentū habet: nisi terrā: nullā stratus mol
liciē: nullā familiā quo ad corp⁹: nisi vermes: quo ad
aīam si male vixit: nisi demones. Ad tale speculū faci
endū: nos hortat̄ Iacob⁹ dicēs. Exemplū accipite fra
tres exitus mali. Iaco. vlti. Et i exemplo illo facite qd̄
faciūt euntes ad festū vel ad magnā ppl'i ꝯgregationē.
Tales nanq̄ꝫ respicere q̄nq̄ꝫ solēt in specto: ⁊ se parare
Sic nos eūtes ad eternū dei ꝯuiuiū: ⁊ corā toti⁹ mūdi
multitudine: faciam⁹ nobis speculū de mortuis: in q̄
nos parem⁹. sicut scriptū est Ezech. xxxij. vbi dicit̄. q̄
tulit ꝑplus vnū de nouissimis suis: ⁊ ꝯstituit specla'to
rem. Secundū similiter: q̄ videlicet sunt brutis stultio
res ptꝫ. q̄a licet cū brutis hoc habeāt: q̄ tm̄ de corporis
cogitāt delitijs: tamen in hoc brutis nihilus ꝯtinget: q̄
illa ꝓ delitijs illis: nūq̄ꝫ cū istis insensatis post mortē
punient̄. Qui vult ergo p̄dicta vitare incōuenientia: de
defunctis cogitet: ⁊ i illis statū suū speculet̄: q̄a sancta
⁊ salubris est cogitatio pro defunctis. ij. Macha. xij.
¶ Ad cui⁹ auctoritatis ⁊ sequentis articuli declaratio Ar.xviij.
nē: aduertēdū est: q̄ cogitatio ꝓ defunctis est vtilis ad 116
mortuoꝝ auxiliū. Cogitatio v̾o de defunctis est salu
bris ⁊ vtilis ad viuoꝝ exemplū. ¶ Circa ꝓmū duo
sunt ostendēda. Primo eīn ostendet̄ p̄ncipaliter inten
tū: q̄ videlicet cogitatio ꝓ defunctis est vtilis ⁊ salu
bris ad illoꝝ liberationē. Scd̄o ostendit̄: q̄ rationabi
liter debemus de eis cogitare: ⁊ ꝓ eis orare. ¶ Primū Exm̄.
ostendet̄ ꝑ historiā: q̄ a senioribus narrari solet: ⁊ vera
citer ꝯtingere potuit: de duob⁹ viris magne religionis
mutuo se in dei amore diligētib⁹: quoꝝ vn⁹ aliū mor
ti appropinquātē rogauit: q̄ ei statū suū post mortem
ostenderet: si a deo licentiā habere posset: qd̄ ⁊ promis
sit se facturū. Quadā ergo nocte viuo existente in eccle
sia post matutinas ⁊ orante: apparuit ei: vt videbatur
quedam vmbra squalida: que viuū trementem: et ni
mio timore pauentem: alloquebatur: ipsum confortā
do: asserens se esse sociū suū mortuū: ꝑmissum suū im
plentē: a quo cū quereret: q̄re sic appareret: ⁊ quā pate
ret̄ penā. r̄ndit. se facturū esse quidecim annos in pur
gatorio: nisi meli⁹ haberet adiutoriū: quo disparente:
aliūs vsq̄ꝫ ad diē in oratiōib⁹ lachrymosis ꝑseuerans:
summo diluculo priorē adijt: rogans q̄ defunctū fra
trē obnixius fratrib⁹ recōmendaret: qd̄ cū fecisset: in
iungens: q̄ oēs ꝓ eo specialiter celebrarēt die illo: ipse
socios om̄es: quos potuit iuuit in missis suis cū ma
gna deuotione. Et vltimo celebrās cū ad cōmunionē
veniret: ⁊ deū in manib⁹ teneret: sic eū allocutus fuit.
Dn̄e Iesu christe vix est Soldanus vel rex quicunq̄ꝫ
terrenus: cui si miles aliquis fideliter ⁊ in multis bel
lis periculosis a iuuentute seruiuisset: et nihil aliud ꝓ
toto seruitio suo in senectute sua peteret: nisi liberatio
nem vnius pauperis incarcerati: qui nō meruit mor
tem: sed qui detinetur ꝓ paruo debito: vel vsq̄ꝫ solue
tur ꝓ eo parua redemptio: qui eū nō liberaret: petenti
eū dando. Sed tu es gratiosior ⁊ maioris gratitudinis:
tibi ꝓ posse meo a iuuentute mea seruiui: nunq̄ꝫ ex cer
ta scientia cōtra voluntatē tuam faciens: ⁊ ꝓ toto ser
uitio meo: nihil aliud peto: nisi liberationem illi⁹ pau
peris incarcerati: ⁊ quicq̄d boni feci a iuuentute mea:
quantū possum sibi do ꝓ redemptione sua: et rogo q̄
totum cedat ad suam vtilitatem. Nocte ergo sequen
ti: eidē in ecclesia apparuit clarus: ⁊ cū magno lumine
regratiando eidē de sua liberatione. Alteri v̾o de tam
subita liberatione admiranti dixit: q̄ deus ꝑpter cha
ritatē tuā illo tpe qn̄ mihi oīa tua dabas: me liberauit.
Mortuo v̾o a viuo petente quā mercedē ipse in mor
te sua a deo speraret: qui totū ei dederat: ⁊ nihil sibi re
seruauerat. Respōdit totaliter ponā me in gratia dei.
Cui mortu⁹: nō timeas: q̄r nihil est tibi ꝑ hoc diminu
tū: s̄ꝫ ꝑpter charitatē tuā merita tua sunt tibi poti⁹ du
plicata: q̄r ꝑpter op⁹ charitat̄: nūq̄ bō min⁹ habebit s̄ꝫ
plus. Et in antiq̄ ꝓuerbio dicit̄: q̄ q̄ ꝓ alio orat: ꝓ se
laborat: sic ḡ obtulit ꝓ salute viri hostiā. ij. Machab.
iij. ¶ Scd̄o q̄ videlicet debem⁹ ꝓ defunct̄ cogitare ⁊ 117
facere: ꝑpter tria ptꝫ. Primo q̄r maxie indigēt: ⁊ sic ma
xima elemosyna est ꝓ eis facere: ⁊ eos iuuare: ⁊ verissi
ma dilectionis ꝓbatio. Dū quis nāq̄ꝫ viuit: vix ꝓba
re potest amicū: q̄ q̄ntūcūq̄ꝫ sit in tribulatiōe paupta
te et miseria sꝫ tm̄ ille q̄ q̄si amicū se ostēdit aliquā spem

habere potest: vel habet de mutatiōe fortune: ⁊ de retri
butiōe habēda: ab illo cui se amicū ostendit: ⁊ cui bn̄fi
cia exhibet: ⁊ quantū talē sperat retributionē: tantū a
vera recedit amicitia. sed qui ꝓ mortuo facit: nullā ab
eo sperare pōt retributionē: in vita ista. ⁊ ideo ille se ve
re diligere ostēdit: cuiꝰ dilectio: nec sup vtili vel delecta
bili ſm carnē: ſʒ sup honesta fundaꝶ necessitate. In cō
muni nāqʒ viuentiū modo habeꝶ: ꝙ plures diligunt
ꝓpter vtile vel delectabile: qͣʒ ꝓpter honestatē vel vir
tutē: ⁊ ꝓpter causas his ꝯtrarias: in morte dolēt amico
rū: quot nāqʒ in vita occasiōes habuerūt delectatiōis:
tot in morte vite ꝯtrarie: occasiōes habēt doloris: ſʒ illi
nō dolēt: qͣ virtꝰ cessauit vel honestas: sed qͣ ipi vti
118 le amiserūt vł delectabile. ¶ Quoꝝ quidē dilectio: mo
do tali ⁊ experimēto ꝓbari pōt. Certū nāqʒ est: ꝙ dū
amicus illoꝝ: de cuiꝰ morte dolēt vixisset: multa ei pro
misissent ⁊ dedissent: ⁊ ꝓ salute seu sanitate eiꝰ corꝑali
si egrotasset habēda multa expēdissent: ſi ipm̄ in futu
rū potentē ⁊ gratū sperassent: hoc em̄ ad oculū quoti
die videmꝰ ⁊ audimus: ꝙ vicʒ dū quis in magna deti
neꝶ infirmitate: vel quacūqʒ tribulatiōe: amici ipm̄ cō
fortātes: dicūt ꝙ tm̄ ꝓ sua darēt sanitate vel liberatiōe
vnꝰ vicʒ ꝙ centū daret solidos. aliꝰ ꝙ vsqʒ ad Romā
iret. aliꝰ ꝙ ꝑpetuā dū viueret sustineret penitētiā: ⁊ sic
de alijs. Quoꝝ quidē dictoꝝ: ⁊ amicoꝝ veritas in hoc
apparebit: si tot ⁊ tanta faciant ꝓ ipsis mortuis: ⁊ plus
indigētibus: qͣʒ viui indigere possent: qͣnta dicūt se velle
facere ꝓ ipsis viuis: ⁊ indigētibus: q̄ ſi nō faciūt: osten
dūt: ꝙ nec ꝓ viuoꝝ talia fecissent vtilitate sed ꝓ terre
na remuneratiōe. Qꝛ vero pauci sint qui nō post mortē
Exm̄. indigeāt: pʒ ꝑ hoc: ꝙ spiritu sancto dictāte: scribit san
ctus Grego. in. iiij. dialogoꝝ. de quodā cardinali: qui
ita sanctꝰ fuit ꝙ ante sepulturā suā: deꝰ per eū miracla
ostendit. Quidā nāqʒ vestē eius: q̄ operiebaꝶ funꝰ tan
gens sanabaꝶ. Et m̄ post cuidā sancto ⁊ fidedigno ap
paruit: asserēs se in purgatorio esse: qͣ i quadā electio
ne vni obstināte ꝯtra alioꝝ vota adhesit. Ex quo. ǧ tm̄
indigent: ⁊ pauci sunt q̄ illā euadūt indigentiā. pʒ ꝙ
sctā ⁊ salubris est ⁊c̄. Et ratiōabile: ꝙ idē faciamꝰ pro
119 mortuis ⁊ ampliꝰ qꝺ in necessitate fecissemꝰ viuis. Se
cūdo qͣ ad hoc p̄cepto obligamur naturali: quo tene
mur hoc facere alijs: qꝺ vellemꝰ nobis fieri: ⁊ qꝺ vo
lumꝰ nobis post mortē fieri. Certissimū em̄ est: ꝙ cito
de numero erimꝰ mortuoꝝ. Et deo teste. mēsura q̄ alijs
Exm̄. mēsuramꝰ remecieꝶ nobis. Sicut pʒ de illo monacho
q̄ valde negligēs fuit ad soluendū debitū ꝓ mortuis:
post cuiꝰ mortē: cū multa ꝓ eo fierent: nihil sibi cessit:
ad mitigationē pene: ⁊ q̄ntū alios defraudauit: tantū
sibi abstractū fuit: ⁊ nō sensit adiutoriū: quousqʒ alijs
primū satisfactū fuit ⁊c̄. Beatꝰ ergo tūc: q̄ nūc intelli
git sup egenū ⁊ pauperē: in die mala liberabit eū dn̄s:
qꝛ ipe primū pauꝑes in purgatorio liberauit. In quo
notaꝶ tertia causa: quare debemꝰ mortuos iuuare: scʒ
ꝓpter cōmodū ꝓpriū: quicq̄d em̄ eis fecerimꝰ: nr̄m est
⁊ nr̄m erit: ⁊ tamdiu nr̄m erit ad gl̄iam qꝺ eis damus
q̄diu erit illoꝝ ad cōmodū. Sicut videmꝰ: ꝙ roba vł
iocale datū amico: vł paupi: tādiu est ad gl̄iam dantꝭ
q̄diu est ad vsum portātꝭ. Sed bona mortuis q̄ sunt
in via salutꝭ. i. pauperibus ꝓ illis vel in noīe illoꝝ data
erūt illis ꝑpetua: qͣ ꝑpetuū inde sequiꝶ cōmodū. Et
qͣ sicut nō possunt iterū mori: ⁊ vitā quā habēt amit
tere: cū in eis cōpleta sit illa resurrectio prima. i. aiarū.
de q̄ Apoc̄. xx. Beatꝰ ⁊ sctūs: q̄ habet partē in resurre
ctione prima: in his scḋa mors nō habet potestatē: sed
erūt sacerdotes dei. Sicut inquā nō possunt iterū vitā
amittere: ⁊ beatitudinē. ꝺ q̄ sunt certi: de q̄ bona eis da
ta: vł semel acq̄sita: iterū amittere nō poterūt: ǧ oportꝫ
ꝙ sint eis sempiterna. Et sic erūt illꝭ sempiterna. Ita ꝑ
rōnē p̄dictā erūt: ⁊ dātibus sempiterna: qͣ ad sempiter
nā illoꝝ erūt gloriā. Qui ǧ libenter haberetꝭ vestes cibū
et potū diuitias ⁊ talia necessaria sempiterna: date illa
ꝓcuratoribꝰ mortuoꝝ. i. paupibus: ꝓ illis facite vobis
amicos de māmona iniq̄tatꝭ: vt cū defeceritꝭ: supple in
morte: recipiāt vos in eterna tabernacl̄a. Luc̄. xvj. Et
vobis mors vltra nō erit. Apoc̄. xxj. Nec esurient vel
sitient ampliꝰ. ¶ Scḋa pars huiꝰ articuli: ꝙ videlicet 120
cogitatio de defunctis est vtilis ⁊ ratiōabilis ad viuo
rū exemplū: pʒ ex tribus. Primo ex rerū naturaliū exē
plo. Scḋo ex virorū expertorū opere seu facto. Tertio
ex ꝓboꝝ viroꝝ documēto. Primū pʒ qͣ sicut in natu
ra vtile est oculis indispositꝭ: respicere speculū de cine
ribus factū filicis. Ita vtile est quantū ad aiam respice
re speculū de cineribus factū mortuoꝝ. In q̄ speculo vi
dere possumꝰ: ⁊ occasionē habere oīa nr̄os tergēdi de
fectꝰ. Ibi nanqʒ ostendiꝶ q̄nti defectꝰ sit cupiditas: qͣ
ex q̄ ille: q̄ pauꝑ nasciꝶ: pauperior moriꝶ: qͣ mūdū in
trantibꝰ: q̄nqʒ pannus daꝶ nouus. i. chrismale serico
aliq̄ñ ornatus: quibus exeuntibus daꝶ ciliciū: vł antiquū
lintheamen: q̄d valet cupiditas: vel diuitiaꝝ cumulꝰ:
quasi mediū a duobus extremis tm̄ discordās. Mon
struosus nanqʒ videreꝶ appetitus: ꝙ homo appeteret
in corpore mediū: qꝺ nō esset de natura extremoꝝ: vt
pote ꝙ mediū esset aureū ⁊ extrema. scʒ caput: ⁊ pedes
essent terrei: quare ergo nō iudicāt mōstruosum appe
titū: mediū statū illoꝝ aureū. i. ditissimū ⁊ multū appe
tere: cū extrema illoꝝ sint terrea. i. miserrima ⁊ pauper
rima. Est insup predictū speculū mortuoꝝ vtile cōtra
superbiā: iram: inuidiā: ⁊ hmōi vicia spūalia: qͣ ex q̄
vident illos: q̄ in magna vixerūt superbia: q̄ magnas
inter se habuerūt iras ⁊ discordias: ab vno post mortē
ꝯtineri cemiterio vel terra: q̄ntū ad corpa: ⁊ ab vno ce
lo vel inferno: quātū ad aias: in quoꝝ etiā speculo: idē
vident sibiipsis in breui venturū iudiciū: ratiōnabile
videꝶ: ꝙ vnus ꝯtra aliū nō supbiat: nec irasceꝶ vel in
uideat: sed sint vnū et simul in vna vita. villa. domo.
vel patria. ⁊ specialiter in vno amore: ⁊ ꝯcordia: q̄ tan
tā loci vnitatē: ⁊ simultatē habebūt post mortē: qꝛ ⁊ in
morte nō sunt diuisi. ij. Regꝭ. j. Mortuis ergo illa cō
petit admonitio. Joan. xvij. Vnū sint sicut nos vnū
sumus. ¶ Secundo opus ⁊ exemplū viroꝝ expertoꝝ 121
mortuoꝝ: ⁊ morientiū miseria nos docet: qualiter ⁊ ꝙ
vtiliter de defunctis cogitare debemus. Ipsi nanqʒ in
mortuoꝝ libro ⁊ speculo respicientes: nos suo exēplo
docuerunt: qualiter in illo respicere deberemꝰ. Sicut
pʒ primo ꝑ historiā que scribiꝶ in libro de dono timo
ris: de filio cuiusdam comitis: qui volēs patrē suum Exm̄.
mortuum de loco sepulture prioris transferre: vel aliū
eidem superponere lapidem: priori lapide amoto: in
uenit bufones horribiles in puteo: seu tumba: cū pa
tris corpore: qui magno percussus horrore: ⁊ timore:
cum hereditate paterna: omnes vanitates mundi cō
temnens: in habitu pauperꝭ: romam ignotus adijt: ⁊
a quodā cardinali ꝓ dei amore pascebaꝶ: in cuius mor
te omes campane vrbis romane sine humano auxilio
pulsasse dicunꝶ. Cuius opere ⁊ exemplo informamur
ita de mortuorum corporibus: ⁊ de nostris cito morē
tibꝰ cogitare: vt carnis accidiam. iram. gulam. ⁊ lasci
uiam fugiamꝰ. Si em̄ illi q̄ accidiose in lectꝭ suis lasci
uiunt turpia agentes: ⁊ turpius cogitātes de lecto pre
dicti comitis: ⁊ de lecto suo quē post mortē cum turpi
bus habebunt vermibus: magnam haberent causam
motiuā: a talibus se retrahendi lasciuijs: qꝛ ⁊ aliq̄ndo

consimilis cogitatio: malũ hoīem ad bonã cõuertit vi
tam: sicut patet. C.x.15. Propter qd̃ tertio ꝓbi viri ta
les cogitatiões hoībus eis cõfessis in partẽ penitẽtie:
⁊ peccatoꝝ remissionẽ imposuerũt: sicut legiť de papa
Exiij. Alexandro: ꝙ cuidã sibi cõfesso: quẽ ad bonã vitã fa
ciliter ducere non potuit: quendã tradidit anulum: ro
gãs: ꝙ illum in digito portaret: ⁊ ꝙ in remissionẽ pec
catoꝝ quando illũ videret cogitaret ꝙ moreref: qd̃ cũ
frequẽter faceret optime se correxerit. Sic dixit quidã
Roberto Burnel: ꝙ cogitaret de Joanne Mancel.
vt se in fine suo: finẽ propriũ cogitaret: quia felix quẽ
Exiij. faciũt aliena pericula cautũ. Sic etiã quidã sapiens cõ
memorasse legitur Alexandrũ magnũ de fine suo co
gitasse: per lapidẽ ei missum: cuius natura fuisse legiť:
ꝙ in vna parte statere positus ponderabat quicq̃d in
alia parte statere poni potuit: sed terra coopertus non
plus ponderabat: q̃ quiscũq; alius lapis eiusdẽ quã
titatis: asserens ipsum illi lapidi similẽ: quia viuus cõ
tra totũ mundũ positus: ex vna parte totũ mundum
ponderabat: quia totũ ipso minorẽ: ⁊ sibi sufficientem
nõ reputabat: quia ⁊ plus: si plus fuisset: desiderasset:
quia ⁊ post huius mundi conquestũ aliũ mundũ esse
audiens: ipsius desiderasse legiť dominiũ: istius mun
di dominiũ paruni reputans: sed mortuus: ⁊ terra co
opertus: nõ plus ponderabat: vel de mundo isto seu
terre spacio occupabat: q̃ quiscunq;: vel pauperrim⁹
qui equalis cũ illo est quãtitate. ¶ Reuera quod pre
dictus sapiens dixit de Alexandro: potest dici de non
nullis modernis temporis: quia ipsis viuẽtibus nihil
quod habent sufficit: quia de eis nullus inuenitur q̃n
plura cupiat q̃ habeat. Et sicut nihil eis sufficit: qd̃
habent: ita nihil sufficeret: quod habere possent quin
illo habito plura cuperent. Et sic qui totũ mundũ ha
berent: aliũ cuperent: si aliũ esse audirent: sed terra co
operti nõ plus de terra habebũt: q̃ quicũq; alius eius
dẽ stature. Sed heu nõ est in morte: qui memor sit tui.
123 in psal. vj. Et si memor sit: sic memor est: ꝙ nec aliena
Exiij. restituere vult: nec vitã perfecte emendare: sicut Sol
danus ille: qui sicut narrat Isidorus: moriẽs fecit ve
xillariũ suũ per ciuitatẽ. i. per Damascũ super lanceã
panniculũ portare: ⁊ clamare dicendo: hec dicit domi
nus noster Soldanus: nõ plus portabo mecũ de oĩnĩ
bus bonis meis. Qui legitur sic mundi diuitias: ⁊ va
nitates mutuus cõtempsisse: non tamen legitur vitam
emendasse: nec aliena restituisse. Consimili modo nũc
in infirmitate vel tribulatione constituti: mundũ qua
si malũ ⁊ mortiferũ cõtemnunt. dicendo: mors in olla
vir dei. iiij. Reg. 4. Sed nec aliena restituunt: nec vi
tam perfecte emendant: ideo nec a deo misericordiã cõ
sequũtur. In quo similes sunt malo regi Anthiocho
ij. Machab. ix. qui propriã miseriã sentiens: atq; gra
ui infirmitate punit⁹. dixit: Justũ est subditũ esse deo:
⁊ mortalẽ nõ paria deo sentire: q2 tñ ore tñ: ⁊ nõ corde
⁊ opere penituit: de illo sequiť. Miserabili vita obitũ
defunctus est.
Art. xix. ¶ Quia vero in prima precedẽtis articuli parte persua
siones facte sunt: viuos ad mortuorũ inclinãtes auxi
liũ. In isto articulo sequẽti: vt viui efficacius cooperẽ
tur saluti mortuorũ: congruũ videntur ostẽdere: qua
liter mortui apud viuos ꝑ sacrã scripturã: que specia
liter de eis legitur: ⁊ intelligitur: vt eos ad compassio
nẽ ⁊ cooperationẽ inclinent: gemitũ deponunt: ⁊ que
relã: dicentes: Miseremini mei: miseremini mei: saltẽ
vos amici mei: quia manus dñi tetigit me. Job. xix.
Cuius quidẽ auctoritatis: Primo declaranda est pri
ma pars: vbi dicit: miseremini ⁊c̃. Secũdo sc̃da pars:
que incipit ibi. manus dñi ⁊c̃. Prima pars duo expri
mit. Primo defunctoꝝ exprimiť indigentiã in miserie
supportatione. Secundo viuorũ excitat diligentiã in
cause ostensione: quia videlicet amici sunt: vel saltem
esse deberent. Primo ergo illoꝝ ostendit defectũ. Se
cundo adiungit causam: quare illos iuuare deberent:
quia videlicet amici sunt: ⁊ ſm antiquũ prouerbium:
amicus in necessitate probatur. Sed non est homo in
mundo: in maiori necessitate: q̃ illi in purgatorio: er
go amicitia maxime erga eos si vera esset ostendi debe
ret. Ratiõe primi est sciendũ: ꝙ mortui in purgatorio
multũ viuorũ indigent auxilio. Et hoc quidẽ ostendi
potest exemplo triplicis status: modi vel conditionis
hoīm: quos videmus auxilio multũ indigere. Vide
mus nanq; ꝙ incarcerati debitis obligati: ⁊ impoten
tes seu infirmi: multũ amicoꝝ indigent auxilio: sed de
functi in purgatorio sunt incarcerati: ⁊ debitis obliga
ti ⁊ impotentes: ergo ⁊c̃. ¶ Primũ patet ex principio 124
noni articuli. Est tñ aduertendũ: ꝙ sicut ibidẽ innuiť
duplex circa incarceratos inueniť differentia. Quarũ
prima attendiť penes illoꝝ liberationẽ: vel nõ libera
tionẽ. Sc̃da vero attendiť penes illoꝝ velociorẽ vel tar
diorẽ liberationẽ. Quantũ ad primã differentiã est ad
uertendũ: ꝙ sicut videm⁹: ꝙ aliqui sine spe euadendi
ꝓ suo incarcerant̃ ꝓprio: sicut illi qui corã iudicibus ob
mutescũt: ⁊ ad penitentiã vsq; ad mortẽ ponũtur: ⁊ ta
les precio nõ liberanť: vel amicoꝝ prece. Alij vero in li
beriori sunt carcere: ⁊ illi possunt aliqñ iuste liberari:
vel quia sunt ibi ꝓ debitis: quibus solutis liberanť: vl
q̃a sunt ibi ꝓ delicto: citra feloniã: vtpote: q̃a aliquẽ le
serũt: cui cũ satisfecerunt liberari poterũt. Nõ sic de dã
natis in infernoꝛ q̃a nõ suscipiet ꝓ redemptione illoꝝ
dona plurima. Prouer. vj. Et nõ miserearis oĩbus: q̃
operantur iniquitatẽ. in psal. lviij. Et de illis qui sunt in
carcere diaboli: ꝑ peccatũ dũ viuũt: vel in carcere pur
gatorij mortui: de quibus apud dñm est misericordia: et
copiosa: apud eũ redemptio. in ps̃. cxxix. ¶ Quãtũ vero 125
ad sc̃dam differentiã aliter est de captis ⁊ incarceratis
inter inimicos in alio regno: vel terra vel dominio: q̃
habent amicos bonos ⁊ volũtarios: atq; aliter de his
qui non habent amicos: vel si forte habent: non tamẽ
habent potentes: vel non gratos ⁊ inuoluntarios ha
bent: quia primi citius liberantur: quia quilibet ami
corum eos pro rata ⁊ possibilitate sua iuuat: sed secun
di diutius in carcere expectãt. Sed nõ est dubiũ: quin
talis diu in carcere iacens: ⁊ amicoꝝ nomine tenus vi
dens ingratitudinẽ: quin cũ liberat⁹ fuerit: malos gra
tes sciet vxori: ⁊ filijs ⁊ amicis suis: q̃ ita negligẽtes cir
ca ei⁹ extiterũt liberationẽ: ⁊ minus ꝓ eis facere teneť:
quãdo ipsi indigebunt. Sic spiritualiter aliqui defun
ctorũ bonos habent amicos ⁊ gratos: ⁊ illi citius libe
rantur. Aliqui vero ingratos habent amicos: ⁊ potius
derisores: q̃ adiutores dicẽtes: vel est saluatus: vl' dã
natus: vel in certo loco: quid de eo agetur. sicut patet
E. viij. 14. O si sic dixisset vxor: vel amicus cuiuscũq;
incarcerati in scocia ⁊c̃. q̃ malo oc'lo illũ in reditu suo
respexisset: quando dictum tale ei constitisset: parũ re
putasset se ei in posterũ obligatũ. Ita illi de purgato
rio liberati: minus tenebuntur orando ingratos iuua
re amicos. Errant ergo dicentes: est saluatus vl' dam
natus: quia addere deberent: vel incarceratus: de quo
carcere potest per nostrum auxilium citius liberari.
Pro quo auxilio habendo ad nos clamant: dicentes.
Miseremini ⁊c̃. Et illud. iij. Reg. j. Obsecro vt mi
serearis anime mee. ¶ Sc̃do indigent auxilio: q2 sunt 126
debitis obligati. Pro quo est sciendũ: ꝙ nonnulli cor

pro duplici detinentur debito: pro corporali et spiri-
tuali. Pro corporali: quia forte nō reddiderūt oībus
debita quib⁹ tenebant̄. Pro spirituali: q̄a nō plene ꝓ
peccat̄ suis satisfecerūt: ⁊ ideo duo auxilia sunt eis mu-
tuanda: corꝑalia videlicet: q̄ tūc eis mutuant̄: qñ ami-
ci ꝓ eis debita reddūt: vel elemosynas dant: ⁊ spūalia
que eis mutuant̄: dū amici ꝓ eis orant: vigilant: ieiu-
nant: vel hmōi fieri ꝓ eis faciūt. Hec ideo eis ꝓ mu-
tuant̄: q̄a feneratur dño qui miseret̄ pauperis. Prouer.
xix. A quo maximā ꝓ mutuo suo reportabit mercedē
sicut sequēti ꝓbat̄ ꝯsequētia. Si enī miscōia facta mi-
seris faciēs: miscōiam apud deū inueniet. iuxta illud
Mat. v. Beati misericordes ⁊c̄. Ergo ꝓ maxima mi-
sericordia facta: maximā apud deū inueniet miscōiam
ꝯsequētia p3 ꝑ regulā q̄ dicit. ꝙ qñ aliquid sequit̄ ad
aliud eodē addito vtrobiq3 ad hec sequit̄. sed miscōia
facta illis in purgatorio est maxima: q̄a illi ī maximis
sunt miserijs ⁊ penis: q̄a dicit decretū: ꝙ licet pena illa
purgatorij eterna nō sit: excedit tñ oēm penā presentē.
dis. xxv. q̄ in aliud. Et de pe. dis. vlti. §. ꝗñ. circa fi.
ꝓpter q̄s miserias dicere possunt illō. j. Cor. 15. Mi-
serabiliores sum⁹ omībꝰ hoībꝰ. Misereminí ergo ⁊c̄.
127 ¶ Tertio viuoꝝ indigent auxilio: q̄a mitantū sunt im-
potētes: ⁊ q̄si infirmi: ꝙ ex nulla ꝑte se mouere possūt
ad laborandū: vel seipos iuuandū: nec dare possūt ele-
mosynā: q̄a nihil cū eis remāsit: nec missas ꝓ seipis ce-
lebrare poterūt: nec cōmunionē accipe sacramētaliter
licet spiritualiē possint. Sicut q̄ volentes infantes ve-
stros: q̄ cibū grossiorē capere nō possunt: nutrire: ⁊ ad
perfectionē deducere: facitis nutrices ꝓ eis grossiorē
⁊ substātialē accipere cibū ⁊ potū: vt ipso cibo a nutri-
ce sumpto infans nutriat̄: ⁊ viuat. Sic facite ꝓ eis sa-
cerdotes celebrare: ⁊ cōionem accipere: ⁊ paupes cibū
⁊ potū ꝓ eis sumere: q̄ pro se talia facere et sumere nō
possunt: vt ex illis a sacerdotibꝰ ⁊ pauperibꝰ sumptis:
illi nutriant̄ ⁊ viuant: preceptū implētes dñicū. Osee
xiiij. Et⁹ qui in te est misereberis pupilli: ⁊ specialiter.
q̄a hoc petūt dicētes: Misereminí ⁊c̄. Si quis enī cū
amico suo multa dimisisset iocalia: vel bona quecūq3
que ipse peregrinādo secū ferre nō posset: si ꝓ illis po-
stea in sua maxima mitteret necessitate: nimis ingrat⁹
esset: si morā faceret in mittēdo: Sic in ꝓposito. Talē
ergo cōmittētes ingratitudinē: illā dominicā possunt
timere sententiā: atq3 iudiciū: qd̄ specialiter ꝯtra tales
profert̄. Mat. xviij. Nōne oportuit ⁊ te misereri ꝯser-
ui tui ⁊c̄? patet ergo ꝙ libēter deberem⁹ misereri affli-
ctoꝝ in purgatorio: q̄a nō pōt esse aliq̄ ratio ab illa mi-
sericordia retrahēs. Tres nāq3 cause esse possunt: qua-
128 re alteri mutuare vel misereri retrahimur. ¶ Primo
quia nō indiget. Scdō: q̄a mutuū nō reddet. Tertio:
quia desperat̄ de eius profectu: q̄a mutuū amittet: vel
male expendet ⁊ ad suū bonū nō ꝯuertet: q̄a ex hoc cō-
iecturari potest: q2 frequēter mutat̄ ⁊ semꝑ deficit. Sed
nulla de predictis causis nos retrahere potest: quin il-
lis mutuemus: q̄ in purgatorio detinent̄. Nō prima:
quia ipi maxime indigēt: sicut ex precedēntibꝰ p3. Nec
scdā: q̄a nō solū reddet̄ simplū: sed centuplū: q̄a plus
est ꝓ deo dare: q̄̄ bona sua dimittere: sed q̄ dimittit do-
mū: agrū: vel quodcūq3 aliud ꝓpter christū: ipso teste
cētuplū accipiet. ergo ⁊c̄. Nec tertia causa: q̄a si semel
nūc iuuent̄: nunq̄̄ deficient. Sed si nūc semel de neces-
sitate: ⁊ miseria in quibus sunt liberent̄: statim erūt in
tali loco: ꝙ nos eis indigebimus: et ipsi nō indigebūt
nobis. Et certū est: ꝙ ipi erunt gratis grati: quoꝝ gra-
titudinē licet nūc sensibiliter nō videam⁹: in morte ta-
men videbim⁹: qñ in morte nobis occurrēt: sicut ostē-
sum est supra. arti. viij. Tūc iocūdus homo: q̄ nūc mi-
seret̄ ⁊ cōmodat. in psal. cj. Grati ergo estote. Col. iij.
eis mutuando: ⁊ debita illoꝝ reddēdo: ⁊ legata soluē-
do: ⁊ q̄ rapuit: vel iniuste occupauit restituēdo: q̄a ali-
ter nunq̄3 spem de ei⁹: vel nr̄a liberatiōe habere poteri-
tis. Hoc ideo citi⁹ facite: q̄a ad vos clamāt: dicentes.
Misereminí ⁊c̄. q̄a man⁹ dñi tetigit me. Job. xix. In 129
quo ostendit̄ defunctoꝝ gemit⁹: quātū ad scdām par-
tem predicte auctoritatis ⁊ articuli. Pro q̄ est sciendū: Duplex
ꝙ de duplici genere manuū legit̄ in sacra scriptura: de gen⁹ ma
manu videlicet dei. de q̄ Ezech. j. facta est suꝑ eū ma- nuum
nus dñi. Et diaboli: de q̄ intelligi pōt illud Tren. j.
Manū suā misit hostis ad oia desiderabilia ei⁹. Ma-
nus vō dei est duplex. iuxta illud Luce. xxiiij. Vide-
te manus meas. Vna q̄ tangit bonos. Alia qua tāgit
malos. Prima est ad saluandū. de q̄ in ps̄. cxviij. Fiat
manus tua vt saluet me. Scdā est ad iudicandū. de q̄
Job. xiij. Manū tuā longe fac a me ⁊ formido tua nō
me terreat. De prima pōt ille q̄ est in via saluandoꝝ di-
cere: Manus domini tetigit me.
¶ Pro quo est sciēdum: ꝙ vtraq3 manus dei: tam mi-
sericordie q̄3 iustitie: quinq3 habet digitos. ¶ Primo
habet pollicē a pollicendo: q̄a semꝑ in hac vita miseri-
cordiā hoībꝰ pollicet̄: si eā recipere velint dicēs: Nolo
mortē petōris ⁊c̄. Ezech. xviij. Et hic hab3 duas iūctu-
ras seu articulos: q2 primo sicut epūs pollice pueros in
fronte ꝯfirmat oleo. Ita de⁹ electos suos hic cōfirmat
grā: ⁊ in futuro tenet in glīa: qñ iustoꝝ aie ī manu dei
sunt: ⁊ nō tāget illos tormētū malicie. Sap. iij. ¶ Se-
cūdo habet indicē: q̄ petōres vocat: vt ad se redeāt. Et
hic hab3 tres articlos: q2 vocat inspirādo: bñficia dan-
do: ⁊ flagellādo. sic ī cruce tota die expādi manū meā
ad ꝑplm incredulū. Esa. lxv. Sed heu. Prouer. j. Vo-
caui ad pacificandū: ⁊ renuistis: extēdi manū meā ad
recipiendū: ⁊ non erat q̄ aspiceret. ¶ Tertius digit⁹ q̄
est medius: ⁊ lōgior: longā dei significat miscōiā: qua
petōres diu expectat: q̄a sicut ille vltra oēs se extendit;
Ita miscōia dñi suꝑ oia opa ei⁹. Et hic habet tres iun-
cturas: quibꝰ petōres ad penitētiā. primo recipit. scdō
iustos ducit in via: ⁊ in tertio: miscōia illa ꝑfecta. de q̄
in ps̄. xxxv. Dñe ī celo miscōia tua. vtrosq3 glorificat:
sic glorifica manum et brachium dextrū. Eccl̄. xxxvj.
¶ Quart⁹ digit⁹ q̄ medicus appellat̄: dei significat effi-
caciam sanatiuā: q̄ primo sanat nos a culpa. i. a lepra
pcti: sicut sanauit leprosū: de q̄ dicit̄ Mat. viij. Exten-
dens inquit manū suā: tetigit eū scz leprosum dicens.
Volo mūdare. q̄ scdō eis auxiliat̄: ne infirment̄: dicēs.
Manus mea auxiliabit̄ ei: q̄ tertio eū a mortuis susci-
tat: sicut filiā illā Mat. ix. Filia mea modo defuncta ē:
sed veni ⁊ impone manū illi ⁊ viuet. Et sequit̄. Tenu-
it manū ei⁹ ⁊ surrexit. sic digitus iste tres habet iūctu-
ras. ¶ Quint⁹ digitus: q̄ auricularis dicit̄: q̄ ⁊ breui-
or est inter oēs: breuē significat penitentiā seu penam
in quā deus eternam cōmutat: quando peccatores ad
penitentiam recipit. Et hic habet tres iuncturas. qua-
rum vna amicitie coniungit dei affligens nos ad mo-
dum patris in bonis nature: per infirmitates. Secun-
da nos affligit in bonis fortune: affligēdo nos ꝑ pau-
pertates. Tertio a malis culpe: que breuiter durant.
nos defendit: vt a malo pene in eternū nos protegat.
Sic in vmbra manus sue protexit me. Esa. lj. Et sic te-
nuisti manum dexteram meam ⁊ in voluntate tua de-
duxisti me ⁊c̄. in Psal. lxxij. Et nota ꝙ signanter dicit
propheta. Tenuisti dexteram manum meam: quia de-
us vel prelatus vel quicunq3 qui dei tenet locum: te-
net manum subditi: et in voluntate sua ducit eum

quo ipse vult: gl'ia illā suscipit subditū. Quū vo ecōuer
so subdit⁹ in manu sua tenet manū supioris: ⁊ illā sibi
obedire facit: ⁊ ipm̄ ducit a q̄ duci deberet tūc manus
in manu nō erit innocens man⁹. Prouer. xj. Sed tn̄ fi
naliter talē manū man⁹ dei apprehēdet iusticie q̄ est q̄
si man⁹ ei⁹ sinistra: cū q̄ in die iudicij in aīa ⁊ corpe: ⁊
prius in aīa tanget illos: qui a sinistr' eius erunt. In
q̄ manu pollicis locū tenet pollicitatio seu ꝓmissio: q̄
130 malis ꝓmittit penā eternā: dicēs. Ibunt hi in suppli
ciū eternū. Math. xxv. Et hic habet duas iūcturas: q̄
rū vna fortiter stringit corpaliter morientē: in tantū ꝙ
nulla secū q̄ pri⁹ inordinate dilexit portare permittit.
Alia vo eternaliter dānatū in ignē deprimit eternū: et
sic extēdit manū suā in retribuēdo: in ps̄. liiij. Locū vo
indicis dei apta tenet manifestatio: q̄ oīa pctā toti mū
do manifestabit pditorꝝ. Iuxta illud Naū. iij. Ostēdā
cunctis gentib⁹ nuditatē tuā ⁊c̄. Et hic tres habet arti
culos seu iūcturas sm̄ ꝙ tria genera manifestabit pec
catorꝝ: cogitatiōis locutiōis ⁊ opatiōis: qd̄. ij. Mach.
vltimo significari pōt p illud qd̄ ostēderūt caput Ni
canoris ⁊ manū nephariā: ⁊ tunc apparebit qm̄ horri
bile est incidere in man⁹ dei viuētis. Heb. x. Locū aūt
medici. i. q̄rti digiti dei: tenebit reprobatio ⁊ recitatio
medicine quā nobis ꝯtulit q̄ abusi fuīt impij. Et hic tres
habet articulos q: recitabit ⁊ reprobabit opa creatōis
recreatiōis ⁊ gubernatiōis ꝯtra ingratos de his bene
ficijs ⁊ medicinis de quorꝝ q̄libet dicit Prouer. xxvj.
Abscondit piger manū suā sub ascella. Et Math. xij.
Ecce homo habēs manū aridā sine sua virtute. Idcir
co nō liberabunt aīam suā de manu flāme. Esa. xlvij.
Locū vo quinti digiti q̄ est oīb⁹ breuior tenebit: post
ostensionē ⁊ exprobrationē breuis sentētia q̄ breuit' di
cet. Ite ⁊c̄. vl' Discedite a me ⁊c̄. Et hic tres habet iū
cturas sm̄ ꝙ fulminatio illa tres includet vel causabit
penas seu dolores. Vnū aurib⁹ in audiēdo. Aliū ocu
lis in videndo iudicē iratū ⁊ penas q̄s īntrabit. Ter
tiū toti corpi ⁊ aīe in sentiēdo. Et q: finalis sentētia ex
cōicatiōis sm̄ iura in scriptis dari debet cōgrue de illa
sentētia q̄n illi excōicati a cōione sepabunt' electorꝝ: dr̄
Dan. v. De manu dei sententiā illā scribente: apparue
runt digiti q̄si man⁹ hoīs scribētis. Et Ioan. viij. Di
gito scribebat. Locū vo tertij digiti q̄ est inter oēs lon
gior: eterna illa tenet pena quam reprobi sine fine post
sententiā latā patient' q̄rū q̄libet: q: manū suā egeno ⁊
paupi nō porrigebat Ezech. xvj. Idcirco oēs sil' tradē
tur in man⁹ gladij ptes vulpiū erūt: in ps̄. lxij. In ma
131 nus inq̄t gladij. i. diaboli: de q̄ Iob. j. Ecce vniuersa q̄
habet: in manu tua sunt. Ad l'am diabolo h̄ dr̄. Cui⁹
man⁹ pollicis locū tenet: pollicitatio seu ꝓmissio quā
peccatorib⁹ fallaciter ꝓmittit. Et hic duas habet iun
cturas sm̄ qd̄ pctōrib⁹ duo fallaciter ꝓmittit: sicut ptꝫ
M. ix. 48. Et sicut primos parentes manu ista decce
pit: ita fere oēs illorꝝ sequaces: ita ꝙ cōgrue de illa ma
nu dici pōt illud Geū. xvj. Man⁹ eius ꝯtra oēs. Hāc
manū p̄scindere pōt qui voluerit gladio verbi dei: id
est doctrina illa q̄ habet'. L. vj. 61. Locū vo indicis te
net ostensio aliorꝝ peccatorꝝ quam tentans ostendit: vt
eos audaciores faciat ad peccādū: sicut ptꝫ. M. ix. 48.
Et hic tres habet iūcturas sm̄ ꝙ tria genera hoīm: id
est maiores equales ⁊ inferiores eodē delicto reos esse
ostendit: ⁊ sic in manib⁹ suis abscōdit lucē: id est veri
tatē. Iob. xxxvj. Has man⁹ p̄scindere deberet doctri
na: que habet'. M. ix. 48. Orando ⁊ dicēdo. Erue me
a framea de⁹ aīam meā: ⁊ de manu canis vnicā meā.
Tertio vo digito. i. lōgiori ad longā ꝯsuetudinē pctō
res trahit peccandi. Et hic cū trib⁹ iuncturis. i. cū ꝯcu
piscentia carnis: concupiscentia oculorꝝ: ⁊ superbia vi
te: dicendo: manus nostra excelsa. Deut'. xxxij. Hanc
manū scindit gladi⁹ verbi dei. Luce. xij. dicens. Stul
te ac nocte repetent a te ⁊c̄. De hac manu: p hunc gla
diū euadet innocens manib⁹ ⁊ mūdo corde ⁊c̄. Quar
to digito. i. medico ad modū medici quasi sana nature
⁊ rationi debita psuadet: ipsa delectabilia carni psua
det esse sana ⁊ vtilia. Et hic tres habet iuncturas: gu
lam: accidiam: ⁊ luxuriam quib⁹ peccatores ad peccan
dum allicit. De his dicere pōt illud quod scribit' Iob
xxxj. Manibus meis adhesit macula: quia illa peccata
specialiter maculosa sunt: etiam quo ad corpus. He er
go man⁹ sunt Esau. Geū. xxvij. cū quib⁹ adhuc mul
ti decipiunt' cum Isaac qui cognouit quia manus pi
lose eum deceperūt. Geū. xxvij. He man⁹ sunt p̄scin
dende rationib⁹ allegatis in remedijs contra accidiā:
gulam ⁊ luxuriā in capitulis suis quas prescindit ille:
qui veraciter dicere potest illud: ps̄. Aīa mea in mani
bus meis semp. Vltimus digitus est vltima demonis
tentatio scilicet desperatio. Qui tres habent iuncturas
scilicet peccati quantitatem seu magnitudinem ⁊ qua
litatem quia scilicet tam vile est ꝙ illud ostendere non
potest: quia diabolus illud ostendere dissuadet: ⁊ diu
turnitatem: ꝙ ideo illud dimittere dissuadet quia tam
diu exercuit ⁊ his tribus manib⁹ eius reddent ei: id est
peccatori dolorem suum scilicet desperatiōis. Iob. xx.
Hos digitos amputare deberent remedia ostēsa in ca
pitulo desperationis: scꝫ. D. ij. Gladio lingue: de quo
in psal. lviij. Gladius in labijs eorum. Et opere satis
factionis: sicut ille qui dicit: docet manus meas ad p̄
132 lium. Et posuisti vt arcum ereum brachia mea. ¶ Ne
vo diabolus qui est mōstruosus videatur in corpore
suo ⁊ membris pfectus ⁊ bene formatus: sextus tanq̄
homini monstruoso ⁊ deformi dabit' digitus vt sit si
milis illi. de quo. ij. Regum. xxj. Habens senos digi
tos in manibus. Hic digitus vocat' penitentie retra
ctio: quia illo peccatores a penitentia retrahit. Et hic
tres habet iūcturas: amorem: timorem: pudorem: qui
bus multos a digna ⁊ sufficienti retrahit penitentia.
Amore nanq̄ inordinato: specialiter duo genera retra
hit hoīm illos vicꝫ q̄ in pctīs suis magnū habēt lucrū
sicut vsurarios vel alios cōsil'es: ⁊ illos q̄ in pctīs suis
magnas habēt delectatiōes sicut gulosos ⁊ luxuriosos
⁊ hmōi p talia nāq̄ lucra vl' delectabilia nimis amata:
ita fortit' eos tenet ⁊ retrahit: ꝙ nec sinit quēcūq̄ eos d̄
manu sua extrahē: nec volēti extrahere acq̄escere sinit:
h̄ eos ꝯ cū manu sua fortit' agitat ⁊ prouocat. Qd̄ pul
chre ostendit' Actuū. xix. de Paulo p̄dicante in Ephe Exm̄
so contra templū Diane: vbi multi eū libenter audie
bāt: ⁊ ei⁹ doctrina conuertebant' h̄ demetri⁹ argētari⁹:
⁊ alij q̄ faciebāt imagines in tēplo d̄ q̄b⁹ magnū lucrū
reportabāt nimis grauabant': vñ dict⁹ demetri⁹ ꝯgre
gat' ill' q̄ fuerūt talis artis ⁊ recitato corā eis lucro: qd̄
reportabāt: ⁊ quomō Paulus predicabat illos nō esse
veros deos sed manufactos: quomō etiam si doctrina
sua preualeret: ipi nihil lucrarent': currentes p ciuitatē
clamauerūt. Tēplū magne diane ⁊ ꝯcitauerūt mltos
ꝯ eos. Ecce q̄liter inordinato cupiditat' amore illos re
traxit ne p̄dicatōi pauli crederēt cū nullā aliā rōem vl'
causam haberēt: q̄re credere nō deberēt: nisi mali lucri
amissionē ⁊ nō solū retraxit: sed contra extrahentē con
citauit. Sic moderno tpe nonnullos retrahit ⁊ mouet
in q̄rꝝ manib⁹ iniq̄tates sūt: dextera eorꝝ repleta est mu
nerib⁹: in ps̄. xxv. Nota simile. A. xxvj. 22. ⁊. L. vj. ar
ti. xij. ⁊. P. vij. arti. xiij. per totū. De simili mō retrahit
et man⁹ agitat: contra volentes extrahere amantes de

lectatiões carnis:patet Luce.iij.de Herode:q̃ cũ cor
riperet̃ de Herodiade vxore fratris sui:occidit Joañẽ
Sic adhuc tales occidũt spũaliter odientes vel corpa
liter sanguinem effundentes de quib⁹ Esa.j.Manus
vestre sanguine plene sunt.Caueant tamẽ q̃ alioꝝ pec
cata reprimere deberẽt ⁊ peccatores:ne sicut ipi nolũt
audire ne lucrũ amittãt vel delectationes:ita illi nolũt
veritates dicere ne lucrũ amittant vel delectatiões.Et
fiat sicut popul⁹:ita sacerdos. Sed sint sicut illi q̃ vna
manu faciebant op⁹ ⁊ alio gladios tenebant.Neemie
133 iiij.Sic iũcturã amputent predictam.¶ Secũda iun
ctura:id est pudore nonnullos a penitentia retrahit:⁊
restitutione.Primo nanqꝫ ꝯtra volentes ieiunare:pu
dorem opponit quando talis est in aliq̃ societate:qꝫ nõ
reputabit bon⁹ soci⁹:nisi fecerit sicut alij faciũt.Secũ
do contra volentes confiteri:pudorem opponit de vi
litate peccati:in q̃ oppositione in tantũ preualet:qꝫ vix
est aliq̃s qui peccatũ aperte nominet vel confiteat̃:di
cit nanqꝫ ei diabol⁹:verecũdũ est tibi reputari ita ma
lus:⁊ etiam si aperte illud dixeris maiorem dabit tibi
penitentiam.Tertio contra volentes vel debentes re
stituere:pudorem opponit paupertatis sui ⁊ suoꝝ hãc
q̃libet amputare deberet gladio verbi dei dicentis:qui
me erubuerit ⁊c̃. dicens:man⁹ peccatoris non mouet
me ⁊c̃.in psal.xxxv.¶ Tertia iũctura:id est timore in
ordinato tripliciter nõnullos retrahit:qꝛ timorem eis
immittit de aggrediendo:de tolerando:de perseueran
do.His trib⁹ multos terret:sicut laruati terrent pue
ros.Et sicut incantatores q̃ faciũt festucam apparere
serpentem:dũ famem:sitim:vigilias ⁊ opera peniten
tie ⁊ charitatis:q̃si eis mortifera apparere facit:⁊ iugũ
domini graue predicat ⁊ laboriosum dicens.Illud nõ
aggrediaris.Sed hãc manũ precindit christ⁹ dicens.
Venite ad me oẽs q̃ laboratis ⁊c̃.Secũdo dicit:ta
lia tolerare non potes.Hanc ꝟo amputat beat⁹ Gre
gori⁹ dicens.Si precedentiũ facti consideremus nõ erit
graue qḋ toleram⁹. Tertio dicit in talib⁹ perseuerare
non potes.Sed hanc manũ ⁊ linguam diaboli ampu
ta verbo beati Bern̄.dicentis.Deuot⁹ miles sua non
sentit dũ benigni ducis vulnera intuet̃.Predicta ma
nu pharao:id est diabolus multos detinet ne vadãt sa
crificare deo suo via triũ dierũ:de q̃ bene mortuũ edu
xit domin⁹:de quo dici potest illud.Exo.xiij. In ma
nu forti eduxit te dñs de Egypto qḋ omnib⁹ bonis ꝓ
mittit:dicẽs.De manu mortĩ liberabo eos.Osee.xiij.
Ar.xx. ¶ Quam liberationem a deo per viuorũ auxiliũ fieri
134 petũt in sacra scriptura q̃ de eis legit̃:dicentes.Libera
me domine ⁊ pone me iuxta te.Job.xvij.Et de⁹ in ad
iutoriũ meũ ⁊c̃.in psal.lxix.Ad q̃rũ auctoritatũ decla
rationem tria sunt ostendenda.Primo nanqꝫ ostende
tur q̃ ratione predicta vox deberet esse oratio mortaliũ
omniũ.Secũdo morientiũ.Tertio mortuorũ.Primo
nanqꝫ qꝫ omnes mortales sic indigent clamare:patet
qꝛ sicut videns domũ proximi ardere:vel ruiturã si ex
cuius igne vel ruina periculũ imminet domui sue:cla
mat adiutoriũ:qꝛ domũ suam securam nõ habet:⁊ nõ
solũ clamat sed fortiter cooperat̃ ad liberationẽ dom⁹
⁊ rerũ suarũ.Sic omnes mortales videntes tot quoti
die iuuenes ⁊ senes mori tam spũaliter ⁊ sic domũ ani
me igne incendi peccati:ex quo igne vicinis ⁊ socijs fre
quenter imminet scandali ⁊ periculi ruina q̃ corpora
liter non habent domũ suam securam ideo habent cla
mare ⁊ dicere.Domine libera ⁊c̃.Et ad hoc fortiẽ coo
perari deberẽt ne sint similes illi ꝺ quo.A.viij.10.Tu
non sic:sed da operã liberari ab illo.Luce.xij.Vt hoc
135 facto a morte liberaret̃.ij.Macha.vj.¶ Et ideo forti⁹

est clamandũ ⁊ cooperandũ:qꝛ dom⁹ illorũ est de pa
leis:⁊ q̃si de feno quia sicut fenum calore marcescit:ita
nos paruo calore febrili:dicentes.Percussus sum vt fe
nũ ⁊c̃.in psal.cj.Et sicut dom⁹ de paleis est in pericu
lo tempore guerre ⁊ ignis. Ita nos quorũ corpora sũt
fragiliora omni vase vitreo quia vas tale custoditũ ab
exteriori violentia diuti⁹ durat q̃ꝫ nos:quorum vent⁹
est vita:q̃d aliḋ clamare debem⁹ q̃ꝫ dicere. Libera ⁊c̃.
Qui liberas israel ab omni malo.ij. Machab.j. Sed
heu ingrat⁹ sensu derelinquit liberãtem se.Eccl̃.xxix.
¶ Secũdo potest esse clamor ⁊ petitio propter insidias 136
inimicoꝝ spiritualiũ ⁊ inuisibiliũ q̃ morienti insidiant̃
sicut patet.E.viij.10. Contra q̃s pro auxilio habẽdo
clamare habet ⁊ dicere.Domine libera.et Dñe ad ad
iuuandũ ⁊c̃. In q̃ clamore exaudiet̃ q̃ prius se dignũ
fecit ex auditione ⁊ liberatiõe qꝫ maxime fit elemosyna
sicut patet.E.xij.15.qꝛ elemosyna ab omni peccato ⁊ a
morte liberat.Thobi.iiij.Tertio põt esse clamor mor
tuorũ pre magnitudine ⁊ multitudine penarũ clamã
tiũ. Ibi nanqꝫ pro venialib⁹ ⁊ q̃ parũ apud nos pon
derant̃ multũ grauiter puniunt̃. Sicut patet primo ꝑ Exẽ
hoc quod scribit̃ in libro de purgatorio patricij de quo
dam religioso ducto ⁊ reducto ad purgatoriũ q̃ semꝑ
post austeram vitam duxit:⁊ q̃si tristẽ ostendit vultũ.
A q̃ cũ causa quereret̃:respondit:si sciretis quomõ ve
nialia ibi punirent̃:non ita faciliter ea committeretis.
¶ De alio etiam religioso scribit̃:qꝫ post mortem viuo 137
socio suo apparẽs dixit multos in purgatorio esse pro Exẽ
pter risus:iocos ⁊ ociositatem.Ex quarũ penarũ con
sideratione patet primo qꝫ q̃dam iuuenis congrue re
spondit:patri suo volenti illũ de ordine quem intraue
rat extrahere:dicens:delicat⁹ es non potes ordinis su
stinere austeritates.Cui fili⁹:qꝛ delicat⁹ sum ista pati
enter sustinebo:sciens me penas in futuro seculo non
posse bene sustinere.Tales nanqꝫ q̃ hic sustinent alijs
alibi sustinentib⁹ cantabũt.Laque⁹ contrit⁹ est ⁊ nos
liberati sum⁹:in psal.cxxiij.Secundo in consideratiõe
predictarũ penarum ⁊ falsoꝝ amicoꝝ viuorum:patet
qꝫ mortui indigent non solũ dei:sed etiam sanctorũ pe
tere auxiliũ non inconuenĩẽter ponũt simul festũ oĩm
sanctoꝝ ⁊ cõmemoratio mortuoꝝ:vt sint i vnũ diues
⁊ pauꝑ:in psal.xlviij.iuxta illḋ.Diues ⁊ pauꝑ obuia
uerũt sibi.Prouer.xxij.sic patet.D.xj.10.Vt sicut di
uitib⁹ ꝯgregatis ad festũ ꝯgregant̃ ⁊ pauꝑes vt petãt
elemosynam. Ita ecclia pauꝑes illos congregauit:vt
parati essent statim post festũ oĩm sanctorum vt miseri
cordiam ab eis recipiãt sciens q̃m fratres in adiutoriũ
in tpe tribulationis ⁊ sup eos misedia liberabit. Eccl̃.
xl.Ex q̃ patet auctoritate:qꝫ mortui multũ sanctorum
et viuoꝝ iuuant̃ suffragijs:qꝛ frater q̃ iuuat̃ a fratre q̃
si ciuitas firma.Prouer.xviij.
¶ Ad cui⁹ intellectũ tria oñdere restat. Primo nanqꝫ Ar.xxj.
ostenderetur quomodo morientes quandoqꝫ a sanctis iu
uant̃ ⁊ iuuari poterũt. Secũdo quomodo mortui vi
uorũ suffragijs multũ iuuant̃.Tertio ostendet̃:qꝫ est
mirabile qꝫ viui ita negligẽtes sunt circa mortuorũ ex
hibenda commoda ⁊ qꝫ ita parũ pro eis faciũt.¶ Pri 138
mũ patet per exemplũ de q̃dã religiose visitãto vt fert̃ Exẽ
infirmũ quendã desperatũ quẽ cũ nullo mõ ad spem
misedie ducẽ potuit:dedit ei oĩa merita sua ⁊ q̃ntũ po
tuit fecit cãbiũ inter vitã suã ⁊ vitã illi⁹ ⁊ sic ꝯfortatus
mortu⁹ est:religiosus etiã cito post de h̃ seclo trãsiẽs so
cio suo apparẽs post mortẽ dixit se ⁊ illũ pri⁹ desꝑatũ sic̃
de purgatorio esse liberatos. Sic ⁊ tu aliq̃n ꝯuersus
ꝯfirma fres tuos.Luce.xxij.Sꝫ heu infirmati sũt:nec
fuit qui adiuuaret:in ps̃.cvj.Nota sic̃ hic.C.vj.41.

Exm ¶ Secūdū p₃ p exemplū qd̄ ferṫ de q̄dā sacerdote: q̄
sommiasse scribiṫ: q̄ q̄dam puer in q̄dam cemiterio pi
scabaṫ: ꝛ q̄ndā psonā sursu₃ traxit cū hamo aureo: ꝛ li
nea argentea: qui in crastino inuenit illū puerū sup tū
bam matris orantē. A quo requisitus quid oraret: re
spondit Pater noster ꝛ Miserere. Sic misericordiā ꝛ
miserationes facite: vnusq̄sq₃ cū fratre suo. Zach. vij.
Adiuuare Deū pro mortuis postulātes ꝛ dicētes: adiuua nūc fi
cut ꝛc. ij. Machab. xiij. Et tūc adiuuabit eū. i. aiam ds
in ps̄. xlv. q₂ adiuuabāt cū oēs fr̄es sui. j. Machab. iij.
S₃ heu pauci inueniunṫ fideles mortuo₂ adiutores.
Plures nāq₃ vmib₉ poti⁹ q̄₃ fidelib₉ amicꝭ sīles sunt:
quia sicut vermes comedūt corpa: ita illi colligunt bo
na: ꝛ nec illi nec isti aiab₉ psunt illo₂: quib₉ tribulatio
est ꝛ non est qui adiuuet: in ps̄. xxj. Qui videntes se ab
oīb₉ oblitos: nihil aliđ dicere possunt nisi deū inuo
re dicētes. Adiuua nos deus salutaris noster: in psaꝰ.
lxxviij. quia nisi dn̄s adiuuit me: paulomin⁹ habitas
139 set in inferno aīa mea ¶ Tertiū q̄ videlicet mirabile
est q̄ sunt ita ingrati mortuis: patet ꝓpter duo. Primo
ꝓpter mortuo₂ ꝛ in purgatorio afflicto₂ multitudi
nem ꝛ indigentiam. Videm⁹ eñi q̄ nūcij veniūt per
ecclesias de diuersis hospitalib₉: ꝛ predicāt se multos
habere infirmos ꝛ impotētes ꝛ largos ostendūt indul
gentias ꝛ multa eis danṫ ꝛ bene quidē: sed non est ita
largū ꝛ magnū hospitale in toto mūdo nec vbi tot s̄iit
impotentes nec tantū indigentes sicut in purgatorio:
si oēs hospitales dom⁹ essent in vnum congregate.
Habent eñā satis largas indulgentias: q₂ multi sunt
ibi pro quib₉ si dicaṫ Pater noster: orans magnas con
sequereṫ indulgentias a deo ꝛ papa ꝛ episcopis cōces
sas. Et tamen pauci sunt qui tm̄ eis dant vel tm̄ ꝓ eis
faciūt quantū pro infirmis in hospitalib₉ faciūt decū
bentib₉: si tamen illis infirmis pro ipsis mortuis faciūt
tam ipos infirmos q̄₃ etiam in purgatorio pascunt af
flictos: ꝛ ipam aiam de corpe exeuntē ꝛ clamantē: ad
iuua me solitariā. Hester. xiiij. Secundo ꝓpter pfect⁹
certitudinē. Videm⁹ eñi q̄ circa filios ꝛ alios charos
amicos viuos in anno multas expēdūt marchas: cir
ca illo₂ necessariā sustentationē: vꝉ forte circa illo₂ va
nitatem in armis ꝛ equis ꝛ robis: ꝛ hmōi sustinenda:
quas expēsas frequēter amittūt: q₂ illi circa q̄s expen
dūt deficiūt potius q̄₃ proficiūt: ꝛ in malis vsib₉ expē
sas illas consumūt: mirabile est ergo: q̄re circa illorum
vtilitatē: ꝛ de purgatorio liberationē tot denarios ex
pendere nolūt: q̄s nullo modo amittere possunt: quot
marchas circa viuos expendūt quas frequenter amit
tūt. Idō nanq₃ nullo modo eas expensas pro mortuo
scilicet factas amittere possunt: quia si mortuo illo pro
quo fiunt non prosint: quia in celo forte est vꝉ in infer
no: alijs tamen mortuis in purgatorio existentibus: ꝛ
ipis etiam facientib₉ infallibiliter proficiūt. Nec hoc
solū est mirabile q̄ pro eis non faciūt sed maiori admi
ratiōe dignū est: q̄ illi q̄ viuū iuuabāt: mortuū spoli
ant ꝛ persequunṫ ꝛ vir fratrem suū venaṫ ad mortem
Michee. vij. Misericordiam ꝛ auxiliū petentem ꝛ di
centem. Iuuetis me in orōnib₉. Ro. xv.
Ar. xxij. ¶ In q̄ petitiōe exaudiendi sunt ꝓpter bonū assequen
dū ꝛ propter malū fugiendum. ¶ Primo nanq₃ grati
ꝛ benefici mortuis magnum bonū ex hoc assequūtur:
140 quia ipi grati eis existunt de penis liberan. ¶ Secūdo
eis ingrati malū incurrūt: quia non merenṫ ab eis iu
uari: quando ipi in purgatorio vel in alijs fuerint mū
di afflictionibus: ꝛ ipi de penis liberati magni fuerint
in celo. Primū ostenditur tam historia q̄₃ auctoritati
Exm bus. Scribiṫ nanq₃ de quodā grato mortuis: quem

inimicos suos fugientem per cemiteriū: mortui vꝉ an
geli eo₂ in mortuo₂ similitudine resurgentes fugien
tem defenderūt: ꝛ ab inimicis eius custodierūt. De q̄ Exm
dam etiam religioso scribiṫ: qui de consuetudine sole
bat cemiteriū circūire ad orandū: specialiter ꝓ mortu
is ibi sepultis. Illo ergo postmodū infirmato: abbas
in quodam sero in camera sua stās: ꝛ versus domum
in qua infirmus iacebat respiciens: vidit pulchram ꝓ
cessionem: in albis cū ceroferarijs precedentibus ver
sus domū illam accedere: qui vno illo₂ vocato roga
uit: q̄ diceret qui essent. Qui ait. Nos sum⁹ anime q̄
rū corpora in isto iacent cemiterio: adiutorio illius in
firmi de purgatorio liberate ꝓpter quod ei nūc occur
rimus vt grati ei existimam⁹ qui gratus nobis extitit.
Sic nobis occurrent si eis grati fuerimus ꝛ bene mor
tui: vt cū illis viuam⁹: iuxta illud. ij. Thi. ij. Et si com
mortui fuerim⁹ ꝛ conuiuem⁹ si sustinem⁹ ꝛ congrega
bim⁹. Si negauerim⁹ deū: vel quemcūq₃ mortuū: ꝛ il
le negabit nos. ¶ In quo patet secūdū: q̄ videlicet in 141
grans offendunṫ. Nec mirū: q₂ si q̄s esset in igne liga
tus ꝛ fili⁹ vel vxor: vel amic⁹ posset vincula illi⁹ solue
re ꝛ ipm de igne liberare: si non faceret: bene haberet
materiam offense ꝛ grauaminis. Sed illi in purgato
rio sic in igne detinenṫ: vt vincula illo₂ per viuos rū
pi possunt. Qđ patet exemplo qđ habeṫ. E. vj. 14. Te
ergo q̄ amic⁹ eis defuncti superstitem reliq̄t: vt diceres
his q̄ vincti sunt exite. Esa. xlix. Qđ si non feceris: iu
ste apud deū conqueri possunt: dicentes. Domine bo
na nostra ꝛ iocalia dimisim⁹ cū vxorib₉: filijs: executo
rib₉: ꝛ amicis nostris vt ipi nos bonis illis iuuarent:
ꝛ nobis in magna miseria ꝓ defectu bono₂ illo₂ exi
stentib₉: ipi ea in risu ꝛ delicijs ꝛ voluptatib₉ expen
dūt: ꝛ nobis nō succurrūt: nec nos liberant: q₂ q̄ vide
bant me foras fugerunt obliuioni datus sum tanq̄₃
mortuus.
¶ Qui communiter est dat⁹ obliuioni q̄ ad oīa ope Ar. xxiij.
ra: q̄ ei valere deberent: sicut elemosynas: ꝛ huiusmo 142
di: sed non q̄₃tū ad visum: q₂ ad hoc illū in loco scō ad
quē frequēter declinant: sepeliūt: vt ipius tumbam vi
deant cui tm̄ ꝓdest in loco sancto sepeliri: si ipe sanct⁹
sit q̄ sepeliṫ: aliter nequaq₃: sicut ostēsum est. D. iiij. 12.
vsq₃ ad finem capituli. Et est de sepulture loco in hoc
casu: sicut de habitu religiōis ꝓpter duo. Primo quia
sicut habit⁹ ille monachū non sanctificat: sed poti⁹ ho
mo habitū: ita sanct⁹ locus cadauer pessimum nō san
ctificat. Secūdo quia sicut religiosi cum tali habitu se
peliunṫ cum quali viuūt. Ita mortui cum tali habitu
virtutū sepeliunṫ: vel viciorū cū q̄li vixerūt. Sicut in
super habit⁹ religiosus in morte illū iuuat: q̄ pri⁹ reli
giose vixit ꝛ non aliu₃. Ita sepultura illū q̄ bene vixit
iuuat. Tales sunt in locis sanctis sepeliendi q̄ organū
ante mortem extiterūt spiritussancti q̄ ꝛ in resurrectiōe
gloriose apparebūt quando complebiṫ in eis illđ Esa.
xxvj. Viuent mortui tui. Alijs autem sufficere debe
ret cū socrate sepeliri: de quo in Tusculanis ferṫ q̄stio
nib₉ q̄ cū infirmareṫ. Catoni discipulo suo q̄renti: vbi Exm
eum post mortem sepelire deberet: respondit se non cu
rare: q₂ inq̄t: vbiq₃ via est ad infernū. Cui discipulus.
vbi ergo corp⁹ tuū ponem⁹? Cui ille ꝓijcite illđ in cā
pū. Cui discipul⁹: ibi bestie et volucres carnes tuas de
uorabūt. Cui magister: ḡ ponas baculū in manu mea
vt me custodiā. Cui discipul⁹: nō videbis: nec q̄cq̄₃ sen
tias. Cui magister: ꝛ si nihil sentiam q̄d mihi nocebit:
q̄ a bestijs deuorabor. Oīū nāq₃ tali sufficit sepultura
illi⁹. Iere. xij. sepultura inq̄t asini sepeliṫ. Sed heu cō
trariū quotidie accidit. Nam illi qui peiorē ducūt vi

tam:in magis honorabili post mortē frequēter sepeliū
tur loco. Quod male plāgit sacra scriptura:dicēs. Vi
di impios sepultos q̄ etiā cum adhuc viuerent in loco
sancto erant:⁊ laudabanť in ciuitate quasi iustoꝝ ope
rū sed ⁊ hoc vanitas est. Eccle.viij.
Ar.xxiiij. ¶ Ex q̄ auctoritate vltim⁹ isti⁹ capituli eliciť articul⁹:
quia non solū est vanitas ꝙ tales in loco sancto sepeli-
unť:sed mors insup ostendit:ꝙ cuncta que ad eos pri-
us ꝑtinebant vel in quibꝰ delectabanť ⁊ ꝯfidebāt:sūt
143 vanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas. Eccle.j. ¶ Pro q̄ est
sciendū ꝙ non obstante ꝙ dicať:ꝙ ratio ꝯculcatiōis ꝑ
dictoꝝ verborū sit vanitatū nimietas quam sacra scri
ptura ⁊ sancti hoīes:spū sancto inspirati videntes non
nisi tali verboꝝ ꝯculcatiōe ꝯceptū suū exprimere pote
rant. Pōt nihilomin⁹ non incōuenienter dici ꝙ sacra
scriptura ideo in ꝑdicta auctoritate ter vanitatē repli-
cat:q: mors malorū tria q̄ añ mortē habent: vana esse
ostendit:scilꝫ bona nature: fortune ⁊ gratie. Quando
nāq3 aliq̄s qui ꝑdicta habuit bona quibꝰ abuteť sicut
iudas qui oīa ꝑdicta habuit. Nā bona gratie habuit
in hoc ꝙ de nūero fuit aplorū:moriť ita ꝙ certitudina
liter verificať de illo:illud ps. xxj. In puluerē mortis
deduxisti me:tūc infallibiliter sciēt ꝙ oīa ꝑdicta ei va-
na fuerūt:quia fine debito caruerunt. Cū finis illorū
nihil sit qui confidunt in nihili ⁊ loquunť vanitates.
Esa.lix. Hoc nanq3 ptꝫ inductiue. Primo oīm finem
ꝑdictoꝝ bonoꝝ sigillatim tractādo. Secūdo simul cō
144 iunctim in vno exemplo idē ostendēdo. Primo nanq3
patet:ꝙ finis bonoꝝ naturaliū:cuius modi sunt forti
tudo:pulchritudo:sapientia hūana seu mūdialis: que
partim est a natura: partim ab arte: van⁹ est in malis
hoībus non solū in morte sed etiā ante mortē quādoq3
Hoc enī ꝑmo ostendiť in fortitudine cui⁹ finis q̄n q3
ante mortē talis est:ꝙ ille qui fuit fortis q̄si pugil q̄ so-
lebat pugnare:ꝑcutere:saltare:man⁹ in choreis leuare
⁊ cantilenas de inordinato amore fortiter cantare: ante
mortē vix pōt pedes mouere ad exquisita ⁊ secreta na-
ture facienda: vel man⁹ leuare vt cibū vel potū in ore
ponat: vel vt muscas de ore abigat:nec fortitudinē ha-
bet vt se in lecto suo de latere in lat⁹ vertat. Qui insup
linguā fortē ⁊ potentē habere solebat atq3 velocem ad
placitandū:ad iurandū:⁊ ad mentiendū ⁊ detrahēdū:
atq3 supiactandū:tūc non pōt illā mouere: vel ad con-
fitendū vel orandū sed nec ad respondendū sacerdoti:
vel alijs de his que ad salutē suā ꝑtinēt. Vtinā q̄n sic
de fortitudine sua supbiūt ⁊ audaciores fiunt ad male
faciendū:saperent ⁊ intelligerēt quō ⁊ q̄cito fortitudo
illa in talē finiet miseriā: debilitatē ⁊ vanitatē ꝑ alios
quoꝝ fortitudinē sic finire viderūt:ō q̄bꝰ in ps.lxxvij.
Defecerūt in vanitate dies ei⁹: ⁊ anni ei⁹ cū festinatio
145 ne ⁊c̄. Secūdo idē ostendiť in pulchritudine quā etiā3
nō solū finis ⁊ turpitudo ante mortē que quotidie pa-
tent experimento:ꝫ etiā historia ⁊ auctoritas vana esse
ostendūt. Hoc nanq3 ostendit historia assumpta de li-
Exēm bro de dono timoris: de Isabella filia sancti Ludoui-
ci regis Francie:quondā regina Nauarre: que graui
infirmitate percussa: ⁊ turpis effecta:ad se familiā con-
uocauit ⁊ q̄ turpis fuit:eis ostendit dicēs. Ecce q̄3 tur
pis sum ⁊ deformis quā pulchrā vocare solebāt: vide-
te ergo in me q̄3 fallax gratia ⁊ vana est pulchritudo.
Prouer.xxj. Vtinā hec saperent ⁊ intelligerent q̄ nūc
de pulchritudine inaniter gliant: ⁊ que se pingūt ⁊ su-
perbe ornant vt pulchriores appareāt q̄3 sint: cogitare
deberēt tales quō erit pro crispanti crine caluitium ⁊c̄.
que eis minať ⁊ ꝑmittit deus. Esa.iij.in fine capituli.
Talis nanq3 cogitatio:tam illos qui de pulchritudine

gloriant: q̄3 illos etiā qui ꝓpter vanam pulchritudinē
carnaliter diligunt retraheret: quia ꝫm beatū Grego-
rium.moral.libro.xvj. Quid sit carnis substantia: vel
pulchritudo: testantur pulchra:nilq3 sic ad eius desi-
derium edomandum valet: q̄3 vt quisq3 quod diligit
viuum quale sit mortuum penset. Corriget ergo quili
bet illud Bern.in meditatiōibus:quomodo post ho-
minem puluis:post puluerem fetor ⁊ horror: sic in nō
hominem vertitur omnis homo: vt quid ergo diligi-
tis vanitatem: in psal.iiij. ¶ Tertio idem ostēditur in 146
mundiali sapientia que in tanta etiam quandoq3 ante
mortem finitur ignorantia ꝙ vix cognoscat vxorem:fi
lios vel amicos:immo aliquādo sensum totaliter amit
tit ⁊ in frenesim conuertitur ⁊ nec cōfiteri nec dei inuo
care scit misericordiā. Et hoc vanissimū iudico. Eccle.
viij. Ne videlicet quis de tali sapientia superbiat: vel
in tali confidat prudentia vel tali abutatur vt decipiāt
ipsi de vanitate in idipsum: in psal.lxj. que in tali finitur
miseria ⁊ periculosa ignorantia que quidem ostēdit ꝙ
leges populorum vane sunt. Iere.x. Et quoniā vani
sunt omnes homines in quibus non est scientia dei. Et
de his que videntur bona non potuerūt intelligere eū
qui est. Sap.xiij. Vtinam ergo pauus saperent ⁊ intel
ligerent quomodo omnia illa in quibus sapientia seu
carnis consistit prudentia finiant: ⁊ ex ipsis finibꝰ va-
na esse considerarent que ad fines illos ordinanť. Cō-
sistit nanq3 carnis prudentia: sapientia ⁊ prouidentia.
in tribus: in honoribus: in delectatiōibus: in diuitijs:
sed mors ista stultissima esse ostendit: atq3 vanissima.
Primum nanq3 stulticia esse ostenditur quādo sub ter
ra ponitur vbi canes ⁊ iumenta super eum cadunt: et
vermes socij in lecto sunt. Secundū quādo ille qui pri
us fuit pinguis ⁊ delicatus qui ob nullam aliam finē
videbatur carnem suam impinguare: nisi vel vt ver-
mes lautius pasceret: vel vt ignem inferni sua pingue
dine feruentius inflammaret que a vermibus comedi
tur. Tertium quando ab omnibus rebus denudatur
quando dereliquit equos in stabulo: pecuniam in ci-
sta: frumenta in grangia: vestes in partica. Et de omni-
bus rebus suis: nihil ei datur nisi miserum lintheamē
peius forte de toto domo: vel cilicium. Omnia vo alia
homo extraneus vorabit: ⁊ hoc vanitas ⁊ magna mi-
seria est. Eccle.vj. quem forte non natura sed ingratitu
do extraneum facit. ¶ Ex predicta vo auctoritate elici- 147
tur secunda pars istius articuli: ꝙ videlicet mors ostē
dit bona fortūe vana esse. Pro q̄ est sciēdū: ꝙ bona for
tune non solū cōsistūt in diuitijs congregatis: sed etiā
in amicis gratis. Ad bonam nanq3 fortunam pertinet
fideles habere amicos. Sed quia pauci tales inueniū-
tur. Primo ostenditur ꝙ spes que in amicis ponitur:
communiter in morte vana esse ostenditur. Secundo:
ꝙ spes que in diuitijs ponitur: vana esse in morte ostē
ditur. Primum ostensum est multis exemplis ⁊ expe-
rimētis. A.xij.53.⁊.A.xxj.5.6.⁊ supra.c.c.97.⁊.98.
Ex quibus patet primo: ꝙ amici diuitū sunt sicut ami
ci peregrinantiū: quia sicut illi peregrinantes ab aliq̄-
bus amicis conducunť distanti⁹: quando de domo re
cedūt vel propinqui⁹. Ita mortui ab aliquibꝰ ꝯducūt-
tur qui ibi forte offerūt ⁊ recedunt: ab aliquibus ad fo-
ueam: quibꝰ loquiť deus Abdie.j. Vsq3 ad terminos
emiserūt te omnes viri federis tui illuserūt tibi. Bene
dicit illuserūt: quia post mortem cū de bonis ludūt de
functi: illudūt defuncto. Ex quibꝰ secūdo veritas ostē
diť responsionis cuiusdam qui querēti de statu cuius-
dam nobilis: respondit mortu⁹ est ⁊ sepult⁹: ⁊ obliuio
ni tradit⁹ in tribꝰ diebꝰ. Quod quidem satis veraciter

de alijs q̃plurimis dici posset qui spem habuerunt et
cõfidentiã in fictis amicis:qui sunt vana spes. ꝛ men-
daciũ in sensato viro. Eccl.xxxiij. Utinã ergo sape-
rent. ꝛ intelligerent. ꝛ nouissima prouiderẽt. nõ ponẽ
tes spem in vana amicoꝝ prouidẽtia: quia vana sal⁹
148 hoĩs.in.ps̃.lix. ¶ Ex scdo spes:que ponit̃ in diuitijs
nõ premissis:sed post mortẽ:remanẽtib⁹ vana fit. pa-
tet primo per antiquã historiã: in qua continet̃ de tri-
bus circulis inuẽtis in fossa: vel tumba cuiusdã defũ-
cti. In quoꝝ primo scriptũ erat: expendi:donaui:ser-
uaui:negaui: In secundo vero scriptum erat.habui:ha
beo:perdidi:crucior. In tertia vero scriptum erat:quasi
scripturarũ precedẽtiũ expositio:in hũc modũ.qd ex-
pendi:habui.qd donaui:habeo.qd seruaui: perdidi.
qd negaui:crucior. Ex qua historia ptz:q̃ illud qd de-
dit pro amore dei mortu⁹ inuenit: de hoc vero qd ne-
gauit:qñ dare debuit ꝓ amore dei: cruciabit̃ mortu⁹.
hoc vero qd post se derelinquit: amittit mortuus :quia
male illud dilexit: vt de illo verificetur:illud Eccle.v.
Qui amat diuitias:fructũ nõ capiet ex eis. ꝛ hoc ẽ va
nitas. ¶ Scdo idem ostendit̃ ꝑ historiã tpis moder-
nioris:in qua continet̃:q̃ quidã ditissimus ꝛ nobilissi
mus in regno dñi viueret: post mortẽ suã cuidã perso
ne de charis suis apparuit: quasi nudus ꝛ dilacerat⁹:
a qua cũ quereret̃:quare ita male esset indut⁹: q̃ mul-
tos induere solebat. Respõdit. Tu ẏt fust aut e.piz
su nien ore est autruy e. ico.nay rien. Isti ergo et qui-
busuis ei similes: qui circa diuitias congregandas
multũ sollicitant̃:elegãter cõuenit.illud Ecc̃s.ij. Cũ
alius laboret in sapientia ꝛ doctrina ꝛ sollicitudine: ꝛ
homini ocioso quesita dimittit. Et hoc ergo vanitas:
ꝛ magnũ malũ. Utinã ergo saperẽt ꝛc̃. ꝛ facerẽt sicut
faciũt contra defectũ vel famẽ corporis quã venturã
timent: ꝯtra illã enĩ magnas faciũt prouidẽtias. sicut
ptz Geñ.xlj. Joseph contra famẽ egypti: magnã fecit
prouidentiã. Sic nos contra famẽ anime eternã ꝓui-
dentiã facere deberemus: in qua deberemus plus cõ
fidere q̃ in diuitijs:quas possidem⁹. vel vsq̃ ad mor
tem retinem⁹:ne improperãdo nobis dicat̃.illud Ps̃
lj.quãdo morimur. Ecce homo qui nõ posuit deũ ad
iutorẽ suũ:sed sperauit in multitudine diuitiaꝝ suarũ
ꝛ preualuit in vanitate sua. ¶ Tertio mors ostendit:
q̃ bona gratie cuiuscũq̃ vana sunt: quãdo male expẽ
duit̃.sicut ptz ꝑ auctoritatem beati Grego. G.ij.38.
Et nõ solũ in morte:sed ante mortẽ:tales qui gratiosi
in scientijs.diuersis reputant̃:magnã habent vanita-
tem admixtã: quia in eis verba sunt plurima : multã
149 in disputando vanitatẽ habentia. Ecc̃s.vj. ¶ Osten-
so singillatim : quomodo oĩa dicta in morte vana
esse ostendunt̃: vnico exemplo primo: et experimento
secundo:oĩa simul vana esse ostendunt̃. Primo oia
predicta bona prout in Alexandro magno fuerũt:fi-
naliter vana esse ostenderũt philosophi : prout refert
Exiij Alphonsus:circa ipsius tumbã cõgregati. Quoꝝ pri
mus:eius vanã describens ꝛ ostendẽs fortunã: dixit.
Heri heri ex auro fecit thezaurũ:hodie aurũ ex eo fa-
cit thezaurũ. Alius: Heri nõ sufficiebat ei totus mũ-
dus:hodie ei sufficiũt.x. vlne. Alius. Heri poplis im
perauit:hodie popli imperãt ei. Alius. Heri multos
potuit a morte liberare:hodie nõ potest mortis iacula
euadere. Alius. Heri duxit exercitũ : hodie ecõuerso
ab exercitu ducit̃. Alius. Heri terrã premebat:hodie
econuerso. Alius. Heri eum gentes timebant: hodie
ab eis vilis reputatur. Alius. Heri erat amicus ami
cis: ꝛ inimicus inimicis: hodie omnibus est equalis.
Et sic patet q̃ cuncta subiacent vanitati. Ecc̃s.iij. De
qua nota plura s̃.c.cij. Utinã ergo saperent ꝛc̃. Deu
tro.xxxij. ¶ Secundo idẽ quotidiano patet experimẽ
to:in quo videmus:q̃ in morte cuiuscunq̃:qui predi
cta q̃ erant: ꝛ post mortẽ transierunt omnia:tanq̃ la-
nugo: vel fumus : tunc vanitatis arguẽtur preterita.
Ecc̃s.xj. Utinã ergo saperent:ꝛ intelligerẽt:quomo-
do ꝛ q̃ malũ est versus infernum facere dietas: quia
si ista ex toto corde cogitarẽt cẽnt sicut boni nauis gu-
bernatores: qui stantes in vltima nauis parte:nauem
ad bonum dirigunt portum. Sic isti.si vltimis consi-
derarent:quomodo in morte creatura vanitati subie-
cta est. Roñ.viij. Si vero dicere velint:q̃ predicte va-
nitates non tantũ contingunt:nec etiam in morte solũ
ostendũtur malorum:sed etiam consimiliter bonis cõ
tingunt:sicut patet per illud Ecc̃s.ij. Moritur doct⁹ï
similiter vt indoctus:idcirco teduit me vite mee: vide
re mala esse vniuersa que sub sole sunt: ꝛ cuncta vani-
tatem: ꝛ afflictionẽ spiritus. ¶ Et si auctoritas deesset 150
hoc quotidie videre poterimus: q̃ videlicet sicut ma-
lus ante mortem: vel in morte bona amittit nature: et
fortune:ita bonus:sic etiam corpus mortuũ efficit̃ ab-
ominabile: ꝛ fetidum: ꝛ sub terra ponitur: ꝛ concula
tur: ꝛ a vermibus comeditur: ꝛ peius frequenter ante
mortem tribulatur: pluraq̃ sustinet infortunia : sicut
patet Ecc̃s.viij. Sunt inquit iusti quibus multa pro
ueniunt : quasi opera egerint impioꝝ. Et sunt impij
qui ita securi sunt:quasi iustorum facta habeãt: sed et
hoc vanissimũ iudico. Respondetur. q̃ licet in predi-
ctis talem habeant fortunã boni: qualem habeant ma
li: vel peiorem:tamen respiciendo ad vltimũ finem: et
ad omnes circumstantias vtrosq̃ contingẽtes:multo
peius contingit malis:q̃ bonis. Quia omẽs predictẽ
miserie accidunt malis: ꝛ quantũ ad corpus: et quãtũ
ad animã.qa ipi in vtroq̃ abominabiles sunt in mor
te: ꝛ fetidi: ꝛ simul amittunt honores: atq̃ delectatio-
nes: ꝛ diuitias:tam corporis q̃ anime: quia dum cor-
pus sub terra ponitur:anima a demonibus torquet̃ :
ꝛ breuiter simul ꝛ semel omnia terrena perdunt: ꝛ ce-
lestia:tam que dilexerunt q̃ que sperare debuerũt: di-
centes. Uanitate seducti sumus. Hieremie.j. Ita q̃ de
eis per omnia verificatur illud. Uanitas vanitatum
ꝛ oĩa vanitas:tam que ad corpus pertinent: q̃ que
ad animã:tam que habuerunt: q̃ que sperare debue-
runt post mortem. ¶ Boni vero econuerso licet in cor-
pore sint fetidi: ꝛ abomiabiles: ꝛ sub terra posita:amit-
tantq̃ corporales diuitias: delitias: ꝛ honores: ac cete
ra terrena: que nunq̃ plus q̃ deum dilexerunt: tamẽ
in anima sunt preciosi: quia dum corpus oĩa perdit
anima eternas lucratur diuitias: delitias: et honores:
quia dũ corpus sub terra ponitur: ꝛ a vermib⁹ come-
ditur:anima in celum ab angelis portatur. Et hoc est
quod sacra scriptura postq̃ dixit. Moritur doctus si
militer: vt indoctus.s.quãtum ad corpus:adduxit di-
cens. Ecc̃s.vj. Quid habet amplius sapiens a stulto:
ꝛ quid pauper nisi vt pergat illuc vbi est vita. Cuius 151
ratio est:quia ante mortem vanitatem dereliquerunt.
Uidentes nanq̃ vanorum vanitatem: illam non se-
quebantur:sed detestabantur:quia finem illorum cõ-
templabantur. In quorũ persona loquitur sacra scri-
ptura. Job.v.dicens. Uidi stultũ firma radice: ꝛ ma-
ledixi pulchritudini eius statim. Quod exponit beat⁹
Grego. dicens. Firma radice quasi per amena prata:
stultus ad carcerem peruenit : dum per prospera vite
presentis ad interitũ tendit. Nonnulli vero enim illorũ
gloriã cernũt:magnũ aliq̃d estimãt:sed cũ eos morẽ-
tes aspiciũt:q̃ humana gloria nihil sit: cũ gemitu fa-

tenē: ꝛ dicūt. Ecce ꝙ̄ nihil ē hō. q̄ ħ veraci⁹ dicerēt cū
si i glīa hoīem cernerēt: tūc etiā ei⁹ interitū cogitātes:
trāseūtē: sic̄ eiusqꝫ potētiā: nihil esse sentirēt. Vn̄ itaqꝫ
nō de electo dicit̄: ħ de stulto. Maledixi pulchritudini
ei⁹ statim. ac si diceret̄. Cōtra stulti pulchritudinē mo
ram in maledicēdo nō habui: q̄a cū hāc cernerē simul
ꝛ penā sequentē vidi: eiusqꝫ potentiā reprobaui: q̄a co
gitaui ꝛ cōsideraui ꝙ ambulauerūt post vanitatē. Et
vani facti sunt. Iere. ij. Thema in sepultura prelati:
Eduxit de mortuis pastorē magnū. Heb. xiij. In se
pultura mulieris. Nouissima oīm mortua est mulier.
Luc. xx. ꝛ Mar. xij. vide ħ. c. cv. Item in sepultura cu
iuscūqꝫ quē natura vl̄ opa p̄ riū patrē esse ostēderūt.
Pater nr̄ mortu⁹ est. Nume. xxvij. Itē i sepultura cui
uscūqꝫ nobilis: vel in anniuersario eiusdem. Nobilis
abijt in regionē longinquā. Luc. xix. Nota ad hoc to
tū cap̄lm de nobilitate. Thema ħ quocūqꝫ. Liberauit
eū dn̄s. ij. Regū. 22. p̄secutio. ħ. c. c. liiij. Item Ex egy
pto vocaui filiū meū. Mat. ij. ꝛ Osee. xj. Itē Iudica
ti sunt mortui ex his q̄ scripta erāt in lib. Apoc. xx. Itē
Relinq̄ mundū. Ioan. xvj. Itē in sepultura vel anni
uersario cuiuscunqꝫ Eccs. viij. Hoc solū secū auferet
de labore suo. Itē in sepultura cuiuscūqꝫ. Solutū est
vinculū. Mar. vij. Itē Mortu⁹ est. Ro. xiiij. Nō est
mortua. Mar. v. Vocauit illū dn̄s. Math. xviij. Itē
in sepultura mulier̄. Vocata ingressa ē ad eū. iiij. Re
gū. 4. Itē Salua facta est. Math. ix. Itē in sepultura
cuiuscūqꝫ hoīs vl̄ mulier̄. Venit ad eū. Ioā. vij. Itē
Venit finis. Iere. lj. ꝛ Ezech. vij. Nota ħ. arti. xvij.
Item Beatus qui intelligit super egenū et pauperē.
in psal. xl. valet etiam in anniuersario.

M. xij. Undicie. primo ostendi
tur diuisio. Scdō dignitas. Tertio qualit̄ tē
plum dei. i. aīa mūdari debeat. Quarto qualit̄ in mū
dicia ꝯseruat̄. Quīto mūdicie ꝯseruate ostendet̄ vtili
tas. Sexto nō ꝯseruantiū ostēdet̄ damnū. Septio quō
amittit̄. Octauo ꝙ seruātes mūdiciā multū deo tenēt̄.

Art. j. j ¶ Quantū ad primū. mūdicia: virginitas: vl̄ castitas
est duplex: mentis vicꝫ ꝛ corpis: q̄a illa mūdicia vl̄ vir
ginitas est deo hostia gratissima: cui⁹ mentē cogitatio:
nec carnē maculat libido. In signū cui⁹ deo duo offere
bant̄ turtures: sicut pꝫ. Leu. j. Inter has vo talis est
natura ꝛ conditio. ꝙ sensu sine pena nō saluat: nec deo
placet: q̄a est sicut spica sine grano: sicut pomū exteri⁹
pulchrū: interi⁹ vo putridū. Et sicut lampas sine oleo
q̄ corā curia celesti nō ardet. Tales ergo virgines: de
numero illaꝝ ꝗ̄ꝗ̄ ꝯditiōe sunt: de q̄bꝫ Mat. xxv. Queqꝫ
erāt fatue: q̄a nō habuerūt oleū in lampadibꝫ. De qui
bus dicit decretū sumptū ex verbis Chrysostomi sup
Mat. xxxij. q. v. Sicut eīn multi inq̄t corpe quidē ca
stitati studēt: adulteriū quidē volūtate cōmittūt: cum
dn̄s dicat: qui viderit mulierē ad ꝯcupiscendū eā: iam
mechat⁹ est eā in corde suo. Illa ergo est gloriosa ꝯtinē
tia: nō quam transgredi non pōt necessitas debilitans
corpis: sed quā cōplectit̄ volūtas sancti ꝓpositi. Ex q̄
bus patet: ꝙ tantū ille: qui diligit cordis mundiciam:
habebit amicum regem. Prouer. xxij.

Ar. ij. 2 ¶ Talis aūt mūdicie: ꝛ maxie virginalis: quāta sit di
gnitas: pꝫ cū p̄ferat̄ tam pudicitie ꝯiugali: ꝙ̄ ꝯtinē
tie viduali. sm̄ Aug̃. de sancta viduitate. tanqꝫ virt⁹
cui centesim⁹ debet̄ fructus: cū pudicitie ꝯiugali nō de
beat̄ nisi tricesimus: ꝯtinētie viduali sexagesim⁹. Ob
ijciēt vo filiā iepthe: q̄ morte adiudicata: ꝙ virgo mo
ri debuit: fleuisse legit̄ Iudic̄. xj. Respōdet̄: ꝙ tūc tē
poris in lege Moysi fuit maledicta sterilis. Deut. vij.
Cui⁹ rei causa fuit: q̄a tūc fuit tēpus plantādi nemus
ꝛ multiplicādi arbores in horto dei. i. augmētandi po
pulū dei q̄ erat q̄si paruus ꝯtra mūdi hui⁹ multitudi
nē: q̄ ei aduersabat̄. Nūc vo beate steriles q̄ nō genue
rūt. Luc. xxiij. q̄a nūc est tempus arbores scindēdi: q̄
iam securis ad radicē arboris posita est. Mat. iij. ꝛ Lu
ce. iij. Nec tn̄ caste virgines oīmo steriles sunt: q̄ licet
steriles sint: q̄tū ad filios carnales: nō tn̄ q̄tū ad fili
os spūales: ꝛ ad prolē spūalem: quos oratiōe: atqꝫ exē
plo generāt ꝛ predicatiōe: dicētes ꝛ operātes cū Pau
lo dicēte: Gal. iiij. Filioli mei: q̄s iterū parturio: donec
formet̄ in vobis christus. Et sic sterilis peperit pluri
mos. j. Reg̃. ij. q̄a sic multi filij deserte magis ꝙ̄ eius
q̄ habet virū. Esa. liiij. Ex istis auctoritatibꝫ ei⁹ nobili
tas manifeste apparet: ꝛ ostendit̄: q̄tū ad duo: q̄tū scꝫ
ad prolis dignitatē: ꝛ etiā multitudinē. In hoc nanqꝫ
qd̄ Paulus dicit: parturio donec formet̄ christus i vo
bis: prolis q̄ in mūdicia generat̄ denotat vltra carna
lē prolē: dignitatē. Et hoc nāqꝫ pꝫ. ꝙ q̄to christus: q̄
est proles spūalis a castis ꝛ mūdis ꝯceptus: et in alijs
verbo: ꝛ exēplo format⁹: excellentior ꝛ melior est: quo
cūqꝫ hoīe: inter hoīes generato: ꝛ nato: tanto est mūdi
cia virginalis p̄stātior: ꝛ melior fecūditate nuptiali.
Quia teste decreto sumpto ex verbis Ambrosij. xxxij.
q. j. nuptie terram implent: virginitas paradisum. Et
sic patet ꝙ virginitas attingit vbiqꝫ: idest: de terra ad
celum: propter suam mundiciam. Sap. vij.

¶ Talis ergo mūdicia dignissima in quolibet nobilis Ar. iij. 3
simo requirit̄ templo dei. i. in aīa cuiuscūqꝫ christiani:
q̄ est spūale dei templū: q̄n mūda est. iuxta illud. j. Co
rin. 3. Templū dei sanctū est: qd̄ estis vos. Si vo mū
dum nō sit: necessariū videt̄ illud mūdare ad exēplar
Iosie regis Iuda: q̄ mūdauit Iudā et Hierusalē. ij.
Parał. 34. Que quidē tria verba tria ostendūt ad pro
positū pertinētia: actū scꝫ sanctificatiōis mūdauit: po
pulū acquisitiōis Iudā: locū oratiōis hierusalē. Hec
aūt tria facta circa Hierusalē quondā Iudeorū: tria
ostēdunt faciēda: i dedicatiōe seu sanctificatiōe vl̄ mū
datiōe templi christianorū. Que quidē tria facta in tē
plo materiali: tria significāt faciēda in tēplo spūali: q̄
ad tria p tria ꝛ ad tria. ¶ Primo q̄ ad tria: q̄a sicut vi
demus: ꝙ epūs primū sctificatiōis seu mūdatiōis actū
templi materialis: ostēdit extra ecclesiā: circūeundo cū
letanijs: ꝛ oratiōibꝫ. Sic primo sanctificāda: ꝛ mūdā
da sunt opa exteriora: ita ꝙ nihil immundū luxurie:
auaricie: vsure: ꝛ hmōi in eis inueniat̄. Quia licet chri
stianū q̄s ore se dicat: ꝛ habitu ostēdat: nisi opere hoc
ostendat: corā deo allegatio ei nō valebit. Nec etiā ꝙ
fidē suscepit ꝛ sacramēta: q̄a nisi opa habeat: ꝛ fidē su
am opibus ostendat: allegatio plus erit ꝯtra eū ꝙ̄ pro
eo: patet ergo: ꝙ ibi tn̄ cognoscitur vir si munda ꝛ re
cta sunt opera eius. Prouer. xx. ¶ Secūdo opera mū 4
datiōis: ostendit episcopus circa ostiū: seu templi ma
terialis introitum. Sic nos circa quinqꝫ sensuum cu
stodiam: ꝛ specialiter circa custodiam oris: quia illud
est vas: de quo deo offertur sacrificium quod non pla
cet si cor vl̄ os sit immundum: Mundamini ergo qui
fertis vasa domini. Esa. lij. ¶ Tertio mundat templū
materiale interius: quia nihil valet ꝙ exterius mūde
tur: nisi etiam interius sanctificetur. Sic nos debem⁹
cor mundare a cogitationibus: quia parum valet: si
cut ex principio patet isti⁹ capituli: opera exteriora mū
da habere: nisi cor etiam mundum habeatur. In cui⁹
signum Tobias in persona cuiuscūqꝫ electi dicit. Ani
mā meam semper conseruaui mundam. Tob. iij. Et
sicut ecclesia vel templum materiale: per se sic munda

ri non potest sine episcopo: ita nec templū spirituale si
ne confessore. Sicut ergo veniunt ad epm pro mūda-
tione templi materialis. Ita veniāt ad confessorē: pro
templi mundatiōe spūalis: dicētes. Cor mundū crea
5 in me. in psal. l. ¶ Secūdo ista mundatio facienda est
per tria: quia sicut mūdatio templi materialis facta est
per auxiliū triū: scꝫ aque. ignis. et literaꝝ. Primo nāqꝫ
sicut multū iuuat aqua ab epo benedicta: ita ad sancti
Aqua lachrymarum ficationē templi spūalis multū iuuat aqua lachryma-
rū: et contritiōis pro peccatis effusa. Eph. v. Mundās eā
idest aiam per lauacrū aque cōtritionis: in verbo vite
confessionis. Que quidē mundatio diu differri nō debet
quia si ecclesia sm iura est inepta pro dei seruitio: si in
fra bienniū non fuerit dedicata: quō erit illud templū
spirituale pro dei seruitio habile: qd quasi semp est im-
mundū? Sicut ergo cito speculū vel ad nitorē querit
per quē maculā tergat in facie. Et sicut cito aquā querit
cuius domus est inflāmata: ita cito cōfessorē querat: per
quē maculā tergat in anima: et ignem extinguat pctī.
In cuius persona dicit deus per prophetam. Effundā su
per vos aquā mundā. i. absolutionis et confessionis: et
mūdabimini ab omibꝫ inquinamētis vestris. Ezech.
xxxvi. Secūdo sicut ad dedicationē templi materialis
auxiliat ignis: in candelis videlicet in parietibꝫ accen-
sus. Ita ad dedicationē tēpli spūalis: iuuat ignis cha-
ritatis: quia sicut ignis ferrū mundificat: rubiginē au
ferendo. Ita date elemosynā et omia munda sunt vo-
bis. Luc. xi. Tertio sicut ad dedicationē templi mate-
rialis iuuat et ptinent litere scripte in zabulo: sic ad san
ctificationē anime pertinet sermo dei scriptus in cordi-
bus: quia sicut pluuia loca in quibꝫ cadit mundificat.
Ita sermo dei: iuxta testimoniū veritatꝭ dicentꝭ. Iam
vos mundi estis: propter sermonē quē locutus sum vo-
6 bis. Joan. xv. ¶ Tertio sicut templū materiale mun-
datur: et reconciliatr vel dedicatur: ad tria seu ad tres fi
nes. Ita templū spūale. Primo nanqꝫ: sicut illud mū
datur: vt missarū solēnitas et sacramentū corporis Chri
et sanguinis ibi digne ministretr: et honeste in eo cōser-
uetur. Sic templū spūale mundari debet: vt illud di-
gne recipiat qui celebrat: vel cōicatur sacramentaliter:
et qui missam audit spūaliter: quia illa receptione et re-
tentiōe tantūmodo mūdus dignus est. Nume. xviij.
Qui mūdus est vescetur ex eo. Secundo propter oratio-
num exauditionē. Ecclesia nanqꝫ dedicata aptior effi-
citur pro precibus porrigendis: et deus est fauorabilior
pro eisdē exaudiēdis. In signū cuius postq̄ Salomon
dedicauerat templū: dixit. ij. Paral. 6. Si fuerint dep-
cati in loco isto: tu exaudies etc. Sic homo mundatus
ps. xviij. Mundabor a delicto maximo: et erūt vt com-
placeant eloquia mea. Tertio propter missarū auditio-
nem: et dei in sacramento altaris visionē: cōuenientiꝰ
nanqꝫ missa auditur: et deus colitur: et videtur in eccle
sia dedicata: vel in aliquo loco sancto: quia talis locus
ex sua cōditione aptus est pro dei cultura et visione. Sic
beati mundo corde: qm ipsi deū videbunt. Math. v.
Arti. iiij. ¶ Sed quia habēdo respectū ad vltimū hoim finem:
parum valet mūdari: nisi mundicia habita in esse cō-
seruetur: necessariū videtur in hoc articulo quarto in-
uestigare: quō mundicia templi spūalis semel acquisi
7 ta in esse cōseruari poterit. ¶ Pro quo est aduertendū
quod mundicia semel possessa sub quadruplici custodit
cautela: per penitētie asperitatē. per humilitatē. per fu-
gam. et per vtilem occupationē. Primū patet tam ex ē-
plis q̄ auctoritatibus. primo per exemplū de rosa et de
Rosa tabernaculo dei. ¶ Primo licet rosarum decor diutiꝰ:
et melius custoditur inter spinas: inter quas crescit: et
nutritur: q̄ in capitibus. et sertis. et festis. et spectaculis
portatus: quia ibi infra vnū diē amittit sue pulchritu-
dinis excellentiam. Sic mūdicia inter spinas abstinē-
tie: et asperitatis penitentie: melius custoditur: q̄ in fe
stis: delitijs vel spectaculis: quia ibi cito amittitur: si-
cut de dina filia Jacob. patet Gen. xxxiiij. Secundo si
cut tabernaculū federis. i. tabernaculū dei: suā totam
pulchritudinē quā habuit in auro et argēto et diuitijs
custodiebat: sub sagis cilicinis. sicut patꝫ Exod. xxvj.
et. 36. Ita spirituale dei tabernaculū: suam mundiciā
custodire debet: sub vestium asperitate: et ciborū parci
tate. Nec aliter illam custodire potest: sicut pater per de-
cretum sumptū ex verbis Hieronymi in epl'a ad Eu
stochiū virginē. xxxij. q. v. si paulus. Si inquit Pau-
lus vas electionis: et preparatus in euangelio Christi
ob carnis aculeos: et incentiua viciorum reprimit cor-
pus suū: et in seruitutem subijcit ne predicās alijs ipse
reprobus inueniatur. Et cum vidit aliam legē in mē-
bris suis repugnantē legi mentis sue: et captiuantē se
in legem peccati: si post nuditatem ieiunia: et fames: et
carceres: et flagella supplicia in semet reuersus. Glosa
interlinearis: fragilitatem propriam cōsiderās exclamat.
Infelix homo quis me liberabit de corpore mortꝭ huiꝰ
tu te putas securam esse debere. interlinearis. quasi di-
ceret: fallis te. Sequitur cito post: qualiter se custodire
debeat. Descende inquit sede in terra. glo. idest in pau
pertate: et in cinere: et cilicio: virgo filia babylōis. Sic
lauabit ea que pura sunt secundo: et munda erunt. Le
uitꝭ. xiij. ¶ Secundo custoditur sub humilitate: quia 8
sicut in tempestate pulchriū ornamentū a deturpatiōe
sub vili custoditur veste. Sic mundicia sub abiectiōe
et humilitate: que in corde habetur: et in gestu: et in ap-
paratu exterius ostenditur: in tentatione custoditur a
violatione et a tentationis occasione: quia non multū
de peccato lascivie requiritur: que se exterius abiectā
ostendit. Quā quidē abiectionē ostēdere foris nō eru-
bescit: que interius vera humilitate se deijcit et totā mū
di vanitatē: et inanem contēnit apparentiam. Ideo di-
cit Bern. quod est pulchra cōiunctio humilitatis et virgi
nitatis: nec mediocriter deo placet virginitas: quā cō-
mendat humilitas: quā ornat virginitas: religio mun
da et immaculata hec est. Jaco. j. ¶ Tertio vo custodi 9
tur per fugam illicite societatis. Circa cuius declara-
tionē duo ponenda sunt exempla. Quoꝝ primū osten
dit: quod cōseruatr sub humilitate: et fuga cōiunctim. Secū
dum quod cōseruatr sub fuga diuisim. Primū patꝫ per exem Lilium
plum de lilio: quia sicut qui vult liliū: qd est flos pul-
cherrimus in ecclesia corā imagine dei: vel matris eiꝰ
Marie diu in pulchritudine sua custodire: ponit stipi
tem in terra lutosa: vel humida: et parcit a cōtactu: qa
si manu nimis tangatr: decoloratur: quia sm Isidor.
Liliū est flos albissimus: sed facilime per cōtactum leditr
eius color. Sic qui vult mundiciā suā: quā corā deo et
matre eius vouendo: vel saltem bene viuendo posuit:
diu conseruare: vel si non vis pulchritudinē illā amit
tere: pone cor tuū et cogitationē in humilitate interiori
et abiectiōe exteriori: et sede in puluere vgo. Esa. xlvij.
cogitando terre vilitatē: de qua sumus: et pulueris mi
seriā: et putredinē in quā tendimus: quia nō potest me
lius domari caro viua: q̄ cogitare qualis erit mortua:
sm beatū Grego. Et fuge societatē leuē et mulierē cō-
tactū: quia manus in manu nō erit innocens manus.
Prouer. xj. Et secreta et angularia illarum colloquia
et societates: exemplo psal. liiij. qui dicit. Elongaui fu-
giens: et mansi in solitudine. Et exemplo perpetue vir
ginis Marie: que tam per humilitatē: q̄ per fugā suā

conseruauit mundiciā. Et ꝑ humilitatē. ptȝ ꝑ hoc ꝙ
ipsa dicit Luce.j. Respexit humilitatē ⁊c. Et ꝑ fugā
ptȝ Luc.j.ꝑ hoc ꝙ angelus illā nō inuenit in foro: vl'
vico: vel spectaculis: sed solā in domo: et tūc veraciter
dicere poteris illud. Cant.ij. Ego flos campi: ⁊ lili
um ꝯualliū: ⁊ tūc merēberis esse sponsa christi: q: tales
et nō alios Paulus Christo ꝯiunxit dicens. Despōdi
enī vos vni viro: ṽginē castā exhibere Christo.ij. Co
rin.11. Quā desponsationē merent̄ ōnes: si mūdi sūt
10 pueri: ⁊ maxime a mulierib᷒.j. Reg.21. ¶ Et secun
do ꝯseruat̄ sub fuga diuitiarum. patet: q̇a sicut aues silue
stres pulchriores habēt plumas: ⁊ decenti᷒ ordinatas
q̄ȝ domestice: ⁊ aīalia siluestria nitidiorē: ⁊ splendidio
rem pellem: nec faciliter ad manū veniunt: sed omniū
hoīm spernūt societatē ⁊ ideo talē ꝯseruāt decorē. Sic
illi clariores habēt aīas ⁊ ꝯscientias: q̇ societates fugi
unt leues: et bonas et honestas querūt: sciētes ꝙ omē
agens similē qualē habet inducit formā: in ꝯiunctum
⁊ dispositū: in qd̄ agit: ⁊ ꝙ cū sancto sanctus eris: ⁊ cū
ꝑuerso ꝑuersus. sicut patet de ꝑdicta Dina: que si ma
lam fugisset societatē: ⁊ vitā solitariā ⁊ fugam amasset
nō fuisset tantoꝝ maloꝝ occasio: nec sue mundicie per
ditio. Ideo dicit Aug᷒. lib. ad sacras virgines: ꝙ do
minica virgo primitus vitare debet publicos conspe
ctus: ⁊ platearū frequentiā deuitare: atq̄ȝ in domo po
sita. operi lanifico insistere: vel lectiōi diuine. ¶ In cu
11 ius auctoritatis vltima parte tangit̄ quartū mūdicie
ꝯseruatiuū: vtilis videlicȝ occupatio: q̄ inter ōnes ra
tiones vel causas mundiciā ꝯseruantes videt̄ potior:
quia sicut musce nō libenter sedent: nec multū appro
pinquāt ad ollam bullientē: ⁊ calore feruentē. Sicut
etiam aque continue mote: ⁊ currentes suā cōseruant
puritatē. Ita nec demones vel tentatores alij libenter
appropinquāt ad aīam charitate bullientē: vel labore
feruentē: sed ad ocia turpentē dicentes: quid statis hic
tota die ociosi: quia sicut musca ad locū talē appropin
quans: caloribus fugat̄. Ita minister demonis ad ta
lem appropinquās: ipsumq̄ȝ sollicitans: duris respon
sionib᷒ fugat̄: quia licet exterius sollicitet: tamen inte
rius in corde figere nō valet suas tentatiōes: ꝓpter ali
as occupatiōes: circa q̄s cor versat̄: ꝓpter quas nō est
tentationi locus in diuersorio illo: tentat᷒ in illis nō de
lectat̄: q̇a cor eius nō tangit: ⁊ ideo faciliter tentantem
spernit. Cui improperādo dici pōt illud.iiij. Reg.19.
Spreuit te: subsannauit te: virgo filia syon. Et talis si
cut aqua currēs suā ꝯseruat puritatē: dicēs. cū Tobia
Mūdā seruaui aīam meā. Tob.iij. Ad literā enī ipse
fuit ī operib᷒ charitatꝭ occupat᷒: vt ptȝ Tob.ij. Aliis
ṽo nō habentib᷒ cor occupatū: tentatio placet: q: inue
nit locū in corde: ⁊ tales nūq̄ȝ tentatori dure respōdēt:
sed molliter ⁊ ficte: dicētes. Timeo ꝙ ero ꝯfusa: ⁊ for
te amici mei ꝑcipient: ⁊ derelinquēt me: sicut Eua mal
illaruȝ dixit. Ne forte moriamur. Talib᷒ dicit̄ Esa.j.
Lauamini mundi estote. auferte malū cogitationū de
medio vestri: quia beati mundo corde ⁊c. Math.v.
Arti.v. ¶ In q̄ auctoritate maxima ptȝ mūdicie vtilitas: q̄ vi
12 delȝ est triplex. quaꝝ due prime respiciunt viatorē. ter
tia premiat et remunerat cōprehensorē. Prima nanq̄ȝ
hoiem ꝓ omnib᷒ virtutib᷒ habilitat. Scd̄a dignū dei
hospitē facit. Tertia ad regna celestia ducit et excellēt
remunerari facit. Primū ptȝ: q: sicut in arte pictoꝝ co
lor alb᷒ est quasi fundamētū et habilitatio oīm alioꝝ
coloꝝ ⁊ picturaꝝ: sic mūdicia in arte virtutū. Et sicut
tabula albo colore disposita: facili᷒ et citi᷒ recipit alios
colores: ⁊ diuti᷒ retinet. Ita aīa mūdicia: ⁊ innocentia
disposita: facili᷒ doctrinas recipit: atq̄ȝ virtutes ⁊ gra
tias: q̄ȝ aīa immūda in qua faciliter nō introibit sapiē
tia. Unde est de his duab᷒ aīab᷒: sicut de diuersis scri
pture subiectis: in quib᷒ videm᷒: ꝙ sicut facili᷒ scribit̄
in pergameno disposito: q̄ȝ litere in lapide sculpant̄: q:
impressio literaꝝ ī pergameno nō requirit nisi vnū la
borē: sine vicȝ ꝑfectiōis additionē. impressio ṽo litera
rū in lapide: duplicē requirit laborē: sui videlȝ ꝯtrarij
ablationē: ⁊ literaꝝ impressionē. primo nāq̄ȝ requirit̄:
ꝙ aliq̇d a lapide auferat̄. Ita in ꝓposito oportet: ꝙ de
aīab᷒ pctōꝝ multa auferant̄ pctā: ⁊ male ꝯsuetudines
antequā virtutes ⁊ grē imprimant̄. Sed aīab᷒ mundis
statim grē infundunt̄: ⁊ virtutes: q̄s optime tenēt: q̇a
fundate sunt super stabilissimū fundamentū. Iere.ij.
Nunq̇d obliuiscit̄ virgo ornamēti sui ⁊c. Cyprian᷒
lib. de virginitate. Uirginitas inq̇t est soror angeloꝝ:
victoria libidinū: regina virtutū: possessio oīm bono
rū: et sic mūdis manib᷒ addet fortitudinē. Iob.xvij.
¶ Scd̄m vicȝ ꝙ de᷒ mūdos ⁊ innocētes inhabitat: hi 13
storia ostendit: q̄ de sancto legit̄ Bernardo: ꝙ videlȝ Exem.
cū magna reuerentia: et capitꝭ inclinatiōe salutare sole
bat innocētes: q̄s adhuc mundos esse credebat. De q̄
cū semel requisit᷒ esset respōdit: q: intelligo deū eos in
habitare: q̇ reponi voluit in tumba noua: ⁊ syndone
mūda. iuxta illud Math.xxvij. Inuoluit eū in syndo
ne mūda. Tertiū insuꝑ ptȝ: q: a natiuitate mūdi here
ditatē celestē quodāmodo iure vēdicant hereditario:
¶ Pro q̄ est sciendū: ꝙ sicut videm᷒: ꝙ aliqui in vita 14.
ista ad terrā perueniūt ꝑ acquisitionē vel paternā suc
cessionē: iure vicȝ hereditario. Ita ad terrā viuentiū:
de q̄ in psal.xxvi. Credo videre bona dn̄i ⁊c. Aliq̇ ꝑ
ueniūt ꝑ acquisitionē: penitētes nāq̄ȝ q̇b᷒ dicit̄. Agi
te penitentiam appropinquabit regnū celoꝝ: illud ha
bēt de ꝑquisito. Alij ṽo: qui postq̄ȝ in baptismo facti
sūt filij dei adoptiui: ⁊ fratres christi: ⁊ si filij ⁊ fratres
⁊ heredes ꝑ christū: ius illud nō amittūt peccādo: q̄si
iure hereditario ad illā ꝑtingūt terrā: q̇a hereditas il
la inē fratres diuidi debet. Et hoc ē qd̄ ait psal.xxxvj.
Nouit inquit dn̄s vias imaculatoꝝ: ⁊ hereditas illo
rū in eternū erit. Sic ergo ad terrā illā admissus dice
re pōt: illud ps̄.xl. Me aūt ꝓpter innocētiā suscepisti.
Et isto iure ⁊ titl'o adducent̄ regi virgines. in ps̄.lxxj.
De᷒ iudiciū tuū regi da: vt ab illo aureolo coronētur:
hi q̇ cū mulierib᷒ nō sunt coinq̇nati: sed virgines sūt:
⁊ sequūtur agnū. Apoc.xiiij. Et sic saluabit innocēs
in mundicia manuum suarum. Iob.xxij.
¶ Nō seruantiū mundiciā: ⁊ innocentiā: damnū ptȝ Art.vi.
ex verbo Hieronymi. sup illud Math.xviij. Amē di 15
co vobis: nisi ꝯuersi fueritis: ⁊ efficiamini sicut paruu
li: nō intrabitis in regnū celoꝝ. Sicut inquit paruul᷒ Paruu
nō ꝑseuerat in iracūdia: lesus nō meminit: vidēs pul lus
chrā mulierē nō delectat̄: non aliud cogitat: ⁊ aliud lo
quit̄. Sic ⁊ nos nisi talē habuerim᷒ innocentiā: ⁊ ani
mi puritatē: regnū celoꝝ itrare nō poterim᷒: nec aspe
ctui eius in loco mūdo in celo presentari: de quo dicit̄
Abachuc.j. Mūdi sunt ocli tui: ne videāt malū: ergo mū
dem᷒ nos ab oī inq̇namēto carnis ⁊ spūs.ij. Coꝝ.7.
¶ Diabolus ṽo vidēs mūdicie vtilitatē ⁊ damnum Ar.vij.
volēs nostrā impedire vtilitatē: ⁊ damnū inferre. sci 16
ens insuꝑ qd̄ est de mūdicia seu virginitate ⁊ innocē
tia: sicut de floribus arborum: quia sicut flores in ma
ne: dum tempus tranquillum est: pulchri sunt: nec in
terram cadunt: nec deturpantur: in magna ṽo die vl'
in sero orta tempestate: in terram cadunt ⁊ putrescunt
⁊ deturpantur: multum nititur istam mundiciam im
pedire: ⁊ facere ꝙ ille virgines ⁊ mundi: qui in mane
iuuētutꝭ mūdicia florēt: ō quoꝝ quolibȝ in ps̄.lxxix.

Mane floreat:in maiori etate orta tentatione cadāt: et
verificat̄ de eis illud:qđ sequit̄. Transeat vespere deci
dat. Mane nāq3 mūdicia floret: post trāsit cū mala so
cietate: ⁊ cadit: ⁊ deturpat̄. Amos.v. Virgo israel ꝓ
iecta est in terrā: ⁊ post putrescit:q2 omēs virgines eis
squalide. Treñ.j. Tales vō ciuitatē illā nō intrabūt.
de q̄ Apoc̄.xxj. Ipsa vō ciuitas aurū mūdū simile vi
tro mūdo ⁊c̄. qa nō intrabit in eā aliqđ coinquinatū:
⁊ faciens abominationes. Apoc̄.xxj. Ipsi vō cū mu-
lieribus coinquinati sunt. Et coinquinatis: ⁊ infideli-
bus nihil est mundum. Titum.j.

Art.viij. ¶ Ergo multū deo tenent̄: qui mūdiciā suā deo custo
17 de: ⁊ adiutore ꝯseruāt: vsq3 ad mortē. Hoc nāq3 patet
tam ex p̄dictꝭ q3 etiā ex auctoritate Augꝭ.lib.de sancta
virginitate. Noli inqt deū modicū diligere: ꝓpter illa
a quibꝫ custodit:ne cōmittant̄ mala:quasi modicū di-
missum sit. Si eñ diligit: cui donatū est vt redderet:
quāto magis debet diligere cui donatū est vt haberet.
Nam ⁊ quisq̄s ab initio pudicus ꝑmanet: ab illo re-
git̄: ⁊ quisq̄s ab impudico:pudicus factus est: ⁊ ab il-
lo corrigit̄. Ex q̄ p3 auctoritate: q̄ si Magdalena vel
peccator quiscūq3 tenet̄ multū deo diligere: qñ ei pctā
dimittit: plus tenet̄ diligere quē a peccatꝭ semꝑ preser
uat:cū ceteris paribꝫ meli9 sit semꝑ mūdus esse: ⁊ i bo-
nis perseuerare: q3 aliquo tempore immundus esse: et
mala facere opera. Multū ergo deo tenetur quiscūq3:
si a iuuētute mūda: ⁊ recta sunt opa eius. Prouer.xx.

M.xiij. MVndi. primo ostendetur
descriptio: ⁊ ꝯditio. Scdo fortuna. Tertio fal-
2 lacia. Quarto quō scacario cōparat̄. Quinto periculū
⁊ pena. Sexto mūdialiū ostendet̄ stulticia. Septimo:
ꝯtra p̄dicta ostendēt̄ remedia. Octauo ostendet̄ experi
ētia: quo cognoscere q̄s poterit: vtrū de mūdo corde ⁊
corꝑe sit an nō. Quātū ad primū diuersi diuersimode
mūdū descripserūt: diuersasq3 ei ꝯditiōes attribuebāt.
Arti.j. ¶ Primo nāq3 antiq̄ sicut refert Fulgencius lib.ij. mi
1 cologiarū in tutamine Iunonis q̄ est dea regnorꝫ: mū
Mūdus dū descripserūt sub forma pauonis cū cauda recurua
sb forma ta: faciē ornantē: ⁊ posteriora turpiter nudātem. Cui9
pauonis. causa fuit: qa viderūt q̄ hoiem in principio ornat: di-
tat: ⁊ honorat: ⁊ in fine spoliat: ⁊ denudat. Ex quo etiā
tu p3: q̄ mūdus est palliū de q̄ dicit̄ Esa.xxviij. Pal-
liū breue vtrū q3 opire nō pōt: vitā sc3 ⁊ mortē: ingres-
sum ⁊ egressum: qa testamentū hui9 mundi morte mo
2 rit̄. Eccꝭ.xiiij. ¶ Item cuidā militi mundū multū ap
Exēm. preciantē: ⁊ ei9 gloriā affectantē: descriptio mūdi fert̄:
ostensa fuisse in somnis in forma eq̄ pulcherrimi: quē
cū vidēdo delectaret̄: ostēsa fuit ei posterior pars clau
da: ⁊ putrida: ⁊ dictū fuit ei: q̄ talis fuit mund9. Et cō
muniter talē extimare possumus mūdi formam. Nō
solū: qa quēcūq3 eū diligentē in morte turpissime dece
ptū fuisse ostendit: qñ posterior eius pars est ei misera-
bilis: sed etiā: qa in durationē sua ꝯsideratus: posterior
eius pars: peior ē priore: qa tpe moderno: nec terra vꝭ
arbores: vel aque tante sunt fertilitatis: sicut esse sole-
bant. Nec hoies in quos fines seculorꝫ deuenerunt. j.
Corꝫ.10. tante sunt lōgeuitatꝭ: nec fidelitatꝭ: vel boni-
tatis. Ita q̄ sicut nō crescētibꝫ vel decrescētibꝫ ⁊ defi-
ciētibꝫ frumētis: ⁊ bonis seminibꝫ: crescūt ⁊ multipli-
cant̄ male herbe. Ita deficiētibꝫ virtutibꝫ: ⁊ mūdi bo
nitatibꝫ: crescūt ⁊ multiplicātur vicia ⁊ malicie. Et si-
cut minorē mundū. i. hoiem senescentē: ⁊ fini appropī
quantē: multa aggrauāt incōmoda ipsi9: que posteri-
orem partē miserabiliorē esse ostendūt: sicut p3. J.xi.
14. Quia etsi in potētatibꝫ octoginta anni: et amplius
eorꝫ labor ⁊ dolor. in psal.lxxxix. Ita maiorē mūdum
fini eius appropinquātem plures cōcomitant̄ miserie
⁊ defectus. Et ꝓ tanto cōgrue dicit̄: statua mundi seu Exēm.
christianitatis vel ecclesie: cuidā fuisse ostensus in vi-
sione: in similitudine pulcherrime dñe: quā cū ipsam
crederet esse matrē dei: se vertit: ⁊ ostendit posteriorem
eius partē esse turpissimā dicens: hec forma est ecclesie
christianitatis: vel mundi. Ex istis patet veritas dicti
apostolici. Preterit inqt figura mūdi hui9. j. Corꝫ.7.
¶ Et sicut mūdus iste mirabilis ⁊ miserabilis est i for Arti.ij.
ma ⁊ figura: ita est miserabilis variabilis et periculo- 3
sus in fortuna. Eius nanq3 fortuna est miserabilis: qa
vt cōmuniter est hoi cōtraria. Et in hoc casu assimila
tur mulieri. de qua dictū est M.xiij.6. Quia sicut mu
lier talis in omnibus viri sui cōtrariat̄ voluntati. Ita
fortuna mūdi: que ad literā q̄ndoq3 in parietibꝫ depin
gitur in forma mulierꝭ: rotam manibꝫ voluentē: quā
quidē rotam: vt plurimū cōtra voluntatē mouet illi9
qui in illa vꝭ supꝫ illam mouet̄: quia ille qui ex languo
re ⁊ tedio quod sustinēt: cupiūt mori cū Paulo: qui di-
xit. Cupio dissolui: ⁊ esse cū Christo. Philꝭ.j. diu quā
doq3 viuūt. d quibꝫ Apoc̄.ix. Desiderabūt hoies mo
ri: ⁊ mors fugiet ab eis. Alius vō qui est sanus: diues
cui hic mūdus placet: vellet semꝑ hic viuere si posset:
⁊ ille cito moritur. Cuius quidē miseriā: qui scire ve-
lit: quantū ad corporis initiū durabilitatē ⁊ qualitatē
atq3 finē: audiat Iob.xiiij. dicentē. Homo natus de
muliere. i. de materia fragili: quātū ad eius initiū. bre-
ui viuēs tēpore: quantū ad eius durabilitatē: replet9
multis miserijs: quantū ad eius qualitatē seu felicita-
tem: vel infelicitatē. Et fugit velut vmbra: q̄ntū ad fi
nis velocitatē: Quantū etiā ad aiam eius miseriā: pa3
fortuna. Eccꝭs.ix. vbi dicitur: q̄ nescit vtrū amore vel
odio. supple dei dignus sit. Sic ⁊ quo ad corpora: ⁊ q̄
ad aias: rota ista est miserabilis. de q̄ dici potest illud
Iere.xviij. Faciebat opus supꝫ rotam. ¶ Omēs nāq3 4
in hoc mūdo viuētes: habēt vitam suā: ⁊ habēt opus
suū quasi supꝫ rotā ꝯtinue ⁊ velociter motā: ꝓpter tres
ratiōes ⁊ similitudines. Primo qa illi9 operis vel ho-
minis: nulla pars i eodem statu permanet. Iob.xiiij.
Secūdo qa sicut q̄ in rota illa vellet in imo in pace sta
re: ne ascenderet: rota ascendēte ascendit. Et qui vellet
in alto in quiete stare: ne descenderet: rota descendēte
descendit. Ita in mundi fortuna: q̄ vellet in statu suo
fideliter agere: ⁊ viuere: ad mundi curas sepe renitēs:
leuatur. Et qui vellet in officio ⁊ in magno statu sem-
per se tenere: inuitus sepe deponitur. Et sic mundus
frequenter tenet regulam euāgelicam: qua dicit̄. Qui
se humiliat exaltabitur: ⁊ ecōuerso: quia volentes vel
rarissime nolentes de pauperrimo statu ad altitudinē
transitorie glorie ⁊ honoris ascendere facit. Et sepissi-
me nolentes de altissimo statu deijcit: per mortem vel
aliam malam fortunam. Et sicut: qui in rota tali forti
us ⁊ confidentius figit pedem: periculosius cadit: qa
rota vehementius mota: illum periculosius proijcit.
Ita illi qui in mundi gloria: honore: vel quacūq3 for-
tune securius ⁊ gloriosius confidūt: vel in morte: vel
ante mortem: periculosius in profundū: proijcientur:
quando iuxta illud Eccꝭ.xij. Confringatur rota supꝫ
eis. ¶ Tertio quia sicut rota vehementer mota ledit 5
incautos nimis appropinquantes: sicut patet de rota
sancte Catherine in gestis suis. Ita mundi fortuna le
dit incautos nimis ei appropinquātes: ⁊ nimis in ea
confidentes. Propter quam proprietatem. sicut refert
Boetius de consolatiōe philosophie. Antiquit9 mū-
di fortuna depingebatur ad imaginem: ⁊ similitudinē

hominis ceci: qui in incertum hinc: et inde percutiendo
vadit: et circũstantes ledit: et excecat. Sic mũdi ꝓspera
fortuna ꝓpter istas tres mũdi rotas vel rotarũ simili-
tudines et ꝓprietates: vlulabũt habitatores terre: a mul-
titudine rotarũ eius. Jere. xlvij. Experiẽtes qm̃ mun-
dus totus in maligno positus est. Joan. v. Et licet bo-
ni cũ malis in aliquibus punctis: quantũ ad predicta
de mũdi fortuna cõueniãt: sicut patz p hoc: qḋ predi-
ctum est: q omnes sumus in quadã incertitudine: tamẽ
in hoc boni sup alios consolationẽ habẽt: q de mundi
variabilitate: nõ tm̃ timent: nec dolent: nec ledunt: nõ
mouẽtur: sicut patet p exẽpla. J. ij. 11. et T. v. 56. Ta-
les nanqz nec de presenti mutabilitate tm̃ dolent: qz il-
lam nõ tm̃ dilexerunt: nec de futura tm̃ timẽt: inniten-
tes doctrine Senece: qui omnes hortatur dicẽs: in qua-
dam epl'a ad Luciliũ. Noli inquit ante temp⁹ miser
esse: quot eñ audiuimus mala cũ timore expectare: q̃
nũq̃ acciderũt: quot nõ expectare: que acciderũt. No-
li ergo dolori occurrere: satis cito nocebit: cũ venerit.
Et quantũcunqz omnibus forte fortuna nociua noceat
quãdo tangit: minus tamẽ nocet illis: qui nũq̃ apud
mundũ multũ fuerũt fortunati: quia min⁹ se reputãt
de amans vel possessis amittere. Unde Seneca in ꝓ-
uerbijs. Animos circa mediũ leniores relinquit: quos
nunq̃ fortuna respexit: q̃ quos deseruit: quibꝰ dign⁹
nõ erat mũdus. Heb. xj. Nota. P. iij. 25.
Art. iij. ¶ Cuius fallacia in hoc deprehendit: q blande frau-
6 dulẽter et ꝓditone decipit. sicut patz. F. viij. 9. Et quã-
to ꝓsperior: tanto fallacior et deceptibilior et periculo-
sior: in fine esse ostendit. Sicut patz per illud qḋ refert
Ualerius lib. vj. c. vlti. de quodã cuius omnes conat⁹
placito exhibebãtur inuenire: cui velle aut posse in equo
Exem. positũ erat. Anulũ eñ de industria in ꝓfundũ proie-
cit: ne omnis incõmodi expers esset: quẽ tamẽ ꝯtinuo re-
cuperauit: capto pisce: qui eũ deuorauerat. Sed hunc
cuius felicitas plenis velis semp prosperũ cursum te-
nuit Orontes darij regis prefectus in excellentissimo
montis vertice cruci affixit: ibiqz putruit. Ergo nolite
diligere mundũ. Joan. ij. quia fallit et decipit triplici-
ter. Primo ad modũ vmbre que seq̃ntẽ fugit: et fug. e-
tem sequit. Per hoc ostendit q frequẽter videt q illi
qui plus se mũdo dant: plus in negocijs secularibus
implicari: et occupari nitũtur: finaliter confusionẽ re-
portant: et malas grates. Ecce quõ sequentẽ fugit. Et
econuerso: illi qui negocia fugiũt secularia: et officia: q̇
de suo fideliter viuere vellent: licet tales pauci inueni-
ant: quãdoqz in officijs et occupatiõibus: quasi inuiti
Exem. ponũtur: et fugientes sequit: Ideo cõgrue fert: quẽdã
dixisse qui cũ de heremo ad ep̃atum esset elect⁹: ait. O
mũde immũde: q̃ diu te secut⁹ sum: et fugisti: sed nunc
fugientẽ sequeris. vide. R. v. 38. Secundo ad modũ
callidi tabernarij: qui omnia desiderata tribuit: et nihil
petit anteq̃ recedãt. Et tunc si plus expendiderũt: q̃
soluere possunt: eos vestibꝰ spoliat. Ita mũdus. Ter-
tio ad modũ nebularie: que videt hostias suas gratis
dare: sed tm̃ charissime eas vendere intendit. Ita mun-
dus videt honores et hmõi grat' dare: tamẽ in fine in-
uenient: q charissime illa emerũt: quãdo inueniũt: q
ꝓ illis aĩas suas dederũt: in penis inferni cruciãdas.
Propter hec et his similia Christus testimoniũ perhi-
bet de mũdo: q opa illius mala sunt: dicẽs. Joan. vij.
Non potest mũdus odisse vos: me aũt odit: q̇a ego te-
stimoniũ phibeo de illo: q̇a opera eius mala sunt. Pro-
pter hmõi deceptiões: mũdus satis cõgrue scacario: et
homines mundi aliter vincẽtes. i. sm̃ more mundi per-
uersos scacarij comparantur familie.

¶ Mundus ideo scacario compari potest. Quia sicut Ar. iiij.
in scacario sunt diuersa pũcta: in quibꝰ vna pars que 7
videlicet plus scit de deceptiõe: et cautelis: que in illo
ludo exercent aliã decipit. Ita ĩ mũdo isto diuersa sũt
peccata: et pericula in quib⁹ diabolus: qui multũ scit
de deceptiõe: peccatores decipit: et capit. Mũdo insup
in malis cõditionibꝰ se cõformãtes: ideo scacarij fami-
lie cõparant: quia sicut illa familia de vno sacculo tra-
hitur: et in diuersis locis: et pũctis collocat: diuersa ha-
bens noĩa: et diuersa officia: ad hoc tamẽ ordinata vt q̇-
libet seipm custodiat et aliũ capiat. Et postq̃ ludũ cõ-
pleuerint: sicut de vno sacculo exierunt: ita in eundem
iterũ reponunt. In quo nõ est differentia inter regem
et pedinũ: nisi forte q aliquãdo accidit. q rex vel ille q̇
in ludo maior fuit raptor: et maiorẽ locum occupauit:
postq̃ in sacculo detrudunt inferiorẽ obtinet locum.
Ita spiritualiter hoĩes huius mũdi omnes de vna ter-
ra fiunt et exeunt: et habent diuersa noĩa et collocant in
diuersis locis et officijs: sed illa officia vt cõiter recipi-
unt: vt seipsos ditent: et vtilitatẽ potius ꝓpriam: q̃ cõ-
munẽ faciant. Circa quã dũ cupide procedũt: alios de-
cipiũt: ipsosqz atqz ipsorũ bona diuersis modis et ptra-
ctibꝰ et cautelis capiunt. Sed in fine ludi: scz in morte:
sicut de vna terra exierunt: ita in vnã redeunt terram
vt impleat illud Eccl'. xl. Omnia que de terra sunt: in
terrã cõuertent. In quo terre sacculo intrusi: frequen-
ter accidit: quantũ ad corpus: q maiores reuolutores
inferiorẽ obtinent locũ. sicut patet. M. xj. 106. Et quã-
tum eciã ad animã: q inferiorẽ obtineãt locũ in infer-
no: vt iuxta dictum veritatis: omnis qui se exaltat hu-
miliabit. ¶ Et vt ista cõparatio inter mundiales et fa- 8
miliã scacarij: in speciali manifesti⁹ appareat: vidẽda
est similitudo: in speciali: cõparando singulos singu-
lis: in qua cõparatione: et similitudine quãdoqz inue-
niri potest: q sicut ille: qui vocat rex in scacario vadit
directe et oblique: et capit vndiqz ad tres videlicet par-
tes: ante: et retro: et a latere: qḋ quidẽ latus in duas sb-
diuiditur partes: dexterã videlicet et sinistrã. Ex q̇ pa-
tet: q ad omnẽ partẽ capit: in qua capere potest: nihil
dimittens de cõtingentibꝰ. Sic illi mali et cupidi: q̇ ha-
bent alios regere: accipiunt contra deũ et iusticiã: quic-
q̇d pñt ex omni parte: nihil dimittẽtes qḋ capere pñt.
Quia tamẽ modi et media per que capiunt ad tres re-
ducũtur causas. Quarũ prima est intrinseca ꝓprij vi-
delicet cordis cupiditas: due vo alie sũt extrinsece: pre-
cidi videlicz consiliarij: et cupidi: atqz iniusti ministri.
Modi et vie per quas iniuste capiunt: congrue signi-
ficant p fuscinulã illam tridentẽ: per quã rectores po-
puli Offni et finees carnes capiebãt imolantiũ. j. Re-
gũ. 2. Ibi nãqz habetur: q omne qḋ leuabat fuscinula
tollebat sacerdos. Quia sicut illi cũ instrumẽto illo tri-
dentato bona aliorũ rapiebant. Ita isti: quasi per tres
dentes. i. mediantibus tribus causis predictis: aliorũ
bona ex omni parte capiunt. Dentis scz aculei: locũ te-
net ꝓprij cordis cupiditas: que satiari nõ potest: quia
si habeat vnã terre carucã: cupit aliam: et sic tertiam et
quartã: habens eciã feudũ militis: cupit baroniã: et sic
vsqz ad summũ ascendendo: habens eciã vnã prebẽ-
dam: aliam cupit vsqz ad papatũ inclusiue. Cui⁹ cau-
sam quere. A. xxvij. 5. et C. xiij. 24. Nota aliẽ de ista
fuscinula sermone. cxluij. 3. Nõ dico: q habere diuiti-
as: vel predictos stat⁹ sit peccatũ: sed q in magna cu-
piditate: et intenso habendi desiderio: et in magna acq̇-
sitione et diuitiarũ accumulatione: et statuum et hono-
rum augmentatione: vix vel nunq̃ esse potest: q̇n sit
aliquis punctus male tractus: pro quo ipsi perdunt

animā: sicut Picardus pro vno puncto perdit oculū.
9 ¶ Secūdi. dentis locū tenet infidele ꝯsiliū: cui⁹ os ma
ledictiōe plenū est: ꝛ amaritudie ꝛ dolo: ꝛ sub lingua
eius labor ꝛ dolor: sedet cū diuitibꝫ in occultis: vt inter
ficiat innocentē. in psal. ix. Qđ quidē gallo sup campa
nile cōparatꝛ: q̇a sicut gallus ille vertit os suū ad oēm
ventū venientē. Ita ipsi se vertūt: ꝛ os ꝛ verbū suum
vel silentiū ꝯformāt omni verboꝝ vento: de ore dñi: vł
dñe sue venientis: vt illis se ꝯformēt: vel loquēdo ꝛ ma
lum ꝯsiliū dando: ꝙ illos sciūt diligere: dicētes. Quic
q̇d principi placet: legis habet vigorē. ꝛ multa ꝯsimi
lia: verba adulatoria: ꝛ deceptibilia: vel tacēdo: ne vi
delicet veritate dñm offendant. Raro em̄ inueniūtur
ꝯsiliarij: quin in aliquo predictoꝝ punctoꝝ: quādoqꝫ
decipiant. Cui⁹ causam vide. A. xv. 19. cū sequēti. Et
decipiantꝛ. sicut patꝫ ꝑ illū cū rubeo capello. A. vij. 20.
Si nūc omnes tales hmōi haberēt capellos: essent mul
ti mirabiles Cardinales. Tertij dentis locū tenent: tā
deo q̄ hoībꝫ infideles: ꝛ crudeles ministri: quoꝝ mali
cie causa est: tam in dominis q̄ in seipsis. sicut ostēsuꝫ
est. M. viij. arti. v. ꝑ totū. Cū igitꝛ dñi quibꝫ seruiunt
ꝛ hmōi mūdi scacario sint quasi ludētes principales:
quibꝫ melius cōparari possunt predicti ꝯsiliarij: ꝛ mi
nistri: q̄ ludentiū assessoribꝫ ꝛ inspectoribꝫ. Quia sicut
illi inspectores aliquotiens ꝛ melius ꝛ clarius vident
vbi trahere vel capere possent: q̄ ipsi ludentes: quo vi
so partē cui afficiūtur: ꝛ quasi in ludo illo deseruiunt:
vel signo: vel verbo ipsi loquētes: vel ip̄is pungētes
premuniunt: vbi aduersario eius nocere potest hoīes
eius capiendo. Ita isti ꝯsiliarij: ꝛ ministri: qui in ludo
depredationis dominis suis assistunt: ꝛ deseruiunt: ꝑ
mūdi sapientiā in qua excellētes apparere nitunꝛ: mul
tas cautelas ꝛ tractus vident: ꝛ inueniūt: quibꝫ alioꝝ
bona dñi capere poterūt: de qua insup captione eosdē
nō negligunt informare. Sed hec sapiētia hui⁹ mūdi:
10 stulticia est apđ deū. j. Coꝛ. iij. ¶ Scđo sicut in ludo
scacarij: regina semꝑ capit oblique. Ita crudelis dña.
Ad cui⁹ intellectū aduertendū est: ꝙ sicut nō inueniꝛ
quis maioris miscđie: ꝛ cōpassiōis: q̄ mulier bona et
plena miscđia: quia talis semꝑ afflictis cōpatiꝛ: ꝛ ani
mū mariti sui: ꝛ ministroꝝ ad pietatē flectere nititur.
de qua aplūs loquens. j. Coꝛ. 7. ait. Sanctificatus ē
em̄ vir infidelis: ꝑ mulierē fidelē. Ita nō est bestia cru
delior ipsa mala: q̄ sicut inter latrones: ipsis dicitꝛ esse
crudelior: ipsos ad crudelitatē ꝛ homicidia excitando
vbi sine ipsa tm̄ spoliarēt. Ita etiā talis dñm suū ꝛ fa
miliā ad crudelitatē excitat maiorē persuadēdo ꝛ peio
ra ꝓcurādo: q̇a si dñs vult exteriora rapere: ipsa vult
vitam auferre. sicut patet. iij. Reg. 21. de Achab. ꝛ Je
zabel vxore sua. Ipse Achab voluit vineā: ꝛ ipsa ꝓcu
rauit mortē Naboth. Et illud idē vidi tēporibꝫ meis
fieri. Item si dñs dicit verberetꝛ vł incarceretꝛ: ip̄a di
cit occidatꝛ. sicut patet Luc. iij. vbi Herodias procura
uit mortē Joannis baptiste: quē Herodes solū incar
cerauerat. Nec si tm̄ tractus obliquos habēt: sed etiā
oblique ꝛ iniuriose munera: ꝓ superbia sua nutriēda
capiunt: ꝛ tallias seu collectas suas graues leuant: q̇a
si dñs de patria capiat graues emendas: illa residuū
capiendo nudos dimittit: quia ipsi auferenti pallium
ipsa aufert tunicā. Quod in hoc ostenditꝛ: ꝙ q̄ndo do
mini emenda satis alte taxatꝛ: fm̄ deū ꝛ rationē: ꝛ for
te vltra rationē: oportet ꝙ dña aliquid habeat pro au
ro suo: ꝓ libra videlicet quā dñs accipit: oportet ꝙ il
la habeat solidū. Sed quia illud oblique ꝛ ꝯtra ratio
nem capit: quādo iterū reponetꝛ in sacculo terre: illud
aurū eius nō valebit. de quibꝫ verificabitꝛ illđ Treñ.
iiij. Amicti auro ꝑmo: reputati sūt ī vasa testea. Quia
sicut vasa testea fracta ad ignē porriendū deputantur.
Ita timendū est: ꝙ tales deputabuntꝛ ad ignē eternū
sustinendū: q̇a in corde suo dicit: sedeo regina ꝛ vidua
nō sum: ꝛ luctū non videbo. Ideo in vna die venient
plage eius. mors. ꝛ luctus. ꝛ fames. ꝛ igni cōburetur:
quia fortis est deus: qui iudicabit illā. Apocal. xviij.
¶ Milites vo in illo ludo duo puncta ꝑtranseunt di 11
recte: ꝛ tertiū punctū obliquāt: in signum ꝙ milites ꝛ
dñi terreni: ꝛ ecclesiastici possunt iuste accipere reddi
tus eis debitos: ꝛ iustas emēdas a subditis delinquē
tibꝫ: fm̄ exigentiā loci, temporis, ꝑsone, ꝛ delicti. Sed
in tertio puncto deficiūt ꝛ obliquāt: cū videlicet talla
gia ꝛ iniustas exactiones: ꝛ ꝯsuetudines abusiuas: et
nimis graues emendas a subditis extorquēt: ꝛ malos
amore odio: vł munere supportāt: ꝛ bonos deprimūt.
Et quādo plura ꝯcupiscūt: vel quocūqꝫ modo vel ti
tulo capiūt: q̄ capere deberēt: excedētes regulā eis da
tam. Luc. iij. de qua habetꝛ. M. vij. j. ¶ Alfini vo cor 12
nuti: ep̄os significāt: ꝛ alios inferiores prelatos: qui si
boni sint: ꝛ cornuti spiritualiter ex studio sacre scriptu
re ꝛ colloquio cū deo in oratiōibꝫ: sicut Moyses. Exo.
xxxiiij. tūc eoꝝ cornua significāt ipsos habere: qđ ha
bere deberēt: ꝛ qđ de facto habēt: ita ꝙ in eis est signū
ꝛ signatū: sciētia videlicet noui ꝛ veteris testamenti: ꝛ
ꝙ illis cornibꝫ expugnabūt errātes: ꝛ destruūt errores
ꝯtra illa duo testamēta insurgētes. Si vo mali fuerit:
symoniace vel indigne ꝓmoti: prece videlicet vel pre
cio vel regio imperio: vel magnoꝝ minis vł literis seu
carnali fauore: nō sunt cornuti ex diuino eloquio ora
tionis vel lectiōis: sed potius illoꝝ cornua significare
possunt duo: que ad literā in eis inueniūtur: q̇a vide
licet nec scientiā habēt testamentoꝝ: nec bonitatē mo
rū: ꝙ insup nec lupos expugnāt: vel a gregibꝫ arcent:
sed potius defendūt ꝛ canes. i. p̄dicatores expugnāt:
artant: ꝛ expellūt: ne gregem custodiāt: vel significare
possunt potestatē seu astutiā ꝓpriam ꝛ secularē: per q̄s
indigne ꝓmoti sunt: ꝛ deū in moribꝫ peruersis ꝛ mē
bris suis expugnāt. Et tales Alfini tria pūcta obliq̄n
do ꝑtranseunt: quia illoꝝ opa triplex malū peruertit:
amor videlicet odiū: ꝛ cupiditas: q̇a si quē ꝓmouent
hoc potius amore faciūt carnali: q̄ spūali. Si quē vo
aspere corrigūt ꝛ puniūt hoc potius faciūt ꝓpter odiū
ꝑsone: q̄ peccati: ex quo accidit frequēter: ꝙ nō puniē
dos puniūt: vel puniēdos vltra ꝯdignū puniūt: ꝛ pu
niēdos impunitos dimittūt. Si quē insup in corpore
punire deberent: munerū cupiditate seducti: in bursa
puniūt: ex quo accidit: ꝙ peccata sub annuo censu ad
firmā tradūt: vt pecuniā nō habitam acquirāt: vel ꝙ
quasi mercēnarij lupū corrigendū fugiāt ne bona pos
sessa amittāt. Et sic dū ꝓprie student ditationi pecunij
ss colligendo: diabolū etiā ditāt: aīas perdēdo. Et q̇
ex officio deberēt esse diaboli: ꝛ vicioꝝ expugnatores:
iam ꝑ cupiditatē fiunt diaboli ꝓcuratores: ꝛ vicioꝝ ꝓ
motores. Nec cogitet quisq̄ ad incÿuilitatē pertinere:
ꝙ predicti viri ecclesiastici in isto scacario locū post mi
lites obtinent posteriorē: q̇a nō est locutū: nisi de ma
lis: qui peiores sunt laicis malis: q̇a seruus sciens vo
luntatē dñi sui: ꝛ nō faciēs: plagis vapulabit multis.
Luc. xij. Rocus vo totū ꝑambulās scacariū linea re 13
cta: iusticiarium vel consiliarium seu senescallum pre
dictorum significat dominorū: qui ideo post alios po
nitur: quia non est seruus maior domino suo. Joan.
xv. qui in nullo obliq̄ri deberet a dextris: vel sinistris
propter munera: vel quācunqꝫ aliam causam: sed al
tam ꝛ rectam viam tenere veritatis. Sed heu ecōuer

so nunc de multis verificatur illud Amos. vj. Con
uertisti in amaritudinem iudicium: quia sub colore iu
sticie multos amaricant: et dolere faciunt: et cũ multis
se intromittent et inuoluant: et excludant quos volue
rint: sicut in ludo in fine vite; nesciunt facere vnũ bo
num argumentum: q saluabuntur. Nota contra tales
T.xvj.42. Pedinus vero qui vnũ tm̃ pertransit pun
ctum: est simplicianus vel pauper: qui in hoc mundo
solam querit vite sustentationẽ. Iste semp directe va
dit: nisi quando capit: quia dũ permanet in simplicita
te et veritate: directe: et secure viuit: quia, qui ambulat
simpliciter: ambulat confidenter. Prouer. x. Sed quan
do inordinate aliquod querunt temporale lucrum vi
delicet vel honorẽ; periurijs adulationibus vl' furtis
obliquant. Sed aliquando pedinus ad summũ scaca
rij gradum peruenit: et tũc de pedino fit regina: et tria
pertransit puncta: si voluerit obliquãdo. Ita nõnulli
paruι status: dũ ad loca ascendunt alta: mali ostendũ
tur: et crudeles: qui in paruo statu boni videbantur:
quia asperius nihil est humili: cũ surgit in altũ: tunc
tria pertransit puncta: fidem ac doctrinam deferens:
14 et saltans trinitaris. In fine vero istius ludi predictẽ in
malo perseuerãtibus: dicet diabolus Escebeke mat: qñ
do in morte insultando: et improperando ponet eos in
inferno. Frequẽter enĩ peccatores escbekiat quoniens
videlicz illos: ad aliquod peccatũ mortale ducit. Sed
prudẽs et consideratus lusor deberet citius dicere liueret
ad confessionẽ vel ad penitentiariũ currẽdo: et nõ recidi
uare; nec illud vltimũ escbeke expectare: post qđ nõ ẽ
liueret: quia in inferno nulla est redemptio: vbi nec cre
dat: q aliquo precio redimẽdus sit. Job. xv. Isto vero
ludo sic finito: simul in vno terre sacculo corpa repo
nũtur: vbi nõ est distinctio Judei et Greci: diuitis et
pauperis; quia siml' in vnũ diues et paup. in ps̃. xlviij.
quantũ scz ad corpa. Sed tamẽ quo ad aĩas magna ẽ
locoꝝ differentia: quia diuites mali in inferno sepeliũ
tur: paupẽres boni in sinũ Abrae eleuanẽ; et illi q fue
runt superbia altiores: erũt in pena profundiores; et sic
humiliabiẽ altitudo viroꝝ. Esa. ij. Et qui voluerit in
ter vos primus esse: erit oĩm nouissimus. Marci. ix.
quãdo scz princeps huius mũdi: eijcieẽ foras. Joã. xij.
Arti. v. ¶ Ex qua auctoritate huius mundi ostendiẽ finale pe
15 riculũ et pena. Pro quo est aduertendũ q huius mũ
di pericl'a ex tribus contingũt; et nocumentũ ingerunt: seu
nocendi occasionẽ accipiũt: ex diaboli suggestione: ex
mũdi cõditione: et ex mundaliũ inconsideratione. Ad
ostensionẽ primi est considerandũ: q est de deo: et de dia
bolo in hoc casu: sicut de impotente bellante contra po
tentẽ: qui quidẽ potens duo habet loca vel castra: vel
ciuitates: quoꝝ vnũ est fortissimũ: et aliud debile. im
potens vero videns q locũ fortissimũ inuadere nõ po
test: debilem spoliare nititur: ac igne imposito cremare
re. Sic diabolus de ciuitate illa superna eiectus: se vin
dicare desiderans: bellũ cõtra deũ et suos mouit. Sed
quia deo cõparatus impotens inuenitẽ: nec potest lo
cũ illũ celi directe expugnare: locũ huius mũdi: quasi
debiliorẽ igne peccati imposito; expugnare et inflam
mare nititur: et intantũ per proditorũ dei adiutoriũ: in
hoc preualuit: q fere totũ inflãmauit mũdũ: sicut patz
ex dicto Joannis apli dicentis. Omne qđ est in mũdo
concupiscentia carnis est: et concupiscentia oculoꝝ: et super
bia vite. j. Joan. 2. Ecce triplex ignis: qui totũ incen
dit: vel decolorauit mundũ. Primus ignis infernalis
est: quasi ignis sulphureus: luxuria videlicet corã to
ta curia celesti: ad modũ ignis sulphurei fetẽs. Sicut
Exiiij. patet de angelo: cũ heremita ambulante: et tenente na
sum cum occurreret luxurioso: et nõ propter cadauer
mortuũ. In signũ cui' similitudinis et fetoris: cõgrue
super huiusmodi populũ pluit dñs sulphurẽ et ignẽ.
Geñ. xix. Hoc etiã ideo congrue factũ est in signũ: q
in inferno pluet super peccõres laqueos ignis: sulphur
spiritus procellarũ: pars calicis eoꝝ. in psal. x. Secun
dus ignis est: quasi ignis cui imponiẽ pinguedo: seu
sagimen: de quo quanto plus imponis: tanto fortius
accenditur. Ita ignis cupiditatẽ. sicut patet. A. xxvij.
5. Et ideo illũ non extinguerent: omnia regna mundi.
Math. iiij. sicut patet de Alexãdro. ¶ Tertius ignis 16
est quasi ignis in stupa: qui cito in altũ ascendit: et cito
extinguiẽ: tam velociter mũdus transibit: et concupiscẽ
tia eius. j. Joan. 2. Ad declarationẽ secundi: videlicet
q mundi conditio est periculosa. Est aduertendũ q mũ
di fortuna. Primo taxillis cõparaẽ: in quibus frequen
ter visum est: q ad tempus totaliter currunt pro vna
parte; et postea quãdo illa pars incipit perdere: totaliẽ
contra illã; et pro alia currunt: et primã plus perdere fa
ciunt: q̃ prius lucrabaẽ. Sic in proposito: frequenter vi
sum est: q mundi fortuna: pro aliquo ad tempus for
titer currit: in qua multa male lucratur: sicut ille lusor
cum taxillis: et cito post: tantũ incipit contra illũ currere:
et tunc plus perdit q̃ prius in prospera fortuna: iniu
ste lucrabatur. quia quãdoqz corpus: et aiam: et quic
qđ habet. Sicut ergo periculosum est confidere in taxil
lis: ita in mũdi fortuna. Scđo mũdi fortuna seu glia
vel prosperitas: tpi cõparaẽ nebuloso: qz sicut in tpe ne
buloso ambulãtes vident lumẽ: et claritatẽ q̃ndã prope
eos: sz si respiciãt bñ ante vel retro: totũ vidẽt tenebro
sum. Ita dum quis est in mũdi prosperitate: iuxta eũ
nihil videt nisi prospera: et placentia: sed si respiciat re
tro ad illos: q ante eũ fuerunt in maiori honore: et glo
ria: et diuitijs: q̃ ipse sit: et mortui sunt in mala vita: ibi
inueniet totũ tenebrosum: et quo ad corpus: quod est
in tenebrosa fouea: et quo ad animã: que est in tenebris
exterioribus. Math. xxij. Baruch. iij. Vbi sunt prin
cipes etc̃. sicut patet. G. ij. 41. Si insuper respiciat an
te ad mortẽ: que illũ expectat: ibi sunt tenebre: et obscu
ritas: et via dubia: et multi latrones: tam corporales: q̃
spirituales ad spoliandum. Eccl'. xxiiij. Nebula texit
omnẽ carnẽ: scđm seculũ mundi huius. Eph. ij. Ex ista
similitudine duo eliciuntur: vnum principaliter intẽ
tum: q videlicet sicut periculosum est: portantibus the
saurum magnum incaute: in tempore progredi nebu
loso: quia multe in eo latent insidie. Ita periculosum
est: in mundi progredi vel confidere fortuna: vel glo
ria. Secundũ elicitur: q videlicz nihil facit mũdũ vel
mundi gloriã amabilẽ vel desiderabilem: nisi q non
clare videtur: quo ad omnes ei' partes: qualis est. Dũ
enĩ solũmodo appropinquãtes eius intueniẽ partes: et
conditiones: in quibus floret: nihil gloriosius: vel meliũ
pro reputaẽ. verbi gratia. Dum miles prosperatur cir
ca mũdi vanitates: cupidus: diues: aduocat': et hmõi
circa pecunias colligẽdas: et res augmentãdas: volu
ptuosus: et delicatus circa delitias: et sic de alijs: quid
hoc crediẽ iocundius: sed si extremas respicerent par
tes: videre possent: q̃ turpiẽ decipiunẽ. Tũc enĩ est q̃
si vna oĩm cantilena: quã dicunt: heu q tam diu dedi
me mũdo: qz nũc iudiciũ est mũdi: nũc pricepes huius
mũdi eijcieẽ foras. Joã. xij. Ecce forte cogitat: q meli'
est tũc de hoc dolore: qđ nũq̃ verũ est: sed meli' et secu
rius fuisset: pri' voluisse: et mundũ cognouisse: et dereli
quisse: qz timendũ est: q tũc nõ voleant: qz se mũdo ni
mis dederũt: vel peccata q in mũdo sunt: nimis dilexe
rũt: sed quia non possunt se mundo plus dare: nec in co

amplius remanere. Damnem⁹ ergo mundū p̄us: dū
sani sum⁹: vt nō cū hoc mundo damnemur. j. Cor. xj.
17 ¶ Tertia occasio: ex qua mūdi contingūt pericula: est
mundialium consideratio: qui p̄sentia ꝛ mūdialia di-
ligenter custodiūt: de spiritualibꝫ vō ꝛ futuris ꝑtingē
tibus parum curant. Unde Hugo de vanitate mun
di. Primo imaginatur: quod est de eis: sicut de mercato
ribꝫ: qui cū equis ꝛ mulis ex omni genere diuinarum
transeūt oneratis: qui quidem multū laborant: spe ta-
men lucri gaudent: hi postq̄ suas in nūdinis vendide-
runt ꝛ denarios computauerūt multos: delicata come
dunt ꝛ bibūt: ꝛ non considerāt quomō latrones eis in
sidiantur: qui ip̄os subito inuadant: quoꝝ aliquos occi
dūt: aliquos ligant. Ita isti qui circa vanitates: vel di-
uitias: vel delicias ꝛ honores multū laborant: q̄bꝫ ha
bitis in eis: quasi leti ꝛ securi gaudent: ꝛ nō ꝯsiderant
quomō latrones illi infernales eis insidiantur. De q̄bꝫ
dictū est. E. viij. 10. quoꝝ aliquos in inferno occidūt:
aliquos in purgatorio ligant: quibꝫ in penis existenti-
bus: dici pōt illud. Joā. xv. Si de mūdo fuissetis sup
ple adhuc mund⁹ quod suū erat diligeret: quia vō de
mūdo non estis: odit vos mund⁹. Secūdo idem Hu
go imaginatur ꝛ exemplificat de hominibꝫ hui⁹ mundi
ostendēs: q̄ est de eis sicut de nauigantibꝫ: qui in tran
quillo tempe comedunt ꝛ bibūt: ꝛ quādoq̄ nimis se-
cure dormiūt: ꝛ pisces inter eos q̄si eis applaudantes lu
dūt: sꝫ cito post trāsit illō tp̄s: ꝛ venit aliō i q̄ vēti ascē
dunt contrarij. Et qui p̄us videbantur felicē vitā ducē:
clamāt i doloribꝫ: ꝛ qn̄q̄ submergūt. Et illi pisces q̄ vi-
debantur eis applaudere: forsitan eos deceperūt: quā for
tunam si p̄us considerassent illam p̄orem nō tam feli-
cem reputassent. Ita in ꝓposito nonnulli dum prospe
rū habent temp⁹: comedūt ꝛ bibūt: ꝛ quasi securam ꝛ
felicem vt estimant ducunt vitam multiq̄ eis: q̄si ami
ci applaudunt: de quibꝫ simul Joan. xvj. Mund⁹ au-
tem gaudebit. Sed ventis contrarijs in mari hui⁹ mū
di insurgentibꝫ: in quo tot sunt tempestates: scopuli:
voragines ꝛ venti cōtrarij: quot sunt tentatiōes mun
di carnis vel diaboli. Quarū multitudinē ꝛ periculū
ꝓbat transeūtiū ad portum quietis raritas: ꝛ pereun
tium multitudo: inclusa in auctoritate beati Bern. di
centis. In mari inquit Marsilie de quatuor nauibus
non perit vna: in mari huius mūdi de quatuor anima
bus vix euadit vna. In mortis doloribus clamant: ꝛ
quandoq̄ in infernū demerguntur. Et illi hostes tā cor
porales q̄ spirituales qui p̄us eis applaudere videbā
tur quasi amici eos spoliant atq̄ deuorāt: corporales
corporalia: ꝛ sp̄uales spiritū. Si hoc p̄us cōsiderassent
non tam felicem mūdi gloriam reputarent: nec in tale
caderent periculū: q: mali essent marinarij si in tot tem
pestatibꝫ velum non deponerent superbie: ꝛ nauē non
exonerarent a cupiditate si saperent ac nouissima pro-
uiderent. Nunc vō tanq̄ pessimi marinarij qui in al-
tum non ascendunt: vt pericula ingruentia considerēt
ꝛ caueant: velū ad summū eleuant: per superbiam na-
uem nimis onerant: per cupiditatem gule ꝛ luxurie ꝛ
alijs vicijs intēti: nauē suam. i. anime gubernationem
negligunt: ꝛ in multa cadunt pericula: non considerā-
tes: q̄ nihil ꝓdest homini si mūdū vniuersum lucretur
ꝛ anime sue detrimentū patiatur. Math. xvj.
Ar. vj. ¶ Que auctoritas multiplicē mūdialiū ostendit stulti
18 ciam. Primo in hoc q̄ parua mobilia ad breue temp⁹
tenenda: hereditatē paruam ꝛ vilē quā habēt ex parte
matris: id est terre ꝓ qua maxime seruituti sunt astri-
cti. Et mūdi amicitiā maxime appreciantur q̄ hereditatē
maximam ex parte patris: id est dei: pro qua ꝛ in q̄ ma
ximā habebūt nobilitatem ꝛ dominiū: ꝛ q̄ amicitiam
dei: intantū q̄ ꝓ istis transitorijs hereditatē illā totali
ter negligūt: totaliter circa ista solliciti. Et ꝓ mūdi ami
citia: dei amicitiam in ope ꝯtemnūt illū sequētes Cayn
de quo dicit Aug⁹. xv. de ciuitate dei. Q: Cayn q̄ hu
ius mūdi gl̄iam prim⁹ quesiuit: p̄mus dei amicitiam
perdidit: ciuitatem enī in terra ista p̄mus construxit.
Gen. iiij. Unde beat⁹ Gregori⁹. Prim⁹ Cayn ciuita-
tem construxisse describitur: vt aperte monstretur: q̄ ille p̄
mus in terra fundamentum posuit: qui a soliditate ce-
lestis patrie alienus fuit. Et ille qui primus celestia ne
glexit circa terrena totaliter sollicitabatur. Sicut patet ꝑ
hoc q̄ dicit Joseph⁹: q̄ Cayn primus simplicitatem:
ꝛ vite hominū mensurarū ꝛ ponderum inuentione: ꝛ
calliditate permutauit. Et primus terminos terre po-
suit: ꝛ ciuitatem murauit: q: multos timuit: significās
q̄ illi q̄ totalitē circa ista occupantur inferiora: ab illis cū
Cayn sunt vacui superioribꝫ: ꝓ quibꝫ ꝛ illa superiora
cū Cayn dereliquerunt: ꝛ q̄ q̄ circa ista multū sollici-
tantur: multos cū Cayn timēt: vel q: multos in iusticijs
offendūt: vel q: ista inordinate diligūt: ꝛ ideo excessiuū
ꝛ inordinatū habēt timorē ne illa amittāt nō intelligē-
tes illō. j. ad Thi. vj. Nihil inq̄t intulim⁹ in hūc mū
dū: haud dubiū q: nec auferre q̄d possum⁹ ¶ Ex q̄ au 19
ctoritate pꝫ q̄ secūdo in stulticia filios sunt canibꝫ q̄ to Can es
ta die circa p̄dā laborāt ꝛ q̄ in nocte min⁹ hūt: q: alijs
inde laute comedētibꝫ ip̄i canes in vili tugurio reclu-
duntur. Ita isti i morte pei⁹ q̄ canes illi q̄bꝫ saltē panis
datur ꝛ aq̄ q̄ istis nō dabūtur q̄bꝫ aq̄ sola negatur. Luce. xvj.
Tertio amatores mōi in hac stulticia filios sunt eq̄s to Equi
ta die thezaurū portātibꝫ a q̄ i nocte spoliātur ꝛ pāno vi
li coopti in domo fetida recludūtur. Sic isti de q̄bꝫ nota
B. xxvij. 42. Quarto cuidā assimilātur in stulticia trufa Ebrii
tori ex nimio potu ꝛ ebrietate infirmato: cui cū medic⁹
dixit: heu ciph⁹ te occidit: ille fertur r̄ndisse: si h̄ sciuissem
bibissem ꝺ disco ꝯtinēs videbatur displicē: sꝫ ꝯtētū placu
it: vn̄ ꝛ illō hīc voluit q̄uis mō siue in cipho siue i scu
tella. Ita nōnulli q̄n audiūt mūdi infortunia ꝛ falsita
tes ip̄m cū alijs depravāt dicētes: ip̄m nihil valē: sꝫ tn̄
oīa q̄ in mūdo ꝯtinentur: diuitie scꝫ delicie ꝛ honores eis
placent illaq̄ modis: q̄bꝫ pn̄t asseqū nituntur ꝯ sacre scri
pture doctrinā q̄ dic. Nolite diligē mūdū neq̄ ea q̄ in
mūdo sunt. j. Joā. ij. ¶ Quinto illoꝝ stulticia ex opeꝝ 20
illoꝝ on̄ditur ꝯsideratiōe. Consideratin enī opa eoꝝ ꝛ stu
dia ꝛ cogitatiōes mūdi sapiētū inueniet q̄ oēs in vno
pūcto deficiūt: q̄ q̄dē pūct⁹ solide sapiētie maxie ꝯtriatur
Quia sic in p̄te on̄sum est. F. iiij. 27. cū seq̄ntur: oēs cau
telas excogitāt q̄bꝫ secure viuere poterūt: vno excepto
q̄ vicꝫ deū p̄e ocul' nō hn̄t: nec cogitare videntur: q̄ ip̄e
de⁹ ꝯ quē peccādo viuūt: plures cautelas ꝛ vias inue
nire sciat ad eos destruēdū: sic scriptū est: ꝑdā sapiētiā
sapiētū: ꝛ prudētiā prudentiū reprobabo: vbi est sapi-
ens: vbi est scriba: vbi inq̄sitor huius seculi. j. Cor. j.
quā cogitare sciāt ad euadēdū. Ipsis vō in hoc pūcto
deficientibꝫ: non sapientes: sed stultissimi dicendi sunt
quia sm̄ Phm̄ in Ethicis. Ille non est dicendus vir-
tuosus: qui virtuti in potissimo suo esse ꝛ statu ꝛ natu
ra contrariatur: contrarium illi virtuti agendo. Ita a si-
mili: ille non est dicend⁹ sapiēs: q̄ sapientie ꝓprijssime
dicte contrariatur: sapientia aūt proprijssime dicta: est sa
piētia diuina: quā ip̄i non cognoscūt: q: in dei sapien-
tia non cognouit mūd⁹. j. Cor. j. Quicunq̄ g̊ tales a
ꝯsilibꝫ mūdialibꝫ sapiētes reputentur dū viuūt: q̄n tn̄ in
sapiētia ꝛ diuitijs suis inutilitē ꝯsidētes turpitē ꝛ mala
ꝛ iprouisa morte moriuntur experiētes: q̄n sapia carnis
mors ē Ro. viij. stulti reputātur a dicētibꝫ Ecce hō q̄ nō

posuit deū adiutorē suū: in ps. lj. Ecce in quo ꝓfecto de
ficit: in hoc vicȝ ꝙ illū non posuit adiutorē suū: nec in
illius confidebat sapientia: quia stultā fecit sapientiā
huius mundi. j. Cor. j. Ex ꝓdictis ptȝ: ꝙ apud deū sa
pientiores sunt qui min⁹ mundū appreciantur: minusqȝ
in illius ꝯfidunt sapientia. Vn̄ Ptholome⁹ in ꝓlogo
almagesti. Ille inter hoīes altior existit q̄ min⁹ curat
Exem in cuius manu mūd⁹ sit. Ex quo sequit̄: ꝙ religiosus
ille congrue respondit cuidā regi: de quo fert̄: ꝙ cum
alijs esset elect⁹ ⁊ regi ꝑsentatus: vt rex in illū sentiret
quē habere vellet abbatem? ait rex iste nō erit: q2 nihil
scit de mundo: videbat̄ enī regi ꝙ erat simplicissimus
Cui ille: plus scio de mūdo: ⁊ melius eū noui q̄ȝ vos:
quia vos creditis eū multū valere ⁊ estis decepti: ego
scio ꝙ nihil valet: ⁊ hec est finis a quo vnūquodqȝ deno
minandū est: ostendit. Iste ḡ ⁊ eis siles apud deū sapiē
tiores: ideo dicēdi sunt: quia illi⁹ sapientie increate se
quunt̄ sapientiā que dānauit mundū. Heb. xj. Sicut
patet Ioan. vij. vbi de mundo loquens ait. Ego testi
moniū ꝑhibeo de illo: q2 opa ei⁹ mala sunt.
¶ Contra tam multas mūdi infatuatiōes ⁊ penas et
Ar. vij. 21 pericula tria sunt remedia seu documenta que docent
mundi ꝯtenta esse fugiēda: ne ab eis infatuet̄: ⁊ penas
quis incurrat ⁊ pericula? Quoȝ primū est in interiori
ꝯtemplatiōe. Secundū in exteriori custodia seu refre
natiōe. Tertiū in fuga ⁊ elongatiōe. ¶ Quātū ad ꝓmū
efficax remediū esse deberet ad paruipēdendū mūdi di
uitias: delicias ⁊ honores: intime cogitare celi diuitias:
delicias: ⁊ honores: quia sicut visa clarissima solis lu
ce intranti domū imediate post: totū quicq̄d in domo
est luminis: vel alteri⁹ rei: videt̄ obscurū. Et sicut exi
stenti in altissimo aeris loco: maxima hic inferi⁹ viden
tur parua. Ita ꝯtemplāti illā gl'iam increatā: ⁊ existen
ti in celo ꝑ conuersationē: oīa ista inferiora vident̄ ob
scura ⁊ parui valoris. Sic ptȝ de illis Ioan. xv. Vos
de mundo nō estis. Quātū ad secundū: q̄ se sic custodi
re nesciunt a parentib⁹ ⁊ alijs amicis a mūdi periculo
sis honorib⁹ custodiri ⁊ refrenari deberēt. Sed heu q̄
custodirēt puerū vel debilē amicū ⁊ īpotentē: ne equū
ascenderet capitatū ne de illo cadens lederet̄: ipm nitū
tur in alto statu mundi vel eccl'ie ponere: de quo cadēs
damnabit̄: ostendit̄ ꝙ mund⁹ qd̄ suum erat diligeret.
Ioan. xv. Quātum ad tertiū ostendēdū est primo: qua
re mūdus fugiēd⁹ est. Secundo quomō fugiendus.
22 Quātum ad primū mundus non solum fugiēdus est:
ꝓpter pericula spūalia vel pericula futura que in mor
te timētur: sed etiam propter aduersitates tribulatiōes
⁊ angustias quas presentes sentimus ⁊ propter sancto
rum exempla. Si enī illa pericula non mouēt: que fu
tura sunt: quia non sentiūtur: saltem illa moueāt: que
presentia sunt: quia sentiūtur. Et sicut filij israel vidē
tes plagas ⁊ angustias in Egypto que notant̄ in his
versibus. Sanguis cum ranis: cinifes: musce: pecorum
Vsus mors. Vlcus grando: brucus: tenebre: cum morte ꝓo
nis. De Egypto fugierunt filij eccl'ie videntes easdem
tribulationes in mundo: ipm corde fugiant. Qz autē
easdem videre ⁊ sentire possunt patet inductiue ꝑ hoc.
In hoc nanqȝ mundo est sanguis bellorum iniustoꝝ
⁊ sine causa occisorum. Sunt etiam rane gulosorum: ⁊
ebriosorum: que in foueis cantāt tabernarum. ⁊ coope
riunt totam terrā Egypti. Et cinifes subtiles sed acu
te conscientiarū puncture ⁊ anxie cogitationes ⁊ solli
citudines que sunt in amore carnali ⁊ cupiditate. Et
musce grossiores: raptores vicȝ ⁊ latrones: ⁊ spoliato
res hominum potius de preda q̄ȝ de suo viuentes: qui
sicut musce mellita ipi ꝑdam sequunt̄. Et pecoꝝ mors
id est animaliū mortalitas: de qua nota. T. v. 19. Et vl
cus: id est corporum infirmitas. Et grando aeris tem
pestates. Et brucus bladorum destructio: brucus nan
qȝ talibus nocet: sicut patet. D. xij. 22. Et tenebre igno
rantiarū ⁊ ꝑplexitatum quid agēdum vel fugiendum
sit? Et mors hominū cuiuscunqȝ etatis status ⁊ condi
tionis: inter quas in mundo pressurā habebitis. Ioh.
xvj. Si ḡ mund⁹ paucis blādicijs ⁊ ꝓsperitatib⁹ nos
attrahit ad eius amorem ⁊ peccatum. Ergo a cōtrario
sensu sine omī alio doctore nos tot aduersitatib⁹ tot cō
scientiarū remorsionibus quos sicut alios inimicos et
latrones fugere non possumus tot confusionib⁹: tam
hic q̄ȝ etiam quādo a iustis peccatores sepabunt̄: nos
ab ei⁹ amore retrahere ⁊ auolare facere deberēt. ¶ Ex 23
isto nanqȝ timore multi sancti in celo mundū derelin
quentes ab ipo auolare ceperūt: quoꝝ volatus ⁊ fuga
nostra deberet esse hortatio ⁊ doctrina ⁊ exēpluȝ quot
ꝑfidie in mundo latent ⁊ pericula: si Pauli cōsulis ro
manoꝝ sequi vellemus vt deberem⁹ exemplū: de quo
refert Iuli⁹ sext⁹ li. j. ꝙ in planicie quadā diuisurus Exem
exercitū ꝯtemplat⁹: ꝓcul vidit auiū multitudinem: fe
stino volatu ex silua consurgere ⁊ statim intellexit ali
quid insidiarū ibi latere: eo ꝙ turbate aues simul auo
lauere: missis igit̄ exploratorib⁹ comperit ibi hostes la
tere ad romanū exercitū clam inuadendū. Et sic auiū
volatu ⁊ ascensu sibi ⁊ exercitui suo cauit. Sic nos vi
dentes christū sanctū sanctoꝝ qui dicit Ioan. xvj. Re
linquo mundū ⁊ vado ad patrem: cū omnib⁹ sanctis
membris suis de quib⁹ dicit: mūdus eos odio habuit
quia non sunt de mūdo: sicut ego non sum de mundo
Ioan. xvij. A mundo auolare illoꝝ exemplo insidias
mūdi latentes suspectas habere debem⁹ ⁊ timere ⁊ ca
uere vt ī nobis verificet̄ illud Osee. xj. Formidabunt
filij maris ⁊ auolabūt quasi auis ex Egypto. Ecce quō
sanctoꝝ exēplo de Egypto hui⁹ mūdi auolādū est cor
de ⁊ amore ꝓpter tribulationes: miserias: ⁊ insidias in
eo latētes. Sed heu ꝓ maiori parte adultere assimilan
tur: q2 sicut adultera a leccatore v̄berata: ab eo non re
cedit: verberata v̄o a marito ab eo recedit. Sic mundi
amatores mūdi expientes ⁊ sentiētes ꝑicula: vexatio
nes v̄bera: labores: insidias: tā corꝑales q̄ȝ spūales nō
recedunt: nec corde nec ope fugiunt sed ꝓ modica spe
diuitiarū: deliciarū ⁊ honoꝝ: oīa patiēter tolerant. Si
illi idem vel alij etiam qui christi iugū portare professi
sunt: si modicū ꝓ christo: vel a christi vicarijs imposi
tū tolerēt: murmurant ⁊ recalcitrāt. Cui⁹ causa est: q2
amor inordinat⁹ vt frequēter feruētior est. Et q2 ꝓnio
res sum⁹ ad malū q̄ȝ ad bonū. Cui⁹ signū est: ꝙ amor
leccatoꝝ frequēter post nuptias frigescit. Nec miꝝ: q2
a ꝓncipio nō fuit amor charitatiu⁹: sed semē inimici. i.
diaboli q̄ superseminat zizania in agro christianitatis: de
quo Math. xiij. Ager ille mund⁹. ¶ Quātū v̄o ad secū 24
dū punctū tertie ꝑtis isti⁹ articuli: quō scȝ mūd⁹ fugiē
dus est: est aduertēdum ꝙ ille qui ꝑfecte illum fugere
vult: oportet ꝙ omnino ab illo cordis faciē auertat: ita
ꝙ nec diligat̄: nec recipiatur: nec salutetur occurrens
vel oblat⁹: nec prosequat̄ fugiens: ita ꝙ q̄ntūcūqȝ mū
dus ipm sequat̄ ipe mūdo se habeat sicut ille q̄ crucifi
xus est cruci: cui figit̄ dorsum vertēdo ⁊ hoc est necessa
riū illi cui mund⁹ applaudit ⁊ quē sequit̄: ꝙ q̄ntūcūqȝ
mund⁹ ei faciē vertat: ipe tn̄ mūdo dorsum vertat ⁊ ei
crucifigat̄: ita vicȝ ꝙ sit ei quasi mortu⁹. Si v̄o mūd⁹
ipm fugiat ⁊ ei dorsum vertat: ⁊ sic ei quasi crucifixus
⁊ mortu⁹: ipe etiam simili modo se habeat ad mundū.
Exemplo Pauli: q̄ ꝓ se ⁊ suis filiis ait. Mihi mund⁹
crucifix⁹ est: ⁊ ego mūdo. Gal. vj.

Ar. viij. ¶ Ex istis elicit̃ pōt: ꝙ mund⁹ est aliquibꝫ: quasi mor-
25 tuus ⁊ crucifixus: sed non ipsi mundo: aliquibꝫ ecõuer
so: aliquibꝫ vero quibꝫ quietu⁹ pungit: ⁊ mund⁹ crucifi
xus est: ⁊ ipsi mundo. Sic in cõmuni legẽda de quoli-
bet legit̃ pfessore: ꝙ nec ipse mundo nec mund⁹ ei pla-
cuit. Quia vero vbi multa imminẽt pericula ⁊ emergũt
dubia: vtile est ⁊ bone vite: ⁊ vie habere certitudinẽ in
fine isti⁹ capituli vtile videt̃ experimentũ ponere: quo
quis primo piecturare possit: vtrũ corde: affectione: et
conuersatiõe de hoc mũdo sit an de alio. Secũdo vtrũ
mund⁹ presens bonus sit an malus. ¶ Qñtũ ad pmũ
quilibet faciliter aliq̃liter cognoscere põt vnde sit: ⁊ an
sit de hoc mũdo: vt heres vel vt habens hic manentẽ
ciuitatẽ: ⁊ bonoꝝ operũ mercedẽ: an vt peregrin⁹ ⁊ ali
bi mercedẽ expectãs labori: qꝛ naturale est ꝙ hõ plus
diligat ⁊ cõmendet ⁊ libenti⁹ bona loquat̃ de patria p
pria q̃ꝫ aliena. Ergo p affectionẽ. dilectionẽ: locutionẽ:
⁊ hmõi: euidentia accipi põt vnde sint. Sic in pposito
qui plus diligũt istũ mũdũ: libẽtius vellent hic semp
esse: dicẽtes. Hic vellẽ semp esse cũ iuuentute optata ⁊
prosperitate: quia hic scio quõ est: alibi nescio quõ est:
ostendũt certissima euidẽtia: quia de hoc mundo sunt
iuxta illud. j. Joan. iiij. Ipsi de h mũdo sunt: ⁊ ideo de
26 mũdo loquunt̃: ⁊ mũdus eos audit. ¶ Qñtum vero ad
secundũ. i. ad questionẽ illã de mũdo dubiam: in qua
semp fuit disputatio inter bonos ⁊ malos: bonis com
mendantibꝫ seculũ futurũ: ⁊ malis commendantibꝫ ⁊
diligentibꝫ ⁊ pferentibꝫ seculum p̃sens: ipso hoc pmit-
tente qui mundũ tradidit disputationi. Eccle. iij. Stã-
dum ⁊ credendũ est determinationi: illi⁹ magistri ve-
ritatis christi qui vtriusqꝫ mundi noticiã habuit. Ipse
nanqꝫ sm diuinitatẽ fuit de celo ⁊ sic habuit noticiam
illius patrie: ⁊ sm carnem fuit de hoc mundo ⁊ sic ha-
buit noticiã de hoc mundo: ⁊ ille testimoniũ phibet de
mundo: ꝙ opa eius mala sunt. Joan. vij. Ergo corde
⁊ ore: eius determinationẽ teneam⁹: ipsumqꝫ sequamur
mundũ: corde ⁊ ope pteminentes cũ ipso dicentes. Re-
gnũ meũ non est de hoc mũdo. Joan. xviij. Nota qua
re mund⁹ est ptemnend⁹. N. v. ii.

M. xiiij. Munerũ inordinati. et cu-
pidi receptores: libẽter recipiunt ⁊ respiciũt il-
los quoꝝ dextra repleta est muneribꝫ: in ps. Quorum
primo ostẽditur culpa ⁊ similitudo. Secundo ostẽdet̃
ꝙ culpa quãdoqꝫ est ex parte recipientis tm̃ quãdoqꝫ
tam ex parte recipientis q̃ etiam ex pte dantis. Tertio
ostendet̃ que mala taliũ sequunt̃ munerum dationes
Quarto ꝙ christiani nullo mõ talia munera recipe de-
berent. Quinto quãdo recipientes ⁊ etiam dantes: ad
restitutionẽ tenent̃. Sexto pena ostendetur nõ restitu
entium.

Art. j. Qñtum ad pmum quia culpa illorum tunc manifesti-
1 us apparebit quãdo videtur ꝗbus bestiarum ⁊ ma-
lorum hominũ compantur facti ⁊ assimilant̃. Primõ
ostẽdetur quibus iumẽtis seu bestijs compantur insi
pientibus: ⁊ secundo quibus hominibꝫ male facientis
Hydra bus. Qñtum ad primũ hydre serpenti assimilant̃: qui
est serpens multorum capitum sm Hieronymũ: epl'a
lx. Cuius si vnum caput abscindat̃ crescunt alia. Sic
si credat se quis custodiri ab vno serpentis capite: vel
duobus: munera eis danda: vel robas vel feudum. vel
pensionem: eorum voracitatẽ satiando: alij quasi fame
lici ex hoc effecti: ⁊ quasi noua serpentium crescẽtia ca-
pita: ad serpentinas ⁊ capitales consurgunt inimicitis-
as: nouas nocendi exquirendiqꝫ malicias cogitantes:
⁊ quandoqꝫ apte dicẽtes: sine sunt curiales siue magni
in patria: quare non dat mihi sicut illi vel illi: ita bene
possem ego ei valere: ⁊ locum in agendis tenere: ⁊ tantũ
si vellem damnũ inferre: ⁊ tantũ forte apud eum merui
ita ꝙ ex hoc ꝙ vni datur alij acrius petunt: vel deside
rant ⁊ amplius nocent si dona nõ assequant̃: ita ꝙ nõ
estimo facile scire vtrum nulli vel alicui dandum sit:
qui omnibꝫ non põt: ⁊ vni vix pdest: quia omnes dili-
gunt munera. Esa. j. ¶ Ex quo secundo patet ꝙ tales 2
porcis assimilãtur ⁊ canibus: quia vno porco vocato: Porci ⁊
vel aliquid ei dato: omnes currunt ⁊ clamant aliq̃d pe- Canes
tentes. Ita vno ad festum vocato vel aliq̃d ei dato ⁊c̃.
Et quando vni os vel aliquid tendit̃ omnes canes re- Canes
spiciunt ad offerentem: quando vero vni illorum pijci-
tur omnes in respicientem resiliunt: ipsumqꝫ mordent de
hoc grauati quod ipse accipit ⁊ ipsi non accipiunt. Ista
isti: in dantem vni: omnes respiciunt: ⁊ contra recipien
tem omnes inuidia agitẽtur ⁊ detractionũ ⁊ accusatio-
num: illum morsibꝫ lacerant: ⁊ statum suũ damnifica-
re vel deprauare vel diminuere nitunt̃. Vnde sic lesus
ad interrogantem quis eum sic lesit: respondere posset
lingua canum: in psal. lxvij. quia q̃rum ad eos cessatũ
est a muneribus ⁊c̃. Exo. xxxvj. Ex quo patet ꝙ q̃dam Exẽ
magnus clericus congrue respõdit cuidã ianitori pa-
pe: ingressum ei ad papam phibenti. Tu es inquit si-
cut magnus canis: custodiens ostium cui si aliquid in
os piecissem me intrare pmisisses. In talibꝫ nãqꝫ mun⁹
absconditũ extinguit iram. Prouer. xxj. ad temp⁹ dum
vicꝫ munera continuant̃ qꝛ qñ semel incepta discontis-
nuant̃ vel retrahunt̃ plus q̃nqꝫ irascunt̃ q̃ꝫ si nũq̃ ali
quid datũ fuisset: ita ꝙ semp dum das char⁹ eris: dare
desine: despicieris ab his qui in muneribus iudicant.
Michee. iij. ¶ Tertio tales lupis in aliquo sunt siles: 3
in aliquibꝫ vero pditionibꝫ sunt crudeliores. Primũ pꝫ Lupi eorũ
pmo: qꝛ sicut lup⁹ si prius viderit hoiem eripit ei vocẽ: ditiones
vt ait Ambrosi⁹ Homel. vj. Sic tales si prius viderint
hoies q̃ habent cũ eis facere: anteq̃ꝫ vicꝫ ab eis mune-
ribꝫ preueniant̃: sic eis voces eripiũt ⁊ verba impediũt:
ꝙ in his que ab eis petũt: vel corã eis allegant iusticiã
petentes verba sua amittent inutiliter loquentes: ⁊ si-
ne fructu. Secundo: quia sicut lupi habentes multos
filios peiores sunt sm Phm. vj. de animalibꝫ. Ita ta-
les quanto plures habent filios: tanto rapaciores sunt
⁊ dona ⁊ munera plus cupiunt ⁊ respiciũt: ꝙ etiam fi-
lijs detur sicut ⁊ illis: quia si quis nõ dederit filio eun-
ti ad scholas eccliam: vel eunti ad bancum regis pẽsio
nem erit ei inimicus. Tertia causa: quare lupis assimi-
lantur: patet. A. xxviij. 28. Lupis vero crudeliores pro
tanto sunt: quia sicut in historijs cõtinetur romanorũ
lupa romulum infantem ei expositum nutriuit. Pre-
dicti vero in quibuscunqꝫ officijs: pupillos infantes: vi
duas orphanos ⁊ simplices illorꝫ in aliquo custodie
expositos non nutriunt sed spoliant ⁊ depauperãt: vel
saltẽ pauperiores facere cupiunt: parũ curãtes vel põ-
derantes quam inediã ipsi sustineãt: ita ꝙ ipsi aliquid
habeant: q̃ tm̃ munera deferẽtes adorabũt. Thob. xiij.
¶ Quarto tales castori assimilantur: de quo ait Soli- 4
nus libro. iij. c. xxxv. ꝙ cum hominem comprehende- Castor
rit non prius dentes relaxat q̃ ossa que inter dẽtes te-
net frangãtur parte si potest in ore remanente. Ita ta-
les habentes aliquos inter dentes. id est in domigerio
suo non prius eum laxant: q̃ꝫ grauetur aliquid eius cũ
eis remanente qui ossa eorum confregerunt. Michee
tertio. ¶ Quinto sunt crudeliores lincibus: de quibꝫ Linx
ait Hieronymus epistola. lxxv. ꝙ tam diu memoriã
non habent rapiendi: q̃diu venter eorũ nõ est vacu⁹.
Isti vero sp oculos ⁊ man⁹ apertas habẽt ad accipiendũ:

5 ti pleni q̃ vacui mun⁹ q̃ocũq̃. Math.xv. ¶ Circa ad
secundã partẽ istius articuli inter malos hoĩes: primo
Exem assimilant Gyezi.iiij. Regũ.v. q̃ bꝫ ipsius specialit adhe
reret lepra. Secũdo cuidã andree necromãnco ꝯ quo
fert: q ad villã quandã veniẽs: cũ ei nihil dare vellent
hoĩes illi⁹ loci: quosdã circa eũ cõgregatos arte demo
niaca nudos ire fecit ꝛ tripudiare ꝛ cãtare. Hic fuit
Andreas ꝛ nihil ei dedi ꝛ ideo sic vado: alijs vo vici
nis admirantibꝫ ꝛ eis cõpatientibꝫ: cũ ad eos currerẽt
ꝛ quererẽt quare sic irẽt. Respõderũt sicut p̃dictũ est.
Post quorũ respõsum illi supuenientes sili illusione: et
tripudio: ꝛ cantu eis iniungebantur: sicut Saul inter
ꝓphas.j. Regũ.x. Ita isti illudũt ꝛ vexant ꝛ denudãt
nõ dãtes ꝛ eoꝝ amicos ꝛ fautores ꝛ amatores. Unde
nunc sic vexati cantare possunt: hic fuit talis ꝛ nihil ei
dedi: idõ sic vado. Tertio Jude assimilant ꝓditori: si
cut patet. S.iiij.19. ꝛ ideo illi⁹ habent maledictionem
Deut.xxvij. Maledict⁹ inquit qui acceperit munera
vt pcutiat aiam sanguinis innocentis.
Ar.ij. ¶ Ista vo benedictionẽ qñq̃ totã accipit dona recipi
6 ens. Qñ q̃ vicꝫ licitũ est dare: sed non recipe sicut acci
dit quãdo quis iniustã redimere vult vexationẽ: tunc
non est culpa dare vel apte vel occulte. Apte sicut qñ
datur dño nocenti. Occulte sicut qñ dat ministris: et
balliuis: p quos dñs alicui põt nocere qui q: nõ audẽt
apte recipe munera: vel robas aduersarij dñi illoꝝ pro
pter biles ꝛ dilationes si vult eos mitigare: oportet q
aliquid eis occulte conferat: sciens q̃ñ mun⁹ abscõdi
tum extinguit iras: ꝛ donũ in sinu indignationem ma
ximã Prouer.xxj. In hoc vel consili casu dare non est
peccatũ sed sanũ ꝯsiliũ. Seneca li. de constãtia sapien
tis. Nunq̃d inquit sapiens accedet ad fores: q̃s dur⁹
ianitor obsidet ꝛ rñdet dando consiliũ q̃d facere debe
at: tanq̃ inq̃t canẽ acrẽ obiecto cibo leniet: nec indiget
aliq̃d impẽdere vt limen transeat: cogitet q in pontibꝫ
quibusdã aliq̃d dare oportet vt trãseat. Sed peccãt re
cipientes. Primo q: aut pmittere aliquẽ in pace: vel si
nere aliquid facere: vel in agendis expedire deberẽt: tã
q̃ iuste ꝛ bene faciẽtes ꝛ tunc gratis hoc facere vel per
mittere deberẽt aliter qꝺ mihi iuste debet sine p̃cio: ꝓ
p̃cio mihi vendũt: ꝛ sic meum mihi vendũt: vel si sine
peccato nõ possunt talia dissimulare vel pmittere vel
facere: tunc nullo p̃cio dato illud facere vel dissimula
re deberent: ne peccatũ sub p̃cio ponere videant vẽdi
7 tiõis. Qꝫ tales sunt symoniaci ptꝫ p plures leges. Se
cundo q: officio vel dñio cui p̃ficit: aliqua nõ sunt de
quibꝫ sine muneribꝫ ꝛ exactionibꝫ viuat ꝛ tũc illud di
mittat. Aut sunt: ꝛ tũc de illis viuat ꝛ audiat. Ambro
siũ loquentẽ primo de officijs. Diues inquit eras quã
causa aliena rapiebas egestas non cõpulit: ideo te feci
diuitem vt excusationẽ non haberes. Cur non affuisti
iniuriã patientibꝫ: idõ te feci potentẽ vt non inferres ꝗ
violentiã repelleres. Eripite inquit egenum ꝛ paupe
perem de manu peccatoris: sequit. Dum augere opes
occupare terras cupim⁹: iusticie formam exiuimus: be
neficentiã oẽm amisimus vere eni vbi lucrũ in arca
damnũ in consciẽtia ꝛ damnũ ꝛ peccatũ non quodcũ
q̃ sed inexcusabile. Quam eni coram deo excusationẽ
habere possent qui ab illis munera extorquent: vel li
benter recipiunt vt diuitias suas augeant: ꝛ volupta
tes suas nutriant: ab illis qui multis forte diebꝫ facie
tatem non habẽt: panes hordeacij vel fabacij: vnũ eni
illos cogitare oportet: q vicꝫ deus surd⁹ sit vel cecus:
q talia non audiat vel videat: vel q de eis grauem ac
cipiet vindictam. Tertio vo tales siles sunt latronibꝫ:
sicut ostensum est. A.xiiij.12. Ex his tribꝫ patet: q reci
pientes sunt defectuosi. Hoc etiam ipi eis dona offerẽ
tes supponunt ꝛ ostendũt: quia eo q eis offerunt medi
cinam supponunt eos habere cor falsum ꝛ infirmum.
Hoc etiam ipsimet dona recipientes se habere osten
dũt: quia si offeretur eis medicina pro capite scabioso:
ꝛ caput tale non haberent multum indignarent: ꝛ of
ferentem cum indignatione fugarent. Ergo a contra
rio sensu medicinam illam recipientes ꝛ diligẽter que
rentes ꝛ desiderantes ostendũt se infirmitatem habe
re cupiditatis ꝛ falsitatis ꝛc. de quibus Ezech.xx. Pol
lui eos: id est pollutos esse ostendi in muneribꝫ. Circa 8
ad secundam partem istius articuli est aduertendum:
q tunc maledictio culpe supradicta male recipiẽtium
dona ab vtrisq̃ tam dantibus q̃ recipientibꝫ partici
patur quando dans intendit recipientem corrũpere. ꝛ
ipse recipiens corrumpit. Sicut patet. A.xxvij.58. si
cut etiam in quotidiano patet abusu in quo videmus:
q q̃diu mali esse volunt: nonnulli de suo dant vt libe
re ad infernum ire permittãtur. Sicut nuper patuit: ꝺ Exem
quodam qui annuatim.xx. solidos cuidã magno pre
lato dedisse fertur: sic toto anno sine hominũ timore se
curus cũ concubina stetit. Accidit postea q focariam
illam dimisit ꝛ p̃lato per nunciũ redditum annuũ pe
tente: respondit: redditũ quem petit non mittam: iam
eni dimisi feudum ꝓ quo annuũ censum solui habeat
ipse feudum ꝛ gaudeat: quia ego de cetero ab illo tale
feudum non tenebo. Dum eni a talibus munera acci
piunt fm Ambrosium super eplã primã ad Coꝛ.
libertatem amittunt arguendi ꝛ peccat qui ab eo acci
pit: ꝛ qui ideo dat: ne corrigatur. Ex quibus patet: q
non est in isto contractu sicut in alijs contractibus em
ptionis ꝛ venditiõis: in quibus res vendita õe alienat
ꝛ ad emptorem totaliter transit ꝛ venditorem dereliñ
quit: quando vo iniusti vel causam iniustam habens
tes: illam iustam esse dicunt: ꝛ assessoribꝫ vel alijs quo
rum interest aliqua dant vt iusticia fiat: que in rei veri
tate iniusticia est: iusticia hec a venditore transit: quia
cum illo non fuit: nec ad emptorem venit: q: filij Tyri
in muneribꝫ vultũ tuũ o iusticia dep̃cabunt: que nul
lo p̃cio comparari potes vbi nõ es: in ps.xliiij.
¶ Ex tam multiplici tam dantis q̃ recipientis culpa Ar.iij.
multiplex sequitur damnũ. Primo ipi recipienti dam 9
num inferunt pro tanto q eius mentem excecant ꝛ ra
tionem peruertũt. Sicut patet p historiam qua fertur: Exem
q quidam placitauit ꝓ quodam manerio: ꝛ venit ad
quendam magistrũ rogans eum q esset pro parte sua
multa ei promittens. Ille vo semper respõdit: q non
audebat: quia non vidit eum aliquam habere iusticiã
Alius cuppam pulchram de auro tradidit eius came
rario: rogans q eam dño suo offerret: quam cum in ca
mera sua positam respiceret: multa excogitauit: ꝛ inue
nit argumenta q ille iusticiam habuit: nec aliud cogi
tare potuit dum ciphum respiceret. Ille vo videns se
ciphi cupiditate excecatum: camerario vocato ei prece
pit q ciphum magistro suo: ꝛ possessori suo redderet:
ne totaliter ipm excecaret experiens ꝛ intelligens: q̃ñ
munera excecant oculos sapientũ ꝛ mutant verba iu
storum Deut.xvj. Secundo quia dona ipm recipien 10
tẽ ingratũ faciunt: q: qñ q̃s habet facere cum alio cui
aliq̃ offert sine oĩsi pactiõe sub curialitate vel cuiuscũ
q̃ alteri⁹ cause noĩe: sp intẽtio sua est vt illõ ꝓ eo faciat
qꝺ ab illo fieri postulat vl̃ in posterũ postulabit ꝛ si il
le cui offert aduertẽ posset si eos suũ cupiditate nõ esset
excecatũ bñ eni scire posset q si nihil eũ eo facẽ hẽet ni
hil ei daret. Sic ꝗ accipiẽs ꝛ postea quod petit non fa
ciens: ingratus apud dantẽ ꝛ mundũ reputat: ꝛ forsi

tan ad restitutionē in bono iudicio teneret. Sicut ille
qui pacto interueniēte aliqd accipit ꝓ aliquo opere qđ
non facit: qđ vicꝫ iniustū est: ꝙ dator postulat: qꝛ vo in-
iustū postulat: in impios vsus datū: esset refundendū.
¶ Tertio ipm iniustū faciūt vł qꝛ faciūt ꝙ ab vno pe-
cuniā accipiūt cui gratis iusticiā facere deberent: qꝛ iu-
stā habet petonē: vel qꝛ a nō dante iusticiā auferre fa-
ciūt: ⁊ eos q iusticiā non habēt iustificāt: de qbꝫ Esa. v.
Ve q iustificatis impiū ꝓ muneribꝫ: ⁊ iusticiā iusti au-
fertis ab eo. ¶ Quarto deū ⁊ seipm negare faciūt. Vn̄
Crisosto. in tractatu de symbolo. Quis non erubescat
dicere: qđ mihi dabis: vt tibi iusticiā faciā. Nōne sile
est ac si dicat: qđ mihi vultis dare? ⁊ meipm abnegem:
officiū ꝓdā: ⁊ dn̄m vendā. Ergo q munꝰ accipit liber
11 abire neqt. ¶ Quinto dānū infert spūale ipis dātibꝫ:
⁊ etiā frequēter corꝑale: sicut pꝫ. A. xxv. 29. qꝛ frequē-
ter indigne victoriā ⁊ honorē acquirit q dat munera.
Prouer. xxij. Munera nāqꝫ indignos honorant: ⁊ di-
gnos muneris defectꝰ postponit: in tātū ꝙ tā in clero:
qꝫ in religiōe munꝰ seu nummus scientiarū ⁊ ecclesiarū
dn̄s est: vbiqꝫ insuꝑ terrarū portas aperit palaciorꝫ: ⁊
ostia camerarū: sicut pꝫ. J. xiij. 13. Et in omibꝫ terris
mortificat ⁊ viuificat: deducit ad inferos ⁊ reducit: car-
ceres apꝛt ⁊ claudit: mortificat aīas: q non moriunt: ⁊
viuificat aīas q nō viuūt: subleuat de puluere egenū:
⁊ de stercore eleuat pauperē: vt sedeat cū p̄ncipibꝫ: ⁊ so-
liū glīe teneat. j. Regū. ij. Claudit ⁊ nemo apit: apit ⁊
nemo claudit. Et breuiter si fortitudo qrit: fortissimus
est: si melodia vel iocūditas iocūdissimꝰ est. Vn̄ Ala-
nus de ꝯquestione nature. Si in aurē vel aduocati su-
surret pecunia: horphei lyra: carmē amphionis: musa
virgilij: voce pecunie suffocant: qđ plura vbi nūmus
loquit Tulliani eloquij tuba raucescit vbi nūmꝰ mili-
tat: hectoree milicie fulgura cōpescunt. Nūmꝰ vincit:
nūmꝰ regnat: nūmꝰ imperat vniuersis: ⁊ nunqꝫ derit
multiplex ꝯuentꝰ falsorꝫ: si tn̄ p̄ntia fuerit nummorꝫ.
Cū ḡ tāta muneris sit p̄tās ⁊ iocūditas ꝙ sine illꝰ nihil
fiat: nihilqꝫ aures delectet: pꝫ ꝙ sicut infirmꝰ inaniter
magna a medico petit medicinalia: nisi aliqd det qntū
cūqꝫ sit cura dignꝰ vtpote in se bonꝰ ⁊ ad curā dispo-
sitꝰ. Sic qntūcūqꝫ qs sit aliq statu vł dignitate vł ho-
nore dignꝰ nisi aliqd det: inanit circa h habendū vba
fundant. Et h est qđ ait Criso. in tractatu d symbolo.
Vtrobiqꝫ inqt ⁊ apđ curiales ⁊ apđ medicos obtinet
ꝙ ꝓ solis vbis mōtanis vtimur herb ꝓ caris rebꝫ pi-
12 gmētis ⁊ speciebꝫ. Sexto mūerū cupiditas dānū infert
ipis nō dātibꝫ vł nō tn̄ dātibꝫ vni qntū alteri. Primū
pꝫ: qꝛ i ꝑabola tꝑis p̄ntis iuxᷓ quā mūera ⁊ hostie offe-
runt ⁊c. Heb. ix. int oia q ꝯtingūt mala: vnū est absur-
dissimū ⁊ tā deo qꝫ ab hoībꝫ abominabilissimū: ꝙ vicꝫ
nō videt his q ambulāt in magnis ⁊ in mirabilibꝫ: et
eorꝫ ministris sufficē qꝛ nō faciāt ꝓ his q eis dare nolūt
h qđ diabolicū est eis nocere qrūt: q robas nō dāt: vel
pecunias. Et cū balliui ꝑpositi sint vel cōstabularij di-
uersa iferūt nocumēta vt in posterū habeāt ⁊ vt se vin-
dicēt: qꝛ priꝰ nō habuerūt colorātes factū suū sub colo-
re iusticie ⁊ fidelitatis in q dn̄is suis tenent. Sꝫ deꝰ q
ꝑ ꝓpham suū dicit. Si qs nō dederit qppiā in ore illorꝫ
sanctificāt suꝑ illū ꝓliū. Michee. iij. nouit q intētione
faciūt: q ⁊ mercedē illꝰ reddet testimoniū ꝓhibente mu-
neribꝫ eiꝰ q scꝫ accipe capit deo. Heb. xj. Scđm etiam
pꝫ: qꝛ qn̄. xij. apli falsitatis ⁊ antichristi debēt ire Lō-
donijs vel ad aliū locū ꝓ veritate dicēda de aliq re: q
vsqꝫ ad patriā placitata est: iurant p̄mo die accipe ab
vna pte: iurātes ⁊ fingētes ꝙ ꝓ illa pte dicēt: accepto
ḡ qcqd illo die accipe poterant: vel habere ab vna pte
illā die aliq conspiratiōe ⁊ falsitate amittere volūt: fa-
cientes ꝙ aliqui illo die corā iusticiarijs nō cōparebūt
vel aliqd sile. Alio die accipiūt ab alia pte ⁊ q ps plꝰ de-
derit. xij. illos iuratos ꝓ pte sua habebit si tn̄ eqliter de-
derit: hoc ideo addit: qꝛ diligēter inquirūt si vnꝰ alio
plus acceperit. Et si inuenit ꝙ sic: ille qui minꝰ accipit
irascit ⁊ de parte illa non erit. Si vo maiorē se putet et
inuenerit ꝙ aliꝰ plus accepit vel ꝙ oēs eqliter grauat
quia videt sibi ꝙ ex quo alijs maior est patrie ductor:
ꝙ plus recipere deberet: ita ꝙ ille qui minor reputat: si
minus recipit grauat: ⁊ ille qui maior est: si plus nō re-
cipit: insanit. De quibꝫ Innocentiꝰ li. ij. de vilitate cō-
ditionis hūane. Non inquit attēdūt merita causarū
sed ꝑsonarū: non iura sed munera: non qđ ratio dictet:
sed quod volūtas affectet: non qđ liceat sed qđ libeat.
De talibꝫ specialiter verificabit illud Job. xv. Ignis
deuorabit tabernacula eorꝫ: qui libēter munera accipi-
unt. ¶ Septimo munerū receptio damnū facit dn̄is: 13
quibꝫ receptores illi deseruiunt: vel in fama: vel in bo-
nis alijs. Primū patet: quia sicut dolor pedis vel alte-
rius mēbri nocet capiti. Ita infamia cupiditatis: ⁊ alio-
rū viciorꝫ in ministris nocet ⁊ famā capitis decolorat
Cuius quidē nocumenti ipi supiores occasionē dant:
scꝫ ministros vt deberent de suis non exhibent sed tali-
eos exponūt necessitati ꝙ de muneribꝫ inhonestis ⁊ tur-
pibꝫ lucris eos viuere oportebit. Si vo eos debito mo-
do exhiberent: eis certū dando vel ordinādo vnde viue-
re debent. Sicut faciunt epi suis officialibꝫ ⁊ alijs cleri-
cis. Et reges ⁊ principes suis iudicibꝫ: totū nocumen-
tū a ꝓpria habet ortū cupiditate. Secundū patet: quia
quādo quis offert dona alicui existenti in aliquo offi-
cio sub aliquo dn̄o cōmuniter illđ ei offert: vt aliquod
ei faciat auantagiū. Quod quidē auantagiū facere te-
net de iure ⁊ pōt sine damno dn̄i sui aut non. In p̄mo
casu supponit illū cui offert iniustū ⁊ cupidū: vel salē
illū talē facere nitit. In secūdo casu: vł facit eū falsum
dn̄o suo: vł nititur cum falsum facere. Et si falsitatem
dn̄o suo facit istius ꝑcibus vel donis non est dubium
quin vterqꝫ ad restitutionē teneatur. ¶ Octauo dam- 14
nū facit subditis quia dn̄i vel ministri vel quicūqꝫ ali-
os regere habent: qui libenter munera recipiunt: raro
vel nunqꝫ subditos habebūt bonos: quia ex quo sciūt
eos cupidos ⁊ posse eos donis placari: quasi sine ma-
gno peccant timore: cogitantes ꝙ si in aliquo ꝯtra eos
loqui incipiant: eorū ora muneribꝫ obstruēt: quibꝫ ob-
structis ipi sine labore in abyssum demergunt. Et sic
spūaliter eis contingit quod corꝑaliter ouibꝫ illis con-
tigit: de quibꝫ refert Alexāder modo sequenti. Iuxta Exem
inquit pascua maritima erat quedā auis que quotidie
certis indicijs fluxū ⁊ refluxū maris ꝑdicere solebat.
Cūqꝫ clamorē eius: oues iuxta litus pascētes agnosce-
rent: ad locū eminentē fugere ꝯsueuerūt. Sed cū auis
ostreū apertum reperisset: eo vesci desiderans: rostro
capitur: cumqꝫ clamare nō posset: mare adueniēs oues
submersit. Sic cum os cui correctio incūbit: lucro ob-
struitur temꝑali: talis in fine dicet illud Esaie. vj. Ve
mihi: quia tacui. Dicat ergo ⁊ opere impleat ante finē
illud Jeremie iiij. Non tacebo: qm̄ vocem buccine audi-
uit anima mea. Nota cōtra non corrigētes diuites ꝓ
muneribꝫ vel alijs causis. A. xvij. 11. ¶ Nono dānū 15
facit in bonis fortune tam ipius recipiētis qꝫ etiā ami-
corꝫ eiꝰ. Primū patet qꝛ frequēter ꝯtingit ꝙ illi q extor-
quēt dona ab his q sūt in aliq miseria vł infortunio vt
eos iuuēt ꝓ q adiutorio vidētes eos i magna necitate
plus exigunt: qꝫ exigere deberent: iterū deo ordinante
cadant ⁊ capiant: ⁊ miserias ⁊ infortunias sustineant:

τ tunc sicut pri⁹ acceperūt:ita dāt τ sic vadūt sicut ve-
nerunt. Secundū etiā acta frequēter ostendūt:in qui-
bus videt̃ q̄ plati τ eoꝝ ministri munera recipiant:ꝑ
ꝑcio forti.i.ꝑ redēptiōe peccatoꝝ:τ specialit̃ a religio-
sis τ ecclīasticis ꝑsonis:qui bona eccl̄ie circa hmōi ex-
pendere non deberent:cū quib⁹ muneribꝫ cū alijs mi-
xtis suos iuuare τ ditare nitunt̃ nepotes: qui cito hoc
in taberna τ luxuriose viuēdo:cū alijs que aliūde pos-
sident expendūt:τ sic de bonis illis verificat̃ ꝓpheta.
Michee.j. Que inquit de mercede meretricis ꝯgrega-
16 ta sunt:vsq̄ ad mercedē meretricis reuertunt̃. ¶ Deci
mo damnū facit toti cōmunitati:sicut patet.A.xij.23.
Itē.E.iij.4.q2 latrones τ homicidas τ alios malefa-
ctores quos aliq̄ patria vendit post mortis sentētiā da
tam: sicut patet in ꝯuallia:sicut ostēsum est. I.xiij.14.
Ipsi munerū receptores in oīm patria vendūt occulte.
Et q̄ dn̄i terrarū in ꝯuallia latrones vendētes accipi-
unt post mortis sententiā datā. Illi falsi accipiūt ante:
vt non dec̃: ita q̄ tā in vna patria q̄̃ in alia ad totius
dānū cōitatis malefactores qui aliquid habent liberā
tur:τ vix suspendit̃ qui aliq̄d habet:quia vel vitā suā
emit ante iudiciū vel post:in tantū q̄ si in vna latronū
societate sint capti diuites τ paupes:soli paupes suspē
dunt̃ τ alij liberant̃: vitā suā bono foro redimētes: q2
ante forte furat⁹ fuit ad valorē cētum solidorū:τ forte
non dat nisi viginti solidos:quos tam ante q̄̃ eodē an
no sequenti triplicatos recepit τ recipiet. Sed non est
mirū q̄ de alieno bonū foꝝ faciunt: de alijs eñi τ non
de illis furabat̃. Cōparando vo istos duos liberandi
modos ad inuicē:ille mod⁹ quo ante iudiciū vendun-
tur periculosior ꝓ tanto videt̃: q̄ illi qui tanq̄̃ latrōes
iudicant̃ τ postmodū vendunt plus habent suspecti
τ pro tanto quis se ab illis melius custodire pōt q̄̃ ab
alijs qui iustificant̃:τ ideo tanq̄̃ min⁹ suspecti pl⁹ dā-
nificare possunt. ¶ Vndecimo spūaliter occidunt reci
pientē: ideo nanq̄ Aioth portauit Eglon munera: et
mortē. Iudic.iij. De isto dāno ꝑ munerū receptiones
regnis τ terris illato. Nota.B.ij.8.τ.29. De ista etiā
materia quō vic3 multis nocet. Nota.I.xiij.32.cū se-
quentibꝫ. Ex quo tot dāna munerū sequunt̃ receptio-
nē:beat⁹ qui excutit man⁹ suas ab oīni munere. Esa.
xxxiij. qui in fine officij sui vel vite sue dicere pōt cum
Samuele.j.Regū.xij. Loq̄mini inq̄t de me corā dn̄o
τ corā christo ei⁹: vtrū bouē cuiuscūq̄ tulerim:an asi-
nū si quēpiā calūniat⁹ sum:si oppressi aliquē:si de ma-
nu cuiusq̄ mun⁹ accepi.
Ar.iiij. ¶ Sic quilibet vir bon⁹ τ christian⁹ excutere deberet
17 manus ab omni munere. Vn̄ Seneca ad Lucil̃. ep̄la
lxxvij. Quis inquit sit vir bon⁹ dicā? Vir bon⁹ quod
honeste se putauerit facturū faciat sine pecunia: quod
turpe erit:non faciet:etiā si pecunias afferat vel volu-
ptatem vel potentiā:ab honestate nulla re detenebitur
ad turpia nulla spe inuitabit̃. Ergo nec recipere debe-
rent per se nec per alios:sicut patet. I.xiij.25.ꝓpter ra
tiones tactas. I.ix.13.cum sequentibꝫ.τ.28.τ.K.xvj.
40.cum sequentibꝫ. Nec ꝓpter se:quia meli⁹ est ad vi-
tam ingredi paup. Nec ꝓpter alios sc3 parentes τ hu
Exm̄ iusmodi. Responsionē cuiusdā pape recolligentes: qui
suadenti q̄ suos ꝓmoueret. Respōdit. Si mei nō fue
rint dn̄ati:tunc immaculat⁹ ero. Illius ergo exemplo
non ꝑmittas eos in tantū tibi dn̄ari: q̄ pro illis ꝓmo-
uendis vel exaltandis:teip̄m sub peccato deprimas:τ
seruus fias cupiditatis:τ ip̄os etiā perdas: onera eis
imponens importabilia:τ muneribꝫ prauis illos co-
ram deo onerādo. Illis ergo noli offerre munera pra-
ua. Eccl̃.xxxv.

¶ Alit̃ vo ꝯ deū τ hōem dātes τ recipiētes ad restitu- Ar.v.
tionē tenent̃. De dātibꝫ p3 in summa cōfessoꝝ li.ij.ti. 18
v.q.xiij.q̄d de platis τc̄. vbi habet̃ q̄ plati τ clerici q̄
bona ecclīastica paupibꝫ debita ꝯsumūt:in vsus illici-
tos vic3 in meretricibꝫ:histriōibꝫ:ꝯsanguineis: vt eos
faciāt diuites de patrimonio christi. In potētibꝫ τ di-
uitibꝫ:ꝓpt̃ pompā seculi vel aliā illicitā cām:raptores
sunt:τ ꝑ cōsequēs ad restitutionē tenent̃. Etiā vo ad
recipiētes vel recipiūt a p̄dictis viris ecclīasticis: vel a
q̄buscūq̄ alijs. In p̄mo casu rn̄det̃ in summa ꝯfessoꝝ
li.ij.ti.v.q.xviij. quō illi τc̄. dicēdo fm vnā opinionē:
q̄ socarie τ hmōi turpes ꝑsone tenent̃ restituere si pos-
sint:nisi forte fuerit eis datū causa elemosyne cū essent
in summa necessitate. Diuites etiā τ potētes tenēt̃ sil̃r
ad restitutionē si ꝑ fraudē vel minas vel iportunitatē
etiā indebitā: vel aliter sine iusta causa aliq̄d de bonis
eccl̄ie receperint: ita q̄ si turpibꝫ ꝑsonis dec̃: restituat̃
eccl̄ie.i.successori vel supiori illi⁹:q̄ dedit in vtilitatem
eccl̄ie ꝯuertēdū. Vel fm Hostiē. eiusdē loci paupe-
ribꝫ distribuendū. Nullo vo mō illi restituat̃ q̄ turpi
ter dedit:nisi q̄d ꝑ aliq̄s iniurias ab eo extortū vl̄ rece
ptū fuerit. Alia vo opinio sentit q̄ turpes ꝑsone que
hmōi recipiūt a viri̾ ecclīasticis ad restitutionē non te
nent̃:nisi hmōi vir ecclīastic⁹ ꝑ hmōi donationē fact⁹
sit nō soluēdo:sic̃ est in eo q̄ accepit ab vsurario. In se
cūdo casu fm summā ꝯfessoꝝ li.ij.ti.v.lxxxiij.q.q̄d ō
ill̃ q̄ emūt τc̄. Oēs q̄ recipiūt ꝓpt̃ grām vni ꝑti facien 19
dā in ꝑiudiciū alteri⁹:aut si minis aut terroribꝫ aliq̄d
extorqueāt:aut si q̄sdā grauāt vt alij timētes eis fruāt
ne talia patiant̃ peccāt mortalit̃ τ ad restitutionē tenēt̃
oīm sic receptoꝝ. Dn̄i insup tales ꝓposituras vidētes
vbi nō sunt reddit⁹ certi:s3 sole exactiōes τ munera ad
interesse tenent̃. Ex his p3 q̄̃ graue τ piculosu3 sit nō
sua dare vl̄ recipe vbi nō est certa receptiōis cā illi q̄ re
cipit licita q̄ frequēter ꝑplexi sūt in ꝯsciētia τ remorsu3
patiunt̃ nesciētes q̄ restituat̃ debēt τ q̄ nō. Ex etiā picu
losum sit officia exilia vēdē: ill̃ q̄ muneribꝫ vultū tuū
dep̄cabunt̃:i p̄s.xliiij. Et ideo piculosi⁹ est q̄ rari⁹ τ dif
ficili⁹ h facilit estimantes titulū hīe donatiōis vel em-
ptiōis τ vēditiōis. S3 tn̄ dātes ita rn̄debūt corā deo:
sic̃ hn̄i dātes bona dn̄oꝝ suoꝝ recipiētes:sic̃ ꝑticipā
tes in furto exigētes sic̃ latrōes q̄bꝫ multa ꝓmittunt̃ τ
dant̃ ne noceāt. Sic fidel̃ bō filijs ꝯcubinarū largitus
est mūera Geñ.xxv. Quoꝝ loc⁹ penal̃ iuste est i iferno
¶ Prio q2 viuētes ō mūeribꝫ τ exactōibꝫ si hūt aliquē Ar.vj.
certū statū vl̄ victū vl̄ ordinē cū totū sit i alioꝝ volūta 20
te vl̄ necessitate: q̄ iuste ibūt vbi null⁹ sit ordo. Iob.x.
Scdō q2 sic̃ dn̄s grati̾ remūerabit illos q̄ ꝓmistri̾ su-
is grati̾ fecerūt q̄n mistri sui clamāt dicētes. Dn̄e iste
in terra sua mlta ꝓ nob̄ fec̃ ꝓ amore vr̄o:τ nihil a nob̄
recipe voluit. Ita non remunerabit illos de q̄bꝫ in die
iudicij dicē poterūt. Dn̄e nihil isti̾ tenemini q2 oia ni-
mis care nob̄ vēdiderūt. Et de⁹ eis rn̄debit. Amen di
co vob̄:receperūt mercedē suā Math.vj. P3 q̄̃ q̄ ho-
tius dn̄s vl̄ iudex oēm hoiē ꝯ cor hīe deberet:q̄ ei mu
nera offert tanq̄̃ volētē eū ad talē obligare penā: τ eīm
suā suspectā hīe deberet estimans q̄ falsitatē denarijs
supplere velit. Qui vo credit vl̄ dic̃ q̄ alia cā dedit:ex-
pectet vsq̄ sn̄ia sit data:τ videat:tūc q̄d dare velint: τ
inueniet:q̄ illi q̄ pri⁹ ei pulchra obtulerūt:q̄ tn̄ respue
rūt sb̄ q̄busdā curialibꝫ vbis dicētes. Si habueri̾ sens
tentiā ꝓ te:scias mihi grates:ostēdētes ꝑ hoc q̄ postea
libēter recipiēt:nihil ei post sn̄iam dabūt ostēdētes q̄
nō amore ꝑsone ei munera prius obtulerūt:s3 rōne offi-
cij munera mittebāt. Luce.xxj. Nō. V.viij.38. Nō
penā recipiētis munera ꝑ exēplū ō machabeo. F.j.33.

Natiuitatis christi. Pri
mo ostēdeť distinctio. Scđo possibilitas.
Tertio ꝯgruitas. Quarto ex pte dei cau-
salitas: ꝛ ex parte hoīs ostendiť vtilitas.
Quinto: q̄re ita tarde facta fuit illa benedicta natiui-
tas. Sexto recipiendꝰ: custodiendꝰ: ꝛ honorandꝰ est:
qui ꝓ nobis nascebatur.
Ar.j. ¶ Quātū ad primū christi tpalis natiuitas est duplex.
j Vna que facta fuit in incarnatiōe. Alia in parturitio-
ne. Vn̄ Criso. sup illud Math.ij. Quod enī in ea na-
tū est: de spū sācto est; querit qualiter tūc natus dicitur
cū statim sequať: paries quidē filiū: ꝛ vocabis nomen
eius Jesum. Et respōdit ꝙ in conceptiōe fuit natꝰ in
ea: ps. lxxxvj. Homo natꝰ est in ea. In vtraqꝫ vo nati-
uitate statim fuit perfectꝰ deꝰ ꝛ hō: a primo vicꝫ Ma-
rie ꝯsensu quādo dixit. Ecce ancilla ꝛc.
Ar.ij. ¶ Prime vo natiuitatis: conceptiōis ꝛ ꝑfectiōis possi-
ij bilitas: ꝑ exemplū notificať de lumine solari: qđ corpe
vel natura solari p̄sente: statim ꝑfecte nasciť: ꝛ in mate-
ria ꝓpinqua disposita: in qua nō inuenit contrariū: si-
cut in aere disposito: statim se perfecte multiplicat eiqꝫ
clarissime atqꝫ perfectissime coniungiť atqꝫ copulatur
Ita natura diuina seu ip̄a bn̄dicta trinitas: que est sol
iusticie: que opata est salutē nostrā in medio terre. i. in
medio corpis virginis gl'iose: in vtero virginis bene-
dicte p̄sente: ip̄aqꝫ per ꝯsensum disposita ꝛ dicēte. Fiat
mihi fm verbū tuum: lumen illud de quo in simbolo
apostoloꝝ: lumē de lumine: id est filiꝰ de patre ad mo-
dū splendoris: de quo Esa. lxij. Egrediať vt splendor
iustꝰ eius ꝛ saluator eiꝰ vt lampas accendať: ꝑfecte in
materia illa: id est in natura nostra disposita: in q̄ nul-
lius obstaculi inuenit ꝯtrarietatē natū fuit: ꝛ materie
illi perfecte copulatū atqꝫ ꝯiunctū: ꝛ sic verbū caro fa-
ctum est: ꝛ sic homo natus est in ea ꝛ ip̄e fundauit eam
in psal. lxxxvj. Et sic in sua benedicta incarnatiōe intra-
uit Jesus in quoddā castellū. Luce. x. id est corpꝰ bea-
te virginis: cuius castri fundamentū fuit humilitas:
pulchritudo: virginitas: turris: spes ꝛ fides: quibꝰ cō-
seruabat oīa conferēs in corde suo: murus cingens
oīa: charitas qua oīes amplexata est: cuiꝰ Cornelli
patent. M.iij. arti. ij. Nota de isto castro. A. xxiij. 12.
ꝛ. M. iij. 34. Quō aūt potuit ab eterno nasci de patre
ꝛ in tpe in matre ꝛ de matre: ꝛ cū vtroqꝫ manere. No-
ta. E. vj. 3. Quomō vo possibile fuit: ꝙ in ea: ꝛ de ea
nasceretur sine matris sue corruptione: ostensum est.
3 M. iij. 14. ꝛ. xv. ꝛ. 15. ꝛ. xx. Qꝫ etiam iudei qui conce-
dunt: ꝙ virga Aaron floruit: ꝛ fructus ꝓtulit sine hu-
more. Numeri. xvij. Qꝫ etiam rubo Moysi igne non
cōburebať. Exo. iij. Nobiscū ꝯcedere deberent: ꝙ vicꝫ
virga hec de radice iesse: eadem dei virtute concipere;
ꝛ fructū portare posset: sine hūane societate: ꝛ igne di-
uinitatis inflāmari ꝛ repleri posset sine sui corruptio-
ne: vel integritatis diminutiōe: vel sine sui mutatione.
Si nanqꝫ denarius sine sui mutatione de non arra fit
arra ꝛ alicuius rei solutio ꝛ redemptio: quod mirabile
est: ꝙ deus sine sui mutatiōe pōt fieri arra: ꝛ redēptio
generis humani. De quo Luce. ij. Euangelizo vobis
gaudium magnū: quia natus est nobis. Glo. enī expo-
nit nobis: id est non vobis: nobis ad gl'ie augmētum:
ꝛ vobis ad redēptionē: saluator mundi: de quo predi-
xit. Esa. Paruulus inquit natꝰ est nob̄. Esa. ix. ꝛ filius
4 datus est nobis. ¶ Et nota ꝙ signanter dicit: filiū da-
tum ꝛ natū: ꝛ nō patrem vel spiritūsanctū. Sup quo
dicto nonnulli admirati sunt: ꝛ q̄stiones difficiles mo-
uebant: quomō vna persona sine alia carnem sumere,
vel nasci potuit: cum in eis maxima sit identitas. Qui-
bus respōdeť primo per exemplū d̄ re relatiua: plures
habente relationes: verbi gratia. Aliq̄d pōt esse in aīa
seu mēte sub triplici rōne vel relatione: sub rōne vide-
licet relationis memorati: intellecti: ꝛ amati: quod qui-
dem licet in se sit vnum ꝛ idem: plures habens relatio-
nes que sunt inter memorantē ꝛ memoratū: inter intel-
ligentem ꝛ intellectū: ꝛ inter amantē ꝛ amatum: inter
patrem ꝛ filium: quia possibile est ꝙ ille tot habens re-
lationes: sit filius illius cui tot modis referť: tamen po-
test sub vna rōne relationis coniūgi voci sensibili a pa-
tre dicente. Filius meus es tu: vel amo te: absqꝫ hoc ꝙ
eidem voci coniungať sub natura: vel relatione intelle-
cti vel memorati. Verbi gratia. Nōne pōt aliquis di-
cere: amo illud: in quo dicto: illud coniungiť voci sen-
sibili sub ratione ꝛ relatiōe amati: absqꝫ hoc ꝙ dicat: in-
telligo illud. Coniungēdo enī vnum cum ꝓprietate et
relatione vna voci sensibili: non est necesse coniungere
illud idem sub alia ꝓprietate voci sensibili. Ita coniun-
gendo ꝛ copulando deum cum vna ꝓprietate ꝛ relatio-
ne filiatiōis. carni sensibili: quādo verbū patrꝭ sibi iun-
gebať carni: non fuit necesse ꝙ idem deus carni sensi-
bili copulareť sub alia ꝓprietate ꝛ relatione: paternita-
tis vel spirationis seu ꝓcessionis. Cum enī hoc verbū
suum sub vna ꝓlatione ꝛ ꝓprietate cōiūgere possit vo-
ci sensibili: quis auferre p̄sumit hanc potētiā a deo pa-
tre: ꝙ non posset copulare verbū suum: de quo Joā. j.
Verbum caro factuꝫ est: absqꝫ hoc ꝙ copularet seip̄m
vel spiritūsanctum. Et ideo signanter dicitur Luce. j.
Ideoqꝫ ꝛ quod nasceť ex te sanctū vocabitur filiꝰ dei.
Secūdū exemplū ad hoc est Augustinꝰ libro de incar-
natione cōtra iudeos: de melodia cythare: ad quā tria
concurrūt: ars: manus chorda. Ars dictat: manꝰ tan-
git: chorda resonat: tria pariter operanť: ꝛ tamen vnꝰ
sonꝰ audiť. Ita pater ꝛ filius ꝛ spūssanctꝰ incarnatio-
nem operabanť: ꝛ tamen solus filiꝰ in carne videbať:
ꝛ audiebatur: in tribus nanqꝫ predictis cōstat operatio.
Sed quomō ad solaꝫ chordam ꝑtinet soni redditio: sic
ad solū christū carnis hūane pertinet susceptio ꝛ vocis
predicatio ꝛ ostēsio: cū natus esset in Bethleē Math.
ij. In isto ergo articulo tria sunt ostēsa. Primo interio-
ris natiuitatis possibilitas ꝛ ꝑfectio. Secūdo vtriusqꝫ
natiuitatꝭ possibilitas ꝛ incorruptio. Tertio quō vni-
us ꝑsone sine alia fuit possibilis incarnatio.
¶ Nec fuit hec benedicta natiuitas tantūmodo possi- Ar.iiij.
bilis: sed etiā congrue ꝛ rōnabilis valde: quo ad oīa 5
ip̄am ꝯtingentia. Prīo q̄ꝫ ad ip̄m nascētē. Scđo q̄n-
tū ad ip̄am matrē portantē ꝛ angelū salutātē. Tertio
q̄tum ad locū ꝛ tempꝰ. Quarto q̄tū ad modū ꝛ cau-
sam. Primū ꝯpatet: quia sicut inter discordes eligiť vnꝰ
arbiter: qui pacē faciat: qui non sit totaliter de vna pte
vel affectiōe: ſꝫ q̄ sit amicꝰ ꝛ de sanguine vtriusqꝫ ptꝭ: ꝛ
q̄si media ꝑsona. Sic ꝯgruū fuit ꝙ inter nos ꝛ deū me-
dia ꝑsona i diuinis q̄ nascēs fuit ī medio aīaliū: docēs
in medio doctoꝝ: moriēs in medio latronū: resurgēs ī
medio discipl'oꝝ mediator fieret dei ꝛ hoīm q̄ dicꝭ Joā.
xviij. Ego ad h̄ natꝰ sum ꝛc. Nō. A. xiij. 31. ꝛ. M. iij.
22. Secūdū etiā ptꝫ: ꝙ sicꝭ ꝑ angelū seducētē: ꝛ mulie-
rē errātē: nr̄a facta fuit ꝑditio Ita ꝯgruū valde fuit vt
ꝑ angelū salutātē ꝛ mulierē credentē nr̄a fieret reparatio
Tertiū etiā ptꝫ: ꝛ magnā habet cōgruitatē. Prīo q̄tū
ad locū: vt sicut cor vnde fluit vita nr̄a natural' in me-
dio nasciť corpis. Ita ille de quo fluit vita spiritualis
ī medio nascať terre. Secūdo q̄tū ad tp̄s: vt ille q̄ ve-
nit frigiditatē charitatꝭ refrigerādo expelleř: in hyeme
nasceretť. Quarto in mō ꝛ causa: magna ptꝫ ꝯueniētia.

Nulli enim dubiū est: quin nostra perditio facta fuit p
fructū de arbore raptū: post cuius raptū: ita arbor to
tius generis humani infecta fuit: et mala effecta: q fru
ctum bonū ad salutē proficientē facere nequiuit: con
gruū ergo fuit: q ille celestis hortulan⁹: de quo Mag
dalena existimabat: q hortulanus esset. Joan. xx. ad
modū faceret boni hortulani: qui quādo videt arborē
bonā nō facere fructū: illius ramis abscisis nouū inse
rit ramusculū bone nature trunco illi: per quē de radi
ce illa bonus assurgit fruct⁹. Sic deus abscisis iudeis
et gentibus: nō credentibus: ramusculū bone nature:
ramū videlicet illū oliue virentē signū clemētie. Gen.
viij. trunco nostre nature in sua benedicta incarnatio
ne inseruit: quā beata illa columba virgo perpetua vi
delicet Maria: in die natiuitatis Christi ad arcam de
tulit ecclesie: per quē fructū vite eterne facere et percipe
re poterimus. Sic ergo illo die arbor prius sterilis flo
ruit: et fructum attulit: et terra dedit fructū suū. in Ps̄
lxxxiiij. Illū scz q̄ natus est rex iudeoꝝ. Mat. ij. Hoc
est aurū optimū: qd̄ nascit in terra euilath. Gen. ij. de
quo. j. Joan. 5. Qd̄ natū est ex deo vincit mundum.
Ar. iiij. ¶ In qua auctoritate ex ista benedicta natiuitate nr̄a
6 ostendit vtilitas. Ipse nanq̄ ex spe victorie sue: ponit
nos in spem vincendi dicēs. In mūdo pressurā habe
bitis: sed cōfidite: qa ego vici mundū. Joan. xvj. Fuit
ergo vna nascētis vtilitas: et causalitas: qd̄ nos in bel
lo spirituali roborauit: et fortiores fecit ad vincendum
hostes aie: que quidem virtus fortissima pulchro mo
do cōpleta et pfecta fuit. Nam de⁹ in hoc egit ad mo
dū illius: qui plantulā debilē: ne a tempestatib⁹ deij
ciat: palo forti ei ligato atq̄ copulato fortificat. Natu
ra nanq̄ nostra carnea nimis erat debilis. Nam caro
infirma. Math. xxvj. Verbū vo divinis fortissimū
est. iuxta illud Heb. j. Verbo virtutis sue portās oia
ne ergo natura nostra debilis: tentatiōib⁹ deijceretur:
istū palū fortissimū. de quo Eccl. xxvij. Palus figit:
nature nostre copulauit: et per identitatē psonalē quo
dāmodo ligauit: fortē debili cōiungēs. Et ista de cau
7 sa: natus est tibi puer masculus. Jere. xx. ¶ Secūda
nascentis vtilitas fuit: et causa: et clare videremus: qd̄
in nobis tergendū: faciendū: et fugiendū esset. Pro q̄
est sciendū: q oēs ante Christi aduentū habuerunt
noctē longā et tenebrosam culpe: et ignorantie: et spūa
lis cecitatis: de qua miserabiliter conquerebant. Esa.
lix. dicētes. Palpauim⁹ quasi ceci parietē. Nec mirū:
quia ocli fidei: intantū erant debilitati: q parū respi
ciebant: vel credebāt pphetarū dictis: vltra sensibilia
que oculis corporeis videre poterāt: et ideo idola sen
sibilia adorabant: vero deo quē sic videre nō poterāt
derelicto. Qd̄ vidēs deus istud lumē veritatis: et diui
nitatis: primo oculis eoꝝ improportionatū: posuit in
lucerna virginis gloriose: de q̄b⁹ in ps̄. cxviij. Lucer
na pedib⁹ meis verbū tuū. i. ista dno: verbū scz tuū et
virgo Maria: factū ē lucernā pedib⁹ intellectus et affe
ctus mētis. Et sic fecit ad modū illius qui vitrū in se
clarū: et visui quodāmodo improportionatū: coniungit
ligno: vel plumbo: vel alteri corpori opaco: vt cōgruē
tius in vultu intuentis decorē ostendat: vel deformita
tē. Sic de⁹ pater filiū: candorē lucis eterne. Sap. vij.
cū sit splendor et figura substātie eius. Heb. j. corpori
coniunxit solido. i. nostre: in virgine gloriosa: in qua ver
bū caro factū est. Que quidā auctoritas tria ostendit.
Primo nanq̄ ostendit quō cōpaginat opaco lux pu
ra: verbū sicut vitrū ligno: ergo in mansuetudine susci
pite insitū verbū. Jaco. j. Sicut speculū in manib⁹: et
8 videamus hoc verbū: qd̄ factū est. Luc. ij. In q̄ tanq̄
in speclo mūdicie videat: et tergat macula luxurie. Se
cūdo in isto speculo hūilitatē: videat et tergat macula
supbie. Tertio i isto speculo paupta videat et tergat
macula cupiditatē: et sic de alijs: vbo virtutis sue pur
gationē peccatoꝝ faciens. Heb. j. Tanq̄ speculo cla
ro sic videbit oīs caro salutare dei. Esa. xl. et 52. Se
cundo ostendit: quō sanat nostra natura caro. Pro q̄
est aduertendū: q homo peccādo: et a statu rationis et
hoīs cadendo: intantū comparat⁹ est iumentis insipi
entibus: q oēm escam rationalis creature angeloꝝ vi
delicet et hoīm: escam dñi videlicet abominata est aia
eoꝝ: appropinquauerūt vsq̄ ad portas mortis: in ps̄
cvj. Et ido spiritualiter infirmati sunt: nec fuit qui ad
iuuaret: deus vo ad miserabilē clamorem pphetarū et
patriarcharū: et paucorū bonorū virorū qui tūc erāt:
quodāmodo ad compassionē miseroꝝ excitatus ne mi
serū iumentū suū finaliter fame perire permitteret: vt
congruētius iumentū pasceret significatiue: ad stabu
lum seu iumentorū locū venit: et inter iumenta natus
ponebatur: rationaliū animaliū fact⁹ fenū et pabulū:
quia oīs caro fenū. Esa. xl. Tertio ostendit: quō in
cipiebatur nostra cura factū est: scz p lucē: de q̄ Gen.
j. Facta est lux. Et Esa. ix. Habitantib⁹ in regiōe vm
bre mortis: lux orta est eis. Habitantib⁹ primo sub tri
plici vmbra: de qua. j. Joan. 2. quicq̄d est in mūdo est
cōcupiscentia carnis etc. Triplex lux orta est: nam con
tra vmbrā carnalitatis orta est lux castitatē: sic de alijs.
Et ɔgruū fuit vt sicut incepit opa creationis per lucē:
Ita etiā opera recreatiōis p lucē inciperet: nō solū per
lucē illā incarnatā: de qua in ps̄. xcvj. Lux orta est iu
sto: sed etiā p lucē creatā. i. p abundantiā gratiaꝝ: quā
in natiuitate sua: et post natiuitatē suā copiosi⁹ effudit:
his qui ex deo nati sunt. Joā. j. In cui⁹ signū ipso na
to claritas dei circūfulsit: pastores vigilātes nō dormi 9
entes. Luc. ij. Exemplū ad hoc habet in reb⁹ naturali
bus: de quib⁹ dicit Albumasar: q fluxus maris ē for
tissimus: in ɔiunctiōe solis cū luna. Hoc etiā ad ocu
lū videm⁹: q videlicet mare aquis abundat: fluxūq̄
habet altiorē: et maiorē i nouilunio: q̄a tūc sol cū luna
directi⁹ et ppinqui⁹ ɔiungit: ex cui⁹ ppinq̄tate lune for
titudo augmētat: q: abundāti⁹ ei virtute īfluit: ex cu
ius influxu luna mare forti⁹ mouet. Si insup cū noui
lunio occurrat ɔiūctio alicui⁹ planete: q̄ ad silēm agat
effectū: tūc maxima maris erit inundatio. Sic q̄a i in
carnatiōe ɔiunct⁹ fuit sol iusticie cū luna nr̄e nature: et
in die natiuitatē q̄si in nouilunio se simil ostēdebāt cō
currēte ad silem effectū stella maris: de q̄ Nume. 24.
Orief stella ex Jacob: in q̄ et cū q̄ fuerūt ɔiuncta sol di
uinitatē: et luna nature nr̄e: marie tūc: et etiā vsq̄ nūc
fluebat mare et abundabāt aque grāꝝ vsq̄ nūc: ideo
additur: quia stante semp illa cōiunctiōe tanq̄ causa:
stabit fluxus gratiaꝝ in disposito: cui dicitur: tunc vi
debis et afflues: et mirabitur: et dilatabitur cor tuum:
quādo conuersa fuerit ad te multitudo maris. Esa. lx.
¶ In cui⁹ signū legit in chronicis: q nocte illa natiuita
tis fons olei copiose emanauit: et fluxit: in signū q cū
abundātia miscdiaꝝ et grāꝝ habuit: natiuitatē initiū. 10
Sap. vij. ¶ Tertia vtilitas fuit: amissoꝝ recuperatio
Hō enī peccādo q̄tuor amiserat. Primo fortitudinē: i
tantū q oēs in infernū cadebāt. Scdo sapiam: seu dei
et suipsi⁹ cognitionē: intantū: q idola adorabāt. Ter
tio dei silitudinē: et diaboli cui⁹ opa dilexit in aiam in
troduxerat silitudinē. Quarto patrie celestis heredita
tē pdidit: heres fact⁹ inferni: fuit ḡ fact⁹ debilis: stult⁹
turpis: et paup: hoꝝ opposita ɔcupiscēdo: q̄n sicut de⁹
esse volebat. Volēs ḡ pat miscdiaꝝ restaurare oia q̄n

tum in eo fuit:cōtra primū defectū:nō aurū vel argen
tū:nec angelū vel archangelū:sed propriū filiū:q̄ infir
mū ⁊ debilē hoiem vicȝ q̄ tunc q̄si de grauı incepit sur
gere infirmitate:crucis suffulsit baculo:⁊ virga direxit
disciplinę:de quibꝰ ei regratiaꝛ dicēs. Uirga tua et ba
culus tuus ⁊c̄.in ps̄.xxij. Sic ḡ christum ad primū misit
verbū suū ⁊ sanauit eos:in ps̄. Cōtra secūdū defectū:
sapientiā nobis misit increatā: filiū vicȝ suum dilectū:
quē aplꝰs.j.Cor.j.dicit dei virtutē ⁊ dei sapientiā:in q̄
sunt oēs thesauri sapiētie ⁊ sciētie abscōditi Col.ij.vt
per illū informaret nos ꝙ idola nō sunt adoranda: vt
etiā in illa sapiētie luce videaꝛ tota hūana sapiētia:stul
titia quedā esse:sicut nocti luce:q̄ nocte clara apparent
in lumine diei nullius ostēdiꝛ esse valoris. Sic stultaȝ
11 fecit deus sapientiā huius mundi.j.Cor.j. ¶ Contra
tertiū defectū ⁊ miseriā deꝰ pater formā suā nobis mi
sit ⁊ figura: filiū suūȝ vicȝ q̄ est splendor ⁊ figura sub
stantie eiꝰ Heb.j. vt imp̄ssionē eius in naturā nostrā
tanq̄ imp̄ssionē sigilli:in ceraȝ in nobis silitudinē suā
prius amissam reformaret. Ad cuiꝰ reformatiōis rece
ptionem oportet nos preparari: sicut preparaꝛ cera ad
ignē ad sigillū suscipiendū ⁊ impressionē: illam nāq̄
cerā oportet esset nec nimis durā nec mollē: sed in me
dio temperatā. Sic nec nimis duri:⁊ ad obediendum
deo inflexibiles et petō indurati: vel nimis molles: q̄
ad moduȝ aque impressionē statim amittent doctrinā
christi:⁊ ꝓmissa in ꝓfessione cito dimittūt: sunt apti ꝓ
sigillo.i.filio dei recipiēdo. Sed tēperati ad modū cere
aqua ꝯtritionis calida ⁊ mollificati misedia ⁊ calefacti
charitate:sunt apti ꝓ forma ista recipienda: que venit
mūdare sancta ⁊ renouare.j.Machab.iiij.per quā is
qui intus est renouaꝛ.ij.Cor.iiij. Illo ḡ sigillo reno
uamini spū mētis vr̄e Eph.iiij. Induētes nouū hoieȝ
qui renouaꝛ in agnitione dei Col.iij. Contra quartū
defectū heredē nobis misit:et proximū vt heres cohe
redes nos faceret: ⁊ ꝓximus hereditatē venditā redi
meret: iuxta legem dei Leuiꝛ.xxv. Si inq̄t attenuatꝰ
frater tuus vendiderit possessionē suā: ꝓpinquus pōt
redimere. Ne ḡ pigriteris hereditatē redemptā occupa
re: ꝟ cum magno desiderio ⁊ conatu reuertere in terrā
natiuitatis tue: dixit dn̄s ad Abraā. Et in eo ad quē
12 cunq̄ nostrū Geñ.xxxij. Nota.f.v.t.quō esse possu
mus filij ⁊ heredes dei. Quarta vtilitas fuit hoīs ꝑdi
ti inuētio ⁊ reductio. Fuit eñ de deo sicut de hoīe: qui
aliqd̄ p̄ciosum iocale in aliq̄ via amisit: q: sicut talis ꝑ
eandē viā:in q̄ iocale amissum fuit redit:vt illud inue
niat. Sic deus q̄.x.dragmas habuit:q̄si.x.p̄ciosa ioca
lia.i.x.vicȝ angelorum ordines ⁊ genꝰ humanū:qd̄ amis
sum fuit in via:q̄ ascenderet a limo terre ad deitatē:qū
esse voluit sicut deus Geñ.iij.per eandē ergo viā:eadē
quippe via est a diuinitate ad limū terre:q: ecōuerso ve
nit filiꝰ hoīs q̄rere ⁊ saluū facere:qd̄ perierat Luc.xix.
descēdēdo ad limū terre:in q̄ descēsu inuenit eū in terra
deserta:i loco horroris ⁊ vaste solitudinis Deuꝛ.xxxij.
13 ¶ Quinta causalitas ex parte dei:ip̄m mouens:vt hō
fieret:⁊ vtilitas ex pte nr̄a fuit:vt nobis viuēdi ⁊ vtili
ter operādi: ⁊ humiliter nos habendi exemplū daret:
atq̄ regulā:et vt nos illā viuendi regulā:ꝑ hoc ꝙ ipse
talia egit:acciperemus:vidit nāq̄ ꝙ vtile erat nobis vir
tuose viuere:vidit insuꝑ ꝙ cum difficultate sic viuimꝰ
per illa q̄ audimꝰ: q: ergo citius exempla ⁊ opera mo
uet q̄ verba:postq̄ ergo diu nos ꝑ ꝓphetas ⁊ patriar
chas docuerat:nec multū ꝓfecerat:ipsemet deꝰ factus
homo ad laborē nasciꝛ Iob.v. In qua quidē natiui
tate facto exēplū docuit hūilitatis:ex humili ancilla:⁊ i
humili loco natꝰ: et paupibꝰ ⁊ hūilibꝰ.i.pastoribꝰ an
nunciaꝛ. Magni eñ terrarū principes: talibꝰ quales
ipsi sunt:solebant filiorum suorum annūciare natiuitatem.
Sic iste celorum princeps: talibꝰ qualis ipse erat.i.humi
bus ⁊ pauperibꝰ tanq̄ coeq̄libꝰ suis:natiuitatis sue an
gelū nunciū misit Luc.ij.dicentē. Euāgelizo vobis gau
dium ⁊c̄. Eandē insuꝑ humilitatē:quā in sua nūciauit
natiuitate:in tota ꝯtinuauit ꝯuersatione: q: sicut pau
peribꝰ natiuitatē suā ꝑ angelū: ita postmoduȝ ꝑ seip̄m
pauperibꝰ euāgelizauit: q̄ ait. Euāgelizare pauperibꝰ
misit me Esa.lxj. vt mederer ꝯtritos corde: q̄ carnaleȝ
vel mundialē nō habent cōsolationē. In oībus his
christi exēplis merito exemplū accipe deberemꝰ:in iu
uētute:humilē asperā: mūdā atq̄ laboriosam imitare
vitam: ipsamq̄ vsq̄ ad mortē cōtinuare. Sicut nāq̄
ministri regis terreni videntes ipsum manū ad opus
aliqd̄ apponere: vel se ad bellū armare:currūt festinan
ter eidē operi manus apponētes. Cōsimiliter etiā se ar
mantes: ⁊ in bello cum eo si fideles sint perseuerātes.
Ita in ꝓposito fideles christiani videntes regem omniū
regnorum:manū in iuuētute: ad opus humilitatis mun
dicie ⁊ ceterarū virtutū apponē: videntes insuꝑ ip̄m ar
mis carnis nr̄e:se armare:nō vt verbera ⁊ plagas vita
ret: vt alij milites:sed in q̄bus dura vsq̄ ad mortē sus
tineret:ꝯsimilibꝰ armis indui:ꝯsilia cum ꝯsili ꝑseue
rantia sustineant:q: nō solum vecordia: verū etiā ꝓdi
tio est: rege in bello ꝑseuerante fugere: qd̄ faciūt q̄ pe
nitentiā:mundiciā:⁊ hmōi vsq̄ ad mortē nō cōtinuāt
q: ipso vsq̄ ad mortē in bello expectāte:⁊ ipsis circa fu
gientibꝰ:q̄s nō diceret illos: regē in bello derelinquere?
Sed heu multi q̄ntum ad imitationeȝ: sed paucissimi
q̄ntum ad ꝯtinuationē christi sequunꝛ exemplū. Nō
nulli nāq̄ pauperes nascunꝛ: ex paupibus ⁊ in paupe
ri loco: sed illam paupratē ⁊ humilitatē nō ꝯtinuāt: ꝟ
ad citius q̄ poterūt:illā diuitijs male acq̄sitis abijciūt:
sicut vsurarij ⁊ quicūq̄ iniusti acq̄sitores. Sunt etiam
nōnulli: q̄ in iuuētute mundā ⁊ in q̄dragesima sanctā
incipiūt vitā:sed pauci ꝑseuerāt:ꝟ caueāt:q: nō respi
ciētes retro: ꝟ illi sunt apti: ꝓ regno celorum: qui vsq̄ ad
mortē fecerūt fructū natiuitatis:in ps̄.cvj. ¶ Sexta ex 14
parte dei causalitas: ⁊ ex pte nr̄a vtilitas:fuit pacis inꝛ
deū ⁊ nos reformatio. Sicut eñ q̄n q̄ ꝓ pace reformā
da inter duos magnos:filius vniꝰ filiā accipit alteriꝰ.
Sic diuina ordinauit ꝓuidentia: ꝙ ꝓ pace reformāda
inter deū ⁊ nos:filius dei nostrā acciperet naturā: sicut
pace:sic ꝑ matrimoniū inter aliquos reformata: a bel
lo ex vtraq̄ pte cessaꝛ:iniuste occupata ⁊ detenta resti
tuunꝛ:ciuitates ⁊ castra vniꝰ alteri aperiunꝛ: ⁊ breuiꝛ
nulla pars alterā expugnat vel molestat vel eiꝰ posses
siones vel bona alia detinet:q: tūc dicere possent:pax:
pax: ⁊ nō esset pax:pacta eñ firma inter ptes fiūt. Sic
oportet oīno ꝙ fiat ex pte ista. Ad h̄ nāq̄ ꝙ pax inter
deū ⁊ nos:q̄ in sua bn̄dicta incarnatiōe ⁊ natiuitate fa
cta fuit:sit stabilis:oportet nos a dei cessare expugnati
one.i.ab opibꝰ malis:in q̄bꝰ eū expugnamꝰ: ꝓ quibꝰ
totū bellū prius inꝛ ip̄m ⁊ nos fuit. Oportet insuꝑ ꝙ
aliena restituamꝰ:tam illa que sua sunt:q̄ etiā illa que
suorum sunt. Oportet etiaȝ ꝙ sensus ⁊ corda nostra ei in
his que ad eius honorē pertinēt aperiamꝰ: ⁊ eius ini
micis.i.diabolo ⁊ peccatis claudamus: q̄ oīa si fece
rimus pax erit firma: ⁊ eterna inter deum ⁊ nos. De q̄
quidē pace vt nos certos faceret: ne a pte sua frāgereꝛ:
nisi ex pte nr̄a causa dareꝛ:plura ondit signa: ⁊ adiecit
pacta ⁊ euidētias. ¶ Hoc nāq̄ qd̄ Noe q̄ndā signifi 15
catiue ꝓmisit signū ⁊ pactū ꝓ pace inter ip̄m ⁊ terram
seruandā:ne iterū illam aquis diluuij deleret:dicens. Arcus
Arcum meū ponā in nubibꝰ: ⁊ erit signū federis inter federis

me ⁊ inter terram Gen̄.ix. In benedicta incarnatione
natiuitate ⁊ passione: filij sui deus pater in ope cōple-
uit ⁊ veritate. Sicut nāq; tunc arcū illum ex nube cla-
ra ⁊ candida: ⁊ solis irradiatione cōpaginatū: ⁊ forma
tū in alto: in signū pacis inter ipm ⁊ Noe: ⁊ totā terrā
posuit: ne iterū bellū ipsos destruēdo moueret. Ita in
incarnatiōe filij sui arcū cōposuit ex nube clara .i. ex pu
rissima humana natura: benedicte mris sue: que sicut
vmbra peregrinos a solis pseruat ardore. Ita hec nos
peregrinos a veri solis furore: ppter qd angelus mri
eius pdixit Luc.j. dicēs. Spūssanctus obūbrabit tibi
id est. faciet naturā sumptā in te: ⁊ ex te vmbram inter
deū ⁊ hoies: in hac lachrymarū valle peregrinātes: et
in irradiatione solis .i. spūssancti: ppter qd in symbolo
aploꝝ cōceptus dicit de spūsancto. In sua vo natiui-
tate arcū hunc ostēdit. Illo ḡ die implet illud Gen̄.ix.
Apparebit arcus meus: de qua apparitione Exo.xvj.
gloria dñi .i. filius dei apparuit in nube nr̄e nature. Et
j. Joan.j. Annūciamꝰ vobis vitā eternā: q̄ erat apud
patrē: ⁊ apparuit nobis: in die vo passionis ⁊ mortis
sue posuit eum in alto. Illo ḡ die verificatū fuit: illud
Gen̄.ix. Erit arcus meus in nubibus ⁊ videbo illū: ⁊
recordabor federis sempiterni: qd pactū est inter deuz
16 et omnē aiam. ¶ Hoc insup: qd quondā Ezechie regi
infirmato dedit signū: ⁊ pactū sue sanitatis: in sua be-
nedicta incarnatiōe: natiuitate ⁊ morte nobis signū: et
pactū dedit eterne salutis. Ezechias nāq; .iiij. Reg.xx.
egrotans signū sue curationis habēs: ⁊ pactū: q sol p
decē lineas .i. horas reuertebat: genus designat huma
nū: cuius signū ⁊ pactū eterne curationis est: q verus
sol iusticie in sua incarnatiōe regressus .ix. lineis: dum
minor q̄tuꝫ ad naturā humanā factus est .ix. ordinibꝫ
angeloꝝ: iuxta illud ps. Minuisti eum paulominꝰ ab
angelis. Decimā insup lineā seu horā ptransijt: dū sua
natiuitas ⁊ tota vita ⁊ puersatio voluntaria paupertate
facta est oibus hoibꝫ paupior ⁊ humilior: ⁊ sua mors
penalior. Et sicut effectus curationis Ezechie fuit: q
tertia die in templū ascēdit. Ita nos p predictā curati-
onem tertia die: ita q prima dies tps sit legis nature.
Secundus tps legis Moysi. Tertius tps legis grē: p
predictā curationē in templū ascēdere possumꝰ glorie.
Et de oibꝫ pdictis signis atq; pactis sumꝰ certi: q deꝰ
illa quantū in eo est illa tenebit: ⁊ pacē semp ptinuabit
nisi nos illā prius fregerimꝰ. Omia predicta pacta deꝰ
pater in incarnatiōe filij sui sigillo pfirmauit auctētico
qñ silitudinē suā cere impssit virginee: nature vicz vir
ginis gliose. Quā quidē cerā cum sigillo in natiuitate
filij sui: vita ⁊ morte multis ostēdit: volens pacti sigil-
lationē ⁊ pfirmationē oibꝫ notā esse nationibꝫ: q2 vide
runt oēs termini t̄re salutare dei nr̄i: in ps.xc. Et Esa.
lij. Vt oēs pacti pdicti testes existāt pacti ⁊ facti inter
deū ⁊ hoiem: iuxta illud Act.j. Eritis mihi testes ⁊c.
scꝫ vos oēs fines terre .i. oēs creature q̄ modo vio vi-
distis salutare dei ⁊ testimoniū phibuistis. Oēs nāq;
fines terre: ⁊ oēs creature i tres ptes diuidunt: in crea
turā q̄ nō viuit: ⁊ in creaturā q̄ viuit: ⁊ nō habet rōnē
17 et in creaturā q̄ viuit ⁊ habet rōnē. ¶ Primo creatura
bñdicte natiuitati testimoniū phibuit: illa vicz q̄ mū-
do suo cognouit ⁊ venerabat. Primo in fortuna tēpli
pacis rome: qd hac nocte cecidit. Secūdo i fonte olei:
que illo die rome emanauit: sic dicit chronica. Tertio
in stella que fm euangeliū Math.ij. magis apparuit.
Quarto in idoloꝝ destructione ⁊ casu: q̄ fm chronicā
christo egyptū intrāte facta est. Sic creatura secūda: sic
pꝫ in boue ⁊ asino: inter q̄s christus natus ponebat:
qui fm aliq̄s genuflexerūt: iuxta illud Esa.j. Cogno-
uit bos possessorē suū: ⁊ asinus psepe dñi sui. Sic crea-
tura tertia: sicut pꝫ primo in pastoribꝫ. Sicut etiā pꝫ
secūdo in Octauiano impatore: q̄ sicut in chronica cō
tinet: illo natiuitatis die vidit celū apertū: ⁊ puellā in ma
nibꝫ infantē tenentē: ⁊ audiuit vocē dicentē. Hec ara
filij dei est. in quo loco .i. in palatio impatoris: in quo
hec vidit: ecclesia pstructa vocat ara celi. Tertio idem
patet in testimonio angeli: q̄ mentiri nō pōt: q̄ dicit: na
tus est nobis hodie saluator Luc.ij. Quarto idē pꝫ in
testimonio Simeonis ⁊ Anne Luc.ij. Quinto idē pꝫ
in certissimo testimonio mris dei: q̄ verissime de oibus
circūstantijs deponere potuit: ⁊ hoc testimoniū perhi
bet dicēs. Suscepit isrl' puerū suū Luc.j. Nō. O. viij.
2. Et istoꝝ testimoniū: vicz angeli pastoꝝ Simeonis: 18
Anne et Elizabeth Luc.j. et mris dei: ab oibus tanq̄
examinatū ⁊ verissimū approbari debet: q2 est sub ma-
nu publica .i. sub manu euāgeliste Luc.j. et.ij. redactū
Nano etiā dictat pdictā cōpletā esse natiuitatē a capti
uitate sumpta iudeoꝝ: quia sicut. F.iiij.9. ostēsum est:
nunq̄ captiuitati fuerūt: nisi q2 falsos deos adorauert;
sicut ex libris pꝫ iudicū ⁊ regū: vel q2 verū deū nō re-
ceperūt: sicut pꝫ ex gestis Titi ⁊ Vespasiani. Sed nūc
falsos nō adorant deos: ergo oportet q causa longissi-
me illoꝝ captiuitatis sit: veri dei nō receptio. Vtinā er
go illis: q̄ oibus pdictis nō obstātibꝫ testimonijs: deū Exē
iam natū nō credūt ministratū esset: sicut quondā cui-
dā hac de causa ministratū fuit iudeo: de quo fertur: q
christiano q̄renti: an crederet deū in vtero fuisse Ma-
rie mris sue: rñdit q nō. Cui christianꝰ: credis q deꝰ
sit vbiq;. Cui ille rñdit: credo: q2 scriptura dicit: celū et
terrā ego impleo. Et alibi. Celum mihi sedes est: terra
autē scabellū pedū meoꝝ. Ergo inq̄t christianꝰ te cōce
dere oportet: q sit in luto isto: pcedo inq̄t. Cui christia-
nus: maledicat talis fatuus: q̄ cōcedit deū esse in vili
luto: ⁊ negat eū esse in sanctissimo loco Marie: ⁊ acci-
piens eū per scapulas piecit eū in lutū dicens. Vade
queras deū in luto: q̄ euꝫ negas esse in Maria. Si tali
vituperio digni sunt oēs iudei ⁊ alij infideles: q̄ deum
incarnatū esse negant: quoꝝ pfidam cecitatē maximā
esse ostendūt omia predicta: ⁊ q̄plurima alia: in sacra
scriptura testimonia: nō est dubiū: q̄n maiori vitupio:
immo q̄n ipsa eterna dānatione digni sunt: q̄ illā fide
receperūt: ⁊ facto cōtradicūt: q̄ oia pdicta ⁊ alia q̄ fre-
quēter cum deo pacis fregerūt ⁊ frangūt pacta: qui nō
obstantibꝫ oibus puentiōibꝫ: q̄s ipse deꝰ cum eis ⁊ ipsi
deo faciūt: ipm ptinue pctis suis expugnāt ⁊ puocant
et sua ⁊ suoꝝ bona nō restituūt: q̄ in hoc peiores sunt
iudeis ⁊ alijs infidelibꝫ: q̄ christū deū esse nō cognoue
runt: ⁊ ideo aliquā excusationē habēt: de hoc: q māda
tis eiꝰ nō obediūt. Isti aūt teste aplo Rom̄.j. inexcusa
biles sunt: q2 cum cognouissent deū: nō sicut deū glori
ficauerūt: aut grās egerunt: ppterea fiant nati eius in
interitum: in Ps.cviij.
¶ Sed cum tanta tanq̄ multiplex sit istius benedicte Arti.v.
natiuitatis vtilitas: mirabile videt: quare pater mise-
ricordiarū illam tantū distulerit: ⁊ in subueniēdo miseris 19
feris tantū tardauerit. Cui q̄stioni per exēplū respōde-
tur de patre sapiente: habente filiū discolū ⁊ male mo-
rigeratū: hūc primo pater informat verbis: iteruꝫ vo
delinquentē castigat verberibus: ⁊ de domo sua quan-
doq; eiectum in nuditate ⁊ fame: ⁊ miseria illū viuere
finit: vsq; bene humiliatus seipsuꝫ cognoscat: ⁊ ad pa-
trem clamet: misericordiā petens: pater vo eius vidēs
miseriā: eiusq; compatiēs afflictionibꝫ eum recōciliat:
sub tamē certis legibus ⁊ pactis: que si fregerit iterum
illum derelictū dimittit: quasi desperatū deserit: quia tamē

pater est: ⁊ viscera paternis filium finaliter perire non
sinunt: ei ne finaliter pereat: quādo in maxima est mise
ria: q̄ clarissime corām patre cognoscens: asserit se sine
illius adiutorio viuere nō posse: ꝙ eū nisi ipse specia
liter eum iuuet: necessario peribit: manū porrigit adiu
tricē. Filius vō ille ꝑ maximā quā in se sentit miseriā:
et defectum: maximā patris recognoscit misericordiā:
et beneficiū: semꝑq̄ imposterū sue precedētis maxime
paupertatis ⁊ afflictionis: ⁊ paterne ꝓprie pietatis ⁊
miserationis memoria: in se humilitatē: ⁊ erga patrem
ostendere faciet charitatē. Sic in ꝓposito deus in para
diso nostrā naturā quasi filium condidit: quē quia vi
dit ad malū pronū: verbis informauit docēs: quid fa
cere: ⁊ quid fugere debuit: quādo docuit: ꝙ de omni li
gno ꝑadisi comederet: excepto ligno sciētie boni ⁊ ma
li: sicut pꝫ Geñ. ij. quā doctrinā: quia nō tenuit: cum
de domo paradisi eiecit: ⁊ aquis diluuij ⁊ multis alijs
modis vberauit: ⁊ diu in miseria viuere sinebat. Post
modum vō ꝓpria etate ⁊ aliquoꝝ iustoꝝ clamoribus et
humilitate excitatus: nostrā naturā aliqualiter sibi re
conciliauit: sub certis tamē cautis pactis ⁊ cōditioni
bus legis mosaice: que omnia fregit: quia nec legē: nec
mandata eius data tenebāt: ꝓpter qđ eos diu deseruit:
et tempus humiliatiōis eoꝝ expectauit. Hoc eñ dixit
et ꝑdicauit eis Esaias dicēs: expectat dñs vt misereat
Esa. xxx. Postea vō in fine seculoꝝ: quādo in tāta erāt
miseria: ꝙ finaliter sine fine perissent: nisi deus eoꝝ mi
serie succurrisset: quā miseriā ꝓpte cognouerūt dicētes
Ex nihilo nati sumus: ⁊ post hoc erimus tanq̄ si non
fuerimus Sapieñ. ij. Sequit. Vmbre eñ transit⁹ est
tempus nostrū: ⁊ nō est reuersio finis nostri: quia oēs
ad aliquas partes inferni descēdebant. Et Esa. lix. ce
citatem ꝓpriam cognoscētes dicunt. Palpauim⁹ quasi
ceci ⁊c̄. Et quia illam miseriā in eis experimēto longo
cognoscebant: humiliter ⁊ cum magno desiderio dei
adiutoriū atq̄ eius petebant humanationē: dicentes.
Vtinā dirumperes celos: ⁊ descēderes ⁊c̄. Esa. lxiiij.
sicut patet. A. xiij. F. Et Esa. xxxiij. dixerunt. Domine
miserere nostri: te eñ expectamus. Quādo sic miseriā
ꝓpriam cognouerūt: ⁊ misericordiā humiliter petebāt
ne finaliter filium amitteret: quē creauerat: pater mise
ricordiarū filium misit: quē genuerat: nec ante eū mit
tere decuit: nec debuit: ne prius videretur ductorē ceco
misisse: vel baculum debili superbo: vel doctorē igno
ranti ꝑsumptuoso: vel medicū infirmo occulte: qui in
firmitatē suam nesciat: q̄ primus cecitatē: secūdus debi
litatem: tertius ignorantiā: ⁊ quartus infirmitatē suā
cognouissent: ex q̄ missione mittentē pon⁹ derisissent:
q̄ grās egissent. Tunc ꝗ illū mittere debuit: ⁊ decuit: ⁊
non ante q̄ñ in maxima fuerūt miseria: q̄ꝛ maxima mi
seratio: nō nisi debet maxime miserie. Quādo insuper
ex recordatione sue penurie ⁊ miserie: semꝑ haberet in
se materiā humiliationis: ⁊ ex recordatione diuine grē
et misc̄dię: semꝑ deo gratiarū reddere actiones: vt de
spirituali gaudio: quod homines per eius natiuitatē
de miseria liberati: habere debēt: verificet illud Luc. j.
Multi in natiuitate eius gaudebunt.

Arti. vj. ¶ Ex qua auctoritate patet: ꝙ est primo cum gaudio
spirituali recipiēdus: quia venit vt hereditatē nostrā
20 in primis parentibus amissam nobis restitueret. Secū
do quia venit sol vel lux: iuxta illud Psal. xcvj. Lux
orta est iusto: vt illuminaret his: q̄ in tenebris ⁊c̄. Lu
ce. j. Sicut ergo in ortu solis: flores incipiunt se erige
re et aperire: qui ante clausi erant: sicut patet de solse
quijs. Ita corda nostra ad dei ⁊ ꝓximi amorem: ⁊ ora
ad dei laudationē: ⁊ aures ad diuini verbi auditionē:
et sic ceteri sensus ad dei obsequiū aperiant: qui antea
plus q̄ deberent claudebant. Attollite ergo principes
portas vestras: et introibit rex glorie. ¶ Ex qua aucto
ritate patet secūdo: qualiter est custodiēdus ⁊ honorā
dus: quia nāq̄ rex est: camera in qua recipit: postq̄ in
ea recipitur est diligenter custodienda: ⁊ que ante rece
ptionem diligenter mūdabat: post receptionē cum di
ligentia: necesse est custodire: ne porte eius qui ei displi
cent: aperiant. Quia insuꝑ iuuenis: ⁊ quia infans rex
recipit: duo necesse est ei impēdere: q̄ꝛ in hoc ꝙ infans
est: necesse est eum alere. Ipse nanq̄ aliter: quando sui
elemosynis alūtur: qui ait: quod vni ex minimis meis
fecistis ⁊c̄. Math. xxv. Huius vō nutritionis indi
gne sunt nutrices: que sibi vel alijs alendis nimis cu
pide intendunt: domina eñ filium suū alendum: non
tradit nutrici habēti alium lactentē. In hoc vō: ꝙ rex
est: necesse est ei homagiū facere: quādo nouiter ad ter
ram suam venit. Quia insuꝑ pauper rex: ⁊ homin⁹ na
scitur: necesse est ei munera ⁊ vestes: ⁊ alia encenia mit
tere. Homagio vō ipsum honorant: qui in munda et
sancta vita ei seruiunt. Vestes ei dant: qui nudū vesti
unt. Et si in festis regnū vel alioꝝ dominoꝝ magnoꝝ
illi qui illorū acquirere volunt beniuolentiā: qui ⁊ do
minū illum excellenter honorare volūt: robas pro do
mini dant honore menestrallis: quāto magis vos ho
die: in festo regis eterni: antiquas vestes cum nouas
habeatis: dare debetis pauperibus: ad dei honorē: vos
qui ipsum tanq̄ deum ⁊ dominū: ⁊ regē vestrū recipi
tis: qui ex deo natus est. j. Ioan. ij. ¶ Sed heu in ꝓpria 21
venit: ⁊ sui eum nō receperūt Ioan. j. Illi eñ eum nō
recipiunt: qui in domibus animarū: lumē non habēt fi
dei: quia non vult in domo habitare obscura. Nec illi
qui animas habēt immūdas: quia in ara nō vult ha
bitare porcorū. Nec illi qui domū animarū igne odij
ire vel inuidie habēt inflāmatā. Quilibet nāq̄ discre
tus de domo fugit accēsa. Nec illi: qui cum iuramētis
contēnūt: nullus eñ in tali domo hospitat: vbi hospi
ta ipsum vel suos turpibus: ⁊ asperis verbis contem
nunt. Ita nec deus vbi ipse iuramētis: vel sui detracti
onibus vilipēduntur. Nec illi: qui domū suam plenā
diuitijs vsuris rapina: ⁊ alijs malis modis acquisiuit.
Si quidē nullus fidelis homo libēter hospitat in do
mo latronis. Ita nec deus in domibus vsurarioꝝ: vel
vbi sunt alia munera male acquisita. Sed dicēt ꝙ ipsi
nō sunt latrones: nec fures: quia furtū est occupatio:
vel detētio rei aliene: inuito domino: sed ipsi talia non
acquirūt inuitis dñis: quia vsura ⁊ alia munera talia
placēt partibus. Quibus respōdet: ꝙ placēt: nō volū
tate absoluta: ꝗ cōditionata: sicut placet nauiganti ꝓ
pter periculum: ⁊ necessitatē imminentē proijcere mer
ces in mari. Et sicut placet qui incidit in latrones: eis
aliquid dare: ne plura amittat: mallent eñ ꝙ nihil eis
darēt si aliter necessitatē suam subleuare possent: sicut
illi mallēt nihil dare latronibus: si aliter periculū eua
dere possent. Domus eñ aīarū omniū predictoꝝ simi
les sunt domibus bethleemitarū: quia sicut in domibus
illoꝝ christo nato: nō erat diuersoriū: nec locus in quo
recipi potuit: ita nec in domibus ꝑdictis. Similes insuꝑ 22
sunt omnes ꝑdicti iudeis: quia sicut ipsi christū paupe
rem nō receperūt viuentē: sed antichristū venientē cū
pompa ⁊ diuitijs honorifice recipiēt. Ita predicti nec
christum pauperē in animabus suis: nec christi mem
bra: pauꝑes viz in domibus ⁊ festis suis recipiūt: vel
honorāt vel vocant: sed diuites ⁊ potētes ⁊ abundan
tes: qui satis haberēt in domibus ꝓprijs ad festa sua vo
cant: ⁊ in domibus suis recipiūt ⁊ pascunt ⁊ honorant.

Ni nō deo nato: sed mūdo vano: nec dei natiuitati: sȝ
mūdi vanitati: festa faciunt: nec spiritui seruiunt: sed
ventri. Sed qui ei nūc nō seruiūt in mūdicia: nec eum
recipiūt humilē venientē: ⁊ mitem: tanq̄ȝ socium: nec
suis festa faciūt: in secūdo aduētu videbūt eum rigide
venientē tanq̄ȝ iudicē seuerum: nec eos tunc recipiet:
nec pascet: qui eum in primo aduētu suo nō receperūt
nec pauerūt: sed illos tunc recipiet: qui eum prius rece
perunt. Recipiamus ⁊ pascam⁹ ergo eum nūc: vt ipse
nos recipiat ⁊ reficiat tunc. Si eñ ille diues Luc. xvj.
illum libenter recepisset: cibasset ⁊ potasset: non fuisset
post mortē in inferno receptus: nec gutta aque ei nega
ta fuisset. Si insup illum in carcere visitasset: nō fuisset
in inferni carcere religatus. Simulit̄ nec alij ibi incarce
rabunt̄: qui illum nūc in carcere visitant ⁊ iuuant: q̄z
si in carcere eum visitauerimus: tam de isto seculi: q̄ȝ
de inferni carcere nos liberabit. Si mansionē ei prepa
rauerimus: ipse mansionē nobis preparabit. Si cibā
uerimus vel induerim⁹: ⁊ sic de ceteris operibus pieta
tis: ipse cibabit ⁊ induet nos. Probant̄ hec Mat. xxv.
Esuriui: ⁊ dedistis mihi ⁊c̄. Nec mirū: quia tales fra
tres christi sunt ex eodem deo: quo ipse nati. Nā omnis
qui diligit fratrē suum: ex deo natus est. j. Joh. iiij. Et
talis est de magno genere: de quo nota. F. v. 1. ¶ The
mata. Venit deus in castra. j. Reg. iiij. Venit in ciuita
tem suam Math. ix. Venit in mundū Joh. xvj. Qua
liter ergo ⁊ quare venit: patet. A. xiij. arti. iiij. Et qua
liter nos debemus venire ad ipsum: patȝ. S. v. Videa
mus hoc verbū Luc. ij. Vidimus gloriā eius Joh. j.
Certitudinis experimentū vidimus beatitudinis cō
plementū gloriam: vel aliter euidentia veritatis: quia
vidimus abundantia hilaritatis gloriam. Ostēdit eis
filium regis. iiij. Reg. xj. scȝ societas angeloꝝ pastori
bus. Pro ꝑsecutiōne. Nota. O. viij. p totum. Itē no
ta thema liber generatiōis Jesu christi. P. ij. 20. No
ta quomodo naturam nostram legitimauit. S. xiij. 3.
Natus est rex Math. ij.

N. ij. NEgligentie. Primo osten
detur origo. Secūdo periculū. Tertio excusa
tio: cum reprobatione.

Arti. j. ¶ Qūtum ad primū est aduertendū: ꝙ negligentia ex
triplici causat̄ origine: ex facilitate: ex cōmunitate ⁊ ex
1 securitate. Primū ex verbis patȝ Joan. Cassiodori in
collationib⁹ patrū. Quodāmodo inquit custodiri ne
gligētius solet: quicq̄d creditur facile recuperari vel re
parari. Et ex ista consideratione multi animarū negli
gunt salutē: cogitātes ꝙ ex misericōdia dei ruinā anie per
dite: faciliter recuperabant. Contra quos est totus vl
timus articulus. M. ix. Cōtra quos etiam loquit̄ Se
neca in epistolis dicens. In hoc fallimur: ꝙ mortē nō
ꝓspicimus: magna iam pars vite ꝑterijt: quicq̄d eta
tis retro est: mors tenet. Illam ergo: quomō fugiem⁹
si tantā neglexerimus salutē Heb. ij. Ex iam dicta ori
gine: patȝ ꝙ illi qui multa negligūt: q̄z estimant ꝙ faci
liter illa recuperare poterunt: necessario cōcedere habēt
tēpis amissi magnā esse iacturā ⁊ negligentiā: q̄z si dena
rium vel equū perdat: forsitan illum recuperare poterit:
sed tēpus semel amissum irrecuperabilis est thesaurus:
quia licet hoc alio die facere poterunt: qd̄ illo die omi
sit: illum tamē diē perdidit: vel aliū ei equiualentē: q̄z
in alio die: in q̄ opus in primo die omissum recuperat:
aliud opus fecisse potuit: qd̄ omittit. Et sic in infinitū:
vsq̄ȝ ad diē mortis concludi potest: quantūcunq̄ȝ dies
sequens opus compleat diei ꝑcedētis: quia in vltimo
die huius vite: verū erit dicere: opus vnius diei omis
sum est: qd̄ die sequenti implere non poterit. Ideo di
cit Seneca in epistolis: ꝙ turpissima iactura est: que p ne
gligentiam fit temporis. Quid mihi dabis: q̄ aliquod
precium tēpori ponat: qui diem estimet: qui intelligat
se quotidie mori. Quātūcūq̄ȝ hoc Seneca verū de for
tecenis scȝ dixerit: vos christiani: ⁊ specialiter viri ec
clesiastici ⁊ religiosi: nolite negligere grāz que data est
vobis. j. Thimo. iiij. Secundū ex verbis patȝ Senece
in prouerbijs: dicētis. Naturale est negligi: qd̄ cōmu
ne est. Tertiū insup patȝ: in Ozia rege iuda. ij. Paral.
xxvj. de quo dicit̄: ꝙ cum roboratus esset: eleuatum est
cor eius in interitū suum: ⁊ neglexit dominū deum suū
Vnde Bern. Securitas parit negligētiā: negligētia
inobedientiā: inobedientia ꝓ contemptum.
Arti. ij. ¶ Ex qua auctoritate negligētie patȝ periculum. Tri
plex namq̄ȝ periculū animabus in quibus habitat ad
2 ducit. Primo nāq̄ȝ bonis operib⁹ prius factis nouer
catur: ⁊ ea deserit: ⁊ deseri facit. Vnde Boetius de di
sciplina scholariū. Sicut in vnoquoq̄ȝ opere mater est
diligentia. Ita vniuerse doctrine ⁊ discipline nouerca
est negligentia. ¶ Secūdo bonis operibus nō habitis
non factis: sed que fieri deberēt: obstat ⁊ resistit. Sicut
nō cultura agri: messibus obstat producēdis. Et sicut
terra diu inculta spinis ⁊ veprib⁹ plena: de difficili co
litur. Ita difficile exuitur negligens a negligentia sua
Eccl. xxvj. ¶ Tertio ⁊ vltimo ipsam animā perdit: ⁊
hoc dupliciter: directe vicȝ ⁊ indirecte. Directe per pec
catum mortale: de quo dicit sanctus Thomas secūda
secūde. q. liiij. arti. iij. ꝙ dupliciter contingere potest ꝙ
negligentia peccatuȝ sit mortale. Vno modo ex parte
eius: qd̄ pretermittitur per negligentiā: qd̄ quidē si sit
de necessitate salutis: siue sit actus: siue circūstātia: pec
catum mortale erit. Alio modo ex parte cause. Si eñ
voluntas in tm̄ sit remissa: circa ea: que dei sunt: vt to
taliter a dei charitate deficiat: talis negligentia est mor
tale peccatū. Et hoc ꝓcipue contingit: quādo negligē
tia sequit̄ ex cōtemptu. Indirecte p peccata venialia:
quia sicut nauis paruis guttis paulatim intrantibus
et neglectis perditur. Ita aia paruis peccatis neglect̄.
Vnde beatus Grego. in mor. Si curare parua negli 3
gimus: insensibiliter seducti: etiam magna perpetrabi
mus: quia q̄ spernit modica paulatim decidit Eccl. xix.
Sic q̄ negligit vitam suam mortificabit̄ Prouer. xix.
Et sic ptȝ ꝙ sicut Judas vel alius peccator damnat̄ p
peccato: quod facit. Ita negligēs damnat̄: quia bona
opera ad que tenetur non facit. Non eñ sufficit alicui
ꝙ ipse peccatum actu non cōmittat: nisi etiam bonum
ad qd̄ tenet̄ faciat: q̄ntum ad seipsum: ⁊ nisi proximū a
malo reuocet ⁊ impediat: ⁊ in bono promoueat: quia
vnicuiq̄ȝ mādauit deus de proximo suo Eccli. xvij. Si
cut ergo cui maneriū: vel alia res custodiēda traditur.
culpabilis est: licet bona illa non auferat: si impedire
posset: ne auferent̄ ⁊ non facit. Sic in ꝓposito. De hoc
negligētie periculo nota. A. viij. 15. et. J. xiij. 30. Nol
te ergo negligere: vos elegit dominus: vt stetis coram
eo. ij. Paral. xxx.
Arti. iij. ¶ Sed nōnulli ab isto negligentie periculo ignorātia
excusari estimant dicētes: se ignorasse ꝙ negligētia: vel
omissio tanti erat periculi: non tamē excusant̄ in his q̄ 4
scire deberēt ⁊ possent. Quia dicit lex: ꝙ leges sacratissi
mas q̄libet scire tenet̄. C. li. j. ti. de legibus ⁊ cōstitutio
nibus. l. leges sacratissime. Et maxime hoc verū est in
delictis: quia delinquēs nō iudicabit̄ fm̄ scientiam: quā
habuit: sed fm̄ illam: quā habere potuit prudentiores
consulendo. Sicut patet in infortiato. li. xiiij. ti. de bo
norum possessionib⁹. l. in bonorū. Huic etiam cōcor

tat: alia lex: que dicit: ꝙ si quis copiam habere potuit
iurisperitoꝝ: ignorantia eum nō excusat: vt. ff. de iuris
et facti ignorantia. l. j. Ad cuiꝰ tituli expositionē est ad-
uertendum: ꝙ ignorantia iuris importat scientie pri-
uationem: dum scȝ alicui deest scientia eorū que aptus
natus est scire: ⁊ que scire tenet: sine quoꝝ scientia non
potest debitū actuȝ recte exercere. Unde oēs tenent
cōmuniter scire: ea que sunt fidei: ⁊ legis diuine pcepta:
quia si dicat lex: ꝙ principū cōstitutiones nullus de-
bet ignorare: vel dissimulare: vt. C. de iur. ⁊ facti igno
rantia. le. j. l. cōstitutiones: hoc maxime est verū: ⁊ esse
deberet in legibus ⁊ cōstitutionibꝰ dei ⁊ ecclesie. Tenē-
tur insuꝑ singuli scire: ea que ad statum illoꝝ vel offi-
cium spectāt: ⁊ in talibus ignorantia nō excusat. Un-
de si aliquis dicat: ignoraui ꝙ auferre rem alienā: vel
ad mulierē accedere nō suam: vel percutere clericum:
fuit peccatū: ⁊ ideo ignorās hoc feci: nō excusat. Igno
rantia vō facti: quando adhibet debita diligentia: que
requiritur excusat: vt si nesciat hāc rem: quā tollit esse
alienam: vel nescit hanc mulierē suam nō esse: sicut pa
tet de Jacob: q̄ accepit Lyam: credens illā esse Rache-
lem Gen. xxix. hec excusat: quādo ignorantia est causa
facti: quia hoc scȝ facere nollet: nisi ignorans esset: cuiꝰ
ignorantie euidentiā habere potest: si volet: quādo in-
telligit qđ facit. Tales si ꝑ negligentiā quicq̄ trāsgres-
si fuerit: petm̄ suū sētiebunt Nuem. v. Nō. J. xij. 26.

N.iij. **Nobilitatis et seruitutis.**

Primo ostēdet distinctio: ⁊ ad inuicē compa-
ratio. Secūdo ostendet q̄bus virtutibus nobiles pre-
cellere deberēt. Tertio ostendet ꝙ deberēt esse alijs cu-
rialiores ⁊ minus rapaces. Quarto ostendet signū ve-
re nobilitatis demonstratiuū. Quinto nobiliū s̄m car
nem non nobiliter viuentium s̄m spiritum: pena ostē
detur et periculum.

Arti.j. ¶ Circum ad primū nobilitas est duplex: vna c̄tum
ad deū ⁊ animā. Alia c̄tum ad mundū ⁊ carnē. Una
1 vera ⁊ existēs ⁊ approbata in curia dei. Alia falsa appa
rens ⁊ nō existens: in curia quidē mundi approbata: s̄
in curia dei reprobata ⁊ damnata: ⁊ peior quacūq̄ cor
porali seruitute. Unde Aug. de ciuitate dei. li. iiij. c. iij.
Bonus si seruiat liber est: supple in curia ⁊ reputatiōe
dei. Malus ⁊ si regnet: seruus est: nō vnius hominis
sed qđ grauius est tot dominoꝝ: quot vicioꝝ: q̄ a quo
quis superatus est: huius ⁊ seruus est. ij. Pet. ij. Ad idē
Seneca epl'a. xlvij. quasi verbū nobiliū recitando di-
cit. Seruus est: sed fortasse liber animo: seruus est ostē-
de q̄s nō sit. Alius libidini: alius auaricie: alius ambi-
tioni: oēs timori seruiūt: ⁊ nulla seruitus turpior est:
q̄ voluntaria. Idem libro de moribus. Pleriq̄ hoīm
stulti sunt: q̄ seruiles cibos: ⁊ seruilem fugiunt vestē:
sed seruiles nō fugiunt mores. Tales nāq̄ rōnabilit
stultos vocat: q̄ dum nobiles appetunt esse: ⁊ reputa-
ri: veram nobilitatē que in bonis moribꝰ consistit: nō
appetunt: nec ad illam habendā elaborāt. Sicut ergo
stultus esse diceret: qui appeteret albus esse sine albedi
ne: vel pulcher sine pulchritudine. Ita i ꝓposito: illos
qui credunt se esse nobiles: ⁊ tales appetunt videri sine
vera nobilitate: sine q̄ nulla libertas vel nobilitas esse
potest. Sicut patȝ ex verbis Tullij. D. xij. 15. Sine q̄
nulla nobilitas est illius: qui tanq̄ nobilis de nobilita
te gloriat: sed alioꝝ. Unde Seneca. Si generosus es:
lauda parentes: diues lauda fortunā: pulcher expecta
paulisper ⁊ nō eris: bene morigeratꝰ es: tūc primo lau
2 dasti hominē. ¶ Ex huius auctoritatis principio: pa-
tet ꝙ ille q̄ est in se viciosus in nobilitate ꝓpria gloriari nō potest: sed in nobilitate tantū parētū: si tamē ip-
si veri nobiles sint. i. morigerati et boni. Nec tñ paru.
est gloriatio: quia dicit phs quidā: ꝙ nobilitas in illo
perit: cuius laus est in origine sola. Si vō illi etiā ma-
li sint: vel fuerant: nec etiā in ipsis gloriandū est. Qua
lem nāq̄ letitiā de nonne infermi habere poterit: de pa
rētela videlicet: quā melius esset pauperē habere in ce
lo: q̄ diuitē in inferno. Tales sentētialiter reꝑhendit
Bern. dicēs. Quid gloriaris de parētela: vbi christus
nō inuenit. Si christus cuȝ parētibus suis iustissimus
in hierusaleȝ nō inueniebat: quādo Maria ⁊ Joseph
eum requirebant Luc. ij. quomō tu cum parētibꝰ tuis
vsurarijs vel raptoribꝰ illum inuenies? De qua parē-
tela potest dici illud Ezech. xxij. Sordida nobilis: grā-
dis interitu. Sordida quo ad animā. Nobilis quo ad
mundū. Ex cuius fine et grandi vicȝ interitu eterno:
patet ꝙ melius esset ecōuerso esse: ⁊ nō sic: ꝙ vicȝ quis
ignobilis esset: quo ad mundū: ⁊ nobilis c̄tum ad deū
et animā. Animarū nāq̄ nobilitatē nō solū finis: sed
oīs ratio ostendit esse meliorē. Primo: quia est in no
biliori substantia seu natura. Secūdo quia in se spiri-
tualior ⁊ simplicior. Tertio: q̄ deo similē facit. Quar-
to: q̄ est durabilior. Prima causa ⁊ ratio respicit mate-
riam seu subiectum: in quo nobilitas inuenit. Secun-
da ipsam nobilitatis formā in se. Tertia effectū. Quar
ta finem. Patet ergo ꝙ comparando nobilitatē paren
talem: ⁊ nobilitatē ꝓpriam carnalē: ad nobilitatē anie
spūalem: ista vltima est inf tres nobilior. ij. Re. xxiij.
Nota de hoc nobilitate. G. ij. arti. vij. ꝑ totum.
¶ Ad hanc autē nobilitatē excellentē habendā multe Arti.ij.
requirunt virtutes: in q̄bus vere nobilis alios eminē-
ter excellere debet. Primo nāq̄ in illis: qui vtrāq̄ ha- 3
bent nobilitatē: carnis scȝ ⁊ spūs: excellens requirit sa-
pientia: ⁊ maxime in illis q̄ multos subiectos habent
regere: vel saltem sapientie studium: ⁊ diligentia circa
quam habendā: si ex corde elaborarēt: vt eis subiectos
cōgrue c̄tum ad deū: ⁊ mundū regere possent. Quan-
tū deo placerēt: per exemplū ostendit Salemonis. iij.
Reg. iij. Cui a deo dictū fuit: quia postulasti hoc ver-
bū: ⁊ nō petisti tibi dies multos: nec diuitias: aut ani-
mas inimicoꝝ tuorum: sed postulasti tibi sapientiā ad
discernendū iudicium: dedi tibi cor sapiens ⁊ intelli-
gens ⁊c̄. Ecce iste sapientiā quesiuit: ⁊ deo placuit. Et
qđ quesiuit obtinuit: nobilibꝰ moderni tp̄is dans exē-
plum: ꝙ si sapientiā haberēt: nō est dubium: quin sa-
pientes essent ad suas ⁊ alioꝝ saluandas animas: ⁊ ad
gubernandū corpora sua: si tantū circa hmōi studerēt:
quantū student circa diuitias ⁊ honores acquirendos
Et sicut diligēter intendunt scacis ⁊ aleis: sic etiā circa
dei studentes mandata esse possent: nobilissimi princi-
pes multitudinis Numeri. j. ¶ Secundo requirit: ꝙ 4
tam deo q̄ hominibꝰ maximā exhibeant fidelitatem.
Ratio etiā omnis dictat: ꝙ ipsi subditi dei: eiq̄ in bap-
tismo voto: ⁊ in cōfessione ꝓmisso obligati: tantā deo
exhibeant fidelitatē: quantā ipsi volunt ꝙ subditi illo
rum iuramento fide vel ꝓmissione: vel quouis modo
eis obligati: eis exhibeant: nō etiā deberēt velle ꝙ ipsi
deo minus exhiberēt seruitutis ⁊ fidelitatis: q̄ vellent
ꝙ eis a suis exhiberet: q̄ si vellēt: ꝙ subditi illoꝝ ma-
gnam eis exhiberent fidelitatē ⁊ seruitutem: ⁊ ipsi deo
tantā exhibere nollent: ipsi se deo ꝑponerent: ⁊ digni-
res seruitute ⁊ fidelitate se ostenderēt. Et quicūq̄ talē
se exhibuerit i hoc casu: tumultuabit ignobilis homo
cōtra nobilem deum Esa. iij. Contra tales nota. F. iij.
28. ¶ Tertio maxima ab eis deo exhibenda est obedi- 5
entia; ⁊ humilitas. Oīs nāq̄ ratio dictat ꝙ ipsi hoc

deo exhibeant: ⁊ humilitatē ostendant: ergo ⁊ ipsi hoc
deo faciant: quia ſm decretū: qui sibi vult ab alijs obe
diri: ⁊ ipse suis superioribus obediat. ij. q. vj. qui se scit.
Hoc eciā rationi cōsonum est: quia om̄is ratio ⁊ causa
que in eis inuenit̄: quare alij eis obediunt: atq̄ humi
liant: in deo excellentius inuenit̄. Alij nanq̄ se eis hu
miliant ꝓpter maioritatē vel ꝓpter vtilitatem: vel pro
pter pene euitabilitatē. Primū patet: in his qui nobili
bus ⁊ potentibus: quādo iuxta eos transeūt: vel quā
do cum eis facere habent: se humiliant: quia maioris
dignitatis: status ⁊ conditionis: illos estimant: q̄ ipsi
sint. Secundū patet in his qui ideo maioribus obedi
unt ⁊ seruiunt: quia vtilitatē recipiunt vel recipe spe
rant. Terciū patet in his: qui timore illis obediunt: et
se humiliant: ne damnū eis inferant. Et si triplex cau
sa aliquos ad obediendū hominibus mouet: maxime
om̄es ⁊ specialiter nobiles: et potentes ad obediendū
et humiliandū deo mouere deberēt. Primo nanq̄ hec
patet in ratione maioritatis ⁊ superioritatis: quia ipse
illos nobiles in maioritate: dignitate: natura: nobilita
te: ⁊ om̄i cōditione bona: plus excedit: ⁊ sup illos excel
lit: q̄ ipsi suos excedūt inferiores: qd̄ ipsi ergo volunt
eis ratione maioritatis sue differri: ipsi illi deferant: in
quo ratio hec potius inuenit̄. Secundo idem patet in
ratione vtilitatis: nullus eīn potest tantā obedienti da
re mercedem: ⁊ seruitutis salarium: quantā deus. Vi
deat ergo si aliquis tantā ei dare possit: vt cōtra deum
sint: quantū eis dabit deus vt cum eo sint: ⁊ si inuene
rint: audacter sint cōtra deum. Si vo non inuenerint
cum deo sint: nec ipsum peioris cōditionis faciant: q̄
quoscūq̄ operarioꝝ ꝓductores: inter quos ceteris pa
ribus: ipsuꝫ sequunt̄: qui sine comparatione plus da
bit. ¶ Tercio idem patet in ratione timoris: quia ipse
plus timendus est: qui habet potestatē mittere in ge
hennā: quare circa seipsos ⁊ filios nobilitandos: ⁊ ma
lis vijs oblito dei timore ditādos: tantū sollicitant̄: cū
in loco illo teste Job. Siue nobiles fuerint filij eius:
6 siue ignobiles: non intelliget Job. xiiij. ¶ Quarto in
ipsis excellere deberet: diuinarū deliciarū ⁊ honoꝝ: ac
nobilitat̄ eterne desideriū. Ex cogitatiōe naq̄ p̄sentiū
et ex p̄gustatione breuiū cogitare deberēt: q̄ iocundū
esset talibꝰ: semꝑ eternaliter perfrui: sicut ptꝫ. G. j. 26.
Et a cōtrario sensu: sicut existens in laboribus: ⁊ pau
pertate: cogitat q̄ iocundū esset venire ad requiē ⁊ di
uitias. Et famelicus nudus ⁊ incarceratus cogitat: q̄
iocundū esset venire ad epulas vestimēta et libertatē.
Ita cogitent nobiles: qui hic delitijs: diuitijs: vestibꝰ
et libertatibus abundantia a cōtraria fortuna: q̄ dolo
rosum sit ad hoꝝ venire eterna cōtraria: de quibꝰ certi
esse poterunt: si p̄dictis bonis hic habitis: finaliter ma
le vtant̄: in quoꝝ abusus sine experient̄: ꝙ meliꝰ fuis
set ignobilē: cecum: nudum: claudū: pauperē: abiectū
et vilē: ꝑ vias duras ad nobilitatē: ⁊ om̄ia bona duci
eterna: q̄ per boꝝ cōtraria ad patibulū duci inferni:
7 in quo nobiles eius in manicis ferreis: in ps̄. ¶ Quin
to excellere deberent in omni virtute: quia sicut caput
om̄ibus decorat̄ sensibus: et maiori studio om̄i decorat̄
pulchritudine: quia illud plus ab om̄ibus aspicitur.
Ita decet nobiles: q̄ sunt alioꝝ caput: ⁊ multorum pa
rent aspectibus: om̄i decorari virtute. Ob quā cōside
Exem̄ ratione. Constantinus imperator matri sue Helene:
scripsisse legit̄: dicēs: quāto excellentiorē locū inter ho
mines tenemus: tāto hominū plus paremus aspecti
bus: omniūq̄ mortaliū oculi: omniū iudicia: omniuꝫ
vota: nostrum velle: ⁊ nostrū nolle ꝯsiderant. Et ideo
non solum irreprehensibile: sed etiam laudabile debet
esse: qd̄ volumus. Quia ſm Bern̄. li. de cōsideratiōe
ad Eugeniū papam. Mōstruosa est res: gradus sum
mus: ⁊ animus infimus: sedes prima: ⁊ vita ima: lin
gua magniloqua: ⁊ manꝰ ociosa: sermo multus ⁊ fru
ctus nullus. Talis naq̄ defectꝰ in eis est: sicut scabies
in facie: in q̄bus defectibꝰ ad celum nō venitē.
¶ Sed referendo sermonē ad locum celi: de eis verifi Arti. iij.
cabitur illud Esa. xxxiiij. Nobiles eius nō erunt ibi:
nisi faciant ea: que status ⁊ conditio illorum requirit. 8
Hec autē sunt duo. Primo naq̄ status illorum requi
rit: ꝙ sint alijs in moribus curialiores: ⁊ in rebus lar
giores. Secūdo ꝙ sint alijs minus rapaces: imo ꝙ ra
pina om̄ino in eis nō inueniatur. Primū ostendit exē
plum: nature diuine: et cuiuscūq̄ nobilis nature: siue
corporalis siue spiritualis supra hominem: in quibus
videmus: ꝙ quāto sunt in natura nobiliores: ⁊ in situ
superiores: tanto sunt in curialitate: et in virtutibus
abundantiores: et in cōmunicatione largiores. Hoc
naq̄ in deo planum est per om̄es etiam descendendo
angelorū ordines: hoc nullus negabit christianꝰ. In
ter corpora celestia etiā illa que sunt nobiliora: largius
sua lumina cōmunicant. Horum ergo exemplo inter
homines: qui nobiliores sunt natura: altiores statu: la
tiores dominio: virtuosiores mente: curialiores mori
bus: largiores rebus esse tenentur. Sed heu nō multi
nobiles. j. Coꝛ. j. Secundū plura ostendūt exempla.
Quorum primū a naturis accipitur predictis. In qui
bus videmus: ꝙ curialiter sua tribuūt: nec tamē alie
na rapiant: qd̄ raro in hominibus inuenitur: quia cō
muniter illi qui prodige expendunt parū curant: quo
modo expense habeantur. Secundū a cōditione acci
pitur manuū in corpore naturali: quorum officium et
opus est: totū corpus defendere: infirma corporis mē
bra ligare ⁊ sanare: ⁊ nullam membrū suo debito spo
liare. Sic nobiles ⁊ potentes: qui manus sunt totius
corporis ecclesie ⁊ congregationis fidelium: ⁊ spiritua
lis corporis christi: ad defensionem omniū membro
rum bonoꝝ: ad punitionē malorum: quod officium si
nō fecerint: iste manus sunt similes manibus freneti
corum: que oculos eruunt: vestes laniant et lacerant:
corpus denudant: tibias ⁊ pedes mouendo imprudē
ter: et contra rationem frangūt et debilitant. Sic in ꝓ
posito: et patet. ¶ Terciū a cōditione accipitur auium
nobilium et etiam canum. In quibꝰ videmus: ꝙ aues
et canes nobiles ad hoc ordinantur: ꝙ aues ⁊ feras ca
piant siluestres: de domesticis vo de quibꝰ sustentatio
nem capere debent: ſm distributionē gubernatoris:
predam capere nō debent. Sic in proposito: illi de qui
bus deus dicere potest Deutro. j. Tuli de tribubꝰ ve
stris viros ⁊ nobiles: ⁊ cōstitui eos p̄ncipes: tribunos
et centuriones: ⁊ quinquagenarios ⁊ decanos: qui do
cerēt vos singula. Quibus ⁊ precepit dicens: qd̄ iustū
est iudicate. Hoc autē iudicium esse debet: ꝙ feras ⁊
aues siluestres. id est latrones homicidas ⁊ alios capi
ant ⁊ puniāt malefactores: de domesticis vo. i. de sub
ditis ⁊ alijs: de quibꝰ certos redditꝰ ꝓ sua habent su
stentatiōe: ſm distributionē summi gubernatoris dei:
predam capere nō debent. Cōtrariū vo facientes: nō
aues nobiles: sed milui vocandi sunt: quia nō auium
nobilium vel canum nobiliū: sed miluoꝝ: vulpiū ⁊ lu
poꝝ sequunt̄ cōditiōes: quia nō hostes regni: vt mili
tes ꝓbi: nec latrones vt dn̄i iusti: sed rusticos ⁊ simpli
ces: vt vecordes ⁊ effeminati inuadunt: de eisq̄ predā
capiunt: atq̄ eis dure dominant̄. In quibꝰ completū
est qd̄ dictum est per ꝓphetam dicentē. Effeminati do
minabunt̄ eis Esa. iij. Dure ⁊ crudeliter: quoꝝ quidē

iniquitas quāta sit: quāq3 dāmnabilis: ⁊ quāte dam-
nationis digna: cuilibet ex hoc apparet ratione habēti:
q illi qui in magnis residēt palacijs et delitijs af-
fluunt: vt voluptatibus plus abundantia villis inius-
ste capiūt: qui in ruinosis sedent tugurijs: qui omni pe-
nuria ⁊ paupertate in tantū pleni sunt: q vix panis pau-
perrimi: ⁊ aque frigide habent sacietatē: qui sicut aues
nobiles: quarū nomen: licet nō conditionē habent in
pariete ponendi sunt patibuli: quādo boni nobiles: q̄
a iuuentute sua vtrancq3: tam corporis q̄3 animi ostē-
dunt nobilitatem: in loco ponendi sunt celi: ab illo deo
vocati ⁊ dotati: qui vocat ⁊ vocauit ad se pueros suos
nobiles qui secum erant nutriti a iuuentute sua. Et di-
uisit illis regnū suū. j. Machab. .j.

Arti. iiij. ¶ Sed quia teste apostolo. j. Cor. j. Nō multi nobi-
les: ea scz nobilitate: qua regnū dei consequi poterunt:
10 vtile videt ad ppositum signum ostendere: per quod
equaliter cognoscere poterunt: qui de illa cōfidere po-
terunt nobilitate. Pro quo est sciendū: q huiusmodi
nobilitatis: triplex est signū: libertas: bonitas: magna-
nimitas. Primū in anima. Secundū in moribꝫ ⁊ ge-
stis ⁊ indicijs. Tertium in gratiarūactionibꝫ ⁊ benefi
cijs. Qui ergo de nobilitate gloriat: respiciat interiorē
hominē: ⁊ querat diligenter: si in illo primū inuenerit
signū: q videlicet in aīa a diaboli: ⁊ cuiuscūq3 mor-
talis peccati seruitute habeat libertatē: ⁊ si illud inue-
nerit: in hac glorietur nobilitate: ⁊ nō in alia: quia cū
a digniori parte sit vnūquodq3 denominandū: ille q̄
digniori parte est seruus: ⁊ seruilis pditionis. id est. in
in anima in qua diabolo seruit ⁊ peccato: iuxta testimo
nium veritatis dicentis. Omnis qui facit peccatū: ser-
uus est peccati Joan. viij. nullo modo liber vel nobi-
lis sed seruus ignobilis denominari ⁊ vocari debet: et
per consequēs nec tanq3 nobilis gloriari debet: qui no
bilis nō est. Cōsimiliter a cōtrario arguit sensu: de illo
qui est nobilis a digniori parte: ⁊ natura. id est. in ani-
ma: licet corpe seru⁹ sit: tn̄ a digniori natura veraciē no
bilis nūcupat. Et hec ratio est auctoritatis Aug. ā. in
principio huius capituli: in qua dicit. Bonus: ⁊ si ser
uiat liber est: quia nobilis in portis vir eius. id est. inte
riori homo: in quo sunt virtutes Prouerb. xxxj. Istud
aūt nobilitatis signū in illo sene inueniebat: qui elegit
nobiliter mori: potius q̄3 subditus fieri peccatoribus.
11 ij. Machab. xiiij. Iterū querat si scdm inueniat signū
in exterioribꝫ actionibꝫ gubernationibꝫ ⁊ indicijs qui-
buscūq3: omni amota seruitute ⁊ crudelitate: bonitatem
mansuetudinē: benignitatē: ⁊ si hoc signū inuenerit:
se nobilem esse cognoscat. Sicut nāq3 signum regis in
apibus: est nō habere aculeū. Siquidē dicit q nobi-
lior apis que alijs a natura anteponit: ⁊ prefert aculeū
nō habet. Natura nāq3 ab illo aculeum abstulisse cre-
ditur: nobilibꝫ ⁊ alijs pfectis dans exemplū nō habē-
di crudelitatē. Ab alijs aūt apibus q̄ burdones vocā-
tur: nō natura: sed malicia aculeū abstulit: quia dū ho
mines mordent aculeū amittūt. Sicut ergo est magna
differētia inter apes nobiles ⁊ ignobiles: q vicz nobi-
les nō mordent: sed regūt: et in regimine māsuetudinē
ostendūt: nulli nocētes. Ignobiles vo qn̄ hoiez attin-
gunt: in parte nuda vbi eum ledere possunt: mordent
et nocent ad damnū pprium: quia aculeum amittūt: ⁊
pro ope eis debito inutiles efficiunt: ⁊ specialiter quā-
do in aliquo puocantur. Volens cognoscere nobiles
apes ⁊ ignobiles: pdicto signo differentiā cognoscere
poterit. Sic in pposito ⁊ patet. Sicut insup magna in-
uenit differētia inter nobiles apes ⁊ burdones: p tāto
q pmus natura: secūdis violētia māsuetudinē tribuit.

Ita veri nobiles a ratiōe ⁊ volūtate bonitatē habēt: ⁊
māsuetudinē: ignobiles vo a nō faciēdi facultate. Nā
si facultatē ⁊ potestatē haberēt nocēdi ⁊ holem in nu-
da parte tāgendi: libēter nocerēt. Et hoc in ope osten-
dunt sequēti: qn̄ in eis manifeste ostendit: q asperius
nihil est humili: cum surgit in altum. Tali ergo signo
cognoscit nobilis ⁊ ignobilis. Et tali cognoscit quili-
bet bonus rex ⁊ princeps: qui potuit trāsgredi: ⁊ nō est
trāsgressus ⁊ facere malū et nō fecit Ecci. xxxj. Et oēs
alij in quocūq3 regimie vel potestate cōstituti: a princi
pio mūdi: quibꝫ dici potest illud. j. Cor. iiij. vos nobi-
les. Nota. N. iiij. viij. ¶ Tertio inquirat diligēter: si 12
tertium inuenerit signū: erga deum vicz gratiarū inge
ter actiones: ⁊ erga suas magnificas largitiōes. Nobi
lis nāq3 cordis ac magnifici ⁊ curialis: est bñficia rece-
pta recogitare ⁊ recognoscere: ⁊ reddere singula singu
lis. id est. gratiarūactiōes his quibꝫ alia nō debentur:
retributiōes ⁊ donatiōes his quibꝫ talia debētur: ⁊ q̄
talibus indigent. Cum ergo deū donis suis sciant nō
indigere: ei debitas reddāt gratiarūactiones ⁊ seruitu
tes de nobilitate: ⁊ alijs donis: quibꝫ alios excellunt di
cētes: bonorꝫ meorꝫ nō indiges: in te speraui. Quia vo
scit suos indigere: liberalis eis se ostendat: q bonitas
illam reqrit: ⁊ ex sua claritate ⁊ curialitate. Nō solum
honoret honorantē se: nec solū det danti sibi: sed etiam
seruis et amicis honorātibꝫ debet in suis necessitatibꝫ
gratus existere. Hoc signo omnes elemosynarij a prin-
cipio mūdi cognoscebant: ⁊ circa mortuorꝫ sepulturas
solliciti. Sicut Joseph ab arimathia nobilis Marc. xv.
Sed hi tam in primo signo q̄3 etiā in isto tertio simpli
ces hoies ⁊ mediocres: fm pportionē facultatū suarū:
maiorē ostēdūt nobilitatē: q̄ nobilissimi pricipes mul
¶ Quibꝫ mltiplex pena imminet (titudinis Numeri. j. Arti. v.
et periculū: q cum nobiles essent noie ⁊ carne: ignobi
liter q̄3 tum ad deum vixerūt ⁊ spū. Ex taliū nāq3 vita
sepe pena pcingit: tam tpalis q̄3 eterna. Tpalis vo pe-
na seu damnū ex talium nobiliū abusu cōtingens: est
triplex: depauperatio: exheredatio ⁊ cōtaneus turbatio.
Primū damnū respicit ⁊ redūdat in possessionē. Secū
dū in naturā. Tertiū in totam terram. Primū attendi
tur inter debitorē ⁊ creditorē. Secūdū inter patrē ⁊ p-
lem. Tertiū inter tyrānū ⁊ spoliatū. Primū pz: q fre- 13
quēter i talibꝫ nobilibꝫ verificat ⁊ cōplet: illud ps. xix.
Hi in curribꝫ ⁊ hi in equis. Ipsi obligati sunt ⁊c. tā
ad ipsorꝫ: q̄3 etiā ad mercatorꝫ ⁊ aliorꝫ creditorꝫ depau-
perationē. Cui⁹ qdē depauperatiōis ⁊ obligatiōis causa
est sūptuosa: ⁊ vana illorꝫ ad oculū patēs supfluitas.
Ideo supfluitas q cū in mēsa cuiusdē plati q̄stio mo- Exēm
ta fuisset: qd mēbrorꝫ corpis magis sūptuosū fuisset:
et q̄n oēs rndissent: q vēter qdā sapiēs inter eos: qd ipse
de hoc sentiebat: reqsitus dixit: q oculus fuit magis
sumptuosū mēbrū. Et reqsitus de causa rndit: q illi
q̄ nobiles ⁊ potētes sunt istius seculi: vt frequēter i sex
sunt sumptuosi: vicz in vestiū curiositate ⁊ equorꝫ pul-
chritudine: in domorꝫ formositate: in vasorꝫ aureorꝫ et
argēteorꝫ sumptuositate: in famulorꝫ multitudine ⁊ in
ciborꝫ varietate: quorꝫ sumptuositatū quinq3 ad ostē-
sionē ptinēt oculorꝫ: q ppt oculos suos: ⁊ alienos pa-
scendos: ⁊ vt ab oculis suis ⁊ alienis gloriosi videant:
qui hmōi habēt. Sexta vo sumptuositas vētrē pascit
illorꝫ: qui pter suā supfluitatē alios famelicos faciūt.
In cui⁹ culpe penā in carcere hui⁹ seculi: vel alterius
aliquādo de eis verificat qd pdictū est p pphetā. No-
biles eius interierūt fame Esa. v. Vt in eo quo pecca-
uerūt: puniantur Sap. xj. ¶ Secundū etiam vicz q 14
nobiles noie ⁊ nō re: frequēter in ple puniunt: patz q

frequētius vel prolem habēt malam: vel oīno sine ꝓle
sunt q̄3 simplices: qḋ ideo eis iusto dei iudicio euenire
credit: vt q̄ dei filijs frequēter tediū faciūt: ipsi quoq̄3
de stultis filijs suis tediū habeāt: ⁊ de bona cōgruita-
te: qui multos bellis illicitis ⁊ homicidijs: filijs priuāt
ipsoꝝ filij moriant̄. Et q̄ alios exheredant: ipsi sine he-
redibus de corpe suo sint: vel quia eis nō nascunt̄: vel
quia cito moriunt̄: vel mala morte occidunt̄. Sicut di-
Ex iij cit magister histoꝛie scholastice: in histoꝛia euāgelica de
herode ascalonita: qui oēs illos occidit: ꝓpter chꝛistū
innocentes: vt chꝛistū in eis occideret. Factū est inquit
vt q̄si Herodes multos orbauerat filijs: et ipse suis
miserabiliter orbaret̄. Quā quidē vindictā sentientes
dicere possunt cū adonibezech Judic. j. Sicut feci ita
et reddidit mihi dñs. Nec alia eis debet̄ cōsolatio: q̄3
laene quam cum amisisset catulos: ⁊ fleret: repꝛehēdit
Ex iij quidā dicēs. Nōne sic seruisti alijs: q̄ habuerūt parē-
tes: q̄si diceret. Ergo iustū est: q̄ tibi sic seruiat̄: ⁊ de iu-
sto nō debes dolere iudicio. Predicta de causa: q̄ vi3
Zedechias rex dei filios Hieremiā ⁊ Baruch afflixe-
rat: cum alijs etiā causis ꝯcurrētibꝰ: occidit rex baby-
lonis filios Zedechie in reblatha in oculis eius: ⁊ oēs
nobiles Juda occidit: rex babylonis Hierem. xxxix.
15 ¶ Tertiū vi3: q̄ vbi nobiles sicut tyrānī ꝯtra primū:
et sicut mali chꝛistiani. cōtra deum viuūt: per guerras
hagas ⁊ discoꝛdias: i ītis suis pacē habeāt turbatōes
mirū nō est: imo mirū esset: si pacē haberēt: q̄ cōtinue
deū peccādo: ⁊ mēbꝛa sua tyrānice viuēdo expugnāt.
Mirabile insuper foret: si in patrie ⁊ regni defensione
essent validi. q̄ sup equos equitāt male acq̄sitos: vl' de
bonis pauperū: ⁊ ecclesie nutritos: qui illud de paupe-
rib9: ⁊ viris ecclastici iniuste capiūt: vnde arma sua
emunt ⁊ deaurāt: ⁊ supflue se ornāt: ⁊ vnā equos emūt
et nutriūt: ⁊ milites ⁊ stipendiarios cōducant. Mira-
bile ṽtū foret: si tales tyrāni: ⁊ spoliatores ab alijs ty-
rannis ⁊ spoliatoribꝰ nō essent in vita vel in morte spo-
liati: vt sicut acquisierūt ita perdāt. Et sicut ad vanita-
tem arma sua fecerunt ⁊ deaurauerūt. Ita de vanitate
nuda: ⁊ nō de ꝓbitate gaudeāt ⁊ laudent̄ ab his: a q̄-
bus laudatur peccatoꝛ: in desiderijs suis: ps̄. ix. Nōne
multi sic laudant̄ nobiles moderni tp̄is: quis aliquē
illoꝛ laudare audiuit vel laudare potuit: de strenuitate
inimicoꝛ expugnatiōe: ⁊ patrie ⁊ ecclesie defensiōe: sic
cōmēdant̄ et laudant̄ Karolus magnus Rolādus et
Oliuerius: et alij antiq̄ milites: ſ3 de h̄ q̄ galeā habent
deauratā ꝑcij. xl. librarū ⁊ alas: ⁊ alia insignia exterioꝛa
eiusdē forme ⁊ maioꝛis precij. Et q̄ in bastiludio gros-
sam ⁊ quadratā poꝛtauit lanceā: qualem nullus alius
poꝛtauit vel poꝛtare potuit: ⁊ q̄ equū ⁊ ascensoꝛē ꝓie-
cit in terrā. Et q̄ ita bene equitauit: ⁊ lanceā illam ita
agiliter mouit: ac si leuissima fuisset. Et q̄ cū tot eq̄s
venit ad perliamentū vel toꝛneamentū. Et qualis est
ista laus: nisi laus impioꝛ ⁊ miseroꝛ ⁊ timidoꝛ: de q̄
Job. xx. Laus impij breuis. Breuis nāq3 est: q̄ tantū
ad loca ⁊ tp̄a pacis: ⁊ nō bellis se extēdūt: ⁊ solū ad ami-
cos ⁊ nō ad hostes. Quid valent arma: tūc deaurata:
que hostes audacioꝛes faciūt: sicut pt3. M. xxiij. z. Et
que fugiēdo hostibꝰ leui ꝓijciunt vt velocius fugiant:
sicut nup accidit. Que laus est cōtra hoīem pacis foꝛ-
tissimā poꝛtare lanceā: ⁊ equū ⁊ ascensoꝛem ad terram
deijcere: ⁊ hostem nec cum quacūq3 tangere lancea: q̄
nec ei tantū appꝛopinquare voluit: q̄ cum longissima
illū tāgere potuissent. Vel que laus est: q̄ bene equita-
uit: ⁊ faciliter lanceā mouit ⁊ agiliter se habuit ꝯ ami-
cum ⁊ vicinū: ⁊ agiliter fugit inimicū regni? Vel que
laus est: q̄ in factis armoꝛ pꝛobꝛibus: sicut in toꝛnea-
mētis ⁊ hmōi: de q̄bꝰ dictū est. L. vj. z. et. X. j. xvij. sint
gloꝛiosi ⁊ appetant laudari: ⁊ in factis virtuosis: sicut
in bellis iustis ⁊ in defensione patrie: sint foꝛmidolosi
et vecoꝛdes ⁊ fugitiui: ⁊ hostes sinant terram vastare
spoliare ⁊ predam auferre ⁊ villas comburere ⁊ castra
destruere ⁊ captiuos abducere? In oībꝰ ostēdētes: q̄si
ve terre cuiꝰ rex puer est: ⁊ cuiꝰ maioꝛes q̄ terrā defen-
dere ⁊ regere haberēt: pueriliter viuūt. Et cuiꝰ pꝛinci-
pes mane comedūt anteq̄3 veniāt ad ꝯsiliū vel ad per-
liamentū: vt pransi ⁊ potati minus intelligāt q̄d ꝯsu-
lendū sit. Et q̄si a cōtrario sensu: beata terra: cuius rex
nobilis est: ⁊ cuiꝰ pꝛincipes vescunt̄ tp̄e suo: sc3 ad refi-
ciendū: ⁊ nō ad luxuriā Eccle. x. ¶ Qz etiā fm penam 16
et damnū eternū vi3 talibꝰ dignū timere verisimiliter
poterūt: facta illoꝛ ostendūt: in quantū nō solū male-
dictiones merent̄ simpliciū: quoꝛ blada cū auibꝰ ⁊ ca-
nibus equitādo destruūt: sed ꝓ quibꝰ etiā excōicationē
timere poterunt maioꝛem: in noua charta latam. In
qua cōtinent̄: q̄ vuardam cu3 disperagio maritare nō
debent: q̄ tutelam eis cōmissam fideliter administra-
būt: q̄ res pupilloꝛ perire nō ꝑmittāt: ſ3 in domibꝰ et
alijs i eodē statu in q̄ illa receperūt cū ad etatē venerit
eis integre restituere teneant̄. Que quia nō tenuerūt:
et ꝓpter alia facta sua: q̄ cōtra deū ⁊ rōnē fecerūt: nobi-
les eius q̄ iam moꝛtui sunt: in terram coꝛruerūt: sc3 no-
uissimā Ezech. xxvj. Qḋ elegāter significatū est Hiere-
miā. xxxix. vbi Nabusardan ꝑnceps milicie regis ba-
bylonis: legitur transtulisse oēs nobiles de terra sua:
de terra vi3 sancta in babylonem: de pauperibꝰ vo-
qui nihil penitꝰ habebāt: dimisit i terra illa ⁊ dedit eis
vineas ⁊ cisternas. Sic ⁊c. ¶ Sed in his oībꝰ maiꝰ vi- 17
det̄ mirabile: q̄ illi nobiles: q̄ alijs i babylonē. i. in in-
fernū translatis supuenirūt: casum illoꝛ foꝛmidare no-
lunt: similia facientes: ꝓ quibꝰ ipsi dānificati: ⁊ de terra
sua trāslati sunt. Vtinā casu3 ⁊ penā illoꝛ: ⁊ finē illo-
rū cogitātes: in coꝛdibꝰ suis scriberēt ꝑ iugem medita-
tionē: sicut scriptū fuit sup ostiū camere dñi Petri de
de la flote: pierre regna et pierre regne: pierre pendi et
pierre pēdera. Fuerat enī q̄dā magnꝰ in regno Francie:
ante eū Petrꝰ vocatꝰ de labꝛose: q̄ finalit̄ suspēdebat̄:
voluit g̃ illū fm Petrū: q̄ magnꝰ fuerat in regno post
illū cōmemoꝛare: q̄ casum ꝑdecessoꝛis sui foꝛmidaret.
Si illi q̄ nūc magni sunt: sic se cōmēoꝛarēt ⁊ cogitarēt
ꝑcedentiū infoꝛtunia ⁊ fines malos: tā tp̄ales q̄3 eter-
nos: minus eēnt excecati: si sese nō emēdarēt. Sed heu
vix inuenit̄ vbi q̄s sibi caueat: vel se custodit ꝓpē pericu-
lū: qḋ alteri accidit. Quotidie nanq3 nobiles mulieres
vidēt alias: ꝓpter delicta: q̄ ante m̄rimoniū cōmittūt:
m̄rimonio ⁊ ꝓmotiōe carere: ⁊ ꝓpē delicta: q̄ post ma-
trimoniū cōmittūt a maritis suis male tractari ⁊ repu-
diari: ⁊ multa alia mala ꝯtingere. Simplicioꝛes etiam
mulieres vidēt alias cū infantibꝰ in collo mēdicare: q̄
si caste vixissent: quietā vitā duxissent: nec tñ casu3 illo-
rū foꝛmidāt: vt deberēt: q̄ eisdē vicijs irretite sunt mu-
lieres nobiles nō pauce Act. xviij. Nec solū hic erroꝛ
in mulieribꝰ: ſ3 in hoībꝰ regnat: q̄ intelligētes per fidē:
q̄ Alexander magnꝰ cum toto exercitu suo nō potuit
celū intrare ꝑ potentiā: paupe piscatoꝛe cui claues da-
te sunt celi: ei resistente: q̄ etiā nō potuit in celo: sicut in
terra dominari: nolunt hoc ad illoꝛ vtilitatē cōuerte-
re: sed ita se gerunt: ac si nullus auderet eis celū negare
ac si sic in celo ꝑ potentiā ⁊ familiā: ⁊ retinētiā magnā:
sicut in terra dominari possent: ⁊ nō cogitāt quōd quili-
bet: qui ante eos potētioꝛ fuerat q̄ male vixit: ⁊ male fi-
niuit: abijt in infernū: de q̄ dici poterit illud Luc. xix.
Homo quidā nobilis abijt in regionē longinquā.

N.iiij. **Nociuorū seu nocentium**
Primo ostendet̄ pronitas: quā nōnulli illorū
habēt ad nocendū. Secūdo illoꝝ ostendit̄ puersitas.
Tertio ꝙ pnus ꝛ plus sibiipsis nocent. Quarto ipso-
rū audiende sunt responsiones cum reprobatione.
Arti.i. ¶ Circa primū ad primū duo sunt ostēdenda. Primo nāqꝫ
ostēdet̄ pnitatis ad nocendū causa. Secūdo effectus.
1 Causa in nōnullis est lucrādi cupiditas: verbi gratia.
Malitiosi hoies in officijs ꝛ potestatibꝫ ꝯstituti vidēt
ꝙ illis q̄ sciūt vicinis suis nocere: dant̄ munera: occa-
siones q̄runt nocēdi: vt munera accipiāt. Quoꝝ nocē
di modus ꝛ malitia p exemplū pōt videri de accipitre
Exēm vel alia aui rapaci ꝛ philomena. Fabule nāqꝫ ꝯtinent:
ꝙ auis rapax nidū inueniēs philomene: pullos suos
deuorare voluit: philomenā vō hoc videns: pacē cum
illa nitebat̄ facere: ꝓmittēs ei ꝙ dulciter ei cātaret: sub
illo pacto: ꝙ pullis suis parceret: qua cōditione eū ca-
nere inciperet: ꝛ diu cōtinuaret: auis illa cantū eius sp
depraniauit dicēdo: ꝙ pactū nō tenuit: q: nō bene can-
tauit: ꝛ p talem falsum modū: occasione q̄siuit: vt ipsa
pactū frāgeret: qḋ et fecit: ꝛ sic vtrūqꝫ habuit: tam can-
tum: q̄ȝ pullos: ꝛ alia tam cantū q̄ȝ pullos amisit: ꝛ ex
vtraqꝫ parte damnū sustinuit. Ita ꝓdicti: qn̄ incipiūt
alicui nocere: si alius iniustam vexationē redimens pa
cem cuȝ eis faciat: eis vltra bonā possibilitatē munera
dando: quibꝫ acceptis: amicitie pacta inter eos faciunt
quibꝫ factis: si munera nō ꝯtinuet frequēter pascendo
et dando: sed nimis diu vt eis videt̄: dare differat: cogi
tant ꝙ dare obliuioni tradidit: ꝛ iterū occasiones que-
runt nocēdi: vt iterū ipm dare cōmemorent: eidē ami-
citie fractionē falso imponētes: vt ipsi ab amicitia rece
dant: ꝛ sic tam bona prius data amittet: q̄ȝ etiā damnū
sustinebit. Et sic finis ꝛ effectus est taliuȝ ex omni parte
nocere: de q̄bus dicit Crisosto. super illud Math. vij.
Nunqd colligūt de spinis vuas. Quēadmodū inquit
spine ex quacūqꝫ parte illā cōspexeris: habet aculeos.
Sic ꝛ serui diaboli: ex quacūqꝫ parte eos ꝯsideraueris:
iniq̄tatibus pleni sunt. Si loquunt̄ dolo loquunt̄: si
tacēt: male cogitāt: si irascunt̄ insaniūt: si patiēter agūt:
tp̄s expectāt nocēdi: si male agūt: nō erubescūt: si bene
faciūt ad vanā gloriā hominū faciūt. Nempe quō po
test bonū fructū facere mala arbor: cuius radix est dia
bolus. Habēdo q̄ respectū ad hoc qḋ Crisosto. vt ꝓ-
dictū est dicit: ꝙ tēpus expectāt nocēdi: ꝛ in fine quasi
cauda nocent: elegāter illoꝝ exprimit̄ ꝯditio Apoc. ix.
Caude inquit eorum similes erāt serpentibꝫ: ꝛ in his
nocebant.
Arti.ij. ¶ Quoꝝ peruersitas primo p exemplū videri potest
2 de fraxino: sub qua vt dicit̄: nō bene crescit arbor alia:
Fraxin⁹ que sit fraxino inferior: quia sua amaritudine arbori-
bus: ꝛ herbis subiectis nocet. Sic isti de quibꝫ: sicut de
rhāno ꝛ de abimelech in potestate cōstituto Iudic. ix.
exit ignis. i. nocēdi malitia: ꝛ cōburit subiectos ꝛ vici-
nos vsqꝫ ad reges. i. q̄ alios regere deberent: hec nota
peruenit. j. Esdre. iiij. id est. talis nocēdi modus. Se-
cūdo idē p exemplū ostēdit̄ de nube: qꝛ sicut de nube:
que habet ignē inclusum: exeunt tonitrua ꝛ fulgura: q̄
multis nocent. Ita de tali: qui ad modū nubis: imple-
bit ardoribꝫ stomachū suū Iob. xv. Et illos malitie ar
dores: ibi diu ꝯgregabit: q̄ in fine subito: ꝛ ex impꝛoui-
so ad modū fulguris exeūt: ꝛ nocēt. Quos sic ardores
cōgregātes ꝛ nocendi tp̄s: ꝛ modū excogitātes repre-
hendit scriptura dicens. Vsqꝫquo morabunt̄ in te co
gitationes noxie Hiere. iiij. Tertio idem ostendit̄ per
Iuppiter exemplū de ioue: de quo refert Seneca li. vij. de natu
ralibus questionibꝫ: ꝙ poete dixerunt: ꝙ cum fulmen
emittere: debeat ad nocendum: hoc de cōsilio facit. xij.
deorum. Ita isti de consilio. xij. falsorum ꝛ duodena: ꝛ
consilio ministroꝝ suoꝝ. Inter quos illi quibꝫ nocere
volunt frangunt̄: sicut grana inter duos lapides mo-
lares. Quia sicut int̄ lapidē superiorē: ꝛ inferiorē gra-
na frangunt̄. Ita inter dn̄os ꝛ falsos homines: ꝛ mi-
nistros laboribꝫ exactionibꝫ: ꝛ iniurijs frāgunt̄. Qui
vō: quia nō satiant̄: ꝛ quia nō ꝓuocat: nocēt: peiores
sunt feris. Quia insup per eos tanq̄ȝ p ministros suos
diabolus iustis nocet: qui p se facere frequēter nō pōt
demoniū exiuit ab illo: nihilqꝫ ei nocuit Luc. iiij. Peio
res sunt demonibꝫ: quia vō hoc faciunt: ꝛ nocent ad
modū lapidū: necesse est: ꝙ ad modū lapidū illoꝝ ali-
quos frangendo seipsos etiā ꝯfamiunt vsqꝫ ab angelo
in infernū mittant̄: qui sustulit quasi lapidē molarem
magnū: ꝛ misit eum in mare dicens: hoc modo mittet̄
babylon ꝛ vltra nō inuenit̄ Apoc. xviij. quia fraudu-
lenter nocet amico suo Prouerb. xxvj.
¶ Nec tn̄ sic amicis nocent: q̄n plus ꝛ plus sibiipsis Arti.iij.
noceant. Hoc primo ostendet̄ de ipsis: qui principali-
ter alijs nocent. Secūdo de coꝝ cōsiliarijs. Primū pa- 3
tet: q̄ȝ vicȝ sibiipsis nocent: quia sicut volens cum ma
nibus suis nudis: sup alium ignem vel lutum proijce-
re: prius manus suas comburit ꝛ deturpat: ꝛ forte al-
teri nō nocet. Sic isti in nuda voluntate ignem ponūt
malicie: vt alijs noceant: qui semp sibiipsis nocēt: nō
tamē semp alijs: quia deus nō relinquit hominē nocere
eis: in pō. aiij. sicut patȝ expresse Luc. x. vbi christus ait
discipulis suis. Ecce dedi vobis potestatē calcandi su
pra serpētes: ꝛ scorpiones: ꝛ supra omnē virtutem ini-
mici: ꝛ nihil vobis nocebunt. Et si forte in aliquo ter-
reat: nō tamē nocebit. Sicut tonitruus: q̄ multos fre-
quenter terret: quibus aliud nō infert nocumentū: nu
bem tamen ꝓpriam semper rumpit. Sic in ꝓposito: qḋ
eleganter significatū est. j. Machab. ix. vbi aliqui in-
deorum bacchidē ad destructionē vocauerūt Ionathe
qui veniēs: nō Ionatham: sed ipsos: qui Ionathe no-
cuisse voluerunt occidit. Ita isti qui detractionibus ꝛ
accusationibus: ꝛ falsis suggestionibus: ꝛ mendacijs
alijs: aliquos contra absentes prouocant: veritate ab
homine hoc comperta: vel a deo in morte ostensa: ipsi
damnum reportabunt: et alij euadent: quibus impie-
tas impij non nocebit Ezech. xxxiij. sed reuertitur ad
ipsum impium: ꝛ ipsum ledit. Sicut patet per plura
exempla et auctoritates. A. xviij. 9. Et Prouerb. xxvj.
qui inquit fodit foueam incidet in eam. Et qui voluit
lapidem ad locum non proportionatū: sed nimis pro-
pinquum et durum ꝛc̄. supra caput suum reuertet̄ ad
eum. ¶ Qz etiam sibiipsis nocent: patet: quia nociui 4
tripliciter se exponunt nocumento: et damno. Primo ad
consimile malū sustinendū. Secundo ad maius dam-
num timendū. Tertio ad dei vindictam expectandā.
Primum aliquādo. Secundū rarius. Tertiuȝ nunq̄ȝ
euadit. Primū patet: quia quando alicui nocet: ad si-
mile damnum se obligat: et simile damnū frequenter
sustinet: sicut patet tam exemplo: q̄ȝ sacra scriptura.
M. iij. 14. q̄ȝ antiquo prouerbio quo dicitur. Rusti-
cus iudicium dedit: quod idem postmodum sustinuit.
Hoc etiam quotidiano videtur experimēto: quia vix
est ita miser: qui iniuriam patitur: qui non querat se
vindicare. Et ad hoc quandoqꝫ inopinate: ꝛ cum om-
ni admiratione pertingit. Et est de ipso: et de alio: qui
nusq̄ȝ ab eo aliquid se pati posse estimauit. Sicut ac- Exēm de
cidisse fertur scḋm fabulas de aquila et vulpe. Aqui- Aquila ꝛ
la quedā vulpeculas: scilicet intrepide rapuit. Et quia Vulpe

in alto nidum suum habuit: in nullo vulpis pertime-
bat vindictam: que tamē postmodū arborem cū nido
aquile: et pullis eius succendit. Ita qui alium ledit
rem quācunq; auferendo: quasi potentior vel verberā-
do vel accusando: vel famā ledendo qualitcūq; alius
sit: frequenter visum est: ꝙ ille vindictā iniuste infert:
quā alius iuste suffert: quā ꝛ ideo patienter sufferre de-
bet: cogitās legem esse: ꝙ quisq; iuris in alterū statuit:
eodem iure ipse vti debet: in. ff. veteri. li. ij. titulo predi-
cto per totū. Cui etiā cōcordat lex ecclesie in decretali.
li. j. ti. ij. de cōstitutionibꝫ. c. cum omnes. §. cum igit̄: in q̄
cōtinet̄: ꝙ qui aliquid impetrauit cōtra aliquē: in ca-
su ꝯtra seipsum esse pōt ꝛ sibi p̄iudiciale: quia ipse idē
sustinere debet qḋ cōtra aliū procurauit: vt verbi grā.
Cōsuetudo forte est in aliqua ecclesia: ꝙ canonici tam
tam p̄sentes q̄ȝ absentes equalem recipiāt distributio-
nem. Aliquis qui sperat se semꝑ esse p̄sentē: ꝓcurat ꝑ
suo auātagio: ꝙ solum p̄sentes distributiōes magnas
percipiāt: postmodū cōtingit illum esse absentē: qḋ ꝑ
se ꝓcurauit: cōtra eumm militat. Cui a seneca dicit̄. Pa-
tere legē: quā ipse tuleris. Sic malū cōtra aliquos ꝓcu-
rantes: vel vt famā suam ꝓmoueant: alioꝝ damnū in
fama ꝓcurantes: frequēter cōtra eos militant: que cō-
tra alios ꝓcurarūt: ꝛ idem amittūt: qḋ alios amittere
fecerūt: vel facere voluerūt. Quibus lex cōcordat dei:
lex videlicet tallionis Deutro. xix. Dentem pro dente:
oculū pro oculo ꝛc̄. quia cum deus illum: qui iniuriā
patit̄ in causa sua iudicē non fecit: dum alius ei iniuste
nocuit ꝛ ipse sibi: vterq; alteri iniuste nocet: alter vtrū-
q; depauperant suis mutuis accusationibꝫ et multis:
quibꝫ possunt nocumētis. Quos reprehēdit sacra scri-
5 ptura dicens. Quid noces alterutrū Act. vij. ¶ Et
si simile nocumentū aliquotiēs euadat: timorē tamen
sustinendi raro euadit: quia ex hoc ꝙ alijs nocet: fre-
quenter cōtingit ꝙ omnes illos timet: quibꝫ nocuit: q2
aliquādo ꝯtingit ꝙ totum regnū ꝛ totus populus cō-
tra talem surgit tyrannū: vel omnes subditi ꝯtra talem
balinū: ipsum maledicētes: ꝛ de eo cōquerentes. Et q̄
accidit: ꝙ tot timent quot nocuerūt. Unde Seneca in
epistola. xvj. Securitatꝭ magna portio est nihil inique
facere. Confusam vitam ꝛ perturbatā potentes agūt:
qui tantū metuūt q̄ȝtum nocent. Idem in prouerbijs.
Rex vō qui a multis timet̄: multos timet. Et ideo re-
gibus peius est q̄ȝ seruiētibꝫ: quia isti singulos illi vni-
uersos timent. Singularis eīn persona vnū dominū
vel baliuum forte timet: sed tyrānus omnes de domino
Exm̄ suo ꝛ de familia sua. Sicut patet de hoc qḋ refert Tul-
lius. ij. de officijs. c. vij. de dionysio tyranno: qui nō au-
debat aliquem permittere barbam radere. Etiam quā-
doq; illos de alio regno ꝛ dominio timent: quia omnes
contra illum surgūt. Nōne ergo in maiori miseria: et
timore est rex: vel magnus tyrānus qui multa multis ti-
met qui vitam ei auferre nitunt̄. Ideo dicit beatꝰ Gre-
gorius. xij. mor. ꝙ nihil simplici corde felicius: quia
ex quo innocentiā erga alios exhibet: nihil ab alijs pa-
ti formidat: habet eīn quasi turrim quandam: simplici-
tatem suam: nec suspectus est pati qḋ se fecisse non me-
minit. At cōtra semper mens praua in laboribus est:
quia molit̄ mala que inferat: aut timet: ne hoc sibi ab
alijs inferatur: sic talem sequunt̄ desideria multa inu-
6 tilia nociua. j. Thim̄. vj. Et si nec simile sustineant dā-
num ab homine illatū cum primus: nec sustinere time-
ant cum secūdis. Nunq̄ȝ tamē vindictam ꝛ damnum
quod deus eis sustinendū imponit euadent. Etiam si
cunq; eīn damnū occulte inferant ꝛ sic nec ab homine
puniant̄: nec puniri timeant: ille tamē iustus iudex: q̄

talia damna fieri prohibet totum videt: ꝛ in fine: quot
lachrymas: quot suspiria: quot dolores ꝓ iniurijs sibi
illatis habuerint vel ostenderūt: tot testes cōtra iniu-
riantes adducet: ꝛ eos pro vltimo quadrante: vel pro
minimo damno: qḋ alijs intulerūt: iuste cōdemnabit.
Ad hoc est historia Petri damiani de quodā in mor-
tis transitu rapto ad iudicium: qui iussus fuit vt redi-
ret: ꝛ narrauit: ꝙ tot ictus sustineret: quot vidua pas-
sus fecerat: pro sex denarijs habendis vel lucrādis q̄
ei debebat. Facit ergo deus in hoc casu: sicut paterfa-
milias: qui in toto anno considerat quot defectus fa-
muli faciunt ꝛ dissimulat: vsq; veniat ad compotum.
Sed in compoto aliquos s̄m debita incarcerat: alios
ad multa damna restauranda ꝛ emendanda condem-
nat. Non timeant ergo simplices a potētibus: multa
sustinētes nocumēta: quia cum ipsi multas terras ani-
malia: ꝛ larga habeant dominia: tamen ab his q̄ pau-
ca habent auferūt: illesi euadere sperātes: sed ille deus
qui vidit Dauid vxorem Urie accipientē: et Uriam
quasi occultissime occidentē: ꝛ totū dissimulauit vsq;
ex ore proprio: per similitudinē de homie habēte oues
plurimas: rapiēte ouem vicini sui vnicam: similem ei
reum se mortis iudicasset. ij. Reg. xij. Ita in ꝓposito:
licet nunc deus talia videat̄ dissimulare: in fine tamen
nocentes peribūt: q̄ te vexauerūt Baruch. iiij. ¶ Se- 7
cūda etiā huius articuli pars: ꝙ vicꝫ nocentiū cōsilia-
rij: plus sibiipsis nocent: patet per exemplū de quodā
de quo fert̄ in q̄busdā chronicis: ꝙ sciens: ꝙ dn̄s suus Exm̄
in hominū exquisito delectabat̄ cruciatu: volēs ei pla-
cere: quoddā genꝰ noui inuenit tormētū: ꝙ vicꝫ homo
occidēdus i thauro poneret̄ eneo: et igne supposito ibi
torqueret̄: asserens ꝙ ꝑ os bouis enei: quasi mugiēdo
delectabilē ei faceret melodiā: dn̄s vō ille statim in cō-
silio illo experiebat̄: si bene illud genꝰ inuenerat an nō
ip̄m primo in illo torquēdo ꝛ occidendo. Et iuste qui-
dem: q2 nō est lex equior illa: q̄ȝ necis auctorē arte perire
sua. Et hoc frequēter accidit: ꝙ idē damnū qḋ dn̄i de
cōsilio taliū alijs faciūt: idē postmodū ipsis faciant cō-
siliarijs. Nec hoc alicui mirū esse debet: q2 tota eccl'ia
ꝓ omnī tali orat: ꝙ ita ei ꝯtingat dicens. Cōuertet̄ do-
lor eiꝰ in caput eiꝰ: ꝛ in verticē ipsius iniq̄tas eiꝰ desce-
det: in ps̄. vij. Apl's etiā ad philemonē: q̄ si in ꝑsona ta-
lis orat dicens. Si aliq̄d nocuit aut debet. s. dn̄s talis:
hoc mihi imputa: ad Phile. c. vnico. Nota de ista ma-
teria. i. de pena ꝯsiliarioꝝ maloꝝ. C. xj. arti. ix. ꝑ totū.
¶ Sed sicut p̄dicti tripliciter nocēt: tripliciter se excusant. Arti. iiij.
Cōiter nāq; q̄ alijs nocēt: aut nocēt rebus: aut ꝑsone:
aut fame: res auferēdo: ꝑsonā ledēdo vel occidēdo: fa-
mā denigrādo. ¶ Primi vō inferētes nocumētū vt fre- 8
quēter: vel sunt dn̄i iniusti vel coꝝ ministri. Primi in
vno mortētes loco se excusant de dānis ꝑ ministros su-
os illatis: q2 h̄ ignorāt. Secūdi se excusant dn̄oꝝ suoꝝ
p̄ceptis. Sed isti molares inferni: ita immunes sunt ve-
raciter a nocumentis talibꝫ ꝛ pauperū fractionibꝫ: sicut
sunt molares a fractiōe grani: ꝛ nō plus: q2 sicut vnꝰ
de lapidibꝫ illis: in pace iacēs: ꝛ aliꝰ currēs grana mi-
nuūt. Ita in ꝓposito: isti q̄bus loquit̄ deꝰ Esa. iij. Ra-
pina pauꝑis in domo vra: q̄re atteritis ꝑplm meū: ꝛ fa-
ciē pauperū cōmolitis? Quibꝫ di Esa. xxxiij. Ue q̄ pre-
daris: nōne ꝛ ip̄e p̄daberis? Et q̄ fine ꝛ effectu patꝫ: ꝙ
stulti ea q̄ sibi sunt noxia cupiūt Prouer. j. Nō. V. x.
13. Cupiūt inq̄t sibi noxia. i. alioꝝ bona: q̄ in fine erūt
eis noxia et nociua. Et cum ꝓpter taliū cupiditatē: mi-
nistris impijs subditos suos tradūt regēdos: quō er-
go apud dominū omniū. id est. apud deū excusabunt̄
vel tradentes vel deuorantes: de quibus ouca apud

deum lamentabiliter conqueruntur dicentes. Dedisti
nos tanq̄ oues escarum: et in gentibus dispersisti nos
in Psal. xliij. Habendo insuper respectum ad hoc: q̄d
frequenter faciant tradentes illis qui deū illis seruie-
rūt talia officia: et populi regimen: vbi non sunt certa
bona annexa; sicut patz. D. xij. 8. Potest tali domino
vel domine dici illud q̄d sequitur. Vendidisti populū
tuū sine p̄cio: scz auri vel argenti. Cuius pena in lege
determinat dei Exo. xxj. Qui furatus fuerit hoiem et
9 vendiderit; puictus noxe morte moriat. ¶ Secūdi vo
id est. insidiātes ad aliquē verberandū vel occidendū
multis annis ad ꝯfessionē et cōmunionē vadūt: nescio
qua ꝯsciētia: a quibus si requirat: si aliquē odio habeāt:
dicunt q̄ nō: et tū diu expectant et t̄p̄s requirūt nocēdi;
vel si hoc nō querāt: saltē qñ casus inopinate occurrit:
qui eis parus nocuit: videntes potestatē illoꝝ maiorē:
tanq̄ latrones de cauernis suis in illū insiliūt: et crude
liter se vindicant; q̄d quidē opus sequēs ostendit: qua-
lem prius habuerūt charitatem: quō eīn ita cito ignis
odij et vindicte de sinu suo exijsset: nisi prius ibi abscon
ditus fuisset. Ille ḡ ignis tam subito exiēs: et alteri no-
cens ostendit: q̄ prius in aīa sua fuit ignis: sibiipsi no-
cens: qui fecit: q̄ nec absolutus fuit: et q̄ ad damnatio
nē ꝓpriam ad cōmunionē accessit. De tali ḡ pōt dici il-
lud Apoc. xxij. Qui nocet p̄us: scz sibiipsi p ignē odij:
noceat adhuc. i. nocebit adhuc proximo qñ t̄p̄s capta-
10 uerit oportunū. ¶ Tercij nocent nocētes in fama: qui
licet aliquē in peccato cōp̄rehēdere nituntur et insidian-
tes: quē dep̄hensum: nisi aliq̄s eis dederit diffamāt: di
centes: q̄ nos nō diffamamus illū: ſ3 opa sua: q̄ si aliq̄d
recipiant: ne diffamēt; tam iuste illud accipiūt: sicut la-
tro aliq̄d accipit: vt sinat aliquē viuere. Si vo nihil
accipiāt: et ideo pctm̄ publicant dicentes: q̄ opera sua
ipsuz diffamāt: verū dicūt: tantū ꝓ illis: q̄ opus illud
viderūt: et nō ꝓ alijs: q̄bus ipsi detrahētes ip̄m diffa-
mant: quoꝝ pena p comparationē patz ad fures et ho-
micidas: qi q̄d p̄ciosius est furant: sicut patet. D. vj.
27. in fine: ergo ne noceas Gen̄. xxj.

O.j. OBediētie. Primo ostē-
dek distinctio. Secūdo virt⁹. Tertio mo
dus. Quarto ratio. Quinto vtilitas.
Arti.j. ¶ Circa ad primū: obediūt quidā ma-
le: et quidaz bene. Male obediunt primo
1 auari: qui ad damnationē ꝓpriam fenerando: et rapiēdo
pecunie obediūt omīa. i. in oībus malis Eccl. x. Ma-
le nāq3 tali obediunt dn̄o: cuius obediencia est fames:
premiū seu stipendiū: pena est inferni. Secūdo carna-
les: qui in gula: accidia: luxuria et hmōi suis obediūt
concupiscentijs. Tales male obediūt prelato: et maledi-
cto imperanti: cuius obediencia est pctm̄: et destructio
tam corpis q̄3 aīe. Propter q̄ mala apl's nos hortat: di
cens. Non regnet pctm̄ in vro mortali corpe: vt obedi-
atis cōcupiscētijs vris Rom̄. vj. Tertio q̄buscūq3 tē-
tationib⁹ et mēdacibus ꝓmissis diaboli: vel ministro-
rū ei⁹: de q̄bus habet. M. ix. xlviij. obedit. Tales eīn
maledicto prelato obediūt: q̄ vilissima imperat: sicut
magna iuramenta. Et q̄ maior vilitas vel inciuilitas
q̄3 vilipēdere deū suū? Et eti ā laboriosa et tediosa: sicut
iram: odiū et hmōi. Et p̄iculosa: sicut periuria et hmōi:
et tamē multi eis in talibus obediunt; de quorū quoli-
bet Prouerb. xvij. Malus obedit lingue inique: et fal
lax obedit labijs mēdacibus. Omēs p̄dicti malo obe-
diunt ductori: quē sequendo in infernū submergent:
sicut egyptij sequentes pharaonē: vbi Moysi obediē-
tes illesi euaserunt. Si vo dicere voluerint: q̄ peccan-
do diabolo: et predictis malis nō obediunt: et si sic obe-
dientiā quā opere ostendūt: ore negauerint: eos cōuin
cit apl's dicens. Nescitis eni: exhibetis vos seruos ad
obediendū serui estis eius Rom̄. vj. ¶ Bene obediūt 2
Primo generaliter omēs deo: qui eius custodiūt man
data: scientes quia obedire oportet deo magis: q̄3 ho-
minibus Act. v. Secūdo omēs humiliter qui ei⁹ obe-
diunt ministris: sicut discipuli magistris: et filij patri-
bus: ammonitioni requiescētes apostoli: qui dicit. Fi-
lij obedite parētibus in domino Eph. vj. Et licet pri-
ma omībus sit necessaria ad salutem: maxime tamen:
qui alijs presunt: aliorumq3 obedientiā requirūt: illa
indigent: vt suo exemplo subditi ad obediendū eis ꝓ-
uocent; ex hoc q̄ tam humiliter illos deo vident obe-
dire; vel si in tantū ad malum sunt indurati: q̄ suo exē-
plo ad obediendū ꝓuocari noluerint: saltem sine scru-
pulo macule: et sine obediētie ꝓprie remorsu: vel impe-
rio inobedientiā possit subditorum vindicare: et eos
discipline stimulis ad obedientiā inclinare. Sic nanq3
informat eos apostolus: dicens. In captiuitatē redigē
tes omnē intellectū: in obsequio christi: et in promptu
habentes vlcisci omnē inobedientiam: cum completa
fuerit vestra obedientia. ij. Cor. x. Hoc tamen aduer
tant: qui ista vti voluerint apostolica doctrina et caute
la: q̄ homines ad bonū dispositos: melius vult placa-
ndo: et quasi ex charitate rogando: et sanctitatē et obe-
dientiam deo ostendendo: et in his que ratio dictat eis
condescendēdo ad obediendū eis inclinabunt; q̄3 ex ti
more iubendo: et auctoritatē suam ostēdendo. Subdi-
tis ergo aliquid rationabiliter petentibus debet prela-
tus eis quodāmodo obedire; vt sua obedientia ipsi ad
obediendum ei in alijs prouocent. Sic eīn seniores et
seniores docuerūt Roboam subditos suos ad obediē
dum ei inclinare dicentes. Si hodie obedieris populo
huic et seruieris: et petitioni eorū cesseris: locutusq3 fue
ris ad eos verba lenia: erunt tibi serui cunctis diebus
iij. Reg. xij. Q̄d quia facere noluit: nec populus obe-
diuit ei. ¶ Secūda vo illis est necessaria: qui aliorū re- 3
gimini subduntur: et specialiter in regimine animarū:
quia si subditi ministris regis: qui solam habent cu-
stodiam corpoꝝ et rerum: eis obediunt: qui a rege mit-
tuntur: in his que ad regimen pertinent corporum vel
rerum: non solum morigeratis: et bene viuentibus et
bonis: sed etiam s̄m Petri apostoli doctrinā: discolis.
j. Petri. ij. maxime hoc facere debent subditi quicunq3
his qui regimen habēt animarū: quod regimen: quia
nobilius et dignius est ꝓpinquiorē requirit: et humilio-
rem obedientiam: vt nō solum illis obediatur qui deo
obediunt: et quod imperant implent: et q̄d docent ope-
rantur: sed etiā alijs. Hoc nāq3 docuit christus Mat.
xxiij. dicēs. Super cathedram Moysi sederunt scribe
et pharisei: omīa q̄ dixerint vobis facite: scd̄m vo ope-
ra illorum: nolite facere. Et est doctrina minus aperta;
habēs rationem: quia sicut mancus bene potest loqui
et docere: et transeuntibus rectam ostendere viam: ita
non operans viam celi. Et pictor turpis pulchram fa-
cere imaginem: et alterum docere quomodo pulchram
faciat imaginē: nec peregrinus doctrinam de via recta
contemnit: quia a manco vel impotenti ad ambulan-
dum docetur: nec discipulus pulchram contemnit do-
ctrinam fedi pictoris. Ita nec nos contēnere debemus
viam celi; quia a non ambulantibus per eam docetur:
nec negligere pulchras in aīa virtutū depingere imagi
nes: que a turpi docentur pictore. ¶ Licet ergo penale 4
sit: et quodāmodo contra voluntatis inclinationē: me-
lancolicis: et mordacibus obedire superioribus: eisq3

ſubeſſe. Quia ſicut eſt graue ꝛ penale radi a raſore ma-
lo: ꝛ cum nouacula obtuſa: vel dendata: vel vbi nō p̄-
cedit debita madefactio. Ita vbi eſt ſuperior malus ha-
bens correctiones mordaces ꝛ contētioſas: quas non
lenit benignitatis ꝛ compaſſiōis: ꝛ dulcedinis made-
factio: tamē oīmibus eſt obediendū in his: que rationa-
biliter imperant. Et reuera quandoq; obedientia ſub
diſcolis eſt patiētius tolleranda: q̄ʒ ſub modeſtis ꝛ vir-
tuoſis: quia qui raditur ſub oīmi raſore: patiēter ſuſti-
net: tamē patiētius ꝛ quietius ſub manu mali raſoris:
quia ipſe citius ledere poſſet. Ita in ꝓpoſito: volunta-
rius ꝛ feſtinus: ꝛ melancolicus ſuperior: citius faciet
vnam verecundiā ſubdito: non ſtatim obediēti: q̄ʒ be-
ne ordinatus. Eſt ergo oīmibus obediendū ad vitan-
dum damnū proprium: quia ſicut ſub oīmi raſore plus
patitur: qui pilos habet rigidos: ꝛ quaſi nouacule cō-
trarios. Ita ſub oīmi p̄lato vel ſuperiori plus patitur:
qui voluntatē habet duram: ꝛ correctioni cōtrariam:
qui culpam defendit: ꝛ corripientem contemnit: quia
qui dura ceruice corripientē cōtemnit: repente ſuper-
ueniet ei interitus: et eum ſanitas non ſequetur Pro-
uerb. xxix. Ergo obedias voci eiꝰ: ꝛ illi adhereas Deu-
tro. xxx.

Arti. ij. ¶ Qđ ſi feceris: tanta erit obedientie tue virtus ꝛ po-
teſtas: q̄ꝛ primo animā tuam oīmibus virtutibꝫ reple-
5 bit. Secūdo oīmia tibi obedientia faciet. Primū patet:
quia ſicut inobediētia fundamentū eſt: ꝛ radix cui oīa
innituntᷓ: ꝛ de qua oīmia pullulāt vicia: ſicut pʒ Geñ.
iij. vbi Adam vxori ſue obediens: ꝛ deo inobediēs: cui
a deo dictū fuit: quia obediſti voci vxoris tue ꝛc̄. Ra-
dix incepit eſſe omniū peccatoꝝ vſq; in p̄ſentem diem
Romā. v. Per inobedientiā vnius hominis: peccato-
res conſtituti ſunt multi. Sic eius cōtrarium: ſcʒ obe-
dientia radix eſt: ꝛ fundamentū omniū virtutū: quas
ſecum ducit: ꝛ mentibus ſauciis inſerit: inſertaſq; cu-
ſtodit. Unde beatus Grego. xxxv. mor. allegās illud
Prouerb. xxj. Obediens loquetur victoriam: dicit: q̄ꝛ
obedientia virtus eſt: que virtutes menti inſerit: inſer-
taſq; cuſtodit. Qui ergo mentē vel voluntatē aridam
et rigidam ꝛ infructuoſam vireſcere: ꝛ fructificare deſi-
derat facere: modū teneat boni hortulani: q̄ ramuſcu-
lum arboris nobilis: arbori inſerit agreſti: ex quo que
fructū agreſtem vl' nullū portare ſolebat: nobilem por-
tat ꝛ vberem. Ita talis ramuſculum menti ſue inſerat
Exēm obedientie: ꝛ incipiet fructum facere copioſum. Quod
eleganter in vitis ſignificatū eſt patrū: in quibus con-
tinetur: q̄ꝛ arbor totaliter deſiccata: poſtq̄ʒ quidam di-
ſcipulus ad magiſtri ſui p̄ceptum per tres annos oīmi
die de longinquo aqua portata: irrigata fuiſſet: vt tali
labore ocium a diſcipulo fugaret ꝛ obedientiā proba-
ret: arbor refloruit ꝛ fructum attulit: quē magiſter per
cellas fratrū portans: eis fructū oſtendit obediētie. Ex
cuius quidē miraculi euidentia aperte datur intelligi:
q̄ꝛ ſicut arborē exterius. Ita aīam interius virtutibus
obedientie vires reflorere facit: ꝛ fructificare. Propter
qđ Petrus omnes hortatur dicens. Animas veſtras
caſtificātes: in obediētia charitatis: ꝛ fraternitatis amo-
re ꝛc̄. j. Pe. j. Qđ ſi feceritis: oīmia erunt vobis obediē-
6 tia: q̄ʒtū ad ſecundā huius articuli particulā. ¶ Cuiꝰ
particule veritas. Primo pʒ in natura rōnali: tam in
angelis bonis: q̄ʒ q̄ in hoībus deo obediētibꝫ humilitē
cuſtodiēdo: ꝛ ſeruiendo obediūt: ſicut patet. A. xxij. ſ.
q̄ʒ etiā in angelis malis: p hoc q̄ꝛ diſcipuli deo obediē-
tes dixerūt. Demonia nobis ſubijciuntᷓ in nomie tuo
Luc. x. Secūdo idē pʒ in natura irrōnali: p exemplū
qđ in vi. pa. legitᷓ: de quodā patre: q̄ abbas Paulus di-
cebatᷓ: q̄ volens diſcipulo ſuo Joanni virtutē oſtende- Exēm
re obediētie: p̄cepit q̄ꝛ ad nemus iret: ꝛ fimū boum ſibi
portaret: i talibꝫ eñ vilibꝫ experiri voluit: an prompte
obedire vellet: q̄ cum ſe excuſaret: ꝛ nō audebat: q̄ꝛ lee-
na in loco illo morabatᷓ: p̄cepit: q̄ꝛ illā etiam adduceret
ad quā cū diſcipulus: tanq̄ꝫ ꝑfecte vſq; ad mortē obe-
diens veniret: ꝛ ex parte magiſtri ſui p̄ciperet: q̄ꝛ ſecū
veniret: ſtatim ad modū canis ipm q̄ voluit ſequebatᷓ.
Ex quo pʒ: q̄ꝛ maiorē obtinuit diſcipulus ille victoriā
mediāte virtute obediētie: q̄ʒ fortiſſimꝰ pugil feciſſet
mediante fortitudine ſua: cum q̄ leenā aggredi auſus
nō fuiſſet: nec ſuperaſſet vel ei obedire feciſſet. Ex quo
palam oſtenditᷓ miraculo: q̄ꝛ in diſcipulo illo verifica-
tū fuit: qđ p̄dictū fuit p Salomonē. Uir obediens lo-
quetᷓ victoriā Prouer. xxj. Que quidē auctoritas: licet
de illo: qui carnē ſeu voluntatē vincit ꝓpriam intelligi
poſſit: p expoſitionē beati Grego. xxxv. mor. dicētis.
Uir inq̄t obediens loquetᷓ victoriā: q̄ꝛ dum alieni vo-
luntati humiliter ſubdimur: noſmetipſos in corde ſu-
pēramus: ꝛ deo ꝛ ſuperioribꝫ obediēter ꝛ laborioſe ſer-
uiendo: noſipſos quodāmodo mactamus. Proptᷓ quā
mactationē dicitᷓ: q̄ꝛ melior eſt obediētia: q̄ꝫ victime. j.
Reg. xv. Per beatū Grego. ibidē. iure inq̄t obediētia:
victimis p̄ponitᷓ: q̄ꝛ p victimas aliena caro: p obediē-
tiam ꝓpria caro mactatᷓ. Poteſt tñ nō incōgrue de pre-
dicto dici diſcipulo: q̄ magnā loq̄ potuit victoriā: quā
de leena obediēdo obtinuit: vt de illo merito dicatᷓ: vir
7 obediēs ꝛc̄. ¶ Tertio idē pʒ in natura inſenſibili. Pri-
mo in aqua: p hoc qđ ſcribit btūs Grego. ij. dialogoꝝ
c. vij. de mauro beati Benedicti diſcipulo: q̄ ad patris
p̄ceptū frequēter currēs: cū plus intēderet patris im-
plere p̄ceptū: ꝛ minus pedis vel corpis aduerteret pe-
ricula: ſup aquā ambulauit: aqua illi obediens: ipſum
portauit: ſicut ꝛ Petrū: q̄ magiſtro ſuo obediēs de na-
ui exiēs ſup aquas ambulauit Math. xiiij. ¶ Secūdo
Exēm per hoc qđ in collatiōibꝫ ſcribitᷓ patrū: de diſcipulo ab-
batis Colūbani: q̄ cū de dolio potū traheret: ab abba-
te vocatꝰ: tñ feſtinauit obedire: q̄ꝛ clepſedram in ma-
nu ſua portauit: nec tñ gutta exiuit de dolio. Tertio q̄ꝛ
ſol obediuit voci Ezechie regis. iiij. Reg. xx. Et etiam
ſcribitᷓ de Joſue. Joſue. x. Nec mirū: ſi oīa inſenſibilia
deo odiētibꝫ obediūt: q̄ꝛ hanc poteſtatē eis dedit deus
Luc. xvij. vbi talibꝫ ait. Si habueritis fidē: vt granū
ſinapis: diceritis huic arbori moro eradicare: ꝛ trāſplan-
tare in mare: ꝛ obediet vobis. Nec putandū eſt: q̄ꝛ ꝓ-
pter illos tñ: q̄ huiꝰ obediētie viderūt miracl'a: tales
tāq; magnas obediētie euidētias: in oīmi natura: ꝛ crea-
tura oſtendere dignatus eſt deus: ſʒ etiā ꝓpter nos: vt
ſicut legimꝰ q̄ꝛ oīs creatura eis obediēs fuit: nec ptātē
habuit eis nocendi: dū ipſi obediētes fuerūt deo: atq;
eiꝰ miniſtris. Ita credamꝰ p exēpla de obediētia rōna-
lis creature: q̄ꝛ nec demones nobis nocere poſſent: ad
noſtrū damnū finale: ſi deo eccl'ie: ꝛ eoꝝ miniſtris obe-
dientes fuerimus. Ex ſecūdo vō de exēplis ſcʒ natura
irrōnali. de leena datᷓ itelligi: q̄ꝛ nec beſtie nec fere: quā-
tūcunq; nociue nobis nocēdi haberēt ptātem: ſi boni
emulatores fuerimꝰ. Ex tertio: ſcʒ et creaturis inſenſi-
bilibꝫ datᷓ intelligi: q̄ꝛ nec aque nec pluuie vl' ſiccitates:
vel q̄cunq; tēpeſtates nobis nocerēt: ſʒ potiꝰ obedirēt:
ſi deo obediētes fuerimꝰ: cui ventus ꝛ mare obediunt
Math. viij. q̄ꝛ oīa p̄dicta voci. i. oīoni obedirēt hoīs.
Nec mirū: q̄ꝛ ipſe oīm p̄dictoꝝ auctor voci obediuit
hoīs obediēns: ſicut p hoc: qđ de illo ſcribitᷓ Joſue. x.
Non fuit inquit ante nec poſtea: tam longa dies obe-
diente deo voci hominis

¶ Quia vō ipſa virtutis circūſtantia eſt modus: ſicut Arti. iij.

8 ostēsum est. P.vij.i. In hoc articulo vnle videť tante
virtutis modū ostendere: vt oñes equaliter tam deo
q̄ ecclesie: atqȝ eoꝝ obediēdū est ministris. Circa que
duo sunt dicēda: quia primo ponendi sunt obedientie
modi seu gradus fm Bern̄. Secūdo eis alij addendi
sunt modi. Quantū ad primū fm Bern̄. in sermone de
via vite: septē sunt obediētie gradus: vt scȝ obediať li-
benter: simpliciter: hilariter: velociter: viriliter: humili-
ter: indeficienter seu pseuerãter. ¶ Primo libēter: q̄ntū
ad affectionē voluntatis: cōtra murmurantes: similes
demonibꝰ Marc. j. Spūs immūdus exclamans voce
magna exiuit. Et Marc. ix. Exclamās: ⁊ multū discer
pens eum exijt. Isti demones obedierūt pcepti: sed
nō libenter: sed cum clamore ⁊ improperijs exierūt de
habitaculis suis. Sic nōnulli obediunt nō deo: q̄ȝ suis
supioribus: scȝ cum murmure: ⁊ de oñibus suis ad la-
borandū ⁊ fructificandū cum clamoribus ⁊ superioꝝ
suoꝝ discerptionibꝰ ⁊ detractionibꝰ exeūt: sicut demo-
nes pdicti: qui nō obediūt euāgelio. ij. Thessal. j. sup-
9 ple libenter. ¶ Secūdo simpliciť seu generaliter ⁊ vni-
uersaliter: vt obediētia nulla interueniente exceptione
simpliciter quo ad oñe tēpus: et oñia opa sit parata.
Ad oñe tēpus quidē: quia sic religiosi pfitenť dicētes
Ero obediēs tibi tuisqȝ successoribꝰ vsqȝ ad mortem.
Ad oñia vo opera se extēdit in tm̄: q fm regulā beati
benedicti: si plātus aliq̄d impossibile pcipiat subditꝰ
obtemperabit: si poterit adimplere. Et licet obediētia
sic generaliter ad oñia se extēderit: nō tamē ad pecca-
tum: nec ita q obediendū sit alicui cōtra deum: ⁊ dei le-
gem. In tali eñ casu: quilibet exemplū capere deberet
illius probi adolescētis. ij. Machab. vij. q̄ dixit. Non
obedio pcepto regis: sed pcepto legis: que data est no-
bis. Qui enim nō generaliter: sed in bñplacitis: ⁊ non
aduersis obediūt: nō querūt a dño. Domine quid me
vis facere: sicut Paulus: sed volunt vt dominus que-
rat: quid vis vt faciam tibi: sicut guido. R. v. 2. Con-
tra pceptum apli: q̄ dicit. Serui p oñia obedite domi-
10 nis vestris Col. iij. ¶ Tertio hilariter. Pro q̄ est scien-
dum: q hec circūstantia supra duas addit pcedentes:
quia nōnulli videnť implere obedientiā libēter: quia
nō cōtradicūt: ⁊ simpliciter: quia nihil dimittūt: nō ta
mē faciunt hilariter: q obedientiam grauiter in corde
portant: quibꝰ cōtingit sic se sub iugo habere obediētie
sicut boues: aut alia aialia q̄cūqȝ sub onere sibi impo-
sito: q̄ libēter ire videnť: quia stimulis nō audēt resiste-
re: ⁊ simpliciter: quia de onere imposito: nihil dimitte-
re possunt: nō tamē hilariter: q onus obediētie grauis-
ter portant: ⁊ libēter deonerati essent. Sic in pposito de
illis: q̄ onus obediētie grauiter portāt: q̄ ad hoc q iu-
gum dñi hilariter ⁊ faciliter portarent: cautela seu arte
vti deberēt: qua vtunť: qui onus graue ducere volunt
faciliter. Tales nāqȝ onere tali ponderoso: duo corpo-
ra supponūt rotūda: sicut duas rotas in curru: vel vo-
lutabilia artificiose facta: q̄bus suppositis faciliter du-
citur: qđ graue ad ducendū videbať. Sic pdicti: qui
graues se sentiūt ⁊ pōderosos ad pōderandū: ⁊ portā-
dum onus obediētie sub cogitationibꝰ suis: seu onere
illo: duo ponant rotunda: sicut penam infinitā ad mo
dum corporis circularis: q̄ inobediētibus debeť: ⁊ glo
riam infinitā: q̄ obediētibus debeť: ⁊ faciliť ⁊ hilariter
onus portabūt obediētie: dicētes. Oñia q̄ locutus est
11 dñs facie mꝰ: erimusqȝ obediētes Exo. xxiiij. ¶ Quar-
to velociter: seu festinanter: q̄ntum ad promptitudinē
executionis. Exēplū ad hoc in vi. pa. de monacho. qui
incepta hac lr̄a. o. in scribēdo: cuȝ eum abbas vocaret:
reliq̄t lr̄am inchoatā impfectā: q̄ ad librū redicēs: lr̄am
auro pfectam fertur inuenisse. Huius ergo exēplo cū
maxima obediendū est voluntate: q fm Bern̄. in ser-
mone de via vite: fidelis obediēs nescit moras: crasti-
num fugit: pcipientē preripit: parat oculos visui: au-
res auditui: linguam voci: manus operi: pedes itineri:
et totum se colligit: vt voluntatē impleat imperantis
more nautarū: seu marinarioꝝ: q̄ in his q̄ ad nauis pti
nent gubernationē: pcepto naucleri cum maxima obe
diunt celeritate. Ergo a fortiori rōne: ei faciendū est: q̄
nauem ecclesie habet gubernare. Talis ergo subditus
esse deberet: q supior de eius gubernationis obediētia
veraciter dicere posset: illud ps̄. xvij. In auditu auris
obediuit mihi. Cōtra quē obediētie modū prochdolor
nōnulli faciunt: q̄ntum ad deum: qui vicȝ vite sue con-
uersionē differunt. Et q̄ntum ad dei ministrū: q̄ ne eiꝰ
mandato pareant: multas querunt occasiones: causas
fictas excogitantes: fingētes ⁊ allegantes: sicut ptȝ. J.
iiij. arti. ij. p totū. Et finaliť impotentiā: ad modū equi
habentis lespaninū: q̄ quādo de stabulo egredi debet:
pꝑter tibie claudicat rigiditatē. Sic illi: quando ad ali
quid qđ est contra eoꝝ voluntatē egredi vel aggredi
debēt: seu claudos discalciatos fingunt: vel impotētes
pꝑter anime rigiditatē. Tales reuera imaginibus assi-
milanť q̄ gallice garrule vocanť: que in istis magnis
edificijs os: quasi flendo aperiūt: ⁊ vultū tristē: quasi 12
onus impositū ferre nō possent: se ostendūt: quibꝰ ta-
mē nihil minus supponiť: q̄ si os nō aperirēt. Ita isti
os aperiunt causas allegantes: q onus impositū por-
tare nō possunt: vocē emittunt miluinam: quasi plan-
gentes adouidē. Sed tamē nihil eis minus imponas:
sed plus: q duplici cōtritione contere eos dñe Hiere.
xvij. Primo dure eis loquēdo: ⁊ durioꝛa eis in pane et
aqua imponēdo: ⁊ nihilominus postea faciant: qđ fa-
ciendū est pro salute: vt sic in pcessu suo illi assimilenť Exē
rustico qui potius elegisse legitur: quīquaginta cepas
q̄ȝ sustinere quinquaginta ictus: vel magnā: quā domi
nus postulauerat dare pecuniam. Sed cum tot cepas
comedisset ⁊ tot ictus sustinuisset: q plures nec come-
re: nec sustinere poterat: pecuniam soluit primo requi-
sitam. Tu prelate vade fac similiť cum eo: qui supbie-
rit nolēs obedire sacerdotis imperio Deutro. xvij. Quin
to viriliť: vt viribꝰ nō parcant: qui largo seruiūt remu
neratori. Sexto humiliť vt iuxta doctrinam veritatis.
Luc. xvij. Cum feceritis oñia q̄ precepta sunt vobis:
dicite: serui inutiles sumus: qđ debuimus facere: feci-
mus. Septimo pseueranter: q̄ntum ad obediētie conti
nuationē vsqȝ ad mortē. Exemplo christi: qui factꝰ est
obediens vsqȝ ad mortē Phil. ij. Sciente q q̄ offen-
derit in vno: factꝰ est oīm reus. ¶ His septē obediētie 13
modis tres addendi sunt: vt tot inueniantur modi deo
et ministris eiꝰ obediēdi: p mandatoꝝ dei expletionē:
q̄t inueniunť inobediētie modi: p decē pceptoꝝ dei trās-
gressionē. Ad hoc ḡ q decē ostēdanť obediētie gradus
et modi: necesse est: vt cū septē pmis obediať fideliter:
sapienter ⁊ amabiliter. Fideliter q̄ntum ad rectitudinē
intētiōis duplicis: tam vicȝ pcipiētis hoīs: q̄ȝ etiā pci-
piētis dei. Precipiētis hoīs: vt intētio subditi potiꝰ sit
supioris sui mentē: q̄ȝ verba implere: q dicit regula iu
ris in sexto: q certū est: q is cōmittit in legē qui legis
verba complectēs: cōtra legis nitiť voluntatē. Glo. dignū
ponit exēplū in his vbis. Et inde phibitū: ne psides
pꝛuinciarū: vel alij q̄ pꝛuincias regūt: accipiant a subdi
tis munera: si pmissuȝ est: q accipiāt esculēta ⁊ poculē-
ta: q̄ si ad munerū trahant q̄litatē: videnť legis verba
amplectere: ſȝ offendere volūtatē: vn̄ faciūt fraudē legi
Sic qui mentē nō paret pcipiētis quādo verisimilis

ter piecturat: q nō sic obedit sicut precipiēs ipsum ad
obediendū obligare intēdebat: nō fideliter obedit: et si
faciat: qd verbis expressum fuit. Ubi ergo lex vel iu-
dex quicunqz aliquid precipit in generali: sub quo vel
infra qd preceptuz multi casus contingere possunt: vt
magna rerum et euentuū varietas accidit: que oīa in
particulari in legis datione: nec preuidebant: et p con-
sequens: nec de eis declaratio legis: vel pcepti fieri po-
tuit. Sicut verbi gratia. Lex data est in aliqua ciuita-
te q nullus peregrinus murū ascendat ciuitatis: pro-
pter timorē proditionis. Cōtingit postea: q peregrini
infra murū ciuitatis obsesse vident inimicos ad murū
ascēdere vt ciuitatē capiāt: nec aliquos vidēt ad defen-
sionem ciuitatis paratos: ipsi peregrini ascendunt: et
ipsis inimicis deiectis ciuitatem defendūt: nūquid isti
peregrini reputari debeant legi inobedientes: videt q
nō: quia legis et iudicis obediūt menti: et si nō verbis:
ipse eīm precipiēs vel legem illam statuēs: si casum illū
preuidisset in singulari: vel p̄sens fuisset: factū appro-
basset. Vide leges cōcordantes. P.ij.29. In oībus
ergo talibus legibus: et preceptis et circūstantijs ptin-
gentib⁹: sm philosophū. v. ethicor. Et sm sctm Tho-
mā secunda secūde. q. cxx. arti. j. virtus subdito seruire
debet: que greco vocabulo epikeia vocat: que ordinat
nos circa singularia in quib nō possumus verba le-
gis sequi que datur in generali ad hoc qd cōueniēs se-
quatur effectus. Et dicit ibidem arti. ij. q hec virtus:
pars est iusticie: et regula omniū humanor actuū: qui
fiunt vel fieri debēt in singulari: sub lege generali. Et
ponit predictus doctor vbi supra: exemplū ad hoc de
deponēte gladiū suum: apud aliquē: lex depositi vult:
q depositū reddatur deponēti: quando illud petierit.
Ponamus q postq̄ deposuit: furiosus efficit: et in fu-
ria gladium suū non tenetur reddere: nec ppter hoc fit
legi de deposito reddēdo: inobediēs. Nec est cōtra il-
lud quod dicitur. J. iiij. 6. licet in primo aspectu videa-
tur isti sentētie multū contrariū: quia ibi ponunt ino-
bediētes mādato in speciali: iam scilicet nictu mādatis
q̄ etiam verbis. Hic aūt laudant inobediētes: verbis
legis in generali: et obedientes menti illius in speciali.
Ibi eīm dux ille et princeps preuiderūt effectum bonū:
qui forte cōtingere potuit: et tamē: quia nō fuerūt certi
de illo effectu: ppter periculū vitandū: etiam in speciali
talem prohibuerūt cōgressionē: et ne etiam huiusmodi
factū a sequētib traheret in exemplū: ab alijs presum-
ptiuosis militibus: qui quotidie hmōi facere possent
Exm insultus: sed nō quotidie p̄ualere. Predicta vo lex de
peregrinis nō ascēdentibus murum: nō fuit in specia-
li data: ne aliquis inimicos murum ascēdentes inua-
deret et ppelleret: sicut fuit illa de torquati filio ne ini-
micos inuaderet. Illis eīm preceptū fuit in speciali: ne
inimicos inuaderēt. Istis autē murum ascēdentibus
in speciali preceptū nō fuit: ne inimicos ciuitatis pro-
pellerēt: sed in generali: et in suo antecedēte tantū. Nec
istud frequēter in exemplū alijs cōtingere potest. Ille
eīm inuasit: isti vo ppulsauerūt inimicos. Primū fuit
presumptiōis. Secundū defensionis. Primū volūta-
tis. Secūduz necessitatis. Et per hoc respōderi pōt ad
accusatores illius. de quo dicit Seneca. v. declamatio-
num: q bello orto in quadā ciuitate: de sepulchro viri
fortis: arma suscepit et hostes deiecit: postea accusatur
sepulchra violati: allegatur pro eo: q hic necessitas fuit
que nauis iactu exonerat: et que ruinis incendia opprī-
mit: et q necessitas est lex tpis: quādo aliquid nō fuit le-
gitime cum legibus: hoc est: quando aliqua necessitate
superueniēte lex ad verba teneri nō potest. Sicut ergo

lex in generali data: de deposito reddēdo: nō artat legi 3
subditū ad reddendū gladium furioso in speciali: quia
malum cum illo facere posset: et furia magnā dat pre-
sumptionē q faceret. Ita nec lex i generali data: ne ali-
quis murū ascēdat peregrinus: nō phibet in speciali
ne peregrinus ciuitatē defendat. Lex vo de hostib nō
inuadēdis specialis est. Sic g ex oībus ptz predictis
q subditus intētionē cordis sui inobediēdo inclinare
debet ad intētionē precipiētis. Et ad hoc informamur
et hortamur Josue vlti. Inclinate inqt corda vra ad
dnm deum israel. Dixit autē pplus: dno deo nostro ser-
uiemus et obediētes erimus pceptis eius. Item etiā q
fideliter obediat recte ordināns intentionē suā: qūtuz ad
intentionē precipiētis dei: lucrum vel fauorē nō inten-
dens mūdi: sicut hypocrite faciūt: sed ex corde qūtuz ad
deum: et ppter deū: qui oīa intuet: faciat et obediat in
oībus: in quib obediendū est: vt de oibus talib⁹ di-
ci possit illud Rom. vj. Obedistis ex corde in eam for-
mam doctrine in qua traditi estis. ¶ Nono sapienter:
qūtum ad discretionē rōnis: vt sciat cui: et in qbus obe-
diendū sit: exēplo illius q dixit. ij. Machab. vij. Non
obedio pcepto regis: sed pcepto legis. ¶ Decimo ami- 14
cabiliter: qūtum ad affectionē: vt nō obediat ex timore:
sicut seruus maliuolus magro suo murmurādo: et q̄si
inuite ppter timorē: qr sm Bern. in sermone quodā: q
prelatu suuz iudicat: et de iussis eius murmurat: q̄uis
impleat qd iubet: nō est hec virt⁹ obediētie: s velamē
neqcie. Sed ex charitate et filiali amore: sicut benign⁹
filius obedit patri. Et hoc est qd dicit Aug. in regula.
Preposito tanq̄ patri obediat. Et apls Eph. vj. Filij
obedite parētib vestris: nō tm carnalib: sed etiā spi-
ritualib. Quia vo istam filialē obedientiā: duos ne-
cesse est habere comites: dicit Petrus in canonica sua.
j. Pe. j. Succincti lumbos mentis vre: sobrij et pfecti:
qūtum ad primū comitem scz castitatē: sperate in eam q
vobis offert grām: in reuelationē Jesu christi q̄si filij
obediētie: qūtum ad ipām obedientiā filialē: nō pfigu-
rati prioribus ignorātie vre desiderijs: s pternendo se-
cularia et terrenarū desideria: per scdm comitē volun-
tariā scz paupertatē. De illis vo: q sic obedientiā implēt
cuz dilectiōe pōt dici illud Eccl. iij. Filij sapiētie eccla
iustor: et natio illoruz obedientia et dilectio. Qz vo sic
obediendū sit: ad hoc vt ad regnū pueniat eternum.
Primo exēpla mouēt. Secūdo ratio artat. Tertio au-
ctoritas ligat.
¶ Qūtuz ad primū tria occurrūt exēpla: quor primuz Arti. iij.
ondit: q est obediendū in humilib. Secūdū vo ostē-
dit: q in tali obediētia est fortiter pseuerandū. Tertiū 15
q talis obediētia obedientē in via gra: patria et glia or-
nabit. Primū ptz p exemplū de corpe rotundo: qd cuz
difficultate ad loca ascēdit alta: et faciliter cū paruo ta-
ctu: ad loca descēdit: et inclinat humilima. Sic cor reli-
giosi cuz difficultate mouere se dēt: et obedire in his: q
honoris sunt et glie mūdane: vel dignitatis terrene: s
faciliter cū leui lingue tactu: se mouere et obedire dēt:
in his q humilitatis et vtilitatis sunt et laboris: glorificā-
tes deū in obediētia pfessionis. ij. Cor. ix. ¶ Secundū 16
ostēdit p exēplū de formatiōe vasis de q̄ūqz metallo:
in q videm⁹: q sicut artifex nō pōt formare vas pulchr
ad ponēdū in thesauro: et mēsa regi de metallo inflexi-
bili: qd artificis arte nō obedit: s de metallo qd sibi arti-
ficis arte flectit: et malleo: et non frangit ad libitumqz
ducitur artificis: eiusqz obedit atqz subditur volūtati:
de tali nanqz preciosum potest formare vas in regio re-
ponendum thesauro. Et quanto magis fuerit ducti-
bile: tanto pulchrius et subtilius vas ex illo forma-

ri poterit. Sic in proposito: illa anima que nõ est ductibi
lis: nec superiori obediens: nõ põt esse vas preciosum ad
recipiendũ hic deũ per grãm: ꝛ in futuro per gloriam: sꝫ
illa que hic fuerit obedientior: illic in thesauro regis eter
no erit preciosior ꝛ formosior: velut filius altissimi obe
17 diens. Eccl'.iiij. ¶ Tertiũ per exemplũ ostendit̃ de ligno
vel arbore: cuius ramos hortulanus intendit ad eius
et totius aree decorẽ dilatare: ꝛ in latũ ex omni parte du
cere: qui quidẽ si duri fuerint: rigidi vel putridi ꝛ im
plicabiles: lapide vel aliquo ponderoso eis imposito:
vt modo predicto ducant̃: nec onus sustinẽt: nec regunt̃
ad hortulani volũtatẽ: sed frangunt̃: in ignẽ mittunt̃:
quia ad nihilũ valent vltra. Si vero hortulani obediũt
voluntati ad totius arboris ꝛ aree vertunt̃ et crescunt
decorẽ. Sic de illis: q sub onere obedientie impatiẽtes
frangunt̃: ꝛ de alijs quos deus ꝛ eius ministri: ad to
tius persone et ecclesie dilatare vellent decorẽ: onere eis
obedientie imposito: sub quo onere: si obediẽter se in
clinauerint: ꝛ se ad hortulani volũtatẽ duci permiserint
hic grẽ: ꝛ in futuro glorie ramis decorabit̃: cum omnibus
18 credentibus ꝛ obedientibus sibi Act. v. ¶ Circa ad secũ
dũ ratio nos triplex artat. Quarũ prima ab argumen
to accipit̃ beati Augustini. Secũda a bannis terreno
rum regũ. Tertia a similitudine populi infidelis. Ad
primũ sic procedit̃: inobediẽtia sicut Augustinus arguit
in fide deducendo ad hoc inconueniẽs: quod qui obediunt
sine charitate ꝛ dilectione similes sunt demonibus: q vero
simpliciter nõ obediunt peiores sunt demonibus. Ar
guit enim sic Augustinus. Fides christianorum est fides cum
charitate: fides demonũ est sine charitate: qui igit̃ nõ
credunt demonibus: sunt peiores: quia demones saltẽ vnũ
bonũ habent: scilicet fidẽ: licet sine charitate: demones enim
credunt ꝛ contremiscũt: vt dicit apl's Jac. ij. Qui vero cre
dunt sine charitate demonibus sunt similes. Consimilit̃
arguit̃ de obediẽtia: quia obediẽtia sanctorum est cum cha
ritate: obedientia vero demonũ ꝛ malorum hominũ est si
ne charitate. Nam et demones quandoque obediũt: sicut
patet. 8. c. c. 6. Qui igit̃ obediunt cum charitate: obediẽ
tiam habent sanctorum: qui sine charitate: obedientiã ha
bent demonũ: qui vero simpliciter nõ obediũt: sunt de
monibus peiores. Ratio vero secũda manifesta est. Nam
si bannis obedit̃ principũ: rõnabile videt̃ quod christia
nus q in dei regno cogitat manere dei obediat imperio.
19 ¶ Tertia insuper ratio ex libro accipit̃ machabeorum: vbi
de populo romano tunc infideli dicit̃: quod omnes obediunt
vni: ꝛ nõ est inuidia neque zelus inter eos. j. Machab.
viij. Vtinã omnes q sub vna viuũt potestate vel prelato
tam perfectã haberent obedientiã: qualem illi habuerũt
idolatre: quã si talem haberẽt: talem cum hoc haberẽt
effectum: de quibus ibidem habet̃: quod quos volebant re
gnare regnabãt: ꝛ quos voluerũt deprimere deprime
bant. Per qd patet: quod dũ ipsi vni obediebant: mũdus
totus non potuit eis preualere. Ita nec nobis si deo ꝛ
eius ministris: ꝛ ecclesie mãdatis fuerimus obediẽtes.
Arti. v. ¶ Circa ad tertiũ auctoritas te ligat: vt eius obedias
imperio Deutro. xvij. Et vt obedias voci eius: ꝛ illi ad
20 hereas Deutro. xxx. ¶ Cui obediendũ ꝛ adherendum
est. Primo: quia ei obediẽtes a temptationibus ne sub eis ca
dant: preseruant̃. Secũdo: quia spũaliter confortant̃.
Tertio: quia ad celum ducunt̃. Quarto: quia illic excellen
ter remunerant̃. Quinto: quia inobediẽtes multipliciter
puniunt̃. ¶ Primũ patet: quia obediẽs illi adheret: q fa
ctus fuit obediẽs vsque ad mortẽ Phil'. ij. Ex qua sequi
tur adhesione: quod sicut plantula in se debilior forti ad
herens arbori illesa stat: vbi fortiores alijs nõ adherẽ
tes ventorum turbine prosternunt̃. Ita deo adherẽtes per
obedientiã ꝛ humilitatẽ stant contra temptationes illesi
vbi presumptuosi cadũt. Sane ergo docet predicta au
ctoritas Deutro. xxx. Obedias voci eius ꝛ illi adhereas
¶ Secundũ per exemplũ ostẽdit̃: de quodã religioso
de quo fert̃: quod dum libenter ꝛ obediẽter stetit vbicũque
assignabat̃: nec aliquid cõtra voluntatẽ superiorum pro
curauit: in omni missa sua: admirabili angelorum delecta
bat̃ visione: sed ipso amotione ad aliũ locum procurãte:
visionis amisit priuilegiũ. Nec nouũ est miraculũ: quod
obediens visione cõfortetur angelorum. Nam ꝛ ille an
tiquus Jacob: matri sue obediens: ad matrisque vadẽs
imperiũ: visionẽ in via habuit angelorũ Geñ. xxviij.
Sic religioni et suis obediens superioribus: quasi alter
Jacob: de quo dicit̃ Geñ. xxviij. Obediens Jacob pa
rentibus ꝛc̃. ¶ Tertiũ ex isto elicit̃ precedenti: quia sicut 21
Jacob obediẽs scalam vidit: cuius summitas celũ tã
gebat. Ita obediẽtibus scala preparat̃: ipsimet namque obe
diendo illam sperant ꝛ portant. Quia sicut per obediẽ
tiam ꝛ humilitatẽ descendere vident̃ corporaliter. Ita
ascendunt spiritualiter: sicut patꝫ de capite nostro: qui
quia factus est obediens: ideo deus illũ exaltauit Phi
lip. ij. Et dedit ei nomẽ ꝛc̃. Ipsa namque obediẽtia scala
et ascensio est illi: qui huiusmodi ascensiones in corde
suo disposuit: quia est de corpore ꝛ anima in hoc casu:
sicut de duabus situlis: quarũ vna descendẽte: alia ascẽ
dit. Hanc vero scalam in morte inueniet celum tangen
tem: si tamen ipsam vsque ad mortem portauerit. Sicut
namque scalam ad locum: quo ascendentẽ portabit: por
tari necesse est. Ita ꝛ obedientiã vsque ad mortẽ: nam et
sic ille: cuius omnis actio nostra est instructio illam por
tauit: factus obediens vsque ad mortẽ Philip. ij. ¶ Quã Exem
tum historia ostendit: que ex collationibus eliciatur pa
trum: in qua continet̃ quendã heremitam tria genera
hominũ in celo nobiliter vidisse: remuneratos: hospi
tales: solitarios ꝛ obediẽtes. Sed istos vltimos vidit
excellentius: quasi auro vestitos: quia illi: qd in eis li
berius: nobilius ꝛ excellentius videbat̃: propriam vide
licet voluntatẽ dei pro amore dimiserant: ideo iustum
videtur: quod excellẽtiori gloria doteñt. Si enim illi san
cti martyres: magna in celo digni esse iudicent̃ gloria:
quia vna hora capitis abscisionẽ sustinuerũt: quanto
maiori ratione magna gloria digni censendi sunt obe
dientes: qui qd capitale est ꝛ supremũ in eis: propriam
suam libertatẽ per totam vitam suam pro dei amore:
quasi amputare ꝛ ab eis tollere permiserunt. Et si do
mini terreni: sicut prelati ꝛ alij domini seculares: nõ so
lum christiani: sed etiam gentiles sciunt eis obedienter
seruientes digne remunerare. Sicut patet per hoc qd
scribit̃ Hester viij. Cognoscant inquit omnes gentes:
qui fideliter persis obediunt: dignã pro fide mercedẽ
recipere ꝛc̃. Ergo a fortiori ratione summus bonus: ꝛ
gratus deus excellẽter remunerabit obediẽter sibi ser
uientes. Dicamus ergo illud Hierem. xlij. Voci domi
ni dei nostri obediemus: vt bene sit nobis. ¶ Quintũ 22
patet: tam per predicta. J. iiij. arti. iij. per totum: quam etiã
per figuram et significationẽ regis Saulis: qui quia
domino nõ obediuit de regno eiectus est. Ei namque di
citur. j. Reg. xxviij. Scindet dominus regnũ de ma
nu tua: et dabit illud proximo tuo: quia non obedisti
voci domini. In signũ: quod deo inobedientes de regno
suo eijciendi sunt eterno: ꝛ quantũ inobediẽtes se exal
tauerint: tantum a deo deprimendi sunt in vita ista: et
morte eterna plectendi in alia. Primũ patet per hoc quod
populus deo inobediẽs dicit Thob. iij. Quia nõ obe
diuimus preceptis eius: traditi sumus in direptionẽ ꝛ capti
uitatẽ: ꝛ in mortẽ ꝛ in fabulã ꝛ in improperiũ omnibus

nationibus. Secundū patet per dei iudiciū Numeri.
xiiij. qui inq̄t: temptauerūt me: nec obedierūt voci mee:
non videbunt terram: p̄ qua iuraui patribus eorum.
Per qđ patet q̄ tales terram non videbunt viuentiū:
ergo morte eterna sunt plectēdi. Et hoc est qđ dicitur
Deutro. xvij. Qui aūt superbierit nolens obedire sa-
cerdotis imperio: moriet̄ homo ille. Habendo ḡ cōside-
rationē ad finē obedientiū vitam scȝ eternā: ⁊ finē ino-
bedientiū mortē scȝ eternā: clare videri potest: q̄ deus
vtrisq̄ʒ ope implet: qđ olim eis ꝓposuit dicēs. Propo-
no in conspectu tuo hodie benedictionē ⁊ maledictio-
nem: benedictionē: si obedientes fueritis ⁊c̄. Deutro.
xxx. ⁊c̄. De ista materia vide. R. v. 17.

O. ij. OCiositas. Primo multo-
rum maloꝝ est occasio ⁊ causa. Secūdo: ocio-
sis miseris ⁊ fatuis hoīb⁹ comparant̄: ⁊ eorundē ostēdet̄
pena simul ⁊ periculū. Tertio: remedia.

Arti. j. ¶ Circa ad p̄mū in p̄te oñsuȝ est. A. viij. 5. quō ociosi-
tas causa est mltoꝝ maloꝝ. Sic nāq̄ʒ ī aliq̄b⁹ mōi par-
1 tib⁹ inueniunt̄ hoīes mane ī vico publico: ꝓ diuersis
opib⁹: ꝓ oñi conducēte parati. Ita diabolus ociosos
inuenit in lectis suis: quoꝝ aliq̄s circa luxurias: alios
circa cogitationes: quō in crastino gulaȝ suam imple-
re poterunt. Aliquos circa cōpassiamentū falsitatis ⁊
mali lucri occupat. Et recte sicut milites anteq̄ȝ ad bel-
lum vadāt in camera sua armant̄. Ita isti milites dia-
boli in ocio iacentes: in lectis suis diuersis cogitationi-
bus se armāt: vt mala que ibi cōcipiūt adimplere pote-
runt: ꝓpter qđ Decretal'. de renūci. c. cuȝ p̄ndē. §. verū
dicit: q̄ ociositas ⁊ voluptas arma sunt hostis antiqui
ad miseras aīas captiuādas: pessima sunt arma ista p̄
que ipsi prius destruunt̄ q̄ armant̄: sicut p3. C. iij. 9.
Ex quo effectu patet q̄ multam maliciā docuit ociosi-
tas Ecclesiastici. xxxiij.

Arti. ij. ¶ Et nō solum maliciā: sed ⁊ fatuitatē. Nam ociosi fa-
tui sunt: ⁊ in oībus operarijs stulciores: p̄mo: q: ope-
2 rarij ceterī patrib⁹ ꝯductoiē sequunt̄: q̄ plus eis dabit.
Isti ḃo econuerso ip̄m sequunt̄: q̄ minus dat. Nā dia-
bolus ꝓ labore ⁊ pro vicio suo nihil eis offert: nisi hic
paruā delectationē: ⁊ postmodū penam eternā. Deus
ḃo inueniēs eos ociosos immittit eis cogitationes bo-
nas: q̄ facta bona sunt facienda: q̄ talis vita ociosa est
valde fugienda dicens: quid hic statis tota die ociosi
Math. xx. Ite ⁊ vos in vineā meā. i. surgite ⁊ vos vti-
liter occupate: ⁊ exeunte a vobis ociū: ⁊ plus dabo vo-
bis vobis: q: denariū diurnū. i. gaudiū eternū. Et tñ
plures p̄ ociū ⁊ carnalia desideria ip̄m sequunt̄ diabo-
lum: q̄ȝ deū p̄ vtilia opa: de q̄ cōquerit̄ Luc. x. dicens.
Operarij aūt pauci. Ex q̄ p3: q̄ q̄ sectat̄ ociū stultissi-
mus est Prouerb. xij. q̄s illū stultū nō diceret: q̄ senti-
ret adesse latrones q̄ domū eius frangerēt: ⁊ sua aspor-
tarent: vel homicidas ad ip̄m occidendū: vel ignē sub
lecto suo ad ip̄m cōburendū: ⁊ de lecto nō statim sur-
geret: nec se defenderet. Multo stultiores sūt: q̄ latrū-
culos adesse sentiunt aīe. i. malas cogitatiōes: q̄ vesti-
menta spoliant anie. i. innocentiā ⁊ mundiciā ⁊ ip̄am
occidant: ⁊ igne infernali. i. peccato ipsam inflāmant:
ipsamq̄ʒ sub terrenis affectionib⁹ sepeliant: iuxta illud
Senece ep̄la. lxxxij. Ociū sine lr̄is mors est: ⁊ viui ho-
minis sepultura. Nec tñ surgūt ⁊ se defendūt nec ad-
uertūt: q̄ fides sine operib⁹ mortua est: ⁊ ociosa est Ja-
3 co. ij. Quid enī valet seq̄ deū credendo ⁊ diabolū ope-
rando ad locū illū: vbi nō credentes: ȝ opantes remu-
nerabunt̄. Non enī dicet voca credentes: ⁊ redde illis
mercedē. Nā demones credūt ⁊ ꝯtremiscūt: sed voca

operarios Math. xx. Tales ḡ ociosi q̄ sunt q̄si mollis
culcitra in q̄ diabolus q̄escit: ⁊ diaboli sedile sup̄ q̄ se-
det: in lecto calido: sicut hoīes sup̄ tale lignū vel lapidē
ad solē in estate: q̄ tarde surgūt: in tm̄ q̄ q̄si q: sacerdos
et missa: imo ip̄e deus in missa oblatus eos vltra horā
debitā cū tot⁹ parochie detētione ⁊ offensiōe expecta-
būt: q̄si ipsi nihil tenerēt de deo ⁊ ecclesia. Sed ecōuer-
so: q̄ nihil aut parū facere aut pati volūt: qđ desiderijs
eoꝝ ꝯtrariat̄: ȝ sunt q̄si hoīes niuei: q̄ ad modū niuis
ad ignē tribulatiōis: laboris: penitentie: vel cuiuscūq̄ʒ
aduersitatis ⁊ tentationis molescūt: ⁊ opus vel penitē-
tiā quā tepide icepērūt dimittūt. In fine qn̄ operarijs
et nō ociosis dabit̄ merces: inuenient se deceptos: q: tūc
dici poterit eis: ⁊ erit etiā de eis sicut de fatuis virgini-
bus: q̄ clamātes dñe: dñe aperi nobis: nō audiebant̄.
Ita nec talis: q: ꝓpter frigus piger arare noluit: men-
dicabit ḡ in estate ⁊ nō dabit̄ ei Prouer. xx. Ergo ertūc
oīs piger: semp̄ in egestate Prouer. xxj. quantūcūq̄ʒ
ergo nunc habētes: q: forte diuites sunt: cū tñ ad mor-
tē venerint: inuenient: q̄ qui sectat̄ ociū replebit̄ egesta-
te Prouer. xxviij. Nec cogitare poterūt hoc audiētes: 4
q̄ vicȝ tales nō cum eo: nec ab illo mercedē tanq̄ȝ ope-
rarij expectare poterūt: q̄ hoc dñi iudiciū sit irrationa-
bile: vel a rōne illoꝝ extraneū: ȝ oñi rōnē habenti cō-
sonū: q: nō est aliq̄s vīm q̄ diligeret hoīeȝ ad opandū
cōductū ociosam vitā ducentē: nec ei finale stipendiū
solueret. Ad vosipsos intus redite ⁊ cogitate diligēter:
cui vīm placeret: imo cui nō multū displiceret seruus
chare ad operandū ꝯductus: q̄ regulā ⁊ vitam tenere
vellet hroplingor: q̄ in hyeme viuunt sicut catti iuxta
ignē in q̄dragesima: sicut puer bis vel ter comedēdo.
In estate sicut bubones: q̄ de nocte vigilāt ⁊ de die dor-
miunt: q̄ noctē verterūt in diem: q̄ in labore hoīm nō
sunt: si rōnabilit̄ essetis irati ꝯ̄ tales: nec eis magnā sol-
ueretis mercedē: quib⁹ licet aliq̄d p̄ manib⁹ dedissetis
nunq̄ȝ tñ totale ⁊ finale daretis salariū: cogitate: q̄ ea-
dē iusticia ⁊ rōne deus irascit̄ ꝯ̄ vos: q: ⁊ multo carius
vos ꝯduxit: vt opa faceretis ad dei honorē ⁊ viam sa-
lutē ptinētis. Cōduxit nāq̄ʒ multo carius: ⁊ q̄ȝtum ad
preciū iam datū: ⁊ q̄ȝtum ad mercedē ꝓmissam: dedit
nāq̄ʒ p̄re manib⁹ ante opus suū preciosuȝ in cruce san-
guinē: ꝓmisit insup̄ vitā eternā. Ita q̄ pars mercedis
operū nostroꝝ est modo soluta: p̄s ḃo remanet soluēn-
da. Si ḡ ocio vacauerim⁹: ⁊ opa nobis ꝓ mercede illa
imposita nō fecerim⁹: p̄te residua priuabimur. Nec in
hoc iniusticiā faciat: ille in q̄ maior est iusticia q̄ȝ in nobis
vel etiā quā fuerat inter iudeos: inter q̄s fuisse dicunt̄
gignopiste: q̄ sic dicti fuerant a gignos: q̄ est studiū ⁊ Exiij
sophia. i. sapiētia: q̄ si nihil in die ꝓfecerāt: nec de aliq̄
nouo ꝓfectu rōnē dare sciēt: de illa societate expelle-
bant̄: nec eum ꝓficibilib⁹ ⁊ laborātib⁹ ad prandiū reci-
piebant̄. Ita nec ociosi ad ꝯuiuiū angeloꝝ: in quo qui
nō laborat: nō mādu cabit: sed de illo tanq̄ȝ indignus
expellent̄: ⁊ cōtra delitias ocij penas expient̄ in quib⁹
ociari nō poterūt. Sicut p3 de Sodoma q̄ ꝓpter idem
ocij viciū igne cremabat̄: sicut p3 p̄ causaȝ destructōis
quā assignat deus p̄ Ezechielē ꝓphetā dicentē: hec fuit
iniq̄tas sororis tue sodome: sup̄bia saturitas panis et
abūdantia ⁊ ociū: ⁊ manū egeno ⁊ pauperi nō porrige-
bāt Ezech. xvj. penā ḡ sodomitis t̄palit̄ illatā: illi q̄ eis
siles sunt eternalit̄ sentiēt: qn̄ de oī verbo ocioso qđ lo-
cuti fuerint reddent rōnem Math. xij.

¶ Cōtra oīa hec ocij mala ⁊ p̄icula: primū remediū Arti. iij.
est labor: ⁊ feruēs ⁊ vtilis occupatio: hoc nāq̄ʒ antiq̄rū
oñdit̄ exēplo. Antiq̄ nāq̄ʒ sapiētes vt ocij fugerēt peri- 5
cula: plurib⁹ modis se occupare nitebant̄. In vi. nāq̄ʒ

Exm̄. pa. legitur de quodā heremita: qui hac de causa corbi
nos fecit ⁊ destruxit: hac iterū de causa sapiētiores Ro
Exm̄. manoꝝ legunt̄ consuluisse ꝙ carthaginē captā nullo
modo destruerent. Ne plus ocio q̄ȝ bello destruerent̄
quod etiā accidit: sicut ostensum est. C. iij. 9. Hac de
Exm̄. causa Anthonius abbas in vi. pa. orans: quō saluari
posset. responsum habuisse legit̄: ꝙ laborando ⁊ oran
do. Sciuerūt eñ om̄es isti predicti: tanq̄ȝ heremita: q̄ȝ
etiā sapientes Romani. Et angelus q̄ Anthonio re
spondit: ꝙ sicut musce nō sedent: nec libēter descēdūt
sup ollam bulientē: sicut faciūt sup tepidā: ꝙ etiam la
trones nō intrant ita libēter ad spoliandū diligenter
vigilantes: sicut somnolētos. Ita nec demones descē
dunt sup aiam feruentē charitate: nec spoliāt vtilit̄ oc
cupatū: ꝓpter qd̄ Hieronymꝰ. quēlibet hortat̄ ad mo
nachū dicens: semꝑ aliq̄d boni operꝭ facito: vt diabo
lus te inueniat occupatū: ⁊ habet̄ hec auctoritas i De
creto. de ꝯse. dis. v. c. nunq̄ȝ. ⁊ in glo. sup decretalē. pal
legatā. ē. co. c. j. predicta insup de causa mulier illa lau
de digna: panē ociosa nō comedit. Prouer. xxxj. Quia
difficile est ocioso: sine laborib⁹ a tentatiōib⁹ se custodi
re: q̄a nec laborare volūt: ad hoc eos excitare deberet ti
6 mor gehēne. Si eñ illū claudū de quo fertur: ꝙ se de
Exm̄. portari fecit vbi dicebat̄: ꝙ demon de nocte ambula
bat in cemiterio timore illius latronis: q̄ portantē so
ciū estimabat: cū oue i collo venientē: a quo ⁊ quesiuit
si pinguis esset: ita fuit ꝑterritus: ꝙ deiectus citius ad
domū venit q̄ȝ baiulus suꝰ. Si insup demon cuicū q̄ȝ
pigro in lecto lasciuiēti apparēs se ostenderet in forma
terribili eū cito de lecto surgere faceret. Quāto potius
ad hoc artari deberēt: illiꝰ eterne pene: ⁊ visiōis demo
nū cogitatiōe: hoc ergo cogitās dicat. illō Prouer. vi.
vsq̄ȝ q̄ piger dormis: surge et festina venire ad patriā
illā: vbi quies nō erit occasio peccan. de q̄. i. Paral. 22.
pacē ⁊ ociū dabo in Hierusalē cunctis dieb⁹. Et si ali
quod dictū videat̄ repugnare: noli dicere sicut ille. de
quo habetur Prouer. xxij. dicit piger. leo est in via: q̄a
desideria occidunt pigrum. Prouer. xxj. Et timor deie
cit pigrum. Prouer. xviij. Nota A. xxiij. 17.

O. iij. **Odij. primo ostendit̄ fuga**
⁊ detestatio. Scd̄o odiētiū ꝛn̄sio ⁊ reprobatio.

Arti. j. ¶ Ad primū sic ꝓcedit̄: duo ostendūt odiū esse fugien
dū: ⁊ ꝙ nullus sit odio habendus: meritū ⁊ suppliciū
Meritum qd̄ desideramus: ⁊ suppliciū qd̄ vitamus.
1 ¶ Primo: ꝙ meritū qd̄ expectamꝰ: odiū excludere de
beret. ꝓ3: q̄a illud meritū nō debet̄ illis qui sunt bru
tis similes: nec homicidis ⁊ iudeis: sed odiū habētes
Canes ad inimicos sunt hmōi: ergo ⁊c̄. Minor ꝓ3: q̄a canes
diligūt amicos: ⁊ odio habēt inimicos: et homicidi q̄
ideo occidūt: q̄ odio habēt ⁊ iudei. sicut ꝓ3 Math. v.
ꝑ illud qd̄ illis quondā dictū fuit. diliges amicū tuū:
⁊ odio habebis inimicū tuū. Sic ergo talib⁹ nō debet̄
premiū illud eternū. Nec eis similib⁹: oportet ergo ad
hoc qd̄ nobis detur: ꝙ simꝰ eis dissimiles hoc aūt esse
nō possumus: nisi diligēdo ⁊ nō odiēdo inimicū: ergo
⁊c̄. Et hoc est ꝙ saluator nr̄ ibidē adiecit dicēs. ego au
tē dico vobis diligite inimicos vestros ⁊c̄. ⁊ de quoli
bet vestrū verificet̄. illud psal. cxix. Cū his q̄ oderant
pacē: erā pacificus. Scd̄o timor supplicij nos ab odio
trahere deberet: qd̄ odiētib⁹ debet̄. sicut ꝓ3. D. iiij. 7.
qd̄ quidē vtinā om̄es sic essent experti: sicut illud expe
riebat̄. C. ix. 6. Sed heu nōnulli nimis tarde experiū
tur illud: sicut ꝓ3 per exemplū de illo. C. ix. 5. Ergo
tam ꝓpter meritū assequendū: q̄ȝ etiā ꝓpter suppliciū
fugiendū: fac qd̄ precipit̄. Exo. xxiij. Si occurreris bo

ui inquit inimici aut asino erranti reduc eū. Si vide
ris asinū odiētis te iacere sub onere: nō ꝑtransibis sed
sub'euabis cum eo. Et bene facite his qui vos oderūt
vt sitis filij patrꝭ vestri qui solem suum oriri facit sup
bonos ⁊ malos: ⁊ pluit sup iustos ⁊ iniustos. Matt. v.
¶ Sed q̄a om̄i tam irascēti q̄ȝ odiēti videt̄ odiū suum Arti. ij.
iustū: ⁊ tamē in rei veritate iustū nō est: audiant̄ primo 2
respōsiones illoꝝ ⁊ reprobatiōes: vt ex rationib⁹ vide
ant odium suū iniustū. dicūt eñ malus est ꝓ tanto: ꝙ
mihi videt̄ nihil demerui vel meis nocuit: vel in hoc
ꝙ sic vel sic fecit. quib⁹ respondet̄ ꝙ ⁊ ipsi mali etiam
sunt ip̄m odiēdo ꝯtra dei preceptū: ergo odiēdo malos
multiplicāt ⁊ mala. sicut ꝓ3. D. x. 13. hoc insup faciē
do incidis in illud: ꝙ quilibet odiens multum vitat ⁊
odit. i. societatē illius quē odit: q̄ dū alius ad infernū
vadit nocēdo: ⁊ tamē eū odis tu etiā ad infernū euntē
associas odiēdo: dū insup ipse erit in inferno nocēdo:
tu illic eū associabis odiendo: q̄a duob⁹ isti simul mo
rientib⁹: quoꝝ vnus fecit iniuriā: ⁊ alius odit: ita cito
descendit vnus ad infernū ꝓ odio: ⁊ maledictiōib⁹ su
is: sicut aliꝰ ꝓ iniuria sua: ⁊ quō in vita sua dilexerūt
se boni ⁊ equalis fuerūt meriti. Ita post mortē in infer
no impij nō separabunt̄. Sic q̄ equales fuerūt in cul
pa: vnus nocēdo: ⁊ alius odiendo: post mortē nō sepa
rabunt̄ in inferno. iuxta illud Eccl̄s. ix. odiū ⁊ inuidie
simul perierūt. Sanius ergo ꝯsiliū esset: ꝙ tu diligen
do ires ad celū: ⁊ societatē euntis ad infernū fugeres.
¶ Iterū dicūt: fecit cōtra me sic: ita parū respectiue no 3
cuit tibi: q̄a forte nō fecit damnū nec nocumentū cen
tū marcarū: ⁊ tu odiēdo te spūaliter occidis: ⁊ facis ti
bi maiꝰ damnū q̄ȝ si totū mundū amitteres: ergo nō
est maior sapiētia in te hoc faciendo: q̄ȝ i alio qui seip̄m
occidit: q̄a inimicus se occidit: q̄a qui odit fratrē suū
homicida est. j. Ioan. iij. saltē suspitiue. Iterū dicunt
offendit me: sed forte nō intendēs offendere: sed docen
do: vel arguendo: vl' increpādo intendit tuā vtilitatē
⁊ ista de causa: qui offendunt̄ sunt sicut scabiosus: qui
odit pectinē et diligit mitrā: sic illi diligūt adulatores
⁊ odio habēt veraces. de quib⁹ Amos. v. Odio habu
erūt in porta corripientem ⁊c̄. Et tales sunt insipiētes
q̄a qui odit increpatiōes insipiens est. Prouer. xij. Et
hoc ostendūt in hoc ꝙ offendunt̄: q̄a sicut perpendit̄:
ꝙ quis morbū vel malū habeat interius sub pannis:
ex hoc ꝙ tactus clamat: vel cachinans offendit̄ ⁊ se re
trahit. Sic spūalis īfirmitas illoꝝ q̄ corripientē odio
habēt: q̄ etiā ꝯtra eū per odiū suscitat rixas. Prouer. x.
Talis ergo ꝓ bonitate sua: talia sustinēs dicere potest
illud ps̄. cviij. Posuerūt aduersum me mala ꝓ bonis
⁊ odiū ꝓ dilectiōe mea. Om̄es tales similes sunt bu
boni q̄ odit ⁊ fugit lucē: signū nanq̄ȝ est ꝙ oculos mē
tis habeat infirmos: ⁊ ꝙ malā habeāt vitā: q̄a oculis
egris odiosa est lux: ⁊ om̄is q̄ male agit: odit lucē ⁊ nō
venit ad lucē: vt nō arguant opa eiꝰ. Io. iij. ¶ Iterū 4
dicūt nocuit mihi. forte plꝰ ꝓfuit: sicut nāq̄ȝ ostensū ē
T. v. 48. cū sequētib⁹. deꝰ permittit nōnullos maloꝝ
sustinere ꝑsecutiōes: ad illoꝝ vtilitatē: q̄ ergo sic cōtra
flagellātes ꝑsequētes vel nocētes irascit̄: similis est illi
q̄ irascit̄ ꝯtra illū q̄ ei p̄ciosam fabricat coronā: patient̄
ergo sustineat dicēs. illud psal. cxxviij. Supra dorsum
meū fabricauerūt peccatores. mihi coronā: ⁊ eis penā: ha
bendo nāq̄ȝ respectū ad talē vtilitatē ⁊ finē ꝓ3: ꝙ me
liora sunt vulnera diligētꝭ q̄ȝ fraudulēta odiētis oscu
la. Prouer. xxvij. Iterū dicūt nō habemꝰ odio ꝑsonā
vel holem: sȝ culpā seu viciū: ⁊ hoc nō est malū: sicut
nō est malū vel peccm̄ odio hr̄e malas herbas in cāpo
meo: vel vicini mei: vel infirmitatē in aialib⁹: sȝ hoc est

perfectū odiū qđ ꝓpheta habuit dicens. iniquos odio
habui. Et iterū pfecto odio oderā illos: sup quo dicit
Aug⁹. hoc est perfecto odio odisse: vt vicia non hoies
oderis: nec vicia ꝓpter hoies diligas. Si vo odiū illo
rū tale sit: ꝙ de iniquitate maloꝝ doleant: coꝝ cor-
rectionē sine aliqua sinistra intentiōe sitiāt fatendū est
illoꝝ odiū esse pfectū. Sed tu dñe: q̇ habes sanctā scie
tiā. ij. Machab. 6. scis quō istud illoꝝ dictū: cū verita
te ꝯcordat: ⁊ quō a veritate exorbitat. Cui⁹ etiā rei ve-
ritatē si ipsimet scire voluerint: non verbis suis sed si-
gnis credāt: que tam ipsis q̄ alijs ostendunt veritatē.
Hec aūt signa sunt duo: quoꝝ primū accipit̄ in cōpara
tiōe que fieri pōt inter amicū ⁊ inimicū. secūdū accipe
tur in cōparatiōe que fit inter duos inimicos. Vt aūt
primū signū clarius veritatē ostendat: ponat̄ ꝙ ille q̇
p̄dicto modo se excusat ꝙ aliquē odit ⁊ persequit̄: qui
malus est amicū habeat ⁊ inimicū. Amicū potentē: q̇
magna fecit ꝓ eo vel sperat ꝙ in posterum faciet: ⁊ ꝙ
vterq̄ laboret eodē vicio. Isto posito: ꝯsideret in cor-
de suo si tm̄ habeat ꝯtra cor: tantūq̄ malū optet cōtra
primū: quantū ꝯtra secundū: ⁊ si tm̄ illū persequat̄: vt
corrigat̄. Si eñ tm̄ vicia persequeret̄: ⁊ salutē optaret
plus illa in amico psequi: et potius ei⁹ optare deberet
salutē: ⁊ si hoc in corde suo nō inuenerit: si ꝓ quia: q̇a
raro inueniri potest: scire potest ꝙ nō vicia odit ⁊ pse-
quit̄. Sed dicet in amico diligo: ⁊ naturā ⁊ beneficia:
in inimico naturā solā: ⁊ ido nō ita amicabilē exhibeo
me inimico nocenti: sicut amico benefaciēti. Cui cōce-
dendū est: ꝙ plus diligat amicū: hoc nāq̄ lex nature
requirit: ⁊ gratitudinis: sed nō est ꝯcedendū ꝙ maiori
odio habeat inimicū: q̄ nulla lex pmittit: ꝙ inimicus
maiori odio habeat̄: q̇a nec rātiōi hoc ꝯsonū est: q̇a cū
in amico ⁊ inimico sit natura ⁊ culpa: ⁊ i vtroq̄ sit na
tura diligenda: ⁊ culpa odienda: si nō sit maior in cul-
pa in illo quē inimicū reputas q̄ i amico: nō est maior
ratio q̄re odio maiori vnū habeas q̄ aliū. Et si habue-
ris: radix illi⁹ odij nō in vicio sed in aliquo alio ē scru-
tanda. Si dicant: ꝙ inimicus plus deliquit q̇a nocu-
it vbi amicus nō nocuit: ⁊ ideo maiori odio eū habeo
cui⁹ odij radix ⁊ ratio est vindicta: q̄ poti⁹ de tibi nocē
tib⁹: q̄ de deū offendentib⁹ requiris: qui iniuriā cōtra
deū maiorē factā dissimulares in amico: vbi minorē cō
tra te factā vindicare quer̄ i illo: quē nō reputas ami
cum: vt inueniatur iniquitas ei⁹ ad odiū. in ps̄. xxxv.
6 ¶ Secundū insup signū clare apparet in ꝯsideratione
duoꝝ inimicoꝝ: quoꝝ vnus est homo quē odit: ali⁹ ē
diabolus ⁊ eius ministri: quos in ope se diligere ostē-
dit. Si primū odit vt dicit: q̇a inimicus est: ⁊ q̇a nocet
in exteriorib⁹ ⁊ corpore suo vel corpali substantia: qua
re secūdos nō odit ⁊ opera illoꝝ: imo qđ plus est qua-
re opera illoꝝ tm̄ diligunt: ⁊ societatē tantūq̄ eis pla-
cere nitunt̄. Ex quo facto ptz: ꝙ veritatē nō dicūt dicē
tes: ꝙ inimicū odio habēt: q̄ malus est: q̄ tunc maxi-
mo odio haberēt diabolū ⁊ opa eius: ⁊ oēs illos q̄s
deus odit tāq̄ malos. primo superbos quos de⁹ odit
tanq̄ sui expugnatores: ipsi nāq̄ in celo ꝯtra ipm̄ q̄n-
tū in eis fuit bellū mouebant: ꝓpter qđ odibilis deo ⁊
hoib⁹ superbia. Eccl. x. hoibus. s. bonis. Secundo iu-
ratores: quos de⁹ odit tanq̄ sui vituperatores: de quo
rū quolibet. Iere. xij. Dedit cōtra me vocē ideo odiui
eam. Sed istos odio nō habent: q̇a ipsi tales sunt: vel
eis applaudūt: ⁊ iurantib⁹ arrident. Tertio sortilegas
quos deus odit quia vanitates obseruant. in ps̄. xxx.
Odisti obseruātes vanitates. quas potius se diligere
ostendunt q̄ odio habere: qui totiēs illas frequētant.
Quarto. quare nō habent odio luxuriosos: quos de⁹
odit: quia vadunt per vias iniquas: que ducūt ad in-
fernū: qui dicit oēm viam iniquā odio habui. in psal.
cxviij. quos odio nō ostenditis vos habere: vel quia
talem vitā in vobisipsis diligitis: vel quia nō vt debe
retis psequimini. Quinto. quare nō habent odio vsu
rarios: ⁊ alios auaros: ⁊ falsos mercatores: qui l vnū
cōueniūt vt vltra valorē vendant: ⁊ simplices decipi-
ant: quos oēs odit. qui dicit. odiui ecclesiā malignā
tium. in psal. xxv. Sexto. quare nō habēt odio scip̄os
tanq̄ deo odiosos: quia ipsimet mali ⁊ peccatores fra
tres suos odientes: quos ideo deus odit: q̇a altissim⁹
odio habet peccatores. Eccl. xij. Septimo. quare vni-
uersaliter odio nō habēt oēs peccatores quoscunq̄
tāq̄ leprosos ꝯsortiū: hoc eñ facere deberēt: si malum
odio haberēt ⁊ deū diligerēt: sicut deberent: q̇a adhor
tatur eos ps̄: dicēs. psal. xcvi. qui diligitis dñm odite
malū: quia aliter eū nō diligit̄: quantūcunq̄ hoc ore
dicatis. ¶ Quō eñ credere posset: ꝙ ipē deū diligeret 7
si ipsemet esset iurator vel detractor: vel si tales libēn-
ter audiret vel diligeret: de quibus deus conqueritur
dicens: sermonibus odij circūdederūt me: ⁊ expugna
uerunt me gratis. in psal. cviij. vel si ipsemet de pecca
tis suis gloriaretur: ⁊ se iactaret: vel si tales letāter au
diret. de quibus in psal. lxxiij. gloriati sunt qui te ode-
runt: vel si ipsemet esset peccator: q̇a talis nec seipsum
diligit: quia qui diligit iniquitatē odit animā suam in
psal. x. Et quō posset deū vel quēcunq̄ aliū vere dili-
gere: qui seip̄m nō diligit. Et quō posset quēcunq̄ bo
num virum diligere: qui deū nō diligit: qui eñ corp⁹
vel caput nō diligit: nec mēbrū diligit: ⁊ q̇ caput odit
mēbrū odit: de hoc eñ ideo docuit nos non mirari di
cens. Nolite mirari si odit vos mund⁹. j. Ioan. 3. Et
christus. Ioan. xv. Si odit vos mund⁹ scitote q̄m pri
us me odio habuit. Et reuera tale odiū ē mirabile: q̇a
odio habent illos per quos inesse consistunt. ¶ Sine 8
eñ bonis mūdus hic stare nō posset: nec per ꝯsequēs
sine illis mali viuere possunt: sed destruerētur sicut in
diluuio Noe: ⁊ in infernū demergerentur: sicut ci uita
tes Sodomoꝝ. Talium odium odio assimilatur dia-
boli qui deū odit ⁊ dei mēbra: sic isti: sicut ex vbis ptz
Chryso. sup Mat. xxij. sicut inq̇t rex i imagine hono-
rat̄: sic de⁹ in hoie diligit̄: ⁊ odit̄. Nō pōt hoiem odire
qui deū amat: nec pōt deū amare qui hoiem odit ⁊c̄.

Operationū seu operario- O. iiij.

rum. Primo ostendetur diuersitas seu diuisio
Nam ⁊ diuisiones operationū sunt. j. Coꝛ. 12. Secū
do bonorum operum ⁊ operarioꝝ ostendentur modi
⁊ necessarie conditiones. Tertio malorum operarioꝝ
ostendere restabit mores ⁊ affectiones. Quarto osten-
dentur motiua: quare maloꝝ mores sunt fugendi: et
bonorum conditiones sunt sequende.
¶ Circum ad primū talis est diuersitas. In his q̇ ope- Arti.
rantur opera ad dei honorem et animarum salutē per 1
tinentia qualis est inter operarios conductos ad quā-
titatem temporis: ⁊ alios conductos ad quātitatē ope
ris: quia sicut frequenter videtur: ꝙ primi segnius et
pigrius agūt ⁊ operāt̄: ⁊ specialit̄ vbi nō sunt omnino
fideles. Scđi vo scientes ꝙ vnusquisq̄ suā mercedē re
cipiet sm̄ ꝓpriū laborē diligētius operant̄. Sic in ꝓpo
sito: in ieiunijs: vigilijs: p̄dicatiōib⁹: orationib⁹: ⁊ quis-
buscūq̄ alijs laborib⁹ vtilib⁹ siue corpalib⁹ siue spūali
bus multi primis assimilant̄: ⁊ specialit̄ illi quib⁹ vi-
det̄: ꝙ sint ꝯducti ad quātitatē tpis. i. ad terminū vite:
hoc est illi q̇ cogitant se diuites esse ⁊ sat̄ habere vsq̄
ad quantitatē temporis vite illoꝝ. Illi cōmuniter in

predictꝭ operibꝫ tepidius operantur: imo ꝙ peiꝰ est: qui
dū pauperes erāt ⁊ quasi stipendiū ⁊ salariū nullū a deo
acceperāt: ꝑdicta opa operabant̄ feruēter. Sed ꝓmo-
tione a deo accepta deū expugnāt predictꝭ opibꝫ ꝯtra-
ria faciētes: quos notat aplūs dicēs. videte malos opa-
rios ⁊c̄. Phil. iij. Et est de istis sicut de operarijs: qui to-
tam mercedē operꝭ pre manibꝫ ante opus inceptū vel
finitū accipiūt: q̄ quia nullā aliā mercedē in fine expe-
ctant operꝭ: minꝰ curāt qn̄ finiat̄. Cōsimilē cogitatio-
nē isti habere vident̄: q̄a si aliā post vitā istā sperarent
operꝭ mercedē: virilius oparent̄: ⁊ fortius durarent ⁊
ꝑseuerarēt ad opus suū: ⁊ ad opationē suā vsq3 ad ve-
2 sperā. psal. ciij. ¶ Secūdis vo pauci assimilant̄: d̄ quo
ꝯquerit̄ saluator noster dicēs. Operarij aūt pauci. Lu-
ce. x. Cuiꝰ auctoritatꝭ veritas quotidie ad oculū osten-
dit̄: q̄a cōiter oīes operarij aīe duas habēt ꝯditiōes:
q̄s nulli boni operarij in corpalibꝫ opibꝫ hn̄t. Vna: q̄
opus inceptū anteq3 ad finē bonū ducat̄. In q̄ merce-
dem ꝓ ope recipere deberēt dimittūt: sicut illi q̄ bene
incipiūt in iuuētute: vel ī quadragesima: vel in aliqua
infirmitate: ⁊ postea opa bona tūc ꝓmissa vel incepta
dimittūt. Aliā. q̄a nimis tarde ad opus veniūt: vespe-
rā ad hoc expectātes: sicut illi q̄ opa iuuētutꝭ ⁊ fortitu-
dinis in seruitio expendūt carnis: mundi ⁊ diaboli: ⁊
presumūt: ꝙ in fine vite deo seruiēt: quādo nox mortꝭ
ipsos ad hoc impotētes faciet. Cuiꝰ ꝯtrariū Christus
docuit suo exemplo: qui ait. me oportz opari opa eius
qui misit me: donec dies est. Joan. ix. Expectantiū vo
periculū subiungit dicēs: venit nox quādo nemo pōt
opari. Et Paulus vo dicēs. Dū tempus habemꝰ ope-
3 remur bonum ad oēs. Gal. vi. ¶ Et est circa hmōi
opationes ⁊ oparios miserabilis ⁊ mirabilis fortuna:
quia Christꝰ ⁊ apli sui opari docent tēpestiue ⁊ vtilia:
⁊ inimici aīe docent ꝯtrariū. Et plures acquiescūt istis
secūdis. Et ꝙ hoc sit mirabile: quilibet in corde suo iu-
dicet. Quis enī vestrū mirabile nō iudicaret: ꝙ aliq̄s
libentius oparet̄ cū illo: qui paruā ⁊ miserā daret mer-
cedē dū oparet̄: ⁊ post finē operꝭ tot tormēta quot ad
certū tempus sustinere posset: q̄3 cū illo qui dū opus
durat meliorē ⁊ maiorē dat mercedē: ⁊ post finē operꝭ
regnū: vel hereditatē magnā: ⁊ ꝓmotionē maximā: ꝑ
totū tempus vite sue duraturā: quis vestrū talē stul-
tissimū nō iudicaret? Et si vitā vestrā diligēter ꝯside-
raueritis cōtra vosipsos necessario iudiciū dabitis: ꝙ
estis maiori stulticia excecati: q̄a inimici aīe nituntur
vos ponere in ope suo. et deus enī in ope suo dicens.
Vade opare in vineā meā. Math. xxj. In sanctā ec-
clesiā ruinā mali oparij in paradiso positi emendādo.
deus nāq3 primū parentē posuit in paradiso vt opare-
tur: ⁊ custodiret illū. Gen. ij. Sed q̄a male opabatur
⁊ totū opus violauit: deus ad modū discreti patrisfa-
milias: qui vidēs in ope suo malos oparios illos amo-
net ⁊ punit: ⁊ alios eligit sapientes: qui opus meliꝰ fa-
ciant ⁊ defectū aliorū corrigāt. Illo de paradiso eiecto
⁊ ꝑmutato alios sapiētes oparios elegit: qui defectū ꝑ
eum factū emendarēt oēs. s. sanctos ⁊ electos a prin-
cipio mundi. de quibꝫ. iij. Reg. 5. Elegit rex Salomō
oparios de oī israel. i. rex noster Christus rex pacifi-
4 cus: vt templū glorie in celo ꝑficiat̄ ⁊ impleat̄. Inimi-
ci vo breuē ⁊ paruā offerūt mercedē: tm̄ dū opus du-
rat: q̄a mūdus cupidis oparijs suis: sicut raptoribus
latronibꝫ. vsurarijs. ⁊ hmōi: paruas ꝓ mercede ⁊ bre-
ues dat diuitias. Caro oparijs suis gulosis: accidio-
sis ⁊ luxuriosis: paruas ⁊ breues: quia dū opus durat
offert delitias. Diabolus enī oparijs suis. i. superbis
paruā dat vanā gloriā. Inuidis ⁊ odientibꝫ paruā le-

ticiam: quā habent de malo ⁊ damno alterius: vel qn̄
do de inimicis suis se vindicāt. Sed opibꝫ istis finitis
pena oparijs dat̄ eterna. q̄a teste euangelista sic eis lo-
quet̄ Christus in iudicio. Discedite a me oēs oparij
iniquitatꝭ. Luce. xiij. Deus vo qui desiderat vos po-
nere in bonis opibꝫ: ⁊ meliora vobis dat dum in vita
opamini: q̄a bona nature ⁊ fortune: que iuste habetis
⁊ gratie: q̄a idem deus qui opatur oīa in oībus. j.
Cor. 12. ⁊ post finē opis vitā eternā: quādo teste euā-
gelista dicet. Voca operarios: ⁊ redde eis mercedem.
Math. xx. Primi ꝯductores oparios ad hoc cōducūt
⁊ in ope suo ponūt vt infernū impleāt: deus vo vt ce-
lum impleant: ad hoc enī exijt ꝯducere oparios in vi-
neam suā. Math. xx. Et tamē de quo dolendū est plu-
res primos sequūtur ꝯductores: qui ideo stultiores se
ipsos iudicare necesse est: illo de quo primus casus po-
situs est: quia ille paruā mercedē in ope recepit: ⁊ post
opus ad certū tempus: puta ꝑ diē vel mensem incarce-
rabat̄ et torquebat̄. Isti vo cū hoc: ꝙ paruā sicut illi
recipiūt dū opant̄ mercedē: post opus semꝑ incarcerā-
tur ⁊ torquent̄: vbi erit his sempiternꝰ pauor: qui ope-
rant̄ malū. Prouer. x. Si vo corde vel ore negare vo-
lueritis ꝙ predictos inimicos nō sequimini in opibꝰ
suis. Et si corde vl' ore hoc negaueritꝭ si opa vestra cō-
sideraueritis: hoc negare nō potestis. Et vt hoc clariꝰ
videatis opa vestra ꝯsiderate: Christus vellet ꝙ ope-
ramini in diebꝫ sanctis sancta opa in vinea sua. i. in ec-
clesia. Cupiditas vestra vel magistri vestri: quibꝰ in
hoc casu nō deberetꝭ obedire: sicut nec si vobis dicerēt
ꝙ hoiem occideretꝭ: q̄a ꝑ preceptū illorꝫ iudex nō ha-
beret vos de homicidio excusatos: volūt ꝙ sitis ī alijs
occupatiōibꝫ: vtputa in foro vel alibi illis diebꝫ: ꝑ ope-
ra ergo vestra potestis videre cū quo ꝯductore rema-
netis ꝓ illis diebꝫ: ⁊ hoc etiā per paucitatē in ecclesia:
⁊ multitudinē in foro oībꝫ apparet. Iterū Christus
vellet ꝙ oībꝫ diebꝫ oīa opa vestra essent mūda et
casta: caro vult ꝙ sint īmunda: quia immūdicie specia-
liter sunt opa carnis. teste aplo Gal. v. Manifesta in-
quit sunt opa carnis: que sunt fornicatio: immūdicia:
impudicitia: luxuria ⁊c̄. Tot ergo fornicatores ⁊ adul-
teri: de quibꝫ mūdus nūc est plenus: ⁊ infernꝰ postea
replebit̄: ostendūt ꝙ pauci cū deo in ope suo remanēt.
Iterū deꝰ docet ꝙ opemur fideliť: ⁊ erga ip̄m ⁊ proxi-
mū: ꝙ nulla sit in opibꝫ nr̄is infidelitas: sed fides que
charitatē opatur. Gal. v. Alij aūt alia docent opa infi-
delitatꝭ. Quot cū istis secūdis diaboli ministris i ope
remāserūt: docet carminatricū ⁊ sortilegarꝫ frequētia?
Iterū deꝰ vellet ꝙ oēs iuste ⁊ de suo viuerēt: q̄a qui
operat̄ iusticiā acceptꝰ est illi. Actꝭ. x. Diabolus vo et
cupiditas volūt ꝯtrariū: quot vo cū istis secūdis opa-
rij remanserunt: docet iniustorꝫ numerosa multitudo.
Item deꝰ docet oparios suos nō iurare oīno. Mat.
v. diabolus vo docet ꝯtrariū: quō plures remanserūt
quotidie dolentes: audire poterimꝰ. Iterū deus opa-
rios suos ducit per viā pacis ⁊ salutis: diabolus opa-
rios suos ꝑ viā odij ⁊ inuidie: cū q̄ ğ remāsistꝭ scrutate
corda vr̄a. sic d̄ oībꝰ alijs opibꝫ virtuosis ⁊ viciosis
pōt vobis dici id qđ Christus dixit iudeis. Joan. x.
Si mihi nō vultis credere: operibus credite. Et saltē
ꝓpter opera ipsa credite. Joan. xiiij. Et ex operibꝫ scie-
tote cuius oparij ⁊ filij sitis: ⁊ a quo debeatis opis ex-
pectare mercedē. Sic enī Christus docuit nos exprimē-
tum quādo Joan. viij. dixit quibusdā qui se dixerūt
esse filios Abrae Si inq̄t filij Abrae estis: opa Abrae
facite. quasi diceret. nō ex verbis sed ex filitudine ope-
rū cognoscite cuius filij sitis. Et adiecit dicēs: vos fa-

ctis opa patris vestri: supple diaboli. Ex quibꝫ vbis
eis cōcludebat dicēs: vos ex patre diabolo estis: et ab
eo operis mercedē p cōsequēs expectabitl. Cuiꝰ mer-
cedis qualitatē tacet: et ostendit aplūs Ro.ij. dicens.
Ira ⁊ indignatio tribulatio et angustia in omnē ani-
mā hoīs operātis malū. Operariorū insup dei merce-
dem adiungit dicens: gloria autē et honor et pax omi
operanti bonum.
Arti.ij. 6 ¶ Ad hoc aūt ꝙ hec merces opibꝫ nrīs reddaꝶ mul-
tas requirūt cōditiōes: quarū prima est ꝙ in omnibꝫ
operibꝫ nrīs attēdamꝰ ꝙ sint deo placētia sicut opera-
rius quicūqꝫ nitiꝶ ꝙ opa sua illi placeāt: a q̄ mercedē
operū expectat. Vn̄ Chryso. sup Matth. primo debe-
mus aspicere q̄ ad gloriā dei ptinēt: deinde q̄ ad nostrā
salutē ⁊ vtilitatē. Et sicut mercēnariꝰ totā diem circa
opus dn̄i expēdit: vnā aūt horā circa cibū suū. Sic et
nos omne tp̄us vite nr̄e debemꝰ impēdere circa glo-
riā dei: modicā aūt partē circa vsus nr̄os terrenos. Et
sicut mercēnarius qua die opꝰ nō fecerit erubescit in-
trare in domū ⁊ panē petere: quō tu nō cōfunderis in-
trare in ecclesiā ⁊ stare in cōspectu dei: qn̄ in cōspectu
dei nihil boni fecisti: hec ille. Sicut ẜ cū verecūdia et
timore deberetis coram dn̄o apparere ⁊ de deo cogita-
re: cuiꝰ opa deo nō placēt. Et sicut ecōuerso seruꝰ corā
dn̄o suo apparēs letaꝶ qn̄ opa sua ei placēt. Ita tu va-
de ⁊ comede cū leticia panē tuū: et bibe cū gaudio vi-
7 num tuū qa deo placēt opa tua. Eccl'e. ix. ¶ Secūdo
requiriꝶ ꝙ sint proximo patētia ad edificationē: hoc eñ
in omnibꝫ opibꝫ nr̄is attēdere deberemꝰ: qa et hoc p̄-
cipit ille q̄ mercedē p operibꝫ reddet dicens: sic luceat
lux vr̄a ⁊c. Matth. v. Sic ẜ operarius non solū nitiꝶ ꝙ
opus suū edificet ⁊ placeat illi cui opus fit ⁊ q̄ stipen-
dium reddet: ꝫ etiā illis quibꝫ ip̄e vult ꝙ opus suum
ostēdatur ⁊ ad videndū eos ducit vel mittit. Ita nec
nos solū attēdere debemꝰ ꝙ opa nr̄a tm̄ deo placeāt:
sed etiā ꝙ proximū edificēt: quos deꝰ mittit ad vidēdū
opa nr̄a: Sicut volēs filiū suū artē addiscere pingēdi
ip̄m mittit ad pictores: vt ab eis pingere discat. Pro-
pter illos ẜ prepara foris opus tuū. Prouerb. xxiiij.
Exēplo illius sc̄tē mulieris vel anime de qua dicitur
Prouerb. xxxj. Laudent eam in portis opera eius.
8 ¶ Tertio requiriꝶ ꝙ sint operāti pficiētia: hoc eñ at-
tēdere debet operās vt admodū formice q̄ operatur in
estate vnde viuat in hyeme operēꝶ In vita ista opera
ptinētia tam ad vitā actiuā: sicut pascere famelicos: et
sua in pauperibꝫ expēdere. Exēplo Magdalene q̄ de
hoc cōmendaꝶ a Christo dicēte: bonū opus opata est
in me. Matth. xxvj. q̄ꝫ etiā ad vitā contemplatiuā: sic̄
orare docere p̄dicare et hmōi: exēplo illiꝰ de q̄ diciꝶ
Abijt: qui q̄nqꝫ talēta acceperat: ⁊ operatꝰ est i eis ⁊c̄.
Matth. xxv. Illa eñ opa licet q̄nqꝫ sint leuiora et fa-
ciliora: q̄ꝫ arare et alia opa seruilia: nō tm̄ minoris me-
riti sed maioris: qa illi q̄ sic docēt. q. magri opis sunt.
Sicut ẜ magister opis qui virgā in manu portat: et
alios docet quō operari debeāt: minꝰ corpore grauaꝶ
vel laborat: et tm̄ plus honoraꝶ: et ampliꝰ remuneraꝶ:
sic in pposito i ope ipsiꝰ exiguū laborabis: ⁊ cito edes
de generationibꝫ illius. Eccl: vj. ¶ Quarto requiriꝶ ꝙ
sint tēpestiua: sicut eger ante mortē dat operā medici-
ne: et homo ante latione sentētie nitiꝶ se defendere: sic
ante obitū opare iusticiā. Eccl. xiiij. Et quodcūqꝫ pōt
manꝰ tua instanter opare: quia nec opus nec ratio ⁊c̄.
Eccl'e. ix. ¶ Quinto requiriꝶ ꝙ fiāt humiliter: qa sic
operarius corā principe flectit genua: ita cū timore ⁊ tre-
more salutē vestrā operamini. Phil. ij.
Arti.iij 9 ¶ Positis bonorū operariorū cōditionibꝫ quoꝝ mer-
ces a deo expectaꝶ: vt cōtraria iuxta se posita clariꝰ ap-
pareāt. Nunc ostendere restat malorū operariorū. i.
puersorū hoim: quoꝝ merces a diabolo expectaꝶ con
ditiones. ¶ Inter quos magnū et quasi primū locū Cupidi
occupāt et tenēt cupidi: q̄ ideo mali dicunꝶ operarij:
qa sicut ille est malus ⁊ infidelis opariꝰ: q̄ fideli dn̄o
et bene soluēti seruit: et tm̄ plus accipit q̄ꝫ deberet: ⁊ cō-
tra volūtatē dn̄i sui. Sic operanꝶ cupidi sub deo alie-
na cōtra dei volūtatē occupātes: et hoc opus iniquita-
tis in manibꝫ eoꝝ. Esa. lix. ¶ Secūdus locus est acci- Accidia
diosorū: qui ideo mali dicunꝶ operarij: qa sicut illi in
opibꝫ corporalibꝫ mali dicunꝶ: qui qđ possent facere
vno die vix faciunt in duobꝫ: nō curātes q̄ꝫ tepide et
parū opis faciāt nisi ꝙ salariū habeant optatū. Ita et
in opibꝰ sp̄ualibꝫ accidiosi: pp̄ter qđ scriptura docet
tales excitare p hoc qđ docet tractare cū seruo pigro de
multa opatiōe. Eccl. xxxvij. ¶ Tertiū locū tenent su- Supbia.
perbi: quia sicut sunt mali operarij in opibꝫ corpalibus
qui pp̄ter curiositates ⁊ ostentatiōes dimittunt opa q̄
facere deberēt p auxilio corporū. Ita isti q̄ curiose in-
duti ad spectacula ⁊ alia loca discurrūt: vt videanꝶ: et
opa dimittūt q̄ in ecclesijs et alijs locis facere deberēt
p auxilio animarū. De quoꝝ q̄libet dr̄ Prouer. xviij
ꝙ qui dissolutꝰ est in ope suo: frater est sua opa dissi-
pātis. ¶ Quartū locū tenēt inuidi: qꝛ sicut in opera- Inuidia.
tionibꝫ illi sunt mali operarij q̄ socijs in ope iuuātibꝫ
inuidēt: sic in sp̄ualibꝫ illi de q̄bꝫ in ps̄. lvij. In corde
iniquitates opamini. ¶ Quintū locū tenēt luxuriosi Luxuria
qa sicut ille est malus opartus qui p aliquo opere cō-
duciꝶ: vel in aliquo ope poniꝶ: vt opus ad finē dedu-
cat qnā cōducēs intēdit si cōtrariū opereꝶ. Ita illi q̄s
deꝰ in ope posuit vinee ecclesiastice: vt ruinā restaurēt
angelicā: si vinēdo luxuriose cōtrariū agāt: animas per-
dēdo. Nōne tales adducet dn̄s cū operātibꝫ iniqui- 10
tatē: in ps̄. cxxiiij. ¶ Sextū locū tenēt gulosi: qā sic̄ ma- Gula.
lus operariꝰ diceret q̄ plus occupaꝶ circa cibū pp̄riū
q̄ꝫ circa opus in quo dn̄s suꝰ eū posuit: vel q̄ totū qđ
in septimana lucraꝶ in die festo voluptuose expendit.
Sic gulosi qui plus circa cibū et potū quid in domo
quid in camera occupanꝶ: vel in taberna corporis q̄ꝫ
in ope dei vel circa cibationē anime: ⁊ teste propheta
opa illorū inutilia. Esa. lix. ¶ Septimū locū tenēt iu- Iurare
rantes et turpia loquētes: qa sicut ille est malus ope-
rarius qui gratis inhonorat dn̄m suū. Ita isti quibꝰ
nō sufficit antiqua iuramēta iurare: sed vota ⁊ noua
adueniūt iuramēta: p quibꝫ orat ps̄. xxvij. et tota ec-
clesia dicēs. Da illis ẜm opa illoꝝ et ẜm nequiciā ad-
inuentionū ipsorū tribue illis. ¶ Octauū locū tenent Frangē-
festa frangētes: quia sicut malus operariꝰ est q̄ opari tes festa
nō cessat. qn̄ sapiēs dn̄s eius eū cessare p̄cipit. Ita ille
cui p̄cipit deꝰ. Exod. xx. dicēs: Sex diebꝰ opaberis: ⁊
facies oīa opa tua: septimo aūt die nō facies oē opꝰ
tu ⁊ filius tuꝰ et filia tua et seruꝰ tuus ⁊ ancilla tua: ⁊
iumentū tuū. ¶ In nono loco cōputari possunt gene- Pecca
raliter et specialiter quicūqꝫ petōres: q̄ primo genera- tores
liter malis operarijs sunt similes: secūdo quibuscūqꝫ
corpalibꝫ oparijs malis sunt audaciores ⁊c̄. ¶ Primū 11
patet qa sicut i opibꝫ corpalibꝫ illi sunt mali operarij:
q̄ exēplū operādi accipiūt a peioribꝫ oparijs: vel q̄ ne-
cessaria ⁊ salaria specialia ab vno recipiunt dn̄o: vt ei
seruiāt ⁊ eiꝰ seruiūt inimico. Sic in sp̄ualibꝫ illi quos
deꝰ destruet illustratiōe aduētus sui ẜm opationes sa-
thane. ij. Thessal. ij. Scđm etiā patet ꝙ quātūcunqꝫ
oparij mūdialiū dn̄oꝝ intantū mali sint ꝙ velint ab-
sente dn̄o segniter opari: ip̄o tm̄ p̄sente fortiꝰ operanꝶ:
quā quidē cōsiderationē operarij dei. i. christiani ge-

neraliter nō habēt. Ita male operātes ac si deꝰ p̄sens
nō esset: in qua cōsideratiōe vel ostendūt se esse infide-
les: deū p̄sentē minime credētes: vel sunt quibuscūq̨
dn̄oꝝ seruis et operarijs audaciores et inuerecūdiores
reuerentiā diuine nō exhibētes presentie per fidē ope-
rationis dei. Col'. ij.

Arti. iiij.
12 ¶ Q: aūt p̄dictorum bonoꝝ operarioꝝ cōditiones
sunt sequēde: et maloꝝ fugiēde: due sūt cause motiue:
vtilitas & penalitas: vtilitas appetēda: et penalitas fu-
giēda. Vtilitas vo appetēda est duplex. vna i via: alia
in patria. In via vo bonoꝝ operū triplex est vtilitas.
Prima nāq̨ dei vindictas quas p̄ pctīs nr̄is merui-
mus: aliqualr̄ mitigat: impedit vl' retardat. Sicut. n.
memoria bonoꝝ fructuū: quos paterfamilias de agro
suo aliqñ habuit eiꝰ mitigāt irā de hoc q̄ q̄nq̨ deficit.
Sic in p̄posito: q̄ elegāter ostēdit̄ p̄ hoc qd̄ propheta
dixit ad Iosaphat regē Iuda. ij. Paral'. xix. Irā dn̄i
merebaris ſʒ bona opa inuēta sunt in te. &c. Secundo
anie mortue p̄ peccatū citius viuificationē impetrāt:
sicut encenia vel dona vel opa prius facta p̄ aliq̄ dn̄o:
offendentē citius reconciliāt: qd̄ pulchre ostensum est
Act. ix. vbi legit̄ q̄ Tabita plena operibꝫ bonis resus-
citata fuit. Tertio de p̄destinatiōe aliqualē certitudinē
dant: q: sicut motꝰ hoīs certitudinē facit de vita natu
rali: sic aliqualr̄ motus bonorū operū de vita spūali:
p̄pter qd̄ Petrus oēs hortat̄ dicens: fratres satagite:
vt p̄ bona opa certā vestrā vocationē & electionē facia
tis. ij. Pe. j. In patria etiā bonoꝝ operū triplex est vti
13 litas. ¶ Primo nāq̨ bonis opariis in patria dabitur
requies ab om̄i miseria & labore: q: sic qd̄ mouet̄ ad lo
cū naturalē: adepto termino quiescit. Ita beati mortui
q̄ in dn̄o moriunt̄: amodo dicit spūs vt requiescant a
laboribꝫ suis: opa em̄ illoꝝ sequunt̄ illos. Apo. xiiij.
¶ Secūdo eis dabit̄ refectio in cella glie: q: sicut bene
operās apud terrenū dn̄m dignꝰ est refectiōe. Ita apd̄
deū dignꝰ est mercēnariꝰ mercede: & dignꝰ est mercē-
narius cibo suo. Matth. x. Ergo opamini nō cibū q̄
perit: ſʒ q̄ p̄manet in vitā eternā. Jo. vj. ¶ Tertio per-
petua leticia: q: sic opariꝰ multū letat̄: et. q. nihil repu
tat oēs labores p̄teritos qñ magnū habet lucrū: ita in
p̄posito. Et sicut operariū dolenter & triste operantem
amicꝰ ex spe mercedis cōfortat: Ita deꝰ nos p̄ p̄phetā
dicentē: Quiescat vox tua a ploratu tuo: et oculi tui a
lachrymis: q: est merces operi tuo. Hiere. xxxj. Pena
etiā maloꝝ operioꝝ est duplex. vna t̄palis: alia eterna
14 ¶ T̄palis infligit̄ a deo ad modū dn̄i: q̄ ab operario
malo subtrahit victualia: et aliqñ penis alijs affligit
vt postmodū meliꝰ operet̄: vl' ne i miseria torpescat sic
fecit i abūdātia. sic deꝰ. Cui dicit scriptura Eccl'. xxxiij.
Seruo maliuolo tortura et cōpedes: mitte illū in ope-
rationē: ne vacet. Eterna vo eis debita satis oñdit̄ in
primo parēte: q̄ fuit positꝰ in paradiso vt operaretur.
Gen̄. ij. de quo q: male opabat̄: fuit electꝰ in signū q̄
mali operarij illuc nō attingēt. Si. n. male operās electꝰ
fuit: cū difficiliꝰ videat̄ illic p̄uenire cū extra simus q̄
fuerit illis illic stare: nō videt̄ q̄ male operantes illuc
p̄uenire poterūt. Ergo sic ille male opando hereditatē
p̄didit. Ita oportet nos bene viuendo lucrari: aliter
ille q̄ primū de paradiso deiecit parentē nobis dicturꝰ
est illud ps̄. vj. Discedite a me oēs q̄ opamini iniq̄ta-
15 tem. Nec sufficit declinare a malo: nisi etiā fiat bonū:
q̄a sicut s̄m leges ciuiles: si alicui datū sit priuilegiū
p̄pter certa opa: de quo priuilegio multū gaudere in
casu poterit: si opa illa exerceat opibꝫ illis cessantibus:
ille licētia & priuilegio illo carebit: sicut patet. C. li. vj.
ti. de testamēto militis. l. milites. §. p̄uide. vbi cōcedit̄
militibꝫ priuilegiū q̄ dū in p̄lio sunt: testamētū facere
possunt sub verbis q̄ sequunt̄. p̄uide sic iuris rōnibꝫ
licuit ac semp̄ licebit: si q̄ in vagina aut in clypeo lr̄is
suo sanguine rutilātibꝫ aduocauerint: aut in puluere
inscripserint gladio sub ipso t̄pe quo in p̄lio iure sortē
.i. vitā derelinquerint hmōi volūtatē stabilē esse opor
tet. alij vo q̄ cū illis in partibꝫ illis sunt: ſʒ tn̄ cum illis
nō militāt: hmōi priuilegio carebūt. Sicut ptʒ ex lege
immediate seq̄nti: q̄ incipit scriniarios. Sic i p̄posito
illi q̄bꝫ cōcessum est priuilegiū de celo post mortē ha-
bēdo: sub cōditiōe tn̄ bonoꝝ operū: sicut patet in ps̄.
xiiij. vbi habet̄ q̄ ille habitabit i tabernaculo dei: qui
opat̄ iusticiā. Ezechiel'. iij. et. xxxiij. vbi habet̄ q̄ in iu-
sticia quā operatꝰ est viuet. Et Matth. xv. vbi ille qui
opatꝰ est alia q̄nq̨ cōstitutꝰ est sup̄ bona multa cōdi-
tione illa stāte: & eueniēte illo gaudebūt p̄uilegio: & nō
eueniēte illo carebūt p̄uilegio. Sic ptʒ ex p̄sse i p̄dictis
allegatiōibꝫ & specialr̄ Ezech. xxxiij. q: textꝰ multū p̄-
dicte cōcordat legi: q: sic ex lege illa ptʒ ad h̄ q̄ priuile
giū illud militātibꝫ datū sortiat̄ effectum: oportet q̄ in
p̄lio sortē. i. vitā derelinquat. Sic cui concessum est: q̄
i bonis opibꝫ militādo aie sue testamētū facere possit
regni celestis: oportet ad h̄ q̄ testamentū illud debitū
sortiat̄ effectū p̄ priuilegiū ei in p̄dicto textu cōcessum
oportet q̄ in vicioꝝ expugnatiōe & bonoꝝ operū mi-
litia moriat̄. Et vt h̄ manifestiꝰ appareat vba textꝰ in
mediū deducant̄. Si inq̄t deꝰ dixero iusto q̄ vita vi-
uat: ecce pulchra licētia seu p̄uilegiū vel cōcessio: & cō-
fidēs i iusticia sua fecerit iniquitatē: oēs iusticie sue ob
liuioni tradent̄ in iniq̄tate sua quā opatꝰ est i ipa mo
riet̄. Ezech. xxxiij. ecce amissio p̄uilegij: q: vsq̨ ad mor
tem in opibꝫ nō p̄seuerauit q̄ fuerūt p̄ncipalis causa
et finalis: q̄re p̄uilegiū illud ei concessum fuit. Huic
sentētie multe p̄cordāt leges: sic ptʒ. j. C. li. iiij. ti. de cō 16
ditiōe ob causam data: p̄ totū. Ex toto nāq̨ illo titulo
patet: q̄ qñ aliq̄d dat̄ vel p̄mittit̄ alicui ob certā cau-
sam & cōditionē cōditiōe illa stāte: stabit p̄missio vel
datio: nō stāte reuocat̄. verbi gr̄a: p̄mitto vel do tibi
x. marcas vt manumittas filiū meū: te nō manumit-
tēte mihi cōpetit repetitio: ibidē. l. si liber. Ad idem est
lex in digesto nouo. li. j. ti. de donatiōibꝫ. l. si cui. §. ticio
q̄ cōtinet q̄ qñ aliq̄d dat̄ finalr̄ p̄pter aliquā causam:
nec esset aliter daturꝰ tūc causa illa stāte &c. secus aliter
si esset daturꝰ: vt vbi gr̄a. Si dicat quis: do tibi. x. vt
emas tibi librū si aliter esset daturꝰ: & si inde librū non
emas sibi nō p̄petit repetitio. vba aūt illꝰ. §. hec sunt
que sequunt̄. Ticio. x. donaui ea cōditiōe vt inde sibi
stichū emeret. q̄ro cū hō anteq̄ emeret̄ mortuꝰ sit: an
aliq̄ cōditiōe. x. recipiā. R̄ndet dicēs: si. x. ticio in hoc
dedi vt stichū emeret aliter nō daturꝰ mortuo sticho
conditione repetā: hec auctes cōcordant legis diuine.
O. viij. 4. Nota plures leges. R. v. 60. Et nota q̄ 17
oēs p̄dicte allegatiōes multū esse vident̄ cōtra illos cū
q̄bꝫ epi dispēsant: q̄ causa eruditionis scolas exercere
poterūt p̄ septēniū vel aliū terminū infra septēniū cō
tentū: postq̄ ad ecclesias curā aiaꝝ habētes p̄moti
fuerint anteq̄ ad sacerdotiū p̄moueant̄. Sicut ptʒ li.
vj. decre. ti. de elec. c. cū ex eo. nisi in scolis viriliter ad-
discāt: q: illa est finalis causa: q̄re eis licētia & p̄uilegiū
de nō residēdo & ad ordines nō p̄mouēdo datum est:
sicut expresse patet ex illꝰ capli tenore in q̄ priꝰ ostēdit
quō ecclia viris indiget l'ratis: & q̄ magnū damnū ex
taliū patit̄ defectu. Deinde dat epis auctoritatē: q̄ cū
volētibꝫ i scia p̄ficere dispēsare poterūt: vt fructuū in
dei ecclia suo t̄pe afferre valeāt oportunū. Ex q̄ ptʒ q̄
p̄fectꝰ in scolis causa est: q̄re papa cū eis dispēsare vo

luit de nō residētia. Nec aliter eis talē dedit licētiā. Il-
la ḡ cū cessante corā deo iudicanē sine licētia: nō reside-
re ⁊ nō ordinari: malo titulo iudicanē bn̄ficia sua pos-
sidere: p̄ Decretalē in. vj. de elec. c. licet. In q̄ puniunē
oēs nō ordinati ad ordinē sacerdotalē infra annū. licz
ḡ nō ordinati corā mūdo titulo dispēsatiōis excusenē:
si tñ viriliter nō studuerint: corā deo excusari nō sunt.
Nota ad h̄ legē. F. iij. 34. Et. M. ix. 15. Sed heu cū
amor dñi: vl' timor vel p̄miū faciūt: opa corpalis viri-
liter fieri: nihil istoꝝ locū h̄z in opibꝫ aie: ⁊ ideo coram
deo culpabiles erūt: q̄ teste Cryso. opari⁹ si neglexerit
nō solū mercedē pdet: h̄ etiā dānū deserte vinee exigeē

O v

ORationis primo ostēdit

necessitas. Secūdo effect⁹ et vtilitas. Tertio
ad h̄ q̄ oratio sit vtilis: ostēdende sunt cōditiōes: que
ipsam p̄cedere debēt. Quarto cōcomitātes. Quinto
declarāde sunt cōditiōes sequētes. Sexto q̄re de⁹ orā-
tes p̄ statu x̄pino nō exaudit. Septio quare orātes p̄
statu nō exaudit alieno. Octauo q̄ tñ p̄ oibꝫ est orādū
Arti. i. ¶ Circa ad p̄mū q̄ necessitas nobis indicta sit orādi:
1 nōnullis ondeē exēplis. Primo nāqꝫ hec i natura do-
ceē necessitas: tā rōnabili q̄ irrōnabili. In quib⁹ vi-
dem⁹ q̄ infantibꝫ seu pullis vl' fetibꝫ nō daē alimētū
nisi ora aperiāt q̄ntūcūqꝫ famescūt. Sicut ḡ ad h̄ q̄ in-
fans a nutrice vel fet⁹ a matre nutrimētū recipiat: ne-
cesse est vt os aperiat. Si ad h̄ q̄ christian⁹ a deo nu-
trice ⁊ matre qd̄ petit ad nutrimentū corpis vel anie
recipiat: necesse est q̄ cor et os vel saltē vnū illoꝝ orā-
do aperiat: sicut scptū est: Aperiet os suū in oratione.
Eccl. xxxix. Secūdo idē docēt a via deuiātes q̄ orāt vt
de via instruanē. Et infirmi orāt vt sanenē. Et pugnā-
tes q̄ orāt p̄ victoria habēda. Et incarcerati q̄ orāt p̄
liberatiōe ⁊ afflicti p̄ patiētia: ⁊ operātes p̄ fine inten-
to: pficiētes p̄ perseuerātia: exules p̄ reditu. Horū ḡ
exemplo sitis in omi tpe orātes: vt digni habeamini.
Luc. xxj. ¶ Semp enī ⁊ omi tpe necesse est orare: vel
Exm laudare. Exēplo cuiusdā sc̄i viri: de q̄ ferē q̄ moriens
iugiter dicebat: merci: grāmerci: q̄ de causa requisitus
dixit: de tota vita mea nō habeo nisi bona vel mala q̄
pri⁹ feci: de bonis vō deū laudo dicēdo: grammerci:
de malis oro vt parcat: dicēdo: merci. Hui⁹ ḡ exēplo
de bonis nob̄ datis vel factꝭ semp deū laudem⁹: exēplo
ps̄. xxxiij. q̄ ait: Semp laus ei⁹ in ore meo. Et de malis
sine intermissiōe orate. Thessa. v. Quō aūt h̄ fieri po-
tuerit. Nota. E. iij. 12. Nota etiā plura exēpla: in q̄bꝫ
orare informamur. R. v. 2. De tali orationis necessi-
tate nota. T. j. 29.
Arti. ij. ¶ Talis vō oratiōis cōtinuate de bono corde emisse
2 multiplex est vtilitas: de bono corde emisse ideo addiē
q̄a valor oratiōis multū se tenet ex parte orantis: sicut
ostēsum est. M. x. 1. Hoc etiā ptz p̄ exēplū de gladio
vel sagitta: q̄ licet i se bona sint: qn̄ in manu sunt debi-
lis ⁊ fortis: nō tñ eundē habēt effectū de manu vni⁹ et
alteri⁹ emissa: sic ḡ magna est armoꝝ vtilitas: qn̄ for-
tes sunt milites ⁊ validi: q̄ cū illis hostes inuadunt.
Ita omino de armis sentiendū est oratiōis. Per ip̄am
nāqꝫ p̄mo diabol⁹ impediē ⁊ fugaē: q̄ sicut ad clamorē
pastoris ⁊ custodis pecorū lupus fugaē ⁊ impediē: ne
oues deuoret: Sic ad clamorē oratiōis ille lup⁹ infer-
ni q̄ circuit q̄rēs quē deuoret. j. Petri. v. fugaē ⁊ im pe-
diē: ne tñ q̄ntū vellet malicias suas exerceat. Sic ptz
p̄ hoc qd̄ in gestis legiē Iuliani apostate ⁊ necroman-
Exm tici: a q̄ demō p̄ festinato negocio: ⁊ nunci⁹ ad partes
missus distātes: ⁊ vltra terminū sibi p̄fixū p̄ decē dies
rediēs: r̄ndit quendā monachū tp̄m orationibꝫ suis p̄
tantū tp̄us impediuisse. Diabol⁹ vō videns se tm̄ ora-
tionibꝫ expugnari orantibꝫ inuidet multū: et eos q̄ntū
pōt ab oratiōibꝫ nititē impedire: sicut ptz p̄ hoc qd̄ scri-
bit btūs Gregori⁹. li. ij. Dialo. de btō Bn̄dicto q̄ vi- Exm
dit diabolū in forma pueri nigri tpe oratiōis mona-
chū de eccl'ia extrahere. Hec ḡ audiētes resistite fortes
in fide ⁊ cōstātes in oratiōe ⁊ ieiunio: sciētes q̄ h̄ gen⁹
nō eiicitur nisi in ieiunio ⁊ oratione. Matth. xvij. et
Marci. ix. Sicut ḡ volētes latronē q̄ ostiū vel murū
frāgere nitiē: ⁊ intrare ⁊ spoliare: fugare clamāt: et cla-
more suo ip̄m fugāt. Ita diabolū volentē p̄ portam
cuiuscūqꝫ sensus vel cogitatiōis vel tentatiōis ad ani-
mā intrare ⁊ ipsam spoliare: clamandū est in oratiōe.
Exēplo ipsoꝝ: q̄ exclamauerūt i oratiōe. j. Machab. v
post quē clamorē inimicos suos vicerūt. Nota. L. vij
45. Secundo p̄ ipsam hostes semel fugati timidi effi-
ciunē: ipsos p̄ quibꝫ oraē iterū inuadere: q̄ sic multi-
plicato auxilio: exercit⁹ timēt hostes eū inuadere. Sic
multiplicatꝭ adiutoribꝫ p̄ orationē timent tentatores
aie: sicut ḡ illi q̄ hostiū timēt insultū: adiutoriū arma-
torū sibi p̄uidēt stipēdarioꝝ. Ita q̄ tentatiōis sentiūt
vel timēt insult⁹: orātes p̄pulsare deberēt: vt ipsi ora-
tionibꝫ suis eos defenderēt. Talis nāqꝫ sp̄ualis custo-
die cautela elegāter docta fuit. j. Machab. iiij. vbi Iu-
das timēs ne hostes q̄ in arce erāt: illos impedirēt: q̄
circa tēpli erāt sanctificationē: ordinauit armatos qui
illos hostes expugnarēt et eis resisterēt: ne alios i mū-
datiōe ⁊ sctificatiōe tēpli occupatos impedirēt: exēplū
derelinquēs cuicūqꝫ p̄lato vl' supiori ordinādi aliq̄s
oratores: q̄ oratiōibꝫ suis hostes expugnēt: eosqꝫ impe-
diāt: ne eos q̄ extra circa sctificationē insistūt tēploꝝ
sp̄ualiū vel quocūqꝫ fideles ⁊ specialiter amicos: qui
eos ad orandū excitauerūt impediāt i opibꝫ in quibꝫ
vtiliter occupanē: dicēdo illud Hiere. xxix. Querite
pacē ciuitatꝭ ⁊ orate p̄ ea ad dñm. Tertio p̄ ip̄am oia 4
acquirunē bona: tam p̄senti vite necessaria q̄ future.
Presenti nāqꝫ vite p̄ ipsam acquirunē tā bona spiri-
tualia q̄ corpalia. De sp̄ualibꝫ ptz: q̄ sicut vbū dulce
multiplicat amicos ⁊ amorē acq̄rit hoim: sic oratio de-
uota amorē acq̄rit dei ⁊ sanctoꝝ: inq̄ntū q̄s sctificaē p̄
verbū dei ⁊ orationē. j. Thimo. iiij. De corporalibus
etiā ptz: ⁊ q̄ntū ad bona nature q̄ per ipsam largiunē:
tam ipsi orāti: sicut sanitas. Eccl. xxxviij. Ora dñm et
curabit te: q̄ etiā ipsi p̄ q̄ oraē: q̄ oratio fidei sanabit
infirmū. Iaco. v. Et q̄ntū ad bona fortune: sicut plu-
uia tpe siccitatis: sicut ptz Numeri. xx. vbi Moyses
orauit dicēs: Dñe de⁹ audi clamorē populi huius: et
aperi ei thesaurū tuū fontē aque viue: vt satiati cesset
murmuratio eoꝝ. Sic siccitas tpe pluuie: q̄ sicut p̄ ex-
clusam aque emittunē et includunē. Ita per linguam
orātis. sicut ptz Ia. v. vbi diciē de Helia q̄ oratione
orauit vt nō plueret ⁊c̄. Et iterū Orauit et celū dedit
pluuiam ⁊c̄.
¶ Circa vō ad futurā vitam: sicut paup̄ orādo vite Arti. iij.
corpali acquirit necessaria tpalia. Ita humilis orādo 5
salutē acquirit eternā. Propter qd̄ Iacobus oēs hor-
taē dicēs: Orate p̄inuicē vt saluemini. Iaco. vlt. Ad
hoc vō q̄ oratio tante sit efficacie: et vtilitatis multas
requirit cōditiōes ip̄am p̄cedētes. Et hoc satis innuiē
Ecclesiast. xviij. vbi sacra scriptura volentē orare hor-
taē et admonet dicēs: Ante orationem p̄para animā
tuā: quia s̄m etiā iura ciuilia: nō licet cuilibet salutare
principē sed tm̄ digno: sicut patet. C. li. xij. ti. de deser-
toribus. l. cū introissent. Ergo a multo fortiori antequā
quis principē salutet: de quo ostēdit Phus. discussis
premissis per demonstrationem dicens. Unus ergo

principes debet se ꝑparare ꝛ dignificare. primo ꝑ inte-
riorē anime mundiciam. sicut patet. C. vj. 2. et. 3. Qꝛ
enim talis ꝑparatio ꝑcedere debeat omni rationi con-
cordat: quia nullū encenniū principi factū terreno pla-
ceret: si in vase offerret̄ sordido: vel si in se esset plenū:
vel mixtū muscis et venenosis vermibus. Ita nec vi-
detur ꝙ orationis sacrificiū deo placere debeat: qḋ de
corde offert̄ turpissimo: qḋ etiā nec in se dū offertur a
muscis malarū custodit̄ cogitationū. Qui ergo orare
voluerit iure mundabit̄: vt de illo verificetur illud
Leuitic. xiiij. Orabit ꝓ domo: et iure mūdabit̄. suppl.
prius: et tūc exaudiet̄. Ipso teste qui ait. ij. Paral. vij.
Si clausero celum ne pluat: et mandauero locuste: vt
deuoret terrā: cōuersus aūt populus egerit penitētiā:
exaudiā de celo: et sanabo terrā eorū. Congruū nanq̄
videt̄: ꝙ sicut ille qui regem offendit anteꝗ̄ magnum
ab eo munus petat: offensam amoueat et regē necesse
11 est vt prius pacificet: aliter nō impetrat qḋ petit. Sic
in ꝓposito: anteꝗ̄ magnū munus glorie vel gratie a
deo petamus ꝛ accipiamꝰ: necesse est offerre peti offen
sam: et puras ad deum leuare manus. j. Thimo. ij.
Viros volo orare in omni loco leuantes puras manꝰ
Aliter qḋ petūt nō impetrāt. Ipso teste qui ait. Cum
multiplicaueritis orationē nō exaudiā: manus enim
vestre sanguine plene sunt. Esa. j. Nec mirum: quia
nec dño terreno placeret cibus in talibus oblatꝰ ma-
6 nibus. Secūdo ꝑ mādatoꝝ dei obseruantiā. ¶ Ra-
tionale enī videt̄ ꝙ deus illum in morte ꝛ alijs necessi
tatibꝰ audiat clamantē: qui prius ipsum audiuit man
dantē. Ex tali enī ꝑsumptione Joannes exaudiri spe-
rabat dicens: In hoc fiduciam habemus ad deum: ꝙ
quicquid petierimus accipiemus ab eo: qm̄ mandata
eius custodimꝰ. Et nō aliter: quia stultū videt̄ ab eo
aliquid petere: ꝓ quo nihil volumus facere: imo qḋ
peius est cōtra quem quotidie facimus. Quō sperare
potest ꝙ ipsius exaudiat verba cuius verba iuratoria
ꝓ magna parte cōtra dei ꝓferunt̄ honorē et mādata:
vel cuiꝰ opa ꝑceptoꝝ dei sunt trāsgressiōes fedā vitā
ducēdo ꝛ mala lucra captādo. Cū teste sacra scriptura
qui declinat aurē suā: ne audiat legē: oratio eiꝰ erit exe
crabilis. Prouerb. xxviij. Et teste decreto deū ꝓuocās
ꝓprijs peccatis nō pōt bene intercedere pro alienis. j.
q. j. c. fertur. §. vulneratio: qui vult ergo orās exaudiri
dignū et habilē prius se faciat ꝑ mandatorū dei obser
uantiā: qꝛ ꝗ̄ cōseruat legē secure multiplicat orationē.
Eccl. xxxv. tam ꝓ se ꝗ̄ ꝓ alijs. Qui vo legē nō obser-
uat nec secure orat ꝓ se: nec ꝓ alijs: imo ꝙ peius est eiꝰ
societas alios impedit orātes: quia sicut si multi veni-
rēt ad dñm terrenū aliquid petētes: et essent inter eos
aliqui vel aliquis quos cōtra cor haberet: vtpote qui
cōtra eū aliquid fecissent: rńderet ꝛ peius expediens:
imo nō expediens negocia vestra dum tales in vestro
habens cōsortio: Ita in ꝓposito: quia que deus cū dif
ficultate vel omnino nō cōcedit ꝓpter maloꝝ hominū
societatē: faciliter ꝛ statim cōcederet: si oēs essent boni.
Vnde ꝑm glosam sup illud euāgelij: si ꝗs haberet fi-
dem sicut granū sinapis diceret mōti ꝙ transferret se
in mare ꝛ se trāsferret nisi pctā hominū obsisterēt: au-
ferte ergo malum de medio vestri: et petite in fide et
dabit̄ vobis: querite in ieiunio et inuenietis: querite
inquit ieiunio. Falco enim vel canis famelicus dili-
gentius querit: et insequitur ꝛ citius predam appre-
7 hendit: sic ieiunans. ¶ In quo exemplo tertio osten-
ditur conditio et ꝑparatio ꝗ̄ orationē ꝑcedere debet:
videlicet ieiuniū. Si enim Hester volens salutē po-
puli sui petere corporalem: tribus diebus ieiunauit
et totum populum ieiunare fecit dicens: Orate ꝓ me.
Hester. iiij. maior ratio ꝛ necessitas videtur: ꝙ illi qui
salutē petere volunt eternam: ieiunent. Et si Hester
cum populo suo ideo ieiunabat et orabat: vt ab hosti-
bus custodirent̄: qui corpora occidere volebant: a for
tiori rōne christiani orare ꝛ ieiunare deberēt: vt ab ho
stibus et tentationibꝫ custodiant̄: qui corpus ꝛ aiam
destruere ꝛ eternaliter perdere nitunt̄: tali cautela ad
sui defensionē contra eos se asserūt visum fuisse ꝓphe
tam. qui ait: ego autē cū mihi molesti essent induebā
me cilicio: humiliabā in ieiunio animā meā: et oratio
mea in sinu meo ꝛc̄. Nec cautela ista in hoc casu sola
sufficit: quia sicut obsesso ab hostibus non solū suffi-
cit ꝙ se sobrium ꝛ vigilem custodiat ne inimici castrū
dum comedit vel dormit intrent: sed requirit̄ etiam ꝙ
stipēdiarios vel alios ad sui defensionē cōducat. Ita
in ꝓposito nō sufficit: ꝙ volentes se ab hostibus custo
dire animarū: faciāt qḋ docet̄ Matth. xxvj. Vigilate
inquit Christus et orate: ne intretis ꝛc̄. Sed etiā per
opera miscđie stipēdiarios cōducere: ꝛ amicos ad sui
castri defensionē multiplicare debent: scientes quoniā
bona est oratio cū ieiunio: et elemosyna magis ꝗ̄ the-
sauros auri recondere: quoniā elemosyna a morte libe
rat: ꝛ ipsa est que purgat peccata: ꝛ facit inuenire vitā
eternā. Thob. xij. ¶ In quibꝫ exēplo ꝛ auctē: quarta 8
ostendit̄ preparatio: que ꝑcedēs orationē exaudiri fa-
cit elemosynarū: videlicet largitio et specialiter: qm̄ cū
ieiunio copulat̄: talis nāq̄ oratio est. q. auis ꝗ̄ in altū
duabꝫ portat̄ alis: et sicut nūcius ꝑmissus cū duobus
ad ꝑparādū hospitiū: pedibꝰ fortiter currēs: qꝛ oratio
teste btō Grego. si bene occurrat est. q. nūciꝰ ꝑparās
hospitiū dñi sui: ꝗ cū audacia pergit: et. q. ad dñm in-
trat quo caro neq̄ ꝑuenire. In cuius signū fieri pōt
ꝙ ante ascensionē christi ieiunamꝰ: et letaniā dicēdo
oramus: vt orationis nūciū ad christū dñm nostrū tūc
mittamꝰ: qm̄ duo habemꝰ ꝗ̄ pauperes considerāt qm̄
ad aliquē locū rogaturi accedūt: cōsiderant nāq̄ dñi
largitatē et locū ꝙ videlicet in se sit curialis et ꝙ in lo-
co illo presens inueniri possit. Sic nos tūc specialiter
orationē cū ieiunio ꝛ elemosyna mittere decet: quando
Christus pauperibꝫ largus esse credit̄: vtpote. q. festū
magnū tenēs multis hospitibꝫ: quos in ascēsione secū
duxit ad domū suā. Et circa illud tpꝰ in ꝗ ad domū
suā redijt ꝗ̄ ꝑsens: ꝗ nūꝗ̄ desiit inueniri poterit: ꝗ
ꝗdā orationis nūciꝰ ideo iustis elemosynarū donis ho
norari debet: qꝛ iustū est ꝛ omni cōsonū rationi: ꝙ nos
ꝗ multa a deo petimus in nris necessitatibꝫ: ꝙ aliquā
sibi ꝛ suis in illoꝝ petētibꝫ necessitatibꝫ tribuamꝰ: nec
aliter sine verecūdia quicꝗ̄ a deo petere deberemꝰ et si
aliter peteremꝰ nō est iustū: ꝙ petitū recipiamꝰ: quia
habet̄ in glosa. sup illud. Matth. xij. Extēde manum
frustra inꝗt ꝓ pctis rogaturꝰ ad deū manꝰ eleuat: quā
has ad paupes ꝓ posse suo nō extēdit. Nec h̄ audiē-
do quisq̄ grauet̄ vel admiret̄: qꝛ si ad curias mundi
aliꝗd petituri accedētes: dona aliquotiēs ꝑmittūt: vt
citiꝰ qḋ petūt obtineāt. In ꝗbꝫ sepiꝰ plus expēdūt ꝗ̄
lucrent̄. Nō grauent̄ ꝙ ad curiā dei accedentes: aliꝗd
eos dare oporteat: vbi nūꝗ̄ minꝰ ꝗ̄ dederūt s; cētuplū
plꝰ recipiēt: qm̄ ꝓ dato vel remisso tꝑali eternū possi-
debūt. Qui ḡ donū ꝛ manꝰ maximū a deo petūt eter-
nū: nō grauent̄ dare tꝑale. Et ꝗ miscđiam ꝛ remissio-
nē pctoꝝ: ꝛ cibationē: ꝛ liberationē a carcere: et vestes
et quecūq̄ alias miscđias a deo petūt eternas: nō gra-
uent̄ sibi: et suis consimiles exhibere tꝑales: hoc scien
tes: ꝙ si ꝑdicta miscđie opa: ei exhibuerint tꝑaliter ab
eo exaudient̄ cōsilia petētes eius: nec mirū qꝛ dū hmōi

misc͠dię exercēt opa: angelū habēt: q̄ coꝝ offert corā
deo de cōsimilibꝫ oratiōes: qđ eleganter ostensum est
Thobie.xij. qñ inquit angel⁹ orabas cū lachrymis: ꝛ
sepeliebas mortuos: ego obtuli orationē tuam dño.
9 ¶ Quinta ꝑparatio ꝛ cōditio q̄ oronē ꝑcedere debet:
est mētis attētio ꝛ applicatio ad illud qđ orātes loqui
debem⁹. Pro q̄ est aduertendū: ꝙ ꝑfecta ořo duplicē
mētis reqrit attētionē ꝛ applicationē: vnā q̄ orationē
ꝑcedere: ꝛ aliā cōcomitari deberet. De ꝑcedenti planū
est: qꝛ cū hō sit creatura rōnalis agēs ex ꝓposito: ꝛ de-
liberatiōe: rōnabile videt̄ ꝙ de h qđ orare deberet mē-
tem applicet anteq̄ʒ oret: ne ad op⁹ suū tāq̄ʒ brutū su-
bito et. q. ex instinctu ꝓcedat nature: nō deliberātis.
De cōcomitāti etiā cōgruitas subest. Cōgruū nāqꝫ
videt̄ ꝙ orātes ad oīa q̄ dicūt mētē applicēt: vt ex his
q̄ dicit deuotio orātis crescat: dum ad ea q̄ḃn se deuota
sunt: mentē ꝛ intellectū applicat: ꝛ desideriū de haben-
do qđ petit̄ augeat̄. Sꝫ qꝛ ista applicatio orationē asso-
ciās est valde difficilis ꝛ cū multo vix habet̄ labore:
sic patet ꝑ illud qđ fert̄ sctm̄ Bernhardū respōdisse
Exēm cuidā laico improperāti sibi: ꝙ viri eccliastici nō labo-
rāt orādo ꝛ cātando. Cui ille: hō orare ꝛ hmōi facere
habēdo et q̄dāmodo ligādo mentē in his q̄ orāt ꝛ cā-
tant est multū laboriosum: qꝛ cogitatio q̄ est de se libe-
ra ꝛ euagādo delectat̄: quodāmodo tūc incarcerat̄: li-
gat̄: ꝛ intra claustra corꝑis includit̄: qa. q. de illo tpe
orōnis loquēs ps̄. ait. Ořo mea in sinu meo cōuertet̄.
Cui ali⁹ nec sic inqt cor ligare ad illud qđ petit̄ aliis
cogitatiōibꝫ euacuatē est difficile vel laboriosum: sed
leue. cui Ber. dabo tibi equū meū: si ita dixeris vnū
pr̄ nr̄. finalr̄ ḡ recognouit ꝙ nec sic pr̄ nr̄ dixerat: licet
cōtrariū pri⁹ affirmauerat: qꝛ ꝛ asseruit ꝙ dū pr̄ nr̄ di-
xit cogitauit: si sellā cū equo esset habitur⁹. Ecclia ad
ꝯditionē tā difficilē ꝛ q̄si impossibilē obligare noluit
de necessitate. voluit tñ ꝙ nō gratis nec ex ꝓposito dū
orat: alias recipet cogitatiōes vl̄ occupatiōes ipsum
distrahētes: ꝫ q̄ʒtū possibile sit tales distractiōes eui-
Exēm tet ꝛ occasiōes. Exēplo cuiusdā anachorite: de q̄ fert̄ ꝙ
cū oīa sua ꝓpter deū dimisisset ꝛ dedisset: vt nud⁹ nudū
ꝑdicaret christū: excepto asino q̄ ad ꝑdicādū veheret̄:
quē tñ post breue ideo dimisit q̄ʒuīcūqꝫ esset sibi vti-
lis: qꝛ dū circa orōnes ꝛ ꝑdicationes debuit cogitare:
sollicitudo de asini pastu ꝛ potu: ꝛ ne furaret̄ mētē suā
distraxit. Primā tñ cōditionē q̄ est facilis et possibilis
semꝑ orātes habere deberem⁹: vt ꝟtute illi⁹ prime ap-
plicatiōis ꝛ spūalis tact⁹ tota sequēs ad deū ascendat
ořo. Sic sagitta ꝟtute ꝑmi tact⁹ chorde ꝛ digitorū in
altū ascēdit: licet man⁹ vel chorda ipsam ascēdentē cō-
tinue nō tāgat: si tñ ipsam in principio nō tāgeret: nes
quaq̄ʒ ascēderet. Ita ořo ꝟtute prime intētiōis i altū
ascendit corā deo. Et si semꝑ mens ꝛ cogitatio ipsam
nō tāgat: si tñ ipsam in ꝑncipio nō tāgeret: nō videt̄
ratio qre ascēdere deberet. Sicut ḡ volēs dño terreno
de pluribꝫ rebꝫ: ꝛ aīalibꝫ encenīū facere. qñ aīalia illa
in loco ponit: in q̄ dñs trāsitur⁹ illa videbit: ita illa or-
dinat: vt illa q̄ sunt distincte nature ꝛ cōditionis: di-
stinctū et q̄si ꝑ se separatū habeāt locū: vt dñm trāseūtē
de singulis informet: vt singula vidēs pl⁹ sibi placeāt
Ita volēs deo encenīū facere diuersarū horarū quālis-
bet ꝑ se deo deuote ostēdat. Et sic aduocat⁹ corā iudice
de causis diuersis et arduis locutur⁹ de oībꝫ deliberat
anteq̄ʒ loquat̄. Et sicut portās ad dñm suū redditus
multos ꝛ diuersos: vl̄ faciēs homagiū ꝓ diuersis ter-
ris: dicat accipe redditū meū vel homagiū ꝓ tali terra
Ita reddēs redditū horarū dicat deo: in ꝑncipio cu-
iuscꝫ hore i corde suo: recipe redditū meū in q̄ tibi te-
neor: q̄ʒtū ad talē horā ꝛc̄. Hac nāqꝫ eā moti q̄dā de
laudabili ꝯsuetudine in ꝑncipio cuiuscūqꝫ hore dicere
solebāt. Rex christe clementissime tu corda nr̄a posside
vt tibi laudes debitas reddam⁹ oīm tpe. Sic etiā ora-
uit ꝓpheta dicēs. Auribꝫ ꝑcipe orōnē meā. i ps̄. xvi. Et
itez. Intret i cōspectu tuo ořo mea. ps̄. lxxxvij. Hoꝝ
exemplo ante orationē prepara aiam tuā. Eccl. xviij.
¶ Sexta ꝑparatio orōnē ꝑcedēs debꝫ esse iusticia q̄ ad 10
ꝓximū ꝙ neminē ledat i fama: corꝑe vl̄ rebꝫ: qꝛ si ꝓxi-
mū in aliq̄ ꝑdictoꝝ leserit: nō est iustū ꝙ a deo orās ex-
audiat̄: qa et ꝯ rōnem videt̄ a p̄re magnū mun⁹ pet̄
dū filio iniuriat̄ dilecto: et si petierit nō obtinebit. Sic
ptꝫ. ij. Machab. ix. vbi de antiocho rege q̄ filijs tunc
dei insidiabat̄ dilectē: orabat dñm a q̄ nō erat misc͠diā
cōsecutur⁹. Qui ꝟo in oībꝫ ꝑdictē ꝓximo iusticiā tenet:
audiet̄: sic audit̄ a p̄re: q̄ filio benignū ꝛ iustū se exhibꝫ
Prouer. xv. Lōge est dñs ab impijs q̄ʒtū ad ꝑmos: et
orōnes iustoꝝ exaudiet: q̄ʒtū ad secūdos. ¶ Septima 11
ꝑparatio debꝫ esse hūilitas. Ita ꝙ q̄ʒtūcūqꝫ oēs ꝑdi-
ctas i se inuenerit ꝑparatiōes et ꝯditiōes: semꝑ tñ ad
h ꝙ postulatū impetret: necesse est vt hūiliter de se sen-
tiat: ꝛ indigētiā ꝛ defectū suū corā deo hūiliter ostēdat:
ad modū petētis elemosynā: q̄ quicq̄d i eo miserie est
ośdit: vt hoīes ad misc͠diam moueat. Sic q̄ deum ad
misc͠diam orādo flectere nitit̄: dicat et faciat qđ dr̄ in
ps̄. cxlj. Effundo in conspectu eius orationē meā ꝛ tri-
bulationē meā ante ipsum ꝓnuncio: quia aliter non
impetrabit. Sed sic qui orat impetrabit et obtinebit:
sicut patet q̄ʒtū ad vtrūqꝫ. Lu. xviij. de publicano et
pharisco. et Lu. xxiij. de bono latrōe ꝛ malo. Et Eccl.
xxxv. vbi dicit̄ ꝙ oratio humiliātis se nubes penetra-
bit. Et q̄ʒto plus humiliauerit se tāto altius ascendet:
sicut patet ꝑ exemplū de sagitta: q̄ qñ de arcu in altum
emittit̄ tāto altius ascēdit: quāto chorda de q̄ emittit̄
ꝓfundius ꝟsus terrā fuerit: sic in ꝓposito: quāto aīa
de qua oratio emittit̄ plus humiliat̄ altius ascēdet: sic
oratio humiliantis se nubes penetrat.
¶ Nec sufficit orationi ꝙ cōditiones iam descriptas Arti. iij.
habeat ꝑcedētes: nisi etiā bonas cōditiōes habeat cō- 12
comitātes: quia sicut nec in aliquo oꝑe sufficit ꝙ bene
initiet̄: nisi etiā bene cōtinuet̄. Ita etiā de orōne sentiē-
dū est: ad h ḡ ꝙ oratio sit bona in se: ꝛ exauditione di-
gna. Primo in ipsa requirit̄ congruitas: ꝙ videlicet
illud qđ petitur sit congruū ꝛ rationabile: quia nulle
nisi rationabiles sunt imperatori ꝑces offerende: sicut
elicit̄ ex lege ciuili. C. li. j. ti. de precibus imperatori of-
ferendis: et de quibus rebus supplicari licet an nō. l.
nec damnosa. Hec autem congruitas ꝛ ratio in ora-
tione requisita: maxime inuenitur in oratione dñica:
triplici de causa seu ratione. Primo nāqꝫ est magis cō-
grua ratione auctoritatis. Alie enim orationes alios
habent auctores: hec ꝟo Christum deū habet qui sic
orare docuit dicens: cum oratis dicite pater noster ꝛc̄
Lu. xj. Secūdo ratiōe breuitatis. Nam alie oratiōes
sunt psalmi et huiusmodi: que frequenter maiorē ha-
bent prolixitatem: hec autem est breuis oratio que ce-
los penetrat. Tertio ratione vtilitatis: hec nāqꝫ ma-
iorem continet vtilitatē: quia quicquid potest et debet
homo iuste velle desiderare vel petere: in hac cōtinet̄
oratione. Nam omne bonū qđ petere vel desiderare
debemus: vel est bonum pertinens ad creatorem vel
creaturam ad deū: videlicet vel ad nos. Et scđm hoc
in ista oratione septem sunt petitiones. Quarum pri-
ma honorem petit dei ibi. sanctificetur nomen tuum.
In hac nanqꝫ petitione petimus ꝙ omnes deo ser-
uiant nomēqꝫ eius honorēt: contra quod faciunt in-

ratores. Alias vo sex ad nram ordinauit vtilitatē: in
qbꝰ sex oīe bonū cōtinet: qḋ nram includit vtilitatē
Ois nāqꝫ vtilitas nra q̄ peti pōt: vel est de bono habē
do: vel de malo fugiēdo seu remouēdo. Oē nāqꝫ bo
nū petēdū: vel est bonū glie vel grē vel nature: q̄ q̄dē
tria bona i tribꝰ pmis petūt petitiōibꝰ seu rogatiōibꝰ:
ad nos ptinentibꝰ: bonū nāqꝫ glie petit cū dicit: adue
niat regnū tuū. i. nobis ꝛ nos illi. Bonū vo grē petit
cū dicit: fiat voluntas tua: sicut in celo ꝛ in terra. q. d.
da nobis grām tuā faciēdi volūtatē: sicut illi q̄ nūc in
celo sunt fecerunt. Bonū vo nature petit cū dicit: pa
nē nrm q̄tidianū da nobis hodie. i. nram corpalē sustē
tationē da nobis hodie. Oē vo malū fugiēdū: vl' est
malū culpe vel pene. Malū vo culpe est duplex: vnū
qḋ antea cōmisimꝰ: aliud qḋ in posterū cōmittere tre
pidi formidamꝰ. Istoꝝ igit triū maloꝝ amotio ꝛ libe
ratio in tribꝰ vltimis rogant petitiōibꝰ. Primo nāqꝫ
mali qḋ cōmisimꝰ indulgentia petit: ꝛ remissio cū di
13 cit: dimitte nobis debita nra. ¶ Hec eīm petitio neces
sario pcedere debet ad hoc: q in sequentibꝰ audiat: qꝛ
dum in vno detinet peccato nec rōnabiliter petit ne in
alio cadat: dicēs. Et ne nos ꝛc. Nec q a malo liberet
pene: qꝛ vnū peccatū suo pondere ad aliud trahit ꝛ am
bo malū inducūt pene. Prius ḡ agat ad sui peccati di
missionē: ad hoc q pueniēs fiat dep̄cator ꝛ exaudiōe
dignꝰ: qḋ aliter non fit: qꝛ fm iura ciuilia si seruilis sit
pditiōis incongruꝰ reputet ꝛ indignꝰ: vt p̄ces pncipi
porrigat: sicut patet. C. li. j. ti. de p̄cibꝰ imperatori offerē
dis. l. licet seruilis pditio. Ergo a fortiori rōne ille q̄ est
seruꝰ diaboli ꝛ peccati indignꝰ est: vt deo summo pn
cipi p̄ces offerat: qꝛ illa seruitꝰ vilior est: sicut ostēsum
est. D. iij. ar. j. Et si in tali seruitute p̄ces oīno offer
re voluerit non exaudiet: qꝛ scimꝰ q pctōres non exau
dit deꝰ. Joā. ix. Sed periculosa pditio est q̄ subiungit
nisi suggestio pineat veritatē qñ dicit. Sicut ꝛ nos di
14 mittimꝰ debitoribꝰ nris. ¶ Quia fm leges ciuiles qḋ
ex falsa petit allegatiōe vel suggestione pcedi nō debet
vel si pcessum fuerit nullꝰ erit momenti: sicut pꝫ p le
gē allegatā. F. iij. 34. ꝛ p legē. C. li. j. ti. de diuersis re
script. l. vniuersa. In qua cōtinent verba q̄ sequunt.
Vniuersa rescripta: siue i psonā precantiū siue ad quē
libet iudicē mandauerint: sub ea conditiōe pferri prēci
pimꝰ. Si p̄ces veritati nitant: nec aliquē fructū p̄ca
tor: glosa interlinearis: mendax: sequit: oraculi pcipiat
cui etiā legi pcordat lex ꝛ auctoritas christi qui imme
diate post orōnem dñicam adiūgit: dicens. Si dimise
ritis hominibꝰ peccata eoꝝ: fm supple q in suggestiōe
prendinis dicētes: dimitte nobis ꝛc. dimittet vob p̄r
vr celestis pctā vra. Nō. D. x. 4. Mali vo q in poste
rū cōmittere formidamꝰ: custodiā petimꝰ ꝛ pseruatio
nē cū dicimꝰ. Et ne nos inducas in tentationē. i. nō p
mittas cadere nos: vel psentire tentatiōi. Mali vo pe
ne liberatio: ꝛ misericors petit liberatio ꝛ pseruatio: cū
subdit. Sed libera nos a malo. Sic ergo vos orabitis
Math. vj. Sed cū orans sit q̄si nunciꝰ negociū suum
vel alienū apud Jesum ꝛ mrem eiꝰ gliosam expōnēs.
Et nuncij modus sit approbatus: q illos ad quos ali
quid petituri accedūt salutatiōe pueniunt: deinde lrās
credentie ostendunt: tertio petitionē formāt: pueniens
videt q orantes Jesum ꝛ mrem eius: salutatione pre
ueniant angelica: ꝛ litera ostendant credentie symboli
apostoloꝝ ꝛ petitionē forment dñicam orōnem instan
15 tes. Ro. xij. ¶ Secūda pditio in orōne requisita est hu
milis ꝛ deuota reuerentia: q̄ ad illam cui orat: habere
docēt exempla ꝛ legis sanctio. Exēplo nāqꝫ videmꝰ: q
qui habent ardua facere: vl' magna a principibus seu

iudicibus huius mūdi petere cū magna loquunt reue
rentia: non solū illis sed ꝛ illoꝝ etiam magistris assistē
tibꝰ ꝛ filijs ꝛ amicis. Legis etiā sanctio vult: q liberti. i.
manumissi d seruis: vīꝫ liberi facti: i magna teneāt re
uerētia: suis nō solū patronis seu manumissoribꝰ: s; il
loꝝ heredibꝰ: sicut pꝫ. C. d in ius vocādo li. ij. ꝛ C. li. vj.
ti. de libertis ꝛ eoꝝ liberis. l. liberti: qbꝰ si fuerint igrati i
pstinā redigēdi sūt seruitutē ibidē. l. libertine. Ergo a
fortiori nos qui sumꝰ liberti dei: qua libertate christus
nos liberauit. Gal. iiij. Non solū christo quādo cū eo
orantes loquimur: teste Ambrosio qui ait primo de offi
cijs: quādo oras: cum deo loqueris: quādo legis ipm
audis. Cui concordat Augustinꝰ sup ps. lxxv. nō ver
bis: sed sententia. Quando inquit legis deꝰ tibi loquit:
quādo oras cū deo loqueris: maximaqꝫ ab eo petimꝰ:
ꝛ magna ab eo recipimus: magnam non solum ei sed
etiam erga illos: quos seruos vel filios suos estimamꝰ
vel estimare deberemꝰ: exhibere deberemꝰ reuerentiā
tam orando q̄ operādo: quod si fecerimꝰ orō vna par
ua ꝛ breuis citius audiret: q̄ multe magne ꝛ plures cū
syncopatiōe ꝛ festinatiōe sine reuerentia ꝛ deuotiōe di
cte: sicut patet per historiā que de perpetua virgine dei
narratur genitrice: q cuidam sibi deuote apparēs ait.
Mallem quinqꝫ salutatiōes tractim ꝛ cū reuerētia di Exm
ctas: q̄ totū psalteriū cum festinatione ꝛ sine reuerent
tia ꝛ attentione. Cui concordat Decretum sumptū ex
verbis Hiero. dicentis: q melior est septem psalmorū
decantatio: cū cordis puritate ac serenitate ꝛ spūali hy
laritate: q̄ totiꝰ psalterij modulatio cum anxietate cor
dis atqꝫ tristicia: de pse. di. v. Nō mediocriter: q̄ vo h
nō fecerit: redigēdꝰ est in seruitutē: ꝛ orō eiꝰ fiat ei i pec
catū. ps. cviij. qꝛ nō sine ingratitudinis culpa irreuerent
ad tm loquit pncipē ꝛ patronuꝫ: a q̄ totū habet q̄cq̄d
hēe dignoscit: ꝛ sic ꝑp̄e irreuerētiā ꝛ petm̄ cōmittit. Et
qꝛ nō audit nec aduertit qḋ orat: nec ille cui orat illud
aduertet. vnde Augꝰ. Illam orōnem non exaudit deꝰ
cui ille qui orat non intendit: tuam orōnem nō audis:
ꝛ deus eam qualiter exaudiet? quid valet strepitꝰ oris:
vbi mutū est cor: quia si mutū sit cor: etiam si altissime
arido tamen corde cantet vel cantū suū plus gliam ho
minū querat: q̄ dei: factꝰ est velut es sonās: ꝛ cymbalū
tinniēs q̄tū ad deū. Cuiꝰ aures eiꝰ deuote audiūt orā
tem: q̄ alte ꝛ curiose clamātē: qꝛ nō clamor s; amor pul
sat in aure dei: sicut pꝫ p illud q quibusdā alte cātan
tibꝰ: voce celitꝰ emissa respōsum dicit fuisse quandam
vetulam illuc in quodā angulo orantē meliꝰ cantare.
¶ Ad idem fert de quodā sancto patre: qui ad quādā Exm
ecclesiam declinauit causa orandi: ꝛ clericis festine ꝛ alte Exm
diuersis notis cātātibꝰ: vidit predictꝰ sanctꝰ demonem
sup choꝝ habētē magnū saccū in manibꝰ: ꝛ pijciebat
q̄si literas ad saccū finito officio: saccū plenū deporta
uit. Ad quē cum quidē venisset ꝛ interrogasset sic: nū
quid pater sancte bene cātauimꝰ? cui rñdit ita: qꝛ saccū
plenū cātastis: deuotiōe q plꝰ placet do humilis cantꝰ cū
deuotione: q̄ solennis sine attentiōe ꝛ mentis vanita
te. Ideo suo exēplo nos docet Apl's qualiter orare de
bemꝰ ꝛ cātare dicēs. Orabo spū orabo ꝛ mente: psallā
spiritu: psallā ꝛ mente. j. Cor. xiiij. quia non clamor s;
amor: non vox sed votum resonat in aure dei. Alij eīm
orant sicut symia: cuius labia tm̄ mouētur: ꝛ non cor:
qui licet bona orātes vel cantantes dicant: nō tamē be
ne vel bona intētiōe. Sed sunt sicut quidā q̄ rogatꝰ q
aliquod bonū verbū p quibusdam diceret religiosis:
pro magna quā habuerunt causa in q̄ ipē iuuare pote
rat clamauit gallice magis ad derisionē q̄ ad vtilitatē
bonū verbū p fratribꝰ: bonū verbū p fratribꝰ. Nō sic

docuit christ⁹ orare:sȝ poti⁹ interi⁹ ex corde dicēs. Jn
tra cubiculū tuū: ꝛ ora patrē tuū in abscōdito. Math.
Exēm vj. i. interi⁹ in corde ꝛ ex corde. Exēplo Sare que ora
tura precit in cubiculū: ꝛ in orōnibꝰ ꝑsistēs dn̄m dep̄
cabat. Thob. iij. Jlli v° q̄ tales tn̄ ad lr̄am intelligūt
auctoritates: ꝙ horas ꝛ hmōi i cubiculo dicere volūt
corꝑali: sicut ille quē demon trāsitēs ferꝰ derisisse dicēs:
Exēm calidas volo: calidas volo: nō spūm q̄ viuificat: sȝ lr̄am
q̄ occidit. morē sequunꝰ iudeorum. Cōtra doctrinam
Jude apl̄i qui hos informat dicens: spūsancto orātes
16 vos in dilectiōe dei seruate. Jude. j. ¶ Tertia conditio
orōni necessaria est orātis charitas: q2 sicut ardor incēsi
de carbonibꝰ calidis ꝛ nō frigidis ascēdit: ita orō: de q̄
in ps̄. cxl. Dirigaꝰ orō mea: sicut incēsum in conspectu
tuo. ¶ Quarta ꝯditio est discretio vt discrete petaꝰ qd̄
petendum est: ita ꝙ vtile ꝓ aīa instanter petaꝰ. ¶ Alia
v° sicut honores: diuitie: delitie: ꝛ hmōi nō sūt in ora
tiōe petēda ꝓpter causas tactas. C. xvij. 15. sed q̄ ad ta
lia hō debet se totaliter diuine subijcere ꝓuidētie ꝛ grē:
sicut seruus q̄ a largo dn̄o nō petit aliqd̄ certū: sȝ tota
liter se ei⁹ submittit curialitati. Jstā curialitatē docuit
christ⁹ Paulū orantē hꝰ: cui cū aliud petijt q̄ȝ debuit:
v3. puta stimuli amotionē dictū fuit: sufficit tibi gratia
mea. Nōnulli eīm indiscrete petētes passi sunt in his
que petūt repulsam: licet q̄nq3 meli⁹ obtineant. Sicut
patet de predicto Paulo: ꝛ de matre filiorū Zebedei:
cui dictū fuit: nescitis quid petatis. Nec tn̄ omino re
pulsam patiunꝰ: quibꝰ meli⁹ ꝓuideꝰ q̄ȝ petant: q2 si pe
tenti ab amico denariū: centū denꝰ libꝛe: repulsam nō
patꝰ. Non ḡ mirenꝰ: si qd̄ petāt non obtineāt: ex quo
ꝑdict⁹ apl̄s nō obtinuit qd̄ petiuit: quibꝰ forte melius
ꝓuideꝰ. Qui insuꝑ si peterēt qd̄ deberēt: ꝛ modo q̄ de
berent audacter petere possent: ꝛ petētes citi⁹ audirenꝰ
Aug⁹ eīm dicit. Cū ea que deus laudat ꝛ ꝑcipit petiꝰ
securi petite. illa eīm ꝓpitio deo ꝓcedunꝰ. Quando aūt
petitis tp̄alia: cū modo petite: ꝛ cū timore illi totū com
17 mittite: vt si ꝓsit det: si scit obesse nō det. ¶ Quinta cō
ditio orōni multū cōueniens est ꝙ mane oreꝰ: diuites
eīm qui aliquid dare volunt libētius primis dant pau
peribꝰ: eis occurrentibꝰ. Sic de⁹ qui Prouer. viij. ait: q̄
mane vigilauerint ad me: inuenient me: teste Job. viij.
Si diluculo surrexeris ad deū ꝛ omīpotentē fueris de
precat⁹: statim euigilabit ad te ꝛ pacatū reddet habita
culū tuū. Jn cui⁹ signū dici pōt: ꝙ filij isrl̄ mane colle
gerūt manna. Exo. xvj. Qua etiā de causa metus for
te dicebat. ps̄. Mane astabo tibi. Et iterū. Mane ora
tio mea ꝑueniet te: ps̄. lxxxvij. ¶ Sexta conditio est orā
tiū bona concordia: quo ad tria seu in tribꝰ: in affectiōe
charitatiua: in re petita ꝛ in multitudine concurrente.
Sicut eīm monachis ad abbatem suum: vel ciuib⁹ ad
dn̄m suum: cum istis tribus conditionibꝰ concurren
tibus: ꝛ aliquid rationaliter petentibꝰ: facilius cōcedit
quod petiꝰ: ita deus. Sed si abbas vel dn̄s videat in
ter eos animoꝝ discordiam: iram: odium: ꝛ non vnita
tem: voluntas eius non multū eis inclinatur ad conce
dēdū quod petunt. Jta nec voluntas dei vbi talia vi
det in cordibus petētium vel ꝓcessionem faciētium: q2
dicit Decretum Cipriani pape. xxiij. q. j. alien⁹: ꝙ nō
multitudinem: sed vnitatem attendit deus deprecātiū.
Et adducit ad hoc testimoniū christi dicentis. Math.
xviij. Si duo ex vobis consenserint sup terram de om
ni re: quācunq3 petieritis: cōtinget vobis a patre meo
qui in celis est. Vbicunq3 duo vel tres cōgregati fue
rint in nomine meo: in medio illorum sum: qd̄ eīm mi
18 rabile est si eos audiat: ex quo cum eis est. ¶ Si iterum
prelatus vel dn̄s videat ꝙ in re petita non concordāt:
sed vnus petit vnum: ꝛ alius aliud: ꝛ tertius contrari
um: quia cum neutro cōcordat non inclinatur ad con
cedendum. Jta nec deus ꝙ vnus petit diuitias: ali⁹ de
litias: tertius honores: vel quando pulchrum temp⁹
ꝛ ꝓsperitatem petunt: ꝛ pacem vt cupiditati studeant
vt delitijs inordinatꝰ quietius vacent: vel quādo vn⁹
orat pro salute sua ꝛ proximi: ꝛ alius proximo in corde
vel ore maledicit: tales ꝑces non sunt principi offeren
de: que in alterius depꝑcantur damnū vel preiudicium
C. li. j. ti. de preci. impe. offe. l. nec damnosa: ꝛ si offeren
tur non exaudiētur. Jaco. iiij. Petitis ꝛ non accipitis:
eo ꝙ male petatis. Si ergo vno discordātes vel ꝓcessio
nem pro pace vel alia de causa facientes nō sunt exau
diti: satis coniecturare poterint: ꝙ sint immūdi discor
des vel mala intentione petētes. Tales ergo qui sic se
sentiunt innodatos vel ante crastinum se corrigant: vꝉ
domi remaneant ne alios impediant: ꝛ residui erūt ex
auditi: quia ꝛ illis dicit: quodcunq3 volueritis petetis
ꝛ fiet vobis. Joā. xv. Sed forte licet nōnulli in aliqui
bus de ꝑdictis reos se esse sentiant in immūdicijs: vide
licet fornicatiōis: adulterij: cupiditatis: ꝛ vsure: ꝛ hu
iusmodi. ¶ Jn hoc etiam ꝙ sūt ab alijs discordes: cor
de quos non diligunt: ꝛ ore quos maledicūt: forte ta
men cōcedere nolunt ꝙ mala intētione petant que pe
tunt vel ꝙ alia petāt sicut diuitias: delitias: ꝛ honores:
q̄ȝ petere deberent: quia forte cogitant: ꝙ hmōi nunq̄ȝ
orantes penetrunt. ¶ Sed sicut certe oratio bene ordi 19
nata est pius affectus mētis tēdēs in deum. Jta q̄ntum
ad deum: oratio deordinata est studium totum ꝛ deside
riū de aliq̄ habēdo: qd̄ habere non deberēt: vel alio mo
do habere deberēt: licet ergo alia ore non petant: dū ta
mē alia orant vel faciunt: hoc corde cogitant vel deside
rant: q̄ntum ad cordis desideria faciunt: ꝛ accidit eis ꝙ
q̄ntum ad oris loquelam s̄m fabulas cōtigit auaro lu Exēm
po: ꝛ vulpi filꝰ ad scholas positis quoꝝ prior cū Pater De lupo
nr̄ sillabicasset ꝛ sillabas adinuicē cōponere deberet: di et vulpe
xit argētū: secūd⁹ in eodē casu dixit oues: terti⁹ aucas.
Sic accidit in ꝓposito de q̄buscūq3 petōribꝰ: q̄ licet in
eccl̄ia vꝉ ꝓcessiōe positi sint ad orādū ꝛ Pr̄ nr̄ ore dicāt
tn̄ corde cogitatiōes ꝛ affectōes circa alia cōponūt: sic
cupid⁹ circa cupiditates: voluptuosus: circa volupta
tes: ꝛ sic de alijs. Et ideo sicut ꝑdicti in schola ꝓficere
nō potuerūt. Jta nec isti in orōne. Ad h̄ ḡ ꝙ petita ob
tineāt: oportet ꝙ vnū petāt. i. bonū vitē: iuxta illud ps̄.
xxvj. vnū petij a dn̄o: ꝛ oīa alia vt ad illū ordinant: ꝛ
tūc exaudienꝰ Math. vj. q̄rite regnū dei ꝛc. i. ꝙ vos si
tis digni regno dei: ꝛ oīa hec q̄ petitꝭ adijcienꝰ vob: sic
christi orabāt discipuli: de q̄bꝰ dr̄ Actuū. j. ꝙ erant ꝑse
uerātes vnanimiꝰ q̄ntum. s. ad corda: ꝛ petita in orōne.
¶ Si tertio ꝑlat⁹ vel dn̄s videat ꝙ tota nō petat mul 20
titudo: sȝ forte vn⁹ vꝉ pauci nō ita facilꝰ inclinaꝰ ad cō
cedēdū sic q̄n tota petit multitudo: q2 ꝑsumē pn̄t ꝙ to
ta multitudo in petitiōibꝰ suis nō ita facilꝰ erret: sic ꝑ
uata ꝑsona: hec eīm ꝑsumptio legꝭ ē: sic ptꝫ. C. li. j. ti. de
diuersis rescriptꝭ. l. vniuersa: in fine ꝓpt quā in aliq̄ ca
su nō vult singuloꝝ ꝑces audiri. Sȝ si inq̄t corp⁹: aut
schola aut officiū vꝉ curia vꝉ ciuitas vꝉ ꝓuincia vel q̄
dā vniuersitas hoīs ob cām publicā fuderit ꝑces ma
nare decreuim⁹: hec ibi. Qui ergo exaudiri volunt cō
ueniant omnes vno corde ꝛ vna charitate ꝛ mundicia: ꝛ
tota multitudo oret: vt de eis verificeꝰ quod dicꝰ Lu
ce. j. Omnis multitudo populi erat orans: qd̄ si facerēt
a deo audirenꝰ: qui q̄ndoq3 in hoc casu facit sicut larg⁹
dn̄s vꝉ elemosynari⁹ q̄ nō dat vni ad portā petēti sȝ ex
pectat q̄usq3 multi fuerint sil' ꝯgregati: qd̄ sciens Pau
lus alios ad simul orandū cū eo inuitabat dicēs adiu

netis me in orationibꝫ ad deū: vt me liberet. Ro. xv.
21 ¶ Septima ꝯditio debet esse orantiū ꝑseuerātia: exem-
plo mulierꝭ chananee ⁊ exēplo pauperū: q̄ ꝓpter ꝑmā
repulsam petere non cessant. Ita nec vos: ꝫ sine inter
missiōe orate. j. Thessa. v. sicut ptꝫ. E. iij. 12. Ex illo nā
qꝫ exēplo seu historia patet: ꝙ est de oībꝫ eccłie mēbris
⁊ bonoꝝ societate sicut de societate mercatoꝝ: int̄ quos
dū vnus dormit: alij ꝓ ipo lucrant̄. Et sicut de dño q̄
plures habet ei deseruiētes: qui ei⁹ negocia expediunt
dū ipe dormit. Sic in charitate ꝯiūcti mēbris eccłie et
participes facti oīm timentiū deū. semꝑ orāt: q2 dum
ipe dormit alij ꝓ ipo orant ⁊ lucrant̄: ⁊ negocia coram
deo expediunt: q2 nunq̄ꝫ est hora q̄n aliqui electi orēt:
sic oportet semꝑ orare ⁊ non deficere. Luce. xviij. Scie
tes ꝙ ille de⁹ qui ſm August. differt dare: vt tu discas
orare: quidissimu lat te audire orantē: vt instruat in pe
titiōe esse ꝑseuerantē: ad modū pie matris: licet in pri-
mo clamore filiū non audiat: diu tn̄ clamare ⁊ lachry-
mari ñ patit̄: q2 ipm ſm Hiero. oīo lenit: ꝫ lachryma
pungit: ⁊ q̄dāmodo excitat dicens: exurge: q̄re obdor-
mis: exurge: ne repellas: i fine ps̄. xliij. His ḡ informa
ti exēplis: nunq̄ꝫ ab oīone cessent: exēplo christi: q̄ erat
ꝑnoctans in oīone dei. Luce. vj. Et aplōꝝ q̄ dicūt ora
mus semꝑ ꝓ vobis: sciendū qm̄ lapis nō vna gutta ꝫ
frequenti cauat̄ vt dignet̄ nos vocare vocatiōe sua. ij.
Thessa. j. Nota plures oratiōis ꝯditiōes. T. v. xxiiij.
cum sequentibꝫ.
Ar. v. ¶ Nec sufficit: ꝙ oīo habeat ꝯditiones ꝑcedētes ⁊ cō-
comitātes: nisi etiā bonas habeat ꝯditiōes vsq̄ꝫ ad orā
22 tis finē ꝯsequētes. Inter q̄s prima est: ꝙ pactū qd̄ orā
do cū deo fecit teneat. Orantes enī vel ꝓmittūt vl' deo
ꝓmittere deberēt: anteq̄ꝫ ab illo qd̄ petūt obtineāt: qd̄
ꝯtra eū in posterū nō sunt facturi: si vo contrariū fece-
rint verisimiliter formidare poterūt vindictā q̄ Ninu
uitis contigit de q̄bꝫ dicit Hiero. in ꝓlogo Naū ꝓphe:
ꝙ cū habitatores Niniue iona interitū ciuitatis predi
cante. Ne diuina ira denunciatū interitum sustinerēt:
peccatoꝝ ⁊ impietatis penitentiā egissent. Accepta dei
misc̄dia: grauioribꝫ se criminibꝫ implicauerūt: hec ille.
Ex quoꝝ occasione vt verisimiliter credi pōt: postmo
dū totius ciuitatis secuta est euersio. Silē̄m vindictā
timere poterūt ꝯsimilis: qui cōmittunt crimina q̄ scꝫ in
q̄dragesima: vel in infirmitate vel q̄cunq̄ꝫ tribulatiōe
clamant ad deū ꝯfitentes ⁊ orantes: vt a periculis illis
liberent̄ dicentes: domine salua nos perim⁹: qui libe-
rati: postmodū grauiora cōmittūt crimina. Grauiora
enī sunt: licet nō sint alteri⁹ speciei vel ꝯditiōis: q̄ꝫ illa
q̄ pri⁹ cōmiserūt ⁊ grauiori pena puniēda ꝓpt̄ ingrati
tudinis peccatū: qd̄ in recidiuo cōmittit̄. ¶ Et ꝙ h̄ iu
stū sit tā legibꝫ ostēdit̄ q̄ꝫ etiā exēplis. Lex enī in diges
sto nouo ti. de re militari. li. xj. ti. 50. nō oēs. §. desertor:
diu⁹ punit denuo desertorē. i. illū q̄ militiā sine licen
tia deserit ⁊ de exercitu fugit: dicēs: desertor si in vrbe
inueniat̄ capite puniri solet. Alibi apprehēsus ex ꝑma
desertiōe restitui pōt iterū deserēdo capite puniēd⁹ erit:
hec ibi. Sic iterū militiā deserentes dei: q̄ ad modū ca
nū dū in tribulatiōe famescūt: ⁊ affligunt̄ mgr̄m suū
deū in facie respiciūt. Sed accepto qd̄ desiderāt: nō vt
canes ei tn̄ dorsum v̄tunt: ꝫ qd̄ pei⁹ est nepharie pec-
cādo inuadūt ⁊ inimicis suis se ꝯuertūt: ꝓpt̄ qd̄ deus
grauī⁹ ꝯ eos offendit̄: sicut q̄cūq̄ꝫ dñs terren⁹ ꝯ illos
q̄s in suis necessitatibꝫ iuuat: ⁊ liberat ꝓ certo pacto ꝙ
in posterū erūt ei fideles ⁊ obediētes: si post pactū illō
ad inimicitias cōuertunt̄ ⁊ grauiores de talibꝫ accipit
vindictas: sicut ptꝫ de romanis ⁊ de viennitis: q̄ in q̄-
dragesima ad dei militiā ꝯuersi: quā pri⁹ deseruerant:

post pascha iterū militiā illam deserētes: grauissimas
adeo sustinuerunt vindictas: ꝓpt̄ q̄s sedēdas letania
maior in Roma cito post pascha: ⁊ minor in Vienna
ordinata fuit. Nota de hac materia. T. v. 17. ⁊ arti. ij.
ꝑ totū. Vt ḡ ꝯsil'es euadas vindictas: non iteres v̄bū
in tua oīone Eccł. vij. i. non cōmittas talia ꝓ quibus
oporteat iterum oratiōes ⁊ ꝓcessiones fieri. Oratiōes
v̄o que oēs predictas tam antecedētes: q̄ꝫ cōcomitā-
tes ⁊ sequentes habent conditiōes: multū deo placēt:
⁊ orantē iuuant: q2 corā deo ascendūt: vt negocia orā-
tiū expediant. Actuū. x. Oratiōes tue: ⁊ elemosyne tue
ascenderūt in memoriā in conspectu dñi: de tali oratio
ne Augustinus loquens ait. Oratio est oranti subsidi-
um: diabolo suppliciū: angelo gaudium: ⁊ deo gratum
sacrificium.
¶ Et si oīones nostre ꝑdictas haberent conditiōes ci- Ar. vj.
to essemus exauditi: ꝙ v̄o non exaudimur causa est: q2
ꝯtrarias habem⁹ conditiōes. Inter quas prima cau- 23
sa est ⁊ conditio orationē impediens: quia non veraciē
oramus. Ille enī veraciter orat qui talem in aīa habet
sanctitatē: qualē in ore orādo ostendit: quādo vicꝫ opa
precibꝫ ꝯformant̄: vt sint opa sancta sicut ⁊ preces san-
cte sunt. Contrariū v̄o statum habentes non audiun
tur. nec mirū: quia siles sunt christi crucifixoribꝫ q̄ ca-
pita inclināntes ipm salutabant linguis dicentes. Aue
rabbi: vel Aue rex iudeoꝝ. ꝫ manibꝫ ei alapas dabāt
ipm cruci affixerūt. Sic isti de quibꝫ in ps̄. lxj. Ore suo
benedicebant: ⁊ corde suo maledicebant: de quibꝫ ipa
veritas dicit. Math. xv. ⁊ Marci. vij. ⁊. Esa. xxix. Po
pul⁹ hic labijs me honorat: cor aūt illoꝝ lōge est a me.
Tales ḡ a deo nō audiunt̄: q2 teste ꝓpheta. Iniquita-
tem si aspexi in corde meo nō exaudiet dñs: in ps̄. lxv.
Nec mirū: q2 si q̄s filiū regis occidisset ⁊ cū cultello cū
quo illū occidisset ⁊ cū manibꝫ sanguinē filij sui cruen
tatis: vel si occasionē malā dedisset q̄re occisus fuisset a
vel hoc fecisset pro quo alias fili⁹ regis occisus fuisset:
⁊ manifesta signa tal' mortꝭ vel occasiōis corā rege ali-
q̄d petitur⁹ veniret nō eēt mirabile si rex illū nō audi
ret. Sic i ꝓposito nō est mirū ꝙ de⁹ illos nō audit q̄ fi
liū dei adoptiuū. i. aīam ad dei filitudinē: sicꝭ fili⁹ est ad
filitudinē p̄ris: peccādo occidunt: vel q̄ q̄ntū in eis est
occasionē dāt ꝙ fili⁹ dei natural' iterū moriat̄: q2 illa fa
ciūt ꝓ q̄bꝫ aliq̄n occisus fuit scꝫ petā. Et teste lege aqui
li in digesto veteri. li. ix. ti. ad legē aq̄leā. l. q̄ occidi. §. in
hac q̄ occasionē ꝑstat dānū fecisse videt̄. Et cū h̄ arma
secū portāt. i. petā cū q̄bꝫ dei filiū occiderūt adoptiuū
⁊ ꝑ q̄ filio dei naturali iterū occasionē dederūt moriēdi
Talibꝫ igit̄ dicꝭ Esa. j. Cū mltiplicaueritꝭ oīonē vrām
nō exaudiā: man⁹ enī vrē sanguine plene sunt. i. opa ⁊
aīa petō: ꝓpt̄ qd̄ dei fili⁹ fact⁹ fuit sāguine plen⁹. ¶ Se 24
cūda causa q̄re orātes nō exaudiunt̄: nec eis qd̄ petūt
de⁹ ꝯcedit q̄ntūcūq̄ꝫ ꝑcet̄. Et si curial' ⁊ larg⁹ est ꝓpt̄ in
gratitudinē ꝑcedētē ⁊ ꝓpt̄ abusum rei petite sequentē:
domin⁹ enī terren⁹ qui aliquando aliquem in necessi-
tate ad eum clamantē iuuit ⁊ liberauit: ⁊ postea vidit
illum sibi ingratum immo gratis inimicum si iterum
in consimili cadat necessitate non libēter illum iuuat:
quia nec ingratitudo sua meruit adiuuari. Si iterum
sciat ꝙ fili⁹ dono sibi dato: vel turpissime abuti: vtpo
te gladio sibi dato seipm vel alium occidere: nunq̄ꝫ ei
gladium vel hmōi arma dabit. Sicut nec depositari⁹
in hoc casu gladiū redderet nec amic⁹ daret furioso: sic
i ꝓposito de⁹ vidēs aliq̄rū ingratitudinē d̄ bñficijs ꝑte
ritꝭ: q2 aliq̄n in tribulatiōe fame īfirmitate ⁊ ꝑiculo ad
eū clamauerūt ⁊ liberauit eos q̄ postmodū liberati ei ī
ḡti imo inimici ꝯstitūt peccādo: ⁊ alij⁹ i diaboli furijs

ti clamãdo: sicut in choreis ꝛ hmõi: q̃ pus afflicti deo
clamauerãt: sciens insup ꝙ illo pace: sanitate: ꝛ aerꝭ se
renitate: ꝛ rerũ ꝛ frugũ ꝛ fructuũ abũdãtia abuterent
eis qð petunt: nec etiã p alijs qui p eis petunt tribuit
desideriũ: Treñ. iij. Te ad iracũdiã puocauim⁹ id cir
25 co inexorabilis es. ¶ Tertia causa est quare deus pacẽ
ꝛ hmõi q̃ petim⁹ non dat: q: non habem⁹ pacẽ ſ3 guer
rã cũ deo ꝛ cũ suis ipsos iniuriose tractãdo: de ipsis di
co q̃ loquunt pacẽ cũ pximo suo: mala aũt in cordibꝰ
eoꝝ: in ps. xxvij. qui dicũt pax pax ꝛ non est pax. Iere.
vj. Si eñi placuerint dño vie hoĩs daret ei pacẽ: nunc
aũt q: non placent: non est pax impijs dicit dñs. Esa.
xlviij. Nec etiã alijs pacẽ vel alia petentibꝰ pcedit cau
sa societatis impioꝝ. Nec hoc debet cuilibet vrm mi
rabile videri: q: si paupes religiosi venirẽt ad quẽcun
q3 vram aliq̃d ab eo petituri: si esset vnus vel in domo
illoꝝ qui fecisset vobis malũ tractũ: respõderetꝭ q̃ðdiu
talis est inter vos non bene faciã vobis: sic in pposito.
Multũ ḡ deberent orãtes niti: ꝙ pctõres inter illos corri
gerent: ꝛ dicere sicut dixit Helias ad Achab. iij. Re
gũ. xviij. Tu es qui pturbas isrlꝫ. ꝛ sicut Paul⁹ Galꝫ.
v. Vtinã abscindant q̃ vos pturbant: peccatores eñi
totũ mũdũ pturbãt q: si ipsi nõ essent optimũ tps esset
ꝛ orãtes essent exauditi. Sed nũc cogitãt aliquid: ꝙ si
ipsi essent abscisi vel domi remanerẽt pauci essent oran
tes vel ad pcessionẽ veniẽtes: placet: q: citius audiret
de⁹ pces vni⁹ boni viri q̃ decẽ miliũ maloꝝ: qð pul
cherrime ostẽdit. iij. Regũ. xviij. vbi citi⁹ audiuit He
lyã solũ q̃ pphas Baal q̃dringẽtos: ꝛ pphas lucoꝝ
trecẽtos cũ innumerabili pplõ q̃ erat ex pte illoꝝ: mul
tis ḡ talibꝰ ad orandũ pgregatis: põt dici illud Esa. ix.
Multiplicasti gentẽ: non magnificasti leticiã per tales
eñi non magna leticia: sed poti⁹ augeẽ dolor: q: qð bo
ni nituntꝰ orãdo: facere ꝛ impetrare ipsi impediũt. Sic
ergo boni edificatores nõ letificant de hoc ꝙ alij impe
diũt vel destruũt qð ipsi edificãt sed dolent: q: vno edi
ficante ꝛ alio destruente: q̃d pdest eis nisi labor. Eccꝭ.
26 xxxiiij. Et sicut militibꝰ fideliter bellantibꝰ nõ augetur
leticia: sed dolor: de hoc ꝙ multos inter se habent pdi
tores. Ita in pposito: licet sint aliq̃ boni edificatores q̃
nitunt orãdo ꝛ operãdo angelicã reportare ruinam ꝛ
impetrare auxilia: tam corpis q̃ anime: vtilia tñ tot sũt
destructores ꝛ impeditores tã desiderio q̃ etiã loque
la ꝛ opere ꝙ bonis non augeẽ leticia sed dolor: q: non
obtinent quod petunt. ¶ Qz eñi multi sint pdictis tri
bus modis impeditores patet: primo q̃tum ad deside
rium: quia si sint aliqui qui vellent pacem interiorem
ꝛ exteriorem: sunt aliqui qui neutrum volunt interio
rem nolunt iracundi: inuidi: ꝛ hmõi: de quibꝰ tãta est
multitudo ꝙ pauci inueniũtur qui mutuo se amẽt vt
deberent. Exteriorem nolunt discoli: latrones: homici
de: raptores: ꝛ hmõi: quorum potestas ꝛ lucrum sunt
tenebrarũ ꝛ guerrarũ. ¶ Si iterũ sint aliqui qui tps de
siderant pulchrũ ꝛ bonũ foꝝ rerũ venaliũ sicut illi qui
de pecunia sua viuunt: sunt aliqui qui vellent caristiã
sicut auari: qui multa pgregauerũt blada ꝛ pistores et
hmõi: vt cari⁹ sua venderẽt. Q̃tũ ad loquelã idẽ ptz:
q: ptra vnũ qui in pcessione ꝛ ecclia deuote orat: sunt
multi q̃ ociose ꝛ nociue garrulãt. Cõtra vnũ q̃ deuo
te cantat rogat ꝛ benedicit: multi derident detrahũt et
maledicũt. ¶ Q̃tũ ad opus idẽ ptz: q: ptra vnũ q̃ mũ
de humiliter ꝛ ordinate venit: ꝛ vadit ad ecclam vel
pcessionem: multi sunt sordidi interi⁹: ꝛ supbi exteri⁹
in vestibus ꝛ omnibꝰ plus supbiam ostentãtes q̃ hu
militatẽ: modũ nõ habẽtes mẽdicãtiũ q̃ hũiliora ostẽ
dunt: vt qð petunt obtineãt: qui potius silentium boni

nam q̃ dei in se puocare nitunt aspectum appetentes
vꝭ ab ipsis appeti volunt. ¶ Iterum ptra vnum qui ele
mosyna data meretur obtinere quod petit. Sed multi
qui vsura rapina ꝛ hmõi quod petitur impedientes.
Sic patet ꝙ vno edificante ꝛ multis destruentibꝰ non
restat nisi labor: ꝛ aliquibꝰ bene ꝛ fideliter cõtra inimi
cos spũales ꝛ tempestates ꝛ vindictas bellãtibꝰ dum
tot impediunt pditoribus: ꝙ mirum est: ꝙ non opta
tam obtineant victoriam. ¶ An non pditores sunt q̃
pprium dñm deũ de castro suo anime quod eis custo
diendum tradidit ejeceꝛũt. Et inimicum eius diabolũ
peccando introducũt. Sicut ergo pditores in campo
armatam impediunt militiam: ita isti christianã impe
diũt militiam sicut ostẽsum est. B. ij. 12. Illis ergo de
structoribus impeditoribꝰ ꝛ pditoribus mortuis ꝛ oc
cisis vel interfectis vel correctis statim daretur qð ora
tur: quod eleganter ostẽsum est. iij. Regum. xviij. vbi
pdictis falsis pphetis occisis pluuia abundãter daba
tur: que diu ante: id est per tres annos ꝛ dimidiũ non
descenderat. ¶ Sicut ergo tunc occidebant peccatores
ꝛ deus dedit quod optabant. Ita nunc occidite inter
vos ꝛ destruite peccata. Et sicut ad vnam cõuenictis
ecclesiam ꝛ pcessionẽ: ꝛ vnũ p̃tẽditis christianitatis no
men ꝛ habitũ: ita sitis vnanimes in bona vita ꝛ aloꝝ
pcordia ꝛ nomẽ ꝛ habitũ in ope ostẽdite christianitatẽ
mãdata dei tenẽdo ꝛ pfidẽter petite: q: infallibiliẽ da
bit de⁹ qð petitis. Ois eñi q̃ sic petit accipit: ꝛ q̃ q̃rit in
uenit. Math. vij. Vñ Isido. li. iij. de summo bono. Si
eñi illud qð de⁹ p̃cipit facim⁹: id qð petim⁹ sine dubio
obtinem⁹. ¶ Quarta causa q̃re de⁹ orãtes nõ exaudit 27
q̃n in tribulatiõe clamãt: est: q: ipm in psperitate nec
audierũt nec audire vellẽt liberati. Iustũ eñi videẽ ꝙ
de⁹ eis vertat surdã aurẽ q̃ sibi ꝛ suis clamãtibꝰ surdã
p̃buerũt aurẽ: ꝙ eñi de⁹ eis surdã v̄tat aurẽ ptz: q: mul
ti petũt diuitias ꝛ sunt paupes: sanitatẽ ꝛ sunt infirmi
leticiã ꝛ psperitatẽ ꝛ aeris serenitatẽ ꝛ abũdãtiã: ꝛ ha
bent oia pria. S3 causa est duplex vna q̃ sibi ꝛ suis p
us surdã p̃buerunt aurẽ sicut ipsemet dicit. Iere. xxij.
Locut⁹ sum inq̃t ad te in abũdãtia tua ꝛ dixisti nõ au
diã. Multis eñi loquiẽ p se in scripturis sacris ꝛ p su
os dũ sunt in psperitate ꝛ sanitate ꝛ mãdata sua audi
re pceñũt: q̃bꝰ accidit sicut gallinis de q̃bꝰ dicẽ in pro
uerbio ꝙ sunt surde in autũno: hoc eñi cotidiano ostẽ
diẽ expimẽto. Nã cotidie clamat de⁹ p suos ꝙ mãda
ta sua custodiant: clamat p suos elemosynã petendo: ꝛ
ꝙ pauperũ negocia in curijs magnorum citi⁹ expediã
tur ꝛ non auditur. Deus v̄o istam illorum cõsiderãs
surditatem: eos ad talem deducit statũ ꝙ ad ipm cla
mare habebunt necesse nec tamen tũc eos audit. Nec
hoc est mirabile: quia teste beato Grego. x. moꝝ. Sepe
eius preces in tribulatiõe deserit deus: qui p̃cepta illi⁹
in tranq̃llitate pteminit: dignũ q̃ppe est: vt ab ei⁹ bene
ficijs fit q̃sq̃s extrane⁹ cui⁹ iussionibꝰ nõ vult esse sub
iect⁹ q̃ iusticia ei subueniret in necessitate q̃ ei non obe
dit in psperitate: vel q̃ eq̃tate ei in mortꝭ pũcto daret
regnũ petẽti: q̃ in sua abũdãtia noluit dare petẽti dena
riũ immo q̃ rõne ab eo tũc stipẽdiũ petere poterit: q̃ in
tota sanitate ꝛ fortitudine p̃ cũ militauit q̃ suos spolia
uit ꝛ vsuris ꝛ rapinis depauperauit ꝛ iniurijs vexauit.
Nec hec sola est causa: q: sez cũ pri⁹ nõ audierũt: ſ3 q: 28
etiã scit ꝙ liberati ipsum iterum audire nollent. Scit eñi
deus ꝙ illa deuotio quam infirmi quando festinãt sa
cerdotem habere ꝛ afflicti ꝛ incarcerati ostẽdũt: nõ est
nisi quasi collobiũ pluuiale qð solũ induũt dum plu
uia vel malũ qð sustinent durat: q̃ cessante illud abij
ciũt ꝛ ad solita vel peiora redeunt: de quibꝰ in Ps. cj.

Sicut opertorium mutabis eos. Nota. O.vj.33. ¶ Et
congrue sicut talis operimētū est mutatio illoꝝ: quia si
cut qui illud induūt interiora vestimēta non abijciūt:
nec deponūt: sed cooperiūt. Ita isti interiorē iniq̄tatē
ꝛ male aīe vestimēta radicat⁹ de corde non abijciūt sed
cooperiūt ꝛ abscondūt ꝛ in ope non ostēdunt: nō quia
nollent: sed qꝛ nō possunt. Multi em̄ in paupertate debi
litate ꝛ impotētia ita malā habent voluntatē se vindi-
candi delitias ꝛ voluptates suas explendas ꝛ alia ma
la faciendi: sicut alij qui hmōi faciunt q̄ dicere possunt
velle mihi adiacet sed pficere nō inuenio: cū q̄bus deus
misericorditer agit eis optata non tribuēdo: qꝛ minus
est malū velle tm̄: q̄ velle ꝛ pficere. Si ḡ volum⁹ a dō
exaudiri audiam⁹ ipm̄ mandantē ꝛ elemosynas peten
tem poti⁹ q̄ꝫ argentū vel quācunqꝫ aliā cām qꝛ qui fa-
ciunt vel negocia poti⁹ ꝓ amore pecunie expediunt q̄ꝫ
dei. Omībꝫ talibꝫ iuuare nō valentibꝫ quātūcūqꝫ in
morte ad illa clamauerint: deus ipm̄ ꝑus audiētes tūc
audiet: vnde Joānes de talibꝫ loquēs dicit: audit nos
q̄cq̄d petierim⁹. Jo. v. qꝺ pulcherrimū ostēsum est
iiij. Regū. xx. vbi Ezechie regi in necessitate ꝛ mortis
periculo orāti ꝛ deū cōmemorāti quōd ipm̄ ꝑus audie
rat: ꝛ q̄ mandata eius tenuerat ꝛ qꝺ placitū erat ante
eū fecerat. Respōdit deus ꝑ ꝓphetam Esaiā: audiui ora-
tionē tuā ꝛ vidi lachrymā tuā ꝛ ecce sanaui te.
Ar.viij. ¶ Et licet in p̄cedenti articulo in aliq̄ tactū sit q̄re deus
non audit ꝓ statu orātes alieno: tm̄ qꝛ iste articul⁹ spe-
cialiter ad hoc ordinat̄ in hoc isti⁹ negocij diligentius
oportet inuestigare causas impediētes. ¶ Huius vo
impedimēti p̄ma causa: videt̄ esse defect⁹ fidei in ill' ꝓ
quibꝫ orat̄: q: non credūt q̄ orōnes viroꝝ ecclīasticoꝝ
rū eis valere poterūt: nec ipos orātes vel illoꝝ appcia-
ent orōnes: ꝛ ideo orōnis effectu ꝛ spūalis sanationis
sunt indigni: christ⁹ em̄ ad hoc q̄ infirmos sanaret vl'
mortuos suscitaret: voluit q̄ ipi q̄ rogabāt vel sanari
debuerūt fidē haberent in sanatiōe sua: q̄ vicꝫ ipos sa
nare posset: nec aliter eos sanauit: sicut ex diuersis ptꝫ
euangelij locis: q̄ voluit tūc: vult adhuc: qꝛ voluntas
in eo non mutat̄ apud quē non est trāsmutatio nec vi-
cissitudinis obūbratio. Sicut ḡ tūc voluit q̄ in illis in
quibꝫ fuit sanatiōis ꝛ possibilitatis miraculi fides: sa-
narent̄: ꝛ fieri eis sicut fides illorū poscebat: ita etiam
vult q̄ talibꝫ ꝓsit orō: sicut ptꝫ ꝑ hoc quod de quodam
Exēm rege legit̄ christiano: q̄ cū vna nocte i mari magno ver
sus terrā suā maxima q̄rere tēpestate: oībꝫ timētibꝫ q̄-
siuit quota hora esset noctis? ꝛ alijs respōdētibꝫ q̄ fuit
circa mediā noctē: seipm̄ ꝛ alios ꝯfortabat dicēs: nolite
timere iā boni viri de regno meo: ꝛ alijs mūdi partibꝫ
surgūt: ꝛ ꝓ nobis orāt: quoꝝ orationibꝫ liberabimur.
Et sicut credidit: ita contigit ei. Nec mirū: qꝛ oīa possi
bilia sunt credēti. Marci. ix. Postulet ḡ in fide non so
lū ꝓpria: sed etiā illi⁹ ꝓ quo postulat̄ nihil hesitans ꝛc̄.
Jaco. j. ¶ Signū aūt qꝺ fidē in orōnibꝫ bonoꝝ nō ha
bent est: qꝛ nōnulli illorum qui orōne indigēt ꝛ suffra-
gijs: quia mali sunt ꝛ peccatores: q̄si continue bonos
derident: vilipēdūt: persequunt̄ ꝛ societatē illoꝝ intā-
tum odio habent: q̄ eos de ciuitatibꝫ suis eijcere nitū-
Exēm tur: vel saltē vellent q̄ lōgius abessent. Sicut patet de
dn̄o qui oēs sacerdotes fugauit: p̄ter vnum quē in
fine ecclīe in cophino suspendit. Ideo aliquando deo
non placet: q̄ boni ꝓ talibꝫ orent: sicut patet per hoc q̄
dicit ad Jere. Tu ergo noli orare ꝓ populo: hoc Jere.
30 vij. ꝛ. xj. ꝛ. xiiij. ¶ Secūda causa videt̄ esse defectus co-
gnitionis ꝓprie. Ignorare em̄ videntur statum ꝛ peri-
Exēm culum proprium: ꝛ ideo orationibus se indigere nesci-
unt: et ideo orātes ꝯtemnunt cum orōnibꝫ suis. Et in

hoc casu cuidā assimilant̄ frenetico: de quo fert̄ q̄ cum
a parētibꝫ ꝛ amicis ante imaginē ꝑpetue virginis po-
neret̄ Marie: scꝫ matris dei: ipisq̄ pro statu ꝛ sanitate
sua orantibꝫ clamabat dicens: dn̄a Maria ne credas
eis: quia mentiunt̄: quia mihi amentiā imponūt: cū sa
nus ꝛ mentis ꝛ capitis compos sim ꝛ sapiēs cum ipsi
amentes sint. ¶ Sic nonnulli statū ꝓprium pessimum
ignorantes: ꝛ peccatoꝝ frenesim non sentiētes q̄ dicūt
sicut p̄dictus freneticus. Et sicut ille Apoc. iij. Diues
sum ꝛ locupletat⁹: ꝛ nullius egeo: qui insuꝑ periculū
in quo sunt ꝛ cui⁹ causa ipi sunt: alijs bonis imponūt
orātibꝫ dum dicūt: q̄ nunq̄ꝫ ita mala tempora: nec tot
fuerūt tempestates: sicut postq̄ viri religiosi ꝛ orātes
tm̄ ꝓ mundo ꝑ mūdum multiplicabātur. Cuius pe-
riculi causa non sunt ipsi boni viri vt eis imponunt:
sed ipimet qui cum hoc quod melius ꝛ frequētius de
dei voluntate ꝛ predicationibꝫ informātur: in malo ta
men culpesemꝑ crescunt. Et sicut ipi crescūt in culpa
ꝛ in frenesi quā alijs imponunt ꝛ in seipis recognosce
re nolūt. Quibus respondet̄ Apoca. iij. Et nescis: qꝛ
tu es miser ꝛ pauper ꝛ cecus ꝛ nudus. Ita iustum est
q̄ damna crescāt pene ꝛ vindicte: quia seruus qui scit
voluntatem dn̄i sui ꝛ non facit: plagis vapulabit mul
tis. Luce. xij. Nec tamen cessandū est ꝓ hmōi freneti-
cis ꝛ orantium ꝑsecutoribus orare. Exemplo ꝓphe di-
centis. Detrahebant mihi ego aūt orabam: in ps. cviij.
Et christi exemplo: qui etiam ꝓ suis orauit crucifixori
bus. Esa. liij. Pro transgressoribꝫ orauit vt nō perirēt
hoc etiā facere docuit dicens. Orate ꝓ calūniantibꝫ et
ꝑsequentibꝫ vos. Luce. vj. ¶ Tertia causa est obsisten 31
tium multitudo. Quādo em̄ ꝓ tyrannis ꝛ alijs orant
malefactoribꝫ: frequēter ꝯtingit q̄ orantes nō audian
tur. Sicut patet de heremita qui pro dn̄o suo orauit ꝛ Exēm
non ꝓfecit: tandem querentē dn̄m quare non sentiret
q̄ orauit tam diu pro eo: rogauit vt cū seruis suis ve-
niret sibi in adiutorium ad portandū lignum quoddā
in nemore qui a ꝓprehēdentes lignum traxerūt versus
cellam suam: sed quādo ipi traxerūt versus cellam he
remita resistendo impediuit q̄ non multū ꝓficiebat:
tandem dn̄o querenti quare sic faceret? Respondit: sic
est tecū: ego semper oro pro te sed tuis malefactis ꝛ pec
catis mihi resistis: q̄ orōnes mee nō audiunt̄. Nec mi
rum: qui plures sunt eis maledicentes: q̄ꝫ ꝓ eis orātes
Et si digni sint audiri qui orant: tamē suspiria gemit⁹
ꝛ lachryme viduarū pupilloꝝ ꝛ pauperū ipos impe-
diunt. Nec mirum: quia peccātes contra istos contra
deum peccant: ipo teste qui ait: q̄ vni ex minimis me-
is ꝛc̄. Et qui vos spernit me spernit. Si aūt peccauerit
in deū vir: quis orabit ꝓ eo. j. Regū. ij. ¶ Quarta cau
sa est: quia ipi pro quibus oratur non iuuant orantes.
Sicut patet per exemplum de heremita ꝛ latrone. T. Exēm
v. 33. Et tales sūt sicut ille qui noluit ad currum pro-
priū manū apponere. A. viij. 10.
¶ Nulla tm̄ dictarū causarū vel cuiuscūqꝫ alteri⁹ cau Ar.viij.
se occasione est ab orōne cessandū. Primo ꝓpt̄ effectum 32
qui q̄nqꝫ ꝯtingit: maloꝝ vicꝫ correctio: nūq̄ꝫ em̄ est de
eis desperādū q̄diu in hac vita sunt mortali. Ergo sp̄
est ꝓ eis orandū. Exēplo aplōꝝ dicentiū. Nō cessam⁹
ꝓ vobis orātes: vt impleamini agnitione voluntatis
eius. Col'. j. ¶ Secundo ꝓpter effectum qui semper cō
tingit q̄ est orātis vtilitas. In antiq̄ em̄ dicit̄ ꝓuerbio
q̄ q̄ ꝓ alio orat ꝓ se laborat: qꝛ ipe nunq̄ꝫ meritū ꝑdit
orationis: quia licet in illo pro quo orat̄ effectū non ha
beat i ipo tm̄ q̄ orat effectu nūq̄ꝫ caret: qꝛ dū in ipo ꝓ q̄
orat̄ repulsā patit̄ ad ipm̄ orantē q̄dāmō reuertit̄. Sic
est de oratiōe sicut de pace qua christ⁹ p̄cepit viris apo

stolicis dare habitātib in domib ad q̄s declinabant
Math.x. Primū inq̄t dicite. Pax huic domui: ⁊ siqui
dē fuerit dom⁹ illa digna: veniet pax vr̄a sup eā: si aūt
nō fuerit digna ad vos reuertet̄. Sic oratio mea in si
nu meo ꝯuertet̄: in ps̄. xxxiiij.

O.vj. Rdinū primo ostēdet̄ di
stinctio. Secūdo ꝓsequēda sūt quedā themata
p modū collationū ad ordinandos ⁊ ordinatos spe
cialiter ꝑtinentiū. Tertio ostendet̄ q̄les sunt eligendi
⁊ ad ordines admittēdi clericales. Quarto q̄lē ordinā
di habere debeāt intētionē. Quinto q̄lē habere debeāt
titulū ante ordinis susceptionē. Sexto q̄les habere de
berēt ꝯditiōes quo ad ordinis suscepti executionē ⁊ ad
ministrationē. Septimo aliquorū tonsuratoꝝ ostēdit̄
periculū q̄tū ad seip̄os q̄tū ad subditos ⁊ q̄tū ad to
tā ecclīaz. Octauo male ordinatoꝝ: vel ordinē exequē
tiū periculū. Nono pena ostendit̄ male ordinantiū.

Art.j. ❡ Q̄tū ad primū est aduertendū ꝙ possum⁹ loqui de
1 ordine tripliciter. Primo q̄tū ad sanctificationē sacra
mentalē. Secūdo q̄tū ad gubernationē magistralem.
Tertio q̄tū ad subiectionē filialē. In oīb nanq̄ istis
trib ordo est necessari⁹: tā vicz in sacramētis q̄ etiā in
sup̄iorib ⁊ inferiorib. ❡ Prim⁹ nāq̄ ordo .i. sacramē
talis licet septē infra se ꝯtineat ordines speciales: q̄tuor
vicz minores sicut ostioratū: lectoratū: exorcistatum:
acolitatū. Et tres maiores scz subdiaconatū: diacona
tū: p̄sbyteratū: q̄ q̄dā p lapides designant̄ p̄ciosos: de
pe. di. ij. §. qd̄ g̃. In signū forte ꝙ digne ordinati septē
recipiūt dona sp̄ūssancti: tū est vnū sacramētū vnitate
ꝑfectiōis ⁊ vni⁹ finis ad quē ordinant̄: ad sacramētū
vicz corꝑis ⁊ sanguinis christi digne tractandū: qd̄ si
cut est finis ⁊ oīm sacramentoꝝ ꝑfectio. Ita ordo sacer
dotalis: est p̄cedentiū ordinū finis ⁊ ꝑfectio: q̄r ⁊ offices
alij ad illū ordinant̄ ordinē: de quo in ps̄. cix. Tu es sa
2 cerdos in eternū: s̄m ordinē Melchisedech. ❡ Secun
dus v̄o ordo .i. sup̄iorū ad inferiores p̄lati: vel dn̄i ad
subditos ⁊ cleri ad populū: vel litteratoꝝ ad laicos de
Sol bet prim⁹ esse: sicut ordo solis ad ceteras stellas: quia
sicut ad ordinē solis ꝑtinet ceteras stellas illustrare:
ita ⁊c̄. Et sicut sole in se eclipsato ⁊ tenebroso luna ꝯse
quēter tenebrosa efficit̄: ⁊ stelle que lumē solis non re
cipiunt a sue claritatis cadunt effectu. Quando v̄o ecō
uerso sol ad ceteras stellas ordinē obseruat clarū ⁊ con
suetum: illas sicut dignitate conditiōis: ita ⁊ excellen
tia luminis p̄cedendo ⁊ illustrando: tūc stelle in se cla
ritatē ostendunt ⁊ noctis tenebras quodāmodo expu
gnant ⁊ expellunt. Sic quandoq̄ de spirituali imple
tur illud Johelis .ij. Sol conuertet̄ in tenebras culpe:
scz deformantis: luna: id est ecclīa seu congregatio fide
lium mixta: scz cum macula maloꝝ cōuertetur in san
guinem vilipēsionis: quia ꝓpter illorum delicta etiam
infideles ecclīam vilipēdunt. Et stelle: id est subditi ca
dent a statu ꝑfectionis: scz ad similia delicta. Sed quā
do sol spiritualis ordinē suum clarū obseruabat vt de
buit. Et sicut dignitate stat⁹ ita claritate p̄cedebat bo
ni exempli ⁊ bone conuersationis: tunc ecclīe nomē
erat clarum. Et stelle .i. subditi manētes in cursu ⁊ or
dine suo pugnauerunt contra Sisaram. Judic. v. id
est ꝯ diabolū ⁊ eius opera peccati tenebras declinādo.
3 ❡ Secundo ordo illorum esse debet sicut ordo manuū
ad opus: ⁊ sicut ordo oris ⁊ stomachi ⁊ visionis ocu
lorum ad cetera membra: quia sicut ad naturalē ordi
Manus nem ꝑtinet manuum: ꝙ ad opus ⁊ labores ceteris p̄e
Os ponātur membris. Et oris ⁊ stomachi ꝙ p̄us cibum
Stomachus ⁊ potum gustēt ⁊ sumant: ac deinde ceteris mēbris gu

stata administrent. Et visionis oculoꝝ vt vtilia p̄ui
deant ⁊ illa ꝓ ceteris membris prouideant ⁊ sua visio
ne totum corpus a nociuis custodiri faciant: vt etiā sor
dida membra videndo visitet: vt mundētur: ⁊ honesta
vt inhonesta conseruētur: ⁊ infirma sanētur sana in sa
nitate conseruētur ⁊ custodiant̄. Quando v̄o ista mē
bra vt dictum est ordinē suum naturalē sane ⁊ vtiliter
obseruant: totum corpus bene regitur pascitur ⁊ custo
ditur: q̄n v̄o econuerso contrarium contingit. ❡ Sic
in ꝓposito ad superiores ꝑtinet vt sint primi ad om̄ia
opa bona ⁊ honesta que statum illorum decēt vt dice
re possint quod dixit Gedeon dux populi dei. Judic.
vij. Quod me facere videritis: hoc facite. ❡ Vt etiam
ad modum oris prius gustent opa mundicie: peniten
tie: ceterarum q̄ virtutum: que alijs gustanda ⁊ faciē
da docēt predicant: ⁊ imponūt. Ne eis improperetur
quod veritas dixit de scribis ⁊ phariseis. Dicunt inq̄t
⁊ non faciunt ⁊ īponunt hominib onera grauia ⁊ im
portabilia: nec minimo digito ea supportāt. Tales enī
nunq̄ subditos bene operibus penitentie onerabunt:
nec infirmis vinum compūctionis ⁊ penitentie bene
temperabūt. Quia sicut volens animal vel hominem
equaliter onerare: prius manib onus eleuat: q̄si ten
tans ⁊ pōderans si animal illud portare possit. Et vo
lēs vinum ꝓ infirmis limphare ⁊ tēperare: p̄us illud
gustat vt eius cognita fortitudine ⁊ condinōe sciat q̄n
tū aque imponere possit. Sic q̄ volunt equaliter sbdi
tos bonis opib onerare: ita ꝙ ip̄i ea portare sine mur
mure poterant: ip̄a prius portent ⁊ ponderēt. Et qui
vult eis sp̄ūaliter infirmis vinum ꝓpinare penitentie:
de quo in ps̄. lix. Potasti nos vino compūctiōis: ⁊ spi
ritualiter vulnerato vinū infundere ⁊ oleū p̄us: vinū
illud gustet: vt sciat qualiter illis temperandū ⁊ mini
strandū sit: vt de tali rege ⁊ rectore subdit⁹ dicere pos
set illud Canti. ij. Introduxit me rex: me scz p̄cedendo
in cellam vinariā .i. in statum penitētie. Ordinauit in
me charitatē: ⁊ ceteras virtutes: que in charitate inclu
dunt̄. Vt etiā ad modū stomachi: cuius ordo est natu
ralis vt cibū sumat ⁊ membris illū administret. Cibū
sumant sp̄ūalem ⁊ illū inferiorib communicent: illos
pascēdo: vt de eis verificet̄ illud ꝓphete dicentis. Pa
scētur agni iuxta ordinē suum. Esa. v. ❡ Ad modū vi
sionis: fratres tuos visitabis: si recte agant: ⁊ cum qui
bus ordinati sunt disce. j. Regū. xvij. Vbi v̄o ista mē
bra superiora ⁊ principalia sic se habet: totum corp⁹ est
bene ordinatum ⁊ sanum. Vbi v̄o econuerso ibi inor
dinatio mechie ⁊ impudicitie: totum corpus corrūpit.
Sap. xiiij. ❡ Tertio ordo illoꝝ assimilari deberet ordi 4
ni quem tenet Aquila erga pullos suos: ⁊ ordini q̄ in Aquila
Gruib obseruat̄: ⁊ ordini quem rex habere deberet ad
regnum suum: quia sicut aquila ꝓuocans ad volādū
pullos suos ⁊ super eos volitans Deut. xxxij. Et sicut
in gruibus ordo habet̄ vt dicit̄ nature: ꝙ ceteris q̄escē Grues
tib, vna quasi aliarū faciens excubias vigilat: ⁊ ip̄sis
volantib vna quasi ductrix alias p̄cedat: que ad hoc
specialiter ordinat̄: quasi ceteris potior: ⁊ in regno rex
sapiēti saltē consilio ceteros p̄excellere debet ⁊ regere.
❡ Sic in ꝓposito vt oēs ꝓprietatē ⁊ silitudinē oīm triū
p̄dictoꝝ in eo vidētes: bona fide dicere possint illud .j.
Paral'. ix. Sit dn̄s deus tuus benedictus: q̄ voluit te
ordinare sup thronū suum regē. ❡ Quarto ordo illoꝝ
similis esse deberet nature: ⁊ ꝯditioni: ⁊ ordini lapidis
saphiri: cui⁹ nature esse dicit̄: ꝙ g̃ram hoīs ad hoīem Saphir⁹
custodit: cuius color celestis esse cernit̄. Sic illi gratiā:
amorem: ⁊ dilectionē ad omnes habere: ⁊ q̄tum possi
bile esset inter oēs ꝯseruare deberēt: ⁊ celestis coloris .i.

ꝯuersatiōis esse deberent:cū illo q̄ ait. Nostra ꝯuersa-
tio in celis est. Phil.iij. vt de eis verificatū ostenderet̄
qd̄ ꝑdixisse videt̄ de⁹ eccl'ie sue:scꝫ Esa.liiij. Sternā ꝑ
ordinē lapides tuos:vt scꝫ maiores tui: q̄si lapides an
gulares ambas ptes amore simul copulēt: ⁊ fundabo
te in saphyris.i.in hoībꝫ:quoꝝ ꝯuersatio celesti erit co
loris ⁊ apparentie exterioris ⁊ interioris. Quilibet vo
ꝯtrariū faciens respōdet̄ Job. xxxviij. Nunqd nosti
ordinē celi:⁊ rōnem ei⁹ in terra pones? Istud eñ ofti
5 tali rationabiliter improperari pōt. ¶ Terti⁹ insup or
do.i.inferiorē ad supiores.i.ad deū ⁊ locū suū tā in spi
ritualibꝫ q̄ꝫ in tpalibꝫ tenētibꝫ esse debet. Primo vt eis
in oīubꝫ rationabilibꝫ obediat̄ volūtate ꝓpria abiecta:
⁊ oīm terrena intentiōe longi⁹ semota: aliter eñ ordo
iste ꝑuertit̄. Quia sicut ordo nature ꝑuertit̄ qñ inferi⁹
superius situatur: vt si pes exaltaret̄ ⁊ caput deprime-
retur. Ita ordo gratie quando inferior subijci nō vult
sed exaltari:ꝓpriam sequens voluntatē: ꝯtra apli pre-
ceptū qui ait. Oīs anima potestatibꝫ sublimioribus
subdita sit. Non eñ est potestas:nisi a deo:que autem
sunt:a deo ordinata sunt. Ro.xiij. ¶ Iste ḡ in hoc casu
est debit⁹ ordo: vt sicut dicit̄ Math.xv. Marci. viij.
Luce.ix. Qui vult venire post me abneget seip̄m: ⁊ se
quat̄ me:qꝛ qui resistit potestati:dei ordinationi resistit:
qui aūt resistit sibi ip̄i:damnationē acquirit. Ro.xiij.
6 ¶ Secundo vt oīs carnis voluptas ⁊ oculoꝝ cupi-
ditas ꝓcul pellat̄: ⁊ oīs volūtas in delitijs eternis:
⁊ bonis ꝑmansuris figatur. Ille eñ est debitus ordo
a deo ordinat⁹: vt homo de inferioribꝫ tantūmodo vi-
uat: quia dñs ordinauit his qui euangelium annunci-
ant:de euangelio viuere.j. Cor.ix. ⁊ celestia toto nisu
⁊ desiderio ꝓponat ⁊ concupiscat:qui quidē ordo per
uertitur:quando in voluptatibꝫ plus delectatur terre
nis:vel quando plus tpalia q̄ꝫ eterna cōcupiscit. Mu
lierem ergo fugiat Egyptiam cū Joseph. Gen.xxxix.
Et ab anathemate Hierichō: ⁊ a pena caueat Achor.
Josue.vij.qui ordinem istum vult tenere:ne resurgat
in ordine voluptuosorum vel cupidoꝝ: quādo vnus-
quisqꝫ in ordine suo resurget.j.Coꝝ.xv. Tertio vt di
7 uinorum contemplatio habeatur. Hoc eñ ordo indi-
cat nature in corpore humano: vt vicꝫ sicut homo for-
mam corporis habeat erectam:ex naturali ꝓpagatiōe.
Ita mētem ad superiora eleuatam habeat ex gratuita
contemplatiōe. Hoc eñ ordo deposcit gratie: vt quē-
admodum Hester de qua dicit̄ Hester.xv.ꝙ ingres-
sa cuncta per ordinē ostia:stetit contra regem. Ita chri
stianus ⁊ specialiter ordinatus ingressus cunctis sen-
suum ⁊ imaginationum ⁊ cogitationum ostijs:regem
contempletur:non Assuerum mortalem:sed eternum
⁊ immortalem:ibiqꝫ in contemplatiōe illa delectabit̄:
⁊ admirabitur quasi altera regina Saba: que admira
ta est de domo quā edificauerat Salomon: ⁊ de cibis
mense eius: ⁊ de ordinibꝫ ministrantiū.iij. Regū.x.
Ar.ij. ¶ De illis vo in quibus triplex predictus inuenit̄ or-
8 do per quem ad illum ordinantur:illiusqꝫ templum fi
unt:quem per gratiam recipiunt: verificatur illud qd̄
Templū predictum erat. Jere.xxx. Templum iuxta ordinē suū
fundabitur:sicut patet. D.viij.47. Et de talibus di-
ci pōt illud.ij.Coꝝ.iij. Tēplū dñi sanctū est: qd̄ estis
vos. ¶ Expedito antecedēte qd̄ habet̄. D.iij.2. Pro-
secutio fiat de triplici tēplo:materiali vicꝫ ⁊ glīe sic ha-
bet̄. D.iij.2. Et gratie:de q̄ est auctoritas pro themate
assumpta. In quo tria ostendūtur: presagium primā-
rie potestat'. Templum.ij. Machab.xiiij. Templum
habitationis ⁊c̄. Preconium ꝑpetue puritatis. San-
ctum:ps̄.lxiiij. Sanctum est templum tuū. Sanctua-
rium precipue pietatis. Estis vos.ij. Esdre.viij. Vos
estis viri sancti: ⁊ vasa sancta. ¶ Ratione primi est ad
uertendum ꝙ templum materiale multipliciter viola
tur:que quidem violatio in versibus ꝯtinet̄ qui habē-
tur. D.iij.2. Ad cuius similitudinē etiam templū spi
rituale:id est anima spiritualiter violat̄: ⁊ violatū esse
multipliciter ostendit̄:immundicia vicꝫ carnalitatis:
igne cupiditatis:homicidio crudelitat'. Quod fit du-
pliciter: vel victus subtractione:quia vos habētes di-
spensationem patrimonij christi ⁊ bonorum pauperū:
quot mori vidistis ⁊ non pauistis tot occidistis. Vel
exemplorum malorum datione de quo beat⁹ Grego-
rius in pastorali. Tot mortibus digni sunt:quot mor-
tis exempla ad subditos transmittunt. ¶ De prima vo
violatione que fit immūdicia carnalitatis cōqueritur
ꝓpha in ps̄.lxxviij.dicens. Deus venerunt gentes ⁊c̄.
Venerunt inquit non gētes ille antique eccl'ie: de q̄bꝫ
j. Pe.ij. Regale sacerdotiū:gens sancta:popul⁹ acq̄si
tionis:quia nō modo est regale sacerdotiū: quia coro-
nam que coꝝ spiritualem signat regalitatē: que tam ꝑ
Decretum q̄ꝫ etiā per constitutionē octaui Bonifacij
in qua habetur quod sequit̄. Statuim⁹ ⁊ districte pre
cipim⁹ vt clerici vniuersi vestes gerant non breuitate
nimia notandas:sed saltem vltra tybiarū mediū attin
gentes:aures quoqꝫ patentes:crinibꝫ non opertas: et
coronas habeant:approbanda latitudine decentes: in
quibꝫ ꝑcipue regalis sacerdotij dignitas designat̄:in-
debita ⁊ determinata forma portare erubescunt: sicut
quotidiana docet experientia. Erubescunt eñ se esse re
ges sub illo cui seruire regnare est: ⁊ arma portare re-
gis eterni. Sed dura est cōtra eos sententia qua dicit̄.
Qui me erubuerit:hunc filius hoīs erubescet. Lu.ix.
Est ḡ potius venale sacerdotiū:quia dicit Helinand⁹
in chronica sua.li.xj. Hodie in curijs ꝑncipū ⁊ ꝑlatoꝝ
oīa sunt venalia: gens ꝓphana:popul⁹ ꝑditiōis. De
quibꝫ Deut.xxxij. Noui recentesqꝫ venerunt in here-
ditatē tuam.i.in sanctā eccliam. Sed ꝑ quā portā: vel
ad quem finem: certe per aliquā de portis nominatis
in his versibꝫ. Quatuor ecclias his portis itur ad oēs.
Simonis ⁊ cesaris:demonis:atqꝫ dei. ¶ Per portam
demonis intrant:qui per cautelas illicitas: vel falsos
titulos: vel falsas suggestiones ⁊ mendaces allegatio-
nes:ad ecclasticum veniunt ordinem vel beneficium.
Nota.S.j.2. ¶ Per portam Cesaris intrant: qui per 9
preces potentū armatas:quādo plus habet̄ respectus
ad preces q̄ꝫ ad persone valorem:ad ecclasticum veni
unt ordinem vel beneficium. ¶ Per portā Simonis
intrāt:qui per munus a manu vel a lingua: vl' ab ob-
sequio ad ecclasticum veniunt ordinem vel beneficiū
¶ Et ex quo certum est:ꝙ multi sic intrant:certū est ꝙ
multi sunt in eccl'ia qui sanctoꝝ prelatoꝝ ⁊ sacerdotū:
immo qui dei locū vident̄ tenere qui in rei veritate fu-
res sunt ⁊ latrones. Et tales coram deo in districto exa
mine iudicabunt̄: quia qui nō intrat ꝑ ostiū: idest chri
stum:sed ascendit aliunde per aliquam dictarū porta-
rum:ille fur est ⁊ latro. Joan.x. Illi vo ꝑ quos sic in-
trāt:sunt socij furū. De quibꝫ Esa.j. Principes tui so-
cij furū. Et q̄si ad speciē descendēs symonie cām exp̄-
mit quare fures sunt dicens. Quia oēs diligūt mune-
ra. Ex q̄ dilectiōe ꝓ magna pte patrōis ꝯtingit vl' con-
de cogitare vl' spare vel verbo apto vel palliato dicere
de christi p̄rimonio: ꝙ Judas ꝓditor mgr̄ illoꝝ dixit
de christo Math.xxvj. Quid vult' mihi dare ⁊ ego eū
vob tradā? Qual' ḡ mercatio fuit q̄ndā inť Judā chri-
stū vendentē? ⁊ Cayphā emētem: talis est nunc inter
cupidū patronū ⁊ symoniacū clericū:excepto ꝙ istoꝝ

ꝑ tanto peior est: qꝛ Judas pecuniā restituit: ⁊ pōtifi-
ces eā expendere noluerūt in ꝓprios vsibꝫ: sed in vsibꝫ
pauperū: qꝛ emerūt inde agrū in sepulturā peregrino-
rum. Isti vero patroni nec pecuniā sic acceptā restituūt
Nec clerici symoniaci beneficiū resignāt: sed ambo ad
vsus ꝓprios qd̓ accipiunt conuertūt. Sic ergo venerunt
gentes contra christi voluntatē: qui eas de templo eiecit
10 Marci. xj. Eiecit de templo vendētes ⁊ emētes. ¶ Sz
ad quē finem venerunt reuera potius vt seipsos: q̄ȝ vt
dei gregem pascerēt. Ad hoc testes inuoco conscienti-
as vestras quas si bene in secreta cogitatiōe examina-
ueritis: pauci sunt q̄ non inuenient in cordibꝫ suis: ꝙ
principaliꝰ fecerunt se ⁊ faciunt ordinari ⁊ ꝓmoueri:
non vt mundiꝰ ⁊ digniꝰ deo ministrent: sed vt lautius
viuant ⁊ quietiꝰ quo ad corpꝰ q̄ȝ facerent si nō essent
ordinati vel ꝓmoti: qꝛ si illud beneficiū qd̓ ꝓmoti vel
salariū quod sacerdotes cum ordine vel sacerdotio re-
cipiunt possent sine ordine recipe ⁊ sacerdotio ⁊ missa-
rū celebratiōe: vix centesimꝰ illoꝝ ordinaret̄. Quod ꝑ
hoc patet ꝙ quādo sunt paupes frequēter: ꝓmoti vero
vix semel vel nunq̄ȝ in anno celebrant. Ex quo pȝ ꝙ
priꝰ non ex magna celebrauerūt deuotiōe: sed ꝓ corpo
ris potius sustentatiōe: quia si ex deuotione ꝓcederet:
cum ad deū deuotio ex dei donis crescere deberet: cre-
scentibꝫ donis: deuotio: ⁊ gratiarū actio simul crescere
deberet. Sed cum deuotiōis ⁊ celebratiōis ostensio ex
paupertatis ꝓcedit necessitate: cessante necessitate: simul
cessat ⁊ deuotiōis ostēsio. Et ꝙ in hac causa sit illoꝝ or
dinatiōis ⁊ deuotiōis ostensio: primo ex verbis illorū
palam q̄nq̄ȝ ostendit̄: quibꝫ dicunt: ꝙ nolunt pro tam
exili ordinari beneficio. Ex quo dicto sequi videt̄: ꝙ ꝓ
magno vellent. Et ex regula phi. Omē ꝓpter qd̓ ⁊ illd̓
magis: ergo magis ordinant̄ ꝓpter magnū beneficiū vel
salariū: q̄ȝ ꝓpter deū: quia cum paruo beneficio si bene
11 viuere vellent deo seruire possent. ¶ Cū hoc: etiā secū
dū certissimū accipias signum: ꝓ cuius amore ordinta
ris: vel beneficium desideras: si vicȝ hoc amore facias
dei: vel mām one: de quo certissimū signū accipe pote-
ris anteq̄ȝ ordineris ex ꝓpria cogitatiōe: cogitādo vtrū
ordinem vel beneficium accipis: ꝓpter ꝓdesse ꝑ posse:
non reputando te dignū: sed tm̄ in dei adiutorio te spe
ras posse ꝓdesse: vel ꝓpter commodū vtile vel delecta
bile. Post ordinatiōis vero vel beneficij susceptionē: de
hoc tertiū accipias signum ⁊ experimētum: cogitādo
vtrū te ordinari facias ad maiores ordines q̄s in susce
ptione beneficij non habuisti: non timore ne beneficiū
ꝑdas: sed vt deo seruias: ita ꝙ posito ꝙ illud non ordi
natꝰ non amitteres: non minꝰ esses ordinatꝰ. ¶ Quar
tum ad hoc signū accedat ⁊ experimētum qd̓ apud se
quisq̄ȝ ꝓmotus cogitet: vtrū vicȝ frequentius celebra
ret: si non celebrando beneficiū amitteret. Et si hoc in
corde suo inuenerit: cogitare pōt ꝙ frequentiꝰ amore
nūmi q̄ȝ dei missas celebrat. ¶ Ex quibꝫ signis euiden
ter apparet ⁊ cognoscere pōt quilibet talis ꝙ nō sequit̄
verum pastorē: qui dicit. Ego sum pastor bonꝰ: ⁊ veni
vt vitam habeant: ⁊ abundantiꝰ habeant. Jo. x. quia
ipse sicut ex istis verbis ostendit̄: venit ꝓpter commo-
dum gregis. Isti vero ecōuerso dicere poterūt. Ego ve-
ni vt vitā habeā: ⁊ abūdantiꝰ habeā q̄ȝ habuissem ali-
ter viuendo: ⁊ non ꝓpter gregis vtilitatē. Sicut patet
P. xiij. 3i. ¶ Ex quo patet primo: ꝙ isti potiꝰ exemplū
sequunt̄ sacerdotū Belis: qui templū intrabāt vt co-
mederēt ⁊ biberent cū vxoribꝫ ⁊ filijs suis. Dan. xiiij.
q̄ȝ christi. ¶ Secundo ex intentiōe ⁊ facto illoꝝ patet:
ꝙ isti hebreis assimilant̄: quia sicut ipsi circumcide-
bant̄ ꝓpter ditiā circa quā voluptates explere volue-
runt carnales. Gen. xxxiiij. Ita isti raduntur ⁊ capitis
circūcidunt̄ ꝓpter diuitias delitias: ⁊ hmōi habēda: sz
ipsi occidebant corporaliter: ⁊ isti occident̄ spūaliter. Ter
tio sunt Herodiani: qꝛ sicut Herodes circūcidebatur
ꝓpter Mariennē: sicut dicit mgr̄ i historia scholastica
sup euangelia: quā carnaliter dilexit. Ita isti ꝓpterea q̄
carnaliter potiꝰ q̄ȝ spūaliter diligunt. ¶ Quarto disci-
puli vident̄ esse Jude ⁊ seq̄ces qui loculos habebat.
Joā. xij. ⁊. xiij. christū seq̄bat̄ vt illos impleret: sic isti.
Immo predicti fuerūt istis meliores: qꝛ illi sacerdotes
Belis ⁊ Judas de pri̅monio tēpli vxores ꝓprias ⁊ fi-
lios pascebant legitimos. Isti vero de pri̅monio christi
vxores nutriūt ⁊ vestiūt alioꝝ adulteras ⁊ focarias: ⁊
filios sustentāt spurios: futuros latrones ⁊ paterni cri
minis imitatores. In seculo eīn remanētes ꝑ paupta-
te vxores ꝓprias ⁊ legitimas nō possent sustētare: ideo
se ordinari faciūt: vt de bonis christi sustenēt alienas
⁊ seipsos. Omīa ista ꝓbant̄ in Decreto di. lxxvij. mo-
nachus. Vbi innuit̄: ꝙ multi faciunt se ordinari non
ꝓpter deuotionē: sed ꝓpter penuriā supplendā. Si eīn
ꝓpter deuotionē hoc facerent non minꝰ ordinarent̄: si
haberēt mille libratas terre: q̄ȝ si nullā haberēt pedem
¶ Taliter vero ordinatoꝝ sententia diffinitiua data est. 12
Ezech. xxxiiij. Ve inq̄t deꝰ pastoribꝫ: q̄ pascunt semet-
ipsos. Nonne greges a pastoribꝫ pascunt̄: vos aūt lac
comedebatis: ⁊ lanis induebamini: qd̓ crassum erat oc-
cidebatis: gregē aūt meā non pascebatis. Ve eīn in sa-
cra scriptura ostensiuū est eterne dānationis. Qd̓ q̄dē
ve duplici de causa eis debet̄. ¶ Primo qꝛ hic mercedē
ꝓ qua deo seruiūt recipiūt: ⁊ ideo mercede carebūt eter
na. Si eīn deo seruirēt ad modū filij: q̄ patri seruit: vt
ei placeat: ⁊ eiꝰ impleat p̄ceptū: ⁊ ne illum offendat ei
obedit: ad modū filij in patris succederent hereditatē q̄n
eis diceret illud Math. xxv. Possidete paratū vob re-
gnū. Nūc aūt qꝛ seruiūt sicut seruus vel operarius pro
certa mercede ꝯductꝰ cui stipendiū ꝓ quo cōuenit sol
uit̄: cui ideo hereditas negaret̄: etiā si illā peteret. Ideo
q̄n dicēt: dn̄e dn̄e aperi nobis: rn̄debit eis sicut ꝯflibꝫ
rn̄dit. Math. vj. Amē dico vobis receperūt mercedē
suā. Ita ⁊ istis rn̄debit addēs: ꝙ non estis secuti me:
qꝛ vidistis signa vl̓ ꝓpter aliquā sanctitatem: sed vt de
mēsa mea comederetis. ¶ Secūdo: qꝛ rn̄dere non pote 13
runt ad q̄tuor q̄stiones q̄ in morte ab eis q̄rent̄: videli
cet quō intrastis? quō vixistis? quō rexistis? quō bona
eccl̄ie expēdistis? ¶ Prima q̄rit de ordinis vl̓ beneficij
introitu: ꝑ modū quo christꝰ q̄rit in euangelio dicēs.
Math. xxij. Amice quō huc intrasti? vtrū vicȝ per ali-
quā de vijs vel portis viciatis: supra. eo. c. ix. an ꝑ viā
⁊ modū pastoris? vel lupi: q̄ sm̄ Isido. humiliter ⁊ natu Lupi
re cauda ⁊ capite demissis: ouile intrat ouiū: ⁊ ꝯ̄ vētū
ne odor eiꝰ dep̄hendat̄: sed fur non venit nisi vt furet̄
⁊ mactet ⁊ ꝑdat. Joan. x. Sic nonnulli ad ordinē vel
beneficium anhelantes ecclasticiꝫ: in modo: in gestu:
In vestimētis veniunt ouium: sed intrinsecus sunt lu-
pi rapaces. Primo ergo quilibet diligenter excogitet quō
intrauit: q̄s illum in ordinem vel beneficium introdu
xit: amor dei vel nummi? lucrum bursarum vl̓ anima-
rum: vt sciant rn̄dere quomō intrauerunt ꝑ falsos ti-
tulos vl̓ veros: ꝑ cautelas falsorum aduocatorum vel
verorum. Secunda q̄rit de vite ꝓgressu: quomō vixi-
sti an sicut pastor? vel pecus an sicut christi vicariꝰ ad
edificationē christianitatis: an sicut porcus in luto vo-
litans ⁊ carnalitatis: vl̓ sicut salamandra in igne cupi
ditatis. ¶ Tertio q̄rit de regimine quomō rexisti? an fue 14
ris corrector culparum vel collector pecuniarū: an re-
ctor vel formido: an pastor viuus ⁊ diligens vigilans

super gregē tuū: an idolū quasi mortuū vel mercēna-
rius timidus: qui lupo veniente oues dimittit: vel ali-
ter ꝙ pastor ad gregem se habuit: qḋ fit primo quādo
timore damni vsurarios cōcubinarios vel alios iniu-
ste viuentes dimittunt incorrectos: qḋ fit secūdo: quā-
do animas diabolo locant p modū quo dictū est supe-
rius. M. xiij. 12. Et tunc dicunt mercēnarij a merca-
tione: vel tertio dicunt mercēnarij a mercede: quā acci-
piunt ne peccatores corꝑaliter puniant: sicut patet. C.
xvj. 38. cum sequētibus. ¶ Quarto vero dicunt mercē-
narij: q: honores ⁊ tꝑalia: ⁊ que sua sunt querūt: ⁊ nō
que sunt Jesu christi. Sicut patet per decretū sumptū
ex verbis Augustini. viij. q. j. sunt in ecclesia: vbi dicit
Aug. ꝙ sunt in ecclesia quidā prelati qui seruiunt deo:
nō ꝓpter deū: sed ꝓpter tꝑalia cōmoda: q̄ magis sunt
dicēdi mercēnarij ꝙ̄ prelati: de quib⁹ cōcludit iudiciū
dicens. Quisquis talis est mercēnarius: inter filios dei
nō se cōputet: vide. P. xiij. 11. De ista ḡ tertia questiōe
est diligēter prouidendū: de responsione cōpetenti: ne
obstupescas qñ querent a te qḋ scriptū est Hiere. xiij.
vbi est grex: qui datus est tibi: pecus inclytū tuū. Se-
quit: quid dices: cum visitauerit te. Timendū est re-
sponsuꝫ qḋ ipsemet iudex deus ad istam questionē re-
spondet Hiere. l. dicens. Grex perditus factus est po-
pulus meus: pastores eoꝝ seduxerūt eos. Seduxerūt
inquit vel mala exempla dando vel tacendo: ⁊ erron-
bus eoꝝ nō resistendo: sed peccato cōsentiendo: q: sm
Ambro. super illo Rom. j. Non solū sunt digni mor-
te. s. qui faciunt: sed qui cōsentiunt facientib⁹. Tacere
est cōsentire cum possis arguere. Et beatus Gregori⁹.
15. Error cui nō resistit approbat. ¶ Quarta questio que-
rit compotū de expensis: quō vīcꝫ bona christi ⁊ pau-
perum expendisti: an sm regulā ꝓprie voluntatis vel
sm regulam ecclesie: que vult sicut patet in decreto. xij.
q. ij. c. ꝯcessio: et. c. quatuor: ꝙ episcopi tenent: in quoꝝ
nominatione etiam inferiores ꝑlatos comprehendere
videtur: quia eadē est vtrobiꝗ ratio: decimas ⁊ obla-
tiones ⁊ redditus: in quatuor partes diuidere: quarū
vnam sibiipsi retineant: alteram clericis pro officiorū
suoꝝ sedulitate distribuāt: fabrice tertiam: quartā pau-
peribus ⁊ peregrinis habeāt fideliter erogandā: qua-
rum rationem diuino redditurus est examini: hec ibi.
¶ Si vero magnus sit excessus in defectu istius dispen-
sationis nō excusant a peccato mortali: sicut dicit san-
ctus Tho. secūde secūde. q. c. lxxxv. arti. vij. Qui etiā
in quadā questiōe de quolibet: dicit: idem esse iudiciū
de bonis alioꝝ clericoꝝ. Sed quantūcunꝗ sit de iure
facere deberēt: de facto tamē ita diuidunt bona christi:
Lupus ecclesie ⁊ pauperū: sicut lupus diuidit ꝑdam: de quo di-
cit Isido. ꝙ partē prede: quā comedere non potest vel
non vult: sub terra abscondit. Ita isti predictoꝝ bono-
rum partem: quā in vsus ꝓprios nō ꝯsumūt: in cistis:
scrinijs ⁊ thesauris suis: quasi sub terra abscōdunt: q̄
pauperib⁹ ⁊ clericis ⁊ ecclesie fabrice esset distribuēdū.
Et pro tanto de eis verificat illud Ezech. xxij. Princi-
pes in medio tui quasi lupi. ¶ Sed in morte habebūt
ꝓhibitionem de plus accipiēdo: qḋ elegāter ostensum
fuit. iiij. Reg. xij. vbi legit: ꝙ sacerdotes ꝓhibiti fue-
runt: pecuniā accipere ampliorē: eo ꝙ eam circa tēpli
sartatecta minime expenderūt. Sic in ꝓposito istis di-
cetur tꝑe mortis: sicut illi seruo nequā Math. xxv. qui
fodit in terrā ⁊ abscōdit pecuniā dñi sui: tolle ab eo ta-
lentū ⁊c. q: amplius iam nō poterit villicare Luc. xvj.
16 ¶ Ergo anteꝗ̄ ad loca ⁊ tꝑa illa veniāt: diligēter de re-
sponsione ad quatuor ꝑdictas q̄stiones: ⁊ cuꝫ magno
studio sibi ꝓuideant: ne tā fortibus ⁊ inopinatis ⁊ im-
prouisis questiōib⁹ subitati respōdere nesciētes: obmu-
tescant. Sicut ille a quo tm̄ vna de ꝑdictis questioni-
bus q̄rebat Math. xxij. Amice quō huc intrasti: non
habens vestem nuptialem: at ille obmutuit: iussus est
ligans manib⁹ ⁊ pedib⁹ proijci in tenebras exteriores.
¶ Hec est viris ecclesiasticis ⁊ maxime ꝑlatis formi-
dolosa sententia: q: sicut ex sententia patet beati Grego.
in moral. si vnicuiꝗ cogitanti satis durum videtur in
districto iudicio: ꝓ vna aīa rationē reddere: qd faciet
qui tot animas habet: quot eius subijciunt custodie:
ꝓ quib⁹ oīb⁹ quasi ꝓ vna sola ali⁹ rationē reddet.
De ꝑdictis vero ꝯditionib⁹ ⁊ questionib⁹: tres persone
satis eleganter significari videntur Judic. xviij. vbi explo-
ratores ꝑpli dei a quodā q̄sierūt sacerdote. Quis te huc
adduxit: q̄tum ad primū. Aut qd hic agis: q̄tum ad
secundū. Aut ob quā causam huc venisti: supple vt re-
geres vt pastor: vel lac ⁊ lanam caperes: sicut mercēna-
rius. Sic exploratores dei ⁊ curie celestis angeli: quoꝝ
singulis tanꝗ̄ exploratorib⁹ vel scrutatoribus vel vi-
sitatoribus mortenuū videt preceptū dirigi Esa. xxij.
Vade inquit deus ⁊ ingredere ad eum q̄ habitat in ta-
bernaculo ad sobnā ꝑpositū templi. i. ad sacerdotē vel
prelatū vel virum ordinatū vel religiosum: ⁊ dices ei:
quid tu hic: aut q̄si q̄s hic. Quib⁹ vt de male intranti- 17
bus vel viuētibus loquar: ad eoꝝ vite ⁊ vicij ostensio-
nē ⁊ recognitionē: cōgruit respōsio predicti sacerdotis
Judic. xviij. Hec inquit ⁊ hec ꝑstitit mihi michas et
mercede me cōduxit: vt essem ei sacerdos. Nam vt pre-
dictum est: nōnulli illoꝝ plus ad mercedē: ꝙ ad meri-
tum respiciūt sacerdotij. De quib⁹ Michee. iij. Sacer-
dotes eius in mercede docebant. De quo sic cōqueritur
deus Malach. j. dicens. Quis ex vobis est qui clau-
dat ostia ⁊ incendat altare meū gratuito. A multo for-
tiori de sacerdotib⁹ nostri tꝑis maiori ratione cōqueri
potest: q: nō sufficit eis vna cōducta mercede: sicut illis
de quibus predictū est: ꝙ in mercede docebāt: sed sub
principali mercede quā ad seruiendū parochie vel ad
celebrandū pro animis recipiunt: siue merces illoꝝ ⁊ sti-
pendium sit in beneficio sicut rectorū ⁊ vicarioꝝ: siue
in salario sicut alioꝝ sacerdotū: aliā recipiūt: sic trecēna-
lia ⁊ denarios. s. s. et etiā alios denarios ad celebrandū
pro defunctis: cū nullus operarius posset fideliter lo-
care labores suos: pro vna die et eodem tꝑe diuersis.
Sed forte cogitāt: ꝙ missa eq̄liter singulis valeat: siue
ꝓ vno siue ꝓ multis dicat: ꝫ h̄ est reprobatū M. x. 5.
¶ Quia ḡ hec respōsio in dei iudicio eis nō allocabit: 18
sicut nec q̄cūꝗ alia: quā ad predictā q̄stionē. Esa. xxij.
dare poterūt: q: qñ dicet: qd tu hic in essentia: vīcꝫ vel
spūali quidditate viuēs: sicut aīal rōnale: an sicut bru-
tale: aut q̄s tu hic i spūali ꝑsonalitate: qd nāꝗ querit
de essentia: q̄s de ꝑsona: si bñ scrutent inueniet ꝙ nihil
aliud rñdere poterūt: ꝙ̄ denarius plumbeus: si loqui
posset: a q̄ si quereret rñdere posset: ego sum denarius
plumbeus inter argenteos. Sicut ḡ fidelis hō talē inter
alios inueniēs: primo querit: deinde illū ꝑforatū q̄siꝗ
ad ignē ꝓijcit. Ita i ꝓposito. Et hoc est qḋ sequit. Ibi
morieris. Aut q̄si q̄s tu hic: sicut nāꝗ imagines in pa-
riete nō sunt hoīes: nec idola sunt viui hoīes q̄s repre-
sentant: ꝫ q̄si. Ita ordinatus vel bñficiat⁹ malus: de q̄
Zach. xj. O pastor ⁊ idolū gregē derelinquēs. ¶ Et re-
uera vt veritas ostēdat: de q̄ offendi nō deberēt: nō tan-
tā similitudinē tenēt cū antiq̄s ordinatis ⁊ bñficiatis: quā-
tā tenet imago illi⁹ cuius est imago: q: illi saltē in exte-
riori assimulant apparētia. Isti vero nec iteriori vita nec
exteriori ꝯuersatōe antiq̄s sctis assimilant patrib⁹: ⁊ ideo
malos male perdet: quia nec signa sui vel suoꝝ in eis

inueniet. Et hoc est qđ sequit. Expellā te sicut ouē nō
habentē signū meū de statiōe tua: ⁊ de ministerio tuo:
et deponā te sicut seruū inutilē: ⁊ sicut illū nō habentē
vestē nuptialē Math. xxij. Et sicut ille obmutuit: ita
et illi. ¶ Primo qꝛ cōfidentiā tollendi a bonis operib⁹
prius factis accipe nō possunt: sicut alij boni plati. vñ
btūs Grego. sup euangelia Homel. xvij. In iudicio
veniēt cuncti pastores cū gregib⁹ suis: ibi Petrus cū
iudea ꝯuersa. Paul⁹ cū gētib⁹. Andreas post se achai-
am ducet. Joānes: asiam. Thomas: indiā: qđ ibi nos
dicturi sumus: q nomē pastoris habem⁹: ⁊ greges nō
ducimus. Nōnulli nāq; illoꝝ libētius ducūt canes ⁊
falcones ad venationē: q̄ꝫ christianos ad deuotionē.
Et qđ peius est plures greges ducūt ad diabolū prauis
moribus ⁊ exēplis coꝝ corrūpēdo: q̄ꝫ ad deū p̄dicā-
do: vel sancte viuēdo. ¶ Secūdo: qꝛ licet nūc ad predi-
ctas q̄stiones multas falsas habeāt respōsiones ⁊ excu
satiōes in peccatis: tūc oīm tali falso colore amoto: nullā
habebūt respōdēdi colorē. vñ btūs Grego. in homel.
de obmutescēte: q intrauerit sine veste nuptiali. Tunc
in q̄t obmutescem⁹ q nūc multas mali op̄is excusatio-
nes p̄tendim⁹. Nec erit locus audiēne: vbi ꝓpriē excu-
sabūt ꝯsciētie: ⁊ q foris increpat: intus ꝯsciētie testi-
monium accusat Hiere. xxix. Ego testis ⁊ iudex dicit dñs
¶ Et ꝯueniēs pena erit ꝙ tūc obmutescant ad penā sic
nūc obmutescūt a dei laude: ⁊ subditoꝝ correctiōe ad
culpā. ¶ Sic ergo tūc mitti de tēplo glorie in tenebras ei-
ciendi sunt exteriores: qꝛ nūc ad tēpla materialia indi-
gne venerūt ⁊ male occupauerūt: ⁊ templū gr̄e multi-
19 pliciter polluerūt. Et hoc est qđ sequit. Polluerūt scđm
tēplū meū: ita turpius ⁊ peius q̄ꝫ alij populares Hie-
re. vj. Vadā ad optimates: ⁊ ipsi pei⁹ fregerūt iugū:
ruperūt vincula. Ex q verisimiliter timendū est ꝙ cō-
parando numerū cleri ad tm̄ numerū ppl̄i: ꝙ in nulla
arte vel tanta multitudine ppl̄i inueniat tam putrida
portio: totq; damnādi de q̄cūq; statu: q̄t sunt de clero
dānandi. Cui⁹ dānationis euidētia est: qꝛ ipsoꝝ pctm̄
nō tantū seipsos: sꝫ est causa dānationis alijs: qꝛ si nūc
arguant q̄cūq; de pplo de luxuria: vsura: ebrietate: vel
quocūq; vicio: statim scutū opponit sue excusationis:
aliquē de clero. Ex q videt sequi: ꝙ infamia plus no-
cet q̄ꝫ pctm̄: qꝛ pctō solus perit: q peccat: infamia mul-
ti. vñ Bern̄. in epl'a ad ducē Aquitanie. Cū q de po-
pulo peccat solus perit: principis aūt error multos in-
uoluit: ⁊ tot obest q̄t preest. ¶ Et btūs Grego. in pasto
rali: ⁊ habet in decreto di. lxxxiij. Nemo. Nullus q̄p-
pe amplius i ecclia nocet q̄ꝫ q puerse agēs nomē vel or
dinē sanctitatis habet. Illū q̄ppe redarguere nemo p̄-
sumit: ⁊ culpa vehemēter in exēplū trahit: qm̄ ꝓ reue-
rētia ordinis pctōr honorat. Idē in eodē. Sepe cōtin-
git vt dū pastor p abrupta gradit ad p̄cipitiū grex se-
quat. Qđ pulchre ostēdit p illā historiā q habet in hi-
storia ecclastica: seu tripartita cōposita ab Eusebio ce-
Exm̄ sariensi. In q cōtinet: ꝙ ciuitate sancta hierlm a sara-
cenis capta: saraceni pmiserūt christianos ad locū illū
et ad locū sepulchri suas facere oblatiōes: ⁊ peregrina
tiones ꝓpter cōmodū ꝓpriū: qđ ex tributo ⁊ trāseuntiū
habuerūt frequētia. Volentes tm̄ christianos deridere
eisq; illudere amota imagine crucifixi de loco sepulchri
in q stare ꝯsueuit: ⁊ in eodē loco idolū veneris statue-
rūt: vt christiani in loco illo adorātes venerē adorare
viderent. Qđ vidētes christiani a veneratiōib⁹ ⁊ obla
tionib⁹: q̄s ibi facere solebant se retraxerūt: ne venerē
venerari viderent. Sicut ergo in odium veneris a solitis
cessatū est oblationib⁹ ⁊ deuotionib⁹: sic p oīa ꝯsimilia
in ecclia ꝓcessus inuenit. In q dū imago iuncta fue-
rat christi: mūdus vicꝫ ⁊ bon⁹ rector: vicarius ⁊ sacer-
dos: ppl's cum deuotiōe iura ꝯtulit ecclastica: ⁊ christi
ecclesiā ⁊ locū frequētādo: ⁊ sancte viuēdo venerabat
Sed illa imagine mortua ⁊ amota: ⁊ idolo veneris mo
derno tpe: de quo dolendū est: in loco ecclesie in nōnul
lis partib⁹ exaltato. Quid nāq; est persona ecclesiasti-
ca polluta: nisi idolū ⁊ imago veneris: dum venereas
exercet operatiōes: cessat ppl'i oblatio ⁊ deuotio ⁊ deci-
matio. Et crescit pditio: detractio ⁊ damnatio. ¶ Hoc
em̄ quādoq; aperte ex verbis populi ostendit: quib⁹ a
momentib⁹ ⁊ ꝯscientiā facientib⁹ de decimis ⁊ oblatio
nibus dandis: ⁊ ecclesijs frequentandis ⁊ amandis: ⁊
castitate ⁊ ceteris virtutib⁹ habēdis. Respōdent: q̄re
decimas darem rectori cōcubinā tenenti: ⁊ quare eccle-
siam iuuarē in qua oēs ministri sunt polluti: vl' quō
mundā ducā vitam: cum tot mala habeā exemplaria.
Quis ista excusatio sit excusandū excusatiōes in pec-
catis: sicut ostensum est. D. iij. ii. in occasionē talem a
clero accipit populus: qui cleri exēplo deteriorat. Et si-
cut quondā populus ꝓpter peccatū sacerdotū ofni ⁊ fi-
nees. j. Regū. iiij. corporaliter: ita nunc spūaliter cadit
peccādo. Ideo dicit Crisosto. sup epistolā ad hebreos.
Homel. xxxiiij. ꝙ meli⁹ esset sine principe esse: q̄ꝫ a ma-
lo regi. Nec mirū: qꝛ sicut melius esset ouibus sine cu-
stodia esse q̄ꝫ a lupis custodiri. Ita melius esset ꝙ eccle-
sia nullū haberet ministrū q̄ꝫ talē qui gregē corrūpit:
et ecclie statū corrūpit: ⁊ christianitatē violat: ⁊ cōmu-
nitatē peccatis ⁊ vindictis desolatā reddit. Sicut apte
patet per querelam dei Ezech. xxv. Euge inquit euge
sup sanctuariū meū: qꝛ pollutū est: ex qua pollutione
sequit terre desolatio. Sicut patet sup hoc qđ sequit.
Et sup terrā israel qꝛ desolata est. ¶ Ex quib⁹ patet ꝙ. 20
querētī q̄re christianitas nō est ita bona nec populi de-
uotio tanta: nec in virtutib⁹ ita probata fortis ꝯstans:
sicut fuit in primitiua ecclia. Respōderi posset sicut re- Exm̄
spōdisse legit quendā mimū regi frācoꝝ q̄rēti: q̄re nō
essent ita ꝓbi milites nūc: sicut fuerūt i tpe Karoli ma-
gni: sicut Rolandus ⁊ Oliuerius. Cui menestrallus:
da mihi talē regē q̄lis fuit Karolus magn⁹: ⁊ ego da-
bo tibi tales milites: q̄les tūc nominasti. Voluit em̄
innuere ⁊ intelligere: ꝙ ꝓbitas ⁊ improbitas militū ⁊
toti⁹ exercit⁹ multū depēdet a ꝓbitate ⁊ improbitate re
gis vl' ducis. Cui etiā ꝯcordat sententia Senece in fi-
ne. li. ij. dicētis: ꝙ nunq̄ꝫ exercit⁹ fortis stetit ⁊ pugna-
uit vbi dux fugit. Ita in proposito: ꝙ oē caput lan-
guidū ⁊c. Esa. j. ¶ Status ergo moderne ecclie: ⁊ christi-
anitatis bñ ostendit in q̄dā historia q ꝯtinet: ꝙ cuidā co
gitanti ⁊ admirāti de statu christianitatis: de nocte que-
dā apparuit imago: q̄si cuiusdā pulcherrime dñe: ⁊ ipso Exm̄
admirāte q esset: vox ad eū facta fuisse legit: que q̄siuit
cui⁹ illā imaginē esse estimaret. Cui ille. beatissime in-
quit virginis Marie: q dicto imago dorsū versus eū
vertit: in q erat tota putrida: qđ inq̄t vox tibi mō vide
tur: nō est inq̄t virgo Maria: qꝛ de ea scribit: ꝙ est tota
pulchra. Ipso ergo desiderāti scire: q esset: vox dixit: illam
similitudinē esse christianitatis: q in p̄ncipio fuit pulcher
rima: sꝫ in posteriori pte. i. nūc: turpissima: ⁊ q̄si destru-
cta est. ¶ Et ꝙ isti⁹ destructiōis cā ex magna pte sit pec- 21
catū: ⁊ negligētia cleri: eleganter significatū ⁊ ostēsū est
ij. Machab. vj. qꝛ sicut ibi innuit ꝙ causa destructiōis
et desolationis hierlm: ⁊ sceri tēpli fuit pctm̄ illoꝝ: q ad
tēpli ministeriū deputabant: pontificū vicꝫ sacerdotū
et leuitarū. Dicit em̄ text⁹ sic. Tēplū plenū erat luxu-
ria: ⁊ comessatiōib⁹: ⁊ scortantiū cū meretricib⁹. Alta-
re etiā plenū erat illicitis: q legib⁹ ꝓhibebant: ⁊ sacra-
tis edibus mulieres se vltro ingerebāt introferētes: q

nõ licebant. Sic nunc nõne modo est templũ ecclesie
luxuria ꝛ comessatione plenũ: cum hi his vicijs pleni
sunt: q̃ templo deseruiũt ecclesie: quoꝝ peccatũ est pecca-
tũ sodome: saturitas panis ꝛ ocium Ezech. xvj. Plus
enĩ esculentis ꝛ poculentis: q̃ cõiter populares abun-
dant: ꝛ plus ocio vacant: q̃ nec in corpalib9 nec in spi-
ritualib9 se sciant vtiliter occupare. Ex quib9 predicta
sequunt̃ vicia. Altare etiã nunc plenũ est illicitis. Nõ-
ne os ꝛ labia ꝛ manus sacerdotis mali: q̃ in altari tenet
cum quib9 et corpus christi indigne tangit illicita dici
poterunt ꝛ immunda? ¶ Et non solũ hoc errore seipsos
sed etiã alios decipiũt, ꝓ quib9 celebrant: sicut patet per
rationem ostensam. M. x. 2. ¶ Sequit̃. Socratis edi-
bus ꝛc. Que enĩ sacre nisi domus viroꝝ ecclesiasticoꝝ
quas nõ solũ mulieres: sed que viliori: vtpote specia-
liori noie meretrices nuncupant̃: nõ solũ ingrediunt̃:
sed ibi dieb9 ꝛ noctibus morant̃. Istis ꝗ visis ꝛ ꝯside-
ratis: nõ est mirũ si templi ecclesie ꝛ totius christiani-
tatis spiritualis sequat̃ ruina: q̃tum ad malam vitã:
et q̃n q̃ q̃tum ad exteriores vindictas: quas frequẽter
sentimus ꝛ audimus: ꝛ plures timemus: q̃ sicut ex ta-
libus peccatis templũ et regnũ nunc destructũ cernit̃
iudeoꝝ: per que ecclesia ꝛ terra significat̃ christianoꝝ.
Ita timendũ est ne christianis idem cõtingat. Cuius
cõtingentie magna nunc cernitur euidentia: de hoc q̃
magna mundi pars q̃ olim fuit christianorũ: nũc a sa-
racenis occupata est: q̃ sacerdotes ei9 polluerũt sanctũ
Soph. iij. Ideo etiã subditi polluerũt sanctificationẽ
Ezech. xxviij. ¶ Utruz enĩ ad spiritualẽ subditoꝝ cor-
ruptionẽ: hanc causam assignat decretũ dicens: q̃ qui
deberent gregẽ sanctificare: gregem polluũt. Quia si-
cut grex ex vna morbida oue pollit̃. Ita ex ꝑlato im-
mũdo plebs inficit̃. di. xlv. Sed illud ĩ fi. ¶ Utruz etiã
ad vindictas sequẽtes hanc causam assignat de9 Hie-
remi. x. quia inquit: stulte egerunt pastores: ꝛ dñm non
quesierũt: ꝓpterea nõ intellexerũt: ꝛ omnis grex disper-
sus est. Cuilibet igit̃ tali congrue ꝛ veraciter dici pos-
set illud Math. xxvij. Vah qui destruis templũ dei.
22 ¶ Sequit̃. Posuerunt hierl'm in pomoꝝ custodiã: q̃
ecclesiam custodiũt admoduz pomerij vel pomoꝝ: in
quo dum poma sunt diligenter custodit̃: et hoc ꝓpter
poma. Sic dum sunt garbe in agro tpe autũnali: custo-
des in domib9 multiplicant̃ ecclesie: ꝛ custodiũt gar-
bas vt sciunt: suis ministris precipientes: qd̃ precepit
Pilatus iudeis. Ite custodite sicut scitis Math. xxvij.
Sed vtinã de eodẽ istis hoc ꝑciperẽt. Sed heu ille de
christo. Isti qd̃ pei9 est de garbarũ custodia diligẽtiã
habẽt ꝑcipiẽdi. ¶ De qua quia frequẽter in suis fidu-
ciam nõ habent: ipsimet ꝑsonaliter curant interesse:
si poterũt: quoq̃ modo: vt fructus melius colligant̃ et
custodiant̃. Sed in quadragesima ꝛ alijs temporibus
quãdo autũnus est animarũ: illuc minime inuenit̃: ꝗ
est in curijs vel scholis vel alibi residet: vt sumptibus
parcat. De quo cõquerẽdo loquit̃ de9 Esa. j. Derelin-
quet̃ inquit filia syon: vt vmbraculũ in vinea: et sicut
tuguriũ in cucumerario. Dum enĩ sunt fructus in vi-
nea: est ibi obumbraculũ: in q̃ vinee custos moratur: et
dum sũt cucumeres in cucumerario est ibi tuguriũ in
quo illoꝝ custos requiescit: ꝗ alio tpe illuc nõ reperit̃.
Sic in ꝓposito de custode ecclesie: de quo q̃tuz ad alia
tpa verificat̃ illud Prouer. vij. Non est vir in domo
eius: abijt longissima via: sacculũ pecunie secuz tulit:
reuersurus in die plene lune. ¶ Quomõ vo ista aucto-
ritas de eis verificat̃: quotidiana docet experiẽtia: q̃ si
alio tpe veniat pauper vel peregrinus: ad domũ talis
elemosynã petiturus. Respõdebit firmarius vel ba-
liuus dicens: dñs meus nõ est in domo. Ecce non est
vir in domo ei9. Cui paup: ꝛ vbi est dñs tu9? Cui ille.
In curia regis vel alterius principis vel ꝑlati vel oxo-
nie vel parisius vel bononie. Ecce via abijt lõginqua.
Cui paup est ne aliquis: q̃ nos de elemosyna iuuari po-
terit ꝓ amore dei. Cui ali9: ipse oia vẽdidit: ꝛ pecuniã
secũ portauit. Ecce quomodo sacculũ pecunie secũ tu-
lit. Cui paup: q̃n inuenient̃ in domo. Cui alius: in au-
tũno eius speram9 aduentũ. Ecce quõ reuersurus est
in die lune plene. ¶ Tales cuidã assimulant̃ stelle: que 23
nunq̃ apparere dicit̃: nisi in mense augusti: ꝛ q̃n appa- Stella
ret vrit segetes: ꝛ cõsumit vt vult Boeti9 de ꝯsolatio-
ne phie: emittit tñ de se radios vt clara appareat. Sic
isti qui tñ illo apparẽt tpe ꝛ vestib9 splẽdent curiosis:
et ad modũ stelle comate cum longa barba ꝛ capillatu-
ra: ꝛ oibus alijs curiositatib9: excepta veste stragulata
huic seculo nequã se ꝯformãt: ꝛ tunc apparent vt fru-
ctus colligant ꝛ ꝯsumant. Quoꝝ periculũ beatus ostẽ-
dit Grego. sup illo Job. xxxj. Si fruct9 terre comedi
absq̃ pecunia. Fructus enĩ terre absq̃ pecunia come-
dere est ex eccl'ia sumptus accipe: sed eidẽ eccl'ie predi-
cationis pretiũ nõ prebere. Quid ad hoc pastores dice-
mus: qui aduentũ districti iudicis ꝑcurrẽtes officium
quidẽ preconis suscipim9: ꝗ alimẽta ecclesiastica mun-
mãducamus. Exigimus qd̃ nostro debet̃ corpori: sed
nõ impẽdimus qd̃ subditoꝝ debet̃ cordi. Cum igitur
his qui subest seruit ad obsequiũ: restat ꝓcul dubio vt
his qui ꝑest seruiat ad verbũ. Sed nõ sic impij: nõ sic.
De qua impietate conquerit̃ deus Hiere. xij. dicens.
Multi pastores demoliti sunt vineã meã: ꝯculcauerũt
partem meã: dederũt portionẽ meam desiderabilẽ: in
desertũ solitudinis. ¶ Ecce q̃ signãter dicit. Cõculca- 24
uerũt partẽ meã. i. sacramẽta mea: mãdata mea ꝛ serui-
tia mea: ꝛ animas ꝓprias ꝛ aias subditoꝝ. ¶ Primũ
de sacramẽtis patet: per hoc qd̃ faciũt circa sacramen-
tum sacramentoꝝ omniũ causam ꝛ virtutẽ ꝛ finẽ: cir-
ca vicz sacramentũ corpis ꝛ sanguinis christi in missa:
in qua vbis sacramẽtalib9 q̃si ad ꝯuiuiũ inuitat̃ deus
et illuc cum multitudine venire dignat̃ angeloꝝ. Si-
cut patet per auctoritatẽ beati Grego. M. x. 7. quib9
more iudeoꝝ acetũ ꝓpinant felle mixtũ petõꝝ: q̃ de vi-
no acetoso sacramentũ fiũt: imo potius seipsum confi-
cere nitunt̃. ¶ Circa quorũ factum vnũ summe timẽ-
dum estimo: q̃ vicz mille misse annuatim in regno cũ
aceto. id est. cum vino in acetum: dicant̃ totaliter mu-
tato. In quo casu sciant se sacramentũ non ꝯficere: sed
idolatriã cõmittere: q̃ adorant ꝛ adorandũ ostendũt:
qd̃ adorari minime deberet. ¶ O admirandũ negociũ
ipsimet tale vinũ acetosum nõ biberẽt: q̃ clarius ꝛ me-
lius bibunt: qd̃ inuenire possunt: ꝛ deo q̃ oia dat peio-
ra ꝑbent Malach. j. Si offeras panẽ pollutũ sup alta-
re meũ offer illud duci tuo ꝛc. quasi diceret: vide si ille
contentabit̃ de tali pane ꝛ vino: qualem mihi offertis.
¶ O magna rusticitas ꝛ maxima inequalitas: neq̃ssi-
ma q̃ bonoꝝ diuisio deo ꝛ angelis ei9: quartã vel pin-
ctam nõ dant in quindena: q̃ botellũ vel lagenam bi-
bunt in die. O detestanda negligentia: q̃ nec circa illã
paruã vel minimã quã deo dant partẽ: diligentẽ non
adhibẽt custodiã: in locis illã ponẽdo bassis ꝛ frigidis
vt diutius ĩ sapore pariter ꝛ colore ꝯseruet̃. Quis rex
terren9 de talibus ꝯtentaret̃ ministris vel seruitio: nec
deus ꝯtentat̃: q̃ dicit. Ne offeratis vltra sacrificiũ fru-
stra Esa. j. Et paucis interpositis causam adiũgit di-
cens. Iniq̃ sunt cetus vestri. ¶ Secundũ etiã demãn- 25
datoꝝ dei ꝯculcatione patet: q̃ frequenter visum est et
auditum; q̃ querimonias apud pontifices ꝛ eorũ cle-

ricos ⁊ officiales deposuerūt: ⁊ lr̄as iusticie citatiōis vl̄
excōicatiōis impetrauerūt, p lacte vel vitulo vel hmōi
nō bene decimatis. Sed raro vel nunq̄ꝫ auditū est: q̄
hmōi q̄rimonias deposuerūt vel lr̄as impetrauerūt: q̄
dei mādata artius custodirent: vbi nullū ex causa illa
eis cōmodū accresceret tp̄ale. ¶ Sed dicent q̄ tales que=
rimonias deponūt: ⁊ censuras exercēt: p iuribus eccle
sie defendēdis: placet: sed nunq̄d ad iura pertineat ec=
clesiastica ab alioꝝ mādatoꝝ homines custodire trās=
gressionibus: ⁊ animas ab eternis perditionibꝫ: qḋ si
concedant: quare nō tm̄ sollicitant̄ circa impetrationē
literarū: vt nundine ⁊ mercatus in diebus dominicis
et festiuis: p̄cipuis ex quibus mandati dei de sabbato
obseruando transgressio ⁊ animarū per cōsequens se=
quit̄ perditio: quare non tm̄ circa fornicatoꝝ vsurario
rum ⁊ alioꝝ peccatoꝝ: sicut circa male decimantiū sol
licitat̄ correctionē. Quoꝝ puersitatē auctoritas osten=
dit Crisosto. D. iij. 12. Et tunc cūq̄ꝫ q̄ dicit se talia susti
nere: taliterq̄ꝫ p iuribus laborare ecclesie: tamen in rei
veritate sic laborant illi sicut mustela. D. xij. 13. Nota
26 D. iiij. 14. Tertiū etiam de ꝯculcatione diuini serui=
tij quotidie ostendit̄ per ꝯsuetudinē quā habēt officiū
dicendo diuinū: contra ecclesie ⁊ pape preceptū: in de=
cretali li. iij. ti. xlj. de celebratione missarū. c. dolentes:
vbi primo recitat̄ quō aliqui viri ecclesiastici circa offi
cium peccant diuinū: illud dicētes sincopādo trāscur=
rendo: ⁊ raro. i. vix quater in anno celebrādo: imo ali=
qui illoꝝ qḋ peius est: vix q̄ꝫ in decem annis celebrant
quibus recitatis nolens talia a quocūq̄ꝫ imposterum
cōmitti: ꝓhibitionē ⁊ penā adiungit dicens: quapro=
pter hec ⁊ his similia districte ꝓhibemus sub pena sus=
pēsionis in virtute sancte obediētie p̄cipiēdo mādan=
tes: quatenus totū officiū nocturnū diurnūq̄ꝫ quantū
deus eis dederit: studiose simul celebrent ⁊ deuote. Et
s̄m glosam: ꝯtrariū faciēs pōt suspēdi: vel alijs penis
grauioribꝫ puniri: vel beneficioꝝ priuatione: q̄ inobe
dientiā incurrūt. ¶ Ex istis culpa ostendit̄ ⁊ periculū
illoꝝ qui in versibus ꝯtinent̄ sequētibus. Ecclesie tres
sunt: qui seruiciū male soluunt. Forchipers momelers
verlepers nō bene psallūt. ¶ Taliū etiā officiū deo nō
videt̄ placere: q̄ potius videt̄ officiū esse furū ⁊ latro=
nium q̄ꝫ clericorū. Quia sicut latro in coquina volens
de pisce aliq̄d furari: cōmuniter mediā furat̄ peciam ⁊
nō caudā vel caput: q̄ si abessent citi⁹ perciperet̄. Illa q̄
pecia in medio sublata: caput ⁊ caudam simul ꝯiūgit.
Ita isti principiū versus ⁊ finem simul ꝯiungūt: ⁊ me
dium ita festinādo saltant q̄ nescio si deus illud intelli
gat vel homo. Qui quidē error q̄nq̄ꝫ ex ebrietate acci=
dit: que linguā reddit impotentē ad dicendū vesperas
vel completoriū in sero: ⁊ os fetidū ⁊ caput pondero=
sum: ⁊ animā sordidā ad dicendū matutinas ⁊ missaꝫ
in mane. ¶ Quādoq̄ꝫ vero ex mala ꝯtingit ꝯsuetudine
quā intm̄ habēt festināter ⁊ maledicēdi: q̄ cū difficul=
tate aliter scirent dicere. ¶ Et tm̄ valde necessariū esset
q̄ ad melius dicendū se assuefacerēt: q̄ qḋ sic dicit̄: vi=
det̄ poti⁹ a Tintinillo colligi ⁊ acceptari q̄ꝫ a deo. Ille
nāq̄ꝫ dicit̄ demon esse ad hoc deputatus cuꝫ ministris
suis vt collegat sincopationes ⁊ q̄ male dicunt̄ in offi=
Et tm̄ cio diuino. De q̄ fert̄ q̄ cuidā bono viro oranti appa=
ruit q̄si gigas sacco pleno onustus et sancto q̄renti de
noie ⁊ sarcina: rn̄dit Tintinillus vocor onustus vero ⁊
oneratus sum syllabis: ⁊ dictiōibꝫ maledictꝫ. Vir vero
ille de illo versus fecit dicēs. Fragmina psalmoꝝ Tin=
tinillus colligit hoꝝ. In die mille vicibꝫ se sarcinat ille.
¶ Periculosuꝫ est q̄ tm̄ festinare in officio diuino intm̄
q̄ nec cogitāt quid dicunt: nec curant nisi q̄ a citius q̄
poterunt se expediant. Contra q̄s est auctoritas Au=
gustini. D. v. 15. ¶ Et etiā est irrōnabile. Primo quia
rōne illius seruitij eximunt̄ ab omi labore ⁊ opere ma
nuali vt illi deuotius vacēt. ¶ Secūdo q̄ rōne illius
officij oēs suos habēt honores ⁊ cōmoda. ¶ Tertio: q̄
si s̄m Tulliū. li. j. de offic. c. j. ꝓpriū est oratoris distin=
cte: apte ⁊ ornate dicere. Quātomagis istas cōditiōes
obseruare debent oratores dei: qḋ si nō fecerint Tinti=
nillus cū eis in cōpoto mortis cōputabit. Ergo omīa
honeste ⁊ s̄m ordinē fiant. j. Coꝝ. xiiij. ¶ Quartū in= 27
super de ꝯculcatione aīarū ꝓpriarū ostendit̄: q̄ ipsas
spūaliter infirmas vel mortuas curationi vel resusci=
tationi debite nō submittūt: dum cōfitent̄ nō habenti
iurisdictionē: nec potestatē eos absoluendi. Bene etiā
scire deberet sacerdos q̄ suo pari confitet̄: q̄ par in pa=
rem nō habet imperiū. Vel si superiori q̄ ad gradū vl̄
dignitatē ꝯfiteat̄: nō tm̄ suo superiori: sed in aliena pa=
rochia: q̄ caput in membrū nō sibi subditū virtutē in=
fluere nō pōt. ¶ Quintū etiā q̄ vicꝫ aīas ꝯculcant vel
paruipendūt subditoꝝ: ⁊ sic p ꝯsequēs partē dei ꝫ nō
partē sui. i. garbas ⁊ alias decimas ⁊ oblationes. Et h̄
ostendit̄ p tria signa: primo vicꝫ p receptionē: secūdo p
interrogationē: tertio p litigationē. ¶ Prima euidētia
patet p hoc q̄ curā habētes aīarū ministros suos ve=
nientes ad eos cum muneribꝫ ad placitandū coraꝫ eis
de temporalibꝫ: vel ad ꝓcurandū lr̄as vel ꝓtectiones
vel circa negocia lucratiua vel ad informandū eos in
hmōi: grataāter recipiūt: venientes circa negocia aīarū
sicut pauperes mendicātes: quantūcunq̄ꝫ in bona ve=
niant intentiōe: cum toruo vultu respiciunt. ¶ Secūda
euidentia p̄ꝫ p hoc qḋ q̄tidie audit̄: q̄ ministros suos
ad se venientes: diligenter examināt interrogātes quot
oues: agnos: garbas habeant: ⁊ si tot habeant illo an=
no q̄t anno p̄cedenti: ⁊ q̄t marchas portet: ⁊ q̄t leuare
poterit: ⁊ quō oia meli⁹ ⁊ carius vēdere poterūt. Sed
raro vel nunq̄ꝫ auditū est: q̄ quererēt q̄t aīas valeant
subditoꝝ: vtrū ille virtuose sint vel viciose: vel q̄ dili=
genter cum ministris tractent vel sacerdotibus suis:
quomodo viciosi melius curari poterūt. Sicut etiā fre
quenter eis scribūt vel cū eis tractant quomodo pars
illoꝝ tractari debeat: quare nō tm̄ eis scribūt vel cū eis
tractēt: quō pars dei custodiri debeat: quō vicꝫ pecca=
tores citare vel facere citari ⁊ corrigi deberēt. ¶ Tertia 28
insup euidētia seu signū p hoc ostendit̄. ¶ Primo q̄ si
aīal vel res alia: ministroꝝ suoꝝ deputata custodie peri=
at: cuꝫ ministris suis litigant: eosq̄ꝫ turpissime vitupe=
rant vel amouent de officijs suis: eorūq̄ꝫ defectui q̄nq̄ꝫ
imponētes: qḋ eis imponendū nō esset. Si vero pereūt
oīe vix sacerdotes de hoc vel leuiter reprehendūt. ¶ Se=
cūdo etiā p hoc q̄ nō solū sic cū famulis litigant: ꝫ etiā
cū extraneis impotētibꝫ litigant: placitant: curias di=
uersas: etiā ipsam Romanā cū multis laboribꝫ ⁊ expē
sis adeunt ꝓ beneficijs ⁊ p̄bendis ⁊ cōmodo terreno.
Sed vbi visum est q̄ sic litigauerunt vel placitauerūt
vel tot expensas ꝓ aīabus custodiēdis apposuerūt: vl̄
curiā Romanā sup hoc ita diligēter ꝯsuluerūt: cuꝫ tm̄
ad h̄ faciēdū immineat necessitas. Sed de q̄ dolendū est:
q̄ ex dicto periculo tm̄ perditio iminet aīarū: paruipēdi
tur negligit̄ et dissimulat̄. Et in oibꝫ talibus impleta
est figura que p̄cessit in Abraā ⁊ Loth: qui rixabāt de
pascuis ⁊ nō de pecoribus Gen̄. xiij. Et illud Ezech.
xxxiiij. Qḋ perierat nō q̄sistis. Et iterū ibidē. Nō que=
sierunt pastores gregē meū. Et illud Zach. xj. Dispsa
nō q̄ret. Ex q̄bꝫ p̄ꝫ q̄ oēs q̄ sua sunt querūt ⁊ nō que
Jesu christi. Non sic Paulus fecit qui ait. ij. Coꝝ. xij.
Nō quero vra ꝫ vos. Et Phil. iiij. Nō q̄ro datū: sed

requiro fructū. Nec sic docuit q̄ ait .j. Cor. x. Nemo
qđ suum est querat. ¶ Sed heu teste Bern. q̄ dabis
mihi de sacerdotib⁹ q̄ nō plus invigilet subditoꝝ eua-
cuandis marsupijs: q̄ extirpandis vicijs: q̄ nō lac et
lanā de ovibus christi q̄s nō pascat q̄rat: ⁊ de paupertate
et miseria ꝑ patrimoniū christi nō querat ad magnas
ascēdere divitias ⁊ delitias: ⁊ tales templū dei ꝑdictis
modis violant. Et q̄ sic tēplū dei violaverit: disperdet
illū deus .j. Cor. iij. Tm̄ de ꝑmo .s. de tēpli violatione.
29 ¶ De secūdo aūt .s. de ꝑconio perpetue puritatis: qđ
notat̄ in hoc ꝙ dicit̄. Sanctū: breviter est transeundū
vt sermo de sanctitate xpi ꝯgruat: in q̄ brevis est oīs
sanctitas ⁊ devotio: sed tm̄ in q̄ sanctitatis prerogativa
excellere deberēt q̄ christū sumūt: patet ꝑ hoc ꝙ Joan
nes baptista in vtero matris sanctificat⁹ non audebat
sanctū dei tangere verticē: imo indignū se reputabat
ad solvendā corrigiā calciamentoꝝ ei⁹. Cum ḡ magis
sit ip̄m sumere q̄ tangere: magna sanctitas in ip̄is ne-
cessaria est qui ip̄m sumūt ⁊ ad hoc ordinat̄ vt sumant
et dent ceteris. Ergo sancti estote q̄m ego sanctus sum
Levit. xix. q̄ sctificabor in his q̄ appropinquāt mihi
Levit. x. Et revera aliter melius esset ꝙ in loco ⁊ statu
tali nō essent. Sicut ptz ꝑ auctē Crisosto. C. xiij. ii. Et
per historiā de illo q̄ fuit ad iudiciū vocatus: ꝓpē quē
fundat⁹ fuisse dicit̄ ordo cartusiensiū: de q̄ dictū est. J.
xj. 23. de q̄ Esa. xxvj. In terra sctōꝝ iniqua gessit: ⁊ nō
videbit gloriā dei. Et si nō esset timor pene: valde ra-
tionabile videret̄: ꝙ illi q̄ debēt alios mūdare sint mū
di: q̄ si vos q̄ debetis alios mūdare sitis imūdi: cū sa-
cra scriptura dicat: ab imūdo q̄s mūdabit̄? Eccl. xxxiiij.
Vel quō posset caput mortuū vel cor mortuū vitā in-
fundere mēbris? Vnde eīn irrōnabile videt̄: ꝙ vos q̄
specialiter ad h̄ estis ordinati: vt ministri sitis dei: sitis
equaliter vel plus alijs ministri diaboli. Illum ḡ atte-
30 dite: q̄ dicit. Viri sancti eritis mihi Exod. xxij. ¶ Et si
prius fuistis sancti: nūc sitis sanctiores: si prius nō fu-
istis: nūc oīno necesse est vt sitis: q̄ nūc quēlibet ordi-
Mutare nandū sacra alloquit̄ scriptura dicēs: mutaberis in vi
rū aliū .j. Reg. x. Que vba licet dicta fuerūt de Saule
ad ip̄m in regē isrl' electo: possunt tm̄ nō incōvenienter
de quocūq̄ dici ordinando: q̄ sicut ille: ita iste in aliq̄
ponit̄ gradu ꝑ regimine ꝑpli altiori. Ex q̄ seq̄ debet: ꝙ
Planta sicut in istis reb⁹ videmus naturalib⁹ ꝙ planta muta-
ta de loco ad locū: simul cū loco effectū mutat. Muta-
ta eīn vel trāslata de loco vmbroso ⁊ frigido ad locū lu
minosum ⁊ calidū: fit in effectu fructuosior ⁊ aspectu
venustior. Sic ordinādus mutatus de loco vel statu
vmbroso et frigido mūdialis ꝯversatiōis q̄ lumie grē
et calore caret charitatis: ad locū ⁊ statū ecclesie ꝑ sacri
ordinis susceptionē lumine fidei et doctrine: lumino-
sum: ⁊ charitate calidum: debet esse in fructu bonorum
operum copiosior: ⁊ in aspectu pulchre ꝯversationis
honestior: vt de mutatiōe sua posset dici illud ps. lxxvj.
Hec mutatio dextre excelsi. Glosa .i. favoris ⁊ ꝓmo-
tionis: q̄si diceret: non est hec mutatio aut misēdia ad
iram: s̄ ab ira ad misēdiā: eo ꝙ de servis mutamur in
filios. hec glosa. Ad hanc mutationē insinuandā quē-
cūq̄ ordinādū vel religionē intrantē vl' visitandū vel
ad altiorē statū assumendū: sacra scriptura alloquit̄ di
cens: mutaberis ⁊c̄. In qua auctē tria relucēt: gratiose
trāslatiōis insinuatio: mutaberis: virtuose ꝓbitatis cō-
dino virum: sponse ꝯversatiōis assumptio: aliū. ¶ De
primo scribit̄ .j. Reg. xxviij. de Saule: ꝙ mutavit ha-
bitū suū ⁊ indut⁹ est alijs vestimentis. Exemplū nos
de ista mutatione informans: ⁊ ad illā nos exhortans
31 habem⁹ in naturalib⁹ ⁊ sacra scriptura. ¶ In natura-
libus exemplū habem⁹ in accipitre: qui s̄m Isido. q̄n Accipit
vult fortius ⁊ altius volare: expandit alas suas ad au-
strū in solis calore: cuius virtute poros aptis antiquas
deponit plumas: ⁊ novas reassumit ꝑ temporū incre-
menta. Sic sp̄ualiter ordinādi vel visitaturi vel ꝓmo-
vendi vel ad religionē assumendi: q̄ s̄m illud Esa. xl.
Mutabūt fortitudinē assumēt pēnas ⁊c̄. expādere de-
berent alas intellectus et voluntatis ad verū solem q̄
nescit occasum: ⁊ ad ei⁹ ministrū: ꝓfessorē vicē vel visi-
tatorē: vt ꝑ radios grē divine ⁊ ꝑ ꝯsiliū: auxiliū ⁊ favo
rē: ei⁹ ministri possitis si sitis boni meliores esse: in me
liusq̄ mutari. Si v̄o sitis mali: possitis antiq̄s peccatoꝝ
deponere pēnas: ⁊ renovari sp̄ū mētis vr̄e: ⁊ induere
novū hoiem q̄ s̄m deū creatus est Eph. iiij. ¶ Sed heu
nōnulli ad lumē grē: qđ in hm̄oi ordinib⁹ visitatiōib⁹
et hm̄oi eis offert̄: alas suas nō aperiūt: s̄ poti⁹ peris
et pessimis ꝯfederatiōib⁹ se claudūt: ⁊ ad modū hericij
visitantē ⁊ corripiētē pungūt: ⁊ ad modū pardi diver
sas cautelas excogitāt: ⁊ diversos ꝑtendūt colores ne
cōvincant̄ vel corrigant̄: sub quib⁹ ad modū ethiopis
in sp̄uali nigredine immutabiles existūt. De quib⁹ Hie
rem. xiij. Si pōt ethiops mutare pellē suā: aut pardus
varietates suas: ⁊ vos poteritis bene facere cū didice-
ritis malū. ¶ In volūtarijs ⁊ virtuosis operib⁹ exem- 32
plū habem⁹ in his q̄ religionē ingrediunt̄: q̄ sicut isti
habitū deponūt secularē ⁊ extrinsecū. Ita necesse est ꝙ
ordinādi visitādi ad religionē assumēdi habitū depo-
nant interiorē ip̄ius aie: si quē prius habuerūt vicio-
sum. Si v̄o nullū prius habitū habuit viciosū: saltē
mutet̄ de virtute minori in maiorē. Cōgruū eīn videt̄
ꝙ sicut habitū mutāt exteriorē: vel sic̄ gradū accipiūt
altiorē: aliter eīn nō mutant̄: q̄ mutatio est motus in
substātia: s̄m phm̄. v. phicoꝝ. Si ḡ nulla fiat inovatio
circa sb̄am īteriorē: nō mutant̄: s̄ alterant̄: ⁊ colorant̄
exteri⁹ motu exterioris coloris seu q̄litatis: q̄ est hypo-
crisis. Ad modū gabonitarū Josue. ix. Qui exteriorē
habitū tm̄ mutaverant ⁊ apparatū: q̄n ad Josue ⁊ ad
dei ꝑplm̄ venire debuerunt: s̄ eandē in cordib⁹ quā in
patria ꝓpria ⁊ habitu ⁊ ꝯsuetudine habuerūt maliciā
Illo tm̄ exteriori habitu ⁊ apparatu ꝑplm̄ dei deceperūt
Sic isti ad ecclesiā ordinem ⁊ religionē vel visitationē
quasi de mūdiali ꝯversatiōe seu pristinis vicijs: habitū
tm̄ exteriorē vicioꝝ verbeten⁹ q̄n ad ordines vel visi-
tatores veniūt deponunt: ⁊ tm̄ circa exteriorē alterant̄
apparatū: caput maiorib⁹ inclināt anteq̄ mistrēt: mor
tuos se mūdo ⁊ vicijs mentiunt̄: sic̄ ptz. M. vj. j. q̄ in-
teri⁹ pristinū retinēt habitū: veterē hoiez cū actib⁹ suis
induūt. Et iō, licet int̄ gabonitas cōputent̄: hereditatē
tm̄ vel libertatē cū filijs isrl' nō ꝯsequent̄ eternā. Ad h̄
ergo ꝙ illā ꝯsequant̄: necesse est ꝙ obediāt voci Jacob
q̄ familiā suā docet dicēs. Mūdami .s. in interiori hoie:
ac mutate vestimēta vr̄a Gen. xxxv. Ille eīn est debit⁹
ordo vt sicut vita nālis incipit in interiori hoie .i. i cor-
de: ⁊ a corde exteri⁹ derivat̄ ⁊ osidit̄. Ita etiā vita inci-
piat sp̄ualis: ꝑmo interi⁹ ⁊ deinde exteri⁹ osidat̄. Et h̄
est qđ hortat̄ apl's dicēs. Renovamini sp̄ū mētis vr̄e:
supple interi⁹: ⁊ induite novū hoiez exteri⁹ Ephe. iiij.
¶ In sacra scriptura documētū ⁊ exēplū ad h̄ habem⁹
de Joseph: q̄ de carcere egypti deducēdus: vt regi as-
sisteret ⁊ serviret tōdebat̄: ⁊ habitū mutavit carceris:
sic nāq̄ dr̄ de eo Gen. xlj. Joseph totonderūt ac veste
mutata obtulerūt regi. Sic educēdi de carcere mundi
diaboli vel pcti: vt regi mūdi⁹ serviāt celi: interi⁹ circū
cidant̄ cordib⁹: ⁊ veste mutata exteri⁹ in religiōe vl' or-
dine suo deo serviāt: vt de quolibet tali verificet̄ illud
Abacuc .j. Mutabit̄ sp̄ūs ei⁹. ¶ Sz heu nōnulli istā 33

babitũ interiorẽ mutãt: ad modũ quo diuites babitũ
suũ mutãt exteriorẽ: q2 sicut illi tpe sereno ꝓciosis ꝛ pul-
chris se induũt vestimẽtis: ſʒ orta ꝓcella tẽpestatis: il-
las q̃s baiulus sequẽs portat antiq̃s reinduũt vestes.
Sic illi q̃ dũ sunt in quiete nullã sentiẽtes impatiẽtie:
vel pcti occasionẽ vel tẽtationẽ. Dũʒ etiã nouiter sunt
ordinati vel ad religionẽ assumpti: babitũ ostẽdũt vir-
tutis: quo etiã ad tp̃s induunt: qui p̃mo anno sunt an-
geli: secũdo hoĩes: tertio demones. Sed orta tentatio-
ne vel impatiẽtie occasiõe: ad antiq̃ redeũt pctã ꝛ ma-
loꝝ verboꝝ et operũ ꝯsuetudines q̃ tpe tentatiõis re-
deunt: ꝛ velut amictũ mutabis eos Heb. j. Qui tam
cito ad paruã tentationis tẽpestatẽ ad modũ amictus
seu operimẽti pluuialis: de q. O. v. 28. mutauerũt glo
riã incorruptibilis dei in similitudinẽ imaginis corrupti
Exẽm bilis hoĩs Ro. ij. Tales eñ lupo assimilant q̃ sm̃ fabu-
las vt ad oues ingredi posset i ouili: pelle se induit oui-
na: pastor v̾o ad ouile veniẽs quẽ rõne pellis ouẽ esti-
mabat: baculo tangens lupũ esse deprehendit: volens
nanq̃ oues suas nũerare in ostio stans singulas p eũ
trãseuntes baculo tangẽs illas cõputabat: ouib9 v̾o pa
tiẽter tactũ ꝛ ictũ sustinẽtib9 pastoris: lupus tact9 mur
murãdo cachinnãdo ꝛ dẽtes ostẽdẽdo se lupũ esse ostẽ
debat. Sic in ꝓposito: nõnulli vt ouile christi. i. ecclias
et ecclesiastica bñficia p ordinis susceptionẽ vel religi-
onẽ ingredi possint: pellem. i. ꝯuersationẽ fingũt: ꝛ ad
tp̃s induũt ouinã. i. simplicẽ ꝛ honestã: sed cũ baculo
tangunt correctiõis: visitatiõis vel cuiuscũq̃ aduersi
tatis: vel etiã tẽtatiõis morsib9 detractionũ ꝛ cachinis
oblocutionũ ꝛ ꝑsecutionũ ꝛ ꝯsensu pctõꝝ se lupos esse
ostẽdũt: q2 ad modũ lupi frẽduerũt sup me dẽtib9 suis:
in ps̃. xxxiij. mutãs labiũ veraciũ ꝛ doctrinã senũ au-
ferens Job. xij. Et est de talib9 sicut de vase pleno. R.
34 v. 18. ¶ Causa v̾o q̃re tam cito a bona vita vel saltẽ ab
apparenti bona ad malã mutant: q2 nõ innituntur nec li
gant nec fundant sup aliqđ fundamẽtũ stabile firmũ
vel imobile. Dom9 eñ sup arenã ꝛ falsuʒ fundamẽtũ
fundata vẽtis ꝛ exterioribus tẽpestatib9 etiã q̃nq̃ sine oĩ
exteriori tẽpestate p se cadit. Et nauis i mari q̃ ãchora
nõ firmat nec ligat etiã si in portu sit oĩ vẽto circũfert
et cito frãgit: q2 nullũ mobile põt firmiť stare: ꝛ i statu
suo põt firmiter custodiri nisi innitat ꝛ firmet p aliqđ
qđ est in se stabile. Sed dom9 firmiť fundata ꝛ nauis
in portu fortissima anchora firmata ꝛ ligata ventũ nõ
timẽt. Sic ordinati vel ad religionẽ vel ꝓmotionẽ as-
sumpti q̃ intẽtionẽ suã fundãt sup falsum fundamẽtũ
id est. sup ꝯmoda ťrena q̃ nauẽ cordis sui ad christuʒ
nõ ligãt cu9 gloriã p̃ncipaliť intẽdentes: instabiles sunt
et oĩ tẽtatiõis vẽto circũferunt ꝛ frãgunt: vt de q̃libet
tali verificet illud Tren. j. Pctm̃ peccauit hierlm̃: in h
scʒ q2 itẽtionẽ suã poti9 sup lucrũ q̃ christũ fundauerũt
in ordinis: religiõis vł bñficij susceptiõe: iđ instabilis
facta est: in executiõe: q2 debile p̃ncipiũ totũ fallit op9.
Sed intẽtio ꝛ fundamẽtũ dom9 spũalis sup christũ pe-
trã. s. fundata ad ip̃mq̃ tanq̃ ad illũ q̃ est ãchora cor-
dis nr̃i sm̃ aplm̃ Heb. vj. nauis cordis nr̃i firmiter li
gata vẽtoꝝ ꝛ tẽtationũ nõ auellet impulsib9: q2 ad mo
dũ cuiusdã piscis i mari de q̃ dr̃ q2 ꝯ oẽs mariũ tẽpesta
tes ꝛ fluct9 lapidi adberẽs firmiť se tenet. Sic q̃ fortis-
sime ꝛ fiducialiť petre adberẽt christo: in tantũ q2 q̃libet
talis dicere poterit cũ Paulo Ro. viij. Cert9 suʒ inq̃t:
q2 neq̃ mors neq̃ vita neq̃ angeli neq̃ p̃ncipat9 neq̃
ptãtes ꝛc̃. poterũt nos separe a charitate dei: de9 eñ in
medio ei9: ideo nõ cõmouebiť: in ps̃. xlv. Sic ğ gentes
mutẽt fortitudinẽ Esa. xlj. in virũ aliũ fortiorẽ ꝛ virili-
orẽ ꝛ virtuosiorẽ q̃ prius fuerat. ¶ Etiaʒ ad secũdũ:
ꝓ quo est aduertẽdũ: q2 auis mutatis plumis sicut p̃-
dictũ est maioris esse incipit virtutis ꝛ fortitudinis: vñ
altius ꝛ velocius vt dicit volare põt. Ita mutatus de 35
statu seculari ad religiosum: vel de hoĩe non ordinato
vel nõ visitato ad ordinatũ vel visitatũ: ꝛ de mũdiali
ad ecclasticũ: nõ sufficit q2 vitã habeat eãdem qualem
prius habuit: vel quã hoĩes in statu minori viuẽtes li-
cite ducere p̃nt: ſʒ oportet q2 in spũalib9 operib9 maiorẽ
habeat fortitudinẽ: aliter sibi ꝛ alijs iminet ruina. Si-
cut ptʒ p exẽplũ de ceruis ꝛ de duce exercitus. E. ij. 7.
Nota etiã ad h idem. B. ij. 14. Ergo viri sancti eritis
Exo. xxij. Ista verba exhortationẽ ꝯtinẽt ordinandoꝝ
vel religiosoꝝ: q̃ ad triplicẽ obligant sanctitatẽ: p̃mo
eñ obligant ad sanctitatẽ in cordis intẽtiõe: secũdo in
ordinis susceptiõe: tertio in totius opis executiõe. Sic
qui ascendũt ad dñm sanctificent Exo. xix. vt de quo-
libet illoꝝ ꝓpter triplicẽ quã habẽt sanctitatẽ possit ve-
raciter dici illud Esa. vj. Et Apoc. iiij. Sanct9 sanct9
sctũs ꝛc̃. ¶ Primo eñ sanctitatẽ hr̃e debet intẽtiõis sic
statũ suũ ordinãdo q2 intẽtio sua sit sancta ꝛ bene regu
lata: q2 si oculus fuerit simplex: totũ corp9 lucidũ erit. 36
Et si radix sancta ꝛ rami: ꝛ si delibatio sancta ꝛ massa
Ro. xj. Vt aũt clarius videat q̃d ad istã requirat san-
ctitatẽ: duo ordinãdi ꝓmouendi vel ad religionẽ assu-
mendi: ante mẽtis oculos statuant: quoꝝ vn9 modo
sequẽti intẽtionẽ suã format. Cogitat eñ: q2 seculũ est
periculosum: ꝛ q2 natura sua est fragilis: q2 insup in se-
culo multe sunt occasiones hoĩem a dei seruitio retra-
hendi: ꝛ ad petm̃ trahẽdi. Videt ex alia pte q2 clerici i
sacris ordinib9 constituti ꝛ viri religiosi plus a malis
elongant ꝛ forti9 ex o p votũ cõtinẽtie ligant: qđ euita-
tũt q̃ñ ordinant. Iste vt mala oĩa ꝛ pctõꝝ occasiones
fugiat: ꝛ deo mũdi9 seruiat p̃ncipaliter ordinat vel re-
ligionẽ itrat: vel bñficiũ accipit oblatũ: nõ ꝓpť p̃esse: ſʒ
ꝓpť ꝓdesse. Iste bñ ordinat vel religionẽ intrat q̃ nõ fa
cit se ordinare ne bñficiũ amittat: ſʒ vt deo seruiat: q2 si
ordinat ne bñficiũ amittat vel religionẽ intret: vel or-
dinet vt corp9 sustẽtet: bñficiũ vel lucrũ tp̃ale: dat eãm
cõtractui ꝛ actui: ꝛ est ꝓpť qđ ꝛ illud magis: ꝛ p ꝯse-
quẽs a deo mercedẽ expectare nõ poterit. No. ẽ. co. c.
37 x. cũ sequẽtib9. ¶ Alius v̾o videt q2 populares hoĩes
de q̃b9 forte ip̃e est cũ magno labore victũ acq̃rũt ꝛ ve-
stitũ: q2 etiã multos patiunt defectus q̃s ip̃m forsitan
erit necesse pati in seculo remanentẽ. Videt ex alia pte
q2 clerici quiet9 ꝛ abũdãti9 viuũt: facit se ordinari p̃n
cipaliť vt p̃dictos fugiat labores ꝛ defectus ꝛ corp̃alia
assequat cõmoda. Iste habet oculũ nequã ꝛ totũ cor-
pus suũ tenebrosuʒ erit. Et iđ sicut de9 iuste nõ põt ho
minẽ ꝓ vno delicto bis punire: ita nec tales ꝓ seruitio
bis remunerare. Tales ğ aut nõ ordinent: aut intẽtio-
nẽ suã mutẽt ꝛ meli9 ordinẽt: q2 nõ p̃nt digne ad ordi-
nes vel religionẽ vel beneficiũ accedere: nisi sint vasa
pueroꝝ sctã. j. Reg. xxj. Quilibet ğ ordinãdus ad re-
ligionẽ vel bñficiũ assumẽdus: ꝯsciẽtiã suã diligenti9
scrutet: de cui9 p̃dictoꝝ duoꝝ sit ꝯditione cogitet cum
bona deliberatiõe q2 dat cãm ꝯtractui ꝛ actui. s. spũale
vel tp̃ale. Illud eñ dat cãm ꝯtractui ꝛ p̃ncipale repu
tat tanq̃ finis opis intẽt9: sine q̃ nõ esset aliac factur9
et si oẽs ꝯsciẽtias suas bñ inuestigauerit: q2 pauci sint
estimo: de q̃ dolẽdũ est: q̃ nõ inueniẽt q2 trãsitoriũ dat
cãm cõtractui ꝛ actui: q2 q̃s mõ ordinaret si idẽ lucrũ
vel bñficiũ sine ordinib9 habere posset. Nõ sic vos sed
dñm Jesuʒ sctificate i cordib9 vr̃is. j. Pe. iij. ¶ Scđo
obligant ad sctitatẽ ordinis susceptionẽ: q̃ debet eẽ du-
plex: vna interior q̃tum ad deũ: q2 sint bñ ꝛ diligẽter
ꝯfessi: ita q2 nullo mõ ad ordines accedatis in peccato

mortaliter: si feceritis: iterū peccat̄ mortaliter: nec gra
tiam q̄ est meli⁹ qđ in ordine datur: recipitis nec spm̄
sanctū: sed spm̄ malignū: ⁊ sic euacuatis illa v̄ba. Ac
38 cipite spm̄ sanctū: quia nec effectū habēt in vobis. Ad
oēm ḡ securitatē habendā: cū si p̄us fueritis cōfessi ⁊
sancti: nūc sitis noua cōfessione sanctiores Apoc. xxij.
Qui in sordib⁹ est: sordescat adhuc: ⁊ q̄ sanct⁹ est: san
ctificet̄ adhuc. Qui si i sordib⁹ ordinat̄: sordescet plus:
et qui sanct⁹ ordinat̄: plus sanctificat̄. ¶ Secūda exte
rior quo ad ecclesiā: q̄ p̄rimo nō intretis p̄ falsas alle
gationes allegādo vel iurādo: vel alios dicere vel iu
rare faciatis vel p̄mittēdo q̄ sitis legitime etatis cum
nō sitis. Legitima aūt etas fm̄ nouā cōstitutionē: in
Cle. ti. de etate ⁊ q̄litate ordinandoꝝ. c. generalē: est q̄
libere ordinē subdiaconat⁹ in. xviij. diaconatus in. xx.
presbyteratus in. xxv. anno recip̄e possunt. Glosa Jo
an. andree sup̄ hoc dicit: q̄ si p̄us qs ordinet̄: suspēdi
tur ordinans a collatiōe ordinū: ⁊ ordinatus ab execu
tiōe ordinis vsq̄ ad legitimā etatē. Extra. de tempo. or
di. vel nō est. Et p̄ decretalē eo ti. dilectus. Non puto
ep̄m p̄tra etatē hanc posse dispensare: hec ille. Nota q̄
predictū capitulū videt̄ etiā religiosos q̄scunq̄ cōpre
hendere: q̄r nec in textu nec in glosa excipiunt̄. Et ista
decretalis videt̄ esse illi⁹ decreti declaratiua. di. lxxvij.
si q̄s. In q̄ religiosi excipiunt̄: q̄ quidē exceptio in isto
nouo iure videt̄ reuocata. ¶ Qꝫ secūdo nō intretis p̄
falsos titulos: qui multipliciter falsi sunt ⁊ periculosi.
Primo qn̄ sigillū vel lr̄am fingit vel cerā sigillatā sup̄
aliud ponit sigillū. Secūdo qn̄ est pactio inter dantē ⁊
recipientē: de nō recipiēdo qđ in titulo p̄tinet̄. Tales
enī sunt suspensi ab ordine sic suscepto vsq̄ per papā
fuerit cum eis dispēsatuꝫ. Extra de simonia: per tuas.
39 Tertio qn̄ dans ⁊ recipiēs vel alter illoꝝ talem habēt
intentionē q̄ nō p̄ponit dare vel petere: q̄r sicut prior
indicat̄ falsus titulus q̄ ad eccliaꝫ: ita videt̄ q̄ iste q̄ ad
deū qui corda intuet̄. Extra de simo. tua nos. Et habe
tur. S. viij. ix. Magr̄ Joā. de monumuta ep̄o lauda
nensis habuit responsum de curia Romana p̄ suū Ar
chidiaconū q̄ adhuc viuit ⁊ hec mihi retulit: talē enī
titulū esse falsum: ⁊ illos q̄ sic ordinant̄ indigere curie
dispensatione. ¶ Quarto qn̄ dans titulum intendit ei
subuenire in necessitate: sed ip̄m in possessiōe tituli sui
nō ponit: talis titulus est scrupulosus ⁊ periculosus ⁊
nimis cōis. Talium periculū patet in decreto di. lxx. c.
neminē: ⁊. c. sequēn. In q̄ sic di. Sine titulo facta ordi
natio irrita habeat̄. Glosa. q̄ ad executionē Sequit̄: in
qua ecclia q̄libet intitulat⁹ est in ea p̄petuo p̄seueret oī
no. ¶ Sed dicent se sine titulo nō ordinari: q̄r saltē ali
quē habent. Quib⁹ respōdet lex que ad paria iudicat
nō fieri ⁊ male fieri. Sicut p̄ꝫ exp̄sse. in. ff. veteri. li. ij.
ti. qui satisdare cogunt̄. l. q̄tiens. Verba vo legis sunt
hec. Quotiēs viciose cautū est vel satisdatū: nō videt̄
cautū nec satisdatū. verbi grā. Aliq̄s vocat̄ in iudiciū
vt exhibeat fideiussorē qui seruum adducit qui fm̄ le
ges fideiussor esse nō pōt: postea ḡ de tecto q̄ seruū ex
hibuit tantū est ac si nullū exhibuisset. Sic in p̄posito:
qui deberet ordinari ad titulū verū ⁊ bonū ⁊ existentē
de quo gaudere poterit qn̄ placuerit: ⁊ ordinat̄ ad co
loratū ⁊ viciosuꝫ ad nullū ordinari tam a deo q̄ꝫ ab ho
mine iudicabit̄. De ista materia plura dicent̄ infra co.
c. arti. v. Cauete ḡ: q̄r q̄ nō intrant p̄ portā veroꝝ titu
loꝝ: fures sunt ⁊ latrones. Sic ḡ intrare debemus vt
seruiam⁹ ei in sanctitate ⁊ iusticia corā ipso oīb⁹ dieb⁹
40 nostris Luc. j. ¶ Tertio obligant̄ ad sanctitatē in totis
us op̄is executione. Que quidē tripliciter fieri debet:
scienter: reuerēter exemplariter. Scienter: q̄ inordina

tus iurisdictionē nō exerceat i absoluēdo anteq̄ꝫ sciat
quos absoluere debet q̄ vtꝫ sint ei subditi: ⁊ nō sacer
dos sacerdotē vicinū ⁊ anteq̄ꝫ sciat canones penitētia
les. Nam canones penitentiales tenet̄ scire sacerdos:
aliter vix in eo nomē cōstabit sacerdotis. di. xxxviij. q̄
ipsis. Et q̄ preceptū est q̄ sacerdotes sciant discernere
inter lepram ⁊ leprā: ⁊ inter sanctū ⁊ p̄phanū. ¶ Secū
do q̄ sciat ⁊ cōsideret q̄ materialia. s. panis ⁊ vinū sint
pura non corrupta nec acetosa. ¶ Tertio q̄ intelligat
verba que specialiter ad missam p̄tinent: sicut verba se
creta ⁊ sacramētalia: ⁊ q̄ non eleuet calicem in tm̄ q̄ a
populo videri possit anteq̄ꝫ verba p̄secrationis q̄ sunt
qui pro vobis ⁊ pro multis effundetur in remissionē peccatoꝝ: sint ex integro
dicta. Sic ḡ intelliget quecūq̄ sūt sancta: quecūq̄ sūt
bona Phil. iiij. ¶ Secūdo reuerēter q̄ nō dicāt officiū
diuinū trāscurrēdo nec festinando. Talib⁹ enī videtur
iugū dn̄i graue q̄ sincopando versus mediū furant̄ a
deo: ⁊ p̄currendo finē versus socij a seip̄o: ⁊ principiū
versus sui a socio furat̄. De talib⁹ dictū est. s. to. c. 26.
Sed heu defecit sanctus in ps̄. xj. ¶ Tertio exemplari 41
ter: oīb⁹ ostēdentes sanctā cōuersationē viam. j. Pe.
iij. q̄r vos estis speculū populi qđ in se tortuosuꝫ ⁊ vi
ciosum: tortuosam facit̄ ostendit intuentis. Et oculus
qui plus inter oēs sensus ⁊ cinus deficit. Sic vos: qui
enī in se infirmus: oculos inficit intuentiū. Et stoma
chus q̄ se infirm⁹: infirma reddit mēbra. Et columna
qua stante domus stat: qua cadente cadit. Et reges ad
quoꝝ exemplū subditi se sp̄ualit̄ occidūt. Sicut armi
ger regis Saulis videns regē irruere in gladiū suum
vt seip̄m occideret: irruit ⁊ ipse super gladiū suum se
ip̄m exemplo regis occidēdo. j. Reg. xxxj. Et mereret
q̄r vigilāter agendo filios dei nutriuit: ḡ dormiēs q̄p
pe oppressit eum. iij. Reg. iij. ¶ Opprimūt q̄ppe subdi
tos si mali sint sicut rete opprimit aues: quia sicut non
est melius rete dei q̄ꝫ ecclesiasticus bonus et feruens:
q̄r talis verbo orōnis: p̄dicationis: rep̄hēsionis: exēplo
et vita: aīas lucrat̄. Ita non est pei⁹ rete diaboli q̄ꝫ ec
clesiastic⁹ malus p̄pter rōnes p̄trarias. Ad istos nūq̄
specialiter p̄tinet illud Hiere. xxiiij. ficus bonas: bo
nas valde: ⁊ ficus malas: malas valde. Sitis ḡ tales
q̄ veracit̄ dicere possit quisq̄ vestrū: illud Leuit̄. xix.
Sancti estote q̄r ego sctūs sum. ¶ Sed heu perijt sanct⁹
de terra Mich. vij. Cuius causa est: q̄r sacerdotes eius
polluerūt templū sanctū Soph. iij. ¶ Sed forte dicent 42
q̄ pauci essent in ecclesia ministri ⁊ sacerdotes si predi
cta in oīb⁹ obseruarent̄: q̄r nec tūc inuenire q̄ ordina
ri posset. Quibus respōdet decretū di. xxiij. c. tales: di
cens. Tales ad ministeriū eligant̄ clerici q̄ digne pos
sint diuina sacramēta tractare. Melius est enī dn̄i sacer
dotū paucos hic ministros q̄ possint digne opus dei
exercere: q̄ꝫ multos inutiles q̄ on⁹ graue ordinatori in
ducant. ¶ Melius enī esset paucos hīc q̄ cū tali titulo
ordine intrarēt ecclasticoꝝ: cū sigillo autētico mū an
geloꝝ. i. cū cordis: oris ⁊ operis sanctitate: q̄ꝫ multos
qui cum falsis titulis ⁊ mala intentione ⁊ vita: ordinē
intrent demonioꝝ. ¶ Qꝫ aūt oporteat eos facere ⁊ hīe
ea q̄ ad statū suū p̄tinent ad hoc q̄ ordinē intrēt ange
loꝝ ostendit̄ tam lege q̄ꝫ exēplo. ¶ Primo enī lex illud
ostēdit. i. ff. nouo. li. xij. ti. de iure immunitatis. l. semp̄. §.
quibusdā. In q̄ p̄tinet̄ q̄ p̄uilegiū datū alicui arti vl'
collegio: vtpote nauicularijs seu marinarijs: q̄r rei pu
blice deseruiūt: illis nō valebit q̄ nō habēt oīa q̄ statui
suo cōgruūt. Sic in p̄posito licet ordinatis datū sit p̄i
uilegiū in ordinib⁹. i. grā ⁊ character p̄ que vitā cōseq̄
possunt eternā: nō tn̄ illo gaudebūt nisi q̄ habēt omnia
que statui suo congruūt ⁊ cōueniūt. ¶ Secūdo idē in 43

Vinea natura ostendit vinearū ꝛ arborū fructuū: in quibꝫ vi
demus ꝙ magna circa eas saluandas ꝛ nutriēdas ad-
hibet diligentia. Cuiꝰ causa est: qꝛ omnibus arboribus
sunt vtiliores q̄ñ debite fructificant. Si vero arbor alia
inter vineas vel in horto inueniat q̄ fructifera non est
hac caret diligētia. Si etiā ipsa vitis vel arbor de na-
tura sua fructifera ꝛ vtilis: in euētu infructuosa: inue-
niat: scindit ꝛ in ignē mittit: qꝛ sicut nō est illa melior
quādo fructificat nec maiori custodia digna. Ita non
est peior illa quādo nō fructificet. Quia licet de alijs
arboribꝫ fructꝰ nō nascat copiosus nec multū necessa-
rius: tamē valent ad alia: vtpote ad domorū edificatio
nem ꝛ hmōi. Ita licet mundiales in artibus suis non
sint multū fructuosi in operibus spūalibus: tamē ad
aliqua valent: qꝛ suis arboribꝫ ꝛ laboribꝫ rempublicā
sustentant. Ecclesiastici qui fodere nō valent: nec alijs
sunt laboribꝫ vtiles: si in operibus spūalibꝫ inuenian-
tur inutiles ꝛ infructuosi: sententia illorū a iudice chri-
sto data est: q̄ dicit. Omis arbor q̄ nō facit fructū bo-
nū excidet ꝛ in ignē mittet: ad modū vitis infructuo-
se. Et hoc est iterū sententia dei Ezech. xv. Quid inq̄t fiet
ligno vitis ex omibꝰ lignis nemorū q̄ sunt inter ligna
siluarū: nunq̄d tollet de ea lignum vt fiat opus aut fa-
bricabit de ea paxillus vt dependeat in eo quodcunqꝫ
vas: q̄si diceret nō. Ideo sequit. Ecce igni datū est in
escā. Sic qui in terra sanctorū iniqua gessit nō videbit
gloriā dei Esa. xxvi. Nota. v. viij. 55. ¶ Huius exē-
plo timeatis ꝛ deo diligenter ministretis: qꝛ vos elegit
dñs vt stetis coram eo ꝛ ministretis ei. ij. Paral. xxix.
Nō in sanguine ꝛ sacrificio hircorū ꝛ vitulorū: de quo
ipsi ministrabāt. Sed i sacramēto corporis ꝛ sanguinis
filij dei: ad qd̄ specialius vos elegit dñs ꝛc. ¶ In qui-
bus tria circa illos tēpli ministros et sacerdotes facta:
et in auctoritate p̄dicta notata: tria significant circa ec-
clesie ministros esse obseruāda. Primo nāqꝫ illis exa-
minatio p̄cessit: notata in electiōe cum dicit: elegit. Se-
cundo mentis eleuatio successit: notata in statione cuꝫ
dicit: vt stetis. Tertio executio vtrūqꝫ perfecit; notata
44 in ministratiōe: cum subdit: ministretis. ¶ Quātum ad
primū. Si mittendi ad bellū corpale in veteri lege dili-
genter examinabant: sicut ostēsum est. C. ij. 8. ꝛ etiā in
noua lege tales arma sua ostēdere debēt anteq̄ꝫ stipen-
dium eis det. A fortiori rōne mittendi ad bellū spūale,
in quo nō solum q̄s miles sub duce: sed etiā qd̄ plus est
dux ipsi cōstituit diligēter sunt examinādi: qꝛ in duce
maior requirit ꝓbitas ꝛ melior siue diligētior spūalis
armatura doctrinarū vicꝫ ꝛ virtutū. Et si mittendi ad
bellū corpale prius arma ostēdūt: vt sciat quō hostes
expugnabūt: ꝛ iusticias terrarū defendent anteq̄ꝫ sti-
pendiū eis det. A fortiori rōne ordinādi ad beneficiuꝫ
ecclesiasticū: ad curam etiā animarū assumēdi diligen
ter examinandi sunt qualia arma habeant sciētie ꝛ vir
tutum: ꝑ que hostes expugnare poterūt spūales: ꝛ ani-
mas eis traditas defendere anteq̄ꝫ ad ordinē ex quo sti
pendium sequit vel ad beneficiū vel curam assumant
animarū: aliter christianus periclitabit exercitus: sicut
patet. B. ij. 29. Talis ergo ad ordinē vel beneficiū eli
gat qui sciat reprobare malū ꝛ eligere bonū Esa. vij.
Exemplo Salomōis q̄ elegit operarios. O. iiij. 3. Sic
in ꝓposito eligendi sunt tales qui stent mente ad deum
45 erecta. ¶ Quātum ad secundū: ꝓ quo est aduertendū: ꝙ
ordinatus vel beneficiatus columna in dei templo ef-
ficiat. De quolibet nāqꝫ tali pōt p̄latus ipm ꝓmouēs
vel ordinans dicere illud Apoc. iij. Faciam illum co-
Colūna lumnā in templo dei mei. Columna autē ad hoc ꝙ onꝰ
impositū bene portet: oportet esse erectā ꝛ directe stans
tem: quia ad terrā inclinata opus decipit ꝛ subsedētes
opprimit. Sic in ꝓposito: tales ergo q̄ ad terrenas incli
nant cupiditates vel delectationes: nec sunt aperte co-
lumne in domo: nec ꝓbi milites in expugnatiōe vicio-
rū. Exemplo qd̄ pulchre significatū est Iudic. vij. vbi
Gedeon tm̄ trecentos q̄ nō flexo poplite. i. genu bibe-
runt: secū ad bellū assumpsit ꝯtra dei inimicos: qui fm̄
beatū Grego. apostolos ꝛ eorū successores. s. rectores ꝛ
ecclesie doctores significant: qui bene aquā non flexo
poplite bibunt: qꝛ dum scripturarū scientiā hauriunt
statum suū rectitudinis ad ima nō deflectunt. Iniqui
nāqꝫ dum aquā bibūt genu flectūt: qꝛ scripturas scru
tant: sed ad terrenorū cupiditates turpit incuruant. Illi
vero trecenti stantes manu ori imposuerūt: in signuꝫ ꝙ
doctrina fidei ꝛ aliarū virtutū ore ꝛ opere est tractan-
da. Omnē ergo ordinandū cōgrue hortat ꝛ docet sa-
cra scriptura Eccl. ij. dicens. Fili accedens ad seruitu-
tem dei sta in iusticia ꝛ timore. Et. xvij. Sta in sorte ꝓ-
positionis ꝛ orōnis altissimi dei: sta inq̄t perseuerāter.
¶ Quātum ad tertium. Et ministretis fideliter vsqꝫ ad 46
mortē: qꝛ nullo modo a cōspectu illius cui ministrare
debetis: vos elongare vel abscōdere potestis. Vtinā
ergo ita solliciti essent ministri dei circa partē suā ꝛ mi-
nisteria sua vt ei placerēt: sicut sunt ministri regū circa
portiones ꝛ ministeria eos tangentia: ꝛ specialiter quā-
do p̄sentes sunt. Sed heu de illis q̄ bene in dei minis-
sterio incipiūt pauci sunt qui bonitatē illam cōtinuant
Et sic assimulant arboribꝫ illis: de quibꝫ dicit phs. ij. de Arbores
vegetabilibꝫ: ꝙ primo portant poma dulcia. Secundo
pontica. i. acida. Tertio amara. Sic isti qui in horto ec-
clesie vel religionis in principio sue cōuersatiōis sunt
dulces ꝛ tractabiles: ꝛ tam deo q̄ꝫ hominibꝫ amabiles
sed ꝛc. De quibꝫ Sapieñ. iiij. Fructus eorū acerbi ꝛ in-
utiles ad manducandū ꝛ ad nihilū apti. ¶ Boni vero
viri econuerso ad modū motus naturalis in cōtinuati-
one motus in bono intētius agunt ꝛ augmētant ꝛ ꝓfi-
ciunt: ad modū illorū quos ꝯstituit Salomon in offi-
cijs sacerdotū ꝛ ministerijs suis: ꝛ leuitas i ordine suo
vt laudarent ꝛ ministrarēt. ij. Paral. viij. ¶ Nō the-
ma: ad ꝓpositū. ij. Cor. vj. Hortamur vos ne in va-
cuū grām dei recipiatis. Nota collationē ad hoc. V.
viij. 47. Itē aliud thema. V. viij. 55.
¶ Tales ad ordines ꝛ bñficia ꝛ dignitates eligendi ꝛ Arti. iij.
assumēdi sunt q̄les in p̄dictis collationibꝫ describunt
et nō ꝓpter ꝯsanguinitatē vel amicitiā p̄ces vel mune- 47
ra: qꝛ tales reprehēdit decretū sumptū ex vbis Hiero.
viij. q. i. Moyses: ꝯtra eos exemplū adducēs Moysi:
qui filios suos potuit instituere heredes in principatu
sed noluit: imo extraneū ꝛ de alia tribu elegit. s. Iosue:
qui et Iesus naue dictus est: vt sciremus principatū
in populis nō sanguini deferendū esse sed vite. Nota
de hoc specialiter. C. ij. 6. et. 14. Nec est ꝓ alijs q̄ꝫ pro
dignis scribendū vel rogandū. Sicut patet. F. iij. 33.
Nec alij sunt cōducendi. Sicut patꝫ. C. v. 19. Et si ta-
les eligerent quales p̄tacti sunt cum cōditionibꝫ etiā
que notant. M. vij. arti. iij. quos vicꝫ spūsanctꝰ ele-
ctionibus inspiraret: sicut patꝫ de sancto Nicolao. Nūc
etiam sicut tunc spūsanctus per eos miracula oparet.
Vnde quidā sapiens in hoc casu rōnabiliter respon- Extū
disse fertur cuidā regi querenti q̄re deus nunc nō ostē-
dit tot signa ꝛ miracula ꝓ prelatis: sicut solebat in pri-
mitiua ecclesia: quia inquit tunc ordinabant et ꝓmo-
uebant ꝛ eligebant per spm̄ sanctū ꝛ per sanctas orō-
nes. Ad spiritū sanctū ꝑtinebat ostēdere electionē suā
esse bonam per signa ꝛ miracula sequentia vt veritas
ꝓbaret scripture: que dicit. Quēcūqꝫ elegerit dñs ipse

fructus est Numeri. xvj. ¶ Sed nunc ordinantur: eli-
guntur: promouentur: per preces et literas vestras: et domine
regine et aliorum magnorum de terra. Et ideo nunc ad vos
pertinet electiones vestras ostendere et promotiones esse
dignas et sanctas per signa et miracula sequentia: et non ad
dominum deum: quia non vos elegit dominus Baruch. iij. Nec
per domini ducatum ad ecclesiasticos ordines currunt:
quia secundum Bern. in quadam epistola. Curritur in clero
passim ab omni etate et ordine a doctis pariter et indoctis:
ad ecclesiasticas curritur curas tanquam sine curis quisque
victurus sit cum ad curas peruenerit. Et propter hoc pro-
motiones habent notatas. M. vij. arti. iiij. ¶ Amici etiam
illorum qui illos ad ordines vel religiones seu beneficia
exponunt vt necessaria habeant secundum carnem sunt sicut
qui ponunt infantes suos ante ostium hospitalis vel
ecclesie: vt de hospitali nutriantur quos ipsi nutrire no-
lunt. Et sicut qui ponunt porcos vt impinguantur. Ita
nullam differentiam videntur facere inter filios et filias et
nepotes ex vna parte et porcos ex alia: nisi quod sicut po-
nunt porcos in nemore ad glandes: ita ponunt illos in
ecclesia et religione non vt fructificent sed vt fructus col-
ligant temporales et ditentur et incrassentur. Quando ergo
illi qui olim in ecclesia et religione ponebantur vt peniten-
tiam agerent et fructificarent pro bono fructu quem in
horto dominico protulerunt: vepote a bono hortulano
plantati. id est. christo et parentibus qui olim pro talibus
filios suos et consanguineos in religione ponebant in re-
gno remunerabuntur: isti eradicabuntur et expellentur: quia
omnis plantatio quam non plantauit pater meus celestis
eradicabitur Math. xv.

Arti. iiij. ¶ Requiritur ergo intentio munda: tam in promotis et
ordinatis quam etiam in promotoribus et ordinantibus: de quo
49 licet in parte tactum sit. ñ. co. c. 36. Illud tamen adhuc
non incongrue videtur addendum exemplum quod habetur Exo.
xxx. de labio eneo. id est. lauatorio in quo lauabant sa-
cerdotes manus suas et pedes accepturi vestes sacras
vt sacrificarent. In quo potissimum habetur documentum
de pedibus affectionis mundandis per intentionem san-
ctam et manibus operationum lauandis per confessionem
in illis qui ingredi intendunt in ecclesiam: vel templum
ecclesie per ordinis susceptionem: et vestes induere san-
ctas per ordinis executionem. Quia sicut respiciebant in
quibusdam speculis que erant appensa circa labium illud:
sicut recitat magister in historijs vt dicere possint si ali-
quam in facie vel veste haberent maculam. Ita isti dili-
genter speculum respiciant conscientie: si aliqua sit macu-
la in intentione vel vita. Et si quam inuenerint in vita il-
lam confessione lauent: si quam vero intentionem illam mu-
tent. Ad talem enim intentionis custodiam et directionem
sacra nos hortatur scriptura dicens. Custodi pedem tuum
ingrediens in domum domini Eccle. iiij. ¶ Ad talem etiam
eos hortari solebat intentionem quidam episcopus sanctis-
simus magister Iohannes de Monumuta quondam lan-
danensis qui accedentes ad ordines districtissime prohi-
bere solebat: ne quis ad ordines accederet principaliter in
intentione habens alicuius rei temporalis emolumentum.
50 Hoc insuper omnis ratio dictat quod vtique spiritualia in inten-
tione ponantur tanquam digniora et durabiliora: quod etiam
quando ordines recipit intentionem habeat ordinis actum
exequendi: aliter enim ordo ille vanus est: qui debito actu
et debito caret fine. Quod etiam quando beneficium recipit ec-
clesiasticum intentionem habeat ad idem beneficium ordina-
ri: aliter enim beneficium et omnes fructus male recipit: sicut
patet per decretalem li. vj. ti. de electione. c. commissa: super quod
c. dicit glosa Ioan. andree: quod licet quando beneficium
suscepit intentionem habuerit ordinari ad illud: si postea
intentionem mutet: ex tunc incipit esse possessor male fidei
et tenetur ad restitutionem omnium fructuum ex tunc percepto-
rum. Nota. M. ix. 15. ¶ Sed heu non obstantibus tali-
bus exemplis preceptis et censuris multi beneficia et fru-
ctus beneficiorum per annum occupant: non ordinati: nec
intentionem habentes ordinari ad illorum damnationem.
Plures etiam ea que ad statum suum vel ordinem pertinent
exequuntur ad modum pauperum qui ad ecclesias mane ve-
niunt: vt elemosynas petant et lucrum requirant de introe-
untibus et non propter dei amorem. Sic prebendati qui ad ma-
tutinas missas vel alias horas veniunt non propter dei
amorem vel deuotionem: sed ne distributiones amittant
que illis tamen debentur qui horis talibus personaliter inter-
sunt. ¶ Plurimi ad ordines et beneficia veniunt eccle- Exem
siastica ad modum quo asinus legitur in fabulis venisse ad Asinus
dominum suum. Fingitur enim quod asinus videns canem:
propter ludum et adulationes suas quas domino suo fe-
cit applaudendo et pedes super eum ponendo: hono-
ratum et bene pastum et in camera domini bene cibatum.
Cogitauit quod idem faceret ad hoc quod idem commodum re-
portare posset: domino ergo suo semel intranti: asinus
occurrit et ad modum canis os cum sordidissimis pedi-
bus eleuans super dominum posuit: ipsum turpiter fedan-
do. Ad ille asinum insanire estimans clamauit: ipsumque
tamen verberari fecit quod pellis non valuit obolum. Ita non-
nulli rudes et illiterati sicut asini videntes ordinatos be-
neficiatos atque aliquos religiosos a deo originaliter ho-
noratos: ditatos: laute cibatos et bene indutos: cogitant
quod volunt ordinari et beneficia et religionem habere vt si-
milia consequantur commoda ad predicti asini modum: ore
polluto in missa et pedibus sordidis in ordinis susceptio-
ne: deum tangunt: et quantum in eis est maculant. Super
quos ideo deus clamat Ioan. vj. dicens. Amen amen
dico vobis: queritis me: non quia vidistis signa: sed quia
manducastis ex panibus et saturati estis: operamini non
cibum qui perit sed qui permanet in vitam eternam. Super qua
auctoritate dicit Grego. Per eorum inquit personam deus
illos intra ecclesiam detestatur: qui per sacros ordines
ad deum appropinquantes non eisdem ordinibus virtu-
tum merita: sed subsidia vite presentis exquirunt. Nec co-
gitant in viuendo quid imitari debeant: sed que stipendia
percipiendo assequantur. Ita nimirum est quod illo asino pe-
ius flagellabuntur: qui teste ps. lxxij. In labore hominum non
sunt: ideo cum hominibus non flagellabuntur: sed cum demo-
nibus. Nota. P. xiij. 31. Et. R. v. 5.

¶ Patet ergo quod nisi bonam habeant intentionem pericu- Arti. v.
lose ordinantur: posito insuper de necessitate esse quod bonam
et sinceram habeant intentionem: non sufficit nisi etiam bo-
num et certum habeant titulum: quia sicut deus intentio-
nem: ita ecclesia et ecclesie leges requirunt titulum. Sicut pa-
tet tam ex decretis iam allegatis. ñ. co. c. xxxix. quam etiam ex
decretali. li. iij. ti. de prebendis et dignitatibus. c. non liceat:
vbi de quolibet episcopo sic dicitur. Duorum alterum eligat vel non fa-
ciat clericos vel si fecerit det illis vnde viuere possint. Ex quo 51
patet quod nisi habeant vnde viuere possint de suo: sicut patet
ibidem. c. episcopus: ordinans tenetur eis in necessarijs sicut aperte
ex illo ostenditur capitulo. Cum ergo primum capitulum ordinet
quod habeant vnde viuant: et secundum idem velit in effectu: patet quod
illi male ordinant et ordinantur quando ordinatus coloratum ha-
bet titulum: apparentem vtique et non existentem: quod quidem ordi-
nantem et clericos suos non latet: nec in forma nec in posses-
sionis seu donationis modo: vel effectu: quia fama et rei euen-
tus talium titulorum ostendit veritatem. In quo casu licet or-
dinantes quo ad mundum sint exonerati: quia in registro redi-
gunt ad cuius titulum quisque ordinatur: quo ad deum tamen excu-
sati non videntur: quia iura volunt sicut ex allegato patet ca-

pitulo. Nō liceat: q̄ de titulis suis viuere possint: qn̄
ergo titulū habent de quo nunq̄ denariū vel vni⁹ an-
ni sustentationē recipere possunt: nōne talis titulus in
fraudē dat̄ et recipit̄ iuriū ecclesiasticoꝝ? Sed ep̄i vel
eoꝝ clerici ad tales recipientes vel ordinantes clericos
respōdent se excusantes: q̄ in examinatiōe illa titulorꝫ
et ordinandoꝝ sunt vt publica ꝑsona: ⁊ tenent̄ credere
sigillo autētico alicuius monasterij vl' priorat⁹ ad quē
quis ꝑ l'ras sigillo munitas intitulat̄: vel etiā testibus
qui ꝓ aliquo deponūt iurati q̄ titulus suus est suffici-
ens: licet cōtrariū sciant vt priuata ꝑsona. Et ponunt
exemplū de iudice qui debet iudicare s̄m allegata: nō
obstante q̄ cōtrariū sciat esse verū. Et ad dictū illorū
roborandū decretalē adducūt li. j. ti. xxxj. de officio or-
dinarij. c. si sacerdos: q̄ cōtinet q̄ christus sciuit vt de⁹
q̄ Judas fuit malus: tn̄ noluit eū a cōione publice re-
pellere. His vo in generali respōsio sufficiat: que ha-
bet̄. J. ix. 31. ¶ Jn speciali insuꝑ de ordinandis lo-
quendo non videt̄ q̄ respōsio illoꝝ sufficiat. ¶ Primo
q: licet de quolibet debeāt ꝓsumere q̄ sit bon⁹: nisi sit
cōtrariū probatū per regulā iuris in. vj. Non tn̄ hoc
ꝓsumere habeo: qn̄ cum illo habeo aliquid agere. Nō
eni ex tali ꝓsumptione est ei filia tua danda: sed debes
scire q̄ sit habilis anteq̄ in officio ponat̄: q̄ habilem
requirit personā ⁊ habilitatē ei⁹ diligēter inuestigare:
et maxime vbi tituli sunt suspecti: vtputa: q: aliqua do-
mus religiosoꝝ vel laicus dn̄s: vel quiscūq̄ alius ta-
les dat titulos de q̄bus intitulati nunq̄ gaudebūt: q:
etiā qn̄q̄ tot dant q̄ plus ascendit valor tituloꝝ q̄ pa
trimoniū qd̄ habent. Qꝛ autē peccant recipientes ⁊ ad
tales titulos ordināte: patet ex lege ciuili in. ff. veteri.
li. xxij. ti. de testib⁹. l. testiū fidem. §. tu magis scire potes
Vbi impator cuidā querēti q̄lis requirat̄ fides i testi-
bus: respōdit dicēs. Tu magis scire potes ⁊ ex signis
et nutib⁹ ⁊ verbis potes in eis duplicitatē ⁊ variatio-
nē depꝛehēdere: quā si depꝛehenderis eis fides adhibēda
nō est. Jta in ꝓposito: si velint cōditiones testiū littera-
rū ⁊ tituloꝝ inuestigare: inuenirēt q̄ totū fraudulētū:
q: requirit̄ ad hoc q̄ titulus sit bon⁹ q̄ sint in possessi-
one tituli. Jta q̄ nō solū habeant actionē ad titulū: sed
q̄ iam habeat tituli sui possessionē. Hoc eni p̄mo pro-
bat̄ q: lite pēdente de aliqua ecclesia nō debet q̄s ad ti-
tulū talis ecclesie ordinari: licet actionē ad illā habeat:
q: nō est in possessione. Secūdo q: ꝑ prouisionē pape
quā quis habet in aliquā ecclesiā ad primā vacaturā
nō debet quis ordinari quantūcūq̄ prouisio bene cō-
cipiat̄: q: nō est in possessione illius eccl'ie: sꝫ solū expe-
ctat ⁊ actionē pendentē habet. ¶ Tertio q: ad heredi-
tatē paternā quantūcūq̄ pater te certū faciat ꝑ feuduꝫ
talliatū: vel q̄uismodo: nō poteris ordinari anteq̄ in
possessione fueris illius hereditati. Ratio in oib⁹ istis
est: q: ordinatus debet statim hic vn̄ viuere possit: sicut
patꝫ ex illa decretali. in li. iij. ti. de prebē. c. ep̄s: vbi sic di-
cit. Ep̄s si aliquē sine certo titulo de q̄ necessaria vite
percipiat ordinauerit: tā diu ei necessaria subministret
donec in aliq̄ eccl'ia cōueniētia stipēdia militie clericalis
assignat. Nisi talis ordinat⁹ de sua vel paterna heredi-
tate subsidiū vite possit hic. Nec videt̄ contra hoc qd̄
dicit̄ in decretali. li. iij. ti. xxxviij. de iure patronatus. c.
postulasti. Jn q̄ querit vtrū sacerdos ad titulū sue ec-
clesie possit aliquē presentare irreq̄sito p̄rono. Et si ex
tali p̄sentatione aliqd̄ p̄rono p̄iudiciū fiat quo minus
post mortē illius sacerdotis aliū ad aliud p̄sentare po-
terit. Et si respōdet q̄ si sine assensu patroni p̄sentauit
nullū patrono p̄iudiciū generat̄: nō dicit tn̄ q̄ talis p̄-
sentatio est bona: q: nec de p̄sentatiōe seu titulo tali fit

questio: sed solū de p̄iudicio. ¶ Ex p̄dictis ꝑ seq̄ videt̄
q̄ nullus ordinari debeat nisi sit in pacifica possessiōe
illius rei ad quā ordinat̄. Ad decretalē vo illoꝝ respō-
det̄: q̄ christus noluit Judā diffamare: nec sacerdos
debet talem de quo scit vt deus ꝑ cōfessionē: sed casus
de titulis nō est similis: q: nō solū mihi: sꝫ ⁊ oibus cō-
siderare volentibus cōstat tales titulos esse vanos ex
cōiter accidētibus: que vehemētes inducūt euidētias
et ꝓsumptiōes: imo qd̄ plus est oib⁹ ex certa cōstat scīe-
tia: q̄ maiōr pars ordinatoꝝ nō est i pacifica possessio-
ne illi⁹ rei ad quā ordinat̄. Et ideo qn̄ a diuinis ꝓpter
illoꝝ mala facta suspenduntur: oportet eos latrocinia
vt dicunt exercere.
¶ Viso quales cōditiones requirant̄ in ordinādo q̄s- Arti. vj.
tum ad interiorē intentionē: ⁊ etiā ordinis ingressum:
in hoc articulo ostēdere restat: quales in eo requirant̄ 52
cōditiones q̄tum ad ordinis executionē. ¶ He aūt in
generali sūt due: quarū prima est necessaria ꝓpē seipsm
secūda ꝓpter primā. ¶ Propter salutē vo ꝓpriā in spe-
ciali duo in eo requirunt̄: vicꝫ mūdicia ⁊ spūalis forti-
tudo. Propter primū etiā duo in illo sunt necessaria:
honesta cōuersatio ⁊ doctrina. Primū ostēdit̄ p̄mo per
exemplū de ministris alioꝝ dn̄oꝝ: in q̄bus videm⁹ q̄
multis existentib⁹ alicui⁹ dn̄i ministris: quoꝝ aliq̄ sūt
in campo ad rura: aliq̄ in stabulo: aliq̄ in coq̄na: ⁊ sic
de alijs. Jnter q̄s requirunt maximā dn̄i honestatē ⁊
exteriorē mundiciā in his q̄ eis seruiūt in mēsa ⁊ in ca-
mera. Sic multis existentib⁹ dei ministris in diuersis
artib⁹ mechanicis ei fideliter seruiētib⁹: maiorē req̄rit
mundiciā interiorē in his q̄ ei seruiūt in mēsa altaris:
et in camera eccl'ie in statu alicui⁹ ordinis. Jdō signant̄
dr̄. ij. Paralip̄. xxx. q̄ sacerdotes atq̄ leuite sanctificati
steterūt i ordine suo ⁊c̄. Et h̄ rōnabile videt̄: q: q̄ debēt
alios mūdare ⁊ ornare: sint in se pri⁹ mūdati ⁊ ornati:
vt de eis posset veraciter dici illud Neemie. xij. Mū-
dati sunt sacerdotes ⁊ leuite: ⁊ mūdauerūt ꝓplm ⁊ por-
tas ⁊ murū. Hoc eni antecedēter requirit̄: q: ab imū-
do q̄s mūdabit̄? Eccl'i. xxxiiij. ¶ Aliter eni nō ordinate
alios mūdāt: sicut nec sordidas habēs man⁹: sꝫ seipos
cōsumūt ⁊ alios corrūpunt. ¶ Primū patꝫ: q: sicut can-
dela dū alios illuminat seipsam ꝯsumit. Dū etiā a tergo
lumē eni portat̄: eis sequentib⁹ ⁊ nō ꝓdest portāti: q: ipe
in foueā cadit: sꝫ alios a casu ꝯsili liberat. Jta talis ꝑso-
na ecclesiastica q̄ alijs lucēs i se imūdus existit: alijs bo-
na ꝯuersatiōe lucēdo ducatū p̄stat: ⁊ ipe imūde viuen-
do in foueā cadit inferni. ¶ Secūdū etiā patꝫ: q: sicut 53
oculus imūdus ⁊ speculū infectū diligēter visa: oclis
corrūpunt intuentiū ⁊ vultū distortū apparere faciūt.
Jta ordinati qui ideo oculi dicunt̄: q: alijs viam ⁊ du-
catum ostēdere debent. Et q: sicut macula citius appa-
ret in oculo q̄ in pede. Jta ⁊c̄. ¶ Et sicut ibi macula ci-
tius apparet. Jta lesio citius ⁊ grauius nocet in subie-
cto ꝓprio. ¶ Quia sicut grauiter peccat q̄ calicē deo cō-
secratū deiq̄ ministerio ordinatū in lutū ꝓijcit. Gra-
uius vo qui illum in lutum primo ꝓijcit: ⁊ postea cū
illo lutoso ⁊ deturpato celebrat. Jta laici grauiter pec-
cant q̄ corda sua in lutū ꝓijciūt peti: ipāmq̄ spūaliter
immūdā faciūt: verificātes illud Osee. viij. Factus est
israel in nationib⁹ q̄si vas immūdū. Grauius tn̄ viri
peccant ecclesiastici q̄ corda sua in lutū proijciunt pec-
cati: ⁊ postea illa imunda vasa dei offerūt ministerijs.
Nota ad hoc auctoritatē. E. vj. 27. ¶ Secundo idem
ostenditur per exemplum de Saphyro: cuius virtus Saphir
nullius dicitur esse valoris nisi munde custodiatur.
Jta nec ordo sacerdotalis seu clericalis: quia s̄m bea-
tum Gregoriū: sicut aqua baptismalis ad celum me-

tis baptisatū ipsa in cloacā descēdente. Itē malos sacer
dos alios baptisando ꝛ absoluēdo ꝛ docendo: ꝛ hmōi
circa alioꝝ vtilitatē sctā ops exercēdo. ¶ Secūdū etiā
ostēdit exēplo pugilis: q̄ sicut pugnator⁹ iūgit vt for
tius pugnet. Ita sacerdotes in signū spūalis fortitudi
nis ꝛ pugne inunguntꝰ: vt fortiter in illis se habeāt: illi
de quibꝰ dicit Esa. xl. Mutabūt fortitudinē: q̄ muta
ta manētes in ordine suo pugnabūt: sic patz Iudic. v.
54 ¶ Tertiū insup de ꝯuersatione q̄ ad alios ptz: qꝛ sicut
nō sufficit soli ꝙ in se sit corpus clarū: nisi etiā sit lumi
nosum ab extra. Ita in ꝓposito. Et sicut monstruosū
et ꝯtra naturā esset ꝙ celū ꝛ corpa celestia inferiora nō
illustrarēt: sed potiꝰ obscurarēt. Ita in ꝓposito de cleri
cis q̄ vocant lux mūdi: ꝙ nisi illustrēt bonis exēplis:
cōtra rōnalē naturā facientes peccant. Si vo ipm qd
peius est malis exēplis obscurēt ꝛ igne peccati quē in
se ꝛ in alijs accendūt: cōburunt: de damno corā deo res
pondebūt. Sicut ptz ꝑ legē ciuilē in. ff. veteri. li. ix. ti.
ad. l. aquiliā. l. q̄ occidit. §. in hac. In q̄ ꝯtinet: ꝙ si qs
tpe ventoso ignē in stipula ꝓpria ponit: sicut mos est
in aliquibꝰ partibꝰ: vbi post messiones statim stipulā
cōburūt: ꝛ ille ignis vineas: nemora domos: vel ques
cunqꝫ alia vicini sui combusserit: q̄ ignē in stipula sua
posuit: de dāno illato rīdebit: qꝛ ibi in terra habet: ꝙ
qui dat occasionē dāni: damnū dare videt. Huic legi
cōcordat lex dei Exo. xxij. dicēs. Si egressus ignis in
uenerit spicas ꝛ cōbusserit aceruos frugū: siue stantes
segetes in agro: reddet dānū qui ignē succēdit. Sic in
ꝓposito: q̄ igne peccati quē in se ꝛ i alios accēdit: ꝛ ma
lo exēplo ꝛ ꝯuersatiōe alios cōburit: de dāno rīdebit.
Et penā nō solum ꝓ peccato: sed etiā ꝓ ꝑuerso sustine
bit exemplo. Nota de hac materia. C. vij. 6. ¶ Cum ḡ
iure ꝓhibitū sit ne in aliqua aqua que a ꝓplo potari
debet: aliq̄d feditatis ponat: qd gustū vel visum cor
porū inficere possit: sic ptz. C. li. xij. ti. de re militari. l.
cum supra: vbi cōtinet qd sequit. Cum supra virētes
fluminū ripas cōmis legionū multitudo ꝯsistat: ꝓuida
auctoritate decernimꝰ: vt nullus oīno immūdo fimo
cōe poculū polluat: vel ꝓprios publicos oculos nuda
tus incestet. i. nec ad balneandū: vel alia de causa corā
alijs nudus incedat: ne alios ad libidinē ꝓuocet intuē
tes. ¶ Huic etiā legi q̄tum ad primā eius partē: ꝓut
ad p̄sens ꝑtinet ꝓpositū: lex ꝓhibet in. ff. nouo. li. v. ti.
de fluminibꝰ: ꝛ ne q̄d in flumine publico ripa ve eius
fiat q̄ minꝰ nauiget ꝑ totū. Nota plures leges ad hoc
T. j. 16. ¶ Si eni corpoꝝ custodes cū tanta curarūt di
ligentia: ne quecūqꝫ infectio esset in aqua qua corpora
potant ꝛ abluant. Ne etiā nudus sua inhonesta ꝯuer
satiōe ꝛ exēplo alijs occasionē p̄beret peccādi. Ne etiā
quibuscūqꝫ impedimētis nauigātes q̄ minꝰ ad portū
peruenire possent optatū impedirent. Quāto magis
custodes aiarū diligēter obseruare deberēt: ne ipsi vel
alij aquas inficerēt: que ordinant ꝓ aiabꝰ potandis ꝛ
abluendis: q̄ sunt exēpla verba ꝛ sancta ꝯuersatio: q̄s
tunc inficiūt ꝛ infici ꝑmittūt qn̄ male viuūt: vel alios
male viuere ꝑmittunt: q̄bus aia reficit qn̄ bona sunt:
et inficit ꝛ corrūpit qn̄ mala sunt. Ne etiaꝫ nec ipsi nec
alij inordinate vel lasciue ambulātes intuētes ad libi
dinē: vel ad quācūqꝫ ꝓuocēt dissolutionē: ꝛ nauigan
55 tes impediāt a portu salutis. Quia si hoc fecerint veri
similit formidare illā poterūt sententiā Ezech. xxxiij.
De pastoribꝰ. Et infra. Cū purissimā aquā. i. vba dei
et sanctoꝝ exēplo in ecclesijs audiēdo: ꝛ in libris legen
do biberitis: reliqꝫ. i. quicq̄d fuit i ope de residuo post
auditū vel lectionē pedibꝰ vrīs. i. malis affectiōibꝰ q̄s
seq̄bamini turbastis male viuēdo ꝛ mala exēpla dan
do. Et oues mee in his q̄ ꝯculcata pedibꝰ vrīs fuerant
pascebant: ꝛ q̄ pedes vri turbauerūt hec bibebāt: q̄bꝰ
spūaliter intoxicabant: qꝛ mala exēpla vrā sequēdo ad
interitū ducebant. Et sic ptz illud beati Grego. in pa
storali. ꝙ dū pastor per abrupta gradit sepe ꝯtingit ꝙ
ad p̄cipitiū grex sequat. ¶ Est ḡ in hoc casu de custode Exem
aiarū ꝛ subditis: sicut de cācere ꝛ ꝓle sua. Fabule nāqꝫ Cancer
continent ꝙ cancer cuiꝰ natura esse dicit: ꝙ de loco ad
locū trāsit retrocedēdo: filiū suū docuit dicēs. Noli fi
li ambulādo retrocedere: sed potiꝰ vade directe sic alia
aialia gradiunt: cui filiꝰ: quare nō vadis tu sicut me
ire doces: sicut video te ire ita vadā: teqꝫ quo preteris
et in pergendi modo sequar: qꝛ plus exēpla tua me mo
uent q̄ꝫ verba. Sic in ꝓposito: licet pastor bene doceat
quō oēs ad celū via directa tendere debeāt: si ipse a ter
mino illo retrocedēdo se elonget: ipm frequēter ad p̄ci
pitiū grex sequit: quia teste beato Grego. exēpla plus
mouēt q̄ꝫ vba. Et hoc aperte ostendunt dicētes. Ex q̄
viri tales literati talia faciūt: quare nō possumꝰ nos.
Ecce qꝛ cancer sic vadit: ipsi sic illū seq̄ volūt: ꝯ doctri
nā apli dicētis. Custodite vos a omi fratre ambulāte
inordinate. ij. Thessal. iij. ¶ Quarta ꝯditio istius arti 56
culi est: ꝙ recte doceāt: qꝛ ſm Crisosto. nisi omnē veri
tatē manifestauerint in ꝓplo: dabūt rōnē in die iudicij
nō pōt eis esse excusatio veritatis ꝛ doctrine ignorātia
quibꝰ fuit inueniēdi facultas si fuisset querēdi volun
tas. Ne aūt in eis querēdi sit facultas l nōnullis ostē
dit ciuitatibꝰ ꝛ villis: in q̄bꝰ theologia et iura legunt
canonica. Ne insup in eis desit querēdi voluntas: ptꝫ
qꝛ pauci vel nulli illoꝝ q̄ in sacris ꝯstituti sunt ordini
bus ad scholas veniūt: qꝛ ex q̄ passum trāsierunt ordi
nis sacerdotalis nec amplius examinari timēt: haben
tes capā ꝛ caputiū: scientiā dei apte repellūt: illā nescis
unt: qua rōne nō timētes examinationē: in q̄ eis deus
dicturus est: illud Osee. iiij. qꝛ tu scientiā repulisti: ego
repellā te ne sacerdotio fungaris mihi: ꝛ qꝛ oblita es le
gis dei tui: obliuiscar filioꝝ tuoꝝ. i. operū tuoꝝ ꝛ ego:
qn̄ dabis rōnē districtissimā: nō solū de factis ꝛ pecca
tis ꝓprijs: ſ; etiā subditoꝝ ꝛ alioꝝ q̄ tuo peccauerūt exē
plo. ¶ Quā sententiā tūc aggrauabit: ꝙ nō solū sciētiā 57
a seipsis repulerūt se insufficiētes ꝑ alioꝝ informatiōe
reddētes: ſ; etiā illos repulerūt q̄ subditos suos infor
mare sciuerūt ꝛ voluerūt: dum volenti vicꝫ p̄dicare et
ꝯfessare ꝓ viribꝰ restiterūt. Quoꝝ factū sequēti osten Exem
dit parabola: qua fingit duos habitasse i vna ciuitate
vicinos sub vna domo ꝛ vno tecto: inter q̄s solius pa
rietis erat diuisio: ita tn̄ ꝙ parietis sūmitas ad tectum
domꝰ oīno nō ascēdit. Vnꝰ ḡ illoꝝ in domo sua supra
parietis altitudinē aues in q̄busdā caueis habebat al
tissime cantātes. Aliꝰ vo dormitiōes suas ꝛ accidiosas
in mane voluptates ꝛ turpes cogitatiōes in lecto suo
diligēs: auibꝰ illis inq̄etabat: vn̄ ad quendā ꝯfugit sa
pientē: q̄ ei catū tradidit in cauea: docēs: ꝙ ipm iuxta
aues ex pte sua suspēderet: vt catū timētes a cātu ꝛ in
quietatiōe cessarēt: qd cū factū fuisset nō ita libere sicut
ante cātauerūt: cātabāt: nec ipm inq̄etabāt. Moralit.
In domo ecclesie multi habitant parietibus diuersoꝝ
ordinum ꝛ statuum distincti. In vna vo parte posite
fuerant aues a deo: illi videlicet qui ordinati fuerunt
ad predicandum et ad confessandū. In alia vo parte
fuerunt multi in peccatis suis dormitantes et lasciui
entes: qui cantu illorum grauabant: cum vo nescirent
quomodo silentium eis imponere possent: supremam
christianitatis adierunt curiam: et consuluerunt presi
dentes: qui eis catum in cauea. id est. capitulū in carta
tradiderunt: capitulum videlicet seu constitutionem

que in sexto incipit:sup cathedrā. In septimo vo vbi
catus ad tps depositus iterū suspēdit in alto. Incipit
dudū: q ostenso volucres celi a cantu arceant ne eos ꝛ
subditos suos in peccatis suis dormientes inquietent:
nec diabolū de lecto suo surgere faciāt. Ex q secutū est:
q nec ita liberet ipm postes de locis suis.i. aiabus pec-
catorꝫ:in quibꝫ ad modū suuz quiescit fugare possunt:
ꝓpter diuersa impedimēta in pdictis capłis contenta:
quorū vnū vt alia taceā est eptis facienda pńtatio: ex
cuius pńtationis defectu multi in peccatis suis diu-
tius dormiūt: q de ipsis prius assurgerēt: si ipos audi
re possent quibꝫ deuotionē sciunt ꝯstituendi. Est g ordo
retrogradus: s nō necessario cōmutatus q sacribꝫ et
potentibus ꝛ volentibꝫ licentia detur loquēdi ꝛ audi-
endi:hec eni est vmbra mortis ꝛ nullus ordo:sed sem-
piternus horror Iob.x. Nota ꝯ tales. P. xij.8. Item
58 C.iiij.16. ¶ Nec hec sola in eis inuenitꝛ peruersitas: q
sufficiētiores artanꝛ ꝛ insufficiētiores tolerant ꝛ expo-
nunt. Sedenā cum insufficiētioribꝫ sufficientiores vt
predictū est ꝯsequunꝛ. Qui in hoc casu cuidā militi as-
similanꝛ Normānie: de quo ferꝛ: q cum rex anglie in
normānia venandi insisteret: surrexit quidā lupus co-
ram canibus: quē in captionis periculo miles ꝯ canes
iuuit ꝛ liberauit. Regi vo admirāti ꝛ causam querēti.
rńdit: q plus dilexit lupos Normānie: q canes An-
glie. Ita isti in ꝓposito ꝛ patꝫ: q quantū ad hoc canes
esse deberēt q oues custodire tenenꝛ: tn̄ ad modū canū
qui in aula ꝛ curijs delicate nutriunꝛ: potius: oues le-
dunt ꝛ spūaliter occidūt q custodiāt: ꝛ ecclesie ꝛ ouibꝫ
ingrati existentes: de ipsis quicqd habēt accipiūt: nec
circa illarū custodiā diligentiā apponūt quā deberent.
Vn̄ Bern̄. sup Cantica: sermone.lxxviij. Vn̄ inquit
clericis exuberare estimas rerū affluentiā: vestiū splē-
dorē: mensarū luxuriā: cōgeriē vasorꝫ argenteorꝫ ꝛ au-
reorꝫ: nisi de bonis ecclesie. Inde est q illa paup inops
et nuda relinquitꝛ facie miserāda: inculta hospita ꝓpt qd
nō est ecclīam ornare sed spoliare: nō est custodire: sed
perdere: nō est defendere ꝛ instruere: s ꝓstituere: nō est
pascere gregē: s mactare ꝛ deuorare: dicēte de illis dn̄o
Deuorāt plebē meā sicut escā panis: in ps. xiij. ¶ Hāc
ecclesie miseriā ꝛ illorꝫ q ecclesiā defendere deberēt in-
gratitudinē ꝛ crudelitatē plangit Bern̄. sup Cantica
sermone.xxxiij. dicēs. Olim pdictū est ꝛ nunc tps im-
pletionis aduenit. Ecce in pace amaritudo mea ama-
rissima: amara prius in nece martyrū: amarior post in
conflictu hereticorꝫ: amarissima nūc in moribꝫ dome-
sticorꝫ: nō fugare nec fugere eos pōt: ita inualuerūt et
multiplicati sunt sup numerū. Et insanabilis est pla-
ga ecclesie: ꝛ ideo in pace amaritudo eius amarissima.
Sed in qua pace: ꝛ pax est: ꝛ pax nō est: pax a paganis
pax ab hereticis: sed nō ꝓfecto a filijs. Vox plangen-
tis ecclesie in tpe isto: filios enutriui ꝛ exaltaui: ipsi aūt
spreuerūt me: ꝛ maculauerūt me a turpi questu: sicut
patꝫ. H. iiij.16. sequitꝛ: a turpi cōmertio: a negocio de-
niqꝫ pambulante in tenebris: supest vt iam fiat demo
nium de medio meridianum.
Arti. vij. ¶ Ex talibus vo clericis seu eccłie custodibꝫ magnum
imminet periculū: tam sibiipsis q subditis q etiā to-
59 ti ecclesie. ¶ Primū patet: qi in bello spūali a diabolo
vincunꝛ: ipse eni specialiter ipsos impugnat: sicut ptꝫ
F. iiij.52. Idem etiā patꝫ per hoc qd dicit Augusti. li.
de singularitate clericorꝫ. Acrius inquit tam pauperi-
bus q diuitibus inuidetꝛ: ꝛ nō inopes sed locupletes
infestant latrones: ꝛ principes plusq milites ab hosti-
bus appetunꝛ in pugna: ꝛ violentius ꝓpulsanꝛ vētis
et turbinibꝫ culmina queciiqꝫ sunt altiora: sic quanto

malignatus est inimicus in sancto: malignatus est ini-
quit ꝛ apud nōnullos in multis malignātibꝫ suis pre-
ualuit. ¶ Primo eni in hoc cōtra eos pualet q spūali-
bus minus curant q deberēt: negocijs secularibꝫ: eos
se immiscere facit: cōtra exempla naturalia: leges ciui-
les: ꝛ sanctorꝫ auctoritates. ¶ Primū patet: q cum deꝰ
a principio fecisset duo luminaria luminare maiꝰ Ge-
ne.j. vt pesset diei. id est. statū ecclesiasticū vt preesset spi-
ritualibꝫ: ꝛ luminare minus. id est. statuz seculariū vt
preesset tpalibꝫ. Sicut cōtra naturā esset q sol suas exer-
ceret operationes et claras ostenderet illuminationes
tpe nocturno: qd natura lune tribuit administrationi
et illustrationi. Ita ꝯtra rōnem ꝛ exemplū est natura-
le q status vel ordo ecclesiasticꝰ ad tpaliū rerū se trāsfe
rat administrationē spūalibꝫ curis neglectis: de quorꝫ
numero sunt clerici q de crucifixi promoti hereditate:
curijs ꝛ causis seruiunt secularibꝫ: de quibꝫ dicitur. ij.
Machab. iiij. Sacerdotes inquit iam nō circa altaris
officia dediti erant: sed cōtempto templo et sacrificijs
neglectis festinabāt fieri principes palestre. i. illius lu-
di qui fit in lucta a luctando. ¶ Talium eni periculū.
Primo ostenditꝛ in magis q in curia amiserūt stellam
dum vicꝫ in curia fuerunt Herodis regis. Sic illi stel
lam ortā de Iacob christū. ¶ Secūdo in Petro qui in
domo principis christū negauit: quē priꝰ dilexit. Si g
velint cum magis stellam inuenire: ꝛ cum Petro chri-
sto recōciliari: curias exeant cum magis: ꝛ cum Petro
preterita forefacta lachrymenꝛ: ꝛ cū magis in ecclesijs
suis deo offerant aurū mūde vite: thus orōnis: ꝛ myr-
rham penitētie ꝛ satisfactionis. ¶ Quia q in curijs et 60
in alijs locis sint occupati: ꝛ q in ecclesijs de quibꝫ sti-
pendia recipiūt nō militēt nec resideāt: ꝯtra rōnē vide
tur etiā legū ciuiliū: q volūt q milites q de re publica
alunꝛ i publicis vtilitatibꝫ tm̄ occupenꝛ: sicut ptꝫ. C.
li. xij. ti. de re militari. l. milites. Qui de re publica ar-
manꝛ ꝛ alunꝛ: solis deberēt publicis vtilitatibꝫ occu-
pari: nec agrorꝫ debēt custodie: nec aialiū vel mercimo
niorꝫ questui: s ꝓprie insudare milicie. ¶ Cōtra vo dis-
pensantes eū eis de nō residētia: est illud qd impator
iudici magnanimo sub eo ꝯsequēter i eadē lege scribit:
dicens. Nullū pterea inqt ex militibꝫ post hāc pdijs
obsequijs vacare magnitudo tua patiaꝛ: s frequēter eē
in numero suo iubeat: vt armorꝫ qtidiano exercitio ad
bella se ppararēt. Huic etiā lex ꝯcordat q ibidē imme
diate sequitꝛ sub his vbis. Militares viros ciuiles cu-
ras arripe ꝓhibemꝰ. Aut si aliquā hmōi sollicitudinē
forte susceperit: ꝛ militia stati ꝛ pͥuilegijs oibꝫ denuda-
ri pcipimꝰ. ¶ Si ad tā districtā ꝛ ꝯtinuā residētiā ꝛ ad
tantū armorꝫ milites exercitiū tenebanꝛ q ad militiaꝫ
deputabanꝛ corpalē: quāto magis h obseruare dient
hi q ad militiā deputanꝛ spūalē. Quia sicut mōstruo-
sum esset q celū vel oculi suū locū mutarēt ꝛ i alio po-
nerenꝛ. Ita in ꝓposito. Jo Hiero. oēs ad ordinē ptin-
nētes ad militiā q spūalē hortaꝛ in eplā. xxxiiij. dicēs.
Ne lucra seculi cū christi militia qras. Sequitꝛ: ꝓcu-
ratores ꝛ dispensatores domorꝫ alienarū nō pn̄t esse
clerici: q ꝓprias iubenꝛ ꝯtēnere facultates. Amico ra-
pere furtū est: ecclīam fraudare sacrilegiū est: accepisse
paupibꝫ erogādū ꝯprissimi scelerꝫ est. Aliqd vo inde
subtrahere oim pdonū crudelitatē supat. Huic etiam
ꝯcordat decretū. xvj. q. j. c. vlt. sūptū ex vbis Hiero. q
ad Damasuz papā scribit dicēs. Qui bonis parentū ꝛ
opibꝫ sustētari pn̄t: si qd pauperū ē accipiūt: sacrilegiū
ꝓfecto incurrūt ꝛ cōmittūt: ꝛ p abusionē taliū iudiciū
sibi māducāt ꝛ bibūt. ¶ Ex quo sequitꝛ auctē q multi 61
iudicium sibi manducant ꝛ bibunt. Nō soluz illi qui

sufficiēter sine bonis ecclesie viuere possent et illa reci-
piunt: sed etiā illi qui peius faciunt: qui videlicet tm̄ a
diabolo excecantur ⁊ decipiunt: ꝙ postq̄ꝫ p vita hone-
sta sufficienter de patrimonio habēt christi: reliqua nō
in vsus pauperū: sed in vanitatibꝫ expendunt ⁊ volu-
ptatibꝫ. Quos p̄mo rep̄hēdit Bern. sup Cant. sermo
ne. xxxiij. dicēs. Ministri christi sūt ⁊ seruiūt antichri-
sto: ornati incedūt: de bonis dn̄i: ⁊ dn̄o honorē nō defe
runt. Vn̄ his quē q̄ndie vides meretricius nitor: hi-
strionicus habit⁹: regius apparat⁹: plus fulgēt calca-
ria q̄ꝫ altaria: inde mēse splendide cyphis ⁊ cibis: inde
comessationes ⁊ ebrietates: inde cithara ⁊ lyra: inde re-
dundantia torcularia ⁊ promptuaria plena: p huiꝰmōi vo-
lunt esse ⁊ fiunt ecclesiarū p̄positi: decani: archidiaconi
ep̄i ⁊ archiep̄i: q̄ facto citius inuenit in stabulo q̄ꝫ in tē
plo. Currūt velocius ad coquinā q̄ꝫ ad missam: plus
respiciūt piscē assum q̄ꝫ christū passum: plus agnū eli-
xum q̄ꝫ christū crucifixū plus studēt in salmone q̄ꝫ in
Salomone. Et sequit. Quicq̄d p̄ter victū necessariū ⁊
vestem simplicē de altario retines: non tuū est: rapina
62 est: sacrilegiū est. ¶ Secūdo idē Bern. tales rep̄rehē-
dit ad ep̄m scribens Senonēsem de superfluo ornatu
ep̄oꝝ. Nō quispiā ecclesiasticū sed illud tm̄ gentilium
ingerat quis. Dicite: pōtifices in freno q̄d facit aurū:
q̄ꝫ tolerabili⁹ cernit in sancto q̄ꝫ in freno: hec me tacēte
et si nō curia regū tm̄ penuria pauperū clamat. Siliat
licet fama: nō tamen fames: fama quidem silet. Nam
quō mundus petrū arguet a q̄ potius laudat pctōr in
desiderijs aie sue ⁊ iniquus benedicit. Clamāt tn̄ nudi
Clamāt famelici ⁊ dicūt. Dicite pōtifices in freno q̄d
facit aurū vel argentū. Nunq̄d hec in freno frigus re-
pellunt vel esuriem nobis fame ⁊ frigore miserabiliter
laborātibus: quid pferunt tot mutatoria vel extēta in
particis vel plicata in manticis: nostrū est qd̄ vsurpa-
tis: a nobis crudelit subtrahitis qd̄ inaniter expēditis
Nō enī fratres vr̄i ⁊ plasmatio dei et christi sanguine
redempti sum⁹. Videte quale sit de nostra portiōe ocu
los vr̄os pascere: nostris detrahitis necessitatibꝫ quic-
quid vr̄is accedit vanitatibꝫ. Duo deniq̄ꝫ mala de vna
prodeūt radice cupiditatis: dum ⁊ vos vanitādo peri-
tis: ⁊ nos spoliādo perimitis. Hinc accedat ꝙ hec oīa
nec negociatiōis studio: nec ꝓpria manu: nec exercitio
vobis elaborastis: sed nec iure hereditario possidetis.
Nisi forte in cordibꝫ vr̄is dixeritis. Hereditate possi-
deamus sanctuariū dei. Et hoc paupes modo quidē
corā deo tm̄ loquunt: nō audent aperte causari ꝯ vos:
qui interim necesse habent p sua vita supplicare. Sed
in futuro stabunt in magna cōstantia aduersus eos q̄
se angustiauerūt stante p eis patre orphanoꝝ ⁊ iudi
ce viduarū. Omēs q̄ predictarū sunt cōditionū mon-
63 struosa sunt aialia. ¶ Primo q: oculū dextrū ad sp̄ūa-
lia habēt paruū: ⁊ sinistrū ad vana ⁊ mūdialia habent
magnū. ¶ Secūdo q: qn̄q̄ꝫ aliqui illoꝝ oculum intel-
lectus habēt magnū: ꝫ effect⁹ ad bonū paruū. In quo
casu sunt q̄si paralitici vnū latus habentes mortuū: ⁊
quasi alijs mēbris ꝯtracti: qui solā linguā habēt ad lo-
quendū. Sūt etiā deo ingrati: sic p̄z p dicta. G. iiij. 12.
¶ Et in oibꝫ p̄dictis clericis malis illoꝝ periculū ma-
xime aggrauāt. Illoꝝ in malo obstinatio: ⁊ incorrigi-
bilitas: de q̄ Crisosto. sup Math. Omel. xxix. Secula-
ris inq̄t hō post petm̄ cito ⁊ facile ad penitentiā venit.
Nā occupatus negligētia seculari: dum scripturis nō
attendit in quibꝫ semꝑ sunt noua: dū audierit aliq̄d de
gloria beatoꝝ: aut de pena maloꝝ: q̄si nouū aliq̄d audi
ens expauescit: aut dū bona ꝯcupiscit: aut mala timet:
cōpunct⁹ ad penitentiā cito currit. Sed clerici oia que
in scripturis sunt ꝓpter quotidianā meditationē ante
oculos inueterata ⁊ vilia estimant. Nā q̄cq̄d sit illud
ibi terribile vsu vilescit. Et fiūt sicut catuli leonū q̄ ad
rugitū eius nō terrent: ꝓpterea clericus q̄ sp meditat
scripturas. Aut eas oino seruatur⁹ est ⁊ erit p̄fect⁹. Aut
si semel cepit eas ꝯtemnere: nunq̄ꝫ excitat in illis vt ti-
meat. Quis aliqn̄ vidit clericū cito penitentiā agentē.
Et si dep̄hēsus humiliauerit se: nō ideo dolet: q: pecca
uit: ꝫ ꝯfundit: q: ꝑdidit gloriā suā. Huic ꝯcordat de-
cretū dicēs: ꝙ clerici peius agūt penitentiā q̄ꝫ laici. de
pe. di. i. mensurā. ¶ Secūdo ꝯ eos p̄ualet vincit ⁊ de- 64
cipit: dum eos facit in leuitatibꝫ ⁊ dissolutionibꝫ occu-
pari ⁊ pacta nō seruare q̄ deo fecerunt: de q̄bꝫ Seneca
ep̄la. l. Quid mihi lusoria ista cōponis: nō est iocandi
locus: ad miseros vocat⁹ es: opem te laturū naufragis
captis egris egentibꝫ pollicitus es: q̄d ꝫ agis hic: cū q̄
ludis tibimet succurre: oēs vtiq̄ꝫ ad te manus tendūt
perdite vite pariterq̄ꝫ aliq̄d auxiliū implorant. Tales
etiā rep̄hendit Bern. de ꝯsideratione ad Eugeniū pa
pam li. ij. c. xj. Inter seculares inq̄t nuge sūt nuge. In
ore vo sacerdotis nuge sunt blasphemie. Consecrasti
os tuū euangelio talibꝫ iā aperire illicitū est: assuescere
sacrilegiū: labia enī sacerdotis custodiunt scientiā ⁊ le-
gē ⁊c. ¶ Tertio a diabolo decipiunt sic simia a vulpe: Exēplū de
de quibꝫ fingit ꝙ de diuisione prede ꝯtendētes: simia Simia et
a vulpe edocta oculos clausit: quibꝫ clausis vulpes to- Vulpe
tā asportauit predā. Ita diabolus claudit oculos men
tales viroꝝ ecclesiasticoꝝ diuersis delectationibꝫ ⁊ cu-
piditatibꝫ ⁊ alijs pctīs: vt ipsis negligētibꝫ ⁊ exempla
mala dātibꝫ: predā de subditis faciat: dū in clericis est
inordinatio mechie ⁊ cupiditat. Sap. xiiij. ¶ In q̄ erē 65
plo p̄z secūda ps huiꝰ articuli: ꝙ vicꝫ tales sunt peri-
culosi subditis. ¶ Primo q: sicut p̄tactū est: sicut simia
claudente oculos: vulpes predā asportauit. Ita in ꝓpo-
sito. Vn̄ legit ꝙ p̄latis ⁊ clericis negligētibꝫ in quodā
regno sil cōgregatis: demones eos salutauerūt dicētes
Princeps tenebrarū p̄ncipibꝫ ecclesiarū salutē. Quas
igit grās vobis referim⁹: q: q̄t vobis cōmissi: tot sunt
nobis missi. Nō. F. iiij. 32. ¶ Secūdo: q: sunt mali me
dici: ⁊ h q: ignari sunt vel q: potionē s̄m artē nō dant
¶ Tertio vel q: sunt ductores ceci: vel q: licet doceāt
viā bonā: nō tm̄ ducūt: ⁊ h nō sufficit: q: sicut nō suffi-
cit eis ardere nisi etiā luceant per bona exēpla. Ita nō
sufficit eis docere nisi etiā ducāt. Aliter enī mēdicāti-
bus cecis ⁊ ꝯtractis in portis sedētibꝫ ciuitatū assimila
tur: qui viam docent transeuntibꝫ quam nō vadunt.
Assimilant etiam manui in biuio fixe cruci. Et vtinā
illoꝝ in oībus similitudinē tenerent: ita ꝙ peius nō
facerent. Sed heu peiorē habent ꝯditionem: quia illi
per viam quā docent nō precedunt. Isti vo a via quā
docent retrocedunt: ⁊ via vadunt ꝯtraria: et ideo po-
pulus eis nō credit. Nec mirum: quia si quis diceret
se scire viam ad aliquā ciuitatem: addat etiam dicendo
se velle illuc ꝓficisci: vel se versus illam viam tenere: et
petenti viam: vnam dicat ore et aliam pedibus vadat
viam: quis verbis eius crederet: imo vba illa deriso-
rie vel lusorie potius dicta crederet: ⁊ pedes in hoc ca-
su potius sequeretur q̄ꝫ verba. Sic in ꝓposito: illi qui
teste beato Gregorio in pastorali. spūalia precepta
perscrutant: sed que intelligendo penetrant: viuendo
conculcant: repente docent: que nō opere sed medita-
tione didicerant: ⁊ qd̄ verbis predicant moribus im-
pugnant. Et reuera tales non solum sunt vituperabi-
les ⁊ culpabiles de h ꝙ ꝓpli ducatū ⁊ nauicule guber-
nationē p q̄bꝫ chare ꝯducunt: nō faciūt ad terrā serēꝫ:
terrāq̄ꝫ viuentiū in celo: ꝫ quod peius est ipsos quo

ducere deberēt pdunt: ad inimicos inferni ipsos suis
exēplis peruersis ducēdo. Et sic eadē illoꝝ erit pena ⁊
culpa apud deū: qualē apud imperatorē vel iudicem
terrenū meretur qui peregrinos pquorum cōductus
conducit: ducit gratis ad spoliatores: ⁊ nauem quam
ducere deberet ad terraȝ sanctā: ducit ad saracenos in
66 ferni: ad illoꝝ perpetuā captiuitatē. ¶ Quarto qi sunt
sicut stomachus indispositꝰ: ⁊ cor vulneratū: ⁊ radix
infecta. Ex quibꝰ sequit totius corpis mors: ⁊ totius
arboris ariditas ⁊ infructuositas. ¶ Hoc eni natura
habet ꝙ ex stomacho cibus ad oīa deriuet membra:
et ex corde vita: ⁊ ex radice humor ⁊ viror ad oīes ra
mos: dum stomachus: cor ⁊ radix bene disponunt: se
quit bonus effectus. Cōtraria vo dispositiōe in illis
accidente: contra in mēbris accidit dispositio. His de
causis Crisosto. sup Math. operis impfecti comparat
viros ecclesiasticos stomacho: qꝛ ipsis infirmātibꝰ: to
tus populus infirmat. Et arboꝝ radicibꝰ: qꝛ ipsis de
ficientibꝰ: tota arbor deficit. Vn̄ si videris defectuȝ in
ramis: cōiter arguis defectū in radice. Ita ⁊c̄. Et pro
tanto insup cōueniens videt comparatio: qꝛ sicut sto
machus ⁊ radix p toto corpe ⁊ arbore nutrimentū ac
cipiunt. Ita viri ecclesiastici nutrimentū corpale p in
digentibꝰ accipiunt: ⁊ spūale p oībus accipe deberēt
¶ Quinto qi sunt sic fleubotomatores ceci: qi nec ve
nam feriunt quā ferire deberēt: nec sanguinē emittūt
putridū. i. peccatū: sed potiꝰ venā scindūt ⁊ sanguinē
putridū augmētant vnde mors sequit. Ex quibꝰ paꝫ
ꝙ viri ecclesiastici mali: sūt sicut ceci duces cecoꝝ ⁊ si
cut sol eclipsatꝰ: qui vt dicit fm naturales nunꝙ ecli
psatur sine dāno terre ⁊ fructuū. Et sicut fumus can
dele extincte: cuius fumus astantibus nocet: et quāto
maior fuerit tanto maiorē emittit fumū: ⁊ tanto plus
nocet. Et sicut lignū sciētie in paradiso a quo primi pa
rentes mortis acceperūt occasionem. Quia sicut illi in
ligno sciētie. Ita nunc ppl's ab illis q̇ lignū esse debe
rent sciētie: maloꝝ exēploꝝ occasione mortē incurrūt.
Et sicut filij Heli: qi sicut ppter peccata filiorū Heli
populus a dei seruitio retrahebat: sicut paꝫ p decretū
sumptū ex vbis Rabani: cuidā scribētis archiepisco
po di. l. c. de his. Sic prauis exemplis coꝝ q̇ sacros or
dines susceperūt: populus a dei fuitio retrahit: ⁊ peior
quotidie efficit. Et sicut filijs Heli peccātibꝰ ppl's cor
ruit: sicut pꝫ p decretū sumptū: ex vbis beati Grego.
j. q. iij. ecclesia. Sic plebs peccata luit clericorū. Totū
istud ɔfirmat Treñ. iiij. vbi pphēta plangendo recitat
miserā populi captiuitatē: ⁊ causam tangēs adiungit
Propt pctā pphetarū eiꝰ ⁊ iniq̄tates sacerdotū eiꝰ ⁊c̄.
¶ Et nō solū subditis: ꝫ etiā toti ecclesie ex malo clero
67 imminet periculū paupertas ⁊ vilipēsio. ¶ Hoc nanqꝫ
ad oculū q̄tidiana et dolēda docet experiētia. In q̄ rei
ostēdit euidētia: ꝙ infideles quoꝝ ɔuersio totā quōdā
honorabat ecclesiā. Nūc christianitatis ⁊ legis dei spe
cialiter in his q̇ pplm regere deberēt: vidētes scandalo
sas trāsgressiones: scādalizant: ⁊ fidē ɔtemnūt catholi
cam. Alij etiā christiani pncipes ⁊ dñi ecclesiastici sta
tus miserabilē vidētes dissolutionē ⁊ apertissimā rui
nā atqꝫ infamiā in tantū statū vilipendūt ecclesiasticū
ꝙ illi quorū pgenitores ecclesiā magnifice dotabāt p
eminēti quā in ecclia videbāt deuotiōe: ad tyrānidem
cōuersi: ecclia m satagūt p viribꝰ spoliare. Ita ꝙ dum
ecclia habuit viles parietes: ⁊ viros virtuosos ⁊ orna
tos: viri misericordiarū viles ecclie parietes nobilita
bāt ⁊ muneribꝰ dotabāt. Quēadmodū illa regina Sa
ba. iij. Reg. x. que vidēs ordinē ministrantiū in domo
Salomonis dedit ei munera magnifica. Nunc vidē
tes viros mutatos: affectū mutant ⁊ parietes q̄s pare
tes deuotiōis causa struxerūt: dissolutionis causa ni
tunt destruere: ostendentes ꝙ ɔtrariarū causarū cōtrarij
erūt effectꝰ. Et ꝙ ideo ecclia calcat: pꝫ: sicut in sequēti
bus ɔtinet versibꝰ. Virtus: ecclia: clerus: demon: si
monia. Cessat: calcat: errat: regnat: dominat. Et in his 68
oībus licet rō obuiet ⁊ ɔtradicat: ꝙ vicꝫ ppter psonarū
delictū ecclia q̄ ppter deū dotata est: spoliari vel grauia
ri nō debeat: qꝛ dicit regula iuris in. vj. ꝙ delictū pso
ne in damnū ecclie nō redundabit: tñ minꝰ videt mi
rabile ꝙ potētes a seculo viri famosi q̇ sunt vel saltem
esse deberent manꝰ ecclie ad nutritionē ⁊ tuitionē eccle
siam vt deberēt nō custodiūt: sed a suis ministris gra
uarij pmittūt: qi manus iste ab illis q̇ ecclesie oculi esse
deberēt nō dirigunt. Sicut nāqꝫ in corpe videt natu
rali ꝙ manꝰ p capite: oculis: ⁊ toto corpore se exponit:
ictum in se sustinēdo: vt illa a dāno pseruēt: q̄diu ad
hoc faciendū ab oculis q̇ pericula imminentia vident
docent ⁊ dirigunt. Sed oculis excecatis: ⁊ manus nō
docētibus nec dirigētibꝰ: manuū cessat magna ex pte
adiutoriū: quia visu amisso ordinate nec caput nec ocu
los poterūt custodire. Ita in pposito: et patet: qꝛ sicut
magna vtilitas toti prouenit corpori ex oculis claris ⁊
bonis: ita magnū puenit periculū ⁊ damnū ex cecis.
Quia si oculus tuus fuerit simplex. i. clerus bonus: q̄
lis esse deberet: totū corpus ecclesie lucidū erit. Si aūt
nequā fuerit: etiā corpus tuū tenebrosum erit. ¶ Et ꝙ
in hoc infortunio maxime est dolendū: verisimiliter ti
met: ꝙ in hoc ecclesie plaga incurabilis efficiat. Quia
fm Bern. sup Cantica sermone. xxxiij. Si insurgeret
apertus hereticus: mitteret foras ⁊ aresceret: si violen
tus inimicꝰ forsitan abscōderet se ab eo. Nūc vo quē
ecclia eijciet: aut q̄ se abscōdet: qꝛ oēs amici ⁊ tñ inimici
oēs necessarij: ⁊ oēs aduersarij. Oēs domestici ⁊ nulli
pacifici. Oēs q̄ sua sūt querūt: ⁊ nō q̄ Jesu christi. Et
inimici hoīs domestici eiꝰ Michee. vij. Nō sic faciāt
vel tales sint q̇ nunc ordinandi sunt: sed quēadmodū
veri filij isrl' p loca ⁊ ordies suos pficiscant Nūeri. ij.
¶ Si vo aliter ordinent: vl' ordinibꝰ acceptis abutant Arti. vij
maxima pena: taꝫ tpali q̄ꝫ eterna digni sunt. ¶ Primo:
qi deformissime culpe debet pena fortissima: sed culpa 69
est in eis deformissima: sicut macula in oculo: igit ⁊c̄.
¶ Secūdo qi rem p̄ciosissimā. i. ecclesiaȝ: quā christus
carissime emit eoꝝ traditam custodie non custodiunt:
quorū quilibet dicere pōt illud Cant. j. Posuerūt me
custodem in vineis: vineā meā nō custodiui. ¶ Ter
tio quia ab altissimo loca cadunt. Tunc arguat sic: q̇
altissimū locū ascēdunt: si de illo vel in illo cadunt: pe
riculosissime cadunt: sed illi quando ordines accipiūt
sacros: altissimū ecclesie ascēdunt locum: quia imme
diate ad deū videlicet in altari ascendunt: ipsumqꝫ ma
nibus tractant: vel tractātibus ⁊ tangētibus assistunt
et verbis ab eis prolatis deum consecrant: ad quē sta
tum nunꝙ angeli ascenderūt. Si ergo in illo statu ca
dunt: periculosissime cadunt ad mortē ⁊ perditionem
suam et aliorum: ad modum saulis: qui ad perditionē
suam ⁊ filiorum suorū ⁊ totius exercitus dispersionē:
in montē gelboe ascendit male pugnaturus: ⁊ ad mo
dum illius pueri qui ad mortem suam casu venit in
montem gelboe. ij. Reg. j. propter quem casum post
modum a Dauid occidebat. Sic isti quorū aliqui in
montem ascēdunt ecclesie: casu nominatiuo: qi ad hoc
magnū scientie magisterij vel alicuius alterius officij
habere nitunt: ⁊ per hoc montē ascendunt ecclesie: qd̄
et frequenter faciunt. Alij vo in montem ascendunt
datiuo: qui. s. muneribus datis vel pmissis ordinant

vel promouent: vel ad religionem recipiunt. ¶ Alij in
montē ecclesie ascēdunt casu accusatiuo: qui suis accu-
sationib9 τ cautelis alios impediunt q̄ ascendere vel-
lent vt ipsi loco illoꝝ ascēdant: vel q̄ talib9 alios deij-
ciunt de promotionib9 vel palacijs suis: vt ipsi loca illa
occupent montuosa. ¶ Alij casu ascēdunt vocatiuo: q̄
q: impotentes sunt vt in montē ascendant ordinis vel
promotionis p scalam meritorū de virtute in virtu tē:
illuc ascendūt auxilio diuitū inuocato: ad modū edere:
de qua dictū est. A. xxv. 27. que licet in se sit arbor de-
bilis sterilis τ infructuosa: citius tamē per murū ascē-
dit vsq3 ad tectū ecclesie q̄3 arbor fructifera: sed nō vir-
tute ppria: sicut in. c. ostendit allegato. A. xxv. 27. Ita
frequēter contingit in proposito. ¶ Alij casu ascēdunt ab-
latiuo: q: ipsis procurantibus vel ipsoꝝ saltē occasione
bona ecclesiastica a dignis auferunt: τ eis conferunt:
oīs tales pueri sensu: predicti pueri spūaliter timere
habent fortunā: q: sicut ipse ad mortē τ perditionē cor-
poralē in mōtē ascēdit gelboe. Ita isti ad mortē τ penā
spūalē in montē ascēdūt ecclesie: qd vult lex ordinata
per angelos Gal'. iij. q̄ tales in ecclesia militante multi-
pliciter punit: τ de ecclesia triumphante illos excludit.
71 ¶ Quantum ad primū vt de ceteris legib9 ecclesiasticis
taceā: q̄ in diuersis locis decretoꝝ τ decretaliū male or-
dinatos: τ in ordinib9 male viuētes puniūt: vnā legē
que specialiē sacerdotes punit fornicarios: legere q̄ vo-
luerit videat illud decretū gangrēsis concilij: di. lxxxij. c.
presbyter. Si fornicationē fecerit: decē annis peniteat
Si vo decreta nō habuerit: videat idem decretū in sū-
ma cfessoꝝ. li. iij. ti. xxxiiij. q. cxxv. Et ibi iueniet q pe-
nitentiā tam horribilē eum facere oportet: q tribꝫ pri-
mis mensibus de decem annis in quibꝫ penitere debet
continue pane τ aqua ieiunās vtat: exceptis dñicis die-
bus τ festis pcipuis: qd quidē ieiuniū in pane τ aqua
post illos tres menses tenere debet oīi septimana vsq3
ad finē septimi anni: tribus diebus. s. in ebdomada: et
vsq3 ad finē septimi anni a missarū celebratione absti-
neat. ¶ Sed heu tam hec q̄3 alie ecclesie leges pecunia-
rum nō lucratiue p negligētes legū executores fere de
quo nimis dolendū est pereūt q̄tum ad executionem.
Comparās ergo antiquoꝝ patrū decreta τ sanctiones
ad modernas q̄ nō fiunt executiōes: congrue dici pōt de
his: qd dixit antiquus mus muri de parlamento mu-
Exēm rium redeunti. De his nāq3 fabule cōtinent q mures
parlamento congregato: hoc principaliter tractauerunt
quō se a cattis custodire possent: in quo de totius par-
lamenti csensu diffinitū fuit: q cuilibet catto nola po-
neret ad collū vt mures coꝝ aduentū nolarum sonitu
precauētes ad sua possent fugere foramina. Hoc igit
csilio inito τ diffinito: murib9 ad loca sua secure τ gau-
denter redeūtibus: contigit quendā redeuntē obuiā ha-
bere glirem antiquū: qui pre senectute ad csiliū venire
nō potuit: qui primo redeūti per impotentiā de nō cō-
parendo se excusans: τ rumores exquirens letanter au-
diuit: cattoꝝ coertionē: qua audita quesiuit: quis tāti
csilij tāq3 sancti τ vtilis statuti executor nolas illas ad
cattoꝝ colla deberet suspendere: q̄ respōdit: nihil de h
ibi fuisse locutū csiliatū vl' diffinitū. Cui ille: ergo par-
lamentū vestrū nihil valet: quia licet statutū illud ad
perpetuā rei memoriā in se rōnabile et nobis vtile sit:
propter tñ executionis perihit defectū. Sic in proposito: et
patet: p quāto est ad propositū: licet nō applicādo singu-
la singulis: nec mirū: q: nec ille parabolarū modus vt
singula applicent singulis: nec in euāgelio: nec in qui-
buscūq3 alijs scripturarū locis poterit obseruari. ¶ Si
vo instare velint q nō est simile p tāto: q: in predicta

parabola non ptinet quis statuti executor esse deberet.
In oībus vo ecclesie τ terrarum legibus executores
ordinant eorundē: respōdet: per fabulā fictam de par-
lamento pastoꝝ τ ouiū: in quo tractatū fuisse fingitur. Exēm
quō se a lupis custodirēt. In hoc sentētiis omniū concor-
dabat q quilibet pastor armatus cum ouibus p exer-
citu sibi assistentib9 lupos infra fines τ terminos suos
inuentos: vel ita acriter punirēt: q essent ceteris in exē-
plum: vel q eos incarcerarēt vel de finibus suis fuga-
rent: accipiētes singuli cōmissiōes auctoritatis cōmisse
expressiuas: ad sua loca redierūt. Sed heu modico p-
cedēte tpe: inter seamina duo cecidit annus humo: quia
inter pastorū desideria τ ouiū impotentiā lupi vt prius
libere rapuerūt. Sic in proposito: q: τ leges ad lupoꝝ co-
ertionē: incarcerationē τ oīmodā punitionē sanctis-
sime ordinate sunt: tam ad regimē corpoꝝ q̄3 etiam ad
animarū regimen ptinētes: τ rōnabiliter est de sacris
sanctionib9 τ illarū executionib9 vtrobiq3 ordinatū: h3
tamē inter potentiū inuoluntatē τ volentiū impoten-
tiam: lupi infernales solito debachant. Cui9 causa est
q: decretoꝝ: decretaliū: synodaliū τ quarūcūq3 legum
vel statutoꝝ: que quidē rōnabiliter copiose τ diligent
dictant: scribunt τ promulgant: executores τ defensores
sunt tepidi: pigri τ dormitātes: fere tñ curātes que sua
sunt τ nō q̄ Iesu christi: sicut ex verbis innuit Bern.
de cōsideratiōe ad Eugeniū papā. li. iij. c. vlti. vbi pa-
pam Bern. de tali negligētia reprehendit dicēs. Iam
q̄tuor anni sunt q statuistis q clerici in habitu τ alijs
essent honesti: τ q tonsurā haberēt ordinatā: q etiam
nō obtēperātes post quadraginta dies ab epis priua-
rent. Episcopi vo negligētes suspēderent. Et neminē
adhuc priuatū vel suspēsum luxim9 ac luctu amarissi-
mo dignū qd secutū est. Nota de hac materia. C. xi. s.
¶ Cum g̃ sicut ex hui9 articuli pncipio ptz: duplex eis 72
sit pena debita: q̄rū secūdā aliq̄ forsitan modo euadere
possent in curia dei: q̄ nō puniē his in idipsuz: si primā
pariēter: τ vt iura volunt: q̄ ad priuationes τ alias pu-
nitiones sustinerēt: q̄a tñ q: ex pprio subterfugio τ ma-
licia τ superioꝝ negligētia deuitāt: eo certius in futuro
formidare τ expectare poterūt in curia dei: in q̄ nullū
malū impunitū: in q̄ oīe qd hic punitū nō fuerit: in-
fallibiliē punieē: in q̄ nec subterfugiū: nec iudicē inue-
niēt negligentē. Qui g̃ hic curiā seu aulam dei. i. eccliaz
militantē vel ecclesiasticū ordinē vel bñficiū male intra-
uerit: vel in illo impunite vel finaliē male se h̃ent: illuc
de curia dei τ aula beatoꝝ. i. ecclia triūphāte ad quam
tñ boni recipiunt eijcient. Primo q: sicut certa signa 73
secū nō portāt q̄ requirunt ad h q recipiantur: p q̄ clari9
vidēdo ponit exēplū imaginarium de q̄dā rege. Qui fe-
cit cenā magnā τ vocauit multos: pcepit insup ianito-
rib9 q nullos intrare sinerēt nisi portaret certa sue ar- Exēm
tis signa vt hoies eiusdē artis simul in mensa ponerē-
tur τ collocarent: accesserūt multi q̄ vitā vestes τ alia
artis sue signa nō erubuerūt ostendere τ recipiebant.
Accesserūt q̄ vitā vestes τ alia artis sue signa erubue-
rūt ostēdere τ repulsam patiebant. Oēs enī dixerunt.
Dñe dñe aperi nobis: h3 nō oēs oleū in vasis: nec stat9
sui signa portauerūt: τ ideo alijs receptis expellebant.
Idē exēplū poni pōt de fideli pastore q̄ oues q̄ signa
sua portāt ad ouile suū recipit: lupis q̄ licet pelles in-
duant ouinas eiectis. Sic erit in csūmatione seculi de
hoie illo q̄ fecit cenā magnā: τ vocauit mltos Lu. xiiij.
Et de vocatis τ veniētib9 ad portā suā: oib9 nāq3 simul
clamantibus. Domine: domine: aperi nobis. Illi tñ
recipient qui signa alicuius status sicut virginitatis:
matrimonij vel viduitatis seu penitētie: vel cuiuscūq3

artis: in qua fideliter vixerũt secum portabant: quibꝫ credentes signati estis Eph.j. Qui fideliter dicere possunt. Signatũ est super nos lumẽ vult⁹ tui: in ps̃.iiij. omnibus alijs qui signa ouium dei nõ portant electis. Ipse namqꝫ ad ouile suũ quãdo erit vnũ ouile ⁊ vnus pastor: tm̃ oues ⁊ non lupos recipiet: siquidẽ nec ouile pro luporꝫ sit custodia vl' receptiõe: nec pastorẽ babẽt.

¶ Certũ ergo signum status vel artis sue est signum thau: de quo dicit̃ Ezech.ix. Signa thau super frõtes virorꝫ. Et infra. Omnẽ autẽ super quẽ videritis signũ thau ne occidatis. ¶ De non babẽtibus vo ibidẽ sine misericordia datur sententia a dicente deo. Non parcat oculus vester neqꝫ misereamini senem: adolescẽtulũ: ⁊ virginem paruulum: ⁊ mulieres interficite vsqꝫ ad internitionem. Et a sanctuario meo incipite.i. ab illis q̃ ordinem babẽt clericalem. Cuius ordinis vitam: vestes actus ⁊ signa: vltra alios cuiuscũqꝫ artis homies erubuerunt: neglexerũt ⁊ cõtempserũt: ideo ab illos p̃mo incipite. Omnibus ergo ad iudiciũ venientibus: ⁊ omnibus christi militibus ostẽdentibꝫ: ⁊ arma ⁊ actus milicie sue: ⁊ signa status sue artis: in quibꝫ sine verecũdia sub rege celi militauerũt: ⁊ fideliter vixerunt ostendentibus. Quid dicturi vel ostensuri vel exhibituri sunt ingratissimi ⁊ vecordissimi milites qui ordinẽ babent clericalem: ꝓ quibus deus plus fecit: q̃ꝫ ꝓ quibuscũqꝫ hominibꝫ partẽ suã: ⁊ specialiter iure vniuersalis dominij ei debitam.i. decimã: ⁊ iura ecclesiastica ipsis ingratissimis conferendo. Ideo ingratissimis: quia cum nullus miles erubescat arma probissimi regis sui portare: cum nullus artifex artem de qua viuit: siue sit vestes siue calcios suendo negligat: vel illam in publico in babitu pro arte illa cõueniẽti exercere et ostendere erubescat: vñ ⁊ tales artifices cõiter in locis publicis: et quotidie sue artis actus exercent. ¶ Isti vt dictũ est supra omnes hoies honorati: exaltati ⁊ a deo ꝓmoti ⁊ quietati: ⁊ de patrimonio christi impinguati: incrassati. et dilatati: dereliquerũt deũ factorẽ Deutro.xxxij. De quibꝫ specialiter Esa.j. cõqueritur dicẽs. Filios enutriui et exaltaui: ipsi aũt spreuerũt me. Cognouit bos possessorẽ suũ: ⁊ asinus p̃sepe dñi sui: q: simplices ⁊ rudes: qui fideliter in statu suo ⁊ arte vixerũt me cognouerũt Et cognosco oues meas: ⁊ cognoscũt me mee Joan.x. Popolus aũt me⁹.i. clerus cultui meo speciali⁹ deputat⁹ me nõ cognouit: imo spreuit: ⁊ arma mea ⁊ signa artis sue in tm̃ portare ⁊ oñdere erubescũt: ꝙ sicut predictũ est: vbi alij artifices quotidie actus sue artis ⁊ in publico ⁊ in decenti babitu exercẽt: isti actus ordinu suorꝫ: cuiusmodi sunt ep̃las ⁊ euãgelia legere ⁊ missas dicere: nec quotidie nec in publico exercẽt: nec in priuato: nisi forte tales pauperes sint q̃ sine taliũ actuũ exercitio viuere nõ possent: nec vitã mundã ⁊ sanctã diligũt clericalẽ: nec babitũ statui clericali decentẽ portãt. imo q: talem portare erubescũt: ita secularibꝫ ⁊ curiosis sic possunt seculo se ꝯformant: signa etiã dei ⁊ saluus sue: in tm̃ erubescũt: ꝙ vltra clericorꝫ regulã coronã minuunt: capillos capitis ꝓlongant: comã nutriũt. ¶ Celestis ꝫ curie ianitoribꝫ q̃rẽtibꝫ: cui⁹ est imago hec ⁊ subscriptio: qd miseri respõsuri sunt: imo ipsis respõsum nõ babẽtibꝫ: ianitores: imo ipse deus ⁊ angeli mentiũ scrutatores respondebũt dicentes: illud ps̃.lxxiij. Signa nostra nõ vidim⁹: iam nõ est ꝓpheta.i. clericus vel sacerdos: q: nec vitã nec vestes: nec actus: nec quecũqꝫ signa talis ꝓphete ostẽdit nec secũ portat. Ideo de cõmunio illorꝫ qd̃ in dei consistit cognitione: iuxta illud Joan.xvij. Hec est vita eterna vt cognoscãt te solum verũ deũ expellent̃. Et iuste quidẽ iuxta testimoniũ veritatis: vt qui erubuerit filij dei signa ⁊ militiã ⁊ ministeria: hunc filius hois erubescat. Et q̃ vt debuit non cognouit in ecclesia militante ad laborẽ: nõ cognoscat in ecclesia triũphãte ad gloriã. Et hoc est qd̃ sequitur.

Nos nõ cognoscet amplius. ¶ Quãdo ergo eis cãtabit̃ canticũ virginũ fatuarũ. Amen dico vobis: nescio vos Math.xxv. melius eis fuisset ꝙ care emissent vestem nuptialem.i. clericalem ⁊ tonsuram. ¶ Sed heu tunc nimis tarde erit hoc cogitare: cum ad iudiciũ venerint: de quo Berñ: ad Eugeniũ papam: de ꝯsideratione.li.iij.c. vltimo. scribens ait. In rõne reddẽda de tribus aget̃ contra clericos: de vestitu: questu et actu. Vestitu sunt milites. Questu.i. in redditiuũ acquisitione clerici. Actu neuter. Nõ pugnãt vt milites: nec laborant vt rustici vel mercatores nec euãgelizant vt clerici. Qui ergo in nullo ordine sunt sed dũ vtriusqꝫ esse cupiunt: vtrũqꝫ deserũt ⁊ ꝯfundunt: quãdo teste apostolo.j. Corꝫ.xv. vnusquisqꝫ in ordine suo resurget: in quo ordine vel cum quibꝫ vel vbi expectabũt isti locũ suum? certe vbi nullus ordo: sed sempitern⁹ horror inhabitat Job.x. quia hic nec in ordine nec in labore hominũ fuerũt ⁊c̃. Vñ Berñ. sup illud Ps̃.lxxij. In labore hominũ nõ sunt. Cum inquit cũcti status hominum babeãt aliquid laboris ⁊ aliquid voluptatis: clerici nouo quodã artificio inter hec discernẽtes: totũ qd̃ delectat elegerunt: ⁊ totũ qd̃ molestat respuerũt. A militibus acceperũt supbie fastum amplam familiam equorꝫ falleras ⁊ nobiles apparatus. A mulierib⁹ dependẽtes collo pelles rubricatas: vinũ mollitiem: balneum ⁊ gloriã. A rusticis fructus agrorꝫ ⁊ horrea plena: ꝫ bene cauẽt militaris lorice pondus: muliebrẽ declinant verecundiã: oẽs rustici ⁊ agricole victũ sibi labore acquirunt hi delitijs affluunt: ⁊ tñ aduenientẽ fructuũ tpe: ꝓmptuaria eorꝫ plena tritico: ⁊ vinũ vue bibunt meracissimũ: ⁊ inde incrassant̃ ⁊ impinguant̃: dilatant̃. Cum ꝫ resurgere hoies ceperint: q̃libet in ordine suo: isti cum quibꝫ resurgẽt? Si diuertere voluerint ad milites: ipsos exufflabũt: sicqꝫ cuncti hoies eos a suis finibꝫ fugabunt. Et isti q̃ in nullo fuerũt ordine vbi putas collocabunt̃? Restat ꝫ vt illũ locũ sortiant̃ vbi nullus est ordo: ꝫ sempitern⁹ horror inhabitat: et sint i laboribꝫ demonũ: q̃ in labore nõ fuerũt hoim ⁊c̃.

¶ Sed forte p̃dictis rñdebũt dicẽtes: ꝙ ꝓ defectu vestiũ ⁊ aliorꝫ signorꝫ de eterno dei ꝯuiuio nõ expellent̃: 75
q: in morte q̃ inter illos sacerdotio fungunt̃: q̃nqꝫ radunt̃: ⁊ vestibꝫ sacris ⁊ statui suo decẽtibꝫ induunt̃: cũ quibꝫ ad agni nuptias ꝓperabũt: veste induti nuptiali et sic induti teste Esa.lviij. appropinq̃re deo volunt. His quidẽ curie dei ianitores respõdere poterũt: primo p breue de tarde venit: q: tales sunt sicut citati ad curiã laicalẽ vel ecclãsticã ꝓ sententia audiẽda: si allegare nesciãt q̃re sentẽtia dare nõ debeat: ⁊ munimẽta sua domi dimittãt: dũ in statu ⁊ pũcto mortis ad iudiciũ rapiunt̃: anteqꝫ indumẽtis illis induant̃ sacris. Et p hoc erit de illis sicut de illis quinqꝫ fatuis virginibus Math.xxv. q̃ ad portã venerũt sine oleo: ⁊ dũ redierũt vt oleũ q̃rerẽt: clausa fuit ianua. ¶ Secũdo habẽdo respectũ ad corp⁹ illud qd̃ talibꝫ armat̃ et induit̃ armis sacris ⁊ vestibꝫ: rñdere poterũt sic respõsũ fuit de iudeo de q̃ scribit btũs Grego. in li. dial'. q̃ timẽs se signo crucis signauit: quẽ demõ inueniẽs dixit: vas vacuũ sed signatũ. Ita in ꝓposito: q: ibi est vas vacuũ: ꝫ signatũ et signum sanctũ sine signato. In quo Aristo. deficere videntur predicamenta: de correlatiuis: que posita se ponunt: hoc autẽ signuꝫ est positum sed non signatũ: q: si signatꝫ: scilicet corp⁹ sacerdotalib⁹ induti vestibus

mētis ꝓditōes signādas qs diligēter reqrat: inueniet
q alia ornamētoꝝ ꝓpinquius cōditiōes et ꝓprietates
et affectiōes quas viuēs habuit significarēt. Si nāqꝫ
loco albe camisia inuolueret̄ male mulieri: ⁊ loco vm
bralis capuciū haberet sub mento dependens: ⁊ loco
manipuli chirotecas depēdētes: ⁊ loco stole et casule
cornu et vestem viridē venatoris: ⁊ loco corone sertū
de floribꝫ: et loco ecclie in qua ponit̄: ⁊ calici q̄ sup eū
ponit̄ tabernā ⁊ cyphū plenū: ⁊ loco ꝓcessiōis tripu
diantiū spectacula: ⁊ loco orantiū ⁊ cātantiū canes la
trātes: q̄ oīa viuēs plus dilexit: tūc Aristo. ꝑdicamē
ta i illo nō frustrarent̄: q2 veraciter esset corp9 illud ꝓ
prijs et cōuenientibꝫ signis signatū. Nūc vo q2 cōtra
riū accidit: ⁊ ornamētis induit̄ nō pri9 amatis: nec sibi
cōuenientibꝫ: q̄d aliud de illo dicere poterūt celi iani
tores ⁊ mortuoꝝ scrutatores: q̄ꝫ q sit bestia loricata lo
ricis regis. j. Machab. vj. E q sic Achab mal9 in ar
mis alienis. iij. Reg. xxij. Et lup9 timore ad ouile fu
giēs ouiū pelle indut9 ouina: q2 eiꝰ habitꝰ inuēt9 est
76 vt hō. Phil. ij. Nota. S. j. 5. ¶ Quo deprehēso non
plus saluabūt eū vestimēta ⁊ ornamēta scā a damna
tione: q̄ꝫ iudeos terra scā a corruptiōe: vel q̄ꝫ sacerdo
tes illorū Nadab et Abiu. Leuit. x. vestes scē a cō
bustione. In iudeoꝝ nāqꝫ talmuth scribit̄: et ab eisdē
credit̄: q corp9 mortuū ⁊ aliqua porciūcula terre scē
de terra scā portata aspsum nō putrescet. Leuit. etiā
x. habet̄: q p̄dicti sacerdotes: q2 ignē imposuerūt alie
nū in altare dei: cōtra dei p̄ceptū: nō obstantibꝫ orna
mētis scis q̄bꝫ induebant̄: igne diuine vltiōis cōbu
rebant̄. Sic p̄dicti q̄ a loco ignis diuini. i. charitatis:
deuotiōis ⁊ diuini amoris: q̄ in altari cordis semp ar
dere deberet: ⁊ oia opa ⁊ sacrificia deo offerēda inflā
mare: ignē imponūt alienū: scꝫ cupiditatis: carnalita
tis et hmōi ignē pctōꝝ infernalē: de q̄ in ps. lvij. Su
perecidit ignis et nō viderūt solem: nō obstantibus
illis sanctis ornamētis ob igne infernali cōburentur.
Et quidē satis iuste: sicut ptꝫ p auctem aplī Heb. x. q̄
77 habet̄. E. vj. 37. ¶ Secūdo de dei cōuiuio expellent̄
⁊ regnū dei amittēt: quia vasa scā deo ordinata et cō
secrata ad ꝓphanos et illicitos transferūt vsus: quod
significatū est Dan. v. vbi Balthasar rex babylonis
legit̄ interfect9 et de regno eiectus: vna de causa: quia
vasa quondā diuino cultui in tēplo ordinata ad vsus
transtulit ꝓphanos. Sic illi q̄ vasa cordiū seu animaꝝ
semel deo ordinata ⁊ dedicata in baptismo: ⁊ iterū deo
strictius cōsecrata ⁊ applicata: in ordinis clericalis seu
religiōis susceptiōe ⁊ ꝓfessiōe: de regno dei sunt expel
lendi: si illa trāsferāt ad opa peccati ⁊ seruitia diaboli.
Ergo sanctificamini q̄ fertis vasa dni. Et sciat vnus
quisqꝫ vestrū vas suū possidere i sanctificatione ⁊ ho
nore. j. Thessal. iiij. Quia si magna culpa sit calicem
dni ꝯsecratū nō honorifice custodire: sꝫ lutosa ⁊ fetida
in eo ponere: a fortiori rōne maior culpa est animas
christi sanguine redēptas ⁊ cōsecratas: mala vita de
turpare: que est omni luto vilior: iuxta illud Sap. xv.
78 Luto vilior vita ipsius. ¶ Tertio q2 fures sunt et la
trones bona ecclie diuidēda: sic ptꝫ supra eo. caplo. v.
eis appropriātes et quasi furātes. Et ideo sicut fures ⁊
Exm̄ latrones regnū dei nō possidebūt: sicut patet per illū
quondā cācellariū Parisieñ. de quo fert̄ q post mortē
suā cuidā apparēs se damnatū asseruit inter alias cau
sas q thesauros ecclie nō distribuit vt debuit paupe
ribꝫ. De talibꝫ ecclesie infidelibꝫ dispēsatoribꝫ: Ber
nardus scribēs ad Eugeniū papam: de cōsideratione
li. iij. c. vlti. ait: O miserāda spōsa talibꝫ credita para
nymphis: q̄ assignata cultui ei9 ꝓprio retinere questui

nō verent̄: nō amici ꝑfecto sponsi: sed emuli sunt. In
omnibꝫ istis malis q̄ ex malo sequunt̄ clero tolerabi
lius malū esset si soli dānarent̄. Sed heu sic Samson
moriēs. Judic. xvj. multos secū occidit. Sic isti pec
cantes et spūaliter moriētes domū ecclie destruunt: et
multos secū ad damnationē trahunt: illos videlicet q̄
dicūt tales q̄ in libris suis sciūt q̄d sit bonū: ⁊ malū fa
ciūt: sic ꝫ nos possum9: quibꝫ rūdet̄ q lucifer et ange
li sibi cōsentiētes: et primi parētes in paradiso: et Sa
lomon ⁊ multi alij maiorē istis habuerūt scientiā: ⁊ tn̄
errauerūt: ⁊ multi illorū dānati sunt: quia licet pedē
habuerūt intellect9: pede tn̄ caruerūt affectus: ⁊ ideo
nō recte ambulāt sꝫ claudicauerūt a semitis. in ps. xvij
Ergo nolite illos sequi sciētes q̄n claudus nō immo
labit̄ nec offeret̄ in tēplo dei in eternū. Leuit. xxj. Et
q̄n sciētia foris stat vbi amor intrat: sꝫ illos sequimini
de q̄bꝫ dicit̄ Esdre. iij. Steterunt sacerdotes in ordine
suo. Qr predicta malorū clericorū damnatio iusta sit:
vide. C. xviij. 5. et. D. j. 19. et. G. iiij. 12. Qr vo tam
raro vel nūqꝫ missas celebrāt nec deo appropinquant
ipm tangēdo et societatis cōmuniōis ei9 participādo
priuilegiū amittēt quo deo appropinquare ipmqꝫ tan
gere potuerūt. Nota. A. vj. 4. et. A. xxiiij. 13.
¶ Ex quo vo culpa et pena male ordinatorū sunt tam Arti. ix
publice ⁊ aperte vix possunt ordinātes omnem culpe 79
scrupulū vel pene euadere periculū: q2 sm Chryso. de
dignitate sacerdotali. li. iij. q̄ ordināt indignos: eisdē
subiacēt penis: quibꝫ illi q̄ indigne sunt ordinati: nec
excusant̄ dicētes se corū vitia ignorasse: imo ex h gra
uius crimē efficit̄: q̄n ꝓmouerūt eū quē ignorabant:
atqꝫ ideo q putabat̄ esse excusatio fiet accusatio. Hoꝝ
insup pene debite ⁊ culpe grauitas ex historia ondit̄:
q̄ in gestis sancti Leonis pape: cui9 festū est i vigilia Exm̄
aploꝝ Petri et Pauli legit̄: q̄ cōtinet q quadraginta
dieb9 beatū Petrū rogauerit ieiunijs et abstinentijs
plus solito insistēs quaten9 veniā pctōꝝ suorū a deo
impetrare dignaret̄: a quo finaliter respōsum habuit
q oīa pctā sua a deo dimissa fuerūt: manū dūtaxat
impositiōe excepta: de qua imposterū rationē esset red
diturus vtrum bene vel male illas imposuisset. Nec
mirū iterūqꝫ videat̄ q grauior sit culpa ⁊ magna pe
na digna: cū minori cura et diligētia vel inquisitione
hoīes ad ordines recipere: ad quoꝝ receptionē cura ⁊
custodia sequit̄ animarū: quā reciperēt ad custodiam
ouiū suarū vel rerū domesticarū. ¶ Legāt eni ozam 80
occisum q̄ posuit arcā dei sup boues recalcitrātes ⁊ la
sciuiētes. ij. Reg. vj. Et timeāt ⁊ timēdo caueāt ne la
sciuos vel indignos ordinēt sup quos ecclie on9 sup
positū ad ruinā declinet. Beatus eni Paulus hec te
meratie ordinantiū vidēs pericula: Timotheū ab eo
epm ordinatū: quē sm Hiero. in ꝓlogo eple eidē di
recte instruit et docet de ordinatiōe epatus et diaconi
offīis ecclesiastice disciplīne: inter cetera salutis documē
ta hortat̄ dicēs: Man9 cito nemini imposueris: neqꝫ
cōicaueris peccatis alienis. j. Timoth. v. quasi diceret
ipsi peccāt indigne accedēdo: quorū etiā pctis tu cō
municas nimis cito man9 eisdē imponēdo. Nota de
hac materia. E. ij. 11. circa ordinādos. Exemplo Petri
qui exponebat illis ordinem rei. Act. xj.

Ornatus nimis curiosus O vij

Primo deū offendit. Scdo subiectū suū stul
tū ondit. Tertio ꝓximū incēdit. Quarto sic ordinat9
diabolo in malis officijs intēdit. Quinto male se ex
cusat. Sexto cōdemnat̄. Septimo vna quā bonā ha
bet ondit̄ cōditio. Octauo remedia adhibent̄. Nono

ab omnibus et specialiter a clero procul fugatur.
Arti. j. ¶ Primũ: ꝑ tria oñdiᷦ exẽpla. Primo ꝑ hoc ꝙ super
1 pingit. Secundo ꝑ hoc ꝙ signa inimici sup castrũ dei
ponit. Tertio: quia in ꝑsentia sponsi dona portat adul
teri. ¶ Circa ad primũ illi q̃ tam curiose et lasciue se
ornãt: quid aliud dicere vel cogitare: vel saltẽ suppo
nere videnᷦ: nisi ꝙ deus nõ fecit corpus illud vel mẽ
brum ita bene nec ita pulchre ⁊ ornate sicut debuit: et
ideo ipsi illud superpingere volũt in iniuriã dei: quis
sicut pictor nõ põt suppingere sup picturã alteriꝰ sine
ipsius ꝑiudicio et opis depravatiõe ⁊ offensio. Nec ꝙ
cũꝗ artifex opus alterius sine ipsius gravamine cor
rigere mutare vel emẽdare: quia in hoc aliũ ostendit
insufficientẽ ꝙ opus suũ delet: et ꝓpriũ quasi ꝑfectius
inducit: sic in ꝓposito. Unde Ambro. in Hexameron
li. vj. Deles picturã dei o mulier si vultũ tuum mate
teriali cãdore oblinias si acquisito rubore perfundas:
Illa pictura fallit ⁊ decipit: vt nec illi placeas: cui pla
cere desideras: qui intelligit non tuũ sed alienũ esse q̃
placeas: et tui auctori displiceas: qui in te videt opus
suũ esse deletũ. Nam si supra artificẽ aliquẽ inducas
alterũ q̃ opus suũ novis opibꝰ obducat. Nõne indi
gnabiᷦ ille: qui opus suũ adulteratũ esse cognouerit?
Noli ergo tollere picturã dei: ⁊ picturam meretricis
assumere: qḋ est opꝰ dei adulterare. Graue igiᷦ crimẽ
est vt putes ꝙ melius te homo q̃ deꝰ pingat. Graue
est vt ipse deus de te dicat. Nõ agnosco colores meos
in imagine mea: vultũ meũ quẽ ipse formaui: reiicio
ergo: q̃a meũ nõ est: illũ quere qui te pinxit: Hec ille.
Ideo apostolus. j. Timoth. ij. scribit dicẽs: Sint mu
lieres i habitu ornato nõ meretricio cũ verecũdia ⁊ so
2 brietate se ornãtes. ¶ Circa ad scḋm et tertiũ: sicut
regi displicet: q̃ vexilla ⁊ arma inimici sup castrũ sue
deputato custodie ponit ⁊ signa regis abiicit. Et spõ
sa etiã suo displicet marito: qñ dona adulteri seu orna
mẽta de bonis sponsi empta sup se portat: vt inimicis
spõsi placeat: qua fronte auderet vel custos castri vel
spõsa talis ad dñm vel maritũ oculos levare aliquid
ab eis petẽdo? Sic in ꝓposito de illis: de quibus dicit
Hiero. in ep̃la ad aletbã. Ornatꝰ inquit iste nõ dñi: sꝫ
velamẽ antichristi est qua fiducia ad celũ vultꝰ erigit
quos cõditor nõ agnoscat: frustra ergo videᷦ ad deum
orando oculos levare: que ei mulier occurrit ornatu
meretricio. Prouerb. vij.
Arti. ij. ¶ Qui quidẽ ornatus nõ solũ deũ offendit: sed etiam
3 portantẽ multipliciter stultũ ostẽdit. Primo nãꝗ ta
lis stultus ostendiᷦ ꝓ tãto ꝙ domũ putridã ⁊ ruino
sam corporis diligẽtius et pulchrioribꝰ nititᷦ adorna
re coloribꝰ: q̃ domũ anime: in eternũ duraturã nitiᷦ
pingere virtutibꝰ. Illa nãꝗ deberet primo esse domꝰ
seu templũ: ornatũ lumine fidei: columnis fortitudi
nis: mũdicia temperãtie: argẽto fidei: auro charitatis.
Sic eni ornauerũt faciẽ templi. j. Machab. iiij. Scḋo
castrũ bellatorũ: quia sicut castrũ tale armis decoraᷦ:
Ita anima virtutibꝰ: quibꝰ vicia expugnat et aduersa
rios vincit. Felix q̃ vincit mũdi cupiditatẽ donatiuũ
erogãdo diaboli ꝑuersitatẽ: tentatiõibꝰ resistẽdo: car
nis voluptatẽ: pctĩ fugiẽdo. De tali nãꝗ dici potest
illud. j. Machab. ij. Princeps et clarissimꝰ et magnus
es in hac ciuitate ⁊ ornatꝰ: quia viri bellatores tui. i.
virtutes clypeũ et galeam suspendunt in te ꝓ ornatu
tuo. Ezech. xxvij. Tertio quasi vas specialiter ad dei
seruitiũ deputatũ: de quo Eccl. l. Quasi vas auri so
lidũ ornatũ omni lapide ꝑcioso. Quarto quasi ortus
in quo deberet esse viola simplicitatis: rosa patientie:
solle quiũ sancte societatis: lignum domificatiuũ pro

domo faciẽda. i. pauperibꝰ recipiẽdis: ⁊ lignũ fructi
ferũ ꝓ ipsis cibandis ⁊ lignũ vitis ꝓ ipsis potandis.
Ad talẽ ornatũ scptura nos hortaᷦ. Eccl. xxix. dicẽs.
Transi hospes orna mẽsam. Ille vero qui talem habet
mensam: feliciter dicere põt illud Ezech. xxiij. Mensa
ornata est corã me ⁊ lignũ ꝑciosum ad redimẽdũ cap
tiuos ⁊ linũ ad cooperiendũ nudos: et herbe virtuose
et medicinales ad visitandũ et cõfortandũ infirmos.
Et myrrha ad condiendũ mortuos: ⁊ lignũ scientie ⁊
prudẽtie ad ꝑdicandũ peccãtibꝰ: quia sicut prima opa
sunt ornamentũ actiuorũ: ita doctrina est ornamentũ
speculatiuorũ. de quo Eccl. xxj. Ornamentũ aureum
prudẽti doctrina. Anima vero sic ornata spũaliter spõ
sa efficiᷦ dei. de qua Apoc. xxj. Vidi ciuitatẽ sanctam
hierusalem. Et infra. Tanq̃ spõsam ornatã viro suo:
et de habitu nouitiorũ. i. de ornamento grẽ ad habitũ
ꝓfessorũ in celo. i. ad ornamentũ glorie transferreᷦ. di
cens illud Esa. lxj. Gaudẽs gaudebo in dño et exulta
bit anima mea in deo meo: quia induit me vestimẽtis
salutis: ⁊ indumẽto iusticie circũdedit me: quasi spon
sam decoratã corona: et quasi spõsam ornatã monili
bus suis. Circa ergo stulti ⁊ infelices sunt qui omnia ista
animarũ ornamẽta i ꝑsenti dimittũt: ⁊ in futuro amit
tent ꝓpter ornamentũ vilis parietis corporis: qui est
sicut ornatꝰ arenosus in pariete. Eccl. xxij. Secũdo ꝙ 4
melius et diligẽtius induit ancillã. i. carnẽ q̃ dominã:
i. animã: et vas exterius q̃ interius. Et breuiter oĩa q̃
habet exteriꝰ: ornat in omni parte: in qua hoĩm osten
ditur oculis: sicut in vestibus domibꝰ in hortis bene
cultis: et quibuscũꝗ aliis rebꝰ: et seipm nudũ ⁊ tur
pem dimittit: in illa parte in qua dei ⁊ angelorũ ⁊ oĩm
sanctorũ ostendiᷦ aspectibꝰ. Quis istam maximã non
diceret stultiã: si quis eñi diceret se fuisse in patria in
qua tam stultã vidit gentẽ ꝙ melius ornabanᷦ ancil
le q̃ domine: et ꝙ plus ornabãt ⁊ plus honoris defe
rebant imagini cuiuscũꝗ sancti q̃ dei. Et ꝙ populus
melius se ornabat ex parte illa: in qua debuit a paucis
videri ⁊ a miseris ꝑsonis q̃ ex parte illa in qua debuit
a multis et a nobilibꝰ videri. In qua etiã hoĩes omnia
ornabãt ⁊ appreciabanᷦ nisi seipsos. Et ꝙ in omnibꝰ
rebus suis seipsos minoris reputabãt valoris quis ei
crederet. Et tñ hãc fatuitatẽ de hominibꝰ huiꝰ seculi
credi oportet vbicũꝗ fuerit narrata. ¶ Quod ergo de Exẽ
quodã ꝓbo de deo et curia sua in hoc casu dici põt: q̃
sicut ille faciẽ regis cũ quo comedebat cõtempsisse le
giᷦ in ipsam spuẽdo: ꝓ quo cũ familia ipsum male tra
ctare voluisset: sinite inquit rex: quia ꝓbus cũ sit nõ est
ꝑsumendũ ꝙ hoc magna sine causa fecerit. De causa
ergo requisitꝰ rñdit: quia cũ omnia circa eũ essent pul
cherrime ornata: et facies sua sola turpis esset: ⁊ sputũ
et oĩa corꝑis purgamẽta sint potius in turpi q̃ in pul
chro loco ꝓiicienda: vbi locus talis poterit inueniri:
nõ inueniẽs: faciẽ suã reputaui tanq̃ locũ turpiorẽ con
spuendã. Sic deus et angeli videntes animã omnibꝰ
rebus viliorẽ ⁊ minꝰ ornatã ipsam potius reputabũt
⁊ iudicabũt esse cõtemnendã ⁊ cõdemnandã: qñ ꝯtra
eos ꝓfereᷦ sentẽtia que specialiter in scriptis cõtra eos
redacta est. Math. xxiij. Ve inq̃t vobis scribe ⁊ pha
risei qui mũdatis qḋ parei hominibꝰ: interius autem
estis pleni omni spurcitia. Tũc enim ꝑcipitabunᷦ in
abyssum inferni: sicut illa ꝑcipitata fuit deorsum: de
qua scribiᷦ. iiij. Reg. ix. Iesabel depinxit oculos suos
stibio: ⁊ ornauit caput suum: de qua sequiᷦ principis
Iehu sentẽtia dicẽtis. Precipite eam deorsum: ⁊ preci
pitauerũt eam. Sed heu rex nimius ⁊ ꝓplus suꝰ audie
tes oĩa vindictas futuras: induerũt se saccis: Sic nãꝗ

dicit̃ de eis Jone.iij. Crediderũt viri niniue in dñm:
et p̃dicauerũt ieiuniũ ⁊ vestiti sunt saccis a maiore vsq;
ad minorẽ. Populus vo christian⁹ multas in se vin-
dictas expertus: multoq; maiores audiens futuras in-
duit̃ supfluis et curiosis: ideo viri niniuite surgent in
iudicio cõtra generationẽ istam ⁊ cõdemnabũt eam.
Matth.xij. Et Lu.xj. Tertio q: gaudẽt de vestib⁹ et
ornamẽtis: ꝑ que ⁊ ꝓpter q̃ ad panbulũ ducunt̃ infer
ni: ⁊ de capillatura i capite ꝑ quã ad modũ absalonis
illue suspẽdent̃: quã cõtra morẽ oĩm pugilũ ad suã cõ
fusionẽ ⁊ interemptionẽ nutriũt et ꝓlongant. Ceteri
nãq; pugiles cũ aduersarijs cõflicturi: capillaturã au
ferũt ne illa teneant̃ et vincant̃. Christiani vo solo no
mine milites ⁊ militisse cõtra aduersarios potentissi-
mos: mundũ: carnẽ et diabolũ cõflicturi sue salutis ⁊
victorie imemores: capillaturã q̃tũ possunt ꝓlongãt
ne aliquo mõ euadant. Et qñ de ꝓprio illã grossam et
longã sic optãt habere nõ possunt: vt ex illis cornua
faciãt: in quib⁹ nũ vident̃ vt diabolo assimilent̃: qui
cũ cornib⁹ depingit̃: ab alijs viuis vel mortuis crines
Exm̄ mutuo accipiũt. Sicut accidit Parisi⁹ cuidã vetule q̃
p̃standẽs formosos crines cuiusdã iuuẽcule mortue q̃
sic ipsa mortuã spoliauit: in medio ciuitat̃ tpe ꝓcessio
nis ꝑ funus spoliata fuit: q̃s quidẽ crines ad superbã
portãt ostentationẽ: et ꝓ amore diaboli: q̃ tales mor-
tuorũ crines portare nõ auderẽt ad penitẽtiã et ꝓ dei
amore si eis in penitẽtiã iunctũ fuerit: q̃ ornamẽta mo
niliũ suorũ in supbiã posuerũt. Ezeh. vij.
Arti. iij. ¶ Nec hec sola i eis est iniq̃tas: sz etiã ꝓprimũ imo tẽ-
6 plũ dei in ꝓprimo incẽdũt: q: sicut ꝑ materialẽ ignẽ: tẽ
pla incendunt̃ materialia: Jta ꝑ spũalem ignẽ supbi
apparat⁹ tẽpla incẽdunt̃ spũalia: ꝓpter qd̃ Hiero. in
li. de viduitate seruãda: de tali ornatu loquẽs dicit: ꝙ
est ignis iuuenũ: fomentũ libidinũ: impudice mentis
indiciũ. Sicut ḡ ignẽ accẽdentes ꝑ quẽ dãna sequunt̃
corꝑalia: de dãnis oĩb⁹ respõdebũt: sic ptz ꝑ legẽ alle-
gatã. O. vj. 54: ita i ꝓposito. Et sicut dñs vel dña bo-
uis cornute: sicut patet tã ꝑ legẽ ciuilẽ q̃z etiã ꝑ legẽ dei
respõdebit de dãno ꝑ cornua bouis sui illato. Per le-
gem aũt ciuilẽ h̃ ptz in. ff. veteri. li. ix. ti. j. si q̃drupes
pauperiẽ fecisse dicat̃. l. j. §. cũ arietes. Nota plures le-
ges ad hoc. C. j. 16. De lege etiã diuina hoc planũ est.
Exo. xxj. vbi sic dicit̃. Si bos cornu ꝑcusserit virum
aut mulierẽ ⁊ mortui fuerint. Et cito post: si bos cor-
nupeta fuerat ab heri et nudiustertiu⁹: et cõtestati sunt
dñm ei⁹: nec recluserit eũ: occideritq; virũ aut mlierẽ
et bos lapidib⁹ obruet̃ et dñm illi⁹ occidẽt. Jta aĩa q̃
in muliere cornuta dominiũ habet q̃si bouis cornu-
pete: postq̃ ratio vł cõfessor̃ seu p̃dicator ꝯtestati fue
rint ei: ꝙ illa cornua sunt alijs dãnosa ꝑ quocũq; per
illã occiso: spũaliter occidit̃ et morti eterne obligat̃: q:
cornu illud faciebat bellum aduersus sctõs. Dañ. vij.
Jn q̃ morte teste deo. Esa. iij. Decaluabit dñs verticẽ
filiarũ sion: ⁊ crinẽ earũ denudabit. Sicut patz supra
in exẽplo de vetula Parisiensi in scd̃a regula. Jn die
illa auferet dñs ornamentũ calciamẽtoꝝ et lunulas:
et torques: ⁊ monilia: et gẽmas in frõte ⁊ mutatoria: ⁊
pallia: ⁊ lintheamia ⁊ acus: et specula. Et erit ꝓ suaui
odore fetor: et pro zona funiculus: et ꝓ crispanti crine
caluiciũ: et ꝓ fascia pectorali ciliciũ.
Arti. iiij. ¶ Jnterim vo tales in mult̃ officijs diabolo seruiũt.
7 ¶ Primo nãq; sunt diaboli venatores q̃ cũ ornatu su
perbo quasi cũ retib⁹ animas capiũt: ⁊ ei⁹ bubones ca
pita habẽtes grossa et parũ de sensu: cũ quib⁹ aliquo-
tiẽs volucres celi inuoluũt. ¶ Sunt scd̃o refor̃beres:
quia q̃si de antiq̃s pãnis nouos fingũt: ⁊ de turpib⁹
pulchros: dum antiquas vetulas ⁊ turpes nitunt̃ iu-
uenculas pulchras pingere ⁊ fingere. Jn q̃ casu vene-
ditorib⁹ ouiũ assimilant̃ corruptarũ: q: sic illi dicunt̃
oculos illorũ sanguine depingere ⁊ decolorare vt recẽ
tes appareãt: sic in ꝓposito. ¶ Sũt tertio aucupes dia
boli: q: sic aucẽps de crinib⁹ aialiũ facit laqueos ad ca
piẽdas aues. Jta supbi ex crinib⁹ ꝓprijs tam i barbis
q̃z in capitib⁹: de quib⁹ in ps̃. cxlj. Jn via hac qua am
bulã abscõderũt supbi laqueũ mihi. ¶ Sunt quarto
venefici spũales: ⁊ mirabiles spũales: quia venenũ fa
ciũt ⁊ ꝓpinãt spũale. De q̃b⁹ Hiero. Si vir vł mlier
se ornauerit et vult⁹ hoim ad se ꝓuocauerit: ⁊ si inde
nullũ sequat̃ damnũ, iudiciũ tñ patiet̃ eternũ: q̃a ve-
nenũ attulit si fuisset q̃ biberet. ¶ Mirabiles: q: alij
venefici de reb⁹ venenosis: isti vo de tiriaca ⁊ de rebus
in se bonis: ⁊ etiã qñq; de velis et alijs religiosis indu
mẽtis: q̃ in signũ acceperũt penitẽtie religiõis et bone
vite: supbie cõficiũt venenũ: dũ illis ad curiositatẽ et
ad alioꝝ aspectũ et notã vtunt̃. ¶ Sunt q̃nto vecto- 8
res et ductores diaboli: q: sicut deus ab humilib⁹, ita
diabolus a talib⁹ ducit̃. Sicut ptz ꝑ h̃ qd̃ narrat Ce- Exm̄
sarius de quodã sacerdote epãtus Maguntinẽsis: qui
vidit diabolũ sup caudã mulier̃ sedentẽ: qua caudã
ꝓpter lutũ eleuãte: in lutũ videbat̃ cecidisse. Jn q̃ ser-
uitio ostẽdunt se magis seruiles esse ꝑsonas q̃z sunt ru-
stici q̃ carriagiũ rerũ dñoꝝ suorũ de loco ad locũ fa-
ciũt: q: sic ille quẽ ipsi ducũt est turpior. Jta seruitus
illa videt̃ esse turpior. ¶ Sunt sexto pugiles seu mili- 9
tes diaboli: curiositates ⁊ ornatus ꝓ armis habẽtes.
Hoc etiã exẽplo: historia ostẽdit̃ et auctẽ. Exẽplo etiã h̃
ptz: q: sicut rex ꝑ miliciã suã armatã regẽ aduersarioꝝ
suoꝝ expugnat. Jta ille q̃ est rex sup oẽs filios supbie
ꝑ miliciã suã ornatã: miliciã expugnat regis regni iesu
christi. Et sic rex exercitũ suũ cõgregat: ⁊ ad bellandũ
electos arma sua ostẽdere facit. Jta diabolus suos in
choreis ꝯgregat ⁊ spectaculis: sic ptz. C. xv. 4. ¶ Hi- Exm̄
storia illud ostẽdit̃ q̃ a fidedigno narrari solet de q̃dã
cui diabolus in omni furto adiutoriũ ꝓmiserat: q̃a ei
sub illo pacto homagiũ fecerat: hũc ḡ semel cameram
cuiusdã curiose mulier̃ intrantẽ: ⁊ curiosa ornamẽta
ei⁹ auferre volentẽ: demõ p̃dict⁹ fortiter ꝑcussit ⁊ reci
tãti pactũ ⁊ causam querẽti, rñdit: q: arma pugilum:
q̃b⁹ deũ ⁊ suos expugno auferre. Tales ergo q̃ talia di
ligũt arma ad alioꝝ necẽ: reprehẽdit Cyprian⁹ in li.
de disciplina et habitu virginũ dicẽs. Si te sumptuo-
sius comas ⁊ ꝑ publicũ notabiliter incedas: oculos in-
tuẽtis post te allicias: et velut gladiũ te ac venenũ bi-
bentius p̃beas: excusari nõ potes. Et pauc̃ interpositis
tis subiungit dicẽs: q̃s illud appetat et assumat qd̃ ad
necẽ alterius fuerit ꝓ gladio? Nec hec eis sola sufficit
impietas ⁊ crudelitas: ꝙ ipsimet armis suis deũ expu
gnẽt ⁊ suos occidant: sz addũt: eo ꝙ antiq̃tate ad mo-
dum militũ antiquoꝝ: arma. i. curiosa ornamẽta in-
nioribus accõmodãt vel dãt: ⁊ modũ se armandi et bel-
landi docẽt. Et sicut pr̃ vel antiqu⁹ miles iuuenẽ ar-
matũ ad locũ ducẽs pugne ipm̃ ad pugnam animat.
Jta filia a matre ⁊ iuuẽcula a vetula ducit̃ ad locum
spũalis pugne. s. ad choreas ⁊ spectacula: desiderio ocu-
lorũ ornata. Eccl. xlv. Nota talium plura officia. L.
vij. 22.
¶ Sz de omnib⁹ p̃dictis officijs et malis: aliq̃ se excu- Arti. v.
sant dicẽtes: ꝙ curiose se ornãt vt marit̃ suis placeãt: 10
ne alijs visis ipsam cõtemnant. Cui⁹ tñ cõtrariũ vi-
det̃ verũ: q: in domib⁹ ꝓprijs in p̃sentia maritorũ nõ
sic se ornãt: sz qñ debẽt ad publicũ ꝓcedere: h̃ faciunt
frequẽter qñ mariti p̃sentes nõ erũt. Alie se excusant

ꝙ malū nō intēdūt: ꝗbꝫ rīsum est. L. vij. 39. Gladi⁹
enī cū q̇ homicida hoīez ad mortē ꝑcutit malū nō intē
dit: ſꝫ certe ꝑcutiēs intēdit. Ita in ꝓposito. Sunt ergo
tales ſicͭ illi q̇ in ꝓprīs ꝑſona nō intēdūt pugnare nec
venari ī aliena garēna: vel piſcari ī aliena piſcatiōe: ſꝫ
tn̄ arma retia ⁊ hmōi accōmodāt volenti. i. diabolo: q̇
cū armis illis et retib⁹ ad vſum ꝓ quo talia deſiderat
et accōmodat, pugnare: venari: ⁊ aīas piſcari ⁊ cape
intēdit: cū illa videlicet q̄ ornata eſt mundo muliebri.
11 Ezech. xxiij. Alij ſe excuſant dicētes: ꝙ nō ſunt inuen
tores vel inuētrices talium nouitatū ⁊ curioſitatū: ⁊
ideo nō ipſi ſꝫ inuētores peccāt: q: ipſi talia faciunt ne
tāq̄ ſingulares et ſimplices ab alijs derideant. Quibꝫ
rn̄det: ꝙ q̇ vani eſſe incipiūt: ⁊ q̇ vanis ſe cōformant
peccāt. ¶ Aliā ḡ interuenietes et vtētes magnā nō vi
deo differentiā: niſi ꝙ eſt de inuētoribꝫ: ſicͭ de volētib⁹
ſimias cape. De vtētibꝫ ꝟo ſicut de ſimijs captis. Di
Exm̄ citͭ enī ꝙ volētes ſimias ī nemore cape: ſedētes ſub ar
boribꝫ in quibꝫ ſimee ſaltāt calceis et chirotecis in con
ſpectu illarū ſe ornāt: q̇ facto de loco recedētes formā
⁊ materiā taliū ornamentorū ꝓ ſimijs aptas derelin
quūt: quibꝫ ipſe deſcēdētes induere capiunt. Qð q̇dā
exemplū ad duo applicari pōt. Primo ad illos et ꝯtra
illos q̇ in terris ſuis habitātes vel ad alios trāſeūtes
curioſorū veſtimētorū ⁊ ornamētoꝝ alijs formā ⁊ ma
teriā oſtendūt et dāt: in q̄bꝫ vtētes ꝑ ſupbiā a diabolo
capiunt. Scđo ꝯ illas q̇ de peccō req̇ſite: pmo aſſenſuꝫ
negāt. Sꝫ peſſimi ſimiaꝝ venatores q̇ eas venant vi
dētes ꝙ eas facilitͭ cape nō pn̄t: dāt eis chirotecas: cal
cios: cultellos ⁊ hmōi munuſcula: q̄ ſm̄ Hiero. ſetū
amor nō habet: ⁊ ſic ornare a diabolo ⁊ ei⁹ miniſtrͭ ca
piuntͭ: q: datͭ eis ſupellex varia ad ornāda colla. Ju
dicͭ. v. Nota. J. ij. 12. De p̄dictis ſimul nota ſinē an
12 toritatͭ. Malach. C. uij. 30. ¶ Patet ḡ ꝙ talē ornatū
recipe vel eo vti: nimis eſt periculoſum: q: ſicut catt⁹
ꝓpter pulchrā pellē rapitͭ et occiditͭ corꝑaliter. Ita iſti
ſpūaliter q̇ ideo cattis cōparari poſſunt; q: ſicͭ in illis
aīalibꝫ pellis. Ita ī iſtis ornamētū et apparatus plus
valet q̄ꝫ reſiduū corp⁹. Vel text⁹ infra gloſam illā cō
tent⁹. Unde de eis congrue dici pōt illud qð metrice
dicitͭ de ſambuco. Sambuci flores ſambuco ſunt me
Exm̄ liores. Nā arbor olet: flos redolere ſolet. Et illud qð
de quodā dicebatͭ ſic ornato ⁊ gēmato: in quo gemme
vt verificatori videbatͭ; vim decoris ſui: ſicut anulus
aureus in naribꝫ porci ꝑdiderūt. Et h̄ mor⁹ cōſidera
tiōe dixit. Dico tibi certe gēme q̄s pandis apte. Vim
ꝑdūt ꝑ te q: ita te fers ſuꝑ te. Sic enī ꝑduntͭ ornamē
ta dequibꝫ ſe meretrices ornant. Baruch. vj.
Arti. vj ¶ Talis ꝟo habit⁹ duplex inducit tormentū ſeu penā
13 tꝑale videlicet ⁊ eternū. De tꝑali ptꝫ: q: ornat⁹ ſtult⁹
requirit laborē: ſicut ſpecialiter ptꝫ in calciamētis: or
nat⁹ ꝟo curioſus ꝓlixam requirit ſollicitudinē: quaꝝ
minorē eis ī peccōꝝ iniunctā remiſſionē nō libēter por
tarēt. De eterna patebit qn̄ de eis cōplebitͭ iudiciū: de
q̇ Eſa. ix. Veſtimentū mixtū ſanguine erit ī cōbuſtio
nē. Ut freq̄nter. n. illa ſuꝑflua ornamēta l alīq̄ mixta
ſunt ſanguine illo: de q̇ Eccl. xxxiiij. Panis egentium
vita pauꝑū: q̇ defraudat cū hō ſanguinis eſt. ¶ Si
enī vti veſte de bonis ꝓprijs empta ad vanitatē: ma
gnū ſit periculū: ergo a fortiori rōne vti curioſo orna
mēto de bonis male acq̇ſitis: empto maius eſt pericu
lum. Sed ꝙ pmū ſeu antecedēs ſit magnū periculū
Exm̄ patet: q: btā virgo legitͭ cuidā charo ſuo apparuiſſe et
docuiſſe: ꝙ ita nō ornaret ſe amplꝰ: q: in hoc ei diſpli
cuit. Et ꝑ illud. A. xvij. 14. Ergo ſcđm ſeu cōſequēs
14 maius eſt ꝑiculū: ꝙ videlicet ornamētis vtatͭ alienis:
vel male acquiſitis ſeu mutuatis ⁊ nō ſolutis: quia cō
tingere pōt ꝙ in illis moriatͭ: vel ꝙ illas qn̄ moritͭ in
lecto ſuo vel in parietis ſuis circa eū habeat. Et tūc eſt
de illo ſicut de fure q̇ cū furto capitͭ: et ſtatim ad iudi
cem rapitͭ: de quo ducētes: iudici ſuadēt dicētes. Hūc
inuenimus cū furto. Sic in ꝓpoſito: dicēt demones:
hūc inuenim⁹ cū ornamētis vel rebꝫ alienis. Talib⁹
. n. nūc improperare poſſent q̇ auderēt: ⁊ in morte im
properabūt q̇ audebūt ⁊ dicēt illud qð dixit btūs Be Exm̄
nedict⁹ cuidā Riga noīe: de q̄bꝫ ſcribit btūs Grego.
ij. dialogo. ꝙ Totila rex volēs ꝓbare ſi btūs Bene
dictus ſpm̄ haberet ꝓpheticū induit quendā ſeruū or
namētis ꝓprijs: ⁊ eū cū multo comitatu ad ſeruū dei
miſit in effigie ſua: vt ſciret ſi ſic ſeruū dei decipe poſſet
q̇ ſtatim vt eū a longe intuit⁹ fuit: dixit depone fili qð
portas: q: non eſt tuū. Ita tu q̇ de malo ꝑquiſito cum
multis maledictiōibꝫ de ſanguie ⁊ labore pauꝑū vl
de mutuo qð male ſolues: depone qð portas: non eſt
tuū: qð ſi nō feceris nūc volēs: in morte facies nolēs:
qn̄ dicēt tibi illud Exo. xxxiij. Jam nūc depone orna
mentū tuū. Nec tm̄ in morte ornamētis priuabitͭ ſu
perfluis et curioſis et male acquiſitis: ſꝫ ſuꝑ hoc pla
gis vapulabit multis. Qꝫ primo ꝑ hoc oſtēditͭ et ar 15
guitͭ qð refert Ceſari⁹ de quodā monacho poſt mor Exm̄
tem apparēte ⁊ aſſerēte ſe grauiter punitū: q: moriens
inuētus fuit ſine cuculla. Ex quo arguitͭ ꝙ cū grauī⁹
ſit aliena tollere q̄ꝫ ſuo nō vti: illi grauitͭ tūc puniēntͭ
qui inuenti fuerint in alienis. Et cū grauī⁹ ſit delictū
nimis curioſis indui: q̄ꝫ mori nudus vt videtͭ. ptꝫ. ⁊cͭ
Secūdo idē oñditͭ ꝑ hoc qð dn̄s ſcribit Pariſienſis in Exm̄
ſuo tractatu de quadā muliere q̇ tingēdis et ornandis
crinibꝫ dū viueret intēdebat: apparuit aūt poſt mortē
cuidā pectināſ crines ſuos ⁊ ornans eui et dicebat ꝙ
illa pectinatio fuit ei intolerabilis cruciat⁹: ⁊ ꝙ pecten
tꝑm immēſitate pōderis ipſam grauabat et depreme
bat intolerabiliter: qua apparitione placuit creatoris
bonitati oñdere q̄ꝫ periculoſa ſit ſtudioſa ornatus cu
rioſitas. Tertio idē quadā oſtēditͭ euidētia quā valen
tis viri relatiōe didici: de quadā muliere in Italia que Exm̄
poſt mortē in quadā tumba ponebatͭ vſqꝫ ei decētior
parat⁹ eſſet loc⁹: ad quē paratū dū ipſam leuare vellēt
inuenerūt oīa loca corꝑis: circa brachia videlicet ⁊ col
lum ⁊ hmōi loca in quibꝫ nimis curioſe cū bendis et
orfragijs et hmōi ſcđm illi⁹ terre abuſum ornata eſſe
ſolebat corroſa vſqꝫ ad oſſa: alijs locis integris exiſtē
tibus: vt in illis locis vindicta oſtēderetͭ in quibꝫ cul
pa ſpecialiter oſtēdebatͭ. Quarto idē oñditͭ rōne que
dictat ꝙ oēm illā nō cognoſcat ī iudicio de⁹: q̇ faciē ſuā
colorādo ⁊ ſe nimis curioſe ornādo: ſignū ſeu ſimilitu
dinē quā de⁹ in ea poſuit ipſam faciēdo: deleuit: qn̄ ḡ
quereret: cui⁹ eſt imago hec et ſuꝑſcriptio: nō mea dicet
ſꝫ ſuꝑbie: et illi⁹ q̇ eſt rex ſuꝑ oēs filios ſuꝑbie. Quin
to idē oñditͭ ꝑ hoc qð oñdit chriſtus. Lu. xvj. de diui
te epulone induto purpura et byſſo: Suꝑ q̇ dicit glo
ſa: ꝙ ſi cult⁹ p̄cioſarū veſtiū culpa nō eſſet: ſermo dei
nō tam diligēter exprimeret: ꝙ indut⁹ erat purpura ⁊
byſſo: q̇s enī magnā culpā ⁊ magna pena dignū de
lictū negare poſſet qn̄ pauperes nudi frigeſcūt: ſicͭ La
zarus ad portā ſuā: ⁊ illi de creatura et dono dei. i. de
pannis: ſuos oculos vanos et tineas paſcunt. Ex pre
dictis apparet: ꝙ gloria et ſtat⁹ et cōditio illoꝝ q̇ de or
natu gloriantͭ curioſo et ſuꝑbo: morte adueniēte: erit
ſicut ſtat⁹ noctiluce in die oſtēdēte ſe: q: ſicut ille q̄ de
nocte videntͭ lucide et pulchre: de die turpes eſſe oſtē
duntͭ. Ita in ꝓpoſito: qn̄ dn̄s auferet ornamētū. Eſa.
iij. tūc enī erit ſicut corui⁹ ille. A. xij. 36.

Arti. vij. ¶ Cũ tñ nullũ malũ adeo malũ inueniat in vita ista:
16 quin aliquo bono sit pmixtũ pdicta tñ mali estimandi
nõ sunt qn aliquã pditionẽ habeãt bonã. Si tñ bona
dici poterit: q̃ carentia alteri⁹ mali. i. hypocrisis inclu-
dit. Hypocrite nãq3 nõ sunt q̃ quales interi⁹ sunt: ta
les se exteri⁹ ostẽdunt: q̃ fatuitatẽ: leuitatẽ et supbiã: ⁊
cetera q̃ in cordib⁹ possidẽt exteri⁹ habitu et vanis
oculis ostẽtant: p qua ostẽtãda libẽti⁹ ad ecclesiã p-
perãt q̃nq3 q̃ ad deũ placandũ q̃b⁹ sani⁹ esset q̃ domi
remanerẽt q̃ q̃ ibi deũ offenderẽt ⁊ pctã augmẽtarẽt:
vbi deũ placare ⁊ pctã diminuere deberẽt: ⁊ q̃ turpes
et leprosi et quibuscũq3 infirmitatib⁹ deformes ad vi-
tam intrarẽt: q̃ q̃ oĩb⁹ ornamẽtis suis in gehennam
mitterent. Hoc ḡ timẽtes exẽplũ accipite ab Hester
q̃ deposuit vestimẽta ornatus sui. Hester. xv.
Arti. viij ¶ Nec in hmõi soli⁹ Hester actu exemplũ habem⁹
17 superbũ deponẽdi ornatũ: s3 etiã multa alia inueniũt
exẽpla ⁊ remedia contra curiosum ornatũ oportuna
effectualiter mẽte tractata. Quoꝝ primũ in primis et
cũ primis oñdebat parẽtib⁹: in hoc q̃ de⁹ q̃ satis po-
tẽs fuit nequaq̃ primos parẽtes sericis induit aut cu
riosis: s3 tunicis pelliceis. Nec habitu ornauit auri vl'
argẽti: vel lapidũ pciosoꝝ: s3 pellib⁹ aĩaliũ mortuoꝝ.
Geñ. iij. Scdm remediũ cũ christo i cruce pendebat:
ipse nãq3 i cruce nõ curiosis indut⁹: s3 nudus: vl' fere
nudus pẽdebat. Tertiũ remediũ a curiositate ornat⁹
nos retrahẽs est exemplũ sanctarũ mulierũ: de q̃bus
habet. J. vij. 39. Quartũ exemplũ exhibuit nobis de-
metri⁹: de q̃ refert Agellius li. noctiũ acticarũ: ⁊ ha-
bet prima pte speculi historialis. li. iiij. c. xxxij. q̃ cum
esset ditissim⁹: omne patrimoniũ ciuib⁹ derelinquens
Athenas pfect⁹ est: et ibi oculos sibi eruit vt vegeta-
tiores cogitatiões haberet. Valeri⁹ tñ dicit: q̃ oculos
eũ eruisse ne videret bene esse malis ciuib⁹. Tertulia-
nus dicit ideo sibi oculos eruisse: q: mulieres sine cõ-
cupiscẽtia aspicere nõ poterat. Ex cui⁹ occasiõe nobis
exemplũ dat: q̃ si ipsi curiosi a curiositatib⁹ suis se re-
trahere noluerint: saltẽ nos ab eis aspectũ diuertam⁹
vel oculos claudam⁹: qd si fecerim⁹ nec ipsi se ita dili
gẽter ornarẽt nec nos ipsoꝝ exẽplo vel cõcupiscentia
infatuarẽt. Auerte ḡ oculos tuos ne videãt vanitatẽ
S3 q: difficile est obiecto scdm sensum delectabili pre-
sente oculos claudere: securior in fuga sperat victoria:
vt. s. quisq3 oportunitates fugiat talia vidẽdi que vix
sine cõcupiscẽtia vel temptatiõe vident. Qui ḡ in h ne-
gocio victoriã obtinere voluerit: pugnet sicut Lepus
fert pugnasse cũ lupo. De istis nãq3 fabula cõtinet: q̃
Lepus cũ lupus lepori timiditatẽ improperaret: lep⁹ se iactã-
Exem do bellũ ei indixit: et si vinceret ad penã se obligauit
cõtingentẽ: in quo cũ lup⁹ se pararet ad deuorandũ:
lepus pedẽ disposuit ad fugiendũ. Vtroq3 vo coram
Leone iudice sibi victoriã ascribẽte et p parte sua pla-
citãte: p lepore sentẽtia data fuit: eo q̃ pugna ei conue
niẽtissima est in fuga: quã pugnã exercẽdo aduersariũ
eũ insequentẽ lassauit et vicit. Ergo p tãto victor effi-
ciebat: nec alio modo vicisset: q: si i pace stetisset vict⁹
fuisset. Sic in pposito: bellũ indictũ est inter nos ⁊ mi
litiã infernalẽ armatã: scopis mũdatam et ornatam.
Matth. xij. In quo si vincamur ad penã obligamur
eternã. Ipa ḡ se armãtẽ ornãte ad bellũ nobis meli⁹
nõ remanet cõsiliũ: q̃ q̃ q̃tũ possum⁹ ipsi⁹ fugiam⁹
aspectũ: loquelã: et cogitationẽ: q: si i aliq̃ pdictoꝝ in-
sultũ illi⁹ expectauerim⁹: aut vincemur: aut inquina
bimur sicut ostẽsum est. L. vij. 41. Quis. n. in illo bel-
lo vl' in illa parte ⁊ acie belli auderet stare: aut illi pu-
gne se psumeret exponere: in qua cecidit prim⁹ parẽs

Adam: Samson: et Salomõ. Aut q̃s mulierẽ tãgere
auderet extraneã: cũ sctũs heremita matrẽ ppriã vltra
aquã portãdo: man⁹ ei⁹ nudas tãgere nõ auderet. di-
cẽs: caro mulieris semp ignis est. Aut q̃s magnã cũ
eis auderet habere specialitatẽ cũ Adã et de⁹ tñ vnã
habuissent specialẽ filiã. Euã videlicet ⁊ vnã illoꝝ eie
cit de paradiso: altũ suspẽdit in patibulo. Ergo fugite
et saluate aĩas vr̃as. Hiere. xlviij. Fugite et terga ver-
tite. Hiere. xlix. vt de vob dici possit illud Hiere. xxxix
Oẽs viri bellatores fugerũt illã videlicet: q̃ oĩb⁹ orna
mẽtis suis ornauit se. Judith. x. q̃ ad capiẽdas aĩas
nitit tñ ipsam q̃ pedisequas ornare. Hester. ij. Scdo 18
nos a tali ornatu retrahere deberet cogitatio: q̃ illa or
natio vel ille ornatus nos nudos ⁊ nõ ornatos faciet
coꝝ maiori multitudine in die iudicij. Sicut ḡ hõ pl⁹
nitit se ornare de die q̃ de nocte: ita nos in die q̃ dicit
dies magna ⁊ amara valde: q̃ de nocte hui⁹ mundi.
Ergo in exteriori vestitu ne glorieris. Eccl. xj. Scitõ:
q: oĩs glĩa filie regis ab int⁹. in ps̃. xliiij. Et q̃ exteri⁹
ornamẽtũ spernẽdo: ornamẽtũ accipies gratie. Eccl.
xxxij. Si vo iuniores hmõi exẽplis ab ornatu curioso
et vanis discursib⁹ se retrahere noluerint: tertiũ reme-
diũ a parẽtib⁹ depẽdet ⁊ seniorib⁹: q̃ ipsi videlicet eos
si i domo habere voluerint ne discurrãt ⁊ cõcupiscãt ⁊
cõcupiscant eos nõ ornẽt: sed poti⁹ ornatũ subtrahãt
supfluũ. sciẽtes: q̃m catt⁹ adust⁹ vt dr̃ nõ libẽter eua-
gat. ¶ Exẽplũ ad h habere poterũt de quodã paupe Exem
q̃ pulchrũ habuisse fert pullũ equinũ: quẽ cũ intelli-
geret viciniũ ei⁹ diuitẽ cõcupiscere cui illũ negare nõ
audebat: caudã ei⁹ et iubã pscindẽdo: ipm q̃ ad aspe-
ctũ deturpauit: ⁊ alteri⁹ cõcupiscẽtiã mitigauit: ⁊ pul
lum suũ sibi ipsi domi retinuit. Sic faciẽdo filijs et fi
liab⁹ et domi vobisipsis reseruabit: q: tũc sunt sicut
gladi⁹ euaginat⁹ q̃ nõ libẽter exit vaginã ⁊ corp spũalẽ
pulchritudinẽ custodiet. Quia tũc erũt sicut aĩalia et
aues nature siluestres q̃ pelles et plumas habẽt niti-
diores. Sic aĩas habẽt pulchriores: q̃ minorẽ cum
mũdo vel mũdialib⁹ habẽt familiaritatẽ: ppter qd p-
pheta dicit. Elõgaui fugiẽs ⁊ mãsi in solitudine. Sic
faciẽt filij vr̃i et filie vr̃e et ancille si fuerint absq3 orna-
mẽtis et monilib⁹ et veste purpurea: q̃b⁹ Madian re-
ges vti soliti erãt: ⁊ pter torques. Judic. viij.
¶ Et licz oĩs ornat⁹ hoĩs vanitas: oĩs curiositas tam Arti. ix
habit⁹ q̃ etiã quorũcũq3 actuũ sit ab oĩb⁹ pcul pellen 19
da: maxime tñ ab his q̃ ordine decorati sunt clericali:
q: curiositas i illis tã ipsos q̃ doctrinã suã cõtemni et
derideri facit. Primũ q̃ videlicet ipos derideri facit: Exem
p3 p h qd de q̃dã fert religioso q̃ ad quendã veniẽs
regẽ: p negotijs cõuent⁹ sui cũ paupertatẽ dom⁹ sue al
legaret. Rñdit rex ipm deridẽdo: bene apparet in cal-
ciamẽt tuis q̃ ppter defectũ corij sũt ita stricta. Scdm Exem
p3 p h qd fert quendã Parisi⁹ rñdisse cuidã pdicãti
cõtra curiositatẽ. Tace inq̃t: q: illa pciosa vestis quã
tu habes nõ pmittit te audacter pdicare vitatẽ. Pre-
dicator ḡ hũilitatẽ nõ debet i vestitu gliari vanitatis:
exẽplo illoꝝ pdicatoꝝ. s. Enoch et Helie. Apocal. xj.
Qui pdicabũt amicti saccis. Et Zach. xiij. Operient
sacco cilicino. Glosa Hiero. Mos erat pphete indui
sacco cũ pplm ad penitẽtiã puocabãt. Sic indut⁹ erat
Jesus: de quo Zach. iij. Jesus indut⁹ erat vestib⁹ sor
didis. Et antiq̃ pphete. iiij. Regl. j. Helise⁹ fuit zona
pellicea accinct⁹. Et pco et pdicator legis gr̃e et noui
testamẽti Johãnes baptista Matth. iij. Ipe iohãnes
habebat vestimentũ de pilis cameloꝝ. Sicut ḡ tũc ta-
lis habit⁹ ostẽdebat illos veros esse nũcios: pconesq3
illi⁹ Jesus q̃ indut⁹ fuit sordidis vestib⁹: immo q̃ in

cruce fuit nudus. Ita et nunc si saltē habitū portarēt:
Xriij aliter nō. Tali nāqꝫ experimēto legit beatū Martinū
cognouisse distinctionē inter Christū et diabolū: qui
diabolo sibi apparēti i habitu purpureo et se christum
esse simulāti dixit: christū purpuratū nō noui: et sic eū
fugauit. Nota. P.iij.23.cū seq. Et. V.v.52. Quos
vero ad hoc nō trahit christi et bonoꝝ virorū cōformitas
et silitudo: saltē cogitēt locū carceris flet⁹ et doloris in
q̄ positi sunt. Nūc em̄ tp̄us est lugēdi. Eccl'a.iij. Qd̄
parū cogitare vident illi de q̄bꝰ loquit decretū sumptū
ex verbis Hiero. ad Damasum papā de filio pdigo
di.xxxvij.c. sacerdotes. Sacerdotes inq̄t omissis euā-
gelijs et pphetijs videm⁹ comedias legere: amatoria
bucolicoꝝ vsuū verba cātare. Et nō solū in hoc sꝫ etiā
in oībꝰ alijs opibꝰ vbis et factis fere videmur: loci car
ceris et doloris et tp̄is mali obliuisci: q̄ antiquit⁹ fuit
cāt⁹ in ecclīa deuotiōis: nūc est dissolutiōis, puocās
audiētes ad leuitatē: vanitatē: et lasciuiā: sciētia vera et
edificatiua: nūc vana curiosa et litigiosa: opa fortia et
solida: nūc subtilia et debilia: tūc habit⁹ simplex et or-
nat⁹ hūilis et p̄ciū bene solutū: nūc ecōuerso. Nō sic
Hester q̄ fletibꝰ et luctui apta: accepit indumēta. Et
Mardoche⁹ etiā. Hester.xiiij. Timeāt ḡ tales dei vi-
sitationē: de qua Soph.j. Ibi em̄ lr̄as visitatiōis sue
p̄mittit dicens. Visitabo sup oēs q̄ induti sunt veste
peregrina. Vestis pegrina est: q̄ in forma materia vel
p̄ciositate vel curiositate est aliena: christianitatꝭ statui
vl' religiōi difformis. Tales em̄ visitabit de⁹ qui nō
parcet: licet alij visitatores parcant. Hiere.xxj. Non
parcet neqꝫ miserebit: sꝫ ministri ei⁹ nudabūt te vesti-
mētis tuis. Ezech.xxiij. Sic ḡ q̄ntumcūqꝫ ornaueris
vas fictile nō poterꝭ p ornamentū illud custodire: q̄n
a fortiori frāgi possit. Ita q̄ntumcūqꝫ vestrum corpus
nūc ornaueritis erit in die mortis: quomō si argento
sordido ornare velis vas fictile. Prouer.xxvj. Nota
cōtra plus ornātes corpus q̄ aiam. S.ij.7.

O viij **Ostensiōis primo ponē-**
da est distinctio. scd̄o prosecutio. Circa ad
primū vtile videt docere et declarare q̄ de⁹ ostēdit nob:
et q̄ nos debem⁹ ostēdere ei. Circa primū tria sunt decla
rāda. Primo q̄ de⁹ ostēdit nobis. Scd̄o q̄liter seu per q̄
media. Et tertio pp̄ter quid seu ad quē finē. Circa ad
primū de⁹ nobis tria ostēdit bn̄ficia: lata: pmissa: et ex-
pectata: et iudicia data: q̄liter vel p q̄ media: p tria si-
gna: videlicet voces: et scripta: ad quē finē pp̄ter tria
seu tres fines. Primo vt sim⁹ grati ip̄m amādo: rōne
bn̄ficioꝝ. Scd̄o vt sim⁹ fortes et pseuerantes ip̄m se-
quendo: rōne pmissioꝝ. Tertio vt simus timidi pctā
confitendo: timore iudiciorum.

Arti.j. ¶ Rōne primi est aduertēdū: q̄ de⁹ tria bn̄ficia nobis
1 ostēdit: factiōis: passiōis et donatiōis. In his em̄ tribꝰ
amicus amico bn̄ficiū ostēdere pōt: p ipso videlicet fa
ciēdo: grauia sustinēdo: et p posse suo dādo indigēti:
sicut pꝫ. A.xx.7. Qr̄ vero de⁹ primū bn̄ficiū nob ostēdit
multa p nob faciēdo: licet q̄ ad plura ei⁹ opa ostēsum
sit. A.xx.7. tn̄ specialr̄ et excellēter illud ostēdit i sua be
nedicta incarnatiōe: nostrā naturā assumēdo. Si em̄
princeps magn⁹ filiā viri⁹ simplicis et paupis i vxorē
acciperet: q̄s nō diceret: q̄ multū: nō solū p ea: sꝫ p tota
parētela faceret? Scd̄m etiā bn̄ficiū licet i multis ostē-
derit p nr̄o amore: laborādo: p̄dicādo: famē: sitim: et
paupertatē sustinēdo: specialr̄ tn̄ hoc ostēdit i iudeoꝝ deri-
siōe: psecutiōe: et sua bn̄dicta passiōe: de q̄bꝰ Matth.
xvj. Exinde cepit Iesus ostēdere discipulis: q̄ oporteret
eū ire hierosolymā: et multa pati a senioribꝰ et scribis:
et p̄ncipibꝰ sacerdotū occidi: quoꝝ medietatē: si amic⁹
p amico sustineret: magnū amorē ei ostēderet. Tertiū
insup bn̄ficiū: licꝫ large et late ostēderet: dādo illa q̄ no
minant. A.x.2. tn̄ illud specialr̄ et excellenter ostēdit in
cena dādo seip̄m: et in penthecoste dādo sp̄m sctm̄. Ni-
hil ḡ restat ei: nisi q̄ petitionē Philippi cōcedat dicētꝭ
Ostēde nob patrē et sufficit nob. Io.xiiij. Habēdo ḡ
respectū ad ista tria bn̄ficia: vitas pꝫ dicti Io.x. Mul
ta inq̄t bona opa ostēdi vob. Sic ḡ ostēdit p̄mo bn̄ficia
lata. Scd̄o ostēdit pmissa expectata: oīa videlicꝫ bona
illa: de q̄bꝰ habet. c. de gaudio. et. c. de glīa: q̄ expectant
p spem: et ostendunt p lucē fidei: q̄ petit. Eccl.xxxvj.
Ostēde nob lucē. Tertio ostēdit iudicia tā q̄ sustinem⁹
q̄ꝫ q̄ timem⁹: de q̄bꝰ habet. c. de iudicio diuino p totū.
Et Eccl.xvij. Iusticiā et iudicia sua ostendit illis.
¶ Ista vero tria bn̄ficia p tria ostēdit media: p signa vo- Arti.ij.
ces et scripta. Bn̄ficiū nāqꝫ natiuitatꝭ ostēdit p signa 2
illa et voces: q̄ habent. N.j.17. Et p stellā. Matth.ij.
Et p vocē patris. Matth.iij. Hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹.
Et Marci.ix. De nube audita fuit vox: hic est fili⁹ me⁹
charissim⁹. Scriptura etiā idē ostēdit tā antiq̄ testamē-
ti: sicut patet. F.iiij.16. cū sequētibꝰ: q̄ etiā noui: sicut
pꝫ p totū nouū testamētū. Bn̄ficiū vero passiōis ostē
dūt oīa signa q̄ in hora mortꝭ christi: q̄tū ad tenebras
et terremotū et monumēta apta: et velū scissum cōtige-
rūt: q̄ oīa ip̄m filiū dei p nobis ostēderūt patiētē. Vox
idē ostēdit Cēturiōis dicētis. Vere hic hō fili⁹ dei erat
Marci.xv. Scriptura idē ostēdit q̄ habet. F.iiij.20.
Bn̄ficiū vero donatiōis suip̄si⁹ ostēdūt oīa miraculoꝝ
signa q̄ habent. E.vj. p totū. Vox etiā et scriptura idē
ostēdunt q̄ habent Matth.xxvj. hoc inq̄t est corp⁹ meū.
Et Lu.xxij. Hoc est corpus meū qd̄ p vobis tradet.
Donatio vero sp̄us sancti p signū ostēsa fuit locutiōis
oīm linguarū: et p vocē et scripturā. Io.xiiij. Mittā
inq̄t vobis sp̄m vitatꝭ: quē mūdus nō pōt accipere.
Quilibet em̄ p̄dictoꝝ modo suo ostēdit eis filiū regis.
iiij. Reg.xj. Promissa etiā expectata ostēdūt signa vo-
ces et scripta: q̄ habent. G.j. arti.iij. p totum. Iudicia
insup data ostēdunt p signa q̄ habent. D.j. arti.iiij. p
totū. Et p vocē ip̄si⁹ christi scriptā. Io.iij. Iam inq̄t
iudicat⁹ est. Sic em̄ vtutē tuā ostēdis: tu q̄ nō crederꝭ
esse in vtute. Sap.xij. Predicta vero tria in p̄mo articu
lo: et p tria in scd̄o articulo pp̄ter tres vtilitates osten-
dit in hoc tertio articulo.
¶ Primo nāqꝫ pp̄ter tria bn̄ficia ostēsa p gratitudinis Arti.iij
et etiā necessitatis legē: ad tria obligamur annotata. 3
Rōne nāqꝫ bn̄ficij incarnatiōis obligamur ad obse-
quiū hūiliatiōis. Ancilla em̄ ad matrimoniū magni
principis exaltata: ad cōtinuū obligat hūilitatꝭ obse-
quiū. Sic nos cogitādo quō de⁹ nostrā miserā exalta
uit naturā: semp ḡ ad nostrā humiliationē videamus
hoc verbū: qd̄ factū est: qd̄ fecit dn̄s et ostendit nobis.
Lu.ij. Sed heu in hoc casu de triaca faciūt venenū q̄ de
materia humiliatiōis sumūt audaciam delinquendi.
Quoꝝ dictū et reprobatio patet. D.j.22. cū sequētibꝰ
Secūdo rōne bn̄ficij passiōis: obligamur ad sustinen
dū p eo labores: penitētias: et maloꝝ hoīm psecutio-
nes. In q̄ specialr̄ ostēdunt filij dei. F.v.3. Et vt hō
ista patienti⁹ sustineret: ostendit ei man⁹ et lat⁹. Io.xx
Et Lu.vlti. Sicut q̄ p alio multa vulnera sustinuit:
sicut miles in bello p rege: vel soci⁹ p socio et vulnera
ostēdit: vt eū ad amorē puocet: et ad aliqua aduersa p
eo sustinendū patiēter. Et rōnabiliter quidē: quia si ex
intimis cordis: q̄ p nobis patiebat in ligno cogitare-
mus: et lignū illud cū cōtentis in cordibꝰ nostris et tri
bulationibꝰ nostris poneremus; quicquid pro eo vel

iusticia sua qua cōtra boīes agonisando sustinerem⁹:
leue videret. Exo. xv. Ostēdit ei lignū: qđ cū misisset
in aqs̄ ī indulcorata est aqua. Tercio ratiōe beneficij
donatiōis obligamur: ad dandū ei: tam de vita q̄ȝ de
reb⁹ meliora: sicut patet. A. xiij. 23. cū sequētib⁹. Cū⁹
rō patȝ. N. j. 20. cū sequētib⁹. Predicta bñficia nobis
ostēdendo dicere pōt illud Act. xx. Oīa ostēdi vob:
qm̄ sic laborātes oportet suscipere infirmos ac memi
nisse verbū dñi: qm̄ beatus est magis dare q̄ȝ accipere
4 Secūdo rōne triplicis beneficij ꝓmissi. s. visionis ad
besionis et fruitiōis obligamur et necessitamur: si illa
adipisci voluerim⁹: ad ipm̄ fortiter sequendū ꝑ fidem
spem et charitatē. Si eñi ouem sequi facit ramus vi
ridis: et seruū dñm suū: ꝛ opariū cōductorē sua parua
merces: q̄ȝto magis hominē ad sequendū dñm mo
uere deberet regnū ei ostēsum: iuxta illud Sap. x. Ju
stū deduxit dñs ꝑ vias rectas: et ostēdit illi regnū dei:
qđ habere poterūt si seq̄ voluerint. Esa. j. Si volueri
tis bona terre comedetis. Deut. xix. Cū dederit tibi
cunctā terrā: quā pollicit⁹ est: si tñ custodieris mādā
ta eius: et feceris q̄ ego ꝑcipio tibi hodie. ps̄. lxxxviij.
Si custodierint filij ei⁹ legē meā. Nota ad hoc leges.
O. iiij. Et nota ꝑdictarū fidei spei ꝛ charitatis ostēsio
debet in opibus fieri: quia hoc in alijs duabus. i. spe
et charitate intelligit: qđ de fide dicit. Jaco. ij. Osten
dam tibi ex operib⁹ fidē meā: verū. s. bonus sim ī fide
vel malus. Nō eñi sufficit q̄ ostēdat charitatē suam
mēbris dei in ore tm̄. Sicut nouerca ostēdit priuigno:
q̄ dare nō vult: vel alienū qđ dare nō pōt. dicendo: li
bēter vobis darē: si essent mea: cum sua habeat q̄ dare
posset. Sic eñi diabolus ostendit ei oīa regna mundi.
5 Matth. iiij. Tertio ratione et timore triplicis iudicij
ostensi: quoȝ primū est correctiōis: scđm tribulatio
nis: tertiū finalis dānatiōis: quoȝ primū ꝑ suos exer
cet ministros deus. scđm ꝑ elemēta seu tēpestates: ter
tiū ꝑ seipm. Ratione quorū tria oñdere necessitamur
. s. cōtritionē: confessionē: satisfactionē. Ad hoc eñi in
his trib⁹ terrorē brachij sui ostēdet in cōminatione fu
roris sui. Esa. xxx. vt per qđlibet illorū ad tria ꝑdicta
ostēdēda ꝑducat. Primū nāq̄ȝ ad hoc ꝑ ministrū suū
cū coadiutorib⁹ suis petōres visitat dicēs et ꝑcipiens
ei: illud Ezech. xx. Fili hoīs ostēde israel pp̄lm pollutū
Quod verbū primo applicari pōt ad quēlibet ad visita
tionē vocatū: cui dicit: Fili hoīs: primo fac sicut facit
puer vel amicus illius: qui loquelā amisit ꝓ eo infir
mitatē suā medico ostendēdo: in cui⁹ ꝑsona quia ipse
mutus est: sacra scriptura rogat dicēs. Quātas habeo
iniq̄tates et petā: scelera mea atq̄ȝ delicta ostende mihi
Job. xiij. Secūdo fac sicut os ostendens infirmitatē
pedis putridi. Et si meli⁹ fieri nō potest: rogat vt com
buraē vel ꝑscindaē. Sic vos vt de quolibet vestrum
posset dici illud ps̄. lix. Ostendisti pp̄lo tuo dura: que
si facere nolueritis: ratione amicie vel mēbri spūalis
facite timore dei: qui illa q̄ hic nō ostendunt: ostendet
toto mūdo. Nau. iij. Ostendā gētib⁹ nuditatē tuam.
Secūdo applicari pōt ad ꝑdicantē. cui dicit. Fili hoīs
ostende ꝛc. In ꝑdicatione tua delicta illorū eis osten
dendo: sicut ostendit scriptori defect⁹ in libro quē scri
psit: vt corrigat: et ancille immunditia vasis: ꝛ amico
macula in facie vt abstergat: et pater filio ostēdit offen
sam vt caueat. Sic tu: vt sic ꝑ te ꝛ tuā ostēsionē ad pe
nitentiā ꝓuocati quilibet illorū dicere tibi possit illud
Hiere. xxxj. Postq̄ȝ ostēdisti mihi ꝑcussi femur meū:
et cōfusus sum. Et tu de quolibet illorū sic ad lachry
mas ꝓ peccatis suis ꝓuocato: dicere possis illud Apo.
xxij. Ostēdit mihi flumē aque viue splendidū tanq̄ȝ
crystallus. Secūdo ad hoc illos adducere nitit ꝑ iudi 6
cia sua: que circa pp̄lm suū exercet tēpestatib⁹ et infir
mitatib⁹ illū flagellādo: vt ꝑ penā trāsitoriā nob ostē
sam: nos castiget: et ad penitentiā a petō reuocet: sicut
canis vel puer castigat ꝑ virgā ei ostēsam. Sic tu de⁹
ostendisti pp̄lo tuo dura. in ps̄. lix. Et tu g̃ popule dei
fac de infirmitate tua spūali: qđ faceres de infirmitate
corꝑali: ꝛ saltē tpe īfirmitatis tue oñdit cōuersationē tuā
Eccl. xviij. Sicut eñi infirm⁹ corꝑaliter libēter medi
co sciēti infirmitatē et statū suū ostendit vt sanet. Jta
vos infirmi spūaliter: et flagellati corꝑaliter ostendite
vos sacerdotib⁹. Lu. xvij. Si vo nec ista duo ꝑdicta
dei iudicia timēdo ad penitētiā ꝛ bonā vitā redire vo
lueritis: ostendā vobis quē timeatis. Lu. xij. Sequit
Timete eū q̄ postq̄ȝ occiderit: habet potestatē mittere
in gehennā. Hoc eñi iudiciū: signis: vocib⁹ et scriptu
ris: pp̄lo suo ostēdit: sicut patet supra. eo. c. ij. Sic furi
ostēditur patibulū vt timeat et doleat: et a furto suo se
retrahat. dicēs illud Apo. xvij. Veni ostendam tibi
damnationē meretricis magne. ꝛc. Sed heu nōnulli
xp̄ane salutis ꝛ ꝑdictorū iudicioȝ īmemores: petā sua
nō ostēdunt: ȝ abscōdūt: sicut patet. A. v. 9.

Patientie primo osten-

der descriptio cū sua declaratiōe. Scđo P i
distinctio. Tertio ꝑfectio: tam ex natura
ꝓpria q̄ ex cōditione sui cōtrarij. s. impa
tientie. Quarto vtilitas. Quinto documenta. Sexto
signa seu experimēta. ¶ Qtū ad primū patiētia est tā Arti. i
ꝓprias q̄ȝ sociorū iniurias equanimiter tolerare: sic ex i
Decreto colligit. xxiij. q. j. Ex militare. §. quid aliud:
qđ qualiter intelligendū est. ex. §. patet ibidē imediate
sequēti. s. his itaq̄ȝ. in. c. nisi bella. Ex quo colligit: q̄
ꝑcepta patiētie de altera maxilla ꝑcutiēti ꝑbēdo: et de
eūdo cū illo qui te angariauerit mille passus: duo mi
lia et hmōi: nō tam ostētatiōe corꝑis q̄ ꝑparatiōe cor
dis sunt intelligēda ꝛ tenēda. fm Aug. in li. de ser
mone dñi in mōte: ꝛ in sermone de puero Cēturionis
Jta q̄ interi⁹ hō semꝑ sit patiēs et beniuolus: tā erga
illos q̄ eū affligūt: q̄ȝ etiam erga illos quos ipse iuste
corrigit. In exteriori vo opere faciat qđ iuste facere
potest: et quod persecutorib⁹ videtur magis prodesse:
ita q̄ si per patientiam vnam maxillam prebēdo per
secutores lucrari posset: etiam in hoc casu nō solum in
secreto cordis verū etiam in manifesto opere patiētia
obseruet. Et hoc est qđ dicit Aug. in sermone de pue
ro Centurionis: et habet. xxiij. q. j. paratus. Homo
inquit iustus et pius paratus esse debet patiēter coȝ
maliciā sustinere: quos fieri bonos querit. Sepe nāq̄ȝ
iniurians: dum videt iniuriatū patienter pati: quic
quid mali sibi facit: et q̄ nec dicto nec facto se vindi
cat: nec iniuriantē prouocat de iniuria sibi facta: vere
cundatur: et penitendo et satisfaciendo bonus efficit:
et sic per patiētiā numerus crescit electorum. In quo
casu melior est patiens viro forti. Prouerb. xvj. Et
melior est patiens arrogante. Eccl's. vij. quia vir ira
cundus prouocat rixas: qui patiens est mitigat susci
tatas. Prouer. xv. Nota ad hoc historiam que osten
dit hoc de facto accidisse. infra. e. c. xiiij. Et in hoc casu
verificat illa glo. sup illud Canti. ij. Sicut liliū inter
spinas ꝛc. Non inquit fuit bon⁹ qui malos tolerare
nō potuit. Nō tñ sic tolerare debent iniurias ꝓprias:
vt dei sustineāt iniurias: q̄a fm Chryso. sup Matth.
In ꝓprijs iniurijs esse quēpiā patientē laudabile est:
iniurias autem dei dissimulare nimis est impium vel
alienas qñ iniurians peior efficitur: qñ ḡ iniuria illata

ꝑsone redūdat ī iniuriā dei et ecclie: illā iniuriā debet
q̄s sibi illatā vlcisci: sicut p̄z de Helia q̄ fecit ignē des
scēdere sup eos q̄ venerāt ad ip̄m capiēdū. iiij. Reg. j.
Et de Heliseo q̄ maledixit pueris ip̄m deridētib᷒. iiij
Reg. ij. Et Siluester papa excōicauit eos q̄ ip̄m i exi
liū miserūt. vt habet. xxiij. q. iiij. c. guilisari⁹. Uel q̄ñ
ex dissimulatiōe iniurie facte vel faciēde sibi vel ꝓprio
suo iniuriās peior efficeret: et dānificationē acqreret
maiorē ⁊ salutē difficilioē: vtputa quia aliq̄s tibi vel
ꝓprio tuo i corpe vl' reb᷒ dānū inferret: de q̄ forte nūq̄
vl' sp̄ cū maiori difficultate q̄ȝ de mala volūtate satisfa
ceret: sp̄ videt esse resistēdū vbi adest possibilitas. Nā
h̄ a iure nature nob̄ inditū ē: vt vim atq̄ȝ iniuriā ꝓpul
sem⁹. Sic p̄z in. ff. veteri. li. j. ti. j. de iusticia ⁊ iure. l. vt
vim. Et a iure ꝯcessū vt vim vi repellam⁹ cū modera-
mine iculpate tutele. Sic p̄z. C. li. viij. vñ vi. ti. iiij. l. j.
Cū moderamie ideo addit: qr si dicat tibi v̄bū inordi
natū: nō ideo ē a te ꝑcutiēd⁹: vl' si te pugno ꝑcusserit:
nō ē cultello vl' atrocit ꝑcutiēd⁹: s̄ȝ solū repellēd⁹. Qui
v̄o in p̄dictis casib᷒ iniurias patiēter tolerat ⁊ nō re-
sistit cū posset: cōscius est criminis: sicut p̄z primo per
legē. C. li. iiij. ti. de cōmercijs ⁊ mercatorib᷒. l. nō solū.
Et iterū in. ff. veteri. li. ix. ti. ad legē aquiliā. l. scientiā:
vbi subscript⁹ sequit tenor. Scientā hic ꝓ patiētia ac-
cipim⁹ vt q̄ ꝓhibere potuit teneat: si non fecerit: lege
aquilia agi pōt: etiā sanato vulnerato seruo: hec ibi.
In qua q̄dē lege. §. q̄ cū aliter: de oīb᷒ p̄dict' genera-
lis dat lex ⁊ licētia i forma q̄ sequit. Uim. n. vi defen
dere oēs leges oiaq̄ȝ iura ꝑmittūt. His etiā legibus
btūs Aug. cōcordat. xxiij. q. j. c. parat⁹: i fi. dicēs. Cui
licētia iniq̄tatis eripit vtili⁹ vincit: qr nihil est infeli-
cius felicitate peccātiū: q̄ penalis nutrit impunitas: ⁊
mala volūtas velut interior hostis roborat. Hec Aug
in s̄mone de puero Cēturionis. Cui etiā q̄ñ ad illos
q̄ iudiciariā hn̄t potestatē: concordat etiā illud Apo.
xiij. Qui occiderit in gladio: oportet eum in gladio oc
cidi: hec patientia sanctorum
Arti. ij. ¶ Huiusmodi v̄o patiētia duplicē capit distinctionē
3 quarū prima accipit in cōparatiōe ad illos q̄ tedia in-
ferūt: sc̄da in cōparatiōe ad animū sustinētis. Prima
ex verbis colligit beati Grego. sup Ezech. Omel. vij.
Trib᷒ inq̄t modis virt⁹ patiētie exercere solet. A ꝓprio
nāq̄ȝ ꝑsecutiōes dāna et cōtumelias sustinem⁹: ab an-
tiquo aduersario tentamēta: a deo aūt flagella tolera-
mus. Sed in his oīb᷒ vigilāti oculo debet mens semet
ipsam circūspicere: ne ꝯtra mala ꝓximi ꝑtrahat ad re-
tributionē malicie. Cōtra tentamēta aduersarij ne du
cat ad delicta. Ne ꝯtra flagella opificis ꝓrumpat ad
excessum murmuratiōis: qr q̄ in p̄dictis patiētie ꝓba-
tionib᷒ excessiue murmurauerint vl' vincunt sunt q̄si
palea vel grana putrida q̄ cū vēto extra vētilabrū por
tant et ꝑdunt: qr ad granariū nō portant. Sic nanq̄ȝ
q̄ grana purgat quodāmodo vēto ꝓbat q̄ sunt grana
solida: q̄ licet a vēto impellant ad vnā partē: tñ in vē-
tilabro remanētes cōseruant et possident. Ita q̄libet
de p̄dict' trib᷒: cui⁹ ventilabrū in manu. Lu. iij. Aīas
solidas ꝓbāt q̄ oēs dicere possunt illud Sap. ij. Pro-
bemus patientiā: in qua ꝓbatiōe vos q̄ aīas habetis
solidas: licet impulsum patiamini: tñ in patiētia vr̄a:
q̄si grana solida in vētilabro: possidebitis aīas vr̄as
Lu. xxj. Patiētia igit seu mā suetudo i hoc casu est sic
antemurale in castro: vl' arma in milite: q̄ oēs lapides
et ictus p̄dictorū triū leuiter excipiūt et frustrāt: ⁊ ca-
strū aīe ⁊ militē christi a lesiōe custodiūt. Et sic sentiū
tu q̄ res fragilis: vtpote vasa vitrea ꝯseruāt a fractiōe
ꝓpter q̄ sacra scriptura quēlibet hortat dicēs. Fili i mā-
suetudine serua aīam tuā. Eccl. x. Et in hūilitate tua
patientiā habe. Eccl. ij. Et induite vos sicut electi dei
benignitatē patientiā. Col. iij. ¶ Sc̄da v̄o est triplex 4
vna q̄ mitigat lites vel iniurias suscitatas: et hec vo-
catur politica. Alia q̄ suffert tribulatōes: famē ⁊ sitim
et hmōi: nec irascit vel murmurat: sed potius de eis
nō curat: et hec est purgatoria. Tertia nō solū hab᷒ p̄-
dictas cōditiōes: s̄ȝ q̄d pl⁹ est iniurie vl' dāni illati ob-
liuiscit: et hec vocat purgati animi: ⁊ hec est ꝑfectissi-
ma. Qui isto triplici modo est patiēs: multa gubernat
sapiētia. Prouer. xiiij. Hec tñ est patiētia in abstracto
sicut puer dixit: q̄ corā magno quodā nutrit⁹ q̄ cū di-
cere deberet aliq̄d verbū de gallico q̄d illo die didisce-
rat: semel cū audiret quendā religiosum q̄ carnes cū
alijs nō comedebat: a senescallo cōfortari. dicente: pa
tientiā habe: post prandiū de lectione requisit⁹: respō
dit se didicisse patientiā: qui interrogat⁹ quid esset: re-
spondit: hō qui nō habet comedere: ⁊ causam p̄tactā
allegauit: quia predicabat in abstinētia patiētiā: in pa
tiētia aūt pietatē. ij. Pe. j. ¶ Quā q̄ habet magnā hab᷒ Arti. iij.
perfectionē: quia patiētia opus ꝑfectū habet. Jaco. j. 5
Sicut patet primo ex natura sua. Opus eñ hospitali-
tatis est opus ꝑfectū: quia est vnū de septē operibus
miscdie. Math. xxv. Sed opus patiētie est opus ho-
spitalitatis: ꝑ ipsam nanq̄ȝ sine murmure dei nuncij:
sicut infirmitas: fames ⁊ quecūq̄ȝ tribulatio ⁊ ꝑsecu-
tio recipiunt: sicut patet in Job qui dixit. Dñs dedit
dñs abstulit. Et de Thobia: cui deus plures tales nū
cios misit: quos hilariter recepit: vt posteris daret ex-
emplū patiētie eius. Thob. ij. Sed istud hospitale nō
diu durat: sed cito ꝓsternit in terra vel loco vbi est fre
quens terremotus impatiētie: quia sicut terremotus
edificia in loco illo inuēta destruit et hospitatos in do-
mibus illis fugat vel opprimit: ita impatiētie motus
oꝑa virtutū et domū dei destruit. Unde btūs Greg.
in pastorali. Impatiētes si qua a se tranquilla mente
fuerant bene gesta: cōfundunt: et improuiso impulsu
destruant quicquid diu forti labore ꝓinde cōstruxe-
rant. Et deū cuius locus tñ in pace factus est: de do-
mibus suis fugāt. Tales. n. sunt sicut habētes man⁹
tremulas: quia sicut illi calicē plenū diu tenere nō pñt
Ita nec isti calicē passionis vel tribulationis de quo
deus eis ꝓpinat dicens. Calicē quidem meū bibetis:
quem cito euertunt: et cōtra deū vel hominē murmu-
rando: litigādo: blasphemādo: totū q̄d prius boni ha
bere videbant effundunt: ad modum vacce que totū
lac prius datū in fine pede euertit. In quo primo pa-
tet patientie perfectio per sui contrarij imperfectionē.
Sicut album albius apparet iuxta nigrum positum:
quia contraria iuxta se posita. s̄m philosophum: ma-
gis elucescūt. Secūdo idem apparet per argumentū 6
a contrario sensu: sumptū de similitudine arborum: in
quibus videmus q̄ arbor que ad omnem vētum vel
pluuiam cadit non fructificat q̄ȝ tūcūq̄ȝ frequenter ele
uetur et apodiamentis fulciatur. Sic nec impatiens:
immo q̄d plus est timendum quia nec presumit q̄ in
magna persecutione christian⁹ noīe etiam sine fructu
staret. De quo ait beat⁹ Greg. moral. xvj. qui inquit
a statu patientie per linguarū vulnera cadit: ipse sibi
testis est q̄ contra manifeste persecutiōis gladios nō
subsisteret. In quo casu ꝑfectio q̄ impatiētia negatur:
suo contrario. i. patienti attribuitur: quia sicut impie-
tas impatiens: ita charitas patiens est. j. Cor. xiij.
Tertio idem eodem apparet argumento per exemplū
de naui et his que ad eius requirūtur gubernationē.
In quib᷒ videmus q̄ nauis sine gubernaculo omni

tēpestate ad rupes ꝛ infortunia impellit̃. Sic ĩpatiēs
cui gubernaculū deest patiētie:huiꝰ maris fluctibꝫ ad
oēs scopulos frāgit̃. Et sic vas vacuū cui liquor deest
ꝑfe:ad ignē crepat: vbi plenū saluat̃. Sic ꝙ̃ vidēs ho-
minē sine gubernacl'o nauigare:sicut etiā vidēs quē-
cū q̃ꝫ de aliq̃ sine debit' instrumēt' se intromittere ne-
gocijs: ipm̄ deridēdo ab eo q̃rit:sic diabolꝰ d'r q̃siuisse
Exm̄ vbi fuit stola sacerdot'. Ita a tali q̃ patiētiā ore docet:
q̃ꝫ ope nō seruat:q̃ri pōt ipm̄ deridēdo:illud Job. iiij
vbi est timor tuꝰ:fortitudo tua:patiētia tua et ꝑfectio
Exm̄ viarū tuarū? Sic deridebat̃ ille magr̄ Parisieñ. de q̃
fert̃:ꝙ cū patiētiā ꝑdicasset i eccl'ia:ꝛ domū rediēs im-
patiēs esset eo ꝙ cibo eiꝰ nō esset paratꝰ:seruꝰ ei impro
perās dixit:ꝙ patientiā ope teneret quā ore ꝑdicaue-
rat. Cui ille:debitū recognosco:ꝫ nō sum ꝓ nūc i statu
Exm̄ soluēdi. Sic etiā deridebat̃ ille religiosus q̃ cuidā im-
properauit asinario ꝙ nimis asinū suū onerasset. Cui
ille:nō est inq̃t ita oneratꝰ q̃n portaret totā patientiā
domꝰ vestre. Cui alius ĩpatiēter r̄ndēdo:ipm̄ demētie
bat̃. Alius do plꝰ ipm̄ deridendo asino dixisse fert̃ ꝙ
iret:q: ꝓpter patiētiā ipsiꝰ nō duriꝰ oneraret̃. Ex q̃bꝰ
oibꝫ apparet patiēter nauigātis ꝑfectio:et vasis liq̃ris
ꝑfe pleni cōseruatio:et patiēter ostēdētis q̃ docet ꝛ re-
spōdētis et loquētis oneratio:ꝙ̃ ꝑ patientiā curramꝰ.
Heb. xij. Quarto idē ondit̃ ꝑ exēpla equi:silic':canis
7 latronis i cruce a sinistris. Quia sic equꝰ dorsum dn̄s
Iesum tactꝰ recalcitrat:q̃ facto amplꝰ se ledit: q̃a ſm̄
antiquū ꝓuerbiū:semel recalcitrādo bis pūgit̃. Et sic
silex ꝑcussus: ignē emittit:q̃ forte tāgentē cōburit:sed
amplꝰ ꝑcuit̃:q: si semel vel amplꝰ ꝑcussus ignē nō
emitteret:amplius nō ꝑcuteret̃. Canis etiā lapidē ad
tp̄ꝫ ꝓiectū mordēs āplꝰ dētes ledit. Et latro ille a sini
str' i cruce de pena sua quā meruit murmurās:amplꝰ
in corde torq̃bat̃. Sic q̃ impatiēs est sustinebit dānū.
Prouer. xix. Sic stultꝰ puer q̃ cōburit virgā antiquā
cū q̃ castigari solet:et cū noua duriꝰ dānū sustinet:sic
pꝫ. C. v. 67. cū sequētibꝫ. Oēs tales brut' iumētisq̃ꝫ
assimilant̃: q: sic corpꝰ regit̃ aia. Ita iumētū seu equꝰ
cessore:et aia rōne. Ergo qd aliud est aia seu hō rōna-
lis de natura amissa rōne ꝑ impatiētiā q̃ꝫ equꝰ sine ces-
sore:vel iumentū sine gubernatore:qd̄ multis nocet ꝛ
nullis vel cōiter ꝓdest ꝛc̃. Ex hoc ꝙ̃ cōpatiōe pꝫ: q̃ꝫ
rōnabiles q̃ꝫ ꝑfecti sunt cōpando singula singulis:illi
q̃ sunt ꝯfortati ſm̄ potētiā claritat' eiꝰ in omi patiētia
8 Col'. j. Sꝫ forte obijciēt ꝙ parua melācolia licꝫ freq̃ns
sit:q: cū magnū nō intēdit malū ꝑiculosa nō sit. Qui-
bus r̄ndet lex:nō solū in h casu:ꝫ in q̃cūq̃ꝫ alio in quo
veniale vel leue estimat̃ pctm̄. dicēs:ꝙ assidua frequē
tia ꝑbet nōnulla. glo. interlineari. i. aliquā infamiā:sic
pꝫ in. ff. nouo. li. ix. ti. de iniurijs ꝛ famosis libellis. l.
Itē apud labeonē. ꝗ. tenet̃. Ex q̃ lege ꝑmo elicit̃ ꝙ fre-
q̃ntātes loca monialiū vl' aliarū mlierū licꝫ forte actū
carnalē ꝛ de se malū nō cōmittāt:tn̄ aliorū detractiōibꝫ
et ifamie q̃dāmō se cōmittūt. sic Joseph. F. ij. 3. Scđo
ꝙ pctm̄ veniale ꝑ frequētiā grauiꝰ efficit̃. Nā sic ois
virtꝰ:ita oē viciū ꝑ exercitiū in suo genere capit incre-
mētū:sic pꝫ ꝑ legē i inforciato ð legat'. iij. l. legat' ſuis
ꝗ ornatrices. Casus legis est:aliqs viā vniuerse car-
nis aggrediēdo:ꝛ diē extremū claudēdo: legauit ali-
cui ornatrices i domo sua:q̃ mortuo nō inueniūt̃ nisi
iuuenes in arte illa:de q̃bꝫ arguit̃ ꝙ illas hēre nō debet:
q: i arte sua sucēdi ꝛ sericū opandi nō sūt expte:h tn̄ nō
obstāte lex illas legatario iudicat esse liberādas q: ois
ars ꝑ exercitiū accipit incremētū:sic etiā oē viciū. Nul
lus ꝙ̃ ipatientiā vel qd̄cūq̃ꝫ viciū leue vel a natura culpe
estimet alienū qd̄ frequēti iteratiōe dānosum accipit

incremētū:ꝙ̃ patiētes estote ad oēs. j. Thess. v. q: seruū
dei nō oportet litigare ꝫ mansuetū esse ad oēs docibilē
patientē. ij. Timoth. ij. vt sitis ꝑfecti ꝛ integri: in omi
patientia ꝛ doctrina. ij. Timoth. iiij.
¶ Quā quidē qui habuerit ꝑfectionē:magnā ꝑ illā cō Ar. iiij.
sequet̃ vtilitatē:ꝑmo nāq̃ꝫ in nobis dei imaginē refor- 9
mat ꝛ custodit ꝛ clare videre ꝛ amare facit:i aiabꝫ mā-
suetorꝫ:quā fumꝰ ipatiētie obfuscat ꝛ eiꝰ cognitione im
pedit in aiabꝫ ipatiētiū. Vñ btūs Grego. māsuetudo
in nobis imaginē dei ꝯseruat: supple sic pulcher pānꝰ
in quo imago inuoluit̃:pulchritudinē custodit imagi
nis:quā ira dissipat:q̃ dū quietē mētis tollit: spūsctm̄
ibi quiescere nō sinit. Nec solū deū sed etiā statū ꝓpriū
ꝛ quecūq̃ꝫ ad salutē vel morꝫ ꝑtinēt studiū clarꝰ vi
dere facit. Oia nanq̃ꝫ ista clarius in trāquillis relucēt
cordibꝫ. Pro quo est aduertendū:ꝙ hoc qd̄ facit tran-
quillitas vl' motio in aqua: hoc facit patientia ꝛ impa
tiētia in aia: quia sicut i aqua clara ꝛ trāquilla immis-
sum apparet:quod in mota ꝛ turbulēta nō ostenditur.
Ita ꝛc̃. Et hoc exēplo legit̃ quendā heremitā voluisse Exm̄
fratres suos pacificasse:ponens denariū in ciph'o ple-
no aqua trāquilla ꝛ clara:dicēs:sicut imago regis cla-
re ostendit̃ ꝑ mediū istius aque:sic apparet dei silitudo
in patientibꝫ ꝛ pacificis aiabus:supple ꝛ statꝰ ꝓprius:
ꝛ quicq̃d illis immissum fuerit vel cogitatum: que oia
in turbulētis obfuscant̃ ꝛ impediunt̃. Ideo dicit phs:
ꝙ in sedendo:supple passiue ſm̄ aliquos libros ꝛ quie-
scendo fit aia sciens ꝛ prudēs. Et doctrina viri ꝑ pa-
tientiā noscit̃. Prouer. xix. Ergo dn̄s dirigat corda ve
stra in charitate dei ꝛ patiētia christi. ij. Thessa. iij. Se
cundo fructū bonorꝫ operū in aiabꝫ vsq̃ꝫ ad messem et
maturitatē nutrit ꝛ cōseruat:q: sicut aeris serenitas ꝛ
amenitas fructus terre ꝛ arborꝫ nutriunt ꝛ ꝯseruant:
quos cōtraria destruūt. Ita pax patiētia in aiabꝫ fru-
ctus spūssancti:de quibꝫ Gal'. v. Fructus aūt spūs est
charitas:gaudiū:pax:patiētia. Fructū afferunt in pa-
tientia. Luce. viij. ¶ Tertio est scutū contra oia ad- 10
uersitatis tela: q̃d ad modū scuti in sinistra parte por-
tari debet:per sinistrā eñi partē aliquotiens in scriptu-
ris aduersitas intelligit̃: scutū itaq̃ꝫ miles christi in si-
nistra portat parte cū patientiā ꝛ corpe ꝛ aīo amplectit̃
in aduersitate. In illa ꝙ̃ ꝑte patientia nobis necessaria
est. Heb. x. Quarto grām dei ꝛ hoim acq̃rit ꝛ ad se at-
trahit:q: sic Adamas ad se trahit ferrū:ita ille de q̃ ṽi
ficat̃ illd̄ Ezech. iij. Fili hoīs vt adamātē dedi faciē tuā
ꝑ patiētiā ꝛ māsuetudinē ꝛ hōestā ꝛ socialē ꝯuersatio-
nē:dilectionē dei ꝛ corda hoim ad se trahit. Jō Eccl'. iij.
Fili i māsuetudine opa tua ꝑfice:ꝛ sup gl'iaꝫ hoim dili
geri'. Ex isto ꝙ̃ pꝫ ꝙ h qd̄ fac' virtꝰ in adamāte:fac pa-
tiētia in patiēte. Sicut ꝙ̃ adamas mediāte virtute sua:
alia ad se trahit ꝛ supportat. Ita vos cū patiētia suppor
tātes inuicē in charitate Eph. iiij. ¶ Quinto est ꝯstāte
mr̄:sic argui pōt ꝑ locū a ꝯrijs. F. ij. 3. ¶ Sexto nauē
vite nr̄e ad portū dirigit salut': sic velū vēto ordinate
oppositū. Est eñi in vndis huiꝰ maris q̃si velū qd̄ oēs
aduersitatis recipit vētos: q̃bꝫ tn̄ nauē velociꝰ ad por
tū currere facit destinatū:in q̃ fide ꝛ patiētia heredita-
bunt ꝓmissiōes. Heb. vj. ¶ Hmōi vtilitatibꝫ moti Exm̄
legit̃ fuisse quedā nobilis dn̄a que secū mulierē litigio-
sam habebat:q: plus ꝑ eā de patiētie meritis lucrabat̃
Etiā fert̃ de sancta Elizabeth q̃ trudebat̃ in lutū ꝑ q̃n Exm̄
dā mulierē a ponte:quā tamen mulierē ipa bonis suis
semper nutriebat. Sic qui timet dn̄m patientiā habe-
¶ Quia ne ab illa habenda se ex- (bunt. Eccl'. ij. Ar. v.
cusare poterunt multa eis tribuit patiētie documenta: 11
non solū illa:de quibꝫ dictū est. C. v. arti. xij. q̃si ꝑ totū

que in secto incipit: sup cathedrā. In septimo vo vbi
catus ad tp̄s depositum iterū suspēdit in alto. Incipit
dudū: ꝙ ostenso volucres celi a cantu arceant ne eos ⁊
subditos suos in peccatis suis dormientes inquietent:
nec diabolū de lecto suo surgere faciāt. Ex ꝙ secutū est:
ꝙ nec ita libere ip̄m postea de locis suis. i. aiabus pec-
catoꝝ: in quib ad modū suū quiescit fugare possunt:
ꝓpter diuersa impedimēta in p̄dictis capitis contenta:
quoꝝ vnū vt alia taceā est ep̄is facienda p̄sentatio: ex
cuius p̄sentationis defectu multi in peccatis suis diu-
tius dormiūt: ꝙ de ipsis prius assurgerēt: si ip̄os audi
re possent quib deuotionē sciunt ꝯferendi. Est ḡ ordo
retrogradus: ſ nō necessario cōmutatus ꝙ scientib et
potentibus ⁊ volentib licentia detur loquēdi ⁊ audi-
endi: hec enī est vmbra mortis ⁊ nullus ordo: sed sem-
piternus horror Iob. x. Nota ꝯ tales. P. xij. 8. Item
58 C. iiij. 16. ¶ Nec hec sola in eis inuenit peruersitas: ꝙ
sufficiētiores artant ⁊ insufficiētiores tolerant ⁊ expo-
nunt. Sed etiā cum insufficiētiorib sufficientiores vt
predictū est ꝑsequunt. Qui in hoc casu cuidā militi as-
similant Normānie: de quo fert: ꝙ cum rex anglie in
normānia venatiōi insisteret: surrexit quidā lupus co-
ram canibus: quē in captionis periculo miles ꝯ canes
iuuit ⁊ liberauit. Regi vo admirāti ⁊ causam querēti.
rñdit: ꝙ plus dilexit lupos Normānie: q̄ canes An-
glie. Ita isti in ꝓposito ⁊ patz: ꝙ quantū ad hoc canes
esse deberēt ꝙ oues custodire tenent: sī ad modū canū
qui in aula ⁊ curijs delicate nutriunt: potius: oues le-
dunt ⁊ spūaliter occidūt q̄ custodiāt: ⁊ ecclesie ⁊ oib
ingrati existentes: de ipsis quicqd habēt accipiūt: nec
circa illarū custodiā diligentiā apponūt quā deberent.
Vñ Bern. sup Cantica: sermone. lxxviij. Vñ inquit
clericis exuberare estimas rerū affluentiā: vestiū splē-
dorē: mensarū luxuriā: cōgeriē vasoꝝ argenteoꝝ ⁊ au-
reoꝝ: nisi de bonis ecclesie. Inde est ꝙ illa paup inops
et nuda relinquit facie miserāda: inculta hospita xp̄i qꝺ
nō est ecclīam ornare sed spoliare: nō est custodire: sed
perdere: nō est defendere ⁊ instruere: ſ ꝓstituere: nō est
pascere gregē: ſ mactare ⁊ deuorare: dicēte de illis dño
Deuorāt plebē meā sicut escā panis. in ps̄. xiij. ¶ Hāc
ecclesie miseriā ⁊ illoꝝ ꝙ ecclesiā defendere deberēt in-
gratitudinē ⁊ crudelitatē plangit Bern. sup Cantica
sermone. xxxiij. dicēs. Olim p̄dictū est ⁊ nunc tp̄s im-
pletionis aduenit. Ecce in pace amaritudo mea ama-
rissima: amara prius in nece martyrū: amarior post in
conflictu hereticoꝝ: amarissima nūc in morib domes-
ticoꝝ: nō fugare nec fugere eos pōt: ita inualuerūt et
multiplicati sunt sup numerū. Et insanabilis est pla-
ga ecclesie: ⁊ ideo in pace amaritudo eius amarissima.
Sed in qua pace: ⁊ pax est: ⁊ pax nō est: pax a paganis
pax ab hereticis: sed nō ꝓfecto a filijs. Vox plangen-
tis ecclesie in tp̄e isto: filios enutriui ⁊ exaltaui: ipsi aūt
spreuerūt me: ⁊ maculauerūt me a turpi questu: sicut
patz. N. iiij. 16. sequit: a turpi cōmertio: a negocio de-
niq; ꝑambulante in tenebris: supest vt iam fiat demo
nium de medio meridianum.
Arti. vij. ¶ Ex talibus vo clericis seu eccl̄ie custodib magnum
imminet periculū: tam sibiypsis q̄ subditis q̄ etiā to-
59 ti ecclesie. ¶ Primū patet: qꝛ in bello spūali a diabolo
vincunt: ipse enī specialiter ipsos impugnat: sicut ptz
F. iiij. 52. Idem etiā patz per hoc qꝺ dicit Augusti. li.
de singularitate clericoꝝ. Acrius inquit tam pauperi-
bus ꝙ diuitibus inuidet: ⁊ nō inopes sed locupletes
infestant latrones: ⁊ principes plusq̄ milites ab hosti-
bus appetunt in pugna: ⁊ violentius ꝓpulsant vētis
et turbinib culmina quecūq; sunt altiora: sic quanto
malignatus est inimicus in sancto: malignatus est ini-
quit ⁊ apud nōnullos in multi malignātib suis pre-
ualuit. ¶ Primo enī in hoc cōtra eos p̄ualet ꝙ spūali-
bus minus curant q̄ deberēt: negocijs secularib: eos
se immiscere facit: cōtra exempla naturalia: leges ciui-
les: ⁊ sanctoꝝ auctoritates. ¶ Primū patet: qꝛ cum de9
a principio fecisset duo luminaria luminare mai9 Ge-
ne. j. vt p̄esset diei. id est. statū ecclesiasticū vt p̄esit spi-
ritualib: ⁊ luminare minus. id est. statū secularium vt
p̄esit tp̄alib. Sicut cōtra naturā esset ꝙ sol suas exer-
ceret operationes et claras ostenderet illuminationes
tp̄e nocturno: qꝺ natura lune tribuit administrationi
et illustrationi. Ita ꝯtra rōnem ⁊ exemplū est natura-
le ꝙ status vel ordo ecclesiastic9 ad tp̄aliū rerū se trāsfe
rat administrationē spūalib curis neglectis: de quoꝝ
numero sunt clerici ꝙ de crucifixi patrimonij hereditate:
curijs ⁊ causis seruiunt secularib: de quib dicitur. ij.
Machab. iiij. Sacerdotes inquit iam nō circa altaris
officia dediti erant: sed cōtempto templo et sacrificijs
neglectis festinabāt fieri principes palestre. i. illius lu-
di qui fit in lucta a luctando. ¶ Talium enī periculū.
Primo ostendit in magis ꝙ in curia amiserūt stellam
dum vicz in curia fuerunt Herodis regis. Sic illi stel-
lam ortā de Iacob christū. ¶ Secūdo in Petro qui in
domo principis christū negauit: quē pri9 dilexit. Si ḡ
velint cum magis stellam inuenire: ⁊ cum Petro chri-
sto recōciliari: curias exeant cum magis: ⁊ cum Petro
preterita forefacta lachrymentur: ⁊ cū magis in ecclesijs
suis deo offerant aurū mūde vite: thus orōnis: ⁊ myr-
rham penitētie ⁊ satisfactionis. ¶ Quia ꝙ in curijs et 60
in alijs locis sint occupati: ⁊ ꝙ in ecclesijs de quib sti-
pendia recipiūt nō militēt nec resideāt: ꝯtra rōnē vide
tur etiā legū ciuiliū: ꝙ volūt ꝙ milites ꝙ de re publica
alunt i publicis vtilitatib tm̄ occupent: sicut ptz. C.
li. xij. ti. de re militari. l. milites. Qui de re publica ar-
mant ⁊ alunt: solis deberēt publicis vtilitatib occu-
pari: nec agroꝝ debēt custodie: nec aialiū vel mercimo
nioꝝ questui: ſ ꝓprie insudare militie. ¶ Cōtra vo di-
spensantes cū eis de nō residētia: est illud qꝺ impator
iudici magnanimo sub eo ꝯsequēter i eadē lege scribit:
dicens. Nullū p̄terea inqt ex militib post hāc p̄dijs
obsequijs vacare magnitudo tua patiat: ſ frequēter eē
in numero suo iubeat: vt armoꝝ q̄tidiano exercitio ad
bella se p̄pararēt. Huic etiā lex ꝯcordat ꝙ ibidē imme
diate sequit sub his vbis. Militantes viros ciuiles cu-
ras arripe ꝓhibem9. Aut si aliquā hmōi sollicitudinē
forte susceperit: ⁊ militia stati ⁊ p̄uilegijs oib denuda-
ri p̄cipim9. ¶ Si ad tā districtā ⁊ ꝯtinuā residētiā ⁊ ad
tantū armoꝝ milites exercitiū tenebant ꝙ ad militiaz
deputabant corpalē: quāto magis h̄ obseruare dēbent
hi ꝙ ad militiā deputant spūalē. Quia sicut mōstruo-
sum esset ꝙ celū vel oculi suū locū mutarēt ⁊ i alio po-
nerent. Ita in ꝓposito. Iō Hiero. oēs ad ordinē pu-
uētes ad militiā qꝛ spūalē hortat in ep̄la. xxxiij. dicēs.
Ne lucra seculi cū christi militia q̄ras. Sequit: ꝓcu-
ratores ⁊ dispensatores domoꝝ alienarū quō p̄nt esse
clerici: ꝙ ꝓprias iubent ꝯtēnere facultates. Amico ra-
pere furtū est: ecclīam fraudare sacrilegiū est: accepisse
paupib erogādū aptissimi sceleris est. Aliqd vo inde
subtrahere oim p̄donū crudelitatē supat. Huic etiam
ꝯcordat decretū. xvj. q. j. c. vlt. sumptū ex vbis Hiero. ꝙ
ad Damasuz papā scribit dicēs. Qui bonis parentū ⁊
opib sustētari p̄nt: si qꝺ pauperū ē accipiūt: sacrilegiū
ꝓfecto incurrūt ⁊ cōmittūt: ⁊ p abusionē taliū iudiciū
sibi mādicāt ⁊ bibūt. ¶ Ex qua sequit auctē ꝙ multi 61
iudicium sibi manducant ⁊ bibunt. Nō soluz illi qui

sufficiēter sine bonis ecclesie viuere possent et illa reci-
piunt: sed etiā illi qui peius faciunt: qui videlicet tm̄ a
diabolo excecantur ⁊ decipiunt: q̄ postq̄ p vita hone-
sta sufficienter de patrimonio habēt christi: reliqua nō
in vsus pauperū: sed in vanitatib⁹ expendunt ⁊ volu-
ptatib⁹. Quos primo reprehēdit Bern. sup Cant. sermo
ne. xxxiij. dicēs. Ministri christi sūt ⁊ seruiūt antichri-
sto: ornati incedūt: de bonis dn̄i: ⁊ dn̄o honorē nō defe
runt. Vn̄ his quē q̄tidie vides meretricius nitor: hi-
strionicus habit⁹: regius apparat⁹: plus fulgēt calca-
ria q̄ altaria: inde mēse splendide ciphis ⁊ cibis: inde
comessationes ⁊ ebrietates: inde cithara ⁊ lyra: inde re-
dundantia torcularia ⁊ promptuaria plena: p hmōi vo-
lunt esse ⁊ fiunt ecclesiarū prepositi: decani: archidiaconi
epi ⁊ archiepi: q̄ facto citius inuenit in stabulo q̄ in tē
plo. Currūt velocius ad coquinā q̄ ad missam: plus
respiciūt piscē assum q̄ christū passum: plus agnū eli-
xum q̄ christū crucifixū plus studēt in salmone q̄ in
Salomone. Et sequit. Quicq̄d preter victū necessariū ⁊
vestem simplicē de altario retines: non tuū est: rapina
62 est: sacrilegiū est. ¶ Secūdo idē Bern. tales reprehē-
dit ad epm̄ scribens Senonēsem de superfluo ornatu
epor. Nō quispiā ecclesiasticū sed illud tm̄ gentilium
ingerat quis. Dicite: pōtifices in freno q̄d facit aurū:
q̄ tolerabili⁹ cernit in sancto q̄ in freno: hec me tacēte
et si nō curia regū tm̄ penuria pauperū clamat. Sileat
licet fama: nō tamen fames: fama quidem silet. Nam
quō mundus petri argueret a q̄ potius laudat petōr in
desiderijs aie sue ⁊ iniquus benedicit. Clamāt tm̄ nudi
Clamāt famelici ⁊ dicūt. Dicite pōtifices in freno q̄d
facit aurū vel argentū. Nunq̄d hec in freno frigus re-
pellunt vel esuriem nobis fame ⁊ frigore miserabiliter
laborātibus: quid conferunt tot mutatoria vel extēta in
particis vel plicata in manticis: nostrū est q̄d vsurpa-
tis: a nobis crudelit subtrahitis q̄d inaniter expēditis
Nō enī fratres vr̄i ⁊ plasmatio dei et christi sanguine
redempti sum⁹. Videte quale sit de nostra portiōe ocu-
los vr̄os pascere: nostris detrahitis necessitatib⁹ quic-
quid vr̄is accedit vanitatib⁹. Duo deniq̄ mala de vna
prodeūt radice cupiditatis: dum ⁊ vos vanitādo peri-
tis: ⁊ nos spoliādo perimitis. Hinc accedat q̄ hec oīa
nec negociatiōis studio: nec propria manu: nec exercitio
vobis elaborastis: sed nec iure hereditario possidetis.
Nisi forte in cordib⁹ vr̄is dixeritis. Hereditate possi-
deamus sanctuariū dei. Et hoc paupes modo quidē
corā deo tm̄ loquunt: nō audent aperte causari cō vos:
qui interim necesse habent p sua vita supplicare. Sed
in futuro stabunt in magna cōstantia aduersus eos q̄
se angustiauerūt stante p eis patre orphanor ⁊ iudi
ce viduarū. Omnes q̄ predictarū sunt cōditionū mon-
63 struosa sunt aialia. ¶ Primo q: oculū dextrū ad spūa-
lia habēt paruū: ⁊ sinistrū ad vana ⁊ mūdialia habent
magnū. ¶ Secūdo q: q̄nq̄ aliqui illor oculum intel-
lectus habēt magnū: s; effect⁹ ad bonū paruū. In quo
casu sunt q̄si paralitici vnū latus habentes mortuū: ⁊
quasi alijs mēbris contracti: qui solā linguā habēt ad lo-
quendū. Sūt etiā deo ingrati: sic p; p dicta. G. iiij. 12.
¶ Et in oīb⁹ predictis clericis malis illor periculū ma-
xime aggrauat. Illor in malo obstinatio: ⁊ incorrigi-
bilitas: de q̄ Crisosto. sup Math. Omel. xxix. Secula
ris inq̄t hō post petm̄ cito ⁊ facile ad penitentiā venit.
Nā occupatus negligētia seculari: dum scripturis nō
attendit in quib⁹ semp sunt noua: dū audierit aliq̄d de
gloria beator: aut de pena malor: q̄si nouū aliq̄d audi
ens expauescit: aut dū bona concupiscit: aut mala timet:
cōpunct⁹ ad penitentiā cito currit. Sed clerici oīa que
in scripturis sunt propter quotidianā meditationē ante
oculos inueterata ⁊ vilia estimant. Nā q̄cq̄d sit illud
ibi terribile vsu vilescit. Et fiūt sicut catuli leonū q̄ ad
rugitū eius nō terrent: propterea clericus q̄ sp meditat
scripturas. Aut eas oīno seruatur⁹ est ⁊ erit perfect⁹. Aut
si semel cepit eas contemnere: nunq̄ excitat in illis vt ti-
meat. Quis aliq̄n vidit clericū cito penitentiā agentē.
Et si deprehēsus humiliauerit se: nō ideo dolet: q: pecca
uit: s; confundit: q: pdidit gloriā suā. Huic concordat de-
cretū dicēs: q̄ clerici peius agūt penitentiā q̄ laici. de
pe. di. i. mensurā. ¶ Secūdo cō eos preualet vincit ⁊ de- 64
cipit: dum eos facit in leuitatib⁹ ⁊ dissolutionib⁹ occu-
pari ⁊ pacta nō seruare q̄ deo fecerunt: de q̄b⁹ Seneca
epl'a. l. Quid mihi lusoria ista cōponis: nō est iocandi
locus: ad miseros vocat⁹ es: opem te laturū naufragis
captis egris egentib⁹ pollicitus es: q̄d q̄ agis hic: cū q̄
ludis tibimet succurre: oēs vtiq̄ ad te manus tendūt
perdite vite pariterq̄ aliq̄d auxiliū implorant. Tales
etiā reprehendit Bern. de consideratione ad Eugeniū pa
pam li. ij. c. xj. Inter seculares inq̄t nuge sūt nuge. In
ore vo sacerdotis nuge sunt blasphemie. Consecrasti
os tuū euangelio talib⁹ iā aperire illicitū est: assuescere
sacrilegiū: labia enī sacerdotis custodiunt scientiā ⁊ le-
gē ⁊c. ¶ Tertio a diabolo decipiunt sic simia a vulpe: Exempl de
de quib⁹ fingit q̄ de diuisione prede contendētes: simia Simia et
a vulpe edocta oculos clausit: quib⁹ clausis vulpes to- Vulpe
tā asportauit predā. Ita diabolus claudit oculos men
tales viror ecclesiasticor diuersis delectationib⁹ ⁊ cu-
piditatib⁹ ⁊ alijs petīs: vt ipsis negligētib⁹ ⁊ exempla
mala dātib⁹: predā de subditis faciat: dū in clericis est
inordinatio mechie ⁊ cupiditat. Sap. xiiij. ¶ In q̄ exē 65
plo p; secūda pars hui⁹ articuli: q̄ vic; tales sunt peri-
culosi subditis. ¶ Primo q: sicut pretactū est: sicut simia
cladente oculos: vulpes predā asportauit. Ita in propo-
sito. Vn̄ legit q̄ platis ⁊ clericis negligētib⁹ in quodā
regno sil' cōgregatis: demones eos salutauerūt dicētes
Princeps tenebrarū principib⁹ ecclesiarū salutē. Quas
igit grās vobis referim⁹: q: q̄t vobis cōmissi: tot sunt
nobis missi. Nō. f. iiij. 32. ¶ Secūdo: q: sunt mali me-
dici: ⁊ h̄ q: ignari sunt vel q: potionē sm artē nō dant
¶ Tertio vel q: sunt ductores ceci: vel q: licet doceāt
viā bonā: nō tm̄ ducūt: ⁊ h̄ nō sufficit: q: sicut nō suffi-
cit eis ardere nisi etiā luceant per bona exēpla. Ita nō
sufficit eis docere nisi etiā ducāt. Aliter enī mēdicān-
bus cecis ⁊ contractis in portis sedētib⁹ ciuitatū assimila
tur: qui viam docent transeuntib⁹ quam nō vadunt.
Assimilant etiam manui in biuio fixe cruci. Et vtinā
illor in oībus similitudinē tenerent: ita q̄ peius nō
facerent. Sed heu peiorē habent conditionem: quia illi
per viam quā docent nō precedunt. Isti vo a via quā
docent retrocedunt: ⁊ via vadunt contraria: et ideo po-
pulus eis nō credit. Nec mirum: quia si quis diceret
se scire viam ad aliquā ciuitatem: addat etiam dicendo
se velle illic proficisci: vel se versus illam viam tenere: et
petenti viam: vnam dicat ore et aliam pedibus vadat
viam: quis verbis eius crederet: imo vba illa deriso-
rie vel lusorie potius dicta crederet: ⁊ pedes in hoc ca-
su potius sequeretur q̄ verba. Sic in proposito: illi qui
teste beato Gregorio in pastorali. spiritualia precepta
perscrutant: sed que intelligendo penetrant: viuendo
conculcant: repente docent: que nō opere sed medita-
tione didicerant: ⁊ q̄d verbis predicant moribus im-
pugnant. Et reuera tales non solum sunt vituperabi-
les ⁊ culpabiles de h̄ q̄ ipsi ducatū ⁊ nauicule guber-
nationē p q̄b⁹ chare conducunt: nō faciūt ad terrā scrāz:
terrāq̄ viuentiū in celo: s; quod peius est ipsos quos

ducere deberēt pdunt: ad inimicos inferni ipsos suis
exēplis peruersis ducēdo. Et sic eadē illoꝝ erit pena ⁊
culpa apud deū: qualē apud imperatorē vel iudicem
terrenū meretur qui peregrinos ꝓ quorum cōductu
conducit: ducit gratis ad spoliatores: ⁊ nauem quam
ducere deberet ad terraꝫ sanctā: ducit ad saracenos in-
66 ferni: ad illoꝝ perpetuā captiuitatē. ¶ Quarto q: sunt
sicut stomachus indispositꝰ: ⁊ cor vulneratū: ⁊ radix
infecta. Ex quibꝫ sequit̄ totius corpis mors: ⁊ totius
arboris ariditas ⁊ infructuositas. ¶ Hoc enī natura
habet ꝙ ex stomacho cibus ad omēs deriuāt̄ membra:
et ex corde vita: ⁊ ex radice humor ⁊ viror ad omēs ra-
mos: dum stomachus: cor ⁊ radix bene disponunt̄: se-
quit̄ bonus effectus. Cōtraria ṽo dispositiōe in illis
accidente: contra in mēbris accidit dispositio. His de
causis Crisosto. sup Math. operis impfecti comparat
viros ecclesiasticos stomacho: q: ipsis infirmātibꝫ: to-
tus populus infirmat̄. Et arboꝝ radicibꝫ: q: ipsis de-
ficientibꝫ: tota arbor deficit. Vñ si videris defectuꝫ in
ramis: cōiter arguis defectū in radice. Ita ⁊c̄. Et pro
tanto insup cōueniens videt̄ comparatio: q: sicut sto-
machus ⁊ radix ꝓ toto corpe ⁊ arbore nutrimentū ac-
cipiunt. Ita viri ecclesiastici nutrimentū corpale ꝓ in-
digentibꝫ accipiunt: ⁊ spūale ꝓ omībus accipe deberēt
¶ Quinto q: sunt sic fleubotomatores ceci: q: nec ve-
nam feriunt quā ferire deberēt: nec sanguinē emittūt
putridū .i. peccatū: sed potꝰ venā scindūt ⁊ sanguinē
putridū augmētant vnde mors sequit̄. Ex quibꝫ patꝫ
ꝙ viri ecclesiastici mali: sūt sicut ceci duces cecoꝝ ⁊ si-
cut sol eclipsatꝰ: qui vt dicit̄ f̄m naturales nunꝙ̄ ecli-
psatur sine dāno terre ⁊ fructuū. Et sicut fumus can-
dele extincte: cuius fumus astantibus nocet: et quāto
maior fuerit tanto maiorē emittit fumū: ⁊ tanto plus
nocet. Et sicut lignū sciētie in paradiso a quo primi pa-
rentes mortis acceperūt occasionem. Quia sicut illi in
ligno sciētie. Ita nunc pplꝰs ab illis q̄ lignū esse debe-
rent sciētie: maloꝝ exēploꝝ occasione mortē incurrūt.
Et sicut filij Heli: q: sicut ꝓpter peccata filiorū Heli
populus a dei seruitio retrahebat̄: sicut patꝫ ꝑ decretū
sumptū ex ṽbis Rabani: cuidā scribētis archiepisco-
po di. l. c. de his. Sic prauis exemplis eoꝝ q̄ sacros or-
dines susceperūt: populus a dei ꝯuitio retrahit̄: ⁊ peior
quotidie efficit̄. Et sicut filijs Heli peccātibꝫ pplꝰs cor-
ruit: sicut patꝫ ꝑ decretū sumptū: ex ṽbis beati Grego.
j. q. iiij. ecclesia. Sic plebs peccata luit clericorū. Totū
istud ꝯfirmat̄ Treñ. iiij. vbi ꝓpheta plangendo recitat
miserā populi captiuitatē: ⁊ causam tangēs adiungit
Propt̄ peccā ꝓphetarū eiꝰ ⁊ iniq̄tates sacerdotū eiꝰ ⁊c̄.
¶ Et nō solū subditis: s̄ etiā toti ecclesie ex malo clero
67 imminet periculū paupertas ⁊ vilipēsio. ¶ Hoc nanqꝫ
ad oculū q̄ndiana et dolēda docet experiētia. In q̄ rei
ostēdit euidētia: ꝙ infideles quoꝝ ꝯuersio totā quōdā
honorabat ecclesiā. Nūc christianitatis ⁊ legis dei spe-
cialiter in his q̄ pplm regere deberēt: videntes scandalo-
sas trāsgressiones: scādalizant̄: ⁊ fidē ꝯtemnūt catholi-
cam. Alij etiā christiani pncipes ⁊ dñi ecclesiastici sta-
tus miserabilē vidētes dissolutionē ⁊ apertissimā rui-
nā atqꝫ infamiā in tantū statū vilipendūt ecclesiasticū
ꝙ illi quorū ꝓgenitores ecclesiā magnifice dotabāt ꝓ
eminēti quā in eccl'ia videbāt deuotiōe: ad tyrānidem
cōuersi: eccl'iam satagūt ꝓ viribꝫ spoliare. Ita ꝙ dum
eccl'ia habuit viles parietes: ⁊ viros virtuosos ⁊ orna-
tos: viri misericordiarū viles eccl'ie parietes nobilita-
bāt ⁊ muneribꝫ dotabāt. Quēadmodū illa regina Sa-
ba. iij. Reg. x. que vidēs ordinē ministrantiū in domo
Salomonis dedit ei munera magnifica. Nunc vidē-
tes viros mutatos: affectū mutant ⁊ parietes q̄s pare-
tes deuotiōis causa struxerūt: dissolutionis causa ni-
tant̄ destruere: ostēdentes ꝙ ꝯtrariarū causarū cōtrarij
erūt effectꝰ. Et ꝙ ideo eccl'ia calcat̄: patꝫ: sicut in sequēti-
bus ꝯtinet̄ versibꝫ. Virtus: eccl'ia: clerus: demon: si-
68 monia. Cessat: calcat̄: errat: regnat: dominat̄. Et in his 68
oībus licet rō obuiet ⁊ ꝯtradicat: ꝙ vicꝫ ꝓpter ꝑsonarū
delictū eccl'ia q̄ ꝓpter deū dotata est: spoliari vel graua-
ri nō debeat: q: dicit regula iuris in. vj. ꝙ delictū ꝑso-
ne in damnū eccl'ie nō redundabit: tñ minꝰ videt̄ mi-
rabile ꝙ potētes a seculo viri famosi q̄ sunt vel saltem
esse deberent manꝰ eccl'ie ad nutritionē ⁊ tuitionē eccle-
siam vt deberēt nō custodiūt: sed a suis ministris gra-
uariꝫ ꝑmittūt: q: manus iste ab illis q̄ ecclesie oculi esse
deberēt nō dirigunt̄. Sicut nāqꝫ in corpe videt̄ natu-
rali ꝙ manꝰ ꝓ capite: oculis: ⁊ toto corpore se exponit:
ictum in se sustinēdo: vt illa a dāno ꝑseruēt: q̄rdiu ad
hoc faciendū ab oculis q̄ pericula imminentia vident
docent̄ ⁊ dirigunt̄. Sed oculis excecatis: ⁊ manus nō
docētibus nec dirigētibꝰ: manuū cessat magna ex pte
adiutoriū: quia visu amisso ordinate nec caput nec ocu-
los poterūt custodire. Ita in ꝓposito: et patet: q: sicut
magna vtilitas toti prouenit corpori ex oculis claris ⁊
bonis: ita magnū ꝓuenit periculū ⁊ damnū ex cecis.
Quia si oculus tuus fuerit simplex .i. clerus bonus: q̄-
lis esse deberet: totū corpus ecclesie lucidū erit. Si aūt
nequā fuerit: etiā corpus tuū tenebrosum erit. ¶ Et ꝙ
in hoc infortunio maxime est dolendū: verisimiliter ti-
met̄: ꝙ in hoc ecclesie plaga incurabilis efficiat̄. Quia
f̄m Bern. sup Cantica sermone. xxxiij. Si insurgeret
apertus hereticus: mitteret̄ foras ⁊ aresceret: si violen-
tus inimicꝰ forsitan abscōderet se ab eo. Nūc ṽo quē
eccl'ia eijciet: aut q̄ se abscōdet: q: oēs amici ⁊ tñ inimici
oēs necessarij: ⁊ oēs aduersarij. Oēs domestici ⁊ nulli
pacifici. Oēs q̄ sua sūt querūt: ⁊ nō q̄ Jesu christi. Et
inimici hoīs domestici eiꝰ Michee. vij. Nō sic faciāt
vel tales sint q̄ nunc ordinandi sunt: sed quēadmodū
veri filij isrl' ꝑ loca ⁊ ordies suos ꝓficiscant̄ Nūeri. ij.
¶ Si ṽo aliter ordinent̄: vl' ordinibꝫ acceptis abutant̄ Arti. viij
maxima pena: taꝫ tpali q̄ꝫ eterna digni sunt. ¶ Primo:
q: deformissime culpe debet̄ pena fortissima: sed culpa 69
est in eis deformissima: sicut macula in oculo: igit̄ ⁊c̄.
¶ Secūdo q: rem p̄ciosissimā .i. ecclesiaꝫ: quā christus
carissime emit eoꝝ traditam custodie non custodiunt:
quorū quilibet dicere pōt illud Cant. j. Posuerūt me
custodem in vineis: vineā meā nō custodiui. ¶ Ter-
tio quia ab altissimo loca cadunt. Tunc arguat̄ sic: q̄
altissimū locū ascēdunt: si de illo vel in illo cadunt: pe-
riculosissime cadunt: sed illi quando ordines accipiūt
sacros: altissimū ecclesie ascēdunt locum: quia imme-
diate ad deū videlicet in altari ascendunt: ipsumqꝫ ma-
nibus tractant: vel tractātibus ⁊ tangētibus assistunt
et verbis ab eis prolatis deum consecrant: ad quē sta-
tum nunqꝫ angeli ascenderūt. Si ergo in illo statu ca-
dunt: periculosissime cadunt ad mortē ⁊ perditionem
suam et aliorum: ad modum saulis: qui ad perditionē
suam ⁊ filiorum suorū ⁊ totius exercitus dispersionē:
in montē gelboe ascendit male pugnaturus: ⁊ ad mo-
dum illius pueri qui ad mortem suam casu venit in
montem gelboe. ij. Reg. j. propter quem casum post-
modum a Dauid occidebat̄. Sic isti quorū aliqui in
montem ascēdunt ecclesie: casu nominatiuo: q: ad hoc
magnū scientie magisterij vel alicuius alterius officij
habere nitunt̄: ⁊ per hoc montē ascendunt ecclesie: qd̄
et frequenter faciunt. Alij ṽo in montem ascendunt
datiuo: qui .s. muneribus datis vel ꝓmissis ordinant̄

vel promouent: vel ad religionem recipiunt. ¶ Alij in
monte ecclesie ascendunt casu accusatiuo: qui suis accu-
sationibus et cautelis alios impediunt q ascendere vel-
lent vt ipsi loco illorum ascendant: vel q talibus alios deij-
ciunt de promotionibus vel palacijs suis: vt ipsi loca illa
occupent montuosa. ¶ Alij casu ascendunt vocatiuo: q
qr impotentes sunt vt in monte ascendant ordinis vel
promotionis per scalam meritorum de virtute in virtutem:
illuc ascendunt auxilio diuitum inuocato: ad modum edere:
de qua dictum est. A.xxv.27. que licet in se sit arbor de-
bilis sterilis et infructuosa: cum tamen per murum ascen-
dit vsque ad tectum ecclesie q arbor fructifera: sed non vir-
tute propria: sicut in .c. ostenditur allegato. A.xxv.27. Ita
frequenter contingit in proposito. ¶ Alij casu ascendunt ab-
latiuo: qr ipsis procurantibus vel ipsorum saltem occasione
bona ecclesiastica a dignis auferuntur: et eis conferuntur:
omnes tales pueri sensu: predicti pueri spiritualiter timere
habent fortunam: qr sicut ipse ad mortem et perditionem cor-
poralem in monte ascendit gelboe. Ita isti ad mortem et perditionem
spiritualem in monte ascendunt ecclesie: qd vult lex ordinata
per angelos Gal. iij. q tales in ecclesia militante multi-
pliciter punit: et de ecclesia triumphante illos excludit.

71 ¶ Quantum ad primum vt de ceteris legibus ecclesiasticis
taceam: q in diuersis locis decretorum et decretalium male or-
dinatos: et in ordinibus male viuentes puniunt: vnam legem
que specialiter sacerdotes punit fornicarios: legere q vo-
luerit videat illud decretum gangrensis concilij: di. lxxxij. c.
presbyter. Si fornicationem fecerit: decem annis peniteat
Si vero decreta non habuerit: videat idem decretum in sum-
ma confessorum. li. iij. ti. xxxiiij. q. cxxv. Et ibi inueniet q pe-
nitentiam tam horribilem eum facere oportet: q tribus pri-
mis mensibus de decem annis in quibus penitere debet
continue pane et aqua ieiunando vtatur: exceptis dominicis die-
bus et festis principalibus: qd quidem ieiunium in pane et aqua
post illos tres menses tenere debet omni septimana vsque
ad finem septimi anni: tribus diebus. s. in ebdomada: et
vsque ad finem septimi anni a missarum celebratione absti-
neat. ¶ Sed heu tam hec q alie ecclesie leges pecunia-
rum non lucratiue per negligentes legum executores fere de
quo nimis dolendum est perierunt quantum ad executionem.
Comparans ergo antiquorum patrum decreta et sanctiones
ad modernas q non fiunt executiones: congrue dici potest de
his: qd dixit antiquus mus muri de parlamento mu-
Exem rium redeunti. De his namque fabule continent q mures
parlamento congregato: hoc principaliter tractauerunt
quomodo se a cattis custodire possent: in quo de totius par-
lamenti consensu diffinitum fuit: q cuilibet catto nola po-
neretur ad collum vt mures eorum aduentum nolarum sonitu
precauentes ad sua possent fugere foramina. Hoc igitur
consilio inito et diffinito: muribus ad loca sua secure et gau-
denter redeuntibus: contigit quendam redeuntem obuiam ha-
bere gliremi antiquum: qui pre senectute ad consilium venire
non potuit: qui primo redeunti per impotentiam de non com-
parendo se excusans: et rumores exquirens leuiter au-
diuit: cattorum coertionem: qua audita quesiuit: quis tanti
consilij tamque sancti et vtilis statuti executor nolas illas ad
cattorum colla deberet suspendere: q respondit: nihil de hoc
ibi fuisse locutum consilium vel diffinitum. Cui ille: ergo par-
lamentum vestrum nihil valet: quia licet statutum illud ad
perpetuam rei memoriam in se rationabile et nobis vtile sit:
propter tamen executionis penitus defectum. Sic in proposito: et
patet: pro quanto est ad propositum: licet non applicando singu-
la singulis: nec mirum: qr nec ille parabolarum modus vt
singula applicentur singulis: nec in euangelio: nec in qui-
buscumque alijs scripturarum locis poterit obseruari. ¶ Si
vero instare velint q non est simile pro tanto: qr in predicta
parabola non pertinet quis statuti executor esse deberet.
In omnibus vero ecclesie et terrarum legibus executores
ordinantur eorundem: respondetur: per fabulam fictam de par-
lamento pastorum et ouium: in quo tractatum fuisse fingitur Exem
quomodo se a lupis custodirent. In hoc sententia omnium concor-
dabat q quilibet pastor armatus cum ouibus per exer-
citum sibi assistentibus lupos infra fines et terminos suos
inuentos: vel ita acriter punirent: q essent ceteris in exem-
plum: vel q eos incarcerarent vel de finibus suis fuga-
rent: accipientes singuli commissiones auctoritatis commisse
expressiuas: ad sua loca redierunt. Sed heu modico pro-
cedente tempore: inter scamna duo cecidit asinus humo: quia
inter pastorum desideria et ouium impotentiam lupi vt prius
libere rapuerunt. Sic in proposito: qr et leges ad luporum co-
ertionem: incarcerationem et omnimodam punitionem sanctis-
sime ordinate sunt: tam ad regimen corporum q etiam ad
animarum regimen pertinentes: et rationabiliter est de sacris
sanctionibus et illarum executionibus vtrobique ordinatum: sed
tamen inter potentium inuoluntatem et volentium impoten-
tiam: lupi infernales solito debachantur. Cuius causa est
qr decretorum: decretalium: synodalium et quarumcumque legum
vel statutorum: que quidem rationabiliter copiose et diligenter
dictantur: scribuntur et promulgantur: executores et defensores
sunt tepidi: pigri et dormitantes: fere tamen curantes que sua
sunt et non que Jesu christi: sicut ex verbis innuitur Bern.
de consideratione ad Eugenium papam. li. iij. c. vlti. vbi pa-
pam Bern. de tali negligentia reprehendit dicens. Jam
quatuor anni sunt q statuistis q clerici in habitu et alijs
essent honesti: et q tonsuram haberent ordinatam: q etiam
non obtemperantes post quadraginta dies ab episcopis priua-
rentur. Episcopi vero negligentes suspenderentur. Et neminem
adhuc priuatum vel suspensum luximus ac luctu amarissi-
mo dignum qd secutum est. Nota de hac materia. C. xj. F.

¶ Cum ergo sicut ex huius articuli principio patet: duplex eis 72
sit pena debita: quarum secundam aliqui forsitan modo euadere
possent in curia dei: q non punit his in idipsum: si primam
patienter: et vt iura volunt: q ad priuationes et alias pu-
nitiones sustinerent: quas tamen qr ex proprio subterfugio et ma-
licia et superiorum negligentia deuitant: eo certius in futuro
formidare et expectare poterunt in curia dei: in qua nullum
malum impunitum: in qua omne qd hic punitum non fuerit: in-
fallibiliter punietur: in qua nec subterfugium: nec iudicem inue-
nient negligentem. Qui ergo hic curiam seu aulam dei. i. ecclesiam
militantem vel ecclesiasticum ordinem vel beneficium male intra-
uerit: vel in illo impunite vel finaliter male se habent: illuc
de curia dei et aula beatorum. i. ecclesia triumphante ad quam
tamen boni recipiuntur eijcientur. Primo qr sicut certa signa 73
secum non portant q requiruntur ad hoc q recipiuntur: pro quo clarius
videndo ponitur exemplum imaginatum de quodam rege. Qui fe-
cit cenam magnam et vocauit multos: precepit insuper ianito-
ribus q nullos intrare sinerent nisi portaret certa sue ar- Exem
tis signa vt homines eiusdem artis simul in mensa poneren-
tur et collocarentur: accesserunt multi q vitam vestes et alia
artis sue signa non erubuerunt ostendere et recipiebantur.
Accesserunt q vitam vestes et alia artis sue signa erubue-
runt ostendere et repulsam patiebantur. Omnes enim dixerunt.
Domine domine aperi nobis: sed non omnes oleum in vasis: nec status
sui signa portauerunt: et ideo alijs receptis expellebantur.
Idem exemplum poni potest de fideli pastore q oues q signa
sua portant ad ouile suum recipit: lupis q licet pelles in-
duant ouinas eiectis. Sic erit in consummatione seculi de
homine illo q fecit cenam magnam: et vocauit multos Lu. xiiij.
Et de vocatis et venientibus ad portam suam: omnibus namque simul
clamantibus. Domine: domine: aperi nobis. Illi tamen
recipientur qui signa alicuius status sicut virginitatis:
matrimonij vel viduitatis seu penitentie: vel cuiuscumque

artis: in qua fideliter vixerũt secum portabunt: quibꝰ
credentes signati estis Ephe.i. Qui fideliter dicere pos-
sunt. Signatũ est super nos lumẽ vult9 tui: in ps̃.iiij.
omnibus alijs qui signa ouium dei nõ portant eiectis.
Ipse namq̃ ad ouile suũ quãdo erit vnũ ouile ⁊ vnus
pastor: tñ oues ⁊ non lupos recipiet: siquidẽ nec ouile
pro lupoꝝ fit custodia vl̃ receptiõe: nec pastorẽ habẽt.
¶ Certũ ergo signum status vel artis sue est signum
thau: de quo dicit Ezech.ix. Signa thau super frõtes
viroꝝ. Et infra. Omnẽ autẽ super quẽ videritis signũ
thau ne occideritis. ¶ De non habẽtibus vo ibidẽ sine
miscðia datur sentẽtia a dicente deo. Non parcat ocu-
lus vester neq̃ misereamini senem: adolescẽtulũ: ⁊ vir-
ginem paruulum: ⁊ mulieres interficite vsq̃ ad inter-
nitionem. Et a sanctuario meo incipite.i. ab illis q̃ or-
dinem habẽt clericalem. Cuius ordinis vitam: vestes
actus ⁊ signa: vltra alios cuiuscũq̃ artis homĩes eru-
buerunt: neglexerũt ⁊ cõtempserũt: ideo ab illos ꝑmo
incipite. Omnibus ergo ad iudiciũ veniẽtibus: ⁊ omni-
bus christi militibus ostẽdentibꝰ: ⁊ arma ⁊ actus mili-
tie sue: ⁊ signa status sue artis: in quibꝰ sine verecũdia
sub rege celi militauerũt: ⁊ fideliter vixerunt ostendẽ-
tibus. Quid dicturi vel ostensuri vel exhibituri sunt
ingratissimi ⁊ vecordissimi milites qui ordinẽ habent
clericalem: ꝓ quibus deus plus fecit: q̃ ꝓ quibuscũq̃
hominibꝰ partẽ suã: ⁊ specialiter iure vniuersalis do-
minij et debitam.i. decimã: ⁊ iura ecclesiastica ipsis in-
gratissimis conferendo. Ideo ingratissimis: quia cum
nullus miles erubescat arma probissimi regis sui por-
tare: cum nullus artifex artem de qua viuit: siue sit ve-
stes siue calcios suendo negligat: vel illam in publico
in habitu pro arte illa cõueniẽti exercere et ostendere
erubescat: vñ ⁊ tales artifices cõiter in locis publicis:
et quotidie sue artis actus exercent. ¶ Isti vt dictũ est
supra omnes hoĩes honorati: exaltati ⁊ a deo ꝓmoti ⁊
quietati: ⁊ de patrimonio christi impinguati: incrassati
et dilatati: dereliquerũt deũ factorẽ Deutro.xxxij. De
quibꝰ specialiter Esa.i. cõqueritur dicẽs. Filios enutriui
et exaltaui: ipsi aũt spreuerũt me. Cognouit bos posses-
sorẽ suũ: ⁊ asinus ꝑsepe dñi sui: q2 simplices ⁊ rudes:
qui fideliter in statu suo ⁊ arte vixerũt me cognouerũt
Et cognosco oues meas: ⁊ cognoscũt me mee Joan.x.
Popolus aũt me9.i. clerus cultui meo speciali9 depu-
tat9 me nõ cognouit: imo spreuit: ⁊ arma mea ⁊ signa
artis sue in tñ portare ⁊ oñdere erubescũt: q2 sicut pre-
dictũ est: vbi alij artifices quotidie actus sue artis ⁊ in
publico ⁊ in decenti habitu exercẽt: isti actus ordinuz
suoꝝ: cuiusmodi sunt ep̃las ⁊ euãgelia legere ⁊ missas
dicere: nec quotidie nec in publico exercẽt: nec in priua-
to: nisi forte tales paupes sint q̃ sine taliũ actuũ exerci-
tio viuere nõ possent: nec vitã mundã ⁊ sanctã diligũt
clericalẽ: nec habitũ statui clericali decentẽ portãt. imo
q2 talem portare erubescũt: ita secularibꝰ ⁊ curiosis fiẽ
possunt seculo se ꝯformant: signa etiã dei ⁊ salutis sue:
in tñ erubescũt: q2 vltra clericoꝝ regulã coronã minu-
unt: capillos capitis ꝓlongant: comã nutriũt. ¶ Cele-
stis ẽ curie ianitoribꝰ q̃rẽtibꝰ: cui9 est imago hec ⁊ sub-
scriptio: q̃d miseri respõsuri sunt: imo ipsis respõsum
nõ habẽtibꝰ: ianitores: imo ipse deus ⁊ angeli morien-
tiũ scrutatores respondebũt dicentes: illud ps̃.lxxvij.
Signa nostra nõ vidim9: iam nõ est ꝓpheta.i. clericus
vel sacerdos: q2 nec vitã nec vestes: nec actus: nec que-
cũq̃ signa talis ꝓphete ostẽdit nec secũ portat. Ideo de
cõsortio illoꝝ qð in dei consistit cognitione: iuxta illud
Joan.xvij. Hec est vita eterna vt cognoscãt te solum
verũ deũ expellent. Et iuste quidẽ iuxta testimoniũ ve-

ritatis: vt qui erubuerit filij dei signa ⁊ militiã ⁊ mini-
steria: hunc filius hoĩs erubescat. Et q̃ vt debuit non
cognouit in ecclesia militante ad laborẽ: nõ cognoscat
in ecclesia triũphãte ad gloriã. Et hoc est qð sequitur.
Nos nõ cognoscet amplius. ¶ Quãdo ergo eis cãta- 74
bit canticũ virginũ fatuarũ. Amen dico vobis: nescio
vos Math.xxv. melius eis fuisset q2 care emissent ve-
stem nuptialem.i. clericalem ⁊ tonsuram. ¶ Sed heu
tunc nimis tarde erit hoc cogitare: cum ad iudiciũ ve-
nerint: de quo Berñ: ad Eugeniũ papam: de ꝯsidera-
tione.li.iij.c. vltimo. scribens ait. In rõne reddẽda de
tribus agetur contra clericos: de vestitu: questu et actu.
Vestitu sunt milites. Questu.i. in redditũ acquisiti-
one clerici. Actu neuter. Nõ pugnãt vt milites: nec la-
borant vt rustici vel mercatores nec euãgelizant vt cle-
rici. Qui ergo in nullo ordine sunt sed dũ vtrinsq̃ esse
capiunt: vtrũq̃ deserũt ⁊ ꝯfundunt: quãdo teste apo-
stolo.j. Coꝝ.xv. vnusquisq̃ in ordine suo resurget: in
quo ordine vel cum quibꝰ vel vbi expectabũt isti locũ
suum? certe vbi nullus ordo: sed sempitern9 horror in-
habitat Job.x. quia hic nec in ordine nec in labore ho-
minũ fuerũt ⁊c̃. Vñ Berñ. sup illud Ps̃.lxxij. In la-
bore hominũ nõ sunt. Cum inquit cũcti status homi-
num habeãt aliquid laboris ⁊ aliquid voluptatis: cle-
rici nouo quodã artificio inter hec discernẽtes: totũ
qð delectat elegerunt: ⁊ totũ qð molestat respuerũt. A
militibus acceperũt supbie fastum amplam familiam
equoꝝ falleras ⁊ nobiles apparatus. A mulierib9 de-
pendẽtes collo pelles rubricatas: vinũ mollitiem: bal-
neum ⁊ gloriã. A rusticis fructus agroꝝ ⁊ horrea ple-
na: ẜ bene cauẽt militaris lorice pondus: muliebrẽ de-
clinant verecundiã: onines rustici ⁊ agricole victũ sibi
labore acquirunt hi delitijs affluunt: ⁊ tñ aduenientẽ
fructuũ tpe: ꝓmptuaria coꝝ plena tritico: ⁊ vinũ vue
bibunt meracissimũ: ⁊ inde incrassantur ⁊ impinguantur:
dilatantur. Cum ẽ resurgere hoĩes ceperint: q̃libet in or-
dine suo: isti cum quibꝰ resurgẽt? Si diuertere volue-
rint ad milites: ipsos exsufflabũt: sicq̃ cuncti hoĩes eos
a suis finibꝰ fugabunt. Et isti q̃ in nullo fuerũt ordine
vbi putas collocabuntur? Restat ẽ vt illũ locũ sortiantur
vbi nullus est ordo: ẜ sempitern9 horror inhabitat: et
sint i laboribꝰ demonũ: q̃ in labore nõ fuerũt hoĩm ⁊c̃.
¶ Sed forte ꝑdictis rñdebũt dicẽtes: q2 ꝓ defectu ve- 75
stiũ ⁊ alioꝝ signoꝝ de eterno dei ꝯuiuio nõ expellentur:
q2 in morte q̃ inter illos sacerdotio funguntur: qñq2 ra-
dunt: ⁊ vestibꝰ sacris ⁊ statui suo decẽtibꝰ induuntur: cũ
quibꝰ ad agni nuptias ꝓperabũt: veste induti nuptiali
et sic indui teste Esa.lviij. appropinq̃re deo volunt.
His quidẽ curie dei ianitores respõdere poterũt: pri-
mo ꝑ breue de tarde venit: q2 tales sunt sicut citati ad
curiã laicalẽ vel ecclesiasticã ꝓ sententia audiẽda: si allega-
re nesciãt q̃re sententia dare nõ debeat: ⁊ munimẽta sua
domi dimittũt: hiz in statu ⁊ pũcto mortis ad iudiciũ
rapiuntur: anteq̃ indumẽtis illis induantur sacris. Et ꝑ
hoc erit de illis sicut de illis quinq̃ fatuis virginibus
Math.xxv. q̃ ad portã venerũt sine oleo: ⁊ dũ redierũt.
vt oleũ q̃rerẽt: clausa fuit ianua. ¶ Secũdo habẽdo re-
spectũ ad corp9 illud qð talibꝰ armatur et induitur armis
sacris ⁊ vestibꝰ: rñdere poterũt sic respõsũ fuit de iudeo
de q̃ scribit btũs Grego. in li. dial'. q̃ timẽs se signo cru- Exem
cis signauit: quẽ demõ inueniẽs dixit: vas vacuũ sed
signatũ. Ita in ꝓposito: q2 ibi est vas vacuũ: ẜ signatũ
et signum sancta sine signato. In quo Aristo. deficere
videntur predicamenta: de correlatiuis: que posita se
ponunt: hoc autẽ signuz est positum sed non signatũ:
q2 ñ signatũ: scilicet corpus sacerdotalibꝰ induti vesti-

mētis ↄditiōes signādas q̄s diligēter reqrat: inueniet
q̄ alia ornamētoꝝ ꝓpinquius cōditiōes et ꝓprietates
et affectiōes quas viuēs habuit significarēt. Si nāq̄
loco albe camisiis inuolueret̄ male mulierꝭ: ꝛ loco vm
bralis capuciū haberet sub mento dependens: ꝛ loco
manipuli chirotecas depēdētes: ꝛ loco stole et casule
cornu et vestem viridē venatoris: ꝛ loco corone sertū
de floribꝫ: et loco eccl'ie in qua ponit̄: ꝛ calicꝭ q̄ sup eū
ponit̄ tabernā ꝛ cyphū plenū: ꝛ loco ꝓcessiōis tripu
diantiū spectacula: ꝛ loco orantiū ꝛ cātantiū canes la
trātes: q̄ oia viuēs plus dilexit: tūc Christo. ꝑdicamē
ta i illo nō frustrarent̄: q: veraciter esset corpꝰ illud ꝓ
prijs et cōuenietibꝫ signis signatū. Nūc v̄o q: cōtra
riū accidit: ꝛ ornamētis induit̄ nō priꝰ amatꝭ: nec sibi
cōuenietibꝫ: q̄d aliud de illo dicere poterūt celi lani
tores ꝛ mortuoꝝ scrutatores: q̄ꝫ q̄ sit bestia loricata lo
ricis regia. j. Machab. vj. E q̄ sic Achab malꝰ in ar
mis alienis. iij. Reg. xxij. Et lupꝰ timore ad ouile fu
giēs ouiū pelle indutꝰ omnia: q: tn̄ habitu innēcꝰ est
76 vt bō. Phil'. ij. Nota. S. j. 5. ¶ Quo deprehēso non
plus saluabūt eū vestimēta ꝛ ornamēta scā a damna
tione: q̄ꝫ iudeos terra scā a corruptiōe: vel q̄ꝫ sacerdo
tes illoꝝ Nadab et Abiu. Leuitꝭ. x. vestes scē a cō
bustione. In iudeoꝝ nāq̄ talmuth scribit̄: et ab eisdē
creditur: q̄ corpꝰ mortuū ꝛ aliqua porticula terre scē
de terra scā portata aspsum nō putrescet. Leuitꝭ. etiā
x. habet̄: q̄ ꝑdicti sacerdotes: q: ignē imposuerūt alie
nū in altare dei: cōtra dei ꝑceptū: nō obstantibꝫ orna
mētis sctis q̄bꝫ induebant̄: igne diuine vltiōis cōbu
rebant̄. Sic ꝑdicti q̄ a loco ignis diuini. i. charitatis:
deuotiōis ꝛ diuini amoris: q̄ in altari cordis semp ar
dere deberet: ꝛ oia opa ꝛ sacrificia deo offerēda inflā
mare: ignē imponūt alienū: scꝫ cupiditatis: carnalita
tis et hmōi ignē petōꝝ infernalē: de q̄ in ps̄. lvij. Su
perecidit ignis et nō viderūt solem: nō obstantibus
illis sanctis ornamētis ab igne infernali cōburentur.
Et quidē satis iuste: sicut ptꝫ ꝑ auctorem apl̄i Heb. x. q̄
77 habet̄. E. vj. 37. ¶ Secūdo de dei cōuiuio expellent̄
ꝛ regnū dei amittēt: quia vasa scā deo ordinata et cō
secrata ad ꝓphanos et illicitos transferūt vsus: quod
significatū est Dan̄. v. vbi Balthasar rex babylonis
legit̄ interfectꝰ et de regno eiectus: vna de causa: quia
vasa quondā diuino cultui in tēplo ordinata ad vsus
transtulit ꝓphanos. Sic illi q̄ vasa cordiū seu animaꝝ
semel deo ordinata ꝛ dedicata in baptismo: ꝛ iterū deo
strictius cōsecrata ꝛ applicata: in ordinis clericalis seu
religiōis susceptiōe ꝛ ꝓfessiōe: de regno dei sunt expel
lendi: si illa trāsferūt ad opa peccati ꝛ seruitia diaboli.
Ergo sanctificamini q̄ fertis vasa dn̄i. Et sciat vnus
quisq̄ vestrū vas suū possidere i sanctificatione ꝛ ho
norē. j. Thessal'. iiij. Quia si magna culpa sit calicem
dn̄i ↄsecratū nō honorifice custodire: sꝫ lutosa ꝛ fetida
in eo ponere: a fortiori rōne maior culpa est animas
christi sanguine redēptas ꝛ cōsecratas: mala vita de
turpare: que est omni luto vilior. iuxta illud Sap̄. xv.
78 Luto vilior vita ipsius. ¶ Tertio q: fures sunt et la
trones bona eccl'ie diuidēda: sic ptꝫ supra eo. capl'o. v.
eis appropriātes et quasi furātes. Et ideo sicut fures ꝛ
Exm̄ latrones regnū dei nō possidebūt: sicut patet per illū
quondā cācellariū Parisieñ. de quo fert̄ q̄ post mortē
suā cuidā apparēs se damnatū asseruit inter alias cau
sas q̄ thesauros eccl'ie nō distribuit vt debuit paupe
ribꝫ. De talibꝫ ecclesie infidelibꝫ dispēsatoribꝫ: Ber
nardus scribēs ad Eugeniū papam: de cōsideratione
li. iiij. c. vlti. ait: O miserāda spōsa talibꝫ credita para
nimphis: q̄ assignata cultui eiꝰ ꝓprio retinere questui
nō verent̄: nō amici ꝑfecto sponsi: sed emuli sunt. In
omnibꝫ istis malis q̄ ex malo sequunt̄ clero tolerabi
lius malū esset si soli dānarent̄. Sed heu sic Samson
moriēs. Judicꝭ. xvj. multos secū occidit. Sic isti pec
cantes et spūaliter moriētes domū eccl'ie destruunt: et
multos secū ad damnationē trahunt: illos videlicet q̄
dicūt tales q̄ in libris suis sciūt q̄d sit bonū: ꝛ malū fa
ciūt: sic ꝫ nos possumꝰ: quibꝫ rn̄det̄ q̄ lucifer et ange
li sibi cōsentiētes: et primi parētes in paradiso: et Sa
lomon ꝛ multi alij maiorē istis habuerūt scientiā: ꝛ tn̄
errauerūt: ꝛ multi illorū dānati sunt: quia licet pedē
habuerūt intellectꝰ: pede tn̄ caruerūt affectus: ꝛ ideo
nō recte ambulāt sꝫ claudicauerūt a semitis. in ps̄. xvij
Ergo nolite illos sequi sciētes q̄m claudus nō immo
labit̄ nec offeret̄ in tēplo dei in eternū. Leuitꝭ. xxj. Et
q̄m sciētia foris stat vbi amor intrat: sꝫ illos sequimini
de q̄bꝫ dicit̄ Esdre. iij. Steterunt sacerdotes in ordine
suo. Q̄ꝫ predicta malorū clericorū damnatio iusta sit:
vide. C. xviij. 5 et. D. j. 19. et. G. iiij. 12. Q̄ꝫ v̄o tam
raro vel nūq̄ missas celebrāt nec deo appropinquant
ipm̄ tangēdo et societatis cōmuniōis eiꝰ participādo
priuilegiū amittēt quo deo appropinquare ipm̄q̄ tan
gere potuerūt. Nota. A. vj. 4. et. A. xxiiij. 13.
¶ Ex quo v̄o culpa et pena male ordinatorū sunt tam Arti. ix
publice ꝛ aperte vix possunt ordinātes omnem culpe 79
scrupulū vel pene euadere periculū: q: s̄m Chryso. de
dignitate sacerdotali. li. iij. q̄ ordināt indignos: eisdē
subiacēt penis: quibꝫ illi q̄ indigne sunt ordinati: nec
excusant̄ dicētes se eorū vitia ignorasse: imo ex h̄ gra
uius crimē efficit̄: q̄n ꝑmonuerūt eū quē ignorabant:
atq̄ ideo q̄ putabat̄ esse excusatio fiet accusatio. Hoꝝ
insup pene debite ꝛ culpe grauitas et historia ōndit:
q̄ in gestis sancti Leonis pape: cuiꝰ festū est i vigilia Exm̄
apl'oꝝ Petri et Pauli legit̄: q̄ cōtinet q̄ quadraginta
diebꝰ beatū Petrū rogauerit ieiunijs et abstinentijs
plus solito insistēs quatenꝰ veniā petōꝝ suorū a deo
impetrare dignaret̄: a quo finaliter respōsum habuit
q̄ oīa pctā sua a deo dimissa fuerūt: manū dūtaxat
impositiōe excepta: de qua imposterū rationē esset red
diturus vtrum bene vel male illas imposuisset. Nec
mirū iterūq̄ videat̄ q̄ grauior sit culpa ꝛ magna pe
na digna: cū minori cura et diligētia vel inquisitione
hoīes ad ordines recipere: ad quoꝝ receptionē cura ꝛ
custodia sequit̄ animarū quā reciperēt ad custodiam
ouiū suarū vel rerū domesticarū. ¶ Legāt eciā ozam 80
occisum q̄ posuit arcā dei sup boues recalcitrātes ꝛ la
sciuiētes. ij. Reg. vj. Et timeāt ꝛ timēdo caueāt ne la
scinos vel indignos ordinēt sup quos eccl'ie onꝰ sup
positū ad ruinā declinet. Beatus eciā Paulus hec te
merarie ordinantiū vidēs pericula: Timotheū ab eo
ep̄m ordinatū: quē s̄m Hiero. in ꝓlogo epl'e eidē di
recte instruit et docet de ordinatiōe ep̄atus et diaconie
oīs ecclastice discipline: inter cetera salutis documē
ta hortat̄ dicēs: Manꝰ cito nemini imposueris: neq̄
cōicaueris peccatis alienis. j. Timoth. v. quasi diceret
ipsi peccāt indigne accedēdo: quorū etiā pctis tu cō
municas nimis cito manꝰ eisdē imponēdo. Nota de
hac materia. E. ij. 11. circa ordinādos. Exemplo Petri
qui exponebat illis ordinem rei. Act. xj.

Ornatus nimis curiosus O vij

Primo deū offendit. Scdo subiectū suū stul
tū ōndit. Tertio ꝓximū incēdit. Quarto sic ordinatꝰ
diabolo in multis officijs intēdit. Quinto male se ex
cusat. Sexto cōdemnat̄. Septimo vna quā bonā ha
bet ōndit̄ cōditio. Octauo remedia adhibent̄. Nono

ab omnibus et specialiter a clero procul fugatur.
Arti. i. ¶ Primū: ꝑ tria ostendit exēpla. Primo ꝑ hoc ꝙ super-
1 pingit. Secundo ꝑ hoc ꝙ signa inimici sup castrū dei
ponit. Tertio: quia in ꝑsentia sponsi dona portat adul
teri. ¶ Quantum ad primū illi q̄ tam curiose et lasciue se
ornāt: quid aliud dicere vel cogitare: vel saltē suppo-
nere videntur: nisi ꝙ deus nō fecit corpus illud vel mē-
brum ita bene nec ita pulchre ꝛ ornate sicut debuisset
ideo ipsi illud superpingere volūt in iniuriā dei: quia
sicut pictor nō pōt suppingere sup picturā alteri⁹ sine
ipsius ꝑiudicio et opis deprauatiōe ꝛ offensa. Nec q̄
cūq3 artifex opus alterius sine ipsius grauamine cor-
rigere mutare vel emēdare: quia in hoc aliū ostendit
insufficientē ꝙ opus suū delet: et ꝯtrariū quasi ꝑfectius
inducit: sic in ꝓposito. Unde Ambro. in Hexameron
li. vj. Deles picturā dei o mulier si vultū tuum mate-
teriali cādore oblinias si acquisito rubore perfundas:
Illa pictura fallit ꝛ decipit: vt nec illi placeas: cui pla-
cere desideras: qui intelligit non tuū sed alienū esse q̄
placeas: et tui auctor displiceas: qui in te videt opus
suū esse deletū. Nam si supra artificē aliquē inducas
alterū q̄ opus suū nouis opibꝫ obducat. Nōne indi-
gnabitur ille: qui opus suū adulteratū esse cognouerit?
Noli ergo tollere picturā dei: ꝛ picturam meretricis
assumere: qđ est op⁹ dei adulterare. Graue igitur crimē
est vt putes ꝙ melius te homo q̄3 de⁹ pingat. Graue
est vt ipse deus de te dicat. Nō agnosco colores meos
in imagine mea: vultū meū quē ipse formaui: reijcio
ergo: q2 meū nō est: illū quere qui te pinxit. Hec ille.
Ideo apostolus. j. Timoth. ij. scribit dicēs: Sint mu-
lieres ī habitu ornato nō meretricio cū verecūdia ꝛ so
2 brietate se ornātes. ¶ Quantum ad scđm et tertiū: sicut
regi displicet: q̄ vexilla ꝛ arma inimici sup castrū sue
deputato custodie ponit ꝛ signa regis abijcit. Et spō-
sa etiā suo displicet marito: qn̄ dona adulteri seu orna
mēta de bonis sponsi empta sup se portat: vt inimicis
spōsi placeat: qua fronte auderet vel custos castri vel
spōsa talis ad dn̄m vel maritū oculos leuare aliquid
ab eis petēdo? Sic in ꝓposito de illis: de quibus dicit
Hiero. in ep'la ad aletbā. Ornat⁹ inquit iste nō dn̄i: sꝫ
velamē antechristi est qua fiducia ad celū vult⁹ erigit
quos cōditor nō agnoscit: frustra ergo videtur ad deum
orando oculos leuare: que ei mulier occurrit ornatu
meretricio. Prouerb. vij.
Arti. ij. ¶ Qui quidē ornatus nō solū deū offendit: sed etiam
3 portantē multipliciter stultū ostēdit. Primo nāq3 ta-
lis stultus ostendit ꝓ tāto ꝙ domū putridā ꝛ ruino-
sam corporis diligētius et pulchriorib⁹ nitit adorna-
re coloribꝫ: q̄ domū anime: in eternū duraturā nitat
pingere virtutibꝫ. Illa nāq3 deberet primo esse dom⁹
seu templū ornatū lumine fidei: columnis fortitudi-
nis: mūdicia temperātie: argēto fidei: auro charitatis.
Sic eñ ornauerūt faciē templi. j. Machab. iiij. Scđo
castrū bellatorū: quia sicut castrū tale armis decoratur:
Ita anima virtutibꝫ: quibꝫ vicia expugnat et aduersa
rios vincit. Felix q̄ vincit mūdi cupiditatē donatiuū
erogādo diaboli ꝑuersitatē: tentatiōibꝫ resistēdo: car-
nis voluptatē: pctī fugiēdo. De tali nāq3 dici potest
illud. j. Machab. ij. Princeps et clarissim⁹ et magnus
es in hac ciuitate ꝛ ornat⁹: quia viri bellatores tui. i.
virtutes clypeū et galeam suspendunt in te ꝓ ornatu
tuo. Ezech. xxvij. Tertio quasi vas specialiter ad dei
seruitiū deputatū: de quo Eccl. l. Quasi vas auri so-
lidū ornatū omni lapide ꝑcioso. Quarto quasi ortus
in quo deberet esse viola simplicitatis: rosa patientie:
sollequiū sancte societatis: lignum domificatiuū pro
domo faciēda. i. pauperib⁹ recipiēdis: ꝛ lignū fructi-
ferū ꝓ ipsis cibandis ꝛ lignū vitis ꝓ ipsis potandis.
Ad talē ornatū scriptura nos hortatur. Eccl. xxix. dicēs.
Transi hospes orna mēsam. Ille vero qui talem habet
mensam: feliciter dicere pōt illud Ezech. xxiij. Mensa
ornata est corā me ꝛ lignū ꝑciosum ad redimēdū cap-
tiuos ꝛ linū ad cooperiendū nudos: et herbe virtuose
et medicinales ad visitandū et cōfortandū infirmos.
Et myrrha ad condiendū mortuos: ꝛ lignū sciencie ꝛ
prudētie ad ꝑdicandū petōribꝫ: quia sicut prima opa
sunt ornamentū actiuorū: ita doctrina est ornamentū
speculatiuorū. de quo Eccl. xxj. Ornamentū aureum
prudēti doctrina. Anima vero sic ornata spūaliter spō-
sa efficitur dei. de qua Apoc. xxj. Vidi ciuitatē sanctam
hierusalem. Et infra. Tanq̄ spōsam ornatā viro suo:
et de habitu nouitiorū. i. de ornamento gr̄e ad habitū
ꝓfessorū in celo. i. ad ornamentū glorie transferretur. di-
cens illud Esa. lxj. Gaudēs gaudebo in dn̄o et exulta
bit anima mea in deo meo: quia induit me vestimētis
salutis: ꝛ indumēto iusticie circūdedit me: quasi spon
sam decoratā corona: et quasi spōsam ornatā monili-
bus suis. Oh ergo stulti ꝛ infelices sunt qui omnia ista
animarū ornamēta ī ꝑsenti dimittūt: ꝛ in futuro amit
tent ꝓpter ornamentū vilis parietis corporis: qui est
sicut ornat⁹ arenosus in pariete. Eccl. xxij. Secūdo q2 4
melius et diligētius induit ancillā. i. carnē q̄3 dominā.
i. animā: et vas exterius q̄3 interius. Et breuiter oīa q̄
habet exteri⁹: ornat in omni parte: in qua hoīm osten-
ditur oculis: sicut in vestibus dominb⁹ in hortis bene
cultis: et quibuscūq3 alijs rebꝫ: sꝫ et seipm nudū ꝛ tur-
pem dimittit: in illa parte in qua dei ꝛ angelorū ꝛ oīm
sanctorū ostenditur aspectibꝫ. Quis istam maximā non
diceret stulticiā: si quis eiū diceret se fuisse in patria in
qua tam stultā vidit gentē ꝙ melius ornabant ancil-
le q̄3 domine: et ꝙ plus ornabāt ꝛ plus honoris defe-
rebant imagini cuiuscūq3 sancti q̄ dei. Et ꝙ populus
melius se ornabat ex parte illa: in qua debuit a paucis
videri ꝛ a miseris ꝑsonis q̄ ex parte illa in qua debuit
a multis et a nobilibꝫ videri. In qua etiā hoīes omnia
ornabāt ꝛ appreciabant nisi seipsos. Et ꝙ in omnib⁹
rebus suis seipsos minoris reputabāt valoris quis ei
crederet. Et tn̄ hāc fatuitatē de hominibꝫ hui⁹ seculi
credi oportet vbicūq3 fuerit narrata. ¶ Quod ergo de Exē
quodā pho de deo et curia sua in hoc casu dici pōt: q2
sicut ille faciē regis cū quo comedebat cōtempsisse le-
gitur in ipsam spuēdo: ꝓ quo cū familia ipsum male tra
ctare voluisset: finite inquit rex: quia phus cū sit nō est
ꝑsumendū ꝙ hoc magna sine causa fecerit. De causa
ergo requisit⁹ rn̄dit: quia cū omnia circa eū essent pul-
cherrime ornata: et facies sua sola turpis esset: ꝛ sputū
et oīa corpis purgamēta sint potius in turpi q̄3 in pul
chro loco ꝓijcienda: vbi locus talis poterit inueniri:
nō inueniēs: faciē suā reputauit tanq̄ locū turpiorē con
spuendā. Sic deus et angeli videntes animā omnibꝫ
rebus viliorē ꝛ min⁹ ornatā ipsam potius reputabūt
ꝛ iudicabūt esse cōtemnendā ꝛ cōdemnandā: qn̄ ꝯtra
eos ꝓferetur sententia que specialiter in scriptis cōtra eos
redacta est. Matth. xxiij. Ve inqt vobis scribe ꝛ pha
risei qui mūdatis qđ paret hominibꝫ: interius autem
estis pleni omni spurcitia. Tūc enim ꝑcipitabuntur in
abyssum inferni: sicut illa ꝑcipitata fuit deorsum: de
qua scribitur. iiij. Reg. ix. Jesabel depinxit oculos suos
stibio: ꝛ ornauit caput suum: de qua sequitur principis
Jehu sententia dicēns. Precipite eam deorsum: ꝛ preci-
pitauerūt eam. Sed heu rex nimiue ꝛ ꝑplus su⁹ audiē
tes dei vindictas futuras: induerūt se saccis: Sic nāq3

dicit de eis Jone.iij. Crediderūt viri niniue in dñm:
et pdicauerūt ieiuniū z vestiti sunt saccis a maiore vsq
ad minorē. Populus vo christian⁹ multas in se vin-
dictas expertus: multoq maiores audiens futuras in-
duit superfluis et curiosis: ideo viri niniuite surgent in
iudicio cōtra generationē istam z cōdemnabūt eam.
Matth.xij. Et Lu.xi. Tertio qui gaudēt de vestibus et
ornamētis: p que z pter q̄ ad panbulū ducunt infer-
ni: z de capillatura i capite p quā ad modū absalonis
illuc suspēdent: quā cōtra morē oim pugilū ad suā cō-
fusionē z interemptionē nutriūt et plongant. Ceteri
naq pugiles cū aduersarijs cōflicturi: capillaturā au-
ferūt ne illa teneant et vincant. Christiani vo solo no-
mine milites z militisse cōtra aduersarios potentissi-
mos: mundū: carnē et diabolū cōflicturi sue salutis z
victorie immemores: capillaturā q̄ntū possunt plongāt
ne aliquo mō euadant. Et qui de pprio illā grossam et
longā sic optāt habere nō possunt: vt ex illis cornua
faciāt: in quibus miri videntur vt diabolo assimilentur: qui
cū cornibus depingitur: ab alijs viuis vel mortuis crines
Exem mutuo accipiūt. Sicut accidit Parisi⁹ cuidā vetule q̄
pendēs formosos crines cuiusdā iuuēcule mortue q̄
sic ipsa mortuā spoliauit: in medio ciuitatis tpe pcessio-
nis p simiā spoliata fuit: q̄s quidē crines ad superbā
portāt ostentationē: et p amore diaboli: q̄ tales mor-
tuorū crines portare nō auderēt ad penitētiā et p dei
amore si eis in penitētiā iunctū fuerit: q̄ ornamēta mo-
nilium suorū in superbiā posuerūt. Ezech. vij.
Arti. iij. 6 ¶ Nec hec sola i eis est iniq̄tas: sz etiā primū imo tē-
plū dei in primo incēdūt: qui sicut p materialē ignē: tē-
pla incenduntur materialia: Ita p spūalem ignē supbi
apparat⁹ tēpla incēdunt spūalia: pter qd Hiero. in
li. de viduitate seruāda: de tali ornatu loquēs dicit: q
est ignis iuuenū: fomentū libidinū: impudice mentis
iudiciū. Sicut g ignē accēdentes p quē dāna sequuntur
corpalia: de dānis oibus respōdebūt: sic pz p legē alle-
gatā. O. vj. 54: ita i pposito. Et sicut dñs vel dña bo-
uis cornute: sicut patet tā p legē ciuilē q̄ etiā p legē dei
respōdebit de dāno p cornua bouis sui illato. Per le-
gem aūt ciuilē h pz in. ff. veteri. li. ix. ti. j. si q̄drupes
pauperiē fecisse dicat. l. j. §. cū arietes. Nota plures le-
ges ad hoc. C. j. 16. De lege etiā diuina hoc planū est.
Exo. xxj. vbi sic dicit. Si bos cornu pcusserit virum
aut mulierē z mortui fuerint. Et cito post: si bos cor-
nupeta fuerat ab heri et nudiusterti⁹: et cōtestati sunt
dñm ei⁹: nec recluserit eū: occideritq virū aut mlierē
et bos lapidib⁹ obruet et dñm illi⁹ occidēt. Ita aīa q̄
in muliere cornuta dominiū habet q̄si bouis cornu-
pete: postq ratio vl' cōsciētia seu pdicator ptestati fue-
rint eā: q illa cornua sunt alijs dānosa p quocūq per
illā occiso: spūaliter occidit et morti eterne obligat: qz
cornu illud faciebat bellum aduersus sctōs. Dan. vij.
In q̄ morte teste deo. Esa. iij. Decaluabit dñs verticē
filiarū sion: z crinē earū denudabit. Sicut patz supra
in exēplo de vetula Parisiensi in scōa regula. In die
illa auferet dñs ornamentū calciamētoz et lunulas:
et torques: z monilia: et gēmas in frōte z mutatoria: z
pallia: z lintheamia z acus: et specula. Et erit p suaui
odore fetor: et pro zona funiculus: et p crispanti crine
caluiciū: et p fascia pectorali cilicū.
Arti. iiij. ¶ Interim vo tales in multis officijs diabolo seruiūt.
7 ¶ Primo naq sunt diaboli venatores q cū ornatu su-
perbo quasi cū retibus animas capiūt: z ei⁹ bubones ca-
pita habētes grossa et parū de sensu: cū quibus aliquo-
ties volucres celi inuolaūt. ¶ Sunt scōo resorberes:
quia q̄si de antiqis pānis nouos fingūt: z de turpib⁹
pulchros: dum antiquas vetulas z turpes nitunt iu-
uenculas pulchras pingere z fingere. In q̄ casu vent-
ditoribus ouiū assimilant corruptarū: qz sic illi dicunt
oculos illarū sanguine depingere z decolorare vt recē-
tes appareāt: sic in pposito. ¶ Sūt tertio aucupes dia-
boli: qz sic auceps de crinibus aialiū facit laqueos ad ca-
piēdas aues. Ita supbi ex crinibus pprijs tam i barbis
q̄ in capitibus: de quibus in ps. cxlj. In via hac qua am-
bulā abscōderūt supbi laqueū mihi. ¶ Sunt quarto
venefici spūales: z mirabiles spūales: quia venenū fa-
ciūt z ppināt spūale. De q̄bus Hiero. Si vir vl' mlier
se ornauerit et vult⁹ hoim ad se puocauerit: z si inde
nullū sequat damnū, iudiciū tn̄ patiet eternū: q̄a ve-
nenū attulit si fuisset q̄ biberet. ¶ Mirabiles: qui alij
venefici de rebus venenosis: isti vo de triaca z de rebus
in se bonis: z etiā q̄nq de velis et alijs religiosis indu-
mētis: q̄ in signū acceperūt penitētie religiōis et bone
vite: superbie cōficiūt venenū: dū illis ad curiositatē et
ad alioz aspectū et notā vtunt. ¶ Sunt q̄nto vecto- 8
res et ductores diaboli: qz sicut deus ab humilibus. ita
diabolus a talibus ducit. Sicut pz p h qd narrat Ce- Exem
sarius de quodā sacerdote epatus Maguntinēsis: qui
vidit diabolū sup caudā mulieris sedentē: qua caudā
ppter lutū eleuāte: in lutū videbat cecidisse. In q̄ ser-
uitio ostēdunt se magis seruiles esse psonas q̄ sunt ru-
stici q̄ carriagiū rerū dñoz suorū de loco ad locū fa-
ciūt: qz sic ille quē ipsi ducūt est turpior. Ita seruitus
illa videt esse turpior. ¶ Sunt sexto pugiles seu mili- 9
tes diaboli: curiositates z ornatus p armis habētes.
Hoc enī exēplo: historia ostēdit et auctē. Exēplo enī h
pz: qui sicut rex p militiā suā armatā regē aduersarioz
suoz expugnat. Ita ille q̄ est rex sup oēs filios superbie
p militiā suā ornatā: militiā expugnat regis regū iesu
christi. Et sic rex exercitū suū cōgregat: z ad bellandū
electos arma sua ostēdere facit. Ita diabolus suos in
choreis ggregat z spectaculis: sic pz. C. xv. 4. ¶ Hi- Exem
storia illud ostēdit q̄ a fidedigno narrari solet de q̄dā
cui diabolus in omni furto adiutoriū pmiserat: q̄a ei
sub illo pacto homagiū fecerat: hūc g semel camerā
cuiusdā curiose mulieris intrantē: z curiosa ornamēta
ei⁹ auferre volentē: demō pdict⁹ fortiter pcussit z reci-
tāti pactū z causam querēn. rñdit: qz arma pugilum:
q̄bus deū z suos expugno aufers. Tales ergo q̄ talia di-
ligūt arma ad alioz necē: reprehēdit Cyprian⁹ in li.
de disciplina et habitu virginū dicēs. Si te sumptuo-
sius comas z p publicū notabiliter incedas: oclos in-
tuētis post te allicias: et velut gladiū te ac venenū bi-
bentibus pbeas: excusari nō potes. Et paucis interpositis
tis subiungit dicēs: q̄s illud appetat et assumat qd ad
necē alterius fuerit p gladio? Nec hec eis sola sufficit
impietas z crudelitas: q ipsimet armis suis deū expu-
gnēt z suos occidant: sz addūt: eo q anti q̄tate ad mo-
dum militū antiquoz: arma. i. curiosa ornamēta iu-
uenibus accōmodāt vel dāt: z modū se armandi et bel-
landi docēt. Et sicut pf vel antiqu⁹ miles iuuenē ar-
matū ad locū ducēs pugne ipm ad pugnam animat.
Ita filia a matre z iuuēcula a vetula ducit ad locum
spūalis pugne. s. ad choreas z spectacla: desiderio ocu-
lorū ornata. Eccl. xlv. Nota talium plura officia. L.
vij. 22.
¶ Sz de omnibus pdictis officijs et malis: aliq̄ se excu- Arti. v.
sant dicētes: q curiose se ornāt vt maritis suis placeāt: 10
ne alijs visis ipsam cōtemnant. Cui⁹ tn̄ cōtrariū vi-
det verū: qz in domibus pprijs in psentia maritorū nō
sic se ornāt: sz q̄n debēt ad publicū pcedere: h faciunt
frequēter q̄n mariti psentes nō erūt. Alie se excusant

ꝙ malū nō intēdūt: q̄bꝫ rnsum est. L.vij.39. Gladi⁹
enī cū q̄ homicida hoīez ad mortē ꝑcutit malū nō intē
dit: ſ3 certe ꝑcutiēs intēdit. Ita in ꝓposito. Sunt ergo
tales sicut illi q̄ in ꝓpria ꝑsona nō intēdūt pugnare nec
venari ī aliena garēna: vel piscari ī aliena piscatiōe: ſ3
tū arma retia ⁊ hmōi accōmodāt volenti .i. diabolo: q̄
cū armis illis et retib⁹ ad visum ꝓ quo talia desiderat
ei accōmodat, pugnare: venari: ⁊ aīas piscari ⁊ cape
intēdit: cū illa videlicet q̄ ornata est mundo muliebri.
11 Ezech. xxiij. Alij se excusant dicētes: ꝙ nō sunt inuen
tores vel inuētrices talium nouitatū ⁊ curiositatū: ⁊
ideo nō ipsi ſ3 inuētores peccāt: q: ipsi talia faciunt ne
tāq̄ singulares et simplices ab alijs derideant. Quibꝫ
rn̄det: ꝙ q̄ vani esse incipiūt: ⁊ q̄ vanis se cōformant
peccāt. ¶ Aliā ḡ interuenientes et vtētes magnā nō vi
deo differentiā: nisi ꝙ est de inuētoribꝫ: sicut de volētib⁹
simias cape. De vtētibꝫ vo sicut de simijs captis. Di
Exm cit enī ꝙ volētes simias ī nemore cape: sedētes sub ar
boribꝫ in quibꝫ simee saltāt calceis et chirotecis in con
spectu illarū se ornāt: q̄ facto de loco recedētes formā
⁊ materiā taliū ornamentorū ꝓ simijs aptas derelin
quūt: quibꝫ ipse descēdētes induere capiunt. Qđ q̄dā
exemplū ad duo applicari pōt. Primo ad illos et ꝯtra
illos q̄ in terris suis habitātes vel ad alias trāseūtes
curiosorū vestimētorū ⁊ ornamētoꝝ alijs formā ⁊ ma
teriā ostendūt et dāt: in q̄bꝫ vtētes ꝑ suꝑbiā a diabolo
capiunt. Scđo ꝯ̄ illas q̄ de peccō reqsite: p̄mo assensuz
negāt. Sꝫ pessimi simiaꝝ venatores q̄ eas venant vi
dētes ꝙ eas facilit̄ cape nō pn̄t: dāt eis chirotecas: cal
cios: cultellos ⁊ hmōi munuscula: q̄ ſm Hiero. sctūs
amor nō habet: ⁊ sic ornate a diabolo ⁊ ei⁹ ministris ca
piunt: q: dat eis supellex varia ad ornāda colla. Ju
dic. v. Nota. J. ij. 12. De p̄dictis simul nota finē an
touitat. Malach. C. iiij. 30. ¶ Patet ḡ ꝙ talē ornatū
12 recipe vel eo vti: nimis est periculosum: q: sicut catt⁹
ꝓpter pulchrā pellē rapit et occidit corꝑaliter. Ita isti
spūaliter q̄ ideo cattis cōparari possunt: q: sicut in illis
aīalibꝫ pellis. Ita ī istis ornamētū et apparatus plus
valet q̄ȝ residuū corp⁹. Vel text⁹ infra glosam illā cō
tent⁹. Vnde de eis congrue dici pōt illud qđ metrice
dicit de zambuco. Zambuci flores zambuco sunt me
Exm liores. Nā arbor olet: flos redolere solet. Et illud qđ
de quodā dicebat sic ornato ⁊ gēmato: in quo gemme
vt verificatori videbat: vim decoris sui: sicut anulus
aureus in naribꝫ porci ꝑdiderūt. Et h̄ mot⁹ cōsidera
tiōe dixit. Dico tibi certe gēme q̄s pandis apte. Vim
ꝑdūt ꝑ te qui ita te fers suꝑ te. Sic enī ꝑdunt ornamē
ta de quibꝫ se meretrices ornant. Baruch. vj.
Arti.vj ¶ Talis vo habit⁹ duplex inducit tormentū seu penā
13 tp̄ale videlicet ⁊ eternū. De tp̄ali ptꝫ: q: ornat⁹ stult⁹
requirit laborē: sicut specialiter ptꝫ in calciamētis: or
nat⁹ vo curiosus ꝓlixam requirit sollicitudinē: quaꝝ
minorē eis ī peccōꝝ iniunctā remissionē nō libēter por
tarēt. De eterna patebit qn̄ de eis cōplebit iudiciū: de
q̄ Esa. ix. Vestimentū mixtū sanguine erit ī cōbustio
nē. Vt freq̄nter .n. illa suꝑflua ornamēta l aliq̄ mixta
sunt sanguine illo: de q̄ Eccl. xxxiiij. Panis egentium
vita pauperū: q̄ defraudat cū hō sanguinis est. ¶ Si
enī vti veste de bonis ꝓprijs empta ad vanitatē: ma
gnū sit periculū: ergo a fortiori rōne vti curioso orna
mēto de bonis male acq̄sitis: empto maius est pericu
lum. Sed ꝙ paruū seu antecedēs sit magnū periculū
Exm patet: q: btā virgo legit cuidā charo suo apparuisse et
docuisse: ꝙ ita nō ornaret se ampli⁹: q: in hoc ei displi
cuit. Et ꝑ illud. A. xvij. 14. Ergo scđm seu cōsequēs
14 maius est ꝑiculū: ꝙ videlicet ornamētis vtat alienis:
vel male acquisitis seu mutuatis ⁊ nō solutis: quia cō
tingere pōt ꝙ in illis moriat: vel ꝙ illas qn̄ morit in
lecto suo vel in partībus suis circa eū habeat. Et tūc est
de illo sicut de fure q̄ cū furto capit: et statim ad iudi
cem rapit: de quo ducētes: iudici suadēt dicētes. Hūc
inuenimus cū furto. Sic in ꝓposito: dicēt demones:
hūc inuenim⁹ cū ornamētis vel rebꝫ alienis. Talib⁹
.n. nūc improperare possent q̄ auderēt: ⁊ in morte im
properabūt q̄ audebūt ⁊ dicēt illud qđ dixit btūs Be Exm
nedict⁹ cuidā Riga noīe: de q̄bꝫ scribit btūs Grego.
ij. dialogo. ꝙ Totila rex volēs ꝓbare si btūs Bene
dictus spm̄ haberet ꝓpheticū induit quendā seruū or
namētis ꝓprijs: ⁊ eū cū multo comitatu ad seruū dei
misit in effigie sua: vt sciret si sic seruū dei decipe posset
q̄ statim vt eū a longe intuit⁹ fuit: dixit depone fili qđ
portas: q: non est tuū. Ita tu q̄ de malo ꝑquisito cum
multis maledictiōibꝫ de sanguie ⁊ labore pauperū vl
de mutuo qđ male soluēs: depone qđ portas: non est
tuū: qđ si nō feceris nūc volēs: in morte facies nolēs:
qn̄ dicēt tibi illud Exo. xxxiij. Jam nūc depone orna
mentū tuū. Nec enī in morte ornamētis priuabit su
perfluis et curiosis et male acquisitis: ſ3 suꝑ hoc pla
gis vapulabit multis. Qꝫ primo ꝑ hoc ostēdit et ar 15
guit qđ refert Cesari⁹ de quodā monacho post mor Exm
tem apparēte ⁊ asserēte se grauiter punitū: q: moriens
inuētus fuit sine cuculla. Ex quo arguit ꝙ cū grau⁹
sit aliena tollere q̄ȝ suo nō vti: illi grauit̄ tūc punient
qui inuenti fuerint in alienis. Et cū grau⁹ sit delictū
nimis curiosis indui: q̄ȝ mori nudus vt videt. ptꝫ. ⁊ cē.
Secūdo idē ōndit ꝑ hoc qđ dn̄s scribit Parisiēsis in Exm
suo tractatu de quadā muliere q̄ tingēdis et ornandis
crinibꝫ dū viueret intēdebat: apparuit aūt post mortē
cuidā pectinās crines suos ⁊ ornans eui et dicebat ꝙ
illa pectinatio fuit ei intolerabilis cruciat⁹: ⁊ ꝙ pecten
ipm̄ immēsitate pōderis ipsam grauabat et deprime
bat intolerabiliter: qua apparitione placuit creatoris
bonitati ōndere q̄ȝ periculosa sit studiosa ornatus cu
riositas. Tertio idē quadā ostēdit euidētia quā valen
tis viri relatiōe didici: de quadā muliere in Italia que Exm
post mortē in quadā tumba ponebat vsq3 ei decēnor
parat⁹ esset loc⁹: ad quē paratū dū ipam leuare vellēt
inuenerūt oīa loca corꝑis: circa brachia videlicet ⁊ col
lum ⁊ hmōi loca in quibꝫ nimis curiose cū bendis et
orfragijs et hmōi scđm illi⁹ terre abusum ornata esse
solebat corrosa vsq3 ad ossa: alijs locis integris existē
tibus: vt in illis locis vindicta ostēderet in quibꝫ cul
pa specialiter ostēdebat. Quarto idē ōndit rōne que
dictat ꝙ deū illā nō cognoscat ī iudicio de⁹: q̄ faciē suā
colorādo ⁊ se nimis curiose ornādo: signū seu similitu
dinē quā de⁹ in ea posuit ipsam faciēdo: deleuit: qn̄ ḡ
quereret: cui⁹ est imago hec et suꝑscriptio: nō mea dicet
ſ3 suꝑbie: et illi⁹ q̄ est rex suꝑ oēs filios suꝑbie. Quin
to idē ōndit ꝑ hoc qđ ōndit chaſtus. Lu. xvj. de diui
te epulone induto purpura et bysso: Suꝑ q̄ dicit glos
sa: ꝙ si cult⁹ p̄ciosarū vestiū culpa nō esset: sermo dei
nō tam diligēter exprimeret: ꝙ indut⁹ erat purpura ⁊
bysso: q̄s enī magnā culpā ⁊ magna pena dignū de
lictū negare posset qn̄ pauperes nudi frigescūt: sicut La
zarus ad portā suā: ⁊ illi de creatura et dono dei .i. de
pannis: suos oculos vanos et ineas pascunt. Ex p̄e
dictis apparet: ꝙ gloria et stat⁹ et cōditio illoꝝ q̄ de or
natu gloriant curioso et suꝑbo: morte adueniēte: erit
sicut stat⁹ nocti luce in die ostēdēte se: q: sicut ille q̄ de
nocte vident lucide et pulchre: de die turpes esse ostē
dunt. Ita in ꝓposito: qn̄ dn̄s auferet ornamētū. Esa.
iij. tūc enī erit sicut coru⁹ ille. A. xij. 36.

Arti.vij. ¶ Cū tñ nullū malū adeo malū inueniat in vita ista:
16 quin aliquo bono sit pmixtū ꝓdicti tñ mali estimandi
nō sunt qn aliquā ꝯditionē habeāt bonā. Si tñ bona
dici poterit: q̄ carentiā alteri⁹ mali.i.hypocrisis inclu-
dit. Hypocrite nāqꝫ nō sunt q̄ quales interi⁹ sunt: ta
les se exteri⁹ ostēdunt: q̄ fatuitatē: leuitatē et supbiā: ⁊
cetera q̄ in cordib⁹ possidēt exteri⁹ humanis et vanis
oculis ostētant: p qua ostētāda libēti⁹ ad ecclesiā ꝓ-
perāt qñqꝫ q̄ ad deū placandū q̄b⁹ sani⁹ esset ꝙ domi
remanerēt q̄ꝫ ꝙ ibi deū offenderēt ⁊ pctā augmētarēt:
vbi deū placare ⁊ pctā diminuere deberēt: ⁊ ꝙ turpes
et leprosi et quibuscūqꝫ infirmitatib⁹ deformes ad vi-
tam intrarēt: q̄ꝫ ꝙ oīb⁹ ornamētis suis in gehennam
mitterent. Hoc ḡ timētes exēplū accipite ab Hester
q̄ deposuit vestimēta ornatus sui. Hester.xv.

Arti.viij ¶ Nec in hmōi sol⁹ Hester actu exemplū habem⁹
17 superbū deponēdi ornatū: ꝫ etiā multa alia inueniūt
exēpla ⁊ remedia contra curiosum ornatū opportuna
effectualiter mēte tractata. Quoꝝ primū in pmis et
cū pmis oñdebat parētib⁹: in hoc ꝙ de⁹ q̄ satis po-
tēs fuit nequaq̄ꝫ primos parētes sericis induit aut cu
riosis: ꝫ tunicis pelliceis. Nec habitu ornauit auri vl'
argēti: vel lapidū ꝓciosorū: ꝫ pellib⁹ aialiū mortuorū.
Gen.iij. Scd̄m remediū cū christo i cruce pendebat:
ipse nāqꝫ i cruce nō curiosis indut⁹: ꝫ nudus: vl' fere
nudus pēdebat. Tertiū remediū a curiositate ornat⁹
nos retrahēs est exemplū sanctarū mulierū: de q̄bus
habet. J.vij.39. Quartū exemplū exhibuit nobis de-
metri⁹: de q̄ refert Agellius li. noctiū acticarū: ⁊ ha-
bet prima pte speculi historialis.li.iiij.c.xxxij. ꝙ cum
esset ditissim⁹: omne patrimoniū ciuib⁹ derelinquens
Athenas ꝓfect⁹ est: et ibi oculos sibi eruit vt vegeta-
tiores cogitatiōes haberet. Valeri⁹ tñ dicit: ꝙ oculos
eū eruisse ne videret bene esse malis ciuib⁹. Tertulia-
nus dicit ideo sibi oculos eruisse: q: mulieres sine cō-
cupiscētia aspicere nō poterat. Ex cui⁹ occasiōe nobis
exemplū dat: ꝙ si ipsi curiosi a curiositatib⁹ suis se re-
trahere noluerint: saltē nos ab eis aspectū diuertam⁹
vel oculos claudam⁹: qd̄ si fecerim⁹ nec ipsi se ita dili
gēter ornarēt nec nos ipsoꝝ exēplo vel cōcupiscentia.
infatuarēt. Auerte ḡ oculos meos ne videāt vanitatē
Sꝫ q: difficile est obiecto scd̄m sensum delectabili pre-
sente oculos claudere: securior in fuga sperat victoria:
vt.s. quisqꝫ opportunitates fugiat talia vidēdi que vix
sine cōcupiscētia vel tentatiōe vident. Qui ḡ in h ne-
gocio victoriā obtinere voluerit: pugnet sicut Lepus
fert pugnasse cū lupo. De istis nāqꝫ fabula cōtinet: ꝙ
Lepus cū lupus lepori timiditatē improperaret: lep⁹ se iactā-
Exēm dobellū ei indixit: et si vinceret ad penā se obligauit
cōtingentē: in quo cū lup⁹ detēpararet ad deuorandū:
lepus pedē disposuit ad fugiendū. Vtroqꝫ vo coram
Leone iudice sibi victoriā ascribēte et p parte sua pla-
citāte: p lepore sentētia data fuit: eo ꝙ pugna ei conue
niētissima est in fuga: quā pugnā exercēdo aduersariū
eū insequentē lassauit et vicit. Ergo p tāto victor effi-
ciebat: nec alio modo vicisset: q: si i pace stetisset vict⁹
fuisset. Sic in ꝓposito: bellū indictū est inter nos ⁊ mi
litiā infernalē armatā: scopis mūdatam et ornatam.
Matth.xij. In quo si vincamur ad penā obligamur
eternā. Ipsa ḡ se armāte ⁊ ornāte ad bellū nobis meli⁹
nō remanet cōsiliū: q̄ꝫ ꝙ q̄ntū possum⁹ ipsi⁹ fugiam⁹
aspectū: loquelā: et cogitationē: q: si i aliq̄ ꝓdictoꝝ in-
sultū illi⁹ expectauerim⁹: aut vincemur: aut inquina
bimur sicut ostēsum est. L.vij.41. Quis.n. in illo bel-
lo vl' in illa parte ⁊ acie belli auderet stare: aut illi pu-
gne se ꝓsumeret exponere: in qua cecidit prim⁹ parēs

Adam: Samson: et Salomō. Aut q̄s mulierē tāgere
auderet extraneā: cū sctūs heremita matrē ꝓpriā vltra
aquā portādo: man⁹ ei⁹ nudas tāgere nō auderet. di-
cēs: caro mulieris semp ignis est. Aut q̄s magnā cū
eis auderet habere specialitatē cū Adā et de⁹ tm̄ vnā
habuissent specialē filiā. Euā videlicet ⁊ vnā illoꝝ eie
cit de paradiso: aliū suspēdit in patibulo. Ergo fugite
et saluate aias vr̄as. Hiere.xlviij. Fugite et terga ver-
tite. Hiere.xlix. vt de vob dici possit illud Hiere.xxxix.
Oēs viri bellatores fugerūt illā videlicet: q̄ oīb⁹ orna
mētis suis ornauit se. Judith.x. q̄ ad capiēdas aias
nitit tñ ipsam q̄ꝫ pedisequas ornare. Hester.ij. Scd̄o 18
nos a tali ornatu retrahere deberet cogitatio: ꝙ illa or
natio vel ille ornatus nos nudos ⁊ nō ornatos faciet
corā maiori multitudine in die iudicij. Sicut ḡ hō pl⁹
nitit se ornare de die q̄ꝫ de nocte: ita nos in die q̄ dicit
dies magna ⁊ amara valde: q̄ꝫ de nocte hui⁹ mundi.
Ergo in exteriori vestitu ne glorieris. Eccl.xj. Sciēs:
q: oīs glīa filie regis ab int⁹. in p̄s.xliiij. Et ꝙ exteri⁹
ornamētū spernēdo: ornamētū accipies gratie. Eccl.
xxxij. Si vo iuniores hmōi exēplis ab ornatu curioso
et vanis discursib⁹ se retrahere noluerint: tertiū reme-
diū a parētib⁹ depēdet ⁊ seniorib⁹: ꝙ ipsi videlicꝫ eos
si i domo habere voluerint ne discurrāt ⁊ cōcupiscāt ⁊
cōcupiscant eos nō ornēt: sed poti⁹ ornatū subtrahāt
supfluū. scientes: q: si catt⁹ adust⁹ vt dr̄ nō libēter cuas-
gat. ¶ Exēplū ad h habere poterūt de quodā paupe Exēm
q̄ pulchrū habuisse fert pullū equinū: quē cū intelli-
geret vicinū ei⁹ diuitē cōcupiscere cui illū negare nō
audebat: caudā ei⁹ et iubā ꝓscindēdo: ipm̄ q̄ ad aspe-
ctū deturpauit: ⁊ alteri⁹ cōcupiscētiā mitigauit: ⁊ pul
lum suū sibi ipsi domi retinuit. Sic faciēdo filijs et fi
liab⁹ et domi vobisipsis reseruabit: q: tūc sunt sicut
gladi⁹ exāginat⁹ q̄ nō libēter exit vaginā ⁊ eaꝝ spūalē
pulchritudinē custodiet. Quia tūc erūt sicut aialia et
aues nature siluestres q̄ pelles et plumas habēt niti-
diores. Sic anias habēt pulchriores: q̄ minorē cum
mūdo vel mūdialib⁹ habēt familiaritatē: ꝓpter qd̄ ꝓ-
pheta dicit. Elōgaui fugiēs ⁊ mānsi in solitudine. Sic
faciēt filij vr̄i et file vr̄e et ancille si fuerint absqꝫ orna-
mētis et monilib⁹ et veste purpurea: q̄b⁹ Madian re-
ges vti soliti erāt: ⁊ ꝓter torques. Judic. viij.
¶ Et licꝫ oīs ornat⁹ hoīs vanitas: oīs curiositas tam Arti. ix
habit⁹ q̄ꝫ etiā quorūcūqꝫ actuū sit ab oīb⁹ ꝓcul pellen 19
da: maxime tñ ab his q̄ ordine decorati sunt clericali:
q: curiositas i illis tñ ipsos q̄ꝫ doctrinā suā cōtemni et
derideri facit. Primū ꝙ videlicet ipōs derideri facit: Exēm
ptꝫ p h qd̄ de q̄dā fert religioso q̄ ad quendā veniēs
regē: p negotijs cōuent⁹ sui cū paupertatē dom⁹ sue al
legaret. Rn̄dit rex ipm̄ deridēdo: bene apparet in cal-
ciamētis tuis q̄ ꝓpter defectū corij sūt ita stricta. Scd̄m Exēm
ptꝫ p h qd̄ fert quendā Parisi⁹ rn̄disse cuidā ꝓdicāti
cōtra curiositatē. Tace inq̄t: q: illa ꝓciosa vestis quā
tu habes nō pmittit te audacter ꝓdicare vitatē. Pre-
dicator ḡ hūilitatis nō debet i vestitu gliari vanitatis:
exēplo illoꝝ ꝓdicatoꝝ.s. Enoch et Helie. Apocal.xj.
Qui ꝓdicabūt amicti saccis. Et Zach.xiij. Operient
sacco cilicino. Glosa Hiero. Mos erat ꝓphetis indui
sacco cū ppl'm ad penitētiā ꝓuocabāt. Sic indut⁹ erat
Jesus: de quo Zach.iij. Jesus indut⁹ erat vestib⁹ sor
didis. Et anni q̄ ꝓphete.iiij. Reg.j. Helise⁹ fuit zona
pellicea accinct⁹. Et ꝓco et ꝓdicator legis grē et noui
testamēti Johānes baptista Matth.iij. Ipse iohānes
habebat vestimentū de pilis camelorꝫ. Sicut ḡ tūc ta-
lis habit⁹ ostēdebat illos veros esse nūcios: ꝓconesqꝫ
illi⁹ Jesus q̄ indut⁹ fuit sordidis vestib⁹: immo q̄ in

crnce fuit nudus. Ita ꝛ nunc si saltē habitū portarēt:
Exēm aliter nō. Tali nāqꝫ experimēto legit beatū Martinū
cognouisse distinctionē inter Christū ꝛ diabolū: qui
diabolo sibi apparēti i habitu purpureo ꝛ se christum
esse simulāti dixit: christū purpuratū nō noui: ꝛ sic eū
fugauit. Nota. P.iij. 23.cū seq. Et. V.v.52. Quos
vō ad h nō trahit christi ꝛ bonoꝝ viroꝝ cōformitas
ꝛ similitudo: saltē cogitēt locū carceris flet⁹ et doloris in
q̄ positi sunt. Nūc enī tēpus est lugēdi. Eccl's. iij. Qō
parū cogitare videnṫ illi de q̄bꝫ loquiṫ decretū sumptū
ex verbis Hiero. ad Damasum papā de filio ꝓdigo
di.xxxvij.c.sacerdotes. Sacerdotes inq̄t omissis euā
gelijs et ꝓphetijs videm⁹ comedias legere: amatoria
bucolicoꝝ vsuū verba cātare. Et nō solū in h ſꝫ etiā
in oibꝫ alijs opibꝫ vbis et factis fere videmur: loci car
ceris ꝛ doloris ꝛ tpis mali obliuisci: q2 antiquit⁹ fuit
cātus in ecclia deuotiōis: nūc est dissolutiōis ꝓuocās
audiētes ad leuitatē: vanitatē: ꝛ lasciuiā: sciētia vera ꝛ
edificatiua: nūc vana curiosa ꝛ litigiosa: opa fortia et
solida: nūc subtilia ꝛ debilia: tūc habit⁹ simplex et or
nat⁹ hūilis et ꝑciū bene solutū: nūc ecōuerso. Nō sic
Hester q̄ fletibꝫ et luctui apta: accepit indumēta. Et
Mardoche⁹ etiā. Hester.xiiij. Timeāt ḡ tales dei vi
sitationē: de qua Soph.j. Ibi enī lr̄as visitatiōis sue
ꝑmittit dicens. Visitabo sup oēs q̄ induti sunt veste
peregrina. Vestis pegrina est: q̄ in forma materia vel
ꝑciositate vel curiositate est aurea: christianitatꝭ statui
vl' religiōi difformis. Tales enī visitabit de⁹ qui nō
parcet: licet alij visitatores parcant. Hiere.xxj. Non
parcet neqꝫ miserebiṫ: ſꝫ ministri ei⁹ nudabūt te vesti
mētis tuis. Ezech.xxiij. Sic ḡ q̄ntumcūqꝫ ornaueris
vas fictile nō poterꝭ ꝓ ornamentū illud custodire: q̄n
a fortiori frāgi possit. Ita q̄ntumcūqꝫ vestrum corpus
nūc ornaueritis erit in die mortis: quomō si argento
sordido ornare velis vas fictile. Prouer.xxvj. Nota
cōtra plus ornātes corpus q̄ aīam. S.ij.7.

O viij **Ostensiōis primo ponē**da est distinctio. scdo prosecutio. Qītum ad
primū vtile videṫ docere ꝛ declarare q̄ de⁹ oñdit nob:
ꝛ q̄ nos debem⁹ oñdere ei. Circa primū tria sunt decla
rāda. Priō q̄ de⁹ oñdit nobis. Scdo q̄liter seu per q̄
media. Et tertio ꝓpter quid seu ad quē finē. Qītū ad
primū de⁹ nobis tria oñdit būficia: lata: ꝓmissa: et ex
pectata: et iudicia data: q̄liter vel p q̄ media: p tria si
gna: videlicet voces: ꝛ scripta: ad quē finē ꝓpter tria
seu tres fines. Primo vt sim⁹ grati ipm amādo: rōne
būficioꝝ. Scdo vt sim⁹ fortes ꝛ pseuerantes ipm se
quendo: rōne ꝓmissoꝝ. Tertio vt simus timidi pctā
confitendo: timore iudicioꝝ.

Arti.j. ¶ Rōne priu est aduertēdū: q2 de⁹ tria būficia nobis
1 oñdit: factiōis: passiōis et donatiōis. In his enī tribꝫ
amicus amico būficiū oñdere pōt: p ipso videlicet fa
ciēdo: grauia sustinēdo: et ꝓ posse suo dādo indigēti:
sicut pꝫ. A.xx.7. Qꝫ vō de⁹ primū būficiū nob ostēdit
multa ꝓ nob faciēdo: licet q̄ ad plura ei⁹ opa ostēsum
sit. A.xx.7. tñ specialr ꝛ excellēter illud oñdit i sua be
nedicta incarnatiōe: nostrā naturā assumēdo. Si enī
princeps magn⁹ filiā viri⁹ simplicis ꝛ paupis i vxorē
acciperet: q̄s nō diceret: q2 multū: nō solū ꝓ ea: ſꝫ ꝓ tota
parētela faceret? Scdm etiā būficiū licet i multis ostē
derit ꝓ nr̄o amore: laborādo: ꝑdicādo: famē: sitim: et
paupertatē sustinēdo: specialr tñ h oñdit i iudeoꝝ deri
siōe: psecutiōe: ꝛ sua būdicta passiōe: de q̄bꝫ Matth.
xvj. Exinde cepit Jesus oñdere discipulis: q2 oportet
eū ire hierosolymā: et multa pati a senioribꝫ et scribis:
et ꝓncipibꝫ sacerdotū occidi: quoꝝ medietatē: si amic⁹
ꝓ amico sustineret: magnū amorē ei oñderet. Tertiū
insup būficiū: licꝫ large et late oñderet: dādo illa q̄ no
minanṫ. A.x.2. tñ illud specialr et excellenter oñdit in
cena dādo seipm: ꝛ in pentecoste dādo spm̄ sctm̄. Ni
hil ḡ restat ei: nisi q2 petitionē Philippi cōcedat dicētꝭ
Ostēde nob patrē et sufficit nob. Jo.xiiij. Habēdo ḡ
respectū ad ista tria būficia: vitas pꝫ dicti Jo.x. Mul
ta inq̄t bona opa oñdi vob. Sic ḡ oñdit pmo būficia
lata. Scdo oñdit ꝓmissa expectata: oia videlicꝫ bona
illa: de q̄bꝫ habeṫ.c. de gaudio. ꝛ.c. de glia: q̄ expectanṫ
p spem: ꝛ ostendunṫ p lucē fidei: q̄ petiṫ. Eccl'.xxxvj.
Ostēde nob lucē. Tertio oñdit iudicia tā q̄ sustinem⁹
q̄ꝫ q̄ timem⁹: de q̄bꝫ habeṫ.c. de iudicio diuino p totū.
Et Eccl'.xvij. Justiciā et iudicia sua ostendit illis.

¶ Ista vō tria būficia p tria oñdit media: p signa vo Arti.ij.
ces et scripta. Būficiū nāqꝫ natiuitatꝭ oñdit p signa 2
illa et voces: q̄ habenṫ. N.j.17. Et p stellā. Matth.ij.
Et p vocē patris. Matth.iij. Hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹
Et Marci.ix. De nube audita fuit vox: h est fili⁹ me⁹
charissim⁹. Scriptura etiā idē oñdit tā antiq̄ testamē
ti: sicut patet. F.iiij.16. cū sequētibꝫ: q̄ꝫ etiā noui: sicut
pꝫ p totū nouū testamētū. Būficiū vō passiōis ostē
dūt oia signa q̄ in hora mortꝭ christi: q̄ntū ad tenebras
ꝛ terremotū ꝛ monumēta apta: et velū scissum cōnge
rūt: q̄ oia ipm filiū dei ꝓ nobis pāderūt patiētē. Vox
idē oñdit Cēturiōis dicētis. Vere hic hō fili⁹ dei erat
Marci.xv. Scriptura idē oñdit q̄ habeṫ. F.iiij.20.
Būficiū vō donatiōis suipi⁹ oñdūt oia miraculoꝝ
signa q̄ habenṫ. E.vj. p totū. Vox etiā ꝛ scriptura idē
oñdunt q̄ habenṫ Matth.xxvj. h inq̄t est corp⁹ meū.
Et Lu.xxij. Hoc est corpus meū qđ ꝓ vobis tradeṫ.
Donatio vō spūs sancti p lignū ostēsa fuit locutiōis
oim linguarū: ꝛ p vocē et scripturā. Jo.xiiij. Mittā
inq̄t vobis spm̄ vitatꝭ: quē mūdus nō pōt accipere.
Quilibet enī ꝑdictoꝝ modo suo oñdit eis filiū regis.
iiij. Reg.xj. Promissa etiā expectata oñdūt signa vo
ces et scripta: q̄ habenṫ. G.j. arti.iij. p totum. Judicia
insup data oñdunṫ p signa q̄ habenṫ. D.j. arti. iiij. p
totū. Et p vocē ipsi⁹ christi scriptā. Jo.iij. Jam inq̄t
iudicat⁹ est. Sic enī vtutē tuā ostēdis: tu q̄ nō crederꝭ
esse in vtute. Sap.xij. Predicta vō tria in pmo articu
lo: ꝛ p tria in scdo articulo ꝓpter tres vtilitates osten
dit in hoc tertio articulo.

¶ Primo nāqꝫ ꝓpter tria būficia ostēsa p gratitudinis Arti.iij.
et etiā necessitatis legē: ad tria obligamur antidota. 3
Rōne nāqꝫ būficij incarnatiōis obligamur ad obse
quiū hūiliatiōis. Ancilla enī ad matrimoniū magni
principis exaltata: ad cōtinuū obligaṫ hūilitatꝭ obse
quiū. Sic nos cogitādo quō de⁹ nostrā miserā exalta
uit naturā: semp ḡ ad nostrā humiliationē videamus
hoc verbū: qđ factū est: qđ fecit dñs ꝛ ostendit nobis.
Lu.ij. Sed heu in h casu de tiriaca faciūt venenū q̄ de
materia humiliatiōis sumūt audaciam delinquendi.
Quoꝝ dictū et reprobatio patet. D.j.22. cū sequētibꝫ
Secūdo rōne būficij passiōis: obligamur ad sustinen
dū ꝓ eo labores: penitētias: ꝛ maloꝝ hoim psecutio
nes. In q̄ specialr ostēdunṫ filij dei. F.v.3. Et vt hō
ista patenti⁹ sustineret: ostendit ei man⁹ et lat⁹. Jo.xx
Et Lu.vlti. Sicut q̄ ꝓ alio multa vulnera sustinuit:
sicut miles in bello ꝓ rege: vel soci⁹ ꝓ socio ei vulnera
ostēdit: vt eū ad amorē ꝓuocet: ꝛ ad aliqua aduersa ꝓ
eo sustinendū patiēter. Et rōnabiliter quidē: quia si ex
intimis cordis: q̄ ꝓ nobis patiebaṫ in ligno cogitare
mus: ꝛ lignū illud cū cōtentis in cordibꝫ nostris ꝛ tri
bulationibꝫ nostris poneremꝰ: quicquid pro eo vel

iusticia sua qua cõtra hoīes agonisando sustinerem⁹:
leue videret. Exo. xv. Ostēdit ei lignū: qd cū misisset
in aquā indulcorata est aqua. Tertio ratiōe beneficij
donatiōis obligamur: ad dandū etiam de vita q̄ de
rebꝫ meliora: sicut patet. A. xiij. 23. cū sequētibꝫ. Lu⁹
rō patz. H. j. 20. cū sequētibꝫ. Predicta bñficia nobis
ostēdendo dicere pōt illud Act. xx. Omīa ostēdi vobꝫ:
qm̄ sic laborātes oportet suscipere infirmos ac memi-
nisse verbū dñi: qm̄ beatus est magis dare q̄ accipere
4 Secūdo rōne triplicis beneficij ꝓmissi. s. visionis ad
hesionis et fruitiōis obligamur et necessitamur: si illa
adipisci voluerim⁹: ad ipm̄ fortiter sequendū p fidem
spem et charitatē. Si em̄ ouem sequi facit ramus vi-
ridis: et seruū dñm suū: ⁊ opariū cōductorē sua parua
merces: q̄to magis hominē ad sequendū dñm mo-
uere deberet regnū ei ostēsum: iuxta illud Sap. x. Ju-
stū deduxit dñs p vias rectas: et ostēdit illi regnū dei:
qd habere poterūt si seq̄ voluerint. Esa. j. Si volueri
tis bona terre comedetis. Deut. xix. Cū dederit tibi
cunctā terrā: quā pollicit⁹ est: si tñ custodieris mādā-
ta eius: et feceris q̄ ego p̄cipio tibi hodie. ps. lxxxviij.
Si custodierint filij ei⁹ legē meā. Nota ad hoc leges.
O. iiij. Et nota p̄dictarū fidei spei ⁊ charitatis ostēsio
debet in opibus fieri: quia hoc in alijs duabus. i. spe
et charitate intelligit: qd de fide dicit. Jaco. ij. Osten-
dam tibi ex operibꝫ fidē meā: vtrū. s. bonus sim i fide
vel malus. Nō em̄ sufficit q̄ ostēdat charitatē suam
mēbris dei in ore tm̄. Sicut nouerca ostēdit priuigno:
q̄ dare nō vult: vel alienū qd dare nō pōt. dicendo: li
bēter vobis darē: si essent mea: cum sua habeat q̄ dare
posset. Sic em̄ diabolus ostendit ei oia regna mundi.
5 Matth. iiij. Tertio ratione et timore triplicis iudicij
ostēsi: quoꝝ primū est correctiōis: scōm tribulatio-
nis: tertiū finalis dānatiōis: quoꝝ primū p suos exer-
cet ministros deus. scōm p elemēta seu tēpestates: ter-
tiū p seipm̄. Ratione quorū tria ostēdere necessitamur
. s. cōtritionē: confessionē: satisfactionē. Ad hoc em̄ in
his tribꝫ terrorē brachij sui ostēdet in cōminatione fu
roris sui. Esa. xxx. vt per qdlibet illorū ad tria p̄dicta
ostēdēda pducat. Primū nāqꝫ ad hoc p ministrū suū
cū coadiutoribꝫ suis petōres visitat dicēs et p̄cipiens
ei illud Ezech. xx. Fili hoīs ostēde israel pplm̄ pollutū
Quod verbū pmo applicari pōt ad quēlibet ad visita
tionē vocatū: cui dicit: Fili hoīs: primo fac sicut facit
puer vel amicus illius: qui loquelā amisit ꝓ eo infir-
mitatē suā medico ostendēdo: in cui⁹ psona quis ipse
mutus est: sacra scriptura rogat dicēs. Quātas habeo
iniq̄tates et petā: scelera mea atqꝫ delicta ostende mihi
Job. xiij. Secūdo fac sicut os ostendens infirmitatē
pedis putridi. Et si meli⁹ fieri nō potest: rogat vt com
buratur vel p̄scindat. Sic vos vt de quolibet vestrum
posset dici illud ps. lix. Ostendisti pplō tuo dura: que
si facere nolueritis: ratione amicitie vel mēbri spūalis
facite timore dei: qui illa q̄ hic nō ostendunt: ostendet
toto mūdo. Naū. iij. Ostendā gētibꝫ nuditatē tuam.
Secūdo applicari pōt ad p̄dicantē. cui dicit. Fili hoīs
ostende ⁊c̄. In p̄dicatione tua delicta illorū eis osten
dendo: sicut ostendit scriptor defect⁹ in libro quēscri
psit: vt corrigat: et ancille immunditia vasis: ⁊ amico
macula in facie vt abstergat: et pater filio ostēdit offen
sam vt caueat. Sic tu: vt sic p te ⁊ tuā ostēsionē ad pe-
nitentiā ꝓuocati quilibet illorū dicere tibi possit illud
Hiere. xxxj. Postq̄ ostēdisti mihi pcussi femur meū:
et cōfusus sum. Et tu de quolibet illorū sic ad lachry-
mas ꝓ peccatis suis ꝓuocato: dicere possis illud Apo.
xxij. Ostēdit mihi fluuiū aque viue splendidū tanq̄
crystallus. Secūdo ad hoc illos adducere nitit p iudi 6
cia sua: que circa pplm̄ suū exercet tēpestatibꝫ et infir-
mitatibꝫ illū flagellādo: vt p penā trāsitoriā nob ostē-
sam: nos castiget: et ad penitentiā a petō reuocet: sicut
canis vel puer castigat p virgā ei ostēsam. Sic tu de⁹
ostendisti pplō tuo dura. in ps. lix. Et tu g̃ popule dei
fac de infirmitate tua spūali: qd faceres de infirmitate
corpali: ⁊ saltē tpe īfirmitatꝭ tue ostēdit puersationē tuā
Eccl. xviij. Sicut em̄ infirm⁹ corpaliter libēter medi-
co sciēti infirmitatē et statū suū ostendit vt sanet. Jta
vos infirmi spūaliter: et flagellati corpaliter ostendite
vos sacerdotibꝫ. Lu. xvij. Si vo nec ista duo p̄dicta
dei iudicia timēdo ad penitētiā ⁊ bonā vitā redire vo
lueritis: ostendā vobis quē timeatis. Lu. xij. Sequit
Timete eū q̄ postq̄ occiderit: habet potestatē mittere
in gehennā. Hoc em̄ iudiciū: signis: vocibꝫ et scriptu
ris: pplō suo ostēdit: sicut patet supra. eo. c. ij. Sic furi
ostēditur patibulū vt timeat et doleat: et a furto suo se
retrahat. dicēs illud Apo. xvij. Veni ostendam tibi
damnationē meretricis magne. ⁊c̄. Sed heu nōnulli
xpiāe salutis ⁊ p̄dictorū iudicioꝝ imemores: petā sua
nō ostēdunt: s; abscōdūt: sicut patet. A. v. 9. P i

Patientie primo osten-
dit descriptio cū sua declaratiōe. Scdō
distinctio. Tertio pfectio: tam ex natura
ꝓpria q̄ ex cōditione sui cōtrarij. s. impa
tientie. Quarto vtilitas. Quinto documenta. Sexto
signa seu experimēta. ¶ Q̄tū ad primū patiētia est tā Arti. i
ꝓprias q̄ sociorū iniurias equanimiter tolerare: sic et
Decreto colligit. xxiij. q. j. Ex militare. §. quid aliud:
qd qualiter intelligendū est. ex. §. patet ibidē imediate
sequēti. s. his itaqꝫ. in. c. nisi bella. Ex quo colligit: q̄
p̄cepta patiētie de altera maxilla pcutiēti p̄bēdo: et de
eūdo cū illo qui te angariauerit mille passus: duo mi-
lia et hmōi: nō tam ostētatiōe corporis q̄ p̄paratiōe cor-
dis sunt intelligēda ⁊ retinēda. fm Aug. in li. de ser-
mone dñi in mōte: ⁊ in sermone de puero Cēturionis
Jta q̄ interi⁹ hō semp sit patiēs et beniuolus: tā erga
illos q̄ eū affligūt: q̄ etiam erga illos quos ipse iuste
corrigit. In exteriori vo opere faciat qd iuste facere
potest: et quod persecutoribꝫ videtur magis prodesse:
ita q̄ si per patientiam vnam maxillam prebēdo per-
secutores lucrari posset: etiam in hoc casu nō solum in
secreto cordis verū etiam in manifesto opere patiētia
obseruet. Et hoc est qd dicit Aug. in sermone de pue-
ro Centurionis: et habet. xxiij. q. j. paratus. Homo
inquit iustus et pius paratus esse debet patiēter coꝝ
maliciā sustinere: quos fieri bonos querit. Sepe nāqꝫ
iniurians: dum videt iniuriatū patienter pati: quic-
quid mali sibi facit: et q̄ nec dicto nec facto se vindi-
cat: nec iniuriantē prouocat de iniuria sibi facta: vere-
cundatur: et penitendo et satisfaciendo bonus efficit:
et sic per patiētiā numerus crescit electorum. In quo
casu melior est patiens viro forti. Prouerb. xvj. Et
melior est patiens arrogante. Eccl's. vij. quia vir ira-
cundus prouocat rixas: qui patiens est mitigat susci-
tatas. Prouer. xv. Nota ad hoc historiam que osten-
dit hoc de facto accidisse. infra. e. c. xiiij. Et in hoc casu
verificat illa glo. sup illud Canti. ij. Sicut liliū inter
spinas ⁊c̄. Non inquit fuit bon⁹ qui malos tolerare
nō potuit. Nō tñ sic tolerare debent iniurias ꝓprias:
vt dei sustineāt iniurias: q̄a fm Chryso. sup Matth.
In ꝓprijs iniurijs esse quēpiā patientē laudabile est:
iniurias autem dei dissimulare nimis est impium vel
alienas q̄ iniurians peior efficitur: q̄ g̃ iniuria illata

psone redūdat ī iniuriā dei et eccle: illā iniuriā debet
q̄s sibi illatā vlcisci: sicut p3 de Helia q̄ fecit ignē des
scēdere sup eos q̄ venerāt ad ipm capiēdū. iiij. Reg. j
Et de Heliseo q̄ maledixit pueris ipm deridētibꝫ. iiij
Reg. ij. Et Silvester papa excōicauit eos q̄ ipm ī exis
liū miserūt. vt habet. xxiij. q. iiij. c. guilisari⁹. Vel qñ
ex dissimulatiōe iniurie facte vel faciēde sibi vel ꝓprio
suo iniuriās peior efficeret: et dānificationē acq̄reret
maiorē ꝛ salutē difficiliorē: vtputa quia aliq̄s tibi vel
ꝓprio tuo ī corpe vl' rebꝫ dānū inferret: de q̄ forte nūq̄
vl' sp cū maiori difficultate q̄ de mala volūtate satisfa
ceret: sp videt esse resistēdū vbi adest possibilitas. Nā
h a iure nature nob indictū ē: vt vim atq̄ iniuriā ꝓpul
sem⁹. Sic p3 in. ff. veteri. li. j. ti. j. de iusticia ꝛ iure. l. vt
vim. Et a iure ꝯcessū vt vim vi repellam⁹ cū modera=
mine iculpate tutele. Sic p3. C. li. viij. vel vj. ti. iiij. l. j
Cū moderamie ideo addit: q̄ si dicat tibi vbū inordi
natū: nō ideo ē a te ꝑcutiēd⁹: vl' si te pugno ꝑcusserit:
nō ē cultello vl' atrocit ꝑcutiēd⁹: s3 solū repellēd⁹. Qui
v° in p̄dictis casibꝫ iniurias patiēter tolerat ꝛ nō re=
sistit cū posset: ꝯscius est criminis: sicut p3 primo per
legē. C. li. iiij. ti. de cōmertijs ꝛ mercatoribꝫ. l. nō solū.
Et iterū in. ff. veteri. li. ix. ti. ad legē aquiliā. l. sciētiā:
vbi subscript⁹ sequit tenor. Sciēnā hic ꝓ patiētia ac=
cipim⁹ vt q̄ ꝓhibere potuit teneat: si non fecerit: lege
aquilia agi pōt: etiā sanato vulnerato seruo: hec ibi.
In qua q̄dē lege. §. q̄ cū aliter: de oībꝫ p̄dict' genera=
lis dat lex ꝛ licētia ī forma q̄ sequit. Vim. n. vi defen
dere oēs leges oia q̄ iura ꝑmittūt. His etiā legibus
btūs Aug. ꝯcordat. xxiij. q. j. c. parat⁹: ī fi. dicēs. Cui
licētia iniq̄tatis eripit vtili⁹ vincit: q2 nihil est infeli=
cius felicitate peccātiū: q̄ penalis nutrit impunitas: ꝛ
mala volūtas velut interior hostis roborat. Hec Aug
in s'mone de puero Cēturionis. Cui etiā ꝯsētit ad illos
q̄ iudiciariā hñt potestatē: concordat etiā illud Apo.
xiij. Qui occiderit in gladio: oportet eum in gladio oc
cidi: hec patientia sanctorum

Arti. ij. ¶ Huiusmodi v° patiētia duplicē capit distinctionē
3 quarū prima accipit in cōparatiōe ad illos q̄ tedia in=
ferūt: scd'a in cōparatiōe ad animū sustinētis. Prima
ex verbis colligit beati Grego. sup Ezech. Omel. vij.
Tribꝫ inq̄t modis virt⁹ patiētie exercere solet. A ꝓrio
ri naq̄ ꝑsecutiōes dāna et cōtumelias sustinem⁹: ab an=
tiquo aduersario temtamēta: a deo aūt flagella tolera=
mus. Sed in his oībꝫ vigilāti oculo debet mens semet
ipsam circūspicere: ne ꝯtra mala ꝓximi ꝑtrahat ad re=
tributionē malicie. Cōtra tentamēta aduersarij ne du
cat ad delicta. Ne ꝯtra flagella opificis ꝓrumpat ad
excessum murmuratiōis: q2 q̄ in p̄dictis patiētie ꝓba=
tionibꝫ excessiue murmurauerint vl' vincunt sunt q̄si
palea vel grana putrida q̄ cū vēto extra vētilabrū por
tant et ꝑdunt: q2 ad granariū nō portant. Sic naq̄
q̄ grana purgat quodāmodo vēto ꝓbat q̄ sunt grana
solida: q̄ licet a vēto impellant ad vnā partē: tñ in vē=
tilabro remanētes ꝯseruant et possident. Ita q̄libet
de p̄dict' tribꝫ: cui⁹ ventilabrū in manu. Lu. iij. Aias
solidas ꝓbāt q̄ oēs dicere possunt illud Sap. ij. Pro=
bemus patientiā: in qua ꝓbatiōe vos q̄ aias habetis
solidas: licet impulsum patiamini: tñ in patiētia v'ra:
q̄si grana solida in vētilabro: possidebitis aias v'as
Lu. xxj. Patiētia igit seu mā suetudo ī hoc casu est sic
antemurale in castro: vl' arma in milite: q̄ oēs lapides
et ictus p̄dictorū triū leuiter excipiūt et frustrāt: ꝛ ca=
strū aie ꝛ militē christi a lesiōe custodiūt. Et sic senū
in q̄ res fragilis: vtpote vasa vitrea ꝑseruāt a fractiōe
ꝓpter q̄ sacra scriptura quēlibet hortat dicēs. Fili ī mā=
suetudine serua aiam tuā. Eccl. x. Et in hūilitate tua
patientiā habe. Eccl. ij. Et induite vos sicut electi dei
benignitatē patientiā. Col. iij. ¶ Scd'a v° est triplex 4
vna q̄ mitigat lites vel iniurias suscitatas: et hec vo=
catur politica. Alia q̄ suffert tribulatiōes: famē ꝛ sitim
et hmōi: nec irascit vel murmurat: sed potius de eis
nō curat: et hec est purgatoria. Tertia nō solū habꝫ p̄=
dictas cōditiōes: s3 q̄d pl⁹ est iniurie vl' dāni illati ob=
liuiscit: et hec vocat purgati animi: ꝛ hec est ꝑfectissi=
ma. Qui isto triplici modo est patiēs: multa gubernat
sapiētia. Prouer. xiiij. Hec tñ est patiētia in abstracto
sicut puer dixit: q̄ corā magno quodā nutrit⁹ q̄ cū di=
cere deberet aliq̄d verbū de gallico q̄d illo die didicis=
rat: semel cū audiret quendā religiosum q̄ carnes cū
alijs nō comedebat: a senescallo ꝯfortari. dicente: pa
tientiā habe: post prandiū de lectione requisit⁹: respō
dit se didicisse patientiā: qui interrogat⁹ quid esset: re=
spondit: hō qui nō habet comedere: ꝛ causam p̄dictā
allegauit: quia predicabat in abstinētia patiētiā: in pa
tiētia enī sunt pietatē. ij. Pe. j. ¶ Quā q̄ habet magnā habꝫ Arti. iij.
perfectionē: quia patiētia opus ꝑfectū habet. Iaco. j. 5
Sicut patet primo ex natura sua. Opus enī hospitali=
tatis est opus ꝑfectū: quia est vnū de septē operibus
miscōie. Matth. xxv. Sed opus patiētie est opus ho=
spitalitatis: ꝑ ipsam naq̄ sine murmure dei nuncij:
sicut infirmitas: fames ꝛ quecūq̄ tribulatio ꝛ ꝑsecu=
tio recipiunt: sicut patet in Iob qui dixit. Dñs dedit
dñs abstulit. Et de Thobia: cui deus plures tales nū=
cios misit: quos hilariter recepit: vt posteris daret ex=
emplū patiētie eius. Thob. ij. Sed istud hospitale nō
diu durat: sed cito ꝓsternit in terra vel loco vbi est fre
quens terremotus impatiētie: quia sicut terremotus
edificia in loco illo inuēta destruit et hospitatos in do=
mibus illis fugat vel opprimit: ita impatiētie motus
opa virtutū et domū dei destruit. Vnde btūs Greg.
in pastorali. Impatiētes si qua a se tranquilla mente
fuerant bene gesta: ꝯfundunt: et improuiso impulsu
destruunt quicquid diu forti labore ꝓinde ꝯstruxe=
rant. Et deū cuius locus tñ in pace factus est: de do=
mibus suis fugāt. Tales. n. sunt sicut habētes man⁹
tremulas: quia sicut illi calicē plenū diu tenere nō p̄nt
Ita nec isti calicē passionis vel tribulationis de quo
deus eis ꝓpinat dicens. Calicē quidem meū bibetis:
quem cito euertunt: et cōtra deū vel hominē murmu=
rando: litigādo: blasphemādo: totū q̄d prius boni ha
bere videbant effundunt: ad modum vacce que totū
lac prius datū in fine pede euertit. In quo primo pa=
tet patientie perfectio per sui contrarij imperfectionē.
Sicut album albius apparet iuxta nigrum positum:
quia contraria iuxta se posita. s'm philosophum: ma=
gis elucescūt. Secūdo idem apparet per argumentū 6
a contrario sensu: sumptū de similitudine arborum: in
quibus videmus q̄ arbor que ad omnem vētum vel
pluuiam cadit non fructificat q̄ fructūq̄ frequenter ele
uetur et apodiamentis fulciatur. Sic nec impatiens:
immo q̄d plus est timendum quia nec presumit q̄ in
magna persecutione christian⁹ noie etiam sine fructu
staret. De quo ait beat⁹ Greg. moral. xvj. qui inquit
a statu patientie per linguarū vulnera cadit: ipse sibi
testis est q̄ contra manifeste persecutiōis gladios nō
subsisteret. In quo casu ꝑfectio q̄ impatiētia negatur:
suo contrario. i. patienti attribuitur: quia sicut impie=
tas impatiens: ita charitas patiens est. j. Cor. xiij.
Tertio idem eodem apparet argumento per exemplū
de naui et his que ad eius requirūtur gubernationē.
In quibꝫ videmus q̄ nauis sine gubernaculo omni

tēpestate ad rupes ꝛ infortunia impellit᷑. Sic ipatiēs cui gubernaculū deest patiētie: huiꝰ maris fluctibꝫ ad oēs scopulos frāgit᷑. Et sic vas vacuū cui liquor deest grē: ad ignē crepat: vbi plenū saluat᷑. Sic ergo vidēs hoīnē sine gubernaclo nauigare: sicut etiā vidēs quē cū qꝫ de aliq̄ sine debitꝭ instrumētꝭ se intromittere negocijs: ipm deridēdo ab eo q̄rit: sic diabolꝰ dr̄ q̄siuisse
Exēm vbi fuit stola sacerdotꝭ. Ita a tali q̄ patiētiā ore docet: q̄ꝫ ope nō seruat: q̄ri pōt ipm deridēdo: illud Job. iiij. vbi est timor tuꝰ: fortitudo tua: patiētia tua et pfectio
Exēm viarū tuarū? Sic deridebat᷑ ille magr̄ Parisieñ. de q̄ fert᷑: qꝫ cū patiētiā pdicasset i ecclia: ꝛ domi rediēs impatiēs esset eo qꝫ cibꝰ eiꝰ nō esset paratꝰ: seruꝰ ei improperās dixit: qꝫ patientiā ope teneret quā ore pdicauerat. Cui ille: debitū recognosco: ꝫ nō sum p nūc i statu
Exēm soluēdi. Sic etiā deridebat᷑ ille religiosus q̄ cuidā improperauit asinario qꝫ nimis asinū suū onerasset. Cui ille: nō est inq̄t ita oneratꝰ q̄n portaret totā patientiā dominꝰ vestre. Cui alius ipatiēter rñdēdo: ipm demētiebat᷑. Alius vō plꝰ ipm deridendo asino dixisse fert᷑ qꝫ iret: q2 ppter patiētiā ipsiꝰ nō dniꝰ oneraret᷑. Ex q̄bꝰ oibꝫ apparet patiēter nauigātis pfectio: et vasis liq̄ris grē pleni cōseruatio: et patiēter ostēdētis q̄ docet ꝛ respōdētis et loquētis oneratio: ergo p patientiā curramꝰ. Heb. xij. Quarto idē oñdit᷑ p exēpla equi: silicꝭ: canis
7 latronis i cruce a sinistris. Quia sic equꝰ dorsum hñs lesum tactꝰ recalcitrat: q̄ facto amplꝰ se ledit: q̄a fm antiquū pūerbiū: semel recalcitrādo bis pūgit᷑. Et sic silex pcussus: ignē emittit: q̄ forte tāgentē cōburit: sed amplꝰ pcutit᷑: q2 si semel vel amplꝰ pcussus ignē nō emitteret: amplius nō pcuteret᷑. Canis etiā lapidē ad ipꝫ piectū mordēs āplꝰ dētes ledit. Et latro ille a sinistrꝭ i cruce de pena sua quā meruit murmurās: amplꝰ in corde torq̄bat᷑. Sic q̄ impatiēs est sustinebit dānū. Prouer. xix. Sic stultꝰ puer q̄ cōburit virgā antiquā cū q̄ castigari solet: et cū noua duriꝰ dānū sustinet: sic pꝫ. T. v. 67. cū sequētibꝫ. Oēs tales brutꝭ iumētisqꝫ assimilant᷑: q2 sic corpꝰ regit᷑ aīa. Ita iumētū seu equꝰ cessore: et aīa rōne. Ergo q̄d aliud est aīa seu hō rōnalis de natura amissa rōneqꝫ impatiētiā q̄ꝫ equꝰ sine cessore: vel iumentū sine gubernatore: qd̄ multis nocet ꝛ nullis vel cōtra pdest ꝛc̄. Ex hoc ergo cōparatiōe pꝫ: q̄ꝫ rōnabiles q̄ꝫ pfecti sunt cōparando singula singulis: illi q̄ sunt pfortati fm potētiā claritatꝭ eiꝰ in oī patiētia
8 Col. j. Sꝫ forte obijciēt qꝫ parua melācolia licꝫ frequens sit: q2 cū magnū nō intēdit malū piculosa nō sit. Quibus rñdet lex: nō solū in h̄ casu: ꝫ in q̄cūqꝫ alio in quo veniale vel leue estimat᷑ pctm̄. dicēs: qꝫ assidua frequētia pbet nōnulla. glo. interlinearꝭ .i. aliquā infamiā: sic pꝫ in. ff. nouo. li. ix. ti. de iniurijs ꝛ famosis libellis. l. Itē apud labeonē. §. tenet᷑. Ex q̄ lege pmo elicit᷑ qꝫ frequētātes loca monialiū vl̄ aliarū mulierū licꝫ forte actū carnalē ꝛ de se malū nō cōmittāt: tñ aliorū detractiōibꝫ et īfamie q̄dāmō se cōmittūt. sic Joseph. f. ij. 3. Scđo qꝫ pctm̄ veniale p frequētiā graviꝰ efficit᷑. Nā sic oīs virtꝰ: ita oē viciū p exercitiū in suo genere capit incremētū: sic pꝫ p legē i inforciato d̄ legatꝭ. iij. l. legatꝭ suis. §. ornatrices. Casus legis est: aliqs viā vniuerse carnis aggrediēdo: ꝛ diē extremū claudēdo: legauit alicui ornatrices i domo sua: q̄ mortuo nō inueniūt᷑ nisi iuuenes in arte illa: de q̄bꝫ arguit᷑ qꝫ illas hr̄e nō debet: q2 i arte sua suēdi ꝛ sericū opandi nō sūt expte: h̄ tñ nō obstāte lex illas legatario iudicat esse liberādas q2 oīs ars p exercitiū accipit incremētū: sic etiā oē viciū. Nullus ergo ipatientiā vel qd̄cūqꝫ viciū leue vel a natura culpe estimet aliēnū qd̄ frequēti iteratōe damnosum accipit

incremētū: ergo patiētes estote ad oēs. j. Thess. v. q2 seruū dei nō oportet litigare ꝫ mansuetū esse ad oēs docibilē patientē. ij. Timoth. ij. vt sitis pfecti ꝛ integri: in omni patientia ꝛ doctrina. ij. Timoth. iiij.
¶ Quā quidē qui habuerit pfectionē: magnā p illā cōsequet᷑ vtilitatē: pmo nāqꝫ in nobis dei imaginē reformat ꝛ custodit ꝛ clare videre ꝛ amare facit: i aīabꝫ mansuetorꝫ: quā sumꝰ ipatiētie obfuscat ꝛ eiꝰ cognitione impedit in aīabꝫ ipatiētiū. Vñ btūs Grego. māsuetudo in nobis imaginē dei pseruat: supple sic pulcher pānꝰ in quo imago inuoluit᷑: pulchritudinē custodit imaginis: quā ira dissipat: q̄ dū quietē mētis tollit: spūsctm̄ ibi quiescere nō sinit. Nec solū deū sed etiā statū pprium ꝛ quecūqꝫ ad scienciarū vel morꝫ ptinēt studiū clariꝰ videre facit. Oīa nanqꝫ ista clarius in trāquillis relucēt cordibꝫ. Pro quo est aduertendū: qꝫ hoc qd̄ facit tranquillitas vl̄ motio in aqua: hoc facit patientia ꝛ impatiētia in aīa: quia sicut i aqua clara ꝛ trāquilla immissum apparet: quod in mota ꝛ turbulēta nō ostenditur. Ita ꝛc̄. Et hoc exēplo legit᷑ quendā heremitā voluisse fratres suos pacificasse: ponens denariū in ciphō pleno aqua trāquilla ꝛ clara: dicēs: sicut imago regis clare ostendit᷑ p mediū istius aque: sic apparet dei silitudo in patientibꝫ ꝛ pacificis aīabus: supple ꝛ statꝰ pprius: ꝛ quecq̄d illis immissum fuerit vel cogitatū: que oīa in turbulētis obfuscant᷑ ꝛ impediunt᷑. Ideo dicit phs: qꝫ in sedendo: supple passiue fm aliquos libros ꝛ quiescendo fit aīa sciens ꝛ prudēs. Et doctrina viri p patientiā noscit᷑. Prouer. xix. Ergo dñs dirigat corda vestra in charitate dei ꝛ patiētia christi. ij. Thessa. iij. Secundo fructū bonorꝫ operū in aīabꝫ vsqꝫ ad messem et maturitatē nutrit ꝛ cōseruat: q2 sicut aeris serenitas ꝛ amenitas fructus terre ꝛ arborꝫ nutriunt ꝛ pseruant: quos cōtraria destruūt. Ita pax patiētia in aīalibꝫ fructus spūssancti: de quibꝫ Gal. v. Fructus aūt spūs est charitas: gaudiū: pax: patiētia. Fructū afferunt in patientia. Luce. viij. ¶ Tertio est scutū contra oīa aduersitatis tela: q̄ ad modū scuti in sinistra parte portari debet: per sinistrā enī partē aliquotiens in scripturis aduersitas intelligit᷑: scutū itaqꝫ miles christi in sinistra portat parte cū patientiā ꝛ corpē aīo amplectit᷑ in aduersitate. In illa ergo pte patientia nobis necessaria est. Heb. x. Quarto grām dei ꝛ hoīm acq̄rit ꝛ ad se attrahit: q2 sic Adamas ad se trahit ferrū: ita ille de q̄ dicit᷑ illō Ezech. iij. Fili hoīs vt adamātē dedi faciē tuā p patiētiā ꝛ māsuetudinē ꝛ hōestā ꝛ socialē pūersationē: dilectionē dei ꝛ corda hoīm ad se trahit. Jō Eccl. iij. Fili i māsuetudine opa tua pfice: ꝛ sup gliaꝫ hoīm diligerꭍ. Ex isto ergo pꝫ qꝫ h̄ qd̄ fac virtꝰ in adamāte: fac patiētia in patiēte. Sicut ergo adamas mediāte virtute sua: alia ad se trahit ꝛ supportat. Ita vos cū patiētia supportātes inuicē in charitate Eph. iiij. ¶ Quinto est pstātie mr̄: sic argui pōt p locū a p̄rijs. J. ij. 3. ¶ Sexto nauē vite nr̄e ad portū dirigit salutꝭ: sic velū vēto ordinate oppositū. Est enī in vndis huiꝰ maris q̄si velū qd̄ oēs aduersitatis recipit vētos: q̄bꝫ tñ nauē velociꝰ ad portū currere facit destinatū: in q̄ fide ꝛ patiētia hereditabunt pmissiōes. Heb. vi. ¶ Primo: valitanbꝫ mora
legit᷑ fuisse quedā nobilis dña que secū mulierē litigiosam habebat: q2 plus p eā de patiētie meritis lucrabat᷑
Etiā fert᷑ de sancta Elizabeth q̄ trudebat᷑ in lutū p q̄ndā mulierē a ponte: quā tamen mulierē ipa bonis suis semper nutriebat. Sic qui timet dñm patientiā habebunt. Eccl. ij.
¶ Quia ne ab illa habenda se excusare poterunt multa eis tribuit patiētie documenta: non solū illa: de quibꝫ dictū est. T. v. arti. xij. q̄si p totū

Margin notes (right column): Ar. iiij. 9 — Exēm — 10 — Exēm — Exēm — Ar. v. 11

Sed ꝛ multa alia quoꝝ alia in seculi ostendunt fortu
na. Alia in viroꝝ monoraliũ vita ꝛ exẽplo. Alia in
cõsideratiõe passiõis alioꝝ. In seculi nanq fortuna
qñq videt ꝙ multa multis cõtingũt aduersa: ꝛ h ad
illoꝝ vtilitatẽ: sicut et fine palã ondit. Sicut patz p hi
Exm storiã de illo de q fert quasi sic. Cũ.n. sibi multa ptin-
gerent aduersa ꝛ multa bona amitteret: vxoꝛ sua ipm
ad patientiã hortabat dicẽs: ꝙ de' oia illa ad ei' ver-
teret vtilitatẽ: et qđ dñs dedit dñs abstulit. Cũ g qdã
die vnũ amisisset oculũ: et ipsa idẽ ei diceret: de ei' p-
dicatiõe impatiẽs: ipsam verberauit. dicẽs: accipe hoc
in patiẽtia: hic postmodũ cũ vxoꝛe ad tartaros veniẽs
cũ illi' terre imperatoꝛe magn' effect': fm cuius ordina-
tionẽ q iuxta illi' patrie moꝛẽ ordinauit: ꝙ cum ipso
mortuo viu' sepeliret: et fuisset sepult' nisi allegasset
ꝙ turpe esset dño suo ad tã magnã curiã in alio seculo
monoculũ secũ ducere. Ipsi em talẽ dicunt hre fidem
ꝙ sicut sepeliunt: ita in alio seculo viuũt: et ideo cum
equis ꝛ canoꝛe: vxoꝛe ꝛ maioribꝫ amicis se mortuos se
pelire faciunt: quã sepulturã pdictus monoculus nõ
euasisset: nisi oculum feliciter amisisset. Ideo feliciter:
quia oculi amissio fuit vite ꝯseruatio. Et quia melius
est viuere cũ vno oculo q̃ꝫ duos oculos habentẽ mitti
in gehennã ignis: hic g ex fine cognouit vxoꝛẽ suã sibi
verũ dixisse: ꝛ ꝙ de' aduersa nobis immittit ꝑpter no
strã vtilitatẽ. Et hoc satis ꝯfirmat p Decreta q habẽ-
tur. D.vj.31. Sicut g infirm' patiẽter sustinet sudoꝛẽ
ꝛ adustionẽ ꝛ sectionẽ ꝛ dura que sanitatẽ inducũt ꝑ-
pter finem sanitatis. Ita nos dura patiẽter sustineam'
dicentes illud. Job. vj. Quis finis meus vt patienter
agam? Et fm consiliũ ꝛ exemplũ Senece scribẽtis ad
Paulũ. Feram' equo animo: ꝛ vtamur foꝛo qđ sois
concessit: donec inuicta felicitas finẽ malis imponat.
12 ¶ Secũdo multa ad hoc nos exhoꝛtãtia habem' sanc
toꝝ patrũ quoꝝ actio nostra deberet esse instructio:
Exm exemplo memorie digna. ¶ Quoꝝ primũ de quodam
fert monacho qui moꝛiens man' osculabat magistri
sui qui eum verberare solebat: dicẽs. Iste manus me
poꝛtãt ad paradisum. In quo nobis exemplũ derelîqt
ꝙ ante finem illud cogitaremus qđ ipe in fine cogita-
uit: ꝛ patientiã quam ipe habuit finem videns nos sp
haberem' finem cogitantes scientes qm̃ patiẽtia pau-
13 perũ non peribit in finem: in ps. ix. Secũdũ ex vita ac-
cipit patrũ: vbi abbas quidam legit fratrẽ ad religio-
nem venientẽ misisse ad maledicendũ ossibꝫ mortuoꝝ
qui rediens requisitus quid respondissent: dixit nihil:
sic inquit abbas te viuere opoꝛtet. Et ꝯueniẽter sic do-
cuit religiosum: qꝛ ipi patientiã ꝛ alias virtutes predi
cant ꝛ docẽt: vel saltẽ docere deberẽt: q̃tũcunq g alias
virtutes ꝯgrue doceant ꝛ petõꝛes alte clamãdo repꝛhẽ-
dant: si in patientia vel alia virtute deficiãt: ipi sup q̃s
clamãt sup ipos clamabũt: iposq atq illoꝝ doctrinã
Exm deridebũt. Et sic ꝯtinget illis qđ fert ꝯtigisse cuidã re-
ligioso: cui cũ cibꝫ in domo cuiusdã de pꝛimonio ebri-
sti ꝑmoti negaret: foꝛtiter currẽs cãpanã pulsauit: re-
ctoꝛ vo q̃rẽti: q̃re pulsaret? rñdit: p aia charitatis: qꝛ
moꝛtua est: ipe vo cessante incepit rectoꝛ ille seu curat'
pulsare cãpanã: q ab eodẽ religioso reqsit' cur ipe pul
saret? rñdit p aia patientie tue: qꝛ moꝛtua est. Tales g
sic se erga oẽs hre deberẽt: ꝙ qlibet de eis dicere posset
qđ Paul' dixit de chřo. j. Timoth. j. c. vt in me ostẽde
ret christ' oẽm patiẽtiã ad infoꝛmationẽ. Et hoc est qđ
14 dr in ps. xcj. Bene patiẽtes erũt vt annũciẽt. ¶ Tertiũ
Exm exẽpliũ ex eodẽ accipit libꝛo in q legit quendã cuiusdã
sctĩ pris furat' fuisse bibliã quã cũ venalẽ exponeret p
xvj. solidis: ille q eã emere voluit p inspectione illã ad
tertiũ accipiẽs dixit illã a quo furata fuerat poꝛtauit: eũ
siliũ ab eo accipiẽs: si tantũ valeret: q rñdit ꝙ sic. Cũ
g furi tantũ dare vellet: dicẽs: ꝙ a tali consiliũ habuit:
quesiuit fur: si aliqđ aliud dixisset? qui rñdit ꝙ nihil q
tãta vict' patiẽtia bibliã ei repoꝛtauit: veniã interpellã
do. ¶ In quo exẽplo non tm̃ exẽplũ dat iniurias hũi-
liter patiẽdi: verũetiã iniuriãtes p patiẽtie ostẽsionem
deo lucrãdi: mõ quo dictũ est supꝛa eo. c. v. Ostẽditur
etiã ꝙ patienter sustinẽdo lucrat ꝛ iocũdat. Et sic de
isto ꝛ de quocũq tali verificat illđ Eccl'. j. vsq ad tps
expectabit patiens ꝛ postea redditio iocũditatis. Põ-
ne ei patiẽtia iocunditatẽ reddidit qñ bibliã ei repoꝛta
uit: quia lucrat' est p patientiã ꝛ bibliã ꝛ fratrẽ suum.
¶ Tertio ad patientiã infoꝛmamur habẽdam ex consi 15
deratione passionũ ꝛ defectuũ atq tribulationũ suaꝝ
miseriarũq quas plurimi sustinent. Sic em̃ se confoꝛ
tasse ꝛ ad patientiã animasse: legit quidã mendic' sub
matta pꝛe paupertate iacens: sub qua circa mediã noctẽ Exm
tibias suas libere extendẽs dixit: quasi sic laudet deus
qui mihi hãc dedit libertatẽ qua multi me nobilioꝛes
sũt priuati: de illis hoc intelligere potuit qui vinculis
vel infirmitatibꝫ tenebant. ¶ Verũ g exemplo ꝛ etiã
ex ꝯsideratione finis aduersitatis ꝛ materie patiẽtie cõ
temnere docet Criso. oia aduersa cõtingẽtia. sup Joã.
Homel'. lxxix. dicens. Nobilis pegrin' in paruo ap-
paratu aliqñ despicit ab his qui ignorãt quis sit: s nõ
multũ curat cogitans ꝙ in ꝑpꝛia patria sciẽt ꝛ obstu-
pescent: qñ dicent illud Sap. v. Hi sunt quos aliquã
do habuim' in derisum ꝛc. Nec cogitãtes fim' in tri-
bulatiõe patientes Ro. xij.
¶ Sed ne quis decipiatur estimans seipm vel aliũ pa- Ar. vj.
tientem: qui in veritate patiens nõ est: congruũ videt 16
signa seu experimẽta querere p que quis tam de seipõ:
q de alijs in hoc casu euidentias habere possit qualis
sit. ¶ Quoꝝ primũ ex auctoꝛitate elicit vltimo allega-
ta: que signãter circũstantiam exprimit tribulatiõis in
qua patientia ꝓbatur dicens. In tribulatiõe patiẽtes
quasi diceret. Alio tpe nõ est nobis de patientia: neces-
se pdicare. Nec etiã illius ostensio alio tpe est in nobis
multũ laudabilis: nec ipius existẽtia in nobis alio tpe
veraciter poterit ostendi: quia sicut homo nõ dicit a fe-
bribꝫ curatus: vel tanq̃ꝫ carens infirmitate omnino sa-
nus: si in diebus in quibꝫ nõ est accessio non febricitet.
Ita nec dicitur ab impatiẽtia sanatus: vel omnino pati
ens qui dictꝫ vel tempoꝛibꝫ quibꝫ nihil contrarij ei ac-
cidit ꝙ modeste se habet: sed si illo die vel tempe ratio-
nabiliter ꝛ patienter se habeat: tunc hoc videns dicere
põt illud Apoca. ij. Scio patiẽtiam tuam. Iterũ sicut
arboꝛ non debet dici immobilis per hoc qđ nõ mouet
quãdo nullus est ventus nec foꝛtis impulsio: quia ta-
li tempe nõ inclinat: vel non cadit: nec regula bene co-
cta ꝑpter hoc ꝙ extra aquã non dissoluitur: sed illa que
ibi diu iacet ꝛ nõ mollificat. Sic ille qui in tribulatiõe
nõ dissoluit: de quo verificat illđ Esa. xlviij. Excoxi te
non quasi argentũ: ꝛ elegi te in camino paupertatis. De
tali dici potest illud Naum. j. patiens magn' foꝛtitudi
ne. Iterũ sicut vas non ostendit vacuũ: ꝑpter hoc ꝙ
non agitatum nec reuersum nullam guttam expandit
liquoꝛis: nec ostendit quid interius latet. Nec lignum
propter hoc dicitur incõbustibile: quia non combure-
tur igne absente: sed propter hoc ꝙ in igne iacens non
comburit. Ita nec propter hoc dici debet quis vacu'
ab impatientia: quia non agitat' nullũ verbũ odiꝫm
patientie. Nec igne melancolie incõbustibilis: qꝛ omni
melãcolie occasione amota: melancolia nõ inflammat
Nec ideo dicit insubmergibilis in aq̃s: qꝛ in sicco non

submergit: ꝗ si in aq̄s nō submergeretꝰ. Jta in ꝓposito
illi tn̄ dicēdi sūt patiētes ⁊ ab īpatiētia tiris insubmer
gibiles ⁊ incōbustibiles ō q̄bꝰ ꝓbetatū fuit. Esa. xliij
Cū inq̄t trāsieris ꝑ aquas tecū ero ⁊ flumina nō ope-
rient te cū ambulaueris ꝑ ignem nō cōbureris: ꝗ eris
q̄si salamādra in igne viuens tribulatiōis. Et hoc est
qđ sequit. Flāma nō ardebit i te: q: tu es patiēs ⁊ mul-
te misc̄dię ⁊ p̄stabilis sup malicia. Jobel. ij. ¶ Jtē lu-
pus ille de q̄ dictū est. O. vi. 33. nō tactꝰ nō cognosce-
bat. Nec cognoscit q̄lis sit sonꝰ cāpane: anteq̄ tāgat.
Jn pulsatiōe nāq; cognoscit vtrū integra fuerit vł fra-
cta: vtrū ve sonū habeat ꝯuenientē ve discōuenictem.
Sic etiam de vase fracto vel integro pleno vel vacuo.
Sic in ꝓposito: q: qđ est p̄dictꝰ tactꝰ: hoc est hoībꝰ tri-
bulatio: q: sicut p̄dicta ꝑcussione. Jta hoim patientia
in tribulatiōe ꝓbat. Et hoc est qđ dicit Ro. v. Tribu-
17 latio patiētiā opat: patiētia aūt ꝓbationē. ¶ Causa au-
tem quare tp̄a trāquillo ⁊ pacifico patiēs ab impatiē-
te: vł virtuosus ab murmuroso discerni nō pōt vbi nul-
lā habet occasionē p̄ virtutē opandi est: q: virtꝰ ⁊ vi-
ciū interiꝰ latent in animo: nec oculis intueri pn̄t cor-
poreis: nisi ꝑ opis euidentiā: que quidē opis euidētia
haberi nō pōt nisi qn̄ materia vel occasio est operādi:
q: opꝰ materiā vel occasionē reqrit. Quādo ergo deest
opatio ꝑ quā intuētes euidētiā interioris hoīs cape de-
berent: nō est mirū si de interioris hoīs q̄litate ꝯditio-
ne fallant. Duo enī videns dolia quō posset iudicare
qđ illoꝝ sit vacuū vel plenū solo visu a lōge: facilē enī
falli posset: q: ⁊ vacuū nō tactū nō sonat plusq; plenū
sed tangēs nō decipit. Sic in ꝓposito: q̄ ꝗ in talibꝰ fal-
Exē li non vult tp̄s tribulatiōis expectat. Sicut expectasse
legit abbas quendā q̄ q̄dē ob fictā hūilitatē patiēs vo-
cabat: quē ꝓbare volēs misit sibi vnū q̄ ei improperia
diceret: p̄ quē tn̄ caput eleuauit ipm̄ aspere respiciēdo
qđ cū abbati retulisset: iterū remisit eundē p̄ quem ore
apto murmurauit. Jn tertio vo signo deficiēs: ipi ap-
te im patiētiā ostēdēs maledixit. Ecce ꝓbatio ostendit
eū esse vas vacuū: ⁊ multos de eo pus deceptos. Sic
vacui a virtutibꝰ ⁊ spūsancto tacti ꝑ aliqđ aduersum:
vel ꝑ obediētiā eis p̄ volūtatē iniūctā: incipiūt esse q̄si
rane q̄bꝰ Egyptꝰ est plena: de q̄bꝰ due in stagno maio-
rem strepitū faciūt q̄ oēs pisces vel magni lucij. Et si-
cut rota nō vncta. Et sicut canes rustici: qui plꝰ latrāt
q̄ nobiles. Jn quo casu pleni virtutibꝰ ⁊ spūsctō non
murmurāt: sed dulcia verba ostēdētes: ostendūt q̄le in-
tus vinū latet defecatū: sicut pꝫ de sancto stephano: q̄
cū esset plenꝰ spūsancto patienter lapidantiū sustinuit
ictꝰ. Tali etiā experimēto frequēter dn̄s interrogat: iu-
stū ⁊ impiū: qui ei diuersimode respōdēt: sicut vas ple-
nū qđ maturꝰ ⁊ iocundiꝰ ⁊ vas vacuū qđ tactū aspe-
rius ⁊ altꝰ rn̄det. Tali etiā experimēto vsi sunt illi qui
dixerunt vel dicere potuerūt de christo. Sap. ij. Contu-
melia ⁊ tormento interrogemꝰ eū: vt ꝓbemꝰ patientiā
illꝰ: q̄ aliter ꝓbari nō pōt: q: teste Ber. sunt quidā mi-
tes dū nihil sit eis ði vel fit nisi ꝓ coꝝ arbitrio: patebit āt
q̄ lōge sint a māsuetudine si leuis oriat occasio. Et sic
pꝫ illud beati Grego. j. Dial. q̄lis quisq; apud se late-
at: illata ꝯtumelia ꝓbat. Et idē alibi. Mens iusti ab in-
iusticia discernit: q̄ dei laudē iter aduersa cōfitet: ⁊ q̄
aduersis nō frangit. Patet ꝗ q̄ est de patiētia: sicut de
arcu celesti: quia sicut ille tn̄ in tp̄e apparet seu ostendi-
tur pluuioso. Jta patiētia in tribulatione patientibꝰ. j.
18 Timoth. v. ¶ Ex oībꝰ exēplis: historijs ⁊ auctoritati-
bus p̄dictis duo eliciunt signa seu experimēta ⁊ regu-
le impatientie: ⁊ duo patientie: que oīa de verbis colli-
gunt Augu. in expositiōe: ps̄. cviij. ⁊ habent in Decre-

tis. xxiij. q. iij. c. Sex differentie sunt. Jlli namq; q̄ dicto
vel facto malū ꝓ malo reddūt iuris ordine non serua-
to: suā hoc faciēdo ostendūt impatientiā. ¶ Secūdo si
dicto vel facto malū pro bono reddūt: sicut hi qui ore
contumelias vel opere iniurias reddunt ꝓ illo quod
ꝓ bono illorum vel dicitur vel impendit: peius suam
ostēdunt impatiētiam. ¶ Qui vo ecōuerso nō reddūt
malum ꝓ malo: dicto vel facto: bene suam ostendunt
patiētiam. Qui vo reddunt bonū ꝓ malo sicut chri-
stus ⁊ Stephanus qui ꝓ suis orabant occisoribꝰ perfe-
ctam ostēdunt patiētiam. Et de quolibet tali verificat
auctoritas: qua dicit. Qui patientior fuerit ad iniuriā:
potentior constituet in regno illo: ei mercedem redden-
te: ꝓ quo patienter sustinet iniurias: patiens iniuste. j.
Petri. ij. de quo dicit Eccl. v. Altissimꝰ est patiens red-
ditor: qui tn̄ fecit esse de vino in hidrijs quātum pus
fuit de aqua. Joan. ij. q̄ dum ꝓ ipo patiebatur orabat
dicens. Tu es patientia mea: in ps̄. lxx. Jsta patiētie si-
gna ostendit apl's: qui ait. Signa apostolatꝰ mei facta
sunt super vos in oīm patientia. ij. Coꝝ. xij. Nota de
virtute patientie. R. v. arti. vij. ꝑ totum.

Passiōis christi. Prio ostē- P. ij.
detur modꝰ. Secundo magnitudo. Tertio cō-
gruitas seu necessitas. Quarto vtilitas seu efficacia.
Quinto: q̄ ista vtilitate carent finaliter mali. Sexto: q̄-
ta ꝓ nobis morienti seu patienti exhibenda sit gratitu-
do. Septimo ingratoꝝ similitudo. Octauo: quas me-
rentur penarū magnitudo. Nono: inserēda sunt que-
dā themata circa tp̄s passionis ꝯuenientia.

¶ Quantum ad primum duo restant declarāda. Prio nā- Ar. j.
q; ostenderetur q̄ modus passionis ita intelligi ⁊ deter-
minari debet: q̄ dicatur ⁊ credat passus in natura hu-
mana ⁊ non diuina. Secūdo q̄ iniurie nature huma-
ne illata in naturā diuinam redundabat. ¶ Primum
enī quod in parte tactū est. A. xiij. 16. hic exemplo ostē-
ditur duplici. Quorum primū ostendit: q̄ christo pati-
ente: natura diuina non patiebatur. Secūdū vo ostē-
dit: q̄ christo morienti natura diuina non moriebatur
¶ Primū patet: quia sicut arbor sole irradiata scindit
radio illeso. Et homo solis lumine sibi coniūcto vbe-
ratur: patit: ⁊ plagatur: lumine sibi copulato nihil pa-
tiente. Et sicut natura diuina in sanctis habitans: iu-
xta illud psal. lxvij. Mirabilis deus in sanctis suis ⁊
deus in medio eius: cum illis tamē patientibꝰ martyri-
um: impassibilis cum sit nihil patiebat. Sic nec lumē
diuinitatis christo in passione vnitū ⁊ coniunctū cum
ipo patiebat. Licet enī similitudo lucis increate ⁊ vi-
uentis: ⁊ lucis create vitā non habentis: ⁊ lucis vnite
christo per identitatē ꝑsonalem: ⁊ lucis exterius corpo-
ri copulato non teneat per oīa: tamen ꝓ quāto ad ꝓ-
positum ostēdēdum assumit: tenet: quia sicut lux crea-
ta vbicunq; fuerit cum patiēte copulata: manet impas-
sibilis. Sic etiā lux diuinitatis increata vbicunq; fue-
rit ⁊ qualiuis modo cum patiente fuerit vnita: semp
manet impassibilis: tā in illa persona in qua fuit ꝑ idē-
titatem hypostasis: q̄ etiā in alijs sanctis in quibꝰ fuit
alijs modis. ¶ Nec hoc sed ꝓpriam admirētur ⁊ dete-
stētur indocibilē insaniā iudei ⁊ alij infideles: q̄ q: fre-
netici sunt rudē habētes intellectū: nob frenesim īpo-
nūt: dicētes: nos indigna de dō sentire: q̄ vīcz passus ⁊
mortuꝰ fuerit. Et teste btō Grego. i Home. cū audis-
set Joā. in vinculis. Jnde contra eū hō scādalū sum-
psit: vn̄ ei ampliꝰ debitor fieri debuit. Nā tāto ðs ab
hoībus dignius honorādus esset: quanto ꝓ hoībꝰ in-
digna susceperat. ¶ Quia si illa insensati ꝯcedere velint:

ꝙ deꝰ sctōs suos ꝯseruare posset impassibiles q̄ntūcū
qꝫ essent vallati tormētis: immo q: hoc iudei ꝯcedē ne
cesse habēt: q̄ historiā recipiūt de trib⁹ pueris missis in
fornacē ignis: ⁊ de Daniele in lacu leonū: non passis:
Et ꝓpheta Esa. in q̄ deꝰ serui suū alloquit̄: dicēs. Si
trāsier̄ ꝑ ignē nō cōbureris: ⁊ flāma nō ardebit te: q:
ego sum dn̄s deꝰ saluator tuꝰ. Esa. xliij. Que maior est
demētia q̄ꝫ ꝯcedere ꝙ deitas posset alios ⁊ nō seipām
a passione illa ꝯseruare: vel q̄ꝫ ꝯcedere ꝙ impassibilita
tis dotē quā nō solū aiab⁹: vez etiā corpib⁹ post gene
ralē resurrectionē est suis datur⁹ ip̄am deitas nō sēꝑ ha
buerit. ¶ Que q̄dē deitas sicut fuit sēꝑ impassibilis. ita
⁊ immortalis. ¶ Om̄es nāqꝫ iudei resurrectionem cre
dētes: ⁊ oēs saraceni ꝺ lege Machometi: q̄ alas viue
re ꝯcedūt post mortē corpis: necesse habēt concedere ꝙ
corpib⁹ morientib⁹ aīe remaneāt imortales: quā imorta
litatē a ꝺo q̄ illas ꝯdidit necesse est ꝙ ꝯcedāt illas acce
pisse. ¶ Que ḡ maior stulticia q̄ꝫ dicere ꝙ imortalitatē
quā alijs tribuit: sibiip̄i negauerit vt ꝑ mortē destrue
ret eū: q̄ mortis habebat imperiū: vt liberaret eos q̄ ti
more mortis ꝑ totā vitā obnoxij erāt. Heb. ij. q̄si dice
ret. Stultū est dicere ꝙ in illa p̄te illū morte destruxerit
in q̄ mortis habebat imperiū: q̄ potuit alios a morte li
berare. Ex p̄dictis ḡ p̄tꝫ ꝙ in vna natura fuit passus ⁊
mortuꝰ: ⁊ in alia potēs ⁊ imortal'. Et h̄ est qđ dic̄ apl's
Heb. ij. In eo em̄ in q̄ passus ip̄e ⁊ tentatꝰ potēs est:
⁊ eos q̄ tētant̄ auxiliari: q: in eodē christi supposito fu
it natura in q̄ patiebat̄ ⁊ tētabat̄: ⁊ natura in q̄ passus
⁊ tētatꝰ auxiliabat̄. Ideo signāter dr̄. j. Pe. iiij. christo
igit̄ i carne passo ⁊c̄. Sed dicēt ꝙ nos dicēdo deū pas
2 sum vel mortuū vel etiā natū de muliere: rē indignā ei
attribuimꝰ: q: etiā cogitare ip̄m passum vel etiā corpi
passo vl' mortuo vnitū: est debitā ab eo auferre reuerē
tiā. ¶ Quib⁹ obuiat̄ ꝑ h̄ ꝙ tota indignitas: vilitas: vl'
irreuerētia in ista p̄te cogitata: sicut se tenuit tūc ex p̄te
crucifigētium. Ita se tenet nūc ex p̄te sic cogitantiū: q:
sicut si q̄s puluerē vel sordes sup caput suū in sole ꝓij
ciūt: solē deturpat vel dānificat: ſ; seip̄m sup quē sor
des cadūt. Ita facta tūc crucifigētiū ⁊ blasphemie: nūc
indigne de deo cogitantiū ⁊ loquētiū q̄si supra se ad so
lē: scꝫ christū ꝓiecta: licet ip̄m tā tūc q̄ꝫ nunc deturpare
intēderēt atqꝫ dānū ei inferre. tn̄ dāni ⁊ ꝯtentꝰ effectꝰ
supra seip̄os cadit: licet in deū q̄tū ad illoꝝ redūdet in
3 tennonē. ¶ Et est de ill' in hoc casu: sicut de illis q̄ char
tā deturpāt regis: ꝓ vilitate illoꝝ ꝯfectā qđ faciēdo li
cet v̄ba dicāt regi ꝯtumelie dānū tn̄ facti in ip̄os redū
dabit. Et merito de ꝯtētu ⁊ fractiōe illiꝰ v̄bi imperial'
de natura dei potiꝰ nati q̄ de ore prolati: ⁊ in virgine
Maria scripti dānū reportabit cū dolo: frāgens albū
p̄toris: in quo aliqđ edictū vel statutū publicū scriptū
⁊ in loco cōmuni suspēsum in quingētis ꝯdēnet̄ aure
is. Sicut patet. ff. de iurisdictiōe oīm iudicū. l. si q̄s. i.
in. ff. veteri. li. ij. ri. j. Certo ḡ maiorē penā q̄ libꝝ illum
illū christꝫ q̄ fuit scriptꝰ intꝰ ⁊ foris. Apoca. v. Intꝰ
iocūditate quā habuit in q̄ntū cōp̄rehēsor: in hoc ꝙ q̄
ad superiorē aīe p̄tē deū cōp̄rehēdebat: ip̄oqꝫ fruebat̄
ꝙ soliꝰ christi fuit p̄uilegiū: vt sil' viator esset ⁊ cōp̄re
hēsor: ⁊ foris flagell' ⁊ guttis sanguinis decurrētis: in
quo sicut in alijs libris fuerūt litere principales seu ca
pitales q̄nqꝫ plagarū: ⁊ alie minores multis impresse
flagellis. Hunc librū legis inueni in domo dn̄i. scꝫ in
om̄i ecclia. ij. Paral'. xxxiiij. ¶ Qui insup ideo liber di
ci p̄ōt: q: sicut libro clauso nescit̄ quid intus latet sed
aꝑto intelligēti palā ostēdit̄. Sic in christo clausa dei
tas intꝰ latēs iudeis nō apparuit. Vn̄ ⁊ dixerūt. Tu
hō cū sis teip̄m deū facis. Joan. x. Sed ip̄o aꝑto. Cen

turio aliud in eo legit dicens. Vere filius dei erat ho
mo iste. Mar. xv. Et sic fuit de eo sicut de speculo fra
cto: in quo due apparēt imagines. Modꝰ vo qualiter 4
esse potuit ꝙ in vna p̄te patiebat̄ ⁊ in alia non: ⁊ ꝙ sil'
fuit viator ⁊ cōp̄rehensor: vt p̄dictū est ꝑ q̄ddā exēplū
ostendit̄ naturale de nube sole irradiata: de q̄ dic̄ ph's
ꝑmo celi ⁊ mūdi. c. vj. ꝙ quādo lumē solis non totali
ter illuminat aliquā nubē: sed quodāmodo in vna p̄te
ex hoc ꝙ nubes illa a lumine non totaliter absorbetur
nō tota apparet alba ⁊ clara: sed colorē ostendit q̄si ru
beū vel purpureū. Sic quia nubē corpis christi quod Nubes
ideo nubes vocat̄: q: sicut nubes ex purissimis colligi
tur maris aq̄s. Sic illa nubes nature nostre ex purissi
mis partib⁹ nature hūane: vt sup eā christꝰ requiesceret
sicut ꝓphetatū fuit. Esa. xix. Ecce ascendet sup nubē le
uem ⁊ ingredietur Egyptū ⁊ commouebunt̄ simulacra
Egypti: ⁊ cor Egypti tabescet: non totaliter a lumine
glie absorbebat̄ q̄tū ad partē sensitiuā: qđ ideo diui
na ꝓuidētia factū fuit vt i illa pateret: apparuit i eo co
lor sanguinolentꝰ ⁊ rubicundꝰ: quo sanguine in ip̄so
mortuo indurato apparuit q̄si color purpureꝰ. i. corpo
ris leprosi: tales nāqꝫ sanguinis gutte sup faciē vl' pel
lem hoīs indurate faciūt ip̄m q̄si leprosum apparere.
Sic in christo de quo Esa. liij. Reputauimꝰ eū q̄si le
prosum: tamē aliud intꝰ latuit: sicut ex toto illo p̄tꝫ ca
pitulo. Ex quib⁹ cōcludit̄: ꝙ nubes sic a sole illumina
ta vna pars: illa vicꝫ que a sole penetrat̄ est florida ⁊ cā
dida: ⁊ alia nigra ⁊ rubea vel purpurea. Sic amicus
meꝰ candidꝰ ⁊ rubicūdꝰ Canti. v. quia hmōi sustinet
passionē. Leuit. xv.
¶ Ad cuiꝰ passionis magnitudinē plenꝰ intelligēdā Ar. ij.
oportet intelligētē respectū suū ad tria dirigere. ¶ Pri 5
mo ad culpe q̄ntitatē ꝓ q̄ patiebat̄. ¶ Secundo ad pe
ne q̄litatē quā patiebat̄. ¶ Tertio ad ꝑsone ꝯditionē
q̄ patiebat̄. Ex q̄b⁹ trib⁹ due eliciunt̄ ꝯclusiōes. Qua
rū prima est: ꝙ passio christi debuit esse maxima ordīe
iusticie obseruato. Secūda vo est ꝙ de facto fuit maxi
ma ⁊ grauissima. ¶ Pria ꝯclusio ex primo elicit̄ respe
ctu. ¶ Secunda ex duob⁹ sequētib⁹. ¶ Circa declara
tionē ꝑme conclusionis tria sunt faciēda. ¶ Quia pri
mo ostendit̄ intētū ꝙ vicꝫ christi passio debuit esse ma
xima. Secundo obijcietur. Tertio respondebit̄ ¶ Pri
mū p̄tꝫ q: habēdo respectū ad q̄ntitatē delicti iustū vi
det̄: ꝙ maximo ⁊ generalissimo delicto maxima acerbissi
ma ⁊ generalissima correspondeat pena seu satisfactio:
cū s̄m legē dei Deut. xxv. s̄m mēsurā peccati erit ⁊ pla
garū modꝰ. Sed delictū ꝓ q̄ christꝰ patiebat̄ fuit maxi
mū: q: oīa peccā hūana in se cōp̄rehēdebat. Et fuit gn̄a
lissimū: q: oēs hoīes includebat: ḡ passio christi debuit
esse maxima intēsiue ⁊ gn̄alissima extēsiue. Et sic delictū
oīa q̄ esse deberēt mēbra christi mystica inuoluebat: ita i
oīb⁹ mēbris ⁊ p̄tib⁹ sui corpis natural' ꝓ eis satisface
ret. Et sic hō ꝑ oēs sensus deliq̄rat ille q̄ ꝓ hoīb⁹ satis
facere voluit in oīb⁹ sensib⁹ puniret̄. Hac ḡ ꝺ causa sta
tuit ꝙ caput illud cuiꝰ pulchritudo nullo termino
metit̄: spinis coronaret̄. Et ꝙ facies quā angeli deside
rant ꝓspicere: a iudeis ꝯspueret̄. ¶ Et etiā aures q̄ an
geloꝝ cātū audire solebāt blasphemias audirēt iudeo
rū. Et pedes ⁊ manꝰ q̄ illi ꝯiūcta erāt q̄ mūdū opabat̄
cruci affigerēt̄. Et in gustꝰ aceto ⁊ oculi vidēdo mrīs
dolorē affligerēt̄: vt peccā ꝑmoꝝ parētū ⁊ alioꝝ i oīb⁹
sensib⁹ cōmissā i oīb⁹ sensib⁹ ⁊ p̄tib⁹ patiēdo sanaret: ⁊
nos eiꝰ i oīb⁹ p̄tib⁹ ⁊ sensib⁹ ꝓ amore nr̄o vidētes dolo
rē imposterū oēs sensus ⁊ p̄tes corpis nr̄i a peccō ꝓ eiꝰ
amore custodiremꝰ. Ad hūc nanqꝫ effectū oēs inuitat
ad eiꝰ vidēdū dolorē: dicēs. O vos oēs qui trāsitis ꝑ

vis: attēdite ⁊ videte si est dolor sic dolor meus. Tren.
j. ¶ His obijcit̄ tripliciter. Primo nāq̄ videt̄ q̄ ei⁹ pe-
na nō fuit maxima: q̄r volūtas q̄ pati voluit: penā miti-
gabat: q̄ eni volūtarie patit̄: nō videt̄ tantū pati sic il-
6 le q̄ inuit⁹. ¶ Secūdo videt̄ q̄ ratio q̄ d̄r: q̄ maxio deli
cto maxia seu grauissima debeat̄ pena: ꝓcedit: qn̄ pe-
na imponit̄ delinquēti ꝑ pctō ꝓprio: ⁊ nō qn̄ imponit̄
innocēti ꝑ pctō alieno. Tertio nō videt̄ q̄ sp̄ pena cō-
mēsurari debeat f̄m mēsurā pctī: q̄r si sic ꝑsona maior
ex eodē delicto graui⁹ puniri deberet q̄ minor: q̄r in il-
lo casus est grauior: q̄r q̄nto stat⁹ vel grad⁹ altior: tāto
casus grauior: s̄ ꝑsona maior f̄m iura n̄ graui⁹ punit̄
sicut p̄z. ff. l. in. ff. nouo. li. xx. ti. de incēdio ruina ⁊ nau
fragio. l. pedi⁹: ⁊. l. lic̄. In q̄r p̄ma d̄r: q̄ si hoīes libe
ri q̄dā graue de naufragio rapiūt: ꝑ triēniū relegant̄. i.
ad stādū i aliq̄ certo loco: q̄si bāniti necessitent̄: simpli-
ces vō hoīes id faciētes in op⁹ publicū tāto tp̄e dabāt̄
serui vō flagell' ces̄ in metallū dānabant̄. In secunda
vō lege d̄r: q̄ q̄ data opa in ciuitate incēdiū fecerint: si
hūiliores sint: bestijs obijci solēt: si in aliq̄ gradu existē
tes id fecerint: capite puniunt̄: aut certe in insulā depor
tant̄. Deportatio aūt est: q̄ oīb̄ bonis ꝑuat⁹ ibi mane
at in loco ad quē mittit̄ sine spe redeūdi. ¶ Ex his oīb̄
p̄z: q̄ leges ꝓ delicto eiusdē ꝯditiōis min⁹ puniūt no
biles ⁊ gradu altiores: in q̄b̄ m̄ pctm̄ est graui⁹ q̄ sim
plices vel populares. Sup p̄mā eciā legē dic̄ glo. cōdi
tionē delinquētis esse inspiciēdā vt pl⁹ minor ꝑsona q̄
7 maior puniatur ex eodem delicto. ¶ Ad p̄mum respō
detur: q̄ sicut nec diuinitate: ita nec voluntate partem
sensitiuam a pena ꝓhibere voluit: nec ipsam mitigare
qui volu't q̄ oīs pena sue in passiōe dimitteret̄ natu-
re: sic p̄z ꝑ sctm̄ Thomā in tertia pte de christo. q. xl.
vi. arti. vi. Ad secundū rōnabile videt̄ q̄ ille q̄ ꝓ pctō
alieno satisfacere voluit: ita satisfaceret sicut ipsimet sa-
tisfacere tenebant̄: si satisfactio fuisset eis possibil': q̄r q̄
vult ꝑ alio satisfacere: vl' aliū deobligare: ita face debet
sicut ip̄e facere tenet̄: alit̄ nō videt̄ ip̄m deobligare. Cū
ḡ oēs hoīes ad penas magnas q̄libet ꝓ pte sua ex pri-
mo delicto obligabant̄: rōnabile videt̄ q̄ pena illius q̄
voluit ꝓ oīb̄ ill' penā sustinē: tāta esset q̄nta fuisset pe-
na ex oīb̄ penis q̄s oēs meruerāt sil' in vno hoīe colle-
cta. Alit̄ nō videt̄ quēlibet hoīem a pena quā meruit
sufficiēter deobligasse. Qui eni vult centū hoīes a cen-
tū denarijs in q̄b̄ obligant̄ deobligare: oportet q̄ pro
eis centū soluat denarios. Sic in ꝓposito: q̄ voluit oēs
a pena in q̄ ꝓ originali pctō obligabant̄ deobligare ꝓ
oīb̄ penas sustinē ⁊ exoluere: sicut voluīt: ita ⁊ decuit.
Sed q̄ talē penā ex oīb̄ sil' collectā sustinere deberet: il
lā maximā: grauissimā ⁊ acerbissimam inueniret: sic ⁊
8 christ⁹ passus est ꝓ nobis. ij. Pe. ij. ¶ Ad tertiū r̄ndet̄
q̄ si in p̄dictis legib̄ habeat̄ ꝯsideratio ad ꝯditionē et
q̄litatē ꝑsonarū: vniformis est pena in nobili ⁊ popu-
lari q̄tū ad lesionē seu grauamē q̄d infert delinquēti:
licet nō q̄tū ad modū punitiōis: in q̄ q̄dem punitiōis
mō ⁊ vniformitate pl⁹ punit̄ vl' grauat̄ nobil' q̄ igno
bil': q̄r sicut plus grauat̄ nobil' q̄ assuet⁹ peditare vel
ieiunare peregrinando. x. miliare: vel ieiunādo. x. dies
q̄ talib̄ assuet⁹ v̄ centū. Ita pl⁹ grauat̄ ⁊ maior est pe
na vna relegatio vel fustigatio: q̄ sit labor in ope pu-
blico ei qui sp̄ laborare solebat: vel triplex fustigatio ei
cui⁹ dura nutritio ⁊ onerū ⁊ labor̄ assuefactio durū ꝯ
oēs reddit fustigatiōes. ¶ Et est exēplū ad hoc in aliis
puniti ōe pecuniaria: vic̄ in q̄ videm⁹ q̄ si diuiti impo
nat̄ pena. x. solidorū ⁊ paupi ꝓ maiori delicto pena. x.
denarior̄: videbit̄ forte q̄ paup ꝓ maiori delicto min⁹
punit̄. Et tū si habeat̄ ꝯsideratio ad facultatē ⁊ ꝑsona-
rum ꝯditionem: illa pena que videtur minor: in pau-
pere erit maior: ⁊ sic vterq̄ vniformiter punit̄: dū pau
perior in minori pecunia: ⁊ ditior in maiori: pro equali
delicto vel minor in minori pecunia ⁊ maior in maiori
ꝓ equali mulctat̄ delicto: sicut patet. C. li. iij. ti. j. de iu-
dicijs. l. ꝓperandum. §. sin autem vtraq̄: vbi habetur
q̄ iudex in maiori dignitate cōstitut⁹ si in certo casu ibi
expresso iniuriam parti fecerit. x. libras auri soluere co-
gatur. Si aūt iudex minor fuerit ad tres libras auri cō
demnat̄. Sicut ergo in hoc casu ille qui passibilior est
in pecunia. i. qui plus patitur quādo ip̄am soluere co-
gitur: quia pauperior est: licet minus soluat: equalit̄ ta
men vel plus punit̄. Ita ille christ⁹ qui fuit in natura
passibilior: quia naturam illam in qua patiebat̄ sum-
psit de tenerrima natura virginea: ⁊ quia in illa opti-
me complexionat⁹ fuit: maiorem sustinuit penam: li-
cet sicut simili pena seruus: sc̄z latro in cruce cū dn̄o af
flict⁹ ⁊ popularis homo filiis regi passus. Sap. xviij.
¶ In quo p̄z secūda ꝯclusio: q̄ vic̄ passio christi fuit
maxia: q̄ elicit̄ tam ex secūdo respectu q̄ ex tertio: id est
tam ex qualitate pene patientis q̄ ex conditione per-
sone que patiebatur. Et plus ex conditiōe elicitur pa- 9
tientis q̄ qualitate pene: quia qualitas pene fuit latro
nib̄ hinc inde suspēsis ⁊ multis alijs communis. Ex
q̄ p̄z: q̄ si ille cause q̄ cōit̄ assignat̄: q̄re passio christi fu
it oīb̄ alijs maior: ꝑdēt': vic̄ corpis grauitas seu pō-
derositas: ⁊ ꝑdēt' seu patiēt' diuturnitas: q̄r non sta-
tim vt alij q̄ capite amputato puniebant̄ ⁊ penar̄ q̄n̄a
litas: q̄r plagat⁹ fuit i corde ⁊ loc' neruosis. s. manib̄
⁊ pedib̄ vbi nerui ꝯcurrūt: eū ꝑfectiōe accipiant̄ oēm
aliā cām excludēdo ꝓpositū illor̄ q̄ illas adducūt ꝯclu
dere nō vident̄: q̄r in ill' penar̄ ꝯditionib̄ nōnulli alij
sil'es ⁊ pares vident̄. Sz si p̄dicte penarū ꝯditiōes refe
rant̄ ad q̄litatē ill⁹ q̄ patiebat̄: ⁊ ꝯsideret̄ quō oēs ille
penarū ꝯditiōes in s̄biecto ꝯcurrebāt tenerrimo ⁊ pu-
rissimo ⁊ optie cōplexionata: q̄nto eciā ꝑsona illa q̄ pa-
tiebat̄ fuit nobilissima ⁊ dignissima: nō inuenit̄ i do-
lor̄ penalitate vel passionis acerbitate ei par vel silis.
Quāto nāq̄ natura ⁊ cōplexio patiēt' est delicatior et
tenerior: ⁊ q̄nto stat⁹ su⁹ est dignior: tāto passio sua est
grauior: vt ō teneritudine ō q̄ certū est ꝓbatio dissimu
let in ꝑsone dignitate q̄ pati. Hoc satis ostēdit̄ duob̄
eadē patiētib̄ añ mēt' oculos adduct' in exēplū: q̄rū
vn⁹ est nobilissim⁹ ⁊ ali⁹ simplex: q̄s nō diceret ꝯfusio
nē ꝯtēptū passionē: ⁊ oīa talia p̄mo in loco publico il-
lata esse maioris verecūdie ⁊ passiōis: q̄ illata secūdo
imo h̄ in cōi loq̄ndi mō hoīes hn̄t ⁊ vtrūq̄ passum di
cant: ita tñ q̄ passio p̄mi maior fuit. Ita in ꝓposito de
chr̄o ⁊ alio puro hoīe. Et sic p̄z q̄ sic passio puri hoīs
ex trib̄ respectib̄ ꝯsurgit: ex culpe q̄ntitate ⁊ culpe q̄li
tate ⁊ ꝑsone dignitate. Ita ex his trib̄ sup hoīm passio
nes abundāt christi passiones. ij. Cor. j.
¶ Que non solū in predicta penarū magnitudine: ve- Ar. iij.
rum eciā in omnib̄ alijs conditionib̄ ⁊ circūstantijs 10
maximam habuerūt ꝯgruitatem. ¶ Primo nanq̄ q̄
pateret̄ congruum fuit: Pro quo est aduertendum: q̄
licet de potestate absoluta genus humanū alio modo
liberasse potuisset: nullus tamen liberationis mo⁹ us
fuit tam conueniens: q̄ plura cōmoda illo modo libe-
rationis nobis cōtulit. ¶ Primo nāq̄ nobis exēplum
cōtulit ⁊ ostēdit iusticie. In hoc eni q̄ ille q̄ fuit supra
leges: qui verbo ⁊ potestate hominem liberasse potuis-
set: alit̄ illū liberare noluit nisi ordie iusticie obseruato
Ordo nanq̄ iusticie reqrebat ⁊ reqrit q̄ delinq̄ns ꝑ se
vl' ꝑ aliū satisfaciat: ⁊ q̄ alit̄ pctm̄ a dō n̄ remittat̄. Sa-
tisfacere aūt ꝓ peccato toti⁹ hūani generis null⁹ pote-

rat pur⁹ homo: q꞉ q̄libet hō pur⁹ aliq̄d min⁹ est tota
generꝭ hūani vniuersitate. Oportuit igiꝭ ad hoc ꝙ hu
manū gen⁹ a cōi peccō liberaretꝭ ꝙ aliq̄s satisfaceret q̄ ⁊
hō esset cui satisfactio cōpeteret: ⁊ aliq̄d supra hoiēꝫ vt
ei⁹ meritū sufficiēs esset ad satisfaciēdū ꝓ peccō totius
hūani generꝭ. Maior aūt hoīe q̄ntū ad ordinē beatitudi
nis nihil ē nisi sol⁹ de⁹. Nā āgeli licet sint supiores q̄n
tū ad ↄditionē nature: ⁊ nō q̄ntū ad ordinē finis: quia
eodē fine ⁊ eadē excellētia beatificantꝭ. Cōgruū ḡ ⁊ iu
stū fuit vt de⁹ hō fieret ad peccm̄ hūani generis tollēdū
q꞉ de illo ⁊ de nullo alio dicere potuisset Joānes bapti
sta. Ecce agn⁹ dei: ecce q̄ tollit peccā mūdi. Joan. j. Nec
apl's dicēs. Ro. v. ꝙ sicut p vni⁹ delictū in oēs hoies
in ↄdēnationē: sic p vni⁹ iusticiā in oēs hoies in iusti
ficationē. In q̄ iustificatiōis mō nobis exēpla iusticie
dereliq̄t: q꞉ si ille de⁹ ⁊ hō: magꝭ ꝛ̄ pōa noluit aliter q̄ꝫ
iuste circa hoiem ꝓcedere: q̄nto magꝭ hō ad hoiem: ci
nis circa cinerē: nō potestatē ꝫ iusticiā cum bonitate ⁊
miscōia mixtā exercere debet: ab illo exēplū accipiētes
9 q̄ dicit Jo. xiij. Exēplū dedi vobis. ¶ Secūdo nō solū
iusticie. ꝫ etiā oīm virtutū i hoc nobis exēpla dereliq̄t;
vidit eñ ꝙ beatitudo virtutis est p̄miū: ⁊ ꝙ ad beati
tudinē tēdētes oportet virtutibꝫ disponi. Ad insup ad
virtutes v̄bis ⁊ exēplis ꝓuocamur. Exēpla aūt alicu
ius ⁊ v̄ba tāto efficaci⁹ ad virtutē inducūt: q̄nto de eo
firmior habetꝭ veritatis ⁊ bonitatis opinio: q̄ docet et
exēpla p̄bet operādo: q̄nto nāq꞉ ille q̄ docet certi⁹ vidit
ea q̄ docet: tāto audiētes certiorē opinionē hñt veritatis:
pl⁹ eñ creditꝭ ei q̄ vidit q̄ narrat ⁊ docet ceterꝭ pari
bus: q̄ꝫ ei q̄ nō vidit. Et q̄nto melior est q̄ opatꝭ: tāto ei⁹
opa certi⁹ ⁊ digni⁹ in exēplū a posteris trahuntꝭ: ō nul
lo aūt hoie puro infallibilis opinio veritatꝭ haberi po
terat de reb⁹ alteri⁹ seculi: q̄ntū ad gaudia bonoꝝ ⁊ pe
nas reprobоꝝ. Puro ḡ hoie de illis narrāte est ac si na
tus in carcere alteri secū nato in carcere de hui⁹ mūdi
gaudijs ⁊ ō sole ⁊ luna ⁊ hmōi narret q̄ nō vidit. Cui
respōdebit auditor: vñ hoc nosti q̄ narras nō pl⁹ ista
vidisti q̄ꝫ ego: q̄re ḡ tibi crederē? Nec etiā īfallibilꝭ opi
nio bonitatꝭ: q꞉ etiā sanctissimi viri in aliq̄bꝫ defecerūt
iuxta illud: ps̄. cxv. Oīs hō mēdax. i. in aliq̄ a bonitatꝭ
pfectiōe deficiēs. ¶ Ex q̄bꝫ patꝫ ꝙ necessariū fuit hoī ad
hoc ꝙ in virtute firmaretꝭ ꝙ a deo hūanato doctrinā ⁊
exēpla reciperet q̄ dicꝭ. Exēplū dedi vobis: vt queadmo
dū ego feci vobis: ita ⁊ vos faciatis. Joā. xiij. Et que
admodū ego passus saꝫ ⁊ vos patimini. Et queadmo
dū ego loq̄bar ⁊ docui q̄ vidi: ita ⁊ vos credatis q꞉ qđ
12 scim⁹ loq̄mur: ⁊ qđ vidim⁹ testamur. j. Joā. j. ¶ Ter
tio nō solū exēplū ꝫ etiā cām nobis p̄buit ipm̄ sup oīa
diligēdo p media magis ↄgrua q̄ excogitari poterūt ꝓ
tali fine introducēdo ⁊ ↄsequēdo. i. p visionē exteriorē
⁊ imaginationē interiorem: hec nanq꞉ duo sunt amo
ris causatiua. Ex hoc eñ ꝙ q̄s videt rē amabilē ad ei⁹
amorē inclinatꝭ: q꞉ licet act⁹ alioꝝ sensuū sint amoris ꝓ
uocatiui: p visionē tñ maxie icipit eē passio amoris sicꝭ
p ph̄m patꝫ li. ix. Eth. c. xiij. Ex h̄ iterū ꝙ imaginatꝭ p̄so
nā illā ipꝫ amare pl⁹ ad ipaꝫ reciproce amādū ꝓuocatꝭ
Et vbi h̄ due dispositiōes seu media ↄcurrūt itēsius fe
q̄tꝭ amor: p̄dictā v̄o imaginationē certi⁹ hie nō p̄t nisi
p aliqđ amoris exp̄imētū int⁹. Intꝭ amoris v̄o exp̄imē
ta maximū est ꝓ amico dura pati: sicut dictū est. A. xx.
7. Sciēs igiꝭ de⁹ ꝙ maxie necessariū ⁊ vtile est hoī ad
hoc ꝙ vltimā attingat beatitudinē deū sup oīa dilige
re: ⁊ ꝙ sine hoc saluari non posset ⁊ nolēs sicut nec de
buit ei in necessarijs deficere: vtrūq꞉ mediū adhibuit:
nō vt p̄miū amoris adhiberet mediū nascēdo ↄuersan
do: ⁊ ↄtinue in sacramēto altaris nobiscum morando.

In terra visus est ⁊ cū hoībus ↄuersat⁹ est. Baruch
iij. Ampli⁹ vt in secundo nō deficeret: durissimā susti
nuit mortē ⁊ passionem: vt nō amās inexcusabilis sit:
q꞉ oīa que facere debuit vt amaretꝭ fecit: nihil dimit
tēdo de contingētibꝫ: ipō teste qui ait Esa. v. Quid est
quo debui facere vinee mee vltra ⁊ non feci? Nōne ꝓ
amore tuo attrahēdo hec passus sum absq꞉ iniquitate
man⁹ mee. Job. xvj. Nota. A. xiij. 14. Et nota ꝙ ista
ratio cum immediate p̄cedenti introducta seu deducta
per media que habētur. E. vj. 22. cum sequētī: non so
lum congruitatē: sed etiam quandā vidētur conclude
re necessitatē: ꝙ christ⁹ sic nasci ⁊ sic pati debuit: ipso
teste qui ait. Nōne sic oportuit christū pati. Lu. xxiiij.
In qua auctoritate non solū passionis cōgruitas ⁊ vti
litas q̄ntum ad hoc ꝙ pateretꝭ describitur: sicut in trib⁹
p̄dictis rationibꝫ ostēsum est: verū etiā passiōis mod⁹ 13
q̄ ad multas describitꝭ circūstātias: in hoc ꝙ dicit sic. i.
in arbore crucis in tali tp̄e tali loco tali etate inter latro
nes: ⁊ sic ō alijs circūstātijs. ¶ Primo nāq꞉ ↄgrue vo
luit in altū crucis ascēdere patibulū: vt nobis viā ascē
dendi ad celū p penarū asperitatē ostēderet: ⁊ p viam
illā nos post se attraheret ad modū Aquile: q̄ dicitꝭ p̄ Aquila
mo in arboris ramū ascendere vt pullos suos de nido
ascēdere faciat: ⁊ deinde in altū montē vel aerem. Sic
christ⁹ p̄mo ascēdit i altitudinē crucꝭ; secūdo in mōtē
oliueti: ac deinde sup aerꝭ altitudinē ad celū q̄si aq̄la ꝓ
uocās ad volādū pullos suos ⁊ sup eos volitās Deu.
xxxij. vt pulli m̄rem ⁊ mēbra caput p eandē viā sicut
necesse est sequantꝭ. Ad hoc eñ ascēdit: vt nos ascende
re faceret p crucē penitētie: ⁊ p mōtē oliueti. i. p opa mi
sericordie. Et sicut mēbra non poterūt bene p aliā viā
ire q̄ꝫ p illā p quā caput p̄cedit. Ita nec aliq̄ poterūt p
alias vias ad celū venire: q꞉ tñ illo mō ascēdit: pādēs
iter ante illos. Michee. ij. ¶ Ascēdit inq̄ꝫ pādēs. i. ostē 14
dens alio mō q̄ꝫ alij hoīes transeūtibꝫ viā ostēdere so
lent: qui vna manu eleuata ⁊ brachio extento iter pan
dūt pegrinis. Hic v̄o vtroq꞉ brachio extēto ⁊ manu
in cruce eleuata: viā nobis non solū ostēdit celi ad mo
dū aquile que vtraq꞉ ala expansa viam pullis ostēdit
ascēdēdi: sed etiam de luto peccati extrahit. Et de erga
stulo Egypti eduxit: sicut olim p os ꝓphe sui ꝓmisit:
dicēs. Ego dñs q̄ educā vos de ergastulo Egyptiorū:
⁊ eruā de seruitute ac redimā de brachio excelso vꝉ extē
to: fm̄ aliā l̄rām ⁊ in iudicijs magnis. Exo. vj. Iudi
cia magna fuerūt ⁊ sunt: reprobare iudeos īcredulos:
⁊ christianos malos ō christi passiōe male sentiētes vꝉ
nimis p̄sumētes ⁊ saluare credētes q̄ in noīe sion com
p̄hēduntꝭ. Esa. j. Siō in iudicio redimetꝭ supple iusto.
¶ Nec ei sufficere videbatꝭ: vt sic in altū ascēderet: vt
ab oībꝫ videretꝭ: quō brachia extēdēs iter ostēderet: sed
etiā alte clamauit. Laboraui in q̄ clamās: ps̄. lxviij. vt
oīa excusatione postposita ab oībꝫ audiretꝭ: sicꝭ custos
vinee: de q̄ habetꝭ. C. xviij. 13. ¶ Nec sic de carcere edu
ctos ⁊ in via directos sic dimittere voluit: q̄n eos q̄n
tū in eo fuit: pfecte sanaret: ꝓptꝭ quā sanitatē spūalē pfe
cte in corpus suū mysticū inducēdam: oīa genera ꝓ
corpore illo sustinuit medicine. Nam ieiunauit ⁊ artā
dietā tenuit vt sic excessū sanaret gule a p̄mis parētibꝫ
cōmisse. Sudauit ⁊ potionē amarā bibit ⁊ ↄualescētes
ꝓpria carne cibauit ⁊ sanguine potauit. Et aq̄ de latere
fluēte balneauit: ⁊ baculo crucꝭ apodiauit ⁊ corōa spi
nea decorauit. Et ꝓ tot⁹ corpis sanitate minutionē su
stinuit. In cruce nāq꞉ posit⁹ se habuit ad corp⁹ suū my
sticū: sicut brachiū ad corp⁹ naturale: q꞉ sicꝭ brachiū ꝓ
tot⁹ corpis sanitate sustinet minutionē: Ita illud bra
chiū benedictū: de quo in ps̄. lxxvj. dicitꝭ ad deum pa

trē. Redemisti in brachio tuo populū tuū.i.pmogeni
ta: qbꝰ celi debet hereditas:qꝛ illi soli redimunt. Exo.
xxxiij. Primogenita filiorū tuorū redimes: minutionē
sustinuit totiꝰ sanguinis q̄ in eo fuit: ⁊ ad modū minu
torū offā.i.spongiā ori apposuit: ⁊ acetū gustauit: ⁊ inf
sepulchri tenebras se inclusit vt nos redimeret ab omī
iniq̄tate ⁊ pfecte sanaret ⁊ mūdaret sibi ppl'm accepta
bilē sectatorē bonorū operū. Titū.ij. ¶ Secundo arbo
rē ɔgrue ascēdit: vt vn̄ mors oriebat: inde vita resurge
ret: ⁊ q̄ p lignū vincebat: p lignū q̄ꝫ vinceret: ⁊ vt li
gno seu potꝰ homini p lignū fructū innocētie restitue
ret: qd̄ a ligno tollebat: dicēs. Que nō rapui tūc exolue
15 bā: in ps̄.lxviij. ¶ Tertio idē cōgrue factū fuisse videt
vt de christo fieret qd̄ de re inuēta fieri deberet. Aliq̄n
enī res inuēta in eminēti suspēdit loco: vt faciliꝰ inue
niat ab amittēte. Sic ɔgruū fuit vt christꝰ quē totū fe
re genꝰ hūanū amiserat: in cruce exaltaret: vt facilē ab
oībꝰ inueniri potuisset. Propter hec ḡ tria pdicta deus
ip̄e ⁊ modū ⁊ locū passiōis sue dixit. Nūc ɔsurgā:
nūc exaltabor. Esa.xxxiij. Sequit. Exaltabo ad pplos
Exaltare signū meū.i.signū crucis. ¶ Que q̄dē exaltatio. Prīo
fuit valde vtilis ppt̄ effectū ɔuenientē: de q̄ ip̄emet ait
Jo.xij. Si exaltatꝰ fuero a terra: oīa trahā ad me p
brachia mea in cruce extēsa: oīa de carcere extrahā dia
boli: sicut pdictū est. ¶ Secundo fuit valde necessaria:
qꝛ sicut Moyses exaltauit serpētē ⁊c̄. Jo.iij. Ita opor
tet inq̄t exaltari filiū hoīs: ad directionē errātiū: ad di
rigēdos pedes nr̄os in viā pacis. Luce.j. Et ad illumi
nationē cecorū: sicut d̄r Eccl'.xxxiiij. Exaltās aīam ⁊ il
luminās oculos: supple fidei: vt non vidētes videant.
Nā ⁊ h̄ videmꝰ: q̄ vicꝫ post christi passionē certius ⁊
euidētiꝰ in diuina cognitiōe sunt instructi. Et h̄ est qd̄
ip̄e dixit Jo.viij. Cū exaltaueritis filiū hoīs: tunc co
16 gnoscetē qꝛ ego sum. ¶ Secūdo ɔgrue tali pati voluit
tpe.i.feria sexta: in q̄ pmi parētes peccātes d̄ padiso ex
pellebāt: vt eadē die ⁊ hora redimeret ⁊ hereditati sue
hōs restitueret q̄ peccādo illā amiserat. ¶ Tertio ɔgrui
tas affuit loci. ¶ Prīo vt in medio terre salutē corporē
sui mystici operet ⁊ virtutē ad oēs ptes diffunderet: a
sicut cor ad oēs ptes corpis naturalē virtutē diffundit
in medio existēs. ¶ Secūdo vt ibi moreret: vbi mors
sua marie hostijs pus figurabat. ¶ Quarto ɔuenienti
patiebat etate: in iuuenili vicꝫ ⁊ forti: vt doceret: in iu
uētute: nec in fortitudine esse ɔfidēdū ſ; tunc penitētiā
esse agēdā ⁊ paupertatē eligēdā: ⁊ diuitias ⁊ delitias esse
spernēdas qm̄ nō anxia necessitas ſ; bona voluntas ea
spernere facit. ¶ Qua etiā de causa honorē quē a pplō
Hierl'm veniēs accepit voluntaria passione spreuit: do
cens mūdanos spernēdos esse honores. ¶ Quinto cū
ɔuenienti patiebat societate.i.cū latrōibꝰ: q̄tū ad iudeo
rū intētionē: vt eorū pnceps suspicaret: ſ; q̄tū ad dei or
dinationē: vt pphetia impleret: q̄ d̄r. Et cū sceleratē de
putatus est. Esa.liij. Et vt p latronē bonū a dextris: ⁊
malū a sinistris ostēderet: quō in gn̄ali iudicio boni a
dextrē ⁊ mali a sinistrē sunt situādi. Sic ḡ deꝰ q̄ pnun
ciauit per os oim pphetarum pati christū suū impleuit
sic. Actuum.iij.
Ar.iiij. ¶ Impleuit inq̄t sic.ad nr̄am maximā vtilitatē. Circa
17 cuiꝰ vtilitatē declarationē duo sunt ostēdēda. Prīo nā
q̄ ostēdit q̄ passio vel mors christi tria nobis attulit re
media ⁊ auxilia oportuna: ɔ̄ tria mala picula seu dāna
que p pmorū parētū peccā incurrimꝰ. Secūdo ostēdit
quā virtutis efficaciā crux christi habeat: q̄ ad demōes
effugādos. ¶ Q̄tū ad pmū p primorū parētū puarica
tionē tria incurrimꝰ dāna: atq̄ picula. Prīo nāq̄ in
currimꝰ periculū mortis ⁊ eterne dānatiōis. Gen̄.ij.
Quacūq̄ enī die comederē ex eo: morte morierē. ¶ Se
cūdo nocumētū pene: ⁊ exterioris tribulatiōis. Gen̄.
iij. qꝛ comedisti de ligno de quo pceperā tibi ne come
deres: idcirco in sudore vultus tui vesceris pane tuo: ⁊
maledicta terra in ope tuo: spinas ⁊ tribulos germina
bit tibi. Tertio experimentū verecūdie ⁊ interiorie mi
serie ⁊ tentatiōis: quod significat in hoc qd̄ deꝰ homi
ni improperauit. Gen̄.iij. dicens. Quis tibi indicauit
q̄ nudus esses: nisi quia comedisti de ligno de quo p
ceperam tibi ne comederes. ¶ Contra primū periculū
christꝰ in cruce moriens nobis spūale attulit auxilium
seu remediū: per quod mortē eternam volētes euadere
possunt. Quia fuit quondā inter genus humanum ⁊
abyssum inferni: sicut est inter fluuiū per quē transire
est necesse: per quē nec pons habet nec nauicula: ⁊ inē
transeūtes per illū: qui cum necessitate cōpulsi trāsire
tentauerint: pre transitꝰ impossibilitate submergūtur:
sup quem tamē si pons fiat securus ⁊ firmꝰ vel nauis
hoīes qui ponti vel naui adherere voluerint: transire
poterūt absq̄ periculo: qui vo ab his declinare volue
rint: submergunt. Sic fuit ex parte ista: quia ante mor
tem christi non fuit pons attingēs a ripa terre vsq̄ ad
ripā celi. Nec scala ad celū ascēdēs: nec nauicula illuc
ducens: ideo oēs declinauerunt: sed postq̄ pontifex
noster christus de quo Heb.ix. Assistens pontifex ⁊c̄.
fecit nobis pontem crucis sue: qui attingit a ripa mun
di: vsq̄ ad celū qui est ⁊ scala. Jacob que in terra stās
celū tāgit. Gen̄.xxviij. Et lignū vite in medio. Gen̄.
ij. vicꝫ inter celum ⁊ terrā ⁊ inter duos latrones: quo
rum vnū volentē ad celū vexit. Et arca Noe in quo
fide se tenentes ⁊ operibꝰ bonis: quasi manibꝰ adherē
tes saluātur: qui voluerūt a ponte ⁊ naui declinare pe
riclitabātur: quia tu dn̄e deiecisti eos in profundum.
Exo.xv. quia demerita illorū hec exigebāt. Sicut illorū
de quibus ibidem dicit: q̄ equū ⁊ ascensorē deiecit in
mare. Qui vo voluerūt pdictis adherere saluabātur:
quia semp post illā passionē christi ⁊ mortem in cruce:
exiguo ligno credunt hoīes animas suas: ⁊ transeūtes
mare per ratē saluati sunt. Sap̄.xiiij. Et sicut patet q̄
crux christi virtute illius qui in ea mouebat extunc est
lignum vite his qui apprehēderint eam: ⁊ qui tenuerit
eam beatꝰ. Prouer.iij. ¶ Que quidem auctoritas duo
genera hoīm a crucis eximit protectione ⁊ saluatione.
Ip̄am primo non apprehendentes sicut infideles: qui 18
nunq̄ fide formata ⁊ opibus bonis ei adheserunt. In
hoc quod dicit. Qui apprehēderit eam: non apprehen
dentes signanter excludere volens. Ip̄am secundo nō
tenentes: sicut sunt recidiuātes: qui statū penitētie quē
recipiunt cito derelinquūt ⁊ tpe tentationis ab eo rece
dunt. Non istos sed eos qui eā tenuerint dicit beatos
qui lauāt stolas suas in sanguine agni: quarum pars
est in ligno vite. Apoca.vltī. quia Vincenti dabo ede
re de ligno vite. Apoc̄.ij. Cōtra secūdū periculū attu
lit nobis exēplū: quo viso deberemꝰ rōnabiliter oēs
penalitates: tedia: austeritates: ⁊ opa penitētie patien
ter tolerare: sicut ptꝫ tā exēplo q̄ etiā historia ⁊ auctori
tate. Exemplū enī ad hoc in his fortunijs q̄ q̄tidie cir
ca nos ɔtingūt. In quibꝰ videmꝰ: q̄ homo penas: te
dia vel paupertatē sustinēs: si viderit alios in eadē fortu
na ⁊ miseria: ⁊ specialiter qui eo sūt nobiliores: ⁊ q̄ mi
nus demeruerūt q̄re pati deberēt: ip̄e faciliꝰ penā suā
sustinet: qꝛ solaciū miserorū est habere socios in pena.
Si ergo talis cogitatio penā mitigat: ⁊ faciliꝰ portare
facit illo q̄ videt hoīem parū filia secū pati: multo ma
gis in nobis oēs penitētias in ieiunijs ⁊ vigilijs: ⁊ oīa
tedia: ⁊ aduersitates q̄ patimur vel pati poterimꝰ: alle

niare deberet cogitatio de tediis q̄ sustinuit mr̄ dei: vi-
dēdo filiū suum dilectissimū tā diu in cruce pati ⁊ mo
ri: ⁊ de passionib⁹ q̄s oēs sancti martyres sustinuerūt:
⁊ specialiter de passione ⁊ morte christi q̄ pctm̄ nō fecit
nec est inuent⁹ dol⁹ in ore eius: q̄ ⁊ ideo penā quā nos
quotidie meremur: ⁊ quā maiorē meruim⁹ q̄ꝫ sustine-
mus in nullo meruit: sed ꝓ nobis symbolū soluit. Ta
li nanqꝫ cogitatione bon⁹ latro in cruce videt̄ scipm̄ ⁊
sociū ad humiliter ⁊ patiēter sustinendū penā eis impo-
sitā ꝓuocasse dicens. Nos quidē iuste: nā digna facti
19 recipim⁹: hic aūt nihil mali fecit. Luce. xxiij. Historia
Exm̄ huic ꝯcordat de quodā religioso seu heremita: de quo
fert̄ quasi sic: ꝙ eo cogitāte ꝙ statū ⁊ penitētiā inceptā
dimitteret: qꝛ dieta seu panis suus ei q̄ forte delicate nu
trit⁹ fuerat nimis durus videbat̄: apparuit ei christ⁹ i
forma qua in cruce pepēderat: dicens. Quotiēs penitē
tiā tuā seu panis: vel q̄cūqꝫ sustines videt̄ tibi durū
nimis: mollifica illud hic in latere meo ꝓ te apto. Qui
postea de ostēsiōe hac cogitās intellexit ꝙ christ⁹ nihil
aliud dicere voluit nisi q̄cūqꝫ sibi durū videbat̄: si il-
lud ad penā christi compararet: vel ꝑ cogitatiōis actum
illud ad plagas christi apponeret leue ⁊ voluntariū de-
beret videri. Et hoc rōnabiliter: nō solū illi: sed etiam
nobis oībus videri deberet: quia ex quo ipe tanta vo-
luntarie sustinuit ꝓ peccatis que nō fecit. Iustū videt̄
ꝙ nos penitētias nobis in ꝯfessione impositas: vl̄ alit̄
ꝯtingentes: volūtarie sustineam⁹ ꝓ peccatis q̄ fecim⁹.
Sic ergo patet ꝙ conuertēdo ꝓpositionē habitā. Iere.
xj. Mittam⁹ lignū in panē eius ⁊ dicēdo: mittam⁹ pa-
nē in lignū ei⁹: penitētia q̄ pri⁹ videbat̄ dura ⁊ intole-
rabil̄ ⁊ ꝯ volūtatē: erit leuis ⁊ volūtaria. Qđ pulchre
significatū est. Exo. xv. ꝑ aq̄s amaras q̄s ligno impo-
sito: ppl̄s q̄si dulces bibebat: q̄s tm̄ pri⁹ bibere nō pote-
rat. Sic in ꝓposito. Et hoc est qđ đr Eccl̄. xxviij. Altis-
sim⁹ de terra creauit medicinā. Sequit̄. Nōne ligno
20 indulcorata ē aq̄. Nota. P. vij. 41. ¶ Cōtra tertiū pe-
riculū: ille q̄ in cruce moriebat̄: nascēdo: ꝯuersando: ⁊
moriēdo: fecit ostēdit ⁊ dedit nobis librū: speculum et
scutū: in q̄b⁹ possunt qui volunt faciēda legere: mūdā-
da tergere: nociua repellere. ¶ Primo in libro isto de q̄
Math. j. Liber gn̄atiōis Iesu christi: possum⁹ clare le-
Exm̄ gere ⁊ videre q̄ sunt facienda: ⁊ que fugiēda. ¶ Exem-
plū ad hoc fert̄: q̄si ꝑ istū modū de duob⁹ fratrib⁹ vel
socijs: quoꝝ vn⁹ erat literatus: ⁊ ali⁹ laic⁹ ad statū re-
8 ligionis seu penitētie simul venientib⁹: quoꝝ cleric⁹ ꝑ-
mo anno ꝓpter austeritatē ibi inuentā de exitu tentat⁹
cū socio suo tētationē suā ōnderet: ipe optimis v̄bis ⁊
exēplis eū in statu suo solidauit. Req̄situs ḡ a clerico:
vbi talia didicisset cum literas nesciret? Rn̄dit se librū
habere in quo oīa bona que sciuit didicerat: desiderā-
tem clericū librū suū videre: ad imaginē duxit crucifi
xi: dicēs. Ecce liber me⁹. ¶ Et ꝯgrue imaginē crucifixi
libꝝ dixit. Nā idē dicūt iura ecclie: ꝙ vicꝫ imagines ⁊
picture sunt libri ⁊ scripture laicoꝝ: đ ꝯsc. di. iij. ꝑ latū.
Inter q̄s ditior: pulchrior: ⁊ expssior liber est: nō solū
imago: sed etiā tota christi natiuitas: actio: cōuersatio:
mors ⁊ resurrectio: ⁊ q̄cūqꝫ in eo vel de eo ostēduntur
vel legunt̄. Cui⁹ causa est seu ratio: qꝛ sicut in pulcherri
mis libris inueniunt̄ tria gn̄a literarū: q̄dā nāqꝫ sūt au-
ree: q̄dā rubee: quedā nigre. Sic in christo: q̄ fuit liber
script⁹ int⁹ ⁊ foris: sicut pꝫ supra. eo. c. iij. inueniūtur
litere auree: rubee: ⁊ nigre. ¶ Prime litere i christo fue-
rūt virtutes q̄s interi⁹ habuit: ⁊ opa q̄ exteri⁹ exercuit
qꝛ oīa fuerūt mūdissima: tāq̄ꝫ auꝝ mundū. Apoc. xxj.
Ex q̄b⁹ fuit scripl⁹ int⁹ virtutib⁹: ⁊ exteri⁹ operibus.
Litere rubee fuerūt pene: plage: ⁊ paupertates: q̄s susti-
nuit. Lr̄e nigre sunt iudicia dura: q̄ semp exercuit puni
sit ⁊ ope implebit ꝯ pctōres eos in nigro inferni ponē-
do puteo. Ita ꝙ pma lectio ꝯsurgit ex virtutib⁹ ⁊ ope-
rib⁹ q̄ fecit. Secūda ex his q̄ sustinuit. Tertia ex his q̄
infligit ⁊ iudicat. ¶ Prime ergo lr̄e cōponūt ⁊ faciūt le-
ctionē mūdicie ⁊ sobrietatis. Secūde penitētie ⁊ paup-
tatis lectionē faciūt q̄ oībus pꝫ intuentib⁹: tā ei⁹ peni-
tentia ⁊ paupertas: qꝛ a natiuitate ei⁹ inceperūt: qn̄ pan-
nis exilib⁹ inuolut⁹ in ꝑsepio ponebat̄: ⁊ cū eo sp̄ man-
serūt: nā sp̄ paup erat ⁊ mēdicus: ⁊ ipm̄ ad sepulchrū
duxerunt: in q̄ syndone sibi intuitu pietatis data pone
bat̄: qꝛ suū in q̄ poni poterat nō habebat. ¶ Tertie v̄o 21
lectionē faciūt iustitie ⁊ eq̄tatis: ps̄. cxviij. Cognoui dn̄e
qꝛ eq̄tas iudicia tua. ¶ Talib⁹ ḡ lr̄is ⁊ lectiōib⁹ est scri-
ptus: hic liber mādatoꝝ dei Baruch. iiij. Post quē et
ad cui⁹ exēplar oportet nos libros aiaꝝ seu ꝯsciaꝝ nr̄a-
rū: ex q̄b⁹ pꝫ. L. iiij. ꝑ totū: ꝯscribē ⁊ corrigē: alit̄ nō su-
scipiētur ad armareolū seu librariā. i. glīam celī: qꝛ qn̄
post mortē iudiciū sedit: ⁊ libri apti sūt. Dan. vij. nul-
li libri ibi recipient̄ nisi ad exemplar ꝑdicti libri scripti
vel correcti: oportet ḡ videre q̄d pma lectio docet: ⁊ di
ligēter illā in aiab⁹ nostris scribere. ¶ Pria vt dictum
est docet oēm mūdiciā tā interi⁹ in cordib⁹ q̄ꝫ exterius
in oīb⁹ sensib⁹ ⁊ opib⁹: ꝙ nihil sit interi⁹ vel exteri⁹ im-
mūdicie vel luxurie: sicut nec fuit in libro christi vl̄ gu-
le. Et si aliq̄d tale inuētū fuerit: statim fac fm̄ exēplar;
qđ tibi in monte mōstratū est. Exo. xxv. Et corrige li-
brū: ⁊ hoc necessariū est ad hoc vt liber tuus recipiat̄;
quia non intrabit in illam faciens abominationē: mē-
daciū ⁊ immundiciā. Apoc. xxj. Oportet ergo ad h̄ vt
recipiat̄ ꝙ liber noster concordet cū libro dei: ⁊ qđ idē
scribat̄ in vtroqꝫ: sicut patet. L. vij. 17. cū sequentib⁹:
⁊. L. iij. 5. ¶ Qz si dixeris ꝙ non poteris sequi mūdi-
ciam istius pulcherrimi libri christi: hoc non est aliud
dicere: q̄ꝫ ꝙ sequi vis turpem diaboli doctrinā: ⁊ libꝝ
queꝫ qui sequit̄ ad eū in morte recipiet̄: quia sicut libri
scripti ⁊ correcti ad exēplar christi in morte ad suū reci
piendi sunt armareolū: vt semp cum eo sint i gaudio.
Ita alij recipiēdi sūt ad armareolū inferni: vt semper
cū diabolo sint in igne: qui parat⁹ est diabolo ⁊ ange-
lis eius: Math. xxv. Vtinam ḡ gulosi ⁊ luxuriosi hec
saperent ⁊ in libro isto intelligerent ac nouissima ꝓui-
derent. Deut̄. xxxij. quia si hoc facerent meli⁹ tentatio
nib⁹ resisterent. ¶ Secunda v̄o lectio docet paupratē: 22
ꝙ nihil habeam⁹ de alieno siue ꝑ viam rapine: vsure:
false patrie: iniuste acquisitiōis: siue ꝑ nos: siue ꝑ ante
cessores nostros: siue ꝑ viam mutui: siue quacūqꝫ alia
via: quia si in morte quādo libri aperient̄. Apoc. xx. in-
uenta fuerint in libris nostris talia recepta seu debita
non soluta: de quib⁹ sufficiētes non habuerint acquie-
tantias ab illis a quib⁹ accepta erant in quib⁹ debant̄:
ponet eos in carcere inferni: donec reddant nouissimū
quadrantē. Math. xviij. Et etiam. v. qđ nūq̄ꝫ fieri po-
terit: quia nullū quadrantē secū portant. Et ideo nō est
mirū si nulla sit in inferno redēptio: dū potes ḡ librū
tuū corrige. Et sicut ille qui librū corrigit: literas sup-
fluas aufert. Ita tu supflua aufer a te ⁊ restitue illis q̄-
bus debent̄. ¶ Tertia lectio oēm docet nos habere ti-
morem: vt si amore dei peccata nolum⁹ fugē nec bene
viuere: saltem hoc faciam⁹ timore iudicioꝝ eius: dicē-
tes. A iudicijs enim tuis timui: in ps̄. cxviij. ¶ Istis ergo le-
ctionib⁹ informat⁹: fac quod dicit̄ Esa. viij. Sume ti-
bi lib um grandē ⁊ scribe: id est christū cogitādo: ⁊ ei⁹
imaginem vidēdo: assume: ⁊ scribe in anima tua: sicut
est ibi scriptum. Et si aliter scriptū inuenis: fac qđ fa-
cit qui falsitatē inuenit in libro: faciēdo ibi crucē cōtra

tionis:cōfessionis:et satisfactiōis:vt corrigat̄:quia ad
23 hoc tibi librū hūc dedit et ondit. Et nō solū librū hūc
sibi hac de causa dedit:ſ₃ etiā tibi ostēdit natiuitatē totā
vitā et mortē suā:quasi speculū sine macula. Sap.vij
vt si librū legere nescias:saltē speculū videas : et fac h
quo ad aīam:qđ alij vidētes speculū faciūt q̄tū ad fa
ciem:et toti⁹ corp̄is et capitis apparatū. Sennāq₃ spe
culātes ꝛ defectū in speculo vidēdo: dep̄hēdētes in
seip̄sis:illū statim tergunt: ꝛ se speculi pulchritudini
q̄tū possunt ↄformare nitunt̄. Ita in ꝓposito: vos vi
dētes h speculū in q̄ nō fuit immūdicia nec infideli
tas nec cupiditas:nec aliq̄ mādatoꝝ dei trāsgressio:si
aliqđ tale viciū in vobis inueneritis aīas vr̄as macu
lans:illud tergite et cōformamini illi speculo q̄tū po
testis:ap̄lo obedītes:q̄ ait:hoc sentite in vobis qđ in
christo iesu. Phil.ij.sicut patet. C.xiiij.10. ¶ Et vtinā
oēs ita diligēter istud speculū respicerēt ad maximā
vtilitatē ꝛ aiaꝝ suarū mūdiciā ꝛ salutē : sicut faciunt
alia specula q̄ in cameris suis iacēt vel pēdent ad cor
poris mūdiciā et vanitatē:et aliquotiēs ad aiaꝝ suaꝝ
24 p̄ditionē. ¶ Aniabꝫ sic ꝑ libri hui⁹: et speculi inspe
ctionē et directionē scriptis mūdatis et correctis: scu
tum dedit sue crucis et baculū sue lancee ip̄m penetrā
tis: ꝑ q̄ miles christi sic milites mūdi ꝑ scutū a corpo
ralibꝫ:a sp̄ualibꝫ se defendere possint ꝑiculis. Et oēs
canes illo baculo ↄpulsare infernales ; ipsoꝝ euadere
lesiones:qđ bene ondit̄ ꝑ exemplū illi⁹ abbatis:de quo
habet̄. C.xvij.25.et ꝑ exēplū philomene:ibidē. xxvj.
Et ꝑ exēplū q̄ p̄dicta cōfirmant̄ de illis q̄ ꝑicula euase
rūt vermiū venenosorū serpentē respiciēdo eneū sup
palū altū eleuatū. Nūeri. xxj. ¶ Ergo ↄ oīa sp̄ualia
pericula sume tibi lignū. Ezech.xxxvij.q: lignū hab₃
spem. Job.xiiij.quia illud tenētibꝫ eiq₃ figētibꝫ ꝛ ad
rētibꝫ fideq₃ et moribꝫ ip̄m sequētibꝫ spem cōfert salu
tis. Nec miret̄ quis ꝙ crux seu imago vel statua sal
uatoris tot remedia.sicut p̄dictū est: vel tantū ad illā
fugitātī ↄferre possit salutē:q: si statua imꝑatoris pōt
saluare ad ipsam fugientē:sicut patet. C.li.j.ti. de sta
tuis ꝛ imaginibꝫ.l.q̄ ad statuas. Nō rōne q̄ lignū est
vel lapis:ſ₃ q: imago est imꝑatoris: ad ipsi⁹ et patris
sui honorē ꝛ memoriā erecta:q̄d mirū est ꝙ lignū illđ
bñdictū.de q̄ Sap.xiiij. Bñdictū lignū ꝑ qđ fit iusti
cia. In q̄ nō solū sculpta fuit imago saluatoris:ſ₃ in q̄
ipsamet dei pr̄is similitudo pēdens:ip̄m sanguie suo de
dicauit:salutē nostrā in eo operādo ꝛ iusta iudicia ex
ercēdo:hāc habeat v̄tutē vt ei adherētes saluari po
terūt:nō rōne q̄ lignū est vel lapis:ſ₃ rōne similitudinis
et significatiōis i eo pēdentis:et sanguinē suū in eo ef
Exm̄ fundētis. Qꝫ eni illa rōne hanc habeat efficaciā ꝑ mi
raculū p₃ de imagine crucifixi in syria:de qua habet̄.
C.xvij.19. Ex q̄ p₃:ꝙ nec statua imꝑatoris: nec oē
25 lignū paradisi est similatū ei. Ezech.xxxj. ¶ S₃ ad h
ꝙ tot cōferat remedia et sp̄uales vtilitates: oportet ꝙ
memoria amore ope ꝛ sequela ei adhereamꝰ:et in oī
Exm̄ necessitate ꝛ tentatiōe ad illā fugiamꝰ. Exēplū ad hoc
accipiētes p̄sentis ꝑabole:de quodā herede magne he
reditatis ꝑ cuiusdā tyrāni maliciā exheredato:cui q̄dā
amic⁹ cōpatiēs tn̄ circa hereditatē suā recuperandā
eiq₃ restituendā laborauit:ꝙ a fautoribꝫ et ministris
p̄dicti tyrāni occasus fuit:antiq̄ tn̄ ꝓcessus ꝓcesserat ꝙ
statim post mortē isti⁹ amici heres ad hereditatē suā
itegre fuit restitut⁹:heres amico mortuo grat⁹ vestes
ꝛ arma sanguine aspersa in camera sua posuit:vt ṗgē
mortui haberet memoriā. Dictus v̄o tyrān⁹ volēs ꝙ
heres sic hereditati sue restitut⁹ fuisset:et statū suū re
cuperasset:ꝑ se ꝛ suos illū multis modis decipe nites.
hat̄ vt hereditatē suam vēderet vel cambiret vel alio
modo alienaret q̄ quotiēs de h requirebat̄ nihil solli
citabat̄ anteq̄ rn̄deret: ad camerā currēs ꝛ sanguinē
gratū ꝛ charū ꝓ hereditate sua redimēda effusum re
spiciēs:respōdit se nolle hereditatē tāta morte et p̄cio
redemptā quocūq₃ modo vēdere vel alienare. ¶ Ad
istam applicatio patet. Nam heres regni celestis gen⁹
fuit humanū:tyrānus diabolus. Amic⁹ de q̄ habet̄
A.xxj.ꝑ totū. Christus ꝑ cui⁹ mortē et sanguinē effu
sum hereditatē illā recuperam⁹.sic p₃. X.j.2. Signa
v̄o vestiū sanguine aspersarū in q̄bꝫ occisus fuit:sicut
in oīsi ponūt̄ ecclīs vbi imago inuenit̄ crucifixi. Sic
enī ip oīsi camera habēda sunt cordis. Et q̄tiēs dia
bolus ꝑ se:vel suos nitit̄ nos de hereditate illa iterum
decipe:vt ꝓ breui delectatiōe vel parua cupiditate il
lam vēdam⁹:ad illa signa i camera cordis recurram⁹:
et videam⁹ quali p̄cio semel ꝑdita iterū recupata fuit
dicētes deo. Redemisti nos in sanguine tuo. Apo.v.
Procul sit a nobis: vt tā faciliter hereditatē illā amitta
mus vel vēdam⁹:q̄ excogitatis tētatoribꝫ respōdeamus
sicut respōdisse legit̄ Aug.dicēs. Postq̄ intellexi me
christi sanguine redemptū nolui me venalē exhibere.
¶ Ad talē eni memoriā nos hortat̄ petrus dicēs. Nō 26
estis redēpti corruptibilibꝫ auro vel argēto: ſ₃ p̄cioso
sanguine agni immaculati:de vana vr̄a cōuersatione.j.
Petri.j. ¶ Cui⁹ v̄tute nō tn̄ tria p̄dicta remedia nob
dant̄:ſ₃ etiā demones a nobis fugant̄. Sic eni in egy
pto: vbi hostia domorū hebreorū fuerūt signata san
guine agni:null⁹ angelus bon⁹ vel malus intrare po
tuit ad nocendū.sic p₃ Exo.xij. Ita nec vbi sanguis
isti⁹ agni nr̄os custodit sensus: ꝛ in reuerētia custodit̄
Qđ primo p₃ ꝑ hoc qđ fert̄ de quodā ꝙ cū demon ei Exm̄
de nocte frequēter tedia inferret ꝛ multū vexaret:a q̄
dam doct⁹ ad lectū vadēs:illū ex oī parte christi pas
sione signauit:et muniuit dicēs. Per v̄tutē sanguinis
christi p̄cipio:ꝙ nō trāseas terminū istū:cui cū demō
de nocte more solito veniret: ꝛ ex oīsi ptēptaret nec p̄
ualuisset si intrare posset:dixit:hic totum sanguis est.
Sicut ḡ nobiles et castroꝝ custodes in parietibꝫ suis
iuxta hostia:scuta:lāceas:et baculos ꝛ hmōi: ꝛ specia
liter tpe guerre vl' timoris pēdent vt indigētes ad illa
currēte hostes repellāt. Ita nos arma passiōis christi
in corde amore ꝛ memoria pēdam⁹:et in necessitate et
tētatiōe ad illa currētes:tētatores ꝛ sp̄uales inimicos
repellam⁹. Exēplo scī Edmūdi archiep̄i: i cui⁹ vita Exm̄
legit̄:ꝙ diabolus ei⁹ semel fortiter tenuit brachiū ne
crucis signū faceret. Cū v̄o se signare vellet manu si
nistra:illā etiā tenuit ne ip̄m cū signo cruci viuifice ab
eo fugaret: At sctūs ex toto cōfidēs in dn̄o:christi pas
sionē cū p̄ciosi sanguinis sui effusiōe ad memoriā re
ducēs collisum cū magno sonitu i terrā diabolū arri
puit:et adiurās ꝑ sanguinē christi fugauit:christo igit̄
in carne passo et vos eadē cogitatiōe armamini.j. Pe
tri.iiij. Exēplo cuiusdā alteri⁹ q̄ a diabolo frequēter Exm̄
vexat⁹ se vt fert̄ liberare nō potuit:anteq̄ a quodā re
ligioso doct⁹ cū eū venietē videret:diceret:christus fa
ctus est ꝓ nobis obediēs vsq₃ ad mortē. ꝛc. Phil.ij.
Vide de ista materia. C.xviij. 21. per omnia ista pre
dicta patet qđ vtile lignum est. Esa.x.
¶ Et nī istis vtilitatibꝫ ꝛ q̄tū ad tria p̄tacta remedia Arti. v
ꝛ q̄tū ad demonū fugā:carēt mali:q̄ ad christi passio 27
nē non recurrūt:nec bonis merent̄ opibꝫ ꝙ ꝑ illā iu
uent̄:q̄ licet oē dei innocēt mortē:mortis v̄e p̄cū in sa
lutis sue auxiliū:tn̄ corde ꝛ ope p̄ciū illud repellūt: et
cōtemnūt:de q̄bꝫ cōquerit̄ in ps̄.dicens. Preciū meū
cogitauerūt repellere. Et cito post. Ore suo bñdicebāt

et cordi suo maledicebāt. Que quidē ꝑcij repulsio de
duobꝫ generibꝫ intelligit hoim: de illis videlicet q̄ fidē
et ꝑciū passiōis christi nūq̄ receperūt: et de illis q̄ fidē
q̄dē nudā habēt: sꝫ opa nō habēt christianoꝝ: quoꝝ
null⁹ christi sanguie saluat: sicut in pte ostēsum est. D. j.
22. ¶ Ad cui⁹ ostēsiōis declarationē: tria sunt faciēda.
Primo nāq̄ cā ondet q̄re illos q̄ grati scriptos ꝑdere vo
lūt christi morte nō saluāt. Scdo rōes audiēde sunt q̄
huic videnē cōtrariare snie. Et tertio eisdē rñdebit ar
gumētis. ¶ Quū ad pmū: cā p̄dicti effect⁹ satis i ope
ondit: tā nature q̄ȝ artis. In ope nāq̄ nature phicū est
q̄ ad effectū naturalē ꝑducēdū duplex reqrit cā: vna
vlis: alia particularis. Hoc eni ex. ij. ph phisicoꝝ: in q̄
habet q̄ hō generat hoiem et sol tāq̄ cā vniuersalis
et pticularis: quarū vna deficiēte: altera a tali deficiet
effectu: q: nec hō sine virtute vli corpoꝝ celestiū: nec
corpa celestia sine hoie hoiem ꝑducunt in esse nature.
Sicut ḡ ad hois ꝑductionē naturalē due cōcurrunt
cause de necessitate. Ita cōgruū immo necessariū ex di
uina est ordinatiōe: q̄ ad hois spūalē ꝑpagationē in
esse gr̄e due cōcurrāt cause: de⁹ s. cā vlis v̄tutē influēs
et hō pticularis cā coadiuuās. Sic nāq̄ phus causam
particularē tāq̄ necessariā vli copulat: dicēs: hō gene
rat hoiem et sol. Ita apl's i generatiōe spūali causam
pticularē vli cōiungit: dicēs: dei eni adiutores sum⁹.
j. Cor. iij. Cui exēplo seu rōni naturali exēplū cōcor
dat artis in q̄ videm⁹ q̄ medic⁹ seu cirurgic⁹ nūq̄ in
firmū vel plagatū sanat: q̄ grati seipm vult perimere
Nec solū in his nature et artis exēplis p̄dictis h̄ clarū
est: sꝫ etiā cuiuscūq̄ nature vl' artis: exēplū: has duas
de necessitate reqrūt cās: q: in oni re quā seminat vel
plantant: vel q̄ de terra ad hois vtilitatē expectat: vt
cōiter hois reqrit labor vl' sollicitudo. Ita etiā in oni
arte. Qui ḡ in oni natura et arte laborē suū apponere
volūt: et se ad h̄ necessitatos fatent: q̄re fateri se nolūt
necessitatos ad h̄ q̄ saluti ꝓpie cooperent: et q̄ nec gar
bam de terra hie possunt sine labore vel sollicitudine:
nec corpis salutē: q̄re p̄sumūt regnū et salutē se posse
cōseq: in celo sine ꝓprio adiutorio? Tales eni q̄ i pctis
viuētes opinant christi mortē eis sufficere: rep̄hendit
apl's dicēs. Nūqd christ⁹ peccati minister est: absit.
28 Gal. ij. ¶ Sed huic snie multis obijciunt et obijcere
pūt argumētis sumptis et male intellectis: tā ex lege di
q̄ȝ et lege ciuili. Ex lege nāq̄ dei argumētū assumere
pūt. ij. Cor. v. vbi habet q̄ christ⁹ ꝑ oibꝫ mortu⁹ est.
Et. j. Pe. iij. Christus ꝑ pctis nr̄is mortu⁹ est. Et q̄
cūq̄ inuocauerit nomē dñi saluus erit. Ro. x. Et sic ois
isrl' salu⁹ fiet. Ro. xj. Et vult oēs hoies saluos fieri.
infra ad Timoth. ij. Cui etiā sacre scripture cōcordat fi
gura. Nūeri. xxxv. Vbi oibꝫ pfugis i morte sūmi pō
tificis licētia dat ad ꝓpria redeūdi. Et ꝓpinqu⁹ potes
rit hereditatē ab alijs vēditā redimere. Leuit. xxv.
¶ Cui etiā lex cōcordare videt ciuilis in. ff. veteri. li.
viij. ti. quēadmodū ſuitutes amittant. l. si cōeni. Ad
cui⁹ legis declarationē ponat: q̄ duo seruitutē habeāt
indiuisibilē p fundū alicui⁹ trāseūdi: vl' aquā ꝑducēdi
vl' alicui⁹ alteri⁹ seruitutis: vno illoꝝ minoris existēte
etatis: in q̄ habilitas nō est seruitute sua vti: q: pupil
lus est. Ali⁹ ꝓpter defectū vsus seruitutē suā amittit: q̄
facto cū ad maiorē venerit etatē: ius suū pupillo obti
nētē: ali⁹ etiā q̄ ius suū amiserat rōne societatis: ad ius
seruitutis illi⁹ restituet: et ius suū reintegrabit ei. Sup
q̄ lege notāt legiste: q̄ȝtū bona valeat societas. Sic i p
posito: et patꝫ. Huic etiā ꝓposito cōcordare videt lex
dei et mūdi i vna rōne copulare. Ex vtraq̄ nāq̄ lege
defuncto pr̄e: hereditas debet filijs: et defuncto seniore
fratre seu primogenito sine herede de corpe suo: here
ditas fratri vel fratribꝫ deuoluit iunioribꝫ. Sꝫ christū
oēs christiani ꝑ patre vēdicāt: dicētes: pr̄ nr̄ q̄ es i ce.
Matth. vj. Ipse est etiā pmogenit⁹ in mltis fratrib⁹
fm apl'm. Ro. viij. Ergo ipso defuncto: et in cruce ꝑ
filijs et fratrib⁹ moriēte oibꝫ christianis debet heredi
tas. Oēsq̄ pfugi et bāniti: ad ꝓpriā in morte tā sūmi
pōtificis redibūt ciuitatē. Et rōne tā cōnexe et amica
bilis societatis ius qḋ p ꝓpriā ꝑdiderāt culpā: celestis
obtinebūt hereditatis. Iterū vtriusq̄ legis cōtinet ius
ticia: q̄ emptor vel redēptor rem habeat emptā vl' re
dēptā: sꝫ de⁹ ad oēm hoiem loquit dicēs. Redemi te.
Esa. xliiij. ḡ rc̄. ¶ Anteq̄ȝ ad rñsionē istarū allegatio 29
nū ꝓcedat: in speciali vnū huic ꝓposito necessariū est
supponēdū et aduertendū: q̄ videlicet lex generalr et
indistincte loquēs: q̄nq̄ habꝫ tacitā ꝯditionē annexā
sic ptꝫ expresse. ff. de seruitutibꝫ. l. si cui. i. in. ff. veteri. li.
viij. ti. j. sub eo q̄ sequit tenore. Si cui simplici vsu via
p fundū cuiuspiā cōcedat vel relinquat: in infinito p
quālibet videlicet ei⁹ partē ire agere licebit ciuili mō:
nā quedā i sermone tacite excipiunt: nō eni p villam
ipsam. glo. i. domū. Sequit: nec p medias vineas ire
agere finēdus est. Et infra. vnde cōstiterit vt ꝑ primū
viā direxisset glo. i certa pte fundi: sequit: eadē via ire
agere deberet: nec ampli⁹ mutādi ei⁹ potestatē habeat
Ex q̄ lege ptꝫ: q̄ cōcessio vl' licētia seu priuilegiū alicui
in generali indultū: tacitā habet cōditionē annexā: q̄
videlicet iuste et curialiter illo vtat fm rōnabilē inter
pretationē intētiōis priuilegiātis: q: dicit regula iuris
in. vj. q̄ i cōcessiōe generali nō veniūt q̄ in speciali nō
esset verisimiliter cōcessur⁹. Vide leges cōcordantes.
D. j. 13. Necest ꝯ legē p̄dictā lex alia. ff. de publiciana
. l. de p̄cio. i. in. ff. veteri. ti. ij. l. p̄dicti. li. vj. Licet pmo
aspectu ꝯtraria videt: q: vult q̄ snia seu lex p̄toris in
distincte loquens indistincte intelligat: q: ibidē glo.
multis argumētis hincinde adductis descendit et ve
ritatē ondit: dicēs: q̄ vbi lex est q̄ generalr loquit: nec
est alia specialis q̄ de materia illa loquat: tūc lex indi
stincte loquēs: indistincte intelligi debet. Si vo sit spe
cialis q̄ in aliq̄ pl⁹ dicit q̄ȝ generalis: tūc qḋ omissum
est a lege generali: nō est omittendū a lege speciali: q̄a
et lex illa specialis fuit q̄si tacita cōditio i lege generali
intellecta: quā secū accipe deberet q̄ generali lege vti
vellet. Applicādo vo ista in speciali ad singula argu 30
mēta planior habet solutio. Nā q̄n primo dicitur: q̄
Christus ꝑ oibꝫ mortu⁹ fuit: verū est. Et q̄ illa morte
ius acq̄situ sit oibꝫ christianis: imo oibꝫ ꝓfugis q̄ ad
ꝓpriā redire poterūt ciuitatē seu hereditatē: et vitam
eternā fatendū est: sicut i morte sūmi pōnficis: q: testa
mentū in morte ꝯfirmatū est. Heb. ix. Sꝫ q: ius istud
generale est: et illi⁹ legis specialis tacitā includit cōdi
tionē: q̄ dicit. Matth. xix. Si vis ad vitā ingredi ſua
mādata: oportet q̄ q̄ vult illo generali vti iure: cōdi
tionē illā secū accipiat. Alioq̄n ius generale sibi mini
me esse nouerit valiturū. ¶ Et ista cōditiōe obseruata
cuicūq̄ auctoritas seu lex valet generalis: q̄ dicit: q̄
cūq̄ inuocauerit nomē dñi salu⁹ erit. Et de oīs israel
saluatiōe. Et q̄ vult oēs hoies saluos fieri. Et de bone
societatis vtilitate: et de hereditatis successiōe: q̄ cōditiōe
nō stāte: ius ei nō valebit generale: sic nec lex testamē
ti seu legati: ꝯditiōe nō stāte q̄ ad ei⁹ reqrit repletionē 31
de q̄ habet. D. viij. vj. ¶ Ampli⁹ ad argumētū de re
empta rñdet: cōcedendū est: q̄ res empta: res efficitur
emptoris: vt de illa faciat qḋ statui suo congruit: et re
munerandā et honorādā honoret: et incarcerādā et pu
niēdā puniet: sic ostēsum est. D. j. xvj. ¶ Et p̄terea po

fito ꝙ ꝑ mortē christi nr̄a redēpta sit hereditas: vt int̄
primogenitos q̄bꝫ principalr̄ debet̄ hereditas: nec cō
putemur: dubiū nō est: q̄n sic̄ ad hereditatē dispositus
terrenā possit illā refutare vl̄ adeptā vēdere. Ita in ꝓ
posito: q̄uis cū q̄ oēs hoies ꝑ mortē christi sint ad he
reditatē dispositi celestē: p̄st tn̄ p̄ciū datū q̄ hereditas
tē emptā refutare: sic̄ infideles: vl̄ adeptā vēdere: ⁊ sic
illa finaliter carere: vt Esau q̄ ꝓpter vnā escā vēdidit
primogenita sua. Scitote eñ qm̄ ⁊ postea cupiēs he
reditatē ⁊ bn̄dictionē reprobat⁹ est. Heb. xij. Quēs
cū q̄ enī rex aliq̄s vel dn̄s ꝓ hereditate milit̄ vl̄ serui
sui q̄ in alieno dominio detēta fuerat decertasset ⁊ illā
obtinuisset: nihilomin⁹ seru⁹ ille seu miles posset po
stea hereditatē illā nō adire vl̄ aditā relinq̄re. Sic i ꝓ
posito. ¶ Et q̄uis cū q̄ ꝑ incarcerat̄ i carcere Soldani
vel alteri⁹ tyrāni: sufficiēs mittat̄ solutio: vt ad sua re
deāt: poterūt aliter subterfugere ne ad sua redeāt si vo
luerint. Sic in ꝓposito. Cū ḡ christ⁹ ꝓ pctōribꝫ: p̄ciū
sanguinis sui dederit: si q̄ras q̄bꝫ pctōribꝫ illud p̄ciū
ꝓderit: dic ꝙ illis q̄ fidei susceptiōe ⁊ cōtritiōe et con
fessiōe carcerē derelinquūt diaboli: et voluntarie ad ꝓ
priā redeūt patriā: sicut socij passiōis christi. ij. Cor. j

Arti. vj. ¶ Cui i quāta sim⁹ obligati gratitudine exēpla p̄mo
32 docēt naturalia. Scdo iura ciuilia. Et tertio p̄cepta di
Exm̄ uina. Exēpla eñ ad h̄ plura sūt. S. iiij. arti. j. De q̄dā
etiā leone ad h̄ habet̄ exēplū: de q̄ fert̄ ꝙ q̄ndā ad de
uorationē bestiarū ab imperatore iudicatū inuadere no
luit: q̄ p̄ri⁹ in deserto de pede ei⁹ spinā extraxerat. Cui⁹
facti possibilitas ꝑ factū oñdit̄ sile: de q̄ in vita legitur
scti Hiero. doctoris. Ab hmōi bestie gratitudīe mul
tū deuiāt illi ꝓ q̄bꝫ christ⁹ fecit ipos creādo oia mēbra
dādo: ꝑditos redimēdo ⁊ gubernādo: ⁊ tñ ipm̄ iuras
mētis vilipēdūt: et alijs pctis ꝯtemnūt. Et poti⁹ cani
33 famelico ꝙ illi s̄imēitūt: sic̄ ptꝫ. E. iij. 30. et. 49. Scdo
idē docēt iura ciuilia: p̄mo q̄ ex h̄ ꝙ libert⁹ tenet̄ pa
trono suo q̄ eū de seruo fecit liberū in gratitudinis ob
sequijs ⁊ reuerētijs. sic̄ ptꝫ. ff. de obseq̄o a liberto patro
no debito. i. inforciato. ti. p̄dicto ꝑ totū: ptꝫ ꝙ nos mul
tū tenemur christo: q̄ ipe i dilectiōe sua ⁊ i indulgētia
sua redemit eos ⁊ portauit eos ⁊ eleuauit eos. Esa. lxiij
Et manumisit. i. de seruis libertos fecit: vt adoptionē
filioꝝ dei reciperem⁹. Gal. iiij. Sꝫ hēn dolendū est de h̄:
qd̄ in p̄dicta auctē sequit̄ Esa. Ipi aūt ad iracūdiā ꝓ
uocauerūt ⁊ afflixerūt spm̄ sctm̄ ei⁹. Cōtra legē q̄ docet
ꝙ nos deberem⁹ pr̄is nr̄i defuncti iniurias ꝓpulsare ⁊
vindicare. ff. de iniur̄. l. j. §. q̄nēs. i. in. ff. nouo. li. ix. Cō
tra quē legē multī faciūt q̄ deo dupliciter patri: i esse
videlicet nature ⁊ gr̄e defuncto factas peccātū ⁊ iurās
tū nō vindicāt iniurias. Tertio idē p̄ceptū docet diui
nū. Exo. xx. de pr̄e ⁊ matre honorādis: q̄bꝫ nō solū re
uerētia: sꝫ etiā necessaria sunt administrāda. Sic̄ ibidē
magister exponit histoȓie scolastice: ꝙ si necessario te
nendū sit pr̄i carnali: magis tenēdū esse videt̄ q̄tū ad
ipm̄ deū: q̄ ipe est pr̄ tu⁹ q̄ fecit ⁊ creauit te. Deut̄. xxxij.
Et cū ꝑdit⁹ esses emit te sanguie suo. ¶ Sꝫ hēn est i h̄
casu de deo sic̄ de illo q̄ emit vuardam vl̄ maritagiū ali
cui⁹ discoli ꝓ filio vel filia sua: ⁊ totū p̄ciū ꝑdit: q̄ ille
quē emit stult⁹ est vel ille ꝓ q̄ emit ingrat⁹ est. Sic illi
de quibꝫ dicit̄. ij. Pe. ij. ꝙ eū q̄ emit eos deū negant.

Arti. vij. ¶ Et tales p̄mo cōditionē et silitudinē hn̄t latronū: de
34 q̄bꝫ in cōi dr̄ ꝓuerbio: ꝙ nūq̄ eos diligēt q̄ illos a pa
tibulo qd̄ meruerāt liberāt. Ita nec isti deū: sꝫ tñ ꝙ li
berati a suspēdio qd̄ meruerūt ꝑ falsos hoies: illis post
modū ingrati ⁊ dānosi existāt: tolerabili⁹ et iusti⁹ est:
q̄ h̄ cōiter accidit: ꝙ mali ꝓ malis mala reddāt. Sed
illi liberati mali sunt: ideo mirū esse nō debet ꝙ malis

q̄ male faciūt: ipsos liberādo mala reddant. Et vtinā Exm̄
oēs eis sic redderēt: sic̄ narrat̄ de q̄dā sic liberato: qui
postmodū reuoluta mūdi fortuna cū liberator su⁹ ad
suspēdiū iudicaret̄: ⁊ nullū in ꝓmptu inuenire possent
q̄ eū suspēdere vellet: pri⁹ ꝑ eū liberat⁹ ad supplendū
illū defectū se obtulit paratū. Vtinā ex vtraq̄ ꝑte ea
dem fortuna cōtingeret liberatoribꝫ illis: de q̄bꝫ dictū
est. I. xiij. 14. et liberat̄: q̄ si hic nō ꝯtingat i alio seclo
cōtingere poterit: qm̄ eis ministrabit̄: sic̄ illi de q̄ habet̄
A. xij. 54. Illi nāq̄ q̄s hic i pctis supportāt: ibi para
ti erūt ad eos torquēdū ꝓpter magnū qd̄ inter se ha
bebūt odiū: sꝫ omnino ꝯ rōnē ⁊ iusticiā est ꝙ cōtra deū
liberatorē inimicitias exerceāt: q̄ ipe ꝓpter eoꝝ libera
tionē iuste ⁊ bn̄ certamē passiōis sustinuit. Heb. x.
Scdo fatuis assimulant̄ heredibꝫ q̄ ꝓ leui p̄cio dāt qd̄ 35
pr̄ illoꝝ chare emit. Vnde imponit̄ cuidā tali ꝙ post
mortē pr̄is q̄ sapiēs reputabat̄: illū stultū dixerit: quia Exm̄
stulte hereditatē sibi derelictā vēderet: vix tertiā partē
ꝓ illa hr̄e potuit p̄cij qd̄ pr̄ ꝓ illa dedit. Ita isti anias
suas ⁊ regnū celoꝝ ⁊ hereditatē patrie celestis quā de⁹
ꝓ illis chare emit: ꝓ paruo vēdūt delectatiōis vl̄ cupi
ditat̄ p̄cio: de q̄bꝫ in ps̄. cv. Pro nihilo habuerūt terrā
desiderabilē ⁊ tolerātiā earūdē passionū. supple christi. 36
ij. Cor. ij. Tertio ingratis et ꝑuersis aliquorū dn̄orū
assimulant̄ ministris: q̄ ideo ingrati dicunt̄: q̄ qn̄ sciūt
ꝙ dn̄s illorū eos multū diligit. ⁊ nō faciliter eoꝝ caret
seruitio: magis sunt i his q̄ facere deberēt negligētes:
⁊ min⁹ curāt ipm̄ offendere: ideo ꝑuersi sunt: q̄ qn̄ po
tentē habēt dn̄m: in cui⁹ potētia et ꝓtectiōe multū cō
fidūt: audaciores sunt ad v̄berādū occidēdū ⁊ queq̄
mala ꝑpetrandū: ita ꝙ p̄morū ingratitudo facit eos
bona eis facta negligere: ⁊ bona facere omittere: secun
dorū audacia facit eos mala ꝑpetrare. Sic in ꝓposito:
q̄dā nāq̄ audiētes ⁊ intelligētes q̄tū de⁹ illos dilexit
et diligit: q̄ q̄ chare illos redemit: nimis in sua cōfidūt
bonitate: ꝙ de ꝓpria salute fiūt negligētes: dicētes: de⁹
nos chare redemit: ḡ nō vult nos ꝑdere: ⁊ q̄ deus patiē
ter expectat ne eos puniat min⁹ ipm̄ curāt offendere:
sic̄ ptꝫ. M. ix. arti. ix. ꝑ totū. Quos reph̄ēdit aplus di
cēs diuitias bonitat̄ illi⁹ et patiētie et lōganimitat̄ cō 37
temnis. Ro. ij. Quoꝝ q̄ta sit ingratitudo: q̄ maximi
dei nō recordāt̄ bn̄ficij: ps̄. cōmēorat dicēs. ps̄. lxxvij.
Nō sunt recordati man⁹ ei⁹ die q̄ redemit eos de ma
nu tribulāt̄. Quarto pessimis assimulāt̄ iudeis. Prio
q̄ sicut minoribꝫ et simplicioribꝫ iudeis i die palmaꝝ
exeūtibꝫ ad christū honorandū: maiores quō eū morti
traderēt tractauerūt. Ita nunc dū fideles ⁊ simplices
christū honorare cupiētes: vadūt ad ecclias ad missas
ad s̄mones: vt discāt q̄liter christū honorare debeant:
maiores: ditiores ⁊ falsiores: q̄s aplus inimicos cruc̄
christi vocat. Phil̄. iij. in tabernis: afissis: mercatiōibꝫ
et falsitatibꝫ: ea q̄ christo aduersant̄ tractāt. Iterū cru
cifigētes filiū dei. Heb. vj. Scdo q̄ sic̄ tūc illi q̄ p̄mo
christū honorauerāt: cito postea vidētes maiores suos
cōtra illū cōuersos cū illis ꝯ christū clamauerūt. Nā
Joh. xix. dr̄: ꝙ oēs clamauerūt: crucifige: crucifige eū.
Ita nūc ꝯ cōsciētiā ⁊ deū et v̄itatē: inferiores supiorū
in oibꝫ ꝑiurijs: falsitatibꝫ et hmōi sequunt̄ volūtates
et ministri dn̄os suos. Et q̄ pri⁹ fuerunt simplices et
multas penitētias ⁊ hmōi ad christi honorē sustinue
rūt: cito post ꝯ christū surgūt: q̄bꝫ dicit Apl̄s Gal̄. iij. 38
Tanta passi estis sine cā. Tertio q̄ sic̄ illi iudei cito ꝯ
christū agere inceperūt ⁊ bn̄ cōtinuauerūt: q̄ circa me
diā noctē ipm̄ acceperūt: ⁊ vsq̄ ad mortē ei⁹ nec mane
nec hora prima vel q̄cūq̄ alia ei pepercerūt. Ita falsi
christiani re: q̄ noie se bonos christianos cōfitent̄: ab

bore qua primo excitant̄ somno: vsq̄ iterū dormiant
nūq̄ christū psequi desistūt. Ab hora nāq̄ q̄ vigilare
inceperūt: q̄libet illorꝫ ꝯcepit dolorē: ꝛ de mane surgēs
peperit iniquitatē: quia ex q̄ euigilāt: accidiosus quō carnē
nutriat. Gulosus quō ventrē impleat. Cupidus quō
bona acq̄rat nō habita: vel habita custodiat. Supbꝰ
quō magnū nomē et vanā gloriā acq̄rat. Iracūdus
seu inuidus quō se vindicet: ꝛ sic de alijs: cogitare nō
cessant: q̄ oīa de crastino si poterūt ope ostēdūt: ꝛ sic dū
iterū omi tpe noctis et diei q̄ vigilāt causas iterāt: q̄re
christꝰ crucifixus fuit: q̄tū in eis est ipm iterato cruci
figūt: q̄bꝫ pōt dici illud Act. iiij. Vos crucifixistꝭ quē
deꝰ suscitauit. Quū ḡ deꝰ illos iuste ad ignē eternū iudi
cabit q̄ illū primo crucifixerūt: quare etiā nūc istos ad
easdē cōdēnabit penas: q̄ illū nūc suscitatū q̄tū in eis
est crucifigūt? Si dicere velit q̄ p eis mortuꝰ est: ideo
nō cōdēnabunt̄: istud nō valet: q: Christus p omībꝫ
mortuꝰ est. ij. Cor. v. tn̄ p illis q̄ p nobis. Sꝫ illis nō
valet q̄ fidē nō habent: nec istis q: fidē mortuā. i. sine
opibꝫ hñt. Sꝫ istorū plꝰ augebit penā: q: iniuria a p
prijs facta: et a sibi iuratꝭ plꝰ grauat: peiꝰ nāq̄ est post
dominiū alicuiꝰ agnitū ꝯ eū puerse agere q̄ ante: et
grauiꝰ talē deꝰ puniit culpā: sic ꝯsuum est. D. j. 21. Cui
cōcordat christi sn̄ia. Lu. xij. Seruꝰ inq̄t q̄ scit volun
tatē dñi sui ꝛ nō facit: plagis vapulabit multis.
Arti. viij ¶ In q̄ aucte ve de pena illorū ipsi q̄uā frequēter pa
39 tiunt̄ taceā: pena illorū exprimit̄ eterna: quā sic moriē
tes nūq̄ euadūt. In hoc q̄ dicit plagis vapulabit mul
tis. i. eternis: tā christū iterū malis moribꝫ torquēs et
occidēs q̄tū in eo est: q̄ etiā nō defendēs. Qz eni dñm
suū vel patrē vl' patronū occidētes exheredāt̄ ꝛ penis
grauissimis puniunt̄: tota lex ostēdit et ꝓbat. Hoc
etiā in speciali ptꝫ p iura ciuilia. ff. ad sylleianū. i. in in
forciato. li. vj. ti. de legiscōsulto sylleiano. p totū. In q̄
ptꝫ q̄ heres nō vindicās mortē p̄decessoris sui: here
ditate p̄uabit̄: sic p̄dictū est. C. xvij. 12. Pro cuiꝰ etiā
morte impuberes q̄ p̄sentes erāt ꝛ nō fecerūt qđ i eis
erat: mortē pr̄is: dñi vl' patroni defendēdo: clamādo:
accusando: vel statim cū ꝓdesse poterūt: vitatē recog
noscēdo: exheredant̄: sic ptꝫ ibidem. l. j. §. impuberes.
¶ Supra q̄ lege sylleiana casus ponit̄: q̄ ad mortē pla
gatꝰ heredē instituit occisorē filiū: et querit̄ vtrū plꝰ
astringat̄ vt vinculo legis ciuilis mortē p̄decessoris
sui i patrē ꝓpriū vindicet: vl' vinculo legis nature vt ei
tanq̄ pr̄i parcat. Nō obstāte q̄ aliq̄ iuriste ꝯtrariū dicāt:
videt̄ q̄ in casu posito: vinculū iuris ciuilis fortiꝰ sit.
Cuiꝰ rō est: q: in hoc casu lex de pr̄e puniendo vbi ptās
patrē puniēdi ꝓpter pr̄is cōmitti̇t delictū nō est tn̄ lex
ciuilis: ꝫ est lex christi: q̄ dicit. Lu. xiiij. Si q̄s venit ad
me ꝛ nō odit patrē suū ꝛ matrē suā et fratrē suū: non
pōt meꝰ esse discipulus. Fateor eni q̄ vbi lex nature ꝛ
ciuilis ꝯ se altrinsece tn̄ diuidunt̄: q̄ vinculū legis na
ture est fortiꝰ. Sꝫ vbi lex ciuilis cōfirmat̄ et corrobo
rat̄ lege iusticie: rōnis et legis euāgelice: rōne tot liga
mētorū fortior efficit̄. ¶ Ex q̄ ptꝫ q̄ si pr̄ vel quicūq̄
ꝓpinquꝰ cōtra deū delinquat: cuiꝰ amore legis et p̄
cepti vinculū tā vinculo legis nature q̄ etiā ciuilis for
tius est: q: et tenemur rōne q̄ pr̄ est in vtraq̄ natura:
tā corpali q̄ spūali: et dñs et patronꝰ q̄ oēs tenent̄ in
iuriā deo etiā a pr̄e factā p posse vindicare: ꝛ q̄ nō fe
40 cerit hereditate pr̄is dei p legē p̄dictā priuabit̄. Totū
istud cōfirmat̄ p legē et p̄ceptū dei. Deut. xiij. vbi deꝰ
p̄cepit: q̄ si frater aut vxor aut filiꝰ aut amicꝰ specialis
psuaderet aliquē ad cultū idolorꝫ: nō occultaret eū: ꝫ
puterū aut ꝯfessum ꝓplus obrueret lapidibꝫ: ꝛ ille eni
psuaserat primꝰ poneret manū suā sup eū. Ex q̄ elicit̄
q̄ ꝓpter nullum nature vel amicitie vinculū est iniu
riā deo parcendū: nec ꝓpter quācūq̄ causam q̄ vult
heres esse dei parcere debet: q̄n mortē pr̄is sui Christi
vindicet: puniēdo: corripiēdo: et modis q̄bꝫ pōt illos
emēdando q̄ patrē suū christū iterū q̄tū in eis est: vt
pote occasionē dāt dāni et mortis: iterum occidūt seu
crucifigūt: qđ si non fecerint: ꝫ si fugerint: hereditatē
celestē amittūt: nō tn̄ p legē p̄dictā: ꝫ etiā p legē aliā
in autētica q̄bꝫ modis feudū amittat̄. Coll. x. c. j. cū
sequētibꝫ: vbi habet̄: q̄ vasallꝰ feudū amittat si i p̄lio
mortali fugiēs dñm suū derelinq̄t et ꝓpter alias ingra
titudines. ¶ Ex q̄bꝫ omnibꝫ ostēdit̄ q̄ sic puniunt̄ q̄
deū in his bellis q̄ cōtra eū q̄ndie fiūt: nō defendunt
peccōres corrigēdo et castigādo: in q̄ castigatiōe vel re
prehēsione nullus excusat̄: q: si dicat: ego paup fui et
simplex: et ille magnꝰ erat: cui resistere nō potui. Cō
tra eū arit p̄dicta lex de impubere: q: ad minꝰ facere de
buit qđ potuit: q̄to grauiori pena puniēdi sunt: q̄ cō
tra ipm in psonis ꝓprijs pugnāt puerse: cōtra eius p̄
cepta viuēdo: vt de istis in cōparatiōe ad priores veri
ficet̄ et dicat̄ illud Heb. x. q̄tomagis putatis deterio
ra supplicia mereri: q̄ filiū dei cōculcauerit ꝛ sanguinē
testamēti pollutū duxerit in quo sanctificatus est.
¶ Ab illo q̄ per ꝓpriū sanguinē introiuit semel i scā Arti. ix
scōrꝫ. Heb. ix. qđ ideo dñica legit̄ in passiōe: q: circa 41
illud tpus aggrauauerūt iudei psequi christum ꝓpter
resuscitationē Lazari: que circa illud tpus facta fuisse
credit̄. Cuiꝰ psecutionē seu passionē aplus in vbis p
positis tāgens: tria nobi aēndit. Primo p̄ciū p̄cipue
pietatꝭ. ibi. sanguinē. Scdo p̄uilegiū primarie ptātis
introiuit p passionē ꝛ mortē christi sine primaria po
testas data celū intrādi. Tertio p̄conū ꝑpetue purita
tis: sancta. ¶ De q̄ p̄cio et precij valore loquit̄ ꝓpheta
dicēs. Tu quoq̄ in sanguie testamēti tui emisisti vin
ctos tuos de lacu in q̄ nō est aqua. Zach. ix. De hmo
vo qđ p illo p̄cio p nobis dato a nobis req̄rit: loquit̄
Chryso. q̄si in psona dei: sup illud Matth. xxiiij. Tūc
apparebit signū filij hoīs in celo. Ecce inq̄t p̄ciū san
guinis mei: quē p redemptiōe dedi aiarꝫ vestrarū:
vbi est seruitꝰ via quā mihi p p̄cio sanguinis mei de
betis. Ego sup gloriā meā vos habui: cū deꝰ essem ap
parēs hō: et viliorē me omībꝫ rebꝫ vīis fecistis. Hos 42
tn̄ q̄ ingratissimos reprehēdit Ber. dicēs. Tu es hō
ꝛ habes sertū de floribꝫ: et ego deꝰ: et habeo spineā co
ronā. Cōsiderēt ꝛ caueāt choreatrices et alij vani: qui
hmōi ad vanitatē portāt: cōtra q̄s vlteriꝰ deū adducit
loquentē et dicentē. Tu chirotecas habes i manibꝫ et
ego clauos. Tu tripudias cū pedibꝫ: et ego laboraui.
Tu in choreis brachia extēdis in modū crucis ad va
nū gaudiū: ꝛ ego i cruce ad opprobriū. Tu habes latꝰ
apertū in signū vane glie: et ego latꝰ habui effossum
ad penā. Qua vanitate multū vtunt̄ mō q̄ aperturas
habēt: et sup tunicalibꝫ suis fere ab humero vsq̄ ad
gura vt interiores ostēdant curiositates circa cingu
lum et corpis facturā. Christꝰ latꝰ aperuit ad multorꝫ
redēptionē et saluationē: et ipsi latꝰ aperiūt ad lasciuie
et carnalitatꝭ ꝓuocationē: ꝛ interitū pditionē. Horꝫ
ingratitudinē: primo recitat Aug. et scđo iudiciū illud
ꝓfert in psona dei: in quodā sermone loquēs: quā lo
quelā q̄ audiūt diligēter excogitēt quō in iudicio deo
rńdere poterūt: dicēs. Ego in q̄t vos formaui ꝛ in pa
radiso posui: et postq̄ illū pdideratis miseriꝰ tui carnē
assumpsi: ꝛ in terra ꝓpter te multa sustinui. Alapas:
sputa: dura vba: duriora vbera: ostēdite nūc q̄d passi
estis p me: imo econuerso potiꝰ secuti estis diabolū. Cō
tempsistis lucē: possidete tenebras: amastis mortem:

secuti estis diabolū. Jte cū illo ī ignē eternū: quē qui
vult euadere tollat crucē suā: et sequat me. Matth.
xvj. i. ipm q in cruce pepēdit: sic de illo ꝓphetatū fuit
Esa. xxij. Figā inquit illū paxillū in loco fideli: ꝛ erit in
soliū glie domui pris sui: ꝛ suspēdā sup eū oēm gloriā
dom⁹ pris ei⁹. Jlli em̄ christo paxillū cruc fixerūt in
loco fideli. i. in hierusalē quondā fidelis existēte. Esa. j
43 Quō facta est meretrix ciuitas fidelis. Cui ī die pal-
marū: sicut illi de ascalone Jonathe summo sacerdoti
de qbꝫ dicit: ꝙ occurrerunt ei de ciuitate honorifice. j.
Mach. xj. cū ramis occurrerūt palmarū: illud implē-
tes p̄ceptū q dicit. Sumet ramos ligni. Leuit. xxiij.
Cū qbꝫ ꝓcessionē deo obuiādo faciamus spūalē: quē-
admodū ipsi tūc fecerūt corporalē. Jpi nāq obuiādo
christo ramos lignoꝝ acceperūt ī manibꝫ ipsos portā-
Crux tes: ꝛ nos ramos et brachia ligni crucis. i. exēpla et cō-
moda et vtutes: de quibꝫ dictū est supra. c. c. arti. iiij.
Accipiamus in cordibꝫ cū ramis etiā in manibꝫ ipsos
deuotiōe et affectiōe gestātes: et christo sic obuiantes.
Et rōnabiliter quidē: qꝛ si regibꝫ terrenis aduenientibꝫ
ꝓcessiōes faciūt sui subditi: et specialr illi q grā illi⁹ in
digēt: q quāto plus eo indigēt tāto pl⁹ eis placere ni-
tunt venientibꝫ. Circa quoꝝ aduentū est aduertendū:
ꝙ paupibꝫ eis obuiātibꝫ p elemosynarios suos elemo
synā dare cōsueuerūt. Sic in ꝓposito: cū rege celi mul
tū indigeam⁹: de cui⁹ aduētu ī die legit palmarū cum
deuotiōe tāta ei occurram⁹: quāta ei⁹ grā indigemus:
qd si fecerim⁹: sperādū est ꝙ nobis pauperibꝫ grē ele-
mosynā ꝛ nobis pctōribꝫ remissiōis misericordiam largiet
44 Cū tali ḡ deuotiōe et oratiōe nō solū corporaliter ſ; etiā
spūaliter sumetis ramos ꝛc. i. ramos ligni crucis: sic
Sequi. Christ⁹ docet. Lu. ix. dicēs. Tollat crucē suā ꝛ sequat
me tripliciter. sapiēter: letāter: et pseuerāter. Primo sa-
piēter: sicut carcerē euadēs mūdi: et ad ecclesiā fugiēs
et terrā piurans cū cruce in manu. Jn quo casu sicut
nullus ad carcerē rediret mūdi. Jta nullus ad carcerē
redeat diaboli. Et hoc a maiori rōne: qꝛ si nollet ad car
cerē redire vbi corpus affligeret: a fortiori rōne nō de-
beret ad carcerē redire: vbi finaliter tā corpus pdit q̄
aiā: et deū plus offendit: q̄ vnq̄ pri⁹ offenderat. Jm-
mo modo suo deū deridet. Precio. n. ex pte regi ad ali-
quē incarceratū inter sarracenos ꝓ redemptione sua
misso: si noluerit cū nuncijs redire vel de carcere exire:
vel postq̄ exierit cito post redierit: ꝛ p̄ciū datū gratis
amittit: nonne mittentē p̄ciū deridere videt et multū
offendere? Sicut ḡ de carcere fugiēs q nullo modo ad
carcerē redire vellet: nō expectat libēter in dominio il-
lius dñi carceris: quia si aperte ibi expectat: videtur
velle iterum capi ꝛ reduci: nec in loco vel societate vbi
capi posset. Jta fugiēs et redempt⁹ p christi mortē de
carcere diaboli: in loco videlicet suspecto: nec in socie-
tate mala: nec cū psonis illis habitet vel loquat cum
qbꝫ pri⁹ peccauit: vel quoꝝ occasiōe vel attractu pri⁹
peccauit: quia si fecerit: videt velle iterū capi gratis: ꝛ
talē mors christi nō saluat: quia nō est christo dign⁹:
ipso christo teste: qui ait. Matth. x. Qui nō accipit cru
cem suā et sequit me: nō est me dign⁹. Nota. R. ij. 12
¶ Ad hoc ḡ ꝙ crux christi ꝛ mors christi vos eductos
de pctī mansione et carcere ꝓtegant: necesse vt p̄cepto
obediatis angelico: qui Loth eductū de loco et socie-
tate peccati. i. de sodoma in re: et vos in significatione
docuit dicēs. Noli respicere post tergū: nec stes ī omī
circa regiōe: ſ; in mōte saluū te fac: ne tu simul pereas.
Gen. xix. Sic nec vos moremini in omni regione vel
dominio diaboli: vbi p cōcupiscētias: iterū vos faci-
liter attachiare ꝛ ad carcerē reducere poterit: ſ; fugite

cū illis qui carnē suā crucifixerūt cū vicijs et concu-
piscētijs. Gal. v. id est cū omnibꝫ cōcupiscētiarū oc-
casionibꝫ. Scd̄o tollat crucē suā exēplo christi letāter 45
et gaudēter. Si em̄ christus qui sciuit bene ꝙ debuit
in hierusalē mori: vt de illo verificet illud ps. ciij. Sol
cognouit occasū suū: si letāter sustinuit cruc penalita-
tes ꝓ pctīs q nō fecit: q̄to nos letāter pati debemus
spūalis crucis asperitates. i. penitētias nobis iniun-
ctas: inter quas est maxima: vt deinceps pctā non ite-
rem⁹: ꝓ peccatis q̄ fecimus vt penas quas meruim⁹
vitemus eternas. ¶ Triplici igit exemplo videre pos-
sumus ꝙ hāc spūalem crucē gaudēter tollere ꝛ pseue-
ranter tenere deberem⁹. Primo exēplū ad h habem⁹
de obsesso ab inimic: qui libēter inuenit ꝛ tollit arma
vel baculū vel aliqd q se defendat. Jta nos hoc lignū
crucis christi in fide ꝛ crucis spūalis in ope: q ab oibꝫ
nos defendere possumus periculis: sicut ostensum est
s. eo. c. arti. iiij. Sic ergo christian⁹ armabit ferro ꝛ li-
gno. ij. Reg. xxiij. per crucem interficiēs inimicitias.
Eph. ij. Scd̄m exemplū est ad hoc de peregrino lassa- 46
to: et in ardoribꝫ vexato: qui gaudēter inuenit arborē
sub cuius vmbra requiescere: ꝛ de cui⁹ fructu come-
dere possit. Sic prius vexati in diuersis diaboli opibꝫ
et igne peccati qui est ignis infernalis inflāmati: mul-
tū nūc gaudere deberēt ꝙ inuenerūt arborem crucis
spūalis. i. penitētie sub qua a predictis laboribus re-
quiescere possunt si voluerint. et q̄diu voluerint: ꝛ de
cui⁹ fructu hic p gratiā ꝛ in futuro p gloriā refici pñt
qui voluerint. Jstud nāq est lignū: de quo Apo. xxij
Ex vtraq parte fluminis lignū afferēs fruct⁹. Si. n.
flumē accipiat ꝓ aquis q̄ supra firmamētū sūt: iuxta
illud Dan. iij. Benedicite aque oēs q̄ sup celos sunt
dño: tunc planū est ꝙ istud lignū ex vtraq parte. i. ex
parte inferiori fruct⁹ grē: ꝛ ex parte superiori fruct⁹ af-
ferat glorie. Qui vo adhuc in laboribꝫ et ardoribꝫ la-
borat et sordescat peccati: festinet vt ad arborē istā cu⁹
veniat. Talibꝫ nāq dici pōt illud Gen. xviij. Lauent
pedes vestri et requiescite sub arbore: ponāq buccellā
panis et cōfortet cor vestrū. Lauent inquit pedes vri
. i. affectiōes et volūtates p cōtritionē et cōfessionē: et
requiescite sub arbore penitentie: vt possitis digne su-
mere buccellā panis cōmunionis: quā vobis sic vin-
centibꝫ ꝓmittit dicens. Vincenti dabo edere de ligno
vite. Apo. ij. Dicat ergo ꝛ ore impleat quilibet vestrū
illud. Cant. vij. Ascēdam in palmā et apprehendam
fructus eius. Bellatores em̄ prius ascēdūt vt vincāt
sicut ostēsum est. A. xxv. 6. qui post victoriā predā ca-
piūt. Sic nos vt apprehēdamus fructus illos. Gal. v
Fruct⁹ em̄ spūs est charitas: gaudiū: pax: vincētibus
datus ab illo qui venit omnia in ipm pacificās p san-
guinē crucis ei⁹. Col. j. Tertiū exemplū ad hoc est de
christo ꝛ de oibꝫ sanctis: et specialiter de sctō Paulo q
dicit. Mihi aūt absit gloriari: nisi in cruce dñi nři iesu
christi. Gal. vj. Tertio tollat crucē suā pseuerāter: ex- 47
emplo christi et Pauli ꝛ sanctorū: qui crucē spūalem
vsq ad mortē portauerunt. Ad qd faciendū exempla
nos docēt bannitorū seu illorū qui ꝓ maleficijs suis
ad ecclesias cōfugiūt: qui crucē accipiētes in manib⁹
iurāt: se directā velle tenere viā: vsq quo extra terram
veniāt. Post quos aliquotiēs psuasores ꝛ attractores
sequunt: q blandicijs: seductiōibꝫ et minis eos extra
viā ducere nitunt. Quibꝫ extra viā ductis illoꝝ am-
putant capita. Jdeo q inter eos astutiā bonā hñt: nec
blāditijs emolliunt: nec terroribꝫ flectunt. Sic in ꝓ-
posito: cū oibꝫ viribꝫ suis post fugientes de carcere: et
post piurātes terrā suā diabolus insequit: et multos

post eos mittit:quibꝫ ipsemet insequēs delitias ⁊ lucra
oñdit dicēs:adhuc ad cõsimilia redi delectatiões ⁊ lu
cra:qꝛ iuuenis es:et multos te iuuare oportet: sic cōsue
sisti hoc anno:sic euades sequēti:deꝰ misericors est.
¶ Vt etiā eos ad hoc alliciat exercitū suū mittit: qui
signis:verbis:factis:nõnullos ad diabolū nitunt re
ducere:aliq̄ chorearū blādicijs: aliqui vboꝝ fallacijs:
aliqui minis. Cõtra quos oēs christianꝰ christi exem
plo tollat crucem suā quotidie. Lu.ix. Nota themata
quō pctā nostra portauit sup lignū. P.v.11. Filiꝰ enī
regis mortuus est.ij. Reg.xviij. Nota quō christus
nos liberauit. X.j.11.cum sequentibus.

P iiij PAupertatis primo. ostē
dit distinctio. Scdo volūtarie paupertatis exē
pla. Tertio vtilitas ante mortem. Quarto: in morte.
Quinto: post mortē. Sexto: ꝙ est diligēter amplecten
da:et feruēter diligēda. Septimo: ꝙ inuoluntaria seu
necessaria est patiēter tolerāda:et charitatiue suppor
tanda.

Arti. j. ¶ Circa ad primū: paupertatū: quedā est necessaria:
1 quedā voluntaria:quedā ficta. Primā rerū defectus.
Scdam dei causat affectꝰ. Tertiā vba palliāt: ſꝫ facta
ostendūt. ¶ Prima est rerū:alia spūs:tertia in vtrisq̄
fingit:et in neutro inuenit. ¶ De habēte primā pau
pertatē scribit Prouer.xiiij. Etiā primo suo pauper
odiosus erit. Et Prouer.xv. Oēs dies paupis mali.
Et.xviij. Cū obsecratiõibꝫ loquit paup. Et.xix. Fra
tres hoīs paupis oderūt eū. De hac materia vide. P.
vij.46. ¶ De scda scribit Eccl.xj. Paupertas et ho
nestas a deo sunt. Et Prouer.xiij. Est q̄si paup cū in
multis diuitijs sit. Et.xix. Melior est paup q̄ ambu
lat in simplicitate sua:q̄ȝ diues torquēs labia sua ⁊ in
sipiēs. Et Matth.v. Beati paupes spū. Et.ij. Cor.
viij. Altissima paupertas eorū abūdauit i diuitias sim
plicitatis eorū. ¶ De tertia scribit. Eccl.xiij. Nequis
sima paupertas in ore impij. De illā vo habētibꝫ scribit
primo sapiēs. Prouer.xiij. dicēs. Qui aūt paup est in
crepationē non sustinet. Scdo de eisdē beatus scribit
Ber. dicēs. Videmꝰ inq̄t aliquos paupes:q̄ si verā
haberēt paupertatē adeo pusillanimes in ea inuenirent
vt reges. Sed hi sunt q̄ paupes esse volūt eo tñ pacto
vt nihil eis desit. Et sic diligūt paupertatē vt nullam
prorsus inopiā patiant: sed semp in festis et delitijs
2 esse cupiētes. ¶ Idē de eisdē in quodā loquit libello:
quē cõtra cluniacēses edidit:qui a nõnullis apologia
vocat: dicens. Quid inquit nobis pdest in nrō victu
parcitas:et asperitas in vestitu:ac diuersitas in opere
manuū:in ieiunijs et vigilijs iugis exercitatio: vt q̄d
mortificamur tota die: estimati sumus sicut oues occi
sionis. Nõne inueniebat via tolerabilior ad infernū
si ita necesse erat vt illuc descēderemꝰ. Cur saltē illam
qua multi incedunt viā. s. latā nõ eligimus: quatenus
vel de gaudio ⁊ nõ de luctu ad luctū trāsiremus: cum
illis videlicet: qui abundātes in seculo obninuerūt di
uitias. Ve portātibꝫ crucē: nõ sicut saluator: sed sicut
ille cireneus alienā. Ve citharedis citharizantibꝫ: nõ
sicut illi in Apo. in citharis suis: ſꝫ vere vt hypocrite
in alienis. Ve semel ⁊ ve iterū portātibꝫ crucē christi:
et nõ sequētibꝫ christū. Duplici quippe cõtritione cõ
terent: q̄ñ et hic p tpali gloria tpaliter se affligūt: et in
futuro p interna gloria seu superbia: ad eterna suppli
cia ptrahunt. Sequunt christū in paupertate: sed nõ
in gloria: lugēt sed nõ cõsolabunt: et merito quid enī
superbia sub pannis humilitatis iesu? Nunquid nõ
habet quo se palliet humana malicia nisi fuerit inuo
luta saluatoris infantia! intra presepiū dñi arrogātia
se coartat. Nos enī Petri formam tenemus: ad dñm
vocando p huius maris loca pfunda: ceteri nauigio
quieto vecti veniūt. Cū inquit: audiuit quia dñs est:
misit se in mare.⁊c. hec ille. ¶ Que quidē auctoritas
p tanto est ad ppositū: quia dicit ꝙ sequunt christum
in paupertate: sed non in gloria: quia non in vera sed in
ficta christū sequunt paupertate. Illi enī veram habēt
paupertatē: de quibꝫ Aug. de verbis dñi. Hi inquit
sunt pauperes spū: qui q̄ñ aliquid boni faciunt deum
laudant q̄ñ aliquid mali se accusant: que quidē paupr
tas spūs copulata cū paupertate rerū pfectior inuenit:
quia et christus interroganti quō pfectus esse posset.
Rñdit. Si vis pfectus esse vade et vende que habes
et da pauperibus. Matth.xix.
¶ Ad quā paupertatē habendā sectandā ⁊ diligendā Arti. ij.
primo virorū memorabiliū exempla nos inclināt: nõ 3
solum christi et discipulorū: sed etiā phoꝝ: quoꝝ exē
pla nos multū mouere deberēt: qꝛ pmi inter christia
nos: scdi inter gētiles erāt sapiētiores: q̄ oēs q̄stionē
dubiā p via paupertatis determinauerūt: nõ solū vbo
sed etiā ope. ¶ Sicut patz primo p hoc qō scribit Tul
lius de Socrate: q̄ ad studiū vadēs magnū pondus Exē
auri i mari piecit: ne illiꝰ sollicitudo illū a studio im
pediret. Estimauit enī se nõ simul posse aurū possides
re et sapientiā. Idē Tullius li.j. de tusculanis q̄stioni Exē
bus refert de Diogene: ꝙ in deserto p domo solo do
lio vterē: qō semp cõtra solē vertebat: vt solis calefie
ret caloribꝫ: ad quē cū Alexāder magnꝰ veniret: et of
ferret quicquid petere vellet. Rñdit: nihil peto nisi ꝙ
de sole meo recedas. Nota qō de isto dicit Seneca: ꝙ
ditior fuit Alexādro: qꝛ plus renuit q̄ȝ alius dare po
tuit: qꝛ renuit: ⁊ a cõcupiscētia sua eiecit q̄cq̄d Alexā
der habuit: et etiam qō nõ habuit: et p tāto se putauit
plus habere: q̄ nullo qō dare potuit se reputauit indi
gere. Vnde Seneca dicit: ꝙ illo die victꝰ fuit Alexā
der: qꝛ vidit hominē cui nihil potuit dare nec auferre:
vnde citius dariū de regno: q̄ȝ istū de paupertate sua
pellere potuit. ¶ Ex q̄bꝫ patet ꝙ tñ diligūt boni pau
pertatē suā: et plꝰ plusq̄ȝ illā amittere metuūt: q̄ȝ mali
diuitias suas. Et hoc est qō scribit beatus Greg. in li.
dialo. de quodā seruo dei Ysaac noīe: q̄ ita metuebat Exē
amittere paupertatē: sicut alij diuitias. Cuiꝰ ratio esse
põt: qꝛ paupertatē ppriā reputāt virtutes: diuitias vo
a quibuscūq̄ȝ occupent quasi alienas reputāt. Sicut
patet p hoc qō scribit Seneca. li. de cõstantia sapiētis:
ꝙ cū Demetrius ceperat Megaram: vbi Stilpo phi
losophus libros et patrimoniū amiserat: respondit se
oīa sua habere. Vnicuiq̄ȝ enī naturaliter inesse videt
plus diligere illa q̄ in se meliora sunt ⁊ q̄ sua reputat:
vtpote q̄ semp secū portare atq̄ȝ habere poterit si vo
luerit: et que nullus eo inuito auferre potest: q̄ȝ illa q̄
quasi aliena reputat: que si fortuna alicui ad tpus q̄si
sub lege cõmodati pcedat: secum tñ diu tenere nõ põt:
qꝛ et alij ipso inuito illa ab ipso auferēt. Virtuosi igit
habentes paupertatē sunt tāq̄ȝ nihil habētes et oīa
possidētes.ij. Cor.vj. Quorū quilibet dicere põt cū
vxore Thobie. Sufficiebat aūt nobis paupertas nrā:
vt diuitias cõputaremus. Thob.v. Nota. B.j.4.
Et. R.v. arti.vj.
¶ Scdo vtilitates nos ad illā amplectēdā artāt atq̄ȝ Arti. iij
cõstringūt. Vera nāq̄ȝ paupertas triplicē habet vtilita 4
tem: q̄ in viro virtuoso est: funiculus triplex: que de fa
cili nõ rumpit. Eccl's.iiij. Vnā nāq̄ȝ habēt ante mor
tem. Aliā in morte. Tertiā post mortē. ¶ Ante mortē
nāq̄ȝ triplicē vtilitatē suo cõfert pfessori et possessori.

Primo tpalis cōmoditatis. Scdo interioris iocūdita
tis. Et tertio sperate vbertatis. Primū patet p legē ci
uilē. C. de epi. et cleri. l. id qd pauperibꝰ. a. li. i. ti. et l. p
dictis: sup qua notāt iurisperiti q qñq paupertas p ro
dest: quia si aliquid legatū sit pauperibꝰ indistincte il
lis legatū distribuet: qui pauperiores inueniunt: qs
hoc faciēdo plus ad voluntatē accedit testatoris. Cui
etiā legi bona cōcordat cōsuetudo: in qua videt q bo
nus elemosynarius elemosynas largiēs: vl ad solam
pauperes introducēs vt comedāt: pauperiores eligit
et magis indigētes: que tam lex q̄ cōsuetudo tā facto
q̄ doctrina cōfirmant dei. Facto: quia pauperū suorū
miserebit. Esa. xlix. Doctrina. Lu. xiiij. Cū facis pran
diū voca pauperes ⁊c. Cū enī paupertas causa sit: q̄re
vocādi sunt: necessario sequi videt: q vbi inuenit ea
intētior: potior sequat effectꝰ: ⁊ sic ceteris paribꝰ talis
est potius vocādus: taliq est citius subueniendū. Nō
tm̄ p legem p̄dictā sed etiā p legē dei. Deutro. xv. Si
vnus inquit de frē ⁊ ibꝰ tuis qui morat intra portas
ciuitatis tue ad paupertatē venerit: nō cōtrahes ma
num tuā: sed aperies eā pauperi. Nec in h̄ tm̄ cōmo
ditatē habent tpalem: q eis rōne paupertatis dat qñq
largius: sed q etiā a tyrānis et raptoribꝰ tpe p̄secutio
nis iniuste acquisitiōis minus auferet vel minus iniu
rijs verant: et collectionibꝰ et talliationibꝰ minꝰ spo
liant. Et vbi diuites capiunt: incarcerant: ligant: q
nihil habent dimittunt: sicut ad litterā patet. Hiere.
xxxix. Vbi Nabusardā transtulit oēs diuites et po
tentes de terra sua in captiuitatē babylonis. De pau
peribꝰ vō plebis qui nihil penitus habebant: dimisit
Nabusardan princeps militū in terra Juda: et dedit
eis vineas et cisternas. Ex quibꝰ omnibꝰ patet: q etiā
tpaliter paupertas p̄dest. Secūda vtilitas. i. interior io
cunditas: ex tribꝰ cōsurgit: ex minori sollicitudine: et
bonorū opez multitudine: ⁊ ex maiori securitate. Pri
5 mū patet. A. xxvij. 7. Scdm quotidiano patet expe
rimēto: quo videt q saltē in ope tm̄: vel opere simul ⁊
intētione: multa bona opera p̄dicādo: ieiunādo: can
tando: et exempla bona dando: occasione fiunt paup
tatis: que in rerū non fierēt abundātia. a dicēte. Ego
dixi in abundātia mea: nō mouebor in eternū: in ps.
xxv. q in rerū fiūt penuria. a dicente. Ego vir videns
6 paupertatē meā. Treñ. iij. Tertiū p exemplum patet
pugnantiū in duello: in quibꝰ videt securiꝰ pugnare:
q quasi denudatꝰ aduersariū inuadit. Sic in p̄posito
in pugna inter nos: et nostros spūales aduersarios.
Exemplū ad hoc de Samsone. Judic. xiiij. Qui cum
nihil haberet in manibꝰ: occidit leonē. Et cū etiā nihil
haberet in manibꝰ nisi mandibulā asini: occidit mille
viros. Judic. xv. Cū vō solā introisset et cōuiuijs in
teresset: duas habēs in manibꝰ colūnas domū euertit
seip̄m cū multis alijs perimēdo. Sic nonnulli qui in
paupertate seipsos diabolū et alios inimicos spūales
fortiter vincūt. Colūnas eccle: vel potestatē laicalem
apprehēdentes: totū destruunt et seipsos: et alios spiri
tualiter occidūt. Ex quibꝰ patet q sicut paupertas secu
ritatē p̄stat cōtra latrones et inimicos corpis: qr cātā
bit vacuꝰ corā latrone viator. Ita etiā securitatē p̄stet
cōtra hostes et latrones spūales: ita q ex vtraq parte
maior securitas: et interior leticia est in bona pauper
tate potiꝰ q̄ in diuitijs. Et hāc paupertatis vtilitatē cō
siderauit. Aug. vj. cōfessionū vbi recitat: q transiēs p
vicū: vidit pauperē mēdicū iocantē atq letantē: ⁊ ad
socios suos loquēs: ingemuit dicēs. In ceteris cona
tibꝰ quibꝰ laboramꝰ nihil vellemꝰ nisi ad securam le
ticiā venire: q nos iste mēdicus p̄cessit. Et sequit. Ipse

letabat: ego anxius eram: securus ille: ego trepidus.
Sic in p̄posito: de diuite ⁊ paupe: qr teste p̄pheta: pau
peres fiducialiter requiescēt. Esa. xiiij. Et teste Hiero.
Paup in pecunia: diues in cōsciētia: securius dormit
in palea: q̄ diues in purpura. Bene ḡ dicit secūdus
phus: paupertatē esse odibile bonū: sanitatis matrē: sa
pientie reparatricē. Qui vō obijcere voluerint q fre
quēter tediosa sustinēt paupes. Cōcedendū est: sed tm̄
nūq̄ tm̄ dolet de paupertate vel de paupertatis infortu
nijs: sicut fame: frigore ⁊ hmōi: sicut diues de diuitijs
suis amissis: vel per dños: vel latrones ab eo captis.
Ergo beati paupes. Lu. vj. ¶ Tertia vtilitas. i. spes 7
future vbertatis: ex tribꝰ elicit rōnibꝰ: primo ex rōne
cōis amicitie et curialitatis. Scdo ex rōne diuine p̄ui
dētie et paternitatis. Tertio ex rōne p̄missi infallibi
lis veritatis. ¶ Primū patet p exemplū illiꝰ q multa
derelinquit: vel dat in terra sua ad rogatū vel p̄ceptū
alicuiꝰ amicitie: talis nāq in illo p quo hoc facit: con
ditionē cogitans esse gratitudinis: spe remibutionis
gaudet. Sic in p̄posito qui multa p̄pter illū derelinq̄t
vel illi dat q adiuuit pauperē de inopia. in ps. cvj.
¶ Scdm p exemplū patet de parētibꝰ bene ordinatis
et potētibꝰ: in quorū p̄uidētiā q̄tū ad p̄motionē suā
filij cōfidūt et sperāt: et maiorē sperādi habēt materiā
paupes filij q̄ diuites: qr cōiter de illis filijs plus co
gitāt et sollicitant q nihil habēt certū vnde viuant: q̄
de diuitibꝰ et potētibꝰ: et cuiꝰ sollicitudinis cōi cursu
spes in filijs pauperibꝰ augent. Sic in p̄posito de deo
patre nr̄o: q plus de paupibꝰ sollicitat plusq ad illos
oculo misericordie respicit. de q dicit ps. x. Oculi eiꝰ in pau
perē respiciūt. Et iste paup clamauit sicut filiꝰ ad pa
trē ⁊ dñs exaudiuit eū. in ps. xxxiij. Et iterū. Astitit a
dextris paupis vt saluū faceret a p̄sequētibꝰ aīam eiꝰ:
in ps. cviij. Et ad quem respiciā: nisi ad pauperculū.
Esa. lxvj. Ex qbꝰ oībꝰ magna in paupibꝰ spes future
generat vbertatis. ¶ Tertiū p exēplū patet de fideli
hoie et potēte: multa alicui p̄mittēte: et cuiꝰ p̄missiōe
magna spe gaudet: sed deꝰ q est fidelis et potēs: multa
p̄mittit illis qui p̄pter eū sua derelinquūt et pauperē
vitā ducunt: Math. xix. vbi recitans multa q p̄pter
illū qs dimittere pōt: addit. Centuplū accipiet et vitā
eternā possidebit. Ibidē docet quō qui vult p̄fectus
esse: debet oīa sua paupibꝰ dare. Cui p̄mittit dicens.
Habebis thesauros in celo. Idē p̄mittit. Marci. x.
Et Lu. xviij. Ex quibꝰ patet p̄missis q ip̄m suū fa
ciunt thesaurariū: a q nullus rapere pōt: nec in cuius
manu p̄di pōt: qd ponit magnā hic spem remunera
tiōis. Qui vō hoc facere nolūt: stultiores sunt illis: q
in omi statu minꝰ libēter dant p incōpabiliter maiori.
Propter vestrā ḡ vtilitatē cū illis vt participes fieri
possitis et cambire terrenū p eterno: semp paupes ha
betis vobiscū. Marci. xiiij. Vide q meliꝰ est oīa simul
8 deo dare et paup fieri. V. xj. 5. ¶ Sed non obstāte: q
deꝰ tantā habebat de paupibꝰ sollicitudinē: totq eis
p̄mittat: nōnulli ipsam q̄tū possunt fugiūt: qr vidēt
paupes interim multos malos habere dies. Sed hec
causa illos minime moueat: qr q hic fame affligunt:
ex triplici causat occasiōe. ¶ Qñq nāq hoc ex diuina
accidit ordinatiōe: q suis nō p̄uidet de trāsitorijs q̄tū
abundāt petōres et abundātes in seculo: vt ostendat
meliora amicis in futuro reseruari: q̄ inimicis in pre
senti cōcedat. Oculi dñi p̄pter hoc sup iustos: vt alat
eos in fame: in ps. xxxij. Sicut patet. A. iiij. 3. Potuit
enī Johāni baptiste aliū cibū q̄ mel siluestre ⁊ locu
stas p̄uidisse si voluisset. ¶ Qñq hoc ex pauperū q
fame affligunt vel moriunt: contingit malicia: p̄pter

quā a deo derelinqui merent̄: q2 sicut dicit Cassidor⁹
de institutis monachorū. li. vij. Nihil pderit pecu-
nias nō habere:si volūtas fuerit in vobis possidēdi.
Miserabile est aūt paupertatis et nuditatis estus tole-
rasse. fruct⁹ vo earū casse volūtatꝫ vicio pdidisse: sic
patet. R. v. 39. ¶ Quāqz hoc ex pauperū accidit diffidē-
tia: q2 nō ita firmā habēt i deo cōfidētiā sicut hic de-
9 berēt. iuxta illud Petri. Omnē sollicitudinē vestram
piicientes in eū: q2 ipsi cura est de vobis. j. Petri. v. In
ppria ponūt mēdicatiōe nimis sollicite et importune
mēdicādo: pter quā in his q̄ dei sunt quāqz min⁹ sol-
licitant̄: q̄ hoc aduertere deberēt: q sicut meli⁹ fuit fi-
lijs isrl̄ dū ciuitatū duarū vacabāt edificatiōi. Exo. j.
Nec circa paleas colligēdas sollicitabāt̄: q̄ postea qū
audierūt exactores dicētes. Ite colligite sicubi inuenis-
re poteritis. Exo. v. q2 tūc legit̄ q dispersus est pplus
p oēm terrā ad colligēdas paleas et male fuit eis. Di-
xerūtqz eis exactores: quare nō implestis mēsurā late-
rū ꝛc. Ita dū religiosi et alij viri ecclesiastici tātūmodo
edificatiōi vacabāt duarū ciuitatū. i. ecclesie militātis
ꝛ triūphātis: p pdicatiōis et diuine laudis opa: ꝛ quo
ad oia alia dei obediebāt doctrine: q̄ dicit̄. Iacta cogi-
tatū tuū in dn̄o et ipse te enutriet: bene fuit: q2 ipsorū
puisoi mētiri nō pōt: q̄ dicit. Primū q̄rite regnū dei:
et iustitiā ei⁹: et hec oia adijcient̄ vobis. Math. vj. Sz
ex q̄ in ppria cōfidūt industria: et collectiōi vacant pa-
learū. Quid em̄ sunt terrena oia in q̄buscūqz cōsistāt
diuitijs: delicijs ꝛ honorib⁹ nisi palee: q̄ a paruo flatu
in pūcto mortis q̄ de ore morētis egredit̄ exufflant̄:
circa quarū collectionē licet diuersimode: multi tñ la-
boriose sollicitant̄: diuersimode ideo dicit̄: q2 quilibet
scđm cōditionē stat⁹ sui. Aliq̄ maiores paleas: sic ma-
gna maneria: ꝛ magnas ecclias et pbēdas. Aliqui mi-
nores: sicut patet. J. q. 33. colligere nitunt̄: ꝛ etiā nō
nulli eoꝝ peius habuerūt et pauperiores esse ceperunt.
Insup et exactores illos ad amaritudinē puocāt dicē-
tes: q̄re nō implens mēsurā modiorū et lucroꝝ prede-
10 cessorū vestrorū. ¶ Propter istas ḡ causas de⁹ nōnul-
los affligi pmittit fameqz et frigore torqueri. Nec tñ
vere paupes deserit: quin hic vt magis eorū conuenit
saluti eos pascat. Fatuū em̄ esset cogitare q ille q̄ dat
pullis coruorū escā illoꝝ: et in quē oculi oīm sperāt: et
dat escā illorū: suis in cibo et vestimēto nō subueniret:
cōtra morē quorūcūqz regū et dn̄oꝝ: q̄ seruis suis mi-
nistrāt necessaria: et specialiter illis seruis q̄ oia dede-
rūt vel dereliquerūt p amore dn̄i sui. Si em̄ talis di-
cere posset. Dn̄e: oia ppter te dimisi: vt ordinasti: et sic
p amore tuo paup fact⁹ sum: et sic radicaliter p amore
tuo famesco: ergo cū potens sis: succurre mihi: vix est
pater vel dn̄s qn̄ ei in h̄ casu succurreret. Sic in ppo-
Exem sito: si q̄s posset deo dicere: sicut legit̄: q quidā Sera-
pion noie dixit cuidā querēti: quis eū spoliasset: quia
nudus incessit. Rn̄dit: euāgeliū christi me spoliauit:
nō estimo q̄n ille q̄ dicit. Nolite solliciti esse dicentes.
Quid mādūcabim⁹ ꝛc. sic p amore suo famescēti et al-
gēti subueniret: quia et ipse hoc facit quod docet esse
faciendū. iuxta illud. Incepit facere et docere. Sz hoc
docet esse faciendū dicēs. Fidem posside cū amico tuo
in paupertate eius. Eccl. xxij. igitur. ꝛc.
Arti. iiij. ¶ In mortis vo transitu: bona paupertas triplicem
11 confert vtilitatem et consolationem. Vnam q vadit
ad patriam: quā plus alijs desiderauit. Aliam: q in-
ueniet q ad patriam illam per viam iuit breuiorem.
Tertiam: q ad patriam illam veniens minorē dabit
cōpotum. ¶ Primū patet per exemplum de famelico
vel paupere: qui in puncto est eūdi ad festū vel diui-
tias quas diu desiderauit: plus de hoc cōsolat̄ q̄ ali⁹
qui famē vel indigentiā non habet. Et q̄tumcūqz ad
festum alicu⁹ oēs essent vocati: et de talib⁹ plures ve-
nirēt. Sic in pposito: sicut patebit infra. V. ix. 17.
¶ Scđm patet: quia cum linea inter duo puncta bre-
uissima sit: cui⁹ mediū nō exit ab extremis: ꝛ duo pū-
cta vite nostre: natiuitas videlicet et mors sint puncta
paupertatis: patet: q linea vite: inter ista ducta a na-
tura et cōditione istorū nō exiens: sed semp inter duo
extrema directe se in paupertate tenēs est breuissima.
Tertiū etiā ostendit̄ p legē ciuilē. ff. cōmodati. l. in re-
bus. l. in. ff. veteri. li. xiij. vbi habet̄ q qū res tibi cō-
modat̄ ppter vtilitatē tuā: et i tuo defectu. i. culpe tue
pcedēte pereat: de leuissima culpa teneris. Cū ḡ oīa
in mūdo isto sint nobis cōmodata et mutuata: multa
amittant̄: et aliter q̄ deberēt expediant̄: patet q illi q̄
plura recipiūt: ad plura respōdebūt: ꝛ de plurib⁹ cō-
potum dabūt: qū eis a rerū dn̄o dicet̄. Redde rōnem
villicationis tue. Et qui minus recipiūt: de minori cō-
potū dabūt. ¶ Propter hec ergo tria cū maiori leticia
morit̄ paup q̄ diues. Et quia nō admittit tot delicta:
Exem sicut patet. A. xxvij. 48. Qđ elegāter in vi. pa. q̄ simō
sequēti ostēsum est: vbi legit̄ de quodā desiderāte cri-
stū videre animaꝝ: q in ciuitatē quādā ingressus: vi-
dit tartarū cū tridēte ignito animā cuiusdā extrahere
diuitis morientis et dolentis. Ad aliam vo partem se
diuertens: vidit Michaelem cum angelis ad quendā
pauperē in vico morientē descēdere: qui ꝛ animā eius
cū gaudio de corpore eduxerunt: sicut ꝛ animā pau-
peris vlcerosi. Lu. xvj. Sic ergo cōsolatus est dn̄s po-
pulum suū ꝛ pauperū suoꝝ miserebit̄. Esa. xlix.
¶ Post mortis insup trāsitū triplicē cōmoditatē suo Arti. v
cōfert possessori perfecta paupertas: quia perfecte paup 13
in celo plus honorabit̄: plus premiabit̄: ampliusqz di-
tabit̄. ¶ Primū ostendit̄ per exemplū de falcone seu
cane nobili: et diuite malo ex vna parte: et gallina et
paupere ex alia. Inter quos pro tanto conueniens fit
cōparatio: quia p tanto inuenit̄ silitudo: q sicut falco Falco
vel caniculus dū viuit honorat̄: et de melioribus come-
dit: sed mortuus in foueā pijcit̄. Gallina vo vel bos Gallina.
et hmōi animalia dū viuunt expellunt̄ et in laborib⁹
et fame alunt̄: sed mortua ad regis mēsam portantur.
Sic in pposito: et patet ad litteram. Lu. xvj. per exem-
plum de diuite et Lazaro. Et q̄b⁹ finib⁹ patet: q me-
lior est paup et sufficiēs sibi q̄ gloriosus. Prouer. xij.
Sufficiēs inquit sibi spūali videlicet sufficiētia ꝛ cor-
porali paupertate: qui est quasi paup cū in multis sit di-
uitijs. Prouer. xiij. ¶ Scđm videlicet q post mortē 14
maiorib⁹ delicijs fruet̄: amplioriqz quiete priuilegia-
bitur: patet primo p exemplū de seruiētib⁹ et laboran-
tib⁹ corā quibuscūqz in prima mēsa. Hi nāqz dū alij
comedūt ꝛ delitijs affluūt laborant: et quāqz famescūt:
sed alijs cessantib⁹ isti delitijs afflui incipiūt: et cui⁹
cogitatione se pri⁹ in paupertate seu fame armauerunt.
Sic in pposito: dū diuites hic comedūt et bibūt: ꝛ per
optime se vestiūt et ducūt in bonis dies suos: paupes
in fame ꝛ frigore et labore: ipsis in corporalib⁹ et spiri-
tualib⁹ ministrāt. Sed qū ipsi cessant: ꝛ in puncto ad
inferna descēdunt. Job. xxj. Isti epulari incipiēt: i cō-
uiuio illi⁹ q̄ tales vocat dicēs. Venite ad me oēs q̄ la-
boratis et onerati estis: et ego reficiā vos. Math. xj.
¶ Cui⁹ quidē refectiōis spem et certitudinē ex sua ha-
beri pōt doctrina: q2 ex q̄ docet alios ad conuiuia sua
vocare paupes: dicēs. Cū facis cōuiuiū voca paupes
Lu. xiiij. ad reficiendū supple: magna psumptio est q
ipsemet faciet qđ docuit. Cui⁹ psumptiōis seu spei co

pitatio omnē pauperū amouere deberet impatientiā:
sicut spes de bona refectiōe et bono hospitio in nocte:
mitigat labores de die. Exemplū ad hoc habem⁹ ꝓ-
phete dicēlis. ps. xxx. Infirmata est in paupertate virt⁹
mea. i. virtus mea naturalis debilitata. Sicut patet ꝑ
hoc qđ sequit̄. Et ossa mea cōturbata sunt: fact⁹ sum
tanq̄ vas ꝑditū. Sic eni reputant̄ hic paupes. Sequit̄
Audiui vituꝑationē multoꝝ: quā paupes quotidie
experiunt̄. Sed q̄d eū in oib⁹ cōfortabat: palā est ꝑ h
qđ sequit̄. Ego aūt in te speraui dñe: dixi de⁹ me⁹ es
15 tu in manibꝰ tuis sortes mee. Scđo idē ostdit̄ ꝑ exem-
plū de militibꝰ: qꝛ sicut milites ī militia bene se hñtes
et post laudabilē militiā veterani facti: delitijs ꝓgruis
et quiete ꝑenni ꝑfrui debēt. Sicut patet ꝑ legē ciuilē.
C. li. xij. ti. de veteranis. l. j. Et inter multa puilegia
q̄ eis cōceduntur. sic dicit̄. Quiete post labores suos ꝑ-
enniter ꝑfruant̄: fisco nr̄o quoq̄ epula eadē ꝑmisim⁹
vt nullū oīno ex his inquietaret. Hic nota: ꝙ antiq̄
religiosi nō debēt inquietari. Sequit̄: in. l. Integra be-
neficia eoꝝ sub seculi nr̄i ocio et pace ꝑfruant̄. Ita iu-
stū est ꝙ illi q̄ in paupertate laudabiliter deo militaue-
rūt: q̄ quodāmodo martyres sunt: qꝛ ad modū mar-
tyrū deo militāt. Unde Ber. Uere martyrij gen⁹ est
paupertas volūtaria. Qđ eni martyrij gen⁹ grauī⁹ est:
ꝙ inter epulas esurire: inter vestes p̄ciosas algere: cū
illo q̄ dicit. Esa. iij. In domo mea nō est panis neq̄
vestimētū: et cū his q̄ dicūt. j. Coꝛ. iiij. Esurimus et
sitimus: et nudi sum⁹ delitijs et quiete tāto ampliori
perenniter ꝑfruant̄: q̄to melius militauerunt: et q̄to
imꝑator sub quo militauerūt est ditior: curialior et cer-
tius scit quomō militauerūt. Si eni vt p̄dictū est im-
perator terren⁹ qui nō semꝑ videt quomō militāt q̄a
nō semꝑ p̄sens est. dicit: ꝙ quiete ꝑfruāt post labores
multo magis ille hoc dicet: q̄ semꝑ presens est: q̄ solus
laborē et dolorē ꝯsiderat dicēs. Scio tribulationē tuā
16 et paupertatē tuā. Apoc. ij. ¶ In qua paupertate me ha-
bui ad te sicut imꝑator q̄ ꝓmisit dare regnū melius in
bello pugnāti. Et sicut Saul ꝓmisit filiā et p̄ncipatū
se daturū vincēti Goliā. j. Reg. xviij. q̄a sicut talis
rex diligēter cōsiderat: quis melius pugnat: et talē ad
hoc qđ ꝓmisit beneficiū eligit. Ita deus in bello spi-
rituali ad regnū seu imperiū celeste: eligit in camino
paupertatis bene decertantē. dicēs. Elegi te in camino
paupertatis. Esa. xlviij. Ad cui⁹ auctoritatis declara-
tionē est aduertendū ꝙ q̄trum huic interest ꝓposito:
ad tria homines eligunt̄. ¶ Ad bellū. j. Machab. iiij
elegit milites: ad ordines elegit sacerdotes sine macu-
la ꝛc. j. Machab. iiij. Et ad Romanū imperiū: sicut
patet in istis decretalibꝰ: q̄ de electiōe agūt imperatorē
Qua triplici electione nōnulli eligunt̄ sancti. Primo
nāq̄ eligunt̄ ad bellū spūale. Pro quo est sciendū: ꝙ
deus vidēs tantā hominū multitudinē cōtra partem
suā: in bello spūali rebellantē: tanq̄ paucos pro parte
sua cōquerebat̄ dicēs. Quis cōsurget mecū aduersus
malignātes: aut quis stabit mecū aduersus operantē
iniquitatē? Qua querela nō obstāte tam pauci ei ad-
heserūt: sicut patet per ꝓphetā dicentē. Oēs declina-
uerūt simul inutiles facti sunt: ꝙ minabat̄ totū gen⁹
destruere humanū: triplicē cōtra illud lanceā vibrās
ꝓpter cōcupiscentiā carnis: cōcupiscētiā oculorū et su-
Exem perbiā vite. j. Jo. ij. que mundū destruūt. Sicut i mi-
raculis legit̄ beati Dominici: sed p̄rece pie matris ei⁹
que ꝓ mūdo rogauit: ꝙ ei p̄dicatores ꝓ eius mitteret
correctiōe: et beatū ad hoc ostēdit Dominicū esse mit-
tendū: de quo dicere potuit. Ecce puer me⁹ quē elegi
posui sup eū spiritū meū. Matth. xij. minas suas ad

tempus retraxit: mittens quoscūq̄ doctores et alios:
vt ꝑ bellū spūale verbi dei ad qđ specialiter eligantur
inimicos suos vincant et mundum ad se cōuertāt: di-
cēs. Uas electiōis mihi iste ē: vt portet nomē meū ꝛc̄
Act. ix. Sed specialiter Jacob: qm̄ Jacob elegit sibi
dñs: qm̄ verbum. s. p̄dicationis misit dñs in Jacob.
Esa. ix. ¶ Secūdo fuit electus et elegit ordinē sanctū 17
quicūq̄ bonus religiosus: in quo facto q̄trū ad hoc ꝙ
ipse elegit fuit de eo sicut de peregrino seu de alio qui
certā nō habet mansionē: sed circuit ī diuersis querēs
partibꝰ: donec vnā inuenerit ciuitatē placentem: qua
inuēta dicit. Hec requies mea in seculū seculi: hic ha-
bitabo qm̄ elegi eam. ¶ Tertio ad eternū electus fuit
imperiū ante mortē: in camino paupertatis electus fuit
ad regnū: de quo Matth. v. Beati pauperes spū: qm̄
ipsorū est regnū celorū: ad qđ in morte assumpt⁹ fuit.
Et sic teste ps. lxxij. quē prius ad bellum spūale et ad
ordinē elegisti in morte ad imperiū assumpsisti: quo-
niam inquit: quem elegisti assumpsisti. Et sic ei dicere
potest. Elegi te in camino paupertatis. Ex quo patet
primo illud Eccl. xlv. Elegi te ex omni carne. Scđo
de camino. Prouer. xvij. sicut igne ꝓbat̄ argentum et
aurū in camino. Ita ꝓbat corda deus: cuius ignis in
sion: ꝛ caminus in hierusalem. Esa. xxxj. Tertio patet
ꝙ fuit de illa ꝓfessione paupertatis: de qua dicere pōt
illud. Gen. xlj. Crescere me fecit deus in terra pauper-
tatis mee. ¶ Circa ad primū magna est differentia 18
inter electiones seculi: et electiones dei: quia mundus
eligit illud: qđ foris apparet vtilius vel delectabilius
nesciens vtrum interius vitiosum sit frequenter vel
virtuosum: et ideo sepe decipit̄. Qui mūdi amatores
eleganter per exemplum reprehēdunt̄ de Barlaam.
H. iiij. 11. Nō hos elegit dñs. Baruch. iij. Sꝫ quos
reuera infirma mundi vt cōfundat fortia. Et paupes
in hoc seculo: diuites aūt in fide. Jaco. ij. ¶ Et ꝙ ele-
ctio sua sit bona doctrine atq̄ miraculorum ostendit
operibus vt ostendat quoniā quēcunq̄ elegerit dñs
ipse sctūs est. Numeri. xvj. Ex miraculis et elemo-
synarum operibus et vite moribus illorū quos deus
elegit ostendi potest ꝙ eis obijci nō potest: ꝙ cuidam
eligēdo in opinione hominum obijcitur. A. x. 6. quia
electus a deo est candidus per munditiā et rubicun-
dus per charitatem: electus ex milibus. Cantl. v.
Causa vō quare mundus frequenter in suis deficit 19
electionibus: quia nec virtutes vel spirituales consi-
derat cōmoditates: sed corporales delectationes vel
vtilitates est quia deficit in rationis iudicio qđ electio-
nem precedere deberet. Electio nāq̄ est quasi conclu-
sio rationis. Ideo dicit phus. vj. Eth. c. ij. ꝙ ad hoc ꝙ
electio sit bona: oportet rationē esse verā et appetitum
rectū: quia vbi appetitus precedens est brutalis nūq̄
bene eligitur vel eliget: nisi sicut brutum de quo dicit
phus. x. Eth. c. viij. ꝙ asin⁹ magis eligit fenū q̄ aurū:
quia est sibi magis delectabile. Sic tales qui brutales
sequunt̄ appetit⁹: eligūt qđ est eis delectabile: in p̄senti
et nō in futuro: qꝛ illud futuroꝝ iudiciū illoꝝ deficit.
Cuius defectus causa est nimia a futuris ꝛ quibus-
cūq̄ spūalibus elongatio: non per distantiā localem:
sed per conuersationē et opinionem malam. Ex hoc
nanq̄ ꝙ per cōuersationē seu vitam malam multum
a rebus distant gratie et glorie et virtutum parua eis
vident̄: paruiq̄ valoris ea esse iudicant: sicut stelle et
montes a multum distantibus parue iudicantur esse
quātitatis. Ex hoc insuper ꝙ quis opinatur se multū
ab alio seculo per longam vitam distare: res illius se-
culi minorem habere q̄titatē virtutis in aspectu meo

20 tis iudicant: minusq3 illas appreciantur. ¶ Horum
dictorum veritas quotidiano ostēdit experimēto: in
quo videmus q qñ ille qui multū a paupertate: et alijs
virtutibus p vitiosam distabat vitam: virtuosam inci-
pit agere vitam: et sic virtutibus per vite exercitium
appropinquare: que prius parua paruiq3 precij opina-
batur esse: maxima et vtilissima esse iudicat: et mūdia-
lia que sine peccato fieri vel haberi non possunt: que
prius tanq3 eis amore et vita proxima erant: maxima
reputabant: qñ ab eis amore elongari incipiūt: parua
reputant vel nulla. Sicut patet de Paulo qui cū esset
paruulus: sapiebat vt paruulus: ea videlicet q mūdi
sunt: paruipendēs ea que christi sunt: nam et christū
et christianos persequebat. At postq̄ fuit ab istis elō-
gatus: et ad celestia approximatus non solum vsq3 ad
tertiū celum raptus: verum etiam vita et cōuersatiōe
celestis effectus: qui et ait. Nostra conuersatio in celis
est: omnia ista arbitratus est vt stercora. Phil. iij. Et
illa tn̄ appreciabat q vitam suam gaudens pro illis
dedit. ¶ Iterum ad hoc quod dicitur q ille qui opi-
natur se multū ab alio distare seculo: per longam de
qua presumit vitam: parum res alterius appreciatur
seculi. Experimentū habet per morientes. M. xj. 42.
Nam sicut ad punctū appropinquātes mortis: spūs
in die alterius seculi videre incipiunt. Ita mētis ocu-
lis paupertatis et alias virtutes que in illa patria ma-
gni precij reputantur: multum appreciare incipiunt.
Sicut patet de multis qui tunc mundū contemnunt:
et ad habitum et statum se cōuertunt paupertatis vt
partem habeant cum christo qui gloriatur in pauper-
tate. Eccl. x. qui diuitias nihil esse dixit in cōparatiōe
illius: quia cum diues esset pter nos egenus factus est.
21 j. Cor. viij. ¶ Alij vo perfectius christi paupertatem
imitant: quia fortitudinē et sanitatē habētes et diui-
tias possidentes: omnia propter christum dimittunt:
illi obedientes ammonitioni qua dicit. Memēto pau-
pertatis in tpe abundantie. Eccl. xviij: qui ideo per-
fectius: quia dum transgredi possunt: sciunt reprobare
malum et eligere bonum. Esa. vij. Et cum maria op-
timā partem eligere. Lu. x. Et in iuuentute eligere qđ
ille elegit: de quo eligere dicit in ps. lxxxiij. Elegi abie-
ctus esse in domo dei etc. vt ibi probent et examinent:
sicut aurū in camino ignis. ¶ Domus nāq3 dei. i. sta-
tus religiōis vel cuiuscūq3 status vel ordinis in quo
homines saluant: caminus ignis dici pōt pter duo.
Primo: quia ignis in camino se tenet: sed cineres a vē-
to de camino parati caminū deserunt. Ita in pposito
venti temptationū tulerunt cineres de camino. Exo. ix.
Qui ergo statū aliquē vituperat: quia mali de illo ex-
eunt: ita stultus est sicut qui caminū vituperat: quia
cineres et fumū bene euacuat. Secūdo: quia sicut di-
citur Eccl. ij. Igne probat argentū et aurū: homines
vo receptabiles in camino humiliationis. i. pauper-
22 tatis. ¶ Que de iure fundamentū est cuiuscūq3 reli-
gionis stabilissimū et firmissimū: quia a nullo destrui
potest hospite: habitatore: seu edificij possessore inuito
¶ Pro quo est sciendū q primo magna est differētia
inter homines mundi: quorū status super certas fun-
datur possessiones: redditiū vel terrarū: et inter ho-
mines approbate religionis: quorum status sup pau-
pertatis fundat fundamentū: qr primū fundamentū
destrui et auferri potest: inuito possessore. Scđm vo
destrui nō pōt inuito pessore: quia paupertas destrui
non pōt: nisi p diuitias: q̄ licet inuito possent auferri:
nō tn̄ possideri. ¶ Secūdo magna est inter istos cōue-
niētia p tāto q sicut destructis mūdialium diuitijs et

Domus dei caminus.

possessionibus super quibus fundantur eorum interi
perdit status q nō reputat inter mūdi hoies: qui ho-
mines magni status reputari solebāt. Sic in religione
q sup voluntarie paupertatis fundat: solū destructo pau-
pertatis fundamēto: status illorū interi destruit: q illi
qui solebāt veri religiosi esse et reputari: nec homines
vere religionis sunt nec reputant. ¶ Nō sunt inquā:
qs habitorū vel volitorū cupiditate paupertatē facto
vel volūtate destruxerūt nec reputant: quia stulta ex-
teriori ostensiōe oēm religiōis et vere paupertatis de-
struxerūt apparētiā: et vanitatis se fatent esse pfessores
¶ Huius aūt dicti veritas nō hic inscriptis tm̄: sed in
omni exteriori illorū querat indumēto et vita et con-
uersatiōe. Qui enī videt illos in quorum exteriori ha- 23
bitu potius vilitas obseruari deberet: vt vilitatis ob-
seruatio esset vere paupertatis ostensio: indumento:
q̄tum ad panni pciositatē indui pōtificali vel regali:
q̄tū ad colores vel sissure curiositatē meretricali vel
histrionali: q opus est q scripturas respiciāt ad hoc
q eos nec vere pauperes nec vere religiosos esse indi-
cent. Nam expressius tales ostēdo vana q̄ Petrū lo-
quela manifestos facit: q tam vani sunt interius q̄ va-
nos se exterius ostendūt. Aliter signū et signatū non
essent vere correlatiua. Nota. R. v. 52. ¶ Quomō
vo de eis tāq3 de veris viris ecclasticis vel religiosis
qs homo terrenus noticiā haberet: cū nec ipse prius il-
lorū fundator et institutor si in terris esset: tāq de suis
sequacibus de eis noticiā haberet. Nūquid si Petrus
in terris nūc existens: vel alij prime ecclie pastores no-
ticiā haberēt de his q nūc se fatent illorū esse successo-
res: sic de oibus religiosorū fundatoribus. Si enī in tali
vita habitu et ceteris q in vsu sunt: nūc corā eis i terris
ducerent: et quererent ab eis: cuius est imago hec et sup-
scriptio: q̄libet p parte sua rūderet: nō mea: qa ego fui
paup in re et exteriori ostensiōe. Isti vo nec sunt i vno
nec in alio. Et verisimiliter timendū est: q idē dicēt in
morte. ¶ Rectori ergo ecclesie ministrāti vel cōmen- 24
danti patronū ecclesie sue: vel religioso noie nisi rogāti
et orāti: ad fundatorem ordinis sui congrue respon-
deri posset: sicut respondit quidam cōmēdanti patro-
nū ordinis sui. Quare inquit tm̄ illum cōmēdas. Cui
ille: quia sum de ordine suo. Cui alius: credis si esset
in terra q te cognosceret pro suo. Credo inquit q sic.
Cui alius: et ego contrarium estimo: quia nec in vita
nec in habitu ei assimilaris. Si enim talium duorum
poneret vita: iuxta vitā et habitus iuxta habitum: vix
est tam fatuus qui eos iudicaret eiusdem esse ordinis
vel habitus. ¶ Cum ergo talis in morte ad portā ve-
nerit celi: et ianitoribus querentibus: quis sit et cuius
figure et habitus est vir. iiij. Reg. j. et dixerit de tali vel
tali ordine: qa vnusquisq3 in ordine suo resurget. fm
Apostolū. j. ad Corinth. xv. Quid putas respondebit
patronus ordinis sui ad hoc a ianitoribus vocatus: vt
videat si illū suū esse agnoscat. Nōne veraciter respō-
dere poterit dicēs cū Petro. Non noui hominē: quia
sicut nec in moribus: ita nec in vestibus omnium no-
strarum signa pretendit. Signa ergo nostra non vi-
dimus: iam non est propheta. i. de ordine prophetarū
quia prophete vilibus induebant: sicut ostensum est.
O. vij. 19. Et sicut patet. iiij. Reg. j. vbi de Heliseo di-
citur: q erat zona pellicea accinctus. Nec de ordine
apostolorum. Nam de apostolis. i. de Simone et Iuda
legitur: q erant vilibus induti. Nec de ordine pre-
dicantium. Nam de Enoch et Helia: qui contra
Antichristum et eius ministros predicabunt: scri-
bitur Apocalypsis. xj. Prophetabunt diebus mille

Exem

ducētis sexaginti amicti saccis. Et de p̄mo euāgelij p̄s
dicatore scribit. Math.iij. q̄ ip̄e Joānes habebat ves
stim ētū de pilis cameloꝝ. Et Marci.j. Erat aūt Joās
nes indut⁹ de pilis cameloꝝ. Instituta insup illoꝝ ha
bent q̄ vilitas obseruet in capis. Et Jaco.ij. scribitur.
Paup in sordido habitu. Et Zach.iij. scribit. Et Jes
sus indut⁹ erat vestib⁹ sordidis: qui etiā talem nō cos
gnoscit ꝓseruo suo: q2 non est seruus maioꝝ dn̄o suo.
Hic ḡ seruus esse nō pōt: q2 ad modū regine regio ful
get habitu. Hester.xv. Et mutat⁹ est color optimus.
Treñ.iiij. De quo ḡ ordine tūc erunt: reuera de ordine
idoloꝝ p̄ciosis colorib⁹ depictoꝝ ꝛ auro deauratoꝝ.
Cui⁹ ratio est: q2 sunt de illis de q̄b⁹ d2 Jere.x. Popu
lus me⁹ mutauit gl'iam suā in idolū. Et Ro.j. Muta
uerūt gl'iā suā quā in vera religiōe ꝛ habit⁹ abiectiōe
25 habere deberēt in similitudinē imaginis. ¶ Mutauerūt
inquā ad modū mutatiōis rote: in q̄ ps q̄ pl⁹ a centro
seu axi distat: veloci⁹ locū mutat: sicut ptz. M.xiij. 4.
Sic illi q̄ pl⁹ a deo q̄ est q̄si cētrū in medio: iuxta illud
ps̄.xlv. De⁹ in medio ei⁹ nō cōmouebit: distant p sup
biā: leuitatē ꝛ vanitatē ꝛ irreligiositatē: veloci⁹ ꝛ citi⁹
in habitu ꝛ alijs statū suū mutāt. Paueant ḡ illi ꝛ eru
bescāt tāq̄ a deo nimis elōgati: q̄ statū suū parū vltra
ducētos annos inceptū pl⁹ in exteriori habit⁹ apparē
tia q̄ ad p̄ciositatē colorem ꝛ rugas seu plicas mutaue
rūt: q̄ alij q̄ plus habēt vnde suū statū decorare pos
sent: fecerit in quingentis annis ꝛ vltra qui adhuc in
frocus suis panno vt frequēter vtunt frisonico: vl' sal
tem tā exili q̄ quidā mēdicātes illum portare erubesce
rent. Cū tñ nimis esset rōni ꝯsonum: q̄ qui p̄dicando
curiositatē rep̄hendūt: ꝛ paup̄tatē p̄dicant: ꝛ ore ꝓfite
rent: dicētes. Pauperē vitā gerim⁹. Tob.iiij. illam in
habitu ostenderēt: q2 aliter alios audacter de curiosita
te quā ostēdunt frequēter rep̄hendere non p̄nt: ꝫ econ
Exm̄ uerso rep̄hendunt. Sicut patuit nup de quodā qui in
ter religiosos comedēs: ꝛ videns q̄ illa que ad singula
p̄tinent dependētiam laqueis sericis depēdebāt in cin
gulo ministri qui eis seruiuit: dom⁹ p̄positū de hoc re
p̄hēdit ꝛ rogauit: q̄ subditos suos talib⁹ vti nō pers
Exm̄ mitteret. ¶ Secundo idē patuit de quodā qui cuidam
mēdicanti cū de froci sui curiositate rep̄hendēti respō
dit dicēs: quādo cappa dñici fuerit ita antiqua sicut fro
cus benedicti: tantū poterim⁹ vos rep̄hendere de capa
quantū vos nos de froca. ¶ Canonici etiā regulares
nup in actis ꝛ ordinationib⁹ capituli sui statuerunt q̄
canonici tales cappas nō portarēt de burneto rugosas
Exm̄ quales portāt aliqui p̄dicatores. ¶ Nup etiā quidam
sacre theologie ꝓfessor in ambone fratrū p̄dicans con
tra tales innuebēs: responsionē illoꝝ reduxit qui dicūt:
q̄ talem portāt pannū qualē amici eoꝝ eis dederunt:
asserens illā excusationē eiusdē esse ꝯditiōis ꝛ valoris
cuius fuit excusatio Ade dicentis. Mulier dedit mihi
ꝛ comedi. Et breuiter in oīb⁹ istis patet: q̄ sal p quem
ceteri essent ꝯdiendi: intātū infatuat q̄ oportet q̄ p ali
os ꝯdiat: q2 forsitan paupes sunt ꝛ stulti. Jere.v. No
26 ta. R.v.39. ¶ Nec dicte vanitates tā peditare ꝯtētan
tur: sed qđ peius est dicunt cū iudeis: ad equos fugie
mus. Esa.xxx. Quod ideo peius esse videt: q2 ex equo
rū ꝛ festoꝝ expēsis. Primo sequit maior in t̄palib⁹ sta
tus illoꝝ depaup̄atio ꝛ p̄sonarū diminutio ꝛ domo
rū destructio. ¶ Secundo p̄sonarū minor honoratio.
¶ Tertio ordinis mutatio. ¶ Quarto bonoꝝ viroꝝ
lamētatio. ¶ Primū ostendit rōne: expimento: exēplo:
ꝛ auctoritate. ¶ Circa ad primū: rō cuiuscūq̄ dictat: q̄
q̄n accipit panis filioꝝ ꝛ dat eq̄s vanoꝝ: ꝛ de sustēta
tiōe pauperū fiūt festa lautissima inceptoꝝ: oportet q̄
filij pauperiorē tā in victu q̄ in vestitu ducāt vitā. Sz
sic in ꝓposito. Nam ꝓpter ꝯtributionē equitantiū ad
capitula gn̄alia ꝛ ꝓuincialia exactiōes ꝛ taxatiōes tot
fiūt ꝛ cōitates intātū talliant: ꝛ ꝓpter festa incipientiū
p̄sonarū libri impignorant vl' vēdunt q̄ cōitates edi
ficia: nec in statu custodire: nec cooperire: nec p̄sonarū
nūerū solito bene poterūt exhibere: vñ domoꝝ iminet
ruina. ꝛ libroꝝ impignoratio vel alienatio vel librari
rū depaup̄atio: ꝛ fructuū exilis refectio ꝛ domoꝝ obli
gatio. Quia superbia tua ꝛ arrogantia tua ꝛ indignatio
tua plusq̄ fortitudo tua. Esa.xvj. Nota. R.v.57.
¶ Experimēto idē sane ostendit in ptib⁹ ꝓuincie res 27
gni. Cecilie: vbi cōiter eq̄tare solent: in q̄ facti sunt nu
mero breui paucissimi ꝛ incole ei⁹: sicut ptz in Brādu
sio ꝛ alijs apulie ptib⁹: in quib⁹ dom⁹ cadūt ꝛ nume
rus inhabitātiū intātū diminuit: q̄ sicut priore Bran
dusino referēte didici: cui⁹ relationē euidētia visus et
audit⁹ ꝯfirmauit: q̄ de ꝯuentu suo tm̄ quinq̄ habuit
socios: vbi solēt esse q̄draginta: q2 terra repleta est eq̄s
Esa.ij. Ibi nāq̄ sp̄aliter multiplicant ascēsores: d̄ q̄b⁹
ꝓphat Zach.x. Cōfundent ascēsores eq̄rū. No legē
ad hoc. V.iij.11. Que q̄dē ꝯfusio q̄liter tā rectores q̄
Exm̄ subditos finalit tāget: p exēplū ostēdit de q̄dā dn̄o du
ro seu tyrāno: q̄ ita dure suos s̄bditos tractasse gr̄a exē
pli fert ꝓpt superbiā suā nutriēdā q̄ p̄n⁹ in reb⁹ mobili
bus depauperabant: quo facto durti⁹ eos tractabat
vt pompam inceptā continuaret: intātū q̄ terris vens
ditis ꝛ tenētibus fugiētibus ꝛ paucissimis factis: tam
ip̄i q̄ ip̄e facti sunt mendici: vbi antecessores sui diuis
tes esse solebāt: statū mediocrem tenēdo: quē quia ip̄e
tenere noluit: nullum finaliter tenere potuit. In pros
posito vo vnam predictarū fortunarū contigisse certū
est: alia vo adhuc expectatur. ¶ Certum nanq̄ est: q̄ 28
tam cōmunitates q̄ persone subdite depauperant: p
rectorum ꝛ maioꝝ exactiones explicitas vel implici
tas: hanc depauperationē cōcausantes: ꝛ quāto plus
depauperātur: minus dare possunt: plura exigunt: q2
modernis temporib⁹ charitate multorum refrigeran
te ꝛ benefactorib⁹ deficientib⁹ ꝛ morientibus ꝛ decrescē
tibus nobilitates maiores ꝛ sumptuū ampliores sup
fluitates in equitaturis ꝛ inceptiōib⁹ in ꝯtributionib⁹
esse inceperūt. ¶ Ex quib⁹ aliam fortunā verisimiliter
expectare oportet: q̄ vicz illi qui paupertate volūtaria
peditare: ꝛ statū humilē ꝛ mediocrē vt antecessores illo
rū qui in omnib⁹ abūdabāt tenuerūt: tenere nolūt: ad
tantā deuenient inopiā q̄ paup̄tate necessaria peditare
ꝛ mēdicare erubescent: ꝛ tunc patebit quō ꝯtritionem
p̄cedet superbia: ꝛ ante ruinā exaltat sp̄ūs. Prouer.xvj.
¶ Quod eni talem exaltationem sequet ruina si continue 29
tur: de necessitate concedere oportet: quia ratio hoc cō
cedere cogit que de facili non euitat. Quia suppositis
duob⁹ p̄cactis: q̄ vicz amici ꝛ charitas ꝛ elemosyne de
crescūt: ꝛ sumpt⁹ crescunt: que sine amicis haberi non
possunt: difficile esset videre quō tales sumpt⁹ diu cō
tinuari possent: sine libroꝝ ꝛ calicū ꝛ alioꝝ iocaliū alie
natiōe ꝛ vict⁹ ꝛ vestit⁹ exp̄ēsarū q̄ in domib⁹ ꝯseruan
dis poni deberēt subtractiōe. ¶ Sz supposita vera sūt
nā q̄ charitas refrigescit ex quo amicoꝝ religiosoꝝ et
elemosynarū sequit decrescētia: tā quotidiano experi
mento q̄ etiā christi ostēdit auctoritate. De alio etiam
supposito qui sciunt testimonium perhibēt: ex quibus
Exm̄ sequi timetur: que vtinam nunq̄ sequeret ruina. Nec
mirū: q2 si verū sit qđ sensit Scipio: de q̄ scribit Aug⁹
li.j. de ciui. dei. c.xxxiiij. dicēs: q̄ censabat ille esse infeli
cem rem publicā stantib⁹ menibus: ꝛ ruentibus mo
ribus: q̄ mirabile est rem publicā esse infelicē crescētis

bus menibus: ⁊ ruentibus moribus. ¶ Auctoritas vo totū
istud ꝯfirmans ⁊ anteq̄ fieret significās: est Esa. xxx.
vbi de⁹ p ꝓphetā loquēs ait. In silentio ⁊ spe erit for-
titudo vra.i. fortitudo p mundū ambulādi ⁊ peditan-
do: ꝑdicādo: erit in spe adiutorij diuini: ⁊ honoꝝ viro-
rū. Sequit. Noluistis: sed dixistis: ad eq̄s fugiem⁹ ⁊ ve-
loces ascēdem⁹: ideoq̄ fugietis: ⁊ velociores erūt q̄ ꝑ-
sequent vos: donec relinq̄mini: sicut signū sup collē: ⁊
sicut mal⁹ nauis sup verticē mōtis: q̄si diceret. In tā-
ta paucitate eritis postq̄ eq̄tare ceperitis. Sequit ibi-
dē. Et dabo vobis panē artū ⁊ aquā breuē. Cui⁹ cau-
sa e: qr sp ex quo verificatū fuit antecedēs: quo dr. Hi
in curribus: ⁊ hi in eq̄s: in ps̄. xix. sp verificatū fuit cōse-
quēs: ipi obligati sūt ⁊ ceciderūt: ipo deo sentētiā suā
exequēte: q̄ ait. Subuertā q̄drigā ⁊ ascēsorē ei⁹ ⁊ descē-
dēt eq̄ ⁊ ascēsores eoꝝ ⁊c̄. Aggei vlti. Et tūc sciet: qr tu
30 es miser ⁊ miserabil: paup ⁊ cec⁹ ⁊c̄. Apo. iij. ¶ Scdm
etiā qd̄ sequit: minor ꝑsonarū honoratio: ptz qr ille q̄
paupibus peditātibus: ⁊ hūilit i forma debita ambulan-
tibus capuciū deponet: ⁊ eos reuerēter salutabit: eorūq̄
petet benedictionē ⁊ orōem: illos eq̄tātes: q̄si sal ifatua
tū vbis derisorijs ꝯculcabit: dicēs. Detestor ego super
biā Jacob valde. Amos. vj. ¶ Tertiū isup qd̄ sequit
stat⁹ vl ordinis dolorosa ⁊ sinistre mutatio ⁊ alteratio
ptz: qr sicut in ciuilibus cū vnitas ciuitatis ab vna sit pol
licia: ⁊ diuersitas a diuersa: licet locū teneat priorē: cum
etiā philosophicū sit q̄ nō sit idē nūero gn̄atū ⁊ corru
ptū: viuū ⁊ mortuū: ꝑsonā rōni videt: q̄ etiā i ciuitate
eccl̄ie vel religiōis nō sit eadē religio vbi mutant ceri-
monialia: qr in tribus religiōis substātialibus oēs religio
nes ꝯueniūt: s̄ cerimōialia illos diuersificāt. Sicut s̄
vnā ab alia diuersificāt: ita posterior a priore: p diuersi-
tatē cerimoniarū diuersa efficit: ⁊ q̄ spūalit mortua est
nō est eadē cū illa q̄ viuit: saltē in alijs ꝑsonis in q̄bus mor
tua est. Quod s̄ mirū est: q̄ patron⁹ illos ꝓ suis vt ꝑ-
dictū est in morte nō cognosceret: sicut ptz. s̄. co. c. xxiij.
31 ¶ Quātūcūq̄ s̄ patron⁹ alicui⁹ ordinis sit bon⁹: ⁊ fun-
damētū paupertatis firmissimū: si qd̄ in moribus supedifi
cari deberet: nō saluet: totū cadet: nec p patroni vl loci
custodient sanctitatē nec in tali firmitate ⁊ fortitudine
ꝯfidere pn̄t: plusq̄ iudei dicētes. Tēplū dn̄i est. Jere.
vij. Cōtra ꝓphas q̄ ei⁹ ꝑdixerūt destructionē: q̄si dice
ret: tēplū dn̄i tā forte ⁊ sctm̄ est q̄ destrui nō pōt. Qui-
bus dixit ꝓpha. Nolite ꝯfidere in vbis mēdacij: dicen-
tes: tēplū dn̄i est. Ita dici pōt in ꝓposito: qr illā fortitu-
dinē quā hz q̄cūq̄ religio vl stat⁹ bon⁹ nō aliūde a pn̄
cipio habuit q̄ ꝑ pē virtutes ⁊ opa scā bonoꝝ virorū.
Si s̄ talibus fundata fuit fundamētis ⁊ fulcita colūnis
his ꝯrijs. i. vitiosis moribus: necesse ē q̄ destruat: qr di-
cit regula iuris in. ff. nouo: q̄ naturale est q̄ vnūq̄dq̄
eo genere q̄ ligat soluat. i. speciebus seu modis sub gene
re ꝯrijs: illo hoc pmittēte ⁊ exequēte: q̄ ait. Tres speci-
32 es odiuit aīa mea. Pauperē supbū ⁊c̄. Eccl. xxv. Sup
q̄ destructiōe ⁊ noui ordinis abusione si q̄s intime co-
gitaret quō q̄ndā religiosoꝝ ordo ꝑpter suā sciētiam
hūilitatē ⁊ ceteras virtutes: cito tā excellenter fuit exal
tatus ⁊ nominat⁹ q̄ sua sapientia papā: imperatores: et
reges: ⁊ q̄si totū mūdū regebat: dū statū suū vt debuit
tribat: quō isup postq̄ eq̄s ascēdebat ⁊ vanitates ⁊ su
pfluitates sibi non cogruas affectabat ad ima cecidit:
vt sciat q̄ū supbia casuz hz: quō etiā extūc incepit non
esse i amore: ⁊ hoim solito honore: sicut nec deū vt sole
bat amabat vl honorabat: posset dolorosiores cōpone
re lamentatiōes ⁊ destructiōe ⁊ spūali ꝯfusione quorū
dā religiosorū q̄ Jeremias de destructiōe Hierlm et
captiuitate iudeoꝝ. Nō. R. v. 57. ¶ Sz heu hāc pla-
gam non plegūt oēs: sed tm̄ hi qui priorē viderūt vl
sciuerūt religionē. Alij vo in ista letant qd̄ pulchre si-
gnificatū est. j. Esdre. iij. vbi destructo priori templo ⁊
nouo edificato dicit q̄ oīs populus vociferabat cla-
more magno. Plurimi vo de sacerdotibus ⁊ leuitis prin-
cipes patrū ⁊ seniores qui viderāt templū priusq̄ fun
datū esset hoc tēplū: flebant voce magna. Et multi vo
ciferātes in leticia eleuabāt vocē. In fine dicā qd̄ dicit
Ber. ad Eugeniū papā d̄ ꝯsideratiōe. li. iiij. c. xij. Nō
fodi parietē vbi licet fodere ⁊ videre: vtpote ꝓphe filio
Cauete tamē vacce pingues qui ꝯstringitis pauperes.
Amos. iiij. Et timete illū qui fact⁹ est fortitudo paupe-
rū. Esa. xxv. ¶ Tertia pars hui⁹ articuli q̄ volūtarie 33
paup ampli⁹ in celo ditabit. Primo ostēdit p gratī ho
minis exēplū. Secundo p ꝯtrarioꝝ motuū naturam.
¶ Quātū ad primū ꝯditio gratis est: q̄ tantū vel pl⁹ fa-
ciat ꝓ alio quantū ali⁹ fecit ꝓ illo q̄ū posse in vno ⁊ ne
cessitas in alio: simul ꝯcurrunt. Sed paupes volunta-
rie plus deo dant: ⁊ plus ꝓ illo derelinquūt ⁊ faciunt
q̄ diuites: qr dāt ⁊ derelinquūt se ⁊ sua: ⁊ q̄cq̄d habēt
habēre ve vel ꝯcupiscere possunt. Vn̄ btūs Gregori⁹
Homel. v. Tanta a sequētibus dimissa sunt: q̄nta a nō
sequentibus ꝯcupisci potuerunt. Cū ergo que ꝯcupisci
possent sub estimatiōe non cadāt: qr multa regna imo
tot⁹ mund⁹ cū oibus ꝯtentis a non sequentibus ⁊ cupi-
dis ꝯcupisci possunt: sicut patet de Alexādro q̄ patet
qui in vera paupertate deū sequit ⁊ nihil horum concu
piscit: nec illa habere vellet si posset: sed potius ꝓpter
dei amorem etiā illa oblata sperneret: apud deum qui
cordium est cognitor: ita allocabit ⁊ ꝑmiabitur: ac si to
tum mundū reliquisset ⁊ dimisisset ⁊ quia talis dimis-
sio est inestimabilis: iuste ⁊ de grato iudicio ei reddet de-
us diuitias inestimabiles: regnū videlicet celorū: qd̄
ei ob hac de causa ꝓmittit dicens. Beati pauperes: q̄m
ipsorum est regnū celorum. Luce. vj. ¶ Secūdū de cō-
trarietate videlicet motuū diuitis ⁊ pauperis: patet p
predicta. D. xj. lo. Et per auctoritatē Augusti. dicētis
in persona dei. Venale habeo: quid: regnū celoꝝ: quo
emitur paupertate: gloria vilitate: requies labore. Ex his
ergo omnibus paupertatis vtilitatibus: patet q̄ paupertas
est quasi vilis teca: in qua multi absconduntur thezau
ri ⁊ diuitie: quia vere paup est valde diues. De illo nā
q̄ verificat illd̄: ps̄. xlviij. Simul in vnū diues ⁊ pau-
per. Et illud Hieronymi. Felix paupertas si leta est: nec
paupertas est si leta est. Et illd̄ beati Gregorij. Cui cum
paupertate bene ꝯuenit: paup nō est.
¶ Et hec est diligenter amplectēda ⁊ tenenda: ⁊ mul- Ar. vj.
tum diligenda: non solum propter vtilitates in prece- 34
denti articulo: dictas: ⁊ ostēsas: sed etiam quia christ⁹
primo illam approbauit. Secundo: quia illam dedica
uit. Tertio: quia illam multum honorauit. ¶ Quātum
ad primum: licet paupertas prius fuerit in cōtemptus
vel dubium prius fuisset verum diligenda esset: an nō:
tamen ex quo christus illam elegit: ⁊ verbo ⁊ opere il-
lam diligēdam esse docuit: doctrine dei: in hoc casu ad
herendum est: sicut doctrine sapientissimi magistri in
questione prius dubia. Nec est hec tm̄ christi doctri-
na ⁊ determinatio: sed etiam totius ecclesie ⁊ sanctoꝝ:
sicut patet per hoc quod dicit. Prosper: ⁊ habetur in
Decreto. xij. q. j. expedit. ¶ Nec tm̄ verbo: sed etiaz in
opere istam questionē determinauit in hoc: q̄ ipsemet
tam paup esse voluit: q̄ sicut dicit Glo. sup illd̄ Mar
ci. xi. Circumspectis omnibus cum iam vespera esset: ex-
ijt in Bethaniam. Circumspectis inquit Glo. si quis
ipm hospitio reciperet: tāte enim paupertatis fuit: q̄ in
tanta ciuitate hospitiū inuenire non potuit. Vnde ait.

filiꝰ quidē hoīs nō habet vbi reclinet caput suū. Vñ
ꝛ ꝑ ꝓphām dicit. Ego egenus ꝛ paup sum: in ps. c viij.
¶ Secundū ꝙ vicz christus paupertatē dedicauit: ꝑ De
cretū ostendit sumptū ex verbis Ambrosij: in li. de of
ficijs ꝛ hī. xij. q. ij. glia. In aliq̄bꝫ ꝟo libris illō Decre
35 tū incipit. Multi. ꝛ vident magis esse ꝟba Hiero. q̄z
Ambro. Multi inq̄t edificāt parietes ꝛ colūnas ecclie
Glo. i. peritos subtrahūt: marmora nitēt auro: splen
dent laquearia: gēmis altaria distinguunt ministrorū
christi nulla est electio: neq̧ enī mihi aliq̄s opponat di
ues in iudea tēplū: mēsam: lucernas: thuribula: pat
las: ciphos: mortariola de auro facta: tūc hec ꝓbabat. ē
a dño qñ sacerdotes hostias imolabāt: ꝛ sanguis pe
cudū erat remissio pctōꝝ. Nūc ꝟo cū paupertatē domꝰ
sue paup dñs dedicauit: portemꝰ crucē ꝛ diuitias lutū
putemꝰ. Et infra Socrates ille Thebanꝰ hō quōdā
ditissimus cū ad philosophandū Athenas ꝑgeret ma
gnū auri pondꝰ abiecit: vt pꝫ. 3. co. c. iij. Nec putauit
se posse ꝟtutes sil' ꝛ diuitias possidere. Nos suffarci
nati auro christū pauperē seqmur. Glo. Seq̄ creduntꝰ
Sequit i textu. Et sb ꝑtextu elemosyne ꝑtinis opibꝫ
incūbātes: quō possumꝰ aliena fidelit distribuere qui
nr̄a timide reseruamus: plenꝰ facile de ieiunijs dispu
tat. Non Hierosolymis fuisse s̄ Hierosolymis bene
36 vixisse laudandū est. Hec ille. Tertio paupertatē hono
rauit in hoc: ꝙ illa vsus fuit ꝛ pauperē honorat qñ ro
bis ꝓprijs illū induere dignat: ꝛ securitatē ꝑstat: q2 si
cut qñq̧ portās robas alicuiꝰ dñi: ꝑ illas tpe guerre ꝛ
pacis ab inimicis defendit. Sic ꝑ robas istas a multi
malis portātes defendunt ꝛ hoc sciant: ꝛ inde deū lau
dabūt cū illo q̄ deū laudabat ꝙ illū ab obulo custodis
Exēm set. B. iij. 17. ¶ Ex his pꝫ ꝙ nō est verecūdū: immo
honorificū ꝛ securū: ꝙ aliq̄s statū ꝓfiteat paupertatis.
Vñ Ambro. de offic. li. j. Nō est verecūdū diuiti pau
perē fieri. Nā ꝛ ipse christꝰ paup factꝰ est: cum esset di
ues: dicēs. Paup suz ego ꝛ in laboribꝫ a iuuētute mea:
in ps. lxxxvij. Sicut s̄ oēs mēsure subditoꝝ debēt pro
portionari ꝛ mēsurari ſm mēsurā regis q̄ in his ī rebꝫ
terrenis mēsurāda sūt. Ita spūalit totā vitā nr̄am mē
surare debemꝰ: ſm mensurā paupertatis christi: q̄ dicit.
37 Recordare paupertatis mee. Treñ. iij. ¶ Sed heu q̄ ter
rena sapiūt: ista regula ꝛ christi opinione ꝛ mēsura de
relictis: potꝰ vitā suā mēsurare volūt opinione roma
Exēm noꝝ. In quoꝝ scribit gestis: ꝙ viros magnificos deifi
care solebāt. i. in nūero ascribere deoꝝ: qñ gētiles erāt:
deos plures colētes. Hi s̄ de christi audiētes miracu
loꝝ fama: in ꝯsilio illoꝝ disputātes: tractabāt vtrū in
nūero esset ponēdꝰ deoꝝ? ꝛ diffinitū fuit ꝙ nō: q2 non
haberet in posterū cultores: eo ꝙ paupertatem ꝑdicauit:
quā vnusq̄sq̧ naturalit fugit. Hoc determinauerant
ignorātes ipm deū ꝛ dñm d̄ q̄ ꝓphetatū fuit Zach. ix.
Iste paup ꝛ ascēdēs sup asinū: qui est in vnū diues ꝛ
paup: ꝛ ideo cultores suos habebit: q̄s ꝛ ditare pōt: q2
facile est in ocul' dei subito honestare pauperē. Eccl. xi.
Ar. vij. ¶ Quia tñ sua ditatio vt frequēter in hoc mundo non
38 ostendit: sed potiꝰ in futuro expectat. Iterū paupertas
etiā necessaria est patiēter tolerāda a paupibꝫ ꝛ charita
tiue iuuāda a diuitibꝫ. ¶ Primū exēplo ostendit Job:
ꝛ Tobie: ꝛ multoꝝ alioꝝ qui necessitate in paupertatem
ceciderūt: ꝛ tamē ex patientia que necessitatē sequebat
de necessitate virtutē fecerūt: ꝛ ad hoc deus eis ꝛ alijs
nunc qñq̧ paupertatē immittit: dicens. Vinciat funibꝫ
paupertatis: sicut freneticꝰ. Job. xxxvj. ¶ Circa secūdū:
quatuor ostendere restat. Primo nanq̧ ostendit: ꝙ ta
les pauperes sunt iuuandi. Secūdo: causa. Tertio: de
q̄bꝫ. Quarto: pena ostendit non iuuātiū. Primo ostē
dit Prosp ꝛ habet in Decreto. j. q. ij. sacerdos. Cleri
cos inquit: quos natiuitas paupes fecit: cum ꝑfectiōe
virtutis: vite necessaria: siue in domibꝫ suis: siue in co
gnatiōe viuētes accipiāt: q2 ad ea accipiēda nō eos cu
piditas ducit: s̄ viuēdi necessitas cogit. Causa ꝟo est 39
non tñ illoꝝ sed nr̄a potiꝰ vtilitas: q2 sicut pꝫ ex De
creto sumpto ex ꝟbis Ambrosij di. xlvij. sicut hi. Nā
quid inq̄t: iniquus est deꝰ vt nobis non eq̄liter distri
buat vite subsidia vt tu quidē esses affluēs ꝛ abūdās:
alijs ꝟo deesset ꝛ egerēt. An idcirco magis: quia ꝛ tibi
voluit benignitatis sue experimēta cōferre: ꝛ aliū ꝑ vir
tutē patiētie coronare. Tu ꝟo susceptis dei muneribꝫ
ꝛ in sinū tuuz redactis: nihil reputas te agere iniquū.
Si tñ multoꝝ vite subsidia solꝰ obtineas: q̄s enī tā in
iustus tā auarꝰ: q̄z qui multoꝝ alimēta suū nō vsum: s̄
abundantiā ꝛ delicias facit. Neq̧ enī minoris est cri
minis habenti tollere: q̄z cū possis ꝛ abundas indigen
tibꝫ denegare. Esurientiū panis est quē tu detines. Nu
doꝝ vestimentū est qō tu includis. Miseroꝝ redēptio
est ꝛ absolutio: pecunia: quā tu in terra defodis. Tāto
rū s̄ te scias inuadere bona quātū possis ꝑstare qō ve
les. Hec Ambrosiꝰ sup illo. Luce. xij. Attulit ager cu
iusdā diuitis fructꝰ vberes. Ex qua patet auctoritate:
ꝙ ideo deꝰ pauperes esse voluit: vt ipi ꝑ patientiā: ꝛ di
uites ꝑ elemosynā mererent. Cui etiā diuina videt lex
ꝯcordare. Deut. xv. vbi deꝰ ait. Non deerūt paupes
ī terra habitatiōis tue. Idcirco ego ꝑcipio tibi: vt ape
rias manū fratri tuo egeno ꝛ paupi. Et rōnabilit qui
dem: quia si nōnulli multis expensis diuitū cōparant
amicitias: a fortiori rōne elemosynis dei comparanda est
amicitia. ¶ Que licet oībus faciende sint: maxie tñ his
qui euāgeliū annūciāt: sicut pꝫ ꝑ Decretū. j. q. ij. sacer
dos. Apl's inq̄t videt dicere ꝙ q̄ in sacrario opant: q̄
de sacrario sunt edēt: ꝛ qui altario deseruiūt de altario
ꝑticipant. Qui nisi hoc de ꝯtēptoribꝫ suarū facultatū
vellet intelligere: nūq̧ subsequēs adiūgeret. Ita ꝛ deꝰ
ordinauit his q̄ euāgeliū annūciāt de euāgelio viuere
De euangelio viuūt q̄ nihil habere ꝓpriū volūt: q̄ nec
hñt nec hēre ꝯcupiscūt: non suoꝝ sed cōmuniū possesso
res. Hec ꝓsper in Decreto ꝑallegato. ¶ Tertiū ad ter 40
tiū de quo videlicet paupes sunt alendi. Nota Decre
tū sumptū ex ꝟbis Ambro. de offic. xij. q. ij. c. aurum.
Aurū inquit habet ecclia: non vt seruet sed vt eroget
ꝛ subueniat in necessitatibꝫ: q̄d est opus custodire qō
nihil adiuuat: an ignoramꝰ quantū auri atq̧ argenti
de templo dñi Assyrij sustulerūt. Nonne meliꝰ cōflat
sacerdos ꝓpter alimoniā pauperū si aliqua subsidia de
sunt: q̄z si sacrilegus ꝯtaminet ꝛ asportet hostis. Non
ne dicturꝰ est dñs: cur passus es tot inopes fame mori
ꝛ certe habebas aurūz vñ ministrasses alimoniā. Cur
tot captiui in commerciū ducti sunt: nec redempti: ab
hostibꝫ occisi sunt. Melius fuerat vt vasa viuentium
seruares q̄z metalloꝝ. His non posset respōsum refer
ri: quid enim diceres? timui ne templo dei ornatus de
esset. Respōdetur: aurum sacramēta nō querunt: ꝛ cis
to post: in his generibꝫ: id est in paupibus alendis: ꝛ
captiuis redimēdis vasa ecclie etiam iniciata confrin
gere: conflare: ꝛ vendere licet. ¶ Quartū ad quartū pena 41
illoꝝ q̄ sic nō faciūt: pꝫ ꝑ iura ciuilia. In q̄bꝫ habet ꝙ
liberti nō alētes patronos suos ī paupertate positos pu
niunt a patronis ꝛ in potestatē illoꝝ rediguntꝰ. Versa
vice patroni non ꝑstantes alimenta libertis: carebunt
operis īpositis causa libertatis: ꝛ ab eoꝝ hereditate ex
cludent: vt. ff. de libertis agno. l. alimēta. i. in īforciato
li. ij. Et de iure patronatꝰ. li. xiiij. l. diuus claudiꝰ. Et de
bonis libertoꝝ. l. si patronꝰ: vterq̧ titulꝰ est ī īforciato

li.xiiij. Cū ergo christ⁹ qui in suis indiget patron⁹ noster sit ꝛ alimēta libertis exhibeat, ꝛ specialiter diuitibꝰ: nisi ipsi ei vicem rependāt: eterna carebūt libertate. Nota R.iiij.12.

P.iiij. Pacis primo ostendet dif ferētia. Secundo: vere pacis excellētia. Tertio: q mali hūc verā non habēt pacē. Quarto q̄ pacem impediūt vel destruunt. Quinto: q̄ reqrunt ad hoc: q hoies inter se pacē habeāt. Sexto: tal' pac' vtilitas. Septimo: q̄ mala ex pacis ꝯtingūt defectu. Octauo: pena ꝛ periculū pacem nō seruādi. Nono: ostēdunt remedia: ꝑ que hec mala possum⁹ declinare. Decimo pacis vere vel ficte experimentū. Vndecimo: ostēdent quedam themata ad pacis ꝓpositū ꝑtinentia.

Ar.j. ¶ Circa ad primū pac' differētia: attendit penes quin
j q3. Primo penes subiecta. Secūdo penes q̄litatē. Tertio penes fractionem ꝛ reintegrationē. Quarto penes opa. Quinto penes obiecta. Primo nāq3 diuersificat in subiect' in q̄bꝰ est vel esse deberet q̄tuor modis: qr q̄dā sunt pacifici cū pacificis: ꝛ hec est bonoꝝ ꝛ nōnulloꝝ maloꝝ cōit: sic diligere diligētes qđ aliqñ mali faciūt: sicut p3 Math. v. ¶ Quidā vero nō sunt pacifici cū pacific': ꝛ hec est ꝯditio ꝑuersoꝝ: de q̄bꝰ in ps̄. cxix. Cū loq̄bar ill' impugnabāt me gratis. Et iterū. Nō pac' in quo sꝑaui magnificauit sup me supplātationē. ¶ Quidā vero nō sunt pacifici cū nō pacific' ꝛ hec est ꝯditio infirmoꝝ ꝛ scorpionū q̄ tacti pūgūt ꝛ nō alit: de q̄bꝰ. ij. Regū. xxiij. Si q̄s tāgere eas voluerit armabit ferro ꝛ ligno lāceato. ¶ Quidā vero sunt pacifici cū nō pacificis: ꝛ hec est cōditio ꝑfectoꝝ: q̄ significant ꝑ terrā illā quā magi Pharaōis ꝑcusserūt. Exo. viij. nec tñ ex illa cinipbes educere valuerūt. Ita licet mali vel boni vere būiles repbēdāt vel affligāt: nō tñ de eis cinipbes educere poterūt murmuratiōis vel detractiōis. Et in h cognouerūt illic digitū adesse dei. Sic in ꝓposito: ꝑ tale signū in ill' cognoscit esse spūssanct⁹. Exēplū ad h de christo: q̄ fuit plen⁹ spūsctō: ꝛ cui⁹ locus in pace factus fuit: ideo corā tondēte se obmutuit: ꝛ nō aperuit os suū. Esa. liij. dicēs. Cū his q̄ oderūt pacē: erā pacificus: in ps̄. cxix. Ad cui⁹ exēplū oēs christiani sint cū omnibꝰ hoibꝰ pacē habētes: Ro. xij. Et ad Hebre. xij.

2 ¶ Secundo diuersificat in q̄litate ꝑdicata de diuersis subiectis tripl'r: qr de q̄busdā subiect' ꝑdicat pax vera de q̄busdā ficta: de q̄busdā mala. Nā si q̄rat de q̄busdā q̄lē pacē habeāt: veracit' rūderi poterit: q bonā de q̄ in ps̄. cxviij. Pax multa diligētibꝰ legē tuā. De aliq̄bus vero rūderi poterit q fictā hñt pacē: de q̄ Iere. xix. In ore suo pacē cū amico loquit: ꝛ in occulto ponit ei insidias. ¶ De q̄bꝰ vero rūderi poterit: q malā hñt pacē. i. ꝯcordiā vel ꝯfederationē: vel pacificā societatē cū pctōribꝰ: q̄s repbendere deberēt: de q̄ in ps̄. lxxij. Zelaui sup iniq̄s pacē pctōꝝ vidēs. Et pōt hec differētia inter pacē dei verā ex vna pte: ꝛ fictā ꝛ falsam ex alia videri: ꝑ exemplū de hoie viuo ꝛ de hoie picto vel mortuo. Quia sicut hō viuus ꝛ naturā viuā habet interi⁹ ꝛ vitā ostēdit exteri⁹ in signis ꝛ opibꝰ: sic pax dei q̄ exu
3 perat oēm sensum. Phil'. iiij. sicut exteri⁹ ostēdit ita interi⁹ possidet. Ideo ꝯ ista signāter dr: pax multa. i. multiplicata: tā interi⁹ q̄3 exteri⁹. Quā etiā si oēs indigeāt: marie tñ q̄ in vna habitāt domo vel societate: qr aliter in ꝯtinuo sunt dolore. ¶ Pro q̄ est aduertēdū q visio alicui⁹ ꝑsone quā q̄s odit: vel cū q̄ pacē nō habet: mouet cogitationē: cogitatio vero grauat cor: ꝛ auget dolorē ꝛ mali machinationē. Vbi ergo q̄si ꝯtinua est tal' visio ꝯtinu⁹ est dolor. Sꝫ sil' mortales q̄si cōtinue se vidēt: ergo nisi pacē habeāt: ꝛ pacifice ꝯuiuāt: ꝯtinue dolēt. In q̄ peioris sunt ꝯditiōis illis: q̄3 demones int' q̄s null⁹ dolet q aliōs videt in loco quo ipse est: vl' de h q multos secū habet socios. Et etiam q̄3 illi q̄ in diuersis regnis vel terre partibꝰ: vel in diuersis ciuitatibꝰ: vl' diuersis habitāt domibꝰ eiusdē ville: qr nō tā ꝯtinue nec freq̄nter se vidēt. Cū ergo ꝯ maximā miseriā ꝛ dolorē marie necessariū sit remediū: ꝛ remediū ꝯ dictū dolorē sit pax: patet: q licet oibꝰ habitantibꝰ in diuersis vel eisdē terris ꝛ ciuitatibꝰ necessaria sit pax: ꝛ q̄nto sunt vicinio res ꝛ frequētiores occurrūt aspect⁹: tāto magis illi indigeant: oibꝰ mortalibꝰ optata pace. Hester. xiij. Maxime tñ illis est necessaria inter q̄s maxima est vicinitas ꝛ frequēnti⁹ aspect⁹ sub illo qui habitare facit vnanimes in domo. Vos ergo qui sic habitatis: primū dicite Pax huic domui. Math. x. Nota. R.v.33. Non sophistica: apparēs ꝛ non existēs: ficta vel falsa: que hoi assilat picto vel mortuo: qr sicut ille q̄dē effigiē ꝛ quādā silitudinē habet hois ad exteriorē ostēsionē: nō aūt ꝯditionē interiorē. Ita ficti ꝛ falsi licet exteri⁹ pacifica habeant ꝑa: licet insup exteri⁹ in vultu signis ꝛ verb pacis silitudinē assilēt: sicut ille. ij. Machab. v. q̄ venit Hierosolymā pacē simulās: verā tñ pacē interius nō hñt: qr nō est pax impijs: dicit dñs. Esa. xlviij. Et ideo loquunt pacē cū ꝓximo suo: mala aūt in cordibꝰ coꝝ: in ps̄. xxvij. Hanc vero pacis differētia nobis christus insinuauit: dicēs. Pacē relinq̄ vobis: pacē meam do vobis: nō quō mund⁹ dat. Ioan. xiiij. fictā vel falsam. Eandē insup differētiā tota innuit ecclia in orōne de pace dicēs. Da seruis tuis illā quā mūd⁹ dare non pōt pacē. Talē q̄lē fratres q̄ sunt Hierosolymis mittunt fratribꝰ: qui sunt ꝑ Egyptū salutē ꝛ pacē bonam ij. Machab. j. Et non talē q̄lē habuit Ioab ad Amasam. ij. Regū. xx. q̄ manu dextera eius mentū tenuit: quasi cū osculatur⁹ esset ꝛ manu sinistra ꝑcussit eū in latere. Sic illi qui dicūt. Pax pax: ꝛ non est pax. Iere. viij. ¶ Sed tamē in cordibꝰ eoꝝ tpa optant ꝛ expectāt nocēdi: de quibꝰ glo. beati Grego. Dextera manu mētum tenere: est q̄si ex benignitate blandiri: sicut fecit iudas christo: dicēs. Aue rabi: sed sinistrā ad gladiū mittit: q̄ latenter ex malicia ꝑcutit. Ille vero cū q̄ talis pacis cōponit forma: dicere pōt illō. Esa. xxxviij. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Alios vero cōponentes ꝓpha informat veritatē interi⁹ copulare cū pace quā exteri⁹ fingūt: dicēs. Veritatē tñ ꝛ pacē diligite. Zache. viij. ¶ Tertio diuersificat pax in mō fractiōis ꝛ re 4
paratiōis tripl'r: q̄ q̄dē diuersitas ꝓpēdi pōt ꝑ exēplū diuisiōis ꝛ reunitiōis aliarū creaturarū in q̄bꝰ videm⁹ q aliq̄ creature ꝑcusse vl' diuise statim sine ruga q̄cū q̄3 vel diuisiōis signo adinuicē copulant ꝛ reintegrāt: sicut patet de aqua ꝛ de corpibus ꝛ creaturis subtilioribꝰ: ꝛ magis spūalibꝰ sicut de lumine ꝛ de radijs solaribꝰ ꝛ de aere ꝛ de igne. Alie vero creature semel fracte cū labore ꝛ difficultate reintegrāt: sicut patet de tibijs ꝛ brachijs fractis in quibꝰ postea aliqua ruga apparet vel cicatrix. Alie vero nunq̄3 reintegrant: sicut patet de vasis lapideis ꝛ luteis. Sic inter fractionem pacis: inter bonorum: mediocrium ꝛ maloꝝ: similis triplex inuenit diuersitas qr si bonoꝝ pax ꝑ aliquā melācolicā interrūpit: cito reintegrat ad modū ignis: qr ira illoꝝ est sic ignis i stupa q̄ cito extinguit ꝛ ad modū radioꝝ solariū ꝛ ad modū fluminis i q̄ nullū diuisiōis remanet vestigiū q̄lē ꝓpha oibꝰ optat dicēs. Vtinā attendisses mādat' meis facta fuisset q̄si flumē pax tua. Esa. xlviij. Mediocrū vero pax si rūpat ad modū maior' ignis in domo accēsi ꝛ ad modū ossiū fractoꝝ cū maiori labore

et nisi reparat̃: qua reparata adhuc aliqua cicatrix in
cordib⁹ illoꝝ remanet: qꝛ nõ ita sincere vt pri⁹ diligũt:
quã rugã verbis ⁊ signis qñqꝫ ostẽdunt: qñ de alio fit
mẽtio: de quib⁹ Iere. vj. Curabãt ꝯtritionẽ filie popu
li mei cum ignominia dicẽtes. Par par: ⁊ non est par.
¶ Supborum vo ⁊ valde maloꝝ si par semel frangat̃
offensio illa ⁊ fractura in illis est: quasi casus diaboli
irrecupabilis: de quib⁹ Geñ. penult. Maledict⁹ furor
eoꝝ: qꝛ ꝑtinax ⁊ indignatio: qꝛ dura. Sunt em̃ carna-
les ⁊ grossi ⁊ ponderosi ad bonũ ad modũ lapidis: q̃
non reintegrant̃: ⁊ nõ simplices: subtiles: ⁊ celestes. j.
Coꝛ. iij. Cũ sit inter vos zelus ⁊ ꝯtentio: nonne car-
nales estis. Tales non sunt dei: qꝛ non est dissensionis
5 de⁹ sed pacis. j. Coꝛ. xiiij. ¶ Quarto diuersificat̃ par
in opibus ad diuersos fines tendẽtib⁹. Nam par ⁊ so
cietas bonoꝝ est in licitis ⁊ honestis: ⁊ ad licitos fines
⁊ inordinatis operib⁹. Ideo dicit Aug⁹. xix. de ciuita-
te dei: ꝙ par est hoim ordinata cõcordia. Par vo ficta
seu mala est primo in mutuis maloꝝ supportatiõib⁹ et
illicitis. ¶ Et secũdo in mutuis adulatiõib⁹: qua vn⁹
alteri in malo adulat̃ ⁊ alteri nõ vult displicere. ¶ Ter
tio in mutuis ꝯfederationib⁹ ad alioꝝ deceptionẽ: in
quib⁹ ꝯfederant̃ ad modũ spinarum sicut ostẽsum est
F. j. 9. Quo ꝯtra Heb. xij. dicit̃. Pacẽ seqmini cũ oib⁹
⁊ sanctimoniã. ¶ Quarto in fraudulenta locutione ⁊
ostẽsione: in quib⁹ illis pacẽ fictã ostẽdũt: quos defrau
dare nitunt̃: vel a quib⁹ dona accipe sperãt: sicut quo-
tidiano ptꝫ experimẽto. Usus nanqꝫ freqnens ostẽdit
ꝙ fraudulent⁹ deceptor q̃diu põt aliq̃d ab insipiente
vicino lucrari: vel ipm in aliquo decipe: eũ salutãdo ⁊
ad potiones inuitãdo: dicit. Par par: multa ei ꝓmittẽ
do. Sed cũ fraudulenter lucrat⁹ fuerit: quicq̃d alius
amittere poterit: nõ ex par: nec solita salutatio vel inui
tatio. ¶ Iterũ ali⁹ habebit facere in aliq̃ curia: iste q̃s
diu habet bonã bursam ⁊ scit donatũ suũ large dan-
do curialib⁹ ⁊ cupidis ministris: dicũt. Par par: noli
timere: bene fiet: q̃ntũcunqꝫ cãm ꝯ deũ habeat ⁊ rõem
beatũ nãqꝫ dixerũt ppl'm cui hec sunt: in ps. cxlij. Sꝫ cũ
exhausta fuerint marsupia: nõ est par: nec solitũ cãtãt
celeuma: nec ꝓmissa tenẽt: sed illos quib⁹ multa ꝓmi-
serũt turpiter decipiũt vt ostẽdant se esse illos. Esa. iij.
Qui beatũ te dicũt ipi te decipiũt. Isti nõ habẽt pacẽ
de q̃ dicit̃ in ps. lxxxiiij. Iusticia ⁊ par osculate sunt: qꝛ
sub pace quã simulãt: iniusticiã cõmittũt: sicut ille qui
6 bursam scindit. A. xx. 6. ¶ Quinto diuersificat̃ par pe
nes obiecta triplicit̃: qꝛ est par hoīs ad deũ: ad seipm:
⁊ ad ꝓximũ. ¶ De prima dicit Apl's Ro. v. Iustifica
ti ꝑ fidẽ pacẽ habeam⁹ ad deũ: q̃ q̃liter acq̃rit̃: patet ꝑ
Ber. sup Cãtica. Si inq̃t iniq̃tates nr̃as dimiserim⁹
inter nos ⁊ deũ nr̃m tollat̃ qð interest ⁊ par erit: h̃ aũt
meli⁹ tolli nõ põt aliť q̃ꝫ ꝑ ꝯfessionẽ: ⁊ ꝓ tãto dicit de⁹
Esa. lvij. Creaui fructũ labioꝝ pacẽ. ¶ Par secunda q̃
est hoīs ad seipm q̃ est quies aĩe in ꝯsciencia pura ⁊ io
cũda: de q̃ dicit Aug⁹. de ciuitate dei: ꝙ par aĩe rõna-
lis: est cogitatõis actionisqꝫ ordinata ꝯsensio. Ad hãc
pacẽ habendã maxime niti debem⁹ ꝓpť iocũdã dei in-
habitationẽ: qꝛ in pace fact⁹ est loc⁹ ei⁹: in ps. lxxv. i. in
aĩa pacifica. Hãc g̃ si habuerim⁹ deũ habem⁹: ꝓpť qð
Apl's nos hortat̃ istã hic dicens. Pacẽ habete: ⁊ deus
pacl' ⁊ dilectionis erit vobiscũ. ij. Coꝛ. xiij. Par tertia
est ad oĩes ꝓpter op⁹ illoꝝ pacem habere cum eis. j.
Thessal'. v.
Ar. ij. ¶ Ista vo fit pacl' excellẽtia q̃ sinceriter erga tria ꝓdi-
7 cta obiecta obseruat̃: ostẽdit ꝓmo christi donũ. Cũ em̃
in fine maxime suos diligeret: quã q̃dẽ dilectionẽ do-
no pacis ostẽdere docuit ⁊ voluit. Ex q̃ argui põt: ꝙ
post seipm par sit maximũ qð dare põt: ꝑ argumentũ
sumptũ. E. vj. 22. qꝛ certũ est ꝙ maxime dilectis ma-
ximũ donũ daret: s; suos marie dilexit: g̃ eis maximũ
donũ dedit: in crastino ab eis recessur⁹: dicẽs. Pacẽ re
linq̃ vob̃. Ioã. xiiij. ¶ Secũdo ostẽdit auctoritas Au-
gu. de ciui. dei. li. xix. c. xij. Tãtũ inq̃t est pacl' bonũ ꝙ
ĩ reb⁹ creatl' nihil meli⁹ solet audiri: nil delectabili⁹ ꝯcu
pisci: nihil vtili⁹ possideri. Spũs em̃ hũan⁹ nunq̃ꝫ vi
uificat mẽbra: nisi fuerint naturali vinculo vnita. Sic
nec spũssanct⁹ ecclie viuificat mẽbra nisi fuerint vin-
culo pacis vnita. Cũ g̃ vinculũ pacis sit spũaliter qð
vinculũ nature est naturaliť: rõ apta est: q̃re par est op
tima: qꝛ sicut nihil corpaliť est cari⁹ vl' desiderabili⁹ vi
ta corpali q̃ in calore ⁊ vinculo ꝯsistit nature. Ita nihil
est spũaliť cari⁹ vita spũali: q̃ in pacis ꝯsistit vinculo.
Sitis g̃ solliciti seruare vnitatẽ spũs in vinculo pacis.
Eph. iiij. ¶ Hac de causa Ber. sup Cãtica: deũ alloq̃
tur: dicẽs. Dñe pacem volo: pacẽ desidero: ⁊ nihil am
plius. ¶ Sed qualiter deus dedit discipulis suis hanc 8
pacẽ excellentissimã quos in multis dereliquit ꝑturba
tionib⁹. Respondet̃: ꝙ hic duplicẽ eis dereliq̃t pacem
⁊ duplex cõmisit bellũ: quib⁹ in celo oĩs erit pacis trã-
quillitas. Dereliq̃t em̃ eis interiorẽ ⁊ exteriorem. Inte
riorẽ quo ad deũ ⁊ ꝯscientiã ꝓpriã: exteriorẽ quo ad ꝓ-
ximũ bonũ: ꝙ illũ non turbarẽt: sed pacẽ cũ illo habe-
rent. ¶ Bellũ vo vnũ eis inferri ꝑmisit a ꝑsecutorib⁹:
qð ipi experiebant̃ sustinẽdo. Aliud vo eis cõmisit in
peccatoꝝ expugnatiõe: ipos turbãdo ⁊ aggrediẽdo: si
cut patet. A. xiij. arti. j. Et Math. x. vbi ait Non veni
pacẽ mittere: sed gladiũ. In fine vo oĩa talia bella ces-
sabũt. Et ideo s'm Ber. in quodã sermone: siguanter
dicit̃ i ps. cxlvij. Posuit fines tuos pacẽ. Et hoc est qð
ꝓmittit Esa. liiij. Multitudinẽ pacl' filijs tuis. Et pa-
cis eius non erit finis. Esa. ix.
¶ Hanc aũt tunc in glĩa mali non habebant pacem: Ar. iij.
quia primã nunc in gratia nõ habent: hoc em̃ rationa- 9
bile videtur: ꝙ qui primam non habẽt nec habere vo
lunt: sine qua ad secũdam non attingit̃ ꝙ nec habeant
secundã. Sed ꝙ primã non habẽt nec habere possunt
diuin mali esse volũt: patet primo per exemplũ de dño
cui seruiunt: diabolo nanqꝫ seruiunt qui non vult pa
cem sed guerram: quomõ em̃ pacem habere posset dia
bolus: qui semp penarũ inferni pungitur aculeis? Si
em̃ spina in pede non sinit hominem in pace quiescere
quõ illũ sinerent tot penaruꝫ genera in pace esse. Hec
vult ꝙ seruus suus sit maior eo: qꝛ ergo ipe nũq̃ꝫ est in
pace: sed semp circa iras: inuidias: luxurias: cupiditas-
tes excitandas agitat̃: circa consimilia etiam seruũ suũ
continue inquietat. Et ideo de seruis suis: non est par
vniuerse carni. Iere. xij. ¶ Secundo idem patet ꝑ ex- 10
emplum de familia que eis seruit. Videm⁹ em̃ ꝙ vbi
est in aliqua domo inuida: ⁊ cupida: ⁊ mala familia:
non erit diu par bona in domo illa: sed mali quasi pri-
uatam habent familiam suã: sensus suos qui semp sũt
querulosi ⁊ insaciabiles: quia gulosoꝝ nunq̃ꝫ saciatur
appetitus: nec inuidoꝝ malicia: nec iracundorum ira:
nec cupidoꝝ ⁊ luxuriosorum desideriũ: ⁊ sic de alijs.
Et ideo neqꝫ introeunti neqꝫ exeũti erit par p̃e tribu-
latiõe. Zach. viij. ¶ Tertio idẽ oñdit̃ ꝑ exẽplũ de dño
⁊ dña in domo aliqua: in quib⁹ videm⁹ ꝙ quãdo ipi
nõ trahũt ꝑ vnã chordã: sed sp sunt in cõtinua discor-
dia: nunq̃ꝫ erit vera par in domo illa: immo etiã ami-
cos qñqꝫ turbabũt. Sed sic est in malis: qꝛ dñs. i. ratio
sp vult caste viuere ⁊ ire ad ecclia; ⁊ sic ð alijs virtuo
sis opib⁹. Domina vo voluntas cũ ancilla sua carne
semper vult contrariũ. Et dum sic volũtas aduersus

rõnem: ꝛ caro ꝯcupiscit aduersus spiritũ non est pax ossi
bus meis: in ps. xxxvij. Immo etiã quãdoq; tales tur
bati in se om̄es vicinos turbant. Ignis nãq; de eis exi
ens: alijs nocet: quia sicut habetur Eccl. xxviij. Homo
iracũdus incendit litem: ꝛ vir peccatoꝛ turbabit amicos.
Et in medio pacem habentiũ immittit inimiciciã.
Ar. iiij. ¶ Nec mirum ꝙ mali nec in seipsis nec in alijs pacem
11 habẽt: quia oĩa habẽt que pacẽ impediunt ꝛ destruũt.
Qz eñ pctã pacẽ impediũt ꝛ destruũt ostẽsum est. B.
Supbia ij. 53. sed ipsi ꝓculdubio mortalia habent pctã. ¶ Qui
dam nanq; illoꝝ habẽt supbiam ꝛ hi supbia impedi
ente verã pacem habere nõ possunt. Nã vbi fuerit su
pbia: ibi ꝛ ꝯtumelia. Prouer. xj. Cui⁹ causa est: qꝛ sup
Superbi bia ꝛ supbi se habẽt ad modũ olei in aqua positi ꝓpter
oleo com duo. ¶ Primo qꝛ sicut oleũ nullo modo cũ aqua vult
parantur misceri sed societatẽ ei⁹ fugit: ꝛ superioritatẽ petit. Ita
supbi quibus dum iuste resistitur: resistentes iurgijs: iniu
rijs ꝛ ꝯtumelijs afficiũt: ꝛ pacem turbãt: ꝛ sic vbi fue
rit supbia ibi ꝛ ꝯtumelia. ¶ Secundo oleo assimilantur
qꝛ sicut oleũ finaliter comburitur: aqua integra ꝛ salua
manente. Ita in ꝓposito: qm̃ portabit iudiciũ q̃ vos cõ
turbat. Gal. v. qꝛ non querit pacẽ populi sed malum.
Jere. xxxviij. ¶ Et qꝛ ira eius est q̃si ira diaboli. Pau
peres nanq; offensi ꝛ simplices faciliter: ꝛ ꝓ paruo pa
cificantur: sed supbus cogitãs parentelã ꝛ diuitias: poti
us eligit cũ diabolo in eternũ affligi: q̃ pacificari. Iu
stũ ergo est ꝙ habeat qđ elegit: ꝛ ꝙ eius habeat societa
tem cui⁹ auctoritate datũ est ei vt sumeret pacẽ de terra
Cupiditas Apoca. vj. ¶ Alij vero habent cupiditatẽ: ꝛ hi cupidita
te impediente verã pacẽ habere nõ possunt: sicut patet
12 A. xxvij. 21. quia qui sequitur qđ ad plenum ꝯsequi nõ
põt: quõ in corde pacẽ habere posset. Ideo dicit beat⁹
Grego. Quid quieti⁹ q̃ in mũdo hoc nihil appetere:
q̃d laboriosi⁹: q̃ terrenis desiderijs estuare? Hinc est
ꝙ israel sabbatũ accepit in munere: ꝛ Egypt⁹ ꝑcutitur
muscarũ multitudine. i. cupidarũ cogitationũ anxieta
te: sicut ostẽsum est. A. xxvij. 21. Cõgrue ergo a quodã di
philosopho: ꝙ radix pacis est aliena non rape: fructus
vero eius requiẽ habere. De tali põt dici qđ dicitur de Sa
lomone. iij. Regũ. iiij. Habebat pacem ex om̄i parte.
Iniusticia ¶ Alij vero habent iniusticiã qui se habẽt ad subditos
ꝛ ad oẽs qui cum illis habent agere: etiã quibus nocere
13 timẽt: vel nocere possunt: sicut mal⁹ marscall⁹ ad equũ
pauperẽ ꝛ pauperis: quẽ respiciẽs ꝛ inueniẽs vnum cla
uum deficere: ꝛ intelligẽs qđ nihil ꝓ ope suo habebit:
nisi strictũ salariũ: ꝛ ꝙ dñs equi nõ põt ei nocere si pa
rum recalcitrauerit eũ ꝓsternit: vel sup ligna ꝛ inter li
gna ad hoc facta eleuat: ꝛ chamo os ligat ei feritatẽ im
ponẽdo. Dextrariũ vero diuitis ei adductũ omnibus fer
ramẽtis amissis ꝛ in oĩbus pedibus nudato: intelligẽs
ꝙ dñs ei⁹ ei robas vel caligas dabit vel dedit: vel ꝙ ei
malũ facere posset si vellet: si equũ suũ male tractaue
rit: illũ leniter palpat ꝛ blande alloquitur: dicẽs: benedi
ctus morell⁹ de hispania. Ita nõnulli dñi terreni ꝛ etiã
ꝑlati ꝛ eoꝝ ministri se habẽt tã in religione q̃ extra: qꝛ
paup qui non dat ꝛ qui nocere non põt ꝓ paruo deli
cto dure tractatur. Sicut patet p exemplũ de curia leonis
C. xvj. 36. Magni vero qui munera vel festa dant: vel
nocere ꝛ agere ad illos possunt: absolutionẽ vel depo
sitionẽ etiam pro magnis delictis faciliter euadunt: qui
cum tali iniusticia non plus bonã possunt habere pa
cem q̃ ille qui inequaliter tangit chordas bonam me
lodiam: de quibus dictũ est. C. iiij. 3. ꝛ 4. quia sicut ꝑdi
ctus equus paup semel sic male tractat⁹: nunq̃ postea
libẽter se illi subijcit qui prius eum male tractauit: sed
quãtũ põt recalcitrat ꝛ a potestate eius se retrahit. Ita
male tractati vero: corde: ꝛ ore: talibus ꝯtradicunt ꝛ con
tra eos cogitant: ꝛ faciunt quãdo ipsi viderint opportu
num: illisq; ore detrahunt ꝛ in corde cum illis pacẽ nũ
q̃ habẽt. Ideo signanter dixit ꝓpheta. Iusticia ꝛ pax
osculate sunt: quasi diceret: vbi est iusticia ibi pax: qꝛ te
ste Esaia. Et erit opus iusticie pax. Esa. xxxij. Vbi vero
iniusticia a ꝯtrario sensu: ibi nulla erit pax. Et sic veri
ficatur in eis illud Esa. lix. Qui calcat in eis. i. subditos
ignorat pacẽ. Alij vero habent peccata luxurie pacis im Luxuria
pedimẽta. Qz eñ illa pacẽ impediant elegãter significa 14
catum est. iiij. Regũ. ix. vbi Jorã regi querẽti. Nun
quid pax est Jehu? Respondit Jehu. Quid tibi ꝛ pa
ci: adhuc vigẽt fornicatiões matris tue: quasi diceret:
dum ille sunt in vsu: quomõ possunt pax esse in terra.
Ita modo dum tot sunt fornicatiões: adulteria: ꝛ alia
hmõi peccata immũda: quomõ posset diu pax esse in
ter nos? qui tot modis bellam⁹ contra deũ: qui est pax
nostra. Eph. ij. In alijs vero ꝑteritarũ iniuriarũ memo Iniuria
ria pacẽ impedit. Et tales lupo assimilantur. De quo in 15
fabulis fertur: ꝙ in domo cuiusdã nutritus tãdẽ filium Exem̄ de
eius in cunabulis occidit. Cui paterfamilias de cãpo Lupo
rediẽs occurrit ꝛ lupo ab ictu securis diuertẽte: grandẽ
in lapide fecit impressionẽ. Cui post paterfamilias ob
uians eũ allocut⁹ fuit de ꝯcordia faciẽda: ꝛ de die amo
ris tenẽda. Cui ille: diẽ amoris bene tenere poterim⁹:
sed tamẽ quotiẽs tu de filio tuo cogitas occiso: ꝛ ego de
ictu securis in lapide: nunq̃ boni erim⁹ amici. ¶ Assi
milantur etiam illi infideli. A. xvj. 6. Ad hãc vero memo
riam habendam ꝛ discordiam ꝯtinuandã qñq; ꝓpria
malicia: qñq; vero diaboli excitantur aduocati s. i. oblocu
toribus ꝛ detractoribus: qui quãdo aliquis cũ aliquo pa
cem facere deberet: ipm̃ de iniurijs factis cõmemorant:
ꝛ verbis quibus possunt hoĩes ad iracundiã ꝛ discordiã
ꝓuocant ꝛ pacẽ impediunt. Quoꝝ officiũ est officium
diaboli: quia sicut officiũ christi ꝛ bonoꝝ christianoꝝ:
est pacem inter discordantes reformare ꝛ tenere: ꝓpter
hoc nanq; christ⁹ in terram venit. In cuius signũ in
eius natiuitate angeli cantabãt. In terra pax homini
bus bone voluntatis. Lu. ij. Ita officiũ diaboli ꝛ malo
rum hoĩm est discordias seminare ꝛ pacẽ impedire: et
ad hoc causas ꝛ allegatiões apponere: de quibus Eccl.
xxviij. Susurro ꝛ bilinguis maledict⁹ multos enim
turbauit pacem habentes. ¶ Qz vero isti predicti ꝛ eis 16
siles diu pacem habere non poterũt: exemplo patet se
quenti: quo ostenditur ꝙ quedã vt fertur in vna terra fuit Exem̄
ciuitas peccatis plena: hec ergo timorẽ habẽs cuiusdã
magni regis qui ꝯtra eã veniebat misit ad quendã po
tentẽ magna ei offerẽs stipẽdia: ꝛ rogans ꝙ ad eos de
fendẽdos venire dignaretur: ad quẽ legati veniẽtes: vt
eum ad assensum ꝑbendũ animarẽt: ei ciuitatis expo
suerant fortitudinẽ: in muris fossatis: turribus ꝛ hmõi
munimẽtis a quibus ipse respondẽs quesiuit dicẽs. Est
ne coopertura supius ne ira dei sup illã descẽdere possit?
Hoc inquit: ꝓpter hoc dico: quia si haberet murũ qui
posset vos defendere a vindicta dei: ad vos venirem ꝛ
nõ aliter: qꝛ dũ est tã plena peccatis q̃ntũcũq; sit bene fir
mata lapidibus ꝛ militibus: impossibile est eã pacifice ꝛ ꝓ
spere gubernare: qꝛ nisi dñs custodierit ciuitatem: fru
stra vigilat qui custodit eã: in ps. cxxvj. Et si dñs illam
custodierit totus mund⁹ illã destruere nõ posset: qꝛ te
ste Paulo. Ro. viij. Si dñs nobiscũ: quis ꝯtra nos?
quis pugnabit aduersus electos dei? Deus vero quam
cunq; custodit ciuitatem terram ꝛ ꝑsonam que ei⁹ cu
stodit mandata: meli⁹ q̃ oẽs muri ꝛ milites mũdi. Et
nõ ambulantẽ in via dei nõ custodit: sicut patet Ba
ruch. iij. vbi talibus improperãdo loquitur de⁹ p ꝓphetã

dicēs. Quid est isrl' q̄ in terra inimicoꝝ: supple captiuus es? Sequit̄. Si in via dei ambulasses habitasses
in pace sup terrā. Ecce nō dicit isrl' trāslatū in terrā ini
micoꝝ: ꝓpter defectū muroꝝ ꝛ armoꝝ vel equoꝝ: vel
militū fortiū: ſ; q: in via dei nō ambulauit: sine q̄ impos
sibile est rebꝫ pacē dari. ij. Machab. iiij. Vide plura d̄
istis impedimētis pacis: sermone. lxxxiij. F.
Ar. v. 17 ¶ Inter multa ꝗ̄ q̄ ad hoc reqrunt̄: q̄ hoīes int̄ se pa
cē habeāt: pmū ꝛ maximū est: q̄ pax fiat int̄ nos ꝛ deū
ꝛ interiꝰ inter nos ꝛ ꝯscientiā. Sic enī citiꝰ illā obtine
bimꝰ q̄ꝫ q̄buscūqꝫ ꝓcessiōibꝫ vel oꝛōibꝫ: vel missaꝝ ce
lebratiōibꝫ: q: si oīa ista fiāt ꝛ aliud omittat̄: nihil impe
trat̄: q: sic dr̄ Job. ix. Quis restitit ei ꝛ pacem habuit?
Cū ꝟo finis belli sit pax: ad hoc q̄ istā pacē cū dō ꝛ cō
sciētia habeamꝰ: oportet q̄ pus bellū cū vicijs habea
mus ꝛ viciosis: ꝛ tūc habebimꝰ tp̄s belli: ꝛ tp̄s pacis.
Eccle. iij. ꝛ alit̄ nō. Qd̄ pulchre significatū est. Nūeri
xxxiij. Si nolueritis interficere habitatores terre q̄
remāserūt: erūt vobis q̄si claui in ocul'. i. si nolueritis in
teriꝰ destruere pctā: ꝛ exteriꝰ corrigē pctōres: erūt vob̄
tā afflictiui interiores ꝛ exteriores inimici: deo hoc ordi
nāte: q̄ pacē nō habebitis: nec interiꝰ nec exteriꝰ. ¶ Nec
mirū: q: q̄ntūcunqꝫ roget oīe q̄ ad pacē sunt: quō pacē
hīe posset: q̄ ope deū expugnat: ꝛ bellū cum deo habet
quō posset talis: vel cū vicinis: vel cū ꝯsciētia sua pacē
hīe: cū deꝰ in hoc casu faciat sicut facit q̄ bellātibꝫ resi
stere vel eis nocere vult. Talis nāqꝫ aliq̄s ꝓcurat q̄ ex
alia pte ꝯ eos surgāt: sic deꝰ ꝯ eos oēs ad insurgēdū in
uitat: dicēs. Quis cōsurget mihi aduersus malignan
tes? aut q̄s stabit mecū aduersus opantes iniq̄tatē: in
ps. xciij. Spāliter tn̄ int̄ oēs ꝯsciētia surgit cū deo: ꝛ q̄si
lancearū aculeis pctōrē pungāt: q̄ punctura pessimū
est belloꝝ genꝰ: sicut ptz. C. vij. arti. v. Aliq̄tiēs etiam
exteriores ꝯ pctōres excitat inimicos: de q̄bꝫ si vis pacē
hīe: fac pmo qd̄ deꝰ pcipit. Prouer. iij. Mādata mea
custodi: longitudinē dierū ꝛ pacē apponēt tibi. Et ite
rū Prouer. xvj. Cū placuerint dn̄o vie hoīs: inimicos
q̄qꝫ eiꝰ ꝯuertet ad pacē. Ex q̄bꝫ ptz illud Eccl'. j. Initiū
sapiētie timor dn̄i: replens pacē ꝛ faciēs salutē. ¶ Sed
heu aliq̄ nō pacē: sed treugā cū dō faciunt: q̄ vsqꝫ post
pascha a tp̄e ꝯfessionis vel vsqꝫ post infirmitatē dei cu
stodiūt mādata: ꝛ a pctīs cessant: ſ; ista non sufficit: q:
semp pacē hīe debemꝰ in terris: ad h̄ q̄ sp pacē habea
mus in celis: de q̄. ij. Thessal'. iij. Deꝰ aūt pacis det vo
18 bis pacem sempiternā. ¶ Secundū aūt sic est hūic q̄
vicꝫ pacē habeāt cū dei seruis ꝛ ministris: q̄ nāqꝫ fron
te vel audacia posset q̄s ab aliq̄ rege pacē petere: ꝛ ser
uos suos ꝯtinue expugnare: ꝛ si peteret frustra peteret
cū illis Jaco. iiij. Petitis ꝛ nō accipitis: eo q̄ male pe
tatis. Sic in ꝓposito: de illis q̄ tp̄a a deo petunt pacifi
ca: ꝗ q̄ a nullo inq̄etent̄: dicētes. Da pacē dn̄e in diebꝫ
nr̄is: ꝛ paupes crudeliter affligūt ꝛ incarcerāt: ꝛ odio
habent iniuste ꝓsequētes. Sic enī agentes ꝛ si pacē pe
tant: pacē non obtinebunt: sed dicet̄ eis: petitis ꝛ non
accipietis ꝛc. ipso ꝯtra eos bellante: qui ait: ꝓpter mise
riā inopū ꝛ gemitū pauperū nunc exurgā dicit dn̄s: in
ps. xj. Cui nō poterūt resistere: q: dn̄s quasi vir pugna
tor: oīpotens nomē eiꝰ: currꝰ Pharaonis ꝛ exercitum
eiꝰ: scꝫ qui seruos eiꝰ ꝓsequebant̄: ꝓiecit in mare. Exo.
xv. ¶ Nō solū ꝓsequentiū ꝑdēdo ꝑsonas: sed oīa etiā
ꝯ illos exercendo q̄ ipi seruis suis facere ꝯsueuerunt.
Ipi nanqꝫ tyranni pauperū diripiunt possessiones: ꝛ
domos illoꝝ occupant: ꝛ ꝑsonas q̄nqꝫ occidunt. Sic
deus illis ministrat ad modū regis: q̄ hec tria facit re
bellantibꝫ: iuxta illud ps. xx. Dn̄s in ira sua ꝯturbabit
eos: possessiōes suas ꝛ bona exterioꝛa auferendo ꝑ in
fortunia. Et deuorabit eos ignis: scꝫ inferni: scꝫ domū
aīe. i. corpꝰ ꝛ ꝯtentā aīam in gehennā mittēdo ꝛ incar
cerando. ¶ Si ꝗ hoīes cū illis q̄s offenderunt pacē fa
ciunt: timore aliquoꝝ iudicū terrenoꝝ q̄ veniūt vt de
talibꝫ inquirāt malefactoribꝫ. A fortiori rōne: q̄ aliq̄bꝫ
nocuerunt: cū eis pacē facere deberēt timore istiꝰ iudi
cis qui habet ptātem mittere in gehennā. Ita dico vo
bis: hunc timete. Luce. xij. Et. j. Pe. ij. Et agatis sicut
agit q̄ cū aliquibꝫ brigā habet vel guerrā: qn̄ videt q̄
rex cui resistere non valet: partē illoꝝ ex corde iuuat: ta
lis enī in hoc casu si sapiens sit cū illis ꝯcordat̄. Et ad
hoc q̄ ꝯcordiā illā cū rege obtineat: oportet q̄ sicut rā
corē de corde: ita etiā incarceratos de hoībꝫ regis illiꝰ
de carcere suo dimittat: ꝛ ablata restituat: ꝛ tunc secu
rius pacē petat. Sic in ꝓposito: remittat vnusq̄sqꝫ fra
tri suo de corde suo: ꝛ cessate eis nocere: ꝛ ablata resti
tuite: ꝛ tunc secure rogate q̄ ad pacem sunt: in ps. cxxj.
¶ Tertiū qd̄ reqrit̄ ad pacē obtinendā est mandatoꝝ 19
dei obseruātia. Leuiti. xxvj. Si in pceptis meis ambu
laueritis ꝛ mandata mea custodieritis ꝛ feceritis ea: da
bo vob̄ pluuiā ꝛ terra gignet germen suū: ꝛ pomis ar
bores replebunt̄: quo ad abundatiā tp̄aliū. Dabo pa
cem in finibꝫ vr̄is: dormietis ꝛ nō erit qui exterreat: q̄
ad pacē tp̄oꝝ: ꝓsequimini inimicos vros ꝛ corruēt co
rā vobis. ¶ Quartū qd̄ requirit̄ est: q̄ in ꝯcordia faci 20
enda ꝛ pacē inter discordantes reformāda: non nimis
graues petant̄ emende: non tn̄ ꝓpter eām pactā. D.
x. 14. verū etiā ne illoꝝ intentio ꝛ nisus potius videat̄
esse circa cupiditatē q̄ꝫ pacem. Et pax qui talis fit pacto
nunq̄ erit durabilis: sicut ostēsum est. B. ij. 55. q: si
sic ꝯcordatus auderet cor ostendere: non diceret se pa
cificatū sed ꝓuocatū: quia nimis care pacem emit: vel
nimis de iure suo parti timore dimisit. Et ideo tp̄e vi
so oportuno ostendet q̄ nunq̄ in medio tp̄e vera pax
fuerat. ¶ Qui ergo verā desiderat pacem tria potiꝰ fa
cere deberet q̄ꝫ illa fraudaret. ¶ Primo nanqꝫ deberet
se potius hūiliare aduersario suo. Exemplo informa Exm̄ de
tus brutoꝝ: de quibꝫ dicit Piniꝰ. li. viij. q̄ in quibus duabus
dam aīalibus hec repta est solertia: vt due oues sibi oc ouibus
currentes sup pontem artū: cum non posset vna iuxta
aliā transire: ꝛ aqua esset ꝓfunda: nec liceret retrocede
re: vna alteri se substrauit ꝛ alteri supra se viam fecit.
Sic hoīes deberent sibi cedere: ꝛ vnus alteri se hūilia
re ꝓpter bonū pacis: ne in ꝓfundum cadāt inferni: co
gitantes q̄ arta est via que ducit ad vitā. Ergo ne ab
illa deuies ꝛ in ꝓfundum cadas: esto ꝯsentiens aduer
sario tuo. Math. v. Non vos defendētes charissimi.
Ro. xij. Secūdo deberet potiꝰ de suo dare: sicut ptz ꝑ
exemplū ꝛ auctoritatē. D. ix. 11. ¶ Tertio deberet aliq̄
iuri suo credere: ꝛ iniuriā vel etiam grauia pati. Exem
plo Constātini qui potius elegit grauiter esse infirmꝰ
q̄ꝫ puerorum morte multoꝝ pacem ꝑturbare. Sic ergo
inquire pacem ꝛ ꝓsequere eam: in psal. xxxiij. Quā au
ctoritatē Crisostomꝰ allegās sup Math. Homel'. ix.
dicit. Non inquit dixit ps. Ite pax sequet̄: suscipe eam 21
sed si a te fugerit sequere eā: vtputa si quod hūanū est
cum alio feceris litem: siquidē te prius inuitat ad pa
cem pax te sequit̄ cū gaudio suscipe eam: q̄ si ille qua
si malus ꝑmanet in malo: pax abscondit̄ ab oculis tu
is: eris quasi filius pacis pulsa ianuā pacis. Et hoc est:
inquire pacem. Non dicas. Ille mihi prior iniuriam
fec: ꝛ priꝰ me debet rogare: glorior es tu si innocēs pa
cē petieris q̄ꝫ si nocēs. Querite igit̄ pacē vt pmiū pacis i
uenietis: cū ill'. Math. v. Beati pacifici: q̄m filij dei vo
cabunt̄. Exēplo chr̄i q̄ venit Hierlm̄ q̄ visio pacis dr̄
ad querēdum pacem vt dirigeret pedes nr̄os in viam

pacis. Luce.j. Et exemplo aliarũ opationũ: que dili-
gẽter in alijs fiũt negocijs minoris vtilitatꝭ. Si enĩ le
gatũ hoĩs cũ magna nõ dico expectaꝭ: ſ; q̃riꝭ diligẽña
ḡ a fortiori rõne legatũ dei: de q̃ Eccl'.xlv. Statuit ei te
ſtamentũ pacis. ¶ Quõ võ illud dei teſtamẽti legatũ
amittaꝭ: vide. D.viij.6. Alij etiã illud pdũt: q2 illud q̃-
rere nolũt. Certũ cũq3 enĩ aliq̃d tibi legatũ fuerit: niſi il
lud q̃rere velis. Quis illud tibi portabit? Sic nec illis
vera portaꝭ pax: q̃ dicũt: bene vellẽ pacẽ: ſ; ſe pn⁹ no-
lunt humiliare nec circa illã habẽdã laborare: q2 ſicut dr
Eſa. lix. Viã pacis neſcierũt. Nota q̄ ſignanter dicit
viã: q2 vie terminũ vellẽt: ſed via q̃ ad illũ pueniꝭ ter-
minũ ſcire noluut: de q̃bꝫ Aug⁹. ſup illud: pſ̃.lxxxiiij.
Juſticia ꝛ pax oſculate ſunt. Due inq̃t ſũt amice iuſti-
cia ꝛ pax: tu forte vnã vis: ꝛ alterã nõ facꝭ. Nemo enĩ
eſt qui nõ vult pacẽ: ſed nõ oẽs opari volũt iuſticiã.
Interroga oẽs hoĩes: vis pacẽ: vno ore rñdebit gen⁹
hũanũ: opto: cupio: amo: volo: ama ḡ iuſticiã: q2 due
amice ſunt. Et ſi amicã nõ amaueris: nõ amabit te: nec
veniet ad te. Hec ille.

Ar.vj. ¶ Si võ illã pdictã amiciã dilexeris: iſta ad te veniet
21 cũ triplici vtilitate: cũ vna ante mortẽ: cũ alia in morte:
cũ tertia poſt mortẽ. Ante mortẽ nanq3 pacis vtilitas
eſt honor: tã ſpũaliũ q̃3 tpaliũ multiplicatio ꝛ augmẽ
tatio. Sicut ecõuerſo contingit q̄ guerre ꝛ diſſenſiões
ſunt cauſa depaupationis: ita pax ditationis: ꝓpẽ qđ dr
Job.xxij. Acq̃eſce ei ꝛ habeto pacẽ ꝛ p hẽc habebis fru
ct⁹ optimos: ꝛ in pſ̃.cxxj. fiat pax in virtute tua ꝛ abũ
dãna in turribꝫ tuis. ¶ Alia eſt ei⁹ vtilitas ante mortẽ
q̄ filios dei p grãm facit: ipẽ enĩ chriſt⁹ eſt rex pacific⁹
ꝛ ſignificaꝭ p Salomonẽ q̃ vocaꝭ pacificus.j. Paral'.
xxij. ꝛ.ij. Cor.vlt. De⁹ aũt pacis ꝛc̃. ¶ Tertio in no-
bis dei facit habitaculũ: de⁹ enĩ eſt ſapiens q̃ locũ dili-
git pacificũ. pſ̃. In pace fact⁹ eſt ꝛc̃. ¶ Quarto oculum
cordis ad dei diſponit viſionẽ: ſicut pax aque ad vidẽ-
dũ imaginẽ i ea. Heb.xij. Pacẽ ſeq̃mini cũ oĩbꝫ ꝛ ſan
ctimoniã: ſine q̃ nemo deum videbit. ¶ In mortis võ
tranſitu ſeu portu ad pacẽ ſeu q̃etẽ ducit eternã. Sic enĩ
q3 nauigãtes in portu gaudẽt q̃eto: ibiq3 dormiũt ꝛ re
q̃eſcũt poſt labores. Ita pacific⁹ in morte dicẽs. In pa
ce in idipm dormiã ꝛ req̃eſcã: in pſ̃.iiij. Eſa.lvij. Ve-
niat pax ꝛ req̃eſcat. In pace morieris. Jere.xxxiiij. Et
deducet in pace itinera tua. Prouerb.iij. ¶ Poſt mortẽ
etiã pacifici tanq̃3 filij dei cũ pře ſuo pacifico cõregna-
bunt: ꝛ tunc veniet ſicut dicit apl's Ro.xiiij. q̄ regnũ
dei non eſca: nec potus ſed pax ꝛc̃.

Ar.vij. ¶ Et ſicut ex iã dictis pꝫ: q̄ multa ex vera pace ſequũ-
23 tur bona. Ita ex vere pacꝭ defectu multa ſequunꝭ ma-
la. Vere aũt pacis defect⁹ dupliciter ꝯtingere põt: vel
p fictã ꝛ falſam pacẽ: vel p aptã diſcordiã ꝛ ex vtraq3
multa mala ꝯtingũt. ¶ Ex enĩ ex pma: multa mala cõ
tingũt hũano generi dãna oſtẽdit: tã primoꝝ parentũ
caſus ꝛ infortuniũ: q̃3 etiã quotidianũ experimẽtum.
¶ Primoꝝ nanq3 parentũ peccatũ ꝛ tot⁹ generis hu-
mani pditio ex h̃ ſm doctores accidit: q̄ Adã cũ vxo-
re ſua in malis cõcordabat: pontiſq3 elegit cũ peccatri-
ce pacẽ malã habere: eiq3 in malis placere: q̃3 ei de eſu
pomi ſibi oblato ab vxore ꝯtradicẽdo diſplicere ꝛ vxo
ris pacẽ pturbare. ¶ Quotidianũ inſup experimentũ
oſtẽdit q̃nta ex inordinata pace ſequnꝭ dãna: tã inter
viros eccl'iaſticos q̃3 etiã ſeculares. ¶ Inter viros nan
q3 eccl'iaſticos tã religioſos q̃3 alios ex hac mala ꝯtin-
gunt. ¶ In religione nanq3 ex hoc q̄ maiores potius
eligunt cũ minoribꝫ pacem habere: ne coꝝ amittãt fa-
uores in locutionibꝫ ꝛ electionibꝫ ꝛ fame dilatione: vl'
ne in officijs non ponanꝭ: vel ne de officijs deponanꝭ:
ſi diſplicerant: multa diſſimulanꝭ: que de iure diſſimula-
re non deberẽt. ¶ Inter alios etiã viros eccl'iaſticos ex
hoc q̄ plati ꝛ alij qui in aiarũ ponunꝭ regimine: par-
rochianos ſuos ꝛ alios offendere nolunt: ſed volũt cũ
malis in pace viuere multa peccata incorrecta diſſimu-
lanꝭ: ꝛ vtriq3 libere ad infernũ vadunt: q2 vtriq3 con-
tra conſcientiã agunt: tã peccantes q̃3 cũ eis pacẽ habẽ
tes: pſ̃.lxxij. Quia zelaui ſup iniquos pacẽ pctõꝝ vi-
dens: non eſt reſpect⁹ morti coꝝ. ¶ Inter viros etiã ſe
culi: ſicut inter duodenarios ꝛ aſſeſſores ꝛ falſos hoĩes
patrie: ꝛ hoc latrones ſuſtẽtanꝭ ꝛ homicide: q̄ mutuo
ſe iuuant: ꝛ vn⁹ ad rogatũ facit alteri⁹ cũ quo malam
habet concordiã. Et in oĩbꝫ iſtis ſe excuſare eſtimant p
illos p quos roganꝭ: ſicut Adã ſe excuſauit p vxorem
ſuã. Geñ.iij. tã magna mala pacem appellãtes. Sap̃.
xiiij. ¶ Ex etiã ex manifeſta diſcordia multa ſequũtur 24
mala: certũ eſt: q̃t enĩ ex bona pace in pcedẽn articulo
ſequũꝭ cõmoda: tot neceſſe ẽ vt ex ei⁹ ꝯrio ſeq̃nꝭ dãna:
tã añ mortẽ q̃3 i morte q̃3 etiã poſt mortẽ. ¶ Ex enĩ añ
mortẽ ex pacis defectu multa ꝯtingãt mala: tã exterio-
ra ſicut pugne: homicidia: rapine ꝛ hmõi q̃3 etiã iterio
ra: ſicut odium: dolor: ira: malicia: priuata diſcordia: ꝛ
hmõi dubiũ nõ eſt nõ ſolũ inter duos: ſed etiã intẽ mul
tos ſicut oſtẽſum eſt. D.viij.9. ¶ Ex etiã in morte ma-
la eos capiãt in interitu: pſumẽdũ eſt q̄ diabol⁹ ſemp
eos ante mortẽ ad hoc diſpſit vt in morte eos raperet.
¶ In q̃ facto lupo aſſiilanꝭ: q̃ ſm phm.li.ij. de aialibꝫ
pus gregẽ diſpgit ꝛ poſtea rapit. Sic iſte lup⁹ rapit ꝛ
diſpgit oues. Eccl'.xlj. O mors q̃3 amara eſt memoria
tua: hoĩ iniuſto ꝛ habẽti pacẽ in ſbã ſua: nõ in ſcipõ nec
in ꝯſciẽtia: nec cũ deo vel ꝓrio: ſ; in ſbã ſua quã nimis
dilexit. ¶ Ex etiã poſt mortẽ mala inuenient: pꝫ: qꝛ ſic
de bonis ꝛ pacificis dr poſt mortẽ. Illi aũt ſunt i pace
Sap̃.iij. De⁹ nãq3 pacific⁹ quẽlibet talẽ nũc ad regnũ
recipit pacis: dicẽs. In pace ꝛ eq̃tate ambulauit mecũ
Malach.ij. Ita ecõtrario nõ ageꝭ cũ nõ pacificꝭ. Nõ
D.viij.ar.vlt. Nec mirũ: q2 ſi pacifici ſunt bẽi: opor-
tet q̄ nõ pacifici ſint maledicti: non tñ a deo ſ; ab oĩũ
creatura: qꝛ oĩs creatura naturaliꝭ q̃etẽ optat ꝛ pacẽ:
quã ipi pturbãt: dẽ q̃bꝫ Abdie.c.vnico. Inualuerit ad-
uerſum te viri pacis tue.i. q̃ deberẽt eſſe viri pacꝭ tue.
¶ Ex q2 tñ cõmittũt delictũ ſine pena trãſire nõ pñt. Ar.viij.
Hoꝝ aũt pena ꝛ piculũ dupl'r timeaꝭ: tpaliꝭ: ꝛ eterna 25
liꝭ. Tpaliꝭ tã i rebꝫ q̃3 in pſonis. In rebꝫ pꝫ p legẽ ci-
uilẽ in auctẽtica: n. de pace iuramẽ. firmanda. Col'.x.
l.vnica.§.homicidiũ: in qua non tñ ipi pturbatores:
verũ etiã de eis iudiciũ non facientes: in ſuis facultati
bus puniunꝭ: ſub eo qui ſequit tenore. Judices võ et
locoꝝ defenſores vel quicunq3 magiſtrat⁹ ab impato-
re vel eius voluntate ꝯſtituti ſeu ꝯfirmati: qui iuſticiã
facere neglexerint: ꝛ pacem violatã etiam vindicare le
gitimo ſupſederint: damnũ oĩe iniurio paſſo reſarti-
re compellanꝭ. ¶ Huic lex ꝯcordat dei. Ro.j. Digni
ſunt morte: non ſolũ qui faciunt ea: ſed qui cõſentiunt
facientibꝫ. Sup quo dicit Ambro. q̄ ꝯſentire eſt tace-
re: cũ poſſet redarguere. ¶ Nota plures auctoritates
ad h̃. C.xvj.5o. ¶ Hec eſt dura ſentẽtia ꝯ nõ punien-
tes vt meruerunt latrones: de q̃bꝫ habeꝭ. J.iiij.14. cũ
ſequenti. Sequiꝭ: cito poſt in auctentica pdicta. Recs
ptatoribꝫ etiã malefactoꝝ qui pdictã pacẽ violauerũt:
ꝛ pdã emẽtibꝫ nr̃am idignationẽ ſubituri ꝛ eadẽ pena
feriẽdis: pterea bona ei⁹ publicenꝭ: ꝛ dom⁹ ei⁹ deſtruaꝭ
q̃ pacẽ iurare ꝛ tenere noluerit: ꝛ lege pacꝭ nõ fruaꝭ: h̃
ibi. Glo. võ ſup illo vbo: deſtruaꝭ: videꝭ textũ deride
re: dicẽs. Hic nõ inſperit impator iſte deformitatẽ vꝫ h̃
ꝓpter deſtructionẽ domoꝝ qđ alias lex reſpicit: q̃ñ in

tereſt reipublice ne vrbs deformet̃ ruinis.ff.ne q̃d i lo
26 co publico.l.vlti.l.in.ff.nouo.li.v. ¶ Quod etiã puniẽdi
ſũt in corpibꝰ ⁊ pſonis:ſatis ſignificat̃ p h qd̃ refert ma
giſter in hiſtoria ſcholaſtica Joſue.xxiij.dicens. In ſi
gnũ federis effudit Joſue aquã ſup terrã. Mos in q̃t
erat gẽtibꝰ in ſignũ federis inite: ſanguinẽ ſuillã effun
dere: q̃ſi diceret:ſic effundet̃ ſanguis eiꝰ q̃ violauerit h
fedꝰ. Hebrei vo fundẽtes aquã atrociorẽ penã in vio
latorẽ indicabãt. Alij eñ liq̃res nõ effundunt̃ de vaſe
q̃n aliqd̃ veſtigiũ ſui in eo derelinquãt: ſolꝰ aque liq̃
pfuſus effunditur: quod faciebãt Hebrei federe inito
cum domino quaſi diceret. Non ſolum violator hu
ius federis peribit: ſicut in aliis fit federibus ſed tota
pgenies eiꝰ pibit cum eo: vt nullum veſtigiũ eius ap
pareat ſup terrã. Hec ibi. In q̃ pena ptꝫ ⁊ piculũ vio
lantiũ fedꝰ pacis: qd̃ eñ deo faciũt q̃ñ pſitent̃: ⁊ etiã qd̃
cũ pximo faciũt dei intuitu: quia nõ ſolũ ipſi: verũ etiã
ipoꝝ heredes pp̃ hmõi trãſgreſſiões pacis federis: nõ
tñ hic ledunt̃: ſed etiã frequẽter corpalit̃ occiſi ⁊ exhe
redati vident̃: q̃bꝰ penis ſi carere volueris pacẽ habeat
27 tabernaculũ tuũ Job.v. Quã ſi nõ habuerit: hic ⁊
in futuro punient̃ eternis: cũ illo q̃ nunq̃ ſe flectere vo
luit: vt pacẽ hrẽt diabolꝰ: de q̃ fert̃ q̄ a q̃dã req̃ſitꝰ: q̄
Exm̃ re ſe humiliare nollet vt miſcðiam ⁊ pacẽ obtineret. Rñdit
affligi poſſumꝰ flecti nolumꝰ. Cuiꝰ cõditiões ſunt aliq̃
q̃ ad pacẽ regrẽdũ vl' habẽdã nolũt inclinari: ⁊ ideo iu
ſtũ eſt: vt illiꝰ ſocij ſint in penis cuiꝰ cõditiõnẽ tenent in
culpis. Et q̄ celeſtis paſtor illos de ouiũ excludat ſocie
tate q̃ ſiĺ pacifice nõ viuũt: q̃ canũ ⁊ porcoꝝ q̃ p minis
mis pugnãt ſequunt̃ cõditiões. Quod vo iſta pena ſit eis
Exm̃ debita: oſtẽdit̃ : a hiſtoria q̃ etiã lege ciuili. ¶ Hiſto
ria ad hoc fert̃ de duobꝰ vicinis int̃ ſe diſcordãtibꝰ: at̃
q̃s cũ amici vellẽt pacẽ reformare ⁊ nõ poſſent: ipſis ſic
mortuis: q̃dã ſanctꝰ poſt mortẽ illorũ vidiſſe legit̃ du
os nimis deformes ad inuicẽ crudelit̃ pugnãtes. Qui
req̃ſiti: rñderũt: ſe eſſe illos duos vicinos: q̃ qi nunq̃
potuimꝰ pacẽ int̃ nos hr̃e: ſꝫ mutuo nobis detraximꝰ ⁊
nocuimꝰ: ⁊ detractiões ⁊ nocumẽta libẽter audiuimꝰ
Idcirco nũq̃ pacẽ habebimꝰ vel q̃etẽ: ſꝫ ſicut tũc nos
mutuo comedimꝰ ⁊ afflixímꝰ ad culpã: ita ſp̃ faciemꝰ
ad penã. Nota hiſtoriã aliã ad iſtud ppoſitũ. C.ix.ſ.
¶ In lege etiã hec ptinet̃ ſentẽtia.ff.de inofficioſo teſta
mẽto.l.papinianꝰ.§.meminiſſe.i.l.ff.veteri.li.v. Hec
nãq̃ lege hr̃: q̄ ipugnãs teſtamẽtũ: vtpote: q: teſtator
nõ fuerat ſane mẽtis vel aliq̃d ſiĺe: ⁊ poſtmodũ legatũ
qd̃ ſibi i teſtamẽto legatũ eſt petẽs: illo legato carebit.
Sic q̃ impugnãt teſtamẽtũ cħriſti d̃ pace habẽda quã
chriſtꝰ docuit in ſua p̃dicatiõe Eph.ij. Veniẽs euãge
lizauit nobis pacẽ: quã tenuit i ſua cõuerſatiõe: ps̃.cxix.
Cũ his q̃ oderũt pacẽ: erã pacificꝰ ⁊c̃. Induxit i ſecre
ta admonitiõe. Marci.ix. Pacẽ habete int̃ vos. Fecit ĩ
ſua paſſiõe: q: redimet in pace aiam meã: in ps̃.liiij. Et
Eph.ij. Ipſe eſt pax nr̃a: qui fecit vtraq̃ vnũ. Eſa.liij.
Diſciplina pacis nr̃e ſup eũ. Obtulit in ſua reſurrectio
ne. Joan.xix. Et Luce.xxiiij. Pax vobis: ego ſum. Le
gauit in ſua ſeparatiõe. Joan.xiiij. Pacẽ relinquo vob:
teſtamẽto pacis ſp̃ priuabunt̃. Nota ad hoc aliã legẽ.
D.viij.6.⁊.X.j.arti.iij. Et iuſte quidẽ ſic priuabunt̃:
q: non eſt iuſtũ q̄ filij ſathane illud habeãt legatũ: ſed
tales teſte beato Grego.in paſtorali: filij ſunt ſathane.
Si inquit: dei vocant̃ filij qui pacem faciunt: pculdu
bio ſathane filij ſunt qui cõfundunt.
Ar.ix. ¶ Circa vo inuẽtionẽ remedioꝝ contra oĩa p̃dicta ma
28 la ⁊ pericula que ex pacis contingũt defectu: tria reſtãt
dicenda. Primo nanq̃ oſtẽdere reſtat ppoſitũ in reme
dioꝝ inuentionẽ. Secũdo inueniẽdi ⁊ habẽdi neceſſi
tatem. Tertio nõ habentiũ piculoſam fatuitatẽ. Quãtũ
ad primã cũ illis remedijs que oſtẽſa ſunt.ſ.eo.c.arti.
v. optimũ ⁊ maximũ cõtra oĩa p̃dicta picula eſt ani
moꝝ vera cõcordia: vt oẽs hoĩes ſint q̃ſi caſtrorũ acies
ordinata: ⁊ hoc faciat in eis volũtas ⁊ ratio q̃tũ ad cor
pus myſticũ: qd̃ facit natura in corpe naturali. Sicut
nanq̃ natura ad hoc ſemp nitit̃: vt q̃litates elemẽtorũ
in corpe viuo ſint: in bona cõportiõe: ⁊ q̄ vnũ ſupra aliũ
ud non dñetur p exceſſum inordinatũ ad hoc q̄ pax in
corpe habeat̃ que ex bona euenit ſanitate: ⁊ ad hãc ha
bendã ſudore ⁊ aliq̃ñ minutione expellere nitit̃ humo
res qui hanc pacẽ impediũt: que dũ obſeruate p oĩa
põt: pace fruit̃ optata: ⁊ a cõtrario cõtrariũ euenit. Sic i
ppoſito: ratio chriſtianoꝝ ad hoc intẽdere debet: vt ſi
cut dr̃ Ro.xv. Vnanimes vno ore honorificetis de ſic
ita q̄ vnus ſupra aliũ nõ eleuet̃ p ſupbiã: nec aliũ de
primat p inuidiã: ⁊ ad iſtã vnitatis pacẽ habendã: opor
tet q̄ eã peccata interiora eijciat: q̃ etiã peccatores exte
rius corrigat vel eijciat orando: ⁊ coopando cũ Pau
lo dicente. Vtinã abſcindant̃ q̃ vos cõturbãt tanq̃ ma
li humores. Nã q̄ mali hoĩes ſunt ſicut mali humo
res in corpe: ptꝫ p Decretũ.de conſe.di.iiij. eſt vnitas.
Et ſicut zizania in tritico: ſicut ptꝫ p Decretũ ſumptũ
ex verbis Augu.in li.de baptiſmo. xxiij.q.iiij. q̃ſtio.
Et ad hoc faciendũ cooperari debet ſupioris potentia
qui minutoris locũ obtinet: que ſi nõ fecerit ſpũalis ſa
nitatis pace ſemp carebit. Si vo hoc ex corde ⁊ effectua
liter fecerit: in pace ſunt oĩa q̃ poſſidet. Lu.xj. Quãtũ ad 29
ſecundũ neceſſitas hoc mediũ ⁊ remediũ inueniẽdi: p̃
mo nobis in cõſuetudine oſtendit̃ diſcretoꝝ: q: ſicut in
ter ſe diſcordãtes videntes tertiũ cũ exercitu magno cõ
tra eos venire: pacẽ inter ſe faciũt vt ſint fortiores con
tra tertiũ. Sed diabolꝰ venit cũ exercitu magno: terrã
nr̃am inuaſurus: ad hoc eñ circuit querẽs quẽ deuo
ret.j.Pe.v. Quotiẽcunq̃ ḡ pñꝰ fuerimꝰ int̃ nos diſcor
des hoc intelligẽtes: ſimꝰ amodo pacifici ⁊ cõcordes vt
ſimꝰ cõ illũ fortiores. Qd̃ ſi facere noluerimꝰ minor in
nobis: q̃ in brutis inuenit̃ prudẽtia vel ſagacitas. Nã
⁊ duo canes inter ſe pugnãtes: videntes lupũ cõ eos ve
nientẽ: brigã quã inter ſe habuerãt dimittũt: ⁊ lupum
cõcordit̃ inuadũt. Hac cõſideratiõe ſicut refert Julius
ſextꝰ ſtrategematon.li.j.ti.x. Scoriſꝰ dux Dacoꝝ i ex Exm̃
ercitu pugnã ſedauit oſtendẽs eis duos canes pugnã
tes: ante quos lupũ currere fecit: quo viſo pugna inter
eos dimiſſa: lupũ cõcorditer ſequebant̃. Sic inq̃t facite
vos contra romanos. Sic etiã faciant chriſtiani contra dia
bolũ ⁊ animarũ inimicos tenentes doctrinã ppħe di
centis. Stemꝰ ſimul Eſa.l. Et iteꝝ. Accedite ſimul: q̃
ſalui eſtis. Eſa.xlv. Et iterũ. Simul ad iudiciũ appro
pinquemꝰ. Eſa.xlj. Et ſupior in hoc caſu exemplũ te
neat Moyſi: de quo dicit̃ Actuũ.vij. q̄ apparuit illis
litigãtibꝰ ⁊ reconciliabat eos in pace: dicens. Viri fra
tres eſtis: vt quid nocetis alterutrũ. ¶ Iterũ non ſolũ 30
inimicoꝝ multitudo ad hãc cõcordiã habendã nos ne
ceſſitat: ſed etiã ipſorũ ppinquitas: quia ſemp pp̃e nos
ſunt videntes ⁊ audiẽtes quicq̃d facimꝰ. Hac cõſide
ratiõe ſicut narrat Juliꝰ sextꝰ ſtrategematon.li.j.c.ix.
Silla romanoꝝ dux legiões pacificauit inter ſe diſcor
dãtes: nunciãdo hoſtes pp̃e eſſe: qui ſtatim cõ hoſtes ſe
armauerũt. Sic vos cũ inimici pp̃e ſint induite vos ar
maturã dei: vt poſſitis ſtare aduerſus iſidias. Eph.vj.
Solliciti ſeruare vnitatẽ ſpũs in vinculo pacis. Eph.
iiij. Illos vo q̃ his cautelis ad pacẽ mutuã venit̃ cõpre
hẽdit btũs Grego.i mora.dicẽs. Inde nob pax robu
ſtior orit̃ vñ nob ab aduerſarijs pugna durior generat̃. 31
¶ Non vtentiũ vo iſto maiꝰ eſt periculũ: q̃nto maio

res sunt q̄ inter se discordāt: siue sit in vno regno: siue
in vna ciuitate: siue in domo: ꝛ maxie qn̄ ipsi inť se dis
scordāt q̄ regnū vel ciuitatē vel domū regere deberēt:
q2 tūc nō ipsis tm̄ mors iminet ꝛ ruina: sicut corpi ex
mal' humoribꝫ: ꝫ etiā oībꝫ mēbris ꝛ oībꝫ subiectis: sicut
pꝫ.ij. Regū.xvij. vbi duobꝫ ɔsiliarijs Absolon. Cu
sai: vicꝫ ꝛ Achitofel inť se discordātibꝫ: toti⁹ exercit⁹ ses
q̄bať ruina. Sic nūc qꝫ fm̄ Criso. sup illud Math.ij.
Herodes rex turbat⁹ est: ꝛ oīs Hierosolyma cū illo.
Quēadmodū in q̄t certātibꝫ vētis mare ɔcutiť: sic regi
bus sibi aduersantibꝫ ppl's regni vexať. Ergo ɔsiliū pa
cis erit inť illos: Zach.vj. Et sicut dič Prouer.xij. qui
pacis ineūt ɔsilia sequiť eos gaudiū. Nota de ista ma
teria. C.iiij.25. vsqꝫ ad finē: ꝛ. C.9. p totū: ꝛ. D.viij. p
totū. Hec locut⁹ sum vob: vt in illo pacē habeatis qui
dič. Joan.xvj. Hec locut⁹ sum vob vt in me pacē ha
beatis solūmodo.

Ar.x. ¶ Ad cognoscēdū vo si hāc habeam⁹ pacē. Prio exē
32 plo vtamur Anselmi. Sicē nāqꝫ reflexio ad parietē ra
dij sol' lucētis in aquā stāte in vase aliq̄ latē: oñdit vtrū
aq̄ in vase stet i pace: illa reflexio in pariete pacifica cer
nit: ꝛ si trēsit in motu: scit q aq̄ sit in motu. Sic radij
a corde exeūtes in v̄bo ꝛ ope ꝛ alijs signis ostēdūt cor
pacificū ꝛ nō pacificū: q2 sič fum⁹ est signū ignis: ita il
la q̄ exteri⁹ patēt ostēdūt vbi sunt cogitatiōes pacis ꝛ
nō afflictiōis: q2 vbi vera est pax interi⁹: illa exteriora
sūt pacifica: ꝛ ad malū nō mouenť: q2 sič dič dñs Esa.
liiij. Fed⁹ pacis mee nō mouebiť. ¶ Scd̄o cū pacifici di
canť ꝛ sunt filij dei: sič pꝫ Math.v. Eadē euidētia est
vtēdū ad sciēdū q̄s sit pacific⁹ q̄ vtiť q̄s ad sciēdū q̄s
sit fili⁹ dei: de q̄ experimeto dictū est. F.v.arti.ij. Sicē ḡ
filij boni aliq̄lis hi euidētia: ex h̄ q a pre ɔcussus nō re
ɔcutit: ita pacific⁹ in h̄ oñdiť: q dō ordinante vł ɔmit
tēte: tribulatōibꝫ ꝛ aduersitatibꝫ ɔcutiť. Et m̄ oēꝫ exte
ri⁹ oñdit pacē sapiētis obtēperās doctrie: q̄ dr Prouer.
iij. Disciplinā dñi: fili mi ne abijcias: neqꝫ deficias cū
ab eo corriperis: quē eīm diligit de⁹: corripit: ꝛ q̄si i filio
cōplacet sibi. Ergo sič dr Eccl'.xlj. Disciplinā in pace
ɔseruate ꝓpē causas tactas. C.xvj.29. cū sequentibꝫ.

Ar.xi. ¶ Et ꝓpē timorē ꝛ amorē illi⁹: de q̄ i ps̄.lxxxiiij. loqueť
33 pacē in plebē suā. Pro q̄ est aduertēdū: q est de deo in
h̄ casu ꝛ plebe sua: sicut est de pře nobili ꝛ filijs suis ad
scholas positis: q2 sič nō sufficit tali při nobili q filij sui
mgr̄m habeāt cōem in schol' legētē. sič ceteri q̄ scholas
adeūt: ꝫ mgr̄m ei⁹ deputat spāle q̄ eos spālit in his q̄
discēda sunt vel faciēda iformet. Ita nō suffič při nr̄o
deo: vel pape: vel epō: q̄ se de pace itromittit refor: mā
da ꝓpē diligētē quā de subditis suis hñt curā q pacis in
formatores habeāt gñales scꝫ ꝓphetas: pꝛiarchas: ꝛ ali
os pacis p̄dicatores: ꝫ ipsemet tāq̄ pedagog⁹ special' ad
pauꝑes suos ꝓ pacis reformatiōe ꝛ ɔtinuatiōe venire
dignať: vel ad hoc spālit legatū mittit: q̄ loqueť pacē i
plebē suā: tria oñdēs: indiciū amoris intēsi: loqueť: be
neficiū valoris ipēsi: pacē: fastigiū honoris imēsi: i ple
bē suā. Magn⁹ nāqꝫ honor est: q sic vult se hic ad ple
bē suā. ¶ Primū ḡ est indiciū amoris intēsi: q2 nō loq̄
tur dure nec rigide ad terrorē: nec ad vni⁹ vł alterius
ꝑtis deceptionē: ꝫ in voce gratiosa: ad magnā virius
qꝫ ꝑtis vtilitatē: formā i hoc sequēs christi: q̄ dič Jos.
vj. Verba q̄ ego locut⁹ sum vobis: spūs ꝛ vita sunt.
¶ Secūdo oñdit beneficiū valoris ipēsi. i. pacē nō fictā
vel falsam: sed verā ꝛ vtilē: non sicut aliq̄ q̄ pacē q̄rūt
vtilē ꝓ vna ꝑte tm̄: nimis vni ꝑti adherētes: q̄ ido ve
rā ꝛ stabilē pacē facere nō pñt: q2 sicut in edificio mate
riali si lapis angularis deberet duos parietes copula
re: vni parti nimis adhereat: ꝛ alterum deserat: nō erit
opus firmū vel stabile. Ita ꝛč. sed sicut christ⁹ q̄ stetit
in medio discipuloꝝ ꝛ dixit. Pax vob. Jos.xx. ¶ Nō 34
plus ad vnā q̄ȝ ad aliā inclinās partē: ꝫ in medio stās
ꝛ cooꝑans: vt sicut dr in ps̄.cxxj. Fiat pax i virtute ꝛč.
¶ Ad cui⁹ auctoritatis intellectū est aduertēdū: q q̄dā
silitudo est inter morbos corꝑales ꝛ spūales q̄ȝtum ad
tres ɔditiōes. Prio: q2 sicut aliqūe sunt ifirmitates cor
porales q̄ nec v̄tute nature nec arte medici sanari pñt
ꝛ de sic infirmatis non est spes vite. Ita aliqūe sunt in
firmitates ꝛ cecitates spūales: vtꝫ: discordie ꝛ hmōi q̄
bus hoies insāti infirmanť ꝛ excecanť q nec ꝓpriam
rōem seq̄: nec alienā audire volūt. De quoꝝ vita spūa
li q̄ in pace ɔsistit desperať: q2 nec virtute ꝓpria: nec ar
te curari volūt aliena. ¶ Secūdo: q2 sicut alie sunt in
firmitates que licet virtute ꝓprie cōplexionis forte sa
nari nequeāt: ꝓpter grauē infirmitatis ɔditionē: adiu
torio tm̄ phisici vel cirurgici sanitatē recipiūt optatam.
Sic aliq̄ qui licet ꝓpē cordis sup̄biā ꝛ grossiciē discor
die ꝛ iniurie nō sanent infirmitatē ꝓpria ducti volūta
te: p alios tm̄ mediatores illā recipe sūt parati: ꝛ de illi
est spes sanitatis. ¶ Tertio: q2 sicut aliqūe sunt infirmi
tates corꝑales: q̄ ex nature: fortitudine ꝛ bone comple
xionis virtute sine alia exteriori sananť medicina. Sic
licet discordia oriať inter hoies rōnis ꝛ bone volūtatis:
ꝓpria rōne se vincētes de corde rancorē remittūt ꝛ paci
ficanť. Prima ɔditio est reproboꝝ. Secūda infirmoꝝ.
Tertia ꝑfectoꝝ: ad quā ps̄.cxxj. quēlibet hortať dicēs.
Fiat pax in virtute tua. ¶ In qua auctoritate vnū p̄re 35
cipit ꝛ aliud docet seu ostēdit. Precipit nanqꝫ amicitie
fracte reparationem: ostēdit societatis adepte ɔtinuatio
nē: primū p̄cipiēdo dicit. Fiat pax secundū ostendēdo:
quō vicꝫ illud p̄ceptū impleri ꝛ ɔtinuari poterit: adiū
git in virtute tua. Vt primū impleať: est primo ab oi
bus multū desiderandū. Et secundū a deo diligenť pe
tendū. ¶ Primū pꝫ: q2 oēs vt cōiter appetūt felicē ꝛ de
lectabilē vitā q̄ sine pace hñ nō pōt: q2 si quis habeat
oēs diuitias mūdi sine pace: illas secure nō possidet: ꝫ
semꝑ cū amissionis timore. Si iterū haberet oēs delici
as mūdi in esculētis ꝛ poculētis ꝛ hmōi parū ꝓderūt
dū cordis habet tediū ꝛ inq̄etudinē ꝛ timores q̄ ex dis
scordiarū ꝛ pugnarū ꝛ belloꝝ veneno eueniūt. Si ite
rum multos habeat honores dum tamen illis nō ho
norať: sed contēniť quibꝫ nocuit: plus de istis dolet: q̄ȝ
de honorantibꝫ gaudeat. Si ergo ista multū optāť:
maxime optari deberet pax: sine q̄ ista parū valere vi
denť. Jdeo congrue dicit Hester.xiij. Cunctis morta
libꝫ optata pace ꝑfruerer. ¶ Secundū patet: q2 cum in
omi angulo: in oīni patria inť magnos diuites ꝛ pau
peres tot sint discordie tātaqꝫ supbia ex qua accidit: q
quilibet erubescit pacē querere: ne ab alio inferior: vel
aliū timere videať: nō videť quō pax fieri poterit: sine
dei specialis ꝓuidētia ꝛ adiutorio. Juxta illud.ij. Ma
chab.iiij. sine regali ꝓuidētia est impossibile pacē rebꝫ
dari: ḡ est a deo multū petendū. ¶ Vt secūdo ista pax
ꝑseueranter cōtinuetur patet: q necessaria est inter ho 36
mines virtuosa vita: quia vbi est falsitas: dolus: ꝓdi
tio: superbia: ꝛ hmōi vicia pax nunq̄ȝ erit vera nec sta
bilis: quia talis pax est latronū: homicidarū: adultero
rū: ꝛ alioꝝ malefactorū: qui ad temp⁹ concorditer vi
uunt: sed post quilibet aliū de malo accusať: ꝛ vnus de
malo ɔuictus alium appellat. Jdeo Ezechias rex con
grue veritatem ꝛ pacem copulauit: dicēs. Sit tm̄ pax
ꝛ veritas in diebus meis.iiij. Regum.xx. His de pa
ce dicens. Nunc dimittis seruū tuum domine: fm̄ ver
bum tuum in pace. Luce.ij. Et recipe in pace spiritum
meum. Thob.iij.

P.v. PEccatū est duplex:quod-
dam mortale:quoddā veniale. Circa q̄ septez
sunt facienda. ¶ Primo nāqȝ ostendit̄ peccati morta-
lis diuisio. Secūdo quō palliat̄. Tertio: que dāna in-
fert bonis p̄cedentibus. Quarto: que dāna infert bo-
nis p̄sentibꝰ. Quinto: que dāna infert bonis futuris.
Sexto: contra oīa p̄dicta mala ostendunt̄ remedia.
Septimo:peccati venialis ostendetur similitudo con-
ditio et periculum.
Arti.j. ¶ Circa ad primū: peccatū mortale sic dictū a mor-
tis effectu quem inducit:est duplex. Unum originale.
1 Aliud actuale. Originale est priuatio originalis iusti-
cie:que a primis parentibꝰ transijt ad posteros. Sicut
terra obligata trāsit ad heredes cum oneribꝰ ꝛ seruitu-
tibus ꝛ debitis suis:sicut patz ꝑ legē.ff.de ꝯditione fur-
tiua.l.si ꝓ fure.§.cōditio.ꝛ.in.ff.veteri.li.xiij. Et ꝑ de-
cretū sumptū ex verbis beati Grego.xvj.q.vj.si epm.
Et ꝑ decretalē.l.v.de vsuris.c.tua nos. Nec tm̄ one-
rant̄ de his debitis q̄ cōtraxit rōne negociorū gestoꝝ:
sed etiam de onere cōtracto in operibꝰ illicitis: vtpura
furto et rapina : ita ꝙ obligant̄ ex patris maleficio: in
parte q̄ ad eos ꝑuenit: si lis nō fuerit ꝯtestata viuente
patre. Si vo fuerit cōtestata ipso viuente: obligant̄ in
toto:q2 in hoc casu eodē onere ligant̄ sm leges q̄ pater
illoꝝ obligabat̄:sicut patz.C.li.iiij.ti. vt ex delicto de-
functoꝝ heredes cōueniant̄.l.j.sb eo q̄ sequit̄ tenore.
Post litis ꝯtestationē eo qui vim fecerit vel ꝑcussionē:
vel aliq̄d deliquit defuncto: successores eius insolidū
tenent̄. Sic in ꝓposito:q2 primi parētes furtū seu rapi
nam cōmiserūt:de quo facto:lis fuit cum eis ꝯtestata:
ipsis viuentibus Gen̄.iij.vbi deus primū parentē ad
iudiciū vocauit. Ita nāqȝ dicit̄. Vocauitqȝ dn̄s deus
Adam: ꝛ ait ei. Ubi es. Ergo idē onus:seruitus: seu
debitū: ꝛ obligatio quārū a iusticia originali priuabat̄
et ad mortē obligabat̄:iuste ad posteros suos trāsiuit.
Et ista iusticia ꝑ vnū hoīem peccatū in hunc mundū
intrauit ꝛ per peccatū mors Rom̄.v. qui mundū pec
cato dāmauit Ro.viij. Nota.R.vj.11. Itē Col.x.4.
2 ¶ Peccatū vo actuale:pmo in septē capita diuidit̄:si-
gnificata ꝑ illa septē capita Apoc.xvij. Vidi inq̄t mu
lierē sedentē sup bestiā coccineā: habētē capita septē.i.
animā peccatricē habentē septē mortalia pctā : q̄ sunt
septē dona spiritꝰ maligni:ad expugnationē ꝛ destru-
ctionem septē donoꝝ spūs sancti. ¶ Donū nāqȝ timo-
ris expugnat diabolus:superbia ꝛ p̄sumptione: q̄ fa-
ciunt homines minus deū timere q̄ deberēt. ¶ Donū
sciētie:expugnat ira que facit ꝙ quis nō sm scientiam
iudicat:q2 illam excecat. ¶ Donū pietatꝭ expugnat in-
uidia: que facit hominē impie cogitare et agere contra
proximū suū. ¶ Donū sapientie:expugnat luxuria:q̄
hominē nimis infatuat: ꝛ vltra alia pctā in agendis ꝛ
sustinēdis stultū facit. ¶ Donū cōsilij: expugnat aua-
ricia seu cupiditate : que facit ꝙ homo nō sequit̄ bonū
consiliū: vbi lucri mali videat auantagiū. ¶ Donū in-
tellectus: expugnat gula: que hominē ad studendū et
intelligendū ineptū facit. ¶ Donū fortitudinis expu-
gnat ꝛ destruere nitit̄ accidia : q̄ facit hominē in his q̄
dei sunt tristem ꝛ timidū. ꝛ quasi debilem ꝛ infirmū: ꝛ
miluini generis: q2 sicut miluus est auis pigra ꝛ mul-
tū clamat:sed nō bene venat̄. Ita in ꝓposito. ¶ Patet
ergo diabolus ille est draco rufus Apocal. xij. Draco
inquit rufus habens capita septē: ꝛ in capitibꝰ suis se-
ptem diademata: in signū regie potestatis: quā habet
sup oēs sibi subiectos. Hoc ḡ aduertētes nō regnet
pctm̄ in vestro mortali corpe vt obediatis ꝯcupiscētijs
eius. Sed neqȝ exhibeatis mēbra vestra arma iniq̄ta-
tis pctō Ro.vj. ¶ Secūdo: q̄dlibz istoꝝ septē: diuidit̄ 3
in q̄tuor genera.i.in pctī cogitationis: locutiōis: ope
rationis ꝛ omissionis. ¶ Nam ꝙ quodlibet peccatoꝝ
cōmitti poterit istis quatuor modis: planū videtur: q2
ꝙ supbia ꝛ sic de aliis alijs cōmitti poterit tribus pri-
mis modis: dubiū nō videt̄ : ꝙ etiā omissio oībꝰ illis
pctōꝝ generibus se imisceat: videt̄: q2 supbie se imiscet
qn̄ ex supbia omittit qd̄ facere deberet: ꝛ sic ire: ꝛ oībus
alijs. ¶ De istis ḡ quatuor generibꝰ pctōꝝ pōt dici il-
lud Dan̄. vij. Quatuor venti celi pugnabāt in mari.
Et cito post dicit̄. Quatuor capita in bestia.i. diabolo
et etiā in hoīe bestialiter viuēte. Et illud Zach.j. Vi-
di ꝛ ecce q̄tuor cornua. Et iterū ibidē. Ostendit mihi
dn̄s q̄tuor fabros. Et q̄ aliqd̄ istoꝝ faciūt: sibi ipsis ini
micant̄: iuxta illud Thob.xij. q̄ faciūt pctm̄ ꝛ iniq̄tatē
hostes sūt aīe sue. ¶ Tertio: q̄dlibet istoꝝ q̄tuor pōt fie 4
ri ꝯ deū: seipm̄ ꝛ ꝓximū. ¶ Cōtra deū: sic in infideli-
tate: in desperatiōe: in mala iuratiōe: ꝛ hmōi. ¶ Cōtra
seipm̄: in gula: accidia: luxuria: q2 qui fornicat̄ in cor-
pus suū peccat.j.Coꝝ.vj. ¶ Cōtra ꝓximū: ipm̄ in aīa
vel in fama: vel in corpe vel etiā in sba ledēdo. Et sic
ꝯtra quelibet istoꝝ pōt cōmitti pctm̄ cogitationis: lo-
cutionis ꝛ opationis. Ita etiā omissionis: qn̄ omittit̄
qd̄ alicui istoꝝ fieri deberet: siue cogitando: siue loquē
do: siue opando. Inter oīa tm̄ ista: q̄ ad satisfactionē
maior est difficultas in pctō qd̄ cōmittit̄ ꝯ ꝓximū : q2
vbi alia ꝯtritione ꝛ penitētia delent̄ corpali: illa vbi fa
cultas adest: nō delent̄ sine restitutiōe vꝉ emenda: vbi
in rebꝰ vel fama vel corpore ꝓximū lesit. Diabolus ḡ
bestia est q̄ istis tribꝰ dentiū ordinibꝰ q̄s pōt deuorat:
de q̄ Dan̄.vij. Bestia similis vrso stetit: ꝛ tres ordines i
ore eiꝰ. Et ista tria: triplex sunt funiculus q̄ difficile rū
pit̄ Eccꝭ.iiij. de q̄bus Prouer.v. Funibꝰ pctōꝝ suorū
quisqȝ ꝯstringit̄. Ex dictis ḡ patz triplex pctī actualis
diuisio: q̄rū prima est in septē. Secūda vo distinguit
quodlibet illoꝝ septē in q̄tuor. Et tertia distinguit q̄d-
libet illoꝝ q̄tuor in tria. Vide quō p̄dicta pctōꝝ gene
ra cū speciebꝰ ꝛ indiuiduis suis sūt a deo maledicta. M.
j.3. Vide etiā de pctō omissiōis ꝛ pena eiꝰ. P.viij.21.
¶ Sed ne ꝓpꝰ dei maledictionē vel ꝓpriā deformitatē Arti.ij.
vitarent̄ a diabolo ꝛ eiꝰ ministris multipliciꝰ palliant̄
sicut patz. F.j.29. vbi ostēsum est: quō viciū virtꝰ repu- 5
tat̄. Et. F.j.30. vbi oñsū est: quō diabolus filias suas
sub pctōꝝ pallijs nuptui tradit. Circa quoꝝ palliatio
nē seu falsaz colorationē : tria sūt ostēdēda. Primo enī
ostendet̄: quō inimici aīe ad pctōres se habeāt: dū pctī
periculū abscōdere nitunt̄. ¶ Secūdo quō ꝛ q̄ꝫ pericu
lose sub talijs pallijs excecant̄. ¶ Tertio: ꝙ hmōi pal-
lia ab oculis dei: ꝛ spirituū alterꝰ seculi nō abscōdūt.
¶ Circa ad primū est aduertēdū: ꝙ est pmo de diabo
lo ꝛ eiꝰ ministris: q̄ hoīem ad pctm̄ trahere nitunt̄ di-
centes: ꝙ totum pctī capiūt supra se: sicut de aucupe.
¶ Primo: sicut ille laqueos ad auiū abscōdit deceptio-
nē. Ita isti pctōꝝ picula: sic patz. A.v.8. Sic ḡ auceps
laq̄os vel retia sub terra vel palleis abscondit: ꝛ aliq̄d
eis delectabile oñdit. Ita diabolus ꝛ eiꝰ mīstri pctā sb
pulchris abscōdunt vbis : supbiā vocātes honestatē:
vindictā correctionē: gulā sanctatē: auariciā: ꝓuiden-
tiā ꝛ pietatē: q2 dicūt: ꝙ si multa haberēt: magnas face
rēt elemosynas. Ecce quō cupiditas abscōdit̄ sub ve-
lamēto pietatꝭ: sic patz. A.xij.78. Et. A.xxvij.51. Lu-
xuriā naturalē cōplexionē. Malū lucrū prudentiā: sic
vsurarij: q̄ dicūt ꝙ interim de pecunia sua lucrari po-
tuissent. Ita possent iudei. Alij desideriū honoris ꝛ ꝓ-
prie q̄etis palliāt sub pallio obediētie ꝛ salutꝭ dicētes;

ꝙ ideo laborãt in studio: q2 eis inuĩctũ est: ꝛ vt amplꝰ
in ecclia ꝓficiãt. Sic Absalon libidinẽ dominãdi abs
scõdit sub falso colore iusticie. ij. Reg. xv. dicẽs. Quis
cõstituet me vt iuste iudicẽ. Oẽs iste excusationes sunt
false facies: q̃s ludẽtes ꝛ latrões induũt ne cognoscant
quoꝝ ꝑiculũ vide. P. vj. 4. cũ sequẽti. ¶ Secũdo: q2 si
cut auceps habet vnã auẽ ꝓuatã p quã alias capit: sic
ptz. L. vj. 61. cũ ꝯcordãtijs ibi allegatis ꝛc̃. Ita est. ꝛc̃.
Propter has ĝ causas talis deceptor dicere põt illud
Job. xxxj. Abscõdi tanq̃ hõ sapple q̃ aues capit petm̃
¶ Et in h̃ casu est de diabolo sic̃ de ministris regis: q̃
appellatores fouẽt ꝛ blande cũ eis loquunt̃: sicut patz
O. v. 4. vt ꝑ illos plures lucrent̃: in fine tñ cũ alijs q̃
per eũ capiunt̃ suspẽdent̃. Sic diabolus pulchris ver
bis ꝛ falsis ꝓmissis q̃ cordi inspirat: qñ tentat: sic̃ ostẽ
sum est. M. ix. arti. vlt̃. peccatorẽ l pctis suis fouet: q2
ꝑ vnũ falsuz in parochia vel comitatu ꝓsumit multos
lucrari ꝛ ꝓualet. Nã vnus talis est venenũ ꝛ mors in
olla: ꝛ ouis scabiosa in ouili. Et sic̃ auceps ꝛ diabolus
in h̃ casu ꝛ facto sunt siles. Ita hoies ꝛ aues capte sũt
dissiles: q1 aues laqueũ ꝑcipiẽtes fugiũt: isti nõ. Iterũ
aues capte dolẽt ꝛ nõnulle ꝓ tristicia nunq̃ postea co
medũt. Isti vo nec cibũ vno die ꝓpt̃ pctã ꝛ laq̃os ini
mici q̃bꝫ capti sunt vix libẽter dimitterẽt: nec dolent: ꝫ
q̃nq̃ gaudẽt: ꝛ de h̃ iactãt. Et sicut dr̃ Esa. iij. Pecca
6 tũ suũ q̃si sodoma ꝓdicauerũt. Est secũdo de illis sicut
de falso lusore q̃ falsos habet decios: cũ q̃bꝫ ꝓmo ꝑmit
tit sociũ suũ lucrari: vt ad ludendũ cũ ꝓuocet: ꝫ in fine
totũ amittet. Sic tã diabolus: q̃z etiã eiꝰ ministri ꝑmit
tunt ad t̃ps lucrari diuitias: delitias ꝛ honores: ꝛ pro
tãto dicit̃ in ps̃. lxxij. Ecce ipsi pctõres ꝛ abũdantes in
seculo obtinuerũt diuitias. Immo eiꝰ ministri nõ tñ
ꝑmittũt: ꝫ etiã hmõi dãt: sicut ptz de leccatoribꝫ: q̃ mul
ta dant malis mulieribꝫ: ꝛ de potẽtibꝫ: q̃ dãt falsis ꝑ ite
ductoribꝫ ꝛ duodenarijs: ꝛ eos tales ludos ludere fa
ciũt: ꝛ tractꝰ trahere falsitatis: ꝓ q̃bꝫ in fine totũ amit
tent: ꝛ penas eternas incurrẽt: in q̃bꝫ recipiẽt duplicia
7 ꝓ oĩbus pctis suis Esa. xl. ¶ Est tertio de illis sicut de
his: q̃ pisces cape volũt cũ retibꝫ: q2 sicut illi vellent sẽꝑ
in aqua turbulentiã vel obscuritatẽ ne pisces rete vide
rent: vt meliꝰ eos capent: qd̃ eñ in tali dispositiõe: qñ
vicꝫ aliq̃ est circa aquã obscuritas pisces meliꝰ capian
tur: ptz de allecibꝫ q̃ meliꝰ capiunt̃ qñ nebula piscãtes
abscõdit. Sic diabolus vellet: ꝙ locus aĩe sẽꝑ esset aliq̃
pctõ turbatꝰ ꝛ obscuratꝰ ꝛ fedatus: et sub falso colore
abscõditus: vel ebrietate sopitꝰ: ne alie feditates appa
rerẽt. Et ideo ꝓcurat quantũ põt: ne hõ mũde ꝯfiteat̃:
sed sẽꝑ aliq̃d retineat pctĩ: vel saltẽ voluntatẽ iterũ ad
pctã redeũdi: sciẽs ꝙ alia pctã ille aĩe iniecta: parũ ap
parebũt: q2 ſm Criso. sicut si in loco multũ fetido ali
q̃d fedũ ꝓiectũ nõ appareret: ita nec pctm̃ additũ pctõri:
et quãto fetidius tãto minꝰ apparet: inmñ ꝙ sicut dici
tur Prouer. xviij. Pctõr enꝫ in ꝓfundũ venerit pctõꝝ
ꝯtemnit. Et in h̃ facto in q̃ sẽꝑ aliquã querũt obscurita
8 tẽ aĩarũ inimici. ¶ Quarto assilãt̃ latronibꝫ ꝛ pugili
bus. Primo: q1 sicut latrones domũ ingredientes t̃ps
captãt obscurũ: ꝛ lumẽ in domo extinguũt: ne cogno
scant̃: ꝛ pugil pugilẽ supans: vel oculos eruere nitit̃:
vel puluere ꝛ terra implere: ne surgẽs ipm̃ vidẽdo ex
pugnet. Sic isti tã demõ: q̃z eiꝰ ministri veritatẽ extin
guere ꝛ abscõdere nitunt̃: ꝓmissis suis mẽdacibꝫ: ꝛ h̃
q1 sciũt: ꝙ si nudã dicerẽt veritatẽ qñ hoiem vel mulie
rẽ ad falsitatẽ vel luxuriã alliciũt: addẽtes ꝛ finẽ osten
dentes: dicẽdo. Faciamꝰ vel faciatis h̃ ꝓ amore meo ꝛ
simul ibimꝰ ad infernũ: vix aliq̃s vel aliq̃ eis assentiret
Et ideo totũ illud abscõdũt sub bonis vel honoribus

vel delectatiõibꝫ ꝓmissis: ꝛ sic eos q̃s tentant excecant
veritatẽ abscõdẽdo: ꝛ rõnẽ eoꝝ impediendo. Sed nõ
nisi tñ in illis q̃ ꝓpter lucri vel delectatiõis desideriũ
gratis excecari volũt: q2 resistere pñt q̃ volũt. De illis
vo q̃ resistere nolũt: dr̃ Soph. j. Ambulauerũt q̃si ceci
q2 dño peccauerũt. Quis illũ cecũ nõ diceret: q̃ habet
añ eũ bonũ ꝛ malũ: ꝛ eligit malũ; ¶ Secũdo: q2 sic̃ la
tro volẽs hoiem ꝑ viã spoliare: t̃ps affectat nebulosũ
Ita ꝓdiem: vt in fine vite: hoiem ab oĩbꝫ spoliẽt bonis
affectãt q̃si nebulã pctã tua Esa. xliiij. ¶ Et q̃nto de il
lis sic̃ de deceptrice: de q̃ habet̃. G. ij. 39. ¶ Circa ad 9
secũdã ꝑtẽ huiꝰ articuli est aduertẽdũ: ꝙ ꝓdiem aiarũ
inimici nõ nitunt̃ illos q̃s tentãt excecare in his q̃ ad
diuitias: delitias pertinẽt: vel honores: imo placet dia
bolo: ꝙ in istis sint hũ videntes: ꝛ ita sunt vt frequẽter:
q1 christo teste: filij huiꝰ secli prudẽtiores sunt filijs lu
cis in generatione sua. i. in h̃ seculo: ꝫ in his sp̃ualibꝫ
rebꝫ q̃ ad aiarũ ꝑtinẽt salutẽ: sicut Naas amonites. j.
Reg. xj. Iõ hñ dr̃ Ro. xj. ꝙ cecitas ex ꝑte ꝯtigit i isrl̃.
Sed timeãt tales: quia teste btõ Grego. Pena oculos
apiet q̃s culpa clausit: qñ ocli cecoꝝ videbũt Esa. xxix.
Et qñ apient̃ oculi cecoꝝ Esa. xxxv. ¶ Qui licet h̃ nũc
se cecos vel monoculos esse nõ cognoscũt: cũ tñ certissi
mo expimẽto scire possent si vellet: i h̃ ꝙ viã turpẽ nõ
declinãt: pulchrã eligẽtes: nec de carcere fugiũt diaboli
cũ possent. In q̃ casu est de eis sic̃ de hoiẽ q̃ diu in aere
mãsit malo: cuiꝰ olfactꝰ intrñ est corruptꝰ vel imutatꝰ
ꝑ ꝯsuetudinẽ ꝙ aer ei nõ nocere videt̃: q̃ forte in ꝓnci
pio nociuꝰ videbat̃. Ita isti q̃ in ꝓncipio sciuerũt repro
bare malũ ꝛ eligere bonũ: ꝯsuetudine intrñ imutati et
excecati sunt: ꝙ dicunt malũ bonũ Esa. v. Et. xj. q. iij.
Ve q̃ ponẽtes lucẽ tenebras. Deꝰ tñ in iudicio oñdet:
et ipi i morte expient̃: ꝙ illoꝝ cecitas stultior ꝛ ꝑiculo
sior sit oĩ cecitate corꝑali. ¶ Qz eñ tales stultiores sint
oĩbꝫ cecis: palã esse: tria signa oñdũt. ¶ Primo: q1 oẽs 10
alij corꝑalit̃ ceci inuite ꝛ dolẽtes excecant̃. Isti vo spi
rituali ceci volũtarie ꝛ gloriãter excecant̃. ¶ Secũdo:
q1 alij ceci festinãt visuz recuꝑare si scirẽt vbi: isti ecõ
uerso. ¶ Tertio: q2 alij ceci scirẽt grates volẽtes eos sa
nare vel ducere. Isti ecõuerso. Qz etiã talis cecitas pe
riculosior sit: ptz: q2 alia cecitas hoiem in foueã cadere
facit: de q̃ surgere poterit. Ista vo in foueã cadere facit
inferni: de q̃ surgere nõ poterit. Qz eñ illos i illã cade
re oportet: ptz: q2 celũ intrare nõ poterũt: iuxͣ illud. ij.
Reg. v. Cecus ꝛ claudꝰ nõ intrabũt tẽplũ: ĝ oportet:
ꝙ ad infernũ descẽdat. Et h̃ est qd̃ dr̃ Job. xxiiij. Ocu
lus adulteri obseruat caliginẽ: ꝛ vsq̃ ad iferos pctm̃ il
liꝰ. Nõ. R. j. 16. cũ sequẽtibꝫ. ¶ Qñ ĝ in morte apient̃
oculi: ꝛ videbũt se i medio inimicoꝝ suoꝝ: sic̃ apiebãt̃
oculi syroꝝ: de q̃bꝫ hr̃. iiij. Reg. vj. Aperuit dñs ocu
los eoꝝ ꝛ viderũt se esse i samaria et hostes circũstãtes:
tũc ꝑiculũ suũ clare vidẽtes: dolebũt: ꝛ dolentes vide
bũt. Et erit de eis sic̃ dr̃ nuꝑ ꝯtigisse de q̃dã: q̃ quendã Exẽ
de nocte ꝑtrãsiuit pontẽ dirutũ ꝛ q̃si totalit̃ destructũ:
sup cuiꝰ rupturã parua ponebat̃ plãta: q̃ periculosum
etiã de claro die ꝛ clare vidẽtibꝫ: iter ꝓbuit trãseũtibꝫ:
q̃ tñ: q1 i tenebris illã ꝑtrãsiuit: ꝛ vie artitudinẽ ꝛ abys
si ꝓfunditatẽ nõ ꝯsiderabat: audacter ꝑtransijt: die tñ
facto cũ ꝑiculũ suũ ꝯsideraret: supra modũ obstupuit:
nec ꝓ aliq̃ re iterũ ꝑ iter illud redijsset. Sic mõ pctõres
q2 i tenebris sunt pctõꝝ: nec viarũ suarũ: nec abyssi in
fernalis ꝯsiderãt ꝑicula: ꝛ iõ audacter ãbulãt. Nec mi
rũ: q2 ꝓuerbiũ est: ꝙ nõ est equꝰ ita audax sic̃ cecus: fa
cto tñ alteriꝰ seculi die cũ ꝑicula sua clare inceperint vi
dere: supra modũ obstupescẽt. Et sic̃ dr̃ Sap. v. vidẽ
tes turbabunt̃ timore horribili: ꝛ mirabunt̃ dicentes:

qd ibidē sequit. Nos insensati errauim⁹ a via verita-
tis: ⁊ iusticie lumē nō illuxit nobis: ⁊ sol intelligentie
nō est ortus nobis: lassati sum⁹ in via iniq̄tatis ⁊ pdi-
tionis: ⁊ ambulauim⁹ vias difficiles: viā aūt dn̄i igno
rauim⁹. ¶ Qz vo dicit̄: q sol sine lumē iusticie nō lu-
xit eis: causa ex pte illoꝝ fuit. Ipsi nāqz de numero il-
loꝝ fuit: q̄ dicūt Esa. lix. Peccata nr̄a abscōderūt faciē
11 ei⁹ .i. dei a nobis: sic nox obscura abscōdit solē. ¶ Itē-
rū erit tunc de eis sicut de illis q̄ ligna vel aliq̄ pōde-
rosa traxerūt p aquā: qz sicut ille q̄ sic i aquis trahunt
dū trahunt: trahen nō vident q grauia sint: nec ipm
sua opprimūt grauitate: sup quē tn̄ in sicca positū ter-
ra si ponent: grauitatē seu pōderositatē quā prius nō
sensit: incipit sentire: tamqz grauia esse poterūt: q ipm
statim sua opprimūt pōderositate: ⁊ ad ima cadere cō-
pellant. Sic in pposito: illis q̄ malā trahūt vitā: de q̄-
bus Esa. v. Ve q̄ trahitis iniq̄tatē in funiculis vani-
tatis: videnṫ peccā nunc leuia: nec illoꝝ adhuc sentiunt
ponderositatē: qz adhuc illa ducūt p mare hui⁹ mūdi
in aquis deliciarū ⁊ voluptatū: q̄ tn̄ cū extra hui⁹ mū
di mare in littore alteri⁹ seculi positi fuerint: inuenient
q minimū peccm̄ mortale ponderosius est oīb lapidi-
bus hui⁹ mūdi: qz oēs lapides: nec oīa creata q̄ pon
dus facere possunt corpale: ligati ad collum morientis
ipm ad infernū cadere facere nō possent: qd minimū
mortale .s. spūali pōdere facit. Tunc g peccōꝝ grauita-
tem sentiētes: dicent illud Apoc. Ve ve ve: qz iuxta il
lud Ps. xxxvij. Onus graue grauate sunt sup me. Et
qz sicut dicit̄ Hiere. v. Peccata nr̄a phibuerunt bona
a nobis: ⁊ reddiderūt nobis penā eternā: ipo hoc iudi
cante a cui⁹ oculis peccōꝝ palliationes peccōꝝ ꝯdiunōes
et feditates nō abscōdunt. Nec mirū: qz et aliqua pec-
cata clamant: sicut ostēsum est. D. xij. 12. Et sicut dicit̄
Heb. iiij. Oīa nuda ⁊ apta sunt oculis ei⁹: sicut pz
A. xxv. 17. Et ideo ei multū displicent: sicut pz p hoc
q ppriū filiū suū misit vt peccā destrueret: q̄ peccata
nostra ipse pertulit in corpe suo sup lignū: vt peccatis
mortui iusticie viuamus .i. Petri. ij.

Arti. iij. ¶ Hec peccata sunt tn̄ deo displicētia: ⁊ diabolo pla-
centia: sed etiā sunt pprio subiecto multipliciṫ dānosa.
12 ¶ Primo nāqz nos dānificant in bonis q̄ pri⁹ fecim⁹
in h q illa mortificāt: sicut abscisio mortificat ramos.
Et sicut mors corpalis mortificat oīa corpis mēbra.
Ita mors spūalis mortificat oīa bona opa: q̄ prius spi
ritualiter viuebant. Et oēs virtutes quas prius ha
buit interim destruit: q si in peccō mortaṫ: nunq de illis
coram deo remunerabiṫ in celo: nisi q forte minus pu
nieṫ in inferno: qz sicut dicit̄: ⁊ est dei sententia Ezech.
xviij. Anima que die peccauerit: oēs iusticie sue nō re
cordabunṫ. Hec sciens diabolus nitiṫ quantū potest
per exercitū viciorū oppositoꝝ aciem destruere virtutē
qz inter vicia ⁊ virtutes est sp quedaz spūalis pugna:
sicut dr̄ in libro de ꝯflictu viciorū: quē quidā dicūt esse
beati Grego. q̄dā Augustini: sicut recitaṫ in tertia pte
speculi historialis: q̄ quidē notabilia de illo libro po-
Supbia nunṫ int̄ flores beati Grego. ¶ In hac disputatōe seu
pugna supbia interi⁹ ⁊ adulator exteri⁹ sunt q̄si mim⁹
vel richmator q̄ cū cantilenis ⁊ adulatiōib suis veraz
destruere nitiṫ humilitatē. Dum eni hoc cordi persua
dent cuiuscūqz dicētes. Tu es fortis: pulcher: nobilis:
diues: sapiens: ⁊ in hoc vel in illo gratiosus: q̄d aliud
facere q̄ veram virtutē destruere nitunṫ humilitatis.
Quib vera hūilitas rn̄dere debet. Tu es debilis: tur
pis ignobilis: paup ⁊ stultus. Et sicut dr̄ Apocal. iij.
Miser ⁊ miserabilis: ⁊ qd peius est: finis tui interitus
qz nō est sapia phoꝝ: vel legistarū: nec scia naturaliū:
nec ratio logicaliū: in inferno: q̄ tu ppēras Eccle. ix.
¶ Inuidia verā destruere nitiṫ charitatē: dicens. Dn̄ 13
Inuidia talis vel talis in arte vel statu: vel quocūqz ꝯsimili fa-
ma: vel negocio psperaṫ ⁊ amaṫ: ⁊ fama eius portaṫ
nihil vel parū qd tu agis reputaṫ. Idcirco age qd po-
testas ⁊ fama eius ⁊ presumptio sua deprimaṫ. Actus
nāqz virtutis cum bona factos intētione p̄sumptionē
inuidia vocat. Cui vera respōdet charitas dicēs: illud
Math. xx. An oculus tu⁹ nequā est: qz ego bon⁹ sum.
Ira ¶ Ira ⁊ odium: pietatē: patientiā: ⁊ oēm destruere ni-
Odium tunṫ misericordiam: cor ad vindictā exasperātes: ad modū
supboꝝ ministroꝝ: q̄ dn̄m suū ad se vindicandū pro
cant: dicētes. Magnā vobis verecūdiā intulit: nunq
reputaberis bō nisi te vindicaueris: insup ⁊ iterū ꝯsi-
milē vel maiorē vobis faciet iniuriā: ⁊ alij audaciores
erūt vobis iniuriādi: si vos aperte nō vindicaueritis.
Vera patientia ⁊ misericordia in hac pugna huic insultui
resistere debent: dicētes. Christus plura passus fuit: ⁊
nō est seru⁹ maior dn̄o suo Jo. xv. Cum g christus de
psecutoribus suis vindictā statim nō acceperit: s Petrū
volentē percutere phibuit: ergo nec seru⁹ facere debet. 14
Desperatio ¶ Desperatio vo in hac pugna ꝯ verā spem aciē suaz
dirigit: dicēs. Maior est iniq̄tas mea: q̄ vt veniā me-
rear Gen. iiij. Et ista marie expugnare nitiṫ monētes:
sicut pz. D. ij. 5. In q̄ pugna multū iuuat diaboli ma
licia: q̄ oīa vicia q̄ prius occultat sub specie boni ⁊ meri-
torij: iuxṫ illd Osee. xiij. Colligata est iniq̄tas ephraim:
abscōditū peccm̄ ei⁹: sicut ostēsum est. S. c. c. v. in fine: il-
lo velamēto sublato: palā ostēdet oīa illa esse eterna pu
nitione digna. Cui vera spes respōdere debet: q Ma-
nasses: Magdalena ⁊ Petr⁹: grauiṫ peccauerunt: ⁊ tn̄
penitētes veniā inuenerūt: qz de⁹ misericors. Et sicut
dicit̄ Sap. xj. Dissilās peccā hoim pppter pniam. ¶ Ac-
Accidia cidia: bonā inuadit diligentiā dicēs. Tēpus frigidū
est bonūz est qescere: ⁊ spālitcr qz dies festiua est. Cui
rn̄det feruor dicēs. Ociosis militib nō daṫ stipēdiū: ⁊
q ita cito vel citi⁹ esset surgēdū in dieb feriatis ad la-
borandū: circa victū aīarū: sicut alijs dieb ad laborā-
Gula dū circa victū corpoꝝ. ¶ Gula abstinentiā expugnat:
dicēs. Delectabile est comedere ⁊ bibere: ⁊ durū est q̄n
cib⁹ apponiṫ abstinere: etiā si sumpt⁹ noceat. ¶ Absti-
nētia se defendere debet: dicēdo: q multi ppṫ crapulā
Luxuria perierūt: tn̄ spūaliṫ q corpaliter. ¶ Luxuria: castitatē
destruere nitiṫ: dicēdo. Fornicatio nō est peccm̄ mortale
et societas inṫ virū ⁊ mulierē nālis est: ⁊ a deo ordina-
ta: q̄n pmis dixit parētib. Crescite ⁊ multiplicamini.
Castitas se defendere debet dicēs: q illud pverbiū di-
ctū fuit: ⁊ illa licētia data: ⁊ societas ordinata inṫ cōiu-
Auaricia gatos ⁊ nō alios. ¶ Auaricia: verā expugnat paupta-
tē dicēs. Cōgrega multas diuitias pro te ⁊ filijs tuis: ⁊
familia ⁊ paupib: vt inde elemosynas facere possis: ⁊
ꝯtra caros tuos fac puidētiā. Cui christ⁹ rn̄det dicēs.
Nolite solliciti esse dicētes. Quid mādu cabim⁹ ⁊c. Et
Ps. liiij. Iacta cogitatū tuū i dn̄o. Et Petr⁹. Oēm solli
citudinē in eū pijciētes .i. Pet. v. Et vera pauptas: et
Paulus dicētes. Qui volūt diuites fieri. supple iordi-
nate: incidūt in laqos diaboli .i. Thim. vj. Sic g p vir
tutes resiste peccis: q̄ nitunṫ virtutes destruere. Et sicut
dicit̄ Eccli. xxj. Quasi a facie colubri fuge peccā ⁊c.
Arti. iiij. ¶ Qd q̄dē sacre scripture p̄ceptū magnā includit rōnē:
qz si q̄s a facie cuiuscūqz serpētis fugere vellet: ne cor-
15 pori noceret: vel illud intoxicando perimeret: a multo
fortiori rōne a peccō dēt fugere qd multo peius hoiem
intoxicat in corpe ⁊ aīa. Et qz nō tn̄ mortificat p̄terita
vt dictū est: s etiā secūdo dānificat in p̄sentib. Primo
qz turbat ⁊ pungit ꝯsciētiā: ⁊ grauat aīam: sicut fum⁹

oculū: ꝛ ſpina pedē ꝑ. Peccatū meū cōtra me eſt ſemꝑ
ps.l. Et iterū. ps. xxxvij. Nō eſt pax oſſibꝫ meis a facie
pctōꝝ meoꝝ Job. vij. Fact⁹ ſum mihimetipſi grauis.
Cur nō tollis pctm̄ meū? ¶ Secūdo: qꝛ ſpoliat aiam
oibus illic inuētis ſicꝫ latro Thob. xij. Qui faciūt pec-
catū: hoſtes ſunt aie. ¶ Tertio: qꝛ eſt q̄ſi lepra q̄ hoiēꝫ
raucū facit: ne ꝯſiteaꝛ vel loquaꝛ: q̄ ad dei honorē vel
ad ſalutē ꝑtinēt aiarū: ꝛ oculos ꝓprios ꝛ etiā alioꝝ in-
ficit ꝛ eruit ne vtilia videat: ꝛ mancum facit: ne aliena
reſtituat: ꝛ q̄ſi podagra a bonis vijs hoiem pctōrē re-
trahit: ꝛ ad ambulandū in via dei impotentem facit ꝛ
rōnē intm̄ infatuat: qꝛ facit qꝛ pctōr ꝓ parua delectati-
one deū vendit ꝛ matrē eius: ꝛ oēs ſctōs ꝛ angelos: ꝛ
aiam ꝓpriā ꝛ corp⁹: ꝛ oēs diuitias ꝛ regnū celoꝝ: ꝛ a cō-
ſortio dei ꝛ ſctōꝝ: ꝛ illa ciuitate glōſa ſe ſeparat: ꝛ igni
bus ſe tradit ꝛ obligat eternis: vitā ſpernit ꝛ mortē eli-
git eternā: qꝛ pctm̄ cū ꝯſummatū fuerit generat mortē
Jaco. j. In q̄ primo ſicut in morte corꝑali primo cogita
tione diſtēperaꝛ: delectatiōe infirmaꝛ: ꝯſenſu moriꝛ: qꝛ
tunc vir comedit: ſiue ſit ꝯſenſus in delectationē cogi-
16 tatiōis ſiue operationis. Caue ḡ ne aliqñ pctō ꝯſentias
Thob. iiij. ¶ Quarto: qꝛ naturā deſtruit interiorē: qꝛ
oīa pctā ꝯ naturā ſūt: ſicꝫ oñſuꝫ ē. P. j. 2. Et oē ꝯtrariū
eſt ſui cōtrarij deſtructiuū: ꝛ mūdū exteriorē: ꝛ ſpāliē in
ſex caſibꝫ. ¶ Primo i rapina dñoꝝ. Secūdo: i negligētia
ꝑlatoꝝ. Tertio i neq̄tia piratoꝝ. Quarto: i deceptiōe
mercatoꝝ. Quinto: in ſuperfluitate cibꝫ oꝝ ꝛ veſtimētoꝝ.
Sexto i luxuria imūdoꝝ. Huic aliq̄liter ꝯcordāt illud
qꝺ legiꝛ i vita ſcti Furſei: in legēda ſctōꝝ. In q̄ ꝯtineꝛ:
qꝛ de⁹ ei oñdit q̄tuor ignes mundū vaſtātes. Primus
erat cupiditatis. Secūdus mēdacij: de h qꝺ ꝓmiſſum
in baptiſmo factū nō tenuerūt. Terti⁹ erat diuiſionis
vel diſſentiōis: ꝑ irā: ſuꝑbiā ꝛ inuidiā. Quart⁹ erat cru
delitatꝭ. In his caſibꝫ: ſpālr̄ miſeros facit ꝑplōs pctm̄
Prouerb. xiiij. Nō tm̄ quia bona exteriora ꝛ interiora
deſtruit: vt dictū eſt: ſꝫ qꝛ etiā oīa bona ꝛ dona pfectiſſi
ma pctōri in malū ꝯuertit. Nō eſt dubiū qn de⁹ ſacra
mentū corꝑis ꝛ ſanguinis ſui: tanq̄ꝫ donū maximū: et
oīa ſacramēta: ꝛ multas alias ꝓpter noſtrā eſſe voluit
vtilitatē: q̄ oīa ꝓpter pctm̄ ad noſtrā maiorē vertunꝛ
damnationē: intm̄ qꝛ mūdus ꝛ hoies q̄ in mūdo ſunt
ꝯtenti: q̄ feliciſſimi ꝛ iocūdiſſimi eſſe deberēt: tā interi⁹
in ꝯſciētia: q̄ꝫ exteri⁹ in ꝯuerſatiōe: ſi nulla eſſet iniqui-
tas: qꝛ ſi nulla eſſet iniq̄tas: nulla dominareꝛ aduerſi-
tas: ꝓpē pctm̄ ſunt oīm miſeria: tā interiori q̄ꝫ exterio-
ri infeliciſſimi: ꝛ oīa ſacramēta ꝛ alia dei dona ingrato-
rū dānationē augmētabūt: intm̄ qꝛ q̄ plura habēt q̄bꝫ
abutunꝛ tanq̄ꝫ magis ingrati plus punienꝛ: ꝛ ſic ꝑꝫ:
qꝛ miſeros facit ꝑplōs pctm̄. Ergo nō adijcias pecca-
tū ꝛc. Eccl. v. Non tm̄ qꝛ deſtruit ꝑterita ꝛ ꝑſentia: ſꝫ
etiā ꝓpē duo futura: qꝛ vicꝫ facit hoiem inſtabilē ꝛ in-
eptū ꝓ oibꝫ bonis opibus in futuro faciēdis ꝛ habēn-
17 dis: ꝛ trahit ad alia mala cōmittēda. ¶ Primo: qꝛ ho-
minē in bonis operibꝫ facit inſtabilē: ꝑꝫ: qꝛ ſicut foliū
ab arbore auulſum ab oīm vento portaꝛ. Ita pctōr ab
arbore crucis: ſeu penitētie auulſus ab oīm tentatione
Tren. j. Peccatū peccauit hierlm̄: ideo inſtabilis facta
eſt. ¶ Qꝛ iterū hoiem ineptū ꝛ ſine appetitu ad bonuꝫ
faciendū faciat: patet: qꝛ ſicut febres faciūt hoies febri-
citātes i bonis eſculētis ꝛ poculētis appetitū amittere.
Ita pctm̄ in his q̄ dei ſunt. Et ſicꝫ magna corꝑis ſene-
ctus vel debilitas facit oculos caligare et manus tre-
mere ꝛ aures grauiē audire: ꝛ pedes debilitē ambulare
et colorē palleſcere. Sic pctm̄ oēs ſenſus ꝛ etiā intelle-
ctū ꝛ volūtatē debilitat ꝛ turbat in his q̄ operari dēnt ꝓ
ſalute eterna ꝯſequēda. Nec mirū: qꝛ ſicut mortuo vel

turpiter eiecto dño de caſtro ſuo: familia q̄ eū prī⁹ di-
lexit turbaꝛ. Ita dño deo de caſtro aie eiecto per pctm̄:
oēs aie potētie: ꝛ ſenſus turbati ꝛ morti ſunt ſicꝫ cōnus:
oīs ſapia eoꝝ deuorata eſt: i ps. cvj. Per pctm̄ captiuū
me ducēs in lege pcti q̄ eſt in mēbris meis Rom. vij.
¶ Et nō tm̄ ineptū facit ꝓ faciēdis: ſꝫ etiā ꝓ bonis i fu Arti. v.
turo habēdis. ¶ Primo nāq̄ꝫ futura bona ipedit ꝛ re-
tardat: etiā ſi ſequaꝛ pnia in purgatorio ſicꝫ forefactū ꝓ 18
quo q̄s incerat eū interi elōgat a bonis ſuis q̄ eū⁹ ha-
buiſſet ſi nō forefeciſſet. Sic i ꝓpoſito: iuꝛ illꝺ ps. cxviij.
Longe a pctōribꝫ ſalus. ¶ Secūdo ſi pnia nō ſequaꝛ:
totalr̄ cū bonis ꝑuat eternis: qꝛ ſicꝫ recedens a dño ſuo
ꝓpē ꝑditionē ſuā ante terminū ſolutiōis: nō tm̄ amit-
tit qꝺ meruit añ ꝑditionē: ſꝫ ꝛ oibꝫ etiā priuaꝛ ꝓmiſſis
ſibi a dño factis. Sic in ꝓpoſito: qꝛ nec bona facta ante
mortale pctm̄: nec in mortali in celo remunerabunꝛ in
illo q̄ finaliter moriꝛ in pctō mortali: licet alias cōferat
vtilitates: iuxta ſentētiā verſus: q̄bꝫ dꝛ. Que cū morta
li bona ſiūt dant bona terre. Cor faciūt habile minuūt
tormēta gehenne. Si arguaꝛ ꝯ: ꝑ exēplū de recōciliato
poſt inimicitias: q̄ a dño curiali remuneraꝛ ꝓ his q̄ ꝓ
eo fecit tpe inimicitie. Rñdeꝛ: qꝛ ſicut nihil placet ma-
rito de hoc qꝛ adultera facit dum ſtat cuꝫ adultero: nec
ſibi dotē vel remunerationē ei dabit ꝓ aliq̄ qꝺ tpe illo
facit etiā poſtq̄ꝫ fuerit reconciliata. Nec pater filio re-
bellanti hereditatē dabit ꝓ aliq̄ qꝺ tpe illo facit: etiam
poſtq̄ꝫ dū ei rebellat: licet tā marit⁹ q̄ꝫ etiā pater ꝓnio-
res ſint ꝓ curialitatibꝫ: tpe inimicitie factis: ad eos re-
cōciliandū: vel eos captos mitius puniret. Sic in ꝓpo
ſito: in his qui mortui ſunt pctō Rom. vj. ¶ Qꝛ iterū 19
hoiem ad malū trahat: tā culpe q̄ꝫ pene: ꝑꝫ: primo de
malo culpe: qꝛ q̄nq̄ꝫ deo ꝑmittēte ad aliud trahit pctm̄:
vel vt ꝑ vnū ambo ſanenꝛ: vel vt ꝑ ampli⁹ punienꝛ.
¶ Exemplū q̄nq̄ꝫ de primo caſu videꝛ in his q̄ diu la-
tuerūt ꝛ iacuerūt in occulta imūdicia vel ira ꝛ in inui-
dia: vel quocūq̄ꝫ pctō: q̄s diabolus q̄nq̄ꝫ ducit ad ho-
micidiū vel furtum vel ad inopinatā ꝯfuſionē: ſeu ad
pctm̄ manifeſtū. De ꝯfuſione ſeu pctō occulto: iuxta il
lud Eccl. iiij. Eſt ꝯfuſio adducēs pctm̄. Et iuxta anti-
quū ꝓuerbiū q̄ dicꝛ. Antiquū pctm̄ noua cōfuſio: in
quo dū depꝑhēdiꝛ ꝛ ꝯfundiꝛ: vtrūq̄ꝫ ꝯficiꝛ: ꝛ ſic vnus
ſcorpio fit medicina alterius: et demon demonē eijcit
dū occaſione pcti aperti etiā occultū ſanaꝛ. Multi etiā
ſic cadentes ꝛ ad patibulū ꝓ furto vel homicidio qꝺ
gulā ꝛ luxuriā ſequebaꝛ cōdemnati: luxuriari ꝛ furari
cū ꝯtritione ceſſant: a q̄bus nunq̄ꝫ ceſſarēt ſi ſꝑ viuere
poſſent. Ideo dicit Aug. de ciuitate dei: li. xiiij. Audeo
inq̄t dicere: ſuꝑbis vtile eſt cadere i aliqꝺ apertū ꝛ ma
nifeſtū pctm̄: vñ ſibi diſpliceāt: q̄ iam ſibi placēdo cō-
miſerāt. ¶ Ad idē btūs Grego. li. xxiij. moral. Aliqū
inq̄t min⁹ eſt in corruptionē cadere: q̄ꝫ cogitatiōe taci-
ta deliberata elatione peccare. Sed qꝛ min⁹ turpis ſu-
perbia crediꝛ minus vitaꝛ. Luxuriā vero eo magis eru-
beſcūt hoies: q̄ turpe oēs ſimiꝶ nouerūt: vñ ſit plerūq̄ꝫ
vt nōnulli poſt ſuꝑbiā in luxuriā cadētes ex aperto eā
ſu: malū culpe latēns erubeſcūt: ꝛ tūc etiā maiora corri
gant: cū ꝓſtrati in minimis grauius ꝯfundunꝛ. Nū-
quid ḡ ꝑmanebim⁹ in pctō: vt grā abūdetꝭ abſit. Ro.
vj. ¶ Exēplū de ſecūdo caſu: imo potius experimentū 20
ſentiūt multi dānati: q̄ nūc experiunꝛ qꝛ vnū pctm̄ ad
aliud traxit: ꝛ qꝛ ꝓ oibꝫ puniunꝛ. vñ btūs Grego. mo
ral. li. xxv. Prioris inq̄t pcti merito ſequētiū fouea re-
giꝛ: vt q̄ malū ſciens perpetrat: deinceps iuſte in alijs
etiā neſciēs cadat: hoc q̄ppe agiꝛ vt culpis culpa feriaꝛ:
quatenus ſupplicia fiant peccantiū incremēta vicioꝝ.
Peccatū itaq̄ꝫ qꝺ ex pctō oriꝛ: nō tm̄ pctm̄ eſt: ſꝫ pcti

et pena peccati: sicut patz de his q̄ gulose τ luxuriose vi
uendo: sua alienāt bona: τ cōtra rōnem suas vendunt
hereditates. Ex qua venditione in maximas incidunt
paupertates. Ecce primū pctm̄ luxurie causa fuit inique
venditionis: τ filioꝝ suoꝝ iniuste exheredita tōis. Et
istud secundū peccatū. s. iniusta filiorū exheredatio: et
sui depauperatio: punitio fuit prioris peccati. s. gule τ
luxurie: per paupertatē seu mendicitatē quam induxit.
21 ¶ Nec miret quispiā: q peccatū seu culpa que p peni-
tentiā statim nō delet: ad aliud malū tam culpe q̄ȝ pene
trahat: τ fortius hoiem in vtroq̄ȝ liget: qr peccatū in h
casu se habet sicut rete vel viscus: in quibꝫ quāto plus
auis se inuoluit: tanto fortius tenet: τ quanto diutius
morat: tanto durius ligat. Sicut patz de Petro: q̄ pri-
mo a visco captus peti: christū simplicit negauit: de q̄
visco qr se statim non dissoluit: cito fortius ligabat: qr
cū iuramēto negauit. ¶ Et est de pctōre in hoc casu: si-
cut de illo q̄ extra regis ponit ꝓtectionē. Et sicut de il-
lo qui de ciuitate vel castro obsesso expellit tpe obsidio-
nis τ guerre: qr sicut ille cito ab inimicis capit: τ de car-
cere ad carcerē: τ de luto ad lutū: τ de pena ad penā ad
capientiū ducit voluntatē. Ita nāq̄ȝ regi celesti pecca-
tor rebellās extra ipsius ꝓtectionē: τ tanq̄ȝ corā deo ex-
cōicatus ex membrorū ecclie posit⁹ societatē τ partici-
pationē: de pctō ad peccatū: τ de pctō ad penas. Et si-
cut di. ij. Thimo. ij. A diabolo captiui tenent ad ipsi⁹
voluntatē. Et rō reddit. ij. Pet. ij. qr a q̄ qs supat⁹ est
22 ei⁹ seru⁹ est. Nec cogitet pctōr dicēs: i corde suo. Ego
nullo mō manifestū facio pctm̄: nec furtū vel homici-
diū vel adulteriū vel aliqd̄ enorme: nisi tm̄ fornicatio-
nē: vel aliqd̄ tale qd̄ adhuc nō potero deportare: ſʒ er-
rat: qr in ista cogitatiōe vel p̄sumptiōe ꝯfidere nō pōt.
Si enī in nullo esset peccato: i spe auxilij diuini bona
esset spes: sed ex q̄ in aliq̄ est: diabolū elegit dn̄m: ſʒ dif-
ficile erit ei⁹ subterfugere dominiū: sicut patz p exēplū
Criso. sup Math. de regno habente regē p electionē:
sicut est de impio romano. Sicut nāq̄ȝ anteq̄ȝ eligat est
in volūtate electoꝝ ipm̄ eligere vel nō: ſʒ postq̄ȝ est ele-
ctus τ ꝯfirmat⁹: difficile erit ei⁹ subterfugere dn̄iū vel
ei rebellare. Sic de p̄latis vel q̄buscūq̄ȝ p̄sidētibꝫ. Ita
in ꝓposito: τ patz de illo q̄ est rex sup oēs filios supbie
Job. xli. Anteq̄ȝ ſʒ capiant a pctō est de eis sic de aiali-
bus siluestribꝫ: q̄ libere vadūt vbi voluerint: ſʒ postq̄ȝ
capta fuerint: ad voluntatē capientiū erunt. Et sic de
naui q̄ gubernaculo regit: q̄ amisso ad oēm ptē: p oēm
ventū impellit: sic amisso deo τ rōne Tren. j. Peccatū
peccauit hierl'm ideo instabilis facta est. ¶ Nec iterū
cōfidere poterit dicēs. Multis annis latitaui in secre-
to pctō: vel tale vel tale exercui pctm̄: τ adhuc nunq̄ȝ
depͥhēsus vel cōfusus fui: τ etiā maiora: nec in ꝯfusio-
nē incidi: qr antiquū ꝓuerbiū est: q vn⁹ dies facit: qd̄
totus ann⁹ facere nō pōt: τ possunt fortunā illoꝝ quā
finalit habebūt in alioꝝ videre exēplis q̄ ꝯsili mō diu
euaserūt. Sicut patz de latronibꝫ: q̄ diu furant τ euadūt
et finalit in vno die suspēdunt. Et alij diu latēt in lu-
xurijs τ nō ꝯfundunt: τ in fine vēter inflatus ostēdit
qd̄ factū est τ ꝯfundunt. Et aliq̄ diu nō ꝯfitent τ fina-
lit in maximā incidūt ꝯfusionē: τ tūc post recognoscūt
Exēm qr ex eā eis accidit ꝯfusio. Sic patuit de illo q̄ nup re-
spectiue hoiem occidit: p quo cū captus esset τ ad car-
cerē ductus: clamauit. Heu decē annis nō fui ꝯfessus
Vide historiā ꝯcordantē. A. xvij. 7. In oibꝫ istis ap-
paret: q antiquū pctm̄ facit nouā ꝯfusionē: qd̄ etiā sic
dicit Eccl. iiij. Peccator adijciet ad peccandū. i. pctōr l
vno occulto: vel qd̄ ipse paruū reputat: adijciet mai⁹
et aperti⁹: illo vtens p̄uilegio: q̄ dicit Apoc. vlt. Qui
in sordibus est sordescat adhuc. ¶ Si vō obijciant q 23
multos viderunt q̄ in peccatis aliquibꝫ diu vixerūt: τ
nunq̄ȝ in maiora vel ꝯfusionē inciderūt: τ sic ipsi etiā
euadere sperāt. Sed aduertāt: q licet hic ꝯfusionē: nō
tm̄ alibi iudiciū oīpotētis dei euaserūt: dicere vel gau-
dere q hic ꝓ pctis suis vel statim nō ꝯfundunt: sicut
gliabat ille. D. j. 26. vel q hic nunq̄ȝ ꝯfundunt. ¶ In Exēm
primo casu est: sicut gaudiū latronis cui⁹ suspēdiū per
vnū differt diē. In secūdo casu est gaudere de hoc: q
sine aliqua compatione peius sine fine ꝯfundent. Nō
sic gloriabat ille valens hō. j. Machab. vj. ſʒ potī⁹ ecō-
uerso de hoc gloriabat: q deus statim pctā in natione
sua vindicauit dicēs. Obsecro aūt eos. Et infra sequit
Etenī multo tpe nō sinere pctōribus ex sñia agere: sed
statim vltiones adhibere magni beneficij est indiciū.
Non enī sicut in alijs nationibꝫ dn̄s patient expectat
vt eas cum iudicij dies aduenerit in plenitudine pec-
catoꝝ puniat. Ita τ in nobis statuit: vt peccatl' nr̄is in
finē deuolutis: ita demū in nos vindicet: ꝓpt qd̄ nūq̄ȝ
quidē a nobis miscōiam suam amouet. Corripiēs vō
in aduersis p̄plm̄ suū nō derelīqt: hec ibi. Ne ſʒ glori-
ando dicas illud Eccl'. v. Peccaui τ quid accidit mihi
triste τc̄. ¶ Talem ſʒ gloriā q hic nō equalit ꝓut deli-
quērūt puniant: mitigare deberet certitudo pene quā
totalit in alio seculo cōplebūt. Hoc enī necessario cos
cogitare oportet: q vicꝫ alibi grauit punient τ affligē-
tur: vel q deus sit iniustus: vel ad minus iniustior so-
lito: vel nimis mutat⁹ vt peccata τ pctōres q̄ tam aspe-
re punire solebat: sicut ostēsum est. D. j. 25. nunc obli-
tus sit punire: vel q priuilegiū ostendāt q̄re puniri nō
debēt: p qd̄ possunt impune peccare. Et tale p̄uilegiū
durū esset impetrare: qr nec angelis illud ꝯcessum fuit
Nā τ de illis dicit. ij. Pet. ij. Peccātib⁹ angelis nō pe-
percit τc̄. ¶ Nec p̄mis illud ꝯcessit parētibꝫ: qua ſʒ p̄e-
sumptionē p̄sumitis vos illis meli⁹ esse cū deo: vl' am-
plius p̄uilegiatos vt illoꝝ pctā puniret τ illos ineter-
nū dānaret angelos suos peccātes: τ vos atq̄ȝ vr̄a pec-
cata dimitteret īpunita? Cogitate ſʒ sp illud. j. Pet. iiij.
Si iustus vix saluabit impi⁹ τ pctōr vbi parebūt. Et
si hn̄ vinctes appropinquātes ad iudiciū: p portā mor-
tis timēt τ tremūt: q̄ audacia appropinq̄re audent qui
sarcinā portāt pctōꝝ: τ rerū iniuste acq̄sitarū: sicut fur
ad tribunal: qbꝫ dicet illud Ezech. xxiij. Pctā idoloꝝ
vioꝝ portabit. Nōne tūc ꝯfundent: qr nūc penitētia
satisfactiōe nō puniunt: tūc enī ꝯfundent: sicut fur cū
furto in collo suo corā iudice. Et nisi illud an̄ deponet
et restituāt: sicut nūc dicit de fure qn̄ capit: incarceret
et postea cōdemnet: ita tunc dicet de eis illud Ps. ix.
Cōuertant peccatores i infernū. Et illud Math. xxv.
Ite maledicti τc̄. ¶ In q̄ iudicio eque damnabit vn⁹
ꝓ vno pctō mortali: sicut alius ꝓ mille: nō tm̄ ad eq̄les
penas: sicut captus cū furto eque ad mortē iudicat: nō
tm̄ ad tot penas sic captus ꝓ furto τ ꝓditione: qr prim⁹
tm̄ suspēdit: secūdus trahit τ suspēdit. Ante mortē ſʒ
para te ad iudiciū: τ pctā tua elemosynis redime Da-
niel. iiij. Et aliena restitue. Et ora deū dicēdo. Sana
aiam meā: qr peccaui tibi: in ps. xl. qr hti quoꝝ remisse
sunt iniq̄tates: τ quoꝝ tecta sunt pctā Ps. xxxj.
¶ Remedia vō ꝯtra oīa p̄dicta mala culpe τ pene: Arti. vj.
sunt duo in generali: quoꝝ vnū deus adhibuit legem
dando. s. p̄ceptoꝝ: p que cognoscere τ vitare possum⁹ 24
peccata melius q̄ȝ ante: qr sm̄ Apl'm Ro. vij. peccatū
nō est cognitū nisi p legē. ¶ Aliud vos apponere opor-
tet cooperando et ad salutē ꝓpriam simul laborando.
¶ Rōne primi remedij est aduertendū: q illa bestia. s.
diabolus Apoc. xvij. dicit: septē habere capita. i. septē

capitalia pctã. Et decẽ cornua in capitib⁹ illis: q̃ cum illis septẽ capitib⁹: decem modis maxime genus expugnabat humanũ: que sunt quasi. x. cornua de septẽ capitibus: et quasi decẽ riuuli de fontib⁹ illis venenosis egredi ẽtes: ad quoꝝ ãputationẽ ⁊ obstructionẽ tanq̃ decẽ remedia ⁊ obstacula: deus decẽ dedit p̃cepta: que decẽ p̃cepta licet septẽ mortalib⁹ numero paria nõ sint effectu tñ remedij ⁊ medicine imparia nõ sunt. ¶ Pro quo est aduertendũ: q̃ ex lege nature habuit hõ implicite saltem q̃ debuit deũ diligere: seipm̃ ⁊ proximũ: sed q̃ ista lex fuit obfuscata p pctã mortalia: necesse fuit p specialia precepta remedia apponere oportuna. Quia ergo p̃mo ⁊ p̃ncipaliter peccauit cõtra deũ: iuxta illud Ps. l. Tibi soli peccaui. Et hoc dupliciť: pctõ vicꝫ cõmissionis ⁊ omissionis: quoꝝ primũ spãliter cõmittebať in supbia: ⁊ h̃ dupliciť. Primo: a vero deo se auertendo: ⁊ falsos deos adorãdo. Secũdo v̈o deo abutẽdo: nomẽ ei⁹ in supbis ⁊ vanis iuramẽtis nominãdo: necesse fuit illũ venenosum supbie fontẽ duos pestiferos habẽtẽ riuulos: duob⁹ obturari p̃ceptis: ita q̃ primũ preceptũ de vno deo colendo: p̃mũ obturet riuulum: ⁊ p̃niũ amputet cornu. Et secundũ: qd̃ est de ei⁹ noie: nõ sumẽdo in vanũ: obturet ⁊ amputet secundũ.

25 ¶ Secundũ v̈o cõmittebať: p accidiã dei debitũ omittẽdo famulatũ: cui obuiať p tertiũ p̃ceptũ de sabbato seruando ⁊ sanctificãdo: q̃ sabbatũ sanctificare: est sp vigilanter sancta opa exercere. ¶ Cõtra seipm̃ v̈o peccauit p gulam: naturã p̃priam plusq̃ bruta deturpando: huic obuiari videť p p̃ceptũ de honoratione parẽtũ: q̃ p illud p̃ceptũ nõ tñ obligať ad honorandũ nature stipitẽ: sed etiã ramus inter quos natura p̃pria cõtineť. Et sancto Tho. q̃ dicit p̃ma secũde. q. c. arti. v. q̃ nõ fuit p̃ceptũ datũ de dilectione p̃pria: põt rñderi: q̃ verũ est directe: sed indirecte in parẽtib⁹. Cõtra proximũ peccauit vel iam natũ vel nasciturũ. Contra iam natũ quinq̃ modis. ¶ Primo modo ꝯtra proximi: psonã ipsam p iram occidẽdo: cui obuiat p̃ceptũ de nõ occidendo. ¶ Secũdo modo: p inuidiã famã tollendo: ꝯ qd̃ p̃cipiť: nõ falsũ testimoniũ dices. ¶ Tertio modo rem suã auferendo p auariciã: ⁊ h̃ duob⁹ modis. Vel voluntate ipsam ꝯcupiscẽdo. Et h̃ dupliciter: vel cõcupiscentia oculoꝝ: cui obuiat preceptũ: nõ concupisces agrũ ⁊c̃. Vel ꝯcupiscẽtia carnis: cui obuiat p̃ceptũ q̃ diciť. Nõ vxorẽ: nõ ancillã ⁊c̃. Vel ipsam tollẽdo per furtũ: cui obuiat illud. Nõ furtũ facies. ¶ Cõtra nasciturũ peccat p luxuriã: q̃ illud pctm̃ spãliť repugnat charitati prolis nascẽde: s̃m sctm̃ Thomã secũda secũde. q. cliiij. arti. ij. q̃ de sic genito cõiter nõ habeť a parentib⁹ ita diligẽs cura: sicut de nato ex ꝯiugio: ⁊ q̃ vt frequẽter est etiã paterni criminis imitator: huic obuiat p̃ceptũ quo diciť. Nõ mechaberis. Hec igiť remedia deus ꝯ pctã ordinauit: vt hoies illa cognoscerẽt et vitarẽt: q̃ prius illoꝝ nõ cognouerũt periculũ. Et h̃ videť esse mens apl̃i dicẽns Rom̃. vij. Sine lege inq̃t pctm̃ mortuũ erat. Cum venisset mãdatũ: reuixit peccatũ. Et h̃ est qd̃ ibidẽ diciť. Nã ꝯcupiscẽtiã nesciebã

26 nisi lex diceret: nõ ꝯcupisces. ¶ Aliud remediũ aliquotiens apponit de⁹ p occasionis subtractionẽ: diuitias: delitias ⁊ honores subtrahẽdo: ⁊ miseros a pctis hoc modo retrahẽdo: sicut amici nituť ebriosos retrahere a taberna: nõ dando eis: q̃ ibi expẽderẽt. Et pueros ab aquis custodiendo ne submergant: sciẽs: qm̃ sicut dr̃ Eccl̃. xxj. Est qui p̃ inopia vetať peccare ⁊c̃. In primo remedio se habet sicut rex p̃cipiens vt timore p̃cesprorum subditos sibi obedire faciat. Qui ⁊ hoc faciendo dicere potest illud. j. Joan. ij. Filioli hec scribo vobis vt non peccetis: q̃ si peccaueritis ꝯtra precepta mea: scitote: quoniã sicut diciť Rom̃. vj. Stipẽdia peccati mors ⁊c̃. In secũdo remedio se habet sicut medicus: q̃ sicut infirmus diligenter verba medici ꝯsiderat: ⁊ ope si sapiens sit implet ne moriať. Ita quilibet nostrũ dicens: illud Ps. cxviij. In corde meo abscondi eloquia tua: vt nõ peccem tibi. Sed sicut doctrina medici non 27
sufficit ad sanitatẽ inducendã nisi ab infirmo teneať: ⁊ nisi infirmus quantũ debeat ad sanitatẽ cooperetur. Ita nec remedia a deo exhibita: sine nr̃a valent cooperatione: vt patet. G. iij. 25. Ideo necesse est secũdo videre q̃ remedia cõtra pcti mortẽ nos apponere debeamus. Pro quo est sciendũ: q̃ quedã remedia sunt adhibenda ex pte cogitatiõis cordis: seu interioris hominis: quedã ex pte operationis. ¶ Ex pte interiori: p̃mo p remedio excogitandũ est: quõ moriemur: ⁊ q̃les in morte erimus. Vt verbi gr̃a. Si tu tenteris de supbia vel mũdi honore: cogita quõ a vermib⁹ comederis: sicut ostensũ est. C. ij. 10. et: S. ij. 41. et. G. v. 23. Huic enim cogitationi cogitatio se iungat hũilitatis christi ⁊ sanctorũ. ¶ Cõtra luxuriã: q̃ breuis delectatio: eternã meretur penam. ¶ Cõtra cupiditatẽ: q̃ breuiter oĩa transibunt. ¶ Sic cõtra gulã ⁊ accidiã ⁊ oĩa alia sicut in capitulis suis p̃prijs est notatũ: q̃ si cogitaueris: sic pena patibuli retrahit aliq̃s a furto: ita te finis oĩm. Ergo memorare nouissima tua ⁊ in eternũ non peccabis

Eccl̃. vij. Secũdo pactũ excogitandũ est qd̃ fecim⁹ in 28
foro publico in pctõꝝ abiuratiõe: vl̃ in foro priuato in pctõꝝ cõfessione: hec cogitans pactũ serua. Et sicut dr̃ Gen̄. xlij. Noli peccare. ¶ Tertio lucrũ excogitandũ est regni celestis: qd̃ nos a pctõ retrahere deberet: sicut nõnullos seruos ⁊ ministros retrahit ab offensa dñorũ suoꝝ: amor ⁊ cupiditas lucri vel p̃motionis tẽporalis: sic seruiamus eidem quõ dr̃ in ep̃la Jude. c. vnico. Ei aũt qui potens est ꝯseruare vos sine pctõ ⁊ ꝯstituere vos ante ꝯspectũ glorie sue ⁊c̃. ¶ Quarto p̃sentia iudicis excogitãda est: q̃ illa retrahere deberet sicut retrahit pueros a dissolutione cogitatio p̃sentie mgr̃i. Et furẽ a furto cogitatio p̃sentie iudicis. Et p̃sentia viri vxorẽ ab adulterio Eccl̃. iij. Sapiẽs cor ⁊ intelligibile abstinet se a pctis. Et q̃si cãm reddit dicẽs. Quia deus ꝯspector est ei⁹. ¶ Quito: passio christi excogitãda est: q̃ p̃pter pctm̃ mortu⁹ est. Hec retrahere deberet sicut charistia retrahit a vino: vel cibo vel potu: h̃ scientes: qm̃ vet⁹ hõ nr̃ sil' crucifix⁹ est: vt destruať corp⁹ pcti: vt vltra nõ seruiam⁹ pctõ Ro. vj. ¶ Remediũ v̈o ex pte opationis est boni opis frequẽtatio: q̃ sic arma valẽt ꝯ hostes corpales. Ita hec ꝯ spũales Eccl̃i. xxiiij. Qui audit me nõ ꝯfundeť: ⁊ q̃ opanť in me nõ peccabũt Ro. vj. Sic exhibuistis mẽbra v̈ra seruire iustitie ⁊c̃. Hec cogitãtes ⁊ opantes nõ peccabiť: q̃ j. Joã. iij. dr̃. Ois q̃ nat⁹ est ex deo nõ facit pctm̃. supple mortale: s̃ venialia etiam viri cõmittũt pfecti: q̃ septies in die cadit iu-

¶ Circa q̃ tria sunt dicẽda. Pri- (stus Prouer. xxiiij. Arti. vij.
mo: n㠁 illoꝝ oñdẽda est piculosa ꝯditio: vt caueanť

Secũdo: quõ aliq̃ n oie venialiũ abutanť. Tertio: quõ 29
aliq̃ eisdẽ decipianť. Primũ pluribus ostendiť exẽplis. ¶ Primo nãq̃ illoꝝ parꝫ piculũ: q̃ licet charitatis nõ destruant essentiã: ĩpediũt tñ feruorẽ. Et est de eis in h̃ sicut de aq̃ frigida bulliẽti imissa: q̃ licet oĩno ei⁹ nõ destruat calorẽ: ĩpedit tñ bullitiõis feruorẽ: põt enĩ frigida tã copiose imitti: q̃ ex illa imissiõe cito frigiditas: ⁊ caloris extinctio: sequať. Sic in p̃posito. De illis g̃ qui multa talia cõmittũt: q̃s põt dicere: purus sum a pctõ Prouer. xx. ¶ Secũdo: idẽ oñdiť p exẽplũ de minutis aquarũ guttis: ⁊ arenarũ lapillis ⁊ minutis bestijs ⁊

quibus oibus periculū iminet ex nimia numerositate. Tot naq3 minime aquarū gutte nauē paulatim intrare possunt: q illā eque submergūt: sicut magna vnda vel seua tēpestas. Ideo dicit decretū de pe.di.j. medicina:in.§.tres sunt: q nihil interest verū nauis vno grādi fluctu:aut p rimas paulatine aqua intrāte submergat. Sic parua pctā multiplicata: tm̄ opprimunt sicut vnū grāde. Sicut τ chorda facta de multis paruis filis eque ligat sicut vnū cordū integrū. Nō dico q venialia fiant mortale: vel q spūaliter occidūt : sed q ad mortale multū disponūt τ mortale introducūt: qr qui spernit modica paulatī decidit Eccl'.xix. ¶ Iterū nauis tot arenarū lapillis onerari pōt q eque submergat: ac si esset onusta molaribus. Et hō ꝓiectus τ diu iacēs inf formicas: in illū mortē introducerēt. Sic τc. De illis
30 qui oibus his peccauerūt adhuc: in ps. ¶ Propt hmōi pericula vt venialia caueam⁹. Primo nos hortat Cesarius homel'.vj.ad monachos: dicēs. Certi sum⁹ charissimi: nisi caueam⁹ et nisi quotidie nostras resecem⁹ passiones τ in bonis operibus viriliter desudem⁹: deteriores nos efficimur q̄3 in seculo fuim⁹: ita vt fiāt extrema nostra peiora prioribus. Et infra. homel'.iij. Quō nauis postq̄ ꝓelagi fluctus euasit: si in portu sentina integra nō fuerit: de minimis guttis implet τ mergitur. Sic τ monachus victus τ superat⁹: hui⁹ mūdi criminibus: q periculosis fluctibus cuz ad portū monasterij venerit: si tepide τ remisse opatus fuerit τ negligenter vixerit: τ minima τ quotidiana pctā de aīe sue sentina haurire neglexerit: in portu naufragij crimen incurrit. ¶ Secūdo nos hortat de codē Aug. li.de.x.chordis: dicēs. Noli q̄tidiana pctā cōtēnere: qr minima sunt: s3 time: qr plura sunt plerūq3 minime bestie si multe sint necāt. ¶ Tertio ad idē nos hortat btūs Grego. dicēs. Nequaq̄3 inq̄t ꝯsiderēt qualia: s3 quāta cōmittūt: τ si despiciūt timere cū ponderāt debēt formidare cuz numerant. Altos q̄dē gurgites τ fluuiū magnū replent gutte parue pluuiarū: τ hoc agit sentina latent crescēs
31 q ꝓcella patēter seuiēs. ¶ Circa ad secūdā ptē huius articuli: illi noīe τ natura venialis abutunt pctī: q maxime in tactibus τ oportunitatibus se exponūt tentationibus: τ illicitis delectationibus: dicētes. se multū mereri in h q vltimo resistūt actui: τ q totū ꝓcedēs vel nullū vel saltē veniale fuit pctm̄. Tales in factis suis meliorē nō habēt iustificationē q̄ fur: q vbi posset furari.xl. furat.xx. p q̄bus.xx. suspendit ac si furat⁹ fuisset.xl. Ita illi q vltimū pctī mortale cōmittere possunt et nō faciūt: s3 tm̄ pctm̄ cōmittūt mortale: citra illud q in tactibus τ osculis: citra illud ꝯsistit: sicut patz p sctm̄ Tho. secūda secūde.q.c.liiij. Pro q̄ c̄itruz ad epis diuturnitatē: sicut vltimū cōmitterent actū punient. Iuxta illud Iaco.ij. Offendat autē in vno factus est oim reus τc.
Extrā ¶ Circa ad tertiā partē istius articuli tales decipiunt a diabolo: sicut ille cui suasit parua furari aīalia: sicut gallinas τ hmōi: q furādo cito maiora furabat: τ vltimo p dispositionē furti in minoribus ad suspēdiū p maioribus ducebat. Sic in ꝓposito: τ patet. ¶ Cōgrue g docuit τ salubriter est sequēda doctrina Thobie: q docuit filiū suū abstinere ab omi pctō Thob.j. Nota de hac materia venialis pctī. C.vj.40. Item. M.xj.136. Itē. N.ij.3. Itē. P.j.8. nota leges de hac materia.

P.vj. # PEccatoris. Primo ostendet periculū ante mortem. Secūdo: in morte. Tertio: post mortē. Quarto: puersitas. Quinto: filitudo qua infirmis assilat atq3 mortuis. Sexto: q̄les circa ipsos spūaliter mortuos dicunt exequie: q vulgariter vocant. Placebo τ dirige. Septimo: quō diabolus de vno pctō peccatorē ad aliud ducit. Octauo: pctōris ostendet cecitas seu fatuitas. ¶ Remedij oportunitas ostendit in nouo articulo.

¶ Circa ad primū: periculū pctōꝝ ex multis patz ante mortē: posito q nullū piculū essent habituri in morte vel post mortē. ¶ Primo naq3 ex h in maiori piculo Arti.j. 1
sunt: q de iure plus alijs tribulant: citant: incarcerantur: mulctant: occidunt: vel semp in maiori hoīm sunt domigerio ne ista patiant. Vn̄ sapiēs. Si posset inulte c̄itruz ad deū peccare: peccatū vitaret: vt libertate in qua creat⁹ est liberi⁹ vteret: sciēs: qm̄ q facit pctm̄ seruus peccati est Ioā.viij. τ ad Rom.xj. ¶ Secūdo ex hoc q a deo tam ipsi q̄3 alij ꝓ ipsis multipliciter affligunt: sicut patz toto caplo: de tribulatiōe: vt opē ostdat qō dicit Amos.ix. Oculi dn̄i sup regnū peccans: τ cōteram illud: qr altissim⁹ odio habet pctōres Eccl'.xij. ¶ Tertio ex hoc q vita illoꝝ frequēter p gulas τ luxurias: τ hmōi: abbreuiat. Et h ex pte quidē dei iuste qui eos subtrahit: sicut pastor ouem scabiosam ab ouili ne alias inficiat. Et hortulan⁹ herbas nociuas ab horto eradicat: ne areā inutiliter occupēt. Sic ex inordinatione dei quē c̄itruz ad hunc effectū Magdalena hortulanū veraciter putabat: viri sanguinū τ dolosi nō dimidiabunt dies suos. Et h est qō ps.liij. recitatis quorūdaz nequitijs adiūgit dicēs. Propterea deus destruet te in finē τc. Esa.xiij. Ecce dies dn̄i ad pctōres et⁹ cōterendos. ¶ Quarto ex h q sunt in oibus periculis in q̄bus sūt excōmunicati. E.ix.4. ¶ Quinto ex h: q in medio dor- 2
miunt latronū τ homicidarū pessimorū.i. demonū: q nō tm̄ corpoꝝ: sed τ aīarū sunt homicide. Inter hos itaq3 p tanto pctōres dormire dicunt. ¶ Primo: qr sicut dormiētes timēt qō nō est timendū: aquarū videlicet ꝓfunditatē τ transitū: vel casum de alto monte: vel vrsum: vel leonē: vel aliqd̄ sil'r: de q somniāt: τ latronē vel homicidā: q iam domū occulte intrauit: τ ei cū socijs ad occidendū ꝓximat: nō timet. Sic pctōres timēt bene viuere. Gulosus naq3 timet ieiunare. Delicatus vestes dimittere lineas. Luxuriosus ꝯtinere. Auarus paupertatē. Cupidus restitutionē τ elemosynā facere: τ oēs dānā timent tpalia τ corpis grauamina: τ secūdū qō q̄libet illō qō nō est ei nociuū: somniat sibi nociuū licet sibi sit vtile. Ita oēs trepidauerūt timore vbi non erat timor. Diabolū ho pessimū homicidā: q cū societate magna circuīt querēs quē deuoret: q sp iuxta eos eis insidiat et penā nō timēt eternā. Sic sunt sic equ⁹ vmbratilis qui plus vmbrā timet arboris q̄ ei nocere nō pōt: q̄3 bellū mortale qn̄ buccinat hinnit τ cū gaudio saltat. Sic ipi pctōres τ abūdātes i sec'lo: i ps.lxxij. ¶ Secūdo: qr sic dormiētes credūt se m'ta hēc q nō habēt: s3 excitati dicēt illud Sap.v. Ecce trāsierūt oia velut vmbra. Ita teste ps. Ipsi dormierunt somnū suū τ nihil inuenerūt τc. ¶ Tertio: qr sic q̄cq3 dormiēs eadē facit opa q̄ facit vigilās: qr loq̄t: τ aliqn̄ surgit τ ābulat: s3 nō recte loquit: sniās hn̄ ꝯtinuādo τ rōnabiliter: nec secure ābulat: qr i foueā facilit cadit. Ita pctōres in multis eadē faciūt opa: comedēdo τ bibēdo: τ m'ta alia sic boni christiani τ loquunt: s3 nō recte ꝓpt duo. Prio in medio vl' in fine iuramēta vl' detractiōes vl' attractiones ad malū admiscēt. Secūdo: qr etiā si oia hn̄ loq̄tur: nō tm̄ ē speciosa laus i ore pctōris Eccl.xv. ¶ Nec secure ābulāt: qr habita peccādi oportunitate cadēt in retinaculo ei⁹ oēs pctōres ꝯ ps.cxl. Et h sunt signa q nō sūt hn̄ a pctī sōno excitati. ¶ Tales g facere dicunt 3
qō faciūt hi hospites seu pegrini: q i hospitijs dormiūt suspectis: in quibus aliq̄ sunt obscura latibula: in q̄bus

possent latrones latitare. Tales enim omnia latibula
scrutantur: ꝛ si quem ibi inueniunt latitantē eijciūt et
ostia ꝛ fenestras ex omni parte firmant. Ita tales omīa
latibula scrutari deberēt ↄscie: ꝛ si q̄s inuenirēt hmōi vie
viros ꝑducere deberēt: ꝛ illuc eos eijcere ꝑ ↄfessionē: et
dānare ꝑ pn̄ie susceptionē. Exēplo illi⁹ q̄ dicit in ps̄. c.
In matutino interficiebā oēs petōres t̄re: vt disꝑgerē de
ciuitate dn̄i oēs operantes iniq̄tatē. ❡ Quinto ꝑiculū eis
imminet nō tm̄ ex h̄: ꝙ sic in petis dormiūt: ſ₃ qđ pei⁹
est: ꝙ directe an̄ portā dormiunt inferni: ꝛ ibi comedūt
et bibūt: ꝛ ꝑtinue morant̄: q̄ nihil est int̄ aias petoꝝ ꝛ
infernū nisi porta fragilis. s. corꝑis q̄ ꝑ mortē fracta: in
pūcto ad inferna descendūt Job. xxi. Ergo ve petōri
Eccl'. ij. ꝓpt̄ ꝑicula ista q̄ ei iminēt an̄ mortē: ꝛ q̄ sic dor
mit i petis: de q̄bꝫ male excitabit̄: sic ostēsū ē. M. xi. 3o.

Arti. ij. ❡ Et si ve magnū ꝛ ꝑiculū iminet petōri an̄ mortē:
mai⁹ iminet ꝛ illū expectat i morte: q̄ tūc videbit ꝛ etiā
4 rn̄debit tā de petō ꝓprio: q̄3 etiā de petō alieno: qđ suo
peruerso exēplo vel suggestiōe cōmissū fuit. De petō
ꝓprio qđ ↄ deū seipm̄ ꝛ ꝓximū cogitādo: loquēdo vel
oꝑando: vel omittēdo: vel q̄uis modo cōmissū fuit: q̄
oia tūc adducet i iudiciū: sic dr̄ Eccle. vlt. Cūcta inq̄t q̄
fiūt adducet de⁹ in iudiciū ꝓ oī errato: vt petā sua tūc
videāt: ꝛ snia₃ illoꝝ audiāt a sup̄mo iudice ad suā dā
nationē: q̄ hic illa videre noluerūt: nec snia₃ audire ab
inferiori iudice i ↄfessiōe ad suā saluationē. Qz eni hic
illa audire vl' videre nolūt: pt₃ iductiue: tā in maiorib₃
q̄3 in mediocrib₃: q̄3 etiā minimis: q̄ eōit oēs irascunt̄
qn̄ de defectib₃ suis rep̄hēdunt̄: sic pt₃ iductiue de vicijs
illoꝝ exēpla ponere volenti: ↄ quē gladiū euaginaue
runt petōres: intēderūt arcū suū: in ps̄. xxxvj. modo q̄
5 ostēsū est. A. xiij. 3. ❡ Cui⁹ erroris vna cā est: q̄ culpa
rū suarū ignorāt ꝑiculū ꝛ ꝑditionē: iō illas videre no
lunt: vt caueant: ꝛ est de ꝑditione peti: in h̄ ꝙ ꝑditionē
ei⁹ adhuc ignorāt ꝛ ꝑiculū. ❡ Primo: sicut de ꝑditiōe
sanguinis: in q̄ infirmitatē vel mortis: nō videt̄ ꝑicu
lū an̄q̄3 sit frigidus. Ita petā anteq̄3 petōre moriēte fri
gescāt. ❡ Secūdo: sic de ꝑditiōe ludentiū q̄ mēbra nō
sentiūt dolētia dū in ludi sunt feruore: ſ₃ cū p̄mo a som
no fuerint excitati. Et sic de potatiōe dulci cū veneno
mixta: q̄ statim du₃ potat̄ ꝑiculoso nō sentit̄: ſ₃ qn̄ illi⁹
occasione hausti se morti sentit appropinq̄re: tūc dicit:
ve ve mihi: q̄ potaui ꝛ irascit̄: q̄ plus lusit ꝛ potauit:
sicut teste ps̄. cxj. petōr: supple in morte: qn̄ sanguis ei⁹
frigescit: ꝛ ludus finit̄: ꝛ potatio dulcis in mortis eter
ne ↄuertit̄ amaritudinē: videbit ꝛ irascet̄: qn̄ false faci
es: de q̄bꝫ dictū est. P. v. 5. sc₃ larue facies auferent̄ q̄
nūc q̄les sunt abscōdūt. ❡ Sed vtinā nūc saperēt ꝛ in
telligerēt ac nouissima ꝓuiderēt Deut. xxxij. Et si pe
riculū ꝓpriū in sanguie ꝓprio q̄ adhuc nō frigescit: nec
in ludo: q̄ adhuc nō finit: videre nō pn̄t: salte vt dum
tp̄s est ꝑiculū ꝓpriū videāt. Alioꝝ p̄cedētiū ꝑicula sint
eis specula vt in eis videāt ꝛ caueāt ne illud experiant̄
qn̄ cauere nō poterūt. ❡ Sup̄bi q̄ sibi speculū faciāt de
casu luciferi. Tyrāni ꝛ inuidi submersionē Pharaonis
Auari dānationē diuitis sepulti in inferno. Iracūdi ꝛ
vindicatiui reprobationē serui nequā nolētis remitte
re ↄseruo suo. Accidiosi ↄdēnatōe₃ serui pigri q̄ abscō
dit talentū dn̄i sui. Luxuriosi inundationē diluuij et
incendij. v. ciuitatū. Gulosi incēdiū ꝓp'li iudaici mur
murātis: q̄ escā nō habuit ad libitū. Et cū adhuc esce
erāt i ore ipsoꝝ: ira dei descēdit sup̄ eos: ps̄. lxxvij. sicut
teste dn̄o Amos. ix. Morient̄ oēs petōres ꝓp'li mei ꝛc̄.
6 ❡ Nō tm̄ ꝓpter petā ꝓpria: ſ₃ etiā ꝓpter nocumētū qđ
peccādo alijs intulerūt. De q̄ ꝙ corā deo rn̄debūt: pt₃
ꝑ exēplū legis ciuilis. ff. de his q̄ effuderīt vel deiece

rūt. l. j. hoc est in. ff. veteri. li. ix. Ille nāq₃ lege tenet̄ ad
recōpensationē dāni q̄ aliq̄ eiecto de domo versus viā
aliquē deturpauerit vel leserit sub his v̄bis. De his q̄
deiecerint vel effuderint in eū locū q̄ vulgo iter fiet: vl'
in q̄ ↄsistet̄: quātū ex ea re dānū datū factū ve erit: i eū
q̄ ibi habitauerit: in duplū iudiciū dabo. Et infra etiā
in eo. ti. l. viij. habet̄ sic. Cū liberti hōis corp⁹ ex eo ꝙ
deiectū fusū₃ ve quid erit: lesum fuerit: iudex cōputat
mercedes medicis prestitas: ceteraq₃ impēdia q̄ in cu
ratiōe facta sunt: p̄terea opeꝝ q̄bꝫ caruit ꝛ ob id ꝙ in
utilis fact⁹ est. Cicatricū aūt deformitatis nulla sit esti
matio: q̄ liberū corp⁹ nullā recipit estimationē: h̄ ibi.
Istis ↄcordat lex dei Exod. xxj. Si q̄s inq̄t aperuerit
cisternā ꝛ foderit ꝛ nō aperuerit eā: cecideritq₃ bos vel
asinus in eā: dn̄s cisterne reddet preciū iumētoꝝ. Ter
rā fodere ꝛ nō op̄ire est terrena ꝛ mala op̄a apte cōmit
tere. Alia v̄o in illa cadere ꝛ mori: est istos simplices
talib₃ perire exēplis. ❡ Ex harū v̄o legū p̄ma: rōnabi
liter elicit̄ ꝙ effundēs vel ostēdens aliqđ petm̄ vl' opus
vel exēplū prauū de domo aie ꝑ portā vel fenestrā ali
cui⁹ sensus: vn̄ dānificat̄ vel deturpat̄ trāseūtis vl' ꝓ
ximi videntis aia: ad recōpēsandū duplū ↄdēnat̄: q̄ si
hoc obseruat lex mūdi circa corpa q̄ ei⁹ deputant̄ regi
mini: multo strict⁹ illud obseruabit lex diuia: ꝛ de⁹ q̄
custodiā habet aiarū ↄ eos q̄ aias ledūt q̄ meliores sūt
q̄3 corpa. ❡ Ex secūda v̄o arguit̄: ꝙ corā deo rn̄debūt
de oīb₃ laborib₃ ꝛ expēsis q̄s illi faciūt q̄s suis ꝑuersis
exēplis: vel attractiōib₃ leserūt: ꝙ etiā si illi sint finalit̄
ꝑditi: q̄s sic corruperūt: nullā dignā facere poterūt esti
mationē: q̄ si liberū corp⁹ inutile est aut irrecuꝑabilit̄
deforme factū: nullā recipit estimationē. A fortiori rō
ne ipe aia q̄ est multo nobilior ꝛ liberior. Nec ibi deerit
pars dānificata petē dānificantē accusans: q̄ sic appel
lator corā iudice illū q̄ p̄ri⁹ in furto faciēdo fuit socius
accusat: ꝛ quō illū ad petm̄ adduxit: ꝛ de oīb₃ q̄d ꝛ quō
factū fuerit apte ostēdit. Sic erit tūc de petōrib₃: q̄ nunc
sūt i oīb₃ socij sic latrones i nemore: tūc erūt appellato
res corā iudice: ꝓpt̄ ista q̄ duo. s. petm̄ qđ petōr cōmit
tit: ꝛ ꝙ alij ab eo cōmittūt corrupti: ve gēti peccatrici. s.
in morte Esa. j. q̄ mors petoꝝ pessima: in ps̄. xxxiij.
❡ Nō tm̄ ꝓpt̄ duo ve: q̄ abierūt vnū an̄ mortē: ꝛ aliud Arti. iij.
in morte: ſ₃ etiā ꝓpt̄ ve pessimū qđ nunq̄3 delebit̄ post
mortē. Qđ ↄsurget ex trib₃: ex sepatiōe: ex afflictiōe: ꝛ ex 7
ↄsideratiōe. ❡ Prio nāq₃ sic in oī petō est p̄ vo luntate:
nūc auersio a deo: ꝛ sepatio ꝛ ↄuersio ad culpā i petō
rio ēterno. Ita erit tūc i vita a deo ꝛ tota dei curia sepatio
ad penā i dei ēterno. Nōne iustū videt̄: ꝙ illi q̄ christū ꝛ
sctōs seq̄ nolūt ꝑ viā pn̄ie ꝛ bone vite: nō sequant̄ illos
ad gl'ia₃. Et ꝙ illi q̄ gratī se nūc ab illoꝝ sepant societa
te: tūc iuste ab illa separent̄. Sed oēs petōres se nūc vo
lūtarie sepant: q̄ de oīb₃ bōib₃ ꝛ locī: siue i ciuitate siue
ext̄: siue sint paupes siue potētes: in q̄b₃ sūt: sup̄bie: ire:
inuidie: bnge: dissensiōes ꝛ imūdicie ꝛ filia: veracit̄ di
c̄ pōt: ꝙ de⁹ nō ē cū eis: nec illi⁹ societatē ꝑcepe: q̄ nō
habitabit i corpe subdito petō Sap. j. Et vbi nō ē soci⁹ i
vita: ſ₃ a societate sepat̄: nō vult ee soci⁹ p⁹ mortē: qn̄ di
cēt. Dn̄e dn̄e apī nob. In q̄ clamore sam⁹: q̄ petōres
de⁹ nō audit Jo. ix. ❡ Secūdo ve ex triplici penarū cō
surgit afflictiōe. Ibi nāq₃ nōnulli christiani verisilit̄
estimant̄ plēs sustinere penas: q̄3 iudei: q̄ plura bn̄fi
cia a deo receperūt: ꝛ q̄ sūt ei⁹ morte redēpti: ꝛ plus de
fide ꝛ doctrina eccl'ie iformati: ↄ q̄ oia maiorē cōmittūt
ingratitudinē peccādo: ꝛ minorē videnr̄ deo exhibere
reuerētiā: ipm̄ leniori foro ꝛ minori p̄cio vēdendo: ꝛ nō
tm̄ illū ſ₃ oia bona illa. P. v. 15. Vēdit gulosus ꝛ luxu
riosus ꝓ paruis delectatiōe: cupidi ꝓ vno vel duobus

denarijs:iuratores:inuidi:iracũdi:ꝛ hmõi ꝑ nihilo:qꝛ
peccãdo nihil lucrant̃:illi ꝗ̃ spũaliter ꝑ nihilo habuerũt
terrã desiderabilẽ:in ps̃.cv. Tales ꝗ̃ ibi maiores susti-
nebũt penas:qꝛ de illis verificat̃ illud Gen̄.xiij. Erãt
pessimi ꝛ pctõres corã dño nimis. Ex q̃ seq̃ necesse est:
ꝙ nimias in posterũ sustinebũt penas: qꝛ ꝑ mensura
delicti:erit plagarũ modus Deut.xxv. ¶ Tertiũ ve:ex
ꝯsideratiõe ingratitudinis illorũ qb9 seruiunt et q̃s di-
lexit. Si eñ diu seruiens dño terreno ꝛ in fine illũ in-
gratũ inueniẽs:multũ tristat̃:multo plus tristabit̃ tũc
q̃ ita fideliter diabolo seruiuit ei9 mãdata atq; doctri-
nã tenẽdo: quẽ nõ tm̃ ingratũ ꝗ̃ crudelissimũ inueniet
tortorẽ. In his ꝗ̃ trib9 dãnis q̃ pctõr sustinet ante mor
tẽ:in morte et post mortẽ verificat̃ illud Apocal'. viij.
Ve ve ve ꝛc̃.ps̃.xxxj. Multa flagella peccatoris.
Arti.iiij. ¶ Multa inq̃t flagella:qꝛ hic in labore hoĩm nõ sunt.
Nec hominũ:nec rõnalis creature rõnalit̃ viuẽtis se-
9 quunt̃ ꝯditiõem:sed poti9 brutoꝝ ꝛ demonioꝝ:adeo cũ
hoibus nõ flagellabunt̃:ꝗ̃ cũ demonib9:si tñ cum eis:
immo potius sub eis et pei9 eis flagellabunt̃ q̃ ipsis in
multis sunt peioris ꝯditionis. ¶ Primo:qꝛ sicut osten
dit Anselm9.li.v.de ca[su] diaboli. Diabolus inq̃t nul
la p̃cedẽte pcti vindicta superueniens peccauit:ego visa
ei9 pena ad pctm̃ ꝓperaui: ille ꝓstitit in malicia deo re-
probãte:ego deo reuocãte:ille obdurat̃ ꝯtra nõ req̃ren
tẽ:sed punientẽ:ego ꝯ̃ morientẽ ꝛ blãdientẽ. Ecce cui9
imaginis horrebam horrorẽ:in multis aspicio meip̃m
horribiliorẽ. In q̃ magna ptꝫ pctõris ꝑuersitas. Non
tm̃ in hoc ꝙ est peior demonib9:ꝗ̃ etiã in h̃ ꝙ est peio-
ris ꝯditionis iumẽtis ꝛ brutis: ꝛ c̄ilĩ creatura. Nã in
brutoꝝ quorũdã ꝛ carnes valent ꝛ coriũ:quorũdã vo
coriũ pctõris mortui: nec caro valet: nec cadauer: nec
aĩa:nec coriũ:nec ꝯtinens vel cõtentũ:neq; substantia
vel accidẽs:nec materia vel forma:qꝛ luto vilior est vi
ta ipsius Sap̃.xv. Nõ est mirũ ꝗ̃ ꝙ altissim9 odio ha
10 bet pctõres Eccl'.xij. Secũdo:qꝛ diabolus semel pecca
uit ꝛ fact9 est demõ. Nõ vo malus:de q̃ dĩ Eccl̃s.viij.
Autẽ pctõr ex eo ꝙ cẽties facit malũ ꝛ ꝑ patiẽtiã susti-
net̃:in h̃ peior est:ꝙ pluries peccat anteq̃ dãnet̃:ꝛ ꝓpẽ
alias causas tractas. T.v.43. Et magis ingrat9:quis
diuti9 ꝑ patientiã expectat̃:ꝛ ꝑniciosior:qꝛ hãc dei pa-
tientiã ad ꝓpriã ꝯuertit dãnationẽ:qꝛ sic dĩ Eccl̃s.viij.
qꝛ nõ profert̃ cito ꝯ̃ malos snia: absq; vllo timore filij
hoim ꝑpetrãt mala. ¶ In q̃ iterũ ptꝫ:ꝙ maior est illoꝝ
peruersitas: q̃ȝ quarũcũq; bestiarũ:q̃ patia ꝛ bñficijs
domesticant̃:ꝛ bñfactẽtẽ cog̃scũt ꝛ diligũt ꝛc̃. Peccato-
res vo ecõuerso:nec deũ diligũt: nec dei suos cog̃scũt:
nec bonos nec rectos sine q̃b9 ipsi nõ viuerẽt: ꝗ̃ sicut i
diluuio ꝛ in subuersiõe sodome perirẽt:nec ipsos ami-
cos:ꝗ̃ inimicos reputãt mortales. Et iõ teste ps̃.xxxvj.
Gladiũ euaginauerũt:pctõres intẽderũt arcũ suũ: vt
11 sagittẽt in obscuro rectos corde. ¶ In q̃ auctẽ nõ tm̃ il
loꝝ malicia:q̃ rectos inimicos estimãt ꝛ ꝑsequunt̃: ve
rũ etiã cũ tangit̃ malicie: eo ꝙ in obscuritate sũt pctõꝝ
de q̃ obscuritate dicit Criso.sup Jo.̃ Homel'.iij. Pec
catũ inq̃t tenebra est:q̃ eñ i tenebris est:nõ amicũ:nõ
inimicũ cog̃scit. Ita auar9 ꝛ ois pctõr nõ diuidit ami-
cũ a pscatore:ꝛ maxie si corripit ꝛ iuidẽs nõ familia-
rẽ discernit:sic nec de nocte discernit̃ plũbũ:aurũ:argẽ
tũ:lapis p̃ciosus a vili. Et sic de nocte lapidũ p̃ciosoꝝ
nõ appareret pulchritudo: ꝛ ideo ab illis q̃ ignorãt boni
tatẽ illoꝝ despiciunt̃: q̃ tñ defect9 vel vilipẽsio ex illoꝝ
nõ ort̃ nã:ꝗ̃ qꝛ ꝯtẽnẽtes i tenebris sũt. Ita i ꝓposito.
Nã de eis obseruabit pctõr iustũ ꝛ stridebit sup eũ dẽ-
tib9 suis:in Ps̃.xxxvj. Et sic dĩ Eccl'.xiij. Si cõicabit
lupus agno aliq̃n:sic pctõr iusto:q̃ cõicatio sctõ hoi ad

canẽ. ¶ Nec mirũ:qꝛ oculis egris odiosa est lux:quib9
sic tenebra placet:ꝛ sic bubones tenebras diligũt:ꝛ cã-
tu suo laudant. Ita ab illis laudat̃ pctõr in desiderijs
¶ Qui ꝗ̃ sic eos sibi laudant (aie sue:i ps̃.ix. Nõ.J.x.3. Arti.v.
dant:ꝛ bonos ꝯtẽnũt:merito i tota sacra scriptura ꝯtem
nunt̃:ꝛ infirmis ꝛ mortuis cõꝑant̃. ¶ Primo nãq; ꝓpẽ 12
diuersas rõnes ꝛ ꝓprietates diuersis cõꝑant̃ infirmi- Superbia
tatib9. ¶ Nã superbi freneticis comꝑant̃ atq; demoniaͣ-
cis:q̃ nullis subesse volũt:nec i vinculis teneri. Ita nec
isti deo:nec ministris ei9 subesse volũt:nec legib9 vl' vin-
culis alligari ecclasticis:ꝗ̃ ad modũ luciferi sociorũq;
ei9 oẽs trãscẽdere volũt. Et ideo teste Esaia. Infirmaͣ-
ta est altitudo: ꝛ terra infecta est ab habitatorib9 suis
Esa.xxiiij. ¶ Iracũdi vo ꝛ inuidi siles sũt habẽtib9 car- Ira
diacã:qꝛ sic illi infirmant̃ ex h̃ ꝙ nimis gaudẽt vl' tris- Inuidia
tant̃. Ita isti ex h̃ ꝙ gaudẽt de malo ꝛ tristant̃ de bono
Et sic aliq̃tiẽs:q̃ multos hẽbat filios.i.bona opa:infir
mata est.j.Reg.ij. ¶ Auari vo hydropicis cõꝑant̃:q̃ Auaricia
potũ diligũt ꝛ acq̃rũt in malũ suũ. Sic isti diuitias de
q̃b9 Eccl̃s.v. Est alia infirmitas quã vidi sb sole diui-
tie ꝯgregate i malũ dñi sui. ¶ Luxuriosi vo leprosis as- Luxuria
silant̃: q̃ alios sua societate inficiũt Esa.xl. Iuuenes in
infirmitate cadẽt. ¶ Accidiosi vo podagris ꝛ gulosi fe Accidia
bricitãtib9 cõꝑant̃:qꝛ ꝑmos vecordia ipotẽtes:ꝛ scd'os Gula.
auiditas ifirmos reddit. His itaq; ꝛ alijs pctis ita in-
fectũ est gen9 hũanũ:ꝙ a plãta pedis vsq; ad vticẽ ca-
piti nõ inuenit̃ i eo sanitas Esa.j. Quia multi publicani
et pctõres Math.ix.q̃ nõ tm̃ infirmis: verũ etiã mor-
tuis cõꝑant̃; qꝛ sic nec mortui. Ita nec isti vidẽt:nihil
loquunt̃ vl' libent̃ audiũt q̃ ad salutẽ ꝑtinẽt aiarũ nec
opant̃:si sũt spũalit̃ frigidi ꝛ defuncti: ꝛ ad sepulturã il
lã:de q̃ Lu.xvj. Mortu9 ẽ diues ꝛ sepult9 in iferno:de-
portati. De q̃rũ q̃libet põt dici illõ Lu.vij. Defunct9
efferebat̃. Cui9 feretrũ q̃tuor efferũt portitores. ¶ Pri-
mo spes lõgioris vite:in q̃ portitore satanã ẽ ꝯsidere:qꝛ
vita nr̃a est sic latrones ducti ad mortẽ in cr̃nea pñs:in
q̃ certũ est:ꝙ cito morient̃:tp̃s tñ ꝛ loc9 ignorant̃. Ta-
les illi assilant̃ Lu.xij. Aia habes multa bona:q̃rũ q̃li
bet facto sufficiẽter ostẽdit:ꝙ si sp viuere posset:sp pec-
caret:ꝛ iõ sp iuste dãnabit̃. ¶ Secũdo ꝯsideratio defe-
ctus alieni ꝛ nõ sui:cui9 portitoris vn9 pes ꝛ cũ est ꝓ-
prij stat9:tenebra est eñ pctõr i tenebris:ꝛ iõ seip̃m nõ
videt. Alius pes ꝛ causa est:ꝓpter cõsciẽtie turbulẽtia.
Est nãq; ꝯsciẽtia sicut aqua turbida:in qua nõ vident̃
sordes que in fundo latent. Ex his duobus ꝯtingit:ꝙ
peccator omni cõtrariat̃ artifici: pictor nãq; et scriptor:
et generaliter omnis artifex meliora ꝯsiderat exẽpla:q̃
isti artifices nõ faciũt aiarũ. ¶ Tertio p̃sumptio mise-
ricordie:de quo dictum est.c.de misericordia.articu.ix.
¶ Quarto negligẽtia de vita ꝓpria corrigẽda: que ne-
gligentia ex tribus consurgit prioribus:tresq; priores
consequit̃ portitores: sicut patet intuenti. Sic ergo fi-
cut dicit̃ Eccl'. vj. Defertur omnis peccator et inuidus
et bilinguis ꝛc̃.
¶ Circa vo pctõrẽ sic defunctũ ꝛ ad inferni delatũ se- Arti.vj.
pulturã:exequie tales dicunt̃ q̃les diligũt. In q̃b9 offi
ciũ facit demon alta voce cantãs: ꝛ impunitatẽ ꝓmit- 14
tẽs ꝛ dicẽs. Nequaq̃ moriemini Gen̄.iij. Duo vo cã-
tores cantãtes:placebo:sunt caro q̃ cãtat ꝛ ꝓmittit vo
luptatẽ:ꝛ mũdus qui ꝓmittit diuitias ꝛ longeuitatẽ.
Chori vo rñdẽtes sunt adulatores:exteriores: vl' inte-
riores.i.ꝓprie cogitatiões: vel vtriq; sibi mutuo dicẽ-
tes ꝛ rñdentes. Tu es gloriosus. Cui alia rñdet cogita
tio:tu es fortis. Cui alia:tu es diues: tu es pulcher:tu
es generosus:ꝛ sic laudat̃ pctõr in desiderijs aie sue:in
ps̃.ix. Quoꝝ laudũ falsitas per ꝓphetam patet:dicens

tem Trenorū.ij. Prophete tui viderunt tibi falsa. In
his exequijs primam lectionem: videlicet parce mihi
domine: legit corpus.id est. corporis falsa pietas: quā
do deberet ieiunijs: laboribus: vigilijs: ꝛ hmōi peni
tētie operibꝫ affligi dicēdo: parce ꝛc. qua lectiōe ꝑfecta
ratio respōsoriū cantare deberet: rñdendo ꝛ dicendo.
Credo ꝙ redēptor meꝰ viuit. Et ideo respōsoriū voca
tur: qꝛ corpis allegan dī: seu petitioni vel lectioni respō
dere deberet: credo ꝛc. q̄si diceret: et q̄ redemptor meꝰ
in nouissimo die te mihi resuscitabit in meliori statu et
cōditione q̄ꝫmodo sis: si nūc in seruitio suo te exercue
ro ꝛ expendero: nō parcā: sicut nec minister parcit nec
dimittit equū suū vexare in seruitio boni dn̄i: q̄ ꝓ debi
li ꝑdito optimū dabit. Sic rñdit Paulus dicēs. Casti
15 go corpus meū ꝛ in seruitutē redigo. ¶ Secūdā lectio
nē. Tedet aīam meā vite mee: legit accidia: qꝛ q̄ñ acci
diosus ꝛ delicatꝰ deberet aliq̄ aggredi: q̄ in aggrediēdo
vel tolerando vel in ꝑseuerando grauia videntꝰ: dicit.
Tedet ꝛc. quo tedio affectꝰ q̄si sepultꝰ ꝛ abscōditꝰ: sub
pigricia sua fit impotēs ꝛ inhabilis ad oē opus bonū
et arduū. Cui rō rñdere dꝫ: orādo ꝛ dicēdo. Qui La
zarū resuscitasti a monu ꝛc. q̄si diceret: q̄ Lazarū resu
scitasti a monumēto fetidū: corpꝰ seu subiectū istud mi
serū resuscitet a fetenti pigricia: ꝛ in laboribꝫ suscitatū:
hic tpaliter exerceat vt requiē eternā inueniat. ¶ Ter
tiā lectionē: legit ꝑsumptio dicēs. Manus tue fecerūt
me: q̄si diceret: q̄ꝫtūcūq̄ petōr sim: deus me nō ꝯdēna
bit quē sic fecit ꝛ plasmauit: et ideo audacter peccabo.
Cui rō rñdere dꝫ. Dñe q̄ñ veneris iudicare terrā ꝛc.
q̄si diceret: tūc me iuste fm opa mea iudicabis: ꝛ nihil
mihi valebit ꝙ a te factꝰ sum: si saluti ꝓprie coopatus
nō fuero: qꝛ teste aplō: coadiutores dei sumꝰ. ¶ Quar
tā lectionē legit falsa vel instabilis ꝯfessio: oīa peccā sine
ꝓposito cessandi: vel aliena restituēdi: aperte ostēdēs ꝛ
dicēs. Quātas habeo iniq̄tates ꝛ peccā ꝛc. Cui rō in fi
ne vite respōdebit. Heu mihi: qꝛ peccaui nimis in vi
ta mea: q̄ñ.s. experiet illud qđ dicit deus ꝑ ꝓphetam.
Puer centū annoꝝ morietꝰ: ꝛ petōr centū annoꝝ male
16 dictus erit Esa. lxv. ¶ Quintā lectionē legit auaricia
cupiditas: seu nimia mūdi sollicitudo dicēs. Homo
natus de muliere ꝛc. tot replet miserijs ꝛ paupertatibꝫ:
et debilitatibꝫ: oportet ꝙ ꝯtra oēs huiꝰ famis ꝛ frigo
ris ꝛ paupertatis miserias: hō multa cupide cōgreget ꝛ
suare teneat. Cui non rñdere deberet. Ne recorderis:
quasi diceret. Ex q̄ pater vr̄ celestis scit: qꝛ his oībꝫ in
digetꝰ: nolite recordari neq̄ꝫ solliciti sitꝰ: dicētes. Quid
mādueabimꝰ: aut q̄d bibemus. Neq̄ꝫ solliciti sitis in
crastinū. Crastinꝰ eīn dies sollicitꝰ erit sibi: sufficit eīn
diei malicia sua Math. vj. ¶ Sextā lectionē legit infi
delitas: dicēs. Quis mihi tribuet ꝛc. q̄si dicat: vel nos
nō dānabit: vel saltē aliq̄ñ nr̄i recordabitꝰ: ꝛ nō eterna
liter dānabit: ꝛ h̄ videtꝰ dicere: q̄ñ ꝯstituas mihi tps in
quo recorderis mei. Cui rō rñdere dꝫ. Dñe fm actū
meū noli me iudicare: q̄si diceret: in ꝑdicta heresi non
ꝯfido: ꝫ scio ꝙ si fm actū meū malū iudicaueris: iuste
me eternaliter ꝯdēnabis. Ideo depcor maiestatē tuā:
vt tu deus deleas iniq̄tatē meā: anteq̄ꝫ illuc descendā
vbi nulla est redēptio. ¶ Septimā lectionē legit impa
tientia: dicēs. Spūs meꝰ attenuabitꝰ: ac si dicat: q̄re sic
infirmitatibꝫ ꝛ flagellis affligor: qꝛ nō peccaui: ꝛ ī ama
ritudinibꝫ moratꝰ oculus meꝰ. Cui rñdet rō asserēs ꝙ
quotidie peccat: dicēs. Peccantē me q̄tidie. Ex q̄ seqtꝰ.
ꝙ impaciēs falsum dicit: ꝛ ꝙ iuste illū deus flagellat.
¶ Octauā lectionē vicꝫ: pelli mee: legit vana ꝯfidentia
in carnalibꝫ ꝛ mūdialibꝫ amicis: dicens. Miseremini
mei ꝛc. Hec nanq̄ꝫ facit hoiem potius in hoīe ꝯfidere
ꝙ in deo. Ratio vō vidēs h̄ stultū esse: ꝛ ꝙ est maledi
ctus q̄ ꝯfidit in homine Hiere. xvij. rñdit dicēs. Me
mēto mei deus: ac si dicat: ad deū est clamandū in tri
bulatione: ꝛ nō ad hoiem: qꝛ vana salus hominis: in
ps̄. lix. sed deus est adiutor in tribulationibꝫ Ps̄. xlv.
¶ Nonā vicꝫ: q̄re de vulua eduxisti me ꝛc. legit despe 17
ratio. Cui rō in dei sperās liberatiōe respōdere debet.
Libera me dñe de morte ꝛc. ¶ Predictis vō aīarū ini
micis vt dictū est: cantantibꝫ. Placebo: nisi rō respon
deat. Dirige: modo q̄ dictū est: defunctus ad infernū
effertꝰ: anteq̄ꝫ oēs ꝑdicti ꝓcessionē faciāt: in qua dia
bolus caudā tenet: qꝛ teste ꝓpha: qui docet mendaciū
ipe est cauda Esa. ix. Feretrū vō portant illi: de q̄bus
dictū est. s̄. c. c. xiij. Feretrū vō sequuntꝰ oēs q̄ petōris
mortui peccant exēplo: q̄ aliq̄ñ ad feretrū manū appo
nunt ipm̄ supportādo ꝛ festinātius portando: qꝛ etiaꝫ
ipsi ei mala dant exempla: quibꝫ euꝫ velocius vsq̄ꝫ ad
infernū ire faciunt: vsq̄ꝫ q̄ ꝯuertantꝰ oēs petōres in in
fernū: oēs gentes q̄ obliuiscantꝰ deū: in ps̄. ix. Et vsq̄ꝫ
cū diuite illo sepeliantꝰ ī inferno: in q̄ mors petōꝝ pessi
ma: in ps̄. xxxiij. Peccatoris ḡ mors: exequie: portatio
ꝓcessio ꝛ sequela: sic incipit mediatꝰ ꝛ terminatꝰ.
¶ Diabolus vō sic spūaliter mortuū ad infernum du Arti. vij.
cens: nō statim occidit ꝓpter causam tactā. P. v. s. qꝛ
etiā vult vt diutiꝰ viuētes plus peccēt: ꝛ de petō ī pec 18
catū cadant: hec nāq̄ꝫ est ꝯditio petōꝝ: qꝛ in vno petō
solo diu nō morabuntꝰ. Supbus nāq̄ꝫ cito in iram ca
dit: qꝛ ex quo affectat supiorē esse vel singulariter videri
ꝯtra illā singularitatē impedientē irascitꝰ et ꝓsperitati
eius inuidet: de illaq̄ꝫ dolet: ꝛ de aduersitate gaudet: et
vias querit: quō ꝓsperitatē eius impedire posset: et in
bonis: vel corpe vel fama: nocēdo: vel ꝓcurādo ꝑ alios
os ꝙ indicetꝰ vel verberetꝰ vel occidatꝰ vel diffametꝰ vl̄
alijs modis grauetꝰ: ꝛ sic diabolus habēs petōrē illaq̄
atum superbia: nō ire: inuidie ꝛ homicidij: ꝛ hmōi la
queis illū tm̄ inuoluit: sed etiā cupiditatis: gule ꝛ luxu
rie ꝛ accidie: ipm̄ retibꝫ implicat: qꝛ ex quo vult apud
mundū magnꝰ apparere: ꝛ nō possit sine multis rebꝫ:
necesse est: ꝙ multa ꝯcupiscat: ꝑ que altitudinē ꝛ super
biā suā sustētat. Ex qua ꝯcupiscētia fraus oritꝰ et dece
ptio: qꝛ ex quo multa cupit q̄ nō habet: sequitꝰ: ꝙ q̄ñ vi
det terrā vicini sui inter suā iacere: que sibi esset quieta:
cogitat quō illū circūuenire possit. ¶ Abundantia vō
bonoꝝ: q̄ ex cupiditate oritꝰ: frequēter trahit ad gulam
Gula vō trahit ad accidiā: qꝛ ex q̄ est vino ingurgitatꝰ
caput habēs pōderosū: in lecto suo se girat: cogitās co
gitatiōes pessimas: nec sacerdote ad missam pulsante
surgit: qꝛ si magnꝰ sit: cogitat: ꝙ sacerdos ipm̄ expecta
bit: si paup sit: cogitat: ꝙ sufficit ꝙ veniat ad eleuatiōeꝫ
sacramēti. Hec vō duo trahunt ad luxuriā: qꝛ ex gula
oritur inclinatio ad accidiam: ex accidia: turpis cogita
tio: que duo simul copulata frequenter tertium indu
cunt. Sic cadent in retiaculo eius oēs peccatores: in
ps̄. cxl. ¶ Quid ergo valet dicere: sicut dicūt aliqui: ꝙ 19
non sunt fures ꝛ homicide: ꝛ ideo videtur eis ꝙ forni
catio in eis ꝛ huiusmodi non sint grauia: quia vident
alios grauiora cōmittere: qui in hoc decipiuntꝰ: ꝙ non
possunt se excusare de oībus quin sit aliqua superbia
ira vel inuidia: in cordibus: vel luxuria in operibꝰ: qđ
ex hoc apparet ꝙ pauci se excusare poterūt: quia centū
hominibꝫ simul ꝯgregatis: vix inueniuntꝰ tres q̄ se sin
cere diligant sicut deberēt: vel ꝑ amore dei vel charita
tiuo amore hoīs faciat nisi aliud speret vel sciat emolu
mentū: ita ꝙ vix inuenitꝰ q̄ faciat ꝓ parētela vel ꝯsan
guinitate vel vicinitate: sed ꝓ pecunia: qꝛ charitas re
friguit: ꝛ ira ꝛ inuidia intm̄ inundauerūt ꝙ si vnꝰ videat

alium maiorem habere amicitiā: ꝓsperitatē vel gra-
tiam: ei inuidet: de quo ergo gloriantur qui in vno of-
fendunt: ex q̄ prius ostēsum est ꝙ diabolus habēs ho-
minē in vno ad alia cito retrahit: q2 sicut dicit decretū:
peccatū qd̄ statim ꝑ pniam non delet̄ suo pondere ad
aliud trahit. Gloriatio ḡ taliū est sicut illoꝝ q̄ glorian-
tur ꝙ ciuitatē obsessam ex vna pte custodiunt ⁊ ex alia
inimicos intrare ⁊ ciuitatē cape sinunt. Sicut ptz ꝙ q̄
peccauerit in vno multa bona ꝑdet Eccl's. ix.
Arti. viij. ¶ Ex isto vltimo iam dicto articulo cecitas ptz atq3 fa-
tuitas pctōꝝ: q2 ex iā dictis ptz: ꝙ vnū pctm̄ cōmittēs
20 plurimoꝝ piculo se exponit: ⁊ q̄ vnū cōmittēdo credit
se in illo stare: ⁊ q̄si lento gradu ad infernū ꝓperare: ad
multa ꝑ vnū tractus ad infernū velociter ꝓperat. Vñ
est de talibꝫ sicut de nūcijs ⁊ hmōi: q̄ in via sua multū
festināt q̄ pluribꝫ vtunt̄ equis vt plus festinēt: quorū
vno lasso alterū accipiūt. Sic ꝑdicti satiati de vno pec-
cato ad tp̄s sicut gula ⁊ hmōi: aliud querūt ⁊ satiati de
vna fatua muliere aliā querūt vt velocius ad infernū
veniāt: ⁊ sunt de illis de quibꝫ dicit̄ Eccl's. ix. Quecūq3
pōt manus tua facere: instantē opare: q2 nec opus arti-
ficū: nec ratio logicaliū: nec scia legistarū: nec sapia the-
ologoꝝ: apud inferos q̄ tu ꝓperas: ideo quēlibet hor-
tat̄ scriptura dicens Prouer. j. Fili si te lactauerint pec-
catores ne acq̄escas eis. Et infra. Pedes illoꝝ ad ma-
lū currūt ⁊ festināt ⁊c̄. ¶ Est ḡ prima pctōis fatuitas
ꝙ ad infernū modo iam dicto ꝓperat: ⁊ pluribꝫ labori-
21 bus ⁊ expensis infernū q̄3 celum comparat. ¶ Secundo
idē apparet ex h: ꝙ occisorē multoꝝ antecessoꝝ suoꝝ in
domo aie sue abscondit ⁊ spoliatorē ⁊ occisorē ꝓprium.
Cuiꝰ causa est: q2 intm̄ excecat̄ ꝙ periculū ꝓpriū vide-
re nescit. Ex q̄ sequit̄ tam absurdū incōueniens: ꝙ ille
qui multū doleret de amissiōe pecunie vel messis: vel
de spoliatiōe vasoꝝ vl' pannoꝝ: nescit dolere de amissio-
ne aie: ⁊ de spoliatiōe ⁊ amissione regni celestis: ⁊ oim
bonoꝝ spūaliū. Et q̄ multū studeret fugere de carcere
mundi: vbi corpus breui tp̄e custodie mancipat̄: non
vult nec desiderat fugē de carcere diaboli: in q̄ eternis
deputabit̄ tormētis. Stultiores nāq3 i h casu ⁊ magis
excecati sunt demonibꝫ vel dānatis: q2 illi ⁊ si carcerē
fugere vellent: non possent: isti ho ⁊ si vellent possent.
Dānatos nāq3 sic in carcere demon possidet ꝙ carcerē
frangere ⁊ fugere nō possunt: ⁊ de illis certꝰ est. Istos
ho sic in cōpedibꝫ possidet pctōꝝ ꝙ nō vi sed sponta-
nea volūtate in suo carcere detinent̄. Quis ḡ nō stul-
tiores diceret illos qui ꝓpria stulticia in ꝓfundissimo
detinent̄ carcere: q̄3 illos q̄ aliena ibi detinent̄ potesta-
te. Nēpe illi de stulticia: ⁊ isti de impotētia redarguūn-
tur. ¶ Tertio idē apparet i hoc ꝙ sunt siles sodomitis
qui finē nō ꝯsiderāt mercatiōis sue: in q̄ oīū cōtrariā-
tur mercatori: nec dicētibꝫ credūt in quo sodomitis il-
lis assilāt̄: q̄ Loth ꝑdicēti eis periculū nō crediderūt
de quibꝫ dicit̄ Gen̄. xiij. Sodomite erant pessimi ⁊ pec-
catores coram domino.
Arti. ix. ¶ Ab oibꝫ ꝑdictis pctis ⁊ periculis deus nitit̄ nos tri-
plicit̄ retrahere. Pudore: sicut Judā qn̄ dixit. Ecce ma-
22 nus tradētis me mecū est in parapside. Ira manꝰ nr̄e.
Amore: qn̄ dixit. Amice ad q̄d venisti. Sic nos mult̄
amicitie signis ⁊ dicns ⁊ factis. Timore: qn̄ dixit. Me-
lius esset illi si natꝰ nō fuisset hō ille. Istis tribꝫ de cau-
sis erāt appropinq̄ntes ad Jesuz publicani ⁊c̄. Lu. xv.
Et adhuc appropinquare deberent: quia hic peccato-
res recipit Luce. xv.
P. vij. Penitentia est triplex: secu-
ra; dubia: falsa. Circa quā viginti ostendendi

sunt articuli. Primo nāq3 ostendet̄ q̄ sit vera seu secu-
ra penitētia. Secūdo: q̄ sit dubia seu sera. Tertio: q̄ sit
falsa vel ficta: ⁊ quibꝫ modis agat̄. Quarto: quare se-
cura pnia est facienda: ⁊ q̄ ad hoc nos mouere debent.
Quinto: qualiter fieri debet: q̄ ad intimitatē. Sexto:
q̄tum ad integritatē. Septimo: q̄tum ad deuotionē.
Octauo: q̄tum ad discretionē ⁊ congruitatē. Nono:
q̄tum ad fugā occasiōis ⁊ cautelā satisfactiōis. Decio
q̄tuz ad festinationē. Undecimo: q̄tuz ad ꝯtinuatio-
nē ⁊ ꝑpetuitatē. Duodecimo: q̄ sit talis pnie vtilitas.
Decimotertio: que ab illa pnia retrahūt: ⁊ q̄ sunt con-
tra illa retrahētia remedia. Decimoq̄rto: q̄ sit tarde vl'
dubie penitētie periculū q̄ ad hoc: ꝙ se exponūt fortu-
ne oīūs amittēdi. Decimoq̄nto: qd̄ sit illoꝝ piculū in
hoc ꝙ cū maiori resurgunt difficultate. Decimosexto:
qd̄ sit illoꝝ damnū q̄ ad h ꝙ tota vita illoꝝ q̄ penitēn-
tiā ꝑcedit est penalis. Decimoseptio: quō tales a dia-
bolo decipiunt̄. Decimooctauo: taliū ostēdet̄ stulticia
Decimonono: q̄bꝫ assilant̄. Uicesimo: q̄bꝫ rebus vel
bestijs falsa. i. hypocritarū penitentia: cuz suis assimu-
Arti. j. ¶ Q̄tum ad primū pnia secura ⁊ ve (lat̄ penitētibꝫ.
ra a beato diffinit̄ Gregorio: ⁊ habet̄ hec diffinitio in
decreto. de pe. di. j. c. penitētia; ⁊ de pe. di. iij. c. pniam. 1
Penitentiā inq̄t agere est: ⁊ ꝑpetrata mala deplange-
re: ⁊ plangēda nō ꝑpetrare. Et hec in generali tres ha-
bet partes: q̄ de necessitate ad eiꝰ requirunt̄ ꝑfectionē:
de q̄bus dicit Crisosto. ⁊ habet̄ de pe. di. j. §. perfecta.
Penitētia inq̄t ꝑfecta cogit pctōrē oia libēter sufferre:
in corde eius ꝯtritio: in ore ꝯfessio: i ope tota humilitas.
hec est fructifera pnia. Hec pnia est illud felix triduū:
de quo Exo. v. Deꝰ hebreoꝝ vocauit nos: vt eamꝰ viā
triū dierū in solitudinē: ⁊ sacrificemꝰ dño deo nr̄o: ne
forte accidat pestis aut gladius. i. culpa in ꝑsenti vl' pe-
na in futuro. Iste sunt insup tres felices syllabe ꝯtente
in pnia Dauid. ij. Reg. xij. dicētis. Peccaui: ꝓpter q̄s
ꝓpheta Nathan ei ex pte dei rn̄dit. Dñs trāstulit a te
pctm̄ tuū. De cuius pnia dicit Hiero. ad rusticū de pe-
nitētia. Maturitas venie ꝓfundā regis fuisse declara-
uit pniam. Profunda nāq3 fuit in cordis ꝯtritiōe: apta
in oris ꝯfessione: ⁊ humilis atq3 obediens in opis sa-
tisfactiōe. Et iuste q̄dē pnia has tres req̄rit ptes: sicut
in Dauid: ita in quocūq3 alio vt q̄ deū ore: corde ⁊ ope
offendūt: ⁊ culpā ꝯtrahūt: his tribꝫ deū recōcilient: vt
veniā obtineāt: ⁊ vn̄ mors oriebat̄: inde vita resurgat.
¶ In spāli ho tot req̄rit ptes ⁊ ꝯditiōes quot in dicto
Dauid penitētis ⁊ dicentis. Peccaui: inueniunt̄ lr̄e: ꝑ
quas ptes ille incipiūt: ita ꝙ pctōr ad hoc: ꝙ veniā cū
Dauid inueniat: tot dicat cū Dauid: peccaui: vt inci-
piēdo a ꝑma lr̄a istiꝰ dictiōis dicat. p. penitec: in corde
e. erubesco: corā deo ⁊ hoibꝫ. c. ꝯfiteor nude ⁊ apte. c. ci-
to. a. ago pniam humilit̄ recipiēdo quicq̄d mihi impo-
sueris: siue orones; siue ieiunia: siue elemosynas mihi
imposueris: sciēs ꝙ iustū est ꝙ q̄ ꝑ pctm̄ suū deordina-
tus a deo a ꝓximo ⁊ ꝓprio ꝑ orōnē sim recōciliatꝰ deo
ꝑ ieiuniū reformatꝰ in ꝓprio: ꝑ elemosynā pacificatꝰ
ꝓximo. Qui insup tria a deo in feudū teneo aiam: cor-
pus ⁊ sbam: ꝑ hec tria ei homagiū reddā: orādo: ieiu-
nādo ⁊ elemosynas largiendo. v. volūtarie. i. integre.
De ista pnia sacra sc̄ptura loquēs Leuit. v. dicit. Ais
q̄ iurauit. Et infra. Agat pniam de peccato.
¶ Agat inquit penitentiā securā: dum peccare potest: Arti. ij.
non expectet dubiam que in vltimā differtur egritudi-
nem: de qua dicit Augusti. in li. sententiarū eius. Et 2
habetur in decreto: de pe. dist. vij. in princi. c. si quis.
Si quis inquit positus in vltima necessitate sue egri-
tudinis voluerit accipe pniam ⁊ accipit: ⁊ mox recōci-

liat: et hinc vadit. Fateor vobis: non illi negamus qđ petit: sed nō p̄sumim⁹: q2 bene hinc exit. si secur⁹ hinc
exierit ego nescio: penitentiā dare possumus: securitatē
aūt dare nō possum⁹. Nunqd dico dānabit: sed non
dico liberabit. Uis ḡ a dubio liberari: vis qđ est incer
tū euadere: age pniam dum sanus es. Si sic agis dico
tibi: q2 securus es: q2 penitentiā egisti eo tp̄e q̄ peccare
potuisti: si aūt vis agere penitentiā cum peccare nō po
tes: petā te dimiserūt: nō tu illa. ¶ Ratio autē q̄re du
biū est de salute taliū: patet tā exēplis: q̄ȝ auctoritatibo.
¶ Q̄stuȝ ad p̄mū: nō solū ꝯtra exemplū. S. iiij. 8. ve
rum etiā cōtra ōnne exemplū in militia videt̄ humana:
et cōtra ōem naturā in arboribo. Q2 bonus fit miles
in senectute vel in vltima debilitate qui sp̄ vecors fuit
et fugitiuus in iuuētute. Et q̄ arbor q̄ nunq̄ȝ fuit vi
ridis: nec floruit: nec fructificauit: post multos annos
q̄n igni adiudicatur ꝛ scindi incipit: incipiat virescere
florere ꝛ fructū ferre. Et ꝯtra ōem cōem rōni ꝯcursum
q̄ puer vel hō q̄scūq̄ȝ lectionē sciat quā nunq̄ȝ didicit.
¶ Auctoritates vo q̄ istam augēt dubitationē: plures
sunt cum rōnibus mixte: q2 nec sine rōne valet auctori
tas: valet tm̄ sine auctē rō. ¶ Prima vo auctoritas: in q̄
hmōi dubietatis cā reddit̄: est Cypriani: ꝛ habet̄ in de
creto de pe. di. vij. §. hoc aūt: vbi sic ait. Idcirco fratres
charissimi pniaȝ nō agētes. Glosa interlinearis: q2 no
lūt reddere ablata. Sequit̄: in textu. Nec i dolore de
lictoꝝ suoꝝ toto corde manifestā lamētatiōis sue pro
fessionē testātes: ꝓhibēdos oino cēsem⁹ a spe cōionis
et pacis: si in infirmitate atq̄ȝ p̄iculo ceperint dep̄cari:
q2 rogare illos nō delicti pniam [illegible] vrgētē āmonitio mor
tis cōpellit. Nec dign⁹ est in morte accipe solatiū q̄ se
3 nō cogitauit moriturū. ¶ Ad idē est auctoritas ꝛ ratio
Augustini: in li. de penitētia. Et habet̄ in decreto ꝑri
me allegato. §. illi aūt. Ait eñ: q̄ aūt cū potuerūt nūq̄ȝ
cōuerti voluerūt ꝯfitentes cum iam peccare nequeūt:
nō sic facile acq̄rūt: qđ volūt: oportet eñ q̄ pnia fructi
ficet: vt vitā mortuo impetret. Scriptū est eñ. j. Cor.
xiij. Sine charitate neminē saluū esse: nō igit̄ in solo ti
more viuit hō. Quid ḡ sero penitet nō solū timere deū
iudicē: s3 iustū diligere debet: credo q̄dem illi q̄ dixit p̄
Ezech. xxxiij. ꝛ. 18. Quacūq̄ȝ hora ingemuerit petōr ꝛ
ꝯuersus fuerit: vita viuet ꝛ nō morietur: dixit ꝯuersuȝ ꝛ
nō versum viuere: versum q̄dē puto q̄ dolet de crimie
cōuersum q̄ dolet de oī eius quā exposuim⁹ varietate:
vertit̄ a petō q̄ iam dimittit petm̄: cōuertit̄ q̄ tot⁹ ꝛ oi
no: vertit̄ q̄ iam penas nō timet: s3 ad bonū dei festinat
tendere: q̄ cōuersio si ꝯtingat alicui etiā in fine desperā
dū nō est de ei⁹ remissiōe: s3 q̄ṁ vix vel raro est tā iusta
cōuersio: timēdū est de penitēte sero: quē eñ morbo vr
get ꝛ pena terret ad vera vix veniet satisfactionē: maxi
me cū filij q̄s illicite dilexit sint p̄sentes: vxor ꝛ mūdus
ad se vocet. i. amor carnalis ꝛ mūdialis. Seq̄t. Mul
tos solet serotina pnia decipe: q2 aliq̄tiēs videt̄: q̄ infir
mitatis grauitas nō solū potentiā aufert loquēdi ꝛ cō
fitēdi: verū etiā de hmōi multū cogitādi: nā ꝛ frequen
ter hoc videtur: q̄ tales plus circa medicos sollicitant̄
corpoꝝ: p̄ quoꝝ auxiliū hic remanere possent q̄ȝ circa
medicos aiaꝝ: p̄ quoꝝ ꝯsiliū hinc secure possent tran
sire. Sicut p3 de rege Asa. de q̄ scribit̄. ij. Paral. xvj.
q̄ in infirmitate sua nō q̄siuit dn̄m: s3 magis in medi
coꝝ arte ꝯfisus est. ¶ Qui ḡ ista cauere vult p̄icula: do
ctrinā teneat Aug. in li. de penit̄. Nullus inq̄t exper
ctet q̄ṁ peccare nō pōt: arbitrij eñ q̄rat libertatē: vt de
lere possit de⁹ cōmissa nō necessitatē: qui p̄ius itaq̄ȝ a
petis relinquit̄: q̄ȝ ipse ea relinquat: nō libere: s3 q̄si ne
cessitate ea ꝯdemnat. Licet eñ latro veniā meruisset in
fine de oīm criminū: nō tm̄ dedit baptisatis peccandi ꝛ
perseuerādi auctoritatē. Tunc eñ in fide baptisat⁹ est
q2 tunc p̄mū in cruce christū ꝯfessus est.
¶ Q2 eñ talis pnia nō sit secura: pat3 p̄ illos: de q̄bus Arti. iij.
scribit̄ Sap. v. Intra se pniam agētes ꝛc̄. ¶ Penitētiā
inq̄t intra se agētes: subaudi falsam: q̄ nō tm̄ in h casu 4
q̄ṅ vicȝ ad salutē penitere non pōt: verū etiā in multis
alijs cōmittit̄ casibo: sic pat3 p̄ decretū Innocētij pape
secūdi: de pe. di. v. Fratres nr̄os in quo decreto ōndit̄.
Primo q̄ sit falsa pnia: q̄tuȝ ad h vt de vno petō peni
tentiā agat ꝛ nō de alio. Secūdo: q̄tuȝ ad h q̄ pniam
agat absq̄ȝ h q̄ de officio recedat: qđ sine petō pr⁹ nō
tenuit: vel absq̄ȝ h q̄ restituat aliena vel remittat iniuri
as. Nota de h. F. iiij. 4. in fi. ¶ Textus aūt decreti sub
sequentē ꝯtinet tenorē. Fratres nr̄os ꝛ p̄sbyteros āmo
nem⁹: ne falsis penitētijs laicoꝝ aīas decipi: ꝛ in infer
nū ꝑtrahi patiant̄: falsas aūt penitētias esse ꝯstat: cum
sp̄retis pluribo de vno solo pnia agit̄: aut cū sic agit̄ de
vno vt nō discedat̄ ab alio. Unde scriptū est Jaco. ij.
Qui totā legē obseruauerit: offendat aūt i vno fact⁹ est
oim reus. s. q̄tuȝ ad vitā eternā: q2 sicut si petis oibus
esset inuolut⁹: ita in vno tm̄ maneat: eterne vite ianuā
nō intrabit: hoc q̄trum ad primā partē huius decreti.
¶ Q̄truȝ ad secūdā sequit̄ sub hac forma. Falsa eñ est
pnia cū penitēs ab officio vel curiali vel etiā negociali
nō recedit: qđ sine petis nullatenus agi p̄ualet. Aut si
odiū in corde suo gesserit: aut si offenso cuilibet nō satis
faciat: aut si offendēti offensus nō indulgeat: aut si ar
ma cōtra iusticiā q̄s ferat: hec ibi. ¶ Itē aliud decretū 5
sumptū ex vbis Aug. in ep̄la ad macedoniū: ōndit: q̄
vera pnia nō agit̄: si res aliena nō restituat̄. xiiij. q. vj.
si res: sub his vbis. Si res aliena ꝓp̄ quā petm̄ est cuȝ
reddi possit ꝛ nō redditur: pnia nō agit̄ s3 fingit̄: si aūt agi
tur veraciter: non remittit̄ petm̄: nisi restituat̄ ablatū.
¶ Nec valet q̄ antecessores ꝛ nō possessor illā mala fi
de acq̄siuit: q2 s̄m glosam sup̄ p̄dicto decreto: vt dicit̄: q̄
quantūcūq̄ȝ longo tp̄e aliq̄s rem alienā possederit: q̄
nō currit ei p̄scriptio: vt. xxxiiij. q. ij. si virgo. Nā d diu
turnitas tp̄is nō minuit: sed auget vel aggrauat petm̄
vt. xxiiij. q. j. scisma. Unū in p̄scriptione requirit̄ bona
fides a p̄ncipio in medio: ꝛ in fine: ꝛ ex omi pte p̄scri
ptiōis: vt extra de p̄scrip. q̄ṁ oīe. Plures vo false pe
nitentie modos habes notatos. C. vj. arti. xj. per totū.
Inter q̄s est vnus de illis q̄ in q̄dragesima: vel cā in
firmitatis ꝯfitent̄ cū ꝓposito redeūdi ad eadē vel filia:
quibo nihil dimittit̄: q2 nec ipi petā dimittūt: s3 ea q̄dā
modo legare vident̄: ad modū q̄ alias res legāt cā mor
tis quā timēt cū intentiōe easdē res rehabendi: si sani
tatē recuperauerint. Q2 autē talis penitentia sit falsa:
patet: q2 p̄ decretū p̄mū: falsa penitētia est: q̄ṅ de vno
penitentiā agit ꝛ non de alio. Sed sic est in ꝓposito: q2
ꝓpositū peccandi est peccatū: licet ḡ de p̄ioribo peccatis
agat penitentiā: cum nullā agat de ꝓposito peccādi: fal
sam agit penitentiā. ¶ Alij vo aliū false penitentie no
tant casum: q̄ṅ vicȝ quis facit penitentiā sibi iniunctā
in mortali petō. Verbi grā. Iniūgit̄ alicui vo cōfesso
et penitēti: q̄ opa faciat penitētie: iste cito post ꝯfessio
nē illā: in aliud mortale labit̄ petm̄: in quo penitentiaȝ
agit ei iniunctā. Volunt ḡ q̄ ista pnia apud deū vera
nō est: nec meritoria: q2 mortua nata est. Et iō dicūt q̄
oportet q̄ iterū pniam ꝓ petis illis faciat: nō tm̄ tā ma
gnā vl̄ tā grauē. Sctūs vo Thomas i scp̄to dicit sub
distinctiōe: q̄ aliq̄ sūt satisfactiōes ex q̄bo manet aliq̄s
effect⁹ in satisfactiōibo: etiā postq̄ȝ act⁹ satisfactiōis trās
sijt: sicut ex ieiunio manet corpis debilitas. Ex elemo
synis largitis diminutio substantie: ꝛ sic de alijs: ꝛ ta

les satisfactiões in petis facte: nō oportet q̄ iterent̄: q̄r
q̄ntū ad illud q̄ de eis manet p̄ pniam sequentē accepte
fiunt satisfactiones. Aut q̄ nō relinquūt aliquē effectū
in satisfactiōe postq̄ȝ actus transiyt: oportet q̄ iterent̄:
sicut est de orōne ꝛ similibꝰ. Actꝰ aūt interior q̄ totalit̄ trā
siit nullo mō viuificat̄: hec ille. Vñ dicūs. Nō reuiui-
scunt q̄ mortua nata fuerūt. Sed reuiuiscūt q̄ mortifi-
cata fuerūt. Sed nō videtur sentire q̄ illa satisfactio ei
valeat nisi ille effectꝰ maneat postq̄ȝ petōr esse desiyt: h̄
6 eni videt̄ velle in h̄ qd̄ dicit quātū ad id qd̄ de eis ma-
net p̄ pniaȝ sequētē accepte fiūt. ¶ Sed arguit̄ ꝯ p̄ simi-
tudinē de solutiōe debiti. Sicut nāq̄ȝ inimicus pōt de-
bitū reddere: nō obstāte q̄ inimicus sit: ꝛ alius debitū
pecunie ab inimico missuȝ recipit. Ita videt̄ in ꝓposito
q̄ nō obstāte q̄ in mortali sit: ꝛ p̄ ꝯsequēs dei inimicꝰ
q̄ possit debituȝ ei iniunctū reddere et eidē satisfacere.
Cui rñdet̄: q̄ nō est simile: q̄r in solutiōe debiti int̄ hoīes
nō attēdit̄ nisi eq̄litas rerū. In solutiōe vo illiꝰ debiti
quo ad deū requirit̄ amicitia: q̄r nō q̄rit sua sic in solu
tiōe alteriꝰ debiti: s̄ seip̄m: qd̄ nō pōt fieri sine amotio
ne offense. Ergo oportet: q̄ in vera pnia ꝛ satisfactiōe
sit amotio offense et restitutio amicitie. Hoc autē fieri
nō pōt sine gr̄a ꝛ charitate: sicut p̄ȝ p̄ illd̄. j. Cor. xiij.
Si distribuero in cibos pauperū omnes facultates me-
as ꝛc̄. charitatē aūt nō habeā: nihil mihi ꝓdest. Ista ḡ
dicta de falsa pnia ad cōem hoim vitā ꝯferendo: p̄ȝ:
q̄ pauci sunt q̄ verā agunt pniam: ꝛ sic verificat̄ illud
Hiere. viij. Nō est q̄ agat pniam de petō suo ꝛc̄.
Arti. iiij. ¶ Et tñ ad verā penitētiā faciendū: multa nos mone-
re deberēt. ¶ Quoꝝ primū est locus ꝛ tp̄s in q̄bꝰ sumꝰ
7 q̄ ad h̄ ordinant̄ ꝛ nobis a deo dant̄: vt in pniam aga-
mus dū in his sumꝰ. In his ḡ potiꝰ debemꝰ eligere pe
nitentiā agere dū hic viuimꝰ: q̄ȝ post hāc vitā ꝓpt̄ duo.
Primo: q̄r talis pnia deo plus placet. Secūdo: q̄r est fa
ctētibꝰ magis meritoria. ¶ Primū p̄ȝ: q̄r deus plus ac
ceptat penitentiā voluntatis q̄ȝ necessitatis: ꝓpter qd̄
ꝓpheta dicit: volūtarie sacrificabo tibi: in ps̄. liij. Sed
pnia q̄ hic agit̄ plus habet volūtatis q̄ȝ illa q̄ fit ī pur-
gatorio: igit̄ plus deo placet. Signū aūt q̄ pnia hic ri-
te facta deo placeat: satis euidēs accipe possumꝰ a fortu
nis frequēter visis. Frequēter nāq̄ȝ visum est q̄ in q̄-
dragesima qñ christiani opa ꝑagūt pnie: deꝰ eis pul-
chra largit̄ tp̄a: solēq̄ȝ tribuit optatū: q̄si oñdens se pe
nitētia placatū. At econtra: qñ post pascha ꝛ in estate
ad petā redeunt: q̄si canes ad vomitū: pessima dat tp̄a
maximasq̄ȝ pluuiarū ꝛ miseriarū intēperies: aperte se
ostēdens esse iratū ꝓpt̄ nr̄a petā. Sicut manifeste opis
ostēdit euidētia Rome: in q̄ ꝓcessio ꝓpt̄ tales dei vin-
dictas fuit ordinata in festo sancti Marci: qd̄ cito oc-
currit post festū pasche. Et in viēna et in ꝑtibꝰ illis in
quibꝰ ordinati fuerūt dies rogationū: ꝓ vindictis ces-
sandis: q̄s deꝰ accepit de illis q̄ post q̄dragesime peni-
tētiā ad petā solita redierūt: de q̄rū q̄libet verificat̄ illd̄
Job. xxiiij. Dedit ei locū pnie ꝛc̄. ī ecctia vicȝ tp̄e q̄dra
gesimali: ꝛ ip̄e supple post pascha abutit̄ eo in supbiā.
8 ¶ Secūdū q̄ vicȝ penitētia hic facta sit magis merito
ria ꝛ f. uctuosa: p̄ȝ: q̄r cū volūtas charitate informata
sit radix meritoꝝ ꝛ fructuū spūaliū: sequit̄ q̄ illa q̄ ma
gis voluntaria ꝛ maiori charitate informata fit magis
fructuosa: s̄ hic vt p̄dictū est magis volūtaria ꝛ maio-
ri pōt charitate informari: q̄r hic locꝰ est charitatē au-
gmētandi. Ergo ꝓ penitētia hic facta merces tua ma-
gna nimis: ꝛ ꝓ elemosyna hic data: ibi magne diuitie:
et ꝓ ieiunio: ibi magna ꝛ longa refectio: ab illo q̄ ad re-
fectionē illā vocat: dicēs. Venite ad me oēs q̄ labora-
tis ꝛ onerati estis: ꝛ ego reficiā vos Math. xj. Nō ad
modū q̄ mūdus reficit. Pro quo est aduertēdū: q̄ de
illis q̄s mūdus recipit ꝛ reficit: sicut de illis q̄ reficiun-
tur in taberna: q̄ statim sunt ad laborē peregrinatiōis
sue ꝛ sitim ꝛ famem recessuri: tales eni ad tēpus breue
lautius comedūt: q̄ȝ illi filij vel famuli q̄ in domo mo-
rant̄: s̄ postmodū ad maiorē exeūt sudorē ꝛ fatigatio-
nē. Filijs insup hereditatē ꝯsequētibꝰ ip̄i sola pretenta-
bunt̄ refectione: quā tñ satis care emerūt. Sic illi quos
mūdus reficit lautiꝰ hic ad tp̄s reficiūt: q̄ȝ filij dei: qui
hic sunt ī pena. Illi tñ in mortis trāsitu ad maiorē trā-
seūt calorē: sudorē atq̄ȝ dolorē. Et cā est: q̄r q̄ hic festuȝ
agit: ibi ieiunando aget vigiliā: q̄r sicut dicit̄ Apoc. ij.
Dedit tp̄s vt pniam ageret ꝛ noluit. Ex fine ḡ p̄ȝ il-
lud Berñ. Mūdus inquit dicit: ego deficio: caro ego
inficio: diabolus: ego decipio: christus ego reficio. Cū
ergo opari libētiꝰ laborēt: ꝛ peregrini plus festinēt spe
bone noctis post laborē. Et miles grauia ꝓ mūdano
sustineat honore: ꝛ seruꝰ ꝓ p̄mio terreno: quāto plus
debet q̄libet hic agere pniaȝ q̄ iudicē priꝰ iratū placat.
morti adiudicatū reuocat vitam eternā ꝛ regnū impe-
trat celoꝝ: iuxta illud Math. iij. Penitentiā agite: ap-
propinq̄bit eni regnū celoꝝ. ¶ Secūdū: q̄ nos mone- 9
re deberet ad h̄ q̄ verā ageremꝰ penitētiā est sapientiū
documētū. In omī nāq̄ȝ scia ꝛ arte sapiētiori sp̄ est cre-
dendū: ꝛ ꝓbior est citiꝰ sequēdus. Sed in oī lege ꝓbio
res pniam docēt. Quia ꝓbior ī lege nature hāc docuit
dicēs. Audite q̄so sermones meos: et agite penitentiā
Job. xxj. Itē in lege scripta Moyses Leuit. v. dicens.
Aia q̄ intellexerit petm̄ suū agat penitētiā. Itē in lege
gr̄e christus hanc docuit ꝛ ꝓ themate accepit dicens.
Penitētiā agite. Et Joānes baptista Math. iij. Peni-
tentiā agite. Et Petrus Act. ij. dicēs. Penitētiā agite.
¶ Tertiū motiuū est nō solū christi ꝛ sctōꝝ ꝛ etiā pec- 10
catoꝝ documentū: s̄ etiā opis exēplū. ¶ Primo nanq̄ȝ
christꝰ dei filiꝰ: ieiunādo: laborādo: orādo: elemosynas
dādo: hāc ī ope docuit: sicut ḡ rege vel alio magno ad
opus manum ponēte: circūstātes ꝯsimiliter ad opus ma-
nus apponūt. Ita nos. ¶ Secūdo Petrus hāc ope do
cuit qñ fleuit amare. ¶ Tertio: Magdalena q̄si inter
cōuiuas flere nō erubuit: nec in rupi multis annis so-
la esse timuit. ¶ Idē patet in niniuitis ꝛ breuiter in oī-
bus sanctis: qui vel in sancta penitētia a iuuētute du-
xerūt vitā: vel de petōribꝰ qui p̄ penitētiā veniā merue
runt. ¶ Vñ taliū exēplo motus q̄dā ad religionē ve- Exēm
niens cum murmuraret: ꝛ q̄si secū deliberaret anteq̄ȝ
permitteret se radi: q̄r pulchram habebat capillaturā: fˀt
cōgrue dixisse fert̄: facias inq̄t facias: q̄r deꝰ nunq̄ȝ ha
buit amicū quē in vita ista nō ꝯfuderit. Cogitauit eni
q̄ inceptū faciēdo q̄ ad mundū istū esset ꝯfusus. Et tñ
cogitādo ex alia ꝑte q̄ deus sp̄ suos q̄ ad mundū istū:
vel ꝯfudit vel ꝯfundi ꝑmisit. Sicut p̄ȝ de aplis ꝛ mar
tyribꝰ. Hac cogitatiōe ꝛ exēplo armatꝰ ꝛ informatus
paciēter penitentiā sustinuit inceptā. Ita nos cogitan-
tes oīm sanctorū penitētias peniteamꝰ: ꝛ indulgentiā
fusis lachrymis postulemus Judith. viij. ¶ Quartū 11
motiuū est nō penitentiū incōmodū: qd̄ est multiplex.
¶ Incurrit nāq̄ȝ primo miseriā ꝛ paupertatē tam exte-
riorem: sicut ostēsuȝ est supra. c. c. vij. q̄ȝ interiorē: sicut
paup̄ nolens mēdicare incurrit famem Apoc. ij. Erit
in tribulatione maxima: nisi penitentiā egerit. ¶ Se-
cūdo expectat ꝯ se sniam: sicut latro portās furtum ad
tribunal iudicis Ro. ij. Fm duritiā tuā ꝛ cor īpenitēs
thesaurizas tibi irā in die ire et reuelatiōis iusti iudicij
dei: q̄ reddet vnicuiq̄ȝ fm opa eiꝰ. ¶ Tertio amittit glo
riā: de q̄ in iudicio illo expellet̄ sicut ꝓmmat excōicatꝰ
de ecctia Apoc. ij. Memor esto vñ excideris: ꝛ age peni-

tentiā. ¶ Quarto: deijcit ad gehennā sicut arbor inuti-
lis ad ignē Luc.xiij. Dico vobis: nisi penitētiā egeritis
oēs simul peribitis. Vide ergo peccator miseriā quā incurris
iuxta te ꝛ intra te: ꝛ sentētiā quā expectas contra te: ꝛ glo
riā quā amittis supra te: ꝛ gehēnā ad quā properas subt9
te: ꝛ elige cū Dauid.ij. Reg.xxiiij. penitētiā triū dierū
vt fugere possis illā lōgissimā quā in eternū facturi dā-
nati. Sicut ergo Dauid potius elegit pniam triū dierū q̄
triū annorū: vel triū mensiū: ita nos potius tribus diebus
id est, contritiōe: confessione ꝛ satisfactiōe: q̄ in inferno vel
12 purgatorio: penitētiā igitur agite Act.ij. ¶ Quintū mo-
tiuū esse deberet timor mortis: in q̄ nimis paruū videbi
tur oē qd ante agere poterim9: siue in operibus pnie: si-
ue qbuscūq3 alijs. ¶ Tali mortis metu ꝛ memoria dī
Exēm quidā ad pniam agendā fuisse induct9 modo sequēti.
Cū enī confessor illū ad pagēdā pniaz inducere nō posset:
concessit ad confessoris sui instantiā q̄ permitteret ministrū
suū oi nocte qñ iret cubitū sibi dicere. Cogita q̄ mori-
eris: qd cū frequēter audiret: de hoc sepi9 in lecto pfun
dius cogitās: ad confessorē rediit: parat9 oēm pati peni-
tentiā: q ꝛ congrue dicere potuit illud Job.xlij. Auditu
auris audiui te: idcirco ago penitētiā in fauilla ꝛ cine-
re. ¶ Tali etiā cogitatiōe motus fuit qdā heremita: de
quo fert: q̄ tridie querētn q̄re durissimā duceret vitam
Exēm dicēs. Cū venero ad mortē vellē plus fecisse. Si ergo illi
qui beneviterūt ꝛ asperā vitā pri9 duxerunt: in morte
dolebūt: q̄ tā paruā adhuc fecerūt pniam: qualiter tūc dole-
būt illi q pri9 malā duxerunt vitā ꝛ nullā vel paruā ꝛ
indignā prius egerūt pniam. Tunc inuenietur qd fuit de
eis sicut de discolis qui q̄diu inueniūt q eis mutuet:
lautos agūt dies nō multū introitū cogitātes: aut exi-
tum: nisi q̄ habeāt qd desiderāt: sz in fine qñ necessitā-
ter hereditatē amittere obligatā: tūc primo sz nimis tar-
de de preterita dolent iocūditate: ꝛ mallent q̄ plus a de-
litijs abstinuissent. Sic isti in proposito: qñ in fine prius
videbūt periculū: de h q̄ prius pniam nō egerūt: vellent
q̄ in cinere ꝛ cilicio pniam egissent Math.xj.
Arti.v. ¶ Intimā vicz: q̄ est ex corde ꝛ in corde. Talē nāq3 ve
re penitentez facere oportet vt emplaustrū ponat sup
13 morbi radicē q̄ est in corde: ꝛ vt ibi incipiat viuere vbi
incipiebat mori. Exēplo illorū de qbus scribitur.ij. Reg.
viij. Egerūt pniam in corde suo. Et illorū Judic.xxj.
Uniuersus isrl valde doluit ꝛ egit pniam. Hoc autē
nō faciūt illi: q ad pniam agendā sunt indifferētes: nec
curāt q̄ ex corde fiat vt fieri deberet: ad corporis vicz edo
matiōnē ꝛ superbie refrenationē. Illi aūt sunt hmōi qui
ieiunare volunt qñ cibū nō appetūt: a potu autē absti-
nere volunt: qñ nō sitiunt: dimittere volūt camisiā: qñ
tps nō est frigidū: elemosynas facere volunt: de his q̄
in vsibus proprijs expēdere nō possunt vel volūt: in eccle
sia volūt orare: qñ nō inueniūt cū q nō poterūt garru-
lare: nō aduertētes q̄ regnū celorū vim patitur: ꝛ violēti
rapiūt illud. Nec q̄ infirm9 in corpe contraria sustinet:
et nō optata: q̄ tamen nō proprio: sz medici ducitur cōsilio.
Ita etiā infirmos spūalit nō proprio: sz medici aiarū re-
gere debet consiliū: nec ipsi eligere vel facere debēt q̄ pla
cent: sz sustinere q̄ imponunt. vn̄ Aug. in qdā sermone
Nouit medicus qd sit saluiferū: qd vē contrariū egro-
tis: egroti estis: nolite dictare medico q̄ vobis medica-
mine velit apponere: sz sicut veri tristes de petis preteri-
tis: oēm libēter ex cordis intimis agite pniam. Ut de
penitētia ꝛ tristicia vestra: verificet illud.ij. Cor. vij.
Que enī sm deū tristicia est pniam in salutē stabilem
operatur. Et illud.ij. Paral.xxxiij. Egit penitentiā val-
de coram domino. i. intime.
Arti.vj. ¶ Que quidē intimitas integritatē reqrit sibi copula
ri: ad h: q̄ salutē operetur: ita q̄ sicut tristatur ꝛ odit vnū pec 14
catū: odio habeat oē pctm: tā cogitatiōis q̄3 locutiōis:
opationis vel omissionis: ꝛ de oibus pniam agat ꝛ pu-
niatur. Hui9 aūt integritatis ꝛ generalitatis necessitas
in pte legis ondit sanctione: in .ff. nouo. li.x.ti. de pe. l.
aut facta: sub eo q sequitur tenore. Aut facta puniuntur vt
furta cedes: aut dicta vt cōuicia: ꝛ in fide. i. nephande
aduocatiōes. Aut scripta: vt false: ꝛ famosi libelli. Aut
consilia ꝛ cōiurationes ꝛ latronū conscia. Sed hec q̄tuor ge
nera: consideranda sunt septē modis. Causa: psona: loco:
tpe: qualitate: quantitate: euentu: quorū expositionē vide
infra. c.c.20. ¶ Qz aūt predicta pnie integritas sit neces-
saria ad deū placandū ꝛ ad salutē operandū penitentis:
primo euidēter ostēditur exēplo: in q videm9: q̄ q vnū pe-
dē vngit ꝛ lenit ꝛ aliū pūgit ꝛ scindit: nō placaret illū
cui hoc facit. Sic in proposito: de illo q de vno penitet ꝛ
aliud cōmittit actu vel proposito: ꝛ ideo nō agit dignos
pnie fruct9. Nā p decretū sumptū ex vbis Criso: de pe.
di.iij.§. pfecta: vbi dī. Qui plāgit pctm ꝛ iterū admit-
tit pctm: q̄si qui lauat laterē crudū: quē quāto magis
abluit tāto magis lutū facit. Igitur cōuertimini ꝛ agite
pniam ab oībus iniq̄tatibus vestris: ꝛ nō erit vobis
in ruinam iniquitas Ezech.xviij.
¶ Agite inq̄ pniam voluntarie ꝛ deuote. Sicut infir Arti.vij.
mus voluntarie ꝛ deuote medicā susciperet ꝛ medicinā
ageret: de q̄ esset cert9 q̄ curari posset. Et si oi tpe pnia 15
deuote sit agēda: precipue tñ hec deuotio in q̄dragesima
est onndenda. Quia sicut arbor q̄ naliter circa tps q̄dra
gesimale sine humore est nali: nec se naturalit viuā esse
ondit: mortua est ꝛ ad nihilū valet vltra: nisi vt excida
tur ꝛ in ignē mittatur. Ita q in q̄dragesima humorē nō
habet deuotiōis: nec volūtarie se spūalit viuū esse on-
dit: opa pnie ꝛ vite spūalis volūtarie ꝛ deuote faciēdo
spūaliter est mortu9 ꝛ igni inextinguibili deputatus.
¶ Sed heu timendū est multos esse tales: q2 nōnulli
ita inuite ꝛ indeuote pniaz recipiūt: q̄ oportet q̄ confessor
eos roget p pnia recipiēda: ita amicabilit ꝛ diligentē ac
si totū esset bonū confessoris: ꝛ pot9 p sua q̄ p illorū vti-
litate faciēda. ¶ Si vo finaliter mala volūtate aliquā
admittāt pniam: illā nec diligēter pagunt: nec reuerē-
ter nec deuote: q2 vel illā negligūt ꝛ obliuioni tradunt
vel de illa trufando irreuerenter loquuntur in reditu de
confessiōe: socijs dicētes: vel q̄ magnā habēt pniam vel
paruā. Si magnā habēt dicunt: q̄ volunt illā iuxta se
proijcere. Sed sciāt q̄ illā proijciēdo deū ꝛ aiaz propriā proij-
ciūt: ꝛ quā hic proijciūt: alibi colligēt cū augmēto: qñ p
die quē hic agere deberēt: alibi agēt annū: iuxta illud
Ezech.iiij. Diē p āno dedi tibi. Nō argumētū ex ista
auctē isra. c.c.lxv. Cōsiderādo ergo finē: videāt q̄s de illa
proiectiōe plus dānificetur. ¶ Si paruā hāt: cogitāt vel di
cūt: q̄s dimitteret facē qd appent p tā modico si ꝛ p tā
modica parcere nolūt: pniaz portabūt eternā: i. q̄ pniaz
agēt cū illis: de qbus scribitur Apoc. ix. Nō egerūt pniaz
ab homicidijs suis: neq3 a veneficijs: neq3 a fornicatiōe
¶ Ad quā euadēdā consult9 est (sua: neq3 a furtis suis. Arti.viij.
q̄ pniaz agat congrue ꝛ discrete. Pro q est aduertēdū: q̄
pnie congruitas ꝛ discretio attēdi pūt: vel ex pte penitētis 16
vel ex pte imponētis. Ex pte vo penitētis maxia discre
tio est: ꝛ prima: ꝛ precipue legibus cōsonū: q̄ de petis suis
in h mūdo pniaz agat: in q pctā contraxit. Pro tāto nāq3
dicitur h esse congruū ꝛ legibus consonū: q2 leges volūt q̄ vbi
contrahitur delictū seu culpa: ibi sustineatur pena. Sic pz pri-
mo. C. li.ix.ti. de pe. l. sanxim9: vbi sic dī. Sanxim9 ibi
esse penā vbi est noxa. Scdo: idē pz p legē in .ff. nouo
li.xj.ti. de re militari. l. desertorē: in q̄ precipitur ibi eū flecti
pena dī vbi factu9 admissū ē. Sic ergo lex dedit eis pnie lo

tum vbi deliquerunt. Ita peccatoribus in hoc mundo
dedit deus locū penitētie rc. Job.xxiiij. Ita q̄ ista pri-
ma penitētis discretio attendit̄ q̄tū ad penitētie locū.
17 ¶ Secunda attendit̄ penes penitētis p̄sonā: sic vicȝ q̄
p̄sona q̄ delīq̄t: nō p aliū pagat opa penitētie: sicut nō-
nulli loquunt̄ dicētes. Orate τ ieiunate vos p nobis:
ſ p seip̄m: q: si in alio τ nō in seip̄o mereri voluit: ius-
tū videt̄ q̄ in alio τ nō in seipso in celo p̄miet̄ τ remu-
Exem neret̄. Tali iusticie ostēsione legit̄ quidā ad pniam fa-
ciendā mot⁹. Ipse nāq̄ sicut historia illa p̄tinet de cō-
fessione redicēs: tristē vultū facere p̄sueuerat: nec vxoris
recipe voluit p̄solationē dicēs. Quō vultū hilarē facē
possem: cū me p p̄fessorē meū tot ieiunijs oneratū cogi-
to. Cui illa p̄mittere solebat: q̄ totū p illo ieiunare vel-
let. Qui sic p̄fortat⁹ comedere τ bibere τ bonū vultū
facere solebat. Deus eīn illū ab h̄ retrahere volēs erro-
re: ei p visionē ostēdit: q̄ ip̄e cū vxore sua p̄tē appropi-
quabat celi: τ q̄ Petr⁹ celi ianitor vxorē ei⁹ manu ca-
piēs ip̄am introduxit. Ip̄m v° intrare volentē τ nitē-
tē repulit dicēs. Quia hec p te opa pnie egit: iō hec p
te mercedē accipiet: τ p̄mia meritoꝝ. Qua visione cu-
rialiter āmonit⁹: deinceps p̄p̄riā egit pniam: intelligēs
q̄ vnusq̄sq̄ p̄p̄riā mercedē recipiet s̄m p̄p̄riū laborē. j.
Coꝝ.iij. Et q̄ etiā si pniaȝ egerit: dimittet̄ illi Lu.xvij.
18 et alit̄ nō. Qd̄ est multū ꝯ nōnullos pctōres q̄ estimāt
elemosynas τ alia pietatē opa ei sufficere ad salutē sine
Exem penitētia. De q̄ opiniōe fert̄ quendā a deo tali visione
fuisse correptū. Siq̄dē ei videbat̄ q̄ cum multis alijs
corā sūmo iudice ductus fuerat de factis suis: τ de sibi
ex officio obyciēdis respōsur⁹: recepturus τ factur⁹: qd̄
iusticia suadebat. Oibus ḡ corā tribunali p̄sentibus iu-
dex a singulis q̄siuit: qd̄ p eo fecissent vel dedissent: et
alijs de cibatiōe: alijs de receptiōe pauperū respōdēti-
bus: cogitauit p̄dict⁹: q̄ bñ respōderet cū ab eo q̄rere-
tur: τ q̄ iudiciū bñ euaderet: q: magn⁹ fuit elemosyna-
rius. Sed decept⁹ fuit: q: cū iudex ad illū veniret: que-
stionē mutauit dicēs: qd̄ p me sustinuisti: vel quā pe-
nitentiā p pctīs tuis in corpore tuo egisti. Qui p̄fusus
obmutuit: nesciēs qd̄ rñderet: τ euigilās tali ostēsione
corrept⁹: āmodo corpus suū pnia afflixit: intelligens:
q̄ aliter in iudicio p̄fusus periret. Sic etiā vos sciētes
q̄ nisi pniam egeritis: oēs simul peribitis Lu.xiij. Er-
go penitētiā age: τ pnie opa fac Apoc.ij. ¶ Tertia atte-
dit̄ penes modū q̄ talis esse debet: q̄ null's nimis cru-
19 deliter seip̄m pnie opibus affligat: ut eīn q̄ seip̄m p dei
seruitio impotentē reddat: vel mortem p̄p̄riā accederet.
Exem De hoc nāq̄ legit̄ Bern. seip̄m de sua impotētia re-
darguisse: q̄ indiscretis τ excessiuis laboribus seip̄m p
monasterij sui gubernatiōe fecerat impotētē. Nec mi-
rū: q: si virtus in medio: duo viciosa habeat extrema:
quoꝝ vnū est p defectū: aliud p excessum: s̄m ph̄m in
ethicis. Sicut errare pōt q̄s p pnie defectū: nullā vicȝ
vel nimis paruā faciēdo. Ita etiā errare pōt alius per
excessum irrōnabiliter se affligēdo: τ impotentē reddē-
do. Sicut ille q̄ tm̄ equū suū vno die verat: q̄ in cra-
stino impotēs reddit̄ ad laborē. Et sicut ille q̄ tam diu
arcū suū extēdi p̄mittit: q̄ infatuat̄ τ fortitudinē amit-
tit: vel tm̄ eū trahit q̄ ip̄m frangit. Sicut ḡ equo vno
die parcendū est vt multis sequētibus laboret diebus: sic
mediocriter onerādus est q̄ in crastino sub onere non
deficiat. Et sicut arcus sic est trahēdus q̄ nō frangat̄:
Exem sicut p̄ȝ p dictū abbatis Anthonij: de q̄ in vi.pa. si be-
ne occurrat: legit̄ q̄ cuidā venatori q̄ eū rep̄hēdit de h̄
q̄ cum aui quadā ludebat: rñdit dicēs. Trahe in arcu
tuo: q̄ cū traheret: τ rogaret̄ q̄ adhuc ap̄li⁹ traheret ne-
gauit dicēs: q̄ si modū in trahēdo excederet frāgeret̄:
nec illū diu extentū esse permisit: ne nimis debilitaret̄.
Sic inq̄t Anthoni⁹ est de nobis: si vltra modū: τ cōti-
nuo sine omni solacij interpositiōe nosipsos vexarem⁹.
Ideo doctrina poete est. Interpone tuis interdū gau-
dia curis. Et exēplo Moysi: Exo.xxv. Faciam⁹ gem-
mas ad ornandū ephot τ rōnale. Et p̄cepto ap̄li Ro.
xij. Rōnabile sit obsequiū vim in opibus: vicȝ penitētie
Ita q̄ pnia christiani nō sit pena Jude: q̄ seip̄m occi-
dit: de q̄ p̄mittit̄ Math. xxvij. Q̄ pnia duct⁹: retulit
trigita argēteos rc. ¶ Quātuȝ ad secūdā p̄tē hui⁹ articu- 20
li: est aduertendū: q̄ discretio q̄ requirit̄ in illo q̄ peni-
tentiam imponit: ad tria necessaria se extendere debet.
Primo: ad p̄sonarū. Secūdo: ad circūstantiarū. Ter-
tio: ad culparū diuersitatē τ identitatē. ¶ Primū pat̄ȝ
per legē in. ff. nouo. li.x.n. de penis. l. quedā delicta: s̄b
eo q̄ sequit̄ tenore. Quedā delicta pagano: aut nullā:
aut leuiorē penā irrogant: militi v° grauiorē rc. Et p
legē ibidem īmediate sequentē q̄ incipit: Aut facta. Ex
qua elici pōt secūdū: q̄ sicut medic⁹ infirmi curā agēs
circūstātias cōsiderare habet: que infirmitatē causant
vel aggrauant: vt p̄sideratis circūstātijs cōsultius de
remedijs cogitet oportunis. Ita medicus aiarū infir-
marum necesse habet cōsiderare septem circūstātias in
dicta lege recitatas: vicȝ causam: p̄sonā: locū t̄ps: qua-
litatem: quātitatē euentū. Causam vicȝ: vt in verberi-
bus q̄ impunita sunt a magr̄o illata vel parente: quā-
do emēdatiōis nō iniurie grā vident̄ adhiberi puniū-
tur: cum quis p iram ab extraneo pulsatus est. ¶ Per-
sona: dupliciter spectat̄: eius qui fecit: τ ei⁹ qui passus
est. Aliter eīn puniunt̄ ex eisdē facinoribus serui q̄ȝ libe-
ri. Aliter qui in dn̄m parentem ve ausus est: q̄ȝ qui in
extraneū: in magistratū: vel in priuatū: in hmōi rei cō-
sideratione: etatis q̄ȝ ratio habeatur. ¶ Locus facit vt
idē vel furtū: vel sacrilegiū sit: τ capite luendū: vel mi-
nori supplicio. Tempus discernit furem diurnū a no-
cturno. ¶ Qualitate: cum factū atrocius vel leuius est
vt furta manifesta a non manifestis discerni solent.
¶ Quātitas discernit furem ab abigeo. Nam q̄ vnū
surriperet: vt fur coercebit̄: q̄ gregē vt abigēs. ¶ Euē-
tus spectat̄: vt eadē scelera in q̄busdā p̄uincijs graui⁹
puniant̄: vt in Africa messiū incensores. Glosa: quia
multū nascit̄ ibi: in musica vbi metalla sunt adultera-
tores monete: nō nunq̄ȝ quandoq̄ȝ euenit vt aliquoꝝ
maleficioꝝ supplicia exacerbant̄: quotiēs in vnū mul-
tis p̄sonis grassantibus exemplo opus sit. Glosa. pene
crescūt ex p̄sonis quorundā maleficioꝝ seu malefacto-
rum vt alij terreant̄: hec ibi in textu τ glosa. Si legis
ciuilis cōditores curam habentes corpoꝝ: in punitio-
ne illoꝝ qui p̄tra corpa legesq̄ȝ mūdi delinquunt: tam
diligēter p̄sonā: personarūq̄ȝ cōditiones atq̄ȝ circum-
stantias inuestigauerūt delinquentiū: quanto magis
hec inuestigare deberēt aiarū legūq̄ȝ dei habētes custo-
diam: in penitētie impositiōe: vt circūstantiarū habe-
ant p̄siderationē: que penitētiā in salutē stabilem ope-
rat̄. ij. Coꝝ. vij. ¶ Que quidem penitētia in penitētie 21
datore terciā requirit cōsiderationē. s. culparū magni-
tudinis τ curationū efficacie. ¶ Magnitudinē primo
cōsiderare debet: vt s̄m quantitatē culpe: fiat peniten-
tie impositio: sicut q̄ plus expendit plus tenet̄ soluere.
¶ Curationē seu curationis effectū vel efficaciā vt me-
dicina semp cōtraria τ expulsiua sit infirmitatis. Exē-
plū in arte medicoꝝ corpoꝝ q̄ cōtra infirmitatē calidā
frigidis vtunt̄ medicinis. Nec eadē ſ diuersam oculo
et pedi imponūt emplaustrū. Cuius artis τ medicoꝝ
exemplū potius sequi deberēt medici aiarū: vt p̄traria
cōtrarijs curarēt: vt gulosis τ luxuriosis ieiuniū: ana-

Exem̄ ris: restitutionē ꝛ elemosynarū imponerēt largitiones
q̄ illius qui puero dicenti: ꝙ equus suus dorsum ha-
beret lesum. Respōdit: accipe de panello sellę ꝛ pones
ibi. Et iterū dicenti: ꝙ pedē haberet lesum: idē dixit: ꝛ
sic de omib⁹ equi infirmitatib⁹. Uel illi⁹ male vxoris:
Exem̄ que inflaturā habens in manu: per sepam appositam:
inflaturā fregit: ꝛ manū sanauit: quā medicinā dū ite-
rū oculis egris mariti apponeret: ipsm excecauit: sicq̄
patuit: ꝙ illud qd̄ manū sanauit: oculos excecauit. Ex
quo patet: ꝙ diuersis diuersa apponēda sunt medica-
menta. Sic in pposito. Si tn̄ penitēs totam penitētie
quantitatē sm̄ culpe exigentiā portare non possit: vel
nolit: penitētia est moderanda: qꝛ melius est vt cū mi-
nori penitētia ei imposita: vadat ad purgatoriū: q̄ꝫ cū
maiori quā facere cōtemnit ad infernū: semꝑ tn̄ penitē-
tibus sm̄ canonū statuta penitētiā offerat: dicēs illud
Math. iij. Et Luc. iij. Facite dignos fructus penitētie
Penam vero illorū qui indiscrete se habent ad peniten-
tes. Uide. A. vij. 20.

Arti. ix. ¶ Ad hoc aūt ꝙ q̇s istos penitētie fructus ad maturi
tatem nutriat: oportet ꝙ occasiōes et moras fugiat ad
22 peccatū trahētes: sicut notatū est. L. vij. ar. ix. Et offi-
cia: de q̇b⁹ ptꝫ. S. e. arti. iij. Et ꝙ morā ꝛ domiciliū mu
tet in q̇b⁹ sine pctō morari nō pōt. Sane hoc libēter fa
cere deberet: vt de illo antiquū verificet̄ dictū: quo di:
ꝙ malū domiciliū ꝛ mala vicinitas: seu societas: mu-
tare faciūt morā: seruitiū seu domiciliū: quia in ma-
lo dn̄o: fiscus omīa rapit. Mala vero societas cōtinue
grauat. Malus socius oia furat̄. Sicut ḡ pauꝑ de loco
more fugiēs: nō multa amitti pdicta sentiēs incōmo-
da: vidēsq̄ꝫ locū aptiorē ꝛ vtiliorē: magis quietū serui-
tiū: libenter de loco ꝛ seruitio priori in q̄ cōmoda sen-
tiens ꝯ oia pdicta nocumēta: nō libenter ad locū redit
priorē nisi insan⁹ sit: ſ; oia loca fugit in q̇b⁹ capi possit:
et ad pdictū reduci dn̄iū: ꝛ ab omi pdicta se elongat so
cietate. Sic oportet esse in pposito: de illo q̇ securā vult
agere penitētiā. Ille nāq̄ꝫ dū pctōr fuit sub malo fuit
dn̄o: vicꝫ diabolo: q̇ oia bona abstulit: in periculoso lo
co morā traxit: in q̄ si fuisset mortu⁹: statim fuisset i in-
ferno: malā habuit societatē peccati: vl' pctōris: vel pec
catricis: vel oim̄ simul. Sane pctōr hec vidēs incōmo
da: per penitentiā se a pdictis elongauit: dicēs vel ope
cōplens: illud ps̄. liiij. Elongaui fugiēs ꝛ mānsi in soli-
tudine. Elongaui ꝛ h̄ sapiēter: sicut a domo inflāmia-
ta fugiēs: nec segniter ſ; sicut q̇ fugit latrones vl' homi-
cidā forme insequentē ad occidēdū. Iterū elōgaui me
sicut se elongāt: nōnulli q̇ leprosos abhoiant̄ a societa-
te leprosoꝝ. Infirmi em̄ tales a leprosis se elongāt ne in-
ficiant̄: ꝙ bn̄ cauent: nō solū ne domū illoꝝ intrent: vl'
cū eis dormiāt: vel eos tāgāt: vel cū eis loquant̄: ſ; etiā
visum auertūt ne eos videāt: ꝛ si illos viderint ex vna
pte vie: se elongant ad aliā. Ita necesse est ꝙ penitēs se
elonget ab oibus pdictis: ꝛ spāliter ab illis cū quibus
aliqn̄ fuit spūali lepra infect⁹: ꝛ maneat in solitudine ꝛ
in statu grē stabiliter. Nec ad locū vbi oia pdicta in-
uenit incōmoda aliq̄ten⁹ redeat: qꝛ dicit decretū sum-
ptū ex vbis Aug. de pe. di. iij. §. satisfactio: ꝙ satisfactio
penitētie est pctōꝝ causas excidere: nec earū suggestiōi
bus aditū indulgere. Ne eis ꝯtingat: qd̄ ꝯtigit niniui
tis: de quoꝝ periculo patebit per decretū: infra arti. xj.
de quibus tamē dicitur Luc. xj. ꝙ penitentiā egerunt
in predicatione Ione.

Arti. x. ¶ Licet non bene pseuerantē: tn̄ nō bene festinatā: qꝛ
penitētiā nō distulerūt: ſ; statim vt vocē audierūt: ꝑ: he
23 magna cū festinatiōe penitentiā egerūt. Nā si p q̄dra-
ginta dies pniam distulissent: fuissent submersi. Horū

ergo exēplo est statim penitendū: ꝛ nullo mō pnia est
ꝑ multos dies vel annos differēda. Si em̄ istis maxi-
mū fuisset periculū expectasse ꝑ q̄draginta dies: q̄le pe
riculū iminet christianis q̇ maiorē de deo habēt cogni
tionē q̄ꝫ sarraceni illi: ꝛ tn̄ ꝑ multos expectāt dies ꝛ an
nos: ꝙ de pctis suis nec bn̄ penitēt: nec aliena restituūt
Quoꝝ ꝑfidia q̄ꝫ sit dānabilis oim̄ fere reruꝫ ꝛ spāliter
factoꝝ ꝓpꝛioꝝ ostēdūt exēpla. Uulnerib⁹ nāq̄ꝫ corꝑis
statim medicinā opponūt: nec q̄dragesimā expectant:
vel senecturē: ꝛ ignē statim qn̄ incipit nocere sine expe-
ctatiōe tali extinguūt. Et habētes aliquod pōderis i curia
regis: in q̄ mora trahit periculū: illuc festināter ꝑperāt:
et mane venire satagūt: ꝛ in lutū cadētes festināt sur-
gere: ꝛ dn̄m suū terrenū offensuꝫ vbi sciūt ꝙ man⁹ ei⁹
fugere nō pn̄t: festināt placare: timētes ꝙ nisi cū eo pa
cē facerēt illos dānificaret: vel saltē i aliqd̄ incōueniēs
rōne illi⁹ inimicitie caderēt: ꝛ sciētes ꝙ venia cito peti-
ta cit⁹ obtinet̄. Sic in pposito facere deberēt i his q̄ pe-
riculū tangūt aiarū. Cōsiderātes pmo ꝙ est mai⁹ mi-
rabile mūdi ꝙ pctōr audet in statu aliq̄ viuere in q̄ nō
audet mori: ꝛ magl' ꝑiculosuꝫ. Et h̄ aduertere poterūt
si mūdi mirabilia adinuicē cōparauerint. Cōsiderantes
secūdo ꝙ pctm̄ ꝯsuetudinariū ꝛ induratū de diffi-
cili abluit̄: sicut vas i rubigine antiq̄tū: ꝙ fere ita cito
frangit̄ sicut mundat̄. Cōsiderantes tertio: quō antiq̄
pctā nouas inducūt culpas ꝛ ꝯfusiones: sicut ostēsum
est. P. v. 19. Cōsiderātes q̄rto: quō oia bona opa per-
dūt q̄ interim faciūt anteq̄ꝫ penitētiā agāt: ꝛ quō inte-
rim nō sunt ꝑticipes bonoꝝ ecclie. Cōsiderātes q̇nto:
ꝙ ad nūdinas foꝝ: ꝛ oia mūdialia negocia nitunt̄ cito
venire: si opinent̄ ꝙ cito veniēdo auantagiū ꝓprium
plus facere poterūt. Sic faciēdū esset vbi de lucro agit̄
aiarū ꝛ bonoꝝ spūaliū: vt in iuuētute ꝛ fortitudine pe
nitentiā agerent: ieiunādo ꝛ orando: ꝛ carnis delitias
subtrahēdo. Hoc em̄ esset rōnabili⁹: sicut ptꝫ tam exē
plo q̄ꝫ historia. ¶ Exēplū em̄ oñdit: ꝙ magis ꝯueniēs
et rōnabili⁹ est tn̄c inimicis rebellātib⁹ victualia subtra-
here qn̄ iniuste rebellare ꝛ nocere intendūt ꝛ possunt:
q̄ꝫ qn̄ nō intēdūt vel saltē nō possunt. Sic in pposito.
¶ Historia etiā ad h̄ in vi. pa. de abbate Ioāne breuis Exem̄
stature: q̇ dixisse fert̄: ꝙ q̇ voluerit ciuitatē inimicoꝝ te
nere: pri⁹ escas illoꝝ tenet ꝛ aquā: vt dū bellare nitunt̄
fame ꝑclitātes se dn̄o suo subijciāt. Ita dū in ieiunio
et fame versat̄: h̄ inimici ei⁹ q̇ sollicitāt eū q̇ pri⁹ erant
fortes infirmant̄. Cōsiderātes sexto: ꝙ sentiētes equū
suū claudicare: stati querūt: in q̄ pte ledat̄: ꝛ quō pote-
rit sanari: mēsem vel dimidiū nō expectātes. Et grauē
lesionē habētes in aia odij vel alteri⁹ pcti: illud portāt
ꝑ annū vl' multis ānis: plus sentiētes eq̄ q̄ cordis do-
lorē ꝛ ꝑiculū: ꝛ āplius de eq̄ q̄ꝫ aie salute sollicitātes.
Nō ad h̄ plura exēpla. C. vj. 2. et. 3. et. A. xvj. 3. Que 24
cū his pdict̄ nos mouere dēent vt pctis dimissis stati
q̄ ad ipās: ꝛ q̄ ad forte etatē qn̄ peccauim⁹ pniaꝫ agam⁹
ad qd̄ debitū soluēdū: licet oēs teneant̄: tn̄ illi q̇ aliqn̄
boni existētes gustauerūt dulcedinē deuotiōis ꝛ diui-
ne bonitatis: citi⁹ se ab isto debito deobligāt. Hec em̄
sententia est Criso. suꝑ Math. ꝙ illi q̇ bone vite ignorāt
dulcedinē: nō facile de pctō ad deū ꝑ penitētiā redeūt:
qꝛ bonū nesciūt qd̄ nō gustauerūt. Sed q̇ gustauerūt
si peccātes cadāt: de facili pniam agūt: ꝯtrarioꝝ haben
tes exꝑientiā: seruitij vicꝫ dei ꝛ diaboli: recordātes bo-
nā dei amicitiā quā ꝑdiderūt: ꝛ pessimā diaboli serui-
tutē quā incurrerūt: ad dei amicitiā rehabēdā cū gemi
tib⁹ anhelāt. Et ē de eis in h̄ casu: sicut de amico: q̇ alicui⁹
amicitiā gratā pri⁹ expiebat̄ ꝛ dulcē: tal' citi⁹ ad amici-
tiā redit q̄ꝫ alt⁹ q̇ talē cū eodē nūq̄ꝫ pri⁹ amicitie habuit

iocũditate. De oĩbꝫ ergo tali põt dici illud Ro.ij. Be
nignitas dei.i.recordatio benignitatis dei ad peniten
tiam te adduxit.
Arti.xi ¶ Que quidẽ penitẽtia ſm iuſticie exigẽtiã cõtinua ⁊
25 ꝑpetua eſſe debet dũ hõ viuit: ſicut ⁊ recordatio beni
gnitatis. Ad quã cõtinuationẽ ⁊ ꝑpetuitatẽ abſqꝫ re
cidiuo habendã nos monere debẽt tria: cõſideratio ex
empli: ꝑiculi ⁊ rõnis. ¶ Q̃tũ ad primũ ꝙ penitentiã
ſemel inceptã vſqꝫ ad mortẽ cõtinuare debeam⁹. Exẽ
plũ nos informat chriſti q̃ penitẽtiã inceptam ĩ cruce
nõ dimiſit: nec ꝓpter iudeoꝝ deriſiões nec ꝓpter pro
miſſum eoꝝ dicerẽt: ſe credituros in eũ: ſi deſcẽderet: nec
ꝓpter pene magnitudinẽ vel diuturnitatẽ: nec ꝓpter
carorũ fletũ vel triſticiã vel laborẽ et dolorẽ: ſicut patꝫ
de maria matre ei⁹: et Johãne flentibꝫ iuxta crucẽ: et
Magdalena: et Maria: et Joſeph: q̃ dolẽtes q̃ſierũt
eũ ꝓpter quoꝝ dolorẽ nec penitẽtiã: ſic nec actũ bonũ.
ſ. doctrine ſeu ꝑdicationis dimittere voluit dicẽs. Ne
ſciebatis: ꝙ ĩ his q̃ patris mei ſunt oportet me eſſe. Lu.ij.
In q̃bꝫ oĩbꝫ nobis eximiũ imitãdi ⁊ ꝑſeuerãdi datur
exẽplũ ⁊ nõ ceſſandi a penitẽtia incepta vel alijs bo
nis opibꝫ: nec ꝓpter ꝑfidoꝝ deriſiões quos demõ poſt
paſcha: vel penitentiã alio tpe inceptã ad penitentes
mittit: ꝑ quos illos ad pctã ſollicitat: ipi naqꝫ illos ro
gãt vt ad ſpectacula et tabernas et alias illicitas va
dãt ſocietates: q̃s deridebũt niſi eis aſſentiãt. Sꝫ exem
plo chriſti: nec ꝓpter hmõi deriſiões: nec ꝓpter ꝓmiſſa
q̃ ꝓmittũt vt illicita cõuertãt q̃tũ ad luxuriã ⁊ furtũ
et hmõi: nec ꝓpter penitẽtie magnitudinẽ vl' diuturni
tatẽ: nec ꝓpter carorũ q̃ tñ carnẽ diligũt fletũ a peni
tẽtia deſiſtas inchoata. Sꝫ reſpõde talibꝫ diaboli nun
Exẽm cijs ſicut reſpõdiſſe legit' Parifi⁹ q̃dã religionẽ q̃ndã
ingreſſus: matri ſue de exitu ſuadẽti: et quaſi incõſola
biliter dolẽti et flẽti. Cui ⁊ alijs rogantibꝫ ꝙ matrẽ ſic
mori nõ ꝑmitteret. Rñdit dicẽs. Nũqꝫ fuit fili⁹ qui
pl⁹ dilexit matrẽ ſuã q̃ chriſtus: q̃ nũqꝫ fuit alia pl⁹
vel tñ diligẽda: nec mater põt pl⁹ dolere: q̃ ipa iuxta
crucẽ ſtans doluit. Cui⁹ aiam gladi⁹ ꝑtrãſijt paſſiõis
nec tñ a penitẽtia incepta ceſſauit vſqꝫ ad mortẽ. Nec
ego ꝑ dei gratiã ceſſabo. Cui⁹ cõſtantiã mater audiẽs
bñdictiõe ei data ipm de exitu nõ amplius vexauit.
26 ¶ Q̃tũ ad ſcðm periculũ nõ cõtinuãtiũ penitẽtiã in
exẽplo oñdit' niniuitarũ: de q̃bꝫ dicit decretũ ſumptũ
ex v̈bis Hiero. de pe. di.iij.§. niniuite: ſub eo q̃ ſequit'
tenore. De niniuit' aũt ĩ ꝑncipio Jone. ſcribit Hiero.
Sicut ait Erodot⁹: niniue a rege medoꝝ ſubuerſa eſt
regnãte apud hebreos Joſia. Vñ patꝫ illã ꝑdicãte Jo
na ex penitẽtia meruiſſe veniã: ſꝫ q: ad vomitũ redijt
ex ira dei ſubuerſaꝫ fuiſſe. Itẽ in ꝑncipio Naũ. Naũ
ꝓpheta ante aduentũ regis aſſyrioꝝ: q̃ ꝓplm iſrl' capti
uũ in ſuas regiões trãſtulerat fuiſſe hebreorũ traditio
cõfirmat: ſiquidẽ in fine hui⁹ lectiõis ꝑdicti regis ad
uentũ idẽ ꝓpheta annũciare mõſtrat'. Sꝫ cũ habitato
res niniue Jona interitũ ciuitat' ꝑdicãte: ne diuia ira
denũciatũ interitũ ſuſtinerẽt pctõꝝ et ĩpietat' penitẽ
tiã egiſſent: accepta dei miſcðia grauioribꝫ ſe criminibꝫ
impleuerũt: q̃ de eã memorat⁹ ꝓpheta ſpũſctõ plen⁹
iudiciũ dei annũciãs. Ita eſt locut⁹: de⁹ zelãs et vlciſ
cẽs dñs: hec ibi. ¶ Ex q̃bꝫ aperte dat' intelligi ꝙ eſt de
incipiẽte ſꝫ nõ finiẽte vitã in bona vita ⁊ penitẽtia: ſicͭ
de illo qui poti⁹ q̃ certã ſummã daret dño ſuo elegit
Exẽm q̃nquaginta comedere cepas: deinde q̃nquaginta ſu
ſtinere ict⁹. In q̃bꝫ duobꝫ dũ multũ fuiſſet vexat⁹ de
pecunia petita: vltimũ exoluit q̃drantẽ. Sic deus in
nra libera ponit electiõe vel reſiſtere tẽtatiõibꝫ: illarũ
qꝫ ſuſtinere imper⁹ et reſiſtere ⁊ nõ peccare: vel ſi h fa
tere noluerim⁹ ſaltẽ de pctis penitentiã in hoc ſeculo
agam⁹: quã ſi facere cõtemnim⁹: eternã ſuſtineamus
penã. Sunt ꝗ nõnulli ĩ primis duobꝫ ꝑ multa tpa mul
tipliciter affliciũ: in q̃bꝫ qui vſqꝫ ad finẽ nõ ꝑſeuerãt: in
directe eligũt eternã ſuſtinere penã: q: tñ ille q̃ ꝑſeue
rauerit vſqꝫ in finẽ: hic ſalu⁹ erit. Matth.x. Et ſic patꝫ
ꝙ oẽs quidẽ currũt: ſꝫ vn⁹ accipit brauiũ. j. Coꝛ.ix.
Gloſa.i.ꝑſeuerãs. ¶ Q̃tũ ad tertiũ tam rõ nře neceſ 27
ſitatis q̃ ratio nõis q̃ etiã rõ offenſe indicãt penitẽtiã
ſemꝑ eſſe faciẽdã et tenendã ſic videlicet ꝙ pctũ ſemel
cõmiſſuꝫ ſemꝑ diſpliceat qñ mẽti occurrit: q̃dqꝫ ſemꝑ
peniteat eũ illud cõmiſiſſe. ¶ Primo enĩ h rõ oſtẽdit
neceſſitatis ꝑ exẽplũ de naufrago q̃ neceſſe habꝫ tabu
lã ſemel acceptã ꝑ quã ſaluari poterit manibꝫ fortiter
tenere vſqꝫ ad portũ venerit: ſi ꝑ illã ſaluari voluerit.
Cũ ꝗ penitẽtia ſit ſecũda tabula poſt naufragiũ: ſicut
patꝫ ꝑ decretũ. de pe. di.i. ſecũda poſt. et c. medicina: que
ſcða dicit' ꝑ reſpectũ ad baptiſmũ: q̃ eſt prima: patꝫ ꝓpo
ſitũ. ¶ Scðo h ratio mõſtrat nõis penitẽtie: de q̃ di
cit decretũ ſumptũ ex v̈bis Aug. in li. de peni. et habet'
de pe. di.iij. circa ꝑncipiũ. Cõtinue inq̃t dolendũ eſt de
pctõ: qð declarat ipſa dictio nõis Glo. interlinearis .i.
dictiõis vir⁹. Penitere enĩ eſt penã tenere: vt ſemper
puniat ĩ ſe vlciſcẽdo qð cõmiſit peccãdo. Et cito poſt
cõcludit dicẽs. Penitẽtia eſt itaqꝫ vindicta ſemꝑ pu
niẽs ĩ ſe qð cõmiſiſſe dolet. ¶ Tertio idẽ oñdit ratio
offenſe: q̃ enĩ offendit deũ eternũ: rõnabile videt' ꝙ in
ſuo eterno.i. dũ viuit peniteat ad h ꝙ veniã obtineat.
Et h eſt neceſſariũ q: ſub h federe ⁊ pacto: tñ a deo ve
niã obtinebũt. In q̃ caſu de⁹ in ſcriptur' loquẽdo pe
nitentibꝫ dicit: ſicut dixiſſe fert' q̃dã rex cuidã ſubdito Exẽm
ei pri⁹ rebellãti: ⁊ poſtmodũ miſcðiam petẽti: et ꝙ in
iurie ſibi facte nõ memorarer. Ego inq̃t nũqꝫ cogita
bo tali federe qð tñ tu ſemꝑ doleas qñ cogitas. Tale
pactũ facit nobiſcũ deus: et tale fedus oportet ꝙ ꝑcu
tiamus cũ eo. Sic põt intelligi illud. j. Eſdre. x. Si eſt
penitẽtia in iſrl': ꝑcutiam⁹ fedus corã dño. Et q: raro
inuenit' q̃ talẽ agat penitẽtiã: maxĩe de his quoꝝ pctã
fuerũt lucratiua: ſicut vſurarioꝝ: furũ: raptoꝝ: ꝑiura
torũ et hmõi: vel de his q̃ pctis ꝑcedẽtibꝫ mediantibꝫ
prolẽ hñt quã diligũt. Ideo ꝯgrue dicit. Si eſt pnia.
¶ Vbi tñ penitẽtia inuenitꝫ q̃ cõditiões habet ĩ ꝑdi Arti.xij.
ctis ſex articulis imediate ꝑcedẽtibꝫ: triplicẽ in gñali 28
cõfert penitẽti vtilitatẽ: quarũ prima attẽdit' penes ter
minũ a q̃: ſcða penes mediũ: tertia penes terminũ ad
quẽ ducit. ¶ Q̃tũ ad terminũ a q̃ penitẽtia eſt fumi
culus triplex q̃ chriſtus tẽplũ tũc mũdauit materiale
⁊ nũc mũdat ſpũale: pctũ qð eſt termin⁹ ꝓ accidẽs a
q̃ gra incipit expellẽdo: ſicut ſol pri⁹ quodãmodo te
nebras expellit lumẽ introducẽdo. Et ad iſtũ intelle
ctũ põt intelligi illud. ij. Paral'. xxxvj. Scðm bonita
tẽ tuã dñe ꝓmiſiſti penitẽtiã in remiſſionẽ pctõrum.
¶ Q̃tũ ad mediũ dũ nũc viuim⁹ penitẽtia. Primo
hoiem grẽ reſtituit ⁊ format: ⁊ ſpm̃ ſanctũ ab eo fuga
tũ reducit. Sicut patꝫ ꝑ hiſtoriã qua fert' quaſi ꝑ iſtum Exẽm
modũ: ꝙ q̃dã chriſtian⁹ petiuit in vxorẽ filiã cuiuſdã
Sarraceni quã carnaliter diligebat ⁊ concupiuit: ſed
aliter hẽre nõ potuit q̃ ꝑ matrimoniũ: pater v̈o diſtu
lit vſqꝫ reſpõſum haberet a deo ſuo.i. diabolo: quẽ in
idolo colebat: q̃ rñdit: ꝙ daret ſi chriſtian⁹ chriſtũ ne
garet: qð cũ faceret: ſpũſſctũs ambobꝫ videntibꝫ ĩ ſpecie
colũbe de ore eius egreſſus: parũ vltra caput ſuũ cir
cũquaqꝫ volãdo morabat': qð cũ ille idolo admirans
narraret: ait idolũ. Adhuc ꝓpe eſt: parat⁹ eſt redire: nõ
des qð petit niſi iuret ſe nolle penitere: qð cũ faceret:
euolauit ita alte ꝙ vix videri potuit. Sane poſt aliq̃

dies miser christian⁹ penitẽtia duct⁹: quendã adijt cõ
fessorẽ: q̃ ei iniũxit ꝙ heremũ q̃reret ⁊ in eo durissimã
vitã duceret: vsq̃ʒ videret spũsctm̃ in eadẽ forma eidẽ
redire. Post primã ḡ septimanã videbat̃ ei ꝙ colũba
illa ꝓpinqui⁹ in aere descenderet. Post scd̃am adhuc
ꝓpinqui⁹. Post tertiã vo i ipm̃ intrauit. Iste vo tres
septimane: tres significãt ptes penitẽtie: q̃ faciũt spm̃
sanctũ p pctm̃ expulsum ad penitentẽ redire. Et tres
dies post q̃s penitẽtes q̃ dicere poterũt dolẽtes. Quere
rebam⁹ te christũ in tẽplo sic inuenerũt. Et post tres
dies q̃s fugiẽtes de egypto: pcti ⁊ seruitute diaboli deo
sacrificiũ offerũt salutis. In q̃ facto vitas scripture ostẽ
ditᷓ qua dr̃. ij. Paral. vij. Si egerint penitentiã a vijs
suis pessimis: ꝓpiti⁹ ero pctis eoꝝ ⁊c̃. Scd̃o a pena li
berat tpali: et hoĩem q̃ peccãdo statum seu dignitatẽ
amisit tpalem: penitẽdo ad statũ suũ reducit: sicut patʒ
29 p exẽplũ de Manasse. T. v. 40. Tertio penã infinitã
mutat in finitã: ⁊ morti adiudicatũ reuocat ad vitam
et hereditatẽ celestẽ ꝓ semp amissam recuperat. Hõ
nãq̃ʒ peccãdo licet act⁹ pcti cito trãseat: tñ ad pditionẽ
supne hereditatis ꝓ semp et ad penã eternã se obligat.
Sicut p vẽditionẽ breuẽ q̃s hereditatẽ suã ꝓ semp a
se alienat: et sicut p plagã ei illatã semp dũ viuit dolet:
nec ita faciliter hereditas et sanitas recuperant̃ sicut
amittunt̃: nec ita breuis est cõtract⁹ recupatiõis sicut
alienatiõis: qi vbi ptract⁹ alienatiõis aliqñ est breuis
recupatio qñq̃ʒ est impossibilis. Ita omnino est in con
tractu pcti. Nã cõtract⁹ seu factũ pcti breue est. Recu
peratio vo illi⁹ qd̃ pctõ amittit̃ esset impossibilis pec
cãti: nisi de⁹ ex sua maxima curialitate viã ordinasset pe
nitẽtie: p quã hereditatẽ celestẽ ꝓ semp amissam recu
30 perat ⁊ pena infinita cõmutat̃ in finitã. ❡ Ex qua re
duo elicere deberem⁹ vnũ ꝙ deberem⁹ penitẽtiã iniũ
ctam libẽter suscipe ⁊ pficere: grãs agẽdo: tã deo de via
penitẽtie ꝓuidẽti: q̃ʒ etiã penitẽtiã loco dei imponẽti.
Adiudicat⁹ nãq̃ʒ morti corpali et spali: vl' ad faciẽdã
penitẽtiã et peregrinationẽ longã et cõfusibilẽ in ma
gna ciuitate ⁊ corã mltis: et h iuste: magnas sciret gra
tes principi terreno: q̃ illã cõmutaret incõpabiliter in
minorẽ et mortẽ quã meruit remitteret. Sic deberet
esse in ꝓposito q̃ntũ ad deũ ⁊ locũ ei⁹ tenentẽ: quoꝝ q̃ li
bet loquit̃. Ezech. xxxiij. Si dixero impio: morte mo
rieris et ille egerit penitẽtiã: viuet et nõ moriet̃. Sʒ tñ
econuerso est: qi iustas penitẽtias eis imponẽdo ⁊ sm̃
leges eccl'ie determiãtas: q̃nq̃ʒ malas reportãt grates.
Scd̃m qd̃ elicit̃ est ꝙ penitẽtes nõ deberẽt velle vel
petere: ꝙ parua eis imponeret̃ penitẽtia. Si eñ ante
mẽtis oculos ducerẽt: q̃ntũ esset hic pati ignẽ terrenũ
p vnũ diẽ: ⁊ penã illi⁹ diei cõpararẽt ad eternã vl' saltẽ
ad longã quã in purgatorio si illuc venire poterũt pa
tient̃: in q̃ totũ supplebũt qd̃ hic min⁹ factũ ẽ nõ elige
rẽt hic paruã facere. Sic faciũt nõnulli vulpinã faciẽ
tes cõfessionẽ: qi ad modũ vulpis q̃ anteq̃ȝ confiteret̃
sacerdoti aucã portasse legit̃ cõfessoribꝰ suis q̃n cõfiteri
volũt blãde loquunt̃: aliq̃ dãtes vel ꝓmittẽtes vt fa
ciliorẽ ⁊ min⁹ iustã eis imponãt penitẽtiã: vel saltem
vbis cõtendũt et cõtradicũt: ꝙ tantã recipe nõ debe
rẽt. Sʒ totã hic libẽter facerẽt. sicut patʒ p arti. infra. c.
c. lxv. Imo si vnũ diẽ de penis alteri⁹ seculi gustassent
ꝓ omni die a cõfessore imposito libẽti⁹ facerẽt centũ q̃ȝ
vnũ iterũ sustinerẽt in alio seculo. Sicut patet de lan
guido q̃ elegit duos dies i purgatorio. Audite queso
smones meos ⁊ agite penitẽtiã. Iob. xxj. et bonas fa
cite vias vr̃as et penitebit dñm mali qd̃ cogitauit ad
31 uersus vos. s. in alio seculo. Hiere. xxv. ❡ Sextum ad
tertiũ ad quẽ ducit est aduertendũ: ꝙ penitẽtia est sca

la Iacob: de qua habet̃. A. xxv. 14. p quã ad regnum
ascẽdit̃ celoꝝ. Cui⁹ latera sunt dolor de cõmisso: et ꝓ
positũ de nõ cõmittẽdo. Gradus vo sunt cõtritio: cõ
fessio: satisfactio. Que habet adhuc tres gradus: ieiu
niũ: elemosynã ⁊ orationẽ. Angeli ascẽdũt vt portant
penitẽtiũ oratiões. Thob. xij. Qñ orabas cũ lachry
mis: ego obtuli orationẽ tuã dño. Descẽdũt vt repor
tẽt penitẽtibꝰ cõsolatiões. iij. Reg. xix. Angelus por
tauit cibũ ⁊ cõfortabat Heliã. Hiero. Nullus despe
ret: qr vidit ascẽdentes: nullus p̃sumat qi vidit descẽ
dentes et cacumẽ ei⁹ celũ tãgit: qr cõsummata peniten
tia statim celũ ingredit̃: et dñs scale cernit̃: cãq̃ʒ tenet
penitẽtes inuitãdo et exhortãs dicẽdo. Agite penitẽtiã:
appropinquabit enim regnum celorum. Matth. iij.
❡ Sʒ sicut tactũ est. A. xxv. 15. multa sunt q̃ istꝰ scale Arti. xij.
ascẽsum impediũt: penitẽtesq̃ʒ retrahũt et retardant. 32
❡ Quoꝝ primũ est mala societas q̃ penitentẽ tendet
et a penitẽtia et vita bona: sic amici Iob: et vxor Tho
bie vel blãditijs vel derisiõibꝰ nitunt̃ retrahere vbis
sicut q̃ manifeste malũ suadẽt ⁊ signis: sic fatue se pa
rãtes vel signa leuia ostẽdẽtes: vt eis penitẽs filijs effi
ciat̃: morẽ habẽtes demonũ: q̃ oẽs vellent malos esse:
sicut ipsi mali sunt. ❡ Cõtra istos habetis remedia s.
arti. xj. p totũ. Multũ est taliũ societas et dilectio di
uersa: a dilectiõe matris septẽ filioꝝ. j. Machab. vij.
qi ipsa sic filios dilexit ⁊ in penitẽtia cõfortauit: ꝙ nõ
curauit de amissiõe corporũ: ita ꝙ aias saluarẽt. Isti
vo cõtrario modo se habẽt. ❡ Scd̃m est nimia carnis
dilectio. Sũt eñ nõnulli q̃ tm̃ carnẽ suã diligũt: in tñ
ꝙ sunt fragiles sicut dicũt ꝙ nõ possunt tentatiõibꝰ
resistere: in tñ q̃ʒ delicati ꝙ videt̃ eis ꝙ parũ vel nihil
possunt ieiunare: vel linea dimittere: q̃ et ꝓ modico ie
iunio de capitis cõqueruntur dolore. Tales cogitare de
berẽt. Primo: quõ multi ita nobiles: ita delicate nutri
ti sic ipsi sunt: aliqñ gratis ꝓ christo oibꝰ dimissis ar
tissimã duxerũt vitã. Et ꝙ fuit eis durũ in principio
amor christi et ꝓprie salutis desideriũ et cõsuetudo fe
cerũt leue per ꝓcessum. Scd̃o: quõ tales aliqñ ꝓ forē
factis q̃ ad mundũ capiunt̃ et incarcerant̃: et durissi
mã ducũt vitã. Et illorũ exẽplo q̃ tot sustinẽt q̃ et ipsi
sustinerẽt si in casu illoꝝ essent ꝓ delictis cõmissis cõ
tra hoĩes et ꝯ mundũ: aliqua dura sustineãt ꝓ delictis
suis cõtra deũ ⁊ salutẽ ꝓpriã vt salutẽ cõsequant̃ aiaꝝ.
Tertio cũ sit necesse ꝙ hic vl' alibi ꝓ pctis suis patiãt̃
cogitẽt: quõ alibi penas durissimas sustinebũt q̃ hic
nec possunt sustinere leues. Et ideo bñ rñdisse legitur Exẽ
quidã a q̃ cũ quereret̃: q̃re viã religiosam et vitã durã
inciperet cũ eã sustinere nõ posset: qr tenere fuit cõple
xionis: adeo inq̃t hec sustinere volo: qi scio ꝙ ꝓpter te
neritudinẽ penas alteri⁹ seclĩ sustinere nõ possem. Cũ
ḡ nõ sit defectus ex parte corpis: s; ex parte timidi cor
dis. Sic patet de p̃dicto et de Magdalena: q̃ post tot
delicias tã longũ sustinuit heremũ: multis alijs ꝯsulo
ꝙ aia q̃ iurauit. Et infra: penitẽtiã agat de pctõ suo.
Leuit. v. ❡ Tertiũ est tediũ qd̃ q̃nq̃ʒ in via penitẽtie
et bone vite cõtingit: sicut malorũ odiũ vel psecutio:
de h ꝙ cũ eis iterũ piurare nõ vult: vel de h ꝙ verũ di
cere vult: ⁊ de hoc ꝙ eis i illicitis nõ cõsentit: vel eorũ
fugit societatẽ vel hmõi. ❡ Remediũ cõtra h in exẽ 33
plo habet̃ marinarioꝝ: q̃ si postq̃ȝ inceperint ad portũ
tẽdere optatũ: si ꝓ omni tẽpestate vel cõtrarietate q̃ eis
occurrit redire nollẽt vel a nauigatiõe cessare: nunq̃ȝ
ad portũ ptingerẽt optatũ. Idẽ patet de peregrinis et
oibꝰ alijs artificibꝰ tam in speculatiuis q̃ȝ i practicis.
In omni nãq̃ʒ arte malus artifex esset: q̃ ꝓ omni tedio
ab arte cessaret. ❡ Quartũ est tentatio carnis et pcti

delectatio: quā specialiter in gula ꝛ luxuria habēt. Cō
tra q̄ est primo cogitatio: ꝙ hō habet sup alia aīalia ra
tionē in natura: in signū et necessitatē ꝙ rōne vti debꝫ
in actu ꝛ vita: ꝛ nō viuere sicut illa q̄ rōne carēt. Qua
lem vitā ducūt illi q̄ in gula et luxuria habita oportu
nitate: tentatiōes suas sequunt̄: q꞉ sicut bruta a delecta
bilibꝫ et cōcupiscibilibꝫ eis oblatis vel eis occurrētibꝫ
se non retrahūt. Ita nec iste q̄ teste ps̄. xl viij. cū in ho
nore esset nō intellexit: cōparat᷒ est iumētis ꝛc̄. Cōtra
q̄ est scḋo pcti et delectatiōis breuitas: de q̄ est illud bti
Gregorij. Momētaneū est illud qḋ delectat: eternū
qḋ cruciat. ¶ Quintū est tentatio demonis q̄ penitē
tes multū retrahere nitit̄. Sicut patet ꝑ historiā q̄ le
Exem̄ git̄ esse beati Gregorij in registro: de quodā senatore
Romano malo: quē cū btūs Gregori᷒ nullo mō in
ducere potuit vt rōnabilē ꝓ pctīs suis ageret peniten
tiam: tandē rogauit ꝙ in crastino ab ortu diei vsqꝫ ad
primā in remissionē pctōꝝ: solus i camera sederet: ꝛ de
vita sua cogitaret: qḋ cū facere assentiret et inciperet:
primo venit ad eū quidā demō in forma balliui vulne
rat᷒: asserēs p̄dones irruisse in quoddā maneriū qḋ
habuit extra vrbē. Ad cui᷒ incitationē cū assensuꝫ nō
p̄beret de exitu: ꝓpter penitētiā susceptā modico inter
uallo demon rediit in forma senescalli dicēs: vecordiā
esse sic iacere dū p̄dones bona sua ꝛ hoīes suos spolia
rēt. Cui sicut p̄mo resistit nec exiuit vsqꝫ ad p̄mā pul
saret: sane oēs p̄dictas ꝑsuasiōes demonis inueniēs
fuisse malicias: q̄ ei᷒ etiā paruissime inuidebat penitē
tie: postmodū ad diaboli cōfusionē maiores facere pa
ratus erat: intelligēs ꝙ ei penitētiā dedit de᷒ ad vitā.
Act. xj. Nota de hac materia. C. vi. arti. xij. ꝑ totū. Et
34 M. xj. 132. cū sequēti. Et. P. viij. 24. ¶ Sextum est
pudor: tam cōfitēdi q̄ penitētiā sequentē agēdi: ne re
putent̄ tales q̄les sunt: ꝛ ne habeant̄ suspecti. Contra
qḋ primū remediū est cogitare q̄ꝫ fatuū ꝛ q̄ꝫ ꝯtrū contra
rationē sit naturalē nō erubescere facere qḋ iniquū est
ꝛ erubescere qḋ honestū ꝛ vtile est. Si enī nō erubui
sti peccare vel saltē ꝓpter ruborē nō dimisisti peccare
et facere qḋ turpe fuit corā deo et hominibꝫ: q̄re cessas
ꝓpter ruborē facere qḋ in se honestū et vtilissimū est:
nisi q꞉ diabol᷒ guttur taliū tenet ne reddat qḋ abstu
lit: sic patet. C. vj. 50. Mirabile est: ipsi verecundant̄
penitētiā cū pctōribꝫ agere cū pctōres sint: et christus
nō fugit inter latrones crucis facere penitētiā: cū pec
cator nō esset vel latro. ¶ Scḋm remedium est dei et
oim sctōꝝ virt᷒ intuitiōis. Si enī nō erubuisti pctīn
tuū illi ostēdere ad tuā damnationē cui oīa nuda ꝛ
aperta sunt. Heb. iiij. Nec etiā scis ei᷒ q̄ oīa vident.
Sicut ostēsum est. A. xx v. 17. erubescis pctīn tuū ostē
dere ad tuā saluationē soli sacerdoti. ¶ Tertiū reme
diū est cogitatio future cōfusiōis. Naum. iij. Reuela
bo pudēda tua. Et ostendā gētibꝫ nuditatē tuā: et re
gnis ignominiā tuā. Piere. xx. Cōfundēt̄ vehemēter
q꞉ nō intellexerūt opprobriū sempiternū qḋ nūq̄ꝫ dele
35 bit̄. ¶ Sextū impedimētū est iuuēt᷒ et p̄sumptio lō
gioris vite. Cogitāt enī tales ꝙ in senectute se corrige
re volūt. Sed illa est ꝑiculosa expectatio ꝓpter plura.
Primo ꝓpter correctiōis difficultatē. Sicut enī parū
errās a via: i principio erroris sine difficultate ad viā
suā redire pōt: qḋ diu errās facere nō pōt. Sic in ꝓpo
sito. Scḋo: q꞉ sicut terra illa diceret̄ maledicta et irra
tionabilis q̄ tm̄ senes corrigeret delinquētes vl' suspē
deret latrones ꝛ nō iuuenes. Ita illi q̄ tm̄ castigare co
gitāt delicta senectutis: cōtra ꝓphetā dicentē. In ma
tutino interficiebā oēs pctōres terre. Nota ꝯ tales
Piero. P. viij. 25. Tertio: ꝓpter multorū p̄cedētiū ꝛ
tā mortuorū deceptionē. Si enī in vna patria esset ali
quis falsus hō qui multos in eo cōfidētes turpiter et
aperte decepisset: valde fatuus esset q̄ in eodē postea
multū cōfideret: maxime in maximis negotijs: sic vbi
ex deceptiōe sua imueret periculū mortis vel exhere
datiōis sue: et specialiter si in talibus negotijs multos
alios prius decepisset: sed iuuētus et spes diu viuēdi
sunt hmōi. Nā multi in his cōfidētes: et in horū cōfi
dētia male viuētes tam turpiter decepti sunt: ꝙ here
ditatē tam tpalem q̄ eternā amiserūt ꝛ mortē eternā
incurrerūt. ¶ Sed si hec deceptio: q꞉ a mūdialibꝫ nō
videt̄ mūdiales a memorata nō retrahit confidentia:
saltē eos retrahat deceptio: quā quotidie vidēt. Quo
tidie nāqꝫ oculis suis cernūt qḋ de eis q̄ nascunt̄ vix
media vel tertia pars ꝑuenit ad etatem quadraginta
annorū: et de magna ꝓle hoīs vix tertia pars expectat
senectutē: et tm̄ q̄libet illoꝝ q̄ ad annos ꝑuenit discre
tionis sperabat longā habuisse vitā: sicut ꝛ oēs vos
speratis: stultū est ḡ in lōga vita cōfidēdo male viue
re: cum tamē experimētis euidentissimis q̄ etiā auctē
Iaco. iiij. Vita nr̄a vapor est ad modicū parēs et de
inceps exterminabit̄. Et Iob. xiiij. Hō nat᷒ de mu
liere breui viuēs tpe: replet̄ multis miserijs. ¶ Septi 36
mū impedimētū est irrationabilis timiditas: q̄ ex pō
dere penitētie ꝛ resistētie peccat̄ orit̄ imaginata. Ima
ginat̄ enī gulosus ꝙ durū ꝛ graue pōdus est ieiunare
Et falso et piuro onerosum est a talibꝫ cessare. Et exer
cēti officiū cū multis maledictiōibꝫ officiū dimittere.
Et delicato graue videt̄ ciliciū portare: et ꝙ minus est
camisiā dimittere: semel i septimana: q꞉ tener est ꝛ pas
sibil' a frigore. Luxurioso etiā onerosa et odiosa est ca
stitas. Et supbo hūilitas. Et pigro tediū et murmur
est mane surgere. Et iracūdo ꝛ rixoso insolitū est pacē
habere. Habēs aliena: timet si restitueret paupertatē.
Duro grauis est elemosyna. Auaro et vsurario et ha
bēti aliena: omni morte amarior est restitutio. Et bre
uiter quicūqꝫ est ad luxuriā vel quecūqꝫ pctā cōsuet᷒
et assuet᷒: graue videt̄ sibi pctīn dimittere: vel tētatio
nibꝫ illi᷒ peccati resistere intm̄ ꝙ pauci resistūt: ꝫ oēs
isti teste ꝓpheta trepidauerūt timore vbi nō erat timor᷒
sicut equus vmbratilis q̄ plus timet vmbrā q̄ꝫ bellū
mortale. Ita isti penā tpalem q̄ eternam: q꞉ nō possent
penis resistere illasqꝫ sustinere eternalr: q̄ nō possunt
tētationū resistere penis: sicut patet ē. c. c. xxxij. in fine.
Nec deberēt cogitatiōes tales aliquē impedire: ne pe
nitentiā ꝛ bonā vitā inciperet: vel ne inceptā cōtinua
ret: ꝓpter plures rōnes. Primo q꞉ p̄dicta nō sunt gra
uia nisi i principio. Est enī de illis q̄ bonā post malā
incipiūt vitā: sicut de puero indisciplinato et leui po
sito ad scholas: cui in principio graue est addiscere: ꝫ
cū bene fuerit fundat᷒ et in sciētia informat᷒: delecta
bile est ei addiscere ꝛ sciētia quā pri᷒ habuit cōtra cor:
est maxime ab eo dilecta. Sic in ꝓposito. ¶ Est iterū
de p̄dictis sicut de illo q̄ diu fuerit i tenebris carceris:
q꞉ sicut illi᷒ oculis in p̄mo egressu de carcere grauis
est solis claritas: q̄ postmodū est delectabilis. Ita i ꝓ
posito de illis q̄ diu fuerūt in tenebris pctōꝝ. Est iteꝝ 37
de eis sic de incipiētibꝫ sanari: q̄bꝫ statim īmediate post
mutationē infirmitat̄: nec cibꝫ est ita sapidus gustui:
nec lux clara ita placet oculis: sic qn̄ ꝑfecte esset san᷒: ꝫ
paulatim ista eis magis ac magꝭ placere incipiūt. Sic
in ꝓposito: q̄ꝫuīcūqꝫ bona vita in principio nō multū
placeat: cū tm̄ diu gustata fuerit: eius dulcedo maiorē
delectationē habet: bon᷒ hō de mala vita cōuersus de
bona vita sua vno die ꝛ vna cogitatiōe qua sperat se
heredē celi: q̄ꝫ habuit de mala vita sua centū dieb᷒ et

mille cogitatiōibꝫ malis. Et qḋ ī principio fuit graue
sicut cōiter est in inceptiōe eruditiōis cuiuscūqꝫ artis
ꝓcessu tpis erit leue. Et qḋ in principio facit inuite ꝛ
cū murmure: si tēptare vellet: postmodū faceret hilarit.
Exm̄ Sic ptꝫ ꝑ illū de q̄ tāgit. C. viij. 7. quē Bernardus
primo induxit: ꝙ ꝑ paruū tpūs vtputa hebdomadā:
vel mēsem ꝓ amore dei et ꝓpria salute peccare cessaret
q̄ postmodū nō tn̄ cōcessit ꝙ a petis paruo tpe: sed ꝓ
semꝑ cessaret: q: q̄tū bona vita fuit ꝯ cor eius anteqꝫ
illā gustasset: tm̄ sibi placuit postq̄ꝫ gustauit. Sic esset
de vobis si velletꝭ ꝑ annū incipere bonā vitā. Rogo
ḡ sicut rogauit sctūs Bernardus: ꝙ ꝑ annū cōtinue=
tis bonā vitā: quā nūc vel saltē circa pascha incipietꝭ
et ego sum cert⁹: ꝙ in fine anni vobis placebit: et se=
quēti anno illud facili⁹ facietis: et in fine illi⁹ maiorē
habebitis delectationē: et sic vsqꝫ ad finē vite: in qua
maxime vobis placebit. ¶ Sane si sic viuere pro dei
amore et salute ꝓpria inceperitis: maior duricia ꝛ diffi
cultas erit in primo anno. Et tn̄ ois rō dictat ꝙ nō de=
betis ꝓpter hoc dimittere. Omīs nāqꝫ rō dictat: ꝙ si
vellem⁹ sustinere duras dietas et multas expēsas pro
salute corporis incerta: et aliqn̄ in vanū: quia nullum
vite diē ꝑ hec acquirūt: et si acquirāt mortē ad paruū
tpūs ꝓlongāt sed nō euadūt: quātomagis hec susti=
nere deberēt ꝓ salute anie eterna: et vt mortē et penas
euaderēt eternas: quas si ꝑ spaciū vni⁹ hore vidissent
vel gustassent: q̄cquid hic sustinere possent paterenť:
vt illas euaderēt: sicut patet ꝑ historiā Bede: de gestis
Exm̄ anglorū de vidēti penas inferni. P. viij. 36. ¶ Si vo
sic incipe et bn̄ viuere noluerint ꝑ annū vel dimidiū:
sed ad oēm ventū tēptatiōis et occasiōis cadūt: qḋ mi=
rabile est ꝙ saporē bone vite nō habēt q̄ nūq̄ꝫ bn̄ sani
gustauerūt. Sūt eni nōnulli q̄ postq̄ꝫ inceperūt pmo
carnaliter peccare: vix vnq̄ fuerūt ꝑ q̄draginta dies
simul sine illo petō: nisi forte necessitate infirmitatis.
Sic nec falsi: nec gulosi: nec fures et hmōi: ꝫ ad omnē
vehementē tentationē: ꝛ ad oēm oportunitatē in pec=
catū cadūt. Et tales sicut nūq̄ꝫ fuerūt in bona vita ra
dicati: ita nūq̄ in illa inueniūt dulcedinē: nec fructum
ꝓpue salutis nutriūt ad maturitatē: sicut nec arbor q̄ ra
dices firmas nō habet: de q̄bꝫ Jude. j. Hi sunt ī epu=
lis suis macule cōuiuātes sine timore: semetipos pas=
cētes: arbores autūnales: infructuose bis mortue ꝛc̄.
De quoꝝ fine ꝛ pena. Math. iij. Ois arbor q̄ nō fa=
cit fructū bonū exciderť et in ignē mitteť. Et hoc cito:
q: iam securis ad radicē arboris posita est. Math. iij
Ergo cōuertimini ꝛ agite penitētiam. Ezech. xviij. eo
modo q̄ in cōfessiōe ꝓmisistis vel ꝓmittere debuistis
38 de q̄ modo habeť. C. v. 11. cū sequētibꝫ. Omnibꝫ vo
p̄dictū habētibꝫ timorē vel desperationē: in vi. pa. sa=
Exm̄ luberrimū ostēdiť exemplū: quo q̄dā sctūs pr̄ q̄ndā
qui ꝓpter vicioꝝ multitudinē ꝛ enormitatē diffidebat
se vitā suā posse emēdare: ad salutē reduxit tali modo.
Ostēdit nāqꝫ ei ille sctūs ꝙ oportuit esse de ipso sicut
fuerat quondā de filio cuiusdā patrisfamilias habētꝭ
agrū plenū spinis et tribulis et malis herbis: qui filio
p̄cepit ꝙ illū mūdaret. Filius ḡ ad agrū illū cū instru=
mētis cōgruis veniēs: laborisqꝫ vidēs magnitudinē
desperās: ibidem multis diebꝫ pre tedio obdormiuit.
Ad quē cū pater post multos dies venisset ꝛ nihil actū
cōsiderasset: filio ꝑ p̄dictā causam se excusantē: ait pr̄:
miser et vecors: si omī die tm̄ emūdasses quātus fuit
loc⁹ in q̄ dormiebas nūc fuisset pene mūdatū. Omni
ḡo bone fili timore deposito incipe paulatim mūdare
et nociua euacuare: qḋ cū facere inciperet: licet pri⁹ cū
tedio: postmodū tn̄ qn̄ vidit op⁹ sub manu sua ꝓfice=

re: cū maiori delectatiōe totā areā mūdauit. Sic inde
tu incipe te mundare ꝑ cōfessionē ꝛ ꝑ bonoꝝ operum
assuefactionē qḋ ꝛ fecit: et de petōre et exēplari ꝯuer=
sionis effect⁹ est exēplar nr̄e salutis. ¶ Hui⁹ ergo exē 39
plo incipiam⁹ bn̄ agere et vitā malā mutare: et de⁹ iu=
uabit: et diabolus tentās debilitabiť et grā resistentis
augmētabiť: intm̄ ꝙ sequēti die et sequenti tentatione
erit fortior q̄ꝫ in p̄cedēti. Exemplū ad hoc in vi. pa. de
quodā tentato de exitu heremitorij sui et de fractione
penitētie quā inceperat: hic cū diē ad exeundū statuis= Exm̄
set: et ad illū diē veniret cogitauit: ꝙ ꝓ amore dei ad=
huc illo die expectaret: ꝛ in crastino recederet. Cū vo
crastin⁹ aduenisset dies: cogitauit ꝙ etiā illo expecta=
ret ꝓ amore matris dei. Tertio die idem cogitauit de
alio sctō ad quē habuit specialē deuotionē. Cū vo sic
aliq̄bꝫ diebꝫ diabolo et carni et mūdo restitisset: sensit
se a tēptatione illa dei grā et adiutorio penit⁹ liberatū.
Nec mirū: qr de⁹ et mater ei⁹ et sctūs ꝓ cuius amore
sic restitit ipm̄ specialiter iuuerūt ꝛ fortiorē fecerūt. Et
sicut sic resistēdo semꝑ fortificať: ita ecōuerso q̄ cadere
incipit q̄tidie debilior erit ad resistendū. ¶ Ad idem Exm̄
q̄si modo sequēti de quodā ferť filij grā a tentatiōe li=
berato ꝛ ad penitētiā inclinato. Cū eni ieiunare non
posset quedā ieiunij die cogitauit ꝙ cōtra cōmunē
vsum ieiunaret vsqꝫ ad primā: qua adueniēte idē co=
gitauit de tertia: ꝛ sic deinceps vsqꝫ ad horā debitā in
qua lex⁹ de carnis tāta victoria cibū sumpsit: et q̄ pe=
nitētie principio melior fortuna sequebať. Nā cū per
aliquos dies sic penitētie se assuefaceret: paratū se in=
uenit ad ieiunia cōgrua christianis. Sic erit de illis q̄
sunt sicut dr̄ Heb. vj. Faciētes fundamēta penitētie.
¶ Cui⁹ ratio pōt videri tam ex pte stat⁹ penitētiū q̄ꝫ
etiā ex parte mun⁹ auxiliātiū. Status ad primā petōr in 40
petis existēs: est quasi ī terra sicca extra aquas gratiaꝝ
cui on⁹ penitētie videť immobile: sicut debili on⁹ ma
gni ligni sup aridā: qḋ tn̄ in aquis nō solū ab eo mo=
ueri posset: imo ipm̄ mouentē portaret. Cū vo petōr
incipit de petis suis penitere: iam on⁹ illud incipit q̄si
aquis appropinquare: nō tn̄ totaliter aquas ꝓfundas
statim attingit: ꝫ quodāmodo terre adhuc adheret: et
ideo ille q̄ versus aquā ꝓfundā illud mouere nititur
adhuc tediū habet et laborē vsqꝫ a ripa totaliter amo=
moueať: et aquas ꝓfundas inueniat: in q̄bꝫ facilime
illud mouet: illoqꝫ ad portū vel ciuitatē portať. Sicut
patet in aliq̄bꝫ partibꝫ: ī quibꝫ hoīes sup hmōi ligna
ꝑ flumina descēdūt: ipsiqꝫ ligna simul ligata in trans
situ regūt: ꝫ ligna ipsos portāt. Sicut etiā ptꝫ de nau=
fragis q̄ aliqn̄ ꝑ pōderosa ligna q̄ in sicca terra existē=
tes mouere nō possunt in aquis portanť et a maximis
periculis liberanť. Sic in ꝓposito: de onere vere peni=
tētie: qḋ petōribꝫ est importabile: dū in petō sunt: q̄si
in sicco extra flumina: q̄ de vētre christi fluūt graꝝ: cū
vo incipit a terra illa diaboli recedere: ꝛ pedibꝫ aquas
grē intrat affectiōis: sub onere scapulas submittit pe=
nitētie: incipit quidē on⁹ illud mouere: ꝫ cū labore et
difficultate. Qn̄ vo ꝑ bonorū operū cōsuetudinē per=
fectionē quodāmodo attigerit gratiarū: iam q̄si in ꝓ=
fundo flumine on⁹ religiōis penitētie et afflictionis
qḋ primo fuit importabile: secūdo mobile tardū: nō solū
facit mobile velox: sed etiā ipso portať ad portū q̄etis
eterne: et ipso mediāte multa alia portat: nō ipse tn̄ ꝫ
grā dei ad modū fluminis secū. Et sic pōt intelligi il=
lud. j. Coꝛ. xv. Gratia dei sum id qḋ sum: et grā eius
in me vacua nō fuit: ꝫ abundāti⁹ illis oībꝫ laboraui:
nō aūt ego ꝫ grā dei mecū: q̄ data est ab illo: de q̄ dicť
ij. Petri. iij. Nolēs aliquos perire: ꝫ oēs ad penitētiā

41 reuerti. ¶ Scd'o idē stat⁹ penitētiū et ratio difficulta-
tis in principio pōt videri p exēplū de ligno pōdero-
so: et quasi imobili pri⁹ iacēte sup terram: vel in terra
fixo: et postea in alto aeris suspenso. Illud nāqʒ dū in
terra firmiter fixū fuit moueri ab hoīe solo nō potuit.
Cū vo a terra incipit auelli et quasi eradicari: moueri
quidem pōt: ʒ nō ita faciliter sicut qñ totaliter in alto
suspēdit: ʒ cū labore. Cū vo totaliter a terra auulsum
fuerit ꝛ in alto suspēsum: facilime hinc inde ad inoueñ-
tis agitat voluntatē. Sic on⁹ penitētie dū ab illis susci
pit vel illis copulat: q totaliter terrenis cupiditatib⁹:
et delectatiōib⁹ insigunt: vt de vera loquamur peni-
tētia: ab illis nullo modo moueri pōt. Cū vo incipiūt
p cōfessionē et ɔtritionē aliqualiter a terrenis illis vo
luptatib⁹ auelli: mobile quidē est eis on⁹ penitētie: ʒ
mobile tardū ꝛ cū difficultate. Cū vo on⁹ penitētie. s.
p cōsideratiōnē ꝛ pseuerantiā et cōparationē et iugē
meditationē: in alto ad crucē christi suspēderint illi di
lectione se ligātes: et suā penitētiā q̄tum possunt sue
passiōi assimilātes: et a terrenis totaliter absqʒ necessi-
tatis causa abstrahentes penitētia illa q̄ in principio
fuit imobilis: et in medio mobile tardū: in fine erit le-
uis et mobile velox: ipso hoc largiēte qui dicit Lu. v.
42 Nō veni vocare iustos ʒ petōres ad penitētiā. Ostē-
so p exēpla q̄ sit causa difficultatis penitētiū in pncipio
sue cōuersiōis ex parte penitentiū: put in historijs p̄-
dictis cōtinet: nūc ostēdere restat q̄ sit causa et ratio de-
lectatiōis et facilitatis in pgressu ex parte auxiliātiū.
Ad cui⁹ ostēsionē supponere oportet dictū christi di-
cēns. Lu. xv. Gaudiū erit in celo sup vno petōre pe-
nitentiā agēte. Ex q̄ patet q iuuāt penitētiā agentē: q̄
etiā alicui⁹ optāt pugnā: ꝛ gaudēt de victoria: nō est
dubiū quin iuuēt pugnātē: qñ possunt et debēt: ꝛ qn
amplius munere remunerēt victorē. Sed ipsi in celo
.s. de⁹ totaqʒ celestis militia optāt pugnā nostrā bel-
lo nos exponētes et dicētes. Estote fortes in bello: et
gaudēt de victoria: qꝛ gaudiū erit in celo ꝛc̄. q̄ super
nonagintanouē iustis q nō indigēt penitētia. Sic etiā
maior materia gaudij est de milite: q in bello pri⁹ suc-
cubuit: et post statū suū recuperās: oēs hostes nobilit
vincit: q̄ʒ de nonagintanouē: qui nec fuerūt victi: nec
fortiter pugnauerūt. Et sicut maior materia gaudij est
agricole vel patrifamilias de agro: q pri⁹ diu incult⁹
portauit spinas et tribulos: et postmodū cultus plus
reddit vno anno q̄ ali⁹ in q̄ nūq̄ nec hmōi fuerunt
mala: nec in multis annis tñ reddit. Sic in pposito:
sicut patet de Paulo: q pri⁹ victus et plen⁹ viciorū spi
ritis: de quo tam ecclia triūphans q̄ʒ militās pl⁹ gau-
det q̄ de centū pueris innocētib⁹ q nūq̄ ecclesiā per-
sequebāt: sicut Paulus malus. Nec ita hostib⁹ succu
buerūt: qꝛ nūq̄ actualiter mortaliter peccauerūt: nec
ita ecclesiā exaltauerūt: sicut Paulus bon⁹: nec ita for
titer de hostib⁹ triūphauerūt. ¶ Et sicut de Paulo et
Magdalena et de his filib⁹. Ita de alijs de quib⁹ de⁹
cū militia celesti gaudet. Sic mater de filio: q̄ q̄to in-
firmitas de qua fili⁹ conualescit fuerit grauior: ꝛ pe-
riculū amici i bello et mari maius: tāto conualescētiā
filij ꝛ euasionē amici: et mater et amic⁹ plus gaudēt ꝛ
plus applaudūt et deū laudāt de vno tali filio vl' ami
co q̄ʒ de multis alijs: q nec in tale periculū inciderūt:
nec tali liberatiōe indiguerūt. Ita i pposito. Nec mirū
q plus de eis gaudet: qꝛ meliores sunt. Sicut nanqʒ
ciphus fract⁹ ita bene pōt reparari auro et argento: q
melior erit q̄ʒ fuerat qñ integra fuerat et possessor eius
nūc de eo plus gaudet: qꝛ melior est q̄ alius qui nūq̄
fuit fract⁹ nec sic emēdat⁹. Ita in pposito. Cū ḡ de⁹ de

victoria illorū tñ gaudeat: nō est dubiū qn ad modū
grati principis q fortiter pugnātes et vincētes in bo-
nis tpalib⁹ remunerat: de⁹ princeps largissim⁹ et gra-
tissim⁹ eos in donis gr̄e vt fortiores et ditiores in bo-
nis spūalib⁹ fiāt remuneret: et gratias illorū augeat ꝛ
p quas facilis videt esse pugna et penitētia: q in pmo
insultu videbat eis grauis: illaqʒ gr̄a suffulti ꝛ repleti
fortiter agūt: nō solū pter salutē ppriā: sed sicut dicit
Tren. ij. vt te ad penitētiā puocarēt. ¶ Te inquā qui 43
nullā excusationē habes de oñib⁹ p̄dictis penitentie
impedimētis: q̄re nō debeas vitā malā mutare ꝛ pe-
nitētiā agere de p̄dictis peccatis tuis: in q̄bus multis
annis vixisti: p quib⁹ ois ratio dictat: q multis annis
peniteas: nisi sola inordinata pusillanimitate qua cō-
fitēdo: ʒ nō libēter penitentiā sustinēdo: es sicut infir-
mus q medico plagā ostendit: ʒ nō pmittit q tangat
ʒ clamat ꝛ murmurat: in qua nōnulli i tm̄ infatuant
stulticia: q malūt agere penitētiā maiorē quā ipsimet
suscipiūt: q̄ʒ minorē ꝛ magis salutarē eis impositam.
Sicut patuit de sacerdote: de quo fert: q cū sibiipsi pe
nitentiā imposuisset: semp hostia cū celebrare vellet
de altari auolauit: vsqʒ penitentiā debito modo acce-
pisset. Nec mirū: qꝛ ɔtra oīa iura est: q quis sit iudex
in causa ppria. In qua iterū pusillanimitate seu timi-
ditate caro se habet ad animā: sicut soci⁹ parcissim⁹ q̄
cū socio p viā nollet expēdere: ʒ libēter vellet cū eo in
hospitio laute comedere. Et sicut soci⁹ vecors i bello:
q nollet imper⁹ belli sustinere: sed libēter de preda bel-
li gaudere. ¶ Aia vo in primo casu carni seruire de-
bet: sicut peregrin⁹ largus: q nō obstāte q sciat sociū
suū parcū velle murmurare: satis tñ p eis puidet: q̄
socius durus videns apposita comedit: licet cū mur-
mure: et maxime vbi socio largo vel contradicere vel
aperte resistere non pōt. Sic debet spūs se habere ad
carnē: vt de operib⁹ penitētie et aliarū virtutū tanq̄
de cibis spūalib⁹ p vtrisqʒ puideat: quibus caro licet
cū murmure vti debet anima illā ministrāte: exemplo
Pauli: q castigauit corpus suū: et in seruitutē redegit:
non obstante q murmurauit p legē carnis rebellans
legi mētis sue. Sic debet spūs petōris carnē timidam
et durā ad spūalia in seruitutē redigere penitētie: di-
cēs ei illud Act. viij. Penitentiā igit age ab hac ne-
quitia tua. ¶ Octauū penitētie impedimentū est i ali- 44
quib⁹ ptās: in aliquib⁹ vo paupertas. ¶ Primū ptz in
istis diuitib⁹ qui ita viuūt: ac si nō essent deo et eccl'ie
subditi sed exempti: qꝛ paruā in cōfessiōe recipiūt pe-
nitētiā: ꝛ adhuc illā paruā nō tenēt: nisi qñ placet eis:
quasi ludēdo illā tenere: nam non libēter ieiunāt nisi
qñ nō famescūt: nec veniūt ad ecclesiam nisi tarde qñ
placet: intm̄ q oportet q deus p seruitio suo habēdo
et oēs alij expectēt vsqʒ quo in lectis suis: vsqʒ ad ma-
gnā diē forte primā vel tertiā satis luxuriauerint ꝛ iu
dauerint delitias suas in gula et luxuria dimittūt qñ
eas nō habēt: ꝛ hoc tñ ope ꝛ nō volūtate. Pompam
vo seu superbiā vel fastum q̄tū ad equitaturā ꝛ vesti
mēta et ludos illicitos: sicut hastiludia: torneamēta et
hmōi dimittūt: qñ nec de suo nec de alieno hr̄e possunt
vnde illā nutriant vel exerceāt. De his vo quos iuste
vel iniuste cōtra eos habēt: se tñ nō vindicāt quando
timore terreno nō audēt cupiditatē vo crudelitatem
atqʒ tyrannidē in eis senect⁹ auget ꝛ sola mors extin-
guit. Et breuiter in quib⁹ ptās ꝛ puersitas simul co-
pulata sunt: ita impenitētes viuūt ac si de⁹ nollet vel
nō posset: vel nō auderet eos punire: et quasi possent
sine penitentia penas eternas fugere: ꝛ gaudia eterna
obtinere absqʒ hoc q hic vel alibi de multis et enor-

mibꝫ peccatis suis penitētiā agerēt. Et ac si ꝑ potētiā
suā ⁊ nobilitatē regnū celorū obtinere possent: et illic
volūtatē suā ⁊ dominiū in omībꝫ sicut hic habꝫ absqꝫ
morte cōtinuare. Cum tñ vilissim⁹ leprosus q̄ in vita
ista meliorē vitā habet: in alio seculo mai⁹ habebit do-
45 miniū. Sicut patet de diuite ⁊ leproso. Lu. xvj. ita ꝙ
decij mutabunt. Et hoc in breui: qꝛ dominatio illorū
Exm breuis est: sicut pꝫ ꝑ exēplū Ptolomei regis. j. Machab.
xj. q̄ expulso Alexādro rege Asie de regno suo: ipsoqꝫ
Alexādro occiso: ⁊ capite ei⁹ ei misso: iposuit sibi duo
diademata Egypti et Asie: et factū est vt tertia die mo
Exm reret. Idē pꝫ ꝑ exēplū de Nabuchodonosor. Dan.
iiij. q̄ dū gloriabat de potētia sua: statim de regno suo
⁊ ex hoibꝫ eiect⁹ est. Vnde text⁹ dicit. Cū adhuc ſmo
esset i ore suo vox de celo ruit: regnū tuū trāsiet a te ⁊c.
Et ꝑ exemplū Herodis agrippe regis: de q̄ vt in hi-
Exm storia actuū cōtinet aplōꝝ. Cū sederet ꝓ tribunali in
veste regali: et diuinos honores sibi oblatos non re-
spueret: vt tradit Josephus: inclinauit se ad eos qui
sibi applaudebāt: et dixit eis. En ego deus vester mo-
rior. Et cōfestim vt habet in historia: ꝑcussit eū ange-
lus dñi. i. facta est sup eū vindicta dñi: qui per quinqꝫ
dies vētris dolore cruciat⁹ est: et corrodebāt vermes
viscera ei⁹: et ita paulatim vermibꝫ cōsumpt⁹ expira-
uit. In q̄ exēplo veritas ostendit scripture: que dicit. j.
Machab. ij. Gloria hoīs impij: q̄si stercus et vermis
sicut pꝫ. G. ij. 33. Et si illis breuis fuit glīa ⁊ lōga pena
qꝛ hic dū potuerūt nō egerūt penitētiā: timendū est ꝙ
modernis malis potētibꝫ maior erit: licet nō ꝓlixior:
qꝛ vtrisqꝫ eterna pena restabit: qꝛ hic penitentiā non
egūt: qꝛ illi christi fidem nō susceperāt: nec multa que
christus ostēdit et ꝓ istis fecit ostēdit: et fecit ꝓ illis: q̄
si fecisset forte penitentiam egissent. Vnde istis dicere
pōt in cōparatiōe ad illos: qđ quondā dixit iudeis i cō-
paratione ad Tyrios et Sidonios. Matth. xj. Si in
Tyro et sidone facte fuissent virtutes q̄ facte sunt in
vobis: olim i cilicio et cinere penitētiā egissent. ¶ Se-
46 cūda causa isti⁹ octaui impedimēti est aliquoꝝ nimis
paupertas. Nam nōnulli vagabūdi ⁊ ignoti mendicā-
tes nec dei nec ecclesie volūt subijci legibꝫ. Nā luxu-
ria in eis impunita est: qꝛ in vno loco nō morant vsqꝫ
puniant. Et si moriant: meretricē vxorē vocāt. Itaqꝫ
peccatū illud tāto cōmunius in eis est: quāto liberius et
omnibꝫ ignotius: ieiunāt qñ nō habēt comedere: fu-
rant qñ sperāt euadere: superbiā: vindictā: gulam: nō
volūtas: nec timor gehēne: vel amor glorie: sed rerum
reprimit penuria: ad ecclesiā ⁊ ad orandū rari ⁊ tardi
ad ecclesiā: et ad mēdicandū prompti ⁊ multi. Nā de
centū quos videbis hora nona vicos replere: hostia
ꝑtādentiū innumerosa circūstare multitudine: aures
implere clamoribꝫ: vix hora prima decem vidisses in
missa: ⁊ de mille q̄ veniūt ad elemosyne diuisionē: vix
venirēt. xx. ad episcopi p̄dicationē. Horū pressura vl
multitudo in ecclesia vel quocūqꝫ salutis et sanctitatē
actu nullis tediū generat. Hi sunt in rudimētis fidei
in oratiōe dñica: in symbolo apostoloꝝ: et sanctis ora-
tionibꝫ ignari: in sortilegijs et incātatiōibꝫ et supersti-
tiosis doctrinis: disertissimi: nā inter mulierculas nō
tm̄ philosophant: verū etiā ꝓphetant: de distantibꝫ et
futuris diuināt: sed ad ecclesiā sola mors illos cōpellit
Et in his omnibꝫ ꝙ penitētiā nullā agūt: nisi quā ne-
cessitas fine salsa panēne administrat: totū mundū cō-
tinuis detractiōibꝫ et garrulatiōibꝫ: in quibꝫ vitā ex-
pendūt: iudicāt: et ipsi saltē in cōfessiōe a nullo iudi-
cari volūt. Qđ mirū ḡ est: ꝙ de⁹ aliqñ eos fame mori
ꝑmittat: vt sic penitētiā agāt necessitatē: q̄ nullā agere
voluerūt volūtarie: qꝛ raro in eis volūtarie p̄cesserūt:
sꝫ necessitate seq̄bant penitētie act⁹. Sap. xix. ¶ No- 47
nū penitētie impedimentū: sunt diaboli nūcij: ꝑ quos
nitit suos fugitiuos ad ſuitiū suū reducere. Pro q̄ est
aduertēdū: ꝙ in q̄dragesima nō oēs diaboli fugiunt
dominiū: sꝫ illi tñ q̄ volūtate ⁊ cōfessiōe ⁊ satisfactiōe
fugiūt. Alij vo licet cōfiteant: volūtatē tñ habēt iterū
delinquēdi: hi in diaboli remanēt seruitute: ⁊ de illis
faciūt nūcios ad ꝑmos reducēdos: qꝛ qñ duo fuerūt
socij i aliq̄ delicto: et vn⁹ recedit alio remanēte: siue sit
in delicto luxurie siue furti siue falsitatē: vl cuiuscūqꝫ
alteri⁹ mali: ꝑ remanētē ꝑ quē loquit: de q̄ ꝓpriū facit
nūciū nitit reuocare fugitiuū: de illoqꝫ facit falsam fa-
ciē ne cognoscat q̄ duobꝫ modis fugitiuos reuocant:
ꝓmittēdo aliq̄ dona ⁊ accipiēdo periculū sup se: hos
fugare deberēt sicut demones: qꝛ certū est ꝙ demō est in
eis p̄sens: de q̄bꝫ dici pōt. Nō vos estis q̄ loquimini:
sꝫ spūs malign⁹ q̄ loquit in vobis: bonaqꝫ ab eis ob-
lata respuāt: ne bona amittāt eterna. Nec eis credere
deberēt de pōdere periculi: qꝛ cōtra aplm est q̄ dicit ꝙ
vnusquisqꝫ onus suū portabit. Sꝫ heu in talibꝫ plus
ꝑcōribꝫ sortilegis et hmōi credūt q̄ꝫ oibꝫ aplis q̄ ex-
eūtes p̄dicabāt vt penitētiā agerēt. Marc. vj. ¶ De- 48
cimū impedimētū est p̄sumptio: misericordiam dei nō se-
quēdi. Dicūt eñi: nō fecit nos vt dānaret nos. Quibꝫ
rñdet ꝙ nec aliq̄s in horto suo arborē plātat fructife-
rā vt cōburat: si tñ non fructificat extirpat et cōburit.
Sic in ꝓposito: teste christo: q̄ ait. Matth. iij. Ois ar-
bor ⁊c. Et h̄ iuste: qꝛ sicut dicit btūs Gregori⁹ ad magnā
iusticiā iudicātis ꝑtinet: vt nūq̄ careāt supplicio q̄ in
hac vita noluūt carere pctō. ¶ Vndecimū est culpe ma-
ioris cōsideratio: ad quā culpas ꝓprias cōparātes: il-
las leues reputāt: de q̄bꝫ Eccl. xxxij. Prau⁹ hō vita-
bit correctionē: et iuxta volūtatē suā inuenit cōpara-
tionē. ¶ Duodecimū est peccātiū multitudo. Cōtra
qđ est decretū sumptū ex vbis Augu. in omel. de peni-
tētia. ij. q. j. multi. in fi. Nō inq̄t illi q̄s monem⁹ agere
penitētiā: querāt sibi comites ad supplicia. Nec gau-
deāt: qꝛ plures inueniūt sibi siles. Nā nō ꝓpterea mi-
nus ardebūt: qꝛ cū multis ardebūt: imo magis: quia
quāto plura ligna sunt in igne: tāto maior est ignis.
¶ Decimūtertiū est peccādi cōsuetudo: hec certe non
minuit pctm̄ sꝫ auget. Extra de symo. nō satis. Extra
de cōsue. c. cū tāto. ¶ Decimūquartū pcti delectatio
est: ꝙ specialiter gulā cōsequit atqꝫ luxuriā: cōtra qđ
pena opponit eterna. ¶ Decimūquintū est cordis ela-
tio. Tales eñi penitētiā agere cōtemnūt vl erubescūt.
Et ideo vbi ille q̄ se humiliat inuenit locū penitētie: sicut
pꝫ. Lu. xviij. de publicano: talis supbus nō inuenit
locū penitētie: sicut pꝫ ibidē de pharisео: de q̄ et omī sibi
simili pōt dici illud Heb. xij. Nō eñi inuenit locū peni-
tētie. ¶ Decimūsextū est ꝓpositū penitēdi ⁊ vitā emē-
dādi i senectute. Sꝫ sicut corona clericalis in ꝓposito nō
saluat latronē a suspēdio: laico nāqꝫ dicēte corā iudice
ꝙ habuit ꝓpositū coronā habēdi dictū suū ei ad salu-
tem nō allocabit. Ita nec in ꝓposito de illo q̄ in tali ꝓ-
posito morte p̄uent⁹ ad tribunal iudicis rapit. ¶ De-
cimūseptimū est lucrum. Cōtra qđ nota remedium.
P. viij. 25.
¶ Illi ḡ q̄ in tali cōfidūt ꝓposito ⁊ q̄ intēdūt: sicut dicit Arti. xiiij
Heb. vj. rursus reuocari i penitētiā: magno se expo- 49
nūt ꝑiculo oia amittēdi tā videlicꝫ aiam ⁊ bona p̄sen-
tia ⁊ futura: sicut pꝫ primo ꝑ exemplū p̄cedēs de corona
in ꝓposito. ¶ Idē pꝫ scđo ꝑ historiā de illo q̄ dixit: ꝙ
si posset hic tria vba ante mortē saluaret. D. ij. 8. Et
iuste q̄dē sic expectās oibꝫ bonis priuabit. ꝑ leges. A.

vi.4.Et.M.ix.40.Et p legē ecclie in vi.decretaliū.ti.
de electiōe.c.q̄ꝑ:vbi habet ꝙ i cathedralibꝫ ecclesijs
vacātibꝫ si negligit tp̄us statutū ad eligēdū: deuoluit
ptās eligēdi ad ꝓximū superiorē. Et illi q̄ nimis ex-
pectauerūt eligēdi priuant potestate. Cui etiā alia lex
cōcordat q̄ ordinat ꝙ bñficia ecclie dent infra sex mē-
ses. Alioq̄n ad supiores iudiciū deuoluit collatio. Ar-
gumentū ad h.ex̄ de supplēda negligētia p̄la.c.penul.
et vlti. Sic in ꝓposito:q̄ nō eligit penitētiā in tp̄e sta-
tuto i sacra scriptura:q̄ dicit. San⁹ et viu⁹ cōfiteberl.
Eccl.xvij. Qui tūc etiā nō dat seip̄m deo: iuste post-
modū et electiōe q̄ȝ collatiōe priuabit:et vtraq̄ȝ deuol
uit ad superioris iudiciū:q̄ dicit. Cū accepero temp⁹:
ego iusticias iudicabo. Nec mirū:si tūc potestatē amit
tūt scip̄os eligēdi vel dādi ꝛ de hereditate celesti ordi-
nādi:cū ꝓm leges seu cōsuetudines in aliq̄ patria vel
ciuitate:null⁹ possit i lecto egritudinis mortalis here-
ditatē terrenā vēdere vel alienare: vl'aliter tūc de illa
ordinare q̄ȝ san⁹ ordinauerat vl' nō ordinauerat. Imo
mirū videret si tūc possent sic de hereditate celesti or-
dinare:ꝙ eis ꝓ militie stipēdio appropriaret a deo:q̄
militiā ꝛ arma a deo accepta.s.bona nature:fortune ꝛ
grē:semp vsq̄ȝ ad armoꝝ dilacerationē cū dei aduer-
sario:cōtra deū militauerūt. ¶ Sane si les mūdi mi-
litiā ꝛ arma ab aliq̄ dominio accipiēs: ꝛ sub illa mili-
tia ꝛ armis:semp vsq̄ȝ ad ꝓximā mortis horā iniuste
dimicās:nō auderet ab eo militie petere stipēdium:ti-
mens ne forte nō stipēdiū: ꝫ poti⁹ suspēdiū ei daret:
qua frōte audacia vl' cōsciētia audēt in ꝓxima mortis
hora a deo ꝓ stipēdio regnū petere celorū q̄ ab eo ba-
ptismi vl' ordinū alioꝝ sacramētoꝝ et donorū accipiē-
tes militiā ꝛ arma semp sub militia ꝛ armis illis ꝯtra
deū decertarūt. Et si petāt mirū ꝛ gratiosum est:si con
cedat. Vide plures leges p̄dictl cōcordātes. V.iij.9.
Ratio vo ꝙ tarde penitēs:sic p p̄dictas leges ꝛ exem
50 pla pꝫ:oia amittet:ostēsa est. C.v.14. Tales enī tunc
corp⁹ et aiam ꝛ q̄cquid habēt:ideo tūc deo cōmendāt
ꝛ restitutionē p̄cipiūt:nō q: deū diligūt:sed q: eis vti
vl' abuti vlteri⁹ nequeūt. Vn̄ est de illis:sic grā exēpli
dr̄ fuisse de vetula:q̄ ollā plenā mouēs pauperi aliq̄d
Exm̄ de cōtentl ꝓ amore dei ꝛ matris ei⁹:et diuersoꝝ sctōꝝ
petēti semp p eundē iurauit ꝙ nihil ei daret: q̄ finalit
ex pauperis improbitate multū cōmota:ita fortiter ollā
mouit:ꝙ ip̄am fregit ꝛ totū effundit:dicēs: totum sit
deo cōmēdatū. Qū enī illud deo.i.petēti ꝓ amore dei
dedisse potuit:noluit: ꝛ qñ in sua fuit ptāte: illud deo
negauit:q: illo ad volūtatem suā adhuc vti sperauit:
igit qñ illud vti nō potuit:illud deo cōmēdauit ꝛ de-
dit:nō q: deū dilexit sed q: illud hr̄e vltra nō poterat.
Sic est in ꝓposito de his q̄ tarde penitēt: ꝛ tūc deo totū
cōmendāt: ꝛ restitutionē p̄cipiūt: ꝛ vitā malā dimitte-
re volunt: ꝛ mores antiq̄s mutare ꝛ petā deserere: qñ
eis amplı⁹ vti nō pñt:imo qñ ip̄a petā ip̄is inuitl eos
deserere volūt:de q̄bꝫ Chrysost.omel.xxxiij.de fatuis
vginibꝫ sup illo vbo. Que parate erāt: intrauerūt cū
eo ad nuptias. Quotidie inq̄t sacerdotes clamāt i ec-
clesia dei:q̄ peccauit:penitētiā agat: q̄ nō peccauit: p-
maneat i deo. Nec seducāt vos honores et diuitie tē-
porales:q: mors vīa nō tardat ꝛ nemo itelligit nemo
obaudit:cū aūt venerit sup illos mors: festināt ꝛ an-
xiant:vocāt sacerdotes penitētiā volūt agere qñ iā pe-
nitētie locus nō est: q: nō ꝓpter odiū petōꝝ sed ꝓpter
morl timorē penitētiā agūt. Adhuc enī si viuere po-
51 tuissent nō eis displicuissent. ¶ Tales nāq̄ȝ moriētes
vt frequēter i vno deficiūt:q: si ꝓfundū cordis ꝛ secre
ta examinarēt cōsciētie inuenirēt: ꝙ recedēte infirmi-
tate vel tribulatiōe vl' ad solita redirēt: vel nō oīno vt
deberēt detestarent. Et hac de cā vt p̄dicta exēpla ꝛ au-
ctoritas innuūt dānant. Quibꝫ etiā cōcordat historia Exm̄
cuiusdā cui post mortē amici sui de illo multū sollicitū
et libēter de statu suo scire volētibꝫ ostēsum fuit ipsum
fuisse dānatū ꝓ rebꝫ alienis iniuste detētis. Cui ali⁹:
quō pōt h esse cū in testamēto suo illa bona restitui p̄-
ceperat. Cui vox: verū est intētiōe illa retinēdi:si infir
mitatē euaderet. ¶ Talibꝫ ḡ q̄ tarde ꝛ cū tali veniūt
intētiōe respōdebit:sic fatuis vginibꝫ: p breue regis:
qd̄ vocat: Tarde venit. Que quidē veniēdi mora sic
facit multos i curijs regū causas suas: ꝛ res de quib⁹
agit amittere. Ita etiā in curia dei. Talibꝫ ḡ imprope-
rādo dici pōt illd̄ qd̄ legit pr̄ scti Bernar.dixisse. Cū
enī fili⁹:sctūs videlicet Bernardus moneret patrem
mundū deserere: ꝛ habitū religiōis in monasterio suo
recipe:q̄siuit pr̄ ꝙ ip̄m monachū vocaret:nō enī pa-
trē tūc me vocare poterl:q: tu abbas cū sis: tūc pater
me⁹ eris:nec filiū:q: nō decet sic vocare patrē tuū. Fi-
lio vo dicēti:ꝙ de h bene facerēt:adiecit pr̄. Vocabis
me inq̄t:Sol musart poꝛt ceo:que ie su venu si tarde.
Ita i ꝓposito tales cū fatuis vginibꝫ post ianuā clau-
sam veniētes:nō tm̄ dāna ꝫ etiā derisiōes demonū re-
portabūt dicētiū:Sol musart ꝛc. Immo etiā irrisiones
ip̄i⁹ dei.q: iuxta ꝓphete sentētiā. Qui habitat i celis
irridebit eos:in ps.ij. Nā derisiōe digni iudicant: q:
petūt qd̄ nō meruerūt. sicut pꝫ Esa.lviij. Me inquit
querūt q̄si gens q̄ fecerit iusticiā ꝛ q̄ iudiciū dei sui nō
dereliq̄rit. Rogāt me iudicia iusticie ꝛ appropinquare
deo volūt. In oībꝫ his vbis regle iuris pꝫ in vi.de-
cretaliū:q̄ dicit ꝙ mora sua cuilibꝫ est nociua. Festina
ḡ illā ingredi ciuitatē anteq̄ȝ porte claudant vl' pons
eleuet:ne hospitio careas optato. Et dū tāte hereditā-
tis cā:tā piculose i dei vsat curia nō negligēter agas.
nec vitā tuā vel tp̄us tuū incertus leuiter expendas.
Et sicut dicitur. Eccl.xxxiij. Non des alijs possessio-
nem tuam:ne forte peniteat te.
¶ Et ponat ꝙ tales i fine vite: vitā in meli⁹ mutare Arti.xv.
incipiāt:adhuc eū maiori h facient difficultate: ꝛ cū mi- 52
nore i aliq̄ casu laude:q̄ȝ si vitā a p̄ncipio bonā duxis-
sent. Qꝫ cū maiori h facient difficultate:patꝫ ex exēplis
ostēsis. C.viij.14.cū sequētibꝫ. Et.E.j.7.q̄ etiā seque-
tibꝫ. Ad h nāq̄ȝ exēpla habent p̄mo i naturalibꝫ. Nā
lignū aridū ꝛ antiquatū in curuitate cum difficultate
rectificat:imo citi⁹ frāgit q̄ȝ rectificet. Sic nōnulli il-
lorū de q̄bꝫ Dan.xiij. Inueterate dierum malorū ꝛc.
Nec mirū:q: sic nō est mirū ꝙ lignū qd̄ p q̄draginta
annos ad vnā declinauit partē:nō facilit ad h ducit:
vt omi obliq̄tate deposita directe in altū dirigat. Ita
nec mirū ꝙ illi q̄ p q̄draginta annos ꝛ forte amplius
declinauerūt:inutiles facti sunt ꝛ se elōgauerūt a deo:
nō faciliter rectificant: vl' deo p bonam appropinquāt
vitā: vel totaliter ad deū mētibꝫ erigunt: sic pꝫ. C.viij.
14. Sꝫ mirū ꝛ rarū est:ꝙ tales pfecte ad deū cōuertāt
q: ad h ꝙ pfecte ad deū cōuertant oporteret ꝙ antiq̄s
aīaꝝ maculas ꝛ sordes eis diu adherētes ꝛ induratas
cū multl tergerēt lachrymis. Ad modū Magdalene
ꝛ ad modū pueroꝝ a q̄rū pedibꝫ diu iduratū p lono-
nē lutū vix sine lixiuia auferet lachrymaꝝ. ¶ Ad quē
ꝯtritiōis ꝛ lachrymaꝝ fluuiū ne pueniāt:mlta se op-
ponūt impedimēta:antiquarū videlicꝫ culparū: dele-
ctatiōes:cogitatiōes ꝛ locutiōes: ꝛ lucra: ꝛ ꝓles: ꝛ spe-
cialiter diabol⁹ oībꝫ modis q̄bꝫ pōt: nō enī libēter p-
dit seruū tā diu possessum. Sic nāq̄ȝ dñs terren⁹ aua-
rus:longā in aliq̄ habēs seysinā ꝛ possessionē: ꝫ male
fidei:nō libēter illā dimittit:nec faciliter eā p placitū

ab ei⁹ manibꝫ liberat. Quo exēplo in morbꝫ ostendit
hoīm q̄ difficile sit inueteratū dierū maloꝝ esse inuenē
dierū bonoꝝ: nō solū ꝓpter impedimēta ꝑdicta: verū
etiā ꝓpter antiquā cōsuetudinē. Est nāqꝫ de tali sic de
nutritis in delitijs et bonis morsellis: in curijs et dos
mibꝫ principū qbꝫ antiquatꝫ et de curia licētiatꝫ: gras
uis est panis dur⁹ et parca dieta ꝛ vestis exilis ꝛ dom⁹
parua. Antiq̄ nāqꝫ gule et sꝑbie: ceteroꝝqꝫ vicioꝝ
cōsuetudo: ꝗ quā natura sua est q̄si alterata: facit eum
abstinētiā hūilitatē ꝛ ceteras v̄tutes q̄si rem ꝯ naturā
abhorrere. Sic de soluto ad q̄cūqꝫ pctm: sicut ostēsum est
in. c. de cōsuetudine. Et. A. iij. 15. Sicut nāqꝫ nō pūe
dū iuuenes sunt ꝓpter nature caliditatē: ita nec i senes
ctute ꝓpter cōsuetudinē cōtrariā. De qbꝫ ḡ tali verisi
ficat illud Apoc. ij. Dedit illi tꝑus vt penitētiā ages
ret: et nō vult penitere a fornicatiōe sua. Cui⁹ causam
reddit btūs Gregori⁹ dicēs. Usitata culpa ita oblis
gat mentē: ꝙ nequaq̄ surgere possit ad rectitudinem.
Vide de hac materia. A. iij. 14. cū seq̄ntibꝫ. Et. C. viij
53 lo. cū seq̄ntibꝫ. ¶ Circa vo ad scḋam partē huius ars
ticuli: ꝙ nō tn̄ merent de cōuersiōe sua tarda laudē:
posito: ꝙ tūc cōuertant. Patet primo: ex doctrina scte
Lucie v̄ginis: q̄ matrē volentē sua bona ei i morte de:
relinq̄re vt tūc illa deo distribueret: sicut i sua cōtinet
legēda docuit dicēs: ꝙ nō satis deo charus fuerit: q̄ h
deo dat qḋ secū ferre nō pōt. Scḋo idē ex doctria ostē
dit Ambrosij. j. li. de offic. Quid inq̄t pōt hīe laudis:
si corp⁹ voluptatibꝫ effectū: ꝛ iā senectutꝫ gelu frigidū
ad sera deuotiōis officia: deposito iā vigore senior con
uertat. Nō est eni corona nisi vbi difficilis fuerit lus
cta: hec ille. ¶ Obijciēt vo ꝙ isti de q̄ loquit Ambro.
debet corona: q: sicut in priori hui⁹ articuli parte ostēsum
est: talibꝫ lucta ad hoc ꝙ bonā agāt i senectute vitā: est
difficilis valde. Rn̄det ꝙ difficultas i ope v̄tuoso ex
duobꝫ cōsurgit. ¶ Qn̄qꝫ nāqꝫ cōsurgit ex pte opantis
qn̄qꝫ ex pte opis operati. Verbi grā. Ponant duo an
mētis oculos quoꝝ vn⁹ semp fuit assuet⁹ ad gulā et
oēs carnis delitias. Ali⁹ vo fuit semp assuet⁹ ad ieius
nandū in pane ꝛ aqua ꝛ portādū ciliciū: difficilius est
p̄mo ieiunare ꝑ vnū diē in pane ꝛ vino: vl' forte absti
nere a potu ante prādiū q̄ sit alteri ꝑ multos dies ieiu
nare i pane ꝛ aqua: difficili⁹ est p̄mo vti tunica ad car
nē: q̄ꝫ alteri cilicio: nec tn̄ prim⁹ plus apud deū meret
ieiunādo vno die in pane ꝛ vino q̄ ali⁹ multis i pane
et aq̄: q: difficultas illa nō est ex pte vl' ex natura opis
qḋ facit ꝓ amore dei: ꝫ est originaliter causata ex sua
mala cōsuetudine. Nota leges ꝯ tales. D. vj. 6. Ex
parte vo opis opati maior difficultas et maior ꝯsurs
git ope. Verbi grā. Ponant ante mentis oculos duo
homies eiusdē cōditiōis et dispositiōis. Isti faciēdo
equalia v̄tutꝫ opa: et equalr̄ tētatiōibꝫ resistēdo: equas
lem habēt difficultatē et equalē apud deū merent cos
ronā ceterꝫ paribꝫ: quoꝝ vn⁹ si plura faciat ꝛ maiora
et virili⁹ et feruētius oībꝫ pctis mortalibꝫ ꝛ q̄tū hus
mana ꝑmittit fragilitas: oīsibꝫ etiā resistit venialibꝫ.
Iste sic difficiliorē habꝫ luctā: ita maiorē meret gloriā
Illo vo quē btūs describit Ambrosi⁹: in aggrediēdo
opa meritoria p̄mā habꝫ difficultatē q̄ est ex pte opes
rātis. In resistēdo vo pctōꝝ exercitijs: minorē habet
difficultatē q̄ꝫ iuuenis: sicut ex cōditiōibꝫ ibidē patet des
scriptꝫ. Ergo nec ꝓpter difficultatē in aggrediēdo: nec
ꝓpter puritatē in resistēdo: illā meret coronā: q̄ꝫ diffi
cultati correspōdet opis opati ꝛ puritati illi⁹ q̄ potuit
trāsgredi ꝛ nō est trāsgressus: et facere malū ꝛ nō fecit
De q̄ sic in ꝑdicta Ambrosij auctē punct. Nō est eni
corona nisi difficilis fuerit lucta. s. ex pte opis opati q̄

penitētiā i salutē stabilē opat. ij. Cor. vij. ¶ Quā q̄ nō
habēt: ꝫ i senectute illā expectāt: totā vitā suā ꝑcedētē
habēt: vl' de iure habere deberēt: penalem et afflictiuā
plenam timore propter multa.
¶ Primo: ꝓpter cōsciētie remorsum q̄ est penarū ma Arti. xvi
xima: sicut ostēsum est in. c. de cōsciētia. Sap. xvij. Pes 54
sima redarguēte cōsciētia: semp eni ꝑsumit seua cōtur
bata cōsciētia. Scḋo: ꝓpter stat⁹ sui cōtinuā deteriora
tionē ꝛ a deo maiorē elōgationē: ꝛ maiorē inferno aps
proximationē ꝛ fortiorē ligationē. A. iij. 14. Tertio:
ꝓpter subite mortis ꝑoccupationē: semp eni timere des
beret: ne ei diceret: qḋ dictum fuit illi. Lu. xij. Stulte
hac nocte repetēt a te aiam tuā. Quarto ꝓpter omniū
momētoꝝ tꝑis abusionē: de qbꝫ districtū dabit cōpos
tū: q: fm sententiā Bernar. Qui vnū capillū capitꝫ nō
dimitit nō numeratū: vnū momētū tꝑis nō dimittet
nō cōputatū. Et iuste quidē: q: ex q̄ tantā de nobis ge
rit sollicitudinē: ꝙ de minimo etiā capillo capitis nri
sollicitat: iustū est et oīni rōni cōsonū: ꝙ tā diligenter
ei seruiam⁹ ꝙ ꝑ minimū momētū ab ei⁹ seruitio non
vacem⁹. Sic ḡ q̄ multa bona sibi tradita male expedit
eis abutēdo semp tristat qn̄ de cōpoto cogitat. Ita ille
de q̄ dr̄ Job. xxiiij. Dedit ei de⁹ locū penitentie et ipse
abutit eo i sꝑbia. Quinto ꝓpter diuini furoris et pes
naꝝ infernaliū accumulationē. Ro. ij. Scḋm duriciā
tuā et cor īpenitēs thesaurizas tibi irā in die ire reuela
tiōis iusti iudicij. Sꝫ heu i oībꝫ istis nō penitēt ꝓplus
Eccl. xviij. ¶ Et h̄ est mirabile: q: habēs spine pūctus 55
rā: illā p̄mo die extrahere nitit: si tn̄ hō cui⁹ pedē spis
na intrat viu⁹ sit: sic de musca eius intrāte oculū: si vo
mortu⁹ sit: nihil borū vel sentit vel extrahit. Ex quibꝫ
palā ostēdit ꝙ sentire ꝛ extrahere: nō sentire ꝛ non ex
trahere: sunt certissima signa vite et mortis. Sic in ꝓ
posito. ¶ Sic insup si lesi corpaliter dolorē sentirēt: et
remediū q̄rerēt: ꝛ a causis infirmitatꝫ cessarēt: vtpote
si infirmitas ex sꝑfluitate accideret abstinerēt: reme
diū inuenire possent. Iterū si damnū qḋ paterent: ex
hoc eis accideret: ꝙ cōtra dn̄m suū iniuste surgerēt: et
dn̄s ille nō tn̄ ꝑsentibꝫ flagellis illos affligeret: verū
etiā multis maioribꝫ illos affligere cogitaret: cum fla
gella dn̄i sentiret ꝛ se sꝑatos viderēt: magnā curialis
tatē reputarēt: si dn̄s nihil aliud ab eis peteret q̄ ꝙ pe
niteret illos ꝓditiōis facte: et ꝙ ꝓ penitētia illa oīa di
mitteret: ꝫ talē curialitatē inueniēt i deo: q̄ ait. Hiere.
xviij. Si penitētiā egerit gens illa a malo suo: qḋ locu
tus sum aduersum eā. Agam et ego penitentiā super
malo qḋ cogitaui vt facerem ei.
¶ Sed heu nonnulli istam penitentiā nimis differūt Art. xvi
semp dicentes: et in cōfessione ꝓmittētes: ꝙ peniten 56
tiam facere volunt: sed turpiter a diabolo decipiūtur:
qui cogitat de hoc qḋ dicūt: volo facere vnū nolo: et
de affirmatiua facere negatiuā. Sicut ecōuerso cogi
tat de negatiua facere affirmatiuam: dixit. Nequaq̄
moriemini: Geñ. iij. In qua promissione et falsa pros
phetia: multos habet discipulos: de quibus dictū est
supra. eo. c. xlvij. quorum actum predixit Hieremias
Treñ. ij. Prophete inquit tui viderunt tibi falsa et
stulta: nec aperiebant iniquitatem tuam vt te ad pes
nitentiam prouocarent: viderunt autem tibi assum
ptiones falsas et eiectiones. Viderunt inquit tibi as
sumptiones falsas. ¶ Primo: multa tibi promittens
tes: vt ad eorum societatem venires. ¶ Secundo: te
venientē blandientes: vt apud eos adhuc remaneres
¶ Tertio: minas apponentes: ne ab eis recederes.
¶ In primo facto oēs predicti deceptores sic se has
bent ad illos quos decipiūt: sicut cetꝫ: in li. de natura

terrũ: dicit se hic ad pisces maris. Ibi nãq3 dr: q de ore
suo suauẽ emittendo odorẽ: pisces appropinq̃re fac̃ q̃s
deuorat. Sic isti suauẽ emittunt odorẽ ꝛ melodiã: dũ
fic̃ dr Job. xxj. Tenẽt tympanũ ꝛ citharã ꝛ gaudẽt ad
sonitũ organi: ꝛ ducũt in bonis dies suos: q̃ alijs ostẽ
dẽdo ꝛ pmittẽdo multos ad se trahũt: q̃s turpit deci
piũt: dũ vtrisq3 pungit: qđ sequit: in pũcto ad inferna
57 descendũt. ¶ In secũdo facto illi assimilant iudeo q̃ lo
quit Judic. xix. dicẽs. Mane etiã apđ me hodie ꝛ duc
letũ diẽ: ꝛ cras pficiscerẽ. Hic sane mod⁹ loquẽdi ma
xime diabolo eiusq3 cõpetit ministrl: q̃ volẽtes a se re
cedere: nitunt retinere: pniam ꝛ penitendi tp̃s: cras. i.
tpe futuro pmittẽtes: qđ vt forti⁹ psuadeãt: letos pro
mittũt dies: dicẽtes. Due letũ diẽ. Et si psciẽtia in illo
aliq̃s remordeat: vel aliq̃ eos de malis suis rep̃hẽdãt:
q̃bꝫ instigãtibꝫ ab eis recedere pũgnant: laqueũ ad eos
retinẽdũ parãt: ꝛ spãliter vbi de restitutiõe agit: vl' de
aliq̃ re iniuste detẽta vel acq̃rẽda: vel de aliq̃ statu: vel
officio: vel facto lucratiuo: vel de ira ꝛ vindicta: vel de
aliq̃ petõ delectabili. In oibꝫ nanq3 istis ꝛ his silibꝫ: d
duplici pnidẽt laq̃o: ne ab eis recedãt. Pͥo nãq3 cõ
scientias illoꝝ falsa iusticia glosant in his q̃ ad lueꝝ p
tinẽt vel vindictã: dicẽtes: ꝛ informãtes illos iustã hie
cãm: ꝛ docẽtes illos ibi iusticiã inuenire: vbi de⁹ nullã
scit inuenire. ¶ In his vͦo q̃ ad delectationẽ ptinẽt car
nis: laqueũ false pmissiõis psuadẽtes: q in futuro pe
58 nitẽtiã agere poterũt. ¶ Cõtra vͦo oino recedere volen
tes. Tertio: minas apponũt: dicẽtes. Si restituas pau
per eris: nec habebis vñ ꝛ tuos sustẽtab. Si te nõ vin
dicaueris vilis ꝛ miser reputaberl. Si delectatiões tu
as dimiseris: viuere nõ poteris: talis nãq3 cõplexiõis
es: q te talibꝫ vti necesse ẽ: tene ĝ qđ habes: nec adhuc
restituas: q: his indiges ꝛ indigebis: nec delectationes
tuas adhuc dimittas: quia in fine oĩa restitues: ꝛ de
oibus penitebis. Et sic istl tribꝫ modis pmittẽdo: blã
diendo: minãdo: sicut scribit Prouer. xj. simlator ore de
cipit amicũ suũ: dũ de istis tribus clausulis falsam cõ
ponit chartã p quã multi pdiderunt ꝛ pdunt heredi
tatẽ celestẽ: dum p istas tres malicias facit plurimos
et credentes inter scamna duo, i. inter iuuẽtutẽ: in qua
penitere nolũt: ꝛ senectutẽ in qua non possunt: vel qr
illam: vel quia temp⁹ in illa non inueniũt penitẽtie: ca
dere in abyssum inferni. Hoc enĩ necessario, omnibꝫ
diaboli concludit discipulis: per rõnem. C. v. 14. In
quo loco agent penitẽtiam illam: de qua Eccl'. v. Su
per furem confusio ꝛ penitẽtia. ¶ Et quidem satis iu
ste: quia si a deo maledict⁹ est ꝛ confusione dign⁹: qui
debile pecus offert dño. A fortiori ratiõe videtur: q in
periculo illius sunt malediciõis: qui de vita ppͥa de
biliorem partẽ: id est senectutem deo offerre intendũt
cum multo plus deo placeat oblatio bone vite huma
ne: ꝛ displiceat oblatio malevite: q̃3 pecoris: sed offerẽs
debile pecus maledicit. Malach. j. Maledictus inq̃t
dolosus qui habet in grege suo masculũ ꝛ feminã: vo
tum faciẽs immolat debile dño. Eandem sententiam
videt de⁹ ꝯ tales fulminare. Esa. lxv. Puer inquit cẽ
tum annoꝝ moriet: ꝛ peccator centum annoꝝ maledi
ctus erit. Hanc ĝ timentes sniam penitentiã agamus
tempestiue: q: sicut dicit Eccl'. ij. Si pniam non egeri
mus: incidem⁹ in manus dñi.
Ar. xviij. ¶ Ex cui⁹ periculi psideratiõe ostendit quãta sit stulti
59 cia tardã expectantiũ pniam. Si enĩ rex contra quẽcũ
q3 vim esset iuste iratus: pro qua offensa seu culpa esset
quis in periculo suspendij: vel mutilatiõis: vel perpe
tue incarceratiõis: ꝛ mitteret ei q daret ei pacem si ad
illum tempestiue veniret: ꝛ de culpa sua veniam pete

ret: si vͦo nollet q expectaret in pіculo ppͥo: qđ ad ta
lem ptinet culpam: si hic in casu predicto venire tarda
ret: quis illũ stultissimũ non diceret? Sic est in pposi
to de quolibet nostrũ. ¶ Iterũ sicut ille stultus dicere
tur: qui plus diligit instrumentũ fatuitatis sue: q̃3 ma
gnum auri thezaurũ. Ita illi qui plus diligunt carnẽ
suam: plusq3 captant temp⁹ oportunũ ꝛ tempestiuum
circa commoda tempalia q̃3 spũalia: plusq̃3 festinant
auantagia terrena capienda. Quales fere sunt omnes
quia si aliquis potens clamasset. Imo si deus qui po
tens est hoc facere vellet: sꝫ q vellet dare oĩu venien
ti ad certũ temp⁹ vel locũ tempestiue ꝛ festinanter ma
gnã summã argẽti: vel auri: ꝛ si non venirẽt ad illud
temp⁹: deficerẽt: vix est aliquis qui debilitate: vel pau
pertate: vel quacunq3 excusatiõe se excusaret: immo si
ire non posset cur⁹ veherer: q̃3 venire tardaret. Quoꝝ
stulticiã Ambrosius in sermõe: de Helia ꝛ ieiunio re
darguẽs: dicit. Si aurũ tibi offeratur: non mihi dicis
cras veniã: sed iam exigis: nemo differt: nemo se excu
sat: redẽptio anime offert: ꝛ nemo festinat. ¶ Et q ma 60
ioris videtur stulticie: non solum aiam plus negligũt
q̃3 corpus vel corpalia auantagia: sed etiam plusq̃3 iu
menta: quia equũ oĩu die vult cibare ꝛ adaquare: ꝛ si
lesus sit iuuare: voluntq3 q equi sui oĩu die tergant ꝛ
mundent: ꝛ cibationem ꝛ iuuamen ꝛ mundationem
anime spũalem differre volũt: vsq3 ad senectutẽ. Vn
de patet: q asinus famescens habet pascentẽ: ꝛ in pu
teum cadẽs habet extrahentẽ: ꝛ aia non. ¶ Iterũ sicut
stult⁹ reputaret qui duos habẽs equos ad onera por
tanda ordinatos: si onus graue qđ ab ambobꝫ vix por
tari posset sufficiẽter: debiliori imponeret: quia ipse sub
onere caderet ꝛ onerãs a vectura deficeret optata. Sic
qui onus pnie: iuuẽtute quasi equo forti dimisso senes
ctuti imponit: que est equus tã debilis q vix se baculo
sustẽtare ꝛ ambulare põt. Stult⁹ ĝ est: qui expectat vt
onus pnie toti⁹ vite qđ a iuuẽtute ꝛ senectute vix pfe
cte fuisset portatũ: si semp pniam egisset: senectuti por
tãdũ imponit: q: quõ possit psumere: vel q̃ psciẽtia p
mittere: q tunc oĩa faciet ꝛ emẽdabit: ꝛ oẽm penitẽtiã
portabit quãdo parũ facere vel sustinere põt: qñ pote
rit parũ comedere ꝛ multũ bibere: parũ orare ꝛ multũ
de antiq̃s factis ꝛ fabulis narrare: iuuẽtutl sue delicta
immiscẽdo cũ augmẽto. Raro enĩ visus est tal' pfecte
pniam facere sic dictũ est. A. iij. 15. ¶ Iterũ sic stultus 61
latro vel malefactor reputaret: si inimicos psequentes
fugiẽs ante ostiũ ecclie aptũ diu expectaret: ꝛ maxie si
inimici fortissimi multũ ei appropinquarẽt: q: dũ sic ex
pectaret: ꝛ de introitu nimis morose liberaret: ostium
ecclie posset claudi: ꝛ multa alia occurrere possent im
pedimenta: que ipm ab ingressu arcerent. Ita in ppposi
to: de nobis: ante quos nunc ostiũ ecclie tam militãtis
q̃3 triumphãtis ꝛ ostiũ vere pnie apertũ est. Si ĝ diu
expectauerim⁹ per ostium ingredi ecclie: cũ aduersari
us noster fortissim⁹ circũeat querẽs: quem deuoret: et
festinet nos in peccatis capere tanq̃3 dei latrones: quis
nos non diceret fatuos? quia interim vel ostium pnie
claudi põt p mortem improuisam sicut illis fatuis vir
ginibꝫ: vel multa alia impedimenta occurrere possunt
de quibꝫ Aug⁹. in sermone. xxxv. Quem inquit mor
bus vrget: pena terret: ad veram vix veniet satisfactio
nem: maxime cum filij quos illicite dilexit: sint presen
tes: vxor ꝛ mundus ad se vocent: multos enĩ solet sero
tina pnia decipe. Nota de hoc. M. ix. 39. ¶ Amplius 62
sicut stult⁹ diceret ꝛ esset: qui in terris vbi duella male
permittunt: pugilem debilem ꝛ senem: ꝛ in bellicis re
bus inexpertũ p maxima conduceret causa. Pro qua

tā pugilē ꝯducens q̄ȝ etiā ipe pugil suspēderet̄ si pugil
vict⁹ sit. Sicut est in aliquib⁹ terris: quādo pugnat̄ ꝓ
culpa alicui īposita: sicut homicidiū ꝓ q̄ suspēderet̄: si
sup opus capt⁹ fuerit ꝛ dimittere pugilē fortē: morit̄ ꝯ
fortissimū pugnare debeat. ¶ Vel q̄ duos hēt pugi-
les: vnū fortē: ꝛ aliū debilē vel duos eq̄s: vnū fortē: ꝛ
aliū debilē: vl' duos aduocatos: vnū discretū ꝛ aliū in
discretū in potestate ꝛ ordinatiōe sibi subiectos: ꝛ vno
vteret̄ .i. forti vel discreto in causis ꝯ statū ꝛ salutē pro
priā vel ipm̄ sua fortitudine vl' discretiōe sic vti ꝑmit
teret ꝛ alio vteret̄ vel vti intēderet ꝓ negocijs ꝛ vnli
tanbo ꝓprijs. Sic est in ꝓposito: q̄ꝛ pugilē seu equū ha-
bem⁹ fortē ꝛ aduocatū discretū iuuētutē: in q̄ virtutes
naturales sunt robustiores ꝛ intellect⁹ clarior ꝛ memo
ria peccōrū de q̄bȝ in causis ꝯfessionis ꝛ salutis aduoca
re debet recētior ꝛ aliū debilē ꝛ decipiētē senectutē. Si
ḡ causam belli vel aduocatōis nr̄e sup secūdū ponim⁹
primo derelicto vel si p̄mo vtimur ꝯ statū ꝛ salutē ꝓ-
priā: ꝛ secūdo vti ꝓponimus ꝓ statu nr̄o: ꝛ hereditate
nr̄a ꝑdita recuperādis: q̄s nos nō tm̄ stultos ꝫ frene-
ticos nō noiaret ꝛ diceret illud Iere. xx. Sit hō ille sic
63 ciuitates q̄s subuertit dn̄s ꝛ nō penituit eū. ¶ Finalit̄
illoꝝ stulticiā oīa exēpla ostēdūt seq̄ntia. ¶ Primo q̄ꝛ in-
tendūt venire ad op⁹ salutis ꝓ q̄ eternā desiderāt reci-
pere mercedē qn̄ esset recedēdū. Cōtra illō p̄s. ciij. Exi
bit hō ad op⁹ suū ꝛ ad opationē suā vsq̄ ad mane vsq̄ ad
vesperā. Iudicate vos si opariū sic venientē ad op⁹ ve-
strū reputaret̄ dignū mercede. ¶ Secūdo: q̄ꝛ expectāt
serere vsq̄ terra sup quam serere debēt: sit plena spinis
ꝛ herbis nociuis ꝯ p̄ceptū dei. Iere. iiij. Nolite inq̄t se
rere inter spinas: videte vos si talis agricola vberes re
portaret messes. ¶ Tertio q̄ꝛ expectāt metere ī autūno
mortis: q̄ non seminauerūt tp̄e iuuētutis qḋ est tp̄s se-
minatiōis bonoꝝ cū Apl's dicat. Gal'. vj. Que eīn se-
minat hō: hec ꝛ metet. Videte vos si sit naturale vl' cō
suetū q̄ nō seminās terrā metat: vel q̄ seminās d̓ vno
semine metat de alio: q̄re ḡ hoc affectans in seminibus
operū viciorū ꝛ in seminatiōe spūali aīarū vt in aīabus
vr̄is ꝑ totā iuuentutē viam seminet̄ vicia ꝛ corruptio
nē: ꝛ in senectute ꝛ morte cupians metere benedictionē
ꝛ q̄ in tota vita vr̄a pauca bona opa ꝛ ꝑce seminetis: ꝛ
tūc abūdāter metere ꝛ mercedes infinitas colligere in-
tēdans: cū Apl's dicat. ij. Coꝛ. ix. Qui parce seminat:
parce ꝛ metet. Et qui seminat in benedictionibus ꝛc̄.
Gal'. vj. Qui seminat in carne sua: de carne metet cor-
ruptionē. Et qui seminat in spū de spū: metet vitā eter
64 nā. ¶ Quarto: q̄ꝛ cū expertissimis lusorib⁹ .i. mundo:
carne ꝛ diabolo ad scacos fortune ꝛ mūdi: ludūt: dicē-
tes vel cogitātes ꝑmittem⁹ eos toto iuuentutis tp̄e lu
crari ꝛ nos amittem⁹: ꝫ in fine tota familia amissa: qn̄
ad angulū fugati fuerim⁹ mactabim⁹ eos. Tales sic
stulti reputarent̄ apud mundū. Ita isti in ꝓposito apd̓
deū. ¶ Quinto: q̄ꝛ illi credūt diabolo: cuius q̄ de lōga vi
ta ꝓmissioni: cui oēs credētes decepti sunt. Eccl'. xxix.
Est repromissio neq̄ssima que plurimos ꝑdidit. ¶ Se
xto: q̄ꝛ int̄ inimicos mortales nimis diu morant̄: quis
stultū nō diceret illū: q̄ int̄ inimicos mortales de mor-
te sua ꝯfederatos: ꝛ ip̄s expectātes qn̄ ipm̄ occidē pos-
sent ꝑ diē: vel mēsem vel annū: moreret̄: vbi pri⁹ fuge-
re posset. Sic in ꝓposito: isti ꝑ multos annos: q̄si vel si-
ne q̄si: imo ꝑ totā vitā suā int̄ hostes aīe in casu p̄dicto
morant̄: igit̄ ꝛc̄. A q̄bȝ ideo admiratiue q̄rit ꝓpha Ba
ruch. iij. dicens. Quid est isrl' q̄ in terra inimicorū es?
¶ Septio: q̄ꝛ tota vita sua edificāt in terra: vbi habita-
re nō intēdūt .i. in inferno. Aut ḡ edificare deberēt vbi
intēdunt habitare: aut finalit̄ habitare eos oportebit:
vbi edificāt. ¶ Octauo: q̄ꝛ maximū mun⁹ a rege d̓o eis
oblatū renuūt. In ꝑiculo nāq̄ submersiōis tabulā pe
nitētie sibi oblatā: ꝑ quā morte vitare possēt recipe no
lūt. ¶ Nono: q̄ꝛ festū celi intrare ꝓponūt: ꝛ cū vestimē-
tis charitat̄ se nō induūt: ꝫ credūt ꝛ sperāt q̄ in fine se
induāt qn̄ ituri sunt. Sic p̄sumpserūt multi cū habitu
exire charitat̄: ꝛ cū veste nuptiali: q̄ tn̄ exierūt cū sacco
seruilis timoris: q̄ꝛ pl⁹ timore q̄ȝ amore penituerūt: q̄
aulā celi non intrauerūt: q̄ꝛ sic dicit̄ Hester. iiij. Non
erat fas induto saccū intrare aulā regis. Ex q̄bȝ pȝ: q̄ 65
magnū est periculū tarde penitētiū: q̄ꝛ sic multi accipi
unt crucē spūalē penitētie in q̄dragesima: ꝛ multi cru-
ce signant̄ ad terrā sanctā: ꝛ tn̄ pauci in prima pnia ꝑ-
seuerāt: ꝛ cū secunda pauci terrā sanctā: pauci terrā in-
trāt viuētiū. Ita de accipiētib⁹ pniam: in vltima mor
tis hora: pauci terrā intrāt viuētiū: q̄ꝛ de multis illorū
timendū est: q̄ pl⁹ timore q̄ȝ amore penitēāt. Et posito
q̄ penitēāt in fine: tn̄ sic expectātes: magnā cōmittunt
stulticiā: ꝛ magno se exponūt ꝑiculo: q̄ꝛ ꝓ omi hora et
die in q̄ peccāt: vel in peccō ꝑseuerāt: oportet q̄ agāt hic
vel alibi pniam tali mō. q̄ si hic illā agāt: q̄nq̄ oportet
q̄ ꝓ peccō qḋ vna hora vel die cōmittit̄: decē annis pe
niteāt: sic pȝ ꝑ Decretū. D. vj. 71. Aliqn̄ septē: aliqn̄
pl⁹: aliqū min⁹ quā q̄dē pniam: q̄ꝛ multi an̄ finē peni-
tent: hic nō ꝑficiūt: illi v̓o qui in fine penitēt ꝑficē nō
pn̄t: oportet q̄ in alio seculo illā ꝑficiāt: in quo nō decē
vel septē faciāt annos sic hic fecissent: ꝫ ꝓ omi die quē
hic fecissent ibi faciūt annū ꝑ auctoritatē Ezechielis. ā.
allegatā. co. c. xv. Ex q̄ sequit̄: q̄ si hic tm̄ peccasset q̄
ſm iura eccl'e in hoc seculo oportuit cētū annis penitu
isse si tātū vixisset: de q̄ nī pnia cētū annoꝝ: licet in fine
ꝯerit⁹ ꝛ ꝯfessus fuerat: nullū diē hic ꝑegerit: oportet q̄
in alio seculo ꝑ tot annos illā durissimā sustineant pe
nitētiā q̄t dies sunt in cētū annis q̄s hic in pnia nō ꝑe
gerūt: de q̄ si vnū diē gustassent: libēti⁹ hic cētū annis
q̄ȝ ibi vno die pniam agerēt: sic ostēsum est. ā. co. c. xxx.
De ill' ḡ dici pōt illud Iere. vj. Ve vob: q̄ꝛ declinauit
dies. Si ḡ illi q̄ ibi nūc sunt pri⁹ q̄ illuc descēderint: pe
nā illā gustassent: sicut dicit̄ Math. xj. In cinere ꝛ cili
cio pniam egissent.
¶ Quā si facere noluerint an̄q̄ȝ mortē ꝓpinquā ꝛ cor- Ar. xi.
de vicinā imaginauerint: siles sunt primo latronib⁹: qui 66
furtū dimittere nolūt: nec veritatē de malefactis suis
ostēdere: nec aliena q̄ abscōderūt ꝓpalare: vel restitue-
re: an̄q̄ȝ se morti adiudicatos intellexerūt hoc eīn face-
re nō vult: dū sperat euadere: ꝑ quoꝝ tamē ostensionē
nec hic q̄nq̄ nec in futuro confusibilē mortē euadunt:
qui si in principio dimitterēt: vtranq̄ euaderēt mortē.
Sic in ꝓposito: istis non tm̄ sic: sed stulti⁹ cōtingit per
rōnem: siue argumētū: qḋ illis siue istis fieri pōt ex di
ctis: supra. c. c. 61. ¶ Secūdo: sunt siles viperis ꝛ serpē- Viper
tib⁹: qui venenū non dimittūt an̄q̄ȝ flagellent̄: quibus
pōt dici illud Math. iij. Genimina viperarū q̄s vos
docuit fugere a ventura ira? Nonne morti timor: quo
dimisso consulti⁹ prius facite dignos fruct⁹ penitētie.
¶ Tertio assimilant̄ paupibus tarde venientib⁹ post- 67
q̄ȝ elemosyna est data: ꝛ tarde de nocte ad ciuitates ve
nientibus: quarū porte de die claudūtur: sicut accidit
in ciuitatib⁹ que sunt d̓ guerra: sicut patet in Italia: ad
quas nimis tarde veniens nō intrat: nec extra in aliq̄-
bus locis sūt dom⁹ in q̄b⁹ hospitari pn̄t ꝓpt̄ guerras
Sic venientes: male hospitant̄: ꝛ ab inimicis subsannā-
tur: dicētibus illud. Esa. xxviij. Expecta reexpecta ꝛc̄.
Sic tales male hospitant̄: ꝛ a demonibus subsannan-
tur. In quorū persona dicit propheta: in psal'. xxxiiij.
Tentauerūt me. scȝ pri⁹ sanū: ꝫ subsannauerūt me. sub

sannatiōe:frēdueꝛūt sup me dētibꝰ suis morētē ꝛ tarde
68 penitētē. ¶ Quarto assimilanꝛ stulto q̄ in nemore bis
vl'ter tentās vtrū onꝰ leuare possit vl' portare:ꝛ inue-
niēs ꝙ nō posset plura ligna superaddēs ꝛ onus aggra
uās:expectabat vsq̄ onꝰ grauiꝰ esset:ꝛ ipse debilior:ꝑ
mittēs ꝙ tūc illō portaret q̄ priꝰ onꝰ leuius ipse fortior
portare nō potuit. Sic de ill' q̄ dicere poterūt illud ps.
xxxvij. Onꝰ graue grauate sunt sup me:putruerūt ꝛ cor
rupte sunt cicatrices mee. ¶ Quinto mal' assil'anꝛ huis
q̄ bene nō faciūt nisi vberēꝛ ꝛ mal' operijs q̄ viriliter
opari nolūt:nisi dño quē timēt appropinq̄nte. Sic car
de penitēs ō q̄ rōe istiꝰ silitudinis dr Eccl.xxxiij. Ser
69 uo maliuolo tortura ꝛ cōpedes. ¶ Sexto aliquibꝰ assi
milāꝛ eq̄s ꝓpē duas ꝯditiōes. ¶ Primo sic aliq̄ eq̄ nō ꝑ-
mittūt se curari vl' ferrari nisi q̄ ꝯstrīgāꝛ ꝛ dure tractēꝛ
vel ꝯsternantur. Ita ꝛc̄. ¶ Secundo:quia equales ꝛ
eiusdem conditiōis faciunt seipsos ꝛ equos suos:quia
sicut equos suos postq̄ sunt i ntorneamentis ꝛ bastilu
dijs ꝛ hmōi vanitatibus ꝛ ludis prohibitꝛ confracti
ad q̄drigā ponūt. Ita cogitāt ō seipis ꝙ vix i senectu
te postq̄ fuerint i vanitatibꝰ ꝛ pctis ꝛ iniq̄tatibꝰ ꝯfra
cti ꝛ lassati:itātū ꝙ vacit dicē poterit illō Sap.v. Las-
sati sumꝰ i via iniq̄tatꝛ ꝛ ꝑditōis:ābulauimꝰ vias dif
ficiles:viā aūt dñi ignorauimꝰ:tūc se hūiliare volūt dicē
tes illō ps.lxxij. Vt iumētū factꝰ sū apō te ad portādū
currū tuū ꝛ q̄drigā dñi. De q̄ Zach.vj. In q̄driga q̄r
ta eq̄ varij q̄ ore suo bñdicebāt asserētes ꝙ esse vellet
currꝰ isrl' auriga eius.iiij.Regū.ij. Sz corde suo vari
abāt aliō cogitātes. Iō tal' pōt dici equꝰ:ō q̄ Apo.vj.
70 Equꝰ pallidꝰ ꝑ senectutē ꝛ ifirmitatē ꝛ q̄ sedebat sup
Exem eū nomē illi mors ꝛ infernꝰ seq̄bać eū. ¶ Septio tales
stulto assil'anꝛ mercatori:ō q̄ cā exēpli dr ꝙ ad nundi-
nas veniēs ꝛ ꝑ mercatū circuiēs. Cū q̄rereꝛ:q̄d vellet
Rūdit aial ꝙ corpꝰ ꝛ vitā habeat asini:ꝛ caudā pauo
nis:seu auream:qō cū inuenire n̄ posset:nūdinis finitꝛ:de
nūdinis nihil hñs:fatuꝰ ab oibꝰ ꝛ irrisiōe dignꝰ repu
tabać. Sic ō nōnull' illoꝝ q̄ vitā hīe volūt turpē asini
nā aialē aialiꝛ viuēdo:ꝛ sic aial brutū desideria sua se-
q̄ndo:ō q̄bꝰ.j.Cor.ij. Nō aial' n̄ ꝑcipit ea q̄ sūt spiri-
tus ꝛc̄. Sz finē vellēt hīe sctm̄:dicētes. Deꝰ det nob bo
nū finē:sic ille malꝰ Balaā qui dixit. Moriaꝛ aia mea
morte iustoꝝ. Nūeri.xxiij. Sz heu nōnulli illoꝝ:q̄ B
sil' inuenire neq̄bāt:huiꝰ mūdi finitꝛ nūdinis se vacuos
ꝛ oi bono carētes inueneꝛt:q̄rū q̄libet sic vitā habuit vl'
bz asininā:ita sic scribiꝛ Iere.xxij. Sepultura asini se-
71 pelieꝛ putrefactꝰ ꝛ ꝓiectꝰ eꝛ portas Hierl'm. ¶ Octa-
uo tales vocē fingūt ꝛ assil'ant cornicū cantātiū: cras:
cras.q̄ pniam sp ꝓcrastināt. Sz aduertāt ꝛ timeāt q̄
dū ipi sic cātāt:coruꝰ iferni sic cātat:qualm:q̄lm:q̄ dū
ipi ꝓmittūt se velle i posterū corrigē:ꝛ vitā differūt i me
liꝰ emēdare:ille nūc ꝛ freq̄nt i mīu ꝓualet eos effectu
illiꝰ ꝓpositi defraudare:eos varijs ifortunijs sine vera
penitētia occidēdo ostēdēs:q̄m B ē repromissio neq̄ssi-
ma q̄ plurimos ꝑdidit. Eccl'.xxix. Finē ḡ male vite di-
ligēter ꝯsiderātes:meliꝰ esset tēpestiue cū colūba delicta
gemē iuuētutꝛ ꝛ ad arcā redire ecclie ꝛ saluādoꝝ vnita
tē q̄ cū ambꝰ coruini gn̄is pniam sic ꝓcrastinare ꝙ ad
72 ecclie non redeūt charitatē Sz spoliāꝛ:sic ille. A.xij. 36.
Exem ¶ Nono sil'es sūt Egyptijs q̄ aq̄s irruētibꝰ q̄n euadē
n̄ potuerūt:dixerūt:fugiamꝰ. Exo.xiiij. Sz sic nec illi:ita
nec isti fugere poterūt:q̄ Esa.xxx.dic̄ dñs. Velociores
erūt q̄ vos ꝑseq̄nꝛ. ¶ Decio sil'es sunt Caym. Nā sic
ille fm Augu.spicas corrosas ꝛ ꝯculcatas ꝛ rex suaꝝ
partē ō obtulit peiorē. Ita isti de q̄bꝰ dic̄ Bernardꝰ.
Quid faciūt iuuenes:q̄ florē iuuētutꝛ vite offerunt diabo
lo:ꝛ feces senectutꝛ vite ō:securiꝰ esset cū Abel primi-
tias ō offerre iuuētutꝛ dicētes. Mane astabo tibi:ꝛ i
matutinis dñe meditabor i te:i ps.lxij. Exēplo chrī:q̄ i
iuuētute ꝛ maxia fortitudine baptizabać ꝛ pniam egit
ieiunādo ꝛc̄. Sic pniaꝫ agite ꝛ baptizeꝛ vnusq̄sq̄ vim
¶ Illoꝝ vō q̄ nec i iuuētute nec i senectu (Actuū.ij. Ar.xx.
te veraciꝛ Sz fraudulēter penitēt. Primo ośdiꝛ silitudo. 73
Scdo quō deū offendūt. Tertio ꝙ dānū ꝓpriū plꝰ faci
unt Quātū ad p̄mū silitudo illoꝝ primo i rebꝰ inueniꝛ isen
sibilibꝰ:q̄ dū pniaꝫ ore fingūt ꝛ ostēdūt q̄ i corde n̄ ra-
dicaꝛ:siles sūt sepulcrꝛ exteriꝰ dealbatꝛ: ꝛ īteriꝰ plenis
oi immūdicia. Et dū i signo ꝯtritōis ꝛ ꝯfessiōis verā ośdūt
pniaꝫ: Sz i signo restitutiōis ꝛ satisfactiōis ōficiūt auro
assil'anꝛ alchimie:q̄ i aliq̄bꝰ liq̄factiōibꝰ ꝛ ꝓbationibꝰ:
nām auri ꝛ bonitatē ostēdūt:tn̄ q̄ falsum ē deficꝛ liq̄fa-
ctiōe. Scdo silitudo illoꝝ i aialibꝰ inueniꝛ irrōnalibꝰ sic
pꝫ ꝑ p dicta. J.x.4. Scdo idē pꝫ iterꝫ ꝑ ꝯditionē lupi Exem
vl' vulpis q̄ nō dolēt morietes:q̄ aialia deuorauerūt:
Sz q̄ ampliꝰ viuē n̄ pn̄t:vt plures deuorent: qō factū se-
quēs ostēdit:q̄n ꝯualescētes peiores q̄ priꝰ fuerāt effi
ciunꝛ. Sic i ꝓposito:sic pꝫ ꝑ illū de q̄ habes. T.v.30.
Vn̄ sic lupꝰ vel vulpes ꝑ talē hūiliatiōis vl' dolorꝛ ex
teriorꝛ ostēsionē manꝰ nō euaderēt pastores ipos iue-
niēs:etiā si int oues q̄si mites ꝛ hūiles mortꝛ timore se
ponerent. Ita ue isti:de q̄bꝰ in ps.lxxxij. Imple facies
coꝝ ignominia ꝛ q̄rūt nomē tuū dñe. ¶ Tertio silitu- 74
do illoꝝ in natura inueniꝛ muriū:q̄ sic mus q̄ tn̄ cat- Mus
ti timore foramē exile ꝛ bladis nocē timet:priꝰ modicū
eꝛ foramē se ponit:Sz insidiatorꝛ timore se retrahit:sicq̄
bis fac̄ vl' ter ꝛ ꝓ tāto audaciꝰ ꝛ ad distātiꝰ se expōit ꝓ
q̄nto i p̄ vl' secūdo exitu n̄ capiꝛ. Ex q̄ facto catti q̄ ꝓe
latitat lōgiꝰ abesse fantasiaꝛ:sicq̄ fit ꝙ ex illa audacia
tn̄ exit ꝙ mortē acq̄rit. Sic illi q̄ tn̄ se timore mortꝛ a
catto abscōderūt iferni:i foramia vulneꝝ chrī q̄si ifirma
bāꝛ vl' q̄ timore vl' verecūdia mūdana i q̄dragesima pec
cata videꝛ deponē:vl' q̄buscūq̄ tpibꝰ exire ꝛ luxuriari
ꝛ furari ꝛ hmōi maleficia facē timēt paulatiue post in-
firmitatē:ꝛ pascha vl' illos vl' illas cū q̄bꝰ peccare sole-
bāt aspiciūt:mutuisq̄ occursibꝰ aspectibꝰ ꝛ loquelꝛ dele-
ctāꝛ ꝛ se assuefaciūt:Sz tn̄ a facto se retrahunt adhuc sa
ne cū morte ꝛ pascha lōgiꝰ abesse imaginaꝛ:q̄n etiā il-
li q̄ tn̄ verecūdia vl' timore cessabant peccare mūdano:
q̄n quē timēt:abesse estimāt:scelera sua ꝑpetrāt:apte ꝓ
cedētes vsq̄ a catto iferni deuoreꝛt: q̄ sp latēter circuit:
q̄rēs quē deuoret.j.Petri.v. Nec vnq̄ a malefaciēti-
bus lōgius abest: Sz eis sp associaꝛ. Cui resistite fortes
in fide ꝛ in via quā incepistis ꝛ infra foramina vulne-
rū christi. Et sicut vos ammonet Apl's. Eph.vj. In-
duite vos armaturā dei vt possitis stare aduersus insi
dias diaboli. ¶ Sed heu pauci sic se armāt vl' diu post
infirmitatē vel pascha in bona vita stāt in q̄ se ostēdūt
mēdaces ꝛ male ad cōmunionē accessisse: vel instabi-
les:vnū istoꝝ illos necesse est cōcedere. ¶ Tertio silitu- 75
do illoꝝ in natura inueniꝛ bolm. Et primo in ꝯditōe ob
sessoꝝ:de q̄bꝰ habeꝛ. J.x.5. ¶ Secūdo in ꝓmissione ꝛ Exem
conditiōe cuiusdam trufatoris de quo fertur:ꝙ in ma
ri in periculo existens submersionis:deo ꝓmisit obla-
tionem cerei ad magnitudinē mali nauis: ꝛ alio dicen-
ti ꝙ omnia bona sua ad hoc non sufficerēt. Respōdit: si
haberē pedē in terra sicca non haberet ꝓ me candelam
pro lecto suo. Ita isti in periculis ꝛ in vinculis ꝛ i car-
ceribꝰ ꝛ infirmitatibus ꝛ ꝯfessionibꝰ multa deo ꝓmit-
mittūt et vouēt: de quibꝰ cū liberati fuerint: minimū
nō soluūt. Cōtra dei p̄ceptū per ꝓphetā dicentē. Vo-
uete et reddite dño deo vestro. Et hoc tēpestiue: quia
Exo.xiij.precepit deꝰ dicēs. Sanctificate mihi omne
primogenitū et nō vltimogenitū. Illi p̄ceptū hoc im-

Exēm plēt moraliter: q̄ opa deo sanctificāt inuētutis. Tertio
in cōditione et ꝓmissione alterius deceptoris: de quo
ferꝰ: q̄ in periculo submersiōis existēs in pegrinatiōe
quadā: versus sanctū Michaelem: sancto Michaeli
primo vaccā suā ꝓmisit se daturū: periculo vō crescēte
adiunxit ⁊ vitulū: periculum vō euadēs: dixit. Neqꝫ
76 vaccā neqꝫ vitulum. ¶ De omni tali elegāter scribit
Eccl. xx. Est q̄ pre confusiōe ꝓmittit amico: et lucratꝰ
est eū inimicū gratis. ¶ In quo notaꝰ secunda pars
huius articuli: dei videlicet offensa: non tm̄ de hoc q̄
nō veraciter et tēpestiue penitēt: sed etiā de hoc: q̄ in
periculis vt p̄dictū est: multa et et sanctꝭ suis ꝓmittūt
que liberati dimittūt: et deū ⁊ sctōs suos offendunt: p
quorum tamē dimissionē vel subtractionē illos non
offenderēt: si illa non ꝓmisissent vel vouissent. Et sic
sicut in p̄dicta pꝫ auctoritate: de amico faciūt inimicū
gratis. Quia sicut amico gratis aliqua ꝓmittēs et nō
soluēs cū posset: tanqꝫ minus verax ab eo minus dili-
gitur. Et sicut pacē cū amico frangēs: et iterū ei paci-
ficatus: si iterū ad insidias et inimicitias conuertiꝰ: vl'
si ꝓditorie cū eo de pace tractat plus offendit. Ita isti
plus deū offendunt: vel q̄ infirmitate et periculo mul-
ta ei ꝓmiserūt: que non soluūt liberati: vel verā pacē
tunc cū eo faciūt quā postea frangunt: vel insidiose et
ꝓditorie tūc diē tenēt amoris: aliud in cordibus cogi-
tantes. Nec mirum q̄ deum offendūt: quia si rex que-
reret amicitiā cū subdito suo: et staret ad ostiū suū vt
intraret vt cū eo pacē faceret si ei nō aperiret: sed dice-
ret: expecta vsqꝫ ad senectutē vel mortē: multū offen-
dereꝰ: ⁊ specialiter si seruus esset in culpa: ⁊ rex ī iusta
parte. Ita in ꝓposito: de deo: qui dicit Apoc. iij. Ecce
sto ad ostium et pulso: si quis audierit vocem meam
et aperuerit mihi ianuā: intrabo ad illum ⁊ cenabo cū
illo: ⁊ ipse mecū. Cenabo inquit hic cum illo in gratia
77 et ipse postea mecū in gloria. ¶ Ergo a cōtrario sensu
si quis nō aperuerit mihi: sed dixerit: expecta vsqꝫ ad
senectutē vel mortis infirmitatē: ⁊ nec tūc ei veraciter
penitēdo aperuerit: nō cenabit christus cum illo: nec
ecōuerso. In quo ostendiꝰ tertia pars huius articuli:
damnū videlicet false ꝓmittentium ⁊ penitentiū: qḋ
quidē damnū q̄tū ad false ꝓmittētes. i. nō tenētes qḋ
ꝓmittūt: p exemplū ostendiꝰ de medico ⁊ paciēte suo
quia sicut paciēs salariū in infirmitate medico ꝓmis-
sum: sanus nō soluēs: qn̄ ad medicū in alia necessitate
clamauerit: ipm̄ nō inueniet promptū: nec ad eius li-
berationē paratū. Ita nec isti in ꝓposito: inuenient deū
paratū: sed contrariū qn̄ iterū in maxima sua necessi-
tate cū fatuis clamauerint virginibꝫ: dicētes. Domie
dn̄e: aperi nobis. Quia nec tunc. i. morientes ad ipm̄
clamabūt quia ipsum diligūt: sed quia timēt et ꝓpter
vtilitatē ꝓpriā sicut fatue virgines que clamauerunt:
quia alias virgines sapiētes et deo obediētes ad ma-
gnā gloriā intellexerūt a deo ꝓmotas et dotatas: cum
quibꝫ licet nimis tarde: libēter partē accepissent. Vn̄
in hoc habēdi desiderio nō p̄dictis fatuis virginibus
tm̄: verꝫ etiā filio cuiusdā regꝭ cuiꝰ nomē Gobardus
fuisse dicitꝰ assimulantꝰ. Hic nāqꝫ rex duos habens fi-
Exēm lios: hūc videlicet Gobardū: et aliū noīe Rorbarū:
illorūqꝫ vt ferꝰ volēs ꝓbare obediētiā: seniori Gobar-
do videlicet priꝰ iniūxit paruā obedientiā: qui illā fa-
cere renuit: deinde idē iniunxit minori: q̄ humiliter patri
obediēs: a patre statim tāq̄ humilis et obediens ma-
gnā de dono accepit hereditatē ⁊ dominationē. Qḋ cū
videret Gobardus lucrū videlicet fratris: nō tāq̄ pi̅i
veraci obediēs vl' dolēs q̄ ei parꝰ tāq̄ pi̅i amicabiliꝰ ⁊
filialiꝰ nō obedisset: ſʒ tāq̄ ꝓsitis lucri ⁊ doni cupidꝰ ⁊
dolens q̄ tale munꝰ amisisset clamauit ad prēm q̄ ipē
etiā libenter obedire vellet. Cui pr̄: trop tard vea Go-
bard. i. nimis tarde apuit os suū vl' locutꝰ est Gobar-
dus: vidit eū ⁊ intellexit pr̄ q̄ intētiōe obedire voluit.
Ita d's pr̄ duos hn̄s filios bonos ⁊ malos oēs nanqꝫ
sui sunt filij p creationē. Deuꝰ. xxxij. Nōne ipē est pa-
trꝰ q̄ possedit: fecit: ⁊ creauit te: vtriqꝫ obediētiā iniū-
git bonorꝫ operū: dicēs. Ite ⁊ vos in vineā meā. Ma-
ius vō pr̄i obedire renuit q̄ tm̄ morti appropinquās in-
telligēsqꝫ magnā mercedē esse filio largitā obedientia
deo q̄ dic. Voca operarios ⁊ redde ill' mercedē: timēsqꝫ
ne ab illa mercede tāq̄ inobediēs defraudetur ⁊ penis
grauioribꝫ puniaꝰ clamat ad deū dicēs. Patiētiā habe
⁊ pmitte me viuere ⁊ ero tibi obediēs ⁊ oīa tibi reddēs
qḋ si nolueris da mihi gl'iam eternā quā fratri meo de-
disti obediēti. Que qꝛ petit nec amore filiali nec chari-
tate ſʒ potiꝰ timore seruili ⁊ cupiditate informatꝰ: sicut
Esau. Gen. xxv. benedictionē petiuit pr̄is. Et sic Ba-
laā. Nūeri. xxiij. petiuit q̄ nouissima sua essent iustis
filia. Ideo sicut isti: ita illi optata carebūt benedictio-
ne: qꝛ sic dicitꝰ in ps. cviij. de q̄libet illorꝫ. Dilexit male-
dictionē ⁊ veniet ei noluit bn̄dictionē ⁊ elōgabiꝰ. No-
luit inquit qn̄ potuit: ideo inqꝫ elōgabiꝰ ab eo quādo
voluerit in senectute vel lecto mortis. ¶ Idē vō dānū
false penitēn̄ ostēdiꝰ p exēplū de illo de q̄ ferꝰ q̄ mori- 78
ens videbaꝰ magna signa ostēdere penitēne ⁊ deuotio-
nis crucē osculādo ⁊ sup pectꝰ suū ponēdo q̄ post mor- Exēm
tē suā cuidā apparēs se dānatū asseruit. Cui aliꝰ: ꝟ mi-
rū est: qꝛ ita deuote signa ostēdisti penitēne: ⁊ ita humiliꝰ
crucē adorasti. Cui ille: ita diligēter pectori meo illam
apposui quia frigida erat vt pectꝰ calidū refrigeraret.
¶ Ex q̄ facto ōndiꝰ q̄ licet tarde penitētes verā videaꝰ
hoībꝫ penitētiā ōndere tm̄ q̄tū ad deū q̄ cor intueꝰ fal-
sam agūt penitētiā quā vbis vl' signis exteriꝰ glosatā:
hoīes q̄dē decipiūt ſʒ deū neq̄qꝫ decipe pn̄t. Talibꝫ nā
qꝫ vbis hoīes decepisse q̄dā legiꝰ vsurariꝰ q̄ īfirmatꝰ 79
anq̄ sacra vl' ecclīasticā obtinē potuit sepulturā resti-
tutionē p se si cōualesceret vl' p ecclīam si diē clauderet
extremū ꝓmisit vsurarū q̄ sanꝰ effectꝰ q̄tuor restituit
solidos q̄ in multꝭ tenebaꝰ librꝭ a q̄ cū q̄rereꝰ q̄re sic ꝓ-
misit vsurarū nō restitueret lucra. Rn̄dit: ita facio re-
stitutionē eū ꝓmisi ſʒ nō oīm qḋ ꝫ ꝓmisi tenui. Iste
q̄dē q̄ ad mūdū ⁊ hoīes vba tm̄ audiētes sufficiēter pe-
nitere videbaꝰ. Sʒ tm̄ q̄ ad deū q̄ cor intueꝰ falsam egit
penitētiā sophistice loq̄ndo nec q̄ oīa restitueret intel-
ligēdo sic factū seq̄ns ⁊ interp̄tans ꝓpria ostendebat: ꝯ
p̄ceptū sacre scripture qḋ dicꝭ iij. Regū. viij. Restitue
et oīa q̄ sua sunt. Sic ꝫ ipm̄ tūc mortuū penitentia illa
nō saluasset ita nec ei siles. Ad ꝟ ꝫ q̄ penitētia sit vera
⁊ saluās penitētē necesse est q̄ ita deo in corde p fidē et
bonā intētionē penitētiā ostēdat: sic exteriꝰ ore penitē-
tiā ostēdit hoībꝫ: testificās iudeis atqꝫ gētilibꝫ in deum
penitētiā ⁊ fidē Actu. xx. Penitentiā quo ad mundū:
⁊ fidem quo ad deum.

P Enarum primo ostenditꝰ ℗. viij.
distinctio. Secūdo ostēdiꝰ q̄lē illi q̄ alios ꝓpaliter
puniūt hic debeāt intētionē. Tertio quā iustā ⁊ or-
dinatā executionē. Quarto penarꝫ infernaliū ostenditꝰ
certitudo. Quinto eternitas. Sexto ꝯuenitētia. Septi-
mo magnitudo. Octauo q̄ in illa nō tm̄ puniunꝰ pec-
cata opanōis: sed etiā volūtatis ⁊ cōsensus ⁊ omissio-
nis: Nono remedia ostendere restat p q̄ illas euadere
poterūt q̄ voluerint.
¶ Quātū ad primū penarū sensibiliū q̄dā sunt mūdia- Ar. i.
les: quedā purgatorie: q̄dā infernales. Quarꝫ prima s j

deo ordinaꝛ ad pctōꝝ correctionē: dū hic viuūt ⁊ cor-
rigi possunt: ⁊ ob alias causas: sicut ostēsum est. T. v.
arti. viij. ¶ Secūda ordinaꝛ ad pctōꝝ venaliū mūda-
tionē in carcere purgatorij. ¶ Tertia ordinaꝛ ad finali
ter ⁊ incorrigibilr̄ peccantiū dānationē. ¶ In primo
de⁹ frequēter bona exterioꝛa aufert ⁊ minuit. ¶ In se-
cūda aīas ad tp̄s incarcerat. ¶ In tertia miseros eter-
nalr̄ mortificat: ⁊ h̄ statim post mortē. Et est de sūmo
iudice deo in hoc casu: sicut de iusto iudice terreno in
iudicijs suis: q̄ alios p̄ delictis suis punit in reb⁹ mul
ctādo: alios corpaliter ⁊ psonalr̄ affligēdo ⁊ incarcerā-
do: citra tm̄ mortē. Alios ad mortē iudicādo. Sic de⁹.
Nā in prima punitiōe bona retrahit ⁊ īpedit exterio-
ra: sicut ptz. T. v. p totū. ¶ Secūda vo miseros deten
tos grauiter affligit: sicut ptz ex dictis. M. xj. 55. cū se-
quēn. ⁊. 61. ⁊. 136. ¶ Ad qd vo sit ordinat⁹: ⁊ que pur
gat pctā: p Decretū ostēdiꝛ: beati Gregorij. iiij. Dial.
Et habeꝛ di. xxv. q̄lis: sub eo q̄ sequiꝛ tenore. Qualis
q̄sq3 hinc egrediꝛ: talis in iudicio repñtaꝛ. Glo. hoc
verū est de summe bonis ⁊ summe malis. Sequitur.
Sed tm̄ de quibusdā culpis esse ante iudiciū purgato
rius ignis credēd⁹ est: p eo q veritas dicit Math. xij.
q si quis in sp̄m scm̄ blasphemiā dixerit: neq3 in h̄ se-
culo neq3 in futuro remitteꝛ ei. In qua sententia daꝛ in
telligi quasdā culpas in h̄ seculo: quasdā in futuro pos
se relaxari: qd eñi de vno negaꝛ ɔsequēs intellect⁹ ptz:
quia de q̄busdā cōcediꝛ sed tm̄ vt p̄dixi: hoc de paruis
minimisq3 peccatis fieri posse credēdū est: sicut est assi-
duus ⁊ iocosus sermo: imoderat⁹ risus vel pctm̄ cure
rei familiaris: que vix sine culpa agiꝛ: vl' ab ip̄is q̄ cul
pā q̄liter declinare debeāt sciūt: que oīa etiā post mor-
tem grauāt: si adhuc in vita posit⁹ minime fuerint re-
laxata. De hoc etiā igne dicit Decretū: d̄ penis. di. vij.
c. si quis. §. sed qm̄ multa: sumptū ex vbis Augu. in li.
de penitētia. Hic aūt ignis ⁊ si eternus nō sit: miro tm̄
mō grauis ē. Excellit eñi oēm penā quā vnq3 aliquis
passus est in hac vita. Nunq3 inq̄t in carne tāta inuē-
ta est pena: licet mirabilia martyres passi sunt tormēta
Studeat ḡ q̄sq3 sic delicta corrigere: vt post mortē nō
oporteat penā tollerare. Quedā eñi pctā sunt mortalia
que in penitētia sunt vitalia non tm̄ statim sanaꝛ sepe
eñi est q quis moreret nisi medicareꝛ non tm̄ statim sa
natur. Qui aūt impenitens moriꝛ ōmino moriꝛ ⁊ eter
naliter cruciaꝛ. Qui eñi impenitens finiꝛ si semp viue-
ret semp peccaret. Ad dei est miserantis quod opaꝛ finē
peccādi. Glosa interlinearis. Ideo tollit malos ne ma
lū ip̄oꝝ ampli⁹ augeaꝛ. Sequiꝛ. Ob hoc etiā torquebi
2 tur sine fine: hec ibi. ¶ In cui⁹ vltima auctoritatē par-
te: causa ostenditur tertie partis huius articuli. j. pene
eternalis sine fine. De cuius inferni acerbitate ⁊ cōdi-
tione dictū est. M. xj. xij. ⁊. 85. Ex vo penalitatis illi⁹
afflictio ex multis ɔsurgit: ostēsum est. D. j. 4. Illi⁹ in
sup penarū multitudo versib⁹ ostendiꝛ sequētib⁹. Ju
dice scriptura: caligo: iuncta flagella. Frigus flāma: ti-
mor: vermis: confusio: vctor. Sunt barathri pene quas
debet quisq3 cauere. ¶ Ex cuius pene seu finis peccan
tiū ɔsideratōe diras ptz scripture q̄ diē Eccl'. xxj. Via
peccantiū cōplānata lapidib⁹: ⁊ in fine illoꝝ inferi: ⁊ te
nebre ⁊ pene. ¶ Exemplū vo ⁊ similitudo p̄dictarum
trium penarū in legibus inueniunꝛ ciuilibus: p quas
aliqui p̄ delicto suo verberātur: aliqui relegātur: q̄ cū
redierint sua habebunt. Aliqui in exiliū sine spe mittū
tur remeandi. Probanꝛ hec oīa in. ff. nouo. li. x. ti. de
penis. l. si quis forte. Sic in ꝓposito: peccato res ⁊ etiā
iusti verberanꝛ in hoc seculo: in purgatorio relegātur:
quia sua que prius bene egerant cū exierint bene habe
bunt. Alij vo in infernū: quasi in exilium mittuntur.
Iterū sm̄ legem aliqui p̄ delictis aliquib⁹ carceri ad-
iudicanꝛ ppetuo. Aliqui ad tp̄s p̄ delictis detinentur
Sic in ꝓposito de adiudicatis inferno: ⁊ detētis in pur
gatorio. Quas etiā leges lex confirmat diuina. Deuē.
xxv. Pro mensura delicti erit ⁊ plagarum modus. Et
Esa. xxvij: In mensura ɔtra mensurā cū adiecta fuerit
iudicabit eam. In quib⁹ etiā auctoritatib⁹ clare osten-
diꝛ: q sicut in celo in q̄ mansiones multe sunt gradib⁹
differētes: vl' eq̄lr̄ valentes sm̄ qd in virtuosis opib⁹
grad⁹ differētes: vl' eq̄litatē habuerūt meritoꝝ. Ita in
locis miseriarū differētia vl' equalitas reddaꝛ penarū
sm̄ differētiā vel eq̄litatē demeritorū: vt in oīb⁹ tam
meritū q̄ demeritū attendaꝛ bonoꝝ ⁊ maloꝝ ⁊ iusticia
ostēdaꝛ tribuentis de q̄ in ps. lxj. Tu reddes vnicuiq3
iuxta opa sua. Et apud quē sm̄ silitudinē delicti afflu-
giꝛ sicut dicaꝛ Sap. xviij.
¶ Simili pena seru⁹ cū dño. ¶ In q̄b⁹ facto vicz ⁊ au Ar. ij.
ctoritate exēplū daꝛ prio vt alios recte puniāt hi q̄bus
rōne officij stat⁹ vel dignitatis: vel cuiuscunq3 guber-
natiōis alioꝝ ptinet punitio. Et qi faciēt rectū esse nō
pōt q recta caret intētiōe: iuxta veritatis sentētiā dicē-
tis q si pcul⁹ tu⁹ fuerit nequā totū corp⁹ tuū tenebro
sum erit: ideo pri⁹ vidēdū est q̄lē in puniēdo hr̄e debe-
ant intētionē. ¶ Hec vo intentio q̄lis esse debeat: satis 3
informat Decretū sumptū ex vbis Augu. in ep̄la ad
Donatū. Et habeꝛ. xxiij. q. v. pdest. In q̄ Aug⁹. īpe-
ratorē ⁊ quēcūq3 iudicē hortaꝛ: q siue iudicet: siue ab-
soluat: sp hoc faciat ad correctionē: ⁊ ɔ̄ ip̄os sp officiū
exerceat dilectiōis ⁊ nō nocēdi vel acq̄rēdi cupiditate
qi hec bene tm̄ aguꝛ qñ intendiꝛ vt vita hoīm corri-
gaꝛ. ¶ Duo vba in ista ammotiōe videnꝛ esse pōderā
da. Vnū q nō puniat nocēdi crudelitati. Sic ille de q̄
btūs scribit Grego. iiij. dial'. c. j. q̄ fuit maior eccle dei
minister. Petr⁹ noie quē q̄dē post mortē vidit in locis Exēpl
teterrimis magno ferri pōdere ligatū ⁊ depressū: sic
ipsemet rñdit: qi ad inferēdas plagas pl⁹ ex crudelita-
tis desiderio q̄ ex obediētia seruiebat. ¶ Aliud q nō
puniat acq̄rēdi cupiditate. Sic faciūt illi de q̄b⁹ dicit
Criso. sup ep̄lā ad Titū Homel'. v. Nostri mq̄t quā
habent crudelitatē hi q̄b⁹ carceres cōmissi sunt. Mor
alienas fructificāt calamitates ⁊ q̄s alij miserantes vt
male patiētes nutriūt: hos hi exigūt lucra lucrantes:
multis lachrymis digna feris existentes crudeliores: a
q̄b⁹ eñi oporteret misereri ab his hi fructificāt. Mod⁹
vo p quē ab his fructificāt seu crudelr̄ acq̄rūt ostēsus
est. D. xij. 8. ¶ Si vo ecōtrario intētio esset iusta ⁊ execu
tio ordinata nō esset crudelitas crimina punire sed pie
tas: sic ptz p Decretū sumptū ex vbis Hieronymi ad
Riparīū. xxiij. q. viij. legi. Ido bene p̄apiꝛ Deut. xvj.
Quod iustū est iuste exequeris ait dñs.
¶ In q̄ terti⁹ intraꝛ articul⁹ iusta vicz penaꝝ executio Arti. iij.
q̄ tria necessario req̄rit ip̄am expediētia. Prio gñalita 4
tē. Scdo ꝓportionalitatē. Tertio obiecti congruitatē.
Qtū ad primū penarū gñalitas in h̄ ɔ̄sistē debet q
nullū pctm̄ dimittāt ipunitū sic ptz p legē. P. vij. 14.
Nec etiā peccatorē quēcunq3 magnū vel paruū. Qui
eñi añ sententiam datam vel post occulte vl' apte reos
abire pmittūt vl' vēdūt sic illi. J. xiij. 14. paueāt ⁊ time
ant ne eis ɔtingat qd ɔtigit Achab regi isrl' cui nō ob
stante q regale habuit dominium p prophetam a deo
missum dictum fuit: quia dimisisti virum dignū mor
te de manu tua: erit anima tua pro anima illi⁹. iij. Re-
gū. xx. Timeāt insup q̄ tales nō pūniūt iuꝛ ɔclusionē
Decreti Iohannis octaui directū: cuidam duci glorio-
so. xxiij. q. viij. p̄terea: sb eo qui sequiꝛ tenore. Preterea

deuotiōis tue studiū exhortamur: vt ꝯ marinos latrū
culos q̄ sub ptextu tui nois in cristicolas debacchātur
tāto vehemēti⁹ accēdaris: quāta illoꝝ prauitate famā
tui nois obfuscatā fuisse cognoscis: qm̄ licet credi pos
sit: q̄ te nolēte illi nauigātes insidient: q2 a te cōprimi
posse dicunt: nisi eos cōpescueris innoxi⁹ nō haberel:
scriptū quippe est: qui crimina que pōt emēdare nō cor
5 rigit ipse cōmittit: hec ibi. ¶ Q̄tū ad secūdā partā hui⁹
articuli: penarū vicꝫ ꝓportionalitas in hoc ꝯsistere de
bet: q̄ vbi maior est culpe deformitas: durior pene in
fligat acerbitas p̄sās circumstātijs ꝛ ꝯditionibꝫ per
legē ciuilē sanctitis. P. vij. 20. Hoc primo ꝓbat p do
ctrinā phi. v. Eth. c. viij. vbi ex intentiōe ostēdit phs:
q̄ nō oīs ꝑsona est ꝓ ꝯsili delicto equaliter puniēda
q2 si princeps ꝑcutiat puerū: nō est ita puniēdus: sicut
si puer ꝑcutiat principē: q̄ puer grauius delinq̄t: ꝑcus
sio eīm in ipo turpior est: rōne ꝑsone q̄ ꝑcutit: vñ dicit:
q̄ debēt puniri ꝓportionaliter sed nō equaliter. ¶ Se
cūdo: idē p leges ꝓbatur ciuiles. C. li. j. ti. de epis. ꝛ cle
ri. l. p̄sbyteri: vbi lex compando pctiū sacerdotum ad
peccata alioꝝ: ꝛ ꝯsiderādo q̄ pctm̄ in eis deformi⁹ est:
rōne stat⁹ ꝛ ordinis q̄s tenēt: dicit. Multomagl eteīm
pena digni sunt: q̄bꝫ plurimū honoris p nr̄am iussio
nē delatū est: cū occulto inueniūtur in crimine: q2 cui
plura committunt: plura ab eo exigunt: sicut ptꝫ in. ff.
nouo. li. x. ti. de penis. l. quidē. ¶ Tertio: idē p legē ostē
dit diuinā: q̄ p̄dictas ꝯfirmat. Sap. vj. Judiciū inq̄t
durissimū in his q̄ p̄sunt fiet: potētes aūt potenter tor
6 mentat patient. ¶ Istis rōnibꝫ ꝛ legibꝫ nobiles nostri
ꝛ potētes: hostes reipublice: ꝛ latrones fortiter inuade
re: ꝛ magnos delinquentes fortiter punire ꝛ torq̄re de
berēt ꝛ pauperū vicinoꝝ misereri. ¶ Sed heu ꝯtrariū
accidit: nā bona pauperū vicinorū multis modis au
ferūt ꝛ illos nulla q̄nq3 vel ꝓ leui causa: vtpote ꝓ ver
bo displicēte verberāt vel occidunt: ꝛ ꝓ paruo forefa
cto amerciāt ꝛ male tractāt ꝛ contra hostes aptos ꝛ re
gni inimicos ꝛ magnos ꝛ potētes malefactores: ita ve
cordes sunt: q̄ nec ꝓ iusticie reipublice defensione au
dent inuadere: cape: spoliare: vel vt meruerūt male tra
Exīn ctare. Sane illi de ista vecordia repb̄ēsi: respōdere pos
sent: sic in fabul rñdisse fert: lup⁹ oui macilēte. Cur me
inq̄t ouis: illa inuadis: cū ego misera sim ꝛ macilēta: va
de ad canē ꝓpositi piguē: vl ad palefredū dñi: pinguis
simū vl ad leonē rapacissimū ꝛ deuora illos: in q̄bꝫ bo
nā inuenies pasturā. Cui ille: nō faciā: q2 ipi remorde
rent vl repcuterēt. Sic isti q̄ ꝯuenīēter lingua anglica
na: touuhitbares. i. pugnatores villarū appellari pñt:
q̄ tn̄ ebrij supbe loquūt ꝛ pugnāt: q̄ in bello ꝯ infide
les: vl ꝯ inimicoꝝ exercitū p tres dies penuriā sustinē
tes ad nihilū valēt vltra nisi vt ad ꝓpria redeāt: vel re
manētes ab hostibꝫ ꝯculcent. Multū fac tal ꝯ doctri
nā Augu. v. de ciui. dei. c. xiij. He tibi inq̄t sint artes
pacl imponere mores: pcere subditl: ꝛ debellare super
bos: q2 fm Tulliū: sic deijcere hostē egregiū est: nō mi
nus laudabile est scire infelicl misereri. Et ꝯtra p̄ceptū
dñi: ne sis iudicās iudicia iniusta innocētes opprimēs
ꝛ dimittēs noxios. Dañ. xiij. ¶ Nullo mō ḡ noxij sūt
dimittēdi: vl rōe potētie: vl amicitie: sic ptꝫ p Decretū
sūptū ex v̄bis Hieronymi: ad Riparium. xxiij. q. viij.
legi. In q̄ recitat p̄mo: quō Helias ꝓpha Achab regi
nō pepcit rōne potentie: ꝫ ipm̄ dure increpauit: sic ptꝫ
iij. Regū. xviij. ¶ Secūdo recitat p̄ceptum legis dei.
Deut. xiij. qđ ostendit: q̄ nec amicis est parcendū: mō
quo sequit. Vñ ꝛ in lege dr. Si frat tu⁹ ꝛ amic⁹ tu⁹ ꝛ
vxor q̄ in sinu tuo dormit: deprauare voluerit verita
tē: sit man⁹ tua sup eos: ꝛ effundes sanguinē ipsorum.

Illa i ps. dr. Iniusti punient ꝛc. ¶ Q̄tū ad tertiā pte 7
hui⁹ articuli: ꝯgruitas obiecti penarū in h attēdit: q̄
illud corp⁹ cū aīa: qđ peccauit: puniat: ꝛ nō bursa: et
q̄ eo mō q̄ meli⁹ purgari poterit puniat: vt mod⁹ pe
ne sit ꝯueniēs culpe. Primū ptꝫ p dicta. C. xvj. 38. vbi
ostensum est: q̄ pena quā magis timet: est peccatoribꝫ
imponēda. Cui⁹ tamē ꝯtrariū finaliter fit: quia licet in
curia ecclīastica oībꝫ pena imponat corpalis: quia ta
mē paupes plus penā pecuniariā q̄ diuites. Diuites
v̄o plus timēt corpalem: ideo nec pauper pecuniariā:
nec diues corpalem facit. Contra doctrinā Isidori. J.
ix. 16. ꝛ. 22. Et cōtra leges ciuiles: q̄ dicūt: q̄ nō sunt
res puniende ꝓ delictis ꝑsonarum: vt in autentica de
mandatis principū. §. oportet Col. iij. ¶ Secundū ptꝫ
per primā legē. P. vij. 16. Et per dei actionem: cuius
oīs actio nostra est instructio: quā sicut peccauit ex
ercuit puniēdo: q̄tū ad illū Adonibezech: qui hanc re
cognouit. Iudi. j. Sicut feci: ita reddidit mihi dñs. Et
p regulā datā. Sap. xj. per que peccat quis: p hec ꝛ tor
quet: Et p legē Talionis. Deut. xix. Exo. xxj. Et Le
uiti. xxiiij. Et p regulā in ope ostēsam. ij. Machab. ix.
vbi dicit de Anthiocho supbo: ꝛ crudeli: q̄ apprehēdit
eum dolor dir⁹ viscerū. Et quidē satis iuste: qui mul
tis ꝛ nouis cruciatibꝫ alioꝝ torserat viscera: cui hec pe
na ꝓmissa fuit ab vno de septē fratribꝫ quē prius torse
rat: dicente. Tu v̄o iudicio dei iustas supbie penas ex
olues. ij. Machab. vij.
¶ In quo quart⁹ ostendit articulus: id est penarū in Ar. iiij.
fernaliū certitudo: que non tm̄ ex ista auctoritate: ꝫ ex 8
multis alijs cōsurgit euidētijs ꝛ auctoritatibꝫ. ¶ Qua
rū primā dei ostendit iusticia. Oīs nāq3 ratio dictat
q̄ sicut bonitas ꝛ magnificētia regalis requirit aulam
ꝓ amicis reficiēdis. Ita etiā iusticia suā requirit carce
rem ꝛ furcas ꝓ inimicis incarcerādis: ꝛ latronibꝫ sus
pendēdis. Et oīs lex ꝛ oīs naturalis equitas hoc
habet: q̄ sicut boni sunt premiādi: ita mali sunt puniē
di. Cū insup apud māsuetissimā ecclīe iusticiā: aliqui
ad temp⁹ ꝓ quo sunt mali, a societate separent bonoꝝ
per excōicatiōis gladiū ꝛ incorrigibiles: ꝛ finaliter ma
los: finaliter ꝛ ꝓ semp separet eos extra terrā benedi
ctā: ꝛ societatē fideliū sepeliendo. Q̄to fortiori ratiōe:
sicut talē bonitatē ꝛ largitatē maiorē est ponere in deo
in bonoꝝ retributiōe. Sic talē in summo iudice iustis
simo: ꝛ rege regū: immo maiorē: vtpote cui oīs iusti
cia humana compata est defectiua: oportet cōcedere iu
sticiā ꝛ equitatē i punitiōe maloꝝ corrigibiliū ad tem
pus ꝛ incorrigibiliū: ꝓ semp eos a societate bonorū se
parando: ꝛ in terra maledicta sepeliēdo: cū illo qui eo
dem iudice iudicante sepult⁹ est in inferno. Luce. xvj.
Et quidē satis iuste: nā cū hoc iustū sit apud legem ci
uilem: q̄ vnusquisq3 illo priuet contra qđ agit: vtpo
te qui peccat cōtra rem publicā per mortē: vel ꝑpetuū
exiliū: societate rei publice priuet. ff. de penis. l. in. ff.
nouo. li. x. l. penultima. Cui⁹ ratio est: quia ex hoc q̄
cōtra illud agit reddit se illi bono indignū. Nec atten
ditur quāta fuerat mora tpis in peccando: sed quid sit
contra quod peccauit: ꝛ quale sit delictum non quan
ti temporl. Et si illis cōsiderans: eternū meruit exiliū:
ad eternū illū puniūt exiliū vel vita priuāt ꝓ sp q̄uis
breui tpis mora peccauit. Hoc idē iustissimū videtur
apud illū q̄ dicit: nec mētiri pōt. Cū accepero tempus
ego iusticias iudicabo: i ps. lxxiiij. vt illos vltimo fine
priuet: q̄ contra vltimū finē deū finalit peccauerūt et
cōtra charitatē per quā ad societatē pertingitur beato
rū. ¶ Et q̄ de hac damnatiōe iuste ꝯqueri nō possunt
ostēdit beat⁹ Grego. iiij. moꝝ. sup illo Job. j. Affuit int

eos τ sathan: ꝑ exēplū de Achab dicēs: qꝛ Achab rex
ex peccatis p̄cedentibꝫ dign⁹ fuit: vt tali debuisset dece-
ptione dānari: quatenus qui se volens ceciderat in cul
pam: quādoqꝫ nolēs raperetur ad penā. Occulta iusticia li-
centia malignis spiritibꝫ dat: vt quos volentes in pec
catis strangulent: in penā peccati etiā nolentes trahāt.
9 Nec ille apud quē omne cor patet τ nulla volūtas latet
attēdit tm̄ quāta fuerat mora tp̄is in peccādo: sed ꝯtra
quid τ qua peccauerūt volūtate: vtpote ꝯtra deū apud
quē volūtas ꝓ facto reputabitur. Sicut apud iusticiā ci
uilē: sicut ptꝫ. C. de epis. τ cleri. l. j. l. si quis nō dicā ra
pere. Cū enī illa lex vita priuet: τ pena subijciat capita
li: illū qui sanctimonialē rape voluit τ temptauit: qꝛ fina
liter in illa ꝑstitit volūtate: licet voluntatē illā ope cō-
pleuerit qd̄ mirū est: si de⁹ vita priuet eterna: qui fina-
liter peccare sine fine vellet: si sine fine viuere posset.
¶ Certū nāqꝫ est: ꝙ ille qui derelicto deo aliqua fruitur:
seu magna delectatiōe aliqua creatura vtitur: si semꝑ il-
la sic delectari posset vellet: ergo scḋm eius iudiciū qui volū
tates intuetur: ita puniri debet ac si eternaliter peccasset.
Nō. D. x. arti. iiij. ¶ Et licet hic aliquoꝝ mors ad ipso
rū damnatoꝝ non veniat purgatiōnē vel vtilitatē: est
tamē ad multoꝝ alioꝝ purgatiōnē τ vtilitatē. In q̄ ca
su est de illis: sicut de illis qui scḋm leges hūanas morte
puniuntur: non quidē ad suā: sed ad alioꝝ emendatiōnē
τ vtilitatē. Sic in ꝓposito: iuxta illud Prouer. xix. Pe
stilente flagellato stultus sapiētior efficitur. ¶ Et quidā
etiā scḋm hūanas leges a ciuitate ꝑpetuo exilio excludū
tur vt eis subtractis: ciuitas purior reddatur. Sic in ꝓ-
posito: vult deus ꝙ mali ab illa societate expellantur pu
rissima: de qua Apoca. xxj. Non intrabit in illā aliq̄d
coinq̄natū: τ faciens abominatiōnē τ mēdaciū. Vide
quō btūs Grego. hui⁹ pene infernalis: certitudinē τ
eternitatē ꝓbat. S. viij. § 2. ¶ Sed forte obijciēt querē-
tes: ad quoꝝ emēdatiōnē vel vtilitatē fit: ꝙ aliqui eter
naliter puniuntur. Quibꝫ respondetur: ꝙ ad illoꝝ qui illo
rum ad penitendū inducuntur timore. Si enī ille timor
non fuisset: saluati quoꝝ nō est numer⁹: nūqꝫ fuissent.
Et si in sacra scriptura: τ a deo nō fuisset ostēsa pena il
la esse eterna: illū timorē nō habuissent. Ergo deus in
scripturis sanctis illā ostēdere debuit: τ nō mēdaciter:
qꝛ sic sicut null⁹ veraciter timuisset minas: ita nullus
veraciter τ firmiter sperasset ꝓmissa. Et sic null⁹ retra
heretur timore a malis: nec traheretur amore ad bona.
Quia sicut illud intelligerēt falsum. Luce. xvj. de diui
te sepulto in inferno. Et illud Math. xxv. Ibūt hi in
supplicium eternum. Ita intelligerent falsum illud pro-
missum latroni. Luce. xxiij. Hodie mecum eris in pa
radiso. Et illud Math. xxv. Et boni in vitā eternam:
10 Nota infra. c. c. xiiij. In quibꝫ auctoritatibus non tm̄
penarum τ premioꝝ ostēditur veritas: verū etiam ve
locitas contra Grecos τ alios incredulos qui dicunt:
animas bonoꝝ τ malorum penas τ p̄mia vsqꝫ ad diē
expectare iudicij. Cuius cōtrariū quātum ad malos ꝑ
p̄dictū patet diuitem. Et ꝑ auctoritatē Job. xxj. vbi de
malis loquens dicit. Ducunt in bonis dies suos: τ in
puncto ad inferna descendūt. Et quātum ad bonos: per
p̄dictam auctoritatē de latrone τ paradiso. Lu. xxiij.
Atqꝫ cum ambarū partiū auctoritate ratio concordat
Nam cū militi τ mercennario statim post laborem de
bebatur qd̄ meruit vel demeruit. Et militia sit vita hōis
super terram. Job. vij. Et sicut dies mercennarij dies
eius τc̄. Ergo deus tenet quod alijs p̄cipit. Leui. xix.
Non morabitur opus mercēnarij apud te: qd̄ etiā dicit
Johelis viij. Cito velociter reddam vicissitudinē vo-
bis sup caput vestrum. Nota. R. vij. 5. ¶ Item eadē
rōne τ dei ꝓuidentia qua rebus naturalibꝫ statim de-
bite adhibētur perfectiōes: nisi impedimētū sit ex par-
te agentis vel recipientis. Eadem ꝓuidentia rebꝫ ra- 11
tionalibus deberētur statim p̄mia vel pene. Quātū ad
p̄dictam damnatiōis certitudinē forte quidam cogita
bunt: ꝙ hoc verū est de infidelibꝫ qui fidem christi nō
receperūt: ꝙ enī tales certitudinaliter damnentur: be-
ne ꝯcedent sed non ꝙ christiani. Quod quidē dictum
non tm̄. D. j. 18. verū etiam per auctoritatē sacre scri-
pture reprobatur: dicentē. Conuertantur peccatores in in-
fernū: omnes gentes que obliuiscuntur deū: in ps̄. ix: q̄ di-
cit: omnes gentes: christianā gentē non excipit errantē.
Sed dicent: ipsi deum non obliuiscuntur: quia licet pec-
cent: semꝑ tamē deū verū adorant. Quibus respondetur
ꝙ sicut hi: τ mali christiani suo modo falsos adorāt
deos. Nam si apostol⁹ Phil. iij. illos gulosos deū vē-
trem habere asseruit: quoꝝ inquit deus venter est: qui
plus gulā suā quā deū diligunt: vel qui dei spretis man
datis gule sue adherent. Eadem rōne omnes alij illud
quod plusqꝫ deum diligūt: vel ꝓpter quod deū dere-
linquūt: vel eius mandatū: vel deū negant: deum sibi
constituūt. ¶ Cum ergo in quocunqꝫ peccato mortali
peccantes: sicut supbi ꝑ supbiam: τ sic de alijs: dñicū
transgrediantur mādatū: τ deum negent verū: sicut spe
cialiter in falsis patet: τ auaris: τ periuris: qui propter
paruū lucrum veritatē negant: que deus est: ipso teste:
qui ait. Ego sum via veritas: patet ꝙ in quocūqꝫ pec-
cato mortali existētes: falsum habeant deum: inter quē
τ deum sarracenorū nulla alia videtur differētia: nisi
ꝙ isti viliores τ ignobiliores adorant deos. Nam ipsi
solem τ lunā τ alios planetas colere solebāt: que sunt
pulchre τ nobiles creature: istoꝝ aliqui deos habēt fe-
tidos: sicut gulosi τ luxuriosi. Aliqui deos crudeles: q̄
semꝑ suos torquent cultores: sicut iracundi: τ inuidi:
τ sic de alijs: sicut patet. A. xxvij. 38. Jere. xvj. Seruie-
tis dijs alienis: qui non dabūt vobis requiē. ¶ Iterū
Judei fratribꝫ suis non cōmodant ad vsurā. In lege
etiam Saracenorum vsura ꝓhibetur. Judei vero inimi
legem suā obseruantes: ꝙ iudeus iudeo non mutuat ad
vsuram ꝓpter legis sue preceptum τ reuerentiā: sed cer-
te christiani illam fratribꝫ suis: τ legi non exhibent re-
uerentiā. Iterum illi adulterium detestantur τ puniunt
sicut ostensum est. A. xvij. 10. ¶ Iterum ipsi scḋm legem
eorum falsos testes ad mortem condemnāt: sicut legi-
tur preceptum. Deut. xix. Et opere impletum. Dan.
xiij. Nos vero falsos testes in causis matrimonialibus
τ alijs care conducim⁹. Ipsi nec blasphemant: nec blas-
phemātes aut turpiter iurantes libēter audiūt. Nos
vero hec facientes vel audientes: ridemus. Ipsi homici
das non patiūtur viuere qui voluntarie occidūt: sicut
patet Numeri. xxxv. Et Exo. xxj. Qui inquit percus-
serit hominē volens occidere: morte moriatur. Inter
nos vero latrones τ homicide liberātur: τ fideles indi-
cantur. ¶ Illi iudei propter dei p̄ceptum. Deut. xviij.
incantatores: necromanticos: carminatrices secum vi-
uere non debuerunt permittere: τ ideo tales de terra era
serunt: sicut patet. j. Regum. xxviij. vbi mulier dixit
ad Saul. Ecce tu nosti quomō eraserit magos τ ario-
los de terra. Christiani vero tales querunt eisqꝫ de suo
dant. ¶ Illorum reges per legis p̄ceptum. Deut. xvij.
equos non multiplicauerūt ne subditi nimis grauarentur
expēsis si vltra redditos suos expēderēt. Inter christia-
nos dñi intātū in equos τ pōpis τ vanitatibꝫ expēdunt:
ꝙ pauci sunt de ꝓprio viuentes. ¶ Inter illos colligēs li-
gna in sabbato. i. in festo illoꝝ lapidabatur: sicut ptꝫ Nūe-
ri. xv. Inter nos frangētes festa in exemplū ducuntur

12 pluresq̄ sequunť. ¶ Propter has nostras maiores in-
iusticias: necesse est ꝓcedere: ꝙ mali christiani grauius
in inferno punienť: qȝ si iniusti punienť: sicut dicit in
ps̄. xxxvj. necesse est ꝓcedere: ꝙ iniustiores plus puniē-
tur: sed ostēsum est ꝙ mali christiani sunt iniustiores:
⁊ miserabiliores habēt deos: ꝓpter quod veritas dicit
Math. xij. ꝙ viri Niniuite. i. illi q̄ fidē christi non ha-
bent: surgēt in iudicio cū generatione ista: ⁊ ꝯdemna-
buńt eā ostendētes ꝙ iniustiores illis fuerūt: ergo pl⁹
punienť ab illo iusto iudice: de q̄ dicit Actuū. x. Non
est ꝑsonarū acceptor de⁹: de quo etiā ī ps̄. xx. Inueniať
man⁹ tua oībȝ inimicis tuis: dextera tua inueniat ⁊c̄.
suppłe ad penā oēs qui te oderunt: qui oībus ⁊ oēs di-
cit: nullos a pena illa excipit: que sequiť. Pones eos vt
clibanū ignis. Cassidorus. Iste ignis sic consumit vt
seruet: sic seruat vt affligat: dabiť miseris vita morta-
lis: morienť ⁊ semp erunt: ps̄. xlviij. Laborabūt in eter-
nū ⁊ viuent adhuc in f.nē. Sequiť ps̄. xx. Fructū eorū
de terra ꝑdes: quos male acquisierūt vł quos in vsus
bonos dn̄i vincerent expēdere noluerūt. Et semen eorū
a filijs hoīm. i. heredes ⁊ alios filios ⁊ filias ⁊ ꝯsangui-
neos qui male ab eis acquisita post eos retinēt: ꝓ qui-
bus ipi nunc dānati sunt: qȝ in eis cōpleta est ꝓphetia
illa: ps̄. xlviij. Relinquēt alienis diuitias suas qui etiā
ꝓ illis eis derelictis dānabunť: sicut ipsi nunc dānati
sunt: de quibȝ sequiť. Sepulcra eorū dom⁹ illoꝝ quasi
diceret. Qui ī magnis gl̄iabanť diuitijs ⁊ pulchris ca-
stris: palatijs ⁊ domibȝ: istis oībus alijs derelictis nūc
q̄ntū ad corpus nullā aliā habēt domū q̄ȝ sepulcrum.
Nec q̄ȝtū ad aīam aliā q̄ȝ infernū. Nā teste ps̄. xlviij.
sicut oues in inferno positi sunt. ¶ Causa vō ꝑdictoꝝ
in pte innuiť in hoc qđ sequiť. Qm̄ declinauerūt in te
mala peccati: scȝ cām deo attribuendo: sic dictū est. G.
iij. 28. Causa vō excecatiōis ⁊ deceptiōis illoꝝ innuiť
in hoc qđ sequiť. Cogitauerūt ꝯsilia q̄ nō potuerūt sta-
bilire: cogitātes se longā hēre vitā futurā ⁊ q̄si ꝓ longa
vita sustētāda multa ꝯsilia habēdo: in possessionibȝ et
rebȝ augmētandis: sicut ille Lu. xij. q̄ voluit ampliare
horrea sua: cui dictū fuit: stulte ac nocte repetēt animā
tuā. Ex q̄ ptȝ ꝙ ꝯsiliū suū stabilire non potuit: ita nec
q̄cūq̄ȝ ali⁹: de q̄ Job. xvij. Cogitationes mee dissipate
13 sunt torquētes cor meū. ¶ De oībȝ ꝑdictis cōcludit ps̄.
dicēs: ps̄. xxx. Erubescāt impij ⁊ deducanť in infernū.
Cui⁹ deductiōis ⁊ rō ⁊ necessitas est: qȝ sicȝ duo corpa
nō pn̄t sił esse in vno loco: ita nec mali q̄ sunt corp⁹ dia-
boli cū bonis q̄ sunt corp⁹ chr̄i: iuxť illđ Ro. xij. Vnū
aūt corp⁹ in chr̄o in vno celo. Cū ḡ chr̄s cū corꝑe suo ce-
lū occupauerit: necessario aliđ corp⁹ de loco illo expel-
leť: qȝ sic dr̄ Esa. xxviij. coangustatū est stratū: ita vt alē
decidat: ⁊ palliū breue est vtrūq̄ȝ opire nō p̄ōt. ¶ Nec
insup dānationis maloꝝ certitudo ꝑ alias euidētias ⁊
auctoritates ostēsa est. D. j. q̄si ꝑ totū: ⁊ spāliter arti. ij.
Qui ḡ tot euidētijs ⁊ auctoritatibȝ dānationis intelli-
gūt certitudinē ⁊ tn̄ mali esse nō desistūt: ȝ nec penas il-
las vt deberēt timēt: ȝ sp euadere ꝑsumūt: cū tn̄ viuāt
ac si illas euadere nollēt: ⁊ de penis illˀ trufāť: latronibȝ
assilanť: imo mlťo stultiores efficiunť q̄ iuxť furcas: in
q̄bȝ socij illoꝝ frequenter suspēduntur sedent ⁊ d̄ illis
trufant: in q̄bȝ qȝ illas nō timēt: filia postea patienť sic
socij illoꝝ: d̄ q̄bȝ exēplū accipe noluerūt qui p̄ri⁹ patie-
banť. Sic in ꝓposito: qȝ isti de dānatoꝝ penis exēplū
accipe noluerunt: nec timore illi⁹ ignis a petis cessare-
erunt: sicut diciť in epl̄a Jude. j. Ignis eterni penam
sustinentes.
Ar.v. ¶ In q̄ penarū infernaliū designať eternitas. Cui⁹ q̄s-
14 dē eternitati. Prio ostendēda est causa. Scđo mod⁹ q̄
intelligi p̄ōt: quō dānati sp cōburunť: ⁊ nūq̄ȝ ꝯsumū-
tur. ¶ Q̄tū ad primū: duplex causa istius eternitatis
est: q̄rū vna est peccantiū volūtas. Alia vindictū vnitꝰ-
tas: tacta est. ā. co. c. ix. ¶ Tertiā cām reddit Aug⁹. li.
de vera religiōe. Cui⁹ hec videť esse sentētia. Licet act⁹
pctī sit trāsitori⁹: tn̄ in illo q̄ in pctō moriť mortali cul-
pa sp manet in aīa: ȝ q̄diu culpa manet iustū est ꝙ pe-
na maneat: ḡ ⁊c̄. ¶ Q̄ aūt culpa sp maneat: duabus
ostēdiť rōnibȝ. ¶ Quarū p̄ma accipiť in ordine ad con-
iunctionē corpis cū aīa. Cū eñ ex dei ordinatiōe: opa
meritoria ad vitā eternā ꝯsequēdā fiunt toti⁹ compositi
ex corꝑe ⁊ aīa. Sicut nāq̄ȝ corꝑe aīa idiget ad h̄ vt suā
naturalē cōsequať ꝑfectionē in factis ⁊ virtutibȝ. Ita
iustū videť: ꝙ corꝑe indigeat ad hoc ꝙ suā supnatura-
lē ꝯsequať ꝑfectionē: sed aīe semel in inferno in q̄ nul-
la est redēptio ad corp⁹ iterū redire nō pn̄t. ḡ ⁊c̄. ¶ Se-
cūda rō accipiť in ordine ad dilectionē necessariā ad sa-
lutē. Cōtritio nāq̄ȝ ⁊ penitētia q̄ salutē inducere debēt
necessario requirūt odiū pctī ⁊ dilectionē dei: ȝ illi dā-
nati nunq̄ȝ odio habebunt pctā: nec deū ⁊ p̄rimū dili-
gēt: ḡ ⁊c̄. ¶ Q̄ aūt deū nō diligēt ptȝ ꝑ illđ Apoc. xvj.
Moles inquit blasphemabūt deū ꝓpter plagā: nō dic̄
ꝓpter odiū pctī: sed ꝓpter plagā quā sustinēt: quia non
dolēt se peccasse inq̄ntū pctm̄ est offensiuū dei: ȝ inq̄n-
tū est eis penale: quia sicut Aug⁹. videť velle: gulosus
sp habebit voluntatē gulā exercendi: ⁊ luxuriosus lu-
xuriandi ⁊ sic de alijs q̄s volūtates dū cōplere nō pn̄t
sicut eis inardescunt: mirabiliť in ꝓprijs torquētur de-
siderijs: quia si spes seu desideriū dilatū ad tp̄s multū
affligat animū: desideriū qđ nunq̄ȝ impleri poterit ma-
xime miserā affligit aīam. Nota plures causas. D. j.
7. cū sequēn. ¶ Q̄tū vō ad secundā partē huius arti- 15
culi mod⁹ seu euidētia: qua hoc iuste factū esse imagi-
nari p̄ōt. ostēditur tā: D. j. 24. diuersis exēplis: q̄ȝ etiā
exēplo Augu. ⁊ auctoritate sacre scripture. ¶ Exēplū
vō Augu. ad hoc habeť d̄ ciui. dei. li. xxj. c. ij. vbi plura
ad istud ꝓpositū ostēdit ⁊ adducit exēpla. Inter q̄ vnū
est d̄ mōtibȝ partiū Cicilie. Et quidam inquit notissi-
mi Cicilie montes: q̄ tanta tp̄is diuturnitate vsq̄ȝ nūc
⁊ deinceps flāmis estuant: atq̄ȝ integri ꝑseuerant: satis
idonei testes sunt ꝙ non oē qđ ardet absumi. Vult
eñ ꝑ illud exēplum ostēdere: ꝙ illi in inferno sp arde-
re possunt absq̄ȝ hoc ꝙ consumētur: vł in ardoribȝ fi-
nē habeant. ¶ Quō aūt vł istud vł illud fieri possit: ⁊
ꝙ in talibȝ non nimis insistam⁹ in opibȝ diuine iusti-
cie ⁊ penitētie causas ⁊ rōnes q̄rendo naturales sacra
scriptura nos vnico informat v̄bo dicēs: ꝙ ibi nullus
est ordo. Job x. ¶ Si q̄ras: quomō ibi p̄ōt esse ignis si-
ne materie consumptiōe corpa dānatoꝝ sp comburi ⁊
nunq̄ȝ cōsumi: quō spūs ab igne patiať corporeo quō
in eodē puteo p̄ōt esse aqua frigidissima: ⁊ calor ignis
maxim⁹ absq̄ȝ hoc ꝙ aqua ignē ꝯtingat vł calores mi-
tiget. Hec ⁊ hmōi questiōes in vnico ꝑdicto soluūtur
v̄bo: ibi. Null⁹ ordo: quia ibi nec est ordo nature: nec
gratie: nec gl̄ie. Nam ordo nature ꝑdicta nō ordinat:
nec patitur mirabilia: quia ignis naturaliť materiam
consumit combustibilē: ⁊ aqua ignem naturaliť extin-
guit: ȝ ibi est ordinatio diuine iusticie: qua ꝑdicta p̄ter
ordinē subsistunt nature: vt sicut cōtra naturā increa-
tam irrationabiliť peccauerunt: ita p̄ter nature ordinē
puniant. Fatuū ḡ videť nimis in natura inuestigare d̄
his q̄ supra vł p̄ter naturā fiunt. Hoc tamē sp creden-
dū est: ꝙ pať ⁊ filius ⁊ spūssanct⁹ ꝓpť ꝑdictas causas
sicut diciť. j. Timoth. j. penas dabūt in interitu eťnas.
¶ Et non tam eternas q̄ȝ etiā conuenientes. Quarū cō- Ar.vi.
uenientia in duobus attēditur. Primo in contrarietate.

Scd̃o: in ſimilitudine. Cõtrarietas vero q̃tum ad hoc
attẽdit: ꝙ pene illorũ illic ſint cõtrarie peccatis hic ab
16 eis cõmiſſis: qd̾ patet primo. D.xj.32. ¶ Scd̃o idem
oſtendit in pſ.xxx. vbi poſtq̃ de reprobis dixit. Eru-
beſcãt impij ⁊ deducant in infernũ. Mox de aliquoꝝ
pena quõ erit cõtraria pctõ: ſubiũgit dicẽs. Muta fi-
ant labia doloſa videlicet falſorũ iudicũ et aduocatoꝝ
malorũ mẽtitorũ: et quorũcũq; falſorũ q̃ hic peccãdo
aperiebant. Et q̃ loquunt aduerſus iuſtũ in ſupbia:
et in abuſione legũ ⁊ cõſuetudinũ: malicias et falſas
cautelas cõponẽdo: ipſi ibi penã habebũt ſue loqua-
citati cõtrariã: q: impij in tenebris cõticeſcẽt. j. Reg. ij
¶ Et ſicut iſti penã habebũt culpe cõtrariã: ſic etiã de
alijs eſtimandũ eſt pctõribus: vt ita intelligam⁹ ꝙ ſu-
Supbi perbi et vane glorioſi q̃ hic vellẽt ſup oẽs eſſe ⁊ ab om
nibus glorioſi videri: ibi erũt ſub omnibus ⁊ in tenebris
latẽtes: vbi a nullis ad illorũ gloriã videri poterint:
iudicãte chriſto ⁊ dicẽte. Math. xxv. Inutilem ſeruũ
Inuidi mittite in tenebras exteriores. ¶ Inuidi vero habẽtes
cor frigidũ: quoꝝ mens frigeſcit q̃n vidẽt vl' audiunt
alios ꝓſperari vel cõmendari: ſemetipſos interius ira
et inuidia corrodẽtes: ſicut vermes corrodũt terram.
Illic ꝯtra inuidie frigiditatẽ calorẽ patiunt ignis. Et
pro verme inuidie tpalis culpe vermẽ patient eterne
inuidie ⁊ miſerie: bonorũ cogitãtes leticiã: quã in die
iudicij viderũt: q̃n ipſis videntibus celũ intrauerũt. Nã
benedicti prius vocabunt ⁊c. Eſa. vlti. Ignis illorũ
Cupidi nõ extinguet ⁊ vermis coꝝ nõ morietur. ¶ Cupidi vero
q̃ amplas terras et pulchra maneria et multa et aurũ
theſaurizãt ⁊ argentũ: bona mobilia ⁊ imobilia auide
cumulãtes ⁊ lucra mala lucrãtes: ibi erũt in artiſſimo
puteo: omni bono carẽtes ⁊ ſine ſpe cõſolationis lamẽ-
tantes et dicẽtes illud. Sap. v. Tranſierũt oia velut
Pigri vmbra. ¶ Tepidi vero et pigri: q̃ hic ſemp querũt quõ
Accidio- carne q̇eſcere poſſunt: ibi nũq̃ requiẽ habebũt: iuxta
ſi illud Hiere. xvj. Seruietis dijs alienis q̃ nõ dabũt
Guloſi vobis requiẽ. ¶ Guloſi etiã q̃ hic excedũt: ibi eſuriẽt.
Luxurio Eſa. lxv. Serui mei comedẽt et vos eſurietis. ¶ Illi
ſi vero q̃ hic luxuria eſtuãt: et i aſpectibus illicitis delectant
mulierũ: ibi frigore gehẽnali ſtridebunt dentibus: vbi
teſte chriſto: erit fletus ⁊ ſtridor dentiũ. Et contra illi-
citã viſionẽ ibi demonũ terrebunt aſpectibus. Sap. v.
Exẽpl Videntes dolebũt. ¶ Tertio idẽ oſtẽdit ꝑ hiſtoriã in
vi. pa. in qua cõtineri videt: ꝙ cuidã ſeni oſtẽdebant
quaſi ſingule pene ſingulis peccatis debite: ita ꝙ alie-
na rapiẽtes et faciẽtes eis de hmõi male acquiſitã va-
ſa argentea ⁊ hmõi: ſemp in illis torquebant. Et ſicut
furi oſtendit furtũ ad ſuã cõfuſionẽ: ita hec illis ſemp
oſtẽdebant ſicut furtũ latroni corã iudice. Luxurioſi
etiã in locis genitalibus ſuſpẽdebant et torquebantur.
Recidiuantes vero ſerpẽtes euomebãt: et ſic de alijs.
¶ Predictis vero ſacra cõcordat ſcriptura: tam veteris
q̃ noui teſtamẽti. In veteri tñ teſtamẽto. Eſa. xiiij. le
gitur: ꝙ ille lucifer modo ꝑdicto ſuo contrario ſit pri-
uatus: nam peccatũ ſuũ nimia ſuit altitudinis cupidi
tas: q̃n dixit. Supra aſtra celi exaltabo ſolium meum:
ideo altitudine illa ⁊ etiã alia quam habebat priuat⁹
fuit: et ad ima deiectus: et in loco inferni ꝓfundiſſimo
punit⁹: ſicut patet ꝑ hoc qd̾ ſequit. Verũtamẽ ad in-
fernũ detraheris in ꝓfundũ laci. Cui q̃tũ ad hoc ꝙ
fuit altitudine illa priuat⁹ qua abutebat ⁊ cõtra quã
peccauit: cõcordat lex de illo q̃ peccat contra reipu-
blicã. ff. eo. c. viij. ¶ In nouo etiã teſtamẽto. Lu. xvj.
legit ꝙ ille q̃ quotidie epulabat ſplendide: in quo de
exceſſu cibi notat et pot⁹: punit⁹ fuit poſt mortem in
potus penuria: ſicut patet ꝑ hoc ꝙ guttã petiuit aque

nec obtinuit. Quid ergo valet hic ſuperbire: cũ ille q̃
ſe plus exaltauerit plus ibi humiliabit: vel in aliquo
alio pctõ hic delectari: cũ ille q̃ hic plus delectat illic
plus cruciabit. Apo. xviij. Q̃tũ glorificauit et in deli-
cijs fuit: tñ date ei tormentũ et luctũ. Vtinã ergo ſa
perẽt ⁊ intelligerẽt ac nouiſſima ꝓuiderẽt. Deut. xxxij
Q̃tũ ad ſcd̃am partẽ huius articuli: q̃n ꝯ pctõres tã 17
in exẽplis q̃ etiã in ſacris ſcripturis legunt fuiſſe pu-
niti: ſicut peccauerũt: ita cõueniẽtia penarũ in illis ac-
cipit in quadã ſimilitudine peccati illoꝝ: vt ſicut male in
carcerauerũt ſic incarcerent: ⁊ ſic de alijs: ſicut oſtẽſum
eſt. D. xij. 40. cũ ſequẽti. Et argumentũ ad hoc. F. viij
10. vbi oſtenſum eſt ꝙ hic a malis afflicti petẽt a deo
in iudicio ꝙ ipſi puniant: ſicut illos prius afflixerũt:
⁊ de penis illoꝝ nũc gaudẽt. Cõtra illud Job. ix. Nõ
de penis innocentum rideat. ¶ Auctoritas ad hoc
Iudic. j. Sicut feci ita reddidit mihi dñs. Et Apo. xiij.
Qui in captiuitatẽ duxerit: in captiuitatẽ vadet. Et q̃
gladio occidit: neceſſe eſt eũ gladio occidi. Et ſm̃ hoc
illi q̃ ſunt hic ſupbi: illic a ſuperbis affligent demo-
nibus. Et q̃ inuidi: ab inuidis: ⁊ q̃ cupidi ⁊ luxurioſi
ab illis qui illos ad hec peccata traxerũt: ⁊ ſic de alijs.
Huic dicto btũs cõcordat Gregori⁹ aſſerẽs: ꝙ quos
habuerũt incẽtores in culpa: habebũt tortores i pena.
Et ſm̃ hũc modũ illi q̃ hic ſeipſos male tractãt: male
viuẽdo: illic ſeipſos maledicẽdo odio habebũt. Et qui
hic iurãdo deũ et ſctõs blaſphemãt i culpa: illic blaſ-
phemabũt ad penã. Et qui hic factis: illic ore deũ et
ſctõs negabũt. Hiſtoria ad hoc cõcordat quaſi ꝑ hũc Exẽpl
modũ. Quidã Vdo noĩe malã ducẽs vitã. Cũ deus
de illo finẽ facere vellet: quadã nocte cũ iuxta malã ia
ceret mulierẽ ſubito moriebat. In cui⁹ morte a quodã
ſctõ viro vicino ei⁹ vox audiebat. Fac finẽ ludo: quia
ſatis luſiſti Vdo. Cui etiã deus oſtẽdere voluit: quã
penã ſuſtinere deberet: ad aliorũ exemplũ. Videbat
ſiquidẽ illi ſctõ ꝙ duceret corã magno demonioꝝ ma
giſtro: q̃ ab illis apparitoribus q̃ eũ duxerũt: queſiuit ſi
adhuc locut⁹ fuiſſet odioſa vba: q̃ dixerũt ꝙ nõ. Qui
rñdit: cito faciet. Et q: delicate ⁊ luxurioſe ſolebat bal
neari: iuſſit eũ poni: primo in balneo: vt tũc aliq̃d di-
ceret. Balneat⁹ ergo in fornace plena pice et ſulfure
bulliẽti dixit: maledicta hora in qua natus fui. Et ait
princeps: adhuc loquet plus. De balneo ſolebat i le-
cto poni laſciuo: in q̃ multa turpia exercuit pctã: pa-
rat ꝗ nũc in lecto ſibi cõueniẽtẽ. Qui poſuerũt eũ ſup
lectũ carbonũ ardentiũ: ⁊ ferri calidiſſimi. Sup quẽ
cũ parũ volueret ait. Maledicta oĩs creatura quã de⁹
fecit ⁊ maria mater eius: et oẽs ſancti. Cui princeps:
adhuc loqueris plus. Cui⁹ iuſſu eũ dediſſent et potũ
picis et ſulfuris bulliẽtis ꝓpter gulã ⁊ ebrietatẽ quas
dilexit dũ vixit. ait. Maledictus de⁹ q̃ me fecit: iꝑm q;
nego: nũc et ꝓ ſemp. Quo dicto magiſter ait: ſatis lo-
cutus eſt. Ponite illũ in puteo in q̃ erit vſq; ad diẽ iu-
dicij in aĩa: et poſt diẽ iudicij in corpore ⁊ aĩa q̃ diu
de⁹ eſt i celo. Et aperuerũt puteũ: illũ de q̃ dr̃ Apo. ix.
Aperuit puteũ abyſſi ⁊ aſcẽdit fum⁹ putei: ſicut fum⁹
fornacis magne: ⁊ intromiſerũt illũ claudẽtes puteũ.
Huic hiſtorie ſatis ſacra cõcordat ſcriptura q̃tum ad
oia pũcta. Nã q̃tũ ad hoc qd̾ dicit ꝙ blaſphemauit:
cõcordat Joh. in Apo. xvj. qui de dãnatis figuratiue
loquẽs dicit. Blaſphemauerũt deũ celi pre doloribus
et vulneribus ſuis. Nam ſicut illi i celo ſemp deũ ama-
bũt ⁊ laudabũt: iuxta illud pſ. xxxiij. Semp laus eius
in ore meo. Ita illi econuerſo ſe habebũt. ¶ Q̃tũ ad
hoc ꝙ dicit in tali fuiſſe puteo poſit⁹: cõcordat qd̾ di-
citur Apo. xxj. Timidis inquit ⁊ incredulis ⁊ execra-

tis et homicidis et fornicatoribus et veneficis et idola-
tris et omnibus mēdacibus: pars illorū erit in stagno ar-
dēti igne et sulphure: qđ est mors secūda. ¶ Ecce iste
legit quasi similes culpis habuisse penas i facto. Cui
cōcordat pceptū de lege Tallionis. Dentem p dente:
oculū p oculo: adustionem p adustione rc. Exo. xxi.
Cui etiā cōcordat sacra scriptura de Adonibezech et
Antiocho. s. e. c. viij. Cui etiā cōcordat illud bti Gre-
gorij. mor. xx. Scđm inquit modū culpe pena distin
guit. Nec miret qs ꝙ pene illorū aliqñ vident cul-
pis cōtrarie: sicut dictū est in prima parte hui⁹ articli:
aliqñ similes: quia siue sic siue sic semp ita contra eos
ordinant vt sint magis afflictiue: ita ꝙ licet facta vi-
deant similia in culpis et penis: afflictio tñ semper est
afflictio cōtraria. Et ita oportet intelligere ꝙ nūc has
nūc illas sustineāt penas: sicut intelligit ꝙ qñqꝫ cali-
dissimas: qñqꝫ vo sustineāt frigidissimas: sicut patet
per illud Job. xxiiij. Ad nimiū calorē trāseat ab aq̄s
niuium: et vsqꝫ ad inferos peccatum illius.
Arti. viij ¶ In quo penarū infernaliū designat magnitudo.
18 Primo: in h qđ sicut dictū est: mutabunt de cōtrario
in cōtrariū: qđ plus grauabit q̄ si semp easdē sustine-
rēt penas: qr tūc sustinēdi cōsuetudo videret quodā-
modo penā r miseriā alleuiare: q̄ quidē penarū muta
tio innuit in ps. xlviij. qui dicit. Sicut oues i inferno
Oues positi sunt: mors depascet eos. Primo: qr sic oues du-
cunt de pascuis ad pascua. Ita isti de penis ad penas:
de aquis niuiū ad calorē nimiū: de morte ad mortē: et
semp viuēt sine morte. i. penis mortis pascentur: sicut
oues herbis: et nūq̄ illā cōsument: qr semp inuenient
penā: qua de nouo pascent. Et est in h de eis iterū sic
de ouibus: qr sicut ille herbas q̄bus pascunt: nunq̄ illas
ita totaliter cōsumūt: q̄n aliquā illarū partē saltē radi
ces in terra dimittāt: et ideo interim alibi pasci: cū ad
illū locū redierint: pascua recētia ibi inueniēt. Sic isti
q̄busdā penis simul pasti: r a q̄busdā demonibus nūc
afflicti ab illis ad alias penas et alios demones rece-
dūt: dicētes illud Job. xvi. Saturati sūt penis meis.
Et cū in illis penis r ab illis demōibus fuerīt de nouo
torti: cū ad priores redierint penas et tortores: recētes
inueniēt: r sic sine fine de nouo: r recēter cū talibus mi-
seris mutatiōibus: mors depascet eos: quorū mortē nō
destruxit nec momordit: qui dicit Osee. xiij. Morsus
tu⁹ ero inferne. Scđo magnitudo penarū hoim ma-
lorū et damnatorū ostēdit ex cōparatiōe ad penas de-
monū. Rōnabiliter nāqꝫ dici pōt: ꝙ multorū dāna-
torū maior erit pena nōnullorū demonū. ¶ Primo:
19 qr isti p pluribus dānant peccis q̄ ipsi dānabāt. ¶ Se-
cūdo: qr isti post diē iudicij affligent in spū et corpore
illi in spū tñ: ita ꝙ penarū intētio seu intimiditas plu
ribus et maioribus correspōdeat peccatis. Extēsiōis vo
magnitudo pluribus correspōdeat partibus atqꝫ penarū
subiectis. ¶ Tertio pter alias causas tactas in auctē
Anselmi. P. vj. 9. ¶ Tertio illarū penarū magnitu-
dinē causant r ostēdunt pteritarū delectationū recor-
dationes. Et hoc p talē modū quē q̄libet in seipso ex-
periri pōt. Qui enī modū illū nūc ad suā emēdationē
scire voluerit: cogitet q̄ penale esset sibi in vita ista de
statu amabili r delectabili trāsire ad statū miserabilē:
etiā si nulla pena positiua vberū adustionū vl' hmōi
in loco miserabili imponeret: satis esset ei afflictio ma-
gna pterin stat⁹ priuatio cū eiusdē recordatiōis priua
tione. Verbi gra. Admittēs locū amenū: societatem
amatā: esculenta et poculēta r indumenta delicata: et
oia inueniēs in alio loco: in q̄ est cōtra volūtatē suam
ptrariis: etiā si ibi: nec verberet nec excoriet: multos tñ
habz dolores et suspiria: r sic ex recordatiōe cuiuslibꝫ
prioris delectatiōis dolet r suspirat. Nā videns locū
in q̄ est turpē: suspirat dicēdo. Heu q̄ pulchrū locū
habere solebā: r sic de societate r oībus alijs. Ex q̄bus
pꝫ: ꝙ tot habebit ibi tormēta: quot prius habuit ob-
lectamēta ex reuolutiōe cogitatiōis ppriē: imo si non
esset alia pena imposita. ¶ Sz si hec ita se habere in 20
vita ista sentiāt experti: et cogitēt et credant inexperti:
q̄to magis hec ita se habere oportet credere i loco illo
in quo vtraqꝫ simul cōcurrēt: maxima scꝫ penarū po-
sitiuarū multitudo: sic patet. s. e. c. ij. Et varietas: sicut
patet i principio isti⁹ articuli. Sup qua varietat' mu
tatiōe fundāda est cogitatio imaginādo: ꝙ durū esset
oīb̄ die i vita ista freq̄nter excoriari: nūc in ignē nūc
in aquā mitti frigidissimā: et semp ad ista statim post
reuocari sine mortis possibilitate: et simul cum hoc: ꝙ
tāta erit penarū multitudo r varietas. Cōcurrūt etiā
pdictarū delectationū recordatio et priuatio: sicut pꝫ
p Augustinū sup illo verbo. ps. xx. Pones eos vt cli-
banū ignis. Ibi nāqꝫ videt velle: ꝙ sicut ignis in cli-
bano maiorē ex reflectiōe causat calorē. Ita iniquorū
ex reuolutione cogitationū maior causat pena. Job.
xvij. Cogitatiōes mee dissipate sūt torquētes cor meū
Sz si multū torquēt in vita ista: qñ talis recordatio
est nuda sine exterioris pene appositiōe: vel qñ tñ dis-
sipant: qñ. s. spe cogitans et optatis defraudant. Et si
talis cogitatio aliquē ad bonū puertit ex imaginatiōe
timoris illarū penarū: sicut pꝫ. C. xx. 5. maxime hic
cōuertere ad bonū deberet atqꝫ miserū terrere pctōrē:
qñ cogitat ꝙ nisi vitā correxerit: nō tñ priuatiōis oīm
bonorū torquebit recordatiōe: sz etiā alijs penis innu-
merabilibus et infinitis: in q̄bus lamentando dicit illud
Job. x. Pene militant in me.
¶ Nō solū pter pctā opatiōis sz etiā omissionis vo- Arti. viij
lūtatis atqꝫ cōsensus. Et pter pctā phennū auxiliū: 21
cōsiliū vel fauorē: qr in his mortaliter peccāt. Et apđ
leges humanas iustas penas merent: ergo a fortiori
apud leges dei. ¶ Qtū ad pctm̄ omissiōis ꝙ morta-
liter peccāt: p auctoritatē patet Ambrosij: in quodam
sermone. Nō minoris inq̄t est criminis habēti tollere
q̄ cū possis et habes indigētibus denegare. Esurientiū
panis est quē tu detines. Nudor indumentū qđ tu
includis. Miseror redēptio r absolutio: pecunia: quā
tu in terra fodis. Tātorū scias te inuadere bona q̄tis
possis pstare r nolis. Nō sunt bona hois q̄ secū por-
tare nō pōt: sola miscđia comes est defunctorum. Sz
iterū istud pctm̄ apud leges mūdi iuste puniat: pꝫ in
ff. veteri. li. xix. ti. j. de act'. empti et venditi. l. ratio. §. si
p emptorē. In q̄ habet ꝙ si ex defectu Ticij mihi i fru
mēto obligati serui mei fame moriunt. Ticius tenet
mihi ad interesse. i. de dāno qđ ex defectu suo accidit:
mihi respōdebit. Et sicut iste Ticius q̄tū ad hominē
ita pdicti cōtenti in auctē Ambrosij: q̄tū ad deū obli
gant: et ab ipso punient. Scđo: q̄tū ad pctm̄ volūta- 22
tis ꝙ illud etiā pena puniat eterna. patet p rationē et
legē. Sicut nanqꝫ si rex phibuisset r publice procla-
masset duo diuisim sub pena mortis. Ita bñ moreret
si qs incideret in vnū: sicut si qs incideret in aliud: sic
patet in furto et homicidio sz de⁹ duo phibuit. s. op⁹
malū. dicēs. Nō mechaberis: nō occides: nō furtū fa
cies rc. Et volūtatem malā: dicēs. Nō concupisces
vxorē vel ancillā primi tui. Et oderis fratrē tuum in
corde tuo: et cōcupisces rem pximi tui mobilē vel im
mobilē: et vtrūqꝫ sub pena dānatiōis eterne: sic patet
tā lege. Deut. xxvij. Maledict⁹ inq̄t q̄ nō pmanet in
smone legꝭ hui⁹: q̄ facto de dānatiōe angelorū malorū

quos nõ factũ: ſʒ volũtas demones fecit: ⁊ ad penam
eternã dãnauit. Ex q̃bꝰ patet: q᷑ ſicut q̃s ꝓ pctõ opatio-
nis dãnationẽ meret: et incurrit eternã. Ita etiam pro
Exẽm pctõ volũtatꝪ. Sicut pꝫ de incluſa quadã: de q̃ fert: q᷑ cũ
in vltima infirmitate eſſet cõſtituta: vidẽdo iuuenem
quẽdã p rimã oſtij põpoſe ambulantẽ: ſuã quã ſemp
purã tenuit mentẽ: maculauit p volũtatẽ immũdam
de q̃ mala volũtate licet doluit: tñ dãnata eſt: q2 noluit
pre verecũdia cõfiteri: ſicut ipa ſuo cõfeſſori apparẽs in-
23 dicauit ⁊c̃. Nota legẽ ad h. ñ. e. c. ix. ¶ Quia vo poſſet
aliq̃s ſuſpicari q᷑ hec pena nõ eſſet debita his qui nec
opꝰ implẽt pcti: nec volũtatẽ habẽt illud cõmittendi:
q̃tũ ad opa extrinſeca: vl' in pſonis ꝓprijs: conſentiũt
tñ in delectationẽ interius q᷑ p alios fiat: vel vt h fiat:
pſtãt auxiliũ cõſiliũ vl' fauorẽ. Ideo hic oñdere reſtat
q᷑ etiã iſti ſimulẽ cũ alijs pcedẽtibꝰ penã merent eter-
nã: ⁊ etiã nõ reſiſtẽtes: vbi eis reſiſtere incumbit. Vel
etiã pctõres hoſpitantes vbi ſciũt q᷑ pctã in domibus
ſuis cõmittere volũt: vl' talibꝰ pſonis domos cõcedẽ-
tes vel locãtes: vel de domibꝰ ſuis nõ expellẽtes. Hoc
etiã pmo pꝫ p exẽplũ de hoſpitãte inimicũ vel ꝓditorẽ
regis: vl' ipſi ꝯſiliũ vl' auxiliũ vl' fauorẽ pbẽte: vl' ipm
de domo ſua nõ expellẽte cũ poſſet. Scdo idẽ oñdit p
legẽ ciuilẽ. ff. de extraordina. crimi. l. i. in. ff. nouo. li. ix. ti.
pdicto. l. i. §. q̃ puero. In q̃ pdicti cõtinent malefacto-
res ſub vbis ſeq̃ntibꝰ: q̃ puero ſtuprum abducto vel
corrupto comite pſuaſerit: aut mulierẽ puellã ve inter
pellauerit: q̃d ve impudicitie gr̃a fecerit: domũ pbue-
rit: pciũ ve q̃ is pſuadeat dederit: pfecto flagitio punit
capite ꝓ impfecto i inſulã deportat: corrupti comites
ſupremo ſupplicio afficiunt. Glo. ſic q᷑ moriant. Hic
nota q᷑ lex punit voluntatẽ cũ vbis ſine facto: in h q᷑
dicit interpellauerit. Et etiã pctũ omiſſiõis ſeu ſub-
tractiõis et negligẽtie: in dominibꝰ q̃ puero vel puelle
dant ad cuſtodiendã. De q̃ iudicio timeãt plati et q̃-
cũq3 alij dant ad cuſtodiã ſeu gubernationẽ quãcũ-
q3 ne corrũpant: ſi ſe a cuſtodia ſubtrahãt: quia dicit:
corrupti comites ſupmo ſupplicio afficiunt. Et etiam
pctõribꝰ vel peccatricibꝰ: ſicut meretricibꝰ et hmõi: lo
cãtes vel cõcedẽtes domos: ſicut faciũt in magnis villis
vbi tales fatue mlieres de tali maledicto facto viuũt.
Cõtra q̃s etiã eſt lex ciuilis. ff. ad legẽ iuliã. de adulterꝪ
. l. in. ff. nouo. li. x. ti. pdicto. l. ⁊ ſi amici: vbi cõtinet q᷑
ſicut pena capitꝪ punit: q̃ adulteriũ cõmittit: ita q̃ domũ
ad h locat vl' pbet. ¶ Ad idẽ eſt lex i auctẽtica de leno-
nibꝰ. Coll'. iij. §. ſi q̃s aũt patiat: vbi habet q᷑ domus
illa publicabit ⁊ nihilominꝰ dñs domꝰ in. x. libris au
ri punit. Hec oĩa lege cõfirmant diuina: q̃ pdictꝪ cõ
cordat dicẽs: in pſ. liiij. Deſcẽdãt ad infernũ viuẽtes
qm̃ neq̃tie i habitaculis eoꝝ. Timeãt g̃ q̃ leccatores:
vl' quoſcũq3 malos i familia ſua retinẽt vl' eos paſcũt
vel veſtiũt: cũ h faciẽdo plꝰ ꝓ eis faciat q̃3 q̃ eis domũ
locat. Nec miret quiſq3 q᷑ deꝰ vt pdictũ eſt iuſte pu-
nit delictũ volũtatꝪ vel cõſenſus: q2 apud etiã iuſticiã
ciuilẽ aliqñ pctĩ cõſenſus grauiꝰ eſt: et grauiꝰ punit
q̃ factũ in ſe: ſicut pꝫ. ff. ad legẽ põpeiã: de parricidijs. l.
in. ff. nouo. li. x. ti. pdicto. l. vtrũ: cuius legis vba ſunt
hec. Vtrũ q̃ occidũt parẽtes an etiã cõſcij pena parri-
cidij afficiãt q̃ri põt. Et ait Mecianꝰ etiã cõſcios eadẽ
pena afficiẽdos. Nõ ſolũ parricidas ꝓinde cõſcij etiã
extranei eadẽ pena afficiẽdi ſunt. Glo. Cõſciꝰ delicti
maiori pena punit q̃3 ſi ipemet cõmiſiſſet: nã ſi extra-
neus cõmiſiſſet ⁊ occidiſſet patrẽ vel parẽtẽ alteriꝰ pu
niet pena cõi: vbi tñ eſt cõſcius grauiꝰ punit: q2 ſicut
parricida. Predicta cõfirmat lex dei q̃ pdictis concor-
dat. Ro. j. Qui talia inq̃t agũt: digni ſunt morte. Nõ
ſolum autem qui talia faciunt: ſed qui conſentiunt fa-
cientibus. Nota. D. x. arti. iiij.
¶ Remedia vo ad oẽs penas pdictas euadẽdas ap- Arti. ix.
tiora inueniri nõ poterũt: q̃3 vt oĩbꝰ tã culparũ q̃ etiã 24
penarũ radicibꝰ ⁊ pncipijs reſiſtat. Pro q̃bꝰ eſt aduer
tendũ q᷑ plura ſunt pctõꝝ et penaꝝ et cõſequẽti mor-
tis male a pctõribꝰ interptata: quoꝝ q̃dã tãgunt. D. j.
arti. v. Et. M. ix. arti. ix. ſcʒ dei miſcõia ⁊ hmõi pſum-
ptiones p quas pſumẽtes dicũt: q᷑ deꝰ nõ vult pdere
q̃s cõdidit. Et q᷑ deꝰ neminẽ eternalr vult pdere. Sʒ
huic pncipio obſtare debemꝰ cogitantes q᷑ in inferno
nll'a eſt redẽptio. Et dicẽdũ: ſicut in fabulis legit vulpẽ
dixiſſe ⁊ feciſſe. Leo nãq3 vt aĩalia plura deciperet ſe in- Leo
firmũ finxit: ⁊ aĩalia q̃ cauſa viſitatiõis ad ipm vene- Exẽm
rũt deuorauit: vulpes vo intrãtiũ vidẽs veſtigia ⁊ nõ
redeuntiũ: periculũ ſuſpicãs aſſeruit q᷑ intrare noluit
niſi priꝰ intrãtia exire videret: ⁊ tali fantaſia a Leonis
cauerna lõgius ſe ſubtraxit ⁊ inuitãtibꝰ ab intrandũ
obſtitit. Sic diabolꝰ vt plures decipiat: informat mul
tos: q᷑ ipſe eſt q̃ſi mortuꝰ: q̃3tũ ad hoc q᷑ ipſe non eos
eternalr cruciabit: et q᷑ infernꝰ eſt cõbuſtꝰ: ſic q᷑ con-
tẽtos nõ ſemp retinebit: ⁊ ad iſtud publicãdũ ⁊ alios
inuitãdũ vt illuc intrẽt: multos habet pconiſatores: ⁊
ſub iſto pcertu multi intrãt. Matth. vij. Spacioſa eſt
via q̃ ducit ad pditionẽ ⁊ multi vadũt p eã: de quibꝰ
nullos exire videmꝰ. Sap. ij. Non eſt q̃ agnitꝰ ſit re-
uerſus ab inferis ⁊c̃. Oĩbꝰ g̃ tentatoribꝰ et tẽtatiõibꝰ:
et cogitatiõibꝰ: q̃ pſuadẽt aliq̃d faciẽdũ: ꝓ quo vſus
infernũ iter admigẽtes: q᷑ nõ eternalr peribũt: rñdere
deberemꝰ: ſicut reſpõdit vulpes: dicẽtes. Nõ faciemꝰ:
q2 ſicut dr̃ Sap. ij. Nõ eſt reuerſio finis nr̃i: q̃ cõſig-
nata eſt ⁊ nemo reuertit. Sane i iſta opiniõe plꝰ viſui
nr̃o credere deberemꝰ q̃3 talibꝰ mendacijs. Qꝛ nanq3
ignis inferni ſit viſus pꝫ. Nã ſm btm̃ Greg. in. iiij.
dialo. Cõtra negãtes infernũ eſſe oſtendit ignis infer
nalis de q̃buſdã ſicilie locꝪ eructuare. Et Aug. de ciui.
dei: li. iij. c. vlti. dicit q᷑ aliqñ erupuerũt tot cineres de
mõtibꝰ etneis: q᷑ cooperuerũt tecta domoꝝ: ⁊ ignis ex-
tero rupes cõbuſſit: Nota Aug. ĩ. eo. c. xv. ad idem.
Qꝛ vo iſte ignis eternꝰ ſit eternaliter q̃3 malos detine-
bit: plꝰ vbis credẽdũ eſt diuitꝪ. Matth. xviij. q̃3 duos
oculos habẽtẽ mitti in ignẽ eternũ. Et Matth. xxv.
Ibũt hi i ſuppliciũ eternũ: iuſti aũt i vitã eternã. Alia 25
vo culparũ et ex cõſequẽti penaꝝ motiua ſunt pctõꝝ
lucra ⁊ delectatiões. Sʒ hmõi tẽtationũ radices extir-
pare deberemꝰ. reſpõdẽtes: ſicut rñdiſſe fert q̃dã cõcubi- Exẽm
na amaſio ſuo: a q̃ cũ robã peteret ⁊ ipe diceret ipſam
ſatis hẽ. Non inq̃t q̃cq̃d das mihi nimis parũ eſt ꝓ
pena eterna ꝓpter te ſuſtinẽda. Ita deberẽt mulieres ⁊
oẽs alij q̃ñ eis aliq̃ offerũt vt falſa piuria: vl' alia pctã
cõmittãt: reſpõdere: nimis parũ eſt ꝓ pena et̃na ſuſti-
nẽda: nõ emo tãti eternalr penitere. Quaſi p iſtũ mo-
dũ rñdit Petrꝰ Simoni mago. Act. viij. dicẽs. Pecu
nia ſit tecũ in pditionẽ. Alia vo penarũ ⁊ culpaꝝ eſt:
q̃ñq3 eſt ſpes expectatiõis ſenectutꝪ: q̃ꝝ piculũ ex auctẽ
oñdit Hiero. i epl'a ad Eliodoꝝ. Inter eũ inq̃t q̃. x.
annis vixit ⁊ inter eũ q̃ mille: poſtq̃3 idẽ finis vite adue
nerit: ⁊ tpus oẽ trãſactũ fuerit: tãtũdẽ hʒ vnꝰ q̃3tũ aliꝰ
niſi q᷑ magꝪ ſenex onuſtꝰ pctõꝝ faſce pficiſcit. Ad idẽ
Aug. ſup pſ. vj. Cũ dies iudicij venerit: tũc ſentient
pctõres q̃ñ nõ ſit lõga vita oĩs q̃ trãſit. Nõ ad h au-
ctoritatẽ btĩ Gregorij pulcherrimã. D. v. 4. Sic ex cõ 26
ſideratiõe infinitaꝝ penaꝝ oĩbꝰ tẽtatiõibꝰ reſiſtit ⁊ du
rã egit vitã ille de q̃ refert Beda in li. de geſtis angloꝝ
q᷑ ducebat ab angelo primo p marias penas. ſ. ignis
et aque ⁊ hmõi. Et credẽs illũ locũ eſſe infernũ: dixit Exẽm

ei angelus: q̄ fuit purgatoriū: et illos q̄ ibi erāt posse bonis amicoꝝ opibꝫ iuuari ꝛ specialr̄ missis. Postea ostēdit ei puteos horribiles ꝛ penas inferni maxias: ad quas dū ibi erat: duo hoies: vnꝰ clericꝰ et alter laicus: ꝛ mulier ducebant. Et ab angelo reductꝰ: tota in vitā suā in artissima duxit penitētia: ꝛ oīa bona sua dedit paupibꝫ: vxori ꝛ filijs. Et cū hoies admirantes q̄rerēt ab eo: quō potuit in tāto frigore sic q̄si nudꝰ ire Vel alio tp̄e tot sustinere q̄si discoopertꝰ tot calores. Et quō posset i tali penitētia viuere. Rn̄dere solebat q̄ calidiora ꝛ frigidiora viderat: ꝛ talē vitā duxit: q̄ si nūq̄ dixisset se penas vidisse: arta via oñdit se aliquid vidisse. ¶ De filii visiōe nota de filia q̄dā. B.iiij. 10. Vtriq̄ istoꝝ pōt dici: q: vidisti: de nobis vtinam veraciter dici poterit qđ sequit. Beati q̄ nō viderūt ꝛ crediderūt. Joh. xx. q̄s vtinā oēs sic saperēt et intelligerēt ac nouissima ꝓuiderēt. Deut. xxxij. q: si oēs sic saperēt et intelligerēt ab oībꝫ pctis et penis inferni se custodirēt: et oīs penitētia ꝛ pena quam hic sustinere

Exem. possent leuis videret. Et ꝓ tāto cōgrue rn̄dit quidam senex in vi. pa. cuidā dicēti. Quid faciā q: in cella patior accidiā. Cui senex. Nōdū vidisti tormēta futura: q: si illa cōsiderares et esset cella tua plena v̄mibꝫ vsq̄ ad collū: sustineres patiēter. Sic videbūt iusti ꝛ timebūt: in ps̄. li. ante mortē ad suā emēdationē ne videant et timeāt post mortē: qm̄ timor penā habꝫ. j. Joh. iiij.

P ix **Perseuerantiam in bonis** habere opibꝫ. Prio: nos monēt ꝛ docēt pseuerāne vtilitas ꝛ nobilitas. Scđo: nō pseuerātiū vilitas Tertio: periculū atq̄ inhonestas. Quarto: antiquoꝝ et oīm artificū exēpla: ꝛ diuinū p̄ceptū atq̄ legis documentū. Quinto ostēdent cause retrahētes ꝛ pseuerantiā impedientes cū remedijs oportunis.

Arti. j.
1 ¶ Circa ad p̄mū pseuerāne vtilitas. Primo in h̄ ostēdit q̄ deū hic p grans inuenire facit pseuerātē: qđ elegāter i facto oñdit Magdalene: de q̄ btūs dicit Greg. in omel. de Maria: q̄ stabat ad monumētū foris plorans. Cōtigit inq̄t vt eā sola tūc videret q̄ remāsit vt q̄reret: q: nimirū virtꝰ boni opis pseuerātia ē. Et ei: o post q̄siuit piꝰ et minime inuenit: pseuerauit vt q̄reret: vñ ꝛ cōtigit vt inueniret: actūq̄ est vt desideria dilata crescerēt ꝛ crescētia caperēt qđ inuenissent. Hinc enī est q̄ de eodē spōso eccia i cāticis cāticoꝝ ꝛ q̄libet aīa fidelis dicit. In lectulo meo p noctē q̄siui: quē diligit aīa mea. Quesiui illū ꝛ nō inueni: surgā ꝛ circuibo ciuitatē p vicos et plateas: querā quē diligit anima mea: paululū cū ptrāsissem inueni quē diligit aīa mea

2 Cātī. iij. Scđo: deū in glīa pseuerātē inuenire atq̄ cū ipso cōregnare facit. Q: enī deū in glīa inuenire facit: p3: q: oēs alij currūt: s3 vnꝰ accipit brauiū. j. Coꝝ. ix. Glo. pseuerās. ¶ Ex q̄ p3: q̄ sic in cursu seu ludo illo multi currebāt: tñ q̄ vsq̄ ad finē citius currebat atq̄ velociꝰ accepit p̄miū. i. brauiū: qđ in velocitate pseuerāti dabat. Ita hic in ꝓposito. Et sic rex vel dñs magnꝰ q̄ñq̄ plures h3 filios: s3 tñ vnꝰ solꝰ accipit regnū vel hereditatē. Ita in ꝓposito tñ ille q̄ pseuerauerit vsq̄ in finē saluꝰ erit. Matth. x. Et regnū dei ꝓ semp obtinebit: q: si s̄uire regnare est: q̄ sic ei vno die vl̄ ad modicū seruire: ꝛ postea ad pctā redire vno die vel ad breue tp̄us regnare est. Et talis est rex sic rex existens in ludis pueroꝝ. Ita ei semp seruire vsq̄ ad mortē est cū eo semp regnare. Et hoc est qđ cuicūq̄ fideli dicit. j. Paral. xxviij. Firmabo regnū eiꝰ si pseuerauerit facere p̄cepta mea. In q̄ magna designat pseuerātie nobilitas. Nā pseuerātia est Hester regina sola inter puellas electa: nō vt cū Assuero s3 vt cū deo regnet i eternū coronata: de qua in ps̄. xliiij. Astitit regina a dextris tuis ꝛc. ¶ Hec est Joseph saluator egypti: q: q̄cūq̄ saluat p ipsam saluat. Et hec tunicā h3 talarē: de qua btūs Greg. in omel. Maria stabat ad monumentū. Hinc Joseph inter reliq̄s fratres talarem tunicā habuisse describit. Tunica q̄ppe vsq̄ ad talū est opꝰ bonum vsq̄ ad cōsummationē: ꝛ talis dicere pōt illud Eccl's. ij. Sapiētia pseuerauit mecū.

¶ S3 q: hoies nō tm̄ trahunt ad bonū pseuerātie vel qđcūq̄ aliud rōne vtilitatl̄: s3 etiā retrahunt a malis impseuerātie ꝛ q̄buscūq̄ alijs rōne vilitatl̄: ostendere restat: q̄ta sit nō pseuerātiū vilitas: vt illa cōsiderata ad pseuerātiā in bono cōpellant. Horū aūt vilitas licet i toto oñdat caplo de incōstātia: hic tñ in speciali nō pseuerātes i bono: in p̄mis bestijs irrōnabilibꝫ: in malis cōparant cōditiōibꝫ seu defectuosis. Inter q̄s Arti. ij. 3

p̄mo Leene cōparant: de q̄ dr̄: q̄ primo plures parit catulos: ꝛ deinde pauciores: continue vsq̄ ad vnū: et postremo vsq̄ ad nullū pueniēdo. Sic illi q̄ p̄mo ordinan ōis sue anno sunt angeli: scđo hoies: tertio demones: ibi iubet Plato q̄escere. Et illi q̄ in iuuētute ꝛ in innocētia: vl̄ dū noui sunt i religiōe vl̄ in q̄dragesima i infirmitate vl̄ festo pasche: q̄ ad cōfonē accedūt sunt deuoti: ꝛ cōtinue postea decrescūt: ꝛ de malo in peius mutant. Cōtra illud Deut. xxxiij. Sic dies iuuētutis tue: ita ꝛ senectꝰ tua. Scđo: q̄busdā miluini generis cōparant auibꝫ: de q̄bꝫ dicit Vincētꝰ in speculo naturali: q̄ primo aues magnas venant: deinde debiliores: deinde muscas ꝛ culices ac lūbricos terre venant: tandē in fine fame moriunt. Sic nō pseuerātes: de quoꝝ quolibꝫ pōt dici: qđ de p̄cedēti dici posset Leena: q̄ multos habebat filios infirmata est. j. Reg. ij. Qui in h̄ casu nō solū bestijs irrōnalibꝫ: verū etiā creaturis cōparant insensibilibꝫ. Sic p3 p̄mo. T. v. 72. p silitudinē quā habēt cū ꝓnetate solsequij. In q̄ casu vilissimo cōparant vermi. i. testudini: q: sicut testudo ad paruū tactū retrahit cornua. Ita isti ꝓ parua aduersitate vl̄ difficultate a bono incepto desistūt. Et ideo sic de p̄dictl̄ miluis p̄dictū est in fine fame. i. ꝓpter defectū pseuerātie i bonis opibꝫ moriant: quia vita eterna defraudant: q: sic dicit decretū sumptū ex v̄bis btī Gregorij in moꝛ. de pe. di. iij. §. incassum. in fine. Incassum q̄ppe bonū agit: si añ vite terminū deserat: q: in frustra velociter currit q̄ priusq̄ veniat ad metas deficit. Hinc p Moysen caudā hostie offerre iubemur: vt oē bonū qđ incipimꝰ pseuerāti fine cōpleamꝰ. Scđo: inter creaturas insensibiles lune noue cōparant: q̄ in p̄ncipio noctis: s3 nō vsq̄ ad diē lucet. Luna v̄o antiq̄ ecōuerso i fine ꝛ nō in p̄ncipio noctis lucet. Luna v̄o plena p totā noctē. Sic aliq̄ in p̄ncipio noctl̄ huiꝰ vite q̄ cōparata ad aliā vitā: est q̄si nox sic ostēsum est. M. xj. 42. lucet: s3 nō pseuerāt: de q̄bꝰ Eccl. xxvij. Stultꝰ vt luna mutat. Alij in fine noctis huiꝰ vite lucēt: q̄ scꝫ in fine ad salutē penitēt. Alij q̄si luna plena p totā vitā suā lucēt: de quoꝝ q̄libꝫ Eccl. l. q̄si luna plena i diebꝫ suis lucet. Primi v̄o. j. q̄ in principio noctl̄ tñ lucēt: tā inter creaturas sensibiles q̄ insensibiles mōstris cōparant. Quia sic tā in natura sensibili tā rōnali q̄ etiā irrōnali p̄ naturā ꝛ mōstruosū videt q̄ femella q̄cūq̄ fetū vniꝰ speciei vl̄ nature cōcipiat ꝛ aliū pariat. Si enī semē vnꝰ speciei seminet vel plantula plantet: ꝛ alteriꝰ nature semina vel arbores ꝓducāt. Sic q̄ primo cātat mirabilia ꝛ postea deficit: q̄ primo cōcipit deū ꝛ parit diabolū: vl̄ q̄ deū et bona opa cōcipit: s3 nō parit: de q̄ Job. xv. Cōgregatio hy-

Leena. (margin note)
4 Milui. (margin note)
Testudo (margin note)
5 (margin number)

pocrite sterilis apud quē sicut dicit̄. Eccl. xl. est iracū dia pseuerās et cōtentio. Tertio: inter creaturas ra-tionales rōne tū abutētibꝫ: pmo falsis cōparant̄ ho-minibꝫ. T. v. 27. Et dilacerat̄. M. iij. 5. Scdō: cōpa rant̄ militibꝫ nō habētibꝫ longū anhelitū. Nūqꝫ eñ erit bon⁹ miles q̄ nō hꝫ bonū in bello ⁊ diuturnū an-helitū. Ita nec bon⁹ miles christi: q̄ nō hꝫ in bono p-seuerātiā. Ergo in disciplina pseuerate filij. Heb. xij.

Arti. iij. 6 ¶ Qd̄ si nō feceritis: nō tm̄ in vestrā redūdat vtilitatē et inhonestatē: verū etiā in vestrū ⁊ aliorꝫ redundabit piculū. Sicꝫ ptꝫ p vltimū exemplū de milite i bello nō bñ pseuerāte. Et q̄ defectu nō tm̄ sibi ꝫ etiā toti reipu. periculū imminet. Sic qñ illi q̄ deberent esse milites christi ⁊ pugiles tot⁹ christianitatis: et specialr quorū acceperūt curā ⁊ defensionē: si in pugna ista pseuerā-tes ⁊ prudētes nō fuerint: vtrisqꝫ piculū iminet. Sic ptꝫ p exēplū de cōducēte pugilē pro iusticie vel terre sue defensiōe: sic faciūt in aliq̄bꝫ partibꝫ vbi duella ꝯ deū et rationē pmittunt̄. Si nūqꝫ talis pugil sit victus et a socio suo decept⁹: sic ad lrām dr̄ accidisse: de quodā q̄ fecit pugilē q̄ cōtra eū veniebat respicere retro: dicēdo q̄ nō fuit modus q̄ vn⁹ pugnaret ꝯ duos: ⁊ tu tecū aliū ducis quē dū hac cautela retro respicere fecit ipm vicit et pugil vict⁹ salariū ⁊ in aliq̄ casu vbi pro vita ali cui⁹ pugnat: vitā amittit. Et ali⁹ terrā vl' vitā p qua pugnauit. Sic i pposito de plat̄ et alijs curā habētibꝫ q̄ sunt christianorꝫ pugiles et milites: quorꝫ quēlibet in pugna ista ad fortiter dimicādū: hortat̄ aplus dicēs Labora sic bon⁹ miles christi. ij. Timoth. ij. Si in pu gna ad quā tenent̄ p subditorꝫ tam vita spūali qꝫ etiā hereditate eterna: pdicto mō decipiant̄: q̄ diabol⁹ vel caro vel mūdus faciat eos postqꝫ manū miserunt ad aratrū respicere retro: sic pdict⁹ pugil retro respexit: ⁊ sic vxor Loth: ita q̄ i pugna ista ⁊ cura deficiat: vtris-qꝫ periculū imminet mortis et pānatiōis seu pditiōis eterne hereditatis: q: maledict⁹ q̄ nō pmanet in sermone legis hui⁹. Deut. xxvij. Legis inq̄t hui⁹. i. legis eccle-siastice p quā ad curā ⁊ pugnā p suis subditis obligāt̄
7 Sꝫ heu pficere nō inuenio. Ro. vij. ¶ Quia sicut dr̄ Eccl. xxviij. pseuerātia illi⁹ lingue nō pmanebit. i. il-lius qui qñ curā aliquorꝫ accipit: vel de aliq̄ ope bono onerat̄ et iurat: vel pmittit se bñ esse facturū: ꝫ post-modū ostēdit q̄ vent⁹ ille: lingue illi⁹ de ore suo emis-sus fuit: sic vētus q̄ nauē ꝯsus mare dirigit: ꝫ ad por-tū nō pducit: Et sic flores arborꝫ ex q̄bꝫ nullus sequit̄ fruct⁹. Et sic semē qd̄ seminatū nō crescit. Et sic fun-damētū sine tecto: q: pseuerātia illi⁹ lingue. i. pmissū illi⁹ lingue nō pmanebit. Et sic ex his oibꝫ iminet pe riculū ⁊ inutilitas ⁊ inhonestas. Nā periculū est qñ nauis vel i portu vl' ante portū periclitat̄: ⁊ inutilitas est q̄ arbor floreat ⁊ nō fructificet: ⁊ malū ⁊ dānū: se-minare vbi nihil crescit: ⁊ derisoriū est fundare domū ⁊ nō cōsummare. Sic in pposito ⁊ piculū ⁊ inutilitas ⁊ damnū est spūale. Et q̄ habitat i celis irridebit eos. ps. ij. Nota de piculo taliū. S. v. arti. iiij. ¶ Propter qd̄ ne i ista picula vl' derisiōes incidāt: ipsemet q̄ habi-tat i celis p exēplū de⁹ hortat̄ ad cogitādū anteqꝫ curā accipiāt vl' op⁹ aliqd̄ incipiāt si illud cōsummare po-terūt an nō. Et sm̄ h̄ illud incipiāt vel dimittāt. Lu. xiiij. Quis inq̄t ex vobis volēs turrim edificare: non pri⁹ sedēs cōputat sumpt⁹ q̄ necessarij sunt si habeat ad pficiendū: ne postea qꝫ posuerit fundamentū ⁊ nō poterit pficere: oēs q̄ vidēt incipiāt illudere. dicentes. Quia hic hō cepit edificare ⁊ nō potuit consummare. Aut q̄s rex iturus cōmittere bellū aduersus aliū regē: nō sedēs pri⁹ cogitat si possit cū decē milibꝫ occurrere ei q̄ cū. xx. milibꝫ venit ad sehec ibi. Sic esset faciēdū in omi pposito vt pri⁹ deliberem⁹ de faciēdo et postqꝫ deliberatū ⁊ inceptum est: sicut docet aplus. Gal. vi. Bonū facientes nō deficiam⁹. Et addit causam satis familiarē: sicut agricola aliū agricolā: vel artifex aliū familiariter hortatur vt opus cōsumet: ne mercedem amittat. dicēs. Tpe eñ suo metemus non deficientes: sed si prius non defecerimus.

¶ Exemplū ad hoc de Petro: de quo dicit̄ Act. xij. Arti. iiij.
Petrus aūt pseuerabat pulsans ⁊ omnia q̄ pseueran- 8
tiam ore docuerūt. Sicut patet in vi. pa. vbi quidam
senex discipulū docuit dicēs. Talem te quotidie ser- Exēm
ua: qualem te prima die exhibuisti. Confortare et per-fice. j. Paral. xxviij. Et hāc ope impleuerūt ⁊ ostēde-runt. Sicut patet primo de Moyse: qui dicit Deut. x Perseueraui i mōte. xl. diebꝫ: et. xl. noctibꝫ. Et Caleph qui dicit Josue. xiiij. Illius tpis fortitudo vsqꝫ hodie in me pseuerat. Tertio: in Job et Thobia. T. v. 72.
Quarto: in Diogene. P. iij. 3. Quinto: in latrone: de Exēm
quo fert̄ q̄ cum nihil aliud in penitētia qñ de latroci-nio cessabat recipere vellet nisi q̄ crucē semp a dextris p viā dimitteret: in hac tm̄ intm̄ pseuerauit penitētia: q̄ cū ab hostibus esset psecutus potius se occidi per-misit qꝫ contra penitentiā susceptā faceret: cui pie cre-dendū est q̄ deus celū aperuit. Nam et dicto proprio hoc sequi videt̄: qui ait. Lu. xj. Et ille inquit si perse-uerauerit pulsans. dico vobis: ⁊ si non dabit illi sur-gens: eo q̄ amicus eius sit: pper improbitatē tamen eius surget et dabit illi quotquot habet necessarios. Sexto: in omnibꝫ operarijs et artificibꝫ. Nauta enim in mari pugnat cōtra ventū: ⁊ nō statim ad primum ventū quē nō habet ad libitū redit. Ita etiā agricola in spe messis duras sustinet in operando tēpestates: et omia fortune et dei adiutorio exponit. Nam si vellet esse certus anteqꝫ seminaret: q̄ bonas habiturus esset messes: ⁊ aliter nō seminaret nūqꝫ seminaret. Si iterū ad primū ventū frigidū aratrū dimitteret: nūqꝫ bene meteret. Ita nec illi q̄ nec bonū opus incipere volunt nisi essent certi de profectu: vel inceptum nō cōtinuāt: qñ cōtrarietatē inueniūt. Oportet ergo incipere i spe adiutorij diuini et pseuerare: quia sic oēs alij ab initio fecerūt. Et sicut. ij. Petri. iij. omnia sic perseuerant ab initio creature: quia aliter nec in operibus nostris cō-formamur diuinis: de quibꝫ dicit̄ Eccles. iij. Opera sūt dei in eternū perseuerāt. Nota exemplū ad hoc. B. ij. 35. Nec pceptū implemus diuinū: de q̄ btūs Gregorius in omel. Maria stabat ad monumentū. Precepto inquit legis cauda hostie iubet̄ offerri in sa-crificio. In cauda quippe finis corporis est: ⁊ ille bene immolat qui sacrificiū boni opis vsqꝫ ad finē pducit debite actionis. Nec documentū tenemus legis ciuis lis. G. iiij. 15. Ni omnes et hec omnia pseuerauerūt confirmare sermonē. Ezechiel. xiij. i. predicti omnes suis doctrinis et exemplis perseuerauerūt cōfirmare sermonem dei in nobis.

¶ A qua quidē perseuerātie cōfirmatione seu firmi- Arti. v.
tate multa nos retrahere nitunt̄: quorꝫ quidē impedi- 9
mēta: quedā sunt intrinseca: quedā extrinseca. Intrin-secorū quedā sunt voluntaria: quedā inuoluntaria. Impedimenta voluntaria intrinseca sunt: pposita in-debita formatio: et instabilitas ⁊ mētis seu cordis ni-mis supficialis fixio et fundatio ⁊ ad crucē christi de-bilis ligatio. Nam sicut nauis nō ligata ad ancoram et sicut domus nō fundata sup firmā petram: funda-mentum faciliter deijcit̄. Ita in pposito: nauis cordis nostri nō ligata ad ancorā crucis: nec domus fundata

sup firmā petrā christū: nec arbor bene radicatā faci
liter proijcit et deijcitur: sicut patet. T.v.72. Omnium
nāq3 sic interi⁹ disposit⁹ est: sicut pulchra frumētorū
vel florū ostēsio in terra mala: et arbore sterili: que nec
diu durat i pulchritudine: nec fructificat ad vtilitatē.
Et q2 interi⁹ firmū fundamentū nō habet: ideo parua
tēpestate totū destruit. Sic in ꝓposito. ¶ Ad hoc ḡ ꝙ
quis in oꝑe penitētie vel cuiuscūq3 virtutis firm⁹ ꝑ-
seueret: oportet ꝙ amoris vinculo interi⁹ in corde ad
crucē christi tāq3 ad ancorā liget. Exēplo christi: qui
clauis cruci fuit ligat⁹: vt veraciter cum Paulo dicere
possit. Christo cōfixus sum cruci. Et vt fiet cōueniat
qđ de Lucia dicit. Deus in medio ei⁹ nō cōmouebit:
in ps̄. xlv. Sic ostēdat se sapientē esse: de q̄ dicit Aug.
de ciuitate dei. li. x. ꝙ differētia est inter animū sapien-
tis et stulti: q2 stult⁹ cedit passiōibꝫ: sapiēs nō. Causa
ꝯo inuolūtaria est naturalis debilitas: amētia: senect⁹.
vel quecūq3 impotētia absoluta q̄ cōtra volūtatē con
tingit. Et de h ꝙ quis tali causa supueniēte in incepto
nō ꝑseuerat oꝑe laudabili: nō est vituperādus: nec ta
lis in ꝑseuerātia est ab alijs in exēplū trahenda. Quia
sicut vult philosophus primo ethicoꝝ. cap. xvi. Silr̄
est de eo qui ꝑmansit in opatiōe virtutū vsq3 ad amen-
tiam ⁊ de eo q̄ ꝑmāsit vsq3 ad mortē. ¶ Causarū ꝯo
seu impedimētoꝝ tam intrinsecorū q̄3 extrinsecorum
10 plura tacta sunt. P. vij. arti. xiij. per totū. ¶ Quarum
vna de extrinsecis est delectatio quā quis in rebus in-
uenit exterioribꝫ. Et tales Jonathe assimilāt. j. Reg.
xiij. qui bene incepit ⁊ hostes fortissime fugauit: s3 dū
opus inceptū ꝑficere debuit post fauū mellis declina-
uit. Sic isti post delitias vel honores. Vnde istis cō-
tingit spūaliter: qđ Aza rex sustinuit corporaliter: de
quo post multa bona facta sua dicit. ij. Paral. xvi. ꝙ
in fine doluit pedes. Hos corripit ⁊ his remediū ap-
ponit apostolus dicēs. Gal. iij. Sic stulti estis: vt cū
spū cepertitis: carne cōsummamini. Tales sunt spiri-
tualit mortui: assimilati illi statue mortue Nabuchos
donosor que habuit caput aureum et pedes fictiles.
Dan. ij. Illa inquā morte mortui sunt vel erūt: de qua
dicit apostolus. Si sm̄ carnem vixeritis: moriemini.
11 Ro. viij. ¶ Secūm impedimētū retrahēs a ꝑseuerātia
sunt diuitie: mūdi gaudiū: quia sicut canis vel falco
sanatus in volando nō ꝑseuerat. Homo etiā q̄ satis
habet aliunde: etiā si nō laboret in estu et pluuia: non
ita bene ꝑseuerat in oꝑe ⁊ labore suo: sicut ille q̄ nihil
habebit in sero: nisi qđ lucrat de die. Ita q̄bꝫ est escu-
lentorū satietas et venereorū oportunitas: ita bene nō
ꝑseuerāt in ieiunio et castitate. Nec illi qui cōfidūt in
diuitijs suis ⁊ in multitudine diuitiarū suarum glo-
riant: ita bene ꝑseuerant in tribulationibus suis et te-
diosis operibus ꝓ amore christi: sicut illi qui cogitāt:
ꝙ nihil habebūt in sero mortis: nisi qđ de die vite lu-
crant. Nec etiā in multis opibꝫ bonis: ita bene perse-
uerāt abundātes: q̄ multa habēt q̄ amittere pñt: sicut
illi q̄ nihil amittere possunt: sicut ostēsum est. C. xvi.
35. Et hac de causa apli et christi discipuli q̄ dixerūt.
Nos reliquim⁹ oīa: erāt vnanimiter perseuerātes in
oratiōe. Act. j. ¶ Tertiū impedimentū est difficultas
labor vel flagellū: qđ quis patit in bonoꝝ operū ag-
gressu. Sed hoc tollit btūs Gregori⁹ dicēs: ꝙ cōside-
ratio p̄mij minuit vim flagelli: sicut patet de expectāte
12 ꝓmotionē in curia pape. T.v.72. ¶ Quartū impe-
dimētū est infortuniū. S3 h primo tollit Demetrius
phūs: de q̄ recitat Aug. de ciuitate dei q̄ dixit. Nihil
illo est infelici⁹ cui nūq̄3 aliq̄d euenit aduersi: non illi
licuit experiri: cū male de illo iudicauerūt dij. Secūdo
idē tollit Seneca dicēs. Illos miseros esse iudico qui
nūq̄3 fuerūt miseri. ¶ Quintū impedimētū retrahēs 13
ab inceptis: et etiā ꝑseuerātia est timor ꝓfect⁹ ꝓpter h
nāq3 aliq̄ a p̄dicatiōe: aliq̄ a peregrinatiōe ad gentes
cōuertēdas retrahunt. S3 h tollit primo Paulus. j.
ad Cor. iij. dicēs: ꝙ vnusq̄sq3 ꝓpriā mercedē recipiet:
sm̄ ꝓpriū laborē ⁊ nō sm̄ ꝓfectū. Secūdo idē tollit Se-
neca in eplā. lxxxiij. ꝑ exēplū de seminātē ⁊ naufrago.
dicēs. Post malā segetē serēdū est. Nā q̄cq̄d perierat
infelici soli sterilitate vni⁹ anni restituit vbertas. Ne-
mo habet tantā certitudinē in beneficiis vt nō sepe fal-
lat: post eciā naufragia maria tentant. Tertio: idē tol-
lit in ꝓuerbijs dicēs. Bonoꝝ rerū si successus nō fue
rit: conat⁹ ipse oneratus est: bona nemini est bona si nō
alicui sit mala. ¶ Sextū impedimētū est ꝑsecutio q̄ fit 14
tripliciter scđm canones: cordis inuidia: oris detractiōe
oꝑis inflictiōe. vi. q. i. sunt. §. verū. S3 istud tollit pri-
mo auantagiū qđ de ꝑsecutiōe habebit: sicut ostēsum
est. T.v.35. et. 39. et. l. et. lxiiij. Secūdo q2 plus sibi ipsi
nocet: sic pz. T.v. lxiiij. Nā dū iste quē ꝑsequit ꝑdit
vestē vel parū in corde inquietet ille ꝑdit fidē iste pe-
cuniā: ille iusticiā: ist⁹ periculū est exteri⁹ in reb⁹ vel
corpore illi⁹ in aīa: ḡ oībꝫ istis impedimētis sublatis:
sitis ꝑseuerātes i doctrina aploꝝ. Act. ij. q2 si nō ꝑseue
rans deficit: q2 sm̄ Bernardū: oēs aut ꝓficiūt aut de
ficiūt. Nō ꝓficere eī deficere est. Et arbor plātata in
horto dominico q̄ nō crescit nec ꝓficit scindit et i ignē
mittit. Sicut ḡ arbor ⁊ lilium inter spinas ꝑseuerāter
crescūt. Sic ⁊ vos inter pūcturas ꝑseq̄tiū ⁊ aduer-
santiū: q2 sm̄ Aug. sup ps̄. cxix. Cū inceperit christia-
nus cogitare ꝓficere: incipit pati linguas aduersantiū
q̄cūq3 illas nōdū passus est: nōdū ꝓficit: q̄cūq3 illas
nō patit: nō conat ꝓficere. Nota de materia ꝑseuerā-
tie. R.v. arti. xj. per totū. Item. S.v.6.

Pietatis primo ostendit PI
multiplex vtilitas. Secūdo: qualiter haberi de-
beat. Quātū ad primū pietas duplicē in generali cōfert
vtilitatē. Vnam illi qui pietatis exercet opera. Alterā
illis qui eius considerāt pietatem.
¶ Quātū ad primū pietas q̄tuor cōfert vtilitates eius Arti. i.
dilectori et opatori. Primo nāq3 a deo dari facit bona 1
tpalia: q2 bon⁹ dn̄s et largus: nō erit parcus ei q̄ sibi
est larg⁹. j. Timoth. vj. Est aūt quest⁹ magn⁹: pietas
cū sufficiētia. Secūdo: iuuat ad habendū remissionē
pctōꝝ: q2 q̄ ex pietate remittit peccāti in eū: de⁹ ei eti⁹
remittit dicēs. Lu. vj. Dimittite ⁊ dimittemini. Quā-
to ḡ pl⁹ sentim⁹ nos ꝯ deū deliquisse ⁊ pietate magis
indigere: tāto plus debem⁹ alijs tam pietatis corpo-
ralis pauperes iuuādo q̄3 etiā spūalis dimittēdo opa
exhibere. Exēplo illi⁹: de q̄ scribit Eccl. xlix. In diebꝫ
pctōꝝ corroborauit pietatē. Tertio: liberat tā a culpa
q̄3 etiā a culpe sequela. i. pena. ¶ A culpa nāq3 in hoc 2
liberat ꝙ postq̄3 pctōꝝ remissionē semel vt p̄dictū est:
ꝑ pietatē obtinuerim⁹ eadē pietas facit: ꝙ de⁹ a tenta-
tionibꝫ: et sic ne in culpā incidam⁹ p̄seruat et eripit. ij.
Petri. ij. Nouit dn̄s pios de tentationibꝫ eripere. Me
etiā p̄seruat a pena seu morte eterna: ꝑ exemplū pz de
Traiano. et vidua. J. xiij. 8. Propter qđ scriptura cō
grue simul copulat vitā ⁊ pietatē. ij. Petri. j. Que ad
vitā et pietatē donata sunt: quasi diceret: illa q̄ donata
sunt ad pietatē: donata sunt ad vitā. ¶ In q̄ notatur
quarta pietatis vtilitas: q2 mena ē piam ad cognitionē
dei: et per manū piam. i. ꝑ manū illā ꝑ quā pietatē ex-
ercēdo tenuit: ipsam quoq3 manū tenēdo: ad vitā du-
cit eternā. Me aūt ad cognitionē dei ducat: in q̄ cogni-

tione cōsistit vita eterna. Joh.xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū: satis ostēdit saluator et vita nostra Christus in ostēsione suijpsius ad discipulos q̄ ei pietatis ostēderūt opa in Emaus: de quibꝰ dicit btūs Gregorius in omel. Duo ex discipulis iesu ibāt ꝛc. ꝙ deū quē in scripture sacre expositiōe nō agnouerāt in panis fractione cognoscūt. In qua omel. videt velle btūs Gregoriꝰ ꝙ ꝑ nullū signū ostensum exteriꝰ circa panis fractionē. ſ; ꝑ dei illuminationē quā meruerūt in fractiōe panis: cognouerunt dñm in fractione panis. Et hoc est qd̄ sequit: in omel. Audiēdo ergo ꝑcepta dei illuminati nō sunt: ſ; faciēdo illuminati sunt: q: scriptū est. Nō auditores legis iusti sunt apud deū: ſ; factores legis iustificabunt. Quisquis ḡ vult audita intelligere: festinet ea q̄ iam intelligere potuit ope implere: et pietatē non tm̄ aure audiat vel ore ꝓferat: ſ; manu teneat: vt ab ipsa ducat in agnitionē veritatis: q̄ ſm pietatē est i spem vite eterne. ad Titū. j.

4 ¶ Qūtū a scdam partē huiꝰ articuli: pietas maiorꝫ est causa humiliatiōis minorū. iij. Reg. xx. Audiuimus quia reges israel clemētes sunt: ponamꝰ igit saccos in lumbis nostris et funiculos in capitibꝰ nostris. Ita etiā rebelles moderni tpis: audiētes principes et reges tam ecclesiasticos q̄ȝ seculares pios esse erga illos qui postq̄ȝ cōtra eos deliquerūt se eis humiliauerūt: paratiores sunt ad se humiliādū. dicētes illud. Eccl. xviij. Viri mīscdie sunt quorū pietates nō defuerūt.

Arti.ij. ¶ Ex dictis ḡ apparet: ꝙ pietas ad omnia vtilis est. j.
5 Timoth. iiij. Sed tm̄ ad hoc ꝙ tot cōferat vtilitates: duas requirit cōditiōes: vnā ex parte possidētis et aliā ex parte ipsius possessiōis. Ex parte possidētis debitā requirit habitationē. Ex parte vō suijpsius ordinatā requirit societatē. Qūtū ad primū: debita pietatis habitatio est ꝙ nō tm̄ habeat in quibuscūq; alijs sensibꝰ nisi etiā habeat in opatione. ¶ De illo nāq; qui illam habet in oculis pie viuēdo et quasi ꝑ visum miserl cōpatiēdo: pōt respōderi sicut ante respōdit auide aucu-
Exem pe qui auiū capita frāgēdo pre frigore lachrymabat. Ecce inq̄t quō nostras lachrymat miserias. Cui alia: nō respicias oculos: sed manū quō ipsa est pietatem suā crudelitate cōmaculans. Hester. xvj. Nota. C. xij. 5. ¶ Illis vō qui pietatē tm̄ in ore habēt vl' ipsam in suis miserijs petēdo: ꝑ antiquū respōdet ꝓuerbiū q̄ dicit: On ne doit auoir pite de lui qui ne la daigne vel ꝑ ipsam iurādo. In q̄ casu ab eis queri posset: qd̄
Exem legit quidā a quodā quesiuisse rege: q̄ multū quid loquēdo: qd̄ iurādo pietatē dei nominare solebat: hunc cū quendā male delatū in carcere nimꝰ iniuste detineret nec ipsum aliquatenꝰ dimittere vellet: semel ad mensam positū quidā cautē reprehēdit: quadā questiōe pmissa in hunc modū: dñe si istū cibū quē multum di-
6 ligis et frequēter ore sumis: semꝑ haberes in ore: nisi in ope aliquo illū posueris vel aliq̄d circa ipm feceris qd̄ tibi valeret? Qui rñdit: parum vel nihil. Cui ille. Sic est de cibo aie: licet semꝑ istū nominādo: in ore habeat: sine alio nihil ꝓdest. Cui rex: verū est: ſ; q̄re hec dicis: q: inq̄t ille: aliq̄ frequēter optimū cibū aie. i. pietatē in ore habēt: ſ; nō in ope. Rex vō intelligēs parabolā ipm tāgere q̄ȝuit: in q̄ pietatē ope nō ondit. Cui aliꝰ: in illo quē in carcere detines: q̄ statim iussit eū liberari. Sit ḡ ſm cōsiliū sapiētis. Eccl. xxxvij. Cū impio tracta de pietate: vt ipsam ope ostēdās: q: aliter ſm qd̄ dr. ij. Timo. iij. sunt speciē pietatis habētes: sic prz C. xij. 5. virtutē aūt abnegātes. Scdam partē huius articuli. s. pietatis societatē ordinat. Aug. in q̄dā ſmōe dicēs. Apud deum nec pietas sine iusticia est: nec sine pietate iusticia: nec sine bonitate equitas: nec bonitas sine eq̄tate habet. Nā equitas sine bonitate et seuitia: iusticia sine pietate: crudelitas est. Ideo aplus hec tōgrue simul associat. j. Timo. vj. Sectare inq̄t iusticiā fidē: pietatē: charitatē: patientiā: mansuetudinē ꝛc.

Predestinatiōis. Primo P xj

ostendit causa. Secūdo: ꝙ ꝑdestinatio nō tollit arbitrij liberi facultatē. Tertio ondit ꝙ ꝑdestinatione q̄tū ad saluādos: et ꝑscientia q̄tū ad damnādos stātibꝰ et suppositis: nec boni de necessitate saluant nec mali de necessitate damnant. Quarto: ꝙ nō est in deo salutis nostre causa defectiua: nec ꝑditiōis causa effectiua. Quinto: cōtra ꝑdicta ponēde sunt obiectiones cū suis solutiōibꝰ. Sexto: ꝑdestinatiōis et salutis quorūcūq; saluandorꝫ: et dānatiōis quorūcūq; reprobꝫ ondit euidētia: ꝑ quā euidēter sperare poterūt: se esse saluādos: vel timere se esse damnandos.

¶ Qūtū ad primū: saluo semꝑ meliori iudicio: tam ꝑdestinatio in se q̄ȝ etiā suꝰ finis et effectus vident hre causam et cōcausas. Cū enī ꝑdestinatio sit ordinatio saluandorū ad vitā quā deꝰ mere ex sua dat bonitate: nō pōt aliā ꝑcausam ex parte dei hre causam q̄ȝ suā volūtatē: qua voluit hoies esse participes sue btitudinis. Et h̄ est qd̄ ait aplus. Eph. j. Predestinauit nos i adoptionē filiorꝫ: ſm ꝓpositū volūtatis sue. Et iterꝫ ibidē. Elegit nos i ipo ante mūdi cōstitutionē. ¶ Cōcausas vō siue causas ex parte ꝑdestinatorꝫ: sine qbꝰ finē illū ad quē ordinant nō attingūt: pōt vt videt ꝑdestinatio hre bona ꝑdestinatorꝫ opa: ꝑces fideliū et auxiliū sctōꝫ. Ista vident cū deo ꝑdestinationē concausasse: non tā q̄ȝ cū eo ab eterno existētia: q̄ oia merita ꝑcedit humana: ſ; tā q̄ȝ ab eo ꝑintellecta et ꝑuisa. Nec debet cuiq̄ȝ mirabilis videri cōcausatiōis modꝰ: cū ſm phm ij. phisicorꝫ. finis causa sit causarꝫ: etiā ipsiꝰ cause agentis: nō vt cū eo actualiter ꝑexistit: ſ; vt ab illo ꝑcōcipit. Si vō cuiq̄ȝ videat: ꝙ similitudo ꝓ tāto nō teneat: q: ꝑdicta nō sunt predestinationis finis: intelligat ꝙ sunt finis sub fine: sic opa gr̄e et meriti: sunt finis sub dono glie et mercede ꝑmij. Ex q̄ sequit ꝙ si finis ꝑncipalis mouet agentē et in rōne causalitatis cū ipso cōcurrit: nō tm̄ actualiter cū ipo existēs. Ita etiā finis sine q̄ nō cū ipso in rōne cause cōcurrere pōt absq; h̄: ꝙ cū illo actualiter ꝑexistat. ¶ Videt ḡ deꝰ in electorū ꝑdestinatiōe tm̄ fecisse: ac si dixisset. Predestino atq; ordino eos ad gloriā habendā eternā principalr ꝓpter bonitatē meā eis participandā. Et secūdarie et tanq̄ȝ ꝓpter causam sine qua nō ꝓpter bona opa illorꝫ q̄ preuideo ipsos esse facturos: et ꝑces sctōꝫ quos video ꝓ ipsis
2 esse ꝑcaturos. ¶ Et est exemplū ad hoc q̄tū ad bonitatē suā ostēdendā: et opa q̄ ex parte nr̄a requirunt de dño qui ꝓpter largitatē suā et curialitatē ostēdendā principaliter suis magnū ꝑparat cōuiuiū: sic Assuerꝰ de q̄ dicit Hester primo: ꝙ fecit grāde cōuiuiū cūctis principibꝰ et pueris suis fortissimis: vt ostēderet diuitias glorie sue: ac regni sui magnitudinē. Ecce causam principalē dicit: vt ostēderet ꝛc. Et aliā cōcausam vl' causam sine quā nō innuit in hoc qd̄ dicit principibꝰ et pueris suis: quasi diceret. Illis cōuiuiū ꝑparabo et ꝓpter magnitudinē meā ostēdēdā: et q: etiā pueri mei sunt: mei inq̄ȝ et nō alieni: mihiq; seruiētes: mihiq; vtiles in tributis dādis et seruitijs exhibēdis. Et sicut iste tūc vidit duos fines ꝓpter q̄s cōuiuiū tūc ꝑparauit illis: quos seruos suos hūiliter sibi subiectos tunc vidit. Ita deꝰ q̄ oia ꝑuidit anteq̄ȝ fierēt: de q̄ dr in ps. cxxxviij. Intellexisti cogitatiōes meas de lōge: semitā

meũ:et funiculũ meũ inuestigasti. Et oẽs vias meas
ꝓuidisti: ꝓpter duas causas pueris suis futuris conui
uium ꝓparauit ꝓpter principaliter semetipm̃:iuxta il-
lud Prouer.xvj. Uniuersa ꝓpter semetipm̃ operat⁹
est dñs:et ꝓpter bona opa q̃ preuidit seruos suos ĩ fu-
turo esse facturos:ita q illis cõuiuiũ ꝓparauit ꝓpter
seipm̃. Et q̃a serui sui sunt ei humiliter seruiẽtes atq;
mãdata ei⁹ tenẽtes. ¶ Et hoc sane videt̃ de⁹ innuere
in hoc q typice de qualibet aïa dicere potest fideli.
iiij. Reg.xix. Saluabo eã ꝓpter me: et ꝓpter Dauid
seruũ meũ:quasi diceret. Saluabo ipm̃.i. quãcunq;
aïam saluandã ꝓpter me. Et q2 etiã ipse q̃ animã illã
possidebit:erit sicut Dauid seru⁹ me⁹. Sic etiã Alex-
ander.j.Machab.i.diuisit regnũ pueris suis. Scdo
idẽ videt̃ sequi p argumentũ a cõtrario sensu. Si eñ
de dãnatis dicit̃ Baruch.iij.q perierũt ꝓpter suam
insipientiã: quare etiã de saluatis nõ dicit̃ q saluant̃
ꝓpter suã sapiẽtiã:eo modo accipiẽdo li ꝓpter q̃ dictũ
est. Tertio idẽ ostẽdit̃ tam ex spe quã moniẽtes habẽt
q̃ etiã ex oratiõibus quas boni in tribulatiõibus faciũt.
D.nãq;.ij.15.ostẽsum est p exempla et doctrinã beati
Gregorij.q moniẽtes debẽt oĩa bona ab eis pri⁹ facta
ante mẽtis oculos diligẽter colligere:vt ꝓpter ipsa fir-
mã spem habeãt salut. ad quã ꝓdestinant̃:qđ frustra
esset si ꝓpter ipsã salutẽ non cõsequerent̃ ꝓdestinatã et
ordinatã. Propterea nisi ꝓpter bona opa penitẽtie q̃s
ꝓdestinatiõis obtineret finẽ frustra videret̃ Lauren-
tius dixisse. Januas tuas ingredi merui. Et christus
Math.v. Beati q̃ persecutionẽ patiunt̃ ꝓpter iusti-
ciã ꝛc. Ampli⁹:sic sancti legunt̃ frequẽter orasse tãq̃
in meritis suis cõfidentes:sicut patet.iiij. Reg.xx. de
Ezechia qui de morte certificatus.dixit. Obsecro dñe
memẽto quõ ambulauerim corã te in veritate ꝛ corde
ꝑfecto:et qđ placitũ fuerit corã te fecerim. Nec sic pre-
sumẽdo deo displicuit:ſ; phariseus qui dixit. Jeiuno
bis in sabbato ꝛc.sed placuit:sicut patet p hoc quod
3 sequit̃. Audiui orationẽ tuã ꝛc. ¶ Sed dicẽt forte q
ꝓpter bona opa causaliter vt dictũ est debem⁹ sperare
et salutẽ orare: q̃ quidẽ licet isto modo sint causa nr̃e
salutis:nõ tñ causa ꝓdestinatiõis:sicut nec mala opa
causa dãnationis:sicut videt̃ velle aplũs. Ro.ix. qui
loquẽs de Jacob et Esau.dicit. Cum aũt nondũ nati
fuissent:aut aliq̃d egissent boni vel mali:vt ꝓm electio-
nem ꝓpositũ dei maneret nõ ex opibus: sed ex vocante
dictum est.ei: Maior seruiet minori:sicut scriptum est
Malach.i. Jacob dilexi: Esau odio habui: Sed istud
videt̃ minus rõnabiliter dictũ esse: quia qđ est causa
executiõis alicui⁹ finis; videt̃ esse causa ordinationis
eiusdẽ. Sicut causa executionis finis dom⁹ est vt ꝓ-
hibeat nos a caumatibus ꝛ a pluuia: ꝛ illa est causa or-
dinatiõis ei⁹. Cũ ergo opa electorũ sint causa p quã finẽ
vltimũ exequunt̃: videt̃ q sint causa ordinatiõis eius-
dem. Qđ vero dictũ est de Jacob et Esau sic intelligit̃:
q anteq̃; essent: vnũ dilexit ꝛ alterum nõ dilexit: non
ꝓpter opa q̃ tũc fecerãt bona vel mala: ſ; q̃a sciuit q̃d
essent in posterũ facturi. Sic enim videt̃ loqui deus.
Esa.xlviij. Scio eñ quia ꝓuaricãs preuaricaberis: et
4 transgressorẽ ex vtero vocaui te. ¶ Sic ergo ostẽsa eẽ
ꝓdestinatiõis q̃; etiã finis ꝓdestinatiõis causa cũ con-
causa anteq̃; predestinati sint in rerũ natura. Nunc
ostẽdere restat: q eedem cause simul cõcurrũt in ope-
ratione: qñ predestinati in rerũ natura existũt. Et hoc
primo in electorũ operibus vt videlicet sicut de⁹ anteq̃;
essent illos ad finẽ vltimũ ordinauit ꝓpter semetipm̃:
et ꝓpter opa illoꝝ. Jta etiã qñ sunt simul cũ eis semꝑ
existãt: sicut ipsemet ait. Ecce vobiscũ sum vsq; ad cõ-
summationẽ seculi: ꝛ cũ eis etiã operet̃: et ipsi etiã ei co-
operent̃: et laborẽ suũ apponãt. Secũdo idẽ ostẽdit̃ ex
ꝑcibus sctõꝝ: ostendendo q etiã ipsi cooperant̃ ad elec-
torũ salutẽ: sicut ꝛ bona opa. ¶ Primũ ostẽdit̃ exem-
plo lege ciuili: lege dei ꝛ auctoritatibus sacre scripture.
Exemplũ ostẽdit q magno dño ꝓhibẽte necessaria pro
cõuiuio ꝓparãdo ꝓ amicis suis: q̃ quo ad amiciciã et
vestiũ honestatẽ sunt digni ad cõuiuiũ suũ intrandũ
et nõ ꝓ aliis. Jta etiã ipsi q̃ intrare volũt debent dili-
gentiã suã apponere: vt sic sint ei amicitia copulati: et
honeste induti q a ianitore tãq; indigni nõ repellant̃.
Sic in ꝓposito.in quo exemplũ est satis ad ꝓpositũ ꝓ-
tãto: q̃a sicut ꝓdict⁹ dñs causa exẽpli ꝓpositus ꝓpter
bonitatẽ suã vult multis cõuiuiũ parare: vult q ipsi
cooperent̃ seipsos ꝓparãdo et dignificãdo: et q aliter
nõ intrẽt: ſ; expellant̃. Jta de⁹: sic patet de nõ habẽte
vestẽ nuptialẽ. Math.xxij. Et de sapiẽtibus virginibus
de quibus dicit̃ Math.xxv. Que parate erãt intraue-
rũt: et clausa est ianua nõ paratis. Propter qđ hortat̃
oẽs vocatos q̃ illuc intrare desiderãt esse paratos. di-
cẽs. Estote parati. Lu.xij. Nota ad istud ꝓpositũ plu-
ra exẽpla. P.ij.27. Secũdo idẽ lege ostẽdit̃ ciuili. C.
li.iiij.titu.ꝓ socio.L.i. sub his verbis. Societatẽ vno 5
pecuniã cõferente:alio operã dãte: cõtrahi magis ob-
tinuit. Ex quibus verbis sequi videt̃ q societatẽ appro-
bat mercatorũ: in qua vn⁹ ꝓciũ et ali⁹ laborẽ apponit.
Et ecõuerso iniustũ esset petere q vn⁹ totũ apponeret
et alter nihil: et tñ cũ alio lucrũ participaret. Sic in so-
cietate dei: et nostra: in qua christus ꝓciũ apposuit san-
guinẽ suũ in cruce fundẽdo: ꝛ etiã gratiã preuenientẽ
cooperantẽ et subsequẽtẽ largiẽdo: q̃ñcunq; ex gratia
sua speciali nos ꝓdestinauerit: iustum videt̃ q nos la-
borẽ ꝛ cooperationẽ adhibeam⁹. Nec aliter videtur
iustum q lucrum precij sanguinis sui in gloria secum
participem⁹: quia nec ad illud sine tali medio laboris
nostri ꝑtingemus: q̃a qui ordinauit finem: ordinauit
media per q̃ finis ille ꝛ sine quibus finis ille attingitur:
ita q finis ille ĩ sua sit ordinatiõe: vult tamẽ q media
in nostra sint libera potestate. ¶ Et est ad hoc aliud 6
legis exemplũ: in Digesto veteri.li.viij.ti. de seruitu-
tibus vrbanoꝝ prediorꝝ.l.seruitutes.§.si domus. Cui⁹
casus talis est. Aliquis habẽs montẽ vel rupem: sub
cuius mõtis pede vicin⁹ habitat: cui cõcedit q p mõ-
tuosam areã suã ad domũ suã viã habeat. Lex querit:
vtrũ fodiẽdo ꝛ explanãdo cliuũ: sibi iter facere posset
et dicit q sic: q̃a q̃ cõcedit finẽ: ꝯcedit ea q̃ sunt ad finẽ
sine quibus finis ille non adipiscit̃. Jta de⁹ qui ordinat
finem: ordinat ea que sunt ad finem illum: nec tamen
ita concedit concedens: vel ordinat ordinator: q non
sola concessione vel ordinatione finis ille habeat̃ sine
propria sollicitudine et labore: quia q̃tumcũq; aliq̃s
in casu ꝓdicto viam alicui concesserit: vel q̃tum in eo
est in fauorem illius ordinauerit: q per loca talia mon-
tuosa viam habeat si voluerit: semꝑ tamẽ ipsi⁹: cui sic
talis cõcessio: vel ordinatio est proprio labore vel sol-
licitudine viam illam operari et explanare. Et hoc est
quod dicitur eodem li.viij.ti.i.de seruitutib⁹.l. si iter:
sub his verbis. Si iter legatum sit: quo nisi ope facto
iri non possit: licere fodiendo: substruendo iter facere
proculus ait. ¶ Tertio: huic proposito lex cõcordare 7
videtur diuina. Leuit.vi. de igne quem deus ordina-
uit semꝑ in altari suo ardere. De quo sic dicit̃. Ignis
in altari meo semper ardebit: quem nutriet sacerdos
subijciens ligna mane per singulos dies. Ecce cum
hoc q talem sacrificij offerendi debitũ ordinauit ignẽ:
sacerdotis requirebat laborem. Sic in proposito: cum

hoc ꝙ deus cordibus fideliũ: primum infundat ignẽ
gratie ⁊ charitatis: ⁊ velit illum semꝑ ardere: vsq; ad
grãm consummatã in gloria: vult ꝙ sacerdos: ⁊ quis
cunq; christian⁹ aliquid sacrificij a deo ordinati: ⁊ bo
ni operis ꝯtinuationẽ: cũ eo manũ apponat adiutricẽ.
Idem etiã ostendit Math. xxv. vbi cum hoc: ꝙ vni
dedit quinq; talenta: ⁊ alteri duo: ꝓpriam circa illa re
quirebat negociationẽ: dicens. Negociamini dũ ve
nio: quod nisi fecissent: nihil ad illorũ vtilitatẽ actum
fecisset. Sicut patet ibidem: de illo seruo malo ⁊ pigro
qui vnum acceptũ talentum, ad lucrum boni operis
non exposuit: sed abscõdit: ⁊ dño veniẽti: totum quod
ei tradidit obtulit: dicẽs. Abscõdi talẽtũ tuũ i terra: ec
ce habes: qđ tuũ est. Cui dñs. Serue male: ⁊ piger ⁊c.
Ex q̃ ꝓcessu pʒ: ꝙ nõ obstante: ꝙ pecuniã acceptã cu
stodiuit: q: tñ cũ illa nihil boni opis lucrat⁹ fuerat: nõ
tñ i illa mercatiõis societate lucro caruit: verũ etiã: q:
pecunia accepta laborẽ nõ adhibuit: vt cũ illa lucrarẽt
malas grates reportauit. Sic ꝰ illo q̃ grãʒ accipit ꝑde
stiatiõis ꝑñtis iustiãe: ⁊ cui de⁹ q̃tũ ad se ꝑtinet: adiu
toriũ ꝑbet salutẽ: nisi coopet̃: ⁊ lucrũ amittet: ⁊ dãnũ
reportabit. ¶ Ex q̃bꝰ legibꝰ ⁊ exẽplis oñdit̃: ꝙ cũ h̃ ꝙ
de⁹ nos ꝑdestinauit: ⁊ cũ h̃ ꝙ teste Esa. xxvj. oĩa opa
nr̃a opat⁹ ẽ i nob. Et cũ h̃ ꝙ sic ait apl's. Phil'. j. Qui ce
pit in vob op⁹ bonũ: ꝑficiet vsq; in diẽ chr̃i in cũ nr̃e sa
lutẽ: sic idẽ ait apl's. ij. Cor. iij. Dei sum⁹ coadiutores.
Et iõ oĩa ista cũ dei volũtatẽ: q̃tũ ad nr̃am ꝑdestiatio
nẽ: atq; eiusdẽ opatiõnẽ: atq; nr̃am coopationẽ ꝯgrue
sil' copulat idẽ apl's: dicẽs. Phil'. ij. Cũ metu ⁊ tremo
re vr̃am salutẽ opamini. De⁹ enĩ est: q̃ opat̃ i vob vel
le ⁊ ꝑficẽ: ꝓ bona volũtate: oĩa aũt facite ⁊c. ¶ Ex q̃bꝰ
appꝫ: ꝙ oportet: ꝙ vterq; ad salutẽ manũ apponat
ꝯseq̃ndã: ⁊ ꝙ tã de⁹: q̃ ꝑdestinat⁹ bona coopando: ꝑ
8 destiatiõis cõsũat effectũ. Huic aũt ꝓcessui q̃tũ ad
bona opa: ⁊ q̃tũ ad mala: cõcordat Decretũ sumptũ:
ex ṽbis Augustini. xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor vbi
Aug⁹. vult: ꝙ q: Nabuchodonosor sub flagell' peni
tuit: saluat⁹ est. Pharao ṽo q̃ flagell' indurauit: dãnat⁹
est: vñ de his duobꝰ: h̃ q̃ sequũt̃ sunt ibidẽ ṽba Augu
stini. Q̃tũ ad naturã inq̃t ambo hoĩes erãt: q̃tũ ad
dignitatẽ ambo reges: q̃tũ ad cãm: scʒ pctĩ: ambo ca
ptiuũ dei ꝓplm possidebãt: q̃tũ ad penã: ambo flagell'
clemẽter amoniti sunt: q̃d ẽ fines eoꝝ fec̃ diuersos: ni
si ꝙ vn⁹ dei manũ sentiẽs: in recordatiõe ꝓprie iniq̃tatĩ
ingemuit. Alter libero ꝯ dei miam: ṽitatẽ pugnauit
arbitrio. Hec ibi. Sup h̃: qđ dic̃. Libero arbitrio: alle
gat q̃dã glosa: beatũ Gregoriũ dicẽtẽ. Nõ enĩ seruos
suos dãnaret: si ea q̃ ipossibilia sunt fieri ei imperaret.
Q̃tũ ṽo ad h̃ qđ dictũ est: ꝙ etiã opa nr̃a cũ ꝑdestina
tiõe: ⁊ opibꝰ dei ꝯ coopant̃: nota manifestã auctẽ beati
Gregorij. L. iiij. 12. Hoc ṽo ꝙ ꝑdictũ est: ꝙ deus sm
ꝙ opa nr̃a ꝓuidet: ꝑdestinauit: vel nõ ꝑdestinauit: au
ctoritas ꝯfirmat Augustini: ⁊ hẽ. xxiij. q. iiij. capitulo.
Nabuchodonosor. ꝯ. vires. Vires inq̃t. Glosa inter
linearis. i. grãm obediẽtie: non ideo cuiq; subtraxit: q:
eũ nõ ꝑdestinauit. Glosa. i. nõ seruauit: q̃ñ habuit: vel
nõ dedit q̃ñ nõ habuit: sed ideo eũ non ꝑdestinauit: q:
recessurũ ab ipa obediẽtia esse ꝓuidit: h̃ ibi. ¶ Ex qb⁹
oĩbꝰ pʒ: ꝙ ꝑsciẽtia q̃tum ad malos nr̃a opa ꝓuidit: ⁊
ꝙ etiã dei ꝑdestinatio ꝓprijs meritis implet̃. Et nõ so
lũ ꝓprijs meritis: verũ etiã sanctoꝝ ꝑcibꝰ. sicut pʒ ꝑ ri
mo ꝑ beatũ Grego. in dialogo. Et habet̃. xxiij. q. iiij.
obtineri: sub his ṽbis. Obtineri nequaq̃ possunt: q̃
ꝑdestinata nõ fuerunt: sed ea q̃ sancti viri orãdo effici
unt: vel impetrãt: sm glosam: ita ꝑdestinata sunt: vt ꝑ
cibꝰ obtineant̃: hec ibi. Et sic dictũ est de opibꝰ: ita vi
det̃ dicendũ de sanctoꝝ ꝑcibꝰ: ꝙ si desint nõ obtinebit̃
qđ aliter obtineri posset. Sicut pʒ ꝑ Decretũ sumptũ
ex verbis Augustini: de penitẽ. di. j. ꝯ. Ex his itaq;. ṽ.
Nabuchodonosor. ṽ. christus: ⁊. ṽ. luca. Vbi conti
netur: ꝙ deus suscitasset quartũ mortuũ patrem: scili
cet illius. Math. viij. de quo dixit. Sine mortuos sepe
lire mortuos suos: si pro illo rogasset quando dixit ei.
Math. viij. Sequere me. De isto enĩ videt̃ glosa intel
ligere dictũ Augustini: q̃ etiã cõputat tres quos mor
tuos suscitauit domin⁹: filiũ videlicet Archisynagogi
⁊ filiũ vidue: ⁊ Lazarũ. Verba ṽo Augustini sũt hec
Tres quoq; mortuos alioꝝ orationibꝰ reddidit vite.
quartũ ṽo discipulo nunciãte audiuit: sed quia defue
rũt viui qui ꝓ eo p̃carent̃ suscitari nõ meruit. ¶ Ob 9
iectioni ṽo que fieri possit: quare ergo sancti ꝓ omnibꝰ
non orant vt saluentur: beatus respõdit Gregorius:
cuius verba habentur. xxiij. q. iiij. obtineri. ꝯ. Nabu
chodonosor. ꝯ. his omnibꝰ. Cum superna inquit in
dignatio sese vt ita dixerim medullitus mouet: hanc
opinio humana non remouet: nec se cuiuslibet vtili
ter deꝑcatio obijcit: cum semel de⁹ aliquid ab intimis
irascẽdo disponit: sicut ostẽsum est. L. v. arti. vij. ꝑ to
tum. Ex his omnibꝰ huius articuli ꝓpositica patet cõ
clusio: ad Ro. viij. Quos inq̃t ꝑdestinauit: hos ⁊ vo
cauit: ⁊ quos vocauit: hos ⁊ iustificauit: quos aũt iu
stificauit: illos ⁊ magnificauit: quasi diceret: quos pre
destinauit ab eterno: anteq̃ essent: ⁊ iustificauit ꝑ gra
tiam suam preuenientem ⁊ cooperantẽ: ⁊ per ꝓprium
liberum arbitriũ: ⁊ per sanctorum preces. Ex his cau
sis sil' ꝯcurrentibꝰ: hos in glia eterna magnificauit.
¶ Est vlterius aduertẽdum: ꝙ non tam exemplis q̃ Ar. ij.
legibus ⁊ auctoritatibus iam dictis elici potest: verũ 10
etiam per seq̃ntia ostẽditur: ꝙ predestinatio: vel ꝑsci
entia liberi arbitrij: non tollit facultatẽ. Circa qđ tria
sunt faciẽda. Primo: exemplis ⁊ auctoritatibꝰ ostende
tur ꝓpositũ. Secundo ostẽditur: ꝙ deus nõ debuit ho
minem libertate priuare. Tertio obijciet̃ cõtra ⁊ respõ
debitur. ¶ Primũ ostendit exemplũ tale: ponat̃ ꝙ do
min⁹ aliquis ordinat: ꝙ seruus si veniat ad eum certo
die in loco certo: ⁊ dabit sibi ꝓmotionẽ magnã: ⁊ quia
domin⁹ scit: ꝙ non potest terminũ sine equo die statu
to attingere: nolens ꝙ defectus in eo sit: ei equum mit
tit: mandãs: ꝙ equo illo accepto ad eum veniat. Hoc
casu posito: nõne ⁊ libera serui manet voluntate equũ
recipere: ⁊ venire vel refutare: vel postq̃ receperit ad
huc in sua volũtate est eo vti: vel ipm dimittere: ⁊ face
re quod domin⁹ ordinauit: vel nõ. Sic in ꝓposito: do
minus noster qui quantũ in eo est: vult omes homies
saluos fieri. j. ad Timotheũ. ij. ⁊ ad vitam venire eter
nã: ad quã quia sine gratia venire nõ possunt: eis gra
tiam offert: sicut ostẽsum est. G. iij. arti. v. Et tamen si
cut existẽs in lumine potest libere oculos suos aperire
⁊ lumen recipere: vel claudere: ⁊ excludere. Et sicut exi
stens in fouea porrigẽti sibi manum ad eum extrahen
dum: potest vel manũ dare: vel retrahere. Ita q̃tum
ad deum qui manũ nobis extẽdit. Prouerbioꝝ. j. Ex
tendi manũ meam: ⁊ non erat qui aspiceret: immo qđ
cunq; datum potest homo r. futare: vel receptũ amit
tere: ita ⁊c. Ex quibꝰ patet: ꝙ homies sunt hic positi:
in libra libere volũtatis: inter deum ⁊ diabolum. Si
cut mulier illa. A. xx. 6. inter maritum ⁊ amasiũ. Qui
bus cõcordat illud Eccl'. xv. Deus ab initio constituit
hominẽ: ⁊ reliquit eum in manu consilij sui: apposuit
ante illum ignem: ⁊ aquã: malum: ⁊ bonũ: mortẽ et vi
tam. Quibꝰ insuꝑ ꝯcordat Decretũ sumptũ ex verbis
Augu. xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor: dicẽs ꝙ ꝑdestia

tio vl' pscietia; dei nullā nature ifert nccitatē: q2 nec bo
na absq3 ei9 grā: nec mala absq3 ei9 scientia eueniūt: sicut
11 ostēsuz est. L. iiij. arti. iiij. p totū. Pis etiā pcordare vi
det Anselm9 volēs: q2 licet scietia dei approbatiōis: q̄
bona scit z ea vult: possit aliq̄ mō dici rerū volūtarū cā
tn̄ scietia simplicit notitie q̄ mala scit: nullo mō cā rerū
existit. Nō eni q2 scit malū iō fit: s3 q2 fit iō scit. Nec tn̄
scietia dei approbatiōis rerū tollit libertatē: vl' ptīgen
tia excludit: q2 sic dat eē rebo: ita dat eā q̄ idē eē psequū
tur: z ita rē illā scit: sic esse suū: sc3 b3 ad diuinā intelligē
tiā: s3 ptingētia z libertas creaturas multas psequunt
g̃ oē tale eis dedit: z ita illas scit. put scietia se tenet ob
iectiue: ex pte rei scite. Et sic stāte scietia dei: nō oia ō ne
12 cessitate eueniūt. Nō de B. L. iiij. 12. cū seqntibo. ¶ Se
cūdā pte hui9 articuli ondit bonitas dei: q̄ hoīem facē
voluit ad beatitudinē eternā habēdā. Ex q̄ seq̄ videt: q
sic ei dare voluit corp9 z aiam: ita etiā alia ei dare debu
it: p q̄ laudabilit vitā suā ducēs: z finē attingē posset: nō
qbuscūq3 vijs vl' modis: sic bruta vl' insensibilia q̄ ad
talē finē nō ordinant: iō nō oportet q laudabilit z me
ritorie: s3 q̄dā nature necessitate vitā ducāt. Rōnali vo
creature q̄ ad finē optimū fuit ordinata: decuit optima
dare media: p q̄ finē illū attingeret ad magnā illoꝝ lau
dē: z meritū. Hoc aūt fieri nō pōt sine libero arbitrio
g̃ zc. q2 q̄s seruū remuneratur: vel laudat: de coacta serui
tute: vel seruitio? Subtracta eni libertate: tolleret laus
virtutl' hūane. Et q̄nto pl9 ad vnū determinaret z ar
taret: pl9 videret de sua deficē pfectiōe: z magl' ad pdi
tionē approṗinq̄re brutalē. Cū g̃ cuiuslibet gubernātl'
prudētia; puidētia: z gubernatio: ad gubernatoꝝ ten
dere debeāt pfectionē: q2 ad illā adipiscēdā: vel pseruā
dā: vel augmētādā ordinat: si de9 aliq̄d de bonoꝝ pfe
ctiōe sbtraheret: videret facē p̄ pditionē cuiuscūq3 bo
ni gubernatoris. Nō bene. H. j. arti. iij. cū sequētibo.
13 ¶ Tertiā pte huius articuli. i. obiectionē p̄ p̄dicta: mul
ta sacre scripture loca: facē vident. In q̄bo videt: q to
ta cā salutl' aliq̄rū: z peti: z pditiōis aliq̄rū sit dei volū
tas: sic p3 ad Roma. ix. Nō est inq̄t volētl': neq3 curr
rētis: s3 miserētis dei: g̃ libertas nō manet apud currē
tē: vel volētē: q2 ex q̄ nō est suū: s3 dei: q̄cq̄d facit liber
tas: alii faciēdi: ab eo videt auferri. Et hoc videt velle
apl's in toto pcessu ibi seq̄nti. In hunc modū. Dic eni
scriptura Pharaoni: q2 in h ip̄m excitaui tevt ostēdā i
te veritatē meā: z vt annūciet nomē meū in vniuersa
terra: g̃ cui vult miseret: z quē vult obdurat. volūtati
ei9 q̄s resistet? Nunq̄d dicit figmētū ei q̄ se finxit: q̄d
me fecisti sic? an non habet potestatē figul9 luti ex eadē
massa facere aliō q̄dē vas in honorē: aliud vo in cōtu
meliā zc. Iteꝝ Exo. x. scribit. Ego induraui cor Pha
raonis; z seruoꝝ ei9. Et Esa. vj. Excecca cor ppli huius
z aures ei9 aggraua: ne forte videāt ocul' suis z pūertā
tur: z sanē eos. Et Esa. lxiij. Errare nos fecisti de vijs
tuis: indurasti cor nr̄m: ne timerem9 te. Et ad Ro. j.
Tradidit illos de9 in reprobū sensū: vt faciāt q̄ nō cō
ueniūt. Ista nāq3 vident iplicare: q de9 sit cā peccādi.
Alia etiā scriptura videt innuere: q nō opat ad pctōꝝ
pūersionē sic deberet. Math. x. De tyrijs z sidonijs: ō
q̄bo ad aliq̄s loquentes: ait. Ve tibi corozaim. Ve tibi
bethzaida: q2 si in tyro z sidōe: facte eēnt vtutes q̄ facte
sunt in vobis olim: cilicio z cinere pniam egissent. Et
istl' z his silibo q̄dā dixerūt: q p̄destinatio dei vl' p̄sciē
tia est cā necaria: q̄re q̄s necessario fac bonū vel malū.
Et q iō q̄s fac bonū vel malū: q2 p̄sci9 de9 est cā facti
sui. Quibo r̄ndet Aug9. xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor
p̄ itē vasis. dicēs illoꝝ falsitatē hac rōe ostēdēs: q2 si ex
p̄sciētia dei necario q̄s peccaret: iniuste de9 delinq̄ntes
puniret: vn̄ dic bonos volūtate sua bonū facē: nō tn̄ si
ne grā dei: malos aūt pprie volūtate sine grā dei pecca
re. Vasis inq̄t ire nūq̄ de9 redderet interitū. i. penā eter
nā: si nō spōtaneū incurret hō hic petīs: q2 nec de9 pec
cātī hoī iuste iferret irā: si hō ex p̄destiatiōe dei cecidis
set i culpā. Cū g̃ aliq̄s a dō aut suis desiderijs traditos
aut obduratos eē legim9: aut relictos. Glosa iterlinea
ris: vt sidonios: magl' p petīs suis h ipos meruisse p
fitemur: q2 talia coꝝ crimina p̄cesserūt: vt ipi sibi penā
meruerīt: q̄ eis etiā suppliciū vteret i reatū: atq3 ita nec
de iudicio dei pq̄rimur: q̄ deserit meritos deseri: z mie
ei9 grās agim9 q̄ liberat nō meritos liberari: h ibi. Ex
q̄bo vbis dicit: q pctōꝝ iduratio: cecitas error vl' dere
lictio Pharaōis: sidonioꝝ vel q̄rūcūq3 alioꝝ: nō deo:
s3 sibiip̄is iputat ad culpā: q2 h defect9 ex culpa p̄cedē
te in eis relinq̄t: sic ebri9 ab homicidio nō excusat: qđ
p ebrietatē cōmittit: quā sua culpa incurrit: dū eni in
aliq̄bo petīs volūtarie eē volūt; z gratl' a se deū expellē
sic illi: q̄ Job. xxj. dixerūt deo. Recede a nob: scietiā via
rū tuarū nolum9: z seip̄os ipedire p illas tenebras q̄s
diligūt: ne lumē grē recipiant: p qđ ab alijs petīs se cu
stodire possent. Sic illi de q̄bo dr Job. xxiiij. Ipi fue
rūt rebelles lumini: qđ mirabile est: q dū sic ipedimē
tū p̄stāt grē: tāq̄ indurati z excecati: in alia cadūt pec
cata: z q nō ē volētis neq3 currentl': vt sit disposit9: ab
alijs petīs vel penis se custodiat: nec deo h iputat ad
culpā: z sibiip̄is: sic sole mūdū illuminātē: in culpā im
putat ei q̄ oculos claudit: si ex h aliqđ malū seq̄t: licet
nō viderat qū homicidiū: vel aliō malū fec. Si q̄s vo
p̄dictas obduratiōes: excecatiōes: vl' ptumelias: sic dō
attribuē velit: q2 ip̄as pmittit: vl' ip̄as intelligē velit in
penis: q̄ culpas sequūt: tūc facile est ad illa obiecta r̄n
dere z oia silia. Ad obiecta vo ō tyrijs z sidonijs: i spe
ciali r̄nderi pōt p dicta. G. ij. 16. q2 licet eni ill' ō coroza
im: z bethzaida plura auxilia ondērit ō grā spālī: tn̄ ill'
tot ondit qđ debuit: z q̄ eis sufficiēssent ad salutē si vo
luissent: alleuiq3 q̄. j. Timoth. ij. vult oēs hoīes saluos
fieri: z ad agnitionē veritatis venire: quā p̄destinauit
de9 ante secula. j. ad Coꝝ. ij. Nota. V. x. 8.
¶ Qua p̄destiatiōe q̄tū ad bonos: vl' p̄sciētia q̄tū ad Ar. iij.
malos: stāte q nec boni de nccitate saluāt: nec mali de 14
nccitate dānāt: multl' ondit rōnibo z sacre scripture au
ctoritatibo: q̄uis h ex post depēdeat articulo. ¶ Prio h
tali ondit euidētia: p̄dictl' stātibo: q nec boni nec mali
ō nccitate agūt: g̃ nec ō nccitate saluāt vl' dānāt. Ante
cedēs p3: q2 cā pria causat opatiōes secūde: fm modū
ipi9: g̃ de9 causat i nob nr̄a opa fm modū nr̄m: qui est
vt volūtarie: z nō coacte agam9. Preterea de9 p̄destinā
do: vl' p̄sciēdo: nō excludit cās prias: s3 p eas poti9 iplet
qđ p̄destiauit vl' sciuit. Istl' g̃ causis prijs stantibo effe
ct9 ptingēter eueniēt. Nā ex causis prijs: dicūt effect9
poti9 ptingētes. Nā fructificatio plātē: ē effect9 ptigēs
q̄uis cām primā: q̄ ē vis gnātiua: q̄ pōt ipediri z deficē
q̄uis cā remota sc3 sol sit cā ex nccitate agēs. Sic i ppo
sito. ¶ Preterea sic hō p act9 vtutū puenit ad vltimū fi
nē beatitudinis: nā felicitas est vtutl' p̄miū. Ita p act9
vicioꝝ puenit ad vltimū finē dānatiōis: nā stipendia
peti mors. Sic g̃ stāte p̄destinatiōe: act9 vtutū nō sunt
coacti: q̄bo finē attingit beatū: nā in vtute p̄cipuū ē ele
ctio: fm phm: q̄ in violēta opatiōe esse nō pōt. Ita stā
te dei p̄sciētia act9 vicioꝝ violēti nō sunt: nā oīno vio
lētis: nec meremur nec demeremur. Preterea q̄ sunt ad
finē debent esse fini pportionata: finis aūt vltim9: tā fe
licitatis q̄3 etiā infelicitatis non competāt nisi volūta
rie agētibo q̄ sūt dn̄i suoꝝ actuū. Vn̄ neq3 salata neq3
bruta: fines illos attingūt: q2 non libere agūt: nec sunt

dñi suoꝝ actuū. Si vo stante pdestinatiōe vel pscientia: rōnales creature nō libere agerēt: nō plus eis puenirent fines illi q̄ isti: relinqt̄ g̃ q̄ libere agāt ⁊ sic libē saluāt vel dānant. ¶ Hinc est qd̄ dr̄ Deut. xxx. Considera q̄ hodie ꝓposuit in ꝯspectu tuo vitā ⁊ bonum ⁊ ecōtrario morte ⁊ malū: vt diligas dñm deū tuū: ⁊ ambules in vijs eiꝰ. Si aūt auersum fuerit cor tuū ⁊ audire nolueris: pdico tibi hodie q̄ pereas ⁊c̄. Et Eccl. xv dr̄. Ante hoiem est vita ⁊ mors bonū ⁊ malū qd̄ placuerit ei: dabit̄ illi ab ipo de quo dr̄ Eph. j. Elegit nos in ipo ante mūdi ꝯstitutionē: vt essemꝰ sancti ⁊ immaculati in ꝯspectu eiꝰ in charitate q̄ pdestinauit nos in adoptionē filioꝝ.

Ar. iiij. ¶ Sic tñ q̄ in volūtate nr̄a sit q̄ simꝰ sancti ⁊ imma-
15 culati ⁊ filij dei vel non: sic dr̄ Joan. j. Dedit eis potestatē filios dei fieri. Q2 vo defectꝰ istiꝰ sanctitatis filiationis ⁊ salutis nō est in deo: patet p dicta. G. iij. arti. v. p totū: ⁊ etiā p dicēda. Sicut nanq3 dñs terrenꝰ bene cōditionatꝰ ordināns aliquē de filijs suis ad artē aliquā cū potēs sit: pbet ei necessaria sine qbꝫ pñs voluntatē implere non pōt. Et ordināns ministrū suū ad transfretandū mare: daret sibi necessaria cū qbꝫ trāsfretare posset specialiter vbi de suo ꝓprio nec cuiuscūq3 alteriꝰ hr̄e posset vnde transfretaret aliē enī ipm ad impossibile obligaret: Jta deꝰ pr̄ oim p creationē Deut. xxxij. Nonne ipe est pr̄ tuꝰ ⁊c̄. exponens filios ad artē salutis sic vt artē discant p quā ad celū attingere possint: seruis etiā suis multa pcipiens de trāsitu huiꝰ maris magni ⁊ q̄ diligāt deū ex toto corde ⁊ declinēt a malo ⁊ faciāt bonū: ⁊ de oibꝫ alijs pceptis q̄ s̄m dei voluntatē implere non pñt sine ipius adiutorio spāli: ⁊ nisi ipe necessaria administret. Nōne eis q̄ntū in eo est necessaria ministrat: ita q̄ defectꝰ in eo nō erit? Aliter nāq3 eos ad impossibile obligaret q2 nec de ꝓprio nec de alieno nisi tm̄ de dono dei hoc implere possent. Ergo ipe apud quē maior est possibilitas ⁊ ois ꝯditio bona q̄3 apud quemcūq3 prēm vel dñm terrenū hec ꝓuidet ⁊ offert q̄tum in eo est. Nec est defectꝰ in eo q̄n oēs hoies q̄s saluos fieri vellet hec habeant p que salui fiant. Euidentiam ad hoc habere possumꝰ in his de quibꝫ minorē habet curā in creaturis vicz alijs tā animatis q̄3 nō aiatis: in quibꝫ videmꝰ q̄ nō deficit nec aialibꝫ nec plātis q̄n eis media debita ⁊ nature sue ꝯgrua tribuat: p q̄ ꝯseq̄ pñt finē suū naturalē ⁊ in esse suo se ꝯseruare p virtutē nutritiuā augmētatiuā ⁊ alia q̄ eis tā intrinsece q̄3 extrinsece ꝯueniūt p q̄ nō solū in esse ꝯseruare se pñt: sed etiā a nociuis se defendere sic aial p cornua ⁊ dētes ⁊ hmōi ⁊ plāte p cortice ⁊ hmōi q̄nto magis credēdū est q̄ nō desit meliori creature ꝓpter quā oēs pdicte sunt facte: Jmmo q̄ ei in oibꝫ talibꝫ subueniat p q̄ possit in eē spirituali ꝯseruari ⁊ a nociuis spūalibꝫ se defendere: ⁊ finē ꝯseq̄ ad quē ordinat̄ si voluerit. Aliē nāq3 illa creatura frustra esset facta ⁊ actio vana si finē suū ꝯseq̄ nō posset. Nullo mō g̃ est credēdū q̄ defectꝰ salut̄ cuiuscūq3 sit i illo q̄ vt dr̄ Sap. viij. Disposuit oia suauit̄ ꝯ q̄ iterz spālit̄ dr̄ Sap. xvj. Bn̄ disposuisti pplm tuū: si tñ ipi ad dispositionē istā coopent̄ seipos etiā disponēdo q2 sic dr̄ Prouer. xvj. Cor hoīs disponit viā suā ⁊c̄. Ex quibꝫ auctoritatibꝫ pz q̄ ad h̄ q̄ debito mō p fine nr̄o ꝯseq̄ndo disponamur duplex requirit̄ disponens vnū vniuersale vt est ipe deꝰ ⁊ aliō particulare vt hō vicz sic pz p exēplū causaꝝ i pductiōe q̄rūcūq3 effectuū P. ij. 27. Sic g̃ deꝰ disponit neccāria ad finē ministrādo: ita oportet q̄ homo se disponat pcepta eiꝰ tenēdo. Hinc ē qd̄ dr̄ Sap. xix. Ois enī creatura ab initio ad suū genꝰ refigurabat̄ deseruiēs pceptis tuis. Ois enī creature noīe: hō accipit̄ s̄m btm̄ Grego. Jn illa additiōe vl̄ q̄si ꝯditiōe q̄ seq̄t̄: deseruiēs pcept̄ tuis sat̄ insinuit̄ in qbꝫ sit defectꝰ q̄ nō debito mō refigurant̄ ad gener̄ sui. i. dei similitudinē: nec ad ipm tāq̄ ad finē suū reducunt̄. Quia sicut sepe ꝯtingit defectū ꝓuenire i effectu ꝓpē defectū agētis seu cause secūde absq3 eo q̄ sit defectꝰ in pmo agēte: sic in defectu artificis habēt̄ pfecte artē ꝯtingit aliq̄s defectꝰ ꝓpē defectū instrumenti. Et sicut hoiem cuiꝰ vis motiua est fortis ꝯtingit claudicare non ꝓpter defectū virtut̄ motiue sed ꝓpter tibie curuitatē. Jta in rebꝫ creatis ⁊ spāliter in rōnali creatura ꝯtingit defectꝰ ⁊ mala inueniri ꝓpter defectū secūdoꝝ agentiū licet in ipo deo nullus sit defectus. Jdeo signāter dr̄ Osee. xiij. Perditio israel tātūmodo supple in te in me auxiliū tuū. Nam cogitatiōes locutiones: seu opationes nostre s̄m q̄ deficientes sunt: a deo non sunt sed a causis ꝓximis deficientibꝫ sicut ostēsum est G. iij. arti. vj. p totū. Q̄tū vo ad illud qd̄ habent de bonitate a deo sunt a quo sicut dicit̄ Jaco. j. Est omne datū optimū ⁊ oē donū pfectū descendēs a patre luminū apud quē ⁊c̄. Nota. D. ix. 14. cū sequenti. Nō tamen oia dona ab eo data sunt in oibus eque pfecta:
17 sicut ostensum est. G. iij. 16. Nec etiā grām eq̄lē oibꝫ offert qd̄ q̄nq3 ꝯtingere pōt ex ordinata prudentia datoris. Rex enī quātūcunq3 bonꝰ nō oibꝫ militibꝫ: vel pueris secū nutrit̄ dat eq̄liter nec deꝰ oibꝫ angelis eq̄lem dedit nature statꝰ vel dignitatis vel glīe gradum in quos ordines distinxit superioritatis ⁊ inferioritat̄: oibꝫ tñ sufficienter tribuit ꝓ statu suo: ita q̄ nullꝰ iuste ꝯqueri pōt q̄ ei plus dedisse debuit. Nec natura ordinata in corpe hūano oibꝫ mēbris eq̄le dedit donū nature vel actū eq̄lē q2 oculis nobiliorē tribuit actū ⁊ spiritualiorē in vidēdo q̄ naso in odorādo nec tñ de h̄ cōqueri pōt q2 natura dedit qd̄ ꝯditiōi sue ꝯgruit nec pedi fecit iniuriā q̄ nō fecit eū oculū. Nec deꝰ etiā in natura vniuersali oibꝫ creatur̄ eq̄lē tribuit locū vl̄ bonitatē vel fortitudinē q2 corpibꝫ celestibꝫ eminentiorē tribuit locū inē q̄ alijs maiorē tribuit claritatē. Aliq̄bꝫ lapidibꝫ maiorē virtutē aliq̄bꝫ aialibꝫ maiorē fortitudinē: ⁊ sic de alijs: vnicuiq3 tñ satis s̄m suā materiā. Nec artifex vl̄ ars oibꝫ lignis ⁊ lapidibꝫ in edificio ponendis eq̄lē dat locū: s3 s̄m suam prudētiā ⁊ volūtatē aliq̄ ponit in fundamēto ⁊ sic de alijs: vt domꝰ ꝯgrue ex suis ptibꝫ pficiat̄. Jn q̄ pcessu sic q̄nq3 attēdit̄ artific̄ volūtas ita ⁊ materie capacitas ⁊ vtilitas. Aliq̄ tñ ligna ⁊ lapides capacitatē hñt ꝓ vna forma ⁊ vtilitatē ꝓ vno loco ⁊ nō ꝓ alio. Jta i edificio spūali totiꝰ eccl̄ie qd̄ est edificatū sup fundamētū aplōꝝ ⁊ ꝓphaꝝ Eph. ij. Aliq̄ hñt capacitatē maiorē ꝓ vno dono dei aut ꝓ alio. Sic g̃ oculo limpidiori. i. clariori lumē ifundit̄ clariꝰ: ⁊ sic capaciori vasi ab illo q̄ oia vasa iplet maior ifūdit̄ liq̄r nec tñ minꝰ vas iuste ꝯq̄ri pōt q̄ ei nō tm̄ sic alteri infundit. Jta ꝯ lumie ⁊ ꝯ liq̄re grē ⁊ ꝯ donis dei. Et sic rex dat meliorē equū meliora arma illi quem videt ad maiora facta armoꝝ dispositū3. Jta rex celoꝝ dona ⁊ arma spūalia Qd̄ pulchre oñdit̄ Math. xxv. vbi dr̄ q̄ vni dedi q̄nq3 talēta: alij duo: alij vnū s̄m ꝓpriā virtutē. Nec i his oibꝫ siue habeat̄ respectꝰ ad dator̄ bonitatē siue ad recipiēt̄ capacitatē alicui fac̄ iniuriā qd̄ pz Math. xx. vbi murmurāti ꝯ hoc q̄ minꝰ recepit dixit Amice nō facio tibi iniuriā q2 recepit quātū debuit: et quantū sufficiebat nec facit contra statū vel decorē cuiuscunq3 in hoc q̄ non omnibꝫ dat vel offert equaliter dūmodo tamē oibꝫ sufficiēter: q2 sicut in oibꝫ patet predictis exēplis si in maiori mundo vel minori vel in artificio vel officio tolleret̄ ordo distīctiōis ⁊ disparitat̄

tolleret etiā summ⁹ decor: q̄ nūc est in reb⁹: immo tot⁹
ipe mūd⁹: tā maior q̄ꝫ minor destrueret: q: si tot⁹ mun
dus esset sol: nō esset terra: nec alia elemēta. Si tot⁹ hō
esset ocul⁹: vbi esset pes: ⁊ si totū edificiū esset paries:
vel tectū: vbi esset dom⁹. Sic ḡ istoꝝ distinctio ad ꝑfe
ctionē ꝑtinet vniuersi ⁊ ad decorē. Ita diuisiões grāꝝ
⁊ donoꝝ sanctispūs ad ꝑfectionē ꝑtinēt: ⁊ decorē ⁊ vti
litatē minoris mūdi .i. hoīs seu hūane vite. Quia si de⁹
oīb⁹ offerret vł daret statū ⁊ locū papat⁹ vbi essent car
dinales: si oēs faceret pastores: vbi essent oues. Et hīc q̄
rit aplš .j. Coꝝ. xij. Nūqd oēs apl'i: nūqd oēs ꝓphe:
nunqd oēs doctores: imo tolleret mutuū bonū: seruis
tiū: ⁊ adiutoriū: ⁊ maxīa sbtraheret electoꝝ ⁊ ꝓpli mul
titudo: ideo nō tāq̄ꝫ vni iniuriā faciēs: s̄ tāq̄ꝫ totū ꝑfi
ciēs vniuersū: sic dr̄ Eph. iiij. Dedit q̄sdā qdē aplos
q̄sdā aūt ꝓphas: alios vō euangelistas: alios aūt pasto
res ⁊ doctores: ad ꝯsummationē sctōꝝ in op⁹ ministe
rij: in edificationē corꝑis chrīsti: donec occurram⁹ oēs
in vnitate fidei ⁊ agnitiōis filij dei. Ecce ꝑ hoc ꝙ paꝝ
ante ꝑmittit ꝙ dedit dona hoīb⁹: ⁊ postea addit: donec
occurram⁹ oēs satis innuit: ꝙ nullū hoīem ꝑtermis
sit q̄n donū ei dederit: q̄ ei occurrere posset cū alijs in
virū ꝑfectū si vellet: habētes tñ sicut dr̄ ad Ro. xij. do
natiōes sm̄ grām q̄ data est nobis differētes: sicut de⁹
vnicuiq̄ꝫ diuisit mēsurā fidei. In q̄ diuisiōe sicut dn̄s
terren⁹ diuidēdo cibaria in aula: licet meliora ⁊ maio
ra tribuat maiorib⁹: tñ null⁹ in aula ꝑtermittit q̄n vite
habeat necessaria. Ita nec in aula eccl'ie: spūsctūs ali
quē ꝑtermittit: diuidēs singulis ꝓut vult .j. Coꝝ. xij.
Nō eñ magis abbreuiata est man⁹ dn̄i vt impotētior
vel parcior sit de bonis suis spūalib⁹ q̄ꝫ fuerūt ei⁹ disci
puli de bonis suis tꝑalib⁹ ⁊ corꝑalib⁹: de q̄b⁹ dr̄ Actuū
iij. ꝙ diuidebāt ea oīb⁹ ꝓut cuiq̄ꝫ op⁹ erat. Sic de⁹ qui
18 dat oīb⁹ abūdāter ⁊ nō iproperat. Jaco. j. Ex q̄b⁹ oīb⁹
ꝑmo ꝯcludit ꝙ sicut vult oēs saluos fieri: ita oīb⁹ licet
nō eq̄liter: tñ abūdāter auxilia dat ꝑ q̄ ad finē illū ꝑue
nire pñt nisi voluntarie ipediant. Et est de eo in h̄: sicut
de ordināte cursū horologij q̄ oīa disponit q̄ntū in eo
est: vt labiū ei⁹ certā attingat cauillā: nisi ipediat: pote
rit tñ impediri ꝑ aliq̄ infortunia occurrētia. Ita de⁹ ho
rologiū vite nr̄e sic ordinauit: vt finē vite in hoc seculo
certū habeam⁹: ⁊ in alio etiā vitam habeam⁹ nisi susti
neam⁹ ꝙ ipedimētū fiat. Et sic pōt intelligi illud Job
xiiij. Cōstituisti terminos ei⁹ q̄ ꝑteriri nō poterūt ex cō
stitutiōe dei: nisi q̄tenus viri sāguinū ⁊ dolosi: ⁊ ꝓpria vo
lūtate nō dimidiabūt dies suos: in ps̄. liiij. ¶ Ex q̄b⁹ se
cūdo ꝯcludit: ꝙ hī ō q̄b⁹ tactū est. G. ij. 4. ⁊. G. iij. 27
q̄ q̄ñ in ꝯfessione vel alibi dr̄ eis ꝙ oportet ꝙ pctā ⁊ vi
tā malā ꝓ semꝑ dimittāt. Rn̄dēt faciem⁹: si de⁹ dede
rit nobis grām: q̄si dicerēt: si sic non fecerim⁹ nō erit de
fect⁹ nr̄: nec in nobis tanq̄ꝫ filij alieni mētiti sunt super
piem suū deū ⁊c̄. ¶ Sic insuꝑ mētita est iniq̄tas sibi q̄
qñ videt se vel aliū in malū vel ꝑiculū vel turpē mor
tē cadere: dic nō potuit alteri fieri h̄ fuit sibi ꝑdestina
tū. Per istū modū fert q̄ndā dixisse mulierē q̄ videns
Etiā vnū aliū occidē qd sibi iputatis dixit: ꝑdestinat⁹ eñ
fuit ad istā mortē tꝑs suū aduenit qd ꝑterire nō potu
it. Cui ali⁹ dedit alapā de q̄ cū clamās cōquereret: di
xit iniuste mihi imputatis q: ꝑdestinatio tua fuit ꝙ ta
lē ⁊ tali tꝑe alapā recipes: ḡ aliē esse non potuit ḡ iniu
ste agis de h̄ ꝯquerēdo de h̄ qd de⁹ ordinauit ⁊ prede
19 stinauit. Cōgrue eñ rn̄dit stulte iuxta iusticiā suā: sed
nō veracit q: si ipā vel ipe verū dixisset oīe pctū vel
dānū qdcūq̄ꝫ esset ineuitabile ⁊ sic null⁹ iuste alteri im
putare posset dānū sibi illatū vel de eo ꝯqueri ꝓpē ma
lū qd ei vberādo occidēdo vel spoliādo vel q̄cūq̄ꝫ mō
inferret: q: de hoc ꝙ nullo mō euitari pōt: null⁹ est vi
tuperand⁹. ¶ Est ḡ de oīb⁹ talib⁹ q̄ pctā sua vel alioꝝ
talib⁹ modis deo imputāt innuētes ꝙ nō est in eis de
fect⁹ sed ꝙ nō est eq̄us via dn̄i: sicut de illo q̄ est fortis
corꝑe ⁊ disposit⁹ ad laborē ⁊ lucrandū victū suū ⁊ ta
mē ꝓpē vecordiā suā q̄ illū a labore retrahit magnā su
stinet penuriā quā deo vł mūdi imputat fortune ⁊ q̄ñ
illi q̄ vidēt eū iuuenē ⁊ fortē dicūt ei. Quare tā paupe
rē ducis vitā: mēdicādo: labora ⁊ acq̄re tibi victū. Re
spōdet libenter vellem si possem: talis est grā mihi ꝑda
ta ⁊ mentita est iniq̄tas sibi: q: posset si vellet cōtra hec
laborare ⁊ tentationib⁹ resistere: sed plus vult illā pes
simā ducere vitā q̄ꝫ laborādo ⁊ tentationib⁹ resistēdo:
victū acq̄rere eternū quib⁹ tñ resistere posset si vellet ḡ
veri⁹ diceret talis est volūtas mea: q: sicut scribitur .j.
Coꝝ. x. Fidelis est de⁹ q̄ non ꝑmittit vos tentari supra
id qd potestis q: q̄ntū in eo est: oēs ꝑdestinauit confor
mes fieri imaginis filij sui. Ro. viij.
¶ Sed quia forte his obijcient illi de quib⁹ dicit Job Ar.v.
vj. Detraxistis sermonib⁹ veritatis. Et ꝑmo de h̄ qd 20
vltimo dictū est ꝙ vicꝫ q̄ntū in deo est oēs ꝑdestinauit
dicētes: ꝙ nō oēs ꝑdestinauit q: multos ꝑsciuit. Re
spōdet ꝙ ideo additum fuit q̄ntum in eo est nō eñ de
fectus fuerit in deo sed in eis quos preuidit non esse ꝑ
destinatione dignos sicut patet ꝑ secundā auctoritatē
Augu. supra. c. c. 8. Iterū forte obijcient dicētes ꝙ de⁹
vult malos esse vt in eis ostendat iusticiā suā vn̄ ⁊ ta
les dicere volunt ꝙ sicut in rerū creatiōe ostēdit poten
tiā in rerū creatarū multitudine ⁊ diuersitate sapiētiā
⁊ in bonoꝝ glorificatiōe clementiā. Ita debuit in ma
loꝝ punitiōe ostēdere iusticiā. Quib⁹ respōdet ꝙ sup
posito ꝙ hoīes finaliter in peccatis moriant iustū ⁊ ra
tionabile est ꝙ in illoꝝ punitiōe iusticiā suā ostendat.
Sed ꝙ sic moriant non est a deo volitū qui dicit. Nō
lo mortem peccatoris sed vt magis ꝯuertatur, ⁊ viuat.
Ezech. xxxiij. ⁊. xviij. Si tamē ꝯuerti noluerit vult pe
nam peccatoris ille de quo dicit Esa. xlv. Creās tene
bras ⁊ faciēs malū. Et Amos. iij. Non est malū in ci
uitate qd de⁹ non facit .i. malū pene. ¶ Vide obiectio
nem de vasis ire ⁊ multis alijs supra. c. c. 13. Ampli⁹ 21
q: eo. c. xvj. dictū est: ꝙ oīs defect⁹ effectū est ꝓpē defe
ctū secūdoꝝ agētiū obijcere poterūt cū deus posset oēs
effectus nāles ꝑ seipm̄ ꝓducere et sine defectu quia tūc
causa defectuū tolleret: q̄re voluit causas secūdas effe
ctus causare cum sup̄fluum videat ꝙ illud per plures
causas ꝓducat: qd melius ꝑ vnam ꝓduci pōt: sicut ꝑ
mū ꝓduxit hoīem sine aliqua alia causa agente. Qui
bus rn̄det ꝙ sicut posset oēs actus angeloꝝ sine ange
lis circa nos exercere si vellet tñ non ꝓpter insufficien
tiā diuine virtutis sed ex immēsitate bonitatis ipius ꝑ
quā suā silitudinē reb⁹ cōicare voluit nō solū q̄ntū ad
h̄ ꝙ existāt s̄ q̄ntū ad h̄ ꝙ alioꝝ custodes ⁊ cause essent
sic voluit angelos esse hoīm custodes: ita voluit hoīes
hoīm esse causas vt his duob⁹ modis essendo vicꝫ ⁊
causando rōnalis creatura diuinā silitudinē ⁊ bonita
tē cōsequat ⁊ vt amorē int̄ hoīes nutriet q̄ ex nāli ꝓpa
gatiōe ⁊ ꝓpinq̄tate aliq̄ñs causat. Nec valet qd dicūt
ꝙ sic ꝓducēdo rōnalē creaturā illā meli⁹ ꝓduceret: q:
in eis oēm defectū tolleret: q: sic angelos ꝓduxit: ⁊ pri
mos parētes i q̄b⁹ tñ defect⁹ inueniebat sicut rei ꝓbauit
euēt⁹: q: defect⁹ i actib⁹ hūanis nō ꝯtingit ex causis se
cūdis nālib⁹ q̄ hoīes ꝓducūt i eē ꝑ viā ꝓpagatiōis s̄ ex
causis scdis ⁊ imediatis volūtarijs q̄ opatiões ꝓducūt i
esse ꝑ motū libere volūtatis q̄rū opatiões deū sine illis se
cūdis causare nō decet ꝓpter rōnē supra eo. c. xij. vt libe
re agēs laudē vł vituperiū ꝑmiū vł penā recipiat ꝓut

destinauit in suo corde.ij.Cor.ix.
Ar.vj. ¶ Sed quia ex vna pte iocundū nobis esset: si ꝑdesti
22 nati fuerimꝰ: ⁊ si ꝑdestinationē nr̄am bene ꝓsecuti fue
rimꝰ cū aplo qui dicit. Ad destinatū ꝓseq̄r brauium:
ad Phil.iij. Et ex alia pte oīmodā certitudinē habere
non possumꝰ: qꝛ sicut scribit̄ Eccīs.ix. Nescit hō verū
amore vel odio dignꝰ sit: sed oīa in futurū seruant̄ in
certa. De quibꝰ oībus incertis istud ideo magis est in
certū qꝛ in diuersis sacre scripture locī: ⁊ spāliter in di
ctis ⁊ verbis veritatis in euangelio: pauci legunt̄ esse
saluādi: qꝛ arta est via q̄ ducit ad vitā ⁊ pauci ambulāt
ꝑ viā illā. Et multi sūt vocati pauci vō electi, sicut pa
tet. D.iij.8.⁊.D.ix.arti.iiij. ꝓpter qḋ esset magis timē
dū: vt nā de illis paucis essemꝰ: q̄ etiā nos de illoꝝ nu
mero esse sperarémꝰ: vt spe gaudere possimꝰ. ¶ Ad h̄
ḡ ꝙ gaudiū istud inueniamꝰ duo nobis faciēda sunt:
que facit qui rem aliquā scire vel adipisci multū deside
rat: vbi rem illā obtinendi aliq̄s habet euidētias. Pri
2 mo nanq̄ꝫ oportet ꝙ speret se posse rem illā scire vl̄ ob
tinere. ¶ Secundo oportet ꝙ spem illā sup certas vi
as ⁊ media fundet: ⁊ non sup negligentiā ꝑ quā nūq̄ꝫ
attinget finē optatū. ¶ Primo dico: oportet ꝙ speret:
quia qḋ desperat̄ ex corde non querit̄. Sic in ꝓposito:
ad habendū ꝑdestinatiōis experimentū seu euidentiā
necessariū est ꝙ quilibet speret se ꝑdestinatū: ⁊ tā forti
ter spem illā cordi suo imprimat: ꝙ si essent centum in
vno loco: ⁊ esset eis a deo reuelatū ꝙ tm̄ vnus illorum
saluaret̄: vel esset predestinatus ipse in corde suo dicat.
Ego sum ille. Hoc nanq̄ꝫ de illis centū quilibet cogi
tare deberet ⁊ sperare ⁊ dicere: cum Job.xix. Reposi
ta est hec spes mea in sinu meo. Et cū ꝓpha Dauid di
cente: ps.iiij. Tu dn̄e singulariter in spe cōstituisti me.
Et cum oībus electis. Sap.iij. Spes illoꝝ immortali
tate plena est. Et mr̄is dei. Eccl̄.xxiiij. In me oīs spes
vite ⁊ virtutis. Et hec spes ideo est habēda: qꝛ sicut il
le qui oīa sperat: oīa opari ⁊ pati incipit ⁊ cōtinuat ꝑ q̄
spem suā implere pōt. Iuxta illḋ Eccl̄.xxxiiij. Qui ti
mebit deum nihil trepidabit neq̄ꝫ pauebit: qm̄ ipse est
spes eiꝰ. Ita desperati nihil boni facient nec voluntarie
patient̄: qꝛ sicut dr̄ Job.vij. Cōsumpti sunt absq̄ꝫ vl
23 la spe. ¶ Sꝫ qꝛ ꝑdicta spes quā q̄libet de ꝑdestinatiōe ⁊
salute sua hr̄e deberet: non est fundata sup negligētia:
vel fatuitate: qꝛ spes impioꝝ peribit. Prouer.x. Et va
na spes ⁊ mendaciū insensato viro. Eccl̄.xxxiiij. Opor
tet secūdo satagere vt spem suā q̄libet bonis opibꝰ cer
tā faciat: ⁊ oīonibꝰ adiuuet: ⁊ nolite ꝯfidere in spe sola:
nec etiā in verbis dicentes: si deꝰ scit nos saluādos sal
uabimur ⁊ si scit nos etiā esse dānādos dānabimur: qꝛ
ex istis solis nullā certam salutis euidentiā habere po
testis: qꝛ sicut dicit̄ Sap.iij. Qui sapientiā ⁊ disciplinā
abijcit: vana est spes illiꝰ. Sed si vultis certā hr̄e spem
ꝑcepta dei tenete ⁊ opa bona facite: sicut hortat̄ Petrꝰ
dicēs.ij. Petri.j. Quapropē inq̄t fratres magis satagi
te: vt ꝑ bona opa certā vr̄am vocationē ⁊ electionē fa
ciatis. Et hoc necesse est: quia sicut ex ꝑcedentibꝰ patet
neminē ad annos discretiōis attingentē ꝑdestinat ad
salutē sine bonis opibꝰ: ḡ sine opē: sicut dr̄ Job.xxvij.
que est spes hypocrite: ꝓpter qḋ aplīs ꝯgrue ꝯiūgit hec
duo: dicens. Abundetis in spe ⁊ virtute. Ro.xv. Qui
libet ḡ de centū ꝑdictis ⁊ quiscū̄q̄ꝫ alius: vt certiorē ha
beat sue salut̄ noticiā: opibus credat plusq̄ꝫ cogitatiō
ni sue: ⁊ ibi videat: sicut dr̄ Eph.j. que sit spes vocatio
nis eius: ⁊ si inuenerit opa mala timeat se ꝑscitū: ⁊ vi
tā cito mutet: quis tristis esse pōt: qui se inuenit in via
damnatiōis. Postq̄ꝫ vō vitā mutauerit speret ꝙ qui
ipm̄ iustificauit etiā ipm̄ ꝑdestinauit: ꝑ illū qui ꝑdesti
natus est filiꝰ dei in virtute. Ad Roma.j.

Predicatoris verbi dei. P.xij.

Primo describendū est officiū. Secūdo osten
dit q̄lis intētio debet ꝑcedē tāti officij exercitiū. Tertio
q̄lis oīo debet actū ꝑcedē studij atq̄ꝫ ꝑdicatiōis. Quar
to q̄liter oportet ꝙ predicatores discāt anteq̄ꝫ doceant.
Quinto q̄liter oportet ꝙ ope impleāt qḋ discunt ⁊ do
cent: ⁊ quō alit̄ pluribꝰ rebꝰ in malis assilāt̄ ꝯditiōi
bus. Sexto q̄liter oportet ꝙ bona exteriꝰ exēpla prebe
ant atq̄ꝫ ꝯtinuēt. Septimo q̄liter oportet ꝙ doceāt im
portune frequēter ⁊ ꝑseuerāter. Octauo qualē in ꝑdi
cando habebūt modū inuectiōis ꝯtra vicia faciendo
spālia. Nono ostēdet̄ ꝙ ille modꝰ est vtilior atq̄ꝫ fru
ctuosior. Decimo q̄ ꝑdicatiōis officiū impediūt. Vn
decimo bene ꝑdicantiū meritū ⁊ nolentiū ꝑdicare ostē
dit̄ periculū. Duodecimo quales esse debeant predica
tionis auditores.
¶ Circa ad primū q̄le sit ꝑdicatoris officium: quibusq̄ꝫ Ar.j.
rebꝰ in actu suo debeat assilari multis ostēdit̄ exēplis. 1
¶ Primo nanq̄ꝫ eiꝰ officiū atq̄ꝫ actꝰ in exēplo ostēditur
medici. Quia sicut ad officium ꝑtinet medici: herbas et
alia necessaria q̄rere ꝓ cura ⁊ sanitatis ꝯseruatiōe cor
poꝝ. Ita ad ꝑdicatorē ꝑtinet: vba ⁊ exēpla q̄rere ꝓ cu
ra nō q̄rūcūq̄ꝫ sꝫ filioꝝ regis altissimi in q̄ ipsiꝰ magna
ostendit̄ cura: qꝛ sicut ex vbis Ambrosij: in exameron
colligi pōt: ipse est q̄si medicꝰ electꝰ ꝓ corpe ⁊ filio regē
eterni. Corpꝰ nāq̄ꝫ ecclīe mysticū: ⁊ filij regis eterni sūt
fideles ꝓ q̄rū cura ipsi sunt electi: vt sint sic dr̄. Lu.ix.
Euāgelizātes ⁊ curātes vbiq̄ꝫ. ¶ Ecce q̄lis quāq̄ꝫ gn̄a
lis cura eis cōmittit̄ q̄lis vt sint curātes. Qḋ q̄dē offi
ciū sub q̄nta districtiōe eis cōmittit̄: patꝫ ꝑ h̄ ꝙ Paulꝰ
cui istud officiū cōmissum fuit: dixit. Ve mihi si non
euāgelizauero.j. Cor.ix. Ex q̄ patꝫ ꝙ istud officiū com
mitit̄ sub ꝑiculo dānatiōis eterne sicut cura filij regis
sub pena capitis ⁊ ꝑiculo. Sicut ꝑiculū amissionis ca
pitis timere posset: qui curā filij regis infirmi acceptā
nō diligēter vel non prudēter exeq̄ret̄ sꝫ negligēter: vt
faceret tepide ⁊ tarde: nō plꝰ de cura eiꝰ q̄ de solacio ꝓ
prio curās: nec prudēter: vt nō vulneri medicinā appo
neret parcēs ne infirmū offenderet: vl̄ minꝰ ab eo dili
geret̄. Ita in ꝓposito: illi qui in ꝑdicādo lucra ⁊ solacia
ꝑponūt ꝓpria: ⁊ ꝑdicāt ad aures placādas ⁊ nō ad sor
des tergēdas nec plagas sanādas. Ergo non sic vos sꝫ
sicut ꝑcipitur. Esa.xvj. Loq̄mini plagas nāq̄ꝫ fideles
medici. ¶ Et hoc gn̄aliter qḋ intelligit̄ in hoc ꝙ dicit̄: 2
vbiq̄ꝫ curantes inquit vbiq̄ꝫ: vt de vobis verificet̄ il
lud Job.xxxvij. Nubes spargūt lumen suū: lustran Nubes
tes cuncta ꝑ circuitū quocūq̄ꝫ volūtas gubernatoris
duxerit. Nubes vento spūssancti agite: sunt sancti pre
dicatores. Quibꝰ tria in ista auctoritate tacta sunt ne
cessaria. ¶ Primo doctrine liberalitas spargunt lumē:
ps. Dispersit dedit pauperibus ⁊c̄. Nimis auarus est: q̄
candela sua non vult alios accēdere: cū nō minuat̄ lu
men eius. Ideo dicit̄ Sap.vij. Sine inuidia cōmuni
co. Lux em̄ oībus indifferēter cōmunicat. Eccl̄.xxxij.
Sol illuminās per omīa respicit. Contra illos qui di
uitibꝰ ⁊ non pauperibꝰ euangelizare volūt. Nō sic chris
de quo Esa.lxj.⁊ Lu.iiij. Euangelizare pauperibꝰ misit
me: vt mederer ⁊c̄. Itē lux omīa visibilia manifestat ⁊
oīm maculas reuelat. Cōtra illos qui arguūt ⁊ mani
festant: ⁊ predicant contra peccata pauperū: ⁊ non di
uitum. Nō sic Joānes qui arguebat Herodē. ¶ Re
quiritur ergo secundo in eis medicine generalitas: qḋ
notat̄ i hoc qḋ dr̄. Lustrāt cūcta. Cōtra illos q̄ nō vi
sitāt: nec curāt infirmos: sicut aliq̄ medici: nisi vbi sūt

loca pinguia: vbi bene pcurant̄ ⁊ lucrant̄: ī p̄. Ipi di-
spergent̄ ad manducandū. Cōtra exēplū christi: de q̄
Marci. vj. Jesus circuibat castella docēs in circuitu.
Et Lu. iiij. vbi de seipō loquēs ait Sp̄s dn̄i sup me:
ꝓpter qḋ vnxit me: euāgelizare paupib⁊ misit me: sana
re ꝯtritos corde: p̄dicare captiuis ⁊c̄. ¶ Tertio requi-
rit in eis obediēte facilitas qḋ notat̄ in hoc ꝙ dicit: q̄s
cūq; voluntas ⁊c̄. Ro. x. Quō p̄dicabūt nisi mittātur
Sic discipuli christi p̄dicauerūt vbiq; dn̄o cooperāte:
⁊ sermonē ꝯfirmāte sequētib⁊ signis. Marci. xvj. Se-
quētib⁊ inquit signis curationū ⁊ sanitatū q̄ eis ibidē
cōmittebant̄. Sup egros inq̄t manus imponent ⁊ be
3 ne habebūt. ¶ Et sic patet quō officiū p̄dicatoris est si
mile officio generalis medici non tm̄ infirmos sanādi:
sed qḋ maioris est virtutis potētie atq; miraculi mor-
tuos suscitādi: sicut ostensum est. V. viij. 25. Et sicut
patet p Decretū sumptū ex v̄bis Augu. li. iij. contra
manicheos: ⁊ habet̄. iij. q. i. olim: sub his v̄bis. Olim
iussus est frater p̄ mortui fratris vxorē ducere: vt nō si
bi sed illi suscitaret sobolē Glo. qui licet esset istius fili
us carnalis fuit tamē fratris mortui fili⁹ legalis: vt. lvj.
di: Ismael. Sequit̄. Eiusq; noīe vocaret̄ qḋ inde na-
sceret̄ qḋ si recusaret: discalciat⁹ vno pede cōspui sole-
bat in faciē. Nūc euāgelij quisq; p̄dicator ita debet in
eccl'ia que figurat̄ p illā vxorē fratris p̄mortui se habe
re vt defuncto fratre. i. christo suscitet semē. i. filios spi
rituales illi⁹ fratris qui ꝓ nobis mortuus est: ⁊ qḋ su
scitatū fuerit nomē eius accipiat vt a christo christian⁹
dicat̄. At v̄o qui elect⁹ ab eccl'ia ministeriū euangelij
renuit: ab eccl'ia ip̄a digne merito q; ꝯtēnit̄. Qui eni et
sibi ꝓdest ⁊ eccl'ie bene intelligit̄: vtroq; pede calciat⁹.
Vnde illud. Q̄ speciosi pedes euangelizātiū pacem:
euangelizātiū bona p̄dicantiū salutē. Esa. lij. Sequit̄
Qui eni curā lucrādorū refugit aliorū: discalciati illius
figuratū non significauit solū: sed in se impletū portat
opprobriū. Vide de officij huius excellētia ⁊ dignitate
auctoritatē beati Gregorij in ꝓlogo isti⁹ opusculi ver
sus finē. ¶ Secūdo officiū p̄dicatōis assilari debet of-
ficio p̄conis qui in parliamētis ꝯsilijs ⁊ ciuitatib⁊ ius-
sa ⁊ ordinationes clamat regia in duab⁊ ꝯditionibus.
4 ¶ Primo q̄tū ad materiā quā clamat: q2 sicut p̄co illo
rū materiā ⁊ verba que ponunt̄ in ore suo: quātocūq;
sint aliquib⁊ terribilia ⁊ grauia atq; displicētia: illa ni-
hilominꝰ apte clamat nihil dimittens de hoc qḋ poni
tur in ore suo. Ita p̄dicator verba que deus ꝑ ꝓphām.
Esa. xl. ⁊ iussa dei que ei ibidem p̄cipit. Sta in excelso
supple ad modū p̄conis: tu qui euāgelizas syon. Et cla
ma ne cesses: exalta in fortitudine vocē tuā. Esa. lviij.
Que autē v̄ba ponit in ore suo que oportet ꝙ clamet:
quātūcunq; aliquib⁊ displiceant: patet p hoc qḋ sequi
tur. Annūcia populo meo scelera eorū ⁊ domui Jacob
peccata eorū apte ⁊ terribiliter tonando ⁊ ignē eternū:
quem ꝓ eis merent̄ ostendēdo ⁊ fortiter atq; salubrit̄
ignē illū eis imminere clamando: sicut amici clamant
amico: q̄n vident ignē vel latrones domui eius immi-
nere vt se contra ignē illū tueant vel latrones. Talib⁊
nanq; terribilib⁊ cōminationib⁊ poti⁹ ꝯuertunt̄ a pec-
catis suis q̄ p̄dicatione misericordie dei ex qua audaciā ca-
piūt delinquēdi. Et ideo Aug⁹. li. iiij. de doctrina chri
stiana docet: ꝙ p̄dicatores non debēt loqui tm̄ simplr
vt instruant nec mediocriter tm̄ vt delectent sed gran-
diter vt impellant ⁊ vincant. ¶ Secundo quo ad mo-
dū clamoris: q2 p̄co ille alte clamat cūctis audiētibus
Ita tu. Judic. vij. Cunctis audientib⁊ p̄dica. Et sicut
p̄co ille nulli parcit nec diuiti nec potenti vel pauperi:
sed oēs tangit qui contra illud qḋ clamat fecerūt vl'
facient. Ita vos p̄dicate euangeliū oīi creature Mar
ci. xvj. ¶ Tertio officiū ⁊ actus predicatoris assimilari 5
debet actui piscatoris qḋ satis ostendit̄ in hoc ꝙ veri-
tas illis quos primos fecit eccl'ie p̄dicatores: dixit. Fa-
ciā vos fieri piscatores hoim. Math. iiij. ¶ Circa quā
auctoritatē est duo aduertere. Primo cōmissionē. Se-
cundo executionē. ¶ Commissio v̄o fuit ad hoc facta
discipulis christi ⁊ sequacib⁊ illorū. i. oībus viris eccle-
siastic'. vt piscarent̄ hoies. i. peccatores traherēt de aq̄
deliciarū ad terrā solidā eccl'ie. Non cōmisit eis: ꝙ pi-
scarent̄ episcopat⁹ vel alias dignitates vel p̄bendas:
vel lucra seu solacia terrena vel laudes hūanas. Quā
commissionē multū excedunt nonnulli qui pl⁹ studēt
⁊ plus laborant tam in studendo q̄ etiam romā eūdo
circa mundi honores q̄ circa piscationem animarum
ostendētes se a diabolo potius esse piscatores pecunia-
rum q̄ a deo piscatores animarū. Quorum pena patet
Esa. xix. Merebunt piscatores quādo erūt vbi erit fle
tus ⁊ stridor dētium. ¶ Executio v̄o eo modo fieri de 6
bet: quo plures capere possunt peccatores quod ita fie
ri potest si contra vicia p̄dicetur in speciali sicut osten-
ditur infra eo. c. arti. ix. Nam p̄dicatio generalis est: q̄
si recte nimis lata habens foramina p que multi pisces
euadunt. Specialis que nitit̄ oēs tāgere: est quasi re
te artum qḋ oēs quantū in se est capit: ꝓpter hoc eni
illi piscatores descenderāt ⁊ reficiebāt retia sua ne aliq̄
euāderent. Luce. v. ¶ Sed heu magna est differētia in
ter piscatores dei ⁊ diaboli quia piscatores diaboli vi-
dent̄ cum magnis retib⁊ piscari: q2 multos ⁊ magnos
capiunt ⁊ cito. Vnus nanq; falsus in vna duodena ⁊
corruptor cum pecunia ⁊ falsis verbis cito capiet. xj.
Et vna fatua mulier in ornatu stulto eundo p villam
plures capiet q̄ p̄dicator tota die clamādo ⁊ sic d̄ alijs
Et sic patet quomō per ministros suos traxit tertiam
partem stellarum secum. Apoca. xij. Piscatores dei vi-
dētur cum linea piscari: quia sicut ille lineam in aquā
mittit: nesciens quem capiet nisi quem deus dederit: ⁊
aliquando capit vllum aliquando nullum ⁊ q̄n plus
capit non capit nisi vnū. Ita iste potest intantū clama
re ꝙ veraciter dicere poterit cum psal. lxviij. Labora-
ui clamans extendēdo loco linee linguā suam: nesciēs
quem capiat nisi quem deus dederit. Et tamē aliquan
do capit nullum: sicut nec illi. Luce. v. Tota nocte la-
borantes: nihil cepimus. Aliquādo forte vnum: id est
aliquādo paruum vel pauperem ⁊ nullum magnum
quia sicut magni pisces vel ad lineam non veniūt: vel
si venerint illam ore capere nolunt vel si ore illam acce
perint ⁊ capi inceperint illam rumpūt ⁊ euadunt ma-
num piscatoris. Ita magni tyranni diuites ⁊ potentes
⁊ magni peccatores vel ad p̄dicationem non veniunt:
vel si venerint dormiunt vel garrulāt ⁊ illam aure ca-
pere nolunt: vel sic acceperint ⁊ in aliquo compungi ⁊
tangi corde ceperint cito lineam illam que cor tangit:
rumpunt: ad alias cogitationes cupiditatis vel carna
litatis se diuertentes. Ideo dicitur Job. xl. Nunquid
capies leuiathan hamo: quasi diceret: non. Propt̄ hoc
sicut dicitur Esa. xix. Lugebunt oēs mittētes in flu-
men hamum. Nec tamen propter hoc est a p̄dicatiōe
cessandum exemplo illius qui predicauit: licet multos
capere non posset: dicens. j. Corī. j. Predicamus chri-
stum crucifixū: iudeis quidem scandalū: gentib⁊ autē
stulticiam ⁊c̄. ¶ Quarto actus ⁊ officium predicatorū 7
assimilātur actui ⁊ officio angelorū. Oēs nāq; p̄dica
tores p illos septē angelos designant̄. Apoc. viij. q2 si
cut ibi dicit̄: ꝙ septem angelis date sunt tube septem.
Ita sancti p̄dicatores q̄ p nūerū septenariū designari

possunt: q2 debet in eis quiescere septē dona spũssancti
debent cũ septē tubis .i. cũ grã septē donoꝝ spũssancti
p̄dicare ꝯtra septē vicia eis opposita. Et tanq̃ canes: ꝛ
pastores latratibꝫ ꝛ clamoribꝫ: lupos inferni arcere ab
ouili christi; ꝛ septies muros circuire hiericho .i. p totã
vitã suã: que p numerũ currit septenariũ .i. septē dierũ
mundũ circuire; vt munitiões destruant peccõiũ: ꝛ de-
fensiones ꝓsternant; quibꝫ se quasi quodã muro con-
tra veritatē munire ꝛ defendere nitunť: tenētes tubas
in manibꝫ .i. in corꝑe faciēdo: qḋ ore p̄dicaut; ꝛ alias si
cut p̄dicatiõe: ita cõuersatiõe excedēdo: q2 sicut scribiť
Esa. xxx. Erit lux solis septēpliciter sicut lux septē die-
rũ; quia p̄dicatores quasi sol debent alios septēpliciter
excedere in vite claritate: vt de quolibet illoꝝ verificeť
illud. Judith. xj. Disciplina tua in omĩbus ꝓuincijs
predicatur.

Ar.ij. ¶ Quia vero tanti ministerij dignitatē intētio corrupta
8 obscuraret. Quia si ocul⁹ tu⁹ nequã fuerit: totũ corp⁹
tuum tenebrosum erit: necesse est ad hoc q̄ tanti officij
excellētia digne exerceať: q̄ cor sic intentiõe recta diri-
gať q̄ totus p̄dicatiõis act⁹: ꝛ labor ꝛ desideriũ laudē
intēdat dei: sicq̃ reguleť q̄ nulli inuideat qui eandem
laudē intēdere videť: sicut ptꝫ p beatũ Gregoriũ. xxiij.
moꝝ. versus finē libri: sup illud Job. xxx. Versa est in
luctũ cithara mea: ꝛ organũ meũ in vocē flentiũ. Sũt
inquit nõnulli qui dũ officiũ p̄dicatiõis exhibēt; alijs
inuidēt bonũ qḋ habēt: atq̃ ideo id veraciter nõ habēt:
q̄bꝫ recte p Jacobũ diciť. iij. c. q̄ si zelũ amarũ habetis
inter vos: ꝛ cõtentiões sunt in cordibꝫ vr̃is: nõ est ista
sapiētia desursum descēdēs: sed terrena aĩalis ꝛ diabo
lica. Vñ subdiť. Et aiaꝫ agricolarũ eius afflixi. Agri-
cole eni hui⁹ terre sunt q̃ in minori loco positi q̃ valēt:
zelo quãto pñt ope ad eruditionē sancte eccl'ie ꝛ p̄dica-
tiõis grã cooꝑanť q̄s non affligere: est eoꝝ opibꝫ non
inuidere; ne rector eccl'ie dũ solũ sibi ius p̄dicatiõis vē
dicat: eũ alijs recte p̄dicantibꝫ inuidia se mordēre cõ-
tradicat. Pia etenĩ pastoꝝ mens: q2 non ꝓpriã gl'iam: ſꝫ
auctoris q̃rit ab oĩbus vult adiuuari: qḋ agit. Fidelis
nanq̃ p̄dicator optat si fieri valeat: vt veritatē quã so
lus loq non sufficit: ora cunctoꝝ sonēt. Vñ Moyses.
Quis tribuat os vt oĩs popul⁹ ꝓpheteť? Ad bonũ ğ p̄
dicatorē: ꝑtinet conditionē sequi Moysi: ꝛ non illorũ
de quibꝫ dicit ap'ls. ad Phil'. j. Alij ꝓpter inuidiã ꝛ cõ
tentionē christũ p̄dicãt. Tales sicut lux cãdele alijs lu
cēdo: seip̄os consumũt ꝛ non sunt sicut lux celestis: vl'
rubus Moysi.

Ar.iij. ¶ Sed q2 nec tã excellētis p̄dicatiõis operatio: nec tã pu
9 re mētis intētio sine dei pñt hñi adiutorio: p̄dicator anñ
oẽm p̄dicationis actũ vel studiũ: orare habet ad impe-
trandũ grãm bene ꝛ bona intētiõe vbũ dei seminãdũ
sicut agricola orat bonũ tp̄s: ꝛ aeris amenitatē seminã
di terrã suã: q̄ seminatũ multipliceť. Sicut ğ agrico-
la duo desiderat: vnũ q̄ tp̄s aptum habeat seminãdi.
Aliud q̄ seminatũ semē bene cooꝑiať ꝛ crescat. Ita p̄-
dicator anñ p̄dicationē: imo anñ omĩe p̄dicatiõis studiũ
orare debet: vt vbũ dei apte p̄mo ꝯcipiať ꝛ postea be-
ne semineť. Post p̄dicationē vñ bene crescat ꝛ fructifi
cet: q2 s̄m Criso. Sicut nec terra sine semine: nec semē
sine terra fructificat. Ita nec hõ sine deo: nec deus sine
hoĩe opať iusticiã in hoĩe. Hinc est q̄ glosa sup illud
ij. Paral'. j. Da mihi inq̃t Salomon sapiētiã ꝛc. Nõ
aurũ: nõ diuitias: nõ terrenã gl'iaꝫ. Salomon petiuit:
ſꝫ vt sciret regere ꝑpl'm dei. Si hoc elegit rector corpo-
rũ; quãto magis hoc eligere debēt rectores aĩarũ. Ha-
bet ğ p̄dicator orare ꝛ alios ad orõem ꝓuocare: ꝛ hor-
tari sicut hortať ap'ls. ij. Thessal'. iij. Orate inquit pro
nobis vt sermo dñi currat de ore: scꝫ p̄dicatorũ ad au-
res auditoꝝ ꝛ de auribꝫ ad corda ꝛ de cordibꝫ ad opa-
tionē bonã ꝛ ꝑseuerãtē vsq̃ ad finē ꝛ messem vite eter
ne. Orate ğ ante omĩe studiũ ꝛ p̄dicationē ꝛ post: ne sit
inanis p̄dicatio vr̃a. j. Coꝝ. xv.

Ar.iiij. ¶ Post vero tã alte operatiõis ꝯsiderationē ꝛ tã pie inten-
10 tiõis ꝛ orõnis directionē discat vt sit dignus operari qḋ
mēte ꝯcepit ꝛ intētiõe direxit ꝛ ore dep̄cabať. Ex nãq̃
hoc necessariũ sit q̄ vicꝫ p̄us audiendo ꝛ studendo di-
scat anq̃ doceat tã in natura q̃ in arte q̃ etiã sacra do-
ceť auctoritate ¶ Sicut nanq̃ natura est q̄ auis habe
at alas: anteq̃ volãdo in altũ ascendat: ꝛ q̄ aĩal qḋ cũ
q̃ lac p̄us ꝯcipiat anteq̃ aliud lacte nutriat ꝛ q̄ terra
p̄us semē recipiat anteq̃ aliquē fructu pascat: ꝛ q̄ lu-
na ꝛ stelle p̄us lumen a sole recipiant q̃ aliquos de no
cte illuminent: ꝛ q̄ concha ante aquã recipiat q̃ sitien-
tes satiat: ꝛ q̄ puer p̄us audiat q̃ loquať: q2 s̄m ph'm:
naturaliter surd⁹: est naturaliter ꝛ semꝑ mut⁹. Ita in
ꝓposito: necessariũ est ꝛ rõnabile est q̄ p̄dicator habe-
at alas bone vite ꝛ scientie anq̃ ambonē volãdo ascē-
dat: quia aliter sicut auis sine alis ꝯfusibiliter descēdet
ꝛ q̄ p̄us lac doctrine concipiat: de quo. j. Coꝝ. iij. Si-
cut paruulis lac vobis dedi. Et q̄ semen verbi dei de
quo in euangelio Luce. viij. Semen est verbum p̄us
audiendo ꝛ legendo recipiat: ꝛ q̄ lumen gratie ꝛ scien
tie sicut stelle p̄us recipiant ꝛ postea sicut stelle que in
ꝓfundo lumen recipiunt illud alijs cõmunicēt vt sint
stelle manentes in ordine suo pugnantes cõtra Sise-
ram. Judic'. v. ꝛ non sicut terra que lumen qḋ in sup-
ficie recipit alijs nõ cõicat sed potius sint clypei aurei:
que alijs splendorem doctrine ꝛ bone vite ostēdant vt
de eis verificeť illḋ. j. Machab. vj. Refulsit sol in cly- 11
peos aureos ꝛc. Et q̄ p̄us sit concha vel vas aquam
recipiēs non vas quodcũq̃ turpe vel sordidũ sed vas
ornatũ omĩ lapide p̄cioso vas electiõis vt portet nomē
christi corã gentibꝫ ꝛ regibꝫ ꝛ filijs israel ꝛ vas ab om
ni sorde peccatoꝝ mundatũ: In cuius signũ sicut diciť
Decretũ sumptũ ex verbis beati Gregorij in registro
viij. q. j. in scripturis. Esaias p̄us fuit purgatus ante-
q̃ officium admitteret: vel exerceret p̄dicationis. Sũt
aũt verba beati Gregorij ista. Is qui mitti voluit: scꝫ
quando dixit. Ecce ego mitte me p̄us se per altaris cal
culum purgatum videt ne aut non purgat⁹ adire q̃s-
q̃ sup̄he ministeria sacra audeat aut quem sup̄na gra-
tia eligit: sub humilitatis specie sup̄be cõtradicat Glo.
quedam sup illo vbo altaris calculum: dicit calculum
hic esse carbonem sumptum de altari vbi erat ignis ad
opus sacrificij. Et tãgit illud quod legitur in Esa. vj.
c. scꝫ q̄ cum Esaias de immũdicia labiorum quam ex-
traxerat commorãdo cum Achaz: ꝛ eius peccata nõ re
darguendo cõqquereret; volauit vnus ad eum de Se
raphin ꝛ calculo quod tulerat forcipe de altari tetigit:
ꝛ mundauit labia eius. Mystice calcul⁹ significat cha
ritatem altare christum qui dator ꝛ cõseruator est cha-
ritatis. Per forcipem qui habet duas mandibulas: in-
telliguntť duo p̄cepta charitatis. Qui eni ad p̄dicãdũ
mittitur duobꝫ preceptis gemine charitatis scꝫ de dile-
ctiõe dei ꝛ ꝓximi debet esse munit⁹. Et est hic argumē
tum q̄ nullus officium p̄dicandi debet assumere: nisi
pri⁹ labia cordis igne charitatis habeat decocta ꝛ post
purgationem peccati licite põt q̃s assumere officiũ p̄-
dicandi. Moysi etiã anteq̃ mittereť dictum fuit q̄ sol
ueret calciamenta de pedibꝫ suis .i. affectiones ꝛ opera 12
mortua de volũtate. ¶ Sꝫ heu nõnulli sũt vasa plena
scietia: ſꝫ tã immũda q̄ malis moribꝫ aquã inficiunt.
doctrine. Ezechiel'. xxxiiij. Cũ aquã limpidissimã bibe

rectis:reliquā:pedib9 vestris ꝯturbastis. Aliq̄ sunt va
sa munda:sed vacua:quia noticia sacre scripture nota
biliter carent:⁊ hi alios portare nō possunt:nec ꝯgrue
loqui:qui nec ꝑus sufficiēter audierunt. Cū ergo sicut di
cit ad Roma.x. fides fit ex auditu. Audit9 aūt p ver
bū christi:quō illi fidem ꝑdicabant:qui vix vnq̄ vnū
verbū de christo vel fide in scolis theologie audierūt:
sicut sacerdotes: qui statim post paruā informationē:
vel fundationē in grammaticalib9 ordinant̄ ꝙ oportet:
ꝙ sicut tales semꝑ fuerunt surdi: ab audiendo verbū
dei:ita etiam sint muti ad bene illud loquēdum. Ideo
signanter de Osee ꝓpheta dicitur Osee.j. Principium
loquendi in dn̄o in Osee: id est prius locutus est dn̄s
in Osee:eum docendo:anteq̄ doceret:vt prius fit sal
uator suiꝑius:⁊ postea aliorum Hinc est ꝙ apostol9
in discipulo:om̄es informat dicens.j.ad Timoth.iiij.
13 Attende tibi ⁊ doctrine: sic enī saluum te facies: ⁊ ali
os. Aliter predicator similis erit Pilato: qui ante fuit
iudex:q̄ sciret:quid esset veritas. Joā.xviij. Quid est
veritas? Sic illi qui ante sacram scripturā docēt quā
sciant: vel sacram scripturam intelligant. Quod non
tm̄ est contra om̄ia predicta exempla naturalia verum
etiam contra om̄ia exempla omnium artificum. In ar
te enī seminationis prius semen in copbino ponit̄: vt
de illo terra seminetur. Et nullus cecus ꝑsumit specu
lator fieri. Nec in arte aliquis magisteriū assumit:nisi
prius illam didicerit:iuxta illud beati Gregorij in pa
storali. Nulla ars doceri presumit̄:nisi prius intenta
meditatiōe discatur. Ab imperitis ergo pastorale ma
gisterium:qua ꝑsumptione suscipitur:cum ars sit ar
tium regimen animarū. Ideo ꝓpheta:anteq̄ dei ꝓnū
ciaret mirabilia:signanter ꝑmisit:dicēs in ps̄.lxx. De9
docuisti me a iuuētute:⁊ vsq̄ nunc ꝓnunciabo mira
bilia tua. Et Paulus.ij.ad Timoth.iiij. Dn̄s aūt asti
tit mihi:vt predicatio mea impleret̄. Actuū etiam.xxij.
dicit se legē didicisse iuxta pedes Gamalielis:ita ꝙ ha
buit tam dei ꝯfortationem interius:q̄ etiā hoīs infor
mationē exteri9:anteq̄ de predicatiōe se intromitteret.
Ar.v. ❡ Sed heu. D.vj.56.⁊.57. nec sufficiat:ꝙ bene discāt
14 anteq̄ ꝑdicent:nisi etiam opere implēt:quod alijs do
cēdo imponūt. Oportet ergo:ꝙ exemplū illius sequā
tur:cuius om̄is actio:nostra est instructio: qui incepit
facere ⁊ docere. Exemplū etiā ad hoc in natura. Gall9
de nocte:anteq̄ diem ꝓpinquū cātādo denūciet: seipm̄
alis ꝑcutit. Ita ꝑdicator denūciando diē iudicij ꝓpin
quū:⁊ hoīes ad pniam:ob timorē illius:vocādo: ⁊ vt
pati inueniant̄:exhortādo: videat ꝙ ipsemet sit paratus:
ne derideat̄ a dicētib9. Medice cura teipm̄. Et ꝙ sicut
pharise9 hoīb9 onera imponit: q̄ nec minimo digito
supportat. Seipm̄ ergo ꝑus ꝑ pniam ꝑcutiat:exēplo opti
mi ꝑdicatoris:qui dicit.j.Cor.ix. Castigo corp9 meū:
⁊ in seruitutē redigo:ne cū alijs ꝑdicauerim:ipse repro
bus efficiar. ❡ Ne potī9 rane assimilet̄ q̄ gallo. Ra
nam enī ꝯditione sequit̄:que sicut illa solū os:quo can
tat habet extra aquā: tm̄ os quo ꝑdicant:⁊ in publico
loquunt̄ extra aquas habent deliciarū:⁊ dū alijs semi
nauerit:ipse sine messe fame moriat̄. Vn̄ btūs Grego.
Homel'.xxj.secūde partis suꝑ Ezechielē. Audias qđ
dicis:opare quod ꝑdicas si enī negligis implere quod
doces:alijs messem seminas:⁊ ipse a fructus participa
tiōe ieiunas. Vnde scriptū est Job.v. Cuius messem
famelic9 comedet. Messem q̄ppe doctoꝝ qui bona lo
quunt̄:sed non opantur famelicus comedit:quia ijs q̄
panē iusticie esurit opat̄ mandata que audit: ⁊ ipse fru
15 ctū nō habet qui seminando laborauit ⁊c̄. ❡ Tales ce
cis infirmis:⁊ claudis sedētib9 in exitibus villarū assi
milant̄:qui de vijs transeūtes bene informant per quas
ipsi non incedunt:que quidē conditio licet in oībus do
ctorib9 sit mala:pessima tamē est in ꝑlatis:quia ipsi po
pulū precipue ꝑcedere tenent̄: bonis operis exemplis
eos ducēdo. Figura. Numeri.xxxij. de tribu Ruben
⁊ Gad ⁊ dimidia tribu Manasse: qui quia acceperāt
pinguia pascua ꝑcedere debuerūt fratres suos ad pu
gnandū ꝓ eis. ❡ Iterum tales Heraldis assimilātur
armoꝝ qui facta clamant armoꝝ que non faciunt. Et
sunt sicut cymbalū tinniens aut es sonās: quod extra
ecclīam sonat: ⁊ hoīes ad ecclīam vocat: ⁊ nec ecclesiā
intrat:sed seipm̄ sonando ꝯsumit:q̄ bene loqui ⁊ ma
le viuere:nihil aliud est q̄ seipm̄ ꝓpria voce damnare:
quia dum ore tales dānat:qualis ipse est: ⁊ inferno di
gnos illos iudicat:quid aliud ei dici pōt q̄ ex ore tuo
te iudico serue nequam. In hoc ergo casu illi qui vocē
quidem habent Jacobi:sed manus Esau similes sunt
fabricatorib9 arche Noe in qua alij saluabant̄ sed ipsi
met perierunt ⁊ portantib9 lucernam a tergo ante ali
os qua dum alij munde transeūt: ipsi in foueam cadūt
peccati ⁊ inferni. ❡ Item monstra sunt in hoc:q̄ lin
guas habēt maiores q̄ manus. Vnde Bernardus.
Monstruosa res est man9 remissa ⁊ lingua magnilo
qua. De die insuꝑ loquēdo ⁊ exhortando ⁊ ꝑdicando
⁊ corripiēdo in publico sunt aquile ⁊ grifones ad mā
gnos tyrannos volantes ⁊ armatos verboꝝ telis in
frōte ꝑcutiētes ⁊ de nocte ⁊ in priuato sunt strabōes in
peccatoꝝ sterquilinijs se delectantes. ❡ Cōtra illō Pauli 16
j. Thessal'.ij. Nocte ⁊ die opantes ꝑdicauim9 vobis
euangeliū. Et iterū dicit Ro.xv. Non audeo aliquid
loqui eoꝝ q̄ ꝑ me non efficit christus. Non audeo in
quit primo q̄ si vnū bene dixero in apto ⁊ aliud male
opatus fuero in occulto qui vitā meā priuatā sciret vl'
deꝑhēderet: de vbis meis nihil ꝓficeret s̄ poti9 me de
ridēdo deterioraretur ad modum illius qui asinum in Asinus
pelle leonis rugiētē cum aures videret asim licet in pri Exē
cipio timeret:quia ad hoc clamauit vt ipm̄ terreret di
xit. Ast mihi qui quōdā sꝑ asellus eris. Terruisset me
vox ista si aures non vidissem. Sic de illis qui loquun
tur pacē:mala aūt in cordib9 eorum: ore suo benedice
bant ⁊c̄. Quasi simili modo fert̄ quādam respondisse Exē
mulierem cū quēdam audiret ꝑdicare quē in iuuētute
nouerat ꝑteritis de vbis suis dixit. Nolite ei credere:
nec vba sua timere quia maxim9 in iuuētute fuit mē
titor. Nec licet falli posset quia vitam suā forte emēda
uerat:tamē ꝓ tanto est ad ꝓpositum quia cuius vita de
spicit̄ necesse est ꝙ eius ꝑdicatio contēnet̄ q̄ fm̄ beatū
Gregoriū in pastorali quod intelligēdo penetrant: vi
uēdo ꝯculcant repēte docēt: q̄ non ope s̄ meditatione
didicerant ⁊ quod vbis ꝑdicant morib9 impugnant.
Non inq̄t: audeo secundo ne improperet̄ mihi:ꝙ sim 17
malus citharedus: vl' quia non citharizo in cithara ꝓ
pria sicut illi in Apoca.xiiij. Qui citharizabāt in citha
ris suis s̄ in alienis alijs pniam ⁊ bona opa ꝑdicando
q̄ ꝑ me nō efficit christus sicut multi ꝑlati:⁊ officia ha
bētes faciūt qui dum conuētus esurit in refectorio lau
te comedunt in camerā suis. Contra illud Eccl'.xxxij.
Rectorē te posuerunt:esto in illis:supple in refectorio:
sicut vnus ex illis: vl' quia citharam non manibus: s̄
lingua tango:sicut nanq̄ tales nunq̄ in aliquo musi
co bonā faciūt armoniam qui manib9 instrumētū nō
tangunt s̄ tm̄ oris flatu instrumētum mouere nitūtur
Ita nec qui ꝑdicant sobrietatē ⁊ ebriosē viuunt: casti
tatē mundiciam: vl' quācunq̄ virtutē ⁊ contrario mo
do viuunt:quia non manib9 opando virtutes illas tā
gunt:s̄ ore flatu loquēdo:q̄ fm̄ Senecam. Efficacior

est vox operis: q̄ȝ vox oris. Nā dicit Criso. super illud
Math. v. Ascēdit Jesus ī montē. Nemo pōt in valle
stare: ⁊ de mōte loq̄: vbi stas? inde loquere: aut vn̄ lo-
queris: ibi sta: si in terra est anim⁹ tu⁹: vt q̄d de celo lo
queris in celo cōsiste: si de celo loq̄ris: si iusticiā facere
nō vis: vt q̄d te p̄dicatorē iusticie facis? q̄re m̄gr̄m vo
cas: cui⁹ nō vis esse discipulus? Primo ḡ ascende scalā
Jacob: p̄ vite mūdiciā ⁊ ꝯtēplationē: p̄mus em̄ dicunt
ascendētes: q̄ȝ descendētes: q̄ ꝯtemplatio p̄cedere debet
p̄dicationē: ⁊ vite ascēsus in deū. Auis em̄ nobis p̄us
ascendit ad predā q̄ȝ descēdat ad pullos nutriēdos. Et
Moyses p̄us ascēdit ad deū: q̄ȝ descēdit ad informan-
Exēpli dū populū Exo. xxiiij. Et abbas Joānes in vi. pa. mo
riens requisitus: ꝙ aliq̄d verbū memoria dignū disci-
pulis relinq̄ret: dixit: nunq̄ȝ docui: q̄d p̄us nō fecerim
¶ Hoc exēplo informati: faciam⁹ id ad q̄d nos horta
tur Seneca ad hoc: ꝙ nobis in p̄dicatiōe credat: sic in-
quit. Ista discam⁹: vt q̄ fuerint verba sint op̄a: nullas
em̄ maiores de oīb̄ mereri penas iudico: q̄ȝ q̄ ꝓhetiā
velut aliquā artē venalē didicerūt: q̄ aliter viuūt: q̄ȝ vi
uendū esse p̄cipiūt: beatus ḡ cui in die mortis dici po-
terit illud. iij. Reg. viij. Ore locut⁹ es ⁊ manib̄ ꝑfeci-
18 sti: vt hec dies probat. ¶ Tertio nō audeo ⁊c̄. ne mihi
improperet: ꝙ verba sint sicut charta sine sigillo: q̄ nō
valet in necessitate: nec ei credit. Ita nec tali p̄dicanti
que sigillo bone ꝯuersatiōis nō ꝯfirmat: nec approbat
Propter q̄d aplūs dicit. j. Thessal. ij. Exhortatio nr̄a
nō est de errore: neq̄ȝ de imūdicia: neq̄ȝ in dolo: s̄ȝ sicut
ꝓbati sum⁹ a deo vt crederet nobis euangeliū: ita loq̄
mur: nō q̄si hoīb̄ placētes: sed deo: q̄ ꝓbat corda. Ec-
ce q̄ȝ signāter dicit: vt crederet nob̄ euāgeliū: vt homi-
nes v̄ba euāgelica a me crederēt esse vera: ⁊ illa nō ha-
berēt suspecta ꝓpter malā vitā: sicut sunt v̄ba illoꝝ: de
quib̄ Ambrosius sup Lucā. Folia em̄ sine fructu su-
specta sunt mihi. Tales em̄ vestes habuerūt exules pa
radisi. Ad idē Seneca epl'a. vj. ad Luciliū. Hoīes am
plius oculis: q̄ȝ aurib̄ credūt. Longū est iter p̄ p̄cepta
breue ⁊ efficax p̄ exēplū. Bernardus ad Eugeniū. li.
ij. de ꝯsideratione. Monstruosa res est sedes p̄ima et
vita ima: sermo multus ⁊ fruct⁹ nullus. ¶ Nec mirū:
si tali non credit: sicut nec charte: nec lr̄e sine sigillo: q̄
sicut in iudicio: vni⁹ nō credit testimonio: s̄ȝ duoꝝ vel
triū. Ita nec in p̄dicatione voci tm̄ credit doctoris: sed
testimonio vestit⁹: gestus: aspect⁹: deuotiōis: oōnis:
hūilitatis: occupatiōis: priuate locutiōis: ⁊ parcitatis
in esculētis ⁊ poculētis: in ore istoꝝ testiū: stet oē v̄bū
id est. testimoniū taliū virtutū: exēplo apl'oꝝ: q̄ virtute
magna reddebāt testimoniū Act. iiij. ¶ Prim⁹ ḡ testis
hic noiat⁹: est vestiū religiositas ⁊ decētia: quē p̄dicā-
tes ꝯ vestiū supbiā illā nō ostēdāt: s̄ȝ poti⁹ talia eos de-
cēt ornamēta: qlia sunt descripta. O. vij. arti. ix. ¶ Se-
cūdus est gestus maturitas: ⁊ moꝝ in eūdo p̄ villas ⁊
vicos cōpositio: vt nō discoopto capite: vel currendo
vel nimis festināndo vel fatue respiciēdo: animi indicet
leuitatē Eccl'. xix. Et visu cognoscit vir: et gressus hoīs
enūciāt de illo. ¶ Sic de oīone: deuotiōe ⁊ hūilitate: de
quib̄ testib̄ dictū est in capitulis suis. Occupatio v̄o
vtilis est p̄dicatori: testis valde vtilis ⁊ necessarius: q̄
sicut medicus nō sanat: nec aduocat⁹ bene cām defen-
dit: q̄ tp̄s studij circa curas suas expēdunt in garrula-
tionib̄. Ita ⁊c̄. ¶ Priuata etiā locutio tanq̄ȝ testis p̄di
catoris examinat: q̄ videt p̄dicatorē in secreta locutio-
ne discretū: deuotuȝ: ⁊ habentē v̄ba edificatoria: plus
credūt p̄dicatiōib̄ suis: vbi v̄o audiūt eos v̄ba habe-
re nō edificatiōis: nec moꝝ: sed potius cursoꝝ vel nū-
cioꝝ: q̄ ibi narrant oēs rumores patrie: ⁊ si sit aliqua

briga vel guerra defendūt vnā partē ⁊ damnāt aliā: ⁊
ꝑsonas ꝯtemnūt ⁊ p̄dicatiōes. Et frequēter q̄ eis nar-
rantib̄ ⁊ trufantib̄: arrident in p̄sentia: eos deridēt in
absentia: ⁊ fatuos eos esse iudicant: licet eis rumor ali-
q̄n placeat quē narrant: nec mirū: q̄ loquela eoꝝ illos
manifestat. ¶ Est postremo: victus parcitas testis ne-
cessarius: q̄ s̄m decretū sumptū ex verbis Hiero. sup
Micheā ꝓphetā. di. xxxv. c. ecclesie. Ecclesie incōuenie-
ter p̄dicat q̄ pauperē christū pingui ventre: ⁊ rubētib̄
buccis annūciat. Nō ḡ p̄dicatori sine talib̄ testib̄ cre
dit: teste aplō: q̄ ait. j. Coꝝ. xiiij. Si incertā vocē tuba
dederit quis se p̄parabit ad bellū? supple contra vicia.
Incertā vocē dat: q̄n vox testimonio p̄dicatorū ⁊ aliarū
virtutū nō certificat: ⁊ tūc nullus se p̄parat: sed poti⁹
ip̄m deridet dicens illud ad Roꝫ. ij. Qui p̄dicas nō
furandū furaris. ¶ Ad hoc ḡ ꝙ tuba certā det vocem:
et improperiū istud euitēt: necesse est: ꝙ tubas manib̄
teneant: sicut notatū est. s̄. eo. c. 7. Aliter turpissimū p̄-
dictū incurrūt improperiū: de quo Seneca. ad Luciliū
Hoc turpissimū est: q̄d nobis obijci solet: verba nos
ꝓphetie nō op̄a tractare. Hoc idē p̄z. O. vj. 65. Et nō 19
tm̄ turpe: s̄ȝ periculosum est: sicut p̄z. B. ij. 57. His
oībus ꝯcordat: ⁊ hec oīa ꝯfirmat decretū sumptū ex
verbis Petri. viij. q. j. oportet. In q̄ ꝯtinet: ꝙ oportet
ꝙ ille q̄ docet: ⁊ aīas rudes instruit: sit eruditus: doct⁹
irrep̄hensibilis: matur⁹: pauidus: ꝓbat⁹ ⁊c̄. q̄ si istas
virtutes ⁊ his siles nō habeat: nō pōt iuste: nec auda-
cter has virtutes p̄dicare: vl' vicia his opposita accusa
re vel ꝯdēnare. Etiā s̄m leges ciuiles. Primo in. ff. no-
uo. li. x. ti. ad. l. iul. de adult. l. si vxor. §. iudex: sub his
verbis. Judex adulterij ante oculos hr̄e debet: an ma-
ritus pudice viuēs: mulieri bonos mores colendi au-
ctor fuerit: periniquū em̄ videt esse: vt pudicitiā vir ab
vxore exigat: quā ip̄e nō exhibebat ⁊c̄. ¶ Hoc est ꝯtra
p̄latos vel alios q̄scūq̄ȝ q̄ ꝯtinentiā: vel quācūq̄ȝ virtu
tē docēt: vel ab alijs exigunt: quā ipsi nō ostendūt: q̄ q̄
debet alioꝝ defect⁹ supplere vel rep̄hendere nō erit de-
fectuosus: q̄ turpe est doctori: cū culpa redarguit ip̄m.
Alia etiā lex huic ꝯcordat ꝓposito: in. ff. veteri. li. viij.
ti. si seru. vendi. l. alt⁹. Cui⁹ legis casus est talis. Tu-
tor vel curator habet custodire pupillū: vl' impotentē:
ne aliq̄s edes suas altius extollendo: lumē suū ei⁹ im-
pediat: querit lex si ipse tutor vel curator: posset hoc fa-
cere. Et respōdet ꝙ nō: sub his verbis: q̄ qui aliū faci-
entem ꝓhibere ex officio necesse habuit: id ipse cōmit-
tere nō debuit. Sic in ꝓposito. Nota legē huic ꝯcordā
tem. R. j. 20. Ex oībus istis palā ostēdit: ꝙ necesse est
doctorē tales habere virtutes: quales predicat: ad hoc
ꝙ recte doceat: ⁊ efficaciter: quia dicit ph̄s. x. ethicoꝝ:
ꝙ actus credibiles magis sunt q̄ȝ sermones: ⁊ vbi dis-
sonant: interimūt verum. ¶ Gubernator nāq̄ȝ nauis
nunq̄ȝ bene ducet: nec gubernabit nauem: nisi manuȝ
ad remū apponat: vel si ipsemet sit naufragus: quō ali-
os saluabit? Vn̄ Seneca epl'a. cx. Discam⁹ vt q̄ fuerit
verba sint opera. In tempestate em̄ gubernator nau-
frabundus nō ꝓdest: q̄d adiuuari pōt rector naufra-
gij attonit⁹ ⁊ vomitās: nō est loquendū: sed gubernā-
dum. Dicunt em̄: hec dicit Plato: hec dicit Zenon: ⁊
ingēs agmen ph̄oꝝ faciūt. Sed heu: dicūt: ⁊ nō faciūt
Math. xxiij. Non sic Joānes baptista: de quo scribit
Math. iij. Venit Joānes baptista p̄dicās in deserto
iudee ⁊ dicēs. Penitētiā agite. Et cito post ostēdit euā-
gelista: ꝙ ip̄e cōgrue p̄niam p̄dicauit: q̄ ⁊ ipse p̄niam
quā ore p̄dicauit ope ostēdit. Habebat inq̄t vestimen
ta de pilis cameloꝝ: esca aūt eius erāt locuste ⁊ mel sil-
uestre. Vide de p̄dicta materia. E. vij. 3.

Arti.vi. ¶ Nec sufficit: q bū doceāt ꝛ bonā vitā habeāt īteri⁹
in cōspectu dei: nisi etiā bona exēpla prebeāt exteri⁹ in
20 ɔspectu hoim: quia dicit apl's. j. Cor. iiij. Spectaculū
facti sumus mundo ꝛ angelis ꝛ hoibus. Dicit enī lex.
C. li. ix. ti. de priuatis carcerib⁹. l. vnica. q maiores de-
bent esse specula alioꝝ. Ubi vō ꝑdicatio vel doctrina
est bona ꝛ ɔuersationis ostensio leuis: speculū non est
vniforme: nec bene ordinatū: sed q̄si oblongū qd̄ defor
matū ostendit vultū intuētis: ꝛ tale speculū hoies nō
libēter respiciūt: sed abijciūt: q: videt̃ eis q facit faci-
es illoꝝ turpiores q̄ sint. Sic in ꝓposito: tales ꝑdicato
res hoies nō multū appreciant̃: q: licet bū predicēt: le-
uis tn̄ ɔuersatio eoꝝ: eos deordinatos ostendit et facit
inspiciētes deordinatos. Ideo christus oēs docuit ꝑdi
catores dicens. Sic luceat lux v̄ra: vt videant opa v̄ra
bona. Et q: si opa sint mala vel mala esse opinent̃: q̄s
crederet ꝑdicationib⁹ v̄ris vel illas sequeret̃: cū hoies
poti⁹ exēplis q̄ verbis trahent̃: q̄s enī crederet exhorta
tori ad superbiā fugiendā: vbi ipsemet supbiā ostēde-
ret in ope: ꝛ sic de alijs vicijs: q: si q̄s viā ab aliquo ad
certū locū quereret: q̄ respōderet: se velle ad eundē lo-
cum ire: ꝛ h̄ dicto adiūgeret dicens. Uadas tu p illam
viam ꝛ ipse p aliā iret: min⁹ ei crederet de via quā do-
cuit: ꝛ ipsum q̄tuꝫ ad v̄ba reputaret deceptorē: ꝛ poti⁹
gressus sequeret̃ q̄ verba. Ita in ꝓposito. Si querat̃ a
prelato vel doctore quocūq: q̄ sit via ad celū: oēs ꝓfi-
tent̃ se velle illuc ire ꝛ dicūt. Uade tu p viā misc̃die et
mundicie ꝛ iusticie ꝛ penitēcie: oēs nāq ꝑdicabant:
vt penitentiā agerēt Marci. vj. q̄n tn̄ auditores vidēt
q ipsimet p vias illas nō vadūt: min⁹ eis credūt: ꝛ fre
quēter poti⁹ exempla sequunt̃ q̄ v̄ba. Et sic f̄m Boe
tiū de doctrina scholariū: doctrina vilescit: ex mala vi
ta docētis: q: hoies plus oculis q̄ aurib⁹ credūt: sicut
dicit Seneca in ep̄la. vij. Et addit dicēs. Longū enim
iter est p ꝑcepta: breue ꝛ efficax p exēpla: turbā sapien-
21 tū plus ex morib⁹ q̄ ex v̄bis socrates traxit. ¶ Patet g̃
q tales q̄ bene docēt ꝛ mala exēpla dant: sunt sicut spi
ne mellite: inter q̄s q̄ mel colligit pungit̃. Uerba nāq
illoꝝ sunt: q̄si mel Ps̄. cxviij. Q̄ dulcia faucib⁹ meis:
eloquia tua sup mel: sed praui mores sunt q̄si spine vel
vepres vel apes vel vespe q̄ lacerant ꝛ ledunt ɔsciētias
audientiū ꝛ videntiū: ꝛ verba inter mores illos collī-
gentiū. Ideo apl's Titum ꝑdicatorē ꝛ doctorē signan
ter docuit dicens: ad Titū. ij. Prebe exemplū bonoꝝ
operū in doctrina. Et qd̄ docuit: exercuit: ꝛ opere im-
pleuit: sicut pꝫ p h̄ qd̄ dicit. j. ad Cor. ij. Sermo me⁹
et ꝑdicatio mea: nō in ꝑsuasionib⁹ hūane sapiētie ver-
bis: sed in ostēsione spirit⁹ ꝛ v̄tutis. Et hoc necessariū
est oīm ꝑdicatori: q: f̄m beatū Grego. eadē necessitate
qua cōpellit̃ sūma dicere: cōpellit̃ sūma mōstrare. Sic
ergo ascēde in altū: bone. s. vite: ꝛ ibi exēpla ostēde bo-
ne ɔuersationis: tu q̄ euāgelizas sion Esa. xl.

Arti. vij. ¶ Et postq̄ sic fueris in alto loco bone vite ꝛ ɔuersa-
tiōis fituat⁹ ꝛ fundat⁹: opus fac euāgeliste: ꝑdica ver-
22 bū: insta oportune importune; argue obsecra: increpa
ij. Thimoth. iiij. ¶ Predica inquit ne maledictionē il-
lam incurras: de q̄ Prouer. xj. Qui abscōdit frumēta
maledicet̃ i ꝑplis. Sup quo dicit btūs Grego. Frumē-
ta abscōdere: est ꝑdicationis verba apud se retinere: in
ꝑplis aūt talis male dicet̃: q: in solius culpa ꝑ̄ entij: ꝓ
multis q̄s corrigere potuit dānat̃: ꝓp̄ qd̄ apl's in ꝑso-
na sua: oēs q̄ subiectos informare tenent̃ cōplectēs di-
cit. j. Cor. ix. Ue mihi: si non euāgelizauero. Ut g̃ ve
istud euades. Primo argue frequentē. Secūdo obsecra
importune. Tertio icrepa ꝑseuerāter. ¶ Primo argue
et ꝑdica frequenter. Exēplo speculatoris: q̄ offi noctē
sup castrū vigilat. Ita tu: q: speculatorē domui israel
dedi te Ezech. iij. et. xxxiij. Et exēplo magr̄i in scholis
qui q̄tidie auditores informat. Rōnem vō hmōi fre-
quētis ꝑdicationis assignat Plini⁹ in ep̄la ad Ursum
dicēs. Sicut faces ignem assidua ꝑcussione custodiūt:
demissum egerrime reparāt: sic ꝛ dicētis calor ꝛ audiē
tis intētio ɔtinuatione seruat̃: interruptiōe ꝛ remissio-
ne languescat. Quia f̄m Boe. li. de disci. schola. Sicut
in vnoquoq ope mater inuenit̃ ɔstantia: sic vniuerse
doctrine: ac discipline: nouerca est negligentia. ¶ Sed 23
q: nōnulli frequētes ꝑdicatiōes ꝛ obiurgatiōes ꝓ con-
habent: oportet secūdo q importune se ingerat anteq̄
petat̃ ad ꝑdicandū: ꝛ inuitis ꝛ reclamantib⁹ medicinā
offerat: ipsosq̄ quātū in eo est sanet. Sicut ɔduct⁹ a re
ge ꝓ filio regis infirmo sanādo: ꝑm q plorantē ꝛ ira-
scentē: si opus est scindit ꝛ sanat: vulnere duro scruta-
to: ꝛ carne putrida ferro candēti cōbusta: alter si ꝓpter
filij disciplinā hoc facere dimitteret: apud regē ꝓditor
haberet̃. Et nūcius importune ingerit se vt nūciuꝫ suū
faciat: q̄ etiā vituperandus esset nisi totū nunciū diceret
sicut onerat̃. Sic in ꝓposito: ꝑdicator nisi faciat opor-
tune: iportune: qd̄ ei ꝑcipit̃ Hiere. j. Loq̄re ad eos oīa
que ego ꝑcipio tibi. Nota. U. ij. 1. Tertio in vtroq: 24
tam in frequētia q̄ in iportunitate habēda est ꝑseuerā-
tia: etiā si frequēter ꝑdicando se videt nō multū ꝓfice-
re: q: forte doctrinā suā reijciunt. Exemplo nutricis: q̄
licet infans bis vel ter cibū de ore suo reyciat: nō tamē
cessat: plus in ore suo ponere: ꝛ sic dū ꝑseuerāter in ore
suo cibus ponit̃: fit vt q̄ pri⁹ cibū eiecit: postea cibū su-
mat. Et cribrū licꝫ aquā nō retineat: tn̄ frequēter in aq̄
positū mūdius fit. Ita in ꝓposito. Uñ quidā pater in
vita. pa. dicēti q nihil de sermone retineret corde teneri⁹: Exē
ꝛ ideo ad sermonē nō ita frequēter iret. Respōdit: vas
frequēter aquā recipiēs: licet statim effundat̃: vas tn̄
mūdat̃: licet nō in prima imersione vel secūda. Sic in
ꝓposito. Ergo noli cessare aquā sup imūdos effunde-
re: q: licet ꝑma infusione: nō mundent̃ multis mūda-
bunt̃. Et q̄nq illud idē verbū: qd̄ ꝑma auditione eos
ad cordis emūdationē nō pungit: post multos annos
ad memoriā deductuꝫ: pungit ꝛ placet ad penitentiā.
Nota. U. ij. 4. ¶ Nec ꝓpter maloꝝ animositates vel
alias aduersitates est a ꝑdicatiōe cessandū. Uñ beat⁹
Grego. sup illo Eccl's. xj. Qui obseruat ventū: nunq̄
seminat: ꝛ q̄ ɔsiderat nubes: nō metet. iij. li. pastoraliū
c. xxxviij. Nubes q̄ a vento ferunt̃: sunt maloꝝ hoim
aduersitates: ꝓpter quas nō debem⁹ dimittere ꝑdicare
veritatē: q: piger ꝓp̄ frigus arare noluit Prouer. xx.
mēdicabit g̃ in estate. s. q̄n sol iusticie apparebit in iudi
tio ꝛ nō dabit̃ ei. Uade g̃ in Niniuē ciuitatē magnā
id est. in mundū: ꝛ ꝑdica in ea trib⁹ ꝑdictis modis pre
dicationē Jone. iij.

¶ Predica inq̄t longa themata vitando: q: sicut tedio- Arti. vij.
suꝫ est: q citharedus i aula diu citharā ꝑparat. Ita ꝛc.
Et statim ad quiditatē descēdēdo inuectiones contra 25
vicia in speciali faciēdo: quia q̄ cithare oēs chordas
simul tangit: confusam ꝛ ineptam facit melodiā: ꝛ q̄si
ludum videt̃ facere pueroꝝ. Sic in ꝑdicatione: qui ge
neraliter oēs simul tangit: ꝛ vicia dissuadet in gene
rali dicēs. Non eritis superbi: nō cupidi: nō carnales
non efficacē facit ꝑdicationē. Oportet ergo in speciali
modo: vt nunc vnam: nūc aliā tangat chordam: expo-
nendo superbie ꝛ cupiditatis et carnalitatis species et
pericula: quia f̄m beatū Gregoriū. iij. moral. sup illo
Job. xxxviij. Quis dedit gallo intelligentiā. Intente
mentes auditoꝝ sunt: quasi quedā tentationes chorda
rum stricte in cithara: quas tangit artifex cum plectro:

vt reddant consonã modulationẽ: licet nõ vno impul
su feriant. ¶ Sicut ergo minus ad alicuius descripti-
onem vel derisionẽ: eius in speciali cõditiones recitat.
Et sicut medicus ad infirmi sanationẽ: nõ in generali
docet qualiter curari pōt: sed in speciali: quõ periculũ
illud incurrit ꝛ quõ sanari pōt. Ita in speciali ꝯditio-
nes peccati ꝛ ꝑicula sunt recitãda: ꝛ speciales inuectio-
nes ꝛ doctrine sunt ꝯtra illas infirmitates adhibẽde ꝑ
plana verba ꝛ laicis intelligibilia: nõ ꝑ curiositates ꝛ
declaratiões ꝛ rõnes phoꝝ et dubias naturas anima-
lium: que oĩa literatoꝝ aures demulcent vel ꝑdican
tium gloriã querũt: ꝛ infirmoꝝ plagas nõ curant: sed
cecant: nec ꝑceptũ dei implent: quo ꝑcipiunt annũcia-
re ꝑplo peccata eoꝝ: ad qd̃ cum tps ꝑdicandi nõ suffi-
ciat: fatuũ est tot querere ambages: ꝛ magnã ꝑdicatio-
nis partẽ: potius in sanctoꝝ: de quibꝫ ꝑdicat cõmẽda-
tione: qui cõmendationibꝫ nostris non indigent: q̃ꝫ in
viciorũ ꝯtra que ꝑdicare deberet reꝑhẽsiõe. ¶ De quo-
rũ auditoribꝫ dicit Treñ. ij. Prophete tui falsa vide-
rũt tibi ꝛ stulta: nec aperiebãt iniquitatẽ tuã: vt te ad
26 penitentiã ꝓuocarent. ¶ Cuius erroris causa q̃ꝫ est:
quia gloriã ꝓpriam querũt: ꝛ ideo in sciẽntijs ꝛ curio-
sis se delectant: vt sicut dicit decretũ Nicolai pape: di.
xlj. dispẽsatio. §. pariter: iactatione sciẽtie plura scire vi
deant. Et talis sicut idẽ dicit decretũ: q̃ ea docet: q̃ ab
auditoribꝫ nõ valent intelligi: nõ ad eoꝝ vtilitatẽ: sed
ad sui ostentationẽ facit. Tales reꝑhẽdit ꝓpha Ezech.
xxxiiij. dicẽs. Cũ aquã purissimã biberetis: reliquã pe
dibus vestris ꝯculcastis. Aquã purissimã bibunt: dũ
sacrã scripturã intelligũt: quã pedibꝫ male turbant af-
fectiõis: nec sic turbatã ꝓ auditoꝝ administrãt necessi
tate: vel siti extinguẽda: sed quadã verboꝝ inundatio
ne: aures replent: ꝛ nõ corda auditoꝝ. Cõtra quos di-
cit btũs Grego. sup illo Job. xxvj. Qui ligat aquã in
nubibus: ꝛ habet mor. xvij. Non inquit inundatiõe
scientie: sed moderata distillatione foueant auditores.
Iuxta illd̃ Job. xxix. Sup ipos stillabit eloquiũ meũ.
Sup qd̃ dicit btũs Grego. xx. moꝝ. In hoc inquit iu-
dicat dispẽsatio magistroꝝ: debet eñi qui docet subtili
ter ꝯspicere: ne plus studeat ꝑdicare: q̃ ab audiẽte ca-
pit. Oĩes vo q̃ in isto detinent errore: multũ faciunt
cõtra exemplũ Pauli: q̃ dicit. ij. Coꝝ. iiij. Nõ eñi nos-
metipos ꝑdicamus. ¶ Sed forte nõ tñ intẽdunt glo-
riã ꝓpriã: nec gloriã dei: sed vtrãq̃ꝫ simul: ꝛ ideo simul
curiosa ꝛ deuota seminãt. ¶ Sed hoc videt. Primo esse
ꝯtra dei ꝑceptũ: moralit expositũ: quo dicit Leuit. xix.
Non seres agrũ tuũ diuerso semine. i. agrũ auditorũ:
cõmiscẽdo cum semine verbi dei: subtilitates philoso-
phicas ꝛ vanitates. ¶ Secũdo est ꝯtra legẽ fidelitatis
q: dum ꝑ intellectũ vel scientiã: et huiõi grãs quas a
deo accepit: gloriã ꝓpriam querit: ita infideliter ꝯ deũ
agit: sicut ille: q̃ ad curiã romanã missus: ꝛ in expensis
mittẽtis ibi stãs: vt negociũ dñi sui ꝓcuret ꝛ expediat:
interim nõ negocium dñi sui: sꝫ ꝓpria querit expedire.
¶ Tertio dum diligẽtius ꝛ studiosius laudẽ ꝓpriã in-
tendit maledictionẽ illam incurrit Hiere. xlviij. Ma
ledictus q̃ facit opus dei fraudulẽter: ꝛ q̃ ꝓhibet gla-
diũ dñi a sanguie suo. ¶ Quarto cõtra doctrinã faciũt
beati Gregorij: q̃. iij. libro pastora. c. lxvj. ꝑ totũ: docet
q nõ sunt curiosa ꝑdicãda. Cõstituit inquit te sup fa-
miliam suã: vt des illi cibũ. Curiosi vo dum aures de-
mulcent auditoꝝ: nõ cibum: sicut mater in ore pueri: sꝫ
sicut nouerca in aure ponit: ꝯtra exemplũ faciũt aplĩ:
qui etiã dicit. ij. Coꝝ. ij. et. iiij. Nõ sim9 sicut alij adul
terãtes verbũ dei. Sicut eñi adultera est: et adulterat
vxor: dum marito derelicto alteri intendit. Ita adulte-
ratur sapiẽtia diuina: dum dei gloria derelicta alterius
glorie cogit deseruire: de qua Prouerb. j. Sapiẽtia fo-
ris ꝑdicat: nõ in domo ecclẽe cum marito: sꝫ extra cum
adultero. Q̃ꝫ vo causa istius erroris est: q: sicut di- 27
cit btũs Grego. i pastorali. ꝛ habet in decretis: di. xliij.
sit rector. Sepe rectores improuidi: humanã amittere
gratiã formidãtes: loq̃ libere recta ꝑtimescũt. Ex q̃ ti-
more sequit: q tales q̃ deberẽt esse q̃si aquile volantes
ad magnos tyrãnos: fiunt sicut miluj ad simplices sꝑ
volantes: ꝛ ꝯtra eos ꝑdicãtes sicut Miluus volat ad Miluus
pullos suos: ꝛ huiõi. Et illi q̃ deberẽt esse q̃si leo: q̃ ad
nullius pauebit aspectũ: facti sunt q̃si canes: q̃ vt dicit
in vmbra ensis: non audent latrare. Ita isti q̃ magnis
absentibꝫ: de ipsoꝝ factis fatis semꝑ abundãter sciunt
detrahere. Ipis vo ꝑsentibꝫ: vbi nõ ad detractionẽ: sꝫ
ad correctionẽ loqui deberẽt: fiunt canes muti: nõ va-
lentes latrare Esa. lvj. id est. latrare volentes: q: vidẽt
lupum venientẽ et fugiunt Joã. x. De q̃bus ꝯquerit
Ezech. xiij. Nõ ascẽdistis ex aduerso: neq̃ꝫ apposuistis
vos murũ ꝓ domo isrl: vt staretis in ꝑlio in die dñi.
¶ Tales ad ꝑdicatiõis audaciã. Primo hortat domi-
nus Hiere. j. dicẽs. Ne timeas a facie eoꝝ: q: ego tecũ
suꝫ. Secũdo Esa. lviij. Clama: ne cesses: q̃si tuba exal-
ta vocẽ tuã. Quã auctẽ exponẽs btũs Grego. l. xv. c.
sui pastoral. dicit Preconis q̃ppe officiuꝫ suscipit: q̃sq̃ꝫ
ad sacerdotiũ accedit: vt añ aduentũ iudicis q̃ qualiter
sequit: ipe clamando gradiat. Sacerdos igit si ꝑdica-
tionis est inscius: clamoris quã vocẽ datur9 est ꝑco mu-
tus? ¶ Tertio Paul9 ad Titũ. j. vt potẽs sit ad exhor-
tandũ in doctrina sana: ꝛ eos q̃ ꝯtradicũt: redarguere.
¶ Quarto periculũ: qd̃ sequit nisi veritatẽ apte dicãt: 28
qd̃ ostẽdit btũs Grego. in pastorali suo. c. xv. exponẽs
illud Exo. xxviij. quõ vicꝫ sacerdos ingrediens domũ
dñi: tintinnabula in vestimẽtis suis hrẽ debuit. Hinc
inq̃t Moysi ꝑcipit i Exodo: vt tabernaculũ sacerdos
ingrediẽs: tintinabulis ambiat: vt voces vicꝫ habeat
ꝑdicatiõis: ne supni inspectoris iudiciũ: ex silentio of-
fendat. Scriptũ q̃ppe est: vt audiat sonit9: q̃ñ ingredi-
tur sanctuariũ i ꝯspectu dei ꝛ nõ moriat: sacerdos nãq̃ꝫ
ingrediẽs vel egrediẽs morit: si de eo sonit9 nõ audiat
q: irã ꝯ se occlti iudicꝭ ꝓuocat: si sine ꝑdicatõis sonitu
incedit. Oibus ḡ ꝑdicatiõis ipedimẽtꝭ amotis: ꝑdica-
tor formã sequat medici fidelis: q̃ nõ vna generali me
dicina oẽs sanat: sꝫ cuilibet infirmitati: ꝓpriaꝫ apponit
medicinã. Et doctrinã teneat bti Grego. sup illo Job
xxxviij. Quis dedit gallo intelligẽtiã. Gallo inq̃t itel-
ligẽtia tribuit: q̃ñ doctori veritatꝭ discretõis virt9: vt
nouerit q̃bꝫ: q̃d: q̃ñ vl quõ: inferat diuinit9 ministrat.
Et vl longe ante nos reuerẽde memorie Grego. nazã-
zenus edocuit: nõ vna eadẽq̃ꝫ exhortatio cũctis ꝯuenit
q: nec cũctos parmoꝝ q̃litas ꝯstringit: sepe eñi q̃ alijs
officiũt alijs ꝓsunt. Plerũq̃ꝫ herbe: q̃ alia alalia refici-
unt: alia occidũt: ꝛ medicamentũ qd̃ hũc morbũ sanat
alteri nocet: ꝛ panis q̃ vitaꝫ fortiũ roborat: paruuloꝝ
necat. Pro qualitate vo audientiũ: formari debet ser-
mo doctoꝝ: vt ꝛ singulis cõgruat: ꝛ tñ a cõis edifica-
tionis arte: nusq̃ꝫ recedat: vt possitis dicere cum aplo.
Sic ꝑdicauimus: ꝛ sic credidistis. j. Coꝝ. xv. Nota de
ista materia. J. xiij. 20.
¶ Qr vo ꝑdictus modus sit fructuosior ꝛ vtilior et ꝓ Arti. ix.
peccatorũ cõuersione efficacior: pluribus docet exem-
plis. Sermo nãq̃ꝫ dñi: q̃q̃ꝫ in sacra scriptura sagitte 29
compat Sap. v. Sagitta emissa in locũ destinatũ. Sa
gittam vo ad hoc q feram occidat: sagittarius ita ꝓpe
ad cor dirigere nitit: sicut pōt: q: hoc est vtilius ꝓ eo:
q: illo citius feram occidit. Sic volẽs vitiũ in peccatore

destruere bestialem: vtilius sagittas verbo℞ ad cor: q̄
ad aures dirigat. Exemplū.iiij. Reg.ix. Jehu percussit
Joram inter scapulas: ꝛ egressa est sagitta p cor eius: ꝛ
mortu⁹ est. Et.j. Reg.xx. vbi Dauid volens scire quō
fuit inē ipm ꝛ Saul: dedit sibi Jonathas tale signū: q
iaceret ad quendā lapidē sagittas tres: ꝛ habere puerū
ad colligendū sagittas; quo misso: si diceret: sagitte in
tra te sunt: signū esset: q pater ei⁹ esset placat⁹. Si aūt
diceret: vltra te sunt: signū esset turbationis. Sic in p
posito: qn̄ sagitte dirigunt̄ ꝛ recipiunt̄ intra corda au
dito℞: signū est placationis dei ꝛc. ¶ Patet ḡ q sermo
efficaciter ad cor directū est vtilior: q2 talia verba plu
res humiliant peccatores: de qbus dicit ps̄.xliiij. ¶ Sa
gitte tue acute: ppl̄i sub te cadent: q2 scȝ dirigunt̄ in cor
50 da inimico℞ regis. Q2 aūt̄ tales sagitte sp̄uales: plu
res a statu suphie ꝛ vacuitatis: quib9 cōtra deū erigunt̄
ad gradū humilitatis cadere: ꝛ colla sub iugo christi hu
militer submittere facit: sequentib9 ostendit̄ exēplis: p
hoc qd̄ scribit̄ li.x. ecclesiastice historie. Vbi dicitur: q
Exm̄ cum patres sancti venissent ad cōcilium nicenū: cōtigit
vnū de phis ꝛ dialecticis: illuc cōgregatis facere cōflic
tum disputationis cū episcopis: intm̄ q fiebat ingēs
spectaculū: multis cōuenientib9 ad audiendū: nec pote
rat phs cōcludi a quoquā. Qd̄ vidēs quidā de cōfesso
ribus simplex: ꝛ nihil sciens nisi Jesum christū ꝛ hūc
crucifixū: poposcit se cū pho posse sermocinari. Qd̄ vi
dentes illi q̄ nouerāt ei⁹ simplicitatē: noluerūt pati: ne
eius sancta simplicitas irrisione cōtemneret̄. Ille tamē
prestitit mouēs sermonē: ac dicens. In nomine Jesu
christi phe audi que vera sunt. Deus vnus est q̄ crea
uit omīa verbo virtutis sue: hoc scȝ verbo: hac sapien
tia: quā nos filiū eius dicimus. Caro factū est: ꝛ filius
natus ꝛ p passionē ꝛ mortē: nos a morte liberauit: ꝛ re
surrectione sua vitam eternā nobis cōtulit: quē expe
ctamus iudicem omniū. Credis ita phe. At ille: velut
si nunq̄ vllū sermonē cōtradicēdi didicisset: ita obstu
pefactus virtute verbo℞ eius: ad omīa mutus: hoc so
lū potuit respōdere: ita sibi videri: nec aliud posse esse
magis verū. Cui senior: si ita credidisti: surge ꝛ seque
re me: ꝛ hmōi fidei signaculū suscipe. Et cōuersus phs
ad oēs ait. Audite o viri eruditi: dū verbis res mecū
gesta est: vba verbis apposui: ꝛ q̄ dicebant̄ dicendi ar
te subuerti: vbi vō p verbis virtus cōcessit ex ore dicē
tis: resistere verba virtuti nō valuerūt: nec hō aduer
sari potuit deo: ꝛ ideo si q̄s vestrū potuit in his q̄ dicta
sunt sentire q̄ sensi: credat christo et sequat̄ hūc senem:
in quo locutus est deus: ꝛ ita phs factus est christian⁹
et gratulat⁹ est se esse victū: q2 sicut dī Act.vj. Nō po
terāt resistere sapiēne: ꝛ sp̄ui qui loquebat̄. ¶ Secūdo
idē ostēdit̄ p hoc qd̄ scribit̄.ij.li. historie tripartite.c.viij.
Vbi dicit̄: q cū disputatiōis delectatiōe traherent̄ ne
gociū fidei: vnus ex cōfessorib9 laicis obuiauit: dicens.
Audite christ⁹ ꝛ apl̄i: nō nobis dialecticā tradiderūt
artem: vanāq3 verbo℞ fallaciā: sed purā scientiā fide ꝛ
operib9 obseruandā: qd̄ dictū omēs approbauerunt: ꝛ
Exm̄ dialectici cessauerūt. ¶ Ibidē etiā tertiū ad hoc addit̄
exemplū: quo dicit̄: q cum quidā magnificētia sermo
nis illuderet sacerdotib9: quidā senex simplex: nō sine
formidine senio℞ accessit dicens. In noīe dñi o phe au
di dogmata veritatis: vnus est creator oim: ꝛ verbum
eius quo creauit omīa: qd̄ filiū nominam⁹: ꝛ cū hoc cre
dimus: noli inuestigare studiū: ꝛ si credis hoc: respon
de. At ille credo inquit ꝛ mutat⁹ est ineffabili virtute.
¶ Iterū ibidē quartū addit̄ exemplū: quo fert̄: q cū
imperator Cōstantin⁹ venisset bisātium: ꝛ phi venirent
disputare cū Alexādro. Cōstantine vrbis ep̄o: ꝛ vn⁹

p omnib9 esset electus: ait ei ep̄s. In noīe dñi impono
tibi silentiū: ꝛ sic factū est. Quintū exēplū ad cōpositū Exm̄
narrat Haimo: sup primā Co℞.xiiij. q cū quidā ado
lescens homo scelestus: btō Augustino pdicāte intra
ret: statim ep̄o nō attēdente sermo eius versus est cōtra
vicia ipsius: qui cōsiderans a deo reuelatū esse pōtifici:
cōuersus est ꝛ penituit. Sextū exemplū ad hoc legit̄ in Exm̄
vita sancti Augustini: q vicȝ ipso pdicante: sermo ei⁹
cōcessit cōtra errorē manicheo℞: ꝛ post in mēsa dixit so
ciis: se de hoc mirari: idē dixerunt illi. Quib9 addidit.
Credo dñm: p hoc aliquē curasse: ꝛ post biduū venit
ad eū qdā flens ꝛ cōfitens se fuisse manicheū: quousq3
audiuit eū loqui in ecclesia: qui catholicus postea pre
sbyter factus est. ¶ Ex qbus omīb9 apparet: q sermo 31
nes simplices ꝛ deuoti sunt vtiliores: ꝛ q sic pdicanti
bus: sicut dicit̄ in ps̄.lxvij. Dñs dabit verbū euange
lizantib9 virtute multa. Et q sub talibus sagittis plu
res cadunt ꝛ humiliant̄ peccatores. Qd̄ pulchre figu
ratū est: libro Iudic.iij.ꝛ.iiij. In q̄ legunt̄ Zangar et
Samson plures cōtrauisse vomere vno: ꝛ maxilla asi
ni: q̄ Aioth gladio elimato. Nā Aioth nō legit̄ gla
dio suo occidisse nisi vnū.s. Eglon. Zangar vō Iudi.
iij. legit̄ occidisse suo rudi instrumēto.s. vomere aratri
sex centos philisteos. Samson vō legit̄: maxilla asini
occidisse: mille viros malos. Sic adhuc vbi pdicator
curiosus vix vnū cōuertit alius multos cōuertit. Nec
mirū: q2 sicut medicus circa curas diligens plures sa
nat: q̄ eloquēs ꝛ verbosus: qui ad curas in sp̄ali non
descēdit. ¶ Mo℞ ergo pdicator informatus exemplis
quantū pōt cōsciētias penetrat audito℞: cogitatiōes ꝛ lo
cutiones ꝛ operationes illo℞ recitando ꝛ redarguendo.
Exēplo cōphete ps̄.xlix. qui dicit. Arguā te: ꝛ statuā cō
tra faciē tuā. ¶ Et exēplo sancto Desiderij: de quo di
cit Haymo. sup.j. Co℞.xiiij. Q2 sp̄ūsanct⁹ ita sermo
nē eius disponebat: vt hominū cōsciētias verbis suis
penetraret: q̄si auditores eas ei manifestassent. ¶ Et exē
plo Pauli: qui dicit.j. Co℞.ij. Predicatio nr̄a: non est
in persuasionib9 humane sapiēne verbis: sed in ostensio
ne sp̄us ꝛ veritat̄: q̄ et.j. Co℞.j. de omīb9 pdictis phis
cōcludit dicens. Placuit deo p stulticiā pdicationis: sal
uos facere credētes. Cui cōcordat decretū.xxxvij. dīm
dicens: q nō deo placuit in dialectica: q2 regnū dei in
simplicitate fidei est ꝛc. ¶ Ad idē est decretū sumptū
ex verbis Augustini: in libro de cathetizandis rudib9
di.xxxvij. sedulo. Maxime inq̄t est vtile nosse ita esse
preponēdas verbis sentētias: vt pponit̄ anim⁹ corpo
ri: ex quo fit: vt ita malle debeant veriores: q̄ disertio
res audire sermones: sicut malle debent prudētiores:
q̄ formosiores habere amicos: nouerint etiā nō esse vo
ces ad aures dei nisi animi affectū: hec ibi. ¶ Quib9 cō
cordat Hiero. in ep̄la ad Damasum papā. De scriptu
ris inq̄t diuinis disputantē: nō decet Aristotelis argu
menta cōquirere: nec ex flumine tulliane eloquētie du
cendus est riuulus: nec aures Quintiliani flosculis: ꝛ
scholari declamatione mulcēde sunt: sed sit locutio pe
destris: ꝛ quotidiane similis: que sensum rei edisserat:
nō verbo℞ cōpositione frondescat: sint alij diserti: lau
dent̄ vt volunt: ꝛ inflatis buccis spumātia verba tru
tinent: mihi sufficit sic loqui: vt intelligar ꝛ de scriptu
ris disputans scripturarū imiter simplicitatē. Causā 32
vō omniū predicto℞ quare vicȝ sermo generalis: non
ita bene mouet: tangit elegāter apl̄s: tam in exēplo ar
tis musice: q̄ etiā exēplo tubarū: de quib9 Numeri.x.
Per quarū diuersitatē sono℞ sciebant qn̄ debebāt mo
uere castra: vel se pparare ad bellū vel ad festa.j. Co℞.
xiiij. Que inq̄t: sine aīa sunt vocē dantia: siue tibia siue

cithara: nisi distinctionē sonituū dederint quō scietur:
quid canitur: aut q̄d citharizatur? Etenim si incertā vocem
det tuba: q̄s se pparabit ad bellū? Ita et vos p linguā:
nisi manifestū sermonē dederitis: quō scietur: q̄d dicitur:
eritis enī sicut in aere loquētes: hec ibi etc. ¶ Sed quia
difficile est inter multos auditores cuiuslibet mentē fe
rire: spāliter vbi auditorū ignorat conditiones. Quia
sicut dicit Gregorius nazanzenus fm q̄ recitat Bernar
dus in epl'a ad clunIacēses: difficile negociū est in mul
titudine pmixta atq̄ diuersa: vbi etas: et institutio va
ria est: de talibus disputantē: modū pprium velut chorda
rum multarū quandā citharā ferientē inuenire. Ideo
sicut dux belli: exploratores interrogat de cōditiōe illo
rū cum q̄bus pfligere debet. Ita p̄dicator mores et cō
ditiones exploret auditorū a fideli illorū vicino vel cu
ratore: q̄bus exploratis: sicut dux regis potētissimi: ini
micos regis potēter inuadat: veritatē dicēdo. Exēplo
Semeie. ij. Paral. xij. q̄ intrans ad regē Roboā et pn
cipes ei9: ait. Quia reliq̄stis dn̄m: ego reliqui vos di
cit dn̄s. Et exemplo Helie et Michee: filij Iemla. Et
Esaie Esa. j. dicētis. Audite verbū dn̄i pncipes sodo
morū. Et exēplo oīm pphetarū: et sanctorū p christo oc
cisorū. Et exēplo Iude machabei: fiat q̄si leo in operi
bus suis. ¶ Sed heu: nonnulli q̄bus incūbit esse leones
duri: cōtra peccātores facti sunt canes: cauda adulando:
nō canes gregē custodiētes: sed caniculi circa dn̄os et
dn̄as: pingues bolos comedētes. Et q̄ deberēt esse bo
ues iugū dn̄i humiliter portādo: et seipsos p penitētiā
victimādo: facti sunt porci seipsos impinguādo. Et q̄
deberēt esse speculatores: facti sunt somniatores. Et q̄
deberent esse pphete christi et bone informatiōis: facti
sūt pphete antichristi et seductiōis: de q̄bus. iij. Reg. xxij.
Sermones oīm pphetarū: vno ore bona regi p̄dicāt.
Arti. x. ¶ Et hoc male et mēdaciter: sicut ibidē patz historiā in
tuenti. Qz vero tot habeant in errore sequaces: q̄nq̄ ex
33 pcuratione accidit demonis: q̄nq̄ vero ex defectu: tam
predicatoris: q̄z auditoris. ¶ Primū patz Apoc. vij.
vbi Ioānes dixit se vidisse quatuor āgelos: supple ma
los: qui expugnāt fidē et doctrinā q̄tuor euāgelistarū
stantes sup q̄tuor angulos terre: tenētes quatuor ven
tos terre. i. voces illorū: q̄ doctrinā predicant euangeli
starū: ne flarent sup terrā ad terrenorū cordium spūale
refrigeriū: neq̄ sup mare. i. sup eos q̄ in amaritudine
sunt: ipsos psolando et a desperatiōe reuocando: neq̄
sup vllā arborē: supple infructuosaz ostēdēdo sibi: quō
materia ignis est eterni. ¶ Secundū patz. Primo p exē
plū de vino et vase et bibēte: q2 sicut q̄nq̄ pingit: q̄ vi
nū saporē amittat pter turpitudinē vasis: q̄nq̄ pter
infectionē et indispositionē: q̄ est in ore bibētis. Ita in
pposito: vinū qō letificat deū et hoīes: hoc est verbum
dei: vas predicator: bibens auditor. ¶ Secūdo idē pa
tet per exemplū piscationis: quia sicut ibi q̄nq̄ piscati
onis fructus impeditur: pter defectū piscantis: q2 pisca
tur retibus fractis vel putridis vel alijs instrumentis
minus aptis: vel q2 artē vel diligentiā nō habet pisca
di. In quo casu necessariū eis esset facere: qō fecerunt
piscatores illi Luc. v. Piscatores aūt descenderāt: et la
uabant retia sua. Et alibi dicitur: qui reficiebāt retia sua.
Q̄nq̄ vero pingit ex parte pisciū qui capi nolunt. Si
cut in eo qui spiritualiter veniēs predicauit. j. Pet. iij.
Nota. D. ij. 2.
Arti. xj. ¶ Cui9 exemplū qui bene sequitur: magnū habet apud
deū meritū. Et qui tenetur p̄dicare et nō facit: in magno
34 est periculo. ¶ Ostuz ad primū q̄ magnū sit meritū: et
premiū bene p̄dicantiū: et cū hoc recte viuentiū. ¶ Pa
tet primo p exēplū: de liberante filiū regis: de ore leonis:
vel de manu latronū: magnā apud regē meretur merce
dem. Sic in pposito. Et si nō eripiat: si tn̄ ad hoc quā
tū pōt elaboret: nō amittet mercedē: q2 vnusq̄sq̄ ppriā
mercedē recipiet: fm suū laborē. j. ad Cor. iij. Nota
D. vij. arti. j. ¶ Est tn̄ de hac mercede modo: sicut de
arbore vel herba que crescit: q2 sicut illarū crescētia p
ceptibiliter ab intuēte nō pcipitur: sz creditur et speratur: cum
vero vsq̄ ad perfectū creuerit: tūc certitudinaliter prior
crescentia scitur. Ita in pposito. Et patet in his q̄ glo
riam beatissimā p̄dicauerūt Prouer. xxj. Et Cant. vj.
¶ Sed forte videtur alicui: q̄ maioris meriti sit pempla
tioni vacare: et soli deo intēdere: a qua occupatiōe mul
tū impeditur: duz circa alia studet: alijsq̄z intēdit. ¶ Sed
huic cogitatiōis errori: citius satisfacit. Primo exēplū
de igne: cui9 ascēsus p multa cōbustibilia inter q̄ poni
tur: et quorū flāmā secū ascēdere facit: nō impeditur: sed
fortificatur et crescit: et velocius et citius et altius ascēdit.
Sic in pposito: de p̄dicatoribus: q̄ debēt esse inter audito
res: sicut ignis inter cōbustibilia. Vn̄ Aug. in li. de ci
ui. dei. li. xviij. c. l. Nō debēt esse frigidi timore: sz chari
tate ardere. Secūdo idē satisfacit exēplū hti Grego. in
moral. Sacri inq̄t tractator eloquij: morē fluminis de
bet imitari. Flumē q̄ppe dum p alueū defluit: si valles
cōcauas ex latere pingit: in eas protinus sui impetus
cursum diuertit. Cūq̄z illas sufficiēter impleuerit: repē
te se in alueū refundit: et quodāmodo in se alti9 ascēdit
Sic in pposito: et patz in figura de his. j. Reg. ix. et. x. de
Saul: q̄ querēdo patris aialia: in regē meruit corona
ri: et Dauid gregē sequēdo: in regē inungitur. In signū
q̄ hi q̄ bona intētione querūt brutaliter viuētes et spi
ritualiter amissos: vt eos ad deū patrē reducant: et q̄ se
pposse de oviū custodia intromittūt: gloria et honore
tanq̄ doctores a deo coronabuntur Iudith. vj. De9 pa
trū nrorū: cui9 virtutē p̄dicasti: ipse tibi hanc dabit vi
cissitudinē. ¶ Ad hoc tamē vt illam in celo mereamur
regni coronā: non debemus in oībus exemplū sequi
Saul qui bene loquebatur: et male postmodū operabatur
q2 de talibus dicit beatus Gregorius sup Ezech. ho
mel. xv. expōnēs illud Apocalip. xxj. Ab oriēte porte
tres etc. Quisquis ore suo nobis ianuam regni celestis
aperit: celi porta est. Si vero p̄dicator terrenis dedit9 sit
dici pōt illud Treñ. ij. Defixe sunt in terra porte eius
et tunc cornua ariens: qui gregem pcedere deberet ve
pribus herent diuitiarū Gen. xxij. ¶ Ostum vero ad se 35
cundā partē huius articuli: periculū nō predicantiū.
Primo per exemplū ostenditur speculatoris Ezech. iij. et
xxxiij. ¶ Secūdo ostēditur p decretū beati Grego. scribē
tis Venatio epo: qō p̄dicto exemplo cōcordat di. xliij.
ephesijs: sub tenore sequēti. Ephesijs Paulus scribit:
munde sunt manus mee a sanguine omniū vestrū: nō
enī subterfugi: quo minus annunciarē omne psilium
dei vobis: mūdus ergo a sanguine eorū non esset si eis
dei cōsilium pnunciare noluisset: quia cum increpare
delinquētes noluerit: eos pcul dubio tacendo pastor
occidit: hec ille. Et si nō pascere fame corporaliter mo
rientem cibo corporali: magnū sit periculū: nam talis
homicidij incurrit reatū: quanto magis incurrit peri
culum: et grauius homicidiū: qui non pascit spūaliter
morientem cibo spūali: in omi verbo qō pcedit de ore
dei. ¶ Huius ergo periculū tertio ostenditur per aliud
decretū Nicolai pape. di. xliij. dispēsatio sub his ver
bis. Dispensatio nobis est celestis seminis iniuncta: ve
si non sparserimus: ve si tacuerim9: qō cum electionis
vas formidet et clamet: quanto magis cuilibet exiguo
metuendū est. De talibus dicit beatus Grego. in pa
storali suo: q̄ si districte iudicentur ex tantis: pcul dubio

rei sunt quantũ venientes ad publicũ pdesse potuerũt. Et loquit ibi ex intẽtione cõtra illos: q̃ quietẽ ppriam alioꝝ pponunt vtilitati. De quibus etiã dicit in registro et allegat. viij.q.j.in scripturis. Si inq̃t vnigenit⁹ patris: p explẽda oim vtilitate: de secreto pris ad publicũ nr̃m egressus est: nos q̃d dicturi sum⁹: si secretũ nostrum pponim⁹ vtilitati proximoꝝ: quies eni nobis ex corde appetẽda est: ⁊ tñ p multoꝝ lucro aliq̃n est postponenda. Exẽplo christi: q̃ iter faciebat p castella pdicans ⁊ euãgelizãs regnũ dei Luc. viij. Et Joãnis baptiste: q̃ venit in oẽm regionẽ iordanis: pdicãs baptismũ penitẽtie Luc. iij. Vt sitis de numero discipuloꝝ quos misit pdicare Marci. iij. ¶ Ne ğ pdicta incurratis picula: ⁊ etiam illa tacta. ŝ.c.c.ij.et.xxviij. Predicare euangeliũ oĩni creature Marci. xvj.

Arti.xij. ¶ In q̃ aucte: q̃ auditores tangit: est aduertẽdũ: q̃ auditoꝝ. ¶ Cõditio pma: debet esse filis fenestre vitree: q̃
36 lumẽ recipit ⁊ tẽpestates excludit: ⁊ nõ filis cribro: de quo dictũ est. A.xxvj.qð aquã clarã euacuat: ⁊ paleas et sordes retinet. ¶ Nec filis cardoni: q̃ qñ planat nõ pungit: ſ qñ ecõtrario tangit: pungit. Ita nõnulli dũ planant adulatiõe nõ grauant: ſ qñ tangunt ptra voluntatẽ: pungũt ⁊ recalcitrãt: ptra pdicantẽ: sic equus qñ plaga tãgit dorsi. ¶ Nec filis catulo delicato: q̃ bolo delicato sibi oblato caput diuertit: muscã vo capere nitit. Ita nõnulli q̃ bñ dicta nõ asportãt: ſ inordinate: dicta cape ⁊ frequẽter recitare satagũt gaudentes. Tales nõ tñ catulo: verũ etiã cani assilant furioso: sicut ptz. T.v.lxix. ¶ Secũda pditio debet esse filis oĩni volẽti in arte pficere: vt frequẽter pdicatores audiant: ⁊ pficere nitant: nam hoc facientes ⁊ mũdiores erunt: sicut ptz.ŝ.c.c.xxiiij. Et pdicatores aiabũt ad pdicandũ: ⁊ circa salutẽ illoꝝ diligẽter laborandũ: q̃ sicut pfectus opis: ⁊ agri vbertas: operariũ ⁊ agricolaꝝ animãt ad laborãdũ. Jo ⁊c. Vñ Aug. Predicatores et plati: libẽter vigilant sup gregẽ suũ: qñ vidẽt eos in verbo dei pficere: sicut libẽter laborat opari⁹ i agro: qñ attendit fructuũ vbertatẽ. Nam tũc attẽdit: q̃ nõ sine causa misit manũ: incuruauit dorsum ⁊ sustinuit frig⁹ ⁊ estũ. Sic attẽdit pdicator dicens illud Esa. lxj. Isti sunt semen cui bñdixit dñs: ideo gaudẽs gaudebo in dño. Et cum illo: qui dixit. Maiorẽ grãm nõ habeo: q̃ vt audiam filios meos in veritate ambulare.
37 ¶ Tertio in cõditione auditores assimilare debent: famem vel aliũ defectũ patiẽtib⁹: q̃ sicut famem patiẽs: nõ respiceret psonã porrigẽtis ei cibum: vtrũ pulchra esset vel deformis: vel peccator vel non: vel pter eius peccatũ cibũ nõ dimitteret. Pecunia etiã int pauges piecta: illam auide colligerent: nõ psiderantes: vtrum piicientes essent turpes vl nõ. Et sitientes bonũ vinũ biberent de vase fictili. Et boni rumores libẽter recipiuntur: licet nũcius sit malus: ⁊ nudo ribaldo creditur portanti lr̃as regis: pter cuius etiã literas ei parcit: q̃ nõ ptemnit: ⁊ lr̃e cum reuerentia audiunt. Et etiam ceco ⁊ claudo de via docenti credit. Et frigidus se calefacit in sole: licet sol in natura sua calidus non sit: nisi virtualiter in quantũ radij emissi sunt calidi. Sic credamus bene pdicantibus ⁊ male opantibus ⁊ calefaciamus nos in verbis eoꝝ: quia verba possunt esse calida: licet ipi sint frigidi. Hoc sane docuit christus dicens. Sup cathedrã Moysi sederũt scribe ⁊ pharisei: oĩa que dixerint vobis facite: sm opa vo illoꝝ nolite facere: dicunt eni ⁊ nõ faciunt. Sicut non dimittere mus recipe bonã medicinã a medico infirmo: nec aurum a peccatore: nec lumen a candela. que ardendo seipsm consumit: nec quecũq pueniẽs ad solatia corpis vel lucrum tempale: missa a bono dño p malũ nunciũ. Ita non dimittamus recipe doctrinã a deo missam pter ministri prauitatẽ. Qui eni hoc in tempalibus nõ facerent: ⁊ in his que ptinent ad deum ⁊ animã faciũt: non video aliam diuersitatis causam: nisi quia occasiones querunt ab amico deo recedendi. ¶ Non sic vos: 38
sed suscipite verbũ pdicatoris: nõ vt verbũ hominis sed dei: vt de vobis possit dici illud. j. Thessal. ij. Accepistis non vt verbũ hominũ: sed vt vere verbum dei. ¶ Et nolite illos iudicare: nec doctrinã illorum contẽnere: quia sicut dicit. j. ad Thimoth. v. Duplici honore digni habeant: maxime aũt qui laborant in verbo ⁊ doctrina. Primo: q̃ vita illoꝝ a vobis non iudicetur: quia in talibus iudicijs faciliter errat: quia eis aliquorum subditoꝝ: vel eis confessoꝝ attribuere possunt: q̃ eis attribuenda non sunt: sed ipsis subditis. Non eni oẽs obediunt. ij. ad Thessal. j. Et ad istud ppositum quidam valens congrue respõdit: cuidam dicenti sibi. Quare inquit: non dicis tali tibi confesso veritates suas: ipse eni facit hec ⁊ illa. Cui ille: dico tibi: q̃ tu male tenes terram illam iniuste: q̃ tota patria obligat: ⁊ tamẽ sicut tu pter dictum meũ: non vis illam dimittere: ita nec ipe: nec multi alij faciũt: que dico eis: ⁊ tñ contuli cum illis euangeliũ quod pdico. Secũdo: sic in hono- 39
re habeant: q̃ doctrina in eis non cõtemnet: quia licet ipsi sint fatui: tamẽ sicut dicit Seneca in quadã epistola ad Paulũ. Deus quãdoq ex ore fatuoꝝ effatur: verbum nãq fatui: aliquãdo potest peccatorẽ ad bonum cõuertere. Sicut patuit p hoc: q̃ a fide digno narrari Exm
solet: de quodã domino: qui fatuũ suum infirmũ frequenter cum p illum transiret: confortari solebat: dicẽdo. Spera in deo: ibis ad celum. Cui ille semp respondit: nolo illuc ire: a quo cũ vno die quereret: quare nollet illuc ire. Respõdit: q̃ volo ire ad infernũ: quare inquit: quia inq̃t: diligo te: ⁊ sicut fui tecũ in vita: ita volo tecum esse in morte: ⁊ post mortem: ⁊ tu ibis ad infernum: ita volo ego ratione societatis. Cui domin⁹: quomodo scis: q̃ ego illuc vadã: quia inquit: tota patria loquit sic: dicẽtes. q̃ tu es pessimus homo: ⁊ ideo ibis ad infernũ. Et in veritate: qui malus homo fuit prius: ex verbis illius compunctus: optime se postea correxit. Nota historiã in aliq̃ huic pcordantẽ. C. viij. arti. vlti. Nolite ergo doctrinã quoꝝcunq contemne Exm
re: sed a quocũq dicat: suscipite insitum verbũ: quod potest saluare animas vestras Jaco. j. Quia est primo de doctrina fatuoꝝ: qui dicunt ⁊ non faciunt: sicut dicit abbas pastor in vi. pa. sicut de puteo: qui oẽs ad se venientes satiat: ⁊ sordes illorum diluit: seipsum autem nõ purgat: sed oẽs spurcitia et immũdicia in eo sunt. ¶ Est secũdo de doctrina illorum sm Hierony. in quadam epistola: sicut de aqua calida: que per eos quasi per cineres transit: a quibus licet quandã cõtrahat turpitudinẽ: dum claritatẽ ppriam amittit: tamen alios lauat. ¶ Et tertio de eis docentib⁹: sicut de aqua baptismi: que puerum baptizatum ad celum mittit: et ipsa tamen a terra deglutit: vel in foueam descendit: nec tamen est aqua illa ab illo: qui indiget baptizari: et qui ad celum mitti desiderat contemnenda: quia ipsa cito post in terram descendit. Sic nec veritas: quã stultus pdicat: licet ipse in infernũ descẽdat: q̃ ⁊ talis põt vera pdicare: sic patz de nicanore: de q̃ di. ij. Machab. viij. Predicauit ptectorẽ deũ habere iudeos ⁊c.

P.xiij. Prelatorum bonorũ. Primo ostendent officia ⁊ assimilatiões. Secũdo actus eoꝝum ad hoc q̃ diligenter vigilare tenent: sup

familie ꝛ gregis custodiam: ꝛ ꝙ periculū imminet: ni
si fecisset. Tertio maloꝝ prelatorū error ostendet̄ seu de
fectus: quantum ad plationis appetitum: anteq̄ plationē
obtinerent ꝛ plationis ingressum: cum illam obtinere
inciperent. Quarto: quantum ad hoc: ꝙ plura appetunt
vel obtinent beneficia. Quinto: quantum ad hoc: ꝙ illi q̄
intelligentes sunt inter eos: plus circa scientias occu
pantur lucratiuas: ꝛ tam illi q̄ fere om̄es: plus circa lu
dum alearū ꝛ lucrum pecuniarū: q̄ circa salutem ani
marū. Sexto: quantum ad hoc: ꝙ carnalitatis ꝛ cupidi
tatis amore excecant̄: ꝛ qđ periculū ex hoc sequit̄. Se
ptimo: quantum ad prouisiones ꝛ exemptores ꝛ que dam
nacx illis contingunt. Octauo: quantum ad non residen
tiam. Nono: quantum ad hoc: ꝙ omne peccatū in eis est
notabilius et periculosius. Decimo ostendit̄: quibus
rebus ꝛ bestijs tales assimilant̄. Vndecimo: illoꝝ pe
riculum ostendit̄ temporale: quantum ad hoc: ꝙ bona ec
clesie male expendentes ad restitutionē tenent̄. Duo
decimo: illorum periculū ostendit̄: quibus bona eccle
sie dant̄: quantum ad hoc ꝙ temporaliter non diu prosperan
tur. Decimotertio: platorū ostendit̄ miseria tempora
lis: quantum ad hoc: ꝙ pluribus tēptationibus: periculis et te
dijs exponent̄. Quartodecimo: illoꝝ periculum osten
ditur eternum: quantum ad hoc: ꝙ de subditoꝝ culpa in
multis casibus respondebūt: pro quibus damnationē
merentur eternā. Quintodecimo: quantum ad hoc: ꝙ in
illa damnatione grauius punient̄. Decimosexto: male
eligentium ꝛ promouentiū ostenditur periculum. Deci
moseptimo: ostendent̄ experimenta: per que quis cogno
scere potest: vtrū de numero bonoꝝ vel maloꝝ sit pre
latoꝝ. Decimooctauo: ꝙ subditi vel alij: malis detra
here nō debent platis.
Arti.i. ¶ Quantum ad primū: licet sub nomine dominationis
ostensum sit officium plationis. D.xij. quasi per totū:
1 tamen congruū videtur hic specialius ostendere: qua
le sit illorum officium: et quales ipsi in psona seu vita
esse deberēt. ¶ Pro quo est aduertēdū: ꝙ Bernardus
statum ꝛ officium platorū describens: ait. Prelatus se
exhibeat magistrum insipientiū: refrigerium oppresso
rum: aduocatum pauperū: spem miseroꝝ: tutorem pu
pillorum: iudicem viduarū: oculum cecoꝝ: baculum
senioꝝ: vltorem scelerum: virgam potentiū: malleū ty
rannorum: vt non sit: qui se abscondat a calore eius.
¶ Primo qua necessitate teneantur esse magistri insi
pientium: vide. P.xij.xxxv. De alijs conditionibus:
quomodo videlicet debet esse refrigeriū oppressoꝝ: vel
aduocatus pauperū ꝛc. pro ipsis orando: habes in de
cretis di.xxxvj. si quis. Ibi nāq̄ sicut ex verbis Hie
rony. sup Leuit̄. patz: que ibi allegant̄. Oportet precipue
prelatum esse orationi intentū: quia non solum pro se: sed
pro subditis tenet̄ orare. Et ponit exemplū de Moyse:
quo eleuante manus pro populo: pplu̅s vincebat Exo.
xvij. Nec sufficit oratio: nisi assit elemosynarū largitio
sicut patz in decreto sumpto ex verbis beati Gregorij
scribentis ad seruū dei secundū: di.lxxxvj. fratrē: vbi
dicit̄: ꝙ largam manū habeat: necessitatē patientibus
occurrat: alienam inopiā suam credat: q2 si hec nō ha
2 bet: epi vacuū nomen tenet. ¶ Sequit̄: spem miseso
rum ꝛc. In quo aliud notat̄ illoꝝ officium: qđ videri
potest p similitudinē nutricē: quia sicut nutrix est spes
pueri famelici. Ita isti: de quibus Esa. xlix. Erūt reges
nutricij tui: ꝛ regine nutrices tue: vt te pascant alimen
tis: documētis: sacramētis ꝛ exēplis luculētis. ¶ Pri
mo: ꝙ pascāt ꝛ pascere tenent̄ alimētis: habēt in decre
to ex concilio Leonis pape. xvj. q.j. nulli epoꝝ: vbi sic di
cit̄. Cum sit optimus psp̄ector: ita pspiciat vt vniuerse
oues sibi cōmisse: a se maxime alent̄: et in necessitatibus
adiuuent̄: non illicitis exactionibus opprimant̄: q2 dn̄s
pascere ꝛ docere nos docuit: ꝛ oībus ministrare: ꝛ nō ter
renis lucris ꝛ auaricijs delectari. ¶ Sed heu de nōnul
lis contrariū accidit: q2 nō vt nutrices vel pastores: pue
ros vel oues nutriunt: sed potius q̄si nouerce ꝛ leones
decipiunt ꝛ mactant: de quibus verificata est prophetia
Soph. iij. Principes eius in medio ei9 q̄si leones. Et
Esa. j. Principes tui socij furū: oēs diligunt munera:
tam ecclesiastici: q̄ mūdiales. Ecclastici: q2 postq̄ ma
lefactores sūt carceribus coꝝ liberati: tanq̄ clerici pro mu
neribus: vel ne in eis expēdant: dum in carceribus eorū
detinent̄: eis purgationē contra deū et rōnē concedunt:
vbi cōmunis fama ꝛ opinio est: ꝙ nō sunt purgatione
digni: ꝛ vbi purgatores erūt periuri: qui purgant illos:
occidūt vel cōburūt: q̄ illos corā iudice seculari cōdē
nauerūt: ꝛ audatius in posterū latrocinia ꝛ homicidia
cōmittūt: vidētes principes vel ministros ecclesie: q̄bus
cum capti fuerint: tradent̄ esse corruptibiles. Mūdia
les vero: q2 malos supportant: vel q2 duella pmittūt: in
quibus malefactores ꝛ fures frequenter preualent: ꝛ sic
principes tui socij furū. Secūdo: qđ pascere tenent̄ do 3
cumētis: habēt in decreto ex concilio toletano: di. xxxviij.
ignorātia: vbi dicit̄: ꝙ ignorātia mater cunctoꝝ erroꝝ
maxime in sacerdotibus est vitanda: qui docendi officiū
in populo dei susceperūt. Et infra. Sciant ergo sacerdotes sa
cras scripturas ꝛ canones: ꝛ om̄e opus eoꝝ in predicati
one ꝛ doctrina cōsistat atq̄ edificēt cunctos: tam fidei
sciētia: q̄ operū disciplina. ¶ Tertio: ꝙ pascere tenent̄
sacramētis: ꝛ specialiter sacramēto eucharistie: habet̄
de conse. di. ij. nō prohibeāt. ¶ Quarto ꝙ necesse est: ꝙ pa
scant: exemplo bone conuersatōis: patz p decretū Nicolai
pape. xj. q. iij. precipue recitātis v̄ba btī Grego. dicētis:
ꝙ tot mortibus digni sunt: quot ad subditos suos pdi
tiōis exēpla trāsmittūt: q2 in illis exēplis eos spūaliter
occidūt: nā illoꝝ malo exēplo: multi mali fiunt: ꝛ p il
los mali esse cognoscunt̄. Nam sicut p venā dispositio
cognoscit̄ corpis. Ita p platos ꝛ clerū: eq̄liter cognosci
pōt dispositio parrochie ꝛ laicoꝝ. Quia sicut vena ni
mis tarda: vel nimis velox: s̄m medicos vel inordina
ta signū est infirmitatis in corpe. Sic vidēs platū vel
curatorē laicoꝝ quēcunq̄: nimis tardū ad docendū: ꝛ
corripiendū: vel nimis velocē ad malefaciendū: sicut
dicit̄ Prouer. j. de q̄busdā illoꝝ. Pedes illoꝝ ad malū
currūt ꝛ festināt ꝛc. vel q̄cūq̄ mō inordinatos: signū
est: vicz ꝙ corpus ei subiectū male disponitur. ¶ Licet
non oīs illoꝝ indispositio ex supioꝝ sit exēplo: sꝫ sicut
ꝙ aliq̄s in speculo respiciēs appareat turpis aliq̄n est
ex macula speculi: aliq̄n ex macula ppria. Ita ꝙ aliqui
appareāt: ꝛ sint spūalit̄ turpes: q̄nq̄ ex superioꝝ exem
plo: q̄nq̄ ex ppria euenit malicia. ¶ Sic q̄nq̄ contingit: 4
ꝙ infirmitatē contrahat in oculis ex dispositiōe pprie cō
plexionis: q̄nq̄ ex intēsa inspectiōe oculoꝝ infirmorū.
Sic in proposito: infirmitas i oculis mētis: seu aie: q̄nq̄
ex ppria contrahit̄ voluntate: q̄nq̄ ex inspectiōe oculorū
ecclie infirmoꝝ. Supiores nāq̄ in ecclia ꝛ gubernato
res fideliū: pro tanto oculis cōparant̄. ¶ Primo q2 sicut
oculus eger nō libenter tangit̄: q2 locus tener est: ꝛ sta
tim q̄n tangit̄: clamat: ꝛ impatiēnus sustinet̄ ibi tact9:
q̄ in alijs corpis locis. Sic in proposito: nulli in toto cor
pore ecclesie ita impatiēter correctionē sustinēt: nec re
prehēsionē sicut illi: q2 dū cupiūt alioꝝ videri medici:
ab alijs medicinā recipe erubescūt. ¶ Secūdo: q2 sicut
oculus infirm9 inspiciētes inficit. Ita ꝛc. ¶ Tertio: q2
sicut in oculis melius apparet phisonomia: et certius
habet̄ iudiciū de conditione hominis: seu totius corporis

ita in istis tertius vt dictū est: cōiectural dispositio to
tius corpis mystici. ¶ Quarto: qꝛ oculis excecatis totū
corpus deformat. Ita rc. ¶ Quinto: quia sicut oculis
dolentibꝫ: cetera mēbra dolent. Ita istis spūaliter dolē
tibꝫ ꝛ indispositis: cetera mēbra peius disponunt: licet
nō semꝑ indispositio mēbroꝝ: ꝛ indispositōe ꝯtrahat
oculoꝝ: nec deformitas corpis: semꝑ ex deformitate ac
cidat oculoꝝ: qꝛ aliqñ oculis existētibꝫ satis cōgrue di
spositis: alia mēbra aliūde deformant ꝛ oculis existen
tibꝫ integris: alia mēbra ꝑdunt. Sic in ꝓposito. Vñ
est tam de illis q̄ȝ de istis in hoc ꝓter sicut de gubernato
re nauis: ꝛ de his quos i naui mint gubernare: qꝛ sicut
illi ꝑiclitari possunt: vel ex ꝓpria stulticia: quia se grauis
in mare ꝓijciūt ꝛ submergūt: vel ex defectu guberna
toris. Ita i ꝓposito: in nauicula ecclesie: aliqui se ꝓpria
interimūt malicia: aliq̄ ex defectu gubernatoris: q̄ vi
dentes nauiculā ecclesie: cuꝰ fortitudo a lignis crucis
christi est: ꝛ ferro clauoꝝ: iactari fluctibꝫ ꝛ vndis: ten
tationibꝫ ꝛ maximis pctis: q̄si ad scopulos illidi: ocio
et comessatiōibꝫ ꝛ taxilloꝝ et scacarij vacant lusibus:
exceptis his que in tenebris agunt. Quoꝝ quilibet sic
dicit Prouer. xxiij. est sicut sopitus gubernator amisso
5 clauo. Et hoc illoꝝ delictū vnū maxime aggrauat: ꝙ
vicȝ ita somnolenti ꝛ negligētes: sicut sunt circa naui
culā christi gubernandā: q̄tuȝ ad curā aiarū: ꝛ quātuȝ
sunt remissi iniurias vindicare dei: tā n̄ sunt vigiles cir
ca lucra ꝓpria in collectiōe garbarū: ꝛ ꝓmpti iniurias
vindicare ꝓprias. In quo casu multū discrepāt a ꝯdi
tione p̄mi gubernatoris ecclesie: sub christo qui ꝓ iniu
ria: deo facta vindicādo: mortis se exposuit ꝑiculo: ser
uum ꝑcutiēs sūmi pōtificis q̄ neminē ꝑcusse legit: q̄n
ipse uiet capi ꝛ crucifigi debuit: exēplū iudicibꝫ relin
quens: tam ecclasticis: q̄ȝ alijs iniurias deo factas: for
titer vindicādi: ꝛ iniurias ꝓprias patienter tolerandi.
¶ Sed heu q̄d fecissent moderni gubernatores eccle
sie: si fuissent p̄sentes: q̄n Petrus exemit gladiū: cōtra
magnā cohortē: sibi cum gladijs ꝛ fustibꝫ occurrentē.
Nō est verisile: nec faciliter credibile: ꝙ tanto ꝑiculo
se ꝓ amore ꝛ defensione christi exposuissent: nec tantā
multitudinē armatā inuasissent q̄ nūc in visitatiōibꝫ:
vel alijs locis: ea que ad honorē christi ꝑtinent: dicere
ꝑtimescūt: vel correctionē facere nō audent ꝓpt vnius
vel duoꝝ offensam vel verbū acutū vel odiū alicuius
psōnis: tales non gubernatores: nec veri sunt gregis
christi pastores: sicut patȝ ꝑ decretū sumptū ex verbis
beati Grego. in. xv. c. sui pastoralis: di. xliij. sit rector.
Sepe inq̄t rectores improuidi: humanā amittere glo
riā formidātes: loq̄ libere recta ꝑtimescūt. Et iuxta ve
ritatis vocē Joan. x. nequaq̄ iam gregis custodie pa
stoꝝ studio: s; mercēnarioꝝ vice deseruiūt: qꝛ veniente
4 lupo fugiūt: dū se sub silentio abscondūt. Hinc nāq̄
eos ꝑ ꝓphetā dn̄s increpat dicēs Esa. lvj. Canes mu
6 ti nō valentes latrare. ¶ Requirit ḡ ad hoc ꝙ bene re
gāt: ꝙ sint p̄mo leones Samsonis: habētes in ore exa
men apum: delinquētes acriter pungēdo ꝛ corripiēdo
et fauū mellis: desolatos ꝯfortādo. In signū cuiꝰ Am
brosius futurꝰ p̄latus ꝛ doctor: examen apū in ore vi
sus fuit recipe. ¶ Qz sint secūdo arca testamēti: cōtinē
tes virgā correctiōis ꝛ mānā dulcedinis ꝛ legem dei.
¶ Qz sint tertio virga ꝛ baculus: de q̄bus btūs Gre
goriꝰ exponēs illud ps. xxij. Virga tua ꝛ baculus tuꝰ
ipa me ꝯsolata sunt. Virga ꝑcutimur: baculo sustenta
mur. Si ḡ sit distinctio virge que feriat: sit etiā ꝯsolatio
que sustentet. Si vo non ꝑcutit odit: qꝛ q̄ parcit virge
odiū filiū Prouer. xiij. Quoꝝ parentiū pena patet ꝑ
beatū Gregoriū: in pastorali suo dicentē. Si rector cō
tra culpas minus accendat: culparū omniū reus ipse
tenet. ¶ Qz sint quarto alioꝝ ministri ꝛ fmi: qꝛ hoc ad
statū illoꝝ ꝑtinet: sicut patet ex scripturis sūpmi p̄lati
sub christo: q̄ in l̄ris suis scribit se: seruū seruoꝝ. Nec
sine causa vel vtili significatione: qꝛ ille scribendi mo
dus a beato Gregorio fuit inuētus. Cui enī cōcordat
Aug. de ciuitate dei. li. xix. ca. xv. dicēs: ꝙ p̄lati christia
ni seruiūt illis quibꝫ videnť p̄esse: nec dominādi cupi
ditate: nec p̄ncipandi sup̄bia: sed ꝓuidendi misericor
dia p̄sunt: aliter honor eis exhibitꝰ: cedit eis ad culpā
et penam. Sicut ptȝ p̄mo ꝑ decretū sumptū ex verbis
Crisosto. di. xl. multi: vbi sic dicit. Multi sacerdotes
et pauci sacerdotes: ꝛ multi nomine ꝛ pauci in ope. Et
cito post. Ideoq̄ȝ malus sacerdos de sacerdotio suo cri
men acquirit: nō dignitatē. In iudicio enī sedes: si be
ne vixeris ꝛ bñ docueris ꝛ male vixeris: tui solius cō
dēnatio es. Nam bñ viuendo ꝛ bene docēdo: ꝓplm in
struis quō viuere debeat: bene añt docēdo ꝛ male vi
uendo deum instruis: quō te debeat condēnare. Ex q̄
patet: ꝙ nihil apud deū est miserabilius ꝛ dānabilius
q̄ȝ sacerdos: vel p̄latus malus. Sicut enī ptȝ ex decre
to sumpto de verbis Augustini ad Valeriū. di. xl. añ
oīa: vbi habet. ꝙ nihil est apud deum miserabilius
tristius vel dānabiliꝰ: epi vel p̄sbyteri aut diaconi of
ficio: si ꝑfunctorie. i. negligēter res agatur. Ex q̄bꝫ oī
bus patet: qō de malis sacerdotibꝫ vel p̄latis verificat
illud Sap̄. vj. Judiciū durissimū i his qui p̄sunt fiet.
Ideo durissimū: qꝛ si cecus ceco ducatū p̄stet: ipm p̄ce
dendo: ambo in foueā cadent. Ille qui p̄cedit durius
cadit ꝛ ꝓfundius: qꝛ ip̄e in puteū cadit vacuū: sup oīa
dura ꝛ turpia: que in fundo sunt: ꝛ oēs alij cadūt sup
eū. Sic in ꝓposito: de literatis ꝛ laicis ꝛ puteo inferni.
In q̄ sic dr̄ Sap̄. vj. Potētes potēter tormēta patient
et fortioribꝫ fortior instat cruciatꝰ: qꝛ quāto gradus al
tior: tanto casus ꝑiculosior. Ideo dicit btūs Grego. ꝙ
nō debet ducatū hominū suscipere: qui nescit hoīes bñ
viuēdo regere: nec iudex q̄ iudicare nescit.
¶ In quo ostendit necessitas secūdi articuli ꝙ videli Arti. ij.
cet oportet pastores oīum christi: esse diligētes: circa cu
stodiā gregis christi. Exemplo pastoꝝ Luc. ij. q̄ erant 7
vigilātes ꝛ custodiētes vigilias noctis sup gregē suū:
qꝛ sicut pastor oues diligēter a lupis custodit: ꝛ sicut ma
ter infantē fascijs ligat. Ita p̄lati subditos suos a ma
la societate custodire: ꝛ certis legibꝫ diligēter ligare de
berent: quā quidem diligentiā prius habere deberent:
circa ꝓpriam familiā: deinde circa gregē totū eis cōmis
sum. Exēplo solis: qui ordine nature prius illuminat
partes ꝓpinquas ꝛ media: q̄ȝ partes distantes. Si vo
se ꝛ domesticos suos nō custodit: derisione pōt esse di
gnus. Sicut ille: de quo scribit btūs Hierony. in epl'a Exēm
ꝯtra Jouinianū. Gorgias inq̄t rector: librū pulcherri
mū de ꝯcordia: grecis tūc inter se diffidētibus recitauit
olimpie. Cui menelaus inimicus eius: hic vobis inq̄t
de ꝯcordia p̄cipit: q̄ se ꝛ vxorē: ꝛ ancillā tres in vna do
mo ꝯcordare nō potuit. Emulabat quippe vxor eius
ancille pulchritudinē: et castissimū virū quotidianis
iurgijs agitabat. Nota. C. xvj. 14. cū sequēti. Nō tñ
in oībus solis sequant cōditionē q̄ alia calefacit: cuȝ
in se calidus nō sit: sed in hoc a solis recedant ꝓprietate
seipsos prius amore dei ꝛ charitatis calore calefacien
tes: ꝛ deinde oēs alios: vt non sit qui se abscondat a
calore eorum: vt sic preceptū teneant Actuū. xx. Atten
dite vobis ꝛ vniuerso gregi: quomodo itrastis? quo
modo vixistis? quomō rexistis: sicut patet. Q. vj. 12. vt
sic ꝓprias sordes primo lauetis ꝛ propria vulnera pri
mo curetis; et trabem de ꝓprio oculo trahatis: ne ceci

cecos ducēdo ambo in foueam cadātis. ¶ Necesse enī
est ad hoc: q de numero predictorum sanctorū pasto-
rum. Ar. ij. pastores moderni esse mereantur: q dili-
genter sup statu proprio ꝛ gregis vigilent: ꝛ nō quie-
tem vel delitias vel diuitias querant vel honores: sed
principaliter labores ꝛ onera: vt principaliter seipsos
et alios saluare intendant. Hoc nanqꝫ vult nomen p̄-
lati cuiuscunqꝫ ꝛ specialiter episcopi: scopos enim gre-
ce intentio interp̄tatur: ꝛ scopin sup intendere: ad hoc
inductum fm Augustinū de ciuitate dei: li. x. c. xix. vt
denotet nomen episcopi: poti⁹ statum significare one-
ris: q̄ꝫ honoris. Sane: si quod nomen illoꝝ significat
opere implerent: magna sequeref tam ipsorum: q̄ꝫ etiā
gregis vtilitas: quia si cum gregibus suis diebus ac
noctibus starent: eorūqꝫ vicia diligenter scrutarentur:
sicut pastor bonus ꝛ diligens scrutatur scabiem ouiū
suorum: a illaqꝫ inuenta: feruēter ad illum finem: vt sal-
uarentur ꝓsequerenf: peccata destruēdo: ꝛ peccatores
vsqꝫ ad mortem persequendo et curando: sicut pastor
curare nititur morbum pecoris sui: nō essent tot pigri
somnolentes et negligentes pastores: nec tot ꝑditi pec-
catores: quia pauci defectus in parrochijs suis eos la-
tere non possent: si illos oēs ita diligenter scrutaren-
tur: sicut scrutantur qui de omnibus rebus suis nō de-
cimant: nec eorum resistere possent correctioni: si ita ef-
ficaciter ꝓ alijs vicijs extirpandis: apud maiores ela-
borarent: sicut faciunt vt decime integraliter soluanf.
8 ¶ Sed quia raro inueniunf: qui ita ex corde alia inue-
stigant: vel ꝓsequantur vicia: vel contra alia tam libē-
ter p̄dicent peccata vel p̄dicari faciāt: quia vbi plures
inueniunf: qui p̄dicaturos informabunt ꝛ rogabunt:
q auditores admoneāt de decimis dandis: pauci inue-
niuntur qui eos de alijs informant vicijs: vel qui ro-
gent q contra alia p̄dicent. Immo potius vellent: qd
de alijs specialiter: in quibus ipsimet inuoluti sunt: ta-
cerent: contra que nec ipsi p̄dicant nec vellent q alij p̄-
dicarent: sed potius ꝓcurant: q a p̄dicatoribus ꝛ con-
fessoribus: ꝓ talibus vicijs destruēdis arceantur: sicut
ostensum est. C. iiij. 16. Et infra. eo. c. xxxv. Et q decre-
tales fiant p̄dicantibꝫ precipientes: ne prelatis vel cle-
ro: in suis detrahant sermonibus. Sicut patet in cle.
vij. de priuile. c. religiosi. §. quibus ad hoc. vj. q. j. dete-
riores: reputantes detractionē quicquid contra illorū
vicia predicatur: formidantes: nec peccatrices: illorum
societatem malam citius fugerent: si peccati illorū au-
dirent magnitudinē: ꝛ super peccata aliorum laicorū
aggrauationē: propter qd: vt illas ad eis cōsentiendū
facilius inclinent: in cōuiuijs ꝛ potationibus ꝛ taber-
nis sedentes: contra decretū concilij cartaginensis: di.
xliiij. clerici: qd dicit: q clerici edendi vel bibendi cau-
sa: tabernas nō ingrediant: nisi pegrinatiōis necessita-
te compulsi: inter mulierculas philosophanf: docētes
doctrinam Balaam: asserentes adulteriū laicoꝝ gra-
uius esse: sacrilega luxuria clericoꝝ: qd multis ꝛ veris
9 rationibus reprobatū est. A. vij. arti. iij. ¶ Quia insu-
per nōnulli nō solum inueniunf ceci speculatores: sed
quod peius est subditorum corruptores: licet oēs se
negent esse cecos speculatores: dum tamē vnum opor-
tet eos de necessitate concedere: vel q sunt ceci specula-
tores ꝛ mariuarij ꝛ munitores vel vidētes proditores
quia si tot sp̄ualia in subditis nō vident necesse habēt
cōcedere: q sunt ceci speculatores: si vident ꝛ non resi-
stunt: nec peccata destruūt: sed potius illos qui ꝯsilijs
et p̄dicationibꝫ resistere ꝛ defendere vellent arcant: qs
eos a ꝑditionis ꝑiculo poterit excusare? ¶ Dumqꝫ taꝫ
pauci inueniunf veri pastores: ꝛ tam multi corrupto-
res: quis negare audeat: q perditio subditorum non
est defectus prelatorum: magna ex parte. De malis
nanqꝫ prelatis et eis cōmissis: qui eorum exempla se- Exēm
quuntur: verificaf: illa demonum salutatio: qua refe-
runtur prelatos in quadem synodo congregatos: salu-
tasse: quasi in hunc modū. Princeps gehennarū: prin-
cipibus ecclesiarū: id q sibi ipsis grauas vobis referi-
mus: quia per vestram negligentiā et mala exempla:
quot vobis cōmisi: tot nobis missi: quia omnes decli-
nauerūt simul inutiles facti sunt. Oēs inqt declina-
uerunt: q2 omnia ossa ecclesie defecerunt: qn enī ecclesia
fuit melius ossata: illis viꝫ ossibus: de qbus Trenī. j.
De excelso misit ignē in ossibꝫ meis: tunc melius ꝛ for-
tius cōtra oēs sp̄uales stetit tentationes: sed q2 nūc
ossa ecclesie: que deberēt totū corpus supportare: cōuer-
sa ꝛ mutata sunt in carnem. i. ad delitias ꝛ carnalitates
et ignē feruoris charitatis nō habēt: in se mollia ꝛ fri-
gida: alios supportare vel calefacere nequeūt. ¶ Ex au-
tē in se sint frigida: ꝑ illud argumentū ostendif q̄ phi-
losophus ꝑmo celi ꝛ mūdi ꝓbat q corpa celestia non
sunt nature ignee: q2 si fuissent inquit: olim omnia in-
feriora ꝯsumpsissent. Sic reuera si viri ecclastici fuis-
sent ita feruētes: ꝛ ita pleni charitate: sicut deberēt olim
mundi ꝑcā destruxissent. ¶ Est ḡ in hoc casu de prela- 10
tis ꝛ subditis: sicut de vigilātibꝫ de nocte sup exercitū
inter inimicos existentē: ꝛ de ipso exercitu. Quia sicut
ex negligētia illoꝝ vigilantiū imminet ꝑiculū toti exer-
citui: sicut patuit in exercitu regis anglie: in scotia: qn
inimici ꝑ exercitū regis de nocte trāsierūt: ꝛ damna fe-
cerunt: qui quidē defectus sicut dicunt: qui vsum ha- Exēm
bent armoꝝ: ex hoc ꝯtingit: q viri valoris: q̄ ad vigi-
landū ordinanf: dant se quieti: mittētes vnū ribaldū
in equo ꝛ armis: dnm suum effigientē. Sic olim in po
pulo dei: periculū imminet ex defectu cleri: vel q2 illi
maiores q̄ vigilare deberēt: in ꝓprijs ꝑsonis negligen-
tes sunt: vel q2 alios ad vigilandū ꝛ custodiendū pro
eis mittunt: nō dico ribaldos coronatos: ꝛ ipi interim
dant se quieti ꝛ carnalibꝫ: ꝛ tñ ipsi ꝓ vigilia ꝛ custodia
sufficiētia recipiūt stipēdia: quibꝫ vt pareāt locū custo-
die deputatū fugiunt: ꝛ ipsis absentibꝫ ꝛ dormiētibus
nauicula ecclesie periclitaf: ꝛ inimicus homo. i. dia bo
lus ꝛ ministri eius: supsemināt zizania Math. xiij. Ex
quibꝫ omnibus patet veritas dicti Bernardi: qui ait.
Ridiculosa res est: immo magis periculosa specula-
tor cecus: doctor inscius ꝑcursor claudus: p̄co mutus:
prelatus negligens. ¶ Patet etiam q minus bene re-
spondit regi. O. vj. 20. Propter que pericula vitanda
summus pastor qui dicit. Ego sum pastor bonus eis
specialiter precipit dicēs. Sustinete hic. i. in loco cure
vestre: ꝛ vigilate mecū Marci. xiiij.
¶ Quam vigiliam seu custodiam: nonnulli illorum Arti. iij.
qui cura onerantur animarum: minus digne exequū-
tur: quia malus cure appetitus et inordinata intentio: 11
et malus ingressus: totum opus ꝯseqꝫ eius cure pastora-
lis reddunt tenebrosum: quia si oculus tuus fuerit te-
nebrosus: totum corpus tuum tenebrosum erit. Si
enim appetitus precedens tanq̄ꝫ radix arboris sit in-
fectus et periculosus: quod mirum est: si opus sequēs
ex tali radice surgens: periculose agatur: ꝛ finis pena-
lis sequatur? Sed appetitus cure animarū est turpis
et periculosus: sicut patet primo per Augustinum. xix.
de ciuitate dei. c. xv. Et si inquit locus prelati bene re-
geatur: tamen turpiter appetitur. ¶ Secūdo idem pꝫ
per decretum sumptum ex verbis Crisostomi: dis. xl.
multi. §. quicunqꝫ: sub hoc tenore. Quicunqꝫ desyde-
rauerit primatū in terra: inueniet confusionem in celo.

nec inter seruos christi cōputabit: q̄ de primatu tractaverit: nec vnusquisq̄ eorum festinet: quō alijs maior appareat: sed quō omnibus inferior videat: quoniam non qui maior fuerit in honore ille est iustior: sed qui fuerit iustior: ille maior est. Causa vero quare talium appetitus sit illicitus videtur esse: quia plus appetunt preesse et ordinari propter nummum: q̄ propter deum. Et omnes sic appetentes: et sic beneficia vel ordines accipientes: sunt mercenarij et non pastores: sicut patet per decretum allegatum. O. vj. 14. Quibus dicitur Joan. vj. Queritis me: non quia vidistis signa: sed quia de panibus comedistis et saturati estis. Sup quo verbo dicit beatus Gregorius. Per eorum personam: deus illos intra ecclesiam detestatur: qui per sacros ordines ad dominum appropinquantes: nō eisdem ordinibus virtutum merita: sed subsidia vite presentis exquirunt: nec cogitant quid in viuendo imitari debeant: sed
12 que stipēdia percipiendo assequant. ¶ Tales sicut a deo sunt repellendi in fine: dicēte. Amen dico vobis recepistis mercedem vestram: et ipsi regnauerunt: et nō ex me Osee. viij. Ita etiam nunc ab illis qui locum tenent dei repellendi: ne ad ordines vel beneficia recipiant ecclesiastica. Immo ipsimet ab illis se retrahere deberent: sentientes se indignos et illiteratos: et dei timorē ante oculos habentes: etiam ordines et beneficia eis oblata respuere deberēt: respōdentes sicut respōdit ille cui dicitur Esa. iij. Esto princeps noster. Quibus ille: nō sum medicus: et in domo mea nō est panis. Beatus Grego. pastora. li. j. c. j. dicit. Qui vim pigmētorum nesciūt videri medici carnis erubescūt: et tamē qui spiritualia precepta nunq̄ cognouerūt se cordis medicos profiteri: nō metuunt cum vulnera cordis occultiora sint vulneribus corporis. Quorum quāta est presumptio: patet per hoc qd̄ de beato legit Gregorio: in registro suo: in quo ipsemet se indignum reputat gubernatione nauicule Petri dicens. Vetustā nauē et cōfractā indignus infirmusq̄ suscepi: vndiq̄ fluctus intrāt: ideo mihi in periculo manū orōnis porrigas. Si sic timuit: si etiā tali timore motus fuit ne pficeret: sicut legit in vita sua: quare timere atq̄ fugere gubernaculū nauicule nō deberet: qui tres anseres nescit gubernare. ¶ Sed quia aliquorum cupiditas intimi mentis oculos excecauit: q̄ periculū suū non vident: et ideo a talibus appetendis et suscipiēdis seipsos refrenare negligūt: ab alijs dei locū tenētibus: tanq̄ cupidi et indigni: quādo illorū vident importunitatē refrenari deberent: quia secundum beatū Gregoriū in registro: et allegat in decretis. viij. q. j. in scripturis. Sicut locus regiminis desiderātibus negandus est: ita fugiētibus offerēdus est: sicut scriptū est: nec quisq̄ sibi sumat honorē: sed q̄ vocat a domino tanq̄ Aaron.
Arti. iiij. ¶ Est si dicētes: nec quisq̄ sibi sumat exemplū: excludere velitis ab appetitu bñficij ecclesiastici nullū habentes bñficiū: nec aliud vnde viuerēt: qui bñ bona recipere possunt ecclesie et male: quāto magis illos excludere intēdit ab appetitu alterius bñficij: q̄ vnū habēt vnde viuere possunt: et illos q̄ aliunde sustentationē habēt: qui vix bene bñficiū possunt recipe ecclesiasticū. ¶ Quod primo patet in habēte aliud bñficiū: quia sicut in largitiōe elemosynarū faciēda pauperibus inequalitas et iniusticia esset q̄ vnus duas vel tres reciperet portiones: qui cū vna predicta sustētari posset et alij nihil reciperent: sed fame affligerent vel morerent. Sic in proposito: inequalitatē cōmittere videntur: q̄ de bonis ecclesie q̄ sunt bona pauperū inter plures paupes distribuenda: plures portiones et prebendas: vel ecclesiam cum prebenda accipiunt: q̄ de vna viuere possent: melius q̄ ad aiam: q̄ cū duabus: et alios pauperes et digniores et meliores corā deo inopia affligi

permittūt. De talibus dicit Osee. ix. Sacrificia eorum panis lugentiū: omnes q̄ comedūt ex eo cōtaminabunt. Omnisq̄ talis q̄ cupit esse trinus in personatibus seu prebendis et vnus est in substantia: sicut deus est trinus in personis: et vnus in essentia: videt dicere et appetere: illud quod appetijt et dixit Lucifer Esa. xiiij. Similis ero altissimo. ¶ Sicut ergo ille Lucifer hoc sine peccato nō appetiuit. Ita nec in in proposito pluralitas bñficiorum: nec sine pctō appetit: nec sine periculo possidet. ¶ Quia sic nullus sine pctō appetere posset: q̄ mater sua vno vel pluribus membris esset mutilata: vel q̄ debitis careret mēbris et ordinatis. Ita nec q̄ alma mater ecclesia illis careat ministris et membris: q̄ de beneficijs illis viuere et matrē honestare et honorare possent: q̄ alius occupat: qui plura habet. ¶ Sed dicēt: nō subtrahunt per hoc matri membra congrua: quia vnus seruit duabus ecclesijs: et supplet actū et officium duorum. ¶ Quibus respōdetur q̄ oculus vnus in monoculo supplet officiū duorum oculorum: nec tamē ita bene et ita decenter: sicut facerent duo. Ita in proposito decētius et vtilius esset in omni ecclesia cathedrali multos videre canonicos: q̄ vicarios: et in omni ecclesia curata videre vnum curatū: et in ol prebēda vnū canonicū: q̄ vnū in multis et pro multis. ¶ Tm̄ q̄ honestant almā matrē ecclesiam: q̄ sibi plura acquirūt bñficia: ex qua acquisitione vt dictum est: sequitur mēbrorum eius diminutio: dicentes. q̄ vnus sufficere potest pluribus ecclesijs: quantū matrē suam honestaret: qui vnū eius erueret oculum: dicēs. q̄ vnus oculus ei seruire posset. Et tm̄ ecclesie proficiunt et deo: quantū equus maledictus: qui prebendā plurū comedere vult equorum: et non plus laborare: q̄ vnus: et nec plus proficit domino suo. ¶ Tales periculum suum videant in verbis prosperi. li. de vita ptēplatiua. c. x. allegat. in decretis. j. q. ij. pastor: sub his verbis. Pastor ecclesie his quibus sua sufficiūt nō debet aliud erogare: quoniā quidē nihil aliud est sic habētibus dare: q̄ perdere: nec illi q̄ sua possidētes: dari sibi aliquid volunt sine grandi pctō suo vnde paup victurus erat: accipiūt. ¶ De clericis quidē dicit spūssctūs. Peccata populi mei comedent. Sed sicut nihil habētes proprium: nō pctā: sed alimenta: quibus indigere videntur: accipiūt. Ita possessores nō alimēta quibus abundāt: sed aliena pctā recipiunt. ¶ Sed dicēt forte aliq̄ qui nihil habēt de hereditate: vel parentū patrimonio: q̄ hec auctoritas contra illos est q̄bus parentū vel mūdi opes suffragant et diuites faciūt: sicut patet per decretū Hieronymi ad Damasum papā. j. q. ij.
clericos: sub eo q̄ sequit tenore. Clericos autē illos cōuenit 14
ecclesie stipēdijs sustētari: q̄bus parētū vel propinquorum nulla suffragant bona. Cui autē parentū bonis et opibus sustētari possunt: si qd̄ pauperū est accipiūt: sacrilegiū profecto cōmittūt: et per abusionē taliū: iudiciū sibi mādūcāt et bibūt. De quibus dicit decretū sumptū ex verbis Prosperi. in li. de vita ptēplatiua. c. x. et habet. j. q. ij. si q̄ sub tenore sequēti. Nō est inq̄t meū dicere: q̄le pctm̄ cibos pauperū psumendo Interlinearis. i. pro alijs sumendo suscipiāt: qui ecclesiam quā iuuare de proprijs facultatibus debuerunt: suis expensis insup grauant: propter hoc fortassis in congregatione viuentes sunt: ne aliquos pauperes pascant: ne aduenientes suscipiant: aut ne suum censum quotidianis expensis imminuāt: sed non cōtra illos qui vnū habētes beneficiū: aliud suscipiunt sed cōtra hos est auctoritas Augustini: q̄ ita istos suo dicto inuoluit: sicut alie auctoritates alios inuoluūt: dicēs: et habet i glosa: sup illō Esa. iij. Atteritis populum meū et facies pauperū demolitis. Ecce inquit opes sibi thesaurizant: et in delitijs abutunt: et que ad sustentationē

pauperū dantur:sibi reseruāt: vel propinquis distri-
buūt:aliorum in opiam suos vel suoꝝ diuitias faciūt.
¶ Et ꝓpterea ratio ita istos sicut alios vincit:q2 si istis
illicitū sit pauperū accipere bona: quia de seculi diui-
tijs viuere possent:quare nō esset illicitū bona accipere
pauperū:postq̄ de bonis pauperū accepit vnde viue-
re posset: minus enī peccatū videret̃ de bonis ecclesie
acciꝑe: illum qui cum diuitijs suis ecclesiā iuuare pos-
set: q̄ illum qui rōne totius qd̄ habet ecclesiam iuua-
re tenet̃: quia totū de ecclīa percipit. ¶ Sed dictis tam
in p̄cedenti:q̄ in isto articulo forte obijciet̃:illud Pau
li.j.ad Thimoth.iij. Si quis episcopatū desiderat: bo
nū opus desiderat:ergo licet p̄lationē appetere: ⁊ curā
15 animarū. ¶ Quibus differentia respondet beneficioꝝ
et diuersitas temporꝝ: tunc enī quādo apostolus illud
dixit:beneficia ecclesiastica erant tam exilia: ⁊ tempora
lia ita mala: ⁊ prelatorū ꝑsecutiones tam fortes q̄ vix
inueniri potuit:qui preesse voluit:sicut pꝫ per hoc:qd̄
legitur: q̄ mortuo Sixto papa: diu vacauit papatus:
nec ꝑ magnū tempus inueniri potuit: qui onus istud
subire voluit: quia ecclesia non habuit tunc diuitias:
nec pompā secularē:sicut nunc habet:sed q̄si oēs tūc
martyrizabant̃. Tunc pastores gregem pascebant:ad
modū capitis: qd̄ alijs membris cibum administrat.
Et ideo tunc audacter dicere potuerunt: cum ps̄. xvij.
Constitues me in caput gentium. Nunc vero ecōuerso
potius pascunt̃:q̄ pascant. De quibus verificet̃ illud
Ezech.xxxiij. Ve pastoribꝫ qui pascebant semetipsos:
nōne greges a pastoribꝫ pascunt̃: vos aūt lac comede-
bans ⁊ lanis operiebamini: ⁊ qd̄ crassum erat:occide-
batis:gregem aūt meū nō pascebatis. ¶ Tunc fuerūt
forma gregis: sicut patet ꝑ illud.j. Petri.v. Forma fa-
cti gregis ex animo:nō quecūq3 sed substantialis;quia
totū esse spirituale:materie dabant subiecte. Nunc vero
ecōuerso sunt quasi forme accidentales: quia totū esse
suum temporale habent a subiectis:quia magni nomi
nis sunt:quia magno ꝑplo p̄sunt: ⁊ quia multa expen-
dere possunt:quibꝫ si non p̄essent:nullius valoris vel
nominis essent:totū ergo esse ⁊ sustentationē tempora
lem: ⁊ nomen accipiūt a subiectis: nec refundūt spiri-
tualia cum temporalia metunt:spiritualia nō semināt.
Tūc vero quia spiritualia seminauerunt iuste potuerūt
appetere metere temporalia. Sicut patet ꝑ questionē
Pauli.j. ad Coꝝ.ix. Si nos inq̄t vobis seminauim⁹
spiritualia:magnū nō est: si nos carnalia vestra meta-
mus: qd̄ ⁊ nunc licite facere possent: si bene viuerent:
et spiritualia vt deberent seminarent.

Arti.v. ¶ Sed h̄ nōnulli illoꝝ ideo cōgrue facere nō possunt:
quia circa studiū spūaliū doctrinarū nō occupant̃:sed
16 potius circa studiū collectionis pecuniarū ⁊ augmen-
tationis terrarū ⁊ diuitiarū ⁊ studia negligūt spūalia:
sicut ostensum est. C.xvj.48.et.M.ij.14. ꝯtra q̄s vide
P.xij.5.et.S.c.c.iij. ¶ In his naq3 locis pꝫ: q̄ ꝯstitu-
tiones ad dei ꝑtinētes honorē ⁊ mandatoꝝ dei obser-
uantiā: vbi lucrū nō est annexū t̄pale negligūt. ¶ Id
exp̄sse pꝫ per exemplū ꝯstitutionis octaui Bonifacij
quondā legati in anglia:in qua p̄cipit archiep̄is:ep̄is
et alijs eccl'ie p̄latis: in virtute sancte obediētie: firmit̃
iniungendū:ne negociationes:emptiōes:vicꝫ ⁊ vēdi-
tiones in ecclesijs suis fieri ꝑmittant. Cui⁹ tñ ꝯtrariū
fit in p̄sentia oīm p̄latoꝝ:q2 in perliamentis vbi p̄lati
simul cōgregant̃:ecclesia est plena mercationibꝫ: ꝯtra
dei p̄ceptum:dicētis. Nolite facere domū patris mei:
domū negociationis:nec tñ ipi ꝯ hoc quicq̄ loquunt̃;
quia nihil lucrant̃ loquentes. Si vero statutū aliquod
factum fuisset:q̄ oēs merces in ecclesijs ostēse: ⁊ vē-
ditioni exposite essent p̄latis ꝯfiscate: verisimiliter opi-
nari potest:q̄ virilius illam executioni demandarent.
¶ Idem patet ꝑ dictū Bernardi.de cōsideratione: li-
bro.iiij.c.iij. An nō inq̄t questibꝫ tota legū canonūq3
disciplina insudat? Sed ad quid: ad hoc ostendendū:
tot adducunt̃ testes cū ad oculū quotidie ostendat̃: q̄
vbi est lex vel decretalis de petō vitādo: vel de cleri et
ꝑpli honestate in vita in vestibꝫ ⁊ hmōi:nulla vel par-
ua fit mentio. De q̄ satis expresse rep̄hendit Berner-
dus Eugeniū papā.li.iij. de ꝯsideratione.c.vlt. Vbi
vero possunt habere lucrū de studio alicui⁹ legis vel de-
cretalis: sicut pꝫ de canonica portione habēda a fratri
bus de funeralibꝫ sepultoꝝ inter eos: ⁊ de puuatiōibꝫ
et visitationibꝫ ⁊ ꝓcurationibꝫ; diligēter tam textū vo
lunt:q̄ etiā glosas:que ꝑ eis ꝑ phas vel ꝑ nephas fa-
cere possunt: ⁊ q̄si oēs penas cōmutant: vel ducunt
ad lucratiuas. Ex qua locoꝝ cupiditate tanta sequitur 17
diuini cultus derelictio: q̄ nō est schola: nō est status:
nō est officiū ita derelictū ⁊ neglectū: sicut officiū cura
tionis animarū; sicut patꝫ inductiue in oīū officio: in
aula ⁊ cellario: in coquina ⁊ in oībꝫ alijs ponunt̃ vi-
ri electi: vigilantes ⁊ diligētes ⁊ sciētes. In officijs vero
dei ecōuerso: tales ponunt̃: quales describit Hugo de
xij. abusionibꝫ dicens. Accessit ad Iesum Petrus: ac-
cessit ⁊ Iudas: accesserūt discipuli: accesserūt ⁊ milites
crucifigētes: accedūt ⁊ ꝑuersi sacerdotes: q̄ eū offerunt
in mēsa diabolo: q̄ nec sciunt: nec discūt: vacātes ocio
cōmessationibꝫ ⁊ ebrietatibꝫ studēt: terrena sapiūt: assi-
dui in plateis: rari in ecclesijs: tardi ad inuestigandū
culpā peccatoꝝ: veloces ad querēdū vestigia leporis
paratiores ad ꝯgregandū diuitias: q̄ ad vocādū pau-
peres: libētius porrigūt panē cani q̄ pauperi: plures
seruiūt eis ad mēsam q̄ ad missam: quoꝝ thalam⁹ or-
natior est ecclīa: mensa paratior est altari: ciphus calici
p̄ciosior: equus carior missali: capa pulchrior casula: ca
misia delicatior alba. Ecce: quō obscuratū est aurum:
mutatus est color optim⁹: dispersi sunt lapides sanctu-
arij in capite oīm platearū: hec ille. In q̄ auctoritate il-
lud p̄cipue est ad ꝓpositū istius articuli: q̄ dicit: q̄ nec
sciunt nec discūt: Ex q̄ sequi oportet: q̄ nec bene doce-
ant: q2 sicut oportet q̄ surdi a natiuitate sint muti. Ita
in ꝓposito de his q̄ dereliquerūt fontē aque viue: ⁊ fo-
derūt sibi cisternas dissipatas.i.sciētias ⁊ occupatiōes
terrenas: ⁊ ludos alearū: que ꝯtinere nō valent aquā
¶ Causa vero toti⁹ mali est: q2 amore carna- (Hiere.ij. Arti.vj.
li ⁊ cupiditatis intuiti excecant̃: q̄ de eis iam verificat̃ il
lud ps̄.lxxxij. Pone ꝑncipes eoꝝ vt rotā: q2 tota die cir 18
cumeūt circa t̄palia: de q̄bꝫ Aug. In rota t̄paliū ambu
lant: ⁊ ideo ad punctū eternitatꝪ nō intrāt. Pone inq̄t
principes illos vicꝫ de q̄bꝫ Esa.j. Principes tui socij
furū. ¶ Primo q2 ꝓpē illoꝝ negligētiā: multi spūales
fures in ecclīa viuūt ipuniti: sic ostēsū est.S.co.c.viij.
Secūdo quia per eoꝝ negligentiā vel ꝓcurationem
multi intrant ecclesiam: ecclesiasticaq3 adeunt benefi-
cia: sed non per ostium: sed ascendunt aliunde: ⁊ talis
est fur Ioan.x.cuius socij ipsi sunt. Dum enī carnali
amore decepti: nepotes suos vel clericos eis seruiētes:
indignos ꝓmouent: nōne tales ꝑ ipsos sic ecclesiā in-
trantes ascendūt aliunde: quia nō ꝑ portā christi: sed ꝑ
murum carnalis ascendūt affectiōis. Et hoc per illos
qui magna beneficia ad distantes bonos proijcere ne-
quiunt: sicut nec magnū lapidem: sed semꝑ iuxta illos
ad propinquiores cadit: cōtra exemplū christi: qui po-
tius Petro extraneo q̄ alijs aplis: suis nepotibꝫ tradi-
dit ecclesie sue custodiā. Et contra exemplū Melchi-
sedech; qui erat sacerdos dei altissimi: cuius paren-

tela nō legitur: in signū forte q sacerdotes sm ordinē
Melchisedech: non deberent parentibus: sed meliori-
bus ecclesiam tradere gubernandā: qd si non fecerint
sed carnali amore excecati indignos pmouerint: socij
furum sunt & mali agricole & seminatores: quia bona
ecclesie seminant in terra sterili. ¶ Propter dictā cau-
Exēm sam congrue talibus prelatis responderi potest: sicut
respōsum fuisse legitur cuidā magno prelato: qui som-
nolenter officio insistens dedicationis cuiusdā ecclesie:
cum ad illum pertineret dicere versiculum quendā di-
cendo. Domus mea est. Et chorus respondisset dom⁹
orōnis vocabit. Ipse dixit: tam partē suam: q̄ partem
chori. Cum aūt chorus nihil aliud respondere posset:
q̄ qd sequit. Respōdit dicens. Vos autē fecistis illā
speculam latronum: de quibus Esa. lvj. Ibi pastores
ignorauerūt intelligentiā suam carnali amore excecati
Sequit. Oēs in via sua declinauerunt vnusquisq
19 ad auariciā suaz: a summo vsq ad nouissimū. In quo
introducit secunda pars huius articuli: nimis videli-
cet prelatorum auaricia: q̄tum ad ingressum: & q̄tum ad
progressum. ¶ Primo q̄tum ad ingressum: inter nō-
nulli illorum ad auariciā declinauerūt: q beneficia eccle-
siastica multis modis vendunt & emunt: occulte tamē
& modis pulchris & verbis coloratis: sed malis inten-
tionibus: & coram deo nudis & apertis: quo teste quā-
scribunt: dei gratia episcopus talis loci: veracius lras
suas intitularent pecunie vel potentie: vel malicie gra
de quibus Hierem. ij. Pastores puaricati sunt in me.
¶ Secūdo q̄tum ad pgressum: inter auaricia excecā-
tur: tam in acquirēdo: q̄ in retinēdo: q circa acquisiti-
onem: quasi oīa psilia & cogitatiōes & locutiones il-
lorum pro magna parte occupant. Vbi eīn inter illos
sunt: qui plura non habeant psilia de collectione pecu-
niarum: q̄ de regimine animarū: de pecunia diligen-
tiam habēt: & quomō expectant anxie scire volunt: de
animabus quarū periculū in periculo animarū ppriam
susceperunt: parū curare vident. ¶ Quo facto se mer-
cennarios esse aperte ostendunt: pro temporali merce-
de cōductos: de qua diligenter sollicitant: & sup quam
colligendā districtos & prouidos ordinant ministros.
Pro animabus vo custodiendis: parum curare vidē-
tur: quales habeant custodes: nisi quos psanguinitas
vel affinitas vel simonia: vel bonū forum eis psentat:
licet nec sint casti: nec cauti: nec sancti: nec literati. De
quibus Bernardus ad Eugeniū papam: de psidera-
tione. li. iiij. c. xv. Magnā inquit de minimis: & paruā
aut nullam de maximis curam gerunt. Quo liquido
datur intelligi: q patientius ferimus christi iacturā: q̄
nostrā: quotidianas expensas quotidiano recipioca-
mus scrutinio: & ptinuo gregis domini detrimēta ne-
scimus: de precio escarū & numero panū cuz ministris
quotidiana discussio est: sed rara cum presbyteris cele-
brat collatio de peccatis populorum. Cadit asina: & ha-
bet sublenantē se: & perit anima & non est qui reputet.
20 Hec ille. ¶ Secūdo circa rerū ecclesie detentionē: inter
excecant: q bona ecclesie nō diuidunt: vt tenent: sicut
ostensum est. O. vj. 15. nec elemosynas debitas dant
pauperibus: nec in aliquo erga paupes se liberales ostē-
dunt: nisi tm̄ manū eleuādo & ipsos deus scit: quo cor-
de bn̄dicendo. Quā curialitatē: quedā vetula iocunde
Exēm derisit: de qua fert: q cū importune denariū a q̄dā epo
peteret: nec obtinere potuit: petiuit benedictionē: quā
cū statim daret. Rn̄dit mulier. Si bn̄dictio tua obu-
lū valuisset: illā nō obtinuissez Hiere. xxij. Oēs pasto
res tuos pascet ventus. Sed duz sic ad auariciā: & alia
peccata declinant & incuruant: psequēter sequit: spūa-
lis curuitas & inclinatio in subditis. Quia sicut regu-
la curua nō facit nec mensurat lineā rectam: nec opus
rectū: sed error & curuitas in regula & in exemplari fa-
cit errorē & corruptionē in regulato & exēplato. Ita in
pposito. Pastores seduxerūt eos Hiere. l. Fonte enim
siccato vel intoxicato necesse est riuulū siccari vel into-
xicari. Ita in pposito: p̄latis & clero p diabolū seductis:
et siccatis a spūali aqua: & intoxicatis per pctm̄: sequit
seductio populi. Qd pulcherrime ostēdit Robertus
grossum caput in sermone: quē pape & cardinalibus tra-
didit legendū: per hanc deductionē. Sicut inquit i so-
le est causaliter huius mūdi illuminatio: vita: nutritio
et augmentatio & psummatio & pseruatio: pulchritudo
et decor. Sic sedes apostolica. Deficiētibus vo istis rōni-
bus causalibus: necesse est mundū perire. Sic spūali-
ter ad hoc ostendendū inducit pcessum: quō christus
p animabus saluandis descendit in terram: & quō dimi-
sit homines veros pastores locū sui tenentes in terra:
per quos quasi totū mundū fidei iugo subiecit: q nūc
p magna parte a fide recessit christiana. Quia magnā
mundi partē occupant infideles: quā fideles occupa-
re psueuerunt. Magnā partē scismatici: sicut imperiū
grecie: qd aliquando fuit christianissimū. De residuo
magnā partē occupant heretici & falsi christiani: pter
quā populi christiani diminutionē: christus voce lu-
gubri plangit per phetā dicens. Factus sum sicut qui
colligit in autūno racemos vindemie: non est botrus
ad comedendū Michee. vij. ¶ Ex qua deductione cō-
cludit dicens: q si causa dilationis & multiplicationis
fidei fuerunt boni pastores: de quibus Hiere. iij. Dabo
vobis pastores iuxta cor meū: facile est inuenire causas
diminutiōis & coartatiōis fidei christiane: malos vide-
licet pastores: iux illud Ezech. xxxiiij. Dispse sūt oues
mee: eo q nō erat pastor: cū oppositorum opposite sint cāe.
¶ Cuius erroris & piculi vnā cām asserit esse p̄dictus Arti. vij.
lincolniēsis: in sermone p̄allegato. Exēptiones & pui-
siones: qn̄ vicz inferiores a ptāte p̄latorum immediatorum 21
eximunt: vel qn̄ indignis & q linguā ignorāt: in q̄ p-
mouent: & de beneficijs puident ecclasticis. Dicit er-
go. Veri pastores nitebant oues sub inferiorum pastorum
curā supponere: & ouibus de bonis pastoribus puidere.
Modo ecōtrario oues eximūt: & suis carnalibus amicis
puident de lacte & lana: ita q mō nō puidet ouibus:
qd melius ad aīarū earū ptinet salutē: sed amicis: qd
pinguius est ad corporum sustentationē. Ex q malo seq-
tur: q pastores actū eis a christo cōmissum: vt vicz lā-
guores spūales curent amittāt: & in magna pte eo pri-
uent: dum vidēt exēptos monasteriorum & cenobiorum for-
nicari & adulterari: & spurcissima queq cōmittere & a
lupis rapacissimis strāgulari: & tn̄ p illorum p̄uilegia sic
pastorum ora obstruunt: q nec modica vociferatiōe eos
poterūt liberare. ¶ Cū g summus pastor christus in di-
stricto iudicio sanguinē ouiū sic in pastorum oculis per-
ditarū de ipsorum manibus reqret: quā poterūt ipsi in sui
excusationē afferre rōnē: nisi forte in exēptores & p̄uile-
giatores criminis refusionē retorquerēt. Et tūc timen-
dū est: ne eximētes & exēptissim⁹ dānabunt cū illo lu-
cifero: q primus exēptiōis ambitionē q̄siuit. ¶ In duo-
bus p̄dictis vicz in emptiōe & puisione: simul pz illo-
rū error & periculū ex multis. ¶ Primo ex hoc q p̄ce-
ptū dei qd Moysi factū est nō tenēt. Moysi nāq p̄ce-
ptū fuit: & ipsis p̄latis i Moysi figura: vt videāt & oīa i
edificatiōe tēpli faciāt sm exēplar: qd sibi ostēsuz fuit
in monte. Hoc p̄ceptuz sūmos maxime viget p̄latos:
vt oīa in edificatione tēpli militātis faciāt sm exēplar
ecclie triūphātis: in q̄ ois archutect⁹ & hierarchia: fuit

ordinē: scientiā: potentiā ꝛ operationē sacrā ad dei forme
vt est possibile assimilat: et inferiores purgat ꝛ illuminat
et pficit: fm ꝙ eius reqrit ↄditio: nulliqꝫ tradit quicq̄
qḋ est supra suā receptibilitatē: aut ei quocꝫ modo incō
gruū ꝛ incōueniēs: nullusqꝫ iuuat in alteri⁹ detrimen-
tū vel nocumentū: aut depressionē: in qua insup nullꝰ
in superiorꝰ a sua naturaliter ꝛ diuina dispositiōe su-
periore exemptio: ac p hoc nulla ordinis perturbatio.
¶ His itaqꝫ ꝛ alijs innumeris: in illo supiore taberna
culo qḋ fixit deus: ꝛ nō hō inuiolabiliter obseruans: si
hierarchie inferioris tabernaculi obseruarēt: tanq̄ fi-
delissimos architectos cōstituet eos dn̄os domus sue.
Si vo tabernaculi: qḋ susceperūt edificandū nō edifi-
catores: sꝫ pturbatores existūt: fiat habitatio eoꝝ deser-
ta: vt in tabernaculis eoꝝ nō sit q̄ inhabitet. Videant
ergo si indignos pmoueāt: aut inferiorē merito supe-
riori ꝛ meliori preponāt qḋ nō fit: nec in natura: nec in
celesti hierarchia: si alicui onus vel honorē imponant
vltra ei⁹ fortitudinē vel capacitatē: vel spūalē vtilita-
tē: ꝛ inuenient forte cum diligēti inuestigatiōe: ꝙ in his
delinquūt pastores: qui pascebāt semetipsos: gregem
autē meū nō pascebant. Ezech. xxxiiij.

Arti. viij. ¶ Qui ꝓpter hoc vt frequēter a grege p nō residentiā
se elongāt: vt gregē nō pascētes rebꝰ suis parcētes: se-
22 ipsos abundāti⁹ ditēt ꝛ pascāt. ¶ Quoꝝ factū. Primo
ostendit esse ↄtra exēplū christi medici ꝛ ꝓphete. Secū
do cōtra p̄ceptū legū ecclesiasticarū. Tertio illoꝝ au-
dienda est respōsio cum reprobatiōe. Quarto illoꝝ est
ostendēda culpa ꝛ pena ꝛ periculū. Quinto causa pe-
ne ꝛ periculi. Sexto ōndit negligētia sūmi pastoris in
terra: q̄ inferiores ad residendū nō cōpellit. ¶ Circa
ad p̄mū est sciendū: ꝙ illi q̄ residere nolūt in suis be-
neficijs: sꝫ p vicarios vel sacerdotes curā facere volūt
aiarū: ↄ exēplū sūmi pastoris christi facere vident: et
ↄtra exēplar: qḋ eis in monte. i. christo mōstratū est: qꝛ
ipse nunq̄ legit aliquē p mediā curasse psonā: sꝫ ꝓpria
p̄sentia: q̄ Lazarū nāqꝫ absens resuscitasse potuisset: su
am p̄sentiā exhibere dignat⁹ est ad ipm resuscitandū:
Math. etiā. viij. rogat⁹ a Centurione: ꝙ nō descēderet
ad sanandū seruū suū paralyticū: sꝫ ꝙ absens illū sana
ret noluit: sed dixit: veniā ꝛ curabo eū. Ibidē etiā ma
nu ꝓpria leprosuꝫ tāgēs sanauit Luc. etiā. iiij. dicit: ꝙ
singulis man⁹ imponens curabat eos: exemplū dans
stabulario suo. i. curato cuicūqꝫ cui cōmittit spoliatū:
et sauciatū curandū Luc. x. dicēs. Curā illi⁹ habe: offe
rens ei p mercede denariū. i. abundantiā: ꝛ victū ꝛ ve-
stitū: hec de ꝓprio. i. christi p̄rimonio: ꝛ in futuro vitā
eternā. Stultus ḡ medicus est q̄ p tam magna merce-
de circa infirmū nō sollicitat: ipm frequēter visitādo:
alloquēdo: ꝛ manu ꝓpria tāgēdo: exēplo sūmi pastoris
q̄ dicit Ezech. xxxiiij. Ego visitabo oues meas: sic visi-
tat pastor gregē suū. Et exēplo medicoꝝ corporꝝ: de q̄-
bus Seneca ad Luciliū. eplā. xxj. Quedā inq̄t nō nisi
a p̄sente mōstrant: nec pōt medic⁹ p eplās cibi ac tygi-
23 nei: tps eligere: vena tāgēda ē. Et exēplo ꝓphetarū: p̄mo
Helisei q̄. iiij. Reg. iiij. descēdit vt filiū sunamitē susci
taret: quē giezi cuꝫ suo baculo suscitare nō potuit. Sic
multa q̄ sacerdotes vl' vicarij facere nō pūt circa spūa-
lē resuscitationē: ꝛ multa alia ipsi p̄sentes facē possent:
sicut pꝫ. E. ij. 13. Et iō recte sic mulier illa sapiēter desi
derauit ꝛ petiuit presentiā Helisei. Ita subditi adhuc
desiderāt p̄sentiā suoꝝ curatoꝝ: ꝛ de eoꝝ absentia fre-
quēter scādalizant: sicut oues nō habētes pastorē. iij.
Reg. xxij. ¶ Scḋo exēplo Esaie: q̄ dicit Esa. xxj. Su-
per speculā dn̄i: ego suꝫ stans iugit p die: sup custodiā
meā ego suꝫ stans totis noctibꝰ. Et exēplo p̄triarcharū

Jacob vicꝫ ꝛ filioꝝ eius: q̄ dicūt Gen. xlvij. Pastores
oviū sum⁹ nos ꝛ patres nr̄i: q̄rū Jacob reddens rōnē
quomō oues Laban custodierat Gen. xxxj. dicit: die
noctuqꝫ estu vrebar ꝛ gelu: fugiebat somn⁹ ab oculis
meis. ¶ Ecce nō dicit se dū oues custodire debuit habi
tasse i aula regia vel palacio papali: nec delitias ꝛ som-
nia q̄rens delicata: nec dicit se p pueros vel medias p-
sonas oues illi⁹ custodisse: qꝛ tūc somn⁹ ab oculis suis
nō recessisset. ¶ Hoꝝ ḡ exēplo excitati pastores: de q̄bꝰ
Naū. iij. Dormitauerūt pastores: nō sint ampli⁹ ne-
gligētes: nec a cura sua sint absentes: sꝫ in curte p̄ntes:
ne post hui⁹ secli ludū ꝛ dormitationē: ab illo q̄ bonū
pastorē Martinū in mortē exitu aggressus est: si quid
forte suū i illo inuenirct excitent ab illo eisqꝫ iproperā-
do ꝛ deridendo dicat illud Zach. xj. O pastor ꝛ idolū
derelinquēs gregē. Pastor inq̄t noīe idolū dereliquēs
oues tibi cōmissas i medio lupoꝝ habitāte in abditis:
vt tibi diuitias q̄reres: atqꝫ delitias: de q̄bꝰ nūc i penis
vltimū exolues q̄drantē. Nec subditos p alios curēt:
nec facere nitant qḋ christus facere noluit: ꝛ qḋ Heli
seus facere nō potuit: sꝫ dicāt illud Ezech. xxxiiij. Ego
pascā eos documētis: alimētis ꝛ exēplis luculētis. Hoc
nāqꝫ eis rō dictat: qꝛ si dign⁹ est operarius mercede sua
Math. x. Et Lu. x. dignū est ꝙ ipe p mercede opa de-
bita impendat: qḋ ↄgrue mō absens facere nō pōt: qꝛ
quō pascēt oues tribꝰ p̄dictis modis absentes: de q̄bꝰ
dī Job. x. Nō audiēt eos oues. Nec mirū: qꝛ nimis
distrahant: ꝓpter qḋ sup pastores irat⁹ est furor meus
Zach. x. ¶ Secūdo idē nō residētie delictū est p̄ iura ec 24
clesiastica: ꝛ doctores ꝓprios nō residētiū. Pro magna
nāqꝫ pte nō residētes sunt iuriste: q̄ p̄ eos hnt doctorē
ꝓpriū hostiēsem. li. iij. Ru. iiij. de clerꝰ. nō resi. in eccl'.
vel p̄bē. §. j. clericos: q̄ dicit: ꝙ residētiā facere tenet: q̄-
cūqꝫ bn̄ficiū p̄bēdale hꝫ: siue minimū siue maximū sit
bn̄ficiū: sicut ep̄atus: in cui⁹ cathedra debet ep̄s reside-
re: sicut patꝫ p decretū sumptū ex v̄bis btī Grego. vij.
q. j. puenit. scribētis cuidā diacono in hūc modū. Per-
uenit ad nos pigmentū amalificanę ciuitatꝰ ep̄m in ec
clesia residere ↄtentū nō esse: sꝫ foris p diuersa loca va-
gari: idcirco auctē hac tibi p̄cipim⁹: q̄tēn⁹ h̄ de cetero
facere nō p̄sumat: sꝫ in ecclia sua sacerdotali more resi-
deat: quē forsasse si se nō emēdare p⁹ tuā admonitiōeꝫ
cognouerꝰ: in monasteriū eū deputare curabis. ¶ Ad
idē est decretū ↄcilij carthagiñ. di. xlj. ep̄s. hec ↄtinens
Ep̄s vilē suppellectilē ꝛ mēsaꝫ: ac victū pauperē hēat:
et dignitatꝰ sue auctē: in fide ꝛ vite meritꝰ q̄rat: hospi-
tiolū q̄ꝫ nō longe ab ecclia hēat. Innocenti⁹ etiā ex' de
clerꝰ. nō residē. in glo. sup. c. clericos. dicit. ꝙ reqrūt re
sidentiā bn̄ficia hn̄tia curā aiarū: ꝛ etiā alia simplicia:
q̄bꝰ h̄ cōpetit vel ex statuto vel ex pulegio vel ex ↄsue-
tudine approbata. Et infra dicit. Intelligo tn̄ oē bn̄fi-
ciū residētiā reqrere nisi ↄtriū ↄstet. Et h̄ residētia debet
fieri i ꝓpria psona: sic pꝫ de clerꝰ. nō resid. c. qꝛ nōnul-
li: ꝛ. c. seque. ꝛ. c. int q̄tuor: qꝛ ad h̄ ↄstituta sūt bn̄ficia:
vt seruitiū inde fiat: vñ ipa nō debet recipe q̄ nō seruit
qꝛ q̄ nō laborat: nō māducet. ¶ Circa ad tertiā p'artē 25
hui⁹ articuli: dicūt se h̄re dispēsationē: verū est Facti: sꝫ
nō iurꝰ: q̄tū ad intētionē: sic ostēsuꝫ est p decre. alē: cui
innitunt. Q. iiij. 17. Ex q̄ patꝫ: ꝙ cū dispēsat' ōis finis
sit: vt i aliq̄ vtili studeatis: vt oues christi vtili⁹ custo-
dire possitis: si h̄ nō facitꝰ i respōsiōe vra: mihi obuiat
dispēsatio: sꝫ nō dispēsationis causa vel rō seu intētio.
¶ Sed dicūt ꝛ forte allegāt se residere nō posse: sꝫ q̄re
hoc nō allegāt in bn̄ficij susceptiōe: excipiētes ꝙ iō be-
neficiū recipe nollent: qꝛ residentiā ꝓpē bn̄ficij exhibitā
facere non possent. ¶ Sed hoc facere nolunt: ne be-

neficio careāt: ⁊ ideo illud male ꝑtendunt post bñficiū
obtentū: qꝛ si habēs vnū carrucatā terre vel min⁹ vel
parū vltra: sicut frequēter ꝯtingit se ⁊ vxorē ⁊ familiā
exhibet in domo: ⁊ filios duos vel tres in scholis: ⁊ fi-
lias nuptui tradit; ꝑ cuius terra vel redditibꝫ vix inue
niret: q̄ ei daret. x. marcas ꝑ annū: q̄s eis crederet: qui
nec habēt ex pte dei vxorē: vel filios: aut filias: q̄ dicūt
q̄ cū bñficio ecclīastico. x. marcarū: vel ampli⁹ domū
tenere nō possunt: sed domū ecclesie cadere permittūt.
¶ Sed in rei veritate vbi hoīes de terris suis fideliter
viuētes bene intrāt ⁊ in bona fidelitate viuūt: ⁊ ideo a
deo iuuanł: illi q̄ vel male intrāt vel male viuūt: ⁊ qꝛ
vxorē ꝓpriā nō habēt in alienis: q̄ nullo eis dato ꝯten-
tanł plus expēdunt: ⁊ ideo nec ꝓsperanł: nec a deo iu-
uanł. ¶ Cum ḡ dispēsatio iustā reqrat cām: ⁊ aliē nō
dispēsatio: ꝫ pot⁹ dissipatio fit: q̄s illoꝝ dispēsantes:
immo pot⁹ dissipātes a pctō excusabit: q̄ habētes re-
spectū ad ꝑces diuitū: vel ad pecuniā datā sub colore
pietatis; ꝑ dñi epī elemosyna: tūc ꝑmittūt in curijs di-
uersis: in officijs occupari diuersis: ⁊ nō tm̄ in curijs:
immo in locis alijs extra parrochiā: vt sūptibꝫ parcāt:
tot nō residere ꝑmittūt: q̄ leuibꝫ petētiū credūt sugge-
stionibꝫ in derelictiōe gregis dei: qđ nō facerēt in dere-
lictiōe gregis ꝓprij. ¶ Vel saltē si dispēsantes dixerint
iustā subesse dispēsatiōis cām: q̄re pecuniā ab illis cū
quibꝫ dispēsant: sub titulo recipiūt elemosyne: nunqđ
de⁹ sine iusticie vēditiōe paupes suos pascere nequeat:
aut priuilegiū forte habeāt facere mala vt eueniāt bo-
na: aut qđ pei⁹ est more Jude ꝓditoris: qđ ꝑ pauꝑibꝫ
26 recipiūt; in ꝓprios vsus ꝯuertūt. ¶ Vel q̄s interim ta-
les nō residēdi licētias impetrātes a pctō excusabit: dū
dispēsantibꝫ suis improbitatibꝫ ꝑdictoꝝ maloꝝ occa-
siones: dū nitunł curā gregis: quā sub iuramēto ⁊ aia-
rū ꝓpriarū ꝑiculo susceperūt derelinq̄re. In susceptiōe
nāq3 bñficij tenētibꝫ illis man⁹ suas int̄ man⁹ epī: eis
ab epō cura ecclīe sub talibꝫ cōmittił vbis. Cōmitti-
mus tibi talē ecclīam cū cura aiarū ad ꝑsentationē ta-
lis: sicut vis rñdere ꝑ nobis: ⁊ ꝓ te in die iudicij: sicut
de⁹ te adiuuet ⁊ sancta euāgelia: q̄bꝫ verbis dictis li-
briū in iuramēti ꝯfirmatiōe osculał. ¶ Quis ḡ eos a cu
ra nō diligēter exhibita excusabit: post tale iuramentū
de cura faciēda emissū quā fugiūt: ⁊ iuramentū fran
gere videnł: pressurā hospitū declinātes: ne etiā expē-
dant; ꝓ salute aiarū etiā. ¶ Qñ aias ꝓ ouibꝫ ponerēt
q̄ nec pecunias ꝓ illis ponere volūt: cū teste btō Gre-
go. in homel. Ego sum pastor bon⁹. Primū nobis fit
exteriora nr̄a misericordit̄ ouibꝫ impēdere. Postremū
vo si necesse fit: etiā mortē nostrā ꝑ eisdē ouibꝫ ministra-
re: a ꝑmo aūt ḡ minimo ꝑuenił ad postremū mai⁹: sed
cū incompabilit̄ longe fit melior aia q̄ viuim⁹: terrena
substātia: quā exteri⁹ possidem⁹: q̄ nō dat ꝑ ouibꝫ sb-
stantiā: qñ ꝑ his datur⁹ est aiam suā? ¶ Nec illi q̄s in
loco illoꝝ dimittūt; apud deū sufficientes reputabunł
vel acceptabunł ꝓcuratores: qꝛ nō possunt facere oia
que dñs illoꝝ posset: si esset ꝑsens: sicut ptꝫ ꝑ dicta. E.
ij. 13. Ergo quantūcūq3 ꝓcuratorē in loco illoꝝ dimit
tant; siquidē in nōnullis partibꝫ baliuus illoꝝ ꝓcura-
tor, vocał rectoris apud deū illos nō excusabit: qꝛ suffi
ciens nō ostendit ꝓcuratoriū. ¶ Sed dicent sicut dñs
ouiū ꝯcedens licentiā pastori suo: q̄ alteri illas trade-
re possit custodiēdas: ꝑ licentiā primā datā: ipse pastor
a periculo ouiū liberał. Ita in ꝓposito. ¶ Quibꝫ respō
deł: q̄ si dñs ouiū in licētia tali data pastori: oīno ipm
exoneraret. ⁊ epūs istos: verū esset tam exēplū q̄3 dictū:
sed qꝛ epūs istos ab onere suscepto vł iuramēto nō exo-
nerat: sed ad ꝓpriam improbam petitionē et instantiā

permittit: q̄ oues alijs tradant: in ꝓprio periculo ipsi
non residētes de ouium perditarū respōdebūt pericu-
lo. ¶ Si vo oīno inuiti velint: q̄ ideo nō residendi pe-
tunt licentiā vt discant: ⁊ melius oues in posterū custo
diant: ⁊ q̄ hoc licitū est exēplo sctōꝝ pastoꝝ Luc. ij. q̄
dixerūt. Trāseam⁹ in bethleē ⁊ videam⁹ hoc verbum
qđ factū est: faciāt qđ illi sancti pastores fecerūt: q̄ cū
cognouerunt de verbo: cito ad gregē suū reuersi sunt:
glorificantes deū. Ita isti: postq̄3 in scholis didicerint
de vbo incarnato: ⁊ gregis informatiōe ad breue tps
audierint: redeant ad gregē suū ⁊ deū glorificēt: fratres
suos verbis ⁊ exēplis ꝯfirmando. Nec expectēt vsq3
magistri fiant: ne ꝯtra Jacobi ꝑceptū facere videanł
dicentis. Nolite plures fieri magistri fratres mei ⁊c̄.
Jaco. iij. Ne coruo assimilenł: q̄ de arca egrediēs: ite-
rum ad arcam nō rediit Geñ. viij. Ne videanł plus
exisse: vt discant qualiter sumptibꝫ parcant: vel quali
ter honores ampliores querāt: q̄3 qualit̄ gregē pascāt:
qꝛ grex eis traditus est ad pascendū: nō ad parcandū:
ab illo q̄ dicit Joan. xxj. Pasce oues meas. ¶ Si aliter
falsis suggestionibꝫ licentiā non residendi extorquēt:
videant periculū suū ꝑ casum legis. L. iij. 34. ¶ Qntū
vo ad quartā partē huius articuli: culpa pena ⁊ peri- 27
culū nō residentiū. Exemplo ptꝫ qđ scribit Beda: de
gestis angloꝝ. li. ij. c. vj. de Laurētio episcopo: q̄ im- Exē
mediate successit beato Augustino ꝑmo cantuariensi
archiepiscopo: qui ꝓpter aduersitatē regis: ꝓposuit ter
ram delinquere: cui nocte quadā post lacrymosas ꝑ-
ces: ꝑnceps apparuit apostoloꝝ: ⁊ multo tpe flagellis
arctioribus illum afficiens: sciscitabał: quare gregē sibi
cōmissum derelinq̄ret: vel cui oues christi in medio lu-
poꝝ positas: fugiens ipse dimitteret. An mei inq̄t obli
tus es exempli: q̄ ꝓ paruulis christi quos mihi com
mendauerat; vincula: carceres: postremo etiā mortem
crucis ab inimicis christi: ipē cū christo coronādus per-
tuli. His beati Petri ammonitionibꝫ ⁊ flagellis exhor-
tatus: mane venit ad regē: ⁊ relicto vestimēto: quaten⁹
esset verberibꝫ lacerat⁹ ostendit: a q̄ rex q̄siuit: q̄s ei tot
plagas intulisset: ⁊ rei audiēs veritatē timuit: q̄ cā sue
salutis tanta esset ꝑpessus: ⁊ relinquēs idolatriā ⁊ ille-
gitimū ꝯnubiū baptizat⁹ est. Ex q̄ exēplo patꝫ: q̄ si iste
sanctus epūs tm̄ deū ⁊ sctōs suos offendit: q̄ ꝓ tā euidē-
ti ⁊ vrgēte cā: vtpote: ꝓpē metū mortis: a rege sarrace-
no sibi infligēda: voluit gregē nō residendo: vsq3 tpa
magis occurreret fortunatū deserere: quāta passuri sūt
q̄ ex cā vana ⁊ cupida gregē deserūt: ⁊ emolimēta reci-
piūt ꝓ gregis custodia: de q̄bꝫ Zach. xj. Suscitabo pa-
storē in t̄ra: q̄ derelicta nō visitabit. ¶ Qntū ad quintā 28
partē hui⁹ articuli: cā tanti ꝑiculi. ¶ Primo ex auctē ostē-
dił bti Grego. esse rōnabilis. De talibꝫ nāq3 dicit bea
tus Gregorius. Homel. xvij. euāgelioꝝ sup illo vbo
Math. x. Et Luc. x. Dign⁹ est oparius mercede sua.
Quid inq̄t nos pastores agim⁹: q̄ ⁊ mercedē ꝯseq̄mur
et tñ oparij nequaq̄3 sum⁹: fruct⁹ q̄ppe sctē ecclīe stipē-
dio recipim⁹ quotidiano: ⁊ tm̄ ꝓ eterna ecclīa minime
in ꝑdicatiōe laboram⁹: illa in nr̄m stipēdiū sumim⁹: q̄
ꝓ redimēdis pctīs suis fideles obtulerūt: nec tm̄ ꝯ pec
cata eadē vel orōnis studio vel ꝑdicatiōis vbo: vt di-
gnū est insudam⁹. ¶ Secūdo idē ostēdił ꝑ auctē Bern-
ardi: q̄ habeł. Q. vj. 74. ¶ Tertio ꝑ auctē bti Grego.
moꝝ. xxij. Ecclīastica inq̄t alimēta multi māducam⁹: ⁊
exigim⁹ qđ nr̄o debeł corpi: ꝫ nō impēdim⁹ qđ subdi-
toꝝ debeł cordi. ¶ Quarto: qꝛ faciūt ꝯ legē. M. ix. 15.
et qꝛ dispensatiōes extorquēt. E. ij. 13. ¶ Nec mirū: si
nō residentes: ⁊ specialiter in curijs existentes: pericu-
la plurima incurrāt: qꝛ deū amittūt: sic ptꝫ. Q. vj. 59.

¶ Nec mirū: si penam faciunt: quia faciunt cōtra legē
que habetur. f. iij. 30. Et quantūcunq₃ vicarios ha-
beant vel sacerdotes in casum legis incidere videnť: q̄
29 habeť. f. iij. 32. cū sequētibꝰ. ¶ Quātuz ad tertiā ptē huiꝰ
articuli: si talis tātaq₃ sit culpa atq₃ pena nō residētiū:
q̄s illū a pena ⁊ a culpa excusabit: qui hmōi periculis
obuiare posset: curatos ⁊ rectores ad perpetuā obligā-
do residentiā: sicut ppetui obligant vicarij: ⁊ auferen-
do ab eis ptātē dispēsandi: cū eis de nō residētia faciē-
da. Cōdere nāq₃ legē vel decretalē penalē vel restricti-
uā cum q̄ epi dispēsare possunt: est duplex iniq̄tas: q₂
duplicis iniq̄tatis dat occasionē: dum tā epm dispēsa-
tionē vēdentē: q₃ subditū ementē iniq̄s facit: sicut ptz
de residētia faciēda rectoꝝ: ad quā p leges astringunť:
sicut ptz. 8. e. c. xxiiij. Pro q̄ tñ nō faciēda pecunia dať
ab illis q̄ dicūt: q̄ bñficiū est tam exile: ⁊ q̄ tot sunt ho-
spites ⁊ aduene ⁊ paupes: ⁊ anni sunt tā cari q̄ reside-
re nō pñt. Cuiꝰ allegatiōis vitas optimo scribi posset
experimēto: si nouo essent statuto indispēsabilit̄ obligati
ad residentiā: sicut vicarij ppetui: q̄ cōiter vbiq₃ minꝰ
habēt q̄₃ rectores: ⁊ tñ vbiq₃ residēt: q₂ si tali facto sta-
tuto potius eligerēt oīno sine bñficio esse: q₃ in bñficio
residere: qd pauci facerēt: aliq̄liter ostēderēt allegatio-
nē suā esse verā: si vo bñficiū suū nō dimitterēt: effectꝰ
sequēs falsam pcedentē oñderet allegationē. ¶ Et re-
uera siue in petitiōe nō residētie: siue i petitiōe pmuta-
tionis bñficioꝝ pauci sunt q̄ veras ptendūt cās: q₂ q̄-
lescūq₃ pretēdant: vt frequēter rei veritas in nō residē-
tia est: vt parcere ⁊ euagari possint: ppt qd sepe vicariā
multo pinguiorē pmutāt: cū alio bñficio exiliari: que
quidē pmutatio: sicut ⁊ q̄cūq₃ alia raro sine specie fit si-
monie: q₂ ad h vt bñ pmutarēt: deberēt añ mētis ocu-
los pncipalit̄ hēre illud qd ore dicūt: vtilitatē vicz spūa-
lē: sicut ptz p h qd dicit Innocētiꝰ in glo. extra. de rerū
pmutatiōe: sup. c. q̄sitū: q̄ talia pñt esse vba ad epm.
Cū ego nō possim in eccłia mea secure cōmorari vł p-
spicere. s. ppt diuersitatē lingue: vł alia iusta de cā: sup-
plico: vt de mea pbēda vel eccłia alij pudeat: ⁊ mihi
puideatis i alia: tales etiā vł psiles cās sp ore ptēdūt i
pmutatōibꝰ suis: s₃ vere mēdaces sūt colles Hiere. iij.
Arti. ix. ¶ In qbꝰ oē pctm̄ est notabiliꝰ rōne subiecti ⁊ piculo-
siꝰ rōne effectꝰ. ¶ Primū ptz pmo: q₂ ipsi sunt colles
30 eccłie: sicut etiam allegata ptz auctē. Res vo nigra in
colle sita a pluribꝰ videť ⁊ notať: ⁊ ad distātiꝰ q₃ i val-
le sita. Sic pctm̄ in eis. ¶ Secūdo: q₂ ipsi sunt q̄si ocu-
li vel facies eccłie: ⁊ duces eccłiastici exercitꝰ ⁊ cor totiꝰ
ppli. Sicut g macula vel scabies in oculis: vel facie
plus apparet: ⁊ plaga in corde peior est: ⁊ pditio in du-
ce peior est sibiipsi ⁊ grauiꝰ p[illegible]: ⁊ maior igratitudo:
q₂ plura ei cōmittunt: ⁊ dñs in eo maiorē habet ꝯfidē-
tiā: ⁊ alijs periculosior: q₂ nullus posset citius exercitū
prodere vel pdere: q₃ dux exercitꝰ. Sic si duces ecclesie
sint pditores dei ⁊ ppli sui: pctm̄ in eis grauius est: ⁊
alijs piculosius: q₂ nulli ita quiete sine omi resistētia ex-
expugnatiōe eccłiam bonosq₃ mores male viuēdo de-
struūt: sicut ipsi: si mali sint. Quis sicut lupus pelle in-
dutus ouina vel veste pastoris: citius ⁊ sine resistentia
ouibꝰ noceret: q₂ lupo aperto pastor ⁊ alij trāseūtes re-
sisterēt: ipmq₃ fortiter expugnarēt: qd isti nō faciunt.
Ita in pposito: manifesto tyrāno: bona eccłie male oc-
cupanti vel expendēti pastores resistunt: q₂ lupus ille
vestes ⁊ coronā nō ostēdit pastoris. Lupus vo veniēs
in vestimēto ⁊ corona: ⁊ alijs signis veri pastoris: p si-
moniā intrādo ⁊ male viuēdo: sine omi resistētia: p to-
tam vitā suā bona ecclesie male occupabit ⁊ expendet:
nullus ei resistet pastoꝝ: nullusq₃ illam a christi fugat
ouili: sed ipse potiꝰ canes arcabit ⁊ ouile male occupā-
do ⁊ oues deuorādo ⁊ pascua ouiū ⁊ veri pastoris cō-
sumēdo: veros pastores de ouili excludit: q̄ oues chri-
sti si locū illū obtinerēt custodirēt. Magna g differen-
tia est inter pastores ⁊ lupos: campoꝝ seu nemoꝝ ⁊ ec-
clesiarū: q₂ illi pastores lupos ab ouili excludūt: in ec-
clesia ecōtrario: vbi agnus lupū fugit: in eccłia habita-
bit lupus cum agno et cum agna Johāna: et pardus
cum hedo accubabit Esa. xj. ¶ Et vt licētius ⁊ sine pu- 31
nitione bona eccłie male occupare: ⁊ impunite peccare
possint: cautela vtunť: qua vterer lupus: si tantā hēret
astutiā vel qua vtunť: qui domū cape ⁊ spolia inde au-
ferre vellent. Sicut nāq₃ lupus si tante esset sagacitatē
et facultatis: signis pastoris vel ouis se signaret: vt li-
centius qd in ouili est occuparet. Ita faciūt isti: vident
eni: q̄ sine talibus signis bona ouilis christi occupare
nō possunt: talibꝰ se signis ornāt: ⁊ illa intētione deus
nouit: q̄ bona ouilis christi occupēt: sicut ostēsum est.
O. vj. 11. et. 50. Sicut insup volētes bona q̄ in alteriꝰ
domo sunt occupare: timētes iacula ⁊ sagittas illorū q̄
in domo sunt: vidētes q̄ si dñm domus haberēt: ipm
ligantes ⁊ ante eos vel supra capita coꝝ ad tabulam li-
gatū portātes: de eo q̄si scutū facerēt iacula minꝰ time-
rēt: q₂ interiores a sagittis ⁊ iaculis plus se retraherēt:
ne ɔtra dñm suū sagittare viderenť: ⁊ ideo dñm cape-
re nituntť: vt eis tale de eo scutū faciant. Sic in ppo-
sito: isti volentes bona eccłie ⁊ domus occupare christi:
scientesq₃ q̄ nisi missam cantādo dñm capiant: resistē-
tiam habebūt: ne bona illa capiant: q₂ nisi missas dixe-
rint: salaria sacerdotū nō recipiēt: ⁊ nisi rectores signa
et arma portēt crucifixi: bona illa occupare nō possūt.
Sacerdotes illa intētione missam dicēdo: dñm sumūt
et alia arma christi portant: vt sine resistētia bona occu-
pent ecclesiastica: ⁊ male viuendo corporaliter nō pu-
nianť. Et sub hoc pretextu nemo plusq₃ ipsi in ecclesia
nocet: sicut ptz p decretū sumptū ex verbis beati Gre-
gorij. O. vj. 19. ¶ In quo ptz secūda pars huiꝰ articu- 32
li: q₃ vicz pctm̄ in eis est periculosius: q₂ sicut proditio
ducis nō tm̄ est damnosa anime pditoris: sed etiā pe-
riculosa exercitui. Ita proditio illoꝝ: qui filios dñi sui
custodie illoꝝ traditos: p refectione ⁊ nutritione: tam
corporali in necessitate ⁊ spūali: ⁊ q̄tum ad corpus: et
q̄tum ad animā fame perire permittūt. Immo quod
peius est: suis malis exēplis occidūt. Est nāq₃ de illis
sicut de rhāno Iudic. ix. vbi legiť: q̄ quādo oliua: vi-
tis et ficus: arboꝝ refutauerūt imperiū: rhānus illud
suscepit: de quo ignis postea exiens arbores destruxit.
Sic nunc bonis fugientibꝰ dignitates ⁊ ecclesiasticas
pmotiones: sicut patuit de beato Gregorio: ⁊ sicut ad-
huc patet de multis: qui ecclesiastica beneficia que ha-
bere possent: vel q̄ habent: dimittūt ⁊ religionē ingre-
diunť: discoli illa libenter recipiūt ⁊ pcurant per pbas
et per nephes: vt illa recipe possint: pulcherrimas p-
missiones et falsas pmittentes: sicut pmisit rhannus
dicēs. Si vere me regem ɔstituistis: venite sub vmbra
mea requiescite: ⁊ totū vt honores ⁊ lucra capiant per
diuersos tractus: sicut patet. M. xiij. 12. ¶ Sed finali-
ter ignis pcti ⁊ mali exempli: de rhamno exiens arbo-
res destruet. ¶ Qd ergo scriptū est de ministris templi
veteris testamenti: q̄tum ad vtrāq₃ partem istius ar-
ticuli: dici pōt de ministris tēpli noui testamēti. Illud
videlicet. j. Reg. ij. Erat eni peccatū pueroꝝ grāde ni-
mis: q̄tum ad partē primā huius articuli: q₂ detrahe-
bant hoies a sacrificio dñi: q̄tum ad secundā partem.
Qui omes similitudinē suam videre possunt.
¶ Primo in rebus insensibilibꝰ. Secūdo in rebus sen- Arti. x.

33 sibilibus. Tertio in rebus rōnalib⁹: sed ratione abutē
tibus. ¶ Quātū ad primū inter creaturas insensibiles:
primo cōparant̄ ꝛ assimilant̄ formidini: seu statue po-
site in blado: habente arcum fictū ꝛ sagittā in manu: ꝛ
formā hominis viui: quā volucres cum talib⁹ figuris
videntes: primo timent ꝛ fugiūt: deinde opera vite in
illo nō percipiētes: sed ipsam statuā mortuā imaginā-
tes: paulatim appropinquāt: ꝛ in fine sup caput ipsius
sedentes: ipm permerdant: bladūq; absq; timore co-
medunt: fitq; auiū bladū comedentiū: potius requies
et refugiū: q̄ꝫ timor vel custodia. Sic volucres celi. i.
demones: iuxta illud Math. xiij. Luc. viij. Et Mar-
ci. iiij. Volucres celi: comederūt illud: ꝛ eoꝝ ministri:
aliquib⁹ ministrant p̄latis ꝛ viris ecclesiasticis: in qui-
bus nō sunt opa vite spūalis: vidētes nāq; illos locū
statum ꝛ officiū: tenere regiminis ꝛ correctiōis: primo
timent: sed postea videntes illos esse statuas spūaliter
mortuas: q꞉ nec spūaliter in seipsis viuunt: nec effica-
citer alios corrigunt: de quib⁹ Apoc. iij. Nomē habes
q̄ viuas ꝛ mortu⁹ es: quasi formido in blado: de qua
in ps̄. lxxxiij. Posuerunt firmamentū eius formidinē:
appropinquant ꝛ tam ipsos: q̄ꝫ subditos absq; timore
spūaliter deturpant: dicentes: illud Job. xiij. Formido
34 tua nō me terreat. ¶ Secūdo candele assimilant̄ extin-
cte ꝛ fumigante: q꞉ sicut candela lucens in tenebris lu-
mine suo multū placent illuc assistētib⁹: extincta vō et
fumigans suo fetore nocet assistentib⁹: et quāto maior
fuit: tanto extincta maiorē emittit fetorem ꝛ fumū. Sic
in ꝓposito de illis quib⁹ dicit̄. Sic luceat lux vestra co-
Exē̃ ram hoībus: vt videant opera vestra bona. ¶ Tertio
assimilant̄ statuis sup muros ciuitatis obsesse positis:
quia sicut exempla cōtinent: q̄ ciuitate quadā obsessa
dum bonos habuerūt milites: ciuitas obsidentiū non
timuit insultū. Illis vō mortuis: vt magnū numerū
fingerent armatoꝝ: statuas armatas quasi milites: ꝛ ci-
uitatis defensores: sup muros posuerunt. Hostes vō
vidētes: volucres coruos: vicꝫ ꝛ bubones sup eos de-
scendere ꝛ manere: deꝑhenderūt nō esse hoīes: sed sta-
tuas mortuas: que hoīes videbant̄: ꝛ absq; timore ci-
uitatem inuadētes: destruxerūt. Sic in ꝓposito: dum ci-
uitas ecclesie: de qua Eccē. ix. Ciuitas parua: ꝛ pauci
viri in ea: illos paucos habuit fortes bellatores: statū
suū ꝯtra oēs insultus demonū ꝛ tyrānoꝝ: ꝛ quotiā-
cūq; maloꝝ tenuit bonū. ¶ Sed ipsis nūc mortuis: et
alijs nō quales ipsi fuerūt: sed q̄si statuas mortuas in
habitu clericali: sup muros ecclesie positis: q̄s ideo nō
viuos spūaliter oēs esse deꝑhendūt: q꞉ coruos ꝛ bu-
bones inferni. i. demones: sup ipsos peccantes ꝛ male
viuentes descēdere vident ꝛ manere: quo viso demo-
nes atq; demonū ministri absq; timore vel resistentia:
ciuitatē ecclesie inuadūt ꝛ destruūt. Sed hoc in defectu
Dauid. i. pape: archiepi: episcopi: q꞉ ad quēlibet illorū
ptinet: sicut ad Dauid. ij. Reg. v. auferre cecos ꝛ clau-
dos de hierusalē: vt in fine rationē reddens: veraciter
dicere possit illud Esa. lxij. Sup muros tuos hierusa-
lem cōstitui custodes: nō mortuos: sed viuos: sicut pa-
tet ꝑ hoc qd̄ sequit̄. Tota die ac nocte im perpetuū nō
35 tacebunt. Quātum vō ad secundā partē huius articuli
inter creaturas sensibiles. i. bruta animalia seu feras.
¶ Primo lupis assimilant̄: ꝛ q̄d ad ingressum: ꝛ quo ad
Lupus progressum. Quātū ad ingressuꝫ patꝫ: q꞉ sicut lupus fm
Isidoꝝ versus oues veniēs: non venit cum vento: ne
odor ei⁹ percipiat̄: ꝛ oues fugiant: vel canes latrent et
custodiāt: nec strepitū facit: sed caute humiliter ꝛ man-
suete ꝛ mature incedit: ad illum finē ꝛ intentionē. vt de
ouibus victū habeat. Sic in ꝓposito: literati veniētes
vel sperātes ꝛ appropinquātes ad beneficia ecclesiastica
id est. ad oues christi ꝛ ad curā aiarū: famā malā quan-
tū possunt abscōdunt: ꝛ omnē simulātes humilitatē et
maturitatē incedūt: ad illū tn̄ finē: vt de omib⁹ christi
pascant: de quib⁹ Ezech. xxxiiij. Pascebāt pastores se-
metipsos. ¶ Quātum vō ad ꝓgressum: ideo lupis com-
parant̄: q꞉ sicut dicit̄ de lupis: q̄ prius vidētes hoīem
ipm raucū faciūt. Ita dici pōt de nōnullis curatoꝝ: q̄
videntes male volūtatis hoīes: q̄ sup eos latrare vellēt
eos quantū possunt: raucos facere nitunt̄: sicut osten-
sum est. C. iij. 16. Et. ē. eo. c. viij. Formā sequētes prin-
cipū scribarū atq; sacerdotū iudeoꝝ: q̄ inter oēs verita-
tis aduersarios plus christū: christiq; p̄dicationē im-
pedire nitebant̄. Ista isti: q̄ si oīno impedire nō pote-
runt ne p̄dicent: saltem in p̄dicationib⁹ illoꝝ impinge-
re nitunt̄ q̄n vicia illoꝝ tangūt: obloquētes ꝛ dicētes:
q̄ thema suū nō sequit̄. Sic iudices ei⁹ lupi Soph. iij.
¶ Secūdo male custodiūt aīas eis traditas: ꝛ ꝓ tanto 36
cattis assimilant̄: q꞉ sicut exemplariter dicit̄ de stulto:
qui volens caseum suū a muribus custodire: tradidit Catti
eum cattis custodiendū qui caseū citi⁹ ꝛ plus illis cō-
sumpserūt. Sic dici pōt de fatuis patronis ꝛ p̄latis: q̄ Exē̃
aīas tradūt custodiēdas a demonib⁹: malis curatis: q̄
eas plusq̄ꝫ demones destruūt: q꞉ demones non tot cō-
mitterēt luxurias: nec tot mala p̄berēt exēpla: q̄r ipsi: ꝛ
breuiter multa mala: q̄ demones ꝑ seipsos facere non
possunt ꝑ illos faciūt: q̄ singuli veraciter dicere possūt
illud Cant. j. Posuerūt me custodē in vineis: vineam
meā nō custodiui. ¶ Tertio in vna cōditiōe leoni assi- Exē̃
milant̄ Hieronymi: in hoc vicꝫ qd̄ sicut legit̄: q̄ leone Leo
illo dormiēte: asinus eius custodie deputat⁹ furabat̄.
Sic aīe curā habētib⁹ negligēter agētib⁹. Sed in alijs
punctis illo leone peioris sunt ꝯditionis: q꞉ de illo dr̄:
q̄ asino ablato annonā accipe erubuit: q꞉ asinuꝫ male
custodierat: ꝛ q̄ postea latrones cum asino: casu inue-
niens illos: ad monasteriū adduxit corrigēdos: quoꝝ
neutrū malus facit curatus. Ergo interroga iumēta:
et docebūt te Job. xij. quō tu peioris sis ꝯditionis leo-
ne Hieronymi: ꝛ leone sampsonis: q꞉ nec habes ī ore
tuo mel deuotiōis: nec apes p̄dicatiōis et correctiōis.
De te ergo. i. de omni tali dici potest illō Eccē. ix. Me-
lior est canis viu⁹ leone mortuo. i. paruus p̄dicator vl̄
sacerdos: q̄ ꝯtra vicia latrat: tali magno p̄lato: q̄ timo-
re muneris vel negligētia ꝯ vicia q̄si leo mortu⁹ nō ru-
git delinquentiū. ¶ Quarto curā habētes a parrochia- 37
nis suis discordātes: ꝛ parrochiani cū illis litigantes:
eisq; ꝯtradicētes: ꝛ mutuū inter se odium habētes: ra- Exē̃ de
ne assilant̄ ꝛ muri: de q̄b⁹ fabule ꝯtinēt Esopi: q̄ mure Muri
volente aquā trāsire c[illegible]tra: q̄ se sare bene natare asse- Rana
rebat: ꝯuenit. Rana vō officiū ipm traducēdi accipiēs
murem filo sibi ligauit: in media vō aqua rana ꝛ mus
inter se discordare ceperūt: rana trahēte deorsuꝫ: ꝛ mu-
re trahēte sursuꝫ: q̄b⁹ supueniēs milu⁹: vtrūq; asporta-
uit. ¶ Ita in ꝓposito: de his q̄ ducatū alioꝝ vltra hoc
mare magnū: sup se suscipiūt: ꝛ de his q̄s ducere debe-
rent: si inē se brigas habeāt ꝛ odiū: vel si illi q̄ alios du-
cere deberēt: ima petūt peccādo: frequēter ꝯtingit am-
bos a miluo inferni asportari: ꝛ ambos in foueā cade-
re: q꞉ teste ps̄. xlviij. Simul insipiēs ꝛ stultus peribūt:
q꞉ declinauerūt simul inutiles facti sunt. Quinto inter 38
illos: q̄ curā hn̄t aīaꝝ: siue sint ꝓmoti siue nō: siue etiā
alij sacerdotes: q̄ curā nō habēt: nōnulli ciconie assimi-
lant̄: de q̄ fabule ꝯtinent: q̄ id̄ de patria fugit: q꞉ rostro Exē̃
alteri⁹ ciconie oculū eruerat: cui alia auis obuiās: q̄si-
uit: q̄re de patria recederet: q̄ rūdit: q̄ tiore ꝛ verecūdia
ibi ampli⁹ morari nō audebat: ꝓpt̄ p̄dictū infortuniū: a q̄

alia quesiuit: si rostrū illud adhuc secū ad aliā patriā
portaret: que respōdit: q sic. Cui illa: ergo alibi cū illo
mala cōmittes: sicut ibi cōmisisti: & sic vbiq timorem
habebis et verecundiā: aut ergo rostro illo deposito:
in patria remaneas ppria: aut cum illo noli ad aliā pa
triā trāsmigrare. Ita de nōnullis in proposito viris ec-
clesiasticis: qui in patria in qua sunt promoti vel mo-
rant: turpia cōmittūt & diffamant: & timore & verecū-
dia: beneficia pmutare: vel alia seruitia in alia patria:
vel alio episcopatu querūt: a quibus queri posset: si ma-
lam voluntatē seu maliciā: que fuit origo alteri⁹ diffa-
mationis secū portent: qd si faciūt inaniter tot querūt
et circūeunt partes: quibus dicitur Math. xxiij. Ve
vobis scribe pharisei: qui circuitis mare & aridam.
¶ Sexto mali malis assimilant canibus: sicut patet per
decretū sumptū ex verbis Augustini. ij. q. vij. qui nec
vbi sic dr. Qui nec regiminis in se rationē habuit nec
sua crimina detersit: nec filiorū delictū correxit: canis
impudicus dicendus est magis q eps. Patet ergo q
de istis specialiter verificat illud ad Roma. j. Qui cū
cognouissent deū: nō sicut deū glorificauerūt. Et cito
post: dicentes se esse sapiētes: stulti facti sunt: mutaue-
runt gloriā incorruptibilis dei: in similitudinē volu-
crum & quadrupedū &c. ¶ Qtū ad tertiā partē hui⁹
articuli in creatura rationali: sed ratione abutēte. Pri-
mo malis assimilant forestarijs: qui sicut ipsi plus de-
struunt animalia: & arbores eorū custodia deputata: q
alij fures. Ita in proposito. Hiere. v. Verti me ad opti
mates & ecce ipsi magis fregerūt iugū: ruperunt vin-
39 cula. ¶ Secūdo quo ad matrimoniū qd est inter illos
et beneficia eis data: matrimonio assimilat ribaldorū:
de quo habet. A. xvij. 3. quia sicut illi vnā accipiētes
illam non tenent: nisi vsq aliā inuenerint magis pla-
centem: sicut patet ex verbis ad contractū illorū cōcur-
rentia: ich take ye in beg. &c. Iterum sicut illi plures
vxores occupant de facto. Ita isti ecclesie spōsi: vel si-
mul pluribus copulari beneficijs: vel pauperiorē tenēt
ecclesiā: vsq pinguiorē habere poterūt: qua visa pau-
periorē dimittūt vel permutāt: que raro sine symonie
fit delicto: sicut patet. 8. c. c. xxix. vel per quācunq aliā
mercationē vel cambium: ad modū quo equos cam-
biunt: sua beneficia cōmendātes: & vltra valorē men-
daciter appreciantes: & defectus subticentes: vel quos
abscondere nō possunt: pecunia vel alijs rebus dans
supplentes: propter quā mercationē: nō tm̄ mercēnarij:
qui lanam & lac & gloriā et vtilitatē propriam potius q
gloriā dei: & vtilitatē proximi querūt: verū etiā nego-
ciatores seu mercatores appellandi sunt: quia nulla alia
inter istos & illos inuenit differētia: excepto q pactio-
nes et venditiones: quas mercatores equorū et aliarū
rerum faciūt aperte in nundinis: isti faciūt occulte in
angulis. Si ergo deus tales indignos reputauit: tem-
plo materiali: nō est dubiū quin illos indignos repu-
tabit templo glorie. Sed illos indignos reputauit tē-
plo materiali: sicut patet Joan. ij. vbi eiecit ementes &
vendentes de templo dicens. Nolite facere domū pa
40 tris mei domū negociationis: ergo &c. ¶ Tertio non
nulli illorū furibus assimilant: pro tanto q sicut fur in
domū cuius res cupit occupare: quandoq puerū per
foramen artum: per qd ipse intrare bene nō potest: in-
tromittit. Ita in proposito de illis q videntes: q alicui⁹
ecclesie bona per seipsos intrādo occupare nō possunt.
quia aliud habēt beneficiū curatū: nepotē suū vel ali-
quē clericū eis seruientē: illuc intromittunt vel intro-
mitti procurant: et ipsi per illum prouentus recipiūt.
De vtrisq Osee. vij. Fur ingressus est: q̄stum ad sic

intromissum latrūculus foris spolians q̄stum ad intro
mittentē. ¶ Quarto nōnulli illorū militibus assimilant
custodiētibus sepulchrū christi: quia sicut illi bñ custodie
runt lapides sepulchri: sed nō christū. Ita istorū aliqui
circa lapides erigēdos magnā habēt diligentiā: sed cir
ca christi membra nutriēda paruā. ¶ Quinto illis assi
milant: de quibus dr. iiij. Reg. vlt. Interrupta est ciui
tas: & fugit Sedechias & oēs viri bellatores nocte: quia
sicut tūc interrupta fuit ciuitas hierlm: et ab inimicis
capta. Ita nūc ciuitas ecclie varijs tentationibus inter-
rupta & in pluribus partibus capta est: & curam habētes
aiarū: qui illā defendere deberēt: signati p regem Se-
dechiā & viros bellatores: nocte ignorantie & pctī fu-
giūt: de quib⁹ Hiere. xxxix. Oēs viri bellatores fugerūt.
¶ Sed nō tm̄ tanq mercēnarij fugiūt: sz qd peius est Ar. xi
sine satisfactiōe rarius & difficili⁹ res ecclie: & male oc- 41
cupāt: vel male dant & expendūt: de quibus restitutionē
facere tenent: quā raro vel nunq faciūt. ¶ Qz aūt nō
nulli illorū consanguineis vel alijs psonis nō ecclesiasti-
cis bona ecclesie dando expēdant: sepius videt. Et q
hoc malū sit q insup ad talē teneant restitutionē sen-
tentiā audiāt ecclie: q habet in decretis ex concilio Ispa
lensi. xij. q. v. firum: vbi sic dr. Postq aūt eps fact⁹ est
quascūq res de facultatib⁹ ecclie: aut suo aut alterius
nomine comparauerit decernim⁹: vt nō in propinquorū
suorū: sed ecclie cui preest iura deueniāt. ¶ Idem patet
per conciliū Carthaginense. xij. q. iij. c. j. vbi sic dr. Pla-
cuit vt epi: presbyteri: diaconi vel quicūq clerici: qui
nihil habētes ordinant: & tpe episcopatus vel clerica-
tus sui: agros vel quecūq predia noie suo comparāt:
tanq rerū dominicarū inuasionis crimine teneant: q
adeo verū est: vt si clericus de ecclesia vel prebēda sua
pecuniā habeat & inde prediū emat: licet pecuniā con-
sanguineis suis dare potuisset intuitu charitatis: non
tamē prediū de pecunia sua illa emptū: quia statim cum
episcopatū fuerit acquisitū est ecclesie: siue emptū fue-
rit noie suo siue alieno. Sicut patz in decretalib⁹. li. iij.
ti. xxv. de peculio clericorū. c. j. & c. inquirendū. Vbi ha-
bet q aliter faciēs sacrilegiū cōmittit: et par criminis
inde furis est. ¶ Et qui aliq distinguūt de bonis propria
acq̄sitis industria. Cōtra illud videt esse lex ciuilis: in
autentica de ecclesiastic tiutlis. §. interdicim⁹: collatiōe
vltima: vbi dr: q quocūq modo res aliqua acq̄sita sit
post episcopatū ecclie acqrit. ¶ Si sic obligant: q res 42
ecclie in consanguineos expendunt: quantū credis obli-
gari illos: qui res ecclie in meretricibus: histrionib⁹: va
nitatib⁹ et superfluis expēdant diuitū donis & festis.
¶ Illos ad restitutionē obligari. Primo ostendit ra-
tiōe sumpta ab illicita occupatiōe rei aliene. Quicūq
namq cōsumit rem alienā inuito dño: ad restitutionē
tenet: sed bona ecclesie sunt bona pauperū: sicut patet
per decretū sumptū ex verbis Hieronymi: ad Dama-
sum papam. xvj. q. ij. c. quoniā: vbi sic dicit. Quoniā
quicquid habent clerici pauperū est: & domus eorum
omnibus esse cōmunes debent susceptiōi peregrinorū:
et hospitū inuigilare debēt: maxime curandū est illis:
vt de decimis et oblationibus cenobijs qualē value-
rint & potuerint sustentationē impēdant. ¶ Preterea 43
offices q male viuētes bona cōsumunt ecclie: ad resti-
tutionē teneri ostendit ratione sumpta: a cōditione rei
date sub certo pacto vel ordinatiōe. ¶ Omnis namq rō di-
ctat q q pecunia pro certo ope sumpta opus illud nō fa
cit: cū facere posset si vellet: ad restitutionē accepte pe-
cunie tenet. Sed de ecclia christi & christi promoti patri-
monio bona illa recipiūt: vt deo ceteri sancti⁹ seruiāt:
et deo tm̄ militent: & populū de quorū decimis elemo-

synis ⁊ oblationibus viuūt: per sanctas preces: ⁊ opa
deo concilient. ¶ Multi nanq; sunt peccatores q̃ sine
reconciliatione saluari nō possunt: quoꝝ recōciliatio-
nis ministerio onerati estis. Iuxta illud. ij. Coꝛ. v.
Vobis dedit deus ministeriū reconciliationis tanq̃
videlicet dei amicis. Quia aliter quomō reconciliare
poteritis: cum ſm beatū Gregoriū. Cum is qui displi
cet ad intercedendū mittitur: irati animus ad deterio-
ra prouocat. Et Joan. ix. legitur: q̄ peccatores nō au
dit deus. ¶ Si ergo male viuendo inter deum ⁊ se di-
scoꝛdiam faciant: nōne recōciliationis ministeriū eua-
cuant: ⁊ inhabiles se faciunt recōciliatores. Et bona
ecclesie que ꝓ tali reconciliatione facienda receperunt
inutiliter cōsumunt: ⁊ illos ꝓ quibus orare tenentur
defraudant: ⁊ quantū in eis est in ipsoꝛum defectu pe-
rire permittūt. Quis est ergo tam insensatus: qui nō
iudicaret illos bona ecclesie male recipe: ⁊ de bona cō-
scientia ad restitutionē teneri? Totū istum processum
quo deductum est: q̄ qui aliqua recipiunt sub ꝯditiōe
aliqua: illa nō stante: ad restitutionē tenent: sed male
viuentes sunt huiusmodi: ergo ⁊c̄. Cōfirmant hoc le-
ges mūdi. Nota. M. ij. 15. Et. M. ix. 15. Et. O. iiij.
15. cū sequētibus. Et. O. vj. 50. Et lex dei. Luc. xix.
Ubi veritas periculum illoꝝ per exemplū ostendit:
de illo qui tradidit bona sua seruis sub conditione ne-
gociationis: dicens. Negociamini dum venio de il-
lo qui conditionē nō tenuit: sententiauit dicens. Au-
ferte ab eo mnam. Ecce repetijt qđ dedit: quia causam
nō impleuerat quare dederat. Sic in ꝓposito. Ergo si
hic nō restituant ibi non euadent: quia ipse bona sua
repetet ⁊ male occupantes damnabit: ⁊ nō pascent vl-
44 tra pastores semetipsos Ezech. xxxiiij. ¶ Nullo enim
modo credendū est q̄ deus negligētioꝛ sit ad corrigen
dum defectus qui ꝯtingunt circa reparationē anima-
rum q̄ꝫ homines sint ad corrigendū ⁊ supplendū de-
fectus: qui ꝯtingunt circa reparationē vel gubernati-
onem domoꝝ. Cum ergo duo sint que viri ecclesiasti-
ci gubernare habeant: domos videlicet ecclesie ⁊ ani-
mas eis traditas. Sicut in prima gubernatione defi-
ciunt homines eis succedentes sunt valde diligentes.
ad faciendū q̄ taxent ⁊ mulctent ꝓ reparatiōe domo-
rum: ⁊ eos ad hoc cōstringunt. Ita deus illos artabit
ꝓ defectu gubernatiōis animarū: vt videlicet ruinas
illas reparent: vel penis debitis puniant. Aliter deus
esset negligentioꝛ de parte ⁊ portione sua: q̄ꝫ homines
de parte illoꝝ. Sed quia tūc nimis tarda erit repara-
tio: oportet q̄ penas sustineant: vsq; reddant vlti-
mum quadrantē. Et pro certo difficile: imo quasi im-
possibile est videre: quomō tales saluabunt: quia cer-
tum est q̄ sunt dispēsatores patrimonij christi: sic scri-
bit apostolus Tito episcopo: ad Titū. j. Opoꝛtet epi-
scopū esse sine crimine: sicut dispēsatorē ⁊c̄. Et. j. Coꝛ.
iiij. sicut dispensatores ministerioꝝ dei. Ergo aliquā-
do vocabunt ad reddendū compotū ab illo qui voca-
uit villicū suū: seu dispensatorē: dicens. Redde ratio-
nem villicationis tue. ¶ Et quomō ibi compotū dare
poterit: qui male viuendo bona ecclesie cōsumpsit: q̇
gregem vel curam ei traditā: nec pascebat alimentis:
nec exemplis seu documētis vt debuit: sed potius ta-
bardo vsus forrato ⁊ delicata comedens: ⁊ parrochia-
nos dei filios eius dispensationi traditos: fame ⁊ fri-
goꝛe mori permittit. Nullus dispensatorū ecclesiasti-
45 corū talem in domo sua diligeret dispensatorē. ¶ Si-
tis ergo boni dispensatores. j. Petri. iiij. quia aliter in-
aniter gaudetis: vos vel amicos vestros beneficia ha-
bere nō curata. Hec nāq; est aliquoꝝ iocūda iactatio

q̄ beneficiū habent non curatum. Et prima aliquoꝝ
questio: quādo de beneficio eis oblato vel amicis dato
mentio fit: vtrum sit curatū vel nō ⁊ quantū valeat.
Et prima beneficij cōmendatio q̄ multū valeat ⁊ cu-
ram nō habeat: nec residentiā requirat ꝑsonalē: ⁊ tale
habētes beneficiū multum gaudent: qui lanam ⁊ lac
guerbas ⁊ pecunias de ouibus christi cupiūt habere:
et nihil vel parū ꝓ illis facere: sed comedere: bibere et
ludere: ⁊ esse in tabernis ⁊ vbi placet: in nullo estimā-
tes se oneratos: similes illi Abimelech. Ruth. iiij. qui
bene voluit agrum proximi sui: sed nō vxorē Ruth.
Ita isti volunt bona ecclesiastica: sed nō curā sponse.
Miseri decepti ⁊ excecati: nō aduertentes q̄ eorā deo:
de cuius patrimonio est qđ habēt onerant ⁊ obligan-
tur: ⁊ de bona cōsciētia ad restitutionē male ꝯsumpto-
rū tenent: ⁊ aliter ab illo punient: a quo inter dispēsa
toꝛes queritur: vt fidelis quis inueniatur. j. Coꝛ. iiij.
¶ Iterū principalis intētio huius articuli ostendit ꝑ
auctoꝛitatē Hierony. O. vj. 60. per quā patet q̄ tales
sint p̄dones: sed p̄dones ad restitutionē tenent: ergo
ad restitutionē tenent de infinita pecunia quā dederūt
his q̇ p̄terāt. ij. Paral'. xxiiij. scꝫ populares ⁊ laici p̄la-
tis. Quos hūs hortat Gregoꝛi⁹ dicēs. P̄sem⁹ cuius
criminis apud deū sit peccātoꝝ p̄ctā mādūcare: ⁊ nihil ꝓ
pctā agere. Quibus Bernardus sentētialiter minat di-
cens: q̄ vidue ⁊ alij de q̇bus victū habuerūt: grauem
cōtra eos deponēt q̄rimoniā: de hoc q̄ decimas ⁊ obla-
tiōes ab eis accipiētes: q̄ iusticia voluit nō repēdebāt.
¶ Et si tale sit periculū male dantiū vel expēdentiū bo Anti.
na pauperū vel auferentiū: de q̇bus dicit decretū ꝯsilij xij.
Toletani. xij. q. ij. ⁊ illi: q̄ si illi qui nullā partē ex rebo 46
suis distribuūt pauperibo: eterni iudicis voce ꝯdēna-
bunt in futuro: quāto mag' hi q̇ pauꝑibo auferūt qđ
nō dederūt: nō est dubiū q̇n illoꝝ periculū magnū sit:
qui bona sic data ad ditationē ⁊ nō ad mediocrē rece-
piūt sustentationē: qi cum res trāseat cū onere suo qđ
datoꝛ de iure dare nō potuit: quia alienū fuit: quō po-
tuit receptoꝛ illud de iure recipe. Nunq̇d sola receptio
sua de facto suo: suū de iure faciat. Sicut g̃ dans ad re
stitutionē tenet: ita q̇ ob turpē causam: vt puta ꝓ p̄ me
retriciū vel h mōi recepit ad restitutionē tenet: illi eccle
sie: de cui⁹ bonis turpiter accepit. Et si bona imobilia
de rebus eccl'ie empta statim eccl'ie acq̇runt: sicut patꝫ
per decretū. g. e. c. xlj. q̇ tute tale prediū sibi datū: a nō
habēte potestatē dandi: posset retinere ⁊ si tenuerit nō
ꝓsperat: sicut patet tā historia. A. xij. 21. q̄ etiā ꝑ quo- Exem
tidianū experimentū: quo aliq̇tiēs oñdit q̄ p̄lati ma-
gni ⁊ alij iudices de paruo statu ⁊ parētela exaltati de
bonis ecclesie ⁊ alijs male ꝑquisitis: magnas emūt ter-
ras: pulchra ꝯstruūt maneria: ꝯsanguineas vel filias
suas magnoꝝ maritāt filijs: vl' ꝯsanguineis suis ma-
gnoꝝ ꝓ mr̄imonio copulādo emūt filios: auriq; ⁊ ar-
genti summā cōgregāt copiosam: quoꝝ oim finis se-
pius oñdit q̄ nō habet euētus soꝛdida p̄da bonos.
¶ Finis nāq; oim q̄stuz ad p̄cedētes frequēter visus
est: ⁊ q̄tum ad modernos ⁊ sequētes q̇ de p̄cedētibus
exēplū accipe nolūt. ¶ Frequēter videbit talis qualē
habuerūt p̄cedentes: quoꝝ terre sit empte ⁊ ꝓ filijs ⁊
filiabo vel ꝯsanguineis: ditandis vel maritādis date:
cito ipsis ꝑquisitoribo mortuis vēdebant: ⁊ in posterū
vendentur: palacia: castra vel maneria de tali pecunia
empta vel cōstructa: ⁊ ꝓ filijs vel filiabo vel ꝯsangui-
neis vel meretricibo ditandis vel maritādis data: cito
fuerūt et erunt cōmicul[is] peruia et facta sunt et erunt
custodia oīs volucris immūde Apoc. xviij. Filie vo
et cōsanguinee magnoꝝ filijs copulate: ipsis mortuis:

cōtemnunt:et tāq̃ genere viles vel impares deserunt filios etiā et cōsanguineos eoꝝ filie nobiliū eis copulate:vel corde:vel ope: vel vtroq̃ modo vilipendūt: tūc lugens dicere poterit. Esa.xxviij. Generatio mea ablata est:quasi tabernacula pastoꝝ. Ergo nō discāt sic gen⁹ ditādo pesse. Sed sicut hortat̃ aplus ad Timo. ij. Discant autem in bonis operibus pesse.

Arti.xiij. 47 ¶ Quā exhortationē sine magno cōtinuine ope implere nō pñt:q2 pluribꝫ tentationibꝫ periculis ⁊ tedijs exponunt̃. Primo nāq̃ q̄ pluribꝫ interi⁹ subiacēt tentationibꝫ:oñdit exēplū scripturē. B.ij.c.3. Ciuitas nāq̃ dei periculose obsessa atq̃ exercit⁹ dei vbiq̃ ab inimicis inuasus:eis tradit̃ gubernādus. Si ḡ in tali casu homo exteri⁹ in magno esset periculo:nō est dubium: quin ipse interi⁹ spūaliter in magnis sint piculis. Nā exteri⁹ in magnis sint tedijs quotidiane ostendūt cure et sollicitudines et petitiōes q̄ eis voce et lr̃is iuste et iniuste porrigunt̃:quas si cōcedūt cōsciētiā ledunt: si nō cōcedūt multos cōtra se ,puocāt:multi eis obloquunt̃ diffamant̃:⁊ psecutiōes patiunt̃. Ut de pluribus alijs taceā:hoc vnico oñdit exēplo q̄tū ad ordinādos. Si eñ aliq̄s ep̄us nullos ordinare vellet: nisi habētes cōditiōes descriptas. O.vj.et specialiter nisi iustos habētes titulos descriptos. O.vj.arti.v. Et eis respōderet sicut respōdere deberet:sicut pz. M.viij. 24.quot ei obloquerentur quot sustineret iniurias de clero suo:et de eis fauētibꝫ et ,p eis scribētibꝫ:quorum petitiōibꝫ si annuat cōsciētiā ledit. Quā platoꝝ miseriā stilo lugubri:beatꝰ plāgit Greg. in ,plogo dial'. dicēs. Quadā die nimijs quorūdā secularium tumultibꝫ depressus:quibꝫ in suis negocijs plerūq̃ cogimur soluere:etiā qd nos certū est nō debere secretū locū petij amicū merotis. In qua secreta meditatiōe Petro clerico suo petēti:q̄d sibi esset. Rñdit dicēs. Infelix animus me⁹ occupatiōis sue pulsatus vulnere meminit qualis aliqñ in monasterio fuit labēna cuncta subter erant q̄tū rebꝫ omnibꝫ que voluunt̃ eminebat q̄ nulla nisi celestia cogitare cōsueuerat q̄ etiā retentus corpore ipsa iam carnis claustra cōtemplatiōe trāsiebat. At nūc ex occupatiōe cure pastoralis seculariū hoim negocia patit̃ et post tam pulchram quietis sue spem: terreni actus puluere fedat̃. Cūq̃ se ,p cōdescensione multoꝝ ad exteriora sparserit:etiā cū interiora appetit ad hoc ,pcul dubio minor redit:perpendo itaq̃ quod tollor:perpēdo qd amisi:dūq̃ intueor illud quod pdidi:fit hoc grauius qd porto. Ecce etenim nunc magni maris fluctibꝫ quatior:atq̃ in naui mētis tempestatis valide ,pcellis illidor: et cū prioris vite recolor quasi post tergum ductis oculis viso litore suspiro: qdq̃ adhuc est grauius:dū immēsis fluctibꝫ turbat⁹ feror:vix iam portū valeo videre quē reliqui: quia et ita sunt casus mēus:vt prius quidē perdat bonū qd tenet:sed tñ vix se pdidisse meminit. Cum ḡ ex primo hui⁹ articuli exēplo ostēdat̃ quāta sit illoꝝ qui psunt interior ⁊ spūalis tentatio. Ex hac sanctissimi doctoris lachrymosa querimonia planū fit quāta sit illoꝝ exterior misera occupatio:patet q̄ tam interius q̄ etiā exterius cōditionē tenēt ventilogij:quia sicut ipsm pluribus exponit̃ vētis:q̄ muri vel lapides in fundamēto. Ita ipsi pluribus miserijs et tentatiōibꝫ et sollicitudinibꝫ: vt de q̄bꝫ illoꝝ verificat̃ illud ad Roma. xij. Qui pest in sollicitudine.

Arti.xiiij 48 ¶ Si vo aliq̄ illoꝝ cupiditate vel honore vl' delitijs intm̄ hebetati et excecati fuerint q̄ istam nō sentiētes miseriā errauerint:et quoscūq̃ subditos vel alios facto vel exemplo corruperint:⁊ q̄tū in eis est dampnauerint quos ab alijs custodire deberēt:et ideo nec ipsi eos impune pdere possunt:sicut patet p legem. P.xij. 19. vel si negligentia illorum eo q̄ eos vt debuerūt nō correxerūt nec docuerunt:nec peccatis restituerunt q̄ penas et miserias non euadent eternas: ostendit̃ tam exemplis q̄ lege mūdi et dei. ¶ Primo nāq̃ hoc ostēditur p exemplū in natura irrationali:in qua tanta dicit̃ esse sagacitas et iusticia: q̄ grues vnam cōstituunt Grues. speculatricē: vt dicūt Alexander et Solinus. libro de mirabilibus mūdi.c.xij.que qd cauendū sit clamore indicat. Ecce sagacitas. Sequit̃. Et si periculum alijs cōtingat:de quo tamē euadūt ipsam ,ppter negligentē custodiā dilaniant et interimūt. Ecce iusticia. Quo ex- Exem emplo dat̃ intelligi q̄ deus negligētes cruciabit christianoꝝ speculatores: de quibꝫ Ezech.iij. Fili hominis speculatorē domui israel dedi te:q2 maior in eo est prudentia:qua negligentes discernere scit a nō negligentibꝫ:et maior iusticia qua negligētes punit. Diligēter ergo vigilent: vt de quolibet illoꝝ verificet̃ illud ps. cxx. Ecce nō dormitabit neq̃ dormitet q̄ custodit isrl'.

¶ Secūdo ostendit̃ idē in eadē natura:p exemplū de 49 accipitre:de quo fabulose cōtinēt historie: q̄ busardū De Acci seu miluū in nido suo inueniēs:quem mater sua illuc pitre et adduxerat:ouum inter oua accipitris ponēdo:quē de miluo ouo eductū suū nō esse cognouit:quia nidum suū de- Exem turpauerat:et q̄a signa filioꝝ suoꝝ in capite grosso: et alijs partibꝫ nō ostēdit:de nido suo eiecit. Si tanta inueniebatur in illo accipitre honestatis dilectio q̄ de nido suo illum eiecit:qui nidum suū deturpauerat: et tanta iusticie executio:q̄ illum ,p suo nō reciperet: q̄a sine illo intrauerat ⁊ signa sua non ostēderat:quid faciet deus de illis qui nidum maculāt ecclesie: factis et exemplis. Qui insup sine illo p portā intrant cesaris: vel simonis vel demonis:qui sicut busardus ille per matrē suā sine licētia accipitris intrauit. Ita ipsi p aliquā de vijs pdictis quasi edera sup ecclesiam: ita ipsi sup ecclesiasticū ascendūt beneficiū:sicut ostensum est A.xxv.27.qui nec bene viuēdo signa filioꝝ pretendūt dei:nōne deus tales de nido suo.i.de celo eijciet complens:illud Esa.xxvj. In terra sanctoꝝ iniqua gessit nō videbit gloriā dei. ¶ Tertio idē oñdit̃ p exēplū in 50 facto nature rōnalis et ɔsuetudie aliquaꝝ terraꝝ: i q̄bꝫ dñi q̄ a trāseūtibꝫ pedagia accipiūt: vt trāseūtes defendāt: nā hec cā fuit:q̄re pedagia eis pmit⁹ dabant̃: vt trāseūtes p dominiū suū a latrōibꝫ et spoliatoribꝫ custodirēt:a quibus si in dominio illoꝝ fuerint spoliati: ipsi dñi qui pedagia accipiūt de dāno satisfacient spoliatis. Ita in ,pposito de his q̄ accipiūt pedagia: id est decimas et oblatiōes a populo christiano: vt eos a demonibꝫ et eoꝝ defendant ministris qd si nō fecerint: sed aliqui in ipsoꝝ defectu:quia nō pdicāt docēt: vel corripiūt vel nō resident: vel nō celebrāt sicut deberēt periclitent̃:ipsi corā deo de damno respōdebunt vniuerso. ¶ Hui⁹ aūt dicti iusticia ,pbatur primo p legē P.viij.23. Ostendit̃ etiā. E.ij.12. Scdo idem ,pbat̃ per legem ciuilem. ff.locati et cōducti.id est in digesto veteri.li.xix.ti. locati ⁊ cōducti.l.item q̄rit̃ .4. exercitu veniēte. Ubi habet̃ q̄ ille cui dom⁹ locat̃: si exercitui vel militibꝫ domū intrantibꝫ:et damnū in ea facientibus fenestras: vel ostia vel hmōi asportādo: si locator nō restitit q̄tum potuit:de omni damno tenetur. Sic in ,pposito de illis qui exercitui diaboli damnū in populo faciēti fortiter nō resistūt:quia error cui non resistit̃ approbat̃. ¶ His concordat et hoc cōfirmat lex dei.iij. Reg.xx. Custodi virū istū:sicut patet. A.xxiij 23. Et Ezech.iij.et.xxxiij. Sanguinē aūt ei⁹ de manu

tua requirā. Et Gen̄. xliij. Nō videbitis faciē meam:
nisi adduxeritis fratrē vestrū minimū vobiscum. Et
Prouer. vj. Si spōpōderis p amico tuo: defixisti apō
extraneū manū tuā. Recte ad litterā loqui videtur de
his q̄ ecclesiā ab ep̄o recipiūt: tenētes manū suā inter
manus episcopi qui eis curam periculosam tradit one
rando eos: sicut volūt respōdere p ipso: et p eis in die
iudicij: quā curā cum iuramēto de pacto tenēdo reci-
piūt: sicut deus eos adiuuabit et sancta euāgelia. Se-
quit̄. Illaqueat' es verbis oris illius: id est tam ep̄i
onerantis: q̄ tuijpsius recipiētis. Sequit̄. Fac ḡ qd̄ di
co: ne des somnū oculis tuis: ne dormitēt palpebre tue.
Nimis enī dormit: quia forte per dimidiū annū non
videt gregem suū. Talis nō pōt dicere illud qd̄ dicit
Esaias ē. codē. c. xxiij. Et Gen̄. xxxj. Si quid furto pe
rierat a me exigebas: dixit Jacob ad Laban. Et aucto
ritas beati Gregorij in pastorali. Si inq̄t rector cōtra
culpas min' accēdit̄: culparū omniū ip̄e reus tenetur.
Arti. xv ¶ Et si negligētia mortalis sit: penā ꝓpter illā meret̄
51 eternā: et ab illo infligēdā qui dicit Marci. xiiij. Per-
cutiam pastorē. In qua pena seu ꝑcussura grau' alijs
punient̄: quia sicut illic cadēdo grau' quassabuntur:
ita illic essendo duri' torquebunt̄. Quod enī illic cadēdo
grau' quassabunt̄, patet p̄mo: quia de altiori statu
cadūt: et vbi gradus altior: est casus periculosior. Gra
uius enī cadit qui de campanili vel de tecto dom' q̄
qui de fenestra cadit. Sic illi qui altiorē hic tenēt gra-
dum: et etiam vanius extollunt̄: sicut ostēsum est. D.
iij. 12. cū sequēti. Idem patet secundo: quia sub alijs
cadunt: sicut ostēsum est ē. c. c. vj. Quod vero illic essendo
grau' torquent̄ ex priori sequit̄: q̄a si sub alijs tacēdo
iacēat plus onerant̄: et vt ita dicat̄: plus alijs detur-
pant̄. Argumentū ad hoc p exemplā Petri damiani.
A. xij. 8. et rōnabile videt̄: q̄ sicut ipsi supra alios hic
existētes ipsos deturpauerūt in culpa: ita ipsi sub alijs
existētes ab ipsis sedent̄ in pena. Tūc enī experimēto
Exm̄ cognoscēt veritatē verbi christi. Lu. xij. Seru' sciens
volūtatē dn̄i sui et nō faciēs: penis vapulabit multis.
Hoc experiebat̄ ille qui dixit. Et si nō fuissem de nu-
mero p̄latorū: nō essem de numero damnatorū. J. xj.
52 24. in quo periculū oīm ostendit̄ p̄latorū. ¶ Quilibꝫ
ergo anteq̄ tale susciperet onus et curā tanti periculi
semetipsum examinare deberet: sicut artifices exami-
nant columnā vel fundamentū vel trabē: anteq̄ on'
graue illi imponāt: cōsiderātes: an fortis sit vl' debilis
intātū q̄ sub onere illo cadet. Ita cogitandū esset istis:
vtrū essent fortes in moribꝫ: ne sub alijs vt dictum est
cadant: vtrū sint sufficiētes in litteratura doctrina: p
tot filijs pascendis et docēdis: vtrum sint virtutibus
ornati et vestiti: anteq̄ tot pascendos nō habētes spi-
ritualia alimēta: et tot nudos vestiēdos ipsi omnibus
virtutibꝫ nudi suscipiāt: et seipsos regere nescientes:
alios capiāt gubernādos. Si vero ab illis sufficientes
estimati coacti et quasi nolentes curam tāti receperint
periculi: semp sollicite cogitent: quomō ad illas qua-
tuor respōdebūt questiones. O. vj. 13. ¶ Si vero se in-
habiles inuenientes: omnino se tāto onere in ꝓprio dam-
nationis periculo voluerint onerari: et versus infernū
ꝓperare: nullo modo hoc p paruo faciant beneficio.
Exm̄ Exemplū sequētes cuiusdā clerici vnius magni prin-
cipis qui beneficia plura et oblata refutabat: de quo
cum princeps ille admirans semel cuidam loqueret̄.
Respōdit: q̄ intellectu clericū illū vouisse: q̄ nunq̄ ec-
clesiam aliquā reciperet minoris valoris: q̄ centum li-
brarū. A quo vocato princeps quesiuit: si ita esset: qui
dixit q̄ sic: et querēti causam respondit: quia nolo ire
ad infernū: nisi por bone poygne darggent. i. pro ma-
gna pecunie quātitate. Talem modū loquēdi habēt:
qui qn̄ dicit̄: q̄ sunt vel erunt excōmunicati: dicunt: si
sciuissem: ego fecissem q̄ essem excōmunicatus p ali-
quo. Ita si tu vis oīno dānari ad modū p̄dicti clerici
seu pastoris: sume tibi vasa pastoris stulti. Zach. xj.
¶ Et si tātū sit periculū male ꝓmotorū nō est dubiū: Arti. xvj
quin magnū sit periculum male p̄sentantiū: proui- 53
dentiū: vel beneficia male cōferentiū: habentiū cōdi-
tionē sagittantiū: quia sicut inter sagittantes primior
mete lucrat̄: quia nō respiciūt ad virū sagittantis: sed
ad sagitte ꝓpinquitatē. Ita inter illos qui nō respiciūt
ad p̄sone valorē: sed ad nature ꝓpinquitatē vel pecu-
nie largitatē: dicētes. Ipse est cōsanguineus meus vl'
ipse facit p me: et ideo ipse ꝓpinquior erit beneficio et
lucrabit̄. Sicut paruuli iuxta metam stantes: propin-
quius ad metā sagittant: q̄ bonus sagittarius de lon-
ginquo: ita paruuli eorꝫ: de quibꝫ in ps. lxiij. Sagitte
paruulorū facte sunt plage eorū. ¶ Quorum p̄mo
ostendet̄ culpa. Et secūdo pena. Primo nāq̄ culpa il-
lorum ex hoc ostendit̄ q̄ prebent occasionē trāsgressio-
nis illius precepti quo omnibꝫ precipit̄: et singulis in
ecclesia ꝓmouēdis. Exo. xx. Non ascendes p gradus
ad altare meum: scꝫ cōsanguinitatis vel affinitatis vel
hmōi. Ex qua precepti trāsgressione quot quātaq̄ pe-
ricula sequant̄ Linconiēsis in sermone pape directo:
sic loqnēs curie vel persone que tales ꝓmouet. Papa
inquit per suas dispēsatiōes et ꝓuisiones et collatio-
nes: tales quales p̄dicti sunt pastores: immo mūdi p-
ditores in oculis solis huius cōstituit: vt prouideat
vite alicuius temporali: multa milia animarꝫ: p quarꝫ
qualibet sempiterne viuificanda filius dei morte tur-
pissima voluit cōdemnari: deuoratiōi omniū bestiarꝫ
agri tradit: et sempiterne morti. Tradens enī curam
ouilis et gregem in medio luporū rapacissimorum et
leonū alicui: vt lac et lanā tollat impotēti aut ignorāti
aut nolenti vel negligēti gregē educere: et nolenti se p
gregis salute lupis obijcere: nōne gregē tradit deuo-
rationi et morti: et mortis ipsius reatu tenet̄: etiam si
accidat aliquā ouium casu fortuito mortem effugere.
Tradens nauis onerate hominibꝫ officiū gubernādi
p mediū maris scopulosi et ꝑcellosi paralitico: aut ar-
tem gubernatiōis ignorāti: et talis officij inexperto:
aut laborē gubernatiōis sustinere nolenti et negligēti
vt naulo a singulis suscepto ditet̄: nōne et nauē et eos
qui in naui sunt: et prodit et ꝑdit: et ꝑditionis omniū
incurrit reatū: etiā licet eorū aliquis naufragij euadat
periculū: quinimmo talem traditionē cū teneat̄ et possit
nō impediēs eodē reatu irretit̄: et cōstringit̄. Gregis
corporalis custodiā nullus sani capitis tradit nisi po-
tenti: scienti et volenti curā eius ad ipsius salutē ꝑagere.
Tradēs ergo curā gregis sp̄ualis impotēti: aut igno-
ranti: aut negligēti curā eius ad ipsius salutē ꝑagere:
nō plus pōderat et appreciat̄ bruta: q̄ rationalia: cor-
poralia q̄ sp̄ualia: trāsitoria q̄ eterna: ea q̄ paruī p̄cij
sunt q̄ ea que incōparabili sunt empta p̄cio: sanguine
videlicet et morte filij dei. Sic paruipēdēs appreciatā
nōne et in hoc paruipēdit p̄cium? De quibꝫ ait Ber-
nardus: habēt ep̄i quibꝫ animas credūt: sed quibꝫ pe-
cunias vel facultates cōmittant nō inueniunt optimi
rerum estimatores: qui magnā de minimis et paruā
de maximis curā habēt. ¶ Ex quibꝫ erroribꝫ nō solū 54
periculū imminet: et pena sic ꝓmouētibꝫ vt dictū est:
ſꝫ etiā ipsis sic ꝓmotis. O q̄ amara dilectio: et crude-
lis ꝓmotio: vt dilectū ad sap̄ n̄ia ad momentū eleuet
ip̄m ꝓmouēdo: et sic ꝓmotū in tenebras deijcit exte-

riores: et omnibus intuentibus probanū dat exemplū: facta
nanqꝫ magne curie ecclesiastice: libri sunt et doctrina
christianis. Videntes ergo ceteri ecclesiarū patroni: ꝙ
bñficia dant ecclesiastica ob carnis affectionē: vel pa-
rentele seu affinitatis cognationē vel ob obsequij re-
munerationē: vel ob potentū preces: vel ob potēnū vel
placentiū: vel ꝓpter aliqḋ huiusmodi factū: illorū docet et
ꝓuocat oēs habētes ius patronat⁹ in ecclesijs cōsilia
facere: ⁊ ista trāsitoria q̄cūqꝫ modo ꝑ phas vl' nephas
querere: et in his beatitudinē existimare: quia tāto cō-
spectius et damnabilius est crimē: q̄nto maior est qui
peccat. Nec dicat q̄s ꝙ tales quales pretacti sunt sal-
uant gregē ꝑ mediatores: qꝛ in talibus mediatoribus vt
frequētissime sunt multi mercēnarij q̄ cū vident lupū
venientem: dimittūt oues et fugiūt: et lupus rapit et
oues dispergit. ¶ Preterea opus cure pastoralis ad
multa se extēdit: q̄ ipsi mercennarij facere nō possunt:
sicut ostēsum est. E. ij. 13. quibus subtractis adminicu-
lis: quō cōplebūt officia pastoralis regiminis? Et nō
tm̄ sibiipsis et ꝓmotis: et oībus tale intuētibus exēplū:
sꝫ etiā ipsi spirituiscto: cui⁹ electionē et ꝓmotionē eis
vsurpāt: iniuriā faciūt: ꝓpter qḋ miracula ꝑ eos non
opāt: sicut ptꝫ. O. vj. 47. Nota ḡ quales p̄sentādi ordi-
nādi ꝓmouēdi vel eligēdi sunt. E. ij. ꝑ totū. Si aūt ꝑ
spiritūsanctū nō fuerint cōstituti: pena timēda est. Exē-
ad secundā partē hui⁹ articuli cui⁹ pene figura et exē-
plū p̄cessit. j. Mach. ix. in alchimo qui ꝑ potētiā regiā
a. ꝑ Bachidē princeps cōstitut⁹ sacerdotū p̄cepit de-
struu muros dom⁹ sctē interiores et opa ꝓphetarū qui
a dño ꝑcussus est paralisi: nec potuit vltra loq̄ nec mā-
dare de domo sua post se. Sic q̄ cōstituunt principes ⁊
rectores in ecclia dei: in qua de⁹ iuste ⁊ nullus ali⁹: sicut
dicit in ps̄. lxvij. discernit celestes reges ꝑ potētiā se-
cularē vel quācūqꝫ aliā viā mala frequēter agunt: ad
ecclie destructionē: sꝫ finaliter a deo ꝑcuuent: qm̄ prin-
cipes in iudicio p̄erūt. Esa. xxxij.
Art. xvij ¶ Qui vo scire voluerit: qualiter in iudicio p̄erit: vel
55 ad gloriā: vl' ad penā duobus q̄rat experimētis: quō hic
p̄est intētiōe videlicet et ope: et eo modo q̄ hic p̄est: eo
modo illic in ecclesia triūphāte se i futuro p̄esse speret.
¶ Primū ḡ experimētū interi⁹ q̄rat in corde in inten-
tione: vtrū p̄sit vt pastor: an vt mercēnari⁹. i. si prin-
cipaliter dei intēdat gloriā et ꝓximi vtilitatē deoqꝫ ser-
uiat: vt fili⁹ amore: ⁊ nō vt mercēnarius mercede cō-
duct⁹: si ad horas pott⁹ veniat: ꝓpter cōtributiōes: ꝙ
ꝓpter dei honores vel oratiōes. Multi nāqꝫ veniunt
ad ecclesiā: sicut ad vineā vt fruct⁹ colligāt: sicut ostēsuꝫ
est. O. vj. 22. ¶ Sicut ḡ ꝑ diuersitatē respōsionū sci-
res: qua intētiōe duo: quoꝝ vn⁹ fili⁹ est alter seruus:
patri et magistro suo seruirēt: fili⁹ sane req̄sit⁹: q̄re pā
seruiret: respōderet: vt patris p̄ceptū impleret: et⁹ ho-
norē atqꝫ cōmodū q̄reret. Seru⁹ vo requisit⁹ respon-
deret ꝓ amore mercedis. Sic mercennari⁹ qui dicit. j.
Reg. ij. Dimitte ad me vnā partē sacerdotalē: vt co-
medā buccellā panis: et veri pastores interi⁹ in corde
req̄siti respōdebūt: ꝑ quā rōnē scire pōt quis inter
quos portionē suā. i. inter pastores vel mercennarios
vēdicabit. Sed qꝛ hoc experimentū exteri⁹ hoībus nō
ostēdit: sꝫ deo q̄ intuet cor: et sibiipsi. Secundū expe-
rimentū ꝑ qḋ manifestat et distinctius ostēdit pastor
56 verus a nō pastore exteri⁹ q̄rat in actiōe. ¶ Pro cui⁹
experimēti declaratiōe est aduertendū: ꝙ veris pasto-
ribus. i. aplīs: dicit Matth. x. Gratis accepistis: gratis
date: ꝑ qḋ dictū dat intelligi: ꝙ vult veros pastores
solis habere similitudinē: q̄ lumē gratis a deo acceptū
gratis alijs cōicat. ¶ Pro quo est aduertendū ꝙ sicut
in natura corporali: q̄dā sunt corpora opaca sicut terra ⁊
lapides: q̄dā diafana sicut aer ⁊ aqua: q̄dā luminosa:
sicut sol ⁊ stelle: prima lumini resistūt: secūda recipiūt
tertia cōicāt. Vide Coll'. xlvj. Sic in corpore ecclie: vt
ecclesie noīe oēs cōprehēdant christiani: tā mali q̄ bo-
ni. Quidam quasi corpora opaca. i. infideles et mali
christiani: lumini grē ⁊ vitati resistūt. Job. xxiiij. Ipsi
fuerūt rebelles lumini nescierūt vias suas. Quidā. i.
simplices lumē recipiūt grē ⁊ veritatis: de quibus Lu. viij
Hi sunt q̄ corde bono et optimo audiētes vbū dei re-
tinent. Quidā vo sunt quasi corpora luminosa. i. viri
ecclastici: quibus dr. Sic luceat lux vra ⁊c. docēdo videli-
cet ⁊ sacramēto ministrādo: vide. S. iij. 7. Et. G. iiij.
6. Sꝫ sicut inter corpora luminosa: quedā sunt q̄ gratis
lumē suū effundūt nec aliquā requirūt remuneratio-
nē vel nutritionē: sicut corpora celestia: q̄dā vo multa cō-
sumūt expetūt ⁊ requirūt: sicut ignis in lignis ⁊ cādelis
Sic i ecclia quidā gratis accipiūt dei dona: ordines ⁊
bñficia et gratis dāt: de quibus Baruch. iij. Stelle dede-
rūt lumē in custodijs suis: et letate sunt: signāter dicit
dederūt: et nō dicit ꝙ vēdiderūt: vel mercedes extor-
serunt. Quidā vo sunt tiriones inferni: et mercatores
rerū spūaliū: q̄ sicut nec gratis acceperūt sꝫ symoniace
ita nec gratis dare volūt: q̄ paupes q̄ nihil dare pñt
a sacramētis et bñficijs excludūt: vel i cōfessiōis au-
diētia postponūt ⁊ malos quoꝝ dextera repleta est mu-
neribus oībus anteponunt: cum clausula que dicit. Vo-
lum⁹ oībus alijs anteferri: q̄ in bullis aliquotiēs cōti-
net ꝓuisorū. ¶ Primi signant ꝑ Heliseū. iiij. Reg. v
q̄ gratis sanauit naaman. Secundi signant ibidē per
Giezi. Sꝫ reuera experimētū opis et rei dolēda euidē-
tia ostēdūt: ꝙ Giezi nūc plures habeat discipulos q̄
Helise⁹ vel Paulus: q̄ dicit. Non q̄ro vra sꝫ vos. ij.
ad Cor. xij. Et plures sunt carbones ⁊ cādele q̄ stelle
qꝛ oēs q̄ sua sunt q̄rūt: ⁊ nō q̄ Jesu christi. ad Phil'. ij
¶ Experimēto ḡ huiusmodi scrutato q̄ se tales inuenerint
doleāt: qꝛ de tēplo ejicient. Job. ij. Ubi ḡ remanebūt:
certe sicut ignis sunt: ita ad ignē vadūt inferni: vbi teste
Job. xv. Ignis deuorabit tabernacula eoꝝ: q̄ libēter
munera accipiūt. Et quidē satis iuste: qꝛ dei habēt ma-
ledictionē. Esa. v. Ve q̄ iustificat impiū ꝓ muneribus.
Et qꝛ sicut dicit Ezech. xiij. Violabāt me ad populū
meū ꝓpter pugillū hordei: et fragmē panis: vt interfi-
cerēt aīas q̄ nō moriunt: viuificarēt aīas q̄ nō viuūt.
Sequit. Merere fecisti iustū: quē ego nō contristaui.
¶ Tertiū experimētū habet a christo. q̄ Joh. x. docet 57
differētiā inter verū pastorē mercēnariū et furē dicēs.
Pastor bon⁹ animā suā ponit ꝓ ouibus suis ⁊c. De q̄
vbo decretū sumptū ex vbis Augustini. xxiij. q. iiij.
tres ꝑsonas dicit sic. Tres ꝑsonas dixit dñs ⁊ debem⁹
illas inuestigare in euāgelio: pastoris mercēnarij ⁊ fu-
ris: pastorē dixit aīam suā ponere ꝓ ouibus suis: et in-
trare ꝑ ianuā. Furē dixit ⁊ latronē ascēdentē ꝑ aliam
partē: mercēnariū dixit q̄ ꝓpter lupū fugit. Et ꝙ multi
sunt tales: ptꝫ ꝑ auctoritatē. d. eo. c. xxvj. scꝫ ꝑ auctori-
tatē beati Gregorij. ¶ Idē etiā ptꝫ ꝑ opis euidētiā: q̄
videt ꝙ nōnulli illorū totaliter circa terrena occupāt.
Cū ḡ op⁹ sit animi interpres: ptꝫ ꝙ ꝓpter tpalia intra-
uerūt: et ꝙ ꝓpter trāsitoria fuerūt. De quibus Michee. iij.
Principes ei⁹ in muneribus iudicabāt: ⁊ sacerdotes ei⁹
in mercede docebāt: ꝓphete ei⁹ in pecunia diuinabāt:
et sup dñm nō requiescebāt. Nota quibus responsio
tales assimulant. O. vj. 11.
¶ Et licet aliq̄ tales vt p̄tactū est sint: subditi tm̄ non Ar. xviij
debēt ipsis vel quibuscūqꝫ alijs superioribus in quocūqꝫ 58
regimine siue corporū siue aīaꝝ detrahere: sed ꝓ ipsis

orare. Et ipsi etiã supiores debẽt inferiores efficaciter
corripere. Primũ ꝙ videlicet nõ est detrahẽdũ. Primo
docet natura: naturale nãq3 est hoi abscondere caput
scabiosum vel deformatũ. Sic in ꝓposito: rõnabile est
abscõdere defectus superiorũ. Secũdo idẽ docet ratio
Cõtra ratione videt ꝙ aliũ q̃s vituperet ꝓ defectu: q̃
cõtingit ꝓpter culpã vituperãtis. Sz frequẽter cõtin-
git ꝙ supiores pmittant esse reprobi et viciosi: de me-
ritis inferiorũ illud exigẽtibꝫ: Ergo ꝛc̃. Minor pmo
ostẽdit. D. xij. 32. Secũdo ꝓbat historia: figura sacre
Exem scripture ꝛ auctoritatibꝫ. Historia ad h̃ habet de q̃dã
priore Claravallensi Galfridus nomie electo in epm̃
Tornacensem: q̃ nec abbati: nec cuicũq3 obedire vo-
luit: vt electiõi assentiret: q̃ post mortẽ cuidã apparẽs:
de statu suo req̃sit⁹ dixit: ꝙ bene secũ agebat. Cui ali⁹
et quõ pot hoc esse: cũ inobediẽs mortuus fueris. Cui
ille. Mihi revelatum est: ꝙ si episcopatũ accepissem:
dãnat⁹ fuissem: q3 ad talẽ statũ venit ecclesia: ꝙ nõ est
digna regi: nisi a reprobis. Qd generale dictũ licet in
aliquo instãtiã capiat: sicut ꝛ illud. ps̃. xiij. Oẽs decli-
naverũt. Et illud Hiere. vj. A maiore vsq3 ad mino-
rẽ oẽs avaricie studẽt. Et a minimo vsq3 ad maximũ
oẽs avariciã sequunt. Hiere. viij. oportet ꝙ illam in-
stantiã habeat i illis q̃ nõ mẽtiunt: qñ dicũt. Nolens
volo: ꝛ nõ in illis q̃ ꝑ ꝓcurationẽ ꝓpriã ꝑ portã Si-
monis cesaris vel demonis intrãt mẽdaciter. dicendo.
Nolẽs volo. Qz vo multi sic intrẽt ꝛ reprobe vivãt:
nõ tñ demerita ꝓpria q̃z etiã culpa exigũt ppl'i: qd pul-
chre figurat. j. Reg. viij. vbi ꝓpter pctm̃ ppl'i: superbe
regẽ petẽtis et dicẽtis. Cõstitue nobis regẽ: sicut et ce-
tere habẽt natiões: ꝑmisit de⁹ q̃ ibidẽ dicit Samueli.
Nõ te abiecerũt s3 me: ne regnem sup eos: eis regẽ ha-
bentẽ cõditiões reprobas dicẽs ꝑ ꝓphetã. Filios vros
tollet ꝛc̃. Idẽ patet in libro Judicũ: et libris regũ: et
fere in oibꝫ libris historialibꝫ veteris testamẽti legit:
ꝓplm̃ dei traditũ tyrãnis ꝛ malis regibꝫ et rectoribus.
Sicut Nabuchodonosor et alijs ꝓpter sua demerita.
Et h̃ cõgrue vt sit sicut ppl'us: ita sacerdos. Esa. xxiiij
Et sic dicit Ezech. xiiij. Juxta iniq̃tatẽ interrogãtis:
sic et iniq̃tas ꝓphete erit: illo h̃ ꝑmittẽte q̃ regnare fa-
cit hypocritã ꝓpter pctã ppl'i. Job. xxxiiij. Et Prouer.
xxviij. Propter pctã terre multi principes ei⁹. Quibꝫ
59 cõcordat decretũ ex vbis Hiero. sumptũ. viij. q. i. au-
dacter sub eo q̃ sequit tenore. Nõ semꝑ princeps ppl'i:
ꝛ iudex eccl'ie ꝑ dei arbitriũ dat: s3 ꝓut merita nr̃a de-
poscũt: si mali sunt act⁹ nr̃i: et operamur maligne in
cõspectu dei: nobis princeps fm̃ cor nostrũ dat: h̃ tibi
de scripturis ꝓbabo. Audi nãq3 q̃d dñs dicat Osee:
videlicet. viij. Fecerũt sibi regẽ ꝛ nõ ꝑ me: principẽ et
nõ ꝑ cõsiliũ meũ. Et hoc dictũ videt de Saule: quem
vtiq3 ipe dñs elegerat: ꝛ regẽ sibi fieri iusserat. Sz qm̃
nõ fm̃ dei volũtatẽ: sed meritũ pctõris ppl'i fuerat ele-
ctus: negat eum sua volũtate et cõsilio cõstitutũ esse.
Tale g̃ aliq̃d intelligam⁹ in ecclesijs fieri ꝙ ꝓ meritis
aut in vbo aut in oꝑe potẽs Glo. interlinearis. i. cru-
delis et superbꝫ a deo tribuat rector eccl'ie. Aut si ma-
lignũ faciat ppl'us in cõspectu dñi: talis ecclesie iudex
dat: sub quo famem et sitim ppl'us patiat: nõ famem
panis: neq3 sitim aque: s3 etiã famẽ audiẽdi verbũ dei.
Hec ibi. ¶ His oibꝫ btũs cõcordat Greg. xxv. mor.
in fi. exponẽs illud Osee. viij. Ipsi regnaverũt ꝛ nõ ex
me. Rex inq̃t divine ordinatõi est imputãdũ: ꝙ mali
regnãt: s3 subditorũ pravitati: ipse etiã regnare facit hy-
pocritã ꝓpter pctã ppl'i. Job. xxxiiij. Super quo dicit
btũs Gregori⁹ vbi s̃. Qui talẽ patit rectorẽ: eum non
accuset quia nimirũ: dñi suis demeritis ꝑuersi rectoris
subiacet ditioni: culpã ꝓpriã magis accusat: q̃z iniustiã
gubernãtis qui dicit. Dabo tibi regẽ in furore meo.
Osee. xiij. ob videlicet peccantiũ pctã. Sicut iterũ p3
Esa. iij. vbi i penã ppl'i peccãtis. dicit dñs. Dabo pue-
ros principes eorũ: et effeminati dñabunt eorũ. Vide
plura ad istud ꝓpositũ. D. xij. 32. Et. R. j. 37. Et licz
inferiores superioribꝫ vt ex oibꝫ p̃dictis p3: detrahere
nõ debeãt: possunt tñ ꝛ debẽt: qñq3 eos caritative cor-
ripere et reprehẽdere. Sicut p3 ꝑ decretũ sumptũ ex
verbis Bede. in. ij. epl'a Petri. ij. q. vij. Sicuti sunt.
Vbi Beda ad h̃ ꝓbandũ adducit: quõ Balaã pro-
pheta sue vesanie reprehẽsorẽ habuit asinã. Secundũ 60
ꝙ videlicz debẽt ꝓ oibꝫ supioribꝫ ꝛ specialiter ꝓ papa
orare: p3 ꝑ decretũ sumptũ ex gestis Bonifacij mar-
tyris. di. xl. si papa sub eo q̃ sequit tenore in parte. Si
papa sue et supne salutis negligẽs deprehendat inuti-
lis ꝛ remissus in operibꝫ suis: ꝛ insuꝑ a bono taciturn⁹
qd magis officit sibi: et nihilominus innumerabiles
populos catervatim secũ ducit: primo mãcipio gehẽ-
ne cũ ipso plagis multis in eternũ vapulatur⁹: huiõi
culpas istic redarguere nullus mortaliũ p̃sumit: quia
cũctos ipse iudicaturus a nemine est iudicãdus: nisi de-
prehẽdat a fide devi⁹. Pro cui⁹ ꝑpetuo statu vniver-
sitas fideliũ tãto instãti⁹ orat: q̃to suã salutẽ post deũ
ex illi⁹ incolumitate animadvertit ꝓpẽsius dependere ꝛc̃.
Et licet nõ voluerint ad superiorũ cessare detractiõe:
nec ꝓ ipsis orare: ipsi nihilomin⁹ supiores ꝓpter h̃ nõ
debẽt a correctiõe cessare. Sicut patet primo ex vbis
Hieronymi sup Hieremiã. di. xlv. sed illud. Secũdo
idẽ patet ꝑ decretum sumptũ ex epl'a Hormisde pape
scribẽtis epis ꝑ ꝓvinciã. di. l. si q̃s diacon⁹. Vere di-
co: inq̃t: q3 illi ipsi quibꝫ cũ periculosa et falsa miscdia
indulgere videremur: cũ ante tribunal christi: ꝓ tãtis
pctis dãnandi advenerint: cõtra nos causam dicturi
sunt dicẽtes: ꝙ quia aut durã asperitatẽ lingue corã
expavim⁹: aut falsa blandimẽta ꝛ periculosas eorum
adulatiões libẽter accepim⁹: in eisdẽ ꝑmanere pctis:
eis inutiliter indulgem⁹: aut ipsa pctã augere permi-
simus nõ recordãtes illud qd in veteri testamẽto scri-
ptũ est. Josue. vij. q̃a vno peccãte Achan: cõtra oẽs
ira dei descruit. Nihil g̃ illo pastore miserabili⁹: qui lu-
porũ gloriat laudibꝫ: ꝓpter quos a vitiorũ cessat corre-
ctione: sicut patet ꝑ decretũ sumptũ ex vbis Anacleti
pape. di. lxxxiij. nihil. vbi etiã dicit: ꝙ nullus pastor
placere pot lupis ꝛ ovibꝫ. Discãt ergo oẽs pastores sic
oves regere eis cõmissas: vt in celo simul semꝑ gau-
deãt: vbi erit vnũ ovile et vnus pastor lupis exclusis.
Joh. x.

Pulchritudo est duplex: P xiiij

vna corporalis: alia spũalis. Circa cuius de-
clarationẽ. Primo ostendunt cõditiões et assimilatiões
vane et fallacis pulchritudinis corpalis. Secũdo ostẽ-
dit ꝙ corporalis pulchritudo tam sibi q̃ alijs: sine cũ
spũali: sive sine habeat periculosa est. Tertio ꝙ stul-
torũ est pulchritudo plangẽda: et ingratitudo admi-
randa. Quarto ꝙ spũalis est appetẽda: et q̃bꝫ medijs
est acquirenda: et qd premium acquirentium.

¶ Quãtũ ad pmũ est advertẽdũ ꝙ pulchritudo corpo- Arti. j.
ralis sine spũali. Primo assimilat pulchre picture sup 1
lignũ putridũ: ꝛ q̃tũ ad rei existẽtiã et q̃tũ ad dura-
bilitatẽ: q3 sicut talis pictura q̃tũ ad existentiã tñ ap-
parentiã habet: q3 tota ei⁹ existẽtia in sophistica est ap-
parẽtia: ꝛ q3 debile habet fundamentũ: longã nõ habz
durabilitatẽ. Sic in ꝓposito. j. Mach. ij. Pulchritudo Exem
nr̃a et claritas nr̃a desolata est: eo videlicet ꝙ nõ tñ in

Exm morte:sed etiā ante mortē p febrē paruā: vel aliā infir-
mitatē desolata et mutata est ostendēs p hoc q̄ debile
habuit fundamētū. Qḋ etiā ante mortē recognouisse
legit̄ dn̄a illa. M.xj.145. Secūdo habēs pulchritu-
dinē sine bonitate:assimulat̄ arbori flōde ꝫ nō fructi-
fere:sicut nāq̄ in arbore q̄ deberet esse fructifera:inuti
liter ꝓtū ad finem: p quo plātat̄:est flos sine fructu.
Ita in ꝓposito de illo cui⁹ pulchritudo cōparat̄ flori
cito casuro:q̄ ad modū floris modicū viuat et virescit:
deinde marcescat ꝛ euanescit. Sic in ꝓposito. Jaco. j.
Flos ei⁹ decidit:et decor vult⁹ ei⁹ deperijt. Job. xiiij.
2 q̄si flos egredit̄ et ꝯterit̄ et fugit velut vmbra. Tertio
talē habēs pulchritudinē fimario assimulat̄ ferētū niue
coopto qḋ calore infirmitatꝭ in morte niue illa lique-
facta discoopertū:turpe et fetidū ostēdit̄ qḋ ꝛ nūc vi-
deret̄ nisi spectātiū obsisteret debilitas oculoꝝ: sic pꝫ
p Boetiū de cōso. phi. li. iij. qui ibi disputat cōtra for
tunā pulchritudinis: ꝛ adducit Aristo. loquentē. Si
linxeis oculis vterent̄ hoīes: vt eorū visus obstacula
penetraret:nōne inspectis visceribꝰ pulchritudinum:
corp⁹ turpissimū videretur? Te igit̄ pulchrū videri
nō tua natura:ꝫ spectātiū oculoꝝ facit infirmitas: sic
patet de funere fetido: vestibꝰ deauratis velato: vel de
mortui tumba depicta. Et fm cōmētatorē Aristo. cū
discipl'is suis: vidēdo mulierē fatuā: quā fatui quasi
pulchrā intuebant̄: hac occasiōe cōmot⁹ illud verum
dixit:supple vt sua doctrina discipl'os a taliū aspectuū
retraheret cupiditate. Cui cōcordat Chrysost. dicens.
Cū nobis mulierū occurrerit aspectus: vtinā aut ceci
essem⁹ aut linxeos oculos haberem⁹: quasi diceret: si
linxeos oculos haberem⁹: cito visum diuerteremus.
Quia sic dicit Diogenes phūs. Mulier pulchra: tem-
plū est edificatū sup cloacā. Et sic dicit Bernardus.
Pulchritudo nō est nisi velamē turpitudinis: quib⁹
amotis totū residuū esset abominabile: ꝛ visui cuiusli
bet horribile: et faceret quēcūq̄ visum diuertere ꝛ fu-
gere. Ita vt dicere possit illud. ps̄. xxx. Qui videbant
me foras fugierūt: et multo plus abhorrerem⁹ et mu-
lierē fugerem⁹ et timerem⁹ societatē si peccatricis aīe
viderem⁹ feditatē: in qua expressissimā diaboli habēt
similitudinē: sicut ostēsum est. A. xx. 2. quā vidēs de pul
chritudine q̄ exteri⁹ apparet: illā detestādo et fugiēdo:
diceret illḋ Job. v. Maledixi pulchritudini ei⁹ statim
3 Quarto talē habens pulchritudinē: est q̄si statua seu
simulachrū alicui⁹ demonis depictū. Hoc pꝫ ex iā
vltimo dictis: q̄ iā dictū est q̄ infra talē picturā dia-
boli cōtinet̄ similitudo: ꝛ nō est dubiū: q̄n sicut de⁹ ha-
bitat infra corda et corpora sctōꝝ. iuxta illud ps̄. xlv.
De⁹ in medio ei⁹: ita q̄ de quolibet tali pōt veraciter
dici. Ecce tabernaculū dei. Ita diabol⁹ habitat infra
malos: ita vt de q̄libet tali dici possit. Ecce tabernacu-
lum diaboli. ¶ Sicut ḡ talis statua seu idolū a chri-
stiano bono et potenti inuenta igni tradit̄. Ita talis a
Christo in morte inuētus. Ezech. xv. Ecce igni datū
est in escā: ab illo de q̄ dicit̄ Tren. ij. Occidit dn̄s oē
qḋ visu pulchrū est. Quinto q̄busdā lignis putridis:
et pisciū squamis: et quibusdā assimulant̄ vermibꝰ de
nocte lucētibꝰ: et aurei coloris apparētibꝰ: sed die adue
niēte apparet q̄ sunt turpissimi. Sic tales. Job. xxv.
Homo putredo: et fili⁹ hoīs vermis: q̄ se nūc ornat
et deaurat in nocte huius vite: in q̄ ornatus ille ꝛ pul-
chritudo amittit̄: sicut pulchra pictura sup lignū pu-
tridū ꝛ deturpat̄ sicut anulus aureus in naso porci.
Prouer. xj. Circulus aureus in naribus suis: mulier
pulchra ꝛ fatua. Adueniēte die iudicij ostēdit̄: qualis
fuerit: ab illo q̄ dicit Naum. iij. Ostendā cūctis gen-
tibus ignominiā tuam. Tūc ex effectu apparebit: qḋ
est et erit de eis sicut de folijs que p̄mo virescūt: de-
inde marcescūt: et postremo in lutū cadunt: putrescūt
et cōculcant̄. Sic illi dicētes: illud Esa. lxiiij. Cecidi-
mus quasi foliū vniuersi: oēs videlicet illi de quibus
verificabitur illud Esa. iij. Pulcherrimi tui gladio
cadent.
¶ Ex quo patet scd̄m q̄ videlicet pulchritudo est pe- Arti. ij.
riculosa tam ipsa pulchritudinē habētibꝰ q̄ etiā aspi- 4
ciētibꝰ. P̄mū patet tam in existēti in gratia q̄ etiam
in alio. In bono nāq̄ et existēte in gratia: ideo pericu-
losa est. Primo quia ip̄m ad vanitatē et superbiam et
ꝓpriam inclinat perditionē. Sicut patet de primo an-
gelo apostata in gratia creato: cui naturalis decor oc-
casio fuit ruine: sicut patet per hoc qḋ et dicit̄. Ezech.
xxviij. Eleuatū est cor tuū in decore tuo: et perdidisti
sapientiā tuā. Secūdo: quia aspiciētes inclinat ad cō-
cupiscentiā malam. Sicut patet p historiā. L. vij. 30.
Et p Susannā. Dan. xiij. de qua dicit̄ ibi: q̄ erat pul- Exm
chra specie. Pulchritudo nanq̄ est in eis: sicut ex illa
patet historia quasi spina seu lancea aspiciētes vulne- Exm
rans: de qua Eccl. xxxj. Facta est in specie ipsius per-
ditio. Cui⁹ perditiōis reatū iuuenis quidā fugiēs et
timēs fert̄ faciē suam deturpasse timens: ne alijs esset
occasio ruine. Propter qḋ sicut dicit̄ Judith. x. Am-
pliauit dn̄s pulchritudinē eius. In nō existēte in grā
idem patet: quia cōmuniter pulchra et mala inte
pulchritudie sua euanescit q̄ vix tn̄ gloriat̄ de delitijs
vel diuitijs: sicut de cōmēdatiōe pulchritudinis. Cui
dicit̄ Ezech. xvj. Fiduciā habēs in pulchritudine tua:
fornicata es. Scd̄m etiā pꝫ in Holoferne et Judith:
de quo dicit̄ Judith. xvj. Pulchritudo eius captiuā
fecit animā: scꝫ Holofernis.
¶ Taliū pulchritudo. Primo est plangēda exemplo Arti. iij.
beati Greg. qui vidēs filios quorundā gentiliū ele- 5
gantis forme: intelligensq̄ gentē illam infidelem pul-
chritudine corporali decorari duxisse fert̄: sicut in eius
continet̄ gestis: quasi per hunc mundū. Heu q̄ tam Exm
pulchri vultus hoīes ab autore possident̄ tenebrarū:
et tam pulchre facies ab internis gaudijs vacue relin
quunt̄. Secūdo illoꝝ stulta admirāda est ingratitu-
do et incauta rusticitas. Oīs nāq̄ mūdana cōtinet
gratitudo: et ciuilis ꝓcipit educatio: vt q̄ plus accipit
plus reddat: diligētiusq̄ suo seruiat datori: ꝛ illud qḋ
ea accipit cōditiōe: vt ea seruiat: in ei⁹ expēdat seruitio:
vel insup habet cōditio q̄ vestis quāto pulchrior: tāto
diligēti⁹: ab oīni custodit̄ feditate. Cū ḡ pulchritudo
quoddā dei sit donū: et vestimētū decoris: de q̄ in ps̄.
ciij. Cōfessionē et decorē induisti: amict⁹ lumine sicut
vestimēto. Sequit̄: q̄ quāto plus accipit q̄ alius qui
minorē habet pulchritudinē: tāto diligēti⁹ deberet se
ab oīni cordis et corporis inq̄namēto ꝓseruare: ꝛ totū
in dei seruitio expēdere in ieiunijs videlicet oratiōibꝰ
in iusticia ꝛ fidelitate ꝛ alijs sctis opibꝰ. Exēplo ho-
minū qui a dn̄is robas accipiūt: quas corā eis minis-
strādo: et in eorū expēdūt seruitio: quas si cōtra dn̄m
suū ꝛ in aduersarij sui seruitio portāt merito amittūt.
Sic in ꝓposito: si pulchritudinē suā in vanitatibus
spectaculis ꝛ carnalibꝰ cōcupiscētijs: vt appetant vel
appetant̄: et alijs diaboli expēdant ministerijs: robis
dei priuabunt̄. Et sicut dicit̄ in ps̄. cviij. Induantur
sicut diploide cōfusiōe sua. Diplois est vestis dupli-
cata: q̄lis est vestis deliberata diaboli ex culpa et pena
duplicata. Qui posuerūt sicut dicit̄ in ps̄. lxxvij. pul-
chritudinē eoꝝ in manu⁹ inimicorū. ¶ Si ergo finem
talis abusus essent experti: plus desiderarēt esse leprosi

Exm q̃ pulchri. Exẽplo cuiuſdã mulieris bone: de qua ferẽ
in libro de apibꝰ: q cũ eſſet pulcherrima: et multi con-
fluerẽt ad eã videndã: orauit et obtinuit vt fieret lepro-
ſa. ſciẽs: q̃m melius eſt ad vitã ingredi turpẽ et lepro-
ſum q̃ cũ Abſalonis pulchritudine mitti in gehẽnã.
Et q̃m meliꝰ eſt theſaurũ aĩe in turpi ſeu deformi cor-
Exm pore ſeruare q̃ in pulchro amittere. Exẽplo cuiuſdã
de quo ferẽ q cũ videret latrones irruere: et monaſte-
riũ ſpoliarẽt: theſaurũ in antiquã ciſtã: et ſine cooper-
tura derelictã et plenã paleis proiecit: et in vili theca ſer-
uauit: qḋ in pulchris nõ ſeruaſſet. Et exẽplo inferiorũ
angelorũ qui ſteterũt et ſtatũ ſuũ tenuerũt: ipſo lucife-
ro pulcherrimo: cuiꝰ oĩs lapis p̃cioſus erat ornamẽtũ
cadẽte. Quorũ exẽplo pꝫ q meliꝰ eſt cũ illis ĩ ſuis na-
turalibꝰ minus decoratis ſaluari: et cum Lazaro vlce-
roſo: et cũ multis alijs cecis et claudis et debilibꝰ ad
cenã intrare eternã: q̃ cum Abſalone pulcherrimo et
multis ſuis ſequacibꝰ in inferni ſuſpẽdi patibulo: in q̃
inueniet: q̃ ſicut dicit Job. xviij. deuorat pulchritudi-
7 nem caro eius. ¶ O admirãda et plangẽda multorũ
ſtulticia: qui tñ pulchritudinẽ appetũt corporis: tñqꝫ
circa illam habendã ſollicitant: ſe totiens lauãdo: bal-
neando: ornando: ſpeculando et pingẽdo: qḋ ſemꝑ in-
terius eſt fetidũ et putridum et fedum: ſicut paries de
luto exteriorẽ habẽs albedinẽ: et animã que nature eſt
mũdiſſime in ſe et pulchritudinẽ: quã in eternũ reti-
neret ſi vellent: raro lauãt: ſermonẽ audiẽdo: et rariſſi-
me cõfitẽdo. Vnimã ad animerũ ſm illis pulchritudi-
nem augmẽtãdã quo ad pulchritudinẽ corporis eſſet
Exm miniſtratũ. Sicut ferẽ cuidam factum fuiſſe mulieri:
q̃ de ꝓprio nõ cõtenta colore: quẽ ei deꝰ dederat: cuidã
loquebaẽ q colorẽ eiꝰ mutaret: qui p̃cio accepto pro-
miſit: et quoddã apponẽs ſabraciũ pellem abſtulit: di-
mittẽs faciẽ quaſi leproſam: qḋ factũ iudex approba-
uit: eo q pactũ tenuiſſet. Cui dicere potuit illḋ Hiere.
xxxj. Bñdicat tibi dñs pulchritudo iuſticie. Hoc nõ
ideo dicit: q corporis pulchritudo ſit mala: nam ipſa
donũ dei et nature eſt. Sed abuſus et nimius eius ap-
petitus malus eſt: q: ſm Aug. de ciui. dei. li. xv. c. xxij.
Sic peccat homo inordinate: pulchritudinẽ corporis
amãs: ſicut auarus amãs aurũ deſerta iuſticia. Simꝰ
ḡ ſicut dicit Eccl. xliiij. in virtute pulchritudinis: id
eſt in pulchritudine anime: in qua conſiſtit virtus: ſtu-
dium habentes.
Arti. iiij. ¶ In quo quartꝰ oſtẽdit articulus q videlicꝫ ſpũalis
8 pulchritudo eſt appetẽda et ſtudioſe requirẽda vt ha-
beaẽ. Primo in cõſciẽtia et in corde. Secũdo in vbis.
Tertio in ſignis. Quarto in factis. Ad p̃mã habẽdã
pulchritudinẽ: debemꝰ niti ꝓpter duo. Primo: q: plu-
ribꝰ oſtẽdeẽ et a pluribꝰ appreciaẽ. ¶ Pro quo eſt ad-
uertendũ q cõiter hoĩes plꝰ appetũt apparere pulchri
de die q̃ de nocte: quia pluribꝰ apparẽt: et in die ſolẽni
pluſq̃ alijs: q: a pluribꝰ videbunẽ: ḡ p iſtam rationẽ
plus pulchritudinẽ anime appetere deberẽt que in die
ſolẽni oſtẽdeẽ mortis: corã amicis et inimicis. i. coram
tota celeſti curia: et etiam coram multis demonibus.
Qui ergo audiũt non habentẽ veſtem nuptialem: id
eſt pulchritudinẽ ſpũalem: et ornatũ anime de nuptijs
dei eiectũ: et fatuis virginibus que lampades habue-
runt ſine oleo: id eſt corpora clara exterius ad modum
lampadarũ vacuarũ: que clariores ſunt plenis iānuã
clauſam: quia non habẽt oleum miſericordie et aliorũ
bonorum operum timeant et nitantur veſtimentum
habere ſalutis: et oleum interioris leticie in conſcien-
tia: et qui ſe tam pulchre in corpore in die ſolenni:
quando cõparere deberet coram quinqꝫ vel ſex millis
hus hominũ ornaret: ornet et in confeſſiõe pulchram
faciat animã: que in die mortis apparebit coram illo:
cui millia milliũ miniſtrant angelorum: de quo in pſ.
xcv. Confeſſio et pulchritudo in conſpectu eius. Se-
cũdo: quia deus cũ tota ſua ſocietate ſicut illam intueẽ
ita illam plus amat: quia ſicut honeſtus hõ et diues
amat pulchritudinẽ in camera ſua: et ſpõſus in ſpõſa
ſua. Sic deus dicẽs illud pſ. xliiij. ſponſe ſue. i. anime
fideli. Specie tua exteriori ſcꝫ: et pulchritudine inte-
riori ſcꝫ: intẽde ꝓſpere: ꝓcede et regna. Hanc pulchri-
tudinẽ duo cauſant. Amotio culpe tãq̃ macule defor-
mantis: qua amota dicet deus illud Cantẽ. iiij. Tota
pulchra es amica mea: et macula nõ eſt in te. Secũdo
infuſio gratie ſicut pulchritudo lune cauſatur ex infu-
ſione luminis ſolaris. de qua Cantẽ. vj. Pulchra vt
luna. ¶ Ad ſecundã habendã. i. in verbis debemus 9
niti: quia etiam illa multũ placẽt deo quia ſicut multi
libẽter audiũt et appreciant pulchritudinẽ in voce can-
tantiũ. Ita deus cũ ſocietate ſua ſanctitatẽ in voce lo-
quentium: dicens illud Dañ. iiij. Folia eius pulcher-
rima. i. verba: et fructus eius nimius: quia ex talibus
verbis magna ſequitur bonorũ operũ augmentatio:
ſicut patet de Chriſto et eius diſcipulis: et p̃dicatoribꝰ
ex quorũ verbis magnus ſequiẽ fructus: ſcꝫ in illis: de
quibus verificaẽ dictum chriſti: quo dicit. Jam vos
mundi eſtis propter ſermonẽ quẽ locutus ſum vobis.
Hanc pulchritudinẽ cauſant duo. Primo nãqꝫ ſicut
pulchritudo domus conſurgit ex bonitate et pulchri-
tudine materiej de qua eſt. Sic predicta pulchritudo
in edificatione domus eccleſie: ex bonitate et efficacia
ſermonis loquẽtis. Prouer. xv. Sermo potus pul-
cherrimꝰ firmabiẽ. Secũdo ſicut pulchritudo domꝰ
cauſatur ex debita diſpoſitione et partium ordinatiõe:
et debita proportione: vtpote q non ſit nimis longa
vel breuis. Sic in propoſito. et patet. Vnde de omni
tali poſſet veraciter dici: qḋ dicitur Judith. xj. de ipſa
Judith. Non eſt talis mulier ſuper terrã in aſpectu
et pulchritudine et ſenſu verborum. ¶ Ad tertiã pul- 10
chritudinẽ. i. in ſignis et exteriori geſtu habendã: niti
deberemus: ſicut hoĩes nituntẽ pulchritudinẽ habere
in veſtibus corporalẽ et vanam. Ita vos ſpũalem et
edificatoriam: vt de tali perſona verificeẽ illud Cantẽ.
vij. O q̃ pulchra es: et decora. ¶ Hanc ſpiritualem
et edificatoriã pulchritudinem cauſant duo. Primo
humilis et pudicus aſpectus. Nam oculus ſimplex
. i. intentio bona: opus ſequens reddit bonum. Iuxta
illud. Si oculus tuꝰ fuerit ſimplex ⁊c̃. Ita talis oculꝰ
cauſat et oſtẽdit opus caſtitatis bonũ et animã mũdã.
Et ſicut macula in oculo magis hominẽ deturpat et
turpiorem eſſe oſtendit: q̃ in alia parte vel membro
corporis. Et econuerſo decor magis decorat et decorũ
eſſe oſtẽdit. Ita talis aſpectus ſi ſit inordinatꝰ nimis:
totum hominẽ tam corpus q̃ animam deturpat: cau-
ſando ſpiritualem turpitudinẽ et oſtẽdendo: ſicut pa-
tet de Dauid: q̃ quia inordinate vidit Berſabee: poſt-
modũ interĩ turpis effectus: et oſtẽſus eſt q adulteriũ
cõmiſit et homicidiũ. Et ecõuerſo: ſi ſit pudicus: totũ
hominẽ decorat ſpũaliter. Vnde tali perſone loquiẽ
ſacra ſcriptura. Cantẽ. j. dicẽs. Ecce tu pulchra es. Et
quaſi cauſam pulchritudinis aſſignãs adiũgit. dicẽs.
Oculi tui columbarũ. Secundo maturus inceſſus et
rectꝰ. Sicut nãqꝫ inceſſus claudi nõ eſt corꝑaliter ita
pulcher: ſicut recte ambulãtis. Ita nec diſſolute et ſu-
perbe ambulãns: eſt ſpũaliter ita pulcher ſicut illꝰ q̃
mature incedit: de quo dici poteſt illud Cantẽ. vij.
Q̃ pulcher greſſus tuus. ¶ Quartã ſpũalẽ pulchri- 11

tudinē in factis viꝫ deberem⁹ affectare: sicut cōiuges affectāt pulchritudinē in liberis suis. Liberi nanqꝫ nostri sunt actus nostri meritorij: ex spū tanqꝫ ex viro: ⁊ corpe tanqꝫ ex muliere charitate ꝯiunctis: pducti. De illis q̄ multa talia habēt opa pōt dici illud. Eccl. xliiij. Homines in virtute diuites pulchritudinis studiū habētes. ¶ Hāc aūt pulchritudinē causant ⁊ ostendūt duo Primo diligens occupatio circa vtilia: qꝛ sicut diligentia agricole in arando ⁊ seminādo: ⁊ hortolani circa arborē facit pulchritudinē agri ⁊ arborū. Ita diligentia in spūalibꝫ opibus: magnā causat ⁊ ostēdit fructuum vbertatē ⁊ pulchritudinem. Vnde de omi tali dicitur Hiere. xi. Oliuam vberam pulchrā fructiferam spōsam vocauit domin⁹ nomen tuum. ¶ Secundo seminatorum ⁊ multiplicatorū cauta cōseruatio: quia sicut cauta cōseruatio lilij: ponendo videlicet stipitem eius in terra vel luto: diu eius conseruat pulchritudinem. Ita hūilitas bona opera ⁊ virtutes ceteras: sicut ostēsum est in. c. de humilitate. Propter qđ scriptura quēlibet hortatur: dicens Prouer. xxij. Appone cor tuum ad doctrinam meam: que pulchra erit cum seruaueris eam: scilicet in humilitate. ¶ Talis dicere potest illud
12 ps. xlix. Pulchritudo agri mecum est. ¶ Vnde ⁊ quilibet talis qui predictas quatuor habet pulchritudines ꝓ premio summam habebit pulchritudinē: sicut agricola ꝓ labore pulchram habebit mēsam in loco celesti in tabernaculis dei. De quibꝫ Numeri. xxiiij. Ꝙ pulchra tabernacula tua Jacob. ¶ Que pulchritudo ex duobus causatur ⁊ ostendit̄. Primo ex dei visione. Sicut sol nanqꝫ causat pulchritudinē mundi. Ita sol iusticie pulchritudinē celi: ⁊ illorum qui videbūt regem in decore suo. Esa. xxxiij. de quo Cant. i. Ecce tu pulcher es dilecte mi. ¶ Secūdo ex pacifica ⁊ eterna possessione. Sicut nanqꝫ pulchritudinē cantus ⁊ societatis facit concordia: ⁊ cuiuscūqꝫ leticie diuturnitas. Ita ibi pulchritudinē causant hec duo illius populi ⁊ loci: de quo Esa. xxxij. Sedebit popul⁹ meus in pulchritudine pacis: in tabernaculis fiducie: in requie opulenta ⁊c̄.

Q. i. Querentes dominū deum: duo attendere debēt. Primo q̄ sunt diligēter querenda. Secūdo que sunt nō querenda: sed fortiter fugienda. Et vtrūqꝫ docet apostol⁹ ad Col. iij. dicens. Que sursum sunt querite: non que supra terrā. ¶ Ad cuius doctrine declarationem: tria sunt ostēdenda. Primo nanqꝫ ostendetur in speciali: quid querere debent: ⁊ propter quam causam. Secundo quo loco tempore ⁊ modo: ⁊ ꝑ que media: quesitum inuenire poterunt. Tertio ostēdetur que non sunt querenda ita sollicite sicut a multis queruntur.

Ar. i. ¶ Quantum ad primum quid in speciali pro nostra salu-
1 te querendum sit: docet nos exemplum sanctarū mulierum quibus dixit angel⁹. Math. xxviij. Jesum qui crucifixus est queritis. Causam vero quare ille querendus est: docet nos. Primo exemplum infirmi: qui diligenter querit medicum. Sic nos infirmi: quia Lu. vi. Omnis turba querebat eum tangere: quia virtus de illo exibat ⁊ sanabat omnes. ¶ Secūdo exemplum obsessi qui sollicite querit auxilium fortis amici. Vnde ps. psal. ix. Sperent in te qui nouerunt nomē tuum: quoniam non dereliquis querentes te domine. ¶ Tertio exemplum pauperum: qui querūt seruire alicui domino: a quo certam sperant promotionem: tali enim diligenter seruire querunt vt promoueātur. Ita nos querere deberemus: quomodo christo digne seruire possimus: vt nos semper in celo promoueret: scientes: quoniam inuenitur ab his q̄ querunt. Sap. vi. ¶ Qui enī querunt: quomodo hic seruiendo vel mercādo vel laborando sic viuere possint: qꝫ promotionem ⁊ sustētationem habeant temporalē: ⁊ non querunt quomodo promotionem habeant eternam: stultiores sunt: et ab omnibꝫ stultiores reputari deberent: q̄ illi: q̄ plus sollicitantur ad edificandum ⁊ ditandum locum eis ad breue tempus concessum: q̄ locum hereditatis. ¶ Quo- 2
rum stulticiam. Primo quotidiana reprehendit consuetudo: in qua videmus: qꝫ qui cogitat in aliquo loco vel citra vel vltra mare post breue tempus pro suo perpetuo morari: querit: quomodo possit ad locum illum bona sua transmittere: ⁊ quomodo possit ibi bene viuere: puidet: nec dimitteret pro amore vel clamore vxoris: vel filiorum: vel amicorum: quin bona sua ꝓ propria sustentatione: vel premitteret vel secum portaret: si talia quereret ⁊ faceret transiturus ad locū vbi paruo respectiue manebit tempore: quāto magis hoc facere ⁊ querere debet: qui cito transiturus est ad locū: vbi sine fine manebit: ⁊ morabitur. Nō ergo dimittat propter quoscunqꝫ iuuandos: vel promouendos: vel ditandos: quin promotionem q̄rat propriam: nec de remanentibus confidat: quia aut falsi sunt: ⁊ sic decipietur: aut fideles: ⁊ adhuc melius esset inuenire domum vel cameram paratam: q̄ sedere in penis dum parat̄: sicut patet. E. iij. 44. ¶ Nec de dei vel cuiuscūqꝫ confidat prouidentia: nisi ad quam ipsemet iuuit. Inaniter enim dicunt quidam: qꝫ deus fecit celum pro animabus: ⁊ prouidet nobis de loco pro animabꝫ in eternum suscipiendis. Ad quid ergo debemus illud querere vel laborare? vt illud inueniamus quod certitudinaliter pro nobis factum est: quia sicut fecit celum pro animabus: ita fecit mūdū pro corporibus ⁊ animalibus simul: non tamen vt inde viuant sine proprio adiutorio vel labore: vel expensis. Quare ergo non iacēt omnes ociosi dicentes. Deus fecit mundū pro nobis: quare ergo debemus victum nostrū querere? nūquid sic dicentes: non morerentur fame ⁊ mundum pro eis creatum amitterent. Sic in proposito. Ideo signanter dicitur in ps. lxix. Exultent ⁊ letentur in te: omnes qui querunt te: ⁊ non ociosi: qui nolūt querere: nec cooperari ad propriam in celo promotionem. ¶ Quorū stul- 3
ticiam secundo reprehendit Crysostom⁹ super Joannem. Homel. lvj. Si inquit tm̄ expenditis in edificādo domos p̄claras in hac luce: vbi bella ⁊ rixe: ⁊ multe expense fiunt: quāto magis vbi perpetua est pax: et vbi duobus edificatur minutis: sicut patet de vidua. Vbi libenti⁹ haberes domū vel locū quereres ad manendum in deserto: an in regalibus locis? Si aliquis te illuc duceret: ⁊ ostenderet tibi locum: nonne libēter ibi edificares? Istam enim aliquando dimittes: illic autem tibi immobilis est possessio. Illic deus est procurator tuus: qui melius scit eam facere tibi: q̄ tu noueris. Optim⁹ est enim artifex: sicut patet ex gestis sancti Thome apostoli: ⁊ de rege q̄ domū habere voluit sequitur: ⁊ si volueris eam habere pulchram: null⁹ inuidebit. Ergo primū querite regnuꝫ dei. Luce. xij. Et Math. vi. ¶ Hoc enim suauissimum est cōsilium: vt regnum illud: locumqꝫ ad manendū in regno illo queras: ibiqꝫ thezaurū suū quilibet premittat ⁊ prouidentiam faciat: vbi nihil amittere potest: ⁊ vbi fures non effodiunt: neqꝫ furantur: ⁊ non vbi omnes antecessores sui thezauros suos: ⁊ omnia que habuerunt: vel dimiserunt: vel amiserūt. Et qui amiserunt: ⁊ qui illic nul-

lam prouidentiam prius fecerant: nihil ibi inuenerūt
nisi sempiternam miseriam ⁊ paupertatē. Sicut ostē-
ditur ⁊ significatur per Egyptios Geñ.xlj.c. qui post
septem annos fertilitatis in quibus nullam fecerūt ꝓ
uidentiā: pro sterilitate sequenti subleuanda: maximā
Exēm inuenerūt paupertatem. Et per illos reges in Barlaā
qui omni anno eligi debuerunt: ⁊ per vnum annū do-
minari: ⁊ postea omnibus spoliari: ⁊ in exiliū mitti. Sic
in ꝓposito: omnia ista mala inuenerūt qui nō quesierūt
me. Esa.lxv. Rō.M.xj.59. Nec mirū: quia hic ali-
qñ domini satis exiliter essent hospitati: nisi summari-
os suos ꝑmitterent: q̄ vero premittunt: ⁊ ibi viuere que-
runt: illic satis inueniunt: sicut Joseph. Geñ.xlj. Et si-
cut quidam rex sapiēs: qui in ꝑdicta historia de Bar-
laam ꝯtinetur. Ibi nanq̄ quilibet talis accipiet bene-
dictionem ⁊ misericordiam a deo salutari suo: quia hec
est generatio querentiū dñm: in ps̄.xxiij.
Ar.ij. ¶ Primo in loco congruo: id est in corde mundo in ec-
4 clesia sancta. Nō in corde sordido: nec in lecto lasciuie
⁊ carnalis concupiscētie: quia ibi non est speculum si-
ne macula. Canti.iij. In lectulo meo quesiui: quem di-
ligit anima mea: quesiui: ⁊ non inueni. ¶ Non in foro
in quo fuerit deceptio: ⁊ cōcupiscētia oculorum: ⁊ vbi
quilibet nititur alium decipere. Osee.v. In gregibus
suis ibunt ad querendū dominū ⁊ nō inuenient. Sed
in omni loco: tam in foro: q̄ in curia: in qua viget iusti-
cia iustus iudex inuenitur. Esa.lj. Audite me: q̄ sequi-
mini: quod iustum est: ⁊ queritis dominum. Non in
ostētione nouitatis ⁊ vanitatis: in qua omnis queritur
superbia: ⁊ vana reputatio: inuenitur is qui est humi-
lis ⁊ mitis. Sed in societate humilitatis ⁊ veritatis in-
uenitur is qui est veritas ⁊ vita. Luce.ij. Inuenerūt
5 eum in medio doctorum. ¶ Secundo in tempore apto
Inuenitur nanq̄: primo ab his qui querunt illum in
die claro: gratie ⁊ bone vite: ⁊ non ab his qui querunt
illum in nocte ⁊ tenebris culpe. Canti.iij. Per noctes:
id est existens in tenebris culpe: actu ⁊ voluntate quesi-
ui: quem diligit anima mea: quesiui ⁊ nō inueni. Esa.
xxj. Si queritis: id est: querere vultis queritē: scilicet: in
die gratie: ⁊ bone vite. ¶ Secūdo inuenitur ab his qui
querunt illum dum ꝓpe est. Sic nāq̄ ipsm querunt: q̄
dum sani: ⁊ fortes: ⁊ iuuenes sunt: confitent ⁊ peccata
sua dimittūt: ⁊ ideo ab illis faciliter inueniť: quia tūc
omnis qui querit inuenit. Math.vij. ⁊. Luce.xj. Et nō
faciliter inueniť ab his: qui querunt illum dum mori
debent: quia difficile est: q̄ eum tunc querāt sicut que-
rere deberent: sicut ostensum est. C.v.14. cum concor-
dantijs ⁊ remissionibus suis. Nec est rōnabile q̄ tūc
faciliter inueniatur: quia illud est tempꝰ iudicādi: nūc
vero est tempus miserendi: ergo querite dominū deum
6 dum inueniri potest. Esa.lv. ¶ Tertio per modos ra-
tionabiles. Requiriť nanq̄ ad hoc q̄ christus hic in-
ueniatur per gratiam ⁊ in futuro per glīam: q̄ querēs
primo modum habeat recte intentiōis. Ille nanq̄ qui
simplex ⁊ rectus est: non inueniť ab illo: qui duplici vel
falsa intentiōe: vel falso corde querit illū. Ergo in sim-
plicitate cordis: querite illum. Sap̄.j. Quoniā inueni-
tur ab his ⁊c̄. ¶ Secundo q̄ modū habeat deuote ora-
tionis: quem modum discere possumus ab illis: q̄ que-
runt quod diligūt. Ipsi nanq̄ libenter de tali re loquū-
tur: ⁊ linguā multū mouent ad querendū: vbi ⁊ quo-
modo inueniri possit. Sic nos orando. Eccľ. vltimo.
Quesiui palam sapientiā in oratione. ¶ Tertio q̄ mo-
dum seu pedes ad ambulandū habeat per feruentem
affectionem: quem discere potest a quolibet multū dili-
gente: ⁊ specialiter a Magdalena: cui dicit Joan.xx.
Mulier quid ploras? quem queris? ¶ Quarto q̄ vir-
tutem ⁊ modum habeat perseuerātie: q̄ vicz a queren-
do vsq̄ ad mortē non desistat. Exemplo christi ⁊ om-
nium sanctorum. ps̄.ciiij. Querite dominū ⁊ cōfirma-
mini: querite faciem eius semper. ¶ Quarto ꝑ media 7
conuenientia que sunt tria. Primo cordis meditatio seu
apertio. Sicut nanq̄ querens videre creatum lumen
oculos aperit: tanq̄ medium: per quod oportet: q̄ lu-
men recipiat. Sic volens videre lumen increatum hic
in gratia: ⁊ in futuro in glīa: oportet q̄ cordis oculos
a culpa mundatos ei aperiat: ⁊ doctrinam suam cor-
dis amore querat. Exemplo sapienť. Prouer.xv. Cor
sapientis querit doctrinam. ¶ Secūdo oris mēdicatio
Exemplo pauperum: in quibus mēdicatio est mediū:
per quod obtinent quod querūt. Sic spūaliter paupe-
res: de quibus Esa.xlj. Egeni ⁊ pauperes querūt aq̄s
id est gratiam mundantem: ⁊ gloriam fecundantem.
¶ Tertio opis perseuerans continuatio. Exemplo pu-
gilis vel militis: qui mediante perseuerātia in bellicis
opibus obtinet victoriam: quam querit. Sic ergo que-
rite bonum: ⁊ non malum. Amos.v. id est contra ten-
tationes pugnando: ⁊ in bonis opibus perseuerando
quod notať in hoc q̄ dicit: querite bonum.
¶ In hoc vero quod addit: ⁊ non malum: tertius nota- Ar.iij.
tur articulus: que vicz non sunt querenda: sed fugien- 8
da: ⁊ hec sunt tria. ¶ Primo mundi glīa: honor: altitu-
do: seu potestas: quia hec vel sunt quasi vmbra fugiti-
ua que querentem fugit: vel sunt ita alta q̄ nullus que-
rens ea: ad libitum inuenire vel attingere potest. Ergo
altiora te ne quesieris. Eccľ.iij. Joan.v. Quō potestis
credere: qui glīam ab inuicem accipitis: ⁊ glīam que a
solo deo est non queritis: id est gloriam: que est de pro-
fectu virtutū: ⁊ de testimonio bone conscientie. ij. Cor.
j. Gloria enim hec est testimonium conscientie nostre.
Qui vero talia querunt: ⁊ quilibet qui in talibus ꝓficit:
exemplo Samuelis. j. Regum.ij. Puer autē Samuel
ꝓficiebat ⁊ placebat tam deo: q̄ hominibus. Et exem-
plo christi. Luce.ij. q̄ proficiebat sapientia sua experi-
mētali: scdm sanctum Thomam tertia parte: de christo:
q̄si in nocte mortis gloriari possunt: sicut operarij vel
mercatores: q̄ de die multa lucrati sunt. Tunc enim ex-
ultent ⁊ letentur in te: omnes q̄ querunt te: in ps̄.lxix.
¶ Secundo abundantia temporalium que per nimiā 9
sollicitudinem: vel diuersas vias queritur cupiditatē:
quia talibus modis illam querere contra dei volunta-
tem: ⁊ ordinationem. Deus nanq̄ voluit ⁊ ordinauit:
q̄ hō viueret laborando in sudore vultus sui. Geñ.iij.
Hi autem qui in labore hominum nō sunt: sicut vsu-
rarij: latrones: raptores: ⁊ qui viuunt de turpi lucro:
⁊ huiusmodi: ⁊ per alium modum viuere querunt: nā
vsurarij non sudore: sed vsura: ⁊ sic de alijs: ⁊ mentiū-
tur talia licita esse: ⁊ a deo concessa. Quos omnes psal.
ps̄.iiij. reprehendit: dicens. Filij hominū vsq̄quo gra-
ui corde: vt quid diligitis vanitatem: ⁊ queritis mēda-
cium. ¶ Tertio carnalis voluptas in gula: ⁊ luxuria: 10
⁊ huiusmodi: quia qui talem querit vmbram: lumen
grane impedit: ⁊ decrescere in eo facit: quia sicut vide-
mus: q̄ decrescentibus nubibus ⁊ vmbris: calor cre-
scit solis: ⁊ claritas augmētatur. Et econuerso: ipsis cre-
scentibus: ⁊ inter nos ⁊ solem se interponentibus: de-
crescit: ⁊ minuitur. Ita decrescentibus nubibus carnali-
tatis: ⁊ cupiditatis: crescit ⁊ augmentatur calor chari-
tatis: ⁊ claritas grē: ⁊ ipsis crescentibus minuiť ⁊ obūbratur
Jere.vj. Ve vob: q̄r declinauit dies: ⁊ ꝓlixiores facte
sunt vmbre vesperi: quia ꝓpter hec abūdauit iniq̄tas ⁊
refriguit charitas Math.xxiiij. q̄r oēs q̄ sua sunt querunt:

tis fm carnem delectabilia querunt. Ad Phil. ij.

R.j. Rapine primo aliq̃ ostē
dent modi et modorum diuersitas. Secūdo raptorum assimilatio ostendit atq̃ cōparatio et excessiua prauitatis. Tertio ingratitudo rusticitas et proditio. Quarto culpe aggrauatio. Quinto falsa excusatio. Sexto pene inflictio. Septimo familie inuolutio. Octauo de morte raptorum et tyrannorum inanis populi ostendit exultatio.

Ar.j. ¶ Circa ad primū: modi quibus raptores et tyranni ra
1 piūt non sua sunt plurimi: quorum tres ostenduntur per illā raptorum fuscinulā tridentē: de q̃ habet. j. Regū. ij. Habebat in quam fuscinulā tridentē in manu sua: et ponebat eā in calderio vel in cacabo: et omne qd leuabat fuscinula etc. ¶ Nōnulli nanq̃ raptorum ideo fuscinulā dicunt in manu hic tridentē: quia tribus modis: quasi tribus dentibus aliena iniuste occupāt: et detinent occupata: graue dominiū habēdo quātū ad subditos: mutuū non reddendo: quātū ad vicinos: munera cupide desiderando: quātū ad vtrosq̃. Graue vero illorū dñium ostendit: tā in factis proprijs q̃ in factis ministrorum suorū. In factis proprijs exercet et ostendit in extorsione quā faciunt collectas seu tallianēes vel taxatiōes a subditis directe vel indirecte petendo. Directe: quā vocans maioribus de patria exponūt eis magnas quas fecerūt expēsas prendētes cām: vel q̃ non est causa: vicz defensionē reipublice vel iustū bellū in quo fuerūt: vel iniustā vexationē eis illatā: vel si est causa frequēter pcausa est inter duas vel tres alias forte minor: q̃re multa expēderūt vel magnā sustinēt pecunie inopiā: quia si bene cōputarent quātū et quotiēs expenderūt in superfluo magnorum equorum et robarū apparatu in torneamētis et hastiludijs: in excessiuis festis: in nouitatibus: in magna retinentia habenda pro tempore pacis et belli de illis: qui nunq̃ eos in bello iuuabūt: etiam si necessitas illorum auxiliū requireret: in donis magnis dandis his qui circa eos sunt inuenirent forsitan q̃ alie sunt paupertatis et rapacitatis illorū maiores cause q̃ illa quā ostendūt: vel saltem illa quam prendūt nulla foret si alie non essent: quia pro iustis expensis non egerent: si nullas iniustas facerent. ¶ Tali ergo vel talibus causis ostensis adiutoriū petūt immo potius extorquent vel rapiunt: quia non ad voluntatem dantium mediocrem: sed ad volūtatem propriā magnā pecunie summā habere volūt paruam ab vna
2 villa vel vico eis oblatam refutantes. ¶ In factis vero ministrorū suorum idem ostēdit in hoc q̃ nimis graues emendas et amerciamēta irrationabilia imponunt delinquentibus: quorum quilibet insidiatur vt rapiat pauperē In ps. ix. Secūdo dente multa capiūt et mutuant pro quibus quandoq̃ tallias: sicut patet. B. ij. 24. quando q̃ fidem: quandoq̃ falsum impignorant promissum: que omnia equaliter deobligant et acq̃etant: quando videlicet quilibet alteri debita soluit: psal. xxxvj. Mutuabitur peccator et non soluet. Mich. vij. Princeps postulat et iudex in reddendo est: dicens: q̃ non tenet fm interliniarem. Et tam toruo vultu debita petentes respiciūt: et tam duris verbis inuadūt q̃ vix audent debita petere: que si petierint irascunt et ad inimicitias cōuertūtur: malū pro bono et odiū pro dilectione reddentes: q̃ videntes creditores finaliter post multa tedia et labores petierūt medietatem remittere vel dare vt aliā habeant medietatem: siue de hoc q̃ eis vendiderūt vel mutuauerūt: siue de quocūq̃ contractu debitores sint Si emant animalia vel alia victualia: ita ea ad regias expensas habere volūt q̃ pro animali qd valet decem vix dabunt quinq̃. Quod insuper eis mutuat: videt eis q̃ sit datum vel totū vel medietas: et si aliter viderint rē se habere ad inimicitias conuertunt: qd pulchre ostensum est quo ad omnes istius processus partes Eccl. xxix. Solidi inquit vix reddet dimidiū et computabit illud quasi inuentionem: sin autē fraudabit illū pecunia sua et possidebit illū inimicum gratis et conuicia et maledicta reddet illi: et pro honore et beneficio reddet illi contumeliam: ergo ne commisceamini fornicarijs aut auaris: aut rapacibus. j. Cor. v. ¶ Sed hen aliqui cū eis in predictis commiscent societatem inuiti: quia ipsis inuitis et nolēntibus bona illorum emūt sicut placet eis. ¶ Alij qui vero nolentes sicut illi mercatores et huiõi q̃ eis multa vendūt carius ratione ditatiōis: qua cupiditate ducti frequenter totū amittūt: nam violenti rapiūt illud Math. xj. Et istis non est multū compatiendū: quia vsure cupiditas: illorū causat miseriam. ¶ Alij ex euentu contingenti: seu fortuna cū eis societatem habent et vicinitatem: et per participationē. Sicut contingit quandoq̃ in diuisione alicuius hereditatis: ville dominij: vel manerij: qd diuidit inter filios: et alia occasione q̃cunq̃: ex q̃ diuisione postea contingit tyrannū vnā habere portionē et fidelē aliam. Vel sicut quādoq̃ contingit in emptiōe et venditiōe: vel alia quacūq̃ perquisitiōe: qua tyrannus iuxta terrā vel dñium acq̃rit. Et tali enim fortuna frequēter fideli et simplici contingit infortuniū: quia ex quo tyrānus tantū cū eo habet vicinitatē et participationē volūtas visus et posse nūq̃ cessabūt illū de pte sua excludē: et ad hoc diuersas et maliciosas excogitāt vias: quandoq̃ nāq̃ vicinū tuū vexāt: faciēdo ipm indictari vel accusari: et per bilas dñis et iudicibus deferri et atachiari et incarcerari q̃ oportebit illū eis hereditatē vēdē: quasi pro nihilo vel obligare: q̃ obligata sic malicia fornificabunt ptē suā q̃ nūq̃ illā recuperabūt. Tali nō dabit deus ptē in celo cū sctis simplicibus et fidelibus: ne forte oēs principes suos de celo cuperet excludē. Sz i inferno cū raptoribus et demōibus dicēs illō Abacuc. ij. Suscitabūt lacerātes
3 te: et eris in rapinā eis. Tertio dēte munera pēsiones exenia: dona: et curialitates ab oibus cupide expectāt: prestolant et recipiūt atq̃ per nūcios mutos. i. tedia et vexatiōes: vel q̃nq̃ per mediatores loq̃ntes et dicētes: oportet q̃ aliqd detis annuā vicz pēsionē: tot solidorum: vel aliqd huiõi extorquēt: qd si facē noluerint cogitāt eos tangē quasi ipsa viderint et locū et hoc q̃nq̃ apte suis balliuis dicit atq̃ ministris vt vicz oculū ad talē habeāt in malū et nō in bonū: occasionē q̃rentes quō ei nocere poterint. Et sic teste vero Mich. iij. Si quis non dederit in ore eorū q̃ppiā sanctificat sup eū pliū. Tales elegant significant et ostendunt per Nabuchodonosor. Judith. j. et ij. quia sicut ipse contra multas gētes bellū leuauit: quia ad eius req̃sitionē ei seruire vel tributa et munera dare noluerūt: sic nec tenebant. Ita vnus tyrannus vel talis patrie ductor: mittet ad aliquē fidelē vel aliū: q̃ sibi seruiat. i. q̃ sit secū tali die i comitatu vel curia ad iuuādū ptē suā i negocio vel duodena vel assisa: vel in pte quā contra aliquē forte vi et armis et multitudine faciet: vel pdicta mūera et huiõi a vicinis suis desiderabit: ad q̃ ipsi nō tenent. Si vero mi cōsciētiā de falsa pte habētes: vel per aliquē aliū timorē se excusauerint et ei seruire noluerint: et secūdū ei tributa dare refutauerint: ad modū dicti tyranni Nabuchodonosor satraceni contra omnes aperte vel occulte tanq̃ contra hostes bella leuabūt modis quibus poterūt eis tedia inferendo: thesaurizantes iniquitatem. et rapinas in edibus
suis. Amos. iij. ¶ Ex qua cupida thezaurizatiōe et cō- 4
gregatiōe vnū notabile et damnosum sequit malū illius vicz prophetie impletio: q̃ dicit Esa. j. Principes tui infide

les socij furū:om̄es diligūt munera:ꝑpter q̄ triplicē vl'
vnā de trib⁹ vt cōīter eis exhibēt societatem:vel eos de
robis retinnēdo:⁊ familia retinēda:vel eos supportan
do ⁊ iuuādo:ne puniantur vel suspēdunt:q̄ est tā for
tis latro:vel vbi inueniť:q̄ ꝑpter munera a potētib⁹ et
falsis nūc iuuari nō poterit:vel punitionē negligēdo.
In q̄b⁹ casib⁹ de vniuerso dāno p malos illos facto:
corā deo respōdebūt. Et tūc sicut socij fuerunt furū in
culpa:sic erūt in pena:q2 sicut dič aplš.j.Cor.vj.Ne
q3 auari q̄rum ad ꝑncipes infideles:vel alios falsos:
munera a mal' recipiētes. Neq3 fures q̄tū ad munes
ra talia dātes de furto ⁊ de malo ꝑquisito. Neq3 male
dici.i.taliū falsitatum ⁊ factoꝝ ⁊ donoꝝ ꝓcuratores ⁊
mediatores neq3 rapaces regnū dei possidebūt. Et tūc
sicut dicit Zach.v. Ois fur sicut scriptū est:iudicabiť.
Glo.i.dānabiť:⁊ veniet ad domū iuratis mēdaciter.i.
ad domū iurātis vel iuramētū falsum ꝓcurātis ꝓ fu
ris liberatiōe:vel furē supportātis. Et ad domū furis.
Glo.vindicta. Quō eñ tunc.i.in morte vindictā eter
nam euadere possent qui oīa ablata p illos q̄s retinue
runt vel iuuerūt vel nō punierūt restituere:⁊ de oīb⁹
dānis illatis satisfacere teneñ ⁊ non faciūt. Q2 eñ ad
hoc oīa teneñ pꝫ:q2 si non resistētes latronib⁹ ⁊ alijs
malefactorib⁹ ad restitutionē teneñ:sicut pꝫ p rōna
biles ꝯsuetudines ⁊ leges.P.xiij.50. Et p illos v'sus
in q̄b⁹ ꝯtinenť:qui restituere teneñ. Iussio:ꝯsiliū:con
sensus:palpo:recursus. Participās:mut⁹:nō obstās:
non manifestās. A multo fortiori rōne supportātes vl'
iuuātes vel nō punientes cū punire possent. Q2 aūt nō
sic restituūt:nec satisfaciunt notissimū est:ǧ illoꝝ dāna
tio iusta est:q2 nō dimittiť peccm̄:nisi restituať ablatū:
q2 q2 nō faciūt:dñs cōteret dētes eoꝝ in ore ipsoꝝ:in ps.
lvij. Patet ǧ quō raptores sunt fuscinula diaboli tri
dentata:signati p visum:qui res ordines dētiū habet
in ore suo Daniel.vij. Et ostensi cū factis suis ⁊ rapi
ne sue modis p ꝑdictos ophni ⁊ phinees:q2 sicut de il
lis seu de ministro illoꝝ diciť.j.Regū.ij. Omē qd le
uabat fuscinula tollebat:supple q̄si suū. Ita de istis et
5 reputan de illoꝝ dici pōt illd Abdieri. xxxj. Vnusq̄sq3
eñ qd in ꝑda rapuerat:suū erat. Quia quātū ꝑdictis
modis:vel q̄buscūq3 alijs modis:sicut rerū inuentaꝝ
detētiōe:q̄rū tñ detētor dr raptor.xiiij.q.v.si qd:vl' re
rum naufragantium occupatione:de qua.C.viij.arti.
v.⁊.vj. Vel vsurarū feneratione:nam vsurarum fe
nerator:dicitur raptor.xiiij.q.iiij.si quis vsuram. Vel
infertorum contentione:de qua dictum est.I.vj.29.
Iudex nanq3 qui alienum iurgium reputat predam
suā:ꝑdo dr.C.ad le.iuli.repetū.li.ij.l.oēs:vel q̄buscū
q3 alijs vijs vel maleficijs occupare poterūt:totū suū
reputant sine culpa ⁊ ꝑiculo:dicētes ⁊ allegātes:si dñi
sint ⁊ p ministros suos vel patriā aliqua occupant:de
quib⁹ cōmemoranť:q2 male illa acquisierūt:bene ꝑue
Exēm niat eis qui me hoc habere fecerūt:ego habeo legē pro
me:si aliqd sit periculū ipsorum sit:quid ad me? Sic re
spōdit quidā dñs satis tarde:quē quidā diues fecit he
redē suū:quia aliter eū suspēdisset ꝑpter porcū furtiuū
quē q̄dā latro ad domū illi⁹ diuitis de nocte adduxit
ad ꝓcurationē vni⁹ balliui ꝑdicti dñi:qui sciuit q2 dñs
illi⁹ diuitis hereditatē desiderauit:q̄3 maliciā idē latro
ꝓ alio furto postea suspendend⁹ fatebať. Nec tñ tyrā
nus:qd sic acquisiuit restituit:sed mō ꝑdicto respōdit.
Ministri vō ⁊ alij rapinarū ⁊ falsitatū mediatores ecō
uerso dicūt:allegātes ꝓ eis:q2 ipsi sine ꝑiculo sunt:q2
si hñt auantagiū scꝫ dñi q̄b⁹ talia acquiruntť:habebūt
⁊ ꝑiculū:q2 q̄ hꝫ honorē habebit ⁊ on⁹. Sed in curia
dei in vltima rōne reddēda:ꝑiculū ⁊ penā inter se diui
dent. Dñi rapaces ꝑtē suā habebūt:q2 tales ministros
falsos dilexerūt:p q̄s talia acq̄rere ceperūt:q̄ licet le
gē terre ꝓ se habeant ⁊ iudiciū seu sniam:q2 tamē legē
superioris curie dei ꝓ se non habēt:snīa data in inferio
ri curia:in superiori reuocabiť. Ministri vō ꝑtē penarū
portabūt:q2 talib⁹ medijs ⁊ falsitatib⁹ ⁊ magnis ⁊ ma
lis ꝑquisitis cupidis dñis placere nitunť. Sciūt nāq3
q2 dñi tales amant ministros qui plus reportare sciūt.
Et ideo intantū quotidie in falsitatib⁹ ⁊ cautelis ⁊ ho
nis ꝯsuetudinib⁹ depmēdis ⁊ malis inueniēdis sub
tilianť vt plura reportare:⁊ dños suos plura lucrari
faciant:q̄ alij qui fuerunt ante eos q2 vix pōt simplex
vel fidelis terrā habere iuxta illos:quin cautelas inue
niant ⁊ dām̄ inferment:qd ipm acquirere possit:q2
iterū vix pōt quis delinquere:quin vltra iusticiā pu
niať:non ꝯsiderātes:q2 ad restitutionē teneñ:omniū
que dñs vel dña p eos male acquiriť:q̄uis de hoc nul
lum habeāt emolumentū:sicut p ꝑdictos patet versus
supra.e.c.4. Iussio ⁊c. Quādo ǧ eis in foro pnie resti
tutio iniūcta fuerit:sicut deberet si veraciter ⁊ discrete
ꝯfiterenť:vadant ad dños illos ⁊ videant q̄3 breue ab
eis habebūt responsum:⁊ finaliter inuenient:q2 alia re
sponsio vel restitutio non erit:nisi q2 dñi rapaces cū ta
lib⁹ ministris suis eternaliter dānabunť semꝑ sibi mu
tuo maledicētes. Sicut pꝫ.A.xxvij.42.quia rapinas
meditať mens eoꝝ. Prouer.xxiiij.
¶ In q̄b⁹ nō tm̄ assimilatio vl' cōparatio:sꝫ etiā peior cō Ar.ij.
ditio:quā in multis alijs reb⁹ habētib⁹ ꝯditiōes malas 6
inueniť. ¶ Prio nāq3 inter feras ⁊ aues ꝑdales leoni
in aliq̄ assimilanť ⁊ aquile:⁊ in aliq̄ ꝯditiōe illoꝝ exce Aquila
dūt rapacitatē. Assimilanť eñ eis in hoc:q2 sicut diciť
isti ꝑdā rapiūt:⁊ faciant alijs aialib⁹ ⁊ auib⁹ rapacib⁹
partē diuidūt residuū seu derelinquunt:nulla vō ꝑdā
appꝑhendētes:de aialib⁹ ⁊ auib⁹ sequētib⁹ ꝑdā suā fa
ciūt. Sic isti multis modis predā rapiūt a pauperib⁹:
⁊ ab alijs quibuscūq3 nihil dimittētes de ꝯtingentib⁹
q2 per phas vel nephas p infamiā vel bonā famā ha
bere possunt:de qua preda cubile suū replent ad modū
leonis:d' quo Nau.ij. Leo cepit ⁊ impleuit cubile suū
rapina. Quia sicut leo cubile suū replet rapina ꝓ se:et Leo
leena:⁊ leunculis:ita isti instaurāt maneria auro ⁊ argē
to:eq̄s ⁊ robis:⁊ vasoꝝ varietate:edificia alta eleuāt:
possessiōes multas acq̄rūt ꝓ se ⁊ vxorib⁹:⁊ filijs:⁊ ne
potib⁹:q̄b⁹ cū h oīa ostendūt ⁊ ostētāt gliantes de h q2
sunt de nūero illoꝝ:de q̄b⁹ in ps.lxxij. Peccātes ⁊ abun
dātes in seculo obtinuerūt diuitias:veraciter respōde
ri posset dicendo illud Esa.iij. Rapina pauꝑis in do
mo vestra. ¶ Istam vō predā inter feras ⁊ aues ꝑda
les sequētes participāt:quādo diuitib⁹ malis ⁊ mini
stris ⁊ alijs rapacib⁹ festa faciūt:⁊ munera atq3 merce
des dant d' talib⁹ ꝑquisitis. ¶ Sup istis vō animalia ⁊
aues sequentes tūc redeūt:⁊ de eis ꝑdam faciūt:⁊ co
chlear panis seu ꝯpaneū:p qd prius alia deuorauerunt
deuorant:quādo cōtra balliuos ⁊ alios ministros hu
ius accipiunt:⁊ eos incarcerāt vel durissime mulctāt:
de qua mulcta nunq̄3 spoliatis ⁊ bilam dantib⁹ obo
lum restituūt. Vel quādo pre senectute vel morte vel
alio impedimēto amplius villicare non poterūt:tunc
ꝑpter compotū non datū vel cū multis arreragijs ma
le datū:vel propter aliam occasionē excogitatā:omnia
capiunť in manu domini. Vide. M.viij.38.de qui
bus verificatur illud Esa.xxxiij. Ve qui ꝑdaris:non
ne ⁊ ipse ꝑdaberis. ¶ Viso in q̄b⁹ ꝯditionib⁹ sunt leo 7
ni ⁊ aquile silēs videre restat in quib⁹ ferocitatē ⁊ ra
pacitatē illoꝝ excedūt. Pro q̄ est aduertēdū. Q2 primo
ꝓ tanto crudeliores sunt:q2 leo diciť parcere prostra

tis sicut ostensum est. C.xvi.18. Et sanctis viris sicut
patet de Daniele ⁊ in miraculis sanctoꝝ quod isti non
faciũt. Ideo ad designandũ maiorẽ in leone gentium
crudelitatẽ ⁊ maliciã: ꝗ in leone bestiarũ: signãter pro
pheta quẽlibet raptorẽ assimilat: dicens. Ezech.xxxij.
Leoni gentiũ assimilatus es. Secũdo: qꝛ leo de magnis
animalibꝫ ⁊ rapacibꝫ predã suam facit: sicut de vrso ⁊
hmõi. Isti vero econuerso libentiꝰ simplices inuadunt:
⁊ de eis predã cõmuniꝰ faciũt: de potentibꝫ ⁊ rapacibꝫ
q̃ resistere sciũt ⁊ possunt nihil faciũt: qḋ tamen crude
liꝰ ⁊ grauiꝰ est peccatũ. Propter qḋ de eis verificat:
⁊ põt dici illud. ij. Regũ. j. Leonibꝫ fortiores nõ in ve
Aquila ra sed in crudeli fortitudine. ¶ Tertio: quia leo ⁊ aqui
la ⁊ hmõi animalia rapacia aliquãdo p̃da satiant ⁊ ꝑ
tũc quiescũt ⁊ predam non capiũt nec venant. Isti vero
diuitijs ⁊ rapinis nũꝗ̃ satiant quin semꝑ corda cupi
doꝝ plura cupiãt ⁊ querant. Et q̃nto plura capiunt ⁊
rapiũt tanto plura concupiscũt: ⁊ in maiori vel sunt:
vel se esse opinant egestate. d̃ quibꝫ Prouer.xj. Alij ra
piũt non sua ⁊ semper in egestate sunt. Cuiꝰ rei ratio
8 nem: vide. A.xxviij.4. ¶ Secũdo lupis in aliquibꝫ as
simulant conditionibus ⁊ in aliquibꝫ eoꝝ excedunt fe
Lupus ritatem. ¶ Primo in hoc eis assimilant quia sicut lupi
modo ⁊ natura sua quandã contra canes ⁊ oues faci
unt cõfederationem ⁊ ꝯspirationem dũ sero vlulãt in
aliquo certo loco ad ꝓuocandũ plures vt multitudine
⁊ fortitudine fortiꝰ canibꝫ resistant pastorũ ⁊ crudeliꝰ
⁊ audacius oues inuadãt ⁊ destruãt. Ita raptores in
iusti adulteri. Luce.xviij. inter se confederatiões ⁊ cõ
spiratiões faciũt: quõ non tm̃ canibꝫ. i. ecclie p̃dicatori
bus sed etiã quomõ ipi e pastoribꝫ in omnibꝫ resistant
⁊ quomõ oues ad modũ spinarum lana spoliant sicut
ostẽsum est. F.j.9. Sic ergo vlulant vt resistant ⁊ occi
dant vel spolient: quãdo enĩ vnus patrie ductor vel q̃s
cũꝗ̃ falsus duodenariꝰ vel alius quiscunꝗ̃ loquit cũ
alio vt innocentes opprimat vel aliquibꝫ damnũ infe
rat vel vt nocentes liberet ⁊ supportet. Nonne lupus
lupo vlulat: vt simul ouem occidãt vel spoliẽt ⁊ aliũ
lupũ audaciorem faciãt ad ampliꝰ nocendũ. Sic de il
lo qui de quacunꝗ̃ causa aliũ informat de falsitate vł
rogat vel mercedẽ ei ꝓmittit. Talis enĩ vlulat vt sum
mo resistat pastori qui dicit se viam ⁊ veritatẽ. Sic de
mercatoribꝫ qui conueniũt de vno p̃cio vendẽdo. Sic
de ductoribꝫ patrie qui conueniũt inter se de lucri par
ticipatione. Omẽs isti ⁊ his siles Soph.iij. vocant lu
pi vespere qui non relinquebãt in mane. Lupi inq̃t ve
spere quia sicut lupi qui de die latitabãt in absconditis
in vespere famescũt ⁊ ad predam vlulãt ita isti semꝑ fa
Exempli mescũt ⁊ non relinquũt in mane. Ad cuiꝰ verbi decla
fabule rationẽ est notanda fabula q̃ cõtinet: ꝙ lupi de sero in
vnũ locũ ꝯuenientes ⁊ ad quoddã ouile ꝓperãtes: or
dinauerũt inter se in eundo quõ oues oẽs deuorarent
ita ꝙ nullũ residuũ carnis vel pellis vel lane derelin
querẽt: quoꝝ vnꝰ dixit: ꝙ ipe voluit lanã: alius ꝙ ipe
voluit pellẽ: aliꝰ ꝙ ipe voluit carnẽ: quibꝫ dictis ⁊ fa
ctis de q̃nto rape ⁊ spoliare potuerũt nullũ residuũ di
miserũt vsꝗ̃ mane Sic magnis raptoribꝫ ꝑ patriã trã
seuntibꝫ vel in aliquo loco cũ familia sua rapaci morã
tibꝫ dũ quilibet illoꝝ qui vult ⁊ põt ab oĩbus capit.
Inter quos dũ aliqui multa capiunt nihil soluũt: nisi
tallias dũ alij sicut baneuarij: ⁊ alij ꝓuisores dona ca
piũt ab vno duos solidos: ab alio duodecim denarios
⁊ sic a ceteris q̃ntũ a singulis capere possunt vt de rebꝫ in
domibꝫ dantũ inuẽtis nullã ꝓuisionẽ faciant: sed ad
vicinos transeãt dũ ribaldi ⁊ alij malẽdrini in domibꝫ
in quibꝫ vel iuxta q̃s hospitant vel transeũt: gallinas

⁊ quicquid vastare pñt vastãt dũ iterũ magni balliui
⁊ eoꝝ vxores ⁊ filij ⁊ familia quilibet vice sua: ⁊ modo
suo colligit ⁊ capit quicquid capere potest: quid potest
omnibus remanere: nisi miseria ⁊ paupertas? Et sic sũt
lupi vespere famescentes nihil quod capere possunt de
relinquẽtes dũ maior maiora ⁊ minor minora ⁊ quili
bet q̃ntum malicia sua inuoluere potest capit. Quorũ
tam factũ nephariam q̃ iudiciũ iustũ recitat Mich.
iij. Audite inquit principes Jacob ⁊ duces domꝰ isrł:
qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis ⁊ carnẽ
eorum desuper ossibꝫ eorum tunc clamabũt ad domi
nũ: ⁊ non exaudiet eos ⁊ abscõdet faciẽ suam ab eis in
tempore illo sicut nequiter egerunt in adinuentionibꝫ
suis: quia sicut dicitur Ezech.xxij. Rapiebãt violẽter
egenum ⁊ pauperem ad modum vt predictũ est lupo
rum: de quibꝫ predictum est Actuũ.xx. Intrabunt in
vos lupi rapaces qui non tm̃ vt predictũ est sed quod 9: 1
peius est luporum excedunt in damno faciendo pote
statem ⁊ damni illati magnitudinẽ quia lupꝰ vorat ad
ouile veniẽs vnam ouem vel magnam partem vnius
ouis comedit. Alias licet plures strangulauerit ibi ta
men corpora earum domino dimittit. Isti vero non tm̃
vnam sed forte decem vel viginti rapiũt: vel saltem va
lorem nullam domino dimittẽtes: sicut patet in regia
Prusa quando victualia capiũt pro domo principis: et
non tm̃ oues vel alia animalia minora que lupi cape
re solebãt rapiũt: sed etiã maiora: sicut equos ⁊ boues
vniuersas insuper ⁊ pecora campi. Preterea lupi ho
minibus nocent si pecora illorum negligenter custodi
antur. Isti vero illis nocent qui huiusmodi habent ani
malia q̃ntũcunꝗ̃ diligẽter custodiant ⁊ etiã illis q̃ hu
iusmodi non habẽt animalia: dũmodo aliq̃s habeant
possessiões vel alia bona q̃ amittere pñt. Quoꝝ rapto
rũ iusta dãnatio ostendit. ij. Regũ.xij. ꝑ iudiciũ quod
Dauid rex dedit de vno sceleroso: cuiꝰ culpã ostendit
Nathan ꝓpheta in hoc: ꝙ cum boues ⁊ oues haberet
plurimas: vnã solã quã viciꝰ suus habuit abstulit, ꝓ
pter qḋ rex ad ꝓpham dixit eum esse virũ mortis. Qui
ergo hoc dixit: diuinas illuminatꝰ intelligentia de illo:
qui vnã abstulit ouem: cũ multas haberet: quale puta
tis iudiciũ deꝰ dabit: qui talẽ tũc dedit iudiciũ ꝑ ꝓpham
suũ de his q̃ multas hñt terras ⁊ redditꝰ: ⁊ multa ca
stra ⁊ maneria ⁊ q̃ deberent multas habere diuitias ⁊
thezauros nisi illoꝝ stulticia ⁊ superflue obsisterẽt expẽ
se: ⁊ a pauꝑibꝫ oues vel boues vel quecunꝗ̃ alia aufe
rũt vel capiũt ⁊ non soluũt. Nonne tales dicet ⁊ iudi
cabit esse dignos morte quia sicut dicit Prouer.j. Ani
mas possidẽtiũ rapiũt. De predictis leonibꝫ ⁊ lupis si
mul dicit Soph.iij. Principes in medio eius: q̃si leo
nes rugientes: quia rugiũt super magistros q̃ magnã
non reportant predam: ⁊ super alios: q̃ larga eis non
dãt munera vel encenia rugiũt vel saltẽ multũ osten
dũt rugitũ. Sequit Judices lupi vesꝑe nõ relinq̃bãt
in mane. Tertio licet in ꝯditionibꝫ pluribꝫ assilant pi 10
scibꝫ ⁊ illos excedũt in voracitate: sicut põt ostẽdi ꝑ di
cta. A.xij.5. tamẽ inter illos specialiter lucio assimilan
tur qui lupꝰ vocat aquarũ: ⁊ ipo minꝰ habẽt vel ostẽ
dũt in factis scꝫ rõnis: sicut elegãter ostẽdit ꝑ quosdã
versus factos de quodã raptore: q̃ Luciꝰ vocabatur.
Lucius est piscis rex ⁊ tyrannus aquarum. A quo di
scordat Lucius iste parũ. Hic homines deuorat: hec
piscibus insidiat. Esurit hic semꝑ: hic aliq̃ saciatur.
Amborum merita: si lanx equata libraret. Plus ratio 11
nis habet: qui ratione caret. ¶ Quarto assimulantur ⁊
excedunt cõditionẽ spongie: quia sicut spongia ex omi
parte aquas trahit ⁊ recipit: q̃s compressa emittit. Ita

isti ex omni parte: q̄ possunt rapiūt ⁊ recipiūt: sed nec in
firmitate compressi illa restituūt: ergo que in morte scꝫ
est spes hypocrite: si auare rapiat. Job. xxvij. Quinto
illi stulto assimilant ⁊ in fatuitate excedunt: de quo di
ctum est. P. vij. 21. qui semꝑ accipe voluit de panello
Ita isti: ꝓ omni negocio siue ꝓ ꝓprijs ⁊ superfluis expē
sis: siue pro filij milicia: siue ꝓ filie matrimonio: siue ꝓ
quibuscunqꝫ alijs expensis faciendis: semꝑ accipiunt
de panello pauperū subditoꝝ: ipsosqꝫ cū omnibꝫ alijs
agendis: sicut cum alijs cibarijs panem consumunt.
Unde ps. xiij. Deuorāt plebem meam sicut escam pa
nis. Sexto assimilātur belligerantibꝫ: sicut patet. M.
viij. 18. ipsorumqꝫ excedūt prauitatem: quia sicut dicit
Judic. xxi. Non rapiunt eas iure bellantiū: ꝓpter qđ
in morte de quolibet illoꝝ verificat illđ Job. v. Ipm
rapiet armatus. i. diabolus qui est armatus malicia seu
11 armis malicie sub quo militant. Septimo ipsis assimi
lant demonibꝫ: ipsorumqꝫ supant maliciā. Primū pꝫ:
quia sicut ipse primus demon deitatis raptor: atqꝫ ordi
nis raptoꝝ fundator ⁊ institutor: cum complicibꝫ suis
rape voluit in celo diuinitatē seu deitatē: vt esset simi
lis altissimo: sicut patet Esa. xiiij. vt vicꝫ maiorē quā
deus ordinauerat esse potentie: maioremqꝫ haberet ho
norem ⁊ gl'iam. Sic isti qui de ordine regula ⁊ funda
tione sua sunt: atqꝫ ꝓfessione multa rapiunt: ꝯgregant
atqꝫ varijs ac scrupulosis modis acquirūt: vt maiorē
habeant in hoc mundo potentiā gl'iam ⁊ honorem q̄
deus ordinauit: quoꝝ regula ad quā ꝓfitent scribitur
A. xij. 4. Et incipit. Bona gēte ⁊c̄. Ad quam plures
recipiunt pluresqꝫ ꝓfitent: ⁊ q̄diu pn̄t vsqꝫ ad mortē
tenent: quā regulā quantūcunqꝫ ab ecclia approbarā.
Nec mirum quia ista regula siue raptorū ordo fuit pri
mo inuentus in celo scꝫ in nobilissimo loco: ⁊ a nobilissi
ma creatura scꝫ a lucifero summo angelorum ac supre
mo. Sed heu ꝓpter finem mirū est q̄ tot habet sequa
ces: nam finis totum cōfundet quādo quilibet raptor
ab ipso rapiet: vt semꝑ cum ipso sit in domo sua inferni
de cuius ordine hic semper fuit dum vixit Job. xxvij.
Tollet eum ventus vrens. i. infirmitas ⁊ mors ⁊ ve
lut turbo rapiat eum de loco suo scꝫ diabolus. Secun
dum q̄ vicꝫ demonum credunt prauitatem ostēditur.
Primo: q̄ ipsi quos affligunt in loco tormentorum af
fligunt. i. in inferno qui vocatur locus tormentoꝝ Lu
ce. xvj. Secūdo quia ipsi non torquēt nisi malos. Ipsi
vero hic hoies torquent vbi non est ita congruus locus ꝓ
tormentis sicut infernus: ⁊ plus frequenter bonos q̄
malos. Tertio quia ipsorum punitio demerita nō exce
dit punitorū: quia in inferno nulla est iniusticia: nullus
enī ibi iniuste punit. Isti vero frequēter plus respiciunt
ad pecunias colligēdas q̄ ad culpas corrigēdas. De
mones puniunt culpas. Isti ex culpis colligunt pecu
nias ꝓpter quas datas eos frequēter punire dissimu
lant: vel ꝓpter quas non datas frequēter vltra rōnem
puniunt: ⁊ vltra demerita delinquentiū: ⁊ ꝓ tanto il
lorū curia peior est inferno. Nota. D. xij. 26. Sed om
nia ista redimere inaniter credunt oblationibus: ⁊ ele
mosynis quas reprehendit deus Malach. j. Intulistis
inq̄t de rapinis claudū ⁊ languidū. Nota plures assi
milatiōes illoꝝ. A. xiij. 17.

Ar. iij. ¶ Qui primo rusticitatē committūt q̄tū ad deum quē
q̄tum in eis est furti vel rapine faciunt receptatorem:
dum ei talia dant vel offerunt que restituere deberent
12 spoliatis. ¶ Secundo inciuilitatem committunt apud
mundum ⁊ apud omniū venatorum: ⁊ apud illorum
qui in auibus celi ludunt educationē. Nam sicut con
tra omniū istorum artem ⁊ educationē esset assuefacē

re nobiles canes vel falcones scilicet ad capiendū ani
malia domestica: sicut oues ⁊ boues: vel gallinas: vel
capones: quia ars illorum ⁊ educatio vult q̄ indomi
ta capiant atqꝫ siluestria. Ita contra nobilium statum
⁊ contra omnem bonū statū: ⁊ omnem bonam educa
tionem est q̄ nobiles ⁊ potentes qui gladiū potestatē:
atqꝫ terras ⁊ redditus quasi stipendia accipiūt ad vin
dictam malorum: id est ad venandum malefactores ⁊
capiendum ⁊ puniendū reos quasi animalia siluestria
intendant captioni venationi domesticorū ⁊ afflictio
ni ⁊ rapine simplicium. Tales non tm̄ cōtra educatio
nem sed etiam contra Joannis baptiste predicationē
multum committūt Luce. iij. Neminem inquit cōcu
tiatis neqꝫ calūniam faciatis sed contenti estote stipen
dijs vestris. De quibus si non sint contenti sed aliena 13
per rapinam vsuram vel deceptionem vel quācunqꝫ
falsitatem acquisierint qui illos a proditionis periculo
poterit excusare. Si enim rex alicui filiorum suoꝝ com
misisset custodiam stipendia dans ei congrua pro tali
custodia ⁊ filijs etiam aliqua pro sustentatiōe illorum
minus tamen q̄ custodi si ille custos suis stultis expē
sis stipendijs filios regis de sustentatiōe sua spoliaret:
quis a proditionis ⁊ magnitudinis vicio illū poterit
excusare ⁊ quāto plura recepisset stipēdia tanto maio
rem hoc faciendo committeret ingratitudinem falsita
tem rusticitatē atqꝫ ꝓditionem. Sic in ꝓposito filij re
gis celi sunt populares ⁊ alij simplices potestatibꝫ sub
limioribꝫ subiecti: de quibus in psal. lxxxj. Filij excelsi
omnes. Maiores vero dn̄i sunt eis ad custodiam depu
tati: ecclastici ad animarū ⁊ seculares ad custodiam
corpoꝝ. Filijs vero simplicem sustentationem. Istis vero
maiorem terrarū ⁊ reddituū dedit ꝓmotionem ⁊ pote
statem pro stipendio custodire ⁊ laboris. Si ergo isti
stipendia sua superflue expendūt vel auare detineant:
⁊ subditoꝝ filioꝝ sustentationem per quantūcūqꝫ viā
malam acquirant nōne ingrati sunt ꝓditores: ⁊ quan
to plura quasi stipendiū a deo receperūt tanto maiorē
cōmittunt ingratitudinem atqꝫ ꝓditionem. Caueant
ergo ⁊ diligēter excogitent quid deo respōsuri sint: qui
plura a deo acceperunt ⁊ largiora dominia atqꝫ terras
⁊ redditus: ⁊ plus viuūt de bonis alienis plusqꝫ ꝓpl'm
dei: immo deū in populo suo: a quo om̄ia que habēt re
ceperunt rapinis ⁊ duro dominio atqꝫ grauissimo iu
go ⁊ egyptiaca affligunt seruiente ad modum iudeoꝝ
⁊ Pilati: qui fortitudine ⁊ potestate a deo acceptis: de
um crucifixerunt. In quo facto satis plane ostenditur
q̄ illi qui plus a deo acceperunt quiqꝫ plus habeant de
terra: plus deum contemnūt: ⁊ minus de celo curant:
immo non videntur credere q̄ sint deo subiecti vel ad
celum ordinati: vel q̄ subditorum data sit eis potestas
non ad gubernationem sed ad spoliationem: qua qui
dem abutūtur contra deum ⁊ subditos illa priuaban
tur. Et erunt sine om̄i potestate debiles in morte: ⁊ vs
qꝫ in eternum ⁊ vltra. In morte nanqꝫ erunt sicut dici
tur Osee. xiij. quasi nubes matutina: quia sicut nubes
matutina solis ardore adueniente dissoluitur: ita isti su
perueniente ardore mortalis infirmitatis. Sequitur.
Et quasi puluis turbine raptus ex area. Ecce illorum
tūc debilitas: ⁊ non resistendi impotentia: q: sicut pul
uis de area rapitur ⁊ in lacum proijcitur. Ita illi qui
alia rapuerunt: de lecto mortis rapiētur ad ꝓfundum
¶ Et iuste quidem quia multa sunt (laci.
que in nonnullis illorum peccatum rapine aggrauāt: Ar. iiij.
⁊ illud graue esse ostendūt ⁊ que in omnibus raptori 14
bus statū illoꝝ multis alijs malefactoribꝫ mōstrāt esse
periculosiorē. Circa quē articulū. Primo ostēdit q̄d in

magnis regibus vel principibus. Secundo quid in
omnibus raptoribus culpam aggrauat atqz alijs pec-
catis grauiorem esse ostendit. Tertio quare peccati
sui periculũ non sentiunt neqz vident. Primum patet
et periurio: qđ rapiendo incurrũt. Rex nãqz rapinas
cohibere tenet: ⁊ ad hoc in coronatiõe iurat. vt custo-
diat pacem ⁊ cõcordiã in pplo: ⁊ leges ⁊ cõsuetudines
bonas cõseruet: ⁊ vt misericordiaz ⁊ iusticiã quãtuz põt fa-
ciat: qđ iuramentũ non tenet nisi rapinas cohibeat ⁊
raptores puniat: qz aliter iusticiã nõ exercet: nec ad il-
lius ptinet societatẽ: de quo Hieremie. xxiij. Regna-
bit rex ⁊ sapiẽs erit ⁊ faciet iudiciũ ⁊ iusticiã in terra: si
ipse vel sua familia: sua negligentia vel volũtate sub-
ditoꝝ bona tollat. Sicut dr̃ Eccl. xlj. Auferẽdo partẽ
et nõ restituẽdo. Cui nõ solum improperari põt illud
ad Roꝝ. ij. Qui pdicas .i. qui cohibere debes nõ fura
ri: furaris: Imo qđ peius est: q iuratus es nõ furari: fu
raris: qz dicit lex: q nullus improbior fur q̃ qui rapit
15 Insti. ti. iij. de vi bo. rap. § quẽs li. iiij. Patet ergo q piu
riũ illoꝝ aggrauat delictũ. Secũdo istius culpe graui
tas in oĩbus raptoribus: nõ tm̃ ex pdicte legis ostendit
verbis: verũ etiã ex raptoꝝ factis in quibus grauius pec
care monstrant q̃ fures: qz illi mobilia: isti vero per fal
sitates ⁊ potestates ⁊ vsuras imobilia auferũt. Illi p
indigentia isti pro supfluitate rapiunt ppter qđ dr̃ vel
dici põt illud Hiere. xlix. Si fures de nocte rapuissent
q sufficeret sibi ⁊c̃. ¶ Grauius etiã q̃ homicide: qz li-
cet vterqz tam raptor q̃ gladiator occidãt: diuersimo-
de tñ ⁊ eũ maiori pena raptor q̃ gladiator. Qz em̃ ra-
ptor occidat patet Eccl. xxxiiij. Panis inquit egenũ
vita ipsoꝝ: q defraudat illũ vir sanguinis est. Et Eccl.
xxxiiij. Qui aufert in sudore panẽ quasi q occidit pro-
ximũ suum. Qz etiã gladiator occidat: quotidianũ do
cet experimentũ. Qz vero diuersimode occidãt patet qz
vnus fame: alius gladio. Qz insup raptoꝝ occisio gra-
uior sit oñdit Threñ. iiij. vbi dr̃. Qz melius fuit occi-
sis gladio q̃ mortuis fame quoniam illi statim mortui sunt:
isti extabuerũt psumpti a sterilitate terre. ¶ Secundũ
q peccatũ rapine in oĩbus tam in principibus q̃ etiã
in alijs aggrauat est diuinũ preceptũ: ptra qđ faciunt
sicut patet p decretũ: in quo cõuincit q rapina phibet
in pcepto de furto nõ faciendo: qz rapinã nõ pmisit: q
furtũ phibuit. xxiiij. q. v. penale. ¶ Tertiũ q pctm̃ il-
loꝝ aggrauat: est culpe raptoꝝ indebilitas. Raro em̃
vel nunq̃ visum est: q ablata restituerẽt ergo raro vel
nunq̃ visum est: q culpa illoꝝ esset dimissa: qz nõ di-
mittit pctm̃ ⁊c̃. De illis vero qui forte raro restituũt di-
ci põt illud Amos. iiij. Facti estis quasi torris de incẽ-
16 dio raptus. ¶ Ctruz vero ad tertiã partẽ istius articuli
tria ostendere restat. Primo q cupiditas plura haben
di vel retinendi vel habere vel retinẽ vltra q̃ deberẽt:
est causa quare raptores ⁊ auari periculũ suũ nõ vidẽt
Secũdo q cecitatẽ suã ore negant sed illã ope ostẽdũt.
Tertio quo duce tales ceci ducunt. Primũ patz: qz si-
cut cecus periculũ ante pedes latẽs nõ videt. Ita igit
cupiditatis excecati: de quibus in ps. lvij. supcecidit ignis
et nõ viderũt: piculũ suũ nõ vidẽt. Ex q cecitate vnũ
magnũ sequit malũ: q videlicet ad modũ ceci oĩa vẽ-
dicant. Sane sicut cecus a seipso vel alio ceco ductus
oẽm vie vendicat partẽ: ⁊ nunc ad vnã: nũc ad aliam
partẽ indirecte: ⁊ nunq̃ vel raro directe pedes vertit:
pluraqz pedibus q̃ videns inuenit. Ita isti cupidi-
tate excecati: nũc ad vnã: nũc ad aliã partẽ terrarũ: ⁊ re
rum proximoꝝ suoꝝ pcupiscenda se diuertũt: ⁊ quot
pedibus affectionũ se objiciũt vel occurrũt vel osten-
Exem. dunt quasi sua inueniũt vel inuenire cõcupiscũt. Vñ

si statum suum bene cõsiderarẽt opponenti de eorum
rapacitate respondere possent. Sicut respondisse fert
quidam minus qui optimus fuisse fert dictoꝝ elegan-
tium et rithmoꝝ pulcherrimoꝝ inuentor: a quo cum
postmodũ cecus ⁊ antiquus effectus esset: quidam no
bilis ad cuius curiam more minoꝝ ducatu declinauit
quesiuit si esset ita bonus inuentor sicut esse solebat:
intelligens querere de inuentiõe dictoꝝ rithmoꝝ ⁊ ta-
lium que ad minoꝝ pertinent leuitatẽ. Qui statim re-
spondit: q multo melior inuẽtor fuit cecus q̃ vidẽs:
quia nunc inquit cecus ollas pelium: ⁊ quecũqz sunt
ante pedes meos inuenio. Ita isti cupiditate ⁊ rapina
excecati multo plura inueniunt q̃ inuenirent si essent
spiritualiter videntes: q̃ etiam alij mente videntes in-
ueniant: quia quicquid ante pedes affectionis vel de-
siderij occurrit: vel cupiditati illorum se ostendit: vel
tanq̃ suum inueniunt vel inuenire concupiscunt. Et
sic sicut cecus corpore nunc ad vnam partem: nunc ad
aliam se mouendo: omnẽ partem vendicat ⁊ multa in-
uenit pedibus. Sic cecus mente dicens illud Job. xx.
Mens mea in diuersa rapit. Sed hanc cecitatẽ ore ne- 17
gant ad modum cuiusdam mulieris cece que Harpestes Exem.
vocabat: de qua scribit Seneca ad Luciliũ: q semp
negauit se esse cecam: asserens alios qui ipsam dixerũt
cecam esse errare: ⁊ objicientibus q nesciuit recte am-
bulare: et per hoc se cecam esse ostendit. Respõdit cau
sam esse: quia domus siue tempus obscurum erat.
¶ Ita isti tot modis cecitatẽ suã negant ⁊ alios qui il-
lorum reprehendũt facta errare iudicant. quot modis
rapinam ⁊ cupiditatẽ suã excusant: de qua excusatiõe
habet .j. articulo proximo. Et pro tanto dicit Seneca
ibidem: qđ inquit in ipsa deridemus: in nobis quoti-
die deprehendimus: quia ipsa se excusabat: et cecam se
esse negauit. Ita isti spũaliter cecos se esse negant: asse-
rentes se iustos: ⁊ omia que agũt iuste facere. Sed in-
trinsecus sunt lupi rapaces Math. vij. Ergo licet ore
negant: tamen opere se cecos esse ostendunt. ¶ Sic vero Exem.
excecati ductore ducuntur aureo vel argenteo. Sicut
ostendit per exemplũ de quodã potente: ad quem mu
lier quedã venisse fertur ostendẽs ei ius suum in vna
re: de qua iniuste vexabat: petens q ipsi iusticiã face-
ret: qui respondisse fertur se fuisse surdum. Cui illa: vi
deas ergo chartã meam. Cui ille: sum cecus. Cui illa
obtulit florenos: quibus acceptis ipsius quasi ductore
ad faciendum qđ mulier rogauit ducebat. Sic in p-
posito illi quibus saluator loquitur Math. xxiij. Int-
us pleni estis rapina. Qđ em̃ tali ducunt ⁊ reguntur
rectore: et q nunq̃ sunt surdi vel ceci in audiendo de
lucro suo: vel vbi dona eis offerunt: patet. C. xvij. 36.
cum sequen. De tali cecitate vide. P. v. 9. Sed vnum 18
in eis videtur esse mirabile: ⁊ multũ esse contra natu-
ram: q videlicet excecati fiunt crudeliores: pro tanto
nanqz hoc contra naturam esse videt q hoc in natura
inuenitur animaliũ: q excecati vel predam non capi-
unt: sicut patet de auibus rapacibus vel minus sunt
crudeles ⁊ nociui: sicut patet de vrsis: qui ideo excecã-
tur vt illorum minuatur ferocitas. Leones vero ⁊ vrsi
in effigie humana et in vestimentis christianorum: de
quibus Prouerbio. xxviij. Leo rugiens: ⁊ vrsus esu-
riens: princeps impius super populum pauperem fi-
unt crudeliores et rapaciores spũaliter excecati: de qui
bus Amos. vj. Ve vobis qui opulenti estis: qui dor-
mitis in lectis eburneis ⁊ lasciuitis in stratis vẽis: bibẽ
tes in phialis vinũ: et nihil cõpatiebant sup ptritione
Joseph. Ecce quõ cordium pcedit cecitas p diuitiarũ
opulentiã et deliciarũ copiã introducta. Et q̃ magna

sequit̃ crudelitas: q̃ nõ compatiebant̃ pauperibꝫ. Si
em̃ q̃n in lectis suis lasciuiũt corda sua ceca aperirẽt ⁊
miserias inopũ: ⁊ gemitũ pauperũ p̃sare vellent: qui
miseriã in victu ⁊ vestitu die noctuq̃ laborãdo vitam
ducũt: ⁊ q̃ dissimulẽ in oibus ipsi habẽt fortunã: ma-
iorẽ inuenirent materiã deũ laudandi: ei q̃ regratiãdi
q̃ miserorũ bona rapiendi vel tam auare colligendi.
Sed heu rapinis diuitijs delicijs cordibꝫ excecati: ista
nõ vidẽt. Vos ḡ qui adhuc excecati nõ estis: rapinas
Ar.v. nolite cõcupiscere: diuitie si affluant: nolite cor appo-
19 nere. in p̃s. lxj. ¶ Sed in illis vox q̃dẽ Jacob: q̃ pul-
chra verba habẽt ad excusandas excusatiões in peccatis:
quoꝝ quidã dicunt: oĩa bona rusticoꝝ esse dñoꝝ ad
voluntatẽ: sed hoc nõ est credibile: q̃ ille deꝰ q̃ posuit
oĩa in pondere: nũero ⁊ mẽsura: qui disposuit oĩa
etiã ipsa irrõnabilia: et creaturas sensu ⁊ rõne carẽtes
suauiter: nobilissimã creaturã rationalẽ licet rusticalẽ
eius creatiõe: redẽptiõe: adoptiõe filios ordinaret sub
falsissima ⁊ incertissima regula esse regendã: sub volũ-
tate videlicet pctõris que infernũ replet: in qua nul-
lus est ordo: sed horror: quis vnq̃ sapiens ordinaret:
q̃ illud qd̃ infernũ replet mũdũ regeret. Qui ḡ sic di-
cunt sunt de lege ⁊ regula illoꝝ dicentiũ Sap̃. ij. Sit
fortitudo nr̃a lex iniustitie. Et de parte illius. A.xv.3.
Alij se excusant paupertate ⁊ debit̃. asserẽtes q̃ inmanni
sunt obligati: q̃ oportet eos multa de hoibus suis le-
uare: ḡ hoc nõ valet: q̃ ad talẽ necessitatẽ p̃pria sũt du-
20 cti volupeate. Vide p̃tra tales. A.xij.37. ¶ Alij ma-
lam allegãt p̃suetudinẽ dicẽtes: q̃ modus est collectã
de hoibꝰ suis facere q̃n filias suas maritãt: ⁊ in hmõi
negocijs vrgẽtibꝫ. Sed parũ vident̃ filias diligere q̃
cum tot maledictionibꝫ ⁊ pauperũ lachrymis eas ma-
ritis tradũt. Quãtũcũq̃ em̃ p̃suetudinẽ vel legẽ regni
vel colorẽ in acq̃rendo vel retinẽdo habeãt nõ valebit
eis vbi est cõtra legẽ dei: q̃ sicut factũ erroneũ vel iu-
diciũ datũ vel aliq̃d factũ vel regulatũ falsa lege in cu-
ria inferiori. in sup̃iori ⁊ fideliori reuocat̃ ⁊ reprobat̃.
Ita in p̃posito. Alij dicũt q̃ de hoibꝫ p̃prijs: nõ est pec-
catũ accipe: qd̃ habẽt q̃ illa sunt dñoꝝ: sed de hoibus
alienis esset peccatũ. Qd̃ dictũ multipliciť deficit. Primo
q̃ quero vtrũ istud dictũ fundet̃ sup̃ volũtatẽ vel ra-
tionẽ. Si primũ detur illud est reprobatũ in p̃ncipio
istius articuli. Sup̃ rõnẽ v̾o difficile vel potiꝰ impos-
sibile est illud fundare: q̃ quõ cũ rõne stare vel cõcor-
dare posset: q̃ vnꝰ in labore ⁊ sudore magno die ⁊ no-
cte p̃ eum acquirat victũ: ⁊ alius q̃ ociosam ⁊ lasciuã ⁊
delicatã vitã ducit: vsq̃ ad terciã in lecto lasciuiẽdo p̃
libitu suo: illũ victũ auferat: q̃ vnus voluptuose vi-
uat: ⁊ alius q̃ est ad imaginẽ dei ⁊ seruit deo: vix mise-
rabiliter viuat: q̃ p̃ voluptuoso p̃uiuio filioꝝ diaboli
galline auferant̃ de domibꝫ filioꝝ dei: q̃ illi qui quasi
tota vita vel p̃ maiori p̃te vite sue in luxurijs ⁊ cupidi-
tatibꝫ ⁊ gulis diabolo seruiũt de bonis illoꝝ: q̃ fideliť
deo seruiũt p̃ posse suo comedant: ⁊ ipsi vix panẽ ha-
beant artũ ⁊ aquã breuẽ ad sufficientiã. ¶ Vel quõ cũ
rõne p̃cordaret in p̃prios: in amicos infideliter seruiẽ-
tes crudeliter deseruire: eo q̃ p̃prij ⁊ subditi sunt ⁊ fi-
deliter obediẽtes: imo hoc videt̃ crudelitatẽ augmẽta-
re: p̃ eo ⁊ ex eo q̃ faciũt p̃tra naturale exemplũ: ⁊ etiã
p̃tra leges ciuiles. ¶ Primũ patet in natura accipitris
seu nisi: de quo dĩ: q̃ auẽ q̃ã de nocte ĩ vngulis tenet:
vt a frigore pedes custodiat de mane euolare p̃mittit.
Ecce qui alias aues in mane capit et male tractat: illã
domesticã que ei p̃ vnius noctis t̃pe seruierat: illesam
abire p̃mittit. Isti v̾o ecõtrario dominationẽ haben-
tes: similẽ damnationẽ habent demonis: q̃ sicut ipse
peius torquet in fine illos domesticos suos ⁊ qui ei di-
ligentius ⁊ diutius seruierant: quia loco retributiõis
infert ⁊ soluit supplicia. Ita isti qui contra predictum
exemplũ non extraneos: sed qui ei non vnius noctis
tempore: sed qui ei tota vita sua seruierunt: dure tra-
ctare volunt exemplo demonis. Ideo tyranni ridicu-
lum eius erunt Abacuc. p̃. Ad istam dicit̃ de raptori-
bus. Sicut patet per hoc q̃ parũ ante precedit: oĩes
ad p̃dã venient ⁊c̃. ¶ Scd̃m etiam q̃ dictum et fa-
ctum illorum est contra leges ciuiles: ⁊ sic contra iusti-
ciam patet: quia per illas qui habet alios regere tyran-
nidem exercẽt in eos: quos regere debet grauius pec-
cat ⁊ durius punit̃ q̃ extraneus: quia dicit lex: q̃ tu-
tor res pupillares consumẽs dissipans et male cõtra-
ctans: grauius peccat: grauiusq̃ punit̃ q̃ extraneus
hoc faciens. ff. de admi. tuto. l. tres tutores. §. si tutor. ⁊
l. non existimo. j. In infortiato. l. iij. ti. vj. Vide aliam
legem his concordantẽ. P. xij. 19. ¶ Iterũ dictũ ⁊ fa-
ctum illoꝝ pro tanto deficiunt: quia nõ sunt sic subdi-
ti illorum: quin etiã sint subditi dei: ⁊ plus dei. Si er-
go non timent eos spoliare: quia subditi sunt illorum:
saltem timeãt dei subditos: immo ipsum deũ in subdi-
tis suis spoliare: ne videant̃ contra ipsum proditore
bellare dicentem: qd̃ vni ex minimis meis fecistis ⁊c̃.
¶ Iterum deficiunt: quia dictum illorum opere im-
plent: dominatio illorũ similis est dominationi canis
super ossa: quia sicut canis custodit os ab alijs: vt ip̃e
solus illud deuoret. Ita isti: de quo Luc. xj. Qḋ autem
intus est vestrũ plenuꝫ est rapina ⁊ iniquitate. ¶ Alij 21
dicunt non rapio sed gratis mihi dant: quibus respõ-
detur: q̃ aliquando talia dant potestatẽ habentibus:
vel p̃pter importunã petitionẽ: vel quia timent ne sol-
uere velint. Sicut accidit nuper de emptore cuiusdã Exẽ
mali domini: qui cum venditore cuiusdam piscis cõ-
uenit pro quatuor solidis: p̃ quibus cum nihil aliud
q̃ talliã habere posset: dixit: p̃senta cum domino meo
ex parte mea. Libenter em̃ solutionẽ habuisset: ⁊ alle-
gauit causas quas sciuit: quia diu piscem non cepit et
quia cum vxore ⁊ filijs nihil plus haberet: sed q̃ habe-
re non potuit malo tribuit peccatori: vel propter timo-
rem vt maiora damna vitent: malunt em̃ dare galli-
nam q̃ amittere equum vel bouem. Dant ergo sicut
ille de quo habet̃. O. j. 12. Et sicut pauper mendicus Exẽ
dat partem panis sui cani malicioso: tali nanq̃ plus
dat q̃ alteri: ne ipsum mordeat vel super ipsum latret:
sed permittat ip̃m in pace: elemosynã petere ita q̃ par-
tem elemosyne dat cani vel aliam partẽ in pace habere
possit. Sic quãdo pauper vel popularis homo venit
cum tallijs suis ad curiam magni principis: petens
solutionẽ rerum ab eo emptarũ vel debitorum vel p̃
iusticia obtinenda: occurrit ei s canis impudicus que-
rens quid ⁊ quantũ petat: quo audito adiunget dire-
cte vel indirecte per se vel per mediatorem quantũ ei
habit: ⁊ ip̃se curabit solutionẽ: qui ab ipso mercede ac-
cepta ⁊ a domino plenam accipiens solutionẽ: vix da-
bit creditori medietatẽ mentiens q̃ plus habere non
potest. Ecce quomodo canis iste vnam partem de do-
no et aliam de furto accipit: vt qui totum habere de-
beret habeat dotem. ¶ Qḋ em̃ offices qui propter tales
vel consimiles causas munera accipiunt etiam oblata
male accipiãt ostendit̃ p̃ leges ciuiles. Primo Codic̃.
li. xij. ti. ⁊ themenet̃. l. deuotũ in fine: in quo cõtinetur
q̃ quisquis militans vel iter agens vllo in loco aliq̃d
ab hospite postulauerit instantiã cuꝫ inhiberi sceleratã
morem iubemus: vt ipsis quoq̃ prebentibus impu-
nitũ esse nõ patiamur. Et in codẽ li. xij. ti. de salgamo

hospitibꝫ nō ꝓbēdo.l.vnica scribit̃ sic. Ne qs comitū
vel tribunoꝝ aut ꝑpositoꝝ aut militū noīe salgamē
grā.i.culcitras lignū oleū a suis extorqueāt hospitibꝫ
ꝫ nec a volētibꝫ hospitibꝫ in ꝑdictis speciebꝫ aliq̇d au
ferāt. Glo.q2 semꝑ ꝑsumit̃ cōcussio. Si ḡ isti male re-
cipiūt a volētibꝫ multo peius recipiūt: q̃ recipiūt a nō
lentibꝫ: quoꝝ cōsensus de h ꝙ dabūt nūq̄ req̄rit̃ ab
his q̇ recipiūt. Sicut contingit qñ dñs aliq̇s vult hr̄e
collectā in dominio suo et vocat duos vl' tres maiores
de vna quaq; patria: et ipsi ꝓmittunt magnā summā
ꝓ tota patria in q̄ sunt ita liberi hoīes sicut ⁊ ipsi: quā
tñ nō soluūt ꝓ tota patria: ꝫ pot⁹ tota patriā soluit ꝓ
eis: q2 ipsi collectores sibiipsis parcūt ꝓpter qḋ aliq̄n
Exm ipsi erūt i vastitatē et rapinā.iiij.Reg.xxj. Ex ꝑdictꝭ
22 ptꝫ ꝙ multa dāt sicut ille dedit diabolo cādelā. A.xx.9
Alij dicunt pene conueniat senescallo vel balliuo inco
ratis ad eū. Sed si ꝑ bilas vel alias delatiōes accusēt:
ꝙ recipit munera ⁊ dimittit q̄ dño debent̃: dñs bñ in-
tromittit se et inquirit de veritate. Sꝫ vbi accusat̃ ꝙ al
teri iniuriā facit: vt dñs lucret̃: dñs q̇ plus diligit lu-
crosum ministrū ⁊ fatuū vicinū q̄ꝫ fidelē ministrū et
sapiētē vicinū nō vult se itromittere: q2 est beniamin
Exm lup⁹ rapax. Geñ.xlix. Nota. A.xij.43. ¶ Ex ꝑdictꝭ
ptꝫ ꝙ in oībꝫ talibꝫ excusationibꝫ assimilant̃ cuidā la-
troni q̇ sicut in antiquis cōtinet̃ gestis: quandā spo-
liauit imaginē: de q̇ cū ad ratione poneret̃: rñdit se ex-
cusando: anulū accepi de digito: q2 manū mihi porre-
xit et anulū obtulit. Sic eñ erat imago facta cū manu
extēsa: qḋ oportuit ꝙ et anulū porrigeret: q2 aliter nō
potuit facere: barbā abstuli aureā q2 null⁹ de parētela
sua tali vsus est barba. Chlamydē etiā aureā asporta-
ui: q2 nimis erat frigida ꝓ hyeme ⁊ nimis pōderosa ꝓ
estate. Sic ꝑdicti recipiētes munera ⁊ vsurā ab his q̇
licet manū porrigāt: nō tñ habēt dandi volūtatem: se
excusant dicētes: dedit mihi verū est. Sicut ille dedit
candelā diabolo. A.xx.9. ne ei noceret dāmū inferēdo
vel negocioꝝ impeditionē faciēdo: ⁊ eorundē expedi-
tionē nimis differēdo: sic faciūt in curijs vnde nō po
tuit bñ aliter facere: ideo oportet ꝙ sic faciāt. Alij vo
auferētes bona hois diuitis de paupe facto dicūt nō
esse pctm̄: q2 null⁹ de parentela sua habuit talia: ⁊ ideo
talia nō decēt statū suū: h etiā dicūt qñ vident mona-
chū vel aliū potentē: cui⁹ patrē pauperē fuisse sciunt
vel opinant̃ bonū equū eq̄tare: pr̄ su⁹ nūq̄ꝫ talē equū
eq̄tauit: vtinā illū vbi vellem⁹ haberem⁹. Alij ad mo
dū ꝑdicti: q̄si chlamydem auferūt imagini q̄si inutilē
dū diuitū pecunias et thesauros auferunt vel auferre
cupiūt dicētes: ipe nūq̄ꝫ cōmodū de bonis illis repor-
tabit vel chlamydē auferūt detractores dicētes: ꝙ nec
23 bon⁹ est i hyeme: nec i estate. ¶ Ad lrām sic iste fuit la
tro imaginis mortue. Ita sunt isti latrones imaginis
viue: excepto ꝙ isti peiores et fortiores sūt latrones q̄ꝫ
ille vel etiā q̄ꝫ alij q̇ in nemore hoīes spoliāt: q2 illi clā
et cū timore. Isti apte et cōtemptibiliter auferūt. Vñ
et doctores tenēt rapinā grauius esse pctm̄ q̄ꝫ furtū. Sic
ptꝫ ꝑ sctm̄ Tho. in sūma. q.lxvj. arti.ix. q2 violentia q̄
fit i rapina magꝭ est ꝯ volūtatē q̄ꝫ ignorātia q̄ est i fur
to. Et q2 ꝑ rapinā nō solū infert̃ alicui dāmū in rebꝫ: ꝫ
etiā vergit in q̄ndā ꝑsone iniuriā. Ex q̇bꝫ apparet ꝙ
Dionides pyrata cōgrue rñdit Alexādro magno: de
Exm q̇ scribit Aug. de ciui. dei. li.iiij.c.ij. Vbi etiā ꝓbat ꝙ
mal⁹ rex est latro: q2 placiti lege ꝑda diuidit̃. Remo-
ta inq̄t iusticia: q̇d sunt magna regna nisi magna la-
trocinia. Hoc ōndit ꝑ exēplū de Alexādro impatore
et pyrata: quoꝝ historia et disputatio plani⁹ continet̃
in libro de nugis phoꝝ. Ibi nāq̄ꝫ continet̃ quasi sic: ꝙ
Alexāder q̄siuit a pyrata capto in mari ⁊ ad illū addu
cto: q̄re fuit infest⁹ mari. Cui ipse: q̄re es tu infestus
terre: ego ꝑdā meā capio sup mare: ⁊ tu tuā sup terrā.
Sꝫ q2 ego paruo nauigio capio ꝑdā meā et tm̄ mobi-
lia latro vocor: q2 vo tu h facis cū magno exercitu ra-
piēdo mobilia et imobilia vocaris impator: si sol⁹ ra-
peret Alexāder: et capt⁹ esset latro vocaret̃: si ad nutū
Dionidis ꝑplī famularent̃ esset Dionides impator: ⁊
nā q̄ntū ad causam nihil decest: nisi ꝙ deterior q̇ rapit
improbius q̇ manifesti⁹ impugnat. Sic ptꝫ de furioso
q̇ q̄to fortior tāto plura mala cōmittit cū gladio quē
manu tenet. Sequit̃ in historia. Leges inquit pyrata
q̄s ego fugio tu ꝑseq̄ris: me fortuna et rerū angustiā
iniquū te fastus intolerabilis ⁊ auaricia inexplebilis
furē facit. Ita adhuc: nā supflue expēse faciūt potētes
tyrānos sequit̃. Si fortuna māsuesceret: melior fierē
ꝫ tu fortunatior nequior fieres. Mirat⁹ Alexāder ei⁹
cōstantiā ipm̄ militie ascripsit vt experiret̃ si cū fortu
na vitā mutaret i meli⁹. Ex ꝑdictꝭ euidēter ōndit̃: ꝙ
sicut paup est latro nocturn⁹. Ita malus impator est
latro diurn⁹: quoꝝ tñ q̇libet: q2 de latrocinio suo hic
nun⁹ erubescit factū suū ꝑdictis modis excusando: ꝙ
nō rapinā arbitrat⁹ est Ad Phil.ij. De q̇bꝫ cōqueritur
Job.xix. Non erubescentes opprimētes me: ideo alibi
plus erubescēt plusq; punient̃ in morte: videlicet qñ
demones sicut dr̄.ij.Machab.iij. Multa caligine cir-
cūfusum rapiūt.
¶ In q̇ pena notat̃. Cui⁹ pene ꝑmo ōndit̃ ratio. Se- Arti. vj.
cūdo certitudo. Tertio latitudo. Quarto cōgruitas.
Quinto velocitas seu celeritas. ¶ Qñtū ad primū rō 24
ōndit̃ ex sentētia veritatꝭ. Math.xxv. Esuriui ⁊c. q2
si male erit i iudicio nō dātibꝫ suis: rōnabiliter sequit̃
ꝙ peius erit rapiētibꝫ aliena. Vñ Aug. de verb dñi. c.
xx. Si in ignē mittit̃: q̇ nō dedit rem ꝓpriā: vbi putas
mittēdus est q̇ rapuit aliena? Si cū diabolo ardere hꝫ
qui nudū nō vestiuit: vbi putas arsurus est: q̇ expo-
liauit? Ad idē Fulgētius tractās illud verbū Math.
vij. Omis arbor q̇ nō facit fructū bonū excidet̃: et in
ignē mittet̃: si iudiciū sine misc̃dia illi erit: q̇ non fecit
misericordiā: quale iudiciū erit illi qui fecit rapinam.
Si sterilitas in ignē mittit̃ rapacitas vbi mittet̃ vel
quid meret̃. Quid ḡ tūc erit de illis de quibꝫ dictū est.
E.iij.22. Et si illi tūc de celo expellent̃: de q̇bꝫ dictū est
D.ix.6. Vbi tūc erūt illi: de quibꝫ dictū est. F.viij.11.
et.M.ix.22. ¶ Secūdo eiusdē pene certitudo ex mul 25
tis ostēdit̃ euidētijs. Primo ex hoc: ꝙ hic penitētiam
dignā nō faciūt: quare: quia nō restituūt. Secūdo ex
hoc: ꝙ deū cū corpore et mēbris suis deuorant. Sicut Exm
patet ꝑ exemplū cuiusdā magni principis et tyranni:
q̇ tali somnio ammonit⁹ fuisse legit̃ a tyrānide cessare.
Siquidē ei videbat̃ ꝙ staret corā imagine beate virgi
nis Marie valde famelicus: qua fame cōcitatus: ad
filiū quem virgo manu tenebat accedēs primo caput
pueri: deinde scapulas et brachia post latera: deinde ti
bias et pedes vt sibi videbat̃ comedit: qui euigilans
tristis ⁊ territus cōfessori suo somniū ostēdit: qui ei in-
terpretabat̃: ꝙ puer ille fuit Christus cū corpore.s.ec-
clesia.i.cōgregatiōe fideliū: que dominio suo subiecta
erat: quā tyrannidem exercens vexauit et deuorauit
christū in suis mēbris: et cū suis mēbris.i.cū brachijs
et lateribꝫ.i.cū maioribꝫ et cū tibijs et pedibꝫ.i. cū infe
rioribꝫ. Tales eñ christū cū mēbris suis lacerādo: et Exm
si ad paruū tempus ꝑualeāt: certitudinaliter tamē ab
eo ꝑcutient̃. Sicut patet ꝑ exemplū de quodā tyrāno
magno qui somniasse fert̃ ꝙ vnā dei manū deuorauit
et cū aliā deuorare vellet: ab ea percussus interijt et in

fouea͂ cecidit. Ob quidā sapiēs ei exposuit dicēs: spo-
liasti ecclesiā: et nūc vis taxare ꝑplm: caueas ne percu-
tiat te deus: anteq̄ꝫ inceptū perficias. Et cū nec sic am-
monitus cessare vellet anteq̄ꝫ inceptū perficeret obijt.
Sic Achab tyrannidem exercēdo. iij. Reg. xx. Et sic
Antiochus tyrannidē excogitādo. ij. Machab. v. in-
terierūt ab eo ꝑcussi. de quo dicit Job. xxxiiij. Nō ac-
cipit ꝑsonā principis: nec cognouit tyrannū. Ex istis
em̄ ⁊ ex illis. G. ij. 41. qui tales fuerūt tyrāni ⁊ rapto-
res: quales moderni sunt ⁊ ad penas illas modernos
ꝑcesserūt: quaten⁹ modernis de illuc eundo dет certi-
tudo: q͛ fm beatū Greg. ī quadā homel'. Preteritorū
exhibitio est futurorꝫ certitudo. ¶ Tertia certitudinis
euidētia habet͛ ex hoc: ꝙ multos in curia illa habebūt
aduersarios: q͛ illos quos hic affligūt illic iudices ha-
26 bebūt Job. xxxvi. Judiciū pauꝑibꝫ tribuit. ¶ Quar-
ta certitudinis euidētia. s. pene raptorū ex h̄ consurgit
ꝙ magnū in morte on⁹ portabūt: et artā et lubricā ha-
bebūt viam: et qui hꝫ sequi necesse est: ꝙ certitudinal'r
cadāt inferi⁹ ad penas. Qꝫ enī magnū on⁹ et verecū-
dū portabūt patet: q͛ sicut latro cū latrocinio suo ma-
nuali captus: cū eodē latrocinio ad tribunal ducit͛ iu-
dicis. Jta isti cū omnibꝫ rapinis: vsuris: furtis et qui-
buscūq̄ꝫ male acq̄sitis: in collo positis ad tribunal du-
cent͛ dei: gemētes et dicentes: onus graue grauatū est
sup me qđ tn̄ q̄ꝫtūcūq̄ꝫ sit graue et cōfusibile: oportet
ꝙ quilibet suū portet. Jn bona enī villa hō inueniret
portitorē: qui ꝓ denario on⁹ suū portaret: ꝫ ibi si dare
vellet totū aurū ⁊ argētū mūdi: null⁹ on⁹ suū porta-
bit: nisi ipse q̄ illud fecit. Quia ibi vnusq̄sq̄ꝫ on⁹ suū
Exm̄ portabit Ad Gal'. vj. Qꝫ cōgrue ostidit͛ ꝑ exēplū scri-
ptū in libro de apibꝫ: de q̄dā milite: q̄ post plures an-
nos mortis sue: apparuit vxori sue: ꝓ ipso orāti indut⁹
vestimētis cōfectis de ferramentis equorꝫ ignitis. Et
vxori q̄rēti causam: cū nūq̄ꝫ fuisset marescallus eq̄rū:
rn̄dit q͛ nō solui tali fabro ꝓ equorꝫ meorꝫ ferramēt':
ideo nūc h̄ on⁹ porto: ⁊ statim disparuit: vxor vero fa-
bro vocato q̄siuit in quāto marit⁹ su⁹ defunct⁹ ei tene-
bat͛: q̄ dixit ꝙ in marcha anglicana quā vt maritū a
penis liberaret: soluit eidē indilate. Nec fabulosa res
putari debet historia q̄ in oibꝫ snie cōcordat vitatis: q̄
dr Matth. xviij. Mittite eū in carcerē donec reddat
vniuersum debitū. Est enī historia satis ad ꝓpositum
ostēdendū ꝙ videlicet vnusquisq̄ꝫ ꝙ de alieno habet:
tāq̄ꝫ on⁹ in collo portabit. Ex q̄ satis clare intelligere
possum⁹: q̄ꝫta erit tūc quorundā: nō tm̄ latronū ꝫ etiā
aliorū cōfusio et pressura: q͛ si ipse tantā habuit cōfu-
sibilē penā ꝓ vna in qua tenebat͛ marcha: et si tale de
ferramētis portauit pōdus q͛ ꝓ illis nō soluit: qualē
sustinebūt penā: q̄ valorē multarū marcharū ꝑ durū
dominiū vel falsitatē acq̄rūt: vel mutuāt ⁊ nūq̄ꝫ sol-
uūt. Et quale portabit pōdus de alijs rebꝫ: sic de bobꝫ
equis: ouibꝫ: gallinis: pane: vino vel ceruisia et etiam
terris et domibꝫ q̄ hmōi acquirūt ꝑ rapinas vel vsu-
ras vel malis vijs vl' qui hmōi accipiūt ⁊ nō soluūt.
O deus qn̄ nobiles nostri: oia talia onera habebūt in
collo ligata: quales et q̄ꝫ viles erūt tūc poletarij: ⁊ por-
titores: qui nūc equos habēt ⁊ currus in quibꝫ onera
sua portant͛: et diuites et nobiles reputant͛ diuitijs et
honoribꝫ et vestib⁹: quibus nūc ornant͛ spoliati ⁊ de-
nudati: qn̄ iterū animalia ab eis nūc capta ⁊ non so-
luta in ventribꝫ eorꝫ simul clamauerint: sicut patet ꝑ
exemplū de oue patricij. ff. viij. l. q̄ꝫ mirabiles erūt cla-
mores: quia aliqui eorū plura habebūt infra eos ani-
malia forte clamātia quā clamauerint in arca Noe.
Qꝫtum erūt insuꝑ tūc onusti: vsurarij: fures et alij: q̄
domos terras et animalia: hic ꝑ vsuras furtū et falsi-
tates acquirūt: nec on⁹ tūc deponere poterūt: q͛ erit de
eis sicut de simia q̄ fetū in collo portās venatoribꝫ ap-
propinquātibꝫ deponere vellet: ꝫ ita firmiter ei adhe-
ret͛: ꝙ nō pōt. Jta nec iste in ꝓposito: ꝫ gemens dicet:
ve mihi: iniq̄tates mee supergresse sunt caput meū: et
sicut onus graue ⁊c̄. in ps. xxxvij. Et Thren. primo.
Jniq̄tates mee circūuolute sunt: et īposite collo meo.
Qꝫ etiā cū isto onere graui ꝑ viam artā ⁊ lubricā: vbi
et multi erūt impedientes: ⁊ deorsum trahētes trāsibūt
ostēdit͛ ꝑ hoc ꝙ scribit btūs Greg. iiij. dial'. c. xxxvij. Exm̄
de quodā ad mortē trahēte: cui alteri⁹ seculi pene ostē-
debant͛ qui postea loquelā recuperās aiebat: q͛ pons
erat sub quo niger atq̄ꝫ caliginosus fetoris intolerabi-
lis fluuius decurrebat. Hec vero erat in pōte ꝓbatio:
vt quisquis ꝑ eū iniustorū vellet trāsire in tenebroso
fetētiq̄ꝫ fluuio laberet͛. Justi vero quibꝫ culpa non sub-
sisteret securo ꝑ eū gressu ac libero ad loca amena per-
uenirēt. Habēs ꝫ tam magnū on⁹ pctōꝝ vel honorū
ablatorū in collo ⁊ ꝑ tam periculosum pontē trāseūs:
quid verius dici pōt q̄ꝫ illud Esa. xiiij. Ad infernum
detraheris. Cuius causa reddit͛ Amos. viij. Videte
in q̄t insanias m'ltas: et calumniā patiētes ⁊ nescierūt
facere rectū dicit dñs. Thesaurizantes iniq̄tatē et ra-
pinā in edibꝫ suis: ꝓpterea hec dicit dñs: tribulabit͛ et
detrahet͛ et te fortitudo tua. ¶ Si queris q̄s te detra-
het: sicut querit ille de quo Abdie. c. vnico. superbia
cordis tui: extulit te habitantē in scissuris petrarum.
Interliniaris: quasi in alpibꝫ exaltantē soliū tuū. s. q̄
dicit in corde suo q̄s detrahet me. Rn̄det͛ Prouer. xxj
Rapine impiorꝫ detrahēt eos: q͛ noluerūt facere iudi-
cium. Tertio eiusdē pene latitudo ad multa se extēdit.
Primo ad raptorū seu tyrannorū ⁊ aliorꝫ ministrorum 27
ꝑsonas qn̄ videlicet ꝓpter iniusticias suas a subditis
vel alijs tēpaliter occidunt͛. Sicut eglon ab aioth. Ju-
dic'. iij. Et cōplet͛ in eis illud ps. liiij. Viri sanguinū
et dolosi nō dimidiabūt dies suos. Et illō Hiere. xxij
Ve q̄ edificat domū suā in iniusticia. Et sequit͛ post.
Sepultura asini sepelietur putrefact⁹ ⁊ ꝓiect⁹ ext͛ portas
Hierusalē. Jn quo facto deus misericorditer agit cū
subditis: q̄ tūc virgā subtrahit: qn̄ filiū vltra modum
verberat: ⁊ eternal'r a deo damnant͛ q̄ sicut scribitur
Dan. xj. Rapinas et predā et diuitias eorꝫ dissipabit
Et erūt preda demonis: ⁊ hoc iuste: vt q̄ alios preda-
bāt ipsi ꝑdent͛: ⁊ impleat͛ in eis illud Esa. xxxiij. Ve
q̄ predaris: nōne ⁊ ipse ꝑdaberis. Secūdo se extendit
ad ꝑsonas iniustas: q̄ꝫtū ad h̄ ꝙ heredes vt frequēter
nō habēt de corporibꝫ suis: vel si habent iuuenes mo-
riunt͛ et patribꝫ nō succedūt. Jn quo facto de⁹ miseri-
corditer agit cū illis ne viuēdo ⁊ mala patrū perq̄sita
tenēdo damnarent͛: sicut fuit ille: q̄ patri maledicebat
A. xij. 54. Vel si diu viuāt heredes illorꝫ: siue sint filij
siue nepotes vt freq̄nter fatui sunt: et decare ꝑquisi-
to patris bonū forū faciūt: ⁊ mēdici moriunt͛. Sicut
patet de illo q̄ dixit patrē fatuū: licet a multis viuens
sapiēs reputaret͛: quia nō dabant͛ ei nisi viginti solidi
ꝓ terra: ꝓ que pater dederat triginta. Et misere viuē-
tes et omnia amittētes patris: manifestant: et loquele
omniū exponūt falsitatē. Jn quibꝫ cōplet͛ illud Job
xxvij. Nepotes eius non saturabunt͛ pane. Et illud
Eccl'. xl. Nepotes impiorū nō multiplicabūt ramos.
Et illud Sap. iij. Adulterine plantatōes nō dabūt
radices altas: nec stabile fundamentū collocabūt. Et
illud Hieremie. xxx. Cūctos predatores tuos. i. par-
ticipes prede dabo in predam. ¶ Tertio se extendit ad 28
possessiones iniustorum: quia aliquotiens visum est

ꝙ tales q̄ multa iniuste acquirūt i senectute q̄n plura
acquirere nō possunt: vel etiam ante ꝑ alia infortunia
vtpote: quia ab alijs spoliant̄ vel mercādo in terra vl'
mari omnia amittūt: in paupertatē cadūt. Nec mirū
quia naturaliter oīa tendūt ad locū suū: q̄n sunt extra.
Sicut patet de lapide sursum: semꝑ eñ nitit̄ naturalr̄
a loco illo recedere: ꝛ ad aliū tendere. Cū ergo diuitie
male possesse sint extra locū suum: q̄d mirabile est: si
semꝑ a possessore illo defluant recedētes? q: non habet
tuetus sordida ꝑda bonos: q: sepe cōtingit verificari
de eis illud Zach. ij. Erūt prede his qui seruierāt eis.
Et licet aliquotiens visum sit: ꝙ in hoc seculo hmōi
euadāt penas: nullus ꝓpter hoc audacior fit iniusti-
tiam facere ꝛ male acquirere: nec ꝑsumat ꝙ quīscūq̄
talis vel ipse qui talis sit: q̄ hoc cogitat dei euadat vin
dictas: qui eis penas sub iuramēto certissime ꝓmittit
dicens. Amos. viij. Audite inquit qui cōteritis pau-
perem: et deficere facitis egenos. Et cito post Jurauit
dñs in superbia Jacob: si oblitus fuero vsq̄ in finem
29 oia peccā eorū. ¶ Quarto se extendit ad subditū et vi-
cinū qui ꝑ eos affligūtur: quia si habet tyrannū dñm:
palā patet si vicinū insidiose. Quinto pena seu dam-
nū rapine se extēdit ad viros ecclīasticos ꝛ religiosos:
tam possessores q̄ etiā pauperes mēdicātes. Ad pos-
sessores q̄n inter illos hospitati eos sumptibꝫ grauant
vel quia sumpt⁹ in eis ponere nolunt: vexant. Sicut
accidit q̄n ꝓmittūt ad aliquā domū nuncios: quasi in
ꝓprijs vellent esse expēsis: quibꝫ tñ si domus nō ꝓcu-
rauerit vel in equorum auenis et feno et hmōi: multa
nō expēderit: cogitāt et aliq̄n dicūt ꝙ duplū expēdēr.
et si ipsi hoc nō dicant: maliuoli et maliloqui ministri
eis assistētes dicūt: et ad hoc faciendū dños ꝓuocant.
¶ Ex talibꝫ ergo sumptibꝫ vel grauaminib⁹ vel quia
non expendūt: contingit ꝙ pauperibꝫ elemosynas et
hospitalitatē vt dicūt facere non possunt: quia si ipsis
ibi existentibꝫ hospitalitas petat̄. Respōdet̄ ꝙ dom⁹
illorū sunt occupate. Ipsis vo absentibus respondet̄
ꝙ domus illorum est depauperata per magnos. Sed
excusant se ꝑdicti dñi ꝛ ministri: ꝙ alibi hospitiū in-
uenire non possent: sed si domus illa ibi nō esset: alibi
hospitiū inuenirēt. Iterum dicunt tales ministri dñs
meus potest eis nocere: et ꝓ eis facere: verū est: primū
cum peccato: et secundū cum merito: quando vo eis
bene receptis larga dantur munera: quia festum cele-
brauerūt pro cuncta preda. j. Reg. xxx. Et ad literam
sicut Dauid superueniēs illos occidit: ita Dauid noster
30 Christus istos agentes predas. Judic. ix. ¶ Sexto
pena et damnū tyrannorū et ministrorꝫ quandoq̄ ad
totum regnum se extendit: quia in terris talium vix
vnq̄ erit pax longeua: nec in domibus abundantia:
vel res bene ordinate: quia frequenter fatuis ducunt̄:
qui dissipant quicquid a sapiētibꝫ in cōsilijs vel par-
lamentis ordinat̄. Dñi etiā cū quibus tales stant fre-
quēter sunt fatui: ꝛ talibus ductoribus suis: tot dant
tam mobilia q̄ immobilia. Ex quib⁹ habitē ipsi suffi-
cienter viuere possent: et quibus datis tyrannidem et
durū dominiū exercent indigētes: et in domibus suis
de ꝓprio non abundant: licet quandoq̄ abundent de
alieno. Juxta illud Job. xij. Abundant tabernacula
predonū. Quando vo dñi fideliter et rationabiliter
vixerunt abundabant tam ipsi q̄ subditi: nunc vo
ambo in egestate sunt. Propter hec duo alij magni de
terra illis inuidēt ductoribus eosq̄ destruere nitunt̄:
et sic bella inter illos surgunt et pax destruitur. Et de
quo dolendum est iste error pro tanto est quasi incorri
gibilis: quia cōsilio vel parlamēto alicuius principis

vel alterius magni cōgregato: nullus audet veraciter
de vtilitate principis vel terre sue tractare: quia vti-
liter tractare nō possent: nisi cōsiliarent̄: quomō tales
ductores a curia amoueri possent et dñi per alios sa-
pientes regi et duci possent: et quomō dñi etiam ordi-
natius et cum expensis et cum minori familia inutili
et cum minori magnorū donorū ꝓdigalitate viuere
debeant. Hoc autē ideo nullus aperte ꝓponere audet
in consilio: quia suspicatur vel verisimiliter timet: ꝙ
princeps vel ductor suus aliquem inter illos habeat
fautorem: qui ei omnia reuelabit: ꝛ inimicitias ei⁹ con
tra veracē cōcitabit. Sicut aliquando auditū est acci-
disse per illos: qui susceperunt me veritatē. s. dicentē.
sicut Leo paratus ad predam. in ps̄. xvj. qui sicut di-
citur. iij. Reg. xx. festinantes rapuere verbū ex ore ei⁹
.i. veritatē dicentis vt ipsum accusarēt et de bono opē
lapidarent. ¶ Quarto pene raptorū seu tyrannorum 31
congruitas. Primo historia ostēdit̄: qua fert̄ quendā Exem
magnū principē cōtra triplicē tyrannidem tripliciter
fuisse punitū. Primo nāq̄ multos pauperes de do-
mibus et terris suis expulit et habitacula eorum de-
struxit: et terras illorum occupauit: vt parcum vel fo-
restam suam ampliaret. Secundo interdictū pape in
terra sua contempsit: ceruū coronādo et eum papā vo
cando venabatur. Tertio nepotem suum nobilem et
heredem magnū occidit vt terram suam liberius oc-
cuparet. Illa ḡ nocte q̄ moriebat̄: cuidā sancto viro
visum fuit: ꝙ regem ꝑdictū vidit sedere in cathedra
coronatū: quē primo inuaserunt canes eum male lace
rantes. Secūdo ceruus cū cornibus ipsum horribi-
liter vulnerauit. Tertio iuuenis cum lancea ipsum ꝑ-
forauit: et prostrauit qui postmodū audiens ipm̄ illa
nocte mortuū fuisse: qua deus illam ostendit visionē
intellexit: ꝙ ideo a canibus lacerari visus est: quia de
loco hominū locum fecit ꝓ ludo canum: ꝛ sic de alijs.
et patet. Secūdo hec pene cōgruitas: elegāter ostēdit̄
Dañ. v. In ostensione facta Balthasar regi ꝑ manū
scribētis in pariete: mane: techel: phares. i. numeratio
appensio: diuisio. ¶ Primo eñ in mortis cōpoto ta- Mane:
les taliūq̄ acquisita atq̄ possessa congrue numerant̄ Techel
vt sicut ipsi aliorū bona inter sua et quasi sua nume- Phares.
rauerunt: ita bona ab eis acquisita: atq̄ cū eis iniūcta:
numerent̄: vt sciat̄ quot terras quot loca quot dena-
rios habeant suos et quot alienos et pro alienis: sicut
latro pro furtis: iuste damnent̄. Secūdo tales taliūq̄
acquisita opa atq̄ possessa cōgrue ponderant̄: seu in
statera appēdent̄: vt sicut ipsi male alijs pōderauerūt
q̄n in statera illorū plus ponderauit aurū et argentū
q̄ iusticia: fauor: amor: timor vel carnalitas plus q̄
charitas: terra morientiū et locus amissibilis male ac-
quisitus: q̄ terra viuentiū: vel locus in eternū dura-
turus in celo: ita ipsi iuste pōderant̄: cū omnibꝫ factis
acquisitis atq̄ possessionibꝫ: vt sciatur vtrū plus pon
derēt bona opera atq̄ bene acquisita vel male: ꝛ sciat̄
que pars statere sit pōderosior. Vtinā hoc attēderent
falsi acquisitores: mercatores: iudices et hmōi: de q̄bꝫ
Osee. xij. Chanaan in manu eius statera dolosa. Ideo
dolosa: quia iusticiā atq̄ veritatē et ceteras virtutes:
cum bona vita minus ponderāt: q̄ pecuniā: ꝛ eterna
minus q̄ tēpalia. ¶ Tertio sequit̄ phares. i. diuisio.
Et hoc cōgrue: quia istis duobus peccatis tāq̄ dua-
bus premissis ꝑcedentibꝫ: congrue in mortis iudicio
sequit̄ diuisio anime a corpore: et omniū diuitiarum:
delitiarū et honorū: tam ab anima q̄ a corpore: ꝛ da-
bitur medis et persis. i. anima demonibus et corpus
vermibus: possessiones amicis carnalibus ingratis.

Utinā hoc attenderēt oēs ſm q̄d in verſibꝰ notatꝰ ſeſ
quētibus. Mane tethel pharēs vigili ſi mēte notares
Rapta reſtaurares et meliora dares. Hoc ſi nō attē
dant: cōgrue rebꝰ ſpoliabunt: ſicut coruus. A.xij.36.
Et de rob. E.iij.22. Et hoc cōgrue: vt ſicut ipſi rapue
runt ita rapient. pſ.xlix. Rapiat: ꝛ nō ſit qui eripiat.
32 ¶ Quinto pene raptorū tyrannorū et aliorū iniuſtoꝝ
velocitas: per exemplū oſtendit de auibꝰ pſequētibus
Bubo. venantibꝰ atq; deplumare nitētibꝰ bubonē: q: ſicut
ab aucupe inſperate capiunt: dū clamoribꝰ et minis
tedia q̄ poſſunt ei inferūt: et mortē et penā quā ei intu
liſſe volucrū: ipſe patiunt mortē videlicet et deplu
mationē. Sic in ꝓpoſito: ſicut patet de Pharaone: qui
dum equis et armis ꝑplm dei pſequebat ſine aliqua
Exēm infirmitate precedente ſubito rapiebat. Et de comite
quondā Matiſtonenſi: de quo ab incolis fertur: q̄ de
prandio et delitijs quibꝰ in mēſa ſplendida vtebatur:
a diabolo: quaſi cū equo magno ꝛ nigro aulā intrāte
omnibꝰ vidētibꝰ ſubito rapiebat: et nūq; comparuit.
Sic de quocūq; q̄ ſicut dicit in pſ.ix. Inſidiat vt ra
piat pauperē: rapere pauperē: dū attrahit eū dū attra
hit. i. nitit rapere pauperē in laqueo ſuo cadet ſubito
et inopinate. Et hoc eſt q̄d dicit Lu.xvij. Sicut inq̄t
ſaluator fulgur coruſcans de ſub celo: ita erit filius ho
minis in die ſuo. Et ſicut factū eſt in diebus Noe: ita
erit in diebꝰ filij hoīs. Edebant et bibebant: et vxores
ducebant vſq; in diē qua Noe ingreſſus eſt in arcā: ꝛ
venit diluuiū ꝛ pdidit oēs. Sic factum eſt in diebus
33 Loth ꝛc. ¶ Iſtoꝝ vō pene quā in alio ſeculo patient
cōgruitas ſans oſtendit Job.xxiiij. vbi dicit: q̄ ad ni
miū calorē trāſibūt ab aquis niuiū: et hoc ꝓpter cōdi
tionē et ſimilitudinē quā habēt cū Leone: q̄ dicit q̄ſi
cōtinue eſſe febricitans: in quibꝰ ſicut tranſit a frigore
ad calores: ſic illi in inferno. de quo in pſ. Sicut leo ra
piens et rugiens ꝛc. Ideo in iudicio iuſtus deo ꝛ ſan
ctis ſuis ordināntibꝰ hoc: de quibꝰ ad Heb.xj. Obtura
uerunt ora leonū: ordinabit de illis: ſicut natura ordi
Exēm nat de vulturibꝰ. Vultures eīn ſunt aues: que bella
delōge ſequi ꝛ cadauera ad magnā diſtantiā olfacere
dicunt: quas natura ſic punire dicit: q̄ in fine roſtrū
ſuperiꝰ intāū excreſcere facit: q̄ comedere nō poſſunt:
et ſic vſq; ad mortē fame affligunt. Sic ſtipēdiarij et
baretarij ꝛ latrones bella amāt: ꝛ ſequunt corporalia.
Aduocati vō ꝛ falſi hoīes bigas placita ꝛ bella amāt
ſpūalia. Vſurarij vō raptores ac diuites auari: bella
amant dei. i. famē cariſtiā et hmōi vt vſuris et ꝯtharis
vēditionibꝰ plus lucrent: ita q̄ oēs iſti bella amant et
ſequunt: et predā a longe olfaciūt: quia ad magnā di
ſtantiā equitāt ſtipendiarij vbi bellorū ſunt ꝑludia.
Alij vō ad comitatꝰ et capitula et curias vbi iudices
ſedēt. Alij ad nūdinas ꝛ mercatꝰ currūt: quoꝝ cuilibꝫ
veraciter dici pōt illud Geñ.xlix. Ad predā fili mi aſ
cēdiſti. Sicut ḡ natura naturata ꝑdictis vulturibus
ſupducit roſtrū ſuperiꝰ: vt ampliꝰ nō comedāt: ita na
tura naturāte deo videlicet congrue ordināte: talibus
auibꝰ rapacibꝰ et de ꝑda viuētibꝰ velociter ſupducit
roſtrū lapidis tumuli ſuperpoſito ſup cadauer defun
ctorū: quo ſupducto ampliꝰ predā capere nō poſſunt
ſꝫ famē vt canes in eternū patient. Verificat quoq;
de eis tūc illud Job.iiij. Perijt tigris: eo q̄ nō habe
ret ꝑdam. Et ſic dicit Eccl.xvj. ſcdm opa ſua iudicat:
nō effugiet in rapina pctōr ꝛ nō retardabit. Ecce pene
velocitas quia nō tardabit.
Arti.vij. ¶ Iſti omnibꝰ ꝑdictis culpis et penis ſunt et erūt in
34 uoluti: illi iniuſtorū miniſtri: per quos ſicut Leo per
caudā ſuā ad predā et vindictā ꝛ crudelitatē excitant
dñi: et per quos multa mala faciunt. Sicut diabolus
ſup terrā per caudā ſuā ſubmerſit nauem in mari: per
quos tanq̄ p dentes molares: illi maſticant quos dñi
deuorāt: de quibꝰ in pſ.lvij. Molas leonū cōfringet
dñs. Nāq; hi primo vt dictū eſt auaros dños: quibꝰ
ſeruiūt informāt vbi ꝛ quō predā capere poſſunt: nō
attēdentes iuſticiā: ſed vindictā: quia forte eos aliq̄s
offendit: quia ſuū eis nō dedit vel aliq̄d hmōi vel vt
placeāt dñis ſuis. Secūdo informāt aliam partem vt
dñis ſuis aliqua dent: vt ſuā bonā habeāt volūtatem
cōſulentes eis: quaſi eſſent ꝓ bono illorū. ¶ In quo Exēm
facto modū tenēt cuiuſdam latronis: qui vt dicit ad
vicinos ſolet dicere: mittite filio meo hoc vel illud vel
vna nocte veniet: et rapiet omnia. Sicut ille. j. Reg.ij
Da mihi alioquin tollā vi. Cauſa vō tātē miniſtrorū
auaricie et nequicie: vt frequēter eſt vna de duabus.
Inordinatus videlicet amor vel timor. Amor ꝓprij
lucri dicunt eīn dñis: q̄ multa poſſunt facere: que nō
poſſunt vt dñis cōtra aliquos ꝓuocans vel ad placi
tandū vel ad taxandū vel ad pecuniā leuandā vl' cor
rigendū vt ipſi ex vtraq; parte lucrent. Ex parte do
minorū: qui vidētes ſe ꝓpter bigas multū indigere:
plura eis dabūt: et q̄diu talia lucrari poſſunt eos ſe
quunt: eiſq; adulant. Unde talibꝰ ſeruiūt dñis: ſicut Exēm
murena ſeu lampreda dicit ſeruire ſalmoni. Dicit eīn
q̄ vmbilico eius in aqua firmiter adherēs: totā eius
ſugit pinguedinē: de qua cū nihil amplius inuenit re
cedit. Sic iſti de quibꝰ Seneca. Vel muſce ſequunt
cadauera lupi. Ex parte vō alia munera lucrant oc
culta: de quibꝰ in pſ.xxv. In quoꝝ manibꝰ iniq̄tates
ſunt: dextera eorū repleta eſt muneribꝰ. Secūdo timor 35
quia ſicut Pilatus chriſtū torſit: et crucifixit: ne a Iu
deis accuſaret: tanq̄ inimicus ceſaris. Sic iſti in iuſti
cijs ſuis: chriſti torquēt mēbra ne a dñis ſuis vel eius
miniſtris maioribꝰ et ab auditoribꝰ cōpoti falſi repu
tent et inimici ceſaris: qui ſemp dicūt affer affer. Pro
uerb.xxx. eo q̄ nō tm̄ reportāt q̄tū alij reputauerūt.
Predicti vō miniſtri: q̄ ꝑdictis gaudent bigis vt lu
crent et crudelibꝰ dñis vt plus timeant. Primo catu Catuli
lis aſſimulant Leonis: qui vt dicitur leone rugiēte et Leonis
alijs animalibꝰ timētibꝰ ipſi cōſolant partē prede ad
quā rugit ſperantes. Sic iſti in ꝓpoſito exultant ſicut
victores capta preda Eſa.viij. quis dedit predam do
meſticis ſuis. Prouerb.xxxj. Secūdo miniſtri et ſub
diti falſi de dominio et familiaritate et aduētu gaudēt
dñoꝝ falſorū: ſub quibus iniuſte agere ꝛ recipere pñt
impune alijs fideliter viuētibus hoc timētibus ſicut
exultaſſe et timuiſſe dicūt accipiter ꝛ capo ſeu gallina.
Scdm nāq; fabulas dū rumor eſſet in vno manerio: Exēplū
de aduētu dñi: accipiter qui in illo cuſtodiebat exulta fabule
bat: capo vō dolebat. Cū ergo quidā a capone q̄reret:
quare nō gauderet ſicut Accipiter: reſpondit: magna Accipi
ſubeſt cauſa et illius leticie et mee triſticie. Ille inquit ter.
gaudet quia dñs tales raptores quales ipſe eſt diligit
et bene cū venerit paſcet et diligēter nutriet. Ego vō
et mei ſimiles bene dolere poſſumus: quia cū venerit
nos deuorabit. Verſuſq; adiecit capo ſequētes. Nil
magis horrendū q̄ flebilis aula tyranni. Qua pietas
omnis cū ratiōe perit. Raptores famuliq; truces: ſce
lerūq; miniſtri. Iniuſtis dñis impietate placent. Qui
ſine vi q̄ ſine fraude manēt: hi fraude necant: ſꝫ te red
det amicū impietas dño: nō amat inſontes: ſed ſontes
aula tyrāni. In qua ſicut dicit Eſaie.lix. qui receſſit a
malo ꝑde patuit. Et in qua eā dñs q̄ famuli recipiūt.
Sicut dicitur Heb.x. Rapinam bonorum noſtrorū
cum gaudio.

Arti.viij ¶ Subditi vo et alij p raptores et tyrannos afflicti de
36 morte illorũ quãq3 inaniter quãq3 nõ salubriter exultãt:
dicentes autoritatẽ Esaie que habet. D.xij.iv. Quãq3
inaniter ideo dicit: quia credũt q tota cupiditas et af-
flictio cũ ipso mortua sit. Sed cũ vno malo mortuo q
solus dum vixit rapiebat: ipso mortuo plures surgũt
heredes raptores vel alij qui ipso viuẽte rapere non
audebãt: sed ipso mortuo iniusticias aperte agunt. Et
potest dici ad hoc exemplũ: qd habet. C.xj.48. Et ex-
Exẽplũ fabule. emplũ in fabulis contentũ de serpente in quadam in-
sula inuenta: quã Midram vocabant. Cui cum vnũ
Midra amputarent caput infra breue tempus tria creuerunt
p vno. Sic Dan.ij. post vnũ caput aureum creuerũt
Exm̃ brachia argentea: tibie ferree. De quibus dictum est.
D.xij.arti.viij. quãq3 vnus surgit suo crudelior prede-
cessore: propter qd mulier quedã: sapienter orasse fertur
pro vita cuiusdam tyranni: ceteris mortẽ eius deside-
rantibus: a qua cũ tyrannus causam quereret: respõdit
vidi sepius optare de duobus vel tribus p̃decessoribus
tuis: de quibus m̃ pro vno semp mortuo: peior ei successit:
quia hoc etiam de successore tuo timeo: ideo p vita
tua oro. Quãq3 vo non salubriter mortẽ illorũ optant.
Primo quia nulli maledicere nec aliquẽ odio habere
debent. Secũdo quia ipsi tales merent habere dños
ipsos affligentes: sicut ostensum est. D.xij.32. Et. P.
xiij.arti.xviij. Quãq3 nãq3 deus tyrãnos diutius vi-
uere sinit ad malorũ castigationẽ: et superbor humi-
liationẽ: sicut virga diligenter custodit: vt puniantur
Exm̃ filij delinquẽtes. Ergo tales sunt patiẽter tolerandi:
exemplo sancti Lupi Cretensis. De quo fert: q cum
Totila rex et tyrannus Gallias deuastaret: et ad ciui-
tatẽ veniret Cretẽsem: occurrit ei in porta querẽs qs
esset? Cui ille. Ego sum Totila rex flagellũ dei. Cui
sanctus: et ego sum malus seruus dei: ergo bene vene-
rit flagellum ad malum seruũ: tũc aperuit ei portas:
qui cum omnibus suis mirabili cecitate percussus p
mediã ciuitatẽ trãsiens: nihil de ciuitate cepit propter
sanctũ qui fuit: odio habẽs rapinã. Esaie.lxj.

R ij RECIDIUI PRIMO OSTẼDUNT occasiones. Secũdo recidiuantiũ assimulatio-
nes et cõditiões. Tertio stulticia. Quarto ingratitu-
do: pena et periculũ. Quinto remedia.

Arti.j. ¶ Ratione primi sciẽdũ: q multi credunt recidiuare
1 qui nõ recidiuãt. Et scdm hoc est aduertendũ: q aliud
est peccatũ corde cõtinuare: licet ope parũ discõtinuet
atq3 aliud recidiuare: et in peccati iterũ cadere. Quia illi
q in q̃dragesima vel circa pascha vel i infirmitate pec-
cata sua cõfitent: et ab opibus turpibus ad tp̃us cessant:
sicut lupus cũ egrotabat cũ intẽtiõe alia vel consimilis
redeũdi vel nõ cũ firmo proposito: semp a mortalibus ab-
stinẽdi vel noluẽt restituere aliena: vl societates malas
vitare vel mulieres: q̃s prius tenebãt: ab eis abigere:
et de domibus suis eijcere vel malas mẽsuras frãgere et
cõburere: vel irã de corde remittere. Tales et his siles
qñ iterũ ad eadẽ vel silia redeũt opa turpia q̃lia prius
opabant: nõ proprie dicũt recidiuare: nec i pctã sua iterũ
cadere: q: cõtinuo i illa cordis affectiõe vel negligẽtia
iacuerũt. Et in ipsis cõicant ad aiarum suarum dãnationẽ.
quõ etsi posset iterũ cadere: q nũq3 surrexit s3 cõtinue
iacuit: vel quõ posset i carcerẽ iterum redire: q cõtinue in
carcere fuit vno pede vinculatus: nullus. n. de p̃dictis to-
taliter vincula soluebat spũalia: s3 aliq modo i carcere
remãsit vinculatus: nec hostiũ pfecte fugit limites: sic
elegãt oñdit et probat p legẽ ciuilẽ. i.ff.nouo. li.xj.ti.de
captiuis et postliminio reuersis et redẽptis ab hostibus
.l.nihil interest: vbi vult lex q ille hostiũ nõ fugit limi-
tes: q eis intẽdebat redire. Dicit enim sicut nec enim satis est
corpore domũ redisse: si mente alienus est. Nota vbi
postliminiũ vna dictio ponit p quacũq3 hostiũ eua-
sione: qua quis hostium euadit limites. Si ergo iusti-
tia legis ciuilis iudicat talem de hostibus et carcere nõ
fugisse: qui corde non fugit: multomagis hoc iudica-
bit iusticia legis illius dei q corda intuet. De quo. iij.
Reg.viij. et etiam. vij. et. j. Paral. xxviij. Deus autẽ
intuet cor. Et si grauis: qui ab hostibus captus fuisset:
vel corpore fugiens: corde illuc redire intẽderet: et hoc
regẽtibus ciuilem constaret cõmunitatẽ: nec pro tpe
captiuitatis ei darent cõmoda: ac si presens fuisset: p
leges nãq3 infra titulũ predictũ cõtentas: captus ab
hostibus: quo ad oĩa cõmoda semp presens in domo
vel ciuitate reputat: quia et cũ redierit allocabuntur:
nõ tamẽ voluntarie captiuo: nec p tpe regressiõis vel
more in ciuitate ipsum quo ad ciuium commoda qui
mente alienus esset dignũ iudicarent: nec sicut ciuem
ipsum haberent sociũ et participem: qui corde cũ ho-
stibus remansisset. A fortiori ratione et iustiori iusti-
cia: ille iudex iustus deus illos indignos iudicabit p
cõmodis eternis ciuibus ecclesie ordinatis: et illa ciuiũ
ciuitatis gloriose participatione. Quorũ participem se
petit fieri: qui corde ab hostibus recessit: dicens. Par-
ticipem me fac deus omniũ timentiũ te. In ps. cxviij
Qui volũtarie ab hostibus anime capiunt vel corpore
et pedibus ad ecclesiã: et ore ad cõfessionẽ: ab eis fugiũt:
falsa pacta cũ veraci deo cõponẽtes: corde vel incauta
occasione cũ hostibus remanentes: quia nihil horũ põt
rectorẽ latere cõmunitatis christiane: cui nullũ latet
secretũ. De quo in ps. xliij. Dñs nouit abscõdita cor- 2
dium. Et reuera si quis facta hominũ consideret: pen-
sare potest: et verisimiliter p̃sumere: q maior hominũ
multitudo inter illos: qui christiani nũcupant p̃dicto
modo cũ hostibus remanet. Nam post cõfessionem
que fit causa cõmunionis vel infirmitatis tot vitam
quã antea ducere solebant: ducunt q inter decem vix
inuenit vnus: qui vitam mundã continuãdo p̃seue-
ret ad brauium: sed ad gulas: luxurias: falsitates non
dico redeunt sed cõtinuant: quia nunq3 illa corde di-
misissent: etiam cito ab illo proposito q stabili et firmo
corde conceperũt recedentes: ostendũt se nimis esse in-
constantes et instabiles. Si vo stabili et firmo corde
ab illis nõ recesserũt: in cõfessione mentiebant: in qua
firmũ propositũ habere et hoc ore dixerũt vel dicere de-
buerũt q pctã nunq3 facerent mortalia: sicut ostẽsum
est. C.v.12. et ad cõmunionẽ male accesserũt: ita q de
necessitate eos concedere oportet: q sint instabiles vel
q cõfessionẽ falsam dixerũt: vel in illa falsum qd dixe-
runt: et falsam absolutionẽ asportauerunt: et ad cõmu-
nionẽ male accesserũt. Primũ cõcedere est verecundũ.
Secundũ est periculosum. Qz enim secundũ sit pericu-
losum ostendũt tam ipsa facta in se: quid enim periculo-
sius q̃3 de peccatis absolutionẽ nullam vel remissionẽ
habere maxime: quia de peccatis illis nũq3 iterũ forte
confitebit: de quibus male credidit se semel absolutũ.
Quid iterũ periculosius: q ad cõmunionẽ male acce-
dere: de quo accessu nunq3 cõfitebit: quia ignorãtia q
ipsum nõ excusat: ad illã male accedẽs: bene accedere
opinat q̃3 etiã sequẽtia: quia talem habẽs intẽtionem
cito ad eadem opera: que ad modicũ pretermisit: imo
ad peiora redibit: qd enim mirabile est: si ille cito post
pascha mala ostendat gule luxurie et cupiditatis opa:
qui malorum operũ semp in corde habuit radicẽ. None
vitites amara cito ostendet: vbi eius radix in terra di-

mittit. Nunquid nõ plaga male sanata: cito ostendit
malum suũ: vbi ferrũ in ꝓfundo eius dimittit et pe-
riculosius se ostendit ꝙ̃ prius. Nunquid nõ ignis in
stuppa vel in sinu cito ostendet. Juxta illud Prouer.
vj. Nunquid põt homo abscondere ignẽ in sinu suo
vt nõ ardeat. Nũquid latro incipiẽs carcerẽ frãgere
manibꝫ et vno pede fugere: habẽs sup aliũ pedẽ vin-
cula: licet hoc nõ intẽdat corde: nũquid nõ cito capit:
et fortius ligat. Sic in ꝓposito dũ pedibꝫ ad ecclesiã
currũt: et manus in cõfessione et cõtritiõe: vt videt ele-
uant: vident quasi vellent carcerẽ diaboli frangere et
fugere: et si hoc corde non intẽdant. Sed dum vsure
et male acquisita in domo vel peccata in ꝓposito iacẽt
vincula sup vnũ pedẽ pendẽt. Qd mirabile ergo est:
si tales cito a diabolo p alia opa etiã peiora capiatur: ⁊
fortius liget. Quapropter si bene ⁊ stabiliter vis eua-
dere: necesse est ꝙ facias qd̃ pcipit Esaie. lviij. Omne
onus dirumpe. Et illud Eccl. xxj. quasi a facie colu-
3 bri fuge peccatũ. ¶ Circa vero ad secundã partẽ istius
articuli. Illi qui cũ stabili cõfitent ꝓposito: quãdoqꝫ
ad iterũ peccandũ pluribꝫ attrahunt motiuis: quidã
nãqꝫ illorũ a diabolo attrahunt et audaciores fiunt:
spe longioris vite: que est magna demonis deceptio:
sicut patet. M. ix. xlviij. per quã multa decepit et ad
infernũ deduxit hominum milia. Eccl. xxix. Repro-
missio nequissima plurimos perdidit. Alij alijs mo-
tiuis: que ibidem. i. M. ix. 48. cũ sequẽtibꝫ tangunt.
Quidã vero peccatorũ delectationũ recordatione: sicut
patet de egyptijs. E. vj. 33. Qd quidã motiuũ extir-
pat. C. vj. 62. cũ sequẽtibus. Quidã vero ad hoc attra-
hunt ꝓpria incõstantia: sicut patet. A. xvj. 8. Quidã
vero cauta demonis malicia: sicut ostensum est. P. vij.
46. qui cum tota potẽtia ⁊ cautela nititur fugientẽ ad
carcerẽ reducere: sicut carcerarius fugitiuũ suũ. Cui
resistite fortes in fide. j. Petri. v. Et reuera illi fortius
resistunt: qui cũ firmo cõfitebant ꝓposito: quia illi de
quibꝫ dictũ est in principio isti⁹ articuli: qui ad modũ
auis: de qua tactũ est. E. vij. 3. sola lingua vel ore: li-
gno adherẽt crucis penitẽtie: cũ plumas. i. vestes cu-
riosas et carnes in pascuate ad saturitatẽ acceperint:
lignũ penitẽtie derelinquũt et aquis se immergũt vo-
luptatis. Sic canis reuertit ad vomitũ. Prouer. xxvj
Sic imprudens: qui iterat stulticiam suam. Quorum
plures assimilationes et conditiones.

Arti. iij. ¶ Primo in rebus inueniunt miserabilibus et insen-
4 sibilibus. Inter quas primo sunt sicut antiquũ vesti-
mentũ et putridũ pelliceũ qd̃ suturã nõ tenet: nec cor-
rectionẽ. Ita nec isti inueterati dierũ maloꝝ. Dan. xiij
antiquũ diaboli collobiũ: quibus frequenter vt vesti-
mento vsus est ad aliorũ loquẽs deceptionẽ sub istis
vestimẽtis suam abscondens turpitudinẽ: quos cito
ad volũtatẽ ad que voluerit peccata mutat. ps. cj. Et
vestimentũ mutabis eos et mutabunt. Secũdo sunt
sicut domus de paleis operta: que cito ignẽ iniectum
recipit: et inflammatur: nõ sic domus lapidea. Unde
vniuscuiusqꝫ opus quale fuerit ignis ꝓbabit. j. Cor.
iij. A creatura vero insensibili laudabili et forti multũ
discrepãt: sicut patet per exemplũ sol. A. xix. 6. Inter
creaturas irrationales: primo miluo assimilant de quo
A. xxv. 25. Secũdo testudini. A. xxv. 26. Tertio cer-
uo. C. xiiij. 26. Quarto canibus mimorũ. T. v. 27.
Quinto ouibus: de quibus dicit phus. li. ij. de aialibꝫ
c. ij. ꝙ plus alijs quadrupedibus intellectu carent.
Cuius dicti veritas pro tanto in effectu ostendit: quia
sicut dicitur in libro de naturis rerum: ouis de domo
q̃ ardet vix eijci potest: et si eiecta fuerit; nisi vi teneat

in ignem recurrit. Consimilis priuatio intellectus in
multis apparet: nam a mala consuetudine vel concu-
piscentia vel quacũqꝫ culpa que animam igne ardet
peccati in presenti: ⁊ in futuro igne ardebit eterno: vix
eijci possunt: et si eiecti fuerint nisi maiori metu depri-
manitur: et quasi quadam violentia teneant corpore
recedunt: qui ꝙ̃tumcũqꝫ teneant: corde redeunt et re-
uertant dicentes: cum magistro suo spiritu maligno
illud Math. xij. Reuertar in domum meam vnde
exiui. Et illud Numeri. x. Non vadam sed reuertar
ad terram de qua natus sum. ¶ Cum enim caro de
terra nata ita fuit facta: vt qd̃ natum est ex carne caro
sit: cum ad terrena et carnalia animo vel corpore vel
vtroqꝫ redimus desideria: quid aliud dicit quisqꝫ no-
strum ꝙ̃ sicut predictũ est: reuertar ad terram ⁊c. Ad
quẽ reditum frequẽter nos mouet paruũ tedium vel
paruus penitentie vel peccatis et tentationibꝫ resistẽ-
di labor quẽ in itinere superesse videmus. In quo fa- 5
cto suo cuidam assimilant: qui huiusmodi sunt: mon- Exem
stro qd̃ lulligo vocatur: qd̃ quandoqꝫ dicit societatẽ
habere cum auibus: quãdoqꝫ cum piscibus. De quo
dicit Uincentius in speculo naturali: ꝙ in eo natura
lusisse videtur: nam quãqꝫ cum piscibus maris ꝓfun-
da scrutat: cum vero aquas fastidient eleuat se alis pen-
nigeris: et cum auib⁹ ethera scandit. Sed quia flatus
non potest sustinere ventorum cum ventis cõcutitur:
ad aquas reuertit: et in ꝓfundum relabitur aquarũ:
Sic in proposito: nam nonnulli in imis et carnalibus
desiderijs gule ⁊ luxurie ⁊ terrenis cupiditatib⁹ se im-
mergunt: sed cum in eis tedia inuenerint ⁊ aduersita-
tes ⁊ penalitates senserint vel timuerint in altum per
confessionem et orationẽ et ieiuniũ et cetera deuotiõis
opera ad breue tempus se erigunt: sed cum in illis sen-
serint modicam difficultatem: et paruum tentationis
impulsum in pristinam miseriam reuertunt. ps. cvj.
Ascendũt ad celos: descendũt vsqꝫ ad abyssos: anima
eorum in malis tabescebat. Ita non sunt animalia ce-
lestia: sed potius monstruosa. Nam de animalib⁹ ce-
lestibus scriptum est Ezech. primo. Pẽnas p quatuor
partes habebant: iunctequꝫ erant penne alterius ad al-
terum non reuertebant cum incederent: sed vnũquodqꝫ
ante faciem suam gradiebat. Inter vero creaturas na- 6
turaliter rationales sed actualiter sm rationẽ non vi-
uentes. Primo illis assimilant falsis hominibus de
quibus notatũ est. T. v. 27. et. 30. Secũdo illis assi-
milant qui pacem simpliciter ⁊ perpetuam nolunt sꝫ
treugam. Sed decipiunt seipsos: et non deũ: quia de⁹
nõ est factor treuge sed pacis: qui dicit. Ego cogito co-
gitationes pacis: deus enim nõ vult: nec gratũ habet
ab eis conduci: sicut conducunt ab amicis peregrini:
quos per vnã vel duas cõducãt lucras ⁊ redeũt. Nõ
sic placet deo cõduci ab his qui p vnũ vel duos dies
post confessionẽ vel cõmunionẽ ipsum cõducere et cu-
stodire vellent: ⁊ postea ipsum de eorũ eijcere societate
et ad solita reuerti: de quibꝫ Ezech. xvj. Sodoma ⁊ fi-
lie eius reuertent ad antiquitatẽ suam. Tertio Absa-
loni assimilantur: quia sicut ipse patri reconciliatus ⁊
postꝙ̃ in domo sua: et de mensa et cibis patris come-
derat: ipsi patri inimicitias et ingratitudines ostẽdit:
ipsum persequẽdo et pacem frangendo: quã vultum
habere cum pater ipsum persequeret et capere niteret
cupiebat: et tamen plus sibiipsi ꝙ̃ patri nocuit: quia ipse
turpiter occisus fuit. ij. Reg. xviij. Sic isti patri deo:
de quo Deut. xxxij. Nonne ipse est pater tuus: in in-
firmitate vel quadragesima per penitentiã recõciliari
et in domo ecclesie ⁊ de mensa altaris dei: nõ cum ipso

deo: sed potius ipsum deum patrem contemnentes: cito
ingratitudinem ostendunt: eius mandata frangendo:
ipsum abijciendo ⁊ pacem quā cum ipsos infirmitate
vel alia necessitate capere vellet ⁊ occidere multū opta
bant: de quibꝰ in ps. Cum occideret eos querebāt eū
et reuertebant: et diluculo veniebant ad eum: cito frā
gunt: et contra eū spūaliter bellando surgunt ad mor
tem ꝓpriam: de quibus Hieremie .ix. Reuersi sunt vt
facerēt malū scʒ culpe contra deū et pene ꝯtra seipsos.
Arti.iij ¶ Quorum stulticia Primo ostendit per cōparatio-
nem ad animalia irrationalia atqʒ ad eorum facta: quorum
7 facta si vtrobiqʒ pensentur: isti illis brutis inueniunt
stultiores. Primo quia sicut scribit Hieronymus in
epla ad Furiā. Bruta animalia et vage aues in easdē
pedicas retiaqʒ non reincidunt: nec cogitant ita stulte
ista animalia: nec ita periculose sicut faciunt isti recidi
uantes. Isti nāqʒ cogitant semel vel frequenter peccā
mea confessus sum: et retia euasi diaboli: nec me ꝓpterea
strangulauit vel occidit sic faciā semper: et de tali cogi
tatione ꝓsumentes redeunt et frequēter capiunt et fi-
naliter damnant. Ergo dum isti de tali confidentes
cogitatione ad diabolum cuius manus euaserant re-
deunt: et animalia vel aues quecūqʒ siluestres semel
euadentes: de tali confidentes ad capiētis manꝰ quas
euaserant redire nolunt: nonne maiorem sapientiam
ostendūt in opere bruta qꝫ homines? Quis vnqʒ vidit
auem siluestrem cum qua capta capiens lusit: vel mu
rem a catto captū cū quo lusit quātumcūqʒ ipsos nō oc-
ciderint: sed cum ipsis luserint: ad ipsos redire postqꝫ
euaserint: ne forte non semꝑ sic ludant? Vel quis vnqꝫ
vidit aliam auem vel aliū murem ad talem hominē
vel talem cattum venire: quia viderunt qꝫ socios suos
non statim occiderunt? Et tamen eandē occasionē ha
berent ad ipsos quā habent recidiuantes redeūdi ad
diabolum: quia sicut ipsi cogitant qꝫ cum ipsis ⁊ mul
tis alijs quos multis annis peccatorum retibus a dia
bolo captos viderūt: quasi lusit: multa eis p̄stās de-
lectabilia: nec ipsos vel alios statim occidit: et ideo au-
dacius ad sua redire volunt opera: ⁊ diaboli seruitia
et captiuitatē. Ita possent predicte aues vel mures co
gitare nisi melius regerent natura brutali qꝫ isti ra-
tionali. Interroga ergo iumēta et docebūt te. Job. xij.
Exemplo filiorum israel qui nō redierunt in egyptū. Et
exemplo magorū: qui nō sunt reuersi ad Herodem.
8 Matth. ij. Secūdo horum stulticia ostendit ꝑ cōpa-
ratione ad facta omniū hominū: in rebus ad corpus
pertinentibus siue ad lucrum siue ad damnum: quis
nāqʒ est tam stultus in his que ad corporis pertinēt sa
lutem qꝫ semel ꝑ regē vel quēcūqʒ amicū de hostibus
liberatus mortalibꝫ: qui ipsum spoliauerūt vel incar-
cerauerūt: iterū ad eosdem redeat. Si enī iterū rediret
voluntarie ad eundē carcerē non nisi stultissimus repu
taret: sed etiā regē vel amicū ipsum prius liberantē
ꝓuocaret: qꝫ nō esset ita voluntarius ad ipsum iterum
liberandū: et maxime si in carcere multa faceret cōtra
liberantē. Vel vbi est ita stultus in his que ad mūdū
ꝑtinent: qꝫ prouidentiā pro corporis sustentatione in
autumno vel principio anni pro toto anno factā vo-
luntarie dissipat vel emittit vel illa se spoliari ꝑmittit?
Vel qui qđ edificat pulcherrime vno die alio destruit
Tales enim stulti reputarent. Sed in his q̄ ad anime
pertinent salutē et ꝓuidentiam et ad celi habitationē
multi predictis sunt inuoluti stulticijs: quia ad ipm
qui eos omnibꝫ spoliauit virtutibus ⁊ tam periculose
incarcerauit: qꝫ nihil fuit inter carcerē et mortis stipē
dium eternum in inferno: nisi ostium mortis. Postqꝫ
etiam per regē celi liberati: redeūt ad eundem carcerē
et etiā spoliatorē: et ꝓuidentiā spūalem factā in qua-
dragesima vel alio tpe quando pure confitent ꝓ tota
vita tam hic qꝫ in futuro .i. vita eterna voluntarie pec-
cando amittūt. Et edificia que eterna et pulcherrima
in celo illo die edificauit: alio die destruit cū omnibꝰ
illis. A. xix. ii. De quo Oratius li. eplarū. Qđ petijt
spernit repetit qđ nuꝑ omisit. Estuat et vite disconue-
nit ordine toto. Diruit edificat mutat quadrata rotū-
dis. Si ergo predicta facientes contra mundi sapien-
tiā stulti sunt. Isti sūt stultissimi hec facientes: ꝯ dei sa-
pientiā: et ꝓpriam salutē. primo ad deum eūtes: ⁊ iterū
redeuntes quibus minat deus Ezech. xxxv. dicens.
Auferam de eo euntem: et redeuntem.
¶ In qua auctoritate pena notatur recidiuantiū ⁊ pe- Arti.iiij.
riculum: quorum tamen prius ostendet ingratitudo:
vt ex illa tanqꝫ ex antecedenti tanqꝫ consequens pena 9
ostendat earundem. ¶ Quantum ad primū horum in-
gratitudinis magnitudo primo per cōparationē ostē-
detur brutorum: de quibꝰ in parte tactū est. G. iiij. 2.
vbi ostensum est: qꝫ ꝓpter beneficia mansuescunt. De
mustela etiam fertur: qꝫ cum domesticandi causa fue- Exē.
rit in aqua quasi ad mortem balneata et refrigerata: ⁊
iterū iuxta carnē domesticantis in sinu calefacta: nūqꝫ
carnem illam mordebit: sed potius mordebit qui eum
inde nitatur abstrahere. Non sic impij nō sic: qui plu-
rimis tentationibus vel tempestatibus vel infirmita
tibus quasi ad mortem vexati: et a deo vite et sanitati
restituti atqꝫ eius carne ⁊ alijs sacramētis spūaliter ca
lefacti: cōtra ipsum postmodum nequiter mordaciter
atqꝫ ingrate agere inueniunt. Secūdo idē ostēdit ꝑ cō-
suetudinem que etiam ad latrones obseruant: de qua
habetur. E. vj. 33. Horum vero pena et periculū. Pri-
mo ostēdunt per exemplū in natura irrationali .i. ser-
pentina: de qua habet. G. iiij. 21. a quo numero vsqꝫ
ad finem illius capituli de pena agit recidiuantium.
Secūdo eiusdem pene aggrauatio et magnitudo: in 10
his ostendit que violenter inferunt: sicut in plagis in
quibꝰ videmus qꝫ qui post plagas sanatas vel tibias
vel ossa fracta et sanata: si iterum in eisdem locis pla-
gatur: vel eadem ossa iterū in eisdem locis frangunt
fractura secunda est periculosior: ⁊ cū maiori difficul-
tate sanāda qꝫ prima. Sic in ꝓposito ratione ingrati-
tudinis. Tertio idem ostendit in fortuna hereticorū
qui a fide recedūt catholica: in quibꝰ lapsus secūdus
periculosior est primo: quia in primo ad misericordiā
recipiunt: in secūdo ad ignem tradunt: qđ non fieret
si recidiuū non aggrauaret peccatum. Quarto idem
ostendit in penis delinquentiū: in quibus videtur: qꝫ
aliquibus delictis primo vnam amittūt aurē: secūdo
alteram: tertio vitam. ¶ In eisdem etiam videtur qꝫ
delictū iteratum auditum obturat patris vel iudicis:
quia pater verberans frequēter delinquentē: ⁊ merci
clamantē et correctionē ꝓmittentē vix audit. Quin-
to idem ostēdit in his qui infirmant vel incarcerant.
In quibus videtur: qꝫ qui de infirmitate incipit con-
ualescere: et iterū cadit: grauius infirmatur: et qui de
carcere fugit: et iterum capitur fortius ligat et durius
tractatur. Sic in ꝓposito ratione ingratitudinis: ⁊ qꝫ
deum plus offendit. Sic ergo per ingratitudinē ⁊ rei
nouam offensam: que fit in culpa post reconciliationē
iterata pluribus prioribus ligatur vinculis: ⁊ grauiꝰ
infirmat: propter qđ christus sanato precepit dicens
Joh. v. Vade ⁊ noli amplius peccare: ne aliquid de-
terius tibi contingat tam in viuēdo: quia grauius in-
firmaberis cōtra me ingrate agens: qui semel tibi di-

misi q̃ etiam in moriendo: in quo passu frequẽs reci-
diuatio precedens spem impedit salutis. Nam sicut
apud quẽcũq; gratum dñm: plus potest seruus confi
dere in necessitate sua: qui ei continue a iuuentute sua
seruit q̃ ille qui tarde venit: et cito ad omnẽ volũtatẽ
suam sine licentia recedit et ad inimicũ suum contra
ipsum vadit. Ita in proposito. Et si prius cõtra p̃ceptũ
dñi aliquo infortunio delinquat: facilius et cit⁹ ei di-
mittitur. Ita in proposito. Nec mireť quis de hoc: qđ
dictum est: q̃ vix erit in moriendo tante spei: sicut qui
continue bonus fuit: quia quomõ posset tunc esse ma
gne spei regnum intrare celorũ: versus qđ nunq̃ fecit
multas dietas. Tales nanq; qui frequenter recidiuãt
plures dietas faciunt versus infernum q̃ versus ce-
lum: quia si in quadragesima aliquas et forte paucas
versus celum faciant dietas: per totũ annũ sequentẽ
multo plures faciũt versus infernũ. Cum ergo quo-
tidie videatur: q̃ ceteris paribus homo propinquior fit
illi loco versus quem plus iuit videtur a simili: q̃ ta-
les morti appropinquãtes inferno sint propinquiores:
et sic citius ad locum illum venire disponunť. Sicut
patet per rationem alani notatã. A.xxv.18. Ergo si
11 fecerit: ne iterum addat facere Eccl.xix. Sexto idem
Exẽm ostendiť per exemplũ miraculi in quo cõtineť: q̃ qdã
maritatus vxorem suam de adulterio suspectã habẽs
purgationẽ ei contra iura indixit: ferri igniti. Ipa vo
interim confessa illesa euasit: que post ad pctã rediẽs
cum vna die quidã dicerent: q̃ multi de peccato suo
loquerenť. Rñdit alias loq̃banť: et ecce hic stat ferrũ
qđ portaui illesa: et ferrũ frigidum gratia exempli et
ostensionis in manu accipiens: manum crudeliter cõ-
bussit iusto dei iudicio: qui eam semel lapsam et mun-
datam a calido custodiuit ferro: iterũ lapsam frigido
cõbussit. Cui dici potuit illud Hiere.ij. Vilis facta
es iterans vias tuas. Septimo idem ostendiť per exẽ
plũ sacre scripture. O.v.22. et. P.iiij.26. et. P.vij.26.
et. T.v.31. ¶ Ex omnibus nãq; predictis exẽplis et eui-
dentijs patet: q̃ est de illo qui de pctõ suo fugit ⁊ libe-
rať et iterũ propter aliquã delectationẽ vel lucrũ qđ in
pctõ suo se habuisse recordať: ad peccata sua redit: sic
de illo qui fugit de domo accensa: de q̃ cũ exiret propter
aliqđ iocale vel propter aurũ vel argentũ qđ recordať se
ibi dimisisse: periculo se exponens redit illud querẽdo
cõburiť. Sic vxor Loth respexit retro Geñ.xix. Sic
illi duo discipuli de quib⁹ legiť in vita sancti Joãnis
euãgeliste abierũt retrorsum. Sic multi alij sicut diciť
in ps. Conuersi sunt retrorsum et conuersi sunt in die
belli: de quorũ quolibet dicit saluator Luč.ix. Nemo
mittens manum ad aratrum respiciens retro aptus
est regno dei: quia sicut diciť Eccl.xxxiiij. Qui baptis
satur .i. mundať a mortuo .i. a mortali pctõ: et iterum
tangit mortuum quid proficit lauatio illius.

Arti.v. ¶ Ad opposita vo p̃dicta pericula ⁊ penas et penarum
causas vitandas: vnũ est summũ atq; remediũ singu
lare: alia vo sunt plura secũdaria et accessoria per que
principale manutenenť et fortificať. ¶ Principale vo
consilium et remediũ est: q̃ viam rectã et ad celũ dire-
ctam quam in cõfessione aggressus est non deserat: et
12 vitã quã tũc mũdauit: iterũ nõ maculet. ¶ Exemplũ
ad hoc accipiẽs ⁊ q̃ꝫtũ ad hoc q̃ viã teneat: et q̃ꝫtũ ad
periculũ qđ cõtinget nisi teneat: ⁊ q̃ꝫtũ ad deceptores
qui eũ de via educere nitunť: qđ tactũ est. P.ij.44. de
illo qui iurat q̃ altã tenebit viã vsq; extra terrã vł do-
miniũ: in quo deliquit fuerit. Sicut nãq; ille iurauit
altã se velle tenere viam: ita vos promisistis vel promit
tere debuistis ante absolutiõis beneficiũ. Sicut insup

ille diligenter altã tenet viam q̃diu insidiatores prope
esse suspicať. Et si per totã viã vsq; extra dominiũ illud
veniat: insidias timeat illorũ qui semper ipm ex omni
parte vallauerũt: vt si forte ipm extra viã inuenerint:
caput illius amputẽt: semp dũ in regno illo est: rectã
tenet viã: ne caput cũ vita quã diligit amittat: nec ali-
quo modo volũtarie ad carcerẽ de quo ad ecclesiã fu-
git redit. Sicut iterũ inimici illi⁹ qui viam altã tenere
incipit ipsum vbi vi nõ audẽt: ipsum cautelis ⁊ blan-
dicijs aliquib⁹ forte sub specie amicitie ad eũ missis:
vt cũ eis comedat vel bibat vel ad aliquẽ locũ veniat
ipm de via educere nitunť: a quo extra viã inuẽto ca-
put auferũt: quos ipse si sapiẽs fit: et propter periurij et
propter capitis piculũ: vt hostes vitare: et oẽs tales siue
sint amici siue inimici suspectos hẽe debꝫ. Sic oĩno est
in proposito de nobis: q̃ ad aliq̃ ⁊ esse deberet q̃ ad oĩa
alia. Nam in hoc est silr: q̃ sicut ille propter furtũ vel homi
cidiũ vel aliqđ maleficiũ ad ecclesiã fugit: in q̃ crucẽ
accepit: ⁊ terrã abiurauit cũ iuramẽto: q̃ nec a dextris
nec a sinistris de alta declinaret via vsq; aliud cõtin-
geret dominiũ. Sic nos q̃ de carcere diaboli et pcti ad
ecclesiã fugim⁹: et cõfessionẽ ⁊ crucẽ penitẽtie accipiẽ-
tes promisim⁹: q̃ nũq̃ a via recta mortali peccãdo decli
narem⁹: dũ in dominio hui⁹ mũdi viuim⁹. Iterũ in
hoc est silr q: illi multi forte insidianť: nobis vo certitu-
dinaliter multi insidianť: ille videlicet cũ societate sua
q̃ circuit querẽs quẽ deuoret .j. Petri.v. et oĩ nos pie
vallauit: q: in circuitu impij ambulãt. Et inimici mei
aiam circũdederũt: nõ vt caput ꝫ vt illud qđ pci⁹ esset
amittere animã auferãt. ¶ Iterũ in hoc est silr: quia sic
ad illũ forte aliq̃ mittunť vt ipm vt dictũ est decipien-
tes de via educãt: ita certũ est: q̃ multi ad illos ⁊ illas
q̃ viã aggressi sunt salutis mittunť: vt ipm vt dictum
est: de via deducãt vt extra inuẽti aiam amittãt. Quã
cũ quicũq; aliquã psonã verbis signis vel factł do-
nis vel promissis esculẽtis vel poculentł ad pctm qđ-
cũq; siue falsitatis siue luxurie siue furti vel qđcunq;
aliud ducere nitiť: ipse est sub specie amicitie a diabo-
lo missus: vt psonã illã de via educat: vt aiam pdat: ⁊
vt fugiẽtes nullo modo euadãt. Post illos cũ tota po
tẽtia seq̃ť vt custos carcerł post fugitiuũ suũ: ⁊ cũ toto
exercitu armato: sic ostẽsum est. C.xv.5. Et. E.vj.35
ad modũ Pharaonis q̃ filios israel de egypto fugien-
tes cũ toto sequebať exercitu. Sic ꝫ in cõditiõib⁹ istis
est silr de nobis: et de illo q̃ terrã abiurauit. Ita et in
alijs silr esse deberet: q: sicut ipse intelligens insidias
prope esse hominũ vt caput auferãt viã tenet vsq; extra
dominiũ fiat. Ita nos intelligentes prope esse insidias
demonũ: vt aiam capiãt viã teneam⁹ vsq; anima extra
corp⁹ sit. Et sicut ille vltro ad carcerẽ nõ redit: nec mo
ratur infra terminos illi⁹ dominij: vel in aliquib⁹ locł
vbi faciliter capi posset: ne forte iterũ capt⁹ euadere nõ
possit: ꝫ necesse sit eũ suspẽdi: ita nec nos ad carcerẽ re-
deam⁹ pcti: ꝫ fugiam⁹ oĩa loca in q̃b⁹ et societates cũ
q̃b⁹ pri⁹ peccauim⁹: q: dicit decretũ q̃ expedit nõ visi
tare locũ i q̃ q̃s peccauit: ne memoria facti reficiať. dis.
lxxxj. valet. Et.xv.q.j. mulier: quia si malum non co-
gitat quando intrat: faciliter contingere potest q̃ co-
gitabit anteq̃ exibit. Sunt ergo fugienda omnia loca
illa: et occasiones et opportunitates in quibus per-
actum alicuius sensus quis capi possit: et sensus di-
ligenter sunt claudendi: sicut circa infirmos et con-
ualescentes fenestre claudi solent: quia si ad aliquem
talem locum vadat vel in illo moretur: vel cum ali-
qua persona: et specialiter cum qua prius peccauit li-
benter loquatur: vel ei letanter occurrat: vel respiciat:

vel nuncios eius audiat: perfecte de dominio non fu-
git diaboli: sed adhuc aliquo modo infra illius mo-
ratur limites: et periculo se exponit captionis: qui ta-
libus faciliter capi potest retibus. Nam visus: audit⁹
locus: loquela: ⁊ corporalis approximatio rei illius prius
illicite dilecte: faciliter causant recidiuū. Cuius causa
patet per exemplum de titionibus prius accensis. R.
vij. 42. ¶ Sicut insuper ille omnes suspectos habet: et
fugit illorum societatem qui ipm quibuscunq; modis
de via educere nituntur: ita nos ne animā amittamus
⁊ caput ⁊ corp⁹ ⁊ totum residuum. Tene ergo preceptū
factum ipsi Loth ⁊ societati sue: quod habet. P. ij. 44.
Et illud Baruch. iiij. Ambula per viam ad splendo-
rem: id est vsq; venias ad splendorem: ⁊ alibi. Hec
13 via: ambulate in ea. ¶ Quātum ad secundam partē istī-
us articuli. Auxilia penitētem in via dei tenentia pre-
ter illa que tacta sunt. P. vij. arti. x. ⁊ arti. xj. sunt mul-
ta satis necessaria ad hoc q sanctitatem teneat absq; re
cidiuatiōe. Quorum aliqua pertinēt ⁊ expleri debent
per actum seu operationem cordis. Aliqua per operatio-
nem exteriorū sensuum ⁊ membrorum. Aliqua p occupa
tionem totius coniūcti. ¶ Primo maximū remedium
et auxilium necessariū pertinens ad actum cordis: est
cogitare: quo periculo: in qua verecundia fuisti: ⁊ in
qua miseria nunc es pro peccatis prioribus. Primo di
co cogitare: in quo periculo fuisti: in tali videlicet: q si
mortuus fuisses: anima tua ad infernum descendisset:
antequā sanguis tuus frigidus fuisset. Secundo in qua
verecundia: quando ad confessionem accedens pecca-
ta tua ostēdisti: ⁊ si forte ostendisses: sicut ostendere de
bueras: maiorem habuisses verecūdiā. Tertio in qua
miseria es ⁊ afflictione pro dura penitentia tibi iniun-
cta facienda: ⁊ in quo periculo: nisi illam perfeceris.
Hec cogitando de quocunq; nostrum sic esse deberet
sicut de illo qui passum trāsiuit periculosum: vbi pro-
pter latrōes vel alia pericula vix cum vita euasit: quia
sicut talis non libēter ad locum illum redit: si eadē scit
ibi infallibiliter sibi imminere. Ita nec nos ad peccata
redeamus: nec ad statum in quo prius fuimus propter
pericula predicta: propter que fere mortem incurrim⁹
eternam: scientes q eadem pericula semper sunt pecca
toribus parata. Hec cogitemus q sicut anno isto con
fitebamur ⁊ euasimus: ita faciem⁹ anno futuro: quia
multos quos diabolus anno isto euadere permisit: vt
forte illos ⁊ alios audaciores faceret ad peccandum: si
cut auceps qui auem illaqueatam non statim occidit:
anno futuro euadere non permittit: quia multa milia
hominum qui anno isto peccantes: anno futuro mori
entes damnabunt: quia non est dubium quin omni an
no multi ad infernum vadāt. Si cogitaueris q viam
mundicie semper tenere magnus esset labor: cogita: q
perseuerantem in illo labore magna debet merces: ⁊ ma-
gna restat pena deficienti. Cogita insuper illas cogita-
tiones. P. vij. 36. ⁊ erit hora breuis: ⁊ labor ipse leuis:
vt sic cogitando tam vias preteritas quā futuras veraci
ter dicere possis: cum psal. cxviij. Cogitaui vias meas
14 ⁊ conuerti pedes meos in testimonia tua. ¶ Secundo
magnum remedium ⁊ auxilium pertinens ad actus
sensuum seu membrorum exteriorum corporis. Et pri
mo frequens oris confessio: ⁊ deuota oratio: frequens
dico confessio: quia vix est ita instabilis qui cito possit
confessionem ad peccatum redeat: quia propter gratiā
infusam: ⁊ propter sibi dicta de periculis suis in cōfes-
sione: cor per aliquod spacium post peccatū abhorret:
humilis seu deuota oratio ideo dicitur: vt sicut vasall⁹
ab inimicis obsessus a domino suo auxilium petit: ita
nos dicentes illud psal. lxxviij. Adiuua nos deus sa-
lutaris noster: ⁊ propter gloriā nominis tui domine li-
bera nos. ¶ Secundo quātum ad aures frequens audi-
tus verbi dei: quia sicut conualescens de infirmitate in
digent frequenti cibatione corporali: ita conualescētes
de infirmitate illa cibatiōe: de qua Math. iiij. Non in
solo pane viuit homo ⁊c. quia sicut dicitur ad Hebre.
xj. Conualuerunt de infirmitate: sed forte non sunt ad
huc fortes facti in bello: ideo oportet q per verbum dei
recreentur ⁊ fortificentur. ¶ Tertio quātum ad oculos
fuga visus spectaculorum: ⁊ visus librorum ⁊ vitiū
laborum. ¶ Quarto quātum ad manus largitio elemo-
synarum: sicut quādo bellum instat periculosius: ma-
gis necessarij sunt stipendiarij pro conseruatione cor-
poris: ita nunc pro conseruatione anime. Eccl. xxix. Ele-
mosyna gratiam hominis quasi pupillam cōseruabit.
¶ Auxilium vero quod ad totum ptinet coniunctū est.
Primo leprose societatis vitatio. Sicut enī leprosorum
fugeres societatem: ne corpus inficerent: ita necesse est
q malorum fugias societatem: ne animā inficiant. Se
cundo totius corporis afflictio: per ieiuniū. Sicut nāq;
in estate oportet carnes que seruari debent: maxime
sale cōdiri quia temp⁹ est magis ad corporalem dispo-
sitam corruptionem: ita nunc caro seu corpus huma-
num maxime condiri necesse est sale ieiunij ⁊ peniten-
tie: quia quid propter diaboli insidias: quid propter
temporis amenitatem: temp⁹ paschale est multum di-
spositum ad spiritualem corruptionem. Contineamus
ergo illud sicut dicitur. ij. Cor. vj. In multa patiētia:
in ieiunijs multis per arma iusticie: ne peiores fiam⁹
sancto spe ⁊ corpore christi accepto quā prius fuim⁹ ⁊c.

REdditionis. primo ostē- R. iij.
dēt obligatio. Secundo remuneratio.

¶ Ratiōe primū est aduertendū: q in generali obligā- Ar. j.
mur ad tria debita reddenda: tribus deo videlicet: no
bis ipsis ⁊ proximis. ¶ Si vero scire vis quid ⁊ quantum 1
deo reddere debes. Vide primo quantum debes domi-
no meo Luce. xvj. Et inuenies in speciali: q primo te-
neris ei reddere tria: de tribus bonis nature: que ab eo
accepim⁹. ¶ Primo actū cordis: ipm amādo ⁊ ipm cre
dendo. Eccl. xxxv. Bono animo gloriam deo redde.
¶ Secūdo actū oris: ipm confitendo: vtilia loquendo
laudes ei scz creatori redēptori ⁊ gubernatori ⁊ gratia-
rum actiōes reddendo: dicentes illud Osee. xiiij. Red
demus vitulos labiorum nostrorum. ¶ Tertio actum
corporis ei seruiendo ⁊ preceptis eius obediendo: sicut
seruus dño suo. Prouerb. vlti. Reddet ei: id est deo bo
num triplex. vt predictū est ⁊ nō malū culpe. ¶ Secū-
do teneris ei q de bonis fortune ⁊ gratie: que ab eo ac-
cepisti teneris ei in alijs tribus. Primo vt omnia recepta
in eius honorem ⁊ reuerentiā expendantur: sicut fidelis
dispēsator omnia expendit scdm voluntatem dñi sui: sic si
cut dicit ad Roma. xiiij. Vnusquisq; nostrū pro se ra
tionem reddet deo. ¶ Secundo vt omnia pmissa ei red
dātur siue pmissa sint de bonis fortune: sicut oblatio-
nes: donatiōes: ⁊ hmōi: siue de alijs: sicut ieiunia: ab-
stinentia: peregrinatiōes: ⁊ hmōi: ps. lxv. Reddam ti-
bi vota mea: que distinxerūt labia mea. ¶ Tertio si in
aliq de istis defecis teneris ei: sicut quicūq; dispensator
de receptis compotū reddere: quādo dicet illō Lu. xvj.
Redde rōnem villicatiōis tue. i. cōpotū de bonis na-
ture: fortune ⁊ gratie: non qdcūq; compotū: sed distri-
ctissimū: qz sicut dr Math. xij. De omi vbo ocioso red
des rōnem. Et hec omnia pdicta reddi debent triplici-
ter. ¶ Primo festinanter: quia si tenetur homini statim

debitũ reddere quãdo põt: quia aliter nõ est fidelis: nec
dimittit̃ peccatũ anteq̃ restituat̃ debitũ. Ergo h̃ q̃tũ
ad deum necesse est obseruare. Jdõ dicit̃ Ecclesiastes
v. Quicq̃d vouisti deo ne moreris reddere. ¶ Secun⸗
do integraliter: q: sicut apud hoies nõ reputat̃ fidelis
qui totũ in q̃ tenet̃ nõ reddit: igit̃ nec apud deũ. Jdeo
dicit̃: Ecclesiastes. v. Q̃dcũq̃ voueris redde. ¶ Tertio
apperẽter ⁊ letãter: q̃ nõ erubescam⁹: nec tristemur de
his q̃ deo reddim⁹: q: si miles nõ erubescit seruitiũ ꝓ⸗
hi regis: nec p̃ceptor ei⁹ obediẽtiã: g̃ nec nos dei. Exẽ⸗
plo: ps. cxv. q̃ ait. Uota mea reddã corã oĩu pplõ eius
2 Ratio vo: q̃ oĩa p̃dicta: ⁊ modis p̃dictis deo reddere
tenemur est: q: oĩa a deo sub lege depositi seu mutui ac
cepim⁹: iuxta illud. j. Cor. iiij. Quid habes qd̃ nõ ac⸗
cepisti? ¶ Sed heu nõnulli oĩa reddũt ɔ̃ria: ⁊ vbi red⸗
dere deberẽt bona reddũt mala. Sicut pʒ de his: q̃ de
corde reddũt incredulitatẽ: sicut sortilegi cũ eis creden
tibus: de ore iurationẽs ⁊ fidei fractiõẽs: de corpe seruitio
rũ dei retractiões ⁊ festoꝝ fractiões. Cõtra reuerẽtiã
vo in q̃ ei tenemur: reddũt ei irreuerẽtiã: in ecclijs gar⸗
rulãdo: ⁊ irreuerẽter se habẽdo: q̃ ꝓ tãto peiores sunt
demonibus q̃bꝫ metuẽd⁹ ⁊ terribilis est loc⁹ ille. ¶ Pro⸗
missa vo ⁊ vota tarde vel nunq̃ ei reddũt: imo q̃ vno
die vouẽt: alio die veniunt ad epm̃ vel ei⁹ vicarium in
spũalibus ꝓ dispẽsatiõe habẽda: ⁊ sic ꝓ oĩbus q̃ a deo ac⸗
cipiũt mala reddũt. Sicut etiã ꝓ pulchritudine: forti⸗
tudie: sciẽtia: diuitijs: ⁊ hmõi: supbiã: lasciuiã ⁊ hmõi:
de quibus ɔquerit̃ in ps. xxxiiij. dicẽs. Retribuebãt mi
hi mala ꝓ bonis: ɔ̃ illud aplĩ. j. Thessal. v. Uidete ne
q̃s malũ ꝓ malo reddat. Si eñ ꝓhibuit reddere ma⸗
lũ ꝓ malo: g̃ a fortiori noluit q̃ redderẽt malũ ꝓ bono
3 ¶ Secũdo nobisip̃is tenemur reddere tria. Pmo mũ⸗
ditiã cordis ꝓpt̃ deũ quẽ tm̃ in mũdo corde recipim⁹.
Secũdo honestatẽ locutiõis ꝓpter deũ corã q̃ loq̃mur
Tertio sobrietatẽ ⁊ rõnabilitatẽ in opibus: q: ad imagi
nẽ dei ⁊ rõnalis in natura fact⁹ est: g̃ cõgrue reqrit̃: q̃
fm̃ rõnẽ viuat: ⁊ nõ fm̃ carnẽ: q: ad Roma. viij. De
bitores sum⁹ nõ carni: vt fm̃ carnẽ viuam⁹. Sed heu
nõnulli reddũt ɔ̃ria sibiip̃is ad dãnũ ꝓpriũ. ¶ Primo
turpes hñtes cogitationes: q̃bus minat̃ dñs. Osee. iiij.
Cogitatiões ei⁹ reddã ei. Secũdo narrãtes ⁊ loq̃ntes
illicita: sic dr̃. j. Petri. iiij. Blasphemãtes q̃ reddẽt ra⸗
tionẽ ei: q̃ parat⁹ ẽ iudicare ⁊c̃. Tertio gulose ⁊ luxurio⸗
se viuẽdo: q̃bus tñc. s. in die mortis reddet vnicuiq̃ iux̃
4 opa sua. Math. xvj. ¶ Tertio ꝓrimo debem⁹ reddere
tria fm̃ triplicẽ actũ: cordis: oris: ⁊ opis. Pmo g̃ debet
ei cordis dilectionẽ: sicut mẽbrũ diligit mẽbrũ. ad Ro
ma. xiij. Nemini quicq̃ debeatis: nisi vt inuicẽ diliga
tis. Secũdo oris instructionẽ tanq̃ ei⁹ dux ⁊ doctor:
sicut sol reddit aeri illuminationẽ: sic nos exẽplo Pau
li: q̃ ait ad Roma. j. Grecis ac Barbaris sapientibus ⁊
insipiẽtibus debitor sum. Nunc g̃ exẽplo sicut dicit̃. j.
Petri. iij. Simus pati rõnem reddere de ea: que in no⸗
bis est fide ⁊ spe. Non dicit de relationibus vel attribu
tis vel formalitatibus vel motu siderum ⁊c̃. Tertio ope
ris exhibitionẽ: ⁊ hoc tripliciter: quia primo potens te
netur indigenti ad sustentationẽ: sicut os mẽbris in ci
bo ⁊ potu. Eccl. iiij. Jnclina pauperi aurẽ tuam: ⁊ red
de debitum tuum ⁊c̃. Secundo debitor tenetur ad rei
accepte redditionẽ. Sicut terra colono de semine. iiij.
Regum. iiij. Redde creditori tuo: non inuite ⁊ quasi
compulsus: sicut nõnulli eum quibus oportet placitare
anteq̃ debita soluant: sed gratanter ⁊ libenter etiam si
Exẽm nullus illud exigat. Exemplo cuiusdã de quo scribit
Seneca li. vij. de beneficijs: q̃ cum rem grandem a fu
tore emerat: non p̃sentibus nũmis post aliquos dies re⸗
diens cum pecunia: ip̃m mortuũ inuenit: quo audito
denarios reportauit: post spaciũ tpis cum rep̃hendis⸗
set hanc suam nõ reddendi tacitã voluntatem: reduxit
denarios reportauit: penã exigẽs sue improbe cupidi⸗
tatis. Unde Seneca dicit: q̃ debes querere cui redda
tur: ⁊ si nemo poscit bonus aut malus: ad te non per⸗
tinet: sed qualiscunq̃ sit: redde qd̃ debes Math. xviij.
Sed heu. R. j. 2. ¶ Tertio q̃libet tenetur oĩbus ad ho
noris ⁊ reuerentie ostẽsionem: non tm̃ insignis ⁊ vbis
sed etiã in opibus: ⁊ p̃cipue melioribus ⁊ ꝓpinquiori⸗
bus: sicut parẽtibus: quia oĩes ad dei sunt imaginẽ.
Si g̃ imaginẽ alicuius sancti veneramur in ligno vel
lapide vel pariete: g̃ imaginẽ p̃ciosorẽ ip̃ius dei in ho⸗
mine: honore g̃ inuicem p̃uenientes. Quia sicut dicit̃
ad Roma. xiij. Reddite oĩbus debita: cui honorẽ ho
norem. Sic ergo reddite que sunt cesaris cesari: ⁊ que
sunt dei deo. Math. xxij. Sed heu sicut deo ⁊ sibiip̃is 5
ita ꝓrimis aliquãdo reddũt: quis cordis odium: oris
obloquium ⁊ detractionẽ: operis iniusticiã: sua multis
modis auferendo: nec indigẽti tribuunt: nec creditori
bus libẽter reddunt quis viuis cũ difficultate: mortu⸗
is raro vel nunq̃ restituũt. Paucis verbis vel signis
reuerentiã vel honorem exhibẽt: in opere vo paucissi⸗
mis: quia in hoc vix filius honorat patrem: nisi oĩdo
minus quod põt. Sicut patet de patre de quo fertur q̃ Exẽm
cum oĩa filio dimisisset ⁊ postea algeret: filius per fi⸗
lium suũ p q̃ẽ missum pater vestem petiuit: misit du
as vlnas exiles: quarũ baiulus vnã petiuit a patre: vt
in qua illã reseruem ꝓ te sene: vt tibi seruiam: sicut tu
seruis patri tuo. Jn quo facto multũ videtur facere in
gratus fili⁹ ɔtra illud. j. Thimoth. v. Discat p̃mo do⸗
mũ suam regere ⁊ mutuã vicem reddere parentibus.
¶ Circa vo ad secundũ articulum: sicut reddẽtium Ar. ij.
oĩbus oĩa modo predicto: magna erit remuneratio:
ita non reddentiũ grauis erit punitio. ¶ Primo g̃ ostẽ
detur ꝓ quibus redditionibus reddet deus gliam: ⁊ se⸗
cundo ꝓ quibus penam. ¶ Circa ad primũ. Primo
reddẽtibus deo sibiip̃is ⁊ ꝓrimis actum cordis: id est
fidem: munditiã: ⁊ dilectionem: reddet deus gliam q:
sicut paterfamilias fidelis qui ꝓspicit operarios fideli⸗
ter agere: paratior est ad reddendum mercedẽ: ita dñs
ꝓspector qui reddit Eccl. iij. ¶ Secũdo reddẽdo actũ
oris dep̃cando ⁊c̃: reddet gliam: nam hoc ꝓmittit: di⸗
cens. Petite ⁊ accipietis Luc. xj. Job. xxxiij. Dep̃eca⸗
bitur dñm ⁊ placabilis erit ei: ⁊ videbit faciem eius in
iubilo ⁊ reddet homini fm̃ iusticiã suam. Math. vj.
Cum aũt oraueris claude ostium tuũ ⁊ ora prem tuũ
in abscõdito: ⁊ pater tuus qui videt in abscondito red⸗
det tibi. ¶ Tertio idem reddet reddenti manuũ actum
id est opera charitatis ⁊ elemosynarum: sicut grat⁹ do
min⁹ dãt danti sibi. Eccl. xxxv. Da altissimo fm̃ datũ
eius: qm̃ retribuens est domin⁹: ⁊ septies tantũ reddet
tibi. Math. vj. Te autem faciẽte elemosynam: nesciat
sinistra tua q̃d faciat dextera tua: vt sit elemosyna tua
in abscondito: ⁊ pater tuus qui videt in abscõdito red⸗
det tibi. ¶ Quarto idem reddet reddenti actum totius
cõtinẽtie: siue operãdo siue patiendo: nam reddẽti opa
bona: erga deum: seip̃m ⁊ ꝓrimũ: reddet gliaꝫ: in qua
optus est laus: quando dicet. Uoca operarios ⁊ redde il
lis mercedẽ Math. xx. Nã dign⁹ est operarius mercede
sua: ꝓpter qd̃ dicit. ij. Timoth. iiij. Bonũ certamẽ cer⸗
taui: cursum ɔsummaui: fidẽ seruaui: in reliquo reposi
ta est mihi corona iusticie quam reddet mihi dñs in il
la die iustus iudex. Jtẽ patienti sicut bono militi: qui
multa pro domino suo sustinuit patiẽter. Eccl. j. vsq̃
ad tp̃s sustinebit patiens: ⁊ postea redditio iocũditatis.

7 Sap.x. Reddet de⁹ mercedē laboꝝ sctõꝝ suoꝝ. Nõ
reddentib⁹ vo p̄dicta: sed poti⁹ mala p bonis: ꝛ etiam
non reddētib⁹ debita sua: reddet de⁹ penas. ¶ Primū
pz: tā p argumentū sumptū a ꝯrio sensu: q̄z etiā p au-
ctoritatem sacre scripture Eccl.xij. Impijs ꝛ petõib⁹
reddet vindictā: impijs inquit ꝯ deū seipos vl' primū
q: tales sunt supbi: p quib⁹ tota ecclia orat dicens: in
ps.xciij. Exaltare qui iudicas terrā redde retributionē
Exiii supbis. ¶ Secūdū pz primo p histo: iā q̄ legit in libro
de dono timoris: de filio cuiusdā ducisse: nouē annoꝝ
mortuo: q̄ post mortē mri apparēs: dixit se esse in ma-
gna pena ꝓpter debita ꝯtracta a familia ad ludendū ꝛ
Exiiii non soluta: quib⁹ solutis apparuit mri in glia. Secun
do idem pz p historiā. R.j.26. nec mirū: q: tales red-
dunt malū p bono. Et Prouer.xvij. scribit. Qui red-
dit malū p bono: nõ recedet malū de domo ei⁹ ꝛc.

R.iiij. Regū siue quoꝝcūqz ma-
gnoꝝ habentiū regimē. Primo ostēdet regula
p quā seipos ꝛ alios regere deberēt atqz regulare. Se-
cūdo q̄ in eis necessario requirunt. Tertio q̄ triplicem
hīc deberēt rectitudinē atqz pfectionē. Quarto q̄ stu-
diū sanctarū literarū seu scripturarū est in eis ꝯgruū ꝛ
vtile. Quinto quā hīc debēt clementiā q̄tū ad sbditos.
Sexto meritū bene regētium. Septimo aliq̄ꝝ regētiū
ostendet defect⁹ ꝛ periculū: qd̄ ex illis ꝯtingit. Octauo
pena ostendet male regentiū seu regnantiū.

Ar.i. ¶ Quātum ad primū illoꝝ regula est duplex. Vna q̄ a
1 deo dat: alia q̄ a Cypriano: q̄ a priori nõ discordat: sed
magis illā explanat. A deo nāqz regula illorū datur.
Deut.xvij. cū explanatiõe ꝛ ostēsione mgri in historia
scholastica: sex habēs pūcta p hūc modū. Prio q̄ nul-
lus crearet rex gētis aliene. Secūdo q̄ creatus sine cõ-
silio pontificis ꝛ senioꝝ nihil ordinaret: quod est mul-
tū contra illos: qui sapientū non requirūt consiliū: vel
si fecerint postmodū illud derelinquunt ꝛ fatuorū se-
quunt consilia: sicut tactū est. C.xj.27. ꝛ R.j.30. Et
iij. Regū.xij. Exēplū ad hec de Roboam. ¶ Tertio
q̄ quādo vacaret sp Deuteronomiū legeret. Textus
est iste: postq̄z sederit rex in solio regni sui: describet si-
bi Deuteronomiū legis: ꝛ habebit secū: legetqz illud
oībus diebus vite sue: vt discat timere deum suū: ꝛ cu-
stodiat verba atqz cerimonias que in lege eius scripta
sunt: hoc quod dicit: legetqz in eo est multū contra il-
los principes: qui nihil nec sacras literas scire volūt:
vel scientes illa legere nolunt: cõtra quos exempla pa-
tebunt infra arti.iiij. ¶ Quarto q̄ vxores nõ multipli-
caret: vbi illorum ꝓhibetur luxuria que eos molles et
effeminatos ꝛ delicatos facit: ꝛ hoc est quod sequit: ne
alliceant animā eius. ¶ Quinto q̄ non multiplicarent
argenti vel auri pondera in mensa: nec equos: ne aua-
ricia ꝛ eq̄ꝝ multitudine subditos nimis grauaret: con-
tra quē punctū multū faciūt illi qui subditos grauāt
non thezaurum congregando: quod ibi ꝓhibetur: ip-
tum ad excessum: sed quod peius est nimis ꝓdigaliter
expendēdo: ꝛ tot equos ꝛ equites ducēdo: q̄ patriam
per quā transeunt depauperant. Vnus eni videret
pro regni negocijs: q̄ princeps magnū colligeret the-
saurum: etiā cum aliquali subditorum grauamine: q̄z
q̄ inutiliter oīa expenderet cum illorum grauamine
ꝛ depauperatione: quia cum thesauro posset se cõtra ini-
micos insurgētes defendere sine noua populi taxatio-
ne: quādo vo nihil habet nihil facere põt: sine illorum
taxatione: qui ergo primū quod minus malū est prohi-
buit: sm quod maius malū est: non ꝯcessit. Argumen
2 tum ad hoc Decreti. R.j.15. ¶ Sexto q̄ terminos rex

re ꝓprie vel aliene non mutaret. Istam regulā tenen-
do rex iustus eriget terrā. Prouer.xxix. ¶ Regulā vo
sancti Cypriani martyris. li. de duodecim abusionib⁹
seculi est hec. Regis est neminē iniuste p potentiā op-
primere: sine acceptiõe psonarum iudicare: aduenis pu-
pillis ꝛ viduis defensor esse: iniquos non exaltare: im-
pudicos ꝛ histriones non nutrire: impios de terra per-
dere: ecclias defendere: pauperes elemosynis alere: iu-
stos super regni negocia constituere: senes ac sapiētes
ꝛ sobrios consiliarios habere: iracundiā differre: patri-
am fortiter ac iuste contra aduersarios defendere: pro-
speritatibus animū nõ eleuare: aduersa patiēter ferre:
filios suos impie agere nõ sinere: certis horis orõnib⁹
insistere. Hec sunt que regni ꝓsperitatē in p̄senti faci-
unt: ꝛ regem ad celestia regna meliora pducunt: q̄ sm
has regulas regnabit rex: ꝛ sapiens erit ꝛ faciet iudici-
um ꝛ iusticiam in terra. Hiere.xxiij. ¶ Sequit in au-
ctoritate Cypriani qui vo contraria faciūt: multas su-
stinent aduersitates: pax populorū rumpit: bella susci-
tantur: sicut pz. R.j.30. Sequit. Sciat itaqz rex q̄ si-
cut in throno primus inter hoies cõstitutus est: sic ꝛ in
penis si iusticiam non fecerit: primatū habiturus est:
oēs quoscunqz peccatores in presenti sub se habēt su-
pra se plagari modo in illa futura pena habebunt: illo
hoc indicante: qui repulit in indignatione furoris sui
regē ꝛ sacerdotē. Threni.ij.
¶ Ad hoc vo q̄ sm regulas regātur ꝛ regant p̄dictas Ar.ij.
ꝛ penas euadant p̄tactas: multa sunt eis necessaria in
generali. ¶ Primo humilitas q̄tū ad seipm. Eccl.xxxij. 3
Rectorem te posuerunt: noli extolli: esto in illis nõ su-
pra illos per oppressionem: non sub illis p vilificatio-
nem: non ante illos per elationem: non post illos p re-
missionem: non extra illos p singularitatē: sed in illis
per vnitatem ꝛ communitatē: vt de illo verificet illud
Apocal.vij. Agnus qui in medio throni est reget eos
¶ Secundo requirit q̄ sicut caput omnem in corpus
quam põt influit vtilitatem: ita ipse: quia caput est: vt
de illo verificetur illud. Eccl.x. Vtilem rectorē in tem-
pore suscitabit sup illam: ꝛ populus subiectus veraci-
ter dicere possit illud: ps.xxij. Dñs regit me ꝛ nihil mi-
hi deerit. ¶ Tertio requirit diligētia ꝛ vigilitas in cu-
stodiēdo quia custos ꝛ pastor est. Exemplū ad hoc de
Hester: de q̄ dicitur Hester.xv. Cūqz regio fulgeret
habitu: ꝛ inuocasset rectorē omnium deum supple vi-
riliter ingressa est ad regē p populi sui salute. ¶ Quar-
to reqrit inflexibilitas in iudicijs: q̄ non sit sicut arun-
do: qi iudex est Eccl.xxxiij. Audite me magnati ꝛ om-
nes populi ꝛ rectores ecclie: auribus pcipite filio ꝛ mu-
lieri: fratri ac amico non des potestatē super te. ¶ De ta-
li rege ꝛ rectore dicet popul⁹: ipse reget nos in secula: in
psal. Et talis merito ab oībus honorabit. Eccl.x. In
medio fratrū rector illoꝝ in honore.
¶ In speciali vo triplicem habere debent rectitudinē Ar.iij.
ꝛ perfectionem: scilicet: cordis: oris: ꝛ operis: vbi p hec
tria implere possit: tria p̄cepta seu documēta q̄ in ethi- 4
ca continētur: monasticum: iconomicum ꝛ polliticum
Debent ergo rectitudinem habere cordis: hanc autem
habent: qui hec tria seruant: veritatem in cognitione
quam precipitur habere: vt sciat discernere inter verū
ꝛ falsum: sicut per lumen discernitur inter albū ꝛ nigrū.
Prouerb.iiij. Oculi tui recta videant. quia Abacuc
ij. qui incredulus est: non est anima eius recta in semet
ipso. ¶ Secundo charitatem in affectiõe. Canti.primo
Recti diligūt te. Sed heu in psal. lxxvij. Dilexerunt
eum in ore suo: cor autē ipsorum non erat rectū cū eo.
¶ Tertio simplicitatē ꝛ fidelitatē ꝛ vtilitatē i intētiõe:

vt in oibus intēdat dei volūtatē: et ppli vtilitatē: vt de q̄
libet illoꝝ verificet̄ illd̄ Job.j. Erat vir ille simplex et
rect⁹. ¶ Rectitudinē etiā habere debēt loquele: quam
tria causant et ostendūt. Primo laus dei: ps̄.xxxij. Re
ctos decet collaudatio. Secūdo doctrina sana: vt et di
ci posset illd̄ Math.xxij. Scim⁹ q: recte dicis et doces.
Tertio iusticia in iudicādo: vt de eo dicitur illd̄: ps̄.
cxviij. Rectū iudiciū tuū. Et q̄tū ad tria sil' verificat̄
de eo illd̄. Mar.vij. Loq̄bat̄ recte. ¶ Tertio debet hr̄e
rectitudinē et scitatē opis: nō tm̄ ꝓpt̄ suā salutē: ſ3 etiā
ꝓpt̄ alioꝝ exēplū: q: speculū est Eccl'.x. q̄lis rector ciui
5 tatis: tales habitātes in ea. Hāc aūt rectitudinem tria
causant et ostēdūt. Prio nāq3 ad h̄ q̄ illā habeat: opor
tet q̄ recte reddat deo seruitiū et debitā reuerētiā: q: iu
sticie dn̄i recte in ps̄.xviij. Scd̄o sibiip̄i mūdiciā et ca
stitatē: carnē suā vincēdo: q: parū est q̄ alijs dn̄at̄: nisi
sibi rōne dn̄et̄: q: illud dn̄ium meli⁹ est: q: sic d̄r Pro
uer.xvj. melior est q̄ dn̄at̄ animo suo expugnatore vr
biū. S3 heu sic talis est melior: ita rarior. Vn̄ Seneca
li.iij. de naturalibus q̄stiōibus.c.j. Precipuū in rebus hūa
nis: est nō classibus Maria cōplesse: non terras vl' igno
ta q̄rere: ſ3 animo vidisse q̄ nl'la maior victoria quā vi
cia domasse. Innūerabiles sunt q̄ vrbes: q̄ ꝑplos ha
buerūt in potestate: paucissimi q̄ se: de q̄bus paucissimis
tm̄ verificat̄ illd̄ Prouer.xxj. q̄ mūd⁹ est: rectū est op⁹
ei⁹. Tertio ꝓprio iusticiā. Sic ḡ q̄ regis isrl' intēde vt ꝑ
istas tres ꝑfectiōes: tres ptes cōpleas et ꝑficias q̄ i ethi
ca ꝯtinent̄: vic3 monasticā q̄ docet de regimine suiip̄i⁹
Yconomicā q̄ docet de regimine dom⁹ et familie: et pol
liticā q̄ docet de regimine ciuitat' seu cōmunitat'. In
q̄bus ptibus gradatim ascēdēdū ē: et aliꝫ regimē sibi vsur
pat: et ꝑiculose assumit: q: absurdū est: q̄ q̄ seip̄m regē
nescit: regat vel regē ꝑsumat familiā: et q̄ familiā regē
nescit accipe ꝑsumat regimē aiarū vel cuiuscūq3 cōitā
tis: ꝯ illud Heb.v. Nemo sibi sumit honorē .i. sumē
debet nisi q̄ vocat̄ a deo: tāq3 Aaron. ¶ Debet ḡ prio
regē seip̄m. Iuxͣ illud O rex si regis rege te: vel er' sine
re rex. Deinde ꝓpriā familiā: sic notatū est. C.xvj.23.
cū seq̄ntibus. Quia sic p3 ꝑ Decretū dis.xlij.c. sic hi.§.
necesse est: nō h3 frōtē reꝑhēdēdi alios: q̄ suos corrigē
neglexerit. Cōtra talē etiā vehemēter ꝑsumit̄ de crimi
ne negligētie: qd̄ ita magnū est vt etiā dispositionē in
ducat: dis.lxxxj. dictū: deinde cōitatē. Quas tres ethice
ptes: q̄ recte obseruauerit: recte rex d̄r: alit̄ non: q: fm̄
Isidoꝝ etymol'.li.ix.c.iij. rex d̄r a regēdo et recte facien
do: h̄ ḡ faciēdo nomē regis tenet: sc3 seip̄m et alios q̄tū
pōt a pctis custodiēdo: et hoc nō faciēdo nomen regis
amittit et veraciē seru⁹ ē. Sic p3 ꝑ auctoritatē Augu.
N.iij.1. vel tyrān⁹: sicut p3 ꝑ historiā de Alexādro et
Pirata. R.j.23. Et patebit infra arti.viij. ꝑ exēplū de
Salomone: ḡ dn̄s virtutū ip̄e est rex: in ps̄.xxiij.

Ar.iiij. ¶ Vex q: virtutes hūane nō sunt tm̄ morales q̄ sunt
in volūtate rōne regulata: ſ3 etiā intellectuales q̄ sunt
6 in intellectu fm̄ rōem debitā. Sic p3 ꝑ sctm̄ Thomā
ꝑme secūde.q.lviij.arti.ij. et .iij. Ad h̄ q̄ sit dn̄s virtu
tū oportet q̄ virtutes habeat intellectuales: q̄ ꝑ studiū
sanctarū acq̄runt̄ scripturarū. ¶ Ad qd̄ quidē studiū
reges et ꝑncipes et q̄cūq3 nobiles vel alioꝝ rectores ꝓ
uocari debēt. Primo viroꝝ illustriū exēplis. Secūdo
sciētie vtilitate. Tertio ignorātie vilitate. Quarto ꝑce
pto diuino. ¶ Primo em̄ exēplis ad hoc ꝓuocari debe
rent regū illustriū qui eos ꝑcesserūt: et de studio multū
Exm̄ cōmēdant̄ sanctarū scripturarū. ¶ Sicut p3 primo d̄
Theodosio imperatore: de quo scribit̄ in historia trip
tita: li.j. q̄ ꝑ diem armis et ꝑ noctē libris incumbebat.
¶ Secūdo idē p3 ꝑ exemplū Philadelphi regis Egy
pti: de q̄ recitat mgr̄ in historia scholastica: q̄ licet ha
beret vigintimilia libroꝝ: de ꝯsilio tamē Demetri ꝑfe
cti bibliothece sue misit ad iudeos ad habendū legē dei
et trāslatores: qui eā transferrent: quos nos vocam⁹ se
ptuaginta interp̄tes. ¶ Tertio idē p3 exēplo Iustinia Exm̄
ni imperatoris: de quo dicit chronica romanoꝝ impato
rū: q̄ leges ꝯdidit et ꝯstituit Codicē: vic3 et Digestū
et leges romanoꝝ abbreuiauit: et q̄ tpibus suis respubli
ca multū est ꝓsperata: tā in oriēte q3 in occidēte. Quar
to idē p3 exēplo Salomonis.iij. Regū.iij. qui multū
cōmendat̄: q: non petiuit a deo diuitias vel longā vi
tam vel vindictā et victoriā de inimicis suis: sed cor do
cile vt possit recte iudicare ꝑplm̄ dei: et discernere int̄ bo
nū et malū. Hoꝝ ḡ exēplo et nūc reges intelligite: erus
dimini qui iudicatis terram: in ps̄.ij. Vide. S.iiij.12.
¶ Secūdo ad idē eos mouere deberet sciētie vtilitas 7
Sciētia nanq3 sanctarū scripturarū magnā causat vti
litatē: et q̄tū ad regimē ꝓpriū quia facit facilitatē et in
clinationē bene operādi. Sicut p3 ꝑ sanctū Thomā
prima.ij.q.l.vij.arti.j. Et ꝑ exemplū de peregrino seu
viatore in quo sciētia vie eum ꝓmptiorem reddit ad am
bulandū. Q̄tū etiā ad regimen alioꝝ. F. nanq3.iij.28.
ostēsū est: q̄ diligēter curare debet: q̄ lex dei custodiat̄.
Hoc aūt melius facere poterūt: si euāgelia et alias dei
leges audiētes intelligant que audiūt. De tali nanq3:
qui habet potestatē cū volūtate bona: et sciētiā pote
statē regulantē: et non de alijs verificat̄ illud Prouer.
xx. Rex qui sedet in solio suo: dissipat oēe malū: nam
si potestatē habeat vt d̄ illo verificetur illud Esa.xix.
Rex fortis dn̄abit̄ eoꝝ: et nō sciētiā potētia in eo est:
sicut gladius in manu furiosi et crudelis tyranni: in q̄
impletur qd̄ ꝓmittitur Osee.xiij. Dabo vobis regem
in furore meo. ¶ Tertio ad hoc eos hortari et inducere
deberet ignorantie vilitas et periculū. Vilitas ostēdi
tur ꝑ hoc q̄ recitat Vincētius in tractatu suo: q̄ vide
licet in litteris hortatorijs regis romanoꝝ ad regē fran
corum ip̄m hortabat̄: vt filios suos instrui faceret in li
beralibus disciplinis: dicēs: q̄ rex illiterat⁹ est quasi asi
nus coronatus. Periculū vo ostēditur per hec q̄ scri Exm̄
bit Petr⁹ rauēnas in quadā ep̄la: dicens. Princeps si
ne lrīs est nauis sine remige: et auis sine pennis. Quar
to ad hoc eos diuinū artat ꝑceptū. Deut.xvij. qd̄ ha
betur supra.c.c.§.iij. vbi cōtinetur: q̄ studere vel audi
re deberet legē diuinā et non romantias nec fabulas et
mēdacia: que tamē nōnulli eorum libētius legūt et au
diunt: de quo dolēdum est: quia si ita libēter alia audi
rent et legerēt vtilia. essent sapiētiores in ꝯueniēdo po
pulos in vnū et reges vt seruiant domino: in psal'.cj.
¶ His ergo quatuor modis informati: o reges popu
li diligite sapientiā. Sap̄.vj. quia intelligens guberna
cula possidebit. Prouer.j.

¶ Nec tm̄ sapientiā: verum etiā clementiā eos necesse Ar.v.
est habere. Hoc em̄ primo docet natura apum: de qua 8
tactū est. N.iij.11. Licet nanq3 apes iracundissime in Apes
tantū sint: q̄ ad se vindicandū seip̄as destruāt: et mor
tis periculo se exponant: tamē rex illarū sine aculeo est:
vt liber continet naturarū. ¶ Secundo idē docet ratio
Rationabile nanq3 videt̄ q̄ sicut stella q̄ immediati⁹
appropinquat ad solis ortū: maiorē ostendit claritatē.
Ita illi q̄ in magna potestate et nobilitate pl⁹ illi appro
pinquāt et assimilant̄: de q̄ cātat ecclia. Ort⁹ est sol iu
sticie. Maiorē etiā ostēdāt miam in ope: vt sic in potē
tia: ita etiā in misc̄dia plus ei assimilent̄: d̄ quo in psal.
cxliij. Misc̄dia eius sup oīa opera ei⁹. ¶ Tertio idē
docet vtilitas: de qua tactū est. P.x.iiij. Et de qua scri
ptū est Prouer.xx. Misc̄dia et veritas custodiūt regē:

⁊ non roborabit̃ clementia thronus eius.
Ar.vi. ¶ Q̃tū vo ſit ſapiēter ⁊ iuſte ⁊ clemēter regentiū ⁊ re
gnantiū meritū ⁊ p̄miū: pꝫ primo ex auctoritate Eccł.
9 xxxvij. Sapiēs inquit in ꝑplo hereditabit honorem et
nomē eiꝰ erit viuēs in eternū. De cuiꝰ regno dꝛ Dan.
iiij. regnū eiꝰ ſempiternū. Pro quo eſt aduertēdum: ꝙ
duo ſunt regna bonoꝝ: vnū eccłie militãtis: de q̃ Lu.
xvij. Regnū dei intra vos eſt. Aliud eccłie triūphãtis
de q̃ Lu. xxij. Ego diſpono vobis regnū ⁊c̃. Et ĩ vtro
ꝗ ſunt tres ſtatꝰ: q̃ſi tres ꝓuincie. Nã in p̄mo ſūt ſta
tus tres: ſcꝫ ꝑ̄ugatoꝝ: ꝯtinentiū: ⁊ virginū: q̃rū p̄mꝰ
eſt inferior: ſecūdꝰ melior: tertiꝰ optimꝰ. Ita in ſecūdo
regno ſunt tres hierarchie: ſicut oſtēſum eſt in capitu
lo de angelis: infima: media ⁊ ſup̄ma. Et eſt talis inter
iſta regna ⁊ ꝓuincias: ⁊ illos q̃ bene ſe regūt: in primo
regno ꝓportio: ꝙ illi q̃ bene ſe regūt in p̄mo ⁊ inferiori
ſtatu ꝑ̄ugatoꝝ: trãſibūt ad p̄mã hierarchiã .i. inferio
rem: q̄ eſt p̄ma aſcēdētibꝫ: ⁊ ſic d̄ alijs. Vt de quolibet
iſtoꝝ impleat̃ illud Sap̄. x. Iuſtū deduxit dñs ꝑ vias
rectas ⁊ oſtēdit illi regnum dei: vt vie accipiant hic illi
ſtatꝰ ꝑ̄dicti: ꝑ quos tanꝗ̃ per vias rectas: de q̃bꝫ Oſee
vlti. Recte vie dñi: iuſti ambulabūt in eis. Ille eos de
ducit ad regnū ſuum: qui ſuper illos regnat rex regū.
Apocal. xix.
Ar.vij. ¶ A q̃ regno deficiūt caro ⁊ ſanguis. j. Coꝛ. xv. Caro
⁊ ſanguis regnū dei poſſidere nō pñt .i. illi q̃ ſcḋm carnē
⁊ ſanguinē ſeipſos regūt: vel ſcḋm ſanguinis nobilitatē
10 ⁊ potēciã ad culmē eleuant̃ vel eligant̃ religiõis quibꝫ
caro ⁊ ſanguis reuelauit. Pro quo eſt aduertēdū ꝙ an
tiquitꝰ reſpublice bene regebant̃: q̄ nō ſanguine nec
genere nobilioꝛ: ſed ⁊ ſenſu ⁊ digniore regebãt̃ q̃ñ ad
regimē aptiores eligebant̃ ⁊ nō nobiliores. Sicut pa
Exēm tet ꝑ h̄ qḋ refert Valeriꝰ. li. iij. c. iiij. d̄ Tullio hoſtilio
quē in cunabul' accepit agreſte tugurīū: eiuſdē adole
ſcētia in pecore paſcēdo fuit occupata: validior etas im
periū rhomanū rexit ⁊ duplicauit: ſenectꝰ in altiſſimo
maieſtatis faſtigio fulſit: huic non generis nobilitas vl'
ſanguinis ꝓpinquitas: ſed animi ꝓbitas erexit: ⁊ ideo
bene rexit. ¶ Sic q̃ñ rectores eccłiarū eligebant̃: q̃ñ in
ſup ip̄e ſpūſſctūs veraciter dicere potuit illḋ. Prouer.
viij. Per me reges regnant ⁊ legū ꝯditores iuſta decer
nūt. Q̃ñ etiã rectores reipublice fuerūt viri diſcreti po
tiꝰ habētes reſpectū ad vtilitatē publicã ꝗ̃ priuatam:
cōitates oībꝫ bonis abūdabãt: dicentes illud pſ̄. xxij.
Dñs regit me ⁊ nihil mihi deerit. Vñ Rabanꝰ ſup il
lud Prouer. xx. Exultatio iuuenū fortitudo eoꝝ: ⁊ di
gnitas ſenū canicies. Tunc ciuitates ſunt bene ordina
te: tunc eccłie res recte agunt̃: cum fortiores viribꝫ ope
ribꝫ inſiſtunt neceſſarijs: ⁊ ſeniores maiori prudētia ꝓ
diti: de his que agēda ſunt ſalubriter conſulūt. Sꝫ nūc
ad regimē reipublice tã in eccłia in regimine aiarū ꝗ̃ ĩ
regimine corpoꝝ iuuenes ignorãtes: cauſa ſanguinis
vel ꝓpinquitatis vel nobilitatis p̄ponunt̃: ita ꝙ nunc
nō pōt dicere ſpūſſctūs: ꝑ me reges regnant: ſed poꝰ
illud Oſee. viij. Ipſi regnauerunt ⁊ non ex me: ⁊ ideo
11 non regnant ſed errant. ¶ Quoꝝ error licet in ꝓpꝛium
periculum redundet eternū: tamen interim in damnū
redundat ſubditorum: ⁊ illoꝝ cū quibꝫ ꝯtrahūt ſicut
in parte tactū eſt. D. xij. arti. xiij. Et. R. j. i. ¶ Eſt eñi
de talibꝫ reſpectu ad ſubditos. Primo ſicut de ſtoma
cho in reſpectu ad membra. Et ſicut de ſole in medio
planetarū: q̄ ſi ſtomachꝰ ⁊ coꝛ bene diſponant̃ mēbra
ſūt ſana. Sꝫ vbi hec male diſponūt̃: ⁊ vbi ſol eclipſat̃
neceſſe eſt alia mēbra eſſe indiſpoſita ⁊ alias ſtellas ec
clipſari. Ita q̃ñ ille de quo Eccł. x. In medio fratrū re
ctoꝛ. Ecce coꝛ ⁊ ſol in medio Eccł. x. Qualis rectoꝛ ciui
tatis ⁊c̃. ¶ Secūdo eſt de talibꝫ ſicut de radicibꝫ arbo
rū: quia ſi radices mortue ſunt inde egredit̃ mors ad ra
mos. Sic a mal' rectoribꝫ d̄ q̃bꝫ Dan. xiij. Egreſſa ē ini
q̃tas a ſenioribꝫ q̃ videbant̃ regē ꝑplm. Si bone ⁊ ſa
ne: inde egredit̃ vita ad ramos. Sic in ꝓpoſito de radi
ce illa ⁊ ſeq̃cibꝫ ſuis. de q̃ ad Roma. xv. Et erit radix
ieſſe: ⁊ q̃ exurget regē gētes: ĩ ip̄m gētes ſperabūt. Ter
tio Ptholomeus pb̄s malos rectores ⁊ p̄ncipes tyran
nos cōꝑat picturis: q̄ ſic̄ cū hoīes a longe viderint pi
cturas placēt ꝓpe vo nō dulceſcūt. Imagines eñi viſe
in debita ꝓportiõe ⁊ diſtãtia pulchriores apparēt ꝗ̃ q̃ñ
vidēn nimus appropinquãt. Ita nomē regū ⁊ tyrannoꝝ
tū placet his q̃ multū diſtãt ⁊ nihil eñ eis hñt facē ꝓpe
vo nō placēt: q̄ patriã ſpoliãt ꝓpinquã. Vñ ⁊ nūc q̃ñ
de aliq̃ patria fit mētio ꝙ eſt diues: q̃ñꝗ̃ rñdet̃ ꝙ mi
rū eſt: rex nūꝗ̃ morat̃ in ꝑtibꝫ ill'. Et q̃ñ d̄ alia dī ꝙ eſt
ſpoliata ⁊ magnã hꝫ charıſtiã. Rñdet̃ ꝙ mirū: rex ia
cuit ibi tāto tp̄e. ¶ Ita ꝙ in oībꝫ iſtis negocijs veritas
oſtēdit̃ ſacre ſcripture: q̃ dit̄ Eccleſiaſtes. x. Ve tibi terra
cuiꝰ rex puer eſt .i. pueriliť viuēs ⁊ cuiꝰ p̄ncipes mane
comedūt ⁊ inebriant̃ anꝗ̃ veniãt ad planctū vel cōſi
liū. Vel beata terra cuiꝰ rex nobil' eſt: ⁊ cuius p̄ncipes
veſcunt̃ tp̄e ſuo ad refrigerãdū: ⁊ nō ad luxuriã. Quar
to eſt de ill' ſic̄ d̄ igne in hyeme a q̃ q̃ nimis eſt remotus
frigeſcit: q̃ vo nimis appropinquãt ꝯburit̃. Ita illi a q̃bꝫ
reges nimis diſtãt: q̄ regē raniuū nō hñt: ſic̄ mili tan
lia: d̄ q̃bꝫ iplet̃ illḋ Oſee. iij. Sedebūt ſine rege: multa
mala bella ⁊ dãna tã corpoꝝ ꝗ̃ aiarū freq̃nt̃ experiūt̃.
Illi vo q̃bꝫ nimis appropinquãt ſpoliãt̃: ꝯburunt̃: de
q̃bꝫ v̄ificat̃ illḋ Eſa. j. Terra vr̄a deſerta: ciuitates vr̄e
ſuccēſe igni: regionē vr̄am corã vobꝭ alieni deuorãt. Ille
vicꝫ cū familia ſua t̄rã vr̄am deuorat: de q̃ ſcribit̃ Eccł. x.
Rex inſipiēs ꝑdet ꝑplm ſuum.
¶ Nec tm̄ ꝑplꝫ ſuū ꝑdit ip̄e: ſꝫ etiã ille q̃ tyrãnice viuit Ar.viij.
ꝓpꝛias q̃rēs delitias ⁊ cōmodū ⁊ nō ꝑpli: cū reſpublica 12
quã regē deberet: ſit res ꝑpli ſcḋm Augu. de ciui. dei. li. v.
c. xviij. ſeip̄m eĩnalit̃ ꝑdit. Et ſic̄ ip̄os lugere fac̄ tp̄alit̃
ita ip̄e lugebit eĩnalit̃: q̃ñ v̄ificat̃ de eo illḋ Ezech. vij.
Rex lugebit ⁊ p̄ncipes. ¶ Circa cuiꝰ pene oſtēſionem
Primo oñdit̃ quō ꝓpt̃ pctm̄ ſuū tam ip̄e ꝗ̃ etiã ꝑpl's ſit̃
q̃ñꝗ̃ puniãt̃ tp̄alit̃ in t̄ris ⁊ dñio. Scḋo quō ip̄e ſolꝰ
tp̄alit̃ punit̃ in fama: in h̄ ꝙ nomē famãꝗ̃ amittit re
giã. Tertio quō ip̄e tã hic ꝗ̃ alibi iuſte regnū cū oñi
amittet dñio. ¶ Primū pꝫ Hiere. xxij. vbi deꝰ ꝑ ꝓphe
tã regē alloq̃t̃ dicens. Audi vbū dñi rex iuda: q̃ ſedes
ſup ſoliū Dauid: tu ⁊ ſerui tui: ⁊ ꝑpl's tuꝰ. Vbi nota
totū capl̄m: quō p̄cipit regi ⁊ miſtrł ſuis: dicēs. Facite
iudiciū ⁊ iuſticiã ⁊ liberate vi oppꝛeſſum de manu calū
niatorł: ⁊ aduenã ⁊ viduã ⁊ pupillū nolite ꝯtriſtare ne
ꝗ̃ oppꝛimatł inique ⁊ ſanguinē innocētē ne effunderis.
Iſta vo ſeruãtibꝫ ꝓmittit ꝓſperitatē ⁊ regni ſtabilita
tē. Cui ꝯcordat qḋ dꝛ Sap̄. vj. Rex ſapiēs ſtabilimen
tū ꝑpli ſui eſt. Iſtã vo regl'am eū ill' etiãꝫ. d̄. c. c. arti. j.
nō ſeruãtibꝫ ꝓmittit ibidē ciuitates ĩhabitabiles: ⁊ in
terfectores ⁊ inimicos ſup eos venturos. Et dicet inq̃t
vnuſq̃ſꝗ̃ ꝓximo ſuo: q̄re fec̄ ſic dñs ciuitati huic grãdi
Et rñdebit: eo ꝙ dereliq̃rūt pactū dñi. Cuiꝰ derelictio
nis q̄ ex ꝑte magna radix fuerit pctm̄ regł Ioachim:
pꝫ ꝑ h̄ ꝙ ſtatim ꝯ illū ꝓphetat. Primo ĩ eiꝰ iꝓꝛoperiū reci
tãs pr̄is ſui Ioſie regł bonitatē ⁊ iuſticiã ⁊ ꝓpꝛiã iniq̃
tatē ⁊ iniuſticias. Cōcludēſꝗ̃ ſepultura aſini eēt ſepe
liēdꝰ. Sic ꝫ oculi dñi ſup regnū peccãs ⁊ ꝯterã illud.
Amos vlti. q̄ ſicut dicit̃ Eccł. xj. Multi tyrãni ſedēt
in throno. In quo pꝫ ſecūda pars iſtiꝰ articuli: ꝙ vicꝫ 13
tales noīe amiſſo regio tyrãni nūcupant̃ qḋ ſatł oñdit̃
ex hiſtoria ſcholaſtica tertij regum de monte Salomo

nis. Ubi querit̃ q̃re dicat̃ Salomon senex fuisse. Sic
enĩ legit̃.iij. Regũ.xj.ꝙ mulieres auerterũt cor suum
cũ iã senex esset:cũ parũ vltra q̃nquaginta annos vi-
xisse legit̃. Cui q̃stioni r̃ndet ꝑ Josephũ dicens. Mor
tuus est Salomõ valde lõgeuus:q̃ regnauit annis oc
toginta. Vixit aũt nonaginta q̃tuor:ꝫ in biblia nõ in-
uenit̃:ꝙ regnauit nisi q̃draginta annis. Sicut pꝫ.iij.
Regũ.xj. Sed diuina scriptura tñ annos exprimit:q̃
bus regnauit anteq̃ꝫ p̃uaricaret̃:in signũ ꝙ post p̃ua-
ricationẽ nõ regnauit:sed errauit. Et ideo nomen ami
sit regiũ:qui vitã duxit seruilẽ. Cui ꝯcordat Jsidorus
de summo bono li.iij. dicẽs:ꝙ reges a regendo vocati
sunt. Jdeo recte faciẽdo nomẽ tenet̃:peccãdo amittit̃.
Recte ꝫ illi tñ reges vocant̃:q̃ tã semetip̃os q̃ꝫ subdi
14 tos bene regẽdo modificare nouerũt. Et nõ tñ nomẽ
sed etiã dñium amittere:tã hic q̃ alibi merent̃. Qꝫ enĩ
hic illud merent̃ amittere:ostendit̃ ꝑ iusticiã legis ciui-
lis:in q̃ recitat̃ in quibꝫ vasall⁹ iurat⁹ teneat̃ dño suo
Sicut pꝫ in autẽtica ti.õ noua fidelitatis forma. Col.
x. Et inter cetera dicit:ꝙ tenet̃ ei ad hoc:ꝙ dãnũ ei nõ
faciat in rebꝫ in possessiõibꝫ:⁊ ꝯcludit:dicẽs: q̃ꝫ i his
oĩbꝫ dñs vicẽ fideli suo reddẽ debet. Glo. qꝫ si nõ fece-
rit:merito cẽsebit̃ male fidei. Sed nunq̃d aliã penã pa
tiet̃:vtiq̃ꝫ talẽ q̃lẽ vasallus:q: sicut vasall⁹ in rebꝫ vel
alijs infidelit̃ agẽs ꝯ dñm suũ priuat̃ feudo. Jta dñs
in his infidelit̃ agẽs ꝯ vasallũ de iure priuat̃ ꝓprietate
⁊ dñio qꝫ habuit i feudo:qꝫ vasall⁹ ille tenet. Et hoc
ꝓbat glo. ꝑ legẽ:infra eadẽ coll̃.xi. q̃liter dñs ꝓprietate
priuet̃. Ubi q̃rit lex:si dñs aptã fellonĩã fecerit:an sic
vasall⁹ beneficiũ amitteret:ita dñs de ꝓprietate p̃uare
tur. Et r̃ndit ꝙ sic. Glo. nec mirũ cũ ip̃e dñs teneatur
vicẽ reddere vasallo. Quibꝫ lex cõcordat dei Eph. vj.
Ubi p̃mo dicit seruis:obedite dñis in oĩbꝫ cũ timore
⁊ tremore in simplicitate cordis. Et cito post adiungit
dicẽs. Et vos dñi eadẽ facite remittẽtes minas: sciẽn-
tes ꝙ ⁊ ip̃oꝝ ⁊ vester dñs est in celis: ⁊ ꝑsonarum acce
ptio nõ est apud deũ. Glo. v̓o p̃cedẽti exẽplũ ponit le
gis de liberto ⁊ patrono q̃ habet̃. P.iij.41. Et q̃ argu
it:ꝙ sicut in alimẽtis p̃stãdis ad paria iudicant̃: ita in
ꝓposito in fidelitate p̃stãda:⁊ talit̃ sunt puniẽdi ⁊ p̃uã
di sic vasalli:quã p̃uationẽ licet hic euadãt: qꝫ ex hoc
ꝯtingit:ꝙ vasalli nõ p̃nt punire dños ꝯ eos delinquẽ
tes:sicut ip̃i faciũt vasallos ⁊ subditos ei inobediẽtes.
Ex q̃ impotẽtia accidit:ꝙ vbi subditoꝝ inopia frequẽ
ter superioꝝ infidelitas raro vel nũq̃ꝫ in h̃ seculo puni
tur. Tñ de⁹ in hoc nõ parcet:q̃n sicut hic ip̃i puniunt
eis inobediẽtes:ita de⁹ cũ accepit iudiciũ puniet ⁊ p̃ua
bit subdit̃ suis iniusticiã faciẽtes. Ad vos o reges sũt
sermões mei:vt discatis sapiẽtiã: ⁊ ne excedatis: q̃ enĩ
nõ custodierint iusticiã iuste iudicabũt̃. Sap̃. vj. Nec
valet ꝙ dicũt:se ius hr̃e in hoc ꝙ bona subditoꝝ capi-
unt ad libitũ:allegãtes ꝓ eis illꝫ.j. Regũ. viij. P̃redic
ius regis ⁊c̃. q: ibi ius accipit̃ equoce. sic lex Sap̃. ij.
vbi sic d̃r. Sit fortitudo nr̃a lex iniusticie:qñ ꝫ q̃ male
regũt:⁊ alios p̃uãt ⁊ puniũt:a deo punient̃ ⁊ p̃uabun
tur:nã dñio terreno qꝫ hic inuiti derelinquunt: q̃ꝫ etiã
dñio celesti:qꝫ alibi nõ inuenient̃: tũc veritas scripture
apparebit:q̃ dicit Ecclastes. iiij. Melior est paup̃ ⁊ sa-
piens rege sene ⁊ stulto. Nota leges ꝙ reges debẽt vi-
uere s̃m leges. X.j.9.

R.v. Religionis:primo ostẽdit̃
descriptio cũ sua explanatiõe. Secũdo religio-
nẽ ingrediẽtis intẽtio. Tertio ingrediẽdi ratio. Quar-
to ꝓmptitudo. Quinto ingressorum iformatio. Sexto
paup̃tas ⁊ castitas. Septĩo obediẽtia ⁊ patiẽtia. Octa
uo sollicitudo ⁊ ꝯtẽplatio ⁊ deuotio. Nono diuine lau
dis exhibitio. Decimo vniformitatis ⁊ pacis dilectio.
Undecimo ꝑseuerãtia. Duodecimo sp̃ualis fortitudo
Tertiodecimo talium religiosorũ vtilitas ⁊ dignitas.
Quartodecimo meritũ ⁊ p̃miũ. Quitodecimo quõ di-
uerse religiões in scriptura ꝓphetica vident̃ p̃mõstra-
te. Sedecimo deficiẽtiũ in religiõe oñdit̃ ꝯditio q̃ꝫtũ ad
affectũ. Decimoseptimo q̃ꝫtũ ad actũ. Decimooctauo
q̃ꝫtũ ad victũ ⁊ vestitũ. Nonodecimo q̃ꝫtũ ad fastum.
Vicesimo illoꝝ oñdit̃ miseria q̃ꝫtũ ad finẽ. Vicesimo
p̃mo q̃ꝫtũ ad alioꝝ plãctũ. Vicesimosecundo illoꝝ pe
na ostẽdit̃ ⁊ piculũ. Vicesimotertio excusatio cũ repro
batiõe. Vicesimoq̃rto exp̃imẽtũ. ¶ Q̃ꝫtũ ad p̃mũ reli
gionis descriptio exp̃mit̃ Jacobi.p̃: vbi d̃r: ꝙ religio
mũda ⁊ immaculata apud deũ ⁊ p̃rem: hec est visitare
pupillos ⁊ viduas in tribulatione eoꝝ: ⁊ immaculatũ
se custodire ab hoc seculo.
¶ Ad cuius auctoritatis intellectum est aduertẽdum Ar.j.
ꝙ fuerunt aliqui qui vitam religiosam ⁊ sanctã osten-
derunt exterius:sed nullã habuerunt interius:sic pha 1
risei hypocrite:de quibꝫ dicit saluator Math.xxiij. Ve
vobis pharisei hypocrite:qui mũdatis qꝫ exterius est
¶ Alij v̓o q̃ꝫ vitam bonã ⁊ religiosam interi⁹ se ha
bere opinant̃:sed minus curãt de fama exteri⁹:de quo
rũ respõsione ⁊ ꝯfidẽtia ⁊ conscientia tactum est.ff.ij.3.
Sed quia nec p̃mo nec secũdo religio sua sufficit ad sa
lutẽ:congrue de quolibet illoꝝ dicitur Jaco.j. hui⁹ va
na est religio:quia prima deficit q̃ꝫ ad deũ: secũda q̃ꝫtũ
ad hoiem:vterq̃ꝫ nanq̃ꝫ se tenet in extremis ⁊ neuter in
medio. Propter qꝫ btũs Jacobus volẽs vtriusq̃ꝫ de-
clinare errorẽ: ⁊ vtrãq̃ꝫ religionis ꝑfectionẽ in vno me
dio in quo cõsistit virtus compr̃hẽdere: dicit Religio
munda.i. religiosi mũdi interius in corde:q̃ꝫtũ ad deũ:
de quibꝫ Math.v. Beati mundo corde. Et immacu-
lata exterius q̃ꝫtum ad hoĩm salubre exẽplum: vt de il-
lis verificet̃ illꝫ Sap̃.vij. speculũ sine macula. ¶ Alij
v̓o se quasi religiosos ab alijs in vestibꝫ segregabant:
ꝫ quia non habuerũt firmum fundamẽtum nec certã
regulam:nec statum a curia approbatũ destruebãtur.
Sicut patet de Begardis ⁊ beginis ⁊ constitutionibꝫ
clemẽtinarum de reli. domi. de quibusdã. Hec v̓o om
nia hec habet tanq̃ꝫ firmissimum fundamẽtum: ⁊ cer-
tissima ligamẽta. Nec mirum:quia deus fundauit eã
in psal̃.lxxxvj. propter quod de illa specialiter dici po-
test illud.j. Petri.ij. Hec est dei gratia. Hec est ergo re
ligio que habet primo internam puritatẽ in affectione:
quia munda q̃ habet secundo externam honestatẽ in
conuersatiõe quia immaculata:que habet tertio firmã
soliditatẽ in professione:q: hec est religio in gratia fun
data ⁊ certa regula ⁊ certis legibus gubernata. ¶ Ra 2
tione primi est aduertẽdum ꝙ hmõi religionis profes-
sores ad triplicẽ obligantur mundiciam: cordis:oris:
⁊ opis. De qua notatũ est. M.xij.arti.iij. Primo cor-
dis diligẽter a deo petere debẽt mundiciam:dicẽtes cũ
psal̃.l. Cor mundum crea in me deus. Circa quod nõ
tñ mũdiciam:sed etiam erectionẽ attẽdere debẽt ⁊ for-
mam. Primo tamẽ omnium maxime attẽdere debent:
ꝙ sit mundum: quia est vas deo specialiter sanctifica-
tum:ergo eos arctare debet ad illius mũdiciam pericu-
lum quod eis ex illius imminet immũdicia. Sicut pa
tet per exẽplum de Balthasar. O.vj.77. Mundami
ni ergo qui fertis vasa domini Esa.lij. ¶ Secundo at-
tendere debent:ꝙ sit deo erectum: vt sit aptum ad rece-
ptionem gratie dei: ⁊ omne datum optimum:qꝫ desur
sum descẽdit a patre luminũ. Jaco.j. Et nõ ad terrena
inclinatum; q: tale cor amittit̃: sicut patet. C.xiij.18.

¶ Tertio attendere debẽt formam scilicet superiorem
rotunditatẽ vt sicut corp⁹ rotundũ facilit̃ ad oia supio
ris p̃cepta moueat̃: sicut ostẽsum est. C. xiiij. 11. nõ tñ
vbi ꝓspera p̃cipiunt̃: sed etiã aduersa. Illi eñi qui tñ
obedire volũt vbi ꝓspera imponunt̃ vel iniũguntur:
sunt de ordine ⁊ ꝓfessione Guidonis: de quo fert̃ ꝙ de
magno statu in seculo ad religionẽ veniẽs si sibi aliq̃d
iniũgeret̃: qđ erat oneris: sicut ꝙ seruiret fratrib⁹ suis
infirmis: vel aliqđ simile se excusare solebat: dicẽdo ꝓ
deo cogitetis: ꝙ in oĩb⁹ talib⁹ officijs ⁊ laborib⁹ solebã
sub me hẽre qui mihi in talib⁹ ministraret: non ponatis
me nunc ita basse ꝙ cogar ministrare cui solebat mini
strari: qñ v̓o supior ei aliquid imposuit qđ erat solacij
vbi bona sperabat festa vel vina ⁊ hmõi delectabilia:
capite inclinato respõdere solebat libẽter pater: nã ꝓpt̃
hoc rasi caput vt essem obediẽs. Vide cõtra tales. O.
i. 9. Non sic ꝓpha qui ait. ps. lvj. Paratũ cor meũ de⁹:
scʒ ad ꝓspera: ⁊ iterũ paratũ cor meũ ad obediendũ in
3 aduersis: ⁊ tale est cor mundũ corã deo ⁊ hoib⁹. ¶ Cer
tũ ad secundũ triplici rõne debẽt esse sine macula. Pri
mo quia sunt quasi oĩm speculũ ꝓ tanto: q: si speculũ
in se sit clarũ: bene ⁊ ꝯgrue ostẽdere põt alioꝝ defectus
nõ sic maculosum. Sic regiosi qui in victu: vestitu: lo
quela ope ⁊ oĩb⁹ morib⁹ suis sunt quasi speculũ sine
macula. Sap. vij. Audacter possunt p̃dicãdo loquen
do alioꝝ rep̃hendere defect⁹. Et exẽplo clare ostẽdere
⁊ verbo quales alij esse deberẽt ꝑ bonã suã ꝯuersatio
nem quasi ꝑ regulã rectã oĩm alioꝝ ostẽdẽtes curuita
tẽ: non aũt sic si sint maculosi ⁊ curui: beati q̃ immacu
lati: ps. cxviij. ¶ Secũdo q: sunt sicut ocul⁹ in quo ma
cula turpior ⁊ piculosior est q̃ȝ in alia corpis pte: q̃ sata
gite immaculati inueniri. ij. Pe. iij. ¶ Tertio q: sunt si
cut vestis alba: q: sicut macula in veste alba ad maio
rem ostendit̃ ⁊ videt̃ distantiam. Ita culpa religiosoꝝ
ad maiorẽ portat̃ ⁊ narrat̃ distãtiã: ⁊ in male opando
plus ad illã quasi ad exemplar oẽs respiciũt. Vidẽtes
q̃ macule in nobis periculũ quilibet nr̃m dicat illud:
ps. xvij. Ero immaculat⁹ cũ eo. Et iterũ. Fiat cor meũ
4 immaculatũ. ps. cxviij. ¶ Sed heu est de multoꝝ statu
q̃rtũ ad obseruantiã: sicut de illa imagine. O. vj. 20. Et
de illa ciuitate. C. iiij. 22. ¶ Circa tertiũ est notãdũ:
ꝙ hmõi stat⁹ ꝑfectio continet: primo austeritatẽ pñic:
que notat̃ i hoc ꝙ dicit: religio. Secũdo specialitatẽ ex
cellẽtie notatã in hoc ꝙ dicit: hec. Tertio stabilitatẽ exi
stentie: in hoc ꝙ dicit: est. ¶ Primũ ptʒ: eo ꝙ religio co
appellata sit: ꝙ ea religem⁹ vni deo: aias nr̃as ad cultũ
diuinũ vinculo seruiẽdi: vt dicit Aug⁹. li. de quã: itate
aie. Ad cui⁹ intelligentiã est aduertendũ: ꝙ in baptis
mo oẽs deo obligamur: meliores iterũ deo obligãtur:
non tñ baptismo ⁊ generalib⁹ preceptis sicut alij chri
stiani: sed trib⁹ alijs circulis: scʒ obediẽtia: continentia
paupertate: ⁊ alijs paruis ligaturis: ꝯstitutionũ ⁊ insti
tutionũ: ⁊ actoꝝ: quib⁹ laxans laxant̃ maiores circuli.
¶ Exẽplũ ad hoc de liquorib⁹ in dolio missis: in quib⁹
videm⁹: ꝙ vinũ forti⁹ ligat̃ q̃ȝ aqua: ⁊ vinũ q̃nto for
tius ⁊ p̃ciosius: sicut est illud qđ vocant vinũ ferratũ:
tanto fortius ligat̃. Sic religio que vino comparatur et
assimilatur: quia sicut in dolio vini sunt feces inferius
⁊ spuma supius parui valoris: inter que bonũ vinum
mediũ tenet. Ita in religione qui nihil volunt addisce
re vel scire vel agere feces sunt: qui v̓o volunt inaniter
sup alios exaltari ⁊ supbe gloriari: spuma sunt parui
valoris. De qua Osee. x. Trãsire fecit Samaria regẽ
suum: quasi spumã sup faciẽ aque. Inter hos v̓o sunt
8 medij: quasi bonum vinũ ad multorũ spũalem iocun
ditatem: de quo Eccl. xxxj. Vinum in iocũditate crea
tum est. Sed heu aliqui dabãt ei vinũ cum felle mixtũ
Math. xxvij. Et dabant ei bibere vinum myrrhatum.
Marci. xv. Secundum. i. spũalis excellẽtia ex hoc ptʒ
ꝙ sicut p̃dictũ est de vino ꝙ aliqua alijs forti⁹ ligant̃:
ita hec artiori paupertate ⁊ strictiorib⁹ ligat̃ constitutio
nib⁹ ⁊ ordinationib⁹. In quo ei⁹ sup alias religiones
intãtũ notat̃ excellẽtia specialis: ⁊ aie ꝯtemplatiue req
es singularis ꝙ ipsam ꝓfessus de ipso gaudendo spũali
ter dicere põt illud: ps. cxxxj. Hec requies mea. Et ite
rũ. Hec mutatio dextre excelsi: ps. lxxvj. Et illud Joã.
xvij. Hec est vita eterna: supple causaliter. Et illud. j.
Thessal. iiij. Hec est voluntas dei. ¶ Tertiũ. i. stabili
tas existẽtie in hoc ostẽditur: ꝙ sicut nauis chordis su
is in mari ligatur cõtra omnes tempestates. Ita hec in
mari huius mũdi contra omnes tentationes ꝑ predicta
ligamẽta. Et sicut nauis cõtra omnes tempestates bene
gubernata ad portũ ducit optatũ. Ita hec religio: de q̃
Exo. xij. Hec est religio phase. i. trãsit⁹ ad vitã eternã
tanq̃ȝ ad portũ optatũ eterne quietis.
¶ Ad hoc v̓o ꝙ religio sic đ Egypto ad terram sanctã Ar. iiij.
suũ ducat cultorem: necessariũ est ꝙ ipsam ingrediẽs ⁊ 5
assumẽs: intentionẽ habeat rectã: mundã: ⁊ bene ordi
natã: q: si ocul⁹ ingrediẽtis fuerit nequã: vt illa de car
sa ingrediat̃: de qua tactũ est. O. vj. 10. ⁊ xxxvj. ⁊ 50.
Aliter totum corpus tenebrosum erit: quia talem tam
ex parte ponentiũ q̃ȝ ex parte ingrediẽtium ponunt̃ in
religione sicut porci in nemore ad glandes colligẽdas:
⁊ vt de fructibus abundãter viuant: de quibus tactũ
est. F. v. 4. ⁊ O. vj. 48. Cũ eñi taliũ opus sit tenebro
sum. i. turpe ⁊ inutile ⁊ abominabile: ⁊ sine merito co
ram deo: qui videt et intuetur cor. i. Regum. xvj. pa
tet: quia ante oculos ei⁹ sunt: sicut spica sine grano: ⁊ si
cut lampas sine oleo: ⁊ sicut asinus ille in pelle leonis: Asinus
de quo fabule rõne exempli fingunt: ꝙ vidẽs leonẽ tã Exẽplũ
magnũ int̃ aialia obtinere dñium ⁊ honorẽ: cogitauit Fabule
ꝙ felix esset si leo fieri posset ꝙ posset sic honorari ⁊ la Leo
bores solitos fugere: breuiter tñ laborauit ⁊ ad hoc egit:
ꝙ pellem obtinuit leonis: qua induta montẽ ascendit:
quẽ alie bestie videntes ⁊ leonem estimantes ipsi hono
rem leoni debitum fecerant ⁊ exhibuerunt: dominus
v̓o asini ipsm amittere nolẽs: cum diligẽter ipsm quere
ret: ⁊ ꝑ aliqua signa asinitatis: videlicet per aures et
tales extremitates: scilicet oris ⁊ pedum: ipsm asinum
suũ esse dep̃hẽderet: ipsm ꝑcussit: qui statim relicta pel
le ad solita remeauit. Ita multi vidẽtes religiosos ⁊ vi
ros ecclĩasticos opulentos ⁊ honoratos: cogitãt se fo
re felices: si tales esse possent: ita diuites ita honorati et
seculi fugere labores: ⁊ tali intentione pellem induunt
leonis: id est habitum religiosorum vel clericorũ. Do
min⁹ v̓o illorum diabolus: qui diuersorum prius pec
catoꝝ: ⁊ in ingressu male intentionis iure obtinuit illo
rum dñium: qui asinos suos non libenter amitteret.
Videns in oris illorum loquela: ⁊ in auditu aurium
⁊ aspectu oculorum ⁊ in incessu pedum signa asinita
tis ⁊ leuitatis ⁊ irreligiositatis: intelligẽsq; per hec: ꝙ
faciliter ad solita ⁊ ad maiora duci possunt eos magna
percutit tentatione: quam sentiẽtes clerici ad grauiora
relabuntur: habitum tamen sub quo quasi licẽter pec
care possunt non abijciunt: ne etiam lucra cũ hoc amit
tant terrena. Religiosi v̓o qui licẽter cum habitu pec
care non possunt: nec impune diu grauia committere:
pellem abijciunt: ⁊ deum in quo immobiliter intentio
nem fixam non habuerunt: sed in cõmodo tpali deres
linquũt: cum domino ad solita reuertentes. De consi Fabl. O.
mili asino: vide. O. vj. 50. Et de cõsimili lupo qui sic Fabu. P.
si posset indueret vestẽ pastoris. P. iiij. 31. De quorũ

quolibet dicit ad Phil.ij. habitu: supple tn̄ inuent⁹ vt
homo. Et Bern̄. in meditatiōibus. Sub omnia pelle cō
scientiā vulpinā abscondebā. Et Prosper de vita con
templatiua. Sūt quidā: qui velut cōuersi ex pristinis
moribus: nō mentē: nō actū: sed vestē ⁊ habitū solū abij
ciūt. Hi sunt qui sermone tn̄: nō ope seculo renuncia
uerūt: seculariter viuūt: ⁊ vicia sua sub mani ꝓfessiōe
melioris vite abscōdūt: ac religionis imagine ⁊ nomie
palliati: opinionē virtutū suscipiūt: ꝑdicāt magna nec
faciūt: accusant vicia nec deponūt: publice despicere si
mulāt: qđ occulte cōmittūt: magni student videri: nec
tn̄ fieri tales: benevolūt colligere fragmēta ⁊ reliquias
sanctorꝫ eis dimissas sed nō mores. Sicut illi q̄ vadūt
cū indulgētijs: qui oīa ꝑdicant ⁊ sustinēt ꝓpter lucrū
tpale. Oēs isti ad statū ecclie ⁊ religiōis male accedūt:
⁊ de fructibus ecclie: ⁊ religiōis ꝯ dei legē comedūt in q̄
precipit. Exo. xij. Hec est religio phase: oīs alienige
na. i. q̄ intētionē habet a dō alienatā nō ꝯmedat ex eo.
Ar. iij. ¶ Sed q̄ sine piculo ecclīam vel religionē intrat ⁊ fru
ctus ei⁹ sine piculo comedūt: reuera illi sunt q̄ bona in
tentiōe intrāt ⁊ in ea bene viuūt. Ad cui⁹ ingressum ⁊
ꝓgressum bonū multe rōnes mouere deberent secula
res. ¶ Ad ampliorē ḡ circa hoc ꝓpositū doctrinā habē
dā. Primo ostēdēde sunt ꝑ exēpla rōnes mouentes: ⁊
ad religionis ingressum quoscūq; hortātes. Secūdo
ostēdēdū est piculū retrahētiū. Tertio ꝙ talibus est for
6 titer resistendū retrahētibus. ¶ Prima ratio ꝓ pma pte
tacta est ꝑ exēplū illorū q̄ inimicis vallati sunt. B. iij.
21. q̄ libenter ad castrum vel munitā fugiūt ciuitatem
Sed religio ciuitas est: sicut ostēsum est. C. iij. 21. ¶ Se
cūda ratio timoris cū ꝑdicta ꝯcordās est de naufragio
vł de illo q̄ naufragiū timet. Talis eñ nitit aliqđ soli
dū in manibus cape sicut tabulā: rupē vł arborē ne de
mergat in ꝓfundū. Sic ille q̄ frequēter peccando in h
mari frequēter naufragiū passus est: vel q̄ adhuc inte
ria est ⁊ naufragiū timet spūale: sapienter facit tabulā
pnie: ⁊ religionis in manu accipiēs ne naufragio peri
clitet. Qui ad hoc faciēdū hortatur. A. iij. per totum.
¶ Tertia ratio ad hoc aptos necessitas deberet esse ti
mor: ne spūssctūs ab eis fugarēt: qđ ex h arguit ꝙ ve
ritas ait Joā. xvj. Si aūt nō abiero: paracly⁹ nō veniet
ad vos. Affectio corpalis ꝑsentie christi in aliq̄ aduen
tum spūssancti in corda discipulorꝫ impedire potuit: si
cut ex v̄bo ꝑdicto innuere videt. Et ex v̄bo qđ ibidem
dicit. Expedit vobis vt ego vadā. Sup q̄ dicit Beda
in glo. Expedit vt forma serui subtrahat v̄ris aspecti
bus. q̄ten⁹ amor diuinitatis arti⁹ v̄ris infigat mētibus
Q̄tomagis carnalis amicorū affectio ⁊ ꝑsentia: spūs
sctm̄ ⁊ amorē diuinitatis a cordibus excludit minorꝫ. Et
sicut spūsctm̄ ibi amittunt: ita etiā ibi christū minime
vel cū difficultate inuenient. In signū cui⁹ illi q̄ ipm̄ re
quirebāt int̄ cognatos ⁊ amicos minime inuenerunt.
Lu. ij. Si ḡ ipi int̄ amicos ⁊ ꝯsanguineos iustos chri
stū nō inuenerūt: quō nos ipm̄ int̄ amicos īuenire po
terim⁹ iniustos: vsurarios: leccatores: ⁊ hmōi. Propt̄
hoc dicit Math. x. ꝙ venit sepāre filiū aduersus prēm
⁊ filiā aduersus mrēm suā: vt ab eis sepati in vinea re
ligiōis diuini amoris maiorē inueniāt dulcedinē in ꝑ
senti. Ad modū Sāsonis q̄ parētibus in via relictis ⁊ vi
neā intrās fauū inuenit mellis: q̄ tn̄ scipm̄ q̄ etiā post
modū refecit parentes. Judic. xiiij. Et in futuro terrā
inueniant ꝓmissionis ad modū Abrae Gen̄. xij. Qui
egressus de terra sua ⁊ de cognatiōe sua ⁊ de domo pa
tris sui venit ad terrā ꝓmissiōis. Sic nobis oīa relin
quēda sunt: exēplo aplorꝫ: q̄ dixerūt: ecce nos reliq̄m⁹
oīa Math. xix. vt cū Abraā ad terrā veniam⁹ viuētiū

⁊ cū discipulis cētuplū accipiam⁹: ⁊ vitā eternā possi
deam⁹. Si eñ mercator ad tp̄s patriā relinq̄t ⁊ parētes
ꝓpt̄ magna lucra in alia terra sperata. Ergo ⁊ nos ꝓpt̄
lucra eterna facere deberem⁹ illđ qđ dr̄ Hieremie. xij.
Reliq̄ domū meā dimisi hereditatē meā. Sic auis di
mittit nidū suū ꝓpt̄ glutinū ⁊ laqueū. Exēplo illorꝫ de
q̄bus. iiij. Regū. vij. Reliq̄runt tentoria sua ⁊ eq̄s ⁊ asi
nos in castris: fugerūtq; tn̄ aīas suas saluare cupien
tes. Et exēplo Joseph q̄ relicto pallio in manu mulie
ris: egressus est foras Gen̄. xxxix. Et exemplo magorū
Math. ij. q̄ venerūt ab oriēte querētes christū. Per ori
entē parētes intelligunt a q̄bus ortū habem⁹. Et exem
plo christi dicētis Joā. xvj. Relinq̄ mūdū ⁊ vado ad
prēm. His ḡ rōnibus ⁊ exēplis informati: relinq̄te ciui
tates: habitate in petra. Hiere. xlviij. Quartā rōnem
vide. P. vij. 15. ¶ ¶ Circa ad secūdā ptē hui⁹ articuli 7
illi qui volētes egyptū mūdi deserere ⁊ religionē intra
re retrahere nitunt egyptijs assimilant ꝑsequētibus ⁊ re
trahere nitētibus filios isrł egyptū fugiētes ⁊ ad terrā ꝓ
missionis ꝓperātes. Et sm̄ Bern̄. sunt siles Herodi
ꝑsequēti christū nasciturū: q̄ pueros in nouā vitā na
scituros impedire ⁊ spūalit̄ occidere nitunt: de q̄ ꝯque
rit Esa. xxxvij. dicēs. Venerunt filij vsq; ad partū: ⁊
virt⁹ non erat pariēdi. ¶ Qualr̄ v̄o fuerit taliū culpa ⁊
periculū: exēplū ostēdit de illo: q̄ impedit aliū a ꝯsecu
tiōe cuiuscūq; beneficij. Si eñ ille q̄ īpedit aliū a be
neficio qđ dator firmauit ⁊ certitudinalit̄ in corde suo
ordinauit se illi esse daturū: teneat ad interesse. i. ad re
stitutionē equalentis: sicut ptꝫ ꝑ legē ciuilē. ff. de dolo
malo. l. si q̄s affirmauerit. i. in. ff. veteri. li. iiij. ti. iij. ⁊. l.
ꝑdictis: ꝑ quā ille tenet ad restitutionē: qui aliquē im
pediuit: ne hereditatē ꝯsequeret: quā ab alio ꝯsecut⁹ fu
isset: q̄ ipm̄ heredē instituisset nisi ille dolo suo h impe
diuisset. Cui ꝯcordat sanctus Thomas in summa. q.
lxij. argu. ij. arti. iiij. Ergo a multo fortiori ille qui im
pedit ne deus seruum habeat sibi specialiter deputatū.
Sed postq̄ in corde suo statuit ꝙ in religione deo sem
per viueret ⁊ seruiret qui ipm̄ ne ingrediatur impedit
vel quod peius est postq̄ ingressus fuerit extraxit: vł
ꝙ exiret ꝓcurauit: tenet deo ad restitutionē equiualē
tis: quam restitutionē faciliter non faciet: nisi ipm̄ quē
retraxit ad religionem reducat: vel ipsemet equalit̄ va
lens religionem illam ingrediat. Et hac iusta de cau
sa motus fertur: ꝙ magister Jordan⁹ magister in theo
logia ante ingressum suum ⁊ postmodū magister ordi
nis predicatorū ordini se reddidit: quia prius vnū ab
illo proposito retraxerat. ¶ Hec si bene considerarent
non essent retrahētes: nec dissuadentes ⁊ dicentes: ꝙ
ita bonus fuit mundus vel christianitas ⁊ ecclesia an
te religiones istas sicut post ⁊ forte melior: nescientes ꝙ
domus cui appodiamenta ⁊ colūnas apponunt: timē
tes ne totaliter cadat: quando ruinam imminet: meli
or ⁊ pulchrior fuit ante: ⁊ tamen postea peius valeret:
vel totaliter caderet si tales postes ei nō supposuissent.
Sed ꝙ parentes carnales murmurent ⁊ dissuadeant:
naturale est sm̄ naturam sensiuam: ꝙ v̄o viri eccla
stici hoc faciunt: maliciosum videt: q̄ illi deberent pro
curare: ꝙ numer⁹ illorum augmentaret: propter quos
christ⁹ specialiter honorat: ⁊ oues eius custodiunt re
trahant: volentes hoc facere cum ipi stipēdia magna
vt hoc faciant recipiant: nec tamen hoc faciant: nec ali
os facere ꝑmittant: quis eos a malicia excusaret? ꝓpter
quod christus omēs hos: ⁊ omēs his similes qui im
pediunt ad ipm̄ venire volētes. Marci. x. increpat: di
cens. Sinite paruulos venire ad me. ¶ Circum v̄o ad 8
tertiam partē huius articuli. Si inimici crucis christi

nõ obstãtibꝰ pdictis periculis aliquos a bono ꝓpo-
sito retrahere nitant᷑: illi debẽt in ꝓposito suo bono cõ
Exm̃ tra diaboli fortiter resistere venatores. ¶ Primo exẽ-
plo sanctorũ martyrũ Marci et Marcelliani fratrũ:
de qbꝰ in vita legit᷑ sancti Sebastiani: q dati sunt eis
triginta dies expectatiõis: vt in his ab amicis carna-
libus emollirent᷑: et a martyrio retraherent᷑: quos tñ
oẽs forti pseuerãtia vicerũt: cũ tamẽ ad eos reuocãdũ
fletibus et precibꝰ multũ instarent. ¶ Secundũ exẽ-
plum ad hoc est de illo qui congrue respondit matri
Exm̃ sue. P. vij. 25. ¶ Tertiũ exemplũ est ad idem de scõ
Paulo Act. xxj. quẽ cũ amici flẽtes vellẽt retrahere
ne ascẽderet in Hierusalẽ: quia Agabus ꝓpheta pre-
dixerat: q si illuc iret oporteret eum ibi alligari ꝛ mul
ta pati: quibus respõdit: quid facitis flentes et affli-
gentes cor meũ. Ego nõ solũ alligari sed etiã mori in
Hierusalem paratꝰ sum: ꝓpter nomẽ dñi Jesu. Nec
in his oportet offensam vel maledictionem patris ti-
mere vel matris: quia nõ est timẽda hoĩs maledictio
vbi deus benedicit: et maledictionẽ illorũ infirmat et
euacuat: qui hoc facere docet Luc. xiiij. Si qs inquit
venit ad me et nõ odit patrẽ suũ et matrẽ et vxorem et
filios et fratres et sorores: adhuc aũt ꝛ animã .i. vitam
carnalem: nõ põt meus esse discipulus. Ex quo patet
q in his q̃ ad deũ et anime sue pertinent salutẽ: filius
se debet habere ad amicos carnales: qui pdicus con-
trariant᷑: sicut ad inimicos: quia tenet᷑ plus deũ et sa-
lutẽ ꝓpriã diligere: q̃ illos: Christo dicẽte Matth. x.
Qui amat patrẽ et matrẽ plus q̃ me: nõ est me dignꝰ.
Sup quo dicit Hieronymus. Si necessitas venerit
vt amor parentũ siue filiorũ amori dei cõparet᷑: et non
possit vtrũq; seruari: odiũ in suos pietas est. Propter-
rea inquit idem Hieronymus in quadã epl'a. Si in
collo tuo paruulus depẽdeat nepos: licet sparso crine
et scissis vestibꝰ vbera quibꝰ te nutrierat mater osten-
dat: licet in limine pater iaceat: pcalcatũ perge patrem
et percalcatã perge matrẽ: et siccis oculis ad vexillum
crucis euola solum pietatis genus est in hac re te esse
crudelem. ¶ Item in epl'a ad Heliodorũ. Gladium
tenet hostis vt me perimat ꝛ ego de matris oculis co-
gitabo: hoc enĩ fatuum reputat: et ratio est: quia tales
amici sunt sicut baculus arundineus egypti: exterius
viridis et bene coloratus: et interius vacuus et impo-
tens intantũ: q in eo in necessitate confidentẽ et ei in-
nitentẽ decipit et ledit potius q̃ supportat. Sic erit de
amicis carnalibus in necessitate mortis et aliqñ ante
q̃tũ ad eum qui in eis sperat. Cui improperãdo dicit᷑
iiij. Regũ. xviij. An speras in baculo arundineo atq;
cõfracto egypto: sup quẽ si incubuerit homo cõminu-
tus ingredicet manũ eius et pforabit eam. ¶ Ex quo
patet: q ipsi amici mũdiales sunt: sicut arbor fragilis
que elephantẽ ei innitentẽ cadere facit et occidit. Vñ
Hieronymus in epl'a quadam. Sũt monachi dum
patri matriq; miserent᷑: animas suas pdiderũt. Cuiꝰ
causa est: quia ipsi filijs cõmuniter plus ꝓsperitatem
optant tpalem. Sicut patet per auctoritatẽ Chrisost.
F. v. 9. Propter qd dicit Seneca epl'a. xxxij. Contem-
ptũ tibi omniũ opto: quorũ tibi copiã parentes opta-
uerunt. Idem epl'a. xxj. Surdum te tuis parentibus
presta: et si vis esse felix ora deos ne quid tibi ex his q̃
optant᷑ veniant: non sunt bona que in te volunt con-
geri. ¶ Quartũ exemplũ ad hoc est de christo q ꝓpter
dicẽtes: ecce mater tua et fratres tui foras stant querẽ-
tes loqui tibi. Matth. xij. officiũ non pretermisit pdi-
cationis: licet Hieronymus videat᷑ velle q non fue-
runt ibi: sed q quidã ei insidiãs ei suggesserit: vt ipsum
ab opere pdicationis quasi per carnalẽ affectionẽ retra-
heret. ¶ Omniũ vo pdictorũ amicorũ vna data est a
deo generalis sentẽtia. Deut. xxvij. Maledictꝰ inqt
qui errare facit cecũ in itinere. Et merito: quia si iuste
suspendit᷑: qui bouẽ furat᷑ ab homine mortali: habens
maledictionẽ: de qua Deut. xxj. Maledictus q pẽdet
in ligno: ergo a fortiori ratione illã meret᷑ eternaliter:
q a deo eterno hominẽ aufert: et a religione angelorũ
quã nõ vidit ambulans frustra et inflatus sensu car-
nis sue: ad Col. ij. Nota infra. c. c. xxxvj.
¶ Ex dictis ergo in isto articulo patet: q iuuenes nõ Arti. iiij.
possunt amicorũ consilium semp expectare: an ad reli-
gionẽ fugere debeãt: sed oportet q statim dũ iuuenes
sunt anteq̃ sine sensu carnis inflan: prompto aĩo de
mũdo ad religionẽ euadãt cũ festinatiõe. Sicut nãq; 9
in igne existentes vel ignẽ eis multũ appropinquare
vidẽtes vel inimicos: q illos ad carcerẽ capere vellẽt:
post eos currere pcipiẽtes: vel etiã homicidas ꝛ latro-
nes sup eos appropinquare timentes: non expectarẽt
amicorũ cõsiliũ an fugere deberẽt: nec negociũ differ-
rent vsq; seniores essent: sed statim velociter ad aliqd
refugiũ festinarẽt anteq̃ capti essent: quia interim dũ
amicoꝝ ꝯsiliũ vl' maiorẽ expectarẽt etatẽ: i pdictꝭ peri-
culis positꝭ mlta occurrerẽt impedimẽta: ꝛ ipi met ami-
ci postmodũ dãna vidẽtes: q ex tali mora incurrissent
ipsos stultos reputarẽt. Sic tu adolescẽs nondum ab
hostibꝰ captus anime: sed vndecũq; igne peccati: igne
infernali et hostibꝰ et homicidis anime vallatus: non
expectes amicoꝝ cõsiliũ: nec grandeuã etatẽ: ne inte-
rim capiaris: sed statim in iuuẽtute anteq̃ capiaris et
spolieris: surgere et ingredere ciuitatẽ: et ibi dicet᷑ tibi
quid te oporteat facere Act. ix. Ciuitatẽ videlicet refu-
gij. de qua. C. iiij. 21. ¶ Surge inquit ꝛ ingredere ꝛc̃.
supple mane i iuuẽtute: iuxta illud Cant'. vij. Mane
surgamꝰ ad vineas .i. ad animas putãdas p pauper-
tatẽ ꝛ penitentiã ligandas p castitatẽ et obedientiam:
claudẽdas p pseuerantiã. Ad qd faciendũ multꝭ hor-
tamur et informamur exẽplis et rationibꝰ. Primo so-
lis: qui mane surgit ad calefaciendũ ꝛ illuminandũ.
Secũdo viatoris q mane surgit ad ambulãdũ. Ter-
tio operariorũ qui mane i vinea ponebant᷑ ad operã-
dũ Matth. xx. Quarto exemplo omniũ artificũ: q in
iuuẽtute vt cõmuniter artẽ addiscũt: quia tũc melius
illam addiscũt. Sic iuuenilis etas est aptior ad addis-
cendũ artẽ anime ꝛ seruiendũ deo: sic patet. A. iiij. per
totũ. Dicat ergo cũ ps̃. Mane astabo tibi. Quinto ex-
emplo auiũ que cantare debẽt ꝛ domesticari: de nido
accipiunt᷑ dũ iuuenes sunt: quia aliter auolarent. Ita
pueri vt impleãt illud. ps̃. cxij. Laudate pueri dñm.
Et iterũ: Ex ore infantiũ ꝛc̃. ps̃. viij. ¶ Querẽti ergo
quare religiosi ita libẽter iuuenes ad ordinẽ trahunt:
põt respõderi: querẽdo quare ipsi auẽ iuuenẽ libẽtiꝰ
q̃ senẽ ponit in cauea. Vel dicẽdo sicut dixit christus
Nemo ponit vinũ nouũ in vtres veteres Matth. ix.
id est calorẽ religionis et noue deuotiõis: vix cũ diffi-
cultate ꝛ raro ponit quis in illis: de quibus Dañ. xiij.
Inueterate dierũ malorũ: ergo sicut dicit᷑ in ps̃. mane
floreat et trãseat ad religionẽ: quia aliter vespere deci-
dat: ꝛ induret ꝛ arescat. ps̃. lxxxix. ¶ Sexto exemplo
Loth qui mane exiuit de Sodomis ꝛ de societate pec-
catorum Geñ. xix. Cũq; esset mane cogebant angeli
Loth exire ꝛc̃. ¶ Septimo exẽplo plantarũ q in te- 10
neritudine ad libitũ ducũt᷑ et inclinant᷑: ꝛ q̃to magis
est plicabilis et ductibilis: tanto pulchrior arbor inde
fieri põt: plusq; põt ad tonꝰ arte decorẽ dilatari: que si
senectutẽ expectarẽt frãgerent᷑. Si g plantula sensum

haberet ꝛ rationē et cuperet sui et totius arec decorem
nō expectaret vetustatis tempus: vt hortolanus incli-
naret illā: ramosq; eius ad libitū duceret: sed statim p-
mitteret hoc fieri. Ita in ꝓposito nō expectēt senectu-
tem qui seipsos et ecclesiā decorare volunt: vt per obe-
dientiā ducant et ordinent: et ad locū in quo melius
fructificare poterūt mittent. Ad locū in quo melius
fructificare poterūt: ꝑ tanto dicit: quia multi dicunt
in seculo saluare pōt aīas suas: quibꝰ videt: ꝙ licet
plantula in vno loco crescat et fructificet: tn̄ qñq; re-
mouet et in alio loco plantat vt meliꝰ crescat et fructi-
ficet. Et licet q̄s saluare possit vitā suā modis multis
aquā transeūdo per pontē nauē vel natādo: vbi tamē
pōt eligere securiorē et faciliorē eligit modū: et viator
breuiorē et securiorē viam. Sic in ꝓposito. Et nō tm̄
modū vel viā eligit securiorē: sed etiā tp̄us. Ita tu ad
modū seminātis: sicut dicit Ecclesiastes. xj. Mane se-
mina semē tuū: dādo tua pauperibꝰ: et teipsum deo.
¶ Exemplū ad hoc accipiēs octauū: oim scz sapiētū:
q̄ dare dona volūt: q̄ tūc dant qñ maiores sperāt gra-
tes reportare vel remunerationē eos: sed qui cito dāt sunt
hmōi: quia qui cito dat bis dat: qui em̄ expectāt se vel
sua dare: vsq; nō poterūt vltra se vel sua retinere: ꝗ in
fini oia relinquēt: sicut dicit in ps̄. xlviij. Relinquent
alienis diuitias suas ꝛc. Sane sicut signum maturi ꝛ
boni fructus est: qñ in se sanus sine violētia cadit: et si
cito hoc faciat plus appreciat: qñ vo diu ꝑpendet ꝛ ad-
huc verberat antequā cadat: nō habet signū maturita-
tis. Sic in ꝓposito ipsi tm̄ signū habent ꝑciositatis et
maturitatis: de quibꝰ Michee. ij. In luce matutina fa-
ciunt illud qḋ videlicet faciebāt filij israel: qui mane
colligebāt manna Exo. xvj. Et ꝙ faciebat Moyses:
cui dictū est: mane egredere in occursum Pharaonis
Exodi. vij. ¶ His omnibꝰ cōcordat Hieronymꝰ in
quadā ep̄la dicēs. Festina queso te ꝛ habētem in seculo
pedē: funē magis ꝑscinde imo potius oia dimitte: qa
sm̄ Greg. Nudi cū nudo: luctari debemus. Nam si
vestitus cū nudo luctat: citius deijcit. Sp̄ūs vo ma-
lus nihil possidet: ꝛ nihil habēs in mūdo nisi victū et
vestitū cū minori distrahēte sollicitudine deū laudat.
Sicut patet de auibꝰ: q̄ in mane dulcius cantant. Sic
illi q̄ in mane inuētutis festinabāt vt bonoꝝ virorum
religioni et cerimonijs iungerent. Hester. viij.
Arti. v. 11 ¶ Quorū informatio triplicē habebit partem: vnam
q̄tū ad recessum a malo: secūdā q̄tū ad ꝓgressum in
bono: tertiā q̄tū ad ꝑseuerantiā in vtroq; ad brauiū
seu terminū optatū: vt motꝰ rōnis in hoc casu motui
assimilet naturae: in quo priꝰ attēdit recessus a termio
a quo: deinde ꝓgressio: et postremo termini ad quem
adeptio. Sic necesse est ꝙ religiosi primo mēte sic cor-
pore ꝛ habitu totaliter a mūdo recedāt. Hoc em̄ bar-
laam discipulū suū Josaphat multis docuit exēplis:
sicut in libro eiusdē planius apparet. Et hoc rationa-
biliter: qa ꝙ quilibet rōnabiliter mēte a mūdo recede-
Exm̄ re deberet: docet exemplū: qḋ Seneca in suis tāgit de-
clarationibꝰ: de quodā qui tres filios quos habuit a se
nudos ꝛ miseros fugauit: quo facto filiū cuiusdā pau-
peris vicini rapere ꝛ i filiū voluit adoptare: q̄ ip̄m cū
domo sua ꝛ cū omnibꝰ cōtempsit ꝓmissis: dicēs: si in
iuste tot fugasti filios: maledictus talis pater. Si iuste
maledictꝰ talis gubernator: q̄ tot malos nutriuit: ea-
dem causa: imo melior est in oibꝰ: et specialiter in reli-
giosis mundū cōtemnēdi: quia sicut ille filios quos
fouit: q̄ in eo tāq; in patre cōfidebāt spreuit: ita mun-
dus oēs in eo cōfidētes a ꝑncipio mūdi nudos et mi-
seros spreuit et deiecit. Sicut patet Baruch. iij. Vbi
sunt principes. Et parū infra. Exterminati sunt et ad
inferos descēderūt. Et sicut omnibꝰ illis fugatis: ille
filiū pauperis sibi voluit habere attendentē. Ita mū-
dus multis ꝓmissis et tentationibꝰ filiū christi paupe-
ris a domo christi extrahere. i. de religiōe ꝛ bono statu
nitet: quē q̄libet ab eo fortiter fugiēdo spernere debe-
ret. dicēdo: nolo tibi tāq; patri attēdere: q̄ oēs a princi-
pio mūdi sibi tāq; patri attēdentes: in fine tā turpiter
fugauit oībus spoliatis. Hoc ꝗ exēplo informati: no-
lite diligere mundū: neq; ea q̄ in mūdo sunt. j. Joh. ij.
Secundo necesse est ꝙ ardua et grauia in bello sp̄ūali
fortiter aggrediant: attēdentes ꝙ de quolibet illorum
verificat illud. iij. Reg. xxij. Mutauit habitū suū et
ingressus est bellū. Circa quorū bellū sunt duo pen- 12
sanda: inimicorū inuasio et nouitiorū defensio. Quātū
ad primū patet: ꝙ inimici magnū faciūt eis insultum
Sicut latrones qui plus insidiant illis quos minus
vidēt in domibꝰ firmatos vel armis roboratos. Ita
isti plus insidiant illis quos vidēt nō esse ꝓfessiōe fir-
matos: q: plus sperat in illis ꝑualere quos minꝰ vi-
det stabilitos: et ideo audacius illos aggredit tētādo:
sicut audacius aggressus est Euam: postq; minꝰ cer-
tam et stabilē in bono illā quasi hesitantē inuenit: di-
centem: ne forte moriamur. Nouitij vo adhuc quasi
nouelle plantatiōes in horto dn̄i eo: tot vētoꝝ seu ten-
tationū impulsus sustinētes: qa quasi in medio inter
deū trahentē sursum: et diabolum trahentē deorsum
positi: multis tedijs et varijs cogitationibꝰ affecti: ad
eorū defensionē debēt se fortiter amore deuotiōe ꝛ affe-
ctione ligare palo crucis ad modū quo noua ꝛ tenera
plātula: cōtra vētorū impulsus ligat palo Eccl. xxvij
figit palus. s. crux ad illos appodiandū. Et Esa. xxij:
figam illū paxillū in loco fideli ꝛ erit in soliū glie do-
mus patris eiꝰ. Et ꝙ hoc intelligi debeat de paxillo cru-
cis: videt ꝑ hoc qḋ sequit. Suspendā sup eū oēm glo-
riam domus patris eiꝰ. Oportet insup ꝙ arborē cru-
cis cōtemplatiue ascēdāt. Ad modū illiꝰ. C. xvij. 25.
Et ꝙ ꝑpetuā virginē Mariā frequēter salutādo in-
uocēt adiutricē: q: ipsa suos deuotos specialiter defen-
dit et consolat et demones specialiter expugnat: sicut
ostensum est. M. iij. 11. cū sequenti: vt nouitius inter
virgā iesse et baculū crucis: quasi lapis ꝑciosus in au-
ro positꝰ: veraciter dicere poterit illud ps̄. xxij. Virga
tua ꝛ baculus tuꝰ ipsa me cōsolata sunt. Nota infra: 13
e. c. arti. xij: Quasi inquit lapis ꝑciosus. Ad religionē
naq; recipiēdus debet esse: quasi lapis ꝑciosus i auro
ponēdus: in religiōe vo receptꝰ et indutus debet esse
quasi lapis ꝑciosus in auro positꝰ: q: sicut ille est po-
litus in forma: et virtuosus in ope. Ita ad ordinē reci-
piēdus debet esse politꝰ in forma: ꝙ scz nō sit vxoratꝰ
alterjꝰ religiōis ꝓfessus: seruꝰ vel ratiocinijs obligatꝰ
ꝙ sit mūde ꝯfessus: in religiōe vo tāq; in auro positꝰ
inter duas gēmas ꝑciosissimas. i. inter virgam iesse et
baculū crucis mūda ꝛ pura ꝛ frequēti cōfessiōe debet
suā politā cōseruare claritatē ne petōꝝ rubigine ma-
culet. Si em̄ vinea q̄ semel in anno fructificat: semel
in anno putat et purgat: congruū est: ꝙ qui omni die
sp̄ūaliter fructificare debet: de quo in ps̄. lj. Ego q̄si
oliua fructifera in domo dn̄i: omni die purget. Quis
sicut Saphyrus vel cōsimilis lapis ꝑciosus nō cōpa-
tit secū immūdicias. Ita nec religiosus bonꝰ: cuiꝰ for-
ma sp̄ūalis erit clara: sicut aspectus lapidis Crystalli
Ezech. j. Erit etiam in ope virtuosus in se defendēdo:
cōtra tētatiōes: deuotiōibꝰ et oratiōibꝰ et inimicos aic
aggrediēdo ꝑdicatiōibꝰ et exhortatiōibꝰ. Sicut lapis
ꝑciosus destruit corporales infirmitates: ita debet ipse

spũales:quia ꝓpter hoc vt p̃dictũ est mutauit habitũ
suũ:et ingressus est bellũ:et ꝓpter hoc dispersi sunt la
pides sanctuarij in capite oĩm platearũ Thren. iiij.
14 ¶ Tertio necesse est q̃tũ ad tertiã partẽ hui⁹ articuli:
q̃ in p̃dictis p̃seuerantiã habeat vsq̧ ad finẽ: quia
oportet q̃ illi qui sequaces debẽt esse Pauli qui ait. j.
Cor. iij. Tanq̃ paruulis in christo lac vobis dedi: q̃
videlicet debẽt ꝓplm lacte pascere doctrine; cõditionẽ
sequant aialiũ:q̃ lacte corpora nutriũt ꝓplorũ: et iugũ
portãt onerũ corporaliũ. de quibꝰ scribit. j. Reg. vj.
Ibãt aũt in directũ vacce p viã:q̃ ducit bethsames: ⁊
in itinere vno gradiebant pergẽtes et mugiẽtes: ⁊ nõ
declinabãt neq̧ ad sinistrã neq̧ ad dexterã. Sic opor
tet:q̃ illi q̃ debẽt portare arcã testamẽti.i.sua doctrina
et p̃dicatiõe supportare ecclesiã: ⁊ portare iugũ dñi ab
adolescẽtia sua:et lacte eruditiõis aias nutrire ꝓplorũ
vadãt directe vsq̧ bethsames q̃ fuit ciuitas filiorum
israel et solis dei:p quam significat ciuitas illa:in ps̃.
lxxxvj. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei: ⁊ in itine
re vno.i. vnanimes q̃ habitare facit vnanimes i do
mo.in ps̃. cxij. vt dicere possint in domo dñi: ambu
lauim⁹ cũ cõsensu.in ps̃. liiij. mugiẽtes in oratione in
hymnis et cãticis spũalibꝰ:et nulla parentũ cõpassiõe
vel quorũcũq̧ aliorũ: vel tentatiõe ad dexterã declinẽt
vel sinistrã:sed fortiter in via dei p̃seuerẽt. scientes: q̃
sicut iugũ aialibꝰ grauius videt in principio et postea
leuius:ita erit de iugo illo:de quo saluator. Iugũ enĩ
meũ suaue est Matth. xj. Unde Hieronymus. Uia
religiõis in gressu dura:in ꝓgressu secura. ¶ Illi vo
q̃ trepidauerũt timore vbi nõ erat timor: q̃ timẽt reli
gionẽ suscipere vel in suscepta ꝓfiteri:ne illã tenere nõ
possent:sunt mirabiles lusores:q̃ poti⁹ obulũ amittũt
q̃ illũ habeãt:cõfidere enĩ deberẽt in illo et sperare q̃
dicit Esa. xl. Qui sperãt in dño:mutabũt fortitudinẽ:
q̃ maiorẽ habebũt spũalem fortitudinẽ q̃ pri⁹ habue
rũt. Sicut patet p exemplũ naturale. O. vj. 31. Cõsi
dere ergo ⁊ sperare deberẽt: q̃ qui dat vitam: dabit et
gratiã:sine qua bene viuere non põt:et q̃ dat gratiam
standi et sustinẽdi p vnũ diẽ: libẽtius dabit p oĩbꝰ
dieb⁹ vite illorũ:q̃a ita largus dator est q̃ libẽtius dat
denariũ q̃ obolũ:multũ q̃ parũ dispositio ad hoc:q̃
dat omnibꝰ abundãter Iaco. j. In illo g̃ confisus fili
accedẽs ad seruitutẽ dei:sta.s.p̃seuerãter. Eccl. ij. Sta
inquit immobiliter et p̃seuerãter:sicut mons sion: q̃a
qui cõfidũt in dño:sicut mons sion nõ cõmouebit in
eternũ.in ps̃. cxxiiij. Quia de⁹ in medio ei⁹ nõ cõmo
uebit:in ps̃. xlv. vt cũ deo sp regnes:cui seruire regnare
est:et cũ Aarõ et filijs ei⁹ religiõe ꝑpetua Leuit. vij.
Arti. vj. ¶ Sed ad hoc:q̃ illuc ꝑueniãt:oportet q̃ voluntariã
habeãt paupertatẽ et ꝑfectã cõtinentiã seu castitatem.
15 Circa quorũ paupertatẽ tria sunt ostendẽda. Primo
nãq̧ exemplũ ostẽdet paupertatis ꝑsuasiuũ: de quodã
heremita in vitaspa. de quo fert q̃ cũ quidã senator ei
magnã legasset hereditatẽ:quã ei executores obtulerũt
respõdit dicẽs:pri⁹ ego mortu⁹ fui q̃ ipse:ipse modo
ego diu multis iam annis elapsis: et quõ põt mortu⁹
habere hereditatẽ vel heres esse mortui: et sic totũ re
futãs nos hortari põt dicẽs illud Thren. iij. Recor
dare paupertatis mee. Uide plura exẽpla ad hoc. P.
iij. arti. ij. Secũdo p rationẽ legũ oñdit:q̃ volũt q̃ ibi
scrupulosum est: vbi aliqua religioso oblata sunt:q̃ cũ
paupertate habere non possit; vtrũ sibi vel cõitati data
sint:dicit q̃ poti⁹ sint cõitatis. Dicit enĩ lex vna. ff. de
rebꝰ dubijs. l. ciuibꝰ. i. in inforciato. li. xj. q̃ si legatum
fuerit relictũ ciuibꝰ ciuitatis ciuitati videt esse relictũ.
¶ Item dicit alia lex:q̃ si filiofamilias legatũ est reli
ctũ:si in potestate patris ꝑmãsit:patri poti⁹ videt re
lictum q̃ filio: imo patri acquirit. vt. ff. de cõdi. et de
mõstra. l. filiofamilias. i. in inforciato. li. xij. Hec vi
dent esse cõtra illos qui quecũq̧ possunt cũ quocũq̧
colore eis approp̃riãt:et cõitatẽ defraudãt cũ quadam
dubietate annexa. Tales vident oĩa reliq̃sse p amore
dei ⁊ religiõis:sicut aliq̃ dereliquerũt patriã ⁊ parẽtes
p amore fatue mulieris:quibꝰ dũ bona mulieris defe
cerũt:et cũ de ipsa saciati fuerint:ipsam vel occidũt vel
dimittũt spoliatã:de quibꝰ Hiere. v. Forsitan paupes
sunt ⁊ stulti:et cõtra charitatẽ faciẽtes:q̃ charitas de
qua scriptũ est q̃ nõ querat q̃ sua sunt:sic intelligit q̃
nõ ꝓpria cõibꝰ:sed cõia ꝓprijs anteponit:ſm Aug. in
speculo clericorũ. Tertio pena ostendet ꝓprietariorũ: Extũ
tam p historiã beati Gregorij. E. vj. 16. q̃ etiã p decre
talẽ q̃ habet li. iij. ti. xxxv. de statu monach. c. sup q̃dã.
Ubi requisit⁹ de quodã religioso sepulto in terra be
nedicta:qui ante mortẽ illa q̃ habuit priori suo reue
lare noluit. Rñdit q̃ nõ solũ in terra benedicta sepeli
ri nõ debuisset: sed etiã et post facto extumuland⁹ esset
si ꝓpter scãdalũ fieri potuisset. Glo. ꝓpter mortale pec
catũ in quo mortu⁹ fuit. ¶ Quibꝰ concordat historia
sacre scripture Iosue. vij. de Achan lapidato. Ex q̃bꝰ
patet q̃le malis iudiciũ pauperibꝰ tribuit Iob. xxxvj.
¶ Q̃tũ ad secundã partẽ hui⁹ articuli cũ p̃dicta bo 16
norũ religiosorũ volũtaria paupertate cõgrue ꝓ tãto cõ
tinẽtia copulat:q̃ sicut incõtinẽtia maxime pauperes
deturpat ⁊ deformat: q̃a rõne diuitiarũ et deliciarũ a
quibꝰ subtrahunt: ⁊ rõne religionis cui religant mi
norẽ habẽt lasciuiẽdi opportunitatẽ:ita a ꝯtrario sen
su ꝯtinẽtia eos maxime decet:eisq̧ specialiter cõgruit:
nõ tm̃ a mortalibꝰ ſ3 etiã q̃ a venialibꝰ necesse est eos
abstinere:sicut ostẽsum est. P. v. 30. Nec tm̃ a factis:
ſ3 etiã a signis incõtinẽtie:sicut ab ornatu curioso: sic
ostẽsum est. O. vij. arti. ix. Et a faciei coloratiõe: ⁊ va
na speculatiõe:q̃ illa ꝑsona religiosa vel aĩa non est
spõsa christi sed meretrix diaboli: que spreto speculo
crucifixi ad speculũ se ornat materiale: vt vane videat
⁊ cõcupiscat vel cõcupiscat. Quia teste Hieronymo:
dũ ad speculũ pingit:in cõtumeliã artificis pulchrior
esse q̃ nata sit conat. Et teste Augustino i speculo cle
ricorũ. Appetere vel ab ipsis appeti velle criminosum
est. Et q̃re ita curiose se ornarent ⁊ polirẽt: nisi gloria
rent de aspectibꝰ de appetitionibꝰ de sollicitudinibus
q̃rũcũq̧ ore dicãt cõtrariũ. Nota cõtra tales exẽpla.
C. iij. v. Et. s. e. c. lxvj. Nec tm̃ a factis vel signis ab
stinendũ est lasciuie: ſ3 etiã hoĩes religiosi a colloquijs
mulierũ ⁊ mulieres religiose a frequẽtibꝰ colloquijs
virorũ se debẽt cõtinere: q̃ licet colloquia illa in prin
cipio sint honesta: et diaboli tñ tentatiõe et ꝓpria fra
gilitate ⁊ alteri⁹ partis q̃nq̧ prauitate ad grauiora la
bunt. Samson enĩ nõ vno ſ3 frequẽti cũ muliere de
cept⁹ fuit colloquio: sicut patet Iudic. xvj. Nec nos
sumus illo fortiores: vel Salomone sapiẽtiores: nec
Dauid sanctiores. Nec tm̃ a p̃dictis ſ3 etiã a cogita
tionibꝰ illicitis oẽs et maxime religiosi abstinere debẽt
ꝓpter pericula q̃ ex talibꝰ cõtingũt cogitatiõibꝰ: sicut
patet. C. x. arti. vj. a quibꝰ religiositas custodiet ⁊ iu
stificabit cor. Eccl. j.
¶ Nec sufficit paupertas cũ cõtinẽtia q̃ religiosam ꝑ Arti. vij.
sonã iustificat q̃tũ ad deũ: nisi etiã obediẽtiã exhibeat 17
⁊ patientiã ostẽdat q̃tũ ad p̃latũ: vel ei⁹ locũ tenentẽ.
S3 p̃dicte due ꝟtutes cũ obediẽtia habẽte falsam pa
tiẽtie: sũt oibꝰ religiosis necessarie: q̃ i his tribꝰ oĩs reli
gio substãtialiter ꝯsistit et fundat. Et iste est triplex fu Funicul⁹
nicul⁹: q̃ a bono religioso de difficili rũpit. Eccles. iiij.

immo ꝯ pfecto nūq̄ rūpek. Cui dicik Esa.xxxiij. Nō rumpent funiculi tui vsq̄ p illos ad celū trahant: ab ipso qui ait Osee.xi. In funiculis Adam traham eos postq̄ p illos illoꝝq̄ pfessores multos eiecero de tē plo vendētes ꝛ emētes. Joh.ij. fecit q̄si flagellū de funiculis ꝛc. ¶ Mali vo religiosi q̄tidie illos rumpūt: de quo cōquerik Hieremie.x. dicēs. Funiculi mei disrupti sunt p inobediētiā videlicet ꝛ defectū patiētie: qꝛ nō omīmodā in obediēdo ostēdant patiētiā: q̄ ideo cū obediētia cōgrue copulak: qꝛ sine ipsa obediētia virtꝰ nō est. Sicut patet p autoritatē Bern. in q̄dā ſmone. Si inquit iam tibi in ipsa obediētie via: aliq̄ fortassis dura ꝛ aspera occurrāt: vt accipias p̄cepta nouella: q̄ licet salubria sunt: minꝰ tā suauia videank: hec si moleste ceperis sustinere: si dijudicare p̄latū: si murmurare in corde: etiā si exteriꝰ impleas qđ dicik vł iubek
Exrij nō hec est virtꝰ patiētie sed velamē malicie. ¶ Huiꝰ vo tam necessarie patiētie habemꝰ primo exēplū: scđo causam: tertio inexcusabilitatē. Primū patet in vitaspa. in quibꝰ cōtinek de quodā patre seu abbate qui habitū religiōis suscipere volētes duxit ad cimiteriū: p̄cipiēs primo die: q̄ ossibꝰ maledicerēt mortuoꝝ: scđo vo die q̄ bñdicerēt: qđ cū fecissent: q̄siuit q̄d responsissent: q̄ dixerūt qđ nihil: q̄bus abbas: si vultis esse in collegio nostro: oportet vos similiter patiēter silere: q̄ nō respōdeatis maledicētibꝰ nec benedicētibꝰ: quia sicut dicik Esa.xxx. In silentio suo sine responsione et murmuratiōe ꝛ spe erit fortitudo vestra. i. in spe perficiēdi: qđ vobis imponitur. Nota plura exēpla de ista
18 materia. P.j.p totū. ¶ Causam vo patiētie habemꝰ triplicē. Quarū vna est: q̄a impatientia nocet et nihil pdest. Unde Aug. in quodā sermone ad religiosos. Si inquit ea q̄ tibi p̄cipiunk dura sunt: nūq̄d murmurando poteris ea facere molliora vł leuiora? si p̄uales implere qđ p̄ceptū est: p̄be obediētiā cū humilitate: si vo nō p̄uales impossibilitati tue cū humilitate postula veniam: dura tibi videnk p̄cepta seniois: q̄nto tibi duriora erunt consilia diaboli deceptoris: nōne legis meliora sunt vulnera diligētis: q̄ fraudulenta oscula odiētis: nescis qꝛ inflatꝰ p viā artā incedere nō pōt Secūdo q̄a impatiētia turpē ꝛ vilem interiorē partē hoīs esse ostēdit: qđ duplici ostēdik exēplo. Quorum vnum est Aug. in p̄dicto sermone: q̄ vult q̄ de corde nřo fit: sicut de vase pleno: qđ tactū ostēdit qualis liquor sit interiꝰ: ita cor nostrū qđ vacuū esse nō potest agitatū aliqua occasiōe impatiētie nō nouā superbiā vł humilitatē generat: sed qualē prius habuit ostēdit: q̄a teste btō Greg. li. dial. qualis quisq̄ apud se lateat illata cōtumelia pbat. Et ostēdit p historiā: de quodā
19 viro scō: q̄ vituperia audiēs patiēter rñdit. Secūdo idem ostēdik p exemplū de canibꝰ in quibꝰ videtur q̄ nobiles in lossa positi vel copula ducti nō cachinnāt: nec se retrahere vel caput extrahere nitunk: q̄ omīa faciūt canes rustici ad predam non assueti: q̄a tales nec ad venatiōnē cum alijs: nec libēter duci volūt: nec ire sed venatore pulsante: q̄n nobiles pmpte et festināter ad predā se p̄parāt: illi vix caput eleuāt patrū latrādo Alijs vo lassis de venatiōe redeuntibꝰ: ipsi nitunk cū illis vel ante illos esse primi ad cibū canibꝰ p̄paratū: quos diligēs venator cū virga pcutiendo abigit. Sic de illis q̄ copulari deberēt in domo ad officia diurna et nocturna: et exēpla ad predā animarū p officiū p̄dicationis capiendū: si nobiles sint ꝛ sancti: statim se p̄parāt. Alij vo quasi rudi latratu se excusant: sed tamē alijs cū preda redeuntibꝰ: ipsi ad predā participandā libēter erūt primi: quibꝰ superior ita ministrare debet cum virga disciplinē: sicut talibꝰ canibꝰ ministrat venator dicendo illud Apoc.xxij. foris canes. Vide istud plenius. B.ij.33. Tertio q̄a inobediētiā murmuratio prelato ad magnā vertit mesticiā: qꝛ talis est sicut homo impotēs mēbra habēs debilia: non pter defectū virīū: sed pter defectū cordiū. Quia q̄tu ad tertiā partē huiꝰ articuli de hmōi obediētie resistētia et de impatiētia nullam habēt excusationē: qꝛ faciēdo qđ p̄cipik si sperarēt in dño q̄tumcūq̄ essent debiles deus iuuaret: qui dicit: q̄ sperāt in dño mutabūt fortitudinē Esa.xl. Et merces attraheret: qua pmittik in p̄iar. Patiētia pauperū nō peribit in finē ꝛc. Ex q̄bꝰ cōsideratis: sicut scribik Leuit.xvj. Affligetis aīas vestras sub obediētia ꝛ patiētia: religiōe pꝑetua. Et in his nō deficietis: exemplo Pauli qui ait. Oia possum in eo qui me confortat. Phil. vlt.
¶ In qua religione ꝛ meditāte qua cōfortatiōe: sic cōcupiscibilis ꝛ irascibilis p paupertatē ꝛ patientiā: ꝛ vo- Arti.vij
luntas cū carne ꝛ omnibꝰ mēbris exterioribꝰ p conti- 20
nentiā deprimunk. Ita necesse est: q̄ rōnalis p cōtemplationē ꝛ deuotionē eleuek: ita q̄ contrario modo se habebūt oculi corporis cū omnibꝰ sensibꝰ exterioribꝰ: et oculi hominis interioris. Quia sicut oculi corporis debēt deprimi: ne videāt vanitatē: ꝛ pedes artari ptra vagationē: ita oculi mētis debēt specialr in religiosis erigi ad cōtemplationē: q̄ quidē diuersitas a quodam describik dicēte. Sit mens sublimis: pes stās: visusq̄ in imis. De oculis q̄ mētis intelligik pphetā dixisse ps. cxx. Leuaui oculos meos in mōtes vnde veniet auxiliū mihi. Cuiꝰ exemplo oēs inuitamur ad montē dñi ascēdere. et ppheta dicēte Esa.ij. Venite ascēdamꝰ ad montē dñi ꝛ ad domū dei Jacob. In qua domo: in q̄ mōte debet religiosus p mētis eleuationē sibi claustrū facere quatuor partiū: ad modū claustri materialis qꝛ debet ibi hrē oratoriū ꝛ studiū in rōnali p deuotionē ꝛ contemplationē ex vna parte. Refectoriū p verbi dei susceptionē ꝛ cibationē in concupiscibili. Capitulū et infirmatoriū p sui correptionē ꝛ alioꝝ cōpassionē: sic ait aplꝰs. Quis infirmak et ego nō infirmor. Dormitoriū in volūtate p desiderij quietationē. Sic enim in domo pr̄is mei māsiones multe sunt Joh.xiiij. Et bti q̄ sic habitāt i domo dñi i secula seculoꝝ laudabūt eū ps.lxxxiij. Sꝫ ad h̄ q̄ domꝰ sp̄ualis habitaculū videlicet ipsiꝰ aīe isto modo edificek: duo requirunk. Primo passionū interiorū sedatio et totiꝰ hoīs quietatio ꝛ pacificatio: qđ pulchre significari pōt: p illud q̄ deꝰ noluit q̄ Dauid q̄ erat vir belloꝝ: sꝫ Salomō pacificus edificaret sibi domū. Sic patet. j. Paralipo. xvij. Et pter hoc cōgrue ponit sedationē passionū: q̄ facta est in priori articulo p patientiā: ꝛ pter rōnem tactā. C. xuij.18. Et. P.j.9. Cōgrue in h̄ articulo imediate sequēti addik religiosoꝝ q̄ fit p mētis q̄etationē cōtem-
plano. Secūdo reqrik ad p̄dictā cōtēplationis domū 21
edificandā: q̄ religiosus totaliter a mūdiali ꝯuersatiōe ꝛ q̄tū pōt a mūdialiter viuētibꝰ se elonget: ꝛ sollicitudinē q̄rat. Exēplo auis q̄ volēs pullos suos saluare: a via et a cōi hoīm trāsitu se elongat: qꝛ aliter de filijs suis nō gauderet. Et exēplo scti Eadmūdi cātuariē.
In cuiꝰ gestis legik: q̄ in scholis iuuenis existens: se a Exm
pueroꝝ ludētiū societate elōgare ꝛ solitariꝰ oratiōibꝰ et studijs vacare cōsueuerat: ex quo sibi semel accidit christū in forma pueri obuiū habere: in cuiꝰ frōte scriptū legit Jesus nazarenꝰ rex iudeorū: a q̄ et informabak: q̄ cōtra oēs tētatiōes ꝛ tedia illud signū sibi in facie semp imprimeret ꝛc. Tertio exēplo pphete qui ait. Elōgaui fugiēs et māsi in solitudine: in ps. liiij. Cuiꝰ

autoritatis declaratione. vide. P. vij. arti. ix. versus
fine. Quarto exeplo Hieronymi q ait in epla. lxxij.
Quid inquit desideram⁹ vrbiu frequentia: q de singu
laritate censemur: mihi opidu carcer est: solitudo para-
disus. Idem epla. xxxiij. Quid agis frater i seculo: qui
maior es mundo. Quinto et vltimo exeplo ipsi⁹ christi:
cui⁹ ois actio nra est instructio: q contemplatioi et ora-
tioni pluri⁹ vacatur⁹: sic scribit Joh. xviij. Egressus
est trans torrente cedron vbi erat hort⁹: in que introi-
uit ppli frequentia derelinquens: exemplu pbens seque
tibus: q q volut oratioi et contemplatioi plurimo vacare
mundu fugiat et hortu intret religiois: ad que suos
inuitat amicos dicens. Veniat dilectus me⁹ in hortu
Cant. v. i. in religione approbata. Que pper tres ra
22 tiones horto coparat et assimilat. Primo pper similitu
dine amotionis: q sicut plantula agrestis et portans fru
ctum amaru et insipidu: amouet de nemore vel campo
Hortus. in q crescit: ad hortu vt p industria boni hortolani co
ditione sua mutet et fruct⁹ bonos faciat p virgulam
bone nature ei insertam. Sic hortolan⁹ noster Christus
de q Magdalena veraciter estimabat: q hortolanus
esset Joh. xx. q dicit Eccl. xxiiij. Rigabo hortu meum
plantationu: sciens q sicut i horto flores min⁹ conculcant:
et q arbores fruct⁹ suos ad maiore nutriut maturita-
tem: multos q vel in mundo opa fecerut agrestia. i. ma-
la et deo insipida: vel facerent si ibi remanerent: de mundo
qsi de campo ad hortu transfert religiois: q est fons hor-
toru: puteus aquaru Cant. iiij. vt fructu pl⁹ afferat p
insitu verbu: qd pot saluare aias vras Jacobi. j. q ta
les sunt inserti in deo: et de⁹ in eis. Et si qs manet i me
et ego in eo: hic fert fructu multu Joh. xv. Et vt qlibz
illor sit tanq lignu qd plantatu est sec⁹ decursus aquar
qd fructu suu dabit in tpe suo: et vt de illis verificet
illud Hieremie. xxxj. Erit aia illor quasi hort⁹ irri-
guus: aqua deuotois et religiois irrigat⁹: quor aie si
sint deuote: religio p illas transiens augmentat: sic riuul⁹
transiens p terra humida et aquosam: si sint aride dimi-
nuit: sic aqua transiens p terra arida: quoru qlibet dicit
hort⁹ sine aqua Esa. j. Nota de hac materia. C. xxxvj
. bene. ¶ Nec tm ex tali ariditate decrescut spualia q
sunt qsi cause et radices tpaliu: s etia ipsa decrescut ex
consequenti tpalia: sicut patet p historia de date et dabit q
habet. E. iij. xlj. Sicut ex sensibili patet experientia que
ondit: q eo tpe q inter aliqs religiosos tanta fuit deuo-
tionis abundantia q post completoriu vel matutinas vix
euelli poterant de choro s inter eos ibi remanentes: ta p
pecis pprijs q alienis innumerabiles flet⁹ audiri po-
tuerant: et gemit⁹ fuit coiter in principio cuiuscuq or-
dinis tunc riuulus deuotionis et religiois p terra huida
et plutosam currebat et abundabat deuotio et religio in-
terior tanq causa et radix et bona tpalia exteri⁹ tanq effe
ctus intrin abundabant q tunc maxia monasteria et edifi
cia fundit⁹ edificabant: et de terra eleuabat: nunc vo ri-
uulo illo deuotionis et religiois decrescente et radice erio
cata et causa cessante interiori intrin cessant et decrescut
bona exteriora: q illa edificia q tunc leuabant nunc co-
operire et integra no poterut conseruare: et q terras et li
bros qs tunc emebant: nunc vendere cogunt vel obligare.
23 ¶ Nec miru Primo qi sicut siccitas et defect⁹ aquar
in nubibus causat siccitate et defectu aquaru inferius in
terris et in fontibus: riuulis et fluuijs et etia fructuu de-
fectu: ita defect⁹ deuotionis et ariditas in his q superi⁹
ad deu ptinent: causat defectu inferi⁹ in his q ad hoiem
ptinent. Et h iustu videt vt hoie retrahente ea q deo de-
bent: deus retrahat ea: q hoi debent. Iuxta illud ps.
cvj. Posuit scz ho terra scz religiois sine aqua: et exit⁹
aquaru in sitim: qa vbi solebat esse exteri⁹ exit⁹ aquar
lachrymaru et deuotionis: nunc est ariditas et leuitas.
Ideo iuxta illud qd sequit. De⁹ posuit terra fructife-
ram in salsugine. i. in sterilitate a malicia inhabitantiu
in ea. ¶ Secundo no est miru: qi sicut Jacob due da-
bant sorores: nam cu Rachele Lya possidebat. Et sic
Caleph Axe filie sue duplex dedit irriguu superius et
inferi⁹: et no inferi⁹ sine superiore. Ita de⁹ cu vita con
templatiua et deuota dat Lya abundantia. s. tpalium
Gen. xxix. Et duplex dat irriguu Josue. xv. qa reci-
pienti de dono suo irriguu superi⁹. i. deuotionis ad spiri
tualia dat irriguu inferi⁹. i. abundantia tpaliu: non tm
dat inferi⁹ sine superiore. Religioso g dissoluto penuria
patienti: sacra scriptura reddet causam assignans. ij. Para-
lipo. xxxij. dicens. Ipse est q obturauit superiore fonte
aquaru: et auertit eos subter ad occidente. Et ps. lxxiij.
ipm alloquet dicens. Tu dirupisti fontes et torrentes. s.
superiores. Et ex consequenti tu siccasti fluuios. s. inferio-
res. Sz illi in quibus religio cu deuotione pseuerat sicut
dicit Numeri. xxiiij. sunt sicut horti iuxta fluuiu irri-
gui interi⁹ in spualibus: et exteri⁹ in tpalibus. Sz ad hoc
q hort⁹ aie interi⁹ totaliter irriget deuotionis et reli-
gionis riuulo: oportet q faciat sicut facit: q riuulo per
hortu vel p campu suu currente: totu vult hortu irri-
gare. Ipse naq meat⁹ p quos aqua transit obturat: qbus
obturatis ipsa alti⁹ ascendens totu in circuitu irrigat.
Sic in pposito obtura oes sensus exteriores ne audiat
ne loquant ne videat vanitate et meat⁹ voluntatis ne
aqua et riuulus amoris et affectionis ad inordinata di-
labat et pdat: sicut ostensum est. A. xx. ii. Et religio et
deuotio et amor ad deu erit in te: sicut dicit Esa. lviij.
quasi fons cui⁹ no deficient aque: et tu seu aia tua: sicut
dicit Esaie. lj. eris quasi hort⁹ irrigu⁹ in q sicut ho in
loco seu horto florido fructifero et ameno Christus
quiescit et delectat: qa et ad hoc descendit in hortu suu 24
Cant. vj. Secundo religio horto assimilat: rone conser-
uationis: qi sic arbores plante et herbe et fruct⁹ et omnia
meli⁹ conseruant in horto q campo: et ad maiore crescut
maturitate: qa p sepe vel muru includunt. Ita i reli-
gione: qa ibi custodiunt p muru certe regule: et p sepe
. i. virga discipline i tm: q sicut arbor no faciens fructu
in horto per terre fossione: et ramor inutiliu pcisione
ab hortolano ad bonu fructu portandu disponit: que
si nullo modo facere voluerit: a sapiente hortolano scin
dit et in igne mittit: et alia loco ei⁹ plantat. Sic delin-
quens vel no faciens fructu bonu in religione: multi mo-
dis ad bonu fructu faciendu trahit: et artat multo plus
ribus q hoies i seculo: qa sicut minor est diligentia circa
arbor in nemore conseruatione vel fructificatione: in
q sunt qsi oes infructuose: et semp tales ibi pmittunt:
ita circa hoies in seculo in q fere oes declinauerut in-
utiles facti sunt: que fructu si sic apparati et dispositi
facere noluerint: a sapiente hortolano christo scindendi
sunt: et in igne mittendi: ipso hoc eis pmittente: qui ait.
Ois arbor q no facit fructu bonu excidet: et in ignem
mittet Matth. iij. ¶ In quo pfundiores erut et plus
ardebunt: q hic altiore et securiore locu habuerunt. Nec
miru qa plus deu offendut. Sicut enim ho pl⁹ grauat
contra ingratu et pditore illu: p quo plus fecit: vel cui
maiore ondit amicitia: ita in pposito. Nonne religiosis
maiore ostendit amicitia in h q eos de mundo eductos
de loco tentationu et periculor: eos qsi thesauru pcio-
sissimu in loco posuit securitatis. Si enim thesauru que
plus diligit in securiori loco ponit qs: et arbore quam
plus diligit de nemore ponit i horto: et h faciendo signu
est q ea plus alijs diligit. Sic in pposito: contra q oia

opa ꝛ dilectiõis signa si sic positi ꝛ trãslati ad thesau-
rũ ꝛ hortũ dñi ingrati existãt: plꝰ de eis grauaꝛ dicẽs
illud ps.liiij. Quõ si inimicus meꝰ maledixisset mihi
sustinuissem vtiqꝫ: etenĩ homo pacis mee in q̃ speraui
magnificauit sup me supplantationẽ. ps.xl. qd grauiꝰ
porro admirãs quõ est vel q̃d est ꝙ dilectus meus in
domo mea fecit scelera multa Hieremie.xj. de q̃ facto
quasi admirãs dicit Hieremie.ij. Ego te plãtaui vi-
neam electã: omne semẽ verũ quõ cõuersa es mihi in
25 prauũ vinea aliena ¶ Sed ꝙ plãtati in domo dñi nõ
faciãt fructũ bonũ: sed cõmittãt scelera multa: ex dua-
bus causis vel trib9 cõtingere põt: vel ex defectu capi-
tis negligẽter cõseruãtis: vel ex defectu ꝓprie malicie
inclinãtis: vel istis duob9 simul cõcurrẽtib9. Ex defe-
ctu vo remissi custodis possunt p̃dicta dãna duplici-
ter cõtingere: vel q̃a suos subditos nimis sinit euaga-
ri: ꝛ maxime in iuuẽtute. Ex qua euagatiõe ꝛ discursu
cõtingit eis. Primo ꝙ accidit aui: q̃ nimis curiose ca-
put ponit extra caueam: vel q̃ nimis frequẽter exit: ta-
lis vel a catto vl' ab aui capiꝛ rapaci. figura.iij. Reg.
ij. de semei. Ergo in quãcũqꝫ domũ intraueritis illic
manete Mar.vj. Secũdo euenit eis qd ꝛ plante q̃ fre
quẽter trãslata vel multũ agitata: nõ bene fructificat.
Unde Seneca epl'a.ij. Non cõualescit planta q̃ sepe
transferꝛ: vel q̃a eos in domo remanentes: muro reli-
giõis ꝛ discipline nõ diligẽter circũcingit nec munit:
ex quo defectu q̃ inimicoꝝ spũaliũ sentit inuasionẽ po-
test dicere illud Job.xxx. quasi rupto muro et aperta
ianua irruerũt in me: q̃a sicut dicꝛ Ezech.xiij. Nõ op
26 posuistis murũ ꝓ domo dñi. Sed vbi hortolanꝰ spi-
ritualis habet sub se subditos maliciosos ꝛ ad malũ
inclinatos oĩm tpe: ꝙtũcũqꝫ eos nec euagari ꝑmittat:
licet insup eos muro religionis muniat diligẽter: eos
ab animarũ periculis minime poterit custodire: quia
licet hortolanus poterit ita bene hortũ suũ firmare: ne
magna aĩalia p sepem intrẽt vel murũ: non tñ poterit
eũ sic custodire: quin subtiliora et magis venenosa in-
trẽt aĩalia: sicut serpẽtes ꝛ coluber ꝛ hmõi. Ita q̃tũ-
cũqꝫ p̃latus circa sue gregis inuigilet custodiã: licetqꝫ
illos bene ab apertis ꝛ grossis custodiat peccatis: sicut
a culpis carnalib9 ꝛ hmõi: tamẽ eos a subtilioribꝰ ꝛ pe
riculosioribꝰ peccatis: cuiusmodi sunt supbia: ira: in-
uidia ꝛ mala cordis delectatio ꝛ hmõi: non põt custo-
dire. Ista nãqꝫ aĩalia venenosa aliquotiẽs p murum
trãseũt sine licẽtia hortolani: inficiẽtes sicut dꝛ Amos
iiij. In vẽto vrẽte ꝛ aurugine multitudinẽ hortorum
vestroꝝ. Iterũ: sicut q̃nqꝫ cõtingit ꝙ arbor extra viã
et cãpos in horto posita: bene murato ꝛ custodito ra-
mos suos vltra murũ ad viam inclinat ꝛ extẽdit: ꝛ ta
lis fructus nõ nutrit ad maturitatẽ: sed a trãseuntib9
prius ꝓsterniꝛ et cõculcaꝛ. Ita aliq̃ sunt in religione
positi bona ꝛ bene custodita: tamen quia ramos affe-
ctionis inordinate ad parẽtes vel alias ꝑsonas: forte
malas: vel de q̃b9 malũ oriri vel suspicari põt: vel ad
aliqua extra religionẽ extẽdũt a fructib9 spũalib9 ꝑfi-
ciẽdis multipliciter impediunꝛ: q̃a trãseũtes excutiũt
frondes de arborib9 Marci.xj. Propterea tertia pars
arboꝝ cõbusta est Apoc. viij. Propter defectũ illorũ
qui de vinea religiõis volũt facere hortũ olerũ. id est
q̃ de vita religiosa q̃ letificat deũ ꝛ hoĩes cupiũt ad fa
miliares trãsire voluptates. Sicut Achab qui dixit.
iij. Reg.xxj. Da mihi vineã tuã: vt faciã hortũ olerũ
Johel.ij. quasi hortus voluptatis tota terra corã eo.
27 Tertio religio horto cõparaꝛ et assimilaꝛ ꝓpter duo.
Primo ꝓpter similitudinẽ significationis: q̃a est sicut
signũ fructuũ in horto bene custodito. Si q̃s enĩ vi-
det hortũ ex omni parte apertũ: et ꝙ q̃libet intrare po
terit ad libitũ: nõ habet bonã opinionẽ ꝙ fructus ibi
crescẽt ad maturitatẽ. Sꝫ si videt hũ clausum ꝛ custo
ditũ cõtrariã habet opinionẽ. Sic vbi q̃s videt reli-
gionẽ ex oĩm parte dissolutã ꝛ domos dirutas et dissi-
patas ꝛ religiosos habentes sensus ꝛ corporis mẽbra
ad dissolutiões ꝛ oẽs vanitates apertos et p̃paratos:
nõ opinaꝛ fructꝰ ibi maturescere bonoꝝ operum: nec
fructũ illũ ibi quiescere: de quo dicꝛ ad virginem glo
riosam: bñdictꝰ fructus vẽtris tui. Cõtrariũ vo opi-
naꝛ vbi videt illũ hortũ: de quo Cantic.iiij. Hortus
cõclusus ꝛc. Secũdo ꝓpter similitudinẽ et cõditionẽ
ꝑfectiõis: q̃a sicut in hortis cõmunꝰ solebãt herbe plã
tari ꝛ crescere virtuose cõtra morbos medicinales: q̃
in via publica. Sic in bona religiõe crescunt virtutes
contra oẽs morbos spũales. Ibi nãqꝫ est lignũ vite et
scientie: ibi rosa patiẽtie: inter spinas penitẽtie suũ tenet
decorẽ: ibi crescit viola humilitatis: solsequiũ honeste
societatis: myrrha charitatis ad condiendũ mortuos:
linũ ad operiendũ spũaliter nudos: bladũ cõtra spiri-
tualẽ famẽ: ibi flores bone fame: q̃es infirmorũ: sola-
tiũ miserorũ: ibi satiatio: auaroꝝ paupertas: ibi humilita-
tio supboꝝ: obediẽtia et sic de alijs. Ibi byssus v̾ginũ
hyacinthus cõfessorũ: purpura martyrũ. Ibi oĩs ar-
matura fortiũ. Ibi volucres celi cãtãt. Ibi neqꝫ die-
bus neqꝫ noctib9 laus cessat angelica. de qua Esa.li.
Ponã desertũ eiꝰ quasi delitias: ꝛ solitudinẽ eius: q̃si
hortũ dñi inueniet in ea gratiarũ actio et vox laudis.
¶ In q̃ nonꝰ notaꝛ articulus. s. diuine laudis exhibi- Am.ij
tio. Cuiꝰ laudis et laudantiũ. Primo ostẽdeꝛ causali-
tas. Secundo diuersitas. Tertio integritas. Quarto
vtilitas. ¶ Primũ patet: q̃a si Abrahã et antiqui pa- 28
triarche: magnã causam habuerunt: altaria ꝛ lapides
erigẽdi ꝛ multis modis deũ ꝛ sacrificijs et libaminib9
et oblatiõib9 laudãdi: q2 eos eduxit de terra chaldeoꝝ
vel q̃a eis ꝓmisit terrã chananeoꝝ: multo maiorẽ cau
sam habẽt deũ in cãticis et sacrificijs ꝛ modis quibꝰ
possunt deũ laudãdi: illi quos eduxit de terra peccãtiũ
de terra mortuoꝝ: et posuit eos in terra religiosorũ vt
ei seruirẽt: et ꝓmisit eis terrã sanctoꝝ: tot nationib9 tã
infideliũ ꝙ etiã christianoꝝ dimissis. ¶ Et si moyses
cũ pplo suo causam habuit in dei laudẽ canticũ facere
specialẽ dicẽdo. Cantemꝰ dño Exo.xv. q2 eos saluos Cãtem
de mari rubro eduxerat: q̃to maiorẽ causam habẽt deũ
laudãdi: quos eduxit de hoc mari magno vbi pericli-
tanꝛ tot aĩe. ¶ Et si Anna causam habuit deum lau-
dandi et dicẽdi. Exultauit cor meũ in dño. j. Reg. ij. Exultauit
quia ei vnicũ dederat filiũ carnalẽ: q̃tomagis hoc fa-
cere deberẽt: quib9 multos dedit spũales. ¶ Si etiam
Ezechias rex causam habuit laudẽ specialem faciẽdi Ego dixi
ad dei honorẽ: sicut patet Esa.xxxviij. quia ipsum de
corporali sanauit infirmitate: q̃tomagis hi hoc facere
deberẽt: quos a multis infirmitatib9 sanauit ꝛ preser-
uauit spũalib9: dicentes cũ Dauid: semp laus eius in
ore meo. ¶ Secundũ ostẽdiꝛ p exemplũ de auib9: in 29
quib9 videmꝰ: ꝙ nõ oẽs easdẽ habẽt notas: nec can-
tãdi modũ vel locũ: oẽs tñ suo modo deũ laudãt: ali-
que sup terrã vel arbores vel aliud firmũ et solidum
fundamentũ sedendo. Alie alte in aere volando sicut
alaude: ita nõ oẽs religiosi: easdẽ habẽt notas vel offi
cia vel modũ deũ laudãdi. Cũcti tñ boni deũ laudãt.
Aliqui sup terrã possessionũ et diuitiarũ fundati sicut
possessionati. Alij quasi in altũ a terra p paupertatẽ vo
luntariã ꝛ diuitijs derelictis eleuati: qui eo plus di-
uinis laudib9 intẽdere possunt: quo minꝰ circa terre-
na occupanꝛ. Vinũ enĩ in altis locis ꝛ aridis rupibꝰ

speciosius esse solet. Sic diuina laus q̄ est vinū qd̄ letificat deū et homines Iudic. ix. in locis pauperū: quia ipsi deū laudāt τ cantādo: quia paupes hoīes in scto israel exultabūt Esa. xxix. Et euāgelizando: quia pauperes euāgelizant Lu. vij. Tertiū patet. L. ij. i. Vbi ostēsum est: q̄ debēt laudare deū ex toto corde et ore τ corpore integraliter: nō ore tm̄ vel labijs: cor habētes a deo auersum: expectātes tp̄us q̄ delinquere poterūt de quibus Math. xv. et Esa. xxix. Populus hic labijs
Exēm me honorat: cor aūt eorū longe est a me. De quoꝝ numero fuisse videt̄ quidā Richbaldus noīe qui filiam cuiusdā p̄ quā ei frequēter elemosynā misit: fert̄ finaliter corrupisse. Cui⁹ cōditionē quidā descripsit breui τ cōgruo stilo dicens. O latro christi Richbalde diu latuisti: nūc ostēdisti qualis sub pelle fuisti. Tales hypocrite nō bene deū laudāt: qr nō est speciosa laus in ore peccatoris. Quartū patet p̄ exemplū de nouitijs: in quibus videm⁹ q̄ si tp̄e nouiciatus infra claustrum deū vt debēt laudēt religiōis ad ip̄m post annū p̄semp laudandū recipiunt̄. Sic hic deum vt debēt laudātes infra claustrū quatuor virtutū cardinaliū: prudēciā: temperanciā: iusticiā τ fortitudinē p̄ annū. i. tempus vite sue: post tempus illud ad ppetuū recipient̄ laudationis locū. Oēs ergo illi quibus de⁹ totam contulit miscōiam: sicut patet in prima parte hui⁹ articuli: debent modis possibilibus deū integraliter laudare et dicere illud. ij. Thessal. ij. Nos aūt debem⁹ gratias deo agere: qui elegit nos primitias in salutē: inter quos tn̄ hec laus et bñdictio specialiter religiosis cōpetit: q̄ benedicite omnes religiosi dño. Dan. iij.

Arti. x. ¶ Quia vo ista laus sine bñdictio deo nō placet: sine mutua pace τ cōcordia. Sicut nec hoibus placet cantus discordantiū: ideo ad hoc q̄ laus deo placeat: necesse est q̄ religiosi maxime inter se pacē habeāt et mu-
3o tuā cōcordiā. ¶ Circa quoꝝ pacē primo ostēdet̄: qd̄ ad h̄ q̄ pacē habeāt requirit̄ tanq̄ fundamētū. Scdo qd̄ pacē inter eos turbat cū motiuis ptrarijs. Tertio discordantiū assimilatio τ periculū. Quātū ad primū fundamentū pacis est vite mūdicia. Sicut elementa in mixto. i. in hoie cōcordantia nunq̄ vitā cōturbāt: ita habētes pacē interi⁹ nunq̄ pacē cōturbāt exteriorē: si vo petā interi⁹ nō destruant̄: pacē exteri⁹ nō habebūt. Qd̄ pulchre significatū est Numeri. xxxiij. Si aūt nolueritis inquit interficere habitatores terre q̄ remāserūt: erūt vobis q̄si claui in oculis: q̄ntū ad remorsum cōsciētie τ obscuritatē intellectus: ex quibus sequit̄ turbatio pacis τ quietis exterioris: quia Esa. lvij. dicitur Impij quasi mare feruens qd̄ quiescere non potest. Quātū ad secundū quedā animositas inter illos qñq̄ ex hoc orit̄ q̄ officiales vtiliores et maioris laboris se reputāt claustralibus: claustrales vo facta deprauant officialiū τ videt̄ eis q̄ melius facerēt q̄ ipsi faciunt. ¶ Cuius cōtrariū psuadent natura ars ratio figura
Apes et auctoritas. Primo natura apū: quarū quedā materiam administrāt ab extrinseco quasi officiales: quedā vo interius pacifice τ sine murmure dicuntur seruire fratribus suis: eandem materiā disponēdo τ operādo. Idem apparet in arte in qua alij lapides τ cementum ad edificiū portāt. Alij vo materiā illam pacifice administrant. Idem dictat ratio q̄ videlicet sicut in mēbris corporis naturalis qdlibet mēbrū ab alio iuuat̄. Et q̄ sicut vnū membrū sanū τ sine defectu aliud defectuosum τ insufficiēs iuuat q̄ntū potest τ supportat et supplet insufficientiā: nec ei ppter insufficientiā detrahit nec obloquit̄: sed q̄ntum pōt illum nitit̄ abscondere defectū τ mēbrū illud pulchrū esse τ vtile ostentare. Ita ratio dictat q̄ fiat in corpore christi mystico in vna religione in vna domo q̄ si fiat vterq̄ prosperat̄. Sicut patet per figurā Exodi. xvij. vbi legitur q̄ Josue et alijs militibus pugnātibus cōtra inimicos dei et suos. i. cōtra Amalech quasi officialibus extra ad predicandū τ pugnandū cōtra inimicos dei Moyses et Aaron et Maria quasi claustrales p̄ ipsis manus eleuabant orantes: qd̄ dum ab vtraq̄ parte concorditer fieret belli negociū bene agebat̄: sed parte vna deficiēte nihil valuit altera. Nōne ergo fuisset vna pars insana se ab actu suo retrahēdo cū cōmune negociū τ cōmunis vtilitas ex vtriusq̄ partis actu dependeret: quia nec solis orantibus: nec solis pugnātibus: s̄ vtrisq̄ simul operantibus: q̄ eis incūbebat victoria dabatur: imo vna pars in hoc casu alteri detrahens freneticis assimilat̄ qui dentibus mordēt suos adiutores. Hoc ergo exemplo sacre scripture informati: nō dicant officiales τ extra laborantes: quid faciunt claustrales: sed cogitent q̄ in mōte cōtemplationis p̄ eis manus eleuant die noctuq̄ orantes: sine quib⁹ in pugna predicationis cōtra diabolū: τ in pugna τ labore sollicitudinis ptra mūdi defectū et fallaciā nequirēt p̄sperari. Nec murmurēt claustrales cōtra exterius laborātes: quia frequēter lutosas sepe etiam duras ppter eorum victū τ vestitū custodiūt τ ambulant vias sed cogitēt q̄ sine talibus sagis ciliciniis tabernaculi illorum pulchritudo minime possit pdurare. Vnde btūs Greg. xxv. moral. exponēs illud verbū Exodi. xxvj. Tabernaculum ita fiet: dicit sic. Vt enī in interioribus tabernaculi byssus fulgeat: desuper pelles τ cilicia imbres puluerem τ ventos portant: qui ergo in ecclesie sinu magnis virtutibus p̄ficiūt: prepositos suos despicere nō debent: cum eos vacare rebus exterioribus vidēt: quā enī sui candoris gratiā retineret tabernaculum: si byssum pluuia tangeret si hoc susceptus puluis fedaret. Si enī securus vt coccus rutilas ciliciam quo protegeris cur accusas: hec ille. ¶ Concorditer ergo 31
agāt claustrales intra regis palacium: cum Hester et officiales extra portā cum Mardocheo ad suorū τ totius ppli salutē obtinendā. Expugnēt exteriores arcē diaboli et peccati cum militibus Jude Machabei. j. Machab. iiij. dum interiores cōuētuales sacerdotes sine macula sancta mūdant: et templū dei dedicant: τ dum Maria in domo ad pedes sedet Jesu ipsi⁹ vba audiēs. Martha exterius vtiliter occupet̄. Qz enim hec duo opera istis duabus incumbāt partib⁹: pulchre ostensum est. j. Mach. iij. Congregatus est inquit cōuentus vt essent parati in prelium et vt orarent et peterent miscōiam: et miseratiōes. Et qua patet autoritate q̄ cōuentus ex duobus scz ex oratoribus et bellatoribus perficit̄. Sed exteriorū prelium: qd̄ fit in predicando τ exhortādo interiorū ieiunio τ oratione pficit̄ Sed exteriores ad modū sagorū sunt in tp̄alibus vtiliores: et ad modum Lye et Fenenne fecundiores licet apud aliquos sint cōtēptibiliores: iuxta illud. j. Cor. vj. Secularia iudicia si habetis cōtemptibiles in ecclesia constituite. Dum ergo vtrobiq̄ mutuo vicissitudinis obtentu sibi mutuo vtiles sunt: et neutra pars sine alia viuere possit: pacifice viuant. ¶ Autoritas est ad hoc Eusebij homel. xl. ad monachos. Nō inq̄t in hoc loco vixisse: sed in hoc loco bene egisse laudādū est: quid vobis habitationis huius secretum prodest: qñ tyrannico dominatu malicia in vobis regnat: qñ ira supequitat: qñ maiorem metū in vobis humanus oculus: q̄ diuinus videt: qñ nos qui extra mundum credimus esse p̄ diuersarū passionū vicia mundū in-

tra nos inclusum tenemus: ita vt qui putabamur pre
cibus nr̄is seculo posse succurrere: pene fit vt videamur
seculi intercessionibꝰ indigere. Ideo fratres videte vo
cationē vestrā: venire em̄ ad claustrū summa pfectio
est: sed nō in claustro perfecte viuere: summa dānatio
est. Item ꝙ vnus cōtra alium nō murmuret. Bern̄.
in sermone de labore messis: qd inquit si laborare aut
ieiunare plus alio potes et ille te patiētia superat: hu-
militate precedit: charitate supeminet: quid tota die in
his que videris habere versaris insipiēte cogitatione
esto magis sollicitus: vt scias magis quid desit tibi.
32 Q̄tum ad tertiā partē huius articuli. Illi qui in reli
gione ꝓprias habere volunt voluntates: inter quos
vnus alteri inuidet: alteriq; contrariatur: alterūq; nitit̄
supplantare assimilant̄ paruulis: qui in vtero matris
Rebecce collidebant̄ Gen̄. xxv. de quibus Osee. xij.
In vtero supplantauit fratrē suum: de quorum colli-
sione domus illa seu ecclesia in qua collidunt̄ cōqueri
pōt ad modū Rebecce. dicēdo: si sic mihi futurū erat
quid necesse fuit cōcipere. Quorū periculum seu pena:
est dolor interior: sicut ostēsum est. P. iij. 3. Et depau
peratio exterior: quia ex huiōi vnus aliū non diligit:
vel ex hoc ꝙ officiales ⁊ illi qui extra laborant minus
afficiunt̄ ad claustrales ⁊ minus curant negocia vti-
liter peragere cōmunitatis: cogitādo cogitatiōes affli
ctionis cōcipiūt ꝙ illi omnia q̄ ipsi poterūt elaborare
cōsumunt: statuunt in cordibꝰ suis malignis: et ordi-
nant ꝙ minus vel nō ita ex corde laborabūt: vt de eis
famē patiēntibꝰ vindicent̄: vel saltem predam cū eis di
uidere nolunt: sicut ille vir pessimus. j. Reg. xxx. qui
diuidere predam noluit cū remanentibꝰ ad sarcinas:
quem Dauid corripuit: et cōtrariū ordinauit. Sed ex
cōsequēti cōtinget: ꝙ ipsi eadem vindicta ferient̄: q̄a
Exēplū erit de eis: sicut fingit̄ fuisse de manibꝰ et pedibus cō
fabule spiratiōnē inter se faciēntibus: ꝙ nō plus laborarēt: q̄a
os et stomachus omēs illorū labores deuorabūt. Ex
qua conspiratione accidit ꝙ ore nihil comedente ⁊ sto
macho debilitato et deficiente: quia nihil recepit: ipsa
quoq; mēbra et cōsequenti deficiebant qd̄ vidētes sa
nior habito cōsilio more solito ceperūt laborare: et ꝓ
stomacho et ꝓ eis. Sic de illo qui p̄dicto modo cogi-
tat: nisi more solito solita negocia diligēter exequatur
cōitatis: cōuertet̄ dolor eius in caput eius ⁊ in verticē
ipsius iniquitas eius descendet: in ps̄. vij. ergo huius
vana est religio Jaco. j.
Arti. xj ¶ Quia vō nōnulli in principio sue cōuersiōis: et in
primis sue religionis annis: magnā ostendūt pacis ⁊
cōcordie vnitatē: ⁊ religionis et deuotiōis sinceritatē:
sed postmodū ꝓpter defectū pseuerātie et religiōis ob-
seruantiā vitā simul ⁊ habitū derelinquūt necesse vi-
det̄ motiua ostēdere que religiosos ad pseuerantiam
animabūt. ¶ Circa quorū pseuerantiā tria sunt ad-
uertenda ⁊ cōsiderāda. Primo nō pseuerantiū vilitas
et assimilatio vt illa cōsiderata ad pseuerātiā hortent̄
Secūdo periculū et cōparatio a pseuerantia retrahen
tiū. Tertio pseuerantiū vtilitas. ¶ Q̄tum ad primū
33 nō pseuerantes multis rebꝰ vilibꝰ assimilant̄. Primo
P. ix. arti. ij. Secūdo assimilant̄ illi mōstruose statue
Nabuchodonosor. Dan̄. ij. q̄ habuit caput aureū: q̄a
primo mense sunt angeli: pectus argenteū: vētrē ereū
quorꝫ sic qdlibet successiue post aliud minoris est va-
loris de tribꝰ p̄dictis metallis: ita ipsi a primo feruore
cōtinue sunt minoris valoris et religionis. Et cōgrue
mōstruose assimilant̄ statue: quia sicut monstruosum
esset oui ꝯcipere agnū: et parere lupū: ita mōstruosum
est vitā cōcipere religiosam: quā cōcipit qui intēdit re-
ligiosus esse ⁊ incipit religiose viuere ⁊ parere. i. opere
ostēdere vitā potius lupinā vel secularē in vestitu: in
gestu ⁊ in omnibꝰ q̄tum pōt c̄ religiosam. ¶ Tales
sunt de ordine et regula Balduhini: de quo fertur ꝙ
semp q̄to diutius vixit ⁊ maiorē etatis et dignitatis
ascēdit gradū: quia de monacho fuit factus abbas: de-
inde ep̄us: ac postremo archiep̄us: tāto minoris fuit
feruoris vel charitatis vel bonitatis: qd̄ cū papa au-
diret: fert̄ ei scripsisse in hunc modum. Monacho fer-
uenti: abbati calido: ep̄o negligēti: archiep̄o remissior
salutē. Oēs tales reprehēdit apl̄us Gal̄. iij. dicēs. Sic
stulti estis vt cum spū cepertis carne consumamini.
Tertio vilibꝰ cōparant̄ aialibꝰ seu bestijs: q̄a sic asina
spretis rosis et violis vadit ad cardinē. Et rana de pul
cherrimo viridario vel de ecclesia in lutū vel gallꝰ de
margaritis inuētis. Sic illi de religione ad seculū vel
ad mores seculares: de quibꝰ Gal̄. j. Miror ꝙ sic tam
cito transferimini ab eo qui vos vocauit in gratiam
christi. Quarto infantibꝰ cōparant̄ rōne nondū vten
tibus: quia sicut ipsi dant pomū vel denarium ⁊ cito
post datū repetūt: et nisi redonet̄ offendunt̄ et lachry-
mant̄. Sic isti suā dant deo et p̄lato voluntatē: ⁊ mul
ta prius sub deo ⁊ superioribꝰ patiunt̄: quos alloquit̄
apl̄us Gal̄. iij. Tanta inquit passi estis sine causa: q̄a
nō pseuerastis ad mercedē. Quinto nōnulli illorum
malis assimilant̄ operarijs: quia sicut falsus operarius
bene operat̄ conductore p̄sente: quo recedente cessat.
Ita illi p̄lato: vel illo quē timent p̄sente. Sed defectꝰ
pseuerātie ostēdit quales sunt falsi: quia conditio rei
et natura cognoscit̄ ꝑ suū opus: quādo sibiipsi di-
mittit̄: sicut patet de graui qd̄ sibi dimissum per motū
suū deorsum: ostendit̄ esse graue. Ita tales qui ad ocu
lum tm̄ bene operantur: quos reprehendit apl̄us ad
Eph. vj. dicens. Obedite. Et infra. Non ad oculum
seruientes: quasi hoīb; placentes: sed vt serui christi:
facientes voluntatem dei ex animo cum bona volun
tate. Et causam assignat adiungēs: ait: sciētes ꝙ vnus-
quisq; qdcūq; fecerit bonum hoc recipiet a domino.
¶ Q̄tum ad secundā partē huius articuli duo sunt 34
faciēda per ordinē. Primo ostendent̄ occasiones que
possent aliquē mouere ad non intrandū vel non ꝓfi-
tendū: et in religione pseuerandū: cū responsionibꝰ et
euacuationibꝰ. Secundo principale intentū. Q̄tum
ad primū aliqui forte ingressum vel pseuerantiam in
suscepta fugiunt religione: quia audierūt vel viderūt
aliquos se ibi male habere ⁊ spūaliter perditos ⁊ forte
corporaliter: ⁊ sic socij socios ⁊ parētes filios ante in-
gressum ne ingrediant̄: vel post ingressum ne in reli-
gione ꝓfiteant̄: verbis vel litteris et nuncijs nitūtur
informare: ⁊ modo p̄dicto religionibꝰ et religiosis de-
trahere cum augmento. ¶ Quibus multipliciter re-
spondet̄. Primo si predicta de causa non debent desi-
derare religionē intrare: ergo eadem de causa nō debēt
desiderare religionē intrare vel in religiōe ꝓfiteri an-
gelorū: quia ibi audierūt aliquos se male habuisse: et
demones factos fuisse: nec debent in flumine piscari:
vel mare nauigare: qr multi ibi perierūt: nec lectos in-
trare: quia multi ibi mortui sunt: nec vxores ducere:
vel ecclesias recipere: q̄a in talibꝰ multi defecerūt: nec
aliquā artē addiscere vel exercere: qr in omni arte siue
speculatiua siue mechanica viderūt aliquos deficere.
Si vō nullā artē ꝓpter hoc dimittūt hoīes: q̄ illā ad-
discere volūt: quia in illa viderunt aliquos se male ha
bere: quare artē dimittūt anime ⁊ religiōis: qui in illa
viderunt aliquos deficere: vel quare statum contem-
nunt religionis vel religiosis detrahunt: quia inter

illos aliq̄ auditi fuerūt mali: cum in omī statu a princi
pio mundi aliq̄ fuerūt minꝰ habētes: sicut ostēsuꝫ est
J.r.arti.iij. ⁊ specialiť.xv.⁊.xxij. Ex q̄bꝫ oībꝫ ostēdiť:
ꝙ oēs q̄ tali ꝯsideratiōe ab ingressu vel ꝑseuerātia reli
gionis retrahunť: trepidauerūt timore vbi nō erat ti
35 mor: in ps.xiij. ¶ Secūdo ad formā illoꝝ r̄ndeť argūē
di: ostēdēdo ꝙ peccāt in forma: in ꝑori nanqꝫ r̄nsione
ostēsum est: ꝙ peccāt in materia. Qꝫ etiā peccāt in for
ma pꝫ: qꝛ ex vno vel duobꝫ singularibꝫ cōcludūt vnā
vniuersalē: dicētes vel cogitātes: ꝙ vnus fuit talis: er
go oēs sunt mali vel religio est mala: qꝛ vnꝰ malꝰ vi
sus est in religione illa. Que quidē arguendi forma nō
tm̄ peccat in materia ⁊ forma: sed etiam cōtra oēm na
turalē sensum ⁊ intellectū. Naturali nanqꝫ sensu vide
tur ꝙ aliq̄ñ riuulus est turbidꝰ insipidus ⁊ non sanus
ad potandū: vbi fons oēs ꝯditiones habet ꝯtrarias
Nec in hͦ ꝓposito valet instātia dicendo ꝙ ex grano in
foro vl' vino in cypho cognoscitur quale sit residuū in
granario vel dolio: quia ille modus cognoscendi defi
cit: in his qui volūtarie sunt boni vel mali: qꝛ frequen
ter in foro vel extra ordinē videť ⁊ cognoscit vnꝰ ma
lus: vbi residui in claustro sunt boni. Nec mirum: qꝛ
illi qui extra sunt: habitu vel vita derelicta religiosa:
sunt quasi palea. Sicut ergo non est mirum videre pa
leam parui valoris extra vētilabrū vbi granū purum
remanet in ventilabro. Ita in ꝓposito. Et sicut est stul
tum arguere totam paleam quod est in ventilabro: qꝛ
palea videtur extra. Ita in ꝓposito: habet nanqꝫ prela
tus bonꝰ siue religio ventilabrū in manu sua. Math.
iij. Proijciēs paleas ad ignē inferni: ⁊ retinēs grana ꝓ
granario celi. Quā quidā religionem de qua erat dere
linquens breui stilo descripsit: dicēs. Tu scala Jacob
thronusqꝫ tu Salomonis. Das vento paleas: in celo
grana reponis. In quo facto cum deo cōcordat qui se
debit conflans ⁊ emūdās argētum: ⁊ purgabit filios
leui. Malach.iij. Et omnē palmitē nō ferētē fructum
purgabit eum Joan.xv. Et omnem arborem que nō
facit fructum bonum: excidet illam ⁊ in ignem mittet.
Math.iij. Quibus autē tales religiosorum detracto
res assimilētur: ⁊ quale sit illorum periculum: pꝫ. D.
36 vj.31. cum sequenti. ¶ Retractores vͦ diabolo assimi
lantur: qui semꝑ nititur hoies a ꝑseuerantia ⁊ ab omī
bono retrahere qui raro de filijs vel amicis quos de re
ligione tpe nouiciatꝰ extrahunt gaudere videnť. Assi
milanť etiā multi alijs.ō.e.c.7. q̄ multū discrepāt ab
exēplo Abrae: q̄ in dei seruitio vnigenitū ex libera mře
⁊ magis dilectū ⁊ heredē immolare voluit filiū. Et ꝯ
exemplū Job.f.v.8. Isti aūt filios volētes deo serui
re: ꝑditas reputant: vnde ⁊ deformiores nō vt deo ser
uiant: sed vt corꝑe viuāt: quādoqꝫ in religione ponūt
sicut patet.E.iij.26. cum sequēti. ¶ Si vͦ aliqui con
tra voluntatē illorū religionē intrare voluerint: vt dͦ
seruiant: ipsos retrahere vl' extrahere nitunť: quibꝫ for
titer est resistēdū: sicut pꝫ.ō.e.c.8. Ad quā resistētiā ⁊
ꝑseuerantiā oēs hortatur apl's: dicēs. Gal.v. State in
quit ⁊ nolite iterum iugo seruitutis cōtineri. Et infra
Currebatꝭ bene: q̄s vos impediuit veritati nō obedi
re nemini ꝯsēseritis: ꝑsuasio eñi hec nō est ex eo: q̄ vo
cat vos: q̄ aūt cōturbat vos iudiciū portabit q̄cūqꝫ est
ille. Q̄tū ad tertiā ptē huiꝰ articuli Vide materiā.P.
ix.arti.j. Semꝑ ꝫ ꝑseuerātes viuite fm̄ certissimā secta
religionis. Actuū.xxvj.
Ar.xij ¶ Ad quam quidem ꝑseuerantiam habēdam magna
spūalis reqriť fortitudo: q̄ ex multis efficiť: ꝑficiť: ⁊ cō
37 seruať. ¶ Primo ex intētiōe ꝯtra tentatōes ⁊ aduersita
tes pugnātis: sicut ostēsum est. B.ij.4. ¶ Secūdo ex
repletiōe spūssancti adiuuātis. Sicut nanqꝫ lignū soli
dū: fortꝰ vētoꝝ resistit in cursibꝫ: q̄ꝫ arūdo vacua: q̄ cū
vēto circūferť ⁊ moueť. Et vas plenū fortꝰ suaꝫ tenet
erectionē q̄ꝫ vacuū. Sic illi qui sūt pleni spūsctō ⁊ dul
cedine diuini amoris: fortiores ꝯtra tentationes ꝑseue
rant q̄ illi qui sunt vacui: quia illi omni tentatiōis vē
to mouētur: ad querēdum delectationes in alijs: vt ali
bi querant quod infra se non inueniunt: in quacunqꝫ
aduersitate cito impelluntur: sicut vas vacuū: vbi ple
num a sua nō mouetur rectitudine. Exēplum Actuū
vj. Cum esset Stephanus plenus spiritusancto ⁊c̄. Et
de apostolis Actuū.ij. Repleti sunt omēs spūsancto.
Et de Joanne baptista Luce.j. Spiritusancto replebi
tur adhuc ex vtero matris sue. Ideo omnes ꝑdictos
nullus a charitate christi mouere potuit: de quorū sin
gulis in ps.xlv. Deus in medio eius non commouebi
tur. ¶ Tertio ex ꝑfectione societatis simul habitantis.
Nā bona ⁊ sancta societas iuuat tā ad resistēdū q̄ꝫ etiā
ad inimicos aīe ꝑsequēdū: ⁊ si cadat ad citiꝰ resurgēdū
¶ Primū patet: quia sicut plures simul latronibꝫ resi
stunt ne spolientur vel occidantur: vbi solus vinceretur
Et plures virge simul ligate non frangūtur: vbi sola
frangaretur. Et multi carbones accēsi: vel multe cāde
le simul ligate: non extinguunť vbi sola extingueretur
Ita religiosi quibus dicitur Esa.xxx. In silentio ⁊ spe
erit fortitudo vestra. Qui sicut vna habitatione ⁊ vna
professione ⁊ religione: ita vna charitate ⁊ affectione ⁊
mutua supportatione sunt simul ligati ⁊ cōfederati nō
spoliantur nec spūaliter frangūtur vel occiduntur vel ex
tinguunť vbi solitarius vinciť ⁊ extinguiť. Vnde ⁊ si
cut de illis dicitur Ecclastes.iiij. Melius est duos si
mul esse q̄ꝫ vnum: habēt enim emolumētum societatis
mutue. Ita ⁊ de solo diciť ibidem. Ve soli quia cum ce
ciderit non habet subleuantem se. ¶ Ex quibus patet: Exem
ꝙ pater reuerēdus in vitispatrum bene respōdit cui
dam querenti: que esset melior ⁊ securior vita: solitaria
videlicet vel viuētium in cōmuni: pater vͦ ille allata
olla plena carbonibꝫ: carbonē magis ignitum ab alijs
seꝑauit: qui cito extinctꝰ fuit: alijs viuis remanētibꝫ.
Sic inquit est de solitario ⁊ viuētibꝫ in cōmuni: quia
frater qui iuuatur a fratre: q̄si ciuitas firma. Prouerb.
xviij. Et sicut dicitur Ecclesiastes.iiij. Quispiam ꝑua
luerit contra vnū: duo resistunt ei: vnus vͦ quō cale
fiet: quasi diceret: immo non calefiet sed extinguetur si
cut carbo solus: vbi alij non extinguunť nec rūpūtur
quia sicut Ecclesiastes.iiij. triplex funiculus: id est illi
qui infra funiculum triplicem: videlicet obediētie con
tinentie ⁊ voluntarie paupertatis charitatiue viuūt: dif
ficile rumpunť. ¶ Secūdū patet: quia sicut plures ca
nes lupum ꝑsequunť ⁊ in sequela vsqꝫ ad lupi ꝑseue
rant captionem. Et plures fideles: latrones sequūtur
⁊ capiunt: vbi solus non auderet. Ita plures mutuis
consilijs: instructiōibus ⁊ exhortationibus ⁊ adiuto
rijs melius ⁊ fortius inimicos persequūtur crucis chri
sti: dicentes illud Heb.vj. Domine fortissimum habe
mus solatium. ¶ Tertium etiam patet: quia sicut cāde
la fumigans iuxta accensam prope posita reaccenditur
Et sicut carbo frigidus inter ignitos iacens reignitur
Sic cum sancto sanctus eris: in psal.xvij. Nota de hac
materia videlicet quomō fortitudinem talem seruabit
supra.e.c.12. Per dicta nāqꝫ hec ⁊ ibi scire poterꝭ quo
modo semper eris fortis vir religiosus ac timens deū.
¶ Taliū vͦ religiosoꝝ magna est vtilitas (Actuū.x. Ar.xiij.
⁊ dignitas. Ex bona nāqꝫ religiōe magna sequiť vtili
tas: tā ipsis religiōis q̄ etiā alijs. Primo nanqꝫ ipsimet 38
triplicem consequuntur vtilitatem: temporalē susten

tationem: multorum periculorum euasionem: ⁊ in ce-
lo maiorem remunerationem. ¶ Primum patet primo
ex bonorum tpalium quibus sustẽtamur natura ⁊ cõdi
tione. Secũdo ex dei prudentia. ¶ Ex bonorum tpalium
ideo proposituꝫ ostendit cõditionẽ: quia conditionẽ habẽt
vmbre: quia sicut ipsa sequitur fugiẽtem: ⁊ fugit sequẽ
tem. Ita dum religiosi erant veraciter paupes ⁊ mun
di diuitias ⁊ honores ex corde fugiebant: bona eos tpa
lia intantũ sequebant̃ q oibus bonis abundabãt: nã
tunc possessiões eis dabãtur ab illis quorum heredes
nunc illas libenter auferrent si possent: ⁊ iuxta verita-
tis vocem: dum quesierunt regnũ dei ⁊ iusticiaꝫ eius:
oĩa hec tam religiosis possessionatis q̃ medicantibus
adijciebãtur: querite inquit regnum dei ⁊ iusticiã eius
⁊ omnia hec adijcientur vobis Math. vj. ⁊ Luce. xij.
Sed exquo inceperant ista ex corde sequi: ⁊ se huic se-
culo nequã conformari: mũdus ab eis fugit velut vm
bra. Job. xiiij. Illi nanq qui vere paupibus dabant
p legem illam. P. iij. 4. quãdo vident eos in habitu ni
tido: ⁊ alijs curiositatibus se mundialiter viuentibus cõ-
formare dona sua ab eis retrahũt. Ecce quõ bona tpa
lia sequunt̃ fugiẽtẽ: ⁊ fugiũt se sequentẽ ⁊ cõformantẽ
propter quam cõditionem bene dixit ille qui hec ⁊ alia
consideravit. M. xiij. 6. Nolite ergo conformari huic
Exẽ seculo nequã. Roma. xij. Sed sitis fugientes eius que
in mundo est concupiscentie corruptionem. ij. Petri. j.
Tanq̃ mortalitatis inductiuã: sicut patet. B. ij. 21.
Et. C. xiij. 3. Exemplo habẽtis thezaurum p̃ciosum:
cum quo de loco latronum fugit ad loca secura: mun
dus est locus latronũ qui aĩam spoliant propter quod
Bern. legit̃ clamasse: latrones latrones sup mulierẽ q̃
eius insidiabat̃ castitati. ¶ Et exemplo animaliũ ⁊ fe-
rarũ siluestriũ: que venatorum ⁊ canũ dep̃hendentes in-
sidias: ad loca fugiũt deserta ⁊ mõtana: sicut iuuenes
qui c̃trum ad aĩam de canibus inferni veraciter dice-
re possunt illud ps. xxj. Circũdederũt me canes multi:
fugiant ad religionẽ ⁊ montẽ qui christus est. cum illis
Esa. ij. Ascendamus ad montem dñi: dicens illud ps.
cxlij. Ad te confugi doce me facere voluntatem tuam:
quia non veni facere voluntatẽ meam sed tuam: qđ si
fecerit: in fine ei grãs agendo cantabit illud ps. xc. dicẽs
Ipse liberauit me de laqueo venantiũ ⁊ a verbo aspe-
39 ro. ¶ Sed heu istis non obstantibus psuasionibus ⁊ exẽ-
plis: quidam veram exterius non ostendunt paupta-
tem: nec quãtum deberent videnẽ mundũ fugere: sed
quantũ possunt videnẽ se seculo conformare in tribus.
¶ Primo in apparatus vanitate: quia licet cappã de viri
di ⁊ rubeo non habeãt vel scarleto: vel alias vestes cũ
tot scissuris ⁊ coloribus diuersis: vel alia oĩno nõ tam
curiosa habeant ornamenta quantũ hoĩes seculi: vt in
hoc oĩno sint sicut illi qui in hoc esse oĩno nõ pmit
tunt̃: qđ cũ libẽter essent si possent: in vestiũ tñ nitore ⁊
rugis ⁊ alijs cinguli appẽdicijs tñ se seculo cõformant
aliq vani: quãtũ possunt ⁊ pmittunt̃: de quibus dicit̃ in
tractatu de duodecim abusionibus: qui inquit veteres
aut viles pannos habere consueuerant: iam in religio
ne nouos aut p̃ciosos habere contendũt. Nota. P. iij.
25. ¶ Secundo in periculosa specialitate: nam q: vxo-
res habere non possunt sicut homines seculi: quas nõ
nulli illorum libẽter haberẽt: si licite habere possent: i va-
nis ⁊ qñq in periculosis delectant̃ specialitatibus: q: pa
pilio frequenter circa lampadẽ vel candelã volans: ta-
ctu flãme vel occidit̃ vel aliq̃liter adustione denigrat̃:
vel alis decurtatis restringit̃ q ita libere volare nõ põt
sicut antea voluit. Ita illis frequentes circa tales cũ-
tes amicitias: qñq oĩa hec cõtingũt: q: spũalit̃ occi-
dunt̃: sicut Samson Judic. xvj. ⁊ fama denigrat̃. Exẽ
plo Joseph q̃ palliũ amisit Gen. xxxix. Et. F. ij. 3. Et
incarcerant̃ ⁊ artant̃: ne libere sicut prius ad tales am-
bulẽt vanitates: sicut Samson quẽ captũ ligauerunt.
Judic. xvj. ¶ Tertio in deliciarum appetibilitate: de quibus
Hieronymus epl'a. xxxiiij. Nat' in paupe domo ⁊ tu-
gurio rusticano q̃ vix milio rugiẽtẽ sanare vẽtrẽ pote-
rã nũc similã ⁊ mella ⁊ fastidio noua genera ⁊ noĩa pi
sciũ quero. De quibus Bern. Si monachus plus olet piscẽ
assum q̃ christum passuꝫ: plus oculos dirigit ad agnũ
elixum q̃ ad christum crucifixum: constat q lupus est
maledicti: non ouis benedicti: si plus de marchis q̃ de
marco loquitur: potius mercator q̃ monachus nũcu
pat̃. Propter hec ⁊ his similia nõ est mirabile si religio
si aliqui ⁊ etiam alij diuitias vel delitias: vel honores
quos capere nitũtur non apprehendunt: sed ab eis ve-
lut vmbra fugiant: quia non querunt veras diuitias
in deo: de q̃ in ps. cxj. Glia ⁊ diuitie in domo eius. Sz
fonte derelicto cum illis de quibus Hieremie. ij. Me
dereliquerunt fontem aque viue: ⁊ foderunt cisternas
cisternas dissipatas: non valentes cõtinere aquas: quod mi-
rũ est si appetitus non satient̃: sed famẽ ⁊ oẽm miseriam
patiant̃: cum filio pdigo. Luce. xv. qui patre derelicto
abijt in religionem longinquã. ¶ Circa secũdũ subdi- 40
uisionis. i. circa vtilitatem quã viri religiosi ex dei con
sequũtur prouidẽtia: tria sunt dicenda. Primo nanq
exemplis ⁊ auctoritatibus ⁊ rationibus ostendet̃ q deus
vere pauperibus ⁊ in eo spem suam ponentibus puidet.
Secundo q confidentes in pudentia ppria: sepius etiã
quo ad mundum decipiũtur. Tertio q religiosi in p-
uidentia ppria cõfidentes periculo se exponunt: ⁊ quo
ad deum ⁊ quo ad mundum. ¶ Primũ primo ostendi- Exẽ
tur exemplo qđ scribit̃ in vitispatrũ: de quibusdã fra-
tribus in deserto morantibus: quibus victualibus deficiẽtibus
vox ad quendam diuitem tribus noctibus continue fa-
cta est: q dei seruos in deserto iuuaret: ⁊ q eos fame pe
rire non pmitteret: ille vero non audens instantie tã va
lide nõ parere: cũ nesciret ad quem mitteret locum: ca
melos diuersos oneratos bonis versus desertum sine
ductore dixerit confidens in deo: qui ipm ammonuit
q eos dirigeret. Cuius ducatu ad fratres ⁊ deinde ad
domum suã sani redierunt. Quo exemplo clare osten-
ditur verũ esse q Cassiodorus ait sup ps. lxj. nihil in-
quit põt esse securius q̃ illi oĩa cõmittere qui nouit
suis cultoribus congrue pro futuris prestare. ¶ Secũ- Exẽ
do idem patet exemplo beati Gregorij in. j. dial'. de mo
nacho quodam: qui cum esset in quodã monte in qua
dam societate: ⁊ tñ pisces comederet: deridebant eum
alij dicentes: nunqđ in monte isto pisces inuenies: qui
dam vero exiens ad aquam de puteo hauriendam: bo-
num piscem extraxit: vbi nunq̃ prius piscis visus fue
rat. Fac ergo quod hortatur ps. liiij. Iacta inquit cogitatũ
tuum in domino: ⁊ ipse te enutriet. Et Petrus. j. Petri
v. Omnem sollicitudinem in eum proijcientes: quia
ipsi cura est de vobis. Et Augustinus. Proijce te in de
um: non enim ita crudelis est vt se retrahat ⁊ te cadere p
mittat. ¶ Sic nec bona mater vel nutrix sibi totalit̃ ad
herentẽ deserit filiũ: nec bonus dominus seruum sibi
obedientem: ita nec deus qui dicit Osee. xj. Ego nutri-
cius ephraim portabam eos in brachijs meis: nos de-
serit: vel aliquid contra salutem nostram nobis cõtin-
gere pmittit: si fuerimus quasi modo geniti infantes ra-
tionabiles sine dolo. Unde Aug. li. j. soliloquiorũ in
fine. Constanter deo crede eiq te totum cõmitte q̃ntũ
potes: noli velle esse quasi proprius in tua potestate: sed
eius clementissimi atq vtilissimi dñi te seruũ cõfitere: ita

tem te ad se subleuare nõ desinet: nihilqȝ tibi euenire ꝑ
mittet nisi ꝙ tibi ꝓsit: ⁊ si id nescias. Nesciũt eñ mõ d
q̃bꝰ Osee. xi. Ego portabã eos in brachijs meis ⁊ ne-
scierũt: sciẽt aũt postea. Ad h̃ idẽ btũs Gregoriꝰ. xxxi.
moral'. Quisq̃s in q̃r aduersitate ⁊ tribulatiõe frangit:
a quo factus est minime contemplat' nam qui q̃d non
erat fecit: factum sine gubernatiõe non deserit: ⁊ q̃ be-
nigne hominem condidit: nequaq̃ iniuste cruciari per
mittit: nec sint neglecte perire quod est: qui hoc etiam
41 quod non fuit creauit vt esset. ¶ Et si de omnibus pro
uidentiam habeat: etiam brutis animalibus ⁊ auibus
celi: de quo dicit ps. cxliiij. Oculi omniũ in te sperant
dñe ⁊c. Et qui dat iumẽtis escam ipso⁊ ⁊ pullis coruo
rũ inuocantibꝰ eum: qui manna iudeos in deserto an-
nis pauit quadraginta: qui Heliam in torrente carith
ministerio pauit coruo⁊. iij. Regum. xvij. Et ministe
rio angelorũ. iij. Regũ. xix. Et Danielẽ in lacu leonũ
ministerio Abachuc Dañ. vltı. Nunq̃d suos dereli-
quet filios spũales: cum etiã leones ⁊ lupi ⁊ crudelissi
me bestie specialiter suis ꝓuideãt filijs. Nunq̃d suos
speciales deserit p̃dicatores ⁊ ministros ⁊ paupes q̃ ꝓ
ipso paupes facti sunt: vt ipsi meliꝰ familiariꝰ mundiꝰ
⁊ plus ad suũ seruirẽt beneplacitũ nullo mõ credẽdũ
est: nec timẽdum vt psalmꝰ mentiat' qui dicit ꝙ escam
dedit timentibꝰ eum. Mentiunt' ḡ qui dicũt ꝙ nisi fu-
rarentur ⁊ falsitates cõmitterent ꝙ viuere nõ possent
quia si fideliter agerent viuere non possent Si ḡ viue-
re nõ possunt: hoc est q: male viuunt ⁊ deum vt debe-
Exm̃ rent non timent: qui dat escã timentibus se. ¶ Ex quo
patet auctoritate ꝙ quidam de ordine mendicantium
bene respondit cuidam dicenti: ꝙ ordo illorũ stare nõ
posset: quia fundatus erat super nihil. Cui ille: vidisti
vnqȝ cornicem dicere missam: non inquit alius. Cui il
le. Et cum de illa aut ⁊ alijs scriptu⁊ est: ⁊ pater vester
celestis pascit eas. Considerate inquit christus. Volu
cres celi non seminant neqȝ congregant in horrea: ⁊ ta
men pater vester celestis pascit eas. Ergo a multo for-
tiori pascet illos qui missis ⁊ predicationibꝰ ⁊ alijs mo
dis die noctuqȝ ei seruiũt. Et pulchre significatum est.
Geñ. xxij. Ecce inquit Isaac ignis ⁊ gladius: vbi est
victima pater mi? Cui Abraam: deus prouidebit sibi
de victima fili mi. In signũ ꝙ vbi est ignis deuotiõis
⁊ gladius predicationis: que significantur per hoc ꝙ
portabat in manibus ignem ⁊ gladium: licet ille ordo
sit super nihil fundatꝰ est: qui tamẽ super nihil nõ po-
test dici fundatus: qui super dei fundatur prouidẽtia:
deus tamen prouidebit de victima: id est de necessarijs
Vnde beatus Gregorius. Predicatori verbi dei tan-
ta debet esse fiducia: vt si sumptus ei non prouideat:
42 hos tamen ei non deesse certissime credat. ¶ Et si dees-
set auctoritas: oñsi habenti rõnem ꝓcedere necesse esset
ꝙ deus suis ꝓuideret: ⁊ seruiẽtibus sibi. Primo quia
si eis non ꝓuideret: aut hoc esset: quia eos non cogno-
sceret: aut nõ posset: aut quia nollet eis prouidere. Pri
mum dici non potest: quia in psal'. xxxij. scribitur ꝙ in
telligit oĩa opera eorum. Et ad Heb. iiij. Oĩa nu
da ⁊ aperta sunt oculis eius. Nec secundũ cõcedi põt
cum eius potentia: potestas seu magnitudo sit infini-
ta: iuxta illud psal'. cxliiij. Magnitudinis eius non est
finis. Nec phas est tertiũ excogitare cũ volũtas dei sit
vniuersaliter oĩs boni. Non igit' põt dici ꝙ deus suo-
rũ seruientiũ curã non habet. ¶ Si quis ṽo dicere ve
lit ꝙ suo⁊ curã habeat seruo⁊: q̃tũ ad hoc ꝙ sint ⁊ vi
uant: ⁊ q̃tum ad hoc ꝙ spũaliter bene regant' sed non
q̃tũ ad terrenã illo⁊ exhibitionẽ: in qua eos ꝓprio de-
reliquit arbitrio. Hoc stare non põt q: stulta esset ꝓui

dẽtia alicuius qui non curaret ea: sine quibꝰ ea q̃ curat
esse nõ possent. Sꝫ serui dei esse non possunt: nec viue-
re: nec ei seruire sine terrena ⁊ corpali sustẽtatiõe: sicut
inanis esset dei ꝓuidẽtia de eorũ spũali vita vel seruitu
te nisi etiam de eorum curam haberet corporali sustẽta
tione: sine qua ei seruire non possunt. His concordat
illud Math. x. Duo passeres asse veneũt: ⁊ vnus eo-
rum non cadit sup terram sine patre meo. Vult enim
tibi ostẽdere: ꝙ si de passeribꝰ curã habet: ḡ a multo for-
tiori de suorum curam habet seruitorum. Et hoc est q̃d
dicit' Math. vi. Nolite solliciti esse: dicẽtes. Quid mã
ducabimus? aut quid bibemus? aut quo operiemur: scit
enim pater vester: quia his omnibꝰ indigetis: querite
ḡ primum regnũ dei: ⁊ iustitiam eius: ⁊ oĩa hec adij
cientur vobis. Nolite ḡ solliciti esse in crastinũ: hec ibi.
Secundum istius subdiuisionis similiter ostẽdit'. Pri 43
mo ꝑ exẽplum de hortolano: quod habetur. E. iij. 45.
Nec mirum: quia deserit eos deus: ⁊ proprie prouidẽ- Exm̃
tie derelinquit. Sicut pꝫ ꝑ dictuꝫ cuiusdaꝫ sapiẽtis in
vitaspatrum quasi ꝑ istum modum. Quidam dixit se
ni: se custodire duos solidos pro suis necessitatibꝰ: cui
senex: si eos custodieris: spem in eis pones: ⁊ deꝰ te de-
relinquet. Et hoc videtur rationi consonum: quia si-
cut deus suis dixit Lu. xxi. quando ducerẽtur ante re-
ges ⁊ p̃sides: ꝙ non p̃meditarẽtur quid responderẽt:
quia ipse eis daret os ⁊ sermonẽ. Etiam dixit. Nolite
solliciti esse ⁊c. Sicut ḡ eos derelinquit qui plus in sua
q̃ in dei cõfidunt sapiẽtia. Ita etiam illos qui plus in
dei q̃ȝ in propria confidunt prouidẽtia sustẽtari: ita ꝙ ta
les minus habebunt: qui antea cogitant: quomõ mul-
ta habebunt. Sicut illis frequẽter minus datur: q̃ ni-
mis antea petunt: ⁊ si multa habeant ante finem: in fi-
ne nihil habebunt. Et sic finis ostẽdet: vtrum illa que
habẽt ex dei vel alia sint prouidẽtia. Ideo dicit Seneca
in quadam epistola. Hoc vnum discas: vitam contẽ-
nere: nemo illam bene rexit: nisi qui contempsit: nulli
potest secura vita contingere qui de prouidẽtia nimis
cogitat. Et beatus Gregorius in moral'. Mira securi-
tas cordis est vniuscuiusqȝ diei sufficientia contentum
manere. Ex qua videlicet tranquillitate: requies eter-
na nascitur: quia a requie tali ad eternam transitur: et
erit sabbatum ex sabbato: quo contra reprobi: ⁊ hic fa
tigantur in desiderijs: ⁊ illic in tormentis: eisqȝ de labo-
re cogitationis labor nascitur doloris: vñ ab estu aua-
ritie ad ignem trahuntur gehenne. Hoc in parte dicit
sup illo Job. xx. Artabitur ⁊ estuabit: ⁊ omnis dolor
irruet super eum. Vide de predicta materia: ꝙ videli-
cet ideo penuriam patiuntur: quia in deo vt deberent
non confidunt. D. iij. 9. cum sequẽtibus. ¶ Tertiũ in- 44
sup istius subdiuisionis ostẽditur: ꝑ hoc quod scribit Exm̃
Hieronymus epistola. lxxxiiij. Quidam inquit de fra
tribus: parcior magis q̃ auarior: cẽtum solidos quos li
num texẽdo acquisierat moriẽdo dereliquit: interest in
ter monachos consilium (habitabant enim ibi circiter
quinqȝ milia diuisis cellulis) quid facto opꝰ esset. Alij
paupibus distribuẽdos esse dicebant. Alij dandos ec
clesie. Nonnulli remittẽdos parẽtibus. Macharius
ṽo ⁊ Pachomiꝰ ⁊ Isidorus: quos patres vocant: san
cto in eis loquẽte spiritu: infodiẽdos decreuerunt cum
eodem: dicendo. Pecunia tua tecum sit in ꝑditionem.
sicut dictũ fuit Simoni mago. Actuũ. viij. Propẽ hec
⁊ his similia pericula vitanda. Paulus hortat': dicens
j. Timoth. vj. Diuitibus huius seculi p̃cipe non sub-
lime sapere: ⁊ neqȝ sperare in incerto diuitiarum. Si h̃
facere non debent diuites: id non confidere in diuitijs
quas de iure habere possunt: multo fortius hoc pre-

ceptū paupes ligat: q̄ de iure esse nō p̄ut: vtpote q̄ pro
fessi sunt paupertatē. Et si h̄ facere debēt diuites qđ i au
ctoritate sequit: multomagis ad h̄ necessitant paupes
religiosi. Sequit aūt. Sz in deo viuo: q̄ p̄stat nob̄ oia
abūde. ¶ Q̄ntū ad secūdā ptē p̄ncipalē hui⁹ articuli q̄
religiosi multa euadūt pericula: tam corpalia q̄ spūalia:
ptz: q: vadūt viā breuiorē ꝛ securiorē: sic ostēsum est
A.ix.i. Et si velint dicere: q̄ in oīm statu via est ad ce-
lū. Rūdet btūs Gregori⁹. xxvj. moralium. Sepe inq̄t
rectū mūdūq3 iter pgim⁹: ꝛ tn̄ vepribꝰ iuxta viā p ve-
stimēta retinemur: in via q̄dē mūda nō offendim⁹: s3
a latere nascit q̄ pūgimur: illud g̃ iter q̄rēdū est: in quo
minora ꝛ pauciora sunt a latere pūgētia. ¶ Tertia vo
ps hui⁹ articuli: q̄ vicz in celo pl⁹ remunerabunt: ptz
p p̄missum veritat. Math. xix. Ois inq̄t q̄ reliq̄rit do
mū vl' fratres aut sorores aut p̄rem aut m̄rem aut vxo
rē vel filios aut agros ꝓpter nomen meū: centuplum
Thema pro religiosis. accipiet ꝛ vitā eternā possidebit. ¶ Nec est religiosoꝝ
vita tn̄ eis: s3 etiā alijs vt p̄tactū est in p̄ncipio isti⁹ ar-
ticuli vtilis. Ip̄i nāq3 sunt curr⁹ isrl' ꝛ auriga: cui⁹ cha
ritate ꝛ doctrina ꝛ exēplis Helīā. i. ꝓplm credētē ad ce
lū trahētes. Sicut nāq3 in ph̄ia tota virt⁹ minoris ꝓ-
positiōis: ꝛ etiā ꝯclusiōis ex maiori depēdet ꝓpositiōe
Ita tota vel magna ps virtutis secularium ꝛ etiā cōclu
sionis q̄ sit p mortē qn̄ dicet illud Ezech. vij. Fac ꝯclu
sionē depēdet ex viris ecclisiasticis ꝛ religiosis. Sic to-
ta vita mēbroꝝ ex vita cordis. Et tota lux mūdi ex lu-
ce solis. Ita lux spūalis ex luce illoꝝ quibꝰ dicit. Vos
estis lux mundi Math. v. Si ergo quidā peccato exce
cati istoꝝ luminarium dep̄benderent vtilitatem: non ita
religiosos vilipenderēt: nec de eorum eijcerent societa-
Exm̄ te: sicut faciunt. In quo facto q̄rū adūnā quibusdam
assimilant ciuibꝰ: quondā expellētibꝰ vt fert de eoꝝ so
cietate ꝛ ciuitate oēs sexagenarios: qui bellare nō pote
Exm̄ rant. Inter quos quidam patrem suum senem cōtra
edictum abscondit quo facto contigit quendam illius
ciuitatis apud aliam ciuitatem captiuū detineri: q̄ au-
diens ꝓditionem quam contra ciuitatem suam excogi
tauerant: totum scripsit in tabulis albis: ponens cerā
desuper rogauit q̄ illas tabulas ad ciuitatem suā cui-
dam amico mittere posset: qui nihil vidētes in eis scri-
ptum concesserunt. Ille vo qui tabulas recepit intelli
gens q̄ tam sapiens homo sine magna causa: illas mi
nime misisset tabulas ad cōsiliū ciuium detulit: in quo
nihil vel minimum quid inuenire sciuerūt. Iuuenis
vo ille qui patrem suum absconderat: de consilio redi-
ens ꝛ patri oīa narrās: didicit a patre q̄ ceram auser
rent ꝛ viderent si aliquid de subtus scriptū inuenirent
quod ꝛ fecerunt ꝛ cōtra aliorum ꝓditionem se munie-
Exm̄ runt iuuenis admirantes sapientiam. Itē ciues illi tra
ctauerūt q̄ nobiles inter eos distinctū ab alijs portarēt
habitū qđ cū iuuenis p̄ri abscōdito narraret: ait paf. g
estis oēs mortui: q: pauci estis nobiles respectu popula-
riū: ꝛ in briga vel pugna q̄ q̄nq3 int̄ vos ꝛ illos ꝛ ptē-
tione vboꝝ cito vos occident p habitum distinctū sta
tim cognoscentes quos occidere debent. Cuius consi-
lium cum filius nobilibus narrasset: oēs in magna
posuit admiratiōe: quō talia didicisset ꝯsilia. Ip̄is vo
oīno scire volētibꝰ quomō vel a quo talia didicisset:
sub certa illorum ꝓmissiōe rei veritatem aperuit. Qui
videntes tam sanum seniorum esse consilium: ordina-
tionem de eorum expulsione reuocauerunt. Ciues ob
sessi sunt christiani obsessi: ab illo cū exercitu suo q̄ cir-
cuit querens quem deuoret. i. Pe. v. Illi qui senes int̄
istos bona dant consilia sunt illi qui predicationibus
ꝛ cōfessionibꝰ ciues informant eccliē: quō se a diabolo
custodire debēt: quos nonnulli de ciuitatibꝰ suis ejece
rūt: nec int̄ illos habitare p̄miserūt: nec adhuc permit
tunt. Alij vo illos libēter eijcerēt si possent. In h̄ g̃ fa-
cto p̄dictis assimulātur ciuibꝰ. Et vtinā etiā in alio eis
assimilari vellēt: vt sicut ip̄i in sene illo vidētes sapien
tiā p quā eos prudēter docuit: quō se a periculis custodi
re deberēt corpoꝝ. Ita isti aduerterēt quō religiosi de
ordine mendicātiū multos docuerūt quō se a periculis
custodire deberēt aiarū: ꝛ hec mon ꝯsideratiōe nec in
gressos de ciuitatibꝰ expellere vel grauare niterent nec
intrare ꝛ cū eis habitare volētes ꝓhiberēt iuste ꝛ reli-
giose de resurrectiōe cogitātes. ij. Mach. xij.
¶ Sed illoꝝ religiosoꝝ qui nec ꝓpter volūtates malas Ar. xiij.
ꝛ nisus obsistentiū nec ꝓpter linguas detrahentiū ces-
sant illos informare: qui ip̄os ꝑsequunt: nec ip̄os fugi
unt sed quanto plus eos persequunt: ꝛ de societate eo-
rum illos expellere nitunt: tanto fortius eis dare sana
ꝯsilia satagunt magnū est in terra meritum ꝛ in celo p̄
miū. Primo nāq3 hic in terra merent q̄ religiosi ꝛ spe 45
cialiter qui inter eos sunt senes inquietari non deberēt
per legem. P. iij. 15. ꝛ hoc q̄tum ad corpus. ¶ Secun
do meritum illorum continue crescit interius in aia: si
cut patet p exemplū ignis cui comparantur: primo pro-
pter sui dispositionem: ꝛ secundo ꝓpter sui feruorem et
decorem. ¶ Primo ꝓpter sui dispositionem p tanto q:
sicut ignis in sua ꝓpria sphera circulariter fertur ꝛ mo
uetur: sed in materia aliena semp ascendit. Sic religio
sus fm ꝓpriam viuens voluntatem: ꝛ volens in ꝓpria
esse volūtate: circulariter mouet cum illis d̄ quibus in
ps. xj. In circuitu impij ambulant: sicut visus circa sti
pitem qui ibi est in sero vbi fuit in mane. Figura de iu-
deis qui dicunt Deut. ij. Circuiuimus montem Seir
multo tpe: quia non dei nec Moysi sed ꝓpriam seque-
bant voluntatem. Sed religiosus in voluntate dei et
p̄lati suam habens volūtatem quasi in materia alienu
semper ascendit: meritum merito accumulando: de vir
tute in virtutē vsq3 videat deū deoꝝ in syō: sicut ignis
effulgēs ꝛ thus ardens in igne Eccl'. l. Ad modū He
lie qui surrexit quasi ignis: verboꝝ eius vt facula arde
bat. Eccl'. xlviij. ¶ Et quia magno merito magnū debe 46
tur in celo premiū. non est dubium quin religiosis q̄ a
iuuentute deo fideliter seruiunt: magna in celo debea-
tur merces seu premiū. Ip̄i nanq3 nō seruiūt deo sicut
serui conducticij. i. mali christiani: quibꝰ certū redditur
stipendiū in terra: sed sicut filij q̄bꝰ debet hereditas et
merces sine estimatiōe. Figura ad h̄ Geñ. xv. d̄ Abra-
am: qui ꝓpter deum patriam dereliquit cum parentibꝰ
ꝓpe qđ de⁹ ei dixit. Ego ꝓtector tu⁹ sum ꝛ merces tua
magna nimis. Et. j. Machab. j. vbi d̄r q̄ vocauit pue
ros suos nobiles q̄ secū erāt nutriti a iuuētute sua ꝛ di
uisit ill' regnū suū. Nec mirū q: plura ꝓpter deū dimit
tūt q̄z oīa regna mūdi: sic ptz p rōnē oñsam. P. iij. 33.
¶ Nec tn̄ dimittūt h̄ ꝛ multa gn̄a martirij sustinent
Vnū i lingua i afflictiōe ꝛ tormēto qđ hūt i h̄ q̄ libe-
re loq̄ nō audēt. Aliū in ocul' in h̄ q̄ ad libitū vagari
nō p̄mittunt ad vidēdū mūdi vanitates ꝛ spectaculu
Tertiū ꝛ magnū in h̄ q̄ ꝓpria p̄uant volūtate. Quar
tū in carnis maceratiōe in h̄ q̄ carnis resistūt tentatio
nibꝰ qđ durius multis videt q̄z vna hora ꝓ christo ca
put amittere. Quintū in paupertate ꝛ labore ꝛ hmōi te-
dijs que paupes frequēter experiūtur mēdicātes. Q:
eni talia ꝓpter deū sustinere durior pena sit ip̄a morte:
patet etiā p legē ciuilē. Codice li. ix. ti. ad legē iul'. ma-
ie. l. quisquis. In qua habet q̄ etiam filij intantū p cri
mine lese puniūtur maiestatis q̄ eis viuere tediū est ꝛ
mors solatium: q: exheredant ꝛ depaupant: ꝛ meli⁹ est

mori q̄ȝ semp in paupertate viuere. Cui legi ꝯcordat illō
Threnoꝝ.iiij. Melius fuit occisis gladio q̄ȝ interfecti
fame: qm̄ illi statim mortui sunt: isti extabuerunt con-
sumpti ex sterilitate. Ex quo tn̄ est meritum ꝛ premiū
oīa ꝑꝑt deū derelinquentiū ꝛ sustinētiū: beat⁹ q̄ moriēs
deo dicere pōt: tu pro me fuisti mendicus ꝛ pauper: et
multa sustinuisti trigintatribꝫ annis. Et ego ꝓte mul-
ta dereliqui ꝛ pauper fui ꝛ multa aduersa sustinui a iu-
uentute mea: quia tales cum deo: sicut dicit Exo. xxix.
Erūt sacerdotes religione ꝑpetua.

Ar.xv. ¶ Qui quidem religiosi sacerdotes quo ad actū ꝛ ha-
bitum in veteri testamēto: quo ad vocationem ꝛ opa-
tionem in nouo testamēto: videntur fuisse premōstrati.
47 Ut autem melius videatur: quomō in veteri testamē
to q̄ ad ꝑdicta figurātur: oportet cōsiderare q̄ oēs reli
giones ꝛ ordines incipiēdo ab ordine aplōꝝ vsq̄ ad
diem istū in generali in vno ꝯcordabāt actu. Et in spe
ciali aliqui ab alijs in actibus aliquā habuerūt diuer-
sitatem. In habitu vō in generali ꝛ speciali omes ali-
quā habuerūt differētiā. ¶ In generali vō actu in hoc
omēs cōueniebant: q̄ quadrigā eccle.i.ꝑpl̄m christia-
nū immo generaliter hūanū genus ad celū ꝛ salutem
trahere ꝛ portare: exemplis documētis ꝛ orōnibꝫ diri-
gere ꝛ ducere omēs: qui boni inter illos fuerūt nitebā
tur: ꝛ nitunt ad modū quoddāmodo equoꝝ vel alioꝝ
aīaliū que quadrigā portāt ꝛ ducunt: q̄ sicut ipsam q̄-
drigā ꝑcedunt cōbinati: ꝛ ipsam post se ducere nitunt.
Ita isti vite ꝑeminētia alios ꝑcedebāt: ꝛ ipsos q̄si qua-
drigā vel currū israel post se ducere nitebātur: timen-
tes ne currum dimittētes in illā inciderēt sniam: quo
ad deū que habet Gen.xliij. Nō videbitis faciē meā:
nisi adduxeritis fratrē vrm minimū vobiscū. Sunt ḡ
equi oēs boni religiosi qui a principio christianitatis
orōnibꝫ: ieiunijs: vel quibuscūq̄ suffragijs currū isrl̄
ad celū ducere conabant: equi dicti ꝑpter actus ꝛ com-
binatiōis silitudinē. De q̄bꝫ Isidor⁹ li. etymol. Equi
ab equalitate dicti sunt: q̄ solebāt olim duo equi eq̄lis
forme ad trahēdū currū iungi. Sic ad trahēdū hoies
ad celū: misit illos binos. Lu.x. Curr⁹ vō vel q̄driga
est ꝑpl̄s quē q̄libet ordo post se trahit ad salutē: in h̄ er
go generaliter omēs cōueniūt. ¶ In speciali vō aliquā
habēt differētiā: quia aliqui currū isrl̄ trahere ordinā-
tur ꝛ conant orōnibꝫ horarū ꝛ missarū quotidie in lo-
cis suis decantatiōibꝫ ꝛ sanctis meditatiōibꝫ ꝛ ꝯtēpla
tionibꝫ ꝛ spūalibꝫ infra domū laboribꝫ. ¶ Alij vō his
actū supaddūt laboris corpalis ꝑ mūdum ambulātes
ad ꝑdicādū. Sicut illi de ordine aplōꝝ ꝛ de ordinib⁹
mendicātiū. ¶ Habitu vō oēs aliquā generaliter vt ꝑ
dictū est: habent diuersitatē. ¶ Cōsiderādo ḡ primam
ꝯditionem generalē in qua oēs ꝯueniunt elegāter vi-
dent oēs ordines cū ꝑpl̄o quē ducūt fuisse ꝑmōstrati:
ꝑ illas quatuor quadrigas de q̄bꝫ ꝑdixit ꝓpha dicens.
Zach. vj. Leuaui oculos meos ꝛ vidi ꝛ ecce q̄tuor q̄-
drige egrediētes de medio duoꝝ montiū: q̄ medij fuit
inter vetus ꝛ nouū testamētū participātes naturā ex-
tremorum: dum f̄m vtrumq̄ȝ vt debuerunt vixerunt.
¶ Considerando vō secundam ꝯditionem in qua ali-
qui ab alijs differunt. Apl̄i ꝛ sequaces illorum ꝑ mun
dum discurrētes significari vident: in hoc q̄ cito post
dicit qui erant robustissimi exierunt ꝛ querebant ire ꝛ
discurrere ꝑ oēm terram quorum commissio ꝛ auctori
tas per hoc patet quod sequitur. Et dixit supple deus
ite perambulate terram quorum obediētia ꝛ actus spe
cialis ꝛ laboriosus ꝛ vtilis valde: i quo ab alijs distin
guunt: ostēdūtur per hoc quod statim sequitur. Et ꝑ-
ambulauerūt eam. Et vocauit me: ꝛ locutus est ad me

dicens. Ecce qui egrediunt in terrā aquilonis requie-
scere fecerūt spm̄ meū in terra aquilonis. Ecce magna
ambulatiōis illorum vtilitas: quia requiescere fecerūt
spm̄ suū: ꝛ spm̄sctm̄ dei in terra aquilonis. Ad istam
dn̄ium tartaroꝝ: ꝛ regnū ꝑfidis ꝛ impiū trepassandes
nā sup mare magnū ad p̄tē mūdi sūt aq̄lonarē. In q̄
p̄te fr̄es pegrinātes ꝓ chro in multi. aīabꝫ spm̄sctm̄ fe-
cerūt suo q̄escere ministerio: q̄ sua ꝑdicatiōe innūerā
multitudinē ad fidē chri in ill' ꝑtibꝫ ꝯuerterūt: a q̄ pere
grinatiōe ire volētes aliq̄liter impedire nitunt ꝑposi- 48
tū Pharaonis de q̄bꝫ ꝑtractū est. I.ij.13. Considerans-
do insup tertiā illoꝝ ꝯditionē in q̄ habitū omes habēt
diuersum: videntur ostensi fuisse in hoc q̄ in eodem ca-
pitulo continet in quo sic dicit: in quadriga prima eq̄
ruffi. Primi nāq̄ȝ ordinis equi.i. apl̄i: ruffi erāt sangui
ne martyrij: ꝑpter sanguinis nanq̄ȝ effusionē: rubrum
est indumētū tuū o Petre: cū maiori parte de collegio
tuo. Sequaces vō illorum rubicundi sunt igne chari-
tatis: que eos ꝑ mūdum discurrere facit ꝓ salute pro-
ximorū. Isti magnā post eos duxerūt ꝛ ducūt q̄drigā
saluandoꝝ.i. multitudinē christianoꝝ: qui sicut dicit
ad Eph.ij. Supedificati sup fundamētū aplōꝝ ꝓpheta-
rū ꝛc. Sequit i q̄driga secūda eq̄ nigri.i. btūs Bn̄di-
ctus ꝛ btūs Gregori⁹ ꝛ alij de ordine illo q̄ prim⁹ fu-
isse credit ꝛ immediatior ordini aplōꝝ de ordinibꝫ ap
probat. in q̄ adorāt regē regū cū eq̄s ꝛ curribꝫ Ezech.
xxvj. Sequit. In q̄driga tertia eq̄ albi.i. cistercienses et
ꝑmōstratēses. Apo.vj. Ecce equ⁹ albꝫ ꝛ q̄ sedebat sup
eū exiuit vincēs vt vinceret. Sequit: in q̄rta eq̄ varij
ꝛ fortes.i. paupes mēdicātes varij habitu fortes ꝛ ve-
loces spū ꝛ feruore ꝛ labore in ambulādo ꝛ ꝑdicando
de q̄bꝫ Hieremie.iiij. Velociores aq̄lis eq̄ illius. Et
Abacuc.j. Velociores pardis eq̄ ei⁹: q̄ sunt q̄si ꝑ ter
ra eq̄tes discurrentes.ij. Machab.v. Duri ꝛ rigidi in
peccātū expugnatiōe. Iux illō Esa.v. Vngule eq̄rū vt
silex: si tn̄ nō claudicauerint vno pede terrā sortit ꝑmē
do.i. veritatē intellectu sane intelligendo. Et alio pede
terrā non tangēdo: hoc est veritatē quā intelligūt non
opando nec alijs efficaciter ostendendo: de quoꝝ quo
libet Zach.ix. Dispergam quadrigam de Effraim: et
equū de Hierl'm. Q̄ aūt predicti equi hoies in ordini
bus deo deseruientes significent: patet ꝑ hoc quod ibi-
dem Zach.vj. statim subditur de ꝓpha qui quesiuit de
predictis qui essent: ꝛ de respōsione sibi facta. Et respō
di inquit ꝓpha ꝛ dixi ad angelum qui loquebat in me
qui sunt hi dn̄e mi. Et respondit angelus ꝛ ait ad me.
Isti quatuor sunt venti celi qui egrediūtur vt stent co-
ram dominatore omniū terre: de quibꝫ Zach.x. Posuit
eos quasi equum glorie sue in bello: ꝛ ad hoc armant:
videāt tn̄ q̄ arma illa nō male portēt. Sicut illi. I.vij.
6. cū sequentia. ¶ Q̄tū ad secundā p̄tē hui⁹ articuli q̄
eedē religiones sint in nouo testamēto ostensi ꝛ exp̄ssi
q̄tū ad tpis vocationē ꝛ opationem: videt Math.xx.
vbi ꝑmo mane misit in vineā suā aplōs: hora tertia be
nedictū cum regula ꝛ ordine suo: ꝛ btm̄ Augusti. cū re
gula ꝛ ordine suo. In hac hora spūssanct⁹ abūdanter
dat⁹ est: q̄ in diebꝫ suis emanauerūt putei aquarum ꝛ
q̄si mare adimpleta sunt. Eccl'.l. Hora sexta Premon-
stratēses ꝛ Cistercienses. Hora nona ordies misit pau
perū qui bene significant ꝑ Petrū ꝛ Joannē qui ascē
derunt ad horā orōnis nonā. Act'.iij. Nō hūtes auꝝ
neq̄ȝ argētū ꝫ virtutē curādi ꝛ saluādi spūalit īfirmos
Hora vndecima introducet quos ipse nouit. Ecce or-
dinū vocatio: quoꝝ actū voluit christ⁹ esse vinee spūa
lis.i. ecclesie culturam: ad omnes illoꝝ ꝛ singulos: di-
cens: ite ꝛ vos in vineam meā. Math.xx: quia religio

mũda et imaculata: hec est visitare pupillos ⁊ viduas
in tribulatiõe eoꝝ. Jacobi pmo.
Ar.xvj. ¶ Quã quidē religionē in oſſu ordine maculāt et inor
dinata affectiõe ⁊ eiꝰ ſeqla q̄ multū anhelāt ad officia
49 ⁊ dignitates q̄les in ſtatu vl' ordine ſuo vidēt poſſibi-
les. Taliū nāq; intentio ſeu affectio eſt obediētie exem
ptio: cathedre peſtilentie ſeſſio: vocari ab hoib' rabbi:
hre pmos recubitꝰ in cenis: ⁊ ſalutatiões i foro ⁊ ibro
nū iudiciū poſſidere: gaudere cū gaudētib': ſ; nõ flere
cū flētib'. Hi ideo nidū ſuū maculāt: qi ſub eſſe nõ ſu
ſtinent: pēſſe non norunt: ſupiorib' inobedientes: infe
riorib' importabiles: qz ſunt importuni vt accipiāt: in
quieti donec accipiāt: qi auertētē te faciē ⁊ nihil eis dās
te turbabunt: ingrati cum acceperint: ⁊ tū ablata colli
gunt: nihil interrogātes ꝓpter ꝯſciētias gens intracta-
bilis: ſubijci neſcia: niſi cū nõ valet reſiſtere docuerunt
linguas ſuas loq̄ grādia cum operē exigua. Sicut re
ges gētiū dñant pauperū ſubditoꝝ. Illos ꝯ q̄s ſuſpi-
catiõib' mordent: in oēm ventū diſpergūt: ſitq; facul-
tas agendi ꝓ libitu ⁊ nemo dicit: cur hoc feciſti? pſunt
oñib': pſunt pauc'. Capite eis inclinat: dicēdo. Aue
rabbi. Corde ſimul cogitat: vah q̄ deſtruis tēplū dei:
ſuſurratas delatiões recipiūt: ab his qui verent palā
dicere q; in aure ſuſurrant: ſubdit' onera grauia impo
nunt ⁊ importabilia nec minimo digito ea ſupportant:
huius vana eſt religio: Jacobi primo.
Ar.xvij. ¶ Hoꝝ vo actus eſt indiuidua colligere diligenter ⁊
50 cuſtodire: de vniuerſalib' parū curare: eſſe in appropia
tis parci: in cõib' ꝓdigi: in cauſa rei cõis anxij: in cura
rei familiar' hilares: in pma ſe improbe excuſant: in ſe
cunda licentiam importune extorquēt: in ſtudijs vani
opiniones nõ mores ſed nouiores ⁊ vaniores ſectātes
ciſternas vacuas fodiētes: telas araneaꝝ texentes: de
quib' nihil ſupeſt niſi afflictio ſpūs: euiſceratio mēns
euacuatio gratie. Hi iugiter inter ſe ꝯtendūt: nõ quis
dignior: ſed q̄s annoſior ⁊ prior ad magiſteriū habeat
dūq; plus oculꝰ ad patriā habet ⁊ annos: q̄ ad ſcien-
tiā ⁊ mores: ſurgūt annoſi indocti: quoꝝ anni multi ⁊
actus ſtulti: ⁊ cathedrā rapiūt magiſtralē: ⁊ digni tur-
piter poſtponūtur. Or em̄ patria vel etas vel tempus
longū ſtudendi clericū faciat ſtrenuū: nulliꝰ conſulta
ſinderiſis vel cuiuſq̄ ratio admittit ordinata. ¶ Hoc
ergo incõuenienti vſitato: ad talē deuenit quorūdā ſta
tus famoſorū clericoꝝ inopiam: vt qui dū ſm valorē
exponebant eſſe ſolebant vniuerſitatū ⁊ regnoꝝ fama
flores ⁊ gloria. Nūc ſm patriā vel tempus ſeu fauo-
rem expoſiti fiunt alijs inferiores: in ſcientia pariter et
opinione: ⁊ vt expreſſius exeat q; totū vlteriꝰ nõ finit
anguſtia retineri ꝓpter ambulantes in circūitu: qui ibi
viz deſinunt vbi incipiunt: ꝓ principio medio ⁊ fine
ignorātiā ⁊ ſufficientē illiteraturā hñtes: q̄ defecerunt
ſcrutātes ſcrutinio ⁊ abominabiles facti ſūt in ſtudijs
ſuis: ꝑdidit Babylon ſciētie nomē ⁊ famā: ſitq; vt dū
vmbrā vanitatis nõ tam vaniꝰ q̄ inſaniꝰ pſequūtur:
longiꝰ fugiat ab eiſdem ⁊ ipi vani ſicut ea que dilexe
runt ſine oleo gratie ⁊ ſcientie lumine cum lampadibꝰ
vacuis vacui relinquentur. Nec mirum ſi his taliter
contingat qui ſpūalem hiericho quam ſemel in eis de-
ſtruxerūt ꝯtra dei defenſionem ⁊ maledictionē iterum
reedificāt: vitam circa inania ꝯſumēdo qui Senece cõ
iunctūtur teſtimonio epl'a.xlix. ad Luciliū. Pudet in
quit me vt in re tam ſeria ſenes ludimus mus eſt ſylla-
ba: mus aūt caſeū rodit: ſyllaba ḡ caſeū rodit: puta me
nūc iſtd ſoluē nõ poſſe: q; mihi ex iſta ignorātia pericu
lum imminet qd incommodū eſt: o pueriles ineptias:
q̄d mihi luſoria iſta cõponis nõ eſt iocādi locus apta

decent ⁊ ſimplicis bonitatem. Etiam ſi multū ſupeſſet
etatis parce diſpēſandum erat vt ſufficeret neceſſarijs
nūc vo que dementia eſt ſuperuacua diſcere in tāta tem-
poris egeſtate. Idem in epl'a.xlix. Quod inqt nõ ꝑdi-
diſti habes: cornua non perdidiſti: ergo cornua habes.
Non vaco ad iſtas ineptias: ingēs in manibus nego-
cium eſt: quid agam? mors me ſequitur: vita fugit: ad
uerſus hec me doce: effice vt ego mortē nõ timeā: ⁊ vita
mea non effugiat. Idē in epl'a.xvj. dicit tales eſſe q̄les
amētes q̄ ciuitate obſeſſa ⁊ ſenib' atq; mulierib' ca tes-
ter' ſollicit' circa ſuā ſalutē ipi circa vanas vacēt que-
ſtiūculas. Idē epl'a.lxxxvij. Scis q̄ recta ſit linea: qd
tibi ꝓdeſt: ſi qd in vita rectū ſit ignoras. Sic in muſica q̄
docet voci modificationē. Sic in geometria q̄ de men-
ſura rõne eſt ⁊c. Iſta nāq; liberaliū artiū ꝯſectatio mo
leſtos intēpeſtiuoſos verboſos ſibi placentes facit: q̄re ḡ
liberalib' ſtudijs filios erudimꝰ? nõ qz virtutem dare
poſſunt: ſed qi animū ad accipiendā virtutē ꝑparāt.
¶ Qd minꝰ in ope oſtēdūt illi de q̄b' in pſ.lxxvij. De Ar.xviij.
fecerūt in vanitate dies eoꝝ q̄ viz totam vel magnam
vite ſue partem in talibus ꝯſumūt quoꝝ tamē victus 51
eſt delicatior ⁊ veſtis vt frequēter ꝑcioſior. Ipi nanq;
qui patres eſſe deberent pauperū ⁊ duces celeſtis mili
tie ⁊ forma gregis in bonis exemplis ⁊ opib' penitētie
ſocijs in ſanguine ⁊ cede verſantium cibos cupiūt deli-
catos ⁊ ſomnos capiunt matutinos. Alijs inq̄ nocte
dieq; cura ꝑuigili feſtinātib' redimētēs tpa qm̄ dies ma-
li ſunt nõ tam multipliciter q̄ eciā ſalubriter operando:
⁊ vſq; ad vite veſperā opationē ꝯtinuādo. Illi ecõtra
rio ⁊ longas noctes dormitando cõſumunt: ⁊ dies fa-
bulando peragūt ocioſos: in cenis angularibus fercu-
la ferculis apponūtur ⁊ illi qui portant pondus diei ⁊
eſtus penuriam patiunt. Sicq; inter illos ludus diui-
ditur: vt dum Judas cū loculis iuuenis ⁊ fortis hel q̄
oñia deuorat q̄ famelicus cibū ſatiatus famē fameſcit
ſemꝑ dolens de defectu cibi vel ſacculi: ſicut patet. G.
v.arti.ix. Ebriꝰ eſt ⁊ potens crapulatꝰ. Petrꝰ aūt ⁊ Jo
annes. i. debilis ⁊ pauꝑ quib' non eſt aurū vel argen-
tū: famem vt canes patiunt. Sicq; agit vt ꝯuenientib'
vobis in vnū: non eſt cena infirmantis corpis ruinas
reficere ꝓ cõmodo ſed carnis luxuriantis curam ꝑfice
re in deſiderio: delicata nimis medicans prius alligari
q̄ vulnerari membrū nõ ꝑcuſſum plangere fouere vn
guento vbi nõ dolet: emplaſtrum apponere vbi ſciſſu-
ra non precedit ſed poſt ſequit: qi ꝓpter crapulā multi
perierūt ⁊ in multis eſcis erit infirmitas: qd minꝰ ad-
uertūt ſue carni tā ꝓditorie ꝓuidētes ⁊ indiſcrete: non
ad neceſſitatē ſ; ad ſuꝑfluitatē circa quā explēdā dum
prādijs incūbūt lõgiorib' ne qd abſit feſtina comeſtio
ne iudeiſare videant: nõ ſolū fauces cibos ſ; ⁊ aures ⁊
rumores ſitiunt: non minꝰ altos ⁊ confuſos q̄ vanos
⁊ fabuloſos: ⁊ quātū ora dapib': tm̄ lingue detractio-
nibus occupātur: poſtq̄ ſeſſum eſt comedere vel bibe-
re ꝑ villam vel hortum feſtinant diſcurrere. Sedit in-
quit populus mādūcare ⁊ bibere ⁊ ſurrexerūt ludere:
vt iacco artꝰ depreſſo ⁊ cõpreſſo: locꝰ fiat cene. Quos
repħēdit Bern. in epl'a ad dñm abbatē: dicēs. Que eſt
hec ſecuritas fratres int frendentiū vndiq; hoſtiū ha-
ſtas: ⁊ circūuolantia ſpicula ꝓijcere arma: ⁊ prandijs
incubare latioribus: aut molli volutari lecto: qualis eſt
hec ignauia o milites: ⁊ quale periculum: ſicut patet
A.viij.14. Talibus improperat. Nūeri.xxxij. Nun-
quid fratres veſtri ibunt ad pugnam: ⁊ vos hic ſede-
bitis. Quibus ſalubrius eſſet reſpondere: ſicut ipi re-
ſponderunt. Nos ipi armati ⁊ accincti pergemꝰ ad ꝓ-
lium ante filios iſrl': donec introducamꝰ ipos ad loca

sua. Ne eis ptingat qd cōtigit lucifero: qui sol⁹ sedere
voluit: sicut dixit Esaie. xiiij. Sedebo in monte testa-
menti. Et quid ex hoc sequebat? ptz p hoc qd subiun-
52 gitur. In infernū detraberis. Aaron enī tpe vindicte
non sedit nec dormitabat sed stetit inter mortuos ⁊ vi
uentes thuribulo in manu accepto. Numeri. xvi. Sic
religiosi inter petōres: ⁊ deū in thuribulo orōnis ⁊ pre
dicandis: ne speculator dormiēs pcipitet. Circa ad se-
cundā partē huius articuli vanis non tegumentū nu-
ditati: sed ornamentū appetit vanitatis: querit ad in-
duendū: non qd vilius sed qd subtili⁹ ⁊ nitidi⁹ ve in-
uenit: nō qd frig⁹ repellat: sed qd supbire cōpellat: qd
p mollē tactū mulceat: ⁊ p colores oculos attrahat in-
tuētiū: nō qd vili⁹ pōt obseruari: sz qd venusti⁹ ⁊ fors-
ni⁹ ostētari. Nō enī ille quē ore ⁊ vita ostendere debe-
rent. i. christ⁹ summ⁹ pastor: cui⁹ greges custodes esse
deberent: talib⁹ legit fuisse indutus ornamētis nec ve-
ctus equo vel stipatus baiulo manticam portāte. Pe-
trus etiam ⁊ oēs ordinum fundatores sine talib⁹ fas-
tis crediderūt posse implere salutare mandatum: quo
dicitur. Si amas me pasce oues meas. Joan. xxi. Si
g vos ptrariū in oīb⁹ cōmittitis: restat qꝫ iam sit ser-
uus maior dño suo: ⁊ discipul⁹ supra mgrm. Et qꝫ in
his hi qui hmōi sunt poti⁹ sint improperatores et de-
structores qꝫ religionis ostensores: quia illum habitū
qui religionis signum quondam fuit specialem: nunc in
signū gestāt supbie: miles ⁊ monach⁹ ex eodē sibi par-
tiunt cappā ⁊ caligam cū talib⁹ insigniis christi: humili-
tatem predicant: dei iusticias enarrant: ecclesie testamē
tum assumunt dilatant capucia ⁊ philateria: magnifi-
cant fimbrias: stringunt manicas: trahunt tunicas: ru
gant cappas: ornāt latera: pdunt laqueata iocalia: ostē
tant sudariola ⁊ munuscula: ⁊ dū sic currūt ad capitu
la plus loci illius ambitio qꝫ deuotio terit limina. Sz
inquiunt. nunqd de vestib⁹ cura est deo: ⁊ non magis
de morib⁹ nec in habitu est religio: sed in corde: ac for-
ma hec vestiū deformitatis mentiū ⁊ moꝝ est indiciū.
Ex cordis sine dubio thezauro pcedit quicqd foris ap-
paret vicioꝝ. Vanū cor vanitatis notā ingerit corpo-
ri: ⁊ exterior supfluitas: ⁊ curiositas interioris certissi-
mū est signū vanitatis: mollia indumēta mollicíem in
dicant animi: ⁊ non tm̄ curarent corpis cult⁹: nisi prius
neglecta fuisset mēs inculta virtutib⁹: ab illis q se huic
nequam conformāt seculo: ⁊ commixti sunt inter gen
tes ⁊ didicerūt opa coꝝ. Contra quos vide. P. iij. 23.
Et. O. vij. arti. viii. g hoꝝ vana est religio.
Ar. xix. ¶ Quis vanū nō diceret paupertatis nomen? vbi ex tā-
to fastu ⁊ expensis pclamant inceptiões: scribunt lre:
53 multi ad cenam vocant inceptoris: ⁊ si quidem talis sit
de quo estimatur: qꝫ in posterum ambiciosis patroci-
nium non poterit prestare: occasiões querunt non cō-
parendi: nec per se nec per pcuratorē sufficiēter instru
ctū. Si vo cuius fama licet vana tm̄ celebris habet: de
tota currit pruincia: terra operit quasi locustis: replen
tur hospitia: narrant rumores: disputat de partib⁹: ho
norant amici: scandalizant inimici: mirāt oēs: oblo-
quunt nobiles tale a pauperib⁹ fieri phase: qd ipi si-
ne magno dispēdio se facere posse diffidunt: asserentes
illos abuti noie paupertatis in supbiā: ⁊ qꝫ minorē cōti-
Exsi net veritatem dictū quo se pauperes asserūt. Quidam
nanqꝫ nobilis obiicere solebat: vel qꝫ mendaces erant
se paupes asserentes: vel latrones: vt tot expensas per
latrocinium acquirerēt. Ipis vo congregatis in diui-
nis officiis quanta sit negligētia patet: cum sacris vigi
liis paucissimi vix interesse dignent: ⁊ ad sacra missa-
rum solēnia ad ludendū: ad ridēdū: ⁊ ad cachinnādū
magis qꝫ ad psallendū pgregrari videant: dici de quo
mali seu dissoluti rident: deuoti lugēt: dicā inqꝫ palne
vt dolēs sz amans amens mi magis videar: sz ei q non
amat ⁊ q vim nō sentit amoris: si mi dici libeat q deflu
unt in comessationib⁹ ⁊ ebrietatib⁹ in cubilib⁹ nō dicā
i impudiciciis: vt si cet⁹ clericoꝝ putent pstibula lasci
uoꝝ ⁊ pciliabulū histrionū q ibi remissio societas effu
sio liberalitas loqcitas affabilitas: cachinnatio ⁊ deri-
sio iocūditas: mollicies ⁊ nitor vestimentoꝝ honestas
vocat seu nūcupat. Si ad h amicoꝝ marsupia exhau-
riunt: si sic beneficia pncipū elemosyne pauperū: imo
sanguinis immaculati agni pciū dissipat: nōne iniqui
sunt cet⁹ vri? Esa. j. ¶ Mūdiales vo q multū mirant 54
⁊ sciscitant: quō talis fast⁹ inter pphas Ignorāt pla-
ne: quō de sumptib⁹ egenoꝝ sic ventrib⁹ seruiūt gulo-
soꝝ: quō liber ⁊ tunica obligant vel vendunt euntis ⁊
dantis: ⁊ quō pecunia mutuat: ne nihil dando inimi-
cus cesaris videat: ⁊ vt ab illo q dari pcerit immemor
esse nō posset: q ⁊ futurū sperat dissolut⁹ supportet vel
indign⁹ pmoueat: sicqꝫ dū supbit impi⁹ incēdit paup
sitqꝫ librorū quos antiqui sancti patres ⁊ pdecessores
congregauerūt alienatio. Nam si in libraria libri ins-
uenti fuerint duplicati: vnuz necesse est in obsequium
inceptoris qui ad cōuētū illū ptinere dinoscit p pecu-
nia alienare: qui dū tpibus suis iterum non duplican-
tur suis obsequunt successorib⁹ quos a tali venditio-
nis sollicitudine preseruāt in euum. Pro deo si nō pu
det ineptiarum cur non piget expensarum ⁊ laborum
⁊ futurarū penaꝝ: quid pderit in seculo eis vanitates
reliquisse hoim: si adhuc in monasterio vanitates susti
nēt demonū. Non sanis enī inter est verum portionem
suam recipient cū puersis hoibus: an cum demonib⁹:
quoꝝ indifferens erit dāpnatio ignis etern⁹. Et si men- 55
tio fiat de errore pdicto extirpando: absit inquiūt non
decet: tpi non congruit ordini nostro nō puenit quā in
scholis geram⁹ famā attēdito: ⁊ de placito seu honore
dei vltima sit mentio p iactura animarū: p ruina do-
moꝝ ⁊ penuria fratrū leuis sit cūctatio: nisi qd sblime
est: hoc salutare dicam⁹ ⁊ qd gliam redolet: h iustū te-
neat. Sane inē hec mirari poterūt q causas ignorant
erroris: cū regularis autoritas fratribus indulta sit vi
cia corrigendi qua fronte? quo spū: quo ve instinctu ta
enormia tanqꝫ notoria dissimulant incorrecta: nisi for-
te si dicere phas esset nemo fidenter rephendit: in q se
esse irrephensibile non confidit: siquidē huāanitatis est
in quo quis sibi indulget: aliis non vehementer irasci.
¶ Quorum erga vita via debuit esse vite: dum exem-
plū in suis actib⁹ ostendūt erroꝝ: ceci facti sunt duces
cecoꝝ. Et vbi oēs sordent vni⁹ fetor minime sentit. O
insensati plati: quis vos infascinauit nō obedire veri-
tati. Vbi nūc gladi⁹ leui? zelus Symeōis: vbi feruor
Moysi? qui domesticis suis non pepcit peccātib⁹: vbi
pugio phinees? qui sancta emulatiōe deū placauit ira-
tū. Emulamini ergo o patres: emulamini vias dñi: et
iusticias dei nostri dū tps est faciendi: vt eis resistatur
quoꝝ fastus statū vestrū dissipat ⁊ decolorat. Sic vtri-
qꝫ ⁊ vestre fama ⁊ ordinis nō modice pficietis vtilitati
⁊ obmutescere facietis ora hoim malignoꝝ.
¶ A quib⁹ moꝝ errorib⁹ si cessare noluerint: finis erit Ar. xx.
hoim derisio: dei abiectio: ⁊ indurati eterna timēda est 51
dāpnatio. Ex enī hoim sequit derisio: ptz qꝛ de latebris
paupertatis falleratū ⁊ nitidū psiliētē in publicū: oēs
notant ⁊ cachinnāte labio derident: et obliquo sidere in
tuentes: ostendunt digito cunctis notabilem. Si vo
status sui immemores in apparatus lasciuia: in gestus
insolentia: in fastus iactantia: in predicta narratiōe et

dispu̾tatiōe impertinente: interioris hoīs ostendant insa
niā: q̄s eos tanq̄ stultos nō irridebit: q̄ dimisso pomo
id est mūdo: ei⁹ retineāt vermē. i. superbiā: i oībꝫ ꝑdi
ctis oia q̄ ꝑpe bona corruptibilia habēt vermē: ⁊ mūdi
vermis est suꝑbia quā ꝑdicti retinēt mūdū derelinquē
57 tes. ¶ Sequit̄ secūda ꝑs huiꝰ articuli: dei vicȝ deiectio
qm̄ vt ait poeta. Frangit deꝰ oēm superbū: alta cadūt:
inflata crepant: tumefacta ꝑmunt̄: descendēt acheron
tis ad vndas a turre Babel ad ima. Quia pleriq̄ ad
honores anxie ascēdere nitunt̄: conant̄ incassum: quia
dū ordiunt̄ succidunt̄: moriunt̄ vel impediunt̄: q̄ ina
nia meditant̄ ⁊ stulto labore ꝯsumunt̄: qꝛ dicit ps̄. lxxij
Deiecisti eos dū alleuarent̄. Et hec quidē iusta videt̄
deiectio: ⁊ oīm rōne consona dextre excelsi mutatio: vt
dū ordo hūilis in oculis suis caput ꝯstitueret̄ in tribu
bus isrl̄. Sicut Saul sup̄ gētes ⁊ regna vt euelleret edi
ficaret ⁊ plātaret: dū vicȝ posuit in deo spem suā ⁊ non
in fortitudine q̄ volūtatē habebat: tp̄alibꝫ abūdabat
auxilijs: ⁊ spūalibꝫ auctꝰ fuit incremētis. At vbi dicere
inceperūt cū ꝑfidis iudeis: ad eq̄s fugiemꝰ ⁊ sup̄ velo
ces ascēdemꝰ. Esa. xxx. Et ad capl̄a ⁊ alia loca ꝑ mun
dū eq̄tabimꝰ. Ipi obligati sunt ⁊ ceciderunt: ps̄. xix. sic
58 ostēsuȝ est supra. P. iij. 26. ¶ Sed dicēt q̄ tp̄a mutant̄
⁊ hoīes deteriorant̄: ⁊ q̄ charitas in cordibꝫ refriguit
multoꝝ: ⁊ ideo tā ꝓ certis locis q̄ etiā ꝓ ꝑsonis ad lo
ca distātia eūtibꝫ oportet istis tp̄ibꝫ ꝯtributionē facere.
Quibꝫ rūdet̄: q̄ sicut tp̄a deteriorant̄ illis q̄ ꝯtributio
nē petūt: ita etiā illis a quibꝫ petunt̄: tpoꝝ ḡ penuriā:
sicut ⁊ priorē copiā loca inter se diuidāt ⁊ eq̄nimit por
tent ꝓprio regimini derelicta. Persone v̾o ad loca di
stātia misse ꝯtributiōe nō indigerēt si antiquoꝝ patrū
qui p̄mitꝰ nō tm̄ ordines: ſ₃ totā ecclīam decorauerūt
in peditādo ⁊ mēdicādo semitas sequerent̄. Q₂ etsi nō
recipiunt̄ ꝓ amore dei: sed multa expēdāt: expto crede
magr̄o: sciens ꝓ certo q̄ hoc defectū nō arguit in illis:
ꝑ quos transeūt: sed defectū hūilitatis in his q̄ non pe
tunt. Oīs nanq̄ qui petit accipit: ⁊ qui querit inue
nit: ⁊ pulsanti aperiet̄ Math. vij. ⁊ Luce. xj. ¶ Quod
ḡ mirū si nihil gratis accipiūt: qui nihil ꝓ amore dei:
sed pulchrius hospitiū ⁊ fortius vinuȝ ꝓ amore nūmi
querūt: qui ⁊ hospitalitatē eis gratis oblatā: sicut ali
quādo visum est: noluerūt: ꝓpter equos ⁊ famulos cū
quibꝫ in villa voluerūt morari: de quibꝫ Ecclīastes. x.
Est malū qđ vidi. Et infra Seruos ⁊ equites ⁊ princi
pes. i. patres ꝑminui ordinis ambulātes quasi seruos
59 sup̄ terrā. In quibꝫ si de bonis expenderēt parētalibꝫ
vel ꝑsonalibꝫ: esset tolerabile malū: sed de bonis cōfra
trū suoꝝ. Nō enī multū videt̄ interesse inter illos qui
ambulāt viā latā: ⁊ inter illos qui dicūt ꝑ aliā se ambu
lare dum veniūt ad eundē terminū: q̄ sumūt panē fi
lioꝝ ⁊ dant eq̄s. Qui ḡ primis dicit illud Esa. xxxiij.
Ve q̄ ꝑdaris: quid putas dicturꝰ erit secūdis: nisi il
lud Math. xxiij. Ve vobis scribe ⁊ pharisei ꝑtermit
to hypocrite: qꝛ hypocrisis non equitat: qui decimatis
mentā ⁊ anetū ⁊ cininū stricta statua ⁊ onera grauia
in laboribꝫ in ꝑambulationibꝫ ⁊ alijs expēsis subditis
imponēdo: duces ceci excolātes culicē: camelū autem
glutientes: qui deuoratis domos pauperū sub obtētu
60 vanitatis. Nota legē contra tales. V. iij. 11. Sed quia
ꝑtractū est q̄ si omnino inulta expēdere velint de ꝑsona
libꝫ ⁊ eis datis expendāt: forsitan respondebūt q̄ mi
nister cōitatis de fisco viuere debet. Quibꝫ respondet̄:
q̄ de his que eis dant̄ a diuersis causa officij qđ habēt
vel itineris qđ faciunt: viuere in via deberent: quia il
la que recipiunt causa officij vel administratiōis: etiā
ſm iusticiā iuris ciuilis tenent̄ in officio vel circa ad
ministrationē illa expendere: ⁊ non in cōmodo ꝓprio:
sicut primo patet tā in textu q̄ in glo. ff. de ꝓcurato. le.
qui ꝓprio noie. i. in digesto veteri li. iij. Idem ptȝ secū
do. ff. de administra. tuto. i. in inforciato. li. iij. vbi ha
bet̄ q̄ quicq̄d tutor recipit rōne tutele: tenet̄ circa tute
lam expendere vel pupillo restituere. Vide plures le
ges his ꝯcordātes. O. iij. 15. cū sequēti. Et. M. ix. 15.
Et. P. xiij. 43. quibꝫ ꝯcordant auctoritates legis diui
ne. O. viij. 4.
¶ Sequit̄ ex ꝑcedentibꝫ planctꝰ seu lamentatio: ſ₃ nō Ar. xi.
illoꝝ freneticoꝝ: qui dissipati sunt: nec compuncti qui
plangēdi sunt: qꝛ non plangunt̄ sed illoꝝ qui ruinam 61
Hierlm̄ cū christo lamentent̄. Quis non plāgeret ad
ꝑdicta mala deuenisse? ordinē tā sanctū tanq̄ ꝑcipuū
ordinem vicȝ quo nullꝰ in terra ob castitatis decorem
⁊ charitatis ardorē similior ordinibꝫ angeloꝝ. Hi car
nem quondā suam crucifixerūt cum vicijs ⁊ ꝯcupiscē
tijs ꝑdicabant cū Paulo: laborabant cū Martha: dei
faciem cū Maria ⁊ angelis contemplabant̄. Sed heu 62
quō obscuratū est aurū: mutatus est color optimꝰ: ab
illo pristino fulgore: quia viderūt eam hostes ⁊ derise
runt sabbata eius quia datꝰ est ei ꝓ suaui odore virtu
tū: fetor viciorū ⁊ ꝓ crispanti crine celestī decoris: cal
uiciū turpissime denudatiōis. Oēs qui glorificabāt
eam spreuerūt eam: quia viderūt ignominiā eius: qm̄
singularis ferꝰ depastꝰ est eam. Hec aūt scribens con
tra nullū loquor ordinem: quia sicut dicit Bern. in ap
pologia. Hec ⁊ si vident̄ fieri in ordine: nullꝰ quippe
ordo quippiā inordinatū recipit: quod v̾o inordinatū
est: ordo non est: vnde nō aduersus ordinem: sed ꝓ or
dine disputare putandꝰ ero: si non ordinē in hoībꝫ: sed
hoim vicia reprehendo. O quātum distamus ab his:
qui in diebꝫ Antonij extiterunt monachi. Siquidem
illi tanta auiditate inuicē panem animarū participant
vt corporis cibū obliti: diem plerumq̄ ieiunis ventribꝫ
sed non ieiunis mētibꝫ transirēt: ⁊ hic erat rectus ordo
quādo dignior parte priꝰ seruiebat̄. ¶ Vobis v̾o cō
uenientibꝫ in vnū: vt verbis apostoli vtar: iam nō est
dn̄icam cenā manducare. Panem quippe celestem: ne
mo est qui requirit: nemo est qui tribuat: nihil de scri
pturis: nihil de salute agitur animarū. Sed nuge ⁊ ri
sus ⁊ verba ꝓferunt̄ in vanū: ⁊ inter prandendū quā
tum fauces dapibus: tm̄ aures pascūtur rumoribus.
Nota. P. iij. 2.
¶ His in ꝑsenti ⁊ socijs illorum rōne societatis: pena Ar. xij.
⁊ periculum imminet inuoluntarie paupertatis: ⁊ in fu
turo ipis solis durior restat afflictio penalitatis. Pri 63
mū patet: quia sicut destructis fundamentis operis: ne
cesse est opus cadere: ita destructa sanctitate que est fun
damentū ⁊ mater abūdātie religiōis: sicut patet supra
e. c. 22. necesse est abundantiā deficere: ⁊ sicut humilita
te ascenditur: ita ⁊ superbia descendit̄. Sed heu quid
dicam? incrassati impinguati dilatati dereliquerūt de
um. Deut. xxxij. Nota. A. viij. 15. Secūdum insuper 64
q̄ videlicet vita irreligiosa in alio seculo penam causat
patet: quia hic minime illorum puniūtur leuitates: si
cut ostensum est. M. xj. 137. Et. O. vij. 15. de moriente
te sine cuculla. Si ergo iste puniebatur: vel si habitum
dimittens quo ad mundum apostata reputetur: ⁊ tan
q̄ apostata puniatur: cum ꝯtinentia paupertas volun
taria ⁊ obedientia sint ita de substantia religionis: etiā
sin plus q̄ habitus: sequi videtur q̄ predicta vel aliqđ
trium deserens ꝑdictorum apud deum apostata repu
tetur: ⁊ tanq̄ apostata sit puniendus: ⁊ grauiter affli
gendus: sicut patet ꝑ exemplū primoꝝ apostatarum:
id est angelorum qui de statu obedientie in celo: ⁊ pa

Exm̄ moꝝ parentū in paradiso recesserūt. Et p exemplū de
Balthasar: de q̄ habet. O. vj. 77. Ex q̄bꝰ ondit̄ ve
ritas illꝰ visiōis: de qua in vitaspatrū habet̄ vbi cō
tinet̄: q̄ abbas Siluanus raptꝰ: vidit multos de ha
bitu suo duci ad tormēta. Ex q̄bꝰ oibꝰ patet: q̄ irreli
giosi si fuerint: iudiciū pre omnibꝰ gētibꝰ portabunt.
ij. Esdre primo.
Art. xxiij ¶ Sz nōnulli illoꝝ ideo minꝰ penas timent p̄dictas:
q2 quot habēt vitia tot habent vitioꝝ opertimēta: ad
65 modū diaboli de q̄ dictū est. F. j. 30. Illi nāqꝫ q̄ inter
religiosos vicio laborāt ꝯpiletatis se excusant et male
cooperiūt ꝓuidētia cōtra futuros defectꝰ: sicut horto
lanus. E. iij. 45. Illi vō qui ꝓprie volūtati sequunt̄
desideria: se excusatos a vicio estimāt inobediētie: qm̄
superioꝝ gladiū nō timuit i v̄tute scē obediētie et p̄ci
piēdo. Sz aduertāt tales: q̄ deus nō legit̄ tali p̄cepto
p̄mos alligasse parētes: ne de ligno comederēt vetito.
Vide de hac materia. J. iiij. 7. Illi vō qui carnis se
quunt̄ pigriciā: se excusant corporis affectata sanitate
dicētes: q̄a nemo vnq̄ carnē suā odio habuit: ad mo
dum illꝰ q̄ sudare cōsueuit. A. viij. 14. Illi vō q̄ pri
matū inter alios gerere vident̄: q̄ ambulāt in magnis
et in mirabilibꝰ: q̄ equitatē expellūt de locis: in q̄bꝰ ho
nores et delitie diuidunt̄: se excusant dicētes: nō equa
liter valētis oēs: de valore equiuocantes: ꝛ equalitatē
expellētes: sicut patet. E. iiij. 4. ¶ Incōstantes vō: de
q̄bꝰ dictū est. J. ij. 5. se excusant grauaminis vel tedij
tollatiōe: ꝓpter qd̄ noua querūt loca ad modū ciconie:
de qua. P. xiij. 38. Illi vō q̄ parua negligūt vel con
temnūt: se excusant q̄ magna tenēt nec pessima cōmit
tūt: q̄a non sunt adulteri raptores homicide ꝛ hmōi.
Cōtra quos vide. P. v. ar. vij. quid. n. valet q̄ nauis
a magnis custodiat̄ vndis: si guttis paulatim intran
tibꝰ submergat̄. Vel quid valet q̄ a leone magno ex
vna parte se custodiat ꝛ a serpēte ex alia parte occidat̄
Ita q̄d valet q̄ a luxuria ꝛ homicidio se custodiāt: si
66 supbia vel inuidia q̄ subtiliter intrāt pereāt. Curiosi
vō et vani i habitu ꝛ ornatu se excusant honestate mē
Exm̄ tiētes: ꝓpter qd̄ destruent̄. Exēplo cuiusdā monasterij
de q̄ refert Beda de gestis angloꝝ de quodā: q̄ ante
cōbustionē cuiusdā monasterij illud cōburendū esse
p̄dixit: q̄a vacabāt texendis subtilibꝰ indumētis: q̄bꝰ
seipsas ad inuicē ornarēt more spōsarū vt exteriorum
viroꝝ sibi amicitiā cōpararēt. Tales deo nō placent:
nec i celo ei sociabunt̄: sicut illi soli q̄ ei mondo placere
conant̄. sicut p3 in libro Hester. ij. In q̄ continet̄: q̄
multe erāt simul in quadā custodia cōgregate: vt q̄ in
custodia illa regi placeret: et ad cōregnādū associaret̄:
inter quas sola Hester q̄ se exteriꝰ ornare noluit: regi
placuit ꝛ cū ipso regnauit oibꝰ alijs q̄ mūdiciā solam
querebāt exteriꝰ tāq̄ immūdis abdicatis. Nec mirū:
q̄a Deut. xiiij. habet̄. Q2 omne qd̄ reptat ꝛ pennulas
habet imundū est. Ita illi q̄ in religiōe vel ecclia rōne
ordinis vel statꝰ vident̄ volucres celi pēnas habētes:
quibꝰ seipsos ꝛ alios in altū volādo ad celos portare
deberēt. Vel q̄ in seculo vel religiōe curioso habitu:
quasi pēnati multis appēdicijs ꝛ diuersis vident̄ co
loribꝰ: ꝛ circa terrenas reptāt cōcupiscētias: et vanoꝝ
hoīm querūt gloriā: illā gloriā qua filia regis ei place
re nitit̄: de qua in ps. xliiij. Ois glia filie regis ab intꝰ
derelinquētes: huiꝰ vana est religio Jacobi. j. Tales
deꝰ et angeli destruēt ꝛ repudiabūt: sicut p̄dictus rex
Assuerus repudiauit qd̄ exteriꝰ placere conabat̄. Et
sicut cōsimiles a mūdi principio derelinquebāt: et de
struxerūt ꝛ nō verebant̄ ꝓpter religionē. ij. Machab.
vj. Vide de hac materia. S. c. c. xvj.

¶ Experimentū bonoꝝ religiosoꝝ et maloꝝ capere Ar. xxiiij
possent: q̄ voluerint p similitudinē ꝛ differentiā solis 67
et lune. Sol nāqꝫ tres habet similitudines seu cōditiōes Sol' tres
que quidē in religioso inuētę: certo experimento verū ꝯditiōes.
ostendūt religiosum. Et luna tres habet cōtrarias q̄ Lune
ꝑuersum mōstrāt religiōis destructorē. Sol nāqꝫ pri tres
mo est in se rotūdus. Sic bonꝰ religiosus deb3 esse q̄si
rotundus ꝓpter promptitudinē quā habere debet ad
obedientiā. Corpꝰ nāqꝫ rotundū faciliꝰ mouet̄: sicut
ostēsum est. J. iiij. 10. Sic pfectꝰ obediēs nescit morā
mādatū nō ꝓcrastinat. Malus vō q̄ solo noīe est reli
giosus: ad modū lune est cornutꝰ: nec ad mouendum
cōtra volūtatē suā est facilis: sicut nec corpꝰ cornutū.
Secūdo sol habet in se mūdiciā ꝛ claritatē p naturalē
eiꝰ cōditionē: Sic bonꝰ religiosus habet i se vite mū
diciā: p carnis ꝯpunctiā: ꝛ macerationē cū his q̄ carnē
suā crucifixerūt cū vicijs ꝛ cōcupiscentijs ad Gal. v.
Luna vō in se est maculosa: et q̄to plus soli appropin
quat: q̄tū ad aspectū nostrū: tāto plꝰ decrescit ꝛ minꝰ
habet de lumine. Sic mali in religiōe vel q̄cūqꝫ statu
sunt in se maculosi: ꝛ q̄to plus cū mali sint i statu reli
giōis vel p̄latiōis deo p gradus altitudinē appropin
quāt: tāto plus spūaliter decrescūt ꝛ minꝰ de lumine
habēt grē: et plus de pctō q2 q̄to gradus altior tanto
pctm̄ grauiꝰ. Talibꝰ ḡ in mortis hora cōtinget: qd̄ cō
uenit p̄positiōi in grāmatica: q2 sicut p̄positioni duo
casus accidūt in donato: actūs videlicet ꝛ ablt̄īs. Ita
eis cōtinget q̄ in religiōe vel statu vel dominio p̄po
nunt̄ in iudicio mortis. Casus actūs: qm̄ a demonibꝰ
accusabunt̄. Sicut p3. D. ij. 7. Et ablt̄īs: qm̄ oia q̄
dilexerūt ꝛ etiā regnū dei ab eis auferet̄. Tertio sol in
situ magnā habet altitudinē. Sic vere religiosi p vo
lūtariā paupratē. de quibꝰ dicit̄. ij. Coꝛ. viij. Altissi
ma paupertas coꝝ abundauit in diuitias simplicitatis.
Mali ad modū lune inferiorē tenēt locū: q2 circa ter 68
rena lucra plus occupant̄ plusqꝫ terrenis onusti depri
munt̄. Sic ḡ sicut dicit̄ Eccl. xxvij. Nō sensatꝰ sicut
sol pmanet: stultus vt luna mutat̄. Sic ḡ tu q̄ es vir
religiosus ac timēs deū Aet. x. tracta ꝛ loquere: vt per
totū caplm̄ p̄cedēs ostēsū est cū viro religioso de san
ctitate Eccl. xxxvij. Juste ꝛ religiose de resurrectione
cogitās. ij. Mach. xij. Iterū sicut luna eclipsat solem:
ita ipse ꝛ specialr̄ de religiōe exeūtes nitunt̄ mēdacijs
suis obscurare bonos. Qd̄ vō pacē habēt nō est nouū
nam sicut habuit lucifer ꝛ barrabas latro: q̄ vō mul
ti eis credūt: videt̄ mirū: q2 nec boni sunt nec fideles.
Probatio q̄a si essent etiā int̄ malos boni esse possent:
sicut liliū inter spinas: et sicut Loth in sodomis: et Noe
in mūdo: ꝛ Job in terra hus: et Thobias inter assy
rios. Et ita ecōuerso inter bonos possunt esse mali: sicut
Judas in societate christi ꝛ aplꝫoꝝ. Siue ḡ illi de q̄bꝰ
recedūt sint boni siue mali: oportet eos fateri seipsos
esse malos: q̄ malū suū alijs imponūt. Nec mirū: q̄a
sicut latro fortiter mētiret̄: vt p hoc talis nō reputaret̄
esta isti. Et sic latroni nō est credendū anteq̄ ducat̄ ad
furcas: ita nec istis nec eoꝝ fautoribus ꝛc̄.

Restitutionis rei vel fame R vj

aliene. Primo ostendet̄ necessitas. Secūdo a
quibꝰ fieri debet. Tertio qualr̄ fieri debet. Quarto re
stitutiōis ostēdit̄ difficultas. Quinto difficultatis cau
sa. Sexto nō restituentiū fatuitas ꝛ cōparatio. Septi
mo pena illoꝝ ostendit̄ atqꝫ periculum.
¶ Qtū ad primū habentē aliena: tria necessitate de Arti. j.
berēt ad restituendū: timor: amor et ratio. Primū p3
q̄a sic timor captionis ꝛ suspēdij: facit latronē ꝓijcere 1

furtū in via p quā dñs rei ipm sequit ad capiendum
malens q dñs illud habeat: q ipse cū illo capiatur.
Sic q alienā rem vel famam abstulit: si vult euadere
furcas inferni ⁊ ipsos qui ipsum ad capiendū perse-
quunt: sic illā ,pijciat q ei restituat a quo fuerat abla-
ta: qa dicit regula iuris. li. vj. c. peccatū q nō dimittit
pctm̄ nisi restituat ablatum: sicut patet. P. vij. 5. Ibi
habent ad hoc leges ecclesiastice: quibus sacra cōcordat
scriptura Leuit. v. Ipm̄q inquit qd intulit damnu
restituet. Sed q timor pene vel ne plura amitteret nō
est causa restitutiōis sufficiēs ad salutē: q timor nō est
in charitate. j. Joh. iiij. Necessariū est q pdict9 timor
i amore firmat: qa aliter vtrūq amittit: ⁊ qd restituit
Exm̄ et vitā seu celū qd timet amittere nisi restituat. Exem-
plū ad hoc de negāti alteri magnū depositū: de quibus
fert q cū qdā apud aliū magnū thesaurū deposuisset
ad custodiendū: quia guerras in via p quā itur9 erat
timuit: cū vo negocio p quo iuerat pacto rediret: ali9
depositū negauit. Alius vo ad patriā dolēs rediens:
de ɔsilio cuiusdā sapiētis: itez ad pdictū redijt depositi
custodē cōuentiōe facta: q dum simul in domo loque-
rent: ille cōsiliarius superueniret quasi vtriq ignotus
cū pluribus aialibus onustis fingēs se q totū qd habuit
apud ipm tāq apud illi9 ciuitatis fideliorē deponeret
vsq ad reditū suū: quo viso ille depositarius timens
ne prior ipm de depositi detentiōe diffamaret: spe ha-
bēdi plus a secūdo: totū priori restituit. Et sic vtroq
tam habito q desiderato caruit: quia timida ⁊ inordi-
nata volūtate restituit. Sic illi q tm̄ timore mortis vel
ne vitā amittāt eternā: ⁊ in inferno suspendant resti-
2 tuunt: pter qd sicut dicit Osee. xij. Opprobriū suum
restituet ei dñs. Sz amore dei restituēti: restituet dñs
multo meliora: hic videlicet gratiam ⁊ societatē ange-
lorū ⁊ participationē ecclesie ⁊ seipm sibi ipsum de car-
cere diaboli liberando: ⁊ gremio ecclesie restituendo.
Iuxta illud Geñ. xl. Restituet te in locū pristinū ⁊ in
futurā gloriā ⁊ hereditatē eternā. Iuxta illud ps. xv.
Tu es q restitues hereditatē meā mihi. Sz heu multi
nec vna de causa nec alia restituūt: de quibus tactū est.
A. xij. 47. Quos ratio necessitare deberet ad restituē-
dū: qa si infirmitate ad mortē detētus posset p bonis
suis a morte liberari vel carceri durissimo in ppetuū
adiudicat9 posset aliquo qd haberet de carcere euade-
re: et sciret q nullo modo euaderet mortē vel carcerē
nisi daret: credo q multi potius oīa darēt q possent
vt mortē ⁊ carcerē euaderēt corporis: ⁊ vt a squalore ⁊
fame ⁊ miseria liberarent corporis: q cito finē haberēt
etiā si illa ad finē nō sustinerēt. Ergo ampliori ratiōe
oia q male habet ⁊ sua nō sunt. dare deberet dominis
suis: vt mortē et carcerē ⁊ famē ⁊ miseriā euaderet in-
ferni: q nūq finē habebūt. Si eñ q sua sunt daret: vt
penā euaderet corporis breuē: g rōnabiliter nō debe-
ret grauari dare aliena q sua nō sunt: vt tam corporis
q aie mortē euaderet eternā. Hoc firmiter aduerten-
tes: q nō est ali9 euadendi modus vbi facultas adest
restituendi: qa qdiu aliena pecunia vel bona sunt in
tua domo vel cista: ⁊ aliena fama est lesa: tamdiu erit
pctm̄ in aia: hic et alibi pena vsq restituant. Restitue
g qa meli9 est ire cū modico ⁊ cū paupere vlceroso ad
celū q cū omnibus diuitijs hui9 mūdi: et cū omnibus
delitijs cū diuite epulone Lu. xvj. ad infernū. Si ha-
bes multa restituere ⁊ nō poteris oīa simul reddere:
fac p teipso liberādo ⁊ in vita eterna exhibēdo: et pro
magna hereditate celi emenda: qd faceres p filio tuo
in scholis exhibēdo: vel p hereditate vel mercatione
terrena maximi lucri emēda. Si eñ ad exhibēdū filiū
suū quis in scholis omni septimana tres vel quatuor
denarios expēderet: vel p maxima terra emēda: si ita
esset q q̄si p nihilo illā habere posset: si aliquā paruā
haberet pecuniā pauci sunt q vel nō alia que vendere
possent venderēt vel aliunde parcerēt: vt omni septi-
mana vnū vel duos denarios reponerēt vt heredita-
tem illā emerēt. Ergo a fortiori rōne omni septimana
aliqd colligere deberet p seipso exhibēdo in vita eter-
na: ⁊ p illa hereditate seu regno emēdo: vt in die mor-
tis veraciter ⁊ cōfidēt dicere possit illud. ij. Reg. xvj.
Hodie restituet mihi dñs regnū patris mei. ¶ Ista Arti. ij.
vo restitutio. Primo fieri debet a male dantibus ⁊ reci-
piētibus. M. xiiij. arti. v. Secūdo a plats et viris eccle- 3
siasticis: bona ecclesie male expēdentibus. P. xiij. arti. xj
Tertio a dantibus ⁊ nō habētibus potestatē dandi: sicut
sunt ministri dñor et collectores garbarū vl' decimar
et a recipiētibus ab eisdē. P. xiij. arti. xij. Quarto a fisco
in casibus: vbi ille cui9 bona dño confiscant est debitis
obligat9: vel tenet alijs restituere: ipe dñs: quem iura
fiscū vocāt tenet reddere: etiā p iusticiā legis ciuilis: q
min9 rigida est: q iusticia dei: sic patet. ff. de iure fisca-
le. nō possunt. i. in. ff. nouo. li. xj. vbi habet qd sequit.
Nō possunt inquit illa bona ad fiscū ptinere: nisi que
creditoribus superfutura sunt: illud eñ bonor cuiuscū
esse intelligit qd eri alieno superest: ⁊ illud tm̄ fisco cōpe-
tere pōt: ⁊ nō illud i quo obligat9: qa illud suū nō est
Quō tm̄ ɔtra legē istā faciūt in parte tactū est. M. viij
38. Quinto generalr ab illis ad quor man9 bona ab-
lata deuenerūt. P. vij. 5. Sexto vniuersaliter oēs illi
q in sequētibus versibus cōprehēdunt. Iussio cōsiliū cō-
sensus palpo recursus. Participās mut9 nō obstans
nō manifestās. Quor declarationē vide i summa cō-
fess. li. ij. ti. v. de raptoribus. q. lxv. q incipit: quero ergo.
Ibi nota q qñ vn9 vadit cū alijs ad malefaciendū q
sine eo totū malū fecisset: ipse non tenet nisi de parte ei
aduenientī: si ab alijs distinguat. Si vo damnū quod
ipse intulit ab alijs distingui nō pōt: fiat estimatio de
vniuerso dāno: et ipse p rata sua restituat. Et h est qd
pcipit Exodi. xxij. Si leserit inquit quispiā agrū vel
vineā p dāni estimatiōe restituet. Qualiter aūt resti-
tutio sit faciēda: qtū ad famā ostēsum est. D. vj. 37.
¶ Circa vo ad alias res. primo necesse est: q fiat sta- Arti. iij
tim: sicut patet p sctm̄ Tho. in summa. q. lxij. arti. vij.
q dicit q ille q tenet ad restitutionē seu tenet aliqd re- 4
stituere illud statim facere debet. Cui9 ratio est: qa sic
accipere rem alienā est pctm̄ ⁊ contra iusticiā ita deti-
nere eam: qa p hoc q aliqs detinet rem alienā inuito
dño impedit eū ab vsu rei sui: ⁊ sic facit ei iniuriā: ma-
nifestū est aūt q non licet p modicū tēpus in pctō mo-
rari: sed quilibet tenet statim pctm̄ deserere: fm illud
Eccl. xxj. quasi a facie colubri fuge pctm̄: ⁊ ideo qlibet
tenet statim restituere vel petere dilationē ab eo: q pōt
vsum rei cōcedere. Cui cōcordat decretū factū in Au-
relianensi cōcilio. xxxvj. q. j. c. vlti. § ex hac. dicēs: q ra-
pina dupl'r pōt fieri: vel qñ res rapit vel qñ vsus rei
violēter eripit. Ergo sicut dicit Thobie. iiij. Statim
5 ei mercedē restitue. Secūdo q fiat discrete: sic videlicz
q semp absolutionē pcedat: nisi spoliat9 dilationē de-
derit. ¶ Pro quo est aduertendū q Hosti. vult fm
q dicat: q discret9 sacerdos pōt suā ɔsciētiā informare
et eo q intēdit vtiliter gerere negociū creditoris: nam
si videt q aliter nō pōt in ppetuū recuperare: vel non
ita cito vel ita cōmode pōt recepto iuramento vel alia
sufficiēti cautiōe si haberi pōt: dilationem cōcedere: et
sub hac cōditiōe si hoc cōpleuerit infra diē talē pctō: ē
absoluere: vt sic creditor: qd ei debet recuperet ⁊ pec-

tato: nō recedat a p̄sbytero desperat⁹. Hoc ꝓbat per
leges.ff.de nego.ges.l.in.ff.veteri.li.iij.l.soluendo.ff.
de mino.l.in digesto veteri.li.iiij.l.ait p̄tor.ff.de solu-
tionibꝫ.l.soluere.l.in.ff.no.viij.li. Alij dicūt vbi sciri
possunt ꝑsone spoliatoꝝ: non pōt sacerdos dare dila-
tionē vel quietare sine cōsensu spoliatoꝝ vel creditoꝝ
Et ista est securior via: quia qn̄ habēt a cōfessore dila-
tionē ꝛ absolutionē vix vnq̄ꝫ restituūt: sed omni anno
nouā petūt dilationē impotētiā restitutiōis allegan-
tes. Nec mirū qꝛ q̄ꝫto diutius expectauerint ꝛ in peccō
iniuste detētiōis morā traxerint: tāto erūt ī potētiores
ergo statim ante absolutionē restituere ei oīa que sua
sunt.iiij.Reg.viij. ¶ Sed heu multi in hac re cuidā
assimulanꝰ trufatori: cui cū in cōfessiōe diceref: ꝙ opor
tuit hic restituere vel in die iudicij durū deo compotū
reddere: sto inquit ad terminū longiorē. Ita illi q̄ non
curāt q̄ꝫta habeāt de alieno: nisi ꝙ hic nō restituant: q̄
malūt deo q̄ꝫ hoī rn̄dere ꝛ poti⁹ eternā oīm rerum q̄ꝫ
tꝑalem vni⁹ rei volūt defectū ꝛ paupꝑtatē. Quoꝝ q̄ꝫta
sit stulticia patebit in fine: sicut ostēdit autoritas beati
6 Gregorij.D.xj.14. Tertio ꝙ fiat integraliter s̄m rei
ablate seu damni equalitatē et ꝓportionē. Iuxta illud
Leuit.xxiiij. Dentē ꝓ dēte restituet: qd̄ est cōtra mul
tos: q̄ totū qd̄ iniuste detinēt: nō libēter dimittūt nec
restituūt: sed forte partē: ꝛ de alia parte remissionē pe-
tūt quā spoliat⁹ qui libētius totū haberet si posset cō-
cedit vt aliq̄d habeat a malo debitore. Et h̄ nō suffi-
cit: sic̄ pꝫ ꝑ decretalē.li.vj.ti.de vsuris.c.q̄ꝫq̄ꝫ vsurarij
sup qua dicit glo. Archidiaconi: ꝙ sufficit ꝙ remissio-
nē obtineat: bona volūtate creditoris: nō aūt mala vo
luntate: ꝑ argumentū a cōtrario sensu. Tales eīn qui
aliqua q̄ iniuste detinēt dimittere volūt: ꝛ aliqua nō:
Pharaoni assimulanꝰ et egyptijs: q̄a Pharao ppl'm di
mittere voluit: s̄ nō oues ꝛ armēta Exodi.x. Non sic
christian⁹ s̄ sicut dicit Iob.xx. In integrū restituet.
Arti.iiij ¶ Hoc aūt inter oīa q̄ in foro penitētie penitēti impo
nunꝰ est difficillimū: q̄a oēs alias penitēnas libētius
7 recipit q̄ꝫ illam: et qd̄ peī⁹ est illā si recipiat: vix vnq̄ꝫ
ꝑficit: q̄a cū murmure ꝛ magna disceptatiōe et cōtra-
dictiōe ꝛ dilatiōis petitiōe illā recipiūt: qua recepta ꝛ
ꝓmissa illā ꝓlongabūt de anno in annū semꝑ dicēdo
volo vsq̄ꝫ ad mortē ꝛ tūc dicēt filijs vel executoribus
ꝙ ipsi restituāt: ꝛ post mortē faciāt eis candelā ꝛ parēt
medicinā: et post suspēdiū furtū reddāt: falso et quo-
tidiano errore decepti: estimātes ꝙ alij plus diligent
aīas suas q̄ꝫ ipsi dilexerāt: et ꝙ plus ꝓ illorū faciēt li-
beratiōe: vel ꝙ forte ipsi ita cupidi nō erūt in bonorū
detentiōe cū ad man⁹ illoꝝ puenerint: sic ipsi fuerunt.
Cui⁹ tn̄ cōtrariū sepius visum est: q̄a sicut ipsi debita
sua reddere noluerūt dū vixerūt: s̄ vsq̄ꝫ ad mortē vo-
luerūt esse alijs obligati: tam viuis q̄ꝫ defunctis. Ita
illi ad quorū man⁹ bona illoꝝ deueniūt: q̄ q̄nq̄ꝫ in te-
stamēto ad debitoꝝ solutionē ordinanꝰ: volūt esse eis
obligati dū viuūt: ꝛ etiā alijs viuis ꝛ defunctis q̄bus
ipsi dū vixerūt tenebanꝰ: eadē quippe mēsura q̄ alij●
mēsi fuerūt remetiet eis Math.vij. qd̄ defunct⁹ sen-
tiens: dicit illud Iudicū.j. sicut feci: ita reddidit mihi
illo h̄ iuste ꝑmittente: q̄ sic̄ dr̄ Iob.xxxiiij. Iuxta vias
singuloꝝ restituet eis. Vide de hac materia.E.viij.ꝑ
8 totū. Patet s̄ ꝙ tales q̄ de peccīs suis dolēt ꝛ cōfitenꝰ
s̄ restituere nolūt: cuidā speciei auri facti ꝑ artē alchi-
mie assimulanꝰ: qd̄ in tertia deficit ꝓbatione. Sic vsu-
rarij symoniaci raptores et oēs mali cōquisitores qui
dolēt et cōfitenꝰ: sed in restitutiōe deficiūt. Ibi eīn ob-
scuratū est aurū optimū Thren.iiij. ¶ Ex q̄ tam diffi
cilis est aliene rei vel fame restitutio: patet ꝙ sani⁹ cō-
siliū esset ꝙ famā dimitterēt illibatā ꝛ rem nō auferēt
alienā. Illi eīn q̄ ex post facto allegāt ꝙ pre verecūdia
dictū nō possunt reuocare diffamatiōis: nec aliena re-
stituere pre paupꝑtate. Primū facere possent: si vellent
q̄ s̄m facere nolūt falsas impotētie causas cōfingētes
¶ Quādo s̄ de fame vel alteri⁹ rei tentanꝰ ablatione:
cogitare deberēt: sicut ferē quidā cogitasse q̄ cuidā di- Exm
uiti diu seruiēs cū frequēter oportunitatē haberet au-
rū ꝛ argentū suū asportādi absq̄ꝫ cuiuscū q̄ꝫ deprehen
sione: et de hoc aliquotiēs esset tentat⁹: semꝑ talibꝫ re-
stitit tentationibꝫ cogitando si illud auferā: oportet ꝙ
tn̄ iterū restituā: et forte non habebo voluntatē: et sic
ero ꝑditus: vel nō habebo facultatē: ꝛ sic semꝑ ero in
corde ꝛ cōsciētia anxius: s̄ nō possum melius reddere
q̄ꝫ dimittere: q̄a primū possum: secundū nescio si po-
tero. Si iste tali cogitatiōe ꝛ timore vno oībꝫ talib⁹
restitit tentationibꝫ: multomagis oēs a diffamatiōe et
aliene rei ablatiōe ꝛ iniusta acquisitiōe: ꝛ ab omni de-
ceptione ꝛ munerū mala receptiōe oīes in quocūq̄ꝫ
fuerint officio duo timores et duorū finiū cogitatiōes
retrahere deberēt: quorū primū est cogitare et timere
ꝙ p̄dictus timuit. Secūdū est cogitare ꝙ simul cum
hoc ꝙ oportet ꝙ equiualēs restituat: ꝛ de dāno satisfa
ciat. Oportebit insuꝑ ꝙ durā et longā ꝓ diffamatiōis
et ablationis delicto penitentiā sustineat in p̄senti: vel
penā eternā in futuro. Et quo finaliter oportebit ab-
latū restituere ꝛ simul cū hoc penā pati efficacem cum
vtrūq̄ꝫ fecerit facile lucrū cōputabit: ergo melius esset
in p̄ncipio vnū malū dimittere: ꝛ vtroq̄ꝫ semꝑ malo
carere. Sic memorare nouissima tua ꝛ in eternū non
peccabis. Eccl.vij.
¶ Cause vō p̄dicte q̄ sūt in restitutione difficultatis Arti.v.
sunt plures: q̄ simul ī aliquibꝫ: ꝛ cōiunctim: in aliq̄b⁹
vō diuisim inueniunꝰ. In aliquibꝫ nāq̄ꝫ vel omnino 9
impedit vel difficultatē facit suꝑbia ne restituanꝰ ꝛ in-
ordinat⁹ timor paupertatis: timēt eīn ne si ab vsuris
et lucratiuis officijs q̄ꝫtū ad minimū: s̄ periculosius
q̄ꝫtū ad deū ꝛ aīam cessarēt vel aliena restituerēt in ve-
recundiā apud mundū ꝛ in paupertatē caderent: et ꝙ
nō possent inter vicinos honorifice sicut solebāt viue-
re nec in societ. esse honoribꝫ: sed quasi stulti ab oībꝫ
reputari ꝛ isto suꝑbie vinclō ꝛ inordinati timoris: illi
qui trepidauerūt timore: vbi nō erat timor ita fortiter
fardellū bonorū male acquisitorū ad collū suū ligāt:
ꝙ nūq̄ꝫ illud deponēt: sed q̄ꝫdiu deus fuerit in celo cū
sanctis suis: vnusquisq̄ꝫ illoꝝ on⁹ suū in inferno por-
tabit. ad Gal.vj. Et.j.ad Cor.iij. Sed istud vinculū
nūc scindere et soluere deberet cogitatio verecūdie et
paupertatis eternarū. Cogitare eīn deberēt ꝙ melius
esset hic ad tempus verecūdari in diffamatiōis reuo-
catiōe: ꝛ paupertatē hic ad breue tempus sustinere: et
corā paucis et a paucis et mūdalibꝫ ꝛ forte fatuis: imo
siue forte fatuus reputari q̄ꝫ a deo ꝛ a sapiētibꝫ de to-
ta curia celesti ꝛ etiā ab illis q̄ nūc stultos reputant: q̄
p̄dicta faciūt. Illi nāq̄ꝫ finaliter stultos reputabūt: q̄
p̄dicta nūc nō faciūt. Cogitare insuꝑ deberent ꝙ de⁹
est ita potēs ad ditandū seruū suū: sicut diabolus: et 10
ita bonus et pronus sit ad illud faciendū: ex quibꝫ po
tētia videlicet ꝛ bonitate sequi debet firma fides ꝙ ita
faciet q̄ꝫtū nobis expedit ad salutē. Iacta eīn cogitatū
tuū in dn̄o: ꝛ ipse te enutriet. ¶ Postremo cogitandū
esset q̄ꝫ turpe sit cū tali fardello in collo corā mundo
vniuerso cōparere: de qua apparitione et fardelli por-
tatione notatū est. R.j.26. In alijs idem impedit vl'
eandē facit difficultatē timor ne filij vel filie non ha-
beāt sufficiēter vnde viuāt quo vinculo on⁹ ꝑditiōis

tam ad colla ꝓpria q̄ etiā ad colla ligāt filioꝝ: sic patet A.xij.8.et.54. Cōtra quos nota distinctionē filioꝝ. A.xxvij.52. Qua supposita primo addendū est in generali ⁊ in oēm euentū siue grati sint futuri siue non: q̄ magna stulticia est plus alios q̄ seipm̄ diligere: et cōtra oēm charitatis ordinē est seipsum ꝑdere et occidere: vt alij laute viuāt vel ditenē. Et cōtra regulam grāmaticalē: qua dicit. Cum fueris felix semper tibi ꝓximus esto. Secūdo eadem patet amētia ⁊ crudelitas: quia furtū seu fardellū de male ꝑquisitis in collo ponūt innocentiū pueroꝝ: qḋ diu portando iam non innocētes sed nocētes suspēdunt. Nā cū ꝓ tali onere qḋ q̄n̄q̄ eis in innocētia imponit damnabunt: pꝫ q̄ raro visum est vel nūq̄ q̄ filius male acquisitū a parentibus ⁊ ei datū restitueret. Nā cū eis datū filij restituere noluerint: magna ostendit ꝑsumptione. A.xij.53. Ex qua ꝑsumptione imo quotidiana opis ostensione magna filioꝝ ostendit ingratitudo: q̄s eī filiū nō nimis diceret ingratū: imo crudelissimū: q̄ potius vult videre patrē suū nobilē forte vel ignobilē in die iudicij cum turpi ⁊ importabili onere corā toto mūdo venire ⁊ ad suspendiū duci furcarū infernaliū: q̄ debita sua vel male acq̄sita soluere vel restituere parētū seu ꝓpinquoꝝ: et tamē sic est fere de omnibus: q̄ maior pars est ingrata ⁊ infidelis ⁊ crudelis: quia sicut dicit Prouerb.xj. Qui aūt crudelis est etiā ꝓpinq̄s abijcit.

11 Et ponat q̄ periculū eos ad restitutionē non moueat parentū vel proximoꝝ saltē eos ad hoc mouere deberet periculum ꝓpriū: quia nisi restituāt illa que patres male acquisierūt vel debita q̄ ipsi cōtraxerūt: sicut parentes in die iudicij cū turpi venient onere: sicut patet R.j.26. quia illa male acquisierūt: vel quia debita nō reddiderūt q̄ cōtraxerūt. Ita ipsi cū simili venient onere: et similē sustinebūt penā: quia eadem acquisita nō restituerūt: vel quia debita parentū nō reddiderunt: ad q̄ de iure tenent. Heredes nanq̄ de iure canonico tenent ad oīa debita patris soluenda: si executores illa non poterūt vel noluerint soluere: q̄ hereditas trāsit cū onere suo: sicut ostēsum est ꝑ leges tam canonicas q̄ ciuiles. P.v.j. siue fuerit debitū ex cōtractu cuiusmodi est emptio et venditio: siue ex quasi cōtracta sicut est tutela vel alioꝝ negocioꝝ cura: siue ex maleficio: sicut est furtū siue ex quasi maleficio: sicut q̄ iudex per imperitiā male iudicet: ⁊ si aliq̄d amittat. Ad oīa nāq̄ hec fm̄ Hostiensem Raymundū Tancredū Vlricū tenent: siue ad eos venerint: siue non: ⁊ siue lis fuerit contestata viuēte patre siue nō. In quibus oībus pūctis sunt ꝓ maiori parte culpabiles filij nobiliū ⁊ raptoꝝ vsurarioꝝ: iudicū: aduocatoꝝ ⁊ quoꝝcūq̄ falsoꝝ.

Exem Qui oēs quibusdā filijs cuiusdā vsurarij magni: q̄ nō lōge ante hec tp̄a in ciuitate obijt Metensi assimilant. Illo nāq̄ vsurario mortuo q̄ oīa bona sua moriens in man⁹ cuiusdā fidelis viri ecclesiastici tradidit spoliatis restituēda: venerūt filij ad dictū virum magnā summā pecunie ei offerentes: ita q̄ a restitutione quā facere inceperat cessaret: et oīa eis dimitteret: q̄bus cū ipse respōderet: q̄ hoc facere non posset: tam ꝓpter patris illoꝝ periculū q̄ damnaret nisi restitutio fieret q̄ etiam ꝓpter periculū ipsoꝝ. Respōderūt totum periculū sit sup̄ nos more iudeoꝝ dicentiū: sit sanguis eius sup̄ nos ⁊ sup̄ filios nostros. Illum v̄o valentē virū ⁊ fidelē eis cōdescēdere nolentē: sed animā patris illoꝝ ꝓ posse liberare volentē vnus occidit filiorum. Ecce qualiter illi filij patrem amabāt: bene potuit esse letus pater: qui pro illis ditādis dū vixerat laborabat quid putatis fecissent ꝓ patris liberatiōe ipsimet filij si executores in dicta restitutiōe faciēda fuissent deputati: acta ꝓbant quid fecissent. Et idē qḋ ipsi fecissent: vt frequēter faciūt nūc vxores ⁊ filij ⁊ amici qui executores deputant defunctoꝝ: ergo istud vinculū soluere deberēt: omnia q̄ ad priorus vinculi solutionē ordinant cū additamēto pꝛicli ⁊ ingratitudinis filioꝝ. Sic ergo solue vincula colligatiōis tue Esa.lij.et.lviij Nota. V.xij.25. In alijs idē impedit ⁊ eādē restitu- 12
tionis facit difficultatē rei possesse amor inordinat⁹ et nimia delectatio q̄ est in corde talium: sicut hamus in gutture piscis: quia sicut piscis cupiditate cibi deglutit hamū: periculū tm̄ ignorās. Ita auarus cupiditate Pisces
deceptus male acquirit ⁊ iniuste detinet periculū suū scire nolēs: q̄ noluit intelligere vt bn̄ ageret Abacuc primo. Facies hoīs: sicut piscis maris: inter quos q̄n̄q̄ hamū quē vn⁹ fugit et dimittit seu deserit: ali⁹ accipit et capit et decipit. Ita bona q̄ moriēs q̄n̄q̄ inuit⁹ fugit ⁊ deserit: q̄n̄q̄ v̄o voluntarie q̄ male possedit heredibus ⁊ executoribus restituēda spolians derelinquit: que dū ipsi auide colligūt et ꝓ vsib⁹ ꝓprijs detinent: hamo capiunt et decipiunt: de quo tm̄ deceptionis periculo executores se excusant dicētes: q̄ facere nō pnt ꝓ defuncto sicut deberēt: quia vxor ⁊ filij ⁊ alij amici bona ei⁹ abstraxerūt ⁊ iniuste detinēt: addētes facient illi: qui bona eius habēt. Vxor v̄o ⁊ filij ⁊ alij amici dicūt restituāt ⁊ reddāt executores: q̄a ipsi bona eius habēt ⁊ debita defuncti reddere tenent: ⁊ hoc ipsos facturos fideliter intelligimus. Dū v̄o ipsi singuli: que possunt colligūt: et qḋ ꝓ defuncto fieri vel reddi deberet alijs imponūt supponūtq̄ q̄ alij faciāt. Vel moriens inter illos. Primo decipit ad modū filij cuiusdā Exem
nobilis in religiōe paupertatis: de quo cū amici carnales crederēt: q̄ pr̄ ipm̄ sufficiēter iuuaret ⁊ pr̄ supponeret: q̄ ab alijs amicis satis haberet: ipse inter illos semp̄ male erat indutus: ⁊ multū indigēs: quia dum vtraq̄ pars supponeret: q̄ alia ipm̄ iuuaret: sicut ipsimet dixerūt: q̄n̄ sua fuit eis ostēsa indigētia: ⁊ neutra ei aliq̄d daret: ipm̄ inter illos oportuit indigere. Sic in ꝓposito de istis: de quibus dicit Hieremie.xj. Non saluabūt eos .i. mortuos in tp̄e afflictionis. Secundo decipit ad modū asini cōmunis triū fratrū: qui successiue ꝑ dies singulos eis seruiēs fame perisse fingit: quia q̄libet supposuit q̄ alius eum sufficiēter pauisset die p̄cedēte: ⁊ pasceret die sequēti. Sic mortuus deceptus: inter p̄dictos de quibus cōfidebat dicere potest illud Hieremie.xvij. Maledictus vir qui cōfidit i homine. Attamē ipsimet q̄ hec detinēt multo turpi⁹ decipiunt: et periculosius: q̄a ipse moriēs: si cū sufficiēti cōtritione ⁊ voluntate firma q̄ ipsemet restituisset: si tempus et facultates habuisset eis restitutionē facere p̄cepit ꝓ ipso: ipse hamū euasit: a quo ipsi forte nūq̄ liberabunt: sed cū ipso damnabunt. De quo fert: q̄ Exem
cum quidā in mortis articulo ammoneret: q̄ iniusta acquisita ⁊ detenta restitueret: ⁊ semp̄ dissimularet se nō audire: nec rn̄deret: finaliter suadēti stomachando respōdit dicēs. Da mihi cor aliud ⁊ restituā: quia cū corde qḋ nunc habeo nunq̄ restituā. Ecce quō hamo auaricie cor suū ita fortiter captū fuerat: q̄ nllo modo voluit se liberare. Et hoc est qḋ dicit Ecclesiastes.ix. Sicut pisces capiunt hamo. Glo. interlinearis. id est auaricia: ita hoīes ⁊c̄. Immo multo stultius ⁊ periculosius capiunt hoīes. Nā stultius patet. Primo quia si pisces periculū suū scirēt fugerēt anteq̄ caperentur. Secūdo q̄a postq̄ capti sunt ꝑ hamū in gutture vel ꝑ rete: libēter se liberarēt ⁊ hamū extraherent si possent. Auari piscibus stultiores: neutrū faciunt: q̄a christiani

tũ sciũt periculũ suũ vel sciũt vel scire possent si vellẽt
nec tñ iniuste acq̃rere cessant. Iterũ postq̃ ꝑ bamũ.i.
pecuniã in cista vel bursa ⁊ diuitias in diuersis locis
et terras ⁊ possessiões ⁊ munera male acquisita: ⁊ pec-
catũ in anima seu corde capti sunt se liberare possent si
vellẽt mala ablata restituẽdo ⁊ peñi per cõfessionem
eijciẽdo ⁊ cor sanãdo. Multo periculosi⁹ quia isti ad
mortẽ ⁊ penã capiunt eternã. Sed heu vt frequenter
de corde taliũ dici põt illud Ezech. xxx. Ecce nõ est ob-
13 uolutũ vt restitueret ei sanitas. In aliquibꝫ vo idẽ im-
pedit ⁊ eandẽ restitutiõis difficultatẽ facit ꝑuersa con-
ditio debitoris ⁊ falsi acquisitoris: q̃a aut ꝓdigus seu
largus est: ⁊ tũc tõt expẽdit q̃ reddit impotẽs ad red-
dendũ. Talis nãq̃ etiã si potẽs esset multo libentius
multa expẽderet in alijs delectatiõibꝫ et vanitatibꝫ vl'
etiã libẽtius multas daret elemosynas q̃ aliena resti-
tueret: q: de redditiõe seu restitutiõe cogitare non pñt
sine cordiũ tristicia quã ipsi nõ diligũt. Aut auar⁹ est:
⁊ tũc cor suum sic fortiter superius claudit q̃ nihil qđ
semel intrat: libẽter exire ꝑmittit. In qua cõditiõe in-
ferno assimilat. Vñ ⁊ tales dicere pñt illud Prouer. j.
Deglutiam⁹ eũ sicut infern⁹. In omnibꝫ vo nõ resti-
tuẽtibꝫ generaliter restitutionẽ imped:t seu difficulta-
tem facit defect⁹ fidei: q: q̃s latro nõ restitueret vidẽs
patibulũ sibi nisi restitueret paratũ? Ita si illi qui chri-
stiani vocant viderẽt oculo fidei quõ furce inferni ꝓ
Exẽ eis parant ad modũ illoꝝ. A. xij. 8. libẽter restituerẽt:
tam famã q̃ res ⁊ oĩa redderẽt: q̃a mane tebel pharetes
sedula si mẽte cogitares ⁊ rapta restaurares ⁊ meliora
dares. Ergo qui in his ceci sunt intiñ aiaꝝ periculũ a
deo petere deberent visum ⁊ recipere: sicut cecus ille
Marci. viij. qui restitutus est vt clare videret omnia.
Nota optime autoritatẽ Augustini. A. xij. 47.
Arti. vj. ¶ Nisi vo hoc petãt ⁊ efficaciter restituãt: sunt primo
vt ptactũ est omĩbꝫ furibꝫ stultiores: quia illi timẽtes
14 oĩa ꝓijciũt ad ecclesiã fugiẽtes: dicũt insuꝑ grates: his
q̃ eis viã ad ecclesiã ostendũt vel ostiũ eis aperiũt vel
aliquo modo ipsos vt euadere possint iuuãt: quoꝝ cõ-
trariũ in omnibꝫ istis inuenit: q̃a nec onus ꝓijciũt ti-
mẽtes ne subito ꝑoccupari mortis die: querãt spaciũ
penitẽtie: ⁊ nõ inueniẽt: eũ insuꝑ sine hoies de mũdo:
q̃ plus doctrina indigẽt salutis: vtpote q̃ periculosius
errãt ⁊ infirmant: q̃ aliena iniuste detinẽt. Sicut patet
Exẽ ꝑ historiã secundã. A. xij. 33. Qui etiã libẽtius ad ec-
clesiã ⁊ ad aiaꝝ cõfugere deberẽt medicos: plus illos
fugiũt sicut infirmi in vita sancti Martini: et sicut alij
de quibꝫ. A. xxvj. 20. cũ sequẽtibꝫ. Et plus offendunt
cõtra illos: q̃ eis in ꝑdicatiõe vel alia collatiõe ostium
celi ostẽdere vl' aperire nitunt: vel quocũq̃ modo eos
spũaliter iuuare volentes. De quibꝫ Amos. v. Odio
habuerũt corripientẽ ⁊ ꝑfecte loquentẽ abominati sũt
15 q̃a diripiebãt pauperẽ ⁊c̃. Sunt secũdo aliquibꝫ bru-
tis similes: aliquibus vo stultiores. Similes vo sunt
brutis vilibꝫ sicut canibꝫ: q̃a sicut canis ad vomitum
reuertit Prouerb. xxvj. Ita ipsi ad illa q̃ metu mortis
euomũt: dũ restitutionẽ ꝑcipiũt ⁊ ordinãt: postq̃ con-
ualuerint reuertunt. Sicut iterũ q̃ moriẽs euomit ca-
nis comedit: ita ꝑdicti q̃ moriẽtes derelinquunt pro se
reddẽda. In quo maxima illoꝝ ostẽdit sitis auaricie:
quia quis nõ diceret illũ maxime sitire corporaliter: q̃
aquã biberet: q̃ de illo: qui fere vel totaliter submersus
fuit eijcit. Sic quis nõ diceret illum maximã in corde
sitim habere cupiditatis: q̃ diuitias illas deuorat: q̃bꝫ
moriẽs fere vel totaliter submersus fuit: quas tñ dum
morit euomit. Iuxta illud Job. xx. Diuitias quas de-
uorauit euomet: ⁊ de vẽtre ei⁹ extrahet eas. Extrahet
inquit eas maritus diuitias vxoris vel econuerso: vel
filius vel executor vel q̃ fuerit moriẽti ꝓpinquior: ex-
trahet eas de cista: de bursa: de pariete vel terra: vel
vbicũq̃ fuerint abscõdite easq̃ ad ꝓpriã ⁊ non ad de-
functi cõuertẽt vtilitatẽ ⁊ spinã quã de pede moriẽtis
extrahũt in pede ꝓprio ponũt. Nec mirũ q̃a et q̃ ipsi
dũ viuerẽt plus diuitias q̃ aias ꝓprias dilexerũt: sic
effectus ostẽdit quo videt: q̃ restituere nolũt vt aĩas
ꝓprias saluent: qđ mirũ est si illi ad quos bona illorũ
veniũt plus diligũt diuitias q̃ animas alienas. i. de-
functoꝝ. Immo maxime mirandũ ⁊ maxime fatuita-
tis indiciũ est q̃ aliq̃s de hoc confidere velit: q̃ alius
velit animã suã plus q̃ ipse diligere vel ipsam libera-
re vbi ipse nõ vult vel maiorẽ circa ipsius liberationẽ
adhibere diligentiã. Ideo signãter dicit Prouerb. vj.
Teipsũ libera. Qꝫ vo quibusdã irrationalibꝫ aialib⁹
sint stultiores. Primo ostẽsum est. B. iij. 9. Secundo
idem in natura ostẽdit oĩm animaliũ de preda viuen-
tium: q̃ totã dimittũt predã cũ qua sine vite amissione
euadere nõ possunt. Aues etiã predales: ꝑda capta in-
sidias timẽtes: tentant si cũ illa in altũ volare possint:
alioquin totã vl' partẽ quã ferre nõ possunt: dimittũt.
Sic habẽs diuitias cogitet si cũ bona conscientia illas
retinere ⁊ ad celum volare possit: aliter nisi totũ dimit
tat: stultior est cũctis animãtibꝫ vniuerse carnis Geñ.
vj. Sed q̃a hoc est difficile: dicit a veritate Matth. xix
Qꝫ difficile diues intrabit in regnum celorum.
¶ In quo magnũ ostendit maloꝝ diuitũ q̃ de alieno Arti. vij.
ditant: nec illud restituũt periculũ. Pro quo est consi-
derandũ q̃ tales sunt in periculo magno ante mortẽ. 16
in maiori in morte: in maximo post mortẽ. Primũ patꝫ
de periculo tã corporali q̃ spũali. Tales nãq̃ aliquo-
tiens ante mortẽ incidũt in paupertatẽ: sicut ostẽsum
est. M. ix. 24. Et in diuersa cadunt infortunia: sic patꝫ
J. xiij. 37. Et. M. vj. 18. cũ sequẽtibꝫ. Multũ etiam
sunt in hergis ⁊ placitis et in verberantiũ ⁊ occidentiũ
timoribꝫ. Qꝫ etiã spũalia ante mortẽ incurrũt pericu- Exẽ
la: certũ est: quia semꝑ in culpã ⁊ frequẽter in despera-
tionẽ cadũt ante mortẽ. Sicut patet primo de Juda ꝓ-
ditore. Et secũdo de quodã vsurario moriẽte i ciuitate
Trezensi: qui hortãti eum ad penitentiã: rñdit: nimis
tarde est: et faciẽs portare florenos suos coram eo ait:
heu cum q̃ta sollicitudine vos acquisiui: et nũc ꝓpter
vos animã ⁊ corpus perdã. heu q̃ vnq̃ vos vidi: nec
tamẽ restituit. Et sic eius cõditio peior fuit q̃ Jude ꝓ-
ditoris: quia ipse pecuniã male acceptã restituit: et qui
pri⁹ restituere noluit: sicut nec ei similes adhuc faciũt:
tũc restituit qñ nihil ei valuit: corpus terre: bona mũ-
do: animã demonibꝫ. In morte etiam sunt in periculo
magno q̃a tũc ab illis: qui eos in tergo semꝑ sequebãt
capiunt et spoliant ab amicis noie ⁊ inimicis re de ex-
teriorbꝫ ⁊ a demonibꝫ de interioribꝫ: tũc inueniũt mo-
riẽtes q̃ est de eis in hoc casu sicut de latronibus: qui
semꝑ dũ furant euadere sperãt: sed multi illorum vna
die vel nocte spe frustrati capiunt. Illi vo qui bona
illorũ accipiũt administrãda ⁊ nõ administrãt: vel ad
quorũ manus quocũq̃ modo ꝑuenerint: et de eis qđ
debuerũt nõ fecerũt inueniũt in morte illorũ q̃ sunt sic
furti vl' rapine receptatores: quia sicut fures quãdoq̃
amicitia illorũ ad quos reputant se obligatos: qñq̃ ti-
more ducti: furtũ suũ apud illos deponũt: et tñ apud
iustum iudicẽ culpabiles sunt. Ita in ꝓposito moriẽn-
tes aliqua bona male acquisita ratiõe amicitie illis dãt
et apud illos dimittũt: quos carnaliter diligunt. Aliq
vo timore executoribꝫ distribuẽda derelinquãt: q̃ dẽ
dum bona illa tãq̃ sua tractant: apud districtũ iudicẽ:

17 tanq̄ furti receptatores cōdemnabunt. ¶ Post mortē
vo in maximo sunt periculo: quia sicut latronū ligant
manus: vt sic ligatis manibꝰ ad suspendiū ducat cor-
porale ꝛ tpale. Ita talibꝰ morientibꝰ manus ad literam
realiter ligant: ex qua ligatione nisi prius fecerit ꝙ spi-
ritus nō liget sicut corpus: ita spūs ligatꝰ ad suspēdiū
ducit eternum. Ideo cōgrue orabat Hieroboam. iij.
Reg. xiij. dicēs. Deprecare ꝓ me vt restituat manus
mea mihi. Cuius exemplo oēs ad hoc conari deberēt:
vt de cuiuslibet liberatione tam ligatiōis que fit ꝑ cul-
pam ante mortē in anima: q̄ etiā ligationis corporis:
que fit in morte: ꝛ de restitutione potestatis vtriusq̄
cītum ad deum veraciter dici possit illud Marci. iij.
Restituta est manus eius. Sed dicent primo: ꝙ mo-
riens ordinauit omniū restitutionē in testamēto: ergo
non damnabit. A quibꝰ querendū est: quare ipsemet
non restituit: qn̄ restitutionē fieri p̄cepit vel ordinauit
quia aut bona habet sufficiētia terris ꝛ omnibꝰ q̄ ha-
bet venditis: et tunc statim restituere potest si vult: si
aūt nō vult: nō videt esse cōpleta restitutiōis volūtas
et sic nō saluabit: quia ꝓ restitutione faciēda tenet oia
vendere vsq̄ ad mēdicitatē. Cuius ratio est: quia mē-
dicare potest sine pctō: non aūt aliena detinere: ꝙ tenet
primū facere vt euitet secundū. Aut bona sufficientia
nō sunt: et tūc videt inanis ordinatio: q̄tū ad restitu-
tionis effectū in spoliatis. Sed dicēt nō potest statim
restituere ad cōmodū suū quia habet aialia vel blada
et hmōi que statim vtiliter vendi non possunt ipo vi-
uente: vocet ergo creditor vel spoliatus ꝛ ponat in il-
lorum bonorū possessione: aliter postmodū non resti-
tuet ad cōmodū creditoris: quia post mortē debitoris
ꝓ illis bonis placitabit: et vix finaliter medietatē obti-
18 nebit. ¶ Et ponat: ꝙ post mortem debitoris integra-
liter debitum restituat creditori: adhuc non videt hoc
satis ꝓ debitore esse securū: quia sicut latro in latroci-
nio captus: latrociniūq̄ qn̄ ad iudicē ducit in domo
sua dimittēs: et p̄cipiēs illis qui in domo sunt: ꝙ totū
restituāt: nō secure ad iudicē vadit: vosipsi in cordibꝰ
vestris iudicate si tali corā iudice ducto: ꝛ ab aduersa-
rijs de furto accusato: sufficiat dicere: furtum in domo
mea dimisi: meis p̄cipiēs: ꝙ totū restituant. Si vobis
videat: ꝙ hoc corā iudice nō sufficeret terreno. Idem
iudicate: ꝙ non sufficeret corā iustissimo iudice deo: ꝙ
coram eo ductus ꝛ a demonibꝰ accusatus: ꝙ aliena in-
iuste abstulit vel retinuit vel vtrūq̄: et ꝙ totū cū cor-
pore suo in domo inuenerit dicat ꝙ restitutionē fieri
p̄cepit qn̄ inuitus recessit: ꝛ illa de quibꝰ accusat vlte-
rius retinere non potuit: videt ꝙ nullus sentiat quin
talis statim ex ꝓpria iudicabit fassione. ¶ Sed dicent
apud deū est misericordia ꝛ copiosa apud eum redēptio: sed
illis qui misericordia se dignos faciūt dum tempus est mi-
serendi: nō enim est apud deū sicut apud illos qui do-
miniū in ꝛ valiia obtinent regale: vt post iudiciū mor-
tis datū: morti vēdat iudicatum. Immo si in ꝓposito
totū remitteret deus immorē facere videret fidelitatem
vel maiorē iniusticiā quia ipsi nec vendunt nec remit-
tunt: vbi sequela est partis ne iniuriā faciant parti lese
vt illud remittāt qd̄ alteri debet: quō ergo remitteret
deus qd̄ alteri debet ante mortē: ergo restitue et om̄ia
que sua sunt. iiij. Reg. viij.

R vij RESurrectiōis Primo ostē
detur possibilitas. Secūdo necessitas. Tertio
certitudo. Quarto quomō resurrectio Christi est cau-
sa nostre resurrectionis. Quinto quomō resurrectio
christi fuit exemplar nostre resurrectionis. Sexto de
dotibus ostendet corporū resurgentiū ad gloriā: et de
qualitate corporū resurgentiū ad penam.
¶ Primū exemplis ostendit et autoritatibꝰ. Exempla Arti. i.
enī ad hoc habent tam in natura q̄ etiam in arte: et in
miraculis diuinis. Si enim natura hoc ab auctore ha- 1
beat nature: ꝙ ferrū lapidē adamantinū seu magnetē
ad se trahere possit in altū: multomagis hanc potētiā:
natura sibi retinuit diuinitatis: vt naturā corporalem
bonorū hominū ad se in altū trahere possit: ꝛ vt ferrū
nature ponderose manibus copulet anime: de qua co-
pulatione vide. iiij. Reg. vj. Et. M. iij. 20. Et quibꝰ
patet: ꝙ sicut dedit nature: ꝙ ferrū lapideo sursū sub-
leuaret: ꝛ ferrum sursum ascēderet. Ita potēs est de la-
pidibus istis suscitare filios Abrae Math. iij. ¶ Se-
cūdo idem exemplo ostendit in natura. Si enī natura
potens fit de terra aurū ꝛ alia metalla cū ertis supple-
mento gignere: quis hanc potentiā ab illo auferet: di-
cendo ꝙ corpora sicut aurū clara nō posset de terra su-
scitare: de quo dicit Ioh. v. Sicut pater suscitat mor-
tuos et viuificat: sic ꝛ filius quos vult viuificat: q̄ di-
cit Ioh. xj. Ego sum resurrectio ꝛ vita. Et qui credit in
me: etiā si mortuꝰ fuerit viuet: quia omnipotēs nomē
eius Exodi. xv. ¶ Tertio exemplo in natura idē per- 2
suadet florū arborū et omniū granorū que in terra se-
minant et de terra crescūt. Sicut nāq̄ flores pulcher-
rimi de terra surgunt lutosa et vili per potētiā nature.
Et eadem potētia arbor que in hyeme apparet: quasi
mortua eadem numero in estate reuiuiscit: ꝛ viridescit
et de paruo pupino fit arbor. Et de parua nuce fit co-
rylus. Iuxta illud. De nuce fit corylus: de glande fit
ardua quercꝰ. Et de grano sicco sine palea vel vitore
seminato ꝛ in terra mortificato: consurgit herba viri-
dis: et spica cū palearū vestimēto: et totū ꝑ potentiam
quā deus nature tribuit create: hec forsitan si quis oia
nō vidisset vix ista crederet. Vt verbi gratia. Si aliq̄
sub terra nato ꝛ nutrito: qui nunq̄ flores arbores vel
crescētia vidisset frumēta in manu sua lutū pupinum
vel grana tenēti diceret: tu tenes in manu tua materiā
florū pulcherrimorū vel arborū maximarū ꝛ fructuū
optimoꝝ quia natura elemētorū hec de his q̄ in manu
tenes potest ꝓducere: vix crederet qd̄ nō dedisset. Sic
nec ille nutritus in carcere de quo ponit exemplū btūs
Gregorius in principio quarti dialo. Ita infideles q̄
resurrectionē corporū nō credūt: quia illā oculo fidei
nō viderūt. Si pulueres in quos cōuersa vel reuersa
sunt corpora sanctorū in manibꝰ teneret: seu ossa arida
et diceret ei: tu tenes materiā pulcherrimorū corporū
que in eternū durabūt in manibꝰ: quia deus de pulue-
ribus istis: seu ossibꝰ talia corpora reformabit. Iuxta
illud apli ad Phil. iij. Reformabit corpus humilitatē
nostre ꝛc̄. Et iuxta testimoniū Esaie. lxvj. Ossa inq̄t
nostra: quasi herba germinabūt. Glo. interliniaris. i.
reuiuiscēt vix crederet imo multi illorū nunq̄ hoc cre-
dere voluerunt. Quos cōuincit btūs Gregorius. xiiij
moral. dicēs. Sunt nōnulli cōsiderātes ꝙ spūs a car-
ne soluit: ꝙ caro in putredinē vertit: ꝙ putredo in pul-
uerē redigit ꝙ puluis in elementis soluit: vt nequaq̄
ab humanis oculis videat: qua ꝓpter resurrectionem
fieri posse desperant: et dum arida ossa despiciunt: hec
vestiri carnibus ꝛ rursum ad vitam viridescere posse
diffidunt: qui si vim resurrectionis ex obedientia non
tenēt: certe hāc tenere ex rōne debuerāt: quid enī quo-
tidie nisi resurrectionē nostrā in elemētis mūdus imi-
tatur. Nam ꝑ momēta temporū cernimꝰ arbusta vi-
riditatē foliorꝝ amittere a fructuū prolatione post lar-
gitionē cessare. Et ecce: subito quasi ex arescenti ligno

velut quādā resurrectiōe veniēte videm⁹ folia erum-
pere fruct⁹ grandescere ꝛ totā arborē rediuiui decoris
vestiri. Cōsideremus etiā paruū cuiuscūq; arboris se-
men qđ in terra iacit: vt arbor ex illo ꝓducat et cōpre-
hendam⁹ si possum⁹: vbi in illa tanta paruitate semi-
nis: tāta arbor latuit que ex illo ꝓcessit: vbi lignū vel
cortex: vbi viriditas folioꝝ: vbi vbertas fructuū: nū-
quid nam in semine aliqđ tale videbat: cū in terrā ia-
ceret quid ergo mirū si tenuissimū puluerē a nris ocu-
lis in elemēta redactū: cū vult de⁹ in hoiem reformat
qui ex tenuissimis seminib⁹ immēsa arbusta reformat
et reintegrat. Sic ergo ad Roma.j. Inuisibilia ipsius
a creatura mūdi: p ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciūt:
ita vt sint inexcusabiles infideles videlicet qui resurre-
ctionē nō credūt: quos ad cōsiderationē aliarū creatu-
rarū inuitat saluator Luc.xij. et Math.vj. dicēs. Cō-
siderate lilia agri: quō crescūt. Et infra. Si aūt fenum
qđ hodie in agro est ꝛ cras in clibanū mittit: deus sic
vestit: q̄tomagis vos: pusille fidei: supple surgere fa-
ciet ꝛ vestiet gloria ꝛ honore in resurrectiōe in qua nō
nubēt neq; nubent: sed erūt sicut angeli Math.xxij.
Quibus omnib⁹ cōcordat.j. Coꝛ.xv. Quō inquit re-
surgūt mortui: quali aūt corpore veniēt. Insipiēs tu
qđ seminat nō viuificat: nisi prius moriat. Et qđ se-
minas nō corpus qđ futurū est seminās: sed nudum
granū vtpote tritici vel alicui⁹ ceteroꝝ: deus autē dat
3 ei corpus sicut vult ꝛc̄. Secūdo idē exēplo ostendit
in arte humana in qua cū videam⁹ de pulueribus et ci-
neribus cuiusdā herbe q̄ filix vocat clarissima vtpote
vitrea fieri corpora: cur hanc artē subtrahit ille: qui di-
cit: homo cū dormierit nō resurget Job xiiij. ab illo q̄
est omniū artifex Sap.vij. Suscitās de puluere ege-
nū.j. Reg.ij. Tercio idē exēplo ostendit alioꝝ miracu-
loꝝ. Sic nāq; arguit Aug⁹. cōtra incredulos de resur-
rectione christi de ciui. dei.li.xxij.c.v. dicēs. Vnū mū-
do incredibile videmus: videlicet q̄ p paucos illitera-
tos fidei subiecit mundū: cur ergo illud nō credūt: vi-
delicet resurrectionē christi in celum in carne? Sicut ḡ
ipse ex vno miraculo christi alterius arguit possibilita-
tem et rationabilitatē. Ita ex alijs miraculis tā christi
q̄ alioꝝ sanctorū ostēdit possibilitas ꝛ rationabilitas
resurrectionis. Non enī videt rationabile negare q̄n
ipse possit mortuos resuscitare: qui Lazarū resuscita-
uit cū alijs: de quib⁹ dictū est. P.xj.8. in fine ꝛ debeat:
q̄a maior ratio videt q̄ debeat suscitare corpora nū-
q̄ moritura: sed semp deū laudātia: q̄ corpora iterū mo-
ritura. Nec iterū videt rōnabile: quin ille hoc possit ꝛ
debeat facere: cuius virtute sancti sui suscitauerūt mor-
tuos: tam i vita ipsoꝝ q̄ etiā in morte: sicut in plurib⁹
legiē gestis sanctoꝝ. Illi vō q̄ fidē nō recipiūt christi:
nec miracula credūt scōꝝ: antiquū tñ recipiūt testa-
mētū: sicut iudei antiquas scrutent scripturas: in q̄b⁹
plures p Helyā et Heliseū inuenient suscitatos. Qui
ergo ad tactū ossium Helisei defuncti cōcedūt hoiem
mortuū suscitatū: sicut patet.iiij. Reg.xiij. vbi scribit
q̄ cū tetigisset ossa Helisei: reuixit homo cur h̄ negant
p potentiā dei posse fieri de christo: vel generaliter de
omnibus quidem saduceoꝝ: qui dicūt non esse resur-
rectionē mortuoꝝ. Lu.xx.
Arti.ij. ¶ Cōtra quos resurrectiōis necessitas plurib⁹ ostēdet
rōnibus et autoritatib⁹. Rationibus seu argumentis
4 hec ostendit ad magna deducētibus inconuenientia:
nisi resurrectio concedat mortuorum: quarum alique
tacte sunt. F.iiij. ar.iiij. que licet ibi ad aliud hic tamen
ad istud deduci possunt ꝓpositū. ¶ Primo nanq; ne-
gantes resurrectionē: negare habēt diuinā sapientiam
seu bonitatē que cum disponere dicat oīa sapiēter: ad
maiorē si verū sit ordinasse felicitatē homies debuit q̄
iumēta: qđ tamē nō fecit si vnus sit interitus hominū
ꝛ iumentorū Ecclesiastes.iij. quia multa iumēta et ir-
rationalia quietius ꝛ lautius: et magis fm ꝓpria desi-
deria ꝛ delectatiōes: et cū minore sollicitudine labore ꝛ
pena timore ꝛ grauamine hic viuūt: q̄ multi optimi
et sanctissimi homies. Si ergo istis sanctis viris nihil
alibi restaret in resurrectiōe mortuoꝝ: necessariū esset
cōcedere: q̄ deus creaturā ad imaginē et similitudinē
suam factā infeliciorē et miserabiliorē fecisset: multis
irrationalib⁹ creaturis ꝛ etiā peiorē q̄ irrationalē crea-
turā: quia multis pessimis hominib⁹ qui peccatores ꝛ
abundātes in seculo obtinēt diuitias et ducūt i bonis
dies: vbi illi q̄ pie viuere volūt cū christo psecutionē
patiunt. Hoc nāq; generale est apud oēs malos ho-
mines de quacūq; sint fide vel secta: q̄ vbi mali sunt
et resurrectionē minus sperāt: hic delectabiliter viuere
conant fm carnis delectatiōes: quas dū ꝓpter amorē
christi et spem resurrectionis: si spe illa frustrarent: et
nec hic nec alibi caro qđ est organū spūssancti delecta-
tiōes habeat: tales ministri christi sunt infeliciores: nō
tñ iumētis sed etiā omnib⁹ diaboli ministris: q̄a dia-
boli ministri hic: christi vō ministri nec hic nec alibi
delitias haberēt. Et q̄ ista deductio sit bona ad ꝓban-
dam resurrectionē: patet p aplm.j. Coꝛ.xv. vbi ex in-
tentione christi ꝛ mēbroꝝ eius ꝓbans resurrectionē:
talē facit deductionē dicens. Si aūt christus p̄dicatur
q̄ resurrexit a mortuis: quō quidā dicunt in vobis q̄
resurrectio mortuoꝝ nō est: neq; christus surrexit. Si
aūt christus non surrexit a mortuis: ergo inanis est fi-
des nostra: ꝛ p̄dicatio nostra. Et infra parū. Ergo qui
dormierūt i christo perierūt: si i hac vita tñ in christo
sperātes sumus supple sine omni spe vel re resurrectio-
nis miserabiliores sumus omnib⁹ hominib⁹. Secūdo
tales diuinā negāt iusticiā qua mali hic vel alibi pu- 5
niri deberēt. Secundū hāc vō opinionē alibi non pu-
niunt quia nō resurgūt nec hic: q̄a sicut dicit Job.xxj
Hic impij viuūt ꝛ cōfortati sūt: sublimatiq; diuitijs.
Nec pōt dici q̄ p̄dicta dei bonitas seu ꝓuidētia et sa-
piētia quo ad bonos ꝛ iusticia quo ad malos: ad aīas
tñ extēdat bonoꝝ et maloꝝ: qui post corpora mortua
in gaudijs vel penis viuūt: ꝛ nō ad corpora mortua: q̄
nūq̄ resurgūt quia ex dei ꝓuidētia ꝛ iusticia debetur
bene agentib⁹ premiū ꝛ peccātib⁹ suppliciū. Bene aūt
agētes vel peccātes nō sunt anime tñ: sed hoīes ex aīa
et corpore cōpositi: ergo hoīb⁹ ex anima ꝛ corpore com-
positis: premiū debet vel suppliciū vt sicut simul labo-
rant in bonis operib⁹ simul remunerent. Et sic simul
peccāt: simul puniant: p illū qui de spe ꝛ resurrectione
mortuoꝝ est iudicator Act.xxiij. Nota ad hoc Da-
mascenū. F.iiij.21. ¶ Item dicere p̄dicto modo: q̄ cor-
pora nō resurgēt: nec remunerabunt vel puniant: sed
tñ aīe est cōtra sacrā scripturā tam veteris q̄ noui te-
stamēti. Nam in veteri testamēto corporū resurrectio
aperte prenunciat Job.xix. Scio inquit q̄ redemptor
meus viuit: ꝛ in nouissimo die de terra surrectur⁹ sum
ꝛ rursum circūdabor pelle mea ꝛ in carne mea videbo
deū saluatorē meū. In nouo etiā testamento christus
vtrāq; pmittit resurrectionē Joh.v. dicēs. Amē amē
dico vobis: q̄a venit hora ꝛ nūc est: q̄n mortui audiēt
vocē filij dei: et q̄ audierint: viuent: quā quidē ꝓmis-
sionē q̄ oporteat etiam de corporū intelligere resurre-
ctione: patet p hoc: qđ sequit. Venit inquit hora in q̄
oēs q̄ in monumētis sunt audiēt vocē ei⁹. Manifestū
est aūt: q̄ anie in monumētis nō sunt sed corpora. Et

apl'us corporū resurrectionē ꝓstēdit dicēs.j. Cor.xv
Seminat corpus animale: surget corpus spūale: opor
tet corruptibile hoc induere incorruptionē: ⁊ mortale
6. hoc induere imortalitatē. Tertio tales cꝫtū in eis est:
oēm inter homines destruunt bonitatē ⁊ pietatē: tam
exteriorē ꝙ etiā interiorē. Unde Chrysosto. sup illud
Math.xxij. qui dicūt resurrectionē non esse. In omī
inquit re vel actu virtus agēdi spes est futuri. Qui em̄
arat: arat vt metat: qui pugnat: pugnat vt vincat: ⁊ sic
de alijs. Tolle ergo spem resurrectiōis: ⁊ soluta est ob-
seruantia oīs pietatis. Quarto negātes resurrectionē
nostrā: negare habēt christi resurrectionē integralem:
quia cū christus sit caput christianoꝝ oportet ꝙ chri-
stiani sibi charitate copulati tanꝙ mēbra cū corpore
cōiuncta: cū ipso resurgant: alioqn diuisus est christ⁹:
et quasi monstrū sine mēbris resurrexit: ꝗ omnia q̄
incōueniētia sunt: oportet cū apl'o cōcedere et dicere il
lud.j. Cor.xv. Omnes quidē resurgem⁹: eo modo ꝗ
determinat Cassi. sup illud ps̄.j. Nō resurgēt impij
in iudicio. Resurget inquit iustus vt iudicet: peccator
vt iudicet: impius vt sine iudicio puniat. Sicut patet
ꝑ beatū Greg. J.xj.5. Nota plura argumēta que ad
ꝓpositū adduci possunt. A.xxiij.3.
Arti.iij. ¶ Nostre aūt resurrectiōis certitudo: non tm̄ ex dictis
euidētijs: verū etiā ex christi accipit resurrectiōe. Quia
7 sicut ꝓdictū est: si christus caput christianorū surrexit:
⁊ christiani boni tanꝙ mēbra resurgēt ad gloriā. Sed
ꝙ christus resurrexit multis et veracib⁹ ꝓbat testibus
et testimonijs: que quidē testimonia sufficiētia sunt: tā
in lege diuina ꝙ humana: quia in vtraqꝫ admittitur
testimoniū duoꝝ vel triū. Sed resurrectiōis christi
fuerunt multi testes. Primo apl'i qui dixerunt Act.x.
Mādcauim⁹ ⁊ bibim⁹ cū eo: postꝙ resurrexit a mor
tuis. Sed forte dicent aliqui: ita ꝓbabūt iudei contra-
riū ꝑ milites custodiētes sepulchrū: quia ⁊ sm̄ iura ci-
uilia negatiua potest ꝓbari in actu ꝑsonali: qui nō pōt
fieri ꝑ ꝓcuratorē. Sicut patet in.ff.nouo.li.v.ti.de iti-
nere ⁊ actuqꝫ priuato.l.ij.in fine. Ubi habet: ꝙ potest
ꝓbare ꝙ aliquis nō fecit seruitutē: ꝓbando ꝙ fuit ibi
tota die: et nō vidit eum ibi. Sicut etiā: ꝙ homo ꝓbet
ꝙ aliquis nō dixerit missam tali die: quia cōtinue fuit
cum eo vel cōtinue fuit i tali loco vtputa in mari: vbi
missam dicere nō potuit: hoc nāqꝫ ꝑ testes ꝓbare pōt.
Sed de facto qd̄ ꝑ ꝓcuratorē habēs sufficiēs mādatū
fieri pōt: ꝓbare nō pōt negatiuā: quia si ꝓbet me ali-
cui debitū tali die nō soluisse: ꝑ hoc ꝙ cōtinue fuit me-
cū: vel ꝑ hoc ꝙ in tali loco fui: ꝙ ꝑsonaliter ei soluere
nō potui nō ꝓbat: quia ꝑ ꝓcuratorē hoc facere potui.
Cum ergo actus resurrectionis christi sit actus perso-
nalis: quia per aliū resurgere nō potuit: si ipsi milites
ꝓbent ꝙ cōtinue fuerint cū eo: et ꝑ cōsequēs ꝙ nō sur
rexit sufficiens videt ꝓbatio. ¶ Sed si tam isti ꝙ illi
testes bene examinent sicut ⁊ sm̄ iura testes examinari
debēt: patebit qui sunt testes veritatis ⁊ qui falsitatis.
Discipuli nāqꝫ testificabant de ꝑsona loco et tempore
et sue testificationis certissimū allegauerūt indicium:
dicētes ꝙ mānducauerūt ⁊ biberūt cū illo. Milites vo
incertissimū ⁊ falsissimū sui testimonij allegauerunt
euidentiā dicentes. Nobis dormiētib⁹ venerūt disci-
puli ⁊ furati sunt eum: sicut patet Math.vlti. Qꝫ fal-
sissimū sit istud testimoniū videte ⁊ cōsiderate: q̄a aut
fuerūt veraces: ⁊ tūc verū est qd̄ dixerunt: ꝙ videlicet
dormierūt ⁊ tunc nesciuerūt: quid circa illos agebat:
vtrū videlicet surrexit vel furatus fuerit vel nō: q̄a de
hoc ꝙ ipsis dormiētib⁹ agebat testificari nō potuerūt.
Si ergo fuerūt veraces in vna parte: videlicet dormi-
tionis: oportuit eos esse falsos testes in secunda parte
dicētes: ꝙ discipuli sui eum furabant. Si vo fuerūt
in vtraqꝫ parte falsi ergo in neutra parte est eis creden
dum: sed testimoniū illorū tanꝙ falsoꝝ et corruptorū
testiū est ab omnib⁹ abijciendū. Falsorū ꝓpter rationē
predictā corruptorum: quia sicut dicit Math.xxviij.
Quidā de custodib⁹ venerūt in ciuitatē ⁊ nūciauerūt
principib⁹ sacerdotū omnia que facta fuerant: ⁊ illi ꝓ
tunc veri fuerūt testes. Sed sequit illorum corruptio.
Congregati inquit cū seniorib⁹ consilio accepto pecu-
niam copiosam dederūt militib⁹: dicētes: dicite: q̄a di-
scipuli eius nocte venerūt: ⁊ nobis dormientib⁹ furati
sunt eum. Secūdo ipsemet christus resurrectionis sue
testis extitit: dicens. Et tertia die resurget Math.xx.
Et Luce.xviij. ⁊ Marci.x. Si ergo testimoniū regis
terreni tantā facit certitudinem: vtinqꝫ eius credit testi-
monio: qd̄ in charta quā facit sufficit ꝙ dicat: teste me-
ipso: ꝗtomagis illius regis eterni credēdū est testimo
nio: qui dicit Math.xxvj. Postꝙ resurrexero prece-
dam vos in galileam.
¶ Cuius resurrectio cōgrue est causa nostre resurre- Ar.iiij.
ctionis. Sicut sm̄ phm̄ in.ix. metaphisice: primum in
omniū alioꝝ genere est causa alijs. Sꝫ christus est pri- 8
mogenitus mortuorū Apoc.j. Et christus resurrexit
a mortuis primitie dormientiū.j. Cor.xv. ergo ipse est
causa resurrectionis alioꝝ: quib⁹ primo terrā ⁊ monu-
mentū ⁊ infernū liberū aperuit: ne ab his in die iudi-
cij detineri possent: et hoc in die pasche diluculo: sicut
ipse ꝓdixit ꝑ ps̄.lvj. dicēs. Exurgā diluculo. In qua
duo tangit: euidentiā ⁊ horā. De primo Luc.vlti. Sur
rexit dn̄s ⁊c̄. De secūdo Mar.vlti. Surgēs mane pri
ma sabbati. ¶ Quib⁹ secūdo celū aperuit in die ascen
sionis: vt ipsum resurgētes intrare possent. Que omīa
opa pulchre ꝓmo ꝓstēsa ⁊ significata vident in facto
illius: de quo scribit Judic.xix. Mane facto surrexit
homo: ⁊ aperuit ostiū. Aperuit nāqꝫ ostiū inferni vt
bonos liberaret. Ostiū monumēti nō in resurrectiōe:
sed post ꝑ ministeriū angelorū: sicut dicitur Math.
xxviij. Angelus inquit dn̄i descēdit ⁊ accedēs reuol-
uit lapidē: vt venietes de sua resurrectiōe certificaret:
de quib⁹ scribit Mar.xvj. Et aspiciētes viderūt reuo-
lutū lapidē. Ostiū celi vt admodū ferri lapides ada-
mantinos: id est viros solidos in fide ⁊ bonoꝝ operū
ꝑseuerātia: de quoꝝ quolibet Ezech.iij. Ut adamantē
et vt silicē dedi te: ⁊ ad modū solis: qui de mari aquā
purā sursum trahit: salsam pōderosam ⁊ terrestrē de-
relinquēs bonos et electos suos spūales ⁊ spūaliter le-
ues sursum post se ascendere ⁊ celū intrare faceret. De
quib⁹ scribit ⁊ quib⁹ ꝓmittit Joh.xij. Si exaltat⁹ fue
ro: omnia trahā ad meipm̄: id est omīa tractu digna: ⁊
ad tractū talē disposita. Qꝫ pulchre significatū videt i
facto Josue. Josue.viij. Surgens inquit ꝓdiluculo re-
cēsuit socios ⁊ ascēdit cū seniorib⁹: id est cū viris iustis
et cū participib⁹ sue passionis. De quib⁹ ad Roma.vj
Si cōplātati sumus similitudini mortis eius: simul
⁊ resurrectionis erimus. Et infra. Si mortui sumus
cum christo: simul ⁊ viuemus cum ipo ⁊c̄. Uult enim 9
tm̄ dicere: ꝙ mors et resurrectio christi sūt causa resur-
rectionis illoꝝ ad vitam: qui cum christo: sicut dicitur
ad Gal.vj. carnē suā crucifixerūt: cum vitijs et concu-
piscentijs. Licet nāqꝫ ꝓ omnib⁹ mortuus sit: et resusci
tatus: vt sua morte ⁊ resurrectione omnes cꝫtū in eo
fuit non solum a culpa: sed etiā a morte liberaret eter-
na: qui defect⁹ reparare venit: quos primo incurrim⁹
parente peccante: et cuius peccato non tm̄ culpam sed
etiam mortem in nobis causaret corporū. Rōnabile ꝗ

fuit vt ille qui venit defectibus illis succurrere: sicut
sua morte: mortē illā destruxit: sicut ꝓmisit Osee. xiij.
Ero mors tua o mors. Et sic dr̄ ad Roma. v. Per vnū
hoiem peccatū intrauit in hūc mūdū: ⁊ ꝑ peccatū mors: sic
in vniꝰ delicto: mors regnauit ꝑ vnū: multomagis acci
piētes abūdātiā donationis ⁊ iusticie in vitā regnabūt
ꝑ vnū Jesum christū. Jta ⁊ resurrectiōe sua oīm q̄ntū
in eo fuit resurrectionē causaret vt sic dr̄ ad Roma. v.
Sic delictū ita ⁊ donū. Cū ḡ delictū imortalitatē quā
in statu innocētie habuimꝰ ⁊ sꝑ habuissemꝰ si voluis
semꝰ destruxerit: iustū fuit vt donū illō restitueret. Et
hoc est qō sequit. Si enī vniꝰ delicto multi mortui sūt
multomagis grā dei: in grā vniꝰ hoīs Jesu chri in plu
res abūdauit. Et q̄ hī ꝙ efficaciꝰ est meritū passiōis et
resurrectiōis chri ad restituēdū nos ad immortalitatē:
q̄ fuit delictū ad tollēdā imortalitatē: qꝛ nec tā grādē
abstulit delictū imortalitatē: qꝛ illi in statu innocentie
habuerūt posse nō mori: christꝰ vo sua passiōe ⁊ resur
rectiōe meliorē illꝰ q̄ cū eo resurgent ad gl'iam causauit
imortalitatē: vcꝫ nō posse mori: vt meliorē inuenirent
resurrectionē Heb. xj. Jlli vcꝫ tñ de q̄bꝫ ibi p̄mittit.
Vicerūt regna opati sunt iusticiā ⁊c. ⁊ nō alij. Et h̄ est
qō dr̄. j. Cor. xv. Oēs q̄dē resurgemꝰ: ſ nō oēs immu
tabimur. Sed illi tm̄ immutabunt ad gl'iam q̄ accipiūt
exēplū resurrectiōis chri: q̄ ita resurgūt a morte culpe:
sic ipse surrexit a morte corpis.

Ar. v. ¶ Pro q̄ ꝯsiderādū: ꝙ christꝰ pcīo resurrexit tertia die
Jn signū pmo ꝙ de triplici morte suos liberaret. pmā
10 scꝫ culpe destruēdo: secūdā. i. nature: vt suos faceret il
lā non timere: tertiā scꝫ pene eterne vt suos faceret illā
euadē. Jn signū secūdo ꝙ statuꝫ seu tp̄s ān legē ⁊ tp̄s
sub lege finiret: ⁊ tertiū inchoaret: scꝫ sub grā. Jn cuiꝰ
signū surrexit circa finē noctꝭ ⁊ pncipiū diei: qꝛ noctē
figurarū ⁊ culparū ⁊ vmbre finiuit: ⁊ diē grē ⁊ gl'ie seu
diē inchoauit eternitatis ⁊ q̄etis eterne. Jn cuiꝰ signū
nō quēcūq̄ꝫ diē: sua inchoauit ⁊ illustrauit resurrectio
nē: sed diē dñicū: qui est dies q̄etis: significās: ꝙ sua re
surrectiōe suos ad diem ducit quietꝭ eterne: de q̄ in ps̄.
lxxxiij. Melior est dies vna in atrijs tuis super milia:
⁊ de quo quotidie in illa cātat hebdomada. Hec dies
quā fecit dñs. Qui ḡ istiꝰ resurrectiōis christi que ter
tia die ad destructionē triplicis mortis ⁊ finitionis no
ctꝭ facta fuit capit exemplū a morte culpe triplici actu:
id est ꝯtritionis ⁊ ꝯfessionis: ⁊ satisfactiōis surgēdo: vt
Apoca. xx. Hec est resurrectio prima: statū grē cū ipso
incipiendo ⁊ continuādo: habebit diem gl'ie cum ipso
in resurrectione secūda: que erit in gloria: beatus ergo
⁊ sanctus qui habet partem in resurrectiōe pma Apo
11 ca. xx. Secūdo christꝰ surrexit veraciter: non sicut Sa
muel. j. Regum. xxviij. Et sicut illi: q̄ ficte veniunt ad
confessionem cum proposito recidiuandi: vel peccatū
suum non dimittendi. Sed sicut christus de quo Lu
ce vltimo. Surrexit dñs vere. ¶ Tertio christus surre
xit velociter ⁊ cito: quia i mane. Jta a culpa ꝑpetrata a
nocte: ⁊ mane esset confessione surgendū: ps̄al. lvj. Ex
urgam diluculo. ¶ Quarto ipe surrexit integraliter in
corpore ⁊ anima. Jta integraliter surgere debemus co
gitationes: locutiōes: opationes: occasiones peccati de
ferendo: ⁊ pcīiam integram ꝑagendo extra culpam: ali
ter perfecte non surgimꝰ nec totalem accipimus saluta
tem: que est conscientie bone interrogatio in deum. j.
Petri. iij. ¶ Quinto christus surrexit perseuerāter: nō
sicut illi qui cito post pascha redeūt ad peccatoꝝ sepul
cra: q̄ dimiserant a peccatis suis surgēdo. Nec sic nos
sed sicut christus qui a sepulchro suo semel resurgens
ad illum iterum sicut nec ad mortem redijt: quia chri

stus resurgens a mortuis: iam non moritur: mors illi
vltra non dñabitur: ad Roma. vj. Si ergo partem cū
christo volumus in secunda vendicare resurrectione:
quomō christus surrexit a mortuis per gl'iam patris.
Jta nos: ad Roma. vj. vt in die resurrectiōis cum dño
gloriemur: non tm̄ in aīa: sed etiam in corpore gl'ioso.
¶ Pro q̄ est aduertendū: ꝙ q̄tuor erūt dotes bone cor Ar. vj.
poꝝ gl'iosoꝝ: ⁊ q̄tuor q̄litates ꝯtrie corpoꝝ dānatorum
De pmo pmo: ⁊ secūdo secūdo: ⁊ tertio ostēdet ꝙ gau 12
dia ⁊ penas aīe nō expectāt vsq̄ꝫ ad diē iudicij. ¶ Q̄n
tū ad pmū corpis pma dos erit claritas. Nā ex clarita
te ⁊ virtute aīe ad diuinā visionē eleuate: corpꝰ sibi vni
tū claritatē accipiet: f'm ꝯdecētiā aīe. Sicut ḡ aīa diui
na visione fruēs: q̄dā spūali claritate replebit: ꝑ q̄dā
redūdantiā ex aīa in corpꝰ: ipm corpꝰ suo mō claritatē
gl'ie induet: ⁊ hoc est qō dicit apl's. j. ad Cor. xv. Se
minat corpꝰ in ignobilitate: resurget in gl'ia: quia cor
pus nostrū qō nunc est opacū: tunc erit clarū: f'm pro
missionē veritatis Math. xiij. Fulgebunt inquit iusti
sicut sol in regno patris eorū. Nec tamen oēs iusti eq̄
lem habebūt claritatē: sed erit in claritate illoꝝ differē
tia: sicut est i corpibꝫ celestibꝫ: ꝑ quoꝝ silitudinē apl's
j. Cor. xv. differētiā claritatꝭ illoꝝ ostēdit: dicēs. Alia
claritas solꝭ: alia claritas lune: alia claritas stellaꝝ: stel
la autē differt a stella in claritate: ita ⁊ resurrectio mor
tuorum. ¶ Secunda dos erit agilitas. Anima nanq̄ꝫ
que diuina visione fruitur: vltimo fini ꝯiuncta: in om
nibus experietur suum desideriū adimpletum: ⁊ quia
desiderio anime mouetur corpus: ꝯsequēs erit vt cor
pus anime ad motū obediat: ⁊ sit vbi anima voluerit.
Et hoc est qō apl's ait. j. Cor. xv. Seminat in infirmi
tate: surget in virtute. ¶ Jnfirmitatem enī experimur
in corpe: quia inualidū inuenit ad satisfaciendū deside
rio anime in motibus ⁊ actionibꝫ: quas aīa imperat: q̄
infirmitas tunc totaliter tolletur virtute redundantie
in corpus ex aīa deo ꝯiuncta: ꝓpter qō Sap. iij. dicitur
de iustis: ꝙ tanq̄ scintille in arūdineto discurrent: nō
ꝙ motus sit in eis ꝓpter necessitatem cū nullo indigeāt
qui deum habent: sed ad virtutis demonstrationem.
¶ Tertia dos erit impassibilitas: quia sicut aīa diuina 13
visione fruens: habebit desiderium suū impletū: q̄ntū
ad oīs boni adeptionē. Jta etiā eius desideriū imples
tum erit: q̄ntū ad oīs mali remotionē: qꝛ cum summo
bono nō habet locū aliqō malū: erit igit corpꝰ imune
ab oī malo: ⁊ q̄ntū ad actū ⁊ q̄ntū ad potentiā. Q̄ntū
ad actū q̄dem: qꝛ nulla erit in eis corruptio: nlla defor
mitas: nullꝰ defectꝰ: q̄ntū ad potētiā vo: qꝛ nō poterūt
pati aliq̄d: qō eis molestū sit. Et hoc est qō dicit apl's
j. Cor. xv. Seminat in corruptione: surget in incorru
ptione. Quarta dos erit subtilitas. Sicut aīa nāq̄ꝫ deo
ꝑfectissime adherens: eius bonitatem participabit in
summo f'm modū suum. Sic corpus ꝑfecte subdet aīe
⁊ eiꝰ ꝓprietates q̄ntū possibile est participabit i ꝑspica
citate sensuum: in ordinatione corporei apparatus ⁊ in
oīmoda subtilitate ⁊ ꝑfectione nature: vt quecunq̄ꝫ
anima penetrare voluerit: illa corpori resistere nō pos
sint: quia tanto est aliquid ꝑfectius in natura: q̄nto eiꝰ
natura pfectiꝰ subditur forme ꝑfecte: eiq̄ꝫ q̄ntū possibi
le est assimilat ⁊ ꝓportionat. Cū ergo forma ibi sit spi
ritus subtilis: q̄nto corpꝰ fuerit spūaliꝰ ⁊ subtiliꝰ: tāto
ꝑfectius: ⁊ q̄nto ꝑfectius tāto spūalius: ꝓpt qō apl's. j.
Cor. xv. dicit. Seminat corpꝰ aīale: surget corpꝰ spūa
le: nō ꝙ sit spūs: vt quidā male dixerūt: sed qꝛ erit oīn
no subiectū spūi: sicut ⁊ nūc dr̄ corpꝰ aīale: nō qꝛ sit aīa
sed qꝛ aīalibꝫ passionibꝫ subiacet: vel quia aīe guberna
tioni subdi deberet. ¶ Patet igitur ex p̄dictꝭ ꝙ sic spūs

hoīs eleuabit̄ ad gl'iam spiritualē vt deū p essentiā vide
at: ita ei⁹ corpus sublimabit̄ ad ꝓprietates celestiū cor
poꝝ: inquātū erit clarū impassibile absq; difficultate
τ labore mobile τ subtile. In quo ptȝ donū corpoꝝ cō
gruitas: vt sint celestia sicut τ spūs est celestis. Et sicut
gl'ia in quā hūana aīa subleuat̄: excedit naturalē virtu
tē celestiū virtutū. Ita gl'ia corpoꝝ resurgētiū excedit
naturalē pfectionē celestium corpoꝝ vt sit maior clari
tas: ipassibilitas firmior: agilitas facilior: τ subtilitas
pspicatior. Et sic pōt intelligi illud. j. Cor. xv Alia q̄
dē celestiū gl'ia; alia terrestriū. Sic ḡ pcedēt q̄ bona fe
14 cerūt in resurrectionē vite. Joā. v. ¶ Quātū ad secūdā
ptē hui⁹ articuli ɔsonū videt̄: q̄ corpa dānatoꝝ ɔditio
nes habeāt ɔ̄rias corpibꝫ sctōꝝ: vt sic est ꝓportio inter
aīas τ corpa saluatoꝝ: ita sit int̄ damnatoꝝ. ¶ Illa eīm
corpa erūt opaca τ tenebrosa: sic τ coꝝ aīe erāt. Et erūt
a lumine diuine visiōis τ cognitiōis aliene: et q̄ facti
sunt abominabiles: sic ea q̄ dilexerūt q̄tū ad aīaꝝ inte
rius: ɔsequēs videt̄ τ bene ꝓportionabile q̄ denigret̄
facies illoꝝ sup carbones exteri⁹. ¶ Nec coꝝ erūt cor
pora agilia: q̄si sine difficultate aīe obediētia: ſ; magis
erūt ponderosa τ grauia: τ q̄dāmō aīe importabilia τ
iobediētia: sic τ ipe aīe fuerūt p inobediētiā a deo auer
se. ¶ Nec erūt subtilia τ spūalia q̄si spūi oīno subiecta:
ſ; magl' erūt obtusa τ carnalia: sic coꝝ aīa p affectū fue
rat τ erit: carnales remanebūt τ passibilia: sic τ nūc vl'
magl': ita q̄ sic in bonis gl'ificatis erit oīs mali carētia
ita in istl' erit oīs mali expientia. Expient̄ nāq; τ patiē
tur a rebꝫ sensibilibꝫ afflictionē ſ; nō corruptionē vt la
borēt in eternū τ viuāt adhuc i finē. Adhuc nāq; mor
tui resurgēt incorrupti. j. Coꝝ. xv. Et sic corpa beatoꝝ
supmū τ luminosum: ita hec infimū τ tenebrosum lo
cū obtinebūt. Et h̄ est qđ đi Apoca. xx. Diabol⁹ q̄ se
ducebat eos; ꝑpl'm scȝ missus est in stagnū ignis τ sul
phuris vbi bestie τ pseudo ꝓ̄ he cruciabunt̄ die ac no
cte in secula seculoꝝ: q̄ vo mala egerūt in resurrectionē
15 iudicij. Joā. v. ¶ Tertia ps hui⁹ articuli p̄io ptȝ p di
cta. P. viij. 10. Secūdo idē ostēdit̄ rōne. Secūdū ordi
nē nāq; culpe τ meriti ɔsequēter est ordo in pena τ p̄
mio: culpa aūt τ meritū nō cōpetūt corpi nisi p aīam.
Nihil eīm hȝ rōnē meriti τ demeriti: nisi inq̄ntū est vo
lūtariū. Igit̄ tā p̄miū q̄ pena ɔuenienter deriuant̄ ab
aīa ad corp⁹. Nulla igit̄ rō est q̄re in p̄miatiōe vel pu
nitiōe aīarū resurrectio expectet̄ corpoꝝ: q̄n magl' con
ueniēs videt̄ vt aīe in q̄bꝫ p p̄us fuit meritū τ culpa p
p̄us punient̄ τ p̄miant̄: τ h̄ statim q̄n a corpe sepant̄:
q: statim sunt p̄mioꝝ vel penarū susceptibiles: qđ est
ɔ grecos q̄ dicūt: q̄ nec aīe bonoꝝ vel maloꝝ gl'iam vl'
penā habebūt ante diē iudicij: vt tūc sil' p̄mient̄ vl' pu
niant̄ cū corpibꝫ. Ex q̄ sequi videt̄ ponē q̄ aīe interim
oēm amittant memoriā τ rōnis iudiciū vel q̄ interim
moriant̄ vel sopite dormiāt: sic hirūdines in hyeme: q:
si memoriā habeāt boni de opibꝫ bonis τ de martyrio
qđ ꝓ̄pe deū sustinuerūt erūt spe gaudētes τ mali econ
uerso in more marionnientes. Nec etiā pesino ɔ̄ apl'm
videt̄ esse: q̄ ait. ij. Coꝝ. v. Scim⁹ inq̄t q̄m si terrestrl'
dom⁹ nr̄a dissoluat̄: habem⁹ domū nō manufactam
eternā in celis: non tm̄ in spe sicut nunc: ſ; etiā in re: ad
quā nos pducat q̄ est resurrectio τ vita. Joan. xj.

S.j. SAcerdotalis p̄io ostē
dit̄ ordinis dignitas. Scđo misterij q̄li
tas. Tertio opis peruersitas. Quarto fi
nis penalitas. ¶ Circa p̄miū duo sunt cō
siderāda. P̄io in q̄bꝫ dignitas ɔsistit sa
dotal'. Scđo i q̄li reuerētia tales hn̄di sūt sacerdotes.

¶ Q̄tū ad p̄miū: dignitas ordinis sacerdotalis. P̄io Ar. j.
ɔsistit in angeloꝝ assimilatiōe. Secūdo in regū cōpa
tiōe. Tertio in nois interp̄tatiōe. Quarto in indumen 1
toꝝ significatiōe. P̄imū ptȝ Malach. ij. vbi de q̄libet
đi sacerdotale. Angel⁹ dn̄i exercituū est: q: sic angeli in
celo: imedian⁹ circa dei ministeria occupant̄: ita sacer
dotes in terra. Immo isti pl⁹ in terra diuino appropin
quāt obseq̄o: q̄ȝ angeli in celo: q: isti in terra deū ex pa
ne ɔficiūt: qđ angeli nec in celo nec in terra facere pn̄t:
ꝓpt quā maximā approximationē τ deificatiōis parti
cipationē: nō tm̄ angeli: ſ; etiā dij in sacra scriptura nū
cupant̄: sic ptȝ p̄mo Exodi. xxij. vbi ad Moysen de il
lo: q̄ ad iuramētū ducend⁹ erat. đi Exo. xxij. Applica
illū ad deos: vicȝ sacerdotes. Et rursus scriptum est.
Dijs non detrahes. i. sacerdotibꝫ. Probant̄ hec oīa in
Decreto sumpto ex vbis btī Grego. scribētl' ad Mau
riciū impatorē. xj. q. j. sacerdotibꝫ: vbi ex p̄dictis aucto
ritatibꝫ impatorē ad reuerētiā inuitat ordinis sacerdo
talis. ¶ Secūdū etiā ptȝ ex tribꝫ: ex inunctiōe: ex officio 2
ex corona. Ex q̄bꝫ tribꝫ ostēdit̄: q̄ nō tm̄ angeli in celo
vel dij vt p̄dictū est: verū etiā reges in terra nūcupant̄
¶ P̄io nāq; in inunctione regibꝫ cōpant̄: q: sic reges
inunguntur: in signū q̄ erūt in regimine corpoꝝ miseri
cordes: p oleū nāq; vnctiōis in sacra scriptura miscđia
intelligit̄. Ita illi vt sint sibi τ alijs misericordes i regi
mine aīarū. Secundo in officio ordo sacerdotal' regali
p̄eminet dignitati sic ptȝ p Decretū dis. xcvj. duo Vbi
Gelasi⁹ papa Anastasio scribēs ostēdit q̄ tāto maius
est officiū sacerdotū: quāto etiā p ipis regibꝫ vel legibꝫ
hoīm in diuino reddituri sunt examine rōnē. Et parū
infra sequit̄. Si regū fulgori cōpares: τ principiū dia
dematū: lōge inferi⁹ erit: q̄si si plūbū ad auri fulgorem
cōpares. Ex cui⁹ Decreti p̄ncipio ptȝ veritas auctori
tatis. Judith. viij. Vos inq̄t q̄ estis p̄sbyteri in ppl'o
dei: ex vobis pēdet aīa illoꝝ. i. illoꝝ facta: tā regū q̄ q̄rū
cunq; subditoꝝ: quia si mala sunt illoꝝ facta: vobis im
putātur. Si negligētes fueritis: ipis p̄dicando τ eos
corrigēdo vel alijs p̄dicantibꝫ τ corrigentibꝫ eorum de
fectus ostendēdo: quia vos illorum vicia non potestis
diu ignorare: immo multo melius potestis oēs illos
cognoscere: q̄ ep̄s vel quicunq; alius qui cum eis non
residet. Si ergo eū vicia eorum nō ignoret: si negligēs
fuerit in corrigēdo: vel qui corrigere non pōt alijs in
dicando de ordine suo iudicium acquirit. Sicut ptȝ p
Decretum Chrysosto. dis. xl. multi: vbi sic dicitur. In
iudicio enī sedes: siquidem bene vixeris τ bene docue
ris ppl'm instruis: si bene docueris τ male vixeris: tui
solī⁹ ɔdēnator es: nā bn̄ viuēdo τ bn̄ docēdo ppl'm in
struis: quō vinere debeat: bn̄ aūt docēdo τ male viuē
do: deū instruis quō te debeat condēnare. Ex eiusdem
etiā Decreti fine patet: q̄ sunt lumē ppl'i τ splēdor: vt
ptȝ dis. xciij. sacerdotes. ¶ Tertio quō ex corona illoꝝ
ad reges ostenditur compatio: quia sicut reges coronā
deferunt imperialē. Et qualis illa corona esse debeat:
ostensum est. O. vj. 8. Propter hec ergo tria Petrus il
lorum scribens regalitatē: dicit. j. Petri. ij. Regale sa
cerdotiū: gēs sancta ppl's acq̄sitiōis. Et Exo. xix. De⁹
eis loquens dicit. Eritis mihi in regnū sacerdotale: τ
gens sancta: q: sicut đi. Neemie. ix. Dedisti eis regna
τ populos. Tertio illorum dignitas ex nois patet in 3
terpretatione: siue sacerdotes siue p̄sbyteri nuncupent̄
Nam sacerdos đi quasi sacra dans. Sed hec in p̄dic
cto Decreto Chryso. dis. xl. multi: dicit̄: q̄ multi sunt
sacerdotes noīe: τ pauci ope: q: non oīs sacerdos san
ctus. ¶ Presbyter etiā đi: q̄si p̄bēs iter. Ex quo re dat̄
intelligi q̄ p̄sbyteroꝝ act⁹ est iter ppl'o p̄bere: tā exem

plis q̄ documētis:ꝓximoꝝ ꝑ hui⁹ vie discrimina ad ce-
lū ducere ꝑcedēdo. Sed heu multi dicunt̄ ꝑsbyteri: q̄
nec iter ꝑbēt ꝑcedēdo: nec ad celū vadūt ꝑcomitādo ꝗ
male viuēdo retrocedūt. De q̄bꝫ dicit̄ Decretū sumptū
ex v̄bis bti Grego. i moral. iij. q. vij. q̄ sine pctō. Qui
inq̄t sine pctō est vestrū: ꝑmū in illā lapidē mittat: ad
aliena q̄ppe pctā punīēda ibāt: ⁊ sua relinq̄bāt: reuocā-
tur itaq̄ intꝰ ad ꝯsciētiā: vt ꝑus ꝓpria corrigāt: ⁊ tunc
aliena repꝛhēdāt. Hinc est q̄ cū tribꝰ beniamin Judic.
xix. incarnis scelera fuisset obruta: collectꝰ oīs isrl̄ vlci-
sci iniq̄tatē voluit Judic. xx. Sꝫ tn̄ semel ⁊ iterū ī bel-
li certamine ipē ꝓstratꝰ est: qd̄ ꝟ est: q̄ in vlciōe scelerī
inflāmat̄: ⁊ tn̄ ipē ꝑus ꝓsternit̄: nisi q̄ ꝑus ipī purgā-
di sunt ꝑ q̄s alioꝝ culpe feriunt̄. Alij nec recte ducunt
nec docēt: nec alioꝝ vicia recte corrigūt. Idē btūs Gre-
go. ⁊ habet̄ ibidē Decreto. iij. seq̄nti postulatꝰ. Postu-
latꝰ inq̄t dn̄s iudicare de peccatrice non statim dat iu-
diciū: ꝗ ꝑus se inclināns deorsum: digito scribebat i ter-
ra: ac demū: qd̄ obnixe rogat̄: iudicat: vic3 nos typice
instruēs: vt cū ꝓximoꝝ errata ꝯspicimꝰ: nō hec antea
repꝛhendēdo iudicemꝰ q̄ ad ꝯsciētiam hūiliter reuersi
digito discretiōis solerter exculpemꝰ. Juxta illud apl̄i
ad Gal. vj. Fratres ⁊ si ꝑoccupatꝰ fuerit hō in aliq̄ de
licto: vos q̄ spūales estī instruite hmōi. Et ꝟ est qd̄ sal
uator ait: q̄ sine pctō est vim. i. ꝑus: vosipī legis iusti-
ciā implere: ⁊ sic innocētes: manibꝫ ad lapidādā reā cō
currite. Glo. dicit: q̄ scribebat: terra terrā accusat: vel
si q̄s sine pctō est ꝛc. Argumētū qd̄ sufficit si snia scri-
bat in pariete: nā ⁊ edicta ꝑtoꝝ scribebant̄ in albo: hec
ibi. In q̄ glo. videt̄ innuere q̄ ideo scribebat vt daret
exēplū sniam scribēdi. ¶ Ex ꝑdictis pꝫ q̄lr̄ ꝑsbyteri
nō tn̄ alioꝝ vicia iudicādo: ꝗ vitā ꝓpriā emēdādo ꝑi-
4 re deberēt. Sꝫ cū multi nec sic ꝑcedāt nec ꝑcedē velint
erroneū videt̄: q̄ ducatū accipe volunt: poti⁹ eñ debe-
rent se ab ꝟ onere excusare: sicut impotens corꝑe duca-
tū recusat ꝑegrinoꝝ. Si eñ ducatū petat q̄s ab infir-
mo vel claudo vel ignorāti: ꝓtinꝰ se excusabit impotē-
tiā vel ignorātiā allegādo. Sed inter sacerdotes vl̄ cle-
ricos non est ita infirmꝰ in aīa: nec cecꝰ nec ignorans
vel stultꝰ q̄ ducatū recuset cecoꝝ oblatū: imo nō obla-
tū instāter petūt: ⁊ qñq3 qd̄ peiꝰ est emūt q̄libet in gra-
du quē reputat sibi possibilē: aliq̄ in magnis ꝑbēdis ⁊
eccliis curatis: aliq̄ in parrochijs deseruiēdo: alij ꝑ de-
functis celebrādo: vt aīarū de purgatorio ductores fiāt
ducatū capiūt ⁊ obtinēt: tn̄ tāq̄ ceci ⁊ ipotētes seipsos
ad celū ducē nesciūt. De alioꝝ ducatu ⁊ pctōꝝ se itro-
mittūt emūdatiōe: cū ipī i pctīs sordescāt. Qd̄ q̄ntū sit
ꝯ rōnem ex v̄bis ostēdit̄ bti Gregorij. iij. q. vij. in gra-
uioribꝫ: sub eo q̄ seq̄t̄ tenore. In grauioribꝫ pctīs q̄s
positꝰ: dū sui ꝑmit̄: aliena nō diluit: cūctī eñ liquet:
q̄: cū is q̄ displicet ad intercedendū mittit̄: irati animꝰ
ꝓculdubio ad deteriora ꝓuocat̄. Scriptū3 quippe est
Prouerb. xv. Victime impiorum abominabiles sunt
dn̄o: et vota iustoꝝ placabilia: neq3 eñ in oñipotētis dei
iudicio q̄d: sed a quo dat̄ inspicit̄. Hinc est eñ qd̄ scri-
ptū est Geñ. iiij. Respexit dn̄s ad Abel ⁊ ad munera
eius: ad Cayn v̄o ⁊ ad munera eiꝰ nō respexit. Dictu-
rus quippe: q̄: dn̄s respexit ad munera: sollicite premis-
sit quia respexit ad Abel. Ex qua re patenter ostendit̄:
quia non offerēs a muneribꝫ: sed munera ab offerente
placuerunt: dona quippe iniquoꝝ non probat altissi-
mus: nec respicit in oblationibꝫ eoꝝ: nec in multitudi-
ne sacrificioꝝ eoꝝ ꝓpiciabit̄ peccatis. Eccl̄. xxxiiij. In
ꝯscientijs ꝗ suis sentiētes se amiciciā cū deo nō habere
ad ipm̄ tanq̄ amici ꝓ inimicis depꝛcaturi: nequaq̄ ac-
cedere deberent: sed potius se retrahere ⁊ excusare vsq3
amiciciam cum deo reuocassent. Sicut se quispiam re-
traheret ⁊ excusaret ne ad regē depꝛcaturꝰ accederet cū
regem sibi beniuolū non esse minime dubitaret. Sꝫ q̄
contrariū faciunt: non est tn̄ defectus cecorum ducūt
sed etiam cecorum doctorū: sicut ostēsum est. C. v. xix.
Et. M. x. 4. Tales assimilāt̄ mittentibus reddituum
suum per leporē: quia talem nuncium meliori foro ha-
bere poterūt. Stulti sunt: quia exemplū non sequunt̄
Machabei i qui elegit sacerdotes sine macula volun-
tatem habentes in lege dei ⁊ mundauerūt sancta ꝑmo
Machab. iiij. ¶ Quarto status illoꝝ dignitas in vesti- 5
um sacerdotaliū ostendit̄ signatione: ⁊ capitis tonsu-
ratione. Vestes nanq3 in multis conditionibꝫ ostēdūt
ipos milites christi armatos: quia loco galee in capite
habet amitū que in capite discretionē signat: loco Hu-
bercij albi militū mundi: habent camisiam vel suppelli-
cium que mundiciā repꝛsentat: loco lorice habent albā:
que ad pedes ⁊ ad oīa membra se extendit que signi-
ficat charitatem: que se ad oēs extēdere debet: habet
⁊ cingulum que continentiā significat: ꝑ quam ligari
debent motus sensualitatis: habet ⁊ manipulum: qua-
si anulum despōsationis inter deum ⁊ ipm̄: quādo in
receptiōe sacri ordinis voto obligatur castitatis: habet
⁊ stolam in collo: ⁊ ante ad modum crucis cancellatā
in signum q̄ iugū illius qui in cruce pependit semper
portabit: deoq3 vsq3 ad mortem obediet: ⁊ illis qui lo-
cum dei tenent: habet ⁊ casulam que operit partem po-
steriorem ⁊ anteriorē: per quā oratio intelligit̄: qua ora-
tur pro delictis ꝑteritis vt remittāt̄ ⁊ pro futuris ne
committant̄ debet etiam habere gladium verbi dei de
quo ad Eph. vj. Scutum fidei sumētes. Et infra. Et
gladium spūs: quod est verbum dei: habet ⁊ caput ra-
sum superꝰ in signum q̄ mens erit nuda ⁊ aperta sine
peccati nubilo q̄tum ad deū: habet ⁊ pilos tonsos in-
ferius in signum q̄ nō nimis adherebit istis inferiori-
bus per cupiditatē vel inordinatā delectationem. Sed
absit q̄ in eis sit signum absq3 signato: ne diabolus in
vita vel in morte eis improperet: quod fecit iudeo de q̄
habetur. O. vj. 77. Si eñ non sit in eis signatū con-
ueniētius induerētur in morte: sicut ibidem describit̄:
de quibꝫ Thren. j. Sacerdotes eius gementes. Si v̄o 6
sit in eis signum ⁊ signatū quāta eis debeatur reueren-
tia: q̄tum ad secundā partem huius articuli: patet pri-
mo exemplo asini christū portantis. Ex quo nanq3 po-
pulus tantam exhibuit reuerētiam asino christū portā-
ti semel: q̄ vestes suas sub eius strauit pedibus: ⁊ hoc
christo placuit: patet quātū ei placet: q̄ sacerdotes ho-
ni: q̄ semꝑ ipm̄ vel spiritualiter vel sacramētaliter vel
vtroq3 modo portant: in maxima habeātur reuerētia.
¶ Secundo idem ostendit̄ ex verbis beati Grego. scri-
bentis ad Mauriciū impatorem. xj. q. j. sacerdotibus.
Ad cuius intellectum est aduertendū: q̄ Mauricius
impator compellebat clericos respōdere sꝫ suo exami-
ne: ⁊ eis debitam reuerentiā minime impendebat: qua-
re beatus Gregoriꝰ papa: ipī scribit dicens: q̄ oēs sa-
cerdotes debet generaliter honorare: quia adhuc nesci-
mus qualis quisq3 futurus sit in terribili dei iudicio.
Et q̄ ipos debeat honorare: ꝓbat exemplis. Constan-
tini impatoris: ⁊ etiam paganorum imperatoꝝ qui sa-
cerdotibꝫ sui temporis: qui dijs lapideis seruierūt ho-
norem maximū tribuebant. Et ratione: quia in diui-
nis eloquijs aliquando dij: aliquando angeli nuncu-
pantur. Propter hoc ergo qui bene pꝛesunt presbyteri
duplici honore: id est tempali ⁊ spirituali digni habe-
¶ Notate verba. Qui in (antur. j. Timoth. quinto. Ar. ij.
quis bene ꝑsunt: ad quod multe in eis requirunt̄ cōdi 7

nões ⁊ q̄litates bone. Aliq̄ respiciūt mores: aliq̄ sciam
¶ Q̄tū ṽo ad cōditiōes: q̄ mores respiciūt. Prio i his
q̄ diuino sunt deputati seruitio: maxia reqrit̄ mētis ⁊
corpis mūdicia: sic ex ṽbis ōndit̄ bti Gregorij in regi-
stro: ⁊ hn̄t. j. q. j. necē: sub h̄ tenore. Necesse est: vt mū-
da sit man⁹: q̄ diluere sordes curat: ne tacta queq̄ dete-
rius inq̄net: si sordida sequēs lutū tenet. Scriptū nāq̄
est Esa. lij. Mūdamini q̄ fert̄ vasa dn̄i: q2 magnū in-
ꝯueniēs est sacerdotē corp⁹ chri cōficientē immūdū esse.
¶ Sic p3 pmo p Decretū. j. q. j. sacrosancta cū seq̄nti-
bus. ¶ Secūdo idē p3 ex ṽbis Bern̄. epl'a. ij. Quid
inq̄t cū feminis tractas: q̄ ad altare cū dn̄o fabularis:
q̄lit̄ eisdē labijs oscularis in altari filiū virginis: q̄ ho
oscular̄ in lupanari filiā meretricī. Tal' sacerdos mul
to peior est ppl'o: q2 vix est ita mal⁹ de ppl'o q̄n de imū-
dicia sua ⁊ alijs pctis ꝯfiteat̄ anq̄ ad corp⁹ christi acce-
dat sumēdū: qd̄ ip̄i nō faciūt: vel si faciūt: ill' vt freque-
ter ꝯfitent̄: q̄ nō hn̄t ptātē ip̄os absoluēdi: q2 par i pa-
rē nō habet ptātē. ¶ Sūt etiā peiores sacerdotib⁹ iude-
orū: q2 ip̄i anq̄ se sacris induerēt vestib⁹ debuerunt la
uare pedes ⁊ man⁹ Exodi. xl. in signū ꝯfessiōis sacer-
dotū christianoꝝ. Vt ḡ p̄dicta caueāt imūdicie incon
uenientia: ⁊ oīa sinistra fugiāt suspitionē: ⁊ castitatē se-
cure custodiāt: oēm a se expellāt mali occasionē: ⁊ mu-
lierū cohabitationē. Juxta doctrinā Augu. li. d̄ singu
laritate clericoꝝ. Nō inq̄t despecta nō vetula suscipiē-
da est ad domesticū obsequiū q2 magis cito delinquit̄
vbi sine suspitiōe secure pōt delictū cōmitti: maxie: q2
libidinoso nulla despectio: nulla deformitas obsistit:
cui diabol⁹ pingens speciosum efficit: q̄cq̄d fedū vel
horridū fuerit. Quia ṽo sine sobrietate p̄dictam bene
hr̄e nō possunt mūdiciā. q2 sicut in capitulo de gula et
ebrietate ostensum est q̄ de hmōi excessu faciliter tran-
situr in libidinē. Secūdo requirit̄ in eis sobrietas: sic
p3 dis. xxxv. vinolētū. Tertio quia hmōi sanctitatem
⁊ mundiciam non tm̄ opere: sed signis ostēdere debēt
requiritur q̄ habeant in gestu maturitatem: ⁊ in vesti
tu simplicitatem. dis. xlj. cleric⁹: extra. li. iij. ti. j. de vita
8 ⁊ honestate clericoꝝ. clerici officia. ¶ Q̄tū ṽo ad secū
dā partē hui⁹ articuli: q̄ videlicet sacerdotes debeant
esse docti: discreti: ⁊ etiam scientie diuine intendentes
patet dis. xxxvij. per totum. Et dis. xxxviij. in. c. pluri-
bus: quia labia sacerdotis debent scientiam custodire:
xj. q. j. sacerdotibus. Et dis. xliij. sit rector. Debent er-
go lectioni insistere. dis. xxxviij. c. ignorantia. ⁊. xxxvj.
c. qui. §. ecce. propter multa. Primo quia talis occupa-
tio a multis ꝯseruat peccatis quia sicut stellas nō nox:
sic inherentes firmamento sacre scripture non obscu-
rat mundana iniquitas. Item qui amat scientiam scri
pturarū: carnis vicia nō amabit. de ꝯse. dis. vlti. nun-
quam. ¶ Secundo quia ꝯfessor debet habere sciētiam
discernendi inter lepram ⁊ lepram. dis. xx. §. j. Et Leui.
xiiij. vbi dicitur: adducetur leprosus ad sacerdotem.
¶ Tertio rōnabile ⁊ cōgruum est: vt sciat ⁊ intelligat
que legit: ⁊ que ad ordinem ⁊ officiū suū ptinent. Nul
lus enī ꝯgrue accederet ad ministrādum in mensa cu-
iuscunq̄ regis terreni: nisi prius diligenter didicisset:
quō ei ad placitū seruire posset. Et si aliter accedere p̄-
sumeret tāq̄ indign⁹ repelleret̄. Sic neq̄ aliq̄s accede
re deberet ad ministrādū deo in mensa altar̄: nisi p̄us
sciret ⁊ intelligeret ṽba canonis: ⁊ vim ṽboꝝ sacramē
taliū: ⁊ quō in ꝯsecratiōe plurimarū hostiarū intentio
nem suam referre debet. non tm̄ ad illam quam in ma
nu tenet: sed etiā ad oēs ꝯsecrandas: quomō etiā po-
pulum dei informare debeat: quia sicut dicit Jsidorus
de summo bono. li. iij. Sacerdotes p ppl'oꝝ iniq̄tate
dānātur: si eos aut ignorātes nō erudiūt: aut peccātes
non arguūt. Debent ḡ scire quō doceant parrochia
nos suos symbolū fidei ⁊ orōnē dn̄icā. ex. li. iij. ti. j. de
vi. ⁊ honesta. cle. vt q̄sq̄s. Si ṽo alit̄ ignorātes ad dei
seruitiū accesserint: ignorās ignorabit̄. j. Coꝝ. xiiij. Et
tāq̄ indign⁹ seru⁹: a dei domo q̄ est in celo expellet̄: qm̄
ei dicet̄ illd̄ Osee. iiij. Quia tu scientiā repulisti: ego re
pellā te: ne sacerdotio fungar̄ mihi in eternū. Propt̄ q̄
picula vitāda p̄cepit de⁹ p vicariū suū in terris. ex. li. j.
de eta. ⁊ q̄lita. ordinā. Cū sit ars: dicēs. Cū sit ars artiū
regimē aiarū: districte p̄cipim⁹: vt ep̄i ꝓmonēdos i sa-
cerdotes diligēter instruāt ⁊ informēt: vel p seip̄os vl'
p alios viros idoneos sup diuinis officijs ⁊ ecclasticis
sacramētis: q̄lit̄ ea rite valeāt celebrare qm̄ si de cetero
rudes ⁊ ignaros ordinare ꝓsumpserint: ⁊ ordinatores
⁊ ordinatos vltioni graui decernim⁹ subiacere. Secūs
est enim maxime in ordinatiōe sacerdotum paucos bo
nos q̄ mltos malos hr̄e ministros: q2 si cec⁹ cecū duxe
rit: ambo pariter in foueā delabunt̄: hec ibi: q2 sacerdo-
tes ꝯtempserūt legē meā. Ezech. xxij.
¶ Quoꝝ ꝑuersitas in h̄ ꝓuro ꝓpēdit̄ q̄ deū more sacer Ar. iij.
dotū christū crucifigētiū cōtēnūt ⁊ ꝑsequunt̄: q2 sicut ex
oib⁹ p3 euāgelijs: pōtifices ⁊ sacerdotes p̄mi fuerūt ⁊ 9
p̄ncipaliores christū ꝑseq̄ntes: ip̄m in cruce ad ei⁹ ꝯtu
meliā ⁊ suā ꝓpriā dānationē offerētes. Jta isti nūc ip̄m
in membris suis persequūtur: ⁊ in altari ad suam con
tumeliā ⁊ ꝓpriā offerūt dānationē. Vnde Bern̄. epl'a
ij. Heu heu dn̄e deus: q2 ip̄i sunt in ꝑsecutiōe tua pri-
mi: qui vident̄ in ecclia gerere principatum: arcem syō
occupauerunt: apprehenderunt munitiones ⁊ vniuer
sam deinceps libere tradunt incendio ciuitatem: nō est
iā dicere: vt ppl's sic sacerdos: quia nec sic ppl's vt sacer
dos: ⁊ hi oēs sacrificiū ad eoꝝ offerūt dānationē: vtpo
te ꝯ legē dei. Quia dic̄ btūs Grego. sup Ezech. Nein.
xij. Nō q̄libet sacerdos in lege sacrificium offerre de-
buit: sed signanter dicit lex: q̄ sacerdos qui patri iure
succedit: sacerdos loco patris esse debuit. Sic in ecclia
Jlle tm̄ rite sacrificium offert ꝓ sua ⁊ aliorum salute: q̄
patri suo christo summo pōtifici: de quo ps̄. cix. Tu es
sacerdos in eternum: iure tanq̄ filius p morum imita
tionem succedit: siquidem filius dicitur per carnis ꝓ-
pagationem ⁊ morum imitationē. xxij. q. ij. queritur.
¶ Secundo in hoc q̄ ꝓpter eos etiā alij sacramenta ec
clesie ꝯtemnunt. Vnde Ambro. in quodam sermone
Et inordinata inquit ⁊ indisciplinata multitudine sa-
cerdotum: nostre religionis venerabile sacramentum
hodie datur ꝯtemptui. Nā qui debuerant esse vicarij
apl'orum ⁊ filij Petri: facti sunt socij Jude ⁊ preambu
li antichristi. ¶ Tertio in hoc: q̄ ꝯtra deum manifestā
committūt ingratitudinem: in hoc q̄ ip̄i qui inter eos
sunt diuores ⁊ superbiores: missas dicunt pauciores.
Nota. N. viij. 8. hene: ⁊ sic quanto deus est eis curia- 10
lior: ip̄i peius ei seruiunt: quia dum pauperes fuerunt
maiorem deuotionem ostenderūt. Similes cuidā ma-
gro p̄lato de q̄ fert̄: q̄ cū ab eo quidā quereret: q̄re ma
gn⁹ effect⁹ solita dimisit ieiunia ⁊ deuotiōis obseq̄a: re
spōdit: tūc feci vigiliā: nunc est tp̄s faciendi festū. Sed
tales qui hic faciunt festum alibi facient vigiliam cum
sacerdotibus Belis: qui intrabāt vt comederēt Dan̄.
xiiij. Hec autem quondie crescēs in sacerdotib⁹ puer-
sitas ⁊ obscuritas: signum est ꝓpinqui finis mūdi: sm̄
Chryso. sup illud Math. xx. Circa vndecimā horā ⁊c̄
Primo inquit in conuallibus fit obscuritas die decli-
nante: sic prius in laicis ⁊ secularibus incepit obscuri
tas: nūc aūt quādo vides q̄ sacerdotes positos in sum
mo vertice dignitatum: qui montes dicunt̄ ap̄hēdit

iniq̄tas tenebrosa: quō dubitat̄ q̄n iā finis sit mūdi: q̄z
q̄z sacerdotes ei⁹ polluerūt sanctū. Soph. iij.
Ar. iiij. ¶ Quorū p̄mo ostendit̄ pena. Secūdo pene ratio. Tertio
periculū qđ alijs iminet ex sacerdotū delict̄. Rōne p̄i
11 mi est sciēdū q̄ sic iniuncta vehemēti⁹ ardēt in igne q̄z
aliaq̄: q̄z vnctio τ pinguedo τ hm̄ōi flāmā nutrit τ calo
rē auget. Ita sacerdotes mali iuncti in igne infernali
q̄n ꝑcutient̄ ad mortē eternā illo calore sicut fili⁹ suna
mit̄ ꝑcussus fuit calore ad mortē tpal̄. iiij. Regū. iiij.
Et sicut Nadab τ Abiu mali sacerdotes cōbusti fue
runt. Leuit. x. Isti nanq̄ ꝯgrue ꝑ puerū illū tā i facto
q̄z in pena significant̄. Mā tunc puer ad messores va
dit cū ipotētes τ ignari vel volētes op⁹ vltra vires. i.
ordinē vel ecclasticū bn̄ficiū vel curā assumūt τ acce
ptāt. Tūc vo puer. i. pueriliē viuēs i capite ad mortē ꝑ
cutit̄: q̄n a cħo ad mortē deputat̄ eternā: cū ill' q̄s ꝑcu
tiet virga oris sui: dicēdo. Ite maledicti in ignem eter
nū Math. xxv. q̄ sic menela⁹ in semetipm̄ retorsit sum
12 mū sacerdotiū. ij. Mach. iiij. ¶ In q̄ notat̄ secūda ꝑs
hui⁹ articuli: q̄z sic ip̄e malū habuit finē: q̄z sacerdotiū
male vēdicauit. Ita isti q̄ illud indigne vēdicāt τ ma
lein illo viuunt: de quibꝫ dici pōt illud qđ scribit bea
tus Cyprian⁹ martyr in ep̄la ꝯ hereticos. More inq̄t
simiarū: q̄ cū hoīes nō sint: formā hūanā imitant̄: vul
tū ecclie catholice τ auctoritatē sibi τ veritatē vēdicant
cū ip̄e in eccl'ia nō sit: benedicit cū a deo sit maledictus
vitā pollicet̄ cū sit mortu⁹: deū inuocat blasphem⁹: sa
cerdotiū administrat ꝓphan⁹: cōponit altare sacrileg⁹
ad hec oīa accedit: τ illud malū vt antistes diaboli au
deat eucharistiā facere: cum nec sacrificari oblatio illic
possit vbi sanctitas nec⁹ nō sit: nec cuiq̄z de⁹ ꝑ ei⁹ p̄ces
τ orōnes ꝓfit: q̄ deū violat. Si enī q̄ ecclam violant
ethnici τ publicani habent̄: multomagis falso altaria
τ illicita sacerdotia τ sacrificia sacrilega fingentes: int̄
ethnicos τ publicanos necesse est vt computent̄. Hec
oīa habent̄. j. q. j. si quis inq̄t de eccl'ia. Si aūt sacra
menta aliq̄bꝫ tales administrēt sacramenta ꝑ tales ve
lut ꝑ lapideos canales vbi nihil generat̄ trāseūt ad lo
cū fertilē. i. ad alioꝝ salutē. j. q. j. si iustus fuerit. Et sm̄
beatū Grego. in Home. sunt sicut aqua baptismi: que
puerum ad celum mittit: τ ip̄a in cloacam descendit.
Si ḡ Nadab τ Abiu Leuit. x. legunt̄ a deo igne ꝑcus
si: qui indigne τ male in sacerdotio suo se habuerunt:
ignem alienum in altari ponentes. Ita p̄dicti q̄ in cor
dis altari ignem imponunt diaboli. i. diuersorum pec
catorū nec ꝑ p̄dictos ꝯminant̄: cū τ Moyses ꝑ illos
oēs alios ꝯminiat vindictā ondēs τ dicēs: hoc est: qđ
locutus est dn̄s: sanctificabor i his qui appropinquāt
15 mihi. Et Leuit. xxj. sacerdos n ō ꝯtaminet̄. Si vo ipsi
sint ꝯtaminati ruina non tm̄ subditis sed etiā toti im
minet ecclesie. Sicut nanq̄ tempestas τ nigredo τ ob
scuritas in nubibus est causa tempestat̄ in terra τ ma
ri: τ ob nubilationis τ obscuritatis in omnibꝫ partib⁹
inferioribꝫ. Ita in ꝓposito. Qđ pulchre ostēsum est in
omnibꝫ euangelijs. In quibus patet: q̄ obscuritas ꝑ
secutionis christi in sacerdotibus: conuenerunt inquit
principes sacerdotū. Lu. xx. fuit causa obscuritat̄ eius
dē ꝑsecutiōis in laicis τ subditis: dicentibꝫ: crucifige:
qđ apertius patet Marci. xv. vbi dicitur: q̄ pōtifices
concitauerunt turbas: vt magis Barrabam dimitte
ret eis. Qz insuper ruina immineat ecclesie: patet. O.
vj. 21.

S. ij. **Sanctitatis seu spiritualis** sanitatis. Primo q̄dā sunt motiua. Secūdo q̄
dam sunt effectiua τ conseruatiua. ¶ Tertio quedam
destructiua: τ quedā sunt significatiua τ ostēsiua. Cir
ca primū septē sunt ostēdenda: q̄ nos ad magnā sancti
tatē habendā mouere τ hortare deberēt.
¶ Primo nanq̄ nos mouere debet p̄mij magnitudo et Ar. j.
diuturnitas τ iocunditas. Si enī ꝓ mercede homies 1
maximos τ vilissimos sustinent labores: sicut patet de
cloacarijs: ḡ τ nos labores ꝓprie scrificatiōis vt cōpu
tari possim⁹ inter illos. Sap. v. Ecce quō cōputati sūt
int̄ filios dei: τ inter sctōs sors illoꝝ est: de quoꝝ quoli
bet in psal. xx. Magna est glīa eius in salutari tuo. Et
iterum ibidē. Posuisti in capite eius coronam: scilicet
in capite martyrum: de lapide p̄cioso ꝓpter mortis du
riciam: virginum de auro ꝓpter carū mundiciā Eccl.
xlv. Corona aurea sup caput eius: doctoꝝ de stellis ꝓ
pter claram doctrinam. Apoc. xij. In capite eius coro
na stellarum. Sicut ergo sancti sequentes τ alij poste
riores semꝑ laboriosi nitebantur inter illos computa
ri: τ sortem inter illos accipe qui p̄cesserūt vt virgines
cum virginibus per magnam temptationū resistētiam:
ita oportet nos. Videatis ergo si inter aliquos de pre
dictis computari τ coronari meruistis: diligenter con
scientias τ opa vestra examinate: cum quibus illorum
sortem traxistis. Et si cum aliquibus in gradu aliquo
vos inueneritis ꝑmanete: gratias agentes: τ qui sctūs
est sanctificetur adhuc Apoca. xxij. Si vo vos eis dis
similes inueneritis: sanctificamini: cras enī id est post
mortem vestraꝫ faciet dn̄s inter vos mirabilia Josue
iij. Secundo ad hoc nos mouere deberent sanctorum 2
exempla: sicut ostensum est. E. vij. 7. Et. F. iij. 2. cū se
quenti. In hoc ergo casu debet esse de nobis seruienti
bus in ecclesia: id est in dei curia: sicut est de seruientibꝫ
in curijs magnorum. Ipsi nanq̄ multū conant̄ de mi
nori τ inferiori officio τ statu ascendere ad maius offi
cium τ maiorem honorem: τ quid considerant vel co
gitant vel operant̄ vt habeant qđ optant? Certe respi
ciūt τ cogitant q̄ dn̄s honestus τ sapiens illos qui be
ne τ fideliter se habuerūt in minori officio vel statu po
nit in maiori τ ad maiora ꝓmouet cū tp̄s occurrerit: τ
q̄ illos qui infideliter τ male se habuerūt in paruo of
ficio de tota curia eijcit: vel forte incarcerat τ suspēdit:
nec in minimo officio esse ꝑmittit. Ex qua visione vel
cogitatione moti nitunt̄: si sapientes sint priorū sequi
conditionem. Sic nos τc̄. Quō bonos deus exaltauit
malos vo in puteum deiecit inferni: quorum quilibet
in terra sanctorum iniqua gessit nō videbit gl'iam dei.
Esa. xxvj. Seruiam⁹ ḡ illi in sanctitate τ iusticia corā
ip̄o oībꝫ diebꝫ nostris. Lu. j. Qui elegit nos vt essem⁹
sancti τ immaculati. Eph. j. vt possitis comp̄hendere
cum omnibꝫ sanctis. ¶ Terciū motiuū est facilitas il 3
luc veniendi. Olim enī via ad celum non erat trita nec
a multis scita. Trita non fuit: quia nulli in veteri testa
mento ꝑ illā ambulabāt: ꝓpter qđ apl's Heb. ix. de il
lo testamento loquēs dicit. Nondū ꝓpalatā esse sctōꝝ
viam. Sed tunc illam tritam fecerunt τ facilem osten
derunt: populi de omī statu τ omī etate. Vnde Aug⁹.
de doctrina christiana. Considera: quot milia martyꝝ
certā tibi fecerūt viā? trāsierūt virgines: trāsierūt mar
tyres: trāsierūt pueri τ puelle: τ adhuc tu times: vbi ti
mendū non est. Quia sic pastor aliq̄s oues vltra aquā
trahit: vt alij sine timore sequant̄. Ita de⁹ oēs sanctos
vltra mare hui⁹ mōi attraxit: τ ductores misit. V. iij.
7. ad ꝯfirmāda corda nostra sine querela in sanctitate
j. Thessal. iij. ¶ Sed heu q̄z multi nō sperauerūt mer
cedem iusticie: nec iudicauerunt honorem animarum
sanctarum. Sap. ij. ¶ Quartum motiuū est voluntas 4
dei τ vtilitas ꝓpria. Si enī irrōnalia obediunt volun

tati diuine: quãtomagis rõnalia. Et si infirmꝰ obedit
volũtati medici: q̃ntomagꝭ spũaliter infirmꝰ. De qua
volũtate .j. Thessal'.iiij. Hec est volũtas dei sctificatio
vr̃a. ¶ Quintũ est dei vocatio. Si canes ⁊ aues obedi
unt voci dñi sui: ⁊ demon imperio chr̃i: pcipiētē se esse de
mone osidit q̃ petiit suũ imũdicie locũ deserere nõ vult
ꝓpt̃ eũ: de q̃ .j. Thessal'.iiij. Nõ eñ vocauit nos deꝰ in
imũdiciã: ꝫ in sctificationē. Sꝫ heu si ribaldˢ clamaret
bãnũ regis: nullꝰ auderet ꝯdicere: ⁊ nũc multi clamãt
bãnũ regis eterni .i. aiarũ sctificationē ⁊ multi ope ꝯdi
cũt. ¶ Sextũ est dei silitudo. Filiꝰ eñ bonꝰ gaudet as
similari p̃ri ⁊c̃. sic nos conari oportet vt simꝰ siles illi:
q̃ ait Leuit.xx. Sãcti estote: qm̃ ego sctũs suꝫ dñs deꝰ
vester. ¶ Septimũ est digna dei receptio. Sicut nãqꝫ
subditi q̃ nmẽt vel emũt dñm suũ: domũ suã mũdant:
vt dño intrante honeste recipiat̃. Sic Eccl'.ij. Qui ti
ment dñm: sctificabũt aias suas ⁊c̃. q: domũ tuã dñe
decet sctitudo: p̃s.xcij. Multũ ḡ errãt q̃ de tẽplo dei: de
q̃ .j. Cor.iij. Templũ dei sctm̃ est: qd̃ estis vos: faciunt
pctõꝝ sterquiliniũ: q̃bꝰ p̃cipit̃ .ij. Paral'.xxix. Sanctifi
cate ⁊ mũdate domum dñi.

Ar.ij. ¶ Huiꝰ aũt sanctitatꝭ effectiua ⁊ ꝯseruatiua causa est
5 ip̃e deꝰ. Leuit.xx. Ego dñs: q̃ sanctifico vos. Sic͂ me
dicꝰ seu medicina efficit sanitatē in ĩfirmo. Sic deꝰ pa
cis sctificet vos ꝑ oia .j Thessal'.v. Hãc aũt sanctitatē
seu sanitatē efficit in nobis ⁊ ꝯseruat deꝰ ꝑ septē media
¶ Prĩo ꝑ cordis ꝯtritionē ⁊ oris cõfessionē. Sic͂ sanat
medicꝰ pacientē ꝑ sudorē ⁊ minutionē: sic sanat deꝰ cõ
tritos corde: p̃s.cxlvij. Secũdo ꝑ fidē. Sicut ꝑ lucē re
dit quis ad viã quã amisit ⁊ ĩ ip̃a se tenet: sic fides tua
te saluũ fecit. Luce.vij. Tertio ꝑ spem. Sic laborans
spe mercedis: ⁊ infirmꝰ spe sanitatis multa sustinent.
sic spe salui facti estis: ad Roma.viij. Quarto ꝑ chari
tatē. Sicut nãqꝫ infirmo dicit̃: sinis cordis bonis ⁊ hi
laris: q: hec iuuant ad sanitatē: ita spũaliter sic facite vt
salui sitis. Eccl'.iij. Quinto per iusticiam reddẽdo cui
libet qd̃ suũ est: quia sicut in curia iusta: iustꝰ liberat̃ ⁊
saluat̃: ita salꝰ iustoꝝ a dño: in p̃s.xxxvj. Sexto ꝑ abie
ctionē male societatis ⁊ bone societatis dilectionē. Si
cut ꝑ mẽbri putridi abscisionē ⁊ bonoꝝ mẽbroꝝ cõser
uationē. Sicut cũ sancto sanctꝰ eris: in p̃s. Septimo ꝑ
ꝑseuerantiam in omnibꝫ predictis. Sicut nanqꝫ labo
rans multa ꝑseuerãter sustinendo sustentationem ac
quirit. Sic q̃ ꝑseuerauerit vsqꝫ in finem: hic salꝰ erit.
6 Math.xxiiij. ¶ In hac aũt ꝑseuerantia multas patiet̃
tribulationes: per quarum sufferentiam salus sua au
gmentabit̃ ⁊ p̃ciosior erit ⁊ pulchrior. Sicut os albũ
in igne sit albius: sic ossa eccl'ie: de quibꝫ Thren.j. De
excelso misit ignē in ossibꝫ meis ⁊ erudiuit me .i. ad san
ctos viros. Qui dicũt ossa eccl'ie ꝓpter tria. ¶ Primo si
cut ossa totum corpus sustentãt: ita ⁊c̃. Sicut patet de
Loth: qui sustentauit Sodomam: q̃diu in illa mansit
⁊ etiam Segor. Gen̄.xix. Secundo quia sicut fortitu
do corporis iudicat̃ ex grossitudine ossiũ: ⁊ nõ carnis:
ita fortitudo ⁊ bonitas eccl'ie: ⁊ cuiuscunqꝫ statꝰ ex bo
nis ⁊ sanctis viris iudicatur ⁊ ostenditur ⁊ non ex car
nalibꝰ. Tertio: quia sicut caro faciliter cedit: sed os for
titer resistit impellenti. Ita spiritus quidem promptꝰ
est: caro autem infirma. Math.xxvj. ¶ In aliquibus
ṽo de istis ossibus misit ignem tribulationis ⁊ marty
rij: vt albiores fierẽt: sicut ossa in igne: quia sicut ignis
desiccat medullas ⁊ humores interius in ossibus latē
tes: ⁊ ea sic facit albiora. Ita tribulatio desiccat omnem
carnalem delectationem: que per medullam signat̃ ꝓ
tanto: quia sicut medulla crescit luna crescente: ⁊ econ
uerso. Ita delectatio carnis crescẽte carne delicate nu

trita crescit ip̃a ṽo ꝑ tribulationē descrescente decrescit
⁊ spũs fortificat̃: ⁊ sit interiꝰ albior ꝑ mũdiciã: sicut de
cet sanctos dei Eph.v. Et sic verificatur illud Hiere.
xxx. Tempꝰ tribulationis Jacob: ⁊ ex ip̃o saluabitur.
In aliquibus ṽo de istis ossibꝰ misit ignē diuine ⁊ su 7
ꝑne charitatis q̃ ꝓ tãto ignis de excelso dici põt: quia
ignis de excelso fulgur vicꝫ seu coruscatio: q̃nqꝫ auꝝ et
argentũ in bursa ꝯsumit: sicut ostendit Albertꝰ sup li
bꝛu Metheororum: ⁊ bursam illesam derelinquit. Ita
ignis p̃dictꝰ ⁊ argentũ in pauperũ ꝯsumit necessitati
bus ⁊ auariciã in corde ꝯsumit: ⁊ nõ tñ cor illesum di
mittit: sed q̄ plus est aliquid purgat ⁊ ꝑficit ⁊ sanctifi
cat illiꝰ videlicet de quo verificat̃ illud Eccl'.lj. In me
dio ignis non sum estuatus: in quo fuit sicut dicitur.
Eccl'.xxx. Thezaurus sine defectione sanitatis. ¶ Sed
heu Michee.vij. Perijt sanctus de terra: ⁊ iustꝰ in ho
minibus nõ est: oẽs in sanguine insidiant̃: ⁊ vir fra
trem suum venatur ad mortem. ¶ Notate verba: pe
rijt sanctꝰ de terra: quia illi qui nunc locũ tenent in ec
clesia sanctoꝝ: vt in pluribꝫ non sunt interius sancti: ꝫ
tñ exterius: sicut imagines sanctoꝝ supedificati super
fundamẽtũ apl'orum ⁊ ꝓphetarũ: quia sicut imagines
sanctoꝝ apparatũ habẽt deauratũ in barba ⁊ vestimen
tis ⁊ curiose factum: ⁊ interius vt frequẽter sunt putri
de ⁊ a vermibus comeste. Sancti ṽo in se dũ vixerũt
contrarias habuerunt virtutes qui fuerunt pulcherri
me ornati: interiꝰ in aia: ⁊ exiliter in corpore. Sicut pa
tet de Joanne baptista: qui erat vestitꝰ de pilis came
lorum. Ita qui nunc loca sanctorum ⁊ antiquorũ bo
norum christianorum in oĩu statu ecclesiastico religio
so ⁊ seculari: vt in pluribus de ornatu pulchro ⁊ curio
so multũ curant exterius: ⁊ interius sunt gratia vacui
⁊ peccatis putridi: ⁊ a demonibꝫ corrosi: ⁊ sic in imagi
ne ꝑtransit homo: in p̃s.xxxviij. Pater sanctifica eos in
veritate. Joan.xvij. In quo facto vosip̃i iuuate: ⁊ do
minum Jesum christũ sanctificate in cordibꝫ vestrꝭ .j.
Petri.iij.

¶ Cuius quidē sanctitatis seu spũalis sanitatis: septē Ar.iij.
sunt destructiua ⁊ septem sanitatꝭ recupate seu adepte
ostensiua. Primum ṽo destructiuũ est supbia ꝑ quam 8
infirmabatur filius reguli. Joan.iiij. Secundum est
inuidia: que illos excecauit in templo. Joã.xij. Tertiũ
est ira per quam demoniacus vexabatur Mar.v. Lu
ce.viij. Quartum est accidia: que languere facit seruũ
centurionis. Luce.vij. Quintũ est auaricia: que aridã
fecit manum Math.xij. Sextum est gula: que fecit hy
dropicum per ebrietatem Lu.xiiij. Septimũ est luxu
ria: que signatur per mulierem habentem fluxum san
guinis. Luce.viij. Sed quia ille de quo dicitur in p̃s. 9
q̄ sanat oẽs infirmitates eorum: oẽs istas tunc sa
nauit infirmitates sicut in locis p̃tꝫ p̃allegatꝭ. Si vul
tis scire: si etiã oẽs tales in vobis sanauit infirmitates:
videte ⁊ cognoscite ꝑ septē signa que oia accipiunt̃ ꝑ
silitudinē signoꝝ in illis qui sanant̃ corpaliter. Quoꝝ
p̃mum est cessatio doloris interioris: id est pax consci
entie Prouerbioꝝ.xvj. Dulcedo est anime sanitas cor
dis. Secundũ est in febricitantibus cessatio motus sic
a peccando. Leuit.xiij. Si quidem lepra non creuerit
sanus est. Tertium est appetitus ciborum spiritualiũ.
Quartũ est ꝯtēptus illoꝝ: q̃ inordinatꝰ appetitꝰ in in
firmitate desiderauit: sicut potum ⁊ hmõi. Quintum
est restitutio coloris .i. honeste conuersationis. Sextũ
est virtus bene ambulandi. Septimũ est fortitudo be
ne operandi ⁊ grauia sustinendi. Sic enim facta est iu
dea: id est confessio sanctificatio eius: in psal'.cxiij. Et
sic florebit .i. ostendit̃ sanctificatio mea. Vide ad pro

positum. f.iiij.37.cum sequenti.

S.iij. Sapientie primo ostendit diuersitas seu distinctio. Secundo quō hec sapientie differētia in diuersis sapiētibꝰ diuersis modis ostēdit. Tertio in qbꝰ rebꝰ seu virtutibꝰ vel opibꝰ vera ɔsistit sapiētia. Quarto quō acqrit. Quinto falsorū sapiētū ostēdit piculū. Sexto quō sequētes falsi sapiētes pcedentiū decipiunt ṽbis ꝛ exēplis ꝛ ꝓprijs psumptionibꝰ ꝛ cogitatōibꝰ. Septimo tam viri sapiētis q̄ etiā apparētis ostēdent fines ꝛ finiū diuersitas.

Ar.j. ¶ Quātū ad pmū sapie dat distinctio: vna spālis q̄ in q̄tuor mēbra diuidit: ꝛ alia gnālis q̄ illas q̄tuor ptes sb
1 duobꝰ brachijs cōplect. ¶ In spāli nāqȝ q̄dā est sapientia q̄ videt ꝛ nō est sicut auricalchū seu cuprū videt aurū: ꝛ cuculꝰ videt auis nobilis: ꝛ noctiluce: ꝛ squame pisciū ꝛ ptes cuiusdā ligni putridi vident res ... tes ꝛ pulcherrime de nocte ignorātibꝰ. Istā ṽo sapiam habētes sūt ꝓuidi in terrenis. Nā filij huiꝰ seculi: prudentiores sūt filijs lucis in gnatōe sua. Lu.xvj. Ecce q̄ signāter veritas notat noctilucā dicēs ī gnatōe sua: id est in nocte huiꝰ seculi ꝛ nō in die alteriꝰ seculi: qm̄ in hoc casu vnū exprimēs: aliud excludit vel in gnatione sua.i.in his terrenis delectatōibꝰ diuitijs ꝛ honoribꝰ qꝛ in alijs.i.diuinis ipꝛudētes ꝛ negligētes sunt Hieremie.iiij. Filij insipiētes sunt Roma.j. dicētes se esse sapiētes: stulti facti sunt. ¶ Stulti nāqȝ oēs tales ṗus ꝓprijs fiūt volūtatibꝰ ꝛ opibꝰ: ȝ in morte tales esse ostēdunt ab illo qui dicit: pdā sapientiā sapiētū.j. Cor.j.
2 ꝛ prudentiā prudentiū reprobabo. ¶ Alia sapia nō videt esse ꝛ est: q̄lis est sapia sub hūilitate ꝛ abiectiōe abscōdita: ꝛ q̄ hō sit ꝓuidꝰ in diuinis ꝛ in opibꝰ spūalibus: oia sua ꝓpt deū dimittēdo: abiectā ꝛ paupem vitā ducēdo: iniurias remittēdo: erga se inimicos se beniuolū ostēdēdo. Qꝛ nāqȝ hec vera sit sapia apud deum q̄ hoc abscōdit a sapiētibꝰ ꝛ mundi prudētibꝰ ꝛ reuelauit ea puulis.i.hūilibꝰ Lu.x. Math.xj. Sapiam pstās paruul' in pꝰ.suo ptȝ tā ope in q̄ hec oia ostendit: q̄ doctrina q̄ docuit. Lu.xij.dicēs. Vendite q̄ possidetis et date elemosynā: facite vobis sacculos q̄ nō veterascūt thezaurum in celo indeficientē: quo fur nō appropiat. Hec enī christus opando ꝛ docēdo: sicut dicit aplꝰs.j. Cor.j. Stultā fecit deꝰ sapiam huiꝰ mūdi. Que nāqȝ apud mundū maior stulticia q̄ȝ facere q̄ predicta sunt. Nā verā sapiam q̄ in pdictis ɔsistit virtutibꝰ ꝛ opibꝰ mūdꝰ ꝛ mūdialit vinentes apud quos sapiēs reputatur: q̄ scit ditari honorari: facere ptē suā bonā p phas ꝛ nephas: de inimicis se fortiter vindicare stulticiā reputāt: qꝛ nō hūt in vidēdo mediū vel lumen debitū.i. grām. Ideo sicut vidēs baculū rectuȝ dimidiū in aq̄: ipm curuū reputat qꝛ videt ipm p mediū nō ꝓporcionatū.i.aquā. Ita pdicti hac de causa sapiam rectā curuā reputāt ꝛ stulticiā: ipamqȝ paruipēdūt sicut pueri ꝛ porci lapidē pciosum: qꝛ in dei sapiētia nō cognouit mundꝰ.j. Cor.j. Ergo si q̄s inter vos videt sapiēs in hoc mūdo: stultꝰ fiat pdicta stulticia apd mūdū: vt sit sapiēs vera sapia apud deū.j. Cor.iij. Nā sapia huiꝰ mūdi stulticia est apud deū.j. Cor.iij. ¶ Tertia sapia nec videt nec est: q̄ vtunt homicide ꝛ latrōes ꝛ alij notorij petōres q̄ sapiētes sunt vt faciāt mala Hiere.iiij. ¶ Quarta videt ꝛ est quā hȝ ille q̄ bene agit ꝛ bene docet q̄ est dilectus dō ꝛ hoibꝰ Eccl'.xlv. Quia ṽo pauci tales: de tali dr singlarit Prouerb.iij. Btūs hō q̄ in-
3 uenit sapiam. ¶ Secūda ṽo ps huiꝰ articuli: dū secūdā ꝛ q̄rtā verā: ꝛ pmā ꝛ tertiā falsā vocat sapiam: q̄tuor pdicta mēbra sub duobꝰ cōplectit brachijs Int' qs id est int' verā ꝛ falsam sapiam: pmo tal' est in gnali differētia q̄tū ad vsum: q̄lis int' spōsam ꝛ adulterā: qꝛ sic spōsa hr vel hūi deberet ad vtilitatē.i.ad ꝓlis pcreationē: ad dei honorē ꝛ ad finē salutē eterne. Adultera ṽo hr ad voluptatē ꝛ ad finē dānationis eterne. Ita vera sapia q̄ spōse ad lrām compat. Sap.viij. Quesiui eā q̄ mihi spōsam.i.sapiam assumē: est ad vtilitatē ꝛ suū possessorē ad vitā ducit eternā dicētē venerūt mihi oia bona parit cū illa. ¶ Scōa ṽo.i.falsa: est ad voluptatē ꝛ ad dānationē ꝛ mortē eternā: nā sapia carnis mors est: ad Roma.viij. ¶ Secūdo talis est inter illas differētia q̄lis est inter aquā que currit p venas salsas ꝛ sulphureas q̄ est salsa ꝛ amara: ꝛ aquā q̄ descēdit de nubibus q̄ est dulcis: qꝛ sicut aq̄ illa terrestris est amara: ita sapia illa terrestris: de q̄ Jacobi.iij. Non est hec sapia de sursum descēdēs: ȝ terrena aialis diabolica. Terrena inq̄t: qꝛ circa cupiditatē ꝛ lucra terrena. Aialis que potꝰ ṽsat: quō ois hō est aial: q̄ȝ quō oēs hoies salui salui fiūt. Diabolica: q̄ circa maliciosas ṽsat falsitates licet sit dulcis dū est in vsu: dū vicȝ q̄s p illā lucrat diuitias delitias vl' honores: tū finalit' erit amara: qm̄ dabit cōpotū de minimo qd p illā lucratꝰ est. Vñ ptȝ: q̄ q̄ ista vtit vel viuit sapiētia: finaliter cū finem pncipio compauerit: dicere veraciter poterit illd Apoca.x. Deuoraui eū: ꝛ erat in ore meo tanq̄ mel dulce: ꝛ cū deuorassem eum: amaricatꝰ est vēter meꝰ: quia finaliter tal' sentiet ventrem: id est consciētiā ꝛ oīa interiora anime sue. Alia ṽo est descendēs a pře luminū: de q̄ Eccl'. j. Fons sapie ṽbū dei in excelsis: est dulcis in pncipio sicut mel: sed in fine est melle dulcior: iuxta illud Eccl'. xxiiij. Spūs meꝰ sup mel dulcis.

¶ Hec autem differentia in diuersis ex operibus ostē- Ar.ij.
ditur diuersis: sicut natura arborum diuersarū ex di-
uersitate ꝛ conditione ostenditur fructuum. Sicut er- 4
go arbor bona bonos fructus facit: ꝛ ex pluribꝰ quas fructus
habet radicibus illos fructus ꝓducit. Ita homo sapiens. Primo ex radice fidei fructum ꝓducit fidelem et abijcit alienos: qꝛ homo sensatus credit legi dei Eccl'. xxxiij. Secundo ex radice spei in bonis opibus tanq̄ operarius ꝓpter spem mercedis pseueranter opera producit virtuosa ex quibus in fine vite firmam spem habebit in fideli domino mercedis. Prouer.xxiiij. Sapientiam cū inueneris habebis in nouissimo spem. Tertio ex radice charitatis opera ostendit dilectionis dei ꝛ proximi. Ex quibus patet: q̄ dilectio dei honorabilis sapientia est. Eccl'.primo. Quarto ex radice timoris pene vitat peccata: sicut tentatus de latrocinio resistit timore suspendij. Prouerb.iij.14. Sapiens timet ꝛ recedit a malo. Quinto ex radice iusticie reddit vnicuiqȝ debita. Prouerb.xx. Dissipat impios rex sapiens. ¶ Sic ex fructibus istius arboris ostenditur: q̄ de illa veraciter dicitur Prouerb.iij. q̄ est lignuȝ vite: quia hec dat ꝛ producit vitam gratie: ꝛ in futuro vitam glorie: ꝛ sic pmi ꝛ purissimi fructus eius Prouerb.iij. Nunc ergo fructum mundi sapientes non producunt: nec eis sapit: quia dicitur Eccl'.vj. Aspera est nimis sapientia indoct'. Vnde Chryso.super Math. Home.liiij. Peccatoribus si volueris loqui de spiritualibꝰ rebus: non intelligūt verbum: nec sentient ibi dulcedinem: nec est possibile vt inter amaritudines peccatorum sentiatur dulcedo sermonū. Sicut si i magno vase aceti modicā guttam mellis immiscear: ꝛ mel pdit: ꝛ acerbitas aceti non mutat. Sicut enī si ostēdis herbam viridem leoni vel campum plenum floribus: non excitat eum ad concupiscentiā: quia non habet hoc in natura vt herbas mādūcet. Et ecōuerso: si ostēderis boui carnē nō

tas cognoſcit:q2 nõ eſt bobꝰ vt carnes manducēt. Sic
ſi homini mūdiali celeſtia loq̄ris non videt nec ꝑcipi
ſcit. Et ſi habentē oculos egros ponas in aliquo loco
obſcuro: videt meliꝰ: ſi aūt ponaſ in ſole vix ꝛ cū pena
videt: q2 oculus eger ſolis cādorē nō ſuffert. Sic ꝛ hō
mūdialis: qui in oculū .i. mentē habet ſordidā ꝛ turbu
lentā ꝛ in rebꝰ mūdialibꝰ ſapit ꝛ aſtutꝰ eſt: ſi aūt trahis
eū ad res ſpūales: nihil ſapit. Et quēadmodū pluuia
ſup lapidē cadat exteriꝰ madeſcit: ſed intus ſiccꝰ ꝑma-
net. Sic taliū hoim aures verbū ꝑcunt: ſ3 in cor nihil
deſcēdit. Et ſicut ſapiētia ſoris ꝑdicat Prouer. j. quo ꝯ
dicitur Prouerb. xiiij. ꝙ in corde prudentis requieſcit ſa
piētia: ꝛ ſic ex diuerſis opibus ꝛ receptionibꝰ oſtēdūt
qui ſunt veri ꝛ q̄ falſi ſapiētes.
Ar. iij. ¶ Ad hoc vo: ꝙ verā habeas ſapiētiā tā ex opibꝰ ꝛ re-
ceptionibꝰ illoꝝ: quā etiā ex alijs euidētijs diſce vbi ſit
5 ſapiētia Baruch. iij. i. in q̄bꝰ virtutibꝰ vl' rebꝰ ꝛ opibꝰ
¶ Pro quo eſt ꝯſiderandū: ꝙ maxima ſapientia ꝯſiſtit
in cognitiōe ꝛ diſcreta in ſuꝑꝑius gubernatiōe ꝛ non
in magnitudine ſciētie literarū. ¶ Primo ḡ oſtēdeſ af-
firmatiua: ꝛ ſecundo negatiua: ꝛ tertio infereſ ꝯcluſio
Affirmatiua primo oſtēdiſ ex vbis Auguſti. iij. de ci
uitate. Sciētiā inquit celeſtiū terreſtriūq3 rerū magnā
eſtimare genꝰ hūanū ſolet: in quo ꝓfecto meliores ſūt:
q̄ huic ſciētie ꝑponūt noſſe ſeipſos: laudabilior eſt ani-
mus cui nota eſt ſua infirmitas: q3 q̄ ea nō reſpecta vi
as ſyderū ſcrutaſ. Sūma ḡ phia eſt ſeipſm cognoſcere:
q2 vt ait Iſaac de diffinitionibꝰ. Phia eſt cognitio ſui-
ipſius. Vn̄ ꝛ apud gētiles: in fronte tēpli fuit ſcriptu3
ex ſnia delphici oraculi .i. apollinis. Ad beatitudinē ꝑ-
uenies: ſi te agnoueris vn̄ ꝛ hoc oraculū apollinis de
celo deſcēdiſſe credit: nochis elycon .i. ſcitote ipm: ꝓut
dicaſ policraticon. l. iij. c. ij. Secūdo idē ꝓbaſ ex ſenten
tia Platonis: ſm quē: vt ait Alphorabiꝰ. li. de diffini-
tione phie. Phia eſt tediū ꝛ cura ꝛ ſtudiū ꝛ ſollicitudo
mortis: ꝑ ſollicitudinē mortis volēs intelligere mortificationē
vicioꝝ: ꝛ prauoꝝ deſiderioꝝ ꝛ carnaliū volu
ptatū Cui ꝯcordat Tulliꝰ li. j. tuſculanaꝝ q̄ſtionū vbi
loquēs de Socrate ait. Tota vita phoꝝ eſt cōmēdatio
mortis: vt ait Socrates. Tertio idē oſtēdiſ ex auctori-
tate Hieronymi, ſup illud Eſaie. iij. Cōſiliariꝰ nō eſt
tibi. Et Michee. iiij. Greci inquit poete laudabilis eſt
ſnia primū eſſe beatū: qui ꝑ ſe ſapiat. Secūdo qui ſapi
entē audiat: qui vo vtroq3 careat hūc inutilē eſſe: tam
ſibi q3 alijs. Et de tali dr Sap. ix. Si q̄s erit ꝯſummā-
tus inter filios hoim: ſi abfuerit ab illo ſapiētia tua: in
6 nihilū cōputabiſ. ¶ Negatiua vo vic3 ꝙ ſapiētia ve-
ra nō ꝯſiſtit in ſciētia literarū: q2 ꝛ ꝙ vera ſine illa ha-
Exiii beri pōt. Primo oſtendiſ ꝑ exemplū ꝯtentū in vitiſpa
trū: de Anthonio heremita: qui q̄buſdā phis ad ſe ve-
nientibꝰ: ꝛ eius ſapiētiā in reſpōſis ꝛ doctrinis admi-
rantibꝰ: cū literas neſciret: rn̄diſſe ferſ: q̄rendo ab eis:
qd hoꝝ eſſet ꝑus: litere vic3 vel ſciētia ſeu ſapiētia? qui
rn̄derūt ꝙ ſapiētia ſeu ſciētia: q2 ſine illa nullꝰ lr̄as in-
uenire vel ordinare potuit. Quibꝰ ille: q̄ ḡ mihi neceſ-
ſitas lr̄as diſcere vel ſcire cui meliꝰ eſt orare: ꝛ dicere cū
Dauid. Bonitatē ꝛ diſciplinā ꝛ ſciētiā doce me: qm̄ ſi
cut dr Dan̄. ij. Deꝰ dat ſapiētiā ſapiētibꝰ: nā ꝛ ipe Da
uid ſapiam de dono dei: plꝰ q3 ſtudio habuiſſe oſtēdit:
ꝑ hoc ꝙ dicit: qm̄ non cognoui literaturā: introibo in
potētias dn̄i: deus docuiſti me a iuuētute mea: ps. lxx.
Ecce oſtēdit: ꝙ rex ille Dauid de q̄ dr. ij. Regū. xxiij.
ꝙ ſedit Dauid rex in cathedra ſapiētiſſimꝰ: tātam ha-
buit ſapiētiā: dicēs. Deꝰ docuiſti me a iuuētute: ꝛ non
in libris Ariſtotelis vel ſophiſmatū. De q̄bꝰ dicit Se
neca epl'a. xlv. Illa dicere ſophiſmata: nec ignorātiā no-
cet: nec ſcientē iuuat. Et li. ij. de beneficijs. Iſte ineptie
poetarū relinquanſ: q̄bꝰ aures oblectare ꝓpoſitū eſt: ꝛ
dulcē fabulā inuenire. Sed q̄ ingenia ſanare ꝛ fidem
rebꝰ hūanis retinere ac memoriā officioꝝ aīas ingere-
re noluerunt: ſerio loquanſ: ꝛ magnis viribꝰ agant: ſi-
cut ptz ꝑ hoc ꝙ ait: non cognoui literaturā. ¶ Quid ḡ
docuit eū a iuuētute? vel in q̄bꝰ rebꝰ vel que facere: per
quē tātā habuit ſapiam: ex diuerſis ſacre ſcripture oſtē
ditur hiſtorijs: in quibꝰ inueniſ quō didicit a iuuentu
te: ꝑus vrſum ꝛ leonem occidere q̄ contra Goliā pu-
gnare ꝛ vincere. In quibꝰ oſtēditur: ꝙ ſapia noſtra de
bet eſſe in vicioꝝ expugnatiōe ꝛ pugna: ꝛ victoria con
tra inimicos anime: ꝛ in defenſione anime: ꝛ nō alias
nouas vanitates inuenire. Quia dicit Seneca li. j. de
beneficijs. Nō refert q3 pauca ſciat luctator: ſi ſciat q̄n
tum victorie ſatis eſt. Si in ſtudio multa delectāt pau
ca vincunt licet neſcias que ratio oceanum effundat et
reuocet: cur pariter natis fata diuerſa ſunt: non multū
tibi nocebit: trāſiſſe: que nec licet ſcire nec ꝓdeſt. Quic
quid eñ nos meliores bonoſq3 facit: aut in ipo aut in
ꝓximo poſuit. Cui concordat Chryſo: ſup illō Math
xj. Nemo nouit prēm: niſi filius: dicens ꝙ ſapiētia nō
eſt eloquia dei ſcire: ſ3 ſm eloquia dei viuere: qui inq̄t
ſunt veri ſapientes iſti phi ꝛ oratores in naturali ſcien-
tia ꝛ literarū examinatione excecati ſunt: de dei natura
ꝯtendebant: nō deum inuenire cupiētes: ſed altiſſima
dicere deſiderātes: victi ſunt ingenio: defecerūt ſermo-
ne: in vltimo nihil amplius ſe inuenire potuiſſe cōfeſ-
ſi ſunt: niſi quia deus incognoſcibilis eſt: ꝛ ſic qui ne-
ſcit vltra tranſire: neceſſe eſt ꝙ ꝑ eandem viam reuerta
tur. De tali nāq3 ſapiētia dicit Eccl'iaſtes. j. In multa
ſapia mlt'a indignatio. ¶ Ad cuius ꝯtrarium oēs hor- 7
tatur apl's. j. ad Coꝛ. iiij. A vobis inq̄t diſcatis neuꝰ
aduerſus alium infletur. Secūdo didicit Dauid a iu-
uentute ſua: gregem patris ſibi cōmiſſum cuſtodire: ꝛ
docere filios iſrl': quod haberēt artem ſagittandi: ſicut
patet. j. Regum. xvij. Ad quod etiam omēs hortatur.
Iudic. iij. Diſcāt inquit filij iſrl' certare cū hoſtibus ꝛ
habere conſuetudinem ꝑliandi. In quo datur intelli-
gi: ꝙ ſapia chriſtianoꝝ maxime officio vel ſtatu ꝑpoſi
torū non debet eſſe tm̄ in defenſione ꝛ ſpūali cuſtodia
ꝓpria: ſed etiā in doctrina ꝛ ꝑdicatione quō alij ſe defen
dere debeant predicādo: ꝛ dicere illud Eſaie. j. Diſcite
benefacere. Exemplū ad hoc. P. iij. 13. 56. ꝛc. Ad iſtā
ſapientiā diſcendā hortatur Hieronymꝰ in epl'a qua-
dam ad Auguſti. Diſcamus inquit in terris: quoꝝ ſci
entia maneat nobis in celis. Exemplū ad hoc in natu-
ra irrōnali. Nā ſi formice diſcunt laborare in eſtate: de
quo viuunt in hyeme: ergo multomagis rōnalis crea-
tura circa hoc: hic laborare deberet: de quibꝰ alibi viue
re poſſit. Ergo vade ad formicā o piger ꝛ conſidera vi
as eius: ꝛ diſce ſapientiā. Prouerb. vj. Sed heu non-
nulli modernorum ſtudentium potius a cicada diſce-
re vidētur cum vocū confuſione alte clamare: adeo mē
dicabunt in hyeme: ꝛ non dabitur eis: qm̄ cum vacu-
is lampadibꝰ clamabunt cum fatuis virginibꝰ: de qui
bus verificatur illud Baruch. iij. qm̄ non habuerūt
ſapiam: perierūt ꝓpter ſuā inſipientiā: q2 ſm Richar-
dum. Scientia foris ſtat: vbi amor intrat. ¶ Conclu- 8
ſio eſt: ꝙ volentes cum Dauid diſcere ſapiam: tam cir
ca gubernationem ꝓpriam q3 alienā: plus bonitati ſtu
deant q3 ſcientie. Et in gubernatiōe ꝓpria faciāt tria: q̄
docētur in apocriphis Eſdre. ¶ Reuocent diem prete
ritum .i. reducant ad memoriā dies preteritos ꝛ tpa in
quibus peccaſti: ꝛ feſtina agere pniam. Secundo nu-
mera vel menſura ventū .i. diligenter ꝯſidera in ꝑſenti

vitã tuã: que est quasi ventus Job. vij. Vent⁹ est vita
mea: q̃lis sit ⁊ ad quẽ finẽ tẽdat. Tertio põdera ignẽ.
i. puide tibi cõtra ignẽ eternũ: vt illũ euadas. In his
nãq; trib⁹ tres cõsistũt partes prudẽtie ⁊ sapiẽtie: de q̃s
bus Seneca li. de quatuor virtutib⁹. Si prudens est
animus tuus: trib⁹ tp̃ibus dispẽset. Presentia ordina
futura puide: p̃terita recordare. Nam qui nihil de p̃s
terito cogitat: vitã perdidit: qui nihil de futuro p̃mes
ditat: in omnib⁹ incautus incedit. Predictis ergo tris
bus modis callidi est intelligere viam suã: ⁊ in corde
prudentis requiescit sapiẽtia Prouerb. xiiij. Q̃tũ etiã
regi debet: qui alios regere debet: q̃tũ ad gubernatio
nem aliorũ: vt ad modũ sapiẽtis hortolani sciat: q̃ sint
putãda ⁊ queq; rigenda ⁊ fouẽda. Et sicut dicitur. ij.
Paral. ij. vt sciat celare ⁊ inuenire prudẽter de omnib⁹
ne circa amputãda ⁊ corrigenda supflua ⁊ viciosa ins
caute psequẽs occidat: in anima p odiũ psone vel appe
titũ vindicte: sicut Asahel psequẽdo Abner. ij. Reg. ij
Propter cui⁹ cõtrariũ informandũ: spũssanctus das
bat in specie ignis ⁊ columbe vt denotaret illos: q̃ spi
ritũsanctũ acceperũt in viciorũ expugnatõe esse feruẽs
tes: sicut ignis: ⁊ sine malicia sicut colũba. Et christus
docuit discipulos suos Matth. x. esse prudentes sicut
serpentes ⁊ simplices sicut columbe. Q̃d exponens
Bern. li. de p̃cepto et dispositiõe dicit. Volens inq̃t
ad verũ instruere discipulos: magister vitae. Estote
inquit prudẽtes ⁊c̃. Premisit ergo prudentiã sine qua
neminẽ sans esse simplicem sciret: quõ deniq; simplex
erit oculus cũ ignorãtia veritatis: vnde ad simplicem
oculũ requirit: vt ibi sit beniuolẽtia: qua fallere nolit:
et prudẽtia qua falli nõ possit. Et sic sicut dr̃ Prouer.
x. Sapiẽtia est viro prudẽtia. Finaliter vnũ diligenter
considerandũ ẽst q̃ q̃ntũcũq; deductũ ⁊ cõclusum sit:
q̃ sapiẽtia magis consistat in bonis morib⁹ q̃ sciẽtia:
tamẽ vtraq; simul meliora ⁊ pulchriora sunt: quia fm
Victorinũ: sicut recitat Tullius primo rethorice sue.
Dulce est matrimoniũ inter scientiã et virtutẽ: quia sa
piẽtia sine virtute facit p̃ua petã defendere redarguẽ
tesq; cõtemnere: ⁊ sic est sapiẽtia in eis: sicut aliquid co
quendum in olla sine sale q̃d totũ exit ⁊ sine sale perit
Job. ix. quia dicitis videm⁹ peccatũ in vobis manet.
id est in doctis humane sapiẽtie. j. Cor. ij. In talibus
nãq; vel qui doctores sunt ⁊ peiores amplius manet
peccatũ: quia seruus sciẽs voluntatẽ dñi sui ⁊c̃. Ex q̃
patet: q̃ filij p̃phetarũ. id est filij christianorũ herbas
nociuas ⁊ mortiferas colligũt: ex q̃b⁹ mors in illa cau
sat cordis: qñ fm humanã scientiã multa sciunt: et se
ipsos nesciũt: farinã vero saluatiõis anime imponentes
omnia saluare possunt: sicut filij p̃phetarũ: qui per sa
pientiã tuam saluati sunt Sap. ix. Nam sicut ibi dicit
sapientia hominem obseruat: et a doloribus liberat.
Arti. iiij. ¶ Ergo necessariũ videt scire: quõ virtus tãte vtilita
tis acquiri possit. Circa cuius inquisitionẽ primo ostẽ
9 det intentũ videlicet quõ acquirat. Secũdo quõ has
bita custodiat. Tertio q̃ p̃pter excellentẽ nobilitatem
multũ deberẽt oẽs conari: ipsam acquirere ⁊ custodire
Q̃tum ad primũ cũ vera sapiẽtia sit in vocatiõe: qua
vocatus quis est bene viuere: vt in p̃cedenti ostẽsum
est articulo: tot modis et virtutib⁹ et operib⁹ acquirit
et augmẽtat et cõseruat sapiẽtia quot bona vita. Spes
cialius tñ p humilitatẽ acquirit virtutẽ: sicut patet in
exemplo naturali ⁊ historiali. Naturali primo: quia
aquã nullus locus tñ ad se attrahit: sicut loc⁹ imus.
Nam vbi loca alta aquã ⁊ pluuiã a se abijciũt: imus
illam ad se trahit. Sic humilitas que de cõditione sua
ceteris virtutib⁹ est bassior: flumina illa ad se trahit: q̃
oẽs superbi a se abijciũt: de quib⁹ Eccl. xxiiij. Ego sa
pientia effudi flumina. Iuxta illud Prouerb. xj. Vbi
humilitas ibi ⁊ sapiẽtia. Exẽplũ vero ad hoc historiale Exm
vnũ notatũ est. M. vj. 18. Aliud vero fert ad idẽ de duo
bus socijs: quorũ vnus licet minus ingeniosus: semp
tamẽ in actu scholastico alium p̃cessit: q: humiliter ab
omnib⁹ doceri petijt. Alijs vero de hoc q̃ aliũ in sciẽtia
p̃cessit admirãtib⁹: r̃ndit quidẽ: q̃ fuit de illis duob⁹
sicut fuit quondã de duob⁹ mẽdicantib⁹: quorũ vnus
habuit paruũ saccũ ⁊ iuit ad oẽs: et quilibet dedit sibi
aliquid: licet parũ sicut pugilũ ⁊ hmõi: tñ quia a mul
tis parũ accipere nõ erubuit: de sero saccũ plenũ repor
tauit. Alius vero qui saccũ magnũ portauit: et non iuit
nisi ad magnos magna petens: nec ad pauperes: nec
parua accipere voluit: sed talia erubuit: in sero saccũ
vacuũ reportauit. Sic in p̃posito supbus de quo Pro
uerb. xiiij. querit derisor sapientiã ⁊ nõ inuenit: ⁊ ideo
saccũ vacuũ reportat: quia in maliuolã animã non in
troibit sapiẽtia Sap. j. vbi ille qui a deo sapiẽtiã q̃rit
et humiliter petit: quia oĩs sapiẽtia a dño deo est Eccl.
primo. Qui etiã hũiliter ab omnib⁹: sicut dicit Eccl.
xxxix. sapientiã antiquorũ exquirit: reportat saccũ ple
nũ: intantũ q̃ de illo dici potuit illud Eccl. xlvij. Im
pletus est quasi flumẽ sapiẽtia. Propter q̃d multi col
laudabũt sapientiã eius. Eccl. xxxix. ¶ Q̃tũ vero ad 10
secundã partẽ huius articuli cũ eisdem fm phm ⁊ nu
trimur seu p̃seruamur: patet q̃ sicut sapiẽtia hũilitate
acq̃rit: ita augmẽtat et cõseruat et ostendit. Ille nãq;
qui vere sapiẽs est: rubo in hoc cõparat Moysi q̃ ignẽ
habebat clarũ: illum q; alijs ostendebat: nec tamen in
se cõsumebat. Ita hi sapiẽtes ignẽ habẽt sapientie: et
illum alijs ostẽdũt: quia sicut dicit Prouerb. xvij. In
facie prudẽtis relucet sapiẽtia ipse cũ humilitate a su
perbie cõbustione se p̃seruat. Patet ergo q̃ qualis est 11
differẽtia inter lumẽ firmamẽti ⁊ cãdele: talis est diffe
rentia inter verã sapientiã ⁊ falsam Esaie. xxix. Peri
bit sapiẽtia a sapiẽte. ¶ Ex quib⁹ sequitur tertia pars
hui⁹ articuli: q̃ videlicet multũ conari deberẽt omnes
verã habere ⁊ humiliter ostendere sapiẽtiã. Primũ q̃
videlicet multũ conari deberẽt: tam ex p̃cedẽtib⁹ patet
sapiẽtie vtilitatib⁹ q̃ etiã ex ei⁹ excellenti bonitate: que
multũ ⁊ excellẽter cõmendat. Primo in libris phorũ:
sicut patet primo. vj. ethicorũ. c. vj. vbi phus dicit sa
pientiã inter virtutes intellectuales p̃cipuã simpliciter.
Vnde dicit q̃ est sciẽtia rerũ honorabiliũ. Et ideo di
cit: q̃ ipsa est sicut caput in corpore p quã oẽs alie scien
tie dirigunt. Libro etiã. x. ethicorũ. c. xij. dicit: q̃ omnes
virtutes siue speculatiue siue actiue ad sapiẽtiã redu
cunt. Secũdo in ritu sarracenorũ de quo sicut recitat
Policraticon. li. iiij. c. vj. vnũ tñ quasi deũ deorum et
omniũ principẽ colũt sapiẽtiã: quia omnib⁹ p̃est. Vñ
et phi veteres imaginẽ sapiẽtie pre forib⁹ olim tẽplorũ
pingi fecerũt: ⁊ hec verba scribi debere sanxerũt. Vsus
me genuit: peperit memoria. Odi homines stultos et
ignaua opa ⁊ philosophicas sentẽtias: in quib⁹ nulla
est vtilitas. Tertio in libris legũ ciuiliũ: sicut patet pri
mo. C. li. ij. ti. de aduocatis diuersorũ iudiciũ le. restis
tuende: vbi lex querit. Si aduocatus: qui in certa cu
ria multa lucrat: possit illa que ibi lucrat heredib⁹ de
relinquere: vel teneat omnia curie relinquere: ⁊ tenet q̃
põt illa heredib⁹ relinquere: que licite ⁊ iuste ibi lucrat
quia si illa q̃ ex nobilitate generis possidet possit here
dibus relinquere: multo fortius que sua acquirit sapiẽ
tia. Quarto istis legib⁹ leges p̃cordãt dei Prouer. viij.
Melior est sapiẽtia cũctis opib⁹ p̃ciosissimis. Et Pro
uerb. xvj. Posside sapientiã: quia melior est auro. Et

Ecclesiastes.ix. Melior est sapiētia q̃ȝ arma bellica. Et
ibidē. Meliorē dixi sapientiā fortitudine. Ad qḋ osten
dendū ponit exemplū Hugo didascalicon.li.v.dicēs
ꝙ pōdera que aliqñ viribꝰ leuare non possumus arte
leuamus. Ideo dicit Sapien.vj. Melior est sapiētia
q̃ȝ vires:et vir prudēs magis q̃ȝ fortis. Ideo dicit So
crates in senectijs suis. Fortis nemo pōt iudicari nisi ⁊
prudēs fuerit. Virtus em̄ sine sapientia temeritas pe
riculosa est. Ad idem Hieronymꝰ sup Osee. Prudē
tia absqȝ simplicitate malicia est: et simplicitas absqȝ
rōne stulticia nominat̃. Quascūqȝ tn̄ virtutes: siue alia
bona vt potentiā vel hmōi sacra scriptura omnibꝰ sa
pientiā p̄fert dicēs Sap̄.x. Omniū potētior est sapiē
tia: ꝓpter qḋ dicit Sap̄. vij. Inuocaui ⁊ venit in me
spūs sapiētie:et ꝓposui illam genibꝰ et regnis et diui
12 tias nihil esse dixi in cōparatiōe illius. ¶ Secundum
membrū:ꝙ videlicet christiani sapientiā suā ostēdere
Exiū ⁊ in sapiētia sua humiliter se habere:ostēdit̃ primo ex
emplo antiquoꝝ sapientū. De quibꝰ refert Valerius
scribēs de quibusdā piscantibꝰ ⁊ tabulā aureā trahen
tibus:de qua cū Apollinis requireret̃ consiliū: cui de
beret̃ dari:respōdit:ꝙ sapiētiori de septē quā cū cuilibȝ
illorū singillatim offerrēt:nullus illā accipere voluit:
humiliter asserēs alios esse sapiētiores: et quolibet illā
sub humilitatis obtētu refutāte:tandē illam Apollini
cōsecrarūt. Si illi sapiētes infideles cū tanta hūilitate
sua vsi sūt sapiētia:multū erubescere deberēt christia
ni:q̇ sapiētia sua abutunt̃ in supbia ⁊ malicia. De q̇bꝰ
btūs Gregorius.x.moral.exponēs illud Job.xij. De
ridet̃ iusti simplicitas. Huiꝰ mūdi inquit sapiētia est
cor machinatiōibꝰ tegere:sensum verbis velare:q̇ fal
sa sunt vera ostēdere. Et ecōuerso bonoꝝ culmina q̇
rere:tpalis glie vanitate gaudere:erogata ab alijs ma
la multiplicius reddere:quicquid per maliciā explere
nō valet:hoc in pacifica bonitate simulare. Hanc qui
sciūt:ceteros superbiēdo despiciūt. Iustoꝝ vero sapiens
tia ibi recitat̃:quasi p cōditiōes cōtrarias: ⁊ addit̃ pati
ꝓ veritate cōtumeliā lucrū reputare. Hec iustoꝝ sim
plicitas deridet̃: ⁊ a mūdi sapiētibꝰ fatuitas reputat̃.
Sȝ finaliter erit ecōuerso. De hac sapiētia scribit̃ Eccl.
xx. Est sapiētia q̇ abundat in malo. Taliū vero p̄mo pȝ
puersitas ⁊ secūdo periculū.
Arti. v. ¶ Peruersitas vero et vilitas illoꝝ in hoc ostendit̃:ꝙ
13 sunt fimario ⁊ rebꝰ feudis similes. Quia sicut sol sup
flores odoriferas lucens maiorē causat odorē. Ita sa
pientia increata:radiū sapiētie create ad bonos et hu
miles mittens:ipsos facit meliores ⁊ humiliores. Sol
vero sup fetida lucēs:q̃ȝto plus eius participāt calorem
tanto plus fetent. Sic isti falsi ⁊ fetētes corā deo: q̃ȝto
plus sapientiā participāt tāto mordaciores sicut canes
⁊ maliciosi fiūt sicut vulpes: ꝓpter qḋ dicit̃ Ecclesiastes
x. Preciosior est sapiētia parua q̃ȝ gloria. Periculū vero
illoꝝ in hoc timet̃:ꝙ sicut nō est ꝓditor peior q̃ȝ ille q̇
plus scit de secretis illius quē ꝓdere vult. Ita nō sunt
christi nec ecclesie nec veritatis peiores ꝓditores: nec
maiores psecutores ⁊ subuersores q̃ȝ illi qui p scriptu
ras doctrinā vel vsum vel p ingeniū naturale plura
sciunt de secretis dei vel ecclesie vel veritatis: quando
ad malū illa q̇ sciūt cōuertūt:quia ipsi habēt scientiam
malefaciēdi ⁊ voluntatem:ideo tales sunt ⁊ periculo
siores ⁊ magis timēdi. Figura.ij.Reg.xv. David plꝰ
timuit consiliū Achitophel q̃ȝ omniū surgentiū cōtra
eū. Sic de illo qui sapiētia sua abutit̃. De quo Esa.xlij
Sapiētia tua ⁊ sciētia tua ipsa decepit te. Nec ipsi tm̄:
qui quasi senes falsa sapiētia ditati alios p̄cedunt: spi
ritualiter decipiunt̃. Sed etiā alijs sequentibꝰ:et quasi

iunioribus periculosi fiunt:qui ipsorum verbis et ex
emplis decipiuntur.
¶ Circa quā deceptionē duo ostendent̃. Primo quō Arti. vj
precedentiū decipiant̃ verbis vel exemplis. Secundo 14
quō ꝓpria decipiunt̃ p̄sumptione. Tertio vero et precisa
deceptiōis causa: quoniā cūqȝ videlicet: quia deum p̄ re
oculis nō habēt ostēsa est. M.iij.20. Et.F.iiij.27.
¶ Primū vero videri potest ⁊ ostendi p exemplū qḋ in Exiū
fabulis cōtinet̃:de quodā in lecto iacente et latrones
circa domū audiēte:quem decepit alte narrādo vxori
sue:quō omnia bona sua acquisierat latrone audiente
Solebā inquit ascendere tectū: ⁊ quoddā tale dicere
carmē:q̇ dicto oēs dormierūt: ⁊ radiū lune amplexan
do:qui virtute carminis me sustētabat descendi ⁊ spo
liaui oēs. Alius vero hoc audiēs cacumē ascēdit: ⁊ car
men illud dixit:sicut ab illo didicerat:quo dicto illi de
domo finxerūt se alte dormire: ⁊ stertere et quo ipse de
reliquo audaciā sumēs:radiū amplectēs fraens cru
ribꝰ cecidit ⁊ captus sicut meruerat tractabat̃. Ita nō
nullis p mūdi fortunā ⁊ sapientiā quasi p radiū lune:
qui aduenientē in iudicio mortis sole iusticie obscura
bit̃:ditatis ⁊ postea de seipsis vel alijs ꝓ ipsis narran
tibus:quō ditati sunt vel alijs cogitātibꝰ:quō exalta
ti sunt:vel p principiū amicitiā vel officia vel legū vel
sapientie nomē ⁊ honorē vel quascūqȝ vias vel falsita
tes:audiētes:insup vel cogitātes ipsos in talibꝰ factis
fuisse ꝓsperatos:eundē radiū.i. eundē ditatiōis mo
dū amplecti nitunt̃:et finaliter cadūt:⁊ decipiūt̃ et ca
piunt̃. Quia sicut ille de domo cecidit: p quā intrare
nitebat̃ vt ditaret̃. Ita isti de sapiētia mūdana cui in
nitunt̃ decipiunt̃:que est quasi domꝰ ruinosa. Iuxta
illud Eccl.xxj. Tanq̃ȝ domus exterminata. Sic fatuo
sapiētia ⁊ sciētia. ¶ Secundū vero:quō etiā ꝓpria deci 15
piunt̃ p̄sumptiōe:ostendit̃ p exemplū. Primo de aqla
secūdo de vulpe. Rōne primi exempli de aquila est cō
siderādū:ꝙ sicut ex p̄cedēti auctoritate beati Gregorij
ē.c.e.xij.patet ꝙ mūdi sapiētes de sua sapiētia p̄sumē
tes:alios veros sapiētes despiciūt ⁊ seipsos in omnibꝰ
alijs p̄ferūt de sapiētia sua se iactādo. Unde est de illis Ex fabul'
et alijs simplicibꝰ:sicut fabule cōtinēt fuisse de aquila Aquila.
et alia de aui minima. Illa nāqȝ de visu acutissimo et
longa ꝓuidentia de p̄da se iactabat: ⁊ vt minima auis
prudentiā suā in omnibꝰ plus timeret ⁊ veneraretur:
dixit ei vt dorsum suū ascēdens in altū secū veniret et
potentiā suā experiret̃:quā cū ad altissimū locum de
duxisset:quesiuit quid in terris videret: rñdit se nihil
videre determinatū. Nōne inquit aquila vides in ali
quo loco vbi cibū tuū colligere vl' p̄dā capere posses
que respōdit ꝙ nō. Cui aquila:misera modo apparet
sapiētia ⁊ sciētia tua: ⁊ potētia ⁊ claritas mea : q̇a ego
video p̄dam meā pinguē.nam cadauer sub nobis ita
clare video:ꝙ intueor oēs neruos:et q̇cquid in eo la
tet: ⁊ illud statim erit preda mea: ⁊ tu miserrima fames
sces. Aquila vero descendēte ad cadauer:auicula sepem
intrauit ꝓximā vt videret finē. Et ecce auceps q̇ pro
auibꝰ rapacibꝰ capiēdis rete suū iuxta cadauer occul
tauerat:illud extendēs aquilā inuoluit. Cui auicula
improperās aiebat. Modo plus valet mihi visus meꝰ
⁊ paupertas mea:que nullā vidit nec accepit predam q̃ȝ
visus et potētia tua tibi miserrima. Tu iactasti te vi
dere neruos:et quicquid in cadauere erat: quare ergo
stultissima aucupem nō videbas:nec rete cauebas:me
lius fuisset tibi ꝙ nihil de preda vidisses. Sic erit de
mūdi sapiētibꝰ:q̇ credūt se oīa videre ⁊ scire quicquid
in negotijs latet: ⁊ oēm viā p quā p̄dā capere possunt
⁊ lucrari diligēter intuent̃ sed miseri diabolū non vi

dent quis ei insidiat᷑: nec peccati rete quo inuoluunt᷑ ⁊
ad penas inferni ducuntur: quibus melius esset q̄ ceci
essent: ⁊ nihil circa hm̄oi viderēt. Quibus dicit saluator
Joh. ix. Si ceci essetis peccatū nō haberetis: nūc autē
q̄ videtis: pctm̄ vestrū manet. Ecce sapiētia qua ma-
le vtunt᷑ facit q̄ in rete capiunt᷑ peccati: quibus capti q̄
ipsi prius simplices deceperūt ⁊ deriserūt: tūc stabunt
iusti in magna cōstantia aduersus eos q̄ se angustia-
uerūt Sap. v. improperātes ⁊ ostēdentes eis: quō sa-
piētia hm̄oi mūdi stulticia est apud deum. j. Cor. iij.
Et quō dicētes se esse sapiētes: stulti facti sunt. ad Ro-
Et fabul᷑ ma. j. Nota. P. v. 9. Et. V. iiij. 13. Secundū exēplū
de vulpe ad hoc cōnnet᷑ fabule de vulpe q̄ se iactauit q̄ saccum
et Catto. plenū haberet cautelis: cattū despiciens: q̄ nihil sciuit
16 nisi arborē ascēdere: canibus eis appropinquātibus q̄ cito
post arborē ascēdente: vulpi a canibus capte impropes-
rādo quesiuit vbi essent oēs ille cautele. Sic erit de sim-
plicibus qui cōtra oēs inferni venatores ⁊ canes refu-
giū suū habēt in arborē crucis. Sicut ille. C. xviij. 25.
Et de alijs sapiētibus mūdi. Nota. F. j. 30. Sic de mūdi
Exem sapientibus querit aplus. j. Cor. j. Vbi sapiēs vbi scri-
ba vbi legis doctor. Et posset respōderi: q̄ ibi sunt vbi
nulla est sapiēna: q̄a neq̄ scientia neq̄ sapientia apud
inferos. Eccles. ix.
Arti. vij. ¶ In quo notat᷑ finis sapiētie vere mūdane seu carna-
17 lis ⁊ false. Finis vō sapiētie vere ostendit᷑ Sap. vj. vbi
dicit᷑ q̄ cōcupiscētia sapiēne ducit ad regnū eternum.
Ad quorū intellectū est aduertendū: q̄ pter differētiā
finiū vnius et alterius sapiētie q̄ ostensa est primo. A.
xiiij. 57. vbi p sensibile patet exēplū: q̄ sapiētia hui᷒
mūdi stultū habet finē. Et iterū. M. xj. 146. vbi ostē-
sum est: q̄ vane sunt oēs fines false sapiēne: ⁊ q̄ mul-
ti vidētes hoc credere nolūt. Duplex adhuc inuenit᷑ il-
larū finiū diuersitas. Prima q̄ vna ducit ad deū: alia
ad diabolū. Secūda q̄ vera in celo augmētabit᷑: falsa
in inferno infatuabit᷑. Ex quibus duabus diuersitatibus
tāq̄ ex duabus pmissis vna infert᷑ cōclusio: q̄ videlicet
tales etiā apud mundum dici nō deberēt sapientes.
¶ Primū patet p exemplū de aqua fontali in cōductu
ducta: talis nāq̄ a loco alto habēs originē: ad locū al-
tum ascēdit: sic sapientia Eccl. j. Fons sapientie. id est.
verbi dei in excelsis. Et Jacobi. iij. Que sursum est sa-
piētia: primū quidē pudica est. Illa vō q̄ bassum ha-
bet originē: nūq̄ in altū ducit᷑: nec aliquid secū in altū
ducit: sed ad locū illum vbi traxit originē bene ducit᷑.
Sic illa sapiētia Jacobi. iij. nō est sapientia desursum
descendens: sed terrena et falsa ⁊ ideo appetitū non sa-
18 tiat. Nota. A. xxvij. 5. ¶ In celo vō ista augmētabit᷑
Ibi nāq̄ recipiet᷑ ad magisteriū: qui hic fuerit vere il-
lius sapiētie discipulus. Alia vō in inferno auferetur
immo potius nulla esse ostendet᷑. Sicut nāq̄ cōtingit
q̄ sophista verbosus qui nullam vel paruā habet sciē-
tiam inter illiteratos sapientē se esse ostēdit. Sapientie
vō superueniēte vi argumentatiōis et rōnis ipm̄ stultū
esse ostēdit. Sic deus stultam faciet huius mundi sa-
Exem pientiā. j. Cor. j. Hoc nāq̄ ostendit᷑ exemplo de quo-
dam magno clerico: de quo fert᷑: q̄ post mortē cuidam
apparēs ⁊ se damnatū asserens quesiuit: si mūdi finis
ppe adesset. Cui ille. Tu es magnus clericus: ⁊ in alio
seculo vbi deberes ista melius me scire: respondit: non
est scientia neq̄ sapiētia apud inferos. Eccles. ix. quo-
niam oīus sapiētia eorū deuorata est. ps̄. cvj. ¶ Cōclu-
sio ex his manifesta videt᷑: quia si apud mundū ille di-
ceret᷑ stultus: qui se totaliter dat vni negocio: ⁊ in fine
ppo defectu deficit. Sic sapiētes hui᷒ mūdi se dant
cupiditatibus: et in fine turpissime q̄ ad mundū: et quo

ad deū deficiūt: ergo nō gloriet᷑ sapiens in sapiētia sua
Hieremie. ix. Quia ve vobis qui sapiētes estis in ocu-
lis vestris Esaie. v. Vide. F. iiij. 27.

Scientium seu studentium. S iiij

Primo generalis ostēdit᷑ differētia. Secundo
q̄tam vtilitatē studiū cōferat scripturarū. Tertio in
quibus vera cōsistit sciētia. Quarto quō acq̄rit᷑ augmē-
tat᷑ et conseruat᷑. Quinto exemplis ostendent᷑ ad hanc
acquirendā nos mouētia. Sexto qualiter quis in phi-
losophia et alijs mundi sciētijs studere ⁊ sacrā scriptu-
ram debeat intelligere. Septimo cōtra aliter illis stu-
dentes faciēde sunt inuectiōes. Octauo ondere restat:
qualia talibus pericula imminent animarū.
¶ Ad primū articulū declarandū sic procedit Bern. Arti. j.
sup Cant. Sunt qui scire volunt eo fine tm̄ vt sciāt: 1
turpis curiositas est. Et sunt qui scire volūt: vt sciant᷑:
et turpis vanitas est. Et sunt qui scire volunt: vt scien-
tiam suā vendāt: et turpis questus est. Et sunt q̄ scire
volunt: vt ardentius edificēt ⁊ charitas est. Tres pri-
mos reprehēdit primo sacre scripture: secūdo Hiero-
nymi autoritas. Primū patet Hieremie. ij. vbi de illis
cōqueritur dn̄s dicens. Me dereliquerūt fontem aque
viue: et foderūt sibi cisternas dissipatas: q̄ non valent
cōtinere aquas. Dicit: foderunt: quia cum labore ma-
gno sciētias addiscunt curiosas vanas atq̄ bursales.
Sane sicut maior labor est cisternas fodere: vt de illis
aquā habeat: q̄ de fonte parata aquā haurire gratis.
Et tamē illa de cisterna non est ita clara nec sana sicut
fontalis. Sic cum maiori labore ⁊ expensis p̄dicte ac-
quirunt᷑ sciētie: q̄ sciētia salutis anime: ad quā gratis
accipiendā oēs inuitant᷑ Esaie. lv. Oēs inq̄t sitientes:
venite ad aquas ⁊ qui nō habetis argentū: pperate ⁊c̄.
Et simul cum hoc ille tres sunt turbulentiores et infir-
miores. De quo etiā reprehendunt᷑ in hoc qō sequit᷑
Hieremie. ij. Quid tibi vis in via egypti: vt bibas
aquā turbidam: qō quasi exponēs Baruch. iij. dicit.
Filij Agar exquisierūt prudentiā: que de terra est: viā
aūt sapiētie nescierūt. Secūdo hos autoritas reprehē-
dit Hiero. dis. xxxvij. nōne dicens. Nonne vobis vi-
detur in vanitate sensus: et obscuritate mētis ingredi:
qui diebus ac noctibus in dialectica arte torquetur: qui
physicus. id est. naturalis pscrutator oculos trās celū
eleuat: et vltra pfundū terrarū et abyssi in qōdā inane 2
demergit᷑: et vt ad alteram partem trāseam: qui diui-
tias p phas ⁊ nephas querunt: qui adulant᷑ regibus he-
reditates captāt alienas et opes cōgregāt: quas in mo-
mento: cui sint relicturi ignorāt. Illi vō qui de tertio
modo sciēdi. i. qui memorie ⁊ executioni cōmendant le-
ges ⁊ decretales bursales: sed euacuantes nequaq̄.
Primo reprehēdunt᷑. X. iij. 10. Secūdo a Guilhelmo
de monte lauduno in glo. sua sup cōstitutiōes clemen-
tinas. ti. de magistris. c. j. in fine. In illo nāq̄ caplō or-
dinat᷑: q̄ in vniuersitatibus deberent esse viri catholici
sufficientē habētes hebraice grece arabice chaldee lin-
guarū peritiam: vt studiosos doceant: quō in p̄dictis
linguis cōtra infideles p̄dicēt: quibus vult in stipēdijs
sufficiētibus p ecclesiarū platos: tam exemptos q̄ non
exemptos sufficienter pruideri. Super quo verbo di-
cit glo. dicti Guilhelmi. Hec voluntas male pducta
est ad effectum: p eo q̄ burse prelatorū euacuarent᷑ p
ipsam: sicut male obseruata fuit illa et pter eandem
causam: que est supra de statu monachorū canonicorū
regularium: periculoso. li. vj. In qua dn̄s papa preci-
pit archiepis ⁊ epis: q̄ omnes moniales infra ppetuā
includant clausuram. Sed illa que est li. vj. de censibus

Felicis. In qua ordinat̃ quales epi ĩ suis visitatiõibꝫ
recipere debent ꝓcuratores et alie similes: que burse-
les sunt: optime memorie cõmendant̃: sequentes affe-
ctionẽ illius capituli. dis. xlvij. omnes. In quo intro-
duciẗ beatus Gregorius loquẽs in. xix. moral'. et dicẽs
Omnes huius seculi dilectores in terrenis rebꝫ fortes
sunt: i celestibꝫ debiles. Nam ꝓ tpali gloria desudare
vsqꝫ ad mortẽ appetũt: et ꝓ spe ꝑpetua nec parũ quidẽ
in labore subsistunt. In terrenis lucris quaslibet iniu-
rias tolerant: et ꝓ celesti mercede vel tenuissimi verbi
ferre ꝯtumelias recusant: terreno iudici toto etiam die
assistere fortes sunt. In oratiõe v̓o corã dñovel vnius
hore momẽto lassant̃. Quos ad fortitudinẽ in spũali-
bus studijs reuocat aplus dicens. Sicut exhibuistis
mẽbra vestra rc̃. sic rc̃. seruire iusticie i sanctificatonẽ
Quã autoritatẽ in predicto capitulo exponẽs beatus
Gregorius dicit. Eorũ ꝓculdubio infirmitati cõdescẽ-
ditur: ac si eis aperte diceret̃: si nequaqꝫ amplius po-
testis: saltẽ tales estote in fructu bonorũ opeꝝ: quales
fuistis dudum in actione viciorũ: nec debiliores vos
habeat sancta libertas eris. i. celi: quos in carne vali-
dos habuit vsus terrene voluptatis. ¶ Glo. v̓o Io-
annis andree sup capitulo precedenti: de magistris ex-
ponens illud. Volumus ꝓuidere: dicit. Hec volun-
tas in terminis suis manet: quia non fuit de executore
ꝓuisum: in quo videt̃ defectum executiõis in papam
retorquere ꝛ consilium qui debuissent de executore ꝓ-
uido ꝓuidisse. In tribus p̃dictis scĩetijs nõ est bonũ:
iuxta illud Prouerb. xix. Vbi non est sciencia anime:
nõ est bonũ: in quibus v̓o non est sciencia anime: sicut
scribit̃ Prouerb. xxij. Ecce descripsi eam tibi tripliciter
in cogitatiõibꝫ ꝛ sciẽtia: vt ostenderẽ firmitatẽ et elo-
quia veritatis. In quibus cor rectum exquirit sciẽtiã
Prouerb. xxvij. id est. verã sciẽtiã de eo ꝛ salute aĩe:
quã apl's reputat sibi sufficere. j. Cor. ij. Nõ iudicaui
inquit me aliquid scire inter vos: nisi Iesum christũ ꝛ
hunc crucifixum.
Arti. ij. ¶ Et hui⁹ sciẽtie occupatio et dilectio maximã cõfert
vtilitatẽ: suo amatori studioso. Circa cuius dicti decla-
3 rationẽ duo sunt dicẽda tãqꝫ premisse ꝛ tertiũ est con-
cludendũ. ¶ Primũ dicendũ est: ꝙ omnis scientia li-
cita ꝛ honesta est vtilis: ꝓ eo ꝙ studentẽ a tentatiõibꝫ
preseruat specialiter. Sicut nãqꝫ nauis ancore ligata
ab vndarũ periculis preseruat̃: ita cor forti occupatiõe
studij certi ligatũ preseruat̃ a periculis pctõꝝ. Vnde
Hieronymus sup epistolã ad Eph. j. Si inquit q̃cq̃
est in hac vita qd̃ virũ sapientẽ teneat inter pressuras
et turbines mũdi ꝛ eq̃ aio ꝑmanere ꝑsuadet: illud esse
primũ reor meditationẽ ꝛ sciẽtiã scripturaꝝ. ¶ Se-
cundũ dicendũ est ꝙ studiũ seu sciẽtia sacre scripture
vtilior est ꝓpter tria. Primo ꝓpter vtilitatũ multitu-
dinẽ. Alie nãqꝫ vt dictũ est valent ad vnũ: hec v̓o va-
let ad multa: sicut patet per illud aplĩ. ij. Timoth. iij.
Omnis scriptura diuinitus inspirata est vtilis ad ar-
guendũ ad docendũ ad corripiendũ ad erudiendũ in
iusticia: vt perfectus sit homo dei ad opus bonum in-
structus. Secũdo ꝓpter vtilitatũ maioritatẽ: quia alie
faciunt cognoscere vel discernere inter congruũ et in-
cõgruũ sicut grãmatica: vel inter verũ ꝛ falsum sicut
logica ꝛ sic de alijs: hec v̓o clarior est ꝛ ampliorẽ habet
manifestationẽ: q̃a manifestat ꝛ cognoscere facit ipm
deũ: in cuius visione vita consistit eterna. Iuxta illud
Ioh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te solum
verũ deũ quem inter oẽs scientias vel inter oĩa sciẽ-
tiũ lumina hec tm̃ cognoscere facit ꝛ nulla alia. Quia
sicut nullũ luminare diuisum: nec oĩa luminaria mũdi
cõiunctim possunt solem vel corpus solare ostendere:
nisi solus radius ꝓprius. Ita nullũ aliud sciẽtie lumẽ
deũ ostendit: nisi tm̃ lumẽ sciẽtie sacre: qd̃ est spũale
lumẽ: et quasi radius ipsius dei. De quo in ps̃. xxxv.
In lumine tuo videbimus lumen. In lumine inquit
tuo. id est. sciẽtie tue: qd̃ est clarius et omi alio lumine
lympidius. Nõ tm̃: quia deũ hic ꝑ gratiã ꝛ alibi ꝑ glo-
riam ostendit: sed etiã quia clarius ad correctionẽ tam
ꝓprios q̃ꝫ alienos ostendit defectus: quia sicut lumen
solare clarius et verius ꝛ ad distantius ostẽdit q̃d pul-
chrum et quid fedũ sit: in facie vel veste ꝓpria vel alie-
na vt tergat̃ et corrigat̃. Ita lux huius sciẽtie: de qua
Sap. vj. Ponã in lucẽ sciẽtiã illius ꝓpter cui⁹ lucis
claritatẽ in qua incõparabiliter oẽs alias excedit sciẽ-
tias. Aug. cõfess. li. iiij. c. penul. loquẽs de alijs sciẽtijs
quarũ notitiã ante conuersionẽ suam plenissime ha-
buit: dicit: ꝙ habuit faciẽ ad illuminata: et dorsum ad
lumen. id est ad scientiam de deo: de qua Sap. ij. Pro-
mittit se scientiam dei habere: ad illuminationẽ sciẽtie
claritatis dei. ij. Cor. iiij. Tertio ꝓpter vtilitatum pre-
ciositatem ꝛ finalem bonitatẽ. Pro quo est aduertẽdũ
ꝙ licet semꝑ bonũ sit scire: sicut patet per hoc: ꝙ de hoc
deus cõmendat̃. Sap. ix. Scit inquit omnia ꝛ intelli-
git: tamen hec omnibꝫ alijs est intrĩ charior: et omnes
alias intrĩ excellit: ꝙ qui habẽt omnes alias sine ista
finaliter vani sunt. Iuxta illud Sap. xiij. Vani sunt
oẽs homines in quibus non subest scientia dei. Qui Exem
v̓o habet istã sine omnibꝫ alijs: hic a morte liberabit̃
culpe et alibi pene. Qd̃ pulchre ostendit̃ in quadã hi-
storia de quodã cuiusdã collegij studioso in epistolis
Pauli. De quo fert̃ ꝙ deo ꝑ vindictã collegiũ cũ col-
legiatis destructe ꝓpter eorum demerita. Audita fuit
vox cuiusdam angeli apparentis et dicentis. Custodi
filium Pauli: et sic patet finaliter: ꝙ iusti liberabũtur
sciẽtia Prouerb. xj. ¶ Concludendũ v̓o sequit̃ ex his 4
tribus vtilitatibꝫ. Ex illis nãqꝫ rationabiliter sequi de-
beret: ꝙ hec scientia plures et diligentiores habere de-
beret auditores: quia cõmuniter oẽs artifices et opera-
rij ibi operant̃ vbi plures cõsequunt̃ vtilitates: ꝛ illis
operibus cum maiori intendunt diligẽtia. Sed in ista
vt ex p̃dictis patet plures consequunt̃ vtilitates. g̃ rc̃.
Cuius tamẽ conclusioni a cõtrarium accidit: quia vbi
alij magistri habent centũ auditores: magister in theo-
logia non habebit viginti. Est enĩ in schola sua: quasi
qui colligit racemos post vindemiatores: quia omnes
que sua querunt: et non que Iesu christi: semꝑ discen-
tes: et nũq̃ꝫ ad sciẽtiam veritatis peruenientes. ij. Ti-
moth. iij. Ideo non est veritas: non est scientia dei in
terra Osee. iiij. Quia de ista scientia specialiter verifi-
catur illud Prouerb. j. Imprudẽtes odibũt sciẽ. nam
Quibꝫ improperari potest: sicut improperauit ille qui
cecidit in puteum alteri querenti: quõ illuc cecidit. De
quibus scribit Aug. in quadam epl'a ad Hieronymũ Exem
Qz cum quidam in quendam cecidisset puteũ de quo
sin̄ auxilio surgere nõ potuit: ad quendam ꝑtereuntẽ
clamauit: auxilium petens. Cui ille. Infelix quõ illuc
cecidisti: et quid ibi facis. Cui alius. Insipiens noli
querere quõ huc cecidi: quia illa disputatio ad meã li-
berationẽ nullam confert vtilitatẽ: sed queras ꝛ dispu-
tes: vt scias quomõ liberari potero: q̃a illa disputatio
erit mihi vtilis. Sic dici poterit illis: qui quotidie dis-
putãt: quõ anima corpori infundit̃: vel quõ ibi sit tãq̃
forma sola: vel cum alijs sit corporis forma: ꝛ his si'les
querũt questiones: multo vtilius esset discere ꝛ dispu-
tare: quõ de corporis carcere poterit ad salutẽ liberari.
Quia sicut dicit Aug. li. confess. li. v. c. iiij. loquẽs spe-

cialiter contra geometras et astrologos. Sicut inquit
plus valet habere arborē et visum fructū eius: et gra-
tias agere ꝛ nescire altitudinē et ꝓportionē ei⁹: q̄ȝ oia
hec scire:et non habere fructū eius. Ita plus est:et va-
let habere finalem vtilitatē de deo: que in vltima da-
bitur beatitudine:et salutē anime eternā: q̄ȝ scire ꝛ cō-
ferre de omnibus deo attributis et relatiōib⁹ ꝛ anime
cōditionib⁹: ꝛ predicto fructu carere eterne felicitatis.
Discamus ergo in terris ſm Hieronymū et Augu-
stinū: quorum scientia maneat nobis in celis.id est sciē
tiam de deo et salute anime: quia sicut dicit Eccl.xxxiij
Quare dies diem superat. Et iterū. Lux lucē ꝛ anim⁹
animū ꝛ sol solem: a dñi scientia superati sunt.
Arti.iij. ¶ Que dei sciētia consistit in tribus: in bonitate sciens
tis: in disciplina relinquētis: in medulla virtutis latē
5 tis. Primū respicit ipsum scientem. Secundū respicit
ꝓximū ignorantē. Et tertiū respicit ipsam scientiā spi-
ritualiter intellectam. Que tria simul cōprehendit ps.
cxviij. dicēs, Bonitatē q̄ntum ad primū ꝛ disciplinā:
q̄ntum ad secundū ꝛ scientiā q̄ntum ad tertiū doce me.
De primo dictum est. S.iij.arti.iij.per totum. Quem
quidem articulum cōfirmat Seneca epistola.lxxj.di-
cens. Relinque istum ludum litterarū philosophoꝝ.
Socrates qui totam philosophiā reuocauit ad mores
hanc summā dixit esse sapiētiam: bona malaq̄ȝ distin-
guere; vt sciat reprobare malū ꝛ eligere bonū Esa.vij
quia sciētia sanctorū prudentia Prouerb.ix. Prudētia
videlicet que habet tres partes: de quib⁹ dictū est. S.
iij.8. quarum sciētia nisi vtat ad bonū est sicut herba ac
E.vij.3. Et sicut paralyticus habēs vnā partem per-
ditam: et quasi mortuam.id est.voluntatem et manū.
Ideo hortatur Petrus docens: q̄ habeatis in virtute
scientiam.ij.Petri.j. quia ſm phm.x.ethicorū.c.j. nō
sufficit scire de veritate: sed tentandū est eam hīe eaq̄ȝ
vti: quia ſm Bernardū sup Cantl. sicut scire multas
diuitias nō facit diuitem: sed possessio ꝛ vsus. Ita nec
6 scire ꝟtutes facit virtuosum: sed possessio et vsus. Nō
tm̄ ad ꝓpriam bonitatē: sed etiā ad aliorū disciplinam;
vt sciatis sustentare eum qui lapsus est verbo Esaie.l.
Ad dandā scientiā plebi eius Luc.j. Non dicit sciens
tiam vanitatis et obscuritatis ad modū sophiste: qui
vt dicitur Job.xxxv. frustra aperit os suum:et absq̄ȝ
scientia verba multiplicat: sed scientiam salutis et cla-
ritatis ad modum solis: de quo habetis exemplū. P.
7 xiij.56. Et de tali verificat illud Esaie.liij. In scientia
sua iustificabit multos. In scientia inquit sua non iu-
deorū: qui scientie tm̄ volunt corticem ꝛ paleam.id est
intellectū historialem ꝛ nō medullam.i.intellectū spi-
ritualem. Sed in scientia sua.id est dei habēt ꝓprietatē
vt sit spūalis ꝛ spūaliter intellecta: sicut ipse spūs est.
Nam deus spūs est: et eos qui adorant oportet in spū
et veritate adorare Joh.iiij. Pro quo est aduertendū
q̄ sacra scriptura primo silici seu lapidi cōparatur du-
rissimo. Unde beatus Gregorius super Ezech.omel.
xxj.secūda parte. Cui inquit verbum sacri eloquij Ne
dixerim: nisi lapidi in quo ignis latet: dū manu quidē
frigidus tenet: sed percussus ferro p scintillas emicat:
atq̄ȝ p hoc emittit ignē quo post ardeat: qd pri⁹ manu
frigida tenebat. Sic verba sacri eloquij: que p narra-
tionē litere tenent frigida: sed si quis hoc aspirante do-
mino: intento intellectu pulsauerit: de mysticis sensi-
bus ignem producit: vt in eius verbis post animus
spūaliter ardeat: qui prius per literam frigidus pma-
nebat. Comparat ergo primo lapidi: quia ex illa ignis
egredit spiritualis. Secundo comparat lapidi: quem
Moyses percussit Exodi.xij. quia sicut petra illa per-
cussa bis dedit aquam. Ita sacra scriptura bis pcussa.
id est intellecta in sensu literali et spūali: vel bis pcussa
id est manibus bene operando ꝛ lingua bene docēdo
dabit aquas abundantissime: ita vt populus bibat et
iumenta.id est maiores et minores: quia sicut dicitur
Eccl.xxj. Scientia sapientis tanq̄ȝ inundatio abunda
bit. ¶ Predicte ꝟo scientie duplicatio due sunt tabule
testamēti: in quibus omnia legis mandata cōtinent:
quas duas Moyses de monte: et bonus christian⁹ ad
montem portat celorum. Nullus nanq̄ȝ ad montem
illum redire potest: nisi ambas tabulas quas Moyses
inde portauit reportet. Et est de deo in hoc casu: sic de
episcopis q̄ decanis et alijs ministris aliquas in scriptis
mādantes addunt: certificetis nos per literas vestras
patentes harum seriem cōtinentes. Ita deus vult cer-
tificari per literas.id est conscientias nostras patentes
harum tabularū ꝛ mandatorū seriem continētes. Ti-
meant ergo iudei ꝛ mali christiani: qui aliter ipm cer-
tificant: quia iudei historialem: mali ꝟo christiani tm̄
tabulam portāt verbalem: dicendo se esse christianos:
et mandata dei obseruasse. Ideo deus certificationem
et certificantes reprobabit: scientiam illorum stultitiā
faciens Esaie.xliiij. Patet ergo si habuero omnē sciē-
tiam ꝛc.j.Cor.xiij.
¶ Ergo necesse est veram scientiā aliter acquirere au- Arti.iiij.
gmentare et conseruare q̄ȝ ipsi faciunt. Pro quo est ad-
uertendum: q̄ vera scientia que non inflat acquiritur 8
Primo tanq̄ȝ a disponēte ꝛ remouēte paupertate. Pau-
peres nanq̄ȝ ſm phm.x.ethicorum.c.xiij. sunt aptiores
ad felicitatem: quia minoribus sollicitudinib⁹: impe-
diunt: et hoc videt dicere Esa.xxviij. Quē docebo sciē
tiā: nisi ablactatos a lacte.id est ab huiusmodi delitijs
diuitijs et honoribus. Secundo a doctoribus p̄ceden-
tibus: vt ab exaltante ad distantius videndum. Pro
quo est aduertendum q̄ moderni clerici non habēt de
scientia sua magnam superbiēdi occasionem: quia nō
sunt in his: que de scripturis vident: nisi sicut gnanus
exaltatus super scapulas gigantis: quia sicut ille ad di-
stantius tanq̄ȝ gigas in aliquo videndo: quasi totam
q̄ntitatem et virtutem illius distātioris visionis habet
a gigante: super quem stat: et quasi minimā partem a
seipso: qui si iuxta illū et nō ab illo supportatus staret:
impossibile haberet in corpore rotundo ad tantam di-
stantiam visum suum dirigere. Ita isti supra philoso-
phorum et aliorum doctorum doctrinis fundati ꝛ ali-
quā nouam et vanam subtilitatē super eos inueniūt:
sed totā virtutē sciētie ab alijs habēt ꝛc. Tertio ꝓprio 9
labore vt ab apprehendente. Pro quo est aduertendū:
q̄ illi qui nos studendo et scribendo laboriose p̄cesse-
runt: quasi vt predam sacre scripture apprehendentes
vel attingētes: nos ꝓ illa capiēda paratos facerēt: fue-
runt sicut leporarij p̄currētes in quorū virtute predā
capiunt sequētes: ambo tm̄ tam p̄cedentes tā sequētes:
licet non equaliter laborare oportet. Nam ꝛ ideo ſm
Aug.li.de doctrina christiana. Deus voluit sacrā sciē-
tiam esse obscurā: vt superbia domet et ingeniū excitet
et charius custodiat qd cū difficultate acquirit: et sic
patet ꝓpter quā causam de⁹ qui addit scientiā addit ꝛ
laborē Eccles.j. ¶ Circa ꝟo a secundā partē hui⁹ ar- 10
ticuli est aduertendū q̄ vera sciētia p̄dicta trib⁹ mo-
dis acq̄sita: trib⁹ modis augmētat et cōseruat. Primo
modo humilitate: sicut ostensum est. H.vj.18. Secūdo
cordis receptibilitate. Pro quo est aduertendū: q̄ sciē-
tia in libris recepta vel custodita: vel faciliter amittit
vel suo nō ꝓdest possessori: in corde ꝟo recepta ꝛ custo-
dita ꝓdest qm̄ possessor illa indiget: quia vbi alius qui

illam in libris possidet: est tm̄ possessor. Ille vo qui
illā in corde possidet: possessor est et artifex ad operan-
Exē̄ dū p illā disposit⁹. Ex quo patet q̄ congrue respondit
quidā de ordine mēdicātiū: quidā de ordine possessio-
natorū admirāti quō illi possent esse meliores p̄dica-
tores: q̄ ipsi cum plures haberent libros. Cui ille rex
Henricus est ditior homo totius regni Anglie in li-
gnis et meremio: et tm̄ vnus paup operarius meli⁹ sci-
uit facere domū q̄ ipse. Sic in p̄posito. Ideo signāter
dicit Prouerb. ij. Si intrauerit sapiētia cor tuū: et sciē-
tia anime tue placuerit: cōsiliū custodiet te. Ecce signāter
dicit: scientia anime tue et nō celle vel librorū custodia.
Tertio cordis trāquillitate. Pro quo est aduertendū:
q̄ licet sciētia in corde recipiat: si cor illud turbatiōib⁹
et sollicitudinib⁹ multis moueat: tota sciētia effundit:
et superius erit sicut qō est in olla ebullienti. In corde
vo trāquillo augetur: quia sm phm In sedēdo et quiescē-
do fit anima sciens et prudens. Et cōseruat sicut litere
Exē̄ in mōte olympo. Fertur nāq̄ q̄ phi p̄bauerūt: q̄ mō-
tis illius altitudo vltra vētos et tēpestates ascēdit: per
hoc q̄ litere scripte in cineribus in mōtis illius summi-
tate: multis tpibus postea integre inueniebant: que in
loco terrestri et turbulento cito fuissent delete. Sic sciē-
tia sic deuotio sic queq̄ virtutes in corde scripte tran-
quillo quia sunt sicut litere scripte in excelso. Cuius al-
titudine admirās aplus ait. O altitudo diuitiarum sa-
pientie et sciētie dei. ad Rome. xj.
Arti. v. ¶ Ad istam scientiā studiose acquirendā. Primo ha-
bemus exemplū in philosophis antiquis. Secūdo in
11 antiquis impatoribus et regibus. Ex quibus tāq̄ ex dua-
bus p̄missis tertio sequit cōclusio: q̄ videlicet nos de-
beremus in sanctis vtilibus esse diligentes et laboriosi.
Exemplū in antiquis phis. Primo patet per hoc qō
scribit Valerius li. viij. Salomonē phm senē quoti-
die ita feruēter addiscentē: q̄ in supremo die quibusdā
amicis assistentibus: de re quadā cōferentibus caput de-
pressum satis erexit. Interrogat⁹ cur hoc faceret: vt cū
istud quicquid sit de quo disputant percepero morier.
Exē̄ Aug. etiam de ciui. dei. li. j. c. xxij. recitat de discipulo
Platonis: q̄ cū audiret animā esse immortalē: seipm
p̄cipitauit: desiderio consequēdi illā immortalitatem.
Exē̄ De istis ergo duobus verificat illud Valerij: idē illis
viuēdi et philosophandi finis fuit. Secūdo idē patet
per hoc q̄ scribit Isidorus. ij. etymol. c. xxiiij. Antiqui
inquit p̄pter amorē scientie et sapiētie: alij calcabāt ho-
nores: alij p̄jiciebāt diuitias: alij acceptis iniurijs gau-
debant: alij deserta petebant vt cōtemplātiōi liberius
vacarēt. Permenides nāq̄ phus quindecim annis in
rupe egyptiaca cōsedisse legit. Et Prometheus ob mo-
dicam medicandi curam in monte caucaso vulturi ex-
posit⁹ memorat. Ergo hortor vos o christiani vt cha-
ritas vestra magis: ac magis abundet in scientia: ad
Phil. j. Secundū exemplū in regib⁹ patet in parte p̄-
12 dicta. R. iiij. 6. Secūdo idem patet in his qui pene to-
tius mūdi habuerūt monarchiā: tam in gentilibus q̄
in christianis. In gentilibus patet p hoc qō dicit Clau-
dianus de his qui dei cognitionē nō habuerūt: et tm̄ in
liberalibus studijs diligentes fuerunt: p̄pter q̄ Nero
Senecā et Traianus Plutarchum habuit magistrū.
In christianis patet in Karolo magno qui in theolo-
gia doctorē habuit Albinū cognomento Alquinū: in
grāmatica dialectica et astrologia Petrū Hispanum.
Vnde tunc respublice bene gubernabantur: quando
doctos habuerūt rectores. Ita et nunc si tales haberēt
rectores et gubernatores: quia Plato vt testificatur
Boetius: res fore beatas dixit: si eas aut sapientes re-

gerent vt earum rectores sapientie studerent: ergo di-
ligite sapientiam: qui iudicatis terram Sap. j. Et qui
p̄estis populis Sap. vj. vt in vobis impleatur illud
Hieremie. iij. Dabo vobis pastores iuxta cor meum:
et pascent vos sciētia et doctrina. ¶ Cōclusio rationa-
biliter sequit ex his quia si isti p̄dicti et alij eis similes:
quorum conuersatio et maxima sollicitudo circa regi-
men eis cōmissum erat in mūdo: et circa mundi curas
tm̄ habebāt studendi desideriū circa vtilia et regimen
eis cōmissum: q̄tomagis illi qui de mūdo ad hoc spe-
cialiter segregant: vt circa salutem p̄ficiant animarū
in studio: sicut viri ecclesiastici et religiosi: quibus spe-
cialiter p̄cepit deus dicens Leuit. x. Vinum et omne
qō inebriare potest non bibetis: vt habeatis scientiam
discernēdi etc. circa studium scientiarū: per quas tam
p̄prias q̄ animas eis traditas gubernāt diligētes esse
deberēt: ne de quolibet illorū verificet et impleat illud
Osee. iiij. Quia tu scientiam repulisti: ego repellam te
ne sacerdotio fungaris mihi in eternum.
¶ Sed quia predictū est: q̄ circa scientiā de salute est Arti. vj
principaliter insistendū et studendū. Videndum est
primo quō alias sciētias licite respicere licet: que de se
nō ordinant ad salutē anime directe: vt philosophiā
leges et huiōi. Secūdo quō in generali ipsam sacram
scripturam vbi obscure loquit intelligere debeamus.
Quātū ad primū: quō mūdi sciētias respicere debem⁹. 13
Primo nos docet exemplū illorū: qui desiderāt appe-
titū comedēdi cibaria eis apponēda: aliqñ nāq̄ tales
acetosa et p̄uocantia appetitus pregustant vt appetitū
p̄uocent vel vt meliorē habeāt saporē ad comedendū
cōsequēter apponēda: sic p̄libare deberem⁹ phiam. Et
quēadmodū etiā potatores pregustāt salsa: vt saporē
habeant in potu. Sic nos phiam et alias scientias: vt
meliorē saporem et clariorē intellectū habeam⁹ in theo-
logia. Sic nāq̄ necesse est: vt detur adolescēti scientia
et intellectus Prouerb. j. Secūdo idem ostendit p ex-
emplū hebreorū: quia sicut ipsi de p̄cepto dei spoliaue-
runt egyptios: vt ditarēt hebreos: et cum illis spolijs
statim egyptum exierunt. Ita nos sm doctrinā Aug.
de doctrina christiana debemus spoliare libros philo-
sophorū, id est vtilia illuc querere: et cū illis statim rece-
dere: et nō totā vitā in illis ducere: ad ditandū theolo-
giam. Sic nāq̄ istud exponit decretū qō sumptū vi-
det ex verbis Rabani de pressur. ecclesiasticis. xxxvij
dis. legimus. §. sed ecōtra legit. dicēs. Legit q̄ precepit
dñs filijs israel vt expoliarēt egyptios auro et argēto:
moraliter instruēs vt siue aurū sapientie siue argentū
eloquētie apud poetas inuenirem⁹: in vsus salutifere
eruditiōis vertam⁹. ¶ Ad idē allegāt decretū verba
Bede. dis. xxxvij. turbat. §. cur ergo: dicētes. Secula-
res inquit literas quidā legunt ad voluptatē poetarū
figmēto et ornatu verborū delectati: quidā vo ad eru-
ditionē addiscūt: vt errores gentiliū legēdo detestent
et vtilia que in eis inuenerint ad vsum sacre scripture
cōuertāt: tales laudabiliter seculares literas addiscūt.
Sic nox. id est scientia secularis: nocti. id est adhuc sa-
cram scripturā ignorāti: indicāt scientiā. Nox inquit
nocti indicat scientiā: in ps. xviij. ¶ Quātū ad secundā 14
partē huius articuli: sensus literalis in sacra scriptura
frequēter accipiēdus est: sicut verba sonāt. Verbi grā
Regnauit Dauid in Iudea. Aliquando sensus lite-
ralis est parabolicus: et tūc verificat p illo intellectu:
qui sub parabola cōprehenditur: sicut illud Iudic. ix.
Iuerunt ligna ad siluam vt inungerent eis regem.
Sensus literalis verus est p his q̄ male eis regē fece-
runt. Sensus moralis siue tropologicus est qū litera

exponit ad instruendū nos in moribꝫ. Sicut si expo-
nim⁹ per Dauid aiam: per Judeā ecclesiā. Sensus al
legoric⁹ est: qñ aliqd veteris testamēti exponit de his
q̄ acciderūt in nouo testamēto: siue de christo siue de mē
bris suis. Sensus anagogicus est: qñ aliquid veteris
vel noui testamēti exponit de vita eterna: et illa celesti
patria seu ciuitate Hierusalem que sursum est. Unde
Bern. Litera gesta docet: quid credas allegoria. Mo-
ralis quid agas: quo tendas anagogia. Sic multiplex
Arti.vij. erit sciētia Dañ.xij. ¶ Cōtra illos vo: q̄ aliter philo
sophorū vel literarū secularium respiciunt libros: q̄m in
prima hui⁹ articuli parte ostensum est: multe in diuer
sis scripturarū locis fiunt inuectiōes. Primo nāq; ta-
15 les reprehēdunt: p illud Esa.j. Argentū tuū versum
est in scoriā: vinū tuū mixtū est aqua. Et est sensus sm
Hiero. Lex dei vel eloquia dei sincera ꝛ pura sunt ar-
gentū. Juxta illud ps̄.xj. Eloquia dñi argentū igne
examinatū. Uiolata vo ꝛ mixta ꝛ ad malū intellectū
applicata: vertunt in scoriam: q̄ hebraice sm Hiero-
nymū dicit sysim qd̄ est rubigo: que optime significat
philosophicā vanitatē: quia sicut rubigo metallū cō-
sumit. Ita iam phia quasi totā theologiā consumpsit:
quia q̄ sunt questiōes vel disputatiōes vel determina-
tiones theologorū: nisi vane opiniōes et inutiles phi-
losophorū et cōmentatorū subtilitates? ita q̄ non iam
spoliant egyptij: vt ditent hebrei: q̄a nō phia ad theo-
logiā trahit: sed potius ecōuerso theologia ad phiam
trahit. Et sic in rei veritate theologia q̄ mādata dei ad
mores declarare ꝛ trahere deberet euacuat: vos autem
irritū fecistis mandatū dei: ppter traditiones vestras
Matth.xv. Sequit Uinū tuū mixtū est aqua. Jnterī
nāq; in nōnullis scholis theologie vinū sacre scriptu-
re mixtū est aqua vanitatis et leuitatis: q̄ vix retinet sa
porē vel colorē: h̄ mutat⁹ est color optim⁹. Threñ.iiij.
¶ Hos secūdo reprehēdit Petrus Rauennas in q̄dā
sermone dicēs. Odibilius nihil est subtilitate: vbi est
sola subtilitas. Quid enī pdest in illis expendere dies
suos: q̄ nec domi nec militie nec in foro nec in claustro
nec in curia nec in ecclesia nec alicubi psunt: nisi dū-
taxat in scholis. Ad idem Seneca ad Luciliū. Quid
est inquit acutius arista: in quo est vtilis. Tale est in-
quit ingeniū sola subtilitate lasciuiens: q̄ nulla in se
residet grauitate: et q̄a nulla in se residet grauitate ad
modū fumi in altum erigit. Juxta illud Job.xj. Uir
16 vanus erigit in superbiā. ¶ Tertio hos docet et con-
trariū faciētes reprehēdit de⁹. Eccl.iij. dicēs. Altiora
te ne quesieris: et fortiora te ne scrutat⁹ fueris: sed que
tibi p̄cepit de⁹ cogita semp: et in pluribꝫ operibꝫ eius
ne fueris curiosus. Nō enī est tibi necessariū: ea q̄ ab-
scōdita sunt videre oculis tuis. Jn superuacuis reb⁹:
noli scrutari. Et q̄si causam reddēs: dicit infra.c.xviij.
Nō est inuenire magnalia dei cū cōsummauerit hō:
tūc incipiet ꝛ cū quieuerit operabit. Et sic postq̄ crea-
tus est a deo iustus et rectus. Et sicut dicit Eccl. xvij.
Creauit in illis scientiā spūs. Jpse infinitis se miscuit
questionibꝫ Eccles.vij. Tales primo assimulant demo-
nibus in duobus. Primo quia sicut demones in celo
voluerūt ꝛ conabant opinionē suā p̄ponere opinioni
dei ꝛ sanctorū angelorū. Sic isti de q̄bꝫ singulis Job.
xlij. Jnsipiēter locuti sunt ꝛc̄. Contra quos Aug⁹. de
doctrina christiana.li.iiij. Laus ingenij boni non est
verba: sed veritatē querere: nō vt dictū suū dicto alte-
rius p̄ponat: sed vt error vincat. Secūdo quia demo-
nes idē sonāt: qd̄ sciētes. Unde sicut aliqui cōuenīūt
cū eis in noie: ita ꝛ in pprietate et cōditione. Demonū
nāq; cōditio est homines vexare: et vincula vexatorū
frāgere et nō obediētes eis persequi. Sic collegati qui
scientie non intendunt ppter finē debitū: cū in supficie
sciētie nomē habuerint: vexant tam dominum q̄ socios
suos in omnibꝫ nō obtemperātes: et vincula dissipāt
regularium obseruationū. Hi cum Uria lras portant
mortis ppriē. Secūdo assimulant ranis. Unñ Origenes 17
dis.xxxvij.legim⁹.4.hinc etiā. Cynifes inquit ꝛ ranas
quibꝫ egyptij sunt percussi: vanā dialecticorū garruli-
tatē ꝛ sophistica argumēta intelligit. Jtē Hieronym⁹
sup Esaiā. Et habet dis.xxxvij. vino. dicit: q̄ tales va-
nitates teudicula quedā sunt: et fantasmata: et vmbre:
que cito resoluunt ppter que epi specialiter et alij cleri-
ci gentiliū libros: et maxime q̄ ad luxuriā pcocant le-
gere phibent. dis.xxvij.p totū. Et dis.lxxxvj. cū mul-
ta. Uide plures inuectiōes contra tales. P.xxj.31. Et
A.xxuij.12. Et. H.v.50. Quēlibet aūt vestrū hortat
aplus noie discipuli sui: dicens.j. Timoth.vj. O Ti-
mothee depositū custodi: deuitās pphanas vocū no-
uitates: ꝛ opiniones falsi nois sciētie: quā quidā pro-
mittētes circa fidē exciderūt. Tertio assimulant pueris
Unñ Chrysosto.i plogo sup Matth. Adolescēti i ludo
literarū posito: nō tam placent solida q̄ picta: potius
pulchra q̄ vtilia sectatur ꝛc̄. Unde Bern. Multi stu-
dent plus alta q̄ apta pferre: erubescunt plana et hu-
milia: ne hoc solum scire videant. De quibus dicitur
Osee.vj. Jpsi sicut Adā trāsgressi sunt pactū. Quos
reprehēdit Seneca: dicens. Magne dementie est sup-
uacua querere in tanta temporis egestate: quid inquit
te torques: quid te maceras in illa questione: quā vti-
lius est contēnere q̄ soluere.
¶ Quorū primo ostendit periculū. Secūdo causa pe- Arti.viij
18 riculi. Tertio falsa excusatio. Primum patet primo ex
verbis Hugonis de vanitate mūdi. Jlli inquit: qui
circa rerum cursus student ꝛ creatoris sui obliuiscunt
sunt similes auibus de nocte: que dum in noctis tene-
bris ignē intuent: ab insidiātibꝫ capiunt: ad modum
Papilionis: que tñ volat circa lumē de nocte: q̄ com-
burit. Et ad modum viatorum: qui tm̄ intendūt his
que circa viā sunt: q̄ a termino excludunt Prouerb.
xxv. Sic qui pscrutator est maiestatis opprimet gloria
quia sicut scribit Job.xxxvj. Jpse est deus magnus
vincens scientiā nostrā. Secūdo ostendit idem per ex- Exm
emplū de tribus ꝛuallensibus: de quibus fertur: q̄ cū
per Angliam eos transire oporteret: nec bene possent:
nisi anglicū scirent: cōuenerunt q̄ quilibet vnū verbū
de anglico addisceret: vt saltem de cōmunibus ꝛ ne-
cessarijs loqui possent: quorum vnus debuit respon-
dere ad interrogantē q̄ essent: dicendo tres ꝛuallenses
Alius signo facto ad cibum ꝛ potū insinuando: q̄ illa
emere vellet: venditoribus debuit dicere, ppter denariū
in bursa. Tertius emptori associatus venditori dicēti:
q̄ tm̄ habere vellet vt cito et sine verborū altercatione
se expedirent: ne verborū copia eis deficeret: dicere de-
buit iustum est. Jllis ergo iter per angliam facientibꝫ:
contingit eos per locum transire: vbi quidā ab alijs la-
tronibꝫ occisus fuerat: quibus ppter suspitionē capti
ꝛ coram iudice adductis: iudici querenti quis illū oc-
cidit de cōmuni triū assensu: primus quicquid sciuit
de anglico expēdit dicens: nos tres ꝛuallenses. Judici
vo querēti quare: secūdus anglicū suū expendit dicēs
ppter denariū in bursa. Judici vo dicenti: ergo eritis
suspēsi: tertius qd̄ didicerat expendit dicens: iustū est:
quo facto patuit q̄m stultus factus est omnis homo a
scientia sua Hieremie.lj. Sic de illis qui discunt scien-
tias vanas vel ppter lucrū vel laudē humanā vel sciē-
tias phibitas: sicut alchemiā vel sortilegiū cū speciebꝫ

suis: vel aliqđ tale quo scito non tm̃ mortem propriã
ꝗ̃ etiã morte spũalem ꝓcurant alienam in discipulis
19 et sequacibꝫ suis: de quibꝫ Luc. xj. Ve vobis legisperi
ritis: quia tulistis clauem sciẽtie ipsi nõ introistis: et
eos qui introibant ꝓhibuistis. Tulistis inquit clauẽ:
de qua Aug. de doctrina christiana. li. iiij. Quid ꝓdest
clauẽ habere aureã. i. intellectũ bonũ vel sciẽtiã ma-
gnã: si ianuam nõ aperiat: aut qđ obest habere ligneã
que aperit? Quia fm eandẽ confessionũ. li. vij. Aliud
est de siluestri cacumine patriam pacis videre: & iter
ad eam non inuenire: frustraqꝫ conari per inuia intra-
re: aut viam illuc ducentẽ tenere. Sic qui alta cõtem-
plant̃ sed nõ operant̃: et qui operant̃ sine alta scientia
De quibus dicit. Surgũt indocti et celum rapiunt: et
nos cum sciẽtijs nostris in infernũ dimergimur. Sic
Exẽ patet de illo de quo fert̃: ꝙ Parisius post mortẽ suam
apparuit socio suo asserens se esse damnatũ: ꝓpter va-
nam gloriã de vestibus & sciẽtia: quo timore soci9 per-
cussus religionẽ intrãs. ait. Ad logicã pergo que non
timet mortis ergo. ¶ Predicti vo periculi certissimũ
exemplũ habet̃ de scto Hieronymo: de quo dicit de-
cretũ. dis. xxxvij. legimus: sumptũ ex verbis Rabani
de ecclesiasticis pressuris. Legim9 inquit de btõ Hie
ronymo: qui cum libros legeret Ciceronis ab angelo
correptus est: eo ꝙ vir christianus paganorũ figmẽtis
intẽderet. Stultas ergo et sine disciplina questiones
deuita sciẽs qđ generãt lites. ij. ad Timoth. ij. Vnde
Isidorus. li. iij. de summo bono. Sicut instruere solet
collatio: ita destruit cõtentio &c. quia cõtentiosorũ stu-
20 dium nõ ꝓ veritate sed ꝓ appetitu laudis certatur. In
quibꝫ patet secũda pars hui9 articuli. id est periculi et
pene causa: quia nõ tm̃ ipsi peccãt sed etiã alios scãda-
lizant peccare faciẽtes: nõ solũ partẽ cõtrariã: sed etiã
alios: qui viros ecclesiasticos sic in disputatiõibꝫ con-
tendẽtes inuidos et supbos iudicãt. Quale ꝙ sit illorũ
periculũ et qualis penarũ causa ꝓcedere possunt ex le-
ge dei Exodi. xxj. Si inqt inter duos rixãtes: mulier
ꝑcussa et mortua fuerit: erit anima ꝓ aia. Qđ exponẽs
Origenes ait. Mulier inter rixãtes moritur: qñ infir-
mior i fide scãdalizat̃: ex questiõibꝫ legis. Propter qđ
aplus quasi de homicidio spũali tales reprehẽdit: di-
cens: peribit infirm9 in tua sciẽtia frater. j. Cor. viij.
Propter q̃ mala & pericula vitãda btũs Greg. in q̃dã
homel̃. tales vitat & suo exẽplo alios tales disputato-
res vitare docet dicẽs. Salua fide malo alieno intelle-
ctui cedere ꝗ̃ cõtentiõibꝫ deseruire. Quia sicut dicit̃. j.
Timoth. primo. questiõ es magis ꝓstant ꝗ̃ edificant.
Et cito post. Cõuersi sunt in vaniloquiũ volẽtes esse
legis doctores nõ intelligẽtes q̃ loquunt̃: neqꝫ de qb9
affirmãt: q2 subtilia & inaudita loqui nitunt̃: quorum
dãnatio certa patet Esaie. xix. Cõfundent̃ inqt plectẽ-
tes et texẽtes subtilia. Et Zach. x. Cõfundent̃ oia ꝓ-
funda fluminis. Et Zach. xiij. Cõfundent̃ prophete
vnusquisqꝫ ex visiõe sua. Exemplũ cõtra con. A. xxv.
20. ¶ Ex qbꝫ oibꝫ patet ꝙ glia taliũ est sicut portãtiũ
lñas Vrie. S. ij. 12. ꝓpter q̃ mala vitãda Aug. contra
Manicheos. li. v. oẽs hortat̃ dicẽs. Cõpescat quelibꝫ
humana temeritas: et id qđ non est non querat: ne id
qđ est non inueniat a quo querit Job. xxxviij. Nũqd
nosti semitas nubium magnas et perfectas scientias?
21 Sed dicunt ꝗ̃tum ad tertiam partem huius articuli
ꝙ totum faciunt vt veritatem doceant & fidem defen-
dant. Sed ita defendunt ipsi fidem: sicut cattus caseũ:
vnde zelum dei habent: sed non fm sciẽtiã: ad Roma.
x. Tu scis domine: qui habes sanctam scientiam. ij.
Machab. vj.

Senectutis primo osten- S. v.
dit̃ vtilitas: ꝗ̃tũ ad animã & miseria ꝗ̃tũ ad
corpus. Secũdo bonorũ seni ostendit̃ ꝓprietas et cõ-
ditio atqꝫ reuerẽtia. Tertio malorũ senũ ostendit̃ per-
uersitas. Quarto periculum.
¶ Qtũ ad primũ vtilitas sic ex senectute ꝓueniẽs est Arti. j.
ꝙ multos mortis ꝓmittit nũcios: vt mors animã in- 1
ueniet ꝓparatã: sicut ostensum est. M. xj. 4. Illa ergo
signa senectẽtes se ꝓparẽt: sciẽtes: qđ omne qđ antiquat̃
et senescit ꝓpe interitũ est Heb. viij. Corporis vo mi-
seria & infelicitas ex senectute ꝓueniens. Primo patet
ex verbis Senece epistola. xxxj. dicẽtis: ꝙ est de seruili
corpore: sicut de putrido edificio: quia sicut in edificio
lapis a lapide: et lignũ a ligno dilabit̃: et dũ vna pars
reparat̃ alia desperat̃. Ita in senibꝫ ois iũctura dilabit̃
et dũ vna pars excipit̃ alia discindit̃. Circũspicere idũ
ergo est quod exeas: quia nihil habet qđ speret: quẽ se-
nectus ducat ad mortẽ: huic enĩ intercedi non pot̃: alia
enĩ genera mortis spe mixta sunt: non sic de senectute.
Et ponit exemplũ quod in senibꝫ meliora ꝓteruolãt et
deteriora succedũt idem Seneca dicẽs. Quẽadmodũ
inquit de amphora qđ effluit sincerissimum est et gra-
uissimũ: et turbidũ remanet. Sic in etate nostra qđ op-
timũ est in primo est: idqꝫ exhaurire patimur in alijs:
vt nobis fecẽ reseruem9. Sicut patet de quolibet. De
quo verificat̃ illud. iij. Reg. xiiij. Caligauerunt oculi
eius pre senectute. Et illud. iij. Reg. xv. Tempore se-
nectutis doluit pedes.
¶ Qualis vo taliũ bonorũ senũ ꝓpria sit cõditio. Pri- Arti. ij.
mo patet ꝑ exẽplũ aialiũ ꝓdaliũ: sicut canũ et falconũ. 2
In quibꝫ videm9 ꝙ ꝗ̃to plus ad predã appropinquãt
tãto plus predã capere n. tunt̃: et suo modo ad hõ feruẽ-
tius agũt. Ita senes & infirmi et debiles plus ꝑ condi-
tionẽ corporalis debilitatis ad predã optimã vite eter-
ne appropinquãtes: feruẽtius illã diligũt & intentius
illã desiderijs et bonis operibꝫ apprehẽdere nitunt̃: qꝛ
in bonis senibꝫ corporibꝫ deorsum vergẽtibꝫ: vigor de-
uotiõis in sublimiora ascẽdit: de quibꝫ in ps. xcj. Ad-
huc multiplicabunt̃ in senecta. Sicut patet i decretali
pape Alexãdri tertij. li. j. ti. ix. de renũciat. c. primo. Ca-
sus est de quodã epõ sene petẽte cessionẽ & epat9 renũ-
ciationẽ: papa vo ei licentiã nõ dedit cedendi dicẽs: qꝛ
in te vigor deuotiõis et fidei etiã corpore senescẽte non
deficit: sed vergẽte deorsum cõditiõe corporea: feruor
spũs in sublimiora cõscẽdit: monem9 te vt sup hõ dicto
illis nulla te facias importunitate molestũ: qꝛ indecẽs
oino ꝓbat̃ pri9 soluere militie cingulũ: ꝗ̃ cedat victo-
ri aduersitas ꝓliorũ. Et rõnabiliter videt̃: ꝙ i senectu-
te deuotius agat vt ꝗ̃tũ senectus a iuuenili vigore di-
strahet: hoc maior mẽtis deuotio suppleat: et ꝙ ille qui
in vno grauat̃ in alio subleuet̃: et qui ꝑ debilitatẽ ma-
cerat̃ in corpore: ꝑ fructũ boni operis reficiat̃ in mente
Aliter enim nõ tm̃ cõtra predictorũ et aliorũ animaliũ
sed tñ cõtra oim rerũ naturalẽ faciũt ꝓditionẽ: quarꝫ
motus fm phm in fine intendit̃. Tales reprehendit 5
beatus Gregori9 cuidã seni remissi9 agẽti. dis. lxxxvj.
tãta scribẽs. Hortamur aliqñ resipiscere miser senex:
atqꝫ a tanta leuitate morum et operum peruersitate cõ-
pesce te: et ꝗ̃to morti vicinior efficeris: tanto sollicitior
atqꝫ timidior esse deberes: quia fm Cyprianum de xij.
abusiuis. Quid stolidius fieri potest: si mens ad per-
fectionem festinare non contendat: quãdo totus cor-
poris habitus: senectute confectus homo ad interi-
tum properat: dum oculi caligant: aures grauiter au-
diunt: capilli fluunt: facies in pallorem mutatur:

dentes lapsi nūero minuunt̄:flat⁹ nō suauiter olet:cu
tis arescit:pectus suffocat̄:tussis cachinnat:genua tre-
mūt:pedes tumor inflat:hec oia ruiturā domū corpis
cito pnūciāt.Que ꝗ̄ maior insania:ꝙ̄ ꝙ mens in tanta
corpis miseria nō subleuet̄ ad meliora querēda:vt mo
riat̄ in senectute bona Thobie.xiiij.Tales vo senes
vel ꝗ ab initio bene vixerunt ꝛ laborauerūt vtilit̄:etiā
si in senectute laborare i exterioribꝫ nō possint:suppor-
tādi ꝛ honorādi sunt:q꞉ sicut dr̄ in coll'.pa.in coll'.ii.
abbatis Moysi:diuitie senis nō sunt canicies capitis:
ꝫ industria iuuētut̄ ac laboris pteritoꝝ stipēdijs me-
Fabula rēdē.Cōtrariū vo faciētes:pmo assimilant̄ vberātibꝫ
canē senē:q꞉ predā cape nō potuit:q꞉ ꝯm fabulas fert̄
respōdisse:p sene ꝗ cecidit facta pora vigēt.Et leo an-
tiquat⁹ ꝛ ab oibꝫ aialibꝫ ꝯculcat⁹ respōdisse fert̄ inge-
miscēdo:cū esset nihi virt⁹ fuit ꝛ honor.Secūdo ꝯ p̄-
ceptum faciunt diuinum:quo dr̄ Leuit.xix.Honora
psonā senis.Et Eccl'.viij.Ne spernas hoiem in sene-
ctute sua.
Ar.iij. ¶ Peruersitatē vo malorū senū atqꝫ cōditionē scribit
Innoc̄.li.j.de vilitate ꝯditiōis hūane:dicēs.Senex fa
4 cile ꝓuocat̄ ꝛ difficile reuocat̄:cito credit:ꝛ tarde dis-
credit:tenax ꝛ cupid⁹ tristis ꝛ querul⁹ velox ad loquē
dū ꝛ tard⁹ ad audiēdū laudat antiqs ꝛ spernit moder
nos:vituperat pñtia ꝛ cōmēdat pterita:suspirat ꝛ an-
xiat̄:torpet ꝛ infirmat̄.Audi poetā:multa senē circum
ueniūt incōmoda.Tales pmo sunt ingrati filij vel in
curiales.Ingrati vel q꞉ nec deo dederūt florē iuuētu-
tis nec etiā feces dare volūt senectutis:de ꝗbꝫ Thren̄.
v.Senes defecerūt de port̄:q꞉ ad lr̄am:qn̄ ampli⁹ le-
uitatibꝫ se dare nō pñt in ope:sedent in portis ꝛ ostijs.
spectacula aspiciētes ꝛ mala ꝗ̄ facere solebāt narrātes
libēti⁹ ꝙ̄ sermōes audiētes:ꝛ sic deficiūt in port̄.Vel
sunt incuriales:vitā quā deo in iuuentute dederūt:in
senectute auferendo:de ꝗbꝫ Thren̄.j.Sacerdotes mei
ꝛ senes mei in vrbe cōsumpti sunt:de ꝗbꝫ in ps̄.xxxiij.
Dissipati sunt nec cōpūcti.Dissipati sunt intellū ꝙ to-
ta vita in eis ꝗ̄si ꝯsumpta est:nec tn̄ cōpūcti sunt:vt ad
deū ꝯuertant̄.Sed ad modū cādele extincte turpibus
fumigāt cogitationibꝫ ꝛ verboꝝ leuitatibꝫ:ꝓpt̄ qđ di-
cit Cyprian⁹:ꝙ in senibꝫ due particule cauēde sunt:ꝗ
in illoꝝ carne nō veterascūt ad peccādū.Cor viꝫ ꝛ lin
gua:in ꝗbꝫ duobꝫ:si postꝙ̄ de⁹ carnes debilitate vel se
nectute ꝯsumpsit:ꝛ calorē extinxit in corpe:fumū ma-
larū cogitationū ꝛ locutionū extinguere noluerunt:et
ossa arida deo dare senectutis petius ministrāt deo:ꝙ̄
cōiter ministratur canibus:quibus carnibus consum
ptis saltem ossa ꝓijciunt̄.Et vtinā saltem sic do mini
strarent:nam ꝛ hoc melius esset:sicut meli⁹ esset fatuo
qui totam substantiam suam dissipasset in regiōe lon-
ginqua:vno excepto denario:saltem illum custodire:
ꝛ in vtilitatem suam ꝯuertere ꝙ̄ illum etiam amitte-
re.Audite hec senes Johelis.j.ꝛ saltē bona opa ꝛ vir
tutes ꝛ deuotiōis feruorē.In senectute ꝯgregate senes
Johelis.j.Aliter impenitētes estis:ꝛ i malo obstinati
sicut pꝫ p auctoritatē Hugonis.M.xj.7.Sicut illi
de quibus Dan̄.xiij.Constituti sunt duo senes iudi-
ces ꝛc̄.
Ar.iiij. ¶ Quorum quantum sit periculum:siue bone fuerint
in iuuentute ꝛ mali in senectute:siue mali fuerint:tam
5 in iuuētute ꝙ̄ in senectute siue quouis modo:ita tamē
ꝙ senectus fuerit mala:pꝫ.Pmo in his ꝗ boni fuerūt
in iuuētute ꝛ mali in senectute p exemplū de Asa rege
iuda.iij.Regum.xv.đ quo dicit Albertus sup Lucā
ꝛ apparet ex textu Biblie:ꝙ multa bona fecerit in iu-
uentute sua:nam ꝛ idola destruxit ꝛ lucos succendit ꝛ
bellū vicit.Postmodū vo sicut hr̄.ij.Paral'.xvj.Pro-
phetā ad eū missum ad ipm reprhēdēdū:de ꝫ ꝙ in ne-
cessitate sua ꝯ regē isrl' Baasa:pl⁹ in rege Syrie ꝙ̄ deo
ꝯfidebat:ꝓphetā posuit in neruū:ꝛ de ꝓplo plurimos
interfecit ꝓpt̄ ꝗ̄ in senectute doluit pedes.iij.Regum
xv.Nec tn̄ i ifirmitate sua ꝗ̄siuit dn̄m ꝫ mag' i medi-
coꝝ arte ꝯfisus ē.ij.Paral'.xvj.Ita multi ꝯm Albertū
vbi pus in iuuētute destruūt idola auaricie ꝛ pōpoꝝ
seculi:ꝛ lucos luxurie ꝛ delitiarū:ꝛ bella vincunt ten-
tationū:sed in extremo vite dolēt pedes:q꞉ tūc affectio
nes habent molles:ꝛ ad carnalitates inclinant̄:quasi
effeminati.Et tunc dn̄m nō requirūt:q꞉ tūc deuotiōes
ꝛ laudes dei ꝯsuetas:de ꝗbꝫ in ps̄.cxlviij.Senes cū iu
nioribꝫ laudēt nomen dn̄i:abijciūt:ꝛ fomenta ocioꝝ
atqꝫ blandimēta querunt medicoꝝ:de quib⁹ ad Gal'.
iij.Sic stulti estis vt cum spū ceperitis nunc carne cō-
sumamini.Taliū maximū in hoc ostēdit̄ piculū ꝙ sti
pēdio carebūt eterno:sicut pꝫ tā ex lege ꝛ iusticia mū-
di:in ꝗbꝫ ꝯtinet̄ ꝙ stipēdiū non debet solui militibus:
qđ in fine ꝓmittitur nisi completa militia.C.li.x.ti.de
his ꝗ nō explētis stipēdijs.l.ij.Quia sicut dicit lex alia
nihil credit̄ fuisse actū:dū aliquid superest ad agendum
Codice.li.vj.de his quibꝫ vt indignis.le.penul.Qui-
bus ꝯcordat lex ecclīastica dicens ꝙ frustra currit:qui
prius ꝙ̄ ad metas perueniat deficit:de peni.dis.iij.§.in
cassum:q꞉ mag' delinquit qui interruptam causam de
relinquit vel dimittit:ꝙ̄ qui nunꝙ̄ ad causam perue-
nit:in Aut̄.de litigantibus.§.omnē coll'.viij.Que om
nia lex ꝛ sententia ꝯfirmat dei Jacobi.ij.Si quis totā
legem impleuerit offendat autem in vno:id est in per-
seuerātia:factus est oim reus.Qui ergo stat videat ne
cadat sed oret cum psal'.lxx.ꝛ dicat.Ne ꝓijcias me in
tpe senectutis.Et iterū.Vsqꝫ in senectā ꝛ senium:de⁹
ne derelinquas me.Quia sicut dicit Seneca epl'a.xcv
In lignis reproba arbor apparet:que post flores fru-
ctus non exhibet.Sic reprobus est qui flores iuuentu
tis deserit ꝛ tamē bonoꝝ operū fructus maturos ꝓfer
re paruipēdit.¶ Quātum ad secundā partem huius ar 6
ticuli:illorum periculum:qui malam vitam quā in iu-
uentute inceperant continuant in senectute:patet ex ꝫ
ꝙ tales de difficili corriguntur:sicut ostensum est.A.
ij.14.P.viij.25.quia sicut dicitur Eccl'.xxv.ꝗ in iu-
uentute tua non cōgregasti quomō in senectute tua in
uenies?Si ergo in iuuentute tua non congregasti vir
tutes:sed fecisti de iuuentute vnum male vite antece-
dens:difficile ꝛ mirum erit:si simile non sequatur con
sequens senectutis.Et sic verificetur de te illđ Deut̄.
xxxiij.Sicut dies iuuētutis tue:ita ꝛ senectus tua.
¶ Quātum vo ad tertiam partē huius articuli:id est si-
ue iuuentus sit bona siue mala:si senectus concedatur
mala illoꝝ periculū.Primo patet:q꞉ pei⁹ errant:sicut
pꝫ p exēplū de pegrino in extranea patria:ꝗ piculosi⁹
errat in sero ꝙ̄ i mane:tū q꞉ facilit̄ tūc hospitio frustra
bit̄ optato:tū q꞉ i tenebr' ipotētior erit ad inueniendū
viā rectā:tū q꞉ tūc facilit̄ ab ill' capit̄ ꝛ spoliat̄ ꝗrū po-
testas est tenebrarū.Sic i ꝓposito capiet̄ senex Hiere.
vj.Secūdo q꞉ hn̄t maledictionē dei.Esa.lxv.Puer cē
tū annoꝝ morietur:ꝛ pctōr centū annoꝝ maledict⁹ erit.
Tertio q꞉ habēt maledictionē beati Bernardi.Ma-
ledictū inquit caput canū:ꝛ cor vanum:caput tremu-
lum ꝛ cor emulū:ꝛ caluicium in fronte ꝛ pernicies in
mente:frons rugosa ꝛ lingua nugosa:labium pendēs
ꝛ dens detrahēs:ocul⁹ caligās ꝛ veritas claudicans:
vita debilis ꝛ virt⁹ flebilis dies vberes act⁹ steriles:
anni multi act⁹ stulti:de ꝗbus Sap̄.iij.Sine honore
erit nouissima senectus illius ꝛc̄.

S.vj. SEnsuum humanorū cu-
stodia diligēs. Primo multis de causis est ne-
cessaria. Secūdo ostēdet: ꝙ q̄n de ꝓdinēde dei ⁊ aie su
specti: sp̄ deberēt rōni subijci ⁊ arte seruari. Tertio ostē
dit quō in eis apparet signū interioris ꝯdinōis ⁊ q̄lita
tis. Quarto ꝙ nō est de amissiōe alicui⁹ sensus dolen-
dū: p quē q̄s solet peccare.
Ar.j. ¶ Primū primo ostēdit p exemplū de castro vl' ciuitate
obsessa: cui⁹ porte diligenter custodiunt: ne inimici in-
1 trent: sicut pz. B.ij.6. Sic custodiātur porte sp̄uales
castri aie obsessi.i. sensus: oculi vitz exēplo Job q̄ ait.
Pepigi fed⁹ cū ocul' meis: ne cogitarē de virgine Job
xxxj. Facere pactū ocul': ne cogitaret de muliere: est ocu
los custodire: ne p eoꝝ illicitū aspectū cogitatio de mu
liere ad cor intret: ⁊ deū expellat ⁊ alam occidat. Et au
res ⁊ os: ne audiēdo vel loquēdo mors intret per fene-
stras suas. Sepi aures tuas ⁊ linguā nequā noli audi
re ⁊ ori tuo facito ostia. Eccl'. xxviij. Ad exēplū Dauid
q̄ dicit. Posui ori meo custodiā: cū cōsisteret petōr ad-
uersum me.i. diabol⁹: vt p viā illā intret. Et ad doctri
nā sapiētis: q̄ docet Prouerb. iiij. Remoue a te os pra-
uū: ⁊ detrahētia labia ꝓcul sint a te: oculi tui recta vi-
deāt: ⁊ palpebre tue p̄cedāt gressus tuos. Et tact⁹ ⁊ ol
fact⁹ ⁊ breuiter oēs sensus: q: diabol⁹ ex omi parte cir
cuit querēs quē deuoret.j. Petri.v. Et p quēlibet sen-
sum pdit hō: nisi custodiat: sicut ostensum est. L.vij.
19. Ex q̄ sequit ꝙ oim sensuū custodia est necessaria: g̃
omib⁹ sensib⁹ pfecti estote.j. Cor.xiiij. Claudite g̃ sen
2 sus exēplo Neemie: de q̄ hi. F.iij.28. ¶ Sz heu nōnul
li pnt dicere illud Job.xxx. q̄si rupto muro ⁊ aperta ia
nua irruerūt sup me. Illi vitz: q̄ q̄tidie ad spectacula:
quotidie ad loca currūt: vbi videre affectāt illud in q̄
carnales habēt delectatiōes: q̄s sine petō hic nō pnt vl'
videre: qi vana: imo ꝓhibita q̄ndie audiūt ⁊ loquunt
⁊ ad inimicos exeūt: ipos querūt: nō vt cū eis pugnēt:
s; vt ab ipis capiant ⁊ occidant: cū illis q̄ auerterūt sen
3 sum suū. Dan. xiij. ¶ Secūdo p̄ncipale ꝓpositū osten-
dit p exēplū de passu seu trāsitu: vel castro inter duas
terras: inter quas est guerra. Sicut nāq; necessarium
est locum illum diligenter custodire: quia illo capto: re
siduum facilius capitur ⁊ illo secure custodito residuū
est securum. Ita necessariū est sensus custodire: qi sūt
quasi locus ⁊ passus medij: inter aiam interius: ⁊ de-
mones ⁊ alios exteriores inimicos ⁊ ꝯcupiscentia a seu
res ꝯcupiscibiles: inter quos est guerra. Illis ergo ca-
ptis totum residuum faciliter capit. Illis vo custodi-
tis: principatus sensati erit stabilis. Eccl'.x. Tertio idē
ostēsum est p exēplū nauis. L.v.18. Quarto idē osten
ditur per exemplū libroꝝ: in quibus videmus ꝙ si nō
claudātur: sed semp aperti dimittūt: puluerib⁹ ⁊ alijs
deturpātur: vel omino destruūtur. Sic anime que sūt
libri: sicut ostēsum est. L.iiij.3. sicut patet in libris pue
rorum ⁊ parrochialiū. Nolite ergo pueri effici sensib⁹
j. Cor. xiiij.
Ar.ij. ¶ Sed sensus claudite: illosq; rationis vigilātia custo
4 dite: tanq; de dei anime proditiōe suspectos: ad modū
quo dn̄s castri arte custodit illum: quem de proditione
habet suspectum: nec ei aliquod committit dn̄ium vel
officium sed pot⁹ incarcerat. Ita supbiam in tuo sen-
su: aut in tuo verbo nunq; dn̄ari permittas. Thobie
iiij. Sciens ꝓ certo: ꝙ sensus ⁊ cogitatio hūani cordis
ꝓna sunt ad malū ⁊c̃. Gen̄. viij. Et vbi sensus dn̄ant
pax aie turbat: sicut pz. P.iiij.10. Vn̄ apl's ad Phil.
iiij. Pax dei que exuperat omnem sensum custodiat
5 corda vestra. Et signanter dicit: pax dei tanq; superi-
oris p̄ncipis ⁊c̃. Illi g̃ qui bene viuendo deū interius
in secreto nō habēt cordis: quantūcūq; sensus signant
exteriores: sicut faciūt illi q̄ euāgeliū Joānis audiēdo
tot crucib⁹ ora aures ⁊ nares: ⁊ quasi omes corpis par
tes tam diligēter signant: nō tamē diabolum ne intret
excludere possunt: quia ⁊ tunc temporis p petm̄ mor-
tale in quo sunt interius habitat: nec iusticia dei scit p
tales cruces patrociniū dare criminibus. Sed potius Exēm
eis improperari posset ne eis ꝯtingeret: qd̄ legit quon-
dā sancto ꝯtigisse Golloto: de quo fertur ꝙ ollam suaz
benedixit ⁊ ꝙ diabolus qui erat in olla ꝓpter illam be
nedictionem exire non potuit. Sic ⁊c̃. Si ergo illū ta-
libus crucibus ⁊ signis dei auxilio vultis extra sensus
vestros custodire: prius deū introducite: ⁊ diabolum
bene viuendo expellite: ⁊ reformamini in nouitate sen
sus vestri: ad Roma. xij. Ad hoc vo ꝙ deus cor intret 6
⁊ illud inhabitando in pace custodiat: oportet ꝙ porte
exteriores.i. sensus omnibus vanitatibus ⁊ concupi-
scentijs claudant: ⁊ porte interiores.i. intellect⁹ memo
ria ⁊ volūtas: deo p fidem spem ⁊ charitatem aperiant
Et sic potest intelligi illud psal'. xxiij. Attollite portas
principes vestras: id est O principes christiani attolli
te.i. coercete portas vestras exteriores.i. sensus. Et ele-
uamini porte eternales.i. aperite portas interiores deo:
⁊ introibit rex glie. Figura. iij. Regū. vj. vbi de domo
dei quā Salomō edificauit dicit: ꝙ vtrūq; ostium du
plex erat: seruiicem tenēs apiebatur: tali videlicet mo-
do erat factum: ꝙ vna parte se claudente alia aperieba
tur ⁊ econuerso: significans tam predictas portas exte
riores ⁊ interiores: q̄; etiam ꝙ sicut Adā expulso por-
ta celi claudebat. Gen̄. iij. ⁊ inferni porta aperiebatur.
Esaie.v. Dilatauit infernus os suum. Ita econuerso
dum celi porta aperiebat: in apertiōe lateri' christi: qd̄
est ostiū celi: de quo Gen̄. vj. Ostium pones in latere
arce: porta inferni claudebatur: nisi homo gratis eam
sibi aperiat peccando. De istis ostijs dicitur sil' Ezech.
xlj. Ex vtraq; parte bina erant ostiola: quia sicut duo
sūt ostiola ad infernum: vnum in sensibus per culpā:
aliud in morte ad penam. Ita duo sunt ostiola ad celū
vnum in potentijs anime ad meritum: ⁊ aliud in mor
te ad premium: de quibus Ezech. xl. Ostium erat con-
tra ostium per secūdū ostiū non intrabit frustra infla-
tus sensu carnis: ad Col'. ij. Nota. A. xxiij. 13.
¶ Signa aūt certissima ostendūt in sensuuz actib⁹: q̄s Ar.iij.
sit cordis inhabitator: vel deus vel diabolus: ⁊ omnē
interioris hominis conditionē atq; qualitatē: de qui-
bus signis in parte dictum est. D.ix.14. Nam sicut 7
igne vel lumine in domo accenso: fenestre clauduntur
ne per ventum intrantem lumen extinguat. Sicut er-
go apertio fenestrarum est signum ⁊ causa extinctiōis
luminis in domo ⁊ clausio econuerso. Ita clausio sen
suum est signum ⁊ causa ꝙ ille est in anima qui dicit.
Ego sum lux mundi Joan. viij. Et de talibus dicere
possumus illud.j. Joan.v. Scimus quia filius dei ve
nit ⁊ dedit nobis sensum ⁊c̃. Iterū sicut leuitas famu-
lie est signum leuitatis domini: nam sm̄ iudicem po-
puli: tales ⁊ ministri eius. Eccl'.x. Et iudex qui liben-
ter audit verba mendacij omes ministros habebit im
pios. Prouer. xxix. Sic dissolutio ⁊ inordinatio actuū
in sensib⁹ exteriorib⁹: in illis de q̄b⁹ ad Roma.j. Tra-
didit illos de⁹ in reprobū sensum ⁊ signuz ⁊c̃. Et sic p
signa exteriora q̄s cognouit sensuz dn̄i: ad Roma. xj.
¶ Articulus quart⁹ patet primo p exemplū de eo: de q̄ Ar.iiij.
fertur: ꝙ cum vidisset amicos lachrymantes: pro eoq; 8
vnum amisisset oculum quesiuit vtrum flerent ocu- Exēm
lum quem amisit vel pro eo quē habuit: illis dicentib⁹

q oculum flerent perditū. Respondit: hoc factū esse:
quia poti⁹ flere deberēt inimicū secū morantē q̄ reces
dentē: qđ verū est de quocūq sensu: p quē q̄s ad peccā
trahit: q̄ meli⁹ esset ad vitam ingredi sine illo sensu q̄
Exm cū illo mitti in gehennā. Nota ad hoc exēplū de Agel
lio. O.vij.17. De istis ḡ et his similibꝰ pōt dici illđ. Eccl.
x. Ciuitates .i. ecclia militans et triumphans inhabita
būt p sensum prudentium etc.

S.vij. **Sequi debemus christū.**
Primo triplici via. Secūdo triplici mō. Ter
tio sequi non debemus diabolum: mūdum et carnem
voluptatem.

Ar.j. ¶ Quātū ad primū debem⁹ seq̄ christū p viā misericordie et
charitatis: p viā mūdicie et castitatis: p viā reuerētie et
fidelitatis. ¶ Primo ḡ oportet q seq̄mur p viā misericordie:
oibꝰ iniurias remittendo et charitatiue diligēdo: ita q
nullū odio habeam⁹: nec de aliq̄ vindictā capiam⁹ cor
dis rācore: nec oris detractiōe vel maledictiōe: nec operis
seu manuū vindicatiōe. Per hāc nāq viā christ⁹ ad ce
lū iuit. D.x.2. Et hāc ore docuit tāq viā celi. D.ix.8.
et.10. et.21. Tu me sequere: scz p viā pacis et dilectiōis.
Iuxta illud Heb.xij. Pacē seq̄mini cū omnibꝰ hoibꝰ.
Per viā illā bestie iracūde et crudeles: q se vindicant
ore: ope et modis qbꝰ pnt: q etiā tpꝰs expectāt nocendi:
odiū in corde suo diu portātes: ipm nō sequunt: s3 dia
bolū q sp supbit odit et inuidet: de q Apocal.vj. Nos
men illi mors et infern⁹ seq̄bat eū. Sed tm̄ illi: q in die
2 iudicij erūt a dextr .i. oues illū sequunt. Ioā.x. ¶ Se
cūdo necesse est q ipm seq̄mur p viā mūdicie et castita
tis: ita q nec cor cogitatiōibꝰ: nec corp⁹ turpibꝰ inq̄ne
tur luxurie opibꝰ: s3 fiat cor et corp⁹ immaculatū: vt nō
ↄfundar. Cōfundit nanq tā corp⁹ q̄ aīa si inq̄net: q
sicut illi sequūt christū ad vitā eternā: q ambulāt i via
immaculata: de qbꝰ Apoca.xiiij. Hi sunt q cū mulie
ribꝰ nō sunt coinq̄nati: ideo sequunt agnū: q̄cūq ierit.
Ita illi sequunt diabolū ad dānationē eternā: qui am
bulāt p viā pollutā lasciuie: de qbꝰ .ij. Petri.ij. Multi
sequunt eorꝫ luxurias: s3 multi dānant: q multitudo
in hoc pctō diabolū sequit: q̄si bos duct⁹ ad victimā.
3 Prouerb.vij. ¶ Tertio necesse est q christū seq̄mur p
viā reuerētie q̄tū ad deū: ita q reddam⁹ deo reuerens
tiā debitā: corde in ipm credēdo: et ore nomē ei⁹ inuanū
non accipiēdo: nec vota vel iuramēta vel fidē datā de
serēdo vel desponsatā frāgēdo Iob.xxxvj. Caue ne de
clines ad iniquitatē: hanc enī cepisti sequi post miseriā
Sed heu primā fidem multi iurātes frangūt: q auari
cia sequit cor eorꝫ. Ezech.xxxiij. Secundā vo frāgit q
sequit amatores suos adulterando. Osee.ij. Et ope vt
in diebꝰ festiuis ipm seq̄mur: non ad forꝫ vel spectacu
la vel tabernas vel opa mala vel etiam manualia: sed
ad ecclīam: exemplo illius: de quo dicitur Luce.xviij.
sequebat illum magnificās deum. Ita nos laudantes
deum in domo ecclie. Ergo sicut docet Luce.xxij. Se
quimini eum in domū in quam intrat. Et p viam iu
sticie et fidelitatis: q̄tum ad primū: q ei nō noceam⁹:
in anima ad peccandū ipm inducendo: nec famam au
ferendo: nec corpus ledēdo: nec bona alienādo: sed seq
mini quod iustum est. Esa.lj. Per istas tres vias sicut
scripit Deut.xiij. Dñm deū vestrū seq̄mini: q beat⁹ q
in morte dicere pōt illud Iob.xxiij. Vestigia ei⁹ secu
tus est pes meus. Et infelix qui nō sequit: q membra
ad locum vbi caput est venire nō possunt: nec peregri
ni ad locū attingere: quo ductor pcedit nisi ipm sequā
tur. Ita nec nos. Dicat ergo quilibet et opere impleat
illud Gen.xxxiij. Precedat dñs me⁹ ego paulatim se
quar vestigia eius.

¶ Sequar inquit nō tm̄ per pdictā triplicē viā: s3 etiā Ar.ij.
triplici mō obediēter velociter et pseuerāter. Primo obe
dienter: exēplo seruorꝫ et puerorꝫ: qui si tota die obediē 4
ter sequunt peditādo mgr̄m suū equitantē p paruo sa
lario: a fortiori nos deberem⁹ volūtarie sequi christū:
quasi sociū nobiscū peditantē p grā in psenti et glia in
futuro: qui magnas nobis dedit vltimi salarij arras:
bona nature fortune et gratie pmittens. Prouer.xxj.
Qui sequitur iusticiam et misericordiam: inueniet vitā
et iusticiam et gloriam: solutionem vltimam. Sed heu
multi ipm sequunt: sicut mali gartiones cū murmu
re: nec ei vt deberent obedire volunt: nisi plus verberē
tur infirmitatibꝰ et aduersitatibus. Similes cuidā fa Exm
tuo qui cum in via ductorē suū sequi nollet, dixit: ver
bera stultū cū virga circa tibias: et tūc obediet tibi: qđ
et fecit: sic isti: qbꝰ dicit Iob.xxxvj. Cepisti seq post mi
seriā. Secūdo velociter non tepide nec negligēter obe
diendo et agēdo: sicut ille de quo dicitur Luce.xxij. q
sequebat a longe: sed fortiter et feruēter: exemplo Pau
li qui dicit: persequar si quo modo comprehēdam: ad
Phil.iij. Comprehēdam inquit. Ille qui lente sequit
nunq̄ comprehendere potest illum qui velociter prece
dit et fortiter. Sed christus fortiter precessit: quia sicut
in psal.xviij. Exultauit vt gigas ad currendam viam
Ergo ad hoc q cum apostolo ipm comprehēdamus:
oportet q velociter currendo ipm sequamur. Ad hoc 5
autem tria nos iuuant: quorum primum est depositio
oīs peccati et male affectionis: ita videlicet q non sit
in nobis pondus peccati deprimēs: sed simus sicut di
citur Heb.xij. Deponētes oē pondus et circūstans
nos peccatum. Secundo multum iuuat: q pedes affe
ctionis aliquibus occupationibꝰ terrenis cursum no
strum impedientibus nō immergātur: nec lutose volu
ptati infigātur. Velocius nanq et facilius currit ille
cuius planta pedū faciliter terram planā tangit: et cor
pus spericū quod tangit planū in pūcto facilius mouet
et currit: q̄ corpus quadratū quod terrā tangit ex toto
latere. Sic facilius deum sequit: qui nullis voluptati
bus immergitur: nec terrena corde tāgit vel querit ni
si in puncto necessitatis. Talis dicere potest illud Lu
ce.ix. Magister sequar te quocūq ieris. Tertiū iuuās
ad hoc est depositio oneris terrenarū diuitiarū. Onus
tus nanq nō potest bene sequi illū: qui sine onere va
dit: ppter qđ christ⁹ docuit illos: qui pfecte ipm sequi
vellent deponere diuitias: dicens Math.xix. Si vis
pfectus esse vade et vende oīa que habes et da paupe
ribus: et habebis thezaurū in celo: et veni sequere me.
Notate ordinē verborū qđ est pfectissimū in opatiōe: 6
et primū in intentiōe: ponit vltimū tāq finē et causam
causarum in executiōe: dicēs. Sequere me. In quo no
stra maxima in via ↄsistit pfectio. Secūdo nos ad illā
excitat pfectionem: dicēs. Si vis pfectus esse: vade etc.
Tertio subiungens pfectionis modum: dicēs: vende:
et da etc. Quarto subiungit eiusdē pfectiōis finē et effe
ctū: dicens. Habebis thezaurū etc. Sed q̄ntū tria pma
sint diuitibꝰ difficilia: patz p exēplū illius cui hec dixit.
Nam de eo ibi sequit. Cum autē audisset adolescens
verba hec: abijt tristis: erat enī habēs multas possessio
nes. Et quia tria illa pambula sunt eis difficilima ex
propria voluntate: quartum erit eis impossibile ex di
uina sententia: sicut patet per hoc quod sequit. Iesus
aūt dixit discipulis suis. Amē dico vobis: quia diues
difficile intrabit in regnum celorum. Et iterū dico vo
bis. Facilius est camelum per foramē acus transire q̄
diuitem intrare regnū etc. Quod aduertentes apostoli

qui christū pfecte seq̄ cupiebāt:oīa hec salutis τ seq̄-
le impedimēta piiciebāt:dicētes. Ecce nos reliquim⁹
oīa:τ secuti sum⁹ τc. Math.xix. Etiā minima q̄ sine
petō habere poterāt:reliq̄rūt:vt facili⁹ sine impedimē
to sequerētur: qi relictis retib⁹ τ naui secuti sunt eum.
Math.iiij. Ita q̄ ipi sic reliquerunt oīa: q̄ nec iuste
nec iniuste bona terrena hēe voluerūt. Non est necesse
q̄ oēs seq̄mur christū vel aplos in vtraq̄ via vl'mō:
sed in vna:qi sicut dī Eccle.ij. Quis est hō vt seq̄
7 posset regē factorē suū? ¶ Tertio pseueranter christū se-
qui debem⁹:nō sicut canes pmisantes: q̄ cito deficiūt.
Sed sicut dicit apl's ad Gal.vj. Bonum aūt faciētes
nō deficiam⁹:tpe enī suo metem⁹ nō deficiētes. Ad h̄
aūt multū iuuat visus fidei: qr sicut canis pseuerāti⁹
τ veloci⁹ sequit̄ pdā qui illam videt. Ita in pposito:
sicut dī. Vidit τ sequebat̄ eū Luce.xviij.
Ar.iij. ¶ Ex h̄o nulli sequi deberēt diabolū seductorē dimis-
8 so christo remuneratore: ptz pmo p exēplū in natura:
in q̄ videm⁹ q̄ nullū aial suū naturalē sequit̄ inimicū.
Ouis enī nunq̄ sequit̄ sed fugit lupū. Et breuit̄ oē
naturale eius insensibile suū fugit ɔriū. Ioā.x. Alienū
aūt non sequunt̄. Secūdo idē ostēdit̄ p exēplū in arte:
in q̄ videm⁹ q̄ qui habet volūtatē aliquā arte sciendi:
non sequit̄ doctrinā ei⁹ quē scit nihil de arte illa scire.
Ita q̄ habet volūtatē addiscēdi quō aīam suā saluare
possit:nō deberet seq̄ doctrinā demonis:in supbia:ira:
inuidia: τ alijs peccatis cū illis stulte iudeis q̄ dixerūt
Deut.xiij. Seq̄mur deos alienos:quos si seq̄ volueri
Exem tis ministrabūt vobis. Sicut ministrasse legit̄ q̄dā de-
mon seruo τ sequestri suo q̄ ad amasiā suā de nocte p-
gens:cū ad fluuiū veniret: τ pōtem fractū inueniret:
statim demon in forma equitis affuit. Cui cū diceret:
q̄ vltra aquā duceret sup equū a tergo: in medio flu-
minis illū submersit. Ita in morte in medio inferni de-
merget eos: q̄ ipm sequunt̄: sicut lucifer submersit an-
gelos sequaces suos: hoc vobis eueniet: qr secuti estis
Baal.iij. Regū.xviij. Ve vobis pphetis q̄ sequūtur
9 spm suū τc. Ezech.xiij. Nec sequi deberēt mundū:id
est multitudinē errantē: vt eis loquētib⁹ τ dicētib⁹ cō-
tra doctrinā ecclie: sicut q̄ fornicatio nō est pctm̄ mor-
tale: vel de⁹ non vult pdere quos cōdidit: crederēt vel
Exem iuxta opa eoꝝ facerēt. Ipi nāq̄ qui multitudini sic lo-
quēti credūt: assimilant̄ cuidā simplici: cuius simplici-
tas nō multū distabat a stulticia: quē cū quidā vt fert̄
viderēt q̄ agnū ad forū portaret: ɔfederatiōe inter se fa-
cta: vn⁹ post aliū ei obuiātes quesierūt: q̄re canē porta-
ret. Ipo h̄o hoc negāte: firmiter sic esse asseruerūt. Fa-
tuus h̄o ille licet pmis duob⁹ aut trib⁹ hoc asserentib⁹
nō crederet: vidēs tantā multitudinē in hoc ɔcordare
ita esse credidit: τ agnū tāq̄ canē a se piecit: dicēs: hic
iaceat: q̄d ego credidi q̄ fuisset agn⁹. Tales sunt quos
multitudo h̄bo vel exēplo decipit: ɔ exemplū Loth: q̄
nō seq̄bat̄: s̄ fugiebat ɔsortiū sodomitarū. Et ɔ exēplū
Thobie q̄ fugiebāt ɔsortia oim. Thobie.j. Et ɔ exem-
pla ostēsa. E.vij.12. Nā si videret totā multitudinē
suā cōburere domū: dicentē: q̄ hoc malū nō esset: nul-
l⁹ sensat⁹ in hoc multitudini crederet vel exēplū seque-
ret̄: ḡ in spūalib⁹ nō seq̄ris turbā ad faciendū malum.
10 Exo.xxiij. Nec seq̄ deberēt ppriā τ carnalē volūtatē:
qi q̄ illā sequētes totū ɔfundūt: ptz pmo p exemplū
in natura. Terra enī q̄ ab alio culta τ regulata est fer-
tilis τ fructifera: sue nature pprie derelicta efficitur ste-
rilis seu profert spinas τ herbas nociuas. Sic in arte
puer ad artē posit⁹ τ pprie voluntati τ regimini dere-
lictus: raro bene proficit: immo nunq̄ perfecte artem
illam addiscet. Sic nec artem salutis animarū. Opor-
tet ergo q̄ illi qui christū pfecte sequi volunt: sicut dici-
tur ad Titū.ij. Sint abnegātes impietatē τ secularia
desideria. Quia sicut dicit̄ Luce.ix. Qui vult venire
post me: abneget semetipm τ tollat crucē suam τ seq̄a-
tur me. Illi qui sic christum sequi nolunt: sed potius
diabolum τ multitudinē τ ppriam volūtatem: quam
plures sequūtur q̄ christum: cuidam magno assimilā-
Exem tur. τ stulto saracenorum duci. De quo fertur q̄ cum
p christianoꝝ pdicationē duct⁹ esset ad locū baptismi:
τ vnū pedē hēet i aqua: anteq̄ aliū intromitteret: q̄siuit
a baptizāte p ordinem vbi eēnt pater τ mater τ oēs
progenitores sui τ vicini ante eum mortui vel in poste-
rum morituri? qui respondit: q̄ in inferno: sicut τ om-
niū infideliū τ maloꝝ christianoꝝ multitudo. Et ego
inquit si baptizatus fuero: quo vadam? cui respondit
O stulte ad celum inquit: si post baptismū bene vixeris. Cui il-
le: absit q̄ ego ita fatuus essem: q̄ locum vbi parente-
lam meam τ tantam multitudinē inuenirem: desererē:
τ irem ad locum vbi pauci sunt respectu tante multi-
tudinis: τ vbi nullum inuenirem parentem vicinum
vel amicum: τ pedē quē in aqua posuit retraxit. Ean-
dem stulticiam multi in ope ostendūt: indoctas fabu-
las secuti.ij. Petri.j.

S.viij. **Seruiūt quidam domino** celesti: quidam dñis terrenis: quidā dñis seu
ductoribus infernalibus: id est demonū temtationib⁹:
mūdialib⁹ cupiditatib⁹: τ carnalib⁹ voluptatib⁹. Cir-
ca quas seruitutes: nouem sunt dicēda. Primo nanq̄
ostendet̄ qualiter debemus deo seruire. Secundo cau-
sa ostēdet̄: quare est ei diligenter seruiendū. Tertio ex-
empla ostendent̄ ad hoc mouētia. Quarto aliquoꝝ
ostendet̄ ingratitudo: qui ei non seruiūt postq̄ stipen-
diū ab eo receperunt. Quinto qualiter dñis mundi ser-
uiēdum est. Sexto qui sunt serui diaboli: τ q̄ in diuer-
sis officijs diuersos habet τ plurimos seruos. Septi-
mo mod⁹ quo ei seruiūt τ alios decipiūt. Octauo qui
sunt serui mundi: diaboli: carnis: τ finis: τ stipēdium
istarū ostendet̄ seruitutū. Nono p admiratiōe osten-
detur: q̄ non obstante q̄ dñi mali tale seruis suis sol-
uunt salarium: tamen maximā habent seruoꝝ multi-
tudinē: qui eis seruiūt obediēter: pmpte: feruēter: lar-
giter: τ hilariter.
Ar.j. ¶ Circa primū est fideliter deo seruiēdū q̄druplici-
ter. Primo p cordis cogitationē. Secundo p oris locu-
tionē. Tertio p manuū opationē. Quarto p tot⁹ cor-
poris passionē. Primo p cordis meditationē est ei ser-
uiēdū tripliciter: in ipm credēdo: ipm diligēdo: in ipm
sperando. Primo in ipm credendo: quia verax est: ad
Deus Roma.iij. Deus autem verax est: oīs homo men-
dax. Sed heu in arte anime nonnulli potius credunt
sortilegis mendacibus τ necromanticis: de q̄b⁹ Deut.
ix. Cōtempsistis imperium dñi: τ nō credidistis ei. Se-
cundo ipsum diligendo: quia bonus est. Luce.xviij.
Nemo bonus nisi sol⁹ deus. Ideo Deut.vj. Diliges
dominum deum tuum ex toto corde tuo τc. Et ei ser-
uiatis in oīm corde: τ in oīm aīa vestra. Iosue.xxij. Sz
heu multi dilexerūt eum in ore suo τ lingua sua men-
titi sunt: dicentes videlicet q̄ eum diligunt: ps̄.lxxvij.
Tertio in ipm sperando: quia potens τ beneficus est:
pp̄ter q̄d dicitur in ps̄.lxj. De⁹ auxilij mei τ spes mea
in deo est. Sic ḡ timete dñm: τ seruite ei corde pfecto.
Iosue.xxiiij. Sed heu illi qui tantū in istis terrenis de-
lectantur: q̄ celestia non multum appetunt: qui sem-
per hic viuere vellēt: si possent: non crediderūt in deo:
nec sperauerūt in salutari eius: psalmo.lxxvij. ¶ Se-

cũdo est ore ei seruiẽdũ tripliciter: de ip̃o reuerẽter lo-
quẽdo: qꝛ potẽs ⁊ p̃sens est Eccl'.iij. Magna est potẽ-
tia dei: in p̃s.cxxxviij. Si ascẽdero in celũ tu illic es ⁊c.
ꝑ semꝑ p̃sens. Sed heu male locuti sunt de deo: in p̃s.
lxxvij. Secũdo ip̃m laudãdo: qꝛ dign⁹ est: ideo semꝑ
laus e⁹ in ore meo: in p̃s.xxxiij. Sed heu nõ est inuen-
tus q̇ rediret ⁊ daret gl'iam deo: sed irrĩdo ⁊ mẽtiẽdo
os eoꝝ locutũ est sugbiã: in p̃s.xvj. Tertio ip̃m dep̃cã-
do: qꝛ larg⁹ est q̇ dicit: petite ⁊ accipietis Lu.xj. Dicat
ꝑ q̇libet illud.j. Esdre.ix. Dep̃catio mea apud deũ: vt
daret nobis vitã modicã in seruitute nr̃a. Sed heu nõ
orauerũt nec orãtes bonorauerũt: ꝗ poti⁹ dixerũt illõ
2 Malach.iij. Van⁹ est qui seruit deo. ¶ Tertio in ope
manuũ est ei seruiẽdũ tripliciter. Primo ei in oĩbꝫ obe-
diẽdo: qꝛ dñs noster est: in p̃s. Ip̃e est dñs de⁹ noster:
nos aũt p̃pl's ei⁹: tãto poti⁹ est obediendũ q̃z cuicunq̃z
dño terreno quanto est oĩbꝫ potẽtior. Ideo Actuũ.v.
Oportet obedire deo magis q̃z hoĩbꝫ. Sed heu non-
nulli seruierũt poti⁹ creature q̃ creatori: ad Roma.j.
De q̇bꝫ dicet̃ infra arti.v. Secũdo p̃a nr̃a q̃ntũ possu-
mus ei⁹ opibꝫ assimilãdo: qꝛ ip̃e est pater noster Joan.
viij. Patrẽ habem⁹ deũ. Sicut ꝑ honor est filijs bonis
in opibꝫ suis patri imitari bonũ: filiaq̃z ⁊ nõ 9ria opa
facere: ita honor est bonis imitari deũ. Ergo estote imi-
tatores dei sicut filij charissimi: ad Eph.v. vt fil'es fuit
illi de quo ad Phil'.ij. Sicut patri fili⁹ mecũ seruiuit in
euãgelio. Sed heu deũ q̇ te genuit dereliquisti Deut.
xxxij. de quo 9querit̃ Esaie.j. Filios enutriui ⁊c. Ter-
tio ip̃m in oĩbꝫ sequẽdo: qꝛ ductor bon⁹ est lumen por-
tans Joan.j. De⁹ lux est. Si ꝑ viatores in terra extra-
nea vel tenebrosa sequunt̃ bonũ ducẽ: ⁊ luminis por-
titorẽ p̃cedẽtẽ: ⁊ nos seq̇ debem⁹ deũ.iij. Regũ.xviij.
Si dñs est de⁹: seq̇mini eũ. Et sicut exhibuistis mem-
bra vr̃a seruire immũdicie ad iniq̇tatẽ: ita nunc seruite
iusticie in sanctificationẽ: ad Roma.vj. Sed heu mul-
ti sunt sicut illi qui dixerunt: deo: recede a nobis: scien-
tiã viarũ tuarũ noluim⁹: de quibꝫ Hieremie.ij. dixisti
non seruiã. Quarto est deo seruiẽdũ ꝑ toti⁹ corporis pas-
sionẽ: nã p̃pter deũ pati debem⁹: qꝛ fidelissim⁹ ⁊ sapien-
tissim⁹ saluator est Esaie.xij. Ecce de⁹ saluator me⁹. Si
ꝑ ꝓ hoĩe patit̃ homo: q̃nto magis ꝓ deo. Sed heu quia
multi nolũt pati: nec modicũ onus penitẽtie vel labo-
ris ꝓ deo ⁊ salute anime: ⁊ multa patiunt̃ ꝓ mũdo: si-
miles meretrici que ad vbera mariti clamat ⁊ non ad-
ulteri. Non aũt tu sic: sed predictis quatuor modis il-
li soli seruies. Matth.iiij.
Ar.ij. ¶ Or p̃pter multas causas fideliter ⁊ hũiliter seruien-
3 dũ est. Primo qꝛ sum⁹ serui natiui seu originarij in ter-
ra dei nati ⁊ nutriti ⁊ ex dei seruis originẽ nr̃am trahẽ-
tes: iuxta illud p̃s.cxv. Ego seru⁹ tu⁹ ⁊ fili⁹ ancille tue.
Cũ ꝑ seru⁹ teneat̃ dño suo seruire in opibꝫ ꝑsonalibꝫ ⁊
realibꝫ: sicut pꝫ in.ff. veteri.li.vij.ti. de opibus seruo-
rũ ꝑ totũ: sequit̃ ꝙ nos teneamur deo seruire: qꝛ pl⁹ ac-
cipim⁹ a deo: q̃z seruus originari⁹: quia ille terrã: nos
aũt tã terrã q̃z corp⁹ ⁊ aĩam: ⁊ oĩa corporis mẽbra. Si ꝑ
vnũ membrũ amisisses semꝑ te reputares obligatum
ad seruiendũ ei: qui tibi illud membrũ restitueret. Er-
go a fortiori rõne deberes te reputare obligatũ ad serui-
endũ ei: qui oĩa mẽbra tibi dedit: cũ nullũ haberes: er-
go seruite dño in leticia: in p̃s.xcix. Si vo seruire non
vultis: qꝛ estis serui empticij: qꝛ empti estis precio ma-
gno.j. Coꝝ.vj. Et ad hoc empti estis vt ei seruiatis: nã
ꝑ p̃ciũ ꝓ vobis in cruce datũ. sicut dr.j. Tessal'.j. Con-
uersi estis ad deũ a simulacris vestris: seruire deo viuo
⁊ vero. Si ergo redempt⁹ de durissimo carcere sarace-
norũ: semper reputaret se obligatũ suo seruire redẽpto-
ri ⁊ liberatori. Et si leo de quo legit̃ in vita sancti Hie-
ronymi seruiuit ei: qꝛ ip̃m a spina quã in pede habuit
liberauit. A multo fortiori christiani christo seruire de-
berẽt redẽptori qui ip̃os quãtũ in eo fuit de carcere li-
berauit diaboli: ⁊ spinã per penitentie sacramẽtum de
anima extrahit peccatorum. Ergo sicut dicit̃ ⁊ docet̃
in p̃s.ij. Seruite dño in timore. Bern. Juste vendicat
vitam meam qui ꝓ mea suam dedit. Si vo ei seruire
non vultis p̃pter duas causas p̃dictas: saltem tertia q̄
magnum stipẽdium futurum superaddit ad hoc vos
astringat: quia videlicet estis serui conducti: quos con-
ducit in re bonis p̃sentibꝫ scilicet nature: fortune: ⁊ gra-
tie ⁊ spe: atq̃z promissis bonis glorie. Si ergo brutũ ser-
uit ⁊ diligit ipsum: qui illud bonis p̃sentibus nutrit:
quia ⁊ futura nõ sperat. Ergo a fortiori ratione oĩes
gentes seruient ei: in psal'.lxxj. Propter p̃us data ⁊ p̃-
pter mercedem expectatam ⁊ speratã: quãdo dicturus
est deus illud. Math.xxv. Serue bone ⁊ fidelis: super
pauca fuisti fidelis: supra multa te cõstituam: intra in
gaudium ⁊c. Propter predictas tres causas oĩes vi- 4
dentur multum obligati ad seruiendum deo: ⁊ specia-
lius qui plura ⁊ quietius que habent ab eo receperũt:
⁊ de eo retinẽt multa: sicut reges ⁊ alij potentes: p̃pter
quod dicitur in psal'.cj. Et reges vt seruiãt dño. Quie-
tius sicut clerici qui sũt coloni ⁊ serui ascriptitij: id est:
specialiter ascripti ad glebam dei colendam. Nec no-
men seruitutis dei timeant: quia licet predictis compa-
retur seruitutibus: tamẽ multum ab illis differt: quia
predicte seruitutes sunt laboris ⁊ vilitatis: dei autem
seruitus est libertatis: cui scilicet seruire regnare est: ⁊
est nobilitatis. Cuius serui per seruos significant̃ Sa-
lomonis.iij. Regum.ix. Porro de filijs israel nullum
fecit Salomon seruum: sed erant viri bellatores ⁊ mi-
nistri eius. Ita serui christi: id est boni christiani sunt
nobilissimi milites vbi serui peccati ⁊ etiam alioꝝ do-
minorum sunt violenter subiecti. Et hoc totum sicut
scribit̃.ij. Paralipo.xij. vt differentiam sciant seruitu-
tis mee: ⁊ seruitutis regum terrarum: quia iam non di-
cam vos seruos sed amicos Joan.xv. ¶ Nec iterũ ti-
meant ei seruire: sicut illi. R.v.40. quia sub largo do-
mino nullum defectũ timere deberent. Illi vo qui ti-
ment: quia aliquando viderũt seruos dei pati penuri-
am: ⁊ aliqua sustinere aduersa ⁊ p̃p̃t hoc a seruitio dei
se retrahũt. In hoc sunt similes cuidam stulto: de quo Exẽ
fertur: ꝙ infirmatus ad mortem: respondit ꝙ cõmuni-
cari noluit: quia soror sua parũ ante infirmata cõmu-
nionem accipiens mortua fuit. Non sic nos sed sicut
dicit̃ Luce.j. Sine timore inimicorũ nostrorũ liberati
seruiam⁹ illi. In sanctitate ⁊ iusticia coram ip̃o oĩbꝫ
diebꝫ nostris. Et sicut dicit̃ ad Roma.viij. Non acce-
pistis spiritũ seruitutis iterũ in timore: ꝗ accepistis spi-
ritũ adoptiõis filioꝝ.
¶ Cũ p̃dictis vo causis q̄ deberent tanq̃z cause neces- Ar.iij.
sarie ⁊ precise oĩes ad deũ seruiendũ artare. Alias ha- 5
bem⁹ causas motiuas: ⁊ q̃si exẽplares plurimas. Qua-
rũ alique excitãt amorẽ: alique incutiũt timorem. Sunt
excitantes amorem. Primo exemplũ motiuũ habem⁹
quasi in omni re naturali: in qua videm⁹ ꝙ sol ⁊ luna
⁊ omnia corpora tam celestia q̃z terrestria diligẽter fm
suam conditionem ⁊ naturam deo seruiũt. Et sicut di-
citur in psal'.cxviij. Oĩa seruiũt tibi. Et non tm̃ sibi:
ꝗ plus nobis: sicut patet ex auctoritate Hugonis. A.
xxiij.20. In primo ergo: id est: in hoc ꝙ oĩa deo ser-
uiunt excitamur ad seruiẽdũ: ne qui esse deberem⁹ om-
nibus creaturis meliores: simus peiores. In secũdo: id
est in hoc ꝙ nobis seruiunt obligamur ⁊ necessitamur

ad seruiēdū ei: qui fecit hec ad illū finē: vt nobis serui-
rent: ⁊ nos ad illū finem: vt illi seruirem⁹. Sicut patet
Math. xxv. vbi tradidit seruis suis bona sua: dicens:
Thema negociamini. Cū ḡ nobis seruiat oīs creatura Judith
xvj. rōnabiliter ⁊ iuste scriptura p̄cipit: dicēs. Seruite
illi soli. j. Regū. vij. Secūdū exēplū habeš in oīs arte
et q̄ videm⁹ cū q̄nto labore hoīes seruiūt q̄libet in sta
tu ⁊ officio suo: multas duras dietas sustinēt: vt victū
acquirāt ⁊ vestitū: ⁊ cū expēsis ⁊ in iuuentute artē illā
addiscūt: ⁊ ad seruiendū se offerūt ⁊ non tm̄ in artib⁹ ⁊
Exem officijs licitis: sed etiā illicitis: sic in hastiludijs: tornea
mētis: lucrādo: corizādo: ⁊ hmōi. Que vidēdo senex⁹
hō ad feruēti⁹ seruiendū deo excitabatur ⁊ ad fletū: q2
ita diligēter deo nō seruierat. L. j. ⁊ 4. Et tm̄ dn̄i q̄b⁹ tā
diligēter in oīs arte ⁊ officio seruiūt: q̄nq3 q2 nō p̄nt:
Thema q̄nq3 q2 nolūt: eis male soluūt: ḡ Eligite hodie ꝙ pla-
6 cet: cui potissimū seruire debeat. Josue. xxiiij. Tertiū
exēplū ad hoc accipiat q̄libet in factis vl' desiderijs p-
prijs. Si eñ seruiētes habeat: melior regula ei dare nō
pōt q̄liter deo seruire debeat: q3 q̄liter vult ꝙ serui sui
sm rōnē ei seruiāt. Si nullos habeat: melior regula ei
dari nō pōt: q3 ꝙ ita fidelis ⁊ ita diligēter deo seruiat:
sicut vellet ꝙ serui sui ei seruirent si aliq̄s hēet. Siue ḡ
habeat/ siue nō: tā fideles serui ⁊ diligētes sitis vos d̄o:
sicut vultis ꝙ ipsi sint vobis. Et ita veloces ⁊ prompti ⁊
obedientes ⁊ hilares in seruitio dei: sicut vultis ꝙ ipsi
sint in seruitio vro. Hoc nāq3 ratio dictat: nō solū ꝙ si
tis tales serui deo sed meliores: vt in aliq̄ deū vobis p̄
ponatis ⁊ meliorē faciatis: cui oēs ppli trib⁹ ⁊ lingue
seruiēt Dan. vij. Sed heu facta ostendūt ꝙ ališ est: q2
non est aliq̄s vīm qui libēter hēre vellet seruū: q̄ q̄ndie
p̄ ei⁹ faceret mādata: vel ebriosum vel latronē vl' luxu
riosum qui bona mgr̄i expenderet viuēdo luxuriose ⁊
hmōi viciosum. Et cū nolletis ꝙ aliq̄s sic seruiret vo
bis: nō sic seruiētes deo: vos ip̄os deo p̄fertis. Et sic d̄o
faciētes ꝙ nolletis/ qd̄ fieret vobis: vos dn̄os ⁊ ip̄m ser
uū facitis. De q̄b⁹ cōq̄riš Esa. xliij. dicēs. Seruire me
7 fecisti in peccatis tuis. ¶ Q̄tū ad secundā p̄tē hui⁹ ar-
ticuli. Primū exēplū seu cām que timorē incutit acci-
pere possum⁹ de vindictis: q̄s deus accepit in p̄nti: de
his q̄ sibi nō seruiūt: p̄uertēdo oīa q̄ creata sunt ad ser
uitiū nr̄m: sicut ostēsum est in p̄ma parte hui⁹ articuli
in principio: ad sterilitatē ⁊ ad miseriā nr̄am in p̄nti sic
ostēsum est. T. v. arti. j. Et. A. x. 11. Q2 nāq3 hec a deo
Exem fiat hac de causa: p̄z tā exēplo q3 etiā rōne. Exēplū ha-
beš ad hoc in vitispatrū: vbi inueniš ꝙ q̄dā senex pat:
cuidā querēti: quare tp̄a moderna sūt peiora tp̄ib⁹ an-
tiquis: in hoc ꝙ in reb⁹ creatis non tāta inueniš fertili
tas. Respōdit: quia hō peius seruit deo ⁊ primo: nam
nunc sicut minoratur ⁊ refrigescit charitas: sm quod
veritas prenūciauit in euangelio: ita minuiš fertilitas.
Et quando maior fuit ad deum ⁊ proximū dilectio: ma-
ior fuit rerum abūdantia. Et sicut loco dilectiōis que
fuit tunc in cordibus: crescunt inuidia ⁊ odium: ita in
stum videtur vt loco bonorum fructuum qui tunc cre
scebant in terra: nūc crescūt herbe nociue. Nam ratio
hoc dictat: quia cū terra inferior hoīe sit facta: vt homi
ni seruiat: ⁊ homo inferior deo: ⁊ medi⁹ inter deū ⁊ ter
ram sit factus vt seruiat deo: bona ratio ⁊ debita vide-
tur proportio: ꝙ sicut homo seruit suo superiori deo:
ita terra ⁊ oīs creatura corporalis suo superiori serui
at hoī: si bene: bene: si male: male: hac ḡ de causa i fame
⁊ frigore ⁊ miseria eram⁹ sub elemētis mūdi seruiētes
ad Gal. iiij. Secunda causa incutiens timorem p̄sen-
da est ex vindicta quā de⁹ de seruis nequam accipiet
in futuro: quādo oīa que ad nostrū seruitiū sunt fa-

cta: p̄uertet ad nr̄m tormētū: sicut ostēsum est. A. x. 13.
tunc experimento sentient ꝙ nūc credere nolūt: illō vitȝ
qd̄ dixit christ⁹ Lu. xij. Seruus sciens voluntatē dn̄i
sui ⁊ nō faciēs: plagis vapulabit multis.
¶ Paueāt ⁊ caueāt serui ingratissimi: qui vitȝ in facto. Ar. iiij.
Primo siles sūt cuidā demoni q̄ Gerardū se noiauit: 8
qui postq̄ habuit capuciū ⁊ cappā amplius molere no-
luit. Secūdo assimilanš cuidā catto: de quo p̄p̄š exem- Fabula
plū fabulose ferš: ꝙ quidā religiosi videntes ei⁹ vtile
seruitium: quia multos mures occidit: ip̄m ad frater-
nitatem acceperunt seu recipiebant: qui indutus mu-
res capere cessabat: d̄ quo cū alij mirarenš: dixit ꝙ solita
opa per alios faceret cattos: ip̄e v̄o quasi alior̄ magi-
ster quiesceret: ⁊ alios q̄liter facerent informaret. Jsti
nanq3 oēs illi assimilantur: qui anteq̄ promoti vel
ditati sunt: deuote deo ⁊ alijs seruiunt: ⁊ humiliter lo-
quūtur: sicut iuuenes seculares ⁊ filij nobilium: ⁊ cō-
muniter paupes in oīs arte vel mercatiōe vel officio.
Nam iuuenes seculares ⁊ filij diuitum dum iuuenes
sunt: mane surgunt: matutinas de beata virgine dili-
genter dicunt: ⁊ magnam conscientiā haberēt illas di-
mittendi: de minimisq3 conscientiā faciunt ⁊ confiten-
tur: missas deuote cum letanijs in mane audiunt. Alij
etiam in oīs officio dum pauperes sunt: multū sunt
obsequiosi: ⁊ deo in castitate seruiunt: ne de officijs su-
is expellātur: vel ne peiorem fortunā habeant in agen
dis: cum v̄o capuciū habuerint: id est: cum fortuna il-
lorum fuerit meliorata: videndū est quid faciant. No-
biles v̄o cum adepti fuerint dn̄ium ⁊ ab illorum exem
pti potestate: qui solebant mane astare dn̄o: dormiunt
vsq3 ad tertiam. Et qui solebant omnib⁹ esse gratiosi ⁊
ab omnibus benedici: p̄pter durum dn̄ium ab omni-
bus maledicūtur. Alij v̄o qui in paupertate castitatem
fingebant: ⁊ omnib⁹ erāt obsequiosi: incrassati: impin
guati: dilatati: fedam vitam ducere non timent: ⁊ vxo
res quas in paupertate acceperunt ditati erubescunt ⁊
repudiant: ⁊ a diuitijs ⁊ cupiditatibus intm̄ suffocan-
tur: ꝙ magis inuite nunc obolum q3 quādoq3 denari-
um expendunt. Scholares v̄o quos aliqui in ecclesia 9
ponunt atq3 promouent p̄pter bonitatem quam in eis
vident: sicut predictus cattus ponebatur in religione:
quādo iam promoti sunt vt mures animas destruentes
in horreo dn̄ico destruerent: per seip̄os hoc facere no-
lunt: sed per alios sacerdotes oīa facere volunt. Jpsi
v̄o in curijs venationib⁹ ⁊ negocijs se implicant secu-
laribus: in quibus tm̄ occupātur: ꝙ sepius ⁊ cum mi-
nori remorsu consciētie nunc matutinas de die ad q̄s
tenentur dimittunt: q3 aliquando fecerūt matutinas
de beata virgine ad quas non tenebātur: nisi volunta
rie. Et ꝙ vix vnam audiunt missam: nullam v̄o dicūt
missam: etiam illi qui non promoti dicere solebant: in
qua cum audiant: non circa letanias dicendas: sed cir
ca literas legendas vel conficiendas vel sigillādas oc-
cupantur. Et qui non promoti solebant esse largi: vt per
munera ⁊ largitatis nomen citius promouerenš: post-
modum fiunt tenaces per opus auaricie sequens: ostē
dētes ꝙ in largitate precedēti ⁊ etiam obsequio: simo-
niam commiserunt mentalē. Nam ꝙ per mun⁹ a ma
nu vel obsequio quale est ꝙ quis seruiat ep̄is vel alijs
patronis: illa intentiōe ꝙ promoueatur: vel per munus
a lingua sine pactione coram deo qui intueš cor. j. Re-
gū. xvj. committaš simonia: videant Decretalē. lib. v.
ti. de simonia. c. tua nos: sub tenore sequenti. Si tamen
is qui talē donationem facit ea intentione ducatur: vt
per temporalia bona que offert spiritualia valeat adi-
pisci. Et clerici qui cum in fratrem emittunt: non

essent eũ nisi cõmoda tpalia reciperent admissuri: sine
dubio tñ ille q̃ isti apud districtũ iudicẽ qui scrutator
est cordiũ ⁊ cognitor secretoꝝ culpabiles iudicant̃: hec
ibi. Quibꝰ primo ꝯcordat Decretũ sumptum ex ṽbis
Bede. j.q.iij. non solũ: dicẽs: ꝙ nõ solũ vẽditores sũt
colũbarũ: ⁊ domũ dei faciũt domũ negociatiõis q̃ sa-
cros ordines largiẽdo p̃ciũ pecunie vel laudis vl' etiã
honoris inquirũt: verũ hi q̃ꝫ q̃ gradũ vel grãm in ec-
clesia sp̃ualẽ nõ simplici itẽtiõe ꝟ cuiuslibet hũane cau
sa retributiõis exercẽt ⁊c̃. Secũdo ad idẽ ꝯcordat De-
cretum sumptũ ex ṽbis Grego. Nazãzeni. j.q.j. q̃ stu
det. In quo facit mentionẽ de Giezi symoniaco: q̃ pa-
ctũ expressum nõ legit̃ fecisse de vendiciõe grã sanitatꝭ.
Et de Symone mago qui nõ ꝓcessit ad actũ daciõis:
et tñ sniam accepit dãnatiõis ꝓ volũtate symoniaca.
Sup primo etiã verbo Decreti: quo dicit: studet: reci-
tat ꝓ vna pte opinionẽ illoꝝ qui dicunt ꝙ sola volun-
tas facit simoniacũ: sicut sola spes facit vsurariũ. xiiij.
q.iij.c.j. Et dictũ alioꝝ qui dixerũt: ꝙ hmõi petiti si nõ
ꝓcesserit ad actũ: sola volũtate delet̃: sicut sola volũta
te cõmissum est. Cui dicto aliqui innitentes dixerunt:
ꝙ beneficiũ sic acceptũ nõ oportuit resignare: sed peni
tentiã agere. De qua opinione est Innocentiꝰ sup capi
tulo p̃dicto: tua nos: quoꝝ opinio vera est: qñ est intẽ-
tio sola nõ deducta: nec ad actũ pactiõis: nec donatio-
nis: si aũt deducta sit ad actũ sine pactione: sicut de illꝭ
qui large dant vel seruiunt vt ꝓmoueãtur: oportet ꝙ
resignent: sicut aperte patet in glo. tñ sup dicto capitu-
lo: tua nos: que dicit: ꝙ ad parem penã iudicant̃ sicut
simoniaci expressi: ꝟ ipi tenent̃ renunciare: ꝟ ⁊c̃. q̃ etiã
per glosam sup dicto Decreto qui studet qd ꝯcludens
sic dicit: hodie sola penitentia cum resignatione acqui
sitorũ sufficit: cũ simonia in anima gerebatur. Hoc di
cit ad differẽciam aliorum simoniacoꝝ: qui sunt excõ-
municandi: sicut ibidem patet in textu. Si ṽo qui pre-
dicto mõ sine pactione ⁊ cum intentiõe munere a ma-
nu vel obsequio vel lingua sunt ꝓmoti: beneficia sicut
deberent dimisissent: maior pars beneficiorũ mũdi va
caret. Nec Innocentiꝰ est contra iam dicta: qꝛ ipse lo-
quitur vbi intentio non ꝓcedit ad actũ donatiõis vel
pactiõis: sicut patet ex verbis suis: que sunt hec: ꝓpter
hanc tamen intentionẽ non debet resignare sed penitẽ
tiam agere. Isti ergo mali serui sũt ꝓ tanto: quia sicut
apud mundũ malus seruus reputatur qui stipendiũ
accepit sine volũtate dñi. Ita predicti simoniaci. Ites
rum cum omnibꝰ aliis predictis generaliter mali serui
sunt: quia apud mundũ boni seruiunt q̃ñq̃ diu antes
q̃ salarium accipiunt: quo accepto libentius seruiunt.
Et statim si victu ⁊ vestitu ⁊ salario accepto dicerent
magistro qui eum ꝓ semp conduxit: expecta non serui-
om tibi adhuc: sed in q̃dragesima vel in senectute: ma-
lus seruus reputaretur. Sic de omnibꝰ p̃dictis qui vel
accepto salario diuinarũ in mũdo vel ecclia tepidiꝰ ser
uiũt: vel deo non seruiũt sed suo vẽtri: ad Roma. xvj.
Sed interim diabolo seruiũt: multa cõmittẽtes ⁊ ven
tri: comedẽtes ⁊ bibentes: dicentes in corde suo: expe-
ctet adhuc in q̃dragesima vel senectute: seruiamus illi
qñ oportet nos mori. Quoꝝ actum ⁊ fidẽ recitat chri-
stus. Math. xxiiij. dicẽs. Si aũt dixerit malꝰ seruus il
le in corde suo morã facit dñs meꝰ venire: ⁊ cepit ꝑcu-
te ꝯseruos suos: manducet aũt ⁊ bibat cũ ebriosis: ve-
niet dñs serui illiꝰ in die q̃ nõ sperat: ⁊ horã quã igno-
rat: ⁊ diuidet eũ: ptẽq̃ eiꝰ ponet cũ hypocritꝭ: illic erit
fletꝰ ⁊ stridor dẽtiũ. Et est auctoritas hec ꝓ tãto ad ꝓ-
positũ: qꝛ auctoritas loquit̃ de seruo quẽ ꝯstituit super
oĩa bona sua: postq̃ ad talẽ ꝯuertit̃ ingratitudinem ꝟ
cut p̃dicit: quoꝝ nemo põt duobꝰ dñis seruire. Math.
vj. ⁊ Luce. xvj.
¶ Vbi vitz sunt ꝯ̃triĳ. Sed vbi dñs terrenꝰ est bonꝰ: Ar. v.
⁊ nõ iubet deo ꝯ̃tria nec ipossibilia: ⁊ seruus etiã in his 10
tñ obedit: q̃ diuino nõ ꝯ̃triant̃ mãdata ouita ꝙ vterq̃ cõ
ditiões tenet sequẽtes: q̃s põt duobꝰ. i. celesti ⁊ terreno
dño seruire. i. obedire. Conditiões aũt tã in dño q̃ in
seruo requisite ad hoc sũt iste sex. Incolume ꝙ neuter
aliũ dãnificat nec in corpe nec in aĩa. Tutũ ꝙ vterq̃
alteriꝰ res tueat̃ eo mõ quo ad statũ suũ ꝑtinet ne ab
ipis vel aliis rebꝰ snis dãnificent̃. Honestũ: ne vnꝰ il-
licitũ p̃cipiat: vel aliꝰ in illicitis obediat mãdans. Vti
le: ꝙ seruꝰ vtilit̃ seruiat: ⁊ dñs vtilit̃ soluat. Facile sine
violẽtia litigio vel murmure. Possibile ꝙ dñs nihil p̃
cipiat ipossibile: nec aliꝰ tale aliquid attentet. Istis sex
modis sicut d̃r ad Eph. vj. Serui obedite dñis vestrꝭ
carnalibꝰ: nõ ad oculũ seruiẽtes. i. dũ vobiscũ sunt tñ
sed sicut serui dei q̃ vobiscũ est sp. Ergo ita diligẽter et
fidelit̃ sicut seruirẽt dñis eis p̃sentibꝰ vel saltẽ ꝓpt ti-
morẽ vel amorẽ vel cupiditatẽ sp seruiãt: tã dñis terre
nis q̃ etiã deo: qꝛ ipe sp p̃sens est: ⁊ qꝛ oculi dñi ꝯtem-
plant̃ bonos ⁊ malos in oĩi loco ꝓpt eiꝰ timorem vel
amorẽ: dñis suis fidelit̃ seruiãt: ne fidẽ frãgãt ⁊ dei mã
data sp teneãt: ne stipẽdio ꝑuent̃ eterno: sed potiꝰ sint
illiꝰ stipẽdii spe gaudẽtes: dño tã terreno q̃ celesti ser-
uiẽtes: ad Roma. xij. Cõtra p̃dictas ṽo ꝯditiões mul
tũ faciũt dñi vel mgri q̃ docent vel ducũt subditos su-
os ad verberãdũ vel spoliãdũ: vel ad falsitates facien-
dũ: ⁊ illi q̃ eis obediũt vt eis potiꝰ q̃ deo placeãt. Sed Exiij
veniet tps qñ neutra ps placebit alteri: ꝟ maledicẽt si-
bi mutuo: sicut p̃r ⁊ filꝰ. A. xij. 54. qñ de eis verificat̃
illud Sap. xviij. Seruus cũ dño sili pena. Iterũ ꝯ̃ pre
dictas faciũt ꝯditiões dñi q̃bꝰ placet: ꝙ serui sui ꝓ eis
mentiant̃ vel falsum iurẽt ⁊ obtemperãtes: de q̃bꝰ di-
ctũ est. I. xij. 24. Ex causa piurij q̃si q̃ ibidẽ. xix. Non
sic vos: sed cũ p̃dictis ꝯditionibꝰ serui obedite ꝑ oĩa
dñis carnalibꝰ: ad Col. iij. Et simul cum hoc dño chri
sto seruite: ad Col. iij.
¶ Et nõ diabolo: circa cuiꝰ seruos in hoc articulo duo Ar. vj.
sunt ostendẽda. Primo q̃ sunt serui illiꝰ. Secũdo quõ 11
in diuersis officiis diuersimode ei deseruiũt. Quãtũ ad
p̃mũ: sicut serui dei mãdata dei custodiẽdo seipos ⁊ ꝓxi
mũ ṽbo facto ⁊ exẽplo ad bonũ ꝯuertẽdo diligẽter sal
uare nitant̃: ita serui diaboli ecõuerso. Sicut iterũ spi
ritus sanctꝰ ad hoc in cordibꝰ habitat seruoꝝ dei: ⁊ ꝑ os
illoꝝ loquit̃: iuxta illud. Nõ vos estis q̃ loquimini ⁊c̃.
Ita in ꝯ̃posito diabolꝰ sicẽs se turpẽ ⁊ odibilẽ in noĩe
⁊ ꝓpria forma: seruos suos intrat: ⁊ in illoꝝ forma ⁊ ꝑ
illorũ loquit̃ os. Et qd alicui loq̃ desiderat vt ipm ad
peccandum inducat: in ore ponit seruorum suorum: et
ipi loco magistri sui aliis loquunt̃: sicut patet. P. vij.
47. Et mediãte doctrina ⁊ auxilio magistri sui: alios
quibus loquũtur ad diuersa inducũt peccata. Qz etiã
sic loquat̃ exp̃sse probatur. iij. Regũ. xxij. vbi legitur
ꝙ spiritus malus qui voluit decipere Achab: ⁊ popu
lum eius dixit: quomõ hoc faceret. Ero inquit spiritꝰ
mẽdax in ore omniũ ꝓphetarũ eius: qd dixit fecit ⁊ de
cepit: ei credẽtes: ꝑ ora prophetarum loquens. Ille er-
go idem spiritus qui ibi loquebatur per ora falsorum
ad deceptionem Achab loquebatur. Danielis. xiij.
per ora falsorum iudicum seu sacerdotum ad deceptio
nem Susanne: ⁊ adhuc loquit̃ per os cuiuscunq̃: qui
alium ad quodcũq̃ peccatum trahere nitit̃. Per ora
nanq̃ seruorum suorum vult alios facere sibi seruos:
⁊ peccato. ¶ Iuxta illud Ioan. octauo. Qui facit pec-
catum: seruus est peccati. ¶ Quãtũ ad secundã partem 12

bui⁹ articuli: sicut de⁹ qui misit seruū suū vocare oēs ad cenā suā .i. totā ecclesiam suā cōgregationē fideliū: p diuersa distinguēs officia: in qbꝫ seipos ꝛ alios salua re nitunt. Sicut iterū magni dn̄i in curijs suis plures habēt ministeriales. Ita diabol⁹ mittit cōgregationē seruoꝝ suoꝝ: vt tā seipos dānatos: q̄ȝ etiā alios ad suā ducāt cenā inferni: inter quos loco veroꝝ ꝓphetaꝝ dei sunt ꝓphe falsi diaboli. ¶ Primo auari: qui ꝓphetāt ca-

Corpus diaboli.

rum tp̄s quale optant vt sua cari⁹ vendāt. Secūdo su-pbi ꝛ vani qui ante tp̄s in diebꝫ festalibꝫ p̄dicūt q̄ȝ va ni volūt esse in diebꝫ festiuis: in ecclia in spectaculis in tabernis. Tertio iracūdi ꝛ inuidi: q̄ minādo ꝓloquūtur: quō se in posterū vindicabūt. Quarto gulosi: qui ante tp̄s exultant de festo vel ebrietate futura. Quinto accidiosi: qui ꝓpherant se velle in crastinū facere longū matutinū. Sexto luxuriosi: qui multa bona mulieribꝫ ꝓpherant ꝛ ꝓmittūt vt eis assensum p̄beant peccandi Septimo oēs infideles: qui longā sibi ꝑ̄is ꝛ alijs pro-mittūt vitā: ꝛ impunitatē: dicētes: q̄ de⁹ neminē vult perire christiano:ꝝ. De his oībꝫ Tren̄. ij. Prophete tui viderūt tibi falsa. ¶ Sicut iterū de⁹ habuit apl'os suos ꝛ alios p̄dicatores: qui fidē rectā docuerunt. Ita habet diabolus apl'os ꝛ p̄dicatores qui docent crede-re i sortilegijs ꝛ strenis: ꝛ hmōi. Habet etiā martyres suos q̄ gula luxuria hastiludijs pugnis ꝛ homicidijs ꝛ alijs factis crudelibꝫ: mortē eis naturaliter ꝑfixam ꝑ-ueniūt: ꝛ seipos ante tp̄s ꝓsternūt: sicut potes fructū in horto ꝓsternere ante maturitatē. Habet ꝛ ꝯfessores suos: auaros vicꝫ: qui vt plura accipiāt seu acquirant: vigilant: ꝛ vt acquisitis parcāt ieiunant: ꝛ vt diuitias acquirere possint: ꝛ diuites fieri: orant: que nō habent iniustē optātes. Habet ꝛ virgines: illas vicꝫ que licet mundiciā in effectu: nō tamē in affectu custodiūt. Ha bet ꝛ p̄latos negligentes: ꝛ p̄ncipes tyrannos: q̄ come dunt de argēto: ꝛ soluūt lingua: vbi principes dei sole-bāt ꝛ adhuc etiā ꝯtrū faciunt. Habet ꝛ clerū pollutū: ꝛ mercatores falsos ꝛ religiosos fictos. Et sic ꝯtra oēm statū ꝛ officiū inuenciū in ecclia dei: aliū inuenies in ec clesia malignātiū. Et sicut ecclia fideliū dr̄ ꝛ vocat in sacra scriptura corp⁹ christi. Iuxta illud apl'i .j. Cor. xij. Vnū aūt corp⁹ in christo: cuius corpis quilibet fi-
13 delis est vnū mēbrū. Ita hec ecclia malignantiū: cui⁹ sup̄mū caput est ip̄e diabol⁹: locū v̄o capit' in terra te net malus p̄nceps. Cuius oculi p̄lati remissi: ꝛ clerus dissolut⁹. Cor ꝯsiliarij: q̄ ab eius sicut a corde opa ꝓde-unt exteriora. Os sunt iudices. Dicit enī iudex q̄si ius dicens. Illi ḡ qui ius dicūt ꝛ non faciunt in isto corpe sunt os. Lingua sunt aduocati ꝛ alij legisperiti: qui vt dr̄ Hieremie .ix. Docuerūt linguā suā loqui mēdaciū Aures sunt balliui ꝛ senescalli: ꝛ alij iniustā exequētes s̄niam seu mandatū. Qui ideo dicunt aures: q̄ audiūt iniusta p̄cipientē ꝛ obsequunt: deū v̄o in paupibꝫ cla-mantē: non audiunt. Sed quo ad deū sunt aures sur-de: ideo q̄n ip̄i clamabunt in angustijs: respondebitur eis: eatis ad dn̄os: quos aliq̄n audistis. Latera sunt ca-merarij ꝛ secretarij: qui oīa ꝯsulta in publico destru-unt in priuato: sicut secretarij Roboam .iij. Regū .xij. Manus sunt milites ꝛ alij armati ad oē bonū para lisi: ꝛ ad oē malū parate. Pedes sunt inferiores ri-baldi: custodes equoꝝ: ꝛ alij latrunculi curias sequen tes. Tybie sunt armigeri. Venter vbi multe sordes cō gregant: est aulicoꝝ sordidoꝝ adunatio. In quo ven-tre septem sunt nequitie. Prima: auida officioꝝ ambi-cio. Secunda: seductoria adulatio: qua quilibet alteri adulat: vt honores cōmendatōes ꝛ officia ꝯsequatur Tertia improba munerū acceptio ꝛ officioꝝ ꝛ iustitie seu iustē expeditiōis venditio. Quarta inuidia: qua q̄ libet alteri inuidet: si meli⁹ sit eam dn̄o vel ei p̄ponat vel plura lucratur. Quinta auunciatarū falsa fictio in sa lutationibꝫ honoribꝫ ꝛ fictis signis. Sexta est coꝝ con tra alios cōglobatio: cōtra hoiem nāq̄ȝ alteri⁹ domini in quem quā illorum delinquentē: statim ad vindictā ꝛ p̄dam sicut spine ꝯfederant: sicut Pilat⁹. Herodes: ꝛ Iudei cōtra christum. Septima est in comessationi-bus ꝛ voluptatibꝫ ꝛ vanis ludis ꝛ innaturalibꝫ vigi-lijs de nocte: ꝛ dormitatōibꝫ de die notis ꝛ infelix va-catio. Noctem inquit vertunt in diem: ideo vertit eis nox huius mūdi in diem: ꝛ dies alteri⁹ seculi: in noctē tenebrarum: vbi nullus ordo. Oēs isti declinauerunt simul inutiles facti sunt. De isto corpe verificat illud. Esa. j. Oē caput languidū ꝛc. ¶ Istius v̄o corporis maledicti custodes: gladios ꝛ arma circa ip̄m portan-tes: sunt pugnatores ꝛ homicide. In curia v̄o eius co ci sunt gulosi. Camerarij: luxuriosi. Carnifices: detra ctores. Heraldi ꝛ mimi sua vel aliena peccata iactan-tes: nuncij sunt mendaces. Armigerij eius supbi. Cla uigeri ebriosi. Mercatores eius sunt fures ꝛ latrones: ꝛ vsurarij: ꝛ symoniaci. Eius consiliarij sunt falsi con spiratores ꝛ duodenarij piuri. Capellani i capella ei⁹ sunt cantores turpium ꝛ ad lasciuiā ꝓuocantiū canti-lenarum ꝛ narratores turpiū gestoꝝ. Custodes pacis in dn̄io suo: ꝛ correctores malefactorū sunt isti in potes-state ꝛ officio ꝯstituti qui ꝓ muneribꝫ puniunt bonos ꝛ simplices: ꝛ vendūt latrones ꝛ homicidas: ꝛ suppor tant malefactores. Oēs isti sunt serui diaboli in diuer sis officijs: iuxta illud ad Roma. vj. Serui eius estis cui obedistis. Et q̄ plures sunt de istis q̄ȝ de seruis dei: patebit infra .c.c. arti. vltimo.

¶ Modus v̄o quo ei seruiunt ꝛ alios decipiunt ꝛ ad Ar. vij.
seruiendū inducunt. ¶ Primo patet: A. xv. 14. Et. F. 14
j. 30. Et. P. vij. 47. Secundo idem decipiendi mod⁹ Fabula
ostenditur per similitudinem in natura irrationali: de qua fabule fingūt: q̄ vulpes ceruum qui ad leonis cu-riam inuitatus venire ꝯtempsit: adulationibus ꝛ blā-dicijs ꝛ lusibus fictis decepit: ꝛ eum venire fecit ꝛ occi di. Ad literam dicitur: q̄ vulpes ludendo leporem ad se trahit ꝛ decipit. Sic p̄dicti ministri ad illum qui tā q̄ȝ leo circuit querēs quem deuoret .j. Petri .v. ꝛ ad cu-riam suam multos verbis deceptorijs trahūt. Alij cō-sulentes q̄ ꝓ re amissa vel tedio in quo est: vel ꝓ amo-re inter ip̄am ꝛ maritum vel amasium nutriendo: vel amisso recuperādo: ad clericum necromātīcū vel sorti legam vadant: vel q̄ pro lucro terreno fornicent: totū periculum super se accipiētes: quod si verum est: tunc nec Pilatus periculum habuit de christi crucifixione: quia iudei totum periculū super se acceperunt: dicen-tes. Sit sanguis eius super nos ꝛ super filios nostros Alij per modum ioci trufantes ꝛ deridentes: tu eos in-eptus inter mulieres: ꝛ his similia dicentes: per q̄ ver-ba licet forte quādoq̄ȝ preter intentum homines incli-

Exem

nant ꝛ emolliunt ad peccandū. Sicut patuit nuper de quodam domino qui nouiter ad dominiū suum veni ens cum seruis suis: ludendo dicere solebat: q̄ mulie-res vocabant eos capones: quorum vnus postmodū propter hmōi peccatū de curia licentiatus: dixit: in au la coram domino ꝛ familia publice: q̄ nunq̄ȝ illud fe-cisset: nisi talia v̄ba fuissent. Ex quo patet: q̄ sic loquē-tes subintroierunt: vt nos in seruitutem redigerēt: ad Gal'. ij. Hoc enim vel ip̄i vel ip̄e qui in eis loquit: in-tendit. Itum ergo ad intentionem diaboli sic loquen tes vel alios signo facto vel verbo ad peccata allicien-tes: sunt sicut cati⁹ excoriatus: vl' pecia carnis mortue:

qua quis milnos capit:et sufflatoriū diaboli ad ignē
luxurie vel alteri⁹ peccati inter aliquos inflammādū.
Et sicut stimulus quo aialia pungunt vt ad infernū
celeriter vadāt et seruiāt regi Babylonie Hieremie.
xviij. Tertio idē decipiēdi modus in arte ostēdit ve
natorū:q̄ tria habēt p̄ que bestiā capiūt: laqueos siue
retia canes ⁊ clamātes vt bestiā diuertere faciāt a via
tuta ad piculosam. Sic diabolus habet retia multorū
petō⁊. De quibꝰ in ps̄.cxl. Cadēt in retiaculo petōres.
Habet ⁊ canes.id est oēs predictos quorū quilibet in
officio ⁊ modo suo alios venat ad peccatū. Habet ⁊
clamatores qui vel p̄ minas vel derisiōes clamāt:sup
nolētes eis in malo acquiescere. Alij a latere suadent:
dicentes illud Exodi.xiiij. Melius est seruire eis q̄
mori. Ex duobꝰ ergo immediatis et vltimis articulis
tāq̄ ex duobꝰ signis certissime cognoscere poteris:qui
sunt serui diaboli:nam vidēdo in aliquo factū:de quo
in priori ⁊ modū de quo i isto vltimo dictū est:scire po
teris:cui ille seruit cum filijs suis:id est cū suis filibus
ad Gal.iiij.

Arti.viij
15 ¶ Quātū vo ad seruiētes mūdi et carnis. Primo ostē
dit qui sunt serui mundi carnis et diaboli speciales.
Secūdo quis sit finis et stipendium seruitutis mūdi
et carnis et diaboli. Tertio ex istis finibꝰ tāq̄ ex antece
dente infertur cōsequēs:q̄ nullus deberet eis seruire.
Quātū ad primū serui mundi speciales sunt superbi et
auari. Nam primi multa expendūt in equis et robis
et robarū varietate ⁊ nouitate et festis et ludis: p̄pter
mūdi vanitatē:et sic mūdo seruiūt. De q̄bꝰ Ecclíastes
x. Vidi seruos i equis. Secūdi mlta colligūt vt apud
mundū sint magni diuites ⁊ potētes: et inter primos
honorati:idolis suis seruiētes.iiij.Reg.xvij.id est aua
ricie q̄ est idolorū seruit⁹. Serui vo carnis peculiares
sunt gulosi ociosi luxuriosi:seruiētes desiderijs et vo
luptatibꝰ. Titum.ij.quo⁊ quilibet seruiuit im̄sdicijs
iiij.Reg.xxj. Serui vo diaboli speciales sunt inuidi
et iracūdi. Nam a quo quis superatus est: eius seru⁹
est.ij.Petri.ij. ¶ Quātum ad secundā partē huius ar
ticuli:dicam⁹ illud qd̄ dicit beat⁹ Greg.in moral.sup
illud Job.xxj. Ducūt i bonis dies suos. O inq̄t bene
Job enumerasti vitā:dic finē:quē cōcludit dicēs. In
pūcto ad infernū descēdūt:nō tm̄ illi q̄ vitā ducūt p̄
dictā:sed etiā illi p̄phete et alij diaboli ministri: q̄ mo
dis p̄dictis ipsos ad peccandū induxerunt vel media
tores ad h̄ fuerūt. Iuxta illud Osee.iiij. Corrues ho
die.id est cito ⁊ inopinate:et corruet p̄pheta tecū qui te
in malo fouebat:vel ad bonū nō reuocabat: s̄m glo.
16 ¶ Corruent inquit in morte in qua experient qd̄ nūc
credere nolūt:qualiter dn̄is seruierūt: q̄ ingratis et q̄
peruersis. Sane q̄ tales sint quilibet in corde suo: et
factis p̄prijs et cōsuetudine bona inter homies fideles
bona obseruata:et qua diu obtentū est q̄ seruo fideli
de licētia dn̄i in termino suo recedēti: dn̄s stipendium
soluat:et seru⁹ hoc iuste petere potest:cui q̄to fidelius
seruiuit et diligētius:et q̄to plus indiget:tāto dn̄s ad
soluendū ei maiori iusticia obligat et si fecerit dicetur:
q̄ bon⁹ dn̄s est. Si aūt nō fecerit sed potius sibi dānū
fecerit:dicetur q̄ malus et ingratissim⁹ sit. Sic iudice
tis de seruis p̄dictorū dn̄o⁊:qn̄ recedūt a dn̄is:si bene
eis fecerint:bonū est eis fuisse:si autē male i necessitate
mortis eis fecerit:malū est seruire eisdē. Talis dicere
potest mūdo:seru⁹ tuus seruiuit dn̄o nequā: quia male
reddis ei:q̄ sicut dicit Heb.ij.p̄ totā vitā suā obnoxij
erāt seruituti. Cauete q̄ vidistis q̄ sic reddidit alijs.
17 Sic etiā reddet vobis. Eadem cogitatio fiat de his q̄
seruiūt carni:quia semp̄ habebūt cōtrariū: scꝫ p̄ sani
tate infirmitatē ⁊c̄. p̄ cibo bono erit cibus vermiū ⁊c̄.
p̄ ocio laborabit in eternū. Et ibi sic dicit Hiere.xvj.
seruietis dijs:qui non dabunt vobis requiē. Idē etiā
cogitandū est de seruis diaboli:quibꝰ in fine nihil da
bit nisi pabulū inferni. Nisi forte q̄ illi miserabilio
res sunt in duobꝰ. Primo quia minorē habent delecta
tionem in seruitio suo ⁊ maiorē afflictionē:nam alij in
seruitijs suis licet breuē inuenisset delectationē: isti vo
tam hic q̄ alibi torquent:nam hic magnā habent af
flictionem: sicut patet in capitulis de ira et inuidia.
Vbi ergo alij de transitoria delectatione ad eternam
penā:isti vadunt de transitoria pena ad eternam. Se
cūdo sunt infeliciores: quia mortuo seruo mundi vel
carnis:nec mūdus vel caro animā recedentē plus af
fligit: diabolus vo semp̄ post animā serui sui: et post
diem iudicij:et corpus affliget. Et p̄ toto labore nihil
aliud dabit suo suo:nisi pabulū inferni sempiternū:
a seruitute dura qua ante seruisti Esaie.xiiij. ¶ Quātū 18
ad tertiam partem huius articuli:ex ista parte iam di
cta infert cōsequens:q̄ nullus deberet predictis tribꝰ
seruire in malo p̄pter afflictionē et multitudinem ser
uitutis Threñ.j. Sed dominiū illorum fugere ⁊ deo
seruire. Exemplo cuiusdā: de quo fertur q̄ diu cuidā Exēm
domino seruiens:infirmitate preuentus petiuit a dn̄o
liberationē. Cui respōdenti q̄ ipsum sanare nō posset
Ait:ego p̄mitto deo:q̄ post istam infirmitatem:si de⁹
dederit mihi sanitatem:ego nūq̄ seruiam nisi illi qui
potest ⁊ animā et corpus sanare ⁊ liberare:qd̄ ⁊ tenuit
religionē ingressus. Sic ⁊ nos illi soli seruiamus: per
quem creatura liberabit a seruitute. Et non illis: de
quibꝰ Act.vij. Seruituti eos subijcient ⁊ male tracta
bunt. Exemplo ergo Iude: de quo dicitur Threñ.j.
Migrauit Iudas p̄pter afflictionē et multitudinem
seruitutis. Migremus et fugiamus seruitutē mundi
qui dicit. Ego deficio. Et carnis:que dicit ego inficio
Et demonis:qui dicit:ego decipio: et p̄fiteamur nos
esse seruos christi:qui dicit:ego reficio. s̄m Bern. Et Thema
vltra non seruiam⁹ peccato:ad Roma.vj. Sed forte 19
cogitabūt q̄ nisi mundo seruiant non reputabuntur:
Imo si simplices non sequant alios ad tabernā: dicēt
q̄ reputabunt parci et miseri:et non habebūt honorē
ab alijs. Sed stulta est hec cogitatio:cōsultius esset co
gitandum quō ad tempus eis carere possent vt habe
rent eternas laudes.
¶ Sed heu non obstantibꝰ p̄dictis seruitutū finibus Arti.ix
plures habent seruos:tres illi mali dn̄i et diligētiores 20
et magis obediētes et promptos et feruentes ⁊ largos
et hilares. Quātum ad primū q̄ maior sit malorum ser
uorū multitudo:pulchre figuratū est primo.iij.Reg.
xviij. Vbi Helias p̄pheta dicit. Ecce remāsi p̄pheta
domini solus: p̄phete aūt Baal quadringēti ⁊ quin
quaginta: p̄pheteq̄ luco⁊ quadringēti viri sunt. Se
cundo idem patet.iij.Reg.xxij. vbi falsi p̄phete erant
multi. Micheas autem solus p̄pheta dei. Idem tertio
ostendit in euangelio Matth.vij. vbi Christus dicit
viam latam esse que ducit ad perditionē ⁊ multos am
bulare per eam. Et artam esse que ducit ad celum:et
pauci ambulare per eam. de quibus Esaie.lxv. Serui
mei comedent et vos esurietis:serui mei bibent:et vos
sitietis:serui mei letabunt:et vos cōtristamini. Scōm
q̄ sunt diligentiores: quia serui dei ita negligētes sunt
id est multi qui dicūt se esse seruos dei; ⁊ q̄ non multū
curant audire in sermonibꝰ vel alijs increpationibus
quō deo seruire et placere poterunt. Sed dicūt q̄ bene
facit bene habebit. Et dicunt in hoc totum conuerti
qd̄ in predicatione audient. Circa vo aliorū p̄dictorū

dominorũ seruitijs maiorẽ adhibẽt diligentiã: siue seruiant in licitis siue in illicitis. In licitis patet: nam si quis deberet alicui regi vel dño seruire terreno: diligẽter inquirit et libẽter audit ab illis q̄ modũ suũ sciunt quõ ei ad placitũ suũ seruire possit ꝛc̃. contra dicta δ. In illicitis etiã quia seruiẽtes mũdo in superbia et cupiditate et diuitijs acquirẽdis: nõ sunt ita negligentes dicentes: si bene fecimus ꝛc̃. sed diligenter inquirunt modũ in quo poterũt ꝛc̃. Sic de seruis carnis qui diligenter inquirũt quõ sanitatẽ habere possint ꝛc̃. Et sic de alijs vt δ. Ita ꝙ in omnibꝫ apparet seruis: ꝙ sicut solus Judas circa christi captionẽ nõ dormiebat: sed alijs dormiẽtibus ipse diligẽter agebat et sollicite querebat quõ christũ traderet. Ita nũc bonis tepidiꝰ agẽtibꝰ: mali cũ maxima diligẽtia ad infernũ currũt. Nec

21 etiã largius mali seruiũt dñis suis: patet ꝙ vbi beatꝰ Martinꝰ nõ dedit nisi dimidiũ palliũ ꝓ deo: ipsi dãt integras robas ꝓ diaboli seruitio cõcubinis suis: licet etiã ꝓ simili vanitate cũ quibꝫ melius esset debita sua soluere. Vbi etiã boni dant paruũ panẽ ꝓ amore dei: ipsi dant larga cõuiuia: et bona cibaria meretricibꝰ et histrionibꝫ et falsis hominibꝫ pro malo seruitio. Vbi boni dant ꝓ deo quadrantẽ: ipsi in lusibus prohibitis et malo opere expendũt marchã. Item hoc promptiꝰ patiẽtius et hilarius faciunt. Quia vbi sunt religiosi qui ita prompte et obediẽter et hilariter vadũt ad matutinas vel ad ecclesiã: sicut mali vadunt ad tabernas et spectacula ꝛ mala opa. Vel qui ita patiẽter vigilarent in dicendis orationibꝫ vel alijs dei seruitijs: sicut mali vigilant in diaboli seruitio et operibꝫ tenebrarũ. Vel vbi est tantus feruor bonorũ ad trahendũ alios ad bonũ ꝛ ad deũ: sicut est in malis ad trahendũ alios ad opera diaboli. Estimo ꝙ pauci sunt: qui cũ tanto calore vel effectu nitanẽ: quia licet in se aliqui odio habeant peccata: erubescũt tñ alijs veritates suas dicere: vel timẽt inetiã ꝙ si mala societas quam socius videt aliũ sociũ diligere ei displiceat: de anie periculo nihil ei loquiẽ: asserens ꝙ custodiã non habet anime eius: sed ei diceret: nisi dimittas talem societatẽ vel tale vinum: tu cõfundes teipsum: vel corpus tuũ destruendo vel honorẽ mundi amittẽdo et hmõi. Mali vo nõ timẽt nec erubescunt alios apertis verbis a deo retrahere et ad diabolum conuertere: inetiã ꝙ nisi in falsitatibus et duodenis iniustis: et in his que verberando vel spoliando iniuste facere volunt: eis assentiãt vel eos tãq̃ nõ bonos socios cõtemnũt vel eis minanẽ et sic q̇d ꝑsuasionibus: quid derisionibꝫ: quid minis falsis aliũ ad falsitatẽ. Et sicut ouis scabiosa alias similes facit. Ita leccator seu potator vel in alijs viciosus: sociũ ad simile ducit peccatũ: et sic cũ peruerso peruerteris: q̇a peruersi sicut sodoma peccatũ suũ ꝑdicauerunt Esaie iij. Et sic patet illud Eccl. iiij. Qui seruiũt ei. i. diabolo obsequẽtes erũt quia seruitꝰ peccati est peior et vilior omni alia seruitute ꝛc̃.

S ix SImoniacorũ Primo ostẽdentur modi: quibus spũalia emũt et vendũt Secũdo assimilatio et culpe aggrauatio. Tertio ꝑuersitas. Quarto pena et periculum.

Arti. j. ¶ Circa ad primũ: modi et mercationes simonicorũ

1 in generali sunt tres sicut ostensum est. O. vj. 9. de q̇bus tanq̃ de venenosis radicibꝰ seu fontibꝫ: multi rami et riuuli exeunt venenosi. Quorũ vnus est ꝙ epõ vel patrono vel amicis eorũ vel ministris mittanẽ exenia vel danẽ munera vel mutuaẽ pecunia. Et iste est cõmunis modus: ꝛ quia nõ audẽt offerre pecuniã sub titulo doni: offerẽ sub modo mutui: que tñ in rei veritate daẽ: quasi preciũ ab illis qui ꝓmoueri cupiunt: anteq̃ ꝓmoti sint: intẽtione vt ꝓmotionẽ habeãt spiritualem. i. beneficiũ ecclesiasticũ. Nec etiã tales sine simonia ꝛ ꝙ resignare oportet: et ꝙ quasi oẽs sunt tales: quia pauci eis alia dant de causa: nisi ista ꝑcedente vel sperata. S. viij. 9. Secũdus est in his qui iusticiã quã gratis facere tenenẽ et deberẽt vendũt. Sicut hi q̄ anteq̃ illis q̄ cũ indulgẽtia ꝑ diocesim ire volunt lrãs concedunt: magnã pecuniã ꝛ partẽ de omnibꝫ mẽdacijs que facturi sunt recipiũt. Si enim iustũ sit ꝛ licitũ ꝙ sic vadant: gratis vadãt: si illicitũ ꝓpter mẽdacia et falsitates ꝛ deceptiões quas loquunẽ: nullo modo ire ꝑmittanẽ. Nota plus de ista iusticie venditiõe: ꝛ quõ est simonia. J. ix. 16. Tertiꝰ est in his qui q̇cũq̃ emũt potestatẽ: sicut ostẽsum est in iure canonico. j. q. j. si q̇s epũs vult: cũ glo. sua. In quibꝫ cõtinneẽ: ꝙ qui dat munus: vt sit dispẽsator rerũ ecclesiasticarũ vel vt aduocatus vel iudex vel defensor vel castellanus simoniã cõmittit. Cui cõcordat Hosti. M. viij. 22. Quartus est in his qui emũt vel vendũt ius patronatꝰ. Nec etiã illud specialiter vẽdi nõ possit: patet expresse in iure canonico. extra. li. iij. ti. de iure patronatꝰ. c. de iure vo: vbi papa informatꝰ de quodã: qui ius patronatꝰ vendiderat scribit epõ ꝙ si ita sit: cuius patronatꝰ sit spiritualis annexum: ꝙ cõtractũ illũ irritũ decernat: trãsit tñ cũ vniuersitate. Quibꝫ cõcordat sctũs Thomas de Aquino in scripto sup̱ quartũ sentẽtiar. dis. xxv. Addens ꝙ si gleba charius vendaẽ ꝓpter respectũ iuris patronatus simoniã cõmittit: qñq̃ nãq̃ gleba tñ in venditiõe nominaẽ: sed ius patronatꝰ in intẽtione sub ꝑcio cadit in mercatiõe: que est inter Judam. id est cupidũ patronũ iterũ christũ vendentẽ: et Cayphã. id est simoniacũ clericũ christũ male ementẽ. Et est de illis in illo cõtractu sicut de muliere: q̄ vendiderat bouẽ legatũ ꝓ anima mariti ꝓ obolo: et gallum ꝓ marcha: sub qua marcha intẽtio: ꝫ nõ pactio interuenit bouis. His etiã cõcordat idem in summa. q. c. arti. iiij. Et Petrus et Albertus i scriptis sup̱ quarto. dis. xxv. Inter. 2

ꝑdictas vo simonie radices et ramos periculosiores sunt: q̄ occultiores et magis vsitati sunt. Munꝰ nãq̃ a manu aliqui forte vitant: quia apertũ est: munus vo ab obsequio vel lingua simoniã que cõmittiẽ per preces armatas: vix aliq̇s vitare videẽ: nõne ꝓpter h̄ clerici patronis seruiũt: et amici ꝓ indignis manus a lingua. id est ꝑces patronis et epis porrigũt vt ab eis ꝓmoueanẽ: et ꝓpter hoc etiã ipi eos freq̄ẽter indignos ꝓmouẽt habẽdo plus ad hoc respectũ q̃ ad eorũ sufficientẽ bonitatẽ. Si vo dicere velint ꝙ ipsi ꝓ alio pacto eis manibꝫ vel linguis seruiũt: concedendũ est: q̇a alia sunt verba tam illorũ q̃ etiã cõferẽtis: qñ dicit ꝙ confert eis intuitu charitatis. Sed deꝰ nouit et ipsi nõ ignorant si cõsciẽtias suas scrutarentẽ veritatẽ. Munꝰ vo a manu vt ꝑdictũ est aliqui etiam vitant q̃tum ad pactũ apertũ: sicut illi qui ꝓ operibus spũalibus: sicut dedicationibꝫ et alijs que habere volunt a prelatis expedita aliqua ante opus perfectum vel inceptũ gratis offerre videnẽ. Et sm Innocẽ. extra. li. v. ti. de simo. c. j. et. c. ad aplicam: sponte oblata recipere possunt. Sꝫ videẽ ꝙ illud sponte sequi deberet factũ spũale: quia si ꝑcedat ꝑsumiẽ illa intẽtione datũ. Talis etiã receptio tãq̃ cõcussio ꝓhiberi videẽ in lege ciuili. R. j. 21. De modo vo qui ꝑ ꝑces sit armatas: vix est qui cõsciẽtiã habeat: vel ex parte scribẽtis seu ꝑcip. ẽtis et rogantis vel ex parte obediẽtis. Et tamen sicut grauius peccat raptor q̃ fur. Ita videẽ de illo: qui ꝑ talẽ intrat violẽ

tiam: q̄ ille est quasi raptor similis lucifero: qui rapere
voluit deitatē: q̄ ita in ecclesiā sicut lucifer in celū ascē-
dere vult: cōtra dei voluntatē. dicēs illud Esaie. xiiij.
In celū cōscendā. Et iterū Ascendā super altitudinē
nubium: similis ero altissimo.
Arti. ij. ¶ In quo primo simoniacorum inuenit̄ assimulatio.
3 Secūdo Jude assimilant̄ christi vēditori in duobus:
primo in causa: secūdo in modo loquēdi. In causa: q̄a
sicut Judas s̄m glo. vendidit christū vt aliquid daret
de p̄cio illo: his quos carnaliter diligebat. Ita patro-
ni et maiores p̄lati iterū christū vendūt: nam gratiam
vēdentes sp̄ussancti qui est filio cōsubstantialis: ip̄m
filiū vendūt. j. q. j. cos. vt tam ipsi q̄z illi: quos carna-
liter diligūt habeāt vnde male viuāt q̄tū ad animam:
propter hoc nāq̄z claudus et languidus intulerūt mu-
nus Malach. j. Q̄tū etiā ad modū loquēdi vel cogi-
tandi eidē p̄ditori assimilant̄: quia sicut ipse dixit: quid
vultis mihi dare ⁊ ego eum vobis tradam. Sic isti lo-
quunt̄ vel cogitant qui acceperūt munera ⁊ puerterūt
iudiciū. j. Reg. viij. Quorū culpā supra culpā Jude
multa aggrauāt. Primo quia multi istorū melius forū
faciūt de christo: vendētes eū p̄ denario: quē recipiūt
p̄ missa celebrāda: vbi ad celebrandū p̄ alijs de iure
tenet̄. Qr aūt illud sit simoniacū: vide in summa con
fess. li. j. ti. de simo. q. xxix. Secūdo quia ipse fecit pro
vxore et filijs legitimis. Isti vo p̄ illicitis p̄sonis ⁊ il-
legitimis. Tertio q̄a Judas semel: ipsi frequēter quo-
ties beneficia p̄mutāt. Quarto q̄a ille q̄d male recepit
reiecit: ille etiā p̄ciū accepit anteq̄z christus p̄ciū sui san-
guinis p̄ ipso posuerat. Isti aūt ex post facto preciū
cogitauerunt repellere. i. vendere ⁊c̄.
Arti. iij ¶ Quorū puersitatis et excecationis causa est cupidi-
4 tas. Sicut patet p̄ exemplū de quodā p̄bendato de q̄
Exē fert̄ quotidie dicere solebat: q̄ plura habere benefi-
cia ecclesiastica peccatū fuit mortale: et q̄ aliud videre
nesciuit cū vo ipse duo haberet: cōtrarium dicebat: q̄
videlicet licitū fuit duas habere p̄bendas: sed nullus
inq̄t pōt hāc videre iusticiā: nisi qui duas habet: nulli
aūt hec videre possunt: nisi sp̄ualiter excecati. De q̄bus
Deut. xvj. Munera excecāt oculos sapientiū. Sic vo
excecatorū puersitas multipliciter ostendit̄. Primo in
hoc q̄ ex eorū auaricia ⁊ negligētia cōtingit: q̄ tot ma
li ordines et bñficia intrāt ecclesiastica. Patroni nāq̄z
et p̄lati sunt murus ecclesie: de quo q̄tū ad malos di-
citur Geñ. xlix. Vasa iniquitatis. i. indigni volentes
ordinari vel p̄moueri p̄dictis muneribus oblatis: tāq̄z
ferreis instrumētis suffoderūt murū. Sicut ergo mu-
ro ecclesie destructo: porci ⁊ canes et alia animalia im-
mūda intrāt ⁊ ecclesiā maculant. Ita p̄dictis: de quibus
Esaie. j. Oēs diligūt munera sp̄ualiter per peccatū
destructis: tales ordines et beneficia intrāt: de quibus in
ps̄. lxxviij. Deus venerūt gētes in hereditatē tuā: pol
luerūt templū sanctū tuū. Et Soph. iij. Sacerdotes
eius polluerūt sanctū: quia murus hierusalem dissi-
patus est Neemie. j. Et p̄ tāto intrāt oēs illi q̄ templū
dei ad ministrandū deo intrare p̄hibent̄ Leuiti. xxj.
5 Ibi p̄cepit deus: q̄ habēs maculā non accedat ad mi-
nistrandū. Et specificant̄ macule impedientes: p̄ quas
sp̄uales macule nūc intelligunt̄ in his qui accedere nō
deberēt ad dei ordines vel beneficia. Dicit̄ enī sic. Nō
qui habuerit maculam non offeret panes deo suo: nec
accedat ad ministeriū eius. Si cecus fuerit in sp̄ualibus
non habēs scientiā ad discernendū inter leprā ⁊ leprā.
Talem deus a sacerdotio suo repellet Osee. iiij. Vel si
claudus qui scilicet vult deo seruire et māmone: vel q̄
ratione ordinis vel bñficij deo militare tenet̄: ⁊ ex alia
parte implicat se negocijs secularibus. Sicut illi qui in
curijs stant regum et dominorū circa occupatiōes ne-
gociorū seculariū. Tales sunt sacerdotes lucorū et p̄-
phete Baal. a quibus Helias quesiuit: vsq̄z quo clau
dicatis in duas partes. iij. Reg. xviij. Si paruo vel
grandi vel torto naso. i. minus discretus: vel nihil scit
vel minus discretus in opinione p̄pria. et qui ab alijs
q̄d sibi deest addiscere erubescit: et qui torto naso facie
ecclesie suis puersis exēplis deturpat. Si fracto pede
vel manu. i. cuius nec affectio bona est nec operatio: si
gibbus. i. cupidus habēs gibbū t̄paliū in dorso: si lip-
pus. Lippus habet pupillam sanam: sed humores de-
fluentes oculorū visum impediūt ⁊ aspectū deturpāt
et significat habētes cognitionē veritatis quā feditas
carnalis obscurat voluptatis: q̄tū ad gulam ⁊ ebrie-
tatem. Si iugem scabiem in corpore: p̄ quā significant̄
luxuriosi. Omnes isti et his similes talia que predicta
sunt cōmittentes: raro vel nūq̄ de eis absoluunt̄: q̄a
suis vicinis cōfitent̄ sacerdotibus: qui nullā potestatē
habent eos absoluēdi: cū non sint eorum subditi. Cum
ergo sint mali in peruerso opere et filij perditionis in
impotētia: maledictus q̄ accipit munera Deut. xxvij.
supple et tales in ecclesiam introducat vel in aliqua sic
viuere permittit. Tales enim sicut similes sunt sarra- 6
cenis in culpa: qui capta Roma: ecclesiā sancti Petri
stabulum quondā fecerūt equorū et aliorū aialium.
Ita ⁊ similes illis erunt in pena: qui redeūtes i mare
submersi sunt: quia qui templū dei violauerit disper-
det illum deus. j. Cor. iij. Christo ergo querēti vel cui-
libet bono malum clerum admirāti et causam tante le-
uitatis ⁊ sp̄ualis feditatis in ecclesia cogitanti respon-
deri posset: sicut legunt̄ filij cuiusdam auicule respon- Ex fabul'
disse matri querenti: quis illorū nidum fedauerat: qui
dixerūt: frater noster iste cū grosso capite: quē cuculus
in ouo ibi fraudulēter posuerat. Ita dicere possunt de
illo: quē cuculi: qui semp̄ idem cantant scz affer: affer. Cuculus
Prouerb. xxx. in nido posuūt ecclesie: q̄ habent grossa
capita: quia plus comam nutriunt: et minus religiose
radunt̄ q̄ filij christi: de quibus Esaie. xlvj. Cōferētis
aurū de sacculo et argentū statera pōderātis: conducē-
tes artificē. id est patronū vel maiorem prelatū: vt fa-
ciant deum. id est locum dei tenentē: q̄d dum faciunt
fures et latrones in loco dei ponunt: quia non intrant
p̄ ostiū scilicet christū Joh. x. Et si fur est ⁊ sacrilegus:
qui aliunde ascendit et furat̄ calicem vel librum: a for-
tiori ille fur est qui aliunde ascendit et totam furat̄ ec-
clesiā et per totā vitā suā cū omnibus fructibus occupat.
Q̄d iterū dum faciunt sponsam christi adulterare fa-
ciunt: dum eam alteri q̄z vero marito. id est immacu-
lato copulant: quibus ait Christus. Vos aūt fecistis eā
speluncam latronū Math. xxj. Et sic qui male intra-
uerūt domū dei in ecclesia militante: postea eijcient̄ de
domo dei in ecclesia triūphāte: q̄a sicut d̄r Zach. vlti.
Nō erit mercator vltra in domo dñi. Nec mirū: quia 7
deū multū offenderūt i terra: nō enī est aliq̄s ita paup̄
quin grauaret̄: si ad forū ductus vēderet̄. Et si homo
sic offenderet̄ ergo deus ⁊c̄. Secundo illorum peruer-
sitas in hoc ostendit̄: q̄ contra dei faciunt iusticiam: q̄
dispersit dedit pauperibus. Tertio cōtra dei curiositatē
qui vult q̄ quilibet habeat victum et vestitū necessa-
rium: et nullus superfluum: cōtra q̄d vident̄ facere: q̄
duo beneficia vni dant persone. Quarto cōtra volun-
tatem testatorū: et aliorū qui ecclesiam illa intentione
dotauerunt vt multos haberēt p̄ eis orantes: plures
autē haberent si plures essent p̄moti ergo ⁊c̄. Quinto
in hoc: q̄ alia faciunt: de quibus dictum est. E. ij. 12.

de quibus omnibus cõqueritur deus Hieremie.xj.dicẽs Quid est q dilectus meus scilicet patronus vel platus vel per eos simoniace introductus: in domo mea fecit scelera multa.

Arti.iiij. ¶ Sed quia sceleribus multis debentur pene multe: vt pro mẽsura peccati: sit et plagarũ modus Deut.xxv. necesse est sequi: q simoniacis qui penas euadunt: eis a iure canonico infligendas: due iminent pene a deo inferẽde: quas eis per beatũ Greg. innuitur.j.q.j. quibusdam narrantibus.

B Vnam videlicet in corpore: quando a deo diuersis percutiuntur infirmitatibus. Patronus videlicet aliter spiritualia tractans q̃ deberet lepra sicut Ozias rex.ij.Paralipo.xxvj. vel morte sicut Oza: qui imposuit arcam dñi portandã bobus lasciuiẽtibus.j.Paralipo.xiij. Quas etiã penas simoniaci patiuntur clerici: qñ similiter in infirmitate percutiuntur: sicut Giezi leprosus.iiij.Reg.v. Et morte: sicut illi septẽ viri qui mala intẽtiõe accesserũt ad Saram Thobie.iij.p quos significatur mala intentiõe vel malo modo accedẽtes ad ordines vel beneficia ecclesiastica. In corpore vero et aĩa eternaliter penas sustinẽtes sine estimatione: quia spiritualia vendiderũt et emerũt: que etiam sm iura ciuilia non cadunt sub estimatione: nec a ꝓpreciatiõe. in.ff. veteri.li.j.ti.de re.diui.le.sacra loca i fine. Vbi habetur q res sacre sub estimatiõe nõ cadunt. Istas vero penas in morte incipiũt patroni qñ obmutescũt: nõ valentes respondere ad questiones quare spũalia vendiderũt: iniuriã spũisancti facientes libertati: quorũ exemplũ q̃tum ad hoc q cũ illo: qui non habuit vestẽ nuptialem obmutescẽt: ꝓcessit in speculo illorũ quodã videlicet epõ simoniaco: de quo in Chronica legitur pontificũ

Exem Romanorũ: q videlicet cum Hildebrandus cardinalis: postmodũ papa Gregorius in Francia legatus multos deponeret simoniacos: et contra vnũ epm per ꝓbationẽ ꝓualere non posset: quia omnes testes pecunia corruperat: de testimonio cõfidens spũsancti ei ꝓcepit: q si esset mũdus a vicio simonie in testimonium sue innocẽtie diceret. In noĩe patris et filij et spũsancti: qd cũ pluries dicere inciperet et totũ vsq̃ spiritũsanctũ ꝓduceret: illum cõtra cuius libertatẽ peccauerat vendendo: q̃ spũsanctus libere vellet donari: nullo modo nominare potuit. Et sic cũ testimoniũ deficeret humanũ: diuino cõuictus testimonio: obmutescẽs deponebatur et de cetu expellebatur epõr: in signum q talis in morte de societate expellendus est electorũ testimoniũ

9 ꝓhibente muneribus eius deo. ad Heb.xj. ¶ Q̃tũ

Exem vero ad penas: quas post illam eiectionẽ sustinebũt exemplũ illorũ: nisi se corrigant: precessit in Conrado imperatore: per cuius exemplũ se corrigere possunt: q̃ volunt: sicut ipse fecit vt penas quas ipse vidit euadant. De ipso nãq̃ in Chronica scribitur Romanorũ imperatorũ: q cum esset puer et luderet cum quodã clerico qui habuit fistulam argenteã ꝓmisit ei episcopatum: qñ esset imperator ꝓ illa fistula: qd ꝓmissum postmodum impleuit. Postmodũ vero contigit imperatorẽ in quadam infirmitate ꝑ triduũ iacere et mortuũ: et predicto episcopo cum alijs clericis circa ipsum orantibus cum loquelam recuperasset: inter prima verba que loquebatur: episcopũ illum episcopatu de facto priuauit: asserens eum fere fuisse damnatũ ꝓpter illam mercationem: dicens. per totũ triduũ demones super ipsum ignem sufflassent: mediante illa fistula calidiorem: q̃ vnq̃ viderat. De quo igne dicitur Job.xv. Ignis deuorabit tabernacula eorum: qui libenter munera accipiunt. Easdem vero penas emptores.i.simoniaci clerici cum venditoribus incipient obmutescentes: qñ respondere non poterunt: ad questiones eis obijciendas ex officio: de quibus habetur.O.vj.13. Q2 vero vtreq̃ tam vendentes columbas q̃ ementes de templo eijciẽtur triũphante: ostendit Christus quando et ementes et vendẽtes eiecit de templo militante. Mar.xj. Q2 insuper de societate eijciendi sunt angelorũ patet in eiectione predicti Ozie et Giezi de societate hominũ. Ipsi nãq̃ eõ q̃ sic percutiebantur tali infirmitate: q in hominũ societate morari non potuerũt sanorum: in signum q simoniaci in societate morari nõ poterunt angelorũ et sanctorum: de quorũ quolibet verificatur illud Esaie.xxvj In terra sanctorũ iniqua gessit nõ videbit gloriam dei. Quã sententiam dedit et confirmauit Petrus contra Simonẽ: a quo simonia denominatur dicens. Pecunia tua sit tecum in perditionem Act.viij. Nota. V.xj. 29.7c.

Societatis bone. Primo S x

ostenditur vtilitas. Secũdo societatis peruerse instabilitas. Tertio periculũ q̃tũ ad hoc q socios maculat per culpam. Quarto q̃tum ad hoc q deo displicet. Quinto q̃tum ad hoc q ducit ad penam. Sexto q boni deo placere malis nõ possunt: nec mali bonorum longã volunt societatẽ. Septimo quõ quis cõditionẽ suam cognoscere potest interiorem: per societatem exterius amatam.

¶ Circa primũ duo sunt dicenda. Primo nãq̃ ostendetur intentũ. Et secũdo socij examinatio. Q̃tum ad primũ: bona societas primo impetrat gratiã: q̃a sicut vnus apud mundũ aliq̃ñ a principe pentionẽ obtinet ratione societatis quã ꝑ se obtinere nõ posset. Ita etiã apud deũ: habẽt eñi emolumentũ societatis sue. Ecclesiastes.iiij. Non solum gratiã impetrãdo sed etiam cõseruando. Sicut carbo extinctus nõ tñ habet emolimentũ carbonũ calidorũ in acquisitione ignis: sed etiã in conseruatiõe. Ita in ꝓposito: homo extinctus et spiritualiter mortuus et frigidus ꝑ adiutoriũ societatis bone vite et grãe restituitur. Q2 pulchre ostensum est. iiij.Reg.xiij.per mortuũ resuscitatũ: ꝑ societatẽ ossiũ Helisei. Et etiam in vita spũali conseruatur: sicut candela accensa cũ multis alijs copulata in vento conseruatur ab extinctiõe ⁊ virga a fractiõe. Sic saluati fuissent illi de Sodoma a cõbustione si decem bonos socios habuissent Geñ.xviij. Sic ad literam saluata fuerunt a cõbustione ossa pseudo ꝓphete in Bethel ꝓpter societatem ossiũ Abdo ꝓphete: qñ Josias rex iuda ossa aliorum cõbussit.iiij.Reg.xxiij. Et sic in omnibus patet illud Ecclesiastes.iiij. Si fuerint duo simul fouebuntur mutuo: habent eñi emolumentũ societatis sue: vbi alij qui nullam cum bonis habent societatem destruuntur. Sic patet de viris Lachis destructis et captis ab hostibus.

De quibus dicitur Judic.xviij. Q2 cũ nullo hominũ haberent quicq̃ societatis. 2

Arti.j. ¶ Ex quo ergo maxima est bone societatis vtilitas: ⁊ male periculum: sicut patebit in sequẽtibus: socij sunt diligẽter ꝓbandi anteq̃ societas firmetur: vel a quocũq̃ quis ratione societatis ad aliquid faciẽdum inducatur. Quia sicut mercator diligenter considerat quã per viam habeat societatẽ nec libenter latronibus se associat. Peregrinus etiã diligẽter inquirit versus quã terram homines vadunt q̃ ipsi per viam petunt societatẽ. Et si ipse versus terrã sanctam peregrinetur: nõ associat se eis qui contrariam vadunt viam sed societatẽ illorum declinat. Ita qui intendit ire versus celum diligenter inquirat q̃ vadunt per viam illam et qui non: quando aliquorum se ei offert societas ⁊ declinet illos qui vadũt versus infernum.

Fili mi ne ambules cū eis: pedes illoꝝ ad malū currūt Prouerb. j. Sed societatē illoꝝ deuita: exēplo Jacob qui societatem Esau vitauit dicentis. Ero socius itineris tui Gen. xxxiij.

Arti. ij.
3 ¶ Huius ergo exemplo malorum deuita societatem: que primo est instabilis q̄tum ad seipsos: secūdo q̄tū ad officia. Q꞉ nāq꞉ maloꝝ societas sit instabilis inter
Exm ipsos malos: patet tam per exemplū ostensum. A. xxj. 26. q̄ etiam per exemplū qđ in quibusdam antiquis gestis sancti Nicolai continetur: de societate diaboli et furis: quorum primus iuit versus domū quendā vt infantem strangularet: quē mater ei frequēter vederat quando de nocte lachrymabat: sicut ibi continet. Fur vero iuit versus eandem domū vt porcū furaret: quoꝝ vterq꞉ alteri obuians alteri consilium suum reuelauit sub sigillo confessionis. Fur vero a diabolo quesiuit: si mater aliquo modo puerū suum custodire posset: qui sub pacto secreti ei dixit ꝙ sic: quia quando flere incipiet si ipsum solito modo maledicendo tradat: ipsum asportabo: si vero ipsum tunc benedicat non habebo in ipso potestatē. Quibus simul ad domū venientibus: et parum auscultantibus: incepit puer lachrymare ad matrem vero excitatam ⁊ cum murmure ei maledicere incipientē: fur clamauit dicens: benedicite: qđ ipsa perterrita audiens dixit benedicite: diabolus vero videns suū consiliū reuelatū: clamauit dicens: capite latronē: qui chordam habet ligatam ad tibiā porci. Sic quādo malus homo qui magnam habuit societatē cū diabolo vel eius mēbris: cui multa mala reuelauerūt incipit consiliū diaboli in cōfessione reuelare: ipse eū diutius persequit. Vel qn̄ duorum in malo confederatorum vnus ad fidelem ⁊ bonam cōuertit vitam: veritatē dicendo et specialiter in aliqua causa contra alium: alius ipsum quasi inimicū ꝓsequit et omnia que de ipso scit reuelat. Nota. A. xxj. 26. Talis ergo est societas inter se: de qua Esaie. j. Principes tui infideles socij furum.
4 Iterum nec ad quoscūq꞉ alios siue bonos siue malos stabilem tenēt societatē vel amicitiam: nisi ꝓ tempore quo suū vident auantagiū: quo cessante ad inimicitiā cōuertunt. Sicut canis de quo dictum est. F. j. 17. Et si apertum colorem non habent hoc faciēdi: occasiōes
Exm tamen querunt nocendi et decipiendi in hoc exemplū sequentes cuiusdam prelati: de quo fert ꝙ subditū suū coram eo venientē: cum nimis longa barba vituperauit: ꝙ cōtra statum suū barbam portauit: iterū rasum venientē reprehēdit ꝙ quasi inberbis nimis iuuenis esset ꝓ statu quem tenebat. Sic qualitercūq꞉ te habeas ad socium falsum semꝑ occasiones pretendet: ꝙ te nō habeas sicut habere deberes et specialiter qn̄ videt te in aliqua aduersitate vel ꝙ auantagiū suū erit melius cum alio: tunc tales opponet instantias improperādo que nunq̄ fecisti vel cogitasti. Et de tali socio scribit Eccl. vj. Est amicus socius mense: et nō permanebit in die necessitatis.

Arti. iij
5 ¶ Societas ergo talis tam periculosa est fugienda: nō solum quia est instabilis: sed etiam quia vnus malus in societate totam societatem verbis turpibus vel iuramentis vel detractionibus maculat. Et sicut chorda de pelle lupina in cithara: totam melodiā corrumpit: quia sicut mercator in nundinis merces suas aperit et ostēdit: ita mercator diaboli in societate merces cordis sui ostēdit. Nam ibi ex abundantia cordis os loquit: luxuriosi luxuriosa et inuidi maliciosa: et sic de alijs loquit. Et hoc est ꝙ dicit beatus Gregorius in pastoralibus: ꝙ inepte leticie nundine sunt diaboli: in quibus nundinis diabolus per mercatores suos qui alios ad similem inclinant culpam multos lucrat. Sicut patet per exemplū. B. ij. 16. quia quilibet conatur sociū sibi similē facere: sicut patet. S. viij. 21. in fine: in quo nisu frequēter ꝓualet: dū socius socio in malis cōdescendit ne displiceat: sicut Adam condescendit Eue. C. ij. 2. Sicut eñ tunc mala societas Adam decepit mulieris sicut patet per hoc ꝙ dicit Gen. iij. Mulier quam dedisti mihi sociam dedit mihi ⁊ comedi. Et Petrū mulier christū negare fecit Matth. xxvj. de quo dicit Remigius videte q̄ noxia sunt prauorum hominum colloquia: qui coegerunt Petrum apostolū negare dñm: quem inter discipulos iam fuerat dei filium cōfessus. Sic adhuc mala societas et specialiter mulier multos decipiūt: sicut Adam et multos suis colloquijs christū negare faciūt de facto: nam talis societas aspectus ⁊ loquela tactus et cohabitatio est morbus contagiosus sicut lepra et infectiuus sicut aer malus: sicut patet per auctoritatē beati Greg. D. vj. 7. Et sicut tactus picis de quo Eccl. xiij. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea: et qui cōmunicauerit superbo induet superbiam. Sic amicus stultorū similis efficiet eis Prouerb. xiij.
Hoc nāq꞉ quotidiano videt experimēto: ꝙ videlicet **6**
innocētes et recti qui tāq̄ lampades clare in religione ponuntur: ex mala societate tāq̄ ex oleo corrupto efficiunt nigri: ita ꝙ non retinent ignem. Ita qui ex societate mala venirūt ad facta que nūq̄ venissent: qui oēs conuersantes vt alios sua cōuersanōe inficiūt. Primo signatur per ignē quia ignis ꝓxima sibi igniendo sibi assimilat Sic ⁊c. Unde Apoc. ix. Vidi inquit equos et qui sedebāt suꝑ eos habebāt loricas igneas ⁊ de ore eorum procedebat ignis fumus ⁊ sulphur. Equi sunt peccata ad infernū portantia: lorice malorum colligationes igneas: et de ore eorū ꝓcedebat ignis blasphemie et iuramēti et sulphur turpiū verboꝝ ⁊c. Secūdo **7**
cōparant aque ꝓ tanto: quia sicut aqua citius ignem extinguit: q̄ ignis aquā calefaciat: ita mala societas citius malos facit q̄ bona bonos. Vna nāq꞉ fatua mulier decorata suo aspectu et loquela citius centū ad concupiscentiā malam cōuertet q̄ optimus homo sua ꝑdicatione viginti ad cōcupiscentiā bonā et desertionē mali. Et causa est intrinseca: quia sensus et cogitatio humana prona sunt ad malum Gen. viij. Et causa est extrinseca: quia illi qui trahunt ad diabolum ꝓmittūt munera vel illi qui trahuntur sperant habere delectationes. Tales non aduertunt ꝙ necesse fuit Petrū societatem illam que ipsum ad negandū induxit deserere anteq̄ veram ageret penitentiā et ad discipulatū reciperetur: sicut patet Matth. xxvj. Egressus inquit foras fleuit amare. Unde Remigi⁹. Qui in atrio Cayphe sedens non poterat agere penitētiā: egredit foras de impioꝝ consilio vt pauide negationis sordes amaris fletibus lauet. Ex quo patet q̄tum noceat societas mala: et q̄tum iuuat recedere ab ea. Ideo dr̄ Eccl. vij Discede ab iniquo et deficiēt mala abs te. Et Prouer. xiij. Qui cum sapientibus gradit: sapiens erit.

¶ Ex isto articlo vltimo patet: ꝙ societas mala est periculosa: quia deo displicet. Q꞉ eñ deo displicet tam socius trahens alium ad malum patet: quia bon⁹ pater odit trahentē filiū suum ad malum ludum vel ad lupanar ⁊c. q̄ etiam tractus assensum prebens: sicut patet per filium qui magnam societatem habet cum proditoribus patris sui ⁊c. Q꞉ si feceris: patet ꝙ societatē amittis dei: quia societatem habes cum malis. Unde dicit Deut. vij. ꝙ dederit preceptū filijs israel ne haberent societatē maloꝝ. Et si contra fecerint. Sequit. Irascet furor dñi contra te ⁊ delebit te cito. Sicut pꝫ **Arti. iiij. 8**

ij. Paralipo. xix. de Josaphat qui in multis deo pla-
cuit: tamē quia cum Achab malo societatē habuit: p-
pheta a deo missus ipsum reprehendit dicēs. Impio
prebens auxiliū: et his qui oderunt deum: amicitia cō
iungeris τ idcirco iram dei merebaris. Et .j. Machab
ix. patet ꝙ Judas Machabeꝰ in primo bello occisus
fuit: postꝗ cum Romanis se cum alijs iudeis socia-
uit: qui eis rescripserūt et remiserunt in Hierusalē vt
essent in memoriale societat' et pacis. j. Machab. viij.
Arti. v. ¶ Ex qua patet historia: ꝙ malorum societas est peri-
9 culosa: quia ducit ad penam. Circa cuiꝰ declarationē
sunt tria dicenda. Primo intentū. Secūdo ostendetur
ꝙ postꝗ ad penam duxerint tanꝗ ingrati nō iuuāt.
Ex quibus tertio concludet: ꝙ societas talium est fu-
gienda. Circa primū sunt tria dicenda. Primo namqꝫ
ostendit intentum. Secūdo ad hoc adducet exemplū.
Et tertio reddet ratio. Quantum ad primū intentū est: ꝙ
propter societatē malorum boni affligunt tpaliter: quāqꝫ
etiam eis non assentiētes. Sicut patet quāqꝫ de his qui
in societate inuenti latronū incarcerant: et forte suspē-
dunt. Hoc namqꝫ ostensum est. T. v. arti. ij. per totum.
Et confirmatur Josue. vij. vbi de populo dicit deus
propter Achan qui tulit de anathemate. Non ero vltra
vobiscū donec cōterans illum qui huius sceleris reus
est. Sequitur. Non poteris stare contra hostes tuos.
Sicut paruit coram hay vbi oēs fugati fuerunt propter
illum et aliqui occisi: Tpaliter vero et eternaliter tūc cū
eis affligunt qui eis cōsentiūt. Exemplū hoc ostendit
de arboribus vel alijs rebus simul ligatis: in quibus
videmus ꝙ vna cadēte alia cadit. Sic τc̄. Ratio hor
est: quia dum illorū societatē diligunt: peccatis illorū
cōsentiunt: iuxta canonem qui dicit: ꝙ cōsentire dicit
qui peccati amabilem se prebet. dis. xciij. si inimicus.
Et sine scrupulo societatis occulte nō est: q manifesto
facinori non nitit obuiare. lxxxiij. dis. error. et extra. de
senten. excō. q̄re. Talis namqꝫ est quasi soporem morti
10 socians. Judic'. iiij. ¶ Quantum vero ad secundā partē
huiꝰ articuli multis placet alijs associaris: ꝙ alij mor-
tem incurrant spūalem: et ad hoc eis frequēter suadēt
vt faciāt propter que corporaliter moriunt vel spūaliter
vel vtroqꝫ modo: quā mortem cū incurrerint eos au-
11 xilio derelinquūt τc̄. ¶ Quantum vero ad tertiam partē.
Si malū qui tibi societate conat copulari: vel anteꝗ
ipsum malum scires: amicitia cōiunctꝰ est ad bonū cō-
uertere non possis: vinculum scindas societatis: ne in
abyssum ab illo traharis: tanꝗ ei societate copulatus.
Exemplū in hoc primo tenens dei qui peccantes an-
gelos et homines de societate sua eiecit: tam in celo ꝙ
in terra: et de inferno eijceret si infernū haberēt ad so-
latiū. Secūdo exemplū tenens Joānis euangeliste q
hoc fecit et hoc docuit. Quod hoc fecit patet in iure cano-
nico. xxiiij. q. j. omnis qui: vbi recitant verba Bede
sup eplām Joannis sub tenore sequenti: narrat enī de
Exē illo auditor eius sanctissimꝰ et martyr fortissimꝰ Po-
licarpus smyrneorū antistes: quia quodā tpe cū apud
Ephesum balnea lauandi gratia fuisset ingressus: et
6 vidisset ibi Corinthū exire cōtinuo discessit non lotus
dicens: fugiamꝰ hinc: ne balnea ipsa corruant: in qbꝰ
Corinthus lauat inimicus veritatis. Quod etiā hoc do-
cuit patet. ij. Joh. c. vnico. Si quis inquit venerit ad
vos et hanc doctrinā non habet nolite recipere eū in
domū: nec aue ei dixeritis qui enī dixerit aue illi: cōmu
nicat eius operibꝰ malis. Tertio exemplū tenēs cuius
cūqꝫ hominis volentis sanitatē conseruare corporalē.
Talis namqꝫ de societate sua naturali sanguinē eijcit su-
perfluū: ne totū corpus corrumpat: vnam ouem mor-
bidam eijcit τc̄. Sic de cōsilio Moysi separamini a ta-
bernaculis impiorū ne pereatis. j. q. j. si quis inquit: con
siderantes quia que societas lucis ad tenebras: christi
ad Belial. ij. Cor. vj. Ideo beatus Greg. iij. pastora-
lium. c. xlvj. Non sunt inquit diligēdi mali: perfecto
inquit ps̄. cxxxviij. odio oderam illos odiēdo videlicꝫ
vicia et diligēdo naturā. Idem sup Ezechielē homel'.
ix. dicit. ꝙ stultū est eis placere: quos scimus deo non
placere.
¶ Et preterea si oīno volumus eis placere nō possumꝰ Arti. vj.
si diu boni esse voluerimꝰ. Cuius causa in parte tacta 12
est. J. x. s. Pro quo duo sunt aduertēda. Primū est ꝙ
mali magnā gaudent habere societatē. Secundū est ꝙ
diu bonorū nolunt habere societatem. Primum patet
per verba illorū quo cōiter dicunt: quocūqꝫ iuerimus
siue ad celum siue ad infernum societatem magnā ha-
bebimus. Sed aduertant tales quale solatiū esset eis
in hoc seculo: societatem habere multitudinē circa eos
leonū rapaciū vel serpentiū venenosorū vel bufonū.
Si ergo minaret alicui ꝙ in nemore ligatꝰ deponi de-
beret: vbi sciret multitudinē esse pdictarū bestiarum:
quale solatiū esse diceret ibi multas habebo socias: nisi
posset eas mitigare. sicut Job. xxx. Frater fui draconū:
et socius struthionū. Secūdo aduertāt ꝙ non minꝰ ar-
debunt: quia plures ardebunt. ¶ Quantum ad secundā 13
partem huius articuli mali qui bonos peruertere non
possunt: nec eis similes efficere: eorū fugiūt societatem
sicut lupus et vulpes canem et puer virgam. Ita ma-
lus nō venit ad lucē vt nō arguant opa eiꝰ Joh. iij. τc̄
Et sic etiā in hoibus hō sibi simili sociabit Eccl'. xiij.
¶ Ex quibꝰ apparet ꝙ ex his quibꝰ quisqꝫ amore diu Arti. vij.
associat: conditionē propriā cognoscere potest: qa ex quo 14
similis sibi simili associabit: conditionē videns illius
cui sociat: quasi in speculo conditionē propriam. id est al-
teri similē videre potest. Sicut namqꝫ mortuus nō ab-
horret societatē mortui: ex hoc ꝙ similem habet condi
tionē. Ita in proposito. Et sicut iterū cognoscere potes:
ꝙ quis alleū comedit ex hoc ꝙ os fetidū alterius qui
hmōi comedit nū sentit. Ita si vicia alterius te nō gra-
uant: signū est ꝙ tu viciosus sis. Et hoc etiā signū est
in quocūqꝫ qui criminosis sine tedio vite illorū τ affe-
ctione et nisu correctionis sociat: quia sm Aug. lib. ij.
cōtra permenianū: τ habet i iure canonico. xxiij. q. iiij
ita plane: tripliciter quis malis sociat: aut cōmittendo
aut fauēdo: aut nō corrigēdo: quō inqt permenianus
incorruptus poteris pmanere qui corruptis socians.
Ex quo videt velle ꝙ qui aliquo triū pdictorꝫ modorꝫ
corruptis sociant: tam a seipsis ꝙ ab alijs cognosci po
terūt: quā corrupti et abominabiles facti sunt. in ps. xiij
Hec ergo sunt signa: sicut dicit ad Phil'. iij. ad co-
gnoscēdū illū et societatem passionis illius τc̄.

Sortilegij siue cuiuscunqꝫ S xi

diuinationis. Primo in generali ostendet in-
uentio et prohibitio et sortilegorū maledictio. Secūdo
in speciali ostēdit carminaticiū error. Tertio deceptio
ostendit que fit in cartulis et ligaturis circa collū por-
tatis et obuiationibꝰ et vocibus auium et cōstellatio-
nibus. Quarto deceptio ostendit que fit per diuina-
tionem et illusionē somniorū. Quinto deceptio osten-
ditur illorū qui dicunt se de die vel de nocte a quodā
pulchro populo rapi vel cum eis loqui vel volare seu
quicquā societatis habere. Sexto quare effectus diui-
nationis seu sortilegij aliqā veraciter eueniunt: et quare
deus hoc pmittat: et quantum deus permittat malignos
spūs in talibꝰ preualere. Septimo tā sortilegorū ꝙ etiā

credentiũ eis inepta ostendit᷑ respõsio cũ reprobatiõe.
Octauo oim sortilegorũ pena ondit᷑ et piculũ: atq; pe
na piculũ stulticia ⁊ infidelitas oim illoꝝ q̇ eis credũt.
Arti. j. 1 ¶ Primus articulus tres partes cõtinet: inuẽtionem:
ꝓhibitionẽ et maledictionẽ: quarũ quelibet ex alia de
pendet. Nam ex hoc ꝙ omnis talis supstitiosa vani
tas sit a diabolo inuẽta: sequit᷑ rõnabiliter eius prohi
bitio: et quib9 sequit᷑ sup contrariũ faciẽtes et talia il
licita exercentes maledictio. ¶ Circa ad primã partẽ
ꝙ omnis sortilegij ars et species sit a diabolo inuenta:
patet primo auctoritate Aug. de ciui. dei; et habetur
xxvj. q. ij. qui sine saluatore. Hec inquit vanitas ma
gicarũ artiũ et traditiõe malorũ angelorũ in toto ter
rarũ orbe plurimis seculis inualuit; per quandã scien
tiam futurorũ et inferorũ et ꝑ inuẽtiones eorũ inuẽta
sunt aruspicia: augurationes et ipsa que dicunt᷑ oracu
la et necromãtia. Sed de hoc vltimo verbo maius du
bium videt᷑: quia in necromantia vident᷑ fieri chara
cteres et alia signa: que per demones vident᷑ artari ad
cõparendum et ad respõdendũ ad interrogata: qui et
aliter nõ vident᷑ velle vera dicere; nisi ad hoc artarent᷑
dictis vel factis incantatorũ et cõiuratorũ: postq̃ etiã
eis cõparuerint quasi inferioribus ⁊ ad faciendũ im
perium illorũ obligant᷑. Sed non videt᷑ verisimile: ꝙ
demones artẽ inuenissent: vel hominib9 tradidissent
ꝑ quã homines qui eis inferiores sunt natura eis im
perassent: quia nõ videt᷑ stare cum superbia eorum ꝙ
velint subesse vbi possunt pesse. Cui argumẽto respõ
detur per Aug. de ciui. dei. li. x. c. xj. Quicquid inquit
demones faciũt verbis: signis: ptractionib9: aspecti
bus et hmõi: totũ ad ludificationẽ faciunt hominũ.
Ex quo patet ꝙ sicut artem illam ad hominũ inuene
rũt deceptionẽ vt homagiũ ab eis haberent et seruitu
tem ad multorũ perditionẽ. Ita fingunt se per artem
illam astringi vbi nõ astringunt᷑: vt maius habeant
homagiũ et diligentiorẽ seruitutẽ: et plures supplica
tiones et inuocationes et oblationes specialiores: q̃les
eis dãt qñ nõ statim veniũt. sicut patet. iij. Reg. xviij.
vbi sacerdotes Baal quãdo Baal non statim affuit:
inciderũt se lanceolis vt sanguine ꝑfunderent᷑ q̇a de
mones sm magistrũ in historia scholastica super locũ
illum: multũ oblectant᷑ oblatione sanguinis humani.
Non enĩ artari possunt per virtutẽ vel potẽtiã hoim
naturalẽ: cũ sint natura hominib9 superiores: nec per
virtutẽ sanctitatis vel miraculi. Sicut christus et alij
sancti legunt᷑ eos artasse: quia coniuratores et necro
mantici sancti non sunt: nec miracula facere possunt.
Nisi forte dicere velis ꝙ artant᷑ ꝑ inuocationẽ nois
dei. Sed hoc stare nõ potest ꝓpter duo. Primo q̇a con
iurati ꝑ nomẽ dei a malis eis non obediũt: sicut patet
Act. xix. vbi quidam exorciste legunt᷑ demonẽ adiu
rasse per Jesum quẽ Paulus p̃dicabat: ꝙ exiret de ho
mine obsesso: quibus respõdit: Jesum noui: et Paulũ
scio: vos autẽ qui estis? et insiliens in eos verberauit
eos egregie: et incussus est timor omnib9 exorcistis: vt
nõ auderẽt ampli9 demones in hũc modũ adiurare.
Secũdo quia hoc dato adhuc prior staret dubitatio;
quare videlicet voluerunt in arte illa tradere: quõ per
inuocationẽ nominis dei artarent᷑. Relinquit᷑ ergo ꝙ
2 artari fingunt se vt plus decipiant. ¶ Ex quo rationa
biliter sequit᷑ talis artis ꝓhibitio in diuersis sacre scri
pture locis. Primo Leuit. xix. Non augurabimini
neq; obseruabitis somnia. Et iterũ eodẽ li. c. xx. Ania
q̇ declinauerit ad magos ⁊ ariolos ⁊ fornicata fuerit
cum eis: ponã faciẽ meam cõtra eam: ⁊ interficiã eam
de medio populi mei. Item aplus Gal. iiij. quibusdã
talia obseruantibus scripsit dicẽs. Dies obseruatis et
menses et tpa et annos; timeo ne sine causa laboraue
rim in vobis. Item dñs ait discipulis Act. j. Nõ est
vestrũ nosce tpa vel momẽta: que pater posuit in sua
potestate. In iure vo canonico talis ars est prohibita
in multis locis: et specialiter. xxvj. q. per totũ: vbi etiã
q. vij. non obseruetis: adducit᷑ Aug. dicens. Non ob
seruetis dies qui dicunt᷑ egyptiaci: aut kalendas Ja
nuarij: in quibus cantilene quedã et comessationes et
in quibus ad inuicẽ dona donant᷑ quasi in principio
anni boni fati augurio: aut aliquos menses aut tem
pora aut dies aut annos aut lune mẽsis solisq; cursuꝫ:
quia q̇ has obseruat aut consentit obseruãtib9: magis
ad suam damnationẽ tẽdit. Dies egyptiacos qui ad
huc intitulant᷑ in quibusdã kalendarijs: quos obser
uant nolẽtes sibi minuere: sm glo. sunt: quos egyptij
inuenerũt vt qui aliquod opus tali die inchoaret: ma
lum exitũ haberet: quos christiani male obseruãt. Pre
dicta etiam sunt cõtra illos qui vxores ducere nolunt
nisi crescere luna. In lege vo ciuili tales artes ꝓhibite
sunt. C. li. ix. ti. de male. et necroma. per totũ: vbi tales
malefici vocantur. Ex quo patet ꝙ artes illorũ ꝑ cõsi
lium malorũ angelorũ sunt inuente. Ex quib9 duob9
tanq̃ ex duob9 p̃missis sequit᷑ conclusio. Omniũ illis
vtentib9 vel cõsentientib9 dei maledictio cum illo luci
fero cuius et medici sunt. Nam habet anima medicos
viros videlicet spũales. Et natura suos. Et diabolus
suos habet medicos et ꝓphetas a quo salariũ accipiũt
quia ⁊ cũ illo et primis parentib9 voluit diuinitatis eis
iura attribuere. Nãq; sanitatẽ et futura prescire solius
dei est ⁊ cui ipse voluerit reuelare. xxvj. q. v. c. primo.
Et Esaie. xlj. Priora et nouissima annunciate mihi: et
dicam ꝙ dij estis. Qz etiã cõferre sanitatẽ ꝓpter natu
ralem vsum ad sanctos dei ꝑtineat. patet Mar. vlti.
vbi de sanctis tñ loquẽs: dicit. Super egros manus
imponent et bene habebunt ⁊c̃.
¶ In quo error cõuincit᷑ carminatricũ: que nec sunt Arti. ij.
fideles nec sancte nec mũde: nec ꝓpter deum sed ꝓpter 3
tpale lucrũ: sup egros manus imponũt. Circa quorũ
dicta et facta et doctrinã est diligẽter cõsiderandũ sm
sanctũ Tho. in summa. q. xcv. arti. ij. Vtrũ videant᷑
naturaliter posse effect9 causare: et si sic nõ erit illicitũ.
Si aũt naturaliter nõ videant᷑ posse tales effect9 cau
sare: cõsequẽs est ꝙ ꝑtineãt ad quedã pacta cũ demo
nib9 inita: vt patet ꝑ Aug. xxj. de ciui. dei. Errãt ergo
tripliciter in dicto: q̇a mẽdaciter dicũt se posse talia fa
cere. i. sanare: vel res perditas inuenire et sine pctõ: vt
alios eis credẽtes decipiãt: et miserũ victũ lucrent᷑ per
mẽdacia: qđ ꝑ hoc faciliter ꝑpendi põt: ꝙ tali talia di
cũt et faciũt intẽtiõe: q̇a apud aliquos visum est: ꝙ no
lunt aliq̇d facere vel dicere: nisi aliqua certa eis portẽt
sicut panẽ farinã sal ⁊ hmõi vel pecuniã. Oẽs etiã illa
arte vtẽtes vt cõiter sunt indigẽtes: ex quo p̃sumit᷑ ꝙ
artẽ illã exercẽt ꝓpt lucrũ acceptũ vel speratũ. De istis
ḡ specialr dictũ videt᷑ illud Michee. iij. Prophete ei9
in pecunia diuinabãt: et super dñm non requiescebãt.
Secũdo errãt in facto carminationis: quã nõ faciunt
cũ herba medicinali: sicut medici corporũ: nec cũ sym
bolo et oratiõe dñica vel euangelio Matth. sicut Bar
nabas. Et si orationẽ dñicam dicũt: nõ tñ in ore illorũ
sanat ꝓpter duo. Primo q̇a aliqua noĩa ignota ⁊ etiã
dicta falsa admiscẽt: sicut patebit infra. c. c. arti. vij. vbi
aget᷑ de illoꝝ respõsionib9. Secũdo q̇a illud qđ faciũt
est cõtra ꝓhibitionẽ legis diuine: canonice et ciuilis:
sicut ostẽsum est arti. j. Et cõtra doctrinã tot9 ecclesie.
Ergo si bonũ esset qđ faciũt: cessare tñ deberẽt propter

tot ꝓhibitiones: et ne factū illorū ab alijs in exemplum
vertat̃ perniciosum. Tertio errāt in doctrina. Uel qꝛ
docēt ibi inueniēdas vbi inueniri nō possunt: et a ta-
libus asportatas q̃ illas nūq̃ꝫ asportauerūt: et sic illos
diffamāt: et odiū inter illos faciūt. Uel quia docēt ali-
quas res vel ignotas lr̃as circa collū vel in bursa por-
tari vel in capellis vel in vestibꝫ ligari vel consui: vel
forte res notas et alias obseruationes de eundo ad cer-
tū locū: vel circa certū locū tot vicibꝫ: vel ad dandum
tm̄ vel faciendū aliqḋ tale: p qḋ rem perditā vł amorē
vel sanitatē recuperabit vel cōtinuabit vel ꝓpositum
suū in omnibꝫ obtinebit: vel de dicēdo aliqua: cū certū
sit q̄ oia talia dicta vel facta naturalē efficaciā nō ha-
beāt talem effectū ꝓducendi: manifestū est q̄ oia talia
dicta facta et docta sunt supstitiosa et illicita ⁊ alīq̃ꝫ ido-
latria et infidelitas ab omnibꝫ spernēda: cū his q̄ im-
molabant hostias suas demonijs Leuit. xvij.

Arti.iij 4 ¶ A quo errore et deceptiōe. Primo nō sunt imunes:
qui aliqua scripta circa collū portāt: in quibꝫ sunt aliq̄
characteres vel noia ignota inscripta: quasi essent ma-
gna dei noia vel angelorū. Quia sicut dicit Chrysost.
Multi cōfingūt aliqua noia hebraica angelorū: ⁊ scri-
būt et alligāt: que nō intelligētibꝫ metuenda videntur
et etiā cauēda sunt: ne aliquid falsitatis cōnectāt. Cru-
cem ḋo ⁊ verba euāgelij sine aliquo fermēto admixto
portare licet: ita tamē q̄ nō credat̃: q̄ diuina verba vł
crux minorē habeāt efficaciā: si verba alio tpe scribant̃
q̄ꝫ dū euangeliū in ecclesia legit̃: vel q̄ crux minus ha-
beat efficacie: nisi fiat dū passio legit̃. Illa nāq̃ꝫ p̄dicta
noia que credūt vł dicūt esse dei vel angelorū dū igno-
rant que sunt noia: possunt esse demoniorū. Si ḡ noia
sunt diaboli: nullū inde portans bonū consequet̃ effe-
ctū nisi peccatū: quia illa ꝯtra ꝓhibitionē portat eccle-
sie. Nec characteres illi ignoti: in quibꝫ habet̃ species
tri modo ꝯtrahendi vel etiā imagines quas astrono-
micas vocant: aliquem effectū ex se ꝓducere possunt:
et si aliquē ꝓducunt: erit ꝓpter causas tangēdas infra
e.c. arti. vj. In illis nāq̃ꝫ tacita habent̃ pacta cū demo-
nibus: fm̄ sanctū Tho. in sum. q. xcv. arti. ij. Secūdo
qualiter decipiant̃ augures: qui in sternutationibꝰ vel
Exẽ vocibus diuinant auium: ostendit̃ p exēplū fatue mu-
lieris: de qua fert̃: q̄ ad mortē infirmata: nullo modo
confiteri vel sacramēta recipere voluit ecclesiastica di-
cens se adhuc p quinq̃ꝫ annos supuicturā: qꝛ audiuit
Cuculus cuculū quinquies sibi ad questionē de vita respōdētē:
credens per hoc sibi de vita adhuc quinq̃ꝫ annos sup-
esse: et sic decepta: mortua fuit: credens per auis gar-
ritū scire qḋ deus noluit ꝓphete reuelare dicēti. Et nu-
merū dierū meorū quis est: vt sciam quid desit mihi.
5 Tertio qualiter ab ista deceptione nō sunt imunes: q̄
in obuiatiōibꝫ vel strenarū dationibꝫ: quas vēditores
cōsiderāt qui primo mane nihil mutuare volūt: ante-
q̄ꝫ aliquid vēdiderint vel strenam acceperint: credunt
q̄ sic meliꝰ lucrabunt̃. Sed ex mala illorū credulitate
Exẽ damnū: lucrū ḋo nūq̄ꝫ habere possunt. Exemplū ad
hoc habet̃ de quadam muliere se signante vt fertur in
mane cū sacerdoti obuiaret: que respondit interrogāti
causam q̄ hoc fecit: ne aliqḋ infortuniū illa die accide-
ret ei. Cui ille: credis q̄ peius tibi cōtinget: quia mihi
obuiasti: at illa timeo inq̄t. Cui ille: reuera fiet tibi sicẽ
credidisti: nā vnū habebis īfortuniū: qꝛ mihi obuiasti:
et ipsam p scapulas apꝑhēsa ī foueā ꝓiecit lutosam, di-
cēs: fiat tibi sicẽ credidisti Math. viij. Ecce infidelitas
sua tm̄ sibi nocuit: nā si et sine īfidelitate obuiasset nec ei
obuiatio nocuisset. Sic est ī oībꝫ talibꝫ. Nā si oia facta
fecerl'; q̄ īfidelitas dictat tibi: q̄ si ea sic fecerl'; dānū ha-
bebis sine īfidelitate nūq̄ꝫ ꝯtinget īfortuniū: et si nihil
horꝫ feceris, vt ex dimissiōe taliū circūstātiarꝫ lucrū eue-
niat: nunq̄ꝫ inde a deo reportabis emolimentū. Quia
fm̄ Chrysosto. Iusticia dei nescit patrociniū dare cri-
minibus. Nota de ista materia ⁊ quare plus timēt ob-
uiare bonis q̄ malis. I. x. 5. Quarto specialiter etiam
nimis cōsiderantes cōstellationes: in quibꝰ aliqui cō-
cipiunt̃ aliqui nascunt̃: et asserētes q̄ necesse est eos ta-
les esse quales habuerunt cōstellationes decipiuntur:
ostendit Aug. v. de ciui. dei. c. vij. dicens: q̄ nouit ge-
minos conceptos et natos sub eadem constellatione:
quorū vnus fuit masculus alius femina: cum tamen
sexus maxima sit corporū diuersitas. Eadem etiam in-
stantia potest fieri in moribus de Esau et Iacob ⁊c.
Ibidē etiā. c. viij. ostendit idem in alijs rebus tam na-
turalibus q̄ voluntarijs: quia dato q̄ vno die et tem-
pore incipiant aliqui seminare et plātare et vxores du-
cere: q̄ꝫ tñ accidat inter illa diuersitas: videmꝰ et herba-
rū et animaliū et fructuū. Nam sepe contingit q̄ vna
pars frumēti comedit̃ ab auibus: alia cōsumit̃ ab eru-
gine: et q̄ vnus de vxore gaudeat et alius doleat: et tñ
sub vno fato et cōstellatiōe fuerunt grana seminata et
vxores accepte. Falsitatē ḡ oim taliū genearcorū sacre
scripture ondit auctoritas Eccl. xv. Cōstituit inq̄t deꝰ
hoiem ⁊ reliq̄t eū in manu cōsilij sui: adiecit ei mādata
et p̄cepta sua. Si volueris mādata cōseruare cōserua-
bunt te. Apposuit tibi ignē et aquā ad quod volueris
porrige manū. Ex quo patet q̄ libertatē volūtatis et
nō necessitatē cōstellationis opera sequunt̃ meritoria
cum gratia: et demeritoria sine gratia.

¶ Circa ḋo deceptionē q̄ fiet apparitiōe ⁊ diuinatiōe Arti. iiij. 6
somniorꝫ tria sunt dicēda. Primo nāq̃ꝫ ondet̃ intentū
q̄ videlicet ex talibꝫ multi decipiūt̃. Secūdo opponet̃
Et tertio respōdebit̃. Primū ondet̃ tripliciter: exēplis:
euidētijs ⁊ autoritatibꝫ. Quū ad primū: exēplū primo
ad h̄ habet̃ a btō Greg. iiij. dial'. c. l. de quodā quē dia- Exẽ
bolus tali modo decepit. Fecit nāq̃ꝫ q̄ diu acadit sibi:
fm̄ q̄ somnia sua euigilās diuinabat: vt finalr̄ ipm̄ in
diuinatiōe somniorꝫ suorū cōfidentē deciperet: qḋ ⁊ fe-
cit. Nā quadā nocte somniū qḋ viderat interp̄tabat̃
q̄ lōga sibi supesset: p qua magnā pecuniā cupide cō-
gregauit: qua congregata inopinate ⁊ vita et pecunia
priuabat̃. Nup etiā in Italia quidā talis somniator Exẽ
somniabat: q̄ si q̄ndā occideret heremitā: fieret rex Ci-
licie: in q̄ dū cōsideret: sicẽ in alijs somnijs suis et diui-
natiōibꝫ cōfidere solebat: in q̄bꝫ etiā aliq̄n fm̄ diuina-
tionē ḋitatē forte inuenerat vt ī fine deciperet̃. Cū aūt
ipm̄ occidisset captꝰ suspēdebat̃. Demōes eñ videntes
hoies talibꝫ deditos diuinatiōibꝫ illis somniātibꝫ sic il-
ludūt ⁊ somnia illorꝫ ordināt: q̄ aliq̄n ēs eis ꝯtingit fm̄
diuinationē: qḋ etiā demōes ī cordibꝫ illorꝫ ponūt: vt sic
p duas vel tres diuinatiōes q̄s habēt sicẽ crediderūt: fa-
ciat eos ꝑcipe vnā vniuersalē: q̄ videlicet sic habebūt sp̄
⁊ decipiāt̃: et sic dr̄ Deut. xiij. fictor somniorꝫ interficiet̃.
¶ Euidētia magna ad h̄ haberi pōt videlicet q̄ diabo-
lus sic nitat̃ multos decipe ⁊ freq̄nt̄ p̄ualeat p deceptio-
nes q̄s facit vigilātibꝫ. Cū eñ in vigilātibꝫ rō magis
vigeat q̄ꝫ ī dormiētibꝫ: si vigilātes p dubiā ⁊ eq̄uocā lo-
quelā decipe conet̃ et p̄ualeat: qḋ mirū est si idē faciat
dormiētibꝫ: maxie eis dū vigilāt credētibꝫ. Sꝫ vigilā-
tes freq̄nt̄ p dubia oracula ⁊ missa decipit. Sicẽ pꝫ p̄mo
p h̄ qḋ recitat Aug. de ciui. dei: de Pyrrho rege grecorꝫ Exẽ
cōsulēte Apollinem: de bello futuro inter ipm̄ et Ro-
manos. Cui ille. Dico te Pyrrhe Romanos vincere
posse: qui postea in vno bello vincebat̃: et in alio vicit
Et versum pro vtraq̃ꝫ parte construere potuit.

Exm̄ ¶ Secūdo idē ostēdit̄ p historiā ptentā in chronica ro
manoꝝ pontificū: de illo qui diabolo homagiū faciēs
respōsum ab eo habuit: q̄ nunq̄ moreret̄ anteq̄ gra
tis inuraret Hierlm: qui hoc intelligēs de ciuitate: cū
ecclīam quandā in roma sic vocatā intraret: se deceptū
Exm̄ inuenit. ¶ Tertio idē pz p hoc qđ fert̄: q̄ cuidā tali re
spōsum dedit: q̄ nunq̄ moreret̄ anteq̄ induceret̄ in ebi
rotheca: quē postmodū villā quandā q̄ Hanut vocat̄
Exm̄ intrantē occadit. ¶ Quarto idē ostēdit̄ in historia scho
lastica: que pximat librū machabeoꝝ ad euāgeliū: de il
lo decepto q̄ pdixit mortē Antigoni in pirgo stratonis
certo die: qđ cū postea intelligeret non posse ptingere:
q̄ loc⁹ ille multū distabat: eodē tn̄ die in loco alio q̄ sic
vocabat̄ occisus fuit. Si g̃ tot decipit vigilātes: qđ mi
rabile si somnia multos errare fecerūt. Eccl̄.xxxiiij. De
quibꝰ dī Sap̄.viij. Visus somnioꝝ malorū turbaue
rat eos: p illusionē vicz ꝛ deceptionē illi⁹: de quo dicit
beat⁹ Gregori⁹.li.viij.moral̄.sup illo Job.vij. Terre
bit me p somnia ꝛ p visiones horrore cōcutiet me. Se
pe inquit malign⁹ spūs: his quos amore pītis vite vi
gilātes pcipit: pspera etiā dormientibꝰ pmittit. Et q̄s
formidare aduersa pside rat: eis hic duri⁹ somniū ima
ginibꝰ intentat: q̄ten⁹ indiscretā mentē diuersa q̄litate
afficiat: eāq̄ aut spe subleuās aut timore deprimēs cō
fundat. Licet vo sic oēs decipe nitat̄: non tn̄ p̄ualet ni
si in his quos vigilātes decipit. Sicut pz p hoc qđ se
quit̄. Quos aūt vigilātes nō supat: eos dormiētes gra
uius impugnat. Hec aūt supna dispēsatio benigne p
mittit: ne in electorū cordibꝰ ipē saltē a passionis pmio
7 somn⁹ vacet. ¶ Ctū ad secūdā ptē hui⁹ articuli: his
obuiare vident̄ exēpla Pharaōis: ꝛ Joseph: ꝛ pincer
ne ꝛ pncipis pistoꝝ: ꝛ Nabuchodonosoꝝ: ꝛ Danielꝭ: q̄
somnia obseruasse legunt̄: nec de hoc vitupant̄. In q̄
bus insup exemplis ostendit̄: q̄ somnia nō sunt vana:
quia oīa pdicta somnia magnum habuerunt effe
ctum sequentem. Quibus responderi potest per dicta
sancti Thome in sum.q.xcv.arti.vj.q2 pdicta somnia
ex diuina pcesserunt reuelatiōe: sicut ponit exemplum
de Pharaone. Nec ꝓpter hoc sequitur: q̄ fides adhi
benda sit somniis nostris: que vel ex diuina non proce
dunt reuelatione: vel saltem si pcedant hoc ignoram⁹
quia hec habētes Joseph vel Danielem qui interpre
tetur. In quo casu oīa somnia sunt diuine ordinatio
ni derelinquēda: quia si vtilia sint: vtilem effectū signi
ficantē: non min⁹ euenient: q̄ illa in deū pijcis: si ma
la ex tali fide pmereri posses: qꝛ deus sententiam de te
datam anteq̄ executioni demandaret̄ reuocaret: sicut
de Ezechia rege ꝛ de inimicis. Si vo ecōuerso oīno
vis somniis credere: si bona tibi a deo ostendant̄: pote
ris ex mala credulitate sequenti ea impedire: qꝛ credis
ꝯtra phibitionē apl̄i: qui ait. Nolite oīi spūi credere
ꝛ pranto sequimini Manassen malū: de quo dicit̄.ij.
Paral̄.xxxiij.q̄ obseruabat somnia: qđ inter alia mala
eius non numeraret̄: si malum non esset. Si vo mala
sint ꝛ damnosa: deus tibi contingere permitteret: sicut
credis: quia etiam in bonis meritis suis exigētibꝰ: ꝛ fi
de formata pmittit cōtingere sicut credūt. Math.viij.
Sicut credidisti ita fiat tibi. Et iterū Math.ix. Luce
xviij. ꝛ Marci.v. Fides tua te saluam fecit. Et in ma
lis demeritis suis ꝛ infidelitate exigētibꝰ: etiā ꝯtingere
pmittit sicut credunt. Et hoc aliq̄ experiunt̄ qui in iu
uentute dū talibꝰ crediderūt somniis ꝛ diuinationibꝰ
aliqua habuerunt somnia ex quibꝰ sciuerunt: quid eis
in crastinum fuit futurū. Sed postq̄ euacuantes ea q̄
paruuli sunt: de eisdem somniis nihil curauerūt: ꝛ tūc
nullus solitus sequebatur effectus. De somniis ergo
ꝛ quibuscunq̄ aliis oēm sollicitudinē vestrā pijcien
tes in eum.j. Petri.v.
¶ Hac insuper illusione decepti sunt mulieres: atq̄ in Ar.v.
hac parte magis inueniunt̄ culpabiles q̄ viri: que di 8
cunt se rapi a quodam populo ꝛ duci ad loca quedam
pulchra ꝛ ignota: que etiam dicūt se cum eis equitare
per multa terrarum spacia in tempeste noctis silentio: ꝛ
ꝛ loca plurima pertransire: ꝛ qui eis credunt: ꝛ q̄ loca
quecunq̄ clausa exeunt ꝛ intrant ad libitū. Circa quo
rū deceptionis declarationē duo sunt ostendēda. Pri
mo nanq̄ ostēdet̄ p auctoritatē iuris canonici ꝛ doctri
ne ecclīe: q̄ tales illusiones q̄s credunt eis fieri vigilā
tibus fiunt eis dormientibꝰ. Secundo ostenditur: q̄
siue fiat eis vigilantibꝰ siue dormientibꝰ: gl̄iari nō de
bent: quia a spiritu fit maligno. Primū patet ex Decre
to concilij Aequirēsi.xxvj.q v.episcopi: vbi post phi
bitionem cuiuscunq̄ sortilegij post etiā exhortationē
ep̄is ꝛ sacerdotibꝰ factam: q̄ hmōi vitia ī parrochijs
suis p viribus extirpent: subiūgit: dicēs. Illud etiam
nō est omittēdū: q̄ quedā scelerate mulieres retro post
Sathanā cōuerse demonū illusionibꝰ ꝛ fantasmatibꝰ
seducte: frequenter se pfitentur cum diana nocturnis
horis dea paganorū: vel cum Herodiade ꝛ innume
ra multitudine mulierū equitare sup quasdam besti
as: ꝛ multarū terrarum spacia ptransire in tēpeste no
ctis silētio ꝛc. Sed vtinā he sole in pfidia sua perissent
ꝛ non multos secū ad infidelitatis interitū pduxissent
Et parū infra. Si quidē ꝛ ipē sathanas qui transfigu
rat se in angelum lucis: cum mentē cuiuscūq̄ mulierꝭ
ceperit: ꝛ hanc p infidelitatem sibi subiugauerit: illico
trāsformat se in diuersarū psonarū spēs atq̄ similitudi
nes: ꝛ mētem quā captiuā tenet: in somnis deludens:
modo leta: modo tristia: modo cognitas: modo inco
gnitas personas ostendēs: p deuia queq̄ deducit: ꝛ cū
solus spūs hec patit̄: infidelis hō non in aīa sed in cor
pore euenire opinat̄. Et cito post paucꝭ interpositis se
quit̄. Quisq̄s hoc credit infidelis est: ꝛ pagano deterio
or. ¶ Ctum ad secūdā partem huius articuli. Si om 9
nino instare velint: q̄ h̄ eis siue in corpe siue extra eue
niat: necesse habent pcedere q̄ a spiritibꝰ fiāt malignis
ꝓpter duo. Prio qꝛ eis nocent. Secūdo qꝛ eos a nocu
mentis non liberant. Rōne primi est aduertēdū q̄ in
alio seculo null⁹ ꝓple esse credit̄: nisi bon⁹ vel malus:
bonus sicut illi in celo vel in purgatorio: mali sicut de
mones ꝛ dānati. Sed pmi eis nō psūt sic illudere: quia
ipsemet fatent̄: q̄ eas vberāt vel infirmas faciunt inter
dū: qm̄ cū eis loquunt̄ boni aūt post mortē malū nō fa
ciūt: nec dicere possunt q̄ sint aīe dānatoꝝ: qꝛ ille in in
ferno sunt: ꝛ exire non possunt ad libitū. Ergo pcedere
oportet q̄ sint demones: vt illa mala doctrina etiā ali
os in mala fide errare faciāt: ꝛ tam mortuos quos dā
natos asserunt: q̄ etiam viuos quos dānādos pnūci
ant diffamēt: ꝛ vt ab eis quibus loquunt̄ aliqđ secrifi
ciū habeāt. Hoc nāq̄ pfitent̄ q̄ ab eis q̄nq̄ cibos vel
panes petunt tanq̄ indigentes: ꝛ q̄nq̄ eis talia dant:
vt illos etiā ad dandū alliciant. ¶ Secundo illas a no
cumento nō pseruant: sicut patet p exemplū de mulie Exm̄
re que sacerdoti de hmōi ducatu confessa dixit: q̄ nul
la clausura sibi obstare posset: quin statim per auxiliū
ꝛ inuocationem illius populi esset vbi vellet. Tēabo
inq̄t sacerdos: ꝛ oīa firmans: ꝛ baculū in manu acci
piens: ꝛ ipsam egregie verberare incipiēs pcepit q̄ exi
tum quereret. Quem cum inuenire nō posset: fatere ne
cesse fuit: q̄ tam illorū auxiliū: q̄ ars in necessitate sibi
deficit. Ex predictis ergo patet q̄ necesse est fateri q̄ in
malo statu ꝛ a demone aliquo modo possessi sunt: vel

ꝓpter defectū baptiſmi vel ꝯfirmatiōis vel bone vite.
Ar.vj. ¶ Sed ſi ita ⁊ mirabile videtur: quare effectus diuina
10 tionis ⁊ incantatiōis aliqñ veraciter euenire videtur?
Circa quē articulū duo ſunt dicēda. Primo oſtēditur
quātū diabolꝰ decipiat ⁊ q̄re? Secūdo q̄nn̄ deꝰ pmit
tat ⁊ q̄re? Quātū ad pmū: diabolꝰ tm̄ decipit ſm Augu.
li.x. de ciui.dei.c.viij. quātū deꝰ pmittit ⁊ nō plꝰ. Si
Exm̄ cut pꝫ primo p exēplū de geſtis beati Grego. de q̄ fert
q̄ cū vellet quendā potentē de roma luxurioſum caſti
gare: duo necromātici illꝰ potētis p̄ce ⁊ p̄cio inducti:
ꝯiurauerūt demones ad tantū nocendū beato Grego
rio quātū poſſent. Cui amplꝰ nocere nō potuerūt q̄
eiꝰ equū vexare: cū ſupra pōtē tyberis eq̄taret: vt equꝰ
ipm̄ in flumine p̄cipitaret. Sed ſigno crucis demōes
fugauit: ⁊ equū ſanauit: necromātici vō ceci effecti ro
Exm̄ tā recognouerūt veritatē. ¶ Secūdo idē pꝫ p hoc qđ
ſcribit btūs Gregoriꝰ.ij. dial'. q̄ vicꝫ campanellā beati
Benedicti fregerūt: q̄ libēter plꝰ feciſſent: ſi deꝰ pmiſ
ſiſſet: ſicut oſtēdit idē btūs Gregoriꝰ. li.iij. dial'.c.xviij.
p hoc q̄ nec porcos intrare potuerūt niſi pmiſſi. Cau
ſa vō q̄re diabolꝰ tātū decipe nitit': eſt hoim pditio: ꝓpt
hoc tā multiplicit' hoibꝰ vel in forma hoim mortuorū:
Exm̄ vel in q̄buſdā alijs apparent. Sicut expreſſe pꝫ p hoc
q̄ in vita legit' ſcti Germani: q̄ trāſiēs p Lombardiā
⁊ in domo cuiuſdā hoſpitatus: matrona ſibi narrauit:
quō amici mortui venirent ſemel in ebdomada de no
cte ad comedendū cū eis: q̄s dixit illa nocte venturos.
Sctūs vō rogauit q̄ cū illis loqui poſſet: q̄s ꝯiurauit:
q̄ dicerēt qui eſſent: ⁊ q̄re illuc veniſſent: q̄ dixerunt ſe
eſſe demones: ⁊ q̄ illuc veniſſent ad hoim ludificatio
11 nem q̄ eis cibū q̄ſi homagiū dederūt. ¶ Idē pꝫ p hoc
qđ legit' in vita ſancti Bartholomei de Aſtaroth qui
hoīes quos ꝓpter infidelitatē ledebat dimiſit: vt ipi ſe
ab illo ſanatos crederēt. Quātū vō deꝰ eis nocere pmit
Exm̄ tat pꝫ in Job ⁊ in oībꝰ alijs martyribꝰ ⁊ ſctis: ⁊ patet
quotidie in pſecutiōe bonoꝝ p malos: nā p maliciam
ſuā demones p malos exercuerunt. Sed q̄ ſicut dicit
Augꝰ. de ciui. dei li.xj.c.xxj. Deꝰ nunq̄ pmiſiſſet crea
turā malā: niſi vidiſſet bonū inde venturū: ſicut ex de
monibꝰ in hoim exercitationem. Et ſicut dicit ibidē.c.
xxij. Vermes ⁊ creature viles ſunt ad decorē vniuer
ſi: ſicut color niger in imagine: nō q̄ ſit pulcherrimꝰ in
ſe: ſed q̄ facit alios pulchriores. Videndū eſt q̄re deus
etiā p̄dictas pmittat illuſiones. Augꝰ. vō vult: q̄ deꝰ
hoc pmittit vt illi qui talia vidēt ⁊ audiunt ꝓbent' q̄
les ſint in fide. Sicut pꝫ.xxvj.q.v. nec mirū: in fine.
Et ad hoc adducit' illud Deut.xiij. Si inquit ſurrexe
rit in medio tui ꝓphetes: aut qui ſomniū ſe vidiſſe di
cat: ⁊ p̄dixerit ſignū atq̄ portentū ⁊ euenerit qđ locutꝰ
eſt. Et infra. Nō audies vba ꝓphete illꝰ aut ſomnia
toris: quia tentat vos dñs deꝰ veſter: vt palā ſciat vtrū
diligatis in toto corde an nō. Ecce q̄ aꝑte reprobat di
cta tam facientiū q̄ credentiū quo dicūt: q̄ p̄dixit eue
nit: inueni veritatē in verbis ſuis: nā rem inueni pdi
tam: vel ſanitatē mei vel pueroꝝ vel animaliū meorū
recupaui: quare ğ eſt peccatū hoc credere vel facere: vel
quō in ſpū malo veritatē diceret: ⁊ quare eſt peccatum
ſomnijs credere: nā inueni ſomnia eſſe veriſſima: peſſi
me arguit: q̄ ſicut ex p̄dicta pꝫ auctoritate: q̄ ipi ad
deceptionē facere intendūt: aliq̄n vicꝫ verū dicere: ⁊ ef
fectū optatū inducere: quia niſi aliq̄n hoc facerent: nul
lus eis crederet: nec etiā ſomnijs. Deus aliq̄n facere p
mittit: vt ꝓbet ſuos in fide. Aliq̄n vō talia mirabilia
illos facere pmittit ad tps: ſm Augu. de ciui.dei.li.x.
c.viij. vt mirabiliꝰ poſtea vincant. Et ponit exemplū
de magis pharaonis ⁊ deus excellentiꝰ honorificetur

ſeu glorificet'. Sicut etiā patet de Simone mago: q̄ ad
tpa aſcendit' mirabiliter vt eius deſcēſus eſſet mirabi
lior: ⁊ fidei catholice glorioſior. Non ſequit' ğ veritatem
dixit: vel euenit quod p̄dixit: ergo non in ſpū maligno
dixit vel opatur. Sicut pꝫ tam ex p̄dictis rationibus
q̄ etiam p exemplū ſacre ſcripture. Actuū.xvj. de Phi
toniſſa illa a Paulo ſanata: que queſtū preſtabat dñis
ſuis diuinando. Hec nanq̄ mirabilia fecit: ⁊ verū di
xit: quādo clamabat poſt Paulum ⁊ Barnabam: di
cens. Iſti homines ſerui dei excelſi ſunt: qui annunci
ant vobis viam ſalutis: ⁊ tamen non in ſpū bono: ſi
cut patet p hoc quod ſequitur: dolens aūt Paulus: et
ꝯuerſus ſpiritui dixit: p̄cipio tibi in nomine Jeſu chri
ſti exire ab ea: non enī ab illa exiuiſſet ſpūſſanctū.
¶ Sed ad predicta multipliciter ⁊ irrationabiliter re Ar.vij.
ſpondent. Primo nanq̄ dicunt: tam facientes q̄ con 12
ſentientes q̄ ſancta verba dicunt dei ⁊ ſancte Marie:
⁊ aliorum ſanctorū ⁊ orationes multas. Quibꝰ reſpō
detur: q̄ cum verbis illis bonis tanq̄ cum melle felli
ta: verba ⁊ mendoſa adiungūt: tanq̄ qui vult aliū in
toxicare: non enī dat ei venenum purū: ſed mixtū cū
bono cibo vl' potu. Sic in ꝓpoſito: ⁊ hoc patet eoꝝ exa
minanti verba carminatiōis: que quandoq̄ ſunt hec
que ſequūtur. Sancta Maria carminauit filiū ſuum
a morſu alphorum ⁊ a morſu hominū: ⁊ coniunxit os
ad os: ⁊ ſanguinem ad ſanguinē: ⁊ iuncturā ad iūctu
ram: ⁊ ſic puer conualuit. Quis chriſtianus non dice
ret iſta verba mendoſa ⁊ contra fidem eſſe catholicam:
quia nunq̄ talis infidelitas accidit matri dei: quomō
ergo haberēt poteſtatem ſaluandi hominē vel animal
Sed dicent: deus dedit virtutem verbis: verū eſt ver
bis veracibus ⁊ non mendacibus: ⁊ nō verbis cuiuſ
cunq̄ conditionis dedit virtutem ſanatiuā: ſed vbi or
do vel ſanctitas hoc meretur dicētis: quia ſicut in ver
bis ſacramētalibus effectus verborum plus ex virtu
te verborum q̄ ex ſanctitate dependet ꝓferentis. Ita
econuerſo in orationibꝰ ⁊ verbis ſanatiuis ⁊ ad mira
cula pertinentibus: effectus plus dependet ex orantis
ſeu loquentis ſanctitate q̄ ex verborum virtute. Sicut
expreſſe patet de verbis chriſti ⁊ aliorum ſanctorum.
Ipi nanq̄ paucis verbis ⁊ orationibꝰ mortuos ſuſci
tabant: demones eijciebant: ⁊ infirmos quoſq̄ ſana
bant: aliquando imperando: aliquādo deprecando: ſi
cut patet de chriſto dicente. Marci.v. Puella tibi dico
ſurge. Et Petro Actuū.ix. Thabita ſurge: que verba
ſi quis noſtrum diceret: timeo q̄ nihil inde veniret: q̄
habent efficaciam ex ſanctitate loquentis que in ſortile
gis ⁊ carminatricibus non inuenitur. ¶ Si enim ſan 13
ctitate homines ſanarent ⁊ iumēta: vel ſpiritu prophe
tico futura predicerēt: vel ſpiritusſancto furem dicerēt:
ad correctionem: tam viui q̄ mortui eſſent colendi: ſi
cut alij ſancti qui ideo ſancti ab eccleſia habētur: quia
hec fecerunt. Et tunc tota eccleſia erraret que docet: q̄
non ſunt credendi nec colēdi. Amplius ſi ſanctitate ſa
nant: quare dona exquirunt? quare pro amore dei non
ſanant: ſicut Coſmas ⁊ Damianus. Preterea ſi ſancti
tate ſanarent: virtus ſanatiua ſpecialiter cum oſſibus
illorum ⁊ reliquijs remaneret poſt mortem: ſicut ⁊ de
alijs ſanctis communiter legūtur plura miracula per
eoꝝ reliq̄as poſt mortē illoꝝ facta: ⁊ plures ſanaſſe le
gunt' mortui q̄ viui: qđ nunq̄ de ſortilegis legit'. Pre
terea aut ſic ſanāt ⁊ veritatē dicūt ⁊ talia miracula faci
unt in virtute dei ⁊ ſanctoꝝ vborū: aut talia mirabilia
faciūt in virtute ⁊ auxilio diaboli ⁊ verboꝝ ꝓhibitoꝝ
Primū eis ꝯcedere magna eſt p̄ſumptio: hoc vicꝫ q̄
deus eis hoc ꝯtulerit: qđ maximis ſanctis ꝓ magno

munere ꝯtalit: spm̄ vicȝ miraculoꝝ ⁊ ꝓphetie: cū nec in minimo illis scīs sint filēs. Illi nāqȝ scī cū oībꝫ aliis virtutibꝫ ⁊ abstinētijs ⁊ mūda vita etiā hūilitatē talē habuerūt: ꝙ fugierūt loca illa in q̄bꝫ miracula fecerūt ne de laude ꝓpli vanā haberēt gl̄iam. Isti vō vbi maiorē hūt ꝓpli laudē ⁊ lucra: libēti⁹ se ꝯferūt ⁊ morant: quo facto etiā si scī p̄us fuissent: scītatē illā amitterēt quā sub hūilitate nō custodiūt: relinquit ḡ secūdū. Sȝ dicēt: sanitatē ꝯsequunt: sic forte sine ill' fecissent: vel h̄ diabol⁹ facit a nocumēto cessando: vt p̄dictū est de gestis scī Bartholomei. s̄. e. c. 10. Iterū dicūt: aliqñ culpabiles de furto ⁊ hmōi v̄aciter ostēdūt: ⁊ res ꝑditas: qꝺ̄ mirabile est: nā demones q̄bꝫ seruiūt ibi p̄ītes fuerūt: qñ asportabant ⁊ abscōdebant: q̄ aliqñ vex dicūt: aliꝰ nullā scītā haberēt. Hoc nāqȝ ꝑ scītatē: vel virtutē vt p̄dictū est facere nō pñt: ḡ ꝑ diabolū. Sȝ dicūt nō ꝑ diabolū: ꝫ pulchrū ꝓplm: nec a diabolo didicim⁹ talia: nec ei credim⁹: ꝫ pulchro ꝓplo: sicut. s̄. e. c. 9. ostēsū est: ꝙ tales demones sunt. Iterū dicūt faciētes: totum periculū sup vos sit: nos eñ nihil mali dicim⁹. Cōsentiētes vō ⁊ reqrētes dicūt: nos in deū credim⁹: si aliqꝺ̄ ꝑiculū sit: ipi habeāt. Sed ꝯsentiētes ⁊ agētes pari pena puniendi sunt: ⁊ vnusquisqȝ onus suum portabit: ad Gal'. vj.

Ar. viij. 14 ¶ Circa quoꝝ tñ penas ⁊ ꝑicula. P̄rio de penis tractabit sortilegoꝝ. Secūdo de penis credētiū ⁊ p̄bentium auxiliū ꝯsiliū vel fauorē. Tertio ostēdit in q̄ ꝑditiōe ⁊ stultitudine ambo ꝯueniūt. Q̄tum ad p̄mū: pena illoꝝ t̄palis s̄m iura ciuilia. C. li. ix. ti. de male. l. null⁹. ⁊ l. nemo: est capitis amputatio vel ꝯcrematio. Et iuste q̄dē: q: si morte digni sunt q̄ ꝑ patriā ⁊ diuersas villas vadūt corpa occidēdo: ḡ q̄ aīas: essent ita digni cōbustione sic homicide suspendio. Pena vō illoꝝ s̄m iura canonica ꝑꝫ ex v̄bis Augu. de ciuita. dei. xxvj. q. ij. q̄ sine saluatore. Qui in q̄t ea sectant si se nō correxerint: ad eternā ꝑditionē tendūt: in corꝑe vicȝ ⁊ aīa: ⁊ hoc iuste vt ab illo stipendiū recipiāt cui⁹ medici fuerūt. Sortilegoꝝ vō q̄rētiū auxiliū vl' ꝯsiliū. P̄rio magna est infidelitas: q: infideles reputant mr̄es q̄ pueris suis capita dolētibꝫ vel alia infirmitate laborātibꝫ p̄ter pater noster: ⁊ credo in deū: q̄rūt ligaturas sortilegas ⁊ incātatiōes. dis. lxxviij. qm̄ nō. Secūdo magna est stoliditas: q: h̄ in arte faciūt aīe ⁊ fide eccīe: ꝙ in nulla arte fit. Nā in oīm arte credit illi q̄ scit de arte: illa sic ꝑꝫ inducitiue. Sȝ in h̄ casu pl⁹ credūt vni vetule q̄ vix rudimēta scit fidei: vel orōnē dñicā: vel vni trufatori narrāti de gestis fatuis ⁊ mēdacibꝫ q̄ optimo mḡro in theologia q̄ sp studuit quō vera dicere potuit. Et pl⁹ q̄ oībus clericis hui⁹ mūdi: vl' doctrine eccīe. Nā oībꝫ docentibꝫ: de sortileḡ nō est credēdū: ⁊ ꝙ pena eterna est pata pctōribꝫ. Et ꝙ tenēdo dei mādata ꝓsperitatē ꝯsequet optatā: nō credūt. De q̄ ꝓpha ꝯquerit Esa. liij. dicens. Dñe q̄s credidit auditui nr̄o. Vetule vō dicēte ꝯriū: ⁊ ꝙ ꝓ sanitate ⁊ ꝓsperitate qñ vicȝ aīalia moriūtur vel bona elabunt sic vel sic faciet credūt. In q̄ quātū errāt: ⁊ q̄ntū errarēt si antechrist⁹ t̄pe illoꝝ veniret: ostēdūt in fide ⁊ oꝑe p̄cedēti. In mala nāqȝ fide errāt: tā cito credētes: in q̄ ostendūt ꝙ antichristo cito crederent: q̄ maiora eis ostēdet mirabilia. Iterū in oꝑe errāt dādo ꝓ oꝑe ⁊ artificio diaboli dona. Cū eñ ostēsum sit: ꝙ tales in virtute oꝑent demōis: ꝯsequēs est ꝙ isti q̄ eis aliq̄ dant: ꝓ artificio dent diaboli: ⁊ sic aliq̄ mō ei sacrificāt: ⁊ ab eo ꝯsiliū q̄rūt: q: supra dictū est ꝙ sortilegi secreta pacta hūt cū demōibꝫ: ⁊ ab ill' petūt ꝯsilia Cū ḡ isti petāt ab ill' q̄ petūt a diabolo: cōsequēs est vt etiā isti a demonibꝫ petāt ⁊ cōsiliū accipiāt: q: q̄ ꝑaliū facit ꝑ seip̄m facere videt. ¶ Tertio magnū est illoꝝ 15 ꝑiculū corꝑale: sicut ꝑꝫ ꝑ exēplū Saul'. j. Regū. xxxj. Et Ochozie regis. iiij. Regū. j. q̄ infirm⁹ dixit seruis suis. Ite ꝯsulite Beelzebub verū viuere queā de infirmitate mea hac: an nō. Et de⁹ ꝑ Heliā ꝓpham respōdit ei: dicens. Nunq̄d q: non erat de⁹ in isrl': mittis vt ꝯsulet Beelzebub: idcirco de lecto: super quē ascēdisti nō descēdes. In q̄ dat intelligi exēplo ꝙ penas valuit q: aliū q̄ deū verū ꝯsuluit. De Saul etiā scribit. j. Paral'. x. Phitonissam ꝯsuluit nec sperauit in deo: ꝓpt̄ qꝺ̄ ⁊ interfecit eū ⁊ trāstulit regnū suū. Quarto magnū illoꝝ ꝑiculū sp̄ūale ꝑꝫ ꝑ Decretū. xxvj. q. v. si q̄s. vbi dr ꝙ si q̄s ariolos aruspices: incantatores obseruauerit aut philaterijs vsus fuerit: anathema sit. ¶ Q̄tū ad tertiū p̄t̄ hui⁹ articuli ꝯditio cōis est: ꝙ tā sortilegi q̄ eis credētes libenti⁹ credūt ⁊ faciūt q̄ ꝓhibent q̄ q̄ ab eccīa docent. Sic̄s vxori Loth ⁊ vxori cuiusdā alteri⁹: q̄ comedit de pixide in q̄ marit⁹ venenū posuerat: ⁊ p̄cepit ei in speciali: ne de pixide illa comederet. Cuius ꝯtrariū cū faceret mortua fuit ⁊c̄. Exem

S.xij. Spei primo ostēdet emolimentū. Secundo fulcimētum. Tertio motiuum. Quarto impedimentum.

Ar. j. 1 ¶ Q̄tum ad primum: emolimētū eius in duobus cōsistit. Primo in hoc ꝙ oīa lucrat. Secūdo in hoc: ꝙ nihil amittit. Primū ꝑꝫ ꝑ exemplū fisci: q: sicut fiscus ꝑ legem vel ꝯsuetudinem oīa lucrat: ⁊ de mēbroꝝ suorū dāno: sicut de pugna ⁊ v̄beribꝫ ⁊ hmōi violētijs sibi lucrū facit forefactoꝝ ⁊ amerciamētoꝝ ⁊ hmōi: sicut ꝑꝫ. C. li. x. ti. de iure fisci. Et in. ff. no. co. ti. ꝑ to. li. xj. Ita homo ꝑ spem oīa lucrat: etiā de corꝑis ⁊ mēbroꝝ suoꝝ detrimēto: quia qui bene sperat licet corpus atteratur: ⁊ membra oēs passiones patiātur: interior tamen homo: dum propter istas passiōes ⁊ corporis vel membrorum amissionē gaudia sperat eterna: ex omnibus corporis aduersis ⁊ licitis ⁊ virtuosis commodis oīa lucratur: dum oīa sperat. j. Coꝝ. xij. Secundū patet q: lucratoꝝ spes est: qñ ancora oīa sp̄ūalia lucra ꝯ fluct⁹ huius maris tenēs. Sicut ꝑꝫ per Bern̄. Si inq̄t seuiat mūd⁹: si fremat malign⁹: si ip̄a caro aduersus sp̄m ꝯcupiscat: si exurgat aduersus me p̄liū: in te ego sperabo. Hebre. vj. Confugim⁹ ad tenendam ꝓpositam spem quā sicut ancorā habem⁹ aīe tutā quia quasi ancora ꝯtra oēs tentatiōes ⁊ tedia: ⁊ specialiter cōtra tediū desperandi eis tenet ⁊ ꝯfortat. P. v. 14. Nec tm̄ tenet ⁊ ꝯfortat: sed ad deū erigit ⁊ porrigit oīa spiritualia bona: maiora p̄mia ꝓ talibus meritis sperās ⁊ expectans. Vnde beatus Gregori⁹ in moral'. vj. Spes in eternitate animū erigit: idcirco nulla mala que exterius tolerat sentit.

Ar. ij. 2 ¶ Edificium vō spirituale sic ad deum erectum: spes appodiat ne cadat: tanq̄ columna fortis opus superpositum: ⁊ tanq̄ baculus hominem in via lutosa ne spiritualiter cadat vl' infirmetur: iuxta illud psal'. xxv. In domino sperans non infirmabor. Huius aūt columne seu fulcimenti ad deū erecti. Primū fundamētum est bonū opus. Hoc eñ patet primo ratione que dictat: ꝙ ille q̄ seminat metere sperat. Secundo ex spei diffinitione: que est certa expectatio future beatitudinis veniens ex dei gratia ⁊ meritis precedentibus. Ex quibus: patet ꝙ quicūqȝ vult recte sperare: oportet tā dei gratia q̄ oꝑa meritoria excogitare. Nam de aliter sperantibꝫ dr Sapieñ. iij. Vana est spes eorum. Vñ btūs Grego. xxix. moral'. Incassum p̄sumit qui timere deum in oꝑibus renuit. De ista materia vide. D. ij.

15.Et.P.xj.arti.vj.Secundo spes istud opus spūale nutrit ⁊ fouet. Spes que ex tribulatiōe consurgit. Sicut nanq̄ qui sustinet dietam ⁊ sudorem sperat sanitatem. Et qui multa patienter sustinet aduersa ꝓ potenti ⁊ bono dño: magnam sperat mercedē: ex qua spe op⁹ suum dum in edificādo est sustentat. Sic quilibet nostrum opus laboriosum libenter patiatur: dicēs illud Thobie.iij. Hoc sciat ꝓ certo om̄is qui colit te: ⁊ vita eius si in ꝓbatione fuerit coronabit: si in tribulatione fuerit liberabitur. Coronam em̄ ꝓ tribulatione ꝓmittit: sciens ꝙ sicut opus materiale cemento nutrit: ita opus spūale in tribulatione spe coronationis ⁊ mercedis: iuxta illd.ij.Cor.j. Nos patimur vt spes nostra sit firma. Vnde beatus Grego.x.moral. Bonorum mens quo duriora ꝓ veritate tolerat: eo eternitatis p̄mia certius sperat: intantū ꝙ si exurgat aduersus me p̄lium: in hoc ego sperabo ait psal.xxvj. Cuius exemplo sitis in tribulatione spe gaudētes: ad Roma.xij.

3 Hec est em̄ vtilissima doctrina: ꝙ vicz in bona operatione ⁊ tribulatione gaudeamus de spe mercedis: qꝛ s̄m Augu.sup p̄s.xij. Spes commodi furat labores ⁊ metum abscondit ꝑiculi. Et s̄m Chryso.in quadam ep̄la Om̄e opus leue fieri solet: cum eius p̄cium cogitatur: spesq̄ premij solatium est laboris. Et s̄m eundē Chrysosto.sup Math. Si quis viā laboriosam estimat: sue desidie est accusator. Si em̄ minaces pelagi fluct⁹ nautis: si tempestates atq̄ hyemes agricolis: si vulnera tederent militib᷒: si grauissimi ictus plageq̄ pugilib᷒ leues videntur ⁊ tolerabiles sunt: ꝓpter spem tp̄alium commodoꝝ: multomagis cum celū p̄paratur in p̄mio vel ex p̄sentibus asperitatibus debet sentiri eum labores maximos mitiget spes in benignum finem venire: ne ergo aspicias ꝙ via est aspera: ſꝫ quo ducit: neq̄ aliam: quia lata est: sed vbi desinit. Nota de hac materia auctoritatem Bede.B.j.7.⁊.C.vij.6. Et cū in om̄ibus p̄dictis exemplis ⁊ auctoritatib᷒ ostensum sit: ꝙ spes mercedis facit labores ⁊ passiones q̄ sine spe eēnt grauissime leues. Ex omnib᷒ sequitur a contrario sensu ꝙ passiōes inferni atq̄ labores sunt grauissimi: vbi nulla est spes nec finis nec mercedis. Nota ad hoc exemplum. D.j.13. De talibus nanq̄ dicitur Prouer.xxiiij. non habent futurorum spem mali. Et Sap.iij. Si celerius defuncti fuerint non habebūt spem. Nota.T.j.19.

4 ¶ Tertio spes vitam nr̄am ⁊ opus spirituale operum nostroꝝ ꝑficit. Pro quo est aduertēdum ꝙ vita nostra est a deo: ⁊ in deum tendere debet: ad modum circuli: in quo videmus ꝙ nunq̄ ꝑficitur donec linea que incipit a puncto: ad idem punctum reuertatur. Illud em̄ quod lineam illam ad idem punctū reducit circulum ꝑficit: ⁊ figuram facit ꝑfectissimā. Sic de vita nostra que a deo per creationem initium trahit sicut linea a puncto: a quo cū exierit querat perfici vbicūq̄ voluerit: siue in diuitijs siue in delitijs: siue in honoribus: vel scientijs: vel quibuscunq̄ alijs: dicens illud Eccl.xxiiij. In omnib᷒ requiem quesiui: finaliter dicit illud Canti.iij. Quesiui ⁊ non inueni: nisi querat in virtutibus: inter quas fides charitas ⁊ alie omnes vitam nostram quasi lineam circulariter versus deum vertunt: sed spes ipsam ꝑficit: dū in ip̄o tanq̄ in alpha ⁊ o.i.in p̄mo pūcto ⁊ vltimo: vitam nostram finemq̄ operum nostrorum ponit: dicens illud psal.lxj. Spes mea in deo est. Sed heu non crediderunt in deo. Ecce circulus discōtinuatus ⁊ fractus: nec sperauerūt in salutari eius: in.psal.lxxvij. Ecce ꝙ nō est reductus nec perfectus.

Ar.iij. ¶ Motiua vero ad sperandū in deo sunt tria: p̄mo creatoris ptās: secundo bonitas: tertio creature exemplū.

Pro p̄mo est aduertendū: ꝙ sicut in hoiem terrenum duo mouent sꝑare: ⁊ ꝓpter spem mercedis ꝓ illo libenter laborare ⁊ sustinere: potentia vicz ⁊ largitas seu bonitas: quia licet curialis sit: si non sit potēs retribuere: min⁹ mouent in ip̄m sꝑare. Si etiā ecōuerso potens: ſꝫ non curialis: etiam minus ꝓ eo sustinent. Sed si ambo ꝯcurrant spe mercedis: qui mercede indigent: libēter ei obtemꝑant. Cum ḡ vtrūq̄ in deo plenissime muenatur. Primū nanq̄ in ip̄o sit: quia op̄s nomē eius. Exodi.xv. Et dñi est terra ⁊ plenitudo eius: in psal.xxiij. Secundū etiam in ip̄o inuenitur: quia Jacobi.j. scribit. ꝙ dat oib᷒ abūdāter ⁊ non improperat. Hec ḡ duo mouent ponere in dño deo spem meā. Tertio ad idem nos mouet exēplū Socratis de quo recitat Aug⁹. ꝙ potionem veneni quam maligni ei dederunt: vel aliud quod medicamentū immortalitatis esse dixit. Tm̄ em̄ in dō sperauit mō suo: ꝙ ꝓ veritate mori nō timuit ꝓpter spem future immortalitatis. Sicut nec quicūq̄ martyres: de quib᷒ Sap.iij. Spes illorum immortalitate plena est: scientes: quia bonus dominus ⁊ confortans in die tribulatiōis ⁊ sciens sperantes in se Naum p̄mo. Et quia non deserit sperantes in se Judic.xiij. vbi non sperantes deserit. Sicut aperte patuit ꝑ exēplum ꝙ fidedigne dicit contigisse: de quibusdam: qui cum inimicis confligere debebant: om̄es confessi: corpus christi acceperunt: vno excepto qui erat omniū fortissimus ⁊ nominatissim⁹: qui solus alijs improperauit ꝙ timerēt: addens ꝙ ip̄e illa die nullā communionem acciperet: nisi de spatula enis. Alijs vero qui in deo sperabant euadentib᷒: ip̄e solus interijt: vt facti ⁊ effectus diuersitas manifeste ostenderet: qm̄ saluos facit sperantes in se: in p̄s.xv. Et non alios: quoꝝ aliqui in fortitudine: sicut iste p̄dictus. Aliqui vero in multitudine diuitiarū suarum sperauerūt: sicut ille de quo in p̄s.lj. Sperauit in multitudine diuitiarū suarū: de quoꝝ quolibet Sap.iij. Infelix ⁊ vacua spes illi⁹. Exem

¶ Diabol⁹ vero sciens bone spei vtilitatē ⁊ false spei.i.p̄sumptionis falsitatem: multū conatur verā spem impedire ⁊ falsam imprimere. Cuius articuli declaratio ex tribus dependebit ostensionib᷒. Primo ex ostensione qua ostendit intentū: quō diabolus nitit verā spem impedire. Secundo per que media. Tertio quō conat hoies in falsa spe informare. Primum ostendit figura iiij. Regum.iiij. ꝑ creditorē qui voluit a muliere.i.aia christi sp̄osa duos filios.i.spem ⁊ timorē auferre: vt ꝑ ablationē spei caderet in desꝑationē vel ꝑ ablationē timoris caderet in p̄sumptionē. Illa vero neutrū auferre ꝑmisit: ſꝫ clamauit ad Heliseū: ꝑ quē liberabat habēs vasa oleo plena. Sic aia clamet ⁊ neutrū auferre ꝑmittet: sciens qm̄ neq̄ spes sine timore neq̄ timor sine spe valet. Juxta v̄sus illos. Si timor est sine spe: mox desꝑatio ledit. Et nisi spes timeat: statim presumptio dā	nat. Ergo timor sine spe: nec spes valet absq̄ timore. Sic ḡ p istoꝝ filioꝝ ꝯseruatiōe clamet oleo misedie plena liberabit. sicut p3.E.iij.7.⁊.15. Da ḡ elemosynā ⁊ habebis spem in nouissimo. Prouer.xxiij. Ar.iiij. 6

7 ¶ Circa secūdā ptē hui⁹ articuli est aduertēdū: ꝙ diabol⁹ verā spem ꝑ plura ipedit media: q̄ tm̄ media in ḡnali in duo distinguunt in ḡnale ⁊ speciale. Generale nanq̄ spei impedimentū est qōcunq̄ peccatū ꝑ qō q̄s inimic⁹ dei ꝯstitut⁹ est. Quod impedimentū in exēplo p3 de illo: qui inimicitias ꝯ aliquē regem exercuit tp̄alem: vl' ei⁹ mandata grauis transgressus est: ⁊ cum inimico illius regis amicitias hꝫ: quō posset talis in dño suo: ⁊ sp̄aliter qm̄ inimic⁹ ad eū trahit spem hīc: immo totaliter de-

sperat. Sic in pposito de illo: qui deū quociēs peccādo of-
fendit: et diabolo vel mūdo amicitia copulat: de quo in
canonica Jacobi. c. iiij. Quicunq; voluerit esse amic⁹
huius seculi: inimic⁹ dei constituit: quō a deo aliqd spera-
re poterit: et specialiter in morte: qn nolens corā illo tā-
q̄ corā iudice rapiet: nisi ei prius reconciliat⁹ fuerit. De
talibus em̄ dr Sap. ij. Nec mercedē sperauerūt iusticie
8 Nolite ergo sperare in iniq̄tate: in ps. lxj. Impedimētorū
vo specialiū. Primū est terrenarū voluptatū abūdan-
tia in diuitijs delitijs et honoribus. Qd pulchre ostensū
fuit. Numeri. xxxij. vbi legit q ppls cui pmiserat deus
terrā pmissiōis. s. rubenite et gadite et dimidia tribus ma-
nasses: hūtes pecora multa: terrā pmissiōis inhabitare
renuerunt. Sic in pposito de illis q hic pecora. i. corpa
pascere appetūt. De qbus beat⁹ Grego. moral. viij. sup
illud Job. vij. Cōsumpti sunt absq; vlla spe. Repro-
borū inqt mētes erga dies vite pñtis tāto cōstringunt
amore: vt sic sp appetāt viuere: qten⁹ si valeāt viuendi
cursum nūq̄ desiderēt finire: cogitare q ppe vētura de-
spiciūt hēc nulla nisi q pterunt ɔcupiscunt: spem totā
in rebus transeuntibus ponūt. Ideo apls discipulū suum
ammonet: dicēs. Diuitibus hui⁹ seculi pcipe non spare
9 in incerto diuitiarū. j. Thimoth. vj. Secundū est diffi
dētia resistēdi temptationibus: qd ostēdit Numeri. xiij. vbi
legit q Israelite licet terrā pmissionis desiderarēt: au-
dito tñ q stirpem Enach: cui nō credebāt se posse resi-
stere: obuiā haberēt terrā intrare sperabāt. Sic in ppo
sito de illis: de quibus dr Ephe. iiij. Desperātes semetipos
tradiderūt impudicitie in opa immūdicie. De talibus
Aug⁹. de vbis dñi. Homel. xxix. Nihil tā inimicum
est spei sicut retro respicere: sicut facit ille q temptatiōibus
nō apte resistit. Remediū ɔ hoc patebit infra de tenta
tiōe. Tertiū impedimētū est desperatio culpe cōmisse: de
quo dictū est. D. ij. p totū. ¶ Quātū ad secūdā ptē hui⁹
articuli: quō diabol⁹ nitit multos in falsa spe. s. psump-
tiōe ponere: male faciētes: et dicētes saluabimur. Et
qbus assimilant ptz. G. iiij. 14. Et. M. ix. arti. vlt. p to-
tū. Ex qbus ptz q in eius pmissiōibus sic dr Eccl. xxxiiij.
est vana spes insensato viro etc.

S. xiij. Spūssancti. Primo osten-
dit bonitas: q a patre et filio et a seipso dari vo-
luit. ¶ Secūdo hui⁹ doni ostenditur vtilitas q̄tū ad
hoc q in die pentecostes oēs bonos christianos legiti-
mauit. Tertio isti⁹ doni ostendit qualitas q̄tū ad plu-
res effect⁹. Quarto necessitas. Quintō apparitiōis di-
uersitas. Sexto ostēdere restat: qlis erit recipientiū di-
spositio. Septimo quō amittit: et quo experimēto qs
cognoscere possit quē spiritū habeat.

Ar. j. ¶ Circa pmū duo sunt ɔsiderāda. Pmo qd datum sit
1 Secūdo qd retribuēdū sit. Quātū ad pmū in die pente
costes est datū meli⁹ donū qd dari potuit. Sicut nāq;
in die natiuitat. christi dat⁹ est fili⁹ dei ad nrām redem
ptionē: et in die cene ad nrām spūalē nutritionē et ɔfor
tationē qñ ille in specie panis dat⁹ est: q est de quo dr
in ps. ciij. Panis cor hoīs ɔfirmat. Ita in die penteco-
stes dat⁹ est spūssanct⁹ ad nrām spūalē ɔsolationē ppt
qd Joā. xiiij. vocat paclit⁹. Aliū inquit paclitum da
bit vobis: ppt quod fideles petūt in orone: que ad ipm
specialit dirigit: q possint ei⁹ sp ɔsolatiōe gaudere. Et
ad nrām spūalē informationē: ppt quod dr Joā. xiiij.
Paraclit⁹ aūt spūssanct⁹ quē mittet pater in noīe meo
ille vos docebit oīa: nō solū ad intelligēdū s etiā ad lo
quēdū. Juxta illud Math. x. Nō eñ vos estis q loq
mini etc. Et ad nrām spūalē deductionē: iuxta illd ps.
cxlij. Spūs tu⁹ bon⁹ deducet me in terrā rectā. Ex qbus

patet qd dedit: qa pmo ɔsolatorē his q alias inordina-
tas fugiunt ɔsolationes: de talibus nāq; verificat illud
Joan. xiiij. Aliū paclitū dabit vobis. Recedētibus vo
ab illo termino a quo secundo dat informatorem vt re
cte vadant in medio. Tertio pseuerātibus dat ductorem
vt terminū attingant ad quem: deducet inquit me in
terrā rectā. Prima ergo eius bonitas q̄tum ad volentes
boni esse respicit terminum a quo: secunda mediū: ter-
tia finem: in quibus tribus totus motus spūalis vite no
stre continetur: et sic dedit bonis hodie illum: cui⁹ bo-
nitas oīa cōtinet: de quo Sap. j. Spūs dñi repleuit
orbem terrarū: et hoc quod ɔtinet oīa. ¶ Quātū ad se- 2
cundā partem huius articuli: querat quilibet in corde
suo: dicens illud ps. cxv. Quid retribuā dño p oībus
que retribuit mihi: q sic dedit mihi filiū et spiritū sctm:
et angelos et oīa bona: sicut ptz. A. x. arti. j. Nec nanq;
si recte cogitauerit: inueniet q oīs ratio dictat: q de
oībus bonis suis meliora deo reddat. Sic de bonis na-
ture: iuuentutem: fortitudinē: pulchritudinē et hmōi.
De bonis etiā fortune meliora: id est decimas et elemo-
synas iuste vendicat. Et de bonis gratie oīa opa re-
quirit. Magna nanq; rusticitas etiā apud mundum
esset: optima ab amico de mutuo recipe: et pessima red-
dere: nec hoc fieri posset absq; vicio ingratitudinis: et
periculo peccati: quo exēplo clare videre potestis quā-
ta sit ingratitudo et petīi et periculū illorū q de oībus bo
nis suis peiorē partē deo dare volūt: q dū iuuentutē et
pulchritudinē in seruitio expendūt diaboli: cogitāt q
qñq; etiā dicūt q senectutē debilitatē et deformitatē in
seruitio dei expendere volunt. Qui insuper peiora de-
cimant et putrida vel corrupta: vel etiam minima pro
deo dant: et qui gratias eis datas in malis expendunt
vsibus. His vo peiores sunt qui neq; meliorem partē
neq; peiorem deo dant: sicut illi qui postq iuuētutem
et fortitudinem suam in malis expenderint opibus sene-
ctutē etiā expendūt in iactātijs et delectationibus: cogita
tionibus et locutionibus: et mendacijs: et iuramentis:
circa ea que in iuuentute male egerunt: intantū q licet
a deo multis stimulis senectutis et cecitatis et debilita-
tis pungant: vt de luto surgant peccatorum: ad modū
aliis pigri in luto iacentis non tamen surgunt nec ad
deum vadunt. Sed ad modum porci in luto iacēt ma-
larum cogitationum et turpissimarū locutionum: nec
ignem recipiunt spūssancti. De quo Luce. xij. Ignem
veni mittere in terram: sicut nec lignū quod diu in aq̄
iacuit: ignem recipit naturalem: sed fumat: et appropin
quantibus et volentibus ipm accendere suo fumo no-
cet. Ita isti fumo turpium verborū et iuramentorū et ex
emplorū et detractionū multis nocent: et specialiter vo-
lentibus in eis ignē accendere spūssancti detrahūt. Nec
ipm ignē spūssancti: sed ignē recipiūt spūs maligni: in
quibus dū iuuenes sunt et potētes ad malefaciendū for-
titer ardet: dū vo impotētes sunt turpiter fumāt. Isti
ergo specialiter p mundū intelligunt de quo Joan. xiiij.
Mittam vobis a patre spiritum veritatis: quem mū-
dus non pōt accipe.
¶ Qui vo illum accipiūt maximam cum illo recipiūt Ar. ij.
vtilitatem: quia vbi prius erant filij ire: filij diaboli: et fi- 3
lij seruitutis eterne: p ipsius receptionem legitimātur:
et filij dei efficiūtur: iuxta illud: ad Roma. viij. Quicū
q; spiritu dei aguntur: hi filij dei sunt. Pro quo est ad-
uertendum q differentia magna est inter filios vxorē
legitime: et filios concubine: qui filij legitimi de iure
succedunt in hereditate paterna: filij autem concubi-
ne in paterna non succedūt hereditate nisi legitimētur
Duplex autem modus legitimandi fm iura: est q vir

accipiat in vxorẽ illã: que pꝰus erat cõcubina: ſicut pꝫ
de iure canonico: extra li. iiij. ti. qui filij ſint legitimi. c.
tãta. Et in iure ciuili in Autenti. quibꝰ mo. ñ. natu. effi.
le. coll. vi. circa pri. licet ꝯſuetudo Anglie ſit ꝯ̃ria. Sic
in ꝓpoſito: nã oẽs erãt q̃ſi filij ancille: dicẽtes illud pſ.
cxv. Ego ſeruꝰ tuꝰ ⁊ filiꝰ ancille tue. i. filij nature hu-
mane ſeruituti ſubiecte diabolice ⁊ peccati: iuxta illud
Eph. ij. Filij ire eramꝰ: ⁊ ꝑ ꝯſequẽs inhabiles ꝓ here-
ditate celeſti ꝯſequẽda. Chriſtꝰ vero iſtã ancillã in incar
natiõe ſua ſibi deſpõſauit: vt adoptionẽ filioꝝ dei reci
peremꝰ: ad Gal. iiij. quã adoptionẽ ſeu legitimationẽ
in incarnatiõe initiauit: in natiuitate oſtendit: ⁊ in da-
tione ſpũſſancti cõpleuit: ꝑ ſpm̃ adoptionis filioꝝ: ad
Roma. viij. Et ſic pꝫ ꝙ q̃ ſpũs dei agunt̃: hi filij dei
ſunt. In qua legitimatiõe tria videmꝰ: nobilitatẽ ꝓp-
ginis generoſe: filij dei ſunt: pſ. lxxxj. Filij excelſi omnes
Secũdo nobilitatẽ ꝓmptitudinis obſeqoſe: aguntur
potiꝰ ſpũ ſeu volũtate alteriꝰ q̃ꝫ ꝓpria: exemplo chriſti
Luce. iiij. Agebat̃ a ſpũ. Tertio ſuauitatẽ dulcedinis
amoroſe: ſpũ. Sap. xij. O q̃ꝫ bonꝰ ⁊ ſuauis eſt dñe ſpi
4 ritꝰ tuus. ¶ Rõne pͥmi eſt ſciendũ: ꝙ vbi ſunt plures
filij ex eadẽ matre ⁊ diuerſis patribꝫ: vnꝰ nõ habet ma
teriã gloriãdi ſup aliũ de nobilitate aliq̃ in qua excellit
ex parte matris: qꝛ in illa parte vniꝰ ſunt ꝯditiõis: ſed
ſi aliq̃ ſit glĩe occaſio: oportet ꝙ illa ſurgat ex pte patrĩ
Ita in ꝓpoſito ex pte mr̃is. i. ex parte nature terreſtris:
oẽs vnã habemꝰ mr̃em terrã. Geñ. iij. Donec reuerta
ris in terrã de qua aſſumptꝰ es: qꝛ puluis es: ⁊ in pul-
uerẽ reuerteris. Ergo ex illa parte non inuenitur vera
cauſa glĩandi: ꝓpter qḋ dicit Augꝰ. in regula. Nec ꝺ
parentũ diuitũ dignitate glĩari. Sed qꝛ q̃ꝫtũ ad genꝰ
paternũ: aliqui pr̃em habent deũ. Joan. viij. Nos pa
trẽ habemꝰ deũ. Aliq̃ diabolũ. Joã. viij. Vos ex pr̃e
diabolo eſtis. Illi habẽt materiã glĩe ſpũalis: q̃ ex no-
biliori ſunt patre: qui dicunt: glĩamur in ſpe glĩe filio-
rũ dei: ad Roma. v. Illi nãqꝫ qui nunc ſunt filij ꝑ gra
tiam glĩant̃: ſicut dꝛ ad Roma. viij. Adoptionẽ filio-
rũ dei expectãtes: ſupple ꝑ glĩam: de quibꝫ dꝛ Sap. v.
Ecce quõ cõputati ſunt inter filios dei: ⁊ inter ſanctos
ſors illoꝝ eſt. Duo includit: numerationẽ certiorẽ. qꝛ
cõputati ſunt: ⁊ conditionẽ nobiliorem inter filios dei.
5 ¶ Ratione pͥmi eſt ſciendũ ꝙ differẽtia eſt inter com
putationẽ mercatoꝝ: ⁊ cõmutationẽ campſoꝝ. Nã pꝛi-
mi in cõputationibꝫ ſuis libentiꝰ vtunt̃ denarijs cup
reis q̃ꝫ aureis: nec reſpiciunt ad valorem quem denari-
us habet: ſed ad locum quem tenet: intantum ꝙ ſi cu-
preus in vno loco ſuperiori ponatur: ⁊ aureus in infe
riori: cupreus centies vel millecies plus ſignat q̃ꝫ aure
us: nec tamẽ in illo loco ꝓpter valorẽ: ſed ad volunta-
tem ponit̃ computãtis. Campſores vero ecõuerſo in cã-
biẽdo non reſpiciũt ſitum ſed valorẽ: qꝛ non recipiunt
monetã niſi bonam. Applicãdo ad ꝓpoſitũ: exhibitio
honoris ⁊ reuerẽtie ⁊ reputatiõis ⁊ electionis ⁊ fauo-
ris mundi ⁊ mũdaliũ eſt: ſicut cõputatio mercatorum
quia cõmuniꝰ honorant ⁊ eligũt ⁊ diligunt malos q̃ꝫ
bonos qꝛ mundus quod ſuum eſt diligit: nec reſpici-
unt ad valorem illius quem honorant vel eligunt: ſed
ad locum vel ſtatum vel gradum quem tenet: intantũ
ꝙ apud eos peſſimus in magno loco honorat̃: ⁊ opti-
mus in paruo loco non reputatur. Eſaie. liij. Conſide
rauimꝰ eum nouiſſimũ viroꝝ: vnde nec reputauimꝰ
eum. Threñ. iiij. Filij inclitĩ amicti auro pͥmo quõ cõ-
putati ſunt ĩ vaſa teſtea. Ecce quõ denarij aurij nihil
ſignificãt apud eos qꝛ baſſum locũ tenẽt. Sed verꝰ cã
pſator chriſtus: qui dicit q̃re non dediſti pecuniã meã
ad mẽſam ⁊c. exegiſſem illam. i. cum vſu honoꝝ opeꝝ
apud quẽ non eſt ꝑſonarũ acceptio ꝓpter locũ vel di-
gnitatẽ: ſed ꝓpter verũ aie valorẽ: filios ſuos facit: de q̃
bus Joã. j. Dedit eis poteſtatẽ filios dei fieri. Iis qui
credũt in noĩe eiꝰ. De quibꝫ Actuũ. xix. Spm̃ſctm̃ ac-
cepiſtis credentes. Quoꝝ licet nobilius ſit ꝯditio: ta-
men rõne ſeruilis terre quã tenent interim multis ſer-
uitutibꝫ vexant̃ ⁊ grauant̃ vſqꝫ terra illa ſit per ſpiritũ
ſanctũ amortizata ⁊ ſpiritui ſuo totaliter ſubiecta. Eſt 6
nanqꝫ de ſpũ noſtro in hoc caſu: ſicut de nobili perſo-
na que aliquando rõne terre ſeruilis quã tenet alligat̃
⁊ obligatur ſeruituti que terram illam ſequitur dũ illã
tenet ſeruilem: poſtq̃ꝫ tamen fuerit amortizata ſicut ter
re aliquarũ ecclĩarũ ⁊ religioſoꝝ vel a ſeruitute ꝑ dñm
liberate ⁊ exonerate a ſeruitute illa liberat̃. Sic aĩa dũ
terram tenet ſeruilis conditionis: id eſt carnem: que ſi-
cut terra Egypti in ſeruitutem fuit redacta ꝓpter cibũ.
Geñ. xlvij. Ita hec propter cibum vetitũ multis ſerui
tutibus ⁊ tentatiõibus vexatur: quia caro concupiſcit
aduerſus ſpiritũ in omnibus. Sed tamen in illis qui
terram ſuam amortificauerunt cum vicijs ⁊ concupi-
ſcentijs: terra illa eſt a periculoſa ⁊ mortifera ſeruitute
liberata: quia ſi ſpiritu facta carnis mortificaueritis:
viuetis: ad Roma. viij. Quam qui libertatem ſpecia-
liter habere deberent viri eccleſiaſtici ⁊ religioſi. In cu
ius ſignum terra ſacerdotalis erit libera. Geñ. xlvij.
de quibus ſignãter dicit: ſi mortificaueritis. Pro quo 7
eſt aduertendũ: quia ſicut differentia eſt inter grauiter
infirmum: ⁊ mortuũ non ſepultum: ⁊ ſepultũ atqꝫ ob
litum: pro tanto ꝙ primus inuitꝰ ⁊ timore reſignauit
ad tempus delitijs ſed non diuitijs. Secũdus diuitijs
ſed non honoribus: quos circa ſepulturam ſuam fieri
dum viueret deſiderauit vel ordinauit. Tertiꝰ vero nec
habet delitias nec diuitias nec honores. Ita intẽ viros
eccleſiaſticos ⁊ religioſos: ⁊ aliquando etiam inter ali-
os: aliqui ſunt qui delitias fugiunt carnalis volupta-
tis: ⁊ continentiam ſeruant corporis ⁊ nõ cordis: timo
re pene ⁊ confuſionis ⁊ quaſi inuiti: ſed non fugiũt di
uitias inordinatas: ſed ſicut auari illas querũt: ⁊ ſicut
ꝓprietarij illas abſcondunt qui melius cum illis q̃ꝫ cũ
carnali voluptate ſubterfugere ſe poſſe eſtimant manꝰ
prelatorum: ⁊ iſti pro tanto grauiter aſſimilantur infir
matis. Alij ſunt qui non querunt diuitias ⁊c. ſed non
fugiunt: ſed ambiunt honores: qui amant primos re-
cubitus in cenis ⁊c. iſti videntur mortui ſed non ſepul
ti. Alij ſunt totaliter mortificati omnibus predictis: et
conſepulti cum chriſto: ſicut veri humiles: quibꝰ mũ-
dus crucifixꝰ eſt ⁊ ipſi mundo: ad Gal. vi. Et illi ſũt
veraciter amortizati ⁊ a ſeruitute carnis mundi ⁊ dia-
boli liberati: in libertatem filiorum dei: qua libertate
chriſtus nos liberauit: ad Gal. iiij. Et hoc per ſpiritũ-
ſanctum quem nobis ⁊c. quia vbi ſpiritus domini ibi
libertas. ij. Corin. iij. Et nõ tm̃ libertas: ſed etiam obe- 8
dientie promptitudo: quia ſpiritus quidem promptꝰ
eſt. Math. xxvj. In quo notatur ſecunda pars huius
articuli: ſcilicet nobilitas promptitudinis obſequioſe
Pro quo eſt ſciendum ꝙ verſificator libenter verſatur
circa dictiones quas poteſt breuiare ⁊ longare ad libi-
tum. Ita prelatus ⁊ quiſcunqꝫ alius circa illos regen-
dos qui faciliter obediunt Sed regula eſt apud verſifi
catores: ꝙ ſyllaba breuis poteſt longari: ſed longa ne-
quit breuiari. Sed abſit ꝙ hec regula obſeruetur de re
ligioſis ⁊ quibuſcunqꝫ ſubditis: ꝙ videlicet ꝑſone bre
ues: id eſt parui valoris in moribus ⁊ ſcientia appetãt
longari: id eſt exponi ad honores prelationis ⁊ officia
magna. Et ꝙ illi q̃ ſunt quaſi ſyllaba longa: id eſt ma-
gni valoris in opinione ꝓpria: vel in magno ſtatu: vel

bonore noluerint ꝓ prelato vel ſupiore ſuo breuiari. i.
būiliari: ⁊ obedire ad būilitatē officia: vtrūq; eīn abo-
minabile eſt apud deū ⁊c. ad Gal'. v. Spū ambulate:
⁊ deſideria carnis nō pficietis. Qđ ſi feceritis magnā
in oībus opibus inuenietē interiores ſuauitatis dulce-
dinem. Quātum ad tertiā partem huius articuli: q₂ cū
ſpūſſanctus amor ſeu charitas ſit: iuxta illud. j. Joan.
iiij. Deus charitas eſt: vbi ſpirat ⁊ infundit charitatē
ad bene amandū ſicut agens naturale intendit impri-
mere ſuā ſilitudinem in id in quod agit: ſicut ignis ca-
lorem in corpe in quo agit. Sic ſpūſſanct⁹ cū ſit amor
diuin⁹ intendit in nos amorem incēdere vt ipſm recipi-
entes veraciter dicere poſſint illud. ij. Cor. iij. In ean-
dem imaginē transformamur a claritate in claritatem
tanq̄ a dñi ſpū ⁊c. Et ſic amor oīa facit leuia: ſic oſtē
ſum eſt. A. xx. 15. In talibꝫ ēimpletꝫ ꝓmiſſū filij Lu-
ce. xj. Pater veſter de celo dabit ſpm̄ bonū ⁊c.

Ar. iij. ¶ Non tm̄ ꝓpter legitimationē p̄dictam: ſed q₂ gñali-
10 ter oīe bonū in nobis efficit. Sicut nanq; oīe bonū
vite naturalis in corpe hūano eſt a ſpū naturali: q₂ ipſe
dat corpi ſenſum: verbū: motū: ⁊ ſtatū: q₂ ſine ipſo nec
ſentit nec loquit̄ nec mouet̄ nec ſtat. Sic oīe bonū vi-
te ſpūalis eſt a ſpūſctō: q₂ ipſe dat homini ſenſum chari-
tatis non carnalitatis: verbū veritatis non vanitatis:
motū ſanctitatis nō infidelitatis ſtatū firmitatis non
inſtabilitatis. Dat ḡ charitatē in corde: veritatē in ore
ſanctitatē in ope: virtutē in ꝯtinuatione. Ex p̄mo ſequi
tur q̄ facit amare feruēter ⁊ fideliter. Ex ſecundo q̄ fa
cit loqui ſapiēter. Ex tertio q̄ facit opari innocēter. Ex
quarto q̄ facit ꝯtinuare pſeuerāter. Primo quantū in
eo eſt: facit nos deū amare feruēter ⁊ fideliter. Sed ad
hoc q̄ iſte effectus ſequatur: duo requirunt̄: adiutoriū
ſeu fauor ſpūſſancti: ⁊ labor ſpūs ꝓprij. Sed ſpūſctūs
in parte ſua nunq̄ deficit: quia ꝯfert auxiliū ⁊ offert p̄
miū: in quibꝫ duobꝫ ꝯſiſtit quicquid ad ipſm pertinet.
Sed adhuc requirit̄ labor ꝓprius vt peris ⁊ obſtacul'
amotis lucē recipiam⁹: ⁊ ignē iſtū nō extinguam⁹. Si
ḡ abluerim⁹ ſordes filiarū ſion. i. aiarū in ſpū iudicij. i.
ꝯfeſſionis: ⁊ ſpū ardoris. i. feruētis ſatiſfactionis. Eſa.
iiij. tunc ſtatim charitas dei diffuſa eſt in cordibus no-
ſtris p ſpūſanctum qui datus eſt nobis ad Roma. v.
Et ne deficiam⁹ in labore offert p̄mium ⁊c. Et ſic ſpūs
11 adiuuat infirmitatem nr̄am: ad Roma. viij. Secūdo
quantū in eo eſt facit nos loqui ſapienter: quo ad nos:
reuerenter quo ad deum: veraciter quo ad oīes. Pri-
mo ſapiēter quo ad nos in cōfeſſione: quia ſicut ventus
facit paleas non incluſas: nec detentas ſed in loco aper
to iacētes ſue virtutis impulſu longius ꝓpelli. Ita vir
tute ſpūſſancti palee peccatoꝝ lōgius expellūtur de cor
dibus eorum qui ora apta habent in cōfeſſione ꝓpt̄ qđ
dici pōt: q̄ venit per modū ſoni ventoſi Actuū. ij. Fa-
ctus eſt repente de celo ſonus: tanq̄ aduenientis ſpūs
vehementis. Oꝫ aūt nos ipi ſic ora apire deberem⁹: vt
ipſe pctā ſic purgaret: ſicut purgauit pctā Dauid confi
tentis: de quo Eccl'. xlvij. Spūs purgauit peccata illi
us: quattuor nos mouere deberēt: timor: dolor: ſpes et
gaudium. Timor de diuina iuſticia ⁊ pena eterna: do-
lor de culpa p̄terita: ſpes de venia futura: gaudiū de mi
ſericordia adepta. De quo gaudio habetur. C. vij. ar-
ti. iij. Ergo ab iſtis quattuor ventis veni ſpūs ⁊ inſuf-
fla ſuper interfectos iſtos ⁊ reuiuiſcāt. Ezech. xxxvij.
12 ¶ Secūdo reuerēter quo ad deum: q̄ ſermo noſter ſit:
eſt eſt: ſine oī iuramento vano: quia cum ſpūſſanct⁹
ſit bonitas ⁊ curialitas patris: talia iuramēta vota cō-
tra oēs: non tm̄ dei ſed etiā mundi curialitates emiſ-
ſa: ſunt ſpecialiter ꝯtra ſpūſctū: quoꝝ periculū patet.

Math. xij. Qui aūt dixerit ꝯ ſpūſctū verbum: nō re-
mittetur ei. Exemplū ad hoc. J. xij. 29. ¶ Tertio vera
citer quo ad oēs. Et ꝓpter hoc dici pōt ſpūs veritatē
Joan. xv. Spm̄ veritatis qui a patre ꝓcedit: in forma
apparuit lingue: in ſignū q̄ lingua deberet eſſe mēbrū
veritatis: nā ipſm membrū ex ſua creatiōe ⁊ ad hoc ſpe-
ciali⁹ ordinat̄ vt p ipſm veritas oſtendat̄. Ex quo ḡ tā
ex creatiōe q̄ etiā ex ſpūſſancti apparitiōe oſtendit̄ ad
hoc deſtinatū iſtud corpis mēbrū: patꝫ q̄ magnū eſt me
ritū ſic loquentiū: ⁊ magnū periculū lingua abutētiū.
Primū patꝫ p miraculū qđ legit̄ quondam in Vienna Exēm
oſtēſum de lingua integra inuenta in tūba cuiuſdam
mortui toto corpe corrupto: de quo cū ſctūs epūs in ora
tionibꝫ cām quereret: ſibi a deo reuelatum fuit: q̄ cau-
ſa fuit incorruptionis lingue: q̄ nunq̄ membrū illud
ꝓ poſſe ad falſitatem mouebat. Heu ꝓh dolor pauce
tales lingue nunc in cimiterijs inueniunt̄. Nec mirū:
quia ſpūs malignus ita fortiter mouet linguas multo
rum ad lingendū: detrahendū: iurandū: ad mentiēdū
⁊ maledicendū: ſicut ſpūſſanctus mouebat linguas il-
lorum ad deum laudandū: ⁊ ad p̄dicandum ⁊ ad ver
dicendū. De quibꝫ dicit̄ Actuū. ij. Repleti ſunt oēs
ſpūſancto: ⁊ ceperunt loqui varijs linguis: ꝓut ſpūſ-
ſanctus dabat eloqui illis. ¶ Secundū. i. periculū ab- Exēm
utentiū: p exemplum oſtēſum fuit in regno Francie: in
quo cuiuſdam linguā de magna falſitate quā in iudi-
cio ꝓtulerat ꝯuicti: pforauerunt in lingue extremitate:
⁊ ferro p medium ex tranſuerſo poſito ipſm ſic extra os
violenter detinētes ipſm p maiores villas illius patrie
in qua deliquit cachinnantē: ad exemplū alioꝝ trāſmi
ſerunt. Si ſic eſſet nunc miniſtratū oībꝫ falſis iudici
bus ⁊ aduocatis ⁊ duodenarijs ⁊ detractoribꝫ ⁊ q̄buſ
cunq; mēbro illo abutētibꝫ: multi cachinnarent. Sed
licet hic penas tales euadant non tamē alibi: q̄ quādo de
us illos interficiet ſpūs oris ſui. ij. Theſſal'. ij. ¶ Quātū R3
ad tertiā partē hui⁹ articuli: ſpūſſanct⁹ quātū in eo eſt
facit nos viılia opari fortiter. Pro quo eſt ſciēdum q̄
ad opus bonū tria requirunt̄: ſcire: poſſe: ⁊ velle. Pri-
ma duo ipſe dat nobis: adiungam⁹ ḡ nos tertiū ⁊ opa
noſtre ſalutis bene ꝓſperabunt̄. Primū patꝫ p illō Jo-
an. xiiij. Paraclit⁹ aūt ſpūſſctūs docebit vos oīa: q̄ vi
delicet nō debetis nō faciēda facere: vel faciēda omitte
re: ⁊ q̄ debeatis iudicia dei timere. Et hoc eſt qđ dicit̄
Joan. xvj. Ille arguet mundū de pctō ſuo qđ cōmiſit
de iuſticia quam amiſit: ⁊ de iudicio qđ nō timuit. Et
ſuggeret vobis oīa ſcꝫ potentiā exequētem: ſicut corpa
ſupiora influunt virtutē ad germinationē ⁊ ꝓductio-
nē fructuū inferioꝝ. Eſa. xliiij. Effundā ſpm̄ meū ſup
ſemen tuū: ⁊ benedictionē meam ſup ſtirpē tuā ⁊ ger-
minabunt. Vnuſquiſq; ḡ voluntatē ſuam adiūgat in
ſpū māſuetudinis: vt ſaluus ſit. j. ad Cor. v. Quarto
ſpūſſanct⁹ q̄ntū in eo eſt: facit ꝯtinuare pſeuerāter: q₂
ſicut ſpūs naturalis dat corpi ſtatū ne in cineres ⁊ q̄ſi
in nihilū reducat̄ q̄tū ad eſſe nature: ita ſpūſſanct⁹ in
eſſe gratie. Et hoc tripliciter in ſtatu penitentie ꝯſolan-
do: in actu pugne ꝓtegendo in motu vie deducendo.
Dat ergo ſpūſſanctus patientiā in p̄ſenti pena: quia ſi-
cut ille facit aliquem patientius ſuſtinere: qui dicit ei.
Leua oculos tuos ⁊ vide: quantā habebis de labore
mercedem. Ita ſpūſſanctus cui⁹ eſt mentē nr̄am ad ce
leſtia leuare ⁊ ſurſuꝫ ferre ad modū ignis q̄ cineres in
altū tollit. Exēpluꝫ Act'. vij. de Stephāo cū eēt plen⁹
ſpūſctō: intēdens in celū vidit gl'iam dei ⁊c. Sic diſci-
puli in multis tribulationibꝫ Actuū. ix. edificabantur
in timore domini: ⁊ conſolatiōe ſpūſſancti replebātur.
¶ Secūdum patet: q̄ videlicet victoriā dat in pugna

p exēplū Judic̄.xiiij. vbi dr̄ q̄ apparuit catul⁹ leonis
seuus ⁊ rugiēs: p quē intelligit̄ tentatio carnis mundi
vel diaboli ⁊ occurrit ei. Irruit aūt spūs dn̄i in Sam-
son ⁊ dilacerauit eū. Tertio dat ↄstātiā in via: q: sicut
amor fecit Jacob ↄstātē: intantū q̄ videbant̄ ei dies pau-
ci pre amoris magnitudine. Sic spūsscūs q̄ est amor
multo potētior q̄ quicūq̄ amor carnalis: ps̄.cxlij. Spi-
rit⁹ bon⁹ deducet me ⁊c̄. Cor ḡ mūdū crea in me de⁹:
vt sit affectio pura: q̄tū ad p̄mā p̄tē: ⁊ spm̄ rectū inno-
ua i visceribꝫ meis: vt sit locutio q̄ ex abūdātia cordis
ꝓcedit recta: q̄tū ad secūdā. Ne ꝓiicias me a facie tua
vt sit oꝑatio grata: q̄tū ad tertiā: spm̄scm̄ tuū ne aufe-
ras a me: vt sit ↄtinua: q̄tū ad quartam.
Ar.iiij. ¶ Primo aūt hui⁹ doni necessitas fuit vasoꝝ spūaliū:
14 id est aiarū repletio: ↄ ignē pctī. Sicut nāq̄ igne i do-
mo imminēte n more vel piculo: necesse est implere vasa
aq̄ ↄ ignē illā ne noceat: vel si nocere inceperit vt extin-
guat̄ anq̄ pl⁹ noceat. Ita de⁹ ipleuit ⁊ adhuc implet
vasa cordis spūscō: ꝓpt̄ hoc dr̄ Repleti sunt oēs spū-
scō Actuū.ij. Secūda fuit magnificētie dei ostensio.
Multi eñ reges p̄us magna fecerūt ↄuiuia: sicut rex
Asuer⁹ centum octoginta diebꝫ Hester.j. ⁊ Dauid ⁊
Salomō: ⁊ multi alij: ⁊ magna largiti sunt munera.
De⁹ vo q̄ oēs alios potētia excedit infinita: hoc osten-
dere nō potuit nisi festū ⁊ donū suū festa ⁊ dona oīm
alioꝝ excederet in infinitū. Cū ḡ vellet oēs hoies ad
ↄgnitionē sui nois ⁊ potētie venire: necesse fuit q̄ festa
⁊ dona sua excederēt: in nūerositate receptorū ad festū:
⁊ in ↄdinoē donoꝝ. In p̄mo ḡ excessit: q: alij nūq̄ in-
differēter receperūt nec repleuerūt oēs: s3 forte diuites
receperūt ⁊ repleuerūt: sicut p3 de p̄dicto Asuero: de q̄
dr̄ Hester.j. q̄ fecit grāde ↄuiuiū cūctis p̄ncipibꝫ ⁊c̄.
⁊ paupes dimiserūt inanes. S3 hic in dei ↄuiuio reple-
ti sunt oēs spūscō: fm̄ q̄ ꝓmisit Johel.ij. Effundā in-
quit de spū meo sup oēm carnē. In secūdo excessit: q:
donū ibi datū fuit: ⁊ est infinitū: nā de⁹ spūs est Joā.
iiij. De q̄ Aug⁹. Magna dei miscdia: donū dat q̄le si-
15 bi. Et sic p3 tā i q̄ntitate q̄ in q̄litate: q̄ nō ad mēsurā
dat de⁹ spm̄ Joā.iij. ¶ Tertia differētia in isto ↄuiuio
inueniri pōt: q: in ↄuiuijs ⁊ specialit̄ potatoribꝫ mūdi
aliq̄tiēs nōnulli sic replent̄: q̄ nullā linguā hn̄t ad lo-
quēdū. Illi vo q̄ loq̄ pñt turpia loquunt̄. Isti vo loq̄-
bant̄ oēm linguā: sic p3 Actuū.ij. Et nō tm̄ illi: s3 q̄cū-
q̄ postea illo dono fuerūt repleti: honesta ⁊ sancta ad
dei honorē ⁊ ꝓximoꝝ salutē seu edificationē loq̄bant̄
ꝓut spūsscūs dabat eloq̄ ill̄. Actuū.ij. ¶ Tertia cau-
sa seu necessitas fuit discordātiū pacificatio. Ip̄e eñ q̄
est ⁊ fuit nex⁹ ⁊ amor p̄ris ⁊ filij ab eterno: vt pacifica-
ret mūdū: voluit esse nex⁹ ⁊ amor hois ad hoiem: scie-
tes qm̄ virt⁹ vnita fortior est: ḡ sit̄ solliciti seruare vni-
tatē spūs in vinculo pacis: ad Eph.iiij. Quarto vt san-
ctificaret imūdos p spm̄ scificandis: ad Roma. p̄mo
¶ Quinto vt ḡnalit̄ oēs viuificaret spūalit̄ mortuos.
Et hoc est qd̄ dr̄ ad Roma. viij. Viuificauit morta-
lia corp̄a vr̄a: ꝓpter inhabitantē spm̄ ei⁹ in vobis. Se-
xto vt liberaret obsessos: sicut ostēsum est. B.ij.9.
Ar.v. ¶ Ad hāc aūt liberationē faciendā duobꝫ modis mis-
16 sus fuisse legit̄: inuisibilit̄ cū mentibꝫ castis illabit̄. Et
visibilit̄ cū in aliq̄ signo visibili demōstrat̄. Et hec q̄-
dē apparitio seu ostēsio q̄nq̄ modis i q̄nq̄ rebꝫ diuer-
sis facta fuisse legit̄. Prio in specie colūbe sup christum
baptizatū. Luce.iij. Descēdit spūsscūs corpali specie
sic colūba in ip̄m. Secūdo in specie nubis lucide: sup
christū trāsfiguratū. Math.xvij. Adhuc eo loquente:
ecce nubes lucida obūbrauit eū. Vbi sic dicit glo. Si-
cut baptizato dn̄o: sic ⁊ clarificato: mysteriū scē trini-
tatis ostēdit̄: spūsscūs ibi in colūba: hic in nube luci-
da apparuit. Tertio in specie flatus. Joā.xx. Insuffla-
uit in eos ⁊ dixit. Accipite spm̄scm̄. Quarto in specie
ignis. Quinto in specie lingue. Actuū.ij. Ideo eñ in si-
militudine istaꝝ q̄nq̄ rerū monstrat⁹ est: vt det̄ intelli-
gi: q̄ harū rerū ꝓprietates opatur in cordibꝫ q̄bꝫ illa-
bit̄. Primo ḡ ostēsus fuit in silitudine colūbe: q̄ p can- Colūba
tu gemitū hꝫ: ⁊ felle carere dr̄: q̄ etiā in foraminibꝫ pe-
tre manet. In signū: q̄ illi q̄ spm̄scm̄ habent: p pecca-
tis suis gemūt. Esa.lix. Quasi colūbe meditātes. Nō
sic qui spm̄ hn̄t malignū: qui letant̄ cū malefecerint ⁊c̄.
Secūdo sunt sine felle ire inuidie contētiōis ⁊ spūalis
amaritudinis. Sap̄.xij. O q̄ bonus ⁊ suauis est dn̄e
spūs tuus in nobis. Tertio morant̄ in foraminibꝫ pe- Erni
tre illius: de quo.j. Coꝝ.x. Petra aūt erat christus: ad
modū philomene. C.xvij.26. Et ad modū sancti pa-
tris. C.xvij.25. Threñ.iiij. In vmbra tua viuem⁹ in
gentibꝫ. ¶ Secūdo ostēsus fuit in specie nubis: que est 17
a terra eleuata ⁊ pluuiam generat: ⁊ refrigeriū prestat
laborantibꝫ. In signū qd̄ illi qui spm̄scm̄ habēt sunt
eleuati a terra p ↄtemptū terrenoꝝ. Ezech.viij. Eleua-
uauit me spūs inter celum ⁊ terram: hoc est ↄ cupidos
Secūdo spūale habent refrigeriū p extinctionē carna-
lium voluptatū: sicut patet de beata virgine: cui dictū
est Luce.j. Spūssanct⁹ supueniet in te: quia nō fuit in
ea spūs immund⁹ gule ⁊ luxurie. ¶ Tertio spūalē ha-
bent pluuiam lachrymarū ⁊ deuotionis: ad lotionem
suam ⁊ alioꝝ: ps̄.cxlvij. Flauit spūs eius ⁊ fluent aque
Propter qd̄ q̄nq̄ spūssanctus aque compatur. Joan.
vij. Flumina de ventre eius fluent aque viue: hoc aūt
dicebat de spū ⁊c̄. Tertio datus fuit in specie soni seu
similitudine flatus. Primo quia flatus seu aer motus
siue ventus est velox ⁊ facilis ad mouendū. Sic illi q̄
spm̄scm̄ habent sunt agiles ad obediēdū. Vnde glo.
sup illud Actuum.ij. Factus est rep̄ēte ⁊c̄. Nescit tar-
da molimina spūssancti gratia: omnibꝫ eñ mobilibus
mobilior est sapiētia. Secūdo: quia sicut est necessari⁹
ad respirandū intātū q̄ si ad horam homini subtrahe-
retur ↄtinuo moreret̄. Sic ⁊ de spūsancto intelligēdū
est: psal̄.ciij. Auferes.s.e.⁊ defi.⁊ inpul.s. reuertentur:
Emitte spm̄ tuum ⁊ creabūtur. quia spūs est qui viui-
ficat. Joan.vj. ¶ Quarto apparuit in similitudine ig-
nis. Juxta illud Actuum.ij. Sedit supra singulos eo- 18
rum tanq̄ ignis. In signum q̄ illi qui spm̄scm̄ acce- Ignis
perunt: habent septem dona spiritussancti enumerata
Esaie.xj: similia septem ꝓprietatibus seu opationibus
ignis. Nam sicut ignis primo purgat aurum vel me-
talla quecunq̄ rubiginosa. Ita tales purgant peccata
⁊ expellunt p donum timoris: nam timor dn̄i expellit
peccatum. Eccl̄.j. Secundo ignis dura metalla molli-
ficat. Sic spūssanctus ad miserorum compassionem ⁊
opa charitatis. Tertio incinerat. Sic spūssanctus per
donum scientie cineres ad memoriam nostrā reducit:
in quos reuertemur. Quarto ascēdit ⁊ illuminat. Sic
spūssanctus illos qui ip̄m receperunt: per donum cō-
silij illuminat ⁊ ad celum ascendere facit. Quinto mol-
lia ⁊ fragilia consolidat. Sic spūssanctus per donum
fortitudinis fragiles ad pseuerantiam in bonis operi-
bus fortificat. Sicut patet de sancto Petro: qui ante
diem pentecostes ad vocem ancille: dn̄m negauerat.
postq̄ spm̄sanctum in die pentecostes receperat: ip̄m
negare noluit: ꝓpter reges ⁊ principes vel etiam ꝓpter
ip̄am mortem. Sexto facit illos qui prius fuerūt in te-
nebris videre que circa ip̄os sunt: ne in his que viden-
da sunt decipiant̄. Sic spūssanctus p donū intellect⁹
facit videre que credenda sunt: ne p malam fidem vel

ſortilegiū decipiant̄. Septimo alios calefacit. Sic ſpi-
ritusſanctus ſe habentē calefacit ad aliorū edificationē
et informationē p donū ſapiētie: nō in doctis humane
ſapientie verbis: ſed in doctrina ſpūs. j. Cor. ij. Hec
oīa operat̄ vnus atq̄ idē ſpūs. j. Cor. xij. ¶ Vide
quō ſeptē dona ſpūs maligni his cōtrariant̄. P. v. 2.
19 ¶ Quinto quare in ſimilitudine apparuit linguarum
iā parte tactū eſt. ā. e. c. xij. Quia etiā lingua eſt mēbrū
qđ cū maiori difficultate regit̄: iuxta illud Jacobi. iij.
Natura beſtiarū domat̄: linguā aūt nullus hominū
domare pōt. Et niſi regat̄ eſt membrū periculoſiſſimū
iuxta illud Jacobi. iij. Lingua ignis eſt vniuerſitas
iniquitatis: bene vō regulatū eſt vtiliſſimū: ſicut patet
Exm̄ L. v. 5. Ideo ad denotandū q̄ maxime regimine indi-
get: ſpūſſanctus cōueniēter i forma apparuit linguarū:
et nō quarūcūq̄: ſed ignitarū. In ſignū q̄ ignea vba
pferrēt: et vt ignitū eloquiū dei pdicarēt feruēter: quā
gratiā mundicia intiā innat: q̄ aliqñ etiā ſine linguis
pdicabant: ſicut oſtenſum eſt. L. vij. 33. Et vt audien-
tes illos pdicare cognoſcerēt ſpiritūſanctū quaſi ignē
illos illuſtrare: et quaſi lingua in eis loqui: iuxta illud
Matth. x. Non vos eſtis qui loquimini: ſed ſpūs pa-
tris veſtri qui loquit̄ in vobis. Nota de hac materia
et ſpecialiter quare apparuit in ſpecie columbe ſm̄ ſan-
ctū Tho. in tertia parte de Chriſto. q. xxxix. arti. vj. Et
in prima parte. q. xliij. arti. vij.
Arti. vj. ¶ Quales vō oporteat illos eſſe: qui ſpiritūſanctū re-
20 cipere debēt: oſtendit̄ ex cōditione illorū qui tūc illum
receperūt. Illi nanq̄ primo fuerūt humiles: qđ notat̄
in hoc qđ dicit̄ Act. ij. Repleuit totā domū: vbi erant
ſedentes: nō ſuperbe vagātes: faciēs q̄ emittet fontes
in cōuallib᷒. i. gratiā ſpūſſancti ad humiles Eſa. lxvj.
Sup quē requieſcet ſpūs me᷒ niſi ſup humilē ⁊ q̄etū.
Vel ideo dici pōt q̄ mittit̄ ad ſedētes ad deſignandū
q̄ iudicib᷒ tam corporū q̄ animarū: quorū eſt in iudi-
cio ſedere multū neceſſari᷒ eſt ſpūſſanctus. Primo q̄a
cōfert ſapientiā ad iudicādū Eſa. xlij. Ponā ſpiritū meū
ſup eū: et iudiciū gētib᷒ pferet. Secūdo quia pfert au-
toritatē ad cōdemnandū vel dimittendū. Joh. xx. Ac-
cipite ſpiritūſanctū: quorū remiſeritis peccā remittunt̄:
et quorū retinueritis ⁊c̄. Secūdo fuerūt mūdi. De ipſis
nāq̄ canit eccleſia: q̄ ſanctusſpūs inuenit eos recepta-
cula mūda et humilia ad receptionē ſpūſſancti: ppter
qđ beatus Greg. in homel. pentecoſtes nos hortat̄ di-
cens. Tergat ſordes praui operis q̄ deo pparat domū
mētis. Tertio fuerūt charitate vniti: qđ notat̄ in hoc:
qđ dicit̄ Act. ij. q̄ erāt oēs pariter. Erat eñi in eis cor
vnū ⁊ anima vna. Sic oportet q̄ in nobis fit: ad hoc
q̄ ſpūſſanctus ſpūalem vitā nobis det: quia ſicut ſpūs
hoīs nō viuificat niſi membra vnita corpori. Ita nec
ſpūſſanctus mēbra ſpūalia. Et ſicut elemoſyna datur
pauperib᷒ ſimul cōgregatis. Ita gratia ſpūſſancti. Et
ſicut mēbra cū corpore cōiuncta cum illo nutriuntur.
Ita ⁊c̄. Ideo congrue dicit ſcriptura in perſona dei.
Eccl. xxv. In tribus placitū eſt ſpiritui meo que ſunt
pbata coram deo et hominib᷒. Concordia fratrum et
amor proximorū et vir et mulier ſibi cōſentientes. Qr
inſup talis pax amor ⁊ cōcordia ſit neceſſaria ad rece-
ptionē ſpūſſancti: ſatis oſtendit Chriſtus Joh. xx. vbi
ad diſcipulos intrās: primo dixit. Pax vobis: ⁊ poſtea
dedit eis ſpiritūſanctū dicēs. Accipite ſpiritūſanctū ⁊c̄.
21 Quarto erant in loco ſecreto. i. in cenaculo et orantes.
Iuxta illud Act. ij. Erāt pſeuerātes in orationib᷒. Et
parū infra. Erant quotidie in templo. Vnde ⁊ de illis
canit̄. Orantib᷒ aplis ⁊c̄. In ſignū q̄ qui volunt ſpi-
ritūſanctū recipere: fugere debēt ſpectacula: et eccleſiā
petere atq̄ orare: nam orante Jeſu deſcēdit ſpūſſctūs
Luc. iij. Quinto etiā audiētes verbū dei legunt̄ ipm
recepiſſe Act. x. Adhuc loquēte Petro: cecidit ſpiritusſ
ſanctus ſup oēs qui audiebāt verbum Sic ⁊c̄. Sexto
etiam penitētes ſpiritūſanctū recipiūt: ſicut patet per Exm̄
hiſtoriā de columba. P. vij. 28. qđ intelligi in hoc pōt
qđ dicit̄ Act. viij. q̄ imponebāt manus ſuper illos: et
accipiebāt ſpiritūſanctū. Qui ergo ſpiritūſanctū recipere de-
ſiderāt: iſtorū exēplo ſint humiles: mūdi: in charitate
vniti: in ſecreto orātes: verbū dei audiētes: ⁊ de peccātis
penitentes manib᷒ ſe ſubijciant abſoluētis. Et tūc acci-
pietis virtutē ſpūſſancti ſupueniētis in vos Act. j.
¶ Sed quia quidā ſpiritūſanctū nūq̄ receperunt: ſicut Arti. vij.
infideles Act. xix. Neq̄ ſi ſpūſſanctus eſt audiuim᷒. 22
Quidā vō ipſum receptū immūdicia ſua fugauerunt
ſicut infidelis ille. L. vij. 33. et ꝓphanū ſpiritū receperūt
p quo ſpiritūſanctū cambierūt. Ideo ne quis in hoc caſu
decipiat̄: credens ſe ſpiritū habere ſanctū: q̄ ſpiritū habeat
ꝓphanū. Primo ad cognoſcendū veritatē tam q̄tū ad
ſeipſos q̄ q̄tū ad alios: experimēto vtat̄ angelorum.
A. xxij. arti. vij. Per amorē nāq̄ mundū vel imundū
de quo ad Gal. iiij. Miſit deus ſpiritū filij ſui in corda
noſtra. Et p ſimplicitatē columbinā vel falſitatē ⁊ in-
ramēta mala in ore ꝓprio vel alieno: vel etiā in ope tāq̄
fumo cognoſcere pōt: quis ſpūs ſit in corde. Nā ſicut
dicit̄. j. Machab. iiij. Fumus q̄ videbat̄ declarabat q̄
factū fuerat: ſicut oſtēſum eſt. D. ix. 15. Vbi ergo quis-
libet nitit̄ aliū decipere: vbi vn᷒ aliū odit et alteri inui-
det: ibi ſcias nō eſſe ſpūſſancti ignē ſed fumū ſpūs ma-
ligni: quia ſicut titiones diuiſi nō faciūt ignē: ſ; fumūt
ita tales diuiſi p diſcordiā detractiones pſecutiones et
fraudes et hmōi. Et ſic fumus oſtēdit quales ſunt ſic
loquela oſtendit de qua terra ſunt. L. v. 7. Et motus
corporis oſtēdit vitā interius. Vnde btūs Grego. in
moral. Habitare in corpore animā pbāt vitales ſen-
ſus corporis: habitare in corpore ſpiritūſanctū vita probat
ſpūalis. Illud ex viſu et auditu dinoſcit̄: iſtud ex cha-
ritate et humilitate ⁊ ceteris virtutibus in talib᷒: ſicut
dicit̄. j. Joh. iiij. Probate ſpūs ſi ex deo ſint.

Superbie primo oſtēdet̄ S xiiij

ſignificatio. Secundo ſuperborū aſſimilatio.
Tertio pueritas. Quarto pena et periculū. Quinto
q̄ oēs ſuperbiā odio habere deberēt. Sexto contra ſu-
perbiā oſtendent̄ remedia p q̄ vinci poterit a volētib᷒.
¶ Circa primū eſt ſciendū: q̄ ſuperbia in exteriori lo- Arti. j.
quela vel geſtu vel apparatu. Primo eſt ſignū interio- 1
ris ſterilitatis et vacuitatis. Qr ſterilitatis patet: quia
ſicut in rebus naturalib᷒ videmus: q̄ cōmuniter vbi
flos exterius oſtenſus eſt pulchrior et maior: ibi fruct᷒
eſt minor: ſicut patet in roſis et lilijs et hmōi. Et econ-
uerſo: vbi flos paruus ſe oſtēdit exterius: ſic in vineis
et frumentis et hmōi: vel nullus ſicut in ficulnea: ibi
fructuū maior eſt vbertas. Natura eñi in vno quaſi
totum poſuit in flore: et in alio totū in fructu. Sicut ḡ
pulchritudo et latitudo foliorū ſignum eſt ſterilitatis
in pdictis rebus naturalibus. Sic etiam in moribus
hominū: vbi maior pompa oſtendit̄ exterius q̄tū ad
illos qui dicunt Sap. ij. Coronemus nos roſis et non
ptranſeat nos flos temporis. Ecce roſe et flores ſignū
eſt q̄ ſunt interius ſteriles omnib᷒ virtutū fructibus
carentes. Qr etiam ſignū ſit interioris vacuitatis: pa-
tet per exemplū de ſpica vel ramo: quia ſicut ſpica vel
ramus qui plus erigitur: oſtendit q̄ñ fructu minus
oneratur. Et ſicut ſpica vacua ſuper plenas aſcēdēdo
caput in altum erigit. Ita ſuperbia eorū qui te oderūt

2 ascēdit semꝑ.in ps̄.lxxiij. ¶ Secūdo est signū interio-
ris vilitatis:sicut patet primo exemplo: secūdo histo-
ria. Exemplū ad hoc habet̄ in artificiis:in quibus vi-
demus:ꝙ parietes terrei seu lutei plus et diligētius ex-
terius ornant̄ et pingunt̄ ꝙ̄ marmorei vel aurei:quia
cū primi sint de se fedi artifices illos ornant:secundos
v̄o depingere esset illorū pulchritudinē et bonitatē oc-
cultare:quando ergo talia opera tam curiose exterius
ornant̄:certius signum est interioris turpitudinis seu
defectus ꝙ̄ preciositatis. Sic in ꝓposito de personibus
superbis:dum ita superbe ornantur exterius: certius
signum est ꝙ quilibet illorū:sicut dicit̄ Dañ.xiiij.inte
rius est luteus:sicut ille Bel de quo ibi fit mentio. Et
ꝙ sicut Sap̄.xv.dicitur:luto vilior est vita ipsius:qm̄
ignorat qui finxerūt illum. Cȝ v̄o in istis luteis pa-
rietib⁹ dealbatis reputat̄ ad decorem in viris sanctis
et solidis per solidam doctrinā christi et mādatorū dei
tenentiū ad modū petre:de quo dicit̄. Sup hanc ꝛc̄.
esset ad sp̄ūalis pulchritudinis et p̄ciositatis occulta-
tionem:ꝓpter quod sacra scriptura quēlibet talem do-
cet Thobie.iiij. Superbiā aūt in tuo sensu aut in tuo
Exm̄ verbo nūꝗ̄ dominari permittas ꝛc̄. Historia ad hoc
habetur in vitaspatrū de heremita et angelo trāseun-
tibus iuxta cadauer mortuū:vbi non angelus sed he-
remita nasum tenuit. Cum v̄o obuiarent cuidam su-
perbo:angelus nasum tenuit:asserens tales viles et fe
tentes coram deo et angelis:ꝓpter qd̄ dicit Amos.vj.
Detestor ego superbiā Jacob valde. Tertio est signū
interioris mortis: quia sicut corpora mortua plus or-
nantur. Ita plura sunt ornamenta superbo oculo et
3 insatiabili corde:et sp̄ūaliter mortuo:in ps̄.c. Quarto
est signum speciale filiationis diaboli et damnationis
eterne:q̄a sicut pastor oues suas certo cognoscit signo:
et rex milites suos per arma. Sic ille: qui est rex super
omnes filios superbie Job.xlj.suos cognoscere potest
per superbiam. Quia s̄m beatū Greg. euidentissimū
signū reproborū est superbia:et electorum humilitas.
Quia sicut humilitas est fundamentū omniū virtutū
Ita superbia est initium et fundamentū oīm viciorū.
Eccl̄.x. Initiū omnis peccati est sup̄bia. Vnde Aug.
in quodam sermone ad religiosos:qui incipit: funda-
mentum aliud nemo potest ponere. Duo inquit edifi-
cia et due ciuitates a mundi initio construunt̄: vnam
edificat christus:alteram diabolus: vnam humilis:al
teram superbus: vna humiliat̄ vt firmiter surgat: al-
tera erigit̄: vt infeliciter cadat. In fabrica christi q̄ edi-
ficantur leuant̄ de imis ad summa:in fabrica v̄o dia-
boli:de summis ad ima p̄cipitant̄. Sequit̄. Attendat
vnusquisq̄ꝫ vestrum fratres dilectissimi continentiam
suam:et si in se videt dominari superbiam in ciuitate
diaboli se infideliter edificari:imo precipitari non du-
bitet ad ruinam. Si v̄o in illo vera humilitas regnat:
christo se edificari et fideliter adherere cōgaudeat. Nō
eñ discernunt̄ filij dei et diaboli nisi humilitate et su-
perbia. Quēcūq̄ꝫ enim superbū videris: diaboli filiū
esse nō dubites. Quem v̄o humilem esse ꝑspexeris dei
esse filium cōfidenter credere debes. Dicit eñ scriptu-
ra. Initium apostasie a deo superbia: ꝛ ecōuerso initiū
redemptiōis fuit humilitas. Respexit inquit Maria
humilitatē ancille sue:ille videlicet qui signanter do-
cuit. Discite inquit a me:non mundum fabricare:non
mortuos suscitare et virtutes reliquas facere: sed quia
mitis sum et humilis corde. hec ibi.
Arti. ij. ¶ Ex quibus patet ꝙ nec superbi placuerunt tibi ab
4 initio. Judith.ix. Quorum similitudo primo inenitur
in reb⁹ inanimatis. Secūdo in brutis. Tertio in mō-
stris. Quarto in factis animaliū rationaliū sed ratione
abutentiū. Quinto in factis et operibus diaboli. Pri-
mū ostendit̄ per exemplum de faba et vesica: q̄a sicut
maior strepitus est duarum fabarū in vesica ꝙ̄ si esset
plena optimis granis. Sic duorum superborū: quia
vbi fuerit superbia ibi et cōtumelia Prouerb.xj. Se-
cūdo idem ostendit̄ de ligno. Homo nanq̄ꝫ ligno assi
milatur.in ps̄.j. Et erit tāq̄ꝫ lignum. Lignū aūt terra
extractum ꝛ in alto aere suspensum marcescit:ꝛ fructū
non portat. Sic qui seipsum a terra.i.ab hūilitate quā
ex terrestri natura sua habere deberet:extrahit et i alto
.i.in magnis et mirabilib⁹ supra se cor suū ponit. Sic
ille in ps̄.xxxvj. Vidi impium superexaltatum et ele-
uatum ꝛc̄.marcescit. Juxta illud Jacobi.j. Diues in
itineribus suis marcescit:et fructum deo placentē non
portat. Ideo sacra scriptura Eccl̄.vj.quēlibet ammo-
net dicens. Ne extollas te in cogitatiōe anime tue ve-
lut taurus:ne forte elidatur virtus tua per stulticiam:
et relinquaris velut lignū aridum in heremo. De quo
Eccl̄.x. Radices gentium superbarū arefecit deus et
plantauit humiles. Tales eñ tm̄ ad ignem valebunt:
in quo et ponent̄:quando omnis arbor que non facit
fructū bonum excidet̄ et in ignem mittet̄ Math.iij.
Tunc humiliabit̄ superbia assur Zacharie.x. Tertio
idem ostendit̄ per exemplum corporis rotundi : quia
sicut corpus spericum seu rotūdum vix in aliquo loco
positum quiescit. Ita superbi quando reputant se per-
fectos:sicut linea circularis figure est perfecta: semper
mouent̄ ad ꝓmotiones:et loca contra naturā altiora.
Contra naturam pro tanto dicitur : quia corpus ro-
tundum naturaliter mouetur ad loca inferiora:illi aūt
ad superiora:q̄a superbia ascēdit.in ps̄.lxxiij. Quarto
idem per exemplum ostēdit̄ fumi vel vaporis. Fum⁹
nāq̄ꝫ ascendēdo annihilat̄ seu annullat̄. Sic deiecisti eos
dum alleuarent̄:in ps̄.lxxij. Et vapor qui totā coope-
rit et obnubilat patriam:et quandoq̄ꝫ multis sua no-
cet corruptione : calore solis tactus subito euanescit.
Sic superbi qui totam patriam ambiunt: et suis per-
uersis factis et exemplis multos corrumpūt:de quoꝝ
quolibet Johel.ij. Ascendet putredo eius:q̄a superbe
egit:calore tacti mortalis infirmitatis:per verū solem
qui dispersit superbos mente cordis sui. Luc̄.j.subito
euanescēt. Esaie.ix. Cōuoluet̄ superbia fumi. Job.xx.
Transibit sicut visio nocturna. ¶ Ex qua autoritate 5
ostendit̄ secūda pars hui⁹ articuli:ꝙ videlicet anima-
libus assimilant̄ irrationalib⁹. Inter que primo ꝓpter
conditionem in predicta autoritate intellectam auib⁹
assimilant̄:quia ibi habetur. Et velut somniū auolās
non inuenietur ꝛc̄.quia sicut aues que altius volant
dum viuunt:vilius tractant̄ post mortem. Sic sup̄bi.
Secūdo simie assimilant̄. Primo ꝓpter rationē tactā.
O.vij.i. Secundo quia sicut simia que in loco basso Simia
timet:in alto super omnes cachinnat omnesq̄ꝫ deridet
Sic multi in potestate constituti:quia abominatio est
sup̄bo humilitas. Eccl̄.xiij. Tertio:quia sicut simia
nitit̄ assimulare:qd̄ in alio videt. Ita superbus vidēs
conditionem superbie in vno:nititur ei assimulare se: ꝛ
sic superbus qui cōmunicat superbo induet superbiā
Eccl̄.xiij. Et non solum superbis et viciosis: veꝝ etiā
in facto virtuosis assimilari conantur. Propter qd̄ di-
cit Petrus Rauennas:ꝙ ambitio est simia charitatis
quia charitas patiens pro eternis:ambitio ꝓ diuitijs:
charitas omnia suffert ꝓ veritate:ambitio ꝓ vanitate
tam patienter suffert:ꝙ quandoq̄ꝫ grauiter verberat⁹ Exemplū de
vel lesus ridet ꝛ damnū se habuisse negat. Cui cōgrue vulpe et
dici posset sicut in fabulis legit̄: vulpes dixisse lupo: lupo

qui famelicus ad doctrinam vulpis tauri sectris ascē
dit dorsum vt ibi se satiaret: surgens vo taurus: ad ra
mū quendam lupum grauiter quassauit: qui ad terrā
cadens dentibus turpiter cachinnauit. Cui vulpes.
Rideas quomodo volueris: malum habuisti casum.
Sic dici potest ad magniloquos supbie me Soph. iij.
Predicte vo autoritati Petri cōcordat Innocētius li
bro de vilitate cōditiōis humane dicēs. Ambiciosus
semper est pauidus: semper attētus ne dicat qđ disple
ceat: humilitatē simulat: honestatem mentitur: affabi
litatem exhibet: benignitatem ostendit: cunctos hono
rat: vniuersis inclinat: frequenter curias visitat: opti
mates amplexatur: eisqȝ applaudit: et adulatur: feruidus
vbi placere cognouerit: tepidus vbi putauerit disple
cere: improbat mala: detestatur iniqua. Alia cum alijs
pbat: et eadem cum alijs improbat vt iudicetur ido
neus vt reputetur acceptus vt laudetur ab omnibus et
grauem intra se sustinet pugnā difficilemqȝ cōflictū.
6 ¶ Quantum ad tertiam partem huius articuli: superbia
et superbi monstruosis et innaturalibus assimulantur
bestijs: ratione natiuitatis: quia sicut videns bufonē
vel serpentem de oue vel optima bestia: et lupum vel
ethiopem de pulcherrima nasci muliere: diceret talem
esse fetum monstruosum et innaturalem. Sic vidētes
superbiam nasci de virtutibus et de viciorum victorijs
dicere possunt ratione consimilis natiuitatis: talibus
Superbia est serpens: de quo dicitur Gen. iij. Ipsa cō
teret caput tuū. Ecce virtus et victoria de vicio. Se
quitur. Et tu insidiaberis calcaneo illius: quia cū dia
bolus in omnibus alijs suggestionibus et temptationibus
sic superatus insidiatur quasi a tergo: vt ingerat sup
biam de victoria. Et hoc est qđ dicit Aug. in regula.
Superbia vo bonis opibus insidiatur vt pereant: sicut
patet de Eleazaro. j. Machab. vj. qui sub elephante
perijt quem occidit. Unde beatus Greg. Sub hoste
quem occidit moritur: qui de culpa quam superat eleuatur
Isti vo insidiatori difficile est resistere: quia secundum beatū
Greg. Difficile est vitare vicium: qđ de victoria nascitur
victoriā: quia cum bene pugnatis cum cuncta subacta
putans. Que plus infestat vincenda superbia restat.
Causam vo difficultatis tangit in hoc qđ dicit. Cum
cuncta subacta putans. Pro quo est sciendum: qđ sicut
in infirmitatibus corporalibus: infirmitas est periculo
sior et incurabilior que nescitur et non putatur esse in
firmitas. Sic in proposito de superbia: in illo cuius spi
7 ritus est obfirmatus ad superbiam Dan. v. ¶ Quantū
ad quartam partem: stultis assimulantur superbi: quia
sicut stultus esset qui plures conduceret cocos vel ope
rarios ad pascendos oculos proprios et aliorum potius
qȝ corpus suū. Sic etc. qui plus expēdit pro vanitate etc.
Secūdo quia morti adiudicati: et ad mortē ducti plus
Exm de ornatu vel apparatu qȝ de anima sollicitantur. Ad mo
dum cuiusdam fatui qui nuper ad suspendium iudi
catus: dum sacerdos ei de confessione loqueretur: tamē
caputiū lamētabatur qđ eductus de carcere amiserat. Et
Exm ad modum alterius cōsimilis: qui ad festum inuitatus
nudus venisse fingitur: equo suo optimo induto scar
8 leto. Tertio idem ostenditur per exemplum de Alexā
Exm dro magno de quo refert Valerius: qđ tres malas ha
buit conditiones. Unam qđ cōtempsit patrem suum
regem nobilem: ipsum quasi ignobilem reputās. Se
cundo cum esset Macedonicus: noluit vti veste ma
cedonica que videbatur esse vilis: sed Persica que erat
magis curiosa. Tertio noluit reputari vt homo: sed vt
deus: vnde se filium Iouis nominabat. Ita nōnulli
tam in statu ecclesiastico qȝ seculari: ad magna exaltati

patrem erubescunt christum: cum actibus suis humi
libus et parentelam pauperem: nec aliquē illorum vi
dere vellent. Sed si esset aliquis magnus de cōsangui
nitate vel affinitate illum recognoscūt et de illo libēter
loquuntur et loqui audiunt ad modum mule que nō
de asina matre: sed de equo patre gloriabatur. Secundo
vestis clericalis clericis non placet superbis: sed mili
taris eis in equo et omnibus placet apparatus: nec eis
vel quibuscūqȝ alijs vestis placet patrie: aut antiquorū
parentum: sicut ostensum est. I. ij. 9. Cū eis minatur
deus dicens. Soph. j. Uisitabo super omnes indutos
veste peregrina. Tertio semper maiores cupiūt qȝ sint
quia si sit rector vellet esse episcopus: deinde archieps
et cardinalis et papa. Si sit armiger: miles baro co
mes vel rex esse desiderat. Et sic sicut Alexāder nō fuit
contentatus de statu suo. Ita nec isti de suo supra hu
manū modum superbia repletus. ij. Machab. ix. Sz
cum tales fortunas supra se querant: frequēter eis cō 9
tingit qđ secundum fabulas cuidam contigisse fertur: qui ne Exm
cromanticis se subiecit illusionibus: ipsum ad hoc in
ducens qđ in altum ipsum volare doceret ad modum
subaudi: quo volauit Simon magus: pro quo cū qō
dam maleficium fecisset ad volandum ordinatū: et al
teri quem odio habuit pixidem aliam: cum alio male
ficio ordinasset: vt ipsum quasi in formam cōuerteret
asininam: quantum ad exteriorem apparentiam: et primū
ad fenestram mittere: in qua ambas posuerat pixides
vt suam acciperet errore deceptus aliā asportauit: qua
cum falco fieri desideraret asinus efficiebatur. Hoc pro
tanto valet ad propositum: quia sicut necromāticus ille
plures habuit pixides. Ita mundus habet fortunas:
quarum dum aliqui vnam assumere nituntur vt in altū
volent in hoc seculo quasi asini a proposito suo deficien
tes efficiuntur. Et in alio seculo in abyssum inferni dila
buntur. Sicut patet de Ikaro. A. xxv. 20. Et de lucifero
Esaie. xiiij. qui desiderādo potestatem volandi altius
descendit ad profundum laci: detracta est inquit supbia
tua Esaie. xiiij. ¶ Quantum ad quintam partem huius 10
articuli pro tanto demonibus assimilantur: quia sicut de
mones erubescunt videri victi vel superari: vel de loco
in quo sunt eiecti: sicut patet per hoc qđ de sancto le
gitur Edmundo: qđ videlicet dum versus quendā de Exm
moniacū vt demonē expelleret veniret: demon exiuit
dicens: volo sponte exire: qđ non dicatur qđ inuitus exiui
Sic superbi quādo debēt deponi: ipsimet seipsos prius
deponunt ne dicatur etc.
¶ Quorum peruersitas in hoc primo apparet: qđ inter Arti. iij
oēs spūaliter cadētes per culpam ipsi sunt primi. Pro
quo est sciendū qđ de peccatoribus in ps. dicitur. xiij. Oēs 11
declinauerunt simul inutiles facti sunt: qa declinaue
runt a christo qui est verbum substantiuū: dicēs illud
Ego sum qui sum: cuius recti et quasi nominatiui casus
sunt quicunqȝ boni christiani: sic a christo nominati.
Et tales de facto existentes qui a deo per peccatum nō
obliquantur mortale. Et sicut ceteri casus secundum dialecticā Casus
que rei veritatē attendit: nō sunt nomina sed casus no
minū. Sic illi qui a perfectione christi cadunt mortaliter
peccantes: nō sunt nominādi religiosi vel christiani:
sed sunt obliqui religionis vel christianitatis cum no
mine noīatiui casus. i. cum christo vel religiōe in prin
cipio cōcordātes quantum ad professionē: sed in fine discor
dantes quantum ad operationē. Quorum casuū: primus
est genitiuus significans superbos: qui fuerunt primi
cadētes et declinātes a deo: iuxta illud Eccl. x. Initiū
omnis peccati superbia. Sicut ergo gtūs est primus
casus obliquus. Sic supbia et superbi primo obliquāt

a rectitudine:tam increata q̄ creata:quorum casus est
magnus:quia de celo ceciderunt. Licet ergo om̄es su-
perbi a lucifero habentes generis et casus initium:hac
de causa dici casus poterūt genitiui. Illi tamē hoc no-
men specialiter merent̄:de quibus. S. ij. arti. vij. q̄ de
genere superbiunt cum p̄fidis iudeis et superbis: qui
dixerunt Joh. viij. Nos patrē habem⁹ Abraam : ideo
liberi sumus:quibus specialiter assimilant̄ cogitātes
q̄ generosi sunt et ideo superioribus renuunt obedire
et liberi esse affectant. Isti sicut genī⁹ casus regunt̄ ex
vi possessionis vel possessoris:quia diuitiarū possessio
vel earū possessores maxime regunt et sustentant in re
vel in spe vel in pompa eo℞ superbiā. Sed aduertant
tales q̄ de⁹ specialiter odit pauperē superbū Eccl. xxv
12 Datiui casus sunt:dātes munera vel laudes vel adu-
lationes vt per hec consimilia vel maiora cōsequātur
Et tales regunt̄ ex vi acquisitionis : quia s̄m beatum
Gregoriū:nisi laudem vel lucrum acquirere intende-
rent vix vnq̄ aliqd̄ magnificū facerēt. Accusatiui ca-
sus sunt fratrū vel vicinorum accusatores et maliciosi
c̄spiratores:sic dicti ab accusando:et regunt̄ sepissime
ex vi transitionis:quia illorum intentio est vt accusa-
tos transire faciant vel a suis rebus vel officijs vel fa
ma. Et sepe transeūt. Sic ipsi vt de eis verificet̄ illud
Apoc. xij. Proiectus est accusator fratrum nostrorū.
Dicūt se regi a verbo:sed certe nō regunt̄ ab h̄ verbo
substantiuo qui dicit. Ego sum qui sum:sed reguntur
ratione adiectiōis ad verbū substantiuū qd̄ pōt resol-
ui in participiū. Sic regebat̄ Caypha qui dixit. Ex-
pedit vt vnus moriatur:bonum dixit:sed non bene:et
sic suū dictū in participiū resoluebat̄ male intentionis
Vocatiui casus possunt dici superbi hypocrite. Desi-
derant enim vocari rabbi: vt dicit dn̄s:et p̄ tanto vo-
cantur vocatiui. Et sicut vocatiuus similimus est nō
s̄m grāmaticā. Sic isti s̄m exteriorē c̄uersationē simi-
limi sunt rectis corde: quia etiam sicut iste casus licet
in vocali ordinatione:non t̄n in cōstructione ponitur
infra textum orationis:sed semp̄ absolute. Sic isti nu-
mero sunt in cōmunitate:sed opiniōe maxime appetūt
esse in singularitate:et tales sicut vtīus nō regit̄ sed ab-
solute ponitur. Ablatiuus casus sequit̄ in fine: q̄a in
fine auferetur a tali quicquid male habuit vel habere
cōcupiuit vel quicquid bene habere potuisset:sicut re-
gnum celorū. Isti regunt̄ ex vi cause:quia causas con
tra eos allegabit iustus iudex:quādo dicet. Esuriui &c
Matth. xxv. Qui et retribuet abundanter facientibus
13 superbiā. in ps̄. xxx. Secundo superborū in hoc appa-
ret peruersitas q̄ omnibus peccatoribus p̄ tāto peioris
sunt cōditionis:q̄ nullo loco parcunt vel tempori sa-
cro. Alij nāq̄ pctōres:sicut fures homicide et hmōi.
aliquando peccare vitant p̄pter lucrum vel sacrū tem
pus. Sed superbi q̄to tempus solennius vel loc⁹ san
ctior:sicut i ecclesia vel cōgregatio maior:in quo peior
est luxurioso:tanto plus in apparatu vel hmōi sup̄biā
suam ostēdere nitunt̄. Ex quo patet:q̄ta malignatus
est inimicus in sancto:in ps̄. lxxiij. Sed aduertant : q̄
s̄m beatū Greg. q̄to coram hominibus fuerint glorio-
siores:tanto coram deo et angelis eius erunt viliores:
et bonis hominibus odibiliores Eccl. x. Odibilis deo
et hominibus superbia:sicut ostensum est. M. vj. 21.
Arti. iiij. ¶ Morū vo periculum est duplex: vnum tpale:aliud
14 eternū. Temporale est duplex: vnum corporale:aliud
sp̄uale. Corporale est triplex desiderij frustratio: deri-
sio et occisio. Primū patet tam quotidianis exēplis q̄
sacre scripture figuris. Frequēter eīm videt̄ q̄ dum su-
perbus nō est cōtētus honore vel gradu vel statu:ha-
bito vel ei oblato:sed maiorem statum vel dominium
maius superbiēdo cupit: vtrūq̄ perdit. Et est de illo
sicut de fatuo mercatore:qui rem venalē nimis charā
facit et tenet:et ideo nec accipit qd̄ offert̄ nec qd̄ accipe
cupit sed vtroq̄ caret. Ita illi dū seip̄os maioris tenēt
valoris et potestatis:et dignos maiori statu vel domi-
nio q̄ alij teneāt:dum nolunt tenere qd̄ habēt i pace:
vel accipere qd̄ eis offert̄:sed maius desiderāt:freq̄nter
inter duo scamna cadunt. Sic lucifer Esaie. xiiij. Sic
Adam Gen̄. iij. Sic Roboam. iij. Reg. xij. Sic sen-
nacherib. iiij. Reg. xix. Et Thobie primo. habito cu-
ruit et optato;quia deus superbis resistit Jacobi. iiij.
¶ Derisio vo nunq̄ sinit talem iacturā esse solam:sed 15
eam semp̄ associat. Quia ipsi qui a superbis contem-
nunt̄: videntes ipsis male contingere et fortunā circa
illos mutari:se habēt ad illos:sicut fabule ferūt asinū
dixisse dextrario confracto. Dextrarius nāq̄ de hispa- Exem
nia asino feno onusto fingit̄ obuiasse: qui pede eleua- Asinus
to ipsum p̄cutere minabat̄:magna cum indignatione
precipiēs q̄ de via sua recederet. Asinus vo postmo-
dum ex in armis et antiquitate confracto et fenum ad
campos portanti ip̄m deridendo:dixit:morel de hispa
nia porta fenū nobiscū. Sic stabunt nunc a superbis
vilipensi et iusti aduersus eos;qui se angustiauerūt: q̄
et dicent:quid nobis p̄fuit superbia nostra Sapien̄. v
Corporalis etiā occisio frequēter finē tenet superbie.
Nam Holofernis caput amputauit Judith. xiij. Et
Aman suspendit in patibulo Hester. iij. Et luciferū
fecit demonē Esaie. xiiij. Ex quibus omnibus patet: q̄
magna turris multos sustinet tempestatū impulsus :
quibus multi qui turres esse volunt dejiciunt̄. Nota
M. vj. 23. qui dum p̄pter illud q̄ superbiēdo ambiūt
corporaliter occidunt̄: ostendunt q̄ est de eis sicut de
vesica que tantū inflat̄ q̄ frāgit̄. Et sicut de rana quā Exem
fabule ferunt: q̄ dum tantū inflari voluit qd̄ bouis
haberet magnitudinē crepuit. Ex quib⁹ patet: q̄ me-
lius est humiliari cū mitib⁹ q̄ diuidere spolia cum su-
perbis Prouerb. xvj. ¶ Periculum vo sp̄uale et tem- 16
porale qd̄ ex superbia orit̄:est culparū quantum ad se
ipsum et malorū exemplorū quantū ad alios multipli-
citas. ¶ Primū patet quia superbia sola esse nō potest
ip̄am nanq̄ multa vicia sequunt̄ :sicut ira inuidia et
huiusmodi. Nam ex hoc: q̄ quis cōcipit de se bene q̄
sit nobilis vel gratiosus:et ex h̄ q̄ talis reputari mul-
tū affectat:ab hominib⁹ desiderat honorari. Et si aliq̄
ipsum nō honorant eis irascit̄. Et illis qui honorant̄
inuidet:sicut patet de Aman : qui hac de causa iratus
fuit cōtra Mardocheū. Hester. iij. Et dum vnus su-
perbus alteri resistit:ibi oriunt̄ homicidia pugne vel
saltem iurgia:quia inter superbos semper iurgia sunt
Prouerb. xiij. Secundū etiam patet:quia alia peccata
occulte fiunt hoc aūt aperte:et ideo plus omnib⁹ quasi
exemplū ostendit̄ delinquēdi. ¶ Sed forte dicent:qui
rebus suis abutentes alijs exemplum prebent perdi-
tiōis:quid ad nos:nūquid reb⁹ nostris quas submer-
gere possumus: vti non possumus ad libitū. Quibus
respondet̄ q̄ nec vti illis:nec illas destruere possum⁹
in exclusionē gratie aliorū:et sp̄uale p̄iudiciū animarū.
Sicut patet p̄ casum legis in digesto veteri libro. viij.
titu. de seruitutib⁹ vrbanorū p̄diorum. l. si arborem ff.
interdum. In quo continet̄ q̄ ille qui alteri concessit
ne vnq̄ per aliqua facta lumen a domo suo impediret
nō pōt arborē plātare vel aliqd̄ tale facere: p̄ qd̄ lumē
suū impediat̄:sed nūquid possit sua destruere:quibus
destructis alteri⁹ impediret̄ claritas:et dicit q̄ nō:sub
his verbis. Interdū dici possit:eū quoq̄ q̄ tollit edifi-

tiū vel deprimit luminib⁹ efficere si forte reuerberatōe
vel p̄ssura quadā lumē in eas edes deuoluebat̄. Glo.
Accur. ex reuerberatōe: vnde illud refulsit sol in cly-
peos aureos: et resplenduerūt montes ab eis: hec ibi.
Cui concordant alie leges tam mundi q̄ꝫ dei. f. ij. 8.
17 ¶ Periculū v̄o illorū eternū in morte patebit seu ap-
parebit: qn̄ ipsis tactis stimulo mortis: vētus supbie
de eis exibit sicut de vesica acu pūcta. Tūc a paradiso
excludent̄ et de societate oīm bonoꝝ expellent̄. Primo
a paradiso superbos excludit ꝛ retrabit: quia aliquo de
aliqua ciuitate vel regno eiecto ꝓpter culpā: ali⁹ extra
ciuitatē in quo est eadē culpa: ad ciuitatē illā iuste redi-
re nō pōt. Sꝫ angeli de celo ꝓpter superbiā fuerūt eie-
cti: ergo impossibile est ꝙ illi in quib⁹ inueniat̄ illa cul-
pa: stante culpa et expulsiōis causa illuc redeāt. Illos
v̄oq̄ aliter cogitāt reprehēdit Origenes dicēs. Nū q̄d
tu altior: q̄ꝫ prim⁹ angelus: nū quid tu splēdidior i ter-
ris q̄ꝫ ille in celis: ꝙ si ille de tanta sublimitate ruit per
superbiā: quō tu ad tantā celsitudinē supbiēs ascēdes
memēto ergo ꝙ puluis es: ꝙ cinis es: et nisi te tīi hu-
miles q̄ꝫtū es: perdes oīno qd̄ es. Ergo q̄d supbis
terra et cinis Eccl. x. Nec tīi a celo excludent̄: sed a so-
cietate omniū humiliū et bonorū expellent̄. Pro quo
Exem̄ de Coruo. est sciendū: ꝙ eueniet eis qd̄ fabule dicūt quādoqꝫ cō-
tigisse graculo seu coruo: qui pennis se induerat pauo-
nis: societatē fugiēs auiū cōsimilis cōditiōis et natu-
re. A quib⁹ dū post breue tp̄us expellebat̄ ab auib⁹
simplicib⁹ quarū societatē prius fugerat nullo modo
recipiebat̄: quia eas prius contempserat. Sic in morte
erit de illis qui prius societatē cōtempserunt humiliū
et popularīū hominū: et volabant p magna officia ad
grues: et pennas induebāt pauonū: a magnis robas
accipiētes: quib⁹ induti vicinis plus ꝓpinqui q̄ꝫ extra-
nei nocēt. In breui v̄o mortis hora a magnoꝝ societa-
te quoꝝ pennis. i. est robis erant induti vsqꝫ ad terrā
in qua sepeliunt̄ expulsi. Dū ab illis quoꝝ pēnas por-
tabāt expellunt̄: ab alijs humilib⁹ tūc in celo q̄s prius
cōtempserūt nō recipient̄. Sed potius dicēt illud ps.
cxviij. Cōfundant̄ superbi: quia iniuste iniquitatē fe-
cerunt in me. Vnde Bern̄. Mirū est de supbis: neqꝫ
enim cū hominib⁹ habitare in terra desiderāt: neqꝫ ad
celū volare possunt: solū q̄ relinquit̄ eis flāma ignis
demoris eoꝝ: qui enī se exaltat q̄ꝫtū pōt deijciet̄ q̄ꝫtum
18 de⁹ pōt. Et sic in omnib⁹ p̄dictis ostendit̄ ꝙ superbia
p̄cedit et cōfusio tpalis vel eterna vel vtraqꝫ semp se-
quet̄. Et hoc est ꝙ in antiquo dicit̄ ꝓuerbio ꝙ supbia
Exem̄ p̄cedit et cōfusio sequit̄. ¶ Qd̄ elegāter cuiusdam fa-
bule ostēdit̄ fictiōe: qua fingit̄ duas quondā fuisse so-
rores: quaꝝ vna supbia: altera cōfusio vocabat̄: quaꝝ
primā cōtigit ad festū magnū vocari: sorore nō voca-
ta: q̄ immemor curialitatis: dixit ad sororē vocatam ꝙ
secū iret. Cui illa vtpote inter curiales nutrita rn̄dit:
nō venies nec villam nobis verecundiā facies: vt non
inuitata ad festū vel consiliū vel quācunqꝫ vanitatis
venies ostensionē. Cui illa: p̄cede ergo tu: et ego p̄au-
latim vt potero tua sequar vestigia: qd̄ ꝛ factū fuit. Et
ex illo die cōsuetudine et iuris p̄scriptiōe obtentum est
ꝙ superbia precedit et confusio sequitur: et ꝙ contri-
tionem precedit superbia Prouer. xvj.
Arti. v. ¶ Quā nobiles et ignobiles ideo fugere deberēt. No-
19 biles ideo: quia sm̄ beatū Greg. multū eis insidiat̄: q:
natiōe celestis et nobilis: vtpote in celo genita: mētes
querit nobiles et celestes. Ignobiles et quicūqꝫ sim-
plices ipsam odio habere deberēt: quia non habēt tīi
inimicū quia superbia facit: ꝙ ipsi talliant̄ spoliantur
et crudeliter tractant̄: quia supbia multas requirit ex-
pensas: quas dū nō possunt habere de ꝓprio: q: inter
supbos pauci sunt quib⁹ ꝓpria sufficiūt: querunt vijs
et modis quib⁹ possunt aliena. Et sic dū superbit im-
pius incēdit̄ paup. in ps. x. Et nō solū paup incēditur
sꝫ sicut vētis maris turbat̄ trāquillitas. Ita p supbos
mūdi pax inquietat̄. Sicut ostensum est. P. iiij. 11. Et
totus mūdus q̄ꝫtū ad vanitates indurat̄: q̄a dum su-
perflue expēdunt circa superbiā in vestis: ornamentis
et ludis fiūt ipsi quasi impotētes ad expēdendum pro
amore dei et salute aīarū: q̄a ipsi vanitate illa cessante
ad ꝓpria redeūtes: dū nihil inueniūt in thesauro vl' in
manib⁹ ministroꝝ suoꝝ: nihil ꝓ deo dare pñt. Immo
qd̄ peius est suos quasi tali necessitate p̄cedēte spolia-
re coguntur: ꝛ sic dum tam ipsi q̄ꝫ subditi indigētes fiūt
nec ipsi faciūt nec subditi facere possunt ad q̄ tenentur
Et sic supbia iam regnāte tempus ferreū a poetis de-
scriptū nūc ostēdit̄. Ex quib⁹ colligit̄ ꝙ tempus aureū
in mūdi viguit principio: in quo oēs abundabant: q̄a
maiores fuerūt paucis et necessarijs cōtenti: sicut mi-
les vna roba i anno: et vno ferculo i mēsa ꝛ sic de alijs
Secundū argenteū: i quo hoīes inceperūt esse magis
curiosi: sumptuosi et maliciosi et mūdus p̄cōsequens
peior. Tertiū ferreū: qd̄ est nūc: in quo nullus de suo
cōtentus: aliū bello rapina et falsitate domat: sic ferrū
alia metalla domat et malleat. Et sic de mundo verifi-
cat̄: qd̄ de domo. i. toto mūdi cōtento dici pōt Eccl. xxj
Domus q̄ nimis locuplex est. i. mūdus q̄ aut qn̄qꝫ lo-
cuplex fuit et bon⁹ admiscebit̄ supbia. Cōtra quā p̄ter
remedia q̄ ostēdunt̄. M. xj. 92. et. cxj.
¶ Alia tria sunt remedia adhibēda: quoꝝ primū acci- Arti. vj.
pitur ex parte nature terrestris quā gerimus. Secūdū
ex parte nature rationalis: qua regimur. Tertiū ex dei 20
ꝓuidētia: ad quā tendim⁹. Ratiōe primi est sciendum
ꝙ de⁹ de natura nostra loquēs dicit Gen̄. iij. Puluis
es et in puluerē reuerteris. Pulueris aūt cōditio est: ꝙ
in alto loco vbi vētorū occurrit impulsus: posit⁹: dis-
pergit̄. In imo v̄o situs cōseruat̄. Sic natura nostra
in statu alto et in statu humilitatis. Qd̄ vidēs diabo-
lus multos quos in statu paupertatis et humilitatis de-
cipere nō pōt: ꝓcurat q̄ꝫtū potest ꝙ ditent̄ vel in alto
loco vel dignitate ponant̄: vt ibi fiāt tāq̄ puluis quē
ꝓijcit vētus a facie terre: in ps. j. In quo ꝙ frequēter
p̄ualet: pulchre ostēsum est. iiij. Reg. vlti. vbi Nabu-
sardan legit̄ pauperib⁹ in terra dimissis: diuites et po-
tentes et nobiles secū in Babylone captiuos duxisse.
Nos ergo tale periculū imminere videntes ex parte
nature nostre terrestris: et pulueree remediū accipere
deberem⁹: vt nō simus alta sapiētes: sed humilib⁹ cō-
sentientes: ad Roma. xij. Ex parte v̄o nature rōnalis 21
remediū accipere debem⁹. Primo cogitādo q̄d sum⁹:
et q̄d erim⁹ q̄ꝫtū ad naturā quā habem⁹. Secūdo q̄d
sumus: et quid erim⁹ q̄ꝫtū ad statū quē tenem⁹. Quid
sum⁹ q̄ꝫtū ad naturā corporalē de vili terra: hec em̄ na-
ture nr̄e est radix et initiū: q̄ diligēter cogitata est medi-
cinalis cōtra superbiā. Sicut nāqꝫ qn̄qꝫ radix herbe
est magis medicinalis q̄ꝫ flores vel folia. Ita magis
medicinale est cōtra morbū atqꝫ mortē supbie respicē-
re radicē nostrā. i. vilitatē et miseriā nature nostre q̄ꝫ
flores vel folia. i. vnā pulchritudinē vel quecūqꝫ alia
bona vel facta q̄ videnť pulchra et florida. Q̄ꝫtū v̄o
ad naturā rōnalem. i. aīam cogitādo q̄d sum⁹. Si su-
perbi fuerim⁹: de illa inueniem⁹ ꝙ sum⁹ in illa diabo-
lo turpiores: sicut ostensum est. A. xxiij. vj. Ergo sup-
biēdo de illa materiā destruim⁹ et causam supbiendi:
q̄a illā turpissimā efficim⁹. Ex istis patet illud Eccl. x.
Nō est creata hoīb⁹ supbia. Quid v̄o erimus q̄ꝫtū ad

nostrā corporalē naturā: terra et cibus vermiū: et non
terra quecunqꝫ viridis vel pulchra: vtpote in supficie
terre soli obiecta: ſ3 terra sub terra. Ita ꝙ terra quam
nūc in cimiterio videmꝰ et calcamꝰ erit supra caput no
strū ⁊ supra terrā corporis nostri: supra quā etiā canes
calcabūt. Quid ḡ supbis terra ⁊ cinis Eccl. x. Iterum
ṽo ad naturā rōnalem si supbi fuerimꝰ: sic nūc sumꝰ
illis turpiores in culpa: ita semꝑ erimꝰ ꝓfundiores in
pena: in qua pena: sicut dr̄ Malach. iiij. erūt supbi fa-
ciētes iniquitatē: stipula in q̄ tñ ignis nūqꝫ extinguet
22 Esaie vlti. Quid sumꝰ vt de magnis intelligat: q̄tū
ad statū quē tenēt q̄ alijs ꝑponunt. Reuera q̄si vestis
pluuialis q̄ alijs vestib⁹ supponit: q̄ si sciret quare sup
ponit: nō haberet causam supbiēdi: q: nō supponit:
q̄a melior alijs sit vel charior a ꝑponēte habeatur: sed
ꝓpter aliorū cōseruationē et vtilitatē. Si ḡ deꝰ vel alij
hac de causa te alijs q̄si vestē pluuialē rectorē cōstituo-
rūt te: noli extolli: ſ3 esto in illis q̄si vnus ex illis Eccl.
xxxij. Quia sic nō est ꝓpter bonitatē spume vel palee ꝙ
superiorē obtinēt locū: nec ꝓpter prauitatē grani ꝙ in
ferius iacet. Ita forte in ꝓposito. Ergo q̄to maior es
humilia te in oībus Eccl. iij. Quid erūt q̄tū ad statū
illū: si in illo supbe se habuerint: in fine oīm parebunt
derisiōi. Sicut dextrariꝰ. ā. e. c. xv. Et isto statu priuati
nullū obtinebūt: sicut graculus. ā. e. c. xvij. Sic ergo
dn̄s exercituū cogitauit h: vt detraheret supbiā oīs
23 glie Esa. xxiij. ¶ In quo tertiū cōtra supbiā notat re-
medium: qḋ deꝰ ordinauit infra nos: extra nos: supra
nos. Infra nos ordinauit remediū in hoc ꝙ nos de de-
bili fecit meremio: in q̄ primo vnū fecit nobis minādo
Secūdo vnū docuit ad memoriā reducendo. Tertio
vtrūqꝫ tam factū q̄ doctrinā quotidie in exēplo addu
cit sensibiliter ostendendo. Primo vnū fecit ad modū
regis: q̄ suos capiēs rebellātes: ⁊ ad dominiū suū redu
cēs: timēsqꝫ ne iterū cōtra ipm̄ surgāt: nō sinit eos do-
mos habere defensabiles: nec castra fortissima inhabi-
tare: ſ3 illis destructis: domos mediocres eis concedit:
sciēs ꝙ habētes domos ex paleis: nō habēt occasionē
ex parte illa et rebellādi: ſ3 potiꝰ obediēdi: ⁊ specialiter
si de domib⁹ illis fugere nō possent sine mortē pericu-
lo: cogitātes ꝙ cōtra eos veniēdo faciliter domos illas
capere ⁊ cōburere poterit si ꝯtra illū surrexerint. Hac
de causa deꝰ voluit aīas nr̄as inhabitare domos lu-
teas et debiles: et quasi de stipula q̄ ad paruū ignē cō-
burit et incinerat. Sic corpora nr̄a ad paruū infirmi-
tatis calorē: ꝓpter qḋ forte sicut ꝑdictū est dr̄ Malach.
iiij. erūt supbi faciētes iniq̄tatē stipula. Si enī piculum
sit multū habēti castrū fortissimū regi rebellare: a mul-
to fortiori piculū est nō habēti: nisi domunculā ex pa-
leis. Sic in ꝓposito: q̄a sine oīm resistētia cōphēderet
24 in supbia sua. in ps̄. lviij. ¶ Secundo aliud docuit ad
memoriā: miseriā nostrā reducēdo i h ꝙ dicit Geñ. iij.
Memēto q̄a puluis es. Ad modū cuiusdā regis: de q̄
fert: ꝙ filiū illegitimū supbientē ⁊ multos perimentē
et male se habentē ex audacia quā habuit: ex eo ꝙ filiꝰ
esset regis docuit dicēs: si ita audacē et supbū et pronū
ad malū te facit cogitatio sanguinis regij ex parte pa-
tris: reduc ad memoriā pauꝑtatē et ignobilitatē men-
dice matris tue: ⁊ retrahas te a talib⁹ excessib⁹. Sic si
cogitatio parentele vel diuitiarū vel dignitatis vel ho
noris vel cuiuscūqꝫ gratie: mouet aliquē ad supbiā: co
gitet defectꝰ suos et miseriā: quō videlicet puluis est: ⁊
cogitet quā parentelā habuit ex parte illa et inueniet
ꝙ illā ignobilē habeat parentelā: de qua scribit Job.
xvij. Putredini dixi: pater meus es: mater mea ⁊ soror
mea vermibus. Et talis est in se: iuxta illud Job. xxv.
homo putredo et filius hoīs vermis: nō tm̄ intus sed
etiā extra: iuxta illud Job. vij. Induta est caro mea pu
tredine: et ad talem finem tendit. iuxta illud Job. xiij.
Quasi putredo cōsumēdus sum. Et quotidie illā pu-
tredinē ostēdit et experit in oīm parte corporis vbi in-
teriora se ostēdere possunt. Ergo hūiliatio tua i medio
tui Michee. vj. Si ṽo de diuitijs superbit: cogitet ex
alia parte ꝙ illas ex se nō habet: q̄a si reddidisset aurū
et argentū terre a qua sumunt et vestes ouib⁹ ⁊ sericū
vermib⁹ et frumēta cāpis et pisces aquis ⁊ sic de alijs
ostēderet aperte q̄d haberet ex seipo: ⁊ inueniret ꝙ ille
q̄ est ditior esset pauperrimꝰ nudus et miserabilis. Si
ḡ oīa ista ⁊ pulchritudinē et honorē et oīa accepisti: q̄d
gloriaris: q̄si non acceperis. j. Cor. iiij. Et si dicas: ꝙ
ꝑdicta vt ꝑscriptū est singulis reddere nō oportet: sed
vt tua illa occupare vis: et ideo gloriaris. Expecta pau
lisper: et illa reddes: bona mūdo et corpus vermib⁹: et
animā forte demonib⁹: et sic singula singulis: dolens
ꝙ nō prius illa reddidisti: immo ꝙ vnqꝫ illa accepisti:
qñ in iudicio dei iustas superbie tue penas exolues. ij.
Mach. vij. Tūc inuenies ꝙ superbia in te fuit magis
vituperabilis: et ꝙ erit magis punibilis q̄ȝ diabolo:
q̄a ipse fuit spūs et immortalis: nullū de ꝑdictis reme
dijs habēs: ipm̄ a supbia retrahēs. Et q̄a nō de diabo
lo: sed de homine dicit. Job. xxiiij. Dedit ei dn̄s locū
penitētie: et ipse abutit eo in supbia. ¶ Tertio vtrūqꝫ 25
in experimēto ostēdit: qñ dolores infirmitates ⁊ tribu
lationes et passiones sentimꝰ: in illis deꝰ nobis sensi-
biliter ostēdit quales sumꝰ. Sicut ostēdit Alexandro
in plagis quas patiebat. Et Antiocho in putredine et
pena: quā sustinuit. ¶ De Alexādro nāqꝫ scribit ꝙ fi Exem
lius Iouis dicebat qui cum grauē vulnerū post bel-
lum quoddā: in quo vulnerabat sentiret dolorē dixit:
ꝑplus me vocat filiū Iouis: ſ3 ista vulnera ostendunt
me esse filiū hoīs. ¶ Antiocho etiā regi: de q̄ scribit. j. Exem
Mach. primo: ꝙ intrauit in sanctificationē cū supbia:
et ꝙ locutꝰ est cū superbia magna: sic ostēdit deꝰ q̄lis
erat. Sicut patet ꝑ hoc qḋ de illo scribit. ij. Mach. ix.
Manifestauit deꝰ in eo virtutē suā. Et quō patet ꝑ h
qḋ sequit Ebullierūt vermes de carnib⁹ eiꝰ: et fetore il-
lius exercitus grauabat. Cūqꝫ nec ipse fetorē suū ferre
posset: ductꝰ est ad agnitionē sui: et ait. Iustū est mor- Thema
talē subditū esse deo. Et hoc dixit: qñ deus ei sensibili
experimēto ostendit qualis erat: et qñ in illo cōpleuit
qḋ ꝑdixit Iohelis. ij. c. Ascēdet putredo eiꝰ: q̄a supbe
egit. Secūdo deꝰ remediū ordinauit in his q̄ extra nos 26
sunt: tam in his q̄ eiusdē nobiscū sunt nature: q̄ȝ etiā
in his q̄ viliores et inferioris sunt nature. In ꝑma na-
tura remediū nobis offert qñ ostēdit nobis leprosos:
claudos: cecos: deformes: pauperes et miseros: q̄ tam
in bonis nature q̄ȝ fortune a natiuitate defecerūt. Dū
enī deꝰ nobis tales oñdit: q̄d aliud ostēdit vel docet q̄ȝ
ꝙ hi quos tales fecisse potuisset si voluisset: de hoc ꝙ
de mera sua grā eis plus cōtulit nō superbiāt: nec ꝯtra
deū illud expēdant. Magna enī ingratitudo ꝑ bona q̄
nobis plus q̄ȝ alijs cōtulit cōtra ipm̄ surgere vel ꝯtra
suos: ipmqꝫ supbiēdo et quoscūqꝫ de subditis suis ꝑ-
sequēdo expugnare. De talib⁹ dr̄ Hiere. iij. Pro vbis
penitētie verbis blasphemasti supbie. Melius esset ta-
lib⁹ cecos et claudos et paupes ad vitā ingredi: q̄ȝ cū
oīb⁹ bonis nature et fortune mitti in gehēnā ignis.
¶ In secūda natura. id est. in viliori et inferiori: reme- 27
diū nobis offert: qñ ꝑmittit viles bestias nō affligere.
Tale remediū ostēdit illi de quo quasi sic fert: ꝙ tm̄
in fortitudine cōfidebat: ꝙ dixit: ꝙ tm̄ timuit deū q̄ȝ mu Exem
scā. Circa quē deo ordināte statim magna muscaꝝ

aduenit multitudo: que a lesione ei⁹ infra nares ⁊ aures nūq̄ vsq̄ ad mortē cessauerunt. Tale iterū remediū ostendit in Herode agrippa: de quo dicit̄ Act. xij.
Exm̄ q̄ Herodes statuto die indutus veste regia: sedit pro tribunali: ꝑplus aūt acclamabat dei voces. id est diuinas ei dando laudes: et cōfestim ꝑcussit eum angelus dñi: eo q̄ nō dedisset honorē deo: et cōsumptus a vermibus expirauit. Tale iterū remediū ostēdit egyptijs eos ranarū et muscarū et hmōi plagis affligendo. De quibus Aug. Potuit inquit deus vrsis et leonib⁹ populum domasse superbū. Sed muscas inmisit vt reb⁹
28 vilissimis domaret̄ humana superbia. ¶ Tertio de⁹ remediū cōtra superbiam ordinauit: in his que supra nos sunt. Primo in hoc q̄ matrē suā benedictā: ⁊ oēs sanctos quos ad celum duxit: illuc eos ꝑ viam duxit humilitatis. Quorū nullus illuc vnq̄ ꝑ viam venit superbie: q: in via illa de⁹ superbis resistit Jacobi. iiij. Secūdo in hoc q̄ durū minat̄ superbis iudiciū dicēs Esaie. xxviij. Ve corone superbie: hoc ve: si nūc cauere renuūt: tūc experient̄ qñ ad lutū corpora redibunt. De quibus btūs Greg. sup illud Job. xiij. Redigent̄ in lutū ceruices vestre. Sicut inquit ꝑ oculū visus: sic ꝑ ceruicē solet sup̄bia designari. Ceruix vnq̄ in lutū redigit̄ cum superbia humiliat̄ in morte: et elata caro tabescit in putredine. Intueamur eñi qualia iaceāt in sepulchris diuitū cadauera: que illa inextincta carne est imago mortis: que tabes corruptiōis: q̄a certe ipsi erāt q̄ extollebant̄ honoribus: habitis rebus tumescebāt: despiciebāt ceteros: et quasi solos se esse gaudebāt. Et dum nō ꝑpenderēt quo tendebāt nesciebāt quid erāt. Sed in lutū ceruix redacta est: quia despecti iacent in putredine: q̄ tumebāt in vanitate. In lutū ceruix redigit̄: quia q̄ntū carnis potentia valeat: tabes corruptionis probat.

T j **T**Entationum atq̄ tentantiū Primo ostēdet̄ distinctio Secūdo demonis in tentādo ostenditur cautela. Tertio eiusdem ostēdit̄ malicia qua bonos plus tentat. Quarto q̄ nulla tentatio ledit: nisi a tentatis habeat q̄ ledat. Quinto quare de⁹ homines tentari ꝑmittit. Sexto tentantiū ad culpā ostendit̄ pena. Septimo remedia contra tentationes ꝑsumptiōis et desperationis. Octauo contra luxuriam. Nono generaliter cōtra omnes tentationes remedia ostēdent̄.

Arti. j. ¶ Q̄ntum ad primū tres cōiter in genere tentationes
1 distinguunt̄: de quibus pretactum est. A. xviij. 1. Item A. xxvij. 58. scilicet mundus caro et demonia. Quorum primo ostendende sunt insidie et pericula: secūdo insi-
Exm̄ diarū diuersitas. ¶ Primū exemplo ostendit̄ cuiusdā fabule: qua fingitur hominē quendam in deserto: in tali positū periculo: q̄d circa ipsum habuit mare tempestuosum: q̄d crescēdo sibi appropinquabat: de quo non erat certus: vtrum fluendo ad ipsum ascenderet: ipsumq̄ submergeret: multū tamē timuit: quia ipsum aqua tangere incipiebat. Iuxta ipsum vidit Leonem rapacem: qui versus ipsum ore aperto veniēdo quasi ipsum occidere velle minabat̄. Infra sinum suū serpentē inuenit qui illuc intrauerat: dū dormierat. Hec ergo videns ⁊ sentiēs clamauit dicēs. Sors maris ira fere dolus anguis agūt miserere. id est. ista tria artant me ad clamandū et petendū tui misericordiā. Cui vox ad eum. Fuge: sperne: contere: coronaberis feriere. id est fuge mare q̄ntum potes et sperne. i. defende te a leone: et contere serpentē: et coronabo te: si vero hoc nō feceris: ab illis hic ferieris et occideris. Nota de alio: quasi in consimili periculo. A. xxv. 11. ¶ Spūaliter mare est Exm̄ mūdus: hoc mare magnū: in ps̄. Cuius fortune quasi vnde nunc ꝓsperitatis nūc aduersitatis hominē in periculo ponere cōtinue nituntur et spūaliter submergere. Leo est diabolus: et quo. j. Petri. v. Aduersari⁹ vester diabolus tanq̄ leo circuit querens quē deuoret. Serpens venenosus est caro: que multis diuersarū infirmitatum venenis nos occidere intentat. et frequenter grauiter mordet tam corporaliter q̄ spūaliter. Et sepe spūaliter et infallibiliter corporaliter occidit. Si ergo vallatus necessitatur ad deum clamare et dicere illud Math. vj. Ne nos inducas in tentationē. id est. non sinas nos cadere sub tentatione cōsensum prebendo. Sic vero clamanti vox illius qui sic clamare docuit: respondet dicens. Math. xxvj. Vigilate et orate. id est. defendite vos supra vndas maris eminendo: et caput in altū tenēdo: feram expugnādo: et carnē subijciēdo: vt nō intretis in tentationē. id est. ne sitis victi: quia si viceritis coronabo vos. Si aūt victi fueritis hic culpa ab hostibus et postmodum pena a me eritis percussi. Ergo tentatio vos non apprehendat. j. Cor. x. Differentiam vero et conditionē quā quilibet istorum in tentando habet ꝓpriam ⁊ ab alterius tentatiōe differentē describit̄ a multis ⁊c̄. De istis vero tentationū modis et tentantiū manibus habes plura notata. J. iij. 9. De manu vero diaboli in speciali vide. M. xj. 131. De quo dicitur. j. Cor. vij. Tentat vos sathanas.

¶ Qui in tentando multis vtitur cautelis: quandoq̄ Arti. ij.
cogitationes inmittendo: quandoq̄ aperte loquendo: 2
q̄nq̄ nuncios suos mittēdo. In cogitationis inmissiōe quibusdam vtit̄ cautelis: q̄ntum ad hoc q̄ deū misericordem ꝑdicat: sicut ostensum est. M. ix. 48. Q̄ntum vero ad hoc q̄ aliter tentat: sanos scilicet presumptione sicut etiam ostensum est. A. xxj. 8. Atq̄ aliter morientes. E. ij. 5. Q̄ntum vero ad hoc: q̄ multos a cōfessione et penitentia retrahit: ostensum est. C. vj. 56. cū sequentibus. Quomō vero aperte loquendo quandoq̄ decipit pater primo in seductione primi parentis. ¶ Secūdo Exm̄ idem ostendit̄ in collatione patrū: vbi legit̄ q̄ diabolus sciens q̄ pater cuiusdam heremite in crastino venturus erat ad filium suum: die precedenti in forma apparuit boni angeli dicens. Cras veniet diabolus ad te in forma patris tui: vt te decipiat: statim ergo cum intrauerit securi in manu accepta: ipsum in capite ita fortiter sicut poteris percute: et sic multum confundes ipsum. Cuius doctrina deceptus in crastino patrē occidit. Notum ergo exemplo siue loquat̄ per seipm̄ cogitationes inmittendo: siue loquatur per se vel per ministros suos: nolite omni spiritui credere. Sed ꝓbate spūs: vtrū ex deo sint. j. Joh. iiij. Quomodo etiā ꝑ ministros suos multis cautelis multos decipit: ostēsum est. S. viij. arti. vj. et. vij. per totū. Quomodo etiā tribus modis q̄nq̄ per seipsum: q̄nq̄ ꝑ ministros suos plures decipit: ostensum est. P. vij. arti. xvij. per totū.
In omnibus vero istis tentationibus siue ꝑ se siue ꝑ alios 3
tentet: tria sunt cōsideranda. Primo sollicitudo quam habet in tentādo. Secūdo tentatiōis modus. Tertio
tentati prudentia. ¶ Primum ostendet̄ per hoc quod Exm̄ fert̄ in vitispatrū: q̄ Macharius vidit diabolū transire versus vnum monasteriū ampulis et pixidib⁹ ex omni parte pendētibus onustum: quasi medicus esset ⁊ magnā haberet de infirmis sollicitudinē: qui requisitus quo iret: respōdit: q̄ ad talem locū vt ꝓpinem eis de potionibus meis: cito vero per ipsum redeundo oīa vasa reportauit vacua: respōdens: q̄ omnes circa vnū euacuauerat. Sanctus vero Macharius in crastino il-

luc ꝓperans inuenit q vnus nocte illa turpiter ⁊ mul
tipliciter deliquerat. Cui cum ꝑdictū narrauerat pro-
cessum: ipsum ad penitentiā reuocauit: de eo q passus
4 est ipse et tentatus: ad Heb. ij. ¶ Secūdo idē ostēdit
per hoc: q etiā christū tentauit: de quo dicit Luc. iiij.
q tentabat a diabolo. Modus vero tentandi. Primo
ostendit per exemplū vsurarij. D. ij. 11. Secūdo idem
ostendit p exemplū lusoris: quia sicut lusor aliquē cum
tribus taxillis aliū qui forte aliquid in principio lu-
cratus est finaliter depauperat. Ita diabolus ludens
cū tribus taxillis .i. cum superbia vite: cum cōcupiscen
tia oculorū: et cū cōcupiscētia carnis. Cui⁹ primi pun
cta sunt vana gloria iactantia de ꝓprijs factis et vili-
pensio aliorū ira inuidia elati: de fortitudine pulchri-
tudine ornatu diuitijs delitijs vel parentela vel gra
q̄cūq. Secūdi vero pūcta sunt: vsura: rapina: fraudes
male acquisitiones: mēdacia: periuria circa mercatio-
nes et hmōi: furta atq quecunq falsitates: que circa
rerum terrenarū fiunt acquisitiones. Tertij vero pūcta
sunt: imunda cogitatio: turpis locutio: visus et allo-
quium oscula et hmōi: quibus quidem seipsos tētant
dum vadunt ad videndū vel loquendū et trufandū
cū mulieribus. Illi vero qui cum aliquo predictorum cum
illo ludere incipiunt: licet in principio aliqua lucrari
videant: tamē in fine totum amittēt: et ad hoc ad tem-
pus lucrari ꝑmittunt tēpalia: vt semp amittāt eterna.
Quid enī curat diabolus qui nō querit diuitias: deli-
tias vel honores: sed tm̄ animas: q homo predicta in
tota vita sua lucret et habeat: sic tamē q ipse i fine ani-
mā habeat: beatus ergo qui in hac tentatione inuētus
5 est fidelis Eccl. xliij. ¶ Tertio idem ostendit per ex-
emplū falsi mercatoris: quia sicut ille cuilibet merces
ostendit: quas credit ipsum libētius velle emere: et qd
bonū et pulchrū est ostendit: defectum vero abscondit.
Ita diabolus sm beatū Greg. moral. xiiij. super illud
Job. xviij. Abscondita est decipula eius: mores consi
derat vniuscuiusq: et cui vicio sunt promiores: et ea
ante cor ostendit: vel etiam ante oculos ad que facili⁹
nouit mētem inclinare: sicut leuis luxuriam et vanam
gloriam duris corde iram et crudelitatē ostēdit q̄ no-
bile sit ambitiosis habere honores: cupidis q̄ iocūdū
sit habere diuitias: delitiosis q̄ delectabile sit habere
delitias. Sed dum horum non ostendit finem: nec de-
fectū: abscondit decipulam suā: decipula quippe a de-
cipiēdo dicit sic dicta: quia dum esca sic ponit vt ipsa
nequaq̄ videat: aues ⁊ bestias decipit. Sic in ꝓposito
quia quasi esca cum laqueo est lucrū cū culpa et hmōi
mūdi ꝓsperitas cū iniquitate et delitie cum peccato: et
sic de alijs. Quem laqueū sicut auis non sentit: anteq̄
auolare velit. Ita multi hunc laqueū peccati et pene
tunc sentient cum in morte de hoc mundo inceperint
auolare. Tunc enī ille callidus mercator aduersarius
noster: qui prius tm̄ ostendit qd pulchrum et delecta-
bile fuit: aliam partem ostendet: et ad aues prius illa-
queatas: sed laqueū non sentientes: quia in pace super
escam steterunt ad modū aucupis currere incipiet: vt
illas capiat nō solum illaqueatas in retibus ꝓprijs: q̄
sunt ira inuidia et hmōi amara. Iuxta illud Bern.
Caro suggerit mihi mollia: mundus vana: diabolus
amara: sed etiam irretitos in retibus carnis vel mūdi
tunc capiet laqueis desperationis. In quibus eius su
pra alios tentatores ostendit maior iniquitas et cupi-
ditas et crudelitas: quia carne et mūdo a tentatione et
et captione animarū in morte cessantibus: q̄a tunc caro
animam nō capit gule vel luxurie delectationibus: nec
mūdus vanitate. Demon vero tūc crudelius et sollici-

tius omes capere nitit desperatiōis amaritudine. De
qua malicia ꝑmunuit nos deus Gen. iij. dicens. Tu
insidiaberis calcaneo illi⁹ .id est. vite extremitati. Sic
ergo ꝑmunitus: prepara animā tuam ad tentationem
Eccl. ij. ¶ Quarto idē ostendit per exemplū obsiden- 6
tis castrū vel ciuitatē: quia sicut sapiēs bellator ciuita-
tem obsidens: ipsam circuit: querens et cōsiderans ex
qua parte facilius capi possit. Si insup ciuitas prius
capta fuerat: cogitat ex qua parte et quomō pri⁹ capta
fuerat: et eisdem medijs: ipsam iterū capere nitit: ⁊ ma
xime si in illa parte adhuc sit debilior vel minus mu-
nita. Sic diabolus qui est multū callidus bellator et
tentator: tam ꝓpter nature subtilitatem: q̄ etiam ꝓpter
longam experientiam tentandi ciuitatem obsidendo
animarum: circuit et naturam et cōditionem diligēter
considerat quorūcūq: sicut ostensum est. A. xxiij. 4.
Et. B. ij. 7. Et ex parte debiliori omnes inuadit ⁊c.
Sicut ergo castrū ex omni parte illa diligentius custo-
ditur vbi fortius expugnat: ita tu ex parte illa diligen
tius prepara animā tuam ad tentationem. In quo do
cetur et ammonet tertia pars huius articuli .i. tentati
prudentia. ¶ Pro quo est sciēdum q tentatus ex vna 7
parte habensq repugnantiam rationis ex alia parte:
ponitur inter tentantē suum scilicet diabolum vel car-
nem ex vna parte: et spiritum bonū ⁊ rationem ex alia
sicut dn̄s inter duos consiliarios: quorum vnus dicit
sibi nudam veritatem et periculum suum. Alius vero
totum consilium illud nitit destruere. Primi consiliū
terret in principio: sed placebit in fine: secūdi ecōuerso
Dn̄i vero prudentia in hoc resistere debet et diligēter cō
sideret quis et loquit: et quis finis sit consilij vnius et
alterius: et falsi consilium respuere et alterius sequi.
Sic in ꝓposito sp̄ussanctus et angelus bon⁹ cordi in-
spirant consilia bona de mundicia iusticia humilitate
misericordia elemosyna et huiusmodi: que in princi-
pio terrent: sed in fine placebunt. Angelus vero malus
nititur illud consilium destruere et contrarium consu-
lere: cuius consilium multis in principio placet: sed in
fine displicebit. Ergo resistite diabolo et fugiet a vo-
bis Jacobi. iiij. Sicut patet per hoc qd dicit Luc. iiij
Consummata inquit omni tentatiōe recessit ab eo dia
bolus.
¶ Notate q signanter dicit consummata omni tenta Arti. iij
tione: non enī dicit tentatione: sed omni tentatione: q̄a 8
a sanctis hominibus demones quo ad aliquas tenta-
tiones victi: non statim recedunt. Sed q contra ipsos
maiorem mittit exercitū: fortioremq parat pugnam:
historijs ostendit: exēplis et autoritatibus. ¶ Historia Exm̄
primo habetur in vitispatrū de sancto patre: qui supra
monasteriū quoddam dicitur maximā vidisse demo-
num multitudinem volitantem. Inde vero transiens
supra ciuitatem malam in qua multi erant vsurarij et
diuersa mala fiebant vnum solum vidit. Cui per an-
gelum de causa responsum fuit: q quia villa erat eis
id est demonibus subiecta: tm̄ vnum habuit ad ipsorum
deputabant custodiam: quia ipsos impugnare non
erat necesse: quia sm beatum Gregorium: illos impu-
gnare negligit: quos quieto iure se possidere sentit.
Sed quia illi de monasterio rebellabant ipsos subijce-
re: atq sicut dicitur. ij. Machab. ix. Tentauit expo-
liare templa .id est. sanctos: de quibus .j. Corinth. iij.
Templum dei sanctum est: qd estis vos. ¶ Secun- Exm̄
do in eadem historia habetur ad idem de quodam
qui multos demones frequenter fertur vidisse coram
magistro illorum congregatos ad reddendum com-
potum: de deceptionibus et tentationibus suis et lu-

ctis: quorū vnus vocatus ⁊ requisitꝰ respondit: ꝙ in mari multos submerserat: ⁊ ꝙ nouē dieb⁹ nihil aliud fecerat. Aliꝰ respōdit: ꝙ infra triginta dies nō potuit plus facere q̄ꝫ ꝙ in ciuitate quadā multos ꝓuocabat ad ebrietatē: ⁊ deinde ad pugnā ⁊ homicidiū: magister ꝟo neutri factū suū allocauit: sed eos verberari p̄cepit quia ita modicū fecerāt. Tandē venit vnꝰ qui dixit ꝙ quadraginta annis sollicitꝰ fuerat ad tentandū quendā monachū de luxuria: ⁊ ꝙ in illo p̄ualuit: ⁊ ꝙ nihil amplꝰ fecerat: qui a magistro multū honorabat̄ ⁊ coronabat̄. Ex quib⁹ patet: quā ita malignꝰ est inimicꝰ

9 in sanctos: in ps. lxxiij: sicut ptꝫ. O. vj. 59. ¶ Exēplū p̄mo est ad hoc de obsidentib⁹ castrū: qui ꝯtra castra fortiora: fortiores parāt insidias: ⁊ ꝯtra obediētes nullas parant insidias. Secundo de homicida ⁊ latrone: qui resistentē fortiter impugnat: obedientē ꝟo nō infestat. In oīb⁹ tamen fidelis deꝰ: qui non patiet̄ vos tentari: supra illud qḋ potestis: sed faciet cū tentatiōe ꝓuentum vt possitis sustinere. j. Cor. x.

Ar. iiij. ¶ In quo articulꝰ ostendit̄ quartum: ꝙ nulla tentatio

10 nocet: nisi a tentato sumat initiū nocendi: q2 oīs tentatiō sine nostra delectatiōe vel ꝯsensu suggestio est: que nec christo nocuit. Sicut ptꝫ ꝑ dictū beati Gregorij in Homel. Ductꝰ est Jesus in desertū: vbi atq̄ tribus modis tentatio agit̄: suggestione: delectatiōe: ⁊ ꝯsensu. Et parū infra. Tentari igit̄ ꝑ suggestionē potuit: sed eius mentē peccati delectatio non momordit: atq̄ diabolica illa tentatio foris non intꝰ fuit. Ergo nec nobis nocebit: si tm̄ foris sit ⁊c. sed potiꝰ ꝓdest: q2 sicut ventus granū: ita tentatio aiam purgat: ḡ beatꝰ hō q̄ suffert tentationē Jacobi. j. id est qui sustinet patienter ꝙ exteriꝰ impetū faciat: illā tamē non admittit ꝑ delectatione vel ꝯsensum: sed fortiter repcutiet: ⁊ sic diabolū posset ꝯfundere ⁊ q̄si ꝓprio gladio necare. Primū ptꝫ: q2 p̄sumptuosus homo ꝯfundit̄: qū a ꝓposito deficit. Sic ⁊c. Secundū etiā ptꝫ: q2 sicut David Goliā ꝓprio occidit gladio. j. Regū. xvij. Et Machabeꝰ in gladio quē Apolloniꝰ ꝯtra ip̄m portauit: ip̄m ꝓprio gladio expugnauit. j. Machab. iij. Sic ⁊c. Sic ḡ oīe gaudiū existimate: cum in tentationes varias incideritis Jacobi primo. Nota de hac materia. c. de cogitatione in principio.

Ar. v. ¶ In auctoritate ꝟo vltimo allegata causa tangit̄: q̄re

11 deus bonos vel tentat vel tentari permittit: vt vict̄ ex tentatiōe gaudiū eis accrescat sp̄ūale. Sed q2 non tm̄ boni tentant̄: sed etiā mali. Primo inquirendū est: q̄re malos tentari sinit. Secundo q̄re bonos. Solutio ꝟo primi dubij elici pōt ex dictis. M. j. arti. iiij. Vbi ostēsum est: quare deꝰ fecit hoīes: quos p̄sciuit eternaliter esse dānandos: q2 eo mō quo fecit: vt bene essent si voluissent: eo etiā mō tentari ꝑmisit: vt ꝑfectiores essent si voluissent: vel ideo tentari sinebat malos: vt experimento certo se scirēt regno celoꝝ indignos. Nā experimēto facto vidētes: q̄ꝫ faciliter fuerunt supati: ⁊ ꝙ parū ꝓ tanto premio pugnare noluerunt: se indignos cognoscere ⁊ plāgere poterunt: ⁊ iuste dānatos se cognoscere: ⁊ tanto p̄mio priuatos: qui tā breuiter ꝓ tanto p̄mio pugnare noluerunt. Si querat̄: quare sine tentationib⁹ eis dare noluit regnū celoꝝ: querāt a rege quocunq̄: q̄re maximas terras vel dñia nō vult dare militi: quem scit velle fugere in bello: vbi vincere posset: si vellet. Si eñ talib⁹ regnū daret celorū: illud indignis dare videret̄: ⁊ alij minꝰ curarēt ꝑ illo pugnare: qḋ sine pugna daret̄: ⁊ sic ꝓ nihilo haberēt hoīes terrā desiderabilē. Si in sacra scriptura legerēt: ꝙ illā deꝰ daret hoib⁹ non ꝓbatis: q̄ si ꝓbati fuissent defecissent: sicut illi Luce. viij. Tp̄e tentatiōis recedūt. Propter qḋ neminꝰ reputet̄ vel desideret̄ tāq̄ꝫ talib⁹ meritis datū: signanter dicit q̄lib⁹ dat̄. Luce. xxij. Vos estis qui ꝑmāsistis mecū in tentationib⁹ meis: ⁊ ego dispono vobis regnū ⁊c. Nota de ista materia. T. v. 58. ¶ Quātū ad 12 secundā partē huiꝰ articuli q̄re deus bonos tentari ꝑmittit. Primo ostendit̄ ꝑ exemplū filioꝝ isrl' ⁊ aduersarioꝝ illorū in libro Josue: q2 sicut aduersarios cū illis tolerauit: ad ip̄oꝝ humiliationē: ita nūc sinit sanctos tentari. Vnde beatꝰ Grego. Sic iebuseos israel tolerat: et humana mens humilia de se sentiat: dum minima nō sepat: mira eñ nobiscū dispensatiōe agit̄: vt mens nostra nōnunq̄ꝫ pulsatione culpe feriat̄: nā esse se magnarū virtuū homo crederet: si nullū vnq̄ꝫ earundē virtutum defectum intra mentis arcana sentiret. Secundo idem ostenditur per exemplum in arte fabrili. In qua videmus ꝙ faber instrumētum aliquod perficere volens: ip̄m ferrum de quo instrumētum aptum perficere cogitat: non tm̄ in igne: sed nūc in igne: nunc in aqua ponit. Et sic si intellectum haberet cogitare posset ꝙ talis quasi tormentorum mutatio eius perfectiōis esset augmentatio. Ita oīe gaudium existimate cum in tentationes varias incideritis Jacobi. j. dicentes. Transiuimus per ignem ⁊ aquā: scientes ꝙ sicut miles de omni noua victoria nouum habet gaudium. Ita miles christi de omni tentatione quam vincit. Sicut patet per exemplum de gloriosa muliere. de qua scribitur septimo Exem libro historie ecclesiastice: ꝙ cum filio suo quindecim annorum oīni die ducebatur vt videret alios martyrizari: vt tormenta in alijs visa dei fidem abnegarēt: nec tamen timuerunt: sed se tormentis obtulerunt: ⁊ cum multa noua tormenta circa eos mutarent: ip̄sa per singula tormenta inuocabāt Jesum. Et sicut christianis postmodū fatebat̄: in oīni tormēto inuenit nouū adiutoriū ⁊ solamē. Sic tentati de oīni tentatiōe in qua victores existunt. Ergo oē gaudiū existimate fratres ⁊c. Sciētes qm̄ sicut aurifaber ꝓbat aurū in igne: ita deꝰ nos ꝓbat: sicˀ ꝓbauit Abraā: de quo dr̄ Gen. xxij. Tentauit deꝰ Abraā. In quo notate: qḋ licet deꝰ tentet ad ꝓbationē ⁊ ꝑfectionem. Et caro mundꝰ vel demon ad deceptionem: non tamen licet ꝙ homo tentet seipsum sicut illi qui gratis mulis se exponunt tentationibus ex quibus malas habent delectationes in societate mulierum: asserentes: ꝙ ideo magnum habebunt meritum: quia carnalis voluptatis vltimam non complēt operationem. Contra quos. j. Cor. x. Non tentemus christum: sicut quidā ex ip̄is tentauerunt: ⁊ a serpentibus perierūt: quia sicut dicitur Judith. viij. Qui estis vos qui tentatis dominum. ¶ Tertio idem ostenditur 13 per exemplum in arte fabrili. In qua videtur ꝙ aurifaber considerata conditiōe cuiuscūq̄ metalli: vidēsq̄ ꝙ vnū plures: aliud pauciores potest ictꝰ sustinere: ꝙ insuper vnū ad maiorē disponit̄ perfectionē: vnū plꝰ ⁊ aliud minus malleat: sciens ꝙ aliqua illorum frangerentur citius: si tot ictus sustineret: quod aliud sustinet: ideo tali metallo parcit ⁊ ꝑmittit tale vas fieri quale natura sua suffert: licet non ita pulchrum sicut de auro fieri posset. Ita deus videns ꝙ aliqui forte non sustinent tot passiones: sicut Laurentius ⁊c. ꝙ tamē aliqua sustinebunt tormenta: per que pulchra vasa fient in domo domini: teste apostolo. j. Cor. x. Non patiet̄ vos tentari vltra id quod potestis: q2 tales nouit dominus de tentatione eripere. ij. Petri. ij. ¶ Quarto 14 idem ostēditur per exemplū in vita militari: qua milites nouus ꝑmittit̄ grauia in bella sustinere. Et panis in furno coq̄: vt acceptior sit principi ⁊c. Sic ꝙ acce

ptus eras deo: necesse fuit vt tentatio pbaret te. Thobie. xij. Quando talis tamen pater, vel princeps videret filiũ militẽ in bello deficere ei succurreret Sic deus

Exem̄ Sicut patet p historiam de Anthonio in vitispatrum qui postq̃ a demonibus grauiter verberabat' christi per pendẽs presentiã dixit. O bone Jesu vbi eras? Cui ille: iuxta te eram: sed expectaui certamen tuũ. Ex quo patz: q ipse de numero illorũ erat: de quibus dr Sap. iij. Deus

15 tentauit eos: z inuenit eos dignos se. ¶ Quinto idem ostendit p exemplũ transit' nauis: q: sic nauis sine vẽto nõ festinat ad portũ. Sic zc. Sexto idẽ patz: p exẽplũ purgationis tritici: in q̃ videm' q̃d volens triticũ purgare illud vẽtis exponit. Sic tẽtati sunt patres nostri: vt pbarent. i. vt purificarent Judith. viij.

Ar. vj. ¶ Aliter vo ad culpã z nõ ad causam licitã tentantiũ:

16 pena patz in diabolo in facto preterito: in futuro vo de iure patebit. Pro quo est aduertendũ: q diabol' tentat vt decipiat Deut. viij. vt affligeret te atq; tentaret: de' vo vt pficiat atq; alijs virtutẽ suorũ multũ ostẽdat: vt in pdictis in articulo precedẽti patz exẽplis. Aliter enĩ deus neminẽ tentat Jacobi. j. q: ipse intentator est malorũ: ibidẽ. Homo vo aliquãdo tentat vt sciat: sicut ille pbauit: pueros qui ei dixerũt Dañ. j. Tenta nos obsecro decẽ diebus. Aliqñ vt seducat: sicut qui aliquã psonã tentat ad peccandũ: p verba: facta: signa: vel nũcios. Quorũ pena primo p leges ostendit ciuiles. O. vj. 54. Et. O. vij. 6. Secũdo eadẽ pena p easdẽ leges ostẽdit in. ff. no. li. xx. ti. de incẽdio ruina z naufragio. l. qui edes: vbi sic dr. Qui edes aceruũ ve frumẽti iuxta domũ positũ cõbusserit: vinct' verberat' igni necari iubet Ergo a multo fortiori hãc a deo penã meret: q̃ edes dei z tẽpla. i. aĩas quascũq; incenderit tentatiõe seu requisitione. Et q̃d si prius accensum fuit templũ dei peccato: adhuc penã meret qui ignẽ auget. Tertio idẽ ostendit in. ff. veteri. li. iiij. ti. de minoribus. l. si minor. Cui etiam pcordat lex. ff. ve. li. xj. ti. de aleatoribus. l. greca. In q̃ cõtinet: q si quis psuaserit z induxerit aliquẽ minoris etatis ad ludendũ ad taxillos: tenet eidẽ ad restitutionem oim que in ludo illo amisit. Ergo a simili q̃ suadet alicui q faciat q̃dcunq; petiũ quo aĩam pdit: tenet de dãno respondere: z penam cum illo portabit q̃ anĩmã pdidit: quia nec ipse illã ei restituere: nec ali' ipsam damnatã poterit recuperare. Sed quid si tentationis null' sequatur effectus in tentato: certe adhuc tentans ad penam obligabit: ac si effectus fuisset secutus. Primo hoc pbatur p legem. C. ti. de furtis: z seruo corrupto. li. vj. l. si quis seruo alieno psuaserit: in qua ptinet q si quis psuaserit seruo: q ei pferat rem aliquã domini sui: ipso dño nesciẽte licet seruus dicat dño suo quomodo alius ipm tentauit: z dominus concedat q ei illam rem perferat: ille tamen tentator debet condemnari sicut fur: z domino petente ad restitutionẽ rei tenet: pter malam quam fecit psuasionem: licet furtum inuito domino non sit secutum. Secundo idem probatur per legem in. ff. no. li. xx. ti. de incen. rui. z naufra. l. quo naufragium. § senatus: vbi continetur: q si quis ex naufragio clauos vel vnum ex his abstulerit: oim rerum nomine teneatur: z tamen potest esse q ablatio illius claui non fuit causa naufragij: q: tamẽ quãtũ in auferente fuit: causa fuit naufragij: ideo omniũ rerum z damnorum reus esse presumit zc. Multũ ergo omnibus timendũ esse deberet: ne quẽq; exemplo vel quocunq; modo tentarent. Quia si apud legem ciuilẽ prohibitum sit ne piscatores de nocte lumen ostendant: ne nauigantes fallant: vt ad eos quasi ad portum aliquẽ trabent: sicut patet in ti. vlti. allega. l. ne piscatores. A multo fortiori apud legem dei probibitũ est: ne exempla vel quecunq; alia fiant quibus spiritualiter nauigantes decipiantur. Ergo noli esse quasi homo qui tentat. Eccl. xviij.

¶ Quia vo oĩs predictis tentationibus resistere possent Ar. vij. sicut ostensum est. R. vij. 30. Vnde videt hic ostendere 17 p que media seu remedia illam potentiam omnes reducere poterunt ad actum. Quia sicut vana est potentia que nõ reducit ad actum in naturalibus: ita etiam in moralibus. Circa hanc vo ostensionem primo scire oportet: q sicut circa sanitatẽ corpalem seu cõseruationem sanitatis corporis cõtra frigora vel caliditates: vl quascunq; passiones que ipsius corporis expugnãt sanitatem: non semper eadem adhibent auxilia: sed contra contrarias z diuersas passiones: diuersa adhibent remedia: sicut contra famem cibus: contra frigus vestimentum: z sic de alijs: ita q semper quot modis fit corporalis sanitatis expugnatio: tot modis necesse est adhibere remedia. Sic circa custodiam spiritualis sanitatis anime: necesse est q q̃libet remedia adhibeat oportuna. Cum ergo omnis animarum expugnatio z tentatio fit per impedimenta spiritualis sanitatis: que cordi tñ offerũtur: vel per illa que cordi simul z sensibus exterioribus ostenduntur: vel per illa que cordi et sensibus monstrantur: z opere exemplari exercentur: vt illo exemplo quis ad peccãdum trabatur q̃tum ad peccatum commissionis: vel retrabãtur per opis omissionem ad peccatum omissionis: contra omnia ista sanitatis impedimẽta z causas destructiuas: oportet causas querere conseruatiuas. ¶ Sane: quia pulsatio que 18 fit cordi: tñ potest fieri de omnibus z singulis peccatis: contra omnia z singula: vel in speciali vel in generali scribere oportet remedia. Si ergo in speciali quis pulsetur in corde cogitatione de presumptiõe seu superbia. Primo cautelam discat se defendẽdi a bestia silvestri: que a canibus vel venatore insecuta: in montibus descendit ad valles: z econuerso. Ita qui tentatur de superbia z presumptione: descendat ad considerationem proprij defectus z peccati. Exemplo Job: qui in tali casu dixit Peccaui: quid faciam o custos hominũ? Job. vij. Et exemplo Pauli: qui in tali casu dixit. Ne magnitudo reuelationum extollat me: datus est mihi: scilicet a deo: qui ei de tali remedio prouidit: stimulus carnis mee. ij. Corinth. xij. Si vo venatur desperatione eo modo quo ostensum est. D. ij. arti. primo: vel etiam per speciem iusticie: sicut ostensum est. C. vij. 13. Ascendat ad montem qui christus est per spem: peccata sua non nimis cogitando. Exemplo Job qui in tali casu dixit. Non peccaui: z in amaritudinibus moratur oculus meus. Job. xvij. ¶ Hec autem spes per 19 quam ad montem dei ascendere debem' ex multis surgere z causari debet: sicut in parte ostensum est. S. xij. arti. ij. Primo ex certo dei adiutorio. Sicut nanq; agricola cum bobus vadit dum laborant: z paterfamilias vl' doctor animalis cum animali quod onere vexatur vt ipsa animalia iuuent z dirigant. Ita qui tentationibus vexatur z resistit: deus: sicut dicitur Eccl. iiij. In tentatione ambulat cum eo. Quem in isto spirituali bello si nullo modo dimiserimus: a belli periculo infallibiliter nos preseruabit: sicut preseruasse fertur quendam militem francie: qui illum in duello dimittere noluit. Fertur nanq;: q in terra illa vbi duella cõ- Exem̄ tra deum z leges ecclesie z animarum salutem permittuntur: quidam miles francie duellare debuit ptra militem vasconie. Primus ergo ad iuramentum positus q diem p bello assignato teneret contra alium pugna-

turus: iurauit ꝙ ipa die ꝯtra ipm pugnaret cū adiuto-
rio dei. Miles vero vasconie idē iurauit se facturū cum
adiutorio Bernardi fratris sui. A quo cum quererēt
quō hoc dictū intelligeret: cū mod⁹ nō esset ꝙ duo pu
gnarent ꝯtra vnū. Respōdit: non pugnabim⁹ duo cō
tra vnū: sed duo ꝯtra duos: qr ipe dicit ꝙ vult habere
deum secū: et ego dico ꝙ volo habere Bernardū fra-
trem meū mecum: et sic erimus duo ꝯtra duos. Aliter
etiā ipi essent duo contra vnū. Cui cū iudex diceret: ꝙ
omnino oporteret ipm dimittere societatē in facto illo:
ipe respondit: dimittat ipe societatē dei in facto illo: et
ego faciam qd̄ ꝑcipitis: qd̄ cum alius nullo mō conce-
dere vellet vt deum dimitteret: bellū impeditū fuit: et
ꝑ illum qui nullo modo dei dimittere voluit societatē
vterqꝫ a belli periculo fuit liberat⁹. Sic illi qui non di-
mittunt illū qui dicit: cum ipo sum in tribulatōe eripi
am et glorificabo eum: sed firmiter in ipius sperant ad
iutorio: dicētes: illud ps̄. xvij. In te eripiar a tentatōe
20 ¶ Secūdo ista spes surgit ex certo auxilio angelorum
Qr nanqꝫ nunc ad tentatos angeli descendūt ad ipo-
rum solatium et refrigeriū et tentantiū confusionem: si
cut descendit ad pueros in fornace positos Dan. iij. ad
iporum ꝯfortationem et malignorum incendentiū cō-
fusionem et combustionē. Patet primo ꝑ hoc qd̄ scri-
bitur in vitispatrū: ꝙ viez abbas Moyses vidit mul-
titudinē demonū: quasi homines armatos multos ten
tantes. Sed ex alia parte respiciens: vidit multos plu
res defendentes. Secūdo idem patet. iiij. Regum. vj.
vbi Giezi timenti exercitum syrorum Helise⁹ osten-
dit multo plures angelos esse cum eis: dicēs. Nolite ti
mere regē Assyriorū: multo enim nobiscum sunt plures
ꝙ secū. Et. ij. Paral'. xxxij. Ergo si exurgat aduersum
me ꝑlium: in hoc ego sperabo: in psal'. xxvj. In hoc: id
est in adiutorio dei et sanctorꝫ angelorum: quia et per se
ipm et ꝑ angelos: sicut dicitur Heb. ij. Potēs est et eis
21 qui tentant auxiliari. ¶ Tertio ista spes surgit ex ma-
gnitudine ꝑmij: quod quantū erit: patet ex silitudine
Exm̄ historie que in vitispatrum ꝯtinetur de sene quodam
qui habuit discipulū quem in vespere docere solebat:
qdā ergo nocte ꝯtigit senem somno grauatū obdormi-
re: quem discipulus expectans vt lectione pacta simul
orarent: septies fuit de recessu tentatus: et septies tenta
tioni restitit. Postmodū vero angelus seni locum osten
dit gl'iosum: et in eo sedem in qua septem erant corone.
Et seni querenti: cuius essent: responsum fuit: ꝙ disci-
puli eius eo ꝙ septies tentationi restitisset. Sic voluit
ꝓpheta tentari ad sui meriti augmentum: qui ait. Pro
ba me dn̄e et tenta me: in psal'. xxv. Si ergo tm̄ fuit me-
ritum illius: qui semi restitit tentationi: quantū erit me
ritum resistētium: non tm̄ vna nocte sicut ipe: sed tota
vita sua maximis tentationibꝫ. Nota. A. xxij. 19. Et si
spes ꝑmij facit militem fortius pugnare: et grauia pa-
tiēter sustinere: spes tanta ꝑmij deberet nos facere for-
Exm̄ titer contra omēs tentationes repugnare. Exēplo Jo-
saphat: de quo continetur in libro Barlaam: qualiter qn̄o-
do mulieres ad eius seruitium deputabātur: vt ipsum
allicientes deciperent: sed ipo dormienti per visionem
ductus fuit ad ciuitatem quandam: auro fulgentem:
vbi gens erat sole splendidior. Cui petenti: ꝙ ibi ma-
nere posset: responsum fuit: resiste tentationibus caste
viuendo: ad hanc post victoriam eris venturus: qui spe
illius promissi roboratus: omēs postmodum faciliter
vicit tentationes. Cuius exemplo nos cum tentamur
de aliqua delectatione terrena: in illa delectatione eter-
na mentem figentes: diabolo qui illas offert responde
re deberemus: sicut respōderet: qui rem habet venalē:
illi qui minus pro illa offert: dicens. Alius mihi plus
vult dare. Et exemplo christi: qui diabolo offerenti ei
omnia regna: si cadens ipm adorare vellet: respōdit:
vade Sathana: non tentabis dominum deum tuum.
Math. iiij.
¶ Si itē in speciali pulsetur tentatiōe carnalis inor- Ar. viij.
dinate dilectionis vel delectatiōis: sicut tripliciter ille 22
tentari potest: sicut cogitatione: sensuū inordinata ape
ritione: et operis seu exempli ostensione. Ita tripliciter
est resistendum. Primo nanqꝫ cogitationibus illicitis
et minoribus resistendū est delectationibus: sicut par-
uo latrunculo qui intrat et alios aperit: quia nisi abbre
uiati essent dies eius: vix salua esset omīs caro. Math.
xxiiij. Quia sicut capite serpentis introducto: totū cor-
pus intrat. Sic in proposito. Propter quod dicit Ti-
motheus principibꝫ exercit⁹ sui de Juda. j. Machab.
v. Si transierit ad nos prior: non poterimus sustinere
eum: sta ergo in porta: et principijs obsta. Et accedens
ad seruitutē dei sta: et ꝑpara animam tuā ad tentatio-
nem. Eccl'. ij. Et sicut patet. C. x. 2. quia sicut dicit Isi
dorus de summo bono: libro. iij. Diabolus serpēs est
lubricus: cuius si capiti: id est prime suggestioni nō re
sistitur: totus in interna cordis: dum non sentitur illa
bitur. Secundo resistendum est in sensibꝫ: ꝙ illi firmi-
ter custodiātur: quia sicut venenum cordi non nocet: si
omēs partes corporis sic custodiātur: ꝙ venenū intra
re non possit. Ita in proposito. Si vero venenum ꝑmit
titur intrare cordis vitā extinguit. Sic illi: qui sensus
suos non custodiunt: sed mulieres et spectacula liben-
ter vident: et cum eis libenter loquūtur: sicut Samson
cū Dalila Judicū. xvj. Tentati sunt: in occisione gla-
dij mortui sunt: ad Heb. xj. quia plus ꝙ debent cōde
scendunt dilectis suis. Ex quo patet: ꝙ est de illo q̄ eis
primo parum et postea plus conscēdit: sicut de intrante
aquam spissam in principio minus profundam: quia
sicut talis primo vsqꝫ ad talos: deinde plus se profun-
dat vsqꝫ submergatur. Sic in proposito. Ergo tenta-
tio nos non apprehendat nisi humana. j. Cor. x. id est
nisi illa prima et leuis que est in primis motibꝫ que nō
occidit. ¶ Secundo in ope est fortiter resistendū. Pri- 23
mo vt tentatus de lecto surgat: sicut faceret propter la-
trones qui corpus occidere vellent. Secundo vt carnē
abstinentia afficiat: et delectationem cogitatiōis fugiat
aliter enim non sapit ea que dei sunt. Vnde in vitispa- Exm̄
trū: quidam Moyses nomine de pessima vita mona-
chus effectus: conquestus fuit cuidam seni Isidorus
nomine: de carnis tentatione. Cui senex. Canis macel
lo assuetus et carnibus saturatus: panem non comedit
anteqꝫ fame afficiatur. Voluit enim ei dicere: ꝙ caro
inordinatis delectationibꝫ assueta: in pane qui cor ho-
minis confirmat: id est in doctrina christi: de ꝯtinen-
cia: castitate: et huiusmodi: saporem non habet: anteqꝫ
abstinētia afficiat: nec aliter ipe orationibꝫ suis ipm sana-
re posset: nisi delectatiōes et cogitatiōes tales abijceret.
Sicut patet in vitispatrum: vbi senex rogatus vt pro ꝯti- Exm̄
nente oraret. Cū hoc faceret: nec ꝓficeret et de hoc admi
rando cogitaret: vidit quasi ethiopes cordi eius sagit-
tare: ꝑ qd̄ intellexit ꝙ cogitatiōes turpes cordi ei⁹ imꝑ
merēt: in qbꝫ delectabat: et ait ei: qd̄ me rogas tentatio
nem illā a te auferre: cum tu in delectationibꝫ illis dele
ctando me non iuuas sed impedis: misce ergo cum il-
la delectabili potione potum amarū mortis tue: vt nō
tm̄ tibi dulcescat: quia et bona et mala sapiens tentabit
Eccl'. xxxix. Tertio vt contra exemplum quod in ope
ostenditur pulchro: ꝑ quod ad lasciuiam prouocatur:
exemplum cogitet contrariū vt reuocetur. Verbi gra

tia. Vidēdo mulieres ornatas tripudiare: vel in hostijs
domoꝝ stare: ꝛ in ecclesijs vt oculos alliciāt intuentiū
exemplum accipiāt quō se custodire debeāt ab vno de
Exm̄ trib⁹ socijs: de q̄b⁹ fert̄ ꝙ sibi ambulātib⁹ ꝛ colloquēti-
bus: quō se a talib⁹ custodire possent tentatiōib⁹ dixit
vn⁹: qn̄ talia video vel cogito: tentationē vinco: cogi-
tando mūdiciam sancte Marie ꝛ sanctorum q̄ in celo
sunt. Alij illud remedium approbauerūt. Alius dixit:
ego cogito gaudia celi ꝛ penas inferni: sed ꝛ illō appro-
bauerūt. Terti⁹ dixit: ego cogito q̄les essent excoriate:
ꝛ quō tunc cachinnarēt. Et vtinā sic stantes: ꝛ tali in-
tentiōe ad vtriusq̄ partis salutē essent excoriate: pelles
tenētes sup capita vt viderem⁹ quō tunc nobis place-
rent: q2 magnū esset remediū ꝯtra tentatiōes magnas
quas viderūt oculi tui. Deut. xxix.
Ar. ix. ¶ Cōtra oēs vo tētatiōes in gn̄ali que fieri possunt co
24 gitādo loquēdo vel sensib⁹ ostēdendo vel operando vel
omittendo: generalia adhibēda sunt remedia. Primo
nāq̄ ꝯ illas adhibēdū est remediū in cordis cogitatio-
ne: vt passio recogitet̄ christi: q2 sine baculo cruc̄ non
est tutū in bello isto pugnare ꝯ canes inferni. Sed ba-
culū illū habētes illos vincere possum⁹: sicut ostēsum
Exm̄ est. C. xvij. 25. ꝛc̄. Secūdo vt ꝓpe recordemur doctri-
ne: exēplo cuiusdā in vitispatrū de quo fert̄: ꝙ post vi-
tā heremiticā ꝛ sanctā tentatus ad seculū rediȷt: in quo
reditu in cella quorundā fratrū ꝓpter estum se recepit.
A fratrib⁹ vo rogatus deuotā eis fecit collationē: q̄ di-
cta apud se cogitauit hoc mō: tu qui alijs p̄dicas: quō
tentationib⁹ resistere debēt: a tentationib⁹ vict⁹ ad dia-
bolū vadis: qua cogitatione tentatione vincēs ꝛ ad lo-
cum suū rediens: dicere solebat: nisi quia dn̄s adiuuit
me: paulominus habitasset in inferno anima mea. Re-
cognouit eīm de se illud verificatū Eccl. xxxiij. In tēpta-
25 tatione deus conseruabit. ¶ Tertio vt oīm peccatoꝝ q̄ꝫ
recordemur finiū. Fili ergo recordare Luce. xvj. vt ca-
ueas exheredationis Esau: ꝓpter gulam: diluuij gene-
ralis ꝓpter luxuriam: serui inutilis incarcerati ꝛ spolia-
ti: propter accidiam: quia noluit ponere pecuniam do-
mini sui ad mensam: id est ad vsum bonorum operum
diuitis damnati: propter auariciam Luce. xvj: vbi est
notabile: ꝙ diues ab euangelista ante mortem prepo-
nitur Lazaro: quando dicit. Recordare quia recepisti
bona in vita tua ꝛc̄. Post mortem vo econuerso: sicut
patet quasi notando: ꝙ diuites dominant̄ ꝛ preponū-
tur pauperibus ante mortem: sed post mortē aliter erit;
Dathan ꝛ Abiron suffocatorum propter iracundiam
Pharaonis ꝛ exercitum eius submersi: propter inuidi-
am Deut. vij. Recordare quid fecerit dominus Pha-
raoni ꝛ Egyptijs: luciferi et aliorum damnatorū: pro-
pter superbiam. Hec recordare: vidēsq̄ illos propter
talia peccata perditos: si in talibus peccatis adhuc nō
es: talium peccatorum tentationib⁹ resiste: sicut leo ces-
sat a feritate videns canem verberari. Si vo in talib⁹
peccatis es: hec vidēs te corrige. In antiquo nanq̄ ꝓ-
uerbio dicitur: ꝙ pulchre se corrigit: qui per aliū se ca-
stigat. Sed heu Danielis. xiij. dicitur: ꝙ exarserunt in
concupiscentia sua ꝛ declinauerunt oculos suos: ne re-
cordarent̄ iudiciorum iustorum: propter quod reliquit
26 eum dominus: vt tentaretur. ij. Paral. xxxij. ¶ Quar-
to vt propre recordemur mortis ꝛ laboris precedētis
ꝛ pene sequentis. In hoc enim casu cogitare deberem⁹
sicut cogitat aliarum rerum portitor: quia sicut ille co-
gitat ꝛ cōsiderat quid portare debeat: ꝛ ad quem locū:
ꝛ quam laboris habebit mercedem. Ita nos cū de quo-
cunq̄ tentamur peccato: hec tria cogitare deberemus
Primo quantum ponderat onus peccati; de quo tenta-

mur: ꝛ inueniemus ꝙ non sit ita fortis gigas: nec fuit
a principio mundi: quin sub illo moriens statim cecide-
rit ad infernum. Secundo quis sit terminus ad quem
portatur: ꝛ inueniet: ꝙ corpus terminum suum in ter-
ra cuius diligenter cogitanda est putredo ꝛ miseria: et
quomodo tunc nihil amplius habet corp⁹ delicate nu-
tritum ab alio nisi maiorem putredinē ꝛ fetorē. ¶ Lo-
cus vo ad quem anima peccatum portat infernus est.
Tertio que merces pena est eterna: quia stipendia pec-
cati mors. Hec tria excogitemus: sicut ostēsum est. S.
tij. 8. Inter omnia tamē specialiter: sicut dicitur Sap.
ij. Tentemus que ventura sunt; sicut tentauit ille. L.
47. Et sicut tentauit ille: de quo fertur ꝙ tentatus de Exm̄
quodam furto: in quo quis deprehensus sm̄ consuetu-
dinem patrie debuit melle inungi: ꝛ a muscis vsq̄ ad
mortem corrodi. Hic ergo anteq̄ tentationi consenti-
re vellet: manum vnam inūxit melle ꝛ muscis ad tem-
pus exposuit. vt gustaret per min⁹: quomodo maius
sustinere posset tormentum. Cum vo de minori mul-
tum grauaretur: cogitando ꝙ ab alio nimis pateretur
a furto se cohibuit. Sic ergo tentemus q̄ ventura sunt
ꝛ cogita nouissima tua ꝛc̄. Eccl. vij. Cōtra nanq̄ om-
nes predictas cordis tentationes erat sola tentatio ire
sufficiens. Sap. xviij. i. ire future excogitatio. ¶ Nūc 27
ad secundam partem huis articuli: secundo in loquela
ꝛ sensibus corporis contra omnes tentatiōes adhibē-
da sunt remedia. In loquela primo adhibendum est
remedium confessionis: vt homo tentationes suas nu-
de ꝛ aperte confiteatur: ꝛ diabolum accusando ꝯfun-
dat. Quia sm̄ Augustinum. Cum male cogitationes
ꝛ turpes imaginationes confitentur: diabolus in illo-
rum ostensione non min⁹ offenditur: q̄ꝫ fur qui in fur-
to suo deprehenditur: quia sicut fur non libenter ho-
spitatur in domo vbi consilia eius reuelantur baliuo.
Nec libenter morari vel furari querit in terra vbi sta-
tim fit iusticia. Ita nec diabolus: ꝛ patet sic. Ergo fre-
quenter confitendo resistite diabolo: ꝛ tanq̄ confusus
fugiet a vobis: quia sicut latro inuadens hominem cū
sagittis: sentiensq̄ ipsum ita bene armatum ꝙ omnes
sagitte sue statim repercutiuntur: non libenter ad ipm
amplius sagittat: sed potius se retrahit. Sic diabolus
quia licet audacissimus in inuadendo ꝛ crudelissimus
vbi non inuenit resistentiam: ꝛ tamen timidissim⁹ vbi
inuenit resistentiam. Quod pulchre ostēsum est exem-
plo cuiusdam historie: qua fertur quoddam sanct⁹ pa-
ter vidit diabolum eūtem coram discipulis suis: dum
in loco essent orationis: ꝛ cuilibet quasi pilam proijce-
re: que in aliquib⁹ firmiter figebatur: ab aliquibus te-
pide: ab aliquibus rigide repercutiebatur: cum vo per
singulos sic iuisset: rediȷt: ꝛ vbi prior fuit recepta: alte-
ram proiecit: vbi vo tepide repellebat̄: eandem iterum
infigere nitebatur. Ab illis vo qui pilam suam forti-
ter repulerunt longius fugit: in quo facto de⁹ non tm̄
sibi: sed etiam nobis modum tentationis ostendit dia-
boli: quia vbi vna eius tentatio recipitur: cito aliam
immittit: sicut patet per historiam ebrij. E. i. 5. ¶ Vbi Exm̄
etiam tepide repellitur eandem iterum imprimere ni-
titur. Sicut patet per exemplū tentationis Eue Gen.
iij. Et eiusdem responsionis: qua dixit. Ne forte ꝛc̄.
¶ Vbi insuper rigide repellitur: recedit: sic patet per
exemplum christi Luce. iiij. Consummata omni ten-
tatione diabol⁹ recessit ab eo. Ex quibus omnibus ostē-
ditur versus illius veram esse sententiam. Est leo si ce-
dis: si stat vt musca recedit. Et illud Chrysostomi sup
Matheū. Impatiens inquit grauis ꝛ intolerabilis est
imper⁹ diaboli: quē si quis forti animo sustinuerit: in

secũdo inueniet eũ infirmiorẽ: quãto nãq; pl⁹ pcussus
fuerit: magis refrigescit ꝛ deficit. Dui⁹ ꝑ recordẽ sciẽ
tes conditionẽ: hec facite ad custodiam animarum ve
strarũ: qḋ lup⁹ facere dʒ ad custodiã corpis sui. Ipse
nãq; dʒ sagittas ei ꝓiectas ore accipere ꝛ frãgere. Sic
vos sagittãs diaboli: de qbꝫ in ps. Sagitte potẽtis acu
te: ꝑ accipite ꝛ ꝯfessio ne frãgite: ꝛ sit in ꝯfessione: sic do
cet Deut. xxxiij. Doctrina tua a sctõ viro quẽ ꝓbasti
28 in tentatiõe. ¶ Secũdo oris remediũ ꝛ adiutoriũ est vt
tũ diabolo q̃ mẽbris ei⁹ tentãtibꝫ rigide respõdeatur.
Exm̃ Exẽplo cuiusdã bone mulieris: q̃ cuidã eã diu sollicitãte
ꝛ finaliter iurãti: ꝙ tm̃ ipsam diligeret: ꝙ q̇cq̇d ab ipso
peteret ei daret: cui illa: possum ꝯfidere: ꝙ iuramẽtũ te
nebis: ita inq̇t. Cui illa. Rogo in veritate iuramẽti ꝓ
stiti: ꝙ nũq̃ de pctõ me sollicites: q: nũq̃ tibi ꝯsentiã:
ꝛ sic illa paupcula ꝑcise respõdẽdo ipm̃ diuitem supa
uit: dona ei⁹ ꝯtẽnendo. Sic vos q: vbi dona leccatorũ
vel quorũcunq; tentatorum recipitis ꝛ ꝑcise nõ respon
det̃: facilẽ ducẽt vos ad mala ad q̃bꝫ vos sollicitãt. Il
lis nãq; finalẽ dicet̃: ꝙ negare nõ potest̃: dicẽtes illõ
Iudic. xj. Quare tãto tpe nihil sup hac repetitiõe tẽta
29 sti. Tertiũ or̃ auxiliũ est fidel' oĩo. Sic nãq; oĩa aĩalia
natãdo capita eleuãt supra aq̃s. Et sic debil' inuasus ad
sociũ vl' dñm fortẽ currit: cui⁹ auxilio ꝯ fortẽ victor ef
ficit̃. Et sic obsessus mittit ad dñm ꝓ auxilio habẽdo.
Et q̇ ad custodiã alicui⁹ terre sb̃ aliq̃ dño ponit̃: qñ pe
riculũ timet: ꝛ de viribꝫ ꝓprijs nõ plene ꝯfidit ad dñm
currit: vl' terrã in manu sua reddit, vl' auxiliũ postulat
Sic nos in aq̃s tribulationũ ꝛ tentationũ natãdo mẽ
tes eleuem⁹ ad deũ. Exẽplo ps. xx. q̇ ait. Leuaui oc'los
meos i mõtẽ: ꝛ inuasi ad dñm ꝛ ad sociũ nr̃m: q̇ dicit.
Cũ ipso sũ in tribulatiõe: curram⁹: q: cũ ignorem⁹ q̇d agẽ
debeam⁹: hoc solũ residuũ habem⁹: vt oc'los nr̃os diriga
m⁹ ad te. ij. Paral'. xx. Et obsessi: ad deũ recurrere: ncc̃e
habem⁹: dicẽtes illõ ps. xviij. Quoniam in te eripiar a tenta
tiõe. Et sic terrã in manu sui dñi tradit custodiẽdã: ter
rã nr̃am tradam⁹ in manu dei: de viribꝫ nr̃is nõ ꝑsu
mẽdo: ꝫ hũilẽ ꝯseruationẽ tre nob̃ tradite ei sb̃ijciẽdo
Exm̃ Exẽplo cuiusdã religiosi: d̃ q̇ fert̃: ꝙ cũ multũ tentat⁹:
ꝓpriã imbecillitatẽ hũilẽ recognoscẽdo: corã imagine
crucifixi genuflectẽs: dixit: orãdo ꝛ statũ suũ oñdẽdo.
Dñe qñ aliq̇s sb̃dit⁹ custodiẽs castrũ vel terrã dñi de
custodia ꝑ ipm̃ faciẽda diffidit petit auxiliũ a dño suo;
qḋ si ei denegauerit totũ ei retrahit dicẽs: custodite: vt
scit̃: qḋ cũ ad seipm̃ applicauit: cito sensit dei adiutoriũ
de q̃ dʒ Eccl'. xxxiij. Timẽti deũ nõ occurrẽt mala: sed
30 in tentatiõe de⁹ illũ cõseruabit ꝛ liberabit a mal'. Nec
tñ in talibꝫ tentatiõibꝫ est orãdũ simplr̃: ꝙ de⁹ tẽtatio
Exm̃ nes auferat: ꝫ ꝙ tentatos a ꝑiculo ꝯseruet. Exẽplo ab
batisse Sare: de q̃ fert̃ in vitispatrũ: ꝙ non orauit deũ
ꝙ tentationẽ ab eo auferret: ꝫ ꝙ fortitudinẽ ei cõferret
resistẽdi: sic Paulo: cui tentato dixit. Sufficit tibi grã
mea. Et post q̃tuordecim annos apparuit ei demon: di
cẽs: vicisti me Sara. Cui illa. Nõ ego te vici: ꝫ christ⁹
Dui⁹ ꝑ exẽplo fm̃ Chrysosto. sup Ioannẽ Homel'.
lxxvij. Cũ a ꝑniciosis aliq̇d patimur: ad principẽ no
strũ respiciam⁹: nõ labores sed coronas excogitare de
bem⁹. Sicut negociator nõ pelagũ solũ: sed lucrum re
spicit: hoc sciẽtes: qm̃ non derelinq̇t sctõs suos: nisi for
te ad tps ad illoꝝ hũiliationẽ maturitatẽ ꝛ vtilitatem.
Si ꝑ ad tps abiect⁹ vel derelict⁹ videaris: semp in fine
spem in illũ habeas: qui dicit. Apocal'. iij. Seruabo te
ab hora tentatiõis que ventura est ꝛc. ¶ De remedio
ꝯo tentationũ qḋ in sensibꝫ corpis adhibẽdũ est habe
31 tur. S. vj. artic. j. ¶ Quãtũ ꝯo ad tertiã partẽ hui⁹ articu
li: in ope ꝛ occupatiõe ꝯ oẽs tentatiões adhibendũ est
remediũ Ope contra peccata cõmissionis: elemosynas
dando: qḋ sic contra tentationẽ de aliena re habenda:
quia qui large pro deo dat: illi non erit multũ tentat⁹
aliena acquirẽdi. Et occupatiõe contra omnes tentatio
nes inueniet: tam cõtra peccata cõmissionis ꝛ omissio
nis. Nota doctrinã ad hoc. M. xvj. ij. Et exemplũ in Colũbe
natura animaliũ: de quibꝫ scribit̃: ꝙ columbe vt se ab
auibus custodiant rapacibꝫ: sup ripã libenter sedent
fluminis: vt eius in equa vmbram ꝑcipiẽtes: se custo
diant. Sic nos sedendo sup ripas sacrarũ scripturarũ
ꝛ occupationũ sanctarũ: in quibꝫ diaboli dep̃hendẽn
tes vmbrosas malicias nos custodire debem⁹. ¶ Sed
vnũ est sciendũ: ꝙ aliqui vnã vmbrã eius fugiũt ꝛ ab
illa se custodiũt in vna parte: dũ ab vno se peccato cu
stodiũt: qḋ dum ipse considerat ad modũ callidi expu
gnatoris: qui vnã partẽ corpis vel ciuitatis vidẽs mu
nitã: aliã inuadit. Sic diabol⁹ contra quẽ in omi par
te: non solũ cogitando vel loquẽdo vel elemosynas dã
do vel se vtiliter occupando: sed etiã ex omi parte pro
pugnacula sunt opponẽda. Exemplo Pauli qui dicit
Actuũ. xx. Vos scitis quõ fuerim seruiens dño cum
omi humilitate ꝛ mansuetudine ꝛ lachrymis ꝛ tenta
tionibus que mihi acciderant ꝛc.

Testimoniorũ seu testium T.ij.

Primo ostendit̃ distinctio. Secundo conditio
ꝛ necessitas ꝛ examinatio. Tertio tam falsoꝝ testiũ q̃
etiã ꝓducentiũ pena ostendit̃ ꝛ periculũ.
¶ Quantum ad primũ est sciendũ: ꝙ testis est triplex: su Ar. j.
perior ipse videlicet deus: de quo Iob xvj. Ecce in ce 1
lo testis meus ꝛ ꝯscius meus in excelsis. Interior: ipsa
videlicet conscientia. ij. Corinth. primo. Gloria nostra
hec est testimoniũ conscientie nostre. Exterior videli
cet proximus: de quo. j. Timoth. iij. Oportet testimo
nium habere: ab illis qui foris sunt ꝛc. De p̃mis duo
bus tractat Decretũ Gregorij pape. xj. q. iij. inter ver
ba: vbi ostendit: ꝙ de verbis detrahentiũ ꝛ testimonio
malignantiũ minus curandũ est: dummodo duorum
aliorum quis testimonium habeat bonum: quia quid
inquit detrahentes faciunt: nisi in puluerem sufflant:
ꝛ in oculos proprios terram excitãt: vt vnde plus pul
uerem detractiõis perflant: inde magis nihil veritatẽ
videant: vocandi tamen sunt etiam ipsi ꝛ trãquille am
monendi: eisq; satisfieri modis omnibꝫ debet ne scãda
lizemus eos: exemplo christi Mathei. xvij. De tertio
ꝯo teste habetur: de consecra. distin. j. Sed quia iste te
stis tertius: quandoq; est verus: quãdoq; falsus: ꝑ tñ
ad hoc duplex distinguitur testificatio seu testimoniũ.
Vnum falsum: quod perhibetur a falsis contra fide
les ad ipsorum damnificationem. Secũdum perhibe
tur a conscientia ꝛ a deo ꝛ fidelibꝫ testibus: cõtra ipsos
ad ipsorum eternam damnationẽ: ita ꝙ illi qui falsum
contra alios perhibent testimonium; verum habebũt
testimonium contra ipsos. Et eo modo erit contra ip
sos verum testimonium: quo ipsi contra alios falsum
nunc perhibent. Sed ipsi nunc quandoq; falsum testi
monium perhibent ex cupiditate. Sicut illi: qui quo
cunq; modo suis testimonijs vel iuramentis faciunt
aliquem dominum vel subditum iura sua vel rem ei
debitam amittere. Tale fuit testimonium contra Na
both perhibitum ꝛ ꝓcuratum ab his qui voluerant
ipsm̃ facere amittere vineam suam: qui dixerũt. iij. Re
gum. xxj. Submittite duos viros: filios Belial con
tra eum ꝛ falsum testimoniũ dicant. ¶ Quandoq; ꝯo 2
falsum testimonium procurant ꝛ perhibent ex volu
ptate: sic illi q̇ testificant̃ in causa matrimoniali: testifi

cantes ꝯcontractū vel impedimentū: vel ꝙ nullum est impedimentū: vbi non fuit ꝯcontractus vel ꝯcognitio: vel si fuit ad minus ipsi falsum allegant: ꝙ viderūt qd non viderunt: vel aliud tale: nec impedimentū vt aliq̄ habeant: quas habere non deberent vel non habeant q̄s hr̄e deberent. Isti in aliquo assimilant̄ testibus Susanne: q2 sicut causa testimonij illoꝝ fuit carnalis voluptas: q2 voluerūt habuisse: quā nō debuerūt habere Ideo dixerūt. Daniel. xiij. Dicem⁹ ꝯ te testimoniū ꝙ fuerit iuuenis tecū ⁊c. Nota. J. xij. 17. Quandoqȝ vo testimoniū ꝑhibent falsum vel ꝓcurant ex ira: sicut litigantes ⁊ maledicta ⁊ improperia obijcientes. Et isti assimilant̄ testibꝫ sancti Stephani: de qbꝫ dr̄ Actuum vij. Exclamātes voce magna: impetū fecerunt vnanimiter in eum: ⁊ testes deposuerunt ⁊c. Quandoqȝ vo falsum ꝓcurant̄ ⁊ ꝑhibent̄ testimoniū ex inuidia. Sicut illi qui ex odio vel inuidia ꝓcurāt aliquos indictari vel in aliqua curia grauari: vel qui quoscūqȝ apud superiores vel pares vel inferiores suis detractionibꝫ vel maliciosis accusationibꝫ diffamant: vel in rebꝫ vel in corpore suo grauant vel grauari faciunt. Et isti assimilantur falsis testibꝫ christi: de qbꝫ Marci. xiiij. Multi testimoniū dicebant ꝯ eum: ⁊ non erāt testimonia illorū ꝯuenientia. Quandoqȝ vo ex supbia falsum originat̄ testimoniū: ꝙtū ad illos vtiqȝ q̄ ex supbia iurātes deū falsum vellent facere testem vel vanū dn̄ ab ipsis sic iurantibꝫ in testimoniū inuocat̄. De tali testimonio dicit̄ Eccl. xxviij. Lingua testificās adducit morte. Sicut ergo ipsi q̄nqȝ modis ⁊ ex q̄nqȝ causis falsum ꝓcurant vel ꝑhibēt testimoniū ꝯ alios ꝯ dei ꝓceptū Exodi. xx. Non loqueris ꝯ ꝓximū tuū falsum testimoniū. Ita ab illo de quo dr̄ in ps. lxxxviij. Testis in celo fidelis ꝯ eos in iudicio particulari ⁊ generali verū ꝑhibet testimoniū: nā scim⁹: q2 verū est testimoniū eius. Joan. v. Quod erit eis metuendū: ꝓpter quinqȝ rationes: sicut ostensum est. V. viij. 18. De ꝓdictis vo tribꝫ testibus vide plura. V. viij. 15. cū sequentibꝫ.

Ar. ij. ¶ Istis vo falsis testibꝫ sic a deo dānatis: vos fideles

3 testimoniū ꝑhibebitis Joā. xv. Quoꝝ ꝓmo ostēdent̄ ꝯditiōes. Secūdo testificatiōis necessitas. Qtū ad ꝓmū: ꝯditiōes bonorū testiū in his vsibꝫ describuntur. Etas conditio sexus discretio fama. Et fortuna fides i testibꝫ ista requires. Etas ꝙ nō sit minor xiiij annis. iiij. q. iij. testes. Cōditio ꝙ nō sit seruus: ibidē. Sexus ꝙ nō sit mulier: q2 non pōt testificari in causis criminalibꝫ ⁊ testamentis sm̄ Hostiensem ⁊ Innocētiū. Sz in causis ciuilibꝫ vbi agitur de cōmodo pecuniario. Discretio ꝙ non sit furiosus vel ebrius: extra. li. ij. ti. xx. de testibus. Qz sint bone fame. ij. q. j. in primis. vj. q. v. suspectos. Fortuna ꝙ non sit nimis pauper. iiij. q. iij. testes: ꝙ est contra testes Paulinos londonijs. Fides: ꝙ non sit infidelis. ij. q. vij. non pōt. Item nec obscuri vel ignoti admittunt̄: vt in Autent. de testibus li. vij. sexim⁹: qd etiā est ꝯ ꝓdictos testes paulinos ⁊ ꝯ illos admittētes. Si dicunt ꝙ sufficit ꝙ sint noti partibus: illi non sunt noti partibꝫ nisi in falsitate. Sed dicunt ꝙ tota falsitas est in ꝓmotoribus: sed ve talibus curie ꝓfectis: qui ita notorios non corrigunt defectus. Si dicunt ꝙ illos ignorant quomodo verum esse posset ꝙ ipsi ignorarent quem mund⁹ scit. Testimonij vo necessitas in hoc consistit: ꝙ quando aliquis potest aliquem liberare ab iniusta morte vel pena quacunqȝ vel falsa infamia vel ab aliquo damno: tunc loquatur ⁊ veritatem ostendat: etiam si non requiratur sm̄ sanctū Thomam in summa. q. lxx. arti. primo: quia in hoc casu tenetur facere: quod in se est: quia et in hoc casu precipit̄ in psal. lxxxj. Eripite pauperem ⁊ egenū de manu peccatoris liberate. Et Prouerb. xxiiij. Erue eos qui ducuntur ad mortem. Exemplo Danielis: qui in tali casu liberauit Susannam Danielis. xiij. Aliter periculum illorum patet: ad Roma. primo. Qm̄ digni sunt morte: non solum qui faciunt: sed qui consentiunt facientibus. Vbi dicit glo. consentire est tacere cum possit arguere. Et sm̄ Augustinū vterqȝ reus est: ⁊ qui falsum dicit: ⁊ qui verū occultat: ille: quia nocere cupit: iste: quia prodesse non vult. Nota. V. j. 4. ¶ Qui ergo spiritualiter viuit: in tali casu loquat̄: exemplo christi: q̄ dicit Joan. xviij. In hoc nat⁹ sum vt testimoniū perhibebam veritati. In examinatione adhibenda est 4

cautela que tamen sine peccato adhiberi potest. Exem Exēm

plo cuiusdam regis de quo fertur: ꝙ falsos testes tali conuicit cautela. Primum enim ad se vocās: nihil aliud ab eo quesiuit: nisi si sciret Pat̄ noster: qui dixit: ꝙ sic. Cui ille. Ergo dicas Pater noster: quo dicto recessit: quo amoto alium fecit venire. Cui ait: dicas veritatem: aliter male erit tibi sciens pro certo ꝙ socius tuus de omni quod quesiuimus ab eo rei veritatem dixit: sicut Pater noster. Ille vo timens ne socius denudasset veritatem: totum illorum denudauit falsitatem. Et scimus quoniam verum est testimonium eius Joan. xxj. De ista testimonij examinatione habetis extra lib. ij. ti. xx. de testibus: venerabili. Cautele vo in examinatione testium necessitas est propter illorum confederationem ⁊ conspirationem inter ipsos nanqȝ producentes: ⁊ ipsos testes de certa voꝝ forma est ꝯfederatio:

Sic inter illū q̄ voluit simpliciori de vacca sua decipe- Exēm

re: ponendo totam vaccam ꝙ esset alba cum non esset ponendo totum super primum venientē: cum quo confederatus fuerat ꝙ diceret ipsam esse albam. Talis cōfederatio fuerat inter pontifices ⁊ testes contra christū adductos: ideo cōuenientia eorum testimonia nō erāt Marci. xiiij. quia tales erant ipsi pontifices quales etiā

sunt adhuc qui testes producunt. Tales testes produ- Exēm

xerunt ⁊ produxerūt ad modum canis: qui sm̄ fabulas cōtra ouem testem adduxit lupum ⁊ vulpem: ꝙ ei panem mutuauerat: quorum testimonio qui licet inter se non erant amici: nisi contra tertium: sicut Pilatus et Herodes iudices: iudicio ouis pellem ꝓ pane eis tradita: ipsam in frigore boriali nudam dereliquerūt: que dicere poterat illud psal. xxvj. Insurrexerunt in me testes iniqui. Et sicut est similitudo inter testes ⁊ ipsorū productores: ita etiam inter purgandos ⁊ compurga

tores. ¶ Est nanqȝ de malis volentibus se purgare: si- Exēm

cut de lupis qui sm̄ fabulas purgauerunt se per vulpes: ꝙ nunqȝ ouibus nocuerunt. Et vulpes iterum ꝑ lupos se purgauerunt in curia leonis ꝙ gallinis nūqȝ nocuerunt. Tales sunt purgatiōes sacerdotum ⁊ aliorum nunc in curia christianitatis quorum quolibet veraciter dici potest illud Joan. viij. Testimoniū meū non est verum: q2 multi falsū testimoniū dixerūt. Marci. xiiij. ¶ Quorum primo ostēditur pena ⁊ periculum Secundo vo ostendet̄ periculū eorū qui faciūt eos fal

¶ Quoꝝ ꝓmo ostēdit̄ pena ⁊ periculū (sū testificari. Ar. iij.

Secūdo vo ostēdet̄ periculū eoꝝ q̄ faciūt eos falsū testificari. ¶ Primoꝝ vo piculū ꝓmo tactū ē. A. xij. 60. 5

¶ Secūdo piculū illorū tactū est in historia ecclesiastica li. vj. c. ix. de tribꝫ ꝑhibētibꝫ falsum testimoniū ꝯ Nar

cisū epm̄ hierosolymitanū Quoꝝ ꝓm⁹ dixit: nisi ve- Exēm

rū sit ꝙ dico: rogo deum ꝙ sim furiosus vel regio morbo corrūpar: qd ⁊ cito post factum est. Secundus ait: nisi verum sit quod dico: rogo deum ꝙ ignis me comburat: qui nocte sequenti cum tota domo sua com

bus⁹ fuit. Terti⁹ dixit: nisi verũ sit qđ dico: rogo deũ
ꝙ cecus efficiar. Qui videns predictas vindictas p̃=
catas ꝑtra alios ꝯtingere timens tantũ flendo doluit:
ꝙ cecus effect⁹ fuit. Sic testis mendax peribit ꝛc̃. Pro
uerb. xxj. Et testis falsus non erit impunit⁹. Prouer.
xix. Nec mirũ: quia Prouer. vj. inter sex que deus spe
6 qaliter odit: falsus testis computat. ¶ Contra vo faci
entes falsum testificari ꝓcedi põt: sicut ꝓcessum est cõ
tra faciẽtes falsum iurare. J. xij. arti. vij. ¶ Ubi tactũ
est de his qui custodiã habent ferarũ bestiarũ: ꝛ de his
qui illas ab eis accipiunt: qui illoꝝ non habẽt dñium
sed custodiã. Sed dicunt ꝙ fere bestie nullius sunt do
minij: sed ꝯcedunt capientib⁹. Et ad hoc adducunt le
ges Instituta. li. ij. ti. de rerum diuisione: fere igitur: ꝛ
§. quedam enĩ: cũ se. §. Et in digesto nouo. li. iiij. ti. j. de
acquirẽdo rerũ dominio. l. adeo. Ad optimũ videtur
esse veritas ꝛ legũ intentio: dũ enĩ predicte leges edite
fuerant: loca vbi fere bestie morabant̃ erant deserta: et
ideo volenti venari cõmunia: sicut est adhuc in aliqui
bus montib⁹ ꝛ vallis. Sed postq̃ loca illa ꝑ vsum vel
p̃scriptionẽ vel statutũ sunt a certis dñis possessa ap=
propriata ꝛ occupata: ꝛ certi custodes ꝓ arboribus et
animalib⁹ deputati ꝛ iurati: capientes illa furtũ viden
tur committere: ꝑ leges Instituta: de rerum diuisione
§. apium. Et in digesto veteri. li. viij. ti. de seruitutib⁹
rusticanorũ p̃diorum. l. diuus. Ex quib⁹ colligitur: ꝙ
vbi aues ad certũ locum reuolant: sicut colũbe: ꝛ ani=
malia sicut apes: vel bestie in certo loco pascunt̃: sicut
fere bestie in prato vel foresta vel parco: furtum cõmit
tunt illa auferentes. Et custodes iurati hec dantes vel
non defendentes ꝑiurium: ꝛ ꝓcurantes vel recipiẽtes
vel petentes sunt causa ꝑiurij: ꝛ inde comedẽtes: sunt
furti participes ꝛc̃.

T. iij. TImorũ primo ostẽditur
distinctio. Secundo timoris cõgruitas. Ter=
tio vtilitas. Quarto necessitas.

Ar. j. ¶ Circa ad primũ timor quidã seruilis est: qñ quis ti=
1 more pene facit: qđ facit: sicut p3 ex verbis beati Gre=
gorij. xxiij. q. iiij. hec autẽ. Et iste multos a bono retra=
hit: sicut ostẽsum est. J. ar. 5. ¶ Hic qñq3 vocat̃ initia
lis: q2 sicut seta introducit filũ: ita ip̃e introducit ꝛ ini=
tiat charitatẽ: de pe. dis. ij. §. hec ante finẽ. Et sicut vir=
ga introducit sciam in puero: ꝛ libri amorem: ita timor
seruilis cũ quo null⁹ zelũ intrare põt: q2 est q̃si indumẽ
tũ saccinũ Mardochei: cũ quo null⁹ aulã regis celest̃
intrare põt: p̃parat tñ viã ꝛ initiat introitũ: q2 initium
sapiẽtie timor dñi. Eccl̃. j. ¶ Itẽ est timor mundan⁹ et
hũanus: de q̃b⁹ ꝛ quõ multos ab his q̃ dei sunt retra=
hunt ostẽsum est. J. xiij. 26. Cũ tñ null⁹ rei timor nos
ab his q̃ dei sunt retrahere deberet: q2 nec timor infa=
mie. vi. q. j. sunt plurimi. Nec cuiuscunq3 mundi for=
tune. Unde Seneca epistola. iij. Non sis miser ante
tp̃s cũ illa q̃ velut veniẽtia expauisti: fortasse nũq̃ vẽ=
tura sint. Certe nõ venerũt q̃dã cũ timore expectam⁹: q̃
nos torquẽt magis q̃ deberẽt: vel cũ omĩno non debe
rent. Aut q̃ agem⁹ dolorẽ: aut fingimus aut p̃occupa
mus. Si enĩ futurũ est: q̃d iuuat dolori suo occurrere?
satis cito dolebit cũ venerit interim tibi meliora ꝓmit=
te. Aliq̃ñ gladi⁹ ab ip̃a ceruice reuocat⁹ est ꝛ ars carni
fici suo supstes fuit. ¶ Idẽ in eadẽ ep̃la. Plura sunt q̃
nos terrẽt q̃3 p̃mũt: ꝛ sep⁹ opinione q̃3 re laboramus.
¶ Ad idẽ btũs Grego. x. moral̃. Quisq̃s in solo eterni
tatis desiderio figit̃: nec ꝓsperitate extollit̃ nec aduersi
tate quassat̃: q2 dũ nihil est in hoc mundo qđ appetat:
nil est qđ de mũdo ꝑtimescat. Si omĩno istius timoris
trepidãtes ab his q̃ dei sunt se retrahũt: sunt q̃si equus
vmbratilis q̃ vmbrã fugiẽs q̃ non lederat in foueã cadit
Sic q̃libet istoꝝ fugiat arma ferrea ꝛ incidet in arcum
Job. xx. Quis trepidauerũt timore vbi nõ fuit timor.
De isto timore quo q̃s peccat timore ꝓprie pellis vl̃ ti=
more tp̃aliũ: nota dis. xlviij. sicut. xj. q. iij. q̃sq̃s: ꝛ. c. no=
lite. ¶ Itẽ est timor naturalis: quo christ⁹ timuit ꝛ alij
ꝑfecti viri. vij. q. j. c. vlti. Itẽ est timor filialis sanct⁹ et
castus: ꝛ hic est ꝑfectior. xxiij. q. vj. c. iam vo: in fine. id
est quo q̃s amore peccare timuit: ne offendat: vbi alij ti
mẽt peccare ne puniant̃. Et est exẽplũ de vxore q̃ timet
maritũ quẽ diligit ne offendat. Et alia q̃ timet ne offẽ
dens dep̃hẽdat̃ ꝛ puniat̃: vñ vs. Oderũt peccare boni
virtutis amore. Oderũt peccare mali formidine pene.
Cũ primis timete deũ ꝛ date honorẽ illi. Apocal̃. xiiij.
¶ Quia istius timoris magna est ꝯgruitas ex parte dei Ar. ij.
tp̃m largientis: quia sicut ꝯgruum est: ꝙ dñs potens 2
ministrum discretum premittat: qui hospitium suum
quo venturus est preparet oẽs immũdicias expellẽ=
do. Ita ꝯgruum est ꝙ deus timorẽ suũ in animas im=
mittat fidelium qui oẽs sordes expellat peccatorum.
Iuxta illud Eccl̃. j. Timor dñi expellit peccatum. Ite
rum: sicut domino hospitato cõgruum est: quod dum
in aula est ianitorem habeat in porta. Et dum in came
ra est: camerarium habeat camere sue custodem. Ita
congruum est: ꝙ deo hospitato in cordibus fidelium:
illũ habeat ist⁹ aule ꝛ camere custodem: de quo Eccl̃.
primo. Timor domini custodiet cor. ¶ Sed hoc est ad
uertendum: ꝙ ianitorum quidam sunt viui: quidam
mortui: id est in pariete picti: primus custodit: secund⁹
non. Sic timor filialis custodit cor a peccato ꝛ a latro=
nibus inferni. Timor vo seruilis est quasi ianitor iu=
xta portam depictus cum baculo in manib⁹ quasi for=
mido: minando: quasi inimicos arcere vellet ꝛ expelle
re: sed neutrum facit. Sic timor seruilis non preseruat
cor a peccato: nec peccatum expellit: quia ille timor non
est in charitate. j. Joan. iiij. Ergo secum compatit̃ pec=
catum: ꝛ per ꝯsequens non excludit: quia volũtas pec
cãdi intus latet. Et sic licet excludat actum peccati: nõ
tamẽ peccatum: sicut patet de fure: qui sibi furari dimit
tit ꝓpter timorem carceris vel furcarum: ꝛ sic de alijs.
Sed timor domini sanctus: in psal̃. lviij. sanctitate cor
dis oĩs operis: vt de illo verificet̃ illud Esaie. vj. Et
Apocal̃. iiij. Sanctus sanct⁹ sanctus.
¶ Est etiam timor vtilis ex parte recipiẽtium in omni Ar. iij.
statu. Nam primo est vtilis peccantibus: quos vrget 3
ad statum penitentie: sicut timor insequentium vrget
latronem ad proiectionem latrocinij. Sic timor domi
ni expellit peccatum: nam qui sine timore est non pote=
rit iustificari. Eccl̃. primo. Secundo penitẽtibus: quia
sicut seruus ex timore domini humiliter veniam petẽ
do culpam recognoscat ꝛ emendam promittit: ex q̃bus
visis domin⁹ illius miseretur. Sic Eccl̃. ij. Qui timẽt
dominum inquirent que beneplacita sunt ei: humili=
ter confitendo ꝛ satisfaciendo quibus ideo quomodo
miseretur pater filiorum misertus est domin⁹ timenti
bus se: in psal̃. cij. Tertio pugnantibus: quia sicut ti=
mor amissionis hereditatis facit pugnãtes pro illa ma
gnam habere in pugnando sollicitudinem. Sic qui ti
met deum nihil negligit. Ecclesiastes. vij. Nec in per=
seuerando deficit: quia Prouerbiorum. xiiij. In timo=
re domini fiducia fortitudinis. Quarto gratia sustinẽ
tib⁹: nã sicut infirm⁹ ex timore quem habet ne anima
separetur a corpore: libenter bibit potiones amaras: ꝛ
sustinet dietam. Sic qui timent separationem anime a
deo patienter sustinent tribulationes paupertates et

huiusmodi ꝓ deo. Eccl'.ij. Qui timet deum custodit
mãdata: ꝓpter timorẽ illi9 qui dicit: nisi pniam egerit'
oẽs sil' peribitis. Eccl'.xxxiij. Qui timet dñm nihil
4 trepidabit. Quinto ꝓfectus: q: timor in eis est sicut ra-
dix in arbore: vel fundamentũ in domo: sine quibꝫ nõ
Exẽ sunt stabiles: ita nec isti sine timore. Sicut ptꝫ ꝑmo ꝑ
hoc: ꝙ fert in vitispatrũ de quodã: qui post lõgã peni-
tẽtiã in vita heremitica timore aliq̃liter disposito: ꝛ in
ꝑsumptiõe elato: diabol9 ei apparuit in forma mulie-
ris errãtis ꝑ desertũ petẽs hospitiũ: q̃ infra portã rece-
ptus dixit se mori frigore: ad ignẽ vo ductus intantũ
heremitã decepit ꝙ ipm curiosi9 aspiciẽdo amplexat9
fuit ꝛ osculat9: q̃ statim euanuit: ꝛ cũ multi aliis in ae-
re eũ deridẽdo cantabat dicẽs. Ecce quõ vict9 est mo-
nach9 q̃ se ꝑfectũ eẽ putabat: ꝛ tãta ipm tẽtatio seq̃bat
ꝙ ad mundũ rediit multa mala postmodũ perpetran-
do. Ex quo planũ ꝛ verũ esse ostẽdit illud Eccl'.xxvij.
Si non in timore dñi tenueris te instãter: cito subuer-
tet dom9 tua. Sicut ptꝫ secũdo de Loth in mõte: de an-
gelis in celo: ꝛ ꝑmis parẽtibꝫ in ꝑadiso: ꝛ Juda inter
aplos. De quibꝫ dicit beat9 Gregori9 ꝛ Bernardus.
Sic beat9 Gregori9 in quadã Homel'. ꝛ habet in De-
cret' dis.xl. quelibet. Loth in ipa ꝑuersa ciuitate iust9
fuit in mõte peccauit. Et q̃d celo securi9 vel ꝑadiso io-
cundi9: ꝛ tñ angel9 de celo ꝛ hõ de ꝑadiso peccãdo ce-
cidit. Bernard9 vo in quodã sermone addit: dicens.
Et Judas de schola cecidit saluatoris: q̃s g̃ tutus erit?
g̃ beat9 hõ qui semꝑ est pauidus: qꝛ sicut timor dñi sp
habit9 facit seruũ sine offensa seruire: ex q̃ seruitute tñ
ꝑmia ab ipo dño ꝓsequet. Sic timor dñi glĩa ꝛ glorifi-
catio ꝛ leticia ꝛ corona exultatiõis. Timenti deũ bene
erit in extremis. Eccl'.ꝑmo.
Ar.iiij. ¶ Qui vo ꝓpter vtilitatẽ deũ timere negligũt: saltem
5 ꝓpẽ necessitatẽ ꝛ periculũ qđ aliter eis ꝯtinget ipm ti-
meat plus q̃ quẽcũq̃ dñm terrenũ: ꝓpter multas cau-
sas ꝛ exempla: in quibꝫ ad hoc faciendũ informamur.
Exẽ Quoꝝ ꝑmũ elicit de libro Barlaã: ꝛ habet. M.j.22.
Exẽ ¶ Secundũ elicit ex quibusdã fabulis: in quibꝫ ꝯtine-
tur de duobꝫ venatoribꝫ: quoꝝ vn9 vocabat Poliphe-
mus: ꝛ hic vnũ solũ oculũ habuisse fingit. Ali9 vo vo-
Arg9 cabat Arg9: qui mille habuisse oculos describit. Cer-
uus ergo eos fugiẽs venit ad bubulcũ: rogãs vt ipm
a venatoribꝫ abscõderet ꝛ mercedem ei daret: qui ait a
Poliphemo te custodire potero ne cõfundaris: sed ab
Argo neq̃q̃. Abscondẽs g̃ eũ sub paleis Poliphemũ
euasit: sed Arg9 ipm inuenit ꝛ occidit. Sic in ꝓposito
de peccatore: qui q̃siq̃ a duobꝫ venat: a iudicibꝫ secula-
ribꝫ seu ecclesiasticis ꝛ a deo. Inferiores vo iudices qui
sunt q̃si Poliphem9: vel qꝛ pauca vident respectu dei:
et tñ vicꝫ exteriora: ꝛ illa etiã non ad plenũ: vel qꝛ oculũ
dextrũ ad ea q̃ dei sunt non habent: sed tñ sinistrũ ad
cõmoda tpalia sub paleis falsoꝝ iuramẽtoꝝ ꝛ purga-
tionũ vel munerũ ꝛ mendacioꝝ subterfugere quãdo-
q̃ poterũt. Sed Argũ. i. deum qui contemplatur bo-
nos ꝛ malos ꝛ intuet cor. j. Regum. xvj. Et nouit ab-
scondita cordiũ: nullo mõ subterfugere poterũt. Ideo
ipm maxime timere deberẽt. Et hoc est qđ ipemet do-
6 cet. Luce. xij. Ostendã aũt vobis quẽ timeatis: timete
Exẽ eũ: qui postq̃ occiderit: habet potestatẽ mittere in ge-
hennã. Sic etiam fingit murem docuisse filiũ: ꝙ plus
timeret cattũ sine strepitu temp9 expectantẽ: q̃ gallum
cum toto strepitu suo: qꝛ iste in fine plus nocere posset:
q̃ gallus. Sic in ꝓposito: quia quãtũcunq̃ dñi vl' iu-
dices vel quicũq̃ magnũ strepitũ ꝛ multas minas lo-
quant ꝛ plagas inferant: vel mortem corꝑis ꝓcurent:
tamen deus plus timendus est: qui patiẽter ipꝫ expe-
ctat: in quo plus dãnificare põt. Ideo dico vobis: hũc
timete. Luce. xij. ne huet vos superioribus. i. gaudijs ce-
lestibꝫ: ne affligat vos exterioribꝫ: scꝫ tẽpestatibꝫ ꝛ tri-
bulationibꝫ: ne ponat vos in inferioribꝫ. i. in inferno:
ꝓpter hec tu deum time. Eccl'. v. Contrariũ vo facien-
tes reꝑhendit deus. Esa. lj. Quis inquit tu: vt timeas
ab hoie mortali: a filio hois qui quasi fenum arescet: ꝛ
oblitus es dñi factoris tui: qui tetendit celos ꝛc. Ter-
tiũ exemplũ elicitur ex doctrina ducis Lacedemonio-
rum: de quo scribit Fronto. li.iiij. ꝙ ꝑdictus dux Clear- Exẽ
cus nomine dicebat: exercitum plus timere debere suũ
impatorem: q̃ hostem: ꝓnuncians ꝙ illi qui timerent
mortem dubiã: ꝛ ꝓpter hoc fugerent: certũ inuenirent
supplicium ab impatore. Sic et iã animauit illos de ex-
ercitu ꝙ non fugerẽt de bello: ꝙ impator habuit ꝯtra
inimicos suos. Sic eadem de causa docendi sunt chri-
stiani: ꝙ ꝓpter nulli9 mali hominis timorem: nec pro-
pter quãcunq̃ aduersitatem deficiant in bello summi
impatoris scꝫ dei: ꝯtra vicia ꝛ vitiosos: sed plus ipm
timeant q̃ illos: quia illoꝝ manus aliquãdo hic: ꝛ sp
in futuro effugere poterant: dei aũt man9 nec viui nec
defuncti effugere poterunt. Ideo Susanna sapienter
elegit. Dañ. xiij. dicens. Meli9 est mihi incidere in ma-
nus hoim q̃ derelinquere legem dei mei. Et matrem
septem fratrum: que filiũ iuniorem oibus aliis occisis
hortabat dicẽs. ij. Machab. vij. Nõ timeas carnificẽ
istũ: sed dignus fratribus tuis effectus suscipe mortẽ:
sciens ꝙ qui timet hominẽ cito corruet. Prouer. xxix.
Et qui timet preceptum in pace versabitur. Prouerb.
xiij. Quartũ documẽtum elicitur ex verbis Job. xxxj:
vbi recitans multis bonis opibus suis: ꝙ vicꝫ paupe-
ribus nunq̃ negauit: quod volebant: ꝛ multis aliis:
postq̃ etiam dixit. Cor meum: non reprehendit me in
tota vita mea. Job. xxvij. dixit. Semper quasi tumen-
tes super me fluctus timui deum: ꝛ pondus eius ferre
non potui. Job. xxxj. Et ex verbis eiusdem quibus di-
cit Job. xlj. ꝙ angeli timebunt. Si g̃ isti predicti ami-
ci dei quorum aliqui ipm nunq̃ offenderunt sicut an-
geli. Aliqui nunq̃ multum: sicut Job. tñ deũ timue-
runt: quãtomagis impius ꝛ peccator. Amici nanq̃ ti-
mentes ostendunt quantum inimici timere deberent.
¶ Et reuera oẽs multum timere deberẽt: quia si om- 7
nes nos essemus in carcere: ꝛ essemus certi ꝙ pauci de
nobis euaderent: omnes timeremus. Sed ita certi su-
mus: sicut ipemet deus nos certificari potuit: ꝙ minor
pars nostrum saluabit. Sicut patet per hoc quod di-
cit. Multi sunt vocati: pauci vo electi. Math. xx. Et
ꝙ via que ducit ad vitã est arta: ꝛ pauci ambulant per
eam. Et ꝙ via que ducit ad perditionẽ est lata: ꝛ mul-
ti ambulant per illam. Immo si essemus certi: ꝙ quin-
q̃ de nobis damnarent: omnibus nobis magna cau-
sa daretur timendi. Et si vbi sunt mille congregan ti-
meretur similiter: si centum ex eis saluarentur: omnes
occasionem haberent timendi. Sed sic est in proposi-
to: ergo omnes deum timete. j. Petri. ij. quia vbi sum9
plures congregati sm fidem ecclesie: timere non debe-
mus: quin plures nostrum damnabũtur per dicta dei
preallegata. Contra illos vo qui cauteriatis conscien-
tijs ad hoc respondere nituntur: patet per responsio-
nes: que illorum ostendunt falsitatẽ. D. j. arti. v. Om-
nes ergo timete: quia non est dubium quin pro omni
peccato mortali multi damnabuntur: sicut pro super-
bia: ira: luxuria ꝛ huiusmodi. Si ergo aliqui vestrum
tale peccatum in vobis sentitis: quam excusationem
pretendere scitis vel exceptionem ꝙ non sitis damnan-
di pro talibus peccatis: pro quibus peccat' decies cen-

tena milia sunt in inferno dãnati. Et ad hoc signetis
quodcũq; peccatũ mortale: quo quiscũq; vestrũ est ir-
retitus: nisi q deus misericors est. Que cogitatio vel
qd dictũ q̃tũ ad tales reprobatũ est. M. ix. 35. Hoc
oẽs cogitẽt vt timorẽ habeãt Deut. xix. Ex qbus oĩbus
patet q de⁹ amore ꝛ timore nitit nos a malo cõpescere
Exẽ Ad modum cuiusdam sacerdotis: de quo fert: q vo-
lentibus ecclesiã suam spoliare: occurrit in vna manu
imaginẽ crucifixi. In alia vo baculũ portans: rogãs
eos q vel amore crucifixi vel timore baculi recederẽt.
Cum vo omnes amore crucifixi recederẽt vt dixerũt:
vno excepto: quẽ tñ illa vice ꝑ amore christi facere no
luit: illum timore exire cõpellebat. Sic deus aliquos
amore a malo retrahit: et ad se trahit. Aliquos hic ti-
more initiare ꝛ amore cõsummare facit: illos videlicet
apud quos initiũ sapiẽtie timor dñi: in ps. cx. De cui⁹
fine cito sequitur. Laudatio eius manet in seculum se-
culi ꝛc.

T iiij Trinitatis primo ostẽdet
distinctio. Secũdo vnius dei et trium perso-
narũ ostendet necessitas. Tertio quomõ debem⁹ mo-
ribus sanctam imitare trinitatem.
Arti. j. ¶ Circa ad primũ: de trinitate duplex dat distinctio:
1 vna generalis: alia ꝑsonalis. De generali dicit Ber-
nardus in sermone de trinitate. Est inquit trinitas a
qua homo cecidit: scilicet pater et filius ꝛ spũssanctus.
Et est trinitas que cecidit: scilicet memoria: intellectus
et volũtas. Et est trinitas in quã ista cecidit: scilicet im
potẽtia ignorãtia et cõcupiscẽtia. Nam memoria ceci-
dit in labilitatẽ: quia labilis est memoria hominũ que
fuisset stabilis: si homo non peccasset. Intelligẽtia ce-
cidit in ignorantiã veri et falsi: boni ꝛ mali: faciendi et
non faciẽdi: cõmodi et incõmodi. Volũtas cecidit in
concupiscentiã carnis: oculorũ et superbiam vite. Et
est trinitas ꝑ quã trinitas cadens iterũ resurgit: ad tri
nitatẽ de qua cecidit scilicet: fides: spes: charitas. Fides
ꝑceptorũ articulorũ et sacramẽtorũ. Spes venie grẽ ꝛ
glorie. Charitas cordis oris operis. Isti sunt tres qui
2 testimoniũ dant in terra. j. Joh. v. ¶ Circa ad diffe
rentiã personalem et specialem in diuinis: que est diffe
rentia originis ab eterno. Credimus q in illa sanctis-
sima trinitate est vna persona patris: que est a seipsa
tñ: et nõ ab alio quocũq;: q nõ est persona filij que est
ab alia: et non est ꝑsona spũssancti: que est a duabus.
Que quidem ꝑsonarũ distinctio pluribus ostenditur
exemplis. Primo nãq; per exemplũ ostendit lucis so-
laris: in qua triplicem videmus distinctionem: vnam
in corpore seu fonte solari: aliam in medio: tertiam in
obiecto determinato: ad quod respicimus. ¶ Prima
est a se et non ab alia luce creata. Secũda est a prima.
Et tertia est ab vtraq;. Et tamẽ oẽs simul tpe sunt.
Secũdo idem per exemplũ ostendit sciẽtie: circa quã
et in qua tres homines sic conuenire possunt: q vnus
scientiam inuenit: et illam tñ habet a se. Alter vo ab il
lo doctus illam scribit: et sic illam ab alio habet. Ter-
tius illã legit et intelligit: et sic habet eam tam a primo
q̃ a secũdo: et tamẽ in omnibus tribus vna est sciẽtia.
Sic in diuinis personis: pater habet essentiam seu na-
turam a se: filius a patre: spũssanctus a patre et filio: et
tamen vna est essentia: vna natura in omnibus tribus
3 quia hi tres vnum sunt. ij. Joh. v. Tertio hec essentie
vnitas ꝛ personarũ distinctio per exemplum ostendit
trium luminariũ in vna domo: in quibus videmus
vnitatẽ luminis et trinitatẽ luminariũ siue candelarũ
inter se distincta. Q2 enĩ lux illorũ triũ sit vnica: planũ
videt. Primo quia aer seu mediũ in quo sunt est vnũ.
Cũ ergo vnitas accidentis eiusdem speciei sit ab vni-
tate subiecti: patet: q lux in vno aere est vna: quia licet
in vno subiecto et ĩ vna parte subiecti possint esse plu-
ra accidẽtia diuersi generis vel speciei: vt q̃ntitas: qua-
litas et hmõi: non tamen eiusdem speciei: quia in vna
parte subiecti non possunt esse due albedines: quia nõ
potest dici q differant numero: cum accidẽtia nõ diffe
rant: nisi ad differentiã numeralem subiecti: nec speciẽ
nec genere: ergo nõ differunt. Eadem ratio ꝑcedit de
illa luce in medio: sicut patet intuenti. Si quis dicere
velit: q lux vni⁹ luminaris occupat vnã partẽ aeris:
et lux alterius aliam: et qd sint diuerse luces et distin-
cte sicut diuersa luminaria. Hoc nõ videt bene dictũ:
quia nõ est signare punctum: in quo sit aliquid lumi-
nis vnius: in quo non sit aliquid luminis alteri⁹. Qd
ex hoc apparet: quia vno luminari vel duobus subtra-
ctis non remanet aliquid de illo medio tenebrosum.
Ergo lux tertij luminaris remanẽtis pri⁹ totũ mediũ
illud occupabat vel per subtractionẽ aliorum facta est
maioris virtutis ad distantius se multiplicandũ: qd
est incõueniẽs et contra phm: q̃a agẽs naturale statim
agit q̃tum potest agere. ¶ Quartũ exemplũ ad idem 4
est Anselmi in epistola de incarnatione verbi. c. ix. de
fonte videlicet riuulo et stagno: vbi cum aqua in his
singulis sit: vnica est tamen in fonte aqua nõ ab alia:
in riuulo ab illa que est in fonte. Illa vo que est in sta-
gno est ab vtraq; et nõ procedit vltra aque derivatio.
Quinto hec essentie vnitas et personarum trinitas et
coeternitas et inseparabilitas: per exemplũ ostenditur
ignis: in quo videmus in vno igne calorẽ lucẽ ꝛ motũ
inter se differentes: sunt tamẽ omnes coeterni: q̃a licet
calor ab igne gignet: est tamen igni coeternus: qui si
ignis fuisset ab eterno: calor fuisset ab eterno: et lux et
motus: quorũ neutrũ ab alio diuidi potest: quia tanta
est istorum inseparabilitas: q neutrũ sine alio esse põt
Ita de vna essentia et trib⁹ ꝑsonis in diuinis. Vnde
Augustinus de verbis dñi. Diuide si potes o arriane
ignem ne ista tria in eo inueniant: et tunc demũ diuide
trinitatem. ¶ Sextũ est exemplũ ad hoc Augustini de 5
verbis dñi. sermone. xxix. Si inquit virgultũ nascat
super aquã: mox vt incipit existere: gignit imaginẽ suã
in aqua. Et si virgultũ illud fuisset ab eterno: imaginẽ
illã ab eterno genuisset. Sic ergo est ab eterno imago
patris dei fili⁹: de quo Michee. v. Egressus est ab ini-
tio a diebus eternitatis. Et de quo Joh. j. In principio
erat verbum. Predictam vo diuinitatis vnitatẽ et ꝑ-
sonarum trinitatem: pulchre ostendit Apostolus ad
Roma. xj. dicens. Ex ipso et per ipsum et in ipso sunt
omnia. Diuina nãq; vnitas nobis insinuat per pro-
nominis identitatẽ: sed trinitas per ꝑpositionis va-
rietatem que ter ꝑnunciat. Sed in qualibet pronun-
ciatione variat. Personam vo patris denotat cum di-
cit: ex ipso: quia ex nunq̃ importat circũstantiã cause
efficientis: et hec dictio patri congruit. Personam vo
filij ostendit: cum dicit: per ipsum: quia ipse est patris
sapientia: per quem fecit ꝛ secula. ad Heb. j. Personã
vo spũssancti notat cum dicit: in ipso: quia ipse est cui
specialiter approprĩat bonitas: in quo sunt oĩa bona
inq̃tum bonitatem ipsius participant: et extra quem
nulla sunt bona: quia ipse creauit illam. id est. bonita-
tem in spũsancto Ecclesiastici. j. Et sic patet vnitas et
distinctio illorum trium. De quibus. j. Joh. v. Tres
sunt qui testimonium dant in celo: pater: verbum et
spiritussanctus.
¶ Hui⁹ aũt positiõis necessitas multis ostẽdi poterit Arti. ij.
A 6

euidentijs. Circa cui⁹ necessitatis declarationē primo
ostendet: ꝙ necessariū est credere ꝙ ab eterno fuit vn⁹
deus et tres ꝑsone. Secundo ꝙ necessariū est credere:
ꝙ quelibet trium personarū sit deus nō tñ plures dij.
Circa primū tria sunt dicenda. Primo ostendetur: ꝙ
deus fuerit ab eterno sine principio. Secūdo ꝙ nō po
tuerunt esse plures dij ab eterno. Tertio ꝙ necessario
in illo deo ab eterno fuit trinitas et coeternitas ⁊ equa
litas personarū. Primū patet: quia si aliquando non
fuit: et postmodū fuit: ab aliquo eductus est de nō esse
ad esse: nō autem a seipso: quia qḋ non est: non potest
aliquid agere. Si aūt ab aliquo: illud est prius eo. Po
nere ergo qḋ deus non fuerit ab eterno: est ponere ali
quā causam efficientē deum: et sic deus nō esset prima
rerum causa: qḋ est tam contra phos ꝙ̃ contra theolo
gos. Ergo ponere oportet ꝙ sit ab eterno a se sine prin
cipio: quia omne qḋ de nouo fit ab aliquo innouatore
oportet ꝙ sumat originem vsq; ad primam causam q̃
ab alio causari non potest. Secundū etiam ꝙ non po
tuerunt esse plures dij: patet ex ratione cōmunis con
ceptus dei. Nam omnes gentes tam phi ꝙ̃ alij: semꝑ
cōceperunt deum esse: quo maior excogitari nō posset:
qui etiam nō haberet parem. Quib⁹ suppositis: si po
nerent plures dij fuisse ab eterno natura distincti: aut
essent pares: aut impares: si pares tunc neuter est de⁹:
quia deus nō habet parem cū sit maximus: aut vnus
esset maior: et tūc minor non esset deus cū deus sit ma
ximus: nec ista instantia valet in ꝑsonis diuinis: quia
7 illi nō sunt plures dij sed vnus deus. ¶ Tertium vi
delicet ꝙ necessariū est intelligere et credere: ꝙ in illo
vno deo fuit ab eterno trinitas ꝑsonarū: patet ex iam
ꝓbatis. Nam probatū est ꝙ de⁹ fuit ab eterno. Ergo
oportet ꝙ fuerit ab eterno: vt natura viua et intelle
ctualis: omnis aūt talis natura habet memoriā intelli
gentiam et voluntatē. Nam si homo fuisset ab eterno
habuisset ista tria. nam et ex tp̄e quo creat⁹ fuit habuit
ista tria creata: ergo deus ab eterno habuit excellenti⁹
ista tria increata. Ista autē tria increata et in deo excel
lentiori modo inuēta: vocamus tres ꝑsonas diuinas:
nec deus sine illis esse potuit: ergo necessariū est intelli
gere esse in deo trinitatē personarū et vnitatē essentie:
quo in anima est vnitas nature et trinitas potentiarū:
hoc excepto ꝙ persone ibi ꝓ tanto excellentiori modo
sunt: quia quicquid est in deo substātia est. In anima
vo potentie sm̄ aliquos sunt accidētia. Si vo sint aie
substātiales: exemplum est magis ad ꝓpositū. In hoc
vo exemplo qḋ Aug. tractat de trinitate. li. ix. c. v. et
ix. et. xiiij. Item li. x. trib⁹ vltimis capitulis. Et li. xiiij.
a. ix. c. vsq; ad. xv. est similitudo pro tāto: quia sicut in
anima est vna natura et tres potētie: nec aliter esse vel
intelligi potest: ita in deo est vnus deus: et tres ꝑsone
coeterne: sicut tres potentie sunt coeterne ipsi anime.
Et est alia similitudo pro tāto: quia sicut de memoria
gignit̄ intelligētia ⁊ de vtroq; volūtas: ita ibi de patre
gignit̄ filius: et de vtroq; procedit spūssanctus. Nec
hoc arguit: ꝙ vna ꝑsona p̄cedat aliam tp̄e: sed tm̄ ori
gine. Quia si sol fuisset ab eterno: nō p̄cessisset radium
8 suum tp̄e: sed origine. ¶ Querat̄ ergo ab infidelibus:
qui nos derident: eo ꝙ dicimus et adoramus in vno
deo tres personas: patrē et filiū ⁊ spiritūsanctū: quare
nō derident seipsos: qui ponunt in homine et posuis
sent si fuissent ab eterno tres p̄dictas potentias in vna
essentia anime. Iterum quare nō derident seipsos di
centes: ꝙ vnus homo potest esse pater et filius et ha
bere spiritū bonū vel malum. Sicut ostensum est de
christiano disputāte cum iudeo. f. iiij. 35. Si enī hec
cōcedant in homine siue in anima rationali ꝑfectiōis
esse: si ista remouere velint a deo: necesse est eos conce
dere deum minoris esse perfectiōis ꝙ̃ sit anima ratio
nalis ab ipso creata: quibus melius esset intelligere et
cōcedere ex similitudine figurati et formati similitudi
nē informantē: vt sicut vidēs similitudinē et figuram
in cera: cōcedit talē figurā esse i sigillo: ꝑ qḋ figura illa
format̄. Ita vidētes istam trinitatē et vnitatē in aīa
nostra esse a deo formatā: concedāt cōsimilem esse vni
tatē et trinitatē in illo qui est figura substātie eius: ad
Heb. j. Sed cōcedēt: nam necesse est ꝙ cōcedāt: tam 9
et ratio naturalis eos necessitat ad concedendū: ꝙ in
deo est memoria intelligentia et voluntas: nec tamen
cōcedent ibi tres esse personas: quibus infertur ꝙ cō
cedunt in re nobiscū et negāt in voce quia cōcedentes
illa tria esse in deo: fatent̄ aliquā in deo esse trinitatem:
in quo nobiscum conueniūt: ergo tm̄ in voce a nobis
discordant: in hoc ꝙ nos isti trinitati noīa imposuim⁹
ꝑsonarū: que nomina eis nō placēt. Nos vo nomina
eis imposuimus talia: vt sm̄ Aug. haberemus quid
respōdere querētibus: quid vel qui essent tria vel tres
in deo. Vt verbi gratia. Si fuisset quesitū a christiano
que est illa trinitas in deo: nō possemus bene ⁊ cōgrue
dixisse: ꝙ fuisset trinitas potētiarū: quia tūc non intel
lexissent deū in hoc differre ab anima: in qua sunt tres
potētie. Vidētes ergo christiani: ꝙ quicquid ꝑfectio
nis est in creatura: eminētiori et perfectiori modo repe
ritur in creatore: noīa maioris excellētie attribuere vo
luerunt illi trinitati increate. Nec magis cōgrua inue
nire potuerūt: nec magis de ꝓpinquo significātia rem
de qua agit̄: ꝙ̃ nomina personarū: et ideo ista nomina
illi imposuerunt trinitati. Si vo illi qui predictam in
deo fatent̄ trinitatem: et ista noīa nō recipiūt: si magis
cōgrua noīa ad ꝓpositū ostēdere velint: illa producāt
in lucem: vt hoc detecto ab omnib; recipiantur: nec sit
amplius dissensio inter christianos ex vna parte: et iu
deos et gētiles ex alia parte: que in deo vt p̄dictum est
vnitatem et trinitatē concedūt: sed nomina negāt per
sonarū. ¶ Si autē dicere velint: qḋ tria p̄dicta in deo 10
nullam faciāt trinitatē: sed oēm in eo habēt identitatē.
Obijcitur ꝙ oportet in p̄dictis tribus: scilicet memo
ria: intelligentia et voluntate diuina aliquā inuenire
distinctionē: quia deus multa intelligit que non vult:
quia nō vult mortē peccatoris: et tamē illam intelligit
ergo inter illa est aliqua q̃tū ad hoc diuersitas: ⁊ sm̄
hoc pōt dici trinitas: et sic ratio p̄dicta cōtra eos ꝓce
dit. Si querāt: quare vocam⁹ p̄dictas ꝑsonas patrē ⁊
filiū et spm̄sctm̄: cū nec memoria nr̄a in aīa posset dici
pater: vel intelligentia fili⁹ ⁊c̄. Rn̄det̄ primo: ꝙ sacra
scriptura in diuersis locis vocat deū patrē: sicut patet
Deut. xxij. Ipse est pater tu⁹ ⁊c̄. et multis alijs locis.
Deus etiā in pluribꝰ locis sacre scripture: dicit se hr̄e
filiū. Sicut p3 Osee. xj. Ex egypto vocaui filiū meū.
Et dicit̄ filiū habere. Marci. xv. Vere filius dei erat
iste. Dicit̄ etiā spiritū habere Gen̄. j. Spūs dn̄i fere
batur super aquas. Et in ps̄. ciij. Emitte spm̄ tuum ⁊
creabunt̄. Et iterū. Verbo dn̄i celi firmati sunt: et spū
oris ⁊c̄. ps̄. xxxij. Ergo oportet ꝙ ꝓpter aliquā ꝓprie
tatem vel significationē talia de deo in veteri et nouo
testamēto dicant̄. Nō autē potest melior ratio inueni
ri: quare paternitas in deo inueniat̄ vel de eo dicat̄ in
trinsece: ꝙ ratione genitionis filij: quā oportet etiam
infideles cōcedere: quia ipsi ꝯcedūt ꝙ memoria gignit
intelligentiā: et vtriq; producit velle in voluntate: ergo
ipsi cōcedūt etiā in diuinis esse gignentē: quē nos hac
de causa patrē vocam⁹. Et genitū quē filiū dicimus.

Et ab vtroqȝ ꝓductũ:quẽ spiritũsanctũ profitemur.
Habẽt ergo causam:quare illas tres ꝑsonas ⁊ vnum
deum:qui aliqñ in sacra scriptura vocat᷑ pater: aliqñ
filius:aliqñ spũssanctus:vocamus patrẽ et filiũ et spi
11 ritumsanctũ. De quibus dicit᷑ Math.xxviij. Bapti=
zantes eos ĩ noĩe patris et filij et spũssancti. ¶ In quo
affirmat᷑ secũda pars huius articuli:scilicet: ꝙ q̃libet
persona in diuinis sit deus. Vnde Aug.li.de trini. in
fine:orationẽ suã ad sanctã dirigẽs trinitatẽ: ait. Dñe
deus noster:credimus in te patrẽ et filiũ et spũmsanctũ.
Neqȝ enĩ diceret veritas. Ite baptizate gẽtes: in noĩe
patris ⁊c̃.nisi trinitas esses:nec baptizari nos iuberes
domine deus in eius noĩe:qui nõ est dñs de⁹: nec diceret᷑
voce diuina. Audi israel:dñs deus tuus vnus est:nisi
ita trinitas esses: vt vnus dñs deus esses. Hoc etiam
in speciali de singulis patet personis. Nam patrẽ suũ
dicebat deũ Ioh.viij. De filio etiã idem ꝓbat᷑. ff. iiij.
18. Quã ꝓbationẽ cõfirmat:qd̾ Christus in diuersis
locis dicit. Luce nãqȝ.vij.dicit ad Magdalenã. Re=
mittuntur tibi peccata. Et Math.ix. Et Luc.v. dicit
paralytico. Remittunt᷑ tibi peccata tua. Et ceperũt co
gitare scribe et pharisei dicẽtes. Quis est hic q̃ loquit᷑
blasphemias:quis põt dimittere peccã:nisi solus deus.
Super quo dicit Ambrosius in homel.xxviij. Noscere
interiora hominis sanitatẽ:cui peccã donant᷑ que cum
iudei asserũt a solo deo posse cõcedi:deũ vtiqȝ cõfitent᷑
suoqȝ iudicio suã ꝑfidiã perdũt:vt opus astruant:per
fortã negẽt:itaqȝ testimoniũ nõ deesse diuinitati fides
deesse saluti:hec ille. Si enĩ verũ dixissent dicẽtes eum
esse blasphemũ et mendacẽ: nequaq̃ corpus exterius
sanasset:ergo corpus exterius sanãdo ostẽdit verũ qd̾
ipse dixit:remittunt᷑ ⁊c̃. Et sic per cõsequẽs ꝙ fuit de⁹
qui tm̃ potest peccata dimittere. De spiritusancto idẽ
patet per hoc:qd̾ dicit᷑ Luc.xij. Qui in spiritusctõ bla
sphemauerit:non remittet᷑ ei ⁊c̃.quia blasphemia ſm
Ambrosiũ est:vel cum deo attribuit᷑ qd̾ ei nõ cõuenit
vel cum ab eo remouet᷑ qd̾ ei cõuenit. De istis tribus
personis et vno deo:clamat ꝓpheta dicens. Esaie.vj.
Sanctus sctũs sanctus dñs deus exercituũ : plena est
omnis terra gloria eius. Et Apoc.iiij. Sanctus san=
ctus sctũs dñs deus oĩpotẽs:qui erat:et qui est:et q̃
venturus est.
Arti.iij ¶ In quibus dum sctũ ter clamãt ostendũt : quomõ
12 nos per triplicẽ sanctitatem in moribus scẽ trinitatis
imitatores esse deberemus:tam in imagine trinitatis:
scilicet ꝙ sanctitatẽ habeamus in memoria: intelligẽ=
tia et volũtate q̃ etiam in appropriatis singulis perso=
nis:vt simus sancti ĩ potẽtia que appropriatur patri:
et in sapiẽtia:que appropriat᷑ filio:et in amore qui ap=
propriat᷑ spirituisancto. Sic ergo sancti estote: quoniã
ego sanctus sum. Leuit.xix. Dũ vo vnice dicit: dñs
deus ⁊c̃.ostẽdit ꝙ nos vnitatem pacis et concordie in
moribus obseruare deberemus. Nam hoc christus a
patre rogauit Ioh.xvij. Vt ⁊ ipsi vnum sint: sicut et
nos vnum sumus. Huius vo vnitatis et trinitatis
in nobis:primo magna est cõgruitas. Secũdo osten=
ditur que ad hoc requirunt᷑. Tertio vtilitas. Quarto
que ꝑdicte vnitati et trinitati contrariant᷑:et que illam
destruũt. Primũ patet:quia cõgruum videt᷑ ꝙ imago
assimilet᷑:q̃tũ potest illi cui⁹ est imago: sed nos sum⁹
ad imaginẽ dei. Geñ.j. Faciamus ⁊c̃. quam quidem
imaginẽ habem⁹ a deo in anima et eius potẽtijs. Sed
picturam per quã simus ad similitudinẽ nobis dere=
liquit:imaginem ergo ab eo factam:nobis cõmisit de=
pingendã illa pictura et illo modo:quo dictum est. A.
xxiij. 6. Congruũ ergo et nobis necessariũ est: ꝙ sicut
ipse fecit qd̾ facere debuit q̃tum ad naturam: dando
animã et eius potentias. Ita nos faciamus:qd̾ facere
nobis incumbit:ipsam cum suis potẽtijs ornando: et
ad hoc fortiter laborãdo. Hoc enĩ docet lex et ratio so=
cietatis:sicut patet. ff. pro socio.id est.in. ff. vete.li.xvij.
ti.pro socio.l.v.§.j.vbi habet᷑ ꝙ vno ponẽte pecuniã:
vel dante nauigaturo vel eunti ad nundinas : et alio
adhibẽte operam ꝑsonalem:ita ꝙ sint socij in lucro et
damno:licita est societas. Si vo vno ponẽte pecuniã
alius nõ apponit operam:illicita est societas. Sic in ꝓ
posito:deo nobis dante pecuniam : spũalem habentẽ
imaginẽ cesaris.id est.summi imperatoris: si nos ad=
hibemus laborem: sicut ait Paulus vocãdo nos dei
coadiutores:bona est societas. Aliter vo societatẽ oci=
osi socij reprobabit dicẽs. Quare nõ dedisti pecuniam
meam ad mensam Luc.xix. Ibi enĩ ad literam talem
omnibꝫ sibi traditis spoliauit:et iudicauit dicens. De
ore tuo te iudico serue nequã. ¶ Oportet ergo: ꝙ sicut 13
ipse dat naturam:ita nos demus operã: vt sicut sum⁹
ei similes in cõditione nature ⁊ in similitudine ꝓprie=
tatũ personaliũ. Ita etiam simus in gratuitis et vir=
tuosis operibꝫ: et in appropriatis personalibꝫ : q̃tũ ad
vsum bonum: vt si potẽtia vel sapientia et huiusmodi
personis appropriata: a deo nobis dent᷑:bene illis vta=
mur: vt sic nõ tm̃ in dono dei:sed etiã in labore nostro
simus dei nostri in mercatiõe ista ⁊ imitatores atqȝ ei
similes: vt de quolibet nostrum possit veraciter dici il
lud:qd̾ derisione dicit᷑ de Adam Geñ.iij. Ecce Adam
factus est quasi vnus ex nobis ⁊c̃. Sed heu quidam Exẽm
plus assimilari nitunt᷑ cuidam pastori: de quo fertur:
ꝙ a quodam trãseũte requisitus:an fidem sciret. Re=
spondit ꝙ sic. Requisitus vltra: si haberet noticiam
patris et filij ⁊ spũssancti:bene inquit noui patrem et
filiũ:quia oues illorũ custodio: sed illum tertium non
noui:quia nemo est in villa nostra qui tale nomen ha
beat. Ita multi nitunt᷑ esse potẽtes et sapiẽtes seculi:in
tãto imitãtes cõditionem patris et filij. Sed pauci ni=
tunt᷑ habere bonitatẽ vel in ope ostẽdere clementiã : q̃
appropriat᷑ spiritusctõ. Et tales ꝓ tãto ꝑdicto pastori
assimilati:dicere possunt illud Act.xix. Neqȝ si spũs=
sanctus est audiuim⁹. ¶ Q̃tũ ad secundã partẽ hui⁹ 14
articuli:ad hoc ꝙ ꝑdicto modo cõformemur deo : re=
quirunt᷑ aliqua interi⁹ in aĩa: aliqua exterius in ope.
Primo in anima et ei⁹ potẽtijs requirit᷑ simplicitas et
puritas:sicut ostẽsum est. C.xiiij. 9. Secũdo requirit᷑
mollicies p cõpassionẽ ⁊ pietatẽ et charitatẽ et hmõi:
q̃a sicut cera mollis ⁊ nõ alia silitudinẽ recipit sigilli.
Sic ille tm̃ dei recipit similitudinẽ: q̃ veraciter dicere
põt. Factũ est cor meũ tanq̃ cera liquescẽs: in ps. xxj.
Exterius vo in ope requirit᷑ sapiẽtie bonitatis et hmõi
cõmunicatio:nam in illa trinitate est cõmunicatio na=
ture et bonitatis:nam pater cõmunicauit naturam et
bonitatẽ suã quicquid habuit filio : et vtriqȝ spiritui=
sancto. Predictũ est etiã ꝙ illa trinitas luci assimilat᷑
solis:in quo videmus ꝙ lucẽ suã nõ occultat: sed ab=
unde cõmunicat. Sic nos : sicut dicit᷑ ad Roma. xij.
Habentes donationes ſm gratiã que data est nobis
differẽtes:siue ꝓphetiam in ꝓphetãdo.i.ꝑdicãdo: siue
ministeriũ in ministrãdo:qui ꝑest in sollicitudine:qui
miseret᷑ in hilaritate:et sic in omnibꝫ sicut gratis acce=
pistis gratis date. Math.x. dicentes illud Sap. vij.
Sine fictione didici:et sine inuidia cõmunico: vt sic de
nobis verificet᷑ illud Math.v. Vos estis lux mũdi.
¶ Q̃tũ ad tertiã partẽ hui⁹ articuli ꝑdicte silitudinis 15
magna est vtilitas. Primo:quia in omnibꝫ bonis nos
iuuat. Secũdo q̃a ab oĩbꝫ malis nos defendit. Pri=

mũ patet: quia omne bonũ humanũ tanq̃ a radicib⁹
naturalibꝰ: est a potẽtia intelligẽtia et volũtate: p̃ q̃b⁹
illi qui per gratiã et virtutes dei nõ habẽt similitudi-
nem: habẽt impotentiam ignorantiã et malam volun
tatem: et sic habẽt radices meriti infectas: ꝓpter quod
fructũ meritoriũ ꝓducere nõ possunt nisi iuuentur ab
illo: de quo in ps̃. xxvj. Dñs illuminatio mea ꝛc. Dñs
inquit iuuãs nostram impotẽtiam per donum fortitu-
dinis: q̃a ipse est dñs fortis et potẽs: in ps̃. xxiij. Dñs
iterũ illuminatio: qua aufert nostra cecitas ꝛ ignorã-
tia: et illuminat intelligẽtia per donum discretionis et
sapiẽtie: quia ipse est lux vera que illuminat omnẽ ho-
minem Joh. j. Dñs tertio salus: qua sanat nostra vo-
luntas et dirigit ad amandũ ea que dei sunt per donũ
charitatis. Tu sis salus mea ab extremis terre Esaie.
xlix. Sic appẽdit tribus digitis molem terre Esaie. xl.
Secundũ etiam patet: quia ista benedicta trinitas est
scutum ꝓtegẽs nos ab omnibꝰ malis p̃sentibus: sicut
ostensum est. F. iiij. 30. Et futuris sicut patet p̃ exem-
Exem plum de Socrate: de quo narrat cõmẽtator sup̃ Boe
tii de disciplina scholariũ: q̃ cũ accusatus esset q̃ librũ
fecisset de deo ꝛ nõ de diis: cõpulsus fuit haurire ve-
nenũ in noĩe dei: quo hausto nihil sibi nocuit: postea
vo cõpulsus fuit haurire in noĩe deorũ: et statim mor-
tuus fuit. Si enĩ paganus mortẽ euasit corporis in no
mine vnius dei: maiori rõne christiani fide trinitatis
formata: mortem euadent eternã: vt omnis qui credit
in ipsum nõ pereat: sed habeat vitam eternã Joh. iij.
16 ¶ Quãtum ad quartã partẽ hui⁹ articuli. Primo simi-
litudinẽ vnitatis in nobis omne peccatũ destruit mor
tale. Secũdo similitudinẽ trinitatis: quatuor destruũt
genera hominũ peccatorũ. Primũ patet per Aug. de
doctrina christiana. li. j. Omnes inquit deũ esse cõsen-
tiũt: q̃ ceteris rebus quis anteponat. Cũ ergo peccãs
mortaliter: quocũq̃ genere peccati: aliq̃d i suo amore
in rebus aliis deo anteponat: certũ est q̃ illud interpre
tatiue deum suũ reputat: sicut patet. A. xxviij. 38. Et
P. viij. 11. Et. R. vj. 7. Propter qd̃ de q̃busdã gulo-
sis voluptatẽ carnis rebus aliis plus amãtibꝰ: dicitur
ad Phil. iij. Quorũ deus vẽter est. Secundũ etiã q̃
quatuor genera peccatorũ similitudinẽ in animabus
suis destruunt trinitatis q̃tum ad appropriata. Patet
primo: quia mali mũdi potẽtes: qui potẽtia sua in do-
minio suo abutunt similitudinẽ destruũt attributi pa
tris: quia potẽtia mundiali qua abutunt: potentiã de-
struunt animarũ. Et dũ potẽtia vana supra deũ in mẽ
bris suis iniuste eleuant vel eleuari cupiũt sub potẽte
diaboli in culpa et pena deiiciunt Ezech. xxviij. Pro
eo q̃ eleuatũ est cor tuũ sicut cor dei: dabo te in cinerẽ
in cõspectu omniũ viuentiũ. Secũdo quia mũdi mali
sapiẽtes: vel quia credere nolunt: nisi qd̃ ratiõe appre-
hendere possunt: vel qui sapiẽtia quã habẽt in falsita-
tibus et maliciis abutuntur: sicut patet. S. iij. arti. vj.
veram sapientiã: ꝛ sic attributũ filii in anima destruũt:
qui dicẽtes se esse sapiẽtes: stulti facti sũt: ad Roma. j.
Tertio quia seipsos et mundũ nimis amãtes: et aliis
inuidẽtes q̃tum in eis est: bonitatẽ eneruant spũssan-
cti. Primo quia in hoc q̃ carnem nimis amãt: nihil di-
cunt bonum: nisi qd̃ videt bonum ſm carnẽ vel mũ-
dum: dicẽtes illud Sap. ij. Venite fruamur bonis q̃
sunt. Secũdo in hoc: quia inuidi sunt nolunt gloriam
alicuius audire nisi ꝓpriam: et in gloria ꝓpria id quod
dei est sibi attribuũt. Et sic tres sunt: qui testimonium
dant in terra. j. Joh. v. cõtra illos tres: qui testimoniũ
dant in celo. Spiritus. id est. diabolus superbiã et po
tẽtie abusum aqua. id est. sapiẽtia terrena diabolica: et
sanguis ꝓprii et inordinati amoris ꝛc. Omnes isti ꝛ his
similes similitudinẽ dei igne destruunt peccati. Quia
sicut cera ad ignẽ liquefacta similitudinẽ amittit ei im-
pressam. Ita anima ad ignem cõcupiscẽtie oculorum:
vel superbie vel carnis calefacta: similitudinẽ amittit
dei: quia supercidit ignis. Et veraciter dicere poterũt:
signa nostra nõ vidimus: in ps̃. lxxiij. Eccl. xvj. A tri
bus impiis deseret similitudo supple trinitatis: ꝓpter
qd̃ tres species odiuit anima mea Eccl. xxv. quia ista
tria sunt insatiabilia Prouerb. xxx. Tria inquit sunt
insaturabilia: et quartum q̃ nunq̃ dicit sufficit. ¶ In 17
quo notat quartum genus hominũ: qd̃ istã imaginẽ
turpiter dehonestat. Illi sunt ebriosi: nam illi volun-
tate nunq̃ dicunt sufficit: qd̃ ex hoc videre potest: et q̃
aliquotiẽs salsa comedunt vt plus bibant. More cu- Exem
iusdam ioculatoris: de quo audiui: q̃ cum esset in tem-
pestate maris cepit salsas carnes comedere in magna
quãtitate: et cũ alii flerent et orarẽt: quesitum est ab eo
cur mãducaret. Respõdit: multũ habeo hodie bibere:
ideo carnes salsas oportet me comedere. Pro tanto isti
sunt similes illi: quia sicut ipse vadẽs ad mare ad mor
tem corporis: comedit carnes salsas. Ita isti euntes ad
tabernas ad mortẽ animarũ comedũt salsa: vt multũ
bibant. Isti turpius et plus similitudinẽ destruũt tri-
nitatis: quia trium predictorũ quilibet amittit vnam
ꝓprietatẽ: vnũ trium personarum appropriatũ: vnus
potẽtiam: alius sapiẽtiam: tertius bonitatẽ: sicut patet
ex predictis. Ebrius vo omnia tria simul amittit: ꝛ sic
tria sunt difficilia: et quartũ penitus ignoro. Prouer.
xxx. ¶ Ista mala quaternitas de multis animab⁹ illã 18
benedictam expellit trinitatem: de qua Eccl. xxv. In
tribus beneplacitũ est spiritui meo. id est. in trib⁹ per-
sonis: qui testimoniũ dant in celo: et in tribus etiam q̃
fiunt in terra. ¶ Exemplo quorundã philosophorũ: Exem
de quibus tale ostendit exemplũ. Quidam imperator
vocatis sex philosophis a trib⁹ primis quesiuit: quid
esset qd̃ eis plus placeret in terra. Primus dixit: q̃ pl⁹
ei placuit: q̃ voluntas non habet qd̃ vult: quia cum
mũdus nũc sit malus: si malorum voluntas implere
posset: foret pessimus. Secundus dixit: q̃ plus ei pla-
cuit q̃ voluptas est mixta miseriis: sicut patet de gula
luxuria et omnibus aliis: quia aliter homines essent
nimis voluptuosi. Tertius q̃ ois error seu error finẽ
habet: quia aliter meli⁹ esset malis q̃ bonis. Et sic tria
sunt: que bene gradiunt Prouerb. xxx. A trib⁹ secun-
dis quesiuit: de quibus rebus in terra plus mirarent.
Primus dixit: q̃ de his q̃ illi qui sapiẽtiores reputant
sunt stultiores: sicut patz. S. iij. 18. Secũdus q̃ de hoc
q̃ illi qui pulchrius loquunt peius faciũt: sicut patet
de executoribus et hypocritis. Tertius q̃ de hoc q̃ q̃s
audet in tali statu viuere: in quo nõ audet mori: quia
si in illo statu moriat damnabit: ab illo qui appendit
tribus digitis molem terre Esaie. xl.

Tribulatio et angustia in- T

uenerũt me: in ps̃. cxviij. Et ideo ad tribula-
tionem calamus cõuertit scribentis. Circa cuius de-
scriptionẽ. Primo ostendet: que sit tribulationũ occa-
sio: causa et origo ex parte tribulatorũ. Secũdo q̃ pro-
pter malos boni tribulant. Tertio q̃ mali frequẽter
minus in hoc seculo tribulant q̃ boni. Quarto quõ
tribulatiões impedire poterimus. Quinto quare de⁹
continue et semp̃ cum culpa peccatores non flagellat.
Sexto quare tribulatio frequẽter redit. Septimo: q̃
pauci boni eam impedire nõ possunt. Octauo que sit
dei intentio tribulationem immittentis. Nono quis sit

effectus vel finis tribulationis ex parte tribulatorum.
Decimo tribulatorũ responsio et obiectio cõtra predi-
cta cum responsione. Vndecimo ꝙ omnis tribulatio
quã patimur est iusta. Duodecimo: ꝙ de nulla tribu-
latione est cõtra deum vel alios tribulantes murmu-
randum. Tredecimo: ꝙ ꝓpter tribulationes non est a
bono ꝓposito vel opere cessandum.
Arti. j. ¶ Ratione primi est sciendũ: ꝙ aliqui tribulationes
1 pluuie et siccitatis ⁊ hmõi attribuebãt planetis: ⁊ cau-
sis naturalibꝫ. Vnde diligẽter inquirũt: quis planeta
1 tunc regnet: et q̃diu regnabit et hmõi questiones va-
nas et friuolas faciũt: quorum dictũ videt esse contra
ratonẽ et cõtra sacram scripturam: et contra legem ca-
nonũ. Primũ patet: quia si iste pluuie mundũ destruẽ-
tes: essent ex naturali causa: minus caderẽt in estate q̃
in hyeme: cõsequẽs est falsum: ergo antecedens: cõse-
quentia patet: tam naturali ratione: q̃ sensibili expe-
rimento. Cum enĩ pluuia sit causata de humoribus ⁊
exhalationibꝫ in altum attractis in estate: quãdo sol q̃
huiusmodi humores destruit et consumit plus nobis
appropinquat: ⁊ maiores habet calores et virtutes per
naturalem rationem: videt ꝙ tunc deberẽt tales aquo-
sitates minus in aere abundare: ⁊ per cõsequẽs minor
pluuia generari. Hanc enĩ causam assignat phus. li. ij
meta. c. vj. Quare videlicet plus naturaliter pluit in
hyeme: quia sol q̃ humores ex quibꝫ nubes et pluuie
generant: est plus a nobis elongatus. Hoc enĩ quo-
tidiano et sensibili patet experimento. In terris enim
multum calidis: et soli multum appropinquãtibꝫ rara
est pluuia: intñ ꝙ in egypto que directe est sub sole in
meridie: vt dicit nũq̃ est pluuia: sed quicquid ibi cre-
scit: crescit ex irrigatione nili vel aliorum irriguorum.
Cuius causa est: quia sol oẽs humores ibi consumit ⁊
destruit. Et si tantũ destruit vbi tantũ appropinquat:
ergo vbi plus appropinquat plus destruere: et minus
pluere deberet. Sed in estate plus appropinquat q̃ ⁊c.
Cuius contrariũ tamẽ videmus: quia in omnibꝫ istis
tempestatibꝫ et pluuiarũ pestilentijs cõiter in hyeme
est pulchrũ tempus: et in estate et specialiter qñ debe-
ret esse tempus siccissimũ: sicut in dieb⁹ canicularibꝫ
est turpissimũ. Inuenit enim phus reputat mirabile: ꝙ
si illis plueret dieb⁹: q. ij. phisicorũ dixit: ꝙ casu pluit
sub cane. id est. sub tali signo. Potius ergo videntur
tales pestilentie ortum habere et causari a causa volũ-
taria. id est. a peccato qd̃ ex mala oritur voluntate: q̃
2 a causa naturali. ¶ Huic enĩ videt concordare sacra
scriptura. Querendũ est enĩ ab illis: qui dicũt ꝙ pla-
8 neta hoc facit: quis planeta regnauit tpe diluuij Noe
quãdo cataracte celi aperte sunt Geñ. vij. et pluit qua-
draginta diebꝫ et noctibus: et destruxit totam terram
cũ omnibꝫ cõtentis: quis autẽ planeta vel cõstellatio
illius pluuie occasio fuit: nisi peccatũ. Ille enĩ planeta
videlicet peccatũ tunc regnauit: et pluuias illas occa-
sionaliter causauit. Optimus nãq̃ astrologus deus:
illã assignauit causam Geñ. vj. vbi scriptura. Videns
inquit deus ꝙ malicia multa hominũ esset in terra: et
cũcta cogitatio eius intẽta ad malum omni tpe: peni-
tuit eum ꝙ fecisset hominem. Et cito post. Corrupta
est terra coram deo. Et iterũ. Repleta est terra iniqui-
tate: et ideo dispergam eos cum terra. Ecce qualis pla-
neta tunc regnauit, qui terre disperſionem causauit.
3 ¶ Iterum querẽdũ est ab eis: quis planeta regnauit
tempore Dauid: quãdo facta est fames in diebus ei⁹
annis tribꝫ iugiter. ij. Reg. xxj. Certe planeta crudelis
dominij hanc causauit: sicut patet ibidem. Consuluit
inquit Dauid oraculum domini: dixitq̃ dñs propter
Saul: et domũ eius et sanguinẽ: quia occidit gaboni-
tas. Illi enĩ gabonite fuerũt pauperes in populo dedi-
nati: ad opera videlicet ad aquã portandã et ligna ce-
denda: sicut patet Iosue. ix. q̃a ergo Saul illos afflixe-
rat et occiderat: fame tota terra oppressa fuit: illi⁹ ergo
crudelitas planeta fuit famem causans. Quid ergo mira-
bile si modo sit pluuiarũ tempestas quando maior est
luxurie corruptio et malicie cogitatio q̃ in diebꝫ Noe
quia mille falsitates et nouitates et modi peccãdi sunt
modo inuẽti: qui tũc nõ erant. Quid mirabile: si fames
populum affligat: quãdo maior est dominorũ crude-
litas: sicut patet. D. xij. quasi per totũ ⁊ specialiter: xvj
q̃ in diebus Saulis. Cũ ergo pteritorũ exhibitio sit
futurorũ certitudo: patet ꝙ illi planete: qui tũc regna-
bant: et illa causabant: nũc regnant: et ista q̃ patimur
causant. Iterũ querendũ est ab eis q̃s planeta regna-
uit tpe Helie. iij. Reg. xvij. quando non pluit annis
tribus et mensibus sex: quando tanta fames terrã oc-
cupabat: ꝙ nec erat herba equis. Certum est ꝙ plane-
ta qui tũc fuit in terra et male turbauit illam. Sed q̃s
ille fuerit: patet per hoc ꝙ respondit Helias ꝓpheta
regi malo Achab. Nõ ego inquit turbaui isral: sed tu
et dom⁹ patris tui q̃ relinq̃ntes dñm ⁊c. iij. Reg. xviij
¶ Qua in re pensandũ est: ꝙ illi qui peccando deũ de- 4
relinquunt: et diabolo adherẽt: terram tempestatibus
et vindictis et fame turbant. Et ꝙ peccatũ est planeta
regnans: qui nos conturbat. ¶ Idẽ patet Leuit. xxv
Et Deut. xxviij. vbi deus ꝓ fractiõe mandatorũ mi-
nat omnia mala: ergo fractio mãdatorũ dei est planeta
qui mala illa ibi minata causat. Et ponat: ꝙ natura-
liter euenire deberẽt: si dei mãdata custodirem⁹: deus
illas causas naturales impediret: sicut ibi patet ex to-
to ꝓcessu illorum duorum capitulorũ. Sunt ergo ista
mala dei vindicte. Huic etiam cõcordat lex canonica
dicens ꝙ ꝓpter maliciã hominũ mũdus fame et penu-
ria affligit. xvj. q. j. reuertimini. Exemplũ ad hoc ha- Exiij
betur: quo fertur: ꝙ in quadam patria locuste patriã
ad modum egypti vastauerũt: quarũ aliquas incole
capiẽtes: in vtraq̃ ala cuiuscũq̃ tres inuenerũt lr̃as: ali-
quas cũ diligẽter legerẽt: inuenerũt: ꝙ in vna ala fuit
scriptum: ira: in alia dei. Sicut enim ꝓpter peccã terra
fuit primo maledicta Geñ. iij. Ita nũc. Vnde Chry-
sostomus super illo Matth. vj. Querite primũ regnũ
dei. Dictũ inquit est hominum. Maledicta terra in ope-
ris ⁊c. Vides quoniã ꝓpter peccata hominũ maledi-
citur terra. Ita ꝓpter bona opera benedicit. Tu ergo
iusticiam quere: et non deerit panis: quoniam sicut ꝓ-
pter mala opera fructus terre subducit. Ita propter
bona abundat. Totum istud manifesta cõfirmat au-
ctoritate Hieremie. v. vbi quia nõ metuerunt dominũ
qui dat pluuiam temporaneã et serotinã in tempore
suo: et plenitudinẽ annue messis: stupor et mirabilia
facta sunt in terra. Qđ cum sentirẽt: dixerũt. Iniqui-
tates nostre declinauerũt hec: et peccata nostra prohi-
buerũt bonũ a nobis. Ad idem in ps. cvj. Terrã fru-
ctiferam in salsuginẽ a malicia inhabitantiũ in ea. Ad
idem lex ciuilis in Autent. vt non luxurient contra
naturam. Coll. vj. § omnibus: circa medium: vbi trac-
tato iurandi abusu dicit. Propter talia delicta fames
et terremot⁹ et pestilentie fiunt. Ad idem est sacra scri-
ptura. I. xiij. 9. Et Ezech. xiiij. Terra inquit cũ pecca-
uerit mihi: extendam manum meam super eam: et con-
teram virgam panis eius et immittam in eam famem
et interficiã de ea hominẽ et iumẽta. Et Esaie. v. Tri-
ginta modij sementis faciẽt modios tres. Et Geñ. xlij
vbi illi filij Iacob peccatũ suũ: quomõ contra fratrem

suum peccando: et in eo cõtra deum delinquẽdo recos
gnoscentes dixerũt. Merito hec patimur: quia pecca
uimus in fratrẽ nostrũ: videntes angustias anime eius
dum deprecaretur nos et non audiuimus: idcirco venit
super nos tribulatio. Idem patet Amos. iij. vbi primo
recitat propheta ex ore dei quomodo in populo illo fue
runt raptores et oppressores: et multis modis peccatores:
ex quo concludit dicens: propterea hec dicit dñs deus: tri
bulabitur et circuietur terra et detrahetur ex te fortitudo
tua: et diripientur edes tue.

Arti. ij. 5 ¶ Sed cũ tẽpestates et fames et bella et miserie propter
peccata accidãt malorum: mirabile videtur: quare boni
eandem sustinent fortunam: qui eam non causauerũt.
Ad cuius declarationem est sciendũ: quod sicut frequẽter
in sacra scriptura leguntur multi propter peccata aliorum
puniti. Ita creditur adhuc. Quod autem multi propter peccata
aliorum puniuntur malorum: patet in canone. j. q. iiij.
ecclesia per totum. Et non solum possessiones perduntur
sicut patet Exodi. ix. vbi grandine et alijs tẽpestatibus
egyptiorũ possessiones perdite sunt. Sed etiam anima
lia: et omnia primogenita consumpta sunt. Idem patet
j. Reg. xv. vbi propter peccata amalechitarũ animalia
eorum deo iubente iussa sunt interfici. Quid ergo mirũ
est: si modernis tempibus deus animalia occidat propter nostra
peccata et possessiones: et blada pluuia destruat et tem
pestatibus. Et non solum tunc ratione carentes: sed etiã
pueri et homines malicia carentes propter malos punie
bantur. Sicut patet de sodoma et gomorra: in qua mul
ti pueri: qui nũquam peccauerũt flãmis traditi sunt. Sic
etiam patet in diluuio Noe Geñ. vij. vbi tam posses
siones quam animalia: et pueri innocẽtes propter aliorum peccata
submergebantur: et boni tedium patiebantur. Idem patet
Josue. vij. vbi per peccatum Achan exercitus contra
Hay corruit. Sicut patet. B. ij. 47. Idẽ patet. ij. Reg.
xxj. vbi certũ est: quod in fame illa multi erant afflicti ra
tione societatis. Et. iij. Reg. xvij. quando non pluit annis
tribus et mensibus sex. Idẽ etiam patet Jone. j. vbi nauis
propter vnũ a facie dei fugitiuũ periclitabatur. j. Reg. iiij. pro
peccato Ofni et Phinees exercitus dei victus et archa
dei captiuata legitur. Et Dauid populũ numerat: quo
peccato gladius dñi deseuit in populũ. j. Paralipo. ix.
Nauicula etiã in qua erãt sancti apostoli propter Jude
societatem: fluctibus turbabatur: sicut patet. xxiiij. q. j.
non turbatur et dis. xlv. sed illud. Quid ergo mirũ: si mo
dernis tempibus infantes et pueri innocẽtes propter maiorum
peccata fame moriantur: et nimijs pluuijs submergantur:
et propter malos in bello vincantur: et propter dei fugitiuos
et peccatores in omnibus male prosperentur: et tribulationẽ
patiantur. Quorum quilibet dicere potest illud ps. cxviij.
Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquẽtibus legẽ
6 tuam. ¶ Sed cum deus nihil iniuste et cõtra rationẽ
agat: qua de causa sic possessiones et bruta et innocen
tes propter nocẽtes puniat oportet inuestigare. ¶ Pro
quo est sciendũ quod nobis peccãtibus: iuste mortalitatẽ
immittit animalibus. Illa enim omnia que in mundo
creantur recepimus cum cõditione: vt deo seruiremus
et mandata eius custodiremus: quod quia non facimus
iuste ea aufert et terram in sterilitatem cõuertit: vt quẽ
auctorem nostrũ per beneficia cognoscere nolumus:
saltem per supplicia sentiamus: sicut patet. j. q. iiij. eccle
sia. §. his respondetur. De filijs autem qui cum patribus
perduntur: sicut in sodomis. Et de illis qui pro peccato
Dathan et Abiron viui descẽderũt ad inferos. Nu
meri. xvj. distinguendũ est: quia aut paterna crimina
sequi voluissent si vixissent. Et tũc deus misericorditer
egit eos subtrahẽdo: vt per mortem temporalẽ: penã
euadant eternã: quam meruissent si vixissent. Probantur
hec. j. q. iiij. ecclesia. §. item per malos. Aut sequi no
luissent: et tũc deus eis iniuriam nõ facit: eos de huius
mũdi miseria tẽpestiue auferendo. ¶ Si vero ratio que 7
ratur de paruulis qui parẽtibus peccantibus fame af
fliguntur: et de alijs bonis viris. Respondetur quod frequẽn
ter in sacra scriptura legitur deus filios puniuisse pro pa
tribus: et iustos pro iniustis temporaliter: eternaliter vero
nunquam. Et sic quando dicit se esse deum zelotem visi
tantem peccatã parentum in filios. Exodi. xx. vsque in
tertiam et quartam generationẽ: de penis intelligitur tem
porali. Que quantum ad paruulos duabus de causis iuste
agitur: ratione necessarie cõmixtionis: vix enim possent
patres fame affligi: nisi etiam filij: qui cũ ipsis manẽt
simul fame affligerentur. Sicut nõ potest humor ab ar
bore subtrahi: nec arbor desiccari: nisi etiam rami de
siccentur. Qui enim vult facere quod arbor deficiat: necessa
rio facit eius ramos deficere. Sic in proposito. Nec est hoc
cõtra diuinã iusticiã: quia sicut iustus papa propter vnius
regis vel vnius dñi delictũ: regnũ vel ciuitatẽ ponit
sub interdicto: extra de spõsalibus: non est nobis. Et extra
de officio delegati: sane. Et propter vnius excõmunicati
cõtumaciam multi puniuntur: qui cum eo cõmunicare
nõ possunt. Et iustus rex propter crimen lese maiestatis
filios exheredat. vj. q. j. c. quero. §. si quis cũ militibus
Et propter vnius rebellionẽ ciuitatẽ obsidet et fame eã
affligit: et lapides et sagittas proijcit: in qua tamẽ sunt
multi paruuli: qui nũquam peccauerũt. Per iusticiã eccle
siasticã propter patris heresim: filij exheredantur. Sicut patet
in decreto. vj. q. j. verũ etiam. de heret. si quis. et. c. vigen
tis. §. si quis. Sic iustus deus Adam peccante: omnes
posteros suos temporaliter puniuit. Item puniũtur
paruuli pro patribus fame: et huiusmodi ratione redun
dationis: quia patres videntes eos sic affligi plus af
fliguntur. Sicut ergo subtractio possessionũ et mortali
tas animaliũ redundat in ipsos peccatores: nec propter
ipsas fit possessiones vel animalia: sed propter peccatores:
vt in illorũ subtractiõe puniantur. Ita punitio et fames
paruulorũ in parentes: qui hec vident: redundat. Sic
Dauid puniuit morte filij. ij. Reg. xij. dicens. Filius qui
natus est tibi morietur. Eos ergo puniendo peccatores:
punire intẽdit: sicut qui catulũ verberat coram leone:
intendens leonẽ per hoc castigare. Propter tales ergo
causas paruuli eius ducti sunt in captiuitatẽ Treñ. j
Et comedẽt mulieres paruulos suos Treñ. ij. Et de
fecit paruulus et lactans in plateis: ibidẽ. Et paruuli
petierũt panẽ: et nõ erat qui frangeret eis Treñ. iiij.
¶ Quantum vero ad maiores: et qui sunt etatis perfectiore: 8
qui videntur esse boni: et huiusmodi pestilentias minime vi
dentur causare: qui tamen cũ alijs affliguntur: reddit Au
gustinus causam de ciuitate dei. li. j. c. viij. dicens: quod cũ
malis affliguntur: quia eos nõ corripiunt. Cuius negli
gentie triplicẽ dicit esse causam: laborem: verecundiã
et cupiditatẽ: quia tepidi sumus in his que ad deum et
nostram et proximorũ pertinẽt salutẽ. Et eniã verecun
di laborem nolumus impẽdere: et vbi labor nõ requi
ritur verecũdia nos retrahit. Quos vero nec labor nec
verecũdia retrahit: impedit cupiditas. Cum videlicet
eorũ inimicitias deuitamus: ne impediant vel noceãt
in istis temporalibus: siue quas adipisci adhuc appe
tit nostra cupiditas: siue quas amittere formidat infir
mitas. Iure ergo eis istam vitã quamquam amarã sentiunt:
cuius amãdo dulcedinẽ peccatoribus amarã esse noluerũt.
Huic cõcordat decretũ. dis. xlv. sed illud. Et acci
pitur ex verbis Hieronymi sup Hieremiã. Vno tñque
peccãte ira dei in populũ descuit vel venit. Et quemis

quomō hoc accidere potest. Et respōdet: qm̄ inquit sa
cerdotes qui populo p̄sunt erga delinquētes beniuoli
videri volunt et verentes peccantiū linguas: ne forte
de eis male loquerent sacerdotalis seueritatis immē
mores: nolunt cōplere qd̄ scriptum est. j. Timoth. v.
Peccantē corā omnibus argue: vt ceteri metum ha
beant. Nec illud apostoli. j. Cor. v. Tradidi hmōi sa
thane in interitū carnis: vt sp̄s saluus fiat. Que est
ista bonitas et misericordia vni parcere et omnes in
discrimen ducere? Polluit enī populus ex vno pecca
tore: sicut grex ex oue morbida: sicut patz. E. vij. 4. Et
J. xiij. 39. et. 40. Patet ergo ex his Augustini et Hie
ronymi verbis: q̄ illi qui bonorū viroꝝ locum tenent
qui etiam boni apud mundū reputant in tribulatio
nibus non sunt immunes: dum illis qui tēpestates cau
sant sunt nimis sociales: qui vo in nullo cōsimiles reus
est: ideo cum eis affligit: vt meritū et gaudiū ei in celo
amplius cumulet. Et ppter alias causas: de quibus in
fra. e. c. xxxiiij. Propter has enī causas multe tribula
tiones iustorum: in ps̄. xxxiij.

Arti. iij. ¶ Ex quo omnes tribulan des ex peccato causantur.
9 Et boni etiā ppter maloꝝ societatē tribulant: mirabi
le est quare mali frequēter in hoc mūdo minus tribu
lant: quia ex hoc: q̄ ipsi sunt tribulatiōis causa: videt
q̄ ipsi debeant plus tribulari. Sed hoc mirabile esse
non debet: tribulationē et modum tribulationis: tam
bonorū q̄ malorū considerāti. Deus enī se habet ad
bonos et malos: sicut rex ad filios et pditores. Et sicut
maritus ad vxorem quā diligit et incorrigibilem. Et
sicut medicus ad infirmū de quo est spes cōualescēdi
et ad desperatū. Quia si rex filios frequēter delinquē
tes: frequēter et quasi cōtinue castigari et verberari p
mittit: pditor autem qui virgam correctionis nō sen
tit: in fine suspendit. Ita qui filij: virga frequēter cor
rigunt: pditor vo panbulo et gladio: et hoc semel et fi
naliter. Ita simplices et mediocres fideles virga famis
et tribulationis hic frequenter verberant. Sed diui
tes et pessimi: quos famis et tribulatio non attingit:
ducunt in bonis dies suos: sed finaliter tāq̄ pditores
ad inferni panbulum descendūt. Iterū sicut maritus
qui vxorem diligit: frequēter reprehēdit et ad bonū p
castigationē ducere nitit: pessimā vo ad libitū dimit
tit. Sicut et pater filium incorrigibilē dicens: vade et
fac qd̄ vis: nō amplius intromittā me de te: incassum
laboraui: hereditatē meam nūq̄ habebis. Talis vxor
gaudendi materiā nō habet de hoc: q̄ sic ad libitū di
mittit: quia hoc non est ppter eius bonitatem sed ne
quiciam. Scit enī talis filius: quia sic ad voluntatem
dimittit: quia castigatione et hereditate reputatur in
dignus. Sic in pposito: qui hic sunt exempti a nume
ro flagelloꝝ: signum est: q̄ sunt exempti numero spō
sarum et filiorum dei: et hereditate celi priuant: et hoc
nō est eis bonum signum: sed optimū damnationis in
dicium. Idem exemplū est de infirmo a medico despe
10 rato. A. iiij. 3. ¶ Est ergo de talibus. id est. de bonis q̄
in vita ista infortunia patiunt: et de malis qui in omni
bus psperant sicut de hominibus qui vadunt cū sole et
cōtra solem. Qui enī vadūt cum sole ante eos vmbrā
habēt: sed habēt lumē a tergo: qui vo ecōuerso: habēt
econuerso lumen et vmbrā. Sic qui vadunt cum deo
sicut Noe: de quo Gen. vj. Cum deo inquit ambula
uit: multas habēt tribulationes tedia et persecutiones.
Iuxta illud. ij. Timoth. iij. Qui pie volunt viuere cū
christo: persecutionē patient. Sed in fine habebūt lu
men illud: de quo in ps̄. xxxv. In lumine tuo videbim⁹
lumen. Qui vo cōtra solem christum ambulat: habet

quidem lumē psperitatis ante: quia seculo et seculi di
uitijs fruit. Iuxta illud Hieremie. xij. Via impiorū
psperat. Et bene est omnibus qui male agunt. Et il
lud ps̄. lxxij. Ecce ipsi peccatores et abundātes in secu
lo obtinuerūt diuitias. Habet tamē duo mala et duas
tenebras videlicet interiores et exteriores. Interiores
enī secum portat. Exteriores post tergum mortis inue
niet: a quib⁹ iustus et hic tribulatus liberabit. Primū
malum est: q̄ qm̄ tribulatio cōtra eū surgit extra conso
lationē nullam inuenit intra. Unde Aug. super illud
ps̄. xxxvj. In dieb⁹ famis saturabunt etc̄. Malus cū
tribulari ceperit foris: nihil habet: ablata sunt omnia.
In cōscientia nullum solatiū est: non est quo exeat: q̄
dura sunt: nō est quo intret: quia amara vel mala sunt
Merito ergo fit et qd̄ sequit: quia peccatores peribūt.
Quibus enī locus nusq̄ est: quo non peribunt: non enī
illis locus est in his que foris sunt: ubi enī patiunt tri
bulationes: nec in illis que intra sunt: quia conscientia
illos nō cōsolat: nō enī est illi bene secum: qui cū malo
bene esse nō potest. Quisquis aūt malus est male secū
est: ipse enī pena sui est: fugit ab inimico ille aut quo fu
gere potest: formica estate colligit: vnde hyeme viuat:
venit enī hyems tribulationis: et qui tunc nō inuenit
qd̄ edat fame deperit. Uade ergo ad formicā o piger.
Prouerb. vj. Habet et aliud malum et tenebras exte
riores post mortem eternas: qm̄ dicere poterit illud. In
tenebris straui lectulum meum cū illo diuite. Luc. xvj
cui dicit. Recepisti bona i vita tua. Ecce lumē psperi
tatis hic. Et Lazarus similiter mala. Ecce tenebrā
seu vmbra in hoc mūdo. Nunc vo hic cōsolatur: ecce
lumen post. Tu vo cruciaris: ecce tenebre post. ¶ Qm̄ 11
ergo boni tribulationē sustinent: cogitent quomodo
deus tribulationē sustinuit: quomodo etiā matri sue
et apostolis et martyribus et omnibus amicis suis tri
bulationē misit. Iudith. viij. Per multas tribulatio
nes transierūt fideles et gaudenti dicētes: cū quodam Exm̄
sapiente: qui in tali statu seipsum ad patientiam horta
batur et cōfortabat: gallice dicens. Deus nūq̄ habuit
amicum: quem nō confudit in hoc seculo: quasi dice
ret: ergo nō est vis de me: si ego cōfundar. Sic se in tri
bulatione confortauit populus dei. ij. Machab. vj. di
cens. Reputet inquit ea que acciderant nō ad interitū
sed ad correctionē esse generis nostri. Etenim nō mul
to tempore sinere peccatoribus ex sententia agere: sed
statim vltionem adhibere magni beneficij est indiciū:
nō enī sicut in alijs nationibus: dn̄s patiēter expectat vt
eas cum iudicij dies venerit in plenitudine peccatorū
puniat. ¶ In fine ergo dicent cum illo. B. iiij. 17. Exm̄
Mali ergo vidētes bonos hic affligi et eos psperari:
timent cogitātes et loquētes de seipsis et de similibus
eis: sicut loquit beatus Gregorius in quadā homel.
Quando inquit cogito Iob sedentē in sterquilinio.
Ioannē esurientē in heremo. Petrū suspensum in pa
tibulo. Iacobū decollatū Herodis gladio: hinc con
sideror: q̄ntum deus puniat quos reprobat: et sic flagel
lat quos amat. Et reuera magnū habent timoris mo
tiuū: quia et quo plura dei receperūt beneficia et dona
scilicet nature fortune et hmōi: diuitias et delitias et ho
nores: cōtra que maiora alijs cōmittunt peccata: et mi
nus hic purgant vel tribulant: verisimiliter cogitare
possunt q̄ a deo tanq̄ infirmi desperati deserunt: et a
diabolo tanq̄ animalia mactanda ad desideriorum
pascua ducunt et pascunt: vt ad penas eternas reser
uent cū illis. B. iiij. 10. ¶ Qui enī hic a deo deserunt a 12
demonibus in desiderijs malis fouent: eisq̄ parcūt: nec ita
grauiter in vita ista illos psequunt ne terreant vel cū

Exē fugiant sicut persequunt bonos. Sicut patet p para-
bolam: qua fertur q in quadam patria horribili tem-
pestate omnibus campis vastante: cum tempestas ad
campum cuiusdam mali hominis veniret: audita fuit
vox in aere: pertransite eum quia ipse est totus noster
Exē et campus eius illesus remansit. Illis ergo qui bonos
dicunt seipsos vel alios quibus talia sunt qui gaudēt
de hoc q mortalitatem vel tempestatē vel famem vel
infortunium que plus deseruiūt: nec tñ cū vicinis pa-
tiunt posset dici: sicut fertur fuisse dictū cuidam vsu-
rario consimili de causa glorianti et dicēti: q bene fuit
cum deo: non inquit alius: sed multos socios habuisti
in societate demonū: qui circa tempestatē illā se intro-
miserūt. Et nō solū q sic, pspererent: et in talibꝫ tēpesta-
tibus eis parcat et demonū venit astutia: sed etiam ex
dei, puidētia: q vult: q de bonis q faciūt hic remune-
rent: quia nullū bonū irremuneratū. Propter hoc eñ
retribuet abundāter facientibus superbiā: in ps. xxx.
13 ¶ Sed obijcit q bonum qd fit p amore dei non erit
irremuneratū qn remunerabit hic vel alibi: bona vo
que infideles fecerunt ante aduentū christi que etiā fa-
ciunt adhuc illi vel mali christiani: nō intēdentes ea p
deo facere: quare remunerata leguntur: ita q eis tunc
dederit regna et imperia. Sicut patet. D. iij. 34. q nūc
etiā eis diuinas det temporales. Cui respōdet q sicut
malum et peccatū qd de sui natura est malum: licet ex
operantis intētione cōtra deū non fiat: impunitum tñ
nō erit: aliter impuniti essent qui martyres occiderūt:
quia hoc cōtra deum facere nō intēdebāt: sed potius
arbitrabant obsequiū se prestare deo: ita videt q qui
facit opus qd de sui natura et de genere moris est bo-
num: sicut pascere esurientē: et hoc facere alteri in bono
qd sibi vult fieri qd faciebāt infideles irremuneratus
omnino nō erit. Sed qui alijs peccatis exigentibus in
alia vita erūt remuneratiōe indigni: in ista remunera-
buntur: quibus dicet christus. Recepistis mercedem
vestram Matth. vj.

Arti. iiij. ¶ Visa tribulationū tam in bonis hominibus q in
malis causa: vtile videtur cōsiderare qualiter tam cau-
satas eas deus reuocare et cessare voluerit et per quas
vias et opera ad hoc deuenire poterimus. Pro quo
est sciendum q per quatuor vias seu opera et per qua-
tuor modos orandi hoc obtinere possumus.

14 ¶ Prima via est omnium malorum confessio. Ex quo
enim dictum est in articulo primo q peccatum est to-
tius causa pestilentie: necessario sequitur q destructa
per confessionem causa: sequitur destructio effectus:
scilicet tempestatis. ¶ Prelati ergo tales videntes tem-
pestates et bella imminere: non solum deberent popu-
lum ad processiones et orationes indulgentijs indu-
cere: sed per censuras ecclesiasticas eos ad confessionē
et cōmunionem sicut in quadragesima fieri solet com-
pellere deberent. Ratio est: quia indulgentia data ex-
terius peccato retento interius est emplastrum super
plagam positum ferro in vulnere retēto. Melius eñ
esset q populus iret ad confessionem: q ad processio-
nem: quia cōfessio sine processione tribulationem mi-
tigabit et non econuerso. Si ergo tempestas ad preces
vestras: nō statim cesset: qd mirum: quia vix est tertia
pars vestrum sine peccato mortali. ¶ Nec quisquam
sane mentis se difficilem reddere deberet in tali casu ad
ad confitendum. Quis enim est ita fatuus: qui vide-
ret regem terrenum contra eum iratum intantum q
contra eum inciperet facere durum processum: et gra-
uissimas accipere vindictas: qui eum confessione fa-
cta sacerdoti non placaret si posset: et maxime si sciret
q in culpa esset: et q rex iuste contra eum procederet.
Ita in proposito: quis est qui per apertissima signa
videt deum iratum: qui non dicit cum illo Esaie. xij.
Cōfitebor tibi quoniam iratus es mihi. Si hoc pure
fecerit: deum sibi reconciliabit: et vindicta cessabit. Et
dicet qd sequitur. Conuersus est furor tuus et conso-
latus es me. ¶ Sed quia parum valet confessio: nisi
cessetur ab operibus malis: que sunt tempestatum oc-
casio. ¶ Secunda via est omnium operum malo- 15
rum: que mundum mutant et turbant et abusus crea-
turarum: decessatio. Cum enim omnes creature quo-
dammodo ad nostrum seruitiū et solatium facte sint.
Sicut patet: B. x. 10. vt nos illarum accipientes serui-
tutem vtilem vel bonam bene et digne seruiremus deo:
iustum fuit q q diu nos bene deo seruiuimus et crea-
turis suis ad eius vtebamur seruitium et honorem et
nostrum vt deberemus solatium: q mundus cum
omnibus elementis et contentis ordinate nobis ser-
uiret. At vbi incepimus esse nouitatum inuentores:
deo deordinati et odibiles: et creaturis suis contra
eum abuti in superbiam iuste permittit: immo facit
mundum cum elementis et omnibus creaturis nobis
deordinari: vt sicut deo seruimus: ita illa nobis seruiūt 16
Et qa nō pōt ostendi: quō a creaturarū abusu cessare
debeāt: nisi ostēdat primo quō his abutunt: prius restat
ostēdere quō in his delinquūt: quo viso minus erit mi-
rabile q illis omnibꝫ affligimur. ¶ Tempus eñ pul-
chrum in choreis et cātilenis luxuriosis et curiositati-
bus ad lasciuiā, puocātibꝫ: cōtra deū expēdebāt: sicut
patet. C. xv. per totū. ¶ Tpe vo pacifico maiores vte-
bant ludis, phibitis: sicut torneamētis et hmōi: mino-
res vo in cupiditatibus et bellis intestinis et puatis: ita
videlicet inuidia et nocumētis mutuis. Fructibꝫ et ter-
re fertilitate abutebant in gula et ebrietate: plus ad vo-
luptatē q ad necessitatē. Animalibꝫ etiā abutunt: vel
q: illa cōtra dei pcepta tenēt: sicut illi q plura habent
aialia: de qbꝫ minimū nō occidūt vt vitā fame morē-
tis seruēt. Sicut ergo ab ingrato etiā prius data reuo-
cant: sicut patet in. c. de gratitudine. Et. F. iij. 14. et. 15
Et. F. v. 5. et. 23. Et sicut a bainuo vestro in vno infi-
deli multa auferens et suspēdit. Ita deus cui in tali ne-
cessitate vnū animal non dat: alia reuocat et in multas
alijs punit. Si eñ aliqua illorum essent deo data alia
mortalitate non occiderent. Sed quia nolunt minima
dare: maiora in mortalitate et bello amittūt. Vel quia
illarū lanā in tot vanitatibꝫ et superbijs contra deum
expendūt. De illarū namq lana solebant portare robas
et vestes vnius coloris vel recte stragulatas et recte ac-
quisitas: sed modo erit de multis coloribꝫ et cum mul-
tis maledictionibꝫ: quia sicut illas portāt atrauers. id
est. et transuerso ita ipsas lucrant: quia dū paucis fue-
rūt robis fm cōditionē sui status cōtenti: ex redditibus
suis eas emerūt: nūc vo qa clari sunt: mitras et varias
varijs modis scissas et sumptuosis modis pictas in-
gēmatas et deauratas portāt: qa vo multos timēt vt-
pote qa multos offendūt et deū pacis cū eis nō habēt
multas et vltra vires robas alijs dant: quibꝫ ab emu-
lis sperāt defendi vel iniuste vindicari vel iniuste cu-
piunt obtinere: quas oēs cū alijs vanis expensis q: de
redditibꝫ, pprijs soluere nequiūt: de subditis rapiunt
de mercatoribꝫ ad vsuras mutuāt: qd tarde vel nunq
soluunt: quia deum pacis cum eis non habent: sicut
patet. E. iij. 22. ¶ Argento etiam abutuntur: quia qd 17
factum est vt pro expēsis soluatur: illud in alios vsus
expendunt: unde vasa et ornamenta preciosa facien-
do: vt de argento comedant: et tamulentium corp.

pro cibo soluant. Melior fuit modus antiquitus co-
medere videlicet de ligno: et soluere pecuniā: ꝙ ecōn-
uerso. Ille enī modus fuit sanior ꝓ anima ementiū et
valior ꝓ vendētib⁹: quia melius et cordi delectabili⁹
esset ꝑtis bibere sex denarios statim solutos: ꝙ̄ tallis
quinq̄ solidorū q̄ nunq̄ soluent. Deu mutat⁹ est co-
lor optim⁹. Immo nō solū color sed valor: q: moneta
quarundā terrarū q̄ solebat esse optima q: argētea: nūc
est pessima: q: lignea q̄tū ad illos de quib⁹ patria cla-
mat: q: nihil soluūt nisi ramusculos querul. Nūc vo
aliarū ꝑualet moneta terrarū: q: melior est moneta cu-
prea ꝙ̄ lignea: de hac materia nota. B. ij. 24. De hac
vo monete mutatiōe videt ꝓphetasse Esaias. j. Argē-
tū inq̄t tuū versum est in scoriā. Et quasi causam assi-
gnās: ait. Principes tui infideles: q̄ sicut male lucrant
ita male expendūt: q: argētū illorū libētius expendūt
ad aliā ꝙ̄ ad ecclesie fabricā: vt modo quo venit vadat
et finis principio cōformet. Legib⁹ etiā et iurib⁹ abu-
18 tant: sicut patet. A. xiiij. 8. In istis eciā est mirabilis mu-
tatio: q̄a pauci legiste esse solebant et magna equitas:
modo econuerso multi sunt tales et parua veritas. Pau-
ca esse solebāt iuramēta ⁊ magna fidelitas: nunc mo iu-
ramēto credebat: modo tamē iurant: ꝙ nemo eis credit.
Omnib⁹ etiā officijs abutunt: et ministerijs et artib⁹: q̄
q̄a dū in officijs diuersis ministri ducebant: fideli⁹ ea
peregerūt. Sed postq̄ ea emerūt: oia puerterunt. Sic
cōiter quasi in omī arte mechanica plus solito studet
ad vanitatē et nouitatē: et quo sequit opa illoꝝ nouo
modo facta libris nouis assimilant q̄ officia sunt falsa.
Et in omib⁹ istis vanitas vanitatū: ⁊ omnia vanitas
Eccle. j. Et qd̄ mirabile est ꝙ reb⁹ abutunt exterioꝛib⁹
et q̄ aiab⁹ ⁊ corpib⁹ ⁊ statu abutunt ꝓprior maior enī
pars hoīm aiam ⁊ oia mēbra corpis poti⁹ ⁊ libenti⁹ dia-
bolo ꝙ̄ deo exponūt seruitio ⁊ ꝯ̄a iniuctute. Maiorem
enim maliciam in cupiditatibus ⁊ iuramentis ⁊ alijs
scit mō puer ꝙ̄ solebat scire senex: ꝯ q̄tū ad aiaz. Q̄tū
vo ad corpis mēbra oculos omī exponunt vanitati in
vidēdo. Os omī iurationi ⁊ falsitati ⁊ derisioni ⁊ de-
tractioni. Aures libenti⁹ male audiētioni ꝙ̄ ꝑdicatiōi.
Mēbra inferiora luxurie. Man⁹ illorū sanguine ple-
ne sunt ad pugnandū ꝑcutiendū furādū pare. Pedes
illoꝝ ad malū currūt Prouer. j. Et breuiter a plāta pe-
dis vsq̄ ad verticē capitis ⁊c̄. Esa. j. Statu etiā ꝓprio
intantū abutunt ꝙ vix est aliq̄s de statu suo ꝯtentus:
vel q̄tū ad acquisitionē sicut ostensuz est. A. xxvij. f.
Vel q̄tū ad victū vel vestitū: q: clerici in habitu ⁊ tō-
sura excepto ꝙ forte pann⁹ est vnius coloris: vadunt
sicut armigeri: ꝑlati sicut milites vxores ciuium vel ar-
migerū sicut militū vel regū. Et sic pessime de⁹ super-
19 bia coꝝ q̄ te oderūt ascēdit semp: ps. lxxiij. ¶ Iste g̊ pre
dicte nouitates ⁊ rerū abusus ⁊ falsitates: nouas cau-
sant tēpestates: isti sunt planete q̄ tēpestatib⁹ ⁊ pluuijs
⁊ bellis illos nouitatū inuētores: ⁊ alios rōne societa-
tis torquent. Qd̄ enī mirabile est vel quā iusticiā facit
deus si illos qui omnibus creaturis corporalibus et
eciam ⁊ aiabus ꝓprijs abutuntur ⁊ cum illis contra deū
militant: eumq̄ suis expugnant donis omnibus affli-
gat: ⁊ cuncta que ad eorum solatium creata sunt dum
illis abutuntur: cuncta ad illorum conuertat dolorem
vt s̄m beatum Gregoriū in Homel. Erunt signa ⁊c̄.
Qui in cunctis delinquimus: in cunctis ferimur: vt
incipiendo a primis tempus pulchrum in pluuiosum
conuertatur ꝙ choreatrices impediat: ⁊ ita frequenter
licet forte non ita alte clamare faciat pre fame ⁊ mise-
ria lachrymando sicut prius risit ⁊ clamauit tripudiā-
do. Et sicut de nocte vigilant ⁊ de die dormiunt noctē

vertentes in diem ⁊ econuerso. Ita estas conuertatur
eis in hyemem ⁊ ecōuerso. Tempus pacis hac de cau-
sa in tempus conuertatur bellorum. Tertia etiam pre
dicta ꝺ causa conuertatur in sterilitatem. Animalia in
mortalitatem quā tpib⁹ istis specialiter vidim⁹ de bo-
bus maiorē ꝙ̄ antea factā audierim⁹ vel legerim⁹: qd̄
nō est nisi q: hoies deterant. Iuxta illud Hiere. xij.
Propter maliciā habitantiū in ea: psumptū est animal
Ideo etiam tempora in peius mutant. Et quod mira-
bile est si monete argenti predicta de causa deficiant le-
ges lacerentur: iuratores ⁊ ministri falsi reputentur ar-
tifices depauperētur: corpora infirmentur: ⁊ diuersis
modis occidantur. Anime perdant ⁊ status illoꝝ ob-
liuioni perpetue tradatur. Et sic finaliter de nullo gau-
deant quo male vsi fuerant: sed ab omnibus rebus il-
lis in corpore simul ⁊ anima torquebunt: in quo tor-
mento cuncta que ad vsum prauitatis flectimus ad
vsum nobis conuertuntur vltionis. Beatus Gre-
gorius in Homelia predicta: sicut ostensum. A. x. ll.
iusti iudicio iussu Apocal. xviij. Quātū inquit fuit in
delicijs ⁊ quātū glorificauit se: tantū date ei ⁊c̄. vt a ce-
teris creaturis abiecti solis signis ⁊ demonis societatē
habeat. Predictis vo planetis cessantib⁹ ne ipsi ampli⁹
regnant cessabūt pestilētie tam hic ꝙ̄ in futuro: q: di-
cit lex ecclesie ꝙ quem innocētia adiuuat: dignum est
vt alia castigatio non affligat. ij. q. iiij. mennā. Et. iij.
q. ix. dignum. Sed vix est spes ꝙ mundus vnq̄ redeat
at ad antiquam fertilitatē in terra ⁊ mari ⁊ vbiq̄ quā
antiquit⁹ dicitur habuisse: sicut nec homines ad anti-
quam bonitatē: quia sicut mundo decrescente: decre-
sit etas ⁊ vigor corporis: ita refrigescit charitas multo-
rum Math. xxiiij. Sed quia non sufficit ad pestilentia- 20
rum mitigationem confessio: vel a malis predictis ces-
satio: nisi etiam de commissis fiat satisfactio. Ideo ter-
tia via ⁊ mo[d]us est de preteritis malis satisfactio: et
de male ablatis ⁊ detentis restitutio: sicut enim dolor
medicinalis istis curatur tribulatio: si tamen medici-
na ad morbum ponatur: id est si illi confiteantur ⁊ pe-
nitentiam agant qui peccauerunt. Exemplo Dauid
secundi Regum vicesimoquarto. Qui videns tribu-
lationē in populo clamauit et dixit. Ego sum qui pec-
caui et inique egi: isti qui oues sunt: quid fecerūt: ver-
tatur obsecro manus tua contra me. Et sic tribulatio-
nem sedauit. Sic rex Ioram. iiij. Regum. vj. Vidēs
famem ⁊ miseriam in Samaria: vestimenta propria ꝓ
dolore scidit. Nec fuit ille dolor solū in ore clamando
vel orando: sed in corpore cilicium portabat ⁊ ita casti-
go fuit fames sedata. Vterq̄ enim predictorū in cau-
sa fuit tribulationis: quia peccauerunt: ⁊ vterq̄ medi-
cinam ad morbum posuit: ⁊ ideo morbum curauerūt.
Sed heu in modernis tribulationibus omnino con-
trarium est: quia illi qui sunt causa tribulationis: pec-
cata propria non confitentur: nec facta iudicant: nec si-
bi ipsis cum Dauid tribulationis causam imponunt:
sed alijs: quia mediocres totam causam imponūt ma-
gnatibus ⁊ diuitibus dicentes. Ipsi sunt ita crude-
les: ita duri domini: ꝙ propter eos deus terrā destru-
et. Illi vo econuerso istis causam imponunt dicentes
subditi nostri sunt ita falsi: non curātes de periurijs ⁊
falsitatib⁹: serui nr̄i infideles: ita dedignātes ⁊ supbi ꝙ
seruire vel opari nolunt: ita ꝙ propter eos deus terraz
destruit. Adam culpam imponit Eue ⁊ Eua Ade.
ad excusandas excusationes in peccatis: quia neuter si-
ne culpa est. Sz q: neuter culpā ꝓpriā cognoscit nec ꝯfitet
nec medicinā ad morbū ponit ⁊ ideo tribulatio nō ces-
sat. Et vt ꝺ manifestius appareat videantur illorum

tam verba q̄ opera. Quis illorum quando tribula-
tiones imminere videt seipsm verbis accusat: dicens.
Ego sum qui peccaui. Sed si in aliquo recognoscūt ta-
les tribulatiōes ꝓpt̄ pctā accidere: dicūt: mūd⁹ est ma-
lus ꝛ falsus: vel illi sunt tales: mundum ꝛ alios accu-
sant: ꝛ aliena ꝯfitent̄ delicta: immo poti⁹ seipos: ꝛ ali-
os similes sibi confortant: dicentes: non erimus in des-
speratione; ꝓpter paruā pluuiā: q̄d timem⁹ nos: ꝯsp fa-
tis habebim⁹ talib⁹ vbis nūq̄ tribulationē cessare fa-
cient. Que vo talium sint opa acta ꝓbant ꝛ signa ostē-
dunt. Quia dū religiosi ꝛ pauci forte paupes de ppl'o:
ꝛ mediocres ad ꝓcessionē ꝓ aeris intemperie faciēdā:
ꝛ missas ꝛ letanias cantandū: ꝛ sermonē dei audiēdū
ꝯgregant̄. Illi q̄ illi⁹ tēpestatis causa sunt lasciue in le-
ctis: vel gulose in tabernis: aut circa alia mūdialia sol-
licita morant̄: nec ad ꝓcessionē veniunt: nec orant: nec
alijs dicūt: ora ꝓ me: nec dolent vel pniam agūt: s; po-
tius de fame gaudent futura: quia blada ꝛ alia ex anti-
quo ꝯgregata venalia chari⁹ vendēt: ꝛ terras: ꝛ aliorū
bona fame afflictor: q̄si ꝓ nihilo emēt: ꝛ ido nō curāt
agere pniam: ꝛ sic in labore hoim non sunt in ꝓcessio-
nib; ꝛ penitētijs: ideo cū hoib; nō flagellabunt̄ pesti-
lentijs in hoc mūdo: sed cū demonib; eternis penis in
22 inferno. ¶ Ad cui⁹ auctoritatis intellectū est sciendū:
q̄ q̄nq; maiores in ciuitate vel castro qui dnm suū de
castro suo eiecerant sunt causa q̄re ciuitas est rege de ca-
stro suo eiecto obsessa: minores tn̄ in ciuitate q̄ nunq̄
sunt obsidionis causa dum obsidetur: plus famis su-
stinent ꝛ vigiliarū ꝛ labor qui tamen libenter vellent
si possent habere pacem: quia si panis vel cibus in ciuita-
te sit illi maiores famem nō patient̄. Rex vo qui ciui-
tati insult⁹ multos facit ad hoc vt ciuitatē reddāt vel
vt capiat: ciuitate capta causantes obsidionē dānat ad
mortē: ꝛ q̄ famē patiebant̄ scz simplices pacē habebūt.
Ita in ꝓposito: ill' qui deū quē in baptismo ꝛ quadra-
gesima receperūt castris animarū suarū ꝛ eum postea
turpiter eiecerūt: deus istos obsidet pestilentijs: quot-
ciēs grādines aut pluuias cadere videm⁹: vel alias ad-
uersitates tot insult⁹ ad castra facit vt castrū ei reddat̄
sanū esset ꝯsiliū vt ꝯfido: inimico expulso: illud vo do-
mino redderēt: q2 licet dū sic obsident̄ nihil famis pa-
tiant̄: sed alij qui min⁹ eā munierūt vel qui illā nullo
modo munierunt sicut pueri innocentes fame moriā-
tur: iterum in fine: idest in morte quando vi capientur
illi qui in labore hoim non fuerunt morte eterna con-
demnabuntur vbi alij qui non fuerunt in causa libe-
rabunt̄. Hoc eī eis ꝓmittit de⁹: dicēs. Multe tribu-
lationes iustoꝝ supple in hac obsidione: sed de his om-
nib; liberabit eos dominus. Figura ad hoc de Iere-
mia: qui in ciuitate Hierl'm a Nabuchodonosor ob-
sessa: fuit positus in Ergastulo carceris: qui erat in do-
mo Jonathan: Sedechias vo rex manebat in palatio
sicut patet Hieremie. xxxvij. Capta vo ciuitate: ocu-
los regis eruit: ꝛ in carcerem vsq; ad mortem posuit: si-
cut patet. iiij. Regum vltimo de Hieremia vo prece-
pit principi dicens sicut patet Hieremie. xxxviij. Pre-
cepit inquit rex Babylonis Nabusardan pncipi mi-
litie dicens de Hieremia. Tolle illum ꝛ pone sup eū
oculos tuos: nihilq; mali ei facias: sed vt voluerit sic
facias ei. Ista eadem fortuna ostēsa fuit Luce. xvj. de
diuite ꝛ Lazaro: de vtrisq; Sap. xj. Nos quidem tā-
q̄ pater monens probasti: illos autem tanq̄ rex dur⁹
23 interrogans condemnasti. ¶ Sed quia nonnulli sunt
qui pro nulla tribulatione a deo missa: p̄dictis modis
se corrigere volunt: restat quarta via ad hoc q̄ tribula-
tio mitigetur; videlicet q̄ tales quorum talibus pestilen-
tijs a deo missis: sunt incorrigibiles: per homines cor-
rigātur inuiti: qui ad mortem sicut in iusticia seculari
ad mortem. Et qui ad duram penitentiam corporis: si-
cut in iusticia ecclesiastica illam sicut meruit: sustineat
ꝛ hoc facto cessabit tribulatio a bonis. Quod significa-
tum fuit Josue. vij. Achan eī lapidato victores exti-
terunt filij israel: qui ante ꝓpter eum succubuerūt sicut
patet. B. ij. 47. Phinees etiam Numeri. xxv. occidit
fornicatorem cum fornicatrice: ꝛ cessauit quassatio: pri-
cipibus qui peccati causa extiterūt suspensis. Filijs eti-
am Saul qui in paterno crimine participantes: famis
causa extiterant suspensis. ij. Regum. xxj. cessauit fa-
mes. Falsis etiā sacerdotibus ꝛ ꝓphetis ab Helia oc-
cisis. iij. Reg'. xviij. Cessauit tribulatio siccitat'. Ma-
lis etiam in diluuio Noe submersis cessauit pluuia.
Gen. viij. Jona etiā in mari proiecto: stetit mare a fer-
uore suo. Jone primo. Vtinam sic abscindantur qui
vos conturbant: ad Gal'. v. Et reuera non solum pec-
cator: sed etiam supportator: qui peccatorem non corri-
git: pestilentijs non conturbat. Et ideo portabit iudi-
cium suū quicunq; est ille: ad Gal'. vj. Quātumcūq;
sit potens ꝛ magnus patrie ductor: quia non est apud
deum ꝑsonarū acceptio Actuū. x. Sic prepar⁹ ꝛ dispo-
sit⁹ ante ꝓcessionē vel orōem quā ꝓ aeris temperie fa-
cis: ora dnm ꝛ ipse curabit te. Eccl'. xxxviij. Sicut fecit 24
Dauid qui ait. Ad dnm cum tribularer clamaui: ꝛ ex-
audiuit me. ps̄. cxix. Et exaudiet: si tamen oraueris et
clamaueris sponte et voluntarie: rationabiliter: vera-
citer: cōfidenter: ꝑseueranter. Cum istis cōditionibus
secure ad deū clamare possunt: et dicere illud Nume-
ri. xx. Domine deus: audi clamorē populi huius ꝛc.
Primo ergo voluntarie et statim quādo vident tribu-
lationem incipere: anteq̄ fame et miseria arcent̄ confi-
teantur et orent. Sic enim malum tribulationis eua-
dere possent: sicut latro suspendium: qui spōte latroci-
nium dimittere et malam vitam vellet. Sed hes mul-
ti latronibus indurans assimulant̄ et mustele: q̄a sicut
latrones illi latrocinium dimittere nolunt: anteq̄ ad
hoc carcere vel vinculis cōstringant̄: nec veritatē con-
fitentur anteq̄ affligantur. Mustela etiam domesti-
cari non vult: anteq̄ sit fere ad mortem balneata. Sic
multi nolunt gulas et luxurias suas dimittere anteq̄
famis et defectus necessitate compellant̄: nec confiteri
anteq̄ infirmitate affligant̄: nec esse domestici dei an-
teq̄ pluuijs et tempestatibus sint pessime balneati: de
quibus Matth. xiiij. Pre timore clamauerunt. Talis
cōparatus est iumentis. In psalmo. xlviij. Oret ergo
et clamet cito ꝛ volūtarie. Secūdo rationabiliter. Ra- 25
tionabile eī videt̄ et omni rationi cōsonum: q̄ prius
petat̄ q̄ tribulatiōis causa destruatur: scilicet peccatū
videtur ergo satis rationabile: q̄ tempore pulchro vel
etiam quando tribulatiōis tempus incipit vel anteq̄
incipiat: q̄ fieret ꝓcessio: et oratio: q̄ causa tribulatio-
nis scilicet peccatū destrueret̄: qd̄ tn̄ nūq̄ fit: ꝛ ideo nō
exaudiunt̄: quia q̄diu manet ferrum. id est. peccatum
in vulnere cordis: deus medicus summus illud nō sa-
nat: nec afflictiones aufert. Talibus enim dicitur Ja-
cobi. iiij. Petitis et non accipitis: eo q̄ male petatis:
quia petitis cessationem tribulatiōis anteq̄ cesset cau-
sa. Tertio veraciter clamandum est: sic videlicet: q̄ ita
sit in corde sicut ostendit in ore: vt tanta sit humilitas
in corde: q̄ta ostenditur exterius: aliter deus nō audit
Patre enim verberante filium: si sciret q̄ ficte clama-
ret. merci. vel si frequenter clamasset: merci: et se non
correxisset: pater a verberibus non statim cessaret:
sed diceret: mentitis: quia non est tibi cordi: quia

frequenter hic pmisisti: ⁊ pactum nō tenuisti. Sic ⁊c.
Quia peccatores non exaudit de⁹ Joan.ix. Hec cau-
sa fuit: quare in tribulatione positum nō exaudivit re-
gem Antiochum primo. Machab.vi. Et illos etiam
qui frequenter in tribulatione clamant: qua recedente
redeunt ad solita: non statim audit ⁊c. Faciat ergo et
teneat quod in tribulatione promittit: pro cuius omis-
sione tribulatur. Exēplo Jone qui dicit Jone.ij. Cla-
maui ad dominum de tribulatione mea. Illam autem
tribulationem sustinuit: quia dei precepto inobediens
fuit: certe liberat⁹ prompte obediuit: qua in re pensan
26 dū: qz veraciter clamauit: ideo liberari meruit. Quar-
to clamandum est confidenter. Ille enim ad dominū
terrenum bonū: ⁊ gratum in tribulatione clamare po-
test confidenter: qui ante tribulationem auditione bo-
nis operibus vel aliquo seruitio se dignum fecit. Sic
in pposito: ille qui prius dei tenet mandata in tribula-
tione positus: deo dicere potest. Tu es refugium meū
a tribulatione: que circumdedit me ⁊c. Breuiter quo
modo potest clamare confidenter: qui in tota vita sua
seruit diabolo: in tribulatione positus: nō habet spem
qꝫ exaudietur a deo. Illis enim cantabitur canticū vir-
ginum: nescio vos. Quia sm Hieronymum super il-
lud Osee.vi. In tribulatione sua mane surgent. Im-
pudens postulatio est tempore necessitatis ⁊ angustie
ab eo querere auxilium quem in prosperitate contem-
27 seris. ¶ Quinto clamandum est perseueranter: id est
cum corde perseueranti: quātum ad voluntatem: quā tūc
habemus: ⁊ cum perseuerantia bona in opere sequen-
ti: qꝫ videlicet non simus: sicut falsi homines: qui vo-
lunt tenere cum vtraqz parte: cuz lepore ⁊ leporario: an-
te prandium cum deo: ⁊ post prandium ⁊ in nocte clau-
dicare ad diabolum: ⁊ illi seruire ⁊c. Sic qui dum tri-
bulantur tantummodo ad penitentie crucem manus
leuant. Qz est cōtra exempla sacre scripture. Moyses
enim cum populo dei Exodi.xv. Et Anna. pmo Re-
gum.ij. Et Ezechias rex Esaie.xxxviij. a tribulatione
⁊ tedio in quo fuerunt liberati: leguntur deo regratian-
do solenniter: dominoqz processionem faciendo cātas-
se: qui omnes dicere potuerunt illud ij. Machab: pri-
mo. De magnis periculis a deo liberati magnifice deo
gratias agimus. Alienigena etiam a deo curatus Lu-
ce.xvij. deo gratias egit: quod nō videtur fieri moder-
nis temporibus quod est contra curialitatem. Sicut
patet. A.x.9. Ergo sicut dicitur Esaie.lviij. Clama ne
28 cesses. Tales seruis nequam in duobus assimilantur
Primo quia sicut illi domino presente ⁊c. capita incli-
nant: licet non corde ⁊c. Sic ⁊c. Unde cum occideret
eos: qrebant eum ⁊c. Secundo quia sicut ipsi domino
miti nunqz bn̄ seruiūt. sed qui eos flagellat ⁊c. Sic ⁊c
Unde imple facies eorum ignominia ⁊ querēt nomē
tuum ⁊c psal'.lxxxij. Illi qui facit quatuor opera ⁊ cla-
mat quatuor modis: in isto articulo quarto contentis
dicit. De⁹ in tribulatiōe inuocasti me ⁊ liberaui te ⁊c.
Ar.v. ¶ Sed ex quo ista quatuor opera cum quatuor orandi
modis: nunqz in omnibus hominibus inueniuntur:
immo quia eorum contraria in maiori hominum par-
te semper inueniuntur quare non flagellat deus sem-
per ⁊ continue? ⁊ quare non semper cum delicto punit
29 delinquentes ex quo semper tribulationis manet cau-
sa in maiori mundi parte: quare non sequitur semp ef-
fectus. Huic quodammodo respondet Augustinus
de ciuitate dei libro primo.c.iij. dicens: qꝫ aliqua pec-
cata hic punit: ne omnino crederetur nulla peccata pu-
nire. Aliqua vo hic non punit: ne omnino crederetur.
nulla esse hic penam vel viderent vel sentirent vix ali-

quam crederent vel timerent: quia vix est intelligunt
quod non vident: sicut patet. A.xxiij.1. Si vo mali: qꝫ
penam patienter eternam tribulationem hic haberent
continuam quādo de bonis que faciunt remunerarē-
tur. Congruum ergo videtur: qꝫ tribulatio aliquādo
accidat: vt corrigibiles in alio seculo maiorem timeant
⁊ a peccatis se custodiant. Eis enim deus tribulationē
immittēdo se hz sicut pater ad filiū quē dū verberat di-
cit: nun ser nisi te correxeris: hereditatē meā nō habebis ⁊ sic
latro se carceraberis ⁊ suspēderis: fili⁹ vo h sermōe: ⁊ nō se
corrigens: hic penas accipit quasi arram ⁊ pregustatio-
nem maioris que sequitur quando mala morte morie-
tur. Sic in proposito ⁊ patet. De illo enim qui se sub
tribulationis virga corrigit dicitur Prouerb.xxiij.
Percuties eum virga ⁊ animam eius de inferno libe-
rabis: scilicet tu deus. Malo vo qui sub hac virga
non corrigit dicitur Ezech.xvi. Ue ve tibi ait domi-
nus deus. Ue bis dicit: quia vnum habebit hic: ⁊ ali-
ud in futuro. Nota. T.xvj.17. Et. U.v.1. Et nos de-
beremus concordare ⁊ assimilari bonis filijs: ⁊ corri-
gere ⁊ respondere sicut solent boni filij ⁊c. Quātum vo
ad illos: qui se sub tribulatione corrigunt: non est mi-
rabile qꝫ non pctinue tribulantur: quia iustum videtur
qꝫ ipsis correctis cesset tribulatio. Nec etiam quātū ad
illos: qui se nō corrigunt: quia iustum est qꝫ in lucidis
interuallis: de paruis bonis suis operibus: hic remu-
nerentur: sicut patet supra.c.c.xiij. Unde beatus Gre-
gorius. Bonos hic per afflictionem iudicat: vt illic p
miserationez remuneret: malos vo tolerat: per tempo-
ralem clementiā: ⁊ illic punit per eternā iusticiam. Et
reuera quāto malos plus hic tolerat: tanto certius sue
damnationis signum habent. Quia hec sententia est
Hieronymi: qꝫ magnum signum est ire dei: quando
peccatoribus non irascitur: quia medicus si cessauerit
curāre desperat: sicut patet. A.iiij.3. Illis enim erit tūc
id est. in fine tribulatio magna Math.xxiiij. Nota
M.xi.18.
¶ Et non solum vt per penas visas. alie erudiantur nō Ar.vi.
visas sed etiam: quia frequēter ad peccata que in tribu- Jo
latione dimittimus ⁊ in infirmitate ⁊ psperitate et sa-
nitate redimus: ideo tribulatio frequenter ad nos re-
dit. Multi enim in infirmitate mortem timentes: ⁊ in
tribulatione famem patientes vel timētes vocem hu-
miliant: deum petunt ad ecclesiaz pfugiunt: cum pro-
cessionibus ⁊ letanijs ⁊ orationibus: more latronum
qui ad ecclesiam et deum quoz membrum prius non
dilexerunt fugiunt: quando suspendium timent. Et si-
cut lupus qui cum egrotabat monachus esse volebat
Et sicut canis qui magistrū suum dum famescit dili-
genter intuetur. Ita isti si infirmi sint et in tribulatio-
ne: in ecclesia crucifixum diligenter cum manibus ele-
uatis respiciunt: multa promittūt satisfactionem ⁊ re-
stitutionem deo amicitiam promittunt: sicut canis lu-
po.F.j.17. Magnam ostendunt deuotionem: more il-
loz: de quibus scribit Augustinus de ciuitate dei.li.
primo.c.ij. Qui prius christo et ecclesie et fidei detraxe-
runt: ciuitate romana capta ad ecclesiā fugerunt apo-
stolorum ⁊ saluabantur. More etiam Pharaonis: qui
afflictus dixit ad Moysen. Ora dominū pro me Exo-
di.x. Peccaui inquit in dominū deum et in vos. Ro-
gate deum: vt auferat a me mortem istam: et a tribula-
tione liberabatur. Sic isti ⁊c. Et sicut ille recidiuauit
et plaga rediit. Ita facit super nos ⁊c. Et peiores inter-
dum sunt postqz fuerint liberati in officio. Et breuiter
vix est vicesimus: qui ad solitā non redeat nequitiā: ⁊
deum expugnet: sicut patz.F.v.2. Deus ergo iuste so-

litam redire facit tribulationem. Qd pulchre ostẽsum
est Hieremie.xxxiiij. vbi habetur: ꝙ rege Nabuchos
donosor expugnante Hierusalem: rex Sedechias: et
alij principes ad doctrinam Hieremie miserũt seruos
quos contra legem vltra sex annos tenuerant: dimises
runt liberos: quia Exodi.xxj. preceptum tale habuerũt
ꝙ si emerent seruũ hebreum: sex annis seruiret emptos
31 ri: in septimo dimittetur liber gratis. ¶ Sedechias vo
⁊ alij videntes: ꝙ de obsidione liberati erant: quia ex:
ercitus recesserat: conuersi sunt ⁊ retraxerunt seruos ⁊
ancillas quos dimiserant: deus enim obsidionem ⁊ fi
nalem destructionem super eos reduxit: quibus ait Hie
remias ibidem: destructionis causam assignans. Das
bo inquit ait deus: per os Hieremie: viros qui nõ ser
uauerũt federa sua in pestem ⁊ famem: ⁊ in manu ini:
micorum suorũ: ⁊ capient ciuitatem ⁊ succendant eam
igni. Sic in proposito non solum eandem vindictã su
per nos recidiuantes reducit: sed maiorem: ⁊ super in:
corrigibiles finalem damnationẽ. Unde dicit Joan.
v. ⁊ Joan. viij. Uade ⁊ noli amplius peccare: ne detes
rius tibi contingat. Tota vo causa quare frequenter ⁊
quare etiam durior redit tribulatio in pdicto: patet sas
cre scripture exemplo: quia nos pacta ⁊ federa non ser
uamus. Unde beatus Gregorius in quadã Homel.
sententialiter. Quando inquit mori timemus: inducis
as vite petimus: vt peccata nostra deflere possim⁹: sed
post habitas inducias: pro peccatis satisfacere contem
Exẽ nimus. ¶ Sicut nuper de quodam satis noto visum
est: q post multas quas fecerat iniusticias: grauiter in:
firmatus: mortem timens clamare fecit per forũ de con
silio confessoris: ꝙ si cui iniuriam fecisset: ipsum dam:
nando: vel bona eius auferẽdo: ꝙ veniret ad domum
suam: ⁊ plenam reciperet emendam ⁊ restitutionem.
Cui cum multi venirẽt petitores ⁊ petitiones recepis:
set: interim anteq̃ aliquid restitueret: de infirmitate cõ
ualuit: petitoribus vo semp in posterum mortalis exi:
stebat inimicus. Qualiter vo tales in infirmitate ⁊ tri:
bulatione ⁊ carceris angustijs deo loquũtur: ⁊ quali:
ter liberati operantur ostendit Augustinus loquẽs in
persona illorum: tempore quo ciuitas Iponensis fuit
obsessa. Conquerimus inquit domine peccata que fe:
cimus: ⁊ flagella que sustinemus: ⁊ maiora sunt pecca
ta. Si enim multi illorum quando tribulãtur. Sequi
tur. Si extendis manum tuam: multa facienda pmit:
timus: si retrahis promissa non facimus. Nota. O. v.
arti. quinto.
Ar. vij. ¶ Sed ponatur ꝙ instabiles frequenter vt dictum est
32 recidiuent: ꝙ etiam mali indurati continue peccent: et
sic tribulationes vel continue vel frequenter. vt dictũ
est causent: mirabile videtur: ꝙ aliqui qui nec frequen
ter nec continue mortaliter peccant: non possunt suis
meritis mundum saluare: ⁊ tribulationes ⁊ tempestas
tes impedire. Cum enim ipsi sint quasi toti⁹ corporis
ecclesie vita ⁊ columne: totum edificium supportantes
Et sicut dicit Chrysostomus super Matheum. Ho
mel. pma. Huius mũdi medulla: quia inquit medul:
la q̃dui fuit in arbore sana: floret: cum in eis charitas
abundet: que omnia sustinet omnia suffert. j. Corinth.
xiij. Mirabile videtur: ꝙ ipsi non sunt fortiores in edi
ficationem ⁊ supportationem: q̃ mali destructionem.
Huic respondetur: ꝙ sicut in corpore humano tanta
potest esse malorum humanorum abundantia: ꝙ vita
suffocatur ⁊ membra debilia remanent. Tanta etiam
potest esse edificij ruina: ꝙ columne incuruant. Tan:
ta circa ramos arboris fulguris combustio: ꝙ medul:
la illam non potest facere florere. Ita tot sunt in mun:
do peccatores: ꝙ vita membra sustinere non potest: qz
omnis caro corruperat viam suam Gen. vj. Et omnes
declinauerunt: in psal. xiij. Et omnes auaricie student.
Hieremie. vj. Ideo columne incuruantur ⁊ grauan
tur. Job. ix. Sub quo curuantur: qui portant orbem.
¶ Figura patet Gen. vj. vbi Noe ⁊ filij eius non po:
tuerunt mundi impedire submersionem. Et. xviij. vbi
tot leguntur in sodomis mali: ꝙ Loth eorum ruinam
impedire non potuit: nec etiam Abraam. Hoc etiam
patet Hieremie. xv. vbi postq̃ Hieremias legitur p
intemperie siccitatis orasse: sicut patet ibidem. xiiij. dixit
dominus ad eum. Si steterit Moyses ⁊ Samuel co:
ram me: non est anima mea ad populum istum: ejice
eos a facie mea: q ad mortẽ: ad mortẽ: ⁊ qui ad gladiũ:
tatem ad gladium: ⁊ qui ad famem ad famẽ: ⁊ qui ad
captiuitatẽ ad captiuitatẽ. Idẽ patet Ezech. xiiij: vbi de
us sic loquitur. Terra cum peccauerit mihi vt preuas
ricetur: extendam manum meam super eam: ⁊ contes
ram virgam panis eius: ⁊ mittã in eam famem: ⁊ inter
ficiam de ea hominem ⁊ iumenta. ¶ Et si fuerint tres 33
viri isti in medio eius. Noe Daniel ⁊ Job: ipi in iusti
cia sua liberabant animas suas: sed nec filios aut fili:
as liberabunt: qui scilicet sunt in culpa: sed ipi soli libe
rabuntur: terra autẽ desolabitur. Patet ergo ex diuer
sis sacre scripture testimonijs: ꝙ pauci boni nõ possũt
tribulationi resistere: propter malorum multitudinẽ
⁊ maliciam: propter quam licet orent ⁊ faciant quicq̃d
poterũt: non accipiunt quod petunt: quia sunt tot im:
pedientes: vix enim in ciuitate vel congregatiõe est ter
tia vel quarta pars que nõ sit in peccato mortali. Qui
enim vellet domum edificare: tot posset habere impe:
dientes: ꝙ nunq̃ sequeretur effectus. Sic ⁊c̃. Qd patet Exẽ
de latrone: qui dixisse fertur cuidã heremite: ꝙ nisi in:
fra annum eum pro ipso orando ad bonum conuerte:
ret: ipsum decapitaret: quod cum post annum comple
re vellet: heremita rogauit eum: ꝙ anteq̃ eum occides
ret ꝙ lapidem de domo ejiceret: ⁊ morte ei remitteret:
quod cum facere conaretur: sicut ipe versus ostium p
vnum pedem mouebat: heremita tantundem cũ post:
ponebat. Cui latro: non possum eum ejicere: quia op⁹
tuũ contrarium me impedit. Cui heremita: ita nec ego
te ad bonum conuertere possum: eadem de causa. Ita
in proposito: quia quãdo vnus est edificans ⁊ alter de:
struẽs: quid restat nisi labor Eccl. xxxiiij. Propter ma:
lorum ergo opera: deus inexorabilis est: Et intantum
contra malos offenditur: ꝙ aliquando legitur sanctis
orantibus dixisse: sicut quandoq3 dicit iudex fidelis.
Quãdo enim ab aliquo amico rogatur pro vita latro:
nis. Respondit: noli rogare pro illo ⁊c̃. Sic legitur in
libro de apibus: ꝙ cum quidam oraret pro gẽte tribus Exẽ
lata: venit vox ad eum dicens: sine superbos humilia:
ri. Sic etiam respondit deus Hieremie prophete: orã
ti pro populo in afflictione maxima. Hieremie. xiiij.
Noli inquit orare pro populo isto in bonum: cum ie:
iunauerint: non exaudiam preces eorũ: ⁊ si obtulerint
victimas: non suscipiam eas: quoniam gladio ⁊ fame
⁊ peste consumam eos. Patet ergo quare deus iustos
semper non exaudit: ⁊ quare mundus pestilentijs tur
batur: quia non omnes trahunt per vnam chordam.
Nota. P. xj.
¶ Sed cum iudex iustus deus qui in se est vnus: istas Ar. viij.
tribulatiões tribus generibus immittat hominũ: videli 34
cet perfectis de quibus dictũ est in articulo immedia:
te precedenti. Et mediocribus: qui nunc statum tenẽt
bonũ: nũc malũ: finaliter tñ bonũ tenent. Et pessimis
q finaliter indurant investigare oportet q̃re isti trib⁹

eandem frequēter temporalem immittit tribulationē.
¶ Ad cuius declarationem est sciendum: ꝙ alia inten-
tione eam bonis: alia malis corrigibilibus: alia incor-
rigibilibus immittit. ¶ Bonis enim tribulationē im-
mittit. Primo vt meliores fiant. Secundo vt maius
premium acquirant. Tertio vt humilitatem ⁊ statum
solidum teneant. Quarto in signum ꝙ meliora eis re-
seruat. Quinto vt celum eis citius aperiat. Primo vt
meliores fiant: quia non est aliquis viuens quin po-
test melior fieri. Si ergo faber carbones aqua aspergit
vt vehementius inflammentur: ⁊ clarius ardeāt: ⁊ cla
uum pluribus ictibus malleat: vt ligno fortius infiga-
tur. Sic deus inflammatos charitate: aqua aspergit tri-
bulationis: ⁊ malleo percutit persecutionis: vt charita
te amplius ardeant: ⁊ cruci atq; crucifixo fortius adhe
reant: cum illis q̄ dixerunt ad Roma. viij. Quis nos
separabit a charitate christi: tribulatio an angustia ⁊c̄.
quasi diceret nullus: quia quanto plus nititur ignem
charitatis in nobis persecutor extinguere: tanto plus
inflammat: quia multe aque non potuerunt extingue
re charitatem. Canti. viij. sed magis eam inflammat.
Et quāto plus malleat: tanto fortius cruci crucifixo-
q; adheremus. Et sic quanto plus separe nititur: tan-
to minus separat: ⁊ intendens contra nos militare: ꝓ
nobis militat ipso deo ordinante: qui nec aliter eis sup
nos potestatem dedit. Unde beatus Gregorius sup
illo Job. xxx. Dissipauerunt itinera mea. Omnipotēs
deus electorum suorum aduersarios temporaliter per
mittit excrescere: vt per seuiciam malorum purget vi-
35 ta bonorum. ¶ Sicut ergo dominus auri tacet ⁊ pmit
tit ꝙ malleetur: vt aliquod totale inde fiat. Ita deus ta-
cet conculcante impio iustiorem se. Abacuc pmo. Et
quāto nox obscurior: tāto pulchrior videtur stella. A.
xviij. 3. cum sequentibus. ¶ Predictis concordat bea-
tus Gregorius. xxvj. moral. dicens. Electorum deside
ria dum aduersitate premunt: perficiūtur sicut ignis
flatu premitur: vt crescat: ⁊ vnde quasi extingui cerni
36 tur: inde roboratur. Secundo vt mercedem ⁊ famam
maiorem acquirant. ¶ Rex enim militem diligens: et
sciens eum nobiliter in bello facturum ⁊ magnam he-
reditatem ⁊ famam sempiternam acquisiturum nō ei
propter labores parcit: quin eum ad insultum illū mit
tat: ⁊ quanto chariorem: tanto citius eum mittit: vbi
firmiter sperat ꝙ prosperabitur: vt gloriosiorem redo
tet famam victoriam atq; mercedem. Sic deus. Un-
de beatus Gregorius moral. ix. Sicut inquit vnguen
ta latius redolere nesciunt: nisi commota. Et sicut aro
mata fragrantiam suam non nisi incendantur: expan-
dunt. Ita veri sancti: omne quod virtutibus redolent
in tribulationibus innotescunt. Tertio ne superbiāt:
sed humilitatem teneant. In hoc enim operatus deus
circa electos suos quod facere solebāt romani erica vi
Exm ctores ⁊ triumphatores suos. Triumphus enim sm
Isidorum dicitur a tribus quia triumphator romanus
cum victoria versus ciuitatem veniens: tres honores
habere debuit: captiuos vinctos post currum suū du-
cebat: tota ciuitas ei occurrebat: ⁊ quatuor palefredi al
bi currum suum ducebant. Sed ne de his superbiret:
tria vituperabilia eum sustinere oportuit. Unum qd
minimus de populo ei illo die impune maledicere po-
tuit. Secundum quod deiecta ⁊ vilis persona secū in
curru sederet. Tertium ꝙ infortunatus eum leuiter tā
gere debuit: ⁊ dicere. Talis fuissem si fortuna mihi mi
nistraret: nec tua fortitudo: sed fortuna te victorē fecit.
Sicut ergo ille si causam nescisset: admirari potuisset.
Ita electi in presenti: nescientes omnium tribulatio-

num causas: ⁊ vtilitates admirantes: dicunt. Domine
quid multiplicati sunt qui tribulant me? in ps. iij. Cui
respondet sicut pater responderet in tali casu filio que
renti: quare permitteret eū frequenter a magistro ver-
berari? ⁊ quare plus eum verberari iuberet q̄ illū vel
illum? Pater responderet querenti talis: quia tu es fi-
lius meus: de te curam habeo: ⁊ non de alieno. Sic eti
am seruo proprio responderet: quando eū castigat ⁊c̄.
In hoc enim boni se patrem ostendit tribulati: potius
q̄ prospere viuentis: quia flagellat omnem filiū quem
recipit Prouerb. iij. Et Heb. xij. Quem vero nō flagel
lat: ostendit non esse suum filium: quia sm beatū Gre-
gorium. Qui exempti sunt a numero flagellorū exem-
pti sunt a numero filiorum. In hoc etiam ostendit dif-
ferentiam inter amicos ⁊ inimicos: sicut patet supra. c.
r. 11. Sicut patet. G. iij. 13. ¶ Quarto in signum: ꝙ me 37
liora tibi in alio seculo reseruantur. Diligens enim pa
terfamilias in opere suo plures habens operarios dili
genter considerat: qui bene operantur ⁊ qui male: illis
vero qui male operant: prima die licētiat: nec aliq̄d am-
plius ab eo expectare poterunt: bonis vero operationis
mercedem ⁊ maxime vbi timet ꝙ ad alium dnm rece-
dent: non statim soluit totum: nisi tantūmodo de quo
viuere possunt: vt sic in ope suo semper retineat: et in
fine plenam recipiant mercedem. Sic dat deus malis
hic abundantiā: quibus in fine dicet. Recepistis merce-
dem vestrā: ⁊ bonis dat hic parcitatem. Ad istū intel-
lectum videt Aug. respondere saracenis improperā-
tibus christianis: ꝙ tot tribulatiōes sustinuerūt ⁊ spe
cialiter romani post fidei christiane susceptionē: de ci-
ui. dei. li. ij. c. xxix. Saraceni blasphemantes quesierūt Exm
vbi fuit deus christianorum: qui tot mala suos sustinere
permisit. A quibus querit Aug: vbi sunt dij eorū: qui-
bus ꝓpter bona terrena ⁊ temporalia finaliter seruiūt:
⁊ tamen ista nobiscum amittunt: qui deo nostro ꝓpter
ista finaliter non seruimus. Ipsi ergo inquit contra de-
os murmurandi habent materiam tanq̄ contra cru-
deles: quia ab eis mercedem pro qua seruiunt auferūt
nec eos hic vel in futuro remunerant. Nos vero nō sic
quia mercedem pro quo ei seruimus: non hic sed alibi
nobis reddet. Quod vero ista nobis tempalia ad tempus
subtrahit est: ne incrassati impinguati dilatati: derelin
quamus deum factorem nostrū: ⁊ tanq̄ predicti ope-
rarij ad seruitium diaboli per superbiam eleuati: quia
ibidem. c. xxx. dicit: ꝙ homines non petunt ista tempo
ralia in abundantia vt sobrie viuant: sed vt luxurie et
voluptatibus vacent: quod videns deus summus me-
dicus: hec non concedit. Sicut nec mater filio petenti
vinum purum: sed illud aqua miscet ne in insaniā con
uertatur. Nota. G. j. 23. ¶ Quinto vt celū nobis ape 38
riat. Aperiunt autem iste dei vindicte nobis celum: in
quantū illa que in mundo sunt minus diligere faci-
unt ⁊ illa maiori fame faciunt desiderare: que ita dul-
cia nec desiderata essent: nisi fames ⁊ tribulatio hic pre
cederet: quia sm August. super illud psal. lxviij. Sal-
uum me fac ⁊c̄. Nec panis dulcis esset nisi fames pre-
cederet. Ergo quādo permittit deus aut facit vt in tri
bulatione simus: quia tunc misericors est: non eni ali-
mentum subtrahit: sed desiderium mouet: sicut falco-
nes permittunt famem habere vt auidius ad predā vo
lent: ⁊ citius ad manū redeant. Sequit in originali. Ad
hoc enī subuenire differebas: vt mihi dulce esset: ꝙ sub
uenires: sciens quia speciosa est in tempe tribulatiōis
misericordia Eccl. xxxv. Ad hoc ḡ tribulamur vt aliā terrā
desideremus: sicut tribulatus in vna ciuitate a tyrānis q̄
rit aliā: ⁊ ne sine clamore intret ⁊ ductore. Nō enī videt

iustū: ꝙ seruꝰ quoad acquisitionē illiꝰ hereditat̄: ma-
ius habeat priuilegiū ꝙ̄ dn̄s. Sed sic oportuit christū
dominū pati: ⁊ sic intrare in gloriā suam. Luce. xxiiij.
39 scilicet per portam tribulationis. ¶ Contendite ergo in
trare per angustam portam. Luce. xiij. more pauperū:
qui in magnis festis portas diuitum intrant: multipli
citer vilipensi ⁊ oppressi: ⁊ quādoq̄ percussi: nec curāt:
nisi ad festum veniant. Sic ascendit Helias per tur-
binem in celum: id est in paradisum. iiij. Regū. ij. Sic
ascēdit christus cum omnibus amicis suis: sicut patet
supra. c. c. xj. Cum ergo non sit seruus maior domino
suo: non desideret a tribulatione eximi: quia si eximit̄:
seruus christi non est. Unde Augꝰ. in quodā sermo-
ne. Nullus seruus christi sine tribulatiōe est: si putas
te non habere persecutiōes: nondū cepisti esse christia-
nus. Ut ergo christus te seruū faciat vel ostēdat: ⁊ vt
celum auidius ascendas: tibi ista mittit. Unde Petrꝰ
rauennas in quadam ep̄la. Hec om̄ia forsitan operat̄
dn̄s: vt vexatio det nobis intellectum. Mouet turbo
vt Helias rapiatur in celū. Propter istas causas mul
te sunt tribulatiōes iustorum: in p̄s. xxxiij. Et nō time-
ant: quia Jesus semꝑ p̄sens est: sicut patet de sctō An-
thonio ⁊c̄. Malis vō incorrigibilibꝰ multiplici de cau
40 sa tales immittit vindictas. Primo vt deū ⁊ bona opa
⁊ salutem ꝓpriā fugientes reducat sicut pastor bestiam
fugientem reducit cum baculo. Sic reduxit deꝰ Jonā
fugientē eius mandatū cum baculo tempestatis. Jo-
ne. ij. Sic reduxit regem Manassen ad dei ⁊ sui cogni
tionē ⁊ vite correctionē carcer ⁊ captiuitas. ij. Paral.
xxxiij. Iste enī anteꝙ̄ miseriam ⁊ vindictā fuisset exp-
tus: fuit pessimus: sicut patet. iiij. Regū. xxj. ⁊. xxiiij.
vbi habet̄ ꝙ impleuit Hierl'm cruore innocentiū quē
effudit. A rege vō Babylonis Nabuchodonosor ca-
ptus intelligens manū dn̄i esse: penitentiā egit. Et s̄m
Hieronymū: sic a priore ꝯuersatione mutatꝰ est: vt nō
sine grandi admiratione: vitam duceret beatam: ⁊ de-
leuit idola ⁊ mala opera: que prius fecit. Intelligēs in
quit manum dei esse: benedicta sit illa manus. Sic re-
duxit filium prodigum fames. Luce. xv. Sicut enim
istis tribus vexatio dedit intellectū eosq̄ reduxit. Ita
nunc sola vexatio dat intellectum mult̄. Esaie. xxviij.
Secundo vt pigros ⁊ timidos ⁊ negligentes velociꝰ
versus celum festinare faciat: propter hoc enī nos pūs-
git ⁊ fame affligit: vt de nido corporis ⁊ peccati ascen-
damus. Sicut dicitur: ꝙ aquila pullos suos fame af-
fligit vt de nido volēt: matrem in altum sequant̄: ⁊ si-
cut pungunt̄ animalia pigra. Scit enī nos esse in pas-
su periculoso: ⁊ ideo festinare vult ne spoliemur. Un-
de beatus Gregorius. Mala que patimur nos ad deū
ire compellunt. Sicut tedia in via compellunt peregri
nos ad patriam festinare. Et non solum ad hoc vindi
ctis nos pungit: sed etiam sicut ouis ante alias ducit̄:
vt alie sequentur sine timore. Ita deus pater ante nos
christum deduxit velut ouem per viam ⁊ passum tri-
bulationis: vt qui prius trepidauerunt timore vbi nō
erat timor: videntes eum ante transire amplius nō ti-
meant transire. Dicat ergo christꝰ cum ap̄lis. ij. Cor.
j. Tribulamur ꝓ vr̄a exhortatiōe. Tertio vt rusticos
castiget. Rustici enī q̄tū ad deum sunt: qui solo timo-
re ei seruiunt. Uidentes ergo tales vindictas querunt
sic. Sancta Maria: quid intendit deus facere. Quibꝰ
respondetur: ꝙ intēdit rusticos: id est peccatores casti-
gare: ⁊ facere eos tot lachrymas pre fame emittere ⁊ mi
seria: quot risus modo emittunt inordinatos in pecca-
to. Et hoc iustum videtur: vt pluuia vindictarum ces-
set per pluuias lachrymarū. Et sicut prius in lecto in-
ordinatum duxit risum ⁊ leticiam. Ita tribulatiōe pre
uentꝰ dicat. Lauabo per singulas noctes lectum meū:
lachrymis meis stratū meū rigabo: in p̄s. vj. ¶ Quar- 41
to vt territi fugiant ad deū sicut puer fugit ad m̄rem.
Sicut enī mater habens filiū vagabūdū ⁊ leuē: ad so-
cietates illicitas euntē: placet sibi ꝙ filiꝰ suꝰ q̄nq̄ tribu
lationē sustineat: vt coactꝰ cum gemitu ad eam redeat:
cui malum ⁊ dan̄ū ostendenti: non statim vba ꝓferet
compassionis: sed increpatiōis: dicēs: nunq̄ vis in do
mo remanere ⁊c̄. Immo aliquādo mater volens filiū
corrigere: procurat ꝙ terreatur: eiq̄ placet: ꝙ aduersi-
tatem sustineat. Sic deo ⁊c̄. Job. xv. Terrebit eos tri-
bulatio ⁊ angustia. Quinto vt infirmum sanet. Me-
dicꝰ enī quandoq̄ facit ꝙ dura euacuatio sanat ⁊ eua
cuat quod prius delectabiliter sumptum fuit. Et po-
tu quandoq̄ amaro infirmitatem fugat: quam potus
introduxit delectabilis. Nota. O. iij. 4. ¶ Et licet istā 42
manum non semper sentiamus: semper tamen eam vi
demus vel auditam timemus. Deus enim summꝰ me
dicus: qui in medicina sua deficere non potest: tripli
nos medicina sanare nititur. Una quam sentimꝰ quā
do tribulationes ⁊ vindictas experimur. Alia quam
in alijs videmus: quando enim videmus malum ma
la morte mortuum: vel presens seculum cum sua ꝓspe
ritate male finientem: ad quid aliud deus nobis illius
finem videre ordinauit: nisi vt ip̄e esset nobis medici-
na. Et cuius adulatione vel malo exemplo fuit intoxi
catus: sicut patet. E. vij. 11. eius fine ⁊ putrefactione sit
postmodum sanatus: vt vnde mors oriebatur inde vi
ta resurgat. Et sic exemplum accipiamus de scorpione
⁊c̄. Et est sciēdum ꝙ s̄m Plinium. li. xj. Scorpio quā Scorpio
doq̄ parit vndecim fetus: quos quādoq̄ occidit ⁊ de-
uorat: sed sagatior ex illis dorsum matris ascendit: vbi
se securum a cauda ⁊ morsu eius custodit: ibiq̄ matrē
interficit: ⁊ fraterne cedis vltor existit. Et hoc inquit ꝓ
uide prouidit natura: ne venenata progenies nimis ꝓ-
pagetur. Modo cōsimili: vnus falsus scorpio ductor
patrie vel quocūq̄ alio vicio sicut patet. E. vij. 4. mul
tos exemplo vel verbo vel opere similes generat scor-
piones: quos quandoq̄ aliqua occasione orta destrue
re nititur: quia regnum diaboli in se diuisum est: ⁊ fal-
sus aliquādo contra falsum surgit ⁊c̄. Et se mutuo im
pediunt. Dum vō principalis falsus contra alios sur-
git: accidit ꝙ aliquando contra eum iusto vel iniusto
modo surgunt eumq̄ sua occasione confundunt: ⁊ sic
matrem cum toto veneno destruunt. Et sic fit scorpio
non solum mortuus sed etiam viuꝰ medicina. ¶ Pre- Exem̄
dicto modo videlicet per scorpionem putridum se sa-
nauit ab eius morsu heremita: qui vt fertur temtatꝰ de
muliere: quam aliquando curiose viderat. Postq̄ eā
mortuam ⁊ putrefactam intellexit: tumbam eiꝰ occul-
te detegens: de putredine ibi inuenta in panno ad col-
lum ligato: quotiens de aliqua alia temtabatur: miseri
am illam naso ⁊ oculo apponens: temtationem tali hor
rore fugauit. Ecce quomodo morsus scorpionis ꝑ scor
pionem mortuum curabatur ⁊ sanabatur. Sic quodā
modo ad penitentiam ⁊ ad compunctionē mouit. Se-
dechiam regem Ananias: qui eum prius intoxicauit
mala doctrina. Hieremie. xxviij. quia eodē anno s̄m
quod Hieremias predixit: mortuꝰ fuit: sicut dicit ma-
gister i historijs scholasticis: super quartū Regū: ver-
sus finē: ⁊ sic q̄tū ad hoc ꝙ regi Babylonis obediret
⁊ humiliaret se ad tp̄s: factus est ei in medicinā scorpio
mortuus vicz Ananias: predicti videntes alioꝝ finē ⁊
miserias timentes de cineribꝰ fecerunt eis speculum: si
cut patet. E. vij. 18. ¶ Sed deus multa talia videre no-

sunt: sicut patz. E. vij. 17. Nota etiã. G. ij. 40. cũ sequẽ
43 ti. Tertio medicina nos sanare nitit medic⁹ noster: tri
bulatiõe seu vindicta quã in futuro timemus vel saltẽ
timere deberem⁹: quãdo eñi in scripturis sanctis: vl' p
pdicatorum ora illam peccatoribus minat penam: ⁊ cor
illorum peccatis adustũ ⁊ lesum de penis illis eternis
cogitare facit: digitum adustũ igni applicat: vt calor ca
lorum: ⁊ adustio adustionẽ expellat: ⁊ ardor ardorem
mitiget. Primus vo infirm⁹ in anima: per aliquã pdi
ctorum trium tribulationum medicinã sanitati redu
ctus dicat illud psalmi. Quãtas ostẽdisti mihi tribula
tiones multas ⁊ malas ⁊ conuersus: viuificasti me ⁊ de
abyssis ⁊c. Sed heu quãdo illã tribulationẽ futurã n
mebunt: quã nunq̃ in tota vita sua viderũt: qui istas
quas quotidie experiunt quando in prosperitate sunt
non timent: solum enim quando illas sentiunt timẽt.
Alio vo tempore si in predicatiõe minas de futura tri
bulatione audiant: potius cum iudeis derident: dicen
tes illud Esa. xxviij. Manda remanda: expecta ⁊c.
Recte ad literam pphete iudeis ex parte dei penas fu
turas minabantur: quos deridebant dicentes: frequẽ
ter nobis talia mandãtur ⁊ expectamus: ⁊ non veniũt
Ita modernos derident predicatores: sicut patet. A.
xxvj. 23. vsq̃ quod pdicunt senserint: ⁊ opera ⁊ predi
cationem illorum in malam interpretant partẽ. Nec
mirum quia sic interpretabãtur facta christi ⁊ Joãnis
baptiste: ipo christo teste Math. xj. Venit inquit Joã
nes non manducans neq̃ bibens: ⁊ dicunt demoniũ
habet: quia crediderũt q per potentiam demonis tan
tam potuit sustinere abstinentiam: de tali modo dice
rent q hypocrita est. Sequitur. Venit filius hominis
manducare ⁊ bibere: ⁊ dicunt: ecce homo vorax pota
tor vini: publicanorum ⁊ peccatorum amicus: cõsimi
lia adhuc in eius notãt discipulis: eosq̃ iudicãtes ⁊c.
Et diabolus procurat q non credãt eis: sed in hoc nõ
excusantur: quod patet per hoc quod sequitur Math
xj. Si inquit in sodomis facte fuissent virtutes que fa
cte sunt in te: forte mansissent vsq̃ in hanc diẽ. Ita no
bis dici potest: q si deus fecisset omnes virtutes ⁊ om
nes ostendisset vindictas: anteq̃ demones peccassent:
que fecit ⁊ ostendit anteq̃ nos essemus vel peccarem⁹
nunq̃ peccassent: sed mansissent vsq̃ in diem hanc in
celo: quis enim credere vel opinari posset: q si deus p
amore angelorum anteq̃ peccassent fuisset mortuus: si
illos seipso tam familiariter ⁊ laboriose visitasset: eisq̃
predicasset: ⁊ penam illoꝝ eis futuram certissime ostẽ
disset: q postmodum peccassent. Immo nihil horum
eis fecit: nec penam aliquam eis futuram sciuerũt nec
aliquem damnatum audierunt. Vide. P. vj. 9. Pro
nobis vo omnes sacramẽtorum ⁊ miraculorum virtu
tes fecit: creauit redemit ⁊ recreauit: seipõ pauit: ⁊ mul
ta donauit per seipsum predicauit ⁊ certissime predixit
⁊ ostendit nobis penas eternas futuras: si mali simus
demonum etiam ⁊ aliorum penas: tam temporales q̃
eternas videmus ⁊ credimus: quis non diceret: Tales
non solum Pharaone coram quo tot fuerũt facte vin
dicte: sed non tot ostensa beneficia: sed etiam demoni
bus duriores. Ubi enim est Pharao: vel quiscũq̃ sa
racenus: qui ita familiariter tota die de gaudijs bono
rum: ⁊ penis maloꝝ ⁊ christo ⁊ sacramentis informa
retur ⁊ tribulationibus sciretq̃ se propter peccata sua
artari; qui se non corrigeret. Talibus ergo dici potest
illud quod sequitur Math. xj. Uerumtamẽ dico vo
bis: q terre sodomorum: id est sodomis: immo etiam
demonibus remissius erit in die iudicij: q̃ vobis: quia
44 nec amore alliciũtur nec verberibus inclinant. ¶ Se

ptimo vt curuos rectificet ⁊ rectificatos in rectitudine te
neat. Ad hoc enim q lignum curuum rectificet: opor
tet q dure trahatur vel grauiter opprimetur. Planta
etiam ⁊ virga rectificata inter angustias corporũ con
stricta rectitudinem conseruat: aliter vo ad pristinam
reuertitur curuitatem. Sic homo a deo in creatiõe per
naturam: ⁊ in baptismo per gratiam factus est rectus:
quia vidit cuncta que fecerat in creatiõe: ⁊ refecerat in
baptismo: ⁊ erant valde bona: quia teste Eccle. vij. Fe
cit hominem rectum. Sed heu sub onere peccati incur
uatus est: ⁊ a rectitudine quam per aquas accepit ba
ptismatis enormiter exorbitauit. Recte ergo per aquas
pluuiales: immo vindicatrices eum ad rectitudinẽ re
stringit: vel ne a rectitudine ad curuitatem redeat pri
stinam diuersis tempestatibus eum opprimit: ne iterũ
ad terrena inordinate incuruetur. Et si sic tribulatiõis
modus auertatur: ipse modus videtur dei ostẽdere in
tentionem: quãdo enim homo ad terrena incuruatur
deorsum inclinatur. Deus ergo volens facere ad mo
dum hortolani qui videns plantulam nimis inclina
tam ad vnam partem: eam recuruat ad aliam: ita q in
illa parte in qua prius fuit gibbositas: erit postea cur
uitas: ⁊ econuerso. Ita deus ⁊c. vbi fuit voluptas ⁊ p
digalitas: ibi fit fames ⁊c. ¶ Septimo vt rebellantes 45
ad pacem reuocet. Rex eñi terrenus vel domin⁹ tripli
ci modo vexat ei inobedientes: vt ad subiectionem in
eius dominiũ reuocent: camporum fructus ⁊ edificia
destruit: aĩalia captiuando. Figura. ij. Regũ. xiiij. Ab
salon destruxit blada Joab: quia vocat⁹ venire noluit
Sic vo damnificat⁹ venit. Ita imple fa. e. igno. ⁊ que
rent nomen tuũ dñe: in ps. Secundo castra eorum ob
sidet vt fame afflicti ei aperiant: quod si dico fecerint:
eos ad pacem recipit: vitam eis concedẽdo: federatos
dimittit: si vo cõtra fedus iterũ fecerint: grauı⁹ irasce
tur. Tertio personas capit ⁊ incarcerat vel occidit. Si
vo eas capere non possit: vt alij maiorem habent vo
luntatem eos persequendi: dat eos capiẽtibus: vel ma
gna dona capiẽtibus promittit: sicut patet. E. ix. 4. Et
tales solent multos habere aduersarios ⁊ tribulatiões
quia in nullo loco secure latitant: quia illi qui prius vi
debantur esse amici: postmodum ratione cupiditatis
eis erunt proditores. Istis tribus modis tribulat de⁹
eius mandatis inobedientes: quia blada destruit plu
uijs: animalia predatur mortalitate: villas ⁊ castra fa
me obsidet: diuites occidit cibo putrido qui fit de fru
mento putrido: quos vo per se non occidit alijs in bel
lis tradidit captiuandos. Populum ergo deo inobe
dientem inuenient omnia mala ⁊ afflictiões: ita vt di
cat in illo die. Uere quia deus non est mecum: inuene
runt me hec mala. Deut. xxxj. ¶ Octauo vt venenum 46
effundant peccati: peccatores eñi conditionem habent
serpentum: propter quod Joannes baptista eos vipe
ras vocauit. Luce. iij. Genimina inq̃t viperarũ: quis
vobis ostẽdit fugere a ventura ira ⁊c: quia sicut serpẽ
tes verberati venenum dimittunt. Ita isti: sicut patet
A. j. 2. Tales ergo dicere possunt illud Osee. vj. Per
cutiet ⁊ sanabit nos. Nono vt ad se redeant: ⁊ seipsos
agnoscant. Boetius in principio musice sue scribit de Exẽ
quodam iuuene: qui cum audiret quendam citharedũ
canere notam dulcem in bmolli: q alienatus est a se: ex
consilio vo Pithagore phi: cantauit in. b. quadrato no
tam asperam: ⁊ sic ad se iuuenem reduxit. Ita pspери
tas multos a se seu a cognitione sua ⁊ a statu proprie sa
lutis alienat: ideo deus tribulationes eis immittit vt
ad se redeant: sicut patet. ẽ. c. c. 40. Et. A. xx. 12. ¶ De 47
cimo vt a multis periis preseruet. Scit eñi de⁹: q sicut

sal' amaritudo carnes custodit a putrefactiõe ⁊ fetore.
Et spine frumẽta a vastatione. Ita tribulatio custodit
Exem aiam a peccati infectione. Sicut p3 p exemplũ qδ scri
bit Hieronym⁹ in ep'la ad Rusticũ de iuuene quẽ vi
dit in quodã egypti cenobio: qui nullo mõ carnis ten
tationẽ vincere potuit: nisi tedijs ⁊ laborib⁹ anxiat⁹: p
annũ eñ miserijs vexat⁹ ⁊ opprobrijs: in fine respõdit:
quõ luxuriari licet: cui viuere nõ licet. Facit ḡ de⁹ q̃tũ
ad tales in ope: qδ ore ꝯsuluit Scipio romanis. Cõsu
luit eñ ꝙ Carthaginẽ captã non destruerent: sicut p3
li.ij. de ciui. dei. c. ij. in fine: ne bello cessante exteriori: in
teriori plus destruerent: quod postmodum rei ꝓbauit
euent⁹: sicut p3. C. iiij. 9. q2 in aduersitate muri edifi
cia ⁊ iumẽta destruebant: ⁊ dom⁹ incendebant. In ꝓ
speritate vo mores honestas: corda cupiditatib⁹ ⁊ lu
xurijs cremabant: vt ergo carnis peccata fugiãt tribu
lationẽ carnis habebũt hmõi. j. Cor. vij. Vndecimo
vt eos a pena ꝑseruet alibi. Fili⁹ eñ semel verberatus
⁊ castigat⁹ ⁊ correctus non iterũ flagellat: nisi iterũ de
linquat. Ita qui hic tribulant vt purgent. Vnde tpe
tribulatiõis peccata dimittis. Thobie. iij. Non tribu
lant alibi quia nõ cõsurget duplex tribulatio. Naũ. j.
Econuerso vo ẜm Augu. qui in hoc seculo flagellari
non merebit: in inferno torquebit. Nota plures cau
sas ꝓpositũ ostendẽtes. A. iiij. Et. A. xx. 10. cũ sequen
48 tib⁹. Et. D. ix. 25. cũ sequentib⁹. ¶ Ostenso ḡ q̃re de⁹
tribulationẽ immittit bonis: quare etiã malis eam im
mittit qui vic3 ex illa corrigunt. In hui⁹ articuli vlti
ma parte ostendere restat q̃re eã deus immittat malis:
qui p eã non corrigunt. Cũ eñ non deceat deũ aliq̃d
agere in vanũ: q̃re hos frustra affligit: non tñ eos fru
stra sed iuste flagellat: q2 apud deũ sicut apud hoies nõ
solũ actus iusticie sed etiã mod⁹ ⁊ forma est obseruan
dus: q2 ad actũ virtutis ẜm phm in Ethicis suis: tria
requirũtur: vt oportet: qñ oportet: ⁊ in quib⁹ oportet.
Sicut ḡ iudex iust⁹ licet sciat ꝙ citat⁹ finalit vult esse
ꝯtumax: non min⁹ tñ eũ ante finalẽ ⁊ diffinitiuã sentẽ
tiam citari facit dilatorie: iusticie ꝓcessum ⁊ ordinẽ ob
seruãdo: quo obseruato sniam ꝓfert diffinitiuã. Ita su
prem⁹ iudex deus nos citat: beneficia largiẽdo: sic p3
A. x. p totũ ꝓ nobis dura sustinẽdo: infirmitatibus et
tribulationib⁹ ⁊ vindictis affligẽdo vt ostẽdat magnã
esse differentiã: inter ꝓcessum suũ ⁊ ꝓcessum iniustissi
mi iudicis: sc3 diaboli vl' inimici mortalis sc3 latrones
vel homicide: qui primo occidit anteq̃3 ꝑmuniat: ⁊ po
stea spoliat: de⁹ vo ecõtrario: ꝑus multas ꝑmittit pre
munitiões: ⁊ tpaliũ spoliatiões: ⁊ diuersas citatiões:
quib⁹ si se preparare noluerit: vltimo citat in morte pem
ptorie diffinitiuã dãdo sniam: sicut p3 Luce. xij. Stul
te hac nocte aiam tuã repetẽt a te: que tãto erit durior:
quãto ꝯtra priores citationes fuerit ꝯtumatior. Sicut
rex ꝑmo castrũ petit p ministros suos ad portã pulsan
do: qδ si apire noluerint: obsidet ⁊ frangit. Sic de⁹ du
rũ auarũ ⁊ crudelẽ: infirmitatib⁹ ⁊ vindictis pulsat: no
lentẽ vo apire: morte rũpit: quo mortuo põt dici ꝙ de⁹
49 dirupit petrã ⁊c̃. ¶ Pro quo est sciendũ ꝙ diuitie deli
tie ⁊ honores: ⁊ alie mũdi ꝓsperitates q̃ ꝯtinue fluunt
⁊ refluunt: etiam ꝓpter impetũ cursus sui ⁊ labilitatẽ:
ꝓpẽ quã in vno loco diu obturari nõ pñt: aque fluenti
compant. Corp⁹ vo in quo aq̃s obturare nolunt deli
tiarũ: ⁊ ciste in q̃b⁹ nolunt fluxũ impedire pecuniarũ.
Et mund⁹ in quo diu ꝯseruare nitunt: augmentũ ho
norũ stagnis vel cisternis arenosis vel dissipatis cõpa
rant. De q̃b⁹ Hiere. ij. Me dereliquerũt fontẽ aq̃ vi
ue: ⁊ foderũt sibi cisternas dissipatas q̃ ꝯtinere nõ va
lent aq̃s: qñ vo ad tale stagnũ aq̃ cõtinue fluit: ⁊ in eo
artificiose ad tps impedit: quãto diuti⁹ fuerit impedi
ta: ⁊ maior aq̃ ꝯgregata: tãto peior ⁊ ꝓfundior fit fina
liter stagni ruptura. Sic spũaliter qui pecunias in the
sauris: ⁊ q̃nto maiores delitie in corpe ꝯgregauerit: et
quãto diuti⁹ hmõi retinuerit p ꝯsuetudinẽ delitiarũ ⁊
ptinacitatẽ pecuniarũ impediuerit fluxũ: tãto peior in
morte rupta fiet: qñ ⁊ corp⁹ ⁊ cista sil' rũpent: ⁊ aq̃ flu
ent pecuniarũ: illis de q̃b⁹ min⁹ opinabat: sicut patet
A. xij. 16. Delitie vo euanescunt: ⁊ quantũ fuit in deli
tijs: tñ dabit ei tormentũ ⁊ luct⁹: ex snia dei. Apocal.
50 xviij. ¶ Sic ḡ ꝑmo de⁹ induratis tribulationẽ mittit:
vt debit⁹ ordo citatiõis an̄ sniam teneat. Secũdo idẽ
fecit ne damnationẽ suã deo imputẽt. Sicut eñ malis
dat angelũ custodem: sicut p3 ex verbis Hieronymi
A. xxij. 5. Et sicut dat grãm illis q̃ in posterũ illa abu
tunt: ⁊ finaliter dãnant: sicut p3. G. ij. 31. Ita talib⁹
tribulationẽ mittit nuncios: aliter eñ in morte: ⁊ in die
iudicij ꝯqueri possent ꝯtra deũ ⁊ dicere: nunq̃3 dedisti
mihi angelũ custodẽ vel grãm: vel p nuncios tribula
tiõis nos citasti: ⁊ fecisti illos a dextris tuis: si talia ꝓ
nobis fecisses: nõ fuissem⁹ mali. De⁹ vo volẽs ab om
nib⁹ talib⁹ blasphemie occasiones auferre: eis mittit ⁊
dat quicq̃d saluti illorũ necessariũ est: vt in die iudicij
se iustificare possit: ⁊ dicere illud Michee. vj. Popule
meus q̃d feci tibi: aut in quo molest⁹ fui? respõde mihi
Nonne hec dicere tũc poterit Iude ꝓditori q̃d feci ti
bi? nonne feci te aplm meũ: dando tibi grãm aplatus.
Sic etiam dicere poterit illis: quibus contulit magnũ
statum ⁊ dignitatem: vel in gradu ecclíastico seu secu
lari: quo abusi sunt. Sic dicere poterit oib⁹ malis chri
stianis ⁊ infidelib⁹: quos de nihilo fecit: ⁊ morte quan
tũ in eo fuit redemit: ⁊ grãm si voluissent cõtulit sacra
mentorũ: que tamen infideles non receperunt. Falsi vo
christiani illis receptis abusi sunt. Sic ergo ꝓ omnib⁹
patiendo: ⁊ oibus dando angelũ ⁊ grãm ⁊ tribulatio
nes coram omib⁹ rationabiliter se excusare poterit. Et
dicere illud Esa. v. Quid amplius debui vinee mee:
id est vobis facere ⁊ non feci? defectus ⁊ causa damna
tionis vestre non est in me: sed in vobis: quia ego plã
taui te vineã electam: oẽ semen verum: quõ conuer
sa es in prauum: vinea aliena Hieremie. ij. Et Esa. v.
sicut p3t. G. iij. 29. Ex toto ergo isto ꝓcessu patet: ꝙ ali
qui sunt sicut grana matura: qui leui tribulationis per
cussione de palea exeunt peccatorum sicut Paul⁹: qui
tactus statim respondit: dñe: quid me vis facere? Aliq̃
sicut grana minus matura tardi⁹: sicut latro in cruce.
Aliqui sicut grana putrida que nunq̃3 exeunt p ꝑcussio
ne: sicut Pharao ⁊ Herodes. Nota plura quare deus
tribulationem mittit. L. iij. arti. iij. p totum.
¶ Viso que sit dei opatio tribulantis: videre restat q̃s Ar. ix
fit tribulationis effectus: in tribulatione patientibus? 51
Circa quod primo ostendere restat: effectuũ diuersita
tem inter saluãdos ⁊ dãnãdos. Secundo diuersitatis
causam ⁊ originem. Rõne primi est sciendũ: ꝙ tribula
tio ꝯparationem habet ignis: quia sicut in igne rubigo a
ferro aufert. Ita rubigo peccati ab anima. Thobie. iij.
Peccata in tribulatione dimittis: quia etiã sicut ignis
in diuersis rebus diuersum habet effectum: quia in eo
dem igne aurum purgatur: aromata redolent: quedã
in melius mutant: sicut silex in vitru3: ⁊ mollia solidã
tur: sicut lutũ in ollam: quedam vo ibi fetent sicut sul
phur: quedã ibi fumant: sicut aquosa: quedã ibi cõsu
munt sicut stuppa ⁊ fenum ⁊ palea: ita ꝙ ignis ostẽdit
que materie sunt solide: ⁊ que nõ? que sunt vera: ⁊ que
colorata? Siquidem ⁊ denarius cupreus: qui exterius
aureus videt in igne ostendit qualis sit? Ita tribula

tione saluandi: sicut Job ⁊ Thobias purgant͂ confitē
do patiētia redolent: solidant͂ ⁊ perficiunt. Damnādi
vo murmurando ⁊ in peccatis suis ꝑseuerantes: vel
peccata sua cum Pharaone in tribulatione augentes
in illo igne fetent fumant ⁊ ꝯsumunt͂: sicut stipula an
te faciem ignis Ps. lxxxij. et sicut fenū tectorū: in Ps.
cxxviij. Et quasi stuppa collecta Ecc. xxj. Et sic patet
ꝙ medicina salutis: non eundē in omnibus habet effe
ctum. Quia dum Nabuchodonosor per flagella cor
rigit͂: sicut pꝫ. D. iiij. 7. Pharao per flagella obdurat͂.
xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor. Primus dicit͂ Joan.
xvj. Tristicia vestra vertet͂ in gaudiū. Secūdis vo di
cit͂ Job. xxiiij. Ad nimiū calorem transiet ab aquis ni
uium: cum ꝑdicto Pharaone q̄ ab aquis maris trans
siuit ad calorē inferni: quia vsq̃ ad inferos petiti illi9.
Primi eñ grano duro assimilant͂: qd̄ sub flagello nō
frangit͂: sed a palea purgat͂. Putridū vo frangit͂ nec a
palea sepat͂. Ideo primi ad modū boni grani ī horreo
celi sunt reponēdi: vbi palea que hic cum vento tenta
tionis de area eijcit͂ in ignem mittēda est eternū. Hoc
eñ eis ꝑmittit Joānes baptista Math. iij. de deo lo
quens. Cuius inq̄t ventilabrū in manu sua ⁊ ꝑmun
dabit aream suā: scꝫ ꝑ tribulatiōes: sicut mundat͂ au
rum ⁊ bladum: ⁊ cōgregabit triticū in horreū: paleas
autē ⁊ grana putrida: que sub flagello paleam peccati
52 nō dimittunt: comburet igni inextinguibili. Nec mi
rū: q2 sic dicit ps. xxxiij. dissipati sūt nec compūcti ⁊c.
de talibus loquit͂: qui vindictis dissipant͂: nec tñ ad pe
nitentiā et peccatoꝝ dimissionē pungunt͂. De quibus
dicit deus Amos. iiij. ꝙ dedit eis indigentiā panū in
omib9 locis suis: ⁊ tñ nō sunt reuersi ad eum. Or etiā
ꝓhibuit ab eis pluuiā ꝙ frumēta nō potuerūt crescē
re: sed terra sterilis ꝑmansit. Or etiaꝫ intm̄ defecerunt
aque: ꝙ venerūt due vel tres ciuitates ad vnā vt bibe
rent aquā ⁊ nō sunt sanati. Or etiā misit in eis mortē.
id est, mortalitatē. Or etiā iuuenes eorū ꝑcussit gladio
in bello scꝫ vsq̃ ad captiuitatē equoꝝ. Et semꝑ in fine
ꝯcludit. Et nō estis reuersi ad me: dicit dñs. Oēs ꝑdi
ctas vindictas expresse exercuit in nobis; hoc excepto:
ꝙ illoꝝ vindicta fuit nimia siccitas q̄ est pulchrioꝝ: q2
illo tpe hoīes tps habēt amenū ad spaciandū: ad ope
randū: ad ludendū ⁊ hmōi. Nostra vo est nimia plu
uia: q̄ turpior ⁊ pōderosior ⁊ tristior est ꝓ cordibus hu
manis. Et sicut illi iuerunt ad alias ciuitates ꝓ aqua.
Ita nos ad alia regna ꝓ frumēto. Et sicut de illis con
cludit͂ ibi. Et nō estis reuersi ad me. Ita de nobis con
cludi pōt. Et si hoc solū de nobis ꝯcludi posset: esset ali
quo modo tolerabile. Sed ꝓh dolor: nō solū dici pōt
de multis: qm̄ sic tribulant͂ ꝙ nō reuertunt͂ ad deum:
peccata priora deserēdo: sꝫ plus a deo auertunt͂ ⁊ elon
gant͂ peccata augmētando: q2 dum omī genere plaga
rum gladio fame ⁊ mortalitate, ⁊ omē genus hominū
his tribꝰ plagis percusserit: q2 maiores in diuersis bri
gis intrinsecis ⁊ discidionibꝰ inter se ⁊ bellis extrinse
cis: paupes mēdicātes fame: q2 multa milia ex illis fa
53 me interemit. Mediocres mortalitate ⁊ q̄tū ad seipos
et q̄tum ad aīalia ⁊c. Quibꝰ cōgrue loquit͂ de9 Esaie
j. Sup quo ꝑcutiā vos vltra addentes ꝑuaricationē:
quasi diceret: quo genere vindicte possum vos vltra
percutere: q̄ semꝑ sub mea ꝑcussione ad deteriora con
uertimini. Et est sensus: ꝙ in isto seculo nō restat vlte
rior ꝑcussura. sꝫ in alio: ad modū dñi terreni q̄ dissolu
tos ⁊ male se habētes in carcere liberiori ponit in carce
54 re duriori: ⁊ penis affligit durioribꝰ. Sic deus q̄ nos
de paradiso exules i hac lachrymarū incarcerauit val
le locū istū ꝓ carcere ⁊ penitētia deputando. Et certū
esse constat: ꝙ preter intentionē exultantis ⁊ incarcerā
tis est: ꝙ faciam9 nobis de carcere aliū paradisum: qd̄
si facere voluerim9: nos in grauiori ponet carcere pe
nisq̃ affliget grauioribꝰ. Illosq̃ q̄ dicunt: humiliasti
nos in loco afflictiōis: ⁊ nō obstante: ꝙ hic cooperuit
nos vmbra mortis, id est, peccatū. In illis eñ impleбi
tur illud beati Gregorij moral. li. x. Induant͂ sicut di
ploide ꝯfusione sua. Diploiden eñ duplicem vestem
dicimus. Cōfusione igit͂ sicut diploide induti sunt: q̄
iuxta reatus sui meritū ⁊ tpali ⁊ perpetua aīaduersio
ne feriunt͂ quos sua ꝑsentia mala nō corrigunt: sed ad
sequentia perducunt. De quibꝰ Hiere. xvij. Dupliti
contritione contere eos dñe ⁊c. ¶ Duriores etiaꝫ sunt 55
infidelibꝰ niniuitis: q2 illi timore pene future ⁊ tpalis
anteq̄ illam sentiret se emēdauerūt: sicut pꝫ Jone. iij.
vbi legit͂ ꝙ Jonas clamauit ⁊ dixit: adhuc quadragin
ta dies ⁊ niniue sūuertet͂: ⁊ crediderūt viri niniuite in
dñm: ⁊ ꝑdicauerūt ieiuniū: ⁊ vestiti sunt saccis: a maio
re vsq̃ ad minorē. Et deus vindictā retraxit. Sic face
ret de nobis: si penitēdo ei obedire voluerim9: sicut pa
tet. O. j. 7. Sed heu quis nunc tantā inueniret fidem
inter christianos: si quis parū ante clamasset ⁊ ꝑdixis
set mala que nuꝑ acciderūt: ⁊ apertas dei vindictas q̄
ad potentiū trucidationē: quo etiā ad famē ⁊ mortali
tatē. quis ei credidisset: q2 ex quo nec peccatū dimittūt
vel penitentiā dignā faciūt ꝓ pena tpali: quā sentiunt
nec ꝓ eterna quā timent: qm̄ hoc facerent ꝓ pena tpali
quā futurā expectarēt: cum manifestior sit vindicta q̄
videt͂ ⁊ sentit͂ q̄ que timet͂. Magna ergo est differētia
nō solū int͂ niniuitarū crudelitatē ⁊ nostrā: sꝫ etiā inter
opa. Ipsi eñ induerūt se saccis: nos induim9 nos ve
stibꝰ supbie. Ipsi ieiunauerūt: nos voluptatibꝰ vaca
mus. Ipsi a maiori vsq̃ ad minorē: int͂ nos maiores
parū curāt: sicut pꝫ. d. c. e. xxj. Ipsi timore pene tpalis
peccare cessauerūt: nos sub flagellis tpalibꝰ habentes
etiā timorē eternaliū: petā nec dimittim9: sꝫ qd̄ pei9 est
augem9. Rōnabilr̄ ergo nobis minat͂ christ9 Math. xij.
dicēs. Viri niniuite surgēt in iudicio cū generatione
ista: ⁊ ꝯdemnabūt eā: q2 penitētiā egerūt in ꝑdicatiōe
Jone. Patet ergo quō diuersus est tribulatiōis effectus
bonis ⁊ malis: q2 boni in aquis tribulatiōis ascendūt
de virtute in virtutē: q2 in eis tribulatio patientiā ope
rat͂: ad Rom. v. Patiētia aūt opus ꝑfectū habet Ja
cobi. j. Spūaliter vo mortui in ipsis descenderunt in
abyssum. ¶ Hui9 aūt diuersitatis causam inuestigare 56
oportet: ex ꝑte pedis affectionis. Est eñ de aīa seu inte
riori affectiōe: ⁊ de corꝑe sicut de circino: cui9 vn9 pes
ponit͂ in pūcto quodā vl' centro: ⁊ ali9 pes circūducit͂
vt circulū faciat: in q̄ videm9: ꝙ si pes ille interior de
ficiat ⁊ de loco suo dū alius circūducit͂ moueat͂: circu
lus seu linea illa incepta non ꝑficit͂. Ita si pes amoris:
de q̄ Augustin9. Pes me9 amor me9: imobiliter figat͂
et teneat͂ in centro. i. in deo: qui est q̄si centrū in medio:
iuxta illud ps. xlv. De9 in medio ei9 nō cōmouebit͂: et
in medio aīaliū ⁊ in medio latronū in cruce: ⁊ i medio
discipuloꝝ: quātūcūq̃ corp9 extra circūdat͂ ꝑ tribula
tiones diuersas cum illis qui circuierūt in melotis an
gustiati afflicti ⁊c. Heb. xj. circulus tñ vite ꝑficit͂: si
cut patet. J. ij. xj. Exemplū ad hoc primo in antiquis
sapientibꝰ de lysandro vicꝫ ⁊ socrate: de quibꝰ phs. ij.
posterioꝝ: vbi ostēdit quō vna ꝓprietas seu species po
test cōuenire pluribꝰ: dicit ꝙ illi in vna virtute magna
nimitatis int͂ñ cōuenerūt: ꝙ nulla fortuna exterior eos
turbare vel mutare poterat: sed eodē modo se habebāt
in ꝓsperitate ⁊ aduersitate: q2 reputabāt seipsos dignio
res ⁊ nobiliores omī fortune ꝓspera: ⁊ omnibus rebus

exterioribus: et ideo pro nulla re exteriori voluerunt turba
ri vel mutationem facere circa rem nobilioris nature.
Quia vero fortioris fuerūt nature: ideo nulla frangi po
terant fortuna aduersa: et sic nec prosperitate nec aduer
sitate turbatio cadebat in sapientē quantum ad aiam: li
cet tribulatio corpus afficiat: sicut nec corpora celestia
mutanł: propter aliqua accidentia vel turbationes que
fiunt inferius in terra. Si isti tam imobiliter ligaban
tur ancora seu pede affectionis in virtute magnanimi
tatis: quāto magis qui confidunt in dño: sicut mons
sion: nō cōmouebił: in ps̄. cxxiiij. sed nec decolorabił:
sed ad modū lauri et palme hyeme aduersitatis et esta
te prosperitatis erit folium eius viride Hiere. xvij. Et
foliū eius nō defluet: in ps̄. p̄. Quo contra mali in aduer
sitate sunt tanquam folium qđ a vento rapił Job. xiij. Et
57 quasi quercus defluētibus folijs Esa. j. ¶ Predicto mō
habuit pedem affectionis in deo fixū Job: qui quū exte
rius tribulatur: interius firmus stabat: dicens: domi
nus dedit: dominus abstulit. Job. p̄. Ecce tribulatio
exterius: tn̄ firmus manebat interius: sicut patet per
illud quod sequitur. In oībus his nō peccauit Job
labijs suis: neqȝ stultum quid cōtra deum locutus est
Super quo beatus Grego. Stulte contra deū loquitur:
qui inł flagella se innocentē dicit. Sic fixus erat Pau
lus: qui dicit ad Romā. viij. quis nos separabit a chari
tate christi: tribulatio an angustia etc̄. Et quia sic fixus
erat interior pede affectiōis: iō perfectū vite cursuȝ fecit
in deo: ipm̄ consummādo a quo principiū accepit: dicēs
illud. ij. ad Thimoth. iiij. Bonū certamē certaui: cur
sum consūmaui. Ex omnibus istis patet: q̄ causa quare iu
stus in tribulatione non cōturbabił sed perficił: est: q̄
habet pedem affectionis in deo fixam. Et q̄ hec fixio
sit huius effectus causa: ostendił autoritate beati Gre
gorij: que habeł in decretis. vij. q. j. aduersitas. Dicit
enī q̄ aduersitas que bonis votis. i. propositis: vel viris
objicił: probatio veritatis est: nō iudiciū reprobationis.
Glo. interlinearis: imo alibi dicit beatus Gregorius:
q̄ cōtinuus successus tpaliū eterne reprobatōis est in
diciū. Sequił in autoritate. Quis enī nesciat quam prospe
rum fuit: q̄ beatus apl's p̄dicaturus ad italiā veniebat:
tn̄ veniēs naufragiū pertulit: et tn̄ nauis cordis. Glo.
interlinearis. i. cōstantia aie: in maris fluctibus integra
stetit. Mali vero habēt pedē fixum etc̄. De quibus in ps̄.
xij. Qui tribulant me: exultabūt si motus fuero. In il
lo eni ludo ille cuius pes de loco in quo eum posuit mo
uetur vincitur et alius victor efficił. Sic in proposito.
Arti. x. ¶ Huic vero vltimo dicto de lucta vicȝ quā inimicus
contra nos exercet possunt qui luctā illā sentiūt objicere:
58 et querere quare deus potestatē talem ei dedit. ¶ Iterū
qui sentiūt se victos objiciūt: querētes quare deus nō
dedit eis potestatē diabolo vel tribulationi vel tenta
tioni resistendi. Vtriqȝ questioni respōdet Chrisosto.
sup Math. homel. liiij. sup illud Math. xij. Quō pōt
quis intrare in domū fortis et vasa eius diripere: nisi
prius alligauerit fortē. Ex qua respōsione nō solū patȝ
quare deus nos quibuscūqȝ tribulationibus alijsve vexa
ri permittit: et quō eas vincere poterimus si voluerimus.
Prime questioni respōdet sic. Dicis inquit vt quid talē
potestatē deus diabolo dedit. Et respōdet: si ille sedu
ctionis potentiā nō accepisset: tu probationis mercedeȝ
nō acciperes. Omnis autē seductio nec pōt seducere: nisi
habeat boni colorem per qđ videał bonū esse qđ ma
lum est. Omē vero malum voluit deus latere sub colore
boni: et omē bonū voluit esse sub caligine obscuritatis
vt nec bonū sine labore inuenias: nec malū sine labo
re caueas: negligens autē nec bonū inueniat: nec malū
inuadet. Nota. T. j. xj. Secūde vero obiectioni respōdet
ibidē: sic persuadendo: vt cū diabolo et omi tribulatione
fortiter pugnādo cōgrediamur: nec in quantum debent hostē
timere fortē: qui principē habēt fortiorē: nam si contendi
mus cum eo: manifestū est q̄ fortiores illo sumus: si aūt
negligimus ille fortior inuenił. ¶ Qui ergo sub tali tentati 59
one vel tribulatiōe succūbunt et turpissima cōmittunt:
si hoc deo imputāt vel constellationi vel cōplectioni quā
deus fecit: sicut Adam qui dixit: mulier quā dedisti mihi
dedit mihi et comedi: mentiuntur: quia non in deo sed
in ipsis defectus inuenił: qui vincere possent si vellēt etc̄.
Beatus Grego. in dial'. qualis quis apud se lateat: illa 60
ta cōtumelia probat. ¶ Iterū objicił contra p̄dicta. s. eni.
e. x. xix. dictū est q̄ plures tempestates et vindicte istis
accidūt tēporibus quam antiquis: sicut patȝ de mortalitate aialiū.
Sed cū peccatū sit oīm vindictarū causa: videł q̄ ań ad
uentū christi: quū parū fuit nisi peccatū: plures debuerint
fuisse vindicte: modo enī multiplicanł taȝ boni quam in
tercessores tam in celo quam in terra. Huic rn̄det Aug. de
doctrina christiana: dicēs, causam esse quare plures sunt
modo tribulationes: quia modo seruus scit voluntatē
dñi sui: et non facit eam: ideo plagis vapulabił mul
tis Luc. xij.
¶ Ex quo dñi dicto: articulus inferł vndecimus: q̄ vi Arti. xj.
delicet omes tribulationes iuste patimur: eo q̄ dei vo
luntatē scimus et nō facimus eam: hec aūt iusticia in 61
cludit: tam ipm̄ deum vindictas accipientē: quam ipsum
actum et modū: quo ipsas accipit. Primū patȝ: quia sicut
rex a sibi rebellātibus et crimen lese maiestatis cōmittēti
bus iuste punire: et omnia auferre pōt: et fructū arborū
et camporum: hoc enī faciēdo vel iuste punit nos pro com
missis sicut iudex: vel misericorditer a nobis infirmis
aufert nociua sicut medicus. In hoc ergo facto vniuer
se vie dñi misericordia et veritas: in ps̄. xxiiij. Secundū patȝ:
quia factū in se iustum est: q̄ ille qui a se fugat sanitatē vi
tam et pacē scȝ christū q̄ moriał cū filijs et amicis et aia
libus suis: et q̄ bellū habeat et nō pacē: quia a se fugauit
defensorē suū. Tertio etiā in modo iusticia ostēditur:
votum enī solēne in baptismo factū frāgimus: et promis
sa nō tenemus: sed testes falsificamus: et ideo aquis et inun
dationibus iterū nos baptizat: semina et prata et sata sub
mergendo. Sic ergo patȝ q̄ oīa iudicia tua iusta sunt
Thobie. iij. ¶ Licet ergo quū affligimur causas determi 62
natas et claras nō videamus: cogitemus q̄ iustus iudex
nihil iniustū circa nos agit vel agere sinit quin aliquē
iusticie effectū inde producet: cogitemus q̄ palea est vel
circa cogitatiōes vel locutiōes vel operatiōes seu omissio
nes: et si forte nos lateat: quia si diuites paleā nō haberēt
superbie et cupiditatis: nequaquam illos in bellis aduersari
orū flagellaret gladijs. Si mendicātes nō haberēt pa
leam vel rubiginē q̄ raro ieiunant vel ad ecclesiam ve
niūt propter missam vel deuotionē nisi ad petēdū elemo
synā in ostio ecclie: hoc apte in ope ostēdūt: quia vbi diui
sio debet fieri pecunie: multitudo pauperū conueniet et
concurrit. Et si melior p̄dicator terre ibi p̄dicaret vix cō
currēt tres et eis. Qui etiā sm̄ leges ecclie nō viuūt: in
matrimonijs: nec pro fornicatiōe coniungūł qui sūt vagabū
di et nesciuł verū ducta ab eis vxor sit an nō: q̄ etiā fu
res sunt et latrones: et sic nisi aliqd horum esset: nequaquam to
tiens fame eos deus occideret. Nota de hac materia.
A. x. 10. Et. A. vj. 2. et. 10. Istam ergo dei iusticiā cogi
tantes nō contradicamus cum Petro dicēte Joan. xiij.
Non lauabis mihi pedes in eternū: sed patiēter susti
neamus dicētes: q̄ sequił. Dñe nō tm̄ pedes. i. nō tm̄
punias peccata cordis et affectiōis: sordes a corde aufe
rendo: sed et manus et caput. id est opera et quinqȝ sen

fatum: qui principaliter in capite viget: quia qđ facit:
nescimus modo: sciem⁹ aūt postea qñ clare videbim⁹:
quō totū pro nostra egit vtilitate ⁊ tunc dicemus illud
Ps. lxxxix. Letati sumus p diebus: qbus nos humi
liasti: annis qbus vidimus mala: modo nō multū le
tant: cūm nesciūt. Sic nec ille in carnoto. B. iiij. 7.
Arti. xij. ¶ In ista aūt sancta mgři ⁊ discipuli collatione infert
nō solū duodecim⁹ articulus: sed eiusdem articuli ne
63 cessitas. In hoc enī q discipulus ait. Dñe non tm̄ pe
des ⁊c. instruimur in tribulatiōe ad patientiā. In hoc
vo q dicit magister: nisi lauero te ⁊c. ostendit tribula
tionis ⁊ patientie necessitas: q: licet lauet exterius: nisi
intus assit patiētia: et tali lotione nō mundat: q: deus
sine nobis nos nō iustificat. De talibus enī dī Mat. p.
būs mūdans nō faciet mūdū. Requirit ergo ad hoc
q tribulatiōe mundemur: interior patiētia ⁊ humilis
acceptatio ad minus cōcomitant. Circa quā quattuor
ostendere restat. Primo q nō est murmurandū cōtra
tribulationē quā deus videt p se immittere. Secūdo q
nec etiā cōtra tribulationē vel psecutionē quā p alios
immittit vel sinit immittere. Tertio murmurantiū ↄ
aliqđ pdictoꝝ similitudo. Quarto periculū ostēdetur
Primū patet: quia sicut arbor si intellectū haberet nō
murmuraret cōtra eū: qui ei aufert ramusculos et ra
mos nociuos: qui eius impediūt ascensum. Nec infir
mus sapiens cōtra medicū qui errare nō pōt: si p ei⁹
sanitate potū dat amarū. Ita nec nos cōtra deum ⁊c.
sed grās agere exemplo Senece qui ait: grās ago infir
mitati mee: q nō sinit me posse qđ nō licet. Nota para
bolā ad hoc de duobus vicinis: quoꝝ vnus q ad oēm
fortunā se posuit in ordinatione dei. Alter vo semper
voluit diuinare: seu ordinare voluit: quale tp̄s seu for
tunā habere desiderabat. Et cōtrariū accideret graua
retur. Primi vo hominis ager et prom: ptuaria erant
plena: secundi vo ecōuerso: pluribus vo de hoc miran
tibus: respondit sapiēs. Non est mirū: q prim⁹ abun
dat: q: semp habet vel pluuiā vel siccitatē vel q̄le tp̄s
desiderat: quia quicquid deus mittere sibi voluit desi
derabat. De alio vo nō est mirabile: q: vult sapiētior
deo esse. De cōditione istius secūdi sunt q̄si ōmes mo
derni: imo peiores: q: ille cōtentabat: qñ habuit qua
le tempus voluit. Isti nulla ↄtentant fortuna: s semp
murmurāt qualitercūq deus ordinauerit ⁊c. Meli⁹
ergo esset oēm fortunā patiēter tolerare cum primo pre
dictoꝝ: ⁊ cum Paulo dicente: ad Phil. iiij. scio abun
64 dare ⁊ penuriā pati. Secūdū patet: q nec est murmu
randū cōtra illos: q ex dei iussu vel pmissione nos tri
bulant: q: teste aplō, ad Heb. xij. Et Joan. in Apoc.
iij. quē diligit castigat: flagellat aūt oēm filiū quē reci
pit: vel p se vel p aliū: qui est q̄si virga. Sicut s filius
irrōnabilit maledicit mgřo ⁊c. q: pater ordinauit ⁊c.
Sed dicent: nō est voluntas dei q mali sic alios affli
gant: taliaq dāna ⁊ iniurias inferūt: s cogitent tales:
q talia nō pmittit ↄpter flagellantiū bonitatē: s ↄpter
flagellatoꝝ vtilitatē. Sicut aurum qđ exponit igni vt
purget ⁊c. ⁊ ppłm negligēter agentē: serpentibus Nu
meri. xxj. Ita exponit suos in hoc deserto tyrānis ⁊c.
qui sm Aug. sūt serpētes: q cruciauerūt martyres ⁊c.
Non s gaudeāt affligētes: nec doleāt afflicti: q: sicut
nec est ad ignis vtilitatē ⁊c. q: ad nihilū deducet tribu
7 lātes nos Ps. lix. sicut pz de Pharaone ⁊c. Exo. xiiij.
Et sicut patet Danielis. iij. vbi legit q virga verbe
rātis. id est. q fornacē incenderunt combusti sunt. Sic
ergo dum alios quasi candelam emungentes: vt cla
rius lucere possit: nō solum digitos ↄpaios sed totum
corpus ⁊ animā comburūt. Tribulatos vo secum re
gnare faciet: vt sit qlibet illoꝝ particeps in tribulatio
ne ⁊ regno Apocal. j. ¶ Sicut ergo pdicta insensibi 65
lia si ratione haberēt: contra instrumēta nō murmura
rent quibus pficiunt: sic nec nos ⁊c. Sicut nec christus
qui cum pateret non cōminabat ⁊c. j. Petri. ij. Et licet
ista patiētie fortitudo oībus sit necessaria: tamē psō
nis magni status est multo necessarior: quia sicut vide
mus q licet inferior mūdi pars oīm vento moueatur:
superior tamē pars ordinatior et oīm tumultu et tem
pestate caret: ⁊ motu suo ordinato īferiora iuuat: ⁊ fru
ctificare facit. Sic quātūcūq inferiores carnales ⁊ su
perbi inter se tonēt ⁊ fulgura emittēt malicie ⁊ odij et
mutui tēpestatibus se turbent: supiores tamē rectores q
ad modū corpoꝝ celestiū regere debent inferiores oīm
tali motu carere debēt. ¶ Et sic patiēter sustinēdo tri 66
bulationē accipe doctrinā Pauli ad Romā. xij. Noli
vinci a malo tribulationis vel psecutionis: sed vince i
bono malum. In quibus tria: strenuitas imposita: secū Bonum
ditas apposita: peruersitas apposita relucēt. Primū in Malum
actu laudabili: quē hortat vincere. Secūdum in obiecto
delectabili q demonstrat in bono. Tertiū in aduerso
terribili: qđ ↄpinat malū. De primo. j. Joan. v. Omne
qđ natū est ex deo: vincit mundū. Ecce quō boies ce
lestes ex deo nati: vincūt mundū. Propter enī electoꝝ
conscientie ⁊ cordis bonitatē: p secūdo electis oīa co
operant in bonū: ad Romā. viij. Et tunc ad sic dispositū
tū in anima dicit: pro tertio Soph. iij. non timebit ma
lum vltra: quia deus est in illo: qui ↄsolat nos in oīm
tribulatione nostra. ij. Coꝝ. j. ¶ Quo contra de malis 67
dicit ad Romā. ij. Ira: indignatio: tribulatio ⁊ angu
stia ⁊c. Ecce mali inferiorē partem mundi occupātes:
sm carnē delectabilia diligentes. Nota. P. j. 7. cū se
quentibus. ¶ Sed boni dicere possunt: sed ⁊ gloriamur in 68
tribulationibus. Nota de huiōi hominibus. A. xxviij.
38. Et. C. j. 14. Et. F. j. 24. Et. L. j. xij. Assimilant er
go freneticis ⁊ voluntarijs ⁊ fatuis. Primi semp labo
rant p morte sibi appropinquantiū. Secundi diligūt
eis cōtraria. Nota leprosi vel alterius languidi infir
mitas: que a deo imponit nō credit minus esse meritō
ria: q publica penitētia vl' alia cum cilicio ⁊ lorica fer
rea si patiēter sustineat. ¶ Contra tribulationes mur 69
murantes assimilant vasi vacuo: qđ percussum sonat
Sic vacuus grana in tribulatiōe ⁊c. ¶ In illo ergo iu 70
dicio patebit: q tales assimilant metin: quia sicut fer
rum illud in se durū: malleū sua duricia repellens bis
percutit ⁊c. Sic indurati hic ⁊ in futuro ⁊c. de quibus
Job. xlj. stringet q̄si malleatoris incus. Nota. D. x. 3.
¶ In quo notat quarta pars huius articuli. Pro q est 71
sciendū q sicut lapis ex intētione malleatoris: in altū
qñq disponit locum: si nō frangat: si vo frangat: loco
caret disposito. Sic in ↄposito ⁊c. Item sicut vasa figu
li ex eius intentione in ignē ponunt: vt apta fiant ⁊c.
Sicut ergo figuli vasa probat fornax: ita homines iu
stos ⁊ iniustos tentatio tribulationis Ecci. xxvij. vt q
ignē tribulationis patiēter sustinēt: ponant in aula ce
li: ⁊ alij qui frangunt: ponant in lutum inferni.
¶ Et istis duobus vltimis articulis vicz vndecimo et Arti. xiij.
duodecimo: quia et quo oīs tribulatio quā patimur
est iusta: sicut ostensum est in articulo. xj. ↄpter iusticiā
sequit q contra nullam iustā tribulationē est murmu
randū sicut ostensum est in. xij. Ergo a multo fortiori
habendo respectū ad predictā iusticiā a nullo ↄposito
vel opere ↄpter tribulationē vel psecutionē est cessan
dum. Ad hoc habent exempla ⁊ scriptura. Exemplū
enī in natura. Arbor bene radicata: de quo. A. xviij. 3.
vento ⁊ impulsibus nō ↄsternit: nec a crescēdo oīno

cessat:nec vigorem vel fructum amittit:de qua Hiere
mie.xvij. Benedictus vir qui confidit in dño ꝛ erit do
72 minus fiducia eius. ¶ Rosa etiam a crescendo spinis
eam circũdantibꝰ nõ impedit. Sed heu nõnulli cõdi
tionem sequunt solsequij:qd sole p̄sente se aperit:solis
vo caloribus recedẽtibus clauditur: ꝛ pulchritudinẽ
priorẽ nõ ostendit. Ita etiam patet de ꝓsperitate ꝛ ad
uersitate. Secundũ exemplũ est in arte. Nauta ꝓpter
ventum tediosum nõ statim redit. Tertiũ exemplũ in
viris illustribꝰ: quoꝝ vita a sufferentia aduersitatis in
sacra scriptura ꝛ aliqs scripturis autenticis cõmendat
Job.p̄. Diuersos tribulationis nũcios audiẽs:patiẽ
73 ter respõdit dicens. Dñs dedit ꝛc̄. Et nos debemus
diuersos tribulationis nũcios grãter recipere: sicut
paupes scholares:promotionẽ in curia romana expe
ctant gaudenter. Sic Thobias a bono incepto ꝓpter
aduersitates nõ cessauit Thobie.ij.et.iij.nota tertium.
Sic nec Martinũ beremitã diabolus a bono ꝓposito
Exm̃ impedire potuit. De quo scribit beatus Grego. in li.
dial.ꝙ diabolus tribus annis in forma serpentis iu
xta eum cubauit: vt tali eum horrore de cella eijceret:
nec tamen preualuit. Omẽs isti ostenderũt se esse fra
tres christi: ꝛ sanctoꝝ: quia Eccl.xl. scribit: ꝙ fratres
in adiutoriũ in tpe tribulationis. Hos ergo exemplo
ante oculos habentes: qui sunt opprobrijs in tribula
tionibus spectaculũ facti:ad Hebre.x.hortatur Pau
lus:ad Eph.iij. Peto per fidem eius. id est.christi: ne
deficiatis in tribulationibꝰ: hec scripsimus vobis: in
tribulatione et impetu:qui superuenit nobis in istis an
nis.ij. Machab.p̄.

V.j. Veritatis. Primo ostẽ
ditur distinctio vtilitas ꝛ necessitas. Se
cundo ꝙ omẽs tenent veritatẽ libere ꝓ
nunciare ꝛ defendere. Tertio quõ veri
tas parit odiũ ꝛ persecutionẽ. Quarto qualiter ꝓpter
hoc veritas frequẽter perit: ꝛ quibꝰ rebus tales assimi
lantur:qui quacũqȝ de causa: viam deserunt veritatis.
Quinto que sit veritas apparens ꝛ nõ existens: ꝛ qui
bus rebus assimulant illi qui talem habent ꝛ ostendũt
veritatẽ. Sexto quãta sit vere ꝛ existẽtis veritatis raritas.
Arti.j. ¶ Quantum ad primũ veritatis duplex dat distinctio:
quarũ vna habet. V.viij.12. Alia vo dr̃ esse Hieros
1 nymi:q̃ veritatẽ vite:iusticie:vel scripture. Quarũ prima
consistit in debita regula rõnis: subijciẽte passiones et
corporis motus ipsi rationi. Secũda consistit in ordi
ne ad alios: ꝛ est necessaria in iudicibus et p̄latis ꝛ pre
dicatoribꝰ: qui habent alios regere vel docere: vt per
illam nemini parcant:ad modum leonis: qui etiã por
tanti ei cibuȝ nõ parcit:loquimini ergo veritatẽ vnus
quisqȝ:ad Eph.iiij. Tertia importat ordinem omnibus
exquirentibꝰ veritatẽ. Sic ergo omẽs vie tue veritas.
2 ¶ Istius vo triplicis veritatis magna est vtilitas. Pri
mo quia a pena liberat. Secũdo quia ad vitam ducit
immortalẽ. Primũ patet: quia sicut pueri in scholis le
ctionem suam repetendo: ꝛ ipsam veraciter reddendo
a verberibus liberant. Ita repetendo ꝛ opere reddens
do veritatẽ mandatoꝝ dei: de quibꝰ in Ps.cxviij. oĩa
mandata tua veritas: a penis liberant inferni. Joan.
Exm̃ viij. Agnoscetis veritatẽ: ꝛ veritas liberabit vos. Se
cundum elicit ex verbis Zorobabel.ij. Esdre.iij. vbi
cõtinetur: ꝙ rex Darius questionẽ ꝓposuit tribus cus
stodibus corporis sui: quid de tribus fortius videret:
rege scilicet vino ꝛ muliere promittens munera ꝛ ho
nores ei qui sapientius respõderet: quoꝝ primus dixit
regem esse fortiorẽ. Cum enĩ homo p̄cessit ceteris ani

malibus: rex preest hominĩ: ꝛ ad nutum eius omnia
fiunt. Secundus autẽ pretulit vini fortitudinẽ: quia
cum homo non p̄cesit ceteris nisi animi fortitudine: vi
num superat ipsaȝ animi fortitudinẽ. Zorobabel vo
mulierem fortiorẽ vtroqȝ asseruit: nam regibus ꝛ eis
qui vites plantant: mulieres vitam conferũt ꝛ alimo
niam: ꝛ ad robur vsqȝ perducũt: sup hec omnia verita
tem dixit esse fortiorẽ que immobilis est ꝛ sempiter
na: quia scilicet ad vitam ducit sempiternã: in quo eiꝰ
maxime ostendit fortitudo et vtilitas: quã experient
quãdo eis morientibꝰ dicet illud Esa.xxvj. Ingredia
tur gens iusta custodiens veritatẽ. ¶ Est enĩ maxime 3
necessaria. Primo in omnibus dictis ꝛ factis. Secũdo
in omni amicitia. Primũ patet: sicut pellis sine lr̃a: aut
cera sine impressione nullaȝ facit fidem. Sic nec homo
in dictis suis vel factis nullam facit fidem sine verita
te: quia ostensa sunt repugnare veritati Job.xxj. Se
cundũ patet ex dicto Tullij de amicitia. Cuius inquit
aures clause sunt veritati: vt ab amico verũ audire ne
queat: huius salus desperanda est. Scitũ est enĩ illud
prouerbiũ Catonis: multo melius de quibusdã acer
bos inimicos mereri: q̃ eos inimicos qui dulces vi
dent illos sepe verum dicere: hos vo nunq̃: nulla est
hec amicitia cum alter verum audire nõ vult: ꝛ alter
ad mentiendũ paratus est. His ergo necessitatibꝰ cõ
pulsus: dicat quilibet illud Prouerb.viij. Veritatem
meditabitur guttur meum.
¶ Ipsam aperte pronũciando ꝛ defendendo et si ne Arti.ij.
cesse sit pro ipsa grauia sustinendo. Primo enĩ debet q̃
libet veritatẽ libere ostendere: nõ tñ iudices animarũ 4
in his que ad regimen ꝑtinent animarũ: sicut ostẽsum
est. C.vj.10. vel etiam iudices alij: sicut ostensum est.
J.ix.4. vbi etiam plura ostensa sunt veritatis impedi
menta. Sed quo ad omẽs. sicut patet. T.ij.3. Et hoc
sine intentione vindicte. Cuius intentionis signũ est:
si eque peccatũ reuelat familiaris ad correctionẽ sicut
alterius. Si vo peccatũ familiaris celat ꝛ alterius re
uelat: signũ est ꝙ illud sinistra ostendit intentione: et
certum est ꝙ amicũ carnaliter ꝛ non spũaliter diligit:
nec illius sequit exemplũ: cui dicit Luc.xx. Nõ respi
cis personam hominũ: sed viam dei in veritate doces.
Debent enĩ omẽs veritatẽ defendere: quia qui verita
tem nõ defendit vel non ꝓnunciat: proditor est verita
tis. xj.q.iij. nolite timere. Et non tñ proditores sunt
apud deum: sed etiam miseri quo ad mundũ. Unde
Crisosto.sup Math. Si ꝓpter timorẽ mortis tacere ve
ritatem impietas est: quomõ non est maior impietas:
ꝓpter miserũ ventrẽ ꝛ vani honoris spem tacere veri
tatem: meliorẽ facere gr̃am panis ꝛ honoris q̃ gloriã
veritatis. Sicut ille de quo Prouerb.xxviij. pro buc
cella panis deserit veritatẽ. Quoꝝ impietas in hoc pa
tet: ꝙ ipm̃ vendunt: qui dicit Joan.xiiij. Ego sum via
veritas ꝛ vita: sicut ostensum est. A.xiiij.13. Ergo ve
ritas est ostendenda: ꝛ ꝓ veritate etiã si necesse sit gra
uia sunt sustinenda: quia sicut dicit decretum sumptũ
ex verbis Grego. Melius est pro veritate pati suppli
cium: q̃ pro adulatione accipere beneficium. xj.q.iij.
nemo peritorum ꝛc̄.
¶ Hec vo veritas in opere ostensa frequenter odium Arti.iij.
parit ꝛ persecutionẽ. Circa cuiꝰ articuli declarationẽ.
Primo ostendit in quibꝰ veritas odium parit q̃tum 5
ad illos: qui ꝓpter veritatẽ ad inimicitias cõuertunt.
Secundo quibus rebus veritas in illis assimulatur.
Tertio quomõ alij contra quos huiusmodi exercent
inimicitias per veritatẽ illos fugare debẽt. ¶ Quantum
ad primũ in illis odium parit: qui imitatores sunt me

deorum: quibus veritas dixit Joan. viij. Me queritis in
terficere: hominē qui veritatē locutus sum vobis. Jn
quibus sicut bubo nō amat lucem solis: ita nec lingua
fallax amat veritatē Prouerb. xxvj. Qui etiam imita
tores sunt diaboli: de quo dicit Joan. viij. Jn verita
te non stetit ab initio: ⁊ veritas in eo non est. Ex cuius
imitatione ⁊ doctrina sui veritatē fugiunt: ⁊ veraces a
se vbi possunt fugāt ⁊ persequunt: etiam quantūcūq;
fuerint eis prius familiares: more luporū qui lupū in
ouem cōuersum persequunt: ⁊ more latronū qui sociū
ad fidelitatem cōuersum inuadunt et spoliant. Sicut
patet de Paulo: qui q̄diu lupus fuit: iudei nō p̄seque
bantur: sed ipsum ouem factū: omnes terra mariq; p̄se
quebant. Et hoc est qd ait: ad Gal. iiij. Inimicus fa
Exm ctus sum vobis: verum dicens. ¶ Hanc multorum cō
ditionē quidam considerans: cuidam seruiēti magno
dn̄o ⁊ allegant q ab eo recedere nō potuit: consilium
dedisse fertur: q veritatē ei diceret: ⁊ cito licentiā obti
neret: qd cum fecisset: infra quindenā licentiatus fuit.
Quo facto veritas ostendit dicti Senece. Si inquit in
clientulū felicis hominis potētisq; perueneris: aut veri
tas aut amicitia perdenda est. Sed q multi tales diui
tibus desunt: patet per eundem. Cum inquit diuites
omnia habeant: vnum eis deest: scilicet qui dicat verita
6 tem. ¶ Secundum ad illos vo veritas assimilat aque be
nedicte: quia sicut omnes p̄pinquius accedunt: dum il
la datur: quia ipsam libenter accipiūt: ⁊ clamāt ipsam
petentes: sed si copiose aspergant illi idem murmurāt
dicentes: satis satis est. Ita est de illis qui veritatē cō
mendant ⁊ veridicos: ⁊ ore in agendis veritatē petūt:
que tamē si eis fiat vel dicat murmurāt: ⁊ ipsam nolūt.
Morem in hoc habētes iudeorum qui veritatem incarna
tam in terris apparentē: multū desiderauerūt: habitam
tamē audire noluerūt: sed faciem suam auerterūt. Sic
isti de quibus verificat illud. ij. Timoth. iiij. a veritate
quidē auditū auertent ⁊c. ¶ Dum vo multi circa ve
ritatem in scientijs ⁊ alijs agibilibus acquirendā mul
tum laborant ⁊ multū expendūt: sicut patet de multis
qui circa studium veritatis quasi totam vitam suam
expendūt: quā tn̄ acquisitā ⁊ ostensam nōnulli paruis
pendūt: potest dici q de oibus virtutibus vel rebus bo
nis veritas est: que cum maiori odio ⁊ opprobrio ⁊ dā
no tpali expendit ⁊ ostendit. Sed veritas deus tales
a se fugat: sicut lux bubonē in morte videlicet: quādo
illi quasi bubones in tenebras ponent exteriores: qui
hic veracibus p̄ualuerūt p̄pter causas tactas. f. j. arti.
ij. Tunc dicent: sicut illi. ij. Esdre. iiij. Magna est ve
ritas et preualet: quoniā finaliter sup omnia vincit ve
ritas. ij. Esdre. iij.
Arti. iiij. ¶ Sed heu p̄pter pretactas ⁊ alias causas hitas in vi
ta ista frequenter perit. Circa cuius articuli declaratio
nem. Primo ostendet que sit causa precisa: quare mul
ti veritatē deserūt. Secūdo quibus rebus dissimilan
7 tes assimilant. Tertio a quibus cōuincunt. ¶ Quātum
ad primū: vna causa est inordinatus amoris appetitus
et hic inuenit in his q̄ vecordes sunt veritatis defenso
res. Isti nāq; tepedi veritatis defensores videntes q ali
ter est in arte anime atq; aliter in omnibus alijs artibus:
quia in omnibus alijs veraces diligunt operarij. Jn arte
vo anime tales contemnunt ⁊ odio habent: ⁊ q adulato
res honorant ⁊ ditant: ab his q̄ sicut dicit ad Rom. j.
Veritatē dei in iniusticia detinent a veritate declināt:
ne damnū incurrant vel lucrū habeant. Alia causa est
similitudo: quā veritas videtur habere cum iniusticia
et hanc habent duri domini ⁊ eorum ministri qui dicunt
de excessibus et grauaminibus in dominio suo: q iuste
fuerint. Et falsi mercatores ⁊ vsurarij: qui dicūt idem
de malo lucro: ⁊ custodes carcerū de his quos affli
gunt vt aliqua eis dentur: ⁊ sic de alijs. Omnes isti et
his similes offendunt quādo eis veritas dicit: siue in
confessione siue extra. Et specialiter quādo mentio fit
de restitutionibus: quia primi. id est domini veritatē se ha
bere in iniusticijs suis dicūt: eo q cōsuetudinē p ipsis
habent: quorum factum ⁊ dictū reprobat. C. viij. arti. v.
¶ Mercatores vo dicūt: sensus habuit: ergo nō decipi
mus eum. Vsurarij autē dicunt q auantagiū habere
possunt de rebus suis: ⁊ vtinā haberent auantagiū et
non damnum. Nota optime de talibus. A. xxvj. 13.
Alij vo vicii veritatis defensores videntes q p̄dicti
et his similes a veritate auditum auertent: ad fabulas
autem cōuertunt. ij. Timoth. iiij. Et q irascunt cōtra
veraces ⁊ dona solita vel sperata subtrahunt: ⁊ q per
tentes veritati diliguntur: veritatē aliquoties in con
fessionibus ⁊ predicationibus ⁊ alijs locutionibus et consi
lijs dimittūt: ita q causa est: tam in illis quibus fit adu
latio: q̄ etiam in adulatoribus: quare in mundo ⁊ cir
ca dominos modernos ⁊ diuites nunc pauciores sunt
veraces ⁊ fideles q̄ esse solebant: quia sicut dicit Pro
uerb. xxvj. lingua fallax nō amat veritatē. ¶ Quantū 8
ad secundā partem huius articuli. Illi p̄pter causas
huiusmodi dimittunt dicere veritatem vel facere vbi
illam dicere vel facere tenentur. Primo assimilant illi Exm
idolo: de quo est famosum exemplū Valerij: qd cum
daret respōsa de amissis vel furatis: in quadam ciuita
te: quidā latro ad ipsum veniens: dixit: q eius caput
frangeret: si ipsum reuelaret. Com ergo postmodum
lesus latronem indicare nollet respōdit causam istam
dicens. Tempora mutant: homines deteriorant: ⁊ q̄
vult dicere veritatē frangitur sibi caput. Quomō etiā
tempora mutant: ostensum est. T. v. 16. cum sequētis
bus. Christiani vo non deberent idolo assimilari: sed
Paulo qui dixit ad Roma. ix. Veritatē dico in christo
nō mentior. ¶ Sed heu nōnulli secūdo assilant idolo Exm
egypti: de quibus Aug. de ciui. dei scribit: q egyptijs vo
lentibus deificare Isim ⁊ serapim: cum multi contra
dicerent ⁊ obloquerent: posuerūt iuxta eos idolū ha
bens digitum super os: in signum q tacerent vel pu
nirentur. Isti idolo assimilant: nō solum predicti qui
veritatem dicere nolunt: sed hi qui faciunt ne alijs ve
ritatē ostendere audeāt. Sicut sunt iniuriosi ministri
dominorum: p̄pter quorum timorem ab eis damnificati nō
audent veritatem dominis suis ostendere. Sicut sunt
superiores religiosorum prelati: qui puniunt ⁊ silentium
imponūt: vel alij qui procurāt q silentiū ⁊ predicatoris
bus arctatio imponat ei qui contra potentiū loquit sup
biam ⁊ vanitatem. Quilibet nāq; talis iuxta potentē
superbum est quasi predictū idolum iuxta Isim ⁊ Se
rapim: quia sicut illud fuit defensor illorū deorū. Ita
tales sunt defensores dominorum: qui nō acquieuerunt
veritati: ad Roma. ij. ¶ Tertio cuidam assimilantur 9
mimo. de quo fertur: q cum ianitor cuiusdam domini
cuius aulam intrare voluit vt comederet: quereret cū Exm
quo domino esset: ille respondit: q cum deo: senescal
lus vo vel dominus ianitori respondit: q nisi aliū ha
beret dominū: illuc nō intraret: qui cum hoc audiret
dixit se esse cum diabolo: quo audito hilariter recept⁹
fuit: quia bonus socius erat. Sic tales qui videntes: q
in curijs ⁊ comitatibus ⁊ falsorum hominū societatibus eius
vilipendit: si cum deo fuerint: qui est veritas: ad falsita
tis ⁊ diaboli cōuertunt dominiū: ⁊ omnes peccatores
qui delectatiōes ⁊ lucra habēt in seruitio diaboli: hoc
faciunt opere: qd ille dixit ore: de quibus ad Roma. j.

Cōmutauerūt veritatem dei in mendaciū: ꝛ seruierūt
Exē creature potius ꝙ̄ creatori. ¶ Quarto non tn̄ cuidam
assimilanᷣ stulto: sed sunt illo stultiores ꝛ timidiores:
de quo ferᷣ: ꝙ quia domino suo narrauit facta familie
que faciebant in absentia domini in comedendo et bi-
bendo ꝛ furando ꝛ huiusmodi: fuit per quendā de fa-
milia bene verberatus: qui ad singulos ictus dixit: qn̄
dominus aliquid querit a te: dicas ei fatuitates: et nō
veritates de rebus visis. Cum ergo dominus iterum
ab illo talia quereret: ꝛ ipse staret attonitus ꝛ timidus
et nihil responderet: ait dn̄s: dicas mihi veritatem au-
dacter: q̄ statim vt veritatē ei nominauit: incepit flen-
do clamare et dicere: o domine nunꝙ̄ nomines mihi
illud: quia veritas est peior res mūdi: domine adhuc
sentio in dorso meo ictus quos sustinui pro vltima ve-
ritate quā dixi. Iste stultus nō dimisit dicere veritatē
anteꝙ̄ fuisset verberatus. Nōnulli vō dicentes se esse
sapientes: ad Roma. j. stultiores facti sunt: quia nūꝙ̄
pro veritate adhuc sustinuerūt vnū ictum: ꝛ tn̄ quan-
do in visitationibꝰ vel peccatorū inquisitionibꝰ vel as-
sisis vel duodenis onerantᷣ: in periculo animarū de ve-
ritate dicenda: ad quā dicendaꝫ iuramēto astringunᷣ:
dicunt ꝙ non audent dicere veritatē ne verberenᷣ vel
occidantᷣ: vel ne domus illorꝫ comburatᷣ. Sed stulte
hoc cogitant: quia dum ipsos timent: incidunt in vin-
dictas dei: de quibꝰ ipsi eos liberare nō poterunt: quā-
do veritatem requiret dominus. Si vō ipsos offenda-
nt: propter veritatem: veritas liberabit vos Ioā. viij.
¶ Quinto assimulanᷣ cuidā Citharoni: de quo scribit
10 Seneca. vij. declamationū commendans responsum
cuiusdā mimi. Pro cuius dicti declaratione ferᷣ fuisse
Exē quondam bellum inter duos romanorꝫ principes Iu-
lium ꝛ Pompeiū: in quo princeps exercitus Iulij ci-
tharo dicitᷣ clam fuisse confederatus cum Pompeio.
Accidit postea ꝙ Iulius quendā mimū discretū face-
ret militem ad restaurandū numerū militum occisorū
per Pompeiū: milites vō indignati ꝙ talem personā
militem fecisset: oēs simul iurauerunt ꝙ ipsum in so-
cietatem non reciperent. Cum ergo domum intraret
vbi Citharo cū militia sua sedit et locum ei non darēt
ad sedendum inter eos: ait Citharo: cessissem tibi nisi
locus nos artasset. Cui ille: mirum est quomō tibi lo-
cus artus videtᷣ: qui in duabus sellis sedere cōsueuisti
In hoc notans eum: ꝙ in vna sella sedebat cuꝫ Iulio
pro parte sua loquens: ꝛ in alia cum Pompeio cū ipso
operans: vnde dicere voluit: ꝙ nec fuit Pompeio cer-
tus amicus: nec cesari: sed vtriusꝙ adulator. Sicut ibi-
dem recitat Seneca. Vnde exijt pūerbiū inter roma-
nos: ꝙ quando de duplici vel falso vel proditore vel
adulatore sermo fiebat: dicere solebant. Ille equitat in
duabus sellis. Et est simile illi verbo: qd̄ dicit Helias
ad falsos homines. iij. Reg. xviij. Vsꝙquo claudica-
tis in duas partes. Hec prouerbia ꝛ dicta cōgrue dici
possunt de his qui simul placere ꝛ seruire volunt duo-
bus dn̄is. id est. deo ꝛ diabolo vel eius ministris: qui
ore ꝑ parte veritatis loquunᷣ: ꝛ opere quacūꝙ de cau-
sa cum parte tenent falsitatis: qui nūc tenent cum vno
quādo potentia sua maior est: quādo vō potentia ini-
mici maior est: tenent cum illo. Talibus restat illud ve
Eccl. ij. Ve peccatori ingredienti terrā duabus vijs:
cum illo de quo Ioan. viij. In veritate nō stetit: quia
nō est veritas in eo. ¶ Circa ad tertiā partem huius
articuli. Turpe est christianis in veritate superari a sa-
racenis. Sed ꝓdicti supanᷣ: primo ab Aristotele qui
primo ethicorꝫ. c. vij. oīū familiaritati prefert veritatē:
quia licet Plato eiꝰ esset amicus: ꝛ fuisset magister: ve-
ritatem tamē ei pretulit ipsum redarguēdo: asserens ꝙ
duobus existētibꝰ amicis: scilicet Platone ꝛ veritate:
maior amica est veritas. Esdre etiā. ij. c. iiij. dixerūt oēs
tam iudei ꝙ̄ gentiles ꝙ sup oīa vincit veritas.
¶ Sed nō sic inter falsos christianos. De quibꝰ verifi- Arti. v.
catᷣ illud Dan. viij. Prosternetᷣ veritas in terrā: inter
quos veritas regnat apparens ꝛ nō existens. Ad quo- 11
rum confusionē ꝛ falsitatis ostensionē tria sunt osten-
denda. Primo que sit veritas apparens: ꝛ nō existens.
Secūdo quibus rebus tales assimilanᷣ. Tertio quid
de eis congrue dici poterit. ¶ Circa ad primū: oēs
illi veritatē habent tn̄ apparentē: de quibꝰ pretactū est
ā. c. c. vij. qui scꝫ veritatē tn̄ in ore habent ꝛ nō in ope-
re: sed malicias mltas in opere sub veritate oris abscō-
dunt: quibus credendū esset: si opera cōcordarent cum
verbis: quia dicit philosophꝰ. x. ethicorꝫ. c. j. ꝙ sermo-
nibus conueniētibꝰ operibꝰ creditᷣ: si aūt nō conueniant
non creditᷣ. Et ponit exemplū de illo: qui dicit delecta-
tionem nō esse bonā: in qua tamē ipsemet delectatur.
Talis nāꝙ ꝰm philosophū in operādo qd̄ ore repro-
bat dictū propriū interemit: ꝛ magis prouocat audito-
res ad faciendū idē exemplo ꝙ̄ retrahat verbo. Cuiꝰ
causam reddit: quia vnusquisꝙ magis eligit illud qd̄
docetᷣ ꝛ videtᷣ esse bonū in particulari et in speciali: qꝛ
licet bonū vniuersale sit diuinius: tamē hoīes precli-
gunt speciale. Sed illud qd̄ ostenditᷣ ope: videtᷣ esse ab
operante electū: tanꝙ̄ magis eligendū in speciali cum
actiones sint magis circa singularia ꝙ̄ sermones. Vi-
dentes ꝰ vnū delectationē ore ꝯdemnare: ꝛ actu illam
eligere: potius sequunᷣ exēpla: sermones reputātes in-
anes: qꝛ actiōes sunt singulariū: ꝓpter qd̄ signāter di-
cit aplūs Eph. iiij. Veritatē facientes ꝛ nō tn̄ loquētes:
in veritate crescamꝰ. Et. j. Ioā. iij. Nō diligamꝰ vbo
neꝙ lingua: sꝫ ope ꝛ veritate: qꝛ. j. Ioā. j. Si dixerimꝰ
ꝙ cum illo societatē habemꝰ: ꝛ in tenebris ambulamꝰ
mentimur ꝛ veritatē nō facimꝰ. ¶ Circa ad secūdaꝫ 12
partē huiꝰ articuli: dn̄i tales veritatē libēter legūt ꝛ lo-
quunᷣ: sunt similes ociosis lectoribꝰ antiquorꝫ gestorꝫ
que dicunt nō faciunt: sicut est de bellis ꝛc̄. Iterū siles
sunt illis: qui cū mimo libenter loquunᷣ: cuiꝰ tn̄ socie-
tatē nolunt: quando de arduis negocijs tractant ꝛc̄.
Sic isti ꝛc̄. Et dn̄i veridicos: iudices: ꝓdicatores: con-
fessores: in collocutionibꝰ priuatis cōmendant: ꝛ tamē
de veritatis iudicio vel dicto offendunᷣ. Assimilanᷣ
primo illis socijs. A. xxvj. 15. Secūdo assimilanᷣ cui- Exē
dam: de quo ferᷣ: ꝙ quendā hospitio recepit extraneū:
qui asserebat: ꝙ ideo fuit vagabundus: ꝛ ab oībus de
patria sua eiectus: quia oībus dixit veritatē. Cui il-
le: propter illam causam ego plus diligo ꝛ libentius te
recipiam: venias ad domū meam ꝛ maneas mecū. In
qua domo cum iuxta ignem cum alijs sederet: dixit ei
dominus domus: dicas nobis aliquā de oībus ve-
ritatibus tuis: qui considerans: ꝙ ipse ꝛ vxor ꝛ catus
erant monoculi: ait: vos tres non habetis nisi tres ocu-
los: ꝛ dominus quasi insaniēs ipsum statim de domo
eiecit. Sic illi qui dicūt Sap. ij. Videamꝰ si veri sint
sermones eius. Et infra. Contumelia ꝛ tormento in-
terrogemus eum. Quos reꝑhendit aplūs ad Gal. iij.
Quis vos fascinauit non obedire veritati? Potest etiā
predictū exemplū esse cōtra eos: qui veritatē loquun-
tur vel predicant impertinentē vel modo incōueniēti:
contra quos. ij. Timoth. ij. Seruum aūt domini non
oportet litigare: sed mansuetū esse ad oēs: docibilem
patientem cum modestia corripientē eos qui resistunt
veritati. ¶ Circa ad tertiam partem huius articuli: 13
predictis: ꝛ specialiter illis: qui veraciter loquuntur et

fallaciter operant᷑:cõgrue dici potest ad modum: quo
quidam dixisse fertur de iudicibus ꝛ assessoribus ꝛ ad-
uocatis curie christianitatis. Ipse nanq̃ obloquenti et
cõquerenti de hoc: ꝙ iusticiã in illa obtinere nõ potuit
vt voluit:alius ipsum reprehẽdit dicens: nõ dicas sic
amplius:quia curia christianitati est.id est.curia chri-
sti ꝛ sancte ecclesie. Cui ille:bene potest esse ꝙ curia sit
christiana:sed illi de curia sunt demones. Ita dici põt
legistis:qui legibꝫ suis abutunt᷑:dicẽtibus ꝙ leges ha-
bent veras ꝛ fideles. Et multis alijs dicentibꝰ se veri-
tatem dicere cum detrahunt: vel mala intentione lo-
quunt᷑. Leges quidẽ bone sunt: ꝛ vera verba: ꝛ christi
sunt:sed opera ꝛ loquentes sunt diaboli:habentes for-
mam sciẽtie ꝛ veritatis in lege:ad Roma.ij.ꝛ nõ ma-
teriam nec veritatem.

Arti.vj. ¶ Propter qꝺ sicut dicit᷑ in Ps̃.xj. Diminute sunt ve-
ritates a filijs hominũ:intũ ꝙ nunc pro magna parte
14 verificatur fabula:qua fingitur: ꝙ quatuor socijs: sci-
licet igne vento aqua ꝛ veritate simul existentibꝫ: et se
diuidere ad ꝓpria volentibꝫ:loquentibus insuꝑ ꝛ que-
rentibus vbi quilibet iterũ inuenire posset: quãdo in-
digerẽt. Ignis in silice: ventus in folijs tremuli: aqua
iuxta radicem iuncoꝝ fatebatur se posse cõmuniter in-
ueniri: veritas ṽo fatebat᷑ ꝙ nesciuit vbi inueniri pos-
sit. Et vix adhuc scitur:iuxta illud Osee.iiij. Non est
15 veritas:nõ est misericordia:nõ est scientia dei in terra.
Et causa in parte patet.f.j.arti.ij. ¶ Et hoc ad damnũ
multoꝝ frequenter: ꝛ specialiter ostenditur in curijs ꝛ
palacijs:in quibus potius ad dona respiciũt: q̃ʒ ad ve-
ritatem. Et ideo sicut dicit᷑.j.Machab.vij. Veritas ꝛ
iudicium nõ est in eis: in quo faciunt veritatẽ peioris
conditionis ꝛ minoris reputationis: q̃ʒ falsitatem vel
quẽcunq̃ hominẽ: quia cuʒ pro omni homine qui plus
dat vel plus nocere potest loquant᷑: ꝛ tamen hoc ꝓ ve-
ritate facere nolunt:nam veritas plus dat. Nam quic-
quid boni habent nature fortune ꝛ gratie: totũ ab illo
habent:qui est veritas:qui dicit Joan.xiiij. Ego sum
via: veritas ꝛ vita: ꝛ sic plura dat ꝛc̃. tamen pro illius
parte esse nolunt: quia dona falsitatis vident᷑ eis ma-
gis recentia: ideo a veritate exciderunt.ij.Timoth.ij.
Plus etiam nocere potest: quia potest: ꝛ vult aduersa-
rios suos mittere in gehennã: qui non acquieuerunt
veritati:ad Roma.ij.

V.ij. Verba dei debent habere
pronũciatores ꝛ auditores. Ex parte ergo ꝓ-
nunciantis. Primo ostendet᷑ quãta sit ꝓnunciandi ne-
cessitas: ꝛ cum quãta loqui debeat audacia. Secundo
pronũciationis frequentia. Tertio ex parte auditorũ
humilis auditio: ꝛ tam loquentiũ q̃ʒ verboꝝ honora-
tio. Quarto ex parte vtriusq̃ʒ impletionis ostendet᷑ ne-
cessitas. Quinto verboꝝ dubioꝝ legis interp̃tatio.

Arti.j. ¶ Primũ patet per Crisostomũ:in impfecto:suꝑ illud
Math.xiij. Cum gaudio susceperũt verbũ: homel᷑.lij.
1 Qui inquit semen accipit ꝛ optimo tp̃e nõ seminat: se-
men perdit: ꝛ dñõ de damno tenet᷑: ergo non est equũ
nec securũ nos derelinquere verbũ dei ꝛ vacare men-
sibus Act.vj. Ergo sicut dicit᷑ Esa.lix. Spiritus meꝰ
qui est in te et verba mea que posui in ore tuo nõ rece-
dant de ore tuo. Sed illa audacter pronuncia: q꞉ sunt
verba dei. Si enĩ nuncij regis solennes in regno suo ꝛ
in p̃sentia eius: p̃cepta sua audacter ꝓnunciant absq̃ʒ
timore: quãtomagis tu: qui ad hoc in ecclia es nunciꝰ
et clamator deputatus: ergo ne timeas a facie eorũ: q꞉
ego tecũ sum dicit dñs: ecce dedi verba mea in ore tuo
Hieremie.j. Nota.P.xij.32. In quo etiam ostendit᷑

vbi dei autoritas ꝛ credibilitas. Si enĩ bulla pape ma-
gne sit autoritatĩ ꝛ credibilitatis: quãtomagis ṽba dei
verissima: que nullo modo falsa esse possunt: q꞉ sunt a
prima veritate q̃ essentialiter est veritas: que dicit Jo-
an.xiiij. Ego sum via veritas: ꝛ ideo sermo tuus veri-
2 tas est Joan.xvij. ¶ Qꝫ tamẽ nõ semꝑ sit tante autori-
tatis ꝛ efficacie ꝛ credibilitatis sicut esse deberet: qñq̃ʒ
est ex defectu pronũciantis: qñq̃ʒ ex defectu audientis.
Verbũ nanq̃ʒ dei se habet ad modũ gladij: de quo ad
Heb.iiij. Viuus est enĩ sermo dei ꝛ efficax ꝛ penetra-
bilior omĩ gladio ancipiti. ad Eph.vj. Sumite gladi-
um spiritus qꝺ est verbum dei. Qꝫ aũt gladius bonꝰ
in percutiendo deficit ab effectu optato: vtpote ab occi-
sione illius qui morti adiudicat᷑ põt esse debilitas per-
cutientis: aut duricia rei pcusse. Sic in ꝓposito verbũ
dei deficit: vel q꞉ pronũciator eius est spũaliter debilis
et inhabilis: de quo in Ps̃.xlix. Peccatori aũt dixit deꝰ
quare tu enarras iusticias meas ꝛc̃. vel quia dura per-
tunt corda peccatoꝝ. Induratũ inquit est cor Phara-
onis. De verbis nanq̃ʒ que suꝑ tales cadunt: dicitur
Math.xiij. ꝙ aliud cecidit super petrã ꝛ natũ aruit: q꞉
nõ habuit humorẽ. Crisostomus ṽo in impfecto: ho-
mel᷑.xlviij. tales compat terre arenose: que q̃ʒuis plu-
uiam susceperit: tamẽ quia nullos in se tenet humores
semꝑ aret. Tales sunt sicut rete: qꝺ tm̃ plenũ est dum
est in aqua. Et sicut cribrũ qꝺ solas paleas retinet: si-
cut ostensum est. A.xxvj.5. Sic isti que vident᷑ ex er-
rore dicta retinẽt: ꝛ ex illis tam loquentẽ q̃ʒ verba dif-
famare nitunt᷑: quibꝰ dicit᷑.j.Thessal᷑.j. A vobis diffa-
matus est sermo domini.

¶ Non tamẽ ꝓpter hoc est a doctrina cessandũ: sed fre- Arti.ij.
quenter est predicandũ ꝓpter tria. Primo ꝓpter necessi-
tatem. Secũdo ꝓpter ꝓpriam voluntatẽ. Tertio ꝓpter 3
vtilitatẽ auditoꝝ. ¶ Quantum ad primũ: si necessariũ est
illi qui preponit᷑ filijs vel familie alicuiꝰ ad eos pascẽ-
dum: freqũter pascere: ꝛ si aliqñ ex infirmitate cibum
non recipiant vel nõ retineant: nõ tamẽ põt sine mor-
tis illoꝝ et ꝓprie et perditionis periculo totaliter se ab
illis retrahere: ne eis cibũ offerat: imo quãto infirmio-
res sunt tanto frequẽtius est eis cibus offerẽdus. Sic
de illo: quẽ constituit dominus super familiã suam vt
det illis cibum in tempore: omĩbus debet cibum offer-
re animarũ. de quo Math.iiij. Non in solo pane vi-
uit homo: sed in omĩ verbo dei ꝛc̃. Nõ tm̃ maioribus
et vbi emolimentũ sperat temporale: sed etiam paupe-
ribus: ne dicatur: ꝙ in eius defectu paruuli petierunt
panem: ꝛ non erat: qui frangeret eis Threñ.iiij. Nec
tm̃ libenter illud recipiẽtibus: sed etiaʒ illud semel vel
bis abijcientibus: quia tales infirmi sunt spũaliter et
monstruosi. Exemplo illius qui in verbis suis mõstra
placauit Eccl᷑.xlv. Vide plura ad istud ꝓpositum.P. 4
xij.arti.vij. Secundo ꝓpter ꝓpriam vtilitatem: q꞉ mer-
cedem non amittes etiam si nullus sequatur effectus.
Sicut patet per historiam que fertur beatũ Gregoriũ Exem̃
cuidam respõdisse episcopo: querenti de sua frequenti
predicatione: de qua nulla sequebat᷑ in auditoribꝫ vti-
litas. Ethiops inquit ita niger balneũ exit: sicut intra-
uit: et tamẽ balneatori mercedem accipit. Sic in ꝓposi-
to: quia vnusquisq̃ʒ ꝓpriã mercedem recipiet sm̃ ꝓpriũ
laborem: ergo predica verbum insta oportune.ij.Ti-
moth.iiij. ¶ Tertio ꝓpter vtilitatem auditorũ speratã:
qui licet prima vice non cõuertant᷑: iterum poterunt:
sicut patet.P.xij.24. et licet in vno loco fructum nõ fa-
ciat poterit in alio. Sol enĩ vbiq̃ʒ lucet: ꝛ tamen vbiq̃ʒ
aurum nõ generat: sed in terra ad hoc disposita ꝛ deꝰ
vbiq̃ʒ pluit: in mare ꝛ super iustos ꝛ iniustos: ꝛ tm̃ illa

pluuia nō vbiq3 fructū producit: s3 in locis dispositis.
Et Isaac non tm̄ Jacob: sed etiā Esau benedixit. Vn̄
Augustinus li. de benedictionibus Esau et Jacob.
Simul inquit pluit dn̄s super segetes ꝛ super spinas:
sed segeti pluit ad horreū: spinis ad ignem: ꝛ tamē vna
est pluuia. Sic verbū dn̄i ořo complüat Deut. xxxij.
Audiat terra verba oris mei: bene conuenit auditori
verū illam recipiat ad horreū celi vel ad ignem infer-
ni: quia ex voluntate auditoꝝ est: q̄ ex illa producunt
fructū salutis animarū: vel spinas pungentiū pecca-
torum. Propter qd̄ Hieronymus sup illud ps̄. cxlvij.
Ex adipe frumenti satiat te: compat verba dei manne.
Quicqd inquit volueris ex sermone dei nascitur: sicut
tradunt iudei: quoniā māna ſm voluntatē cuiuscū3:
sic sapiebat in ore illius. j. Cor. j. Verbum crucis pe-
reuntibus quidē stulticia est: his aūt qui salui fiunt. id
5 est nobis virtus dei est. ¶ Est ergo de verbo dei ꝛ au-
ditoribus eius sicut de igne ꝛ lignis in igne positis: qꝛ
sicut ignis operat̄ in lignis: ſm lignoꝝ conditionem:
quia in ligno viridi vel putrido vel aquoso: nō habet
tantā efficaciam sicut in sicco ꝛ disposito: ꝛ tamē in li-
gno viridi ꝛ aquoso p frequentiā ꝛ perseuerantiā fina-
liē eundē educet effectū quē in ligno disposito in pma
producit appositione: quia primo pducit fumū: secun-
do aquam: tertio flammā claram: qui est vltimus effe-
ctus quem in ligno disposito pducere potest. Sic ver-
bum dei in viridi iuuene ꝛ putrido sene: primo educit
fumū murmurationis ꝛ oblocutionis: iterum aquam
producit lachrymarū ꝛ compunctionis: quādo mei⁹
recordantur sicut Petrus Math. xxvj. Recordatus
Petrus verbi: quod dixit ei domin⁹: egressus foras:
fleuit amare. Tertio flammam producit charitatis: et
sic patet illud Hieremie. xxiij. Nonne verba mea vt
ignis ardens.

Arti. iij. ¶ Ex iam dictis patet: q̄ ad hoc q̄ sermo dei capiat in
vobis salutis effectum: oportet q̄ in vobis sit humili-
6 tatis ꝛ debite dispositionis conditio. ¶ Circa cuius ar-
ticuli ostensionē duo sunt declaranda. Primo q̄ tam
nuncij dei q̄3 verba que loquuntur sunt honorandi et
in reuerentia habendi. Secūdo vtilitas ostendet̄: que
ex hoc sequit̄. Primū patet: primo per exemplū de reue-
rentia que exhibet̄ nuncijs ꝛ verbis regis. Secūdo p
legem ciuilem: in qua continetur: q̄ omnē reuerentiā
debemus nuncijs imperatoris. C. li. vij. ti. quando p-
uocare non est necesse. l. omnē honorē. Tertio per sa-
cram scripturā: in qua de bonis legitur. j. Thessal. ij.
Nō accepistis vt verbum hominū: sed vt verbū dei.
Istis ergo informati exemplis legibus ꝛ autoritatibꝰ:
in mansuetudine suscipite insitum verbum: qd̄ potest
saluare animas vestras Jacobi. p̄. In qua autoritate
notat̄ secunda pars huius articuli. id est deuote audi-
tionis verbi dei vtilitas. Pro q̄ est aduertendū q̄ hec
quinq3 inducit ꝛ causat vtilitates. Primo nā3 illumi-
nat ignorantes: sicut lumē solis illuminat sedentes in
tenebris in Ps̄. cxviij. Lucerna pedibus meis: verbū
tuū. Hanc lucernā nobis misit deus pater per filium
suum: ꝛ per multos alios ad modū amici: qui sciens
amicū suum oportere de nocte ad ipsum venire: ei mi-
nistros mittit cum lucerna vel lucernis: ne in via erret
vel turpiter cadat. Sic deus misit nobis: vt sine erro-
re ꝛ casu ad hospitiū suum in celo veniamus: vt lumē
abundantius haberemus: voluit lucernam benedicti
filij sui in multis locis a crucifixoribꝰ perforari: ꝛ ver-
bum suū a p̄dicatoribꝰ multipliciter exponi: sciens q̄
lucerna in qua plures sunt fenestre: lumē clare cōmu-
nicat: si hec cuius fenestre sunt christi vulnera ꝛ omniū
sanctorum doctrina exempla: in quibus clare omībus
ostendit vultum anime: ꝛ quid agendum fugiendum
ve sit: ꝛ non decipit intuentes: sicut sapientia mundi
que ad modum lune seu luminis candelarū que non
sunt pulchra: facit pulchra apparere: ppter qd̄ ne deci-
piat̄: istam lucernam pphета specialiter petiuit dicens
Lucerna pedibus meis: verbū tuum. ¶ Secūdo tre- 7
pidos et timidos quasi congelatos liquefacit. Sed
est aduertendū q̄ sicut lumen ꝛ calor solis non lique-
facit ferrum sed glaciem. Ita verbum dei raro liquefa-
cit in antiqua malicia vel odio quasi ferrū induratos:
sed quo ad alios emittet verbum suū et liquefaciet ea:
in Ps̄. cxlvij. Qui vero volunt omīno damnari indu-
rantur. Math. xv. Hoc verbo pharisei scandalizati
sunt. Tertio mundat: nam ad modū quo ventus mū-
dat granum a paleis: verbum dei mundat homines a
culpis. j. Timoth. iiij. Sanctificat̄ per verbum. Et ad
modum quo aqua mundat sordes corpoꝝ. Ita aqua
illa de qua Ezech. xxxvj. Effundā sup vos aquā mun-
dam: ꝛ mūdabimini ab omībus inquinamētis vestris:
in qua lauamini mūdi estote Esaie. p̄. qꝛ mūdat ab oī-
bus sordibꝰ animarū Joan. xv. Jam vos mūdi estis
ppter sermonē quē locutus sum vobis. Sed est aduer-
tendum q̄ sicut non omīs aqua mūdat: sed illa que est
in se clara. Ita non omīe verbum vel sapientia animā
lauat: sed ille fons clarus: de quo Eccl. p̄. Fons sapien-
tie verbū dei excelsis. Quarto vitā dat grē. Sed sicut
signum mortis est in infirmo: quādo cibū nō retinet.
Ita ſm beatū Grego. signū est mortis eterne: quando
homo nō retinet verba dei: de quibus Joan. vj. Ver-
ba vite etne habes. Quinto ad regna celestia ducit. Est
nam3 de illo sicut de fonte: quia sicut fons ducit ad al-
titudinē originis. Sic verbū dei ad deū: de quo Joā. j.
In principio erat verbum. Sicut ergo operarius: cui
magna promittit̄ merces: dicit in spe ꝛ gaudio fortiter
agam. Ita vos dicētes illud Hiere. xv. Factū est ver-
bum tuū mihi in gaudiū: de quo ipm̄ frequēter cōme-
moremus dicētes illud Ps̄. cxviij. Memor esto verbi
tui in quo mihi spem dedisti.

¶ Sed ad hoc q̄ spem in illo habeam⁹ oportet q̄ do- Arti. iiij.
centes ꝛ audientes illud ope impleam⁹: qꝛ quid valet
aliū docere: q̄ maculā abstergat: ei qui maculā in ppria 8
nō tergit facie: cū turpe sit doctori quē culpa redarguit
quā in alio repꝛhendit. Tales enī sunt sicut fabricato-
res arce Noe: p quā alij seruabant̄ ꝛ saluabant̄ ꝛ ipsi
in diluuio perierūt. Vel quid valet audire quō ꝛ vbi
maculā abstergere deberet: nisi illā tergat. Estote ergo
factores verbi Jacobi. j. Sed aliq̄ auditores sunt sicut
fere bestie: qꝛ sicut ipse nō libēter audiūt: imo fugiūt la-
tratū canū: ꝛ surdus nō delectat̄ in cithara: nec cecus i
lumine. Ita nec ipsi in audiēdo vel faciēdo verba dei:
qꝛ nō recipit stultus vba prudētie Prouer. xviij. Imo
mo qd̄ pei⁹ est q̄ auribꝰ audit: opibus destruit: ꝛ p̄di-
cantē detrahit seu docētē. Cui⁹ causa iam p̄facta est qꝛ
verbū est sicut ignis: de q̄ in ps̄. cxviij. Ignitū eloquiū
tuū ꝛc̄. Ignis aūt posit⁹ in vase pleno aromatibꝰ cau-
sat suauem odorē: sulphur vero causat fetorē. Sic verbū
dei causat in illis q̄ sunt pleni petis. id est. ostēdit q̄les
sunt: qm̄ vicz in quocū3 implet̄ ꝛ ostendit̄ illud Eccl.
xxix. Loquet̄ verba tedij ꝛ murmurationis ꝛc̄. Quoꝝ
periculū p exēplū ostendit̄ legis ciuilis: qꝛ si mulctari
debet in quingentis aureis: q̄ cum vanga vel alio in-
strumēto albū destruit pretoris. i. verba sua seu sentē-
tiā vel edictū pretoris in alto loco positū: sicut patet in
ff. ve. li. ij. ti. de iurisdic. om. iud. l. si q̄s illō. Et in Instit.
li. iiij. ti. de actio. § penales. Q̄ tomagis qui verba dei

verbo vel opere ꝓculcauerit: deteriora merēt supplicia:
de quibus Ecc̄es. x. Initium verborū illius stulticia
et nouissimū oris illius error pessimus.
Arti. v. ¶ Quantum ad quintū verba dubia seu obscura interp̄=
tari debent s̄m iura contra loquentē: qui potuit clari9
9 dixisse: sicut patz. ff. de pactis. l. veteribus placet. id est
in. ff. veteri. l. ij. Sup̄ qua lege ponit glo. casum de vē=
dente equum asserentem: q̄ nullum defectum habeat:
nisi q̄ nō vult ascendere arbores: postmodū detecto q̄
nō vult transire pontem ligneum: nō valet venditio:
deceptor rehabebit equum suum: quia verbis obscuris
decepit innocentē: de quo Prouerb. xiiij. Innocēs cre=
dit omī verbo. Nota alias leges huic concordantes.
M. vj. 10. ꝛc̄.

V. iij. **Viarum. Primo ponetur**
distinctio: ostendendo q̄ omī vadunt p̄ viā
necessitatis ꝛ hoc periculose. Secūdo ostendet: q̄ plu=
rimi currūt per viā culpe ad penam ꝛ quomō. Tertio
q̄ pauci ambulant per viam gratie ad gloriam et per
quam semitas. Quarto per sensibilia exempla istarum
viarum: ꝛ q̄ntum ad medium: ꝛ q̄ntum ad finem osten=
detur cōuenientia et diuersitas.
Arti. j. ¶ Ad primū sic procedit: viarū quedam est generalis
peregrinationis: quedā miserabilis deuiationis: que=
1 dam delectabilis retributionis. Prima est necessitatis:
secūda ꝛ tertia sunt voluntatis. Prima est nature: qua
omnes vadunt ad mortem temporalē: de qua dicit Da=
uid ad Salomonē filiū suum. iij. Reg. ij. Ego ingre=
diar viam vniuerse terre. Secūda ducit ad mortē eter=
nam: de qua Prouer. xiiij. Est via que videtur homini
recta: ꝛ nouissima eius deducunt ad mortē. Tertia est
gratie: que ducit ad vitam immortalē: de qua in Ps̄.
cxviij. Viam mandatorū tuorū cucurri cum dilatasti
cor meum: scz superius versus te: sicut patz. C. xiiij. 7.
Sicut nāq̄ trocus in ludo puerorū bene currit quādo
stricta seu arta pars est inferius ꝛ latum superius. Sic
non in via mandatorū quādo cor est strictum inferius:
q̄ntum ad sollicitudinē terrenorum: ꝛ latum superius
q̄ntum ad desiderium ꝛ occupationē celestium: hec est
via sine impedimēto Sapien. xix. ¶ In prima via cū
periculo progredimur: cuz paupertate egredimur: ad
statum preteritū non regredimur. Primo cum pericu=
lo ad mortē ꝓgredimur: ꝓpter triuz hostiū insidias: q̄
in via hac qua ambulabā absconderūt laqueū mihi. in
Ps̄. cxlj. Mūdus laqueū cupiditatis. Caro laqueū vo=
luptatis. Diabolus laqueū vanitatis. Vñ Antoni9
Exēm in vitispatrū vidit mundū plenum laqueis ꝛc̄. ¶ Cō=
tra primū hostem: necesse est q̄ miles christi armetur
armis iusticie ꝛ fidelitatis. Cōtra secundū armis mū=
dicie ꝛ castitatis. Contra tertiū armis timoris ꝛ humi=
litatis. Sic parate viam domini Luc. iij. Sed multi sic
se non preparant: quia laqueorū predictorū non vident
pericula similes illi aquile: de qua habetur. S. iij. 15.
Exēm ¶ Alij vero ad modū illius parue auicule: de qua ibi fit
mentio ꝛ exemplum: istos cauent laqueos ꝛ vias illas
derelinquūt: sicut fur derelinquit furtū suum: quādo
ad iudicem vadit. Ad qđ faciendū omnes ꝓpheta hor=
tatur dicens. Derelinquat impius viā suam Esaie. lv.
Et reuertat vnusquisq̄ a via sua mala Hiere. xviij.
2 ¶ Secūdo cum paupertate egredimur Job. j. Nudus
egressus sum ꝛ nudus reuertar Michee. j. Vadā spo=
liatus scz bonis tp̄alibus: ab amicis extra: ꝛ bonis spi=
ritualib9 ab inimicis intra: nisi fortiter me ab illis cu=
stodiero. A primis vero nullus se custodire pōt nisi bo=
na p̄mittendo. A secūdis nisi fortiter pugnando ꝛ eis

resistendo. Sed heu isti nō faciūt: quia non cogitant
quō in nouissimo aggrauata est via Esaie. ix. Si enim
cogitarent: quomō bona que post se derelinquūt: sunt
inter amicos: parētes: executores ꝛ legatarios ꝛ alios:
sicut os proiectū inter canes: bona sua premitterēt: ne
ipsi ea amitterent: ꝛ ne essent aliis occasio ruine. Sed
nōnulli hoc bene sentiūt: ꝛ tamē bona sua nō premit=
tunt: quia semp̄ presumunt se diutius victuros: quod
frequēter cōtingit: sicut illi Luc. xij. Stulte hac nocte
repetent animā tuam. Et tūc qui negligit viam suam
mortificabit Prouerb. xix. Tertio ad statum pristinū 3
nō regredimur. Exemplū de Dauid: qui. ij. Reg. xij.
dicit de filio suo mortuo. Ego magis vado ad illū: ille
non reuertet ad me. Et nō solum ille sed quilibet nr̄m
dicere potest illud Job. xvj. Ecce breues anni trāseūt:
et semitam per quā nō reuertar ambulo. ¶ Prima vero
pars huius articuli: deberet non excitare ad viriliter
agendū opera ad salutē animarū pertinentia: quia
in omī negocio siue in ambulatione: siue in quacunq̄
operatione: quādo homo nō habet longum tp̄s: plus
ire vel operari festinat. ¶ Secūda vero pars nos monere
deberet ad bonorū operum multiplicationē: q2 omnia
que nunc agimus vel premittimus: ibi inueniemus.
Sicut ergo ille qui locū mutat sine spe redeundi: nitit
multa premittere: vel secū portare: ergo ꝛ nos hoc fa=
cere deberem9. Propter qđ dicit Eccles. ix. Quodcūq̄
facere potest manus tua instanter operare: quia comedent
fructus vie sue Prouerb. j.
¶ Quantum ad secunduz tria ostendent. Primo qualis Arti. ij.
sit via perditionis. Secundo q̄ multi currant per eā.
Tertio qui sunt illi. ¶ Quātuz ad primū: vbi via dei est 4
recta. Iuxta illud Osee. xiiij. Recte vie domini: iusti
ambulāt in eis: via diaboli est circularis: quia sicut in
circulo faciendo reditur ad punctum in quo incepit.
Sic peccator semel peccata sua deserens: et iterum ad
eadem rediens: circulum facit redeundo ad peccatum:
qđ deserere videbatur. Sic Samson oculis erutis: in
mola circūit diaboli Iudicum. xvj. Sic canis reuer=
titur ad vomitum suum: et imprudens iterat stulticiā
Prouerbiorū. xxvj. Sicq̄ in circūitu impij ambulant
Et iter impiorum peribit. in Psalmo. j. In quo casu
iter ab iterando dicitur: de quorum quolibet Hiere=
mie. ij. Vilis facta es nimis iterans vias tuas. Secū=
do est retrograda ad modū cancri. Homo nanq̄ cō=
stitutus est inter celestia: que habere debet ante se: et
terrena: que habere deberet post se: quando ergo ter=
rena nimis amat: retrocedit cōtra dei preceptum Ge=
ne. xix. Noli respicere post tergum tuū. Sed talis di=
cere potest illud Threnorū. j. Expandit rete pedibus
meis: conuersa sum retrorsum. ¶ Tertio est lubrica ꝓ
tanto: quia sicut portantes onus graue in via lubrica
faciliter cadunt in foueam. Ita peccatores portantes
onera vsurarum et furtorum et malorum perquisito=
rum et aliorum peccatorū: faciliter in puteum cadunt
inferni. Ex quibus patet q̄ via illorum tenebre et lu=
bricum. In Psalmo. xxxiiij. ¶ Per istas vero vias mul 5
ti currunt: quia spaciosa est via que ducit ad perditio=
nem: et multi vadunt per eam Math. vij. ¶ Primo
superbi: quorum via est periculosa: quia nimis alta.
Prouerbiorū. xvij. Qui altam facit domuz suam que=
rit ruinam: ꝛ arbor nimis alta prosternitur: sicut patet
per leges. I. vj. 25. Ideo Eccles. xxxij. dicitur. In via
ruine ne eas: et non offendes. ¶ Secūdo auari: quorū
via est laboriosa: quia cum labore acquirunt: cum ti=
more seruant: et cum dolore perdūt: ꝛ finaliter perdū=
tur dicētes illud Sapieū. v. Lassati sumus in via ini=

quitatis ꝛ perditionis: ambulauimus vias difficiles:
quid nobis ꝓfuit ꝛc. ¶ Tertio gulosi ꝛ lasciui: quorū
via est damnosa: quia per breuem delectationē ducit
ad penas eternas. Sicut latro per viam viridem ꝛ sua
uem ducit ad patibulum: sic de istis: licet illis aliter vi
deatur: cum inquinate sunt vie illorū in omni tempore.
¶ Quarto inuidi ꝛ iracundi per viam duram: quorū
via semꝑ est amara Eccl. xxj. Via peccantiū complan
tata lapidibus: ꝛ in finem illorū inferi ꝛ tenebre ꝛ pe
ne: ꝛ sic de alijs: in comparatiōe: ad quos dicit: in ps̄. j.
Beatus vir qui nō abijt in consilio impiorū: ꝛ in via
peccatorū non stetit. Nam omēs predicti: ꝛ his similes
Ecc̃ decepti sunt: sicut ille: qui debuit fuisse sapiens a stulto
A. xxj. 27. C. v. 9. ergo Beati immaculati in via: qui
ambulant in lege domini: in Ps̄. cxviij.
¶ Circa quorū viam tria dicenda sunt. Primo osten
Arti. iij. ditur que sunt vie domini: seu gratie q̄ ducunt ad glo
riam: ꝛ quomō deus conatur nos per illas ducere. Se
6 cundo ꝙ pauci vadunt per eas: ꝛ qui sint illi ꝛ ꝑ quas
semitas vadunt. Tertio quomō multi vias dei amit
tunt. ¶ Quantum ad primum vie dei sunt vie mundicie
iusticie ꝛ ceterarū virtutū: quas deberemus diligēter
querere: ꝛ inuentas sollicite tenere: ad modū peregri
ni qui diligenter querit ꝛ tenet viam que ducit ad vil
lam: seu locum quo tēdit: quāto plus viam que ducit
ad patriā celestē querere debemus dicētes: cum Psal
mista in ps̄. xxiiij. Vias tuas domine demōstra mihi.
Deus vero qui semꝑ iustorū in his que iuste petunt pre
ces audit: ductores ad nos misit qui vias ꝑdictas non
solum ostendant: sed etiā per illas nos ducant. ¶ Pri
mo ꝛ principaliter dilectū filium suū: vt ipsum per tri
plicem sequeremur viam: sicut ostensum est. S. vij. i.
Secundo matrē suam: vt ipsam sequamur per viā fi
dei. Tertio apostolos qui relictis omībus secuti sunt
eum: vt ipsos sequamur ꝑ viam paupertatis. Quarto
patriarchas prophetas: vt primos sequamur per viā
misericordie: secūdos per viam veritatis: nam in istis duo
bus vniuerse vie domini misericordia ꝛ veritas: in ps̄. xxiiij.
Quinto martyres: quorū quilibet dicere potuit illud
psalmi. xvj. Propter verba labiorū tuorū ego custodiui
vias duras: vt ipsos sequamur ꝑ viam patientie. Se
xto ꝯfessores: quorū q̄libet dicere potuit illud ps̄. cxviij.
Viam veritatis elegi: vt ipsos sequamur per viā obe
diētie ꝛ veritatis. Septimo virgines: de quarū q̄libet
deus dicit. Ambulans in via hac: mihi ministrabat: vt
ipsas sequamur per viam mundicie et puritatis. Sic
ergo iustum deduxit dominus per vias rectas Sap. x.
7 Et sic notas mihi fecisti vias vite: in ps̄. xv. ¶ Deus
nāqꝫ omēs istos mittendo ad modum fecit amici: qui
cum amico suo in extranea patria ductorem mittit: sed
cum hoc ꝙ sic ei ductorē dat: oportet ꝙ ipse etiam du
ctorem sequatur: aliter in via errabit. Quādo enī plures
per viam vadunt: si ad vnū locum tam ꝑcedentes q̄ꝫ
sequentes ire intendant: si ꝑcedentes sint certi de via:
et sequētes incerti: necesse est ꝙ sequentes nō tm̄ respi
ciant: sed etiam sollicite sequantur ꝑcedentes. Sic de no
bis: predicti sancti nos ꝑcesserunt in via celi: ꝛ certi su
mus ꝙ illuc per vias ꝑdictas peruenerunt. Ab illis er
go interrogate de semitis antiquis: que sit via bona et
ambulate in ea ꝛc. Hieremie. vj. id est in mūdicia vir
ginū: ꝛ sic de alijs. Et nō desideratis ductores vestros:
ne deficiatis de loco in quo sunt: sed fortiter ꝑseuerate
ad sequendū quēlibet ꝑdictorū: quia sm̄ beatū Grego
riū. Inuanū fortē currit q̄ antequā veniat ad metham
deficit. Dicat ergo et opere impleat illud Job. xxiij. Ve
stigia eius secutus est pes meus: viam eius custodiui:
nec declinaui ab ea. ¶ Sed heu Math. vij. Angusta 8
porta est ꝛ arta via que ducit ad vitam: ꝛ pauci ambu
lant per eam. Veritas huius autoritatis in operibus ostē
ditur. Nā pauci sunt q̄ vadūt ꝑ viam obedientie: ꝛ mul
ti ꝑ viā superbie: pauci qui ꝑ viā amicitie: ꝛ multi ꝑ viā
inuidie: pauci ꝑ viā misericordie iusticie ꝛ charitatis: et multi
ꝑ viā auaricie ꝛ cupiditatis: pauci ꝑ viā ꝯcordie: ꝛ mul
ti ꝑ viā iracūdie: pauci ꝑ viā prudētie castitatis ꝛ sobrie
tatis: ꝛ multi ꝑ viā accidie: luxurie ꝛ gule. Quibus oībus
dicitur Eccl. ij. Ve his qui ꝑdiderūt iusticiā ꝛ dereliques
rūt vias rectas: ꝛ diuerterūt in vias prauas. ¶ Quorū 9
aliqui vtilitatē et priuilegiū viarū domini perdunt ꝑ
non vsum. Sicut nāqꝫ habēs seruitutē seu priuilegiū
eundi per prediū alterius: nō vtēdo via illa: per leges
potest illā amittere: sicut patet. ff. de seruitutibus vrbano
rū prediorū. l. hec autē iura. id est. i digesto veteri. li. viij.
Sicut in ꝓposito de illis quibus a deo concessum est: ꝙ
possunt ire per viam mandatorū dei: si tpe oportuno ꝛ
cōcesso illa via nō vtuntur ꝛ libertatē illam ꝛ vtilitatem
vie illius perdūt ꝛc. Ergo hec est via: ambulate in ea:
neqꝫ ad dexterā neqꝫ ad sinistrā declinabitis Esaie. xxx.
Vide plures leges huic cōcordantes. P. vij. 49. quas
omēs leges: lex dei: ꝛ sciētia christi cōfirmat Luc. xix.
qui seruū illum qui pecunia ei cōcessa: vsus non fuit:
pecunia illa priuauit: ꝛ insuꝑ ꝓ peccato omissionis pe
nis punitur eternis. ¶ Alij vero idē perdunt ꝑ abusum 10
sicut illi qui via vita tpe ꝛ oībus donis et priuilegijs:
tam naturalibus q̄ꝫ gratuitis abutuntur in superbia ꝛ alijs
modis peccando. Si ergo princeps terrenus ꝑ leges
iuste potest a tali qui ꝑuilegio suo abutitur illud au
ferre: sicut patet. C. de aqueductu. l. eos. id est. in libro
xj. In qua lege cōtinetur: ꝙ si a principe alicui cōcessum
sit priuilegiū adaquādi decem pecora: adaquando vi
ginti: priuilegiū perdit: quia illo priuilegio abutitur il
lud excedēdo. Sic illis quibus cōcessum est priuilegiū
a deo seu donū vel nature vel gratie quo bona operā
do ire poterūt ad celū: si illud excedant illo male ope
rando: merito illud amittūt. Nota plures leges huic
cōcordātes. A. vj. 3. Quibus cōcordat lex dei Luc. xvj.
qui potestatē villicandi abstulit a villico: qui bona il
lius dissipauit. ¶ Alij vero idem perdunt per cōtrariū
factum. Nam sm̄ leges: si alicui cōcessum sit ꙩ aquā
ducere possit per viam seu riuulum determinatū ꝛ de
terminate quantitatis: vtputa per meatū vnius pedis
nec illum elargiri poterit vel ad aliū locum transferre.
Si vero ꝯtrariū faciat: illū elargiēdo: illū perdit. Si vero
in duos meatus diuidit: vnū perdit. In primo vero casu
totū ꝑdit: q: ꝯsistit in actu indiuisibili: in secūdo vnū
tm̄: q: vnus meatus ab alio diuidi pōt. ff. de aqua estiu
ua. ꝛ pluuiali. l. ij. id est in digesto nouo. li. j. Et. ff. q̄bus
modis seruitutes amittantur. l. aqua ꝛ. l. si per partē. i. in
digesto veteri. li. viij. Sic in ꝓposito de illis qui non
sunt contenti ire ꝛ vitam illorum ad celum ducere per
artam viam mandatorum dei: sed volunt illam elar
giri eundo per viam proprie voluntatis: de quibus. ij.
Petri. ij. Multi sequuntur eorū luxurias: per quos via
veritatis diffamatur: vel qui dupliciter progrediuntur vias
scilicet in quadragesima vel in infirmitate in via dei:
sed postea in via diaboli: quibus concessum est tm̄ per
vnam ire poterunt: ꝛ animaꝫ ad celum ducere. Primi
qui semper in largiori via quā deberent ambulant to
tum perdunt. Secundi ꝓpter vnam viam. id est. dia
boli amittūt. Talibus nanqꝫ dicitur Eccl. ij. Ve pecca
tori ingredienti terram duabus vijs. Et Eccl. iij. Cor
ingrediens duas vias non habebit requiē. ¶ Quia si
cut dicitur Prouerb. ij. Relinquūt iter rectum: et am

11 balant per vias tenebrosas. ¶ Pro quo est sciendum:
ꝙ lex facit differentiam inter iter: actum ⁊ viam: quia
qui habet seruitutē itineris potest ire solus: qui actum
potest ducere iumentū: qui viam potest ducere iumen
tum seu currum vel quodcūq; voluerit. ff. de seruituti
bus rusticanoꝝ prediorꝫ. le. j. hoc est in digesto veteri.
Et si habens iter: viam facit punitur. Sic in proposito
multis ⁊ specialiter religiosis indulget ⁊ legat a chri
sto iter rectum: qđ videlicet ire poterant soli: sine iumē
to ⁊ diuitijs ⁊ pompa seculari; si ergo actū ⁊ viam au
toritate propria accipere presumunt vt vadant cum il
lis: de quibus in Psalmo. xix. Hi in curribus ⁊ hi in
equis. Nōne de eis dici potest ꝙ derelinquūt iter rectū
et ambulant vias tenebrosas: de quibus dictū est. P.
iij. 26. cum sequentibus. Et quia de tali via illoꝝ ali
qui scandalizant: congrue dicit in Psalmo. xlviij. hec
via illorum scandalum.

Arti. iiij. ¶ Omēs vo predicte tres vie in hoc cōueniunt: ꝙ oēs
sunt breues: quia breues dies hominis Job. xiiij. Due
12 vo vltime. id est, gratie ⁊ glorie differūt in duobus: in
progressu ⁊ in egressu. In progressu pro tāto differūt:
quia vie culpe dum durat est delectabilis: quia ꝗ ma
ior delectatio: ꝗ̄ ꝙ peccator habeat: ꝗ male cōcupiscit
et lata: via vo dei ecōuerso videt terribilis ⁊ arta est in
progressu. In egressu vo ⁊ in fine viarū pro tanto dif
ferunt: quia via culpe per delectatiōes breues ducit ad
penas eternas: via vo dei ecōuerso: per breues penas
in resistendo: et penitētias atq; restitutiōes faciendo:
ducit ad pmia glorie eterne. ¶ Et pōt videri iste diffe
rentia per duos a cōtrario ambulantes: quoꝝ vn⁹ va
dit de circūferentia alicuius circuli ad centrū: alius vo
vadit de centro ad circūferentiā. Nam primus habet
viam latam in principio. Sicut patet de illo qui de cir
cumferētia rote inter duo ligna que extendunt a cētro
ad circūferentiā vadit versus centrū: in principio non
constringit: sed in fine artat. Ille vo qui ecōuerso va
dit: licet in principio artet: tamē cōtinue viam inuenit
largiorem. Sic de illo qui dimittit amplissimū celum:
et vadit ad centrū terre. id est, infernū: largam inuenit
viam in principio: quia via impij prosperat: ⁊ bene est
omnibus qui male agūt Hieremie. xij. Et quia ducūt
in bonis dies suos Job. xxj. Et qꝛ ipsi peccatores obti
nuerūt diuitias: in ps. Sed certe i fine: sicut dicit Job
xx. cum saciatus fuerit artabit ⁊ estuabit ⁊ omis dolor
irruet sup eū. De cuius vie fine Eccl. xx. Via peccan
tiū complantata lapidibus: ⁊ in finem illoꝝ inferi ⁊ te
nebre ⁊ pene. Ex quo patet ꝙ q̄ntum ad illos in nouis
simo aggrauata est via Esaie. ix. Illi vo qui ecōuerso
bene viuendo centrū derelinquūt terre ⁊ directe ad la
titudinē tendunt celestem: licet in principio via videa
tur dura: in pgressu erit eis securior. Quia sm Hiero
nymū via religionis est in pncipio seu in aggressu du
ra: in pgressu secura ⁊ larga: ⁊ minus grauat: sicut pa
tet tam per dicta. C. viij. arti. ij. ꝗ̄ per Augustinū dicē
tem: ꝙ via que ducit ad vitam in principio est arta: in
medio latior: in fine latissima. Hoc est qđ dicitur Pro
uerb. iiij. Ducam te p semitas equitatis: quas cum in
gressus fueris nō artabunt gressus tui. Ex quibo patz
illud Esaie. lv. Non eni vie mee vie vestre dicit dn̄s.
Et illud Ezech. xviij. Nunquid via mea nō est equa:
13 ⁊ nō magis vie vestre praue sunt. Causam aūt latitu
dinis vie culpe ⁊ artitudinis vie gratie. reddit Criso
stom⁹ sup illud Math. vij. Intrate p angustā portā.
Porta inquit diaboli lata est: qꝛ apud illū sine lege sūt
omēs. Abijt vagus in via cordis sui Esa. lvij. Christi
aūt arta: qꝛ sub rōne legis apud illum sunt vniuersa:
huic peccator peccatis inuolutus: super quē diabolus
vniuersam sarcinā maloꝝ posuit: intrare nō pōt. Sed
sancti q̄ sunt spūales ⁊ subtiles: qui quales intrāt mū
dum: tales exeūt. ¶ Cōsiderate in verbis Crisostomi
progressum. Via inquit christi est arta: qꝛ sub lege sūt
omnia: vtputa nō accipere nomen dei inuanū: caste vi
uere: inimicū diligere: ⁊ sic de alijs mādatis: que vidē
tur multis dura. Sed sm eundē Crisostomū. Ne re
spicias ꝙ aspera est via: sed quo ducit: nec aliaꝫ ꝙ lata
est in delitijs: diuitijs ⁊ honoribꝫ: sed vbi desinit: sicut
videndo hominē p viam durā peditare ad locū maxi
mi honoris ⁊ cōmodi: si illū multū diligis nō multuꝫ
te grauat dura via: nec multū vie cōsideras laborem.
Ita de teipso cogita si aliū vides in curru cū multitudi
ne magna duci ad patibulū: plus cōsideras finem vie
ꝗ̄ viam: ⁊ plus affectares viam ⁊ finem primi ꝗ̄ secū
di. Sic in proposito. Ambulate ergo per vias asperas
Baruch. iiij. ⁊c.

Visus corporalis et spiri- V. iiij.

tualis. Primo ostendet similitudo q̄ntum ad
ipsam visionē: ⁊ q̄ntum ad amissionē. Secūdo que de
bemus videre supra nos. Tertio que infra nos. Quar
to que iuxta nos. Quinto ꝗ clarius videt oīa q̄ spūa
liter videnda sunt: ⁊ ꝗ plus impediunt. Sexto ꝙ ꝑp̄
amorē vel timorē illoꝝ: ꝗ oīa nr̄a vidēt debem⁹ diligē
ter videre: ne aliq̄d in nobis sit: qđ eis displiceat.

Arti. j. ¶ Q̄tuꝫ ad primū. Primo ostendet silitudo vtriusq;
visionis: ⁊ secūdo vtriusq; cecitatis. Silitudo vo visio
nis ꝯsistit i tribus: in obiecto: in actu ⁊ defectu. In obie
cto dupli. Primo: qꝛ sicut corporalē delectant oculum
lympha viroꝝ speculū: ita spūaliter oculū bonoꝝ dele
ctant: cōsideratio nostre fluxibilitatis: ad modū aque:
qꝛ omēs morimur: ⁊ sicut aqua dilabimur in terra. ij.
Reg. xiiij. Et viror herbarū ꝗ sup mortuos crescūt: ⁊
speculū alioꝝ damnatoꝝ vt caueamus: ⁊ saluatorū vt
sequamur. In christo nāq; ⁊ in illis debem⁹ pcipue sp̄
oculos ponere spūaliter ⁊ obiectiue: sicut in capite po
nunt localiter: vt moꝛes imitent naturā. Ille nāq; vo
luit ꝗ oculis corpalibꝫ supremū locū tribuit corpis: ꝙ
oculi mētis in supremū locū p amorē ⁊ desideriū ten
derent celi. Exēplo ꝗ pastoꝝ videam⁹ hoc verbū Lu
ce. ij. id est, christū: ⁊ christi vitā: nō terrena vel carna
lia ad ꝯcupiscentiā more cupidoꝝ: gulosoꝝ ⁊ luxurio
soꝝ: quoꝝ oculi sunt insanabiles: sed deū ⁊ oīa que ad
edificationē ptinēt aie: exēplo ꝓphete qui ait: oculi mei
semp ad dn̄m. Et iterū. Leuaui oculos meos in mon
tes ⁊c. Ille vo qui ecōuerso cū hoc ꝙ oculos q̄tuꝫ ad
naturā habet in sūmo loco: ⁊ illos q̄tuꝫ ad mores in
nouissimis ⁊ infimis: q̄ntum ad sollicitudinem ponit:
naturam peruertit: et bestias et illos peruersos in con
ditione sequitur. De quibus Danielis. xiij. Declina
uerunt oculos suos: vt non viderēt celum: neq; recor
darentur iudiciorū iustorum. ¶ Secundo q̄ntum ad
obiectum: in hoc debet esse similitudo ꝙ sicut visum
mentis: ita necesse est: ꝙ visum corporis ab illicitis re
trahamus aspectibus. Vnde beatus Gregorius. xxj.
moral. tractans illud verbum Job. xxj. Pepegi fedus
cum oculis meis ne cogitarem de virgine. Preceps in
quit anima dum non preuidet: ne incaute videat qđ
concupiscat: ceca postea incipit desiderare quod videt.
Sanctus igitur vir: vt cogitationes caste custodire
posset: fedus cum oculis pepigit: ne prius incaute re
spiceret: quod postmodum inuitus amaret. ¶ Peri
culum vo contrarium facientium: patet in exemplo
David. P. xiiij. 10. Job ergo exemplo et David: rogo

auerte oculos: ne videant vanitatē. ¶ Quātū ad actum
vo debet esse similitudo: vt sicut ocul⁹ corporis totū corp⁹
ducit: ⁊ alios cōducit. Ita visus mētis totū hoīem spi
ritualiter ducat: ⁊ alios cōducat vbo ⁊ exēplo: ⁊ specia
liter ille cui hoc incūbit ex auctoritate vel officio. Sic
ꝙ sicut visio corporis inter obiectū ⁊ oculū est recta. Ita
spiritualis quo ad seipm̄ ⁊ alios. Iuxta illud Prouer.
iiij. Oculi tui recta videāt. Quātū ad defectū in hoc pmo:
est similitudo q2 sicut oculi corporales in hoc differunt ab au
ribus ⁊ naribus: ꝙ nō vidēt maculā in se: nec iux̄ se colla
teralē. Ita multi nec sua nec collateraliū pctā attēdūt
ps. xxxvij. Lumē oculoꝝ meoꝝ: ⁊ ipm̄ non est mecū: ꝗ
tū in alijs plura dicūt se videre pctā ꝗ̄ sint: qͦs reprehen
dit de⁹. Math. vij. Quid autē vides festucā in oculo
fratris tui: trabem aūt que in oculo tuo est nō vides:
nec consideras. Sicuti q̄pꝑos viderent defectus: satis
haberent materiā dolēdi: quia vix est ciuitas vel cōgre
gatio in qua tertia vel quarta pars non sit in peccato
mortali. Propter qđ Iesus videns ciuitatem fleuit su
per illam dicens: si cognouisses ⁊ tu Luce. xix. Secū
do quia plus deficiunt in senectute ꝗ̄ alij sensus. Sic
etiam oculi ecclesie .i. clerici plus deficiūt ꝗ̄ laici: sicut
alibi ostensum est Geñ. xxvij. Senuit Isaac ⁊ caliga
uerunt oculi eius ⁊ videre nō poterat. Tertio q2 dam
num plus nocet in oculo ⁊ macula plus apparet ꝗ̄ in
pede. Sic pctm̄ in superiori ꝗ̄ in subdito. Eccl. xxxj.
Nequius oculo quid creatum est .i. illis qui deberent
esse oculi ecclie. De quibus Ezech. xiij. Vident vana et
5 diuinant mendacia ait dominus. ¶ Quātum ad secun
dam partē huius articuli: similitudo corporalis cecita
tis ⁊ spūalis pōt attēdi vel q̄tum ad cecitatē causantia
vel q̄tū ad cecitatē sequentia. Primō patz: q2 sicut lu
men oculoꝝ corporaliū potest impediri per corpa opaca
supposita: vel oīno excecari pōt qͦs ab hostibus capt⁹: si
cut Samson Iudic. xvj. vel p infirmitates ocul' sup
uenientes. Ita spūalē pōt visus impediri aīe: in his ꝗ
circa seipm̄ faciēda sunt p terrenoꝝ sollicitudinē: ⁊ in
his ꝗ circa alios faciēda sunt p munerū acceptionem.
Qualē eīm viā celi possit vidē vel iusticie: ꝗ int' viā ce
li vel iusticiā ⁊ oculos ponit terras diuitias domos et
mūera ꝗ̄ rūcūꝗ rerū: q2 supcecidit ignis ꝯcupiscētie et
nō viderūt: in ps. lvij. Totalē vo excecat a diabolo ca
ptiu⁹ duct' p qͦcūꝗ pctm̄ mortale. De seruis nāꝗ su
is verificat illud Esaie. xlij. Quis est cecus nisi seru⁹ me
us ⁊c. quē sicut equū cecū ducit de luto pctī ad lutū: ꝗ̄si
ad libitū. Soph. j. Ambulabūt in cecitate: q2 dn̄o pec
cauerūt: vel infirmitate spūali: vtpote a supbia: ira: vel
inuidia. Ista nāꝗ tria pctā hoīem spūalit' excecāt. Et
sicut inflato oculo inpuenit ꝯs qn̄ꝗ ipm̄ eruit. Ita ista et
alia pctā ⁊ specialit' luxuria: sicut ostēsum est. L. vij. 24.
sic se ꝑuenientes ipam in his ꝗ dei vel ꝑprie salutē sunt
excecāt Ps. xxxix. Comphenderūt me iniꝗtates mee:
4 et nō potui vt viderē. ¶ Quātum vo ad cecitatē sequē
tia: in hoc primo est similitudo: q2 sicut cecus faciē ha
bens imundā: in speculo sordes nō videt vt tergat: nec
latro excecatus ⁊ ad patibulū vel ignē duct⁹ ab his ꝗ
dicunt: ꝙ ipsuz ad bonū locū ducūt vel ad bonū festū.
vt ipsum decipiant patibulū vel ignē nō videns non
timet anteꝗ̄ sentiat. Ita nōnulli spūaliter a diabolo ⁊
peccatis excecati: nec sordes vidēt in anima: ⁊ ideo nec
eas mundant: nec patibulū vel ignem videre volunt
inferni: nec diabolū: qui semper iuxta eos expectat: vt
illos morte perimat eterna vt timeāt. Cuius causa est:
q2 excecati cum sint: ad ignē inferni ducunt: a mundo
carne ⁊ demonibus: a quibus credunt duci ad honores:
diuitias: delitias: ⁊ ideo ignē illū nō timent anteꝗ̄ sen

tiant. Sed tūc sm̄ beatū Gregoriū: pena oculos ape
riet: quos culpa hic clausit. Sic excecati fuerāt illi pes
simi sodomite: qui ostium domus inuenire nequiuerunt
Geñ. xix. Et sic primo aperti sunt oculi syroꝝ: qn̄ fuerūt
in medio inimicoꝝ suoꝝ: de quibus dicit. iiij. Reg. vj.
Viderūt se esse in medio samarie. Sic pdicti peccato
res excecati simul sentire ⁊ videre volunt penas infer
ni qn̄ sunt in inferno: cum illo Luc. xvj. Eleuans ocu
los suos cum esset in tormētis vidit ⁊c. Secūdo quia
sicut cecus corporaliter nō debet sm̄ iura esse aduocatus
ne irreuerentiā faciat iudici a tergo postulando: sicut
patet. ff. de postulando. l. j. §. casum. id est in digesto ve
teri. li. iij. Nec tutor q2 talis non potest res pupilli per
se bene custodire. ff. de excusatione tutorū. l. post suscē
ptam. i. in infortiato. li. iiij. Ita nec ceci spūaliter sunt
apti suoꝝ vel alioꝝ aduocati coram deo: quia scimus:
quoniā peccatores nō exaudit deus Ioan. ix. Nec etiā
animarū tutores: quia oculos habent corporales ⁊ non
videbāt: que ad animarū pertinēt custodiā. j. Reg. iij.
Non poterat videre lucernā dei.
¶ Quibus dicit Esaie. xlij. Ceci intuemini. Primo qđ Arti. ij.
habetis supra vos: deum: qui ꝑpter amorē vestrū: fa
ctus est paup ⁊ humilis: vt vos alliceret ad cōtemptū 5
cupiditatis ⁊ vanitatis: qui propter vos laboriosam ⁊
parcam ⁊ castam ⁊ penalem vitā vsꝗ ad mortē duxit:
vt ipsum sicut pueri librum respiciētes discatis ocium
gulam ⁊ oīa peccata cōtemnere: ⁊ cum ipso dura su
stinere: ⁊ tamē illos qui dura ingerunt charitatiue di
ligere. Sic vacate ⁊ videte: quia talis primo hic in ter
ris visus est Baruch. iij. ¶ Iterum leuate oculos ve
stros ⁊ videte Ioan. iiij. iudicem vestrū iratum p pec
catis vestris: vt euadere possitis in die iudicij: quādo
oēs homines videbunt filium hominis venientem
Luc. xxj. Cuius iudiciū tunc erit peccatoribus terribi
le. Primo ꝑpter peccatoꝝ manifestationē ad peccantiū
confusionem. Secundo propter ineuitabilitatē. Ter
tio propter pene acerbitatē ⁊ durabilitatē: ⁊ mlta alia
sicut patet. I. xj. 15. De quibus Bern. Memorare
nouissima tua: que sunt mors: iudicium et gehenna.
Quid horribilius morte: quid terribilius iudicio. Ge
henna vo nihil potest intolerabilius excogitari. ¶ Vi 6
deat ergo peccator: ꝙ in morte nec magnū nec parum
de bonis suis secum portare poterit. In iudicio vo
nec resistere: nec fallere poterit iudicem. In gehenna
vo nullam habebit ꝯsolationē: sed perpetuū vlulatuz
et stridorē dentiū. Leua ergo oculos tuos in directum
et vide Hieremie. iij. quid deus: qui est supra te fecit
pro te: et quid faciet contra te: nisi fueris talis: qualem
in predictis exemplis suis te esse docuit: ad Roma. xj.
Vide veritatem et seueritatē dei. ¶ Sed non obstan
tibus christi exemplis visis vel bonis pmissis vel pe
nis infligendis in christum non sequentes: ipse dicere
potest illud Psalmi. xxx. Qui videbant me: foras fuge
runt a me: quia vix decimus postꝗ̄ ad etatem peruee
nerit vigīti annorum: ipsum sequitur bene viuendo:
sed potius ipsum cuius iudicium finaliter fugere non
poterunt: nunc fugiunt ꝗ̄diu possunt male viuendo.
Qui oēs sinue assimilant: que fugit nucem propter
amaritudinē corticis. Nam quia auaris et mundi sa
pientibus amara est paupertas: quā in christi vident
vita. Ideo ipsius vitam in hoc non imitari: sed poti⁹
fugere volunt. ¶ Sic de superbis: et delicatis et quis
buscunꝗ peccatoribus: quia aliquid eis durum in
christi vita vident: ipsum in hoc fugiunt: de quibus
Iob. ix. fugiunt et non vident bonum. Contra quos
P. iij. 13. Non vos sic: sed gustate et videte: quoniā

7 suauis est dominus: in Psalmo.xxxiij. ¶ Gustate inquit:
quomodo sub paupertate christi: et post paupertatem pauperum
pro christi amore infinite sequuntur diuitie: post asperi-
tatem delitie: post contemptibilitatem honores: ab illo no-
bilissimo rege. Quia aliter bonus non esset: nisi suos in
fine remuneraret: qui dicit Exodi.iij. Videns vidi af-
flictionem populi mei: et descendi liberare eum. Sed heu
aliqui non gustant: illi videlicet qui sunt alijs saturati
peccatis: et quia non gustant hic: non saturabuntur alibi:
vbi visio fit victus: quia sicut comedentes in primo pran-
dio non debent comedere in secundo inter religiosos. Ita
illi qui saturauerunt oculos suos hic vanitatibus: et af-
fectiones suas malis amoribus: ventrem suum gulosis
delitijs: domos suas repleuerunt alienis diuitijs: volun-
tatem suam in illicitis: inter angelos in secundo prandio
8 non pascentur.iiij. Reg.vij. Videbis oculis tuis: sed ac-
cet in dici iudicij: et inde non comedes. Alij vero non gu-
stant: nec vident: sicut mali illiterati: et etiam insufficien-
tes in statu suo: quantum ad scientiam et mores: qui nec in-
telligere nec facere volunt: quod faciendum est. Alij vident:
sed non gustant: sicut literati mali: quibus Naas eruit
oculos dextros.j. Reg.xj. de quibus Math.xxiij. Super
cathedram Moysi sederunt etc. Hi recte figurantur per
Herodem Luc.xxiij. qui multum desiderabat Jesum
videre: quem cum vidisset: illusit indutum veste alba.
Sic multum desiderant scripturas intelligere: in quibus
vident Jesum: quem tamen indutum veste alba.id est.do-
ctrina pulchra et scientia: vita turpi contemnunt. Talium
intellectum de voluntate conqueri potest dicens illud
Luc.x. Domine non est tibi cure quod soror mea etc. Alij vident
et gustant sicut ille Luc.xviij. Vidit et sequebatur illum
Prouerb.xxxj. Gustauit et vidit quoniam bona est ne-
gociatio eius.

Arti.iij. ¶ Intra se videre debet peccator damnum quod peccando
incurrit: vt doleat. Quantam enim materiam habet dolores
9 in exemplo ostenditur. Si enim ad domum rediens: et intra
cameram suam respiciens: et videns thesauros quos
maximos habuit ablatos: filios et mulieres et amicos
occisos: chartas maxime hereditatis: que in placito est
destructas: et quecunque alia bona: que in re vel in spe ha-
bere possent: que in camera sua dereliquit ablata: et cum
hoc etiam videret dominum suum sibi offensum demeri-
tis suis exigentibus: et hostes inueniret paratos ad ipsum
ad penas maximas rapiendum: materiam habet dolendi.
Et peccator ad cameram conscientie sue rediens: in infini-
tum maioris tristicie habet occasionem. sicut patet inducti-
ue in omnibus predictis ad peccatorem deum et gratiam amit-
tentem applicatis. Ergo videte fratres ne forte sit in ali-
quo cor malum: ad Heb.iij. Sed heu delicta quis intel-
ligit: in Ps.xviij. Et ideo sicut dicitur Hieremie.viij.
Nullus est: qui agat penitentiam super peccato suo: dicens
quid feci: vnus namque sequitur ex alio. Nam si predicta pec-
cati damna intelligerent: agerent penitentiam de peccatis
tam suis quam alienis: vbi nunc proprie non intelligunt: et de
alienis ludunt. Causa vero quare delictum proprium et pe-
nam sequentem non vident: est duplex: vna quantum ad de-
lictum: alia quantum ad penam sequentem. Quantum vero ad
delictum: non vident: quia non respiciunt directe peccati defor-
mitatem: sed commodum vel delectationem annexam. Et quantum
ad penam sequentem: amor quo seipsum inordinate dili-
git: facit quod videt decipitur in propria causa: et intelligendo
non rectam contra seipsum profert sententiam. Ergo vi-
de: quia malum est: et amarum reliquisse te dominum
Hieremie.ij.

Arti.iiij. ¶ Iuxta se videre debet proximorum necessitatem vt sub-
10 ueniat. Regula vero secundum quam eis subuenire iubemur a

christo data est. Dilige inquit proximum tuum sicut teipsum
que fundatur super regulam nature: qua dicitur. Hoc facias
alteri quod tibi vis fieri: quam regulam christus approbauit
et confirmauit Math.vij. Omnia inquit quecunque vultis vt
faciant vobis homines et vos facite illis. Istam regulam vi-
de et nunquam errabis. Item qui peccat per iram etc. con-
tra predictam regulam facit etc. vsque ad consummationem: iuxta
illud ad Galathas.v. Si inuicem mordetis et comedi-
tis: videte ne ab inuicem consummamini. Dicit signanter
mordentes: propter detractores qui mordent quasi aliquam mala
vituperant dicendo. Ipse est malus in hoc: sed non totali-
ter comedunt: quia non omnia que in ipso sunt deprauant. Di-
cit etiam comedentes contra illos qui deuorant omnia: qui vident in hoie
nunquam bonum dicendo etc. Nota.C.xvj.5. Sed si pro-
prium cecitatem consideraret: diceret illud Thobie.v. Qua-
le gaudium mihi est qui in tenebris sedeo: et lumen celi
non video. ¶ Iterum si peccat quis per nimiam tenacitatem: 11
non subueniendo miseris etc. a predicta regula deficit: quia
qui habuerit substantiam huius mundi: et viderit fratrem
suum necesse habere etc.j. Joan.iij. Ergo videte qualem chari-
tatem dederit vobis deus.j. Joan.iij. hoc est: operibus
ostendite. ¶ Sed heu sicut terra impedit de nocte vt so-
lem non videamus. Ita quosdam impediunt terrenis affectio-
nibus ne videant predictam regulam etc. Nota quare mo-
rientes plura vident. M.xj.42.

¶ Omnia vero predicta quidam limpidius intuentur: qui- Arti.v.
dam plus impediuntur. Circa primos duo sunt dicenda
Primo ostenditur qui sunt illi quibus maior inest predicta 12
videndi dispositio. Secundo sub qua forma illa intuentur.
¶ Quantum ad primum omnia ad deum pertinentia et statum
proprium vel proximi clarius videt humiles et pauper spiritu:
sicut videmus corporaliter experimento sensibili quod qui-
dem experimentum habetur. H.vj.17. Ita spiritualiter pre-
pter quod dicitur Gen.xviij. Descendam et videbo. ¶ Omnia
autem predicta sub forma videntur scutali: quia sicut omne quod
videtur oculis corporalibus videtur sub forma piramidali:
cuius conus est in oculis: et basis in re visa. Ita etiam
quod videtur spiritualiter in oculis fidei vt amandum: credendum
dum vel fugiendum: sub predicta forma videtur. Cuius for-
me vnus angulus est creator in oculis fidei: alius vero
angulus: quem videre debemus: est ipsa creatura in qua vi-
dere debemus indigentes vt subueniamus peccatores
vt compatiamur et corrigamus: sanctos vt sequamur.
Iuxta illud Luc.xviij. Vidit et sequebatur. ¶ Quantum ad 13
secundam partem duo visum impediunt spiritualem. Primum
accipitur per similitudinem impedimenti intrinseci: et aliud per
exemplum obstaculi extrinseci in visione corporali: nam si-
cut visio corporalis vnum impedimentum habere potest intrin-
secum: cecitatem videlicet corporalem. Ita spiritualis cecitatem spiri-
tualem: in his que dei sunt et ad animarum pertinent
salutem. Sunt enim multi oculati in alijs: sicut patet. P.
v.9. Et. S.iij.15. et sapientes: qui tamen in morte inue-
niunt se esse stultissimos et cecos: quando cum tota sa-
pientia sua non inueniunt vnam rationem ad proban-
dum efficaciter: quod debeant eis de congruo gloria beato-
rum: et obijciunt satis multe ad concludendum ineuita-
biliter: quod transire debeant ad miseriam damnatorum. De
quorum quolibet verificatur illud Eccl.xxxvij. Omni
sapientia defraudatus est. Tunc videbunt omnem turpi-
tudinem tuam Ezech.xvj. Habendo ergo respectum ad fi-
nem illum secundum Hieronymum: super Math.xvj. Quid
prodest homini: si mundum vniuersum lucretur? Si
inquit haberes sapientiam Salomonis: si pulchritu-
dinem Absalonis: si fortitudinem Samsonis: si longe-
uitatem Enoch: si diuitias Cresi: si potestatem Octa-
uiani: quid profuerunt: si tandem caro detur vermibus: et

14 anima demonibꝰ cū diuite sine fine crucianda. ¶ Alia
impedimēta extrinseca pōt visus corporis habere tria:
elongationē: transpositionē et interpositionē. Sic spi-
ritualiter peccatores nō vident deum et que videre de-
berent: quia male viuendo se ab illis elongant. Proptē
quā sicut dicit̄ Eccle. vj. Non vidit solem: nec cogno-
15 uit distantiā boni et mali. ¶ Secūdo per transpositio-
nem: vtpote quādo ponit̄ post tergum qđ deberet po-
ni ante oculos. Sic spūaliter quando deum quē semp
ante oculos habere debe[mus]: exemplo illius Gen.
xxxij. Vidi dominū facie ad faciē: et salua facta est ani-
ma mea: et spiritualia postponimus: et ante oculos mū-
di delitias etc. ponimus etc. ¶ Tertio per alicuius cor-
poris interpositionē: sicut patz de his q̄ sunt in pfun-
dissimo carcere: qui ideo solem nō vident etc. Sic nec
illi qui in carcere sunt peccati et diaboli: ppter qđ spi-
ritussanctus hortatur Cant. iij. Egredimini filie sion
et videte regem etc.

Arti. vj. ¶ Et cauete et omnium cogitationum locutiones et operati-
ones diligenter mundate: quia ille rex cum toto exerci-
16 tu celesti videt vos: sicut ostēsum est. A. xxv. 17. ¶ Vi-
dentes nāq3 diuinā substantiā: vident oīm rerū gene-
ra: species indiuidua et totū ordinē vniuersi: sm̄ Tho-
mam ɔtra gentiles. libro. iij. c. lvij. Et hoc multis ostē-
dit rōnibus: quarū vna est ista. Visio diuine substan-
tie est vltimus finis cuiuslibet intellectualis substātie.
Omnis enī res cum peruenit in vltimū finem: quiescit
appetitus eius naturalis. Ergo oportet q̄ naturalis
appetitus rōnalis creature quiescat post adeptionem
illius finis: qđ esse nō posset: nisi oīa p̄dicta sciret: qz
appetitus naturalis est oīa p̄dicta scire: nec tn̄ sciunt
oīa: que deus potest facere et nō facit. Si ergo quili-
bet nostrū timeret contra regem superbire: ipsumq3 in
presentia sua et totum exercitus cōtemnere: vel hoīem
occidere in p̄sentia iudicis iustissimi q̄ tot haberet ar-
matos paratos ad faciendū vindictam in homicidas:
vel in p̄sentia sua furari. Si etiam vxor in p̄sentia po-
tentissimi et optimi mariti et totius exercitus nō aude-
ret adulterari. Si familia in p̄sentia domini vellet oci-
osam et gulosam vitam ducere: dum in alijs occupari
deberet: nōne timeret q̄re nō timemus superbire irare:
et multis alijs modis ɔtra deū in p̄sentia dei et exerci-
tus sui peccando superbire: vel hominē odiendo occide-
re: vel auariciā seu luxuriā vel gulam vel accidiam se-
ctari. Si dn̄s aliqs haberet speculū: q̄ totā familiā suā
vbicūq3 esset: videret: familia vbiq3 caueret: et ei place-
Exem. re niteret̄. Sic nos. ¶ Vnde in vitispatrū abbas An-
thonius cuidā querenti: quō posset semp deo placere:
respōdit. Sic semp habe ipsm̄ p̄ oculis et cogita: ipsum
oēs cogitatiōes atq3 opationes tuas videre: et locu-
tiones audire. ¶ Hec aduertere deberis: qui cogitatis
mala in cordibꝰ vēis: qui loquimini turpia et iurātis enor-
miter: et cōmittit̄ spurcissima queq3: qz sm̄ Tulliū in
quadā epistola. Semp ita cogitandū est: quasi intimū
peccatorꝝ tuū visus aliorꝝ penetraret. Quid enī prodest
si ab hoībus abscondat̄: et deus illud videat? Sed hec
in disputationibꝰ: qz deus vbiq3 est: et quia oīa videt:
sed in cogitationibꝰ: locutionibus: operationibꝰ et omis-
sionibꝰ facimus ac si nusq3 esset: nec aliq̄ videret. Nō
sic nos: sed videte quomō caute ambuletis Eph. v.
17 ¶ Et specialiter vos q̄ cura vel dominio estis onerati:
scientes q̄ talen pedibꝰ offendētes et cadentes diuitꝰ
cadūt. Ex quo patz respōsio ad questionē quā vir ma-
gni status in potentia et sciētia quesiuit: vtrū vitz me-
lius esset q̄ hō esset diues q̄ paup. Quia sicut melius
esset habēs magnā dietā facere: vel etiā debentis de ne-

cessitate cadere nō esse onustꝰ. Sic in ppositō de nobis
q̄ habemꝰ magnā viā facere: et in die mortis de necessi-
tate cadere. Sicut insup currus vel aīal nō onustū in
luto cadens facilꝰ surgit: qz sub onere cadens surgere
nō pōt antēq3 deoneret̄. Sic paup cadens in peccti: qz
diues cadens sub onere simonie vel vsure et hmōi nul-
lo modo surgere potest: antēq3 restituēdo se deoneret.
Ergo in morte et ante mortē melior est paupertas. Istiꝰ
opinionis fuit ppheta in psalmo. q̄ ait. Vidi impiū su-
perexaltatum etc. In quo ostendit: q̄ ille de alto loco
sub onere male cecidit: ideo in hac questione: verā cō-
cludit sententiā subiungens. Custodi innocentiam et
vide equitatem.

Vindictarū quedam sunt V. v.

dei quedā hoīs. Circa quas primo ostendet̄:
q̄ deꝰ iuste vindictam accipit de peccatoribꝰ. Secūdo
q̄ hō iniuste: vbi ostēdet̄ per multas rōnes q̄ hō vin-
dictam cape non debet p quibuscūq3 iniurijs sibi vel
suis vel quibusuis rebus illatis. Tertio exempla ostē-
dentur ad hoc q̄ nō capiat monentia. Quarto: q̄ dā-
nabile sit q̄ q̄s se vindicet. Quinto: q̄ vindicta semp
ex malo animo pcedit et iniusticia. Sexto: q̄bus rebus
oīno se vindicare volentes assimilent̄. Septimo illorū
audienda est responsio.

Arti. j. ¶ Circa primū: tria sunt dicenda. Primo arguetur: q̄
deus nullā vindictā de iniuria sibi facta iuste cape po-
test. Secūdo respōdebit̄. Tertio: ostendet̄ q̄re vindi-
ctas suas tn̄ tardat. ¶ Primū pbat̄ p iura que volūt
q̄ nemo sit iudex i causa ppria. C. li. iij. ti. vt nemo im
sibi dicat. l. vnica. et. ff. de iudicijs. l. penult. id est. in. ff.
veteri. li. v. Rūdet̄ q̄ ille q̄ de iure pōt dare iudiciū: in
iniurijs alijs illatis pōt esse iudex in causa ppria: q̄tum
ad notoria sm̄ Innocentiū: in decretal. libro. v. ti. de
verborꝝ significatiōe: sup capitulū ex pte: sicut patet de
ep̄is qui p iniurijs eis factis iudicia exercent. Cū igit̄
deo oīa sint notoria: non q̄tum ad notorietatē facti:
qz dissimulationi nō est locus: di. lvj. in sacerdotibꝰ
in fine ex̄ de cohabitatiōe clericoꝝ. sua. ff. de ritu nuptia-
rū. palam: s3 et in morte erunt q̄tum ad notorietatē iu-
ris: qz tunc erūt in iudicio p pbationes legitimas con-
fessi et confessi et canonice pdemnati. xv. q. v. p̄sbyter: et
q. vlti. si quis presbyter. ex̄. de cohabitatiōe clericoꝝ et
mulierū. nostra questiū. ij. q. vj. sunt etiam. Quorꝝ patz
q̄ ipse iuste vindictā retribuet in hostes Deut. xxxij.
Quare vo vindictā tardat: et statim cū peccato illam
nō accipit: in parte ostēsum est. T. v. arti. v. Et tamen
nō est bonū signū de quo aliquis gaudere poterit: qđ
deus statim ipsum peccantē non punit: sicut patet per
autoritatē Machabeorū. P. v. 13. quia quanto plus
expectat: tanto durius percutiet: et grauiorem accipiet
vindictam: sicut patet. V. j. et. xxvj. Et q̄ oīes de hoc
oī dubietate remota oportet esse certos: patet per p-
cessum euāgelii: vbi probat per iudicem iniquitatis: qui
vindicauit viduam: quia molesta ei erat: q̄ deꝰ faciet
vindictā seruorꝝ suorꝝ clamantiū ad se Luc. xviij.

Arti. ij. ¶ Quā homini facere corde ore vel manu non licet p-
pter multas rōnes. Primo quia ille qui peccauit: plus
supra deum peccauit: contra cuius fecit preceptū: cui
plus tenetur obedire: quē tenetur plus amare ratione
creationis: redemptionis: gubernationis: et glorifica-
tionis: quem tenetur plus timere ratione damnatio-
nis. Ex quo ergo ipse vindictam dissimulat: turpe est
homini vindictam querere. Secundo quia est contra
iura prius allegata: q̄ nemo debet esse iudex in cau-
sa propria: totum ergo committe te deo qui impijs

et peccatoribus reddet vindictā Eccl. xxxv. Tertio q̄r
stultum est: sicut stultū est auferenti vnū denariū vel
modicū bonū: totū granū obijcere. Sic stultus est qui
auferenti vel nocenti sibi in re exteriori: gratis deum ꝛ
celum ꝛ animā ꝓpriam ꝛ hereditatē celestē: sicut patet
S. iij. §. et omnia bona se vindicando: perdit. Hoc enī
faciendo plus sibiipsi nocet: quia dum alius pecuniā
perdit vel verberat in corpe: vindicans omnia bona p̄s
dicta amittit ꝛ verberabit in eternū. Si vero ali⁹ famā
lesit diffamando: lesus ipsam restauret bene viuendo
et remittēdo: ꝛ nō augmētet seipsū malū ꝛ vindicantiu
num ostendendo: cōtra aplm qui precipit nemini ma
3 lum ꝓ malo reddere Rom. xij. Quarto q̄r est cōtra na
turā: nō tm̄ humanā sed quācūq̄. Nam in omni natu
ra videmus animaliū: quia vnum membrū adiuuat
aliud ꝛ nō destruit: vtpote: si vna manus ledat alterā:
ipsa lesa nō destruit alterā nisi forte in freneticis: sed a
ledente emendam recipit ligationis ꝛ emplastri impo
sitionis. Sic in ꝓposito. Si vero ledens nullam volue
rit facere emendā: lesus ꝓpter hoc non plus se dānifi
cet: sed a deo meliorē expectet emendā atq̄ vindictam
iustiorē: de quo in psalmo. Cognoui q̄ faciet dn̄s iu
dicium inopis ꝛ vindictā pauperū. Sed heu aliq̄ peius
faciūt: q̄r nō tm̄ de nocente: seu de parētela: verūetiam
de tota patria se vindicare querūt: sicut patz de his qui
ꝓpter damnū eis illatum in vna patria: vtpote q̄r ipsi
vel amici eoꝝ ibi verberati fuerūt: de omnibus illi⁹ pa
rentele ꝛ patrie se vindicare: illosq̄ verberare deside
rant vel occidere: qui in hoc peiores sunt inferno atq̄
demonibus: in quo atq̄ inter quos vnusq̄sq̄ onus suū
portabit Gal. vj. sicut patz. S. xvj. 4. Quinto q̄r pericu
losum est: quia eadē mensura mensurabit sibi a deo: si
cut patet per hoc q̄ dicit deus Ezech. xxv. Pro eo q̄ se
vindicauit idumea de filijs Iude: idcirco extendā ma
num meā sup eam: ꝛ auferā de ea hominē et iumenta:
et faciā eam desertam: ꝛ scient vindictā meā dicit dn̄s.
Sexto qui aliter facit indign⁹ est misericordia: deus enī re
mittere vult sub illa cōditione q̄ nos remittam⁹ Ma
thei. vj. Si dimiseritis hominibus peccata eoꝝ: ꝛ deus
dimittet vobis peccata vestra: et si nō dimiseritis ꝛc.
Ita etiā qui vindicari vult a deo inueniet vindictam
4 Eccl. xxviij. Septimo: q̄r est turpe ꝛ inhonestū apud
deum ꝛ honestos: q̄ homo se vindicet: q̄r sicut apud
mundū reputatꝰ dedecus q̄ nobilis vir ꝛ potens per
cutiat vel se vindicet de misero. Et sm̄ hunc intellectū
fabula introducit leonē ad murem qui ei nocuerat di
centem vincere posse: dicens. vincere crimen habet si
vincam minimū: sic vincere vinci est. Sic spūaliter eū
ille qui nocet nō tm̄ efficitꝰ miser ꝛ miserabilis ꝛ cecus
et claudus Apoc. iij. verū etiā spiritualiter mortuus:
q̄r illū vincere dedecus est. Vn̄ Seneca. libro de cle
mentia ad Neronem. Nō minus sunt turpia principi
pi multa supplicia: q̄ medico multa funera. Tales enī
vincere est potius vinci. Noli vinci a malo s; vince in
bono malū Rom. xij. Ergo q̄r est deo preiudicatiuū:
cuius alterā iustitiā sibi vsurpat: q̄r ipse vindictā sibi
retinuit: sicut patet per aplm Heb. x. qd̄ habetꝰ. xxiij.
q. i. q̄ militare. Mihi vīdictā ꝛ ego retribuā dicit dn̄s
5 Nono q̄r miles regis eterni eius est custos ꝛ ꝓtector:
de quo te vis vindicare: scz angelus q̄ te iterū accusa
bit: q̄ in ꝓiudiciū sui hominē de ei⁹ ꝓtectione gaudē
tem iniurasti: qui etiam est ad dei imaginē factus: atq̄
christi sanguine redemptus: ergo ne quis supgrediatꝰ:
q̄m vindex est de his omībus deus. i. Thessal. iiij.
Arti. iij. ¶ Quia vero quosdā exempla plus mouent: ad idem ꝓ
6 bandum. ¶ Primo adducitꝰ exemplū veri dei tui: cū

cum iudei dicerent Ioan. viij. Tu demonium habes:
cum etiam ipsum verberarent ꝛ crucifigerēt nō se vin
dicauit: contra illos qui quādoq̄ verba verbis: quan
doq̄ verberibus vindicant. Secūdo exemplū falsorū
deorum: de quibus Seneca: libro de clemētia ad Ne
ronem: libro primo. c. xiij. Dij inquit placabiles delicta
potentū nō statim fulminibus ꝓsequuntꝰ: quāto equius
est hominē hominibus prepositū miti animo exercere
imperiū. Nam ꝛ tali modo aliquādo inimici melius
vincuntur: ꝛ ad amicitias reuocantꝰ. Sicut patz ꝑ hoc
qd̄ ibidem scribit. c. v. de quodā qui in multū studuit cir
ca vincendos hostes et destruendos: inter quos cum
vnum destruere nō posset: consuluit vxorem suā: que
dixit ei: fac qd̄ medici facere solent: qui vbi vsitata re
media non ꝓficiunt: tentat contraria: nam hec regula
est medicoꝝ: q̄ contraria cōtrarijs curantꝰ. Si igitꝰ se
ueritate adhuc nihil profecisti: nūc tenta quomodo ce
dat tibi clementia: ignosce illi: ꝛ alienā malitiā tuā dul
cedine stude superare: qd̄ cum ille fecisset: cōclusisset q̄
eum consolatū amicissimū fidissimūq̄ habuit ꝛ here
dem. Sic respōsio mollis frangit iram Prouerb. xv.
¶ Frangit inquit iram ꝛ aliū ad bonū trahit: sicut pa 7
tet in vitispatrū exemplo cuiusdā senis. Cuius histo
ria est: huius monachus quidam obuiauit cuidam sa
cerdoti idoloꝝ portanti magnū pondus: cui dixit: quo
vadis demon. Ille vero iratus verberauit monachū et
fere mortuū reliq̄t. Cui postea obuiauit abbas Ma
charius dicens. Salueris bone laborator. Cui ille: qd̄
boni in me vidisti q̄ ita me salutares. Cui senex: quia
vidi te laborantē. Cui sacerdos: ex tua salutatione co
gnoui te seruū dei esse: ꝛ statim penituit de verberatio
ne monachi: ꝛ fact⁹ est monachus. Ecce quomō ver
bum dulce multiplicat amicos Eccl. vj. Et extinguit
ardorem ire: sicut ros vel pluuia ardore solis vl' ignis.
Verbū vero durū vel fractū ignē augmētat. Nā sicut
ex collisione duoꝝ corpoꝝ durorū: sicut ferri ꝛ silicis
educitꝰ ignis. Ita in ꝓposito. Et sicut apponens ligna
ignē augmētat. Sic in ꝓposito. Ideo Eccl. viij. dicitꝰ.
Ne litiges cū hoie linguato: neq̄ strues ligna in ignē
ipsius. ¶ Tertio exēplo proboꝝ virorū. Primo Iulij
cesaris: de q̄ recitat Aug. libro de libero arbitrio: quod
Cicero in ei⁹ laudē dicit: q̄ cum eū recordaretꝰ: omniū
solūmō iniuriarū obliuiscebatꝰ. ¶ Secūdo regis Phi
lippi: de q̄ Seneca li. iij. de ira: q̄ cū ad eū legati athenien
sium venissent: ipsi petēti q̄d eis gratū esset. Rn̄derūt
te suspēdere: quos tm̄ impunitos dereliq̄t. Tertio regꝰ
Saul. i. Reg. xj. cui cū dixisset ppl's. Quis est q̄ dixit
nō regnabit sup nos Saul: interficiatꝰ. Rn̄dit: nō in
terficietꝰ hō quispiā: q̄r fecit dn̄s salutē in israel. Cuius
exemplo deberēt alij principes esse misericordes etiam
erga inimicos illoꝝ: postq̄ illoꝝ traditi sunt potestati
et non se semp dure vindicare: superbe dicentes illud
Esaie. i. Vindicabor de inimicis meis. ¶ Quarto regꝰ
Dauid: q̄ illū Semei q̄ ei multa dixit improperia. ij.
Reg. xvj. noluit occidere: etiā a suis ad hoc instigat⁹.
ij. Reg. xix. Proptꝰ qd̄ dr. i. Machab. ij. q̄ Dauid i sua
misericordia ꝓsecut⁹ est regnū. ¶ Quinto exēplo oim̄ sctōrū
de q̄bus Crisosto. homel. xvij. sup illud. Nolite iudica
re. Apli inq̄t ꝛ doctores in primitiua ecclia multas iniu
rias sustinuerūt: ab his q̄s postmodū ꝯuerterūt. Si enī
fuissent memores iniuriarū: nunq̄ eos postea in chari
tate docuissent. Sed nunc cum frequēter doctores of
fendantꝰ a laicis: siue iuste: siue iniuste diabolo seminā
te occasiones: si memores sunt iniurie: totam soluunt.
Nam vbi recordatio iniurie aut doloris in medio est:
nec doctor beniuolēter docet laicū: nec laicus eum he

niuolenter audit:sed ecōuerso dorso tgit dic illum sper
nens: ꝛ amplius seipm ledens: sed nō sentit anime dis
spendiū effractū. Ultimo ad idē in forma vel exemplo
xpum. N.iij.11. Omībus istis exemplis informamur
ad nō faciēdā vindictā in nationibꝫ:in psalmo.xxix.
Arti. iiij. ¶ Quos vo rationes vel exempla nō retrahunt: ipsa
damna que vindicantes sustinent ipsos a vindicta re
8 trahāt. De ipsis nāqꝫ specialr̄ verificat illud Prouer
bioꝝ.xix. Qui impatiēs est sustinebit damnū. Primo
quia domū ꝓpriam.id est. animā igne inflāmat infer
nali: et domū proximi comburat: ꝛ aliqū contingit ꝙ
proximus liberat. Qꝫ vo primus sine damno trāseat
nunqꝫ accidit: vbi ergo caput ꝓprium frangit: qnqꝫ ca
nam ꝓximi non tangit. Et si proximo noceat: plus tn̄
sibiipsi vel in corpe:qꝛ aliquādo vbi credit se vindica
re verberando verberat: vel vbi credit se tn̄ verbera
re occidit ꝛ suspendit: ꝛ animā amittit ꝛ possessiones:
vbi vo se vindicat obloquēdo qnqꝫ diffamat et ad re
stitutionē fame tenet: quā dum non facit perdit: qnqꝫ
facit ꝙ alius bona amittit: ꝛ sic tenet ad restitutionē:
quā qui nō facit dānat. Et sic patet ꝙ tales assimilant
Aman libro Hester: et egyptijs libro Exodi: ꝛ facienti
de se sarcinā vt alios comburat: ꝛ paranti alteri penā
temporalē illa cōditione vt ipse sustineat eternā. Et vo
lenti se vindicare de lepore qui bladum suū comedit: q
ad ifam quendā nobilem vicinū inuitauit pro lepore
capiendo: qui bladum cū multis equis intrās: plus
vno die blado nocuit qꝫ lepus faceret in tota vita sua:
qui ab eis illesus euasit: ꝛ sic se nō vindicauit sed dam
na augmētauit. Sic volentes se vindicare: damna ali
quādo augmentant tpalia ꝛ semp spūalia: quia domi
nus omīpotens vindicabit in eis Judith.xvj. Et ini
micos multiplicant vbi illos diminuere credunt. Vñ
Seneca de clemētia libro.j.c.iiij. Sicut inquit abscisa
arbore multi rami crescunt. Ita vno a rege occiso mul
ti inimici surgūt: filij videlicet ꝛ nepotes ꝛ amici. No
ta de ista materia quomō plus nocet sibiipsi. J.v.17.
9 ¶ Et ponat ꝙ ita potentes sint ꝙ de vindictis suis in
hac vita nulla sustineāt damna: qꝛ damnificati vindi
care se non possunt: tamē manū omīpotētis dei nunqꝫ
effugient: qui semp videt intentionē malam: qua pro
pter se vindicant: sicut ptꝫ. A.xj.7. Qui semp etiā vi
det opus qd faciūt. Quomō etiā frequēter est cōtra le
ges ciuiles: p quas filius nō punit p parte nisi in certis
casibus patet. Nam si pater decurio male se habēs in
officio decurionatus amoueat ab officio: priuilegiū fi
lijs decurionū cōcessum est: ꝙ non debent torqueri: et
huiōi officiū nō amittūt: sicut patet. C. de falsis le. di
uo Marco. li.ix. Et contra legē dei: quia filius nō por
tabit iniquitatē patris: sed vnusquisqꝫ in peccato suo
morietur Ezech.xxxiij. qꝛ sicut dicit Gen.xviij. Absit
a te ꝙ perdas iustum cum impio: nō est hoc tuum qui
iudicas omnē terram.
Arti. v. ¶ Ac se vindicantes contra predictas leges: quādoqꝫ
tantā exercent iniusticiā ꝙ nō tn̄ in filios vel propin
10 quos sed aliquādo in totā patriā querūt vindictā: vt
pote: quia vnus de patria vel amicis suis est in vna pa
tria vel villa occisus vel verberatus: volunt verbera
re vel occidere omnē quē capere possunt de patria vel
villa illa qui nihil demeruerūt. Qui in aliquo sm fa
bulas peiores sunt quodā latrone: de quo fertur ꝙ cū
furaret pannū pendentē circa crucifixū: imago cadēs
brachiū eius fregit. Cui postea grauiter infirmato: cū
sacerdos paruam imaginē crucifixi ad ponendū ante
eū portaret: statim vt vidit clamauit dicens. Asporta
illum: nō erit mihi bene qꝫdiu illum videro. Et sacer
doti querenti: quare. Respondit: quia aliquādo fregit
mihi brachiū. Cui sacerdos: nō fuit iste. Ergo inquit
fuit pater eius: ꝛ ego nō possum diligere filium cuius pa
ter mihi tn̄ damnū intulit. Ita dicūt isti: nō tn̄ de fi
lijs: sed odio habent omnes amicos nocētes eis q nihil
mali apud eos meruerūt. Qui p tanto etiā peiores sūt
demonibꝫ: quia illi reddūt vnicuiqꝫ iuxta opera sua:
et nō iuxta opera aliena: videant tales si iustum eis vi
deret ꝙ homo tpaliter vel deus eternaliter illos p alie
no puniret delicto: vtpote quia parētes vel vicinos
habuerūt malos: et si nō videtur eis iustum ꝙ eis sic
mensuret: nec ipsi sic alijs mensurēt. Si vo aliter alijs
mensurare voluerint: etiā si nō puenerint: eadem pe
na: et damno digni sunt qd alijs animo mala inferre
vellent: per legem. C. de penis le. ad vindictā. li.ix. In
qua cōtinet: ꝙ si quis suggessit iudici ꝙ aliquis com
misit crimen publicū: vtputa furtum vel adulteriū: in
suggerentē cōmissum cum non fuit detectū qd animo
malo iudici suggessit: delatus erit dimissus: et sugge
rens penā portabit quā ille cōuictus portasset. Sic in
proposito: faciet ille qui legem fecit talionis: que cōsꝫ
deo pdicte legi cōcordat: quia sicut dicit Eccl.v. Deus
vindicans vindicabit.
¶ Qꝫ si omnino se iniuste vindicare voluerint corde Arti. vj.
ore vel opere. Primo qui sic se vindicat similis est stul
to qui pontem quē faciliter facere posset vt transeat et 11
saluetur: facere nō vult: sed potius perire elegit: omnes
enī talem stultum iudicarent. Sic illum qui pontem
misericordie facere nō vult: remittēdo quo saluari pos
set: sed potius pontē destruit: qꝛ sicut dicit Prouerb.
xxvij. Ira nō habet misericordiam: nec erumpens furor: et
qui misericordiā negat frustra misericordiā postulat: qꝛ Jaco
bi.ij. Judicium sine misericordia ꝛc. Math.xviij. Nonne
oportuit te misereri conserui tui ꝛc. Et glosa super illud
Eccl.xxviij. Quis exorabit p delictis ꝛc. Frustra pro
pctis suis qs orat q fratri debitā charitatē negat. Et
sm Aug. vnusquisqꝫ talē indulgentiā accepturus est a
deo qualē dedit proximo suo. Ex quo patꝫ ꝙ tales meliorē
punctū quē habēt in charta sua p hereditate celesti re
cuperāda: gratis de charta aīaꝝ suarū delent ꝛ pdūt:
qꝛ q̄libet illoꝝ sicut dī Ezech.xxv. peccauit delinquēs
qꝛ vindictā expetiuit de eis. Secūdo assimilant illi q
cuidā sancto epo dicenti sibi ꝙ curā aie eius hēt: ꝛ ideo
oportuit ipm de pctis suis corrigere: ꝛ qꝛ de illius aia
oporteret ipm corā deo rñdere. Cui ille: si hoc scirem
aia mea peius valeret. Ecce qualiter ipm diligebat q
aie ꝓprie damnū intulisset: vt alius in compoto suo de
animarū custodia reddendo deficeret. Sic isti aiabus
ꝓprijs maxima dāna inferūt: vt alios etiā in minimis ꝛ
qnqꝫ in nullis dānificēt: de quoꝝ quolibet Prouerb.vj.
Zelus ꝛ furor viri nō parcet in die vindicte. Tertio in
aliq bestijs ferocibꝫ assimilant. p quāto dānū inferūt
In hoc vo peiores sūt: qꝛ bestie nocēt psentibꝫ: isti vo
nocēt absentibꝫ: loquēdo: pcurādo ꝛ multis modis se
vindicādo. Propē qd fert ꝙ qdā phs requisitus qd esset
inimicissimū hoi. Rñdit alter hō. Pro tāto vo ꝙ fre
quēter se vindicādo plus dānificāt qꝫ sint dānificati: e
potius peiores qꝫ sites sunt illis spiritibꝫ infernalibꝫ:
de quibus dici illud potest Eccl.xxxix. Sunt spiritus q
ad vindictā creati sunt.
¶ Sed dicūt: nos alioꝝ vindictā pcurādo vnū dicimus Ar
qd licet verū sit: tn̄ malo animo hoc dicūt: ꝛ p tāto illi
demoni assimilant. A.xxj.26. Alij dicūt nunqꝫ ei nocebi 12
mus: sed deus vindicet nos ꝛ det sibi malā mortem: ꝛ
alijs modis ei maledicūt. Tales tripliciter errant. Primo
quia deum inhonorare videt: quē lictorē illorū vel

homicidam p eis fieri optant vel rogant. Secūdo q̄ tales se vindicare vellent si possent: et sic coram deo q̄ intuet cor. j. Reg. xvj. tales iudicant quales esse vellēt si possent. Tertio quia odium in corde retinent: qd in maledicēdo ostendunt. Et tales malum pro malo reddunt: sicut patet per responsionem cuiusdam patris in vitispatrū: qui interrogabat quid esset malum pro malo nō reddere. Respōdit: hoc est remittere corde et nō nocere: signo: verbo vel facto. Alij dicunt q̄ verecundum nimis esset eis nisi se vindicarent: et hoc etiam alij eis suggerūt qui eos ad vindictam exasperant: adiungentes q̄ dānū vel verecūdia facta tali redundabit in amicos oēs et parētes. Sed mirabile est verecundū esse omnibus q̄ pauperes parētes nō iuuant et verecundū est vt dicunt q̄ aliquis de parentela verberet vel occidat: quare ergo contra primam verecundiam remediū nō apponunt iuuando: et cōtra secundū apponūt vindictam sumendo: vbi quia proniores sunt ad malum q̄ ad bonū: ostēdentes q̄ vindicta ex malo pcedit animo. Si enī ex aīo bono pcederet: maiorē verecundiā reputarent q̄ aliquis de parentela esset a diabolo superatus peccando q̄ esset ab hoste victus: et potius illi deberent q̄ ipse diabolum superaret: bene viuēdo q̄ hominē se vindicando. Et de tali vindicta potest intelligi illud. ps. Letabit iustus cum viderit vindictam. Nullus enim deberet erubescere Christo et omnibus sanctis assimilari: qui hic elegerant esse inferiores: vt in celo essent superiores. Melius enim esset eis assimilari q̄ lucifero: qui volendo esse superior factus est omnibus inferior: sicut patet Esaie. xiiij. Ita discipli sui in flāma ignis dātis vindictā. ij. Thessal. j.

13 Si vo aliquis de parētela vel amicitia occisus fuerit eius morte vindicare conant: hoc faciēdo damna sibiipsis inferūt preacta et mortuo vel leso nullam conferunt vtilitatem: melius enī esset tam pro occisore q̄ pro oibus partibus q̄ aliquid fieret pro anima occisi a ministris dei q̄ q̄ pugne et guerre vel homicidia pro eo fierent a ministris diaboli: de quib⁹ Prouerb. vj. Furor viri non parcet in die vindicte. Alij dicūt: mali sunt et ideo iuste puniri possunt: verum est ab his q̄ ordinant ad vindictā malefactorū. j. Petri. ij. non aūt ab alijs qui ad hoc a deo nō habēt cōmissionē. Et q̄uis etiā q̄ dicant q̄ iusteeos puniūt: tamē q̄ in iusto modo et male: patet primo q̄ia illorū occisio ex quo mali sunt: non est nisi porta inferni: ergo illorū occisio multū deo displicet: sicut ostensum est. c. de homicidio Secūdo q̄ si punirent illos inq̄tum mali sunt: ergo potius punire deberent qui maiora crimina cōmittunt cōtra deum. Si enī exprobriosum verbū vel factū eis illatū vindicant: quare talia facta contra deū non conant vindicare in iuratoribus adulteris et hmōi: cōtra cuius cōtrarium cū faciant quia quasi oēs iniurias proprias et nō iniurias dei nitunt vindicare: more iudeorū. Hester. viij. notum fieret paratos esse iudeos ad capiendam vindictam de hostibus suis. Contra quos vide. P. j. arti. j. per totū. Contra tales vo qui verbo maledictiōis vel odio et voluntate se vindicare volunt vel desiderant: est historia que habet de duobus: quorū potēs ab impotēte rem acceperat et nō soluerat: pp̄ter qd paup illi semp maledixit: qd cū diues audiret cū hoc q̄ pri⁹ sua abstulerat: in magno etiā ipsum odio habuit. Cuidā ergo sancto viro qui se intromisit q̄ potēs restitueret: et q̄ alius remitteret et q̄ inter se pacē haberēt: nec preualenti post morē illorū ostendit deus duos miseros fortissime inter se pugnātes: quorū vnus semp dabat duos ictus: vbi alius nō dabat nisi vnū. Cui desiderāti causam scire: reuelatum fuit q̄ erant duo pdicti: quorū diues semp duos accepit ictus: quia in duobus deliquerat: in hoc videlicet q̄ rapuit et q̄ odio habuit pauper vo in vno deliquit. Cuius exemplo videre potestis q̄ nullū aliud auantagiū ibi habebitis vos ipsos vindicantes nisi q̄ illi qui plus delinquunt maius habebunt tormentum.

Virtutū primo ostēdetur V vj

distinctio. Secūdo vtilitas et excellētia. Tertio necessitas. Quarto origo et causalitas.

¶ Circa primū: virtutes quedam sunt theologie: scilicet fides: spes: charitas: de quibus dictum est in locis et capitulis suis. Quedam vo sunt cardinales scilicet temperantia: iusticia: prudentia: fortitudo. Arti. j. 1

Temperātia qua virtuosus regit circa cōcupiscētias ciborū et quarūcūq̄ corporaliū delectationū: hec specialiter refrenat hominē ab accidia gula et luxuria et tristicia que ex istorū cōtingit absentia. Justicia q̄ hominē regit in cōparatiōe ad aliū. Prudētia que in oibus agibilibus mediū et modū ordinat. Fortitudo q̄ in oib⁹ aduersis et pcipue in periculo mortis hominē roborat et cōfirmat. De istis quatuor dicit Ambrosius libro de officijs. Bonus circuitus est: si iusticia querit: prudentia inuenit: fortitudo vendicat: temperātia possidet: vt sit iusticia in affectu: prudētia in intellectu: fortitudo in effectu: temperātia in vsu. Et fm beatū Gregoriū homel. ix. secūde partis sup Ezech. his quatuor mensurat perfectorū vita p quadrū: vt iiij habeat latera vnū q̄uis in linea singula: q̄a vnusquisq̄ tm̄ prudens est q̄m iustus et fortis et temperat⁹: et sic singulas voluēdo virtutes: q̄libet in qualibet reperies. Qd nō tm̄ verū est in virtutib⁹ pdictis: verū etiā in intellectualib⁹ q̄ fm phm. vj. ethicorū sunt sapiētia intellectus et sciētia: vt partē pficiant intellectiuā: et in moralibus que ab intellectualibus differūt: vt partē perficiant appetitiuā ratione regulatā. De omnibus nempe istis verificat illud phi. vj. ethicorū dicētis: q̄ homo nō potest pfecte habere vnā virtutē moralem nisi habeat oēs q̄ nūq̄ defectus erit ex parte sui: quin etiā omnes in opere ostendat: nisi desit materia: sicut potest esse in aliquo virtuoso q̄ nō ostendit opa liberaliter magna expēdendo quia expēsarū deest facultas. Huic etiā cōcordat Hieronym⁹ in quadā epl'a. Oēs inq̄t virtutes sibi adherēt: vt q̄ vna caruerit omnibus careat. Cui⁹ causa est: quia si oēs vna excepta habeat quis est sicut ciuitas obsessa ex omni parte vna excepta custodita: qui ergo vnam habēt oēs habēt: in omni virtute conforteti. Col. j.

¶ Omniū vo istarū virtutū vtilitas in hoc cōsistit q̄ oēs sunt arma anime in spūali militia: q̄bus rex noster armauit pugnare volētes: et q̄a oēs in cōtinua sumus expugnatiōe: vult q̄ cōtinue oia pdicta portem⁹ arma ad defensionē virtuosorū et expugnatiōnē viciosorū ad calcandum supra omnē virtutem inimici Luc. x. Arti. ij. 2

¶ Quia vo virt⁹ est perfectio nature: fm phm. x. ethicorū. c. ij. pdicte virtutes nō sunt segniter habende vel ostēdende: sed perfecte et excellenter quando videlicet maior viciorū occurrit opportunitas: quia sicut patiens tūc primo ostendit se esse patientē: qn̄ materia occurrit impatiētie: ita cū omni virtute. Ad hoc ergo q̄ homo dicat excellenter virtuosus requirit q̄ sit castus in iuuētute: hilaris in senectute: largus in paupertate: sobri⁹ in vbertate: humilis in sublimitate: patiēs in aduersitate: obediēs in potestate: vt de illo q̄ ista opere cōpleuerit veraciter dici poterit illud Act. xix. Virtutes nō

inodicas faciebat. Et illud Math. vij. In nomine tuo virtutes multas faciebat. Sed heu tantus est cōflictus viciorū et virtutū: sicut ostensum est. P. v. 12. Et viciorū atq; virtutū in noie assimilatio: sicut patet. F. j. 29. cū duobꝰ sequentibꝰ. Et. G. ix. 4. Et. M. viij. 2. ꝙ pauci sunt vere virtuosi: multi tamē virtuosos se fallaciter fingunt. De quibꝰ dicit phūs in ethicis: ꝙ false se simulans virtuosum esse: peior est corrūpente monetā. De quo dicit Eccl. xj. Est hō marcidus deficiēs ṽtute ꝛ oculus dñi respexit illū. ¶ Causa ṽo quare nonnulli frequēter a virtute trāsiliūt: est non tm̄ illorū instabilitas: sed aliorū improbitas: in quibus bone matres generāt malas filias: et cōditione recipientium: vt pura virtus inuidiā: veritas odiū: familiaritas contemptū: amor falsum iudiciū ꝛ sic de alijs. Propter hoc dereliquit me virtus mea et lumē oculorū meorū et ipsū non est mecū. in ps̄. xxxvij.

Arti. iij. 3 ¶ Nō tn̄ ꝑpter hoc vel quecūq; huiōi virtutes sunt abijciende: sed necessario habēde: quia dñs dabit virtutē ꝛ fortitudinē plebi sue: in ps̄: quia licet virtuosus aliquis patiat ad tempus: tamē sola virtus spe quadā et delectatione suū nutrit actorē: peccatū aūt supplicio suū torquet operatorē. Hac igit spe et cōsolatiōe oēs virtutes habeāt ad statū suū necessarias: sine quibꝰ ad salutē ꝑuenire nō possunt: sicut p̄sidentes virtutē correctiōis et directiōis ad modū capitis: in quo est virtꝰ visiua dirigēs mēbra corporis: ꝛ virtus gustatiua: mēbra nutriēs corporis: sic presidens subditos dirigat et nutriat. Et aliter sicut dicit Eccl. vij. noli querere fieri iudex nisi virtute valeas irrumpere iniquitates. Secūdo ꝙ p̄dicātes virtutē habeāt discretiōis: vt qd̄ dicūt faciāt. Sicut auriga dirigit equos et cū eis vadit ꝛ roborat ipsos minādo et cū eis operādo. Sic illi quibꝰ dñs dabit verbū euāgelizantibꝰ virtute multa: in ps̄. lxvij. aliter essent sicut cādela q̄ alijs lucēs seipsam cōsumit. Nō sit ergo virtus illorū sicut lumē candele: sꝫ sicut lumē solis quod lucēdo nec seipm̄ nec materiam solis cōsumit. Propter qd̄ signāter dicit Act. j. Accipietis virtutē spūssancti superuenientis in vos et eritis mihi testes ꝛc̄. Et ad Mariā dicit Luce. j. Virtus altissimi obumbrabit tibi. Tertio ꝙ orātes virtutem habeāt deuotiōis: vt qd̄ ꝓferūt ore sentiant corde. Nam sicut lux est vehiculum caloris: sic deuotio orationis. Propꝫ qd̄ Eccl. xliij. dicit. Exaltātes dñm replebimini virtute: maior enī est omni laude. Quarto vt cōtra 4 hostes spūales vel corporales iuste pugnātes: virtutē habeant fortitudinis: ne in pugna deficiāt. Hec nāq; est necessaria istis: sicut equus bonus et arma bona in bello corporali. Talis igit tantū deo post victoriā dicere pōt illud ps̄. Precinxisti me virtute ad bellum et supplantasti insurgētes in me subtus me: scꝫ diabolū mundū et carnē. Quinto ꝙ penitētes virtutē habeāt ꝑseuerātie: ne recidiuēt: sicut cōualescentibꝰ necessaria est virtus abstinētie ne iterū infirment. Carbo enī extinctꝰ de facili reaccendit ꝑpter qd̄ de dispositis et volentibꝰ dicit Judith. v. Quotiēs penituerūt dedit eis virtutē resistēdi. Sexto ꝙ ꝑficientes virtutē habeant strenuitatis: bona multiplicanda ad bonū seruandū dū tempus habēt: et hoc cū adiutorio dei: sicut seminatū multiplicat adiutorio solis: sic multiplicabis in anima mea virtutē: in ps̄. Septimo ꝙ laborantes habeant virtutē charitatis: et panē verbi dei ne deficiant in via. ps̄. Verbo dñi celi firmati sunt: et spū oris eius omnis virtus eorū. Sic igit det nobis deus sm̄ diuitias glorie sue virtutē. Eph. iij. Nota ꝙ cōgrue copulat diuitias ad virtutē: quia nulle alie sunt in vita ista vere diuitie nisi habeant virtutē: que auferri non pōt. Unde Seneca in quadam epl'a. Nihil eripit fortuna nisi qd̄ dedit: virtutē nō dedit ideo nō detrahit: ideoq; sapiens nihil perdit qui in possessione virtutis est.

¶ Ex quo possessio virtutis est causa necessaria: vtile videt eius inquirere originē et causam: vt facilius poterit obtineri. Pro quo est sciēdū: ꝙ virtutes morales sunt primo a natura quantū ad inclinationē aptitudinem et capacitatē. Sunt secūdo ab vsu: actu et consuetudine: quātū ad ꝑfectionē. Primū probat Tullius libro de amicicia tali experimēto. Esto ꝙ sit aliquis hō cuiꝰ qs nūq̄ noticiā habuerit: sꝫ solū ꝙ audierit opa eiꝰ virtuosa: ex hoc ipso quodā naturali impetu inclinat ipsum diligere et ei cōplacere. Hoc patet in legentibꝰ historias virorꝫ strenuorū: in quorꝫ amorē ferūtur quodā naturali impetu ex factis et gestis lectis. Cū ḡ aliq̄d naturalr̄ nature nō placeat nisi ꝙ ortū habꝫ a natura: sequit ꝙ virtꝰ ortū habeat a natura. Cui videt cōcordare illud Eccl. xvij. Deꝰ de terra creauit hoīem ꝛ sm̄ se vestiuit illū virtute. Quātū ṽo ad ꝑfectionē nō est a natura: qꝛ si cōplemētū suū haberet a natura: oēs essent ꝑfecte virtuosi: qd̄ est falsum. Perficit ḡ bonis opibꝰ: ꝑ illū q̄ tribuit nobis spiritū: et operat virtutes in nobis Gal'. iij. Et etiā in passionibꝰ ꝓ christo: nam virtus in infirmitate perficit. ij. Cor. xij. Ex qbꝰ patꝫ ꝙ illi q̄ in extremis se ad deū cōuertūt: nō poterūt perfecte virtutibꝰ ꝑfici quia nō possunt habere consuetudinē bene operādi. ¶ Sed dicent: sufficit ꝙ saltē tunc saluemur. Rñdet ꝙ via iuris cōis sꝫ sm̄ leges ciuiles q̄ canonicas minor et facilior est q̄ʒ via specialis iuris. Sed via virtutis est via iuris cōis eūdi ad celum: alia aūt est specialis priuilegij: ḡ ꝛc̄. Maior ꝓbat ꝑ legē ciuilē. ff. de mino. l. minor aūt vigintiquinq; annis. l. in ff. veteri. li. iiij. in qua cōtinet ꝙ si minor appellauerit a sentētia ꝯtra eū lata infra tēpus appellatiōis. s. infra decē dies: habꝫ remediū cōtra sentētiā ꝑ viā iuris cōis. s. ꝑ appellationē: si ṽo ex negligētia non appellauerit: postq̄ʒ tēpus appellatiōis expirauerit: ad hoc ꝙ restituat: oportet ꝙ ꝓbet se fuisse minorē vigintiquinq; annis: et etiā ꝓbet se fuisse ꝑ sententiā illā lesum qd̄ difficiliꝰ est. Iterū maior ꝓbat ꝑ legē canonicā in vj. ti. de deci. c. ad decimas. In quo cōtinet ꝙ quo ad decimas occupantem infra limites parrochie sue: sufficit ꝙ ꝓbet ꝙ fuit infra fines et limites parrochie sue. Quo ad aliū ṽo q̄ illas occupās p̄scriptiōe in aliena parrochia quā spoliat: oportet ꝙ ꝓbet p̄scriptionē possessionē ꝛ spoliationē qd̄ est difficiliꝰ. Ex qbꝰ dicit ꝙ via iuris cōis est facilior et securior. Sic in ꝓposito: qui ḡ eligerēt esse in via iuris cōis in appellatiōibꝰ faciēdis vel decimis petēdis: quare nō eligūt esse i via iuris cōis: etiā aiabꝰ saluādis: ad cognoscendū illū et virtutē resurrectiōis Phil'. iij. ¶ Et bene cōiungit virtutes ꝛ resurrectionē 7 qꝛ virtutes sunt filie dei: sicut vicia filie diaboli: sicut patet. F. j. 30. cum sequēti. Resurrectio ṽo est merces seu dos quā dat cū filiabus. Sed aduertite ꝙ non dat istas filias cum dotibus nisi spiritualiter viuentibus. Ipse enim est de opinione cuiusdam philosophi: qui cuidam querenti vtrū melius esset dare filiam diuiti insensato q̄ pauperi sensato. Rñdit: mallem dare filiā meam homini sine pecunia q̄ʒ pecunie sine homine. Sic deus homini habēti vitam interiorem spūalem: et talis resurget: sicut homo potēs cadens iterū surgit. Sic talis ꝛ non alius: quia sicut nec imago hoīs sine vita cadens nō resurgit: ita nec talis: quia sicut dicitur Eccl. xj. Est homo marcidus deficiēs virtute. Nota. V. ix. 19.

V vij Vite cōtemplatiue et acti-
ue. Primo ostendet̄ ad inuicē cōparatio. Se-
cūdo vite humane breuitas: instabilitas et deceptibi-
litas ꝛ remedia contra hec. Tertio vite ꝑfe bonitas et
cause: et signa ostēsiua ꝛ vires que illā cōseruāt. Quar-
to vite glorie ostēdet̄ acquisitio. Quinto tam vite ꝑfe-
ctē glorie impedimentū. Sexto impeditorū responsio.
¶ Circa primū tria dicēda sunt. Primo. n. ostendet̄ ꝙ
Arti. j. vita actiua est vtilior: Secūdo ꝙ vna aliā nō impedit
1 ſ; augmētat. Tertio ꝙ ꝑlati specialr̄ vtrāqꝫ h̄re tenent̄.
Circa ad primū ptz: ꝙ vita cōtēplatiua est securior: ſ;
actiua fructuosior ꝛ vtilior: p exēplū de duobꝫ militibꝫ
quoꝝ vn⁹ semꝑ assistit i delitijs: ali⁹ vo vidēs ꝑicula
regno iminere circūit: et fortiter regnū inhabitātes de-
fendit: prim⁹ habꝫ statū securiorē: ali⁹ vtiliorē. Et sic
patet ꝙ Maria sedēs iuxta pedes regis eterni: delitijs
affluēs spūalibꝫ: securiorē habuit vitā sm̄ virtutē vite
insolubilis. Heb. vij. ¶ Martha autē et Lya fecun-
2 diorem et ꝙtum ad augmentū meriti: qd̄ ex multis
cōsurgit operibꝫ et vtiliorē alijs qui in tꝑalibꝫ ꝛ spiri-
tualibꝫ ab eis iuuant̄. In tꝑalibꝫ sicut in omnibꝫ ope-
ribꝫ misericordie et charitatis. In spūalibꝫ vtpote in ꝑdica
tiōibꝫ et cōfessatiōibꝫ q̄ licet ad vitā ꝑtineāt cōtempla
tiuā ꝙtū ad studiū ꝑcedēs: ptinēt tn̄ ad vitā actiuā ꝙ-
tū ad vsum sequentē: q̄ igit̄ istā habet: christū imitat̄:
q̄ ait Joh. x. Ego veni vt vitā habeāt contemplādo et
abundāti⁹ habeāt illā alijs largiēdo. Sꝫ dicēt in vita
actiua multe sunt tentatōēs et peccatoꝝ occasiones: q̄ oc-
currūt et visis et auditis in cōfessiōe ꝙtū ad illos q̄ ꝑ
mundū discurrūt ad ꝑdicandū et cōfitendū. Sūt enī
molesta tedia corꝑalia qbꝫ cōcedendū est: in signū cui⁹
Lya erat lippis oclis Gen̄. xxix. Nec tn̄ ē ab his cessan
dū q̄ cū hoc ꝙ in aliq̄ oculos ledūt spūales quos circa
cōfessiōē tergūt: maiorē a deo recipiēt mercedē: in cui⁹
signū eadē Lya scribit̄ fuisse fecūda. Hoc mihi patet
exēplo ōndit̄ de milite q̄ multū cōtra hostes pugnans
in aliquo arma et vestes in vtili regis seruitio lacerat
vel deturpat: nō tn̄ minorē ſ; maiorē a rege meret̄ mer
cedē ꝙ ali⁹ cui⁹ labor est de camera ad aulā ad come-
dendū ꝛ de aula ad camerā ad dormiēdum. Secūdo
idē ōndit̄ p exēplū de duobꝫ ministris corā dn̄o suo in
mēsa assistētibꝫ: quorū vn⁹ qn̄ clamāt ad ignē: ministe
riū cōtinuat: alius vo sollicite vadit q̄ dom⁹ incipiat
cōburi ꝑquirēs et si dom⁹ dn̄i sui periculo se exponit
vt ignē extinguat qd̄ faciēdo licet robā quā a dn̄o acce
pit pulchrā in aliq̄ decoloret: tn̄ faciliter a dn̄o de hoc
veniā obtinebit ꝛ non minorē ſ; pon⁹ maiorē a grato
dn̄o meret̄ ꝓpter vtilē laborē remuneratōnē ꝙ ali⁹ q̄
ad ignē extinguēdū nō cucurrit: ſ; corā mēsa stās otia-
tur: ꝙ ali⁹ illū bn̄ extinguere posset. Sic in ꝓposito de
milite q̄ conat̄ ecclesiā defendere ꝛ ignē extinguere pcti
q̄ aīas multoꝝ cōsumere incipit: ꝛ de alio i claustro re-
manēte: licet prim⁹ plures sustineat tentatiōes ꝛ tedia
tn̄ secūdus maiorē cōsequit̄ remunerationē: ꝓpter qd̄
sic in vita tua tenta animam tuā. Eccl. xxxvij. Secunda
3 pars hui⁹ articuli ꝙ videlicet vita actiua aliā augmē-
tat et alti⁹ ascēdere facit: ostēsa est. P. xij. ar. xj. Cui cō-
cordat et oīa ꝑdicta ꝯfirmat decretalis Innocētij tertij
scribētis archiepō salaritensi. li. j. ti. ix. de renūciatiōe. c.
nisi cū pridē: ad lr̄am ille epūs petiuit a curia romana ꝙ
posset epātui renūciare et cōtēplatiōi vacare. Cui pa-
pa inter multa alia ꝯsuo fine illi⁹ capituli rescribit di-
cēs. Nec putes ꝙ ideo Martha malā partē elegerit q̄
circa plurima satagebat: q̄a Maria optimā ptē elegit
q̄ nō auferet̄ ab ea: qm̄ licet illa sit magis secura: ista tn̄
est magis fructifera: licet ꝛ illa sit magis suauis: hec tn̄
magis vtilis: cū in fecunditate sobolis lippitudo Lye
rachelis pulchritudine sit ꝑlata ꝙtus simul in vnum
cōtemplatiu⁹ esse valeas et actiu⁹: legislatoris exēplo.
i. Moysi. sm̄ glo. q̄ nūc ascēdebat in montē vt gloriā
dn̄i cū maiori cerneret libertate: nūc vo descēdebat in
castra: vt cū vtilitate necessitantibꝫ ꝓpli ꝓuideret: qua
ꝓpter facili⁹ indulget̄ vt ascēdat monachus ad ꝑlatu-
rā ꝙ ꝑlatꝰ ad monachatū descēdat: hec ibi. In hoc vo
vltimo verbo qd̄ dicit: ꝙ facili⁹ indulget̄ ꝛc. Nō ptz
q̄a monachus ad ꝑlaturā ascēdēs abn̄ viuēs vtrāqꝫ ha
bebit vitā: vbi monach⁹ cū vna viuere pōt: ꝛ ꝑfecti⁹
est duo habere bona ꝙ vnū. Huic cōcordat decretū.
vij. q. j. suggestū: vbi Liberi⁹ papa aliquos dure repre
hēdit q̄ vellēt laboꝛes custodire ouiū deserere ꝛ cōtem
platiōis quieti se tradere. Fac ḡ qd̄ dicit̄ Eccl. ij. Con-
iūgere deo ꝑ cōtēplatiuā ꝛ sustine vt crescat in nouissi-
mo vita tua ꝑ actiuā. Ex iam dictis et specialiter ex de- 4
cretali ꝑallegata: patet ꝙ licet vita cōtēplatiua sit oībꝫ
viris ecclesiasticis et specialr̄ religiosis necessaria: sicut
ostēsum est. R. v. arti. viij. ꝑ totū: tn̄ hic cū actiua ꝑeci-
pue est ꝑlatis necessaria: q: ipsi debēt cum Moyse et
christo ascēdere in montē cōtemplatiōis: et cū eisdem
descēdere ad oues cum virga correctiōis. Unde ꝙtū
ad illos diuisio phi. li. de animalibꝫ spūaliter intellecta
est insufficiens. Ipse nanqꝫ ibi diuidit aues in habē-
tes bonas alas siue bonos pedes: sicut patet in hirun-
dinibus et perdicibus. Istis vo vtrūqꝫ oportet cōue-
nire vt ꝛ alas habeant cōtemplationis et pedes bone
opationis: exēplo Abrae qui in sacrificio suo habuit
animalia gradientia super terrā et volucres celi. Gen̄.
xv. et helcane qui habuit annam et fenennā. j. Reg. j.
Et Dauid in cāntico suo copulat volucres celi ꝛ pisces
maris: in ps̄. Et in exercitu suo habuit remanētes ad
sarcinas et bellantes. j. Reg. xv. Et exemplo Jacob
qui habuit Lyam: habuit et Rachelem: nec fecūditas
Lye pulchritudinē destruxit Rachelis. Ita nec vita
actiua quo ad meritū pacē cōtemplatiue: quia vtraqꝫ
ex spūsancto est. Roma. viij. Prudentia autē spiritus
vita actiua: et pax ꝙtum ad cōtemplatiuam.
¶ Ad hanc autē duplicē vitam habendam multum Arti. ij.
mouere deberet omnes mortales vite presentis mise- 5
ria tam culpe ꝙ pene. Hec autem miseria consistit in
tribus: in breuitate: in instabilitate et deceptibilitate.
Primū patet autoritate Job. xiiij. Homo nat⁹ de mu-
liere breui viuens tēpore. Et experimēto quo videm⁹
ꝙ decima pars natorum bona ꝛ sana vita non transit
octogesimū annum: per quorū annorum fere medie-
tatem nec multum gaudet nec dolet nec ratione vtit̄:
q̄a est quasi mortuus nil sentientes dum dormit: aufer
adhuc septem primos annos in quibus nescit quid sit
vita hominis: quia rōne non vtitur: et sic nō remanēt
nisi circa triginta trium annorum tempora: in quibus
viuit vt homo ratiōe vtens: in quibus multos habet
doloꝛes cum risu ꝛ gaudio mixtos. Ex quo patet: qd̄
dicitur Sapien̄. ij. Exiguum ꝛ cum tedio est tempus
vite nostre. Que ergo maior stultitia ꝙ pro diuitijs
delitijs vel honorib⁹ tam breuis temporis: vtputa tri
ginta vel quadraginta annorum: et frequenter ꝑ bre-
uiori tempore regnū amittere celorum: et vitā eternā
et gehennam locrari. In qua sicut dicitur in ps̄. Labora-
bunt in eternum et viuent. Sed heu. Eccl. xxx. Me-
lior est mors ꝙ vita amara. Secundo consistit in insta
bilitate: in qua conditione primo naturā imitat̄ vētus 6
qui nunqꝫ per vnam horam eiusdem est fortitudinis Uentus
sed nunc fortius nūc debilius flando: cōtinue statum

suū mutat. Ita nos de sanitate in infirmitatē: de gau-
dio in tristiciā: et sic de alijs Iob. vij. Uentus est vita
Vapor mea. Secūdo naturā imitat vaporū seu nubis: qui cō
tinue ventis circūfert: et ɔtinue formā suā mutat. Ita
noster status siue in bonis nature siue fortune ɔtinue
mutat. Iob. xiiij. Nūq̄ in eodē statu pmanet. Sap. ij.
Trāsiet vita nr̄a quasi vestigiū nubis: et sicut nebula
dissoluet a radijs solis: q̄ sic nebula calore solis. Ita
vita nostra calore infirmitatis dissoluit cū dolore. ps.
Defecit in dolore vita mea. In q̄ documentū habem⁹
carnis cōtemnere delicias. Sequit. Sap. ij. Nomen
nostrū obliuionē accipiet: et nemo memoriā habebit
operū nostrorū. In quo documentū habemus: illuc
opera nostra remittere: vt ad nostrā memoriā et cōso-
lationē illa inuenire poterim⁹: illuc vbi est vita. Ecc̄a.
7 vj. Tertio cōsistit in deceptibilitate: in qua cōditione
cōfidētes in vita p̄senti assimilant trahētib⁹ sortes: q̄a
talis frequēter in hoc decipit q̄ q̄n credit longiorē tra-
here festucā: trahit breuiorē et quicquid spe trahendi
longiorē misit: amittit. Sic de illis qui sperant lōgam
trahere vitā & sup specie illius longioris sortis qd̄ pōt
cōgregat et ponit diuitias: multis vtit delitijs inordi-
natis: multos p phas et nephas capit honores: & subi-
to dum sperat longā: breuissimā sortē .i. vitam trahit.
Sap. iij. Dum longe vite fuerint in p̄sumptiōe ꝓpria
in nihilū cōputabunt: sicut patet de illo Lu. xij. q̄ vo-
luit ampliare horrea sua: cui dictū fuit. Stulte hac no-
cte repetēt a te animā tuā. Si ergo stultus esset et dice-
retur qui vitā ꝓpriā et hereditatē maximā: et quicquid
in corpore vel anima vel reb⁹ amittere posset: poneret
sup fortunā trahēdi sortē longiorē. A fortiori ille stul-
tissimus est q̄ animā ꝓpriā et regnū celorū et amissionē
omniū penarū q̄ infligere potest: ponit sup spem lon-
gioris vite: sicut faciūt illi q̄ multa illicita in cupidita-
tib⁹ cōmittūt: sub spe longioris vite et correctionis in
posterū. Et q̄ maior stulticia cū vita nostra sit vapor?
Iacobi. iiij. Que est vita nostra: vapor ad modicū pa-
rens. Et Esa. xxxviij. Precisa est velut a texente vita
mea. Contra primā miseriā .i. breuitatem deberemus
remediū apponere virilis laboris: sicut operarius vi-
dēs noctē appropinquare festinat in opere: & viator in
via: et paup qui intendit intrare ante clausionē ianue.
8 Sic nos vt sit opus iusti ad vitā. Prouerb. x. Contra
secundā debemus omnia que possumus p̄mittere ad
locū illum: vbi omnia sunt stabilia vbi nō furat: more
mercatorū seu mercēnarij: qui vidēs rerū mobiliū in-
stabilitatē: pecuniā suam nitit expendere et ponere in
terris et reb⁹ immobilib⁹. Sic nos seminemus in celo
vt possimus metere cū illo Ioh. iiij. Qui metit mercē-
dem accipit et cōgregat fructus in vitam eternā. Con-
tra tertiā nō est melius remediū q̄ nullum cōmittere
peccatū: vel p aliquā horam in petō iacere sub spe lon-
gioris vite: quia maius mirabile mūdi est: q̄ quis au-
det in aliquo statu p aliqd̄ tp̄us viuere: in quo nō au-
det mori: quia cū illa hora mori posset: nimis magno
se exponit periculo: q̄ siue vigilem⁹ siue dormiamus
simul cū christo viuam⁹. j. Thessal. v. i. vita gratie.
Arti. iij ¶ Cui⁹ bonitas magna est: sicut patet p illud Aug.
9 li. iij. de anima. Uis inquit nūq̄ esse tristis bene viue:
bona vita semp gaudiū habet. Hāc aūt vitā quedam
in nobis causant q̄dā ostēdūt: quidā cōseruāt. Primo
in nobis hāc causant audit⁹ vbi dei: sicut cib⁹ corpo-
ris causat bonā vitā corporis: ita iste cib⁹ bonā vitam
anime. Prouerb. iiij. Fili mi ausculta sermones meos
et ad eloquia mea inclina aurē tuā. Uita enī sunt in-
uenientib⁹ ea. Deut. viij. et Math. iiij. Non in solo
pane viuit homo &c. Secūdo causat tribus operibus
penitentie. Sicut nāq̄ christus tertia die resurrexit a
morte corporali. Ita membra sua his trib⁹ surgunt a
morte spūali ad vitā gratie. Osee. vj. Uiuificabit nos
post duos dies: in die tertia suscitabit nos et viuemus
in cōspectu eius. Tertio causat in nobis p calorē cha-
ritatis: sicut ignis in carbone frigido p calorem ignis.
j. Ioh. iij. Translati sumus de morte ad vitā q̄m dili-
gimus fratres. Quarto causat in multis p bonā famā
& exēpla q̄ de eis hauriūt & gustāt: sicut vita naturalis
p attractū aeris. ij. Cor. ij. Alijs sum⁹ odor vite i vitā.
Quinto sicut dieta causat bonā vitā in corpore: ita car-
nis mortificatio in aia. Roma. viij. Si aūt spū facta
carnis mortificaueritis viuetis. ¶ Hāc aūt vitā ostē- 10
dūt. Primo honesta i dictis et factis cōuersatio: quia
arboris viriditas in folijs & floribus ostēdūt ipsam vitā
Ita etiā: q̄ exhibete vos deo tāq̄ ex mortuis viuentes.
Ro. vj. Secūdo fructuosa opatio et bona occupatio
cuilibet in statu suo: sicut abundātia fructuum ostēdit
arborē viuā: q̄ exhibeatꝭ corpora vestra hostiā viuētē.
Roma. xij .i. ostēdite illa esse viuētia p opa iusticie: q̄
initiū bone vite facere iusticiā. Prouer. vj. Tertio sa-
na doctrina. Nā sicut riuulus clar⁹ ostēdit fontē viuū.
Ita doctrina p̄dicatiōis et exhortatiōis quā spūaliter
mortui nō habēt: iuxta illud ps. Non mortui lauda-
būt te dñe: neq̄ oēs q̄ descēdūt in infernū: sed nos qui
viuim⁹. Iu q̄b⁹ fiet fons aque salientis in vitā eternā
Ioh. iiij. Igit nō moriar morte culpe: q̄ viuā vita gr̄e:
et narrabo opa dñi in p̄dicatiōe: in ps. Quarto q̄cūq̄
verba vel opa bona: nam sicut signū vite nature: sunt
visus: auditus: gustus: olfactus: tactus loquela ambu-
latio manuū erectio et motio. Ita quecūq̄ his sensibi-
libus mēbris facim⁹ ad honorē dei ostēdant vitā gr̄e.
.j. Cor. iij. Omnia enī vestra sunt .i. vitā vestrā ostē-
dunt: siue mūdus siue vita siue presentia siue futura.
Hāc aūt vitā cōseruāt: primo operū bonorū & specia- 11
liter electorū fecūditas. Nam sicut arbor fructificādo
cōseruat: ita &c. Ezech. xxxiij. Feceritq̄ iudiciū & iusti-
ciā vita viuet & nō morietur. Sicut ergo danti minus:
largus dñs dat maius. Ita Ioh. vj. Ego do eis vitā
eternā. Secūdo spiritualis leticia. Nam sicut animus
gaudens floridam facit corporis etatem. Ita &c. sicut
Eccl. xxx. Iocunditas cordis hec est vita hominis.
Tertio spiritualis labor. Nam sicut labor corporis
quandoq̄ vitam corporis sanam cōseruat. In cuius
signum frequenter laboriosi longioris sunt vite potē-
tibus ociosis. De quibus Eccl. x. Omnis potentatus
vita breuis .i. labor spūalis in studendo legendo au-
diendo & omnibus bonis operibus deum querendo:
conseruat vitam anime seu gratie: ꝓpter qd̄ Amos. v.
dicitur. Querite dominū tam vobis bene viuendo q̄
subditis bene docendo & corrigendo: et viuite vita gr̄e
ne forte cōburatur vt ignis domus Ioseph. Sed hec
multi male querunt sicut ostensum est. O. vj. 7. ꝓpter
qd̄ videntur viuere et non viuunt Apocl. iij. Scio
opera tua quia nomen habes qd̄ viuas et mortu⁹ es.
¶ Uitam vero glorie acquirit per nouem: per tria q̄tū Arti. iiij.
ad deum: per tria q̄tum ad seipsum: et per tria q̄tum 12
ad proximum. ¶ Q̄tum ad deum accipit primo per
fidē formatā: quia sicut bonū cognitū ad habendum
possibile: mouet voluntatē et oēs vires corporis & eis:
ad idē acquirēdū. Sic vita eterna fide cognita mouet
ad petendum ore et ad querendū opere vitā eternā: et
omnia q̄ sic credit & querit accipit. Nam hoc scatis
q̄m vitā eternā habetis: q̄ creditis i noie filij dei. Ioh.
v. Ergo vita illa acquirit mediante fide cum operib⁹.

Dicamus ergo et opere ostēdamus: illud Thob. viij.
Filij sctōꝝ sum⁹ et vitā illā expectam⁹ quā de⁹ datur⁹
est his q̄ fidē suā nūq̄ mutāt ab eo. Secūdo p obediē
tiā pmptā. Nā sicut seru⁹ obediēdo mādatis dñi ter-
reni: vitā acq̄rit terrestrē. Sic obediēdo mādatꝭ dñi ce
lestis celestem. Matth. xix. Magister q̄d faciēdo vitā
eternā habebo. Et sequit. Si vis ad vitā ingredi fua
mādata. Tertio p dignā sacramētorū susceptionem.
Nā sicut p nutrimētū corporale acq̄rit hō bonā vitā
corporalē. Ita p ꝛc. Joh. vi. Qui mādncat meā carnē
ꝛ bibit meū sanguinē habet vitā eternā. Et ego resusci
tabo eū in nouissimo die. Et iterū ibidē. Si q̄s mādu-
13 cat et hoc pane viuet in eternū. ¶ Qūtū ad sciēm ac-
quirit primo penitētia. Nā sicut infirm⁹ piculū mor-
tis euadit et vitā fortē et sanā acq̄rit potione amara: et
medicina corporali. Ita in pposito. Roma. vi. Nunc
aūt liberati a pctō p penitētiā: serui aūt facti deo habe-
tis fructū vestrū in sanctificationē: finē vo vitā eternā.
Secūdo prudētia querit in pugna spūali. Nam sicut
dux exercit⁹ sua prudētia: sibi vitā acq̄rit post victoriā
partē aduersam debilitādo ꝛ suā fortificādo. Sic nos
debilitādo carnē et fortificādo spm̄. Nā caro cōcupi-
scit aduersus spm̄. Qui igit odit aiam suā q̄tū ad opi
nionē mūdi: ipsam ieiunijs ꝛ spūalibꝰ laboribꝰ mace-
rando: in vitā eternā custodit eā. Joh. xij. Nō parca-
mus ḡ pter mūdanorū opinionē q̄ verā dei sapientiā
reputāt stulticiā: q̄a Marci. ix. Bonū est ad vitā in-
gredi debilē q̄ duas man⁹ habentē mitti in gehennā
ignis. Tertio finalr pseuerādo: sicut qualiscūq̄ pseue
rādo in bona corporis custodia vitā longā acq̄rit cor-
poꝛ. Nā q̄ abstinēs est adijciet vitā. Eccl. xxxvij. Ita
pseuerātes in bona custodia spūs: vitā longā. i. eternā
acq̄rit aie. Apoc. ij. Esto fidelis vsq̄ ad mortē ꝛ dabo
tibi coronā vite. Thob. iij. Vita ei⁹ si in pbatiōe fue-
rit coronabit. Btūs Greg. in moral. In cassum bonū
agit si ante vite terminū deseratur: q2 frustra velociter
14 currit q̄ priusq̄ ad metā venerit deficit. ¶ Qūtū ad
pximū acquirit primo cōdonādo faciliter delinquētī
Nā sicut cōtrarietas vel diuisio seu pugna cōponen-
tiū in corpore humano est causa corruptiōis et mortis
ipsi⁹ corpis: ꝛ cōcordia est causa lōge vite. Sic in spiri
tualibꝰ odiū est causa mortis et eterne dānatiōis ipsi⁹
aie. Sicut patet exēplo illi⁹: de q̄ fert q̄ cū moriēs am-
moneret q̄ de dei cōsideret miscdia: quasi sic respōdit
Scio q̄ miscdiam de me de⁹ nūq̄ habebit: q2 ego nūq̄
de hoie miscdiam habui: q̄n volūtate vindictā semper
accepi ꝛ ope vbi potui. Jaco. ij. Judiciū sine misericor
dia ꝛc. i. Joh. iij. Qui odit fratrē suū homicida est. Et
scitis q̄m oīs homicida nō habet vitā eternā. Jaco. j.
Btūs vir q̄ suffert tentationē ꝛ remittit: q̄m cū pbat⁹
fuerit accipiet coronā vite. Nota. M. ix. 22. Secūdo
indigēti miscditer subueniēdo. Justū nāq̄ videtur vt
q̄ in suo eterno plōgat vitā dei. i. pauperis q̄ de⁹ p-
lōget vitā suā in suo eterno. Et q̄ nō plongat: sua nō
plonget. Matth. xxv. Esuriui ꝛ nō dedistis mihi mā
ducare. Et cito post. Ibūt hi in suppliciū eternū: q̄ nō
plōgauerūt. Illi aūt in vitā eternā. Et sic patet illud
Prouer. xj. Clementia pparat vitā. Exēplū ad hm na-
tura. Si eñi os acciperet cibū sibi soli ꝛ nō trāsmitteret
ad alia mēbra: nec ipm os viuere posset: si autem alijs
trāsmittit sibi trāsmittit: etiā dū alijs sibiipsi vitā ac-
quirit. Sic in pposito: pter qđ Thob. xij. bona est oīo
cū ieiunio et elemosyna magis q̄ thesauros auri con-
dere: q̄m elemosyna a morte liberat ꝛ ipsa est q̄ purgat
pctā: et facit inuenire vitā eternā. Ergo nō operamini
cibū p vobis tm̄ sed etiā q̄ alijs. Juxta illud Joh. vj.

Operamini nō cibū qui perit: sed qui pmanet in vitā
eternā: scientes q̄m qui seminat in carne de carne metet
corruptionē: qui aūt seminat in spū: de spiritu ꝛ metet
vitā eternā. Gal. vj. Si ergo vis in celo pfectus esse: 15
vade et vēde oīa que habes et da pauperibꝰ. Sicut sa-
piēs dat min⁹ vt accipiat maius. Et sicut q̄s dimittit
ecclesiā pauperiorē: vt pōt habere meliorē et pbendā:
vbi pōt hīc expatū: hoc sciēs q̄ oīs q̄ reliq̄rit domū ꝛc.
centuplū accipiet ꝛ vitā eternā possidebit Matth. xix.
Si papa clamasset q̄ oēs q̄ vellēt dimittere bñficia cu
rata vel pbēdas venirēt ad eū ꝛ in cētuplo pl⁹ illos di
taret quot bñficia sua dimitterēt et ad eū currerēt? Et
summ⁹ pōtifex de quo Heb. viij. Talē habem⁹ pōti-
ficē q̄ sedet i dextera dei: clamat oīs q̄ reliquerit ꝛc. Et
est verax ꝛ potēs ad tenendum qđ clamat: et tñ pauci
sunt q̄ minora dimittūt vt accipiāt maiora. Semp eñi
psumūt habere dispēsationē pluralitatis volentes et
cupiētes habere hic min⁹ et ibi maius: sed illud est pri
uilegiū paucorū: sicut patet. V. iij. 8. Et sicut patebit.
V. ix. arti. iiij. Scrutamini igit scripturas in q̄bꝰ pu-
tatis vos vitā eternā habere. Joh. v. Et inuenietis q̄
pauci illo gaudēt priuilegio. Tertio errāti euidēter p-
suadēdo: sicut eñi oculos dirigēdo alia mēbra p viam
rectā ad locū optatū diriget se: sic q̄ dirigit alios p vitā
rectā ad vitā eternā. Eccl. xxiiij. Qui elucidāt me vitā
eternā habebūt. Tali ḡ dici pōt illud Joh. vj. Verba
vite eterne habes: tam p te q̄ p alijs. Et sic patz illud
Prouerb. vj. Mādatū lucerna est: ꝛ lex lux ꝛ vita vite
increpatio discipline ¶ Hāc aūt vitā obtinēdā pmo Arti. v.
ipedit mūdi psperitas p tāto q̄ vitā cōtēplatiuā ꝛ vitā 16
grē p quā ad illā puenire oportz depmit ꝛ destruit. Et ē
exēpl Senece ad h epl'a. xl: Segetē inq̄t nimia vbertas
sternit ꝛ rami onere frāgunt: ad maturitatē nō puenit
nimia fecūditas. Idē euenit eis quos nimia felicitas
corrumpit. Et sic patet q̄ psperitas stultorū pdet eos
Prouer. j. Ideo dicit decretū: q̄ nihil infelici⁹ psperi-
tate peccantiū. xxiij. q. j. parat⁹. in fine. Et causa est q̄a
illa psperitas est bonorū retributio operū suorū. Na
fm iura canonica mali p bonis q̄ faciūt psentē pspe-
ritatē p retributiōe recipiunt: de pe. dis. iij. §. q̄q̄. Cui
cōcordat lex diuina: q̄ diuiti dicit. Lu. xvj. Recepisti
bona in vita tua ꝛc. Ex quibꝰ elicit ꝛ cōcludit beatus
Greg. xxvj. moral. q̄ manifestū pditiōis indicium est
q̄n affectatis iniquitatibꝰ subsequēs fauet effectus: et
nulla cōtrarietas impedit qđ mens puersa pcepit. In
qua cōclusiōe timēt etiā sancti viri cōcludi: fm illud
beati Greg. v. moral. Sancti inq̄t viri cū sibi suppe-
tere pspera hui⁹ mūdi cōspiciūt: pauida suspitiōe tur
bant. Timēt eñi ne hic laborū suoꝝ fruct⁹ recipiāt et
exterioribꝰ muneribꝰ cumulans ab intimis repellat.
Propter qđ psperitatis infortuniū dicit btūs Grego-
rius q̄ cū oīs fortuna timēda sit: magis tñ timēda est
pspera q̄ aduersa: illa eñi se mūdo erudit: ista blādiē-
do seducit. Filij isrl' legunt plus peccasse in terra pro-
missiōis in abundātia q̄ in erūna egyptiace seruitutꝭ.
Ex q̄bꝰ in aliquo veritas se ostēdit questiōis qua pōt 17
queri: verū virtuosi⁹ sit seu maioris meriti q̄ hō se bñ
haberet in psperitate vel aduersitate: q2 sic ex pcedēti
ptz autoritate bti Greg. Et ex toto pcessu libri Judicū
Populus dei q̄ in psperitate deū dereliq̄t illū in ad-
uersitate quesiuit. Hoc etiā toti⁹ sacre scripture ostēdit
pelagus: in quo inuenit q̄ in abundātia male se ha-
buerūt: ꝛ in aduersitate ad dñm clamauerūt. Ad dñm
inq̄t cū tribularer cla. cū alijs cōcordātijs innumeris.
Immo adhuc hec quotidiana docet experientia: qua
videm⁹ q̄ hoies in psperitate vt ostēsum est pluries

errant. Ex quibus arguit̃ sic. Ubi plures errãt: virtuo-
sius est bene agere: sed in ꝓsperitate vt ostensum est:
plures errãt: ergo in ꝓsperitate virtuosi⁹ est bene vi-
uere: q̃a q̃ in ꝓsperitate tenuerit illã. s. virtutẽ: vitã he-
reditabit Eccl. iiij. Nota. A. xviij. z. vsq̃ ad finem. c.
18 Secũdo impedit illud qđ ex primo originat̃. s. mun-
dialis occupatio et sollicitudo. Sic nãq̃ ascẽsus arbo-
ris impedit̃ ꝑ ramusculos impertinẽtes superfluos ꝛ in-
utiles. Ita vita cõtemplatiua et vita grẽ ꝑ occupatio-
nes terrenas. Et a cõtrario sensu: vbi q̃s circa talia nõ
occupat̃: liberius vacare põt ꝛ abundãtius circa ea q̃
dei sunt. Unde btũs Greg. xxx. moral'. Eo inquit quo
extra separari ꝑ disciplinã mens nõ põt eo sup se intẽ-
dere ad ꝑfectũ põt q̃a ꝛ crescere arbor cogit̃ que ꝑ ra-
mos diffundi ꝓhibet̃: et cũ riuos fontis obstruimus
fluenta surgere ad superiora ꝓuocamus.

Arti. vj. ¶ Sed dicũt multi quomõcũq̃ fuerit de istis impedi-
19 mẽtis vite gratie et glorie finaliter vitã habebim⁹ glie
quia christus vitã suã dedit in cruce vt illã haberem⁹
q̃ igit̃ tñ ad nos afficiebat̃ nullo modo vult nos per-
dere. Quibus rñdet̃ q̃ licet christus tñ ad nos affecta-
tus erat vt crucẽ ꝓ nobis ascẽderet: ꝛ plura pro nobis
passus sit: tñ q̃a nobis dedit liberũ arbitriũ ad faciẽdũ
bonũ vel malũ: qđ si nõ dedisset nos nõ essem⁹ morte
digni: nec ipse in loco sederet iudicis ad nos iudicãdũ
ꝗ qñ potuim⁹ boni esse ꝛ mali ſm ꝓpriã volũtatẽ alit̃
ad nos se habebit oĩbus istis pñtis mutatis: q̃a tũc nõ
ſm affectũ quẽ pri⁹ dicit̃ habuisse: ꝗ valorẽ quẽ inue-
nit iudicabit. Et hoc iuste q̃a dicit lex ciuilis q̃ precia
rerũ nõ ex affectu nec vtilitate singulorũ ꝗ cõiter fun-
gunt̃. ff. ad. l. falci. l. ꝑcia. .i. in inforciato. li. xj. Et po-
nit̃ exemplũ in textu sub his verbis. Nec ille q̃ filium
alienũ possidet tñi habet q̃tũ eum pater vẽdere solet.
Verbi grã: qñ tractat̃ de filio alicui⁹ vel re aliqua corã
iudice qđ valeat et quo p̃mio vel p̃cio dignũ sit: nõ de-
bet estimari ſm affectũ quẽ pater mortu⁹ habuit ad fi-
liũ vl' rem illã. Sꝫ sicut ibi dicit̃ in textu: nõ quasi fili⁹
alicui⁹ sed q̃si hõ estimat̃. Sic in ꝓposito qñ in iudicio
particulari ꝛ generali corã summo iudice tractabit̃ de
valore vite nr̃e: ꝛ q̃to p̃cio vel p̃mio digni fuerimus:
nõ habebit̃ respect⁹ ad effectũ quẽ pr̃ noster christ⁹ ha-
buit ad nos anteq̃ vitã suã ꝓ nr̃a i cruce dedit nec iu-
stus iudex ſm illũ affectũ sed ſm nostrũ actũ nos esti-
mabit et iudicabit. Nã tũc iudex filiũ alienũ posside-
bit: nam pctõres nõ sunt filij christi ꝗ alieni: de q̃bus in
ps̃. Filij alieni mẽtiti sũt mihi. Et ideo ſm p̃dictã legẽ
nõ quasi filij christi sed quasi hoĩes estimabunt̃. Hec
cõfirmant̃ sentẽtia christi ꝛ lege dei. Joh. viij. vbi iu-
deis asserẽtibus se filios Abrae ꝛ sic realiter q̃ ad natu-
rã fuerũt: q̃a tñ vitã illoꝝ inuenit malã nõ eos vt Abrae
sed vt demonis filios estimabat dicẽs. Uos ex pr̃e dia-
bolo estis. Sic iudex cũ assessoribus suis estimabit de pec-
catoribus in iudicio: post qđ dolẽdo poterũt dicere illđ
Sap. xv. Estimauerũt lusum esse vitã nostrã. His et
alie leges cõcordãt ciuiles: quaꝝ vna dicit q̃ boues de
eo fundo intelligunt̃ in q̃ laborãt et nõ in q̃ morant̃. ff.
de fundo instru. l. cũ q̃dã: cũ ꝗ labor ꝛ opa maloꝝ sint
de fundo ꝛ dominio diaboli q̃tũcũq̃ ipsi dicãt vl' vi-
deant̃ cõsistere i terra christi: sicut p̃dicti iudei cõsiste-
bãt ꝛ morabãt̃ in terra ꝛ hereditate Abrae: tñ ex opibus
et laboribus ad diabolũ ptinere dinoscunt̃. Si ꝗ de⁹ il-
20 cos in morte toleraret: videret̃ facere iniusticiã ꝯ verũ
illorũ possessorẽ. ¶ Item dicit alia lex q̃ arbor illi⁹ soli
cẽset̃ in quo viuit: ꝛ in q̃ radices habet: ꝛ nõ illi⁹ in q̃
videt̃ cõsistere. ff. arbo. fur. cesa. l. si plures. i. in. ff. no.
li. ix. Sic ꝗ talis arbor qñ scindit̃ ad illũ ptinet in cui⁹
dominio vixit: ꝛ radices habuit: nec ali⁹ ꝑm iuste im-
pedire põt q̃n ipsam libere tollat ꝛ ducat et ponat quo
voluerit. Sic in ꝓposito erit qñ q̃s morte scindit̃ si pri⁹
in dñio diaboli ꝛ in ei⁹ opibus radices fixit intẽtiõis et
volũtatis q̃tũcũq̃ noĩe habitu ꝛ statu i terra christi cõ-
sisteret. Tali iuris p̃textu obtinuit diabol⁹ diuitẽ illũ
Lu. xvj. sic ostẽsum est. M. iiij. 15. Sicut ꝗ ille in cui⁹
parrochia vixit et morit̃ iuste petit corp⁹: ita ille i cui⁹
seruicio vixit et moriebat̃ iuste vẽdicat aiam: allegãdo
ꝓ se ꝛ sua iusticia illud. ij. Mach. vj. Et iste quidẽ hoc
modo vita decessit: ꝗ est me⁹. Isti vltime legi ꝯcordat
alia q̃ habet̃. I. v. 5. Nec istis repugnat auctoritas sa-
cre scripture: q̃ habet̃. M. xj. 43. qua dicit̃. Si ceciderit
lignũ ad austrũ ꝛc̃. q̃a i cui⁹ terra stãt dũ viuũt: ad
ei⁹ partẽ cadũt dũ moriunt̃. Nõ enĩ stant i terra ꝛ ser-
uitio dei ꝛ cadũt ad partẽ diaboli: q: nõ põt male mori
q̃ bñ vixit nec ecõuerso: si vsq̃ ad mortẽ stet i seruitio
diaboli. Inter oẽs vero ad infernũ cadẽtes pei⁹ cadũt ꝛ
ꝓfundi⁹ q̃ peccãt ꝛ alios vbis vel exẽplis peccare fa-
ciũt: q̃a sic melior est q̃ bñ viuit ꝛ bñ docet q̃ q̃ tñ bñ
viuit: ita ecõuerso: ille peior ꝛc̃. De tali dicit̃ Eccl. xxij.
Nequissimi nequissima vita. Et tales celestẽ non ha-
bebũt hereditatẽ: per iura ꝓbat̃. X. j. 20.

Visitatiõis primo osten- V viij

ditur distinctio ostẽdẽdo quõ visitatio dei de-
bet esse exẽplar ꝛ forma visitatiõis hũane. Secũdo ad-
ducẽda sunt quedã themata ꝛ materie q̃ generalr̃ ptĩ-
nẽt ad oẽs visitãtes et visitãdos. Tertio ꝓducẽde sũt
quedam themata ꝛ materie que specialiter visitantes
informant et visitandos in religione.

Arti. j. ¶ Quãtum ad primũ visitatio est duplex diuina et hu-
1 mana. Diuina q̃ de⁹ cui dr̃ in ps̃. Intẽde ad visitãdas
oẽs gẽtes: visitauit visitat ꝛ visitabit quatuor genera
hoĩm: pctõres penitẽtes ꝓficiẽtes et ꝑfectos: visitato-
ribus hũanis ꝛ moderni tp̃is dans exẽplũ: qualr̃ in vi-
sitatiõibus suis ad ista q̃tuor genera hoĩm se habebunt
Primos nãq̃ visitat in vita ꝛ in morte ꝗ diuersimode
In vita sicut magr̃ discipulũ errantẽ vt corrigat̃ vbe-
ribus. In morte incorrigibiles ad modũ iusti iudicis vt
damnet̃: de p̃mo: in ps̃. Si aũt dereliq̃rint filij ei⁹ legẽ
meã ꝛc̃. visitabo in virga iniq̃tates eoꝝ: ꝛ in vberibus
pctã eoꝝ. De Secũda Esa. x. Visitabo sup fructũ ma-
2 gnifici cordis: quãtũ ad supbos q̃ hic visitãtibus inobe-
diẽtes visitari nolũt: ꝗ potẽtia se defendũt vel malicia
subterfugiũt vel hypocrisi pctã sua abscõdũt. De q̃bus
Soph. j. Visitabo sup principes: q̃. s. de ptãte supbiũt
vel potẽtia: ne visitent̃ se defendũt: ꝛ sup filios regis q̃
ꝓpter generis nobilitatẽ obedire ꝛ facere qđ de eis in-
cũbit cõtemnũt: ꝛ sup oẽs q̃ induti sunt veste pegrina
q̃tũ ad hypocritas q̃ exteri⁹ oĩa ostẽdũt pellẽ. i. cõuer-
satiõnẽ simplicẽ ꝛ bonã: ꝗ interi⁹ sunt lupi rapaces: et
sup oẽm q̃ arroganter ingredit̃ domũ dñi q̃ in sciẽtia
terrena aiali diabolica ꝛ cautelis ꝛ ꝑuerso cõsilio ꝛ ma-
licijs ꝛ appellatiõibus malis ꝯfidẽs arrogãter ingredit̃
et deo ꝛ locũ suũ tenẽtibus obedire contemnit: de quibus
Hiere. ix. Sagitta vulnerãs est lingua eoꝝ dolũ locu-
ta est. Nũq̃d sup his nõ visitabo dicit dñs: aut i gentẽ
hui⁹ nõ vlciscet̃ aia mea? ¶ Predicti nãq̃ ꝛ eis siles 3
supbia sua q̃si vinci nolũt: ꝛ auaricia sua q̃si sua amit-
tere timẽt vel qua priuari timẽt de facto de hoc: q̃ iure
priuati sunt: ꝛ delicijs suis q̃bus carere nolũt cõsulẽtes
frequẽter vt visitatiões ꝑ media p̃dicta euadũt hoĩm:
ꝗ q̃d est visitatiões ꝛ iudicia euadere hoĩm breuia ꝛ le-
uia: in iudicijs durissimis incidere dei: q̃ de eis loquit̃
Hiere. v. Magnificati sunt q̃ ad supbiã: ꝛ ditati sunt

q ad auaricia z īpinguati sunt quo ad gulā z luxuriā:
et pterierūt sermões meos pessime.i.pcepta mea et mi
nistrorū meor: nūqd sup his nō visitabo dicit dñs.q.
d.visitabo districtissime:q2 ille mētiri nō pōt q illā vi
sitatonē eis pmittit dicēs. Ego aūt in die vltiōis vi
sitabo hoc pctm eorū. Exo.xxxij. Qualiter ḡ nūc vl in
morte respōdebūt ad illā q̄stionē quā ab eis q̄rit de⁹.
Esa.x. Quid inq̄t facietis in die visitatiōis z calami
tatis. Cui q̄dē questiōi rñdet Hiere.vj.et.viij. A mi
nori inq̄t vsq3 ad maiorē oēs auaricie studēt. Et seq̄r.
Propterea in tpe visitatiōis tue peribūt. Sic visitat⁹
fuit sup̄b⁹ angel⁹ lucifer cū societate sua. Sic visitat⁹
fuit inobediēs Saul. Et auar⁹ ille Lu.xij. Aia habes
multa bona. Et gulosus diues Lu.xvj. In prima vo
pte hui⁹ visitatiōis diuie.qua.s.visitat pctōres corri
gibiles vt corrigant: informant visitatores ecclastici.
4 In scda q.s.visitat incorrigibiles ad mortē informāt
visitatores seu iudices seculares. Ad pmos nāq3 ptinet
pceptū illud.j.Reg.xvij. Fratres tuos visitabis si re
cte agāt: z cū qb9 ordinati sunt disce. Ad secūdos vo:
illud Leuit.xxvj. Visitabo vos velociter. Et infra.
Percutiā vos zc. Sz est aduertēdū q in vtraq3 pdi
ctarū visitationū dei: de⁹ habz et habuit q̄si visitatiōis
sue coadiutores: nō pter adiutoriū indigētiā: s3 poti⁹
pter significatonē z exēplū. In h nāq3 ille cui⁹ oīs
actio nfa est instructio: sm btm Greg. dat intelligere:
q visitatores hoim in visitādo pctōres cōsilio indigēt
et auxilio alior. Sicut nāq3 pmo de⁹ a pncipio mūdi
pctōres visitauit p.pphetas z alios electos: ipos ad bo
nū ducēdo. Ita plati dioceses suas visitāntes necessa
riū est adiutoriū electorū virorū: q ad hoc de singulis
parrochijs eligant fideliores et meliores: vt p eor au
xiliū pctōres visitent ostēdant et ad bonū cōuertant
et corrigant. Qz eo diligēti⁹ et fideli⁹ facere debēt: quo
pphetarū et electorū virorū vt pdictū est locū tenēt: z
q excōicationū minis et pcepti ad vitatē dicēdā obli
gant: de qb9 nullus pter epm vel ei⁹ ptātem hñs eos
absoluere pōt. Sicut insup secūdo occidit pmogenita
egypti Exod.xij. Et exercitū sennacherib centū octo
gintaquinq3 milia.iiij.Reg.xix.p mysteriū angelorū.
Ita nūc mediātib9 illis q ad visitatonē vocant q an
gelorū locū tenēt occidere debet platus pctōres: illa.s.
morte q̄ dicit Aplus. Mortuos q̄dē pctō viuētes aūt
deo. Et iudex terrenus morte corporali mediāte fideli
duodena. Ita q vterq3 iudex si recte visitare vel iudi
care debeat: necesse habet fidele inuocare adiutoriū cū
Moyse. Exo.xxxij. Qui inq̄t dñi est iūgatur mihi. Et
ait. Hec dicit dñs. Ponat vir gladiū sup femur suū:
ite z redite de porta ad portā.i.de domo ad domū tot9
parrochiā de q̄ estis diligēter scrutādo: si mercatus in
11 aliq loco teneat in dieb9 dñicis: si aliqui nō veniāt ad
missam i dñica pter capellā in qua audiūt euāgeliū:
si sint aliq cōcubinarij vel vsurarij vel i matrimonio
male copulati vel symoniaci vel sortilegi vl hmōi ma
lefactores in clero vel i pplo q omnino latere pñt nisi p
vos ostēdant: z occidat vnusquisq3 fratrē z amicū et
pximū suū: nulli scz parcēdo: nec potēti ne noceat: scie
tes qm de⁹ potētior est z plus nocere pōt. Nolite ḡ ti
mere eos q occidūt corp⁹ zc. Mat.x. Nec amico q2 est
amic⁹ corporis: ita q sit inimic⁹ aie: q̄ maxia est inimi
citia. Et si sciāt nūc vobis bonas grates q2 eis parcit:
maxias sciēt vobis malas grates in die visitatiōis et
calamitatis de lōge venientis. Esa.x. In q̄ visitatiōe nec
ipsi pctā illor celare: nec ab amicis illis iuuari poterūt.
5 Et h est qd sequit. Ad cui⁹ cōfugietis auxiliū? Secūdo
visitat de⁹ penitētes et in afflictiōe positos: sic medic⁹

cōualescētes vt cōsolet et letificet et informet qualr vl
recidiuet se custodire debeāt: sic etiā mat filiū famelicū
vt pascat: sicut patet Exo.iij. vbi ait. Visitās visitaui
vos cōsolādo cibādo: et vidi oculo cōpassiōis omia.i.
aduersa q acciderūt vobis in egypto: et dixi vt educā
vos de terra egypti. Ecce visitatio et cōsolatio in ope.
Sic plat⁹ vel q̄cūq3 visitator in visitatiōe sua cōsolet
pusillanimes: suscipiat infirmos: patiēs sit ad oēs. Et
sicut famē et defectū nituit supplere spūalē quā aie sustī
nēt pctōr. Ita famē destruat miserorū pauperū: et fa
melicū pascat ad eū clamantē et dicentē: illud Hiere.
xv. Recordare mei et visita me z tu erue me: q2 religio
munda apud deū: hec est: visitare infirmos et viduas
in tribulatiōe eorū. Iaco.j. Et tunc de vtraq3 pastura
veraciter dicere poterit: illud Ezechiel.xxxiiij. Visitabo
oues meas z liberabo eas et pascā. Et sciat q talis pa
stura magna erit merces. Princeps nāq3 diligit et re
munerat et quicūq3 gratus hō illos q visitāt amicos
suos in alienis partib9 z necessitatib9 suis. Sic christ⁹
q dicet Infirm⁹ fui zc. Math.xxv. Ergo non te pi
geat visitare. Eccl.vij. Sed heu sunt nōnulli tā plati
seculares q laicus ab ecclesijs et viris ecclasticis indi
gētib9 recipiūt pcurationes q̄ etiā religiosi: siles illis
onerosis visitantib9 et cōsiliatorib9 Iob.ij. de qb9 cō
dixerāt sibi vt visitarēt et cōsolarent eū. De qb9 tñ san
ctus Iob. q2 illū effectualr nō cōsolabant: postmodū
dixit: cōsolatores onerosi oēs vos. Tertio visitat deus 6
pficiētes: sic paterfamilias opatios laborātes vt op⁹
bonū cōtinuēt et pficiāt: in quo deficerēt nisi ab altissi
mo emissa fuerit visitatio. Eccl.xxxiiij. Sic platus vl
quicūq3 visitator bonis exēplis et vbis et pdicatonib9
visitare debet pficiētes de virtute in vtutē ne deficiāt
intm̄ q subditi de eo z in eo deū glorificare pñt: et di
cere illud Lu.vij. Propheta magn⁹ surrexit i nobis:
et q2 de⁹ visitauit plebē suā. Quarto visitat deus p
seuerātes et pfectos: sicut visitant honorabiles psone
dona grē et glorie: ampliora eis largiēdo: sicut pz spe
cialiter de btā virgine: quā modo dicto specialiter vi
sitauit. Unde ps. Visitasti terrā.i.virginē humilem:
z inebriasti eam p spūsancti fecūdationē et gratiar in
psenti inundationē: multiplicasti locupletare eam per
vltimā z pfectissimā glorificationē. Sic plat⁹ vl ali⁹
visitator etiā viros z quascūq3 psonas religiosas z p
fectas inebriare debet verbo pdicatiōis et exēplo sctē
cōuersatiōis dicēs: illud Hiere.xxix. Visitabo vos z
suscitabo sup vos verbū bonū. Istis quatuor pdictis
modis: visitauit nos oriens ex alto: illuminare his qui
in tenebris et in vmbra mortis sedent. Lu.j. Et istis
quatuor modis: tu qui in visitando locum eius tenes:
intēde ad visitādas oēs gentes: nō misereris omniū
qui opant iniquitatē: in ps. Lu.vij. Visitauit plebē
suā. Et vide q in eis omnia honeste et sm ordinē fiāt.
j.Cor.xiiij.
¶ In q̄ autoritate primo relucet z introducit secūdus Arti.ij.
articulus. Visitatio.s.hūana q ordinare habet q oia 7
honeste zc. Charissimi licet h aplicum pceptū ad oēs
dirigat christianos: modo tñ specialiori ad platū diri
git visitantē z ad capitulū suū visitandū. Ipsi nanq3
sunt spūalia pplor capita: sicut ḡ q in toto corpe ordo
sit decēs z honestas: hec tñ maxime in capite reqrunt.
Ita q̄tuīcūq3 pdicta apli verba totū ecclie corpus ad
ordinē habendū et honestatē hortent: hic tñ specialr⁹
ad capita dirigunt a dicēte: oia zc. In qua auctoritate
seu pcepto cōprehēdit aplus visitantes et visitandos:
seu etiā ordinātes et ordinādos: quo ad tria. Primo q̄
ad distributionē vel cōpositionē valde latā: omnis ho

neste. Secūdo exprimit pfectionē regulantē: ordinem.
Tertio executionē bene cōtinuatā fiant: de primo. ij.
Cor. vj. In oibꝰ exhibeamꝰ nos sic dei ministros ꝛc.
Ordo De secūdo Aug. de ci. dei. li. xix. Ordo est parium
disparium qꝫ sua cuiqꝫ loca tribuēs dispositio. De tertio
Aug. in regula. Nihil fiat ꝙ cuiusqꝫ offendat aspectū
sed qḋ vestrā deceat sanctitatē: supple oia fiāt. Quantum
Omnia ad primū illud vniuersale verbū quo dicit. Oia vel di
mittit de visitatiōis materia: qn oīa dicanē et aperte
ostēdanē q̄ ad visitationē ptinēt: tam pctā cleri q̄ ipli
siue sit symonia siue vsura siue cōcubinatꝰ ꝛc. nec etiā
de ipsis visitādis siue sint amici siue inimici siue offen
danē siue nō. Exēplū primo in matre q̄ si viderit vnū
mēbrū filij sui extra iūcturā nec patiēns dolore nec cla
more nec offensione dimittit quin ipm̄ leuet: ꝛ in hoc
casu incipit a filio quē plus diligit. Sic nec vos q̄ offi
ciū geritis matris in officio visitatiōis: nihil dimit
tatis veritatē celantes vel falsitates ostēdentes: sed oia
8 in gloriā dei facite. j. Cor. x. ¶ Secundū exemplū ad
hoc est de ore. Qꝛ medicus vulnus totiꝰ corporis ape
rit in quacūqꝫ corporis fuerit parte: q̄tūcūqꝫ pars illa
chara sit vel occulta. Sic vos qui officiū geritis oris:
aliter nō naturale sꝫ maledictū ꝛ crudele os estis. Os
etiā vestrū est quasi instrumentū minutoris: qḋ quidē
si sanguini corrupto viā et exitū bonū fecerit: viuet q̄
minuitē. Sin aūt moritur. Sic vena vite os iusti: quia
venā ad vitā aperit: os aūt impiorū operit iniquitatē.
Prouer. x. Sed forte cogitātē vel dicunt: si vicinos vel
amicos nostros accusauerimus. nulla in eis sequetur
correctio quo ad aīas: quia alij pecunia accepta eos
viuere pmittēt: sicut prius vixerūt: ꝛ nihil sequetē nisi
ipsorū in bonis dānificatio. Quibꝰ rńdetē ꝙ vos estis
speculatores ad minꝰ ex actu vobis in visitatiōe incū
bente: quia sicut speculatorū officiū est illos de castro
de periculis iminētibꝰ pmunire ꝛ clamare: aliter corā
dn̄o suo pditor esse cōuincitē. Si aūt clamauerit et fe
cerit qḋ in eo est: ipse animā suā a pditiōis periculo li
berauit. Sic vos: ꝛ patet auctoritas ad hoc Ezech. iij.
9 et. xxxiij. Fili hoīs ꝛc. ¶ Tertiū exemplū ad hoc est de
speculo qḋ ostendit omnē maculā in facie: nec in hoc
casu regi parcit vel amico. Sic vos qui officiū habetē
speculi sed oportet ꝙ ipsum speculum prius tergatur.
Sic vos primo mundate vosipsos. Exemplum est ad
hoc Abrae qui primo seipsum circumcidit. Geñ. xvij.
Quia iustꝰ prior accusator est sui. Prouer. xviij. Hoc
ordine oia cōplebuntē. Geñ. xlj. In quo patet secūdū.
Perfectio videlicet regulata ordine. Rōne cuiꝰ est ad
uertendū: ꝙ ordo pdictus a beato Aug. diffinitꝰ mul
tū assimilatē tam ordini nature in maiori mūdo q̄ etiā
rationis. In ordine totius vniuersi hunc ordinē ꝛ hāc
videmus cōditionē: ꝙ omnia q̄to plus appropinquāt
suo principio: tanto sunt puriora et pfectiora: sicut an
geli qui tam in simili natura q̄ ministerij dignitate
plus deo appropinquāt q̄ corpora celestia: ꝛ ideo per
fectiores inueniuntē et simpliciores. Sic corpora celes
stia quia q̄tum ad sitū ꝛ loci eminentiā plus deo ap
propinquāt q̄ elemēta: ideo perfectiora inueniuntur.
Sic elementa que simpliciora sunt corporibus mixtis.
Sic in aquis illa pars riuuli que plus fonti appropin
quat purior et clarior inuenitē. Idem etiā patet in ra
tionalibꝰ siue ppositiōibꝰ: in quibꝰ illa ppositio q̄ plus
sapit de natura pmorū principiorū: plusq̄ eis i natura
ppinquat: maiorem habet certitudinem et apparētem
veritatem: in quibus si contrarium contingeret totus
ordo nature ꝛ vniuersi esset imperfectus: a contrario
sensu nō tenēdo fieret pessimus: sicut ad oculum patet
de angelis malis. Sic deberet esse in moribꝰ et ordine
hominū ꝙ illi qui plus appropinquāt pmo principio
increato cōmisso rōne officij et ordinis ꝛ status q̄tū ad
platos et alij viri ecclesiastici: et pcipue sacerdotes qui
intiū ei appropinquāt qḋ ipsum manibꝰ tangūt ꝛ tra
ctant: et ꝙ plus est ipsum sumēdo: eis ipsum incorpo
rant: nec sciri potest quō et vel ipse eis plus appropin
quare possent: ergo in eis maxime requiritē bonitas p
fecta et puritas: ad hoc ꝙ statum suum digne teneant
put ordo nature et rationis docet: quem si sic tenent:
pro tāto sunt omnibus creaturis digniores ꝙ ipsi deū
consecrare possunt: ꝙ nec angeli vel alia creatura fa
cere possunt. Si vo econuerso statum suum nō tenue
rint: sicut predictum est: de angelis: sunt omnibꝰ crea
turis etiā multis demonibꝰ peiores. Et pter hoc de
eis dici potest qḋ Malach. ij. dicitē. Angelus enī dn̄i
exercituū est. Si vo tales nō sint ad hoc primo ꝛ prin
cipaliter intēdere debet visitator vt illi primo et prin
cipaliter ordinentē et corrigantē et tales fiant. ¶ Et ad 10
hoc exemplū habemꝰ in minori mūdo. i. in homie seu
in natura humana. In qua videmus ꝙ sicut natura
in corpore bene disposito cuilibet mēbro loci cōuenien
tem sue tribuit cōditioni: sicut oculo qḋ est mēbrū di
gniꝰ locū superiorē ꝛ pedi inferiorē ꝛ sic de alijs: aliter
esset corpus mōstruosum. Ita etiā mēbrū nobilius di
ligētius a damno et lesura custodit: et si lesum sit: citiꝰ
illud curare festinat: sicut patet de corde oculis et facie
quia vbi maius imminet periculum vel deformitas:
cautius et festināntius et diligētius est agendū. Ita in
ecclesia: digniori dignior locus est dandus: quia sicut
natura prius cordis attendit factionē quia inposterū
principiū erit vite ꝛ membrū vitalius et vitam totius
corporis continens. Ita ipsi prelati: talis principaliter
intēdere deberēt pmotioni: qui i futuro vitā spūalem
fluet ad omnia mēbra alia ecclesie et si tale cor vel talis
oculus in aliquo sit infirmus: visitator et omnes de
visitatiōe se intromittētes: primo et principaliter circa
ipsius curam insistere deberēt: incipiētes a sanctuario
Ezech. ix. Deinde circa alia mēbra sic sollicitentē: ꝙ q̄
libet locū ꝛ statū sibi teneat: quia aliter corpus ecclesie
erit monstruosum et deforme: quando. s. pes parum
respectiue infirmus artatē despicitē et dure corrigitur:
et oculus excecatus q̄ cū sanari vel recuperari posset:
et facies deturpata et mēbrū magnū extra iuncturam:
nec sanantē: sicut accidit continue inter illos qui catu
lum verberant ꝛ leoni parcunt: qui vident lupū ve
nientem et fugiunt: quis nō diceret talem cōmunitatē
mōstruosam: et causa est quia tales plati ecclesie et su
periores pmissiue oēm puertūt ordinē. Ideo ibiū vbi
nullus ordo sed sempiternꝰ horror inhabitat. Job. x.
¶ Tertio vo de omnibꝰ istis efficax fieri debet execu 11
tio: et q̄tū ad deferētes et q̄tū ad delatos et q̄tū ad iu
dicantes. Q̄tū ad deferētes. i. q̄tū ad vocatos ad vi
sitatiōnē p christo ꝛ eius concilio informando ꝙ oia
que in taberna dicunt detrahentes ad eorum damna
tionē: aperte dicant in visitatione ad suam et aliorum
saluationem. Q̄tum ad delatos: ꝙ iustam executio
nem non impediāt rogando vel dando: ne corpus qḋ
peccat puniatur: rogando enim vel dando aliquid ma
gistro filij regis: ne filius ipse delinquens puniatur:
vel ꝙ libere seipsum perdere possit: tam dans q̄ reci
piens a rege reportat malas grates. Patienter ergo
sustineat dicens illud Luce. xxij. Pater non mea: sed
tua voluntas fiat. Q̄tum ad iudices qui eos in ta
libus precibus et donis exaudire non deberent: pro
pter rationes et leges ostensas. C. xvj. 38. cum seque

tibus. Ergo cuncta fac fm exemplar qđ tibi in mon-
12 te mōstratū est. Exo. xxv. Et Heb. viij. ¶ Ex istis pz
q̄ rōne visitatōis tā accusatoribꝫ q̄ aduocantꝫ: tā accu
satis: q̄z etiā iudicātibꝫ cōpetit illud pceptū ꝓpheticum
Veritas Zach. viij. Loq̄mini veritatē vnusq̄sq; cū pximo suo
Thema. Emitte lucē tuā ⁊ veritatē tuā. Oēs nanq̄ p̄
dictos in spū dn̄i ⁊ veritate adorare oportet Joan. iiij.
p̄mos accusando: secūdo culpas vaciter recognoscen-
do: tertios iudicādo. Istis ḡ tribꝫ modis loq̄mini ve-
ritatē. Vel sic: tria cōprehēdit: visitatōis initiū: modū:
ambitū: p̄mū in loq̄le ostēsione: secūdū in veritate: et
tertiū in gn̄alitate ꝯsistit: q̄ tris exp̄mit ⁊ ostēdit. Pmo vi
sitatiōis initiū: loq̄mini. Secūdo modū q̄ fieri debet:
scꝫ p veritatē. Tertio mediū seu auxiliū p qđ vnusq̄s-
q̄ cū pximo ⁊c̄. De p̄. f. v. i. De scđo Roma. ix. Ve-
ritatē enī dicā. Rōne cuiꝰ est aduertēdū q̄ veritas est
q̄drupler: q̄rū ad p̄sens ptinet ꝓpositū: scripti: cordis:
oris: ⁊ opis. Diuidēdo vo p̄mā veritatē p̄ omēs alias
moderno tpe magna inuenit̄ silitudo inter illā ⁊ illas
tres ꝓ tāto q: sicut ad oculū pꝫ illa vitas in scriptura
libroꝝ est multū notabilit̄ diminuta: q: noui libri non
sunt ita vaces sic antiq̄. Ita nec hoies moderni tantā
habēt veritatē i corde ore ⁊ ope sic antiq̄ꝰ hōīe solebāt
q: diminute sunt vitates a filijs hoim: in p̄s. Et Osee
iiij. Nō est veritas. Ideo mundꝰ est stultꝰ: ex q̄bꝫ mē-
daciū adulteriū furtū inundauerunt: q: corruit in pla
tea veritas. Esa. lix. Per cuius defectū ⁊ casum p̄dictū
p̄dicti errores acciderūt qui librū chzistianitatis mul-
tū deformauerūt: sed reuera sicut videns librū veracē
⁊ bonum quo filiū suū emendare possit agit qđ illum
habeat librū per quē suum filiū corrigat. Ita p̄latus
vel visitator intelligens vel suspicās vel audiens defe
ctus ⁊ peccata ⁊ falsitates esse in suis subditis: qui qui
dem deformarunt libros ꝯscientiarū: faciat citari curā
animarum habentē: ⁊ meliores ⁊ fideliores de parro-
chijs tanq̄ librū veracē: p quē alioꝝ corrigat defectus
13 ¶ Circa quoꝝ correctionem respiciatis primo literas
capitales: id est viros ecclesiasticos: ꝯsiderando si in eis
aliquis sit defectus: quia falsitas in eis tanq̄ in oculo
vel facie est valore notabilis ⁊ apparens: deinde alios:
quod si feceritis liberabit̄ a periculo tam vos q̄ illos
⁊ etiam superiores vestros Joan. viij. Cognoscetꝭ ve
ritatem ⁊ veritas liberabit vos: ergo a contrario sensu
non recognoscēdo veritatem falsitas pdet vos ⁊ illos
sicut tam euntes ad bellum q̄ remanētes ad sarcinas
perdūtur per malos bellatores: ⁊ rex ⁊ regnum per ta-
les decipitur: sicut patet. B. iij. 8. ⁊. 29. Patet igitur q̄
si aliquis vestrum nesciat quando antichzistus veniet
vel si erret falsum dicendo quale tempꝰ erit cras futu-
rum ꝓnosticando: non est falsitas damnationis: sed
vbi precepto iuramento vel excommunicatione tenemini
veritatem dicere: si veritatem celaueritis vl̄ falsitatem
scienter dixeritis: vosip̄os damnatis. Ido quēq̄ ve
strū sollicite ammonet apostolus. ij. Timoth. ij. dicens
tes. Sollicite cura teip̄m probabilē exhibere deo ope-
rarium inconfusibilem recte tractantem verbum veri
14 tatis. ¶ Sed in malis chzistianis vocatis pro veritate
dicenda veritas frequēter impeditur timore: quia non
nulli illorum exempla sequūtur idolo quod noluit di-
cere veritatem ne frangeretur ei caput. Ita illi inordi-
nate damnum bonorum vel corporum timentes: nec
eos accusare: nec iudices corporaliter punire audent:
qui tamen potius deum timere deberent. De quo in
psalmo. Mandasti iusticiam tuam ⁊ veritatem tuam
nimis: id est sub pena perditionis eterne: quod dam-
num ab alio insuper non potest: in accusatis vo impe-
ditur ⁊ negatur q̄ timent tangi: sicut equus scabiosus
per munerum interpositionem: sicut lumē solis impe-
ditur quādoq; ne luceat lune per terre interpositionē
⁊ sicut etiam radij sui aliquādo interponuntur ne no-
bis clare appareant per nubis interpositionē. Sic mu
nerum ⁊ turpis lucri cupiditas frequenter veritatem
impedit: ne in ore ⁊ opere ⁊ correctione exerceatur. Et
ostendit̄ in illis in quibꝫ impletū est prophetia Danie
lis. viij. Prosternetur veritas in terrā. Vos vo tanq̄
viri veraces in quibꝫ ille qui vos ad hanc vocauit vi-
sitationē impleuit vel saltem implere credidit illud qđ
Moysi dictum fuit. Exodi. xviij. Prouide de oīḿ ple
be viros potentes ⁊ timētes deum: in quibꝫ sit veritas
⁊ qui oderint auariciam. Et specialiter vos sacerdotes
⁊ curati: qui curam in periculo vestro suscepistis: qui
multum gaudere debetis q̄ modo veritatem dicēdo
potestis vos in aliquo exonerare: nolite illi falso deo ꝗd
est predicto idolo assimilari: sed exemplū ab illo acci-
pite a vestro deo chzisto qui dicit: veritatē dico Joan.
xvij. Vos etiam accusati nolite fieri sicut equus ⁊ mu
lus recalcitrando contra accusatores ⁊ iudices: quia
ꝓpter veritatem ⁊ mansuetudinē ⁊ iusticiam deducet
te: in psal. xliiij. Judex insuper cum ꝯsilio ⁊ clericis su
is in veritate educet iudicium. Esaie. xlij. vt omnis isra
el ad celū veniētes audacter dicere possint illud. Esa.
xxvj. Aperite portas ⁊ ingredietur gens iusta ⁊ facie-
ns veritatem. Sed heu timēdū est q̄ in porta illa nō
sit magna pressura: quia commutauerūt veritatem dei
in mendacium. Roma primo: quia veritas nō potuit
portas eorum ingredi: sicut patet. A. xiiij. 39. ideo nec
ip̄i celum ingredi possunt: quia ip̄i expulerunt verita
tem de curijs suis. Veritas increata. Joan. xiiij. Ego
sum via veritas ⁊c̄. expellet omnes vos: igitur cauete:
quibus specialiter dicitur Joan. xv. Vos testimoniū
perhibebitis. ¶ Quādo enī aliquod negocium ponde 15
ris ignorat̄: frequenter accidit q̄ p testes ꝓbatur per
quos veritas demonstrat̄: sed mores hoim istius pa- Testes
trie in speciali a prelato visitāte ignorant̄: ḡ necesse est
q̄ p vestrū testimoniū ad veritatem deueniat. Vos er
go testimoniū phibebitis: duo exp̄mit ⁊ requirit au-
ctoritas hec: ostensionē veritatis testimoniū: ꝯditionē
phibētis phibebitis. De quo. j. Joan. v. Tres sunt q̄
testimonium dant: vnus exterius: alius interius: terti
us superius. Qui quidem testes sic ordinent̄ q̄ si vnꝰ
deficiat in testimonio suo: ab alio corrigi debet. Primꝰ
testis seu testimoniū est specialis duodenis: fideles vi-
delicet ad visitationē vocati vt testimoniū phibeāt ve
ritati: tā in his que seip̄os vel alios tangūt. Secundꝰ
est ꝯscientia. Tertiꝰ deꝰ. Primo p̄cipit̄. Exo. xx. Non
falsum testimoniū dices nec celando rōne amicitie nec
ostendēdo rōne inimicitie ⁊ nō erit in vobis testis mē
dax. Ergo fortiter testimoniū phibeāt veritati. Primo
quia ad hoc electi sunt ex ordinatiōe p̄lati dicentis illō:
Actuū. vj. Cōsiderate fratres viros boni testimonij.
Sicut ḡ aduocatis incūbit veritatē dicere de causa sua
ita istis. Secūdo ꝓpter piculū vitādū. Sicut enī q̄ fal
sus testis fm iura tenet̄ ad restitutionē oim que p suū
falsum testimoniū ꝓximus amisit: sicut patet per De-
cretū sumptū ex verbis Augustini: in epistola ad Ma
cedoniū. xiiij. q. ij. nō sane: ⁊. c. si res. Et. ij. q. j. si notū.
Et sic aduocatꝰ ad restitutionē tenet̄: sic pꝫ. A. xiiij. p
totū. Ita vos q̄ testes estis ⁊ aduocati aiarū. Testes
pro tanto: quia perhibebitis testimoniū veritati. Ad-
uocati pro tanto: quia sicut aduocatus tenet̄ loqui pro
cliēte suo. Ita ⁊ vos ꝓ animabꝫ omniū de parrochijs
vestris. Et si causa illoꝝ in vestro defectu pereat: vos

corā deo de dāno respōdebitis. Considera igr̃ quō te
stimoniū tot aiarū ꝑditarū facere posses ⁊ testimoniū
16 ꝓhibe de malo. Joan. xviij. ¶ Si vō isti testes exterio-
res in aliquo deficiūt nō recte de malo vt deberēt testi-
ficātes: de quo in visitatione requirunt̃ ad sui ⁊ aliorū
salutē ⁊ liberationē. Si insup testis etiā interior aliorū
vicȝ ꝯsciētia nō eos nunc de pctō vt deberet remorde-
at in vita sed erret q: obfuscata ⁊ quasi destructa est ꝑ
peccati ꝯsuetudinē vel delectationē vel lucrū ꝑ qd̄ con
tingit ꝙ minorē nunc habent ꝯscientiam de viginti li
bris iniuste auferēdis vel de adulterio q̄ȝ aliqn̄ habue
runt de denario auferendo vel fornicatiōe cōmittēda:
quia sub quadā peccati ꝯsuetudine ꝯscientie domꝰ ita
obscurat̃ ꝙ in magna peccata: sic̄ nec in aqua turbida
videri posset qui minima viderēt si ꝯscientiā haberent
clarā sicut vident attomos in radio solis ⁊ ꝯsciētie ani-
malis ita obtusus ⁊ absconditꝰ est sicut abscondit̃ qd̄
intra testamentū ꝯtinet̃ vsq; ad mortē testatoris: nō tn̄
in morte errabit q: morte appropinquante diabolꝰ illā
ei. i. mortē ostēdet: ⁊ obtulam exacuet ⁊ auferet̃ vela-
men delectatiōis vel lucri ⁊ faciet ꝙ nō deficiet in his
q̄ ei obijciet: sicut ptȝ. D. ij. 7. Qui igit̃ in visitatiōe ꝑ-
lati nolunt respōdere ad interrogata suoꝝ ⁊ alioꝝ libe-
ratione tūc respōdebūt ad obiecta diaboli ad suoꝝ dā-
natione testimoniū reddēte illis ꝯsciētia. Roma. ij. Il
li vō qui nūc ꝯscientias suas liberāt verū dicēdo ⁊ fa-
tiēdo tunc argumēta euadēt demonū ⁊ de ꝯsciētie sue
testimonio gl'iabunt̃: dicētes. Glia nr̄a hec est testimo
17 niū ꝯsciētie nr̄e. ij. Cor. j. Et si tā exteriores q̄ȝ interio-
res errēt: ille superior testis ⁊ iudex ō q̄ Hieremie. xxix.
Ego testis ⁊ iudex ad quē deuoluit̃ causa: q̄ hic in visi
tatiōe non corrigit̃ sicut ꝓpter defectū inferioris iudi-
cis qn̄q; accidit ꝙ supior de causa illa se intromittat: si
cut ptȝ extra li. ꝓ. de officio ordinarij irrefragabili: vbi
hr̃ ꝙ ꝓpter defectū Decani ad quē de iure vel ꝯsuetu-
dine correctio ꝑtinet capituli: ordinariꝰ se de capitulo i
tromittit nullo mō in visitatiōe ⁊ decisione deficiet vl'
errabit: quia testis in celo fidelis: in ps̄. qui veraciter et
fideliter corriget oia in inferioribꝫ visitationibꝫ vel iu-
dicijs errata vel dimissa ⁊ neglecta vel abscōdita. Pro-
pter qd̄ Sap. j. vocat̃ corripiēs iudiciū. In hoc vera-
18 citer q: scimꝰ ꝙ verū est testimoniū eiꝰ Joā. xxj. Istō
testimoniū ⁊ dei iudiciū est nimiū timēdū ꝓpter quinq;
Primo ꝓpter eiꝰ velocitatē Malach. iij. Accedā ad vos
in iudicio ⁊ ero testis velox maleficis adulteris ⁊ peiu-
ris. Secundo ꝓpter generalitatē si eni grossiora tm̄ tūc
dicerent̃ minꝰ esset graue ⁊ timendū sed oīe delictum
cordis oris ⁊ opis ⁊ omissionis ibi recitabit̃. Sap. ꝓ.
Renū illius testis est deus: ⁊ cordis scrutator est verꝰ
⁊ lingue eius auditor. Tertio ꝓpter testimonij cōditio
nem. Grauius eni a rebꝫ amatis molestia sustinetur ⁊
reuera illa que hic ardentius inordinate amauerunt te
stimonium ibi contra eos ferent vt dicitur contra aua
ros Jacobi. v. Agite nūc diuites: diuitie vestre putre-
facte sunt. Et cito post. Erugo earum in testimonium
erit vobis. Et ꝓles male amata ⁊ non castigata ⁊ ma-
le ꝓmota contra parētes vel ꝓmotores. Sap. iiij. Ex
iniquis eni oēs filij qui nascunt̃ testes erūt nequitie
Quarto propter testimonij firmitatē. Dum enim ac-
cusatus potest testes repellere ⁊ exceptiones contra il-
los opponere aliquod remedium inuenire potest: nam
hic a testimonio repellūtur inimici. iij. q. j. in principio
extra li. v. ti. ꝓmo: cum oporteat. c. inquisitores: ⁊ libro
v. ti. iij. de symo. licet heli: sed hec ibi esse non possunt:
quia ibi admittūtur tam amici q̄ȝ inimici. Cuius cau-
sa est ⁊ ratio: quia inimicus ibi inuentus nō poterit pec-
catum falsum imponēdo nec amicus zelando quia xp̄s
est iudex. Ego testis ⁊ iudex Hieremie. xxix. ¶ Quin- 19
to ꝓpter accusatoꝝ inexcusabilitatem. Nō eni se excu-
sare poterunt per impotentiā vel ignorantiā vl' gratie
absentiam ab obseruātia mandatoꝝ dei: q: si dicat pec-
cator. Dn̄e volūtatem tuam implere non potui nec sci-
ui mandata tua non audiui: premia vel supplicia non
intellexi: ideo non feci bonum nec fugi malum infalli-
bile testimonium eū mendacē ꝯuincet. Deut. xxx. Te-
stes inquit hodie inuoco celum ⁊ terram ꝙ ꝓposuerim
vobis mortem ⁊ vitam: bonū ⁊ malū ⁊c̄. Si dicat no-
ui: sed facere non potui ꝯtra hoc certissimū ꝓhibebunt
testimoniū sancti ⁊ sancte qui nō sunt de alia materia
q̄ȝ ille sed cum ipi potuerunt: ergo ⁊ ipe potuisset si vo-
luisset. Certe magnū testimonium erit cōtra carnales:
beata Agnes ⁊ alie virgines. Contra gulosos sanctus
Nicolaus ⁊ multi alij. Contra auaros apostoli q̄ oia
reliquerunt: ⁊ sanctus Dominicus ⁊ sanctus Franci-
scus ⁊ plures alij. Talis ergo sic in iudicio ꝯuictus di-
cere potest illud. Job. x. Instauras testes ꝯtra me. Si
dicat noui: sed nō dedit mihi gratiam volēdi vel ope-
randi. Contra hoc erit testimoniū omniū sanctorum:
quibꝫ deus gratiam dedit quā ⁊ receperunt quā illi ob-
tulit sicut illis cū non sit apud deū ꝑsonarū acceptio.
Col. iij. sicut ostēsum est. G. iij. arti. v. Tunc igit̃ in il-
lis verificabit̃ illud quod eis dixit Actuū. j. Eritis mi-
hi testes ⁊c. Et vos testimoniū ꝓhibebitis: quia ab ini-
tio mecum estis Joannis. xv. Et. T. ij. per totū. Nos-
ta. J. xj. arti. iiij. ¶ Horum igitur testimonium ⁊ iu- 20
dicium timentes anteq̄ȝ ad illa veniatis: recte iudica-
te filij: in psal'. Tria ostēdit ad visitationem necessaria:
modum: recte: actum: iudicate collegium filij. De pmo
Marci. vij. loq̄bat̃ recte. De secundo Joan. vij. Ve-
rum iudicate. De tertio: in ps̄. Filij excelsi oēs. ¶ Quā-
ad primum: ad plenius videlicet visitatiōis modum:
recte videndū est aduertendum ꝙ modus visitantiū
in iure determinat̃ canonico: extra in vi. ti. de cēsibꝫ. c.
romana vbi habet̃ ꝙ quilibet archieps̄ sicut ex pmo
patet. §. vel epūs seu alius ꝑlatꝰ ordinario iure; suos
subiectos visitaturus sicut ex vltimo patet. §. primo ca-
pitulū ac ciuitatem ꝓpriam visitare ꝓcuret: deinde to-
tam ꝓuinciā seu diocesim. Et hoc rōnabiliter ordinat̃
⁊ obseruat̃ vt ꝑlatus in opibus visitatiōis seu guber-
nationis. Primo ꝯformem opibus diuine formatiōis
habeat modū. Secundo opibus diuine visitationis.
Tertio opibꝫ nature ordinate. Quarto opibꝫ artis ap-
probate. Quinto antiq̄rū patrū exēplis. Sexto vt ꝑce-
ptū impleat diuinū. Primo nā ꝑlatꝰ hoc faciēdo: opibꝫ
diuine formatiōis cōformat̃: qbꝫ deus totum mundū
formauit. Illa nanq; opera tripliciter a doctoribus di-
stinguūtur scilicet creationis distinctiōis ⁊ ornatus: si-
cut elici pōt ex vbis sancti Thome: i pma pte summe
q. lxix. arti. j. cum sequentibꝫ. Et sup secundū sentētia-
rum. di. xv. quorum triuꝫ operū: primū statim fuit fa-
ctum sine mora temporis in qua factura modo quodā
ꝯfuso oīa simul creauit. Juxta illud Eccl'. xviij. Qui
viuit in eternū creauit oīa simul. Duo vō residua in
sex diebus completa erant: ita ꝙ opus distinctionis in
tribus primis completū erat diebꝫ: vicȝ dn̄ica: ⁊ feria se-
cūda ⁊ tertia ⁊ opus ornatus in tribus residuis: ita tā
ꝙ tam circa opera distinctiōis q̄ȝ circa opera ornatus
semper incipiebat a superioribꝫ ⁊ simplicioribꝫ ⁊ nobi-
lioribus: sicut diligenter studenti patet Gen. j. Primo
nanq; die corpora distinxit celestia: diuidendo lucem a
tenebris. Secundo die aquas distinxit ⁊ aerem: facien-
do firmamentū. i. distinctionē int̃ aq̄s supiores cristal-

linas: ⁊ inferiores q̄ pri⁹ totū aerē occupabāt: vt sic fie
ret aeris distinctio ⁊ purgatio: ⁊ etiā aquarū magis ad
vnū ꝯgregatio. Tertio die distinxit terrā: cōgregādo
aq̄s q̄ adhuc totā ei⁹ supficiē occupabāt in locū vnū .i.
21 in mare: h̄ q̄tū ad op⁹ distinctionis. ¶ Eterum vo ad
op⁹ ornat⁹: eodē mō q̄ ill' trib⁹ dieb⁹ in ope ꝓcesserit di
stinctiōis: incipiēdo a supiorib⁹ alijs trib⁹ dieb⁹ sequē
tib⁹ circa op⁹ ꝓcesserit ornat⁹. Nā q̄rto die q̄ est pm⁹
de trib⁹ dieb⁹ ornat⁹: ornauit corpa celestia pulchritu
dine corpoꝝ luminosoꝝ: sič sol' lune ⁊ stellarū. Quin
to vo aquā ornauit ⁊ aerē ꝓducēdo i eis pisces ⁊ aues
Sexto die terrā ornauit ꝓducēdo in eo aiam viuētē: in
genere suo: iumēta ⁊ reptilia: ⁊ bestias terre. Que oia
cū sil' fecisse potuisset: nō videt ob aliud sic paulatiue a
supiorib⁹ icipiēdo opa sua sine saltu formasse: ꝙ ob re
gentiū exēplū: vt ipi in ope gubernatiōis ⁊ visitatiōis
exemplū sequant pmi opificis ⁊ pmi opis ꝓducti: seu
opis creatiōis vel formatiōis. Nec solū in h̄ q̄ visita
tiōes ⁊ correctiōes suas incipiāt a supiorib⁹ ⁊ dignio
rib⁹ .i. ab ill' de capitulo: ⁊ deinde ad inferiores descen
dant: sȝ q̄ etiā correctiōes suas a supiorib⁹ ⁊ potētib⁹:
qbuscūq̄ sic incipiāt: ⁊ sic exerceāt q̄ nec maiori vl' su
periori: nec medio: nec inferiori parcāt: nec saltū in ac
cusando vel corrigēdo faciāt. Qui eni maiorib⁹ parcit
vel eos saltat: exēplū non sequit diuinū: nec in ope gu
bernatiōis operi ꝯformat creatiōis ⁊ sic op⁹ suū tanq̄
distortū ⁊ deordinatū: ⁊ cū exēplari suo nō cōcordās a
summo opifice tanq̄ falsum reprobat. Vide ḡ fac fm
exēplar: qd̄ tibi in mōte mōstratū est. Exo. xxv. Et sol
licite cura teipm ꝓbabilē exhibere operariū recte tractā
22 tem vbū veritat'. ij. Timoth. ij. ¶ Secūdo visitādo ⁊
puniēdo: pmo supiores: ⁊ capitulū ꝓpriū: visitationi
⁊ punitiōi ꝯformat diuine. De⁹ naq̄ pmo capitulū ꝓ
priū visitauit: ⁊ in eo delinquētes grauiter puniuit: q̄n
celū visitādo: angelos in eo delinquētes: in carcere re
trusit iferni. Deinde inferiores ⁊ q̄si medios visitauit
⁊ puniuit: q̄n Adā ⁊ Euā in padiso terrestri delinquē
tes a padiso exclusit: ⁊ in mūdi viuos ⁊ inferni mortu
os libero clausit carcere. Deinde plurimos alios visi
tauit ⁊ puniuit inferiores in mūdo isto delinquētes: de
q̄bus non ptinet oportet exēpla poni p singula: nos vi
sitauit oriēs ex alto. Lu. j. de q̄ Lu. vij. Recte iudicasti
Tertio h̄ faciēdo opib⁹ ꝯformat nature bn̄ ordinate:
q̄ natura pmo ꝯformat aialis. Sic visitator capitulū
qd̄ est vel esse deberet q̄si cor ⁊ vita spūalis toti⁹ dioce
sis. Quarto idē in opib⁹ ostēdit artis medicine: q̄ me
dic⁹ pmo stomachū sanare nitit: deinde mēbra: sič pꝫ
A. xj. 65. Idē ostēdit in exēplis antiq̄rū. Nā Abraā
pmu⁹ circūcidit ꝓpriū filiū Ismaelem: deinde alios
Gen. xvij. Et Laban pus scrutat⁹ est tabernaculū Ja
cob: deinde Lye: q̄ senior erat soror: deinde Rachel: et
aliarū. Gen. xxxj. Sexto hoc faciēdo pceptum implet
diuinū: q̄ pcipit dei ministr' pus signare: thau viros
sanctuarij dei. Ezech. ix. Istū insup ordinē visitādi cō
grue videt docuisse Helise⁹ in mō suo scrutādi ⁊ que
rēdi: q̄n de sunamite q̄suit recte ne agit circa te. Sic q̄
rit plat⁹ de matrice ecclia: ⁊ circa virū tuū .i. circa vi
ros tibi deseruiētes ⁊ circa filiū tuū: iiij. Regū. iiij. .i. cir
ca laicos q̄ a te q̄si filij nutriri debēt: de q̄b⁹ postremo
23 faciēda est visitatio. Totū illud pmū pncipale ꝯfirma
tur ⁊ secundū iniungit. p illud. j. Petri. iiij. Incipiat
tēp⁹ iudiciū a domo dei. Nā auctoritas ⁊ modū osten
dit ⁊ pcipit pdictū ⁊ actū inducit dicens iudiciū. Qui
q̄dē act⁹ ad h̄ vt accusantib⁹ vel iudicātib⁹ bonus sit:
duo req̄rit: intētionē purā ⁊ executionē clarā. De pri
ma hī. A. xj. 6. Sȝ hec nōnulli alios accusant: vez fo

te dicētes: intentiōe tñ se vindicādi: sič demon latronē
cum porco. A. xxj. 26. Executio vo bona ⁊ clara debet
esse tā ex pte accusantiū q̄ȝ ex pte iudicantiū: sič citha
redi: q̄ sič intētio ⁊ act⁹ citharedi ad h̄ ordinat: vt ꝯcor
dia fiat in chordis ad h̄ vt melodiā reddāt delectabilē
ꝓ q̄ habēdo singlas tāgit chordas: ⁊ stringit alias pl⁹
alias min⁹: q̄ ad notā illā tāgi debet: nulli laxate parcē
do: si vni naq̄ parceret tota melodia inficeret. Ita ac
cusantes ⁊ iudicātes nulli parcere deberēt. Sič nanq̄
ex pte ostēsum est. L. iiij. 4. defect⁹ tact⁹ vnius chorde
melodiā inficit. Sic ⁊ in nro ꝓposito: q̄ si vn⁹ q̄ forte
potēs est: vel alia de causa nō visitat nec corrigit vt de
beret sȝ pecunia data vel malo fauore in pctis suis iace
re dissimulat: alij paupes q̄ dure corriguntur: murmu
rāt: detrahūt: ⁊ obloquunt: ⁊ exēplū ab ill' accipiūt re
cidēdi ad pctā: ⁊ sic spūalis melodia corrūpit: q̄ nō est
cordiū ꝯcordia: nec tñ pacē turbent cordiū: sȝ etiā p ta
les psonarū acceptiōes: tota turbat cōitas: sič ostēsum
est. A. xxj. ⁊. xv. ⁊. x. ¶ Cui⁹ ratio est: q̄ sicut falsi patrie 24
ductores ⁊ duodenarij sunt causa tot latronū ⁊ etiam
malefactoꝝ p quos fideles frequēter inq̄etant. Ita q̄
alios accusare deberēt vel punire ⁊ nō faciūt: ⁊ q̄ reos
purgāt vel iuuāt vel supportāt sunt causa re tot sunt
pctōres: ꝓpter q̄s de⁹ totā cōmunitatē pestilentijs plu
uia ⁊ fame affligit: dicente ps. Posuisti terrā in salsugi
nem a malicia inhabitantiū in ea. Vos ḡ ista picula ca
uete ⁊ diligite iusticiā q̄ iudicatis terrā Sap. j. In hoc
ostendētes vos esse filios dei: q̄ cū accepit tps iusticias
iudicabit: q̄ nulli parcet: q̄ sicut nullū bonū dimittit ir
remuneratū: ita nullū malū dimittit impunitū. Sitis
ḡ filij patris vestri qui solē suū oriri facit sup bonos et
malos. Math. v. Factū vo iusticie quo peccatores ve
raciter accusans vos qui ad hoc vocati estis: ⁊ fideliter
puniatis ⁊ iudicatis: vos qui ad hoc iudices positi estis
potissime ostēdit vos filios esse dei: sicut patet. F. v. 3.
Si vo iniurias pris filij nūcupati pariēter videant: li
cet noīe vocent filij: re tñ nō sunt: sicut pꝫ de illis q̄ pa
trē sagittabāt. F. v. 17. Vos ergo specialissime tenemi
ni vos ostēdere esse filios dei: q̄ vos speciali⁹ nutrit: ⁊
de patrimonio ei⁹ viuitis: ergo se vobis patrē ostēdit:
sicut patet. F. v. 2. Nō sitis ḡ filij degeneres ne impro
peret vobis: illud Esa. j. Filios enutriui ⁊c. Tales eni
filij degeneres sūt silēs stomacho pessimo q̄ cibaria re
cepta ꝓpter sui indispositionē ad mēbra nō trāsmittit:
sȝ poti⁹ in malos humores ꝯuertit. Ita illi q̄ a deo ciba
ria recipiunt corpalia ⁊ spūalia tenent nec bene nec ad
efficaciter ad membra transmittūt. Vos ḡ tanq̄ stoma
chus bene disposit⁹ ⁊ cor ⁊ lux mundi qui estis in me
dio diocesis tanq̄ vita ⁊ lux toti⁹ diocesis: vel esse de
berens sicut stomachus in medio corpis vitā spūalem
influite in totū corpus viriliter: defect⁹ totius capituli
⁊ diocesis in mundo ⁊ ad correctionē cooperādo: infir
mos curate: ⁊ mortuos suscitate Math. x. Sič habens
curā ⁊ custodiā corpoꝝ dep̄hendens quia multos in
fra custodiā suā habet infirmos: medicos alloquitur
corpoꝝ dicēs. Infirmos curate. Sic de⁹ curā habens
aiarū: q̄rū curā recepistis in piculo aiarū vrarū alloq̄
tur dicēs. Infirmos curate ⁊ vltra onerat vos q̄ȝ me
dici corpoꝝ pñt: dicens. Mortuos suscitate. In q̄ tria 25
cōprehēdit ad visitationē ptinētia. Quoꝝ pmū insinu
at: secundū hortat: tertiū pcipit. Insinuat ꝯditionē ⁊
ꝯciētis fragilitat' in exp̄ssione spūal' ifirmitat' q̄ fit in
q̄ sitio: infirmos. Secūdo hortat ꝓmotionē pficiētis p
bitaris: de q̄ fit amonitio curate. Tertio pcipit affectu
tionē pficientis sanitat' in q̄ tota ꝯsistit perfectio mor
tuos suscitate. De h̄. j. Cor. xj. Multi infirmi ⁊ im

bestiles: spūaliter vicʒ in aiabꝰ ꝗ q̄dā infirmitates cu-
Curare rari nō pñt sine ostēsione: sicut nec corꝑales absqꝫ hoc ꝙ
medico ostēdant corpoꝝ: sic ꝗ medicis corpoꝝ infirmi
tates cū festinatiōe ostēdūt. Juxta illud ps. Multiplis
cate sunt infirmitates ⁊c̄. Ita infirmitates cuʒ festina-
tiōe ostēdē deberent medicis aiarū: ⁊ eo cū maiori festi
natiōe q̄ infirmitas ⁊ mors in illa pte est piculosior: ꝫ
sic q̄nqꝫ ꝯtingit ꝙ q̄s corꝑaliter infirmatꝰ: statū suum
nō ostēdit nec medicinā petere: vel qꝛ piculū suū igrat
sic freneticꝰ: vel hñs apostema qđ nō grauat multū an
tēpꝰ mortꝭ. Sic in ꝓposito: hoc aūt duabꝰ de causis cōtin
git: vel qꝛ multitudo peccat sic in vsura: vel in aliq̄ sic
luxuria vel hmōi: ꝫ hoc nō plus excusat christianos a
pctō q̄ȝ infideles ab infidelitate: vel qꝛ ꝯsuetudinē ha-
bēt peccādi: ideo nō grauat sic nec aer malꝰ assuetꝰ: illi
de difficili corrigunt sic arbor diu inclinata qđ tñ non
pōt fieri p vnū: sic pʒ de rectificatiōe arborꝭ: pōt fieri
p oēs vos: vel qꝛ a medico multū distat: vel qꝛ linguā
seu loquelā amisit: ꝫ in oībꝰ tribꝰ casibꝰ p aliq̄s: scʒ eis
succurrit: qꝛ freneticū q̄ seipm pdere nitit amici retra-
hūt: ad distantē medicū: amici ꝓ infirmo q̄ ire nō pōt
vadūt ꝓ illo euā q̄ loq̄lā amisit amici medico loquūt.
Sic freneticis ꝯtingit in infirmitatibꝰ spūalibꝰ ⁊ ꝯtin-
gere silr debere circa eoꝝ sanationē. Inť illos nanqꝫ
aliq̄ sunt sic frenetici q̄ ab antiq̄ ꝯsuetudine ad pctm̄
assueti: vel amore carnali: vel cupiditate excecati: picu-
lū ꝓpriū scire nolunt. Et illi piculose infirmant: qꝛ fm
beatū Gregoriū: oēs infirmi sumꝰ: ꝫ infirmior est q̄ in
firmitatē suā nescit. Tales seipos pdere volūt: nisi ab
amicis moneant. Alij vo q̄bꝰ medici multū distat ⁊ sūt
in domibꝰ suis. i. pctis ita magnis ꝙ ab eis surgere ⁊ p
se ambulare nō pñt: ⁊ sunt absentes. Et alij loq̄lā q̄tū
ad ea q̄ ad salutē suā ptinēt amiserūt: ꝗ statū oīm istoꝝ
oportet p amicos suos medico ostēdi aiarū. i. plato vi-
sitāti q̄ de infirmitatibꝰ spūalibꝰ inq̄rit. Amici aūt ad
hoc ordinati estis vos: q̄ ad hoc hic vocati estis ⁊ venistis
vt spūaliter freneticos retrahatꝭ: vt infirmos absentes
⁊ q̄ ꝓ seipis loq̄ nolūt: medico ostēdatis aiaꝝ. Hec ꝗ
vaciter ⁊ ex corde agite: qꝛ sic magna crudelitas ⁊ mul-
tū ꝯ fraternā esset charitatē ⁊ diuinū p̄ceptū pmittere
infirmū corꝑaliter perire: vbi tñ ex officio incūberet cu
stodire. Et sic magna est misericordia custodire ⁊ iuuare in-
firmos. Ita in ꝓposito. Si ꝗ teste Augustino in regu-
la: frater tuꝰ vulnꝰ habet in corꝑe qđ velit occultare:
dum timet secari: nonne a te misericorditer indicaret ⁊
crudeliter celaret. Ita in ꝓposito. Ergo suscipite infir-
mos. j. Thessal. v. Et nō te pigeat visitare infirmum.
26 Eccl. vij. Vide. P. xij. 1. cū sequē. ¶ De secūdo Luce
ix. Dedit eis ptātē sup oīa demonia ⁊ vt languores cu
rarēt. In q̄ aucte excellentia pʒ viaꝝ: qꝛ sic discipulꝭ de-
dit ptātē curādi lāguores corꝑales. Ita vobis data est
ptās sanādi spūalꝭ. Ergo vos estꝭ sic tyriaca: ⁊ sic ps sa
na p quā infirma sanabit: qꝛ hoc supponit ꝙ tales sitis:
qđ si nō: pꝰus vosipos curate. Medice inq̄t cura teipm̄.
Lu. iiij. Ne sitis sic claudi in portis ciuitatū: qui alijs
viam ostendūt ⁊ ire faciūt: p quā ipi non ambulāt. Et
hoc necessariū est: qꝛ ad hoc ꝙ corpꝰ plagatū sanetur:
oportet ꝙ alia ps eiꝰ vicʒ cor sit sanū: p quam alie ptes
sanant. Sic in ꝓposito. Experimento aūt scire potestis:
si sani sitis vel non: p exemplū de mēbro corꝑis natu-
ralis: in quo videmꝰ ꝙ mēbrū vel ps sana sentit lesio-
nē cuiuscunqꝫ mēbri: ⁊ curā eꝰ hʒ: mēbrū aūt vel ps q̄
sanare nitit: si nō sentit lesionē mēbri lesi est pars mor-
tua. Sic in ꝓposito: ille q̄ sentit ⁊ dolet de malo alioꝝ
mēbroꝝ eoꝝqꝫ coopat saluti: mēbrū sanū se esse osten
dit. Nota piculū non sanātiū. F. iij. 30. P. iij. 5. Vos

ꝗ infirmos curate: qꝛ hoc curatiōis est. Hieremi. xviij.
¶ Et tertio suscitate mortuos: circa qđ officiū turpe est 27
negligēter agere: qꝛ si magnū est miraculū suscitare cor
pora iterū moritura: maiꝰ est suscitare aias nūq̄ȝ mori
turas: sic pʒ ex auctoritate btī Grego. in fine plogi hu
ius tractatꝰ: circa tā excellēs negociū turpe ⁊ piculosū
est negligēter agere. Ita fortiter ꝗ agite ꝙ potestꝭ de la-
pidibꝰ suscitare filios Abrae. Mathei. iij. Hoc insup
faciēdo p̄ceptū implebitꝭ dñicū: quo dī. Si peccauerit
in te frater tuus: vade corripe eū. Math. xviij. Sicut Corripe
aliquotiens ꝯtingit: ꝙ pater plures habens filios illo
rum discretioni alioꝝ cōmittit curā ꝗ correctionē. Sic
in ꝓposito: cuilibet vim dicens. Si peccauerit ⁊c̄. Qđ
quidē p̄ceptum visitandū includit: si peccauerit: ⁊ visi
tantē in hoc ꝙ dicit corripe. Primo tangit visitationis
materia q̄ iniungit si peccauerit: qꝛ pctā sunt q̄ corrigē
da sunt. Secūdo actꝰ p̄cipit: corripe. Tertio causa red
dit: qꝛ frater tuꝰ. Tria ꝗ facit: quoꝝ primū iniungit: se
cundū precipit: ⁊ in tertio causa reddit. De p̄. Ro. iij.
Oēs em̄ peccauerūt ⁊ egēt gra. i. tā clerꝰ q̄ȝ ppls. Rō-
ne cuiꝰ est aduertēdū: ꝙ tā pctā cleri q̄ȝ ppli sb materia
cadūt visitatiōis: q̄ si recte scrutent multa sunt. ¶ Cir- 28
ca primū dānū primo ostendit ꝙ ex pctō ⁊ pctōribꝰ acci
dit: vt plꝰ moueamini magisqꝫ sitis volūtarij pctā de-
struere ⁊ pctōres corrigere: ꝓpter pctōres nanqꝫ mun
dus multas sustinet vindictas: sicut pʒ Leuit. xxvj.
Et Deut. xxviij: quibꝰ emendatis quasi mundꝰ emū
dabit: quia cessante causa ⁊c̄. Sicut nanqꝫ radices in-
disposite: ⁊ ramusculi inutiles fructū impediunt arbo-
ris: que radicibꝰ dispositis ⁊ ramunculis abscisis fru-
ctificat. Ita mundꝰ in quo sunt q̄si radices viri ecclia-
stici: qꝛ sic radices humorē sacre scripture ⁊ nutrimētū
ad ramos trāsmittere deberēt spūalē. Arbores vo alij
sunt christiani. Video inq̄t hoies q̄si arbores. Ergo
circa pctōꝝ correctionē ita ꝓcedere debens: sic ꝓcedit q̄
arborē mundat ⁊ nociua aufert: sed circa arbores radi
ces primꝰ deinde arbores disponi debent: primo cū circa
radices scrutari debent: cuiꝰ vite vel fame sint vl' ope-
ris: si bene parrochianis: tā īfirmis q̄ȝ sanis ministrēt:
si sint tabernis vel alijs illicitꝭ assueti: si continuā vt de-
bent residētiā faciāt. Deinde arbores scrutāde sunt: qꝛ
rami ad deū ascēdētes sunt tres vel esse deberent. Primo
nāqꝫ deū credere debēt ꝯ sortilegos ⁊ carminatrices q̄
ramū istū impediūt: ⁊ ideo abscindēdi sunt. Sʒ mira-
bile est q̄ñ vos vel filij vrī: vel aīalia passiōes habent:
vel q̄ñ res amittitis: sortilegos inuenire scitis: ⁊ carmi-
natrices: ⁊ alijs talia patientibꝰ: scitis tales nominare ⁊
informare vbi tales inuenire possunt: ad viam ⁊ illoꝝ
dānationē: sed in visitatiōibꝰ ad viam ⁊ alioꝝ saluatio
nē: vix scitis aliquā noiare. Secundus ramꝰ est: ꝙ ore
laudet. Hunc ramū impediūt iuratores: blasphemi ⁊
piuri. Tertiꝰ ramꝰ est: ꝙ ope ei seruiat: quē ramū ipe-
diunt vsurarij ⁊ fornicarij: qꝛ q̄ fornicat in corpꝰ suum
peccat. j. Cor. vj. Et male maritati: q̄ scire debēt ꝙ nō
pñt in ꝓpinquori gradu accipe ꝯsanguineam vxoris sue
mortue: vel fornicarie seu focarie sue ꝯsanguineā: qđ si
fecerint excōicati sunt: in Cle. in ti. de ꝯsanguinitate et
affinitate. c. eos. vbi excōicant oēs ꝯhētes matrimoniū
in gradu ꝓhibito ꝯsanguinitatis. Qui ꝗ in domibus
vris dicitis: tot vsurarij sunt ⁊ fornicarij ⁊ mali hoies
bene seruiūt plato: nūc ostēdite eos vt corrigant: aliter
nō plato: ꝫ vobis corā deo pctm̄ illoꝝ imputabit: qđ p̄
lati illud corrigerēt si eis ostenderet. Exemplū ꝗ tenes-
te deū dicēte p ps. In matutino interficiebā oēs pecca-
tores terre ⁊c̄. Ne vobis ꝓpter societatē illoꝝ ꝯtingat
qđ quondā ꝯtigit Hierusalē de q̄ Tren. j. Pctm̄ peccas

nis Hierlm: ꝓpterea instabilis facta est. Vide. A.xxi.
29 28. ¶ De secūdo Sap.j. Probata aūt virt⁹ corripit in
sipiētes.i.illa q̄ est in se bona ⁊ ꝑfecta: in q̄ nō inuenit
macula: de q̄ aliū corripit: q: talis est sic cor sanū in me
dio mēbroꝝ infirmoꝝ. Talis audact aliū corripe pōt:
alit aūt nō: q: turpe est doctori cū culpa redarguit ipm
Cū vos ḡ sitis tāq̄ tales electi h̄ ope ostēdite: ⁊ in hoc
apparebit si sitis ꝓbati ⁊ ꝑfecti aut nō: q: opibꝫ creden
dū est: corripite ḡ inq̄etos.j. Thessal.v. Et corripe ami
30 cū Eccl.xix. ¶ De tertio Actuū.vij. Ascēdit aūt in cor
ei⁹: vt visitaret fratres suos Moyses. Ita ascēdat i cor
ꝑlati ⁊ vniuscuiusq; vim sciētes: q: frat q̄ iuuat a fra
tre est q̄si ciuitas firma. Prouer.xviij. q: sic in ciuitate
firma dom⁹ firmit stās domū vicinā volentē cadē ap
podiat: ⁊ fulciēdo supportat. Ita vos: vt de vob veri
ficet illud.j.Machab.iij. Adiuuabant eū fratres sui.
Ad h̄ nāq; vt mō ꝑdicto q̄libet aliū iuuet: ꝑlat⁹ vl' vi
sitator descēdit in hortū suū. Cāt.iiij. Ista nanq; vba
cuilibet ꝯpetūt visitatori: q̄ descēdit q̄ ad corpale ꝑsīu
Hortus Gen.xviij. Descēdā ⁊ visitabo ⁊c̄.i hortū.i.i sbditoꝝ
collegiū: de q̄ Cant.iiij. Fons hortoꝝ puteus aq̄rū ⁊c̄.
suū.i.suam nō excedēs potestatē: s; diligēter agnoscat
vultū pecoris sui. Prouer.xxvij. Tria ḡ includunt in ꝑ
dicta auctē: ꝑlati ꝑsentia: sbditi obediētia: ⁊ ordinaria
potestas. Debet ḡ ꝑmo descendere sic nauta qn̄ ancho
ra in fundo maris arrestata est: vt cām videat ipedimē
ti: ⁊ nauē liberet a piculo. Et sicut medic⁹ ad infirmū
pulsum tāgēdo: ⁊ infirmitatē examinādo: vt de illo ve
rificet qd̄ dictū est de angelo: q̄ descēdebat ⁊ mouebat
aq̄: ⁊ sanabat vn⁹. Joan.v. Prelat⁹ nāq; ⁊ visitator q̄
Descēsus angeli cūq; angelus esse debet: ⁊ quicunq; ad visitatiōis ad
iutoriū vocat⁹: ⁊ qui visitationi intersunt: ꝓpter duo.
Primo q: sicut angel⁹ carnē ⁊ ossa non habet. Ita nec
tales carnales esse debent: nec ꝑm carnē viuāt: nec ami
cis carnalibꝫ parcāt: nec malos supportent: sic ossa por
tāt carnē: ⁊ tūc aquā bonoꝝ verboꝝ ⁊ ꝯscientiarū mo
uēdo poterūt subditū sanare: ⁊ illud facere qd̄ tenent:
ad qd̄ ⁊ descēdūt sic eis incūbit. Exēplo Symonis sū
mi sacerdotis: de quo hr̄.j. Machab.xvj. Simō aūt ꝑ
ambulās ciuitates q̄ erāt in regione iudee: ⁊ sollicitudi
nē eaꝝ gerēs: descēdit in Hierico: supple vt videret q
oīa ibi bn̄ se haberēt. Sꝫ heu sic ille Simō q̄ locū gere
bat pōtificis fuit decept⁹ ꝑ Ptholomeū filium Abobi
cū armatis: q̄ de q̄ statim sequit: q fecit deceptionē ma
gnā in isrl. Ita nūc ꝑlati ⁊ visitatores decipiunt ꝑ fal
sos hoies armis malicie: ⁊ male ꝯuentiōis sil' ꝯfederā
tos: ⁊ q̄si armatos: quoꝝ de⁹ ꝯfringet arma ⁊ scuta cō
31 buret igni. ¶ Secundo q: sicut angel⁹ malo nō ducit
ꝯsilio. Ita nec ꝑlat⁹ vel visitator: vel q̄cunq; ad visita
tionē ꝓ veritate dicenda: veneno duci deberet. Sed
heu frequēter ꝯtingit: q sicut dn̄i tꝑales minus scioli
vno ꝯsiliario: siue ministro aliquo q̄cq̄d dn̄o a bonis
⁊ sapientibꝫ ꝓ regiminis sui ⁊ reipublice vtilitate: ꝯtra
ꝯscientiā illius doctoris ꝯsultum fuerit: ille in camera
tꝑe destruet expectato. Ita quādoq; ꝑlati ⁊ alij visita
tores visitātes: multa audiunt corrigenda ⁊ accusata ⁊
eoꝝ correctiōe faciēda: sapiētum requirūt ꝯsilium: sed
veniet ꝯsci⁹ ipe sibi: q̄ se culpabilē ⁊ delatum: simulq;
morē ⁊ cupiditatē ꝑlati vel talis doctoris ⁊ ꝯsiliarij in
telligit: ⁊ secret⁹ in camera locutur⁹: aliq̄d ponit in ꝑ
lati manu: vel illius consiliarij nullo sciente nisi deo ⁊
diabolo ⁊ falso ꝑlato: ⁊ consiliario: ⁊ iniquo subdito: ⁊
quicq̄d circa correctionē faciendū fuerat mutabit: ⁊ si
postea de eius correctiōe corā ꝑlato illo vel dicto consi
liario: de predicti peccatoris correctiōe fiat mentio: sta
tim ipm excusando respondebit. Ma.per deū bon⁹ est

multa mendacia contra bonos volant. Ecce quō iusti
ficat impiū ꝓ muneribꝫ. Esa.v. Vbi ho de aliquo fit
mentio: qui nihil dat: vel eis multū applaudit: vl' adu
lat: qn̄ non sentit se in casu in quo eis multum indiget
ipm deprauāt tanq̄ durū ⁊ parcū: nec in iusticia sua fa
uent. Et h̄ est qd̄ sequit Esa.v. Et iusticiā iusti auferet
ab eo. ¶ Quoꝝ piculū in hoc apparet q sūt homicide 32
non natoꝝ: q frequēter est grauī⁹ q̄ homicidiū nato
rū: q: renati occisi saluari pñt: qd̄ non pñt nō renati oc
cisi. Pro tanto aūt ille qui correctionē peccatoꝝ vl' pu
nitionem: vel visitationē ꝓpter munera: fauores vel ti
mores vel negligētias ad debitū nō ducit finē: vel q̄ h̄
fieri facit vel ꝓcurat auxilio: consilio: vel fauore: homi
cida dicit: non ꝑfecte natoꝝ: quia si ꝑfecta peccatorum
correctio sit noua eius spūalis natiuitas: sicut patet ꝑ
modum loquēdi saluatoris nostri dicentis. Nisi q̄s re
natus fuerit ⁊c̄. Et Pauli dicētis. Filioli q̄s iterū par
turio: ꝓpter quā parturitionē vocant alibi q̄si mō geni
ti: sequit: q qū incipit corrigi: incipit spūaliter nasci: ḡ
qui illā impedit abortum fetus aīari ꝓcurat. De quo
cōqueri Esa.xxxvij. Venerunt filij ad partū: ⁊ virt⁹
nō erat pariendi. Sunt insuꝑ pessimi infirmoꝝ custo
des: qui spūalē impediūt sudorē: ꝑ quē infirm⁹ posset
sanari: ⁊ ꝑ quoꝝ impedimentū infirm⁹ morit. Horū
ḡ ꝯditionē ad prioꝝ iustoꝝ ꝯditionē. Esaias cōparās
dicit. Justicia habitauit in ea: nunc autē homicide. Et
subiungit: dicēs. Oēs diligunt munera: sequūt retri
butiōes. Esa.j. Isti nō descēdunt sic angel⁹ ad vnius
sanatiōem: s; sicut demones ad multoꝝ ꝑditionem: de
quibꝫ quādoq; dicet illud Baruch.iij. Ad inferos de
scenderunt. Non sic ille qui dicere pōt illud. Exod.iij.
Descendi vt liberarē eū. Ad hoc inq̄ descēdi in hortū
meū: vt saluē: ⁊ vt herbas nociuas expellā: ⁊ arbores
florere ⁊ fructificare faciā: q: ad hoc q ista fiāt: necessa
riū est q prius nociua auellant: ⁊ terra cordiū euertat
disponat ⁊ renouet: sicut pꝫ ex ꝑcepto dei Hiere.iiij.
Nouate inq̄t nobis nouale: ⁊ nolite serere int spinas.
¶ Ad ist⁹ ho terre dispositionē necessarium est aratrū 33
lingue: per quā fiat spūalis terre aratio.i. veritatis ostē
sio ⁊ recognitio: q̄ ideo vocat aratio: q: post terre fossio
nem vel euersionē: qd̄ prius fuerat absconditū ostendi
tur. Ita in ꝓposito. Ad quēcunq; ḡ illud ꝓpheticū ꝑti
net ꝑceptum. Ezech.viij. Fili hois fode parietē: ⁊ cum
ꝑfodissem parietē apparuit ostiū vnum: ⁊ dixit ad me.
Ingredere: ⁊ vide abominationes pessimas: quas isti
faciunt: ⁊ ingressus vidi: ⁊ ecce oīs similitudo repti
liū ⁊ aīaliū abominatio: ⁊ vniuersa idola dom⁹ isrl' de
picta erāt in pariete in circuitu per totū. Istud si ḡ dili
gēter impleueritis ꝑceptū: ex corde facta vīa: ⁊ vicino
rum ꝑscrutando: multa inuenietis opera venenosa et
brutalia: per que reptilib⁹: id est serpentium generis ver
mibꝫ ⁊ aīalibꝫ: hoies in factis suis assilant: q̄ oportet ꝑ
viam ostij operationē.i. apertā ostensionē denudari: ⁊ d
horto dominico expelli: ne illū deturpēt: hoc enī facie
tes: quilibet vīm dicere pōt illō Esa.xlj. Ponā desertū
ei⁹ q̄si delitias: ⁊ solitudinē ei⁹ q̄si hortū dn̄i inuenit
in ea gr̄ārūactio ⁊ vox laudis. ¶ Ad hoc aūt q hort⁹ 34
Vinea domini dn̄i seu vinea sic disponat: oportet q ꝑlat⁹ ꝑcipue ⁊ q̄
libet ad visitationē ꝑtinens ꝑceptū illud impleat pro
pheticum: quo dicit. Vide ⁊ visita vineā istam: in ps.
lxxix. vbi tria icludit visitatiōi necessaria. Discretionē
Vide: executionē visita: subiectionē vineā istā tibi ꝑbie
crā: ⁊ non alienā. Vel aliter. Primo debet inuestigare
visita. Secundo consiliare vide. Tertio sniam ꝑferre
istam scꝫ iustam. Prima duo scꝫ discretio ⁊ executio se
tenent ex parte visitatorū. Tertiū ex pte subiectorum.

Primū scʒ oculū seu visum discretōis: tria impediunt
puluis vicʒ cupiditatis; duplex in vidēdo mediū: τ ni
mia obiecti approximatio vel elōgatio. Circa ad pmū:
sicut ocul⁹ corpalis puluere. Ita spūalis munere exce
catꝰ. Et sicut ignis visum impedit qñ inter visum τ vi
sibile interponitꝰ. Ita cupiditas in illis quibꝫ supereccī
dit ignis τ nō viderūt solē: in ps. Hūc puluerē excutit
Bonifaci⁹ papa. in. vj. Decretalium. ti. de cēsibꝫ. c. ro
mana: ordināS de platis visitantibꝫ: sub eo q̄ sequitꝰ te
nore. Procurationes aūt recipiat sm q̄ est in canonibꝫ
cōstitutū nullā tñ pecuniā ipe vel aliq̄s de sua familia
occasione alicuius officij aut ɔsuetudinis seu quolibet
alio modo eoꝝ noie sed in victualibꝫ expēsas tm̄ recipi
at moderatas. Caueat insup ne ipe vel quisq̄ suoꝝ ali
qd mun⁹ qdcūqꝫ sit τ qualitercūqꝫ offeratꝰ ɔsumat re
cipe: vt nō que sua sunt videatꝰ q̄rere sed que christi qd
si fecerit ɔ ɔsumptū recipiens maledictionē incurrat: a
qua nunq̄ nisi duplū restituat liberetꝰ. Volum⁹ eñ in
his fraudē quālibet penit⁹ euitari. Hāc aūt visitandi
formā ab vniuersis etiā epis aliisq̄ platis ordinariis in
re suos subiectos visitātibꝫ plene obseruari pcipimus
saluis sup hoc rōnabilibꝫ τ approptiatis religiosoꝝ cō
suetudinibꝫ τ regularibꝫ institutis. Tali ḡ collirio in
35 unge oculos tuos. ¶ Secundū q̄ vicʒ visum impedit
duplex mediū ptʒ p exemplū d baculo recto qui visus
p mediū aeris τ aque videtꝰ curu⁹ τ obliquus q̄ licet
ad ipsius visionē vnū debitū cōcurrat mediū aer vicʒ
aliud tamē non debitū ɔcurrēs aqua vicʒ ipsius visio
nē impedit. Sic in pposito: debitū mediū vidēdi veri
tatē in agendis τ iudicādis: est ratio seu lex dei: τ omis
alia lex ab ea lumen accipit sicut planete τ alie stelle lu
men recipiunt a sole vt ab ipsa tanq̄ ab recta causa re
gulētꝰ τ ordinentꝰ. Lex aūt male intellecta vel ad ma
lū ducta τ subtilibꝫ τ maliciosis cautelis mixta est me
diū deordinatū qd causans rectam curuat iudiciumqꝫ
puertit τ eq̄tatē. Per illā nāqꝫ dicūt malū bonū τ bo
nū malū. Esa. v. Si vis recte ḡ iudicare vel visitare au
fer illud mediū deordinatū vt de te dici possit illd: ps.
Equitatē vidit vult⁹ eius sic ptʒ. J. xiij. z. ¶ Tertio q̄
36 vicʒ nimia obiecti approximatio vel elōgatio visuʒ im
pedit q̄n diano ptʒ expimēto. Sic in pposito spūaliter
q: qñ q̄s alicui nimis approximat p carnalē seu aliā in
ordinatā affectionē vel qñ nimis ab eo elongatꝰ p odiū
vel malā voluntatē nunq̄ talē bene videbit nec visita
bit nec iudicabit. Sic ḡ a vaccis q̄ debuerūt portare iu
gū τ arcā dñi. j. Regū. vj. excludebantꝰ vituli. Ita ab
his q̄bꝫ incūbit portare iugū dñi τ arcā supportare ec
clesie p visitationē suā in q̄ debet esse virga Aaron: id
est disciplina correctiōis τ lex veritatis: τ māna man
suetudinis necesse est vt vituli excludentꝰ carnalitatis:
ɔsanguinitatis τ inordinati amoris. Aliꝫ nanqꝫ vineā
Naboth. iij. Regū. xxj. transferūt τ trāsferri pmittunt
in hortū olerū dū subditos sm suas carnalitates viue
re pmittūt. Vineā nāqꝫ trāsferri hortū oleruʒ est statū
bonū vel psonā q̄ bona esse deberet trāsferre ad carna
litatē. Sic insup volēs aliū in luto iacentē erigere τ mū
dare necesse hʒ ei p amorē τ cōpassionē appropinq̄re et
inclinari manūqꝫ ei ipm auxiliādo porrigere exemplo
dei q̄ ait Exo. iij. Vidi afflictionē ppli mei τ descēdi vt
37 liberē eū. ¶ De secundo pceptū habetꝰ. j. Regū. xvij.
Fratres tuos visitabis. Et nota cām bonā q̄re visitare
dñt. A. rj. i. Illa ḡ de cā visitabit petā eoꝝ. Hiere. xiiij
Nō parcēdo ne eos offendāt q̄ licet mō grauētur de h
q̄ visitātꝰ: grani⁹ tñ dolebūt in fine si nō visitētꝰ qñ dō
nū suū depbēdūt sic ptʒ de illo cui⁹ vestis cōburebatꝰ
A xxvj. 34. Nūc igitꝰ visitanda est vinea: q: visitatio
tua venit Michee. vij. De tertio Math. xxj. Vade ho
die opare in vineā meā. Holes eñ p tēto vinee cōpe
rari pñt: q: sic vinea nō fructificās ad nihil valet nisi
ad ignē. Ita nec hoies nisi fructū faciāt bonoꝝ operū:
ad nihil valēt nisi ad ignē inferni. Istā ḡ vineā vt me
lius fructificet vobꝫ amputare incūbit. Ad h ergo ite τ
vos in vineā Math. xx. Ad illos aūt pceptū illd de vi
nee cultura dirigitꝰ d q̄bꝫ mystice dr. iij. Regꝫ. xx. Mit
tā seruos meos ad te τ scrutabuntꝰ domū tuā τ domū
seruoꝝ tuoꝝ. Que q̄dē vba licet ad lrām sint ipi⁹ Be
nadab pmittentis q̄ seruos suos mitteret ad domum
Achab. Moraliꝰ tñ exposita τ intellecta pñt esse vba
ipi⁹ dei mittētis platū ad visitandū subditos suos vꝫ
vba cuiuscūqꝫ plati supioris vel iudicis mittētis infe
riores visitatores vel iudices scribentisqꝫ vel dicentis
Mittā τc̄. Que q̄dē auctoritas sic intellecta tria osten
dit. Prio visitātū τ vocatoꝝ ad visitationē p veritatꝫ
ostēsione excellētē ostēdit auctoritatē in h q̄ a deo mit
tuntꝰ q̄ dicit. Mittā. Secūdo eoꝝ diligētē exp̄mit pbi
tatē q: diligēter scrutabuntꝰ. Tertio subditoꝝ q̄ visita
tur pficiētē ɔcludit vtilitatē q: ad h visitātꝰ vt visitan
tes purgēt domū. i. ɔsciam seruoꝝ. i. subditoꝝ ¶ Circa 38
ad pmū in h visitātiū τ in visitatiōe iuuātiū ostenditꝰ
auctas q: ab illo mittuntꝰ q̄ misit seruū suū hora cene
dicere inuitatꝫ vt venirēt Lu. xiiij. Ex q̄ apte ostenditꝰ
q̄ illoꝝ auctas cōmissio τ officiū est pplm pparere τ vo
care ad dei cenā τ nō colligē pecuniā. Taliū eñ piculū
ptʒ. iij. Regꝫ. xx. p h q̄ ad Achab q̄ recepitꝫ possessio
nibꝫ seu muneribꝫ a Benadab cū abire pmisit dicitur
Quia dimisisti virꝫ dignū morte. erit aia tua p aia illi⁹
Idē piculū ptʒ. ij. Machab. x. de occisis a Juda ma
chabeo q: dimiserūt q̄sdā malos obsessos p muneribꝫ
abire ipunitos. Itē Gai⁹ imparator pcepit illuʒ mori q̄
recepit a iudeis muneribꝫ statuā suā in tēplo non po
suit in Hierlm eo q̄ pl⁹ iudeoꝝ dilexit munera q̄m im
peratorꝫ pcepta. Hoꝝ ḡ exēplo caueāt visitātes τ i vi
sitatiōe iuuātes q̄ specialiꝰ a deo missi exp̄muntꝰ vt fru
ctū faciāt aiarū. Math. xxj. Misit inq̄t seruos suos ad
agricolas τc̄. ¶ Pro secūdo pōt q̄libet ad visitationē 39
ptinēs dicere illud Soph. j. Scrutabor Hierlm in lu
cernis. In q̄ auctoritate ppha illoꝝ ostēdit diligētiā q̄
ad duo. Prio q̄tū ad visitatiōis materiā. i. petā de q̄bꝫ
fit visitatio docēs q̄ diligēter illa scrutentꝰ nihil dimit
tētes ʒ oia inq̄rētes dicētes Scrutabor τc̄. Scdo q̄n
tū ad visitantiū τ accusantiū intētionem τ affectū do
cens q̄ vtrobiqꝫ intentionem habeant lucerna discre
tionis illustratam τ charitatiua seu paterna affectione
informatā: τ tūc erit lucerna pedibꝫ: in ps. ad dirigē
dū τ illustrandū τ ad mundandū domū tuā. i. ɔsciens
tias pprias τ domū seruoꝝ tuoꝝ. i. ɔscias subditoꝝ τ vi
cinoꝝ vioꝝ facientes q̄ pax sit huic domui. Math. x.
Sed isti⁹ correctiōis emūdatiōis illuminatiōis τ pa
cis tria sunt impedimenta. Quoꝝ pmū est culpe sim
pliciter occultatio τ negatio. Secūdū est in respōsione
culparum palliatio falsatio coloratio seu tergiuersatio
Tertiū est praue ɔcordie seu societatis ɔglutinatio τ cō
spiratio ¶ Primū ptʒ q: cū peccāti sit morbꝫ spūalis pla 40
tus vo visitās sit medic⁹ cū culpa absconditꝰ medicus
scrutans deluditur τ decipitur. Tales ergo qui libens
ter culpas suas occultāt p Rachelē significantꝰ Gen.
xxxj. que idola abscōdit sup stramēta Laban vo dolus
sus visitātes ostēdit sicut euidentia docet historie. Si
gnificantꝰ etiaʒ p sacerdotes Belis. Dan. xiiij. q̄ facta
sua mala occultabāt. Sʒ visitās silitudinem hic debet
Danielis: q: sic Daniel circa operū illoꝝ denudationē
caute pcessit τ p cineres q̄s i tēplo asportatos cribrauit

ad veritatē deueniūt. Ita necesse est q visitatores caute et
diligēter inquirāt ⁊ p hoīes in tēplo ꝯgregatos q̄ p cis
neres nō solū significant: sed veraci⁹ ostendunt: quia
oēs hoīes terra ⁊ cinis Eccl. x. ad veritatē necesse est q
deueniāt. Sed ad hoc necessariū est q hoīes illi cinerꝫ
illoꝝ sequant ꝯditionē ⁊ veritatē: qꝛ sicut illi de pedūꝫ
vestigijs siue impressiōibꝫ non mētiebant: sed oīm pe
dū ostenderūt formā ⁊ q̄ntitatē: qꝛ maioris pedis ma
iorē ostenderūt formā: ⁊ minoris minorē. Ita necesse
est q isti se habeāt circa ostensionē maloꝝ hoīm: ita vi
delicet q tā magni q̄ꝫ parui oñdāt delictū: ⁊ veracit̄ ⁊
humiliter p̄lato visitāti obediāt: qꝛ cuilibet illoꝝ Job
xiij. loquit: vel loq̄ pōt: dicens. Quātas habeo iniq̄ta
tes ⁊ pctā: supple in subditis meis: ostēde mihi: sic os
medico infirmitatē ostēdit pedis: vel digiti putridi: et
si meli⁹ esse nō pōt: rogat vt cōburat vel p̄scindatur.
Sic vos: vt de vobis verificet illud. ps. Ostēdisti po
pulo tuo dura: sciētes q meli⁹ est q̄ꝫ hic dura ad tp̄s q̄ꝫ
alibi sine fine sustineāt. Et q pulchri⁹ est q hic coram
paucis eoꝝ ostendant deformitates: q alibi corā toto
mūdo: qñ de⁹ de eis verbū suū implebit qđ dic̄ Naū
iij. Ostende gentibꝫ nuditatē tuā. Si vo sic ostendere
nolueritis: ostēdet vobis de⁹ dānationē vīam: de qua
Apocal. xvij. Veni ⁊ ostendā tibi dānationē tuā. Si
vo nude ⁊ apte ⁊ iuste ostēderitis ostendet vobis deus
mercedē eternā: qñ de q̄libet vīm verificabit illđ Sap.
x. Iustū deduxit dñs p vias rectas ⁊ ostēdit illi regnū
41 dei. ¶ Circa ad secundū impedimentū est aduertendū
q illi q̄ cū p̄mis culpas suas oīno occultare nō pñt:
vt sic iudiciū euadāt correctiōis: illas palliāt ⁊ colora
re nitunt: sicut pꝫ de vsurarijs qui vendētes boues:
dicūt q pñt tm̄ recipe in termino solutiōis vltra ve
rum valorē q̄ntū in termino venditiōis valuerūt: q̄
quilꝫ ad terminū illū locassent ⁊ sic alienū bouē locāt
sed certe in iudicio vel aliq̄ illoꝝ subtractio apparebit:
q fuit cupiditas ⁊ vsura ⁊ sic de alijs mercatoribꝫ: di
centibꝫ q pñt tantū recipe quantū cū pecunia illa inte
rim lucrari potuissent: de q̄bꝫ loq̄t sacra scriptura: vel
pot⁹ sp̄ūsancti⁹ in sacra scriptura Esa. xxxiiij. dicens:
Ibi habuit foueā hericiꝰ ⁊ enutriuit catulos ⁊ fouit in
Hericiꝰ vmbra ei⁹. Quā auctoritatē ptractās btūs Gregorius
in pastorali. c. xij: sentētialit̄ dicit: in hericij noīe impu
re mētis duplicitas sese defendētis designat: qꝛ anteq̄ꝫ
capiat pedes cernunt ⁊ caput: ſꝫ mox vt apprehēsus se
metip̄m in sperā colligit pedes introrsus subtrahit ca
put abscōdit. Sic p̄lat⁹ vel visitator vel q̄cūq̄ꝫ pecca
toꝝ corrector pedes hericij vidit dū mala subditoꝝ au
dit vel vidit vestigia ſꝫ dū eū dep̄hēdere nitit in sperā
colligit: ⁊ p̄lat⁹ tergiuersatiōe praue defensiōis illesus
totū pariter ignorat qđ se scire credit. Volētesq̄ꝫ eos cape
ad modū hericij ꝯtumelie vel detractionis aculeis pū
gunt. Quoꝝ factum Marci. xij. significat: vbi seruos
missos ad agricolas alios ꝯtumelijs affecerūt: alios oc
42 ciderūt. Nota. f. j. 30. ¶ Tertiū impedimentū maloꝝ
rū: vicꝫ ꝯcordia qui qñ culpas nec celare pñt nec pallia
re: maliciosa ꝯfederatiōe se defendūt. Hi p leuiathā si
gnificant: ad corpusq̄ꝫ ei⁹ ptinēt: de quo Job. xl. ⁊ xlj.
Corp⁹ illi⁹ q̄si scuta fusilia ⁊ cōpacta squamis se
p̄mentibꝫ: vna vni ꝯiungit: ⁊ nec quidē spiraculū ince
dit p eas vni alteri adheret: ⁊ tenentes se nequaq̄ꝫ sepa
bunt. Cuius auctoritatis expositionē nota sm̄ beatūꝫ
Gregoriū. f. j. 10. Hec maloꝝ ꝯfederatio est: sicut spi
narū connexio: ⁊ ideo sic eis ministrabit: de q̄bꝫ Naū
j. Sicut spine se inuicem complectunt sic conuiuiū eo
rum pariter potantiū: consumet quasi stipula ariditas
te plena. De hac maloꝝ amicitia loquit Aug⁹. in ep̄la
ad Macedoniū: dicēs. A christo manat vera amicitia
nō tentationibꝫ pēsanda cōmoditatis ſꝫ gratuito amore
Amāt se inuicē mali: ſꝫ amor ille oīni carcere durior est
⁊ peior q̄ꝫ discordia: nemo enī veracit̄ esse amic⁹ ōt hoīs
nisi sit amic⁹ veritatis. De illoꝝ vo pena nota. f. j. 14.
His ḡ tribꝫ impedimētis amotis: scrutare ⁊ vide Joan.
vij. q habitatio dei sit munda.
¶ Quia vo de⁹ nō solū in secularibꝫ ſꝫ etiā i religiosis Ar. iij.
habitare dignat post scrutationē ⁊ visitationē domus 43
dei in secularibꝫ vidēda est etiā in religiosis: ad quam
p̄lat⁹ mentē ad visitādū dirigēs: dicē pōt illud Jone
ij. Videbo tēplū scm̄ tuū. Clamor iste fuit Jone cla Templū
mātis de vētre ceti. Pro q̄ est sciendū q venter ceti cas
pitulo i religiosoꝝ assimulat: qꝛ sicut Jonas q̄ ex ven
trē ei⁹ periclitabat in vētre a pīcul' p̄seruabat. Sic illi q̄
ex claustrū varijs tentationibꝫ ⁊ occasionibꝫ q̄si marc
vndis periclitant: in capitulo a periculis ill' mundari: cu
stodiri ⁊ sanari debent. Ad hoc nanq̄ꝫ capitulū: ⁊ spe
cialiter tp̄e visitationis intrare debent: vt a sp̄ūalibꝫ pe
riculis mūdent ⁊ in posterū custodiant. Qđ ḡ Jonas
dixit in vētre ceti pōt ꝯgrue dicere p̄lat⁹ visitās vl' ali⁹
in ei⁹ noīe ⁊ psona. Videbo templū scm̄ tuū. Que q̄
dem auctoritas oīa ostēdit que ad visitationē requi
runtur. Ad visitationē nanq̄ꝫ sicut ad quodcunq̄ꝫ op⁹
bonū quattuor cause requirunt: scꝫ efficiēs: materialis
formalis: ⁊ finalis: q̄ quidē q̄ttuor in p̄dicta exp̄munt
auctē. Efficiēs nāq̄ꝫ esse ostēdit ille q̄ dic: videbo. Ma
terialē vo ostēdit dicēs: tuū. Et formalē exp̄mit dicens
tēplū. Finalem scm̄. Ostēdit ḡ p̄ act⁹ virtutis: videbo
vos ⁊ gaudebit cor vīm. Secūdo stat⁹ tu⁹ in h̄ q dic
tuū: qꝛ thron⁹ tu⁹ erit firm⁹ iugit. ij. Regū. vij. Ter
tio loc⁹ salutis: tēplū. j. Coꝛ. iij. Tēplū dei scm̄ est qđ
estis vos. Quarto finis op̄is q totū sit scm̄. Esaie. vj.
Sanct⁹ scꝫ in corde: sanct⁹ in ore: sanct⁹ in ope. ¶ Ra 44
tione p̄mi est aduertendū: q sicut in vidente ad hoc
q actus ei⁹ sit rect⁹ ⁊ virtuosus tria requirunt. Pri
instrumētū sanū. Secūdo mediū clarūꝫ. Tertio obie
ctū ꝓportionatū. Ita in visitante ⁊ accusante requirit
Primo non solū ocul⁹. i. intētio sana ⁊ iusta: q vicꝫ nō
visitent corrigāt vel accusent ꝓpter odiū vel vindictā
sicut cōiter faciūt: qꝛ vix familiarē vl' specialē accusant
sicut in p̄mitiuo ordine in quo p accusationes ⁊ visum
correctiōis aliarū cognoscebant speciales. Sꝫ hēu mō
non speciales: sed inimici ⁊ psecutores a malis reputā
tur q̄ alias corrigere p accusatiōes nitunt: ſꝫ tñ ꝓpt hoc
fratrē: vel amic⁹ amicū perire permittere nō debet. Req̄
rit insup secūdo q ip̄i in se sint sani ⁊ mundi quia alit
malos non accusabunt nec audacter corrigent: qꝛ cōis
ter viciosus aliūꝫ non nititur corrigere: qui eodem vi
cio laborat ne ei improperet q festucā de oculo fris ei
hat ⁊ trabē in oculo ꝓprio nō videat ⁊ ne ei dicat Me
dice cura teip̄ꝫ. Primo ḡ videte vosmetip̄os. ij Joh. c.
vnico. Secundo requirit mediū clarū in vidente: hoc
manifestū est ⁊ in visitante ⁊ accusante necessariūꝫ esse
supponitur q videlicet p̄mo inter iudicem visitantē
⁊ subditum visitatum sit quasi medium iudicium re
ctum ad hoc q sit iuste sententie probatio. ¶ Hec au 45
tem fieri non possunt sine accusatiōe ⁊ diligenti exami
natiōe: ergo sententie probationem iustam ⁊ veracem
delationē seu accusationem: quasi medium cōgruum
inter accusanteꝫ ⁊ iudicē p̄cedere est necesse. Cui⁹ q̄dē
accusatiōis modus ⁊ forma a saluatore nrō christo in
euangelio determinatur Math. xviij. vbi docet ⁊ p̄ci
pit: q si peccauerit in te frat̄ tu⁹. i. te solo sciēte: de quo
nec fama laborat: vade ⁊ corripe eū inter te ⁊ ip̄m solū
Si te audierit non dicas prelato: vt prelato: sed vt vi

cario christi: vt ꝓuideat ordinis honestati: q cū nō pu
niat penis positiuis: nec priuatiuis: nisi forte ad talē locū:
in quo penitus secure accedere nō possit: sic tñ ab illo pue
tur accessu. Si aūt te nō audierit. i. si recidiuauerit: ad
hibe tecū vnum vel duos. i. dic plato vl' plato: ⁊ si ipse
noluerit: aliquē qui ꝓdesse possit ⁊ nō obesse: q tñ eum
nō puniat penis positiuis ⁊ priuatiuis: q eū diffama
re possent: sicut priuatione ab officio vel actu: sed penis
cōibus bonis ⁊ malis: sicut ammonitiōe tantū ad aliū
locū. Si aūt te solo sciente certitudinaliter factū sit pec
catū: ita q tu sol' scias te peccasse: vel scias aliū peccas
se: ⁊ cū hoc alij tecū ꝯiecturationē habent de pctō tali:
q: fama laborat de te: vel illo: nō teneris illud plato di
cere: vt puniaris: qm̄ de hoc inqs: nec tñ te vel ipm̄ pro
dis: sed fama pctm̄ ꝓdit: ⁊ est qsi testis illud ꝓbās. In
quo casu sicut iudices ecclastici hoies ponūt ad iura
mentū de veritate dicēda. Ita iudices religiosoꝝ tales
ponere pñt ad qstiones ⁊ excōicare: nisi verū fateant.
Nec debet in his casibus specialiter vbi periculū vl' cor
ruptio imminet cōitatis timere vt celes: q extra ꝯfessio
nē sub sigillo cōmittit secreti vel ꝯfessionis qm̄ delictū
non ꝯfitet ꝓpriū sed alienū vel suū: non tñ ꝯfitens vel
penitens: sed vt aliū ad peccatū inducat sub sigillo cō
fessionis suū vel alienū reuelat delictū: q: scdm sanctum
Thomā: sigillū ꝯfessionis non debet esse vinculū ini
quitatis. Sic ḡ videte regiones q: albescūt ad messem
Joh. iiij. Sed heu messis multa: opary aūt pauci: q si
sic pcedunt ⁊ opant. Tertio requirit obiectū ꝓmo
natū: de quo hi. s. e. c. 36. Qui eñ culpā abscōdūt: ꝓhi
lectū nimis elongant ne videat: q vo illā palliāt qsi de
nocte facta sua ⁊ merces suas ostendunt qm̄ videri nō
pñt. Vos aūt nō sic: sz exemplo christi tanq discipuli
ostēdite facta via apte: dicētes plato illud Luce. xxiiij.
Videte man' meas ⁊ pedes meos: ⁊ videte sine omni
palliatiōe: tergiuersatiōe vel abscōsione. Vide dñe et
46 ꝯsidera qm̄ facta sum vilis. Tren. i. ¶ In q ostēdit se
cundū pncipale materia vicz visitatiōis: q est pcti vi
litas: ⁊ aie spūalis infirmitas. Pro q scire ꝯueniens: sic
in infirmitatibus corpalibus qñtū ad plenius pñnet ꝓposit
q̄drupl' inuenit diuersitas: oēs tñ suis modis corp'
grauāt. Qñq: nāq: corp' piculosa grauat passione: q
est qsi dispositio infirmitatē pcedēs ⁊ inducēs morta
litatē: qñq: lōgo grauat languore: sub q mori meli' vi
det q viuere: qñq: mortali grauat infirmitati: non tñ
secrēti: nec extra apparenti. Qñq: vo grauat mortali in
firmitate secrēti ⁊ extra apparēn. Et in oibus istis casibus
infortunijs: statū suum q aliqd sentit pdictoꝝ: medico
discreto festinat reuelare. Sic in infirmitatibus spūalibus
q aiam grauāt ꝯsilis q̄drupl' inuenit diuersitas. Que
dā nāq: vicia sunt piculosa: q: sunt qsi dispositiōes ad
vicia mortalia: sic familiaritates cū mal' vel suspectis:
vel min' honestis psonis: frequēter etiā collocutiones
cū mulieribus: ociositates: curiositates in gestu vl' habi
tu leuitates: ad discurrendū ꝓuitates: ⁊ hmōi. Quedā
vo sunt vicia piculosa q sunt parturiēciones statutoꝝ
⁊ obseruātiarū regulariū: ad q religiosa psona obligat
vltra pcepta decalogi: ad q quilibet tenet christianus.
Et hec aie infirmitas in nōnullis pdictis assilat lāguo
ri: q: nōnulli qsi tota vita sua illo languore tenent: q li
cet frequēter corripiant ⁊ puniant ⁊ emendā ꝓmittāt
parū tñ curāt qñcō ꝯ statū suū: ⁊ regulā ⁊ supioꝝ ordi
natiōes cōmittāt: dūmō directe ꝯ dei nō faciāt mandā
ta adulterādo vel homicidiū ⁊ furtū cōmittēdo: ⁊ illo
viciū ⁊ lāguor in eis parū differt ab incorrigēte. Que
dā vo vocant vicia criminosa: q vicz directe sunt ꝯ ali
qd de decem pceptis decalogi: pratum tñ sine scādalo.

Quedā vo vocant scandalosa: q vicz supra criminosa
addūt infamiā: sic plaga fetēs addit supra nō fetētē fe
torē: ⁊ oēs istas passiōes infirmitates seu plagas neces
se est medico ostēdere aiarū. i. plato visitāti: vt ipse de
medicina ꝓuideat oportuna. Reuela ḡ ei eo mō q repe
lāda sunt distincte ⁊ apte oia piculosa: pnitiosa: crimi
nosa ⁊ scādalosa: ⁊ corā eo ab omi malicia laua cor tuū
Hiere. iiij. vt cor tuū fiat tēplū sctm̄ dei: qstū ad eria:
de qbus habes. O. vj. 8. De q etiā tēplo hi Hiere. xxx.
Tēplū iux ordinē suū fundabit. ¶ Circa cui' funda 47 Templi
tionē edificationē ⁊ ꝯsummationē eo mō pcedēdū est
q circa fundationē ⁊ edificationē pcedit templi mālis
Ad qd q̄tuor reqrunt. Prio fundamēta. Secūdo ful
cimēta. Tertio coopimēta. Quarto ornamēta. Iuxta
quē modū pdicta auctas de tēplo spūali intellecta: dic
Tēplū iux ordinē suū ⁊ c. Ho. O. vj. 8. De q auctori
tate ꝓphetica q̄tuor eliciunt tēplo spūali necēaria. Prio
inceptio: q: fundabit. Secūdo erectio seu eleuatio iux
ordinē. Tertio cōpletio seu reparatio ⁊ coopertio scdm cō
ditionē ⁊ statū suū. Quarto decoratio: q: tēplū est cui
decor ꝯgruit. De p in ps. lxxxvj. Ipse fundauit eā altis
sim'. Ipe scz de' fundauit eā. i. religionē supra duplex
fundamētū: qrū pmū fuit sub alio latū valde: aliud su
pra illud est magis ꝯstructū: ad modū q in istis magnis
videm' opibus. Primū fūdamētū doctrina. xij. est apo
stoloꝝ: ꝓpter qrū doctrinā: hec religio est ecclesie mur' ci
uitatis habētis fundamēta duodecim. Apoca. xxj. Il
lo: nāq: doctrinā tenēdo: estis ciues sctōrū ⁊ domestici
dei: supedificati sup fundamētū aploꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ Eph.
ij. Ideo vo illud latius est: quia non solū religionē: sz
etiā totā fundat ecclam: de qua in ps. Fundat exulta
tione vniuerse terre. ¶ Fundamentū vo sup illud ma
gis constructū ⁊ nouissimū cuiuslibet religionis con
sistit in tribus punctis seu lapidibus quadratis: in obedi
entia: continētia ⁊ volūtaria paupertate. Sup his enim
fundamētis fundauerūt templū in nouissimo. ij. Es
dre. v. Loquēdo pmo de pmo fundamēto ecclie: de fi
lio dei: sup quē de' pr ecclam suā fundauit: pōt expo
ni illud. iij. Regū. xvj. In pmitijs suo fundauit eam.
Loquendo vo de secundo pōt exponi de illo q pmus
fuit talis ordinis institutor ⁊ inuētor. Vtraq: vo fun
damēta sacra scriptura cōplectēs dicit Fundamēta ei'
id est ecclie ⁊ etiā religionis in montibus sctis: in ps. i. in
christo ⁊ religionis fundatore. Q: aūt fundamēta pri
ma sint sancta nullius dubiū est christiano. Q:
etiā fundamēta secūda sancta sint q ad salutem ducāt
si bene tenebit: null' dubitare permittit christian'. ¶ Si 48
primo nāq: obedientia que maxime in aduersis atten
ditur: ⁊ in opibus humilitatis recte teneat: quis dubi
tat: quin ad illum ducat: qui factus fuit obediēs vsq:
ad mortem. Hec ergo cōsiderata vtilitate religionis:
nullum opus omnino aliquē retrahat: sicut nec christū:
nec vtilitas: exemplo Saul: cui dictū est. j. Regū. xv.
Melior est obedientia q victime: ⁊ quasi scelus idola
tria est nolle quiescere. Si secundo triplicē habeāt cō
tinentiā: cordis ⁊ sensuum exterioꝝ scz affectionē ⁊ lo
cutionum ⁊ hmōi ⁊ opis. Non est digna ponderatio
sic ꝯtinentis anime Eccl. xxvj. Si tertio paupertate sic
vtantur volūtaria: q nec pecuniā: nec quicq aliud in
manibus habeant ꝓprijs: vel alienis: ⁊ specialiter in ma
nibus secularibus: de quo frequēter cōtingunt damna: et
pericula: sine superioris sui scitu: ⁊ licentia expressa: nō
est dubiū: quin taliū pauperū sit regnū celoꝝ Math.
v. Si vo econuerso ꝓprietarij fuerint: bona sua a fratrib'
abscondentes: vel in manibus mercatoꝝ vel alioꝝ: con
tra paupertatis ⁊ ꝓfessionis regularis habentes: videāt

exemplū et speculū et periculū suū in Achen lapidato
Josue. vij. Et in anania ⁊ saphira Act. v. Et in illo
de monasterio beati Grego. qui absc͠ōdit tres aureos.
iiij. dial. Sub talibꝰ nāq̄ religiōis destructa sunt fun-
damenta Ezech. xxx. Predicto vero posito fundamēto:
parietū ⁊ colūnarū tria oportet erigere fulcimēta: quarū
prima supportet: quo ad deū: secunda q̄ ad mundū:
49 tertia q̄ ad claustrū. ¶ Primo q̄ ad deū fulcimentū spi-
ritualis domꝰ est oṙo: q̄r oṙo est piꝰ affectꝰ mētis: ten-
dens in deū: ⁊ hec orantē supportat: q̄r sm̄ Aug. Si be-
ne occurrat oṙo: est oranti subsidiū: diabolo suppliciū:
angelo vero gaudiū: ⁊ deo gratum sacrificiū. Et hec reli-
giosis maxime ꝓdest: tam pro seipsis: q̄z etiā pro alijs.
Primū patet: q̄r q̄ñcūq̄ q̄s sit ab inimicis obsessus:
et tentatus: ⁊ ferrea tentatiōe victus: si ad deū more cla-
met obsessoꝝ: ⁊ expugnatoꝝ: eū tentari nō sinit: vltra
id qḋ pōt: sed q̄si noua acie occurrit: quasi victis: ⁊ q̄si
pre timore fugiētibꝰ: q̄r voluntate ⁊ ꝯcupiscibili: ⁊ cete-
ris aīe potētijs q̄si deficiētibꝰ: ⁊ pene ad malū qḋ caro
vel aliꝰ inimicꝰ suadet inclinatis: clama ad dn̄m ⁊ du-
cet tibi exercitū potētiarū fugientiū. Qḋ pulchre signi-
ficat. j. Macha. xj. vbi totꝰ exercitꝰ a Jonatha duobꝰ
viꝫ Mathathia et Juda: exceptis fugit: qḋ vidēs Jo-
nathas orauit: ⁊ terram capiti suo posuit: ⁊ sic exercitū
reduxit ⁊ hostes fugauit. Vigilate ḡ ⁊ orate: vt nō in-
tretis in tentationē Math. xxvj. Et cōgrue ad hoc: q̄
homo se a tentationibꝰ preseruet: ista duo sibi necessa-
ria ꝯiungat: vigiliā ⁊ oṙonē: q̄r vigilia viꝫ ⁊ maxime
in lecto: sine oṙone vel vtili studio periculosa est: quia
diabolus illū: quē sic ociosum inuenit: multiplicēs ten-
tationes immittit. Secundū etiā p̄ꝫ: q̄ multū valet de-
precatio iusti assidua Jaco. v. Nota q̄ dicit: iusti. Ta-
les enī tm̄ digne orāt: ⁊ illis de quibꝰ vi nūt satisfaciūt.
Alij vero eos decipiūt: q̄r nō fuit intētiōis illoꝝ ad deū
odiosos mittere nūcios: ad dep̄candū ꝓ eis. Et hi in
fine decipient q̄ū ministrabit eis: sic vinee infructuo-
se. Ad hoc ergo vt vos ⁊ alios de p̄iculo liberetis: opor-
tet munde illū orare: cui humiliū ⁊ mansuetoꝝ semper
50 placuit dep̄catio Judith. ix. Secundū fulcimentū q̄
ad mundū est hospitalitatis q̄ diuites recipit: vt amor
in hoc mūdo inter potētes ⁊ ecclesiam: ⁊ etiā inter vi-
cinos ꝯseruet: vt si mali sint: ne noceant: paupes vero vt
retributio in alio seculo speret: ⁊ quoscunq̄ bonos vt
ꝓficiant. Talis hospitalitas ⁊ quo ad mundū ⁊ q̄ ad
deum: domū roborat. Primo nāq̄ domū supportat q̄
ad mundū: q̄r dum charitatiui sunt: ⁊ sua libenter dāt
damna eis nō inferunt: q̄r dum das charus eris: nec
tūc oportet te inimicos timere. Secūdo vero domū sup-
portat: ⁊ quo ad mundū ⁊ quo ad deum: sicut patet p̄
historiā: de date ⁊ dabit. C. iij. 41. et. J. vij. i. Porta pa-
tens ⁊c. Sed heu plures in prima hospitalitate ꝯfidūt
q̄z in secūda. Plures nāq̄ in nomine mūdi q̄ in nomi-
ne dei recipiūt. Contra quos est exemplū seu historia.
A. xx. 9. Eccl. xix. Elemosyna viri q̄si sacculus cū eo:
grām hominis quasi pupillam conseruabit: q̄tum ad
primā hospitalitatē. Et postea cōsurget ⁊ retribuet il-
lis retributionē: q̄tum ad secundā. Si ḡ videris mo-
nasteria depauperari: ⁊ grangias impignorari: ⁊ domꝰ
interiores esse dirutas: vide causam extra portam: vbi
domū pauperū: quā in principio oṙonis habebāt lon-
gam: videbis desertam ⁊ dirutam: ⁊ intelligas hāc esse
causam. Nam dum christus pascebatur: christus eos
pascebat ⁊ ditabat. Dum ecōuerso ecōuerso. Ergo nō
necessitas vel paupertas compulit eos ad illius elemo-
syne subtractionē: sed subtractio eos ad paupertatē: quia
elemosynas solitas ⁊ numerū orantiū ⁊ sacerdotū quē
habere deberent retraxerūt. Secundū fulcimentū seu
columna quo ad claustrū est: mutua socioꝝ concordie
et charitatiua consensio ⁊ supportatio. Dum nāq̄ edi-
ficantes turrim babylonis Gen̄. xj. ꝯcordes fuerūt in
opere: mutuo se intelligētes ⁊ iuuantes: opus perficie-
bant ⁊ ascendebant. Cōtrario vero effectu cōtingēte de-
ficiebant. Sic in religione ⁊ omī cōmunitate sitis sup-
portantes inuicem in charitate Eph. iiij. Ad hāc nāq̄
visitatores ad te declinant: vt ponant fundamēta sup-
portantia. j. Esdre. vj. Complementū vero domus seu 51
templi spiritualis q̄tum ad tectū seu finem totꝰ ope-
ris ⁊ edificationis: tria ꝯsumunt: intentio clara: prudē-
tia ⁊ perseuerātia. Primū patet: quia si oculus tuꝰ fue-
rit simplex. id est. intentio recta ⁊ bene ordinata: q̄ vi-
delicet non venias ad religionē siue statū ecclesiasticū:
nec christū sequaris principaliter: vt de mensa eius co-
medas sicut porcus sequit̄ vetulam que fabas portat:
sed vt deo mūdius ⁊ certius seruias: tunc totū corpus
id est. opus sequēs: totū lucidū erit ⁊ perfectū: q̄r si ra-
dix sancta ⁊ rami. Secundū etiam patet: q̄r sicut ars ⁊
scientia requirit̄ in edificatore domꝰ corp̄alis. Ita dis-
cretio in edificatore templi spiritualis: q̄ nō sit nimis
stricte ꝯsciētie: nec nimis large: nec sapiat vltra q̄z opor-
teat sapere: sed sapiat ad sobrietatē Roma. xij. De hac
discretione nota. D. vij. per totū. Tertiū insup̄ patet:
quia sicut ille: qui bona intentione ad religionē vel sta-
tum ecclesiasticum venit: ⁊ bonus religiosus quasi in
ventre matris ecclesie intentione bona concipitur: si
primo anno vel t̄pe nouitiatus: ⁊ dum est in reddendo
seruitium: fit quasi angelus ⁊ religiosus in his que dei
sunt feruens et diligens: ⁊ postea paulatim tepescat ⁊
querat officia extra vt equitare possit ⁊ amicos iuuare:
et a deo et ordinis obseruantijs se elongare: de perso-
na religiosa bene concepta ⁊ nata in brutalem ⁊ mon-
struosam bestiam cōuersus: coram deo ⁊ angelis abho-
minabilis quasi monstrū efficit̄: ⁊ de societate illoꝝ in
morte eijcitur. Ita ille: q̄ in his que incipit ꝑseuerauit
vsq̄ in finem saluus erit Math. x. ¶ Templo vero spi- 52
rituali sic completo in his que ad eius ꝑtinent funda-
tionē: eleuationē ⁊ edificationis completionē: illud in-
terius congruū videt̄ ornare: ad modū quo tēpla ma-
terialia picturis ⁊ alijs ornant̄ paramētis. Hmōi er-
go ornamentū in tribus cōsistit ⁊ complet̄: q̄r tria req̄-
rit ad eius decorem: ornamēta q̄tum ad deū: silitudi-
nem seu cōformitatē: q̄tum ad mūdū: honestatē: q̄tū
ad claustrū veritatē. Primū nāq̄ anime ornamētū qḋ
attendit̄ in ordine ad deū: est dei silitudo p̄ fidē: spem
et charitatē: ⁊ ceteras virtutes: in anima depictas. De
hac pictura ⁊ pulchritudine: nota. A. xx. 2. et. C. xiiij.
3. cum sequētibus. Secundū anime ⁊ persone religio-
se ornamentū: qḋ attendit̄ in ordine ad mundū est q̄
in habitu non sit curialitas: nec in gestu leuitas: nec in
verbo scurrilitas: nec in equitatura familia canibus ⁊
hmōi sup̄fluitas: ꝗ sm̄ Augustinū in regula. In oībꝰ
motibꝰ vestris nihil fiat: qḋ cuiusq̄ offendat aspectū
sed qḋ vestrā deceat sanctitatē. Tertio vero aīe ⁊ persone
religiose ornamētū: qḋ in ordine attendit̄ ad claustrū
consistit in ieiunijs: vigilijs: patiētia: ⁊ hmōi: ⁊ specia-
liter in veritate: q̄ viꝫ talis sit interius: tam in ꝯscien-
tia: q̄ in claustro: qualē se esse ostēdit in foro: aliter illa
ficta cōuersatio quā foris ostēdit: nō est bone ꝑsone or-
namentū: sed malevite operimentū: ⁊ hypocrisis ostē-
tamentū: ⁊ hypocrite indumentū. Non talis decet do-
mū vestrā sanctificando: sed tota ornata esse debet ad
similitudinē tēpli Salomonis: de q̄ dicit̄. iij. Reg. vj.
q̄ nihil erat in tēplo: qḋ nō auro tegeret̄. Vt ergo illi

templo similes in oībus exhibeam⁹ nos: sicut dei mi-
nistros. j. Cor. vj. Et tūc de qualibet psona religiosa
que istius est cōditionis: dici pōt illud Cañ. iiij. Tota
pulchra es: tam interi⁹ q̄ exteri⁹: ad similitudinē arce
testamenti: de qua dicit̄ Exo. xxv. q̄ erat deaurata in-
tus ⁊ foris auro mūdissimo: ⁊ q̄ etiā habebat quatuor
circulos aureos: p quos ferebat̄. Sic psona religiosa
habens quatuor p̄dicta. s. fundamentū: fulcimentum:
complementū ⁊ ornamentū: tanq̄ q̄tuor circulos au-
reos: ⁊ tanq̄ q̄tuor rotas: ⁊ q̄tuor q̄drigas Zach. vj.
in templū deputabit̄ dei. De q̄ in ps. In tēplo oēs di-
cent gloriā. Nota collationē in visitatione. S. viij. 5.
Periculū nō visitātiū vt dicent: pz p leges. P. iiij. 25.
53 ¶ Ex q̄ tn̄ est periculū nō visitantiū: ⁊ nō custodien-
tiū: custodite sicut scitis Math. xxvij. Sicut dñs terre-
nus habēs castrū: domū: vl' habitationē obsessā: suis
p̄cipit dicēs. Custodite diligēter sicut scitis. Ita deus
multas habēs māsiones alas vicȝ fideliū: vobis tanq̄
māsionū istarū custodib⁹ p̄cipit: dicēs. Custodite ⁊c.
In quib⁹ duo includit ad visitationē ptinētia: p̄ceptū
necessitatis custodie: ⁊ experimentū veritatis: sicut sci-
tis. ¶ Quātū ad primū est aduertendū: q̄ custodia est
triplex: humana: angelica ⁊ diuīa: sicut pz. C. xviij. i.
Custodia triplex. Humana v̄o custodia atq̄ ipsarū custodes p̄dictē dei
mansionib⁹ cōpati: primo speculatorib⁹ siue custodib⁹
assimilant̄ castroꝝ. Primo: q: sicut ipsi ad castra vocā-
tur: ⁊ in ipsis ponunt̄ vt ipsa custodiāt: ne a pditorib⁹
intrinsecis vel inimicis extrinsecis pdant̄. Ita vos ad
hoc ad eccl'iam hodie vocati estis: atq̄ in ea simul con-
gregati ab ipso deo ⁊ locū eius tenentes: q̄ hodie cōple-
uit qd olim pmisit Esa. lxij. Sup muros tuos hierl'm
cōstitui custodes: vt videatis ⁊ diligēter inq̄ratis: vbi
inimici aiarū. i. peccata sunt in dei castris ⁊ māsionib⁹:
et vt eos vestro adiutorio expellatis: ⁊ v̄ro auxilio ab
oīb⁹ periculis p̄seruent̄. Ergo augete custodiā Hie-
remie. li. Secūdo: q: sicut custodes ⁊ speculatores ca-
stroꝝ vidētes pericula imminere clamant: ⁊ picula aliis
ostendunt: qui iuuare ⁊ castrū defendere possunt. Ita
vos: de q̄bus. j. Machab. xij. custodes p circuitū ca-
stroꝝ. Tertio: q: sicut illi custodes vel castroꝝ specula-
tores vidētes imminere periculū: ⁊ nō clamātes nec cu-
stodientes: sed sua negligentia castrū perire permittē-
tes: a dño castri tanq̄ pditores tractabunt̄. Sic in p-
posito. Hoc satis ex verbis dei ostenditur Ezech. iij. ⁊
xxxiij. vbi quemlibet vestrū alloquit̄ dicēs. Fili hois:
speculatorē domui israel dedi te. Ex qua sententia ma-
nifeste apparet: q̄ sicut custos vel speculator clamādo:
et ostendendo ⁊ faciendo qd in eo est: siue alii se custo-
diant siue non: a periculo se liberat pditionis: si autem
nō clamauerit: se nō liberat. Ita in pposito: ergo depo-
sitū custodi. j. Timoth. vj. Secūdo isti custodes man-
sionū dei: camerariis assimilant̄ dñoꝝ: pp̄ter quatuor.
Primo: quia sicut ipsi habent puidere: q̄ lumen sit in
camera. Ita vos q̄ lumē fidei sit in aīabus: ita q̄ illud
54 per sortilegia nō extinguat̄: sicut pz. C. xviij. i. Secū-
do sicut ipsi camerā ab oīb⁹ sordib⁹ mūdant. Ita
vos: q̄ non sit luxuria: nec incestus: vel adulteriū: vel
talia imunda: sed si aliquid tale sit in pplo: vl' q̄ vnus
cum duabus per fidei dationē cōtraxit: vel occulte si-
ne bānis p̄cedētib⁹ alicui copulat̄: ⁊ huiusmodi. Ter-
tio: quia sicut ipsi oīa camerā annullantia amouent:
et specialiter aliena: sicut furta ⁊ hmōi: quia dñs fide-
lis nō libenter in tali camera hospitaret̄. Sic v̄m offi-
cium est de cameris dei: oēs auferre vsuras ⁊ hmōi:
quia ad hoc habetis consistoria Math. xvj. Quarto
quia sicut camera sic illustrata ⁊ mūdata et euacuata:

ceteri famuli habent diligentiā apponere q̄ dño hono-
rifice seruiat̄. Ita vos: quia homines in dieb⁹ festiuis
deo fideliter seruiant: ⁊ q̄ diuina audiant: ⁊ q̄ in eccle-
siis parochialib⁹: vel saltem alibi missam ex integro au-
diant ⁊ si alicui ptrariū fiat: sicut fit in aliquib⁹ parti-
bus: vbi cū memoria ptenti in capella facta ad missā
nō veniūt in p̄dictis nulli parcendū est: nec p̄lato: nec
laico: nec potenti: vel pauperi: quia plus timēda est dei
offensa q̄ hominis. Est nanq̄ de deo in hoc casu sicut
de rege: qui filium suū plagatū: vel infirmū tradit cy-
rurgico: vel medico: qui medicus si filio parcat: ne eū
scindat vel nō potet potu amaro ei⁹ timens offensam:
et sic filius perdat̄: a rege tanq̄ pditor tractabit̄: nec a
filio finaliter quando periculū suum sentiet grates re-
portabit. Sic in pposito. Nota ad hoc historiā de rege
qui solebat dicere: q̄ libētius magistrū suū suspēderet
si illum haberet: quia in iuuētute eum non castigauit.
Nec in p̄dictis errorib⁹ valet excusatio de peccantium
multitudine. Nota ad oīa p̄dicta: ⁊ q̄ pp̄ter multitu-
dinē nō est peccandū: cōcordantias ad libitū. C. xviij.
per totū. Ergo leprosos mūdate Math. x. Vide hui⁹
thematis psecutionē. M. xij. arti. iij. Itē aliud thema
ad ppositū. Diligite iusticiā q̄ iudicatis terrā Sap. j.
Illam vicȝ de qua habet̄ ⁊ que diffinit̄. J. xiij. 3. Cui⁹
tria sunt p̄cepta. Honeste viuere: quo ad seipm: alterū
nō ledere q̄ ad primū: ⁊ ius suū vnicuiq̄ tribuere: q̄
ad deū ⁊ hominē: vobis incūbit ordinare de homie de
regno ⁊c. Itē pōt fieri collatio ad istud ppositū de di-
ctis. P. xij. i. cū sequētib⁹. Descēdit in hortū suū Cañ. 55
iiij. q: modus et psuetudo hic habet approbata: q̄ i vi-
sitatione dicat̄: aliq̄ collatio ad visitationē ppertinē-
ta: q̄ in p̄dicto v̄bo ptinet̄. In q̄ tria causat ad visitatio-
nē ptinētia: sicut pz. s. e. c. xxx. In p̄mo facto cōplet in
ope ⁊ virtute: qd illic valens pōtifex. Simon fecit in fi-
gura ⁊ significatiōe. j. Machab. xvj. sicut pz. s. eo. c.
xxx. Sic p̄latus descēdit: sicut pater ad filios: ⁊ sicut bene Descendere.
amans: ad amicos suos descēdit: vt cū eis psolet̄ si quē
sciūt: vt illū curēt ⁊ iuuēt. Sic descēdit angelus ⁊ mo-
uebat̄ aqua: ⁊ sanabat̄ vn⁹ Jo. v. In hortū suū. i. in
istā religionē: q̄ sic querū q: alia p hortū p tanto signi-
ficat̄: q: sicut hortus est meli⁹ dispositus: vt arbores ⁊ Hortus
plantas nutriat: ⁊ bene custodiat ad illum finē vt fru-
ctum portent bonū ⁊ placentē: q̄ sint campi vel nemo-
ra: si hortus sit bene custoditus. Sic religio est melius
ordinata: ⁊ securior ad hoc vt cōtentos custodiat: ⁊ bo-
num fructū faciant bonoꝝ virtutū deo placentē: ⁊ ani-
mabus salutarē: q: sic mūdus: si m̄ religio custodiat̄:
vt custodiri debet. Si v̄o nō custodiat̄ est peioris con-
ditionis q̄ sit nemus. Qd videri pōt p exēplū de ope-
ratione inter arbores nemoris ⁊ horti. Arbores nāq̄
nemoꝝ duas habent cōditiones. Vnā in qua arbores
hortoꝝ in bonitate excedunt: ⁊ aliam in qua a bonitate
et perfectione illarum deficiūt. In hoc nanq̄ q̄ de eis
meremiū fieri potest: qd non potest ita congrue de ar-
borib⁹ hortoꝝ: in bonitate excedunt: in hoc q̄ fructū
ita placentē non portant: in bonitate ab illis deficiunt.
Arbores v̄o hortoꝝ ecōuerso in vna cōditione bonita-
tis excedunt: videlicet in fructu: sed in cōditione mere-
mij deficiunt. Sic de mundialib⁹: q̄ licet male viuant
q̄tum ad deum: tamē in hoc viros religiosos excedūt
q̄ laborādo plus pficiūt cōmunitati. In alia deficiūt:
quia nō faciunt fructū bonoꝝ virtutū deo placentem.
Religiosi v̄o boni ecōuerso bonarū virtutū mundia-
les precedunt: in labore v̄o deficiunt. Aufer ergo con-
ditionem in qua p̄cedunt ⁊ in oīi peccato erunt peio-
ris cōditionis. Ad hoc ergo q̄ in certitudine bonitatis

quacūq3 excellant: oportet q̄ sint bort⁹ cōclusus: fons
signatus. Hortus cōclusus per tres muros. s. obediē-
tiam: cōtinentiā ꝛ paupertatē: ꝛ ꝑ antemurale de bis-
tage: ꝛ de barbicanz: cerimoniarū ꝛ ordinationū: atq3
cōstitutionū: q2 si istoꝝ nō habeat clausurā: est sic hor-
tus absq3 clausura: q̄ neq3 possessori suo placet: neq3
dño: q2 aīalia intrant ꝛ bortū deturpent: ꝛ male intrā-
tes fructū auferūt. Sic in ꝓposito: si muros ꝛ antemu-
rale predicto modo habeat est hortus: de quo Esa. lj.
Ponam desertū tuū quasi delitias: ꝛ solitudinē tuam
q̄si hortū dñi: inuenieꝛ in ea vox laudis ꝛ grātiactio.
56 Nota. D. vj. 43. Si vo ꝑdicta nō habeat: sed murū
obediētie frangat ꝑ ꝓpriam voluntatē: sicut Guido q̄
obedire voluit in ꝓsperis: sed nō in aduersis: sicut pa-
tet in. c. de religiosis. R. j. 2. Et murū cōtinentie ꝑ ma-
las voluntates cogitādo: vel illicite aspiciēdo: vel tur-
pia loquendo. Sed q̄ murus continentie sic ordineꝛ:
q̄ nec male bestie paruę: sicut serpentes malarū cogita-
tionū: nec magne maloꝝ operū: per illum transeant et
murū frangant paupertatis: sicut ille in. iiij. dialog. cū
duobus aureis: religio talis est sicut hortus dissipat⁹.
Et est de omī tali sicut de illo de q̄ dī in ps. Destruxisti
vineā eius: vindemiāt eā omnes q̄ p̄tergradiunꝛ viam:
exterminauit eam aper de silua: qui ad illam ingrediꝛ
sicut cattus ad auem caue strangulandā: ꝑ fracturam
vel elargationē virgarū quā ipsemet facit. Si vo aut
talis fractura in vobis inueniaꝛ: iam ad vos declina-
uit edificator sepiū: vt ruinosa edificet: ꝛ hortū suū ri-
get dicendo. Rigabo hortū meū. Sicut Alexander. j.
Machab. j. Caueāt ergo ne illud perdant: sicut Bal-
thasar Daniel. v.

V. ix. VOcationis vocātiumq3.

Primo ostēdiꝛ distinctio ꝛ q̄re ceteris omissis
ad dei vocationē venire deberemus. Secūdo ad quē
vocamur: tam a deo q̄3 ab alijs vocantib9. Tertio qui-
bus modis ad illa a deo vocamur. Quarto vocatoꝝ
multitudo: ꝛ electoꝝ ostendiꝛ paucitas. Quinto causa
ostendiꝛ: q̄re pauci veniūt. Sexto nō venientiū stulti-
cia. Septimo pena eorundē ostendiꝛ atq3 periculū.
Arti. j. ¶ Quātum ad primū vocat deus: vocat diabolus: vo-
cat mūdus: vocat caro. Primo vocat nos de⁹: qui est
1 summe potēs ad puniendū ꝯtumaces: ꝛ sūme bonus:
ad remunerandū veniētes ꝓ labore. Quia ꝑ sūme po-
tens est: ad eū statim est veniendū: ne puniamur ꝓ cō-
tumacia: exemplo serui: q̄ vocatus ad dñm: quē timet
statim venit. Et exēplo Magdalene: cui cū soror dice-
ret Joan. xj. Magister adest ꝛ vocat te: illa vt audiuit
surrexit cito ꝛ venit ad eū. Et exēplo insensibiliū crea-
turarū: que ei⁹ vocationi obediūt Baruch. iij. Emit-
tit lumen ꝛ vadit: ꝛ vocat illud ꝛ obedit illi cū tremo-
re. Et exēplo oīm creaturarū q̄ cuꝫ nō essent: ad esse vo
cate: obediūt Roma. iiij. Vocat ea q̄ nō sunt: tanq̄3 ea
que sūt. Sed heu: intm̄ absorpta est rō in hoīe: ꝛ intm̄
excecata: q̄ cū oīa deo vocāti obediāt: ꝛ faciāt dei vo
luntatē in his ad q̄ ordinanꝛ: cum etiā canis mgr̄o suo
vocanti obediat: hō deo vocanti obedire ꝯtemnit Job
xix. Seruū meū vocaui ꝛ nō respondit mihi: ore ꝓprio
dep̄cabar ipm. Glo. ore ꝑdictorū. Secūdo: q2 summe
bonus ꝛ fidelis est: ad ipm vocantē veniendū est ꝓpē
tria cōmoda: seu tres vtilitates. Primo sicut venit pe-
regrinus ad papā dantē largam indulgentiā in anno
gratie: ꝛ infirmus ad medicū vocantē omnes infirmos
vt gratis eos sanet. Ita nos ad deum vt indulgentiaꝫ
peccatoꝝ: ꝛ spūalem recipiamus sanationem Heb. ix.
Remissionē accipiāt: qui vocati sunt: supple: ꝛ veniūt
tempestiue dum indulgentie tempus durat. id est. sta-
tim post peccatū: quādo indulgētia erit petōri vtilior.
Dum enī in petō mortali moriaꝛ: oīa bona perdit que
fecit: q̄tum ad remunerationē eternā: ergo vtili⁹ esset
statim venire. Ergo venite ad vocantē ꝛ dicentē Ma
thei. xj. Venite ad me omnes q̄ laboratis: ꝛ labores ve-
stros perditis: ꝛ onerati estis pōdere petoꝝ Esaie. lv.
Venite ad me: ꝛ viuet aīa vra. Secundo sicut venit 2
sitiens ad fontē ꝛ tabernā: ad quā omnes inuitanꝛ: ꝛ in
qua omnib9 potus optimus gratis daꝛ. Ita vocat nos
omnes: vt grāz gratis accipiam⁹: ab illo qui omnes inui-
tat Esa. lv. Omnes sitientes venite ad aquas ꝛc. absq3
auro vel argento ꝛc. Ad illas aquas estis vos vocati
Jesu christi Esa. xij. Haurietis aquas in gaudio de
fontibus saluatoris. Sicut aīalia sitibūda nō expecta-
tis adaq̄re vsq3 ad finem quadragesime. Nec expecta-
tis illud tp̄s ad querendū aquā ꝓ igne extinguēdo q̄
incipet domū comburere: ergo ꝛc. q2 nunc in libertatē
vocati estꝭ Gal. v. Tertio sicut venit mercēnarius ad
domū ꝓ mercede habēda. Et oues sequunꝛ pastorem
ad pascua. Et clerici veniūt ad ep̄os. Et milites ad re
ges: vt ꝓmoueanꝛ. Et si esset vel rex ita largus q̄ oēs
volentes ꝓmoueri vocaret: ꝛ ita potens: q̄ oēs ditare
posset: multi venirēt statim timentes ne mora traheret
periculū: ꝛ specialiter si clamari fecisset: q̄ oēs statī ve-
nirent. Ita ꝛ nos festinare deberem⁹ ad deū: ꝯfitendo
et sancte viuēdo ꝓpter mercedē illam glorie: in qua ex
largitate vult ꝛ ex potestate pōt omnes veniētes ditare
qui vocati sunt i eternā hereditatē Heb. ix. ¶ Ad quā 3
venire oportet ꝑ tres vias seu tria media. Primū est fi-
des veritatis qua via ostendiꝛ. Secundū est via man-
datoꝝ. Tertiū semita ꝯsilioꝝ. Primū ptꝫ: q2 accedē-
tem credere oportet Heb. xj. Cui⁹ causa est: q2 sicut la-
tuīe carens viā errat: necē nō bene tenet. Ita nec carēs
lumine fidei viuere pōt ad manendū cū christo: ꝓpter
qd Joan. j. venerūt ꝛ viderūt. s. ꝑ fidem: ꝛ manserūt
apud eū. Sic ꝛ vos ad illū a quo vocati estis in societa-
tem filij eius. j. Coꝝ. j. Secundū etiā ptꝫ: q2 deo crede-
re necesse est. Sed ipse dicit. Si vis ad vitā ingredi ser-
ua mandata Math. xix. Quantūcūq3 ꝑ sumus ab illo
vocati: a q̄ multi. i. oēs sunt vocati Math. xx. non tñ ꝑ
aliā viā possum⁹ venire: q̄3 ꝑ viā ab illo ordinatā: q̄ et
inuitauit ꝛ viā ordinauit: aliter vo veniētes nō intra-
bunt: sic ptꝫ Math. xxv. Esuriui ꝛ nō dedistꝭ mihi ꝛc.
Tertia via est facilitatis ꝛ nō necessitatis: sicut patꝫ de
semita: ꝑ quā citius ꝛ facili⁹ itur: non tñ est necesse. Et
ideo dicit Math. xix. Si vis ꝑfect⁹ esse: vade ꝛ vende
oīa q̄ habes: ꝛ veni. Per istas vias vocat⁹ est Jesus
et discipuli eius ad nuptias Joan. ij.
¶ Sed q2 omnes si req̄siti sint ore dicēt: q̄ christū ꝛ nō Arti. ij.
alios sequenꝛ vocātes: ꝯtrariū videnꝛ ostendere ad q̄
vocanꝛ: vt hoc viso oēs experimēto videāt: cui vocāti 4
obediāt: nā vidētes ad q̄ opa vocanꝛ: ꝛ eadē opa in se-
ipsis experiētes certitudinaliter ꝯiecturare poterūt: q̄
illi obediūt: qui eos ad talia opa vocat. ¶ Pro quo est
sciendū: q̄ christus. Primo oēs vocat ad cognitionē
fidei: sicut magister discipulū ad repetitionē ꝛ redditi-
onē lectiōis: ꝛ amicus errantē ad viā veritatis: sic vos
vocauit in admirabile lumē suū. j. Pet. ij. Secūdo ad
penitētie satisfactionē: sic iudex vocat reū ad iudiciū: ꝛ
ad emendā: nutrix puerū ad laudādū ꝛ verberādū: ab-
bas monachū ad capitulū Math. ix. Nō enī veni vo
care iustos: ꝑ petōres. j. Thessal. iiij. Non enī vocauit
nos de⁹ ad immūdiciā: ꝑ in sanctificationē. Sic vocauit
de⁹ Adā post petm̄ Geñ. iij. Adā vbi es? Sic etiā vo-
cauit ꝓplm suū Exod. iij. Dñs deus hebreoꝝ vocauit

nos:ibim⁹ viā triū dierū in solitudinē: vt immolem⁹
deo nr̄o.i.cōtritiōe:cōfessiōe ⁊ satisfactione. Esa.xxij.
Vocauit nos de⁹ ad fletū cōtritiōis:et planctū cōfes-
siōis: ⁊ ad caluiciū satisfactiōis:et ad cingulū sacci cō-
tinuationis:et ecce gaudiū cordis cōtra fletū cōtritio-
nis et letičia ons cōtra planctū cōfessiōis: occidere vi-
5 tulos cōtra virtutē cōtinuationis. ¶ Et causa est: qa
ea que ad animā ptinēt semp differūt: ⁊ impedimenta
assignāt: quare ea adhuc facere nō possunt: sicut ciuidā
de quo fert q votū emisit: vel saltē ꝓpositū habuit pe-
regrinari Romā: q̄ in Vere ire noluit ꝓpter culturā
agroꝝ ⁊ vinearū: nec in autumno ꝓpter messem ⁊ vin-
demiā earū: nec in estate ꝓpter nimiū estū: nec i hyeme
ꝓpter frigus et grauamē viarū. Sic in ꝓposito: de quo
cōquerit Prouer.j. Vocaui ⁊ renuistis obedire mihi: ⁊
extēdi man⁹ meas ad opus et nō fuit qui aspiceret ad
imitationē opis mei: despexistis oē cōsiliū meū.s.pau-
pertatis: obediētie ⁊ cōtinētie et increpatiōes meas ne-
glexistis: quasi diceret: nō bonitati inuitātis: nec sapiē-
tie cōsulentis: nec potētie increpātis acquieuistis: ꝓpter
qđ sequitur. Ego vo in interitu vestro ridebo et post.
6 Tūc inuocabūt me: ⁊ nō exaudiam. Tertio vocat ad
opa charitatis: et quecūq; opa salutis: sicut cōcordie:
mundicie: iusticie ⁊ sic de alijs. In quibus omnibus vult
de⁹: vt certā vestrā vocationē et electionē faciatis. ij.
Petri.j. Diabolus vo inuitat ad supbiā: irā: inuidiā.
Mūdus ad cupiditatē in acquirēdo ⁊ tenendo. Caro
ad accidiā: gulā ⁊ luxuriā. De quolibet istoꝝ pōt
dici illud. Prouer.ix. Misit ancillas suas: vt vocarēt
ad menia ciuitatis. Videat ḡ quilibet quales cogita-
tiones et delectatiōes locutiōes et opationes in se inue-
nit et illis credat cui obediat vocāti. Sed heu qđ p̄dic-
tū est de nolēti peregrinari: fere dici pōt de omnibus q̄
oēs ꝓpositū habēt ista dimittēdi ⁊ deū sequēdi cū oibus
illis. Job.x. Proprias oues vocat noiatim et sequētur
eū. Sed heu mihi nimis tarde: ꝓpter qđ multi sunt vo-
cati: pauci vo electi. Matth.xx. Quia sicut p̄dictus se
excusabat de peregrinatiōe. Ita isti: vn⁹ p mūdialem
cupiditatē: alius p diabolicā vanitatē: alius p carnalē
voluptatē. Sicut expresse patet Lu.xiiij. Hō quidā
fecit cenā magnā: et vocauit multos. De quibus vt pre-
dictū est se excusauerūt. Sequit. Nemo viroꝝ illoꝝ
7 qui vocati sunt gustabit cenā meā. ¶ Si q̄libet con-
scientiā suā bene examinaret: pauci sunt q̄ nō inuenirēt
se in sentētia seu iudicio isto includi: qa licet sic ore nō
dicāt: ope tn̄ tales se esse ostendūt: ⁊ frequēter ore dicūt
q adhuc peccā sua deserere nō pñt. Et q̄d aliud dicunt
illi: nisi qđ dixerūt p̄dicti. Lu.xiiij. Dū enī vn⁹ cogi-
tat vel in cōsilio qđ sibi de aia dat: rn̄det q bona que
iniuste retinet reddere nō pōt: cū tn̄ posset si vellet vē-
dere q̄ habet: q̄ in hoc casu vsq; ad mēdicitatē vēdere
tenet: sicut patet in.c. de restitutione: vel q officiū qđ
sine pctō nō tenet nec tenere vult: vel de corde suo irā
remittere: ꝫ tn̄ postmodū hoc facere ꝓponit: q̄d aliud
dicit iste: nisi sicut p̄dicti. Rogo habe me excusatū: ve-
nire nō possum: qui ⁊ p̄dictoꝝ timeat sentētiā: qua di-
cit: nemo viroꝝ ⁊c̄. Licet ḡ oēs illā cenā desiderēt nō
p̄sumāt q ad illā puenire poterūt: nisi vadant p vias
p quas vocant et faciāt illa per q̄ vocant. Propter qđ
j.Cor.vij. Vnusquisq; sicut vocauit de⁹ ita ambulet
et vnusquisq; ea vocatiōe qua vocat⁹ est: in ipsa pma-
neat: ibidē. Nota de h̄ quare ad deū vocantem venire
deberēt. A.xiiij.3o.et nō ad alios aiaꝝ inimicos. Cū ḡ
de⁹ vocet ad humilitatē: mūdiciam: iusticiā et ceteras
virtutes: et diabolus ad vicia oppta: ad supbiā: imū-
diciā: vsurā ⁊ cetera mala: videat q̄libet diligēter quē

sequat: ⁊ cū quo cenare intēdit: hoc certitudinalr sciēs
q sicut beati q̄ ad cenā nuptiarū agni vocati sunt ⁊ p-
uenirūt. Apo.xix. Ita maledicti q̄ ad cenā diaboli vo-
cati sunt ⁊ puenirūt. Sed q̄ ita excecati sunt: q illud cre-
dere nolunt: nec christū sequi: aliqñ illud experient qđ
xp̄m sequi non poterunt.
¶ Vt aūt nūc oēs promptiores reddamur ad christū Arti.iij
vocantē sequendū et alios fugiēdū. Videndū est pri- 8
mo q̄bus modis nos vocet. Secundo quō est ei⁹ voca-
tioni parēdū. ¶ Circa ad primū est sciēdū: q modus
q̄ vocat nos de⁹ est triplex: scđm q triplicater solet fieri
vocatio: verbis: signis et nūcijs. Primo modo vocat
audiēs. Secūdo vidēs. Tertio absens. Sic vocat nos
de⁹. ¶ Primo ⁊ principaliter verbis ꝓprijs et verbis
p̄dicatoꝝ: oīm videlicet ꝓphetarū et alioꝝ ab eo mis-
soꝝ. Sicut nāq; cāpanis vocant hoīes ad ecclesiā et
tubis antiquit⁹ ad bella: et voce p̄conis ad audiendū
regis edicta. Sic p illoꝝ v̄ba et scripta. De q̄bus in ps̄.
In oēm terrā exiuit son⁹ eoꝝ: totū mūdū vocauit ad
eternā gloriā ille de q̄ Matthei.xxv. Hō q̄dā peregre
ꝓficiscēs.i. christ⁹ ad celū: nostrā naturā portās: voca-
uit seruos suos modo p̄dicto: et vt citi⁹ venirēt tradi-
dit eis.i. vocatis bona sua: ⁊ dedit vni quinq; talenta
.s. bonū nature in opatiōe: bonū fortune i sustētatiōe:
bonū grē in pfectiōe: bonū noticie in eruditiōe: bonū
electiōis in virtutis acceptiōe ⁊ mali vitatiōe. Sꝫ heu
q̄a his multi abutunt: qi deturpant bona nature: ab-
utunt bonis fortune iniuste acquirēdo: auare detinē-
do: supflue expēdendo: resistūt bonis grē: diuertūt ab
bono noticie: sicut ille q̄ noluit intelligere vt bn̄ ageret.
Negligūt bonū prudētie in eligēdo: ꝓpter q̄ timebūt
qñ audiēt terribilē vocationē ad reddendū cōpotū: sicut
ille villicus iniq̄tatis. Lu.xvj. diffamat⁹ est apud illū
q̄si dissipasset bona ipsi⁹: ⁊ vocauit illū ⁊ ait illi. Quid
h̄ audio de te: redde rationē villicatiōis tue: iam enī nō
poteris ampli⁹ villicare. ¶ Secūdo signis bñficioꝝ 9
ꝓmissoꝝ seu oſtēsoꝝ: sicut nāq; mater puero pomū
ostēdendo: ⁊ diues manū cū denario pauperi: ⁊ miles
reclamatoriū falconi: si nihil loquant istos ad se vocāt
⁊ venire faciūt. Sic de⁹ extēdendo manū suā cū pomo
regni celestis: filios suos et vere pauperes et volucres
celi q̄ gloriā illā famescūt vocat: et venire facit. De q̄ꝫ
quolibet Job.xiiij. Vocabis me ⁊ ego respōdebo tibi
Et q̄si desiderās modū q̄ vocari optat: adiūgit: operi
manuū tuarū porriges dexterā: nō tn̄ q̄nq; bona pre-
dicta largiēdo: ꝫ etiā maiora ꝓmittēdo: ⁊ manū venie-
tis ad se apprehēdēdo: ne peccādo cadat. Ad modum
matris q̄ filiū ad se venientē ⁊ cadere incipientē appre-
hēdit. Sic de⁹: de q̄ Esa.xlij. Ego de⁹ vocaui te i iusti-
cia: in qua dū venires v̄sus me apprehēdi manū tuā ⁊
seruaui te a piculis corpis et aie. Ergo tenētes iusticiā
illos nō timeāt q̄ iusticie aduersant. Sicut frequēter cō-
tingit in his q̄ dn̄is seruiūt terrenis: quoꝝ vn⁹ falsi-
tatē cōmittere nō pōt sine cōsensu alteri⁹: cui si cōsen-
tire noluerit ipm ad dn̄m ⁊ amicos accusare et diffa-
mare ꝓcurabit p se ⁊ p alios: quos ad h̄ minis et pro-
missis inducet: vt falsitatē quā ipse cōmittere voluisset
cōsimilē ei imponāt: ⁊ talē inter se falsi venant. Sꝫ dū
iusticiā nō deserit: nō timeat. Quia licet dn̄s ad tēpus
aliqđ sinistrū de illo cōcipiat: ꝓpter falsoꝝ diffamatio-
nes: cito dei adiutorio q̄ ꝓmittit se talē velle seruare:
illi⁹ veritas et alioꝝ falsitas denudabit: et dn̄s eū dili-
get ⁊ alios odio habebit: ⁊ tūc laus dabūt deū dicentes
illud Esa.xlj. Hec opat⁹ est et fecit: vocās generatiōes
ab exordio: ego dn̄s prim⁹ et nouissim⁹. ¶ Tertio nū- 10
cijs flagelloꝝ ⁊ tribulationū. Nā sicut mater filiū a lo-

co periculoso vocat virge ꝑcussiōe ⁊ nudū frigus ad
ignē:et famelic⁹ fame ad cibū vocat. Sic de⁹ ad hoc fla
gella ⁊ tēpestates: q̄si nūcios suos mittit: ⁊ hac de cau-
sa: sicut dr̄ in ps̄. Famē vocauit sup terrā. Et ista est q̄si
peremptoria citatio: in q̄ se si correxerint: ⁊ ad deū vene-
rint saluari poterāt: iuxta illud. j. Petri. ij. Si bene fa-
cientes patiēter sustinetis tribulatiōes tanq̄ nūcios vob
missos: ⁊ illorū ammonitiōe vos correxeritis: hec est
gr̄a apud deū in hoc enī vocati estis. Venientes vo ad
primā citationē optime faciūt: venientes ad secūdā mi-
nus bn̄: venientes ad tertiā adhuc min⁹ bn̄: at non ve-
nientes male faciūt: ⁊ ingrati existunt bn̄ficijs datis in
prima pte hui⁹ articuli: qb⁹ vocant et indigni bn̄ficijs
ꝓmissis qb⁹ trahūt: et digni existūt tribulatiōib⁹ eter-
nis: quia sub tp̄alib⁹ qb⁹ pulsant indurant et peiores
effecti retrocedūt. Ad modū pessimi equi q̄ quāto pl⁹
ꝑcutit tāto pl⁹ retrocedit: q̄rū iudiciū datū est. Hiere.
xxv. Ecce ego adducā sup Judā vniuersam afflictio
nē: eo q̄ locut⁹ sum ad eos ⁊ nō audierūt: vocaui eos
⁊ nō r̄nderūt mihi. De ista vocatiōe et quō vocat nos
deus: p seipm̄ et principales ministros curie sue. vide
S. j. 33. Ex p̄dictis vo colligit q̄ bonos curialiter vo-
cat cū eis pulchre loquēdo: ⁊ bona dādo: et meliora ꝓ-
mittēdo: malos vo rigide penas duras infligendo: et
duriores cōminādo. Et sic p̄mo modo vocatiōis allici-
at. Secūdo trahit. Tertio impellit. Sic ḡ vocati estis
11 vt bn̄dictiōe hereditatē possideatis. j. Petri. iij. ¶ Quā
vt habeatis est veniēdū tripliciter: q̄ntū ad secūdā partē
p̄ncipalē hui⁹ articuli. Primo ad christū. Secūdo post
christū. Tertio p christū. Ad christū docentē mādata
vite tanq̄ scholares ad magrm̄ docentē vtilia ⁊ nō per-
uersa. Ita nec nos ad diabolū mundū vel carnē: q̄ vo
cāt ⁊ docēt nociua: s3 ad deū q̄ vocat dicēs: in ps̄. Ve-
nite filij audite me. Secūdo post christū ꝯuersantē nō
post inimicos aīe seducētes. Sicut nec mercator vadit
post latronē: s3 post fidelē ductorē. Ita ⁊ nos post chri
stū: q̄ dicit Math. iiij. Venite post me: non post anie
inimicos. Tertio p christū ad oīa bōa acq̄rēda: ad oīa
officia ⁊ bn̄ficia obtinēda tanq̄ p ostiū veniēdū est: q̄a
sic ipse dicit Joh. xiiij. Nemo venit ad patrē nisi p me
ego sum via dirigēs i cōuersatiōe: vita instruēs in p̄-
dicatiōe: vita ad eternā vitā introducēs i passiōe. Pre-
dictis trib⁹ modis vocat ⁊ p̄dictis trib⁹ modis est cō-
parendū ⁊ veniēdū: q̄a ipso teste Roma. ix. Vocabo
nō plebē meā: q̄r peccatricē ⁊ infidelē p p̄dicatiōis et
fidei susceptionē plebē meā ⁊ nō dilectā meā: q̄r in bo-
nis ꝓmissis nō sperauit: nec meā seq̄bat cōuersationē
dilectā: q̄n h sapere et sequi incipit: ⁊ nō misc̄diam cō-
secutā. Quia i tribulatiōe nō cōuertebat: nec p christū
intrans: ac misc̄diam cōsecutam quando contrarium
fecerit: et de preteritis se emendauerit.
Arti. iiij. ¶ S3 hec timendū est: q̄ pauci misc̄diam cōsequant
12 q̄a multi vocati: pauci vo electi. Math. xx. ad hoc ha
bem⁹ exēplū significationē et causam. Exēplū in natu
ra: significationē in scptura: causam in volūtate. Primo
exēplū ad h habet triplex i natura in eruditiōe in ele-
ctiōe. Primo i natura videm⁹ q̄ licet sol q̄ntū in eo est ad
oēs partes terre se habeat equalr̄: tn̄ decima pars terre
nō ꝯuertit in aurū. Sic ḡ sunt glebe terre: q̄ in lutū fa
ciliter ⁊ pauce q̄ in aurū vl' aliā mineriā electā conuer-
tunt. Et sic sunt plures spine pūgētes q̄ arbores fru-
ctifere et plures tribuli ad ignē q̄ querci ad edificatio-
nē: maior est cumulus palearū: q̄ a vēto portant q̄ gra
norū q̄ vēto resistūt: ⁊ maior in horto est nūerus flo-
rū q̄ fructuū: q̄a de q̄rto flore vix sequit fruct⁹. Ita timē-
dū est q̄ quart⁹ flos christianitatis. i. de baptizatis nō sit
quart⁹ saluat⁹. Unde Bernar. In mari Marsilie de
q̄tuor nauib⁹ vix perit vna. In mari vo hui⁹ mūdi de
q̄tuor hoib⁹ vix euadit vn⁹. Si vultis scire vtrū sitis
de grano vel de florib⁹ remanētib⁹ ad finē ordinatū:
videatis vtrū vēto tētatiōis sitis: sic palea portati: vel
sicut flores ꝓstrati an nō: et si vultis scire: vtrū maior
sit cumul⁹ palearū et damnādoꝝ: videte si maior sit in
mūdo nūerus pctōꝝ aut nō. Secūdo exēplū ad h ha-
bem⁹ in eruditiōe illorū q̄ ad scholas ponunt: de qb⁹
vix quart⁹ fit bon⁹ cleric⁹. Tertiū exēplū ad h habet
in electiōib⁹ p̄latoꝝ: ad q̄s oēs vocant q̄ cōmode vo-
cari poterūt: ⁊ multi ex eis forte eligi sperāt: ⁊ tn̄ finalr̄
vn⁹ ex illis solus p̄laturā obtinet. Ita oēs q̄dē currūt:
s3 vn⁹. i. pauci accipiūt brauiū. Satagite ḡ vt p bona
opa certā vestrā vocationē ⁊ electionē faciatis. ij. Pe. j.
¶ Q̄ntū ad secundā partē hui⁹ articuli significationē 13
in sacra scriptura. Primo ad h habem⁹ in dispositiōe
arce Noe et cōtentis in eadē: de qb⁹ dicit btūs Greg. in
homel. Multi sunt vocati. Si inq̄t i arca Noe credē-
dum est in latiori ⁊ inferiori parte bestias q̄drupedes
fuisse: i supiori vo ⁊ artiori pte aues ⁊ hoīes. Sic plu-
res sūt bestialiter viuētes q̄ rōnaliter. Et quāto arca
altior tāto artior vsq̄ ad cubitū: q̄r quāto sanctiores:
tāto pauciores vsq̄ ad christū. Secūdo i exercitu Ge-
deonis. Judicū. vij. In q̄ de triginta duob⁹ milib⁹ ad
bellū vocatis nō remāsit nisi trecēti viri. Sic fm̄ Ra-
banū sup illud: euāgelij. Multi sunt vocati: pauci vo
electi ⁊c̄. Ad fidē inq̄t multi veniūt: ⁊ ad regnū celoꝝ
pauci. Nota euidēns ad h. B. ij. 8. Et r̄nsionē christi.
Lu. xiij. vbi cuidā q̄rēti ⁊ dicēti. Dn̄e si pauci sunt q̄
saluant ⁊c̄. Ipse ait: cōtendite intrare p angustā portā
q̄a mlt̄i dico vobis q̄rūt itrare ⁊ nō poterūt ⁊c̄. Ergo
diligēter videte vocationē vestrā fratres. j. Coꝝ. j.
¶ Q̄ntū ad tertiā partē hui⁹ articuli: causa tāte pauci- 14
tatis electoꝝ: ꝓpria est volūtas: q̄r aufer ꝓpriā volūtatē
et infern⁹ nō erit. Nullus ḡ deo imputare poterit: q̄
pauci saluant: qd̄ si fecerit: exēplo docet sensibili: quō
errat. Multis milib⁹ scholariū i vna vniuersitate exi-
stētib⁹: et magrīs bn̄ docētib⁹ i scholis: illa q̄ ad instru
ctionē ptinēt moꝝ: q̄ multi sunt q̄ in vtrisq̄ deficiūt:
qb⁹ imputat: nōne scholarib⁹: vel q̄ ad scholas vel le-
ctiōes nō veniat vel veniūt quidē: s3 dormiūt: ⁊ faciūt
surdā aurē ⁊ nihil boni inde asportare volūt. Sic i ꝓ-
posito: nō est docēti et vocāti iputandū: q̄a multi dā-
nant: s3 illis q̄ venire nolūt p viā p quā vocant: nec a
tenebris a qb⁹ vocant. j. Pe. ij. De tenebris nos voca-
uit i admirabile lumē suū. ¶ De tenebris inq̄t vos vo 15
cauit pctōꝝ: scrutamini ḡ cōsciētias vr̄as: et videte q̄s
vestrū isti obediat vocatiōi: ⁊ si bn̄ scrutet vix inueniet
decim⁹ q̄ nō sit i vno pctō mortali: ⁊ multi in multis.
Tā clare ḡ vidētes ⁊ experiētes q̄ pauci sūt q̄ vadūt
sic vocant ab illo: q̄ nō vocauit nos in imūdiciā: sed
in sctificationē. j. Thess. iiij. Nolite mirari q̄ mlt̄i dā-
nant: q̄r h est iusticie ⁊ de⁹ aliter q̄ iuste ⁊ bn̄facere nō
pōt: s3 miramini q̄ tā pauci sunt q̄ vadūt i sctificatiōe
⁊ mūdicia: et tā mlt̄i in imūdicia: q̄r h est ꝑuerse volū-
tatis. Si ḡ vultis esse de paucis electis: vnusquisq̄ i ea
vocatiōe in q̄ vocat⁹ est: i ip̄a ꝑmanet. j. Coꝝ. vij. Itē
sicut nō est causa i sole vel i planetis q̄ maior pars terre
nō cōuertit in auri vl' argēti mineriā: s3 q̄r in terra est
dispositio cōtraria. Sic in ꝓposito. S3 dicēt forte q̄ tā
parua portio est ad h disposita: et ordinatiōe dei ꝓce-
dit: ipse enī potuit aliter ipsam disposuisse si voluisset.
Ita in ꝓposito: ḡ causa est in deo. R̄ndet negādo silli-
tudinē p tāto q̄ terra cū teneat locū inter creaturas in
sensibiles nō pōt habere potētiā ad cōtrariā volūtatē

q̄ possit volūtati diuine cōtradicere:q2 hec est creature
rōnalis:oportet ḡ q2 totaliter diuine subdat̄ ꝓuidētie
et gubernatiōi: ⁊ sic nō pōt ei imputari q2 non est me-
lioris vel alteri⁹ dispositiōis q̄3 sit:ſ3 hō tā q̄3 creatura
rōnalis habet volūtatē q̄ valet ad obediēdū ⁊ nō obe
diendū deo:sicut patebit. V.x.arti.iij. Ergo ptās am
plior est ī hoīe q̄3 in creatura insensibili:qua pōt volū-
tati diuine et vocanti obedire vel nō obedire ⁊ sic sal-
uari vel dānari:et ꝓ tāto causa est ī eo salutis vel dam
natiōis:sic in hoīe causa est:q̄re multi dānant̄: ⁊ pauci
saluant̄:q2 pauci credēdo bonis opib⁹ fidē suā osten-
dūt. Ro.x. et obediūt euāgelio imo pauci:q2 euāgeliū
vult q2 diligam⁹ inimicos. Matth.v. et multa alia q̄
pauci tenēt:ergo pauci veniunt:sicut vocant̄: quia.ij.
16 Tessal.ij. vocauit nos ꝑ euāgeliū. ¶ Ex q̄b⁹ terribi-
lis et oīb⁹ metuēda sequit̄ cōclusio:q̄ habet̄.j. Pe.iiij.
q2 vix iust⁹ saluabit̄:et sicut dicit̄ Michee. vij. Iust⁹
in hoīb⁹ nō est:q̄a oēs declinauerūt:in pc̄ō. Oēs ergo
et si hec dicta timere nolūt:saltē dei timeāt sententiā: q̄
dicit̄. Multi sunt vocati ⁊c̄. Si eñ aliq̄s doctorū hoc
dixisset:forsitan min⁹ crederēt:asserētes q2 ipse nesciret
q̄ vel quot saluari vel dānari deberēt:ſ3 ex quo deus q̄
oīa scit veritatē:hec dicit:timēda est sententia: ⁊ specia
liter q̄a varios videm⁹ euētus mūdi et hoīm: q̄a aliq̄
bene vitā incipiūt ⁊ male finiūt. Aliqui v̄o male inci-
piūt:et male cōtinuāt:et male finiūt. Aliqui male inci
piūt:q̄ statim vel cito postq̄3 ad annos discretiōis per-
uenerint:peccare incipiūt ⁊ male finiūt: q̄a cōtinuant
pctā q̄3diu pñt:ſ3 tñ in medio aliq̄ñ pctā deserūt ⁊ cōfi
tent̄:et iterū ad eadē redeūt: ⁊ hec est maior pars hoīm
Aliqui ⁊ pauci male incipiūt ⁊ bñ viuūt postea. Aliq̄
v̄o et paucissimi bñ incipiūt ⁊ bñ cōtinuāt ⁊ bñ finiūt
dies suos. Cū ḡ ex vna parte audim⁹ deū dicentē: q2
pauci saluant̄:et ex alia parte videm⁹ opa nr̄a cū h̄ cō
cordare nō desperem⁹:ſ3 faciamus qd̄ dictū est. P.xj.
arti.vj. Et q2 etiā faciūt q̄ ad curiā vel cōuiuiū alicui⁹
principis intrare nitunt̄. Extra eñ portā existentes et
magnā vidētes multitudinē extra:de q̄b⁹ si scirent q2
pauci intrauerūt:et q2 oēs extra remanētes fame mo-
rarent̄:multū violēter intrare niterent̄. Ita et nos vi-
dētes multos:de q̄b⁹ pauci intrabūt:ꝓpter qd̄ docuit
christus. Matth.vij. Cōtendite inq̄t intrare ꝑ artam
portā. Sed heu in tali ꝑssura ab ingressu defecerūt in-
firmi:ceci:claudi:et corporalr̄ impotētes:nec est causa
in illo q̄ oēs vocat cecos ⁊ claudos et debiles. Lu.xiiij
sed q̄a corporalē habēt impotētiā. Ita nec in pressura
ista itrare poterit:q2 spūalē hñt ipotētiā:q2 Apoc.xxj.
nil inq̄natū ⁊ faciēs abominationē intrabit ī illā: nec
h̄ est deo vocāti imputādū:sic ośsum est. P.xj.arti.iiij
ſ3 sibiipsis q̄ volūtarie spūaliter sunt impotentes:in q̄
peioris sunt cōdinonis: q̄3 impotentes corporaliter.
Arti.v 17 ¶ Si ḡ intrare desideratis ambulet̄ digne deo:q̄ vo-
cauit vos in regnū suū ⁊ gloriā.j. Thes.ij. Causa autē
q̄re venire negligūt tam multipliciter accipit̄ q̄3 mul-
tipliciter hoīes in reb⁹ creatis delectant̄: vel eis inordi
nate abutant̄: vel q̄cūq3 modo mortaliter peccāt. Nā
omne pctm̄ mortale est causa reuocās et retrahēs a lo-
co ad quē vocamur. De illis ḡ q̄ venire nolūt:aliq̄ fal
coni assimilant̄ saturato: quarū magna est ingratitu-
do:sicut patet. G.iiij.33. Alij v̄o assimilant̄ auibus il
laqueatis. Primi sunt auari:gulosi:accidiosi:luxuriosi
q̄ ideo nolūt venire q̄a in talib⁹ delectant̄ ⁊ se saturare
nitunt̄. Secūdi sunt supbi:inuidi:iracūdi:q̄ gratis il-
laqueant̄ funib⁹ pctōꝝ. Est eñ de istis q̄3 ad curiā
vel cōuiuiū dei:sicut de potētib⁹ q̄3tū ad curiā vel con
uiuiū mūdi ꝓ tāto:q2 si q̄s in h̄ mūdo ꝓclamasset cō-
uiuiū maximū:in quo oēs reciperent̄ venientes:si via
veniēdi ad illud magnos req̄reret labores: accidiosi:
et delicati. ⁊ q̄ satis haberēt in domo sua:nō irēt libēter
sed paupes q̄ nihil haberēt in domo sua: nō parcerēt
laborib⁹: ⁊ maxie si illi diu ibi esse possent. Si iterū via
magnas req̄reret expēsas:auari nō irēt. Si iterum ma
gnū paterent̄ cōtemptū supbi nō irēt. Si iterū ꝑ viā
illā ire nō possent:nisi in l̄ris dictātib⁹: se ī societate sua
eos ꝑ viā diligere ⁊ honorare:q̄ multū fecerūt contra
eos:inuidi ⁊ iracūdi nō irēt. Sic omnino ⁊ eisdē de cau
sis fere tot⁹ mūdus se retrahit:a ꝓuiuio dei:seu a cena
illa:de qua Lu.xiiij. Hō q̄dā fecit cenā magnā: et vo
cauit multos. Que ideo cena vocari pōt:q̄a sicut ī pran
dio multi comedūt:de q̄b⁹ pauci.i.spūales amici et filij
et de familia remanēt in cena. Et oēs oues de villa pa
scunt̄ in cāpis:sed de sero vnusquisq3 pastor in domū
suā recipit suas:alias abijciēdo. Ita in prandio sacra-
mentorū:et in pascuis naturalis sustētationis:omnes
simul recipiunt̄ et pascunt̄ in loco pascue ibi me collo-
cauit:in pc̄ō. Sz ad cenā ⁊ ad ouile dei: in celo nō reci-
pient̄:nec remanebunt nisi filij et spūales amici. Joh.
xv. Vos amici mei estis ⁊ oues christi:de q̄b⁹ Joh.x.
Proprias oues vocat noīatim et oues illū sequuntur.
Nota. S.iiij.3. Pauce tñ ꝓpter causas p̄dictas. Nā
deliciosi se excusant ꝑ labores:cogitātes q2 meli⁹ est eis
in domib⁹ et delitijs ꝓprijs q̄3 in domo et cōuiuio dei:
pauci eñ sunt de talib⁹ q̄ cōcipere pñt:q2 maiores sint
delitie in domo ⁊ cena dei q̄3 ipsi inueniūt in his:q̄ in-
ordinate diligūt:q2 ita sunt a p̄sentib⁹ absorpti et exce
cati q2 futura q̄ nō sūt experti nō cognoscūt. Nec mul
tū desiderant:et ideo venire contemnunt: sicut regina
Vasthi a rege vocata. Hester. j. Et sicut sacerdotes
egypti q̄ nō venerūt ad Joseph:q̄a habuerūt annonā
Gen.xlvij. Et ad literā vide veritatem de h̄. P.iij.11.
Sicut ḡ in aula dñoꝝ terrenorū vltimi ad prādiū sūt
necessitate pauperes. Ita ad aulam dei ⁊ cenam agni
veri pauperes qui plus illā desiderāt:et citius currūt
et erūt primi. Et si idē sunt necessitate ⁊ volūtate pau-
peres:de illis verificabit̄ qd̄ dicit̄ de vocatis. Mat.xx.
Erūt nouissimi.i.pauperrimi in foro mundi:primi in
foro dei. Auari v̄o se excusant ꝑ expēsas: ⁊ sic de alijs:
vt patet in exēplo posito:qd̄ pulchre ostēsum est Lu.
xiiij. vbi oēs tales se excusabāt:alij in villā:alij ī nego-
ciationē ibāt:sicut faciūt adhuc dū deberēt esse ī ecclia
et sermonib⁹ et obedire deo vocāti. Sz heu q̄a q̄ inui-
tati fuerāt nō erāt digni. Digni accipiunt̄ q̄ apud mū
dū miseri reputant̄:q̄ labores ⁊ cōtempt⁹ nō negligūt
q̄ expēsis nō parcūt:qui inimicos diligunt:qui s̄m ꝓ-
positū vocati sunt sancti. Roma.viij.
¶ Predictorū v̄o venire nolentiū. Primo ośdit̄ stul- Arti.vj 18
ticia. Secūdo iniusticia. Primū patet in duobus exē-
plis. Primo in hoc q2 ad lucrū vel honorem seculi nō
solum veniūt vocati: sed etiam cum magna sollicitu-
dine et laboribus et expensis:quandoq3 agunt vt vo-
cent̄:non ad vera nec ꝓpria lucra: vel honores: vel di-
uitias: ⁊ delitias:sed ad falsas ⁊ apparentes:de quibus
durissimum dabunt compotum:pro quibus frequē-
ter damnantur:non vocati vadunt:sicut patet de curr-
tibus ad Roma pro prelaturis et prebendis:et curis
animarū impetrandis:et de legisperitis et aduocatis:
et mundi sapientibus:et negociatoribus:qui tantum
sollicitant̄ circa diuitias lucrandas:et de multis alijs:
qui sub iniustis dominijs: multa sustinent: et multa
mala committunt pro lucro terreno:sed ad veros ho-
nores et diuitias et delitias: per quos saluari semper
potestis ire non vultis:ad illum qui vos vocauit per

gratiā suam. Gal. j. Secūdo eandē stulticiā ostendūt
in hoc: q filiam dei: quia nō videt eis q sit pulchra: cū
maximo accipere nolunt regno celorū. Cū enī filiā ho
minis non pulchram acciperēt, ꝓpter lucrū terrenum:
cur filiā dei. i. vitā virtuosam accipere nolūt cū regno
celorū? Deus nāqꝫ in hoc casu vt multos ad matri-
moniū istius filie inuitaret: facit sicut legit quendam
regē fecisse de filia sua. Fingit nāqꝫ q ille rex duas ha-
buit filias: vnā turpē et aliam pulchrā: quarū turpem
plus dilexit: quia melior erat. Vidensqꝫ q nullus li-
benter illā acciperet: nisi multū cū illa daret: dedit ei et
cuicūqꝫ volēti ipsam in vxorē accipere regnū. Cū al-
tera vero nihil dare voluit nisi q ꝑ ꝓbitatē suā lucrari
potuit. Sic in ꝓposito est de deo et vita paupertatis et
penitētie: et de vita ꝓsperitatis et abundantie: ergo cū
prima filia apprehēde vitā eternā: in qua vocatus es.
j. Timoth. vj. Et q deus est bona rōne ad hoc motus
19 patet. V. vj. vij. viij. Iniusticia vero illorū in h ondit:
q nō tm̄ cōtra legē dei: verū etiā cōtra legē faciunt ci-
uilem: in qua cōtinet: q ex quacūqꝫ causa quis in ius
vocatus fuerit: si certū est: q est de iurisdictiōe vocātis
tenet cōparere: ti. si quis in ius vocat⁹ nō venerit. l. ex
quacūqꝫ. l. in. ff. veteri. li. ij. ti. et. l. p̄dictis. Cui concor-
dat lex dei dicentis. Ambuletis deo digne vocatiōe qua
vocati estis. Eph. iiij. id est. in quocūqꝫ statu: vel qua-
cūqꝫ de causa vocati sitis. Nec tales nō cōparētes tm̄
stulti sunt: sed simul cū hoc pen̄ā magnā incurrunt et
periculū. Hoc ostendit primo exemplo: secūdo legibꝫ
20 Exemplū ad hoc est de vocato ꝑ potētiā ad regē: apud
quē meruit suspēdiū: quē si rex vocat fideliter ꝓmit-
tens q totū forefactū ei remitteret: si veniret anteqꝫ vē-
tus mutet: vel infra breuē terminū: et si nō: q stet pe-
riculo suo: stultus esset: et magno se periculo expone-
ret: nisi festināter veniret. Ita et nos qui vocati sum⁹
dum ventus vite est in corpore: et nescim⁹ qꝫ breuissimū
est illud tempus. Certū enī est: q est valde breue: et tm̄
pōt esse q multo breui⁹ sit q̄ opinamur: quia breues
dies hoīs sunt. Job. xiiij. Immo respectu eternitatis
nihil est: sic nec gutta aque respectu aque maris. Job
vij. Parce mihi dn̄e: nihil enī sunt dies mei. Iterum
Job. ix. Dies mei veloci⁹ trāsierūt cursore: qa cursor
aliqn̄ quiescit: dies vero nr̄i nūqꝫ currere cessant. Seqt.
Cōsumpti sunt absqꝫ spe. Sicut ergo sup tam arduo
negocio citat⁹ et tam breue: imo qd magis est timēdū:
dubiū habēs diē: multū festinat. Ita nos multū a deo
vocati: vt patet. s. e. c. arti. iij. festināter specialibꝫ diebꝫ
faciamus. qd dicit Exo. iij. Ibimus viā triū dierum:
ad hoc enim chastus vocauit vniuersos fratres suos.
ij. Reg. xiij.
Arti. vij. 21 ¶ Quorū pena per exemplū patet punitiōis diuersarꝫ
legū: in quibꝫ nō comparentes puniunt. Sicut patet
primo per legem canonicas. xxiiij. q. iij. de illicita: vbi
decretū habet sub tenore sequenti: factum in consilio
Parisiens. Quicūqꝫ tribus auctoritatibꝫ: siue citatio-
nibus iudicis cōuentus: vel tribꝫ edictis imperatoris
fuerit ad iudicē ꝓuocatus: aut vno ꝓ oībꝫ perempto-
rie. i. qd causam extinguit fuerit vocat⁹: et p̄sentiā suā
apud eū iudicē a quo ei denunciatū est exhibere nolue-
rit: aduersus eū: quasi in cōtumacē iudicari pōt: quin
imo nec retractari per appellationem negocia possunt:
quotiens in cōtumatione fuerit iudicatū. Hanc autē
trinam monitionē fundat decretū: sicut patet ex glo.
super euāgelio Matth. xxj. vbi paterfamilias bis mi-
sit seruos: et tertio filium ad inuitatos vt venirēt. Si
igitur apud iudices terrenos ter vel semel perempto-
rie ad certum locū citatus non cōparens omni appel-
latione postposita punitur: et contumax reputatur: et
sm leges canonicas excōmunicat: sicut patet in. Cle.
ti. de dolo et cōtumacia. per totū. Et sm leges regni in
tali iacens excōmunicatione: per quadraginta dies ca-
pitur et incarceratur. Sic apud iudicē celestem: apud
quem quis ad locum celi continue veniendū: semel ci-
tatur: quando graui infirmitate percutit: vel quando
in confessione imponit ei q semper in munda vita ad
celum vadat. Si vero non venerit cōtinue: sed redierit:
iterum citat quando idem sibi contingit: et sic tertia
vice dici posset: q. s. triplex dei citatio eo modo intelli-
gat quo dictū est. s. eo. c. arti. iij. Si vero pluries deus
aliquem p̄dictis modis citauerit: in hoc maiorē ondit
citato gratiā. Peremptorie vero tunc quis citat quādo
morte percutit: siue ergo primo modo siue secundo citet
a deo: nisi semp sit in veniendo: eo modo quo venire
debet: et eo modo quo in die mortis cōparere deberet
. i. gratia et bona vita instructus: semp modo p̄dicto a
deo punit. Nam qn̄ mortaliter peccādo reuertitur: et
a iudice deo ad quē vocat elōgat et cōtumaciter se ab-
sentat excōicat: qꝫtum ad deū et ecclesiā triumphantē:
qa extra cōmunionē ponit sanctorū: et si vsqꝫ ad mor-
tem in illa sententia perseuerauerit capit: et eternaliter
incarcerat a deo dicente. Nemo virorū illorū qui vo-
cati fuerant gustabit cenam meam. Lu. xiiij. ¶ Cui le- 22
ges concordant ciuiles: et quibus docet q citatus in
causa criminali: si nō cōpareat: bona sua debēt annos
tari. i. atachiari: et quasi sub sequestro poni: vt sic in
bonis iterꝫ puniat. Post annū vero debet oīa bona amit-
tere: et in corpore si capi possit ꝓut meruit puniri. ff. de
publicis iudicijs. l. inter. et in. ff. nouo. li. ix. Cui con-
cordat lex in. ff. vete. li. xiij. ti. de iudicijs. le. post edictū
peremptoriū. Et. C. li. vij. quō et qn̄ iudex. l. cōsenta-
neum. et. l. tres denūciatiōes: ex quibꝫ ostēdit q cōtu-
max est puniēdus: seu mulctādus in bonis: et nihilo-
minus i corpore pena suspēdij qn̄ capit: vel alia pena
quā meruit est plectēdus. Sic in ꝓposito a deo summo
iudice et imperatore: ad statū gratie ꝑ se vel p̄dicatores
suos vocat⁹: si venire noluerit frequēter dū viuit i bo-
nis mulctat: qd ꝓpter peccata sua et cōtumacias suas
qꝫtū ad deū de⁹ ꝑmittit q bona illorꝫ cōfiscant: capiūt
et inquietatiōibꝫ et tēpestatibꝫ ꝑdant: sicut ostēsum est
T. v. arti. j. Cui ꝯcordat illud Lu. xix. Auferte ab illo
mnam et c. Et nihilomin⁹ qn̄ capiunt in morte eos pe-
nis puniet eternis: sicut ꝓmittit Hiere. xxxv. Ecce in-
quit ego adducā sup Iudā vniuersam afflictionē: eo
q locut⁹ sum ad eos et nō audierūt: vocaui eos et non
respōderūt mihi. Et si hoc ꝓmittit: nō est dubiū quin
ꝓmissū tenebit: qꝛ fidelis de⁹ q̄ vocat nos. j. Thessal.
v. Sed dicere poterūt q oēs veniūt ad diē ad quē vo- 23
cant. i. ad diem mortis: quia oēs ad mortē currunt: et
sic nullus erit cōtumax. Quibꝫ rn̄det: q sm iura qui
corpore cōparet: nō tm̄ eo modo quo cōparere debet:
cōtumax reputat. Verbi gratia: quis cōparet i curia
Romana: ostēdens ius: qd p̄tēdit se habere in aliqua
electione: non tamen cōparet instructus. i. cum mu-
nimētis que sibi valere possent: contra ipsum tanqꝫ cō-
tra contumacem in causa procederetur: sicut patet in. vj.
decretalium. ti. de electione. c. j. Sic in proposito in die
mortis omnes comparent et comparebunt: sed pecca-
tores non comparent instructi cum munimentis que
sibi valere possunt: bone vite et virtutum ad petēdum
ius in electione dei: et ideo contra eos sententia dabitur
sicut comparuerunt. Et sic iudicabatur ille qui voca-
tus ad nuptias. Matth. xxij. qui comparuit sine veste
nuptiali.

V x Voluntatis primo osten
ditur distinctio: et ad inuicē cōparatio. Secū
do quomō voluntas christi est exemplar nostre volū
tatis. Tertio q voluntati diuine est in omnibus obe
diendū: et quomō vult oēs saluos fieri. Quarto q vo
luntas tam in bono q in malo frequenter remuneratur
p facto. Quinto ꝓpne volūtatis a deo nō regulate ra
tione operantis ostendit periculum.
Arti. i. ¶ Est ꝗ ad primū volūtas est duplex. Vna diuina:
1 de qua. j. Thessal. iiij. Hec est volūtas dei sanctifica
tio vestra. Alia humana: de qua. ij. Petri. j. Non eīn
volūtate humana allata est aliqn̄ ꝓphetia. Prima qua
tuor modis se habet ad hominē: pcipiēdo: pmittēdo:
pmiando et puniēdo. Precipit nāq declinare a malo:
et facere bonū: pmittit vtrūq simul crescere: triticū cū
zizania vsq ad mortis messionē: remunerat obediētes
et punit inobediētes: et sic omnis voluntas mea fiet.
Eccl. xlvj. Ad istam vero voluntas humana quatuor
modis se habet correspōdenter. Nam ad precipientē
se habet grauiter: quia illa que videntur leuia: quando
ꝓpria fiunt voluntate videntur grauia ex volūtate su
perioris pcipiētis: sicut patet Gen̄. xix. de Loth: q qn̄
angelus dixit q in mōte ascēderet: et ibi saluaret: se excu
sauit: postmodū vero illuc perrexit volūtate. Cuius radix
esse videtur q homini cuius natura est volūtatis libertas
videtur quasi cōtra naturā alteri subijci: et volūtate pa
uari: tamen hoc non deberet videri de voluntate dei:
cui seruire regnare est: cui obedire est maxima libertas
Nam a ꝯtrario sensu si obedire diabolo facit hominē
captiuū et seruū: obedire deo facit hominē liberū: sed
obedire diabolo facit hoiem seruū et miserū captiuū.
2 Nam de talibus dicitur. ij. Thi. ij. Captiui tenentur ad ipsius
voluntatē: ergo etc. Ad pmittentē vero se habet admira
tiue. Nam de multis q̄ deus pmittit: sicut q via impiorum
ꝓsperetur: et q bene sit omnibus q male agūt. Hiere. xij
Et q multa aduersa dei eueniant amicis. Et q multe
sunt tribulationes iustorū: in ps̄. multi mirantur quare
voluntas dei hoc patitur: qui tn̄ de hoc nō admirentur: si
dei viderēt voluntatē: et vt dei amici eius volūtati se
cōformarēt. Quos ideo ammonet Aug. de Genesi cō
tra Manicheos. li. j. Si inquit volūtatē dei nosse q̄s
desiderat: fiat amicus deo: quia voluntatē hois nosse
si q̄s vellet cuius amicus nō esset: oēs eius impudētiā de
riderēt: nō aūt quisq efficitur amicus dei: nisi purgatis
simis moribus. Et de tali verificatur illud. Esa. liij. Volū
tas dn̄i in manu eius dirigetur. Ad premiantē voluntas
puersorū in via se habet ingrate: sicut ostēsum est. T.
v. 16. cū sequētibus. Sap. vj. Neq custodistis legē iu
ꝯ2 stitie: neq sm̄ volūtatē dei ambulastis. In patria vero
bonorum: volūtas se habet ad illā hilariter dicentiū illa:
pax hominibus bone volūtatis. Lu. ij. Ad punientē vero
voluntas cuiuscūq se deberet habere timide: quia im
possibile est q peccator illam euadat: q̄a sicut nullus dū
viuit euadere pōt mūdi partes: orientē: occidentē: au
strum et aquilonē. Ita nec moriēs dei euadere pōt vo
luntatē punientē. Quid ergo lucratur q furtū vel alia
grauia cōmittēs de vna patria ad aliam fugiēs: hoim
euadit iudicia: dū dei euadere iudiciū nullo modo po
terit: nec a volūtate sua se auertere. Eccl. xviij.
Arti. ij. ¶ Ergo videtur ad hoc q volūtatē dei euadamus pu
3 nientē: q cōformemus volūtatē nostrā: volūtati diuine
nō tm̄ eius pceptis obediēdo sed etiā opa q̄ ipse fecit et
a nobis fieri voluit faciēdo. Qz si fecerimus omne pec
catū mortale vitare poterimus. Nam volendo q ipse
voluit: et ope ostēdēdo q ipse ostēdit in obediētia: petiū
fugimus superbie dicētes cū illo: illud Matth. xxvj. Nō
sicut ego volo sz sicut tu. Secūdo sequēdo eius benigni
tatē peruī declinamus inuidie et murmurationis de grā
alijs facta. Nā ipse ait Matth. xx. Volo et huic no
uissimo dare etc. an nō licet etc. an oculus tuus neq̄ est:
quia ego bonus sum. Tertio eius sequēdo pietatē et indul
gentiā: sicut necesse est: q sequamur p petō et nō con
demnabimur ire et vindicte et homicidij. Nā ipse ait.
Ezech. xviij. Nolo mortē petōris: sed etiā cōtrariū fa
ciētes reprehēdit dicēs Matth. xij. Si sciretis quid est
misedīam volo et nō sacrificiū: non cōdemnassetis in
nocētes. Quarto eius cōformari debemus volūtati: quā
ore et ope ostēdit quātū ad liberalitatē cōtra auariciam.
Joh. xij. Pater quos dedisti mihi: volo vt vbi ego sum
illic sint: vt videant claritatē. Quinto cōtra auaros q
portas claudunt vel se occultant in cameris comeden
tes: et se gratis subtrahētes ne pauperes comedant cū
eis. Etiam vult q bona opera cōtinuemus cōtra acci
diam agentem: donec veniam ad ipsum in morte re
munerandū. Sexto vult et nos velle debemus puri
tatem mundicie. Matth. viij. et Lu. v. dixit leproso:
volo mūdare. Septimo abstinentiam et penitentiam
cōtra gulam. Eccl. xx. Quātum bonum est correptis
manifestare penitentiā: sic eīn effugies volūtariū pec
catū. Sic ergo faciamus dei voluntatē: quia in capite
libri scriptū est de me: vt facerem voluntatē tuā deus:
in ps̄. xxxix.
¶ In quo patet tertiū q videlicet volūtati diuine est Arti. iij
humiliter obediendū. Circa qđ tria ostēduntur. Primo 4
eiuum intentū ostenditur per exempla sensibilia. Secūdo
q si exempla illa sequamur omnes saluabimur. Ter
tio quomō nōnulli saluari vellent. Primū patet: quia
si insensibilia sicut sol et luna: et cetera similia: si etiam
irrationales creature: sicut leones et omnia animalia:
si etiam rationalis creatura: sicut angeli in celo et de
mones in inferno diuine obediunt volūtati: qui aliter
propter ipsum de corporibus obsessis non exirent sed
etiam canes et serui obediūt dominis suis: a multo for
tiori nos diuine deberemus obedire volūtati: cuius vo
luntas nō respicit: nec vocat: nec aliquid circa nos pci
pit vel cōsiliat nisi ad vtilitatē nostrā: vt facientes vo
luntatē dei reportetis repromissionē. Heb. x. Sz heu
pauci ei obediūt: vt patet. V. ix. 15. Ad placendū in
quit regibus multa expēdimus: et aliqn̄ deficimus: deo
aūt placere sola volūtate possumus et nolumus: immo
qđ peius est nō solum expēsis et laboribus nituntur mun
danis et potentibus placere et facere quod ipsi vo
lunt: sed multis vijs malis: sicut periurijs: falsis testi
monijs: pcurationibus puersis et cupiditatibus et crude
litatibus etiam cum dei et multorū maledictionibus cor
conantur facere voluntatē: quā tamen semp facere non
possunt: et ideo finaliter ab eis malos grates reportāt.
Dei aūt volūtatē in bonis opibus et q̄bus nulla sequitur
pena: sz maxia remuneratio: quā semp possent si vellēt
nolūt. De qua. j. Petri. ij. Hec est volūtas dei vt bene
faciētes obmutescere faciant imprudētiū hoim igno
rantiā. id est infideliū detractiōes: q̄ de hoc scādalizantur:
q legē nostrā nō tenemus: sicut ptz. L. iiij. arti. xij. et. xiij.
¶ Si vero voluntatē diuinā facere: et nostram deserere 5
vellemus et quietius viueremus: sicut patet. J. ij. 5. et
oēs saluaremur: quia ipse vult oēs hoies saluos fieri.
j. Thi. ij. Et Aug. li. de diffinitionibus. Nullū credimus
de volūtate diuina perire sz pmissiōe. Si g volūtatē no
strā illius volūtati cōformaremus q̄ vult oēs saluari: eo
mō salutē ꝓpriā volēdo q̄ ipse eā vult: nō est dubiū q̄
salui erimus. Modus autem quo ipse hoc vult est

per bona opera: et sperituum adiutorium: sicut patet per sanctum Tho. in prima parte q. xix. arti. vi. vbi querit: vtrum voluntas dei semper impleatur? Et respondet quod sic: quantum ad illud quod simpliciter vult et absolute: quia ex sua sola dependet voluntate: non autem quantum ad illud quod vult antecedenter in bonis operibus: que ex aliorum dependent voluntate: quia illa vult quasi conditionaliter omnes homines saluos fieri si sint salute digni.
6 ¶ Sed hoc ex duabus pendet voluntatibus: sicut expresse docet beatus Grego. xxxiii. moral. super illo Job. Quis dedit mihi vt reddam ei. Bonum inquit quod agimus et dei est et nostrum: dei per preuenientem gratiam: nostrum per obsequentem liberam voluntatem: si enim dei non est vnde ei gratias agimus? et si nostrum non est: vnde nobis tribui premia speramus? hec ille. Ex quibus patet quod due voluntates requiruntur sine quibus fieri non potest: quarum vna stante. i. voluntate dei altera deficere potest si vult: sicut ostensum est in c. de homine et c. de predestinatione. Sicut etiam expresse patet. i. Thi. ii. vbi dicitur: quod vult omnes homines ad agnitionem veritatis venire. Et. i. Thessal. iiii. Hec est voluntas dei sanctificatio vestra. Et multis alijs locis: in quibus inuenitur quod deus vellet quod omnes benefacerent antecedenter et consequenter quod omnes saluarentur: et tamen illa voluntate stante immutata: quia voluntas dei est immutabilis: apud quem non est transmutatio Jaco. i. Multos videmus ad agnitionem veritatis non venire: sicut infideles: et multos non sancte viuere: sicut malos christianos. Sicut ergo voluit omnes saluos fieri. Ita voluit omnes esse humiles: benignos: misericordes: castos. et sic de alijs virtutibus. Et sicut voluit quod omnes haberent gloriam pro mercede boni operis. Ita voluit quod sancte viuerent et bona opera facerent: sine quibus mercedem bonorum operum non recipient. Et sic noluit nec vult mortem peccatoris eternam in pena quia dicit: nolo mortem peccatoris. Ezech. xviii. Ita non vult temporalem mortem peccatoris in culpa. Cum ergo videamus quod multi non sunt humiles: sobrij: et quales deus vellet quod essent in vita: mirabile non est quod multi non sunt saluati: sicut deus vellet in morte. Nam omnes hic mihi concedent quod non omnes hic viuunt sicut deus vellet quare ergo concedere nolunt quod non omnes saluabuntur: sicut deus vellet cum vnum sequatur ex alio. Et ex quo concedere volunt quod multi moriuntur in peccato culpe: quod deus non vult quod est iniusticie: quare concedere nolunt quod multi moriuntur morte pene quam deus vult tanquam iudicium iusticie. Et tamen hoc iudicium tenendo: vult omnes homines saluos fieri antecedenter et consequenter. Antecedenter sicut bonus rex qui vellet quod subditi sui nunquam peccarent: si tamen peccent vult quod puniantur consequenter et vult quod saluentur: inquantum homines: non autem inquantum homicide sunt: vel fures: vel fornicatores: vel huiusmodi peccatores. Qui ergo dicit: vult omnes homines saluos fieri inquantum homines: qui creatione: gubernatione: et ratione ostendunt se homines esse: non vult quod omnes immundi qui viuunt sicut bestie: et potius bestialem ostendunt vitam quam rationalem sint salui: quia in vita quilibet illorum comparatus est bestijs insipientibus: et similis factus est illis.
7 ¶ Quibus rationibus concordant leges ciuiles. Ex quibus habetur primo quod clerici non debent vocari ad onus tutele: sed quod omnes priuilegio in hoc casu gaudeant ecclesiastico: verum est si se gerant et viuant tanquam clerici. C. li. i. ti. de episcopis et clericis: lege generaliter. Sic in proposito: lex dei vult: quod nullus homo onere grauetur damnatis: sed quod omnes immunitate gaudeant salutis: si tamen viuant vt homines: quorum vita est viuere rationaliter. Item dicit lex: quod aduocati in curijs maioribus: sicut in curia prefecti pretorij et in curia Affrice: et huiusmodi: debent facere salarium de publico: que quidem lex ex optima fundata fuit ratione: vt aduocati equaliter ad omnes se haberent: sed ponamus quod aduocatus desinit postulare: et actus facere aduocati: dicit lex quod non amittit nomen aduocati: sed salarium. C. li. ii. ti. de aduocatis diuersorum iudiciorum. l. nulla. Sic in proposito: qui in baptismo vel in quadragesima incipiunt esse aduocati pro se et pro alijs in curia altissimi: vbi maxima est equitas: si postmodum aduocare cessauerint: licet nomen retineant christianorum: non tamen mercedem: quia nomen habes vt viuas et mortuus es. Apoca. iii. Item dicit lex quod negociatores publici gaudebunt priuilegio negociorum: quod non soluent pedagia et vectigalia et huiusmodi: dum circa negocia occupantur reipublice: si autem circa propria sollicitentur non gaudebunt: in. ff. nouo. li. xi. ti. de iure immunitatis. l. semper. §. negociatores. Sic in proposito: communia sunt negocia salutis nostre: quia sunt totius curie celestis et omnium electorum: quia restauratio totius curie celestis ex salute nostra dependet: et gaudium omnium electorum. Dum ergo talibus occupantur quasi negocijs communibus: non soluet vectigal anime demonibus: sed dum circa propria: id est carnalia occupatur: et voluntatem propriam sequitur: confundetur israel in voluntate sua. Osee. x. Item dicit lex: quod vxores militum gaudebunt priuilegijs militum: dum mariti absens sunt causa reipublice: non autem causa rei priuate. C. li. ii. ti. de vxo. militum. l. vlti. Sic in proposito: et patet ex applicatione legis precedentis. Item dicit lex: quod si quis est absens causa reipublice: habet priuilegium quod non currit contra eum prescriptio: non autem si sit absens causa negocij proprij. in. ff. veteri. li. iiii. ti. ex quibus causis maiores: ab hostibus. et. l. sequenti. Sic in proposito: et patet per applicationem precedentium. Quibus leges concordant diuine. Nam deus voluit quod primi parentes semper vixissent si voluissent: et de hoc eis tacite priuilegium dedit. Gen. ii. vbi precepit eis quod non comederent de ligno vetito ne morerentur: voluit etiam quod Loth cum societate sua fuisset saluatus. Gen. xix. vbi precepit ei quod exiret de Sodoma et se saluaret: ne etiam respiceret retro: ne periclitaretur. Quod enim deus predictos vixisse et saluos fuisse voluisset: patet per precepta que eis dedit: que sunt ostensiua voluntatis precipientis. sic patet per sanctum Tho. prima parte summe. q. xix. arti. xij. vbi ostendit quod quinque sunt signa voluntatis dei: prohibitio: preceptum: consilium: operatio: permissio. Quod vero voluntas sua in predictis non sit impleta: effectus sequens ostendit. Ex quibus patet quod ad hoc quod voluntas dei fuisset impleta oportuit quod ipsi tenuissent precepta: sine quibus impleri non potuit: et que tenendo ipsi priuilegio gaudere potuerunt: perpetue vite et salutis: et que non tenendo ipsa amitterent: voluit ergo quod ipsi salui fuissent: si ipsi voluissent: et sic vult omnes saluos fieri: et noluit mortem si ipsi noluissent: quia dicit Ezech. xviii. Nunquid voluntatis mee est mors impij? His ergo predictis saluationes concordant summorum pontificum et edicta imperatorum: que sunt voluntatis illorum expressiua. Summi namque pontificis salutatio qua generaliter scribit vniuersis doctoribus et scolaribus Bononie: sicut facit in principio sexti Decretalium: vel sicut facit in principio Cle. commorantibus salutem et apostolicam benedictionem. In illis tamen solummodo effectum habent: qui se dignos faciunt salute et benedictione. Sic de deo volente omnes saluos fieri. Et licet imperator scribat quod vult omnes quos imperij sui regit clementia esse quietos pacificos et felicem vitam ducere: non tamen vult quod latrones et homicide quiete viuant: sed quod suspendantur. Ergo licet in omnibus talibus verba sint generaliter prolata: est tamen tacita conditio subintellecta: vt videlicet in illa generali clausula digni includantur: et in-

digni excludant. Et sic in talibus hoc signū vniuersale:
oēs habet quodāmō distributionē accōmodatā.i. ac-
cōmodatā: vel p quo intelligit' 7 dr. Et sic est de hac p-
positionē q vult oēs saluos fieri: de quo etiā in ps.cvi. q
8 deduxit eos in portū voluntatis eoꝝ. ¶ Sed bene mali
vellēt saluari qn̄tū ad tertiā partē hui' articuli sicut la-
trones vellēt pacē. Beat' nāqȝ Augustin' de ciui. dei
li.xix.c.xij. dicit q oēs etiā latrones 7 sediciosi pacē vo
lūt: sed tamē sic viuere nolūt q deseruiāt pacē habere.
Sic mali vellēt saluari 7 vitā hēre eternā: sed nolunt sic
viuere q sint digni vt illā habeāt: 7 ideo nō est volun
tas mea in vobis: dicit dn̄s. Malach j. Sȝ forte dicēt
q nō est simile de p̄dictis exēplis voluntatis pape vel
imperatoris 7 dei: qȝ deus posset facere q oēs eius volū
tati obedirēt: qd alij facere nō possunt: qre ḡ inquiunt
non facit de' q oēs eius obediāt volūtati. His respō
sum est. P.xj. arti.ij. vbi ostēsum est q de' ad hoc facit
quātū facere debet. Itē forte dicēt q nō est in potestate
seu volūtate illoꝝ q sint boni 7 saluent. Hoc vo non
solū a Theologis: verūetiā a Philosophis reprobatū
est. Philosoph' nāqȝ.iij. Ethicoꝝ.c.xj. pbat q virt'
7 viciū 7 virtuose 7 viciose viuere est in potestate nr̄a:
7 q tales opatiōes sunt volūtarie. Reprobat insuper
ibidē quosdā dicētes: q null' est malus volens. Hoc
reprobat p exēplū custodis reipublice qui grauī' pu-
nit volūtarie mala cōmittētes q̄ ignorāter. Honorāt
etiā plus volūtarie opantes bona 7 suadent hoībus q
bene operent qd non facerēt si non esset in potestate il-
loꝝ: quia null' sapiens nos puocat ad ea que nō sunt
in nostra potestate: cum volūtate adiuncta. Si inquit
suadeat q non calefiat in estate: vel non esuriat subtra-
cto cibo vana est psuasio: qȝ non est in potestate volū-
taria. Sed mali a deo vituperant: quibus 7 dicit Esa.
lviij. In die ieiunij vestri inuenitur volūtas vestra: er-
go 7c. Ex quibus patet q si haberēt voluntatē bene vi-
uendi: bene viuerēt. Et ad destructionē cōsequentis si
nō bene viuunt nō habent voluntatē bone vite nec p-
pue salutis: qȝ dicit philosoph'.x. Ethicoꝝ.c.xj. q vo-
luntas nō est manifesta sine opibus: sed aliqui nimis tar
de illā ostendere intendūt: sicut ille. V.ix. arti.ij. 7 inte
rim in malis pprīā sequi volūt voluntatē: cū illo Pro-
uer.xxix. Puer qui dimittit voluntati sue pfundit ma
trem suam.

Ar.iiij. ¶ Scipm̄ etiā cōfundit licet voluntatē suam ope non
9 cōpleuerit: sicut ostēsum est. P.viij.ix.7.xxij. Sic etiā
patet p leges que voluntatē puniūt cū verbis sine ope
pperato: in.ff.nouo. li.ix.ti. de extraordinarijs crimi-
nibus.l.j.§.j. sub his verbis. Alienaꝝ nuptiarū: itemqȝ
matrimonioꝝ interpellatiōes: 7 si effectu sceleris poti-
ri nō possunt: pter volūtatē pniciose libidinis extra or
dinē puniunt: extra ordinē.i. ad iudicis voluntatem.
Sic qn̄tū est ad deū puniunt ad eius voluntatē: de qua
Prouer.xj. Pond' equū voluntas ei': qȝ pōderis eq-
tas requirit q volūtas iniusta a volūtate iusta puniat'.
Sic etiā a ptrario sensu de volūtate in bono: qn̄ quis
facit qd in eo est: eo mō quo loquit' apl's Roma.vij.
Velle mihi adiacet: perficere aūt bonum nō inuenio.
Cum ergo voluntas nō solum feratur in pcupiscētia
futuri boni vel apparētis boni: sed in delectatiōe p̄sen
tis 7 in cōplacentia p̄teriti. Caueant 7 timeant illi qbus
aliena peccata placent p̄sentia vel p̄terita: quibus nihil
coopant qn̄tum ad opis pperationē: sed forte de illis
rident 7 laudant: sicut faciunt multi qui quales alij ho-
mines inferni: malicie tenent infernales: qualiter eti
am amici illorum vel illi quos carnaliter diligūt alios
iniuste verberauerūt: 7 occiderunt: 7 his similia: cum
risu 7 cōplacentia narrant vel narrari faciunt: qui eti-
am de malis qui alijs acciderunt letātur. Quorum le-
ticia multum lenecie assimilatur diaboli: qui in se non
fornicatur: nec occidit: nec multa talia facit: 7 tamen le
tatur de hoc q alij talia faciunt. Cum eni equaliter sit
actus volūtatis cōplacētia peccati sui vel alterius pre-
teriti: sicut voluntas peccādi in futuro: 7 volūtas pec-
cati futuri quod nō cōmisit: sed desiderium habuit cō
mittendi: puniatur eternaliter tanqȝ factum: sicut ex le-
gibus ostēdit allegans. Et lege dei quā recitat Aug'.
xxxij.q.v. qui viderit: sic. Qui viderit mulierē ad p̄cu
piscendam eam: iam mechat' est eā in corde suo. Sup
quo Decreto dicit glo. Tantū peccat quilibet studio-
sa voluntate committendi adulterium quantū ipso fa-
cto. infra de pe. dis.j. si cui. Et circa post. Sic ergo cōmit-
titur adulteriū solo animo s'm Canones. Simili' p
periurium.xxij.q.v. qui peierare. Idem in furto 7 alijs
criminib': de pe. dis.j. si pterea: hec ibi. Nota. J.xij.
22. Quod mirum si de' eternaliter complacentiā pec-
cati puniat preteriti tanqȝ factum: id est si illum qui il-
lud commisit p delicto: ita istum p complacētia: quia
licet non sit nomine suo factum: illud tamē quantū in
eo est approbat 7 ratificat 7 illi facto ex post cōsentit: et
sic p̄sentientes 7 agentes pari pena puniēdi sunt.xvij.
q.iiij. offices. Apud illum circa quem nulla cadit prete
ritio: apud quem oīa sunt p̄sentia. Qui ergo volun-
tatem malam puniret de peccato p̄senti: quare non pu
niret de peccato preterito: cum apud peccantē vtrunqȝ
sit malum: 7 apud iudicem neutrū sit preteritū: de quo
Prouerb.xix. Multe cogitationes in corde viri: volū-
tas autem domini in eternum pmanebit. Cui rationi
leges cōcordant ciuiles: que volunt q non tm̄ in con-
tractibus: verumetiā in maleficijs ratihabitio manda
to cōparetur. in.ff.nouo.li. v.ti. de vi 7 vi armata.l.j.
§. sed 7 si cum quis. Et s'm leges canonicas in Decre
tali.li.ij.ti. de restitutione spoliatorum.c. cum ad sedē.
in fine: vbi culpabilis in spoliatione iudicatur qui illā
ratā habuit sub his verbis. Spoliauerunt inquit vel
mandauerūt spoliari: vl' spoliationē saltem ratam ha-
buerint pnūciauimus 7c. Glo. vo ibidem plures ad
hoc adducit leges. ff. de vi 7 vi armata.l. cum a te. et.l.
iij.§. pcurator: 7.ij.q.j. notum. Quibus etiā aliud con
cordat Decretum.j.q.iiij. quia p̄sulatus. Ex istis legi-
bus arguitur sic. Ille qui ratū habet delictū preteritū
delinquit: sed cui placet ex post facto illud ratū habet:
ergo 7c. Maior est manifesta apud iura predicta: mi-
nor est manifesta apud deum qui intuet' cor.j. Regū
xvj. Nam sicut ille apud mundum ratum habet qui
ex post facto dicit placet: quia mundus hoc audit. Ita
apud deum ille ratum habet qui in cordis cogitatione
dicit placet: quia deus hoc audit: nam cordis cogitatio
apud deum alta 7 aperta est locutio: quia non vox sed
votum resonat in aure dei: in psal'. Meditatio cordis
mei in p̄spectu tuo semp: 7 ideo in voluntate mea con
fitebor apud quem oīs volūtas loquitur: 7 omne
cor patet.

¶ Ex quibus in parte patet q volūtas mala que a deo Ar.v.
non regulatur est periculosa. Primo quia deus illam 10
videt 7 iudicat: vt ostensum est. Secundo quia ex tali
radice venenosa: licet opera faciat de genere bonorum
non tamē bene: nec meritoria ad vitam eternam: quia
ipa est fons 7 radix omniū operū qui fons si fuerit in-
toxicatus: omnia opa tanqȝ omnes riuulos intoxicat
vel impedit: 7 corpus ad oīa opera bona impotens
reddit: qȝ puerbium est: ne coto ne put coeqe que rue.
vult: vbi vo fons iste fuerit viuus 7 bonus oēs riui-

los reddit viuos: ꝛ omnia grauia facit leuia. Propter
quod legitur quendam deum orasse solūmodo pro bo
na voluntate habenda: asserens se tūc omnia membra
habere fortia ad dei seruitium explendum: si voluntas
fuerit fortis. Ergo sitis perfecti ꝛ pleni in omni volun
tate dei. Col. iiij. Tertio quia est dux cecus cū quo om
nes ꝛ sine quo nullus vnq̄ȝ ad infernum ductus fuit.
Bern. Nihil punit deus nisi ꝓpriam voluntatē: ces-
set propria voluntas: ꝛ infernus non erit. Voluntate
ꝓ deo ꝛ ratione regulata tanq̄ȝ ductore: omnes ad ce
lum venerunt: melius est ergo q̄tum ad animā: ꝛ cu-
rialius q̄ntum ad mundum voluntatem diuinam pre-
ponere: dicendo. Doce me facere voluntatem tuam: in
psal. quo doctore omnes ad celum diriguntur. Unde
Augustinus super Joannem. vj. Nemo a deo dirigi
tur cum voluntati humane diuina voluntas prepo-
nitur quam volūtatem illam qua celum ꝛ paradisus
terrestris spoliātur ꝛ infernus impletur. Et curialius
quo ad mundum vt seruus voluntatem iusti domini
sue preponat voluntati iniuste. Apud deum nanq̄ȝ ali
ter facies non solum incurialitatem: verū etiam pericu
lum incurrit: quia dum illum non sequitur: qui dicit.
Qui sequitur me non ambulat in tenebris: sed lumen
precedere vult in tenebris ambulat culpe ꝛ pene: dicat
ergo. Fiat voluntas tua: sicut in celo ꝛ in terra. Math.
11 vj. ¶ Quarto quia est portitor claudus. Nam qui scit
quid faciendum sit ex vna parte ꝛ ex alia nō habet vo-
luntatem illud perficiendi: ex parte voluntatis claudi
cat: vt sicut claudus quandoq̄ȝ pulcher est sedēdo: sed
deformis ambulando: sic tales frequenter placent dū
sedēt in cathedra ꝛ docent: sed in ambulatiōe ꝛ in ope
ribus deformes inueniunt: similes phariseis. Math.
xxiij. Super cathedram Moysi ꝛc. Item quandoq̄ȝ
pes claudicantis in exteriori apparentia est ita pulcher
sicut pes recte gradientis: non tamen in probatiōe ope
ris. Sic nonnulli verbis voluntatem suam bonā esse
ostendunt: sed in operis probatione turpissime defici-
unt: quia promissa non tenent: ꝛ verbis iactata opere
non ostendunt: quorum tota virtus est apparens: ꝛ nō
existens: quia exteriorem in verbis ꝛ ꝓmissis pulchrā
apparentiam: sed nec in corde existentiam nec in opere
confidentiam: quibus testimonium reddo quia supra
virtutem voluntarij fuerunt. ij. Cor. viij. Tales assi-
milantur Miphiboseth. ij. Regum. iiij. qui cecidit de
nutrice sua ꝛ claudus effectus est. Nutrix nostra sacra
scriptura atq̄ȝ bona operatio est que nos in brachijs
noui ꝛ veteris testamēti: sursum portat in lacte suo nu
trit: a qua ad modū Miphiboseth multi ad terram: id
est ad terrena cadunt: ꝛ spiritualiter claudi efficiuntur
de quibus Prouer. xxvj. Quomodo pulchras tibias
frustra habet claudus: sic indecens est in ore stultorum
parabola quam videlicet ore dicunt: sed opere nō com
plent: quibus congruit orare illud: psal. Voluntaria
12 oris mei beneplacita fac domine. ¶ Quinto quia est ra
ptor seu tyrannus: quia sicut tyrannus tātum accipit
ꝛ mutuat a subditis suis q̄ tam seipsum q̄ illos finaliter
depauperat ꝛ confundit. Sic voluntas habens domi
nium corporis ꝛ sensuum omnium membrorum: mo-
do ab vno sensu accipit delectationes nunc ab alio: et
nunc actum vnius membri: nunc alteri⁹ ad illicita mu
tuat: intantum q̄ finaliter tam seipsam q̄ȝ illa ad mise-
riā deducit: in qua simul penas sustinebūt: sicut furtū
vel homicidiū precipiēs ꝛ obediēs. Etiā nō impediēs
malum fieri: cum sit in potestate constitutus: sicut pre-
latus vel superior: qui vidēs percutere clericum ꝛ nō
impediēs eandem sententiā excōicationis incurrit: ex-
tra libro. v. ti. de sen. excom. c. quāte: in textu ꝛ glo. Sic
voluntas cui incumbit inferiora regere: ꝛ ad hoc pote
statem accepit: si illam a malis non cohibeat eandē pe
nam: ꝛ a dei ꝛ beatorum communione: eandem mere-
tur separationē. Nolite ergo regi neq̄ȝ ex volūtate car
nis: neq̄ȝ ex voluntate viri. Joan. j. quia voluntas car
nalis mater est inconstantie. J. ij. 5. sed illi sunt ꝓprie
voluntatis ꝛ inconstantes qui voluntatem quam se-
mel dederunt in manu dei et prelati: iterum rehabere
volūt ad modum pueri qui pomum quod dedit repe-
tit: tales deum in gloria non inueniēt: sed illi qui in to-
ta voluntate quesierunt illum inuenerunt. ij. Paral.
xv. Nota simul de merito bone voluntatis ꝛ periculo
male. A. xxiij. 13. ¶ Maius autem peruerse volunta- 13
tis tanto maius est periculum quāto pluribus nocere
facit: sicut patet exemplo quod cōtingere potuit de tri-
bus philosophis disputantibus quod esset peius ꝛ pe
riculosius mali domini vel mali ministri vel inuidi vi
cini. Quorum vnus dixit q̄ dominus quia ipse habet
posse ꝛ velle. Ali⁹ dixit balliui ꝛ ministri propter duo.
Primo quia frequentius subditos onerant muneri-
bus ꝛ alijs expensis. Secundo quia vias excogitant ꝛ
dominos informant quomodo nocere poterunt. No
ta. N. iiij. 8. Terti⁹ dixit q̄ inuidus vicinus quia ipse
pluribus nocet quia ipse ex inuidia ꝛ odio vicinos ac-
cusat: tam apud dominum q̄ȝ apud ministros: et sic
nocet anime proprie ꝛ domino ꝛ ministris: quibus est
causa peccati ꝛ vicinis quos damnificare facit ꝛ sic isti
us voluntas videtur peior quia est causa mali: tā cul-
pe q̄ pene in pluribus huiusccmodi habens voluntatē
ij. Paral. vj.

Voti primo ostenditur ex- V. xj.

cellentia. Secundo vtilitas in quo ostenditur
q̄ meliora ꝛ maiorē meriti sunt opera ex voto facta q̄
ex propria voluntate. Tertio contra hoc faciende sunt
obiectiones cum solutionibus suis Quarto malorum
votorum: ꝛ etiam fractionis boni voti ostenditur pe-
riculum.

¶ Arti. j.
1 Circa primū ad ꝓmū voti excellētia: ei⁹ spūalis ostēdit for-
titudo ꝛ magnitudo. Tāte nāq̄ȝ est virtutē ꝛ fortitudi
nis q̄ simplr vouētem vsq̄ȝ ad mortē deo ligat: sic pȝ
de religiosis q̄ p votū qd in ꝓfessione solennizāt vsq̄ȝ
ad mortē in grā ꝛ vsq̄ȝ in sempiternū in glia deo copu
lant: ex voto se obligās dño. Nūeri. xxx. Intantū em̄
vouētē ligat ꝛ obligat ad soluēdū quod ꝓmisit q̄ ep̄s
ꝓpter votū prius emissum de religione ingrediēdo tene
tur episcopatū dimittere ꝛ votū suum implere: sicut pa
tet extra. li. iij. ti. xxxiiij. de voto ꝛ voti redemptione. c.
ꝑ tuas: vbi tali rescribit papa: dicens. Regimen resi-
gnes ecclesie memorate: ac reddas altissimo vota tua:
vbi dicit glo. q̄ ad hoc cōpelli debet ꝛ alij etiā vt ip̄m
recipiāt intrare volentē qñ recipit a cōuentu ꝛ abbate.
Ex quo pȝ q̄ licet sit volūtatis votū emittere: est tamē
necessitatis reddere: ergo vouete ꝛ reddite dño deo ve
stro: in ps. Si dicāt q̄ predicta necessitas locū habet in
voto solenniter ꝛ publice emisso. Respondet ꝑ Decre
talē. li. iiij. ti. qui clerici vel vouētes matrimoniū ꝯhe-
re possunt. c. rursus: vbi pa. dicit q̄ apud deum non
minus obligat votum simplex q̄ȝ solenne. Sed forte
dicent q̄ sic obligati ad religionis ingressum possunt
expectare vsq̄ȝ ad mortem vel vltimā senectutē ꝛ tunc
votū suū implere qñ vlterius desperāt. Ex hac cautela
nonnulli contra deum ꝛ salutem ꝓpriam vtuntur: pro
tanto: quia sm doctores vbi quis vouit sine cōditione
et temporis ꝑfixione: tenet exequi statim cū pōt: nisi in

vouēdo aliud in mēte habuerit:sic exp̄ssē p̄z. Deut.
xxiij. Cū voueris inquit votū dn̄o deo tuo: non tarda
bis reddere: q: requirit illud dn̄s deus tu⁹: ⁊ si mora-
tus fueris:reputabit tibi in pctm̄. Nec obstat p̄dictis
q̄ aliqn̄ vota in meli⁹ mutant: q: voti fractor non est
qui illud cōmutet in meli⁹:extra.li.iij.ti.xxxiiij.de vo-
to ⁊ voti redēptione.c.scripture. Sed in cōmutatione
seu dispensatiōe sunt tria attendēda: qd liceat s̄m equi
2 tatē:quid deceat s̄m honestatē: qd expediat s̄m vtilita
tem:extra.li.⁊ ti.p̄dictis.c. magne deuotiōis. ¶ Istis
circūstātijs ꝯsideratis ⁊ inuētis: s̄m doctores possunt
episcopi in oibꝫ votis t̄palibꝫ dispēsare:p̄terq̄ in voto
terre sancte:pēsate q̄litate ꝑsonarū ⁊ necessitate vl' vti-
litate. Cui bꝫ ꝯcordat Decretalis:extra.d' voto.c.j.vbi
sic dicit. Ab ei⁹ qui p̄sidet pendet arbitrio: vt ꝯsideret
diligenti⁹ qualitatē ꝑsone ⁊ causam mutatiōis: ⁊ si pe
regrinatio vel repēsatio melior fuerit ⁊ magis deo ac-
cepta: ⁊ s̄m hoc debet exinde dispensare. Cuibꝫ sacra
scriptura ꝯcordare videt. Leuit.xxvij. vbi p̄mo d' de
illo qui vouit aial qd immolari deo non pōt:si q̄s deo
vouerit adducet ante sacerdotē qui diiudicās vtrū bo
nū an malū sit: ⁊ sic statue p̄ciū. Item ibidē sequitur.
Homo si vouerit domū suā ⁊ sanctificauit eam dn̄o:
ꝯsiderabit sacerdos: vtrū bona sit an mala: ⁊ iuxta pre
ciū qd ab eo fuerit estimatū venundabit. Si aūt ille q̄
vouerat noluerit redimere eā: dabit quintā partē esti-
matiōis. Ex quibꝫ ostendi videt q̄ vota peregrinatio
nis ⁊ hmōi possunt elemosynis redimi ad arbitriū pō
tificis. In votis aūt ꝑpetuis: siue sint necessitatis an-
teq̄ voueant sicut votū baptismi ⁊ articuloꝝ fidei:q̄s
s̄m glo.extra.de voto.sup.c.vnusq̄sq̄ vouit in baptis-
mo.siue volūtaria sicut religionis ⁊ ꝯtinētie.ep̄i dispē
sare nō possunt:quia s̄m glo.p̄dictam:eque vl' maius
bonū inueniri nō pōt: vt ar.xxiij.q.vlti.c.vlti.q: casti-
tas sola est que pōt deo aias p̄sentare: vt in Autent.d'
lenonibꝫ.§.sancim⁹. Que oīa in sacra scriptura con-
firmant:q̄tum ad hoc q̄ mutari non possunt. Leuit.
xxvij. Animal autē qd immolari pōt dn̄o: si quis vo-
uerit sanctū erit ⁊ mutari non poterit. Et Numeri.xxx.
Si quis virorū votū vouerit non faciet irritū verbū
suum. In quibꝫ ostēdit taliū votoꝝ magnitudo: quia
cum in melius vel maius mutari non possunt: sequi-
tur q̄ ip̄a sunt maximum quod deo dare vel offerre po
terunt ꝓpter quod d' Prouerb.xv. Vota iustoꝝ placa
bilia.

Ar.ij. ¶ Et sicut sunt d'o placabilia suscipiēti:ita sunt homi-
3 ni vtilia facienti. ¶ Ad cuius declarationem. Primo
rationes adducentur ad hoc q̄ melius est bona ope-
ra facere cum voto q̄ sine voto. Et hoc ostenditur pri-
mo exemplis: secundo rationibus: tertio autoritatibꝫ
Exemplis primo de dominorum conditione in qui-
bus videmus q̄ dominus curialis magis acceptat ⁊
plus remunerat q̄ detur sibi terra ⁊ tenemēta: id est so
lum cum redditibus q̄ redditus soli. Sic in proposi-
to de terra cordis nostri: ⁊ de redditu bonorum operū
Aliud exemplū ad idem est Anselmi sic. Melius est ⁊
vtilius largo domino qui pro omnibꝫ bono centuplū
reddet: dare arborem ⁊ fructum: ⁊ plus pro illo facit
q̄ q̄ dat fructū tm̄: ⁊ reseruat sibi arborē ad faciēdum
de ea q̄ vult. Arbor est volūtas: fruct⁹ est opus bonū
Intrās religionē vtrūq̄ deo dat: q: ⁊ volūtatē suam
ponit in manu illi⁹ qui locū dei tenet in terris: ⁊ opera
etiā deo reddit: vbi secularis op̄a tm̄ deo dat ⁊ volun-
tatē liberā in ꝓpria reseruat potestate. Q: etiā istud se-
curi⁹ sit: p̄mo patet ꝑ exemplū de naui fluctibꝫ iactata
quā securi⁹ est ad ancorā in portu ligare dū tēpestates
nimie durant q̄ ꝑmittere q̄ ad oēm ventum sup mare
exponat. Secundo ꝑ exemplū de arbore seu plantula
tenera que ventis fere ꝯsternit: vel cui ventoꝝ immi-
nent impulsus ꝑiculosi: cū sit in natura sua fragilis: se-
curi⁹ est q̄ stipiti seu palo ligetur. Sic palo cruci christi
sti ꝑ votū religionis ꝯtinentie vel peregrinationis ter
re sancte ꝓ amore crucifixi. His igit exēplis informa-
ti: offeretis dn̄o in solēnitatibꝫ vestris vota ⁊ oblatio-
nes. Numeri.xxix. ¶ Rōnes insup multe idem ꝯclu- 4
dunt: quarū tres tangit sanct⁹ Thomas in summa.q.
lxxxviij.arti.vj. Primo quia vouere est act⁹ latrie: que
est nobilissima virtus: illud aūt qd est imꝑatū a nobi-
liori virtute melius est ⁊ magis meritoriū. Secūdo q:
qui vouet plus se d'o subijcit q̄ qui non vouet: sicut q̄
daret arborē cum fructibꝫ q̄ qui daret tm̄ fructū. Ter
tio quia ꝑ votū volūtas immobiliter firmat ad bonū:
facere aūt aliq̄d ex voluntate firmata ad bonū ꝑtinet:
ad ꝑfectionē virtutis: vt patet ꝑ ph̄m.ij.ethicoꝝ. Pre-
terea melius est habere tria bona q̄ duo: sed operans ex
voto habet tria: q: votū ⁊ bonā voluntatē ⁊ op⁹ bonū
vbi alius habet tm̄ voluntatē bonā ⁊ opus. Itē meli-
or est obedientia q̄ ꝓpria volūtas seu etiā victima ex ꝓ
pria ꝓcedens voluntate: ⁊ opus obediētie est maioris
meriti q̄ ꝓprie voluntatis ꝓpter qd q̄nq̄ iniungit pe-
nitentibꝫ q̄ penitētias que ex ꝓpria faciunt auctorita-
te: faciant tanq̄ eis iniūctas: sed opus ꝓcedens ex vo-
to est op⁹ obediētie: g̊ ⁊c̄. Itē si maioris meriti esset sine
voto ꝑegrinari vel ꝯtinere vel religiosam vitā ducere:
sancta eccl'ia multos deciperet eis suadendo q̄ hoc votū
faciant ꝓmisso: si eñ hoc sine voto facere maioris esset
meriti: saltē qñ incipent hoc facere: deberet eos a voto
absoluere. Item si magni meriti apud deum dimittere
agrū vel hmōi exteriora ꝓpter amorem dei: sicut patet
Math.xix. Oīus inquit qui reliquerit domū vel fra-
tres: aut sorores: aut patrem: aut matrē: aut vxorē: aut
filios: aut agros ꝓpter nomen meum: centuplū accipi-
et: ⁊ vitā eternā possidebit: qui magis reliquit magis
meret: ⁊ qui maximum maxime: sed vouens perpetuā
obediētiam in religione maximū dereliquit: quo mai⁹
dimittere non potest: quia seip̄m dum se totaliter alte-
ri ꝓpter amorem dei subijcit: si ergo alius in seculo ean
dem vel maiorē faciat penitentiā: non tamen pro deo
tm̄ dimittit ⁊ sic non tantū meretur: quia non solū fa-
cere ꝓpter deum sed etiam derelinquere pro deo ab ip̄o
deo remunerabit: ergo istius opera que cōsistunt in fa
ciendo ⁊ obediendo sunt meliora: quia sunt quasi ho-
locaustum sicut ostēsum est. L.ij.l. Unde beat⁹ Gre- 5
gorius super Ezech. Sicut illi qui ex possessis rebꝫ sub
sidia egentibꝫ ministrant: in bonis que faciunt sacrifi-
cium deo offerunt: q̄ aliquid deo immolant ⁊ aliquid
sibi reseruant. Qui v'o nihil sibi reseruant offerūt ho-
locaustum quod maius est sacrificio. Item beat⁹ Gre
gorius. Melior est obedientia q̄ victima: quia per vi-
ctimam aliena: per obediētiam propria caro mactatur
Cui concordat Hieronymus epistola.lx. contra vigi
lantium disputās. Asseris inquit eos melius facere qui
vtūtur rebus suis ⁊ paulatim fruct⁹ possessionū pau-
peribꝫ diuidunt q̄ illos qui possessionibus venunda-
tis: semel oīa largiunt: non a me tibi sed a dn̄o respō
debitur: qui dicit. Si vis perfectus esse: vade ⁊ vende
oīa ⁊c̄. Math.xix. Sed obijcis si oēs se recluserint
i solitudine: q̄s celebrabit ecclesias? Cui Hieronym⁹:
Si oēs fuerint tecū fatui: q̄s erit sapiēs? rara est virt⁹ ⁊
a paucis appetit ⁊ vtinā oēs essent qd pauci sūt de q̄bꝫ.
Multi sūt vocati pauci v'o electi. Math.xx. ¶ Itē chris
voluit matrē suā ad op̄a castitatis voto obligari: g̊ sic

facta sunt maioris meriti. Consequētia patet: quia cre
dendū est ꝙ filius dei sic matrem suam gubernauit: ꝙ
opera sua ageret: ꝓut essent maior̄ meriti. Antecedēs
ꝓbatur tam ex dictis doctor̄ dicentiū ꝙ castitatem vo
uerat conditionaliter: nisi deus aliter ordinaret: quod
ideo dicunt ad saluādū verum matrimoniū inter ipsā
⁊ Joseph: ꝙ etiam ex dicto ꝓprio. Luce. j. Virum ne-
quit non cognosco: voui non cognoscere: ideo quero:
quō fiet istud? Questio nanq̄ admirāda: super aliqua
admirationis causa fundari debet: cum ergo maritum
haberet: si cogitasset cū ipso societatem habuisse: quas
re admirādo quesisset: quomō filium conciperet? cum
hoc sit naturale ⁊ de cōmuniter accidētib. Tota ergo
questionis causa super votum fundari videtur condi
tionale: quasi diceret: ex quo sic voui quō ordinauit de⁹
ꝙ ego filium ꝯciperem? ⁊c̄. Cui angelus: ꝓpter istam
ꝯceptionem ꝯtra votum vel voluntatē tuam non faci
es: quia spūssanctus superueniet in te ⁊c̄. Si quis dicere
velit ꝙ questio fundatur sup verbo angeli: quo dixit:
filius altissimi vocabitur: non videt verum: quia quas
re tunc respondisset: virū non cognosco: cū viri socie-
tas non requirat ad hoc ꝙ filius dei sit vbicunq̄ vo-
luerit. Magis ergo videt turbatio eius qua dicit: tur-
bata est in sermone eius: ⁊ admiratio eius mouere ani
mū ne a voto qō fecerat recederet: anteq̄ ordinationis
diuine sub qua cōditione vouerat expresse intelligeret.
Nec tamen postmodū a voto resiliit: q̄r ordinatio nō
defuit ꝙ a ꝓposito resiliret: que dixit: reddam tibi vota
mea: que distinxerūt labia mea: in ps̄. Item si nō esset
maioris meriti facere cum voto. Jacob patriarcha dei
errasset: de quo Gen̄. xxviij. Votum vouit dicēs. Si
fuerit dn̄s mecum ⁊c̄. Et ꝓpheta Dauid qui dicit. In
me sunt deus vota tua. Et iterum. Sic psalmū dicam
nomini tuo in seculū seculi: vt reddā vota mea de die in
diem. Et. ij. Esdre. viij. Voui illuc ieiuniū in ꝯspectu
dn̄i vt quererē ab eo bonum iter nobis: ⁊ qui nobiscū
erant filij israel. Et. ij. Paral̄. xxxj. Filij israel obtulerūt
7 decimas sanctorū que vouerant deo suo. ¶ Obiectio-
nes vo cōtra predicta. Non obligatus ad vota liberū
habet voluntatē ad vnum vel plura libere faciendum
vel non faciendū: obligatus vo ad vnum: vel tenetur
ex debito ad ieiuniū vel actum alium virtutis facien-
dum: sed plus allocat opus bonū vel donum illi qui
libere dat: q̄ illi qui debitum reddit: ergo ⁊c̄. Secūdo
sic: duobꝫ ꝓpositis quor̄ vnus vouit cōtinentiā alius
non: si vterq̄ peccet: primus grauius delinquit: quia in
eo est quodāmodo sacrilegiū: sicut patet. L. vij. arti. ij.
Tertio dicūt ꝙ vouens tentabit: iuxta illud: ps̄. Quā-
ta malignat⁹ est inimicus in sancto. Quarto dicunt ꝙ
dolet se vouisse vl̄ religionē intrasse: ⁊ sic meritū amit-
tit ⁊ premiū. Quinto dicunt ꝙ bona que facit: facit ti-
more prelati vel etiam pene quā sustineret voti fractor
⁊ sic etiam meritū euacuat. Sexto dicūt votum est ne-
cessariū: ergo inuoluntariū ⁊ cōpulsiuū: g̅ ⁊c̄. Ad pri-
mū quādo dicitur in maiori: non vouens pōt libere fa-
cere qō faciendū est vl̄ dimittere. Respondet ꝙ si ista
ꝯditio libertatis ad faciendū bonū vl̄ malū faceret vo
ta maioris bonitat̄ ⁊ laudis: opa nostra maioris essent
laudis ⁊ bonitatis q̄ opera dei ⁊ matris eius ⁊ sancto
rum angelorū qui fuerūt ⁊ sunt ad vnum determinati
ꝙ non potuerunt bonū dimittere ⁊ malum facere: nec
etiā possunt bonū qō faciendū est nō facere. Sicut er-
go votum ad faciendū malū vel quecunq̄ fortis obli-
gatio sicut in demonibꝫ ⁊ Pharaone ⁊ alijs obstinat̄
nō tollit demeritū. Ita nec obligatio vel determinatio
ad faciendū bonū tollit meritū. Quādo vero dicūt in

minori: iste est obligatus ad certū ⁊ bene faciendo debi
tum suum reddit: quis est ita insanus qui vult dicere:
ꝙ opera illius peioris cōditionis sunt: quia obligauit
se ad bonum reddendū ⁊ malum fugiendū: quod fa-
cit dum ꝯtinentiam vouet: quia sicut per bonam volū
tatem intrinsecam fugant demones. Ita per votū con
tinētie fugantur homines diaboli ministri: ne mulie-
rem vouentem ad matrimoniū ⁊ carnalia desideria sol
licitent. Si ergo bonū est fugere occasiones tentationū
⁊ sollicitationū: bonū est vouere. ¶ Dictum ad secūdū 8
argumentū: primo ponitur instantia in forma. Plus
peccat hō sane mentis eodē genere peccati q̄ amens: ⁊
tamen stult⁹ diceret qui vellet esse amens vt peccatū
suū leuius esset. Secūdo respondet per Anselmū. li. de
similitudinibꝫ in quo vult ꝙ religiosus eodem genere
peccati grauius peccet: ⁊ tn̄ citius habebit remissionem
penes exemplū de duobꝫ: quorū vnus alicui dn̄o dat
se ⁊ sua totaliter. Alius vo se ⁊ sua sed non totaliter: am
bo postmodū dn̄m offendunt eodem genere delicti: et
postmodū veniā postulāt: primus citius obtinebit: quia
gratus dn̄s recordabitur ꝓcedentis doni ⁊ feruentioris
amoris ⁊ longioris beneficij: quō etiam in posterū se ⁊
sua totaliter dando gratitudinē primā ꝯtinuabit: ⁊ ꝙ
post inimicitias insup clarior erit amor: vbi maior pre
cessit offensio: sicut pꝫ de Petro q̄ plus peccauit negā
do: q̄ alij qui nō fuerunt de religione aplorum: ⁊ tn̄ ci
tius veniā inueniēs a christo postmodū plus amabat.
Ex quo patet ꝙ licet fractor voti in hoc peioris sit ꝯdi-
tionis ꝙ grauius peccat tamē ꝯtra istā ꝯditionē q̄ reddit
statū suū securior est. Quarū prima attēdit penes sub-
leuātes. Habet enī talis ⁊ specialiter religiosus plures
increpātes: accusantes: ⁊ a malo etiā subleuātes ꝙ alij
⁊ sic licet in puteū cadat ꝓfundius: ꝓ tanto min⁹ dā-
num sustinet: quia citius extrahit. Secunda attendit
penes veniā quā a deo citius obtinebit: ex his nanq̄ q̄
prius deo dedit: habet maiorē dispositionē ⁊ habilita-
tem vt citius veniā inueniat: quia illa bona opera que
prius fecit reddūt deum promptiorē vt largiatur sicut
patet in ꝓdicto exemplo Anselmi. Tertia quia postea
maior erit cum deo q̄ alius qui similiter peccauit ⁊ pe
nituit: sicut pꝫ p exemplū de Petro. Ad tertiū pꝫ in. c.
de tentatiōe ꝙ non est malū tentari: nā christ⁹ tentaba-
tur a diabolo. Math. iiij. Sed est bonū ⁊ maximi me-
riti tentationē vincere: quā vt vincat: vouēs ponit se
in manibꝫ dei ⁊ vicarij christi: sicut miles in ꝓtectiōe re
gie: ⁊ philomena in spinis vt custodiatur a bubone: si
cut patet. C. xviij. 26. Exemplo Pauli qui ait. Gal̄. ij.
Christo confixus sum cruci. Sic vouens specialiter re
ligiosus sciens se plantulā tenellā: ne cadat vento ten-
tatiōis ligat se cruci tribꝫ clauis: scꝫ obedientie: ꝯtinen
tie ⁊ paupertatis. ¶ Ad quartū respondet: ꝙ si dolet se 9
vouisse: hoc est propter aliquam tentationem contra
quam sapientissime sibi prouidit: ne ab illa vinceretur
ipsam sequendo: quando voto se ligauit: ⁊ contra om-
nes tales quas precogitauit futuras se ancora voti sta-
biliuit: ⁊ sic de maxima ⁊ optima prouidentia a deo re
munerabitur: quia maluit malum tentationis preue-
nire q̄ preueniri: ⁊ sic fecit ad modū sapientis ꝓuiso-
ris qui non pro vno tm̄ anno: sed etiam pro tota vita
sua sibi de victualibꝫ ⁊ spiritualibus prouidit etiam
optime sciuit ꝙ natura sua fuit inclinata ad malum: ⁊
ideo ꝯtra motum sensualitatis per rōnis actū: id est p
votū se armauit ⁊ religioni se ligauit. Sicut g̅ infirm⁹
permittit se ligari vt secat ⁊ sanet: sic talis: ⁊ licet qn̄q̄ dū
secat murmuret: est tn̄ voluntari⁹ q̄r etiā ad hoc se liga-
ri ꝑmisit. Sic licet religiosus vel voto astrictus qn̄q̄

murmuraret: et carnis infirmitate quãdo dura sustinet
voluntarie tamẽ sustinet: pro tanto voluntarie ad ta-
lia obligari voluit: obediendo sacre scripture qua dici
tur Eccl. vj. Inijce pedem tuum in compedes illius:
et in torques illius collum tuũ: vincula enĩ illius alli-
10 gatura salutis. ¶ Ad quintũ dici potest ꝙ licet timore
prelati vel pene faciat: tamẽ adhuc potest esse merito-
rium ex prima radice: quia amore iusticie tali seruituti
se subiecit: vt penam talem timeret: quia nisi voluisset
nõ timuisset ⁊ nisi voluisset non vouisset: cum ergo ex
voluntate procedit votum: ⁊ ex voto talis timor: ⁊ ex
tali timore opus bonũ: videtur ꝙ ex tali radice sit me-
ritorium: quia si radix sancta ⁊ rami Roma. xj. Et si
delibatio sancta et massa. Ad sextum nõ sequitur est ne-
cessarium: ergo inuoluntariũ vel compulsiuũ: quia fi-
deli necessariũ est reddere debitum ⁊ promissuz: ⁊ chri-
stiano tenere fidem si vult saluari: et christum pati et
cum hoc fecit voluntarie sicut ⁊ martyres: licet contra
inclinationẽ sensualitatis cum voluntarie patiebatur:
talis ergo nõ simpliciter necessitatur vel compellitur: quia
sicut antea fuit voluntariũ: ita semper post: quia posset
a voto resilire ⁊ religionẽ deserere si vellet: vel non fa-
cere illud qđ vouit: ergo non obstante ꝙ sit voto obli-
gatus remanet potentia ad vtrũlibet: ergo non simpli-
citer ab extrinseco compellitur ad vnũ: sed illa necessitas
extrinseca habet interius voluntatẽ annexam: qua po-
tius facere vult q̃ votum frangere ⁊ deum offendere:
et sic non necessitate sed voluntate: quia deũ offendere
non vult: superioribus obedit: ⁊ sic vota vouebũt do-
mino ⁊ soluent Esaie. xix.

Arti. iiij. ¶ Ad hoc autem ꝙ hec vota sint domino placabilia:
tres conditiones requiruntur. Quarũ vna vel omnibus
11 deficientibus vota infamantur ⁊ franguntur: ⁊ vouentes
periculum incurrũt animarũ. Primũ est ꝙ fiat de me-
liori bono. Nam sm sanctum Thomã in summa. q.
lxxxviij. arti. ij. non debet fieri de malo: nec de indiffe-
renti: sed tñ de bono qđ pertinet ad actum virtutis: et
qđ in aliquo euentu est bonum: in aliquo malum nõ
obligat nisi pro euentu bono: vt votum Jepte: de quo
Judic. xj. Votum vouit dicens ⁊c. Si ei occurrisset
animal irrationale debuisset votũ tenuisse ⁊ aliter nõ.
Contra istam conditionẽ faciũt duo genera hominũ:
primo perniciosi quales sunt illi qui vouent ꝙ volũt
aliquẽ occidere vel verberare: vel alicui per se vel per
alios damna inferre: vel quocũq; modo se vindicare:
vel aliqđ factum illicitũ cõmittere: talia vota nõ sunt
tenenda: per decretum Toletani concilij. xxij. q. iiij. si
publicis: sub eo qui sequitur tenore. Si publicis sacra
mentoꝝ gestis qđ deus auertat a q̃buslibet illicita vel
non bona extitisset cõditio allegata: que autẽ iugulare
animã patris aut gerere compelleret stuprum sacratis-
sime virginis: nunquid non tolerabilius esset stulte p-
missionis vota reijcere. id est. frãgere: q̃ per inutilium
promissoꝝ custodiam exhorrendã criminum implere
mensuram. Jn. c. sequenti: ponitur exemplũ de Hero-
de qui iurauit se daturum Herodiadis filie quicquid
esset petitura. Cito post allegatur verbum Jsid. dicen
tis in synonimis li. ij. Jn malis promissis rescinde fi-
dem: in turpi voto muta decretum. Jmpia est pmissio
que scelere adimpletur. Jn. c. sequẽti qđ incipit: si aliq̃d
ponitur exemplum de Dauid: qui iurauit per deuz ꝙ
voluit occidere Nabal: nec vituperatur ꝙ illud non
adimpleuit. Super illo. c. dicit glo. ꝙ si iuraui me pec-
caturum venialiter tale iuramentũ non debeo adim-
12 plere: quia adijcerem peccatuz peccato. ¶ Quantũ vo
sit predictorũ periculum: primo patet: quia fortissimo
vinculo quo se deo ligare deberent: ligant diabolo: et
vltimum ⁊ maximũ quod deo offerre possunt realiter
offerunt diabolo: licet deum voce nominent in vouẽ-
do: quia tamen in se malum est: non deo qui malorum
votorum receptor non est: sed diabolo fit Prouerb. xx.
Ruina est homini deuotare sanctos. Secũdo ꝙ sunt
stulta: de quibus dicit sanctus Tho. in questione ⁊ ar
ti. p̃allegatis. Vota inquit stulta: vt de nõ pectinando
caput ⁊ similia: potius sunt deridenda q̃ obseruanda
quia nõ de meliori. Si vo tale votum aliquẽ includat
inhonestatẽ: seu turpitudinẽ: sicut Herodis de regno
dando saltatrici: de hoc dicit decretũ. xxij. q. iiij. vnus-
quisq;: ꝙ tolerabilius est iuramentuz non adimplere
q̃ ꝙ turpe est cõmittere: ⁊ ponit predictum exemplũ
de Herode. Sup quo dicit glo. Non solum ergo iu-
ramentum rei illicite non est seruandum: sed ⁊ inho-
neste: licet possit seruari sine interitu salutis eterne: vt
extra de iureiurãdo: quemadmodũ. ¶ Secunda con- 13
ditio est ꝙ fiat cum voluntate deliberata: ⁊ cum reue-
rentia nominatione dei: vel sancti cui fit. Contra illud
faciunt qui faciliter: ⁊ quasi ex quadam vouent cõsue-
tudine qui pauca sine voto faciunt. Quorum quantũ
sit periculum patet: quia sicut vltimuz qđ ecclesia põt
facere animabus delinquentiũ est excõmunicare. ⁊ qđ
rex potest facere corporibus est occidere. Jta vltimũ et
maximũ qđ priuata persona potest facere deo bene vo
uendo: vel diabolo male vouendo: est voto se eis obli
gare. Sicut ergo periculosum nimis esset prelatis sub-
ditos omĩ die: et faciliter ⁊ sine causa excõmunicare: et
regibus occidere subditos. Jta ⁊c. Et si teste christo de
omni verbo ocioso reddent rationem. qualem creditis
reddituri sunt de talibus verbis compositi Amos. v.
Vota pinguium vestroꝝ non suscipiã. ¶ Tertia con- 14
ditio est ꝙ illud quod vouent reddant: contra quã fa-
ciunt: qui omnino non reddent: quorũ periculum pa-
tet in Anania ⁊ Saphira: qui sm Hieronymũ in acti
bus apostolorũ: a deo percussi leguntur: quia qđ deo
vouerant retraxerunt. Tales deum et sanctos gratis
inimicos faciunt: sicut patet. P. vij. 76. Nec mirum
ꝙ offenduntur: nam ⁊ homines iuste offenduntur ꝙ p-
missa eis facta non tenentur: ergo melius est non vo-
uere: q̃ post votum non reddere Eccles. v. qui nimis
differunt: contra illud Eccles. v. Si quid vouisti deo
non moreris reddere. Talium periculum patet Ma-
lach. j. Maledictus dolosus qui votum vouens dat
deo debile. id est senectutẽ: vel vltimam vite horã. Di-
cat ergo illud Jone. ij. Quecũq; ergo vos reddam pro
salute domino.

Vsurarum. Primo osten- V. xij.
ditur inuentio. Secundo prohibitio. Tertio
vsurarioꝝ comparatio. Quarto malicia. Quinto sub-
tilia: vilitas ⁊ periculum. Sexto responsio ⁊ palliatio
Septimo pena. Octauo damnationis signum. No-
no culpa et periculum aliquorũ qui mutuo ab eis ac-
cipiunt: et qui de eorum bonis participant: vel qui il-
los in terris suis pmittũt vel quocũq; modo fouẽt.

¶ Circa primum quatuor genera hominum: Arti. j.
que sunt quasi quatuor rote in curru israel. id est. in
sancta ecclesia sunt a deo ordinata: et artes illorum: 1
et labores sunt ab ipso inuenti. Jpse nanq; ordinauit.
¶ Primo prelatos bonos: et viros ecclesiasticos ad
ipsum laudandum: et ad regimen animarum. ¶ Se-
cundo principes et milites: et alios dominos ⁊ domi-
cellos ad pugnandum: pro iusticia et terre defensione
et ad regimen corporum. Tertio fideles negociatores

p vtilitate reipublice gubernāde. ¶ Quarto omes fi-
deles operarios artifices: seu quicūq3 laboratores: q di-
ligenter implent illud ad qd nati sunt Job. v. Nō ad
laborem nascit̄ rc̄. Diabolus vo ordinauit: et inuenit
quintū gen9 hominū: q sunt quasi rota quinta addita
plaustro. id est. vsurarios: et ideo nocent. Et qr in labo-
re hominū a deo ordinatoz nō sunt: sed per artē a dia-
bolo inuentam viuere et lucrari volunt: cum hoībus
in purgatorio nō flagellabunt̄: sed cum demonibz in
inferno. Nam et hoc iustū est: qr vsure sunt eius nun-
dine: in quibz animas accipit tanq̄ pprīū teloneū: sicut
ostensum est. S. ix. 7. Et quia a deo nec ordinati sunt:
nec ars illoz est ab ipso inuēta: ideo a domo sua celesti
in qua sui recipient̄ illos excluder: dicens per Ps. xiiij.
Domine quis habitabit in tabernaculo tuo. Sequit̄.
Qui pecuniā suā nō dedit ad vsurā: ergo qui pecuniā
suam vel alia que hic nomine pecunie intelligunt̄: in
quibus vsura cōmitti pōt: dat ad vsuram: ibi non ha-
bitabit: qr nō habitabit iuxta te malign9: in ps. v.
Arti. ij. ¶ Vsurarius vo est malignus et iniustus. Primo qr
facit cōtra legem dei in antiquo testamēto Deut. xxiij.
2 Fratri tuo sine vsura illud quo īdiget cōmodabis. Et
Leuit. xxv. Si attenuatus fuerit frater tuus: nō acci-
pies ab eo vsuras: nec amplius: q dedisti. Et in nouo
testamento Luc. vj. Date mutuū: nihil inde sperātes.
Secūdo qr facit ptra legem nature: que vult: q facias
alteri: qd tibi vis fieri: sed tu velles q in necessitate tua
alij tibi sine vsura mutuarent: ergo rc̄. Tertio p leges
sancte mris ecclie: sicut ptz extra li. v. ti. xviij. de vsur.
per totū. Quarto ptra legem ciuilē. C. li. iiij. de vsur. l.
j. in qua scribitur q vsure optimo iure debent̄ Glo. i.
pessimo. Et allegat glo. ad hoc legē. C. li. iij. ti. de inof-
ficioso testamēto. l. fratres. Ad cuius intuli declaratio-
nem est aduertendū q inofficiosum testamentū est: qñ
ille q iure sanguinis deberet esse heres: est in testamēto
exheredatus: et alter heres instituit9: in titulo g illo: lex
ostendit in qbus casibus exheredat9 pōt habere actio-
nem: ptra institutū. Quoz casuū vnus cōtinet̄ in lege
predicta: de liberto: quē dñs suus liberū fecit: et heredē
suū instituit: si exheredatus posset ostēdere: q ille legi-
timatus et heres institut9 fuit patrono suo: ipm legiti-
mantī ingrat9: habet actionē ptra eū. Verba aūt legis
sunt hec q̄tum ad ppositū istud. Liberti q perperam:
et nō bene merētes maximisq3 beneficijs: suū patronū
affecuti: instituti sunt rc̄. que verba glo. sic exponit: be-
neficijs. i. maleficijs: ironice eni loquit̄. Et allegat ad
hoc leges in. ff. nouo. li. j. ti. de dāno infecto. l. ex dam-
ni. §. quocūq3: et li. ix. ti. de furtis. l. inter omes. Affecu-
ti. i. psecuti. Quibz ɔcordat illud Job. ij. Bñdic. i. ma-
ledic deo et morere. Quare ergo mirant̄ legiste: q sacra
scriptura: q nō debet sanctū dare canibz: tam secrete lo-
quit̄: qñ nō totaliter negligētibz sensum suū ostendit:
postq̄ leges illoz tam occulte et improprie loquuntur
Vel pōt exponi: sic optimo iure. id est. iure diuio: quo
aliqñ ɔcessum fuit iudeis: q pter ceteras causas a sa-
racenis: s3 nō a fratribz suis vsuras accipe potuerūt: vt
quos bello superare nequibāt: vsuris depauperarent:
qr in terra eis data a deo habitabāt Deutro. xj. Omis
locus quē calcat pes vester: vester erit: q ɔcessio cū cau-
sis suis nūc cessat. Et ideo qd fuit tūc optimo iure cō-
3 cessuz: nūc est optimo iure phibitū Deutro. xxiij. Nō
fenerabis fratri tuo ad vsurā. ¶ Quinto ptra antiquā
cōsuetudinē et christianitatē vt scribit̄: vix inueniebat̄
vnus vsurarius in ciuitate: et ipse nō fenerabatur: nisi
data fide q ipm nō publicarēt: tm̄ tunc erubuerūt: p-
pter operis vilitatem: et socioz paucitatē: qñ vo de illo

vehemēs oriebat̄ suspitio dom9 eius vocabat̄ domus
diaboli: et sic ab alijs osculū pacis ei in ecclia nō dabat̄
ignis a vicinis in domo eius nō sumebat̄. Pueri eum
expauescētes: digito demōstrabāt. Nūc aūt pter hui9
peccati frequētiā: vix ab aliq abhorret̄: pter qd nunc
dicūt: malū bonū: et ecōuerso Esa. v. Sicut ptz nō tm̄
de his: s3 etiaz de alijs q olim dicebant̄ falsi assessores:
nūc vocant̄ viri sapiētes: sed ve qui dicūt: malū bonū
Esa. v. ¶ Sexto p oēm rōnē faciūt. Si eni p rōnē facē
diceret̄: q mille libras expēderet circa vnū obolū lucrā-
dū: imo circa chordā ad ipm suspēdendū: multo plus
ptra oēm faciūt rōnē: q aiam suā expēdūt circa vsurā:
p qua sp suspēdant̄: et semp in suspēdio viuētes nunq̄
deponent̄. Audaciores sunt oibus furibz: qr furtū suū
portāt ad locū: vbi certi esse possent: si vellent q spolia-
bunt̄ et damnabunt̄: qr nō deficient de plateis ei9 vsu-
ra: et dolus: in Ps. liiij.
¶ Propter qd nō tm̄ in morte dānabunt̄: sed etiā ante Arti. iij.
morte qlibet illoz cōpat9 est. Primo rebz insensibilibz
Scdo aīalibz irrōnabilibz et vilibz. Tertio hoibz ma- 4
las ɔditiōes habētibz. ¶ Qtuz ad pmū inter creaturas
insensibiles. Primo cōpat̄ pixidi vel trūco: cui9 clauis
est amissa: in q est paruū foramē supius: p qd pecunia
immittit̄: s3 qr clauis amissa est: extrahi nō pōt anteq̄
frāgat̄. Sic vsurari9: et qcūq3 aliena detinet: est pixis
seu trūcus diaboli: in q cōgregat illicita lucra: s3 qr cla-
uē. i. voluntatē amisit restitutiōis: extrahi nō pñt que
male lucrant̄: anteq̄ arca cordis morte frangat̄. Tunc
diuitias quas deuorauit euomet Job. xx. Secūdo spō-
gie que aquā recipit: sed non emittit: nisi comprimat̄.
Sic nec isti: nisi morte cōprimant̄. Nam pter infir-
mitatis vel aduersitatis cōpressionē: non restituūt: de
quibz in Ps. xxxiiij. Dissipati sunt nec cōpuncti. Ter-
tio burse: q qñq3 pter pecuniā quā cōtinet scindit̄: et
sic pecuniā portat ad ppriā destructionē. Sic vsurari9.
Propt̄ hoc cuilibet ipoz dicet̄: illd Act. viij. Pecunia
tua sit tecū i pditionē. ¶ Qtū ad secūdū inter creaturas 5
irrōnales. Primo cōparant̄ et assilant̄ simie. R. j. 26. I
fine. Secūdo bufonibz: q vt dī vineā exeūt: qñ florere Buso
incipit: ei9 odorē nō valētes sustinere. Sic isti oīno ter-
re dediti: exeūt de vinea ecclie Esa. v. qñ sciūt q pdica-
bit̄: nolētes intelligere: vt bñ agāt: filios illis. A. xxvj.
20. de qbz dicit christ9: pterea vos non auditis: qr ex
deo nō estis. Si vo verecūdia ducti in ecclia remanēt
grauant̄ et obloquunt̄ Amos. v. Odio habuerunt in
porta corripientē et loquentē pfecte abominati sūt. Et
addit ppha cōm et penā dicēs: p eo q diripiebat̄ pau-
perē: et pdā electā tollebatis ab eo: domos qdro lapide
edificabitis: et nō habitabitis in eis. Tertio vsurarij et
quicūq3 ppe plem ditādā iniuste acqrūt: sunt filios vi- Vipere
pere: q occidit pter pullos: nec filij vel filie in bonis il-
lis psperabunt: qr trāsferent̄ filij eius: et mēdicēt et eij-
ciant̄ de habitatiōibz suis: scrutet̄ fenerator oēm sbam
ei9: vt sicut de diabolo venit: ita ad diabolū vadat subs-
stantia ei9. Ad locū vñ exeūt flumia: reuertent̄ Eccle. j.
Quarto assimilant̄ eq vmbratico: qr plus timent vm-
bram. id est. paupertatē tpalem p se et suis: q̄ bellum
mortis eterne. Et tamen in rei veritate pauperes non
essent restituendo: quia iniuste ablata restituēdo: resti-
tuitur eis regnum celorum: quomō ergo pauper di-
cendus est: cui ius acquiritur in tali regno: cui angeli
seruiunt: qui habet habentem omia: qui multa habet
in re: et omnia in spe: ergo trepidauerūt timore; vbi nō
erat timor. Potius ergo deberent illum timere qui ex
vsuris et iniquitate: redimet animas eorū: in ps. lxxj.
¶ Qtum ad tertiā partē hui9 articuli inter creaturas 6

rationales. Primo assimilant habentibus infirmitates spūales. Secūdo corpales. Inter habētes spūales
defectus: primo comparant latronib9. Primo ꝓpter si
militudinē quā habēt cum eis. R.j.26. Secūdo quia
frequēter vtunt re obligata: ⁊ sic vsum furant: ⁊ non
cōputāt qđ est peccatū: ſm sanctū Tho. in summa. q.
lxxviij. arti. ij. ar. vj. nisi forte talis res esset: cui9 vsus
sine ꝓcio soleat cōcedi inter amicos: sicut patz de libro
cōmodato. Sicut nāq3 mutuū resistit in his q̄ ꝯsistūt
in numero ⁊ pōdere ⁊ mēsura: in q̄bus nō oportet ꝙ
reddat idē numero: ſ3 sine deterioratiōe reddere oportet: sicut patet de equo libro: ⁊ hmōi vtēdo: ergo ⁊ dete
riorando vestes: ⁊ hmōi eis impignorata: quis eos a
periculo furti excusabit. Vno ḡ vsurario vel falso homine: aliū talē decipiēte: sicut frequēter ꝯtingit: decep9
congrue dicere posset: sicut Tulius refert quendā magistrū dixisse latronū. In domo eñ in qua furabant
vnū ꝓciosum vidēs iocale: dixit ꝙ illud specialiť custo
direnť: in nemore ṽo qñ ꝓdam diuiserūt: illud nō inueniēs: dixit: mihi videt ꝙ sunt latrones int nos. Ait
latro ad latronē: q̄si sic loquunt: qñ latro latronē: vel
falsus falsu3 vel vsurarius vsurariū accusat: vel cū eo
cōtendit dicens. Vsuram ⁊ sup̄abundantiā accepisti
Ezech. xxij. Secūdo assimilant raptorib9. vnde Ambrosius de bono mortis. Et habet. xiiij. q. iiij. si q̄s. Si
q̄s inq̄t vsurā accipit: rapinā facit vita nō viuet. Tertio assimilant homicidis: sicut colligit ex verbis Aug.
ad Macedoniū. Et habent. xiiij. q. iiij. q̄d dicā. Quid
dicā inq̄t de vsuris: crudelior q̄ trucidat pauperē fenore ⁊c. vult eñ dicere ꝙ nō minus crudelis est: q̄ trucidat pauperē vsuris: q3 qui diuiti aliq̄d eripit. Sed tales conarent diuites suspendere vel emēdare: q̄re ergo
7 nō conant idē facere vsurarijs. ¶ Inter patiētes defectus corpales. Primo assimilant litargicis: q2 sicut illi
ita ꝓfunde dormiūt: ꝙ excitari vix poterunt: imo dormiēdo moriunt. Ita isti sic dormiūt: ꝙ nullo clamore
ꝓdicationis: vel ꝑcussionis vel cōminatōis euigilare
nec aliena restituere volūt: nec aliquo excitari possunt:
nisi igne infernali: ⁊ tūc inuenient: ꝙ nimis profunde
dormierūt Ps. lxxv. Dormierūt somnū suum ⁊c. Sapien. v. Transierūt omia ⁊c. Secūdo freneticis: quia
sicut illi infirmitatē suam nō sentientes: in illa ludunt
et volentes eos iuuare: derident. Ita isti. Sicut patz de
Exēm illo de quo refert Odo episcopus parisien. ꝙ cū vsurarius esset: de minis inferni ⁊ mortis: que ei in sermo
nibus ⁊ alijs rep̄hensionib9 fiebant: ludens: seruū suū
infernū vocabat: qui subito mortuus fuit: ⁊ aliū inuenit infernū: in q̄ nō habuit trufandi voluntatē: nec cō
gregat diuitias vsure ⁊ fenore liberali Prouer. xxviij.
Arti. iiij. ¶ Quorum quāta sit malicia: patz ex cōparatione ad diuersas malas res: quarū tñ malicias excedūt. Sicut patz p̄
8 mo de furib9. In precedenti nāq3 articulo ostensu3 est:
ꝙ sunt eis similes: qđ etiā satis innuit christ9 Math.
xxj. vbi eiecit nūmularios de templo dicens. Domus
mea ⁊c. vos aūt fecistis illam speluncā latronu3. Hic
ṽo ostendere restat: ꝙ sunt illis peiores: quia fur communiter de nocte furat: vnde dicit a furuo. id est. a noctis nigredine. Vsurarius ṽo furat nocte dieq3: nulli
parcens tempori: vel solēnitati: nam quo ad illud qđ
sibi accrescit ex mutuo: nunq̄3 dormit: quid illud semꝑ
crescit: ⁊ dum illud semꝑ crescit: semꝑ crescit peccatum
in anima. Hoc ergo peccatū ꝓ tanto omīa alia excedit
peccata: quia ab alijs quādoq3 saltem dum peccatores
dormiunt: cessatur: ab isto ṽo nunq̄3. Et sic vsurarius
similis est diabolo: quia sicut ipse semꝑ vigilat ad male faciendum. Ita iste siue dormiat siue vigilet: q̄tum
tamen ad animā in qua semꝑ peccatū currit et crescit:
sicut tempus currit: extra: et crescunt vsure: semꝑ cum
diabolo ad infernū ambulat: qđ ergo mirum est: si cito ad infernū veniat: qui continue versus illum currit
Cum vnus vetulus citius ad vnū locum venire posset: cōtinue eundo: q3 vnus cursor: qui multas faceret
pausationes. Sic isti tñ festinant: ⁊ tot dietas aū mortem faciunt: ꝙ in morte in puncto ad inferna descendent Job. xxj. ¶ Secundo malicia excedunt iudeorū: 9
quia ipsi non accipiunt vsuram de fratribus suis iudeis: falsi ṽo christiani a fratrib9 suis accipiūt christianis: contra illud Deutro. xxiij. Non fenerabis fratri
tuo ad vsuram. ¶ Tertio peiores sunt Jude ꝓditore:
quia sicut legit Math. xxvij. Judas penitētia ductus
retulit triginta argēteos: qđ isti facere nolūt. ¶ Quarto peiores sunt inferno: quia infernus quos incarceratos detinuit: legitimo domino in passione restituit: qđ
non facit vsurarius vel aliena iniuste detinēs. ¶ Quinto peiores sunt demonibus. Primo quia demon vn9
in vno loco: pro vno tempore nocet: vsurarius ṽo simul ⁊ semel multis nocet: quorum bona ad vsuras currere facit: vnde nomen eius potest dici legio. id est multitudo demonū Luce. viij. Secūdo quia demon de delitijs: illicitis ꝓ lucris turpibus: ⁊ alijs peccans: q̄ quodāmodo peccatoribus mutuat maiorem dat terminū:
quia vsq3 ad mortem: vsurarius ṽo vix dat annum: ſ3
cito repetit dicens. Quare non dedisti pecuniā meam
ad mēsam: ⁊ ego cū vsuris vtiq3 exegissem illā Lu. xix.
¶ Horum primo patet stulticia. Secundo vilitas. Arti. v.
Tertio periculum. Primum patet primo in hoc: ꝙ potius feneratur homini ꝓ minimo lucro: qđ veraciter 10
est damnū: quā deo in membris suis: sicut dicit Prouerb. xix. Feneraf domino: qui miseret pauperis: pro
maximo lucro regni celorum sub carta dei: in qua scribit
cētuplū accipiet: beati misericordes: quoniā misericordiam
consequent Math. v. Secūdo quia plus dat ꝓ vsuris
q3 ille cui mutuat ꝓ toto mutuato: q2 ponamus: ꝙ ille
cui mutuat dat denariū: vel valorē denarij in septimana. Alius ṽo qui illum denariū recipit: pro illo animā
dat ⁊ regnū celorum: ⁊ pene se obligat infernali: ergo est
stultus mercator. Tertio q2 nō vult restituere denariū
vt habeat deū: ⁊ regnū celorum. Sic stulti sūt: q2 restituendo nō depaupant: sed ditant: q2 deū acq̄rūt: ⁊ grām in
ꝑsenti: ⁊ gloriā in futuro. Venerūt mihi oia bona pariter cū illa. Sed forte sperāt ꝙ filij vel alij restituāt ꝓ
eis. Sed videāt ipsi quātū ꝓ suis fecerūt vel restituerūt
et min9 sibi fieri putēt: q2 quotidie refrigescit charitas
multorum. Secūdū etiā patz in hoc: ꝙ officiū illorum vilius 11
est officio cuiuscūq3 laboratoris vel artifici: q2 int oēs
artifices: ipsi in tm̄ subterfugia q̄rūt: ꝙ vix est aliq̄s: q̄
se vsurariū ꝓfitet. Ad q̄rū cōfusionē fert: ꝙ q̄dā ꝓdicās sciēs ibi multos adesse vsurarios: q̄siuit: si aliquis Exēm
esset vsurari9: ⁊ oib9 tacētib9: q̄siuit: si aliq̄s eēt ibi clericus: ⁊ vno rñdēte ꝙ sic. Intulit ꝓdicator: ecce videt
q3 vilesit officiū vsurario aū: vilius vie3 officio cuiuscūq3 artis: q2 cu3 alius ꝓ arte sua vilissima respōdeat:
ipsi ꝓ arte sua loq̄ erubescūt: quid ergo faciēt: vel quō
erubescēt i die iudicij: vbi nō poterūt se occultare: nec
vicia sua palliare vel excusare: ſ3 oia nuda erūt: ⁊ aperta toti mūdo. De q̄dā etiā alio fingit vel fert: quasi ꝑ Exēm
istū modū: ꝙ i q̄dā patria ꝓdicās: i fine dixit: ꝙ volu⁊
sepati hoies absolnē eiusdē arti. Dixit ḡ surgāt hoies
talis artis: ⁊ sil bñdictionē accipiāt: qđ cū plures fecissent: vltio ait: surgāt vsurarij: qđ cū facē nollēt: ait: ex q̄
non vultis surgere vt habeatis bñdictionē: sedeatis ⁊
habeatis maledictionē. Si ergo in die iudicij totus

mūdi cōfusionē et dei maledictionē vitare vultis: vsu
ras ne singulis fratribꝰ vestris exigatis. Neemie. v.
12 ¶ Horū periculū patet primo: quia nūq̄ restituūt. R
vj.13. Secūdo in hoc ꝙ omnē viam celi eis obstruūt.
Nam vniuerse vie dñi misc̄dia et veritas. Viam mi-
sericordie obstruūt in hoc ꝙ nihil faciunt ꝓ misericor
dia sed ꝓ pecunia seu lucro quocūq̃ terreno. Viam
veritatis in hoc: ꝙ ore vnum dicit et opere aliud facit.
Dicit nāq̃ ore: ꝙ pro amore dei ei mutuat: ipsumq̃ cō
passiōe iuuat: sed ꝙ mentit opus sequens ostēdit: q̄n
plus petit: q̄ tradidit. Nā aufert ab eo spem lucri ter-
reni: et nō mutuabit: ergo spes illa dat causam contra-
ctui: quia sine ipsa nō esset mutuaturus: et om̄e ꝓpter
qd̄ et illud magis: ergo magis facit pro amore lucri q̄
dei. Eis ergo dicturus est deus. Amen dico vobis: re-
cepistis mercedem vestram. Ergo nullum vsuris op-
primes. Exodi. xxij.
Arti. vj. ¶ Sed heu cū innumerabiles sint: nullus se vsurariū
13 fatet. sed oēs vsuras suas abscondūt sub falsis respō-
sionibus: et palliationibꝰ. Nam quidā illorū vsuram
palliant: sub specie locati et cōducti: cōtra legē. coll. iiij
Sicut illi de quibꝰ tactū est. V. viij. 41. qui bouem vl'
aliud animal realiter vendūt: sed quia emptor statim
soluere nō potest: ei animal locāt: ad certū diē: quo ꝓ-
mittit se soluturū: dicētes. Tantū ꝓ boue ad talē ter-
minū recipere possumus: verū est et licitū esset: si bos
illorū esset: nunc autē: quia illius est: qui ipsum emit:
non bouem: sed dilationē vendunt solutiōis: et illud
est vsura: sicut et quecūq̃ vēdunt charior ꝓpter termi-
ni dilationē. Alij dicūt placet partibus: nam tam sibi
q̄ mihi facio auantagiū: quia de decem solidis quos
ego mutuaui lucratus est duos vel tres: et quo lucrat
quale est peccatū ꝙ mihi det partē lucri sui in pecunia
vel in pane vel carnibꝰ vel in huiusmōi rebus in q̄bꝰ
pecuniā sibi mutuatā expēdit et mercat: vel quare nō
possum ad mensam eius pro tali pacto comedere? Re-
spondetur ꝙ non valet: ꝙ placet partibus: vel vtraq̃
pars lucrat: ergo est licitū. Nam fornicatio placet par
tibus: et tamē peccant cōtra dei preceptū facientes. Si
ergo auantagiū querunt: mutuet ꝓ amore illius: q̄ di-
cit Luce. vj. Date mutuū nihil inde sperantes: vt lu-
crent regnū celorū. Vnde glo. sup illud. Non in ho-
mine spem mercedis ponatis: sed in deo: quo iubente
hec fecistis et hereditas vestra in eternū erit. Aliter vo
nō lucrat: quia quod lucrari estimat suum non est.
14 ¶ Sed forte dicēt: ꝙ ille a quo lucratꝰ est: illud qd̄ lu-
crat ei dare posset cum suū sit: et de suo licitū est ei fa-
cere qd̄ vult. Sicut ergo libero dono facere posset: ita
etiam ex libero pacto. Respondet primo per rationē:
quia non est sic suum quin principalius fuit dei: quia
sui vt baliui vel distributiōis: quia de omni minuto
durissimā reddet rationē: dei autē vt dñi: cuiꝰ est terra
et plenitudo eius: sicut dñi principalis: et ordinatio et
p̄ceptū et ꝓhibitio eius potius tenēda est de rebus ꝓ-
prijs q̄ pacta serui: immo pacta seruorū in hoc casu te-
nenda nō sunt: sicut patet expresse per legem ciuilem.
C. li. ij. ti. de pactis. l. pacta. sub hoc tenore. Pacta que
cōtra leges cōstitutiōesq̃: vel cōtra bonos mores fiūt:
nullam vim habere: indubitati iuris est. Sed talia pa
cta sunt cōtra leges diuinas: sicut ostensum est. ū. e. c.
arti. ij. Et cōtra leges ciuiles quia in iure ciuili approba
bant quatuor cōcilia: sicut patet per glosam. C. li. iiij.
ti. de vsuris sub his verbis. Iure nouo et toto tollant
vsure: vt in autentico de ecclesiasticis titulis. coll. ix. §
j. vbi dicit: seruādas regulas sanctorū quatuor conci
liorū. Sed in Niceno cōcilio sunt ꝓhibite: vt di. xlvij
c. qm̄. Sequit ibi in glosa. Item si nulla lex diceret: ad
huc nō valent: cū sint cōtra legem dei. Et inferior non
pōt tollere legem superioris: vt. ff. ad trebellianū. l. ille
a quo. ad est. in inforciato. li. xxiij. § tēpestiuū. et. ff. de ar
bitris. l. nam magistratus. i. in. ff. vete. li. iiij. Item cō-
tra naturā est: vt seruus tollat legē dñi sui. C. li. ij. ti. de
pactis. l. seruus: vbi de seruo sic dicit. In deterius aūt
nouo pacto reformare nō pōt obligationē recte consti
tutā. Non ergo stipulatio: nō pignus: nō iuramentū
de his prestandis tenet. vt patet. C. li. j. ti. de legibus et
cōstitutionibꝰ. l. nō dubiū. i. li. i. vbi sic scribit. Nullū
enim pactū: nullam cōuentionē: nullum contractum:
inter eos videri volumꝰ subsecutū: quē cōtrahūt lege
cōtrahere ꝓhibente: qd̄ ad oēs etiam legum interpre-
tationes tam veteres q̄ nouellas trahi generaliter im
peramus. Et parū infra sequit: Sm̄ predictā itaq̃ re-
gulam: nec stipulationē hmōi tenere: nec mandatum
vllius esse momenti rc̄. Act. v. Oportet obedire deo
magis q̄ hominibꝰ. Hec sunt multū cōtra illos: ꝯtra
quos disputat. C. viij. arti. vj. ¶ Si vo q̄rere velint: 15
quare lex dei vsuras ꝓhibuit: et quare sine vsuris mu
tuare p̄cepit indigēti: et quare fructus rerū impigno-
ratorꝫ cōputare debēt cū possint res suas tenere bladū
in grangijs et pecuniā in bursis: quare ergo lex dei p̄-
cipit ꝙ ita mutuent: nisi aliquid inde recipere possint
auantagiū. Primo respondet lex ciuilis. C. de legibꝰ
et cōstitutionibꝰ. li. j. l. non dubiū. Legis inquit latorē
qd̄ fieri nō vult lex tm̄ ꝓhibuisse sufficiat. Secūdo re-
spondet ꝙ sic querētes parū habēt rationis. Si enim
eis videt ꝙ ipsi debeant ordinare de rebus suis: sicut
placet eis: quare nolunt: ꝙ deus habeat eandem liber-
tatē qui nobis tradidit bona: nō ꝓ nobis tm̄: quia nec
ꝓ diuitibꝰ tm̄ ista creauit: sed vt vosipsos et pauperes
illos sustinetis: eis dando et mutuando: vt illis rebus
vobis vitā acquiratis eternā. Qui ergo queris: quare
deus talia te facere precepit: ita insipiens est questio: ac
si quereres: quare voluit te esse christianū: et ire ad ec-
clesiā: et ieiunare: et elemosynā et alia charitatis opera
facere: quia sicut ista te vult facere: vt penas euadas
eternas: et animā salues et regnū eternū acquiras. Ita
vult te indigēti mutuare: quia in aliquo casu: tāti me-
riti est istud: sicut aliqd̄ predictorū. Et ad hoc ꝙ dicis
ꝙ interim possis de rebꝰ tuis mutuatis lucrari: et auā-
tagiū tuū facere. Respondet ꝙ illud auantagiū non
habēt: nec sunt certi habere: quia interim totū amitte-
re possint: et incertū ꝓ certo vendere iniusticie videt ob-
uiare. Dicit ergo: nō mutuabo. Respōdet minꝰ malū
seu periculosum videt esse nō mutuare q̄ sic mutuare
quia difficilius est aliena restituere q̄ de ꝓpria crudeli-
tate penitere. Dicūt ergo: morit fame indigens. Re- 16
spondet minus malum est: ꝙ corpus suum moriatur
fame q̄ anima tua vsura. Et tamen mediū esset eligē-
dum mutuare videlicet sine vsura: quia ex quo suffi-
ciens pignus habes: nunq̄ tuū amittere potes. Sed
dicūt cōsuetudo est: et iura regni ꝑmittūt ꝙ fructꝰ nō
cōputent de agro vel prato: vel molendino vel domo
impignorata. Responsio patet ex legibꝰ p̄cedētibꝰ. Si
enī oēs leges et cōsuetudines hoc ꝑmittāt vel hoc ha-
beant: nihil valet cōtra regem deū et legē eius qui ait
Leuit. xxv. Cōputabunt fructꝰ: et qd̄ reliquū fuerit
reddat. i. rem impignoratā cum tm̄ de pignore leuaue
rit: quantū mutuauit: deductis expēsis pignꝰ reddat.
Etiam ponamus: ꝙ malum non esset de se: est tamen
malum quia a deo ꝓhibitū. Pmorū enim parentum
comestio de se malum non fuit nisi quia ꝓhibitū. Di-
cēt forte: quare nō possumꝰ de re impignorata interim

auantagiū sumere:sicut possemus de pecuniis interim
lucrari. Rñdet q cū nulla pecunia posses tibi tm̃ inte
rim lucrari:sicut lucraris ꝑ amore dei mutuando:q̃a
lucraris celum. Sed dicent:hic enī viuere oportet:et
lucrū querere ꝑ nobis et nostris:verū est:sed nō con
tra ꝑceptū et legē dei:quia talis non viuit sed moritur
nec vitā querit:sed mortem eternam. Sic ergo oportet
hic viuere vt semꝑ viuant:quia quid valet hic viuere
nisi detur semꝑ viuere. Et quid ꝓdest homini si mun
dū vniuersum lucret:anie vo sue detrimentū patiat.
Melius esset ire ad celū cū paupertate q̃ ad infernū
17 cum omnibꝰ diuitijs mundi. ¶ Alij vsurarū turpitu
dinē palliant ⁊ abscōdere nitunt sub specie emptionis
Exẽ. et venditōis. Sicut fertur fecisse quidam de quo fert
q volenti habere pecuniam ab aliquo sub conditione
mutui. respondit dicens:nō mutuabo tibi pecuniā: ſ;
eme asinum vel equū meū ꝑ. xx. solidis: qui videlicet
nō valet nisi decem:et mutuabo tibi tm̃ ad talem ter
minū. Sub tali colore a diabolo decipiunt terminarij
illi videlicet qui vendunt sicut charius vadit in anno
et si tunc soluere non possunt:aliqui ꝑ tpis ꝓlōgatōe
adhuc vsuras augmētant: sic videlicet q plus volūt
anno sequēti q̃ tunc valeat bladū vel qui bladum vel
bouem vendit charius:quia emens nō potest statim
soluere:ideo forte animal qd tm̃ valet decem: vendūt
ad. xij. Q enī oēs tales vsurarij sint patet expresse. ex.
li. v. ti. xviij. de vsuris. cōsuluit. Vel qui bladum ven
dunt:sicut vendit circa festum Joannis baptiste: vel
quēcūq terminū in quo de cōmuniter accidentibus
bladū charius vendit. Si enī venderet ꝓpter ꝓximi
cōpassionē:et nō vt seipsum a periculo custodie libe
raret:qd cōtigit ex murium consumptione vel putrefac
tione vel alijs fortuitis casibus:cum hac ꝓtestatione
q nō esset vēditurus bladum suū tempore illo:sed q
tantū ei mutuaret et q ei tantū daret ꝑ illo quātū reci
peret ꝑ tali mēsura:quando residuū venderet: q etiā
daret ei libertatē reddēdi bladum ꝑ blado vsq ad ter
minū in quo residuū venderet periculū nō incurreret
18 vsurarū. ¶ Alij sub colore locationis decipiunt: qui
videlicet emunt ouem vel bouem vel aliud animal ab
illo qui nullum animal habet:et hoc sciens dicit illi q̇
ꝑ necessitate pecunie venit ad eum: trado tibi tantam
pecuniā pro tali animali: sed locabo tibi illud animal
ꝑ tanto ad talem terminū. In hoc enī casu vt deū deci
piant:pecuniā animal vocant. Cōsimiliter decipiunt
illi q̇ ad illos qui ꝑ pecunia mutuāda ad eos veniūt:
dicūt:nō mutuabo tibi pecuniā sed animalia. Alio vo
respōdēti q pecunia plus q̃ animalibꝰ indiget:dicūt:
de pecunia tibi mutuata nullum emolimentū habere
possumus:ideo accipe hāc pecuniā:et emas tot aialia:
oues vel boues: ꝑ tanta pecunia:et responde mihi in
anno tm̃ ꝑ locatione cuiuslibet animalis: et simul cū
hoc redde mihi in fine animalia in forma qua tibi tra
dunt. Si enī in hoc casu vsurā nō cōmittit:nec iudei
vsuram nō cōmitterēt: vocantes pecuniam bouē vel
equum:quibus illos. xij. denarios quos pro obulo ad
septimanā mutuabūt:equū vocare possent. Sic et chri
stianus falsus qui cum hoc q pecuniam nomine ani
malis locat:naturā non tenet locationis:quia in loca
tione animaliū:si animalia moriant sine defectu illius
cui locant:moriunt dño suo:quia locatio nō transfert
dominiū in illū cui locant. In ꝑdicta vo locatōe pe
cunie transfert dominiū quia mutuās vult integrum
habere. Sed cū certū sit:q falsa nominatio naturam
nō mutet cōtractꝰ:planū est q contractor ille et apud
deū: ⁊ apud hoīes bonos est vsurarius. Idē est de illo
qui dicit:q nō vult mutuare frumētū:sed dicit ꝑ isto
vendit bladū nūc:habeas tm̃ de pecunia ⁊ emas tibi
tot mēsuras bladi: ⁊ reddas mihi ꝑ qualibet tantum
quantū valet in estate ¶ Alij decipiunt sub specie fal 19
se societatis q̇ nolunt esse socij periculi sed lucri. Alij
sub vmbra maiorū dicētes:q magni et diuites ⁊ ꝑlati
in manerijs suis mutuāt et vēdūt ꝓut charius vēdit
in anno. Respondet:primo q forte dñi illorum illud
ignorant. Secundo q licet ipsi vadant ad infernum:
non oportet q alij vadant nisi voluerint: quia licet in
naturalibꝰ hoc verum sit: q superioribus eclipsatis:
necesse est inferiora eclipsari et obscurari:nō tm̃ in vo
luntarijs. Alij sub specie damni et falsitatis debitorū.
dicētes:q diuites debitores sūt ita falsi:q oportet eos
charius vēdere ꝓpter damnū qd habēt:q2 nō soluūt fi
deliter nec ad terminū: Unde vellent q predicaret ita
bene cōtra malos debitores:quibꝰ si veritas dicatur:
verius dici nō pōt nisi q ipsi ex vna parte sint cupidi
vsurarij:et alij ex alia parte falsi et deceptorij debito
res. Alij vo se abscōdūt sub defectu ꝓbatōis:sicut illi
qui nūq mutuant:nisi soli q̇ faciet eis obligationē de
xxx. vbi nō recipiūt nisi. xx. timent enī si pluribꝰ simul
venientibꝰ mutuarent: ne vsurarij apud mundū pro
barent:et non timēt ne apud deū qui semꝑ est presens
qñ mutuāt eternaliter cōdemnent. Nūq enī solo ꝑ
sente mutuāt: vbi iam deꝰ q̃ angeli et tota curia adest
celestis:sicut patet. A. xxv. 17. et multi demones q̃tū
ad intuitū sunt ꝑsentes: ⁊ tm̃ ipsi vident esse de illis q̇
dixerunt:non videbit dñs:nec intelliget deus Jacob.
Intelligite insipiētes:et stulti aliq̃n sapite: nunq̇d qui
plātauit aurē nō audiet:aut qui finxit oculū nō consi
derat. ¶ Alij vo vsuras abscōdere nitunt sub specie 20
curialitatis:nolentes pecuniā habere ꝑ pecunia mu
tuata:sed de pane cū pistoribꝰ:de carne cū carnificibus
de potu cū pōderatoribꝰ et sic de alijs:de habēdo cōue
niūt:nō attēdentes ꝑceptū christi. Lu. vj. Date mu
tuū nihil inde sperātes. Alij vsuras suas abscondere
nitunt sub pacto penarū:seu sub pacto legis cōmisso
rie. Est aūt illud pactū tale. Obligo tibi pignꝰ tale. i.
rem mobilē: vel hypothecā. i. rem imobilē: vel ꝑ tāta
pecunia ad talē diē:hoc adiecto q nisi soluā tibi illam
pecuniā ad talē diē:pignꝰ seu hypotheca tibi semꝑ re
maneat. Istud facietes in fraudē vsurarū vt ꝑ pecu
nia ad terminū talem mutuata habeant pignꝰ: multo
maioris valoris:quia i spe illud habēdi mutuāt male
vsuras suas abscōdunt:quia vsurarū cōtractū in omī
iure ꝓhibitū abscōdere nitunt sub alio cōtractu equa
liter ꝓhibito. Nā pactū legis cōmissorie ꝓpter inopiā
debitoris est inhibitum in iure canonico. ex. li. iij. ti. de
pignoribꝰ. c. significante. Et in. l. ciuili. C. li. viij. ti. de
pactis pignorū. l. i. nō tm̃ in foro cōsciētie: ſ; in foro iu
diciali:intuitū q mihi soluenti tibi ratā. i. qd mihi mu
tuasti:mihi cōpetit contra te pignoraticia actio. Vult
enī lex ꝑdicta q pignus in die vēdat:qñ debitor in die
nō soluit:et creditor tantū accipiat quantū mutuauit:
et residuū soluat debitori. Aliq̇ vo in fraudē istius ꝓ
hibitōis nō dicūt. Obligo ter tale negociū: ⁊ nisi illud
redemeris tali die sit tuū:sed verba habēt vēditōis in
fraudē ꝑdicte legis dicētes. Emā illud a te:et nisi redi
mas illud ad talē diē amittas illud:et fit charta simpli
cis vēditōis cū scripto a latere q illud redimere posset:
realiter est pactū legis cōmissorie:licet verba sint ven
ditōis. Beatꝰ ergo de quo verificat illud Ezechiel.
xviij. Pignus debitori reddiderit:et per vim nihil ra
puerit:ad vsurā nō cōmodauerit. Arti. vi.
¶ Cōtrariū facietes damnificant:qñq ip rebꝰ filijs 21

et in ꝓprijs subiectis. Primū ostēsum est ꝑ exemplū fa
bule. M.ix.2. sed tñ talibꝫ mutuāt: quis pulchre pro-
mittūt: et q lanā et hmōi in meliori foro hic sperāt ra
tione mutui: et qa etiā charius eis vendūt rōne termi-
ni: et hec est causa quare falsus ꝓmissor et cupidꝰ mer-
cator ad damnū ꝓpriū frequēter cōcordāt. Secūdum
sepius videt q videlicet de filijs vsurariorū verificat
illud ps̄. cviij. trāsferent filij eiꝰ et mēdicēt: et eijciātur
de habitatiōibꝫ suis: quia sepe terras et domos: q̄ pa-
tres eorū vsuris acquisierūt: alijs vsurarijs obligant:
et cū illis dū durant luxuriant: et de patris incendio
nihil cogitāt. Iuxta illud Iob. xviij. Nō habebūt filij
eiꝰ memoriā illius: nec miserebunt inędy eiꝰ: s; post-
modū cū ipsi ad idē incendiū venerint: de eiꝰ malicia
cōquerunt: quia sicut dicit Eccl. xlj. De patre impio
cōquerent filij: qa ꝑ ipm sunt in opprobrio. Tertiū pa
tet: qa corpus et aiam obligat ad gehennā. Nam celū
iuste petere nō pōt: nam ad eandē legē et iudiciū obli-
gat se: quo alijs mēsurāt. Math. vij. Eodē iudicio etc.
et eadem mēsura etc. Sed ipse nihil dare vel mutuare
vult: nisi detur sibi melius q̄ illud qd tradit: g̃ nec ce-
lum alio pacto tradet sibi: qa ipse meliꝰ dare non pōt:
22 necessario ergo illo carebit. Iste ꝓcessus q ad patria iu
dicabunt cōfirmat ꝑ decretalē. li. v. ti. de vsuris. c. qa
frustra. Ubi sic dicit: quia frustra legis auxiliū inuo-
cat: q cōmittit in legē: statuimus: vt si qs vsurarius a
nobis lr̄as impetrauerit sup restituēdis vsuris vel fru
ctibꝫ cōputādis in sortē: nisi prius ipse restituerit vsu-
ras: quas ab alijs noscit recepisse: auctoritas lr̄arꝫ nul-
latenꝰ audiat. Ita nec in curia dei aliquid impetrabit
qd ei valebit: nisi prius restitutis vsuris: et nisi ab hoc
errore cessauerit: qi iudiciū sine misericordia his etc. Iaco. ij
¶ In q̄ iudicio tāto alijs peccātibꝫ grauiꝰ puniet: q̄to
plures eiꝰ vsuris corrupit illos videlicet ad quorꝫ ma
nus deuenerūt: q et in illis pctā augmētāt. Et fm de-
cretalē p̄dictā talis dū viuit: et alij ꝓ ipso post mortē
frustra legē inuocāt misericordie: vel pacis: vel requiei: vel
adiutorij cuiuscūq; sancti: qa legē misericordie nō tenuit:
qa nō ꝓ misericordia sed ꝓ pecunia vel lucro terreno mu-
tuauit: q etiā nūq̄ a pctō quieuit: frustra auxiliū inuo
cat quietis: ꝑ dicētes: requiē eternā etc. Poterunt angeli
optime respōdere: legē non tenuit quietis in grā: ideo
quietē nō inueniet in glia. Immo deū et sctōs: ꝑ quorꝫ
festa vsure sue crescebāt et currebāt: semꝑ ꝓuocauit in
culpa: ipsorū iudicio semꝑ inquietabit in pena. Et si
ille in libro Numeri. xv. de p̄cepto dei legit lapidatꝰ
fuisse q ligna collegit in sabbato: quale iudiciū dabit
de illo cuiꝰ vsure ꝑ oēs dies sctōrꝫ totiꝰ anni currūt et
cōtinuant: quia etiā in sanctissimis diebꝫ illas colligit
sibi portatas. Si iterū nullū tp̄us iure qs petere possit
qd voluntarie vēdidit: quali iure possint ipsi petere: vel
alij ꝓ eis post mortē lucē vel requiē celi. Nā dū vixe-
rūt: vēdiderūt dilationē solutiōis: qa charius ꝓpter il
lam vēdiderūt: in dilatiōe aūt illa nullū tp̄us est nisi
dies cū luce: et nox ꝓ requie. Ergo vtrūq; vēdidit tā
tēpus lucis q̄ quietis. Frustra g̃ petit vel ꝓ eo petitur
lux vel quies celi: tum qa contra legē peccauit lucis et
quietis: dū vtroq; tp̄e vsure sue currebāt: tū qi senten
tia data est: Ezech. xij. q qui vēdidit ad id qd vēdidit:
nō reuertet. Ex q̄bꝫ motiuis fert quendam sacerdotē
Exem motū. q dū parrochianos suos ammoneret: dicere so-
lebat. Orabitis ꝓ omībꝫ aiabꝫ excepta aia patris mei:
ꝓ qua nō orabitis: qa fuit vsq; ad mortē vsurarius:
quē ideo dn̄s nō recipiet: qa sicut dicit. ij. Paral. xix.
Arti. viij Nō est apud dn̄m iniquitas: nec munerū cupido.
23 ¶ Signa aūt damnatiōis vsurarij: deꝰ frequēter ostē
dere dignatꝰ est: sicut patet primo ꝑ exēplū. M. ix. 40.
Secūdo ꝑ exemplū de quodā alio: de quo fert q cum Exem
mortuꝰ ab omnibꝫ vicinis: fidelibꝫ et iustis non posset
leuari: vt ad ecclesiā portaret: occurrit cuidā inter eos
q cōsuetudo illiꝰ ciuitatis erat: q quilibet ad terram
portabat ꝑ hoīes artis sue: qd cū alijs intimasset: et ipi
caute fecissent quatuor vsurarios venire: faciliter ipm
leuauerūt. Nec mirū: quia quatuor demones porta-
uerūt quintū: vt deꝰ ostēderet q anima a demonibus
portabat ad infernū: ꝑ hoc q corpꝰ sine ministerio dia
boli ad terrā portari nō poterāt: sed ab his q sicut ipse
descēdunt in lacū Ezech. xxvj. Tertio idem alio osten
dit exemplo: de quodā de quo fert quasi sic q cum sa- Exem
cerdos bonꝰ illū in ecclesiastica sepultura nollet sepe-
lire sicut nec debuit: sicut patet ꝑ cōstitutionē Greg. x.
in cōcilio Lugdonensi. Et ex. li. v. ti. de vsuris. c. quia
in omnibꝫ: asserēs q hec terra dei est: ideo in illa homo
diaboli nō sepeliet: amicis vero volentibꝫ ipsum in via
sepelire: restitit minister regis dicēs: hec terra regis est;
hic nō sepeliet. Ipsis vero altercātibꝫ: affuit diabolꝰ as-
serēs q tm̄ faceret ꝓ eis q ipm portaret ad locū sepul-
ture sibi debitū: et tollens ipm portauit ad infernū: vt
ibi sepeliret sepultura illa: de qua Lu. xvj. Mortuus
est diues et sepultus est in inferno. Quarto idē ostēdit 24
exēplo cuiusdā talis: de quo fert q cum briga fieret de Exem
eius sepultura alijs asserētibꝫ q nō debuit sepeliri se-
pultura ecclesiastica: alijs dicētibꝫ cōtra de cōi cōsensu
in hoc cōsenserūt q corpꝰ poneret sup aialia rogātes:
q deus aialia dirigeret ad locū vbi vellet ipm sepeliri
sicut direxit aialia de azoto cū arca testamēti. j. Reg. vj
Aialia vero directe sine omni humano cōductu illud
portauerūt ad furcas ibi stātes: nec vltra illud portare
volebāt: vt q latronū vitā duxerat: sicut habet. s. co.
c. vi. cū latronibꝫ sepeliret: et ibi ꝓijceret vbi cadauera
putrida ꝓijciuntur. Sicut ille Ioachim. Hiere. xxij.
Sepultura asini sepeliet: quo ad corpus: et peius q ad
aiam: nam sicut asinꝰ ꝑ pedes: ita iste ꝑ animā trahit
ad foueā inferni ad modū ꝓditoris: quia ꝓditor dei est
cuiꝰ seruū se dicit ore: et occulte cōtra ipsum agit: et ꝓ-
ximū quē sub specie decipit pietatis. Ideo legit quidā Exem
de quodā vsurario dixisse: de quo fert q cū quendā p̄-
dicantē audiret: q demon oēs vsurarios ad infernum
portaret: de sermone cū indignatiōe recedēs: cuidā vi-
cino obuiauit: cui cū causam sue ire narrasset: quesiuit
qd ei dare vellet et cū ipo rediret: et corā omnibꝫ dictū
suū reprobaret cōuentiōe facta abierūt. Predictus vero
vicinꝰ quesiuit alta voce a p̄dicatore: si dixisset: q dia-
bolus oēs vsurarios ad infernū portaret. Dixi inquit.
Cui aliꝰ. Nō dixisti verū: nō faciet eis tantā reuerē-
tiā: s; trahet eos post se fuscinulis ad infernū: sicut vt
p̄dictū est: trahit cadauer mortuū: et ꝓditor qui ꝓdi-
tione diuitias cōgregat. Sic q coaceruat diuitias vsu-
ris. Prouerb. xxviij.
¶ Illorꝫ vero quo mutuū accipiūt ad vsuras in aliquo Arti. ix.
casu: magnū est pctm̄ et periculū: sicut ostēsum est. N. 25
iiij. 17. Et. M. ix. 2. ¶ Quātū vero sit periculū illorꝫ q de
bonis sic acq̄sitis participāt: patet ꝑ exemplū de sctō
Furseo: de quo scribit q cū aliquo tp̄e tunicā ab vsu-
rario recepisset: et ꝓ eo specialr̄ nō orauerit cū esset in
infirmitate detētus: portabat illa tunica corā eo ardēs
ab angelis et ꝓiecta sup faciē suā: dixit angelus: ab im
pio recepisti: ꝓ eo nō orasti. Sctūs vero sanitati restitutꝰ
semꝑ maculā cōbustionis in facie gessit: qa in tantillo
cōicauit cū vsurario. ¶ De talibꝫ dicit decretalis. ex.
li. v. ti. de vsuris. c. tua nos. Sic tua nos duxit frater-
nitas cōsulēdos: qd de vsurariorꝫ filijs obseruādū sit;

qui eis in crimine vsurarū defunctis succedūt: aut ex-
traneis ad quos bona vsurariorū asseris deuoluta: tue
igit questioni iuris psentibus respōdem⁹: q filij ad resti-
tuēdas vsuras ea sunt districtiōe cogēdi: qua parētes
si viuerēt cogerent: hec ibi. ¶ Decretū vo sumptū ex
verbis Aug. ad Macedoniū dicit: q nisi restituant:
penitētia nō agit: sed simulat. xiiij. q. vj. si res aliena.
Propter qd dicit Hiero. Cauendū est nobis inqt ma-
xime: ne ab his accipiam⁹ munera quos nouim⁹ vi-
uere de lachrymis pauperū. Sed dicūt: nobis nō imi-
net periculū: qa illa iniuste nō acquisiuim⁹: sz tali vel
tali titulo habem⁹. Sed caueāt: qr quilibet respōdebit
nō tm̄ de eo qd vt latro acquirit: sed qd vt latro accipit.
Tales em̄ nō sm legē mūdi tm̄: sed etiam sm legē dei
descēdent ad infernū viuētes: nō qr vsuras acceperūt
vel exercuerūt: sed qa nequicia in habitaculis eorum.
26 R. vj. ii. ¶ Et si tm̄ est piculū eoꝝ: q bona talia par-
ticipant: multo maius est periculū illorū q bona talia
detinēt: vbi ipsi mali acqsitores pceperūt q ipsa resti-
tuerēt: tales em̄ sunt sicut sanguisuge: q tumido mem-
bro apposite sugūt sanguinē corruptū: z mēbrū sanū
faciūt: mortē sibiipsis acqrētes. Prouer. xxx. Sangui-
suge due sunt. s. filij et executores q semp dicunt: affer:
affer. Hoc cogitare deberēt ante mortē: q ita diligēter
diuitias querunt: vt tales filios et vxorē z executores
dicerent ingratos. Nunqd cogitat talis miser q vxor
sua nō habebit vnde se alteri post mortē suā maritet et
iocalia induat: vel filij vnde ad taxillos ludāt z leno-
res sint: vel executores sui vnde laute comedāt z bibāt
et cantēt: z diuitias cōgregēt p aia sua vbi ipse p ex-
pensis illoꝝ aiam suā perdat. Ergo nūc miser cogita-
re deberet: quō ipsi de bonis ab eo acqsitis: post mor-
tem suā cātantibus et letos dies ducētibus: ipse in inferno
lugebit: z ipse oībus bonis carebit: cui nec gutta aque
cōcedet. Lu. xvj. Sed dicēt: nō p nobis: sz p nobis dū
viuim⁹ laboram⁹. Respōdet: q tam ipsi q oēs auari
de rebus tpalibus nimis solliciti antequā ditent se excusant
de cupiditate z auaricia p mūdi fortunā et ppriā neces-
sitatē: dicētes. Nullū certū habem⁹: ideo talia inqui-
rimus et tenem⁹: sed cū ditati fuerim⁹: vel certū vnde
viuere possum⁹ habuerim⁹: largi et curiales erimus.
Et tm̄ sicut ante certā pmotionē se excusabāt p ppriā
necessitatē. Ita post pmotionē se excusant p amicorū
necessitatē: z tales tam in paupertate quā in diuitijs semp
27 excusatiōes querūt in peccatis. ¶ Qūtū ad tertiā partē
hui⁹ articuli periculū illorū q publicos vsurarios in
terris suis recipiūt: vel domos eis locāt: pz sm Greg.
x. in cōcilio Lugdonēsi. ti. de vsuris. c. vsurarū. li. vj
qui statuit: q nec collegiū nec alia vniuersitas: vel sin-
gularis psona cuiuscūqz sit dignitatis: cōditiōis: aut
status: alienigenas et alios nō oriūdos de terris suis
publice pecuniā fenebrē exercētes aut exercere volen-
tes: ad hoc domos suas in terris suis cōducere: vel cō-
ductas habere: aut alias inhabitare pmittant: sz hmōi
vsurarios manifestos infra tres menses de terris suis
expellāt: nūquā aliquos tales de cetero admissuri: nemo
illis ad fenus exercēdū domos locet: vel sub alio quo-
cūqz titulo pcedat: q vo cōtrariū fecerint: si psone fue-
rint ecclastice: patriarche: archiepi: epi: suspensionis:
minores vo psone singulares excōicatiōis: collegium
autē seu alia vniuersitas: sentētiā interdicti ipso facto
se nouerint incursuros: quā si p mēsem animo sustinue-
rint indurato: terre ipsoꝝ quādiu ibidē vsurarij in ipsis
cōmorant: extūc ecclesiastico subiaceant interdicto. Ce-
terū si laici fuerint p suos ordinarios ab hmōi excessu
omni priuilegio cessante p censurā ecclesiasticā com-
pellant. Sanctus vo Thomas de aquino requisitus
a ducissa Lothoringie: de periculo tenentiū tales i ter-
ris. Rndit sub hac sentētia: asserēs q similes sūt illis
q latrones vel alios malefactores defendūt vel iuuāt:
seu supportāt pter munera vel dona: qa sicut isti pter
munera istos supportāt. Ita illi pter reddit⁹ vl' dona
q de malo lucro suo: cū ergo de vsuris dent: nō est du-
biū quin peccēt: z ad restitutionē teneant illi a quo re-
ceptū fuerat: sicut ille ad cui⁹ manus deuenit. Sz forte
dicēt: nobis licet recipere reddit⁹ de domib⁹ et terris
nris: cū ergo ab eis vt a quibuscūqz reddit⁹ recipim⁹
nō peccam⁹: qr nō vsuras sed redditū recipim⁹. Re- 28
spondet primo: q nō licet eis domū talibus locare: p ar-
gumentū legis. D. viij. 23. ergo nec redditū recipere.
Preterea de vsuris: si liceret facere redditū seruitutis
dn̄o terreno: et si p talē receptionē purgaret viciū vsu-
re: quoad recipiētē: a fortiori videret q liceret de eisdē
facere redditū oblatiōis deo: et q talis oblatio purga-
ret viciū vsure in recipiēte cū sit actus excellentior: et
maioris meriti. Cōsequēs est falsum: sicut patet ex. li.
v. ti. de vsuris. c. quia in oībus: vbi cōciliū lateranēse
pcipit ne sepeliant: nec oblatiōes illorū quisquā acci-
piat. Nec mirū: qr nihil de sacco extrahi pōt: aliud quā
ibi positū fuerat: cū ergo in corbona vsurariorū nihil
pter vsurariū: vel ita vsuris mixtū positū sit q bonū
a malo discerni nō pōt: nihil aliud extrahi potest. De
his igit q munera vel tributa a talibus accipiūt: verifi-
cat illud ps. Si videbas furē currebas cū eo: et cū ad-
ulteris portionē tuā ponebas. Et illud Esa. j. Princi-
pes tui infideles socij furū. Nec talia ab eis recipiēdo
tm̄ societatē: sed auctoritatē pbēt delinquēdi: quia ra-
tificāt viciū pcedēs: p legē in. ff. nouo. li. viij. ti. rem ra-
tam haberi. l. quo em̄. In qua querit quot modis qs
alteri⁹ factū ratificare pōt. Et respōdet q voce vel ex-
emplo seu soluēdo qn̄ alius emit: vel recipiendo: sicut
qn̄ alius vēdit: q receptio precij est vn⁹ modus quo cō- 29
tractus ratificat. Cū igit isti pciū recipiāt ab vsurarijs
cōtractū ratificāt vsurarū: et ipsum fieri mandāt per
regulā iuris: qua dicit. Ratihabitio retrotrahit et mā-
dato equiparat: qd specialiter tūc verū est qn̄ noie alte-
rius: vel ad vsum seu vtilitatē ratificātis factū est. Pe-
nicāt igit psidētes in suprema curia christianitatis: et
oēs alij p quoꝝ muneribus: redditibus et questis et cupi-
ditatibus et exactionibus: multi mutuū accipiūt ad vsu-
ras a iudeis et alijs: q curiali noie se vocāt pstatores:
vt illorū nullo dato se satiēt: sed nec in aliquo refocillēt
appetitū: de quibus Esa. j. Oēs diligūt munera: in quoꝝ
manibus iniqtates sunt: in ps. In quorū cuiijs vsura
mater est symonie: z symonia mater est vsurarū matrū
ciuitate nata: in curia parit: z nutrix in curia dilecta: in
ciuitate matrē fouet: qr aufer de curia symoniā z cupi-
ditatem: z maxima ex parte vsura cessabit in ciuitate.
Sanguisuga laicorū dicit semper: affer vsurā. Quō sz 30
imunes sunt a culpa vsurarū: vel quō immunes erūt
a pena furandē: aut qd tot leges et ɔstitutiōes ostēdūt
vsuras phibitas: q suis cupidis receptionibus tot nu-
triūt vsurarios: et tot occasiōes tribuūt vsurarū: quid
de eis verius dici poterit: nisi q teste christo: ad modū
scribarū et pharisseorū dicūt et nō faciūt: et imponunt
hoibus onera grauia: sicut patet. M. xiij. 17. Nec mini-
mo digito ea supportāt: qr nec a collectore decimaꝝ ab
eis misso de decimis quas colligit cōtenti sunt. Sz de
nouis collectis q sub maximis cēsuris excōicatiōis et
interdicti a mīis pauperibus leuāt: z religiosoꝝ domib⁹
viuere volūt opulēter. Si vo dixerint se nescire mu-
nera eis oblata esse ab vsurarijs mutuata; vl' de dautiū

pignoribꝰ et grauissimis debitis sub multis fideiussio-
nibꝰ esse leuata. Respondet: q̄ si tā diligēter tā q̄ sin-
cera cōsciētia inuestigare vellēt cū Thobia dicentes.
Videte ne forte furtiuū sit. Thob. ij. Si insup tā sol-
licite inquirerēt: quot floreni eis oblati sine vicio ve-
nirēt vsure et symonie et dantis grauamine: sicut cōsi-
derare volūt p se vel p suos q̄ sint boni pōderis ꝛ me-
talli: forsitan spinā inuenirēt ī pedibꝰ claudicantis: q̄
qd̄ gratis a deo accepit deo nō gratis tribuit seruiciū.

X i p̄us dei filius. Primo
multa bona nobis attulit. Secundo ma-
gna p nobis cōdidit. Tertio ostēdit: q̄ si
de p̄dictis gaudere volumus: oportet q̄
vicē rependamꝰ ei ipsum credēdo: ipsum amādo ꝛ imi-
tādo: atq̄ tenēdo qd̄ p nomē christianitatis importat.
Arti. i. ¶ Primo in natiuitate nobis attulit exordiū spūalis
i leticie. Sicut aduētus adiutorū: letificat periclitantē:
audirꝰ liberatiōis incarceratū. Lu. ij. Annūcio vobis
gaudiū magnū: q̄a natꝰ est nobis hodie saluator: qui
est christus. Matth. j. Natus est iesus q̄ vocat christꝰ
Et sicut aduētꝰ lucerne letificat sedētes in tenebris: p̄s.
Paraui lucernā. i. Mariā ī eius conceptiōe et natiui-
tate et annūciatiōe christo meo. Vel paraui lucernam
i. christū: in quo lux seruabat deitat. Joh. j. Erat lux
vera quā in natiuitate eiꝰ ostēdit: habitātibꝰ in regiōe
vmbre mortis. Esa. ix. Ad dirigendos pedes nostros
in viam pacis. Lu. j. Ergo ambulemꝰ in lumine dñi.
Esa. ij. quia lux orta est iusto: in p̄s. Secūdo in cōuer-
satiōe speculū miscdie donādo ꝛ cōdonādo: sicut aqla
volat ante pullos suos: vt ad similē prouocet. Ro. xv.
Suscipite inuicem donādo: iuuādo ꝛ remittēdo: sicut
christus suscepit vos in honorem dei. Tren. iiij. Ante
faciē nrā dñs christus. Tertio in p̄dicatiōe documētū
sicut sol circūiens terrā emittit claritatē. Ro. xv. Deꝰ
aūt patiētie et solatij dator det vobis in idipsum sape-
re in alterutrū. i. vt quid vnus sapit de deo alteri sa-
piat: fm iesum christū. i. fm doctrinam iesu christi: vt
vnanimes. i. in fide vno ore in cōfessiōe honorificetis
deū. Exemplo Pauli dicētis: an experimentū queritis
eiꝰ: qui in me loquit christus. ij. Cor. xiij. Quarto in
tribulatiōe exemplum patiētie ꝛ innocētie. j. Petri. ij.
Christus passus est p nobis: vobis relinquēs exēplū
vt sequamini vestigia eiꝰ: patiētie qui cū malediceret
nō maledicebat cū pateret nō cōminabat innocentie:
quia peccatū nō fecit: nec inuētus est dolus in ore eius
2 Quinto ī morte iustā hereditatis celestis vēdicatiōē
et hoc p ratiōnē legis ciuilis. C. li. iij. ti. de inofficioso
testamēto. l. si mater. Js qua cōtinet q̄ si mater duobꝰ
filijs heredibꝰ institutis tertio filio post testamentum
suscepto: si in puerperio decessit mater: lex ei cū duobꝰ
fratribꝰ largit hereditatē: quia ex p̄sumptiōe legis nō
solet mater filiū p̄terire minorē. Sic in proposito: deꝰ q̄
est mater nostra: qui dicit Esa. lxvj. Quo si cui mater
blandiat: ita et ego cōsolabor vos: duos instituit he-
redes celi: vnum in lege nature: alium in lege Moysi.
Postmodū vō mortuꝰ fuit in spūali puerperio tertij
filij. i. ppl'i christiani: ergo fm rationem legis predicte
duobꝰ filijs. i. electis ppl'i gētilis et iudaici ante mortē
christi heredibꝰ regni celestis institutis: nobis christia-
nis homis: in quorū puerperio mater nr̄a mortua est:
cū ipsis hereditatis celestis iusta cōpetit vendicatio: et
hoc p mortē ipsius: de quo. j. Timoth. ij. Vnꝰ est me-
diator dei ꝛ hominū: homo christus q̄ dedit semetip̄m
p nobis omnibꝰ. Dan. ix. Post hebdomadas septua-
ginta duas occidet christus: supple vt nos hereditatē
celestē iuste vēdicemꝰ. ij. Cor. v. Christus p omnibꝰ
mortuus est. Nota. P. ij. 25. Ergo christo in carne
passo vos eadem cogitatione armamini. j. Petri. iiij.
Sexto in resurrectiōe initiū immortalis vite: ad modū 3
optimi medici qui medicinā affert per quā infirmꝰ nō
solum cōualescit: sed reddit immortalis. Sic christus
primitie dormientiū. j. Cor. xv. sua resurrectiōe mem-
bra sibi adherētia: ꝛ milites ip̄m sequētes: ī gloria red-
dit īmortales. quia Ro. vj. Christus cū membris suis
resurgēs et mortuus iam nō moritur ꝛc. Sed nullus
de p̄dicta hereditatis vendicatione vel medicine alla-
tione nimis p̄sumat: quia si princeps seu rex negligēs
propter suam negligentiam contra heresim extirpandā:
vel etiam quandocūq̄ inutilis et dissolutꝰ et negligēs
contra regnū et iusticiā obseruandā: de regno adepto
deponi poterit per christi vicariū in terris: sicut patet
xv. q. vj. alius: vbi Zacharias papa deposuit Ludo-
uicū regem Francorū: et Innocētius Ottonē impera-
torē: propter suos defectus. A fortiori ratiōe christus de-
ponere poterit et deponet negligētes in regimine spiri-
tuali: siue proprio siue alieno: et maxime in proprio: quia et
quo per ordinē charitatis plus ad regimē propriū ob-
ligatur; in illo delinquēs p tanto videt grauiꝰ errare.
Tales ergo nō p̄sumant: quia nunq̄ christus peccati
minister est: absit. Gal. ij. Septimo in remuneratiōe 4
premiū eterne glorie: quando in corpore et aīa electos
suos remunerabit: ad modum probissimi et potētissimi
regis qui milites qui pro propria voluntate quasi dere-
licta et proprij periculi obliti ipsum sequēdo: vitā suā
morti vinculis et multis angustijs exposuerūt: remu-
nerabit fm cōditionē et probitatem singulorꝫ. Col. iij.
Mortui estis et vita vestra abscōdita est cum christo.
Mortui inquit estis propriie voluntati christū sequēdo:
et vita vestra glorie nūc abscondita est cum christo in
celo: quā inueniemus quando occurremus obuiam
christo in aera: ꝛ sic semper cum dño erimꝰ. j. Thessal.
iiij. Est enī christus in hoc casu quasi testamentū clau-
sum: in quo quandoq̄ multa bona alicui legata sunt
abscondita ꝛ ignota: donec clare videat testamentum
propter quod legatarij quāto plura eis legata sperant:
tanto ad illud videndū inardescunt. Sic de christo q̄
est testamētū nostrū: de quo ipse dicit. j. Cor. xj. Hic
calix nouum testamentū est in meo sanguine: qd̄ boni
qui multa in celis legata ꝛ obseruata sperant: multū
videre affectant: sciētes: quia cum christus apparuerit
vita vestra tunc et bona vestra: de quibꝰ in p̄s. Credo
videre bona dñi ꝛc. Et vos apparebitis cū christo in
gloria. Col. iij. Nota. C. vij. 18.
¶ Istud vō testamentū p electis suis condidit: iuxta Arti. ij.
illud p̄s. Disposui testamētū meū electis meis. Circa 5
cuiꝰ testamenti ordinationē quatuor restant declaran- Testamē-
da. Primo nāq̄ ostēdet istius testamenti necessitas. tum
Secūdo vtilitas. Tertio quare dicit nouum testamē-
tum. Quarto qui de illo excludunt etiā q̄ iuste de illa
conclusione conqueri non possunt. Circa ad primū
necessitas mutādi vel confirmādi cum additamentis
antiquum testamentū: de quo habet. L. iij. 4. et institu-
endi nouum. Primo ostendit per exemplum in mo-
ribus hominū. Secundū per exemplum in antiquis
legibus. In moribus namq̄ hominū hanc videmus
consuetudinem: q̄ si testator dum post testamentū suū
perminat et amicos quibus in illo testamēto bona sua
legauit: inueniat ingratos et nouos acquirat bonos ꝛ
gratos: nouū condidit testamentum: et bona sua no-
uis legat amicis: ut in quis ecclesie. Sic deus qui in
antiquo testamento multa bona legauit iudeis: q̄ ordi

uauit testamentū eius super sacrificia:in ps̄. sicut ter-
ram sanctam ⁊ celum:quod per terram figurat̄ dicēs
Sta in testamēto tuo Eccl.xj.quia vo postea inuenit
eos non solum ingratissimos:sed crudelissimos: quis
in ps̄. Conuenerunt in vnū aduersus dominū: et ad-
uersus christum eius:ipsum ad mortem persequendo
vt hereditatē terrenam eis legatam haberent:dicētes.
Hic est heres:venite occidamus eum:⁊ nostra erit he
reditas. Marci.xij. Ad literā:ipsum occidere procu-
rauerūt:vt terrā illam possidere possent dicentes. Ne
forte veniant Romani et tollant nostrum locū ⁊ gen-
tem. Joh.xj. Christus vo qui nos amicos acquisierat
de quibus Joh.xv. Vos amici mei estis:si feceritis que
precipio vobis:illorū iudeorum qui antiquit⁹ fuerūt
populus peculiaris:videns maliciam:opere adimple
uit qd̄ per ꝓphetas promisit. Baruch.ij. Statuā eis
testamentū sempiternū.i.populi iudaici:qui aliquando fuit
seruus:sicut ad oculum patet corporalem: cītrum ad
terram terrene ꝓmissionis:de qua exclusi cernunt̄ : et
ad oculum spūalem cītrum ad terram ꝓmissiōis eter-
ne:de qua exclusi credunt̄. Et sic patet illud Eccl. xvj
Longe est testamentum a quibusdam. Istis vo sic ex-
clusis:christianos heredes instituit in sanguine testa-
menti eterni. Heb.xiij. Et Heb.ix. Hic est sanguis
testamēti qd̄ mandauit ad vos deus. Et sic patet q̄re
per nouū testamentū finis legis est christus. Roma.x.
6 Secundo hec necessitas ostēditur per exemplū in an-
tiquis mundi legibus:in quibus inuenit̄ : ꝙ si mater
duobus filijs heredib⁹ in testamento institutis:tertio
postmodum suscepto si testamentū nō mutet:illū etiā
instituēdo cū superuiuat ⁊ illum instituere posset: ille
cū duobus alijs hereditatē vendicare nō potest : sicut
patet. C.li.iij.ti.de inofficioso testamento. l. si mater.
Verba aūt legis sunt hec. Si mater duobus filijs he-
redibus institutis:tertio post testamentū suscepto: cū
mutare illud testamentū potuisset: ⁊ hoc facere negle-
xisset:merito vt non iustis rationibus neglectus de in-
officioso testamento querelam instituere poterat : hec
ibi. Istam vo vltimā clausulam si intelligere vis: ne-
glectus scilicet tertius filius nō iustis rationib⁹ de in-
officioso testamēto querelam instituere poterat. Na-
turam vo et conditionem illius tituli:vide. V.xij.z.
Applicando ad ꝓpositum deus qui maternū ad nos
gerit affectum:duos filios heredes instituit.id est.ele-
ctos de gentilitate:per testamentū legis nature: et ele-
ctos de iudaismo per testamentū legis Moysi. Hec
enī sunt duo testamēta:vnū in monte Sina. Gal.iiij.
Ad literam testamentū scriptum:datum fuit in mōte
sina. Aliud vo quia non scriptū certo loco:sed potius
cordibus erat insertum:nō potest cōgrue quo ad locū
scripture determinari. Tertium vo filiū postea adept⁹
est:populum videlicet christianitatis:pro quo si testa-
mentū non renouasset:a petitione celestis hereditatis
ꝑ rationē legis predicte exclusus fuisset: ⁊ ideo christ⁹
noui testamenti mediator est: vt morte intercedente in
redemptionē earū preuaricationū que erāt sub priori
testamento repromissionem accipiant qui vocati sunt
eterni hereditatis. Heb.ix. Testamentum meum fi-
delem ipsi:in ps̄. Et sempiternū: quia cum omnibus
membris christianitatis christus manet in eternum.
7 Joh.xij. ¶ Circa ad secundā partem hui⁹ articuli
huius testamenti:vtilitas est quadruplex : que quidē
vtilitas in predicta includitur auctoritate:qua dicitur
j.Cor.xj. Nouum testamentū est in meo sanguine.
Primo enī allicit iocunditate delectabili : in hoc ꝙ est
nouum. Secundo certificat veritate infallibili in hoc
ꝙ dicit testamentū. Tertio humiliat reuerentia:ineffa
bili meo. Quarto ꝑficit virtute inuincibili in sangui-
ne. Primū patet:quia noua placent et si sint noua et
meliora ꝙ̄ antiqua plus amorē alliciunt: sed sic est de
nouo testamēto ergo ⁊c̄. Minor probatur:q: antiquū
testamentū fuit imperfectū:sicut patet per exemplū et
rationē legis ciuilis.ff.de testa.l.si is qui testamentū.
Casus est. Aliquis voluit plus in testamēto facere he
redes:de quibus duos nominauit : et postea obmu-
tuit:querit lex vtrū nominati ex illo testamento sint he
redes futuri: ⁊ respondet ꝙ non:quia lex ait cū magis
cepisse testamentū facere q̄ȝ fecisse: sicut expresse patet
in inforciato.li.iiij.ti.j.de testa.l.ꝓallegata. Sȝ si post-
q̄ȝ ad tempus siluit oēs nuncupet quos vult heredes
ordinare tāq̄ȝ ex testamēto ꝑfecto ⁊c̄.pri⁹ nūcupati he-
reditatē cōsequunt̄. Sic in ꝓposito deus incepit facere
testamentū suū: quando dedit legem nature et legem
scriptam:et vtrosq̄ȝ heredes instituit: populū gentilē
in testamento pacis. Eccl.xlv. Statuit illi testamentū
pacis:qn̄ dixit:hoc facias alteri qd̄ tibi vis fieri: et qd̄
nō vis tibi fieri non facias alteri: hoc nanq̄ȝ congrue
tenēt. Populum vo iudaicū in testamēto sacerdotij ꝑ
sanguinem hircorū et vitulorū.j. Machab. ij. accepit
testamentū sacerdotij. Sed istis sic inscriptis: tertium
filium nō nuncupauit anteq̄ȝ in terris christus appa-
rens heredem inscripsit ꝓplm christianum in testamē-
to euangelij qd̄ morte sua confirmauit:quia vbi testa-
mentum est mors necesse est vt intercedat testatoris.
Heb.ix. Et ideo toto illo medio tempore illi duo filij
hereditatem celestem vendicare non poterant virtute
testamenti imperfecti: ꝓpter qd̄ dolentes et vltimi filij
nominationē et testamenti confirmationē anxie desi-
derantes ⁊ petētes dixerunt. Respice in testamentum
tuū:et animas pauperū tuorū ne obliuiscaris in finē:
in ps̄. Et ne dissipes testamentū tuū. Dan.iij.sed con-
firma sententiā et scribe decretū. Dan.vj. Ad quorū
gemitū excitatus:iuxta illud ps̄.ꝓpter miseriam inopū
⁊ gemitum pauperū:nunc exurgam:tertium filium ⁊
testamentū suū cōfirmauit sup caput eius Eccl.xliiij.
Secūdo idem nouū testamētū certificat nos veritate 8
infallibili:cītrum ad omnia contēta in testamēto euan
gelij. Pro quo est aduertendū ꝙ nō omnis ordinatio
est testamentū perfectū:cui tāq̄ȝ veritati est credendū
vel fides adhibenda:sed illud qd̄ est signatū et ꝓbatū
Nam testamentū sm̄ leges scriptura signari debet: in
inforciato.li.iiij.ti.de testa.l.testamentū:in fine: vbi sic
signatas tabulas accipi oportet ⁊ testib⁹ probari:sicut
patet etiam ibidem.l.vj.testamentum. Has vo duas
cōditiones habuit excellentius nouū testamentum q̄
vetus vel quecūq̄ȝ bulla papalis vel charta imperia-
lis:quia vetus fuit signatū sanguine hircorum et vi-
tulorū:bulle vo papales signate sunt plumbo: ⁊ chor-
da quandoq̄ȝ de serico pendente. Istud vo testamentū
signatum est sanguine christi et corpore eius in cruce
pendente. Propter quod Heb.ix. Christus autē assi-
stens pontifex futurorum bonorum perampliꝰ ⁊ ꝑ-
fectius ⁊c̄. In secunda etiam conditione preualet: q̄a
in confectione testamenti veteris nullū legimus testē:
nisi solum Moysen interfuisse. Nam de illo solo di-
citur Exodi.xix. Vocauit dominus Moysen in ca-
cumine montis. Et Exodi.xxxiiij. Fuitq̄ȝ ibi cum do-
mino quadraginta dies et quadraginta noctes : panē
non comedit et aquam non bibit:et scripsit in tabulis
vba federē decē. Et sequit̄. Cū descēdisset Moyses de
mōte:tenebat tabulas testimonij ⁊c̄. In confectione
vo testamenti euangelij quod conficiebat̄ in nocte ce-

ne dominice quando dixit. Nouum testamentum est
in meo sanguine. Nam nocte testamētum signari pōt
ff. de testamentis. l. ad testamētū. §. posse: duodecim ha
buit testes: quibus ⁊ dixit Actuum primo. Eritis mi
bi testes quibus ⁊ dixit Actuū primo. Eritis mihi te
stes quorum duorum testium illud scripserunt Ma
theus videlicet ⁊ Joannes. Nam sicut notarius pape
ad maiorem certitudinem nomen vel signa sua ponit
in fine instrumenti ⁊ testamenti ab eo scripti. Ita Jo
annes in fine testamenti euangelici dicens. Hic est di
scipulus ille qui testimoniū perhibet de his ⁊ scripsit
hec. Si quis obijcere velit ꝙ tabellio vel notarius qui
testamentum scripsit testis eiusdem testamenti esse nō
possit. Lex reprobat illam obiectionem friuolam: sicut
patet. ff. de testamētis ⁊ est in inforciato. li. iiij. l. domi
cius vbi domicius labeo: quesiuit a quodam legis cō
ditore qui vocabatur iubentius celsus questionē hanc
formam habentem cum salutatione precedenti. Domi
cius labeo celso suo salutem. Queritur an testium nu
mero habendus sit his qui rogatꝰ est ad testamētum
scribendum: idem quoqꝫ cū tabulas scripsisset signaue
rat. Cui rescripsit in hunc modū. Jubentius celsus la
beoni suo salutem. Aut non intelligo q̇d sit de quo me
consulis aut valde stulta est consultatio tua: plus em̄
ꝙ ridiculum est dubitare an aliquis iure testis adhibi
tus iure sit qm̄ idem tabulas testamenti scripserit: hec
ibi de verbo ad verbū in textu. Patet ergo ꝙ tā Ma
theus ꝙ etiam Joannes testis esse potuit: ⁊ scimus ꝙ
verum est testimoniū eius Joan. vlti. quia melioris et
verioris testamenti sponsor est Heb. vij. Nota. L. iiij
9 3. Tertio istud testamentum deberet nos ad humilita
tis obsequia inclinare ꝓpter reuerentiam testatoris et
testiū. In veteris em̄ testamēti ꝯfectiōe nō fuit nisi deꝰ
in diuinitate sua ⁊ Moyses. In factione vō noui te
stamenti fuit deus in deitate et humanitate et duode
cim testes: quibus maiorꝰ excellentior et amplior de
betur reuerentia ⁊ humilitatis exhibitio ⁊ fidei adhe
sio: quia sic dicitur ad Heb. octauo. Non ꝺm testa
mentum quod dedi patribus hoc testamentū dispo
nam domui israel: ꝫ excellētiꝰ et cū maiori solennitate
⁊ certitudine ⁊ societate vt ꝓdictū est. Si q̇s vō cōtra
ꝓdicta obijcere velit ꝙ ad testamemētū dei non requi
rit tanta testiū vel alterius solennitatis obseruantia.
Nam lex eximit impatorem a iuris solennitatibꝰ vt li
cet illas non obseruet in testamēto suo tamē nemo po
test illud infirmare sicut pꝫ. C. lj. vi. ti. de testamētis.
l. ex impfecto: ⁊ in. ff. veteri. li. iiij. ti. de arbitrijs. l. nam
magistratꝰ. A fortiori ergo summo impatori deo can
dem oportet tribuere libertatem. Respondetꝰ ꝙ chris
qui nō venit legem soluere sed adimplere, sicut voluit
legis Mosaice cerimonias implere: sicut patet de cir
cūcisione et hmōi. Ita etiā voluit legis ciuilis implere
solennitatē q̄ꝫtum ad significationē: ꝓbationē ⁊ testiū
ꝓductionē: eo modo quo predictum est: vt alijs impe
ratoribus regibus et principibus daret exemplum le
ges tenendi: quas ipsi condūt vel alij imperatores cō
diderūt. Nam ad hoc obligantꝰ: nō tm̄ exēplo christi:
sed etiā ꝓprijs legibus: sicut patet primo. C. li. vj. ti. de
testamētis. l. ex imperfecto: vbi dicitꝰ. Et nihil tam ꝓ
prium imperij est q̄ꝫ legibus viuere. Secundo idē pꝫ
C. li. j. ti. de legibus et cōstitutionibꝰ. l. digna vox: vbi
sic dicitur. Digna vox est maiestati regnantis legibus
alligatis se principem profiteri. Sequitur parū infra.
Et reuera maius imperio est submittere legibus prin
cipatum: sub audi ꝺm glo. q̄ꝫ econuerso leges princi
patui. Et causam reddit dicens. Maior inquit est ho
nor et maior cōuenientia cum imperium sit de fortuna
Vnde dicitꝰ cuilibet. Si fortuna volet: fiet de rhetore
consul. Si volet hec eadem fiet de consule rhetor. At
leges diuino nutu sunt ꝓbate: vt infra de ꝓscriptione
longi temporis. l. fi. hec ibi in glo. Arguit enim ꝙ con
uenientius est ꝙ illud est a fortuna: sic sub illo sigillo
qđ est a diuino nutu: vt patet per legem allegatā que
est. C. li. vij. ergo ⁊c̄. Sequitur in textu ꝙ nobis licere
nō patimur: iudicamus. glo. successori nostro non li
cere. Ex quibus patet ꝙ omnia imperia et regna et im
peratores et reges legibus: et non ab vsu vel ꝓpria vo
luntate deberent gubernari: qđ est multum contra di
los. C. viij. arti. v. Quorum periculum patet ex lege ⁊
iudicio dei Sap̄. vj. Audite inquit reges ⁊ intelligite.
Et infra. Non custoditis legē iusticie: scilicet horrēde
et cito apparebit vobis iudicium durissimū: ab illo de
quo Lu. xxiij. Hunc inuenimus dicētem se christum
regem esse. Quarto istud testamentum christi est ma 10
ioris virtutis et perfectionis. Pro quo est aduertendū
ꝙ talis est differētia inter testamentū Moysi et christi
qualis est in iure ciuili inter codicillos et legitimū te
stamentum: quia sicut inter ista inuenitur differentia
vna q̄ꝫtum ad solennitatem que attēditur in hoc ꝙ co
dicillus fit cum quinqꝫ testibus: testamentum cū. vij.
C. li. vij. ti. de codicillis. l. vlti. §. in oībꝰ autem vltimis
voluntatibꝰ: alia q̄ꝫtum ad effectum seu perfectionē: q̇a
iure codicilli nullus hereditatem consequitꝰ. C. li. vj.
ti. de codicillis. l. hereditatem: vbi sic dicitur. Heredi
tatem quidē neqꝫ dari neqꝫ adimi codicillis posse ma
nifestum est. Sic in factione veteris testamēti: nō fuit
tanta testiū solennitas: sicut patet. s̄. eodem. c. viij. nec
tanta virtus vel efficacia: quia per istud nullus here
ditatem consequi potuit: quia sicut ostensum. s̄. eo. c.
vij. illud testamentum imperfectum fuit: et ꝺm iuris
equitatem nullus ex testamento imperfecto heredita
tem acquirit. C. li. vj. de testamentis. l. ex imperfecto:
vbi sic habetur. Ex imperfecto testamēto nec impera
torem hereditatem vendicare sepe constitutū est. Que
omnia legi diuine conformantur q̄ꝫtum ad hoc ꝙ per
legem Moysi nullus hereditatem consequi potuit pa
radisi: quia nullum ad perfectū ducebat lex. Heb. iiij.
Nec mirum: quia testator eius deus fuit: qui mori nō
potuit: et ideo legatarij tali testamento nō ditabantur
quia sicut habetur Heb. ix. vbi testamētum est: mors
necesse est: vt intercedat testatoris: sed in testamento
christi: testator mortuꝰ fuit: et ideo tanq̄ꝫ ex testamento
perfecto et confirmato legatarij hereditatem cōseque
bantur: quia sicut dicitur Heb. ix. Testamentum in
mortuis confirmatum est. Ex omnibus istis patet ꝙ
Christus sicut dicitur Heb. viij. Melioris testamen
ti mediator est: quia in melioribus repromissionibus
sancitum est: et sic super domum israel et super domū
iuda testamentum nouum. Heb. viij. ¶ Ex qua au 11
toritate elicitur ratio querendi: quare dicitur nouum
testamentum. Quantum ad tertiam partem huius ar
ticuli est aduertendum: ꝙ multis de causis potest dici
nouum. Primo propter nouas ordinationes. In pri
ori enim erat scriptum. Oculum pro oculo. In isto.
Si quis percusserit te in vna maxilla: prebe ei alteram
In illo. Diliges amicum et odio habebis inimicum.
In isto. Diligite inimicos vestros benefacite his qui
vos oderunt. Matthei quinto. Sic ergo patet ꝙ in
priori erant leges austeritatis et timoris et seruitutis:
propter quod Gallatas quarto. Hec enim sunt duo
testamenta. Vnum quidem in monte Sinai in serui
tutem generans: ad litteram. Testamentum illud

factum fuit in monte synai: ⁊ adhuc per totum mūdū
seruit cū filijs. Illa aūt q̄ sursum est. i. lex christi libera
est: q̄ libertate christ⁹ nos liberauit. Si q̄ras: qn̄ ⁊ quō
nos sic liberauit. Rn̄det: ꝙ ꝯdēdo nouū testamētū: et
in illo nos instituendo heredes regni celestis nos libe-
rauit a seruitute legis antique ⁊ peccati. Hoc em̄ ostē
dit̄ p exēplū antiquoꝝ sapiētū: q̄ senserūt: ⁊ deciderūt:
ꝙ eo ip̄o ꝙ q̄s seruū instituit heredē: ꝯsequit̄ libertatē
sic expresse pꝫ. C. li. vj. ti. de necessarijs seruis heredibꝰ
instituēdis. l. cū seruū. Casus est iste. Quis sciēs aliq̄s
esse seruos: ip̄os tāq̄ liberos heredes ordinat: cū aliter
nobilis hereditatis dn̄m hr̄e nō possent: nec eo vt dn̄o
vti nisi essent liberi: dicit lex ea scriptura benigna inter
p̄tatiōe ꝓinde habēda est: ac si liberi ⁊ heredes institu
ti fuissent. Sic in ꝓposito de deo qui ordinauit nos h̄u
sauit ꝓ tūc esse seruos legis ⁊ peccati. Heredes quidē
dei coheredes aūt christi. Roma. viij. q: illā hereditas-
tem nobilē sine libertate ꝯsequi non potuimus: ex hoc
ip̄e nos a seruitute legis liberauit ⁊ sic christ⁹ nos rede
12 mit de maledicto legis. Gal'. iij. ¶ Secundo ꝓp̄t nouū
modū scribēdi. Antiquū em̄ testamētū scriptū erat in
tabul' lapideis. Istud v̄o in carnis christi clauis ⁊ fla-
gellis tortoꝝ. Eccl'. xliiij. In carne ei⁹ fecit stare testamē
tū. Nota ad hoc legē. D. iiij. 15. Heb. x. Hoc est testa
mētū qd̄ testabor ad eos: dabo leges meas: supple scri-
ptas in carne mea: in corda eoꝝ p fidem ⁊ amorē. Ter
tio ꝓpter nouū ius consequendi hereditatem per chri-
sti mortē. Et per quem modū hoc fiat potestis videre
per exemplū rationis antiquoꝝ. Pro quo est sciēdum
ꝙ pater filium pupillum heredem instituēdo: ⁊ ei ser-
uum substituēdo: sic videlicet ꝙ si filius moriatur: ser
uus ei succedat: filio mortuo: seruus succedit: sicut pa-
tet. C. li. vj. ti. de necessarijs seruis heredibus instituē-
dis. l. cum quidam vbi predicto casu posito: cum tamē
inter antiquos prudentes quondam de hoc magna fu
isset altercatio: in fine imperator decidit: dicēs. Sit ita
ꝙ viui pupillo liber ⁊ mortuo pupillo necessarius he-
res. Sic in proposito de deo patre ⁊ filio eius ⁊ nobis
si tamen necessarij serui fuerimus erimus heredes qui
dem dei: coheredes autem christi. Roma. viij. quia si-
cut dicitur. j. Coꝛ. iij. Nos christi sum⁹ heredes: chri-
13 stus autē dei. ¶ Quarto propter noua legata ⁊ nouos
dispensatores: ⁊ testamenti dei dispositores ⁊ diuiso-
res. Pro quo est aduertendum ꝙ christus moriēs nō
solum legauit nobis hereditatem sed etiam oīes act⁹
virtutum per quos hereditatem consequi possumus.
Nam de omnibus virtutibus intelligi voluit quod de
vna dixit. Pacem meam relinquo vobis. Iudeis v̄o
in veteri testamento p̄cepit pugnare ⁊ aduersarios gla
dio percutere. In nouo precepit gladiū in vagina po-
nere. Diuisorem autem hmōi legatorum principalem
voluit esse spiritum sanctū qui diuidit singulis. j. Coꝛ
xij. ⁊ secundarios p̄latos ⁊ aliorum rectores. Spirit⁹
v̄o sanctus ita legata diuidit. Nam vni datur sermo
sapientie: alteri gratia sanitatum: alteri ꝓphetia ⁊ sic de
alijs. Et in hoc se habet sicut virtus diuisiua in corpo-
re naturali que diuidit singulis membris situm ⁊ actū
ei conuenientem. Et hoc est quod ait ap'ls Roma. xij.
Corpus vnum est ⁊ membra habet multa christ⁹. Et
sicut inconueniēs esset ꝙ vnum membrū sitū vel actū
vendicaret auctoritate propria ꝙ natura diuisiua in-
creata vel creata non dedisset. Ita in proposito ꝙ aliis
quis intromittat se de officio vel operatione ad que nec
sp̄ūssanct⁹ nec p̄lat⁹ ip̄m tanq̄ dignū exponit vel ipsi
auctoritatē tribuit: sicut faciūt qui auctoritate propria
predicāt Roma. x. Quō p̄dicabūt nisi mittant̄: et qui
prophetizant vel de gratia sanitatum voluntate pro-
pria se intromittunt sicut sortilegi ⁊ sic de alijs: q̄ oīa
merent̄ totū amittere qd̄ sic vsurpāt per legem. C. lib.
vj. ti. de legatis. l. non est dubium: vbi habetur ꝙ lega
tarius tn̄ de sibi legatis amittere debet: q̄ntum propria
auctoritate subtraxit. Sic in ꝓposito propter qd̄ Heb̄
v. Nemo sibi sumat honorem sed qui vocatur a deo
tanq̄ Aaron: ⁊ tūc tenebit christus quod promisit di-
cens: neq̄ prophanabo id est frustrabo testamētū me-
um in psal'. Ergo dominū christum sanctificate in cor-
dibus vestris. j. Petri. iij. vt nec intētio vestra nec ope
ratio eius excedat voluntatē nec executoris ei⁹ sp̄ūssan
cti distributionē. ¶ Si v̄o aliter feceritis q̄ntū ad quar 14
tā partem huius articuli: de effectu testamenti tam le-
ge predicta q̄ etiam legibus sequentibus excludemini
Pro quo est aduertendum ꝙ antiquorum prudentiū
sententia fuit: sicut patet in. ff. j. in inforciato. li. v. ti. si
quis amisso causa testa. ⁊c̄. l. si quis sub cōditione vbi
habetur ꝙ si quis est sub conditione factus heres in te
stamento si per legatarium stet quo minus cōditio im-
pleatur hereditatem nō consequatur quia defecit in cō
ditiōe cui parere potuit si voluisset. Idem patet ꝑ aliā
legē. C. li. vj. ti. d̄ seruis necessarijs. l. filioli. In qua de
tali dicitur. Qui heres fuit institutus simpliciter ⁊ libe
ratti donatus sub conditione: si autem eam id est con-
ditionem neglexerit minimeq̄ compleuerit ⁊ liberta-
te eum ⁊ hereditate sua culpa volum⁹ defraudari. Sic
in proposito: nos habemus ius in hereditate celesti: si
tamen sicut dicitur Deut. xix. Si custodieris manda-
ta eius ⁊ feceris que ego precipio tibi hodie vt diligas
dominum deum tuum ⁊ ambules in vijs eius si istam
conditionem non impleuerimus totum ius amittim⁹
Exemplo angelorum cadentium ⁊ primorum paren-
tum qui pro defectu impletionis tacite conditiōis per
diderunt ius in hereditate paradisi celestis ⁊ terrestris:
quia non custodierunt testamentum dei ⁊ in lege eius
noluerunt ambulare: in psal'. Nota. L. iij. 5. ergo diui
sus est christus: absit. j. Corinth. primo. vt testamentū
non teneat vel legatum non soluat: sed ip̄i sunt diuisi
a christo ⁊ frustra nomen ꝑferunt christianitatis iterū
christū crucifigentes.
¶ Ad hoc ꝙ de effectu testamenti christi gaudeamus: Ar. iij.
oportet ꝙ vicem ⁊ gratitudinem expendamus ⁊ capa 15
ces eius testamēti efficiamur. Ad cuius intellectū tria
sunt dicenda. Primo ostenditur quid ei debeam⁹. Se
cundo ꝙ si hoc non reddimus: legatum reuocabitur.
Tertio ꝙ de tali reuocatione seu exheredatione null⁹
iuste conqueri potest. Q̄ntum ad primum. Primo de-
bemus ei fidem vt ipsum firmiter credamus quia nō
credentes in ipsum: non reputamus ipsum celi testa-
torem ⁊ sic testamentum eius impugnantes legato ca
rebimus: per legem. P. iiij. 27. Secundo ipsum dili-
gere ratione bonitatis sue: ⁊ ratione firmitatis proprie
quia sicut nullum instabile potest firmiter stabiliri ni
si firmo ⁊ stabili adhereat Ita nec nos nisi amore ei ad
hereamus qui stabilis manet: de quo Joannis duode
cimo. Christus manet in eternum. Ei ergo firmiter ad
herendum est: exemplo illorum qui dicūt Roma. viij.
Quis nos seperabit a charitate christi ⁊c̄. Tertio om-
nia opera nostra q̄ntum ad intentionem ⁊ operis exe-
cutionem sunt super ipsum fundanda: vt ipsius volū
tatem ⁊ gloriam in omnibus tanq̄ fundamentum sta
bile attendam⁹ q: fundamentū aliud nemo pōt pone
re p̄ter id qd̄ positum est quod est christ⁹ Jesus. primo
Coꝛ. tertio. Quarto ipsū predicare ⁊ multas animas
ei acquirere atq̄ opera virtuosa tanq̄ serui valeo qui

quicquid acquirunt: domino acquirunt. C. li. iiij. ti. p
quas personas nobis acquirit. l. j. Ita nos q̄ legatiōe
ꝓ christo fungimur. ij. Cor. v. Quicq̄d ꝑdicādo vl' be-
ne operando ⁊ viuendo acq̄rimꝰ: christo cuiꝰ serui sumꝰ
acquirimꝰ: vt q̄libet dicere possit illud. Gal. ij. Viuo
ego bene operando: iā nō ego: viuit vō in me christꝰ: cui
16 hoc acquiro: ⁊ ꝑ quē hec opa vite spūalis facio. ¶ Sz
ponamꝰ q̄ p̄latꝰ vel dñs terrenꝰ subdito suo p̄cipiat:
q̄ aliq̄d opeꝛ' ad eiꝰ vtilitatē: ⁊ ip̄e hoc faciendo inten-
dit honorē christi: cui acquirit illud opꝰ vel qui potꝰ
sit: certe ip̄i deo qui potius attēdit cordis intētionē q̄
opis executionē. Qd' vt meliꝰ videat' ponamꝰ casum
legis qui habet'. C. li. iiij. ti. p quas ꝑsonas nobis acq̄-
rit. l. si duo. Casus est iste. Duo seruū cōmunē habe-
ant: vnꝰ iussit q̄ aliquid sibi acquireret p alteriꝰ stipu-
lationē. i. ꝓmissionē: ip̄e vō seruus facit qd' alteri dño
illud ꝓmisit: dubiū fuit inter antiquos sapiētes: cui il-
lud acquirit' vel mittēti vel illi cui ꝓmisit: ⁊ determi-
nat' in lege p̄dicta q̄ in aliquo casu illi acquirit' lucrū:
qd' in hac accidit causa cuiꝰ mentionē seruus fecit sub
his vbis: multo eteni ampliꝰ opoꝛtet valere dñici no-
minis mentionē q̄ herilē iussionē. Sic in ꝓposito q̄tū
ad illos q̄ cōmunibꝰ opibꝰ suis mentionē in cordis in-
tentiōe faciunt de christo: q̄ dñm christū sanctificate in
17 cordibꝰ vr̄is. j. Pe. iij. Nota. L. j. f. ¶ Quinto oīa ter-
rena debemꝰ ꝓpt' christū ꝯtemnere: ⁊ in militia ad ip̄m
ꝑtinēte totaliter occupari: exēplo militū imperatoris: q̄bꝰ
p̄cipit lex. C. li. iiij. ti. locati. ⁊ ꝯducti. l. milites: dicens
Milites nr̄os alienarū rerū cōductores: aut fideiussos-
res: aut mādatores ꝯductoꝝ fieri ꝓhibemꝰ: ne omisso
armoꝝ vsu ad opꝰ terrestre se ꝯferāt: armis aūt ⁊ non
p̄uatis negocijs occupent': vt nieritis ⁊ signis suis iu-
giter inherētes: rē publicā a q̄ alunt' ab oīm bellatoꝝ
necessitate defendāt. Hec ibi. Q̄ntomagis nemo mili-
tans deo implicat se negocijs secularibꝫ. ij. Timoth. ij.
Sz heu sicut milites mūdi: de q̄bꝰ tactū est. H. iij. f.
nūc ad illa ꝯuertunt' facta nephanda: de q̄bꝰ dicit'. C.
li. iiij. ti. locati. ⁊ ꝯducti. Licet. Milites inq̄t inmemores
ad hmōi sordida audeāt venire mynisteria ⁊ relict' stu-
dijs publicis signisq̄ victricibꝰ ad ꝯductiōes alioꝝ re-
rū ꝓsilire: armoꝝ austeritatē non in hostes ostēdere: sꝫ
circa vicinos forsitan aduersus ip̄os miseros colonos
quos defendēdos susceperūt ꝯuertere. Sic de militibꝰ
christi fere oēs q̄ sua sunt q̄rūt et inique q̄ Jesu christi.
Phil. ij. multū ꝯ illiꝰ exēplū qui dicit Phil. iij. Oia ar-
bitratꝰ sum vt stercora: vt christū lucrifacerē. Et q̄ do-
cet. ij. Timoth. ij. Certa vt bonꝰ miles christi. Et ma-
gnā cōmittūt ingratitudinē ꝯ illū: de quo dicit Phil.
ij. Hoc eīm sentite in vobis: qd' in christo Jesu q̄ cū in
18 forma dei esset ⁊c̄. ¶ Propter qd' merētur dei legatum
amittere ꝑ legē que est. S. viij. 6. Nec mirū: q2 nomie
christi abutunt': ⁊ nomē christianitatis male portāt: di
cētes se esse christianos cū christianoꝝ opa nō faciant.
Et iste error plus in arte christianitat' q̄ in q̄cūq̄ alia
regnat. Nō me sꝫ Augustinū audite li. de vita christia.
c. vij. Quis inq̄t tā vanꝰ ⁊ miser est q̄ aduocatū se cum
lr̄as nesciat audeat ꝓfiteri: q̄s tā vaiꝰ ⁊ excors est vt ꝓ
fiteat' se militē cū arma gerere nesciat: nemo q̄ppe nomē
sine causa sortit': sutoꝛ vt ita dicam: necesse est vt calcia
mēta ꝯficiat: si vult vt talis vocet': aut faber: aut artifex
q̄libet artis peritus fac: vt de negocijs nūcupet'. Hmōi
exēplis agnoscimꝰ nullū sine actu nomē: sꝫ oīe nomē
ex actu. Tu vō quō christianꝰ diceris: in q̄ nullꝰ actus
christi apparet: certe ad dānationē tuā frustra tibi nomē
vendicas alienū. Si vō hoc negare velis: opibus cre-
dite: considerādo que sunt opera christi que enumerat
Augustinꝰ ibidem: p̄mittendo quid importet nomen
christiani? Christianꝰ inquit iusticie: bonitatis: integri
tatis: benignitatis: innocētie: patiētie: castitatis: pruden
tie: humilitatis: pietatis: est nomē. Quō ergo vendicat si
bi nomē christiani: qui de tam pluribꝰ rebꝰ nec paucas
habet. Si ergo velitis scire quis est verus christianꝰ: audi
te Augustinū ibidē. Christianꝰ inq̄t ille est: q̄ nō noīe
tm̄ sed in ope est christianꝰ: ille qui christū in oībꝰ imi-
tat': qui sanctꝰ innocens est: in cuiꝰ pectore malicia nō
habet locum: in cuius pectore sola pietas cōsistit ⁊ bo-
nitas: qui neminem nouit nocere vel ledere: sed omni-
bus opem ferre. Christianus ille est: qui exemplo chri-
sti nec inimicos nouit odire: sed magis aduersantibꝰ
sibi benefacere: ⁊ pro persecutoribꝰ suis ⁊ hostibꝰ exo-
rare. Nam qui aliquem ledere vel nocere paratus est: il-
le mentit' se esse christianū. Christianꝰ est qui potest iu-
sta voce dicere. Nemini nocui hominū iuste vixi cum
oībꝰ. Tm̄ ergo credamus illū christianū esse in quo
hec videmus: ⁊ nō qui se christianū dicit ⁊ hec non fa-
cit. Nam sicut signo seu sigillo sine verbis ⁊ non ver-
ba sine signo ⁊ fructui sine folijs ⁊ non folijs sine fru-
ctu. Ita operibꝰ ⁊ non verbis credite. Sic ergo luceat
lux vestra: vt videant opa vestra bona ⁊ ꝑ illa nos exi-
stimet homo vt ministros christi. j. Cor. iiij. Aliter le- 19
gatū reuocabit'. ¶ Q̄tū ad tertiā partē huius articuli
nullꝰ de legati reuocatiōe vel sua in testamento christi
exheredatiōe: nec vicꝫ saracenꝰ: nec iudeꝰ: nec malus
christianꝰ iuste ꝯqueri vel querelā inofficiosi testamē-
ti rationabiliter ꝓponere poterit. Primo q̄ non sarace-
nus patet ꝑ legē: quia si filia exheredata in testamento
patris eo q̄ impudice vixit: iuste non habet querelam.
Ergo a fortioꝛi: nec saraceni q̄ s̄m legem suam machos-
meti: impudicā ducūt vitā q̄tum ad vxores ⁊ cōcubi-
nas quas s̄m legem illoꝝ habent: sicut patet intuenti.
Alcoranū. Sed filia talis iustē non habet querelā: nec
aliquid de hereditate recuperat: ꝑ legem. C. li. iij. ti. de
inoffic. testa. l. si filiā. Ergo ⁊c̄. Cui cōcordat lex dei di-
cens Eph. v. Fornicatoꝛ aut immundꝰ nō habet here-
ditatem in regno christi. Secūdo q̄ nō iudea: patet: q2
iudea fuit mater christi q̄tum ad carnis ꝓpagationē:
⁊ inimica eius q̄tum ad moꝛtalem persecutionē: talis
vō mater nullam actionē inofficiosi testamenti contra
filium proponere potest: sicut patet. C. li. co. ti. l. liberi.
In qua talis est tenoꝛ. Siautem mater contra filij te-
stamentū inofficiosum actionem instituat: inquiri dili-
genter iubemus: vtrum filius natura ex iusta causa le-
sus: matrem nouissima leserit voluntate: q̄ nec luctuo-
sam ei ⁊ legitimam reliquerit portionem ex testamen-
to: si tamen mater inhonestis factis atq̄ indecentibus
machinationibꝫ filium forte obsedit: insidijsq̄ clande-
stinis vel manifest' apppetijt vel inimicis suas amicici-
as copulauit: atq̄ in alijs sic versata est: vt inimica eiꝰ
potius q̄ mater creditur: hoc probato inuita filij ac- 20
quiescat voluntati. ¶ Tertio nec malus christianꝰ per
legem eiusdē libri. ⁊ tituli: qui incipit: fratres. In quo
continetur q̄ heredes in testamento scripti exhereda-
ri poterūt ꝓpter malā vitā vel ingratitudinem sub his
verbis. Si scripti heredes infamie vl' turpitudinis vl'
leuis note macula aspergunt': vel liberti q̄ ꝑperā ⁊ nō
bene merētes: maximisq̄ beneficijs. Glo. i. maleficijs
suum patronum assecuti: instituti sunt. Sic in proposi
to de christianis qui post testamentum christi in quo
q̄ntū ex parte christi est sunt heredes instituti: gran-
dia committunt peccata ⁊ ingrati deo existunt: operi-
bus ip̄m negantes. Nam negatio christi non tm̄ fit
verbis sed etiam factis per Decretū sumptū ex verbis

Hieronymi.xj.q.iij.estimāt:sb tenore sequēti. Estimāt
quidā in eo tm̄ deū negare:si in psecutiōe quis a genti
bus cōphēsus se cōfiteri renuit christianū esse. Ecce
apl's oībus factis q̄ puersa sunt deū asserit negari: chri
stus sapiētia: est iusticia veritas: sanctitas: fortitudo ne
gat per insipientiā sapiētia: p iniquitatē iusticia: p mē
daciū veritas: per turpitudinē ꝛ libidinē sanctitas: p
imbecillitatē.i.impatientiā vel incōstantiā animi forti
tudo: quotienscūq3 vincimur vicijs deū negam⁹. Nec
arbitrandum est ī die iudicij: illos tm̄ a dei filio esse de
negandos: q̄ dicet. Nescio vos qui in martyrio chri
stū negauerūt: sed etiā oēs illos quoꝝ ope vel sermone
vel cogitatione christus negatus negat: vel confessus
confitet. Iuxta illud Luce.ix. Qui me erubuerit ꝛ ser
mones meos: hunc fili⁹ hoīs erubuerit: ei⁹ popul⁹ qui
eū negatur⁹ est. Nota legē predictis ꝯcordantē. S.v.
f. In qua ostēdit et quibo causis pater licite pōt exhe
reditare filiū. Nota etiā leges ad illud ꝓpositū. C.li.v.
ti. de repudijs.l.ꝯsensum.ꝛ.l.iubemus. Inter culpas
aūt vxoris in quibo ostendit: p quibo culpis vxor do
tem amittat: sicut p adulterio ꝛ alijs pctis ibi enumera
tis. Que quidē leges ꝓ tāto faciūt ad ꝓpositū: q sicut
mulier ꝓpter delictū cōmissum ꝯtra maritū mortalem
dotē amittit tpalē. Ita aīa q̄ est sponsa christi effecta in
susceptiōe baptismi ꝛ fidei christiani Osee.ij. Sponsa
bo te mihi in fide: delinquēs ꝯtra spōsum immortalē
dotes amittit corpis ꝛ aīe eternas: de quibo. R.vij. ar
ti.vj. Et ei fideliter adherēs: dotes illas habebit. Et
enī ista silitudo inter spōsum mortalē ꝛ immortalē sit
bona: ptz.j. Cor.xj. Viri inquit caput christus est: ca
put aūt mulieris vir. Et Eph.v. Vir caput est mulie
21 ris: sic christ⁹ est eccle. ¶ Sic ꝫ bona mulier post mor
tem mariti meret dotē. Ita etiā bona aīa post mortem
christi meret dotē hereditatis christi. Sicut quint⁹ fili
us quondā patris sui ꝓmeruit hereditatē. De illo nāq3
Exm̄ q patre tale exēpliū potentis excogitare. q habuit qn
q3 filios: quoꝝ ꝓbare voluit prudētiā animi: ꝛ affectio
nem volūtatis: vt sapiētiorē ꝛ rationabiliorē habentē
volūtatē: heredē instituerent: intelligensq3 q meli⁹ ad
huiōi rei veritatē deuenire posset p illoꝝ respōsiones:
ad aliquā bonā questionē ab eis quesitā: quia in talibo
respōsionibo frequēter tā intellect⁹ q̄ꝫ affect⁹ cōditio
manifestat. Ab eis ꝫ fil' ꝯgregatis q̄siuit: quā vitā in h
seculo mallēt ducere: posito q possent hīc oīa q̄ habe
re vellent: p via quā optarēt ꝛ pcepit singulis q dice
rent q̄d in hoc casu optarēt vl' desiderarent: ꝓmittens
ei qui meli⁹ diceret suā hereditatē. Prim⁹ dixit: q ipse
vellet aurū ꝛ argentū: quātū vellet expendere. Secū
dus dixit: q ipe mallet magnū terrarū dominiū. Ter
tius dixit: q maluit multos hīc amicos: ꝛ esse ab oībo
parentibo ꝛ vicinis dilect⁹. Quart⁹ dixit: q ipe in hoc
casu eligeret oīa hīc carni delectabilia ꝛ nil pati aduer
sitatis. Quint⁹ dixit q ipe maluit esse bene cū deo: ꝛ h
poti⁹ diligeret. Audistis responsiones: audite illoꝝ ra
23 tiones. Prim⁹ vidit qd̄ videt eis qui multos habent
denarios: q oīa cū illis hic pnt: adoptauit magnā ha
bere pecuniā: vt cū illa etiā bona haberet. Secund⁹ vi
dens q habētes thezauros: multi modis eos amittūt:
aliqui p furtū: aliqui p incendiū ignis: aliqui p maris
pericula: elegit bona habere immobilia tāq̄ꝫ magl' du
rabilia. Terti⁹ videns q tā prim⁹ q̄ꝫ secund⁹ amittere
possent ab eis desiderata: si paucos haberēt amicos: et
p multos inimicos: qꝛ prim⁹ p latrones: ꝛ secund⁹ per
falsos hoīes: oīa posset pdere: ꝛ q tunc nullū haberēt
refugiū: cogitans insup q meli⁹ esset p latronū ꝛ falso
rū amicitiā: sua q̄ habuit cōseruare: q̄ꝫ plura hīc ꝛ oīa
tpe q̄ amin⁹ vellet amittere: taliū elegit societatē. Quar
tus vidēs q oēs tres pdicti cū oīa haberent pdicta ab
eis desiderata: sil' cū hoc in casu pati possent aliq̄ carni
nociua: sicut infirmitatē: famē vl' sitim: ꝛ hmōi: ꝛ q pos
set multl' carere q̄ꝫ appetit inordinate: elegit oēs carnis
hīc delitias ad volūtatē ordinatā inordinātēr. Quin
tus vidēs: q oēs defecerūt in vno pūcto: qꝛ nec argētū
primi: nec diuitiū secūdi: eos liberare potuit in die mor
tis: q etiā oēs amici ei⁹ spreuerūt quēcūq3 int angusti
as mortl': sic ptz. A.xxj.6. Et q etiā oēs delitie finiunt
in pena: ꝛ q chr'is nō deficiet amicis suis: neq3 in h se
culo: neq3 in futuro: elegit p bonā vitā esse cū deo: ꝛ hu
ic pater adiudicauit hereditatē. Ista est pabola instan
tis tpis: nā de⁹ pater creatiōe multos hꝫ filios. Deut.
xxxij. Nōne ipe est pr̄ tu⁹ ꝛc̄. de q̄bo ille tm̄ q̄ bene ele
git ꝛ bene viuit suā hereditatē habebit. Inē qs tm̄ mul
ti pmo assimilant filio: qꝛ nimis capiūt aurū: argentū
ꝛ bona mobilia: sic mercatores ꝛ vsurarij: ꝛ muneꝝ re
ceptores q̄ multas pecunias colligūt et vsuri' ꝛ iniq̄ta
te; vidētes se oīa posse cū pecunia hīc circa istū mundū
cū muneribo ꝛ expensis ꝛ futurū cū elemosynis: ꝫ cō
ter in vtroq3 deficiūt: ꝛ illas ꝯ ꝓprias detinēt salutē: qꝛ
nec bn̄ acq̄sita in elemosynis largiunt in charitatiua: nec
male acq̄sita restituūt. Alij vidētes q tales frequenter
multl' modis talia amittūt cū secūdo filio emūt imobi
lia: sic ptz de mercatoribo ꝛ mal' ꝑquisitoribo ꝛ plaris q̄
talia sibi ꝛ suis emūt filijs ꝛ nepotibo. Sꝫ qꝛ sic empta
frequent emunt de pecunia vsuraria vl' aliter male ac
q̄sita: vel de pecunia eccle cū qua q̄cq̄d immobile emi
tur: eccle acq̄rit: fm iura ecclīastica q̄ volunt: q q̄cq̄d
emptū fuerit de pecunia eccle: ad ipam reuertat. xj.q.
iij.c.j.ꝛ.q.v. firū. ꝛ extra. de peculio clericoꝝ.c.j. talia a
ꝑquisitoribo vel a suis assignatis cito elabunt. Qd vi
dētes tā illi: q̄ꝫ alij malefactores q sine supportatoribo
nec diu viuere nec euadere pūt confusione sine amicis
ꝛ fautoribo nituntur amicos habere ꝛ fautores in malis
gnitate cū tertio filio. Et hac de causa magni domini
falsis patrie ductoribo: ꝛ ecōuerso: ꝛ latrones potētibo
amicitia copulant. Alij videntes q in oībo talibo mul
ta sunt tedia: sequētū pūt dant carnis desiderijs in oci
um gulā luxuriā: cū quarto filio. Alij videntes q oīa
ista finē habebūt in morte: ꝛ q oēs isti in puncto vno
deficiunt in hoc vicz q deo non conant placere: nec ti
ment vt deberēt sicut ostēsum est. F.iiij.27. cū ꝯcordā
tijs. Et etiā oībo pdictis deficiētibo deus non deficiet
oībo pdictis sprētis. deo p amorē ꝛ bonā vitā adherēt:
cū quinto filio: dicentes cū apl'o Phil.j. Mihi viuere
christ⁹. Et tales hereditatē habebūt Jesu chri dn̄i nr̄i:
ꝛ non alij: sicut videre potestis p finē pabole sequētis
que ad nr̄am doctrinā ostēdit rē possibilē que aliqn̄ cō
tingere potuit. ¶ De septē sapiētibo magni noīs quos 23
dn̄s illi⁹ terre ad se vocauit: vt sapientiā illoꝝ experire
tur: ꝛ ad hoc vt plenius de hoc informaret: a singulis
vnā q̄siuit questionē. A pmo q̄siuit: q̄d esset ab hoīb⁹
desiderandū de quo null⁹ content⁹ erat de pte sua. Qui
respōdit hoc esse veritatē. Quō vo hoc sit: potestis vi
dere in his que desiderantia: quādo aliquis debet mul
tis predicare: quia si quis habeat inimicū qui eū accu
sando: vel ei detrahēdo lesit: optat vel rogat q pdicet
contra tales veritatē dicendo. Sic ille qui mutuauit ei
qui non reddit die suo: rogat q predicet contra malos
debitores. Et ille debitor petit q pdicet ꝯtra vsurarios
qui chari⁹ vendūt: ꝓpt terminū: vel q̄ aliq̄d hic vult
pro mutuo: ꝛ sic de oībo alijs vicijs. Ille q̄ nō sentit
se culpabilē in tali vicio: qd̄ videt in alio sibi nociuū:
rogat: q veritas de h dicat. Vidistl' ꝫ ꝛ audistis quō

veritas ab oibus desideraē:sed reuera ille q̄ sentit se im-
munē in illa culpa:p qua vellet q̄ predicareē ꝯtra ali-
um:qn̄qꝫ in alia est culpabilis: dū tangiē murmurat.
Et sic patet q̄ qn̄ culpe omnium simul ponunē ꝛ ve-
ritas dicē:tam ꝯtra vnū q̄ ꝯtra aliū: null⁹ contentaē
de pte sua:sicut patet. A.xxvj.16. Et sic pz veritas re-
spōsionis istius:ꝛ tamē fatue faciunt:qi sicut quilibet
appeteret plus q̄ vuln⁹ in corpe ꝓprio sanareē q̄ alie-
no. Ita deberet de vulnere aīe desiderare. A secūdo q̄-
siuit:circa q̄d plus sollicitanē ꝛ expendunt hoīes q̄ est
magis contra cor in suo optimo esse ꝛ optima natura.
Qui respōdit:q̄ circa sciētiam ꝛ sapientiā. Et quō hic
sit videre potestis hoc modo qm̄ sciētis q̄ scientia artis
liberalis ꝑ qua homo honorari pōt:vel mechanice de
qua viuere pōt quo ad mūdū bona est indigēti:ꝛ om-
nes scire deberētis: q̄ viuere sm̄ legem dei est optima
scientia ꝛ sapientia:sine qua oēs alie in fine nihil vale-
bunt:ꝛ tamen videtis q̄ multi qui circa alias sciētias
laborant ꝛ expendūt:hanc sapientiā ꝛ sciētiā maxime
habent contra cor:sicut pz inductiue de supbis:iracū-
dis:auaris:gulosis:ociosis:luxuriosis:ꝛ de oibus aliqui-
bꝫ qd̄ hn̄t tm̄ ꝯtra cor:sicut peccatū derelinquere ꝛ viue-
re sm̄ legē dei:qi sapientiā atqꝫ doctrinā stulti despici-
24 unt. Prouerb.j. ¶ A tertio quesiuit. q̄ sit maior iniqui-
tas q̄ fit in terra? qui respōdit:male docere. Et cām as-
signauit:dicens. Si quis furaē:bona aufert exteriora:
si occidat corp⁹ destruit:sed si male docet q̄ quis luxu-
rieē vel malū quodcūqꝫ facit:aīam ꝯfundit:que meli-
or est q̄ bona exteriora:vel corp⁹:ꝛ sic talis peior est la-
trone ꝛ homicida ꝛ etiā cōbustore domorū ꝛ ecclīarū:
quia templū dei cōburit spūale:qd̄ meli⁹ ꝛ durabilius
est. ¶ A quarto quesiuit que fuit maior sapiētia quam
christ⁹ fecit nouā legē ecclīe nunciādo: qui respondit:
q̄ in hoc q̄ simplices ꝛ illiteratos elegit discipulos:
qꝛ si sapientes mundi vel diuites vel nobiles vel po-
tentes elegisset:inimici fidei infideles dixissent:q̄ tales
voluisset habuisse aplōs qui p potentiam vel par ētelā
vel sapientiā mundanā eis mundū subiugarūt:ꝛ non
25 p grām vl̄ virtutē fidei. ¶ A quinto quesiuit que esset
maior mondi stulticia? qui respōdit: q̄ quis sua ꝛ que
semper habere posset negligeret:ꝛ aliena ꝛ que necessa-
rio amitteret:diligēter curaret: ꝛ tamē in ista multi im-
plicati sunt:nā bona opa sua que secū portare possunt
negligunt:res vo mondiales que dei sunt de quibꝫ di-
strictā reddent compotū:nec illa secū ferre poterūt:di-
ligenter curant. Si ḡ scire vultis vtrū in ista fatuitate
sitis detenti:videte circa que plus cogitatis vel labora-
tis:vtrū sitis citius:diutius:ꝛ delectabilius in diebꝫ fe-
rialibꝫ circa ptinētia ad corpus vl̄ in diebꝫ festiuis cir-
ca ea que ptinent ad salutē animarū:vtrū ve plus festi-
natis carnem curare infirmā vel aīam:ꝛ si inueneritis
ita esse:q̄ sitis stultissimi certitudinaliter scire potestis.
¶ A sexto quesiuit qd̄ fuit maius mundi mirabile? re-
spōdit:q̄ hoc q̄ homo potius vult duci ab inimico ad
mortē:q̄ ab amico ad vitam. Cui dn̄s:qui dicunē ab
inimicis? Cui ille:mund⁹:caro:demonia:sunt inimici
quorꝫ mund⁹ duciē ad cupiditatē:caro ad accidiā:gu-
lam:luxuriam:demon ad supbiam:iram:ꝛ inuidiam.
Christus vo est amicus qui ducit ad oia cōtraria. Et
q̄ multi illos inimicos:ꝛ pauci amicū sequunē:opera
ostendunt ꝛ multitudo in nundinis in die festo:ꝛ pau-
citas in ecclīa. Horꝫ stulticia patet. O.iiij.3. Hume-
rus etiā peccantiū ꝛ tabernas:ꝛ alia mala frequentan-
tium:illud ostendit:de quibꝫ Ecclē.j. Stultorꝫ infini-
tus est numerus. Sed causa est:quia via inimicorū est
magis delectabilis:inexpertis: sed nolite cogitare per
quam viam:sed quo ducit. ¶ A septimo quesiuit quid 26
esset mundi certissimū? respōdit mors:sicut patet. M.
xj.24. ꝛ tamen de quo dolendū est:quasi omnes sic vi-
uunt ac si nunq̄ mori deberēt. Quod tamē est q̄ sicut
meli⁹ esset ei qui ligaē ad arborem:cui sagittaē:vbi vi-
deret ex oīi parte sagittātiū aliquos occidere se dispo-
nere statim ad mortem:q̄ cogitare q̄ longam vitā du-
ceret:ꝛ in illa spe multa mala interim facere. Ita nobꝫ
quia vita cuiuscunqꝫ nostrū est ligata ad corpus quasi
ad arborem quandā:de qua euadere non pōt ante per
mortis sagittas multos ex oīi parte occidere. Tales
ergo qui non cogitant sed viuunt quasi essent immor-
tales optime reprehendūē phi in psona Alexādri. M.
xj.86. Talibꝫ ergo non dabit deus hereditatem celi:
quia illam non desiderāt vt deberent: quos nūc flens
dico inimicos crucis christi Phil.iij. sed illos qui ve-
raciter dicere possunt cum aplō. Gal.ij. Viuo ego iā
non ego:viuit in me christus. ¶ Et q̄ omnes sic viuere 27
deberent:patet ex rōne responsionis prime questionis
sequentiū:ꝛ ex auctoritate apostoli omnes questiōes cō-
cludēte. Prima questio est: que sit liberior res mundi?
Responsio. H.iij.10. Secunda est: qd̄ membrorꝫ cor-
poris sit sumptuosius? Responsio. H.iij.13. Tertia:
quod est minus mirum mundi? Responsio. H.iij.
15. Quarta que sit vanior laus mundi? Responsio
H.iij.15.4. quid valet. Quinta:qui homines mundi
habent breuiorem visum? Responsio. H.iij.17. Se-
xta qd̄ est bonum qd̄ homo communi⁹ volēs amittit?
Responsio. H.iiij.1. Septima:quid est in quo facere
credit contra proximū: ꝛ plus ꝛ citius facit contra se-
ipm̄? Responsio. H.iiij.4. Octauo:que sit maior mū-
di rusticitas? Responsio. O.j.1. Item. O.vj.24. No-
na:qd̄ est iustius peccato mundi? Responsio. H.iiij.
7.ꝛ.O.iij.3. Decima:que est maior mundi irrōnabi-
litas? Responsio:odio habere maximos amicos:sicut
patet. O.iij.4. Et. T.v.40. Et. O.iij.8. Vndecima:
qd̄ est peccatum in quo est minor duplicitas ꝛ maior
concordia inter peccatum interius in corde: ꝛ exterius
in opere? Responsio superbia. O.vij.16. Duodecima
in quo puncto minus pro deo faciunt multi:q̄ p quo
cūqꝫ homine. H.iij.5. Et. O.iiij.xj. Et quibus tales
assimilanē. O.iiij.1. Nec sic vos:sed sicut dicē.j. Co-
rinth.iiij. Sic nos existimet homo vt ministros christi
Gratias ago christo:qui hunc tractatū in suo nomine
terminaui:ꝛ quo duce hunc laborem perduxi vsqꝫ ad
christum ducem. Dasl.x.

¶ Summa Predicantium:diuersarum historiarū insitione:doctorumqꝫ tum Theologorum tum
iurisconsultorum auctoritatibus munita. Celeberrimi ac moralissimi sacrarum literarum ꝓ-
fessoris eximij:diuiniqꝫ vbi satoris fructuosi patris Reuerēdi Joannis de Bromy-
art diui dn̄ici ordinis ad vtilitatē verbi dei declamatoribꝫ edita:nupqꝫ diligētissi-
me recognita:ꝛ accuratissime castigata feliciter finit. Impressa denuo p ꝓ-
uidū virū Joannem Stuchs Sumptibꝫ honesti viri Anthonij ko-
bergers ciuibꝫ Nurenbergeū. Anno dominice incarnatiōis
Millesimo quingentesimo decimooctauo:die vo vigesi-
maquarta Mensis Julij.

